ספר

אשלי רברבי

שלחן ערוך

יורה דעה

עם

קונטרס הגהות וחידושים

חלק ראשון

ירושלים

שנת תשי"ח

פאר התורה

COPYRIGHT BY 1957 כל הזכויות שמורות
פאר התורה
ירושלים ת. ד. 5035

אופסט ישראל-אמריקה
ISRAEL AMERICAN OFFSET IAO

שלחן ערוך

מטור

יורה דעה

זה השלחן

שלחן הטהור אשר ערך האשל הגדול רשכבה"ג עין ישראל הגאון רבינו מרן **יוסף קארו** זצ"ל ר"מ בקרית צפת.
ומפה פרושה עליו **הגהות וחדושי דינים** מאת האשל הגדול רשכבה"ג הגאון רבינו **משה איסרלש** זצ"ל אבד"ק קראקא.

וסביב לשלחן גבוה הזה יעטרוהו

א) **טורי זהב** מהרב הגאון האשל הגדול רבינו **דוד** בהרה"ג מוהר"ר **שמואל הלוי** זצ"ל. אבד"ק אוסטרהא.
ב) **שפתי כהן** מהרב הגאון מאור הגולה רבינו **שבתי** בהרב הגאון מוהר"ר **מאיר הכהן** זצ"ל. מק"ק ווילנא.
ג) **נקודות הכסף** מרבינו הגאון כו' בעהמ"ס **שפתי כהן** הנ"ל.
ד) **באר הגולה** מהרב הגאון המובהק מוהר"ר **משה רבקש** זצ"ל מק"ק ווילנא.
ה) **כנסת הגדולה** מהרב הגאון הגדול מופת הדור מורינו **חיים בנבנשתי** זצ"ל רב בק"ק קושטנדינא ואיזמיר.
ו) **פרי חדש** מהרב הגאון הגדול נר המערבי מורינו **חזקיה די סילוא** זצ"ל מק"ק ליוורנו.

הכל כמו שנדפס בדפוסים הראשונים, ועתה נתקנו בהם תקונים רבים:

ואלה נוספו בו עליהם כמש"נ בדפוסים האחרונים, עם תוספות תקונים רבים.

ז) **הגהות הט"ז. וזהב מזוקק. ודף האחרון** לרבינו בעל הט"ז נגד הש"ך.
ח) **השלמת ההשמטות** מס' נקודות הכסף. והרבה **הוספות והשגות** על הט"ז **ותקונים בש"ך** מהגאון מו"ה **משה הכהן** זצ"ל בנו של בעל הש"ך זצ"ל. עם **קונטרס אחרון** מבעל הש"ך נגד הדף האחרון הנ"ל.
ט) **תורת השלמים** (על הלכות נדה) להרב הגאון הגדול המובהק כו' מוהר"ר **יעקב רישר** זצ"ל מפראג [בעה"מ שו"ת שבות יעקב].
י) **באור הגר"א** (ע"פ כי"ק) מאת רשכבה"ג הגאון החסיד המפורסם רבינו **אליהו** זצ"ל **מווילנא**. נדפס עתה ע"פ כי"ק אשר נעתק בדקדוק רב ע"י הרה"ג כו' מו"ה **אברהם אבא קליינרמן** שליט"א ע"פ כתב יד ההוא הוגהו ונתקנו שבושים ושגיאות לאלפים שנפלו בו בדפוסים הקודמים כן בתוכן ענייניו וכן בציוניו וסימניו. גם העיר עליו הרב הנ"ל הערות רבות, ונדפסו בתוכו מוקפות בחצאי עגול.
יא) **דגול מרבבה. ושלחן הטהור** להרב הגאון הגדול מופת הדור כו' מו"ה **יחזקאל הלוי לנדא** זצ"ל אבד"ק פראג [בעהמ"ס נו"ב וכו']·
יב) **פרי מגדים** להרב הגאון האמתי מוהר"ר **יוסף תאומים** זצ"ל אב"ד ור"מ דק"ק פראנקפורט דאדר.
יג) **חדושי רע"ק** להרב הגאון הגדול אור ישראל חסיד ועניו רבינו **עקיבא איגר** זצ"ל אב"ד ור"מ בק"ק פרידלאנד ובק"ק פוזנן והמדינה. **וההשמטות** שנשמטו ממקומם בדפוסים הקודמים השבנום עתה למקומותיהם.
יד) **חוות דעת** להרב הגאון המובהק המפורסם מו"ה **יעקב** זצ"ל אבד"ק ליסא. ועליו **אמרי ברוך** הגהות והערות [מבעהמ"ס ברוך טעם].
טו) **יד אפרים** להרב הגאון הגדול המפורסם מוהר"ר **אפרים זלמן מרגליות** זצ"ל מבראדי [בעהמ"ח שו"ת בית אפרים וכו'].
טז) **חדושי הגרשוני** להרב הגאון הגדול המפורסם מוהר"ר **גרשון אשכנזי** זצ"ל אבד"ק מיץ [בעהמ"ח שו"ת עבודת הגרשוני].
יז) **חדושי אבן העוזר** להרב הגאון הנודע בשערים מוהר"ר **עוזר** זצ"ל אבד"ק קלימנטוב.
יח) **אמרי ברוך** להרב הגאון החריף כו' מוהר"ר **ברוך תאומים פרענקיל** זצ"ל אבד"ק לייפניק [בעהמ"ס ברוך טעם כו'].
יט) **באר היטב** להרב הגאון המפורסם מוהר"ר **זכריה מענדל** זצ"ל אבד"ק בעלז.
כ) **פתחי תשובה ונחלת צבי** להרב הגאון מוהר"ר **אברהם צבי הירש אייזענשטאט** זצ"ל אבד"ק אוטיאן.

☜ וראה זה חדש הוא אשר הוספנו בו על כל אלה ☞

שמונה עשר מפרשים חדושים והגהות מגאוני ישראל

ועוד הוספות רבות, כלם נקובים מעל"ד.

בהוספת „משמרת שלום" עם עוד הוספות יקרות ערך

ירושלים

שנת חמשת אלפים ושבע מאות ושמונה עשר לב"ע

ואלה ההוספות החדשות

אשר הוספנו ביורה דעה הזה על כל שלפניו

א) **מטה יהונתן** (כתב יד) להרב הגאון הגדול מופת הדור המפורסם מהור"ר יהונתן אייבשיץ זצ"ל אבד"ק אה"ו (בעהמ"ס או"ת וכו"פ כו'). [עד עתה היה ספון בכ"י תלמידו הגאון מוהר"ר פנחס בהרב ר' עזריאל זצ"ל (בעהמ"ס נחלת עזריאל) ומצאנוהו ביד הרה"ג המפורסם כו' מוהר"ר יוסף שליט"א במהור"ר אברהם אבלי ז"ל אבד"ק זבלודאווא].

ב) **ספר המדע** (על הלכות רבית) להגאון ר"י אייבשיץ הנ"ל. ועליו הערות וחדושים מהרה"ג מהור"ר שמעון ז"ל ד"ץ בקרומנוי.

ג) **לקט הקמח** (השלם) להרב הגאון הגדול כו' מו"ה משה בהגאון המפורסם מוהר"ר יעקב חאגיז זצ"ל [מעולם לא נגלה הספר הזה על יו"ד, ורק מעט מזער ממנו נדפס בשו"ע הקטנים].

ד) **פנים חדשות** להרב הגאון המפורסם כו' מוהר"ר יצחק בהרב ר' אברהם חיים ישרון זצ"ל.

ה) **אשל אברהם** להרב הגאון הגדול כו' מוהר"ר אברהם אופנהיים זצ"ל.

ו) **דגול מרבבה תנינא** להרב הגאון הגדול מופת הדור כו' מוהר"ר יחזקאל הלוי לנדא זצ"ל הנז' מע"ל [יצא לאור פעם אחת בעיר אונגוואר ע"י הרה"ג כו' מו"ה ישכר בער דיין דק"ק אוהעל. עם הערות מאת המו"ל].

ז) **חדושי הריעב"ץ** (כתב יד) מהגאון הגדול המפורסם כו' מו"ה יעקב עמדין זצ"ל. ובתוכם הרבה חדושים מאביו הגאון רבינו צבי אשכנזי זצ"ל בעהמ"ח שו"ת חכם צבי. נעתקו מגליון היו"ד שלו.

ח) **סדרי טהרה** עם **חדוד הלכות ושיורי טהרה** להרב הגאון המובהק כו' מוהר"ר אלחנן בהגאון מו"ה שמואל זנוויל אשכנזי זצ"ל אב"ד ור"מ בק"ק שאטלאנד.

ט) **מחצית השקל** (על הלכות מליחה ונדה) להרב הגאון המפורסם מו"ה שמואל הלוי מקעלין זצ"ל [בעהמ"ח ס' מחצית השקל על שו"ע או"ח].

י) **עקרי דינים** (עקרי הד"ט) להרב הגאון המופלא כו' מוהר"ר דניאל טירני זצ"ל אבד"ק פירינצי.

יא) **לבושי שרד תנינא** להרב הגאון המפורסם כו' מוהר"ר דוד שלמה אייבשיץ זצ"ל אבד"ק סראקא [בעהמ"ס ערבי נחל כו'].

יב) **ספר פלאים** להרב הגאון הגדול כו' מו"ה רפאל מייזילש זצ"ל אבד"ק פאריצק [בעהמ"ס תוספת שבת על שו"ע או"ח].

יג) **הערות** (כ"י) רבינו עקיבא איגר זצ"ל ומבנו הגאון ר"ש איגר זצ"ל לס' פרי מגדים והגהות והשגות רע"ק זצ"ל לס' חוות דעת.

יד) **גליון מהרש"א** (רובו מכתב יד) להרב הגאון המפורסם מוהר"ר שלמה איגר זצ"ל (בנו של רבינו עקיבא איגר הנ"ל) אבד"ק פוזנא [חדושיו מסימן א' עד סימן ס' ומסימן רס"ו עד סוף היו"ד לא נדפסו עוד מעולם והדפסנום מתוך כי"ק].

טו) **חדושי רמ"ט** (כתב יד) להרב הגאון מופת הדור כו' מוהר"ר משה טייטלבוים זצ"ל אבד"ק אוהעל [בעה"מ שו"ת השיב משה כו'].

טז) **יד אברהם** (כתב יד) להרב הגאון המפורסם כו' מוהר"ר אברהם משכיל לאיתן זצ"ל מק"ק מינסק [בעהמ"ס משכיל לאיתן כו'].

יז) **נמוקי הרי"ב** (כתב יד) להרב הגאון הגדול מו"ה יהודה בכרך זצ"ל אבד"ק סייני [מעט מזער מנהם נדפסו כבר, ויתרם הדפסנו עתה מתוך כי"ק].

יח) **צבי לצדיק** (כתב יד) להרב הגאון נודע בשערים כו' מוהר"ר צבי הירש קאלישער זצ"ל [בעהמ"ס מאזנים למשפט וכו'].

גם נלוה עליהם קובץ **חדושי גאונים** נלקטו ונאספו מספר **שו"ת הרדב"ז**, **שו"ת המבי"ט**, מס' **בית הלל**, **לחם הפנים**, **בית לחם יהודה**, **ברכי יוסף ושיורי ברכה**, **בית מאיר**, **ישועות יעקב**, **מקור מים חיים**, **עצי לבונה**. ועוד מהרבה ספרי פוסקים ושו"ת.

גם נוספו עליהם **חדושים והגהות** מהרב הגאון המפורסם מוהר"ר בצלאל הכהן זצ"ל מו"ץ בווילנא. ונקראים בשם **מראה כהן**. ומאחיו הרב הגאון מוהר"ר שלמה הכהן שליט"א מו"ץ בווילנא, ונקראים בשם **חשק שלמה**. והוא הגיה ותקן תקונים רבים והעיר הערות וחדושים רבים בספר **מטה יהונתן** ובספר **המדע** ובספר **מחצית השקל** הנ"ל. גם נלוו עמם חדושים יקרים לרב מופלא אחד (אשר צוה להעלים שמו) נקראים בשם **מלואים** רובם לתרץ קושיות הש"ך על העט"ז בעל הלבוש.

כל אלה נדפסו בהגהה מדויקת ע"פ ספרים קדמונים ומדויקים, וביותר הש"ך והט"ז אשר הוגהו מהם שבושים רבים ע"פ מפרשי הפוסקים וע"פ ספרים היותר מדויקים, ונתקנו בהם גם השבושים שנפלו בציוני הסימנים מכל הספרים המובאים בהם. גם נתקנו **ציוני מראה המקומות** שנסמנו **בבאר הגולה** שנשתבשו מאד בדפוסים הקודמים. **התחלות הדבור** שבכל המפרשים הדפסנום באותיות מרובעות וגדולות למען ימצאן הקורא בנקל, אולם לא הצבנו ציונים בפנים השו"ע רק להמפרשים הראשונים שכבר זכו להם בדפוסים הקדמונים אבל לא להמפרשים הנוספים, כדי שלא לבלבל את הקורא ברבוי הציונים.

תודה וברכה.

היטיבה ה' לטובים אשר היטיבו לעשות לטובת היו"ד להרבות מעלותיו להאדיר ולהגדיל תפארתו, קשרו כתרים לראשו, ועטרוהו בעטרות תפארה. ה"ה:

א) הרה"ג המפורסם כו' מוהר"ר יוסף שליט"א במהור"ר אברהם אבלי ז"ל אבד"ק זבלודאווא, עטר את היו"ד בס' **מטה יהונתן** הנ"ל אשר היה ספון באוצרו בכ"י.

ב) הרה"ג המפורסם כו' מוהר"ר שלמה הכהן שליט"א מו"ץ בווילנא, עטרוהו בהגהותיו וחדושיו (הנקראים בשם **חשק שלמה**) וסידר והגיה את הס' **מטה יהונתן** וס' **המדע** וס' **מחצית השקל** הנ"ל והעיר עליהם הערות רבות וחדושים רבים.

ג) הרב הגדול מוהר"ר ישראל שליט"א בהגאון מוהר"ר שלמה איגר זצ"ל עטר אותו בחדושי מר אביו זצ"ל על היו"ד ועל פמ"ג. והערות א"ז רבינו עקיבא איגר זצ"ל על פמ"ג וחוות דעת, כלן מכי"ק.

ד) הרה"ג החו"ב מוהר"ר אברהם אבא קליינרמאן שליט"א מביאליסטאק עמל ויגע יגיעה רבה מאד שנים רבות בהעתקת **באור הגר"א** זצ"ל מתוך כי"ק לבררו וללבנו מהשגיאות שנפלו בו בהנדפסים, גם העיר עליו הערות נכוחות.

ה) הרבנים בני הגאון מוהר"ר אברהם משכיל לאיתן זצ"ל עטרוהו בחדושי מרן אביהם זצ"ל מכונים בשם **יד אברהם** אשר הניח אחריו ברכה בכי"ק.

ו) הרה"ג כו' מוהר"ר יהודה ליב קאלישער שליט"א, עטר אותו בהגהות מר אביו הגאון זצ"ל נקראות בשם **צבי לצדיק**.

ז) הרב הגדול חו"ב כו' מוהר"ר זלמן בער שליט"א מפ"ק ווילנא (בעהמ"ח ספר מצב הישר אשר עודנו בכתובים) פתח לנו את אוצרו הטוב אוצר הספרים היקרים אשר לו, והשאיל לנו כל הספרים יקירי המציאות לטובת הגהתו ולהעתיק מהם הרבה חדושים להיו"ד. גם הרשה לנו להעתיק מיו"ד שלו הגהות יקרות אשר הגיה בו ע"פ שו"ת ופוסקים.

ח) בני הרב הגאון מוהר"ר בצלאל הכהן זצ"ל מו"ץ בווילנא, עטרוהו בהגהות וחדושי מרן אביהם זצ"ל, נקראים בשם **מראה כהן**.

ט) הרב המופלג בתו"י מוהר"ר יצחק אייזיק בכרך שליט"א, עטרהו בנמוקי הרי"ב מא"ז הגאון כו' מוהר"ר יהודה בכרך זצ"ל.

י) הרב הגדול בתו"י כו' מוהר"ר מנחם אליעזר מאהלער שליט"א מק"ק צאנז, יגע ומצא העתקת כי"ק של רבינו הריעב"ץ זצ"ל מגליון היו"ד שלו, והגהות הגאון רבינו משה טייטלבוים זצ"ל ועטר בם את היו"ד. גם שלח לנו ספרים יקירי המציאות לצרכו ולתועלתו.

את כל אלה זכרה להם אלוה לטובה ועל הטוב יזכר שמם. זכות הרבים יהי תלוי בם, ותהי משכרתם שלמה מאת ה'.

דברי המדפיסים **האלמנה והאחים ראם**.

☞ **אזהרה מאת המדפיסים**: כל כתבי היד שנדפסו ביו"ד הזה כן הלקוטים מספרים שונים שנאספו בו כלם לנו המה וקניננו הם, ואין רשות לאיש בלעדנו להדפיסם או להוציאם לאור.

תוספת דעה

על שלחן ערוך יורה דעה

כולל

שלש עשרה הוספות חדשות וחשובות
מהם שלא באו עד הנה בדפוסי השו״ע בכלל

א) **כרתי ופלתי** חידושים וביאורים מהגאון האמיתי עין ישראל הודו והדרו רשכבה״ג וכו׳ מוהר״ר יהונתן אייבשיץ זצללה״ה

ב) **תפארת ישראל** חידושים על הלכות נדה מהגאון המחבר הנ״ל בהוספת הגהות מהגאון האדיר בעל ברוך טעם זצללה״ה

ג) **משמרת־שלום** ביאור מורחב ומספיק על ספר פרי־מגדים וחידושי דינים על רוב סימני השו״ע מהגאון הגדול וכו׳ מוה״ר ר׳ שלום שכנא טשערניק זצללה״ה

ד) **מחצית השקל** על הלכות שחיטה להגאון האדיר וכו׳ מוהר״ר שמואל קעלין זצללה״ה בעל מחצית השקל על שו״ע או״ח

ה) **אמרי בינה** פירוש מספיק על דברי רבותינו הק׳ מפרשי השו״ע, מהגאון הגדול וכו׳ מוהר״ר ישראל מתתיהו אויערבוך זצללה״ה

ו) **תיקוני טעויות** שבש״ך ובט״ז מהגאון המחבר הנ״ל
(מופיע אחרי הגהות מהר״י קאשטיר״ו)

ז) **יד שאול** חידושים והגהות מהגאון האדיר וכו׳ מוהר״ר יוסף שאול הלוי נאטאנזון זצללה״ה

ח) **חכמת שלמה** חידושים והגהות מהגאון האדיר וכו׳ מוהר״ר שלמה קלוגר זצללה״ה

ט) **הגהות על פרי־מגדים** מהגאון האדיר וכו׳ מוהר״ר יוסף שאול הלוי נאטאנזון זצללה״ה

י) **הגהות מהרש״ק** על פרי מגדים מהגאון האדיר וכו׳ מוהר״ר שלמה קלוגר זצללה״ה

יא) **הגהות על שו״ע יו״ד** מהגאון האדיר וכו׳ מוה״ר יעקב קאשטיר״ו זצללה״ה
(בדורו של הב״י קארו זצללה״ה)

יב) **דעת קדושים** חידושים מהגאון האדיר וכו׳ מוה״ר אברהם דוד וואהרמן זצללה״ה אבד״ק בוטשאטש עם הגהות גידולי הקדש מאת תלמידו הגאון ר׳ פייביל הלוי שריער זצללה״ה

יג) **תמונת הריאה**

כן סדרנו את עקרי הד״ט מהגאון האדיר וכו׳ מוהר״ר דניאל טיראני זצללה״ה כל ענין השייך למקומו בסוף כל חלק וחלק לפני ההוספות החדשות (ולא כמו שנדפס עד כה בסוף חלק ג׳)

(ההוספות באות לפי הסדר הנ״ל)

הוספות אלו נעשו בהתיעצות ובהוראת גדולי התורה וההוראה בירושלים ת״ו

הקדמת המחבר בעל טורי זהב

בהרחיב ה' את גבול בני ישראל וירבו ויעצמו ותמלא הארץ דעה את ה' בתלמוד ופוסקים והיה רבוי אחר רבוי מעט יען כי היה נעלם מעין כל אל מי מקדושים יפנה לדעת מה יעשה בישראל לדבר הלכה שלח לפניהם איש לעבד נמכר **יוסף** העובד העיר יעבדוהו מכל שבטי ישראל הוא המשביר בר מזון ומזיח אפיקים ריפא כל לב נשבר בספרו הגדול והחשוב **בית יוסף** והש"ע ואסף איש טהור מכל מחנות הקדושים והיו לאחדים בידו הכי קרא שמו יוסף לאמר יוסף ה' לנו בן אחר כדומה לו זה משה האיש נהג כצאן יוסף ושניהם בנו בית ישראל בהלכות פסוקות וקצרות וירא כל העם וירונו ישמחו כי יגיעו אל מחוז חפצם כל שעה שמותר לאכול או אסור אם לחיוב אם לפטור :

והנה אחרי רואי בהקדמת רבינו בעל בית יוסף שחשש בדבר שהתורה נעשית לכמה תורות מחמת חילוקי הדעות שנתהוו בפוסקים אזן וחקר בית נכון לברר הדברים ובדורנו זה חזר החשש למקומו כי קמו אחריו גדולי ישראל האחד המיוחד בעמינו הגאון הגדול מהר"ש לוריא ואחריו בזמנינו הגאונים מוהר"ר פלק ז"ל ומורי חותני הגאון מהר"ר יואל ז"ל חברו חיבורים כמפורסם מעלת כל אחד לפי כבודו ועיני כל ישראל עליהם כל אחד כפי השגתו זה בונה וזה סותר זה חולם וזה פותר אמנם כן כי הדרך הנכון לפנינו אשר תהיה כל מגמת פנינו להצדיק דבריהם הגם כי ימצא בדרך קן קולמסא קן מגילתא דלא כהלכתא לא יפתח בשער פיהו להוציא דבר ולא חצי דבר למרות עיני כבודם ח"ו ונהפוך הוא ישים נפשו בכפו ליישב כל האפשרי בהן זכות קודם לחוב וקודם ללאו יהיה הן . כאשר מפורש בידינו בכל התנאים שדבר זה עיקר בהם :

ואגב אורחא אמרתי לערוך על שלחן מלכים מה שנתחדש לי בזה בעזר אלוה בקדושין בתוספות בפרק האומר דף ס"ב בענין התנאי של סוטה אם לא שכב איש אותך הנקי ואם שכב חנקי כתבו התוספות וז"ל וקשה הא כל תנאי מבני גד ומבני ראובן גמרינן ליה א"כ הא בעינן הן קודם ללאו וכאן הוי לאו קודם להן דהא אם לא שכב כתיב ברישא וי"ל דאם לא שכב חשוב הן כמו שאנו רוצים שתעשה חשוב הן דומיא דאם יעברו שאנו רוצים שיעברו ואם לא יעברו יפסידו כך אנו רוצים שתתקיים שלא שכב וזהו הן ואם שכב יפסיד זהו לאו עכ"ל . *) (א) ויש לי ע"ז תימה רבתי מפרק מי שאחזו דף ע"ה אתקין שמואל בגיטא דשכיב מרע אם לא מתי לא יהא גט ואם מתי יהא גט ולימא אם מתי יהא גט ואם לא מתי לא יהא גט לא מקדים איניש פורענותא לנפשיה מתקיף לה רבא הא בעינן הן קודם ללאו אלא אמר רבא דאמר אם לא מתי לא יהא גט אם מתי יהא גט אם לא מתי לא יהא גט דבזה לא היה מקדים פורענות לנפשיה אם מתי יהא גט דבעינן הן קודם ללאו ולפי דברי התוס' הנ"ל יקשה לא לימא רק אם לא מתי לא יהא גט ואם מתי יהא גט ונימא(ב)דהלאו הוה כאן הן כיון שהוא רוצה שלא ימות ולא תתגרש וכמ"ש בסוטה ובאמת יש יותר תמיה דקושית התוס' יש לתרץ בענין אחר דהא בתורה לא כתיב היאך יאמר הכהן דבריו אלא שאנו לומדים מדכתיב הנקי דחנקי קאמר וכתבו התוס' שם שהכהן כפל דבריו אם שכב חנקי (ג) ונוכל לומר דבאמת היה אומר אם שכב חנקי תחלה כיון שהוא הן ולא יקשה לך היאך מקדים פורענות לנפשיה לק"מ דדוקא בההיא דשכ"מ שיש לחוש שע"י דבריו יבוא מכשול ע"ד אל תפתח פה לשטן ע"כ יאמר גם תחלה אם לא מתי משא"כ כאן אין שייך אל תפתח פה לשטן והדבור לא יזיק כלום מכאן להבא כי מה דהוה הוה ע"כ יאמר ההן תחלה ואין מזה היזק כלל ודבר זה שכתבו התוס' שמה שאנו רוצים הוה הן אין לו הכרח כלל ואינו ענין לסידור לשון התנאי כנ"ל נכון בסייעתא דשמיא הגם כי הוא נגד דברי התוספות האמת יורה דרכו . נחזור לכללא דידן שראוי להקדים זכות והן קודם לחוב ולאו והדן לכף זכות ידינוהו מן השמים לכף זכות :

וכל הני מילי מעליותא דאמרן אינם ענין אלא לענין כבוד התורה וכבוד חכמים ינחלו ועל טוב יזכר שמם אבל למיעבד עובדא והלכה למעשה כבר למדונו רז"ל אין חולקין כבוד לרב ובהגיע תור הוראת שעה ותפקח עיני המורה דאיתא תיובתא בדבר איזה אחרון ודאי כבוד הרב נמחל בזה ואיהו גופיה ניחא ליה בכך כי אין שם קנאה ולא תחרות רק קבל האמת ממי שאמרו ואחת מן המקומות בזה בסי' שע"א נדפסה הוראה בטומאת כהן והוא נגד משנה ערוכה כאשר נזכיר לשם אי"ה ובלי ספק דניחא ליה להוא צדיק שיפורסם הדבר וכל הרוצה לחלק כבוד בהלכה למעשה בזה הוא מן המתמיהים וכיוצא בזה אשר ימצאו בחבורינו בס"ד . והנה דבר זה הוא מסור לחכמים אשר חלק להם הוא יתברך מדע ושכל ודבר זה הוא לגרמא בניזקין כי יש שיש לו ואינו רוצה ויש להיפוך ויש מי דאית ביה תרתי לטיבותא אבל רשות אחרים עליו להיות טרדת הצבור עליו ושמעתתא בעי צילותא . והנה מן היום שנמניתי להוראה במקומי שהייתי כל ימי נצטערתי בעסק זה אמרתי אחכמה וגו' אמנם ההכרח לא יגונה ושמתי תקותי בו יתברך יראני דרך האמת ויקוים בי אחת נשבעתי בקדשי אם

הקדמת המחבר בעל שפתי כהן

הקדמת המחבר בקצרה. אחת דבר בשפה ברורה

ש אלתי מאת ה' אותה אבקש שבתי
ב בית ה' לארך ימים חגי חדשי ו שבתי
ת ענוגות בני אדם בסוד משחקים לא י שבתי
י גידו עלי רעי כי דרכי ח שבתי
ה דעות הצודקות בררתי והזרות אחור ה שבתי
כ י אם לבינה קראתי ולחכמה אזני הק שבתי
ה שלחן אשר לפני ה' ערכת"י בקומי ו שבתי
נ דרשתי לאשר בקשוני ולאשר שאלוני ה שבתי
חזק גואלנו ה' צבאות יאמר שבתי
לירושלים ברחמים רבים אמן כן יהי רצון :

אמר המחבר את אשר ישים אלהים בפי אותו אדבר בלשון קצר וקל למען יהיה לנבון נקל ובאתי להודיע לכל אשר ספרי זה אליו יגיע כי לא חברתי חבור הלז להגיס לבי בהוראה ולומר קבלו דעתי שהן רשאין ולא אני כי צעיר אנכי לימים על כן זחלתי ואירא כי ערום אנכי בדעת בזוי עם תולעת ולא איש אף כי באמת ובתמים טרחתי טרחות הרבה וכמה יגיעות יגעתי לא עסקתי בשום עסק אחר לא נתתי שנה לעיני ותנומה לעפעפי שנים רבות עד אשר הוצאתי מכח אל הפועל מחשבתי ובררתי ושקלתי הכל בכף מאזנים וחזרתי על כל צדדים וצדי צדדים לא פעם אחת ושתים כי אם מאה פעמים ואחד עם חברים חשובים אהובים חביבים וערבים המקשיבים לקולי ומי שלא היה אתי עמי במחיצתי לא יאמין כי יסופר לו מגודל התלאה שהיתה עלי בחפוש בים התלמוד והפוסקים עד כי העמדתי הכל על בריו עם כל זה ידעתי נאמנה כי א"א לבר בלא תבן והשגיאות מי יבין לכן באתי לחלות ולהשביע לכל קורא בספרי זה שאל יסמוך על פסקי והוראתי והכרעתי כי אין תלמיד כמוני מכריע בין ההרים גדולים הגאונים מהר"י קאר"ו ומהר"מ איסרלש חמי זקני ז"ל ושאר מחברים אשר מימיהם אנו שותים קטנם עבה ממתני וק"ו בן בנו של ק"ו שאין אני כדאי לחלוק ולהשיב עליהם אך כתבתי דברי דרך פלפול ומו"מ והרואה יבחין ויטעום הדברים במטעמן ואחר החקירה והדרישה הטוב את אשר יבחר יקרב אך הנה בשמים עדי שמעולם נתתי את לבי לכתוב בלשון קצרה לכן אם ירצה איזה בעל דין לחלוק עלי הרשות נתונה לכל אשר הריחו אלהים בתורתו ית"ש ולחפוש ולבדוק אחרי עד מקום שידו מגעת ודעתו מכרעת רק ראיות ברורות יתנו עדיהן ויצדקו כי אין כוונתי ח"ו להעמיד על דברי כי האמת יורה דרכו שלא באתי לעשות קטיגוריא בין הלומדים כי מזרעא דאהרן קאתינא אוהב שלום ורודף שלום וקראתי חבורי זה **שפתי כהן** על שם הפסוק שפתי כהן ישמרו דע"ת וגו' והאלהים הרועה אותי מעודי הוא יגמור בעדי ויזכני להדפיס גם שאר ספרים אשר חברתי ויהא בעזרי ללמוד וללמד תורת אמת לא תמוש מפי ולעשות ספרים עד אין קץ בלי מניעה ויצילני משגיאה בך ה' בטחתי ולא אבוש לעולם ועד :

נאם **שבתי** בן לא"א הגאון מהר"ר **מאיר** כ"ץ.

דברי אבי המחבר. בשפה ברורה מדבר.

מ ה ברי ובר בטני במעשה ידיך אר נן
א להים יחנך בני אל ה' אתח נן
י שמח לבי גם אני אם חכמתך בחוץ תרו נן
ר ב עוד יוסף בני ספרים בתבונה לכו נן
ה לא יסכימו בעלי אסופות הגאונים מרנן ורב נן
כ י חכים ברי בטרפות כרבי יוח נן
ה אל יגן בעדו כצפרים עפות להנחהו בעמוד הע נן
נ מלצו לחכי אמרותיו היפות יעלו חן כר"ב ח נן
חזק קריותינו השרופות ירושלים נוה שא נן
אמן כן יהי רצון :

נקודות הכסף

בהקדמת הט"ז *) ויש לי ע"ז תימה רבתי כו' לא קשה מידי דהכא באם יעברו וכן באם לא שכב עיקר התנאי הולך שאנו מתנין עתה כדי שיקויים שיעברו או שיקויים שלא שכב ואז נתתם או הנקי כי זה תלוי בזה אבל התם נהי שרוצה שלא ימות מ"מ אין אנו מתנין על זה עתה שיעלה על דעתינו לומר שאנו רוצים שלא ימות ומתוך כך לא יהא גט וכי מה תלוי זה בזה . ומה שתירץ הוא לא כיוון יפה שהרי התוס' שם הביאו מתחלה פירש"י ואח"כ כתבו קושייתם וזה לשונם פי' בקונטרס שלא כפל אם שכב לא הנקי אלא מכלל ברכה אתה שומע קללה דאי משום דסמיך ליה ואת כי שטית גו' ההוא לא מפרש ביה קללה אשבועה קמייתא אלא אשבועה בתרייתא קאי דסמיך ליה והשביע הכהן את האשה בשבועת האלה וגו' ושבועה קמייתא אין בה אלה אלא דהכי כתיב והשביע אותה הכהן ולא פירש בה קללה אלא מכלל ברכה וקשה דהא כל תנאי כו' ולדבריו למה הוצרכו להביא מתחלה כל פירש"י ה"ל לאקשויי הכי בפשיטות על הש"ס אלא ודאי משום דברש"י מוכח להדיא דלא כותיה דאל"כ לא הוי מקשה רש"י מידי מאי דסמיך ליה בתר הכי ואת כי שטית דמ"מ פריך שפיר דהוי לאו קודם להן ודוק . וע"כ הוצרכו להרץ דזהו חשוב הן . ובלאו הכי משמע פשטא דש"ס התם למעיין שם דלא כותיה אלא שמפירש"י מוכח התם להדיא וכמ"ש ולכך הביאו פירש"י והע"ג דבש"ס פרק הנזקין דף ס' איתא אם שכב תחילה . פשוט הוא דהש"ס הוא לאו דוקא קאמר דהא לא איירי התם מהן קודם ללאו . וכן משמע להדיא בתוס' שם שכתבו וז"ל אם שכב אם לא שכב לא כתיב כלל אלא אם לא שכב כתיב אלא דבתר הכי כתיב ואת כי שטית עד כאן לשונם הרי דהאי אם שכב ילפינן מואת כי שטית דכתיב בתר אם לא שכב :

*) **הג"ה** ולי נראה דלק"מ דה"פ בתוס' דגבי סוטה כיון שרוצה בלאו ר"ל שרוצה באם לא שכב חשוב הן משום דלאו זה הוא ג"כ הן במה שהנקי והנקי הוא הן אבל גבי גט אף שרוצה שלא ימות רוצה ג"כ שלא יהיה גט וא"כ הכל לאו הוא ולא איכפת לן בעת שרוצה שצריך להיות הן קודם לאו משא"כ גבי סוטה שרוצה להנקי וא"ל הנקי אם לא אמר מקודם אם לא שכב וזהו אף שעיקר התנאי הוא באם לא שכב מ"מ חשוב הן משום דסיים התנאי בכן שרוצה בהנקי ודו"ק :

גליון מהרש"א

הקדמת הט"ז ד"ה **ואגב** אורחיה (א) ויש לי על זה תימה רבתי . קושי' זו כתובה בתשו' מהר"י בן לב ח"א כלל ד' סק"ה ע"ש ועי' במל"מ פ"ז מהל' אישות ובשעה"מ שם עלה ק"ט ע"ג ד"ה ובמה שתירצו התוס' ובתשו' בית יעקב סי' י"ד ד"ה אכן : **שם** בא"ד (ב) דהלאו הוה כאן הן . בתשו' בית יעקב סי' הנ"ל תירץ זה עפ"י הר"ן נדרים גבי כל מי שאינו מבקר כו' כתב דלפעמים מצוה להתפלל על החולה שימות : **שם** (ג) ונוכל לומר דבאמת היה אומר אם שכב חנקי תחלה . ק"ל דהא ריש פ' א' דיני ממונות [סוף דף ל"ב] רבי אומר אם לא שכב וכו' מיכן שפותחין בדיני נפשות תחלה לזכות ועי' שעה"מ שם :

הקדמת המחבר בעל טורי זהב

לדוד אכזב ופרקתי ממני עול ד"א ואט שכמי לסבול עול התורה ותלמידים חשובים ומהם אתבונן כמאמרם ז"ל ותפלתי עשתה פירות כי נולדו לי חידושים רבים ת"ל הן בביאור דברי רז"ל הן במה שמגיע להוראה . ואמרתי אני עם לבי יהיו לך לבדך ואין לאחרים אתך כי מה אני להורות לאחרים מ"מ חלקי אמרה נפשי לרשום לי הדברים למען יעמדו ימים רבים :

והנה זה שלש שנים קבלוני הקהל הקדוש דק"ק אוסטרא להרביץ תורה ביניהם וקבעו לי בית המדרש הגדול מקום ועד לקיבוץ חכמים ורב טוב וחנות לקהל הנ"ל הזלים זהב מכיסם לתת לי די ספוקי וסיפוק ישיבתי הגדולה והחשובה ת"ל אשר נתקבצו אלי תלמידים חשובים קרובים ורחוקים מקצוי הארץ מימי לא ראיתי קיבוץ ישיבה חשובה כמוה וערכתי שלחני לפניהם מה שזכיתי משלחן גבוה ושמעו אמרי כי נעמו ויפצרו בי להביא הדברים לבית הדפוס ויפג לבי מלשמוע להם מדאגה מדבר דאפילו אחריות דנפשיה לא ניחא לאינש לקבולי עליה ק"ו דאחריני ואפילו אם לא יהיה דרך פסק דין רק דרך משא ומתן מ"מ יש מכשול במי שרואה דברים נדפסים ממי שלא הגיע להוראה ולומד מן הביאור איזה פסק דין וסומך עליהם גם למעשה הקולר תלוי בצואר הגורם לזה ורחמנא ליצלן מעונש המגיע מזה ח"ו . כל זה העליתי אל לבי למשוך ידי ממלאכת הדפוס :

אחרי שובי נחמתי לאשר זכיתי להציע דבר לפני חשובים הן תלמידים הן שאר לומדים והוטב בעיניהם ת"ל וקויתי לו יתברך שיתכנו בעיני חכמי הדור אוהבי האמת מצד אמתתה של תורה לא מצד אחר ח"ו וקראתי שם חיבורי זה **טורי זהב** להיות שיתבררו בזה דברי הטור עצמו והש"ע עם הגהות נחוצות ורמז לחשבון שמי שהוא כחשבון זהב . גם כללתי בזה הרבה שאלות שנשאלתי בעניני הוראות השייכים לי"ד ומה שהשבתי בעזה"י :

הן אמת חפצתי להודיע כי זה כמה שנים עברו שהתחלתי לחבר פירוש על היו"ד והש"ע רק לאיזה סיבה מנעתי פרי עטי אשר לא היה בידי למלאות רצוני די סיפוקי בדבר תורה מעות קונות ובכן ביני ביני נאבד ממני כמה וכמה קונטריסים וכן הוצרכתי לעיין מחדש כיד ה' הטובה עלי :

ואני משתטח ומתאבק בעפר רגלי החכמים אשר אני כותב לפעמים לסתור דברים לא יאשימוני כי סהדי במרומים אשר נצטערתי על זה הרבה פעמים שבאתי לידי מדה זו אלא שההכרח לא יגונה :

ומצודת בקשתי פרוסה נגד כל מעיין בחבור זה ויקשה לו איזה דבר לבו אל ימהר לסתור הבנין בתחלת העיון וכל הימים אשר הוא יתברך ויתעלה יתן לי חיים אדע ליישב הדברים ולא אבוש בדבר הלכה ובו בטחתי שע"י ספר זה יתעוררו הרבה חידושי הוראות מתוקנים ואזבד לפרסם גם ביאורי על חושן משפט ושלחן ערוך שלו אשר הוכן תהלה לאל בידי עם דברים חידושים ומתוקנים בעזרת ה' ית' וה' יגמור בעדי מעש ידיך אל תרף . שלום רב לאוהבי תורתך ואין למו מכשול .

תפלה **לדוד** הוא הקטן בלא"א מהר"ר **שמואל הלוי** זלה"ה .

הקדמת הגאון הש"ך ז"ל לספרו נקודות הכסף

אמר המחבר אל יעלה על לב הקורא בספרי זה שמפני שהיה לי ח"ו איזה מחלוקת עם הבעל טורי זהב או יש לי בלבי איזו טינא עליו חברתי השגות על ספרו כי הלא נודע לכל כי נתקיים בנו את והב בסופה והתורה מחזרת אחר אכסניא שלה שנעשיתי אכסניא להבעל טורי זהב והיה אצלי שלשה ימים וכבדתיו כבוד גדול אשר לא יאומן כי יסופר וגם הוא נתכבד בי הרבה עד שנשקני על ראשי ושמח בי ממש כשמחת בית השואבה ואל אלהים הוא יודע ועד שלא חברתי ספרי נקודות הכסף הלז רק לשם שמים לברר וללבן האמת . ואני מחלה את פני בעלי התורה כל מי שיודע איזו השגות או תפיסות או קושיות עלי ילקטם לאחד אחד ויחבר מהם ספר רשום בכתב אמת ואם אפשר להודיעני יודיעני ועלי להשיב לו כיד ה' הטובה עלי רק אחר שיהיו הדברים ברורים אצלו כשמלה כי באולי יש איזו שגיאה בחבורי שפתי כהן ולא יהיה המכשלה הזאת תחת ידי ועלי להחזיק לו טובה וחנות ותשואות חן חן כל הימים כי אין כוונתי ח"ו להתגדר ולהעמיד על דברי וצריכים אנו לקבל האמת ממי שאמרו והאמת מעצמו מוכרע ויורה את דרכו . ובכן אל אמת ינחני בדרך אמת ויזכני להדפיס גם שאר חבורים אשר חברתי בתורת אמת . בך ה' בטחתי ולא אבוש לעולם ועד .

נאום **שבתי** בן לא"א הגאון מהר"ר **מאיר** כ"צ ז"ל.

הקדמת בן הש"ך המוציא לאור הספר נקודות הכסף

אמר בן המחבר עתה באתי לאחוז בשב"ח בקרני רום הוד והדר הוא לכל אשר יקראהו באמת ובתמים באמרותיו הטהורות כמוצא שלל תמלאמו נפשו יודעת בדעת ובתבונה מתבוננת אל מקומו שואף וזורח שם שם לו חקיו ומשפטיו נתן לנו לילך במעגלי צדק יקרא לרגל המלאכה אשר לפניו בקרית ספר אחד ושנים אמר ספי"ל גזירת"ו תגזור אומר ויקם עדות ביעקב ותורה יבקשו מפי שפתי כהן ישמרו בדעת לדבר דבר בעתו מה טוב ומה נעים בשבת"י גם יחדיו יודבקו המה עוד שני ספרים נקודות הכסף ותקפו בהן שחיבר א"א מ"ו נ"י ע"י פ"ה המאור הגדול מהר"ר שבתי כ"ץ ואשר אותי צוה חקים ומשפטים לעשות אותם בארץ נכוחות יועיל ולמדני להועיל להדריכני בדרך טוב אלך הלוך וגדול וטוב לי תורת פיו מאלפי זהב וכסף נכספ"ה לטורי זהב בראיות ברורות יתנו עדיהן ויצדקו ויאמרו אמת יש לו רגלים לדבר דברי אלקים חיים כאור החיים לאור אל מול פני המנורה למען ידעון כל אלופי תורה לבל יהיה חנם מארה ארשת שפתי כהן אשר איזן ותיקן ספרים הרבה אין קץ וחקר להוציא אור יקר ותפארת . בטעם ברזל ועופרת . בהדלת יקרת . משמרת למשמרת . על לשון הזהב והדרת . ואחד מאתנו לא נעדר לילך בעקבותיהם ותשוקותיהם וחשוקיה"ם ובקנה אחד ישקלו בשכ"ל הקודש יאמר להם . ובאמת דבריהם שונים משוני"ם . עשרת מונים . איש איש על דגלו חונים . וכל אחד מהם לדרכו פונים . ולא שערים אחרונים . להיות מחוקקים . חלוקי דינים . בן שפתי כהן בדעת ותבונה לטורי זהב ואדר כמונים . כאשר השיג על שגיונים . בנגלות ובמטמונים :

והן אמת חפצתי . להודיע איך שהגאמוז"ל צוה אותי . וביקש מאתי . ואמר אלי אחת שאלתי ובקשתי . ותמכתי יתדותי . וזהו מגמותי . להוציא אור תעלומותי . אשר יגעתי ומצאתי . וארכו הימים ולא יצאתי ידי חובתי . כאשר עלתה לפני במחשבותי . מחמת שהיה מוטל עלי עול ישיבתי . ומקום מנוחתי . היא מושבי לפנים בק"ק פאדהייץ קראה עליה כרכא דכולא בה . תורת אלקים בקרבה . קריה מהוללה ונאמנה . ממנה יתד ממנה פינה . בעלי חכמה ובינה . ובמלחמות התורגמים הלכו בשבי בלי חמלה וחנינה . ונעשו לשמה ולשנינה . ואותי הציל אל שוכן מעונה . והלכתי אל הר המוריה לאחוזת אבותי . וכאשר בקשתי לישב בשלוה לא שלותי ולא שקטתי וקפץ עלי רוגזו של יוסי"ף דעת יוסיף מכאוב אשר ממרום שלח אש ותשרף כל הקהלה בהרף עין . ונאמן עלי הדיין . ועדיין אני צריך למודעי רבה דרתא בי . לא התנני השב רוחי ותפעם רוחי בקרבי . כי אדוני האיר עיני במלאכת שמים לרום וארץ לעומק ולב אבירי רבנן אין חקר חדושים רבים ויקרים . מצודקים וברורים . להעלות על ספר להיות מוטל בין גדולי מורים . ונשרף הכל בלי היות תמורים . והועד בבעליו . ברב פעליו . אשר נשענתי עליו . המה המעט הנשאר שלי שהעליתי על ספר הזה להיות לי לעדה . ובזה אנא בהשתחויה וקידה . ואל יזכני להיות תורה חתום בלימודי צור תעודה כחרב חדה . בישיבה להתמידה . בנגלה ובסודה . באהבה וחמדה . בגילה ורעדה . ותהיה תורה חוזרת על אכסניא להעמידה . כאבות כן תהי' התולדה . ונזכה בקיבוץ ישראל ויהודה . ובבנין ציון וירושלים היושבת גלמודה . ולהקריב בתוכה קרבנות תמידה . שלמים עם **זבח התוד"ה** לפ"ק :

נאום **משה** בן לא"א מ"ו הגאון הגדול מהר"ר **שבתי** כ"ץ ז"ל בעל המחבר ספר **שפתי כהן**.

הקדמה לבאור הגר"א מבני המחבר זצ"ל

ה"ה הרב הגאון כו' מוהר"ר יהודא ליב . ואחיו הרב הגאון כו' מוהר"ר אברהם נ"י בני הגאון החסיד זצוק"ל :

ישתבח היוצר אשר נמצא הכל מושכל אתו ראשונה ואפילו מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש ומהשכלתו אותם נגמרו ע"י עושי המלאכה שהזמין אותם לכלים בחכמתו העצומה התורה והחכמה קורא אני עליהם יעמדו יחדיו להעיד על התגלותם להמחבר הזה דברים נפלאים עליונים שאין שום מבוא על מחקר העיוני בפלפול בהם כלל . האומנם יש הרבה חידושים בפלפולי הלכות והמה דרכים המביאים אל אמתתם . אל מי תדמו זוהר דבריו הנזהרים כזוהר הרקיע לכל המשכילים מביאוריו של ש"ע או"ח יחדיו יהיו תמים שני ביאורים אלו להעיר לנו אוזן שאם היות הלכה על בוריי' בלתי נודעת אלא ליחידי סגולה מכל מקום הפועל הנמשך מחיבוריו נודע ומפורסם לכל בני ישראל להנאתם ולטובתם לכוון את לב לומדיהם אל אמתת העיונים בדברי התנאים והאמוראים ולהצהיל פני האמת משמן טוב פלפול בעלי תוס' ופוסקים ראשונים ואחרונים אם נעברה נא ונראה בהשקפה פרטי תועלת חבוריו ותחזינה עינינו בציון בש"ס ובתוספות אשר באו בכל סעיף וסעיף אצל כל ציון צידה יורה חצי ניצוצי טאור שכלו עיניך לנוכח ספרים הראשונים ואחרונים יביטו . הקושיות אשר הכמים יגידו בספריהם עפעפי הציונים יישירו אותם לנגדך . עוד יש תועליות נוספות גדולות ובצורות וכוונות עליונות לעילא משכלנו ומי יוכל להביט אליו צפיה שכלית פנימית מגעת עד עצמית כוונתו ז"ל רק בהבטה שטחיית חיצונית וכמה פעולות נמשכות ממנו שנתבררו ונתלבנו דברי הש"ע ויתרבה הדעת איה מקומם האמיתי בש"ס וירושלמי ובמעט אין תיבה ותיבה שמכוסה ומופלא ממנו ציונו בש"ס או ברש"י או בתוס' הגדיל תושי' על כל מה שהיה לפניו במפרשי הש"ע . ומי אשר לבבו פונה מלחקור ולחפש כוונתו האמיתית וחפץ לדונו לעשקו ולרצותו . לב הותל הטהו והמכשלה הזאת תחת ידיו עמו ישב בקרבו . לפעמים נראה הדקדוק דק וחלוש בעינינו ולבסוף הביאו אל ענין נפלא בקיום כוונתו . שלשה אלה אשר זכרו רז"ל בתנא דבי אליהו לו נתנו במתנה . שנו חכמים (תנא דבי אליהו רבא פרק ג') ואלה שמות הגבורים אשר לדוד וגו' כל העם יושבים בישיבה לפניו אבל דוד המלך לא היה יושב לא על הכר ולא על הכסת אלא היה יושב על הארץ ומלמד תורה ברבים לשם שמים . באה שבינה ועמדה למעלה ממנו משיבה ואמרה לו דבר בני דברים הללו הן ראוין לך ושלך הן ואתה מושל בהן כמו אני שנאמר תחכמוני . מ"ש ראוין לך ע"ד משפטיך למלך תן הוא משפטי תורה שבע"פ וכן אמרו סימנך מתניתא מלכתא . ומ"ש ושלך הן ע"ד שאמרו בסנהדרין וה' עמו שהלכה כמותו בכל מקום . ומ"ש ואתה מושל בהן כמו אני ע"ד צדיק מושל ביראת אלהים שהקב"ה גוזר גזירה והוא מבטלה וע"ז נאמר יראת ה' טהורה עומדת לעד משפטי ה' אמת צדקו יחדו . כוונתו כי צדיק מושל ביראת ה' טהורה שלומד לשמה אז היא עומדת לעד שהקב"ה גוזר גזירה והוא מבטלה ואם על הטפה הזאת נגזר שיהיה עני או עשיר מצינו שבידי הצדיקים לבטל הגזירה כמו ר' יצחק בן אלישיב שאמר על רבי חמי ב"ר מני ליעני ואיענו ואח"כ אמר ליעתרו ואיעתרו וכן בידם לבטל הגזירה שיהיה חכם או טפש כמ"ש הנהו תרי דיתבי קמי דר"י בר אלישיב א"ל ליבעי מר רחמי דנחכים טפי א"ל עמי היתה וכו' וזהו ואתה מושל בהן כי כל מה שעתיד להיות ליכא מידי דרמיזא באורייתא והצדיק מושל בהן ומ"מ משפטי ה' צדקו יחדו כי המה ענינים נסתרים מסוד הבריאה איך יתקיימו שניהם הגזירה קודם היצירה וההשתנות לפי מעשה האדם ותחבולות תפלת הצדיקים כי הלא חכמה תקרא מכרזת בכל יום ומעוררת לב האנשים ומגלה את אזנם בדברים יועילו למו להישירם אל שלימותם להחכימם גם אם הגזירה היה טפש יהיה כ"ש עדות ה' נאמנה מחכימת פתי כי נאמנה היא שמחכימת פתי כו' כמ"ש ר"ע כשהייתי ע"ה וכו' וכן ר"א בן הורקנוס ורבים וכן שלמים סוף דבר בינה ושמעה זאת הפלגת חסדו ית' עם האדם הגדול הזה בהציץ עליו נזר התורה וכל שלשה דברים הנ"ל זכה מר אבא זלה"ה ונטלו דברים הללו ראוין לו כל תורה שבע"פ על שפתי מלך כי משנה ותוספתא ספרא וספרי ומכילתא יחדיו היו תמים מתאימים עם תורה שבכתב ושלמים כל א' במקומו הראוי ולכן חיבוריו אלו ראוין לו כמ"ש בגיטין אר"י לא כרת הקב"ה ברית עם ישראל אלא בשביל דברים שבע"פ שנאמר כי על פי הדברים האלה כרתי

אתך

אתך ברית ואת ישראל אפס ראות עינינו קצרת יד מהביט בשפעת גנזי המלך הערוכות לו בחדרי התורה משם חוק ומשפט הופיע מקום אשר דבר המלך ודתו מגיע ועליו נאמר ושלך הם למי חחותמת בפיהו תורת אמת הלכה כמותו בכל מקום. כי מודעת זאת ונתפרסם שלמות ענות אדונינו ומוסרו הטוב אשר לא שלח יד להגיה בנגלה ובנסתר עד אשר סבב כמה מאות ראיות בלבבו והקיף כל מקומות הקשות בבבלי ובירושלמי ובהגה״ה אחת כל יקר ראתה עינו כולם נעשו מישרים למבין עין לא ראתה זולתו בדורינו כמ״ש (עירובין י״ג) מפני מה זכו בית הילל לקבוע הלכה כמותן מפני שנוחין ועלובין היו וכו׳ את אלה ראתה עינינו במרת ענותנותו מכל אפסי הארץ באו לשמוע חכמתו איש איש ממלאכתו השתדל לעשות מטעמים כאשר אהב ורוח מבינתו היה משכיל הדברים בפתח דבריו וידע היטב סתירות כי רבו זאת השיב אל לבו שלא יתכבד בקלון חבירו והשביח שאון גלי התפעלות פעמים רבות הודה למי שאמרו והיה שונה לתלמידיו בשמו. ואנחנו חייבים להודות לה׳ אשר באפלות הזמן וחשכת הסכלות נשחר לאור פני חבוריו מימיו בכוסף נשתה יפוצו מעינותיו שקוי לעצמותינו מימיו נאמנים אשר לא יכזבו לכל עיף וצמא ערוגת בשמי פילפולו כולו מחמדים בתורת אמת אשר ברכו ה׳ למי שיח למי סיג למי פצעים חנם למתנכר לכל המורא הגדול המוטל עלינו ולמתעמל להעיז ולתפוש מדבריו גדולה או קטנה מכל מוצא פי אדונינו שבו יחיה האדם. וכן נאמר עליו ואתה מושל בהן כי נפלאים מעשיו בהגהות תוספתא מכילתא **ספרא** וספרי וסדר עולם תלמוד בבלי וירושלמי זוהר הקדוש ותיקונים זוהר חדש רעי׳ מהימנא ספרא דצניעותא היכלות ספר יצירה. עתה אתה ברוך ה׳ אם לבבך ישר עמו כאשר לבבו עם ה׳ ואם מעטים המה בעולם לא אטריח את קוני להתפלל יותר ולהעתיר בדברים ואסתפק בהמה אשר יצוריו איזה שעות ביום יקחו מועד וישיתו עיניהם בספר היקר הזה לדבר עמו ולהשתעשע באהבת האמת שהיא חותמו של הקב״ה ונזכה להשתעשע עמכם מה טוב ומה נעים שבתנו יחד בארץ הבחירה בבית תפארתנו מקום אשר הללוהו אבותינו. דברי בני המחבר:

נאום **יהודא ליב** בהגאון האמיתי מוהר״ר **אליהו** זצוק״ל: נאום **אברהם** בהגאון האמיתי מוהר״ר **אליהו** זצוק״ל.

הקדמה שניה לביאור הגר״א

מאת המסדר החדש

אברכך ה׳ רב החסד ורב העליליה כי הבאתני עד הלום להגישני למלאכה יקרה וקדושה כזו. ולהשלים אותה באמונה ודעת: הן מודעת זאת לכל לומדי תורה ומוקירי דברי קדשו של רבינו הגדול הגאון החסיד האמתי אור העולם רשכבה״ג כמוהר״ר **אליהו** מווילנא נ״ע כי רבו השבושים בביאוריו על היו״ד אשר יצאו בדפוס פעם ראשונה ושניה. ויש מהם אשר יצאו באשר המעתיק הראשון היה נחפז במלאכתו ולא התבונן היטב בכי״ק. ולכן החליף לפעמים אותיות הדומות זו לזו ושגה ברואה. אבל עוד הגדיל לעשות בשגגה. כי רבינו הגר״א זי״ע כתב את ביאוריו מגילה מגילה. האחת היא אשר כתב על סדר הש״ע. ועוד שלשה כרכים והמה ליקוטים (וכאשר יקראם הגר״א ז״ל בעצמו בשם הזה וכמו שיראה הקורא ביו״ד סימן קל״ד ס״ק ו׳ ובאחרי מקומות) בלי סדרים על כל חלקי השו״ע (וכפי הנראה רשם כן לעצמו בסדר למודו למצוא בהם דברי חפץ השייכים לשו״ע) והמעתיק אשר לפנינו חבר את הביאורים שעל הסדר ואת הליקוטים אשר בכרכים כאלו בדבור אחד בזמן אחד ובענין אחד נאמרו וכמו שהעיד על עצמו בהקדמתו לביאור הגר״א א״ח. ולכן נכשל בהרבה מקומות (עצמו מספר) בסדורו והכשיל ג״כ את מבקשי דברי ה׳ בביאוריו. אמנם אנחנו בע״ה בביאוריו האלה היוצאים בבית הדפוס המשובח והמפואר **האלמנה והאחים ראם** ראינו לנקות את השגיאות אשר יצאו בדפוסים אשר לפני זה. וכיד ה׳ הטובה עלינו. וברב עמל ויגיעה בדקנו וחקרנו בשבע חקירות ובדיקות בעצם כי״ק אשר זכנו ה׳ להשיגו. וראינו כי הנדפס ישוה בד בבד עם הכתוב בכי״ק. והבדלנו בין קדש לקדש. וההוספות (על ביאוריו אשר על הסדר) שאספנו ממקומות מפוזרים אשר בשלשה כרכים והצגנו דבר דבר על מקומו הראוי. קראנו בשם (ליקוט) הבא לפני דבריו במוקפים ובסופו הצגנו במוקפים (ע״כ). ודעת לנבון נקל כי לפעמים נמשך ליקוט אחד (במקום אחד בכי״ק) גם ארבעה או חמשה ס״ק עד מלת ע״כ. וכמו בסימן קל״ב נמשך הליקוט שבס״ק י׳ עד סוף ס״ק י״ג ושם ס״ק י״ז נמשך הליקוט עד סוף ס״ק כ״א וכיוצא בזה:

והנה נמצאות הגהות רבות כתובות בעצם כי״ק על הגליונות. והציב אצלם ציון להורות את מקומותם בפנים הביאורים. ורבים מהם הם כמו מאמר המוסגר. והמעתיק אשר לפנינו בהביאם לפנים הביאורים. עירב אותם יחד ולפעמים שינה מלשון הזהב של רבינו הגר״א (כמו בסי׳ א׳ ס״ק י״ז) ואנחנו הצגנו אותם בפנים בשני חצאי מרובעים כזה [ ] כי כן מצאנו במקום א׳ בכי״ק של רה״ג כי להורות ענין מאמר הסגור הציג בחצאי מרובעים. **וידעו** הלומדים כי המה ההוספות מן הגליון ולא היו כתובים בפנים (וכמו בסי׳ ס״ח ריש ס״ק כ״ו מ״ש ,עתוס׳ בס׳ אשר כוונתו להמראה מקום בס״ק הקודם והוא בשבת מ״ב. ומובן לנו דבריו עתה כי הוראת הגליון שבס״ק הקודם באה לפנינו להוספה בחצאי מרובעים. אבל לפי הדפוסים הראשונים שבאה בלי מוקפים נראה כוונתו להמראה מקום דחולין שנזכר בסוף ס״ק הקודם). ולהקל על המעיין הוספנו **לפעמים מראה** מקומות והגהות. והמה מצוינים בשני חצאי עגולים כזה ( ):

ולמען לא יהיו דברינו בלי עדות וראיה לראות ולדעת עד כמה שגו המעתיקים אשר לפנינו בחילופי אותיות הדומות בכי״ק. הננו להציג פה עדים נאמנים וראיות נכוחות. האחד בביאור הגר״א א״ח סי׳ רט״ז ס״ק כ׳ נדפס ,וע׳ בש״ס בגליון״ ואין פותר אותם. אמנם המביט היטב בעצם כי״ק יראה כי כתוב ,וערש״י בגטין״ והוא ברש״י דגטין ס״ח ב׳ ד״ה וחילפי ימא. השני ביו״ד סי׳ רפ״ד ס״ק ב׳ נדפס ,ועתוס״ ולכן הציגו במוקפים (דבריו צ״ע) ואנחנו קראנו בכי״ק ,וערא״ש״. השלישי באה״ע סי׳ קע״ז ס״ק ט׳ נדפס בביאוריו ,בבתו וכלתו״ **אשר** אינם מובנים כלל. ובכי״ק כתוב ,בכתובות״. הרביעי בחה״מ סי׳ ל״ה ס״ק ט״ו בליקוט ב׳ נדפס ,י׳ ב׳״ והמעתיק שם לפי שגיאתו ראה להגיה שם באות ט׳ כדי לתת רוח דעת לזה. ובאמת כתוב בכי״ק ,וכ׳״ והוא ר״ת של וכתב. ועוד רבות אין מספר לשגיאות המעתיקים אשר שגו או בשביל אותיות הדומות או בחפזם במלאכתם אשר אנחנו בע״ה ראינו בתוצאה זו ביו״ד לתקן עותתם. ובטחנו כי כל איש המבקש את דברי רבינו הגר״א זצוק״ל באמת ובתמים יברך את פועל כפינו. ויתן תודה על פעולתנו הרצויה בעה״י:

ואברך עוד הפעם את ה׳ הטוב ומטיב לכל יצוריו כי הנחני בדרך אמת והביאני עד הלום להפיץ אור יקרות מאת רבב ישראל וקדושו לזכות את הרבים. ואליכם אישים אקרא כי תשימו לבבכם ותביטו בעין פקוחה את אשר לפניכם. ואז תחזינה עיניכם מישרים. ותבינו דברי אמת וצדק למצוא ענג לנפשכם:

אחלי יכונו דרכי. גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך ואל תצל מפי דבר אמת וזכות רבינו הגדול יעמד לנו שלא תמוש תורת אמת מפינו ומפי זרעינו וז״ז עד עולם וחיים ושלום יהיו לנו ולכל ישראל לעד:

המעתיר **אברהם אבא קליינער מאן** בלא״א מ״ו הרה״ג המפורסם בתו״י מו״ה **יוסף דוד** זללה״ה.

הקדמת רבינו בעל פרי מגדים

ירננו החכמים וישמחו השלימים במתנה טובה חמודה גנוזה. אלפים קודם בריאת העולם קדומה. כי היא המישרת דרך בני אדם והילוכם. ובלעדה לא ירים איש את ידו ובלתי אפשרי לבוא לחיי עולם חיים הנצחיים. ועלינו לשבח לאדון הכל על כל אשר גמלנו ועוד ידו נטויה עלינו להיטיב עמנו ונתן לנו בכל דור חכמים תופסי התורה בקבלתם איש מפי איש עד מרע״ה. ויהי כאשר התעו אומה הישראלית מדרך הישר וללכת בדרך לא סלולה הגלה הש״י אותנו לבין האומות לצרפנו ולהתיך אותנו ולהסיר סיגינו ובדילנו. ואף בהיותינו בגלות המר לא עזב חסדו ואמתו מעמנו. ונתן לנו מנהיגינו הלא המה רבותינו נוהי נפש בג״ע. הם המורים לנו והם המגלים לנו כל תעלומות וכל סדק ובדק המה מאשרים ומחזקים. וממימיהם אנו שותים. ולולי הותיר ה׳ לנו שארית הזאת נשתכחה התורה מישראל ח״ו. ובפרט בצוק העתים הללו אשר גברו הצרות על ישראל ונתמעטו הלבבות ויפוצו העם לשאול להם לחם ופרנסתם ובפרט הלומדים אשר מפרנסים א״ע בדוחק גדול בצמצום ומחמת זה בעו״ה נפלה קרן התורה ומתמעטת ח״ו. ומהדברים הצריכים לקנין התורה כמו שחשבם הרמב״ם ז״ל בס׳ מורה נבוכים הם לע״ע חסרים כי ביטול השקידה וקוצר המשיג ועומק המושג ושאר דברים כולם נתקיימו בנו. והתורה לא נעשית כשתי תורות אלא ח״ו כאלף תורות. ומה גם אשר עיני ראו ולא זר ואמנם אשים מחסום לפי מלדבר פן ירדפוני עד חובה על דבר אמת. ומה גם שאין ראוי לאיש שפל הערך כמוני לדבר קשות. ואמנם עם כל זה הש״י ברוב רחמיו וחסדיו נתקיים בנו כי לא אלמן ישראל ות״ל בכל דור ודור יש לנו מנהלים המה רבנים גאונים אשר מעולם אנשי השם המה המאשרים ומחזקים ומקימים דגל התורה מהם לומדים תורה ברבים עם ישיבתם הרמה ומהם חוברי חבר אשר הניחו שם ושארית בארץ ובכל יום שמעתייהו מתבדרין בעלמא ומימיהם אנו שותים. ומהם הגאונים המפורסמים בעל הט״ז והש״ך ז״ל אשר האירו הארץ ומלואה באור תורתם על הש״ע והגאונים המפורסמים בעל הסמ״ע ומ״א וח״מ וב״ש ושאר גאונים זכרונם לברכה היטיבו מאד והגדילו חסדם עלינו כי לולא פירושם וביאורם היינו כעור ממשש באפלה. ואמנם כן הלא ידוע מאמר חז״ל לבן של הראשונים כפתחו של אולם כו׳ ולהיותם רחבי הדעת לפעמים קצרו במובן מחמת שהיה דבר פשוט להם ועתה שנתמעטו הלבבות לפעמים צריך פירוש לפירושם. גם החיבורים שנדפסו על השו״ע אחריהם מחדשים חידושין דאורייתא והמעיין א״א לו להיות מצוי אצלו כל הספרים לפעמים. לכן קמתי אני הדל והצעיר בישראל ואמרתי טוב לחבר פירוש על ש״ע יורה דעה ולבאר ג״כ לפעמים איזה דברים סתומים שבאו בדבריהם ז״ל. ואם ידעתי גם שמעתי דבת רבים מהתלים על עשות ספרים חדשים אמרתי יעבור עלי מה ואני לשם שמים כוונתי. כי לא להתגדר חברתי הספר הזה. גם לא חברתיו לגדולי הערך כ״א לפחותי ערך כמוני:

וראוי להזכיר בכאן מאמר אחד נאות המליצה מה שהביא בעל המאור ז״ל בהקדמתו בשם החכם המורה אב״ן גנא״ח בהשיבו על החכם המורה הגדול בעל הדקדוק ר׳ יהודא ז״ל. וז״ל אני לא באתי לגרוע מעלת האיש הזה ולהשפילה אך להפליאה ולהגדילה. כי כלנו משדי חכמתו היניקנו. ומעושר תבונתו העניקנו. ומפרי פי שכלו אנחנו לוקטים. ובים דעתו אנו שטים. והוא אשר פקח עינינו ולמדנו והועילנו וגדלנו והשכילנו בחכמה הזאת וכאשר למדנו מפיו אנו משיבים מדבריו על דבריו עכ״ל. ואמנם כן ח״ו אל יעלה על דעת שום אדם שאני באתי לסתור ולהקשות על דבריהם ז״ל גם כי לא ימצא כן בחיבור זה כעין זה ואדרבה אני מחזק ומאשר דבריהם בכל מה דאפשר וכמה טרחות טרחתי וכמה זמן ועידנין עיינתי במקום אחד עד שהבנתי דבריהם הנאמרים באמת וצדק בקיצור מופלג כפי רוחב שכלם. גם היו אתי עמי במחיצתי ת״ל ספרים רבים הצריכים לחיבור הזה בהיותי בביתי. ועתה כעת אני מתגורר בק״ק ברלי״ן בבית מדרש של הגביר המרומם המפורסם כבוד הר״ד דניאל נר״ו מברלין ושם בית מלא ספרים הרבה מאד ואזכיר קצתם שהיו אתי בעת שהייתי כותב מהדורא שניה ואלה שמותם ס׳ אלפס״י עם כל הפירושים וטורים עם פירוש הב״י ודרישה ופרישה ובית חדש ז״ל וד״מ עם אורה מישור וס׳ אשלי רברבי עם ט״ז וש״ך וס׳ נה״כ פירות גינוסר להפר״ח ופרי תואר וס׳ תבואת שור ס׳ כרתי ופלתי וס׳ לה״פ וס׳ בית לחם יהודא וס׳ מעדני י״ט ול״ת על הרא״ש ז״ל וס׳ מנחת כהן להר״א אפימנטי״ל ז״ל וס׳ כנסת הגדולה ב׳ חלקים על י״ד וספר יש״ש וס׳ שערי דורא עם כל הפירושים וס׳ או״ה לרבינו יונה ז״ל וספרי הרשב״א ז״ל תה״ר ותה״א ותה״ק וס׳ בה״י וס׳ בית ישראל וס׳ לבושים. ושו״ת הרבה אזכיר קצתם שו״ת מהר״ם מרוטנבורג ושו״ת הרא״ש ושו״ת הרשב״א ושו״ת הריב״ש ראב״ן וכל בו סמ״ג שו״ת צ״צ שו״ת מ״ב שו״ת תה״ד עם פסקים וכתבים שו״ת משפטי שמואל שו״ת מהרלנ״ח שו״ת מהריב״ל שו״ת המבי״ט ושו״ת מהרימ״ט ושו״ת ש״י ושו״ת פ״מ ושו״ת חו״י ושאר שו״ת אשר א״א להזכירם כולם. גם ספר תורת חטאת עם ביאור מנחת יעקב. ואזכיר בקיצור תועלת החיבור ומעלותיו שש בפרט:

המעלה הא׳ כל מקום שדברי הט״ז והש״ך סתומים וקוצר פרשתי הדברים כפי דעתי במקום שמביאים ספר אחד ולא הביאו בשלימות כי סמכו על המעיין ובאמת מי שאין לו הספר ההוא א״א להבין היטב כתבתי לשון הספר ההוא. וציינתי באותיות לבית אבותם על המקום שציינו הם ז״ל ככה עשיתי בכל אות ואות ממש. והראיתי כמה פעמים במקום שהמעיין חושב שדבריהם פשוטין שלא כן הוא אלא כוונה גדולה כוונו ז״ל:

המעלה הב׳ במקום שהט״ז והש״ך חלוקים הן במקום א׳ במקומו או במקום אחר הבאתי וכן לפעמים מובן שהן חלוקים ולאחר העיון האמיתי לאחדים הם. את הכל פירשתי יפה ת״ל:

המעלה הג׳ כל מקום שיש איזו קושיא בדבריהם הן מדידהו אדידהו או מפוסק אחר הן מה שהביאו הספרים הבאים אחריהם או מה שהקשיתי אני את הכל עיינתי ותירצתי במקום שהייתי יכול. גם אם תירצו הם הבאתי הכל:

המעלה הד׳ כל דין שלא נזכר בחיבורים הנ״ל והבאים אחריהם הביאו הן מה שמצאו בראשונים או שחידשו מדעתם הרחבה והן מה שחנן ה׳ אותי ומצאתי בספרים ראשונים אחר החיפוש והיגיעה והעיון את הכל רשמתי והבאתי בכאן:

הקדמת רבינו בעל פרי מגדים

המעלה הה' לפעמים כתבתי דרך שו"ת איזה דין מה שהיה נראה לי מתוך פלפול וסברא וציינתי תבנית יד או כזה (°) לומר ראה זה חדש הוא וכן אצל דין שלא נזכר באחרונים עשיתי כן . גם במקום שלא ציינו הדף או נרשם בטעות את הכל תקנתי ת"ל ורשמתי על נכון בעזה"י :

המעלה הו' בכל הלכתא והלכתא כתבתי פתיחה וכללתי בו ענינים רבים בדרך פלפול וסברא וחקירות רבות כאשר יראה הרואה בעזה"י :

אני טרם אכלה לדבר אודיע למעיין בחיבורי זה שאל יסמוך עלי בשום דבר הן בפירוש שעשיתי על השו"ע וט"ז וש"ך ומכ"ש איזה חידוש דין שהמצאתי מסברתי ומה גם שלא ימצא שום דין שאכתוב עליו וכן הלכה וכיוצא בו רק הנחתי הכל בצ"ע או ויש לעיין מ"מ עכשיו ההוראה מצויה אצל כל אדם כמ"ש היש"ש בחולין עכשיו המורים מרובים והיודעים מועטים ופן ח"ו יראה איזה פחות ערך כמוני בחיבור זה וירצה להקל או להחמיר ח"ו אל יהא כזאת ואני משביע ומחלה ומזהיר את המעיין בזה ולא עשיתי חיבור זה כ"א לעורר לב המעיין ואת אשר יבחר בשכלו הזך יקריב אליו . כי יודע ומכיר אני את ערכי השפל איש שוגה ומשולל ההבנה ומה גם שכל ימי למדתי תורה מתוך עוני ודוחק ובוודאי א"א להנצל משגיאה . גם מתנצל אני שאל יחשדוני בני אדם לומר שלהתגדר ולקנות שם אני מחבר חיבור זה ושאר החיבורים שאין בי זאת ובפרט האידנא אין זה תפארת כלל אך רעיוני וסעיפי וכליותי יעצוני לאמר מה לך נרדם בתרדמת הבלי הזמן הלא טוב לך לשום שארית בארץ ולחבר איזה חיבור לשם שמים כי זה חלקו של אדם מכל עמלו שיעמול תחת השמש כמ"ש בהתהלכך תנחה וגו' . ואודה ה' אשר הטה חסדו על שפל בריה כמוני וזכיתי להיות מיושבי בה"מ ללמוד תורה ואקוה לאל יתברך שכל מעיין שיעיין בחיבור זה לש"ש לא לקנתר ימצא לפעמים דברים מועילים . ה' ברוב רחמיו וחסדיו יזכני להוציא לאור שאר חיבוריי שת"י והמה בכתובים ה"ה ספר ראש יוסף על חולין וס' חדושי הלכות על פסחים ביצה ב"ק קדושין וס' פרי מגדים על הלכות פסח וס' פרשת דרכים על פסק חדש ושאר סוגיות וענינים רבים וס' שושנת העמקים על כללי הגמרא והפוסקים . ויה"ר שבימינו תושע יהודה וירושלים כי עת לחננה כי בא מועד וכבר נתקיים בנו בעו"ה מאמר רז"ל בעיקבא דמשיחא כו' כל המאמר מרישא עד סיפא . נא האב הרחמן תשוב לציון ועין בעין נראה בבנין אפריון ויקוים בנו מקרא שכתוב ושב ה' את שבותך ורחמך ונזכה כולנו במהרה לאורו ומלאה הארץ דעה כמים לים מכסים אמן :

כ"ד העבד השפל צעיר הצעירים קטן התלמידים יוצא בכבלא דעבדא של רבנן ותלמידיהון הותם בהותם של טיט הנרוק משתחוה מרחוק מול היכל הדרת קדשם מתאבק בעפר רגליהם זעירא ולא מן חבריא :

הצעיר **יוסף** מקרי דרדקי מלבוב בא"א המאה"ג מוהר"ר **מאיר** ז"ל ממשפחת תאומים :

ותשואות חן להגביר המרומם המפורסם כבוד הר"ר דניאל יפה מברלין על שהתנדב והפריש ממונו סך מסוים ומחזיק לומדי תורה בבית המדרש שלו וגם אני קבעתי אהלי פה בבית מדרשו ושם מצאתי בית מלא ספרים ועשיתי מהדורא בתרא על חיבור זה ישלם ה' פעלו לו ולגבירתו הצנועה מרת מרים תי' מגזע רמ"א ומש"ך ז"ל ולבי"ח תהא משכורתם שלמה מעם ה' אמן :

כללים בהוראת איסור והיתר

א **כתב** הש"ך בסימן רמ"ב בקיצור הנהגות או"ה דין ה' דכ"מ שהמחבר או הרב מביאין דעה אחת בסתם ואח"כ י"א דעה א' עיקר יע"ש . והוציא כן מתשובת מ"ע צ"ז וכ"כ הב"ח בקו"א בפסק או"ה . ואמנם צריך כמה תנאים לזה כמו שאגיד . א' דוקא היכא שאין הוכחה אבל כשיש הוכחה שבמקום אחר כתם כדעה ב' ולא הביא כלל כדעה א' (דאי הביא בהיפוך הדבר ספק) הלכה כן ועיין או"ח תל"ט ס"ג בלבוש כתב כדעה ב' ובאלי' זוטא אות ב' משום דבתצ"ז ס"ג סתם כדעה ב' הרי כמ"ש . ומ"מ צ"ע דמתצ"ז אין ראיה דשאני גוזלות הואיל ועשוין לדדות והב"י השמיט שם מקושרין עיין ביצה יו"ד ב' ותבין. התנאי הב' דוקא כשכותב דעה א' מפורש להיפוך מדעה ב' הא כשכותב דעה א' ואין מפורש ההיפוך מדעה ב' י"ל להחמיר עסי' פ"ד בש"ך אות י"ב לא משמע כן ובמ"י בת"ח כלל ט"ו אות י"ג כתב כמ"ש והא"מ שם בד"מ אות ב' השיג על המ"י ויש לעיין בזה . ועיין מ"ש א"ז בא"ח תל"ט הבאתיו לעיל : (°)

ב **כשכותב** המחבר או הרב יש מי שאומר או י"א ואין מביא שום חולק עליו הלכה כן והא דכתב בשם י"א שלא מצא אלא בפוסק א' או ב' כ"כ ז"ל וכ"כ השכנה"ג בחא"ח אות ל"א עיין סמ"ע ח"מ סימן י"ז אות ח' וכ"ו אות י"ג ול"ה אות י' דלא כא"מ בסימן פ"ד אות ב' ומיהו כשכותב י"א וי"א במחבר או בהרב ולא הכריע בד"ת לחומרא ובדרבנן להקל ועמ"ש בש"ך רמ"ב ויבואר לקמן בכלל ד' :

ג **יש מקום** עיין כשכותב הרב וי"א שחולקין על המחבר ולא הכריע לכתוב וכן עיקר וכדומה אי נאמר דהלכה כהמחבר ומ"ש הרב וי"א לחלוק כבוד לאותה דעה או שאר תירוצים כמו במחבר עיין בש"ך סימן רמ"ב או נאמר דהרב לאפלוגי אהמחבר אתא אף שלא הכריע . וראיתי להש"ך ז"ל לקמן סי' ס"א אות י"ג ובשט"ו אות ד' דכאן לא סיים הרב והכי הילכתא ולקמן סיים וע"ש בלבוש יע"ש הרי כל שלא הכריע הרב אין חולק אהמחבר ומיהו עדיין צ"ע דשמא הרב ז"ל מדהביא י"א ודאי לחלוק בא ומה שלא הכריע הוא דספק הוא ובדאורייתא לחומרא ובדרבנן לקולא ומש"ה בסימן ס"א דממונא הוא הוה קולא לנתבע אין מוציאין מידו ומש"ה לא הביא הלבוש בסימן ס"א רק דעת המחבר אבל באיסורא הדבר ספק . וראיתי בשו"ת מהגאון מהר"ם זיסקינד אב"ד דק"ק לובלין סימן ד' כתב השואל בפשיטות דעה א' עיקר אפילו דעה א' בהמחבר וי"א בהרב ולדידי צ"ע : (°)

ד **כתב** הש"ך בסימן רמ"ב לענין או"ה צריך לעיין אם הוא יחיד נגד רבים או קטן נגד גדול והאריך יע"ש . וכבר כתבנו בכלל ב' בשכותב י"א וי"א ולא הכריע דבד"ת לחומרא ובדרבנן להקל עכ"ז צריך לעיין אי החולקים הם רבים . ומ"מ באלי' זוטא בא"ח סימן תרי"ב אות א' ובאלי' רבא בא"ח ק' אות ה' בשם הפרישה בא"ח ר"ו די"א וי"א דעתו כדעה אחרונה ועיין ט"ז בסימן ק"מ אות ד' דבב"י הכריע כדעה אחרונה יע"ש ועיין ר"פ השוחט ועיין לבוש א"ח ק"מ שמהפך וכתב י"א שצריך וי"א שאין צריך יע"ש וא"כ עדיין צ"ע בזה :

ה **המ"י** בקונטרס הספיקות מחודש ז' ספק פלוגתא דוקא ששוה בחכמה ומנין וליכא הכרע אבל היכא דרבו האוסרין וכיוצא בזה הוה ודאי והביא מש"ך פ"ד אות ח"י יע"ש . הנה התחיל והתנה שיהא שוה בחכמה ומנין היינו תלמידים הרבה שהן אומרים דעתם או מנין שנים עש"ך רמ"ב וסיים רבו ואם נאמר דבמלת "כיוצא ה"ה חכמה איכא לעיוני ביה . הנה המעיין בש"ך בסי' רמ"ב מפורש יוצא מדבריו דיחיד ורבים רובא דאורייתא מסנהדרין וקטן נגד גדול משמע דלאו ד"ת ותדע שהרי הר"מ ז"ל בפ"א מה' ממרים ה"ה לא חילק וכמ"ש הכ"מ דפסק כריב"ק יע"ש והש"ך הביאו . ואף הרב ז"ל בח"מ סימן כ"ה ס"ב אין מבואר שם לומר בקטן נגד גדול בשל תורה להקל וי"ל דאדרבנן קאי וברבים כתב הולכים "בכל "מקום היינו אף בד"ת יע"ש והש"ך שם . המעיין בדבריו יראה ממרוצת לשונו דפסק בשל תורה קטן נגד גדול והגדול מיקל אין להתיר כר"מ ז"ל רק בדרבנן מהני ה"מ אם הקטן מיקל ובד"ת אף ה"מ לא מהני אם הקטן מיקל . ומשמע כששניהם שקולין בד"ת מהני ה"מ וקשה הא ספיקא דאורייתא לחומרא ומה יושיענו ה"מ וכ"ת דסובר הש"ך ספיקא מ"ה שריא כס' הר"מ ז"ל בפ"ט מט"מ הא בורכא דבסימן ק"י בביאור ס"ס דין כ"ה הביא להלכה דספיקא מ"ה כודאי (אלא שאין לוקין לבד בטומאה) וצ"ע . ומ"מ יראה דקטן נגד גדול לא הוה מן התורה כי אם מדרבנן והתוס' בסוגיא דפ"פ כתבו דרצון רובא מדרבנן ובס"ס מהני יע"ש וא"כ בקטן נגד גדול ויש עוד ספק אפשר, דהוה ס"ס וכאמור ודוקא יחיד נגד רבים דהוה דאורייתא וצ"ע :

ו **ודע** שהרב בהג"ה הוא רבן של כל בני הגולה וכבר קבלנו עלינו לפסוק כוותיה היכא שמכריע נגד דעת המחבר אין לעשות ס"ס שמא הלכה כהמחבר ועמ"ש בק"ה דכ"מ שיש הכרע לא מחשב לספק כלל . וכבר ידעת מ"ש תה"ד בפסקים וכתבים סימן רע"א דאין בח ביד הרבנים לחלוק על חיבורים שנתפשטו ברוב ישראל הביאו הכה"ג בא"ח אות ס"ד . ומיהו צריך לעיין היכא דסתם הרב כדעה א' אי מחמת שנראה לו שעיקר כן או מחמת איזה מנהג וחומרא בעלמא . ויראה לי דכל מקום שהרב היקל בה"מ ויש עוד ספק יש להתיר אף בלא ה"מ דהוה ס"ס פלוגתא מאחר דמתיר בה"מ שהרי הרב ז"ל אומר כן בהקדמה לס' תורת חטאת שהתנצל א"ע על שלפעמים מיקל בה"מ או שעת הדחק דנראה לו דעת המתיר עיקר יע"ש :

ז **ותראה** שהרב ז"ל כותב לפעמים והכי נהוג משמע שהוא ז"ל כותב לנהוג כן מכאן ואילך ובמקום שכותב וכן המנהג או וכן נוהגין ג"כ יש חילוק דלפעמים המנהג רק בקראקא או באותו גליל ולפעמים בכל המדינה . ודע דה"מ הוא שיפסיד שתות מהקרן או לעני בדבר חשוב או ע"ש וי"ט לעשיר הוה כה"מ עיין בת"ח בהקדמה ובא"ח סימן ס"ט אות ג' ובש"ך סימן רמ"ב משמע דלכבוד אורחים נמי איפשר דדמי לה"מ ויש לעיין בזה . ומיהו כבוד אורחים מבואר בסימן ס"ט דהיינו אורחים חשובים יע"ש · גם הכל לפי ראות עיני המורה דלפעמים כותב הרב ויש להקל בה"מ וצורך גדול או לצורך הפסד גדול עיין סימן צ"ב ס"ד בהג"ה גם היכא דיש עוד צד קולא או היכא דיש עוד צד חומרא יש לעיין : אמנם כן בשו"ת מ"ב סי' ט"ז בענין קול סבלוגות דכללא הוא בדרבנן מצרפים קולות אף שאין די בכ"א לבדו אבל להחמיר אין מצרפין כמה חומרות כ"ז שאין בא' לאסור : (°)

ח **כתב** הש"ך ברמ"ב אות ח' באו"ה דהלכה כבתראי אם הראשון כתוב על ספר או שהב' מביא דברי א' וחולק עליו ובח"מ סימן כ"ה אות כ"א בשם מהר"ם אלשיך דוקא כמו אמורא על אמורא אבל אין כח לחלוק עתה על התוס' וכדומה יע"ש ודע דסבור הייתי לומר הלכה כבתראי בשוין לא יחיד נגד רבים אלא שראיתי לכה"ג בא"ח אות ט' במ"א ובמ"ב אות י"ג דאף יחיד נגד רבים הלכה כבתראי ומהר"ם אלשקר סימן נ"ג יע"ש ואני תמה הא רובא דאורייתא ומסתימת הפוסקים משמע אף בד"ת הלכה כבתראי וכ"ת רובא ד"ת כמו סנהדרין שרואין אלו את אלו אבל בתראי אפשר דאי הוה שמעו קמאי הוו הדרי בהו אכתי מידי ספיקא לא נפקא וי"ל כיון דבתראי ראו דברי קמאי וסתרי להו בטענות אמרינן מסתמא הוה קמאי מודי לבתראי ומש"ה אף יחיד נגד רבים :

ט **צריך** לדעת הפוסקים המפורסמים שחיברו ספרים רבים ולפעמים סותרין א"ע מספר לספר אחר איזה מהם נלך ואבאר קצת . הנה הרשב"א ז"ל חיבר תה"ר על חולין וס' תורת הבית הארוך וס' תה"ק ושו"ת ופשיטא מתה"ר לתה"א לתה"א שומעין מתה"א לתה"ק לתה"ק שומעין כי שם הוא. אליבא דהילכתא ואם בתשובה סותר לתה"א או לתה"ק צ"ע כי בתשובה כ"פ כתב שתה"א ותה"ק חיבר מקודם וכן מבואר שם בסימן רע"ג ומ"מ צ"ע על איזה מהן נסמוך אפשר תשובה א' כתב מקודם חיבור התה"א והתה"ק ומשמרת הבית חיבר הרשב"א בעצמו כ"כ אחרונים ז"ל . ובתשובה סימן רס"א כתב כן לרב רבינו יהונתן שבמשמרת הבית כתב פי' ממקום ששת כו' ובעת לא מצאתיו :

הרא"ש ז"ל חיבר פסקים ושו"ת הרא"ש וקיצור פסקי הרא"ש חיבר בנו רבינו יעקב בעל הטורים ז"ל . וכל היכא דסותר הרא"ש מפסקים לתשובה פסקיו עיקר וכתב הכנה"ג במ"ב אות מ"ד מ"ה מ"ו אם ידעינן שחזר מפסקיו לתשובה עיקר כתשובה הראנ"ח ח"א מ"ו ואם בתשובה הדבר מפורש ובפסקיו מדיוקא ותשובה עיקר מהרש"ך ח"א י"ב . אם בפסקיו סותרין ותפס בתשובה כא' מהם תשובה עיקר ב"ח י"ד קס"ט סכ"ד ולב"י אפשר אינו כן עכ"ל השכנה"ג חא"ח . ומיהו מ"ש השכנה"ג אות מ"ח יש לסמוך על פסקי הרא"ש יותר מתוספותיו ואפי' על תשובה יותר מתוספותיו לא ידענא מהו אם ר"ל קיצור פסקי הרא"ש הם יותר עיקר מפסקיו איך אמר שהתשובה עיקר וכפי הנראה שפסקיו הם ס' הרא"ש אשר לפנינו ותוספותיו לא ידענא ולא ראיתיו :

תה"ד חיבר שו"ת כמנין דש"ן גם חיבר פסקים וכתבים וגם עשה הגהות לשערי דורא והוא הנקרא מהרא"י מהר"ר איסרלן ז"ל וכתב בי"ש פג"ה סימן מ"ה (עש"ך ק"ה אות י"ז) דהגהות שערי דורא חיבר באחרונה יע"ש . כתב הב"ח סימן כ"ג ס"ט על תה"ד סימן קפ"ה גמי בבהמה נמי יע"ש ומעשה היה בעוף ובתבואת שור סימן כ"ג אות י"ג תמה דהלא ידוע שתה"ד המציא השאלות בעצמו ולא שייך מעשה כך היה יע"ש וגם הב"ח כתב בלשון אפשר (°) ויראה לי שהפסקים וכתבים הם באחרונה משו"ת וצ"ע :

ים של שלמה חיבר מהרש"ל ז"ל גם פירוש על שערי דורא הנקרא עטרת שלמה הנקרא בפי הפוסקים או"ש ויש"ש חיבר באחרונה עש"ך סימן צ' אות כ"ז דבתר יש"ש אזלינן :

רמ"א ז"ל חיבר ס' תורת חטאת וס' דרכי משה והגהות על ש"ע ועיין שכנה"ג מ"ב אות צ"א הביא בשם לחם חמודות פכ"ה צ"ד דת"ח חיבר באחרונה ובא"ט אות רפ"ט כתב הל"ח דהגהות חיבר באחרונה וכ"כ הב"ח סוף סימן קכ"ב עכ"ל וכן הסכמת אחרונים דהגהות חיבר באחרונה והולכין בתר הגהות ויראה דגם נגד ד"מ הגהות עיקר שדבריו בהג"ה עפ"י הרוב לקוחים ומסודרים מס' ד"מ :

הב"י ז"ל חיבר הש"ע אחר שתיקן ס' ב"ה כ"כ השכנה"ג שם יע"ש :

י **בה"ג** נפל ספק מי הוא המחברו והב"ח בסימן כ"ח ס"א דבה"ג שלנו הוא מרב יהודאי גאון והרשב"א בארוך מביא בהדיא בה"ג של רבינו שמשון קיירא ז"ל . והכה"ג בהגהות ב"י באות ג' כתב דמחלוקת הסמ"ג והראב"ד הוא שהסמ"ג סובר בה"ג חיבר רב יהודאי גאון ור"ש קייר"א לא חיבר ה"ג וראב"ד סובר בס' הקבלה שה"ג חיבר ר"ש קיירא ורב יהודאי גאון חיבר הלכות פסוקות יע"ש . ומ"מ כשכותב המ"מ והכ"מ וכן כתוב בהלכות על הרי"ף כיוונו כי היה רבו דרבו של הרמב"ם ז"ל כי הר"י בן מיגש הנקרא ר' יוסף הלוי היה תלמיד הרי"ף ורבו של הרמב"ם ז"ל ועפ"י הרוב דברי הר"מ ז"ל כרי"ף ז"ל :

כתב מהר"י מינ"ץ ז"ל בתשובה סימן י' ראבי"ה הוא אבי העזרי בר' יואל הלוי חתנו של ראב"ן ז"ל ואבי העזרי הוא אבי אסף ומצאתי לשכנה"ג במ"ב אות מ"ב כתב שם בשם או"ה כלל מ"ג אות י"ד יע"ש שראבי"ה הוא אבי אסף :

כתב הכנה"ג בי"ד סימן צ"ג בהגהות ב"י אות י"ב וז"ל מסורת בידינו ר"י הלבן הוא ר"י הבחור ור"י הבחור הוא הריב"א יע"ש . ובחק יעקב הלכות פסח דריב"א הוא בעל העיטור ויו"ד הדברות יע"ש :

יא **כתב** הב"ח בי"ד סימן ק"א סתם ר"י הוא ר"י הזקן בר' שמואל ויש ר"י הוא ר"י בר' אברהם וכפי הנראה היינו ריב"א עיין סמ"ק לאוין קמ"א :

תר"י הם מסתמא הרמב"ן והרשב"א כי שניהם למדו אצל רבינו יונה והרשב"א למד אח"כ אצל הרמב"ן ג"כ ובתה"א כתב פעמים בשם מורו הרב ועפ"י הרוב הוא רבינו יונה עט"ז סי' ע' אות ט"ז ומ"ש שם . ולפעמים כותב בשם הרב והוא הרמב"ן . הרא"ה ז"ל שחיבר בדק הבית למד ג"כ אצל הרמב"ן . וכפי הנראה שהריטב"א למד אצל הרא"ה ובתשובת הרא"ש כלל כ' סימן י"ז הביא בשם הר"ר אהרן רבך יע"ש כפי הנראה שנתכוין על הרא"ה יע"ש :

יב **הגהות** הרב נקראין הג"ה יש בו ב' פירושים א' מ"ש בס' מעריך המערכות בשורש הג"ה וז"ל מי שמגיה ספר נקרא מַגִּיהַּ ופעולתו נקראת הגה"ה מלשון נגה ואורה עכ"ל ותחסר הנו"ן (כעין חסרי פ"א) ואמנם המי"ט הביא עוד פי' מלשון הוגה מן המסילה שפירושו הסרה וכן הגו סיגים מכסף שמסיר הטעיות יע"ש :

סעיף או סעיפים יראה לי מלשון ענף עיין במעריך המערכות בשורש סעף והיא מלה ארמית כן סעיף כענף מן האילן כו' :

כתב המי"ט בהקדמתו וז"ל הרב הגדול מהר"י קארו ז"ל אשר השביר בר בספרו ב"י ומתוכו עשה החיבור שקראו ש"ע בדמותו ובצלמו של כפר הטורים ועל לשונו תמיד לשון הרמב"ם ז"ל לא נתכוין מעולם להורות מתוך ספרו חלילה וחלילה מלחשוב עליו כזאת רק שמי שלמד ועי' בס' הטורים עם פירושו ב"י וילאה למצוא תכלית כל דין ודין הלא ידעו ויבינו מתוך הש"ע זאת היתה כוונתו הרצויה עכ"ל :

גליון מהרש"א כל מקום שלא כתב הרמ"א וכנ"ל להורות אין להחמיר ולחוש לדעה זו בשעת הדחק : וב"מ שכתב המחבר ב' דעות בל' וי"א לא הכריע ואם כתב דעה ראשונה סתם הכריע כדעה זו . ת' כסהם עורי' ות' עבה"ג סי' וסימ' מ"ו עלה ל"ח ד"א סע"ב :

הקדמת בעל פרי מגדים

וכראות המחבר כי יצאה מחשבתו בעזה"י אל הפועל שר את השירה הזאת

והם שני חרוזים משמונה מלות על שמונה שורות כפולות :

פריי טוב . לחך יערב . יפה נוף . עליהו לתרופה:
טוב פריי . יערב לחך . נוף יפה . לתרופה עליהו :
לחך יערב . פריי טוב . עליהו לתרופה. יפה נוף :
יערב לחך . טוב פריי . לתרופה עליהו . נוף יפה :
יפה נוף . עליהו לתרופה. פריי טוב . יערב לחך :
נוף יפה . לתרופה עליהו . טוב פריי . לחך יערב :
עליהו לתרופה. יפה נוף . יערב לחך . טוב פריי :
לתרופה עליהו . נוף יפה . לחך יערב . פריי טוב :

פדני מעון . מחטא טהרני . יחדש נעורי . כחי יוסף :
מעון פדני . טהרני מחטא . נעורי יחדש . יוסף כחי :
מחטא טהרני. פדני מעון . כחי יוסף . יחדש נעורי :
טהרני מחטא. מעון פדני . יוסף כחי . נעורי יחדש :
יחדש נעורי . כחי יוסף . פדני מעון . טהרני מחטא:
נעורי יחדש . יוסף כחי . מעון פדני . מחטא טהרני:
כחי יוסף . יחדש נעורי . טהרני מחטא. מעון פדני :
יוסף כחי . נעורי יחדש . מחטא טהרני . פדני מעון :

אם תתבונן בשיר הזה תמצא כי המלות שבראש השמונה שורות יערכו ממש כל סדר השורה הראשונה ממנה . והמלה השניה כשתערוך ביושר על כל המלות השניות עד השמינית יערכו השורה השנית וכן השלישית כסדר ההוא תערוך השורה השלישית. וכן כל המלות יערכו כל השורות כמשפט המלות הסמוכות עד תום כל הח' השורות על הסדר . בינו בו כי תמצאו עוד נוסף על האומר :

הקדמת הרב הגאון בעהמ"ח ספר פתחי תשובה ונחלת צבי

אמר המחבר הסבה אשר עוררתני לחבר זה הספר ואפילו בישראל אינני קנאת סופרים . כי חזות דעתי ועיני תרוס . להיות נמנה את נבונים חוברי חיבורים . ראשי אבות ישראל יושבי נטעים וגודרים גדרים . המאכילים מפרי תנובתם ומרווים מיין חכמתם המשמח אלקים ואנשים . איש איש כפי ברכתם ברובי תורותם ובדעתם ימלאו חדרים . כי הלא ערכי נפשי יודעת מאד ואיך במזימה זו אתגאה בקהל רב . ואם אומר אך עשרתי מצאתי און . ידעתי כי לא הגעתי אפילו לרועי צאן . אף כי כל כבוד איש אך כל אציל ככל עוף הפורח . והפארתו רק אפס ותוהו ואת הכל ישא רוח . נוסף לזה הלא נהפוך הוא מן הקצה אל הקצה הלא ידוע דרך רוב אנשי המונינו כי בוז יבוזו לכל מחברת חדשה תהי מה . ויתעוללו ויתגוללו על מחברה . יהי מי . ואיך תקו נפשי לקנות שם ותהלה בארץ :

אך הסבה האמיתית אשר עוררתני לזה . כי זה לי זמן רב אשר רעיוני על משכבי עלו הלא חרוצים ימי אנוש ומספר חדשיו אתנו . כבר הרבה שנים משני חיי כצעומת שבאו כן הלכו למו קל מני רץ כלו . מי ירפא את אשר מחצו . ומה יתרון לאדם בכל עמלו . כל ימי חייו הבלו . אם לא יעשה דבר טוב זכרון לפעלו . אשר חק עולם יהיה לו. וגם כי ירדם בקבר דעת שפתיו ברור מללו . וזאת תורת האדם אשר אור שכלו יאיר ויופיע . להשים כל מגמתו להשלים איש זולתו ומהודו עליו להשפיע . כי במה יודע אפוא בין שוע לדל בין הכם לגולם . אם לא ישים לב לתקן איזה דבר בעולם . לכן החי יתן אל לבו להשים כל מאוייו . להניח אחריו ברכה ולהציב לו יד בחייו . וכל איש נלבב ילבב ומי ששכלו זך ונפשו שלימה . לא יאות לו להוציא שנותיו בשנת תרדמה . וכל מאמצי כחו יוציא אל הפועל כפי מדרגת תבונתו . איש איש לפי שכלו ובינתו . אי לזאת אנא בריה קלה וצעירה . אמינא איזיל ואתקן מלתא זעירא . אולי תמצא ידי עשות ספר א' שיהא קיים לדורות . ואם כי ת"ל תחת ידי הרבה חידושים אשר חנני יוצר המאורות . אך לגדולי חקרי לב דברי הם למותרות . ולקטנים כערכי אשר לא ראו מאורות . חשכו הרואות בארובות לצרות הצרורות . ודי לנו אם עמדנו בראשונים להבין ולהורות . אך ראה זה מצאתי אמרה נפשי ועלתה בדעתי לחבר זה הספר **פתחי תשובה** על שולחן ערוך יורה דעה :

ואופן החיבור הזה ומעשיהו בקודש הוא כמעשה הספר שערי תשובה על או"ח שחיבר ש"ב הגאון מהר"ח מרדכי ז"ל אב"ד מדובנא (והשלימו אחיו הגאון המפורסם מהרא"ז מרגליות ז"ל) אשר הניף בעים רוח מבינתו לאסוף ולקבץ אמרות טהורות חידושי דינים משו"ת ראשונים ואחרונים (אשר לא כל אדם זוכה שיהיו נמצאים אצלו) והעמידם סדרים סביבות השלחן הטהור אשר לפני ה' המסודר וערוך לפנינו מאת עמודי ההוראה מאורות הגדולים המאירים לנו הדרך אורח חיים ודעת (ובלעדם היינו מגששים כעור באפלה) מהר"ר **יוסף קארו** ז"ל ומהר"ר **משה איסרלש** ז"ל . ובמתק שפתיו ונועם לשונו פעמים מאריך בטוב טעם ודעת ופעמים מקצר ברצון חכמים היודעים במחוג . והנה דבר גדול עשה בזה ועלה לרצון לפני חכמי ישראל אך לא חיבר ספר הזה רק על חלק או"ח ואחר זה נאסף אל עמיו ואיננו כי לקח אותו אלהים :

על כן הסכמתי בדעתי לחבר גם על שו"ע יו"ד כדמותו וצלמו ונטיתי שכמי לסבול המשא הגדול ועליתי השערה שערי קרית ספר וירדתי לגנים ללקוט שושנים משו"ת ראשונים ואחרונים . גם מהרבה ספרים שונים מספרם בערך מאה ושמונים . (הלא המה אלה אשר נקובים בשמותם בראש הספר) וחקרתי בדבריהם בינותי בספריהם ואהי אמן עובד ביום גם בלילה לבי לא שכב וקבצתי על יד אמרות טהורות . לבני ישראל הדרך להורות . וכל ענין כתבתי בטעמה ונמוקה . למען לא יהיה כגזירה וחוקה . ושמתי בטנא ענבי גפן פוריה . סליתי סולת נקיה . ונפשי חכתה לה' שיעלה לרצון לפני כל הלומדים לשמה בלי שום פניה . כי מי האיש אשר טעם את דברי רבותינו הגאונים ז"ל ונפשו לא חיה . וכל עין רואה יראה ולבבו יבין כי הוא מעשה רוקח מימיו מן המקדש יוצאים מרפא לנפש ולגויה . חדים וקלים ונוחים לשתיה . ומה לי כי אאריך בשבח ותועלת הדבר הגדול הזה אשר הוא נראה בעליל גלוי לכל בעלי עינים כשמש בחצי השמים :

והנה יש ת"י ש"ע יו"ד מאא"ז אבי אמי רבתי הה"ג החסיד מהר"ר **נפתלי הירץ** זצ"ל עם כמה הגהות ודברים מחודשים בכת"י הטהורה ממש וכל אמרותיו אמרות טהורות עינים מאירות וכבר נודע לי גודל קדושת תורתו ודקתו אל מרכז האמת כל מגמתו אמרתי אעשה נח"ר לנפשו וכתבתי כמה דברים בשמו בתוך ספר זה למען יהיו דובבות שפתותיו . ידעתי כי גם בעודנו חי זאת היתה מגמותיו . עוד אנה ה' לידי כתבי קדש של הרב הגדול החסיד ועניו כמוהר"ר דניאל זצ"ל שהיה מ"ץ בק"ק הוראדנא גם ספר עמודי כסף כ"י מכבוד ש"ב הגאון מהר"ר שבתי כ"ץ ז"ל בעל מאיר נתיב ובסופו כמה שו"ת וטעמתי נופת הצוף משפתותם שושנים והיה בפי למעדנים ומאד כלתה נפשי לזכות את הרבים בדבריהם הנעימים אפס כי קצר המצע מהשתרע . להעתיק כל דברות קדשם שהם כמעין הנובע . ולכן הוצרכתי להשמיט את אשר נשאו ונתנו בעומק השמועות . לפלפולא בעלמא ולא להוציא מהם הלכות קבועות . אך את הדברים אשר העלו להלכה לקחתי אותם לי . ואשמם בתוך חיבורי אחת הנה ואחת הנה . אל המקום אשר תדברנה . ומעתה בקול רנה ותודה · הנני לאל יתברך מודה · אשר על ידי גילגל וסיבב · שפתי ישנים דיבב · אף עמים חיבב :

והנה אין בהמ"ד בלא חידוש וכתבתי בכמה מקומות דברים מחודשים אשר הוספתי מדעתי . ועלה במצודתי בעת שוטטו רעיונותי . על תלמי שדה הפוסקים ודבש מסלעם ינקתי . ואת הכל באגודה אחת אגדתי . עם דברי הגאונים בעלי התשובות אשר הבאתי (ובמקום אשר יאריך הענין יותר . פעם לבאר דברי רבותינו האחרונים ז"ל ופעם לבאר איזה דין חדש הצגתי אותם לבדם בשולי היריעה ועשיתי להם ציונים קראתים בשם **נחלת צבי**) אפס כי לא יהיה עליהם תפארתי . כי אני מכיר את ערכי ויודע אני קוצר השגתי . האדע דבר ולא ידעוהו חבירי וכ"ש רבותי . כי על כן יבואו בגלל קורתי . לשמוע מה יענה רוח מבינתי . מה אני כי יתאוו את פריי ואת תנובתי . המגלת עמומה תקוה זוהר. מרם אין כל מאומה בידו. מתן ומוהר. אמנם אנכי באתי לא לסחור ולא לבנות . כי אם לעורר לב המעיין להראות באצבע פה מצאתי מקום עיון . ובעה"י ימצאו תוך דברי קצת דברי חפץ ואף במקום אשר לא אגיד חדשות מאומה אולי דליגא לכו חספא למשקל מרגניתא תותא . ובזאת אבוא על שכרי להשמיע דברי קטן כמוני . מתוך דבריהם של גדולים הלא המה הגאונים בעלי הספרים והתשובות אשר הבאתי . והיה כל מבקש דבר ה' מתוך הספר גם דברי יהיה לנוכח עין הקורא ופן יראה וימצא גם בדברי דבר הגון . להיות גם זכרון לשמי . וזכות אבותי הקדושים יעמד לי לבל אכשל בדבר הלכה . ויהא דעת רבותי בדברי נוחה :

והנה באמת דעתי היתה להתעכב מהביא לדפוס ספר זה עד שאבוא בימים ותעדר שלהבת הגידול והצמיחה המערבבת. ואז אבחר ענינים הראוים.ואחרי שובי נחמתי כי קצרו ימי אנוש להגדיל עצה עלי אבל לאמר עוד חזון למועד כי מה אנוש ותלדו ותקותו עלי ארץ כי יאמר יש לי עוד תקוה . ומה גם אשר זה זמן לא כביר יד ה' נגעה בי שנחליתי ונדכיתי עד מאד אשר כמעט נתיאשו ממני מלהיות איש · לולי רחמי הבורא ית"ש עלי היה . הנותן גשם נדבות על עץ יבש בארץ ציה . כי אליו עיני צופות ונפשי הומיה . ורוחי בקרבי ישחרני אל תאמר לכשאפנה כו' . ומה תעש לאלה אשר בעזרתו ית"ש מעט מעט השגתם בימי חלדך ועל יד נקבנו . הגם בחלה ישלוט המות יעלו בתהו ויאבדו הלא על זאת תרגז נפש עמל עמלה לו ועמודיה יתפלצו :

עד אשר לא תחשך השמש והאור עת לעשות ויכתבון מלי ויוחקו דברי אשר בימי חיי הבלי דבר פי ושפתי פלו . למען השאיר אחרי ברכה אולי יועיל לאנוש כערכי כי ישאלון משפטי צדק קרבת אלהים יחפצו :

ואף כי אמנם אנכי ידעתי דבת רבים על ספרים חדשים . אשר חיברו גדולי זמנינו חכמי חרשים . ובודאי יתלו על חיבורי זה באמרם איך ישתרר צעיר הזבובים קצוץ הכנפים . הגם שאול בנביאים כמנהג רוב בני אדם בזמנינו כמובא למעלה . ועכ"ז הצבתי עצמי כמטרה לחצי המורים אמרתי יעבור עלי מה ואני לשם שמים כוונתי ובפרט שגם פה לא עשיתי עיקר חיבורי משלי . אפס ממקום קדוש יהלכו דברי הגאונים חכמי הדורות . אשר היו לנו למאורות . ובצלם אנחנו חוסים . ומימיהם אנו שותים . ואם מעט מים הוספתי על נהרותם ועל יאוריהם . והגדתי את העולה על רוחי בענין מן הענינים לכם במשפט לקרב או לרחק בדברי טעם ושום שכל . ובצדק תשפטוני ולכף זכות תדינוני כי נקל לאיש כמוני להלכד במלכדת השגיאה ורשת זו טמונה לנפש נאנחה תחת בגידת הזמן (בגד הזמן עלי עד מאד בשנה הזאת אשר אני יושב פ"ק ווילנא להשגיח בעניני הדפוס מתה עלי רחל היא אמי מורתי הצנועה והחסודה המפורסמת בכשרון מדותיה וצניעותיה מרת **רחל** ע"ה ביום ד' י"ב מרחשון . **שוב לרחם** לפ"ק אשר במבחר שנותיה לשמים נלקחה ואותי עזבה לנאנחה תנצב"ה ולא יוסיף ה' לדאבה עוד) אך אחת שאלתי אותה אבקש אל תמהרו לשפוך כאש חמה קנאת גבר להרוס את דברי עד אשר תחקרון מלים . ואם אחר החקירה והעיון תראו אשר טעיתי ושגיתי . אנשי חסד יודיעום לי בעודני חי בעזה"י אולי יהיה בידי די השיב ובאם לא אודה ולא אבוש כי כן דרכי מעודי לקבל האמת ממי שאמרו . ואני בכל לבי אברככם תחת הגילם נפשי ממכשול המשגה פרס יקראנה יוצרי ית"ש לשוב אל המקום אשר היה שם אהלה בתחלה ואחר כבוד יקחני . ואתה ה' תנחני ותנהלני · העבר עיני מראות שוא בדרכיך חייני :

וטרם אשים קצי למלין אודיע לכל קורא נעים קצת דרכי בחבורי הזה . בכמה מקומות כתבתי עיין בספר פלוני סי' פלוני ולא כתבתי מה הוא כותב שם תדעו בזה כי אין שם דבר חדש הנוגע לענין ההוא להלכה אך לפלפולא בעלמא ובמקום שכתבתי עיין בספר פלוני לענין אם היה כך וכך מהו הדין ולא כתבתי מסקנתו להלכה הוא מחמת כי הוא מסופק שם ולא העלה דבר ברור. גם השגחתי לדייק בלישנא ופעמים כתבתי בלשון שכ' ופעמים שפסק ופעמים שהורה ופעמים מבואר שם והלשונות חלוקים זה מזה כידוע למשכילים . אמנם אם ימצא המעיין איזה מקום אשר לא יהיה מכוון כמו שאמרתי אל יאשימני בזה כי לא בשלי הוא הטעות אך בשל מעתיקים והדן אותי לכף זכות כו' ומה' אשאל עזר אשר יורנו תורותיו ומצותיו ונלכה באורחותם . ינחנו בנתיב היושר להבין דברי חכמים וחידותם . אלה דברי המחבר הבא עה"ח יום ב' י"ב תמוז שנת **אמת קנה** לפ"ק . וכעת הוספתי עוד חידושים מתשובות חתם סופר ומתשובות יריעות האהל ומתשובת בית יהודה ומתשובות משכנות יעקב והצבתי ציונים לפניהם ולאחריהם כזו [] שנת **תורה** לפ"ק . **אברהם צבי הירש** באמ"ו הרב המופלג בתורה וביראה מהר"ר **יעקב** אייזנשטאט זצ"ל נכד להגה' החסיד **מהר"ם א"ש** זצ"ל בעל פנים מאירות ולהגאון החריף הגדול מוהר"ר **הירץ** זצ"ל שהיה אב"ד בק"ק זאלקווא . ומהר"מ א"ש הנ"ל הוא נכד להגאון מהר"ם כ"ץ ז"ל אביו של הגאון המפורסם בפסקיו בעל **ש"ך** ז"ל זכותם יעמד לי עד עולם ·

שמות התשובות והספרים

אשר פרשתי מצודתי עליהם ודלה דליתי מנהרות נחלי איתן אשר ישאו דכים יעלו הרים ירדו בקעות מקולות מים רבים אשר צללו אבירי הרועים והורו לנו הדרך אשר בה נלך ומפיהם אנו חיים:

שו"ת אבן שהם
שו"ת אדני פז
שו"ת אמונת שמואל
שו"ת ארבעה טורי אבן
ספר אור הגנוז
ספר אגודת אזוב
ספר אורח מישור
שו"ת בשמים ראש
שו"ת בתי כהונה
שו"ת בית יעקב
שו"ת מספר בית ל"י
שו"ת מספר בני חיי
שו"ת ברית אברהם
שו"ת בית אברהם
שו"ת בית שמואל אחרון
שו"ת בית חדש
שו"ת ב"ח החדשות
שו"ת בית אפרים
שו"ת באר שבע
שו"ת בגדי כהונה
ספר באר יעקב
ספר בית הילל
ספר בית לחם יהודה
ספר בני חיי
ספר בית אפרים
ספר בני יונה על הל' ס"ת
ספר בני אהובה
ספר בכור שור
ספר ברכי יוסף
ספר בינת אדם
[שו"ת בית יהודה]
שו"ת גאוני בתראי

שו"ת גינת וורדים
שו"ת גבעת שאול
שו"ת דברי יוסף
שו"ת דברי אגרת
שו"ת דרכי נועם
שו"ת דת אש
ספר דגול מרבבה
ספר דרך חיים
שו"ת הרא"ש
שו"ת הר"א מזרחי
שו"ת הר"ן
שו"ת הריב"ש
שו"ת הר הכרמל
שו"ת השיב רבי אליעזר
ספר הר אבל
שו"ת ושב הכהן
שו"ת זכרון יוסף
שו"ת זכרון יצחק
שו"ת חוט השני
שו"ת חוות יאיר
שו"ת חכם צבי
שו"ת חינוך בית יהודה
ספר חוות דעת
ספר חכמת אדם
ספר חמודי דניאל
ספר חמודי דניאל ח"ב כ"י
ספר חומות ירושלים
[שו"ת חתם סופר]
[שו"ת ברכי יוסף]
[שו"ת חמדת שלמה]
שו"ת טור האבן
שו"ת יד אליהו

ספר יש של שלמה חולין
ספר יש ש"ש קדושין
ספר יד הקטנה על רמב"ם
ספר ישועות יעקב
[שו"ת יריעות האהל]
שו"ת כנסת יחזקאל
שו"ת כתר כהונה
ספר כרתי ופלתי
ספר כנסת הגדולה
שו"ת לחמי תודה
ספר לבושי שרד
ספר לוית חן
ספר לחם הפנים
שו"ת מהרי"ט ח"א
שו"ת מהרי"ט ח"ב
שו"ת מהר"ם אלשיך
שו"ת מהר"ם יעקב לבית הלוי
שו"ת מהר"ל בן חביב
שו"ת מגיד מראשית
שו"ת מעיל צדקה
שו"ת מקום שמואל
שו"ת מהר"ם זיסקינד
שו"ת מהר"ם גלאנטי
שו"ת מים חיים
שו"ת מהריט"ץ
שו"ת משפטי שמואל
שו"ת מהר"ם פאדווא
שו"ת מהר"מ לובלין
שו"ת מהר"י בן לב
שו"ת מס' מנחת יעקב
שו"ת מהר"ם בר ברוך
שו"ת מאיר נתיבים

שו"ת מהרש"ל
שו"ת משאת בנימין
שו"ת מים רבים
שו"ת מנחם עזריה
ספר מגן אברהם
ספר משנה למלך
ספר מנחת יעקב
ספר מכתב אליהו
ספר מקור חיים הל' נדה
ספר מעשה רוקח
ספר מצמיח ישועה על המרדכי
ספר מרכבת המשנה
ספר מחנה אפרים
ספר משנת חכמים
[שו"ת משכנות יעקב]
שו"ת נודע ביהודה
שו"ת נו"ב תניינא
שו"ת נחלת שבעה
שו"ת נחלה ליהושע
ספר נקודות הכסף
ספר נופת צופים
ספר נחלת עזריאל
שו"ת מס' סדורו של שבת
ספר סדרי טהרה
סידור הגאון מליסא ז"ל
ספר סולת למנחה
שו"ת עבודת הגרשוני
שו"ת רבינו עקיבא איגר
שו"ת מס' עמודי כסף כ"י
ספר עצמות יוסף
ספר עצי ארזים
ספר ערך לחם

ספר עמודי כסף כ"י
ספר עקרי דינים
שו"ת פנים מאירות ח"א
שו"ת פמ"א ח"ב
שו"ת פמ"א ח"ג
שו"ת פרח מטה אהרן ח"א
שו"ת פרח מ"א ח"ב
שו"ת פאר הדור
שו"ת פרי תבואה
שו"ת פני יהושע
שו"ת פני אריה
ספר פני יהושע
ספר פרי חדש
ספר פרי מגדים יו"ד
ספר פמ"ג או"ח
ספר פאר הלכה
ספר פתח הבית
שו"ת צמח צדק
ספר צל"ח
שו"ת קרית חנה
שו"ת רדב"ז ח"א
שו"ת רדב"ז ח"ב
שו"ת רדב"ז ח"ג
שו"ת רדב"ז החדשות
שו"ת ר"ש בר צמח
שו"ת רשב"ש בנו
שו"ת ר"א בן חיים
שו"ת ראש יוסף
שו"ת רב משולם
ספר רב פנינים
ספר רגל ישרה
שו"ת שבות יעקב ח"א

שו"ת שבות יעקב ח"ב
שו"ת שאילת יעב"ץ ח"א
שו"ת שאילת יעב"ץ ח"ב
שו"ת שיבת ציון
שו"ת שמן רוקח ח"א
שו"ת שמן רוקח ח"ב
שו"ת שאגת אריה
שו"ת שארית יוסף
שו"ת שתי הלחם
שו"ת שער נפתלי
שו"ת שער אפרים
שו"ת שמש צדקה
שו"ת שב יעקב
ספר שמלה חדשה
ספר של"ה
ספר שערי תשובה א"ח
ספר שער המלך על רמב"ם
ספר שערי אפרים
שו"ת תרומת הדשן
שו"ת תפארת צבי
שו"ת תשובה מאהבה ח"א
שו"ת תולדות יצחק
שו"ת תשואת חן
ספר תבואת שור
ספר תפארת למשה
ספר תפארת ישראל על משניות
ספר תפארת ישראל הל' נדה
ספר תורת חיים
ספר תורת השלמים
ספר תורת יקותיאל
ספר תפארת צבי הל' נדה
ספר תיבת גומא

הקדמה

להחדושים יד אברהם מבן הגאון המחבר ז"ל

מהולל אקרא ה' כי קץ שם לחשך כמה שנים יעשו חדושי מרן אבינו הגאון ז"ל על שו"ע יורה דעה באפלה, כשמונים שנה, מנעוריו עד היום הזה, היו חבושים בטמון, עד כי העיר ה' את רוח כבוד הגבירים המדפיסים הרמים, האלמנה והאחים ראם נ"י, להדפיס את השלחן ערוך יורה דעה בפארמאט גדול עם כל נושאי כליו הגדולים עם הקטנים, חדשים גם ישנים, בהדרת קדש וכליל תפארת, ונשא לבם אותם בחכמה להגדיל תורה ולהאדיר בהוספות רבות עשר ידות, גדולות ונכבדות, כתבי ידות, אשר הפשו ממטמונים, מראשי הגאונים, בדורות אחרונים, גדולי המורים, אשר היו למאורים, והשו"ע הזה יעשה רושם, כי לא בא עוד כזה הבושם, שלחן בכל ערוך, יהי מכירו ברוך, ובצאתם ללקוט כל מילי דמיטב אשר יסודתם בפסק הלכה והוראה, בחרו גם בחדושי מאה"ג נ"ע אלה לספחם אל הש"ע להציב להם יד ושם על הגליון בשם **יד אברהם**, הואיל הלך בדרך האמת דרך הקדש יקרא לה כידוע דרכו בקדש כי תורת אמת היתה בפיהו, קולע אל השערה ולא יחטא, נדרשנו לאשר שאלונו, נתונים נתונים המה להם, לכבוד התורה, לתועלת ההוראה, ולזכות נפש אבינו גאון עולם ז"ל, כן תחזקנה ידיהם ותאמצנה זרועותיהם להעשיר את בית ישראל ביתר חלקי השו"ע על דרך זה, ובספרים אחרים גדולים ונכבדים כאלה אשר כל בית ישראל נשען עליהם, והיו לברכה בקרב הארץ:

וזה אשר יש לי להקדים ולהודיע בפתח דברי, כי הספר הזה **יד אברהם** ראשון הוא לכל החדושים אשר כתב בימי חייו עלי אדמות, הוא הבכור מכל ילדי רוחו · החדושים האלה רובם ככלם כתב בבחרותו וימי עלומיו, והוא מהדורא קמא, וספרו **משכיל לאיתן** אשר הוציא ראשונה בימי עלומיו [ווילנא תקע"ח] אשר עשה לו בו שם עולם לא יכרת ושמעו יצא בכל הארץ לגאון ולתפארת, הספר הזה יעיד כי טעם זקנים היה גם בפרי נעוריו, די ספרו המצוין ההוא להוכיח כי גם במעלליו התנכר הנער, ותהי ראשית דרכו צלחה בדרך אמת, והוא גם הוא דבר בם נכבדות גם בימי שיבתו, ויהללם בפתחי שערים, ואלה הדברים אשר דבר על אודות החדושים האלה כבוד מאה"ג ז"ל בכבודו ובעצמו בזמנים אחרונים, במקומות שונים, זעיר שם זעיר שם. א) בהקדמתו לספרו **באר אברהם** [ווילנא תר"ד] כחמש שנים לפני מותו כתב לאמר: גם דברי בעל הגהת השו"ע יישבתי בהרבה מקומות אשר חשבו האחרונים לדחותו, וזה יתבאר אי"ה בסידורי החדושים שאסדר אי"ה על סדרי השו"ע עכ"ל. ב) ובהקדמתו לספרו הנ"ל מהדורא קמא, הנמצאת אצלי בכתב יד קדשו מצאתי כתוב הדברים ההם מעט בלשון אחרת: גם דברי בעל הג"ה בש"ע יישבתי בהרבה מקומות אשר חשבו האחרונים לדחותו, או במקומות שיש בדבריו סתירה, בארתי דרך אגב בחיבורי להרמב"ם, ובעז"ה יש לי עוד חדושים וענינים הרבה בארבעה חלקי השו"ע הנוגעים להלכה למעשה והם כעת בלתי סדר עד אשר אקח מועד בעז"ה ואסדר אותם על סדר השו"ע עכ"ל. ג) ויותר מהמה הרחיב הדברים על אודות החדושים האלה באחד ממכתביו אשר כתב כתשע עשרה שנה לפני מותו [בין כסה לעשור תקפ"ט] לאחד מגדולי הדור, וכה ידבר. בעז"ה כל תכלית הלמוד שעסקתי בכל הש"ס היה רק להוציא הדין לאמתו, וכן על דרך זה בכל הפוסקים ראשונים ואחרונים, וגם גודלתי מנעורי על ברכי ההוראה אצל רום מעלת כבוד אדוני אבי הרה"ג ז"ל אב"ד דק"ק חאטימשק סמוכה לק"ק אמסטיסלאוו [במחוז מאהליב] והיה זה סמוך אחר שנעשיתי בן י"ג ולמד עמי אז כל היו"ד עם מקורו מהגמרא וראשונים, גם ראיתי אצלו הלכה למעשה, ועל אדוני אבי מורי ז"ל העיד הגאון מו"ה משה חפ"ץ איך שהוא גדול בתורה ובפלפול ובסברא וראוי להורות הוראה ברורה, ומלבד זה חנני ה' לחדש כמה ענינים בשו"ע יו"ד בכל ההלכות בימי חרפי והמה בכתובים תחת ידי, אף שאין בהם מהחריפות כ"כ כמו בהחדושים שעל הש"ס והרמב"ם, אבל הם בעניני האחרונים שעל שו"ע יו"ד הנוגעים להלכה למעשה, וגם הייתי בעצמי בקביעות על הוראה במדינת רייסין לערך תשע שנים, גם כמה פעמים נזדמנו לי שאלות גדולות וחמורות, והייתי אצל הרב הגאון השר מאושצע [ר' יהושע צייטלעס] והסכים להוראתי וסמך יהושע ידיו עלי, כאשר נראה בעליל מכתב ידו שתחת ידי, ומאז ועד הנה הנני עוסק תמיד בהוראות. ואני שולח לרומעכ"ת את ספרי שעל יו"ד ויעיין בו באיזהו מקומן, וגם הוא אינו אלא מהדורא קמא שלי, אבל הוא מעורר עניני הוראות באחרונים, ואי"ה בהרחיב ה' את גבולי אברר כל הדברים ואסדרם לנכון עכ"ל. ומחשבתו הטובה אשר חשב לעשות לקחת מועד לסדרו לא נתקיימה, והספר הזה הוא מהדורא קמא, והרבה חדושים נאמרו ברמז כדרך הדורש בפעם הראשונה לעצמו בטרם ירחיב הדברים. ולא יפלא עוד גם אם המצא ימצא בין החדושים מה שכבר נכתב ונאמר בספרי האחרונים, יזכרו המעיינים כי רוב חידושיו אלה נכתבו בעשירית השביעית משנות מאה העברה זה כשמונים שנה והרבה מספרי האחרונים לא נדפסו אז עדנה או עיניו לא ראו, בשבתו אחר גדר הדחויה בעיר קטנה, אבל דיה לנו עכ"פ הודאתו והסכמתו אשר נתן להחדושים האלה גם בשנות הבינים ולעת זקנותו כי טובים ונכוחים המה וישרים למוצאי דעת, ולא חזר בו גם בעמדו על דעתו, יען כי בכל חדושיו מעו"ז עד יומו האחרון לא ארג לו קורי עכביש ולא תלה הררים בשערה, כי אם בא בנקרת הצורים והעמיק עד מקורי הענינים, כלם בנוים על יסודות חזקים ומוצקים, על כן יעמוד טעמם בם וריח האמת לא נמר, האמת עומדת לעד:

מינסק ז' אלול **דרכיה דרכי נועם** לפ"ק:

נאום **נפתלי** בן הגאון המחבר מהור"ר **אברהם** זצוק"ל.

הקדמה מספר לקט הקמח

יסוד היסודות ועמודי ההוראה הם הקבלה והלכה למעשה אשר הורו לנו רבותינו הראשונים והאחרונים שהיו מלפנים אשר מפיהם אנו חיים ועל דבריהם אנו קהל עדת ישראל הכשרים סמוכים לעד לעולם עד יעמוד כהן לאורים ולתומים :

ובהיות כי איזה ימים ושנים עונותי גרשוני מהסתפח בנחלת ה' ופרקתי בעול הגלות והטלטול עול לימוד התלמוד תנחומות אל כן המה ספרי הקודש ושאלות ותשובות שנתחדשו מקרוב ואותן שקדמו להן בענין ההלכות והשאלות היו שעשועי נפשי והיו לי למשיב נפש :

ואף היא לא היתה שמחה שלמה לפני יען כאשר הייתי אהיה מהיר לשמוע ומהיר לאבד באופן שהיה יוצא הפסדי בשכרי ולא היה מועיל לי הלמוד בספרים הללו כי אם לאותה שעה בלבד שלא היתה לבטלה:

ובכן חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל פקודי ה' ישרים משמחי לב והסכמתי בדעתי לעשות לי רב ולקנות לי חבר עד"ש וקג"ה לך חבר כי היכי דכר מדכרי לי אדכר מלתא אדתא דקא אמרי רבנן ואדע מקומה איה :

והנה כי כן זו היא דרך ישרה אשר בררתי לעצמי אחר שהייתי לומד ועומד על אמיתות מסקנת דעת הפוסק בשאלה ההיא אזי הייתי רואה אם הדין וההלכה ההיא היתה מאותן שחייב המורה להשיב שואלו דבר על רגל אחד ולומר לחכמה אחותי את אזי הייתי כותב ההלכה ההיא פסוקה כפי דעת המחבר ההוא עם איזה טעם מהטעמים העיקריים אשר בנה עליהם יסוד ההלכה ההיא ובלשון צח וקצר שדברו בו חכמים יסדתיה באופן שהמעט בדברי יחזיק את המרובה שבדברי הפוסק וסימנים דאורייתא הוה עבידנא וקביענא להו בית דירה בהלכות דהוו שייכי תמידין כסידרן ומוספין כהלכתן ואם לפעמים הייתי חוקר ומוצא בשאר ספרי הפוסקים שקדמוהו לאותו פוסק שהם גם הם היו נושאים ונותנים בדבר ההוא אזי הייתי רושם אצלו עי' בספר פ' סי' פ' דאוסר או מתיר מחייב או מזכה :

באופן שעלתה בידי מפתח נכון לעת הצורך שכשהייתי צריך לאחד מהדינים דשכיחי אצל ההמון בשאלת החכם כשהייתי פותח ספר הלקט הזה הייתי מוצא דעת האחרונים בו מבוארת :

אכן כשהייתי רואה דין מהדינים החמורים כגון דיני עיגונא דאתתא וגיטין וקדושין דאמירי טובא דעליהן נאמר דינו לבקר משפט דאף מי שלבו שלם בהוראה אחר היותו בקי ומומחה לרבים הוא מן הראוי לדחות לשואל כלך ושוב ומאחר אתן תשובה כאשר כן נאות ויאות לחכמי ישראל שאין לכם גם בהוראה אזי באותה ההלכה הייתי מגלה טפח ומכסה טפחיים ובדרך ארוכה וקצרה הייתי מעלה הדין ההוא על הספר ובדיו ולפעמים בדרך קצרה וארוכה הכל לפי מה שהיה ענין חומר הדין הייתי מתנהג בסדר אופן כתיבתו לגלות דעת הפוסק ההוא לאיזה צד הוא נוטה אם להקל או להחמיר אך לא הייתי מחליט בו הדבור אשר הורה לעשות למען לא ישלחו משכילי עם בעולתה ידיהם לסמוך דעתם בראיית ראשי פרקים אלו חלילה ואם מוזידות כזה אשר עליו נאמר כי רבים חללים הפילה וגו' ודי לנו והותר בהאי גילוי דעתא דמלתא הוי למצוא דברי חפץ כדי ללכת אח"כ אצל החכמים ולהתחכם בספריהם לדעת מה יעשה ישראל הכל כפי הנידון וצורך השעה אבל בלאו הכי הסומך על קיצור זה לא ינקה כי מה יעשה באחריתה ותקדים לו התרעה :

אשר לסבה זו מנעתי את עצמי מלהכריע בשום דין מהדינים הקלים והחמורים אחר שמכיר אני את ערכי וידעתי כי אין העולם צריך לכבודי עכ"ז באיזה דין מהדינים שהיה לי ויכוח והרצאתיה הדברים לפני איזה אחד מגדולי הדור בזה לבד סמכתי דעתי על הגדול ההוא שהסכים על ידי או דשקיל וטרי בדברי ולכך שעלתי זכר לדבר שכתוב אצלי בארוכה כדי שאם באולי יחנני ה' ית' לראות מעשי ידי בחיי יראה הרואה כי כבר העלתי בכאן זכרונו לפניו אכן בשאר הדברים שלמדתי לעצמי הייתי בעת מהרים לדעת מה ילד יום ולכשאשנה אשנה באותן הפרקים עד שאעמוד על בוריין של דברים ולא אסמוך על דעתי :

ויהי היום בעבור כבודי גולה ומטולטל דרך ארץ קצת מערי אשכנז ממשכילי עם אשר היו סביבותי המה ראו מעשי ידי באסיפת זקנים אלו אשר אספתי לי ולכיוצא בי ואחר ראותם כי המלאכה היתה דים גילו את אוזן חכמי שלומי אמוני ישראל הם המה מעלת הרבנים הגאונים אשר בארצות נטועים ויתאוו תאוה במדבר מדוע התחלתי הדפסת הספר והנחתיה וכאשר ידעו כי העיקר היה חסר בחסרון כיס הקשה מכולם ברוב תמותם זרזוני והרהיבוני סמכוני באשישות מזה ומזה תמכו את ידי להשליך על השם יתברך יהבי ומאחר שהתחלתי שאגמור בכל לבבי לזכות את הרבים דגמירי שלא יבא חטא על ידי ולהיות כי מילי לא ממסכן לשלית בעל הדפוס על יד אמצעי שלם המפורסם במעשיו ובתורתו כי פלא הוא ומפליא לעשות דברים העושים פרי מטה ומעלה כאשר בדוד נאמר ויהי דוד עושה משפט וצדקה על ידו היתה ההצלחה כי אזר כגבר חלציו והמליץ בעדי אצל אחד מיוחד שבקצינים הנדיבים למען יעשה ויאלית לתת לכסף מוצא וגמר מצוה זו והודה ולא בוש להיות המצוה נקראת על שמו הטוב לי והמטיב לאחרים יתברך שמו של מלך מלכי המלכים כי הוא העוזר האמתי ולא יבצר ממנו מזמה להרבות להטיב .

הרי שלי שלך לפניך סבת הדפסת לקט זה ומשפט מלאכה זו וכלי מעשיה אשר קבצתי כל דברי השו"ת שהובאו בספרי האחרונים הללו לא חסרתי דבר אשר לא שמתי אותו על אפנו ובמקומו בעבור תברכני נפשך אחרי ראותך ההפרש והתועלת שיש בקיצור הלקט הזה אשר על שמי ועל שם הפעולה קראתי שמו בישראל **לקט הקמח** הקורא בו יעשה קמח ואם באולי המצא ימצא איזה טעות ושגיאות כי שגיאות מי יבין אחלה פני הקורא והשונה בהלכות ידין אותי לכף זכות ויתלה הדבר באורך גלותי ורוחב צרותי ויתקן את אשר עוותתי כי הוא יתברך יודע ועד כי לא מלבי עלתה השגיאה ופעמים שלא הייתי כותב כל הלכה מההלכות דורשה כותבה ומגיהה אך מאחר שכבר קדם המאמר כל אדם לפעמים כוזב לכן אין לבי שלם שאפשר שלא יהיה בנמצא איזה שגגה יוצאה :

ולתשלום המלאכה מלאכת שמים לתועלת בעלי ההוראה ראיתי לחבר את האהל להיות אחד ובסוף כל הלכה והלכה אסוף אאסוף בהדפסה הקיצור שקדם בו הרב בעל פנים חדשות כמו שהוא מהפוסקים שעלו ובאו לידו ואלה שמותם :

מהורא"ם אליה מזרחי ב' חלקים :
מהר"ם מינץ :
שארית יוסף :
שארית יהודה :
מהר"ם פדואה :
מהר"ר לב"ה . לוי ן' הביב :
מהר"ר ד"ך . דוד הכהן :
מהרריב"ל . יוסף ן' ל"ב ד' חלקים :
מהרריק"א . יוסף קארו טור א"ה :
מהררמ"ט . משה טראני ב' חלקים :
ת"י . תומת ישרים :
מהר"רמג . משה גאלנטי :
מהררמ"א . משה אלשיך :
מהר"ר שמואל מדינה ד' טורים :
ד"ר דברי ריבות :
מ"ש משפטי שמואל :
מהרר"ב בצלאל :
מהרר"של שלמה לוריא :
מהר"ם איסרלם :
מהרר"א ן' חיים ח"א ב' חלקים :
מהררש"ך שלמה כהן ג"ח :
ת"א תורת אמת :
מהררמ"ע מפאנו :
מהרר"ם מלובלין :
מ"ב משאת בנימין :
ב"ש בני שמואל :
מ"צ משפט צדק ב' חלקים וח"ב
לא מצאתי :
מהררי"ט יוסף טראני ב' חלקים :
ח"ב ד' טורים וח"א לא מצאתי :
מהרר"י לוי :
ג"ת גידולי תרומה :
פליטת בית יהודה :
ספר הזכרונות :

ואלה מוסיף על הראשונים מה הראשונים קבלו חלקם מסיני אף האחרונים קבלו חלקם מסיני ומאת ה' היתה הנסיבה קורא הדורות מראש כי הקים להם שופטים והיה ה' עם השופט לשפוט תבל בצדק ומשפט ומישרים הם המה פקודי ה' שלפעמים קבלם היחיד מפי המרובין ולכך הוקבעה הלכה כמותו הטיבה ה' לטובים המאמינים בדברי החכמים ולישרים בלבותם וגו' ועל כותבם בחרט על הספר ובדיו כדי שלא תשתכח תורה מישראל זכרה ה' אלהי להם לטובה ויבא שלום ינוחו על משכבותם :

א מהרדב"ז רבינו דוד בן זמרא :
ב מהר"י בר רבינו יעקב בי רב :
ג מוהר"ט רבי יוסף מטראני ח"א :
ד משפט צדק ח"ב רבי מאיר מלמד :
ה מהרימ"ט ר' יום טוב צהלון :
ו שו"ת הבית חדש ר' יואל מרקש :
ז פני משה ר' משה בנבנשתי ח"א וב' :
ח לחם רב ר' אברהם די בוטון :
ט מהרח"ש רבי חיים שבתי :
י שו"ת רבי מאיר די בוטון :
יא שי למורא רבי שבתי יונה :
יב מקור ברוך רבי ברוך אלקלעי :
יג הרש"י ר' שלמה לוי :
יד בני אהרן רבי אהרן לפפה :
טו אמונת שמואל רבי שמואל אהרן קאינדנאר :
טז צמח צדק רבי מנחם מענדיל :
יז חוות יאיר רבי חיים יאיר בר שמשון :
יח עבודת הגרשוני רבי גרשון אשכנזי :
יט חוט השני מהגאונים אבותיו של ב"ח :
כ שער אפרים רבי אפרים הכהן :
כא דרכי נועם רבי מרדכי הלוי :
כב בית יעקב רבי יעקב מבריסק :
כג נחלת שבעה ח"ב רבי שמואל הלוי •
כד נחלת יעקב חילפרין :
כה באר עשק רבי שבתי באר :
כו משבית מלחמות מרבני איטליא :
כז הלכות קטנות ח"א וב' רבי יעקב חאגיז :
כח דבר שמואל ר' שמואל אבוהב :
כט נוספות ר' שלמה הכהן בח"ב דפוס שאלוניקי :
ל פרח מטה אהרן ח"א וב' רבי אהרן פרחיה הכהן :

ואלה שמות שאר הספרים שנמצא מובלע בתוך מלאכתן מלאכת שמים קצת שו"ת ואספתי אותן וקבעתים על הספר ובדיו למען ירוץ המורה למצוא מקומם איה ויזכר שמם בהלכה לטובה ולברכה :

א ים שלמה על חולין רבינו שלמה לוריא :
ב מעשה חייא רבינו חייא רופא :
ג שפתי כהן רבי שבתי הכהן :
ד תקפו כהן מעצמו :
ה גבורת אנשים מעצמו :
ו טורי זהב א"ח וי"ד וח"מ רבי דוד הלוי :
ז כנסת הגדולה ר' חיים בנבנשתי :
ח שיירי כנה"ג מעצמו :
ט לחם סתרים רבי שלמה אלגאזי :
י גופי הלכות מעצמו :
יא תאוה לעינים מעצמו :
יב דובב שפתי ישנים מעצמו :
יג קרבן חגיגה רבי משה גלאנטי :
יד עץ חיים רבי יעקב חאגיז :
טו מגיני ארץ מבעל ט"ז ורבי אברהם קאליש :
טז בית הלל רבי הלל :
יז חלקת מחוקק :
יח פרי חדש ר' חזקיה סילוה :
יט שמות הגיטין ר' שמחה הכהן :
כ תולדות אדם ר' שמואל אלגאזי :
כא שתי ידות ר' מנחם לונזו :
כב דמיון אריה ר' ליב פיסק :
כג כד כה כו תורת שלמים ומנחת יעקב ר"י בר יוסף ב"ק וחק יעקב מעצמו • וידיו מוכנות להדפיס ספר משפטי יעקב וישועות יעקב אשר מהם העתקתי איזה דברים עמוקים בחה"מ :
כז אלי' זוטא ר' אליה שפירא :
כח חוקי דעת ר' קפמן :
כט ספר השיר :
ל עדות ביעקב :
לא זקני יהודה מכ"י בבית מדרשו של רבי יצחק לוזטרוא :
לב נשאל דוד ח"א מכ"י הגאון ר' דוד אופנים
לג אוצר חיים מר' יעקב צהלון :

אקוה באלהי אבי הוא ברחמיו יגמור בעדי לטובה וזכות הקדושים האלו אשר בארץ המה יהיה עם פי והגיוני לבל אכשל בקולמוסי ושלא יצא מתחת ידי דבר שאינו מתוקן ושלא כהלכה ח"ו ויכיני מתורתו נפלאות וייסרנו במאמר ובמעשה ויצילנו מן החטא והשגיאות ולמען חסדו יקבצנו יחד אל העיר אשר נקרא שמה ה' שמה ויקוים בנו מקרא שכתוב ואשיבה שופטיך כבראשונה וגו' כה עתירת קטן שנולד מגוית האלי הוא **משה** כמוהרר"י **יעקב חאגיז** זלה"ה :

הקדמה מספר פנים חדשות

אלהי עולם ה' בורא קצות הארץ אשר בדברו נטע גן בעדן מקדם וישם שם את האדם אשר יצר ישר וכאשר בעונו נתעוות ונידון בשילוחין ובגירושין היה העולם משתומם ושמם וכל מעשה בראשית תלוי ועומד עד יום הששי בסיון המיוחד בכל ימות עולם שבו ניתנה תורה תמימה לישראל וחזר העולם לאיתנו ולתנאו הראשון ויכלו השמים והארץ וכל צבאם :

בו עלו שבטים שבטי יה למדרגה עליונה להתענג בעדן גן אלהים להשתעשע בפרדס רמונים מלאים מפלאות תמים דעים מהם גלויים מהם נסתרים . הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו ישלח ידו ולקח מעץ החיים אילן ששרשיו ומרובין פירותיו הולכין ומתברכין מתוקים מדבש ונופת צופים . וכל זמן שאדם ימשמש בהם ימצא בהם טוב טעם ודעת ברמזים נטע ה' פורחים באויר נקי ויש להם על מה שיסמכו אור נגה עליהם דרושים לכל חפציהם עם נקודות הכסף :

ועל ראשיהם מלמעלה הסודות הנעלמים עלי כתרי אותיות חרוזים טעמם ונימוקם עמהם הלא המה שפוני טמוני קדש כל התורה כולה שמותיו של הקב"ה אשרי העם שככה לו אשרי העם שה' אלהיו :

אמנם מבואר הדבר כי הפשט על פי הקבלה מקובלת למשה מסיני מהאסור והמותר הטמא והטהור החייב והפטור הכשר והפסול עד תכלית דבר קטן עליו נאמר אותיות מחכימות וראשון הוא לכל דבר שבקדושה על פיו יצאו ועל פי יבואו לעלות ולראות לפני ה' צבאות . ובלעדיו לא ירים איש את ידו ואת רגלו ליכנס לפני ולפנים ולבוא אל חדרי חדרים כי הוא יסוד לכל הסודות ופנת יקרת לכל יקר . זה השער לה' צדיקים יבואו בו :

וכאשר גרמו העונות ירד ירדנו בתחלה מאיגרא רמא לבירא עמיקתא לכתוב תורה שבעל פה אשר ראו אבותינו הקדושים עת לעשות לה' למען תירשנה קהלת יעקב ולא תשכח מפי זרעו . וזה יצא ראשונה סדר המשנה כלליה פרטותיה ודקדוקיה . וכאשר ניתוספו העונות והיגונות והדעת הלכה ונתדלדלה וגברה השכחה והיה צריך להודיע דרכיה דרכי נועם האריכו פירושיה והרחיבו כל נתיבותיה שלום . כגמרא ערוכה בכל ושמורה יפת עינים וטובת רואים כל רואיה יכירוה כי רוח אלהים בה מטע ה' להתפאר :

וכמעט שנחתמה והלכו לעולמם רבינא ורב אשי סוף הוראה וכל הדור ההוא אשר ראו אור גדול חשכה ההלכה ונתרבו הספקות אין יוצא ואין בא להוציא הדין לאמיתו ולירד לעמקו : כימי עולם וכשנים קדמוניות . לולי ה' צבאות הותיר לנו השרידים אשר הוא קורא בכל דור ודור להאיר עינינו ולתתנו מחיה מעט על ידי עבדיו וחסידיו הנגשים אליו על התורה ועל העבודה ללמוד וללמד לשמור ולעשות . הן בעודם חיים עמנו הן אחרי מותם בספרים וחיבורים עושים צדקה בכל עת :

נתגלגלו הדברים עד שהגיעו אל רבינו שבגולה הוא המשביר לכל עם הארץ ביתו פתוח לרוחה על הדין ועל האמת מופת וזרועות ההלכה ה"ה הרב הגדול החסיד כמוהרר"י קארו זכר צדיק וקדוש לברכה . אשר זכה וזיכה את הרבים וכמה יגיעות יגע כדי שיצא הדין מנוקה בהבאת כל הדעות ונשא ונתן בהם והכריע ופסק כדי שתהא נמצאת ביד ישראל בכל דבר ודבר שאפשר לדעת תורה אחת ומשפט אחד כיד ה' אלהיו עליו :

בעת ההיא זרח גם אור לישרים א' קדוש מדבר מעיר פולין אשר פרס מפה יפה על השלחן ערוך פעם נכנס פעם יוצא פעם נגלה פעם נכסה הן להוסיף תוספת של עיקר בחידושי דינים שלא הזכירם הרב לא בספרו הגדול ולא בקצר או שהשמיטם בקצר בלבד . הן לסתור קצת מפסקיו והוראותיו מטעם שכתב בהקדמתו ה"ה שר וגדול בישראל **כמוהרר"ם איסרלש** זלה"ה הון ועושר בביתם וצדקתם עומדת לעד :

ועדיין לא הספיקו דבריהם של רבותינו טובים השנים הנזכרים להגיע לכל שואל די מחסורו ושלא להחמיץ את פסק ההלכה בקצת דברים . מטעם מלכי רבנן וגדוליהם שרי צבאות ישראל אשר נמצאו ואשר היו גם בזמן ההוא אלא שלא יצאו חיבוריהם לאורה ולא יכלו הם ז"ל להעלות דעתם על ספריהם ואצ"ל הרבנים המובהקים הבאים אחריהם בכמה שאלות ותשובות הלכה למעשה מהם מסכימות ומהם סותרות פסקם ז"ל . מלבד כמה וכמה דברים טובים ונכוחים מתירוצים וחידושים וכיוצא בהם בכל דור ודור גם אלה לחכמים :

ויען מגלגלין זכות ע"י זכאי . גלגל הקב"ה על ידי א' מאוהבי שמו גדול בחכמה וביראת חטא . המצוה הגדולה הזאת . יורני ויאמר לי יתמוך דברי לבך עשה זאת איפה מלאכת שמים נקיה וקלה להיות ממצדיקי הרבים . כי כמה פעמים בת קול מתפוצצת מראשי הררי קדש שמעתי וארא כי מתאמצת היא ללכת מי יתן לנו חיבור קצר מאסף לכל מחנות שאלות ותשובות לאחרונה יצאו לאורה אחרי הליכת מלך ישראל לעולמו נאה דורש ומאריך נאה מקיים ומקצר כי ירא שמים יצא את כלם :

העיר ה' את רוחי והביא את נפשי העניה והשפלה בהיכלי מלכי רבנן וינחני בדרך אמת זו ארוכה לעיין בהנהו מילי מעליותא • וקצרה להעתיקם ובמעוט שיחה על פי סימני הטור כל אחד ואחד במקומו הראוי לו אלא שלפעמים לפי רוב הדינים ולפי מיעוט הדינים כללתי או פרטתי שמותיהם וסימניהם לתוספת ביאור . וצריך אני להודיע כי כל המעיין בספר זה הלכה למעשה יבקש אחר המחבר לראות הדברים על מקומם ושרשם. כי מרגלא בפומייהו דאינשי שאין מורין הלכה מתוך השלחן ערוך כי לא נתכוון בו הרב ז"ל אלא למפתח בעלמא לפתוח בו שערי הבית הגדול. ק"ו למי שלא בא אפילו לידי מדה זו. גם כמזכיר לא כמזהיר יהיה מתון מסיק ויקרא כל התשובה עד סופה דמלתא כי כמה פעמים לא למדתי הלכה אלא משטה אחרונה או קרוב לה. גם לא יפסוק את הדין עד שיראה בתחלה דברי הרב ז"ל אשר בית ישראל נכון עליהם כי נאספו שמה כל האדירים תקיפי דארעא די בכל אתר ואתר וכל המוסיף לחפש ולפשפש בהם ובמשנתם הרי זה משובח. גם היום יש בידינו הון רב מספרי הצדיקים הרבנים אשכנזים אחרונים וחביבים כגון בפירוש הטור ז"ל בית חדש על הד' טורים בית ישראל על י"ד וא"ה . ועל שלחן ערוך בי"ד . שפתי כהן וטורי זהב מאירת עינים על ח"מ וים שלמה על קצת מסכתות עם פסקי דינין . והיו לנו לעינים ולמשיב נפש המתאוה להם ומחמדתן לכלכל ולתרץ כמה קושיות ודקדוקים ישרים צדיקים ילכו בם:

ואל ישיג עלינו המעיין למה לא הובאו דבריהם בזה החבור לפי שעיקרו בנוי על שואל ומשיב הלכה למעשה לא על רואה ומוסיף נופך משלו ודורש כמין חומר דקדוקי סופרים ודברי חכמים ועם כל זה העתקתי חידושי דינים מספר גידולי תרומה ומספר הזכרונות לחיותם נזכרים ונעשים כלוח בפני עצמו וחששני מחטאת אם לא יבואו בתוך הבאים וכאשר ימצא הרואה הלכות ומעשים שלא נכתבה מסקנא הדין בצדן ידינני לכף זכות כי הרבה תשובות יש בדבר כל אחת ואחת גלויה ופשוטה נקרא שמו **פנים חדשות** יען סביב לשלחן של מלכים יחנו ויתוספו עליהם ויחד ישכנו כדי שיהיו רואים אלו את אלו קרובים וסמוכים ויהיו שפתותם דובבות בקבר ששים ושמחים לעשות רצון קונם ועל ידם ישתבח ויתפאר אלהי הראשונים והאחרונים אשר לא עזב חסדו ואמתו מעם בני ישראל עם קרובו בכל דור ודור לחלוק מחכמתו עם יראיו גבורי כח עושי דברו . ונחלק הספר הזה לב' חלקים . הא' על פרטות הדינים ומעשה רב והב' על סוגיות הש"ס ולשונות הפוסקים ז"ל טובים השנים :

ועתה במה אקדם ה' אכף לאלהי מרום על כל החסדים והטובות אשר גמלנו כרחמיו וכרוב חסדיו אספרם מחול ירבון. יעידון יגידון כלם כאחד הלא הם מאתו ובידו וכמאמר דוד עבדו כי ממך הכל ומידך נתנו לך . ואני תפלתי לך ה' עת רצון שלא יארע דבר תקלה על ידי ולא תבא לי תקלת על יד אחרים ולא אכשל בדבר הלכה ולא יכשלו אחרים בדבר הלכה . והערב נא ה' אלהינו את דברי תורתך בפינו ובפיפיות עמך בית ישראל ונהיה אנחנו וצאצאנו וצאצאי צאצאינו כלנו יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה . ונזכה ונחיה לראות בנחמת ציון ובחזרת שכינתך לתוכה ב"ב אז ישוטטו רבים לבקש את דבר ה' וימצאו הלכה ברורה בכל מקום כמו שהבטחתנו על יד עבדיך הנביאים ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים אכי"ר :

לוח סימני יורה דעה חלק ראשון למצוא ההלכות והדינים

הלכות שחיטה

א דיני שחיטה ומי הם הכשרים לשחוט ודיניה.
ב דין אם שחיטת עובד כוכבים ומומר וצדוקי וביתוסי כשרה.
ג דין שחיטה אינה צריכה כוונה.
ד דין השוחט לשם עבודת כוכבים או לשם ד"א מהו דינו.
ה דין השוחט לשם קדשים מהו דינו.
ו דין במה שוחטין.
ז דין השוחט בגלגל של אבן או של עץ.
ח דין שיעור הסכין של שחיטה.
ט דין השוחט בסכין מלובנת.
י דין סכין של משמשי עבודת כוכבים ודיניה.
יא דין באיזה זמן שוחטין ודין השוחט לתוך המים.
יב דין שלא לשחוט בתוך גומא ודיניה.
יג דין בעלי חיים שאין צריכין שחיטה ודיניה.
יד דין עובר במעי בהמה ודיניה.
טו דין איסור שחיטה משום מחוסר זמן כגון ולד תוך ח'.
טז דין איסור שחיטה משום אותו ואת בנו.
יז דין איסור שחיטה משום מסוכנת.
יח דין בדיקת הסכין ופגימותיו.
יט דין ברכות השחיטה ודיניה.
כ דין מקום השחיטה בקנה ובושט ובאיזה מקום בצואר.
כא דין שיעור שחיטה בכמותה לעוף ולבהמה.
כב דין באיזה מין צריך לשחוט הורידין.
כג דין שהייה בשחיטה ושיעורה.
כד דין דרסה חלדה הגרמה ועיקור.
כה דין בדיקת הסימנים אחר השחיטה.
כו דין נקב בושט או בבני מעים קודם השחיטה.
כז דין שלא לחתוך אבר מבהמה בעודה מפרכסת:

הלכות כיסוי הדם

כח דין כיסוי וברכתו ובמה מכסין וכל דיניו:

הלכות טריפות

כט דין שמונה מיני טריפות וסימנים.
ל דין מכה בעצם הגלגולת של בהמה וחיה ובעוף היבשה והים.
לא דין נקיבת המוח וקרומיו.
לב דין מכה בחוט השדרה.
לג דין אם ניטל הלחי ומכה בוושט.
לד דין מכת הגרגרת.
לה דין טריפות הריאה ואונותיה:
לו דין כמה מיני טריפות הן בריאה.
לז דיני אבעבועות וסרכות הריאה.
לח דין מראות הריאה.
לט דיני בדיקות הריאה.
מ דיני טריפות הלב וקנה שבו.
מא דיני טריפות הכבד.
מב דיני טריפות המרה.
מג דיני טריפות בטחול.
מד דיני טריפות בכליות.
מה דין אם ניטל האליה בבהמה ובעוף.
מו דיני טרפות בבני מעים.
מז דין אם נמצאים בני מעים יתרים.
מח דיני טריפות בקיבה ובכרס.
מט דיני טרפות בקורקבן.
נ דינים כללים בנקיבת האברים.
נא דין מחט או קוץ שנמצא בבהמה.
נב דין עוף שנפל לאור ושינוי מראה באברים:
נג דין שבר או מכה בבהמה ובעוף.
נד דיני טריפות בצלעות.
נה דיני טריפות ברגל ובפרקיו.
נו דיני טרפות בצומת הגידין.
נז דין בהמה דרוסה מחיה הדורסת.
נח דין בהמה נפולה.
נט דין בהמה שנפסקה בחייה.
ס דין בהמה שאכלה סם המות.

הלכות מתנות כהונה

סא דין מתנות זרוע ולחיים וקיבה לכהן.

הלכות אבר מן החי

סב דין אבר מן החי וכל דיניה.

הלכות בשר שנתעלם מן העין

סג דין בשר הנמצא ולא נודע מהו.

הלכות חלב

סד איזו חלבים הם המותרין והאסורין לאכילה:

הלכות דם

סה דין חוטין האסורין משום דם ומשום חלב ודיני גיד הנשה.
סו דין דברים האסורים משום דם.
סז דין כמה דברים האסורים משום דם.
סח דין מליגת הראש והעופות.

הלכות מליחה

סט דין מליחה והדחה ודיניה.
ע דין מליחת הרבה בשר ביחד.
עא דין מליחת הראש והטלפים והמוח.
עב דין מליחת הלב והריאה.
עג דין צליית הכבד ודיניה.
עד דין טחול וכליות וביצי זכר.
עה דין מליחת המעיים (ומליחת ביצים הנמצאים בעופות).
עו דין בשר לצלי.
עז דין עופות שנמלאו בשר שלא נמלח.
עח דין שלא לדבק בצק בבשר שלא נמלח.

הלכות בהמות וחיות טהורות

עט דין סימני בהמה וחיה טהורה.
פ דין חיה טהורה.

הלכות דברים היוצאים מן החי

פא דין שכל היוצא מן הטמא טמא ודברים היוצאים מן החי והם מותרים ודיניה.

הלכות סימני העוף

פב דין סימני עוף טהור:

הלכות דגים

פג דין סימני דגים ודגים מלוחים ודיניהם:

הלכות תולעים

פד דין שרצים הנמצאים במים בפירות בקמח ובגבינה.
פה דין סימני חגבים ודיניהם:

הלכות ביצים

פו דין סימני ביצים ודיניהם:

הלכות בשר בחלב

פז דין באיזו בשר נוהג דין בשר בחלב והיאך נקרא בישול.
פח דין שלא להעלות בשר על השלחן שאוכלין גבינה.
פט דין שלא לאכול גבינה אחר בשר.
צ דיני כחל.
צא דין בשר וחלב שנגעו זה בזה.
צב דין אם נפל חלב לקדירה של בשר.
צג דין קדירה שבשלו בה בשר לא יבשלו בה חלב.
צד דין התוחב כף חולבת בקדירה של בשר.
צה דין דגים וביצה שנתבשלו בקדירה של בשר אם מותר לאכלן עם גבינה.
צו דין מאכל חריף שנחתך בסכין של בשר.
צז דין שלא ללוש עיסה בחלב:

הלכות תערובות

צח דין איסור שנתערב בהיתר ואופן ביטולו.
צט דין אם העצמות מצטרפין לבטל איסור ושלא לבטל איסור לכתחילה.
ק דין בריה אפילו באלף לא בטיל.
קא דין חתיכה הראויה להתכבד.
קב דין דבר שיש לו מתירין.
קג דין נותן טעם לפגם.
קד דין עכבר שנמצא ביין או בשכר.
קה דין איסור שנפל לתוך היתר וכבוש וצלי ומלוח.
קו דין היאך מבטלין בששים.
קז דין המבשל ביצים ודבר מאוס הנמצא בתבשיל.
קח דין שלא לאפות היתר ואיסור בתנור אחד.
קט דין יבש ביבש שנתערב.
קי דין ספק איסור התערובות.
קיא דין כלים טרפות שנתערבו בכשרים.

מראה מקומות המפרשים שנלוו על היו"ד מאחריו

(מלבד אלה שקנו מקומם בפנים היורה דעה)

לחלק ראשון

פרי מגדים אחר כל הלכה והלכה.
לקט הקמח ופנים חדשות ואשל אברהם להלכות שחיטה דף ל"ז ע"א, ולהלכות טריפות, ניקור, מליחה והדחה וספק טרפות, ותערובות, דף רס"ז.
דף האחרון להט"ז. וקונטרס אחרון להש"ך דף רס"ו:
מראה כהן וחשק שלמה דף רפ"ט.
יפה לבדיקה מס' יד אפרים דף רנ"א.
ספר פלאים מבעהמ"ס תוספת שבת דף רנ"א.
לבושי שרד דף רנ"ב.
הגהות וחדושים מהגאון ר' משה טייטלבוים דף רנ"ד ודף רנ"ט.
אמרי ברוך ונמוקי רי"ב דף קס"ד ע"א ודף רי"ז ע"א ודף רנ"ד ע"ב.
השמטות מנמוקי רי"ב דף רנ"ח ע"ב.
חדושי יעב"ץ ודגול מרבבה תנינא דף רנ"ט ע"ב.
תקונים והשמטות בגליון מהרש"א. דף ש"ב.
חוות דעת בסופו.
מחצית השקל (להלכות מליחה) אחר חוו"ד.

לחלק שני

לקט הקמח, פנים חדשות, אשל אברהם, להלכות יין נסך, דף ס' ע"א. ולהלכות רבית, דף קי"ד ע"ב.
ולהלכות נדה ומקואות, דף קפ"ב.
קונטרס אחרון מס' להם הפנים, דף קי"ד ע"א.
ספר המדע דף קי"ז ע"ב.
חשק שלמה דף פ' ע"ב.
ס' סדרי טהרה בסוף הספר.
חוות דעת אחר סדרי טהרה (ועל סימן קי"ג נדפס בח"א).
מחצית השקל (להלכות נדה) אחר חוות דעת.

לחלק שלישי

השמטה מס' יד אברהם, וצבי לצדיק, דף קכ"ג ע"ב ודף קכ"ו ע"ב.
לקט הקמח, פנים חדשות, אשל אברהם להלכות נדרים, ושבועות, דף נ"ב ע"ב. ולהלכות כבוד או"א וכבוד רבו ות"ח, דף נ"ח ע"ב. ולהל' צדקה והקדש, דף פ' ע"ב, ולהלכות מילה דף פ"ח. ולהלכות עבדים, דף נ"ד. ולהלכות גרים, דף נ"ו ע"ב.
אשל אברהם להלכות ס"ת, דף ק"ט ע"ב.

לקט הקמח ופנים חדשות להל' ס"ת ומזוזה, דף קי"ד ע"א. ולהל' שלוח הקן, דף קט"ו ע"ב. להלכות חדש וערלה, דף ק"כ. להלכות כל מיני כלאים, דף קל"א ע"ב. ולהל' פדיון הבן ובכור בהמה טהורה ופטר חמור, דף קמ"ה ע"א. ומהל חלה והרומות, דף קס"ב ע"א. ומהל' הסכמות ותקנות כבוד חכמים, דף קס"ו ע"ב. ומהלכות קריעה ואנינות ואבילות, דף ל"ב ע"ב (בחוברת שבסוף החלק).
יד אפרים להלכות אבילות. דף כ"ט ע"ב.
לוח המפתחות לבעל לקט הקמח בסו"ע יו"ד על דרך א"ב דף ל"ג ע"ב.
ס' פלאים מבעהמ"ס תוספת שבת דף ל"ד ע"ב.
לבושי שרד דף ל"ו ע"א.
אמרי ברוך ונמוקי רי"ב דף ל"ח ע"ב.
הגהות והחדושים להרמ"ע ודגול מרבבה תנינא דף מ"ה ע"א.
תקונים והשמטות בגליון מהרש"א דף מ"ו ע"ב.
חדושים מספר מנחת דר' עקיבא דף מ"ז ע"א.
השמטות ותקונים בביאור הגר"א (שם ע"ב).
ס' עקרי דינים בסופו.

בטור הביא ברייתא וזבחת כאשר צויתיך מלמד שנצטוה משה בע"פ כו'. איכא למידק מהא דאיתא פ' ד' מיתות (דף נו) שבת וכבוד אב ואם נצטוו במרה דכתיב כאשר צוך ה' אלהיך וא"ר יהודה כאשר צוך במרה וא"כ מאי שנא הך כאשר צויתיך מן כאשר צוך וי"ל דהא רש"י פי' התם דמשנה תורה לא משה מעצמו היה שונה להם בערבות מואב אלא כמו שקבלה היה חוזר ומגיד להם וכל מה שכתוב בדברות האחרונות היה כתוב בלוחות וכן שמע בסיני עכ"ל וא"כ ל"ק מידי דודאי מה שאמר הקב"ה למשה בערבות מואב במשנה תורה וזבחת כאשר צויתיך ניחא לן לפרש על מה שלמד עמו בארבעים יום אחר מעמד הר סיני תורה שבע"פ משא"כ בענין כאשר צוך דכבוד אב ואם שהוא בי' הדברות וכן שמע ממש בסיני לשון זה ע"כ לא אפשר לומר דקאי על מה שלמד עמו בע"פ במ' יום דהא אחר זה היו אותן מ' יום ע"כ הוכרחנו לומר דקאי על מרה: **(א) אפילו נשים**. כן הוכיחו התוס' ריש חולין מדתנן פרק כל הפסולין (דף לא) כל הפסולין ששחטו שחיטתן כשירה וחשיב שם נשי' ועבדי' וטמא במוקדשין ואמרי' התם דאפי' לכתחלה שוחטין וקאמר לשון דיעבד משום טמא במוקדשין ולא אמר משו' נשים ש"מ דנשים אפי' לכתחלה וקשה לי ממ"ש התוס' בקדושין (דף עו) לענין עבודה וז"ל אף על גב דשחיטה כשירה בנשים ועבדים היינו דיעבד אבל לכתחלה לא עבדי כי אם מיוחסין שבישראל עכ"ל א"כ קשה דילמא מ"ה אמר בפ' כל הפסולין לשון דיעבד וי"ל דההוא דיעבד לאו לענין איסור קאמרי דודאי מותר מן הדין אפי' לכתחלה אלא דשם מיירי בהיפוך מה שסיימו התם דלכתחלה נמנעים מעצמם כי אם מיוחסים או משום חומרא יתירא אין מניחים לכתחלה כ"א למיוחסים: **(ב) ועבדים**. בטור כ' עבדים משוחררים ותמה ב"י הא משוחרר הוא כישראל גמור וכבר לוותי קמאי ובתראי בענין זה *ולי נראה דאע"פ שהוא משוחרר אינו כישראל גמור מצד הסברא שכן מצינו במדרש ילקוט פרשת אחרי מות סי' תקל"ט וז"ל בתוככם לרבות נשים ועבדים משוחררים הרי לפניך דעבד משוחרר צריך ריבויא כמו אשה א"כ אף במשנה דחשיב כאן נשים ועבדים י"ל דבמשוחררים קמיירי וילמוד סתום מן המפורש במקום אחר: **(ג) וי"א שאין לסמוך כו'**. הוא דעת א"ז וכן ס"ל לבעל העיטור בדברי הטור דבעילוף לא חיישינן כלל לא בתחלה ולא בסוף ולענין מומחה אין לסמוך אלא בדיעבד ולדידהו הא דאמרי' בגמ' רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן היינו דווקא בדיעבד וס"ל דבדיעבד אפי' בדיקה לא בעי כמ"ש

הלכות שחיטה

א מי הם הכשרים לשחוט. ובו י"ד סעיפים:

א א הכל שוחטין לכתחלה (א) אפילו ב נשים:

הגה [א] ג יש אומרים שאין להניח (א) נשים לשחוט. שכבר נהגו שלא לשחוט **א** וכן המנהג שאין הנשים שוחטות: (ב"י בשם האגור):

(ב) **ב** (ב) ד ועבדים וכל אדם [ב] אפילו אין מכירין אותו ה שמוחזק לשחוט שלא יתעלף וגם ו אין יודעין בו שהוא מומחה ויודע הלכות שחיטה **ג** [ג] מותר ליתן לו לכתחלה (ג) לשחוט ומותר לאכול משחיטתו **ד** שרוב הרגילין לשחוט הם בחזקת מומחין (ד) ומוחזקין, ז בד"א בשאינו לפנינו אז מותר לאכול משחיטתו וסומכים על החזקה. * **ה** [ד] אבל אם הוא לפנינו ח צריך לבדקו אם הוא מומחה ויודע הלכות שחיטה ט אבל אין צריך לשאלו אם נתעלף:

הגה (ג) [ה] *וי"א שאין לסמוך על החזקה אלא בדיעבד אבל לכתחלה אין לסמוך על חזקה במקום דיכולין לבררו (מרדכי והגהות

א וכן המנהג. כ"כ האגור והב"י השיג עליו דלא ראינו אינה ראיה ולפעד"נ דדעת האגור כמ"ש מהרי"ק בשרש קע"ב דבמנהג וכה"ג הוי לא ראינו ראיה וכמ"ש הרב בח"מ ס"ס ל"ז: **ב ועבדים וכל אדם אפי' אין מכירין כו'**. הטור כתב ועבדים משוחררים כו' ונ"ל לבאר דעתו דסבר ליה דסתם עבדים יש להן כל המדות הרעות יותר מן הריקים והפוחזים כדאמרינן בש"ס בכמה דוכתי ואינן בחזקת כשרות וע"כ פי' המתניתין שהביאו התו' והרא"ש דעבדים שוחטין לכתחלה היינו במשוחררים דאל"כ אע"פ שמל וטבל אין להאמינו על השחיטה אלא במכירים אותו שהוא כשר אבל כשמכירים אותו הרי הוא בכלל רוב מצוים אצל שחיטה מומחים ומוחזקים הם וכ"כ הרשב"א בתה"א ומביאו ב"י ר"ס ב' שדעת הרמב"ם (פ"ג מה"ש וכ"כ הסמ"ג) דעבדים הם בכלל רוב מצויין א"ש מומחים הן וכן נ"ל דעת הדרישה סעיף י' וא"כ המחבר שהשמיט תיבת משוחררים אזיל לטעמיה שכתב בב"י קשיא מאי איריא משוחררי' אפי' אינן משוחררי' נמי כו' (וכן בת"ה הקצר דף ו' ע"ב כ' דנשים ועבדים שאינם משוחררים שוחטים לכתחלה כגדולי ישראל) וע"כ המחבר מיירי במכירי' אותן שהן כשרים דסתם עבדי' אינן כשרי' (אלא דלא משמע ליה דהטור ידבר באין מכירין אותן דוקא) והא דלא הזכירו המחבר משום דס"ל דגם בשאר בני אדם בעינן שיהא שוחט נאמן וכדעת הרמב"ם ור"ת שהביא בבית יוסף וכמו שפסק בסימנים המחודשים וכ"כ לקמן ס"ס ס"ה ולכך לא הוצרך להזכירו דפשיטא דלא עדיפי עבדי' משאר בני אדם (ועי' בתשובת ר' שלמה כהן חלק ב' סימן קע"ה כתב ג"כ קצת דברים מזה) והב"ח השיג על המחבר שמהרמב"ם והסמ"ג משמע דבעבדים בעינן דוקא יודעים שהן מומחים וגם השיג על הדרישה ולפעד"נ כמ"ש: **ג מותר ליתן לו לכתחלה לשחוט**. פי' על סמך שיבדקנו אחר השחיטה אם הוא מומחה ועי' בב"י: **ד שרוב כו'**. עיין בח"מ סי' ש"ו ס"ז גבי טבח אומן שקלקל דצריך להביא ראיה שהוא מומחה ולא אמרינן בכה"ג רוב מצויין אצל שחיטה מומחים הן: **ה אבל אם הוא לפנינו כו'**. ז"ל הב"ח כתב ראב"ן דנ"ל דאף רבינא לא קאמר דאם שחט בודקים [אותו] אלא כשישנו לפנינו ומצינן למידקיה

באר הגולה

א משנה ריש חולין ואם אינו מוחזק בכשרות ע"ל בסימן ב' ב תוס' שם ממשנה דזבחים ד' ל"א והרא"ש והמרדכי שם וש"פ ג תוס' ומרדכי והשר"י (ואגור סה"ת וסמ"ג והגהות מיימ' ור' ירוחם בשם הל' א"י וכלם שם השיגו על הל' א"י בזה) ד ב"י מההיא משנה ה מסקנת הגמ' ד' ג' וכתבו הרא"ש והר"ן שכן דעת הרי"ף וכן כתב הרשב"א בתורת הבית ו מסקנת הגמרא שם ודף י"ב וכלישנא בתרא דרבינא הרי"ף וכ"כ התוספות בשם ר"י והרא"ש בשם הגאוני' והרמב"ם בפ"ד מהלכו' שחיטה ושאר פוסקים ז מברייתא דמצא תרנגולת שחוטה כו' שם דף י"ב הסכמת הפוסקים הנ"ל ח כמציעתא אוקימתא דרבינא הסכמת הפוסקים הנ"ל ט ר"ן לדעת הרי"ף וטור בשם

נקודות הכסף

ס"ק ב' *ולי נראה כו'. שכן מצינו במדרש ילקוט וכו'. זהו שבוש דא"כ בכ"מ במשנה וש"ס בסתם עבדים היינו משוחררים והא ודאי ליתא וכמה סוגיות בש"ס לא מוכחי הכי וכל הש"ס והפוסקים מלא מזה דסתם עבדי' היינו שאינן משוחררים. גם בסוכה בפ'

יד אפרים

(סי' א' סעי' א') **אפי' נשים**. עי' באשל אברהם בשם שמל"ח. ועי' בשאילות יעב"ץ סי' קנ"ז. אשה שלמדה הלכות שחיטה

גליון מהרש"א

(סימן א') **מי הם הכשרים לשחוט**. במנהגי מוהר"א קלויזנער כ' דזקן בן שמונים. ואבל לא ישחוט. ובתשובת בית יעקב סי' כ"ה כתב דצ"ע. אבל למה לא ישחוט. וצ"ל דחשש מחמת צער לא יכוון לשחוט יפה. ומ"ש בן שמוני' כ' בתשובה הנ"ל דהכל לפי כחו החזק הוא אם רפה ועמ"ש בגליון בסמוך על תיבת הכל: (סעיף א' ס"ע) **הכל שוחטין** לכתחלה. בן פ' שנים אסור לשחוט וכן פחות מבן י"ח שנים. מרדכי והוא חומרא. וידיו מרתתין באמר ברי לי סגי' לא כלה"פ ע'ת'נ"ב מ"ת חיו"ד ס"א: (שם) **שוחטין** לכתחילה. לנחור כדי למכור הבשר לעובד כוכבים אסור ואם כדי שלא יפסיד בהעור צי' ט"ז סי' קי"ז סק"ד ד"ה נשאלתי: (שם) **אפי'** נשים. ל' רמב"ם פ"ד ה"ד משחיטה וכל המומחים שוחטים לכתחילה בינם לבין עצמן ואפי' נשים ועבדים אם היו מומחים הרי אלו שוחטים לכתחלה וזה לכאורה יש לפרש דבנשים ועבדים בעי' אחרים רואים אותן וא"ת באחרים רואים למה התנה שיהיו מומחים י"ל דס"ל דאינו מומחה אינו מועיל לו עכ"פ לכתחילה ראיית אחרים דעד כאן לא הוכיחו בתוס' חולין ג' ב' ד"ה דליתיה אלא בדיעבד. ועי' לקמן סוף סעי' ג' ורק לחשש דעתן קלה (דבדיעבד גם להל' ארץ ישראל משמע דכשר) מועיל ראיית אחרים. אבל באינו מומחה (דעד הנה לא דיבר הרמב"ם מדין רוב מצוין כו' וי"ל דאה"נ דסתמא הוה מומחית אך בא לשלול בידוע שאינה מומחית) דגם דיעבד שחיטתו פסולה. אין סומכי' לכתחילה על ראיית חשו"ק. אך אא"ל כן. דא"כ בקדשי' ראוי שלא ישחטו גם באחרים רואין דבחולין אם יראו שקלקלו אין מיחוש. אבל בקדשים מ"מ יפסלו הקדשי' (וכדמשמע בתוס' ריש חולין ד"ה שמא יקלקלו בנ"ש"ב ול"ל דדיעבד נקט משום טמא במוקדשי' ועכצ"ל דלכתחלה לא משום דמה יועיל ראייתם הא מ"מ יהיה הקדשי' נפסלי') אע"כ נשים א"צ ראיי' אחרי' כלל. דל"ח כלל. והנה עכ"פ שנאמר גם בנשי' רוב מצוין כו' לכתחלה לא נתבאר ברמב"ם. אך ג"ז מוכרח מהתוס' דאל"כ עדיין תשאר ק' מהאי דמנחות דהומ"ל דקתני דיעבד משום נשים והיינו דהא באמת דינא דמתני' גם בסתמא דלא ידעינן שהן מומחי' מטעם רוב מצוין כו' וזה בנשי' לכתחלה לא אע"כ גם בזה שוי' נשים לאנשים: (שם) **ועבדים** וכל אדם. לשלוח ע"י עובד כוכבים אל השוחט עי' ט"ז סס"ק ט"ו כאן. ועי' באר היטב סי' ס"ג ססק"ו. וססק"ג ועי' ש"ך סי' קי"ח ס"ק כ"ה וס"ק כ"ו. ובתשו' בשמים ראש סי' שכ"ד: (שם) **צריך** לבדקו. עי' מ"ש המ"א סי' תל"ז ס"ק ד' וע"ל ת' מים עמוקים סי' ל"ח ועי' ב"י ס' ס"ה דף מ"ו ע"א ד"ה שכל ירך ועי' מ"ש לקמן בגליון ש"ך ס' כ"ח ס"ק כ"ד: (שם) **אם הוא** מומחה. ואם קטן מעיד עליו שנבדק מבקיאים ונמצא מומחה יש ללמוד מתי' א' בתוס' פסחים דף ד' ריש ע"ב דתו סמכינן על הרוב אף דאיכא לברורי ויל"ד דודאי היכי דב' חזקות מתנגדות וקטן מעיד לסייע לחזקה א' מהן. מ"מ נשאר בספק. ורוב מכריע. אבל איך אפשר בדרוב צריך לברר. ובחזקה עם סיוע מקטן. דעדיין גרע מרוב לא יצטרך לברורי כמ"ש תוס' שם. ורחוק דדוקא בבירור שאינו גמור כמו שם דאם נשילי' מ"מ יהי' עד א' ונאמן מטעם בידו ונכון [illegible] ס"ק כ"ד: (בהגה שניה) **אבל** לכתחילה אין לסמוך על חזקה. עי' ט"ז א"ח סימן ח' סק"ח היכי דודאי הי' כשר אלא דחיישינן לקלקול א"צ לברורו. וכ"כ במג"א סי' תל"ז ס"ק ד': (שם) **במקום** דיכולין לבררו. אבל

ביאור הגר"א

[א] י"א שאין כו'. עי' תוס' דקדושין ע"ו ב' ד"ה אין כו' וי"ל דלכתחילה אין מניחין אע"ג דכשרין. וה"ה בחולין משום פשיעותא: **[ב]** (ליקוט) אפי' אין כו' וגם כו'. דאין הלכה כרבינא אע"ג דהוא בתראה משום דמסקנא דגמ' שם י"ב א' דרוב מצויין כו'. הרי"ף. וגם כלישנא בתרא אין הלכה מאותו סוגיא שם הרי שאבדו כו' אלמא דלא חיישי' לשניהם. הרא"ש (ע"כ): **[ג]** מותר כו'. ר"ל מותר לכתחלה על סמך שיבדקנו אח"כ דרבינא אסר אף בכה"ג וס"ל דלא אמרינן רוב מצויין כו' ואפי' ליתיה קמן אסור כמ"ש שם דליתיה קמן דליבדקיה וחיישינן דילמא משתלי כו' וכמ"ש תוס' שם בכותי ומומר ג' ב' בד"ה בודק. וא"ל כו'. אבל לדידן מותר בכה"ג: **[ד]** אבל אם כו'. כמ"ש בפ"ק דפסחים ד' א' חזקתו בדוק או לא למנ"מ לישייליה כו' אלמא היכא דאיתיה לא סמכינן והטעם משום דהוי מיעוט המצוי טובא וכמו בטריפות הריאה וע"ל סימן ל"ט ס"א וס"ב וז"ש בגמ' רוב מצויין כו' לעלופי לא חיישינן ולא אמר ג"כ לשאין מומחין לא חיישינן אלמא לאו כי הדדי נינהו דשם אפילו איתיה לא חיישינן וז"ש כאן אבל א"צ כו': (ליקוט) בד"א כו'. ודלא כרא"ה שכתב דלאו דוקא רוב מצויין אלא כל המצויין משום דקשיא ליה קושית הרי"ף ורא"ש שהקשו מהא דר"ה דאמרינן בהמה בחייה בחזקת כו' ואף שתירצו הרי"ף ורא"ש כיון דרוב מצויין הוי כמאן דאתיידע במה נשחטה לא ניחא ליה משום דאמרינן בר"פ בתרא דיבמות ואייתי מיעוטא כו' וסמיך לחזקה כו'. וליתא דדוקא לר"מ אמרי' ועי' בקידושין פ' א' ועיין תוס' שם ושם וראיה מדאמרינן בחולין י"א מנלן דאזלינן בתר רובא כו' ואע"ג דבהמה בחייה כו' ושם דאלת"ה לר"מ כו' לר"מ דוקא. (ע"כ): (ליקוט) בד"א כו'. כיון שהוא מיעוט המצוי אבל הרא"ש כתב בסט"ז בשם ר"ת (וכ"ה בתוס' בכורות כ' ב') דלהכי לא אמרינן סמכינן מיעוטא לחזקה משום דהוי מיעוט שאינו מצוי ואף ר"מ מודה דלא חיישינן למיעוטא וס"ל דההיא סוגיא דיבמות הוא אף לרבנן (וע"ל סי' שט"ז ס"ק ה') ותוס' אזלי לשיטתייהו דלא ס"ל הא דר"ת (ע"כ): **[ה]** וי"א כו'. שיטתם דאם שחט בדיעבד אפי' איתיה קמן א"צ למבדקיה אבל לכתחילה ליתן אסור בכל ענין. ואף שהסוגיא דשם לא משמע כן כמ"ש תוס' שם ד"ה רוב מצויין כו'. פסקו כסוגיא דשם י"ב א' בעא מיניה כו' דתניא הרי כו' דמשמע שם דוקא דיעבד וכן משמע שם דאפי' איתיה קמן שאמרו שם ואלא דלא ידע כו'. ולא פסקו דלא כרבינא משום דאינך אמוראי לא ס"ל כוותיה דהא הוא בתרא אלא משום ההיא סוגיא דגמ' דלא כוותיה: (ליקוט) וי"א שאין כו'. וקושית תוס' ד"ה רוב כו' ורא"ש נ"ל דל"ק כלל דהא י"ל ל"ל

חידושי רע"ק

(סי' א' ש"ך סק"ב) **היינו** במשוחררים. לפ"ז יקשה (דלמא) [דליתא] הש"ס דנקט דיעבד משום דעבדי' מיירי אף באינן משוחררי' ועיין: (ט"ז סק"ב) **ולי** נראה. הב"י תמה רק דמה אירי' משוחררים אפי' אין משוחררים נמי: (ש"ך סק"ד) **ולא** אמרי' וכו'. ק"ל דא"כ אחר שראינו שקלקל לא יהיה רשאי למסור לו לשחוט וזה לא מצינו וצ"ע: (ש"ך סק"ה) **ז"ל** הב"ח וכו'. נ"ל דיצא להראב"ן כן בכדי ליישב קושית תוס' על רבינא מהברייתא דמצא תרנגולת ולזה כתב דרבינא מודה דבליתי' קמן קולא מצינו למרדף בתריה דמותר ואולם לפ"ז יקשה בהא דאמרי' כולה כרבינא ל"א להך לישנא וכו' מנ"ל להגמרא דאינהו ס"ל לקולא ברוב מצויי' אצל שחיטה מומחי' ומוחזקים. דלמא בהיפוך דס"ל דל"א דרוב מצויים מומחים ולא מוחזקים ואם כן הכל מה אתי לרבויי ולתוס' ניחא כיון דלת"ק דמיקל במצא גדייו ע"כ דס"ל לתרי רובא אלא דרבינא ס"ל כאידך תנא דאוסר וא"כ י"ל דהתנא דאוסר לא ס"ל לחד רוב. אבל מה"ת לומר במומחים ומוחזקים לאסור אף דהוי רוב ופליג את"ק בתרתי מש"ה אמרי' דאינך ס"ל להקל וכת"ק אבל להראב"ן קשה דלמא דכולהו ס"ל דלכתחלה וכן דיעבד במצינן למרדף אבתריה צריך לידע שהוא מומחה ומוחזק וי"ל: **ונראה** עוד דבא להרץ קושית תוס' הנ"ל ולזה מחלק דשם אינו לפנינו וא"א לברורי משא"כ הכא דמצינן למרדף אבתריה ואף דגם לרבינא בדיעבד ולא מצינן למרדף אבתריה מותר א"כ אמאי אין נותנים לו לשחוט על סמך הבדיקה שלאח"כ ואי דרבינא פליג בזה עם אינך אמוראי דס"ל לרבינא דאף היכי דאי משתלי אח"כ דשרי. מ"מ אין נותנים ע"ס. ואינך אמוראי ס"ל דנותנים ע"ס א"כ הו"ל להש"ס לומר כלהו כרבינא ל"א דס"ל דמותר ליתן ע"ס וצריך לדחוק דתליא בזה דלרבינא דלא אלים הרוב כ"כ ולא שרי' רק בדיעבד ממש בלא מצינן למרדף אבתריה מש"ה הדין נותן דאין נותנים לו לכתחלה ע"ס הבדיק' שלאח"כ אבל אינך אמוראי סברי רוב מצויים ואלים הרוב דל"צ למטרח למרדף אבתריה. מש"ה ראוי ליתן לכתחלה ע"ס הבדיקה שלאח"כ: **אמנם** לפ"ז קשה אהא דאמרי' כלהו כרבינא ל"א רוב מצויים דמנ"ל להש"ס דלמא ס"ל דל"א רוב מומחים ולא רוב מוחזקים ואסור לשחוט רק בידוע שהוא מומחה ומוחזק בשלמא בלא דברי הראב"ן י"ל דפליגי רק על חד ואמרי דס"ל דל"א רוב מומחים או דל"א רוב מוחזקים אבל לומר דפליגי בתרתי לענין רובא דמומחים ורובא דמוחזקים מה"ת ומש"ה לא הומ"ל דס"ל להאמוראי דבעי' מומחה ומוחזק גם י"ל כיון דבאמת דחי' לה בסוגיא דהתם דפליגי רק במצאן באשפה א"כ כלהו ס"ל דמצאן שחוטים מותרים דאמרי' רוב מומחי' ומוחזקים מש"ה מוקמי' טעמא דאמוראי בהכי דסלקא לפי ההלכה אבל במצינן למרדף י"ל דלא סמכי' לא על רוב מומחים ולא על רובא דמוחזקים. וא"כ מנ"ל להש"ס דאינך אמוראי פליגי לקולא עם רבינא דלמא בהיפוך דפליגי לחומרא דלא ישחוט אא"כ בידוע שהוא מומחה ומוחזק וצ"ע: (בהג"ה) **וי"א** דאין לסמוך. קשה לי הא כיון דס"ד להעטור

באר היטב

א (א) נשים. ה"ה עבדים ב"י. ופר"ח בק"א חולק עליו: (ב) **ועבדים**. וכ' הש"ך הטור כתב ועבדים משוחררים (ועיין בפר"ח שחולק) ונ"ל לבאר דעתו דסתם עבדים יש להם כל מדות רעות: (ג) **לשחוט**. פי' על סמך שיבדקנו אחר השחיטה אם הוא מומחה. ולא חיישינן דילמא משתלי ואכיל בלא בדיקה משום דלרווחא דמלתא שיילינן ליה וכמ"ש הרשב"א בת"ה דף ו' ע"א: (ד) **ומוחזקין**. וכתב בש"ך עיין בח"מ סי' ש"ו ס"ז גבי טבח אומן שקלקל

יד אברהם (סימן א' בט"ז בפתיחה) **וזבחת** כאשר צויתיך מלמד שנצטוה משה כו'. הרמב"ם בס' היד ריש הלכות שחיטה מנה שחיטה למצות עשה. וכ"ה בתוס' ביצה (דף כה) וחולין (דף לג) דזביחה הוא [illegible] עשה. והראב"ד בהשגותיו כתב שאין לו טעם והכ"מ ביאר טעמו של הראב"ד משום שאין זה [illegible]

ברמב"ם שם בפ"ד והרשב"א שם בת"ה (ואמר מהר"ש שקבלה בידו מאחיו הר"ר יונה

נקודות הכסף

היינו הך נשים ועבדי' פטורי' מן הסוכה והיינו בשאין משוחררים דאי במשוחררים הייכן מדאורייתא כדאיתא בש"ס התם דהאזרח לרבות את הגרים ועבדים משוחררים כי גרים הן וכן הוא להדיא בתוס' שם וכאלה רבות גם אשתמיטתיה כמה סוגיות בש"ס דלא ה"ל להביא מהילקו' דידוע שספרי הילקוט מוחזקי' בטעות ומדרש ילקוט זה הוא מת"כ ס"פ אחרי מות ובת"כ שם לא הוזכר משוחררים ועפי ה"ל לאתויי ממאי דאית' במנחות פ' כל המנחות באות (ד' סא:) גרי' ועבדים משוחררים מנין ת"ל המקריב וכן בפרק הערל ובספ"ק דכריתות גיורת ושפחה משוחררת מניין ת"ל אשה וכה"ג טובא א"ו שאני התם כדאיתא בש"ס להדיא בני ישראל כו' משוחררים מניין והיינו דכיון דכתיב בני ישראל הוה ממעטינן משוחררים דהוי אמרינן מדאיצטריך למיכתב ב"י אלמא דוקא בני ישראל וכדאית' בתוס' שם · והכא נמי אפי' הוי גירסת הילקוט אמת הא בעריות נמי כתיב ב"י · וכן כל היכא דמרבינן מקרא התם עבדים ולא אמרינן דאיצטריך קרא למשוחררים דוקא היינו משום דמשוחררים בלאו הכי יש רבוי כדאיתא בתוס' שם משום דאל"כ לא הוי מרבינן אלא משוחררים והיינו כיון דכתיב קרא ב"י א"כ דוקא בדאוריי' שייך לומר הכי אבל כל היכא *דאיתא במשנה וש"ס בסתמא עבדים פשיטא דהיינו אין משוחררים וזה פשוט: (ס"ק ו') *האריך לחלוק על האגודה והר' רמ"א

יד אפרים

כשרה לשחוט אף לעצמה וכן אם בדק סכין ונתן לה ועמד ע"ג יכולה לשחוט אבל אין ממנין אותה להיות שוחטת לרבים כלל ע"ש: (שם בהג"ה) **אא"ב** נטל קבלה. עיין בה"ט ועיין בהוות יאיר סי' קע"ח בכפר שחלה השוחט סמוך ליו"ט ולמדן א' יודע הל' שחיטה ובדיקה רק שמעולם לא שחט ולא בדק אין לו לשחוט רק מחמת שמחת יו"ט יש להתיר לשחוט עופות אבל השוחט החולה אף דאין יוצאין שמחת החג בעופות מ"מ מנהג משתאות החשובים מפרנסים בעופות. (ולפענ"ד נראה דבלא"ה אין זה כי אם בשלמי שמחה אבל שמחת יו"ט בודאי איכא כמבואר בביצה גבי הזמנת יוני שובך דאמרי' אתי למימנע משמחת יו"ט. עיין תוס' בכתובות דף כ' שכתבו דבד' פרקים היו רגילים להרבות בבהמות ולא בעופות עיין שם) וה"ה דשרי לשחוט בהמה רק שאם יארע איזה ספק להסירכא הצריך מיעוך והחולה א"י לטפל יטריף כולו ועיין בלק"ה שהעתיק זה. ומ"ש שצריך כפרה עיין בחו"י שכתב שיש לו לקבל איזה תענית לכפרה ואיזה סך לצדקה לפרסומי מלתא שלא הותר אלא בשעת הדחק. ועיין שם בחו"י הובא בלק"ה במי שצריך לתת בשר לעובדי כוכבים יש לנחור ע"י עובד כוכבים כי אין השם חקלה בזה כמו אם ישחוט הוא בלא קבלה ע"ש: (שם) **עד** שידע בו. עבה"ט וע' בשו"ת

גליון מהרש"א

היכא דלא אתחזק איסורא כלל אף היכא דאיכא לברורי מותר ש"ך סי' פ"ג ס"ק י"ג וצ"ח ס"ק פ"ז: (שם) **אבל** השוחט עצמו לא ישחוט. ולשחוט לעצמו למכור לאחרים עי' לקמן סי' י"ח סעי' י"ח בהגה"ה ובט"ז: (שם) **נוטל** כתב מן החכם לראיה שנתן לו קבלה. שוחט מומחה שנתן קבלה לבנו יש לסמוך עליו ואף אם בדקנותו ואינו ידע אין להטריף למפריע. ת' פנים מאורות ח"ב ס"ג ועי' בזה ת' שבו"י ח"ג סי' מ"ד ראי' דקרוב יכול להסמיך מהתוס' סנהדרין ה' א' ד"ה נקיטנא רשותא והא דהוצרך כו' הא רבי היה דודם בר אחוה בר אחתי'. וכתב מ"מ יש ליקח לכתחילה קבלה ממי שאינו קרובו: (שם) **ויש** לב"ד לחקור ולדרוש אחר הבודקי' והשוחטים. ושיבין קצת בגמ' ורש"י תב"ש א' ו'. והוא בב"י עלה ג' ד"א ע"א ד"ה כתוב ושם איתא שיהא בקי ג"כ בכ"ד ספרי קודש: (שם) **ולראות** שיהיו בקיאים ומומחים וכשרים. עי' ת' בגדי כהונה חא"ח סי' ד': (שם) **ואם** בדקו איזה שוחט ובודק ונמצא שא"י. ולענין תשלומין. ולענין חזרתו ע' סי' קי"ט מן סט"ו ולהלן:

שפתי כהן

למיבדקיה כו' ולפ"ז לדידן כשאינו לפנינו אוכלים משחיטתו אפי' מלינן למירדף אבתריה עכ"ל וק"ל דהא אמרי' בש"ס עלה דרבינא וכולן ששחטו אהייא אילימא אתם"ו עלה קאי ואם שחטו מיבעי ליה אלא אשאין מומחים בבודקים אותו סגי (פי' ל"ל אחרים רואים אותו) דליתיה קמן דליבדקיה הרי דלרבינא אף על פי דליתיה קמן דליבדקיה שחיטתו פסולה כשאין אחרים רואים אותו ויש ליישב דהא דמשני דליתיה קמן כו' איירי כשרודפים אחריו מגיעים אותו אלא שאינו לפנינו וקאמר תנא דמתני' דא"צ לרדוף אחריו והוא דוחק ומדברי שאר פוסקים לא נראה פי' זה ולפי דברי הרב בהג"ה אין נפקותא בכל זה:

ך **אא"ב** נטל קבלה כו' · והמנהג להתחיל לשחוט בתרנגולים*) ובתוך ג' יהיה תרנגול ואסור ליקח שכר על זה וגם התרנגולים אל יהנה הת"ה מהן אלא יתנם לעניים ואפילו מי שהוא בקי לשחוט תרנגולים אינו יכול לשחוט העופות הקטנים דהיינו הצפרים ותורים ובני יונה הקטנים אלא מי ששחט אותם כבר ואתמחי ומה שאין נותנים בתחלה לשחוט אותם לאתמחי בהו היינו משום דלא שכיחי כו' ומש"ה ראיתי אפי' מומחים גדולים היו מדקדקים שמתי שבא לידם עוף קטן שהיו שוחטי' אותו עם התרנגול כדי להסתלק מחשש ברכה לבטלה · כל זה מדברי מהרש"ל פ"ק דחולין סי' ה' ואעפ"כ ראיתי השוחטים נוהגים לשחוט שני צפרים או יונים קטנים יחד ואז לא משום דלכולי האי לא חיישינן שיתגלגלו שניהם: ז **ואם בדקו כו'**

אבל

*) [עי' ב"ק נ"ט ב' ובת"ח שם. הגרי"ב]

שלחן ערוך

אשר"י ואגור בשם א"ז ושאלתות פ' בהעלותך) וכל זה מיירי באחרים שאינן בקיאין ויודעין אם זה השוחט בקי או לאו [ו] אבל השוחט עצמו לא ישחוט אע"פ שיודע הלכות שחיטה ומומחה עד ששחט ג"פ (ד) (ה) בפני חכם ומומחה בהלכות שחיטה שיודע שהוא רגיל וזריז שלא יתעלף (טור בשם הרמב"ם) ולכן נוהגין שאין אדם שוחט ך אלא א"כ נטל (ו) קבלה לפני חכם (אגור בשם הלכות א"י) ואין החכם (א) נותן לו קבלה (ז) עד (ב) שידע בו שהוא יודע הלכות שחיטה (ג) ובקי ביד. [ז] ולכן נוהגין שכל הבאין לשחוט סומכין עליהם לכתחילה ולא בדקינן אותם לא בתחילה ולא בסוף. דכל המצויין אצל שחיטה כבר נטלו קבלה לפני חכם (ד"ע) [ח] ובקצת מקומות נוהגין להחמיר עוד דהמקבל נוטל כתב מן החכם לראייה שנתן לו קבלה. [ט] וכל שוחט אע"פ שנטל קבלה יראה שיחזור (ח) לפרקים הלכות שחיטה (ה) שיהיו שגורים בפיו ובלבו שלא ישכחם (מהר"ר יעקב הלוי בשם מהר"ש) (°). וכמו שהדין בהלכות שחיטה וכמי שבא לשחוט כך הוא הדין בהלכות בדיקות הריאה וכמי שבא לבדוק. ודינים ומנהגים שוה בכל זה (ד"ע) ויש לב"ד לחקור ולדרוש אחר הבודקים והשוחטים ולראות שיהיו בקיאים ומומחים וכשרים (מהרי"ו סי' כ') כי גדול איסור המכשלה בשחיטות ובדיקות המסורים (ט) לכל (ך) ז [י] ואם בדקו איזה שוחט ובודק ונמצא שאינו יודע.

טורי זהב

הטור בהדיא בשם בעל העיטור וקשה הא דאמר רבינא בלישנא קמא דלכתחלה בעינן מומחין ולא רצו שאר אמוראים להסכים עמו מטעם דרוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן ולפי דעת הא"ז והעיטור שזכרנו היה להם להסכים עמו דהא האי רוב לא מהני אלא בדיעבד וא"ל דלרבינא בעינן בדיעבד בדיקה ואינהו ס"ל אפי' בדיעבד לא בעי בדיקה וכזה כתב גם הב"י דכדו מסוף דברי רבינא ובתחלת דבריו לא פליגי עליה ק"ל א"כ לוקי מתני' בהכי ונימא הכל שוחטין לכתחלה ביודעין שהן מומחין ושחיטתן כשרה קאי אאין יודעין וכשר בלא בדיקה · ונ"ל דמשמעות המשנה דבדיעבד דכשר צריך עוד להצטרף איזה דבר לאותו הכשר דהיינו לרבינא בדיקה ולשאר אמוראי לכל אחד כדאית ליה לזה חותך כזית בשר ולזה בודק סכין ונותן לו כמבואר בסוגיא ויש לזה הכרח בלשון המשנה שאמרה הכל שוחטין ושחיטתן כשרה דלשון שחיטתן מבואר דקאי על הנזכר כבר וא"כ קשה היאך יאמר על אדם אחד לכתחלה ודיעבד אלא ע"כ דקאי על המעלה שצריך להיות באדם ההוא דלכתחלה בעינן שיהיה ידוע לנו אותה המעלה ואח"כ אמר דאי לא נודע לכתחלה המעלה אפשר להודע עוד אח"כ והיינו לרבינא ללישנא קמא דמיירי ברישא בידוע לנו מעלת המומחה לכתחלה ואח"כ אמר דאף אם נודע בסוף אותה המעלה דמומח' כשר וכן לכל א' מן התירוצים כגון טמא במוקדשים דלכתחלה צריך סכין ארוך שלא יגע ובדיעבד אם אומר לא נגעתי מהני אפי' בקצר וכן לאביי דאמר הכל שוחטין ואפי' כותי ולכתחלה צריך תיקון דישראל עומד על גביו ואמר אח"כ דגם בדיעבד יש לו תיקון ע"י שיחתוך כזית בשר ויתן לו וכן כל אחד לפי תירוץ שלו וא"כ כיון דלהנך אמוראי סבירא להו בדיעבד כשר בלא בדיקה א"א לאוקמי מתני' בהכי מטעם שכתבנו כנ"ל ברור בסוגיא והכי קי"ל: (ד) בפני חכם ומומחים כו' · ברמב"ם וטור לא כתוב ומומחה ונראה דרמ"א בא ללמדנו דתרתי בעינן ולא סגי ליטול קבלה מן המומחה בשחיטות לחוד רק מחכם בלא"ה ג"כ כי הוא יודע לנסותו היטב ואותן הנוטלים קבלה מן השוחטים שאינם חכמים בלאו הכי לא יפה הם עושים: (ה) שיהיו שגורים בפיו · אע"פ דבשאר הוראות א"צ שידע המורה בע"פ כל ההוראות מ"מ בשחיטה שהיא מסורה לכל החמירו ונראה ראייה מלשון התלמוד באוקימתא דרבינא בלשון זה שיודעים בו שיודע לומר הלכות שחיטה האי לומר הוא לשון יתר לכאורה אלא דקמ"ל דצריך לומר ההלכות בעל פה וראינו רבים מתפרצים אין נותנים לב תמיד לחזור ההלכות ע"כ נהגו גדולים לחקור אחר השוחטים אף על פי שנטלו קבלה ולמוכיחים יונעם: (ו) *ואם בדקו איזה שוחט כו' · תחלה נעתיק מוצא דין זה ואחר כך מאי דקשיא לן בגוה בספר אגודה למד דין זה מפלוגתא דרב הונא ורב חסדא בפ"ק דחולין (דף י') בשוחט בסכין בדוק קודם שחיטה ולא בדקו אחר שחיטה מיד ונמצא פגום דרב הונא פוסל אפי' שיבר בה עצמות בין

חידושי רע"ק

דלא בעי' שנדע בבירור דאינו מתעלף דמלישנא דלעלפוי' לא חיישי' משמע דליכא חשש כלל א"כ ממילא לל"ב דס"ל לרבינא מוחזקים אע"פ שאין מומחין בודאי הדין כן לדידן דכל בסתם שוחט לכתחילה דהרי אפי' רבינא(דמיקל)(דמחמיר)ס"ל דלענין מומחין סומכין לכתחילה על הרוב. אלא דס"ל דבעינן מוחזקים ובזה הא קיי"ל כאינך אמוראי דלעלפוי' לא חיישינן כלל. [אמה"ל עי' בדברי רבינו לקמן סעי' ג']: (שם) **אא"ב** נטל קבלה. אם יש לסמוך על קבלת אב לבנו. עי' בת' פ"מ ח"ב ובת' שבו"י (ח"א סמ"ד) ובת' חו"י (ס' קכ"ד): (שם) **כך** ה"ה כו'. יש לעי' מנ"ל זה הא אמרי' היכי דאפשר לברר מבררי' אבל לענין בדיקת הריאה דליכא חזקת איסור י"ל דא"צ לברר עי' במג"א (סי' תל"ז סק"ב) וגם הא הוי ב' רובי רוב בהמות כשרות ורוב בודקים מומחים דא"צ לברר ולדברי המג"א לכאורה קשה דנצטרך לבדוק הושט לכתחלה דבאתחזק איסורא היכא דאיכא לברר מבררי' והרי ברוב מצויים אצל שחיטה מומחים דכ' הרא"ש דהמיעוט הוי מיעוטא דלא שכיח ואפ"ה באיתי' קמן צריך לבדוק א"כ גם הושט נבדוק. וצ"ל דלא הצריכו חז"ל אלא באם הספק אם עשה מעשה שחיטה כראוי. דהיינו דחיישי' שמא אינו מומחה ושהה או דרס אבל היכא דודאי עשה מעשה השחיטה כראוי אלא דהחשש ממקום אחר שמא הי' נקב בושט דעי"ז תהי פסולו בשחיטה. כיון דבהמה בחזקת שלימות ובחזקת שבאם ישחטו אותה בכל דיני שחיטה תהיה מותרת בזה א"צ לברר ולמ"ש צ"ל בכוונת הש"ך (סימן כ"ה סק"ב) דבלא בדקו על שמוטה דכשר דבהמה בחיה לאו בחזקת שנעקרו הסי' קימא ולא דמי לאם לא ראה שנשחטו רובם דהתם בהמה בחיה בחזקת שאינה זבוחה קימא ע"ש והיינו אף דבשמוטה לא מהני השחיטה והוי ג"כ אינו זבוח מ"מ זהו רק אם שמוטה לפנינו והספק אם נשמט קודם שחיטה או אח"כ אבל כל שאין רואין ריעותא לא מיקרי איתחזק איסורא כיון דלכך היה בחזקתה שאינה שמוטה ושאם ישחטו בדיני שחיטות תהי' מותרת. ושאני בלא ראה אם סימנים שחוטים ברובם. דהתם הוי הספק שמא לא עשה מעשה השחיטה אלא דמ"מ בשמוטה צריכים לבדוק לכתחלה כיון דהוא שכיח הוי כמו בדיקת הריאה אבל על נקובת הושט ל"צ לברורי: **ואם** בדקו וכו'. משמע דגם בבודק שבדקו אותו וא"י הלכות בדיקה אוסרין למפרע. ולענ"ד צע"ג דלו יהא דמחשבי' הבדיקות שלו לאין מ"מ לא גרע מנאבדה הריאה דכשר: (ט"ז סק"ו) **תחלה** נעתיק וכו'. ע' ת' מהרא"ש ח"ג סי' י"א.

ביאור הגר"א

ל"ל לאביי ורבא לומר בכותי תקנתא בדיעבד בחותך וכן לר"א במומר וכן לכל אוקימתות דשם וכן ל"ל לרבינא לומר הכל מומחין שוחטין ל"ל להזכיר מומחין דא"צ אלא בסיפא וכן בכל האוקימתות אלא משום דמשמע דהכל שוחטין ושחיטתן כשירה מיירי בחד עניינא וזה שפריך הכל לכתחילה כו' ואל"כ הי"ל רישא בכותי וסיפא במומר או חד מהנך וע' רש"י שם ד"ה ושחיטתן כשרה דיעבד כו' ואילו סיפא כו' ולכן הוצרך רבינא לומר בדיעבד' דוקא בבודקין דהוי בחדא עניינא דמרבינן מומחין אע"פ שאין מוחזקין דדוקא בבדקו תחלה או סוף והכל מומחין פעם לכתחילה אם בדקו בתחילה ודיעבד שבדקו בסוף וכן בכל האוקימתות כגון בכותי לכתחילה ודיעבד שיהא ברי ששחט שפיר או ע"י אחרים רואין או ע"י חותך וכן במומר וכן במומחה שידעו שהוא מומחה וכן במוחזקין משא"כ למסקנא דרוב מצויין כו' (ע"כ): [ו] אבל השוחט עצמו כו'. כ"כ הרמב"ם וכמ"ש שם היודע הלכות שחיטה ושחט בפני חכם עד שנעשה רגיל הוא הנקרא מומחה ואמרינן רוב מצויין כו' מומחין הן אלמא דבעינן מומחין רק דרוב כו': [ז] ולכן נוהגין שכל כו'. דטעמא דאיתיה קמן צריך לבודקו משום דמיעוט המצוי הוא כנ"ל משא"כ בכה"ג דהוי מיעוט שאינו מצוי. ד"מ: [ח] ובקצת מקומות כו'. כדי שלא יצטרך לבודקו לכל חד כדאית ליה: [ט] וכל שוחט כו'. כמ"ש לקמן דאף בדיעבד אסור: [י] ואם בדקו כו'. באגודה לסד סמ"ש שם יו"ד א' סכין אתרעאי כו' וה"נ אדם אתרעאי בהמה לא אתרעאי ואמרינן נשחטה הותרה וברשב"א סימן רי"ח כתב בכה"ג

א"א

פתחי תשובה

א (א) נותן לו קבלה. עי' בשאלה חדשה סכ"ד שכתב במדינות אלו שאין שוחטין בלי קבלה. אם עבר ושחט בלא קבלה אע"פ שהוא מומחה ומוחזק מ"מ שחיטתו אסורה כו' ע"ש ועי' בתשובת ברית אברהם חי"ד סימן ע"ו שחולק עליו והעלה דאין לאסור דיעבד ע"ש · ועי' בתשובת חות יאיר סימן קע"ח בכפר שדרים בו איזה בעלי בתים ותמיד מחזיקים אנשים שוחט ובודק וסמוך ליו"ט של פסח נפל למשכב ואחד מן הבע"ב מומחה ויודע ה"ש רק שמעולם לא שחט ולא בדק ולא נטל קבלה אם רשאי לשחוט והשיב שמצד הדין מותר לשחוט אחר שהוא שעת הדחק וכבוד יו"ט ומ"מ לבי מהסס להתיר בדורות הללו שכבר גדלה המכשלה כו' ומיהו רשאי לשחוט עופות שאין צריך בדיקת הריאה אבל שוחט ובודק החולה שהרי בכהאי גוונא יש מתירין לכתחלה ולכבוד יו"ט בודאי שרי ואפי' אם יש להם בשר רק שהוא מלוח יותר משני ימים מאחר שאין בו שמחה רשאי לשחוט ואע"ג דקיי"ל דאין יוצא ידי שמחת החג בבשר עופות מ"מ עדיף טפי מבשר מלוח ישן וה"ה דשרי לשחוט בהמה רק שאם יארע לו שום שינוי ושום ספק בבדיקת הריאה וא"א להחולה להיטפל ולמעך בה יטריף כי ודאי בבדיקה צריך אומן יד והרגל והרגשה ויש להחמיר בו טפי מבשחיטה ע"ש עוד · ועי' בתשובת שבות יעקב ח"א סימן כ"ג דשוחט שלא שחט מעולם אין לשחוט לכתחלה בי"ט ע"ש: (ב) שידע בו · עבה"ט ומ"ש יוכל האב לסמוך את בנו כו' כן כתב גם הא"ז בתשובת פנים מאירות ח"ב סימן ג' וגדולה מזו דאפי' אם בדקוהו ומצאו שא"י ה"ש אף שכתב רמ"א דאם לא נטל קבלה דאסרינן כל הכלים למפרע מ"מ בכה"ג שאביו מעיד שהיה בקי אמרינן השתא הוא דאיתרע ולמד ושכח ומותרים הכלים למפרע ע"ש · ועיין בתשובת שבות יעקב ח"א סימן מ"ד שכתב דמכל מקום לכתחלה יש ליטול קבלה מאחר שאינו קרובו ע"ש ועיין עוד בשו"ת שבסוף ספר בית לחם יהודה סימן א' מה שכתב בזה: (ג) ובקי ביד · עיין תשובת נו"ב תניינא חלק י"ד סימן א' שכתב בשוחט שידיו מרתיתים ואמנם הוא מרגיש בפגימה דקה וגם אומר ברי לו שאינו נכשל בשום דבר כי אין הרתיתות מזיק לו דודאי יש להעביר השוחט ההוא לכתחלה אבל אין אוסרין שחיטתו

באר היטב

שקלקל דצריך להביא ראיה ולא אמרינן בכה"ג רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן: (ה) בפני חכם. וכתב בט"ז דדוקא בעינן תרתי חכם ומומחה ולא סגי ליטול קבלה מן המומחה בשחיטה לחוד רק מהחכם בלאו הכי כי יודע לנסותו היטב ואותן הנוטלים קבלה מן השוחטים שאינן חכמים בלאו הכי לא יפה הם עושים: (ו) קבלה. וכתב בש"ך המנהג להתחיל לשחוט בג' תרנגולים ובתוך הג' יהיה תרנגול (זכר) ואסור ליקח שכר על זה. ובה"י הביא ראיה דקודם שחיטה מותר ליקח שכר. אבל התרנגולים אסורים להרב באשר שהוא אחר המעשה אלא יתן לעניים ואפי' מי שבקי לשחוט תרנגולים לא ישחוט צפרים ובני יונים הקטנים אלא מי ששחט כבר אותם ואתמחי בהם ומה שאין נותנין לכתחילה לאתמחי בהו משום דלא שכיחי ולכן לא ישחוט הצפרים דקים אלא עם התרנגולים משום חשש ברכה לבטלה כל זה מדברי מהרש"ל. אעפ"כ ראיתי השוחטים נוהגים לשחוט שני צפרים או יונים קטנים יחד דכולי האי לא חיישינן שיתגלגלו שניהם: (ז) עד שידע בו. יוכל האב לסמוך את בנו בשחיטה מאחר דע"א נאמן באיסורין. ה"ק ח"א סימן ל'. חות יאיר סי' קכ"א: (ח) לפרקים. וזהו ל' יום. בה"י ועיין בבאר הגולה מה שהביא בשם מהרי"ל: (ט) לכל. ובספר היראה מזהיר שלא ליתן קבלה לשום אדם שהוא קל בדעות כ"א ליראי שמים ובפרט הרגילים

יד אברהם ולא אבר מ"ס ונבילה. ולדעת הרמב"ם תירץ הכ"מ דמ"מ הוא עשה למי שירצה לאכול בשר שישחוט או בעצמו או שאחר ישחוט לו. ותמוה שסותר הכ"מ דברי עצמו שכ' פי"א מהל' ברכו' דנטילת ידים ושחיטה הוו

דבר

אם נטל פעם אחת קבלה אין מטריפין למפרע מה ששחט דאמרינן השתא הוא (י) (ד) דאתרע (חדושי אגודה) ח (ה) אבל אם לא נטל קבלה מעולם כל מה ששחט (ו) טריפה גם כל הכלים שבשלו בהן מה ששחט צריכין (יא) הכשר (רשב"א סימן רי"ח) :

שחיטה לבדיקת הסכין שמא בעור נפגמה ורב חסדא סבירא ליה כשר שמא במפרקת נפגמה וקי"ל כר"ח היכא ששיבר בה עצמות כדלקמן סימן י"ח ופרכי' שם לר"ח מטבל ועלה ונמצא עליו דבר חוצץ אע"פ שנתעסק באותו מין אחר טבילה לא עלתה לו טבילה אלמא דספק אזילא מוציא מידי ודאי טבילה ומסיק שאני הכא דסכין אתרעי בהמה לא אתרעי ויליף בעל אגודה מזה לשוחט שנבדק ונמצא שאינו יודע הלכות שחיטה אין להטריף הכלי' דאדם אתרעי בהמה לא אתרעי ואוקי שוחט בחזקת שידע עד עתה וקשה לי מדברי התוס' דשם הקשו מההיא דריש נדה (דף ג') מקוה שנמדד ונמצא חסר דכל הטהרות שנעשו על גביו למפרע כולן טמאות משום דהרי חסר לפניך והעמד טמא על חזקתו ולא אמרי' מקוה אתרעי אדם לא אתרעי וה"נ נעמיד בהמה על חזקתה ותירצו ג' תירוצים. הא' דשאני מקוה דחסר' ואתאי פי' שכבר התחילה לחסור מעט מעט משא"כ בסכין ועי"ל דהכא טעמא דעצם ודאי פוגם וגבי מקוה א"ל ודאי טבל דהא במקום חסרה טבל ועי"ל דאין חילוק בין ריעותא דסכין לריעותא דבהמה והכא מתירין משום ספק ספיקא שמא בעור נפגמה ואם תמצא לומר בעור נפגמה שמא לא שחט במקום הפגימה וא"כ קשה על דינא דהאי שוחט דנקט בעל האגודה קושיית התוס' מאי שנא ממקוה דאזלינן לחומרא דהאי ג' תירוצים לא שייכים גבי זה השוחט התירוץ הא' ודאי איתא דהא שכחת ההלכות ג"כ בא מעט מעט שאין שייך לומר שידע הכל ובשעה חדא שכח הכל דהחוש והשכל מכחיש זה דעינינו רואות באדם השוכח משנתו שוכח מעט מעט היום מעט ולמחר מעט והכי דרשינן בהדיא לקרא דוהיה אם שכח תשכח דאם התחלת לשכוח סופך לשכוח הכל כמו שפירש"י בפרשת עקב וא"כ ע"כ כששחט עכשיו בשעה זאת ודאי אין לך לומר שעד הנה ידע הכל ובשעה אחת שכח הכל ויש לנו לאסור למפרע כההיא דמקוה וה"נ איתא במרדכי פא"ט גבי גבינות שנעשו מפרה הנמצאת טריפה בשם רבינו יוסף קול לוף דכיון דאפשר לומר טריף ואתאי אסרינן הכל למפרע ה"נ כן הוא מטעם שכחה ואתאי והתירוץ הב' של תוס' ג"כ אין כאן דאין כאן שום ודאי לקולא אדרבה יש כאן פסול ודאי שאינו יודע אלא שאין ידוע זמן השכחה וע"כ שבעל האגודה סמך עצמו על התירוץ הג' של התוס' והכי מוכח באגודה ריש נדה שהביא התירוץ הג' וא"כ נ"ל גם בשוחט זה שיש ס"ס ספק ידע אז ההלכות ואת"ל לא ידע אימור שחט שפיר בלא פסול וא"א לומר כן דהא פסקינן הלכה כרב חסדא בשיבר עצמות דוקא חזינן דלא סמכינן על ס"ס ספק שמא במפרקת נפגם ואת"ל בעור אימור לא שחט כנגד הפגימה ולא מכשרינן אלא בשיבר בה עצמות דוקא ולא זו בלבד אלא אף בשבירת עצם לא מהני לדידן רק כששיבר דרך שבירה כדלקמן סימן י"ח א"כ בהאי שוחט שאין בו סברא למעליותא מ"ט נכשיר ביה ס"ס וא"ל דגם הכא יש סברא להתיר בצירוף הס"ס מכח דעפי מסתבר למתלי השכחה באיחור הזמן כל מה דאפשר זה אינו דגבי סכין נמי נימא הכי דעפי מסתבר לתלות הפגם בחתיכה האחרונה דהיינו המפרקת דכל כמה שהאדם חותך בסכין הוא הולך ומתקלקל ואפ"ה בעינן דוקא שיבר עצמות ותו בסי' י"ח אמרי' בשוחט בסכין בדוק ונמצא פגום אפי' בעוף ואפילו נגע במפרקת אסור וג"כ א"ל בנידון דידן להתיר הכלים לאוקמינהו בחזקתייהו דהיתר מתחלה זה אינו דהא בגיטין (דף ל"א) פירש"י גבי מקוה שנמדד כו'

אבל אם לא נטל קבלה כו' · כן למד הרב מתשובת הרשב"א סי' רי"ח שכ' לאסור הכל למפרע ובחידושי אגודה פ"ק דחולין פסק דאוקי שוחט אחזקתו ועד עתה ידע והשוה אותם הרב בד"מ דחדושי אגודה איירי שנטל פעם אחת קבלה דמוקמינן ליה אחזקתו עד השתא · (וגם הרשב"א מודה לזה כדמוכח מדבריו ע"ש) אבל כשלא נטל קבלה מעולם דאז לא היה לו חזקת ידיעה מעולם מטריפין כל מה ששחט למפרע וזה דלא כהלבוש וע"ז שהביא שתי דעות בזה ע"ש : ח אבל אם לא נטל כו' · הקשה בד"מ מ"ש מבהמה שנמצאת טרפה שהגבינות שנעשו ממנה כשרים אם יוכל לומר השתא הוא דנטרפה מטעם דרוב בהמות כשרות הם ואמרינן העמד בהמה על חזקתה (וכדלקמן סי' פ"א) ותירץ די"ל לחלק בין רוב בהמות כשרות שהרוב הוא לכל הבהמות שבעולם ולכן מקרי שפיר רוב אבל הכא דוקא רוב מצויים א"ש מומחין הן אבל רוב בני אדם אינן מומחין ולכן לא מקרי חזקה זו מחמת רוב ועוד אפשר דלא דמי דהתם י"ל דלא יצאת מחיים רק השתא סמוך לשחיטה נטרפה משא"כ בשוחט עכ"ל ולפעד"נ דלא דמי דהתם י"ל משעה שנולדה כשרה היתה והשתא הוא דנטרפה אבל הכא ע"כ משנולד לא ידע כלום וא"כ נצטרך לומר למד ושכח וזה לא אמרינן ועוד דכיון דהשתא אינו יודע מוכחא מלתא דלא ידע מעולם דאין דרך לשכוח הלכות שחיטה שצריך להיות רגיל בהן אבל אם נטל קבלה ע"כ צ"ל דשכח ואפשר שגם זה הוא בכלל דברי הרב ובהכי ניחא דלא תקשה ממקוה דלקמן סימן ר"א סעיף ע"א דכל הטהרות שנעשות ע"ג טמאות למפרע מיהו בלא"ה לק"מ דהכא איכא חזקה ורובא דרוב מצויין א"ש מומחין הן משא"כ התם דליכא רובא א"כ הכא הוי ס"ס ועוד יש לחלק בכמה גווני וק"ל ולפי מ"ש מי שהיה בודק ואחר כך נמצא שיצא טרפה מתחת ידו בפשיעתו

באר הגולה

ז"ל שיש לכל שוחט ושוחט כשמתחיל לשחוט לחזור הלכות שחיטות ובדיקות בכל יום פעם אחת וכן יעשה שלשים יום ואח"כ בכל חודש פעם אחת וכן יעשה שנה תמימה ואח"כ פעם אח' לכל תקופה וכן יעשה כל ימי חייו ואם לא עשה כן שחיטתו פסולה עכ"ל מהרי"ל הביאו ג"כ מהרש"ל בשחיטות

נקודות הכסף

ממקוה וכבר הרגשתי בזה בש"ך ס"ק א' דל"ק ממקוה ע"ש ועתה אבאר יותר דנראה דהאגודה יליף דכיון דקי"ל רוב מצויי' אצל שחיטה מומחי' הם א"כ רובא מסייע לו לשוחט וע"כ לא בעינן שיבר עצמות אלא משום דהתם ליכא חזקה מכח רוב אבל הכא כיון דאיכא רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן כולי עלמא מודו וקרוב לומר דאפי' לא נטל קבלה מכשיר האגודה מהאי טעמא וע"כ לא הזכיר שנטל קבלה אלא דהרב רמ"א צריך להשוותו עם הרשב"א וס"ל דאיירי שנטל קבלה וכשנטל קבלה פשיטא דלא דמי דהא השתא איכא חזקה ורוב חזקה דמוקמינן ליה אחזקתיה שהרי ידע מעיקרא וכדמשמע ג"כ מתשו' הרשב"א ורוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן ולאו למקוה ולסכין שנמצא פגום דמי דהתם ליכא רוב כלל והאגודה יליף מכח כ"ש כיון דהתם אמרינן סכין אתרעי בהמה לא אתרעי כ"ש הכא דאפילו ר"ה מודה מטעמא דפרישית ועוד י"ל דע"כ לא מכשרינן התם שיבר עצמות אלא משום דשמא לא שחט במקום הפגימה לאו ספק מעליא הוא דמסתמא דרך הסכין להוליך בכולו אבל הכא י"ל דהוי ס"ס ספק ידע ואת"ל לא ידע שמא שחט שפיר · גם מה שהביא ראיה מתלמוד שבמרדכי פ' מי שמת לאו ראיה היא כלל מכל הני טעמי שכתבתי וכל זה ברור ודו"ק · ועוד יש לחלק בכמה גווני :

ביאור הגר"א

א"א רוב מצויין כו' כיון שנבדק ואינו יודע וכן א"א העמד על חזקתו אלא במי שהוחזק מתחילתו כסכין שבדקוהו מתחילה ושחט בו ואח"כ נמצא פגום וכן במקוה שנמדד ואפ"ה איפלגו בה וחילק בד"מ כמ"ש כאן אם כו' אבל אם כו' כמ"ש הרשב"א וכן א"א העמד כו'. וצ"ע הא תי' זה סכין כו' הוא לרב חסדא ואנן קי"ל כרב הונא והרשב"א שכתב וכן א"א כו' לרווחא דמילתא כתב אף לר"ח כמ"ש ואפ"ה איפלגו בה. וגם מ"ש האגודה נשחטה הותרה אדרבה בהמה בחייה כו' וכ"כ הרשב"א בסי' תרי"ם דהכל אסור למפרע ואף הכלים שבשל בהן דבהמה בחייה בחזקת כו' וכדרב הונא ואפילו בדק סכינו מתחלה ונמצאת פגומה כו' ע"ש ועט"ז שהאריך עוד להקשות מדברי תוס' שם ד"ה סכין תימה כו' וכאן לא שייך ג' התירוצים דשם וכ"כ פר"ח והשיג על הש"ך :

א"צ

חידושי רע"ק

ובת' משאת משה חיו"ד סימן ג' : (בא"ד) דהא בגיטין וכו' . אין זה ראיה כ"כ די"ל דכמו דלר"ח הכא עדיף ממקוה דהוי ס"ס ה"נ י"ל אף לדידן דאסרי' בלא שיבא בה עצמות מ"מ לא דמי לגמרי למקוה דאלו התם דנין לודאי דאף ברה"ר טמא וכדאיתא להדיא בריש נדה אבל הכא כיון דאיכא ס"ס אלא דלא מהני ס"ס באתחזק איסורא מ"מ ודאי לא הוי ועי' ש"ך (סימן ק"י בדיני ס"ס אות כ"ח) דבג' ספיקות מהני במקום חזקה דהספק הראשון הוי כודאי ושוב מהני ס"ס א"כ בס"ס הוי כמו ספק א' בגופו של איסור ואסור רק מספק ולא הוי ודאי . ואפשר לומר עוד דאסור רק מדרבנן דס"ס הוי כמו רוב ומדאורייתא מהני גם במקום חזקה אלא דמדרבנן אסור דהוי כמו סמוך מיעוטא לחזקה א"כ י"ל דמש"ה במקוה הטהרות אסורים כיון דאנו דנין לודאי טמא ואף לר"ש דס"ל גבי מקוה דהוי רק ספק הא לדידיה ממילא רק ברה"י טמא מש"ה לא מהני חזקה דטהרות כמו בכל ספק טומאה ברה"י דלא מהני חזקה אבל הכא דהוי רק ספק י"ל דהכלים מותרים משום חזקת היתר אולם מסברא נראה דלא שייך בכלי חזקת היתר דהרסי הכלי עדיין מותרים ואנו דנין על הבליעה משחיטה זו שבא לתוכם ועל הבליעה לא היה מעולם חזקת היתר ואף הכלים אם הם אין ב"י ובפרט אם לא נודע הריעותא עד אחר שנעשו הכלים אב"י יש לצדד להקל ודו"ק : (ש"ך סק"ח) **מיהו** בלא"ה לק"מ וכו' . לפ"ז לא היינו צריכים לכל הטורח בישוב קושי' הד"מ ומה מקום לדמותו לגבינות הא בגבינות ס"ל לתוס' דאסור כיון דליכא חזקה מבוררת ולגבי הרוב הא היא טריפה לפנינו והמכשירים דקיי"ל כוותייהו ס"ל דמכח הרוב הוי כידוע לנו בבירור שנולדה כשירה והוי חזקה אם כן רק מדין חזקה מתירים אותה וממילא הכא דהוי חזקת איסור דבהמה הוי כמו מקוה ולומר דחזקה דאתיא מכח רובא עדיף מחזקה מבוררת ממש מה"ת לנו לחוש ולעשות מזה קושיא מגבינות ועי' תוספות כתובות (דף ע"ה) ד"ה אבל היכי וכו' . ורק בנטל קבלה הוי חזקה ורוב בזה הוא דעדיף ממקוה אף דעל הרוב א"א לדון כיון דאתרע בפנינו מכל מקום כיון דמסייע לחזקה עדיף ממקוה : (בא"ד) **א"נ** הכא הוי ס"ס . היינו אף דהט"ז סתר כן דהא קיי"ל כר"ח דלא שיבר בה עצמות אסור אף דהוי ספק ספיקא מכל מקום יש לומר דהטעם דאנן ס"ל דלא מקרי ס"ס דמסתמא דרך הסכין להוליך בכולו . וכ"כ להדיא בנקה"כ אמנם לענ"ד נסתר זה דהרי להך **תירוצא דתוס'** דסכין אתרעי

באר היטב

לשתות ביותר ואף שאינם שכורים כי הם אינם מרגישים אם הם שכורים או לא וידיהם כבדות מרוב שתייתם וגם להזהירם על בדיקת הסכין באימה ויראה : (י) **דאתרע** . והט"ז חולק על זה ומביא ראיה לדבריו דאף מי שנטל קבלה יש לאסור למפרע ומסיק להחמיר ולאסור הבשר שישנו עדיין משחיטתו שלא לאכול והכלים הידועים שנתבשלו בהם משחיטתו יש לאסור . ובספר נקודת הכסף חולק עליו . אבל אם בפשיעה הוציא טרפה מתחת ידו לא אסרינן למפרע . ועי' בש"ך ופר"ח . כתב בדק הבית סי' קי"ט אם שחט או נקר חלב ואח"כ המיר אפי' באותו יום הכל כשר . טבח שמכר בשר שלא הודח ולא נמלח יותר מג' ימים אחר השחיטה ולא הגיד לקונים שלא יאכלו כי אם צלי אש . מצד הדין אין להעבירו אם לא למגדר מלתא . עבודת הגרשוני סימן ע"ו : (יא) **הכשר** . וכ'

פתחי תשובה

שחיטתו למפרע דלא גרע ממי שדרכו להתעלף בסעיף ג' דאם אמר ברי לי כשר והש"ך שם מקיל אף בשותק אלא שהתב"ש אוסר בשותק אבל באומר ברי לי לכ"ע כשר ע"ש : (ד) **דאיתרע** . עי' בה"ט (מ"ש והט"ז חולק כו' ועיין בתשובת משכנות יעקב סי' ד' מ"ש בזה) ומ"ש טבח שמכר כו' עיין בעה"ג שם לענין הכלים שנתבשל בהם בשר שקנה מן הטבח הזה למפרע ועמ"ש מזה לקמן סימן ס"ט סעיף י"ב · ועי' בתשובת אא"ז פנים מאירות ח"ג סי' כ"ז שפסק בשוחט ששאלו אותו על הבהמה ששחט ובדק אם היא כשירה ואמר לפני עדים שכשירה היא . ואח"כ מצאו סרכה גדולה שנטרפה ע"י סרכה זו שאין להעבירו מטעם שיכול לומר שוגג הייתי ומחמת מהירות כאשר מצוי הוא מכשול כזה ואף דטבח שיצא טרפה מת"י אין לו התנצלות לומר שוגג הייתי כמ"ש לקמן סימן קי"ט סעיף י"ז שאני הכא דיש להשוחט הוכחה ואומדנא ע"ז דאם היה רוצה להכשיל במזיד היה לו לנתק הסרכה בענין שלא היו מרגישים כלל והביא דברי מהרש"ל בפרק גיד הנשה סימן ע"ז שכתב סברה זו (וכן הורה בשו"ת השיב ר' אליעזר סוף סימן ע"ו על מעשה כזה ממש ע"ש) · וכתב עוד אך כאשר שרב העיר העבירו מאומנתו למגדר מלתא ומצינו שגדולי ראשונים העבירו השוחט על שלשים יום והשוחט עשה שלא כהוגן שלא קיבל גזירת הרב ראוי לאסור הכלים מה שבישלו משחיטתו אחר העברתו ע"ש · ועיין בתשובת נו"ב תניינא חלק יו"ד סימן מ"ח שכתב בשוחט שהעיז נגד הרב ואסר הרב את שחיטתו וקצת בעלי בתים זילזלו באיסור זה ואכלו משחיטתו ואח"כ מת הרב ההוא יש להסתפק אם הבשר שנשאר משחיטתו בחיי הרב מותר עכשיו דאפשר שפקע האיסור למפרע · ולענין הכלים לאותן שלא קיבלו דברי הרב מותרים דכיון שמת פקע האיסור מהשוחט וגם מהכלים אך לאותן שקיבלו דברי הרב הוי זה כמו נדר ויש ספק אם הקבלה הוי כמו בשר ויין זה המבואר בסימן רי"ו סעיף ט' ואסור בנתינת טעם לכן יניחו הכלים כ"ד שעות שלא יהיה ב"י כדי לצאת כל הספיקות ע"ש · ועי' בתשובת בית יעקב סימן ד' ובתשובת שמים ראש סימן רנ"ט ובהגהת כנה"ג שם ובתשובת פרי תבואה סימן י"ג ובת' כתר כהונה סי' כ"א וכ"ט ובת' בית אפרים חלק יו"ד סימן ד' וה' וסי' ח' (ובתשובת ח"ס סי' ב' וג') שהאריכו בענין זה ועי' בתשובת ברית אברהם חלק יו"ד מסימן א' עד סימן י"א שהעלה הרבה חידושי דינים בדין שוחט שיצא טרפה מת"י ובכמה דברים חולק על תשובת אחרונים בענין זה ולפי שדבר זה אינו שכיח כ"כ קצרתי : (ה) **אבל אם לא נטל** · עש"ך דשוחט שהמיר או הוציא טרפה מת"י בפשיעה יש להתיר למפרע ועיין ט"ז בסימן קי"ט ס"ק ט"ו דאוסר למפרע וכן דעת התב"ש כאן ס"ק כ"ב ובסימן ב' ס"ק ל"ב ועיין בשו"ת עבודת הגרשוני סימן ע"ו שהוכיח כדעת הפוסקים דבחשוד אין צריך לחוש למפרע ע"ש וכ"כ בתשובת מים רבים חיו"ד סימן כ"ג אך בסוף התשובה כתב לחלק בין חשוד במזיד דאחזו היצר להעבירו על דת לא נחשד למפרע מה שאין כן באם עשה כן מחמת עצלות גרע טפי ויש לחוש על למפרע ע"ש וכן העלה בתשובת ברית אברהם חיו"ד סימן ז' דבחשוד א"צ לחוש למפרע ועל החילוק הנ"ל שהמציא בתשובת מים רבים כתב דיש לדון עליו ע"ש ועי' בתשובת בית אפרים חיו"ד סימן ו' : (ו) **טריפה** . כתב בתשובת בית יעקב סוף סימן ד' דמה דאסרינן שחיטתו למפרע הוא ודאי איסור כיון דהוא תרתי לריעותא השוחט איתרע והבהמה בחזקת איסור ע"ש ועיין בספר נחלת עזריאל בנדה ד' ג' ד"ה והנה .

ועיין

יד אפרים

שבות יעקב שהשיג על הש"ך שכתב כיון דע"א נאמן באיסורין אפי' קרוב מכתובות דף כ"ב דהא דהאב נאמן להאכילו בתרומה היינו משום שבידו להאכילו . ודעת הרמב"ם כשידוע שהוא אביו נאמן . ועיין באה"ע סי' ג' מ"מ כתב דבשחיטה כיון דרוב מצויין כו' רק תקנות אחרונים ליטול קבלה וגם הוא מלתא דעל"ג אם הוא בקי או לא אינו משקר וקצת ראיה ממתני' דסנהדרין דף ה' כו' מ"מ יש לו ליטול קבלה מאחר שאינו קרובו ע"ש . ומ"ש בכה"ע בשם תו"י שם לא מיירי מדין זה אלא מדין התרת בכור ע"ש . ובפנים מאירות ח"ב כ' דאם הוא לפנינו ובדקוהו שיודע הל' שחיטה פשיטא דמהימן שהוא מוחזק ג"כ ואין זה אלא גילוי מלתא . וגדולה מזו נראה דאפילו בדקוהו ואינו

גליון מהרש"א

(שם) **אם נטל** פעם אחת קבלה . ואם נמצא שאינו יודע דין אחד . אפשר שנותן הקבלה לא שאלו על דין זה וליכא חזקה דידע מלפנים . מיהו אם לא שכיח שיבא כדין זה . כשר מה ששחט ת' מהר"י בירב סי' ב' : (שם) **אין** מטריפין למפרע . ודוקא בלא ידע . אבל בפשע ולא בדק כראוי כל מה ששחט ובדק לעצמו למפרע אוסרים אף הכלים דעל זה לא אתחזק כיון דהאידנא אין מאמינים כדאי' בסי' י"ח . ת' צ"צ סימן ע"ג ועמ"ש בגליון ס"ו כאן סק"ו . החשוד בבדיקת ריאה אינו חשוד לשחיטת עופות ולא על בדיקת הסכין

דהא דרבנן והא דאורייתא ועי' ת' נ"ב מ"ת חיו"ד סי' ל"ח שוחט שגזרו הקהל שיהיה שחיטתו אסורה . כל שלא פירשו אסורה . בשחיטות עובד כוכבים מועיל בבודק סכין ונותן לו דלא גרע ממומר שם סי' ה' : (שם) **אבל** אם לא נטל . עי' ס' שב שמעתתא שמעתא ג' פרק ג' עי' יבמות ס"ה א' בגמרא מתברא מצי אמרה השתא הוא דבחשי : (שם) **כל** מה ששחט טריפה . וודאי לא טריפה רק מספק . והמשם דאיכא ב' לריעותא אינו יודע וחזקת איסור הבהמה וכדאיתא מיירי בשכח הכל . בת' בית יעקב סי' ד' : (ש"ך סק"ו) **ובשעה** חדא שכח הכל . בת' בית יעקב ס' ד' כתב דהאגודה מיירי בשכח דבר א' דאם אינו יודע דין שהיה או דרוסה כו' נמי פסול . ודבר אחד אפשר לשכוח בשעה חדא . והאריך עוד בישובים של כל ראיות הט"ז וקצת צ"ע דמש"ש לתא' שלו דהתוס' שוחט שנטל קבלה דחזקת

יד אברהם דבר הכתוב דאפשר לו שלא לאכול . ולא נזכר טעמו על הרמב"ם [illegible] אפשי' קבלה בלשון לווי דכתיב וזבחת ואכלת [illegible] מ"ע . וכ"ה גם לפ"ד התוס' שם . ועיין [illegible] בפתיחה [illegible] ולא משמע הכי בתוס' חולין (דף ג:)

ב [יא] י **אין צריך שידע כל חילוקי הדינים אלא אם אומר** ט **על דבר זה הייתי** (ז)**מסתפק ושואל קרינן ביה שפיר יודע עד שאומר** (ז) **על האסור** (יב) **מותר:**

הגה [יב] ובודקין אותו בדיני הלכות שחיטה שיתבארו לקמן ריש סימן כ"ג י [יג] ובדין בדיקת הסכין (°) [יד] ובדין בדיקת הסימנים לאחר שחיטה כמו שיתבאר לקמן סימן כ"ה. (הגהות אשיר"י והגהות מיימוני פ"ד מה"ש) [טו] ואם שחט וליתיה קמן למבדקיה מ"מ יבדקו בסימנים אם נשחטו רובן. דכל מה דאפשר למיבדק בדקינן (הר"ן בשם בעל הלכות וד"ע לדעת הרא"ש ע"ל סכ"ה סי"ג) וכל זה במקומות שלא נהגו ליטול קבלה אבל במקומות שנוהגין ליטול קבלה כגון בני אשכנז והנמשכין אחריהם. אין נוהגין לבדוק אחריו כלל וכמו שנתבאר: (ד"ע):

ג כ **מי שיודעין בו שאינו יודע הלכות שחיטה אפילו שחט לפנינו ד' או ה' פעמים שחיטה הגונה וראוי' ושחט אח"כ בינו לבין עצמו** יא **שחיטתו** (יג) **פסול'**

בפשיטתו לא מחמת חסרון ידיעתו הכלים כשרים מדינא ואמרינן אוקמי' אחזקתיה ועד השתא כשר היה וכן כתבתי בסי' קי"ט ס"ק ל' בשם הב"ח ע"ש וכן העתיק מהרש"ל פ' ג"ה ס"ס ע"ז תשובת מהר"מ כ"ץ ועל הכלים שהגעילו בני עירו להחזיקו בחשוד למפרע לא יפה כוונו דלא מחזקי' ליה בחשוד למפרע כו' עד מיהו אם בדקוהו ולא גמיר ודאי יש לאסור כל שחיטתו למפרע ע"כ וכן הביא הב"י בספר בדק הבית בסי' קי"ט כתב א"ח בשם התוספתא שאפי' מי שהמיר אינו חשוד למפרע שאם שחט וקקר חלב ואח"כ המיר באותו יום הכל כשר ע"כ וע"ל סי' קי"ט: **ט** על דבר זה כו'. כלומר אילו בא לפני דין זה הייתי מסתפק בו ושואל: **י** ובדין בדיקת הסכין. שיתבאר לקמן סי' י"ח ע"ש: **יא** שחיטתו פסולה. דכיון דאינו יודע ה"ש שמא פעמים שהה ודרס ולא ידע פי' ואינו מרגיש

וז"ל כל תרומות וטהרות שנעשו בהם בכלים ואנשים שטבלו מטומאתן טמאות משמע אע"פ שיש להם חזקת טהרה לאותן טהרות לא מהני כיון דאיכא ריעותא במקוה ובטל שם ה"נ כן הוא כאן וג"כ אין להביא ראיה מההיא דקידושין (דף ס"ו) בפלוגתא דר' ישמעאל ור"ע דר"ע דהלכתא כוותיה גמיר לי' מכהן שנמצא בעל מום כו' ולא יליף מבן גרושה שפסולו בשנים דוקא וא"כ האי שוחט נמי אין פסולו ביחיד כדלקמן סי' ז' וזה אינו דהא באותו ענין דמסיק שם דיכול לפסול ביחיד דהיינו שיאמר לו שלוף ואחוי לך שאתה בעל מום ה"נ יכול לומר כאן בוא אראך שאינך יודע הל' שחיטה ותו לפי מ"ש התוספות שם דבתרתי פליגי ודאי אין דמיון להכא. ושוב יש ראייה לפסק רמ"א בזה מדברי תשובת הרשב"א סי' רי"ח שנשאלו באחד שלא ידע הלכות שחיטה ורצו להכשיר שחיטתו ששחט כבר מלך רוב מצויים אצל שחיטה כו' ושמא עתה שכח ועד הנה ידע כל ההלכות וא"כ כשר כל הבשר והכלים והשיב וז"ל ראובן זה אין אוכלין משחיטתו ואין אומרים במי שנבדק ואינו יודע רוב מצויין כו' וכן אין אומרים העמד על חזקתו אלא מי שהוחזק מתחילה כסכין שבדקוהו ושחטו בו ואח"כ נמצא פגום וכן במקוה שנמדד ואפ"ה פליגי בהו וכו' אבל הכא איזה חזקה יש לו כדי שנאמר נעמידנו על חזקתו שמא לא למד ולא ידע ולא הוחזק לפיכך איני רואה שום הכשר למה ששחט ולא בכלים שנתבשלו בהם ואין כאן אלא חד ספק ספק אירע לו ספק לא אירע עכ"ל מזה למד רמ"א מ"ש דאם נטל קבלה אין מטריפין למפרע וק"ל דא"ת שכונת הרשב"א דבמקום שיש חזקה שפיר סמכינן אחזקה מאי מייתי מההיא דסכין הא לא סמכינן על חזקה שם רק לר"ח אבל אליבא דהלכתא בעינן שיבר עצמות ותו דהרשב"א עצמו כתב בת"ה הארוך וז"ל וא"ת אפילו בשיבר בה עצמות נימא בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת כדר"ה דקי"ל כוותיה וי"ל שאני הכא הואיל ובדק הסכין תחלה ובהמה שחוטה לפניך מימר אמרינן העמד הסכין על חזקתו ופגימה זו ע"י שבירת עצמות היתה עד כאן ש"מ דחזקה דסכין אזלא נגד חזקה דבהמה ואין לנו היתר אלא בשבירת עצמות ותו קשה לי אי תמצא בנדון דידן היתר מכח ס"ס שאמרנו קשה דהא גם בתשובת הרשב"א יש לנו ס"ס א' שמא ידע כבר ושכח ב' שמא לא אירע לו פסול ותו במקוה ודאי קי"ל לאסור אף בדאיכא חזקה להתיר ולפי הנראה דהרשב"א כתב כך תשובה לרווחא דמילתא ובא לומר דאף שיש מחלוקת דהיינו רב הונא ורב חסדא לענין סכין ולענין מקוה רבנן ור"ח בגיטין (דף ל"א) ואיכא מ"ד דמהני חזקה דהיתרא שאני הכא דלכ"ע אסור דאין כאן חזקה לגמרי וזהו שכתב הרב ואפ"ה פליגי בהו ובאמת לא העתיק ב"י הנך ג' תיבות *ואפ"ה *פליגי *בהו והוא שלא במתכוין אבל לפי האמת נתכוין הרשב"א בזה דאפילו במקום דאיכא חזקה יש פלוגתא והכא אליבא דכ"ע אסור וזהו הדרך ישכון אור לפי ע"ד אבל לפי ההלכה דקי"ל כרב חסדא דוקא בשיבר עצמות אבל בלאו הכי לא מהני ס"ס והיינו מטעם בהמה בחזקת איסור עומדת עד שיודע לך שנשחטה כראוי פסול זה השוחט למפרע וכ"כ רשב"א בהדי' בתשובה סי' ת"ח ועוד ראיה ממ"ש המרדכי פ' מי שמת במלמד שהתנה ב"ה עמו לנסותו אם יודע ללמוד ולא נסוהו תחילה דאמרינן כיון דהשתא ידע מעיקרא נמי ידע ואזלינן בתר השתא ה"נ בנידון דידן כיון שעכשיו לא ידע מעיקרא נמי לא ידע וא"ל שאני הכא דאנן ידעינן שעכ"פ פעם אחת ידע כשנטל קבלה זה אינו דהתם במלמד נמי פשוט דמתחילה לא ידע דהא לא נולדה הידיעה מבטן אמו עמו ואפ"ה אזלינן בתר השתא וא"ל שאני התם דפסק המרדכי כרבי נתן דס"ל דאזלי' בתר השתא לענין מתנת שכיב מרע ואנן קי"ל כרבנן דפליגי התם על ר' נתן זה אינו דלא פליגי התם אלא דס"ל המוציא מחבירו עליו הראיה א"כ כ"ש כאן בספק איסור דאזלינן לחומרא וע"כ אומר אני אף כי דבר זה נפתח בגדולים שבעל אגודה פסקו להיתר ורמ"א מביאו נסתיים בקטני' כמוני מחמת הראיות שבררנו להחמיר ולאסור הבשר שישנו עדיין משחיטתו של שוחט זה ולא יאכל והכלי' הידועי' שנתבשלו בו מהם יש לאוסרם והרוצה להקל יראה בעיניו שיסתור בנין שזכרנו ואחר יאכל כן נראה לע"ד: **(ז)מסתפק ושואל.** במרדכי ביאר הטעם דהא חכמי' נמי מספקא להו כמה מילי בהל' שחיט' וכתוב בהגהו'

חידושי רע"ק

בהמה לא אתרעי היינו דהוי ס"ס אם כן אין חילוק בין הריעותא בסכין או בבהמה אלא דעיקר החילוק מכח ס"ס אם כן אם איתא דאנן ס"ל דלא הוי ס"ס לדידן דקיי"ל כר"ח בשיבר בה עצמות ישאר קושי' הש"ס מטבל ועלה דהא שם דנתעסק באותו מין הוי כמו שיבר בה עצמות משום דהוי ס"ס באתחזק איסורא והוי כמו פלגא ופלגא בעין סמוך מיעוטא לחזקה. מש"ה נוכל להקל בשיבר בה עצמות דחזקת איסור נסתלק מכח הס"ס ותולין במצוי בעצם אבל בטבל ועלה דליכא ס"ס קיימא החזקת איסור בתקפו ואולי י"ל דנהי דלהך תירוצא דתוס' בפי' הסוגיא דמשני סכין אתרעי מוכח דגם אנן משוינן ליה לס"ס מ"מ בזה לא נקטי' כהך תירוצא אלא דכוונת הסוגיא בפשוטו דיש חילוק בין שהריעותא בדבר שיש בו החזקה. או שהריעותא בדבר אחר. וכמו שנראה בבירור דהא להך תירוצא דליכא חילוק אלא מכח ס"ס ממילא גם בשיבר בה עצמות ההיתר רק מכח ס"ס אם כן היכא דהסכין קטן רק כמלא צואר דליכא ס"ס יהיה אסור ולא מצינו לדינא חילוק זה אע"כ דלא קיי"ל כהך תירוצא דהתוס'. אלא דמ"מ על קושייתם דאף בסכין אתרע ליתסר כמו מקוה שנמדד. ע"ז מחלקים דהכא דהוי ס"ס ואנן ס"ל באמת דלא הוי ס"ס ואסרי' באמת בלא שיבר בה עצמות דדמי למקוה שנמדד אבל בשיבר בה עצמות ס"ל להקל בלא ס"ס דל"ד למקוה שנמדד כיון דשיבר בה עצמות ולטבל ועלה ג"כ לא דמי כיון דבהמה לא אתרע ועדיין קשה דאם נימא דלר"ח הוי ס"ס מעליא וגם נימא דשינוי' דסכין אתרע אינו מטעם ס"ס אלא דמחלק בין הריעותא במקום החזקה או לא היא גופא תיקשי אמאי לא משני הש"ס בפשוטו לחלק מדין טבל ועלה דהכא הוי ס"ס זולת שנאמר דבאמת גם לר"ח לא הוי ס"ס מעליא והחילוק בין סכין למקוה שנמדד באמת כתירוצא קמאי דתוס' כיון דל"ש בו חסר ואתאי או משום דעצם ודאי פוגם ואנן קיי"ל כר"ה בלא שיבר בה עצמות ומ"מ רק בליכא ס"ס אבל במקום ס"ס מקילים: **בסה"ד.** תמוה לי שכתב כן בפשיטות הא הרשב"א בתשו' סימן תרי"ט אוסר בחשוד על מה ששחט למיפרע עיין שם:

ביאור הגר"א

[יא] א"צ שידע כו'. עט"ז: (ליקוט) א"צ שידע כו'. ממ"ש ט' א' ואלו הן הלכות שחיטה כו' משמע דוקא אלו שמצוין כל עת ועהג"א שם ד"ה כיון שאין כו' (ע"כ): (ליקוט) א"צ כו'. מדקאמר שם ט' א' ואלו הן הלכות שחיטה ועהג"א שם ד"ה כיון כו' ונראה כו'. ר"ל כל דבר הרגיל וז"ש בהג"ה ובודקין כו' ר"ל שצריך לידע בכל אלו ולכן בודקין ג"כ כו' ועהג"א שם ד"ה ור"א ממיץ כו' (ע"כ): [יב] ובודקין אותו כו'. שם ט' א' כל טבח כו' ואלו כו' וכמש"ל בס"א דלכתחילה צריך לבודקו: [יג] ובדין בדיקת הסכין. עי' תוס' שם ד"ה כולהו. וי"ל דאיירי כו' ועמ"ש למטה: [יד] ובדין כו'. כמש"ש הטבח צריך שיבדוק כו' ועי' רש"י שם ד"ה כולהו תנהי כו': [טו] ואם שחט כו' דכל כו'. כמ"ש בס"א בש"ע דכל היכא דאפשר לא סמכינן ארוב מצויין

פתחי תשובה

ועיין בתשובת גבעת שאול סימן י"ז שנשאל בשוחט שבא לפני בית דין והודה שעכ"פ הרוב שחט בשכרות ומחמת זה לא שחט כראוי ועשה כמה פעמים דברים הפסולים בשחיטה שהייה דרסה כו' ובקש מהם להורות לו סדר תשובה על המעשים רעים שעשה מה דינו של הבשר והשומן שיש עדיין משחיטת זה השוחט והשיב להיתר דאינו נאמן משום דאין אדם משים עצמו רשע אף בכהאי גוונא ע"ש באריכות. ועי' בשו"ת חות יאיר סוף סי' ע"ב באשה שאומרת דרך תשובה שזינתה וכן בהתודה הבועל מבואר שם דאם אומר דרך תשובה לא שייך אין אדם מע"ר אך לא הביא שם שום ראיה ע"ז ובאמת מבואר כן בתוס' ב"מ ד' ג' ע"ב סוד"ה מה אם ירצה ע"ש (ועיין בתשובת חתם סופר סימן ד' שכתב למדברי התוס' שם אין ראיה אך הביא שם ראיה אחרת. ועל מ"ש החו"י הנ"ל דס"ה בהתודה הבועל חולק עליו ע"ש וע' בתשובת נו"ב חלק אה"ע סימן ע"א ובנו"ב תניינא סימן י"ב הבאתיו בפ"ת לאה"ע סימן קע"ו ס"ו בד"ה רגלים לדבר. ועי' עוד בת' ח"ס סי' כ"ב ויובא קצת לקמן סימן ב' ס"ק ח' דשם לא הכריע הדבר לומר דנאמן בהודה דרך תשובה ואף שהתודה בחליו ע"ש עוד) שוב מצאתי בשו"ת שיבת ציון מהגאון מהר"ש לנדא נר"ו סימן כ"ג שהאריך בענין כזה (אביא דבריו לקמן ס"ק י"ח ודעתו ג"כ דבכה"ג ל"ש א"א מע"ר ויש לאסור כל הבשר שיש עדיין בעין וגם כל כלי ראשון הבלוע מבשר זה ע"ש). ונראה דאף לדברי הג"ש הנ"ל דוקא אם אמר שעשה דברים הפסולים בשחיטה מדאורייתא אינו נאמן אבל אם אמר שעשה דברים הפסולים מדרבנן יש לאסור לפמ"ש התומים בכללי מגו אות ק"ה דבדרבנן אדם מע"ר ע"ש אמנם ראיתי בתשובת ברית אברהם חלק אה"ע סימן י"ג שהאריך לחלוק עליו והעלה דאף בדרבנן אין אדם מע"ר ע"ש א"כ גם בזה יש להתיר מ"מ אפשר דאם אמר שעשה שהיה משהו וכיוצא שאין האיסור ברור יש לאסור. ועי' עוד בשו"ת השיב ר' אליעזר סימן ע"ו: (ז) על האסור מותר. עבה"ע בשם בי"ע דאף באומר על מותר אסור ג"כ יש להעבירו. והנה שם בבי"ע כתב הטעם דיש לחוש שיבא קלקול אם יקדש בו אשה וכיון שאסור לא יהי' שוה פרוטה כו' והפמ"ג במשבצות סק"ז כתב הטעם שיבא קלקול בב' קדרות דלקמן סימן קי"א ע"ש. מבואר מדבריהם דאף דהטעות אינו מפלת שכחה רק מחמת שיקול דעתו שכך נראה בדעתו המשובשת ג"כ

באר היטב

בש"ך ולא דמי לבהמה שנמצאת טרפה דאמרינן בסימן פ"א שהגבינות שנעשו ממנה כשרים אם נוכל לומר השתא הוא דנטרפה. דהתם יש לומר משעה שנולדה כשרה היתה והשתא הוא דנטרפה אבל הכא ע"כ משעה שנולד לא ידע כלום. עוד שם כמה תירוצים. וכתב עוד מי שהיה בודק ואח"כ יצא טריפה מתחת ידו בפשיעתו לא מחמת חסרון ידיעתו הכלים כשרים מדינא ואמרינן אוקמא אחזקתו דעד השתא כשר היה ואפילו מי שהמיר דתו אין חשוד למפרע שאם שחט והמיר דתו באותו יום דכשר (מיהו אם בדקוהו ולא גמיר ודאי יש לאסור כל שחיטתו למפרע): (יב) מותר. והטעם איתא בט"ז שהרי גם חכמים גדולים מספקא להם בכמה מילי בהלכות שחיטה ומיהו כתב בהגהות מיימוני שעכ"פ צריך שידע שהויות מטרפות שהוא דבר הרגיל. אם נכנס במקולין וראה שנים שוחטין ב' בהמות ואמר שאחד מהם שהה ואינו יודע איזהו והם שותקים פסק בשבות יעקב שאלה מ"ג דאם אומר העד אתם ידעתם שיש ספק בשחיטה והם שותקים מטריפין אבל אם לא אמר אתם ידעתם אפילו שתקו אין בכך כלום. כתב בית יעקב סי' ד' אם אומר על מותר אסור אף שאומר על אסור אסור ואין אומר על אסור מותר יש להעביר השוחט ההוא ועי' בס' ב"ד סימן ו': (יג) פסולה. דכיון דלא ידע הלכות שחיטה שמא פעמים שהה ודרס ואינו מרגיש. דכיון שאינו

ובדיקו' שלו) י טור בשם סמ"ג בשם רבינו תם והמרדכי ריש חולין (*לק' סי' י"ח) כ מימרא דרב יהודה וכו' חולין דף ט'

יד אפרים

יודע מהני הקבלה להכשיר כמו בנטל קבלה מאחר ואמרינן דהשתא הוא דאיתרע והיכא שאינו לפנינו וידענו שהיה לו קבלה מאביו פשיטא דיש לסמוך על הרוב מצויין כו'. וכבר יצא להיתר מגדולי הדור כמ"ש בלחם הפנים כו' ע"ש. ועיין בתשובה שבסוף ספר בל"י שהביא השבו"י וכתב שאין זה מלתא דעל"ג דכל שנטל קבלה אין בודקין אחריו. גם השיב על ראייתו מסנהד' ולכן מסיק בנמצא שאין לו חוש הרגשה לא מהני קבלה מאביו דודאי לא בדק שפיר וצריך להגעיל הכלים וכ"ח עכ"פ ישהו מעל"ע אך אם הב"ד נותנים לו קבלה יכול להיות האב א' מהן ע"ש. ומהפמ"א שהבאתי מבואר דמהני הקבלה שלא להטריף למפרע. ונ"ל להכריע שאם השוחט מומחה לרבים בהרגשה ומוחזק בכשרות מוכח מהני הקבלה מאח"כ בסתם יש להחמיר והכל לפי ראות עיני המורה: [עי' עוד השמטה בסוף ה"ס]

גליון מהרש"א

ידיעתו עומד נגד חזקת איסור דבהמה ק' מ"ש מחזקת מקוה דידוע נמי שהיה פעם כשיעור ומ"מ אינו עומד נגד חזקת טמא וכמו דזה חלוק מסכין לתי' ב' דתוס' כיון דעצם ודאי פוגם כך חלוק שוחט דידע מן סכין שהיה בדוק: (שם) ואין אומרים במי שנבדק ואינו יודע רוב מצוין. משמע דתרי טעמי נינהו הא' אף דאמרינן רוב מצויין כו' היינו דלא מרהיב איניש לשחוט אם אינו מומחה ומ"מ הא חזינא שאדם זה מרהיב וחציף ויוצא מן הרוב (וע"ז הי' אפשר לפקפק די"ל מה דהרהיב עתה הוא משום דפעם אחת למד והי' מומחה והוא אינו מרגיש בעצמו ששכח. וי"ל עוד דהשתא הוא דאתרע להיות חציף ומרהיב. לא קודם לזה. וכמו דאמרינן בכל העובר עבירה. דעד עכשיו היה כשר. אבל כתב עוד) וכן אנן אמרי' כו' דר"ל שאני חזקת כשרות. דהוה ודאי דמשנולד עד לא חטא היה אדם כשר ואמרינן העמידנו על חזקתו. אבל שהי' מומחה אינו ודאי כ"א היינו אמרי' רוב מצוין כו'. וע"כ בזה לא שייך העמידנו דפן לא היה מעולם מומחה. ונ"ל דאולי יש ללמוד מזה היכא דמכשירין בנכרי משום דמרתת כהאי דסי' ס"ם סעיף י' וסי' קי"ח סעיף י' אם אירע פעם שנית שעשה הנכרי ונודע שלא עשה כדין והרי חזינן דלא מרתת. נאסר גם מה שעשה מקודם לזה. ולא אמרינן עד הנה הי' מרתת. והשתא הוא דחציף. ועמ"ש בגליון הגהש"ע כאן ע"ת אין מטריפין. (ובש"ך כאן ס"ק ח' ממ"ש לחלק בין מקוה דהכא איכא ח' וגם רובא נראה דלא נחית למ"ש דהרשב"א תרתי קאמר):(ש"ך סק"ג) **על סמך** שיבדקנו אחר השחיטה. עי' בט"ז לקמן ריש ס' צ"א ובש"ך סוף ס' צ"ו: (שם סק"ד) **ולא** אמרינן בכה"ג רוב מצוים א"ש מומחים הן. וי"ל למ"ש בס' פרי תואר סק"ב דטעם רוב מצוין כו' משום דמרתת שמא יקלקל ויצטרך לשלם כיון דאינו מומחה. ואם כן א"ת שא"צ ראיה ממילא יפול הרוב. או י"ל דרוב מומחי' אינן מקלקלים וזהו שקלקל מסתמא אינו מומחה [עי' מש"כ בזה בחידושי הלכות ח"א ד' שפ"ה ובגליון שם]: (שם סק"ה) **וק"ל** דהא אמרינן בש"ס עלה דרבינא. וכך הקשיתי על הכ"מ פ"ד משחיטה הל' ג': (שם סוף סק"ח) **שאפילו** מי שהמיר אינו חשוד למפרע. ק"ק מלקמן ס"ד ס"ב ואולי התם דנין על בהמה זו אי גם בתחלה חשב כך והכא דדנין רק על האדם ודומה לסכין בהמה לא אתרעי וע' ט"ז כאן סק"ו: (סעיף ב' ש"ע) **קרינן** בי' שפיר יודע עד שאומר על האסור מותר. בת' ריב"ש כתוב דה"ה האומר על המותר אסור וראייתו מירושלמי באחד שהורה על עוברי דגים טהורין שהן טמאין וא"ל ר"נ לא ביש לי דאמרי' על טהור טמא אלא שסופך לאמר על טמא טהור ובת' בית יעקב סי' ל"א מפרש כוונתו עפ"י התוס' סנהדרין דפ"ו א' וה"נ אם יקדש בו אשה יבא מהוראתו קולא. וא"כ במקום שיש קונים על בשר טריפה ל"ש חשש זה. גם י"ל הא חזו לכלבא כהאי דסנהדרין י"ט ב'. בערלות פלשתים דוד סבר דחזיא לשונרא וכלבא גם הא מ"מ יחושו לקדושי' שמא ש"פ במדי ומתקיים הוא אם ייבש הבשר גם ק' אם מעבירים השוחט נעבר נמי לחכם שאמר על טהור טמא (ועמ"ש בחידושי ח"א דף קע"ד): (כהג"ה) **ובודקין** אותו בדיני הלכות שחיטה. עיין בד"מ אות ג' שצריך לחזור הדיני' בכל יום ואח"כ בכל ל' יום כו'. ועי' בב"י (עלה ג' ד"א ע"א ד"ה כתוב בספר): (סעיף ג' ש"ע) **יכולים** ליתן לו לשחוט. וביו"ם נראה דאסור כמו לקמן סי' רס"ו ס"ז וע' ת' שבות יעקב ח"ג סכ"ג: (כהג"ה) **ויש** מחמירים ואוסרין ליתן לו לכתחלה לשחוט. עיין ת' בית יעקב סימן מ"ב: (ש"ך ס"ק י"א) **שמא** פעמים שהה ודרס ולא ידע. ברמב"ם ובכ"מ משמע דל"ח

[טז] ל אפי' שאלו לו עשית כך וכך ומתוך תשובתו נראה ששחט כראוי אין לסמוך עליו יב מ ואפי' אמר (ח) ברי לי ששחטתי (יד) יפה:

הגה ומי שדרכו להתעלף ואנו יודעים שאינו מוחזק ושחט ואמר ברי לי שלא נתעלפתי יג נאמן מאחר שיודע הלכות (טו) שחיטה (ב"י לדעת הרמב"ם):

(ט) נ מי שיודעים בו שאינו יודע הלכות שחיטה יכולי' ליתן לו לשחוט אם אחר עומד על גביו ובלבד שיראה אותו יד מתחילת שחיטה עד (טז) סופה:

הגה טו (יז) (ח) [יז] ויש מחמירין ואוסרין ליתן לו לכתחלה לשחוט מאחר שא"י הלכות שחיטה (ב"י בשם הגהות אשיר"י בשם א"ז ובמרדכי) והכי (יח) נהוג:

ד (י) ס אם אבדו גדייו ותרנגוליו טז [יח] או (יט) שנגנבו ומצאם שחוטים כראוי [יט] במקום יז שרוב ישראל יח מצויים יט [כ] ע (וגם רוב גנבי העיר

טורי זהב

מיימוני פ"ד מה"ש שעכ"פ צריך שידע שהשהייות מטרפות שזהו רגיל: (ח) ברי לי ששחטתי יפה. *פי' אחר שלמד אומר כן והטעם דכל מלתא דלא רמיא עלי' דאיניש לאו אדעתיה: (ט) מי שיודעין בו כו'. *הוכחה לזה מדתנן לשון דיעבד במתני' בחרש שוטה וקטן ואחרים רואין ש"מ בגדול מותר אפי' לכתחלה באחרים רואין ויש מחמירין ס"ל דלגופה אצטריך דאפילו בחש"ו יש היתר בדיעבד באחרים רואין וה"ה גדול דוקא בדיעבד וטעם לזה משום גזירה: (י) אם אבדו גדייו. א"ל הא פסק בסי' ס"ג בשר שנתעלם מן העין אסור אפילו במקום שכל המוכרים והשוחטים ישראל דהא כתב שם ביש סימן מותר והכא מיירי ג"כ מזה וע"כ אמר כאן גדייו ותרנגוליו דמשמע שיודעים שהם שלו רק שבא להתיר כאן מטעם שחיטה והטור דנקט המוצא בהמה שחוטה כראוי משמע אפילו בהמה של אחר דמותר מטעם יאוש כמ"ש בח"מ סי' רכ"ט היינו שאזיל לטעמיה בסי' ס"ג דמסקנת הרא"ש כרשב"ם ולדידיה אין איסו' אלא ברוב עובדי כוכבים כמ"ש שם ב"י בשם הרא"ש וכתבו התו' דלף שנתחבד

שפתי כהן

מרגיש דכיון דאינו בקי בהלכותיה אינו יודע אם נזדמן לידו. הרא"ש: יב ואפי' אמר ברי כו'. פי' דכששואלים אותו ומתוך תשובתו נראה לנו ששוחט כראוי פשיטא שאינו כלום אלא אפילו אמר ברי לי ששחטתי כל מה שאתם שואלים מ"מ מאחר שבשעת שחיטה לא ידע לאו אדעתיה וסובר שעשה מה ששואלים ובב"ח פירש דה"ק אפי' אחר שלמדוהו ה"ש אמר ברי לי כו' וא"ל מיהו דינו אמת שכ"כ הר"ן בשם התוס' והכ"מ רפ"ד בשם הפוסקים: יג נאמן כו'. כיון שהוא יודע ה"ש ודאי אלו שהה או דרס לא היה מאכילה לנו (ב"י) ולפ"ז ה"ה אפי' שותק ואינו אומר כלום דמאחר שיודע ה"ש ודאי אלו שהה או דרס לא היה שותק ולא היה מאכילה לנו והיה אומר ששהה או דרס: יד מתחילת שחיטה עד סופה. פי' אפילו ראה ששחט סי' א' יפה לא אמרינן כיון ששחט זה הסי' יפה שחט הסימן הב' ג"כ יפה אלא חיישי' שמא שהה או דרס בסימן הב': טו ויש מחמירין כו'. וכן משמע בש"ס (דף ג' ע"ב) גבי הא דמשני דליתיה קמן לליבדקיה וכן דעת הב"ח מיהו מן הסתם שאינו ידוע אם יודע ה"ש או לאו נראה דמותר ליתן לו לכתחלה כשאחרים עע"ג וכ"פ מהרש"ל פ"ק דחולין סי' ה' אלא דס"ל דהר"ר ברוך בהגהת אשר"י לא ס"ל הכי ולע"ד גם ה"ר ברוך מודה. לזה ע"ש: טז או שנגנבו. ל' הטור והפוסקים אע"פ שהוא חשוד על הגנבה אינו חשוד על השחיטה וע"ל סי' ב' ס"ק י"ח: יז שרוב ישראל. אפילו רוב העיר והשוק עובדי כוכבים וכן אם רוב עובדי כוכבים מצויים שם אפילו רוב העיר והשוק ישראל אסור דהכל תלוי במצויים ואם עובדי כוכבים וישראל מצויים שוים אזלינן בתר רוב השוק שנמצא שם ואם שוים בשוק אזלינן בתר רוב העיר ואם שוים בעיר אסור כ"ז נראה ממשמעות הפוסקים וב"י וע"ל סי' קכ"ט סי"א י"ז י"ח י"ט וע' בח"מ סי' רכ"ט ס"ג: יח מצויים. וה"ה במקום שרוב עובדי כוכבים מצויים אם רוב הטבחים שם ישראל מותר ודוקא בבהמות מהני רוב טבחי' אבל לא בפרגיות וכיוצא בהן שדרכן לשחטן בבית אלא בעינן דוקא שיהיו רוב לידי עופות ישראל שוחטים מיד כשלדין כ"כ הרא"ש ור' ירוחם וכן דעת הב"י ול"ל שמ"ש בח"מ סי' רכ"ט ס"ו מקום שרובן עובדי כוכבים ורוב טבחים ישראל בהמה ועוף הנמצא שם שחוט מותר עכ"ל מיירי בעוף גדול: יט וגם רוב גנבי כו'. קאי אנגנבו דבנגנבו בעינן דוקא רוב גנבי העיר ישראל

באר הגולה

ל הרא"ש והמרדכי שם וש"פ מ שם דכל מילתא דלא רמיא עליה דאיניש לאו אדעתיה מ טור וש"פ נ משנה ריש חולין וגמ' די"ב והסכמת הפוסקים הנ"ע ס ברייתא שם י"ב וכר' חנינא הרא"ש והרשב"א והר"ן ע הרא"ש שם ואנגנבו קאי

נקודות הכסף

ס"ק ח' פי' אחר שלמד אומר כן כו'. [illegible] פירש כן וכמ"ש בש"ך ס"ק י"ב: ס"ק ט' הוכחה לזה מדתנן כו'.

יד אפרים

(שם סעיף ד') או שנגנבו. עיין בס"ט וכתב

גליון מהרש"א

על שחיטה זו ששהה כו'. אלא משום העתיד. ואולי לשון זמנין שבגמרא ול"א דילמא הביאו לכך (ולשון רמב"ם דהוא רק קרוב לספק נבילה ואף בלא שחט לפנינו ב' וג' פעמים דלא כב"מ דהא שחט לפנינו כתב הרמב"ם בהלכה שאח"ז) ובודאי א"כ אסור לשחוט בנו אחריו. וצ"ל דשאני מהש"ו לקמן סי' ט"ז ס"ט וע' ט"ז שם י"ג כיון דבן דעת הוא גם שא"י הל' שחיטה שוחט שפי' (ואף ספק נבילה אינו כ"א קרוב לספק) אך הא האי זימנין נזכר רק בגמרא בשחט לפנינו. מיהו ה"א דבשחט לפנינו י"ל ג"כ דאריכו' לשון הגמ' קמ"ל זמנין קשיתי' דדי הו"ל למימר קמ"ל והיינו דל"א מדהא שחט שפיר כו' ע"כ מפרש דבאמת כיון דאתחזק דשחט שפיר הוי חזקה. אלא דמ"מ חיישי' שברוב שחיטו' לא ימנע פעם מלעשו' שהי' כו'. אך למ"ש הכ"מ דגם רמב"ם סובר כרשב"א דאפילו שאלו כו' אין לסמוך עליו. י"ל דז"ש בגמ' זמנין כו' ולא ידע' היינו ממש כטעם רשב"א דמילתא דלא רמי' עליה לאו אדעתיה (ומה שהקשה רשב"א מה מקשה פשיטא דילמא אתא לאשמועי' דאסור ואין לו תיקון עפ"י שאלה. ולא ניחא לי' בזה באמת תי' הש"ס דזמנין כו' וכמו שכתבתי. היינו דמ"מ ק"ל ל"ל דשחט לפנינו. אבל האמת י"ל דאריכות הש"ס לומר דלדינא לא מועיל גם שיאמר ברי לי שלא שהיתי. ולפי זה י"ל דעלי' קאי מלת זמנין. ר"ל זמנין דלא ידע מילתא דלא רמי'. ועדיין בלא שאלנוהו י"ל הוי ספק נבילה ממש או גם ודאי משו' חזקת אמ"ה או אינו זבוח. [ומ"ש רמב"ם אפילו שחט לפנינו ד' וה' פעמי' לא אדע מאי רבותא בד' יותר מבג' בשלמא לשון הגמרא ב' וג' פעמי' י"ל כיון דאיכא פלוגתא אי בתרי זימני הוה חזקה] ועמ"ש בתשוב' לק"קווירעשנא חנוכה תר"ה: (ש"ך ס"ק י"ב) מאחר שבשעת שחיטה לא ידע לאו אדעתיה ע' ת' נ"ב מ"ת חיו"ד סי' ט"ז למה בריש סי' צ"ד לקמן לא אמרי' לאו אדעתי' כמה תחב מן הכף כיון דלא ידע בעת התחיבה שזה בשר וזה חלב: (שם ס"ק י"ג) אלו שהה או דרס לא הי' שותק. כעין זה לקמן סימן ט"ז ס"ו ואם לא הודיעו שוחט ואינו חושש וע"ש בגליון: (שם ס"ק ט"ו) גבי הא דמשני דליתא קמן דליבדקי'. וי"ל כיון דהאי וכולן ששחטו עכ"פ על חש"ו נמי קאי וכמ"ש התו' ב"ב ד"ה אילימ' אחש"ו א"כ י"ל דמשום חש"ו נקיט לשון דיעבד וכמ"ש התוס' ב' א' ד"ה שמא יקלקלו דקתני ל' דיעבד משום שמא במוקדשי' גם מ"ש הב"ח ראי' מהקושי' אי באינו מומחה בבודק אותו סגי' ולא מקשה לכתחילה נמי נאסור באחרים רואים אותו. י"ל כיון דאינו מומחה דמיירי בי' בגמ' היינו בלא ידעינן שאינו יודע וכדמקשה בבודק אותו סגי'. אם כן י"ל דבזה באמת לא סמכינן על ראיית אחרים לכתחילה פן לא ישגיחו יפה כי יסמכו עליו שהוא יודע משא"כ ביודעים שאינו יודע. ותמיהת התוס' ג' ב' ד"ה דליתא קמן ג"כ י"ל בזה. דהא בעצם הדין לא תמהו מה דמשמע להו דלא מועיל ראי' בבדקו ונמצא שלא ידע וצריך הבנה איך אפשר דגדול שא"י גרע משחיטת חש"ו והרי גם הם אינם יודעי' גם הא בשחיטת חש"ו קיי"ל דחייב משום נבילה חולין פ"ו ובא"י הל' שחיטה כ' הרמב"ם דהיו מכין אותו מכת מרדות וה"ז קרוב לספק נבילה. ואיך יצויר דבחש"ו יועיל ראיית אחרים ובא"י לא יועיל בדיעבד. וצ"ל דהיא הנותנת דבחש"ו נותנים הרואים לב לראות יפה אבל גדול בר דעת סוברים שיודעי' ואינם משגיחים היטב. וא"כ ממילא י"ל דזהו בלא יודעים שאינו יודע משא"כ ר' נחמן מיירי ביודעים שאינו יודע ומ"ש הב"ח מדאמר ר"נ ראה אחד ששחט בל' דיעבד. איני מבין דודאי הוצרך לאשמועי' דאף אם שחט סימן א' יפה מ"מ אסור ואפילו בדיעבד: (סעיף ד' ט"ז סק"י) רק שבא להתיר כאן מטעם שחיטה. עי' ש"ך סי' קי"ח ס"ק כ"ה כ"ו:

ביאור הגר"א

מצויין כו': [טז] אפילו שאלו ואפי' כו'. עבה"ג ס"ק י"ב וכמ"ש בפ"ג דסנהדרין (כ"ט ב') כל מילי דכדי כו'. ואולי צ"ל בפ"ג דב"ב (ל"ט א') ופ"ד ופ"ו דשבועות וראיה ממ"ש בחולין ג' ב' לרבינא בלישנא קמא ואם שחט בודקין אותו ובלישנא בתרא ואמר ברי לי כו' ולדידן דין ודאי כמו ספק לרבינא וז"ש בהג"ה ומי שדרכו כו': (ליקוט) ואפי' אמר ברי כו'. ממש"ש כולהו כרבינא כו' ואם איתא לימא הכל שוחטין ואע"פ שאין יודעין כו' אבל יודעין שא"י לא ישחוט ואם שחט ואמר ברי לי כו' וכולכו' ובדליתיה לקמן דנישייליה. ת"ה (ע"כ): [יז] ויש מחמירין כו'. מדפריך שם בבודקין אותו סגי ולא פריך אפילו לכתחילה נמי וכן דמשני דליתיה קמן כו' מ"מ נשארה הקושיא הנ"ל. וסברא ראשונה הוא ת"ה והטור וס"ל דבלא"ה לא קי"ל כאותו סוגיא דהא שם משמע דאם איתיה קמן ולא ידע לא מהני אחרים רואין אותו ועי' תוס' שם ד"ה דליתיה כו'. ובספ"ג דסוכה יודע לאמן כו' ופירש"י שם אף שאינו מומחה ומותר אף לכתחילה כמ"ש הר"ן שם וא"ת ול"ל יודע לאמן והא תנן וכולן ששחטו כו' י"ל דהתם דיעבד והכא אף לכתחילה וכ"כ הרא"ש בריש חולין דמותר לכתחילה משמע ואף שכתב קטן מומחה כתב ב"י דל"ד אלא לדיוקא דאף שהוא מומחה צריך עע"ג וכמש"ל בס"ה ודלא כתוס' שם בסוכה וסוגיא דריש חולין דחקו לתוס' שם לפרש דיעבד דווקא דלכתחילה אף בגדול אסור כנ"ל והם מדחים הסוגיא כנ"ל והא דקאמר ר"נ ראה אחד כו' ופריך ה"ד כו' פשיטא ולא פריך אפילו לכתחילה נמי [וכן דייק המרדכי שם וש"פ] משום דקמ"ל דאם לא ראה מתחלה אף דיעבד אסור: [יח] או שנגנבו ..תוס' שם ובב"מ כ"ד ב' בשם תוספתא: [יט] במקום כו'. גמ' ב"מ שם: [כ] וגם רוב כו'.

חדושי רע"ק

(סעיף ג) ואפי' אמר ברי לי. הרשב"א הוכיח כן מדלא מוקי האמוראים מתני' בהכי הכל שוחטים סתם בנ"א אבל בידוע שאינו מומחה לא ישחוט ואם שחט ואמר ברי לי שחיטתו כשירה אע"כ דלא מהני ברי לי עי"ש אףדהרשב"א ס"ל כהגאוני' והא דנוידי מרבינא היינו משום דלכתחלה מותר ליתן ע"ס בדיקה שלאח"כ וזה אין במשמע בלישנא דהכל שוחטים וכמ"ש הרא"ש וא"כ לא הו"מ לאוקמי הכל שוחטים סתם בנ"א דהא אינמותר אלא ע"ס מכ"מ נלענ"ד הא ודאי דלל"ב דלרבינא דמוקי הכל שוחטין מוחזקים אע"פ שאין מומחים הרי דלענין מומחה נותנים לו בלא ע"ס אי דאמרי' דכלהו מומחים אי דהוי מיעוטא דמיעוטא יהי' מאיזה טעם שיהיה כיון דלרבינא מותר לכתחלה לגמרי ממילא גם לאינך אמוראי דמקילי יותר הכי הוא ומה דאנן פסקי' דנותנים דוקא ע"ס היינו דלל"ק דרבינא כיון דרבינא סבר דבעי' שידוע שהוא מומחה י"ל דאף אינך אמוראי דמקילי ס"ל דבעי' עכ"פ ע"ס דלישווי' פלוגתא רחוקה לא משוינן וא"כ שפיר הוכיח הרשב"א דלל"ב דנותנים לסתם בנ"א בלא ע"ס הו"מ לאוקמי מתני' בהכי הכל שוחטים סתם בנ"א אבל בידוע שאינו מומחה לא ישחוט ואם שחט ואמר ברי שחיטתו כשירה והנה ביסוד האמיתי הנ"ל דלל"ב נותנים בלא ע"ס ולל"ק בעי' ע"ס קשה לי דא"כ הנ"ל לפסוק להקל כפי הכלל דבשל סופרים הלך אחר המיקל ול שיטת הרא"ש דגם לענין מוחזקים בעי' ע"ס והיינו ג"כ כפי הנ"ל דלל"ב כיון דלרבינא בעי' מוחזקים ממש ראוי לומר דאינך אמוראי מקילי רק ליתן ע"ס א"כ ל"ש לומר דהלך אחר המיקל דלכל לישנא הוי קולא בחד צד וחומרא בחד צד דלל"ק קולא לענין מוחזקים דל"צ ע"ס וחומרא לענין מומחי' ולל"ב בהיפוך וכיוצא בזה כתבו תוס' ביצה (י"ד ע"א) ד"ה איכא בינייהו אבל לשיטת הרשב"א מדאמרי' לעלפויי לא חיישי' משמע דליכא חשש כלל א"כ דלל"ב נותנים לכתחלה בסתם בנ"א שא"י אם הוא מומחה ומוחזק ולל"ק לענין מומחים בעי' ע"ס קשה כנ"ל דלדינא יש לנו לפסוק כהמיקל כלישנא ב' וצ"ע: (ש"ך סקי"ג) ולפ"ז ה"ה אפי' שותק. לענ"ד אין לסמוך ע"ז לדינא דהרי לרבינא דס"ל אפי' בסתם בנ"א בעינן שיאמר ברי לי ול"מ שותק ה"נ לדידן ביודעים בו שאינו מוחזק דלענין זה לא מצינו דפליגי אלא דהב"י כ"כ לפי פירושו בשיטת הרמב"ם דמה דאמרי' לעלפויי לא חיישי' היינו דבזה פליגי על רבינא וס"ל דל"ח לכך משום דאם איתא דהתעלף ושהה לא היה שותק מזה למד הב"י דה"ה ביודעים בו שאינו מוחזק אבל להרא"ש דס"ל דמוחזק ומומחה שוים דלכתחילה נותנים רק ע"ס ובדיעבד באיתא קמן צריכים לברורי אם כן לא מצינו דפליגי על רבינא בזה דשתיקתו בלית' קמן יוחשב לאמירת ברי לי ואף דפסקי' בסעיף א' דלא כהרא"ש דא"צ לשאלו אם נתעלף יש לומר כיון דהוי רק מלתא דחומרא סמכי' על שיטת הרמב"ם בזה אבל לענין דאורייתא דהיינו ביודעים בו שאינו מוחזק יש לומר דאין סומכים על שתיקתו כיון דלהרא"ש אין הדין כן וכנ"ל וביותר די"ל במה דפסקי' דא"צ לשאלו היינו מכח שיטת הרשב"א דלישנא דלעלפויי ל"ח היינו דליכא חשש כלל וא"צ לברורי אבל בידוע שאינו מוחזק יש לומר דלא מהני השתיקה כמו דס"ל לרבינא וביותר דגם דברי הב"י אינם מוכרחים דהא באמת יש לתמוה דמנ"ל להש"ס לעשות פלוגתא חדשה דאינך אמוראי ס"ל דל"ח לעלפויי דאלו שהה לא היה שותק הא יש לומר בפשוטו דלא ס"ל לרבינא משום דרוב מצויים אצל שחיטה מוחזקים כאשר האמת כן הוא דהא מתירים במצא גדייו שחוטים אע"כ צ"ל דהא בהא תליא במה דס"ל לרבינא דאין סומכים על שתיקתו היינו כיון דהוא מעיקר הדין דחיישינן לעלפויי דל"א רוב מצויים א"ש מוחזקים אבל לאינך אמוראי כיון דמעיקר הדין ל"ח לעלפויי דרוב מצויים א"ש מוחזקים אלא דהיה הדין נותן כיון דאיכא לברורי מברורי' ולשאלו בזה הסברא נותן לדון ולסמוך דאלו שהה לא היה שותק ואם כן לא הוי פלוגתא חדשה וכיון שכן ממילא בידוע שאינו מוחזק דהחשש דעלפויי מדינא לא סמכי' על שתיקתו והוא ברור לענ"ד אולם יש לדון להקל דהטעם דלרבינא לא סמכי' דאלו שהה לא היה שותק היינו כמ"ש הב"י דחיישי' לעלפויי והוא סובר דלא שהה שיעור שהיה וה"נ לדידן ביודעים שאינו מוחזק וזהו הכל לדינא דהש"ס אבל לדידן דאמרי' כל שהיה אפי' כל שהוא אין לו למעות בשום דבר קיימא הסברא דאלו התעלף לא היה שותק וצ"ע. ובעיקר הדין ביודעים בו שאינו מוחזק מהני ברי לי קשה לי דלפ"ז אמאי לא אוקי האמוראי מתני' בכך הכל שוחטים בסתם בנ"א אבל יודעים בו שאינו מוחזק לא ישחוט ואם שחט ואמר ברי לי שחיטתו כשירה וכדרך שהקשה הרשב"א לענין מומחים והוכיח מזה דלא מהני ברי לי ואם כן לענין מוחזקים דמהני ברי לי יקשה כנ"ל וצ"ע: (ש"ך ס"ק ט"ו) משמע בש"ס כו'. לענ"ד אינו מוכרח דהנה בתוס' שם ד"ה בליתא קמן וכו' ותימא דמשמע וכו' ולענ"ד יש ליישב תמיהתם דהנה בלא"ה צריך להבין ביסוד דבריהם דדייקי מסוגיין דבבדקו ולא גמיר לא מהני אחרים רואים אותו דמ"ש מחש"ו דמהני אחרים רואים אותו וצ"ל דבחש"ו דידוע להאחרים דרוב מעשיהם מקולקלים משגיחים היטב ודייקי שפיר אבל באינש דעלמא אף לרבינא דלא ס"ל דרוב מצוי'. מ"מ עכ"פ מצויים בסתם דשוחט הוא מומחה וסומכים האחרים ע"ז ולא דייקי שפיר להשגיח בדקדוק כראוי וסברא זו מוכרחים ג"כ לומר בתוס' בריש חולין ד"ה שמא יקלקלו וכו' וליכא למימר דדיעבד נקט משום דאין מומחים אבל חש"ו אפי' לכתחילה שוחטים באחרים רואים אותו והרי מפורש די"ל דחש"ו קיל טפי מאין מומחים והיינו כנ"ל (והב"י כתב על דברי הטור אלו דמהני אחרים רואים אותו פשוט כדמוכח מדברי תוס' הנ"ל דיש לומר דחש"ו קילי בזה אבל באמת א"צ לראיה דהרי מבואר בדף י"ב במה דאמרי' אי דידע דלא גמיר פשיטא הרי מפורש דמהני אחרים רואים אותו) לפ"ז יש לומר דלא קשה קושית תוספות די"ל דדווקא בידוע דלא גמיר בזה האחרים הרואים אותו ידעו להשגיח היטב כיון דלא גמיר וכן בסתם בנ"א אף דיש חשש דלא השגיחו היטב וכנ"ל מ"מ יש סניף דאולי הוא באמת מומחה אבל בסתם בנ"א ושחט ואח"כ בדקו אותו ולא ידע יש לומר דלא מהני אחרים רואים אותו כיון דאז לא ידעו דלא גמיר לא דקדקו אחריו היטב (ונולד לנו מזה דין חדש דבבדקו אותו אח"כ ולא ידע דלא מהני אחרים רואים אותו ובפרט לדידן דקיי"ל רוב מצויים והיה בחזקת מומחה לא הוצרכו האחרים להשגיח כ"כ בדיוק) ולפ"ז אזדא ראיית הש"ך די"ל דמה דמבואר באוקימתא דרבינא דלכתחילה לא מהני אחרים רואים אותו היינו הכל בסתם בנ"א דחיישי' דלא ישגיחו כ"כ אבל ביודעים בו דלא גמיר יש לומר דאתי' לכתחילה נותנים באחרים רואים אותו. ודו"ק: (סעיף ד') אם אבדו גדייו וכו' או שנגנבו

נלענ"ד

באר היטב

בקי בה"ש לא ידע אם נזדמן לידו טרפות. הרא"ש: (יד) יפה. פירוש כגון אחר שלמד ומתוך תשובתו נראה ששחט כהוגן אפילו הכי אין לסמוך עליו מאחר שבשעת שחיטה לא ידע לאו אדעתיה: (טו) שחיטה. ופי' הש"ך דאי שהה או דרס לא היה מאכילה לנו. ב"י ולפ"ז ה"ה אם שותק נמי: (טז) סופה. ופי' הש"ך אפילו ראה ששחט סימן א' יפה לא אמרינן כיון ששחט זה הסי' יפה הב' נמי שחט יפה: (יז) ויש. שוחט שמיקל בדין א' המוזכר בפוסקים להחמיר לפי שכך נראה בדעתו אם מותר ליתן לו לשחוט כשאחרים עע"ג עיין בית יעקב סימן נ"ז וסי' קכ"א: (יח) נהוג. וכתב הש"ך מיהו מן הסתם שאינו יודע אם יודע ה"ש או לאו נראה דמותר ליתן לו לכתחילה כשאחרים עומדים ע"ג וכ"פ רש"ל: (יט) שנגנבו. וכתב בטור אע"פ שחשוד על הגניבה אינו חשוד על השחיטה

פתחי תשובה

ג"כ יש להעבירו עד שיחזור בו. ונראה דיש נ"מ בין אלו הב' טעמים באם אומר על מותר שהוא אסור מדרבנן להבי"ע יש חשש גם בזה עי' פסחים דף ז' ובאה"ע סימן כ"ח סעיף כ"א ולהפמ"ג אין חשש דהא אין תולין במידי דאינו אסור אלא מדרבנן כמ"ש המג"א בסי' ק"ל ס"ק מ"ג. וכן אם אומר על איסור מדרבנן שהוא מה"ת הוא בהיפך להבי"ע אין חשש ולהפמ"ג יש חשש. אמנם כבר חלוקים עליו חביריו על המג"א (והארכתי בזה לקמן סי' קי"ח) והעלו דתולין אף בדבר האסור מדרבנן לפ"ז באופן זה באומר על דרבנן שהוא מה"ת אין חשש גם להבי"ע גם להפמ"ג אך באופן הב' יש חשש לשניהם: (ח) ויש מחמירין ואוסרין.

אפילו

ישראלים) **כ** (כ) מותרים (ט) [כא] בין שמצאם פ בשוק [כב] בין שמצאם צ באשפה שבבית אבל אם מצאם **כא** (יא) באשפה שבשוק (כא) אסורים:

ה **כב** ק חרש [כג] שאינו שומע י ואינו (כב) מדבר **כג** (י) ש ושוטה דהיינו שהוא ת יוצא יחידי בלילה. או מקרע כסותו או לן בבית הקברות. או מאבד מה שנותנים לו **כד** (יב) א אפילו באחת מאלו ב אם עושה אותם דרך (כג) שטות. **כה** ג וקטן ד שאינו יודע לאמן ידיו לשחוט [כד] ה אין מוסרין להם לשחוט לכתחילה אפי' אחרים עומדים על גביהם. ואם שחטו שחיטתן כשרה אם אחרים עומדים על גביהם [כה] ו ואין מוסרין להם לכתחילה לשחוט כשאין אחרי' עומדים על גביהם **כו** (יג) אפי' אם רוצים להאכיל (כד) לכלבים. ז ואם הקטן יודע (יד) לאמן ידיו אם אחרים עומדים על גביו שוחט [כו] לכתחילה. ומותר לאכול (כה) משחיטתו:

הגה [כז] אבל אם שחט בינו לבין עצמו שחיטתו פסולה **כז** (טו) אע"פ

שפתי כהן

ולא אזלינן בתר רוב ישראל דאם רוב גנבי העיר ישראל אף שרובה עובדי כוכבים מותר וכן אם רוב גנבי העיר עובדי כוכבים אפילו רובה ישראל אסור וכן מוכח באשר"י וב"י וכן משמע בד"מ וע"ל סי' קכ"ט ס"א ובעט"ז משמע שבמציאה צרי' שיהיו רוב השוק ישראל וגם רוב גנבי העיר ישראל שהרי לא הזכיר מקודם אלא המוצא בהמה כו' וכו' אח"כ וגם רוב גנבי העי' הם ישראלי' והוא תמוה ואפשר שט"ס יש בדבריו: **כ** מותרים. ומיירי בגווני דליכא למיחש לבשר שנתעלם מן העין וכמו שיתבאר בסי' ס"ג ע"ש: **כא** באשפה שבשוק כו'. הטעם דאדם עשוי להטיל נבילתו שם וכ' הב"ח דכשהאשפה פחות מג"ט לא חשוב אשפה ואינו מוכרח: **כב** חרש שאינו שומע כו'. נראה דאפי' פקח ונתחרש במשמע וכ"כ הב"ח: **כג** ושוטה דהיינו כו'. כ' הב"י בח"מ סי' ל"ה שאין הכוונה שבפעם א' שעשה א' מאלו מיקרי שוטה אלא כשדרכו בכך ע"ש ור"ל אף דקעביד דרך שטות כיון דאין דרכו בכך לא מיקרי שוטה: **כד** אפילו באחת מאלו. כלומר דבדעביד דרך שטות הוא דנקרא שוט' אפי' בא' מאלו אבל אי לא עביד דרך שטות אפי' עביד כלהו לא מחזקינן ליה בשוטה וכדאיתא בש"ס לכך כפל בלשונו: **כה** וקטן כו'. דע דמדברי ב"י משמע דקטן שיודע לאמן ידיו או מומחה שוחט לכתחלה כשאחרים עע"ג. והיכא שאינו יודע לאמן ידיו וגם אינו מומחה מותר בדיעבד כשאחרים עע"ג והיכא שאין אחרים עע"ג אפי' מומחה ויודע לאמן ידיו שחיטתו פסולה אף דיעבד דאינו נאמן וע"פ זה תפרש דבריו דבכל הסעיף מיירי כשאינו מומחה ודו"ק אבל מהרש"ל פ"ק דחולין סי' ה' והדרישה הוכיחו לפסוק דאפי' ביודע לאמנידיו לחוד או מומחה ואחרי' עע"ג אינו מותר אלא בדיעבד אבל לכתחלה אסור עד שיודע לאמן ידיו וגם הוא מומחה וגם אחרים עע"ג והיכא דאין אחרים עע"ג או אינו יודע לאמן ידיו וגם אינו מומחה אפי' אחרים עע"ג אף דיעבד אסור וכ"כ הב"ח: **כו** אפילו אם רוצים כו'. הטעם דילמא אתי למיכל משחיטתייהו שיטעו לומר כשרה היא מתוך שמוסרים להם לשחוט אבל באחרים עע"ג י"ל דכ"ע מודו להט"ו דמותר למסור לו להשליך לכלבים כשהוא מומחה או יודע לאמן ידיו משום דאז בדיעבד שחיטתו כשרה וכ"ש גדול שאינו יודע ה"ש שמותר למסור לו להשליכו לכלבים כשאחרים עע"ג והתוס' ור' ירוחם שוין בכל זה דמה שאסר ר' ירוחם בקטן אפילו אחרים עע"ג מטעם שמא יטעה לאכול משחיטה זו ששחט ע"כ מיירי באינו מומחה וגם א"י לאמן ידיו דאז אפי' דיעבד אסור והב"ח הבין דר' ירוחם פליג על התוס' בזה ולכן פסק לאסור אפילו בגדול ולפענ"ד כמ"ש ועוד ראיה דהא הרשב"א בחידושיו ובת"ה דף ח' והר"ן ס"פ לולב הגזול והט"ו ס"ג פסקו דמותר ליתן לו (וכן לקטן שיודע לאמן ידיו) לשחוט לכתחלה אפילו לאכול כשאחרים עע"ג אע"ג דקי"ל התם דאסור מ"מ לענין להשליך לכלבים ודאי דינם אמת ודו"ק: **כז** אע"פ שיודע ה"ש ויודע לאמן ידיו.

טורי זהב

על גביהם לא נחשד על נבילה: **(יא) באשפה שבשוק**. מו"ח ז"ל כתב דהאי אשפה פירושו כההיא דבח"מ סי' ר"ך סעיף ט"ו מכר את האשפה מכר זבלה ופרש"י בגמרא דאשפה הוא מקום עמוק ג' או גבוה ג' שרגיל ליתן שם זבל וע"כ כ' דגם כאן כל שהוא פחות מג"ט לא מיקרי אשפה ושרי ולע"ד נרא' דדוקא התם לענין מכירה שחייב ליתן לו כל הזבל תמי' זה דוקא במקו' חשוב תמיד לאשפה משא"כ כאן לענין השלכת נבילה לפי שעה: **(יב) אפי' באחת מאלו**. רבים מקשים בטור למה הוצרך לזה הא כבר כתב או בכל חד מינייהו ומתוך כך נכנסו לתירוצים דחוקים ולי נראה דאין כאן קושיא כלל דאי לא כתב הך אפי' כו' ה"א דהא דכתב אם עושה אותו דרך שטות לא קאי רק על הך דקודם לו דהיינו שהוא מאבד מה שנותנין לו דבזה בעינן שיעשנו דוקא דרך שטות אבל בהנך דקדמו אפילו לא ידענו שעושה אותם דרך שטות ע"כ כ' אפילו באחת מאלו להורו' דאכל הנך קאי וא"ל למה לא כ' עושה אותן לשון רבים ולא היה צריך לכתו' אפי' באחת מהן אלא רצה לכתוב לשון כזה שהוא סותר מ"ש תחילה או בכל אחד דל' אותן משמעו כולן ביחד: **(יג) אפילו אם רוצים להאכיל לכלבים**. נראה דזה מיירי אפי' אם הם מומחים דהא בזה שייך טפי למיגזר שמא יסמכו על שחיטתן בלא אחרים וכן איתא באגודה: **(יד) לאמן ידיו אם אחרים כו'**. אזיל לטעמיה דהוקשה לו בב"י על מ"ש הרא"ש ז"ל וקטן דמתניתין שאין שוחט לכתחלה אפילו בגדול עומד ע"ג היינו בקטן שלא הגיע לחינוך וחינוך דשחיטה היינו שיודע לאמן ידיו אבל בקטן מומחה ויודע לאמן ידיו שוחט לכתחלה בגדול עומד ע"ג כדאיתא פ' לולב הגזול קטן היודע לשחוט מותר לאכול משחיטתו ולשון מותר הוא אף לכתחלה עכ"ל והוקשה לב"י דמתחלה לא הקפיד רק אאימון ידים ובסוף הצריך תרתי אימון ומומחה והעלה דבאמת באימון סגי לכתחלה ובסוף דנקט גם מומחה הוא לדיוקא כו' וכן דבריו כאן והוא תמוה דהא הטור שכתב רבותא דישחוט לכתחלה לא התיר רק בתרווייהו ונ"ל דהרא"ש הוקשה לו ההיא דסוכה שאמר ביודע לשחוט מותר לכתחלה באחרים עומדים ע"ג וכאן במתניתין דהכל שוחטין דמיירי ג"כ ממומחים כדאיתא בגמרא הכל מומחין שוחטין ואפ"ה לא מהני אחרים רק בדיעבד ותי' דהך קטן דמתני' אע"פ שהוא מומחה מ"מ אינו אומן בידים אבל ההיא דסוכה מיירי בתרווייהו אומן ומומחה להכי אפי' לכתחלה מותר באחרים רואין כנ"ל פשוט ובטור יש לתרץ דמתחלה קמ"ל דלכתחלה לא ישחוט באינו אומן אע"פ שהוא מומחה ובסיפא קמ"ל אפי' בתרתי לטיבותא אסור לכתחלה בלא אחרים כנ"ל פשוט וכן העלה מו"ח ז"ל להלכה: **(טו) אע"פ שיודע הלכות שחיטה**. בטור כתב

חידושי רע"ק

נלע"ד דיש הפרש ביניהם לדינא דבאבדו גדייו ומצאן ב מקום שרוב ישראל מצויים מהני סימן אמצעי כיון דמה"ת ממילא מותר משום דהוי רוב ישראל ומישראל נפל אלא דאסור מדרבנן משום בשר שנתעלם מן העין אם כן מהני ההכרה שהוא שלו ע"י סימן אמצעי (אף דיסוד האיסור דאורייתא מ"מ יש לומר דמהני וכתבתי בזה במקום אחר במים שאין להם סוף אם מהני סימן אמצעי) אבל בנגנבו גדייו ומצאן במקום שרוב גנבי ישראל ורוב העיר עובדי כוכבים בזה בעי' סימן מובהק דהחשש דאורייתא שמא אין זה שלו ושוב החשש שנפל מעובד כוכבים: (ש"ך ס"ק י"ז) **ואם** שוים בעיר אסור. עמ"ש לקמן סקכ"ב בהג"ה וע' בתב"ש (סי' ס"ג סק"ד): (סעיף ה') **אם** עושה אותם. ע' ב"ש סי' קכ"א סק"ט: (שם) **ואם** שחטו שחיטתן כשירה. בקטן פחות מבן שש שנים י"ל דהוי כקוף בעלמא דשחיטתו פסולה לקמן סוף סי' ב' וע' א"ח סי' קנ"ט סי"א בהגה"ה

ביאור הגר"א

הרא"ש וקאי אנגנבו וכמ"ש בע"ז ע' א' ועי' ב"ב כ"ד א' שאני התם דרובא כו' וכאן רוב ישראל לא מעלה ולא מוריד: **[כא]** בין שמצאם בשוק. ב"מ שם ועי' תוס' שם ובחולין שם: (ליקוט) בין שמצאן בשוק. וכ"ה בתוספתא נגנבה לו תרנגולת ומצאה שחוטה בשוק לר' יהודה כנמצא באשפה לר' חנינא כנמצא בבית וכן ההיא ברייתא דלעיל הרי שמצא תרנגולת שחוטה בשוק. והלכה כר' חנינא מדאקשינן מינה לעיל ועוד דמעשה רב. ת"ה (ע"כ): **[כב]** בין כו'. כר' חנינא דבב"מ שם אורי כוותיה דלא כהרמב"ם: (סעיף ה') **[כג]** שאינו שומע כו'. גמ' ריש חגיגה: **[כד]** אין מוסרין כו'. כמ"ש וכולן ששחטו דיעבד כו': **[כה]** ואין מוסרין כו'. כמש"ש י"ב ב' וכפי' תוס' שם ב' א' ד"ה שמא: **[כו]** לכתחילה. הרא"ש ור"ן וכנ"ל ואף שאינו מומחה. דלא כדעת ההג"ה ס"ג דלדידיה מומחה דווקא וכ"כ בד"מ: **[כז]** אבל אם כו'. בתי' דרבינא הכל שוחטין ושחיטתן כו' מומחין דוקא ואפ"ה חוץ מחש"ו וערש"י שם ד"ה דאפי' כו' וכמ"ש בפ"ק דפסחים (ד' ב') ובספ"ב דכתובות דלא מהימנינן לקטן אלא בדרבנן (ע"ל סי' ק"כ ס"ק ל"ו ובסימן קכ"ז ס"ק כ"ט ובס"ק ל"ב):

פתחי תשובה

עש"ך ס"ק ט"ו ועי' בתשובת גבעת שאול סימן פ"ז פירוש לדבריו ועי' בספר נחלת עזיאל בחולין דף ג' ע"ב: **(ט)** [בין שמצאם בשוק כו'. עי' בת' משכנות יעקב סימן ו' מ"ש בזה]: **(י)** ושוטה. עי' בתשובת ח"ס סי' ז' אודות שוחט מומחה וירא ה' אשר לפרקים הוא נכפה ר"ל בחולי הנופל והרופאים שפטו שבא לו מחולשת לבו דלא טעים מידי בצפרא אי כשר לשחיטה או לא כמ"ש שמ"ח סעיף כ"ט דכל השוטים הנזכרים בח"מ סימן ל"ה פסולים גם לשחיטה ונכפים בכלל דאפילו בעת חלמותו יש לחוש בכל רגע שמא הוא סמוך לשעה שיכפהו החולי והוא זמן סוף שפויו והתחלת שטותו כמבואר ברמב"ם וש"ע ח"מ סי' רל"ה ובסמ"ע שם ס"ק נ"ב. והאריך בזה ומסיק דודאי לשחיטה צריך דקדוק היטב יותר מבעדות ובפרט

באר היטב

השחיטה: **(כ) מותרים**. וכתב הש"ך ומיירי בגווני דליכא משום בשר שנתעלם מן העין. והט"ז כתב דלהכי נקט גדייו דר"ל שיש סימן שהם שלו דאל"ה בשר שנתעלם מן העין אסור אפי' במקולין של ישראל: **(כא) אסורים**. והטעם משום דאדם עשוי להטיל נבלתו שם. וכ' הב"ח דאשפה פחות מג' טפחים לא חשוב אשפה וכתב עליו הט"ז והש"ך דזה אינו מוכרח וכתב עוד בשם המחבר במקום שרוב ישראל מצויים פירושו אפי' רוב העיר והשוק עובדי כוכבים רק שבאותו מקום רוב ישראל מותר. וכן אם רוב עובדי כוכבים מצויים שם אפי' רוב העיר והשוק ישראל אסור דהכל תלוי במצוי. ואם עובדי כוכבים וישראל מצויים שוים אזלינן בתר רוב השוק שנמצא שם ואם שוים בשוק אזלינן בתר רוב העיר ואם שוים בעיר אסור וכתב עוד אפי' במקום שרוב עובדי כוכבים מצויים אם רוב הטבחים שם ישראל מותר ודוקא בבהמות אבל לא בפרגיות וכיוצא בהן שדרכן לשוחטן בבית אלא בעינן דוקא שיהיו רוב ליידי עופות ישראל ששוחטין מיד כשלדין ומה שכתב בח"מ סימן רנ"ט סעיף ו' מקום שרובן עובדי כוכבים ורוב טבחים ישראל בהמה ועוף הנמצא שם שחוט מותר מיירי בעוף גדול. וכתב עוד מה שכתב רמ"א וגם רוב גנבי העיר ישראל קאי אנגנבו דבנגנבו בעינן דוקא רוב גנבי העיר ישראל ולא אזלינן בתר רוב ישראל דאם רוב גנבי העיר ישראל אף שרובה עובדי כוכבים מותר וכן אם רוב גנבי העיר עובדי כוכבים אפילו רובה ישראל אסור: **(כב) מדבר**. וכתב הב"ח והש"ך אפילו פקח ונתחרש במשמע: **(כג) שטות**. פירוש אם עושה אותן דרך שטות הוא דנקרא שוטה ואפילו באחד מאלו אבל אי לא עביד דרך שטות אפילו עביד כולם לא מחזקינן ליה בשוטה ש"ך ועיין בח"מ סימן ל"ה דאף אם עביד דרך שטות כיון דאין דרכו בכך לא מיקרי שוטה: **(כד) לכלבים**. וכתב בט"ז אפילו אם הוא מומחה והטעם איתא בש"ך דילמא אתו למיכל משחיטתו שיטעו לומר כשרה היא מתוך שמוסרים להם לשחוט אבל באחרים עע"ג כ"ע מודו דמותר למסור לו להשליך לכלבים כשהוא מומחה יודע לאמן ידיו. וכ"ש גדול שאינו יודע הלכות שחיטה שמותר למסור לו להשליכו לכלבים כשאחרים עומדים על גביהם ודלא כהב"ח שמחמיר בזה: **(כה) משחיטתו**. וכתב הש"ך מדברי ב"י משמע דקטן שיודע לאמן ידיו או מומחה שוחט לכתחלה כשאחרים עע"ג והיכא שאינו יודע לאמן ידיו וגם אינו מומחה מותר בדיעבד כשאחרים עע"ג והיכא שאין אחרים עע"ג

אפי'

באר הגולה

דחשוד על הגניבה אינו חשוד על השחיטה וע"ל בסי' קי"ח פ תוספו' שם צ אוקימתא דרב נחמן שם וכדמפרש שם בגמרא ק משנה ריש חולין ר משנה פ' קמא דתרומות ש משנה ריש חולין ת ברייתא חגיגה דף ג' א כרבי יוחנן שם ב אוקימתא דגמ' שם ג שם במשנה ד מהא דסוכה לקמן ה דיוקא דרבא ממתני' שם דף י"ב ו תוספות והרא"ש שם ז ברייתא סוכה

נקודות הכסף

כו' לא דק מכמה טעמים חדא דמתניתין לגופא איצטריך דאפילו ח"ש וקטן דיעבד כשר וא"כ דגדול דוקא דיעבד מותר ועוד דאפי' תימא דיוקא אתא לאשמועי' הכי היכא למידק קטן אע"פ שיודע הלכות שחיטה ויודע לאמן את ידיו שחיטתו פסולה כדלקמן סעיף ה' הא גדול שיודע הל' שחיטה ויודע לאמן את ידיו שוחט לכתחלה. ועוד דלכולהו אוקימתא דש"ס לא קאי אחרש שוטה וקטן לחוד דנידוק מינה הא גדול כו' אלא קאי נמי אמילתא אחריתי וכדאמרי' וכולן ששחטו אהייא אי לימא אחרש שוטה וקטן עלה קאי ואם שחטו מיבעי ליה אלא גם אמילתא אחריתא כגון טמא במוקדשין וכה"ג. א"כ נ"ל דיעבד משום טמא במוקדשין טמא בחולין שוחט לכתחילה [ומגדול שא"י ה"ש לא מיירי מתני' ועוד] דלאוקימתא דאמרינן אשאין מומחין כו' מוכח להדיא איפכא דבגדול שאינו יודע הלכות שחיטה דיעבד דוקא ולכתחילה לא וכמ"ש בספרי ואף אידך אוקימתא לא פליגי בהא:

יד אפרים

הרמב"ם בתשובה א"ו (נקראו בשם פאר הדור) סי' קי"ב ממונה לרבים לשחיטה ובדיקה והוחזק לרבים שהוא גונב בשר ונמצא בידו בפרהסיא אפילו עשה תשובה אין לך חילול השם גדול מזה ולכן לא ישחוט ברבים. ואם ירצה לשחוט בבית של יחיד הרשות בידו ע"ש (ועי' בנ"ב חלק י"ד סי' ל"ו) והביא מח"ב:

גליון מהרש"א

(סעיף ה' ש"ע) **אפי'** אם רוצים להאכיל לכלבים. ר"א מזרחי נסתפק בטבח הממונה על הצבור וניבל הכשרות דכתב הרשב"א אף דהתראה לא בעי כדאי' פרק המקבל מקרי דרדקי כו'. טבחא ואומנא כמותרין ועומדין דמי מ"מ בעי שיחזקו ג' פעמים (דדוקא בהכשיר הטריפה מעבירין אותו גם בפעם א' אבל בניבל הכשר דהוה רק הפסד ממון בעינן ג' פעמים עד דמסלקין אותו) אם יכולין להחזירם למלאכתם אחר כך די"ל כיון דמועדים לקלקל דינם כחש"ו ע' בת' מים עמוקים סוף סימן כ"ד ועי' ת' ארוכה בת' מטה יוסף חיו"ד סי' ג' בדין חזרת טבח עני שלא ילך למקום שאין מכירין כו' עבר על שבועתו אי נפסל לשחיטה ת' משאת משה חיו"ד סימן כ"ו: (ט"ז ס"ק ט"ו) **ואין** זה מדרך עדו' אלא חזקה היא. עי' סי' ב' ש"ך ס"ק י"ג וט"ז ס"ק ז': (ש"ך ס"ק כ"ה) **משמע** דקטן שיודע לאמן ידיו. זהו דעת הר"ן סוכה סוף עלה רנ"ב: (שם) **ואחרים** עע"ג אינו מותר אלא בדיעבד. זהו דעת תוס' סוף פ' לולב הגזול:

יד אברהם

(סעיף ה') **ושוטה** דהיינו שהוא יוצא יחידי בלילה כו'. לדוגמא נקטינהו וה"ה אם עושה שאר דברים דרך שטות וכ"כ בס' בה"י. וכ"כ הב"ש בא"ע ס"ס קכ"א וכ"מ בים"ש פ"ק דחולין. ועיין בשו"ת זכרון יוסף חלק א"ע סימן יו"ד:

שיודע הלכות (כו) שחיטה (הגהות אשיר"י רפ"ק ורשב"א ות"ה וא"ז) [כח] ומקרי קטן לענין זה עד (יא) שנעשה בר מצוה דהיינו בן י"ג שנים ויום א' (ב"י בשם עיטור וא"ז בשם ר' יואל) **כח** [כט] ויש מחמירין שלא ליתן קבלה למי שהוא (טז) פחו' מבן י"ח שנה (מרדכי בשם הלכו' א"י והגהות אלפסי החדשים) דאז גברא בר דעת הוא (יב) ויודע (כז) ליזהר:

ו [ל] ח **חרש המדבר ואינו שומע לא ישחוט מפני שאינו שומע הברכה.** [לא] ט **ואם שחט אפילו בינו לבין עצמו** **כט** **שחיטתו** (כח) **כשרה:**

ז י **השומע ואינו מדבר** **ל** [לב] **אם הוא** **לא** (כט)**מומחה** [לג] **שוחט אפי' לכתחלה** (יז) **לב** **אם אחר** (ל) **מברך:**

כתב דאם הוא מומחה ואומן ביד כשר דיעבד בלא אחרים וק"ל ולמה יהיה קטן נאמן על השחיטה מאי שנא מההיא דסי' ק"ח סעיף י"ד אין מאמינים קטן על טבילת כלים ונראה לתרץ דאם לא נודע מעשה ההכשר כלל אלא ע"פ דברי הקטן אין מאמינים לו אבל כאן שנודע שנשחט דהרי שחוט לפניך אלא שיש לחוש שמא לא שחט שפיר או שמא נתן לאחר שא"י לשחוט הא לא חיישינן כיון שהוא יודע ומומחה אמרי' מסתמא הוא שחט ושפיר שחט כנ"ל לדעת הטור שוב ראיתי כן במשמרת הבית דף ע' וז"ל אבל הקטני' החריפים שלוקחים על ידיהם בשר ויין ס"ד דאין עשויים לקלקל להביא מהאיסור ואין זה מדרך עדות אלא חזקה היא עכ"ל והאריך שם אבל בשאר פוסקים לא איתא להאי היתירא דיעבד אפי' במומחה ויודע לאמן ומו"ח ז"ל החמיר על אותן שמולחין עופות לשחוט ע"י עובד כוכבים ונותנין לו לסימן איזה דבר שיכתוב השוחט עליו שהוא שוחטו ואמר שזה איסור מאחר שאין החותם על גוף הדבר כגון על הבשר או על השק ואני אומר ודאי המחמיר תע"ב אבל איני יודע איסור בדבר דהא דבעינן חותם על גוף הבשר הוא משום שמא נתחלף ומה יועיל הסימן כשאינו על גוף הבשר וזה אין שייך כאן דהא מכיר העוף שלו ויש ביד עובד כוכבים סימן ששחטו אדם כשר א"כ מה איסור יש בדבר אבל מ"מ לאותן שכותבין לסימן תיבת כשר יש לחוש שמא העובד כוכבים ייר תיבה זאת אחריו באשר הוא מנוי אלא צריך שיכתוב סימן אחר שאינו מנוי כ"כ לזייפו וכן ראיתי נוהגים ומ"מ המחמיר תע"ב דשמא לא יהיה היכר יפה בעוף שלו ועי' בסי' ס"ב בדין תרנגולת ששלחה לשחוט ע"י עובד כוכבים ושאלו לשוחט כו': **(טז) פחות מבן י"ח**. זהו במרדכי בשם הלכות ר' אלדד הדני וכתב דלא קיי"ל כן אלא דבד"מ כתב בשם הגהת אלפסי שיש מורי הוראות חשו לזה ורש"ל כ' בריש חולין דהכל לפום חורפיה וידיעתו של הנער וכן ראיתי נוהגים שלא להקפיד על יותר מי"ג שנה כל שרואין בו שהוא בקי וזריז באימון ידים בכח גברא: **(יז) אם אחר מברך**. בב"י בשם הרא"ש דיליף מדבר ואינו שומע דלא ישחוט לכתחלה מתרומה והקשה ב"י אמאי לא יליף גם נשתתק לאסור לכתחלה מתרומה דאילם וערום לא יתרומו ותירץ דתנא לא רצה לשנות תקנתא ותמוה לי דאדרבה משמע במתני' דלא מהני תקנתא דהא תנא דומיא דערום ושם לא מהני אחר מברך ומזה הטעם. ס"ל באמת לא"ז שמביא ב"י בשם הגהת אשר"י דאילם לא ישחוט ואחר מברך וצ"ל תחלה ליישב מה שקשה על הא"ז דמאי שנא מההיא דס"פ ראוהו ב"ד כל הברכות אע"פ שיצא מוציא פירש"י שהרי כל ישראל ערבים זה בזה למצות חוץ מברכת הלחם כו' פי' ברכת הנהנין דבזה אין ערבות שאין חובה על האדם דלא להנהי ולא לברוך וא"כ קשה למה לא יברך אחר בתרומה ושחיטה ונראה דמחלק בין כל המצות שאדם צריך לעשות בגופו דוקא לא ע"י אחר מ"ה הברכה הוא באם אינו יכול לברך דיברך אחר משא"כ בתרומה ושחיטה דאפשר לעשות ע"י אחר א"כ אותו שיעשה המצות יברך ולא נחלק המצוה לזה והברכה לזה ולהרא"ש נראה דגם הוא ס"ל דאילם לא יתרום ואחר מברך מטעם שזכרתי אלא דבשחיטה נראה טעמו דאחר מברך שפיר דברכת השחיטה אינה באה

כן הוא בא"ז ובהג"א והטעם כתבו הרא"ה בבדק הבית והג"א ומהרש"ל שם משום דאין נאמנות לקטן דלא כמו שדחק בט"ז בטעם דכיון שעדיין לא הגיע לחובת שחיטה מן התורה אין שחיטתו שחיטה דכתיב וזבחת שפירושו מי שהוא מצווה כו' כמו שיתבאר בסי' ב' עכ"ל וזהו תימה דבסי' ב' עובד כוכבים אינו מצווה על השחיטה כלל אבל ודאי דקטן מצוו' שהרי אסור לו לאכול בלא שחיטה וגם משכחת לפעמים דשחיטתו כשרה: **כח** **ויש מחמירים** כו'. כתב מהרש"ל שם סי' א' דמה שנהגו שלא ליתן למי שהוא פחות מי"ח הכל לפי מה שהוא נער כי לפעמים ימצא הנער בעל תורה וחרד בירא"ת ה' רגילים אף בעלי הוראה להרשות אותו ולהחזיקו במומחה ועל הסתם אני אומר ע"כ: **כט** שחיטתו כשרה. דאין הברכה מעכבת בדיעבד כדלקמן ר"ס י"ט ועמ"ש שם: **ל** אם הוא מומחה. הא דלא כתב גבי מדבר ואינו שומע אם הוא מומחה משום דהכא אשמועינן דשוחט אפי' לכתחלה הוצרך לומר אם הוא מומחה וזה פשוט לפע"ד והב"ח כתב בקונטרס אחרון דכיון דאינו מדבר אינו בכלל רוב מצוים א"ש מומחין הן ולא ידעתי למה יגרע חזקתו משאר בני אדם הא אמרינן ריש פ"ק דחגיגה דהרי הוא כפקח לכל דבר וכהאר בח"מ סי' רל"ה ותו אמרינן התם (דף ג' ע"א) למימרא דכי לא משתעי לא גמר והא הני תרי אלמי כו' דאשתכח דהוי גמירי הלכתא וספרא וספרי וכולה ש"ס ומסיק דגמר גם מ"ש ממדבר ואינו שומע גם מדברי הדרישה שבסמוך מבואר דהוא בכלל רוב מצויין א"ש מומחין הן ובדרישה תירץ משום דחרש המדבר ואינו שומע אפילו מומחה אינו שוחט לכתחלה ובדיעבד אפילו הוא לפנינו הוי כאינו לפנינו שא"א לבדקו כיון שאינו שומע ושחיטתו כשרה אפילו אינו מומחה וא"כ לא נפקא לן התם במומחה מידי עכ"ד ותימא שהרי אפשר לבדקו ע"י כתב וכדרך שבודקים אותו לגיטין ולמתנות וכמ"ש הט"ו בח"מ סימן רל"ה ובא"ע סימן קכ"א: **לא** מומחה כו' אם אחר כו'. א"ל לדעת הט"ו בס"ג דמי שיודעים בו שא"י ה"ש מותר לשחוט לכתחלה אם אחר עט"ג א"כ למה צריך הכא מומחה י"ל דהכא מיירי שאותו אחר אינו מומחה רק שיודע לברך א"כ שאותו אחר מברך והולך לו או עמד שם ולא ראה ששחט רק השמיע ברכתו וכה"ג: **לב** אם אחר מברך. ודוקא שהאחר שוחט ג"כ

דף מ"ב ובפירש"י וכאוקימתא דרב הונא ח הרא"ש שם מדברי הרמב"ם וממשנה פ"ק דתרומו' ומהא דברכות דף ע"ו ט גם זה שם ועי"ל סימן י"ח י ג"ז

יד אפרים

(בהגה"ה סעיף ה') **ויש** מחמירין כו' ויודע ליזהר. עבה"ט וכ' בנ"ב מ"ת סימן א' בשוחט שידיו מרתתים ומרגיש בפגימה דקה וגם אומר ברי לי שלא נכשל בשום דבר במלאכתו בשהייה או דרסה ואין הריתות מזיק לו יש להעבירו שלא ישחוט אבל מה ששחט למפרע אין לאסור והכלים שהן בעין משחיטת השוחט הנ"ל מותרים להשתמש בהם (וע"ש מ"ש על לתשפנים שמביא בסמ"ג בשם מהר"א שטיין ובשם מרדכי זקן או שידיו מרתתים כו' ושפך עליו חמה וקצף גדול והוא תמוה שהדבר פשוט שהלאה"פ אין כוונתו שהסמ"ג כתב כן בשם מהר"א כו' רק ר"ל שבגליון הסמ"ג מצא כתוב בשם מהר"א שטיין ומרדכי זקן ר"ל במרדכי ישן מי שידיו כו' והגאון ז"ל הבין דמלת זקן קאי אדבתריה ולכן כתב שקר העיד בשם מהר"א שטיין שהרי מבואר מדבריו דזקן בן פ' שנים חומרא בעלמא הוא ודברים אלו לא ניתנו לכתוב והם כשגגה היוצאת מלפני השליט שפשוט שמלת זקן קאי אלקמי' ור"ל מרדכי ישן כמוזכר לשון זה הרבה פעמים בפוסקים ואין להאריך ולפ"ז אפשר שהיה הגאון ז"ל מקבל עדותו בזה שידיו מרתתים לאסור בדיעבד משום דרסה אף באומר ברי לי כיון שנמצא כתוב כן בשם מהר"א שטיין ומרדכי ישן ולהחמיר עכ"פ במקום שאין הפסד גדול ולהגעיל הכלים שמועיל להם הגעלה והכלים שאינם בני הגעלה ויש הפ"מ ג"כ אין להתיר רק אחר שהיית מעל"ע וצ"ע). ועיין במאיר נתיבים סי' ע"ו הביא ג"כ תשובות הבית יעקב סי' ק"ה ותמה עליו שדברי המ"כ של הב"י הוא מוזכר במרדכי בשם אלדד הדני וכו' שבאמת הם תמוהים ע"ש כמה חומרות ולא נהגינן הכי אך בדין הזקן ראוי לתקן שעכ"פ משבעים שנה ואילך לא ישחוט שום אדם אף שמרגיש עדיין והוא בכחו משום לא פלוג כיון דרובא דרובא באותן השנים כבר בטל לה ההרגש. גם עד שבעים שנה צריכין מורי הוראות להשגיח על השוחטים הבאים בימים לנסותם לפרקים אם עומדים על חזקתן בהרגשה כי קרוב הוא להתקלקל ואני מעיד שראיתי שוחטים שהיו סבורים שהם מרגישים והיו ידיהם רותתים והראיתי להם עין בעין ונשבעו שלא הרגישו בעצמם כלל והחזיקו לי טובה ופסקו לשחוט וראוי לגדור פרצה זו עיין שם:

גליון מהרש"א

(שם ס"ק כ"ז **עובד** כוכבים אינו מצווה על השחיטה כלל וישראל שאינו חושש כלל על זביחה ע' ס"ב ס"ה בהגה"ה ש"ע ובט"ז שם סק"א אי מקרי בר זביחה:

יד אברהם

(בש"ך ס"ק כ"ז) **דקטן** מצוה על השחיטה כו'. פי' ומקרי בר זביחה והרי אסור להאכילו בידים ומצווים אנחנו שלא ניתן לו נבילות. וכמ"ש הסמ"ג וכ"כ בתשובת מהרי"ל והיינו אי אמרינן דאסור לספות לו בידים מה"ת דמשום דרבנן לא מקרי בר זביח' כמו דלא מקרי בר קשיר' גבי תפילין משום חנוך דרבנן. ויש להביא ראיה ממ"ש תוס' בע"ז (דף כח) דאקרי בר ברית והיינו משום שמצווין למולו דאל"כ תקשי דילמא קטן איכא ביניייהו כעין שכתבו תוס' גבי מומר לערלות. וכן י"ל דחרש ושוטה ב"כ הן דאל"כ לימא הא איכא ביניייהו. ומ"ש הסמ"ג כאן דחרש"ו מוזהרים הם ובני מצות נינהו הוא נגד הסוגיא דר"פ מי שהחשיך. ורמב"ם פ"ט דעדות וספ"ד דיבמות דאין ב"ד מצווין להפרישן. וכ"כ המ"א סימן תקפ"ט ומשמע שם דגריעו מקטנים בני דעה: ודע דמדברי התוס' דעבודת כוכבים מוכח דאף מומר להכעיס הוי ב"כ וכ"כ בס' אה"ע בח"מ סי' קפ"ט ודלא כהמ"א שם. וכ"ה מסוגיא דרפ"ב דקידושין וכ"כ בשו"ת ג"ש סימן כ"ג. ומזה ראיה למ"ש הט"ז בר"ס ב' דהוי בר זביחה כיון שהוא מצווה אעפ"י שאינו עושה. ומה שהוכיח המ"א ממ"ש התוס' בסנהדרין י"ל דהתם בלשון ב"ח קאמר. ועיין בכ"ש סימן קכ"ג שכתב דמומר שייך בתורת גיטין. ובסימן קמ"א ס"ק מ"ז לא כ"כ: (בש"ך ס"ק כ"ט) **דאין** הברכה מעכבת בדיעבד כו'. ובאשר"י ריש חולין משמע טעם אחר דבכל הברכות יוצא

ביאור הגר"א

[כח] ומקרי כו'. עפ"ט דב"ב קנ"ה ב' אלא מעתה כו': [כט] ויש כו'. עבח"מ סימן ז' ס"ג: [ל] (ליקוט) חרש כו'. חשיב כאן חמשה שאסורין בתרומה בפ"א דתרומות ושם חשיב ששה חרש המדבר ואינו שומע כו' חמשה לא כו' אלא שאין דין בעל קרי האידנא ושיכור כאן שוחט לכתחילה דשם משום שא"י לתרום מן היפה (ע"ב): [לא] ואם שחט כו'. כמ"ש בפ"א דתרומות שם ובברכות שם דאין ברכה מעכב. אבל תרומה משום כו' ולאו כו' וע"ל סימן י"ט ס"א: [לב] אם הוא מומחה. דבכה"ג ל"ל רוב מצויין כו' דהא ס"ד בריש חגיגה דאי אפשר דגמר עד דפריך מהני אילמי כו': [לג] שוחט אף כו'. אף דבתרומות שם אמרינן דלכתחילה לא וכמ"ש בירושלמי שם יש מהן מפני הברכה כו' האלם וערום ובעל קרי מפני הברכה והיינו בשאין אחר לברך וכמ"ש בספ"ג דר"ה ומשום שחיטה אין קפידא בשניהם כמש"ש זה וזה ה"ה כפקחים לכ"ד: (ליקוט) השומע כו'. ובא"ז והג"א אוסרין לכתחלה דאין אחר יכול לברך בשבילו הואיל והוא א"י לברך (נראה מדברי רבינו דברכת השחיטה דומה לברכת המצות להכי הוצרך לה"ט אבל בא"ז והג"א ליתא לה"ט אלא בסוף

חדושי רע"ק

בהג"ה וצ"ע דלא חילקו בזה בכאן: (ט"ז סקט"ו) **אבל** כאן שנודע שנשחט. ומ"מ בעי דבדקו לו הסכין בתחילה או סוף דזהו לא הוי גילוי מלתא והוי עדות ממש: ובזה

באר היטב

אפי' מומחה ויודע לאמן ידיו שחיטתו פסולה אף דיעבד דאינו נאמן. אבל מהרש"ל והדרישה פוסקים אפילו ביודע לאמן ידיו לחוד או מומחה ואחרים עומדים ע"ג אינו מותר אלא בדיעבד אבל לכתחלה אסור עד שיהיה מומחה ויודע לאמן ידיו וגם אחרים עומדים ע"ג והיכא דאין אחרים עומדים ע"ג או אינו יודע לאמן ידיו וגם אינו מומחה אפילו אחרים עע"ג אף דיעבד אסור וכן פסק הב"ח: (כו) **שחיטה**. והטעם איתא בש"ך משום דאין נאמנות לקטן וכתב בט"ז אע"ג שיש פוסקים דאם הוא מומחה ואומן ביד יש להכשיר דהרי שחוט לפניך אלא שיש לחוש שמא לא שחט שפיר כיון שהוא יודע ה"ש אמרינן מסתמא שחט שפיר אבל בשאר פוסקים לא איתא להאי היתרא. והב"ח החמיר על אותן שמולחין לשחוט לעובד כוכבים ונותנין לו לסימן איזה דבר שיכתוב השוחט עליו שהוא שחטו ואמר שזה אסור מאחר שאין החותם על גוף הדבר כגון על הבשר ואני אומר ודאי המחמיר תע"ב אבל איני יודע איסור בדבר דהא דבעינן חותם על גוף הבשר משום שמא נתחלף וזה לא שייך כאן דהא מכיר העוף שלו ויש ביד עובד כוכבים סימן ששחט אדם כשר א"כ מה איסור יש בדבר אבל מ"מ יש לחוש לאותן שכותבין לסימן תיבת כשר יש לחוש שמא העובד כוכבים ייר תיבה זאת אחריו כאשר הוא מנוי אלא צריך שיכתוב איזה סימן אחר שאינו מנוי ומ"מ המחמיר תע"ב דשמא לא יהיה היכר יפה בעוף שלו ועיין לקמן סימן ס"ב בדין תרנגולת ששלחו לשחוט ע"י עובד כוכבים כו' ע"ש: (כז) **ליזהר**. כתב בט"ז מהרש"ל כתב דהכל לפום חורפתו וידיעתו של הנער וכן ראיתי נוהגים שלא להקפיד על יותר מבן י"ג שנים כל שרואין בו שהוא בקי וזריז באימון ידים וכח גברא וכ"כ הש"ך. כתב בית יעקב סימן כ"ח שמצא כתוב וז"ל האבל וזקן בן פ' שנים והנער קודם י"ח שנים לא ישחטו עכ"ל. וב"ח כתב והכל לפי מה שהוא אדם דאם הוא תם כח לא ישחוט אפי' מבן כ' שנים ע"ש סי' א': (כח) **בשרה**. והטעם איתא בש"ך דברכה לא מעכב בדיעבד כדלקמן סימן י"ט: (כט) **מומחה**. וכתב בש"ך הא דלא כתב גבי המדבר ואינו שומע אם הוא מומחה משום דהכא אשמעינן דשוחט אפי' לכתחלה הוצרך לומר אם הוא מומחה (דלא כב"ח ופרישה שתירצו בענין אחר ועיין בח"מ סימן רל"ה ובא"ע סימן קכ"א): (ל) **מברך**. וכתב בש"ך דאין להקשות הלא קי"ל בסעיף ג' דמי שיודעין בו שאינו יודע ה"ש מותר

פתחי תשובה

בבדיקת הסכין אך מאחר שהמנהג שם בלא"ה שאני שוחטים הולכים לבית המטבחים ואפילו בעופות ששוחט לבדו מ"מ לא שכיח כלל שיאכלו מעוף הנשחט בפחות משיעור חצי שעה שרייה ומליחה כו' ואם בין כך לא יארע לו נדע שלא הי' שעת השחיטה סמוכה לחולי שטיותו ולא נחשד שיעלים אליו להאכיל נבילות חלילה. ובפרט אם יעמידו משגיח א' בביתו ע"ז אין כאן בית מיחוש כלל והיה סגי אפילו אי לא היה לו וסת כלל מכ"ש שהרופאים תולים החולי בחולשת ליבא ריקנא א"כ הלא רובי השחיטה יהיו בתר דטעים מידי ע"כ יפה הורה המורה שלא להעבירו ע"ש ונראה דלכתחלה ודאי אין למנות שוחט כזה [עי' בח"מ סימן ל"ה ס"ט. ושם האריך עוד בענין אם ראוי להיות ש"ץ]: (יא) שנעשה בר מצוה. עי' במג"א סל"ט סק"א דבדבר דקטן פסול מדאורייתא בעינן שיהא גדול ממש דהיינו שהביא ב' שערות אחר שהוא בן י"ג שנה ועי' ברמ"א שם סימן נ"ה ס"ה דלמידי דרבנן סומכין על החזקה שהביא ב"ש ע"ש. ומזה נלמוד לנדון זה דאף אחר יג"ש ויום א' אסור לשחוט לצורך אכילה מאחר שהוא פסול מדאורייתא או מטעמא דהלבוש שאינו בר זביחה או מטעמא דהש"ך שאינו בר עדות אם אין אחר עומד על גביו עד שיודע שהביא ב"ש או שהוא בן ל"ה שנה ויום א' (ומ"ש המג"א עד שיהא בן י"ח שנה כבר תמהו עליו האחרונים) או שנתמלא זקנו כמבואר בח"מ סל"ה ובמ"א סימן קל"ט סק"ז אמנם להאכיל לכלבים או באחרים עוע"ג ואינו מומחה ואינו יודע לאמן ידיו מיד שהוא בן יג"ש ויום א' מותר לשחוט. ועמש"ל סימן רפ"א סק"ז: (יב) ויודע ליזהר. עבה"ט בשם ב"י מ"ש האבל כו' וע"ש שכתב דלע"ג מ"מ אבל לא

צבי לצדיק

(סימן א' סעיף ז' בש"ך ס"ק ל') **אם** הוא מומחה. ודעת ט"ז דיכול להוציאו והדקו' י"ל דאם אחר מוציאו צריך להיות שומע כעונה וכשאינו שומע לא יצא כלל בברכת חברו ועיין:

ח י שכור שהגיע לשכרותו של לוט לג דינו (לא) כשוטה ל ואם לא הגיע לשכרותו של לוט שוחט לכתחילה :

הגה לד וי"א שהשכור (יג) לא ישחוט (יח) שרגיל לבא (יד) לידי (לב) דרסה . (הגהות מיי' בשם סמ"ג פ"ג מהלכות שחיטה ובה"ג וכל בו בשם סה"ת וס' יראים סימן קל"ז) :

ט מ סומא לא ישחוט לכתחילה לה [לד] נ אלא א"כ אחרים רואין (לג) אותו ואם שחט לו שחיטתו (לד) כשרה :

י (יט) [לה] ס ערום לא ישחוט לכתחילה לז מפני שאינו יכול (לה) לברך :

יא [לו] (טו) ע אם הטילו הקהל חרם שלא ישחוט

שפתי כהן

ג"כ הא לא"ה א"י לברך הג"א ומביאו ב"י וד"מ וכן משמע בשחיטת מהרי"ו וכ"פ הב"ח ושאר אחרונים וכן משמע הל' אם אחר מברך ולא קאמר ואחר מברך משמע שהאחר מברך בלא"ה וע"ל סי' י"ט דבעי' שאותו אחר יכוין להוציאו : לג דינו כשוטה דלכתחלה לא ישחוט אפילו אחרים עע"ג ובדיעבד שחיטתו כשרה כשאחרים עע"ג דוקא : לד וי"א כו' · כלומר עלה טובה לשיכור שלא ישחוט לכתחלה מפני שרגיל לבא לידי דרסה אבל ודאי מדינא הרי הוא כפקח לכל דבר כמ"ש הט"ו בח"מ סי' רל"ה ובעט"ז השמיט הג"ה זו ולא ידעתי למה : לה אלא א"כ אחרים רואים אותו . ובשלטי הגבורים כתב ע"ש ריא"ז דאפילו אחרים רואים אותו לא ישחוט לכתחלה ע"ש : לו שחיטתו כשרה . וכ' בכה"ז דסומא שלא ראה אורות מימיו אפילו בדיעבד אסור לאכול משחיטתו ומביאו הב"ח ובד"מ כתב על הסה"ז ושאר הפוסקים לא חילקו בזה : לז מפני שא"י לברך . וגם אחר אינו רשאי לברך כנגדו כמ"ש הט"ו בא"ח סי' ע"ה ס"ד ועוד כיון שהוא ערום אינו רשאי לכוין בברכת חבירו וליכא למימר שומע כעונה

טורי זהב

על השחיטה עצמה דהא אין חיוב לשחיטה אם אינו רוצה לאכול אלא עיקר הכוונה לתת שבח למקום ב"ה על שאסר לנו אכילת בשר בלא שחיטה ובזה ודאי כל ישראל שייך באותה ברכה שהרי על כולם יש איסור אלא שאין מקום לברך שבח זה אלא בשעת שחיטת שום בהמה דוגמא לדבר שזכר ב"י בסי' רס"ה בשם ר"ת בברכת להכניסו בבריתו של אברהם שהיא שבח והודיה בכל שעה על קדושה זו ע"ש ומ"ה ניחא בברכת אירוסין שהחתן מארס והרב מברך דגם שם מברך על איסור עריות שאסר לכל ישראל אבל בהפרשת תרומה הוה עיקר הברכה על מצות הפרשה לא על איסור אכילת טבל שהרי מצות ההפרשה חיוב עליו אפילו אם אינו רוצה לאכול מן התבואה עדיין א"כ הוה מצוה זאת כשאר מצות וכיון שאין הוא חיוב בגופו לעשות כן דאפשר לתרום ע"י שליח לא נחלק המצוה והברכה זה מזה אלא התורם יברך ומ"ה ניחא בהיא דאילם לא יתרום דלית ליה באמת תקנתא לברך ובמה שכתבתי נתיישב מה שהוקשה לבעל הדרישה למה יברך אחר כאן והלא ברכת הנהנין אם יצא אינו מוציא ותירץ מה שתירץ ומו"ח ז"ל כתב ג"כ דהך אם אחר מברך דגבי שחיטה פי' אם אחר שוחט לעצמו ג"כ בהמה ומברך וכמ"ש הג"ה אחר"י ולי לא נראה בזה דא"כ לא היה שותק מלפרש כן בהדיא אם אחר מברך על שחיטה אחרת אלא כמ"ש דאין כאן ברכת הנהנין כלל אלא שבח והודיה על האיסור כמו בברכת אירוסין : (יח) שרגיל לבא לידי דרסה . מטעם שאיבריו כבדים עליו מחמת רבוי יין ששתה וכן ראוי לנהוג כל שיינו חזק עליו אפילו לא הגיע לשכרותו של לוט ואע"ג דאמרינן בפ' הדר שכור הרי הוא כפקח לכל דבריו היינו במידי דתלוי בדעת האדם אבל לא בזה שתלוי בכבידות אבריו דודאי אינו כפקח : (יט) ערום לא ישחוט .

באר הגולה

שם כ הרא"ש שם וכ"כ בעל העיטור והטור מהא דעירובין דס"ה ל בעל העיטור והרשב"א הת"ה מברייתא דעירובין שם וכ"כ הטור מ משנה חולין דף י"ב נ טור מפי' רש"י שם בגמ' ס שם וש"פ ממשנה פ"ק דתרומו' ע ר' ירוחם בשם י"א

יד אפרים

(סעיף יא) י"א ששחיטתו אסורה · ועיין בפר"ח ות"ש סי' ב' דס"ל דאין לאסור השחיטה כשלא אסרו בפירוש וכתב בתפארת צבי סימן א' בשוחט שנשבע שלא ישחוט בלא קוויט מן החוכר מהקהל ועבר ושחט אין לאסור שחיטתו כמ"ש בפר"ח והסכים עמו הת"ש סימן ב' כיון שלא גזרו הקהל שתהיה השחיטה פסולה רק מצד השבועה בלבד בשביל זה לא נחשד על השחיט' ואין לחשדו בשביל הנאה שהרי הוא שוחטו לאחרים וכשר לשחוט מכאן ואילך וגם אין דינו כעובר על השבועה כיון שמתנצל' שהיה סבור שאין קפידא להחוכר בכך כשמודיע לו תיכף ובפרט כיון שבאמת הקהל היה לו קוויט רק השוחט פשע שלא היה מצווה לראותו וליקח ממנו וכוונתו היה לשחוט בלא קוויט אין כ"מ בזה וכעבירה שאין מלקות הוא ומ"מ ראוי ליענש ולקנס ולהעבירו על זמן מה שלא ירד לפני התיבה ולקנסו בממון כפי יכולתו ויקבל עליו תשובה בב"ד בתענית כראוי אבל אין לפוסלו מלשחוט כיון שמן הדין אינו פסול וטפלי תליא ביה ומה שהקהל אינם רוצים להאמינו על להבא יאסרו הקהל מה שישחוט בלא קוויט כנבלה וע"ז אינו חשוד לאכיל נבילות ואין לדחותו כי נראה שלא במרד ובמעל עשה ע"ש: וכתב עוד שם סי' ב' בשוחטי' שכתוב בכתבם שקיבלו על עצמם בחרם ויש להם אמתלא נאמנים כדרך שנתבאר ביו"ד סי' רל"ב סעיף י"ב בהג"ה ובח"מ סי' ע"ג ולא שייך שויה אנפשיה חד"א דהקבלה שלא יהיה שוחט לא ששחיטתו אסורה ומחמת חרם הקהל להעבירו אם העבירו כבר קיימו נדרם ויכולים להחזירו רק אם היה החרם שלא יהיה אצלם שוחט היה אסור לעולם כמ"ש סי' רי"ט ע"ש : וכתב עוד שם סימן כ' בשוחט שנשבע בפני ב"ד שלא ישתה יי"ש ואם יעבור לא יהיה שוחט עוד ועבר ושתה ושחט אח"כ ויש שהתירו השוחט שהוגד להם שלא שתה אלא במוצאי יו"כ ונחשב כיו"ט והוא הוציא בשבועתו שבת ויו"ט י"ל כמ"ש בא"ח סי' תקי"ע דחנוכה ופורים אינם יו"ט ומ"מ אם הנודר אומר שכיון להם נאמן ה"ה מוצאי יוה"כ שבדרשות מהרי"ל מכנהו בלשון יו"ט עי' בא"ח בב"י סי' תרכ"ד וגם רמ"א כתב שהוא קצת יו"ט . אך לפי מ"ש בת"ע שתה גם בשאר הימים ולדעת הרמב"ם הוי כמומר להצריך בדיקת סכין אך רוב הפוסקים חלקו עליו אך מה שאמר שלא אסר על עצמו שתיה כדרך כל הארץ רק שלא ישתכר לא מהימן דא"כ למה הוציא שבתות וי"ט וכי אז רוצה להשתכר תועבה הוא להיות שיכור אף בשבתות וי"ט הנותן בכוס עינו כו' ומחשבתו ניכרת שאסר לעצמו השתיה ואפילו פחות מרביעית לדעת הט"ז דביי"ש אפילו בפחות מרביעית מברך ברכה אחרונה שכן דרך שתיה ובפרט בנדרים הלך אחר ל' ב"א . אך אשר שתה אחר שאסרו הב"ד שחיטתו כנבלה והוא לא פנה לזה ושחט הו"ע כהאכיל נבלות והוא כחשוד להאכיל נבלות ואין נאמן על השחיטה ואף דהוי רק איסור דרבנן כמ"ש בט"ז סי' רי"ז אך בודאי יש בשחיטה איסורים וחשוד עליהם ומי יקח שוחט כזה כו' ע"ש : ועיין בנו"ב מ"ת סי' ה' שוחט שאסרוהו הקהל לאכול משחיטתו אם נכתב בכתב שאסור כשחיטת עובד כוכבים אפי' אם בודק סכין ונותן לו אסור לאכול משחיטתו אבל אם כתוב סתם שחיטתו אסורה יש להקל ע"י בודק סכין ונותן לו וכדין שחיטת מומר ע"ש ועי"ש לענין גזירת רבים בחרם שלא לאכול משחיטתו של זה אם ענין מסופק בהתקנה הולכין להקל שהחרם מדברי קבלה שהוא מדרבנן וספיקו לקולא (ע"ש שחוזר בו ממ"ש בנו"ב ח"א חלק אה"ע סי' ע"ז) לכן אם הסכימו רוב בני עיר ובפרט הלומדים להכשיר השוחטים [illegible]

חידושי רע"ק

(ט"ז סקי"ז) ובזה בודאי כל ישראל שייך באותה ברכה. אם באנו לדמותו לברכת אירוסין א"כ גם במדבר ואינו שומע ישחוט לכתחילה דהברכה אינה מוטלת דוקא עליו וכמו בברכת אירוסין והחתן אינו שומע דמ"מ הרב מברך ואולי דהתם כיון דא"א בענין אחר אבל הכא מחמירים ליתן לאחר לשחוט : (בה"ד) שהרי מצות ההפרשה . לא מצאתי זה דבפשוטו הוא רק כשרוצה לאכלו אסור עד שהפריש תרומה ובמג"א רסי' ח' כ"כ לענין חלה עיי"ש וה"נ בתרומה : (סעיף ט') ואם שחט שחיטתו כשירה . הנה בדבר זה לא מצינו שום חולק ולכאורה לשיטת רי"ו דחושש דהלכה כר' יודא דסומא פטור ממצות ע' מג"א (סי' תקפ"ט סק"א) ממילא ראוי לומר דשחיטת סומא הוי נבלה כיון דאינו מצווה על הזביחה ומתמעט מקרא דוזבחת ואכלת מי שהוא בר זביחה אכול מזבחי כמו דשחיטת ע"א דפסול מה"ט . וצ"ל דהא דס"ל לר"י דסומא פטור ממצות היינו רק ממצות עשיות אבל על הלאוין מצווה ואסור לאכול בלא שחיטה ומקרי בר זביחה ונ"ל ראיה לזה מסוגי' דיבמות (ע"ח ע"א) אר"י אי לאו דא"ר יודא הכתוב תלאן בלידה וכו' דאי לא כתיב קרא והא לר"י לשיטתי' דסומא פטור ממצות משכחת בהיתר דמצרי שני סומא נשא מצרית שנייה סומא דמותרי' זה בזה . אע"כ דעל לאוי מצווים . ואף דאיסור דמצרי הוי רק לאו הבא מכלל עשה מ"מ י"ל דכל לעבור בקום ועשה גם הסומא מוזהר : ובזה אמרתי ליישב פסקו דהרמב"ם (פ"א מהלכות חגיגה) דנשים חייבות בשמחה והקשו דאמאי לא פסק כאביי דאשה בעלה משמחה . ואמרתי דהנה בסוגי' דקדושין (דף ל"ה ע"א) משום דהוי מצה ושמחה והקהל ג' כתובים הבאים כאחד . ויעוין בתוס' שם ד"ה משום ובאמת תירוצם קשה דאמאי לא נקט הש"ס קידוש היום דמספיק לכ"ע . לזה היה נראה דתירוץ התוס' אינו מספיק דא"א לומר דמשום קידוש היום הוי ג' כתובים. דלפמ"ש דלר"י דסומא פטור ממצות מ"מ מוזהר על הלאוין א"כ ממילא ההיקשא דדרשינן כל שישנו בבל תאכל חמץ ישנו בקום אכול מצה . וכן בהא דדרשינן בקידוש היום כל שישנו בשמירה ישנו בזכירה גם סומא מיחייב במצה ובעשה דקידוש היום דהא הוא איתא בשמירה ואיתא בב"ת חמץ . והא דאמר ר' יודא סומא פטור מכל המצות אין למדין מן הכלל אף במקום שנאמר חוץ ובב' מצות אלו מחוייב וא"כ ממילא מצה

ביאור הגר"א

דבריהם אם אחר ג"כ שוחט) וראיה מתרומה דתנן האלם כו' ומפרש בירושלמי משום ברכה (ודוחק לומר בשאין אחר כלל לברך) ומסופקים שם אם אחר ג"כ שוחט אם יכול לברך בשבילו (ועמ"ש בא"ח סימן תקפ"ט ס"ק ג' בליקוט) : [לד] אא"כ כו' . עי' רש"י שם ד"ה לכתחילה כו' : [לה] ערום כו' . מהא דתרומות ופ"ב (כ"ג א') ופכ"ג (ק"נ א') דשבת וכאן אי אפשר להוציאו אחר : [לו] אם הטילו כו' . כיון שהקהל אסרו זולתו הוי כאוכל בלא שחיטה והוי כמומר לאותו דבר : (ליקוט) אם כו' . כי שויוהו חתיכה דאיסורא אנפשייהו ועי' סי"ב ועש"ך ע"כ

פתחי תשובה

ישחוט ואינו נזכר בשום פוסק ואפשר דס"ל דמשום צערא לא ישים אל לבו לשחוט בכוונה עכ"ד . ונ"ע דלפ"ז אפילו טבעה ספינתו ביה נמי לא ישחוט דהרי בש"ס בברכות דף י"א מדמי לה לאבל ע"ש אלא ודאי דלהא לא חיישינן כלל רק הטעם שאסור אבל לשחוט נראה לי דהוא משום שאסור במלאכה כמו שכתב לקמן סימן ש"פ ולפ"ז בגוונא דשרי במלאכה כמבואר שם סעיף ב' וסעיף ה' באמת מותר האבל לשחוט וזה ברור . ומ"ש עוד וזקן בן פ' שנים כו' עיין בתשובת מאיר נתיבים סי' ע"ו שכתב דהאידנא בדורות הללו שנחלשו הכחות ראוי ונכון לכל אשר בידו למחות לתקן למגדר מילתא שעכ"פ מע' שנה ואילך לא ישחוט שום אדם אף שמרגיש עדיין משום לא פלוג גם עד שבעים שנה צריך בדיקה גדולה ומחוייבים הרבנים להשגיח ע"ז שהשוחטים הבאים בימים יבואו לפניהם לפרקים לנסותם כי קרוב הדבר להתקלקל והם בעצמם אינם מרגישים בזה אם ידיהם רותתים ע"ש ועיין בשו"ת תשובה מאהבה ח"א סי' קי"ח : (יג) לא ישחוט . עיין בתשובת בית שמואל אחרון חי"ד סי' ב' : (יד) לידי דרסה . עכה"ע . ומ"ש זקן ומי שידיו מרתתין כו' לשון זה הוא בספר לחם הפנים וכבר השיג עליו בתשובת נו"ב תניינא ח' יו"ד סי' א' דשקר העיד בשם סמ"ג ולענין דינא אף דלכתחלה יש להעבירו מ"מ אין אוסרין שחיטתו למפרע ולבאתיו לעיל סק"ג : (טו) אם הטילו כו' . כתב בתשובת נו"ב חיו"ד סימן א' בעיר שעשו תקנה ע"י הרב והקהל שהשוחט א' לבדו לא ישחוט בלי חבירו והוכרז שמה שישחוט אחד הוא טרפה ועוד נעשה שם שהשוחטים תקעו כפיהם שלא יכשירו שום בהמה עד שיניחו חותם לסימן כשר . ושוחט אחד עבר על כל זה . ופסק דיש להכשיר שחיטתו לעיר אחרת ואפי' לאותה העיר אם יתירו התיקון ההוא בב"ד של ג' דאף שעבר על הת"כ לא נעשה חשוד לאותו דבר כיון שהת"כ לא היה שלא ישחטו אלא שלא יכשירו וזה ענין אחר ע"ש עוד . ועיין בתשובת ברית אברהם חי"ד סימן ע"ו וסי' י"ט מה שכתב בזה . ועיין בהשמטות שם שהעיר על דברי נו"ב הנ"ל במ"ש דאפי' לאותה העיר אם יתירו כו' וכתב כיון שצריך עקירת הנדר למפרע לא כדין חרמי צבור א"כ אי אפשר להתיר ע"פ ב"ד שבעירם דהוי כמיפר נדרי עצמו . ועיין בת' ב"ש אחרון חיו"ד ס"ג וס"ד ועיין בת' ח"ל חי"ד ס"א וס"ד [ועיין בת' ח"ס סי' י"ג אודות קהלה אחת שנהגו מכבר להעמיד ב' שוחטים בבית המטבחיים לבדוק הסכין והריאה על ידם והרב אב"ד הוסיף עוד שגם בכל בהמה דקה יעמדו ב' שוחטים והחזיקו בזה המנהג כמו ד' שנים ועתה באו פריצים וחללוהו אם אפשר לבטל מנהג זה אחר שהחלו לעשותו ולקיימו . והשיב גוף המנהג וודאי מנהג ותיקין הוא אך בקהלות גדולות מנהגים שונים בזה כי בק"ק פפד"מ תיקן מ"ו בעל הפלאה ז"ל שאפי' שום עוף לא ישחטו בלי שנים בודקים הסכין לפני שחיטה ופק"ק פ"ב החמירו רק בגסות ולא בדקות ולא בעופות חוץ משחיטות כפרות שבין ר"ה ליוהכ"פ והטעם נעלם ממני דהא לענין בדיקת הסכין אין חילוק בין דקות לגסות . וממילא יובן שהרב דעיר הנ"ל שתיקן גם בדקות כן יאותה לו . ומאחר שפשט מנהגו שם אפי' ב"ד אחר אינו יכול לבטלו דה"ל כדבר שפשט איסורו בכל ישראל כיון שמתחלה לא תיקן אלא לעירו ושם פשטה תקנה זו כמ"ש התוס' בגיטין דף ל"ו ע"ב אמנם ב"ד גדול בחכמה ובמנין יכול לבטלו אם אינו נעשה לסייג ולגדר אך אם נעשית לסייג ולגדר ועדיין צריך לאותו סייג אפי' ב"ד גדול אינו יכול לבטלו כמ"ש הרמב"ם פ"ב מה' ממרים כו' . ומעתה הרב אב"ד דמילי דבני מתא עליה רמיא ומסתמא בקעה מצא וגדר בה גדר כ"ז שלא בטל הטעם לא הוא ולא אחר גדול ממנו יכול לבטל . וכל העובר על תקנתו אחר התראה יש לדון אם לא יפסל

באר היטב

מותר לשחוט באחר עומד ע"ג לדעת המחבר א"כ למה צריך הכא מומחה י"ל דהכא מיירי דאותו אחר אינו מומחה רק שיודע לברך א"כ שאותו אחר מברך והולך לו או עמד שם ולא ראה ששחט רק השמיע ברכתו . ומיירי שהאחר שוחט ג"כ הא לאו הכי אינו יכול כאן לברך וכן פסק הב"ח ועיין לקמן סי' י"ט דבעינן שאותו אחר יכוין להוציאו : (לא) כשוטה . פי' לכתחלה לא ישחוט אפילו אחרים עומדים ע"ג ובדיעבד כשר כשאחרים עע"ג דוקא : (לב) דרסה . וכתב בש"ך דרמ"א כתב כן לעצה טובה אבל מדינא הרי הוא כפקח לכל הדברים ומותר בדיעבד אם אחרים עע"ג . או בלא אחרים אם לא הגיע לשכרותו של לוט כמ"ש בח"מ סי' רל"ה . אבל בט"ז חולק עליו וכתב הטעם בשיכור מחמת שאבריו כבדים עליו ואינו תלוי זה בדעת אדם וכן ראוי לנהוג דכל שיינו חזק עליו אפילו לא הגיע לשכרותו של לוט לא ישחוט . ובבה"י האריך והחמיר מאד על השוחטים הרגילים בכך להעבירן מפני שאבריהן כבידות מחמת ריבוי שתייתן וכן ראוי לנהוג אפילו לא הגיע לשכרותו של לוט . כתב סמ"ג זקן ומי שידיו מרתתין הן מכח חולשה או מכח טבעו שג"כ ידיהם כבדות שחיטתן רובן לדרוס המה . אף על פי שאמרו ברי להם שלא דרסו אין נאמנין מפני שהם עלולין לכך עכ"ל : (לג) אותו . כתב הש"ך אפילו אחרים רואין אותו לא ישחוט לכתחלה : (לד) כשרה . כתב הש"ך כתב תשובת א"ז דסומא שלא ראה אורות מימיו אפילו בדיעבד אסור לאכול משחיטתו הביאו הב"ח ובד"מ כתב דשאר הפוסקים לא חלקו בזה : (לה) לברך . וכתב בט"ז דלא מהני בזה שיברך אחר ויהפוך פניו לצד אחר כיון דהערום צריך לכוין לשמוע הברכה והוא אסור בכך לכתחלה . כ' ע"י מי שאינו חגור בחגורה

יד אברהם

בדיעבד אם לא השמיע לאזנו אלא שבירך בלבו [illegible]

צבי לצדיק

(סעיף ח' ס"ק ל"ד בש"ך) וי"א כו' אבל ודאי מדינא . [illegible]

אלא טבח ידוע ושחט אחר (כ) **לח** (טז) י"א ששחיטתו (לו) אסורה:

הגה [לז] ואם נתבטלה התקנה כל השוחטים בחזקת כשרות כמו (לז) בראשונה (פסקי מהרא"י סי' קע"ז):

יב [לח] פ השוחט בפני עדים בהמה לעובד כוכבים וכשבא ישראל לקנות ממנה אמר לא תקנה ממנה **לט** כי לא שחטתיה (כא) (יז) אינו נאמן [לט] ומיהו לדידיה אסורה דהא (יח) שויא אנפשיה חתיכה (לח) דאיסורא (וע"ל סי' קכ"ז בדין עד א' נאמן באיסורין):

יג [מ] צ טבח שעשה סימן בראש הכבש השחוט שיהא נראה (יט) שהוא טרפה וגם היה אומר שהוא טריפה ואח"כ אמר שכשר היה ולא אמר כן אלא כדי שלא יקחו אותו וישאר לו ליקח ממנו בשר **מ** כיון שנתן (כב) אמתלא לדבריו (לט) (כ) נאמן (וע"ל סימן קכ"ז סעיף א' בהג"ה):

יד [מא] ק שוחט שהעיד עליו עד אחד ששחט שלא כהוגן והוא מכחישו

טורי זהב

נראה דלא מהני בזה מה שיברך אחר ויהפוך פניו לצד אחר כיון דהטרוס צריך לכוין לשמוע הברכה והוא אסור בכך לכתחלה: **(כ) י"א ששחיטתו אסורה.** הטעם דהוה כמו חשוד לאותו דבר ומ"ה אין איסור אם שגג בדבר שלא ידע מהחרם: **(כא) אינו נאמן.** ואף על פי שיש לו מיגו שיכול לומר טריפה היא מחמת דבר אחר מ"מ הוה מיגו במקום עדים כיון שמה שטוען עכשיו לא שחטתיה הוא מוכחש מעדים שראו ששחטה אבל מ"מ אם יתרץ דיבורו ויאמר לא שחטתיה כראוי אמרתי מהני לאוסרה כן משמע שם ברשב"א: **(כב) אמתלא לדבריו נאמן.** בב"י מביא כן בשם רשב"ן והאייתו מפ"ב דכתובו' מאשה שאמרה לבעלה טמאה אני דנאמנת אח"כ לומר טהורה אני כשנותנת אמתלא לדבריה שנזכר לקמן סי' קפ"ז *וק"ל דהא כתב שם בשם רמב"ן אם הוחזקה נדה בשכינותיה דהיינו שלבשה בגדים המיוחדים לנדותה לא מהני אמתלא וכתב ב"י הטעם בשם רשב"א דמשום אונס מיקרי ואמרה אבל לעשות מעש' כולי האי ללבוש בגדי נדה אינה לובשת עכ"ל הרי דאין מחלק אלא בין דבור למעשה דכל שהוא אינו דבור אלא מעשה לא מהני אמתלא ומאי שנא הכא במעשה זה שעשה השוחט סי' בראש הכבש ואין לחלק בין מעשה למעשה ותו דגם לבישת בגדי נדה הוא מעשה כל דהו דהא סגי בלבישת סינר המיוחד לנדותה והמעיין בתשובת מהרי"ק סי' פ"ז יראה דלבישת בגדי נדה אינו סי' גמור דאמר שם אימור לא נזדמנו לה בגדי טהרותה כו' הרי לפניך דאפ"ה לא מהני אמתלא ועל הרשב"ן עצמו לק"מ דאפשר דס"ל כדעת הטור בסי' קפ"ז דאפילו הוחזקה נדה מהני אמתלא אלא דאנן קי"ל כרמב"ן דלעיל א"כ לא קי"ל ג"כ כהך דרשב"ן. אחר שכתבתי אלה מלאתי בד"מ בסי' קכ"ז שכתב אהך דרשב"ן וז"ל וצריך לדקדק בסי' קפ"ה מנדה דלבשה בגדי נדה דלא מהני אמתלא ואולי יש לחלק ול"ע עכ"ל ע"כ נראה שאין להקל בפסק דש"ע בכאן בזה מאחר שרמ"א הניחו בצ"ע:

שפתי כהן

כעוגה כ"כ בפרישה: **לח י"א ששחיטתו כו'.** משום דדמי לחשוד לאותו דבר הרא"ש ור' ירוחם שם ועוד משמע מדבריהם שם דאפילו בלא חרם אסור כיון דהקהל פסלו שחיטת הכל ע"ש כי הב"י לא הביאם בשלימותן: **לט כי לא שחטתיה.** היינו כשעומד בדבורו ואומר שלא שחטה כלל אינו נאמן משום דהוי מיגו במקום עדי' אבל אם לא אמר אלא לא שחטתיה נאמן בענין שיכול לתקן דבריו דאפשר ששהה או דרס שכל שנפסל בשחיט' אינה קרוי' שחיטה כן הוא בתשובת הרשב"א: **מ כיון שנתן אמתלא כו'.** כמו שנתבאר בא"ע סי' קנ"ב ועיין בח"מ סי' פ' וע"ל סי' קכ"ז ס"ק י"ח:

עד

באר הגולה

ושכ"כ רד"כ בתשובה והרא"ש בכלל ז' פ הרשב"א בתשובה צ הרשב"ן מההיא עובדא דכתובות דף כ"ב ק מהרי"ק שורש ל"ג (°ומסיים שם אם אותו שוחט כבר נכשל בדבר שבדיקה מעבירין אותו לגמרי)

נקודות הכסף

(ט"ז ס"ק כ"ב) *וקשה לי כו'. קושיא זו כבר תירצה הב"ח בס"ס קפ"ה וז"ל הב"ח בסי' קפ"ה דיש לחלק גבי טבח לא היה באפשרי בענין אחר מה שאין כן הכא גבי נדה אפשר שתאמר טמאה אני ולא היה לה ללבוש בגדי נדות ע"ש. וגם בתשובת רמ"א [שהבאתי] לקמן סי' קפ"ה סעיף קטן ס' [כ"כ] ע"ש:

יד אפרים

לאסור דרך כלל הבשר של בני המדינה והכפרים ואפי' הכלי' זה ודאי איכא גדולה כו'. גם מאבותי ורבותי הגאונים כו' לא שמעתי כזה כו' ע"ש. ונראה דזהו בסתם אבל אם ידוע לו שבכפרים ובעיירות אשר סביב יש העם לפי שאינם בקיאים או שהם קלי הדעת תבא ברכה על המורה הבא לגדור גדר בעירו להרים מכשול מדרך העם וכל זה לא מיירי רק אם בא לאסור מחמת זהירות השחיטה והבדיקה אבל אין בכלל זה שמחמת עזר הבשר שקורין טאקסי כן בהרבה מקומות דלא שייך בזה איכא והוא פשוט: וכתב בנ"ב סימן א' בתיקון שנעשה ע"י רב העיר בצירוף הקהל שהוכרז בבהכ"נ ששני השוחטי' לא ישחט אחד לבדו בלא הכירו והוכרז בפירוש שמה שישחט א' לבדו הוא טריפה אסור להם מצד הקבלה שקיבלו על עצמן אבל מותר לבני עיר אחרת ואפילו לבני אותה העיר יש תיקון אפי' למפרע ואף שאין מועיל חרמי ציבור כ"א להבא כמבואר סי' רכ"ח מ"מ כשנשאלין בפתח וחרטה נעקר למפרע ואפי' אם נאמר שזה מיקרי ע"ד רבים כמ"ש הרמ"א שם ומ"מ לדבר מצוה ועם דעתם כ"ע יש להתיר כמבואר שם וכיון שיש מחלוקת בעיר הוי זה לדבר מצוה וגדול השלום ע"ש: וכתב עוד שם בשוחטים שתקעו כפם להרב שלא יכשירו שום בהמה עד שיניחו אותם לסימן כשר כי הקצבים חשודים בעיניו ועברו על הת"כ אף שראוים לענוש להעביר אותם מכאן ולהבא אם לא יעשו תשובה אבל אין לאסור למפרע כי אין הת"כ בעסק השחיטה ואפילו אם נאמר שהכוונה על הבדיקה' וא"כ נאמר שהם חשודים על הבדיקה מ"מ אם נאבדה הריאה מותר במקום הפ"מ וכאן אפילו בהפסד מיעוט הרי כיון שנבדקה רק שאין מאמינין לשוחט מותרת מספיקא. ועוד דבבדיקה כיון שאינו רק מעיד שהריאה כשרה אף חשוד לאותו דבר נאמן בשל אחרים כו' ע"ש. ועי' בשאילת יעב"ץ ח"ב סימן קנ"ו באחד ששחט מבלי רשות וקבל' מהרב אב"ד שבמדינה והוכרז בבהכ"נ בידיעת הרב וצירוף הקהל ששחיטתו אסורה והכלים שנתבשל בהם הבשר אסורים והוא לא השגיח ושחט אח"כ כל מה ששחט אחר הכרוז הבשר והכלים אסורים עד שיחזרו הב"ד והקהל ויתירו לו לשחוט וקודם לזה אם נתמנה לכך צריך לסלקו ע"ש (ובספרי שו"ת בית אפרים ח"ב בכת"י כתבתי בקצב שנתברר שכמה פעמים מכר לבני העיר טריפות וגם אפשר קרוב שמכר חלב במקום שומן כיון שנכשלו באיסורין כל בני העיר אין להקל [illegible] מעל"ע אף שהח"ז כתבו' סי' ב' מקיל בזה ומ"מ בזה שרוב בני העיר יש להם כלים אסורים שהרגילות לבשל בהם יום יום ונעשו ב"י ע"י התערובת חמין שהוא כבישול איסור רק שהתיר ע"י בסיית [illegible] ספק דרבנן לכתחלה ועיין בספרי שו"ת ב"א הנדפס בחלק או"ח סי' והבאתי מבו"ת כ"ב מ"ת סי' נ"א וכתבתי אם ימצא בעה"ב שיש לו הרבה כלים שראוי שיקרא עליהם שם הפסד יש להתיר לו [illegible] גילוים להשתמש בהם בחמין רק בשבת שאותם כלים עבר עליהם מעל"ע בעת לידת הספק ושם כתבתי עוד וקצרתי כאן): (סעיף יג) **כיון** שנתן אמתלא לדבריו נאמן. עיין בה"ט וכ' בדברי [illegible] ובודק שקבעו לו שכר שוה מן הכשרה ומן הטרפה ונמצא שיש לו ריוח על הבהמה להטריפה שמרויח במכירתה ושחט בהמה והכשיר וחזר בו ונתן אמתלא להטריפה אין להקל ולומר שלכך הטריפה [illegible] סומכין על דבריו האחרונים להטריף כיון שנתן אמתלא לדבריו וע' לקמן סי' י"ח בבה"ט ס"ק כ"ה שהעתיק זה בקצרה. כתב בבכו"י ח"א בשוחט ששחט בהמה ובדקה ואמר שכשרה היא והוא [illegible] ואחר יום אמר טריפה היתה שעשה שהייה בשחיטה אי מהימן ליה בלבו אסורה כמבואר בסי' קכ"ז וכן אם נותן אמתלא לדבריו כגון שאומר ששחט עוד כשרה ונתחלפה לו בזו ועכשיו הכירה [illegible] אמר אמתלא שאמר שקר תחלה מחמת איזה טעם וכהסיא דש"ס דכתובות אפשר דלא מהני כאן רק לשווי' אנפשיה חד"א אבל לא לאחרים כיון דעבד מעשה בגופא ולקח בשר כמו לבישת בגד נדה [illegible] הכבש ואף שי"ל דלחומרא מהני אמתלא כה"ג ז"א דלענין נאמנות העד יותר עדיף היתר מאיסור דהא קי"ל ע"א נאמן להתיר ואינו נאמן לאסור א"כ לענין אמתלא הוא הדין ג"כ ע"ש [illegible] שעשה שהייה א"כ האמתלא מחזקת לחזקת איסור והתם דע"א נאמן להתיר היינו כשאינו בחזקת איסור. ואפשר דס"ל גם כאן כיון שהבשר יצא בהכשר ובהיתר בחזקת היתר עומדת ובזה לא מהימן

ביאור הגר"א

(ע"כ) : [לז] ואם נתבטלה כו'. וא"צ להכשירם כמ"ש בעבודת כוכבים ל"ם א' וכן חצר שמוכרין כו' שם : (סעיף י"ב) [לח] השוחט כו'. כמ"ש בפ"ו דב"מ (פ"א ב') ופ"ג דב"ב דמגו במקום עדים לא אמרינן וה"נ כאן אף שיכול לומר לא שחטתיה כראוי והיינו כשעומד בדיבורו אבל אם מתרץ דיבורו ואמר לא שחטתיה כראוי נאמן. רשב"א שם ועתוס' בב"מ ג' ב' ד"ה מה כו' ובכריתות י"ב א' ד"ה א"ד : [לט] ומיהו כו'. כמ"ש ביבמות מ"ז א' ועתוס' שם ד"ה נאמן וד"ה ואין עדות כו' : (ליקוט) ומיהו כו'. כמ"ש בכתובות כ"ג ב' איהי שויא לנפשה כו' (ע"כ) : (סעיף י"ג) [מ] טבח כו'. ע"ל סימן קכ"ז ס"א בהג"ה (שכתב שם דין זה בשם י"מ שאומר) וסי' קפ"ה ס"ג (עט"ז ופר"ח) : (סעיף י"ד) [מא] (ליקוט) שוחט כו'. שם (בכתובות) כ"ג ב' איהי כיון דאיכא עדים כו' אבל משום ע"א דאפיך לא (ע"כ) :

ע"א

חדושי רע"ק

ושמחה צריכים לכתוב משום סומא. אלא דמטילא ידעינן מההיקש דגם נשים חייבות ואייתר רק שמחה ושוב הוי כמו ב' כתובים דס"ל לר"י דמלמדין וא"כ כיון דקיימינן אליבא דר"י ליכא ג' כתובים ומש"ה הוצרך הש"ס למנקט שמחה בכלל ונסתלק תירוץ התוס'. ולעיקר קושית התוס' י"ל דלק"ם וע' בשבת (ס"ב ע"א) איתיביה אביי המוצא תפילין וכו' הרי דאביי ס' דטעמא דא' האיש וא' האשה משום דכיון דהוי מלבוש לאיש הוי ג"כ מלבוש לאשה. וא"כ ממילא מצי ר"י למסבר דתפילין הוי מ"ע שהז"ג וסוגי' דעירובין דמוכח מההיא דמוצא תפילין דר"י סובר דהוי מ"ע שלא הז"ג היינו לעולא דקאמר וחלופיהן באיש דמאיש לאשה לא הוי מלבוש וכמ"ש תוס' וא"כ ממילא קושית תוס' הנ"ל מעיקרא ליתא דלאביי לשיטתיה ליכא כלל לפירכת הש"ס בקדושין דהא לדידי' סבר ר"י דהוי מ"ע שהז"ג. ולפ"ז מיושב פסקא דהרמב"ם הנ"ל דלמה דקיי"ל כעולא דחלופיהן באיש ומוכח דר"י סבר דתפילין הוי מ"ע שלא הז"ג ומוכרחים לבא לשינוי דהש"ס דמצה ושמחה והקהל הוי ג' כתובים א"כ מוכח דאשה חייבת בשמחה. ואביי דאמר אשה בעלה משמחה היינו לשיטתי' דלדידי' מעיקרא ליתא לפירכת הש"ס וכנ"ל. אבל לדינא מוכח דלא כאביי : (שם סעיף י"ב) **דהא** שוי' וכו'. ע' במ"ל (פ"ט ה' ט"ו מהל' אישות) דאם חזר אח"כ ואמר שקר דברתי הואיל והעד מסייעו מותר וע"ש (בפ' ג' מהלכות יבום) שנראה שחזר בו וע' בבכור שור בחי' ליבמות פ"ח שכ' היכי דשוי' אנפשה חד"א דאסור אף בינו לב"ע לא יאכל אף שיודע בעצמו שהוא מותר וע"ש : (ש"ך סקל"ט) **בענין** שיכול לתקן דבריו. לענ"ד גם באמר תחילה לא שחטתי כלל אם אומר עתה ששהה ודרס מה בכך דבתחילה רצה להכחיש הכל [שלא יהיה אתרע ששחט שלא כהוגן ובפרט השוחט בשכר דיצטרך לשלם] ועתה רואה שעדים

באר היטב

ולכן רואה ערותו לא ישחוט לכתחלה דכה"ג אינו רשאי לברך. גם אסור לשחוט בגילוי ראש דכה"ג ג"כ אינו רשאי לברך : (לו) אסורה. הטעם איתא בש"ך משום דדמי לחשוד לאותו דבר וכתב עוד אפילו בלא חרם אסור כיון דהקהל פסלו שחיטת הכל : (לז) בראשונה. כתב הטורי זהב אין איסור אם שגג בדבר שלא ידע מהחרם : (לח) דאיסורא. וכתב הט"ז והש"ך דאינו נאמן במיגו שיכול לומר שהיא טריפה משום דהוי מיגו במקום עדים מ"מ אם הוא מתרץ דיבורו ואמר לא שחטתי כראוי נאמן : (לט) נאמן. וכתב בט"ז שאין

פתחי תשובה

משחיטה מכאן ולהבא כו' ע"ש] : **(טז)** [י"א ששחיטתו אסורה. עבה"ט. ועיין תב"ש ופמ"ג דאם לא פסלו בפירוש שחיטת הכל רק החרימו שלא ישחוט כו' ויש להתיר בשוגג ובהפ"מ אף במזיד הרי אבל אם פסלו בפי' אף בשוגג אסור דיש כח בקהל לזה ע"ש והנה בספר חות דעת המליא מדנפשיה דטעם האוסר מהא דאמר רבא תמורה ד' ע' כל מידי דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד ל"מ כו' דכאן יתוקן האיסור במאי דלא מהני ע"ש ועיין בס' בית יהודה מהגאון מהר"י לנדא ז"ל שכ' עליו דלפ"ז אף בשוגג ואף בהפ"מ ראוי לאסור שחיטתו לתקן האיסור אבל באמת טעמו ליתא ונסתר מדברי ת' הרא"ש שהביא הט"ז סי' רכ"ח ס"ק מ"ד והש"ך סי' ר"ל ע"ש. ועיין בתשובת ח"ס סי' ו' שנשאל נדון ב' שוחטים שנשבעו זל"ז שלא ישחוט אחד בגבול חבירו שלא להפסידו ועבר אחד מהם ושחט שם אי יש [illegible] ג"כ דברי החו"ד הנ"ל וגם מ"ש בספרו נה"מ סי' ר"ח והאריך לסתור דבריו בזה וגם האריך בכלל הלכה זו דאי עביד לא מהני ומסיק היוצא מדבריו [illegible] לא תעביד אי עביד לא מהני חוץ מאותן הענינים שאין גוף הדבר נעשה באיסור כמ"ש סמ"ע וש"ך סי' ר"ח. שנית בשבועה אפי' ליכא אלו התנאים [illegible] מלכו. חוץ מעד"ר ואפילו חרמי ציבור דחמירי טובא מ"מ קילי כיון דיש בידם לבטלם. ג' שבועה שלא למכור הוי סילוק כח מהדבר (ע' מג"א סי' שנ"ט [illegible] ידוע ומכרו שכבר אין לו היתר (עמש"ל סי' רל"ח ס"כ) אזי המקח בטל אבל אם יש לו היתר המקח קיים כיון שאפשר להתירו לא סילק כחו וא"כ בנ"ד שאינו [illegible] ושחט שחיטתו כשרה. ומ"מ יש להתיר שבועתו להצילו מעונש שבועה ואף דהכא אין לו היתר בלא דעת חבירו ולא יתרצה להתירו להסיג גבולו. עוד יש להמציא [illegible] הפעם שלא ישחוט בגבול חבירו ובזה יתירו לו שבועה הראשונה ואז תחול השניה נמצא שלא יוכל לשחוט עוד מפני שבועה שניה וגם ניצל מעונש שבועה [illegible] יכול לעכב שאין לו בו הפסד ע"ש ועיין עוד מענין זה דאי עביד ל"מ מ"ש בסי' ס"ח בנ"ל שם ובהתשובות שרמזתי לקמן סי' ר"ל ובסי' רס"ו סק"ח ובפ"ת [illegible] סי' קנ"ד ובסי' קמ"א סעיף ס' ע"ש] : **(יז)** אינו נאמן. עבה"ט ס"ק ל"ח וכתב התב"ש דה"ה אם יש לתלות שאומר לא שחטתיה שלא יקנינו להעובד כוכבים [illegible] שאומר לא שחטתי כלל והביא הפמ"ג וכתב שיש להחמיר אכן בשו"ת בית אברהם חלק יו"ד סי' י"ג השיג עליו והעלה דאין להחמיר בזה ע"ש : **(יח)** שויא [illegible] המלך פ"ט מה' אישות דין ט"ו שהביא דבתשובת מהר"י באסאן סימן פ' נסתפק בכ"מ שאמרו שויא אנפשיה חד"א אם מדין נדרי איסור נגעו בה ואע"פ שאינו [illegible] אולי החמירו בו חכמים כמו בנ"ש או אינו אלא מדין הודאת בע"ד. והר"ב מ"ץ ח"א סי' ס"ה פשיטא ליה מלתא דמדין נדרי איסור נגעו בה והוא ז"ל [illegible] הרשב"א הביאה הב"י באה"ע סימן מ"ה במי שטוען שקידש את האשה מבואר דאף היכא דלא שייך טעמא דנדרי איסור אפילו הכי אמרינן שויא אנפשיה [illegible] ע"ש. ועיין בנו"ב תניינא חלק אה"ע סוף סימן מ"ג כתב להחכם השואל שרצה לומר ג"כ דשויא אנפשיה חד"א הוא מטעם נדר וקונם וכתב דזהו טעות דאיזה [illegible] כאן או במה מתפיס ולדבריו אם יאמר אחד בשני בשבת שהיום שבת יהיה אסור במלאכה מטעם נדר ואם כדבריו איך אמר ר"ע לר' יהושע שילך אצל ר"ג [illegible] ולמה לא נימא דר"י שויא אנפשיה חד"א מטעם נדר (ומיהו י"ל כמו שחילקו הפוסקים לקמן סי' רי"ד לענין דברים המותרים כו' דאם נוהגים איסור [illegible] מן הדין לא הוי כאילו קבלו עליהם בנדר) א"ו מה דאמרינן שויא אנפשיה חד"א הוא מטעם דאדם נאמן ע"ע יותר ממאה עדים ולכך בדבר שא"א כגון שאומר [illegible] הוא יו"כ לא אמרינן שויא חד"א עכ"ל. [ועיין בתשובת חתם סופר סי' קפ"ה מ"ש בזה] ועיין פמ"ג שהאריך בדינים אלו : **(יט)** שהוא טרפה. (עיין בתשובת [illegible] בשוחט שהוציא ידו מריאה של גדי ואמר טריפה ואח"ז בא שם מומחה גדול והכשיר אותה ועתה מתנצל הראשון שמה שאמר טריפה הוא משום שאירע לו [illegible] להעביר השוחט ההוא ע"ש) : **(כ)** נאמן. בגליון יו"ד של הגאון מהר"ר יעקב ברלין ז"ל כתב ואם מתחלה אמר כשירה ואח"כ אמר שהיא טריפה אינו נאמן [illegible] דבריו עיין בתשובת בשו"י ח"א סי' מ"ד ע"כ. ועיינתי בבשו"י שם וראיתי שכתב לסייע דאף אם מתחלה כשאמר כשירה לקח ממנה בשר ומכר לאחרים אפ"ה [illegible] ולא אמרינן בזה אין אדם משים עצמו רשע אלא בזה דוקא היכא שנותן אמתלא גמורה אבל אם אין האמתלא ברורה כל כך לא מהימן כיון שעשה מעשה [illegible] אי מהימן ליה אסור אף אם אינו אומר אמתלא כלל ואפשר דאפילו אם אומר איני מאמינך אלא שמאמין לו בלבו ע"ש ועי' בבו"ת ד"ש סי' קכ"ב הובא בבה"ט ס"ק כ"ה כתב ג"כ דאם מתחלה אמר כשירה ואח"כ אמר טרפה נאמן אם נתן אמתלא מק"ו מהיכא שאומר טריפה ואח"כ נותן אמתלא ע"ש :

גליון מהרש"א

(סעיף י"א ה"ע) **ושחט** אחר. שוחט שנשבע שלא לשחוט לאחרים אינו יכול לבדוק הסכין לאחרים שישחטו לאחרים באר היטב לקמן סוף סימן רי"ח בשם בה"ג ורא"ח : (שם) **י"א ששחיטתו** אסורה. נ"ל דאין לפשוט מהכא דלא כסמ"ע סי' ר"ח סק"ג דגם באיסור שבועה מלבו שייך אי עביד ל"מ אלא כהתוס' דאל"כ מ"מ שכתב יש אומרים והו דגם הי"א [illegible] שנתן והן בש"ך כאן ת"ל דאעל"מ. די"ל הרא"ש לשיטתי' כלל ז' ס"ד דבחרם הקהל כיון דיכולים לבטלו לא שייך אעל"מ. ולפ"ז בנשבע (ועב"פ בנשבע עד"ר) שלא לשחוט י"ל דשייך אעל"מ [illegible] שחיטתו פסולה : (סעיף י"ב כ"ע) **דהא** שוי' אנפשי' חתיכא דאיסורא. [illegible] אלו והם מכחישים כיון דאין דבר שבערוה פחות משנים לא נאסרה לדעת תשב"ץ בתשובה : (סעיף י"ג ע"ב ר"ח) וק"ל דהא כתב שם בשם רמב"ן. ובש"ע לקמן ס' קפ"ה ס"ג : (שם) **באחר** שרמ"א הניחו בצ"ע. עיין

מא *) [מב] עד אחד (מ) בהכחשה (כג) לאו כלום [מג] והעד עצמו מותר לאכול מכאן ולהבא ומכ"מ הכל לפי מה (כא) שהוא (מא) אדם :

ב אם שחיטת עובד כוכבים ומומר כשרה

זבו י"א סעיפים :

א (א) א שחיטת עובד כוכבים (א) (א) נבילה א [א] ב אפי' הוא (ב) קטן ב (ב) ואפי' אינו עובד עבודת כוכבים ג (כגון גר (ג) תושב טור) [ב] ואפילו אחרים רואין אותו :

ב [ג] ג מומר אוכל נבילות (ב) לתיאבון ד ישראל

שפתי כהן

מא עד א' בהכחשה לאו כלום הוא. פי' ואותה השחיטה עצמה מותרת לשאר בני אדם אבל לא להעד דשויה אנפשיה חתיכה דאיסורא אבל מכאן ולהבא שחיטתו מותרת אפילו להעד דלא שייך לומר דשויה אנפשיה חתיכה דאיסורא במכאן ולהבא דדוקא גבי י"נ דאם נתנסך היין כדברי העד שוב אין לו תקנה אמרינן (לקמן סי' קכ"ז) דשויה אנפשיה חד"א אבל הכא לא שייך למימר הכי דהא אפילו אם יהיה כדברי העד מ"מ אין מוחלט ליפסל עולמית בשביל כך ולכל הפחות אם ילבש שחורים ויעשה תשובה המוטלת עליו חוזר הוא לכשרותו וממילא דלא שויה אנפשי' חד"א בעדותו כלל כיון דהדבר תלוי במחשבת השוחט אם להרע אם להיטיב במכאן ולהבא עכ"ל מהרי"ק והוא דעת המחבר אבל בתשו' בן לב ומהרש"ל פ"ק דחולין סימן ט' והב"ח פסקו דאותה שחיטה עצמה אסורה לכל אדם ועי"ל סי' קכ"ז ס"ק י"ג כהאריך זה באריכה על נכון ועי"ל סי' ב' ס"ק י"א :

ב א אפילו הוא קטן. די"ל דאין מחשבתו לעבודת כוכבים ואפי' יודע לאמן ידיו והוא מומחה דבכה"ג בקטן ישראל כשר בעובד כוכבים הוי נבלה : **ב** ואפי' אינו עובד עבודת כוכבים כו'. נלפע"ד דשחיטתו נבלה מדאורייתא לכ"ע וכדאיתא בתוספתא בהדיא וכדמשמע נמי מדברי התוס' והרא"ש דלקמן ס"ק ט"ז וכן מוכח נמי להדיא מדברי הרמב"ם פ"ד מה"ש הנדפס עם הכ"מ וז"ל עובד כוכבים ששחט כו' שחיטתו נבלה ולוקה על אכילתו מן התורה שנא' וקרא לך ואכלת מזבחו מאחר שהזהירה תורה שמא יאכל מזבחו אתה למד שזבחו אסו' וגדר גדול גדרו בדבר שאפי' כותי שאינו עובד כוכבים. שחיטתו נבלה. עכ"ל משמע להדיא דדוקא שחיטת כותי שאינו עובד כוכבים הוא דהוי מדרבנן כדאיתא פ"ק דחולין שחכמים גזרו על הכותים אפילו שאינן עובדי כוכבים משום שפעם אחת מצאו להם דמות יונה שהיו עובדים אותה אבל שחיטת עובד כוכבי' אפי' אינו עובד עבודת כוכבים אסור מדאורייתא ובב"י וכ"מ כתב דהרמב"ם סובר דעובד כוכבים ממש שאינו עובד עבודת כוכבים שחיטתו אינה אסורה אלא מדרבנן ואחריו נמשכו סב"ה ול"ח דף קל"ד ובאמת כתבו כן לפי ספרי הרמב"ם שנדפסו בוויניציאה שנת ש"י והועתקה נוסחא זו בכל בו אבל בספרי הוכחתי בכמה הוכחו' שנוסחא מוטעת היא והנוסחא האמתית היא הנוסחא הנזכרת וכן נמצא בנוסחאות ספרי הרמב"ם הישנים גם נלפע"ד מן הש"ס (ד' ה' ע"א) גבי מכם ולא כלכם להוציא את המומר דאפילו ישראל מומר לכל התורה חוץ מעבודת כוכבים ושבת שחיטתו אסורה מן התורה כ"ש עובד כוכבים שאינו עובד עבודת כוכבים וכן משמע מדברי הרמב"ם ספ"ב מהל' שאר אבות הטומאה כדפי' עי"ש בדפוס שעם הכ"מ והכ"מ שם הלך לפי שטתו בכאן ולכן נכנס בדוחק ליישב ההוספה להרמב"ם קצרתי ודוק. ודין מחשבת עובד כוכבים לעבודת כוכבים עיין בסי' ד' ובמ"ש שם : **ג** כגון גר תושב. היינו שקבל עליו ז' מצות כמ"ש הטו"ו בסי' קכ"ד ס"ב : **ד** ישראל בודק כו'. הטעם דלא שביק היתירא ואכיל איסורא ולכך כשבודק סכין ונותן

טורי זהב

(כג) לאו כלום הוא. שם במהרי"ק טעם לזה דכ"מ שהאמינה תורה לעד א' הוה כשנים כדאיתא פ"ב דכתובות וה"נ האמינה תורה להשוחט שיהיה נאמן כשנים ורש"ל פ"ק דחולין דף ט' כתב ע"ז אבל אני כתבתי בתשובה רבה כדברי הריטב"א שמביא ב"י דדוקא בעדות אשה אמרי' שהוא כשנים אבל בשאר איסורים הוה כאחד לגבי חד בהכחשה ובהמה בחייה בחזקת איסור עומדת ע"כ בהמה זו שהעיד העד עליה אסורה לכל ישראל עכ"ל וכ"פ מו"ח ז"ל וכתב שכן פסק בבן לב :

ב (א) שחיטת עובד כוכבים נבילה. הרמב"ם פי' הטעם שנא' וקרא לך ואכלת מזבחו מאחר שהזהיר שמא יאכל מזבחו אתה למד שזבחו אסור וכתב הרא"ש ע"ז ואינם דברים של טעם שהזהיר כשיקרא אותו שלא יאכל ממה שזובח בתוך ביתו אלא הטעם דכתיב וזבחת ואכלת אותו שהוא בר זביחה אכול מזבחו ונראה לכאורה כ"מ בין הטעמים לענין ישראל שאינו מומר להכעיס ולא לתיאבון רק שאינו חושש בזביחה שלהרמב"ם אין איסור בזה כשאחרים רואין שהשתא שפיר שלא הקפידה תורה אלא על זבח שזובח אחד מן העמים דבזה לא מהני אחרים רואין אבל להרא"ש כל שאינו בר זביחה דהיינו שאינו חושש בהלכות שחיטה לא מהני אפי' כשהוא ישראל לא מהני אחרים רואין וכבר כתב בסי' זה לקמן דיש מחלוקת בדין זה בין הרא"ש להר"ן דהר"ן מכשיר בזה באחרים רואין וקי"ל כהרא"ש דאוסר וכמ"ש בהגה"ה בסי' זה סעיף ה' אבל א"א לומר כן דהרי הרשב"א מביא פי' ר"י שהוא כהרא"ש כמ"ש ב"י ואפ"ה מכשיר במומר להכעיס באחרים רואים אלא ע"כ דגם הוא מיקרי בר זביחה כיון שעכ"פ נצטווה בזביחה ונראה דכ"מ בין פי' רמב"ם לר"י ורא"ש דלרמב"ם הוה גר תושב מותר כיון שיצא מכלל העמים ואע"ג דכתב הטור בשם הרמב"ם אסור בגר תושב היינו מדרבנן כמ"ש ב"י דגדר גדרו אבל לרא"ש ור"י אסור בגר תושב אפי' מן התורה: (ב) לתיאבון. כי לא משכח כשר אכיל נבילות ע"כ מהני בדיקת סכין כיון שנתונה בידו שוחט שפיר דכל כמה דמשכח היתירא

לא

באר הגולה

א משנה חולין דף י"ג ב רמב"ם בפ"ד מה"ש וכן פירש"י שם במשנה ג מימרא דרבא חולין דף ג' דלא שביק היתרא ואכיל איסורא ואפילו לא אכל ממנו דחיים אלפני

דגול מרבבה

*) מחבר עד א' כו'. הנה רוב האחרונים חלקו ואסרו הבהמה ונלע"ד שגם הם לא נחלקו אלא אם לפי דברי המכחיש היתה השחיטה שלא כהוגן ממש והיתה אסורה מן התורה אבל אם גם לפי דברי המכחיש הית' שלא כהוגן משו' חומרא כגון שהיה פחות מכשיעור שהיי' או שהי' בסוף השחיטה שכבר נשחטו רוב הסימנים וכדומה לזה ודאי השוחט נאמן. ועוד נלע"ד לחלק בין אם זה שמכחישו אומר שחטת שלא כהוגן א"כ הוא מעיד על הבהמה זו שלא נשחטה כדת יש להחמיר אבל אם השוחט אומר בשעה פלונית שחטתי בהמה זו ועד אחד מכחישו ואומר לא שחטת בהמה זו כי כל שעה פלונית לא זזה ידי מידך הראשון נאמן כי על גוף השחיטה לא הוכחש ואולי שחטה אחר או הוא בשעה אחרת ואף שהוא אומר ששחטה בשעה זו ועל זה הוכחש מ"מ המכחיש אינו רק אחד ועל גוף השחיטה הוא חשוב כשנים ובזה נדחה מה שרצה הש"ך (בסי' קכז ס"ק יד) להביא ראיה לדברי המחבר כאן שהם דברי מהרי"ק מדברי הרא"ש פרק הנזקין בי"ד חלוקי דינין מדין וי"ו ומדברי המרדכי פרק האשה רבה ולפי מ"ש אין משם ראיה דשם מכחישו שלא נתקן הטבל כלל ואינו אומר שנתקן שלא כהוגן וגם לא שייך שם שלא כהוגן שאפילו נתקן שלא כהוגן יכול לחזור לתקנו כהוגן משא"כ בשחיטה :

יד אפרים

באמתלא ועיין בתשובה ס"ס א' באורך בדין זה) : (סעיף יד) הכל לפ"מ שהוא אדם. עבה"ט וכתב בדגול מרבבה דאף להאחרונים דוקא בדלא כהוגן ממש שאסורה מה"ת אבל אם לדברי המכחיש היתה שלא כהוגן משום חומרא כגון בפחות משיעור או שהייה במיעוט בתרא השוחט נאמן וגם יש לחלק באומר שחטתי שלא כהוגן ובין אם מכחישו במה שאומר ששחט בשעה פלונית והעד אומר שלא שחט בהמה זו כי לא זזה כו' השוחט נאמן דעל גוף השחיט' נאמן כשנים ע"ש : וכתב בתפארת צבי סי' ע"ב באשה שאמרה שהשוחט שחט לה עוף והשוחט מכחישה אם העוף של האשה אין השוחט נאמן להכחישה ואם העוף של אחר אע"ג דהאשה באתה תחלה ואמרה שנשחט בכשרות מ"מ יש להשוחט מיגו שהיה אומר שלא שחט הרוב והיה נאמן כיון שזה שאמר שהוא מסר לה בחזקת כשר אינו כ"א על פיו. ובכה"ג כתב באה"ע לדברי הרמב"ן בעד מפי עד והראשון מכחיש הראשון נאמן. ומזה

גליון מהרש"א

ש"ע חו"מ ס' פ"ה סעיף ג' בהגה"ה ועי' ש"ך ס' קפ"ה ס"ק ה' ועי' מ"ש שם הגאון ר' יהונתן דדוקא לענין שוי' אנפשיה חד"א כהאי במעשה לא מועיל אמתלא אבל לגבי אחרים מועיל וכאן מיירי רק לענין אחרים גם כ' דשם רק אחר הוסת ע"ש : (סעיף י"ד ש"ע) עד אחד בהכחשה ולא כלום. עיין ב"ש ס"ק ע"ח ס"ק י"א : (ש"ך ס"ק מ"א) אבל מכאן ולהבא שחיטתו מותרת אף להעד. עיין במל"מ פ"א מה' שחיטה דין כ"ו עי' שבת פ' כל הכלים קכ"ד ב' גלית אדעתך דכרבה סבירא לך לכ"ע שרי ולדידך אסור וכ"ה בעבודת כוכבים דף כ"ח ב' : (ס"ב סעיף א' ש"ע) שחיטת עובד כוכבים נבילה. אבל קטן מקרי בר זביחה ש"ך ס"א ס"ק כ"ז : (סעיף ג' ש"ע) ישראל

חידושי רע"ק

מעידים ששוחט אומר האמת ששהה ודרס. וע' בלשון הרשב"א שבב"י דאפשר לכוון כן בדבריו לדינא : (ש"ך ס"ק מ"א) **דהא** אפי' יהיה כדברי העד. ע' במ"ל (פ"ב הכ"ו מהל' שחיטה): (ט"ז סקכ"ג) **בהאשה** רבה. כדברי הריטב"א בתוס' כריתות (דף י"ג ע"ב) מבואר דלא ס"ל כהריטב"א ועי' במהרי"ק שכתב עוד טעם דמיד ששחט הוא בחזקת שחוט כדינו וכמו דמתירים במומר מה"ת ואין ע"א נאמן לאסור : (בה"ד בסוף) **שכן** פסק בבן לב'. ח"א סימן נ"ה ועי' בתשו' לחם רב סי' רכ"ט :

(סימן ב' ש"ך סק"ג) **דאפי'** ישראל מומר לכה"ת חוץ מעבודת כוכבים ושבת שחיטתו אסורה מה"ת. לענ"ד אם יהיה זה הכרח מסוגיין יקשה מזה לשיטת הרשב"א דמומר אוכל נבילות להכעים שחיטתו כשירה וכן להר"ן באינו חושש לזבוח וע"כ דמקרי בר זביחה כיון שמצווה על כך א"כ מומר לכל התורה או מומר לעבודת כוכבים אמאי אסור מה"ת מה בכך דהוי כעובד כוכבים עובד כוכבים עצמו אם היה בר זביחה היה שחיטתו כשירה והא מומר מקרי בר זביחה כיון דמצווה בכך. ומה הפרש בין מומר לכה"ת ובין מומר לאכול נבילות להכעים אלא ודאי דהוא רק דרבנן והש"ס דמותיב לרב ענן מברייתא היינו כיון דאין מקבלים מן התורה קרבן ממומר לכה"ת וכן במומר לעבודת כוכבים א"כ מוכח

ביאור הגר"א

[מב] ע"א בהכחשה כו'. כמ"ש ברפ"י דיבמות ופ"ג דקדושין (ס"ה ב') ורפ"ג דכריתות : [מג] והעד עצמו כו'. דאף בודאי שחט שלא כהוגן לא אמרינן אלא דמעבירין אותו אבל שחיטתו אינה נפסלת כמ"ש בסימן ב' ס"ב בהג"ה והוא מדברי מהרי"ק כאן ואף שמהרי"ק לא כ"כ אלא שמא עשה תשובה אין נראין דבריו (עפר"ח) : [א] אפילו כו' ואפילו אינו כו'. דהא סתמא קתני. וכ"ז לשון הרמב"ם והוצרך לזה לשיטתו שכתב הטעם שנאמר וקרא לך ואכלת מזבחו ש"מ שזבחו אסור ולא נלמד משם אלא לעובד עבודת כוכבים לפיכך הוצרך לזה שאסרוהו בכ"ע אבל ר"י כ' משום שנא' וזבחת ואכלת אותו שהוא בר זביחה אכול מזבחו וכן הוא בתוספתא ריש מכילתין להדיא וא"צ לכ"ז ועס"ה בהג"ה ששם כ' כדברי ר"י : (ליקוט) אפילו כו' ואפילו כו'. כמו ביי"נ כמש"ל סימן קכ"ד ס"א ופ"ב ועבע"ז כ"ט ב' ולהרמב"ם משום ואכלת מזבחו וה"ה כאן כמו בסתם יינם ולר"י א"צ לכל זה (ע"כ) : [ב] ואפילו אחרים כו'. כנ"ל לשני הטעמים וגם מדקתני בסתמי' וכולן ששחטו כו' ואח"כ תני שחיטת עובד כוכבים כו' משמע בכל ענין : (ליקוט) ואפילו אחרים כו'. ג' ב' ועתוס' שם ד"ה קסבר כו' (ע"כ) : (סעיף ב') [ג] (ליקוט) מומר כו'. כרבא ואע"ג דאביי פליג עליה הלכה כרבא וגם רב אשי ס"ל כוותיה ותניא דמסייע ליה וגם ברייתא דהכל שוחטין ע"כ כוותיה

פתחי תשובה

(כא) שהוא אדם. עבה"ט שהאחרונים חלקו ע"ז ואסרו הבהמה [ועיין בת' מ"י סי' ט'] ועיין בדגמ"ר שכתב שגם הם לא נחלקו אלא אם לפי דברי המכחיש השחיטה אסורה מה"ת אבל אם גם לפ"ד המכחיש היתה שלא כהוגן משום חומרא כגון שהיה פחות מכשיעור או במיעוט בתרא וכדומה לזה שוחט נאמן. עוד נראה לו לחלק בין אם זה שמכחישו אומר שחטת שלא כהוגן א"כ הוא מעיד על הבהמה זו שנשחטה שלא כד"ת יש להחמיר אבל אם השוחט אומר בשעה פלונית שחטתי בהמה זו ועד אחד מכחישו ואומר לא שחטת בהמה זו כי כל שעה פלונית לא זזה ידי מידך הראשון נאמן ע"ש. ועיין בשאלות יעב"ץ ח"ב סימן קמ"ד מ"ש בענין זה. ועיין בשו"ת שיבת ציון סי' כ"ג בשוחט שנפל למשכב ולאחר הכביד חליו שלח לקרוא את הרב ואמר לו שרוצה להתוודות על חטאיו ואיש לא היה עמהם בחדר ואמר השוחט דרך ווידוי שבנעוריו נכשל בביאות אסורות וסמוך לחליו מצא ה' פעמים הסכין פגום אחר שחיטה והכשיר ולאשר שמע הרב דבר זה בדק אותו אם הוא שפוי בדעת וראה שדעתו מיושבת עליו והלך הרב והטריף כל כלי ראשון של בעלי בתים אשר לא ימלט שום אחד מהם שלא קנה מבהמות האלה ובתוך יומים עמד השוחט מחליו ורוח אחרת עמו ומכחיש את הרב ואומר לא פעלתי און ולא התודה כלל ומעולם לא מצא הסכין פגום אחר שחיטה. והנה יש בזה ב' בחינות. א' אם השוחט היה נאמן במה שהודה ואפילו אם היה נאמן אכתי כיון דליכא עדים בדבר רק הרב. והשוחט מכחישו אם הרב נאמן. וכתב דלכאורה נראה דאין השוחט נאמן במה שהודה כיון שהוציא הבהמות מת"י בחזקת כשרות והיה נאמן ע"ז כשנים ושוב מה שחזר בעת חליו ואמר שמצא פגימות אח"ש לא הוי רק ע"א דעלמא ואינו נאמן וי"ל אפי' לדעת מהרש"ל ומהריב"ל והאחרונים שחלקו על מהרי"ק וש"ע וס"ל דלא אמרינן באיסור כ"מ שהאמינו עד אחד ה"ה כשנים ושחיטה זו אסורה היינו דווקא אם באים שניהם כאחד או שהעד האוסר בא מקודם אבל כשהשוחט המתיר בא מקודם ונתקבלו דבריו לכ"ע אין ממש בדברי העד הבא אחר כך לומר שלא שחט כראוי ואם כן בנ"ד כיון שכבר נתקבלו דבריו הראשונים שנשחטו כראוי שוב אינו נאמן אמנם באמת הא ליתא והדרבה גרע טפי מנדון של מהרי"ק דשם השוחט עומד בדבורו ויש לנו עדיין עדותו הנחשב כשנים ואין ביד אחד להכחיש אותו משא"כ בנ"ד שהשוחט בעצמו חוזר בו ועוד דיש רגלים לדבר להאמין לדבריו האחרונים הואיל והתוודה זה בחליו ואמר דרך תשובה וגם אין אדם מע"ר לא שייך בזה. ע"כ יפה עשה הרב שאסר כל כ"ר הבלוע מבשר זה. ולענין אם הרב נאמן נגד השוחט העלה דנאמן אף לדעת הש"ע דע"א בהכחשה לאו כלום הוא היינו דוקא בע"א דעלמא אבל הרב שנתמנה מקהל להשגיח על כל דבר איסור והיתר ובנדון על השוחט פשיטא דנאמן ע"ש [ועיין בתשובת חתם סופר סי' ד' שאלה כזו ממש אלא דשם לא נזכר שהשוחט אחר שעמד מחליו רוח אחרת עמו ורק נשאל אם להאמין את השוחט הואיל ואמר דרך ווידוי אי לא נאמין ומה יהיה דין הבשר והשומן וגם הכלים. והעלה דודאי השוחט נאמן כיון שאמרו דרך ווידוי ומכ"ש שאמר כן בשעת חליו שסבר שהולך למות דאין אדם מכזב בשעת מיתה כדקי"ל ס"פ גט פשוט ובח"מ סימן פ"א ס"ב. אמנם בכל זאת לא נחשד אלא במה שאמר שהקיל בפגימה אחר שחיטה אבל לא נחשד ששחט בתחלה בסכין פגום וכיון שכן וכל הסכינים הן בחזקת בדוקים א"כ אעפ"י שאמר שכמה פעמים מצא סכינו פגום אח"ש עכ"פ מיעוטא הוא שימצא סכין בדוק פגום אח"ש וא"כ יש להקל בבשר ושומן שנשאר ולומר מרובא פריש ודהיתרא הוא וכיון דפגימה דלאחר שחיטה בלא"ה כעין ס"ס הוא והכא איכא נמי רובא דהיתרא ע"כ אי איכא הפ"מ למכור לעובד כוכבים יש להקל ואיהו בעל נפש יחוש לעצמו. אמנם הכלים דבודאי נתבשל בהם איסור דהרי כל בהמה נתחלקה לכמה בני אדם וכמה פעמים נמצא סכינו פגום ולא ימלט שנזדמן בבית כל א' פ"א חתיכה דאיסורא ע"כ יש להטריף כל כלי ראשון וגם כל כלי שני את שאפשר בהגעלה יגעילו וכלי חרס דכ"ש ישברו מעל"ע (עמש"ל סי' צ"ד סק"ז בשמו) ולענין התלומין יראה להקל מעל בעלי התשובה ומ"מ מכאן ואילך לא ישחוט בלי עומד ע"ג זמן רב עד שיפורסם לדקתו בבירור גמור ע"ש ועמש"ל סק"ו ולקמן סימן ב' ס"ק ס"ח ודו"ק] :

ב (א) נבילה. עט"ז שהביא ב' טעמים לזה ועיין בתשובת ב"ש אהרן חי"ד סי' ה' : (ב) ואפילו אינו עובד עבודת כוכבים. [עש"ך סק"ב ועיין בתשובת ח"ס סי' א' מ"ש בזה] :

באר היטב

להקל בפסק זה מאחר שרמ"א בד"מ הניח דין זה בצ"ע : (מ) בהכחשה. פי' ואותה שחיטה עצמה מותרת לשאר בני אדם אבל לא להעד דשוי' אנפשי' חתיכה דאסורא. אבל מכאן ולהבא שחיטתו מותרת אפי' להעד. ש"ך : (מא) אדם. אבל בש"ך ובט"ז כתבו בשם מהרש"ל ובשם תשובה בן לב דלא אמרינן עד אחד בהכחשה לאו כלום אלא בעדות אשה אבל בשאר איסורים הוי כאחד לגבי חד בהכחשה ובהמה בחייה בחזקת איסור עומדת ע"כ בהמה זו אסורה לכל ישראל וכ"כ בב"ח ובבן לב ומהרש"ל :

ב (א) נבלה. ומותרת בהנאה. ב"י : (ב) קטן. וכתב הש"ך אפילו יודע לאמן את ידיו והוא מומחה : (ג) תושב. היינו שקיבל עליו ז' מצות כמ"ש הטור סי' קכ"ד. וכ' בש"ך דלכ"ע הוי נבילה מדאורייתא ודין מחשבת

* בודק (ד) סכין ונותן לו ומותר לאכול (ה) משחיטתו ה [ד] ד אפי' ישחוט בינו לבין (ו) עצמו (ג) ו [ה] ה והוא שיודעין בו שיודע הלכות (ז) שחיטה ו ואם לא בדק לו סכין תחלה (ג) אסור לאכול משחיטתו ז עד שיבדקנו (ח) בסוף ח [ו] ז ואין ליתן לו לכתחילה לשחוט ט [ז] אפי' כשר עומד על גביו י בלי שיבדוק

טורי זהב

לא אכיל איסורא אלא דלא טרח לאהדורי בתר סכין יפה אם זו פגומה וכ' ב"י בשם רבינו ירוחם די"א כיון שיבדוק לו סכין קודם שחיטה שא"צ לבדקו אחר שחיטה והגאונים כתבו שלכתחלה צריך לבדקו ג"כ אחר שחיטה וכן עיקר ובעל העיטור כתב בדק סכין קודם שחיטה א"צ לבדוק אחר שחיטה כו' וכן משמע מפשט לשון הפוסקים ומבואר בדברי רשב"א שכתב וז"ל ישראל מומר לתיאבון בנבילות ששוחט בינו לבין עצמו כו' עכ"ל *ונראה לי דכשהסכין לפניו תכף אחר השחיטה כ"ע ל"פ דצריך בדיקה דלא עדיף מישראל כשר דצריך בדיקה אחר השחיטה וזה פשוט דבדיקת מומר זה לא מיקרי בדיקה אלא כי פליגי באם נותן לו הסכין יפה והוא הולך ביחידות למקום אחר ושם ישחוט באופן שלא יבא הסכין עוד לפניו דהמכשירים ס"ל דהא גם בישראל כשר ששחט ונאבד הסכין כשר דמוקמינן הסכין אחזקתו הראשונה שהיה בדוק וכל כמה דלא הוה ריעותא לפניו בסכין אחר השחיטה אמרינן דלא אירע לו שום פסול ואע"פ דכאן עושין כן לכתחלה מ"מ הוה כדיעבד מאחר שהוא הולך לשחוט במקום אחר וכן ראיתי במשמרת הבית לרשב"א בזה דא"צ להמתין עליו עד שיביא הסכין אחר השחיטה ומשמע מדברי ב"י וכן כאן בש"ע דקי"ל להקל בזה ולפי זה מיושב נמי מה דקשה למה הוצרכו לפסוק לכתחלה לא יסמכו על הבדיק' דבסוף דהא גם בישראל כשר אסור לעשות כן ולפי מ"ש ניחא דה"א דכאן הוה כדיעבד היכא דאין לנו תחלה סכין בדוק ליתן לו קודם השחיטה ואנו אומרים לו זיל שחוט בסכין שלך ותביא אותו אלינו קמ"ל : (ג) והוא שיודעין בו כו'. דבזה לא אמרינן רוב מצויין אצל שחיטה מומחין דבישראל

שפתי כהן

לו מותר אפילו לכתחלה דכיון שיש סכין יפה בידו ודאי ישחוט בזה ומסתמא ישחוט יפה ולא ישהה ולא ידרוס ופסק ב"י דכשבדק הסכין קודם שחיטה א"צ לבדקו אחר השחיטה אפילו לכתחלה ואחריו נמשך הע"ז וכ"פ מהרש"ל סי' ו' ואפילו לפי דבריהם היינו טעמא דאמרי' שמסתמא בדקו ומצאו יפה אבל אי ידעינן בודאי שלא בדקו לאחר שחיטה צריך לבדוק לכתחלה דלא עדיף מישראל כשר דצריך לבדוק לכתחל' גם לאחר שחיטה כדלקמן סי' י"ח אבל רבי' ירוחם כ' בשם הגאוני' והסכים כן וכן משמע דעת הר"ן דיש לבדוק הסכין לאחר שחיטה גם כן לכתחלה דחיישינן שמא בעור נפגם דכל מאי דאפשר למיבדק בדקינן וכדלעיל סי' א' ס"ב בהג"ה וכ"פ הב"ח אבל בדיעבד פשיטא דכשר אף אם לא בדק לאחר שחיטה דלא גרע מנאבד הסכין לאחר שחיטה דכשר כדלקמן סי' י"ח דכיון דבדקו קודם שחיטה מוקמינן ליה אחזקתיה : **ה** אפילו ישחוט כו'. לשון הטור ואפילו לא יאכל הוא ממנו תחלה ע"כ כלו' דל"ת אע"פ שנתנו לו הסכין בדוק עשאהו פגום או עשה שאר מיני טריפות כדי להכשיל והוא לא יאכל אלא אלפני עור ל"ת מכשול לא עבר כמ"ש הפוסקים : **ו** והוא שיודעין כו'. דאל"כ לא אמרי' ביה רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן ואפילו דיעבד כשאינו ידוע בבירור שהוא מומחה ונראה שצריך לבדקו תחלה קודם שחיטה אם הוא מומחה ואין ליתן לו על סמך שיבדקנו אחר שחיטה דומיא דסכין דבסמוך : **ז** עד שיבדקנו בסוף. ואז הוא נאמן לומר שבסכין זה שחט ולא חיישינן שמא בסכין פגומה שחט ולאחר שחיטה נזדמן לו זה ודוקא בשעה או בשתים שלא היה לו פנאי ללכת לדרכו ולמלאכה אחרת בשוק אבל כשהי' לו פנאי יום או יומים בזה אין סומכין עליו ואף בשעה או בשתים יש להחמיר אבל אם באנו בגמר שחיטה או שהיו לפניו ב' וג' בהמות שחוטות ועדיין הוא שוחט והולך כיון שהוא מתעסק עדיין בשחיטה וסכינו בידו אמרינן בודאי בזו שבידו שחט הכל כל זה מחדושי הרשב"א דף ה' ע"א ומייתו ב"י : **ח** ואין ליתן לו לכתחלה כו'. הטעם דהא אלו שכח ולא בדק הסכין לא בתחלה ולא בסוף איסורא קאכיל חיישינן שמא ישכח ולא יבדוק אחר השחיטה ויאכל משחיטתו משא"כ לעיל ר"ס א' דמותר ליתן לו לכתחלה לשחוט על סמך שיבדקנו בסוף דהתם אפי' אם לא יבדקנו בסוף לאו איסורא קאכיל דרוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן כ"כ הפוסקים והר"ן כתב דהכא חיישינן שמא יחשבו הרואים שאין אנו צריכין לבדיקתו וימסרו לו ולא יבדקו אחריו וכתב הב"ח ולפי דעתי ירא' דאפילו בדק הסכין בינו לבין עצמו לא יתננו לו בפני הרואים אא"כ יחזור ויבדקנו בפניהם וראוי להחמיר כדבריו בזה עכ"ל ונראה דה"ה אם אומר בפני הרואים בדקתי סכין זה מותר ליתן לו : **ט** אפילו כשר עע"ג. דישראל מומר לא מירתת כי הוא סבור שלא יבדקנו אחריו לפי שמחזיק עצמו בישראל : **י** בלי שיבדוק לו כו', לקמן סי' י"ח כתב דאפילו ישראל כשר כששוחט צריך לבדוק הסכין בתחילה קודם

ביאור הגר"א

דרב ענן איתותב . ת"ה (ע"ב) : [ד] אפילו ישחוט כו' . תוס' שם ד"ה בודק מדאמר האי שריותא גבי כותי ולא במומר ע"ש ובגמ' שם וכולן ששחטו מ' אלא דלא בדק כו' וערש"י ד"ה ליבדקיה וד"ה שוחט לכתחילה כו' : [ה] והוא שיודעין כו' . דביה ל"ל רוב מצויין כו' . ר"ן ומרדכי ות"ה ובד"ה : (ליקוט) והוא שיודעין כו' . דהא דאמרינן רוב מצויין כו' ר"ל דאי לאו הכי לא הוי שחיט אלא נותן לאחר משא"כ זה שאוכל נבילות לתיאבון (ע"ב) : [ו] ואין ליתן כו' על סמך כו' . תוס' שם בא"ד ובגמ' שם אבל לא בדק לא ישחוט ואם כו' דוקא דיעבד : [ז] אפי' כשר כו' . תוס' בא"ד ובגמ' שם ואי דליתיה לסכין כו' והמחבר הרכיב ביחד ואין כו' אפילו כו' ובטור כתב כ"א לבד כדברי התוס' אלא שהמחבר למד מדברי תוס' ורא"ש שם שכתבו הטעם כיון דבדיעבד אסור אין ליתן כו' וה"ה בכה"ג דכשר עע"ג כיון דאסור בדיעבד כמש"ש ואי דליתיה

הדושי רע"ק

דמה"ת מומר לע"א כמומר לכה"ת וכיון דרב ענן אמר רק מומר לע"א דמותר לאכול דמשמע אבל במומר לכה"ת אסור עכ"פ מדרבנן ממילא גם מומר לע"א ליתסר כיון דהוי כמומר לכה"ת לענין קרבן בדאורייתא ה"נ בשחיטה לענין דרבנן : (סעיף ג) **ומותר** לאכול משחיטתו . ע' ברשב"א ור"ן שכתבו דמה דלא חיישינן שמא לא נשחטו רוב סימנים היינו דרוב הרוצים לשחוט שחיטה כשירה שוחטים רוב הסימנים ומיד אחר השחיטה בודקים ואם רואה שלא נשחטו רובם חוזר וגומר שחיטתו מיד דוהו לא מקרי טירחה עיי"ש ויש לדון לדידן דאוסרי' שהייה כ"ש א"כ ניחוש שמא לא נשחט תחלה הרוב והוצרך לבדוק בסימנים ומצא באמת שלא נשחט הרוב וממילא אף שאח"כ גמר לשחוט הרוב מ"מ הוי שהייה משהו וצ"ל דוקא אם ידעי' דשהה משהו אוסרים דחיישי' לומר דא"א בקיאים בשיעור שהייה אבל כיון דבאמת עפ"י רוב נשחטו מיד רוב הסימנים אלא דבלא בדקו הסימנים אסור היינו מדרבנן כמ"ש תוס' (ד' ט' ע"א) מש"ה לא חיישי' כ"כ ולחוש לשהייה כ"ש . ואולם עדיין קשה במוצא בשר במקום שרוב העיר ישראלים ליתסר דניחוש שמא השוחט בדק הסימנים ולא נשחטו רובן וכיון דאסרי' שהייה במשהו וידע השוחט דאין לו תקנה בגמר שחיטתו ומשך ידו ולא חזר ושחט לגמור הרוב כיון דאין בו תועלת בזה וא"כ הוי ספק שמא לא נשחטו רוב סימנים דאסור מדאורייתא בשלמא במומר י"ל דאם רואה שלא נשחטו הרוב חוזר וגומר שחיטתו מיד כיון [דאף] דרוצה לאכול באיסור כל מה שיכול לעשות בהיתר עושה וגומר שחיטתו שלא לאכול איסור דאורייתא ושיהיה עכ"פ מותר לדינא וליכא ספק אצלנו רק שמא היה שהייה כ"ש מש"ה לא חיישי' לכך וכנ"ל אבל במוצא בשר שפיר החשש גדול דהשוחט עי"ז דשהייה כ"ש אסור ואינו רוצה לאכלו אינו גומר השחיטה ואפשר לומר דלדידן באמת אינו מותר אלא במוצא שחוטה ובודק ורואה שהסימנים שחוטים רובם א"כ יצא לנו לדינא דאף היכא דליכא חשש בשר שנתעלם מן העין כגון במוצא גדיין ויש לו בהם טב"ע וכן כיוצא בזה מ"מ בעי' שמוצא שחוטים ורואה שנשחטו רוב סימנים : **נשאלתי** על השמטת הרי"ף מימרא דרבא דמומר אוכל נבילות לתיאבון בודק סכין ונותן לו כיון דלא מצינו חולק ע"ז אלא במה דאמרי' אביי לא אמר כרב אשי לא ס"ל ההיא דרבא וממילא קיימא הכלל דאביי ורבא הלכה כרבא וביותר דהא כפי מה דמסקי' תיובתא דרב ענן ממילא נשאר הסייעתא לרבא מברייתא אפי' ישראל מומר דלית לן אוקימתא אחריתא רק לרבות מומר לאותו דבר וראיה זו כתבו כל הראשונים וא"כ תגדל התמיה על הרי"ף שלא הביא האי דרבא . והשבתי עפ"י דברי הרשב"א והר"ן הנ"ל דאף דאם לא בדק הסימנים אסור מ"מ אמרי' מסתמא גם המומר בודק הסימנים ואם מוצא דלא נשחטו רובם חוזר וגומר השחיטה מיד ויעויין בסוגיא דחולין (ד' ט' ע"א) לא בדק מאי ר"א בן אנטיגנוס משום ר"א ב"ר ינאי טריפה ואסורה באכילה במתני' תנא נבילה ומטמאה במשא וכו' ובתוס' שם משום דרוב פעמים שוחט שפיר ושרי מדאורייתא מש"ה לא החמירו לעשות נבילה עכ"ל וכ"כ הרשב"א בחי' שם וז"ל דרוב פעמים רובן של סימנים נשחטו אבל באיסור דרובא דתלי' במעשה ומיעוטא לא תלי' במעשה בכי הא לא אזלי' בתר רובא כדאיתא בבכורות מש"ה אוקמי רבנן בחזקת איסור ראשון אבל בחזקת טומאה דלא הוי מעיקרא לא מוקמי לה עכ"ל הרי דהתוס' והרשב"א ס"ל דמדאורייתא אף בלא בדיקה שריא א"כ י"ל הא דסומכים על סברא הנ"ל דמומר בודק תיכף וגומר השחיטה קודם שיעור שהייה באמת אלו הי' בדיקת סימנים מדאורייתא לא היינו סומכים ע"ז דאפשר דיש בזה קצת טורח לבדוק הסי' ולגמור השחיטה מיד אלא כיון דמדאורייתא ממילא שריא דרוב פעמים נשחטו רובן לגבי דרבנן סומכין ע"ז: **והנה** אףדתוס' והרשב"א סוברים דהוי רק דרבנן מ"מ מצינו להרמב"ם דכתב דהוי ספק נבילה דאורייתא וי"ל דהטעם דבאמת הוי רוב אלא דהוי רוב דתלי' במעשה דל"א אף דמלישנא דהרשב"א משמע דהך גופא דרובא דתלי במעשה דל"א הוי רק מדרבנן מ"מ הרמב"ם לא יסבור כן ומה דהוכיחו תוס' והרשב"א מהא דס"ל לר"א דאינו מטמא במשא י"ל דס"ל להרמב"ם דבאמת בזה פליגי ר"א והברייתא אם הוי דאורייתא או דרבנן לפ"ז י"ל דס"ל להרי"ף דליכא סייעתא לרבא מהברייתא דקתני ואפי' מומר די"ל דאף דפשט הברייתא מומר לאותו דבר היינו דס"ל להך ברייתא כר"א דבדיקת סימנים הוי רק דרבנן מש"ה סמכי' דהמומר בדק הסימנים וגומר מיד השחיטה אבל לפי מה דקי"ל כהברייתא דמטמא במשא דבדיקת סימנים דאורייתא לא סמכי' על בדיקת המומר ויש להוסיף תבלין דהוכיח כן הרי"ף דלכאורה קשה הא ר"א ב"ר ינאי הוא אמורא ואמאי לא מותבי' תיובתא מהברייתא דקתני ומטמאה במשא ובתבואת שור (סי' כ"ה אות כ"ג) כתב דהיה כח למ"ד לחלוק על הברייתא ודוחק אע"כ דדינא דמומר תלי בזה וא"כ יש לו לר"א ב"ר ינאי תנא דמסייע ברייתא דאפי' ישראל מומר דמדסמכינן על המומר מוכח דבדיקת סימנים דרבנן לפי זה יש לומר דהרי"ף דחה למימרא דרבא די"ל דרבא לשיטתי' אזיל דס"ל בבכורות דאף רובא דתלי במעשה הוי רוב וא"כ בדיקת סימנים הוי רק מדרבנן מש"ה סמכי' ע"ז במומר אבל לדידן דקיי"ל כרבינא בבכורות דרובא דתלי במעשה ל"א בעי' בדיקת סימנים מדאורייתא לא סמכינן על המומר בזה ודוק . ואף דעדיין נ"מ במלתא דרבא לענין באם תיכף אחר שחיטת המומר בדקנו הסימנים ונשחטו רובן דמותר ולא חיישי' לשהייה ודרסה דלא שביק היתירה מ"מ כיון דלכתחילה א"א ליתן לו לשחוט דדילמא משתלי לבדק אחריו הסימנים וא"א להביא דינא דרבא כצורתה א"כ אין כאן קושי' אם לא הביא דינא דרבא להוציא ממנו נפקותא : (כה"ד) **והוא** שיודעין בו כו'. הקושי' מפורסמת דרב אשי דמוקי במומר ולדידי' וכולן ששחטו קשי' אמאי לא אוקי במומר וכאוקימתא דרבינא הכל מומרים שוחטים בבודק סכין ונותן לו בד"א שיודעים בו שהוא מומחה אבל א"י לא ישחוט ואם שחט בודקים אותו ובליתא קטן ואחרים רואים אותו שחיטתו כשירה והנלע"ד ליישב דאדרבה מסוגי' זו מוכח דבמומר בעי' יודעים בו שהוא מומחה דהנה בסוגיין בתוס' ד"ה מ"ט לא אמר כשמעת' הקשו קושי' חזקה דהא רבא אמר לקמן דחדא לאתויי כותי וחדא לאתויי מומר ותירוצם אינו מובן והנלע"ד דהרא"ש הקשה מאי מהני רוב מצויים א"ש מומחים נימא סמוך מיעוטא דאינן מומחים לחזקת איסור דבהמה ותירץ דהוי מיעוטא דמיעוטא לפ"ז י"ל דגם הוי רובא דמומחים אלא דלא הוי מיעוטא דמיעוטא וממילא אמרי' סמוך מיעוטא לחזקה. והנה מוצא הדין דסמוך מיעוטא לחזקה מדרבנן יסודו מסוגי' דיבמות (דף קי"ט) רבא אמר רישא חזקה ליבום וכו' ופירשו רבוותא ז"ל דרבא אמר דרישא וסיפא ככ"ע בין לר"מ ובין לרבנן דברישא גם לרבנן לא תנשא דאמרי' סמוך מיעוטא לחזקה עיי"ש היטב וא"כ לשינויא דסתמא דהש"ס שם אלא מחוורתא דמתני' ר"מ מבואר ההיפוך דס"ל דלרבנן דר"מ ל"א כלל סמוך מיעוטא לחזקה ולפ"ז מיושב דרב אשי לשיטתו דהוא סידר סתמא דגמרא כמ"ש תוס' חולין (ד' ג' ע"ב) דס"ל ביבמות דלרבנן דר"מ ל"א סמוך מיעוטא לחזקה מש"ה גם במומר לא בעי' דיודעים בו שהוא מומחה אבל לפי ההלכה דקי"ל כרבא ביבמות דגם לרבנן אמרי' סמוך מיעוטא לחזקה לחומרא ס"ל להרמב"ם דבמומר דלא הוי מיעוטא דמיעוטא בעי' שיודעים בו שהוא מומחה לפ"ז מיושב היטב קושי' תו' דהכי פרכי' דרבא הו"ל לאוקמי הך דהכא במומר והיינו דרבא לשיטתיה דס"ל דאמרי' סמוך מיעוטא לחזקה וממילא במומר בעי' שיודעין בו שהוא מומחה הו"ל לאוקמי דהכא במומר כדי דנרויח וכולן ששחטו די"ל דמיירי במומר ובד"א שיודעים בו שהוא מומחה וכנ"ל ועלה משני דרבא לדבריו דאביי קאמר והיינו דאיהו לנפשיה מוקי באמת במומר וכה"ג וא"כ מפורש יוצא להלכה דינא דהרמב"ם דבמומר בעי' דיודעים בו

באר היטב

עובד כוכבים לעבודת כוכבים עיין בסימן ד' ובמ"ש שם : (ד) סכין . דלא שביק התירא ואכיל איסורא וכ' בה"י דבזמנינו מי שהוא חשוד לאכול נבילות להיאבון אין אוכלין ממנו שום דבר מאכל וכ"ש שלא ליתן לו סכין בדוק לשחוט ולאכול משחיטתו . ומי שעשה דבר זה בכלל מומר יחשב : (ה) משחיטתו. וכ' בט"ז וש"ך אם הסכין לפניו צריך לבדוק גם לבסוף דלא עדיף מישראל דשמא בעור נפגמה אלא כי פליגי באם שבדק לו הסכין והוא הולך לו לשחוט במקום אחר באופן שלא יבא הסכין לפניו דהוי כמו נאבד הסכין דאז מותר וכן הלכה דאזלי' לקולא: (ו) עצמו. וכתב הש"ך ואפי' לא יאכל הוא ממנו תחלה : (ז) שחיטה. וכ' בש"ך דצריך לבדקו קודם שיתן לו לשחוט ואין סומכין על בדיקתו לבסוף ואף בדיעבד יש לאסור אם אינו יודע בבירור שהוא מומחה : (ח) בסוף . וכתב הש"ך בתנאי שלא היה לו כל כך

פנאי

פתחי תשובה

(ג) אסור . עיין בתשובות רדב"ז החדשות סי' כ"ד שכתב דמסתברא דה"מ שאין לפניו משחזת אבל יש לפניו משחזת דליכא טירחא כולי האי לא אכיל איסורא כו' ע"ש :

באר הגולה

עור לא תתן מכשול
* עיין הוריות דף י"א ע"א
ד הר"ן והמרדכי בשם ר"י
ה כן דקדקו התו' והרא"ש שם
מהגמ' ומרדכי ור"ן לאפוקי
רשב"א ו שם בגמ' ז הרשב"א

נקודות הכסף

(סי' ב' ט"ז ס"ק ב') *ונ"ל דכשהסכין לפניו וכו'. ובש"ך ס"ק ד' לא כתבתי כן ע"ש :

יד אפרים

למדו לפלוני חכם טיהר לי ע"ש ולכן גם עתה נאמן ויש להחמיר ולאסור ע"ש ופשוט דאף אם העוף של האשה הוא אסור למי שמאמין בלבו להשוחט יותר מהאשה כמבואר בסי' קכ"ז :

גליון מהרש"א

בודק סכין ונותן לו . דדרך הסכין להיו' פגום אבל בשאר אסורים העובר לתיאבון אינו חשוד סי' קי"ט סק"ו ועי' ט"ז שם סק"ד חולק ע"ז: (שם) **והוא** שיודעין בו שיודע הל' שחיטה . משמע דלידע שהוא מוחזק ל"צ עי' ס"א סעיף א'. ואני מהסס כיון דפי' לעלופי ל"ת להרמב"ם משום דאלו עילף ושהה או דרס היה מגיד לנו (עי' ש"ך ס"א ס"ק י"ג) א"כ הכא י"ל דאינו מגיד דזה כלתאבון . דהוא נוגע כי לא ניחא ליה שיבא לנו נזק על ידו [וכעין מה דנאבד הגט מהשליח . ונמצא אחר כך ע"י אחר (דלית לי' להשלית מגו) אינו נאמן לומר שהוא מכירו משום דמקרי נוגע וכש"כ הכא] . דהא ע"כ צריך להבין למה צריך בודק סכין ונותן לו דחשבינן דמשום טרחה לא יבדוק . ושמא דאין זה לתיאבון דאם אינו רוצה לבדוק הסכין מחמת טרחה הו"ל למאן לשחוט לנו כלל . ועכצ"ל דגם זה מקרי לתיאבון דרוצה שנחזיק לו טובה על מעשהו . וכן קל"ק עמ"ש הרשב"א (בב"י כאן עלה ד' ד"א ע"ב ד"ה וכתב עוד) וכן הדין לבדיקת סימנים שכל השוחט כראוי בודק בסימנים קודם שיעור שהייה וחזקה על זה שבדק כראוי שאינו מניח ההיתר כו' וק"ל מ"מ ניחוש שמא בדק ומצא שלא נשחטו רובן ואינו מגיד לנו משום נגיעה כנ"ל . ונ"ל דזה ל"ק דאה"נ דמש"ה כ' בודק בסימני' קודם שיעו' שהייה וא"כ היה יכול לתקן עוד לגמור עד שיהיה שחוט הרוב . אבל אלו הי' חשש שבדק אחר שיעור שהיי' לא היינו מתירים משום שאלו מצאן שלא נשחטו רובן הי' מגיד לנו . ומטעם הנ"ל . באופן שנתחזק ההערה דליבעי ג"כ שיודעים שהוא מוחזק (ועי' בש"ע סימן א' סעיף ד') ומצאן שחוטים כראוי :

מילואים

[ש"ך ס"ק י'. הנה בעיקר קושית הש"ך יש לעיין כיון דכאן מיירי שכשר שיודע הלכות שחיטה עומד על גביו תו ליכא החשש שמא ישכח מלבדוק דהא השני יזכירהו. ודמי למאי דאיתא בשבת י"א במשנה ולא יקרא לאור הנר שמא ישכח כי שבת הוא ויטה ואמרינן ע"ז בגמרא כי תרי תלמידים בענין אחד שפיר דמי דהאחד יזכיר את חבירו וכ"ש כאן אם ישראל כשר שוחט ואחר עומד על גביו ומתעסק בענין זה ורואה כי ינהוג כפי הלכות שחיטה בוודאי ליכא החשש שמא ישכח. ובדוחק יש לחלק דהתם במשנה השני יעכבהו מלעשות עבירה בידים וע"ז מהני השני והכי הלא על השני להזכירהו לעשות מעשה ולבדוק ואולי לזה לא מהני השני העומד על גביו . אבל זה דוחק

לו כשר את הסכין תחלה על (ט) סמך (ד) שיבדקנו (י) בסוף :

הגה **יא** (ה) [ח] מי ששחט (ד) והוציא טריפה פעם אחת מתחת ידו אם לא הוחזק בכך מותר לאכול אח"כ (יא) משחיטתו מ"מ דנין בזה לפי ראות עיני הדיין באדם השוחט אם כבר נכשל ורגילים לדבר (ה) מעבירין אותו (מהרי"ק שורש ל"ג) :

ג [ט] ח מומר לתיאבון ששחט **יב** [י] אפילו נשבע ששחט בסכין יפה (ו) אינו (יג) נאמן :

ד מומר לתיאבון ששחט בינו לבין עצמו [יא] ויש עמו סכין יפה ושאינו יפה (ז) **יג** ואומר שביפה שחט (יג) נאמן :

שפתי כהן

שחיטה והוא מדברי הרשב"א בת"ה וכתב הטעם דחיישינן שמא ישכח מלבדוק אחר השחיטה והא דקמ"ל הטע"ו הכא בישראל מומר משום דבמומר ה"א דנסמוך אבדיקתיה שהוא יבדקנו קמ"ל דחיישינן שמא ימצאנו פגום ואפ"ה ישחוט בו דלא טרח לתקנו וכ"כ הרשב"א וכ"כ הב"ח אלא שמ"ש הב"ח אח"כ עוד לתרץ דבישראל כשר לא הוי טעמא שמא ישכח מלבדוק אלא שמא יהיה פגום ויברך ברכה לבטלה ע"כ דלפ"ז אם שמע כבר ברכת השחיטה מפי אחר ויצא א"צ לבדוק אינו מוכרח גם בש"ס פ"ק דחולין (דף י"ז ע"ב) גבי הא דקאמר התם מנין לבדיקת סכין מן התורה כו' משמע דטעמא לא הוי משום חשש ברכה לבטלה ע"ש : **יא מי ששחט והוציא טרפה כו'**. משמע אפילו ידוע בודאי בפעם הזה שהוציא טרפה אין מעבירין אותו ודין זה למדו הרב ממהרי"ק ולענ"ד דברי מהרי"ק מראין להדיא להפך וכן משמעות כל הפוסקים וכמו שאבאר והנה ז"ל ד"מ כתב מהרי"ק שורש ל"ג עד א' שהעיד על השוחט ששחט טרפה והוא מכחישו אינו נאמן עליו ואפי' הוא עצמו מותר אח"כ לאכול משחיטתו שאפי' יהיה אמת שלא שחט עכשיו יפה כדברי העד מ"מ לא הוחזק ליפסל עולמית בשביל כך ומ"מ הכל לפי מה שהוא אדם שאם אותו שוחט כבר נכשל ורגילים לדבר מעבירין אותו ע"כ עכ"ל ד"מ ונראה שלא עיין הרב רק בדברי מהרי"ק שהביא ב"י ס"ס א' שהעתיק שם כלשון הזה ומתוך כך הוציא הרב כן אבל אין הדבר כן שבמהרי"ק גופיה כתב דהא אפי' אם יהיה אמת כדברי העד מ"מ אין מוחלט ליפסל עולמית בשביל כך ולכל הפחות אם ילבש שחורים ויעשה תשובה המוטלת עליו חוזר הוא לכשרותו ונמצא דלא שויה אנפשיה חתיכה דאיסורא בעדותו כלל כיון שהדבר תלוי במחשבת השוחט אם להרע אם להיטיב ומ"מ הכל לפי מה שהוא אדם כו' משמע להדיא הא כל שלא עשה כן פסול אם יהיה אמת כדברי העד אפילו בפעם אחת כהך עובדא דמהרי"ק אלא שמהרי"ק בא לתת טעם ולומר שבענין השאלה שעד א' מכחישו העד עצמו מותר לאכול משחיטתו מכאן ולהבא דל"ד לי"נ (ע"ל סי' א' ס"ק מ"א) דאם נתנסך היין כדברי העד שוב אין לו תקנה מה שאין כן הכא שיש תקנה כשיעשה תשובה ולכך העד עצמו מותר לאכול משחיטתו מכאן ולהבא וע"ז כתב ג"כ דאם יש רגלים לדבר שנכשל כבר אפילו בעד אחד היה מעבירו אבל כשידוע לנו בודאי שהוציא טרפה מתחת ידו פשיטא שאסור לאכול משחיטתו עד שיעשה תשובה הראוי לו וכדמוכח בדברי מהרי"ק וכמ"ש וכן משמע עוד יותר למעיין בתשובת מהרי"ק עצמו וכן משמע במהרש"ל פ"ק דחולין סי' ט' ע"ש וגם הרמב"ם כתב ספ"י מה"ש אם יצאת טרפה מתחת ידו היו מכין אותו ומעבירין אותו כו' משמע אפילו בפעם אחת וכן משמע מהטע"ו ס"ס ס"ה דטבח שנמצא אחריו חלב אפי' בפעם אחת מעבירין אותו וכן משמע במהרש"ל פג"ה סי' ע"ז י"ז ע"ש (וע"ל סי' י"ח סי"ט) וכן הוא בריב"ש סימן קי"ג וכן משמע בסי' קי"ט וכ"מ שם בס"ק ל' ע"ש וגם דברי הטע"ז נראין כסותרין ממ"ש כאן ובס"ס א' ונראה כמחלק דדוקא כשראו ב' עדים שהוציא טרפה מתחת ידו אז אמרי' כיון שהחליף כולי האי ולא נזהר בפני עדים אמדינן ליה ומעבירין אותו אבל שלא בפני עדים כגון שפיו הכשילו ומתוך דבריו נודע שהוציא טרפה אין מעבירין אותו ולא נהירא וכמ"ש ונ"ל דמ"ש הר"ב מי ששחט והוציא טרפה היינו שאין הדבר ברור שהוציא טרפה אלא שיש לחוש שהוציא טרפה כגון שהעיד עד אחד וכה"ג ודוחק וצ"ע : **יב אפילו נשבע כו'**. שהרי הוא חשוד על השבועה לגבי אותו דבר מפני שהוא מושבע ועומד מהר סיני שם וע"ל סימן קי"ט ס"ח : **יג ואומר שביפה שחט כו'**. היינו בשידעינן שאלו הסכינים היו עמו בשעת שחיטה אז הוא נאמן שביפה שחט דלא שביק היתירא ואכל איסורא אבל אם אחר השחיטה

מצאו

טורי זהב

דבישראל כשר ליכא אמרינן כן : (ד) שיבדקנו בסוף. בטור סיים דחיישי' שמא [illegible] ולא יבדקנו ובלא בדיקה תחלה או סוף אסור כו' עכ"ל. הך ובלא בדיקה הוא טעם למ"ש תחלה שלא יסמוך על בדיקה דסוף דהטעם שבכ"מ שיש איסור אפילו דיעבד בלא בדיקה אז דוקא חיישינן שמא ישכח משא"כ במקום דבדיעבד כשר בלא בדיקה לא חיישינן שמא ישכח ומ"ה בסי' א' כתב בטור דלכתחלה יכולין ליתן לו לשחוט על סמך שיבדקנו אח"כ כו' ודבר זה הוא כלל בזה במקומות רבים : (ה) מי ששחט והוציא טרפה כו'. עיין סי' קי"ט סעיף ט"ז: (ו) אינו נאמן. דכבר חשוד על השבועה דהא מושבע ועומד מהר סיני הוא על השחיטה כ"כ ב"י בשם אהל מועד *ותימה לי ממ"ש בחש"מ סימן ל"ד דאין פסול לעדות אלא בעובר עבירה שיש בה מלקות ובעובר על השבועה אמרינן שם דפסול ואפילו בעובר על החרם ולפי מ"ש הכא דבכל עבירה אמרינן דעובר על מה שמושבע מהר סיני היה לנו לפסול כל העובר עביר' ואפילו אין בה מלקות כיון דכאן לא מהני ליה מה שנשבע : (ז) ואומר שביפה שחט כו'. *קשה אמירתו ל"ל הא מותר מכח לא שביק היתירא כו' ונראה דכאן מיירי דלא ידעינן אי היו בידו שני הסכינים בשעת השחיטה אלא עכשיו מצאנום ואפשר שבשעת השחיטה לא היה היפה אצלו בזה סמכינן על אמירתו דהרי עכשיו יש חזקה דהיתירא לפנינו וע"כ כשר להעיד על זה אבל בלא אמירתו לא סגי בזה וכן בסיפא לענין מומחין בעיר סגי בזה במה שאנו עכשיו מומחין בעיר כשאומר מומחה שחט לי ולא חיישינן שמא היה הבשר הזה קודם שהיו מומחין בעיר אלא דאכתי קשה מה מהני אמירתו דהא אין לו נאמנות וראיתי בבדק הבית דף ה' שהקשה כן על הרשב"א דכללא הוא דכל היכא דהוי לא אמר אסור כי אמר נמי אסור ולא מהימן והרשב"א עצמו במשמרת הבית השיב ע"ז דיש ט"ס וצ"ל פלוני מומחה דהיינו שמזכיר שמו ואז מרתת לשקר שמא ישאלוהו ויתפס בשקרו וכן הנוסחא בתה"ה ומביא ראייה מדמאי ע"ז שצריך השליח לומר מפלוני מומחה לקחתי אבל סתם מומחה לא ולא מהני

בזה

באר הגולה

בת"ה ח ספר אהל מועד ותשובת רמב"ן סי' ק"ט ושכ"כ הרשב"א סימן כ' ס"ד וריב"ש

נקודות הכסף

(ס"ק ו) **ותימא** לי וכו'. לא קשה מידי דכיון שהוא חשוד לאותו דבר טפי ועוד דממונא מאיסורא לא ילפינן וכמ"ש בש"ך סי' קי"ט ע"ש ס"ק כ"א: (ס"ק ז') *הכל מדברי הב"ח ודרישה ופרישה ועמ"ש בש"ך:

גליון מהרש"א

(בהגה"ה) . **מותר** לאכול אח"כ משחיטתו . ע"ת מים עמוקים סימן כ"ד עלה י"ד דף א' ע"א העלה גם כן כדברי הש"ך כאן (וע' בגליון סוף סימן פ"ד ומ"מ יש לקיים פסק הרמ"א די"ל דמיירי בטבח שאינו ממונה על הקהל . אלא מעצמו עומד ושוחט בשכר שוה בין יהיה הבהמה כשירה או טריפה או ששוחטים ובודקים בחנם. שזהו מן ג' שנזכר בת' הנ"ל עלה י"ד ע"ג דבפעם אחת אין מעבירין אותו : (ש"ך ס"ק י"א) **וכן** הוא בריב"ש סי' קי"ג . ומ"מ בפעם א' סגי בקבלת דברי חבירות בפני ג' שלא יוסיף לעשות כן ואין מנדין ואין קונסין ולא מענישין ולא בעי תשובה אם לא הי'בן חימוד ממון וע' ת' מים עמוקים סי' כ"ד בסופו דיש ד' מינים בזה : (סעי' ד' ש"ע) **ואומר** שביפ' שחט נאמן . י"ל לאפוקי אם אומר שזהו שאינו יפה . הי' יפה בשעת שחיטה דאינו נאמן במגו כיון דאתרע לפנינו . פלתי . וק"ל ממשארסתני נאנסתי וי"ל הכא סברא עוד דבעור נפגם והתם אין סברא דהי' קודם אירוסין מלאחר אירוסין :

צבי לצדיק

(סימן ב' סעיף ג' בט"ז ס"ק ו') **אינו** נאמן וכו'. ולפי מה שכתב הכא דבכל עבירה אמרי'. וי"ל דלענין עדות מוקמא ליה אחזקת כשרות מספק שמא לא ידע שהוא מושבע מהר סיני אבל לענין שחיטה לא יועיל חזקה דגברא דיש נגד זה חזקת בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת וחזקה זו מגרע חזקת כשרות :

מילואים

דידוע הוא אם מוסר הדבר לאחר להשגיח עליו דמהני בכל גווני . אף דהכא לא מסרו לאחר רק מעשה השחיטה ולא מעשה הסכין ובדיקתו לאח"ז מכל מקום כיון דהעע"ג יודע שאין הסכין בדוק אחרי דצריכין עמידתו על גבו א"כ הכל דבר אחד ולא תכשר השחיטה בלי בדיקת הסכין לאחריה] :

חידושי רע"ק

שהוא **מומחה** ומיושב ג"כ קושי' תוספות ריש חולין ד"ה שמא יקלקלו דגם לרבא וכולן ששחטו קאי על מומר ובלא בדקו אחריו אם הוא מומחה ודו"ק : (שם בהג"ה) **מי ששחט** והוציא טריפה כו' . נלע"ד אם בעוד שלא הוציא הבהמה מתחלה בחזקת כשרות . באו עדים דשחט שלא כהוגן והוא מכחיש אותם דשחט כהוגן . בזה לא נפסל . דיש לומר דאינו רוצה להאכיל טריפות . אלא כיון דיודע דאין מתירים על פי דבורו כיון דעדים מכחישים אותו מש"ה הכחיש אותם להחזיק עצמו לאומן שלא קלקל בשחיטתו ואלו לא באו העדים באמת לא היה אומר על הבהמה שהיא כשרה ובפרט באם בתחלה בא ע"א ששחט שלא כהוגן והכחיש אותו דשחט כהוגן ואח"כ בא עוד עד אחד ומצטרף עם הראשון שמעיד שלא שחט כהוגן . לשיטת המהרש"ל דבע"א בהכחש הבהמה

ביאור הגר"א

דליתיה לסכין כו' : [ח] (ליקוט) מי ששחט כו' . ממש"ש י"ח א' האי טבחא כו' ול"פ כאן כו' ומשמע דלא מעבירין אותו אלא משום שלא הראה לחכם כמו בנמצא יפה (ע"כ) : (סעיף ג') [ט] (ליקוט) מומר כו' . ערשב"א שהכריח בראיות דחוקות (ע"ל סי' קי"ט סס"ק כ"ב) וצ"ע הלא גמ' ערוכה היא בפ"ג דסנהדרין(כ"ז א') דמומר אוכל נבילות לתיאבון לד"ה פסול ופליגי במומר אוכל נבילות להכעיס ואף בזו קי"ל כאביי ובריש ב"מ מספקא להו אי אמרינן מיגו דחשיד כו' והיינו על אותו ממון דאמרינן שיפרוש ע"י השבועה כמ"ש הר"י חסיד בכתובות י"ח ב' בד"ה ובכולי (ובתוס' דב"מ שם ה' ב') ועוד דאמרינן שמא מלוה כו' (ע"כ) : [י] אפילו נשבע כו' . דהוי כחשוד על השבועה לאותו דבר שהרי מושבע ועומד כו' וכמו דאסקינן בפ"ק דב"מ (ו' א') דאמרינן מיגו דחשיד על ממונא כו' בענין אותו הממון אלא משום מלוה ישנה : (ליקוט) **אפילו ושבע כו'**. דהא פסול הוא לשבועה כמ"ש בח"מ סימן צ"ב ואפי' בדיעבד כמ"ש בסי' פ"ז שם (ע"כ) : (סעיף ד') [יא] ויש כו' . כמ"ש דלא שביק כו' :

פתחי תשובה

(ד) והוציא טריפה . עיין בת' נו"ב תניינא חיו"ד סימן ג' בשוחט שבדק ושאל אותו השוחט הזקן ווא"ז איזט והשיב בייא מיר איז עס גוט כשר ובאמת נמצא טריפה ונראה שלא בדק הריאה כהוגן וכתב דמה ששוחט עופות אח"כ אין חשש לאסור דהחשוד לאיסור דרבנן אינו חשוד לאיסור תורה וכיון שלא נחשד רק שאינו בודק הריאה כהוגן אין כאן רק איסור דרבנן דמה"ת נשחטה הותרה גם בבהמות והזקן שעומד על גביו גם כן אין חשש כיון שעל בדיקת הסכין לא נחשד דהוא איסור תורה ולענין בדיקת הריאה הרי השוחט הזקן לא איתרע דהליצת כמו גורס שאין מרגיש פגימות הסכין לא לבדיקת הריאה וגם על השוחט שנכשל יש להקל עליו שלא לדחותו לגמרי מאחר שהשיב בייא מיר וכו' · נראה כוונתו שלדעתו הוא טובה כשירה אבל אינו רוצה לסמוך על דעתו דאל"כ היה לו להשיב בקיצור ואין להעבירו רק על חודש או ב"ח ואח"כ יתוודה על פשעו ויקבל עליו שיזהר היטב בבדיקת הריאה ועכ"פ שנה תמימה לא יסמוך על בדיקת משמוש היד בפנים רק יוציא הריאה לחוץ עד שירגיל היטב ואז יהיה הנהגתו כשאר השוחטים ע"ש ועיין בשו"ת בית אפרים חיו"ד סימן ד' שפקפק על דבריו דאטו בשחיטת עופות לא משכחת איסורא דרבנן כגון שהייה במיעוט בתרא וכיוצא בו וגם בבדיקת סכין איכא חומרי דרבנן ויראת שמים ומתון וזה חשוד לאותו דבר באיסורא דרבנן ע"ש עוד בסי' ה' ועיין בנו"ב קמא חלק י"ד סי' א' בד"ה ועוד . ועיין עוד בתשובת בית שמואל אחרון חלק יורה דעה סי' ט' [ועיין בתשובת ח"ס סימן י"א מ"ש בביאור דברי מהרי"ק בזה וגם מ"ש בביאור דין המוזכר בח"מ ר"ס ל"ד עד היודע בחבירו שהוא גזלן אסור לצרף עמו דהם מיירי שיודע בו שהוא כבר נעשה גזלן בפני עדים בב"ד אחר אבל אם לא ראוהו שנים ולא הועד עליו בב"ד אע"פ שהוא יודע בו שהוא גזלן שבפניו גזל מ"מ כיון שעכ"פ זה העדות הוא אמת מחויב להצטרף עמו כו' ועפ"ז העלה ע"ד השוחט אשר הבים מרננים עליו שהוציא כמה טריפות מת"י ואינם רוצים להעיד בפני ב"ד ואח"כ המה בעצמם אוכלים מבדיקתו מכאן ואילך אין צריך למחות בידם ולא לעורר אותם כלל שלא לאכול אפילו אם היו בפסול שחיטה ומכ"ש בפסול בדיקה דקיל טובא אמנם אם אפשר לכופם שיבואו לפני ב"ד ויעידו מה טוב ובלבד שלא יהיו אנשים שאינם מהוגנים ע"ש] : **(ה)** מעבירין . עיין בתשובת חות יאיר בהשמטות לדף כ"א נסתפק במי שהעבירוהו מהיות שו"ב ע"י עד אחד עם קצת רגלים לדבר ומ"מ יודע בעצמו שבשקר ענה בו אם רשאי לשחוט בביתו או בבואו למקום אחר שאינם יודעים מה שנעשה לו ואפילו אמת הוא שנכשל ויודע ששוגג היה ואפילו העבירוהו ע"פ ב' עדים י"ל דבאין רואים ויודעים שרי . עיין שם ועיין מ"ש לקמן סי' כ"ז ס"ק ז' בשם בכור שור

בענין

באר היטב

פנאי לילך אחר סכין : (ט) סמך · דאלו שכח ולא בדק איסורא קאכיל . משא"כ ר"ס דלעיל דמותר ליתן על סמך אח"כ דהתם אפילו ישכח ולא יבדקנו בסוף לאו איסורא קאכיל דרוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן : (י) בסוף . וכתב בש"ך דזה כלל גדול דאין לסמוך על בדיקה דלבסוף במקום שאם ישכח ולא יבדוק יהיה אסור . והר"ן כתב דהכא חיישינן שמא יחשבו הרואין שאין אנו צריכין לבדיקתו וימסרו לו ולא יבדקו אחריו וכתב הב"ח דלפי זה אף אם יבדוק הסכין לא יתנו לו בפני הרואין אא"כ יחזור ויבדוק לפניהם או יאמר בפני הרואין בדקתי הסכין זה . והא דאסור ליתן לו אף כשכשר אע"ג הטעם הוא משום דלא מירתת שמחזיק עצמו בישראל : (יא) משחיטתו . וכתב בש"ך וכל זה לא איירי אלא כגון זה שאינו ברור הדבר שהוציא טריפה מתחת ידו כגון שהעיד עד אחד אבל בלא"ה פשיטא דמעבירין אותו : (יב) נאמן . והטעם איתא בש"ך מפני שהוא מושבע ועומד מהר סיני שהרי הוא חשוד על השבועה . ובט"ז הקשה ע"ז שהרי בח"מ סי' ל"ד פסק המחבר דאין פסול לעדות אלא באם עבר עבירות שיש בה מלקות וקשה למה לא אמרינן כן בכל העבירות אע"פ שאין בו מלקות מפני שמושבע ועומד מהר סיני ועבר על השבועה עכ"ל . ונ"ל דלא קשה מידי דה"פ שהרי מושבע ועומד לשחוט בסכין יפה וא"כ יהא נאמן אף בלא שבועה אלא ע"כ מאחר שאוכל נבילה הוי כחשוד לאותו דבר א"כ אף בשבועה אינו נאמן מאחר שהוא חשוד לאותו דבר : (יג) נאמן . וכתב בש"ך היינו בשידעינן שהסכין

יד [יב] ואפילו אם נמצא בשר בידו ט אם יש מומחין בעיר נאמן לומר טו מומחה שחט (יד) לי:

ה (ח) טז [יג] מומר (ו) להכעיס [יד] י אפי' (ז) לדבר אחד יא או שהוא יז מומר לעבודת כוכבים או לחלל שבת (טו) (ח) בפרהסיא [טו] או שהוא מומר

טורי זהב

בזה לא שביק היתירא כו' דמומחה לא שכיח כל כך ע"כ דבריו. ותימא לי דא"כ אפי' בעובד כוכבים נמי דהא אשכחן בסי' פ"ו דעובד כוכבים נאמן אם אמר משל עוף פלוני הם ומ"מ קשה על הטור שהעתיק דברי רשב"א וכתב בלשון זה נאמן לומר ישראל מומחה וכשר שחטה לי דמשמע שאינו מזכיר שם הישראל וכ"ש בנוסח של הש"ע כאן שכתב מומחה שחט לי וזהו אסור אפילו להרשב"א עצמו שהוא מקור דין זה כמו שזכרנו ועל מ"ש הרשב"א תחלה והומר שביפה שחטתי גם ע"ז תמה בדק הבית דאין אמירתו מועלת כלל אלא שהעיקר תלוי באם ידוע לנו שהיתה סכין זו היפה ידוע לו דאל"כ יש לחוש שמא בשעת שחיטה לא ידע ממנו והשיב ע"ז הרשב"א דאין זה נאמנות גמורה אלא אנו אומרים כאן נמצא כאן היה וע"כ אנו סומכין עליו במקצת ענינים שהרי נאמן לומר בדקתי הסימנים אחר השחיטה שנשחטו כראוי שרוב השוחטין שוחטין יפה כדינא כו' ע"כ גם בזה יש לסמוך עליו כיון שסכין בדוקה אצלו לפנינו כו' ואינו אומר אחר יום או יומים אלא לשעתו ואפילו לאחר שעה כל שסכין יפה בידו סמוך לשחיטתו עכ"ל בקיצור גם זה נראה תמוה דודאי לא מצד נאמנות אנו מתירים כלל אלא כיון שהרוב הוא כן וכמ"ש הרב עצמו בזה וא"כ אפי' לא אמר כלום נאמן כיון שיש לו סכין בדוק לפנינו ואיך שיהיה יש עכ"פ מכשול לפני המעיין בזה בטור וש"ע שלא הצריכו רק שיאמר סתם מומחה שחט לי ובאמת אין עליהם קושיא כיון שלא ראו ספר ת"ה לרשב"א אבל אנו זכינו לראותו ע"כ אין לנו היתר אלא באומר פלוני מומחה ומזכיר שמו דוקא ודבר זה חידוש הוא ועיין מה שזכרתי עוד מזה בסימן קי"ט סעיף י"ט: (ח) מומר להכעיס כו'. פי' אפי' נמצאת סכינו יפה דמועד לנבל בידים

שפתי כהן

מצאו אלו הסכינים אצלו דינו כמו שנתבאר בס"ק ז' ע"ש ודו"ק. והא דבעינן הכא והומר וכן מ"ש אח"כ נאמן לומר מומחה כו' כתב בפרישה דאה"נ דמהימנינן ליה בסתם אפילו אינו אומר כלום אלא משום דכל היכא דאיכא לעמוד על הדבר ולברר טפי מבררינן ע"כ ולמ"ש בס"ק ט"ו דבמומחה צ"ל מומחה פלוני אם כן אמר דוקא וק"ל: **יד** ואפילו אם נמצא בשר כו'. משמע דעת המחבר דאין חילוק בין בשר עוף לבהמה ולעולם אם יש מומחה בעיר נאמן לומר מומחה שחט לו וכן משמע דעת הפרישה סי"א וכן מפורש במשמרת הבית להרשב"א בהדיא (דף ו' ע"א) והב"ח בקו' אחרון כ' ע"פ הרשב"א להפך ולכך פסק דבבהמה לא מהני מומחה וז"א אלא כמ"ש וגבי בהמה אם יש מקולין ישראל נאמן לומר מן המקולין שחוטה לקחתיה כמבואר בטור ע"ש הרשב"א וכתב ר' ירוחם נט"ו ריש אות ל"ב ודוקא שהיה מצוי באותו יום בשר שחוטה כ"כ בזול כמו נבלה ע"כ ומביאו בס' ב"ה וכב"ח: **טו** מומחה כו'. דוקא באומר מומחה פלוני וכדלקמן ס"ס קי"ט (וע"ש ס"ק ל"ו) וכן מבואר במשמרת הבית להרשב"א שם בהדי' וכ"כ הב"ח ודלא כהפרישה: **טז** מומר להכעיס כו'. כ' מהרש"ל פ"ק דחולין סי' ו' דאפילו בפעם אחת הוי כעובד כוכבים ועיין ס"ק כ' ומשמע דעת המחבר שהוא כעובד כוכבים ממש ושחיטתו נבלה מדינא וכן משמע בר"ן וכן בשאר אחרונים ובפרישה סע"ז והכי משמע נמי מדברי התוס' והרא"ש שכתבו מדכתיב וזבחת ואכלת ילפינן מי שאתה זובח אתה אוכל כלומר אותו שהוא בר זביחה לאפוקי עובד כוכבים ואוכל נבלות להכעיס עכ"ל משמע דמומר להכעיס מימעט מקרא כמו עובד כוכבים דלא כהב"ח שכתב דשחיטתו אינה אסורה אלא מדרבנן ואינה נבלה כו' בלא ראיה וע"ל סימן קכ"ח ס"ב דמומר להכעיס הוי אפיקורוס ובאפיקורוס כתב רמב"ם פ"ד דהרי הוא כעובד כוכבים ושחיטתו נבלה ועיין בב"ח ס"ס זה: **יז** מומר לעבודת כוכבים כו'. דע שיש מחלוקת בין הפוסקים בזה והעיקר כהאומרים דמומר לעבודת כוכבים אפילו בצנעא אפילו רק פעם אחת הוי מומר לכל

באר הגולה

סימן יב ט טור בשם הרשב"א י ר"ן והתוספות בדף ג' והרא"ש שם והרשב"א בת"ה כתבו מומר אוכל נבילות להכעיס וכ"כ הטור והב"י בשמו אבל מצאתי דין זה בכ"מ שם בפ"ד דהמבעט במצוה א' הרי הוא כאפיקורוס ושחיטתו נבילה יא ברייתא

גליון מהרש"א

(ש"ך ס"ק ט"ו) וע"ש ס"ק ל"ו צ"ל ל"ז: (סעיף ה' ש"ע) **או לחלל שבת בפרהסיא**. בפני עשרה רשב"א בב"י י"ד סימן קי"ט או שידוע לעשרה כמו באסתר תב"ש. עיין פלתי ס' י"א ס"ק ב' ד"ה זהנה התוס':

יד אברהם

(סי"ב סעיף ד) **נאמן** לומר מומחה שחט לי. ולא הזכירו הטור והמחבר והג"ה לומר מומחה פלוני משום דאפילו בלא זה נאמן שהרי הוא מומר לתיאבון דלא שביק היתירא ואכל איסורא ובודאי מן המומחה קנה. (ועי' ב"י ובתשו' הרשב"א הביא ראיה דאמרינן דלא שבק היתרא אפילו במקום דאיכא טרחא דהליכה מהא דתמצו של עוברי עבירה אחה"פ מותר מיד מפני שהן מחליפין וכתב דכ"ש דנאמן על של אחרים לומר שהוא כשר) אבל בלא זה אפילו מומחה פלוני לא מהני באיסור דאורייתא כמ"ש הב"י ס"ס קי"ט והג"ה שם סעיף י"ט. ואין כאן סתירה למ"ש כאן דשם איירי בחשוד שאינו חושש כלל לאותה מצוה אפילו בלא תיאבון וכמ"ש הג"ה שם בסימן הנ"ל ס"ב ע"ש אבל כאן איירי בעובר לתיאבון דלא מקרי חשוד ולא שביק היתירא כו' וכל זה נראה פשוט דעת הט"ז והב"י והג"ה כאן ובסימן קי"ט דלא תקשי אהדדי. והט"ז והש"ך מסקי דבעינן ג"כ שיאמר מומחה פלוני כמו שם בסימן הנ"ל דאיכא נמי טעמא דמירתת. ואינו סותר מ"ש הג"ה שם דבאיסור דאורייתא לא מהני דהיינו בחשוד משא"כ כאן. אכן בתשובת הרשב"א סי' תרפ"ז משמע דלא בעינן מומחה פלוני דלא משום מירתת מתיר אלא כל שאינו טורח כבדיקת סכין נאמן ועי' מ"ש בס' תפארת למשה שם דדוקא אדרבנן חשוד אינו נאמן:

ביאור הגר"א

[יב] ואפילו אם כו'. דבכה"ג פרח כמש"ש תניא דמסייע לך חמצן כו': (ליקוט) ואפילו אם כו'. כתב במה"ב דוקא שאמר פלוני מומחה וכמש"ל סימן קי"ט סי"ט דהליכה למומחה לא פרח בסתם (ע"כ): (ליקוט) ואפילו אם כו'. ת"ה דלא כבד"ה ומה"ב שכתבו דוקא באומר מומחה פלוני כו' כמ"ש בפ"ד דדמאי וליתא דבמעשר אינו אוכל להיאבון שאינו חושש כלל דאל"כ היה מותר לאכול אצלו כמו בחמצן וה"נ מחליף עם העובד כוכבי' שמירחן ואפי' מ"ר ומ"ע שמותר לזרים אינו מפריש ולכן אינו נאמן וכמ"ש בס"ה בהג"ה ומי כו' (ע"כ): (סעיף ה') [יג] מומר להכעיס. שם י"ג דמין אפי' ישראל גרע מעובד כוכבים ושחיטתו אסורה ובע"ז כ"ו ב' ולישני ליה כו' קסבר כו' אתמר כו' ופסק הרמב"ם ברפי"א מהלכות אבידה ובספ"ד מהל' רוצח כמ"ד שהוא מין משום דר' אבהו גר' יוחנן ס"ל כוותיה וכ"פ בש"ע לקמן סימן קנ"ח ס"ב: [יד] אפילו לד"א. ע"ז שם מיתבי אכל כו': [טו] או שהוא כו' אפילו כו'. חולין שם מיתבי כו' רישא כו' אלמא

חידושי רע"ק

הבהמה אסורה י"ל דהא דהכחישו כיון דידע דאין מתירין עפ"י דבורו כיון דיש ע"א הכחישו מש"ה הכחיש אותו שלא יצטריך לשלם אם הוא בשכר דלגבי ממון הוא נאמן נגד העד: (סעיף ד) **נאמן** לומר. ע' בט"ז והש"ך דבעי' פלוני מומחה וק"ל דבפלוני שחט לי סתם תסגי כיון דמאמינים לו דפלוני שחט שוב דנין על אותו פלוני דהוא מהרוב מצויים א"ש מומחים הם ודע דלענ"ד דאינו מותר זה רק בבהמה שחוטה בידו ואמר פלוני מומחה שחט לי זה בזה שייך לומר דמרתת ול"א שמא בהמה אחרת שחט לו אותו מומחה אבל לא בהמה זו דמ"מ מרתת אולי ישאלו לפלוני ויראה לו אותה בהמה ויכיר בטב"ע שאינה זו ששחט אבל בחתיכת בשר בידו ואמר שזהו מבהמה ששחט לו פלוני מומחה לא מהני דשמא באמת שחט לו אותו מומחה איזו בהמה אבל זה הבשר לאו ממנה הוא ול"ש דמרתת כיון דא"א להתברר: (סעיף ה) **לחלל** שבת בפרהסיא. בתשב"ץ ח"ג ענין מ"ג ומ"ז כתב דמחללי שבת ליתא אלא בעבודת קרקע וצל"ע הנה במחלל שבת במלאכה דרבנן אי הוי מדרבנן כמומר לכה"ת כולה ושחיטתו אסורה מדרבנן נחלקו בזה האחרונים דעת הב"ה דהוי מומר והפר"ח בק"א חלק עליו והנלענ"ד הנה בתוס' חולין (י"ד ע"א) העלו דאף בשוחט במזיד ובפרהסיא שחיטתו כשירה דמשום פ"א לא נעשה מומר. ויעויין בחי' הר"ן חולין שכתב בשם תוס' הטעם דשחיטתו הראשונה ששוחט לע"א או בשבת בפרהסיא לא נאסרה שאינו נעשה מומר אלא עד גמר השחיטה וראיה לדבר מפ' או"ב דאמרי' ראשון לשולחנו והשני לע"א חייב משום או"ב ואם איתא דשחיטה הראשונה שחיטת מומר חשבי' לי' אמאי מחייבי רבנן והלא אינו שוחט כלל אלא נחירה בעלמא אלא ודאי משמע דלאו שם מומר עליו אלא מאותה שחיטה ואילך ויש דוחים דלא דמי שבת לע"א דבשוחט לע"א דאינו עובד אותה אלא בגמר זביחה הדין הוא דנכשיר שחיטתו הראשונה דנעשית בהכשר אבל שוחט בשבת הרי בתחלת שחיטתו חילל שבת דחובל הוא הלכך אפילו בשחיטתו הראשונה הוי מומר ואין זה כלום אצלי דבשבת נמי לא מחייב עד גמר שחיטה דמקמי הכי הוי מקלקל בחבורה דקיי"ל דפטור אלא שהוסי' עוד דאפשר דשחיטת מומר נהי דמתסרה באכילה מ"מ לא הוי כשחיטת ע"א לטמויי במשא דמ"מ אינו כע"א דהרי קדושיו קדושין. ואם איתא דהכי הוא אע"פ שעשה מומר בשחיטה ראשונה מ"מ מחייב לרבנן משום או"ב דשחיטה שא"ר מקרי שחיטה כיון דמטהר משום נבילה עכ"ל והנה אע"ג דדחה הר"ן הסברא הראשונה בב' ידים. מ"מ מצינו פה קדוש אומר כן הרמב"ם בפי' המשניות במשנה זו דהשוחט בשבת דכתב להדי' דבמזיד שחיטתו אסורה דבתחלת שחיטתו נעשה מומר ע"ש: **ונמצא** למידי' דג' שיטות בזה. דעת הרמב"ם דבשוחט בפרהסיא בשבת הוי שחיטת מומר דבתחלת שחיטה נעשה מומר ודעת הר"ן דשחיטתו כשירה דלא נעשה מומר אלא עם גמר השחיטה דמקמי הכי הוי מקלקל ודעת הסברא האחרונה בר"ן הנ"ל ויכונה בדברינו בשם יש דוחים דבשחיטה הראשונה בין בע"א ובין בשבת הוי שחיטת מומר ואסורה באכילה ואינו מטמא במשא. ויש בזה צד חומרא דהשחיטה הראשונה דשבת אסור באכילה וצד קולא דאף שחיטתו שניה אינו מטמא במשא גם למדנו מדברי הר"ן אלו דהיכי דמטמא במשא משום נבילה לכ"ע לא הוי שחיטה דהוי כנחירה. אבל היכא דמתסרא באכילה ואינו מטמא הוי בכלל שחיטה שא"ר דאפלגו בי' ר"ש ורבנן והנה לכאורה ראיה ברורה להפר"ח הנ"ל דמשום חילול שבת דרבנן לא מקרי מומר ממה דהעלה הר"ן דשחיטתו הראשונה דשבת בפרהסיא דפותר דלא הוי מומר עד גמר שחיטה דמקמי הכי הוי מקלקל והא מ"מ מקלקל הוי איסור דרבנן אע"כ ברור דס"ל להר"ן דמשום מלאכה דרבנן לא הוי מומר. ומדברי הרמב"ם בפי' המשניות הנ"ל אין להביא ראיה בהיפוך די"ל דס"ל דתחלת שחיטה הוי מלאכה דאורייתא דהוי מקלקל ע"מ לתקן אמנם נ"ל ראיה ברורה דגם הרמב"ם ס"ל בזה כהר"ן דהוי מקלקל. וע"כ הא דהוי מומר בתחלת שחיטה היינו במלאכה דרבנן הוי גם כן מומר כדעת הב"ה הנ"ל ומתחלה נאמר מה דיש לתמוה לכאורה באמת על סברת היש דוחים הנ"ל מסוגיא דב"ק (ע"א) דפריך הש"ס אלא שחיטת שבת שחיטה ראויה היא וכו' לוקמי בטבח בפרהסיא במזיד דאסורה באכילה ואינו מטמא במשא והוי בכלל שחיטה שא"ר מש"ה מחייב ר"מ ורבנן פטרי אע"כ ברור דשחיטת מומר מטמא משום נבילה והוי כנחירה ושפיר פריך לא מיבעיא לדעת הר"ן דגם בשבת בשחיטה הראשונה לא נעשה מומר ומותר באכילה אלא אף לשיטת הרמב"ם דהוי שחיטת מומר. מ"מ פריך שפיר כיון דמטמא במשא והוי כנחירה גם לר"מ לא להוי שחיטה אע"כ דמיירי בצנעא ושפיר פריך דשחיטה ראויה היא אבל לומר דשחיטתו הראשונה הוי שחיטת מומר ואסור באכילה ואינו מטמא בודאי התמי' קיימת דלוקי בטבח בפרהסיא ולר"מ הוי שחיטה כמו כל שחיטה שא"ר והוא לכאורה תמיה גדולה ועצומה ולכאורה מוכח כשיטת הרמב"ם הנ"ל דהרי באמת צריכים להבין להר"ן הנ"ל דבתחלת שחיטה הוא מקלקל הא הוי מקלקל ע"מ לתקן וצ"ל עפמ"ש תוס' בשבת (ק"ו ע"א) ד"ה חוץ מחובל. ותוכן דבריהם דלר"י גם לר"ש מקלקל גמור בחבורה פטור ולא מחייב רק בחובל וצריך לכלבו ולר"י גם בזה פטור וע"ז כתבו לחלק לר"י בין חובל וצריך לכלבו ובין כל שוחט דעלמא בב' אופנים או דבחובל וצריך לכלבו פטור דאין דרך לחבול בשביל כלבו. משא"כ בשוחט. או דבחובל וצריך לכלבו אין התיקון מיד בשעת הקלקול אלא לאחר מכן דלאחר שנעשה החבורה בא הדם משא"כ בשוחט מיד בשעת קלקול בא התיקון להוציא מידי אמ"ה לב"נ. ולפ"ז אם נדון על תחלת שחיטה לחיובו תליא בב' תירוצים אלא דלפי תירוץ הא' חייב כיון דהדרך כך לעשות תחלת שחיטה בשביל סופו אבל לאידך תירוצא דבעינן התיקון בשעת הקלקול ממילא בתחלת שחיטה דעדיין לא בא התיקון דהא עדיין לא יצא מידי אמ"ה עד גמר השחיטה הוי כמו חובל וצריך לכלבו דפטור וא"כ י"ל דזהו טעמא דהר"ן דס"ל כסברא ב' דתוס' הנ"ל ובהיות שכן אם נימא כשיטת הר"ן הנ"ל עדיין יקשה על פירכת הש"ס לוקי בטבח בפרהסיא ור"מ מחייב דלא הוי שחיטת מומר כיון דלא מחייב עד גמר שחיטה דמקודם לכן הוי מקלקל ורבנן דפטרי הא אוקימנא מאן חכמים ר"ש. ור"ש לשיטתי' דמחייב בחובל וצריך לכלבו א"כ מכ"ש דמחייב בתחלת שחיטה ונעשה מומר קודם גמר שחיטה והוי שחיטת מומר אע"כ מוכח כשיטת הרמב"ם דאף לדידן הוי שחיטת מומר ומדמחייב ר"מ ע"כ לא מיירי בפרהסיא ושפיר פרכינן ולפ"ז יהא מוכח דאפי' מדאורייתא השחיטה אסורה דמיד בהתחלת השחיטה הוי מלאכה דאורייתא דאם נימא דהוי רק מומר מדרבנן דמקלקל הוי מלאכה דרבנן עדיין לא יתיישב סוגיא דב"ק הנ"ל דהא לענין ד' וה' אזלינן בתר שחיטה דאורייתא כדפרכינן התם אלא למ"ד מעשה שבת דרבנן מ"מ דחכמים דפטרי וא"כ עדיין יקשה דלוקי בטבח בפרהסיא ולר"מ דמקלקל בחבורה פטור הוי רק מומר דרבנן וחכמים דהיינו ר"ש לשיטתיה הוי מומר דאורייתא. אע"כ דגם לדידן הוי מומר דאורייתא וכיון שכן ממילא מוכח לכאורה כסברא א' של תוס' בשבת הנ"ל דחובל וצריך לכלבו דפטור משום דאין דרך וכו' דאלו לסברתם הב' מהראוי דלא יהיה מומר דאורייתא בתחלת שחיטה כיון דאין התיקון בא מיד וכנ"ל: **אמנם** מ"מ אין להקשות מזה על סברא ב' של תוס' דנ"ל ברור דכל הויכוח של הר"ן הנ"ל אם הוי מומר בתחלת שחיטה או לא זה רק לפ"מ דנקט הר"ן בטעמא דשחיטה ראשונה לא הוי שחיטת מומר משום דאין נעשה מומר אלא עם גמר

באר היטב

יפה היה עמו כששחט דלא שביק התירא ואכל איסורא אבל אם אחר השחיטה מצאו אלו סכינים אצלו אינו נאמן אם היה לו פנאי ללכת להביא סכין אחר וע"ל סעיף ב'. וגם מה שכתב המחבר בלשונו והומר שביפה שחט הוא לאו דוקא אלא דמהימנין ליה בסתם אפי' אינו אומר כלום אלא משום דכל היכי דאיכא לעמוד על הדבר ולברר טפי מבררינן כ"כ בפרישה. ולפי מ"ש לקמן ס"ק י"ד דבמומחה צ"ל מומחה פלוני א"כ אומר דוקא: (יד) לי. כתב בש"ך דוקא צריך לומר מומחה פלוני ואין חילוק בין בהמה לעוף ולעולם אם יש מומחה בעיר נאמן לומר מומחה שחט לי ודלא כהב"ח. וגבי בשר בהמה אם יש מקולין ישראל נאמן לומר מן המקולין שחוטה לקחתי ודוקא שהיה מצוי בשר שחוטה בו ביום כל כך בזול כמו בשר נבלה: (טו) בפרהסיא. היינו בפני עשרה אנשים ישראלים. משמע מדברי התוס' בעירובין דף ס"ט ע"א אפילו עובר בפני עשרה איסור דרבנן מקרי מחלל שבת אם עושה כן כמה פעמים בה"ט [illegible] ועיין בפ"ח [illegible] רדב"ז [illegible] ועיין מפשטי לקמן [illegible] כתב [illegible] גר שחזר לסורו [illegible] ישראל הוא ושחיטתו כשירה. [illegible] רפואה שתלד. עיין תשובת הרשב"א סימן קנ"ז וקס"ד. מ"מ יש לו קבלה מפי גדולים המתעסק בהלכה לא יצא נקי מדוע שאינו הגון ורמז במה שכתוב לא תתחתן בם

פתחי תשובה

בענין זה. ועיין בתשובת רמ"א סי' ב' הובא בט"ז לקמן סי' קפ"ה סק"ב ודו"ק: (ו) להכעיס. [עש"ך ס"ק ט"ז מ"ש דלא כהב"ח כו' ועיין בתשובת חתם סופר סי' א' שדעתו כהב"ח ע"ש]: (ז) לד"א. עיין פמ"ג לא"ח סימן ל"ז אם אפילו במ"ע הדין כן או דוקא שעובר להכעיס בקום ועשה ע"ש: (ח) בפרהסיא. עבה"ט בשם בה"ו דפרהסיא היינו בעשרה מישראל ומ"ש עוד דאפי' עובר על איסור דרבנן הפר"ח חולק ועיין בספר משנת חכמים הלכות ע"ז דף נ"ז ע"ב שחולק ג"כ מטעם דהא קיי"ל דהחשוד על קל אינו חשוד לאיסור חמור ואם כן כל שכן דאינו נעשה מומר מדבר קל לחמור וא"כ שם בשבת דאיירי לענין ביטול רשות דהוצאה בלי ביטול רשות אסור מדרבנן שפיר דאמרינן דאם הוא מוחזק לחלל שבת אף באיסורי דרבנן הוא כעובד כוכבים לענין שאינו מועיל ביטול רשות אבל שיהיה מומר לכ"ה לא הוי עד שיחלל באיסור דאורייתא וע"ש עוד שהביא ראיה דאף אם

עבר

וגמרא שם דף ה' יב הרא"ש בריש חולין אהא דרבא דף ד' דנקט אוכל נבילות לתיאבון כו' יג שם וכמ"ש הרא"ש

לכל התורה אפילו חוץ משתים אלו דינו (טז) בעובד כוכבים (ר' ירוחם) :

הגה [טז] ומי שאינו חושש בשחיטה ואוכל נבילות בלא תיאבון אף על פי שאינו עושה להכעיס דינו כמומר להכעיס (כך העלה הב"י מדברי הרא"ש) :

ו [יז] יב מומר לאחד (ט) משאר עבירות א"צ לבדוק לו סכין יח [יח] יג ולהרמב"ם (יז) (ט) צריך

ככל התורה ודינו כעובד כוכבים וכן אפי' חילל שבת פעם א' בפרהסיא מיהו באותה שחיטה לא נעשה בה מומר כגון בשוחט לעבודת כוכבים או השוחט בשבת אין שחיטה זו אסורה משום שחיטת מומר אלא משום שוחט לעבודת כוכבים כדלקמן בסימן ד' וכן משום שוחט בשבת בסי' י"א וכן נראה דעת מהרש"ל פרק קמא דחולין סי' ז' : **יח** ולהרמב"ם צריך . משמע אפילו לעכוב דהיכא דלא בדקו לו הסכין לא בתחילה ולא בסוף שחיטתו אסורה והא דלעיל סימן א' ס"ד באבדו גדייו או שנגנבו כו' מותרים תירץ בדרישה דהתם אינו מוחזק בגנב אלא שגנב בפעם הזאת והוי פסול לעדות דא"ל בדיקת סכין אף להרמב"ם ומלשון הטור שם אע"פ שחשוד על הגניבה כו' משמע שמוחזק בגנב ועוד דהא ע"כ ברוב גנבי ישראל שמוחזקים

בידים הוא רש"י והרא"ש פי' הטעם כיון שאינו חושש לזבוח לא קרינן ביה וזבחת ואכלת וזהו הטעם ג"כ על מ"ש רמ"א מי שאינו חושש לזבוח כו' : (ט) משאר עבירות . דגבי שחיטה הוא כישראל ודעת הרמב"ם פירש הרא"ש כיון דחזינן דפוקר בשביל תאותו באחד משאר עבירות חיישינן שמא פוקר שלא לקיים שום מצוה כהלכה והא דנקט התלמוד מומר לנבילות היינו לרבותא דאפילו בזה דדש ביה מהני בודק סכין ונותן לו והקשה בפרישה דא"כ אמאי אמרינן בסימן א' סעיף כ' אף דנחשד על הגניבה לא נחשד על השחיטה אמאי לא חיישינן שמא פקר בבדיקת סכין ותירץ דלא מיקרי מומר אא"כ עשאו בפרהסיא או כמה פעמים כמ"ש התוס' משא"כ זה שעשה בצינעא ואין ידוע שגנב כמה פעמים מ"ה כשירה ולפי דבריו אם עשה כמה פעמים גניבה היה לנו לאסור מלא גדי שלו גנוב ושחוט משום השחיטה והרי לא חילקו בזה בגמ' ובפוסקים ונראה דהתם אמרינן שמא הוא עצמו לא שחטו אלא נתנו לאחר לשוחטו

גליון מהרש"א

(בהגה"ה) **דינו** כמומר להכעיס . עי' ט"ז ס"ק א' : (ש"ך ס"ק י"ז) כדלקמן בסימן ד' · ע"ש ס"ק ד' : (סעיף ו' ש"ע) **מומר** לאחד משאר עבירות . אם הוא גר עי' בגליון לקמן סי' רס"ח סוף סעיף ב' : (שם) **משאר** עבירות . עי' בב"י לקמן סי' קי"ט קרוב לסוף הסימן ד"ה ועל מ"ש ז"ל אבל שביעית ומעשר אעפ"י שהן אסורים מחולקים מ"מ כיון שכולם הם בדבר מאכל חשובים כאיסור א' לענין שאם נחשד על החמור נחשד על הקל ממנו וע"ש בב"י סי' קי"ט קרוב לראש הסימן ד"ה כתב הרשב"א בתשובה מי שהוא מפורסם באחד מעבירות ע"ש :

יד אברהם

(סעיף ה' בהג"ה) **ומי שאינו** חושש בשחיטה כו' דינו כמומר להכעיס עכ"ל · נראה דהיינו דוקא כשאיר ; כבר שעבר ג"פ ואף בכה"ג מבעיא לי' לרב אשי בתמורה (דף כ"ז) אי אמרינן לא שביק איניש היתרא ועביד איסורא כיון דאיתחזק גברא באיסורא ג"פ אבל אי לא איתחזק גברא באיסורא פשיטא לי' התם דאמר לא שביק כו' אם לא עבר להכעיס אף על פי שאינו לתיאבון כמו בההיא דתמורה וא"כ יש להתיר שחיטתו ואע"ג דבגליון הרי"ף כתב דמשמע בהסוגיא דכל היכא דשביק היתרא כו' הוי מומר להכעיס וכ"מ פ"ב דע"ז י"ל דהתם לענין להחיותו דוקא ואף מכפ"א כיון שהפקיר שוב א"מ להחיותו · אבל מ"מ עדיין יש לו נאמנות טפי ממומר להכעיס ולא ישבוק היתרא להכא · ונראה דגם הר"ן שכתב דאוכל נבילות שלא לתיאבון לא מהני בלא עע"ג היינו בעבר ג"פ דוקא אלא דס"ל דאף בג' פעמים מהני עע"ג . ובגליון הקשה מהסוגיא ולפמ"ש י"ל דל"ד ענין חיות מנאמנות : **וראיתי** בשו"ת פנים מאירות ח"ב סי' מ"א מי שאכל בשר ואח"כ נודע שהיתה טריפה אינו צריך כפרה · והביא ראיה ממ"ש בי"ד סי' קפ"ה גבי שמשה שלא בשעת וסתה דא"צ כפרה דחשיב אונס · ויש לדחות דהתם ה"ט כמ"ש הנו"ב במ"ת חי"ד סי' נ"ו דלא ה"ל לאשה לבדוק את עצמה כדי שלא יהא לבו נוקפו ופורש מפ"ו · אבל כאן ה"ל להמתין . גם מ"ש בח"ג סי' י"ט לה"ר מדתנן בספ"ו דפסחים שחטו ונמצא טריפה בסתר פטור · אינו ראיה די"ל דהתם טעמא משום טעה בדבר מצוה ואתיא כר"מ דפוטר אעפ"י שלא עשה מצוה וכמ"ש תוספות שם (דף ע"ג) ואף להרמב"ם דהתם מטעם אונס פטור הוא משום שלא היה אפשר להכיר משא"כ כאן שאם היה בודק היה אפשר להכיר קודם אכילה חייב על שלא בדק ולא המתין · רק מ"ש ראי' מתוס' דכינה (דף כ"ה) היא ראיה נכונה למשמע דרק מה שאכל קודם הפשט ונתות חשוב כשוגג ולא מה שאכל אח"כ וצריך לחלק בין זו למ"ש התוס' בב"ק (דף כ"ו) גבי חלב דאף אם לא הכיר בה מעולם שהיתה של חלב חייב וצ"ל דש"ה שהיתה ניכרת מיהא לשום

חידושי רע"ק

השחיטה ונגמר השחיטה בהכשר מש"ה בשחיטה בשבת אם נעשה מומר בתחלת שחיטה הוי הגמר ע"י מומר וכשחיטה אחרת דמי. אבל למה דנקטו תוספות בחולין דבפעם א' לא נעשה מומר ולפי ראייתם מההיא דב' אוחזים מבואר דס"ל דמה שישחוט אח"כ ג"כ לא נאסר וע"כ הטעם דלא מקרי מומר אלא ברגיל בכך ומועד לעבור א"כ בודאי דשחיטת שבת בפרהסיא אף אם מהתחלת שחיטה הוי מלאכה גמורה מ"מ לא מקרי בשביל זה רגיל בכך ולומר כיון דבכל פורתא ופורתא מחלל שבת הוי כעושה פעמים רבות לא נ"ל דמכל מקום כל כוונתו רק למעשה שחיטה זה בפעם א' ולא מקרי מועד לעבור בכך וזהו נ"ל ברור כשמש בעזה"י וא"כ שפיר י"ל דחובל וצריך לכלבו דפטור דהטעם דאין התיקון מיד ובאמת גם בתחלת שחיטה הוי מקולקל ומ"מ לא הו"מ הש"ס לומר דמיירי בטבח בפרהסיא דאף לר"ש דמקלקל בחבורה בחובל וצריך לכלבו חייב ונעשה מומר בתחלת שחיטה מ"מ לא מקרי שחיטת מומר דאפי' מה שישחוט אח"כ מותרת ולכאורה נ"ל להביא ראיה לדעת תוספות הנ"ל עפי"מ דתמהו תוס' בכתובות (דף ל"ד) לשינויא דהש"ס כי קפטרי רבנן אשארא אמאי נקט כלל טבח בשבת הא ר"מ דמחייב בשחיטה שא"ר ק"ו בשחיטה ראויה ונ"ל ליישב די"ל דהברייתא מלתא דפסיקא נקט דחייב בכל ענין אף בטבח במזיד ובפרהסיא וא"כ אי הוי תני טבח לע"א לחוד הו"א דוקא בזה כיון דממילא ע"כ מיירי באומר בגמר זביחה הוא עובדה מש"ה לא הוי שחיטת מומר דכיון דלא הוי מומר רק עם הגמר כבר נעשה השחיטה בהכשר משא"כ בטבח בשבת ס"ד לומר כיון דבתחלת השחיטה נעשה מומר מפסלא השחיטה משום שחיטת מומר לזה קמ"ל דמ"מ חייב ד' וה' והיינו משום דבפ"א דאינו רגיל בכך אינו נעשה מומר וכ"ז לשיטת תוס' חולין אבל לפי"מ דנקטו הראשונים דרך אותה שחיטה מותרת ומטעם דנעשה בהכשר קודם שנעשה מומר ממילא מוכח מכח פירכת הש"ס מדלא מוקי בטבח בפרהסיא היינו דגם לדידן הוי מומר וכנ"ל ומדמחייב ר"מ מוכח דמיירי בצנעא ישאר קושי' תו' דלמ"ל דנקט טבח בשבת וק"ל: **אמנם** נלע"ד ליישב קושי' תוס' באופן אחר ובהקדם סוגי' דסנהדרין (ע"ד ע"א) הבא במחתרת וכו' והלכתא דשדינהו בנהרא ועי' הרמב"ן במלחמות שם דדוקא בשיבר בעודו במחתרת אבל ביצא ואח"כ שיבר חייב דבשעה ששברה לא הוי קלבד"מ וכן בגונב כיס מיירי דשלשל ידו ועשאו קטפרס וקיבל וזרקו מיד אבל בזרק לאחר מיכן חייב דבשעה שזרקו לא הוי קלבד"מ ועי' בב"ח חוה"מ (סי' שנ"א) שכתב דגם דעת הרמב"ם כן ודייק כן מל' הרמב"ם פ"ג מהל' גניבה דכתב או שגנב כיס בשבת והיה מגררו עד שהוציא מרשות בעלים שהיא רה"י לרה"ר ואבדו שם הרי זה פטור דקדק למנקט ואבדו שם היינו מיד אבל לא לאחר מיכן ע"ש וזהו ג"כ דעת תוספות בב"ק (דף ע' ע"ב) ד"ה כמאן כרע"ק ע"ש והנה בדרישה סימן הנ"ל כתב דמדכתב הטור גבי מחתרת בשם הר"ר ישעיה דבעינן דוקא שיבר בעודו במחתרת ולא כתב מקודם גבי גונב כיס דבעינן השליכו מיד ע"כ דס"ל לחלק דדוקא במחתרת דמיד שיצא ממחתרת אזדאי לחיוב מיתה דעתה אסור להורגו ול"ש תו קלבד"מ משא"כ בגונב כיס דחיוב מיתה ע"י חילול שבת עוד עליו קאי ולא פקע מיניה מש"ה אף בשדינהו אחר מיכן פטור ויעוין בדרישה (בסי' ש"ן) בההיא דכתב הטור שם גנב ומכר בשבת אם נעשה המכירה באיסור כגון דא"ל עקוץ תאינה וכו' פטור דאיסור שבת ואיסור גניבה באים כאחד וכן טבח בשבת ולע"א פטור וכתב עלה בדרישה דהא דלא כתב רבינו בזה ג"כ דמיתה ותשלומים באים כאחד משום דבאמת אין באים כאחד דמיד ששוחט סימן א' נתחייב מיתה אלא דמ"מ פטור כיון דנתחייב מיתה באותו מעשה בתחלה לא מחייב תו ממון על אותו מעשה וכדמוכח סברא זו בסי' שנ"א (והיינו כדבריו הנ"ל גבי גונב כיס) ע"ש ודברי הדרישה תמוהים לכאורה דאם מדברי הטור בטבח בשבת יהיה מוכרח דאף דנתחייב בתחלת שחיטה לא מחייב ממון א"כ יקשה מזה על סברת הרמב"ן הנ"ל בגונב כיס דהא הך מלתא דטבח בשבת דהוי קלבד"מ הוא סוגיא ערוכה ואיך יתיישב זה לשיטת הרמב"ן ורציתי לדחוק בכוונת הדרישה דלהרמב"ן י"ל דס"ל דלא נתחייב מיתה עד גמר שחיטה דמקודם הוי מקלקל כדעת הר"ן הנ"ל ורק מדקדוק לשון הטור דלא כתב גם בטבח בשבת דאיסור מיתה ותשלומין באין כאחד ע"ז בנה יסודו דס"ל להטור דלא הוי מקלקל ואין באים כאחד ומ"מ פטור מתשלומין . אמנם מלבד דדחוק ורחוק לומר כן בכוונת הדרישה דמבואר בלישנא דמפשט פשיט ליה זה דנתחייב בתחלת שחיטה גם אינו מספיק ליישב שיטת הרמב"ן דיקשה מסוף הסוגי' דב"ק הנ"ל דפריך מי מצית מוקמית מתני' כר"מ וכו' מכלל דבכולהו מתני' מודה וכו' . ובזה יקשה הא לר"ש לשיטתיה דסבר בחובל וצריך לכלבו דחייב וממילא גם בתחלת שחיטה חייב וכמש"כ לעיל א"כ מש"ה מחייב בטבח ביה"כ דכבר נתחייב מלקות בתחלת שחיטה ולזה אחרי המחילה אלף פעמים מכבודו הגדולה של הדרישה זצ"ל נלע"ד דטבח בשבת לא דמי לגונב כיס דדוקא בגונב כיס דלאחר שהוציא לרה"ר שוב אינו מחלל שבת והחיוב מיתה רק על מה שעשה כבר מש"ה חייב בהשליכו לאחר מיכן דעל מעשה השלכה זו אינו חייב מיתה כלל וה"נ כוונת התוס' בב"ק ד"ה כמאן כרע"ק דמיד שבא לאויר החצר ונתחייב משום קלוטה ומה שיורד אח"כ החפץ לקרקע החצר אין בזה חיוב שבת כלל דכבר נח מקודם ברה"י משא"כ בטבח בשבת דאף דנתחייב מיתה בתחלת שחיטה מ"מ גם על הגמר חייב מיתה דהוא ג"כ חובל ואף דלא אתרו ביה שנית מ"מ הוי חייבי מיתות שוגגי' דקיי"ל דפטור וסברא זו הובאה בהקדמת הפ"י לכתובות בחידושי הגאב"ד דק"ק גלוגא זצ"ל בשם הירושלמי במדליק גדיש ונכון בעזה"י : **אמנם** יש לעי' במ"ש הרמב"ם פ"ט מהל' גניבה טבח ביה"כ והתרו בו פטור דאינו לוקה ומשלם בזה יקשה הא כבר נתחייב מלקות בתחלת שחיטה והוי הגמר בלי התראה דקיי"ל חייבי מלקיות שוגגי' חייבים בתשלומין וא"כ יתחייב ד' וה' על הגמר למה דכתב הב"ח בדעת הרמב"ם דאזיל בשיטת הרמב"ן בגונב כיס ודאי בפירכת הש"ס מכלל דכולה מתני' מודה ר"ש שפיר כתבנו דהרי כל הסוגי' אזיל אליבא דר"ל דחייבי מלקיות שוגגי' פטורי' מתשלומי' ולדידי' קיימא סברתנו דגם בשעת הגמר חייב מלקות אבל לדינא על הרמב"ם יקשה כנ"ל : **ולזה** מוכרח לענ"ד בהחלט דעת הרמב"ם כדעת הר"ן דבתחלת שחיטה הוי מקלקל ולא מחייב מיתה עד הגמר וא"כ יקשה איך כתב הרמב"ם בפי' המשניות דשוחט בפרהסיא בשבת דשחיטתו אסורה דבתחלת שחיטה נעשה מומר הא הוכחנו דהוי מקלקל אע"כ דטעמא דהרמב"ם דמ"מ מקלקל הוי מלאכה דרבנן והוי מומר מדרבנן והיינו כדעת הב"ה הנ"ל דמומר לחלל שבת בדרבנן הוי מומר מדרבנן ושחיטתו אסורה ולפ"ז י"ל קושי' תוספות דכתובות הנ"ל דהנה אף דמשני באומר בגמר זביחה הוא עובדה מ"מ למה דמסקי' גבי שור הנסקל שמסרו לשומר ממילא ה"נ יש לאוקמי ההיא דטבח לע"א בכה"ג וא"צ לאוקימתא דבגמר זביחה עובדה דאף דנאסרה מתחלת שחיטה מ"מ כיון דיכול לומר הרי שלך לפניך כדמוכח בשור הנסקל דקודם גמר שחיטה יכול לומר הש"ל והוי גורם לממון וכיון שכן י"ל דאי הוי נקט רק טבח לע"א לא היינו מוכרחים לאוקמי בטובח ע"י אחר דיש לאוקמי בהיפוך באומר דרק בתחלת זביחה עובדה ומש"ה לא הוי קלבד"מ דבשעת הגמר דאתי עלה חיוב ממון ליכא כאן חיוב מיתה. וכההיא דגונב כיס הנ"ל ומטה דלא הוי שחיטת מומר ליכא למידק דמיירי באומר בגמר זביחה עובדה די"ל דמיירי בשוגג. וא"כ לא היה נשמע הדין דטובח ע"י אחר חייב ד' וה' לזה נקט טבח בשבת דבזה בודאי חייב מיתה גם בשעת הגמר והוי קלב"מ ומוכח דמיירי בטובח על ידי אחר ומעתה שבררנו בעזה"י דדעת הרמב"ם בזה כהר"ן דבתחלת שחיטה ליכא חילול דאורייתא דהוי מקלקל ורק שחיטתו אסורה מדרבנן דמדרבנן הוי מומר וצריכין אנו ליישב מה דהקשינו לעיל דמאי דפרכינן שחיטת שבת ראוייה ראוייה דלמא מיירי בפרהסיא ולר"ם לא הוי רק מומר מדבריהם ור"ש לשיטתי' דמקלקל בחבורה חייב הוי שחיטת מומר דאורייתא נראה לעניות דעתי לפי מ"ש הב"ש (סי' קמ"א סקמ"ז) דמומר לאו בר שליחות הוא כמו ע"א ושכן משמע מהרמב"ם ע"ש וכ"כ ג"כ במג"א (סי' קפ"ט) וא"כ י"ל דליכא לאוקמי בטבח בפרהסיא כיון דע"כ מיירי בטובח ע"י אחר וכיון דמיד בתחלת שחיטה נעשה מומר מדבריהם שוב בטלה השליחות ואינו חייב על הגמר ואף שכתבנו דלענין ד' וה' תליא בדאורייתא כדמוכח מפירכת הש"ס אלא למ"ד מעשה שבת דרבנן וכו' לעד"נ דדוקא לענין שחיטה ראוייה בזה הסברא דכל שהשחיטה עושה פעולה להוציא מידי איסור דאורייתא מקרי שחיטה ראוייה וכן לענין שחיטת מומר כיון דמ"מ הויאל השחיטה דאינו מטמא מדאורייתא שם שחיטה עליו ולא שם נחירה עליו משא"כ בענינים אחרים כל דלא נתקיים הענין מדרבנן ממילא פטור מהממון ועי' במל"מ רפ"ז מהל' תרומות וא"כ י"ל לענין שליחות אף במקום דהוי רק מומר מדרבנן בטלה השליחות ולא מתחייב בד' וה' וא"כ מדמחייב ר"מ מוכח דאיירי בצנעא ושפיר פריך ולפ"ז אפשר דבזה מיושב ג"כ תמיהתנו על היש דוחים הנ"ל די"ל ג"כ הכי דאף דלא ס"ל בזה כהרמב"ם דנעשה מומר בתחלת שחיטה מ"מ י"ל כיון דלדידהו דגם באותה שחיטה נעשה מומר הרי דס"ל כיון דהכשר שחיטה ועשייתו מומר בהדדי קאתי מקרי שחיטת מומר ה"נ י"ל. לענין שליחות כיון דבאותו שליחות באותו מעשה בגמר השליחות נעשה מומר הוי בכלל אין שליחות למומר וכעין זה כתבו תוס' כתובות (דף י"א) בגר קטן כיון דבאותו מעשה השליחות נעשה ישראל אינו בכלל אין שליחות לנכרי ה"נ י"ל בהיפוך דאם באותו מעשה נעשה מומר הוא בכלל אין שליחות למומר ועדיין יש לפקפק כיון דהם סוברים דאין שחיטת מומר משוה נבילה ואינו בכלל ע"א י"ל דג"כ אינו בכלל ע"א לענין ביטול שליחות ויש לחלק עכ"פ להרמב"ם י"ל כנ"ל . היוצא לנו מדברינו בעזה"י דלדעת הר"ן דמשום חילול שבת דרבנן לא הוי מומר ולהרמב"ם הוי מומר : (ס"ע) **חוץ** משתים אלו . זהו מדברי רי"ו ובפשוטו ההוכחה דאל"ב אלא דמומר לכה"ת היינו בדוקא על כל התורה הא בלא"ה הוי מומר משום עבודת כוכבים או שבת אע"כ דמומר לכה"ת היינו חוץ משתים אלו ומ"מ קשיא לי דלמא מומר לכה"ת היינו אף על שבת חוץ עבודת כוכבים אלא דלא הוה בפרהסיא דמשום שבת לחוד לא הוי מומר כיון דאינו בפרהסיא : (סעיף ו') **ולהרמב"ם** צריך . תמוה לי דא"כ

ביאור הגר"א

אלמא כו' מומר לכל כו' וע"כ חוץ משתים אלו וכן בכל הסוגיא שם : [טז] ומי שאינו כו' . כן העלה הב"י מדברי הרא"ש שכ' ומומר להכעיס פי' ר"י כיון דאינו חושש לזבוח הוי כעובד כוכבים דאינו בר זביחה והוא כשיטתי כמ"ש בס"א דיליף מוזבחת ועבפ"ד דגיטין מ"ה ב' וברש"י שם ד"ה מומר ומסור כו' אבל לדעת הרמב"ם בס"א דוקא להכעיס שנקרא מין כנ"ל : (ליקוט) ומי שאינו כו' . והרא"ה מכשיר אלא שמפרש ההיא דב"פ דע"ז מומר להכעיס היינו בכה"ג אבל להכעיס ממש לכ"ע מין הוא וכתב ופסקו רבוואתא לקולא כמ"ד מומר הוא . ולפ"ז להרמב"ם שפסק לחומרא היה אסור כה"ג . אבל במה"ב השיג עליו דהא אמר שם אבל פרעוש כו' דא"א לומר כה"ג . והרשב"א בת"ה דעתו להתיר באחרים רואין בדיעבד אפילו להכעיס אלא שנסתפק בזה ממש"ש מע"ה פרט למומר כו' מאי בינייהו כו' ומפרש במומר להכעיס ודעת הרז"ה להתיר באחרים רואין אף לכתחילה והוא חלק עליו ע"ש (ע"כ) : (סעיף ו') [יז] מומר לאחד כו' . כמש"ש מומר לדבר אחד לא כו' ודוקא לאותו דבר כמש"ש כיון דדש ביה כו' : (ליקוט) מומר כו' . וכן עיקר דהא קי"ל מומר לד"א לא הוי מומר לדבר אחר וכמש"ש מומר לאכול חלב כו' ובהוריות י"א א' פרכינן עלה והא רבא אמר דכ"ע כו' ומשמע אפילו במומר להכעיס לחלב לא הוי לדם אפילו לתיאבון דקאמר אלא הכא באוכל נבילה לתיאבון כו' אלמא אפי' לתיאבון ואפ"ה דוקא לאותו דבר ולא אוקים כבתחילה במומר לחלב כו' ואפילו לשחיטה היה כשר במומר להכעיס לדבר אחר בלא שום בדיקה אלא משום דכעובד כוכבים הוא . וכן מדקאמר ר"א מומר למאי כו' ולדברי הרמב"ם מאי פריך למאי הל"ל לתיאבון סתמא בשלמא בדברי רבא י"ל דלרבותא קאמר . וכן גבי אבדו גדייו קתני בתוספתא נגנבו ודוחק גדול לומר שידוע שלא גנב אלא פ"א ואינו מומר לגניבה [ועיין רא"ש פ"א דחולין סי"ז וההוא דאבדו כו' דרוב גנבי העיר ישראל נינהו וכ"ב לעיל בש"ע סימן א' ס"ד] ואע"פ שי"ל בדוחק כ"ז (ועט"ז וש"ך) מ"מ האמת יורה דרכו (ע"כ) : (ליקוט) מומר כו' . וראיה ממש"ש ג' ב' אביי לא אמר כר"א כו' ואם איתא לוקמי במומר לשאר עבירות דבזה ודאי ל"פ עליה דברייתא ערוכה היא ואפילו ערל ואפילו ישראל מומר . וכן מדקאמר רב אשי מומר למאי לאכול נבילות לתיאבון ול"ק סתם מומר לתיאבון ול"צ לדרבא ול"ל דלרבותא נקטה דלישנא מומר למאי לא משמע כן ובזה נ"ל לתרץ קושית תוס' ג' ב' ד"ה מ"ט כו' ותירוצם צ"ע דמאי נ"מ (עברז"ה) ועוד דאכתי מאי קאמר לדבריו כו' וליה לא ס"ל הא ע"כ ס"ל דחדא בכותי אלא ודאי דגם מש"ש חדא בכותי הכל לדבריו הראשונים ואליבא דאביי דמתני' דשם ל"ק ושחיטתן כשרה דיעבד ובמומר לעבירה אחרת דמותר לכתחילה בלא שום תיקון וקמייתא בכותי ופריך לוקמיה גם לקמייתא במומר ולאותו דבר כשמעתיה וכמ"ש בברייתא שניהם ואפילו ערל כו' ואפי' כו' (ע"כ) : (ליקוט) מומר כו' . וכ"מ בתוספתא וכמש"ל סימן א' ס"ד או שנגנבו כו' וגם רוב גנבי כו' אלמא אף שמומר לגנוב (ע"כ) : [יח] ולהרמב"ם צריך . דסובר דרבא נקט

פתחי תשובה

עבר על לאוין דשבת וע"ז לא הוי מומר לכ"ע עד שיעבור על מיתות ב"ד ע"ש : (ט) צריך . [illegible]

באר היטב

וגו' כי יסיר וגו' : (ט) בעובד כוכבים . וכתב הש"ך דמומר להכעיס אפילו בפעם א' הוי כעובד כוכבים ושחיטתו נבלה מדינא . ואפילו ממלא סכינו יפה דמועד לנבלה בידים . רש"ל . ועיין לקמן סימן קנ"ט דמומר להכעיס הוי כאפיקורוס ואפיקורוס שחיטתו נבלה ומומר לעבודת כוכבים אפילו בלועזא אפילו בפעם א' הוי מומר לכל התורה ודינו כעובד כוכבים וכן אם חילל שבת פעם א' בפרהסיא מיהו באותה שחיטה לא נעשה בה מומר דאין שחיטה זו אסורה משום שחיטת מומר אלא משום שוחט בשבת כדלקמן סימן י"ח : (י) צריך . דהיכא דלא בדקו לו סכין לא בתחלה ולא בסוף שחיטתו פסולה . וכתב בש"ך ולא דמי לסעיף א' גבי תרנגולין דמותר משום דהתם אפשר לומר אע"פ שחשוד

צבי לצדיק

(שם בש"ך ס"ק י"ח) ולהרמב"ם וכו' והא דלעיל וכו' . [illegible]

יט [יט] ודוקא (°) במומר לעבירה אבל מי שהוא פסול לעדות בעבירה מעבירות של תורה א"צ לבדוק לו סכין אפילו (יח) להרמב"ם (ב"י וסכ"כ הרמב"ם) :

הגה כ (י) מיהו אם הוא פסול לעדות משום שאוכל נבילות אעפ"י שאינו מומר לכך . כיון שהוא חשוד לאכול נבילות דינו כמומר (יט) לכך : (סברת ב"י והרמב"ם) :

ז יד מומר לערלות דינו כמומר לעבירה אחת . ואם טו אינו ערל אלא מפני שמתו אחיו (י) (יא) מחמת מילה כא הרי הוא כשאר ישראל (כ) כשר :

ח (יא) טז כותי (כא) האידנא דינו כעובד כוכבים :

ט [כ] צדוקי וביתוסי (הם המשכים אחר צדוק וביתוס מתלמידי אנטיגנוס איש סוכו שיצאו לתרבות רעה ואינם מאמינים בתורה שבע"פ) כב (יב) יז שחיטתן (כב) אסורה (יב) אא"כ (יג) שחטו כג [כא] ואחרים עומדים על (כג) גביהם כד [כב] וגם בדקו להם (כד) סכין :

הגה (יג) כה [כג] מסור דינו (כה) כמומר ושחיטתו פסולה (הגהות אלפסי) [כד] ויש מכשירין (ב"י סימן קי"ט בשם רשב"א) כו ועיין לקמן סימן קי"ט :

לשוחטו והוה ס"ס ספק אם נתן לאחר לשחוט ואת"ל הוא שחט שמא בדק הסכין יפה תחילה אלא דבחד ספק מחמיר הרמב"ם כנ"ל : (י) מחמת מילה . פירשו התוס' שנימולו כשהם גדולים או ביום השמיני ולאו שנבלע בהן דמן דאל"כ אמרינן שמא עדיין לא נבלע דמן ולכך מתו : (יא) כותי האידנא . פי' לאחר שגזרו בזמן התלמוד עליהם : (יב) *אלא א"כ שחטו ואחרים וכו' . וא"ל הא לאו בר זביחה הם דהא הוחזקו במצות שחיטה וכתב הרשב"א בזה אם הוא מומחה שחיטתו כשירה והוא שישראל עומד ע"ג ואפילו יוצא ונכנס . וקשה כיון שעומד ע"ג ל"ל מומחה ותירץ ב"י דאיכא למיחש שמא שהה כו' והוא תימא מאי שנא מישראל שאינו גמיר הלכות שחיטה דמהני גדול עומד עליו אלא פשוט כמ"ש ב"י בתחילה דנקט מומחה משום יוצא ונכנס דנקט בסוף דהא דוקא בעינן מומחה : (יג) מסור דינו כמומר . נ"ל דהיינו *כמומר לתיאבון דלעיל :

שמוחזקים בגנבים מיירי מדתלי' בגנבי ישראל ומ"ש הב"ח בזה בקול' אחרון כבר לוה הוא ז"ל בעצמו למחקו והגאון אמ"ו ז"ל הכ"מ תירץ דהאי בסימן א' דלא ידעינן בודאי ששחט והפשר דאף על גב שחשוד על הגנבה נתן לאחר לשחוט : יט ודוקא במומר כו' . היינו שהוא מועד ופסול לעדות היינו שלא עבר אלא פעם אחת ואינו מועד ועיין בח"מ סימן ל"ד : כ מיהו אם הוא פסול לעדות כו' . ובס' תורה חיים כתב דנ"ל מדנקט רבא כו' דדוקא כשהוא מומר ורגיל בכך אז צריך בדיקת סכין אבל לא בפסול לעדות וכן משמע מדברי הרמב"ם כו' ע"כ וכ"כ בכ"מ דטעמא דהרמב"ם דע"כ לא קאמר רבא ישראל בודק ונותן לו אלא בישראל מומר ולא בפסול לעדות כו' וכ"ל דדין זה תלוי במאי דאמרי' לקמן סי' קי"ט ס"ז דהחשוד בדבר מותר להעיד בשל אחרים אבל לא בשל עצמו והשתא א"ש דדבריו בכ"מ אינם סותרים למ"ש בב"י דבכ"מ איירי בשל אחרים ובב"י מיירי בשל עצמו והיינו שכתב בב"י כיון שחשוד לאותו דבר צריך לבדוק לו סכין כו' דמשמע דתלוי בדין חשוד לאותו דבר ולישנא דהר"ב שכ' דינו כמומר לכך אינו מדוקדק כ"כ לפ"ז וע"ל סימן קכ"ו ס"ק י"ח : כא הרי הוא כשאר ישראל כשר . והיינו בשגם עכשיו שהוא גדול אינו מניח למול מיראתו פן ימות גם הוא כאחיו אבל אם אין שם יראה ואפ"ה אינו מל ה"ל מומר לערלות ב"י וד"מ : כב שחיטתן אסורה . וכ' הרשב"א בת"ה דאפי' הותך כזית בשר ונותן לו לא מהני כששחט בינו לבין עצמו משום דהא שחיטה לא כתיבי וכל דלא כתיבי אע"ג דאחזוק לא סמכינן עליה כדאמר בש"ס גבי כותים ע"כ וכ"כ בחדושיו דף ג' ע"א בשם הרמב"ן דקי"ל כת"ק דרשב"ג אבל הרמב"ם כתב צדוקי וביתוסי שחיטתן אסורה ואם שחט בפנינו מותרת שאינם כעובדי כוכבים אלא שאין נאמנים לומר לא קלקלנו משמע דהותך כזית בשר ונותן לו מהני כשאוכל הוא עצמו וכן משמע בטור שזהו דעת הרמב"ם כמ"ש הפרישה והב"ח וכ"ל שטעמו כיון דאביי ורבא אמרי גבי כותים קודם גזירה דהותך כזית בשר מהני וכן משמע כולה סוגיא דריש חולין וגם מדקאמר סתמא דש"ס התם רב אמי לא אמר כתרוייהו קסבר כותים גרי אריות הן ולא קאמר קסבר כת"ק דרשב"ג אלמא הלכה פסוקה היא כרשב"ג : כג ואחרים עע"ג . הרשב"א הצריך שיהא ג"כ מומחה והב"י תמה עליו כיון שישראל עע"ג ל"ל מומחה ולכך לא הזכיר כאן מומחה אבל נראה דגם דעת הרשב"א דבישראל עע"ג א"צ שיהא מומחה דלא גרע מקטן שיודע לאמן ידיו לעיל סי' א' רק כשישראל יוצא ונכנס הצריך מומחה דדלמא לאו אדעתיה דישראל ואיהו לא ידע שזהו אסור לישראל דלירתת מיניה וכ"כ מהרש"ל שם סימן ו' והב"ח וכן משמע בד"מ : כד וגם בדקו להם סכין כו' . ל"ע מנ"ל הא דהא אפי' הרשב"א דמחמיר כתב דדין צדוקי וביתוסי כדין כותי' קודם גזירה וכ"כ הכ"מ גופיה ספ"ד מה"ש וכ"כ הרמב"ם פ"ו מהל' עבדים והמחבר לקמן סי' רס"ז סמ"ז דצדוקי וביתוסי הם ככותים קודם גזירה ובכותים קודם גזירה כתבו התוס' דף ג' ריש ע"ב והרא"ש דא"צ בדיקת סכין דל"ד לישראל מומר לפי שיודע שאין ישראל סומך עליו וירא שמא יבדוק אחריו הסכין ולכך נזהר מלשחוט בסכין פגום אבל ישראל מומר לא מירתת שלא יבדקו אחריו לפי שמחזיקים אותו בישראל עכ"ל . ול"ע שוב מצאתי בס' ל"ח שתמה ג"כ על המחבר בזה ע"ש . מיהו כל זה מדינא אבל בתשובות ר' בצלאל סי' ג' כתב דהיינו דוקא בצ"ו שבזמן הקודש שהיו להן כמה מדות טובות אבל באלו הקראים שבזמן הזה שקלקלו מעשיהם וגם אין אוכלים משחיטת ישראל שחיטתן אסורה אפי' ישראל עע"ג וראה ששחט יפה ע"ש : כה מסור דינו כמומר . לכל התורה כולה כן הוא בהגהות אלפסי בשם ריא"ז ומביאו ד"מ : כו וע"ל סימן קי"ט . ר"ל כי שם סעיף י' פסק המחבר

שחיטתו

שם טעמו (ס) פי' שמועד לעבור על המצות מה שא"כ בפסול לעדות דמיפסל אפי' לא עבר עליה אלא פעם אחת ב"י) יד ב"י ממשמעות הגמרא דף ה' ו' (וע"ל סי' רס"ד ס"א) טו שם בגמ' ד' ה' ופי' רבינו ירוחם בשעדיין מניח למול מיראתו פן ימות טז מסקנת הגמ' שם ובדף ו' יז רמב"ם

נקודות הכסף

(ס"ק י"ב) *כבר קדמו מהרש"ע והב"ח : (ס"ק י"ג) *כמומר לתיאבון ומדברי הג"ה שהבאתי בש"ך שממנו מקור דין זה לא משמע כן ודוק . וכן משמע מפשט דברי הרב רמ"א :

גליון מהרש"א

(ש"ך ס"ק כ') ובס' תורת חיי' כתב דנ"ל מדנקט רבא כו' . למ"ש הרא"ש הביאו הט"ז סק"ט י"ל דגם מומר דנקט רבא הוא לרבותא : (סעיף ט' ש"ע) **אלא** אם כן שחטו ואחרים עומדים על גביהם . אבל לכתחילה לא אף באחרי' עומדים ע"ג כיון דלא כתיבא ולא קפדו הויין מועדים לקלקל ודינם כמו חשו"ק . והאי דאביי דמתיר בכותי לכתחילה בעע"ג (וצדוקי בזה"ז ככותי קודם קלקלה) אתיא כרשב"ג מדמהני חותך כזית בשר . אף לרבנן לא . מהר"א מזרחי בת' סים עמוקים סימן ט' :

יד אברהם

אדם מש"כ כאן איירי ולא היתה ניכרת לשום אדם : (סעיף ז) מומר לערלות דינו כמומר לעבירה אחת . שנהמ"ר דינו בסעיף הקודם דא"צ בדיקת סכין רק להרמב"ם . ומומר לערלות פירש"י פ"ק דחולין (דף ס') מבעט במצוה זו משמע דהיינו להכעיס וכן משמע בתוס' אלא לאו מומר לאותו דבר ולתיאבון דאי להכעיס פשיטא דפסולה עכ"ל . משמע להדיא דהלו למאי דמוקי לה במומר לערלות ניחא אף להכעיס . וצ"ע דבסימן זה ס"ה כתב המחבר מומר להכעיס אפילו לדבר א' דינו ככותי . וכ"כ סכ"מ ומביאו באר הגולה שם בש"ס דהמבעט במצוה א' שחיטתו נבילה ע"ש . ואלו במומר לערלות כתב רש"י מבעט כו' וצ"ע . ואפשר דס"ל דמומר לערלות היינו שאינו נימול מחמת צער דה"ל לתיאבון . וכן מצאתי להדיא בכס"מ וכס' מ"ה ע"ש :

מילואים

[(ש"ך ס"ק כ"ד) **דדין צדוקי** וביתוסי כדין כותים קודם גזירה כו' . זה באמת צ"ע . איך אפשר להשוותם יחד הלא הכותים לפני הגזירה הסתירו מעשיה' ונהגו בערמה . ועליהם י"ל כי יבטחו בערמתם ויחשבו בלבבם שיאמינו בהם . וגם מרתתי פן יגלה עונם ויתפשו במזימותם . וכאשר נגלה עונם באמת גזרו עליהם והצדוקים מעולם לא העלימו את חטאתם ולא בושו למרוד את תורה שבע"פ לעיני כל העם ואין ראוי להאמין בהם כלל וגרועים הם מהכותים לפני הגזירה . וכל זה ידוע לכל יודעי תולדות בני עמנו . לפני חורבן הבית ורק בימי אלכסנדר נצבו הכותים כצרים לישראל ואח"ז נכנעו . ולא כן הצדוקים מעולם לא חדלו לשנוא את ישראל עד כי התבוללו בעמים ונמחה שאריתם מישראל . גם מ"ש ר' בצלאל דצ"ו בזמן הקודש שהיו להם כמה מדות טובות כו' למד זכות על הכופרים בהשארת הנפש ובתושבע"פ . וגם רדפו והדפו באיבה את אחיהם ושחתו רחמם] :

ביאור הגר"א

נקט לאותו דבר לרבותא דל"ת כיון דדש כו' והכריחו לזה מדכייל בברייתא הכל שוחטין כו' מומר לערלות עם מומר לאותו דבר וקאמר לימא מסייע ליה כו' משמע דכולם צריך לתקנתא וכן כותי דתני שם : [יט] ודוקא כו' . כ"כ הרמב"ם ולמד מדאמר מומר משמע דוקא דמומר לכך וצ"ע על הב"י והג"ה שכתבו מיהו כו' דהא להרמב"ם אין חילוק והרמב"ם לא הזכיר כלל מומר לאותו דבר וכללו במומר לעבירה א' ואם איתא ה"ל לחלק אלא דאין חילוק ובזה צדקו דברי ההג"ה לעיל בס"ב (עש"ך ס"ק י"א) : (ליקוט) ודוקא כו' . עתוס' י"ב א' ד"ה הרי כו' (ר"ל דלפ"ד הרמב"ם ע"כ צ"ל דשם באינו מומר לגנוב וע"ל בס"ק י"ז) (ע"כ) : (ליקוט) מיהו כו' . זה אין לו שחר (ע"כ) : (סעיף ט') [כ] צדוקי כו' . שדינם השתא כמו כותים קודם שגזרו עליהם כמ"ש בכמה מקומות דצדוקי לא חייש למדרש חכמים וכן כותים וערש"י בספ"א דע"ז כ"א ב' ד"ה כותי וכ"כ הרמב"ם בפ"ו מה' עבדים הלכה ו' וש"ע לקמן סימן רס"ז סמ"ז : [כא] ואחרים עע"ג . רמב"ם ור"ל אבל חותך כזית בשר לא מהני דתנאי היא ואנן קי"ל כת"ק שם ד' א' . ת"ה וטור . אבל הרמב"ם בה' עבדים שם וש"ע בסי' רס"ז שם פסקו כר"א ועבפ"א דגיטין י' א' ואף שי"ל דאתי גם כרשב"ג ודלא אחזוק אף בגיטין ומ"ש שם לעולם ר"א לרווחא דמילתא נקט דאף כר"א אתי מ"מ כת"ק א"א לאוקמיה וערש"י ותוס' שם : (ליקוט)] ואחרים עע"ג . אינו מדוקדק דאפי' יוצא ונכנס סגי דקי"ל כרבא וכ"כ בסימן ס"ט ס"י (ע"כ) : [כב] וגם בדקו . דעת עצמו . וכבר תמהו עליו כל האחרונים ועתוס' שם ד"ה בודק וכ"כ כל הפוסקים דא"צ אלא עע"ג (עבריטב"א שמפרש דצריך גם בדיקת סכין בכותי . ויחידאה הוא) : [כג] מסור כו' . כמ"ש בגיטין מ"ה ב' מסור כו' שנאמר וקשרתם כו' וה"ה כאן לטעם ר"י שנאמר וזבחת : [כד] ויש מכשירין . דלא דמי לשם דכאן אף אשה ועבד וכל הפסולין נאמנין משא"כ שם כמש"ש ואשה ועבד כו' . וצ"ע דשם אין מצווים על התפילין וכמ"ש רש"י שם ד"ה עבד . אלא דלדעת הרמב"ם יש להכשיר

דיליף

חידושי רע"ק

איך אמרי' אביי לא אמר כרב אשי לא ס"ל לדרבא הא אף אם לא ס"ל לדרבא מ"מ ע"כ ס"ל דמומר לדבר א' אם אינו לאותו דבר דמותר עכ"פ ע"י בדיקת סכין דהא להדיא קתני בברייתא ואפילו מומר וא"כ אם נימא כהרמב"ם דבמומר לדבר א' בעינן ג"כ בדיקת סכין עדיין לוקי למתני' בהכי הכל שוחטין ואפי' מומר לדבר א' בד"א בבודק סכין וכו' וצע"ג : (ש"ך סקכ"ג) **אבל** נראה דגם דעת הרשב"א וכן העלה הט"ז דבעומד ע"ג ל"צ שיהיה מומחה וביוצא ונכנס בעינן לידע שהוא מומחה לפ"ז קשה לי לרבא דמוקי בכותי ויוצא ונכנס ומסקי' דוכולן ששחטו כו' קשיא אמאי לא מוקי ברויתא הכל ואפילו כותי ביוצא ונכנס בד"א ביודעים בו שהוא מומחה אבל בסתם לא ישחוט ואם שחט בודקים אותו ובליתי' קמן ואחרים רואים שחיטתו כשירה ועיין : (שם סקכ"ד) **דא"צ** בדיקת סכין . הר"ן בחידושיו כתב די"ל דבאמת דכותי בעי בדיקת סכין ובזה מרווחנא ליישב קושי' הש"ך סקכ"ב דאמאי לא קאמר כולהו כאביי ורבא לא אמרו קסבר כת"ק דרשב"ג דעדיין קשה דלוקי בכותי

ועומד

באר היטב

על הגניבה מ"מ שמא נתן לשחוט לאחר וכ' ט"ז דלפי טעם זה הוי ספק ספיקא שמא הוא נתן לאחר לשחוט ואת"ל שהוא שחט שמא בדק הסכין תחלה יפה עכ"ל : (יח) להרמב"ם . ופי' הש"ך דמומר מיירי שהוא מועד ופסול לעדות היינו שלא עבר אלא פעם א' ואינו מועד עיין בח"מ סי' ל"ד : (יט) לכך . ועיין לקמן סי' קכ"ו מדינים אלו : (כ) כשר . כ' בש"ך והיינו בשגם עכשיו שהוא גדול אינו מניח למול מיראתו פן ימות גם הוא כאחיו אבל אם אין שם יראה ואפ"ה אינו מל הוי מומר לערלות ב"י : (כא) האידנא . לאחר שגזרו בזמן התלמוד עליהם : (כב) אסורה . כ' בש"ך אפי' אוכל כזית מזה הבשר : (כג) גביהם . כתב בש"ך ואם אין ישראל רק יוצא ונכנס אז צריך להיות ג"כ שיהא מומחה . דדלמא לאו אדעתיה דישראל ואיהו לא ידע שזה אסור לישראל דלירתת מיניה : (כד) סכין . והקראים בזמן הזה שחיטתן אסורה אפי' כשישראל עע"ג וראה ששחט יפה תשובת ר' בצלאל סי' ג' : (כה) כמומר . וכ' הש"ך כמומר לכל התורה כולה ולא כט"ז שפסק דלא הוי אלא כמומר לתיאבון ובה"י מחלק דמסור שאינו מוחזק לכך רק לפי שעה אזי בדיעבד שחיטתו כשירה .

פתחי תשובה

אם דרך תשובה אמר הו"ל תגוף מכ"ש שאינו רק ע"ד ההודאה ואיך יהיה נאמנות לאדם אשר בשביל אמתלא קטנה כזו מבזה ומחליף עצמו כ"כ מה יעשה אם יארע לו הפסד בממונו או בכבודו הכלל שבזוי כזה פסול לעדות כמ"ש בח"מ סימן ל"ד סעיף י"ח ואיך יעיד על שחיטה ובדיקה ואין הדעת סובל להעמיד בזוי כזה לפני התיבה ומכ"ש להאמינו על שו"ב ע"ש עוד ומ"ש עוד הבה"ט ולא דמי לסי' א' כו' עיין בתשובת משכנות יעקב ס"ס ו' מ"ש בזה] : (י) מיהו אם הוא פסול לעדות . עש"ך סק"כ ועיין בספר תפארת ישראל על משניות מהגאון אב"ד מדעסא נר"ו דמאי פ"ד משנה א' שתמה על הש"ך שכתב דאף בשחיטה בשל אחרים נאמן דליתא דהא דהחשוד נאמן בשל אחרים דווקא אם אינו מתנגד לחזקה אבל לא בשחיטה דאיכא חזקת אמ"ה אינו נאמן אף בשל אחרים ומה"ט אמרו במתני' שם אמר לו אחר שאינו נאמן כו' חשכה לא יאכל ע"ש [ועיין בתשובת חתם סופר סי' כ"ב נראה שדעתו מסכמת עם הש"ך וכתב דבנו"ב סימן א' תמה עליו מאי טעמא . אבל הטעם פשוט דאינו נחשד אלא דחייש להפסד ממון עצמו לכשיתגלגל בידו לא יפרוש מאיסורא אבל לטרחת גופו לא נחשד ע"כ נאמן לשחוט של אחרים בלי בדיקת סכין . ושם נשאל ע"ד שוחט שהתודה בחליו שזה כמו ד' שנים שהוא שוחט אם כשהיו עומדים ואצים עליו למהר לשחוט בין בעופות בין בבהמות פעמים הרבה הרגיש בפגימה שבסכין קודם שחיטה ושחט בו כי מיהרו עליו ולא אימץ לבו נגד יצרו לעכב האנשים והנה בכמה מקומות לקחו שומן מהמקום ההוא מה יהיה דין השומן והכלים והשיב הא ודאי אם היה נודע זאת עפ"י עדים הוה כל מה ששחט בחזקת איסור שאינו זבוח אע"ג די"ל דאינו אלא עובר עבירות לתיאבון שלא להתבייש בפני העומדים ומלעיגים עליו שמאריך בהשחזת הסכין אבל לעולם רובא דרובא השחיז סכינו יפה בינו לבין עצמו כדי שלא יבא לידי כך . מ"מ מאחר שעשה כן כמה פעמים והוא רגיל לכך בזה אפי' אם רק עובר לעצמו לאכול נבלות שחיטתו פסולה אפי' בדיעבד לאחרים דכיון דדש ביה שוב לא טרח מכ"ש הכא שהוא מועד להאכיל נבילות לאחרים משום בושת שוב לא טרח וכל מה שכבר שחט בחזקת איסור . אך בנ"ד שאין שום עדות רק הוא מעיד על עצמו אף אם נניח כקצת אחרונים שבהודאה דרך ווידוי נאמן מ"מ הפה שאסר אותן ששחט בסכין פגום הוא הפה שהתיר אותן שלא עמדו עליו אנשים ולאצוהו ושהיה הסכין מתוקן בביתו כדרך רוב השוחטים ואילו היינו בודקים לו סכין היינו אוכלים משחיטתו ה"נ הוי הני כאילו בדקנו לו סכין שהכי אמר בווידוי דוקא כשלאצוהו היה סכינו פגום הזיד ושחט בו מחמת הלוחצים ולא זולת נמצא עכ"פ הרוב נשחט כהוגן וכל דפריש מר"פ ואין לאסור השומן והכלים למפרע (נראה לי דר"ל הכלים של מקומות אחרים שלא לקחו מאותו המקום רק שומן באקראי אבל הכלים של אותו המקום ודאי דאיסורים כל כ"ר אם נחליט שנאמן וכמ"ש הוא ז"ל בסימן ד' הבאתיו לעיל ס"ס א') אפילו אם נחליט שנאמן הואיל ואמר דרך תשובה ובפרט שגם זה אינו ברור אם נאמן ע"ש ועמש"ל סימן א' סק"ו וסוף ס"ק י"ח] : (יא) מחמת מילה . עט"ז בשם התוספות דמיירי שנימולו כשהם גדולים או ביום השמיני ולאו שנבלע בהן דמן כו' ועיין בתשובת בית אפרים חיו"ד סי' כ"ז מה שתמה בזה ע"ש : (יב) שחיטתן אסורה . עש"ך ס"ק כ"ב ועיין בתשובת נו"ב חלק יו"ד סי' ג' מ"ש בזה להגאון בעל אור חדש ועיין בספר חומת ירושלים סימן ער"ה מ"ש בזה : (יג) שחטו ואחרים עע"ג . עיין בתשו'

הר"א

י (יד) [כה] יח התחיל פסול לשחוט וגמר הכשר כז או שהתחיל הכשר וגמר הפסול (כו) פסולה במה דברי' אמורים שהתחיל הפסול בדבר שעושה אותו נבילה כגון בוושט כח או ברוב (כז) הקנה אבל אם התחיל הפסול בחצי קנה כט וגמר הכשר (כח) כשירה :

יא ל [כו] יט היו ישראל ופסול אוחזין בסכין ושוחטין (כט) פסולה לא ואין צריך לומר אם כל א' סכינו בידו : [כז] (שחיטת (ל) (יד) קוף פסולה) (א"ז והוא בתוספתא ריש חולין) :

ג שחיטה אינה צריכה כוונה. ובו סעיף אחד :

א א שחיטת חולין (א) אינה צריכה (א) כוונה. [א] אפילו מתעסק בעלמא לחתוך [ב] או (א) שורק סכין לנועצה בכותל (ב) ושחט כהלכתה

שפתי כהן

דשחיטתו כשרה וכ"פ מהרש"ל שם : כז או שהתחיל הכשר וגמר הפסול. משמע הא אם שחט הכשר הרוב ושחט אח"כ הפסול כשר והכי משמע בש"ס פ"ק דחולין (דף י"ט) וברש"י שם ע"ש והקשה בדריסה סימן כ"ג ס"ח דהא רש"י פוסל שהיי' במיעוט בתרא ותירץ דהכא שאני כיון שאחר גומר השחיטה והב"ח הבין בקונטרס אחרון בסימן זה ובסי' כ"ג דקושיתו היא אמאי לא פסלינן הכא משום שהייה ע"כ השיג עליו דהכא בעובד כוכבים י"ל דשאני דאין שהייה אבל בישראל חברו פוסלת ותימא דהא אפשר דהכא מיירי בדלא שהה שעור שהייה (וגם י"ל דליכא שהייה אפילו משהו) אלא קושיתו דכי היכי דשהייה פוסל במיעוט בתרא ה"נ שחיטה הפסולה תפסול במיעוט בתרא ע"ש שכן משמע בדבריו להדיא אבל אה"נ דבשהייה אין חילוק בין הוא לאחר וכדמשמע בש"ס וכל הפוסקים ואפשר כמי דהיכא ששחט העובד כוכבים המעוט בתרא אחר שעור שהייה פסולה ומ"מ נ"ל לתרץ דהכא שאני דהא אין העובד כוכבים פוסל אלא כשעושה מעשה טרפה וכדאיתא בש"ס וכל הפוסקים והלכך אחר שכשחט הרוב תו לא מיטרפא אבל בשהייה לא נפקא לן מידי במעשה טרפה אלא כיון דשחיטה שייך במעוט בתרא ושהה וחזר ושחט ה"ל שהייה : כח או ברוב הקנה. ל"מ אם שחט הפסול רוב הקנה אלא אפילו שחט הכשר חצי הקנה והשלימו הפסול לרובו נמי פסול : כט וגמר הכשר כשרה. ואע"ג דקי"ל דשהייה אפי' כל שהוא טרפה בין בקנה בין בושט מ"מ משכחת לה להאי דינא נמי לדידן היכא דתפס הקנה לבדו בידו דכשר אפילו לדידן וכמ"ש בס"ס כ"ה וע"כ סתם הרב כאן כדברי המחבר : ל היו ישראל ופסול כו'. ובא"ז והג"ה רפ"ק דחולין מכשירין וכן הוא בתוספתא וכ"פ מהרש"ל שם סי' ז' וכתב דל"ד לדלקמן סימן ה' בשנים שאוחזים בסכין ואחד שוחט לשם דבר פסול שפסול דהתם מחשבת השוחט פסלה אבל הכא בסתם עובד כוכבים או מומר דלא אסור אלא משום דלאו בני שחיטה נינהו וא"כ כשיש אחד בר שחיטה זולתו דיו בזה וכשר וכ"כ הב"ח וכן נראה מדברי הרמב"ם שכתב דין דב' אוחזין בסכין בפ"ב ולא המתין לכתבו עד אחר סוף כל הפסולים בשחיטה שבפ"ד ע"ש ודו"ק ומ"מ הב"ח חשש להחמיר : לא ואצ"ל אם כל אחד סכינו בידו · ל"מ אם אין שחיטת ישראל כשרה אלא ע"י צירוף (כלומר ששחטו בסי' א' זה כנגד זה בהיקף כדלקמן סי' כ"ב ס"ג) ואין רוב אלא בצירוף שניהם אלא אפי' שחט כל אחד רובו של סימן (כלומר זה לצד הראש וזה לצד הגוף) פסולה עד כאן לשון רשב"א ועיין בסימן ד' :

טורי זהב

(יד) התחיל פסול כו'. *ברשב"א כתוב כגון עובד כוכבים או מין או כותי כו' והקשה מו"ח ז"ל אמאי דנקט מין הלא בפ"ק דחולין אמרינן דסתם מחשבת מין לעבודת כוכבים ובמעשה כל דהו נמי אסורה אפי' בהגהה אפי' התחיל בדבר שאין עושה נבילה כו' ולא אשכח פירוקא בדבר ולא ידענא שום קושיא בזה דהרי פסק הרמב"ם פ"ח מה' עבודת כוכבים ולקמן בי"ד סימן קמ"ה דאפילו בשוחט לעובד כוכבים לא נאסרה אלא בשוחט סי' א' והיינו מעשה כל דהו שאמרו בפרק השוחט (דף מ') ואפילו מאי דבעי למימר התם דילפינן מדעולא דאפילו מעשה כל דהו אוסר היינו על כל פנים במידי שעושה נבילה וכן מוכח מדברי ת"ה הארוך (ד' י) שכ' דילפינן דרב הונא מדעולא כי היכי דעולא אוסר בסימן א' ה"נ אוסר במעשה כל דהו שהרי סימן א' בבהמה הוא ככל דהו עכ"ל. הרי שבא לדמות מעשה כל דהו לסימן א' ואי אמרת אפי' במידי שאין עושה נבילה איננו דומה כלל לסימן א' אלא פשוט דעיקר הרבותא דלא תימא דוקא שחיטה גמורה בעינן דהא בסימן אחד ג"כ לאו מעשה שחיטה גמורה היא בבהמה אלא העיקר תלוי בעושה מעשה שחיטה אפי' בכל דהו ע"כ ל"ש סי' א' כולו או מקצתו אבל מידי שאינו עושה נבילה אפילו כל דהו לא מיקרי ולא על חנם נקט רב הונא שם שחט בה דמשמע דשייך בשחיטה בעינן כנ"ל ברור :

ג (א) אינה צריכה כוונה. מדגלי רחמנא מתעסק בקדשים שפסול דהיינו שוחט שלא בכוונה לשוחטה דכתיב ושחט את בן הבקר

עד

באר הגולה

בפ"ד יח הרשב"א בת"ה מהא דרבי אבא ורבא חולין ד' י"ט יט שם ממשנה ספ"ב דחולין דף מ"א ע"ב :

א מסקנת הגמ' חולין ד' י"ב מדיוקא דמתניתין וכרבי נתן

נקודות הכסף

(ס"ק י"ד) *השיג על הב"ח ורוצה לומר דבשוחט לעבודת כוכבים בעינן דוקא סי' אחד ולא סגי בכל שהוא. וכל דבריו תמוהין ודברי הב"ח ברורים דהא בהדיא מוכח בש"ס דף מ' דאפילו בכל דהו דקנה פסול בשוחט לעבודת כוכבים דאל"כ לא הוי פריך מידי מכדי רב הונא כמאן אמר לשמעתיה כעולא ועולא מעשה כל דהו קאמר דהא האי כל דהו היינו סימן א' וא"כ כולהו בהדי הדדי קאתיין וכן לא הוי צריך לשנויי התם בשהיה הוי קנה פגום והוסיף עליו כל שהוא וגמרו דכולהו בהדי הדדי קאתיין דאפי' לא הוי הקנה פגום כלל ס"ס לא מחייב בשוחט לעבודת כוכבים אלא בששחט סימן אחד דקנה דוקא וא"כ כולהו בהדדי קאתיין אלא ודאי כיון דאמר עולא מעשה והיינו מעשה כל דהו א"כ אפילו במיעוט דקנה סגי וכן מוכח להדיא מפירוש רש"י ותוס' שם וע"ש. גם מ"ש וכן מוכח מדברי תה"א ד' י' שכתב דילפינן דרב הונא מדעולא כו' לא דק דהמעיין בש"ס ובתה"א שם יראה להדי' דבא לפרש כוונת הש"ס דקאמר מכדי רב הונא כמאן אמר לשמעתיה כעולא ועולא מעשה כל דהו קאמר דהיכא משמע ליה לש"ס דעולא מעשה כל דהו קאמר דלמא מעשה רבה קאמר ומפרש שם וז"ל דכיון דאסמכיה רב הונא מילתיה אדעולא שמעינן דעולא לאו מעשה רבה קאמר ואתי דעולא וגלי אדרב הונא דלאו דוקא סימן אחד אלא אפי' כל דהו דהא עולא עשה בה מעשה קאמר וע"כ או מעשה רבה או מעשה כל דהו קאמר וכיון דגלי רב הונא דלאו מעשה רבה קאמר ע"כ מעשה כל דהו קאמ' והילכך ר"ה לאו סי' א' דוקא קאמר אלא אפי' כל דהו דסי' אחד בבהמה ככל דהו דמי עכ"ל הרי להדיא דל"ד סימן א' דקנה וכדמוכח בש"ס התם אלא אפי' בכל דהו ומוכח הכי מדקאמר עולא עשה בה מעשה ומוכח מדרב הונא דלאו מעשה רבה הוא וע"כ מעשה כל דהו קאמר דעשה בה מעשה או מעשה רבה או מעשה כל דהו משמע והוא ממש כמו שפירש רש"י בש"ס שם. גם מה שהביא ראיה ממ"ש הרמב"ם פ"ח מה' עבודת כוכבי' והטו' לקמן סי' קמ"ה דאפי' בשוחט לעבודת כוכבים לא נאסרה אלא בשוחט סימן אחד כו' ודאי לפי מה שהעתיק הוא יש להוציא משמעות זה מדכתבו אלא בשוחט סימן אחד משמע דוקא סימן א' אבל באמת אינו כן ברמב"ם וטור שם דז"ל הרמב"ם שם בד"א שאין הבהמה נאסרת כשלא עשה בה מעשה אבל אם עשה בה מעשה כל שהוא אסרה כגון ששוחט סי' א' לעבודת כוכבי' עכ"ל הלמא אפילו בכל שהוא סגי וכגון ששוחט סימן אחד לעבודת כוכבים דקאמר דוגמא בעלמא הוא ול"ד סימן א' וכן מ"ש הטור סי' קמ"ה עשה בה מעשה ששחטה לעבודת כוכבי' נאסרה אפילו בסי' אחד ל"ד קאמר ולא באו אלא לומר דאפילו במעשה כל דהו סגי ולא בעינן מעשה רבה דהיינו ב' סימנים וכיון דבמעשה כל דהו סגי א"כ פשיטא דאפילו במיעוט דקנה סגי ולא עדיפי דברי הרמב"ם והטור מדברי רב הונא בש"ס

חידושי רע"ק

ועומד ע"ג או יוצא ונכנס בד"א בבודק סכין ונותן לו ואם לא בדקו בודקים סכינו אח"כ : (סעיף י"א בהג"ה) **שחיטת** קוף פסולה. עי' מג"א (סי' קנ"ט סקי"ד) שהקשה דהכא סתם דקוף פסול ואלו התם לענין נטילה מביא ב' דעות ומכשיר בדיעבד ולפי תירוצו דהכא דהוי דאורייתא אזלינן לחומרא א"כ יהיה הדין דאסור רק מספק ולענין או"ב אסור לשחוט בנו אחריו ולענ"ד מעיקרא לא קשה מידי דאף אם בנט"י מכשירים דמקרי כח גברא מ"מ הכא אינו בר זביחה והוי כשחיטת נכרי וברור בעזה"י :

ביאור הגר"א

דיליף מקרא וקרא לך כו' וע"ל סי' קי"ט ס"י : (סעיף י') [כה] התחיל כו' בד"א כו'. עבה"ג וגמ' שם קכ"א ב' שחט עובד כוכבים במקום כו'. ובתוספתא ריש מכילתין ישראל ששחט ומירק עובד כוכבים שחיטה של ידו שחיטתו פסולה שחט ישראל שנים או רוב שנים שחיטתו כשרה עובד כוכבים ששחט ומירק ישראל שחיטה על ידו שחיטתו כשירה שחט בה דבר שאינו עושה טריפה וישראל בא וגמרה מותרת באכילה : (סעיף י"א) [כו] היו כו' ואצ"ל כו'. עבה"ג אבל בתוספתא שם ישראל ועובד כוכבים שהיו אוחזין בסכין ושוחטין אפילו אחד למעלה ואחד למטה שחיטתן כשרה וכ"פ האחרונים עיין בדבריהם : (ליקוט) היו כו'. ליתא דא"כ הא דאמרינן מ"א א' ת"ש ב' כו' הב"ע בישראל מומר ל"ל לשום א' (עבתוס' י"ד א' ד"ה והשוחט. ועי"ל כו' ועוד אמרינן כו'. אבל מקור דין זה שבש"ע הוא מהרשב"א ודעתו דלא כהתוס' כמש"ל בסימן ד' ס"ק ג' ועביש"ש) וכ"ה בתוספתא וכתבה הג"א בס"ה בד"ה ותניא כו' (ע"כ) : [כז] שחיטת כו'. תוספתא שם שחיטת הקוף ה"ז פסולה שנאמר וזבחת ולא שזבח העובד כוכבים ולא שזבח הקוף ולא שנזבחה מאליה : [א] אפילו מתעסק כו'. שם ל"א ב' מדגלי רחמנא מתעסק כו' : [ב] או שורק כו'. ברייתא שם ושם ובדרך לא זו אף זו דבמתעסק אפילו רבנן מודו כמ"ש שם ורבנן נהי

דלא

פתחי תשובה

הר"א מזרחי סי' ע' מ"ש בזה : (יד) קוף. עבה"ט בשם בה"י וכ"כ המג"א בסימן קנ"ט ס"ק כ"ד ע"ש. ומשמע מדבריהם דאינו אלא ספק ומש"ה בשחיטה דאורייתא החמירו ונט"י דרבנן מקילינן. ולפ"ז לענין או"ב אם שחט הקוף האם או הבת ואחרים רוצים אותן אסור לשחוט השני אחריו בו ביום דשמא שחיטתו כשרה וכמ"ש הש"ך לקמן סימן ט"ז ס"ק כ"ח. אך באמת נראה דאישתמיט להו תוספתא ריש חולין דמבואר שם דפסול מדאורייתא משום שאינו בר זביחה. ולא קשה מנט"י דהתם כשר אף עובד כוכבים ליתן לידים כמ"ש בש"ע שם סעיף י"א ועיין בכ"מ פ"ב מהלכות אבות הטומאה ובש"ך סימן זה סק"ב. ולפ"ז בודאי מותר לשחוט השני אחריו. ועוד נראה דה"ה כששוחט האם מותר למסור הבן או הבת לקוף לשחוט כדי להאכיל לכלבים. דאע"ג דבחש"ו איתא לעיל סי' א' ס"ה דאין מוסרין להם לכתחלה לשחוט כשאין אחרים עומדים על גביהם אפילו אם רוצים להאכיל לכלבים מטעם דלמא אתי למיכל מזה שיטעו לומר כשירה היא. שאני התם דלא מנכר פסולייהו. ומש"ה לא כתבו הפוסקים דין זה גבי עובד כוכבים וכן משמע בש"ך סימן ט"ז סק"כ ממ"ש וצ"ע בחש"ו כו' ע"ש דלנכרים מותר למסור לשחוט ולהאכיל לכלבים וא"כ ה"ה בקוף וכמו שנתבאר דדינם שוה כן נלפע"ד :

ג (א) שורק סכין. עיין בתשובת זכרון יצחק סי' נ"ו שכתב דאם זרק סכין לנועצה בכותל ושחטה בהמה שנשחט אמה או בנה היום יש לאסור השחיטה משום דכתב התב"ש בסק"ט דחולין סתמא כשר משום דסתמייהו לשחיטה עומד וא"כ כיון שהבהמה שנשחטה בלא כוונה אסור משום או"ב לאו לשחיטה עומד ביום ההוא ואסור משום שהיה בלא כוונה עכ"ד ע"ש. ולפ"ז ה"ה אם זרק סכין בשבת ג"כ השחיטה פסולה דהא לאו לשחיטה עומד ביום ההוא משום איסור שבת מיהו באמת נראה דבתרווייהו השחיטה כשירה דאין ענין זה כלל לדברי התב"ש דהכא אע"ג דלאו לשחיטה עומד ביום ההוא משום אסור שבת או או"ב עכ"פ עומד לשחיטה למחר. וגם היום אף דלאו לשחיטה עומד מ"מ הא אינו עומד לשחיטה פסולה וא"כ יותר עומד לשחיטה כשירה משחיטה פסולה דלשחיטה פסולה אינו עומד כלל אבל לשחיטה כשירה עכ"פ עומד למחר. ותדע דהא ודאי יש הרבה בהמות שאינם עומדי' לשחיטה ביום ההוא רק לחלבה או לגדל ולדות כמבואר בא"ח סי' תק"ה לענין חליבה בי"ט ואם כדבריו דבעינן שיהא עומד לשחיטה ביום ההוא א"כ מוכרח לומר דגם בהנך בהמות אסור שחיטה בלא כוונה וא"כ הו"ל להפוסקים לפלוגי גם כאן דדוקא בעומדת לאכילה. אלא ודאי דלא בעינן שיהא עומד לשחיטה ביום ההוא רק כיון דסוף בהמה לשחיטה כשר בלא כוונה : (ב) ושחט. עיין בתשובת מקום שמואל סי'

באר היטב

אבל מסור שמוחזק לכך שחיטתו פסולה אפילו דיעבד. ופר"ח בקונטרס אחרון חולק עליו : (כו) פסולה. וכתב בש"ך דמשמע אם הכשר שחט הרוב כשר דתו לא מטרפא דלא דמיא לשהייה דפסול אף במיעוט בתרא : (כז) הקנה. כ' הש"ך אפילו שחט הכשר חצי קנה והשלימו הפסול רובו נמי פסול : (כח) כשירה. כתב בש"ך אע"ג דקי"ל דשהייה אפי' כל שהוא טריפה בין בקנה בין בושט מ"מ משכחת לה להאי דינא היכא דתפס הקנה לבדו בידו דכשר אפילו לדידן וכמ"ש בסוף סימן כ"ה וכל זה לדעת הש"ך אבל הט"ז חולק שם ע"ש מיהו בספר נקודות הכסף חולק על הט"ז : (כט) פסולה. כתב בש"ך דרוב הפוסקים חולקין על דין זה ופסקו דכשר וסבירא להו דלא דמיא להא שכתב בסימן ה' בשנים שאחזו בסכין ואחד שוחט לשם דבר פסול שפסול דהתם מחשבת השוחט פסלה · אבל הכא דלא אסור אלא משום דלאו בני שחיטה נינהו וא"כ כשיש אחד בר שחיטה זולתו די וכשר ומ"מ הב"ח חשש להחמיר כדעת הש"ע : (ל) קוף. ול"ד לנט"י בא"ח סימן קנ"ט דשם יש מכשירין דנט"י דרבנן. בה"י :

ג (א) כוונה. מדגלי רחמנא גבי קדשים ש"מ בחולין כשר :

יד אפרים

(סי' ג' ס"א) **א"צ** כוונה. עיין בה"ע וכתב יש"ש פרק השוחט סי' י"ג אם השוחט כיון להדיא שלא לשחוט שחיטה המכשרת אלא לעשות בנחירה ועיקה לא נקראת שחיטה ואינו בכלל וזבחת ע"ש והביאו המחב"ר :

גליון מהרש"א

(סעיף י' ש"ע) **התחיל** פסול לשחוט וגמר הכשר. ולכתחילה גם בשני כשרים ואף במיעוט בתרא ולמ"ד דאין שהייה פוסל במיעוט בתרא מ"מ אם אחר גומר נראה כשהייה כדאי' בתוס' ביומא ריש דף ל"ג וע' ת' בית יעקב סל"ב וע' גליון לקמן סי' ל"ה בש"ך סק"ט ובגליון סי' כ"ח ח' : (ש"ך ס"ק כ"ז) **ושחט** אח"כ הפסול. ואם אחר שחיטת הרוב שחט לעבודת כוכבים משמע בתה"א מובא בש"ך סימן ד' סק"ד דאסור דהא כשיפורש האי דעבודת כוכבים ל"ד ב' באומר בגמר זביחה הוא עובדה דקאי על שחט עמו לזרוק. ע"כ הכונה אחר שכבר נשחט הרוב. דאל"כ אכתי תיקשי דיפסול מטעם מומר ועי' ט"ז ס"ד סק"ב וכתב עוד רש"ל כו' מכיון שנשחטה כראוי כו' : (שם) **כיון** שאחר גומר השחיטה. עי' גליון ריש הסעיף דאחר גרע : (סעיף י"א ש"ך סק"ל) **דלא** אסור אלא משום דלאו בני שחיטה נינהו. ע' בט"ז ס"ד סק"ד ובגליון שם. ובתוס' חולין י"ד א' סוף ד"ה השוחט בשבת מבואר דסברי כפסק הש"ע :

(סי"ג סעיף א' ש"ע) **שחיטת** וזולין אינה צריכה כוונה ובאומר (ואולי גם במכוון) שלא תתיר השחיטה כ' היש"ש

יד אברהם

(סעיף י) **אם** התחיל הפסול בחצי הקנה וגמר הכשר כשירה · כ"כ בהגהת אשר"י ריש חולין וסיים דקיי"ל אינה לשחיטה אלא לבסוף משמע דאלו למ"ד ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף פסול ותימא דא"כ תקשי מזה למ"ד ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף שהרי הוא ברייתא מפורשת ומביאה הש"ס פ' העור והרוטב (דף קכא) דאם התחיל נכרי בדבר שאין עושה אותה טריפה וישראל בא וגמרה כשירה · אלא ש"מ דלכ"ע כשירה דשחיטת נכרי אינה אלא מעשה קוף בעלמא ולא גרע מאלו היה חצי קנה פגום · ועי' ברש"י בחולין (דף כ') · ועוד ראיה ברורה ומוכרחת שהרי ר' יוחנן הוא דס"ל ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף בפ"ב דחולין (דף כ"ט) והוא עצמו ס"ל בפ"ק דחולין (דף יט ע"ב) דהתחיל נכרי בחצי קנה וגמר ישראל כשרה ע"ש · וזו ראיה שאין עליה תשובה · וכן הרמב"ם אף שפסק בפ"א מהל' פסוהמו"ק הלכה י"ח דישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף אפ"ה פסק כן ברייתא דהעור והרוטב בפ"ד מהלכות שחיטה · וזה ברור . ודברי הגהת אשר"י הנ"ל א"א ליישבה אם לא שנגיה אותה שכצ"ל אבל בדבר שעושה אותה טריפה פסולה· אף דקיי"ל אינה לשחיטה כו' והיינו דברי רבה בפ"ב דחולין (דף כ"ט) וכ"כ הרשב"א בתה"א ומביאו הב"י כאן ע"ש וצ"ע :

סימן ג סעיף א) **או** שורק סכין לנועצה בכותל ושחטה כהלכתו כשירה · והוא הדין אם חזרה לאחוריה מהכותל מחמת הסכאה ושחטה כהלכתה כשירה דהא נמי ה"ל מכה גברא כדאיתא בסנהדרין (דף ע"ז)

עד שתהא השחיטה לשם בן בקר מ"מ בחולין כשר ומ"מ אם נפלה בלא כח גברא אמרינן בסמוך דפסול משום דזבחה הוי לכל הפחות כמו ועשית שצריך להתכוין לשום מעשה דבעינן כח גברא ובפרישה בהג"ה כן הקשה במה דאמרינן כאן מדגלי רחמנא כו' אמאי לא נימא כן גבי ושחט דדרשינן מיניה ריש השוחט דלא לשוויה גיסטרא ה"נ נימא מדגלי בקדשים כן מ"מ דבחולין שרי בגיסטרא ונכנס שם לדחוקים ולק"מ דהא פירש"י על גיסטרא שלא יחתוך כל המפרקת לשנים והיינו שא"ל לחתוך כל המפרקת כמו שיתבאר בסימן כ"ד וא"כ קולא הוא דקמ"ל קרא בקדשים ק"ו בחולין ואעפ"י שרש"י פירש שאסור לחתוך כל המפרקת לשנים וכבר כתב רמ"א שהמנהג כך להחמיר יתבאר שם דאינו אלא חומרא בעלמא ואין האמת כן וגם לרש"י ז"ל אין כאן קושיא כלל דזה פשוט דבעינן בחולין שחיטה כמו בקדשים וכל שנתמעט בקדשים מן ושחט ממילא לא הוה שחיטה כלל ע"כ פוסל גם בחולין דהא עכ"פ שחיטה בעינן משא"כ מידי דאימעט מן בן הבקר או שאר ליתני דקרא נימא דדוקא בקדשים אמעוט דבחולין לא כתיבי הנך ליתני ולא בעינן להו כלל דלא בעינן בחולין רק מה שבכלל ושחט וזה פשוט לכל מבין: **ד (א) לשם עבודת כוכבים.** פי' שהשחיטה עצמה לעבודת כוכבים אבל אם שוחט להקריב בשרה לעבודת כוכבים היינו סופו לזרוק דמה לעבודת כוכבים כו': **(ב) ה"ז ספק זבחי מתים.** הטעם דספק אי אמרינן הוכיח סופו על תחלתו דמתחלה ג"כ שחט לשם עבודת כוכבים ע"כ אמרו בגמרא בזה דהיה מעשה בקיסרי ולא אמרו בה לא איסור ולא היתר וכתב רש"ל פ"ב דחולין סימן כ' כיון דרבנן דפליגי עליה דרשב"ג ס"ל דלא אמרינן הוכיח סופו על תחלתו וקי"ל כרבנן א"כ הא דלא אמרו כאן היתר היינו משום כבודו דרשב"ג ע"כ סגי בזה שאין להתירו באכילה אבל בהנאה שרי וכמ"ש רבינו ירוחם ולא כב"י החולק עליו וס"ל אפילו בהנאה אסור דהא אזיל לשיטת הרמב"ם דס"ל דיש ספק אי הלכה כרבנן או כרשב"ג וכמ"ש בח"מ סימן רמ"ה סי"א לענין זוכה ע"י אחר כו' אבל שאר פוסקים פסקו כרבנן ומ"ה תמה על הטור שפסק כאן שיש ספק אי אמרינן הוכיח סופו על תחילתו ובח"מ סימן רמ"ה מביא דעת הרא"ש דס"ל לא אמרינן הוכיח כו' וכתב עוד רש"ל שם בשם הר"ן והתוס' דזריקה והקטרה דפסלי בעבודת כוכבים דוקא שחושב עליה בשעת שחיטה לזרוק דמה לעבודת כוכבים אבל נשחטה כראוי שוב אין הבהמה נפסלת אע"פ שזרק דמה או הקטיר חלבה לעבודת כוכבים אע"ג דבקדשים בהמה נפסלת בד' עבודות התם שאני שכולן מכשירי קרבן נינהו אבל חולין שכל התירן אינו תלוי אלא בשחיטה מכיון שנשחטה כראוי א"א שיפסלו וזה שלא כדעת רש"י עכ"ל ופי' דבר זה שאם שחט אחר ובא הבעל אחר כך וזלק דם לעבודת כוכבים דשרי וכ"פ רש"ל שם אבל בדידיה גופיה ודאי בכל ענין יש לחוש סופו על תחלתו אפילו אם אמר בפי' תהלה בשוחט כאשר לוה השם מ"מ בדעתו הוא שכך הוא המצוה לפי טעות שלו וא"כ בודאי אסור גם בזה כנ"ל ומו"ח ז"ל כתב בזה דלא אמרינן הוכיח סופו על תחלתו והנלע"ד כתבתי: **(ג) אפילו חישב העובד כוכבים·** דהכל הולך

אחר

(ס"א בהליכתה ועיקר) (ג) **כשרה** ב והוא שראה שלא **החליד** (פי' ענין נעילה ותחיבה מלשון חולדה שנכנסת בחורין ובסדקין) **הסכין** [ג] **בין סימן לסימן. או תחת העור.** **א** **ואם מצא הנוצה או השער חתוכים ודאי לא** (ג) **החליד** [ד] ג **ואפילו הפיל הסכין בידו או ברגלו שלא בכוונה כלל ושחט שחיטתו כשרה.** ד **אבל אם נפלה מעצמה פסולה דבעינן כח גברא** (ע"ל סי' ז') [ה] ה **וכן אם היה הסכין מונח בחיקו או בידו ונפלה מידו או מחיקו שלא בכוונה כנפלה מעצמה דמי ופסולה:**

ד השוחט לשם עבודת כוכבים או לשם דבר אחר מה דינו. ובו ז' סעיפים:

א א **השוחט (א) לשם** (ה) **עבודת כוכבים אפילו לא חישב לעבדה בשחיטה זו** ב **אלא חישב בשעת שחיטה לזרוק דמה או להקטיר חלבה לעבודת כוכבים הרי זה זבחי מתים.** [א] **ואסורה בהנאה:** **ב א** ג **שחט סתם ואח"כ חשב לזרוק דמה או להקטיר חלבה לעבודת כוכבים (ב) ב הרי זה ספק זבחי** (ג) **מתים:** **ג** ד **ישראל ששחט בהמתו של עובד כוכבים** (ג) **ג** [ב] **אפילו חישב העובד כוכבים לעבודת כוכבים** (ג) **(א) כשירה ד** [ג] ה **ואם ישראל חשב שיזרוק**

ג א ואם מצא הנוצה כו'· ולא חיישינן שמא לא שחט הרוב בעוף וע"י פרכוס ונפילת העוף נתרחב השחיטה ונעשה רוב כמ"ש הר"ב בסימן כ"ד ס"ה וע"ל סימן כ"ה ס"ק ד': **ד א שחט סתם כו'·** עיין בב"ח שפסק כר' ירוחם ודעת הט"ו נראה דאין חילוק בין חשב לזרק דאפילו בחשב אח"כ ולא זרק ה"ז ספק זבחי מתים וכמ"ש בב"י וכן משמע דעת הרמב"ם פ"ב דין ט"ז והכל בו והרשב"א בת"ה וכ"פ מהרש"ל פרק השוחט סי' כ': **ב ה"ז ספק כו'·** ומהרש"ל שם פסק כרבינו ירוחם דאסור באכילה ומותר בהנאה וכ"פ הדרישה והב"ח ומשמע מדברי הט"ו דהיכא ששחט מתחלה בפי' לשם מצות שחיטה אפילו זרק או הקטיר אחר השחיטה לעבודת כוכבים לא פסיל וכ"פ הפוסקים: **ג אפילו חישב העובד כוכבים לעבודת כוכבים כשרה·** אפילו לאכילה ומשמע אפילו שמע השוחט שהעובד כוכבים חשב דזה מחשב וזה עובד לא אמרינן וכן כ"ל מן הש"ס דפרק השוחט (דף ל"ט ע"ב) גבי עובדא דהכי טייעי ע"ש והב"ח בסימן ב' ובסימן זה אוסר בזה באכילה ולפעד"נ כמו שכתבתי כששוחט עובד כוכבים מין או ישראל מין האדוקים בעבודת כוכבים אז אסור בהנאה דסתם מחשבתן לעבודת כוכבים אבל עובד כוכבים או ישראל מומר שאינם אדוקים בעבודת כוכבים אי שמעינן דחשבי אסור בהנאה ואי לא מותר בהנאה דבהנך לא אמרינן סתם מחשבתן לעבודת כוכבים כן הוא בש"ס ופוסקי': **ד ואם ישראל כו'.** דין זה למד הרשב"א בתה"א ממאי דקשיא ליה תיפוק ליה דשחיטת מומר הוא כו' ולהפוסקים דלא נעשה מומר בפעם אחת לק"מ וצ"ע דלקמן סימן ק"ע מביא ב"י תשובת הרשב"א גופיה וז"ל ועניין חילול שבת ועבודת כוכבים דוקא שהיה מוחזק ג"פ כו' וגם להפוסקים (לעיל סימן ב' ס"ק י"ז) דבאותה שחיטה לא נעשה מומר נמי לק"מ וגם הרשב"א גופיה מסיק שם דלא מוכח מהכא מידי דמיירי באומר בגמר זביחה הוא עובדה וכן דעת הרא"ה בב"ה דף ע' דמותר אף באכילה וכן נראה דעת התורת חיים פרק השוחט והכי מסתבר הלכך יש להתיר עכ"פ בהנאה ועוד שמהרשב"א גופיה שם ובקצר משמע לכאורה דלא אסר הכא אלא באכילה ע"ש והא דמייתי בש"ס ראיה מברייתא דקתני זבחי מתים ה"פ דכמו דהתם בשחטה לזרוק עלמו הוי זבחי מתים ה"ה בשחטה לזרוק עובד כוכבים הוי פסולה ודו"ק:

י"א

א בברייתא שם ב שם דף ל"א אהא דרב' הוה בדיק ליה גירא לרבי יונה וכו' ג שם בגמרא מדיוקא דמתני' ד שם במשנה ה הרשב"א בת"ה והרא"ש שם א משנה חולין ד' ל"ח ב שם וכרבי יוחנן ג ברייתא שם ד משנה שם דף ל"ח וכר' יוסי שם בגמ' ה טור בשם הרשב"א

נקודות הכסף

דקאמר נמי שחט בה סימן א' והיינו ל"ד ולדמפרש בש"ס כ"ש הרמב"ם והטור שכתב בהדיא כל שהוא גם מ"ש הסכ"ש לא אשכח פירוקא בדבר ליתא דאשכח פירוקא מעליא דהאי מאן דקאמר הרשב"א לאו מין האדוק לעבודת כוכבים קאמר ע"ש ובע"כ מוכח לומר כן דאי במין שסתם מחשבתו לעבודת כוכבים ודאי דאפילו במעשה כל דהו אסור והדפריסיות וכל עם כרור:

גליון מהרש"א

היש"ש דאינה מתרת ובבה"ג תמה למה השמיטו זה הש"ך וט"ז: (ש"ע) **אבל** אם נפלה מעצמה. בש"ע חו"מ סי' ת"ח סי"ז דאשו משום חציו ואם האש אבל באדם משלם ארבעה דברי' ובתו' סנהדרין דף ע"ז בתירוץ א' כתבו דלמ"ד אשו משום חציו גם בנפל הסכין השחיטה כשירה ובגמרא חולין ל"א א' זרק סכין כו' והלכה ושחטה ויראה דהלכה נקט לרבותא דרבנן דנה"ה בשחטה בחזירת' מהכותל ועי' סנהדרין דע"ז ב' למימרא דכח"ב כחו הוא: (סי' ד' סעיף ב' ש"ע) **הרי** זה ספק זבחי מתים. עמ"ש גליון ש"ך סס"ק ה': (ט"ז סק"ב) **אבל** בהנא' שרי. וקצת טעם עוד י"ל דלהנאה יש חזקת היתר משא"כ לאכילה: (ש"ך סק"ב) **דאסור** באכילה ומותר בהנאה. וכ' היש"ש דטעמי' דס"ל דהלכה דל"א הוכיח כו' אך מחמת כבודו דרשב"ג אסר באכילה' אבל לא להפסידו מכל לאסור גם בהנאה וי"ל ע"ג אם הוא ספק אפשר דבהנאה מותר משו' חזקת היתר בהנאה ורק באכילה אסור משום חזקת בהמה בחייה כו': (ש"ך סק"ג) **ומשמע** אפילו כו'. וכן הוא בב"י: (ש"ך סק"ד) **תיפוק** לו דשחיטת מומר הוא כו'. בתוס' דף י"ד ע"א ד"ה השוחט בשבת משמע דלא בריא להו שהוא מומר אלא מדחזינן דבר קטלא הוא. וא"כ למה דפירשו הרשב"א בע"מ שיזרוק הרי העובד כוכבים לעבודת כוכבים צ"ל לכאורה דגם זה הוא בר קטלא דהא בסנהדרין ס"א א' איתא ע"כ לא קא שרי ר"ל אלא בהמה אבל גברא בר קטלא הוא וא"כ אכתי מה הועיל הרשב"א בפרושו. וצ"ל דהרשב"א לא ניחא לי' לפרש מה דאמר ר"ל מותרת שיהא כוונתו על הנאה לחוד כיון דלפסוק הלכה הוא הו"ל לפרש אבל מ"מ כוונת הגמרא שם בסנהדרין הוא רק לחייב בשחט ע"מ שיזרוק הוא עצמו וקאמר דלריש לקיש נהי דהוא מיירי בע"מ שיזרוק העובד כוכבים מ"מ נשמע שסובר דאין מחשבים מעבוד' לעבודה דאל"כ כמו דבפיגול אין חילוק בין חשב וזרק הוא או חשב שיזרוק כהן אחר. כן ה"נ היה לו לאסור וממילא י"ל דצריך קרא לחייב בשחט ע"מ שיזרוק הוא עצמו ועלי' קאמר ע"כ לא שרי ר"ל היינו לא תליף מיני' דשרי בהנאה בשחט ע"מ שיזרוק הוא עצמו אלא בהמה כו' וע' חולין ע"ד ב' ארשב"ל לדברי המתיר כו' לומר שאין ענוש עליו כרת ועי' גליון ס"ב ש"ך ס"ק כ"ז וע' ב"ח סימן י"א מ"ש ליישב דברי

ביאור הגר"א

דלא כו': [ג] בין כו' או כו'. ע"ש ל' ב': [ד] (ליקוט) ואפי' כו'. שזהו רבותא יותר כמש"ש וצריכא דאי כו' ועתוס' י"ב ב' ד"ה זרק כו' ובבא ראשונה אפילו לרבנן כמש"ש ב' ורבנן נהי כו' (ע"כ): [ה] וכן כו'. ג"כ מטעם הנ"ל דבעינן כח גברא וכמ"ש בתוספתא ולא כו' כנ"ל (ס"ס ב'): (ליקוט) וכן אם כו'. ול"ד למש"ש ב' לר"נ שנפלה מן הגשר וכן בספ"ב דב"ק בנזקין היתה אבן מנחת כו' ונפלה בנזקין חייב דכאן בעינן כח גברא כנ"ל וכמ"ש בסי' ז'. הרא"ה דלא כת"ה (ע"כ):

[א] ואסורה בהנאה. שם מ' א' ועבפ"ב דע"ז כ"ט ב' ובפ"ק דחולין י"ג א' ב': (סעיף ג') **[ב]** אפי' חשב כו'. שם פ' הלכה כר"י: **[ג]** ואם ישראל כו'. כ"כ בת"ה

חידושי רע"ק

(ססי"ג) **כנפלה** מעצמה דמי. כ"כ הרשב"א בשם תוס' וכ' עלה ואעפ"י שיש לנו לדון ולהקל שומעין להם שאמרו להחמיר בשל תורה עכ"ל והובא בב"י ולפ"ז נ"ל דלחומרא הוי שחיטה ואסור לשחוט אחר שחיטה כזה בנה מטעם איסור או"ב כנלע"ד בעזה"י: (סי"ד ט"ז סק"ב) **ולא** כב"י וכו'. לענ"ד י"ל כוונת הרי"ו דבודאי מהראוי לומר דל"א הוכיח סופו על תחלתו כיון דיש לזה חזקת צדקות י"ל דעתה כשחשב לעבודת כוכבים נעשה רשע ולא מקודם אלא דהטעם דהוי תר"ל כמו במקוה דהרי רשע לפניך וחזקת איסור דבהמה ואף אם מחלקים דדוקא במקוה דחסר ואתאי מ"מ י"ל דהא דהוכיח סופו על תחלתו אלים כ"כ להוציא מחזקת צדקות דאתרע טובא באותו ענין דהכשר בהמה זו וזהו רק בצירוף דאיכא נגד חזקת צדקות חזקת איסור דבהמה אבל לענין הנאה דהוי אפילו חזקת היתר ל"א כן. אח"כ ראיתי שכ"כ בכו"פ ומ"מ לענ"ד זהו דק אם אמרי' דאפילו באותו פעם נעשה מומר וא"כ אם אנו דנין דהוכיח סופו ע"ת לא הוי זביחה כלל וקיימא בחזקת אינה זבוחה אבל אם אמרינן דבאותה שחיטה לא נעשה מומר וא"כ הוי זבוח לפנינו אלא דאם היה מחשבתו כן בשעת שחיטה אסור משום תקרובת עבודת כוכבים ולא משום נבילה ל"ש בזה ח"א דבהמה דאין מחזיקים מאיסור לאיסור וגם לרש"י דס"ל דבהמה בחייה בחזקת איסור היינו איסור אמ"ה רמחזיקים מאיסור לאיסור נלע"ד דזהו רק לענין איסור נבילות והיינו כיון דכל בהמה בלא מעשה תיקון יוצאה מאיסור אמ"ה לאיסור נבילה אא"כ שעושה תיקון לזה בשחיטה משו"ה בספק אם עשה התיקון כראוי מחזקינן שלא נעשה התיקון כראוי ומילא היא נבילה אבל באיסור אחר שבא עליו מעלמא כיון דודאי נעשה התיקון כראוי ואיסור אמ"ה נסתלק ולא יצאה מאיסור אמ"ה לאיסור נבילה אלא דהספק על איסור אחר בזה הוי חזקת היתר. מה"ם וא"כ ה"נ לענין תקרובת עבודת כוכבים דאיסור אחר גרם לה: (ש"ך סק"ג) **אי** שמעינן. ואם שחט לפני עבודת כוכבים אמרינן דסתמא מחשבתו לעבודת כוכבים:

באר היטב

(ג) החליד. כתב בש"ך ולא חיישינן שמא לא שחט רוב וע"י פירכוס ונפילת העוף נתרחב החתיכה ונעשה רוב וע"ל סי' כ"ד סעיף ה' ולקמן סי' כ"ה: **ד (ה) עבודת כוכבים.** פי' שהשחיטה עצמה לעבודת כוכבים דאילו להקריב הבשר לעבודת כוכבים היינו סופה לזרוק דמה לעבודת כוכבים: **(ג) מתים.** וטעם הספק איתא בט"ז דספק אם אמרינן הוכיח סופו על תחלתו או לא והקשה על הטור שהרי בח"מ סי' רמ"ה סעיף י"א פסק הטור דלא אמרינן הוכיח סופו על תחלתו ע"ש. והנה במהרש"ל אוסר כאן באכילה ומתיר בהנאה והיכא דשחט מתחלה בפירוש לשם מצות שחיטה אפילו זרק אחר השחיטה לעבודת כוכבים לא פסל הש"ך אבל הט"ז סובר אף בזה פסול: **(ג) כשירה.** הטעם דהכל הולך אחר השוחט וכתב הש"ך אפילו אם שמע השוחט שהעובד כוכבים חישב לעבודת כוכבים מותר אפילו באכילה והב"ח אוסר באכילה אבל כששוחט עובד כוכבים מין או ישראל מין האדוקים בעבודת כוכבים אז אסור בהנאה. דסתם מחשבתם לעבודת כוכבים אבל אם אין אדוקין בעבודת כוכבים לא נאסרו עד שישמע

פתחי תשובה

כ"ט: **(ג)** כשירה. עיין במג"א סי' קנ"ח ס"ק י"ב שכתב דבזה לא שייך לבכך ע"ש: **ד (א)** כשירה. עיין בה"ט בשם ש"ך דאם אין אדוקים כו' ועיין בס' נחלת עזריאל בחולין דף מ"ב שכתב דיש חידוש דין בתוספות שם ד"ה לפני. דבסיתא רבונה לפני עבודת כוכבים ושחטה מתדבק לעבודת כוכבים אמרינן סתם מחשבתו לעבודת כוכבים ואסור בהנאה. וע"ש עוד לענין מחשבה הפסולה אי מחשבה ממש או דבור דוקא מ"ש בזה:

יד אברהם

גבי רוצח· ובפ"ק דחולין מדמה שחיטה לרוצח· ושוב מצאתי שכ"כ בבו"ת זכרון יוסף בחי"ד והוכיח כן מחולין (דף יב ב)]:

העובד כוכבים לעבודת כוכבים פסולה :

(ב) [ד] (ואסורה (ד) בהנאה (ב"י) :

ד [ה] י ישראל ששחט בהמת חבירו לעבודת כוכבים (ד) לא אסרה. שודאי לא כוון אלא (ה) לצערו . ואם יש לו שותפות בה ה [ו] י יש אומרים שאוסר גם חלק חבירו . ח ויש אומרים דגם בזה אינו מכוין אלא לצער שותפו (ג) ולא (ו) לאסור :

הגה (ה) [ז] ואם התרו בו ועבר התראה ך הרי זה אוסר כשאר (ז) מומרים (טור) . (וע"ל סימן קמ"ה) :

ה ט השוחט (ו) לשם (ח) הרים וגבעות ז [ח] לשם חמה י ולבנה כוכבים ומזלות ימים ונהרות (ז) ח אין לו דין תקרובת עבודת כוכבים לאוסרה בהנאה אבל שחיטתו פסולה [ט] יא אע"פ שלא נתכוין לעבדם. אלא לרפואה וכיוצא בה מדברי הבאי שאומרים (ט) העובדי כוכבים :

ו יב שחט לשם (י) שר של הר ט או לשם שר א' משאר הדברים בין ששחט לשם מיכאל השר הגדול בין ששחט לשם שר של שלשול קטן שבים

שפתי כהן

ה י"א שאוסר וכו' · שהרי בחלקו ודאי לא כוון לצער הלכך אמרינן מסתמא גם בחלק חברו לא כוון לצער וא"ת דהכא כתבו הט"ו ב' דעות בזה ובח"מ סי' שפ"ה כתבו בסתם המנסך יין חבירו כו' אם היה לו בו שותפות חייב לשלם והסמ"ע שם חילק בין י"נ לבהמה ותימא שהוא נגד הש"ס דחולין (דף מ"א) ע"ש (שוב מצאתי בדרישה כאן שדחה תירוץ זה) גם מה שתירץ הב"ח שם דס"ל להט"ו כהר"ן דלענין אכילה אמרינן אדם אוסר דבר שאינו שלו תמיה לי דהא לא כתב הר"ן אלא דבשוחט לעבודת כוכבים אסור באכילה דליכא למימר לענין איסור אכילה אין אדם אוסר דבר שאינו שלו דהא לאו איהו אסר לה אלא דלא שרי לה וה"ל כאלו לא נשחטה אלא שמתה מאליה עכ"ל וזה לא שייך במנסך יינו ועוד דפשט דבריהם הכא משמע לגמרי שרי וכ"פ בד"מ דלא כהר"ן ושכן מוכח בש"ס (דף מ') דלא כהר"ן דא"כ לא הוי פריך מידי מהך ברייתא דהשוחט בשבת ארב עמרם ורב יצחק ע"ש וגם דעת הרא"ה בס' ב"ה (דף יא) כהר"ן וכבר השיב עליו הרשב"א במ"ה שם באורך מסוגיא זו וכן משמע מדברי כל הפוסקים דלגמרי שרי אלא כ"ל דאע"ג דלענין איסורא איכא פלוגתא דרבוותא מצי הניזק לומר דלמא קי"ל כמאן דאוסר בהנאה מה תאמר דקי"ל כהמכשיר א"כ קח לך היין שאיני רוצה להכניס עצמי בספק *והמכרנו אתה כיון שגרמת לי היזק וקח לי אחר במקומו ודו"ק : ו ה"ז אוסר כשאר מומרים · פי' כי היכי דקי"ל דמומר אוסר אפי' דבר שאינו שלו כלל בהנאה כששחט לעבודת כוכבים שודאי כוון לאסור ולא לצערו כדאיתא בש"ס ופוסקים ה"נ כיון שהתרו בו שלא ישחוט לעבודת כוכבים ואפ"ה שחט ודאי לא כוון אלא לאסור ואסור אף בהנאה · ודע דבכל הסימן דאמרינן שחט לעבודת כוכבים מיירי אפילו במעשה כל דהו וכדלקמן סימן קמ"ה סעיף ח' ע"ש : ז לשם חמה ולבנה · עצמן ועי' ס"ק ט' : ח אין לו דין תקרובת כו' · מלשון המחבר משמע דאעפ"י שנתכוין לעבדם לא הוי אלא פסולה ולא זבחי מתים ודוק והיינו דאזיל לטעמיה שפי' כן בב"י דברי הרמב"ם אבל הרשב"א והטור פירשו דברי הרמב"ם דבמתכוין לעבדם הוי זבחי מתים וכ"פ מהרש"ל שם סימן כ"א והב"ח ואפשר לכוין גם דברי המחבר לזה וע"ל סימן קמ"ח ס"ח : ט או לשם שר א' כו' · וחמה ולבנה יש להן ג"כ שרים כדאמרינן במדרש י"ב מלאכים מנהיגים

את

טורי זהב

אחר השוחט : (ד) לא אסרה . כ' הר"ן איכא למ"ד דבאכילה אסורה ואפילו השוחט בהמת חבירו לשם הרים כו' דליכא למימר לענין איסור אכילה אין אדם אוסר דבר שאינו שלו דהכא לאו איהו אסר לה אלא דלא שרי לה והוה כלא נשחטה ומתה מאליה עכ"ל *ותימא על הב"י ורמ"א שלא הביאו זה ורש"ל פרק ב' דחולין סימן כ"ב הביאו ומו"ח ז"ל הקשה על הר"ן בזה דא"כ מה פריך תלמודא על מאן דס"ל אין אדם אוסר כו' מההיא דשנים אוחזין בסכין אחד ושחט אחד לשם הרים כו' דשחיטתו פסולה דאלמא דאוסר שאינו שלו מאי קושיא הא פסולה הנן אבל לא אסור בהנאה כו' ותירץ בדוחק ואגב חורפיה לא עיין בזה דהא עיקר טעם איסור אכילה להר"ן משום דנסתלקה מעשה שחיטתו והוה כאלו לא עשה בה מידי וזה לא שייך אלא ביחיד השוחט משא"כ בשנים אוחזין בסכין כו' אע"פ שתאמר שאותו ששחט לשם פסול נסתלק מעשה שלו וכאלו לא היה כאן מ"מ אין כאן נבילה שהרי יש כאן השני ששחט לשם דבר כשר אלא ודאי שזה השוחט לשם הרים אוסר השחיטה וא"כ אדם אוסר דבר שאינו שלו וזה פשוט : (ה) ואם התרו בו . בטור כתוב בודאי כוון לאסור כו *וקשה א"כ אף בלא כוון לאסור אסור ככל שחיטת מומר י"ל דכאן בא לאסור בהנאה וזה אינו בשחיטת מומר שהם : (ו) לשם הרים . הטעם דכל אלו הם מחוברים ודרשינן אלהיהם על ההרים ולא ההרים אלהיהם : (ז) אין לו דין כו' . זו דעת רמב"ם וס"ל במכוין לעובדו אסור אפילו בשוחט לשם הר אבל במכוין לרפואה או לשאר

דברי

באר הגולה

ו שם דף מ"א כר"נ ורב עמרם ור' יצחק וכאוקימתא בתרייתא ז טור בשם הרמב"ם בפרק ב' מה"ש דס"ל נמי כאוקימתא קמייתא וכפירש"י שם ח שם בשם הרא"ש וכאוקימתא בתרייתא ט משנה שם דף ל"ט י טור וכ"כ הרשב"א ור' ירוחם והתוס' בדף מ' יא ל' הרמב"ם שם ופירשו הרשב"א בת"ה והטור דבריו דאם נתכוין לעבדה הוי תקרובת עבודת כוכבים מהא דאיתא בעבודת כוכבים דף מ"ה וסנהדרין דף ס"א דעובדי הר בסייף ואין דעת התוס' כן ע"ש יב ברייתא'

נקודות הכסף

(סי"ד ס"ז ס"ק ד') *ותימא על הב"י ועל הרמ"א כו'. אישתמיטתיה דהב"י מביאו לקמן ס"ס קמ"ה וגם רמ"א מביאו בד"מ והשיג עליו מהשוחט בשבת וכמ"ש בש"ך ס"ק ה'. גם מ"ש על הב"ח שלא עיין בזה נהפוך הוא שהוא לא עיין במ"ש הב"ח קודם לכן על דברי הר"ן וז"ל ור"ל דהוי כהשוחט שחיטת עובד כוכבי' לעבודת כוכבי' אע"ג דלא הי' כוונתו לעבודת כוכבים אלא ה"ל כמתה מאליה עכ"ל ר"ל דודאי ליכא למימר דהוי כמתה מאליה כדעת המחבר הזה שהרי שחוטה לפניך אלא הוי כשחטה עובד כוכבים דהוי נבילה משום דאין שחיטתו שחיטה והוי כמתה מאליה וא"כ קשה מאי פריך משנים אוחזין הא עכ"פ הוי כעובד כוכבים וישראל שאוחזין בסכין דפסולה וכ"ז ברור : *(שם סק"ה) וקשה כו'. וי"ל וכו' אין כאן קושיא ותירוץ אלא הפשוטו כך הוא כמ"ש בש"ך ס"ק ו': *(הג"ה בש"ך סוף ס"ק ה') ותמכרנו אתה כיון שגרמת לי היזק כו'. ולא יכול המזיק לומר קים לי

גליון מהרש"א

הרשב"א: (סעי' ד' ש"ע) יש אומרים שאוסר גם חלק חבירו . ע' לקמן בט"ז וש"ך סוף סימן ה' : (שם בהגהה) הרי זה אוסר כשאר מומרי'. מדרבנן דמדאורייתא גם במעשה אא"א דבר שאינו שלו . תוס' ע"ז נ"ב ב' ד"ה ברוך ובפלתי כאן :(ט"ז סק"ד) והוה כלא נשחטה · היינו מדרבנן אבל מה"ת ודאי שרי גם באכילה ת"ש אות י"ד : (שם) אע"פ שתאמר שאותו ששחט לשם פסול . עי' בש"ך סי' ב' סק"לי וא"כ לפסק הש"ע שם קשה קושית הב"ח שפיר דהא הכא נמי הטעם דהאי גברא לא חזי לשחיטה וכ' בבדק הבית וז"ל אבל באכילה אסורה כו' משו' דהאי גברא לא חזי לשחיטה והו"ל כנוחר עכ"ל ועי' לקמן סימן ה' בגליון מיהו בהר"ן לא כתב משום דגברא לא חזי . ונכון מש"כ לקמן ומ"מ גם מ"ש כאן נכון דמה לי אם אינה שחיטה מטעם דגברא לא חזי . או מטעם דלא שרי לה . (וע' מש"כ בגליון הר"ן יומא דף רכ"ג ע"ב . ובספר העיקר שלי בעיקר אין אדם אוסר דש"ש):

חידושי רע"ק

(ט"ז סק"ד) ותימא על הב"י. לכאורה תמו' על תמיהתו דהר"ן לא כ"כ אלא לענין אף אם אין אוסר דבר שאינו שלו מ"מ אסור באכילה דלאו איהו אסיר אלא דלא שרי אבל לפסק הש"ע דאדם אוסר דש"ש אלא דאמרינן לצעורי' מכוין בזה ל"ש סברת הר"ן דהא דאמרי' דלא שחט כלל לעבודת כוכבים וממילא גם באכילה שרי ועי' בסמוך בש"ך סק"ה : (שם סק"ה) וקשה א"כ אף בלא כוון . זהו קושית התוס' חולין (דף י"ד) אהא דמשנינן הב"ע בישראל מומר דא"כ בלא"ה אסור משום שחיטת מומר (והט"ז נקט לה לקושי' אף לאוקימתא דאתרו בי' ועי' בב"י במ"ש דס"ל להרמב"ם דשינוי' דמשני במומר דחוקא דא"כ בלא"ה אסור משום שחיטת מומר ודוחק לומר דמתני' בלא היה מומר מעיקרא אלא דבאותה שחיטה נעשה מומר וכגון דהתרו בו וקבל התראה וכו' משמע דס"ל להב"י דע"י ההתראה נעשה מומר אף בלא שחט לשם עבודת כוכבים אלא דמקרי מומר באותה שחיטה כיון דההתראה ע"י השחיטה. והסברא מוקשה דממ"נ אם בקיבל ההתראה לחוד בלא מעשה מקרי מומר ממילא הוי קודם השחיטה וצ"ע) והוכיחו מזה דבפעם א' לא נעשה מומר ואם כוונת הט"ז להקשות לאידך פוסקים דס"ל בפעם א' נעשה מומר איך יתרצו קושי' תוס' א"כ לא הועיל בתירוצו דנ"מ לענין הנאה הא מ"מ סוגיין לא מתרצא בהכי דהא מתני' דקתני וא' שוחט לשם א' מכל אלו שחיטתו פסולה היינו דקאי ארישא דמתני' דקתני לשם הרים דשחיטתו פסולה ואסורה באכילה ומותר בהנאה ובזה ישאר הקושיא דתיפוק ליה משום שחיטת מומר : (ש"ך סק"ד) והא דמייתי בש"ס ראיה מברייתא . לענ"ד זהו היה באפשרי לומר אם הרשב"א היה לומר דינו מכח ראייתו בזה י"ל דמוכח דאסור מדרבנן אבל כיון דהרשב"א בעצמו כתב דהראיה אינה מחוורת די"ל דמיירי באומר בגמר זביחה עובדה וסיים ע"ז דמ"מ הדין דין אמת הרי דדן כך מסברא א"כ איך שייך לומר דרק מדרבנן אסור מנין לנו לחדש חומרא דרבנן ול"ש ע"ז לדון מסברא דהחמירו חכמים בלי ראיה מוכחת והנה מדברי הרשב"א אלו בראיה זו דאמאי אר"ל דמותרת הא הוי שחיטת מומר מוכח דאף דנעשה מומר באותו שחיטה מ"מ מקרי שחיטת מומר ומה דדחי דמיירי באומר בגמר זביחה עובדה היינו כיון דהגמר ועשייתו מומר נעשה בהדדי לא מקרי שחיטת מומר א"כ מכ"ש היכא דהוא מומר בפעם א' מקודם השחיטה א"כ יפלא מה יענה הרשב"א על קושית תוס' הנ"ל במה דמשנינן הב"ע בישראל מומר הא בלא"ה אסור משום שחיטת מומר להרשב"א לשיטתו דס"ל דישראל ועובד כוכבים אוחזים בסכין דשחיטתו פסולה. ואפשר לדחוק דא' שוחט לשם א' מכל אלו מיירי דשחט רק מיעוט קנה ואח"כ הניח ידו ונגמרה השחיטה ע"י השני הכשר דמטעם מומר הוי התחיל הפסול בדבר שאינו עושה טריפה וגמר הכשר דכשר אבל מטעם תקרובת עבודת כוכבים אסור אבל בההיא דשחט ע"מ לזרוק דמו בהא הוא דהקשה הרשב"א דכיון דאינו שוחט אלא הוא לבדו דחוק לומר דמיירי דלא שחט רק מיעוט קמא דקנה ואח"כ בא אחר וגמר השחיטה דהא לא מיירי כלל משחיטת אחר . גם י"ל כיון דהטעם דמחשבי' מעבודה לעבודה דילפינן חוץ מבפנים זהו ל"ש במיעוט קמא דקנה דאין עליו שם עבודה וזה צ"ע לדינא ובעיקר ראיית הרשב"א הנ"ל תמוה לי . הא י"ל בפשוטו דמיירי בשוגג דאינו מומר . ואי מדאמרי' עלה ומודה ר"ל דעובדו בסייף הא זהו גם לתירוצו דהרשב"א דמיירי שיזרוק העובד כוכבים דמו לעבודת כוכבים יקשה איך אמרי' עלה דעובדו בסייף . וע"כ צ"ל דהכי אמרינן דמודה ר"ל דמקרי עובד עבודת כוכבים לענין אם הוא שוחט שיזרוק בעצמו דמו לעבודת כוכבים. ממילא י"ל ג"כ דמיירי בשוגג אלא דמודה ר"ל דמקרי עובד עבודת כוכבים לענין דאם היה עושה כן במזיד דהוא בסייף . ואולי י"ל דאם איתא דמיירי בע"מ לזרוק בעצמו ובשוגג . אמאי אמר עלה דעובדו בסייף . והיינו אלו היה במזיד הא הך חידושא מצי להשמיענו בכה"ג דמיירי ר"ל בשוגג וליפא דעובדו חייב בחטאת דהוי עובד עבודת כוכבים . אע"כ דמיירי בע"מ שיזרוק עובד כוכבים דבזה ליכא ענין חיוב כלל . והוצרך למנקט דמודה ר"ל בגוונא אחרינא דהיינו דאם היה כזה ע"מ שיזרוק בעצמו דהוא בסייף : (שם סק"ה) ותימא שהוא נגד הש"ס דחולין . לענ"ד לא קשה מידי דהא מתחלה פרכי' על ר"נ ור"ע ורי"צ דאמרי אין אדם אוסר דש"ש מההיא דמנסך ותירצו דמיירי בשותפות . ואח"כ אמרי' דר"נ ור"ע אמרי אפי' למ"ד אדם אוסר דש"ש הנ"מ עובד כוכבים אבל ישראל לצעורי מכוין . וממילא אף למ"ד אא"א דש"ש קיימא הסברא דלצעורי היכי דיש נפקותא בזה דהא לענין סברת דלצעורי לא פליגי . ולזה פרכי' ממנסך והיינו לר"נ דס"ל דאין אא"א דש"ש . וגם ס"ל סברת לצעורי ממילא אף דאית ליה שותפות בגווי' . זהו מספיק לענין איסור דשאינו שלו אבל מ"מ נימא לצעורי . ובזה ל"ש סברת הסמ"ע דאלו עבד לצעורי היה לו לחלוק תחלה היין ולהציל את שלו דהא כיון דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו אלו יחלקו השותפות לא יאסר ולא הי' בידו לצעורי לחבירו לאסור יינו ע"י קיום השותפות אבל לדינא דקיי"ל דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו קיימא סברת הסמ"ע לנכון ודו"ק : (בא"ד) דס"ל להטור והמחבר כהר"ן . והא דבאינו שותף אינו אוסר . היינו לא דס"ל להלכתא כר"ן . אלא בדרך סניף כיון דלרמב"ם ורש"י דלאו הכי בשותפות ל"א לצעורי . משום הכי ס"ל להכרעה בצירוף סברת הר"ן דאסור באכילה משום הכי פסק כן בשותפות בדרך צירוף הסברות : (בא"ד) תמי' לי דהא לא כ' הר"ן . לענ"ד דכבר העירותי לעיל בט"ז אות ג' דלכאורה דברי הר"ן ל"ש אלא לענין אא"א דש"ש אבל לענין לצעורי ל"ש כלל סברת הר"ן . אבל באמת צ"ל דגם לענין לצעורי אסור באכילה . דהרי קשה אמאי השמיט הר"ן סיום דברי הש"ס אפילו למ"ד אא"א דש"ש הנ"מ עובד כוכבים אבל ישראל לצעורי מכוין . ואף דהר"ן פסק דאא"א דש"ש מ"מ הא

ג"מ

ביאור הגר"א

בת"ה אפלוגתא דר"י ור"ל שם ל"ט א' דבכה"ג מיירי דאם לא כן בלא"ה הא הוא מומר לעבודת כוכבים . ודעת התוספות אינו כן וע"ש י"ד א' ד"ה השוחט כו' : [ד] (ליקוט) ואסורה בהנאה . דפלוגתייהו אף לענין הנאה וכמ"ש בעבודת כוכבים ל"ד ב' ובחולין שם ב' תניא כוותיה דר"י כו' זבחי מתים כמ"ש בס"א (ע"כ) : (סעיף ד') [ה] (ליקוט) ישראל כו' . מדבעיא רב אחא מר"א התרו כו' ש"מ כר"נ ס"ל ואע"ג דבע"ז נ"ט ב' משמע דרב אשי כריב"ב וריב"ב ס"ל וא"כ אין חילוק בין ישראל לישראל מומר כבר פי' תוס' ורש"י שם דלא ס"ל כן ע"ש דלא כרא"ה שכתב דקי"ל כריב"ב וריב"ב משום ההיא דע"ז הנ"ל (ע"כ) : [ו] י"א כו' וי"א כו' . ערש"י שם ד"ה בישראל כו' ותוס' שם ד"ה בישראל כו' : [ז] ואם התרו כו' . גמ' שם : (סעיף ה') [ח] לשם חמה כו' . עתוס' שם ד"ה הא . והא דקתני הכא כו' : [ט] (ליקוט) אע"פ שלא כו' . עבה"ג וכ"כ בת"ה . ול"נ כנ"ל דאי במתכוין לעובדה בלא"ה אסור משום מומר (ע"כ) :

אינו

פתחי תשובה

(ב) ואסורה בהנאה . עבה"ט ועיין בספר באר יעקב שהאריך בזה וסיים מ"מ לדינא נראה לי עיקר דאינה אסורה אלא באכילה : (ג) ולא לאסור . עבה"ט ועיין בתשובת תפארת

באר היטב

מפיהם שמוחטין לעבודת כוכבים : (ד) בהנאה . והט"ז חולק על הג"ה זו וסבירא ליה דמותר בהנאה : (ה) לצערו . וכתב בט"ז בשם הר"ן דלאכילה ודאי אסורה ואע"ג דאין אוסר דבר שאינו שלו הכא לא אסרה לה אלא לא שרי לה והוי כאילו לא נשחטה אלא מתה מאליה וכתב בט"ז שכן עיקר ודלא כהב"ח שחולק על זה : (ו) לאסור . והקשה בש"ך דהכא כתב הטור שתי דעות ובח"מ סימן שפ"ה כתב בסתם דהמנסך יין של חבירו אם היה לו בה שותפות חייב לשלם וכ"ל אע"ג דלענין איסורא איכא פלוגתא מ"מ גבי ממון מצי הניזק לומר דילמא קי"ל כמאן דאסור בהנאה מה אתה אומר דקיימא לן כהמכשיר קח לך היין שאיני רוצה להכניס את עצמי בספק : (ז) מומרים · ופי' ואסור אף בהנאה וכתב בש"ך דבכל הסימן דאמרינן שחטה לעבודת כוכבים מיירי אפילו במעשה כל דהוי כדלקמן סי' קמ"ה סעיף ח' : (ח) הרים . כל אלו מחוברים הם . ודרשינן אלהיהם על ההרים ולא ההרים אלהיהם : (ט) העובדי כוכבים . וכ' בש"ך דמדברי המחבר משמע אף אם מתכוין לעבדה לא אסרה בהנאה אבל מהרש"ל והב"ח כתבו אם נתכוונו לעבדם הוי זבחי מתים ואפשר דגם דברי המחבר מסכים לזה ועיין לקמן סי' קמ"א ס"ח : (י) שר . וחמה ולבנה יש להם גם כן שרים דאיתא במדרש י"ב מלאכים מנהיגים את החמה :

יד אברהם

(סימן ד סעיף ד) ישראל ששחט בהמת חבירו לעבודת כוכבים לא אסרה · שאין אדם מישראל אוסר דבר שאין שלו שאין כוונתו אלא לצערו לשון הרמב"ם · ומוכח להדיא מתוס' פרק מרובה (דף ע"א) ד"ה בשלמא ע"ז כו' דכשנתן רשות לשליח לשחוט כרצונו ואפילו לעבודת כוכבים דאז אוסר השליח שהרי אין לומר לצעורי קמכוין כיון שהבעלים רוצין בזה · וכן מוכח בש"ס פר' כל הצלמים (דף מו) ופ' ר' ישמעאל (דף נג ב) גבי ישראל שזקף לבינה ומביאו הרב בהג"ה לקמן ר"ס קל"ט ע"ש · והטעם דכיון דגלי דעתייהו דאין מקפידין לא שייך לומר ש"א כו' אין שלו · ולא משום שליחות דהא א"ש לד"ע וכיון דאין צריך שליחות רק גלוי דעת ונתינת רשות מהני אף בדבר עבירה · וכה"ג כתב הנו"ב תנינא אה"ע סי' מ"ז · וכ"כ בס' ברכי

צבי לצדיק

(סימן ד' סעיף ד' ס"ק ה' בש"ך) י"א שאוסר וכו' אלא נראה לי · ולי קשה לחלק דהא אמרינן בפרק משילין ל"ז ע"ב שאני בהמה דתחומין ינקי מהדדי · וא"כ ביין י"ל מתוך שאוסר שלו אסר דחברי' · אבל בבהמה

(פי' מין תולעת) י הרי זה זבחי מתים ואסור (יא) בהנאה :

ז יג ישמעאלים שאינם מניחים ישראל לשחוט אלא אם כן יהפוך פניו לא"ל קיבל"א (דהיינו שיהפוך פניו נגד מזרח) במנהג חקותיהם (ח) יא [י] אינו דומה לשוחט לשם הרים. [יא] ומכל מקום ראוי לבטל המנהג ההוא ולגעור במי שעושה כן [יב] (הואיל (ד) ומקפידים על (יב) כך) (רשב"א סימן שמ"ה) :

ה השוחט לשם קדשים מה דינו. ובו ג' סעיפים:

א א השוחט לשם קדשים שמתנדבים ונודרים כמותם א באפילו היא בעלת (א) מום, שחיטתו פסולה. שזה (א) כשוחט קדשים בחוץ. שחט לשם קדשים שאינם באים בנדר ונדבה שחיטתו כשרה (ל' הרמב"ם פ"ב מה"ש). כיצד השוחט (א) לשם עולה ב לשם (ב) תודה (ב) לשם פסח. (ב) שחיטתו (ג) פסולה ג הואיל והפסח יכול להפרישו בכל שעה שירצה. דומה לנידר ונידב. שחט לשם חטאת לשם אשם ודאי לשם אשם תלוי לשם בכור לשם מעשר ג לשם תמורה ד (ג) שחיטתו (ד) כשרה. ה ד ואם נודע שעבר עבירה שחייב עליה חטאת (ג) או אשם ואומר (ד) זו ו לחטאתי או (ה) לאשמי (ה) פסולה (ו) :

הגה [א] ויש פוסלין באשם תלוי בכל ענין משום דסבירא להו דבא בנדר (ו) ונדבה (טור) (וכן משמע דעת הרא"ש ס"פ השוחט ור')

טורי זהב

דברי הכאי יש חילוק בעושה כן לשם הר אינו נאסר בהנאה כיון דאפילו בשוחט לשם הר אין ההר עצמו נאסר משום עבודת כוכבים דכתיב אלהיהם על ההרים ולא ההרים אלהיהם אבל בשוחט לשם רפואה לשר של הר אסור בהנאה כיון דבשוחט ממש לשם שר נעשה עבודת כוכבים ודבר פשוט שאין איסור אלא בשוחט לשם הר אבל בשוחט בהר מותר : (ח) אינו דומה לשוחט לשם הרים. הטעם דאפילו בשוחט לשם הרים אין איסור אלא כששוחט עצמו נתכוין לשם הרים אבל זה שוחט וזה עובד לא אמרינן כדלעיל סעיף ג' וג"כ אין כאן איסור מצד הרואה דהרואה סובר דלאתרמי ליה אותו צד ואינו עושה כן בכוונה :

ה (א) כשוחט קדשים בחוץ. פירוש מפני מראית עין שיסברו שזה שוחט לשם קדשים כך כתבו רשב"א ורש"י ור"ן. והטור כתב דאיכא למיחש שמא עתה הקדישה כו' משמע דחיישינן שמא האמת כן הוא ובעלת מום יש ג"כ חשש מראית עין כי שמא יהיה המום במקום מכוסה ויסברו שהיא בלא מום: (ב) שחיטתו פסולה. ואע"ג דלא אמר לעולתי כמו דבעי' בחטאת בסוף סעיף זה דשם החטאת שייך דווקא לו על עבירה שעשה משא"כ כאן בעולה שהוא דבר הנידב מכל אדם : (ג) שחיטתו כשרה. כיון שלא עבר עבירה ממילא הוא עושה כן דרך נדבה והכל יודעים שאין אלו באים בנדבה ולא יחושו לדבריו וא"ל שמא יסברו שחייב חטאת הוא דהסתם קלא אית ליה דכל העובר בשוגג בסתר מודה ברבים כדי שיתביים ויהיה לו כפרה כ"פ רש"י וכ' רש"ל בהג"ה דכאן מיירי שאינו לפנינו אז אמרינן אוקי גברא על חזקתו אבל אם הוא לפנינו ואומר לנו בהדיא שהוא חייב חטאת פשיטא דאסור עכ"ל ומו"ח ז"ל חולק עליו ואמר דאם איתא שעבר עבירה היה מפורסם אלא ודאי שקורי משקר ע"כ וכ"ל שיש חילוק בדבר אם הוא אומר שכבר איזה זמן עבר עבירה ודאי משקר דאם הוא אמת היה כבר מוליא קול כדי שיתביים ויתכפר אבל אם הוא בענין שאפשר שלא נודע לו עד האידנא או אפשר שעשה האידנא ודאי אמת אמר והשתא קא מיכוין להתביים: (ד) זו לחטאתי. *דכל שלא אמר חטאתי משמע לחטאת דעלמא ובדרך נדבה אומר כן ואין בדבריו כלום ע"כ אין איסור אלא בתרתי לריעותא. חדא שידוע שעבר עבירה. שנית שאומר זו לחטאתי והתוספות כתבו בסוף השוחט אהא דפריכינן והא לא אמר לשם חטאתי וז"ל אם לא אמר לשם חטאת אפילו אם אמר הרי זו חטאתי לא אמר כלום כדאמרינן פ"ק דנדרים עכ"ל ופי' רש"ל שם וז"ל שצריך שיאמר לשם חטאת לפי שצריך שיתפוס בנדר אבל אם לא אמר לשם חטאת אפילו אמר ה"ז לחטאתי לא אמר כלום עכ"ל וכוונתו נסתרה בזה במה שהקפיד תחלה שיאמר לשם חטאת והוא לא מהני ועל כל פנים נראה דעתו דאמר ה"ז לחטאתי לא מהני ומו"ח ז"ל חלק עליו ואמר דבלמ"ד תליא מילתא דכל שאומר לחטאתי הוה כאומר לשם חטאתי ולא מיעטו התוספות אלא באומר ה"ז חטאתי בלא למ"ד דדוקא כשאומר בלמ"ד משמעותו דמתפיסו בנדר משא"כ בלא למ"ד. ואני בער ולא אדע הא איתא בהדיא בפ"ק דנדרים (דף ו') בלשון ה"ז חטאת ה"ז אשם אע"פ שחייב חטאת לא אמר כלום ה"ז חטאתי ה"ז אשמי אם היה מחויב דבריו קיימין הרי לפניך דלמימר ה"ז חטאתי מהני שפיר וכן העתיקו שם התוס' ולפי הדרך שנאמר בזה לדעת התוס' לא מהני לשון חטאתי יהיה תלמוד ערוך נגדם וע"כ צריך אתה לומר שיש טעות בגמרא ובתוספות דנדרים וצריך להיות לשם חטאתי או לחטאתי וזה ודאי אינו נכון לומר כן גם מדברי הרישא מוכח דאין בדבריו כלום דוקא כשאומר ה"ז חטאת וביו"ד תליא מילתא גם יש לתמוה במ"ש התוספות תחלה אם לא אמר לשם חטאת דהא גם באומר כן לא מהני ע"כ נלע"ד פשוט דיש בדברי התוספות שזכרנו ט"ס וכצ"ל אם לא אמר לשם חטאתי אפילו באומר ה"ז חטאת לא אמר כלום כו' וכוונתם לא מיבעיא אם אמר סתם לשם חטאת ולא רמז על בהמה זו אלא אפילו רמז על בהמה זו ה"ז חטאת אפילו הכי לא מהני אלא עד שיאמר ה"ז חטאתי דאז מהני כתלמוד ערוך שהבאתי בזה ואין חילוק בעולם להקל בזה אלא באומר בלא יו"ד אבל באומר ביו"ד ל"ש אומר לחטאתי או חטאתי ברור כשמש שיש איסור בזה כנ"ל ברור : (ה) לאשמי פסולה. כתב רש"ל בהג"ה

שפתי כהן

את החמה· הוספות: י הרי זה זבחי מתים כו'· משמע דקאי אאפי' לא נתכוין לעבדם דסליק מיניה דאפ"ה הוי זבחי מתים כהרמב"ם ולא כר"י (ב' הדעות בטור ע"ש) וכ"פ מהרש"ל שם : יא אינו דומה לשוחט לשם הרים· דהתם השוחט עצמו מתכוין לכך אבל הכא זה מחשב וזה עובד לא אמרינן· רשב"א :

ה א אפילו היא בעלת מום· שפעמים שהאדם מכסה מומה ואינו ניכר· ש"ס וטור ומשמע דלהכי אפילו אינה מכוסה אסור משום לא פלוג : ב לשם תודה· וה"ה לקרבן נזיר אע"פ שלא נדר להיות נזיר איכא למיחש הרואה יאמר נדר בצינעא· ש"ס וכ"פ הרמב"ם פ"ב ושאר פוסקים : ג לשם תמורה· דוקא כשאין לו זבח בתוך ביתו אבל יש לו זבח בתוך ביתו ואמר לשם תמורת זבחי אימור שהמיר ופסול· ש"ס וכ"כ הרמב"ם שם· וכתבו התוס' הא דלא חיישינן הכא שמא יש לו זבח בתוך ביתו בצנעא משום דאית ליה קלא שרגיל להודיע שלא יבואו לידי מעילה: ד שחיטתו כשירה· דכיון שאינו נידר ונידב מידע ידיע שדרך שחוק והיתול אומר כן: ה ואם נודע שעבר עבירה כו'· פירש"י כשלא נודע אפילו אמר לחטאתי כשרה וכ' מהרש"ל דוקא כשאינו לפנינו בענין נודע אבל אם הוא לפנינו ואומר שמחויב חטאת הודאת בעל דין כמאה עדים דמי ופסולה והב"ח חולק עליו : ך לחטאתי כו'· אבל אם אמר זו לחטאת

ביאור הגר"א

(סעיף ז') [י] אינו דומה כו'. כמש"ש ל"ח ב' זה מחשב וזה עובד כו' : [יא] ומ"מ כו'. דדומה קצת לשוחט לתוך ימים ולתוך גומא דאיכא משום מראית העין : [יב] הואיל כו'. אבל בלא"ה אמרינן מקום הוא דלא אתרמי ליה כמש"ש י"ג א'. [א] ויש פוסלין כו'. כר"א דסתם מתני' כוותיה ומעשה רב דבבא בן בוטא עבד כוותיה (כריתות כ"ה א'). והרמב"ם וש"ע פסקו כחכמים דיחיד ורבים כו' ובגמ' שם הקשו בפשיטות

חידושי רע"ק

נ"מ לענין אכילה דמטעם אא"א דש"ש אסור באכילה דהא לא שרי לה. ומטעם לצעורי מותר באכילה. אע"כ דגם מטעם לצעורי אסור באכילה. אך קשה טעמא מאי אסור באכילה. וצ"ל דס"ל להר"ן דלא סמכי' על סברת לצעורי אלא לענין הנאה. אבל לא על אכילה דחמיר טפי או כפי מ"ש תוספות בב"ק (דף ע"ב ע"ב) דתקרובת עבודת כוכבים אסור באכילה מדאורייתא ובהנאה מדרבנן. וא"כ י"ל דלגבי דאורייתא לא סמכי' על לצעורי רק לגבי דרבנן. והא דפרכי' ממטמא ומדמע ומנסך היינו דלמ"ד מנסך ממש דס"ל דאי מערב היינו מדמע דקנסא מקנסא ילפי'. א"כ צריכים לבוא להצריכות דשם דאי תנא מנסך משום דפסיד ליה לגמרי א"כ מוכח דמנסך אפילו בהנאה אסור ומה דפריך מב' אוחזים ואחד שוחט לשם אחד מכל אלו י"ל כיון דקאי דאם שוחט לשם הרים דהאכילה אסור רק מדרבנן דמחזו כתקרובת ע"ז ולגבי אכילה דהוי דרבנן נימא דלצעורי קמכוין באופן דמוכח מהר"ן דגם טעמא דלצעורי לענין אכילה לא סמכי' וממילא גם בניסוך אסור באכילה מה"ט וכיון דבלא"ה להרבה פוסקים בשותפות ל"א לצעורי ואף להסוברים לצעורי אסור באכילה לשיטת הר"ן מש"ה פסקינן כן להלכה ודו"ק :

באר היטב

(יא) בהנאה. וכתב בש"ך אפילו לא נתכוין לעבדם אפילו הכי הוי זבחי מתים וכן פסק מהרש"ל: (יב) כך. וכתב בט"ז דאינו דומה לשוחט לשם הרים דזה מחשב וזה עובד לא אמרינן וגם אין לאסור מפני מראית עין מפני שהרואה סבר דלאיתרמי ליה אותו צד ואינו עושה כן בכוונה :

ה (א) מום. וכתב בש"ך אף אם המום במקום מגולה שפעמים מכסה מומה ואינו ניכר : (ב) תודה. וכתב בש"ך דה"ה לקרבן נזיר אע"פ שלא נדר להיות נזיר איכא למיחש הרואה יאמר נדר בצנעא : (ג) פסולה. וכתב בט"ז דלא אמר לעולתי משום דהוא דבר הנידב מכל אדם משא"כ גבי חטאת : (ד) כשרה. והטעם דאמרינן כיון שאינו נידר ונידב מידע ידיע ודאי דרך שחוק עשה כן. וכתב בש"ך ודוקא שאין לו זבח בתוך ביתו ואז כשר אם אמר לשם תמורה אבל אם יש לו זבח בתוך ביתו ואמר לשם תמורת זבחי אומר שהימר ופסול. וכתב בט"ז בשם מהרש"ל דכאן מיירי שאינו לפנינו אז אמרינן אוקי גברא על חזקתו אבל אם הוא לפנינו ואמר לנו בהדיא שהוא חייב חטאת פשיטא דאסור והב"ח חולק עליו. וכ"ל שיש חילוק בדבר אם הוא אומר שיש איזה זמן שכבר עבר עבירה ודאי משקר דאם הוא אמת היה כבר מוציא קול כדי שיתביים ויתכפר אבל אם הוא בענין שאפשר שלא נודע לו עד האידנא או אפשר שעשה האידנא ודאי אמת אמר עכ"ל : (ה) פסולה. וכ' בש"ך ודוקא שאמר לחטאתי ביו"ד אבל אם אמר לחטאת סתם כשרה וכ' בט"ז אם הוא אומר לחטאתי ויודע שעבר עבירה שחייב עליה חטאת אסור בהנאה כמו שחיטות חוץ וכן פסק מהרש"ל : (ו) ונדבה. כתב בש"ך דהג"ה דא"ח סימן א' לא הגיה שם מהר"ם אלא משום דמסתברא ליה וז"ל

פתחי תשובה

גבי חו"ד סי' ע"א : (ד) ומקפידים. ע' בתשובות רדב"ז החדשות סימן קס"ב שכתב דבזמנינו אין להוש כלל לזה שאינם מקפידים בזה ע"ש :

ה (א) לשם עולה כו'. עיין פמ"ג שכתב ה"ה שלמים והמחבר השמיטו דבכלל תודה הוי נמי שלמים עכ"ד ולע"ד נראה דכיון דכתב המחבר לשם פסח לא הוצרך להזכיר שלמים דהא טעמא דפסח הוא הואיל שיכול להפרישו בכל שעה והמפריש פסח בשאר ימות השנה שלמים הוי כמבואר בב"י. ממילא מוכח דשלמים הוי נידר ונידב וק"ל ובקצת ספרי הש"ע ראיתי כתוב להדיא לשם שלמים לשם תודה : (ב) לשם פסח. עיין במג"א סימן תס"ט ובתשובת כנסת יחזקאל סי' י"ח ובתשובת תינוק בית יהודה סי' י"ז : (ג) או אשם. עיין בס' תיבת גמא להגאון בעל פמ"ג פ' חיי שרה אות ג' שפלפל שם אם מביא אשם תלוי מי שהוא פחות מבן עשרים מחמת דלדידיה אינו ספק כרת כמ"ש המזרחי שם וג"מ האידנא אי אומר יהי רצון אחר אשם תלוי ע"ש ותימא שלא הזכיר דיש נ"מ יותר גדולה למ"ש כאן. ואף לדעת הרמ"א דיש לפסול באשם תלוי בכל ענין ג"כ יש נ"מ לפמ"ש הוא בעצמו בספ"ד סק"ז דאם שחט בהמת חבירו לשם אשם תלוי אפשר להכשיר ע"ש [*וצ"ל משום שהוא דבר שאינו מצוי לא נקט ליה] :

באר הגולה

שם דף מ' וכדמפרש שם בגמ' יג תשובת הרשב"א :

א משנה חולין דף מ"א ב טור בשם הרשב"א וכר' יוחנן שם בגמרא ולא כרבי ינאי רביה משום דמסתבר טעמיה או דמתני' כפשטא כוותיה משמע ג שם בגמ' ד אוקימתא דרבי יוחנן שם (סוכן הדין בתמור' אם היה לו זבח בביתו כאוקימתא דר' אלעזר שם)

נקודות הכסף

כמ"ד שאיני חייב לשלם כיון שאין לו בו היזק והוא מחויב למכור היין כולו אף חלק שותפו ולא יכול למימר אני אמכור אני שלי ואניח של חבירו ימכור חבירו בעצמו כיון דלפי דברי חבירו הוא יין נסך ואסור למכור ונראה דאם יש לו היזק במה שלוקח חלק חבירו יכול לומר קים לי וטעם ב' יש לומר משום זה נהנה וכו' וכופין אותו על מדת סדום ודו"ק :

(סימן ה' ס"ק ד') *האריך להשיג על מהרש"ל והב"ח שט"ס הוא בתוספות דס"פ השוחט וכבר נשאלה שאלה זו מלפני זה קרוב לא' שנים מחכם אחד שבק"ק בריסק והשבתי לו בארוכה וכמ"ש בש"ך ס"ק ו' בקצרה ועתה אוסיף ביאור קצת דהתוספות

גליון מהרש"א

(סי' ה' סעיף א' ט"ז סק"א) **שיסברו** שזה שוחט לשם קדשים. ויאמרו קדשים בחוץ שרי רש"י. ונ"ל דצ"ל דבשוחט לע"ז ב"ע מידע ידיעי דאסור באכילה ובהנאה ולא שייך חשש שיאמרו דשרי דאל"כ תיקשי להרא"ש בהגה' ש"ע ססי' זה אמאי בשוחט בהמת חבירו ואית ליה שותפות שרי אדידיה דהוא הי"א שבסי' ד' ס"ד ואסר מ"מ משום מראית עין:(שם סק"ג) **ואמר** דאם איתא שעבר עבירה היה מפורסם. ק"ק וכי עדיף הוכחה זו מעדים דנמי אינו מועיל נגד הודאת בע"ד ושוי' אנפשיה חד"א :

יד אברהם

יוסף בא"ח סי' ה' וישב בזה הא דהקשה בס' ג"ן בסוגיא דעבודת כוכבים הא אין שליחות לעובד כוכבים· ודחה הא דכתב בס' מחנה אפרים דמוכח מסוגיא הנ"ל דעובד כוכבים לעובד כוכבים יש שליחות ואף לדבר עבירה· דהתם לאו מטעם שליחות הוא רק גלוי מילתא דניחא להו דהא לא בעי התם שליחות רק בגלוי דעת דניחא לי' סגי דליכא למימר א"א אוסר דבר שאינו שלו· ובתו"ש לב"ק (דף נ"א) אי' בהיפך ממ"ש בעל מח"א ובלא"ה י"ל לפמ"ש בשו"ת טור האבן סי' נ"ה דלא אמרי' א"ש לדבר עבירה אלא היכא שא"א בלא עבירה אבל היכא דאפשר בלא עבירה לא שלחו לעשות בעבירה דוקא הוי שליח אע"פ שעשה בעבירה· וכס' שושנת העמקים כלל כ"א כ"כ בכוונת התוס' דב"ק· ומיהו התוס' לא כ"כ רק למ"ד אדם אוסר דבר שאינו שלו· והפ"י הקשה מעבודת כוכבים שם דאמר שליחותי' קעבד לכ"ע אוסר וכס' שושנ"ע תי' דמ"מ הבעלים הראשונים לא עשאו שליח. וע"ש בתוספות דיש להוכיח מדבריהם דאלו נתן לשליח לשחוט סתם ושחט השליח לעבודת כוכבים בשוגג דלא אסרה דאל"כ ה"ל לשנויי הכי ע"ש· וכ"כ בשו"ת הרדב"ז ח"ג סי' תר"ג ע"ש שהוכיח כן מפ"ג דנדרים (דף נ"ו) דמצ"ל לתקוני שדרתיך ולא לעוותי גבי פגול· ומיהו לפמ"ש הרשב"א בסי' שם אינו לאוס בקשה דהא קיי"ל דאדם אוסר דבר שא"ש

צבי לצדיק

לא משכחת לה שלו בלבד דהא ינקי מהדדי וכיון דתמיד יש מתחברין נ"מ לאסור מה שמעורב מתגיבו שמו :

ירוחם ע"ש ורשב"א בת"ה) ז ויש להחמיר :

ב [ב] ה שחט תרנגולים ואווזים וכיוצא בהם מינים שאינם ראויים להקרבה כשרים **ח** [ג] וה"ה לתורים קטנים ובני יונים (ז) גדולים :

ג (ו) י שנים ששוחטין בין שאוחזין בסכין אחד [ד] בין ז שכל אחד סכינו בידו ונתכוין א' מהם לשם דבר הפוסל הרי זה פסולה **ט** [ה] ח וכן אם שחטו זה אחר זה ונתכוין א' מהם לשם דבר הפוסל (ח) פסול (ז) י ט במה דברים אמורים כשהיה לו בה (ט) שותפות אבל אם אין לו בה שותפות אינה אסורה שאין אדם מישראל אוסר דבר שאינו שלו שאין כוונתו אלא לצערו :

הגה [ו] ויש אוסרים בכל ענין משום מראית העין (ב"י בשם הרא"ש והטור) ויש (י) להחמיר :

ו במה שוחטין . ובו ד' סעיפים :

א [א] א בכל דבר התלוש שוחטין בין בסכין בין בצור (א) בין בקרומית של קנה [ב] האגם ב הנקרא אישפר"ניא **א** [ג] (ושן וצפורן (ב) יחידי) (טור)

לחטאת בלא יו"ד כשר כמ"ש רש"י והרשב"א בת"ה משום דמשמע שמתנדב חטאת עתה ואין הכאת באה נדבה אבל חטאתי משמע חטאת שאני מחויב כבר וכן אם לא אמר אלא זו חטאתי בלא למ"ד כשר כמ"ש הב"ח ומהרש"ל ס"פ השוחט וכדמוכח בתוספות ס"פ השוחט ד"ה והא לא אמר כו' ובפסקי תוספות שם ובהרמב"ם שנדפס בויניציאה שנת ש"י דבעינן דוקא למיתפסיה לשם חטאת וכדאמרינן בנדרים (ריש דף י"ג) לה' מאי עביד ליה מיבעי ליה למתפסיה בחטאת ואשם ופירש"י שם שמתפיסה שאומר זו לחטאתי ולאשמי וזה נראה דעת הט"ו : **ז** ויש להחמיר · בא"ח סימן א' כתב המחבר שכשיסיים פרשה עולה יאמר יר"מ כאילו הקרבתי עולה וכן יאמר אחר פ' המנחה והשלמים מפני שהם נדבה והטור שם כתב דאומר גם אחר אשם כן ואזדו לטעמייהו דהכא והר"ב שלא הגיה שם שגם אחר אשם יאמר כן היינו משום דספוקי מספקא ליה ואזיל הכא והכא לחומרא: **ח** וה"ה לתורים כו' · אבל תורים גדולים ובני יונה קטנים פסול ועיין פ"ק דחולין (דף כ"ב ע"ב) מדין תורים ובני יונה איזו כשרים להקרבה ותלמוד ממנו לכאן שפסול : **ט** וכן אם שחטו זה אח"ז כו' · נראה דהכא בעינן שיתחיל הפסול בדבר שעושה אותה נבלה וכדלעיל ס"ס ב' וכ"ש שאם כבר שחט רובו בכשרות דאינו פוסל כששוחט אח"כ האחר לשם קדשים וכ"כ מהרש"ל וכן משמע להדיא בב"י ד"ה ומ"ש בשם הרמב"ם כו' והב"ח כ' אפי' אם שחט אחד כבר הכשר שחיטה ואח"כ בא אחר ושחט לשם קדשים אסור משום מראית עין ולא ידענא מאי מראית העין יש כאן דהרי שור שחוט לפניך : **י** בד"א כשהיה לו בה שותפות כו'.· זהו דעת הרמב"ם שהביא המחבר לעיל סימן ד' ס"ד ונראה דעת המחבר דאפילו לדעת הרא"ש שהביא שם דאפילו יש לו בה שותפות אינו אסור הכא אסור כשיש לו בה שותפות דהכא א"ל לצערו קמכוין דאדרבא הרואה סבור שמכוין למצוה אבל כשאין לו בה שותפות אינה אסורה דכל ששוחט בהמה שאינה שלו לשם דבר פסול קלא אית ליה וכ"כ בט"ז ע"ש ומ"ש בב"י דלדעת הרא"ש אפי' אין לו בה שותפות אסור כתב כן לדעת הטור שלא הזכיר כאן חילוק דשותפות וליה לא ס"ל א"כ ס"ל הכי אלא דמסתבר ליה לפסוק הכא כהרמב"ם מטעם הנזכר ודו"ק :

ו א ושן וצפורן יחידי · אבל שנים שחיטתו פסולה כדבסעיף ג' :

בהג"ה נראה לפרש דהוה פסולה כקדשים ואסורה בהנאה כמו שחוטי חוץ דבשלמא גבי נדר אין בו איסור ודאי אלא למראית עין הלכך אינו חמור כ"כ ואינו אסור אלא באכילה עכ"ל ומו"ח חולק ע"ז דכולה גזרה דרבנן היא משום מראית עין דנראה כשוחט קדשים בחוץ והכי דייק לישנא דפוסקים בזה שכתבו פסולה משמע אין איסור הנאה כדאיתא בגמרא ריש (דף מ') ע"כ ואין ראיה מהסיא (דדף מ') דהתם בעבודת כוכבים כיון דיכול התנא לומר ה"ז זבחי מתים כמו שדרכו בזה בשאר מקומות ע"כ דייק שפיר פסולה אין זבחי מתים לא מה שאין כן בזה כיון שאומר לחטאתי ונודע שעבר עבירה שחייבין עליה חטאת אין זה מראית עין אלא הוה ליה ממש שוחט חטאת בחוץ ופסול שלו הוה ממילא אסור בהנאה : (ו) שנים ששוחטין כו'. פירוש אע"פ שכחו של הכשר הוא לבד מספיק לשחוט ואין הפסול מסייע לו מכל מקום כיון שגם הוא שוחט באותו פעם אוסר וע"כ יפה כתבתי בסימן ד' ס"ק ד' להר"ן דס"ל דשוחט בהמת חבירו לשם עבודת כוכבים דאינו עושה לא איסור ולא היתר היה לנו להתיר בשנים שוחטין כיון שאין אנו צריכין להיתר של השוחט לעבודת כוכבים : (ז) בד"א כשהיה לו בה שותפות כו'. כ"כ הרמב"ם פ"ב מה"ש אחר שכ' כל עניני פסול בשחיטה הן מחמת עבודת כוכבים הן מחמת קדשים בחוץ · ותמה ב"י על רבינו מאי טעמא לא זכר האי חילוק כאן בפסול קדשים ויאה לו שסמך על מ"ש זה בפסול לשם עבודת כוכבים בתחלת הסימן שיש מחלוקת בזה ואחר כך הקשה על הרא"ש דסבירא ליה בים שותפות נמי מותר אם כן מתניתין דשנים אוחזין בסכין ושוחטין אחד לשם פסול מוקדשין ואחד לשם דבר כשר שחיטתן פסולה תיובתא על הרא"ש דהא לעיל בגמרא פריך כן מהסיא מתניתין דאחד שחט לשם פסול עבודת כוכבים דפסולה השחיטה ומשני שם דהאי פסול מיירי במומר דודאי אוסר אבל כאן בקדשים אין שייך לומר מומר קשה למה פסולה ומ"ה פירש ב"י דלא אמרו אין אדם אוסר את שאינו שלו אלא בדבר שאיסורו מן הדין כמו לשם עבודת כוכבים אבל במוקדשין דהוא משום מראית עין כי לא הוה דידיה מאי הוה הא הרואה סבר דדידיה הוא וקאתי למשרי קדשים בחוץ הלכך אפילו באין לו בה שותפות אסור להרא"ש אבל להרמב"ם אף על גב דאיהו ג"כ לא אסר אלא משום מראית עין מכל מקום מתיר באין לו בה שותפות דכל ששוחט בהמת חבירו לשם פסול קלא אית ליה וע"פ זה פסק רמ"א דיש להחמיר במקום שאסור משום מראית עין והנה אף שאיני כדאי לחלוק עליהם מכל מקום אמרתי שדבריהם תמוהין . חדא דלא מצינו בשום מקום שיהא איסור משום מראית עין חמיר טפי מאיסור מצד עצמו . ותו דאם כולה פלוגתא חדשה בין הרמב"ם להרא"ש והטור לפי דברי בית יוסף היה לו להטור להזכיר מחלוקת זה בינו לרמב"ם ומה שהקשה ב"י מהרא"ש והטור נראה דלק"מ דעד כאן לא פליגי התוספות והרא"ש על רמב"ם ורש"י וסבירא להו אפילו בשותף אין אוסר אלא בעבודת כוכבים דסברא טובה היא שאין אדם מישראל עובד עבודת כוכבים אלא ודאי לצעוריה מכוין אבל בשוחט לשם קדשים ודאי אוסר בשותפות דהוא סובר מצוה קא עביד וא"כ שפיר כתב הטור שנים אוחזין בסכין ושחט אחד לשם דברים האסורים ורצה לומר כל א' כדינו או באיסור עבודת כוכבים להרא"ש במומר ולרמב"ם אפילו בישראל שיש לו שותפות ובאיסור לשם עולה אליבא דכ"ע בשותפות אוסר אבל בבהמה שאינה שלו ודאי אין שייך לומר מצוה קעביד דאין אדם מקדיש מה שאינו שלו וא"ל להזכיר כאן האיסור בבהמה של שותפות שהוא פשוט דמה לי שותפות או שלו לבד והרמב"ם שהזכיר חילוק של שותפות לא נתכוין אלא בשביל שוחט לשם עבודת כוכבים דעל זה כמי קאי ושם הוא מחלק בין שותפות לשם אחרים והטור כתבו ככר אבל בפסול שוחט לשם קדשים ודאי דכ"ע אין איסור בשל אחרים דהיאך יעלה על הדעת שיקדיש בהמת אחרים דלמא אם יראה אדם בהמת חבירו בשוק ויאמר הרי היא הקדש וכי סלקא דעתך שנאסר הבהמה משום מראית עין זה ודאי אינו אלא דכאן משום דסבר מצוה קעביד והיינו עכ"פ שיש לו חלק בה כנ"ל ברור ופשוט להלכה אבל לא למעשה כיון דנפיק מפומייהו דב"י ורמ"א להחמיר מ"מ נראה באם יש צד אחר להקל כגון בתערובות יש לצרף גם היתר שאמרנו כנלע"ד :

ביאור הגר"א

בפשיטות אשם תלוי בר כו' ואוקמוה כיחידאה : (סעיף ב') [ב] שחט כו' . כמ"ש שם זה הכלל כו' . ובת"כ יכול כל העוף כלו כשר ת"ל והקריב מן התורים כו' אין לך כו' : [ג] וה"ה כו' . כמ"ש שם כ"ב א' ב' : (סעיף ג) [ד] (ליקוט) בין (שכל) כו' . כ"ש הוא ונקט אוחזין בסכין לרבותא · ת"ה (ע"כ) : [ה] וכן כו' . כמש"ל סי' ב' ס"י [ו] ויש אוסרין כו' . כ"כ ב"י לדעת תוס' מ"א א' ד"ה בישראל כנ"ל : ו[א] בכל כו' בין כו'.ברייתא שם ומוקמינן בדבר התלוש:[ב] האגם.שם ט"ז ב': [ג] ושן וציפורן

באר היטב

ואזיל הכא והכא לחומרא ועיין שם סימן ז' : (ז) גדולים . וכ' בש"ך אבל איפכא פסול : (ח) פסול. וכ' בש"ך ודוקא אם התחיל הפסול בדבר שעושה אותה נבילה וכדלעיל סוף סי' ב' וכ"ש אם כבר שחט רובא בכשרות דאינו פוסל כששוחט האחר אח"כ לשם קדשים ולא כב"ח שמחמיר בזה:(ט) שותפות.וכתב בש"ך אע"ג דלעיל סימן ד' כ' המחבר ב' דעות בזה מ"מ בהא כולי עלמא מודו אם יש בה שותפות דלא שייך למימר דכוונתו לצערו אדרבה הרואה סבור שמצוה קעביד : (י) להחמיר . וכתב בט"ז אם יש עוד צד א' להקל כגון בתערובות יש להתיר עכ"ל : ו (א) בין . עיין בבאר הגולה ובש"ך מה שהגיהו בזה : (ב) יחידי . אבל

באר הגולה

ה טור וכ"כ הרשב"א בת"ה והר"ן ו שם במשנה ז טור וכ"כ הרשב"א בת"ה ח שם בשם הרמב"ם בפ"ב ט הרמב"ם שם וטעמו מהא דציינתי בסימן דלעיל בסעיף ד' לדעתו שם : א ברייתא חולין דף ט"ו ושם איתא בין בזכוכית וכת"ה ב רבינו ירוחם

נקודות הכסף

אין כוונתם לדף ו' רק לדף י"ג ואע"ג דבדף ו' איתא ה"ז חטאתי הרי זה אשמי דבריו קיימין התם לא מיירי אלא בידים מוכיחים ולא באית לפלוגי בין אמר לשם או לא וודאי דבעינן לומר לשם וכן הוא בפסקי תוס' דס"פ השוחט ודברי מהרש"ל והב"ח כנים וברורים וא"ל לשום הג"ה :

חדושי בית מאיר

(סימן ה' ש"ך ס"ק ט') כתב דנראה הכא בעינן דיתחיל הפסול בדבר שעושה אותה נבילה וכדלעיל ס"ס ב' . אף דבסימן ד' ס"ק ו' כתב דבכל הסימן דאמרינן שחט לעבודת כוכבים מיירי אפילו במעשה כל דהו . ולפ"ז משמע דדינא דשנים ששוחטין קאי גם על דינו דסי' ד' . אבל באמת מדכתב הרי זה פסולה ולא נקיט זבחי מתים ש"מ דלא מיירי ממחשבת עבודת כוכבים ושפיר דבריו:

גליון מהרש"א

(ט"ז סק"ה) **אלא** למראית העין. ואף לדעת הטור בט"ז סק"א נ"ל דמ"מ כיון דהוי רק חשש שמא עתה הקדישה א"כ לאכילה דוקא אוקמי אחזקת איסור אבל להנאה איכא ה' היתר ועיין בגליון סוף סימן : (סעיף ג' ש"ע) **כשהיה** לו בה שותפות . ע' ט"ז וש"ך וי"ל דעת הטור דלכאורה כמו דבמעשה אדם אוסר דשא"ש כמ"ש בהגהת לעיל ס"ד סעיף ד' כן אף דא"א מקדש דש"ש מ"מ י"ל דבמעשה יוכל להקדיש.וא"כ הטור לשיטתו (בט"ז ריש סימן) דחיישינן שמא עתה הקדישה. לא הוצרך להתנות שיהיה לו שותפות . דאף אם אם אינו שלו חל וההקדש והרמב"ם לשיטתיה דאסור משום מראית העין היינו שיאמרו שהקדיש קודם לזה. וא"כ באינו שלו אף אם הקדישו הא אין בו מעשה ולא מועיל ההקדש ואין כאן מראית עין והוצרך שותפות גם י"ל לס' הר"ן בט"ז לעיל ס"ד סק"ד . גם כאן כיון דדעתיה לשחיטה אסורה אינה מתרת עכ"פ לאכילה אף דהטור סי'ד' משמע דלא סבר כהר"ן י"ל דהיינו משום קושית תורת הבית דהא קיי"ל לצעורי כו' . ואין כאן שחיטת איסור משא"כ כאן דל"ש לצעורי כמ"ש בט"ז וע' ט"ז סק"ה דה' זה מיירי לאכילה : (ש"ךסק"ט) **האחר** לשם קדשים. ע' בתוס' יומא ריש דל"ג מבואר כהב"ח וע'

יד אברהם

במעשה רבה מיהא · ותי' דה"מ בשאר איסורין אבל גבי פגול דקרבן כשמשנה שליחותו לעוות כמלא שאינו שליח לכך ולא הוי כשוחט קרבן אלא כנוחר ולא הוי פגול וכשר נמי לא הוי · אלא דקשיא ליה אמאי הוי פגול ול"ק דלהוי כשר :

(ש"ע סי' ה' סעיף ג') **שנים** ששוחטין וכו' ונתכוין א' מהם לשם דבר הפוסל פסול וכן אם שחט זה אחר זה ונתכוין א' מהם לשם דבר הפוסל פסול הוא לשון הרמב"ם · וכתב הש"ך וז"ל נראה דבעינן שיתחיל הפסול בדבר שעושה אותה נבילה וכדלעיל ס"ס ב' ע"ש · ואין הנדון דומה לראיה דבשלמא התם גבי שחיטת עובד כוכבים דהוי מעשה קוף בעלמא בעינן בדבר שעושה אותה נבילה · משא"כ כאן דתלוי במחשבה שחושב לשם קדשים דנראה כשוחט קדשים בחוץ אפילו שחט רק מיעוט סימן א' נראה כשוחט קדשים בחוץ ויבואו להתיר מיעוט סימן א' · והרי קיי"ל כר' יוחנן דישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף וכמ"ש הרמב"ם פ"א מה' פסולי המוקדשין ואם שחט מיעוט סימנים בחוץ וגמרן בפנים חייב כמ"ש הרמב"ם שם והוא מבואר בש"ס פ"ב דחולין (דף כ"ט) ואף דנקט מיעוט סימנין ע"כ ה"ה נמי במיעוט קנה לבד כיון דישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף וכ"כ רש"י בפ' מרובה (דף ע"ב) וז"ל ישנה לשחיטה כו' וכל כמה דחשיב הויא מחשבה עכ"ל · מבואר מלשון וכל כמה וכו' דאין חילוק בזה דאפילו במיעוט קנה לחוד דינא הכי ואחכ"מ בתב"ש ופמ"ג שפי' כן וכ"פ בשו"ת בית יעקב סימן נ"א וה"ר מתוס' דיומא (דף ל"ב ב') :הא דברמב"ם פ"ד מה' שגגות משמע דאינו חייב משום שוחט בחוץ עד שישחוט כלו או רובו היינו לענין היכא דתחלת השחיטה לעבודת כוכבים היתה דאגלאי מילתא למפרע דמחתך עפר בעלמא אבל היכא דגמרן בכשרות ודאי דישנה לשחיטה מתחילה כו' וכמ"ש רש"י ותוס' ודו"ק : עיין בס' פ"י שהקשה דאמאי נאמן הכהן לומר שפגל הא אין אדם משים עצמו רשע ואם נאמר דגזה"ש דגלי רחמנא גבי יוה"כ או מקרא דלו פגול יהיה א"כ השוחט בהמת חבירו ואמר שחט לעבודת כוכבים לא יהא נאמן ולפמ"ש הנו"ב במ"ת חלק א"ה סי' כ"ג דטעמא דפגול דנאמן הוא משום דמכוון לטובה שלא להכשיל כהנים אחרים שלא יאכלו ממנו וכמ"ש כה"ג התוס' בב"מ (דף ג') א"כ ה"ה גבי בהמת חבירו נאמן · אך הוא עצמו תברא לגזיזא שכתב שם סי' קכ"ז דלקלקל לאחרים אינו נאמן לומר שעשה עבירה ועכשיו רוצה להציל חבירו מאיסור וה"ר מכתובות (דף י"ח) דאנוסים היינו מחמת ממון א"כ ואף בשטר' גיטין וקי' דאיכא למימר דמתכוון עכשיו להציל מאיסור אבל מסוגיא דשלהי נדרים גבי האומרת טמאה ברצון משמע דלא אמר אין אדם משים עצמו רשע והיינו משום דמתכוונות להנצל מאיסור ואע"ג דמקלקלת לבעל וצ"ע · גם מ"ש שם דלא שייך אין אדם משים עצמו רשע אלא בדבר שהתורה קראתו רשע דהיינו שנתחייב מיתה או מלקות או מעיד עדות שקר שמפסל לעדות ולשבועה אבל באומר שהכשיל לאחרים שאינו נפסל לעדות וא"מ מלקות ומיתה ל"ש א"א מע"ר אין זה מחוור דגם בעובר על עשה מקרי רשע כדמוכח ביבמות (דף כ') ובנדרים וכ"כ הש"א ועוד דכשחבירו עושה איסור ע"י חשוב כעושה מעשה כשאינו מפרישו :

טורי זהב

ו (א) בשאר קנים. פירוש בקרומיות שלהם לפי שקסמין נבדלין מהן ופרש"י ויש לחוש לנקיבת הסימנים כמ"ש רמ"א כאן ויש לעיין למה הוצרך לזה הא כשקסמין נבדלין הוה ליה פגום וכל סכין פגום אוסר משום עיקור שעוקר הסימנים ונראה דקמ"ל דאף אם ימצא הקרומית בלי פגימה אחר השחיטה טריפה דאפשר שנבדל קיסם ממנו באורך הקרומית בענין שעדיין נשאר חלק ע"כ אוסר מטעם שנקב הסימן וא"כ א"א לעמוד על הדבר אם היו נתזין ממנו קסמין ומזה ראייה למ"ש ב"י בשם בעל העיטור דאפילו דיעבד אסור ולא כדמשמע בירושלמי טעם משום רוח רעה השורה עליו ולפ"ז דיעבד מותר ומדברי התוספות פ"ק דחולין דט"ו ד"ה ורמינהו משמע שהיו תופסים בטעם ירושלמי *ותמהתי על רש"ל שכתב בזה בפשיטות מסברא דנפשיה דאין איסורא אלא לכתחלה ולא הביא שום חולק על זה ולהלכה יש לחוש להחמיר ומ"ש כאן רמ"א דבזכוכית לא ישחוט אם קסמים נבדלין ממנו תמהני דהא בגמרא לא מחלק לענין קסמים נבדלין אלא בקנה לחוד או שאר קנים אבל זכוכית סתמא תנן שוחטין בו וא"ל דס"ה בזכוכית זה אינו דהא תנן תחלה זכוכית ואח"כ קרומית של קנה ומזין דבא התלמוד לחלק בקרומית ולא חילק בזכוכית בקודם במשנה אלא ודאי דשם אין חילוק וגם שום פוסק לא ראיתי שיחלק בזכוכית ותו דבסי' רס"ד פסק טור וש"ע דמלין בזכוכית רק דבקרומית של קנה אסור מפני שקסמין נבדלין מהן ולא כתב רמ"א שם כלום אזכוכית ונראה דט"ס הוא ובדברי הש"ע יש חסרון וכצ"ל בין בצור בין בזכוכית בין בקרומית של קנה כו' כמו שהוא בטור: (ב) וה"ה בסכין ארוך. רש"ל הוסיף שאין לשחוט לכתחלה בסכין שיש לו עוקץ חד בראשו שלא יעבור הסכין ויעשה חלדה ובדיעבד כשר ואפי' לכתחלה בשעת הדחק כגון שהוא בדרך נוהגים לתחוב קיסם בראשו: (ג) ברי לי שלא נגעתי. פשוט דמיירי דוקא שידע שהיתה פגימה אלא שנזהר ממנה אבל אם לא ידע בה כלל ודאי אינו נאמן וכיוצא בזה כתב המרדכי גבי מסוכסכת: (ד) בדבר המחובר. שנאמר ויקח המאכלת לשחוט מידי דניקח מיד ליד כמו מאכלת: (ה) שחיטתו כשרה. זה דעת הרמב"ם אבל הרא"ש אוסר אפילו דיעבד וכתב רש"ל שכן עיקר: (ו) אחר שבטלו. אורחא דמילתא נקט אבל בהמת נכרים ולא בטלו גם כן אסור:

[ד] ג וכיוצא בהם מדברים החותכים. **[ה]** ד והוא שיהיה פיו חד **[ו]** ולא יהיה בו פגם:

הגה [ז] ואסור לשחוט (א) בשאר קנים ב [ח] ◦) או זכוכית ג שקסמים נבדלין מהם ויש לחוש לנקיבת הסימנים. (ב"י בשם רש"י וכ"כ הר"ן):

ה סכין שצדו א' מגל. וצדו השני יפה. לא ישחוט בצד היפה לכתחלה. גזירה שמא ישחוט בצד האחר. ואם שחט הואיל בצד היפה שחט שחיטתו כשירה:

הגה (ב) [ט] וה"ה בסכין ארוך שיש בו פגימה ונשאר בו שיעור שחיטה בלא פגימה דאסור לשחוט בו אפילו במקום היפה אפילו אם כרך מטלית על הפגימה (טור) [י] ואם שחט בו ואמר (ג) ברי לי שלא נגעתי במקום הפגימה שחיטתו כשרה. (מרדכי ספ"ק דחולין ואשר"י ותא"ו נ"ט וכל בו ורוקח ומהרי"ל) אפילו לא כרך מטלית על (ג) הפגימה ד ובי"ט שאי אפשר להשחיז (ד) הסכין (טור ואשר"י ור"פ עב"י) וכן בחול בשעת הדחק מותר לשחוט לכתחלה ה אם כורך מטלית על הפגימה. (טור וב"י שסמך על העיטור ור"ן וסה"ת וסמ"ג והגה"מ) (וע"ל סימן (ה) י"ח ס"י) ולכתחלה יש ליזהר אפילו אין לסכין פגימה רק בין הקתא לסכין לא ישחוט בו. (מלא בשחיטות ישנים) (ד"מ סימן י"ה סוף ס"ב):

ב ו השוחט (ד) בדבר (ו) המחובר לקרקע. או ז לגוף. כגון צפורן ושן המחוברין (א) בבהמה. שחיטתו פסולה. ח ובתלוש מן הקרקע ולבסוף חברו בקרקע לא ישחוט ואם שחט (ה) שחיטתו כשרה ו [יא] ט ואפילו אם (ז) בטלו [יב] י והוא שלא יהא נשרש בארץ (ו) [יג] אחר (ח) שבטלו:

ג יא חתך מבהמה לחי שיש בו שינים חדים ושחט בהם שחיטתו פסולה מפני שהם כמגל יב אבל בשן אחד ז [יד] הקבוע בלחי שוחט בו לכתחלה (וה"ה בציפורן הקבוע ביד התלושה מן הגוף) (ב"י):

ד יג נעץ סכין בכותל ח [טו] (או בדבר התלוש) והעביר הצואר עד שנשחט שחיטתו כשרה (ל' הרמב"ם פ"ב מה"ש דין ח') יד והוא שיהיה צואר הבהמה למטה והסכין למעלה שאם היה צואר בהמה למעלה מהסכין שמא תרד הבהמה טו בכובד גופה ותתחוך

שפתי כהן

ב או זכוכית. ל"ע מנ"ל הא דהא בש"ס וטור וכל הפוסקים איתא בהדיא דבזכוכית שוחטים לכתחלה וגם מה קסמין נבדלין שייך בזכוכית שהרי הוא חזק וקשה יותר מקנה הגדל באגם ונראה שט"ס הוא והאי זכוכית צ"ל לעיל מיניה בדברי המחבר אחר בין בצור וכן הוא בטור: ג שקסמים נבדלין כו'. כתב ב"י וד"מ בשם בעל העיטור דלפ"ז בדיעבד נמי פסול ור"ל כשנאבד לאחר שחיטה ולא בדקו אבל אם בדקו וברור לו שלא נתזו קסמין הימנו כשר בדיעבד וכמ"ש רבינו ירוחם ומהרש"ל פרק קמא דחולין סימן ל"ד והוא דלא כסב"ה שהבין שבעל העיטור חולק עם רבינו ירוחם: ד וביום טוב שא"א כו'. וכ"ש סכין שיש לו עוקץ חד בראשו שמותר לשחוט בו ביו"ט על ידי שיתחוב ראש העוקץ בקיסם וכן בשעת הדחק כמו שכתבו מהרש"ל והב"ח: ה אם כורך כו'. כתב הכל בו דהיינו דוקא כשיש בסכין מלא צואר חוץ לצואר בלא הפגימה ומביאו ב"י וד"מ ושאר אחרונים ולכאורה קשה פשיטא ונראה דקמ"ל דאף על גב דקי"ל בסימן ח' וסימן כ"ד ס"ב דכשמוליך ומביא סגי בסכין כל שהוא הכא בעינן שיעור מלא צואר חוץ לצואר כמו בהולכה או הבאה לבד דחיישינן אם יוליך ויביא אילך ואילך שמא על ידי כך ינתק המטלית ממקומו ושוחט בפגימה: ו ואפילו אם בטלו. ומהרש"ל שם פסק כהרא"ש דאם בטלו אפילו בדיעבד אסור וכ"כ ר' ירוחם שכן דעת רוב הפוסקים גם הב"ח נוטה להחמיר וכן דעת הרא"ה בספר ב"ה דף י"ד: ז הקבוע בלחי. דה"ל לחי כבית יד וכן בצפורן הקבוע ביד. ב"י: ח או בדבר התלוש. איכא למידק הלא כ"ש הוא ולאיזה צורך הגיהו הרב וי"ל דמשום סיפא נקטיה דצואר בהמה למעלה אפי' נעצו בדבר התלוש שחיטתו פסולה משום דרסה וכ"כ הרשב"א ומביאו בית יוסף וד"מ אי נמי אתא לאורויי דאפילו כשצואר בהמה למטה שחיטתו כשרה דוקא בדיעבד ולא לכתחלה אפילו נעצו בדבר התלוש

באר הגולה

ג משנה שם דף י"ד ד יתבאר לקמן סי' י"ח ◦) נלע"ד שנפל טעות בהעתקה שרמ"א בגליון ההגהה או זכוכית שהיתה שייך לעיל בתוך דברי הרב ב"י ששוחטים בו והם העתיקו אותו בתוך הגהה זו) ה משנה שם ד' ט"ו ו מימרא דרב כהנא אליבא דרב דף ט"ו ז שם דף ט"ז ח שם אוקימתא דמתני' אליבא דר' ט שם בעיא דרבא ולא אפשטא וכדעת הרי"ף שם והרמב"ם בפ"י ובעל העיטור והרשב"א י טור יא ל' הרמב"ם שם ממשנה שם דף יד יב שם בגמרא דף י"ח וכפירוש הרמב"ם שם יג ברייתא שם דף ט"ז יד אוקימתא דשמואל שם דף ט"ז טו כן דקדקו

נקודות הכסף

(סי' ו' ס"ק א') **ותמהתי** על רש"ל כו'. עי' בש"ך ס"ק ג' דלק"מ:

גליון מהרש"א

ת' בית יעקב סי' ל"ב ד"ה ועפ"ז: (סעי' א' ש"ע) **ואם** שחט הואיל בצד היפה שחט שחיטתו כשירה. ע' פ"ז לקמן סי' י"ח סק"ד: (סעי' ב' ש"ע) **ואם** שחט שחיטתו כשרה. ולענין ע"ז ס' קמ"ה לקמן ס"ג ולענין קבר ס' שס"ד ס"א: (שם) **והוא** שלא יהא נשרש בארץ. בהר"ן ע"ז עלה שנ"א א' ד"ה שלש אשירות מדייק מדברי רש"י בסוגיא חולין ט"ז א' ד"ה צור. דאילן שנטעו ולא זרע הגרעין ג"כ מותר מיהו התוס' כאן סוף דף ט"ו כתבו דה"ה נטעו אסור וקתני עומד מאליו כדי לגלות על צור. ונ"ל דגם כוונת רש"י כן. דרש"י אינו רק מפרש מה זה קנה העומד מאליו והתוס' למדו זה מן המשתחוה לאילן דלא אסרו כיון דנשרש וא"כ י"ל כיון דסתם אילן ג"כ בטולי בטלי'. א"כ לית לן למילף כ"א בנשרש וביטל והטור לא כ"כ וכן בעל תוס' יו"ט בס' לחם חמודות על הרא"ש אות ע"ח תמה על הטור דהצריך תרווייהו. וע' בתוס' בע"ז דף מ"ה ב': (שם) **אחר** שבטלו. ב"ת רשב"א הביאו הב"י לקמן קרוב לסוף סימן רכ"א נסתפק לענין מעילה בהקדש אי דינו כמחובר אחר שבטלו:

יד אפרים

(סי"ו ס"א בהג"ה ב') **שא"א** להשחיז הסכין. עיין בכה"ע ומהר"ל מפראג בהגהותיו כתב דבחול אסור וכ"ש הנוהגין להדביק אף במקום הפגום שהוא איסור גמור שהטעם נדחה על חוד הסכין ממקום הפגימה בהולכה ובהבאה: (שם בהג"ה) **וע"ל** סי' י"ח. (עי' בכה"ע) וכ' זכה שמואל סי' שס"ח בסכין שיש סמוך לקתא כשיעור אגודל חלק עבה ודומה לגבו דלא שייך ביה חיתוך כלל מותר לשחוט בו דהיכר חלק הסכין הגם הוא כמו היכר מטלית המבואר בסי' הנ"ו וח'. ואפילו אי מסתפקא לן בה כי איכא תרי ספיקא מ"מ לכתחלה טוב לעשות גבול הנראה לעיין בסכין תחלה וסופו לדעת עד היכן מגיע חובת בדיקת הצפורן. ומה שרשום על הבית יד של הסכין תיבת כשר אין מעלה ומוריד כלל. שהעתיק זה בלה"ק הנדפס בפ"ע ובהלק"ט הנדפס עם הש"ע נשמט זה:

ביאור הגר"א

וצפורן יחידי. שם י"ח א': [ד] וכיוצא כו'. שם בכל שוחטין כו'. [ה] והוא כו'. ע"ל סימן כ"ג ס"ד: [ו] ולא כו'. כמ"ש שם במתני': [ז] ואסור כו'. שם מ"ו ב': [ח] או זכוכית. עבה"ג: [ט] וה"ה כו'. ערש"י שם ד"ה דלמא: [י] ואם כו'. כמו במגל יד ובתוספתא פ"א סכין שיש בה פגימות ה"ז כמגירה אם יש בין פגימה להבירתה כמלא שנים בצואר שחיטתו כשרה. וה"ה בשחליף והביא אפי' כ"ש כמ"ש במתני' ל' ב': (סעיף ב) [יא] ואפילו אם בטלו. עבה"ג וכמ"ש שם ת"ש נעץ כו' שאני סכין כו' אלמא דאיבעיא שלו בבטלו וכתב בת"ה בין דסוגיא דגמ' אפשיטא להו שאמרו שם ומנא תימרא כו' לא שבקינן פשיטותא דגמ' ומפרש איבעיא דרבא: (ליקוט) ואפילו אם כו'. כמש"ש ת"ש היה כו' הב"ע בכותל של בית וכמש"ש לענין ע"ז וזרעים ושם ת"ש נעץ כו' וכ' בת"ה אע"ג דלרבא איבעיא ליה מ"מ סוגיא דגמ' שלמעלה ל"ק כאן במחובר כו' פשיטא להו דכשר בתלוש ולבסוף חברו אבל מחובר מעיקרו. והרא"ה כתב דלא איבעיא לרבא אלא משום דס"ד בזרעים תנאי היא אבל לר"פ ה"ה כאן (ע"כ): [יב] והוא כו'. עתוס' שם ד"ה או שהיה נעוץ כו' דלא כרש"י שם ד"ה צור: (ליקוט) והוא שלא כו'. עתוס' שם ד"ה לענין כו' ודלא כרש"י שם ד"ה צור כו' שלא נטעו כו' ורש"י אזיל לשיטתו שמפרש פלוגתא דרבנן וריב"י בנטעו גרעין כמ"ש בע"ז מ"ו א' ד"ה ומאילן יבש כו' אבל תוס' שם מ"ח ב' ד"ה והכא כו' חולקין עליו ומפרשים אפי' בנטעו ייחור ואפ"ה מתירין רבנן ואע"ג שמשתחוה לבית אסרו כמש"ש מ"ז ב' ובחולין שם. הר"ן בע"ז שם (ע"כ): [יג] אחר שבטלו. ל"ד. אחרונים: (סעיף ג') [יד] הקבוע כו'. ערש"י שם ד"ה שן תלושה וד"ה הא בתרתי: (סעיף ד') [טו] או בדבר התלוש. ר"ל דאף בזה אסור אף בדיעבד בצואר בהמה למעלה דהא לענין דרסה אין חילוק אבל צואר בהמה למטה או עוף

חידושי רע"ק

(סי' ו' ס"א בהג"ה) **אם** כורך מטלית. וצריכים ליזהר שלא יהיה כרוך צד העב דסכין יותר מצד החוד דשמא ישחוט בחוד במקום שכנגדו כרוך המטלית למעלה והו"ל חלדה תבואת שור סימן כ"ד סי"ג: (סעיף ב') **כגון** צפורן ושן המחוברים בבהמה. ותמו' לי למה דהעלה הש"ך לעיקר בחוה"מ סי' צ"ה דאדם אתקש לקרקע וקרא דוהתנחלתם אף דבעבד כנעני כתיב מ"מ ילפינן מיניה אדם דעלמא דל"ש א"כ מאין פסיקא לן דשוחט בצפורן המחובר בבהמה דפסול הא מתני' קתני רק והצפורן ומפרש בגמרא משום מחובר ודלמא מיירי בצפורן דהשוחט עצמו או שאוחז ביד אדם אחר ושוחט בצפרנו וזה הוי כמחובר לקרקע כדאמרי' בב"מ דעבד אתקש לקרקע לענין אונאה ומעילה וה"נ האדם הוי כקרקע והוי הצפורן מחובר לקרקע אבל בצפורן של בהמה י"ל דכשר לשחיטה כמו בכל הני דלעיל דבע"ח כמטלטלין ומה"ת לן דשחיטה יצאה מכלל כל אלו וכן הא דאמרינן בדף כ' למעוטי שן וצפורן ופירש"י דכשר למליקה ופסול לשחיטה היינו ג"כ בשן וצפורן של עצמו דהא במליקה מיירי ממילא כה"ג כמ"ש תוס' שם ובפרט לפ"מ דפירשו הראשונים דשן וצפורן היינו בהיפוך דכשר בשחיטה ופסול במליקה ומיירי בתלושין או דשן מיירי בתלוש וקאי על כשר בשחיטה. וצפורן מיירי במחובר וקאי על כשר במליקה א"כ פשיטא דס"ל דמיירי בצפורן האדם וביותר גם להפוסקים דאדם לא הוי כקרקע אבל צפורן דבע"ח מאן יימר לן דפסול וכן יש לדקדק קצת מלשון הר"ש (פ"ד מ"ג) דמכשירים ובעיקר קושית הר"ש שם יש ליישב עפימ"ש דאדם אינו כקרקע ובשחיטה גזרו אטו עבד. אבל בהכשר אדרבה חומרא היא דאינו נידון כקרקע ומדאורייתא הוכשר ואפשר באמת בע"ם שיודחו ידיו של עבד לא הוכשר או דמדרבנן הוכשר דלא לחלוף בע"ם שיודחו ידיו של אדם דעלמא עכ"פ לא ידענא ראיה ברורה לפסול צפורן בהמה לשחיטה: (ש"ך סק"ח) **א"נ** אתי לאורויי דאפילו כשצואר

באר היטב

פגים שחיטתו פסולה כדאיתא בסעיף ג' וכתב בש"ך דהאי זכוכית שכתב רמ"א הוא ט"ס וצריך לכתוב לעיל מיניה בדברי המחבר אחר בין בצור כי בודאי דבזכוכית מותר לשחוט ע"ש. וכ' עוד מ"ש רמ"א שקסמים נבדלים מהם וכו' דמשמע דאפילו בדיעבד אסור היינו דוקא כשנאבד הסכין אבל אם הוא בעין ורואינו שאין הקסמים נבדלים מהם כשר בדיעבד אבל בט"ז חולק ע"ז וס"ל כשראינו שאין הקסמים נבדלים מהם אפ"ה יש לאסור מטעם דאפשר שנבדל ממנו קיסם בצואר בענין שעדיין נשאר חלק וניקב הסימן ע"כ יש לאסור: (ג) הפגימה. וכתב בט"ז דמיירי דוקא שידע שהיה הפגימה ונזהר ממנה אבל אם לא ידע בה כלל ודאי אינו נאמן: (ד) הסכין. וכתב בש"ך וט"ז וכ"ש בסכין שיש לו עוקץ חד בראשו שמותר לשחוט בו בי"ט ע"י שיתחב ראש העוקץ בקיסם: (ה) י"ח. וכתב בש"ך דהיינו דוקא כשיש בסכין מלא צואר חוץ לצואר בלא הפגימה דחיישינן אם יוליך ויביא ע"י כך יתנתק המטלית ממקומו ושוחט בפגימה: (ו) המחובר. שנאמר ויקח את המאכלת לשחוט מידי דניקח מיד ליד כמו מאכלת: (ז) בטלו. וכתב בט"ז והש"ך בשם כל הפוסקים האחרונים דמחמירים ע"ג דאף דיעבד אסור אם בטלו: (ח) שבטלו. וכ' בט"ז אורחא דמילתא נקט אבל בהמת נכרים

פתחי תשובה

ו (א) בבהמה. עיין בתשובת מהור"ר הגולה רבינו עקיבא איגר ז"ל סי' כ"א שתמה ע"ז הא במתני' קתני רק והצפורן ומפרש בגמרא משום מחובר ודלמא מיירי בצפורן של השוחט עצמו דאדם אתקש לקרקע כמבואר בש"ך ח"מ סי' צ"ה או דחומרא דרבנן הוא דלא לחלף בעבד השוחט בצפרנו דודאי הוי קרקע אבל בצפורן של בהמה י"ל דכשר לשחיטה כמו בכ"מ דהוי כמטלטלין. וסיים עכ"פ לא ידעתי ראיה ברורה לזה לפסול השחיטה בציפורן של בהמה ע"ש:

הרא"ש והרשב"א שם מזכריית' שם וכדמפרש לה רב פפא שם (°בנסתם עוף אין חילוק בין הקל לכבד טור):

א ברייתא חולין דף ט"ז לתירוצא קמא ב שם לתירוצא בתרא ג שם בגמרא ד שם:

א ל' הרמב"ם פ"ג מה"ש ממשנה חולין דף ל' ב מימרא דרב מנשה שם דף ל"א ג בעיא שם ולא איפשטא ולחומרא ד הר"ן שם בהלכות (°ונהגו שלא לשחוט ואפילו בסכין גדול כשיש לו עוקץ בראשו. מהרש"ל):

א טור בשם הרמב"ם כפי נוסחתו וכדעת הרי"ף רבו ודלא כרבי זירא חולין דף ח' דלא אמרינן בית השחיטה מירווח רווח שם בגמרא דף י"ז ונכוין הגלדים מחום הסכין ב שם בשם הראב"ד וה"ר יונה ג טור:

נקודות הכסף

[(הגה"ה בש"ך ס"ק ח')*עי' ברש"י ותוס' דמשמע דהכא ברייתא מיירי לכתחלה ואפ"ה כשרה וזהו שלא כדברי הגאמ"ו ז"ל בס"ק ח' ע"ש ודו"ק]:

דגול מרבבה

(סי' ט' ס"ק א') *)אם שחט כו'. ונלע"ד דבעוף אם תפס הקנה לבדו בידו ושחטו בסכין מלובנת ולא נגע בושט לכ"ע כשר שהרי אין כאן חשש רק משום גלדין ולא משכחת שישרוף בגלדין רק נגד מה שכבר שחט ואם כבר שחט רוב הקנה שוב אין הנקב פוסל בו ודו"ק. ולפ"ז קשה לי למה השמיט הרי"ף הא דר' זירא ואף דלא ס"ל בית השחיטה מרווח רווח מ"מ היה לו להביא הא דחידודו קודם לליבונו וכ"מ לענין עוף כתופס הקנה לבדו וצ"ע שוב מצאתי בספר תב"ש שהרגיש בזה ועיין שם:

יד אפרים

(סי' ח' בהג"ה) שנאמר ושחטתם בזה מנין י"ד. עיין בס"ט וכתב מא"כ דבת"ש כ' דדברי בס"י בשם הגאון מהר"י נכון שכיון שאי"י הרמז נראה שאינו שוקד על לימודו והמחבר כתב דכיון שיודע עיקר הדין אינו מקפיד לדעת הרמז והגאון מהר"ז אפשר דלהטיל אימה קעביד להעבירו ולא מן הדין וכ"ש אי טען הכי שסבור שאין קפידא ברמזים אם בקי בעקרי הדינים אין להעבירו:

גליון מהרש"א

(סעיף ו' ש"ך סק"ט) דחיישינן שמא ידרוס פעם אחרת. ע' ס' י"א ס"ק א':

יד אברהם

(סי' ט' סעיף א') אם שחט בסכין מלובנת שחיטתו פסולה ויש מכשירין. הטעם איתא בש"ס ופוסקים דס"ל בית השחיטה מרווח רווח ואין הגלדים של הסכין נוגעים בחתך בית השחיטה. ונלע"ד ללמוד מד' התוס' פ' השוחט (דף ל') ד"ה השוחט כו' והרא"ש. דהשוחט בשני מקומות באורך הקנה בסכין מלובנת טריפה לכ"ע דכשנחתך למעלה או למטה תחלה לא מרווח רווח תו אא"כ כשחותך עוד במקום אחר ע"ש. וזה ברור: וכתב הפר"ח דבעוף אם תפס הקנה לבדו באופן שלא נגע בושט כלל כיון דפסיקת גרגרת ברובו וחידודו קודם לליבונו א"כ ע"כ נשחט רובו בהכשר קודם שריפת רובו וכשירה לכ"ע. ונראה דאפי' למאי דמסיק הט"ז ושאר אחרונים בר"ס כ"א

צבי לצדיק

(סי' ט' בהג"ה) אם ידע שהיא מלובנת. זה עפ"י תירוץ הרא"ש מהך ד' י"ז ע"ב. ולי היה נראה תירוץ אחר. דר' זירא דייק בלישנא חידודה קודם לליבונה. כי גם החום מעיד שאם ישים איש אצבעו בלא לא יכוה מנו. רק צריך שיהוי זמן קצת. אבל לחוד הסכין מיד בא. וכיון שכן

התלוש. ומוכח בש"ס ופוסקים דבסכין תלושה שלא נעצו בשום דבר אפילו צואר בהמה למעלה מותר בדיעבד דכל שתופס הסכין בידו מסתמא אינו דורס ומשמע בש"ס דלכתחלה מיהא אסור וגם בעוף יש לחוש לכתחלה בצואר עוף למעלה אפילו כשהסכין תלושה בידו*):

ט ואפי' אמר ברי לי כו'. דחיישינן שמא ידרוס פעם אחרת כ"כ הפוסקים: **י** לפיכך אם היה עוף כו'. משמע דבכל עוף שחיטתו כשרה ובכל בהמה שחיטתו פסולה ולא כיש מחלקין בין קל לכבד וכ"כ ב"י וד"מ וכ"פ הב"ח:

ז א יכול אדם כו'. דעת המחבר כדעת הטור והרשב"א דבגלגל שהוא מסבב בידו או ברגלו מותר לשחוט לכתחלה כשהוא תלוש אבל מהרש"ל פ"ק דחולין סימן ל"ה והב"ח פסקו לאסור לכתחלה וכן משמע דעת הרמב"ם פ"ב והכל בו והרא"ש ורבי' ירוחם: **ב** הרי זו פסולה. דבעינן כח גברא כדלעיל סימן ג': **ג** מסביבה שנייה. כלומר ושניה בכלל פסולה:

ח א כל שהוא. ובלבד שיוליך ויביא כדלקמן סימן כ"ד ס"ב: **ב** ומי שלא יוכל כו'. ומהרש"ל פ' השוחט סימן י"א והב"ח האריכו בזה ומסקי דלכתחלה בין בבהמה בין בעוף אין לשחוט אלא בסכין שהוא כשיעור שני צוארים של אותו דבר ששוחט ועיין שם וע"ל סימן כ"ד ס"ב:

ט א שחיטתו פסולה. דסכין כשנכנס לתוך החתך קודם שתשחט רוב הסימנים היא שורפת הסימנים ונמצא שהיא נשרפה קודם שחיטה שהרי ושט נקובתו במשהו ליטרף וטריפה כנקב היא רש"י וע"ל סימן כ"ו ס"ק א': **ב** אם ידע שהיא מלובנת. ואז חדודה

בלא הולכה והבאה ואין זו (ט) שחיטה. (ז) ט [טז] ואפילו אמר ברי לי שלא דרסתי שחיטתו (י) פסולה (טור ופוסקים) י טז לפיכך אם היה עוף בין שהיה צוארו למעלה מהסכין הנעוצה. או למטה ממנה שחיטתו (יא) כשרה (°):

ז הקובע סכין בגלגל אם מותר לשחוט בו. ובו סעיף אחד:

א א [א] א יכול אדם לקבוע (א) סכין בגלגל של (א) אבן או של עץ ומסבב הגלגל בידו או (ב) ברגלו. ומשים שם צואר הבהמה או העוף עד שישחט בסביבת הגלגל. ב ואם המים הם המסבבים את הגלגל ושם הצואר כנגדו בשעה שסבב ונשחט **ב** הרי זו (ג) פסולה (ל' הרמב"ם שם דין י"ג) ג ואם פתר אדם את המים עד שבאו וסבבו את הגלגל ושחט בסביבתו הרי זה כשרה בדיעבד שהרי מכח אדם בא ד במה דברים אמורים בסביבה ראשונה שהיא מכח האדם (ב) אבל ג מסביבה (ד) שנייה ולאחריה פסולה שהרי אינה מכח האדם אלא מכח המים (ה) בהילוכן:

ח שעור סכין של שחיטה. ובו סעיף אחד:

א א כמה הוא אורך הסכין ששוחט בו **א** כל (א) שהוא [א] (רן) ב שלא יהא דבר דק שנוקב ואינו שוחט (א) כמו ראש (ב) (א) האזמל הקטן וכיוצא (ג) בו. [ב] ובמחט ג אפילו הוא רחב קצת כאותן של רצענים שחותכין בו החוט אין שוחטין בו (טור) י ד וכיון דלא ידעינן שיעורא השוחט בסכין קטנה צריך ליזהר ולשער לפי אומד דעתו שכשיוליך ויביא בה שלא ידרוס. אבל בקטנה יותר מדאי לא ישחוט (°):

הגה **ב** [ג] ומי שלא יוכל לשער יקח סכין כמלא אורך ב' (ד) צוארין של אותו דבר ששוחטין (מרדכי בשם ר"ח) [ד] וי"א לשער בי"ד אצבעות ורמז לזה שנאמר ושחטתם בזה מנין (ה) י"ד. (שם ושחיטות ישנים):

ט השוחט בסכין מלובנת. ובו סעיף אחד:

א א [א] *)אם שחט בסכין מלובנת (א) **א** שחיטתו (א)פסולה [ב] ב ויש (ב)מכשירין **ב**[ג] ג (אם ידע שהיא מלובנת ונזהר שלא נגע בגלדים):

סכין

(ז) ואפילו אמר ברי לי כו'. דשמא ידרוס פעם אחרת כ"כ התוס' ונ"ל למ"ש רמ"א בסעיף א' באומר ברי לי שלא נגעתי בפגימה דכשירה דיעבד דשאני הכא דקשה מאד להיות נזהר מדרסה בזה וע"כ מלוי הוא שידרוס בפעם אחרת:

ז (א) סכין בגלגל. נ"ל דהוא בתלוש מן הקרקע דאל"כ ס"ל תלוש ולבסוף חברו דאסור לכתחלה בסי' ו': (ב) אבל מסביבה שנייה. פי' בשנייה שחט:

ח (א) כמו ראש האיזמל. בטור כתוב ובלבד שלא יהא לו עוקץ בראשו והטעם מתוך שהאיזמל קטן נשמט ונוקב בראש הסכין משמע דבסכין גדול לא אכפת לן כיש עוקץ בראשו אלא דמכל מקום נוהגין שלא יהיה עוקץ אפילו בראש סכין גדול וכמ"ש רש"ל העתקתיו בסימן ו' סעיף א':

ט (א) שחיטתו פסולה. אף על גב דחידודו של סכין הוא קודם לליבונו ונמצא שנשחט בהיתר מ"מ יש לחוש לגלדי הסכין ששורפין בושט במקום שנשחט וזה ודאי אסור כל זמן שלא נשחט הרוב של הסימן תחלה. ויש מכשירין ס"ל בית השחיטה מרווח רווח ולא נגע בהו בגלדי הסכין וא"ל אם כן למה הצריכו לבדוק הסכין בגלדיו קודם שישחוט כמ"ש סי' י"ח לזה הירך כאן דידע שהיא מלובנת ויודע להזהר

חידושי רע"ק

כשצואר בהמה למטה ששחיטתו כשירה דוקא דיעבד וכו'. ע' פר"ח שכ' ע"ז דכד ניים ושכיב אמר להך שמעתתא דהא ר"ז משני לצדדים קתני צואר בהמה למטה במחובר. הרי דאפילו לכתחלה מותר כדקתני הכל שוחטים ע"ש. ולענ"ד שפתי כהן ישמרו דעת ודבריו ברורים לדינא לשיטת המהרש"א דהקשה בסוגייא דלר"פ דמשני בעופא דקליל קושית תוס' במק"ע דלתני בלכתחלה להודיעך כחו דהיתירא דר"ח מכשיר אף לכתחלה. ומה שתירצו למשמע מיניה דבבהמה וצואר למטה דמותר לכתחלה דאיכא למטעי דאסור משום שמא ידרוס. וכ' לתרץ דבאמת סוגיי' דלעיל קאי לר"ז. אבל לר"פ קיימי' באמת דר"ח דוקא דיעבד ומשנתנו אף כר"ח וברייתא דבכל שוחטין בפשוטו ניחא דהא מיירי בעופא ע"ש. מעתה הרי מוכח להדיא דלר"פ באמת לר"ח לכתחלה אסור בבהמה וצואר בהמה למטה משום שמא ידרוס וממילא אין חילוק בין מחובר מעיקרו לתלוש ולבס"ח כמ"ש תוס' וממילא גם בחיברו לקורה תלושה וממילא גם לר' אסור דהא לקולא לא פליג ר'. הרי להדיא כדברי הש"ך ואולם בעיקר קושי' המהרש"א י"ל בפשוטו דבודאי אין שייך להגי' בברייתא דבהמה היינו עוף. אלא כיון דרישא צואר בהמה למטה מיירי בבהמה ממש נקט גם בסיפא בהמה אגב שיטפא דרישא. ומיירי בעוף. ושפיר מוכח מברייתא דבצואר בהמה למטה מותר לכתחלה. אח"כ מצאתי שכ"כ בישוב קושי' המהרש"א בתשובת עה"ג (סי' קט"ו):

(סימן ט') **ויש** מכשירים. לענ"ד בזה צריכים לקלוף בית השחיטה דקודם גמר השחיטה בלע הסכין מאמ"ה ובגמר השחיטה בלעו הסי' מאמ"ה ואם ליכא ס' בבהמה נגד הסכין י"ל דכולו אסור כמו בשר רותח בסכין חולבת דמחמת דוחקא ורותח אוסר כולו אלא י"ל כיון דהבהמה למטה אמרינן תתאה גבר ומהני קליפה ובזה מיושב הא דאמרינן בחולין דף י"ז רב יימר אתלת רוחתא ל"צ מי לא א"ר זירא ליבן סכין וכו' ולכאורה קשה הא אמר ליבן סכין ושחט דמשמע דוקא דיעבד ועי' בראב"ד דמחשב כן לדינא דבעינן בדיקה אתלת רוחתא ואעפ"כ קיי"ל כההיא דר"ז דמחלקינן בין תחלה לדיעבד אבל מ"מ קשה על רב יימר הא מוכח בהיפוך דדוקא דיעבד מדנקט ר"ז לשון דיעבד ולפי הנ"ל ניחא דלכתחלה אסור כיון דבעי קליפה חיישינן שמא ישכח מלקלוף ונכון:

ביאור הגר"א

עוף בבה"ג אף לכתחלה מותר: [טז] (ליקוט) ואפילו אמר כו' פסולה. **עתוס'** שם ד"ה אמר כו' וכ"כ ש"פ (ע"כ):

[א] יכול כו'. כלישנא בתרא (דלא כמ"ש בה"ג ועב"י בשם הרשב"א) דלא איירי בדפחרא ואף לכתחלה מותר דבדרבנן קי"ל להקל:

[א] והוא שלא כו'. שם באזמל שאין כו' ומפרש הרמב"ם בבה"ג: [ב] ובמחט. שם: [ג] ומי שלא כו'. דזה שיעורו אפי' הוליך או הביא בלבד כמ"ש שם: [ד] וי"א לשער כו'. מ"ר ס"פ קדושים ופ' נשא פ"י קע"ז ד' רבנן אמרין סכין הראה להן כמה היה צריך להיות שיעור ארכו מנין בז"ה ב' תרין כו' א"ל כסדר הזה תהיו שוחטים ואוכלים:

[א] (ליקוט) אם כו'. דלא כר"ז ממש"ש בסכין של ע"ג ותיפוק ליה כו' וכן בסכין ש"נ (ברשב"א מביא מסכין ש"נ וטריפה ע"ש) קולף או מדיח. ויש מכשירין. ממש"ש י"ז ב' מי לא אר"ז כו' אלמא הלכה פסוקה והן לא השיבו דל"צ דיש לדחות כמ"ש הרא"ש בשם הראב"ד וכ"כ ת"ה (ומדחה ג"כ הראיה מסכין ש"נ וטריפה) ומ"מ כתב להחמיר (ע"כ): [ב] ויש מכשירין. כדעת הראב"ד דר"ז ל"ק אלא בדיעבד ומה דאסיקנא שם דצריכה בדיקה אתלת רוחתא הוא לכתחלה: [ג] אם ידע כו'. כתי' ה"ר יונה [וכן הראב"ד] דשאני התם דלא ידע להזהר ואף בדיעבד אסור:

פתחי תשובה

ח (א) האיזמל. עיין בה"ט ועיין בשאילת יעב"ץ ח"ב סימן קנ"ח שהשיג ג"כ על לאה"פ אלא שכתב דמ"מ חושש אני בבשר שנשחט בסכין זו משום איסור הנאה שכן בהרוגי ב"ד שנו חכמים סייף שנהרג בו נקבר עמו וביחוד אם דן בו ישראל פשיטא דיש לחוש ונראה שדינו כדין סכין של משמשי עבודת כוכבים דלקמן סי' יו"ד דאסור לשחוט בה מסוכנת ה"ה בזה [*באמת ברמב"ם פט"ו מה"ס הלכה ט' איתא הטעם הנקבר עמו שלא יהא לו זכרון רע שיאמרו כו' אולם במס' עבודת כוכבים ד' ס"ב ע"ב בד"ה כולן נקברין עמו מבואר דאסור בהנאה וכן משמע בגמ' שם ע"ש וכעת אין הס' שו"ע לפני]:

באר היטב

ולא בטלו ג"כ אסור: (ט) **שחיטה**. וכתב בש"ך דבש"ס ופוסקים מוכח דבסכין תלושה שלא נעצה בשום דבר אפילו הצואר בהמה למעלה מותר בדיעבד דכל שהסכין בידו מסתמא אינו דורס ומיהו לכתחלה אסור אפילו בעוף: (י) **פסולה**. וכתב בט"ז ובש"ך הטעם דחיישינן שמא ידרוס בפעם אחרת ולא דמי למה שכתוב בסעיף א' דאם אמר ברי לי שלא נגעתי בפגימות דכשר שאני הכא דקשה מאד ליזהר מדרסה בזה: (יא) **כשרה**. וכתב בש"ך דמשמע בכל עוף שחיטתו כשרה ובכל בהמה שחיטתו פסולה ולא כיש מחלקין בין קל לכבד. ב"י ד"מ וב"ח:

ז (א) **אבן**. ופי' הט"ז בתלוש מן הקרקע מיירי: (ב) **ברגלו**. וכתב בש"ך לפי דעת המחבר משמע דגלגל שמסבב ברגלו או בידו מותר לכתחלה כשהוא תלוש אבל מהרש"ל והב"ח פסקו לאסור לכתחלה: (ג) **פסולה**. והטעם משום דבעינן כח גברא: (ד) **שנייה**. פי' בשנייה שחט: (ה) **בהילוכן**. וכתב בש"ך ושניה בכלל פסולה:

ח (א) **שהוא**. פירושו ובלבד שיוליך ויביא בו ועיין לקמן סי' כ"ד סעיף ב': (ב) **האזמל**. שאלה ראובן קנה סייף מתליון שדן בו דיני נפשות ונתן לאומן לתקנו לסכין של שחיטה אם מותר לשחוט בו. י"ל דסכין נטהר ע"י טבילה. ע"כ הגהת לחם הפנים. ואני תמה מה טומאה שייך בזמן הזה ואם שייך טומאה מאי מהני טבילה הלא צריך הזאת ג' וז': (ג) **בו**. והטעם איתא בט"ז מתוך שהאזמל קטן נשמט ונוקב בראש הסכין משמע דבסכין גדול לא איכפת לן כשיש עוקץ בראשו אלא מ"מ נוהגים שלא יהא עוקץ אפילו בראש סכין גדול: (ד) **צווארין**. בין בהמה בין בעוף: (ה) **י"ד**. ומהרש"ל והב"ח פסקו לכתחלה בין בהמה בין בעוף אין לשחוט אלא בסכין שהוא כשיעור שני צוארים של אותו דבר ששוחט ועיין לקמן סימן כ"ד ס"ב. כתב ב"ה מעשה היה בבריסק דליטא שלא היה השוחט יודע הרמז של בז"ה והעבירו לשוחט הזה על שלשים יום. ופר"ח בק"א כ' דאינו כלום כיון שבקי בדינים אף שאינו בקי ברמזים אין להעבירו בשביל זה:

ט (א) **פסולה**. וכתב בט"ז אע"ג דחידודו של סכין הוא קודם לליבונו ונמצא שנשחט בהיתר מ"מ יש לחוש לגלדי הסכין ששורפין בושט במקום שנשחט וזה הוא ודאי אסור כל זמן שלא נשחט הרוב. וכתב פר"ח דבעוף אם תפס הקנה לבדו באופן שלא נגע בושט כלל כיון דפסיקת הגרגרת ברובו וחידודו קודם לליבונו א"כ ע"כ נשחט רובו בהכשר קודם שריפת רובו וכשירה לכ"ע: (ב) **מכשירין**. דס"ל בית השחיטה מרווח רווח ולא נגעו בגלדי הסכין. וא"ל א"כ

י יתר דיני סכין. ובו ג' סעיפים:

א ^א סכין של משמשי עבודת כוכבים (א) א (°) (א) [א] חדש ב או ישן [ב] שאין בו משום גיעולי (ב) עבודת כוכבים ג מותר לשחוט בו בהמה בריאה ד מפני (ב) שהוא (ג) מקלקל. (ג) ה ^ב ואסור (א) לשחוט בו מסוכנת מפני שהוא (ד) מתקן. ו סכין של עובד כוכבים [ג] שהשחיזו (ב) ברחים

טורי זהב

להזהר שלא יגע בצדדיו משא"כ לקמן אינו יודע מפגימ' שבצדדין וא"כ א"א להזהר ופסק רש"ל בזה להחמיר ומכל מקום נראה לי שאותן הרישומין שעושין האומנים בסכין שהם רחוקים הרבה מן החוד אין בהם חשש שיעשו טריפות בחלק הנשחט וכן מצאתי לרש"ל:

י (א) חדש. פי' שלא נשתמש בחמין אבל מכל מקום כבר נשתמש בו בשום דבר עבודת כוכבים ואין כאן איסור מה שבלע אלא מצד משמשי עבודת כוכבים: (ב) שהוא מקלקל כו'. שבחייה עומדת לגדל ולדות ולחרישה ומה שקשה ע"ז מאיסור שבת כתבתיו בסימן רכ"א סעיף י"ב וע"ש מה שכתבתי שיש לתמוה על פסק רמ"א שם: (ג) ואסור לשחוט בו מסוכנת. ואם עשה כן בדיעבד כתב הטור בשם רשב"א שיוליך הנאה ליס המלח והיינו כדי שכר סכין לשחוט בו והרא"ש מתיר בדיעבד כיון דכבר גדלה הבהמה ואינה חסירה רק להכשירה לאכילה ע"י השחיטה אף על פי שנהנה הרבה בשחיטה ע"י איסורי הנאה לא אסרו חכמים הנאתה בדיעבד

שפתי כהן

חדודה קודם לגבוה ול"ד לפגימה שהיא מן הצד שאם שחט בה טרפה כדלקמן ריש סימן י"ח ולא מפלגינן בין ידע תחלה או לא דהתם מורשא של סכין יוצא ומתפשט בצדי בית השחיטה וקורעתן ואפילו ידע א"א שלא יגע בצדדין הרא"ש ומהרש"ל פ"ק דחולין סי' י' והב"ח והט"ז פסקו כסברת הראשונה דאפי' ידע שחיטתו פסולה:

י א חדש. אלא שחתך בה בקעת לעבודת כוכבים ש"ה משום דמשמשי עבודת כוכבים אינם אסורים עד שישתמשו בהם כדלקמן ר"ס קל"ט: ב או ישן שאין בו משום גיעולי עבודת כוכבים. כלומר שהכשירו בענין שאין בו משום גיעולי עבודת כוכבים כדלקמן סימן קכ"ח: ג מותר לשחוט בו בהמה בריאה. משמע אפילו לכתחלה ולקמן סימן קמ"ב ס"ב שכתב סכין של עבודת כוכבים ששחט בה ה"ז מותר כו' דמשמע לכתחלה אסור מיירי שלא הוכשר מגיעולי עבודת כוכבים וכן מבואר מהגהת הר"ב שם. ואם סכין של עובד כוכבים צריך טבילה קודם שחיטה ע"ל סימן ק"ך ס"ה: ד מפני שהוא מקלקל. ואין זו הנאה שבחייה היו דמיה מרובים מלאחר שחיטה שהיתה עומדת לג' דברים לגדל ולדות ולחרישה ולאכילה רש"י וע"ל סימן קמ"ב: ה ואסור לשחוט בו מסוכנת. ז"ל הטור ואם שחט בה כתב הרשב"א יוליך הנאה ליס המלח והיא מותרת וכמה היא כדי שכר סכין לשחוט בה וא"א הרא"ש ז"ל כתב דאין צריך דבהנאה מועטת כזו שרי בדיעבד עכ"ל והמחבר לא איירי כאן אלא לענין אזהרת איסור לשחוט בה לכתחלה אבל לענין איסור הבהמה נסמך אמ"ש בסי' קמ"ב שהם עיקרי דינים אלו וז"ל סכין של עבודת כוכבים ששחט בה כו' בהמה מסוכנת ה"ז אסורה ע"כ והוא לשון הרמב"ם ור"ל שכל הבהמה אסורה וכמ"ש שם בס"ק ו' ותימה על הב"ח שכ' משמע ממ"ש בש"ע בסתם ולא כתב שיוליך הנאה ליס המלח דפסק כהרא"ש כו' וגם על הט"ז קשה שכאן כתב והיינו דוקא לכתחלה אבל אם שחט בה אין לאוסרה בשביל הנאה מועטת כזו ע"כ ובסימן קמ"ב כתב ואם שחט בה יוליך הנאה ליס המלח ואפשר דהכא ר"ל שלא לאסור כל הבהמה ודוחק אכן נלפע"ד דכל פלפולו של הרא"ש וראיותיו אינו אלא לאסור כל הבהמה דומיא דאפה את הפת בתנור דכל הפת אסורה לדעתו היכא שלא נתערב ולא מהני הולכת הנאה ליס המלח וכדלקמן סימן קמ"ב אבל מודה הרא"ש להרשב"א דהכא יוליך הנאת שכר סכין לשחוט בה ליס המלח וכן מוכח ברבינו ירוחם להדיא ע"ש אבל הטור וב"י ומהרש"ל שם סימן י"ג ושאר אחרונים הבינו דהרא"ש לא מצריך אפילו הולכת הנאה ליס המלח וצ"ע ומ"מ הר"ן ומהרש"ל והב"ח פסקו כהרשב"א והיינו דלא כהמחבר לקמן סימן קמ"ב ע"ש: ו סכין של עובד כוכבים כו'. מדסתם המחבר משמע דאיירי בסתם סכין וס"ל כהרשב"א דאע"ג דקי"ל לקמן סימן קכ"ב סתם כלים של עובד כוכבים אינן ב"י שאני סכין דמתוך שתשמישו תדיר מסתמא שמנוניתו טוח על פניו והוסר אפי' אינו בן יומו וכ"כ בסימן ל"ד ס"ק כ"ח שזהו דעת המחבר והר"ב שם וכן הוא הסכמת הפוסקים וכן נראה להדיא מדברי רש"י פ"ק דחולין דף ח' ע"ב ד"ה צונן ומדברי הכל בו והפוסקים גבי צנון שחתכו בסכין של בשר ומהרש"ל שם סימן י"ב נוטה לדעת הרא"ש ודעמיה. מיהו אם הסכין ב"י אפילו נראה לעין שהוא נקי מכל שומן ושחט בה צריך קליפה וכדמשמע דעת התוספות והרא"ש והסמ"ג סוף לאוין קל"ז וסמ"ק והגהת מיימוני פי"ז מהמ"א ואפשר שגם הרשב"א מודה לזה וטעמא דכיון שהוא ב"י בולע ביה"ש מה שבקליפת הסכין ואע"ג דאין כח בחום ביה"ש להפליט בלעו של סכין כמ"ש הרשב"א (ומביאו הטור) וסייעתו דלהכי מהני נעילה י"פ בקרקע קשה אפילו הוא ב"י כמבואר בתה"א דף ט"ו ע"ז מ"מ אם לא נעלה יש כח בחום ביה"ש להפליט מה שבקליפת הסכין אלא שאם נעצה והלכה לה אותה הקליפה הדקה אין כח בחום ביה"ש להפליט הבלוע לפנים מאותה קליפה וכן הוכיח בפרישה ס"ו ע"ש והב"ח בקונטרס אחרון השיג עליו ופסק דלהרשב"א אם הוא נקי אפילו הוא ב"י מותר ולא עמדתי על סוף דעתו ודו"ק. מיהו במרדכי פ"ק דחולין משמע דאפילו נעילה לא מהני בסכין ב"י ובעי קליפה ומדברי הרמב"ם

ביאור הגר"א

[א] חדש או כו'. שם: [ב] שאין בו כו'. כמ"ש שם ותיפוק כו' ול"ד שליבנה דה"ה שאר הכשר וכמ"ש למטה שהשחיזה כו' וסמך כאן על מ"ש למטה: [ג] שהשחיזה כו' או כו'. סוף ע"ז הסכין שפה כו' ונועצה כו' ובסכין כו' וכפי' הרא"ש שם דאו או קתני ואע"ג דאמרו שם דוקא לאכול בה צונן הא מסקינן כאן דבה"ש צונן וערש"י כאן ד"ה בצונן וד"ה והלכתא כו' וליכא משום דוחקא דסכינא דומיא דלחתוך בה צונן:

ואם

חידושי רע"ק

פי"ז

(סי' י' ס"א) **ואסור** לשחוט בו מסוכנת. ולענין דיעבד ע' ש"ך וקשה לי נימא כיון דאסור להנות הוי בכלל לא תעבד ואי עביד לא מהני והוי כלא נשחטה בשלמא בהמת חבירו לעבודת כוכבים דס"ל לרוב פוסקים למ"ד אא"א דש"ש דמותר אפילו באכילה בזה ליכא קושיא דנימא דא"ע לא מהני דהא העבירה לא תליא דוקא בשחיטה דאף אם נותר לעבודת כוכבים איסור עביד וא"כ ל"ש לומר א"ע לא מהני דמ"מ הרי נחור לפניך ואיסור דעבד עבד וא"א לתקנו ע"י דלא מהני ומה"פ נ"ל דלא קשה מה שהקשה המהרי"ט בתשוב' במתניתין דהשוחט בשבת שחיטתו כשירה דנימא דא"ע לא מהני דהתם ג"כ אין העבירה משום השחיטה אלא משום נטילת נשמה והוי תיקון להוציא מידי אמ"ה ובזה לא שייך לא מהני דהרי מתה לפניך ואזדא איסור אמ"ה אבל הכא בשוחט מסוכנת בסכין עבודת כוכבים דהעבירה הוא מה שנהנה מעבודת כוכבים שלא תמות הבהמה ואם נדון דהשחיטה לא מהני והוי כמתה מאליה וכנחירה בעלמא לא נהנה כלום מסכין וביותר למ"ש הטורי אבן בר"ה (דף כ"ה) גבי תקע בשופר של עולה דאפילו למ"ד א"ע מהני היינו בעלמא דאף אם יהיה הדין דלא מהני מ"מ עשה עבירה דעבר אמימרא דרחמנא אבל בתוקע בשופר של עולה דההנאה הוא קיום מצוה ואם אינו יוצא לא נהנה ולא עבר אמימרא דרחמנא בזה לכ"ע לא מהני עיי"ש וא"כ הכא בשוחט מסוכנת נימא ג"כ דלא מהני ולא עבר כלום וצ"ע: מ"ש בפליתי לדון בשחיטה כיון דהשחיטה הוא ענין מצוה דלא לאכול בשר תמותה הוא בכלל מצות לאו ליהנות ניתנו במחכ"ת הא מבואר בעירובין דף ל"א ע"א דלערב באיסור הנאה תליא באם אין מערבין אלא לדבר מצוה הוא בכלל מצות לאו ליהנות ניתנו אבל אם מערבין לדבר רשות אלא דאסור לילך בלא העירוב וא"כ להצילו מהאיסור ואעפ"כ מקרי נהנה וה"נ שחיטה כיון דשוחטים לדבר רשות: (ש"ך סק"ו) **יש** כח בחום ביה"ש להפליט מה שבקליפת הסכין. הוא תמוה דא"כ בשוחט בסכין טריפה אמאי מהני הדחה הא לרשב"א הסכין בלע אלא דאינו מפליט בחום ביה"ש והא מ"מ בלע מה שבקליפת הסכין וסבור הייתי לומר עפמ"ש הרשב"א בת"ה דף ע"ג דפלוגתייהו בסכין ששחט בה כשירה דאמרי לה דבעי הדחה ואמרי לה דלא בעי הדחה אלא קנות היינו דזהו ודאי דקנות יפה מועיל להעביר הבעין מהסכין ומש"ה איכא מ"ד דמהני דדוחקא בצונן אינו מפליט כלל ומאן דבעי הדחה ס"ל דמשום דוחקא מפליט אף בצונן והדחת הסכין להפליט בלע מהסכין שלא יפליט אח"כ בחתיכת הצונן עיי"ש והא דבסכין ש"נ אף לצונן בעי נעיצה היינו כיון דנסרך הבלע בחמין אין הדחה מפליטו ופולט אח"כ בחתיכת צונן ע"י דוחקא וא"כ לכאורה נכונים דברי הש"ך והיינו דביה"ש צונן לענין שאינו מפליט מהסכין מ"מ לא גרע מצונן דעלמא דע"י דוחקא דסכין מפליט מעט מהסכין וכיון דפלט ממילא הסימנים בולעים אותו המעט כדי קליפה כיון דלענין לבלוע אמרינן דע"י רתיחת ביה"ש קצת בולע מהבעין וא"כ מה לי שבולע הבעין ממש או שבולע מה שנפלט מהסכין ומש"ה בסכין ש"נ דאין הדחה מפלטת כלל מהסכין עד שאח"כ בחתיכת צונן ע"י דוחקא מפליט מאד מש"ה בשחט בלא נעיצה בעי קליפה אבל בסכין טריפה דנבלע בסכין שלא ע"י חמין וההדחה מועיל לפלוט קצת מהסכין עד שאח"כ אינו מפליט הסכין עוד בחתיכת צונן. ה"נ אינו מפליט בשחיטה דכצונן דמי לענין להפליט מסכין ובזה מיושב ג"כ דברי הש"ך סקט"ז דמסיק דדוקא הכא מהני קנות לענין לשחוט בו אבל לא בעלמא ולכאורה סותר לדברי עצמו (בסי' צ"א סק"ג) שכתב דקנות הוי כמו הדחה ולפי הנ"ל ניחא דבעלמא היינו היכא דאיכא ג"כ דוחקא כמו בשחיטה לא מהני קנות רק בשחיטה מטעם אידי דטרידי ובסי' צ"א דמיירי בלא דוחקא מהני קנות וכחילוקו דהרשב"א הנ"ל: **אמנם** עדיין אינו מספיק דסוף סוף אמאי מהני בסכין טריפה קינות הא לא מהני רק להעביר הבעין וכששוחט אח"כ ע"י דוחקא מפליט מה שבקליפת הסכין ומוכרח לומר דביה"ש אידי דטריד לא בלע אותו המעט א"כ בסכין ש"נ אמאי בלא נעיצה בעי קליפה הא לא בלעו הסימנים המעט שבקליפת הסכין וא"כ אם בסכין ש"נ לא מהני הדחה בסכין טריפה לא תהני קינות ובהכרח לומר ולחלק דטרידי לא מהני רק בסכין טריפה דהבלוע שבקליפת סכין דלא בלעה ע"י חום בזה מהני אידי דטרידי אבל בסכין ש"נ יש הרבה בלע בקליפת הסכין לא מהני אידי דטרידי ועדיין צ"ע: (בא"ד) **מיהו** במרדכי פ"ק דחולין משמע דאפילו נעיצה ל"מ. והא דבסכין טריפה מהני הדחה צ"ל או כמ"ש רש"י דסכין קשה לבלוע וא"כ י"ל דמפליט ע"י חום ביה"ש או דבבלע הרבה דהיינו בסכין של עבודת כוכבים מפליט ע"י חום ביה"ש אבל בסכין ששחט טריפה דבלע ע"י ביה"ש הוי בלוע' מועטת ואינו מפליט בחום ביה"ש ומ"ש התב"ש שכן דעת תוס' ממ"ש בד"ה כגון שליבנה וכו' והא דלא משני כשנעצה משום דרוצה לתרץ אפילו למ"ד ביה"ש רותח הרי דס"ל דמפליט בלוע של סכין ולפענ"ד אין הכרח די"ל דבאמת לטעמא דביה"ש רותח אין חילוק בין להפליט ובין להבליע אבל לטעמא דדוחקא יש חילוק דמבליע אבל אינו מפליט או דסכין אינו בולע ואינו מפליט ע"י דוחקא רק הסימנים דרכים בולעין מבעין. וכעין שכתב רש"י דלטעמא דדוחקא יש חילוק דסכין קשה לבלוע אבל לטעמא דביה"ש רותח גם הסכין בולע ה"נ י"ל לענין חילוקו דהרשב"א דבולע ואינו מפליט היינו לטעמא דדוחקא אבל לטעמא דביה"ש רותח אין חילוק והכי משמע מלשון הרשב"א

באר היטב

א"כ למה הוצרכו לבדוק הסכין בצדדיו קודם השחיטה כמו שכתוב לקמן סימן י"ח. דשאני הכא דידע שהסכין מלובנת ונזהר שלא לנגוע בצדדים משא"כ התם דלא ידע שיש פגימה בצדדים ואינו נזהר (הרא"ש) והש"ך כ' דלא מפלגינן בין ידע או לא ידע ונתן טעם אחר. דהתם מורשא של סכין יוצא ומתפשט בצדדי שחיטה וקורעתן וא"א שלא יגע בצדדין ורש"ל והב"ח והט"ז פסקו כסברא הראשונה. וכ' בט"ז שאותן הרשומין שעושין האומנים בסכין שהם רחוקים הרבה מן החוד אין בהם חשש שיעשה טרפות בחלק הנשחט כ"כ רש"ל. פר"ח סק"א:

י (א) חדש. פי' שלא נשתמש בחמין אבל מ"מ כבר נשתמש בה בשום דבר לעבודת כוכבים כגון שחתך בה בקעת דמשמשי עבודת כוכבים אינם אסורים עד שישתמשו בהם כדלקמן ריש סימן קל"ט: (ב) עבודת כוכבים. פי' שהכשירו כדלקמן סי' קכ"א: (ג) מקלקל. והטעם מפני שבחייה עומדת לג' דברים לגדל ולדות ולחרישה ולאכילה מיהו השוחט בשבת וביו"כ לא אמרינן דהוי מקלקל אלא גבי עבודת כוכבים אמרינן כן וכתב בט"ז בסימן רכ"ח סעיף י"ב דה"ה המודר הנאה מחבירו שאסור לשחוט לו בהמה דהא מעשה בכל יום שאנו שוכרים שוחט ולא אמרינן שהוא מקלקל: (ד) מתקן. וכתב בש"ך ואם עבר ושחט בה עיין לקמן בסימן קמ"ב דשם משמע שכל הבהמה אסורה אבל מהרש"ל וכל האחרונים חלקו על המחבר ופסקו דסגי בהשלכת הנאה ליס המלח היינו כדי שכר סכין לשחוט בו. והרא"ש מתיר בדיעבד דבהנאה מועטת כזה שרי בדיעבד וכ'

פתחי תשובה

י (א) לשחוט בו מסוכנת. עיין בתשובת פני אריה סי' ס"ה באמצע התשובה שכתב דלאו דוקא לשחוט אלא אף לנחור הבהמה מסוכנת בסכין כזה כדי למכור הבשר לעובד כוכבים נמי אסור ע"ש ועיין מ"ש לקמן סי' קי"ז סק"ה בשמו. ועי' שם בסי' ס"ו שכתב דמותר לנקר בשר מחוטי חלב ודם דסכין של עובד כוכבים ועיין מ"ש מזה לקמן סימן רכ"ח סק"ד: (ב) ברחים שלו. עבה"ט דבסכין לא מהני אינו בן יומו ועי' בתשובת פרח מטה אהרן ח"ב סוף סימן מ"ז שכתב דזה אינו אלא במקום שאין דרכם לנקות הסכינים היטב אבל אנו שדרכנו לנקות היטב ודאי דשרי ע"ש. ועי' בשו"ת חוט השני סי' כ"ה שכתב לענין אם חתך בפסח בסכין של חמץ אף שאומר שהיה מקונח אינו נאמן דאמרינן מלתא דלא רמיא כו' ועיין מ"ש לקמן סי' צ"ד ס"ק א' בשם

באר הגולה

א מימרא דרב נחמן ורבא ובגמרא שם דף ח' (פירוש שנימא בה בחתיכת עצים לעבודת כוכבים וכדלקמן ריש סי' קל"ט וקמ"ב) ב לשון הרמב"ם בפרק י"ד מהלכות מאכ"א וכ"כ הטור כאן בשם

יד אפרים

(סי' י' ס"א) **מפני** שהוא מתקן. עי' בס"ע. וכתב בשאילת יעב"ץ סי' קנ"ח במ"ש בלהט ספנים בשקנה סכין מתליין שדן בו ד"כ וניתן לתקנו לסכין של שחיטה שהוא נטהר ע"י טבילה וכתב מרורות ע"ז כי מאי איכפת לן בטומאה וטהרה ובשר שנטמא במת עצמו נמי שרי אפילו לכהני דידן למיכל מיניה רק על החרב עצמו נחלקו ר"ת ור"ה כהן בפ"ז דנזיר כו' אבל יש לחוש לפי שהוא איסורי הנאה שכן בהרוגי ב"ד שנו חכמים סייף שנהרג בו נקבר עמו וכייהוד אם דן בו ישראל אע"ג דשלא כדין הרגו יש לחוש לדונו כסכין של ע"א דאסור לשחוט בו מסוכנת ע"ש וכבר תמהו בזה בצל"ו ובכו"פ ובמחבר הביא דברי יעב"ץ והביא ד' הרמב"ם בפ' ע"ו דסנהדרין

חדושי בית מאיר

(סי' י' ש"ך ס"ק ה') כתב דכל הפלפול של הרא"ש לא קאי כ"א לאסור כל הבהמה ומודה להרשב"א. והמעיין בכל הוכחותיו שם מקושית הגמרא ות"ל משום שמנונית מוכח דלא כוותי' דא"כ לא הועיל וקושייתו במקומה עומדת:

יד אברהם

דגבי שחיטה בעינן רוב הנראה לעינים דהיינו רוב גמור הניכר בלא מדידה וגבי טריפות ודאי סגי ברוב כחוט השערה. מ"מ כאן שרי שהרי בש"ס פרק השוחט (דף כט) מסיק דבעינן רוב הנראה לעינים בין בשחיטה ובין בטריפות אלא דאנן לא ידעינן פירושא דרוב הנראה לעינים מש"ה קיי"ל להחמיר אבל כאן ממ"נ שרי דאי הוה רוב הנראה לעינים כחוט השערה א"כ כבר נשחט ואי לא הוה רוב א"כ לא נטרפה ואי מחמרינן ה"ל כתרי חומרי דסתרי אהדדי כדאיתא פא"ע ופ"ק דעירובין. ועי' בש"ס דחולין (דף כ"ט) ותבין. אך ראיתי בס' כרו"פ שחולק על הפר"ח בזה. ועי' בפמ"ג: (סימן י' בש"ך ס"ק ד') **שבחייה** עומדת לג' דברים לאכילה ולגדל וולדות ולחרישה עכ"ל. ובס' כרו"פ ר"ל דבעוף שאין בו אלו הג' דברים שהרי אינו עומד למלאכה א"כ אינו מקלקל ועיי"ש. ואישתמיטתי' ולשאר אחרונים הא דאית' להדיא בש"ס דסנהדרין פ' ד' מיתות (דף כ"ט ע"ב) דעוף ראוי למלאכה דהיינו לדישה. והא ודאי דחרישה דנקטי רש"י והש"ך הוא לאו דוקא שהרי בכל בהמה איירי דהיינו שנחתכו רגליה מהארכובה ולמטה שאינה ראויה רק לדישה והיא כשירה. וכמ"ש רש"י פ"ק דחולין (דף ז' ע"ב) ע"ש ודו"ק. ועי' בהג"א פ'

צבי לצדיק

מה שבית השחיט' מרווח צריך ג"כ שיהוי זמן קצת. וידע ר"ז שבטרם יכוה כבר רווח. אבל בפגימה של צדדין שהוא בלי שיהוי זמן שהוא במסירתו עם מרוצת חוד סכין מש"ה קורע בטרם מרווח רווח: (סימן י' ט"ז ס"ק ב') **שהוא** מקלקל כו' כתבתיו בסימן רכ"א סעיף י"ב. שם פסק דשוחט המודר הנאה אסור לשחוט ולא כש"ע שם. ולפי מה שכתבתי כתי' לק"מ. דודאי יש הנאה לזה שרוצה לאכול הבשר. רק דאכילת בשר יכול לאכול בלי שחיטה ע"י נחירה. רק שמצות לשחוט ומצות לאו ליהנות נתנו: כיון דליכא הנאת הגוף. וא"כ ל"ק משבת. וא"כ שפיר פסק הש"ע סי' רכ"א דשרי

באר הגולה

הרשב"א ג מימרא שם דף ט' וכרבה בר בר חנה הרי"ף והרמב"ם שם פ"י ד שם ברמב"ם ה תוספות והרא"ש דאגב דטרידי הסימנים לפלוט

נקודות הכסף

(סי' י' ס"ק ו') ***ולא** דק דבסימן קכ"ב כו'. יפה כוון בזה וכן רשמתי ג"כ בגליון מראה מקום שני בסי' קכ"ב סעיף ו' דלא כדרישה ע"ש: (שם) ***ובדרישה** ופרישה כו'. ולא היה לפניו כו'.

יד אפרים

וכ' דאם לא נהרגו בו רק נכרים ואינו טעון קבורה ורשאי לעשותו סכין וקרוב לומר דאף אם נהרג בו ישראל שרי דהעובדי כוכבים לא נצטוו בזה ועיין ביד אלי' סי' ל"ה בל' הרמב"ם פ"ט דמלכים בדין ב"נ הבא על הבהמה ע"ש:

גליון מהרש"א

(סי' י' סעיף א') **בהגהה** על מנת לקלוף אח"כ. אף דפסק הרמ"א סי' צ"א ס"ד

יד אברהם

הזהב דעלה אינה ראויה למלאכה וצ"ע: (ש"ך ס"ק ח') **השחזה** מהני אף לכתחלה. ור"ל אף שלא בשעת הדחק דאלו בשעת הדחק אפילו נעילה שרי לכתחלה כמ"ש הג"ה. אך הט"ז נראה דלא ס"ל הכי שהרי כתב על מ"ש הג"ה ובשעת הדחק מותר לשחוט בה כה"ג לכתחלה. פי' אם משיפה במשחזת או נעילה בקרקע קשה. אלמא דבלא דחק אף השחזה לא מהני לכתחלה. ותימא על בעל בית לחם יהודה שהעתיק תחלה דברי הש"ך ואח"כ דברי הט"ז כאלו בחדא מחתא מחתינהו וליתא וצריך עיון: (בהג"ה סעי' א') **וע"ב יש** לקלפו. שטעם דבית השחיטה רותח. ועוד אגב דוחקא דסכין בלע ומוכח להדיא בש"ס ותוס' ואשר"י ושארי פוסקים בפ"ק דחולין (דף ח) דלא אמרינן בית השחיטה רותח ובלע אלא בסוף השחיטה דחיימא. [אמר המעתיק נפתלי בהגאון המחבר ז"ל מכאן עד סוף הענין נמחק ולא נשארו רק התיבות האלה בעוף שהכשרו בסימן אחד רק שחט שיעור הכשר שחיטתו. ועיין מה שרמז לזה בסמוך לקמן]: (שם) **לא** ישחוט ע"מ לקלוף אח"כ. טור בשם הרא"ש. ודעת מהרש"ל דהיינו דוקא בסכין בן יומו אבל באינו ב"י והוא נקי שרי לכתחלה לשחוט ע"מ לקלוף. ובס' כרו"פ האריך להוכיח שכן הוא דעת הרא"ש. ואישתמיטתי' שכן מבואר להדיא באשר"י פרק אין מעמידין סי' ל"ה וז"ל והא דאמרי' פ"ק דחולין על השוחט בסכין של עובד כוכבים רב אמר קולף מיירי בידוע שהוא בן יומו. א"כ בשוחט לכתחלה ע"מ לקלוף דדוקא בדיעבד התירו נטל"פ עכ"ל. ויש ללמוד מדברי האשר"י אלו והגהות אשר"י פ"ק דחולין ומביאו בד"מ סי' זה. דאם בישל במזיד בקדירה שאינה בן יומו דאסור אם אין ס' נגד האיסור ולא אמרינן נותן טעם לפגם שרי אלא א"כ עשה בשוגג ולא כשעשה במזיד. וכן הדין גבי סכין של עובדי כוכבים דאם שחט בו במזיד אפילו אב"י והוא נקי צריך קליפה. כמ"ש הג"א פ"ק דחולין והאשר"י פ' אין מעמידין. וכן משמע מד' א"ח הביאו הב"י בסי' צ"ט גבי ביטול איסור דדין בישול בקדירה ה"ל מבטל איסור לכתחלה דאסור אפי' בדרבנן. וכ"כ בשו"ת הרדב"ז סי' תרי"ז. ומיהו כ' דלדעת התוס' בקדירה של חרס כיון שא"ל תקנה הוי כדיעבד ולא נהגו כן. ושוב ראיתי בפמ"ג סי' ע"ג כתב מסברא דנפשי' לאסור במבשל במזיד [illegible]

(ה) **שלו** (ע"ל ס"ס קכ"א). **או אם היה יפה ז שאין בו פגימות ונעצו** (ד) **בקרקע קשה עשר** (ו) **פעמים ח ואח"כ שחט בו** (ז) **מותר** [ד] ג **ואם שחט בו בלא שום הכשר** (ה) **מדיח בית** ד **השחיטה ואם קלף** (ג) **הרי זה משובח** (ו) **ט** ועל כן יש (ח) לקלפו (רוב הפוסקים):

הגה [ה] ובמקום הדחק שאין לו סכין אחרת (ז) **י** מותר לשחוט בו כה"ג (ט) לכתחלה **יא** [ו] אבל לא ישחוט (**ח**) על מנת לקלוף (י) אח"כ (טור בשם הרא"ש ור' ירוחם):

ב [ז] ה **סכין ששחט בו כשרה יב אע"פ שהוא**

שפתי כהן

פי"ז מהמ"א נראה דלא מהני נעילה כלל בסכין של עובד כוכבים לשחיטה עיין שם: **ז שאין בו פגימות**. כלומר גומות דאם יש בו גומות לא מהני נעילה כדלקמן ס"ס קכ"א וכן הרמב"ם שם כיה לגומות פגימות ומביאו ב"י שם וע"ש מדיני השחזה ונעילה: **ח ואח"כ שחט בו מותר**. משמע דוקא דיעבד אבל לכתחלה לא ישחוט והיינו דוקא בנעילה וכדמשמע להדיא מדברי הרמב"ם שם אבל השחזה משמע מדבריו שם דמהני אפילו לכתחלה וכ"פ המחבר בס"ס קכ"א ואפשר דאפילו לדעת הרב שם דהשחזה אינו מועיל לחמין לכתחלה מ"מ כאן בשחיטה יש להקל כיון דבלאו הכי יש פוסקים דאפילו בנעילה שרי לכתחלה וכן יש פוסקים דביה"ש צונן: **ט וע"כ יש לקלפו**. כלומר מדינא וכן כתב בד"מ וכ"פ מהרש"ל שם והב"ח ותפסו על המחבר שפסק כהרמב"ם במקום שהפוסקים רובם וכמעט כולם הסכימו דבעי קליפה בטעמים נכונים מיהו מ"ש הב"ח דאפילו בדיעבד התבשיל אסור כדין כל דבר שנתבשל בלא קליפה ע"ל סי' ס"ע ס"ק ס' [צ"ל ס"ד] וסי' צ"א ס"ק ז' [צ"ל ס"ק ח']: **י מותר לשחוט בו כה"ג כו'**. כלומר ע"י נעילה וכן מבואר בד"מ ובב"ח ועט"ז ובס' צ"ח סוף דף קל"ו כתב שצריך להגיה זו ע"ש ולא ירדתי לסוף דעתו (וחשב דר"ל שהגה מהופכת דסיפא אבל לא ישחוט כו' צ"ל קודם הרישא דובמקום כו' עכ"ד): **יא אבל לא ישחוט** ע"מ כו'. פסק הב"ח ממשמעות הפוסקים דאפילו בסכין שאינו ב"י והוא נקי בודאי אסור לכתחלה ומהרש"ל שם התיר בסתם סכין לשחוט לכתחלה ע"מ לקלוף שאפילו אם לא יקלוף אח"כ ליכא איסורא ודמי למאי דקי"ל בסימן א' דמותר ליתן לו לכתחלה לשחוט ע"מ שיבדקנו אחר השחיטה אם הוא מומחה משום דאפילו לא יבדוק שרי בדיעבד ע"כ והיינו לפי שטתו דס"ל סתם סכין נקי ואף לשטתו י"ל דלא דמי לסימן א' דהכא כיון דאינו ב"י אסור מדרבנן משום גזירה אטו ב"י כדלקמן סימן קכ"ב א"כ בכל גווני אסור לכתחלה כי היכי דלא אתי למישרי ב"י: **יב אע"פ שהוא מלוכלך בדם מותר** כו'

טורי זהב

בדיעבד וכתב רש"ל דיש לפסוק כהרשב"א: (ד) **בקרקע קשה**. ז"ל ת"ה הארוך אפילו היא בת יומה די לה בכך לפי שאין חום בית השחיטה המועט מפליט בלעו של סכין עכ"ל עיין מה שאכתוב בסמוך בזה אבל במרדכי מבואר דלא מהני נעילה בקרקע אלא באינה בת יומה ויש להחמיר כדבריו אם ידוע שהוא בן יומו דצריך הגעלה: (ה) **מדיח בית השחיטה**. קשה הא בלאו הכי כל בשר צריך הדחה קודם מליחה. תירץ הר"ן דכאן מיירי אפילו לצלי עוד תירץ בשם רבינו יונה דמשום דם סגי בשפשוף במים וכאן משום איסור שמנונית צריך שפשוף גדול בידים היטב: (ו) **וע"כ יש לקלפו**. פירוש וחיוב גמור הוא דלא כמשמעות הש"ע דאינו אלא הידור מצוה וכ"פ רש"ל דיש להחמיר בשל תורה. והקשו ראשונים מאי שנא הכא דאסרינן בסכין של כותים הא קי"ל דסתם כלי כותים אינן בני יומן ומאי שנא מקורט של חלתית בפרק אין מעמידין וכן דברים חריפים בסימן צ"ו דאסור בסכין של כותים דהורפיה מחליא ליה ומשוי ליה לשבח משמע הא לאו הורפיה היה מותר ותירצו הרא"ש והתוספות דהכא מיירי בידוע שהסכין בן יומו והרשב"א כתב בשם רבינו יונה דהכא אסור משום טיחת איסור שהוא בעין על הסכין וכל מה שהוא בעין אינו כפגם אפילו בכמה ימים ובקורט של חלתית אין חשש איסור בעין שם מיירי בלוקח מחנוני וסתם חנוני יש לו כלים נקיים ואין שם אלא חשש איסור בלוע ובזה מהני אם הוא אינו בן יומו ובפרישה הקשה על הרא"ש דמקיל כאן בשומן שעל הסכין מההיא דסי' צ"ו בלנון שחתכו בסכין כו' ותירץ דהכא מיירי בסתם כלי של כותים כמו שאמרינן ביה סתמא אינו ב"י ה"נ אמרינן ביה סתמו מקונח יפה אבל התם מיירי בכלי ישראל כמו שאמרינן ביה סתמא הוה ב"י ה"נ סתמו אינו מקונח *ולא דק דבסימן קכ"ב סעיף ד' פסק להדיא דגם בכלי ישראל אמרינן סתמן אינן ב"י. וצריך לבאר בטור שהביא מחלוקת הרא"ש ורשב"א במאי פליגי ולמה לא חש הרא"ש ג"כ לאיסור בעין של הסכין ולמה נתלי לקולא בספק איסור דאורייתא וא"ל דס"ל אפי' באיסור בעין הוה טעם לפגם דבזה הכל מודים כדמוכח בכמה דוכתי דמאי שנא מחתיכת איסור ומצאתי בספר משמרת הבית שכתב וז"ל והתירוץ הזה שהטעם משום שמנונית בעין על הסכין אני מגמגם בו קצת דדבר הניכר לעין דטיחת שמנונית מועטת שעל דופני הסכין אפילו לשעתה כפגמה קצת וכ"ש כשאינו בן יומו ואין מביאין ראיה מחתיכה של בשר ושל שומן המרובה ועומדת בפני עצמה לטיחה בלבד ועוד שע"י הברזל מקבלת טעם ונפגמה והנסיון מעיד ע"ז עכ"ל ונראה שכן ס"ל גם להתוספות והרא"ש בזה ע"כ הצריכו תירוץ אחר וצריך להבין דעת הרשב"א והרא"ש בזה דהרשב"א ס"ל דבית השחיטה מיקרי רותח לחד לד דהיינו שיכול לקבל הסכין מבית השחיטה שמנונית ודם וכל דבר אלא שאינו רותח גמור לענין שיפליט הבלוע בסכין לבית השחיטה דקבלה לסכין הוא דבר קל יותר מהפליטה ממנה מ"ה אם שחט בסכין של כותים אין חשש שיפליט לתוך הסימנים הבלוע בסכין שאין כח לבית השחיטה להרתיח כ"כ אלא שיש חשש ממה שיש בעין על הסכין מן האיסור שחתך כבר בזה מהני נעילה בקרקע וע"כ קראו רשב"א רותח קלת. *ובדרישה ופרישה הבין מלשון רותח קלת שע"כ מבליע הסכין בבית השחיטה קלת ומתוך כך נכנס לפלפולים ולא היה לפניו ספר תה"ת שכתב בהדיא כמו שזכרתי שאינו מבליע כלל מסכין לסימנים ומ"ש הטור בסימן ק"ס דלהרשב"א חום בית השחיטה מפליט פירושו חד לד שזכרנו דהיינו מאיסור לסכין אבל לא מסכין לסימנים ובפרישה לא הרגיש בחילוק זה. ונראה ברור דגם הרא"ש חולק על רשב"א ומוקי לה בבן יומו גם הוא ס"ל דאין בית השחיטה בולע מבלוע בסכין אלא דבולע ממה שהוא בעין על הסכין כל שהוא ב"י כמ"ש ומ"ה מועיל שיפה ונעילה לסכין כדאיתא בהדיא בע"ת שהביאו התוספות בפ"ק דחולין (דף ח') דא"ת שמבליע הבלוע מה יועיל נעילה למה שבלוע אלא ע"כ כדפרישית דתרווייהו ס"ל דעיקר החשש משום מה שהוא בעין על הסכין אלא דלהרא"ש גם בזה צריך שיהיה בן יומו ולרשב"א א"ל בזה בן יומו כנ"ל ברור אחר העיון ובזה מתורץ מה שמקשין אמאי הביא הטור סתם דעת רשב"א דמהני שיפה ונעילה כיון דלהרא"ש לא מהני ולפי מ"ש ניחא: (ז) **מותר לשחוט בו כה"ג** כו'. פירוש אם שיפה במשחזת או נעצה בקרקע קשה ונראה דרמ"א לא מיירי כאן אלא בסתם סכין אבל בידוע שהוא בן יומו לא יעשה כן לכתחלה אלא כמ"ש בסמוך בשם המרדכי וכן מסיק מו"ח ז"ל: (**ח**) **ע"מ לקלוף**. עיין מ"ש ע"ז בסימן צ"ח סעיף ד':

מלוכלך

ביאור הגר"א

[ד] ואם שחט כו' ואם כו'. כרבב"ח משום דדבריו נאמרו באחרונה כשיטתם לפסוק (ערמב"ם בפירושו לפ"ב דסוטה) אלא משום דרב גדול ממנו נטה דעת הרמב"ם אחריו קצת. אבל רש"י וכל הפוסקים פסקו לגמרי כרב וכ"פ בד"מ וז"ש בהג"ה וע"כ כו' ור"ל מדינא: [ה] ובמקום כו'. קאי אמ"ש בש"ע שהשחיזה כו' מותר. בדיעבד דוקא משום די"א דבה"ש רותח ולא מהני נעיצה ולדעת י"א אף השחזה וכמש"ל בסי' קכ"א ס"ז בהג"ה: [ו] אבל לא כו'. כוון דקליפה אסור מדינא לדעת ההג"ה וכמש"ל סי' ב' ס"א וע"ל סי' ס"ט סט"ז בהג"ה ואם נשתמש כו' ואם כו': (סעיף ב') [ז] סכין כו'. כמ"ש

שם

חידושי רע"ק

הרשב"א ולפ"ז לל"ק דטעמא דביה"ש רותח ע"כ הא דפסקי' הלכת' בצונן היינו מטעם דאיידי דטרידי סימנים וכו' וממילא גם בסכין של עובד כוכבי' הלכתא כרבב"ח דמדיח אלא דמ"מ קיי"ל לחומרא דקולף דשמא כאידך לישנא דדוחקא דבזה יש לקיים ההלכתא כרב ולחלק בין סכין ש"נ לסכין טריפה משום דבולע ואינו מפליט וא"כ לדינא י"ל גם להתוס' דמהני נעיצה כיון דאינו מפליט ומדוקדק בזה לישנא דתוס' הנ"ל במ"ש אפי' למ"ד ביה"ש רותח ואמאי לא נקטו סתם למ"ד קולף אלא ודאי כנ"ל דלאידך לישנא דטעמא דרב משום דוחקא גם לרב מהני נעיצה אלא דבא לתרץ אפי' לל"ק משום ביה"ש רותח דמפליט ולא מהני נעיצה א"כ אדרבה יש להסתייע מדעת תוס' דלדינא מהני נעיצה וכן מבואר מדברי תוס' ד"ה והלכתא וכו' אלמא קסבר ביה"ש רותח ואפ"ה לחתוך בו צונן לא בעי נעיצה וכו' ומהיכן למדו זה דשמואל סבר ביה"ש רותח דלמא ס"ל דבלע משום דוחק' וא"כ יש לחלק דבבלע ברותח בעי נעיצה ובבלע ע"י דוחקא לא בעי נעיצה ואם לא ניחא להו לחלק בזה וס"ל דכל שבלע אין חילוק בין בלע בחמין בין בלע בצונן א"כ למאי הוצרכו לאריכות זו אלמא קסבר ביה"ש רותח הו"ל לומר בקיצור אלמא דבלע אלא ודאי כנ"ל דס"ל כרש"י דטעמא דמ"ד בצונן דס"ל ביה"ש צונן ולא בלע הסכין ושמואל מדאסר לחתוך בו רותח ע"כ דס"ל ביה"ש רותח וכמ"ש רש"י שם להדיא וא"כ י"ל דכיון דמשום דוחקא לא בלע ה"ה דלא פלט. מש"ה הוצרכו לומר שינוי דליבנה באור משום דרוצה לתרץ אף למ"ד ביה"ש רותח דאלו לטעמא דביה"ש צונן כמו דאינו בולע ה"נ אינו מפליט ומהני נעיצה וכנ"ל: (ש"ך סקי"א) **ומהרש"ל** שם התיר. לכאורה נראה ראיה לזה מדברי תוס' בסוגיין ד"ה השוחט וכו' וצריך להעמיד ביודעים בה שהיא ב"י וכו'. ולענ"ד לכאורה דבריהם תמוהים כיון דלפי דבריהם ס"ל למתני' דדבש

שרי

פתחי תשובה

נו"ב: (ג) הרי זה משובח. עיין ט"ז וש"ך שהקשו הא מדינא צריך קליפה. וע' בתשובת בית שמואל אחרון חי"ד סימן ח':

באר היטב

רש"ל דיש לפסוק כרשב"א: (ה) שלו. וכתב בש"ך מדכתב סתם משמע אפילו בסתם סכין שאינו ב"י אוסר לפי שתשמישו תדיר לכך אוסר אם לא השחיזו ברחיס דמסתמא שמנונית טוח על פניו מיהו אם הסכין בן יומא אע"פ שירלה לעין שהוא נקי ושחט בה אם לא הושחז ברחיס ולא נעצה צריך קליפה משום שכל זמן שלא נעצה בקרקע קשה יש כח בבית השחיטה להפליט מה שבקליפת הסכין: (ו) פעמים. וכתב בש"ך דמשמע מכאן אפילו הוא ב"י מהני נעילה ופי' דוקא י' פעמים בקרקע קשה ולא כמו שנוהגין העולם לנעוץ ולהניח כך בקרקע רק העיקר הוא לנעוץ ולחזור ולנעוץ עד י"פ זא"ז בה"י. מיהו מדברי המרדכי משמע דלא מהני נעילה בסכין ב"י ויש להחמיר בב"י דבעי' קליפה ומדברי הרמב"ם משמע אפילו לאינו ב"י לא מהני נעילה וכן אם יש בה פגימות פי' גומות ג"כ לא מהני נעילה כדלקמן סי' קכ"א: (ז) מותר. וכ' בש"ך דמשמע דוקא בדיעבד מותר ודוקא בנעילה אבל השחזה מותר לכתחלה כדלקמן סי' קכ"א ואפי' לדעת הרמ"א דאוסר שם בהשחזה להשתמש בה חמין מ"מ בבית השחיטה מודה דמהני: (ח) לקלפו. כ' בש"ך והיינו מדינא מיהו מ"ש הב"ח דאפילו בדיעבד התבשיל אסור כדין כל דבר שנתבשל בלא קליפה ע"ל סימן צ"א ולדעת הב"י דסגי בהדחה צריך שפשוף גדול בידים היטב: (ט) לבתחלה. ופי' הט"ז אם שיפה במשחזת או נעצה בקרקע וכל זה בסכין שאינו ב"י אבל בב"י לא יעשה כן לכתחילה: (י) אח"כ. וכ' בש"ך בשם הב"ח דאפי' בסכין שאינו ב"י והוא נקי אסור לכתחלה ודלא כמהרש"ל:

צבי לצדיק

[illegible]

(ט) מלוכלך בדם (י) מותר לשחוט בו פעם (יא) אחרת יג י אבל יד אסור לחתוך בו (יב) רותח טו י ומותר (יא) לחתוך בו צונן טז על ידי הדחה [ח] ח שידיחנו (יג) תחלה:

הגה [ט] ואם רוצה להגעילו לאכול בו רותח (יב) סגי ליה בהגעלה ע"י עירוי (יג) אע"פ שאינו ככלי ראשון (או"ה כלל כ"ח בשם מהר"ש):

טורי זהב

(ט) מלוכלך בדם. ביאר בתה"א דבית השחיטה כרותחה לענין זה דבולע אגב דוחקא דסכינא אפילו אין מלוכלך בדם ודלא כרש"י וראייתו מהא דסכין ששחט בה אסור לחתוך בו רותח והטעם שמ"מ בית השחיטה רותח קלא ומבליע דם בסכין אלא דאפ"ה מותר לשחוט בו משום דאיידי דטרידי סימנים לפלוט דם לא בלעי כדאיתא בגמרא: (י) מותר לשחוט בו פעם אחרת. משמע בלי שום הדחה או קינוח וכן מסיק רש"ל וק"ל ממה דאיתא בחולין (דף ח') דאיכא מ"ד בסכין של טריפה דצריך הגעלה בחמין ופריך עליה מאי שנא טריפה דבלע איסורא כי שחט היתירא נמי בלע איסור אבר מן החי וליבעי הגעלה לסכין אפילו בשחט כשירה ומשני אימת קא בלע סכין לכי חיימא ואימת חיימא בגמר שחיטה ההיא שעתא אין שם אבר מן החי ש"מ שאין ההיתר אלא משום שאין הבלוע אלא בסוף אבל אם אין איסור משום בלוע אלא ממה שהוא בעין על הסכין ודאי אוסר אף קודם גמר השחיטה דהא א"ל חימום לזה דהא אף למ"ד בית השחיטה צונן יש איסור ממה שהוא בעין על הסכין וא"כ בשוחט בהמה כשירה יהיה אסור לשחוט אחריו כיון שיש בעין על הסכין מאיסור אבר מן החי ונראה דדוקא אם החשש משום טעם הבלוע בסכין שיחזור ויבלע בסימנים פרכינן דיש ג"כ בכשירה טעם איסור בלוע מן אבר מן החי משא"כ אם אין חשש אלא שנשאר בעין עליו זה לא שייך באבר מן החי שהרי אין שם ממשות מן אבר מן החי ואפילו לחלוחית אלא נבלל בדם וכיון שהדם אינו מבליע שהסימנים טרודים לפלוט דם שלהם ע"כ אין איסור גם משום אבר מן החי אלא דבשמנונית של הבהמה טריפה חששו שהוא נדבק (בענין) [בסכין] שהוא דבר הנדבק ונסרך אפילו בגמר שחיטה בזה ודאי חששו והצריכו הכשר לסכין זה כנ"ל וראיתי להג"ה באגודה פ"ק דחולין דגם בשוחט כשירה צריך קינוח לסכין משום אבר מן החי ולהכי לא פריך למ"ד בסכין טריפה בצונן הא יש איסור אבר מן החי כמו דפריך למ"ד בחמין ע"כ ומו"ח ז"ל הביאו וחיזק דבריו לומר דאף לפי המסקנא דלא בלע אלא בגמר שחיטה היינו שאינו בולע הרבה כ"כ שיצטרך הגעלה אבל בצונן מיהו בעי דבולע קצת קודם גמר שחיטה ומ"ה פסק אפי' בשוחט עוף צריך קינוח בדבר קשה ולי נראה כמו שכתבתי דא"כ היה צריך נעיצה בקרקע כמו בבולע טריפות תדיר ולא מצינו נעיצה אלא בסכין של טריפה תדיר ותו דא"כ היאך אמרה תורה לשחוט שום שחיטה נימא דבתחלת השחיטה בולע קצת מאיסור אבר מן החי וחוזר ואוסר בגמר השחיטה אלא ברור דדבר זה אין לו שחר ולית מאן דחש ביה כלל: (יא) לחתוך בו צונן. *לא היה צריך לכתוב דין זה שהרי אפילו שחט טריפה מהני הדחה אפילו לשחוט בו כמ"ש סעיף ג' אלא דנקט כאן דין צונן איידי דנקט דין רותח ופשוט הוא דאם חתך צונן בלא הדחת סכין תחלה שמדיח אחר כך אותו הצונן: (יב) סגי ליה כו'. לפי שאין בית השחיטה כרותח גמור כמ"ש הטור בשם הרשב"א: (יג) אע"פ שאינו ככלי כו'. בכ"ף ולא בבי"ת:

ששחט

שפתי כהן

כו'. משמע להדיא דמותר לשחוט בו כשהוא מלוכלך אפילו בלא הדחה כלל ועוד דהא בסכין ששחט בו טרפה הוא דכתבו הטו"ו בס"ג דוקא דבעי הדחה והטעם כתבו הפוסקים משום דבלאו הכי יש דם הרבה ביבה"ש ולא בלע משום דטרידי סימנים לאפוקי דם וע"ל ס"ק י"ח: יג אבל אסור כו'. משמע אפילו שחט רק פעם אחת אסור לחתוך אח"כ רותח ע"י הדחה וכן דעת הפוסקים וכן פסק בד"מ ומהרש"ל שם: יד אסור לחתוך בו רותח. ובדיעבד אם חתך בו רותח בלא הגעלה לא פירש הטו"ו מה דינו ונראה דאע"ג דס"ל וכן לסמ"ג ורבינו ירוחם ושאר פוסקים דצריך הגעלה היינו לכתחלה אבל אם חתך בו רותח בדיעבד אחר ההדחה היטב מותר דהא הביאו לשון רש"י בסתם דביה"ש צונן ואין הסכין בולע שהוא קשה לבלוע וכן מוכח ליישב דעת הטור ורמז' עם מ"ש הרא"ש פ"ק דחולין ופרק כ"ה ע"ש שכתב דלמ"ד בית השחיטה צונן סגי בהדחה ודוק (ואף על גב דבשחט את הטריפה סגי בהדחה זה הוי כדיעבד להגעיל את הסכין בין כל בהמה טרפה) וכ"כ הרמב"ם ספ"ו דאסור לאכול בו רותח אלא בהגעלה ואם חתך בו רותח מותר עכ"ל וכתב הרב המגיד דס"ל ביה"ש צונן ע"ש ואף להרשב"א דכתב דאסור לחתוך בו רותח משום שבלע וחוזר ופולט מ"מ נראה דסגי בקליפה דנהי דבלע מ"מ לא בלע יותר מכדי קליפה דהא אפילו בסכין של עובד כוכבים שמנוניתו טוח על פניו ושחט בה סגי בקליפה אף להרשב"א אלמא דחום ביה"ש אינו בולע יותר מכ"ק א"כ גם הסכין בלע דבר מועט מביה"ש ואינו אוסר יותר מכדי קליפה וכן מחלק מהרש"ל פ' כ"ה סימן כ"ט בהדיא ופסק כן וכן מבואר באו"ה כלל כ"ח דין י"ד שכתב סכין ששחט בה ורצה לחתוך בו דבר אחר אם צריך הגעלה לכתחלה דביה"ש מירתח רתח כו' ומיהו אם חתך בו בדיעבד מותר בקליפה אפילו הוא חם עכ"ל ונראה דמה"ט מכשיר האו"ה והר"ב הגעלה ע"י עירוי אע"ג דקי"ל לקמן סימן ס"ח וק"ה דעירוי אינו מפליט אלא כ"ק אלא כדפי' דהסכין לא בלע רק דבר מועט וכ"פ מהרי"ל בדיני דם דסגי בקליפה אם חתך בו רותח או דבר חריף: טו ומותר לחתוך כו'. משמע אפילו שחט בו הרבה פעמים מותר לחתוך צונן ע"י הדחה וכ"כ בטע"ז וכן משמע מדברי הפוסקים וכן הוא בהגהות מיימוני ספ"ו בשם ראבי"ה בהדיא וכן משמע בד"מ ולא דמי לרגיל לשחוט בו טרפות דבסעיף ג' דהכא שאני דאיסורו משום דם ומישרק שריק ואינו נבלע כ"כ בסכין וכמ"ש הפוסקים: טז ע"י הדחה. נראה מדלא כתבו הטו"ו נמי הכא או יקנחנו בדבר קשה כדבסמוך סעיף ג' אלמא ס"ל דדוקא התם הוא דמהני קנוח כיון דאיכא נמי טעמא דטרידי סימנים לפלוט דם משא"כ הכא וכן מוכח בהדיא בהרא"ש פ"ק דחולין וז"ל ואפילו לחתוך בו צונן אמרינן בפ' כ"ה אמרי לה בעי הדחה ואמרי לה לא בעי הדחה אלא בליתא דפרסי והסכין קאי עכ"ל אלמא דלמאי דקי"ל כאמרי לה בעי הדחה לא מהני בליתא דפרסי ומהרש"ל פכ"ה סי' כ"ט כתב שט"ס הוא באשר"י ובמקום אלא צ"ל ולא דבש"ס משמע להדיא דבליתא דפרסי דינו כהדחה עכ"ל וקשה לשבש כל הספרים וע"ק דא"כ ל"ל להרא"ש למימר דלא בעי בליתא דפרסי ועוד דהא קי"ל כמ"ד בעי הדחה ול"ל להרא"ש לפרש דברי המ"ד לא בעי הדחה ועוד דמה ענין זה לכאן ה"ל לכתבו לקמן בפ' כ"ה דשם עיקר דוכתא דהאי מילתא אלא ודאי משום דהרא"ש קאמר הכא דהסכין קאי ולא כמ"ש רש"י דקאי אצונן הנחתך בא הרא"ש לומר דהיאך אפשר דהסכין קאי א"כ מ"ט דמ"ד לא בעי הדחה והא איכא דם שחיטה בעין על פניו ולכך קאמר דלא בעי הדחה אלא בליתא דפרסי והא דלא קאמר סתמא דלא בעי הדחה אלא קנוח משום דס"ל דכל קנוח שאינו כמו בליתא דפרסי לאו קנוח הוא כלל וכ"כ הרשב"א בת"ה דף ע"ג ע"ב על דברי הרא"ה בב"ה וז"ל אנה מלא ההשוואה הפשוטה הזו שעשו הקנוח יפה כהדחה ואי משום דאמרינן בסכין ששחט בה טרפה ידיחנו בצונן ואי איכא בליתא דפרסי תו לא צריך אדרבה דוק מיניה איפכא דאי קנוח והדחה שוין ל"ל למימר הכי פשיטא ומאי קמ"ל אלא לומר דא"ל הדחה אלא אפילו בקנוח סגי ואיך לא נתן לב במה שאמרו בסכין ששחט בה ורוצה לאכול בה צונן דבעי הדחה ולא אמרו בעי קנוח אלמא שמעינן דבעי הדחה ולא סגי בקנוח ומ"ד לא בעי הדחה לאו למימרא דלא בעי כלום דלהכשירה בלא כלום אי אפשר דהא איכא טיפת דם שחיטה עליו עכ"ל וכן נראה לע"ד מדאמרינן גבי שחיטה ואי איכא בליתא דפרסי תו לא צריך ולא אישתמיט בכולה ש"ס למימר כן בדוכתי אחריתי דאידכר הדחה אלמא דוקא בשחיטה אמרינן הכא דסגי בקנוח ומטעמא דפריסית אבל לא בעלמא וזהו

ג"כ

ביאור הגר"א

שם דהתירא נמי כו' ועתוס' שם ד"ה סכין. אע"פ דמלוכלך כו': [ח] שידיחנו תחלה. עתוס' שם ד"ה והלכתא. פי' הסכין כו': [ט] ואם כו'. עתוס' דשבת מ"ב ב' ד"ה אבל. ונראה דעירוי לא כו' וכלי שתשמישו כו'. וכן כ"ד שאינו בולע אלא כדי קליפה וה"ה כאן אף לרב וכ"ש לענין בליעת הסכין מהבשר כמ"ש רש"י שם ד"ה והלכתא כו':

ידיח

חידושי רע"ק

שרי כיון דבעין פוגם אבל שמן דפוגם רק מחמת דאב"י אסור א"כ ממילא לא קשה מידי די"ל דשפיר מספקינן בעכבר' בשיכרא דדלמא סבר רב דנותן טעם לפגם היכי דבעין פוגם שרי ושאני הכא בסכין ש"נ דפגם מחמת שאב"י בזה ס"ל דנטל"פ אסור והוא לכאורה תמיה רבתא ולזה היה נראה דכוונתם כך דודאי בדין דאורייתא אין לחלק בין פוגם לפוגם [ואף דתוס' בעבודת כוכבים ס"ז ע"ב ד"ה ואידך ס"ל לחלק בדאורייתא. מ"מ י"ל דתוס' בחולין ס"ל דבדאורייתא אין לחלק] אלא דמתני' ס"ל דמדרבנן גזרו אף דיעבד אטו ב"י ולזה שפיר הקשו דלפשוט בעכברא בשיכרא דרב ס"ל דגם פוגם אסור דאל"כ דפוגם בעין שריא ממילא מדאורייתא גם בפוגם ע"י שאב"י שריא ואמאי אמר רב השוחט בסכין ש"נ דמשמע דוקא דיעבד הא גם לכתחלה לשתרי על סמך שיקלוף כיון דאפילו אי משתלי שרי מדאורייתא וכיון דמוכח דס"ל לתוס' דאפי' היכא דדיעבד כל דשריא מדאורייתא לא חיישי' למשתלי א"כ מכ"ש לדידן דבאב"י דיעבד שריא לגמרי דלא חיישי' לדלמא משתלי ומוכח כמהרש"ל. אולם עדיין לא נחה דעתי בישוב הנ"ל דהא דיעבד עכ"פ מדינא צריך הדחה דלגבי הבעין כל שלא נבלע אף דפגום אסור מדאורייתא דהא ראוי לגר אלא דאינו אוסר תערובתו וא"כ יש לומר לכתחלה אסור דדלמא משתלי מלהדיח ואף די"ל דאם ביה"ש רותח הבעין נימס ונבלע מכל מקום עכ"פ לטעמא דדוחקא י"ל דנשאר ג"כ בעין מה שלא נבלע וא"כ דלמא הך ספיקא בעכבר' בשיכרי היינו דמספק בב' לשונות דהכא דדלמא סבר דבעין פוגם מותר. ומדרבנן אסור בפוגם ע"י אב"י ומה דאסור לכתחלה לשחוט היינו דדלמא כלישנא ב' דמשום דוחקא הוא וחיישי' דשמא משתלי מלהדיח ועדיין צ"ע: (ט"ז סק"י) ותו דא"כ וכו'. דבתחלת השחיטה בולע הנה אף לפי הוכחת הט"ז כיון דבתחלת השחיטה לא חיים והחשש שישאר בעין ל"ש באמ"ה דנשפך בדם עדיין יקשה מסוגייא למה דס"ד דבתחלת שחיטה ופריך דהתירא נמי ליפרוך יותר דאיך משכחת לה שחיטה נימא דבתחלה בולע סכין אמ"ה ואח"כ בולע בית השחיטה מהסכין ונלע"ד ליישב דברי רש"י בסוגיא ד"ה משום דקבלע שמנונית טריפה אבל מבליעת דם לא חייש שהסכין קשה ואין דם נבלע בו וכבר תמה הרשב"א דא"כ שמואל דס"ל סכין ששחט בו כשירה אסור לחתוך בו רותח דלא כמאן דאפי' למ"ד בחמין ס"ל דלא בלע חמין גם יש לדקדק על רש"י דנקט זה על המקשן ולתרץ על מה שלא הקשה דהיתירא נמי משום דבלע דם דזה אינו קושי'

כ"כ

באר היטב

(יא) אחרת. וכתב הש"ך דמותר לשחוט בו כשהוא מלוכלך אפילו בלא הדחה משום דטרידי הסימנים לפלוט דם ולא בלעי: (יב) רותח. וכתב בש"ך אפילו אם לא שחט רק פעם אחת אסור לחתוך אח"כ רותח לכתחלה אם לא בהגעלה וסגי בהגעלה ע"י ערוי ובדיעבד אם חתך בו דבר רותח בלא הגעלה רק אחר הדחה או דבר חריף סגי בקליפה והטעם משום דסכין בלע דבר מועט מבית השחיטה וע"כ סגי בהגעלה ע"י ערוי אפילו לכתחלה ובדיעבד ע"י קליפה: (יג) תחלה. וכתב בש"ך אפילו שחט בו הרבה פעמים מותר לחתוך צונן ע"י הדחה ודוקא ע"י הדחה אבל לא מהני ע"י קנוח כמו שכתב א"כ בסעיף ג' משום דבסעיף ג' איירי מבית השחיטה ואיכא שם טעם אחר דטרידי הסימנים לפלוט דם משא"כ הכא עכ"ל. ואם חתך צונן בלא הדחה מדיח אחר כך אותו צונן:

דמי

באר הגולה

דם לא בלעי דם ו מימרא דשמואל שם דף קי"א ז שם וכלישנא קמא ח כפי' התוס'

נקודות הכסף

ולפע"ד יפה כוון הדרישה ופרישה בזה גם לסברתו דוחק לומר דהרא"ש מיירי בסכין שאינו נקי דהא אינו מחלק אלא בין אם הוא ב"י או לא משמע אם הוא ב"י אפי' יודע שהוא נקי אסור אלא ה"ט דשיפה ונעיצה דעי"כ הלכה לה אותה הקליפה הדקה שבסכין דנעיצה הוא בכל מקום במקום קליפה וכמ"ש האו"ה והבאתיו בש"ך סי' צ"ג סק"ו: (ס"ק יא) *לא היה צריך לכתוב כו'. כמ"ש סעיף ג' כו'. ונ"ל דצריך לכתבו דהא דוקא בסעיף ג' שרי לשחוט בה דאיידי דטרידי סמנים לאפוקי דם לא בלעי אבל הכא ה"א דבולע קמ"ל:

גליון מהרש"א

דמודי דבעי קליפה שרי בדיעבד והטעם ע' ט"ז סי' צ"א ס"ק א'. ולהש"ך שם ס"ק ח' א"צ לכך: (ש"ך סק"ו) מסתמא שמנוניתו טוח על פניו. ומ"מ הוי כסיכה דמשהו בעלמא הוא ואף ברותח ממש (לא רותח ביה"ש) בעי רק קליפה. סי' צ"ד ס"ק כ"ט: (ט"ז סק"י) יהי' אסור לשחוט אחריו.

יד אברהם

בלי הדחה וקינוח דע"י דטרידי סימנין לאפוקי דם לא בלעי דם. ועוד דדמא משרק שריק. כ"כ התוספות ואשר"י והג"א פ"ק דחולין ומביאם הב"י. וצ"ע הא הך דם שעל הסכין הוא דם בעין וכדם בעין לא אמרינן אגב דטריד למיפלט לא בלע ולא משרק שריק כמ"ש התוספות והאשר"י פ' כל הבשר (דף קיב) וכמ"ש הג"ה ס"ס ע'. וצ"ל דשאני הכא דהפליטה הוא ג"כ מדם בעין כזה וכיון דטרוד הרבה ליפלוט דם בעין לא בלע דם בעין כזה. ובזה מיושב מ"ש הג"ה סי' ס"ט ס"ך. וכמ"ש שם בס"ד ע"ש: (ש"ע) ומותר לחתוך בה צונן ע"י הדחה שידיחנו תחלה. אבל קינוח לא מהני כדמוכח להדיא בתוס' פ"ק דחולין (דף ח) ד"ה והילכתא והאשר"י שם וכ"ד הש"ך. וצ"ע בר"ן פכ"ה דמשמע שם כדעת רש"ל דקינוח היפה הרי הוא כהדחה. וכדברי הרמב"ם פ"ו מהל' מ"א. והה"מ בשם הרמב"ן והרשב"א ז"ל דמהני קינוח וצ"ע:

צבי לצדיק

לשחיטה כמ"ש תוס' חולין ח' ע"ב ד"ה ולתקן. וכיון שאין משתמשין בו תמיד רק לשחיטה משמרה ולא שכיח שמנונית בעין. אבל גבי צונן שחתכו בסכין שמשתמשין בה תמיד. ודאי אינו מקונח יפה ודו"ק:

נחלת צבי

י (סעיף א') ואסור לשחוט בו מסוכנת. עש"ך סק"ה שפסק דבדיעבד אם שחט בה יוליך הנאה לים המלח והיא מותרת כדעת הרשב"א. וע' בשו"ת הגאון בעל זכרון יצחק ז"ל סי' נ"ח שפסק דכל הבהמה אסורה באכילה מדאורייתא משום דקיי"ל כרבא דס"ל בש"ס דתמורה דף ד' כל מלתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני א"כ בנ"ד אחרי דאסרה תורה ליהנות מכוכבים ומזלות ומשמשיה א"כ אם שחט בסכין של משמשי עבודת כוכבים בהמה מסוכנת לא מהני מעשיו והוי כמתה מאליה ואסור באכילה מדאורייתא עכ"ד. ולפענ"ד אין זה ברור דכבר האריכו המחברים הגדולים לתרץ קושיא המפורסמת על כלל זה מהשוחט בשבת דיו"כ דשחיטתו כשירה והשתא ניחזי אנן. הנה לפי סברת הסמ"ע והש"ך בח"מ סי' ר"ח והגאון בעל נו"ב דדוקא במעשה שא"א

ג ט סכין (יד) ששחט בו טריפה אסור לשחוט בו (טו) יז עד שידיחנו בצונן או יקנחנו בדבר קשה. י ונוהגין עתה לקנחו יפה בשיער הבהמה יח בין כל שחיטה ושחיטה ושפיר (יד) דמי יט ואם שחט בו בלא הדחה (טז) כ [י] ידיח בית (טו) השחיטה **כא** יא ואם (יז) רגיל לשחוט בו טריפות תדיר **כב** צריך נעיצה עשר פעמים בקרקע (טז) קשה:

יא באיזה זמן שוחטין. ודין השוחט בתוך המים* ובו ד' סעיפים:

א א לעולם שוחטין בין ביום ובין בלילה יבמה דברי' אמורים כשאבוקה כנגדו. אבל אם אין אבוקה

שפתי כהן

ג"כ דעת הרא"ש: **יז** עד שידיחנו בצונן. הטעם דשמנונית הטרפה נדבק בדופני הסכין ונבלע בביה"ש דאע"ג דטרידי סימנים לפלוט דם מ"מ בולע שמנונית כ"כ הפוסקים וכן מחלקין לקמן סימן ע' ודוקא הכא סגי בהדחה ולא לעיל בסכין ש"כ משום דהתם הסכין כבר אסור והבשר רך לבלוע אבל הכא קשה הוא הסכין לבלוע אלא על ידי רתיחה ולא על ידי חום ביה"ש ואין כאן אלא שמנונית שעל הסכין ולכך סגי בהדחה רש"י ופוסקים ולהרשב"א דס"ל דהסכין בולע קצת על ידי חום ביה"ש ואגב דוחקא דסכינא סובר דמ"מ אינו נפלט בחום ביה"ש ודוחקא דסכינא אלא ברותח ממש כדכתב בחדושיו ובת"ה: **יח** בין כל שחיטה ושחיטה. משום דחיישינן שמא תמצא טרפה וכתב הב"ח ודווקא בבהמה אבל בעופות דלא שכיחי טרפות אין המנהג לקנח אמנם משום איסור אבר מן החי יש להזהיר השוחטים לקנח אפילו בעופות ולא מהני קנוח בנוצות העופות אלא צריך דוקא דבר קשה כגון חתיכת בגד בלוי או הדחה בצונן בין כל שחיטה ושחיטה עכ"ד והביא ראיה מדקפריך בש"ס למ"ד בחמין דהיתירא נמי בלע אמ"ה ויש לדחות ראייתו וכ"פ הגהות אשר"י ממהרי"ח ומהרש"ל פ"ק דחולין סי' י"ב דלא בעי הדחה כלל אפילו בצונן בסכין ששחט בה כשרה וכ"פ הרז"ה והרשב"א בחדושיו דף י' ע"ג ובת"ה והמרדכי והאגודה וכן משמע להדיא באשר"י ור"י וכן הוא דעת הט"ו וכמ"ש בס"ק י"ב וכ"פ הסמ"ג סוף לאוין קל"ז והגהמ"י ספ"ו מהמ"א והאו"ה כלל כ"ח דין ע"ו: **יט** ואם שחט בו בלא הדחה כו'. כ"כ ג"כ הטור ותפסו עליו מהרש"ל שם והב"ח דנהי דלכתחלה סגי לסכין בהדחה משום דקשה הוא לבלוע אלא על ידי רתיחה או משום דלא פליט מ"מ היכא דלא הדיחו בלע ביה"ש משמנונית שהוא עליו בעין וצריך קליפה דלא גרע מסכין ש"כ וכדמשמע מפירש"י וכך מבואר בסה"ת סימן ע' וכ"כ הרשב"א וכן הראב"ן סימן ר"י וכן משמע להדיא בר"ן פכ"ה דשחט בה טרפה דמי לסכין ש"כ בזה: **כ** ידיח ביה"ש. אין להקשות הא בלאו הכי צריך הדחה קודם מליחה משום דם וכדלקמן ריש סימן ס"ט ואפילו לצלי קי"ל דבעי הדחה וכמ"ש הר"ב סימן ע"ז כבר תירצו הרשב"א והר"ן פ"ק דחולין בשם רבינו יונה דהי משום דם בשפשוף בעלמא הוי סגי עד שיצאו המים בלא מראה דם אבל השתא משום שמנונית של איסור בעינן שפשוף גדול בידים היטב כדי שיסיר ממנו שומן הסכין שנדבק בו באומד הדעת עכ"ל (כ"כ שם למ"ד בש"ס גבי סכין ש"כ מדיח אבל אנן קי"ל קולף) וכ"כ הכל בו (ובזה א"ש דל"ת הא דכתב הט"ו אסור לשחוט בו עד שידיחנו בצונן ולא נימא דישחוט בו בלא הדחה דהא ידיחנו אח"כ מסתמא כיון דדרכו בהדחה כדלקמן ר"ס ל"א אלא ודאי הכא בעינן דוקא הדחה היטב דלא סגי בסתם הדחה וכן י"ל לקמן סימן ס"ד ס"ז דהתם נמי כתבו הרשב"א והרב המגיד דצריך שפשוף גדול בידים היטב כו' ע"ש) ולחנם דחק עצמו הדרישה ס"י בזה ולאשתמיטתיה דברי פוסקים אלו: **כא** ואם רגיל לשחוט. פי' רש"ל כגון ששחט הרבה בהמות ונמצאו כמה בהמות מהן טרפות בבדיקה דטוב לא ישחוט אלא ינעוץ כו' וכתב הב"ח דהבהמות הכשרות שנמצאו מהן הוכשרו בקנוח שעשה בנתיים וע"ש: **כב** צריך נעיצה וכו'. פי' ושוחט אח"כ לכתחלה וכ"כ בד"מ ובדרישה ואף על גב דבסכין ש"כ לעיל לא מהני נעיצה לכתחלה היינו משום שבלע טובא ע"י רתיחה ממש משא"כ הכא וחילוק זה משמע ברש"י והוזכר בתוספות ושאר פוסקים:

לא

טורי זהב

(יד) ששחט בו טריפה. בזה אין שייך לומר איידי דטרידי סימנים לפלוט דם לא בלעי כמ"ש בסעיף ב' דכאן בלע שמנונית ולא מבטיל ליה טרידא דפליטת דם והא דמהני הדחה סכין משום דאין ביה"ש כרותח כ"כ לענין שהפליט מה שבלוע בסכין אלא שעיקר האיסור משום מה שנדבק שמנונית איסור על פני הסכין והוא נבלע בסימנים ע"כ מהני הדחה מה שעל פני הסכין כך הוא דעת רשב"א בתה"ה דחום בית השחיטה מועיל שהסכין בולע אבל לענין שיפליט הבלוע לתוך ד"א לא מהני וע"כ קרא רשב"א לרותח זה רותח קצת ולא רותח גמור: (טו) עד שידיחנו בצונן. ל"ד לסכין של כותים דסעיף א' דלא סגי בהדחת צונן דסכין *דשאני סכין ש"כ דנשתמש בו תדיר ונדבק בו הרבה מאד ע"כ לא תסור ממנו בהדחה בעלמא: (טז) ידיח בית השחיטה. כתב ב"י ע"ז שהוא פשוט דכי היכי דמועיל לסכין גופיה הדחה ה"נ סגי בהדחת בית השחיטה עכ"ל וכתב רש"ל על דברי הטור בזה וז"ל ותימה בעיני מנין לו זה ונראה מכח סברא שיצריך קליפה וכ"כ בסה"ת וכ"ש הוא דהא אפילו סכין ש"כ שמקונח יפה אלא שאיסור בלוע בו אמרינן דבלע ע"י שחיטה כ"ש שמנונית שנדבק בו ואינו מקונח דבעי קליפה עכ"ל וסברתו נראה טובה דפשוט שלא מהני הדחה למה שנבלע אלא למה שהוא על פניו וכיון שנתבאר בסכין ש"כ דהבית השחיטה צריך קליפה אלמא שחום ביה"ש גורם שמבליע בה הסכין הכי נמי מבליע בו ומה יועיל הדחת הבשר כיון שיש איסור בעין על הסכין משמנונית טריפה דאל"כ לא היה הסכין צריך הדחה אלא ודאי דבלע ומבליע אח"כ ע"י חום בית השחיטה וכ"כ בהדיא בתה"ה וז"ל וכיון שכן אף על גב דקיי"ל בסכין טריפה כמ"ד בצונן קי"ל כרב בסכין ש"כ דקולף לפי שהאיסור נדבק בעין על פני הסכין ונבלע בבשר עם חום בית השחיטה וה"ה לסכין ששחט בה טריפה אם שחט בה קודם שידיח יקלוף כרב כו'. *ונראה ליישב דעת הטור דס"ל כיון דהבר יש מחלוקת בסכין של כותים אם הבשר צריך קליפה או הדחה ונהי דיש לפסוק שם לחומרא דקולף מ"מ כאן דקיל איסוריה מסכין ש"כ יש לסמוך אמ"ד דהדחה סגי אפילו בסכין ש"כ ומכל מקום לענין הלכה יש לפסוק להחמיר דבעינן גם כאן קליפה כמ"ש רש"ל וכן מסיק מו"ח ז"ל ויש תימה רבה על הבית יוסף שכתב שפשוט כדעת הטור והרי יש מחלוקת רבה ועצומה כנגדו: (יז) רגיל לשחוט בו טריפות כו'. דזה הוי כמו סכין ש"כ וא"כ אם עבר ושחט בלא נעיצה פשיטא שצריך כאן לקלוף בית השחיטה אפילו לדעת הטור שזכרתי קודם לזה וכתב רש"ל ולא אוכל להבין דעתו מי הוא שרגיל לשחוט טריפות בסכין כי איך ידע מקודם שתטרף וגם אינו בנמצא שמיחד אדם סכין לשחיטת טריפה אלא נראה דאיירי ששחט בהמות הרבה ונמצאו כמה בהמות מהן טריפה בבדיקה דטוב לא ישחוט בו אלא ינעוץ י"פ בקרקע קשה ואף א"ה שהטור לא כוון לזה מ"מ יש להורות כן וכן יעשה בכל פעם בעת הבציר בין בית לבית עכ"ל ונראה לע"ד בזה דודאי דלכתחלה אין לחוש לזה כששוחטין בהמות הרבה שיהיו בהמות הרבה טריפות בזה אחר זה בלי הפסק שחיטות כשירות בנתיים וכל שיש כשירות בנתיים לא מיקרי רגיל באיסור ולא דמי לסכין ש"כ אלא באם ברי לשוחט ששחט בהמות בזה אחר זה ונטרפו שמה ששחט אחריהם בלא נעיצת קרקע קשה צריך לקלוף בית השחיטה של אותה בהמה ונראה דבג' שחיטות טריפות בצירוף מקרי רגיל לשחוט בו טריפות דבג' זימני הוה חזקה כמו שהבאתי לקמן בסי' ק' סעיף ד' לענין שלשה תולעים אבל לכתחלה די בקנוח בשיער יפה כמ"ש כאן אלא שמהרש"ל כתב שעתה לא נהגו לקנח יפה כראוי אלא דרך עראי וצריך המורה להזהירם על זה:

חידושי רע"ק

כ"כ די"ל דחדא מינייהו נקט אמ"ה וה"ה לדם ואמאי לא ביאר רש"י זה על המסקנא דמשני אימת בלע לכי חיימא וההיא שעתא היתירא הוא הא דאינו נאסר משום דם וכמ"ש תוס' אלא דס"ל לרש"י בפירכת הש"ס דפריך דהיתירא נמי ולא פריך יותר דהיכי משכחת לה שחוטה הא בתחלה בלע אמ"ה ולבסוף בלע הבהמה מהסכין וכנ"ל אע"כ דהמקשן היה ס"ל דמ"ד בחמין מודה דביה"ש אינו פועל דאיידי דטרוד לפלוט לא בלע והא דבחמין מיירי באמת לאכול רותח ולזה היה קשה לרש"י דא"כ בלא"ה נאסר משום דם והוצרך לתרץ דלפי אותו ס"ד דמיירי לאכול בו רותח היינו מוכרחים לומר דסכין קשה ואינו בולע דם אבל למסקנא יש לומר דמיירי לשחוט בו אבל לאכול בו רותח באמת גם בשחט כשירה אסור משום דם ושפיר סבר שמואל כמ"ד בחמין ודו"ק:

ביאור הגר"א

(סעי' ג') [י] ידית בה"ש. ערש"י ד"ה בצונן כו' ואמרינן שם ק"ז ב' וכי נוגע כו' נהי כו':

באר היטב

(יד) דמי. והטעם איתא בש"ך משום דשמנונית הטריפה נדבק בדופני הסכין ונבלע בבית השחיטה דאע"ג דטרידי למפלט דם מכ"מ בולע שמנונית והא דסגי הכא בהדחה ולא לעיל בסכין של עובדי כוכבי' משום דהתם הסכין כבר אסור והבשר רך לבלוע אבל הכא קשה הוא הסכין לבלוע דאינו בולע אלא ע"י רתיחה ממש וכאן אינו אלא חום בית השחיטה ואין כאן אלא שמנונית שעל הסכין ולכך סגי בהדחה ובט"ז כתב תירוץ אחר דשאני סכין של עובדי כוכבי' דנשתמש בו תדיר ונדבק בו הרבה מאד על כן לא תסור ממנו בהדחה בעלמא וכתב עוד בש"ך בשם הב"ח דמשום איסור אבר מן החי יש להזהיר השוחטים לקנח אפילו בעופות בין שחיטה לשחיטה (אף דלא שכיח בהו טריפות) ולא מהני קנוח בנוצות העופות אלא בדבר קשה כגון בגד או הדחה בצונן ע"ש סיום דבריו שמיישב המנהג מה שאין מקנחין בנוצות העופות. והש"ך חולק ע"ז וסבירא ליה דלא בעי הדחה בין שחיטה לשחיטה עיין שם: (טו) השחיטה. והש"ך והט"ז חולקים על זה וסבירי דצריך קליפה ואין להקשות לדעת המחבר דפסק דסגי בהדחה הא בלאו הכי צריך הדחה קודם מליחה משום דם וצריך לומר משום דם בשפשוף בעלמא סגי אבל השתא משום שמנונית של איסור צריך שפשוף גדול בידים היטב כדי שיסור שומן הסכין שנדבק בו: (טז) קשה. ופי' הש"ך כגון ששחט הרבה בהמות ונמצא כמה בהמות מהם טריפות בבדיקה דטוב לא ישחוט אלא ינעץ בקרקע קשה ושוחט אחר כך לכתחלה ד"מ ועיין פר"ח שמיישב מנהג השוחטים שנוהגים היתר בלא נעיצת סכיניהם. וכתב הב"ח דהבהמות הכשירות שנמצא מהם הוכשרו בקנוח שעשה בנתיים ומה דמהני בכאן נעיצה לשחוט אחר כך לכתחלה ואע"ג דבסכין ש"כ לעיל לא מהני נעיצה לכתחלה היינו משום שבלע ע"י רתיחה ממש מה שאין כן הכא. ואם עבר ושחט בלא נעיצה כתב בט"ז שצריך לקלוף בית השחיטה ונראה דבג' שחיטות טריפות בצירוף מקרי רגיל בו לשחוט טריפות דבג' זימנין הוה חזקה כמו שכתב בסימן ק' סעיף ד' אבל לכתחלה דיו בקנוח בשיער יפה אלא שמהרש"ל כ' שעתה לא נהגו לקנח יפה כראוי אלא דרך עראי וצריך המורה להזהירם על זה:

ואם

באר הגולה

והרא"ש שם ט מסקנת הגמרא שם דף ח' י טור כיון דסכין גופיה סגי ליה בהדחה ב"י יא תוספות והרא"ש מהא דרב עוקבא בר חמא בסוף מסכת עבודת כוכבים:

א ברייתא חולין דף יג ומשנה דף ע"ו כדמפרש רבא דף י"ז ב טור ורשב"א בת"ה

נקודות הכסף

(ס"ק ט"ו) *דשאני סכין ש"כ כו'. לחנם דחק דשאני התם דאפשר שנשתמשו בו על ידי רותח והיינו דהתם לא מהני נעיצה לכתחלה וברגיל לשחוט טריפות מהני נעיצה לכתחלה וכמ"ש בש"ך ס"ק כ"ב ע"ש: (ס"ק ט"ז) *ונראה ליישב דעת הטור כו'. ויש לסמוך אמ"ד דהדחה סגי כו'. אין זה נכון דבכה"ג דהסכין מלוכלך בדם טרפה ליכא פלוגתא ולכ"ע ביה"ש בולע מן המוכן לפניו ועוד אמאי קמ"ל איסורי כאן טפי מסכין ש"כ. גם מ"ש ויש תימה רבה על הב"י וכו' כבר קדמוהו הב"ח ושאר אחרונים בזה וכמ"ש בש"ך ס"ק י"ט ע"ש:

גליון מהרש"א

ע' ש"ך ס"ק י"ח: (סעיף ג' ש"ך ס"ק י"ח) והביאו ראיה מדקפריך בש"ס. ע' ט"ז ס"ק י':

יד אברהם

(סעיף ג') סכין ששחט בה טריפה אסור לשחוט בה עד שידיחנה בצונן או יקנחנה בדבר קשה. תיכף ששחט הבהמה או העוף וא"צ להדיחה עכ"ל הרי"ף בפ"ק דחולין. וכ"כ המרדכי דלא מהני קינוח אלא מיד קודם שנתקשה ומבואר מדברי הרי"ף שגם בעופות צריך קינוח ואם לא קנחו ושחט בה כשירה דבבהמ' צריך קליפה כמ"ש הש"ך. ובעוף כבר כתבתי בזה לעיל בסמוך בס"ד ע"ש. ודלא כהב"ח שכתב דבעופות א"צ קינוח וליתא: וכתב בהגהות מיימוניות פט"ז פי"ז מהל' מ"א וז"ל אומר ריצב"א שצריך לדקדק בהדחת סכין שיש בה שמנונית במים צוננין להעביר השמנונית תחלה כולה עד שיהיו הצוננין זבין מראש הסכין לזנבו ומזנבו לראשו ולא יעכבו השמנונית מספה"ת עכ"ל. והובא בת"ח כלל ס"א. וצריך ליזהר בזה:

צבי לצדיק

(סעיף ג' ש"ך ס"ק י"ח) אבל בעופות. קשה לי הא צריך קנוח בשביל בדיקת פגימה דכשיש בו דם לא ירגיש כדאיתא בסי' י"ח בש"ך ס"ק י"ד שדם נקרש תוך הפגימה. וצ"ל דדי בקנוח החוד של סכין ולא כולו:

נחלת צבי

לעשות כ"א באיסור אמר רבא דלא מהני משא"כ שוחט בשבת שהשחיטה היה יכול להיות בהיתר אם שחטה למחר ע"ש א"כ פשיטא דה"ה כאן השחיטה היה יכול להיות בהיתר אם שחטה בסכין אחר אלא שהוא עשה שלא כדין אי עביד מהני. אמנם לסברת מהרי"ט והגאון בעל הוות דעת לעיל סי' א' סעיף י"א ובתשובת מאור הגולה רבינו עקיבא איגר נ"י (הובא לקמן סי' רכ"ו סק"א) דלא אמרינן דלא מהני רק במקום שמתקנין האיסור במאי דלא מהני כגון במוציא ש"ר שגירש דאם נאמר דלא מהני ואין גיטו גט נתקיים מאי דאמרה תורה לא יוכל לשלחה משא"כ בשוחט בשבת דהאיסור הוא רק משום נטילת נשמה ואפי' אם נאמר דלא מהני ואין שחיטתו שחיטה מ"מ נטילת נשמה דעבד עבד בזה לא אמרינן דלא מהני עכ"ד. ולפי חילוק זה הכא בשוחט בסכין של משמשי עבודת כוכבים הי' לנו לומר דלא מהני דאם נאמר דשחיטתו אסורה מתקנין האיסור שהרי לא נהנה ממשמשי עבודת כוכבים דהרי לא אסרה תורה לשחוט בסכין של משמשי

כנגדו [א] ג או (א) ביום במקום אפל **א** (א) לא (ה) ישחוט ואם שחט שחיטתו כשרה **ב** [ב] (וב' נרות חשובים (ב) אבוקה) (מהרי"ל ואגודה) :

ב ג ד השוחט בשבת וביו"כ [ג] אע"פ (ב) (ב) שאילו היה מזיד בשבת מתחייב בנפשו [ד] והיה לוקה ביו"כ שחיטתו (ג) (ג) כשרה :

ג ה (ד) אין שוחטין לתוך ימים ונהרות [ה] שלא יאמרו לשר של ים הוא שוחט ולא לתוך הכלים [ו] שלא יאמרו מקבל הדם לזורקו לעבודת כוכבים [ז] ו ואם יש בכלי מים שאז אין הדם ראוי לזריקה **ד** [ח] אם הם צלולים לא ישחוט בו שלא יאמרו לצורה הנראית במים שוחט (ג) ואם הם עכורי' (ד) (ה) מותר [ט] ז וכן אם יש בכלי עפר מותר לשחוט בתוכו :

ד (ד) ח היה בספינה ואין לו בה מקום פנוי לשחוט יכול לשחוט **ה** על גבי (ה) כלים והדם (°) שותת ויורד לתוך המים **ו** ט או מוציא ידו חוץ לספינה ושוחט על דפנותיה והדם שותת ויורד לתוך המים ואינו (ו) חושש :

טורי זהב

יא (א) ביום במקום אפל . בגמרא לא איתיה לזה רק בלילה אלא שהרשב"א חידש דין זה ומדמה אותו ללילה *וקשה דהא פרש"י הטעם בלילה דלא ישחוט לכתחלה דחיישינן שמא לא ישחוט רוב הסימנים והוא לא ידע ונראה כוונתו דודאי אם אנו רואין ביום ששחט הרוב דודאי כשרה ומ"ה אין איסור רק לכתחלה שמא ישכח במשך זמן הלילה שצריך לבדוק ואפילו ששחט בסוף לילה לא פלוג רבנן ומו"ח ז"ל פי' הטעם שמא ע"י פרכוס נתרחב החתך אחר השחיטה ושמא לא נשחט הרוב וק"ל דא"כ דיעבד נמי יהיה אסור ותו דבסימן כ"ה מבואר דלא חיישינן לכך אלא כדפרישית עיקר וא"כ למה נאסר ביום במקום אפל כיון שמיד יכול לילך למקום אור ולראות אם שחט הרוב וי"ל דהרשב"א אזיל לטעמיה שמפרש הטעם בתה"ס דלכתחלה אסור שמא יאליד וא"כ ה"ה ביום במקום אפל וצ"ל לדידיה דמ"מ יכול להרגיש בלילה אם עושה חלדה ומ"ה כשר דיעבד ויש להקשות לרשב"א ישחוט לכתחלה ויראה אם נחתכו הגולות אז ודאי לא עשה אלדה כההיא דרבי יונה בדיק ליה גירא ושחט אפילו לכתחלה ולפי מ"ש בת"ה הקלר עוד חשש שמא יעשה דרסה לק"מ : (ב) שאלו היה מזיד כו' . לכאורה משמע דבמזיד אסור דהוה מומר וכ"פ ב"י וא"כ צ"ל דמיירי בפרהסיא כדלעיל סי' ב' וקשה דהיה לטור לכתוב רבותא במקום שכתב שוגג היה לו לכתוב אפילו מזיד רק שלא היה בפרהסיא כמ"ש הר"ן באמת בזה ע"כ נראה דהטור מכשיר אפילו במזיד דלא הוה מומר בשביל פעם אחת וכמ"ש התוספות פ"ק דחולין (דף י"ד) והא דלא כתב רק שוגג משום דאמרינן בגמרא דבמזיד קנסינן ליה כרבי יוחנן הסנדלר דאסורה עולמית מאחר דקי"ל כר"י במבשל בשבת והטור כתב סתם כשירה דמשמע דלא קנסינן ליה ע"כ כתב שוגג והכי תימא הא בשוגג נמי אסורה בו ביום י"ל דמ"מ שייך שחיטתו כשירה גם לדידיה ביומא אחרינא אחר השבת : (ג) ואם הם עכורים כו' . דוקא בכלי מהני עכורים שאז מוכח שאינו עושה לקבל הדם אבל אם המים שבים עכורים לא מהני מידי שאכתי יאמרו לשר הוא שוחט : (ד) היה בספינה כו' . בטור כתוב תחלה שוחטין בכ"מ אפילו בראש הגג ובראש הספינה וכן איתא בברייתא וקמ"ל דלא חיישינן שיאמרו ששוחט בראש הגג לגבא השמים וכן בראש הספינה שוחט לשר של ים ופרש"י שאז אפילו מקבלו בכלי שרי שהכל יודעים שעושה כן שלא לטנף גגו או ספינתו והתוספות הקשו עליו מדבעינן בפרק השוחט שישחט דוקא לדופני הספינה כו' ש"מ שבספינה אפילו בלא כלי אסור וכ"כ הר"ן וכן הוא דעת הטור שלא התיר בספינה אלא ע"ג כלים ואז אפילו שותת אח"כ ליס ולא לתוכן אין חשש אבל לתוך הים בלא דופני הספינה ג"כ אסור נמצא דלקבל הדם בכלי בכ"מ אסור ובספינה אין היתר לשחוט ליס רק על גבי כלי או בדופני הספינה וכן כוונת הש"ע גם כן והכי קי"ל אף כי מו"ח ז"ל טרח ליישב פרש"י מקושית התוספות מ"מ אין לנו להלכה אלא מסקנת התוס' והר"ן והטור והש"ע ואם עבר ושחט באיסור עי' סוף סי' י"ב :

לתוך

שפתי כהן

יא א לא ישחוט . שמא ישהה או ידרוס ולא ירגיש אבל בדיעבד כשאומר ברי לי שלא שהיתי ולא דרסתי כשר רשב"א ול"ד לדלעיל ס"ו ס"ק ט' דבאוחז בהמה למעלה אפילו אמר ברי לי שלא דרסתי פסולה שמא ידרוס פעם אחרת דהתם דבר מצוי הוא לדרוס כיון שאוחז בהמה למעלה א"כ הכא הוי טעמא כמ"ש רש"י דלמא לא ישחוט רובא והוא לא ידע וא"כ ליכא למיחש שמא פעם אחרת לא ישחוט הרוב דהא כל שוחט צריך לבדוק לאחר שחיטה אם שחט הרוב וכדלקמן סימן כ"ה ועמ"ש שם ולפע"ד דאפילו לטעם רש"י אסור לשחוט לכתחלה ביום במקום אפל דחיישינן שמא יפסוק בע"א וישכח ולא יבדוק הסימנים לאור היום והב"ח לא כתב כן עיין שם : **ב** וב' נרות חשובים אבוקה. וסיים בד"מ ועיין (בח"מ) [בא"ח כצ"ל] סי' רצ"ח מאי נקרא אבוקה ע"כ והיינו שם נתבאר דנר שיש לו שני פתילות מיקרי אבוקה ובא"ח סימן תל"ג ס"ב כתב הר"ב דב' נרות אפילו הן קלועין דינן כאבוקה (מהרי"ל בשם אגודה) ומסתמא ה"ה הכא : **ג** השוחט בשבת כו' . אפילו במזיד *) ובפרהסיא שחיטתו כשרה לפי מש"ל סימן ב' ס"ק י"ז דלא נעשה ישראל עובד כוכבים באותה שחיטה אלא משחיטה ראשונה ואילך מיהו בין שוגג בין מזיד דינו כמו שנתבאר בא"ח ר"ס שי"ח וכ"פ הב"ח וכן הוא בשלטי גבורים ע"ש ריא"ז דלא כהעט"ז : **ד** אם הם צלולים כו' . משמע אבל לימים ונהרות אין חילוק דאפילו הם עכורים אסור מטעם שלא יאמרו לשר של ים הוא שוחט והכי מוכח בש"ס ופוסקים : **ה** ע"ג כלים והדם שותת כו' . כ"כ רש"י והר"ן ור' ירוחם (ולא הובאו בב"י) ופי' דהיינו שנוטל כלי ארוך ומניח מקצתו בספינה ומקצתו חוץ לספינה דרך מדרון לצד חוץ ושוחט ע"ג הכלי והדם שותת ויורד לתוך המים וכ"כ הפרישה אבל הרשב"א וטור כתבו יכול לשחוט ע"ג כלים ובלבד שלא ישחוט לתוכן או מוציא ידו חוץ לספינה ולא הזכירו הדם שותת לתוך המים גבי כלי וצ"ל שר"ל שמותר לשחוט ע"ג אחורי הכלי שיש לו תוך דלא מיחזי כמקבל דם לעבודת כוכבים כיון שאינו שוחט לתוכו והכי איתא בסמ"ג דף קמ"א ומותר לשחוט ע"ג אחורי כלי כו' דלא כהפרישה שפי' דר"ל ששוחט ע"ג אוגני הכלי ואע"פ שהדם יורד לתוכו כיון שאינו שוחט לתוכו ממש שרי וכן נראה מדברי העט"ז אלא כדפרישית : **ו** או מוציא ידו חוץ לספינה כו' . ופסק הב"ח דבראש הספינה אפילו שוחט לתוך הים להדיא או בכלי שרי דא"א לו לטנף דופני הספינה שבחוץ אבל בעומד תוך הספינה אע"פ שמלכלך דופני הספינה משתטפים הם בהילוכם במים וכתב שכן דעת רש"י והשיג על התוספות וב"י שכתבו דאפילו בראש הספינה לא שרי אלא בשוחט על דופני הספינה ומשם שותת הדם ויורד לתוך המים ולא ירדתי לסוף דעתו וכ"כ הר"ן פ"ק דחולין להדיא כהתוספות וגם הב"י מסיק דרש"י נמי כהתוספות ס"ל וכן נ"ל שהוא דעת הרמב"ם פ"ב והכל בו וסמ"ג ורבינו ירוחם (והמחבר) שלא הזכירו כלל דין דראש הספינה דבש"ס רק כתבו בסתם דבספינה שוחט על דפנותיה אלמא ס"ל דאין חילוק וכן מוכח

דעת

באר הגולה

ג משנה דף י"ג השוחט בלילה דיעבד אין וכאוקימתא הכ"ל ד משנה שם דף יד וכדמוקי' לה שם בגמ' דף ע"ו ה משנה שם דף מ"א ו שם במשנה וכדמפרש רבא שם ז הרשב"א בת"ה ח שם במשנה (ספי' שהכלי מקצתו חוץ לספינה) ט ברייתא שם :

נקודות הכסף

(סי' י"א ס"ק א')*וקשה כו'. לק"מ כמ"ש בש"ך ע"ש :

דגול מרבבה

(סי' י"א ש"ך ס"ק ג') *) השוחט בשבת כו' אפילו במזיד כו' . ואף דיש פוסקים כרבא דכל מידי דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני שאני הכא שהשחיטה היתה יכולה להיות בהיתר אם שחטה בחול. ודוקא במעשה שאי אפשר לעשות כי אם באיסור אמר רבא לא מהני ועיין בש"ך ח"מ (סי' ר"ח ס"ק כ') :

יד אפרים

(סי' י"א ס"א בהג"ה) וב' נרות חשובי' אבוקה. עבה"ט וכ' במשנת דר"ע בסופו דף נ"ב דמותר לשחוט לכתחלה בלילה נגד ב' נרות שאינם קלועים או דבוקים ע"ש ועיין במ"ש א"א"ז בא"ח ות"ש שצריך שיהיה שלהבתן נוגע להדדי ע"ש ועיין בס' בני חייא שהשיג על ראיית הפר"ח שכ' שאין ראיה מהא דירת כג' לענין שחיטה דהא כשהאדם קורא בספר אין יכול לראות לאור הלבנה כמו אצל הנר וגבי מזיקים שאני דכיון שאור כולל הוא ודומה קצת ליום אינם נראים ע"ש . ועי' מ"ש א"א"ז בת"ש בזה שהחוש יעיד שאין אור הלבנה כאור האבוקה בקירוב מקום עכ"ל . ועיין בבכ"י ומח"כ שהסכים לזה לאסור לכתחלה לאור הלבנה ע"ש : וכתב בשבו"י ח"ב סי' ס"א בא' ששחט בלילה ונכבה הנר באמצע שחיטה אע"ג דבלילה בלא נר שחיטתו כשרה . דזה גרע דעל ידי כביית הנר מבעית ועושה שהייה וטרפה ע"ש . ועיין מה שנדפס מאבן העוזר שהעתיק זה והלשון מגומגם ע"ש :

גליון מהרש"א

(סי' י"א סעיף א' ש"ע) **ואם** שחט שחיטתו כשרה . ע' ס"ב ש"ך סק"ד ע' ס"ד ס"ד בהגה"ה:(סעי' ג' ש"ע) **אין** שוחטין לתוך ימים . בכל אלו דיעבד שרי ש"ך ס"ס י"ב : (שם) **ולא** לתוך הכלים . וגם ליתן הכלי אחר שכבר שחט אוסר בס' ב"ה ופ"ח מתיר ויש ראי' לאסור מהרא"ש פ"א דביצה ס"א וע' שעה"מ פ"ב מיו"ט ה"א. עלה ל"ש ד"א ע"ב :

צבי לצדיק

(סימן י"א ס"ו ס"ק א') **אז** וודאי לא עשה . [illegible]

נחלת צבי

[illegible]

ביאור הגר"א

יא [א] או ביום כו' . ערש"י שם ד"ה לכתחלה כו' : [ב] וב' נרות כו' . כ"מ בפ"ב דשבת (כ"ג ב') : (סעיף ב') [ג] אע"פ כו' . לשון מתני' וגמ' שם ט"ו א' ה"ק כו' אבל באמת ה"ה במזיד לאחרים כמ"ש שם : [ד] (ליקום) ולוקה בי"כ . מתני' רפ"ג דמכות וכר"ע בגמ' שם וז"ש בשבת כו' ולוקה כו' (ע"כ) : (סעיף ג') [ה] שלא כו' . גמ' : [ו] שלא כו' . רש"י שם : [ז] ואם יש כו' . כגירסת הרי"ף והרמב"ם ורשב"א לתוך האוגן של מים : [ח] אם הם צלולים כו' . גמ' שם לגירסת הרמב"ם ורשב"א כנ"ל : [ט] וכן אם כו' . רשב"א ומה"ש :

חידושי רע"ק

(סי' י"א סעיף א') **ואם** שחט . אם כבה באמצע שחיטה כתב בתשובת שבות יעקב ח"ב סס"א דגרע דהשוחט מיבעת תוך השחיטה ועושה שהייה וטריפה ע"ש: (שם סעיף ב') וב' נרות חשובים אבוקה . ע' באורח מישור לד"מ על יו"ד דאפי' אינם דבוקים מקרי אבוקה וכן לענין הבדלה והעתקתיו בגליון מג"א שלי (סרצ"ח סק"ד) :

באר היטב

יא (א) ישחוט . והטעם איתא בהש"ך שמא ישהה או ידרוס ולא ירגיש אבל בדיעבד כשאומר ברי לי שלא שהיתי ולא דרסתי כשר ולא דמי לדלעיל סימן ו' דאפילו אם אמר ברי לי שלא דרסתי פסולה שמא ידרוס פעם אחרת דהתם דבר מצוי הוא לדרוס כיון שאוחז בהמה למעלה מה שאין כן הכא ואם התחיל לשחוט לאור הנר קודם ששחט רוב הסימנים וכבתה אין זקוק לה ויגמור שחיטתו מבלי שהייה בית יעקב סימן ק"ו : (ב) אבוקה . וכ' בש"ך דנר שיש לו שני פתילות וכן שני נרות אפילו הם קלועים דינם כאבוקה ועיין בתורת חיים סימן תל"ג סעיף ב' וא"ז סימן תל"ה סק"ג מתיר לכתחלה בנר יחידי . ופר"ח מתיר לאור הלבנה כשמאירה יפה . והרדב"ז מחמיר לכתחלה : (ג) כשרה . ופי' הט"ז ושחיטתו כשרה לדידיה אחר השבת בשוגג עיין בא"ח סי' שי"ח והתוס' כתבו אפילו במזיד שחיטתו כשרה דלא נעשה מומר בשחיטה ראשונה (ע"ש דף י"ד) : (ד) מותר . וכתב בט"ז דוקא בכלי מהני עכורים שאז מוכח שאינו עושה לקבל הדם אבל אם המים שבים עכורים לא מהני מידי שאכתי יאמרו לשר הוא שוחט וכ' בה"י ירא שמים יהיה נזהר מלקבל הדם בכלי לאחר שחיטה כדי למכור לעובד כוכבים ע"ש ופר"ח בק"א חולק וכ' דלא אסרו חז"ל בתוך הכלי אלא מתחלת השחיטה אבל לאחר שסילק ידו מהשחיטה לא חיישינן למראית העין : (ה) כלים . פירש הש"ך על גבי אחורי כלים ולא לתוכו : (ו) חושש . והב"ח מסיק דבראש הספינה אפילו שוחט בתוך הים או בכלי שרי דא"א לטנף דופני הספינה שבחוץ . אבל בעומד תוך הספינה אע"פ שמלכלך דופני הספינה משתטפים הם בהילוכם במים . ולא קיי"ל הכי אלא אף בראש הספינה צריך ג"כ לשחוט על דפנותיה :

פתחי תשובה

יא (א) לא ישחוט . [illegible]

הגה מקצת שוחטין נזהרין שלא לשחוט שום אווז בטבת ושבט אם לא שאוכלין מלבה משום שקבלה היא שיש שעה אחת באותן חדשים אם שוחט בה אווז ימות השוחט אם לא אוכל ממנה ונוהגין לאכול ז מן (ז) הלב (תשב"ץ בשם ר"י חסיד) :

יב שלא לשחוט בתוך גומא. ובו ב' סעיפים :

א א אין שוחטין (א) **א לתוך** (א) הגומא [א] ב אפילו בבית ואם לא היה רוצה ללכלך ביתו בדם **ב** עושה מקום ג מדרון חוץ לגומא ושוחט שם והדם שותת ויורד לגומא ובשוק לא יעשה (ב) כן : **ב** [ב] י"א שאם שחט בגומא בשוק **ג** אסור לאכול משחיטתו עד שיבדקו אחריו. שמא אפיקורס הוא (רמב"ם פ"ב מה"ש וטור) [ג] ויש אומרים שמותר בדיעבד (ב) **ד** ואין צריך (ג) בדיקה (רשב"א ומרדכי בשם רא"מ) (°) : הגה (ג) **ה** ובזמן הזה דאין דרך עובדי כוכבים בכך יש להתיר (ד) בדיעבד (א"ז ובשחיטות הר"מ ממדלינגן) :

יג בעלי חיים שאינם צריכים שחיטה.

ובו ו' סעיפים :

א א בהמה [א] ב חיה ועוף טעונין שחיטה (א) [ב] דגים [ג] ג וחגבים אין טעונין שחיטה : הגה [ד] ומותר לאוכלם מתים. או לחתוך מהם אבר ולאכלו. [ה] אבל אסור לאכלן חיים משום בל תשקצו (הגהות מיימוני פ"א הגהות מרדכי ותוס') :

ב ד השוחט את הבהמה ונמצאת כשרה ומצא בה עובר (א) בן ח' **א** בין חי בין מת. או (ב) בן ט' מת. (ב) **ב** מותר (א) באכילה (ג) **ג** ואינו טעון (ב) שחיטה ה ואם מצא בה בן ט' חי **ד** אם הפרים על גבי קרקע (ד) (ג) טעון (ג) שחיטה **ה** [ו] י אבל

שפתי כהן

דעת הרשב"א וטור ע"ש ועיין בסימן שאח"ז כיצד נוהגין בזמן הזה : **ז** מן הלב. ובהגהת מנהגים איתא דנותנים לו הכבד וראיתי עתה נוהגים לאכול מן הרגלים :

יב א לתוך הגומא. ואפילו שאינה נקייה מעפר אסור כ"פ הפוסקים והטעם כתב הרשב"א שכן דרך האפיקורסים להתאסף על הבור ולאכול עליו : **ב** עושה מקום כו'. שאז ניכר לכל שמתכוין לנקות ביתו טור ובשוק אסור שאין צריך לנקות השוק והלכך אפילו אין שם אדם רואה אותו אסור דומיא דבית : **ג** אסור לאכול משחיטתו. כלומר גם משחיטה זו ששחט בגומא ונראה מדברי הרשב"א דלסברא זו ה"ה אם שחט לתוך ימים וכלים שאסור לאכול משחיטתו וכ"מ אפילו לה"א שכתב המחבר לענין דצריך בדיקה אחריו מכאן ולהבא כמ"ש בס"ק שאח"ז דאף במים וכלים דינא הכי : **ד** ואין צריך בדיקה. אחריו כדי להכשיר אותה שחיטה דאפילו בלא בדיקה אין מוציאין את האדם מחזקת כשרות ומה ששחט הוא כשר והא דאיתא בש"ס צריך בדיקה אחריו היינו כדי לפסלו מכאן ולהבא אם *) ימלא אפיקורס אסרינן כל מה ששחט למפרע לתוך הגומא לשם עבודת כוכבים היה ואסור הכל בהנאה כ"פ מהרש"ל בפ' השוחט סי' כ"ג וה"ה לתוך ימים וכלים וכמ"ש בס"ק שלפני זה : **ה** ובזמן הזה כו'. קאי גם אלעיל סי' י"א וכמפורש בא"ז שהביא בד"מ סי' י"א:

יג א בין וכו'. לפי שבן ח' חי הרי הוא כמת שא"א לחיות : **ב** מותר באכילה. דכתיב בבהמה אותה תאכלו ודרשו חז"ל כל שבבהמה תאכלו אבל דמו אסור כשאר דם כדאיתא בש"ס ופוסקים וכן הוא לקמן ר"ס ס"ו והטעם כתבו הרא"ש והר"ן ע"ש ולענין חלבו וגידו ע"ל סי' ס"ד ס"ב ולענין אם פודין בו ע"ל סי' שכ"א ס"ד : **ג** ואינו טעון שחיטה. לפי שניתר בשחיטת אמו ומוכח במשנה דכל היכא דאינו טעון שחיטה אין בו משום אותו ואת בנו ומותר לשחטו ביום שנשחט אביו או אמו וכ"כ הפוסקים : **ד** אם הפרים ע"ג קרקע טעון שחיטה. מדבריהם דלמא אתי לאחלופי בשאר בהמות כשרואין שאוכל אותו בלא שחיטה כדאיתא בש"ס ופוסקים : **ה** אבל שאר טרפות. כלומר שאר טרפות שאינן מחמת

שחיטה

*) ואם כצ"ל. חב"ם

טורי זהב

יב (א) לתוך הגומא. אפילו אינה נקייה לפי שנראה כמאסף הדם שם שכן דרך הכותיים : **(ב)** וא"צ בדיקה. כתב רש"ל ומ"מ אם בדקוהו ומצאוהו מין שאסרינן למפרע מה ששחט לתוך הגומא ואסרינן אפילו בהנאה : **(ג)** ובזמן הזה כו'. זה קאי גם אימים ונהרות ותוך הכלי שבסי' י"א שכן העתיק רש"ל בשם א"ז :

יג (א) דגים וחגבים. דגים כתיב בהו אם את כל דגי הים יאסף להם באסיפה בעלמא סגי וזה כתיב במקום שנזכר שחיטה בבהמות וחגבים אהקיש לדגים דכתיב ולכל נפש החיה הרומשת במים אלו דגים ולכל נפש השורצת על הארץ אלו חגבים : **(ב)** מותר באכילה. דכתיב בבהמה תאכלו ודרשינן כל שנמצא בבהמה תאכלו דשחיטת אמו מתיר אותו : **(ג)** ואינו טעון שחיטה. *זהו לשון מיותר לכאורה ונראה דקמ"ל דאין בו איסור אבר מן החי ומותר לאוכלו אפילו חתך ממנו בזמן שהוא חי עדיין וכיוצא בזה מצינו בפי' רש"י בסוף פרק רבי עקיבא שכתב דאין בו משום איסור אבר מן החי כיון דאין טעון שחיטה אלא שיש בו משום בל תשקצו כו' עכ"ל וכאן אין בו משום בל תשקצו דשקיל ליה בעודו חי ומבשלו דאי היה בו משום אבר מן החי היה אסור כיון שחתכו בעודו חי. ובטור כתוב כאן ודמו אסור וחלבו מותר וכתב הרא"ש הטעם דדמו אסור לפי שהוא נבלע בכל הגוף וחשוב כדם האברים של הבהמה עצמה עכ"ל וצריך לבאר דעתו למה לא יהיה גם החלב נחשב כחלב עצמה של הבהמה ונראה דעתו שהדם שבעובר מתערב עם דם הבהמה עצמה שהעובר נהנה וניזון ממנו ע"כ לא עדיף מדם הבהמה עצמה : **(ד)** טעון שחיטה. משום מראית עין דאתי לאחלופי בבהמה גמורה כיון שגם זה הפריס ע"ג קרקע. *ויש לעיין מה דינו בדיעבד אם לא נשחט אם החמירו בו כ"כ משום גזירה דאחלופי דמלשון הטור שכתב וכל הדברים הפוסלין בשחיטה פוסלין בו משמע אפילו דיעבד או אפשר שלכתחלה אמרו שפוסל וכמ"ש התוספות ריש השוחט בהסיה דר"י פוסל עד שישחוט הורידין והכי משמע מדמתיר ר"ש שזורי בגמרא אפילו לכתחלה בלא שחיטה ואין להפליג מחלוקתם כ"כ ויש עוד ראייה דברים גיטין מצינו ג"כ חשש דאיחלופי גבי המביא גט ממדינת הים דל"ל בפני נכתב ובפני נחתם דמן הדין היה סגי בפני נחתם לחוד אלא משום אחלופי דאחר קיום שטרות ומצינו שם ברים פ"ב דגיטין דתני התנא בבא

יתירה

באר הגולה

א משנה חולין ד' מ"א וכדמפרש לה רבא שם ב רמב"ם פ"ב מהלכות שחיטה מברייתא שם וכן נראה מדברי בעל העיטור בשם בה"ג ג הרשב"א בת"ה והמרדכי בשם ראב"ן (°פי' להכשיר אותה שחיטה אלא כדי לפסלו מכאן ולהבא) :

א מפורש בתורה ב ברייתות בחולין דף כ"ו וכו' : ג שהרי אחר דגי הים הזכירם הכתוב בסוף סדר שמיני רש"י בשם בה"ג שם דף ס"ו יש להרמב"ם והרשב"א לימודים אחרים כ"כ הב"י ד משנה שם דף ע"ד ה שם במשנה וכחכמים וכדמפרש רב כהנא שם דף ע"ה ו מעובדא דחמא בר

נקודות הכסף

(סי' י"ג ס"ק ג') *זהו לשון מיותר כו'. אצטריך דס"ד מאי מותר באכילה על ידי שחיטה אי נמי דאחר טרפות אין אוסרים אותו ומכל מקום טעון שחיטה כמו בסיפא קמ"ל : (ס"ק ד') *ויש לעיין כו'. ולפע"ד אפי' דיעבד אסור דכן משמע להדיא להרא"ש ור"ן ושאר פוסקים ומביאן הב"י וכן משמע מהטור והמחבר שכתבו אלא שאר טרפות אין אוסרין מכלל דשחיטה אפילו דיעבד אוסרת אותו והראיות שהביא מורידין וגיטין אינן ראיות כלל וק"ל :

גליון מהרש"א

(סי' י"ג סעיף א' ש"ע) **בהמה** חיה ועוף. בשר אדם אם יש בו משום אבר מן החי ע' ת' רשב"א ס' שס"ד ורמב"ן פ' שמיני י"א ג' שאין בו וריטב"א. פ' אע"פ כ' דעובר עליו משום אמ"ה וע' ס' ע"ט סוף ס"א בהגהה : (בהג"ה) **משום** בל תשקצו. אבל השיתה מים מכלי ובו שרצים גם בל תשקצו לית בהו ש"ך ס' פ"ד סק"ג. ע' ת' גינת ורדים ח"א יו"ד פ"א ס"ג : (סעיף ב' ש"ע) **בין** חי בין מת. ע' סמ"ע ס' רע"ו סק"ז : (שם) **מותר** באכילה ואינו טעון שחיטה. משא"כ בתולעים הגדלים מן הבשר וע' ש"ך ס' פ"ד ס"ק מ"ב : (ט"ז סק"ג) **וכתב** הרא"ש הטעם דדמו אסור. והר"ן כ' משום דכתי' תאכלו ולא מצינו היתר לשתיה : (ש"ך סק"ג) **לפי** שניתר בשחיטת אמו.

יד אברהם

(סי' י"ג סעיף א') **חיה** ועוף טעונין שחיטה. כתב במסר"ס דלמ"ד א"ש לעופמס"ת לא הוי מליקה נבילה כלל דכולה הדא נחירה היא א"כ מתה מאליה או שהכה על ראשה הוי נבילה אבל בכה"ג הוי נחירה וש"ד. וקשה דא"כ אמאי איצטריך קרא לכל הטמאים לרבות חטאת העוף דנאכל דסד"א נבילה היא כדאי' בזבחים (ד' מ"ד) ומצאתי שהרגיש בזה בס' בא"י. ועיין עוד בת"כ פ"ו ויקרא דדריש ר"ש ג"כ מקרא אחרינא גם להתיר מליקה של כהנים : (סעיף א' בהג"ה) **ומותר** לאוכלם מתים. או לחתוך מהם אבר ולאכלו. בס' פרי תואר השיג אמ"ש הפר"ח דטעמא דגבי דגים שרי אבר מ"ה הוא משום דאמרי' בפג"ה כל שאתה מצווה על דמו א"מ על אבריו. ואין זו ראיה דהך ילפותא לא הוי אלא לרבות טמאים דאסירי. ומנ"ל דאתא נמי קרא לאשמועינן קולא להתיר אמ"ה של דגים. ונעלם ממנו הא דאי' בסנהדרין (ד' נ"ט ב) דדרשי' להתיר אמ"ה בשרצים מקרא דנח מה"ט שאין דמן חלוק מבשרן שאת"ע משום דם. וא"כ כ"ש דגים דדמן מותר לגמרי. ומ"ש הפ"ת דאי נאמר דקרא אתא להתיר דגים ק' לר"א דלמא להכי אתא ולא לאסור טמאים לק"מ דהיך נאמר לקולא ולא לחומרא ועוד דלקולא שמעינן מקרא דנח : (ש"ך ס"ק ג') **דכל** היכא דאין טעון שחיטה אין בו משום אותו ואת בנו ע"כ. ופטור מן מתנ"ת דכתיב מאת זובחי

ביאור הגר"א

יב [א] אפי' בבית. רש"י ד"ה כל עיקר : (סעיף ב') [ב] י"א כו'. הרמב"ם וכמ"ש בגמ' שם ואם עשה כן כו' : [ג] וי"א כו'. מדתני במתני' ברישא השוחט לשם הרים כו' פסולה ובסיפא השוחט לשם עולה כו' פסולה ובמציעתא תני אין שוחטין כו' ול"ק פסולה משמע דלכתחלה דוקא וערש"י ד"ה בדיקה אחריו כו' שמפרש דאין הבדיקה להכשירו אלא לפסלו מכאן ואילך אחר הבדיקה. רשב"א (ובבה"ג ס"ק ב"ג מצויין בטעות) :

יג [א] חיה ועוף כו'. עברפ"ב אר"י משום ר"י ב"פ כו' עד שנים בבהמה : [ב] דגים. שם וברפ"ה דכריתות : [ג] וחגבים. כריתות שם וספ"ב דע"ז ת"ר החגבים כו' שם ל"ח א' עובד כוכבים שהצית כו' וספ"ט דשבת : [ד] ומותר כו'. תוספתא פ"ט דתרומות אוכל אדם דגים וחגבים בין חיים בין מתים ואינו חושש : [ה] אבל אסור כו'. גמ' ספ"ט דשבת ועתוס' שם ד"ה דלא ותוס' דעבודת כוכבים ל"ח א' ד"ה לעולם : (סעיף ב') [ו] אבל שאר כו'. עתוס' שם ד"ה דנפל כו' :

חידושי רע"ק

(סי' י"ב ש"ך סק"ה) **שהביא** בד"מ סימן י"א. ע' לקמן סי' כ"ח בש"ך סק"י : (סי' י"ג ט"ז סק"א) **וזה** כתיב במקום שנזכר שחיטה. דאלו מלישנא דאסיפה לחוד ליכא ראיה דהא כתיב ג"כ ויאספו את השליו הכי איתא בסוגיין. ובזה מיושב לי היטב קושית תוס' חולין דף י"ז ע"א ד"ה רע"ק וכו' תימא מנ"ל דפליגי דלמא מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי עיי"ש שהניחו בתימה ולענ"ד לכאורה קשה איך ילפי' דגים אין טעון שחיטה מדכתיב אם את כל דגי הים יאסף הא לרע"ק במדבר הותר להם בשר נחירה א"כ יש לומר מש"ה כתיב אסיפה ועתה שנאסר בשר נחירה יש לומר דגם דגים טעון שחיטה אמנם באמת לא קשה מידי דהא מכל מקום כיון דבצאן ובקר כתיב ישחט להם אף דהיה סגי בנחירה מ"מ קרי ליה שחיטה דאז נחירה בסימנים הוי כמו שחיטה לדידן כדאמרי' בפיסקים נחירה שלהן זהו שחיטתן וא"כ כיון דכתיב בדגים אסיפה ע"כ משום דאפי' נחירה בסימנים לא בעי וכיון דאפי' נחירה ל"צ גם לדידן ל"צ שחיטה וא"כ ראיה זו אתיא שפיר בין לר"י ובין לרע"ק דלר"י דנאסר להם בשר תאוה והיו צריכים להקדיש והיה צריך שחיטה ממש הראיה כפשוטו מדכתיב בדגים אסיפה הא מעולם לא הותר להם נחירה ע"כ משום דדגים לא בעי' שחיטה ולרע"ק דהותר נחירה ג"כ הראיה שפיר דמקרי נחירה שלהן בלשון שחיטה בצאן ובקר ע"כ בדגים דכתיב אסיפה משום דאפי' נחירה לא בעי' וכיון שכן מיושב קושי' תוס' דאם איתא דלא פליגי יקשה מנ"ל הך כללא דדגים לא בעיא שחיטה הא ליכא ראיה מהקרא די"ל דצאן ובקר דהוצרכו להקדישן והיה בעי' שחיטה ממש מש"ה כתיב ישחט להם אבל דגים דלאו מילי דהקרבה הם סגי בנחירה מש"ה כתיב יאסף ואין הפרש בין דגים לשאר בע"ח ולדידן דנאסר נחירה גם בדגים נאסר אע"כ דפליגי ושפיר אזלא ההוכחה בין לר"י בין לרע"ק וכנ"ל ודו"ק היטב : (ש"ך סק"ב) **והטעם** כ' הרא"ש והר"ן ולענ"ד יש לומר דכתיב כל בבהמה תאכלו דמשמע הכל בלי שום שיור מוכח דחלב וגיד דשליל מותר אבל לענין דם אף אם קיימא באיסורים מ"מ אפשר לקיים לישנא דכל בבהמה ע"י שיבשל כל דם השליל והוי דם שבשלו דמותר ומה"ט יש ליישב קושית תוס' פסחים דף כ"ב ע"א ד"ה והרי דם משמע דדם אינו בכלל בהמה וכו' והיינו דמה דאמרי' כשהותר נבילה וכו' כיון לגר אשר בשעריך משמע דכל הנבילה יכולים ליתן לו ומוכח דהכל מותר בהנאה גם החלב וגיד אבל אין ראיה מזה דהותר דם בהנאה דאף אם אסור בהנאה יכול לבשלו וליתנו להגר ומיושב ג"כ מה דנדחקו תוס' חולין דף ל"ו ע"א ד"ה סד"א וכו' אע"ג דאין הדרשא מיושבת וכו' ולפי הנ"ל גם על הדם צריך קרא לאכילה לאסור אפי' ע"י בישול : (סעיף ב') **אם** הפרים ע"ג קרקע טעון שחיטה. ע' בפר"ח לקמן (סימן ס"א) דלענין מתנות כהונה דאימעט בתוספתא דבן פקועה כיון דלא קרינן בי' מאת זובחי זבח פטור במתנות אף דהפרים פטור. ובזה לא החמירו חז"ל לעשות כבהמה אחרת ע"ש : (שם) **טעון** שחיטה. ולענין הברכה הביא התב"ש תשו' רשב"א דמברכים ואולם בתשובת בשמים ראש סימן רפ"ג כתב דאין לברך : (שם) **אבל** שאר

טריפות

פתחי תשובה

יג (א) בן ח'. עיין בשאילת יעב"ץ ח"א סימן כ"ה שכתב דכל החילוקים שנאמרו בגמרא בין בן שמונה לבן תשעה ה"ה בדקה שייכים אותם חילוקים בין בן ד' לבן ה' לפי שבהמה דקה יולדת לה' חדשים ע"ש : **(ב)** בן ט' מת. עיין בתשובת רדב"ז החדשות סי' ק"ל שדעתו דדוקא אם נמצא מת מותר באכילה אבל אם מת אחר שיצא לאויר העולם אע"ג דלא הפריס ע"ג קרקע אסור באכילה. וכתב שדעת הרא"ה לחלק גם בנטרף כה"ג דשחיטת אמו אינה מתרת אלא מה שאירע בתוכה טריפות אבל מה שאירע אח"כ לא. אבל אני מודה לו במת ולא בנטרף ע"ש : **(ג)** טעון שחיטה. עבה"ט ועיין בתשובת בשמים ראש

באר היטב

או על גבי הכלי : **(ז)** הלב. וכ' בש"ך דבמנהגים איתא דנותנים לו הכבד וראיתי עתה נוהגים לאכול מן הרגלים עכ"ל וע"ל סי' קי"ו. וכתב הקנה ולא ישחוט אווזא בזמן שיש לשדים כח וממשלה והוא חודש שבט כי הממית יומת :

יב (א) הגומא. וכ' בש"ך ואע"פ שאינה נקיה מעפר אסור והטעם שכן דרך האפיקורסים : **(ב)** כן. והטעם מפני שא"צ לנקות השוק ואפילו אין שם אדם אסור משא"כ בביתו שניכר לכל שמתכוין לנקות את ביתו : **(ג)** בדיקה. וכתב בש"ך והיינו דוקא לאותה שחיטה ששחט עכשיו אבל מכאן ולהבא צריך בדיקה וה"ה לשוחט לתוך ימים וכלים נמי דינא הכי : **(ד)** בדיעבד. וכ' בש"ך דהאי הג"ה קאי גם אלעיל סימן י"א:

יג (א) באכילה. דבן ח' חי א"א לחיות והרי הוא כמת. וכתב בש"ך אבל דמו אסור כשאר דם כמ"ש בסימן ס"ו ולענין חלבו וגידו עיין לקמן סימן ס"ד ס"ב ולענין אם פודין בו עיין סימן שכ"א ס"ד : **(ב)** שחיטה. וכתב בט"ז גם אין בו משום איסור אבר מן החי וכן אין בו משום אותו ואת בנו ומותר לשחטו ביום ששחט אביו או אמו : **(ג)** שחיטה. וכ' בט"ז דזה השחיטה הוא מדבריהם דלמא אתי' לאחלופי בשאר בהמות ומיהו בדיעבד אין לנו להחמיר ול"ע

(ה) שאר טרפות אינו אוסר (ד) אותו ואם לא הפרים על גבי קרקע (ד) אינו טעון שחיטה. ז ואם (ו) פרסותיו קלוטות פי' שפרסתו כולה א' ואינה סדוקה (או שהיה בו שום (ה) שאר דבר תמוה) (הגהות אשירי) ו אף על פי שהפרים על גבי קרקע אינו טעון (ה) שחיטה ז [ז] ח ויש מגמגמין (ו) בדבר:

ג ט אם לא שחט האם אלא קרעה. (ז) וכן י אם שחטה [ח] ונתנבלה בידו או שנמצאת טריפה. אם העובר (הגמרא בה) (ח) בן ט' חי ח טעון שחיטה לעצמו וניתר (ז) בה. [ט] יא ואם הוא בן ט' מת או בן ח' אפילו חי ט הרי זה אסור:

הגה ועכשיו אין להתיר שום ולד הנמצא בבהמה י אם האם (ח) טריפה. (הגהות מיימוני בשם סמ"ג סוף לאוין קל"ו ואו"ה סוף כלל כ"ה) ולא מהני לו שחיטת עצמו יא דחיישינן שמא אינו (ו) בן (ט) ט':

ד יב יב בן ט' חי שנמצא במעי שחוטה כשרה

יתירה דקמ"ל דאפילו דיעבד פוסל אם לא אמר תרווייהו דהיינו בפני נכתב ובפני נחתם. מ"מ דבלאו בבא יתירה לא היינו פוסלים דיעבד כי לא אמר תרווייהו ואע"פ שיש חשש אחלופי א"כ כאן דלא מצינו בבירור פסול דיעבד אין לנו להחמיר לאסור דיעבד ותו דהא כתב ב"י בשם המגיד וגדולי המורים דאין סכין פגומה אוסר כלל כנ"ל: (ה) שאר טריפות. דאין מפורסמין כולי האי אבל שחיטה כיון דאצרכוהו שחיטה בעינן כראוי כ"כ הרא"ש: (ו) פרסותיו קלוטות. דמילתא דתמיהא הוא ודכירי אינשי שזה התמיה הוא בן פקוע ולא אתי לאחלופי. *ויש מגמגמין ס"ל כלישנא אחרינא בגמרא דדוקא תרי מילתא דתמיהי בעינן דהיינו שפקוע והיא קלוטה שנשחטה ונמצא בה ולד שהוא ג"כ קלוט ובדיעבד פשיטא דאינו אוסר: (ז) וכן אם שחטה כו'. בטור כתב אפילו אם שחטה כו' וכוונתו דל"ת דכיון שתחלת השחיטה היתה כראוי מהני וכן בטריפה ס"ל מ"מ יש שחיטה ראויה דמהני לטהרה מידי נבילה וב"י פירש בלשון אפי' שהוא נקשר לסיפא ואין צורך בזה: (ח) בן ט' חי כו'. דאמרינן בגמרא ד' סימנין אכשר ביה רחמנא בקרא דבבהמה תאכלו שאם רוצה אוכלו בשחיטת אמו ואם אמו טריפה שוחט לאותו בן ט' חי שהוא ניתר או בב' סימנים של אמו או בשל עצמו ולהכי אם הוא בן ט' מת או בן ח' חי דאין לו שחיטת עצמו ושחיטת אמו ג"כ

אין

שחיטה דלא מיפרסם כולי האי אינם אוסרים אותו אבל טרפות שהוא מחמת שחיטה כגון ששהה או דרס או החליד או הגרים או שחט בסכין פגומה וכיוצא בזה כאלו לא שחט דמי דכיון שהצריכוהו שחיטה בעי שחיטה מעליותא כ"פ הרא"ש והר"ן והרא"ה בב"ה ושאר פוסקים וכ"פ מהרש"ל פ' המקשה סי' י': ו אע"פ שהפרים ע"ג כו'. דכיון שהוא דבר תמוה קול יוצא מאין קלוט זה ואומרים בן פקוע הוא ומתוך שתמהין על קליטתו זוכרין את כל דבריו ולא אתי לאחלופי רש"י ופוסקים: ז ויש מגמגמין בדבר. כלומר דפרסותיו קלוטות לחוד לא מהני כשהפרים ע"ג קרקע עד שיהא תרי תמיהי דהיינו שאמו תהיה ג"כ קלוטה והעט"ז כתב ויש אוסרים עד שיהיה ב' תמיהות כגון קלוט בן פקוע בן קלוטה שאותה קלוטה היתה ג"כ בן פקוע עכ"ל ולא ידעתי מנ"ל הא ונראה שהוציא כן מדברי רש"י (ומביאו ב"י שכתב על מאי דקאמר בש"ס היכ' דאמרי אמר אביי הכל מודים בקלוט בן קלוטה בן פקועה שמותר וז"ל בקלוט בן קלוטה ואותה קלוטה פקועה היתה וזה הקלוט נמצא בה עכ"ל) הבין דר"ל שאותה קלוטה היתה ג"כ בן פקועה (וגם הב"ח הלך בדרך הזה וכמ"ש בס"ק י"ד ע"ש) אבל ז"א שהרי לא כתב רש"י ואותה קלוטה בן פקועה אלא פקועה היתה ור"ל שנפקע כריסה ונמצא בה קלוט זה ובן פקועה דקאמר בש"ס קאי אקלוט זה שנמצא בה והיינו לישנא דבן דא"כ הל"ל בת פקועה והרי כל בן פקועה דעלמא להכי נקרא בן פקועה לפי שהוא בן של פקועה כלומר שאמו נפקע כריסה ומצאוהו בה אבל פשוט דא"ל שתהא אמו בת פקועה דהא מדינא אפילו הפרים ע"ג קרקע מותר אלא מפני מראית העין הוא דאסור והלכך כיון דאיכא תרי תמיהי שהוא קלוט בן קלוטה מה לי אם אמו בת פקועה או לא סוף סוף איכא תרי תמיהי וכן משמע להדיא בחידושי הרשב"א דף ע"ו ע"ד ובה"ה דף כ"ח ע"ב כדפי' וכן בר"ן ורבינו ירוחם ושאר פוסקים וכ"כ מהרש"ל שם על דברי רש"י וז"ל פי' לפירושו לאו שאמו היתה כמי בת פקועה אלא כלומר פקועה שנמצא בה ולד קלוט עכ"ל והוא פשוט: ח טעון שחיטה. מדאורייתא וכל שאר טרפות פוסלים בו כך פשוט בש"ס ופוסקים וע"ל סי' ט"ז ס"ט שלענין אותו ואת בנו יש חילוק בין שוחט ונתנבלה לנמצאת טרפה ולענין כסוי הדם בסי' כ"ח סי"ז אין חילוק כמו כאן ועיין בש"ס פרק כל הבשר (דף פ"ח): ט הרי זה אסור. שהרי לא הועילה שחיטת אמו לטהרו וצריך הוא שחיטה וכיון שהוא בן ט' מת או בן ח' חי שחשוב כמת לא מהני ביה שחיטה ואסור: י אם האם טרפה. אבל אם היא כשרה כשר אפילו האידנא דהא אפילו הוא בן ח' שחיטת אמו מטהרתו וכן היכא שגם אמו לא היתה צריכה שחיטה פשיטא דאפילו נמצאת טרפה אין העובר טעון שחיטה וכשר אפילו האידנא: יא דחיישינן שמא אינו בן ט'. *) אבל ודאי כשימתין עד תחלת ח' ללידתו שאז יצא מספק נפל וכדלקמן סי' ע"ו אפילו היתה אמו טריפה ניתר בשחיטת עצמו וכ"כ בפרישה סי"ב: יב בן ט' כו' אין לו תקנה בשחיטה. דהרי הוא כמי שאין בו אלא סימן א' מצד אמו שהסימן הב' שחוט ועומד הוא שאין שחיטה נוהגת בו ובהמה באחד סימן לא מיתכשרה והאי סימנא בתרא לא מצטרף לקמא דאין לך שהייה גדולה מזו שהראשון שחוט מכבר (רש"י ופוסקים) ואע"ג דבן פקוע מטרפה ניתר בשחיטת עצמו הכא כיון שאבי הולד בן פקוע מעליא הוא ולא היה צריך שחיטה אם כן סימנים דידיה הוי כשחוטין וא"כ הולד שבא ממנו הוי סימן א' דידיה כשחוט. הרשב"א והר"ן ומביאם ב"י ותוספות והרא"ש ורבינו ירוחם ושאר פוסקים ולפ"ז בן פקוע שבא מן הטרפה ובא על בהמה

דעלמא

אבהו שם ז מימרא דאביי שם וכלישנא קמא הרא"ש שם וכ"נ מדברי הרשב"א ח הר"ן וחדושי רשב"א לדברי הגאונים שפוסקים בכל מקום כלישנא בתרא ט שם במשנה י שם בגמ' דף ע"ה וכרבא דארבעה סימנין אכשר ביה רחמנא יא טור ופשוט הוא שם בגמ' יב מימרא דרב משרשיא שם לדברי האומר שחוששין לזרע

נקודות הכסף

(ס"ק ו') ויש מגמגמין כו'. דהיינו שפקוע כו' בכאן נמשך אחר העט"ז וטעו בזה כמ"ש בש"ך ס"ק ז' והראיתי דבר זה בלובלין ביריד גראמני"ץ העבר ת"ז לפ"ק לפני כמה רבני הדור והגיע הדבר אליו ורצה לתקן את זה בדף אחד

דגול מרבבה

(ש"ך ס"ק י"א *) אבל ודאי כשימתין וכו'. והגאון בעל תב"ש חלק על זה וכתב דגם בשהה שלשים יום באדם ושמנה בבהמה אכתי אין זה בירור דלאו נפל הוא והרי רבנן דפליגי ארשב"ג ס"ל דבבן שמנה אפילו שהה לא יצא מחשש נפל ואפילו רשב"ג אפשר דלא שרי אלא בנולד דמסייע רובא דרוב ולדות הנולדים לאו נפלים נינהו משא"כ בנמצא במעי בהמה מנ"ל דכלו חדשיו ואיזה רוב יש כאן דנימא שהרוב יוכיח שכלו חדשיו ולכן לא מהני אפילו ימתין ח' ימים לרבנן אפילו לרשב"ג אולי לא מהני ע"כ דבריו. ואני אומר מה שנסתפק בדעת הרשב"ג דאולי גם רשב"ג אינו סומך על שלשים באדם ושמנה ימים בבהמה אלא בסיוע רובא הא

חדושי בית מאיר

(סי' י"ג ש"ך ס"ק י') אפי' האידנא. נ"ב הולד אף שספקא [ניתר] בשחיטת עצמו ממ"נ דאף דלא כלו חדשיו הוי א"צ כלום: וכן כו' לא היתה צריכה שחיטה. נ"ב עי' ס"ק י"ד וע"כ איירי בגם אביו היה ב"פ וקאמר דאז אפילו האידנא כשר העובר שספקא ע"י ממ"נ דאילו הוא נפל א"צ שחיטה כלל:

גליון מהרש"א

ואם האם לא הי' צריכה שחיטה (ושחטה) אי ניתר מ"מ הולד. ע' ש"ך ס"ק י"ד: (סעיף ג' ש"ע) טעון שחיטה לעצמו וניתר בה. דוקא כשנמצאת האם טריפה

יד אברהם

הזבח תוספתא: בפמ"ג נסתפק אי מותר להושיט אמ"ה של בן פקועה לב"נ דאפשר כיון דהיתר ואזיל שם מעלי' הוא ופודין בו אסור לב"נ. ועי' בפסחים שמדייק מדל' נתן שאסור להושיט אמ"ה לב"נ משום לפני עור דאי לאו הכי שרי בהנאה ואי איתא דאמ"ה דבן פקועה אסור לב"נ אע"ג דמותר לישראל לא מוכח מידי וכ"מ שכתב בעצמו בספרו ראש יוסף. ומיהו י"ל דהתם דייק דמותר בהנאה מדאמר דדוקא לב"נ אסור הא לכלבים שרי אף לכלבים דעובד כוכבים ואי איתא דאסור בהנאה א"כ בהא נמי איכא משום לפ"ע שמהנה לעובד כוכבים ואיהו נמי אסור ליהנות עכ"פ אליבא דר"מ דלא תאכלו גופי' משמע לי' הנאה. ועפ"ז א"ש תמיהת תוס' שם. וכן א"ש דלא הנמ"ל במפרכסת: (סעיף ד') בן ט' חי כו' וגדל ובא על בהמה דעלמא והוליד אותו הולד אין לו תקנה בשחיטה. הוא מימרא דרב משרשי' בפ' המקשה (דף ע"ה) והרי"ף והרמב"ם השמיטו זה. וכתב הב"י ולא ידעתי למה ול"נ שהם מפרשים כמו שפרש"י שם דרב משרשי' פליג אדרבא דאמר ד' סימנים אכשר בי' רחמנא. דלרבא תהני לי' שחיטת עצמו. ולפ"ז כיון שפסקו להא דרבא שהוא בתרא אידחי' לי' מימרא דרב

ביאור הגר"א

[ז] (ליקוט) ויש מגמגמין בדבר. משום דקי"ל בכ"מ כלישנא בתרא אבל בת"ה כתב דרוב ספרים ל"ג לישנא בתרא כלל ואף לספרים דגרסי הלכה כלישנא קמא דבדרבנן הולכין אחר המיקל ובפרט בזה דאינו אלא משום מראית העין והרז"ה ל"ג איכא דאמרי אלא אמר אביי כו' ומפרש דשני הלשונות לא פליגי דלישנא קמא אמר הכל מודים ר"ל רבנן דר"ש שזורי ולישנא בתרא קאי אבנו של בן פקועה לר' יוחנן דאמר מודה ר"ש שזורי בבנו שהוא אסור אבל אם הבן פקועה הוא קלוט ובנו ג"כ קלוט הבנו ג"כ מותר אבל בבן פקועה עצמו לד"ה מותר בחד שהוא קלוט וכן היה הגירסא בספרים שלפני רש"י שרש"י כתב ה"ג א"ד אמר אביי כו' שלפניו לא היה כתוב א"ד (ע"כ): (סעיף ג') [ח] ונתנבלה כו'. כ"ש מטריפה דנתנבלה הוי כמו קרעה כמ"ש בפ"ה (פ"א ב') ובפ"ו (פ"ה א') שם: [ט] ואם הוא כו'. כמ"ש שם לדברי המתיר אוסר וכאן ל"ל ד' סימנים וכו'

חידושי רע"ק

טריפות אינו אוסר אותו. מסתפקנא בנקובת הוושט אם נידון כיון דעצמות השחיטה היה כדינו בסכין בדוק ובלא שהייה ודרסה וחלדה הוי כמו שאר טריפות דאינו אוסר או כיון דקיי"ל דנקובת הוושט נבילה והוי פסולו בשחיטה כמו דלא נשחט דמי ולכאורה יש להקשות מהשמטת הרי"ף מימרא דר' זירא דליבן סכין ושחט בה משום דלא קיי"ל ביה"ש מרווח רווח והא מ"מ יש נ"מ ליסוד הסבר' דחדודו קודם לליבונו לענין בן פקועה שהפרים ע"ג קרקע ושחט בסכין מלובנת דאם לא אמר חדודו קודם לליבונו הוי רק שריפת סימנים וכלא נשחטה אבל אם חדודו קודם לליבונו א"כ אף דלא מרווח רווח והוי ניקב הושט קודם גמר שחיטה דכשר הכא אע"כ דגם זה לאו [שם] שחיטה עלה והוי פסולה בשחיטה. ואולם למ"ש התב"ש לעיל (סי' ט') דאפי' בעוף ותפס הקנה לבדו ושחט בסכין מלובנת פסולה כיון דאינו מרווח גורם השריפה אף במקום חדודו ול"א בכה"ג חדודו קודם לליבונו והוכיח כן מדהשמיט הרי"ף לדר"ז הא נ"מ בעוף עיי"ש א"כ י"ל דמש"ה אף בבן פקועה פסול דהוי כנשרף הסימנים ומ"מ אין זה מספיק דהא הסברא זו ודע"י נגיעת הצדדים תו ל"א על חדודו קודם לליבונו אינו מוכרח מסברא דא"כ איך הוכיחו הראשונים מפירכת הש"ס והאיכא צדדים דניקב הוושט במקום שנשחט קודם שנשחט הרוב דפסול הא י"ל דפירכת הש"ס והאיכא צדדים היינו דמכח זה לא נימא דחדודו קודם לליבונו אע"כ משום דבזה לא פסיקא להקשות כ"כ אלא דלפי שינויא דביה"ש מרווח רווח י"ל לדינא דדלמא בלאו דמרווח רווח אין אומרים חדודו קודם לליבונו וא"כ מידי ספיקא לא נפקא ובבן פקועה דהשחיטה משום מראית העין יש לדון דהוי ספק דרבנן דשמא אף דאיכא צדדים מ"מ אמרי' חדודו קודם לליבונו אע"כ דגם משום נקב בושט פסול השחיטה דכלא נשחט דמי. ועיין: (סעיף ג' בהג"ה) דחיישי' שמא אינו בן ט'. ובנמצא הסכין פגום לאחר שחיטה לפי מ"ש לעיל בסימן א' בט"ז סק"ו דאף למה דקיי"ל כר"ח דבלא שיבר בה עצמות אסור מ"מ י"ל דהוי רק ספק ואינו דומה למקוה עיי"ש א"כ י"ל דהולד מותר בשחיטת עצמו מכח ס"ס ספק שמא בעצם המפרקת נפגמה ואת"ל בעור נפגמה שמא כלו חדשיו ומהני שחיטת עצמו ומ"מ י"ל דהוי ס"ס בחזקת איסור דאינו זבוח ואף דמה דאסרנו הבהמה ולא אוקמי' הסכין בחזקתיה דהשתא נפגמה אף דהוי ס"ס דשמא לא במקום הפגימה שחט היינו משום חזקת איסור דאינו זבוח וכמש"ל והוי ספק ראשון כמו ודאי והספק השני הוי ספק איסור א"כ (הוי) מלבד ספק הראשון איכא ס"ס שמא לא שחט במקום הפגימה ושמא הוולד בן ט' חי מ"מ י"ל דנהי דאם היה ג' ספיקות בבהמה היה מהני לדעת הש"ך (סי' ק"י) דהספק א' הוי כמו ודאי ושוב הוי ס"ס והיינו כיון דצרפנו חזקת איסור לעשות ספק ראשון לודאי שוב הוי אח"כ ס"ס בלא חזקת איסור אבל הכא דבספקו דבן ט' הוי חזקת איסור דאינו זבוח של הולד. ואפשר דתליא במה שכתבנו במקום אחר דבס"ס ולגבי ספק א' הוי חזקת איסור ובספק א' לא הוי חזקת איסור די"ל דמהני א"כ הכא הספק דשמא הוא בן ט' בזה הוי חזקת איסור דהולד אבל הספק שמא שלא במקום הפגימה שחט כיון דבצד זו אנו דנין דהולד בן ח' והוי הולד והבהמה א' דאם במקום הפגימה שחט הבהמה והולד שניהם אסורים ואם לאו שניהם מותרים ולגבי חזקת איסור דבהמה כבר צרפנו לספק הראשון שמא בעור נפגמה לעשותו כודאי וצ"ע לדינא: (ש"ך סקי"א) אבל ודאי כשימתין. בתב"ש השיג דלא מבעי להפוסקים דלא כרשב"ג דבודאי בן ח' לא מהני ח' ימים א"כ מהני ח' ימים רק לסתם ולדות ומטעם דמסייע רוב בהמות ולדות מעלי' ילדן אבל בנמצא במעי האם דליכא רוב לא מהני ח' ימים אלא אף להפוסקים בכולה כרשב"ג דאף בודאי בן ח' מהני ח' ימים י"ל דמ"מ הטעם רק משום סיועת דרוב בהמות ולד מעליא ילדן עיי"ש ולענ"ד כיון דרשב"ג סבר דאף בודאי בן ח' מהני ח' ימים ובזה נגד הרוב דולדות מעלי' ילדן איכא רוב דאין משתהי ובהנך דנולדים לח' אין רובם ולד מעלי' ע"י אשתהי ואעפ"כ מהני ל' יום ה"נ בולד בהמה שנמצא במעי אמו אף דליכא רוב מהני ח' ימים כמו באדם בודאי בן ח' דמהני ל' יום ובזה לא מצינו

דפליגי

באר היטב

לדינא ובס' נה"כ פסק לאסור אף בדיעבד: (ד) אותו. ופירש הש"ך כגון שאר טריפות שאינו מחמת שחיטה דלא מפרסם כולי האי אינם אוסרים אותו· אבל טריפות שהוא מחמת שחיטה כגון ששהה או דרסה וכו' כאילו לא שחט דמיא דכיון שהצריכוהו שחיטה בעי שחיטה מעליותא מיהו לדעת הט"ז בדיעבד אין לפוסלו: (ה) שחיטה. והטעם דמילתא דתמיה דכירי אינשי שזה התמיה הוא בן פקועה ולא אתי לאחלופי: (ו) בדבר. והטעם איתא בהש"ך דפרסות קלוטות לחוד לא מהני עד שיהיה בה תרי תמיהות שאמו היתה ג"כ קלוטה אבל ודאי דאין צריך שאמו תהיה ג"כ קלוטה ובת פקועה אלא כשהיא קלוטה לבד סגי ולא כב"ח: (ז) בה. ופירש הש"ך דהאי שחיטה היא מדאורייתא וכל שאר טריפות פוסלים בה ועיין לקמן סימן ט"ז סעיף ט' שלענין אותו ואת בנו יש חילוק בין שוחט ונתנבלה לנמצא טריפה ולענין כיסוי הדם בסימן כ"ח סעיף י"ז אין חילוק כמו כאן ועיין בש"ס פרק כל הבשר דף פ"ח: (ח) טריפה. וכתב בש"ך אבל אם היא כשרה כשר אפילו האידנא וכן היכא שגם אמו לא היתה צריכה שחיטה דאפי' נמצא טריפה אין העובר טעון שחיטה וכשר אפילו האידנא: (ט) ט'. וכתב בש"ך אבל וודאי כשימתין עד תחלת ח' ללידתו שאז יוצא מספק נפל כדלקמן

סימן

פתחי תשובה

סי' רפ"ג שכתב שאין מברכין על שחיטתו ע"ש ועיין פמ"ג ובה"ט לקמן סי' י"ט סק"א: (ד) אינו טעון שחיטה. עיין בספר פרשת דרכים בדרך האתרים דרוש א' שכתב דשחיטה הוא דלא בעי אבל נחירה מיהא בעי דלא גרע ממפרכסת לקמן סי' כ"ז ע"ש: (ה) שאר דבר תמוה. עיין בהגהות אשר"י בחולין פרק בהמה המקשה מ"ש שם דהופה הואי ותמיהי אינשי כההיא דאביי דאמר הכל מודים בקלוט בן פקועה שהוא מותר כו' ע"ש וצ"ע לדינא ועמ"ש לקמן סי' ע"ז ס"ק ד': (ו) בן ט'. עבה"ט בשם ש"ך ועיין תב"ש שחלק ע"ז וכתב דגם בשהה ל' יום באדם ושמונה בבהמה אכתי אין זה בירור דלאו נפל הוא ועיין בדגמ"ר שחלק עליו והסכים להש"ך וכן בס' לבושי שרד חולק ג"כ על התב"ש ע"ש:

יג וגדל ובא על בהמה דעלמא **יד** והוליד (ט) אותו הולד (°) אין לו תקנה (י) בשחיטה [י] יג ואם בא על בת פקועה כיוצא בו **טו** הרי בנו ובן בנו עד סוף כל הדורות כמוהו וכולם **טז** צריכים שחיטה (יא) מדבריהם ואין הטרפות פוסל (יב) בהם :

ה **יז** יד השוחט את הבהמה **יח** ומצא בה דמות עוף. אע"פ שהוא עוף טהור. הרי זה אסור באכילה. **יט** לא הותר מן הנמצא בבהמה אלא (י) מה שיש לו פרסה :

הגה **כ** [יא] וי"א [יב] דאפילו פרסותיו קלוטות [יג] רק שיהא דומה לבהמה שבמינה מין שיש לו (יג) פרסה (עיין ס"ק ד') :

ו טו השוחט את הבהמה ומצא בה בריה שיש לה שני גבין (יד) ושני שדראות **כא** אסור :

יד דין עובר במעי בהמה. ובו ו' סעיפים :

א א המקשה לילד **א** והוציא העובר (א) את ראשו

שפתי כהן

דעלמא והוליד ה"ז הולד כשאר בהמה דעלמא וניתר בשחיטת עצמו ולזה דקדק המחבר וכתב במעי שחוטה כשרה : **יג** וגדל ובא על בהמה כו'. ה"ה איפכא דהיינו בהמה דעלמא שבא על בת פקוע והולידה שהולד אין לו תקנה מטעם הנזכר וע"ל סי' י"ד ס"ק י"א שגם החלב שבא ממנו אסור :

יד והוליד. נראה דלכך דקדקו הט"ו ושאר פוסקים וכתבו והוליד לאפוקי שאם לא נולד אלא נמצא בה הותר בשחיטת אמו ואין לו סימן כלל שהרי הוא כשחוט בין מצד אמו בין מצד אביו ומותר כבן פקוע דעלמא וכ"כ הב"ח וכן נראה מלשון רש"י שבס"ק י"ב. וכתב הב"ח וז"ל ונראה דה"ה בהמה שבאה על בת פקועה ונשחטה הפקועה ונמצא בה ולד דאותו ולד נמי ניתר בשחיטת אמו כדמוכח מלישנא בתרא דאביי דמיירי בכה"ג ולא אמרינן כיון דאמו לא בעי שחיטה מן התורה והולד בעי שחיטה אי חיישינן לזרע האב אם כן לא ניתר בשחיטת אמו אלא אמרינן רבויא דכל בבהמה מרבה הכל דבכל ענין שניתר האם באכילה ניתר גם הולד באכילה אגב אמו אם נמצא בתוכו עכ"ל. ותימה דלישנא בתרא דאביי מיירי שהוא קלוט בן פקוע דהיינו שנמצא במעי קלוטה והקלוטה איננה בת פקועה אלא נפקע כריסה וזה הקלוט נמצא בה וכמ"ש בס"ק ז' אבל אם נמצא ולד בבת פקועה שנתעברה מבהמה דעלמא י"ל כיון שהבת פקועה זאת א"צ שחיטה אין הולד ניתר בשחיטת אמו וה"ל כילוד ויש לו סימן א' מצד אביו והב' שהוא מצד אמו ה"ה כשחוט ואין לו תקנה ולא מרבינן מרבויא דבבהמה תאכלו אלא היכא דניתר בשחיטת אמו אבל כאן שאין אמו צריך שחיטה ה"ל כלא נשחטה וה"ל הולד כילוד דאין לו תקנה: **טו** הרי בנו ובן בנו כו'. פי' אפילו נולדו כדרך הנולדים רק שבניהם יבואו גם כן על בני מינם כיוצא בהם שהם פקועות או שנולדו מפקועות וכ"כ מהרש"ל שם סי' ע': **טז** צריכים שחיטה מדבריהם. כיון שהפריסו ע"ג קרקע : **יז** השוחט את הבהמה כו'. הוא לשון הרמב"ם וכתב ב"י דנראה מדבריו דיש לו פרסה ממש בעינן ולא סגי במין שיש לו פרסה ע"כ וא"כ כשיש לו פרסה ממש אפי' הוא עוף מותר : **יח** ומצא בה וכו'. וכ"ש נולד בעוף דאסור וכמ"ש בסי' ע"ט וע"ש : **יט** לא הותר כו'. שכן כתיב כל מפרסת פרסה וגו' בבהמה אותה תאכלו ודרשו חז"ל כן: **כ** ויש אומרים דאפי' כו'. הוא דעת התוס' והרא"ש וסייעתם דס"ל דלאו בפרסות תליא מילתא אלא במין שיש לו פרסה אלא שקשה לכאורה במ"ש הרב דאפילו פרסותיו קלוטות רק שיהא דומה לבהמה כו' דהא בכה"ג ודאי ליכא מאן דפליג והוא ש"ס ערוך ר"פ המקשה דבהמה קלוטה במעי פרה מותר והדרישה הוקשה לו גם כן דעדיפא מינה ה"ל לאשמועינן דאפילו אין לו פרסות כלל מותר וכתב וז"ל וי"ל דה"פ משום דס"ל לרמ"א שאין הרמב"ם מצריך שיהא לבהמה הנמצאת בבהמה פרסות אלא בעינן שימצא בה בהמה שבמינה יש פרסות ואף שאין לה רגלים כלל או כרגלי יונה גם כן כשר הואיל ומין בהמה זו יש לה פרסות בהכשרה ורמ"א הוסיף דאפילו נמצא בתוכה גמל ואין לו פרסות כלל אלא כרגלי יונה או שאין לו רגלים וגם מינם אין להם פרסות בהכשרם אלא פרסותיו קלוטות דהיינו כחמור שכולה פרסותיו קלוטות אפ"ה כיון שגמל זה הוא מין בהמה רצה לומר שממינה שבכלל שם בהמה נמצאים בהמות שיש להן פרסה בהכשרן כשר משא"כ עוף שאין עליו שם בהמה עכ"ל ודבריו דחוקים ועוד דאם כן כבר נתבאר בדברי הרמב"ם שהכל תלוי בדמות ולאיזה צורך הוסיף הר"ב שום דבר ועוד מאן יש אומרים והנלפע"ד ברור שהר"ב הבין דברי המחבר כמו שכוון המחבר עצמו וכמ"ש בס"ק י"ז וקאי אסיפא דקאמר לא הותר מן הנמצא בבהמה אלא מה שיש לו פרסה דר"ל כשיש לו פרסה אע"פ שהוא דמות עוף מותר וקאמר וי"א דלא הותר אפילו פרסותיו קלוטות כשהוא דמות עוף (ומה שלא אשמועינן רבותא דלא הותר אפילו יש לו ב' פרסות כשהוא דמות עוף משום דפרסה א' וב' הכל שוין וכן מוכרח לומר בד"מ וכמ"ש בהגהותי לד"מ א"כ סירכא דלישנא דהמחבר נקט דמשמע דהרי אפי' בפרסה א') רק שיהא דומה לבהמה שבמינה מין שיש לו פרסה כלומר הכל תלוי בדמות ולא בפרסה וזהו כדעת התוס' והרא"ש והרשב"א והר"ן ור' ירוחם והטור והרב המגיד דס"ל דהכל תלוי בדמות דאם יש לו דמות בהמה אפילו אין לו פרסה כלל כשר כיון דיש במינה פרסה ואם הוא דמות עוף אפילו יש לו פרסה אסור וכ"פ מהרש"ל שם סי' ב' : **כא** אסור. משום דרחמנא אגמרי' למשה השסועה לאיסורא וע"כ במעי אמו אגמריה דאסור שהרי אינו יכול לחיות אפילו שעה א' כשילא לאויר העולם. ש"ס :

יד א והוציא העובר את ראשו. בח"מ סי' רע"ז מבואר דרוב פדחתו הוי כאלו יצא כל ראשו ואע"ג דבש"ס ר"פ יש בכור וברמב"ם

טורי זהב

אין לו דהא נמצאה טריפה אסור : **(ט)** אותו הולד אין לו תקנה כו'. פי' כיון שאותו ולד נולד מבהמה דעלמא ואין לו היתר מכח שחיטת אמו שהרי אמו לא נשחטה עדיין ממילא הוא צריך לשחיטת עצמו והוא עצמו נשחט כבר אליו דהיינו מצד אביו שהיה בן פקוע ואליו. שמצד אמו עדיין צריך שחיטה וכשתשחוט אותו עכשיו יהי' אסור משום שהייה בין אליו לאליו. וה"ה אם האב בהמה דעלמא והאם בת פקועה והולידו דאין לולד תקנה וכ"כ רש"ל אבל אם אותו הולד לא נולד עדיין אלא אחר שנשחטה אמו נמצא בתוכה אע"ג שהפרים אחר כך מ"מ כבר הותר בשחיטת אמו אלא שצריך אחר כך שחיטה משום מראית עין כדלעיל וכן אם האב בהמה דעלמא והאם בת פקועה ונשחטה ונמצא ולד בתוכה דמותר הולד דלא בא הולד לכלל שחיטת עצמו כלל דהותר במעי אמו מכח בבהמה תאכלו ואע"פ שאח"כ הפרים א"צ שחיטה מן התורה והיינו ההיא דקלוט בן קלוטה שזכרתי אבל ויש מגמגמין בסעיף ב'. ונראה כיון דאין לו תקנה לאותו ולד חלבו ג"כ אסור וכתבתי מזה סי' י"ד סעיף ה': **(י)** מה שיש לו פרסה. דכתיב כל מפרסת פרסה בבהמה תאכלו בפרסה תליא מלתא ולא סגי במין בהמה שיש לו פרסות זו דעת רמב"ם וי"א הוא דעת התוס' והרא"ש ואפילו אין לו פרסה כלל אלא אוהו מין יש לו פרסות סגי: **יד (א)** את ראשו. היינו רוב פדחתו כמ"ש בח"מ סי' רע"ז :

מן

באר הגולה

האב (שהסימן האחד שמצד אמו שחוט משנולד הוא ואין לך שהייה גדולה מזו) יג הר"ן שם יד לשון הרמב"ם בריש הל' מאכלות אסורות ממימרא דר' יוחנן שם דף ס"ט טו נדה דף כ"ד וכרב דזו היא השסועה האמורה בתורה ומחייא לא חיי ואגמרי' הקב"ה למשה דבמעי אמו אסור : א משנה חולין דף ס"ד

נקודות הכסף

שהדפיס בסוף חיבורו שכתב וז"ל אבל אחר כך ראיתי בדברי מהרש"ל שא"ל לזה אלא שהכן לאחר בן פקוע כו' ודבריו אלו תמוהין דמה צורך לראות בדברי מהרש"ל מי שיש לו רק לב להבין יראה שהמפרש בהיפך טועה הוא גם לא הועיל כלום בזה שהרי מ"מ לא א"ש באות ט' והיינו ההיא דקלוט בן קלוטה שזכרתי אבל ויש מגמגמין בסעיף ב' עכ"ל שנמשך בזה אחר דברי הב"ח להביא ראייה לדין שלו וכמ"ש בש"ך ס"ק י"ד ודברים אלו אינם מתוקנים וכמ"ש בש"ך שם וע"כ מוכרח לחזור גם מזה ולומר דאין זה ראייה :

דגול מרבבה

ודאי ליתא דהרי רשב"ג מתיר בשהה שלשים באדם וח' בבהמה אפילו ודאי נולד בחודש השמיני מטעם דאמרי' ההוא בר שבעה הוא ואשתהי ואטו הנולדים בחודש השמיני רובם בני קיימא הא ודאי ליתא אלא ודאי דרשב"ג סובר שאם הוא נפל בשום אופן אי אפשר לחיות שלשים באדם וח' בבהמה ואדרבה אני אומר להיפך דגם לרבנן דפליגי על רשב"ג ולא מהני להו שלשים באדם וח' בבהמה גם איהו מודו דרוב נפלים אי אפשר להו לחיות שלשים באדם ושמנה בבהמה רק דנגד זה יש ע"כ רוב לאידך גיסא דרוב הנולדים בחודש השמיני

גליון מהרש"א

ע' ש"ך ס"ק י"ב : (סעיף ד' ש"ך ס"ק י"ג) שהולד אין לו תקנה. ובפ"מ בפתיחה להל' הערובות ח"ג פ"ב ד"ה ודע בהמה דאבר שנחתך מהולד זה נהי אם הוא זית ונתערב בזית היתר הוי חד בחד דכולו אינו ניתר בשחיטה מ"מ אין כולו אמה"ח ולא מקרי בריה : (סעיף ו' ש"ך ס"ק י"ח) וכמ"ש בסי' ע"ם וע"ש סק"ה :

יד אברהם

מהרש"י ולא קיי"ל כוותי'. וכה"ג אית בר"ן ס"ס י"ד : והנה טעם דין זה מבואר בפוסקים דהיינו משום דמצד האב הוא כבר שחוט ומצד האם עדיין לא נשחט וה"ל כשהיה בתוך שחיטתו ומש"ה אין לו תקנה בשחיטה. וצ"ע לפ"ז בולד שאביו ואמו הם בני פקועות קלוטות שא"צ שחיטה כלל והוא אינו קלוט דטעון שחיטה מעליותא מד"ם מצד האב או מצד האם הוא כבר שחוט גמור ומצד השני אינו שחוט מדרבנן אי מהנייא לי' שחיטת עצמו. ויש להקל בזה כיון דבלא"ה לדעת רש"י ורי"ף ורמב"ם ליתא לדרב מהרש"י יש להקל בכה"ג : (ש"ע) **ואם** בא על בת פקועה כיוצא בו הרי בנו כו' כמוהו. ומוכח בש"ס ורש"י ותוספות ר"פ המקשה (דף ס"ט ע"א) דאפי' בן ט' חי בן פקועה שיש בו איסור יוצא בחד אבר כמ"ש סי' שאח"ז. שבא על בת פקועה כיוצא בו שיש בה ג"כ איסור יוצא בחד אבר. דאין לאותו אבר תקנה בשחיטה כמבואר סי' י"ד. מ"מ אותו הולד שהוליד אין בו איסור באבר זה דמבלבל זרעו עיי"ש :

צבי לצדיק

(סימן י"ג סעיף ה' ט"ז ס"ק י) **ולא** סגי במין בהמה כו'. ק"ק הא בסעיף ב' סתם דקלוטות שרי. וצ"ל דשם בדמות בהמה טהורה וכאן בדמות גמל שיש לו פרסה :

חידושי רע"ק

דפליגי רבנן די"ל דפליגי רק בבן ח' משום דלא ס"ל דאשתהי כלל או דהוי מיעוטא דמיעוטא ובעי' דוקא בירור גמור שיהיה בן כ' וגמרו שערו וצפרניו אבל בנמצא במעי אמו י"ל דמודי דמהני ח' ימים וא"כ אף להפוסקים בזה דלא כרשב"ג לענין ודאי בן ח' מ"מ הכא מודים ומ"ש הכו"פ ג"כ כהתב"ש כתב משא"כ כאן דלא נולד הבהמה והיא במעי אמה אין כאן רוב וס"ל לגאונים דע"ז דשהה אין לסמוך ובפרט כי לא אפשיטא בנדה אם בהמה יולדת לז' דברים אלו לא הבנתי דמה צריך כאן לאשתהי הא אנן דנין דמכח שיהוי ח' ימים הוי ולד מעליא ובן ט' הוא ורק באנו לדון מכח הסברא דדלמא כיון דליכא רוב מסייע לא מהני ח' ימים. א"כ אף אם שייך אשתהי מ"מ כיון דח' ימים לא הוי בירור גמור חיישי' שהוא בן ח' ממש ומה שהוכיחו דאל"כ הסמ"ג ובעה"ת מאי השמיעונו דאסור הולד כיון דאין אנו בקיאי' הלא בכל ולדות בעי' ח' ימים אלא ודאי דאשמעי' דהכא לא מהני ח' ימים לענ"ד י"ל דבעלמא הוי חזקת אינו זבוח דמורה דהוי נפל ולא מהני בי' השחיטה מש"ה בעי' בירור ח' ימים אבל הכא כיון דשחיטת האם דנטרפה מהני לטהר הולד מידי נבילה בדאיתא בחולין (דף ע"ה ע"ב) א"כ איסור הולד הוי רק כטריפה וכמו האם ואין בזה חזקת אינו זבוח דהא שם זביחה עלה לענין נבילה וגם לדעתי אין בולד איסור עשה דוזבחת זבוח אכול שאינו זבוח לא תאכל דכל מה דפעל השחיטה אצל האם להוציא מעשה דאינו זבוח פעל ג"כ בולד. א"כ לא הוי בחזקת איסור. ולזה הוצרכו להשמיענו דמ"מ אסור בלא שיהוי ח' ימים. אמנם לענ"ד גם בזה שייך חזקת איסור והיינו דכל כמה שאינו ניתר ע"י שחיטת עצמו הוי כא' מאבריה ואסור משום טריפה דאל"כ במת הולד מה נידון ביה שום איסור דכיון דשם זבוח עלה וליכא עשה דאינו זבוח וגם איסור אמ"ה ליכא דהרי מת לפנינו וגם הא השחיטה פעל לאם להוציא מידי אמ"ה לענין מפרכסת דלא עבר עלה משום אמ"ה א"כ הועיל ג"כ לגבי ולד לענין זה וע"כ במת הולד או בתולש ממנו אבר ואוכל אסור משום טריפה דבמה שאין בו הכשר ע"י שחיטת עצמו הוי כאם ממש וא"כ י"ל כיון דכל זמן שחי הולד יש בו איסור טריפות. וע"י שחיטת עצמו בזה מובדל מהאם וניתר לעצמו וא"כ כשיש ספק אם כלו חדשיו שייך לומר אוקי אחזקתי' דהשחיטה לא הועילה כלום ובאיסור דטריפה עומד :

ביאור הגר"א

פ"ב

כו' : (סעיף ד') [י] ואם בא כו'. כמש"ש וכן היה רש"ש כו' וכ"ש לרבנן דאף ר' יוחנן דקאמר ובנו אסור לא קאי אלא אמלתיה דרש"ש וכמש"ש א"ל האמר זעירי כו' ואפי' ר' יוחנן ל"ק כו' : (סעיף ה') [יא] וי"א כו'. דלהכי נקט דמות יונה דהכל תליא בדמות שבמינו יש לו פרסה ועתוס' שם ד"ה אלמה כו' ובירושלמי פ"ח דתרומות השוחט בהמה ומצא בה חזיר מותר באכילה יונה אסור באכילה שנאמר בהמה בבהמה תאכלו ולא עוף בבהמה : [יב] דאפילו פרסותיו כו'. לא דק דזה ליכא מאן דפליג דהוא גמ' ערוכה שם אלא מעתה קלוט כו' הא תנא כו' פרסה כו' וכן שם ס"ח ב' פרסה אכול כו' חד כו' ח"ש הרמב"ם וש"ע מה שיש לו פרסה ולא הוסיף תוס' אלא דאפילו אין לו פרסה כלל ועש"ך : [יג] (ליקוט) רק כו'. דאיבעיא להו בנדה כ"ג ב' בנמצא דמות אדם ולא איפשיטא ולחומרא. ת"ה (ע"כ) :

הוציא

באר היטב

סימן ע"ו ניתר בשחיטת עצמו : (י) **בשחיטה**. והטעם איתא בהש"ך משום דהרי הוא כמי שאין לו אלא סימן אחד מצד אמו. שהסימן הב' שחוט ועומד שאין שחיטה נוהגת בו מן התורה ואין לך שהייה גדולה מזה שהראשון שחוט משנולד ואע"ג דבן פקוע מטריפה ניתר בשחיטת עצמו אם הוא בן ט' ודאי לק"מ דאמרי' בגמ' ד' סימנים אכשיר ביה רחמנא [או בב' סימניו או בב' סימנין של אמו] ואם אמו טריפה יש להכשיר בשני סימנין דעצמו אבל הכא אינו כך דסי' אביו הרי הוא כאלו כבר שחוט ולפ"ז אם בן פקועה טריפה שבא על בהמה דעלמא הרי הולד כשאר בהמה דעלמא עיין לעיל סימן י"ד שגם החלב שבא מבן פקוע הבא על הבהמה דעלמא יש לאסור עכ"ל וכ' בט"ז דה"ה אם האב בהמה דעלמא והאם בת פקועה והוליד דאין לאותו וולד תקנה עכ"ל מיהו בהמה שבא על בת פקועה ונשחט הפקועה ונמצא בה וולד הב"ח כתב שמותר בלא שחיטה והש"ך כתב דאין לו תקנה וצריך עיון לדינא : (יא) **מדבריהם**. פי' אם הפריסו על גבי קרקע : (יב) **בהם**. וכ' הש"ך בשם הרש"ל אפילו נולדו כדרך הנולדים רק שבניהם יבואו ג"כ על בני מינם כיוצא בהם שהם פקועות או שנולדו מפקועות : (יג) **פרסה**. ופי' הש"ך דהכל תלוי בדמות בהמה אם יש לו דמות בהמה אפילו אין לו פרסות כלל כשר ואם הוא דמות עוף אפילו יש לו שני פרסות כבהמה אפילו הכי טריפה * אבל הג"ה זו תמוה שהרי בסעיף ב' כת' דפרסות קלוטות חשוב יותר אפילו הפרים ע"ג קרקע ע"ש : (יד) **ושני**. דרחמנא אגמרי' למשה השסועה לאיסור וזהו בריה שיש לה ב' שדראות וב' גבין וע"כ במעי אמו אגמרי' שהרי אינו יכול לחיות. גמ' :

אעפ"י שהחזירו הרי הוא (א) כילוד ואינו ניתר בשחיטת אמו לפיכך אם הוא בן ח' חי או מת או בן ט' מת ב אסור. ואם הוא בן ט' חי ניתר בשחיטת (ב) עצמו:

ב [א] ב הוציא ידו והחזירה (פי' קודם שחיטה) ג (א) מה שיצא (ב) מן האבר לחוץ (ג) אסור. אבל מה שנשאר ממנו בפנים (ג) ג ומקום חתך מותר. לא החזירה קודם שחיטה גם מקום (ד) החתך אסור [ב] אבל מה שבפנים מותר (ד) ד [ג] ד אפילו הוא מיעוטו:

הגה ה [ד] וכל זה לא איירי אלא לענין שיהא ניתר בשחיטת אמו כשאר עובר הנמצא בה ך אבל אם ילדה אותה הבהמה אח"כ גם האבר (ב) שיצא והחזירו שרי דשחיטת עצמו מתיר (ה) הכל (כך העלה הב"י ור"י ן' חביב וכל בו בשם י"א וכן הוכיח מהרש"ל פרק המקשה סי' א' וכן משמעות הפוסקים והוא פשוט):

ג ה אם יצא רוב העובר הרי הוא כילוד ז ו ואם יצא (ה) חציו ברוב (ו) אבר ח [ה] או שיצא ט רובו במיעוט אבר הרי הוא (ז) כילוד:

ד ז הוציא אבר א' והחזירו וחזר והוציא אבר אחר והחזירו עד שהשלים לרוב המיעוט שלא יצא מותר ח ואם חתך כל אבר ואבר בשעה שהוציא אותו י גם המיעוט שנשאר בפנים (ח) אסור:

ה עובר שהוציא אבר ונאסר האבר ט ואחר כך נשחטה האם והוציאו העובר והרי היא נקבה יא י החלב שלה אסור לשתותו הואיל והוא בא (ו) מכלל האברים ויש בה אבר אחד (ט) אסור

טורי זהב

(ב) מן האבר לחוץ אסור. דכתיב ובשר בשדה טרפה לא תאכלו כיון שיצא חוץ למחיצתו נאסר והאי עובר מחיצתו הוא הרחם להתירו בשחיטת אמו וכיון שיצא חוץ למחיצתו דהיינו לאויר העולם נאסר מהיתר שחיטת אמו: (ג) ומקום חתך. שזה הבדלה בין פנימי לחיצון וכיון שהחזירה אין צריך לחתוך לצד פנים אלא מגמגם וחותך ומקום החתך מותר דקרינן ביה בבהמה תאכלו אבל לא החזירה לא קרינן ביה בבהמה במקום החתך: (ד) אפילו הוא מיעוטו. דקי"ל אין לידה לאיברים כרבי יוחנן ולא כרב דיש לידה לאיברים: (ה) חציו ברוב אבר. כגון שיצא רוב ידו וכשנשער מה שיצא מהעובר אינו אלא חציו ואם נטיל מיעוט היד שבפנים אחר רוב היד שיצא להשלים רוב העובר אסור וזהו בעיא בגמרא ולא איפשטא וקי"ל לחומרא וע"כ ברור הוא דלא מהני ליה גם כן שחיטת עצמו דאימור לאו כילוד דמי אבל הנשאר בפנים מותר בשחיטת עצמו ממה נפשך אי כילוד פשיטא דמותר ואי לאו כילוד ניתר בשחיטת האם דהא לא יצא כלל אבל חלוקה השנית שיצא רובו במיעוט אבר הוא פשוט בגמרא דאזלינן בתר רוב העובר ולא בתר רוב האבר שבפנים וא"כ אפילו לקולא קי"ל כילוד וא"כ מהני ליה שחיטת עצמו אף למה שיצא ולפ"ז לא היה לו לכתוב על שניהם לשון אחד הרי הוא כילוד גם לשון הטור שכ' וכן כו' הוא אינו מדוקדק דהא אינם שוים בקנה אחד: (ו) מכלל האברים כו'. זה בעיא בגמרא מי נימא כיון דכל חלב דעלמא הוא כאבר מן החי ואפ"ה

שפתי כהן

פ"ב מהלכות נחלות ובש"ע שם איתא דאם יצא פדחתו הוי כאלו יצא כולו פשוט הוא דלא מיירי אלא מדין פדחת דהוי כראשו אבל ודאי דרוב פדחת הוי ככולו ומחשב על ידו כאלו יצא כל ראשו וכ"כ הט"ז והסמ"ע שם ס"ק ו' והפרישה כאן וכן הוא לקמן ס"ס קל"ד בטור ורמב"ם והב"ח בח"מ מחק תיבת רוב ולפענ"ד כמ"ש: ב אסור כולו. אבל כשהוא בן ט' חי ניתר כולו בשחיטת עצמו דוקא אפילו אמו טרפה ניתר בכך דה"ל כילוד: ג מה שיצא מן האבר לחוץ אסור. שנאמר ובשר בשדה טרפה לא תאכלו ודרשו חז"ל כיון שיצא בשר חוץ למחיצתו דהיינו הרחם שהוא מחיצת העובר נאסר: ד אפילו הוא מיעוטו. של אבר: ה וכל זה כו' אלא לענין שיהא ניתר כו'. ר"ל דשחיטת אמו הוא דמגרע כחו דאם לא נולד קודם שחיטת אמו אע"פ שהוא בן ט' חי האבר אסור ולא מהני ליה גם שחיטת עצמו אח"כ וטעמא עיין בס"ק י"א: ו אבל אם ילדה אותה הבהמה אח"כ. דוקא קודם שחיטה אבל לאחר שחיטה אפילו נולד דרך בית הרחם אסור כן מוכח בטור וב"י וכ"כ הב"ח ובזה מיושב מה שהניחו בד"מ ובדרישה דברי הב"י בצ"ע ע"ש: ז ואם יצא חציו ברוב אבר. כגון שיצא רוב ידו וכשנשער מה שיצא מהעובר אינו אלא חציו ואם נטיל מיעוט היד שנשאר בפנים אחר רוב היד שיצא הוי רוב שדינן מיעוט היד שבפנים אחר רוב היד שיצא להשלים רוב העובר ואסור עכ"ל טור ודין זה בעיא בש"ס ולא איפשטא ופסקו הפוסקים לחומרא ולכן כתבו הט"ו בסי' ש"ט לענין בכור שהבא אחריו ספק בכור והלכך אם הוא בן ט' מת או בן ח' אפילו אי חיישינן שמא ה"ל כילוד ואסור הכל אפילו מה שנשאר בפנים ואם הוא בן ט' חי אז מה שיצא לחוץ אסור דשמא לא ה"ל כילוד וה"ל בשר שיצא חוץ למחיצתו ונאסר ולא מהני ליה נמי שחיטת עצמו כיון שלא נולד קודם שחיטת אמו אבל מה שנשאר בפנים מותר ממ"נ אפילו היתה אמו טרפה בשחיטת עצמו כמו שנתבאר בסי' י"ג ואפילו לא החזיר מה שהוציא מותר הנשאר בפנים ממ"נ ומ"ש הט"ו בסעיף ד' ואם חתך כל אבר ואבר בשעה שהוציא אותו גם המיעוט שנשאר בפנים אסור התם כיון שחתך רוב אבריו א"א שיהא ניתר בשחיטת עצמו א"כ מיירי בבן ח' או בבן ט' מת ועיין בדרישה שכ' כה"ג: ח או שיצא רובו במיעוט אבר כו'. פשוט בש"ס דהוי כילוד והמחבר שכתב בבבא אחת ה"ה כילוד אין ר"ל להשוותן לגמרי וסמך אמ"ש לקמן סי' ש"ט דביצא רובו במעוט אבר הוי ודאי כילוד ובחציו ברוב אבר הוי ספק ותימא על הט"ז שכ' ברישא ובסיפא הטעם משום דאזלינן לחומרא והא ודאי ליתא אלא ביצא רובו במעוט אבר פשיטא לן דהוי כילוד והלכך היכא דהוא בן ט' חי ניתר כולו ע"י שחיטת עצמו דוקא והיכא דהוא בן ט' מת או בן ח' חי הרי כולו אסור אף מה שבפנים ועיין בס"ק שלפני זה: ט רובו במעוט אבר. ז"ל הטור ואין אומרים נטיל מעוט אבר שיצא אחר רוב האבר שבפנים אלא מטילין אותו אחר רוב העובר שיצא ואסור עכ"ל וכ"כ רש"י ולכאורה אינו מדוקדק מ"ש אחר רוב העובר דהא בלאו האי מיעוט אבר שמבחוץ ליכא רוב עובר ונראה דעל שם סופו קרי ליה רוב העובר וה"ה אם היה מבפנים יותר מבחוץ בלא המיעוט אבר שדינן ליה אעובר שמבחוץ כיון שבמעוט אבר שעמו הוי רוב עובר הוא בחוץ וכן משמע מהט"ו לקמן סי' ש"ט ודוק: י גם המעוט שנשאר בפנים אסור. זהו ג"כ בעיא דלא איפשטא בש"ס אי בעינן רובא בבת אחת או לא ולחומרא ועיין ס"ק ז': יא החלב שלה אסור לשתותו. זהו ג"כ בעיא בש"ס (דף ס"ט ע"א) מהו לגמוע חלבו חלב דעלמא לאו כאבר מן החי דמי (וכדאיתא בסי' פ"א ס"ק י"ב וסי' פ"ז ס"ק ט') ושרי האי נמי ל"ש או דלמא התם אית ליה תקנתא לאיסוריה בשחיטה תיקו וכ"כ הרמב"ם הרי זה אסור לשתותו מספק והקשה הב"ח אמאי לא בעי ש"ס נמי הכי גבי בן פקועה שבא על בהמה דעלמא והוליד שהולד אין לו תקנה

מטעם

ביאור הגר"א

יד (סעיף ב') [א] הוציא ידו כו'. כרב ושמואל דר"י איתותב וכ"ש ללישנא בתרא דגם ר"י מודה וכפי' הרי"ף ורא"ש: [ב] אבל מה (שבפנים) כו'. גמ' שם אי אעובר כו' וכן שם בסוגיא כמה פעמים: [ג] אפי' כו'. עבה"ג וכפי' רי"ף ורא"ש: [ד] וכ"ז לא כו'. מדקאמר שם ס"ט א' מהו לחוש לזרעו כו' אפי' בן פקועה דעלמא נמי כו' משמע דבבן פקועה קמיירי דאל"כ מאי פריך דאשמעינן בולד גמור ואמר שם ל"צ דאזיל אבן פקועה דכוותיה וערש"י שם ד"ה אבן פקועה כו': (סעיף ג') [ה] או שיצא רובו כו'. פשיטותא דגמ' שם:

חידושי רע"ק

(סימן י"ד סעיף ה') **החלב** שלה אסור לשתותו. ואם יצא חציו ברוב אבר י"ל דהחלב מותר מטעם ס"ס ספק דהוי כילוד ואין כאן איסור יוצא ואת"ל דלא הוי כילוד ספק שמא ביוצא ג"כ החלב מותר ולכאורה נסתר זה ממ"ש הט"ז סק"ו דבבן פקועה הבא על הבהמה מעליא דאין לולד תקנה בשחיטה החלב אסור דזהו ג"כ בכלל איבעיא ע"ש והא הך דינא דבן פקועה שבא על בהמה מעליא דאין להולד תקנה משום דחוששים לזרע אב הוי רק ספק כדקיי"ל בסימן ט"ו דאנן ס"ל לדינא דהוי ספק אם חוששים לזרע אב וא"כ הו"ל ס"ס אמנם י"ל דהתם לענין ספיקא דחוששים לזרע אב הוי לולד חזקת איסור שאינו זבוח ודנין מכח החזקה דאין לו תקנה בשחיטה אבל הכא בחציו ברוב אבר י"ל דלא אמרי' דהוי כודאי אינו ילוד דלא מהני שחיטה להיוצא דהא לגבי הנשאר בפנים הוי בהיפוך חזקת איסור לדונו כילוד דאם לא הוה כילוד הותר תיכף בשחיטת אם ומכח החזקת איסור

באר היטב

יד (א) כילוד. וכתב בט"ז וה"ה אם הוציא רוב פדחתו כמ"ש בח"מ סימן רע"ז: (ב) עצמו. וכ' בש"ך אפילו אמו טריפה דהוי ליה כילוד: (ג) אסור. משום שנאמר ובשר בשדה טריפה לא תאכלו ודרשו חכמינו ז"ל כיון שיצא הבשר לחוץ ממחיצתו דהיינו הרחם שהוא מחיצת העובר אסור: (ד) התחך. היינו הבדלה שבין החיצון לפנימי. כתב בה"י ואנו נוהגין שחותכין עד מקום כלות הטעם. וכן בנשבר העצם במקום שאין טריפה בגוף הבהמה או עוף דמ"מ אותו אבר אסור שחותכים כל האבר: (ה) הכל. ופי' הש"ך ודוקא אם קודם שחיטה ילדה אבל אחר שחיטה אפילו נולד דרך בית הרחם אסור ובזה מיושב מה שהניחו בד"מ ובדרישה דברי ב"י בצריך עיון. כתב בה"י דוקא שהחזיר את האבר קודם שחיטת אמו אבל בלא"ה אע"ג שילדה אח"כ אזי אותו אבר עם מקום חתך אסור כדין אבר המדולדל מאחר שהאבר הזה נשאר מדולדל בשעה שילא ממעי אמו עדיין עומד באיסור אבר המדולדל ואינו ניתר בשחיטת עצמה. ופר"ח בק"א חולק: (ו) אבר. ופי' הש"ך כגון שיצא רוב ידו וכשנשער מה שיצא מהעובר אינו אלא חציו ואם נטיל מיעוט היד שנשאר בפנים אחר רוב היד שיצא הוי רוב שדינן מיעוט היד שבפנים אחר הרוב היד שיצא להשלים רוב העובר ואסור ודין זה בעיא בש"ס ולא איפשטא ופסקו הפוסקים לחומרא ולכן כ' הטור בסימן ש"ט לענין בכור שהבא אחריו ספק בכור והלכך זה בכור דלא תיסגי ליה אף שחיטת עצמו דאימר לאו כילוד דמי אבל מה שנשאר מבפנים מותר בשחיטת עצמו בממה נפשך אי כילוד דמיא פשיטא דמותר ואי לאו כילוד ניתר בשחיטת אמו דהא לא יצא כלל: (ז) כילוד. וכ' בש"ך דזה הוא פשוט בש"ס דהוה כילוד והמחבר שכתב הכל בבבא אחת אינו רוצה לומר להשוותם לגמרי אלא דביצא רובו במיעוט אבר הוי ודאי כילוד ובחציו ברוב אבר הוי ספק וה"ה אם היה מבפנים יותר מבחוץ בלא מיעוט האבר שדינן ליה אעובר שבחוץ: (ח) אסור. וכ' בש"ך דזה הוא ג"כ בעיא בגמרא ולא איפשטא ולחומרא: (ט) אסור. וכ' בש"ך וה"ה בבן פקוע הבא על בהמה דעלמא דהולד אין לו תקנה כדאיתא סי' י"ג ס"ד דחלב של אותו ולד ג"כ

פתחי תשובה

יד (א) מה שיצא מהאבר. הנה דין איסור יוצא נאמר בש"ס בבן פקוע מכשירה שכל הולד ניתר בשחיטת אמו ולכן אבר היוצא אין לו תקנה משא"כ כשהאם טרפה. אכן דעת הש"ך לקמן סק"ז מבואר דאפילו כשנמצאה האם טרפה שייך איסור יוצא ומה שבחוץ אסור. אמנם הפר"ח חלק עליו עיין בספר לבושי שרד שכתב שנראה עיקר כהפר"ח אך למעשה יש להחמיר ולומר דאם האבר שיצא הוא אבר שהנשמה תלויה בו יש לאסור כולו אפילו מה שהיה בפנים וכשהגדיל חלבו ג"כ אסור (ואם איכא עוד איזה צד היתר כגון תערובת וכה"ג יש להתיר ע"ש בביאורי סק"ז) ואם הוא אבר שאין הנשמה תלויה בו יש לחוש ולאסור אבר היוצא עכ"פ והשאר ניתר בשחיטת עצמו וכשהגדיל חלבו מותר ע"ש: (ב) שיצא

באר הגולה

ב מימרא דרב שם משום בשר בשדה טריפה שיצא חוץ למחיצתו ג מסקנת הגמרא שם ד שם ללישנא דמתני במערבא וכר' יוחנן דלא איתותב כרי"ף ה שם בגמרא ו שם בעיא ולא איפשטא ופסקו הפוסקים לחומרא ז שם בעיא דאתמר ובלא"ה ולא נפשטא ולקולא ח שם בעיא אחרונה ולחומרא כרשב"א והרא"ש ט ב"י ולאפוקי אם קדמה לידתו לשחיטת אמו דשחיטת עצמו מהני להתיר אותו האבר וכבן יש לפרש דברי הרמב"ם בפ"ה מהל' מ"א דין י"ג וכמ"ש הרמ"א לעיל סעיף ב' י בעיא שם אם החזירה ואחר כך

דגול מרבבה

לא נגמר צורתם כחודש השביעי ולכן נפלים נינהו וכיון שיש רוב לכל לד נשאר בספק נפל והיינו כודאי נולד בחודש השמיני אבל מטעם שאין אנו יודעים אם הוא נגמר חדשיו או לא ודאי דמועיל שהם שלשים לאדם ושמנה בבהמה וסמכינן ארובא ולכן שפיר פסק הש"ך ואף דלקמן בסי' ט"ו בשהתנו תוך הזמן אסור ולא סמכינן ארובא היינו משום דנפלים הוא מיעוט דשכיח ודבר ההוה עיין מ"ש שם וכל זה לא שייך בזה ששהה שבעה ימים ואינו שכיח ולא דבר ההוה:

יד אפרים

(סי' י"ד ס"ה) ויש בה אבר א' אסור. עכש"ע וכתב בכ"ע מ"ת סי' נ"ד ע"ד המל"מ מ"ש המרדכי סוף חולין בשם רבינו משולם דדבר המחוסר בתחלת בריתו לא בטל ומזה תמה על מ"ש האחרונים בסימן י"ד דבאבר שיצא החלב בטל בששים דז"א שהוא מחוסר מתחלת בריתו וכתב הוא ז"ל דע"כ לא מהני ביטול דאל"כ למה פסקו האיבעיא לחומרא דרוב ודאי יש כאן ובו"ע ספיקא דרבנן לקולא כמו

גליון מהרש"א

(סי' י"ד סעיף א' ש"ך סק"ב) אפילו אמו טריפה. יש להבין מאי הרבותא. ובפ"ם דחק לפרש: (סעיף ה' ש"ע) החלב שלה אסור לשתותו. ובעוף שנשבר הגף רחוק אצבע מהגוף דהעוף עצמו כשר וילדה ביצה אח"כ והרי הגף טריפה כ' בת' בית יעקב סי' י' דהביצה אינה אסור' דהרי החלב אינו אסור אלא משום ס' איבעיא דלא איפשטא וא"כ בטריפות הגף דאינו אלא מדרבנן ספיקו לקולא ותו כיון דטריפה אינה יולדת א"כ לא הועיל הגף כלל ללידת הביצה ולענ"ד בלא"ה ביצה דומה לולד דהוא בא מכח וכל מכח לא אמרי' משא"כ חלב וכדאיתא בנמ"ר ומובא ג"כ בט"ז סק"ג. ואולי צפ"ם דאיתא תמורה ל"א א' ג"ד בהמה מאוירא קא רבי ביצה מגופה קא רבי. י"ל דביצה לא מקרי כח. וע' חולין נ"ח סע"א תד"ה והלכתא: (ש"ך ס"ק י"א) לאו כאבר

יד אברהם

(סי' י"ד סעיף ד') ואם חתך כל אבר ואבר בשעה שהוציא אותו גם המיעוט שנשאר בפנים אסור. והו בעי' בש"ס ר"פ המקשה מי בעינן רובו בבת אחת או לא ופסקו לחומרא דהוי כילוד. וצ"ע דמאי מיבעיא לי' דתפשוט לי' מהא דתנן שם (דף ס"ע) גבי בכור יצא רובו הרי הוא כילוד ונפטרה מן הבכורה. ומוכח שם לסדיא בש"ס וכ"ש והוס' ורמב"ם וטו' ר"ש סי' ש"ע. דקאי בין שיצא רובו בבת א' ובין שיצא אבר אבר ע"ש. וצ"ע דליכא למיפשט מבכור דבספר רחם תלה רחמנא וכרי ספר ראשון הרחם כרובו ופוטר את הבא אחריו. ועיין בש"י שם. אבל גבי עובר דבלידה תלי ושמא מ"מ המיעוט שבפנים אינו כילוד. וכה"ג

(ז) יב והרי זה כחלב טרפה שנתערב (ג) בחלב (י) כשרה :

ו יא המושיט ידו למעי הבהמה יג וחתך (ח) מן הטחול ומן הכליות וכיוצא (יא) בהן והניח החתיכות בתוך מעיה ואח"כ שחטה הרי אותן החתיכות אסורות משום אבר מן החי ואע"פ שהוא בתוך מעיה אבל אם חתך (ט) מן העובר שבמעיה ולא הוציאו ואח"כ שחטה הרי חתיכות העובר או אברו מותר הואיל ולא יצא (רמב"ם דין ע') :

הגה יד [ו] (ד) ואם שחט עובר במעי אמו (י) (ה) לא מיקרי (יב) שחיטה (ר"ן ובעיא פרק בהמה המקשה ולא איפשטא) :

מטעם שהייה וכדלעיל סי' י"ג ס"ק י"ב ותירץ דהתם פשיטא דשרי דלאו טרפה היא אלא שאין השחיטה מתירתו ודמי למ"ש הרשב"א וכתבו הר"ב (סי' כ"ד סט"ו) גבי שמוטה דחלב שלה מותר מטעם דשמוטה לאו טרפה היא אלא שאין שחיטה מועלת בו אבל הכא אסור משום טרפה וחלב טרפה אסור עכ"ל ולא משמע לי פירושא דשמעתא הכי ועוד דל"ד לשמוטה דהתם הל"מ דשמוטה לאו טרפה היא בחייה משא"כ לעיל דהולד טרפה משום דסימן אחד שלו הוי כשחוט והגע עצמך אם שחט סימן א' ואח"כ הניקה אם חלבה מותר דנימא שיגמור אח"כ השחיטה והאי נמי דכוותה היא ועוד דבשמוטה היתה לה שעת הכושר משא"כ הכא דמיום שנולד אין לו תקנה וחילוק זה מבואר בדרישה והא דבעי ש"ס הכי דוקא באיסור יוצא היינו משום דאיסורא משום אבר מן החי וחלב דעלמא נמי כאבר מן החי דמי וכ"כ הרשב"א בחידושיו וז"ל הכי קמבעיא ליה אבר זה אין בו איסור מחמת עצמו כטרפה כלל אלא מחמת שאין לו סימנים להתירו בהן ע"י שחיטה והרי כל הגוף כבשר וכמונח בדיקולא והאבר שיצא הוא לבדו נאסר חי וא"כ מה הפרש יש בין חלב זה לשאר חלב הבא מן החי או דלמא מיגרע גרע דהתם היותו עומד לתקן ע"י שחיטה אבל חיותו של עובר זה אין לו תקנה עולמית ע"י שחיטה עכ"ל וכ"כ הר"ן אבל לעיל שכל הבהמה אסורה מטעם שסימן אחד שלה הוי כשחוט פשיטא דאסור : **יב והרי זה כחלב טרפה כו'**. כתב הב"ח דאם היה ס' בבהמה בבשר וגידין ועצמות כנגד האבר האסור כל החלב מותר מטעם תערובות שבטל בס' ע"כ וכ"כ העט"ז ואני תמה מי הגיד להם נביאות זה שמא מאבר קטן החלב מתגדל הרבה יותר מאבר אחר גדול ולעולם אינו בטל והכי משמע פשטא דש"ס ופוסקים אח"כ מצאתי שכתב הדרישה סברא זו מיהו י"ל דלא יהא אלא ספק אם יש ס' כיון דהוי מין במינו דבטל מן התורה ברוב אלא מדרבנן צריך ס' ה"ל ספק דרבנן ולקולא וכדלקמן סי' צ"ח ס"ב והכי אמרינן נמי לקמן סי' פ"א ס"ק ח' ע"ש : **יג וחתך מן הטחול וכליות**. נקט הכי משום דאין הבהמה נטרפת בחתוכן וכדלקמן סי' מ"ג ומ"ד ובש"ס (דף ס"ט ע"א) פריך מ"ש מעובר ומשני דכתיב אותה שלמה ולא אותה חסרה דלא כהעט"ז דאישתמיטתיה ש"ס זו וכתב טעם אחר ע"ש : **יד ואם שחט עובר כו'**. זהו בעיא דלא איפשטא פרק המקשה (דף ע"ד) ומוכח שם דמיירי שיצא אחר שחיטתו

קודם

ואפ"ה שרי ה"נ לא שנא א"ד התם אית ליה תקנתא לאיסוריה בשחיטה הכא לית תקנתא לאיסוריה בשחיטה (ועיין מ"ש בסי' כ"ד סעיף ט"ו) ולא איפשטא ולחומרא ונראה לי ברור בבן פקועה הבא על בהמה דעלמא דהולד אין לו תקנה כדאיתא בסי' י"ג סעיף ד' דחלב של אותו הולד ג"כ אסור לשתותו שהרי כולו איסור כיון דשחוט אליו וה"ל כשאר מידי שנשחט אליו ממש. והא דלא מבעיא לענין ולד בן פקועה הבא על הבהמה דאותו דין שאין לולד תקנה הוא מדברי רב משרשיא למ"ד חוששין לזרע האב והוא מחלוקת אמוראים בפרק אותו ואת בנו ע"כ ניחא ליה למבעי באיסור יוצא שהוא אליבא דכ"ע אבל לדינא ודאי חד טעמא הוא דהא לית תקנתא לאיסוריה דאותו ולד בשחיטה זה נראה לי פשוט אלא שראיתי למו"ח ז"ל שכתב מכח קושיא זו דלא איבעיא לענין בן פקועה שזכרנו דהתם באמת החלב שרי דאע"ג דאין לו תקנה לולד בשחיטה מטעם שהייה אינו אלא שאין השחיטה מתירתו אבל בחייו אין בה איסור דאין בה סרך טריפה ודימה אותו לעיקור שהביא ב"י לקמן דאין שם איסור אלא שאין השחיטה מועיל לו ע"כ ולענ"ד קשה בזה חדא דהא פרש"י בהדיא בפרק בהמה המקשה (דף ס"ט) בבן פקועה שהוליד דאסור כל הולד הרי דקרי ליה אסור והיאך נתיר חלבו דהא מן האיסור בא ותו ראייה דאמרינן שם בגמרא מהו לחוש לזרעו דהוה איסור יוצא ה"ד אי דאזיל אבהמה מעלייתא מאי איריא הא דאית ביה איסור יוצא אפילו בן פקועה דעלמא נמי דאמר רב משרשיא לדברי האומר חוששין לזרע האב בן פקועה הבא על בהמה מעלייתא אותו הולד אין לו תקנה כו' ואי תימא דהאי אין לו תקנה אין בו איסור היאך מדמה לה לאיסור יוצא לענין הולד שבא ממנה הא לא דמיין להדדי דבאיסור יוצא יהיה בו איסור ובבן פקועה אין בו איסור רק אין בו היתר שחיטה אלא ע"כ דבעי לאשוויכהו ממש כי היכי דבאיסור יוצא אסור ממש ה"נ בבן פקועה וכי היכי דבתחלה היה מדמה אותם לענין לאסור הולד ה"נ במסקנא דהולד שרי רק לענין החלב מיבעי' ליה ה"נ דשוין ומה שיש איסור בזה יש בזה כנ"ל ברור דהולד שאין לו תקנה הוא אסור גמור וחלבו אסור וא"ל מאי פריך מאי איריא כו' מכח ההוא דרב משרשיא הא אמרנו לעיל דניחא ליה למינקט אליבא דכ"ע י"ל דלעיל אמרנו כיון דשייך למיבעי אליבא דכ"ע כמו לרב משרשיא ע"כ טפי עדיף למיבעי אליבא דכ"ע משא"כ כאן יש איסור ברור כרב משרשיא אין שייך לומר ע"ז בעיא כיון דמצינו בזה איסור ברור : **(ז) והרי זה כחלב טרפה שנתערב כו'**. לשון זה מיותר ומורה לכאורה שייך כאן ביטול בס'. וכ"כ מו"ח ז"ל דאם היה ס' בבהמה בבשר ובעצמות וגידין כנגד האבר האסור כל החלב מותר מטעם תערובות שבטל בס' *ולענ"ד אין להקל בזה כי דבר ידוע שאין האיברים שוין בזה לענין דם שבהם כי יש אבר שבו רוב בשר ומיעוט עצם אם כן יש בו ריבוי דם וכן להיפך וכן הוא לענין חלב הבא מכח דם שבאברים ואין לשער בזה בס' וכן ראיתי בדרישה וראייה עוד מסי' פ"ו סעיף ה' דבעינן ס"א ביצים מטעם דאין כל הביצים שווים ודבר זה דומה להם מאחר שא"א לעמוד על הבירור וכמ"ש סי' פ"א סעיף ב' שיש חילוק בזה ולשון המיותר כאן בש"ע ע"פ הרמב"ם הוא מורה על ענין איסור יוצא אי אסור מכח שבא מאסור או לא ואסיקנא דכל מכח לא אמרינן ושרי אלא דבעיא היא לענין חלב לשתותה ע"כ נשמע מהרמב"ם דלא נטעה לומר שהחלב בא מכח האיברים שכן משמע הלשון לכאורה שכתב תחלה הואיל והוא בא מכלל האיברים א"כ הוה כמו מכח האיברים וזה אינו דלכל מכח שרי אלא החלב הוא בא ממש בעין מן האיברים כאילו יונקים בפנינו חלב וזה שכתב וה"ז כחלב טרפה שנתערב כו' פי' חלב בעין ממש נתערב ולא כח בלבד כענין הולד הנולד כנ"ל נכון : **(ח) מן הטחול**. נקט דברים שאין הבהמה נטרף בהן ואסור באכילה דכתיב אותה תאכלו ודרשינן אותה כשהיא שלימה ולא כשהיא חסירה : **(ט) מן העובר כו'**. פי' אפילו חלב מותר דכתיב בבהמה תאכלו : **(י) לא מיקרי שחיטה**. בגמרא הוא בעיא אי מהני ביה שחיטה כל זמן שלא יצא לאויר

העולם

נולד ופי' רש"י ה"ס אם כשחטה אמו והוציאוהו ולא איפשטא ופסקו הפוסקים לחומרא יא משנה שם

נקודות הכסף

(סי' י"ד ס"ק ז') *ולענ"ד אין להקל כו'. עמ"ש בשפתי כהן סעיף קטן י"ב דאפשר להקל מטעם ספיקא לקולא. גם מה שדימה לביצים דלקמן סימן פ"ו לא דמי כמ"ש בש"ך סימן פ"א ס"ק ז' ע"ש :

יד אפרים

נתערב מב"מ ונספך והוא ז"ל הביא דגם הם סוברים ברוב לא מהני מתחלת בריותו רק לענין ששים דבטעמא תליא מילתא והיכא שידוע דאיכא ס' שרי כיון שאין כאן טעם איסור משא"כ היכא שיש ספק אם יש ס' הו"ל ספיקא דאורייתא וא"כ לא דמי לנספך דמדאורייתא ברובא בטיל משא"כ כאן דלא בטיל בתערובות שמתחלת בריותו ומ"מ על הש"ך תמוה שהוא כתב שבטל ברוב כו' ע"ש ודפח"ח ומ"מ יש לי תמוה שלענ"ד יפה כתב המ"ל דאף ס' לא מהני דבשלמא אם באנו לאסור מחמת נ"ט אנו דנין ס' לבטל הטעם משא"כ כאן דלא בתורת טעמא אתינן עלה דהא מב"מ הוא רק לפי שאין הביטול מועיל בדבר שהוא מתחלת בריותו והוא כאילו הממש של האיסור כאן בלא ביטול מה מועיל ס' לממשו של איסור והוא דומה למב"מ למ"ד דלא בטיל אפילו באלף לא בטיל והא דמהני ס' בא"מ היינו משום דממשו בלא הטעם בטל ברובא ואין איסור רק מחמת הטעם וכיון שיש ס' אין כאן נ"ט וכמבואר ברשב"א חולין דף צ"ח אבל היכא דאין בו דין ביטול כלל אין להתיר אפילו איכא ס' בין במב"מ בין בא"מ ואע"פ שאין מרגיש טעמו כיון שהוא עומד בעינו בלא ביטול וכמו בבלע איסור אף שאין כאן הרגשת הטעם הוא אסור וזה אף בא"מ שהועיל התערובת בס' להפיג ממנו טעם האיסור ומכ"ש במב"מ שלא פג טעמו ממנו כלל וביטול אין כאן ומה יועיל לו ס' והא דאמרי' בחולין דף צ"ח למילף מזרוע בשלה לענין ס' אע"ג דהתם מב"מ הוא כבר כתבו התוס' שם דודאי התם בטל ברובא רק אסמכוה אקרא עכ"ל אבל עיקר דין ס' אין לו מקום רק בא"מ כשהממש יש עליו דין ביטול מהני ס' לבטל הטעם אבל כשאין דין ביטול כלל אף ס' לא מהני וצ"ע :

גליון מהרש"א

מן החי דמי. ע' פלתי סי' ס"ב סק"א : (ש"ך ס"ק י"ב) **דבטל** מן התורה ברוב. ויל"ע להסוברים דבנתערב בתחלת ברייתו אינו בטל (ביבמה שרקקה דם) ואף אם תאמר דרק ברוב לא בטל דבעי רוב עומד בפ"ע דומיא דסנהדרין משא"כ בביטול בששים. מ"מ הכא נשאר שוב ס' דאורייתא. וע' מל"מ פ"א מטו"מ הי"ד ובת' נ"ב מ"ת חיו"ד סי' נ"ד : (סעיף ו' ש"ך ס"ק י"ד) **דלא** הוי שחיפה משום חלדה. בת' שבו"י ח"ג סמ"ה כ' דמש"ה השמיט רמב"ם איבעיא זו דס"ל דאזלא אליבא דרב חולין ל' ב' דאמר תחת העור כשרה א"כ יפה אמר העט"ז דלדידן פסולה ודאי מטעם חלדה :

יד אברהם

כתבו התוס' שם(דף ס"ח ע"ב) ד"ה הוציא כו' וריש (דף ע') ע"ש : ובזה מיושב תמיהת התוספות ר"פ המקשה ד"ה טעמא כו' דאמאי לא פשיט הס"ם דיציאת ראש הוי כילוד ממה דנקט גבי בכור. ולפמ"ש לק"מ ומש"ה דייק מבכור לנחלה דלא תלה בפטר רחם להוד אלא שיהא בן קיימא וש"מ דהוי כולו כילוד. דאל"כ הרי ראשו לבד אינו ראוי להיות בן קיימא. ועיי"ש הסוגיא ותבין שמ"ש הוא ברור:(סעיף ו' בהג"ה) **ואם** שחט עובר במעי בהמה לא מקרי שחיטה. בעיא בפ' המקשה ולא איפשטא. ולא ירדתי לסוף דעתו של הג"ה שנמשך אחר הס"ם בזה שהרי מבואר להדיא בש"ס ורש"י (דף ע"ד) ותוס' (דף ע"ה סוף ע"א) ורשב"א ור"ן דמיבעיא לי' בבן ט' חי אבל בבן ח' חי לא איבעיא לי' כלל. וכ"כ התוס' בפ"ק דביצה (דף ו' סע"א) שהרי אפי' יצא לאויר העולם אין שייך בו שחיטה שהרי הוא כמת. הרי כמחתך בבשר שחוטה כדאיתא בשבת (דף קל"ו) ע"ש. וא"כ לא ה"ל להג"ה לכתוב דין זה. שהרי אפי' יצא לאויר העולם ושחטו תיכף אסור דשמא אינו בן ט' וכדכתב הג"ה לעיל סי' י"ג ס"ג ע"ש. ומיהו י"ל אלא מצד החומרא ואינו נחשב לספק כמ"ש בכמוך אבל דין זה הוי ספק גמור וכ"מ לענין ס"ס אם יש כאן ב' ספיקות שמא במעי אמו אין זו שחיטה כלל ואת"ל שהיא

חידושי רע"ק

איסור ראוי לדון דלא הותר. וא"כ הוי חזקה לכאן ולכאן מש"ה י"ל דשפיר הוי ס"ס : (ש"ך סקי"ב) **דלא** יהא אלא ספק אם יש ס'. אבל אם בודאי ליכא ס' אין להתירו בדין ספק דרבנן מחמת ספיקא דאיבעי אם חלב מותר דכיון דהחלב שמכח אבר היוצא הוי ספק דאורייתא כמ"ש הט"ז והש"ך (סי' ס"ו וסי' ק"י) בפמ"ג כתב ע"ז אף דמהריב"ל כתב דהיכי דהוי ספק בדאורייתא ואח"כ נתגלגל דהוי דרבנן ל"א בזה ספק דרבנן לקולא צ"ל כיון דבתחלת ברייתו הוי בתערובת שפיר הוי ספק דרבנן והתב"ש הקשה דגם בודאי ליכא ס' לשתרי דהוי ספק דרבנן מכח ספיקא דאיבעי עיי"ש במחכ"ת שגג בזה דמה ענין זה לדינא דמהריב"ל דהתם דודאי אין כאן שיעור ביטול דרבנן אלא דבאת לומר כיון דמה"ת בטל ברוב הוי ספק דרבנן דשמא אינו טריפה בזה אמרי' כיון דהספק טריפה בעצמותו הוי ספק דאורייתא בעי' ביטול כמו ודאי דאורייתא דזהו מקרי גלגול דרבנן אבל הכא דהספק שמא יש בו ס' דגם מדרבנן בטל זהו הוי כמו נשפך דמקילי' שמא הי' בו ס' והוא פשוט למאד וממילא היה מסולק בזה קושית התב"ש דאם בודאי אין בו ס' לא מהני הספק איבעי לדונו בספק דרבנן דזהו הוי ממש כמו דינא דמהריב"ל אלא דהתב"ש הקשה כן מסברא כיון דבתחלת תולדתו הוי רוב ולא היה המציאות איסור דאורייתא ראוי לומר ספק דרבנן לקולא : (סעיף ו' בהג"ה) **לא** מיקרי שחיטה. מסתפקנא באם מתה האם ושחט הולד במעי אמו בזה י"ל דהוי שחיטה דהא

בעי

ביאור הגר"א

(סעיף ו') [ו] ואם שחט עובר כו'. שם ע"ד א' :

פתחי תשובה

והחזירו שרי. עיין בתשובת בית שמואל אחרון חי"ד סי' ט' : **(ג) בחלב כשירה**. עבה"ט ועיין בספר בני חייא שחולק על הש"ך ופר"ח שהסכימו להתיר החלב אם יש ששים בבהמה נגד האבר האסור דאישתמיט להו דברי המרדכי בחולין דף תש"ס שכתב דל"ש ביטול אלא בדבר שהיה ניכר בפני עצמו תחלה ואח"כ נתערב אבל בדבר שתחלת ביאתו לעולם מעורב לא בטיל ע"ש גם המשנה למלך פ"א מהלכות מטמאי מו"מ הלכה י"ד הביא מ"ש המרדכי דדבר המעורב מתחלת בריותו ל"ש ביטול ותמה על חכמי אשכנז האחרונים אשר נשאו ונתנו כאן אם החלב בטל בששים ע"ש שהאריך ועיין בתשובת נו"ב תניינא חלק יו"ד סי' כ"ד שיש קושיא זאת וכתב דדברי המרדכי היינו רק בביטול אבר מתורת רוב אתינן עלה אבל בדבר הבטל בששים דטעם בטולו הוא מפני שאז אין הטעם נרגש לא שייך חילוק המרדכי ע"ש : **(ד) ואם שחט עובר במעי אמו**. עיין בתשובת תפארת צבי חי"ד סימן ס"ט באמצע התשובה שכתב דאמו עכ"פ מותרת אף בלא בדיקת איברים הפנימים ולא חיישינן שמא נגע בהם בסכין דאין לחוש לזה כשמכוין שלא ליגע באשר אברים והוכיח כן מדברי תוס' בביצה ד' ו' ע"ש : **(ה) לא מקרי שחיטה**. עיין בזה בתשובת שבות יעקב ח"א ס"ס מ"ה :

באר היטב

ג"כ אסור לשתותו ודלא כהב"ח : **(י) כשרה**. והנה הב"ח וש"ך מתירים אם יש ס' בבהמה בבשר וגידין ועצמות נגד אותו האבר דהוי ספיקא דרבנן דמין במינו מן התורה בטל ברוב מיהו הט"ז פסק שאין להקל בזה (ובנה"כ חולק עליו) שמא מהאי אבר קטן מתגדל יותר החלב מאבר גדול ומסיים הש"ך דה"ל ספיקא דרבנן ולקולא וכ"כ הפר"ח : **(יא) בהן**. וכתב בש"ך דנקט הני דברים משום שאין הבהמה נטרפת בהם ובש"ס פריך מאי שנא מעובר דמותר באכילה וכו' ומשני דכתיב אותה שלימה ולא כשהיא חסירה : **(יב) שחיטה**. וכתב בש"ך דזה הוא

צבי לצדיק

(סי' י"ד סעיף ה' ט"ז ס"ק ז) **ואין** לשער בזה בס'. וקשה לי דהתם אבר היינו יד או רגל שהוציא דאי ראשו הוי כילוד. והרי בסוגיא דזרוע בשלה חולין צ"ח אמרי' דהוה ששים או מאה נגד הזרוע וברמב"ם אפשר דמיירי שיצא אבר גדול כמו דאמרי' בש"ס שם דפעמים יצא חצי שדרתו :

טו שלא לשחוט בהמה עד יום שמיני ללידתה . ובו ג' סעיפים :

א [א] א אפרוח כל זמן שלא יצא (א) לאויר העולם א (א) אסור ולאחר שיצא לאויר העולם ב מותר (ב) מיד :

ב ב בהמה שילדה אם ידוע שכלו לו חדשיו [ב] דהיינו ט' חדשים לגסה וה' לדקה מותר מיד ביום שנולד (ב) ג ולא ג חיישינן (א) שמא נתרסקו

טורי זהב

העולם ולא נפשטה ואזלינן לחומרא . ובלבוש לא ראה מקור דין זה והבין שהטעם הוא משום חלדה *ושגגה היא ועיין מ"ש בסי' כ"ד סעיף ח' :

טו (א) לאויר העולם . בפ"ק דביצה (דף ו') פליגי ר"א בן יעקב ורבנן דראב"י ס"ל כל השרץ השורץ על הארץ לרבות אפרוחים שלא נפתחו עיניהם ורבנן ס"ל כל זמן שלא יצא לאויר העולם ופסק רי"ף כרבנן וכתב הר"ן אע"ג דקי"ל משנת ראב"י קב ונקי מ"מ כיון דקים ליה רבי יוחנן כרבנן ורב כראב"י וקי"ל רב ור"י הלכה כר"י . וק"ל מאי אולמיה דהאי כללא מהאי כללא דמשנת ראב"י קב ונקי . ונראה דלבטל זה מפני זה והדרינן לכללא דיחיד ורבים הלכה כרבים וכ"פ הרא"ש פרק א"ט וכ"כ כאן טור וש"ע . *ותימה על הרא"ש שפוסק בפ"ק דביצה כראב"י וסותר דבריו בפא"ט וכתבתי דבר זה לפי שראיתי בהג"ה אשיר"י פ"ק דביצה וז"ל וכגון שנולד עם הכנפים דהיינו נוצה גדולה שעל גופו שיש לו קנים אבל עופות שלא גדלו כנפים אסר רבינו יואל משום שקץ מא"ז עכ"ל ומו"ח ז"ל הביא הג"ה זאת להלכה ותמהני דרבינו יואל שאסר משום שקץ כמאן ס"ל וכ"ל דס"ל כראב"י ושיעור דנפתחו עיניהם ושיעור דגדלות כנפים שיעור אחד הוא וא"כ למאי דפסק הש"ע כרבנן לא קי"ל ג"כ כהך הג"ה אשיר"י : (ב) ולא חיישינן שמא נתרסקו כו' . בגמרא אר"כ בית הרחם אין בו משום ריסוק איברים פרש"י שאין חוששין שמא נדחקו ונתרסקו איבריו ואין צריך להשהותו מעת לעת ובעי לאתויי סייעתא מברייתא דעגל שנולד בי"ט שמותר לשוחטו ודחי ליה דלמא התם שאני דמיירי שהפרים ע"ג קרקע פרש"י ננער לעמוד ותחב פרסותיו לעמוד דאמרי' לקמן גבי נפולה עמדה מנפילתה א"ל מעת לעת ממילא לפי האמת א"ל שיפרים ומזה תמהו רבינו ירוחם ומהר"י בן חביב ומהרי"ל בליקוטים הביא בשמו והב"י בא"ח סימן תל"ח על מ"ש הרא"ש בפ"ק דביצה וז"ל והא דשרי לאכלו ביום הלידה היינו היכא דקים ליה שכלו לו חדשיו אבל אם לא קים ליה דכלו לו חדשיו אסור עד ליל שמיני כדאיתא פ' ר"א דמילה וגם צריך שיפרים ע"ג קרקע שילא מספק ריסוק איברים כדאיתא פא"ט עכ"ל וכ"פ שם הטור והוא נגד ההלכה דהא באמת אין צריך להפרים ותירץ ב"י שם בשם מהר"י בן חביב דלענין י"ט החמיר הרא"ש טפי וכ"כ רמ"א שם שיש חשש שמא ימצא ריעותא באיברים פנימיים ונמצא שחט שלא לצורך *ולא דק בזה שהתלמוד ערוך פרק ד' דביצה (דף ל"ד) בעי מיניה ר' ירמיה מר' זירא מהו לשחוט בי"ט בהמה שנדרסה בכותל וצריכה בדיקה שמא נתרסקו איבריה מי מחזקינן ריעותא דילמא משתכח טריפה ושחט שלא לצורך פרש"י בשלמא שאר בהמות אע"ג דמחמרינן ובדקינן מיהו סמכינן ארובא שאינן טריפות הכא בי"ט מאי א"ל תנן אין מלבנין את הרעפים בי"ט מפני שצריך לבודקן וחיישינן דילמא פקעי אלמא חיישינן ומחזקינן ריעותא א"ל אנן מפני שצריך להסמן מסגינן לה פי' לא משום פקיעה אלא דודאי משום לא כלי בהיסק זה והנה הדברים ק"ו דמה התם דבחול אסור בלא בדיקה ואין לך רוב להיתר דדוקא גבי שאר בהמות יש רוב להיתר כדפרש"י מ"מ אפ"ה בנדרסת שחטינן בי"ט עגל זה שבחול אין צריך בדיקה ואין בו חשש כלל ורובן ככולן הויין להיתר ולמה נחמיר בי"ט טפי וא"ל דשאני התם בנדרסה דהיה לו חזקה טובה כשנולדה משא"כ כאן זה אינו דהא כן מאי פשיט ר' זירא מבדיקת הרעפים דהא שם לא היתה חזקה טובה אי פקעי אי לא . ותו דכאן בעגל אין צריך לשום חזקה כלל כי אין כאן ספק והוה כשאר בהמות שהרוב כשירות כדפרש"י ועדיף מהם שהרי א"ל בדיקה כלל . כ"ז נראה פשוט אלא שראיתי למו"ח ז"ל בא"ח סי' תל"ד שתיקן את דברי רמ"א כאן וכתב שצ"ל דנדרסה בכותל שמותר לשוחטה בי"ט כמ"ש הטור דהתם יש חזקה טובה משנולדה ואזלינן בתר רוב בהמות שהם כשירות ובלי ספק שלא עיין אז בגמרא בזה מטעם שזכרתי ואדרבה מוכח שכאן בנדרסה אין רוב להיתר דא"כ מאי שנא משאר בהמות וכפרש"י להדיא ואין שום מקום לחומרא כזו . ושמעתי מי שרוצה לתרץ דהסיבה שצריך להפרים היינו משום חשש שמא נפלה מבית הרחם לארץ ורב נחמן מיירי שראינו שנולדה ושבוש הוא דאין נפילה אוסרת אלא בנפלה מעשרה טפחים כמ"ש סי' נ"ח סעיף א' ואע"ג דקי"ל שם דאם הפילו אחרים אפילו בפחות מי' חוששין לו היינו שאחרים זרקוהו בכח משא"כ כאן בלידה . ומלבד זה מה נפילה שייך בלידה דהא הבהמה כורעת לילד . וראיתי לרש"ל בפא"ט סי' ס"ג וז"ל ומה אעשה שלא הבינו כולם את דברי הרא"ש וקראו בדבריו ולא עיינו ושגו וטעו כי מ"ש הרא"ש וצריך שיפרים כו' קאי אמה שכתב דאי לא כלו לו חדשיו אסור עד ליל ח' וגם צריך שיפרים כו' דלא אמר רב נחמן דלא חיישינן לריסוק איברים אפילו אית ביה ריעותא אלא בכלו לו חדשיו אבל בלא כלו חדשיו אפי' שהייה מעת לעת לא מהני ליה כ"ז שיש פה ריעותא שלא עמד עכ"ל ואני אומר כבודו הגדול במקומו מונח וכאן לא דק כלל חדא דהא כתב הרא"ש כדאיתא בפ' א"ט והם לא הוזכר מידי מן כלו לו חדשיו והיאך יביא ראייה לדייק בלא כלו חדשיו דלא מהני מע"ל אלא הפרים כו' ותו דעירבב ב' דברים להדדי שאין להם ענין זה לזה דהא דבעינן שיהיה כלו חדשיו היינו שילא מחשש ספק נפל כדאיתא בהדיא פרק ר"א דמילה (דף קל"ו) בכל ההלכה דכל שלא שהה ח' ימים הוה ספק נפל ואמרינן שם כל שכלו חדשיו ילא מספק נפל אבל אין ענין לומר כיון שלא כלו חדשיו נאמר שיש בו משום ריסוק איברים זה דבר שא"א לאומרו כיון דבית הרחם אין בו משום ריסוק איברים למה יהיה בו משום ריסוק איברים בלא כלו חדשיו וכי יש שינוי בין לידה ולד שכלו חדשיו ובין לא כלו חדשיו ומי הוא הנביא שיגיד

שפתי כהן

קודם שחיטת אמו דאז אפילו הוא בן ט' חי שחיטתו נבלה מספק דשמא אין שחיטה אלא לאחר שילא לאויר העולם אבל היכא דלא ילא קודם שחיטת אמו ניתר בשחיטת אמו והר"ב קיצר במובן וסמך אלמעלה (והלכך כיון שמספק לא מקרי שחיטה אסור לשחוט האם אחריו בו ביום דשמא הוי שחיטה) ובעט"ז לא ידע מקור דין זה ולכן כתב הטעם דלא הוי שחיטה משום חלדה וסוגיא דהתם לא אזלא כלל לפ"ז ע"ש אלא הטעם פשוט כמ"ש וכ"כ רש"י שם וכבר השיגו הל"ח דף קפ"ד סוף ע"א :

טו א אסור . משום שרץ השורץ על הארץ (טור) שגם שריצתו בתוך קליפתו מיקרי שריצה וע"ל סי' ס"ו ס"ב וסי' פ"ו ס"ח : ב מותר מיד . אפי' לא נפתחו עיניו ב"י בשם רוב הפוסקים מיהו כתבו הג"א מא"ז דמשום דבר שקץ אין לאכלו עד שיגדלו הכנפים דהיינו נולה גדולה שעל גופו שיש לו קנים דכל עופות שלא גדלו כנפים אסר ר' יואל משום שקץ עכ"ל וכ"כ האו"ה כלל כ"ה דין י"א וכ"כ האחרונים : ג ולא חיישינן כו' . ואפי' איכא ריעותא שאינו הולך תוס' וכ"כ הרא"ש וטור סי' כ"ח ור' ירוחם נט"ו אות ט"ז דאפילו אינו יכול לעמוד מותר וכב"י דאפילו היא מקשה לילד וכ"כ בעלי הגבורים בשם הפוסקים וע"ל סימן כ"ח ובא"ח סי'

באר הגולה

א ברייתא חולין דף ס"ח וביצה דף ו' וכת"ק הרי"ף והרמב"ם בפ"ג מהל' מ"א והרשב"א בשם סה"ת ב ברייתא שבת דף קל"ו וכרשב"ג ג מימרא דרב

נקודות הכסף

(ס"ק י) *ושגגה היא כו' כבר קדמו הל"ח בזה וכמ"ש בשפתי כהן ס"ק י"ד :

(סי' ט"ו ס"ק א') *ותימא על הרא"ש כו' . לק"מ דבפרק אלו טרפות לא העתיק אלא ל' הרב אלפס כידוע למי שיודע דרכו של רבינו אשר שמעתיק לשון הרי"ף בהרבה בכמה דוכתי אע"ג דלא סבירא ליה הכי ובפ"ק דביצה הוא עיקר פסק דידיה וע"כ כתבו הטור וב"י ושאר אחרונים בשם הרא"ש דפסק כרבי אליעזר בן יעקב ולא כמו שכתב הוא בשמו דפוסק כתנא קמא . וכן נראה להדיא דברי המעדני מלך' קע"ט ע"ב כמו שכתבתי גם מה שכתב דהג"ה אשר"י פסק כר' אליעזר בן יעקב ליתא דא"כ מאי קאמר וכגון שנולד עם הכנפים כו' הל"ל פירוש שנולד עם הכנפים כו' ועוד דמאי קאמר אסר ר' יואל משום שקץ מאי רבותא דרבי יואל דאסר כן דהא היינו כראב"י אלא ודאי הכי קאמר הא דפליגי ר"א בן יעקב ורבנן היינו כגון שנולד עם הכנפים כו' דכל עופות שלא גדלו כנפים אסר ר' יואל משום שקץ כלומר דנהי דמשום שרץ השורץ על הארץ ליכא מכל מקום משום שקץ ואיסור אסור לאכלו וכן נראה מדברי כל האחרונים שאע"פ שפסקו כת"ק העתיקו דברי הג"א לפסק הלכה :

(ס"ק ב) *כתב על רמ"א ולא דק בזה שש"ס ערוך בפרק ד' דביצה דף ל"ד כו' . כאלו רמ"א לא ראה ש"ס זו ובאמת רמ"א ראה אותה והרי הוא מבואר בטור ושלחן ערוך באורח חיים שם סעיף א' ורמ"א בדרכי משה שם מייתי לה ומשני לה וז"ל בדרכי משה שם עוף שנדרס כו' כן פסק הרמב"ם פרק שני וכתב המגיד משנה שכן דעת הרשב"א וכב"י וכן דעת הרא"ש והכי נקטינן ודלא כרבינו נסים דפסק דאסור וכ"כ הכל בו ונ"ל דדוקא גבי עוף הנדרס מתיר הרא"ש משום דאוקמינן ליה אחזקתו הראשונה דהוי ליה חזקת כשרות ולכן לא חיישינן שמא יהיה טרפה אבל במקום דלא ה"ל חזקת כשרות אסור וכמו שכתבתי לעיל גבי עגל שנולד בי"ט שהוא אסור לדעת הרא"ש כן נראה לי עכ"ל ד"מ ובזה מתורץ מה שהקשה דמאי פשיט רבי זירא מבדיקת הרעפים וכו' דודאי הפשטן לא סבירא ליה לחלק בהכי מיהו אנן דמספקא לן הלכתא אי לקולא אי לחומרא כיון דלא אפשיט בעיין הלכך היכא דאיכא חזקה טובה קי"ל

ביאור הגר"א

טו [א] (ליקוט) אפרוח כו' . בחולין ס"ד דתניא כל השרץ כו' דברי ראב"י (עבמה"ב) וע"כ לא פליגי רבנן עליה אלא היכא דיצא לאויר העולם אבל לא יצא לאויר העולם לא כצ"ל וכ"ה בכל ספרי הפוסקים (ואף להגי' שלפנינו מ"מ זה מבואר בפ"ק די"ט ד' א' . דלא כהב"י בס"ס פ"ו שהוצרך לדייק מדברי רי"ף ורשב"א) : ולאחר כו' . כרבנן ואף שאמרו משנת ראב"י קב ונקי דוקא במתני' אבל בברייתא לא . ת"ה נ"ד א' אבל הרא"ש בפ"ק די"ט פסק כראב"י וכתב דאף בברייתא קי"ל כראב"י כמ"ש ביבמות (ל"ז ס' א' ועוד כ' בת"ה והר"נ דרב ושמואל ס"ל כוותייהו דרבנן מדפליגי בפ"ק די"ט שם בי"ט ש"מ דבחול לד"ה מותר וסתמא בשלא נתפתחו עיניו מדקאמר ראב"י אף בחול כו' לפי כו' אבל תוס' שם ד"ה אפרוח כ' דאתרמי כו' (ע"כ) : (סעיף ב') [ב] דהיינו כו' . בכורות ח' א' ונדה כ"ד א' יש בעוברין כו' ותוספתא פ"ג דחולין וכל פרקין דבהמה המקשה

חידושי רע"ק

בעי רק באם האם חי דאזי י"ל דהולד כחלק מהאם ולא הוי בהמה בפ"ע . אבל במתה האם י"ל דהולד רק כמונח בקופסא וכנולד דמי . וכמ"ש הרמב"ן הובא במג"א (סי' של"ט סקט"ו) דאף דישראל אינו נהרג על העוברים מ"מ במתה האם העובר כילוד ודלת הוא דנעול בפניו דמי ואולם לטעם הלבוש דהוי חלדה גם בכה"ג לא הוי שחיטה . ובעיקר הדין קשה לי למאי הוצרך הרמ"א להביא דין זה הא כבר כתב הרמ"א לעיל (סי' י"ג ס"ג) דאם שחט האם ונמצאת טריפה דעכשיו אין תקנה להולד דאין אנו בקיאים אם כלו חדשיו . א"כ ממילא א"א להתיר שחיטת הולד במעי אמו בלי היתר דשחיטת האם דדלמא לא כלו חדשיו ואין לו שחיטת עצמו . ואולי י"ל דכוונת הרמ"א דלא הוי שחיטה כלל אפי' להקל דמותר לשחוט אח"כ האם ולא הוי או"ב והיינו משום דהוי ס"ס ספק דלא כלו חדשיו ואת"ל דכלו חדשיו שמא לא מהני שחיטה במעי אמו וצ"ע [ודלא כמ"ש הש"ך דלענין או"ב מחמירי'] :

(סימן ט"ו ט"ז סק"א) והדרי' לכללא דיחיד ורבים וכו' . הא דפסיקא לי' בדעת הרי"ף דהך כללא דמשנת ראב"י קב ונקי הוא אפילו במקום שרבים חולקים עליו . נ"ל דהא הרי"ף בפ' שבועות הדיינים דקאמר פעמים שאדם נשבע על טענת עצמו ורבנן פליגי עליה וכ' הרי"ף דהלכה כראב"י דמשנתו קב ונקי הרי דהך כללא אתמר אפילו היכא שרבים

באר היטב

טו (א) בעיא דלא איפשטא בש"ס ומיירי שילא אחר שחיטתו מרחם קודם שחיטת אמו דאז אפילו אם הוא בן ט' חי שחיטתו נבלה מספק דשמא אין שחיטה אלא לאחר שילא לאויר העולם אבל היכא דלא ילא קודם שחיטת אמו ניתר בשחיטת אמו והלכך כיון שמספק לא מיקרי שחיטה אסור לשחוט אחריו האם בו ביום דשמא הוי שחיטה . מיהו נ"ע דהא ע"כ הוי חלדה וק"ל :

טו (א) אסור . משום שרץ השורץ על הארץ שגם שריצתו בתוך הקליפה מקרי שרץ ועיין לקמן סימן ס"ו ס"ב וסימן פ"ו ס"ח : (ב) מיד . וכתב בש"ך ואפילו לא נפתחו עיניו מיהו יש לאוסרה משום שקץ ואין לאוכלה עד שיגדלו הכנפים דהיינו נולה גדולה שעל גופו שיש לו קנים דכל עופות שלא

פתחי תשובה

טו (א) שמא נתרסקו . עט"ז מה שהשיג על מהרש"ל ועיין בתשובת אברהם חלק יו"ד סימן י"א שהצדיק דברי מהרש"ל בטוב טעם ועיין בשו"ת שבסוף כ'

גליון מהרש"א

(סי' ט"ו) שלא לשחוט בהמה עד יום שמיני ללידתה . בפ"מ כ' דבעי מעל"ע דאל"כ מאי מקשי' מהל היכי מהלינן והדברי' תמוהים דשם איירי לרשב"ג דבאדם בעי ל' יום וע' ת' נ"ב מ"ת חיו"ד סי' ז' דהמיקל לא הפסיד וע' ת' חתם סופר לגיסי ז"ל : (סעיף א' ש"ך סק"א) שגם שריצתו בתוך קליפתו מקרי שריצה. ע' גליון לקמן ספ"ד סוף סעיף א' ד"ה אלא על דופן (סעיף ב' ש"ע) מותר מיד ביום שנולד . משא"כ לקרבן אפדטעם דבעי' ח'ימים הוא מטעם נפל מ"מ גזה"כ דלקרבן לא נסמוך על כלו

יד אברהם

שחיטה מ"מ שמא אינו בן ט' מיהו כיון דפסקינן באשת כהן דא"ח ש"מ דאזלי' בתר רוב ולדות : גם דברי הש"ך שכתב דכיון דמספק לא מקרי שחיט' אסור לשחוט האם אחריו בו ביום דשמא הוי שחיטה . אינן נראין דודאי לצורך שרי לשחוט האם אחריו מיד משום ס"ס הנ"ל ולאחר שחיטת בן ח' הוי ודאי דשרי לשחוט האם אחריו בו ביום . שהרי קיו"ל דבן ח' אין במינו שחיטה ואין בכלל וזבחת מבקרך ומאליך כמבואר בש"ס רש"י פ' המקשה (דף ע"ב) וכ"פ הרמב"ם פ"ב מהלכות אבות הטומאות והרשב"א בתה"א . וכ"כ התוס' ר"פ ג"ה ד"ה בולדות כו' ובתוס' (סוף דף ק') דבן ח' אינו נקרא שור ושה עיי"ש . וא"כ אינו בכלל ושור או שה אותו ואת בנו לא תשחטו וגו' דאין כאן לא שור ושה ולא שחיטה אלא כמת שאין שחיטתו מטהרתו אפי' מידי נבילה . כדאיתא בש"כ שם וברמב"ם כנזכר ע"ב · וש"ס כזו מהני אפי' בדבר שיש לו מתירין למחר . כמ"ש הש"ך בסי' ק"י ס"ק כ"ה ועיין שם סעיף ח' בהג"ה :

(פי' נכחשו ונכתתו) איבריו מחבלי (ג) הלידה ד ואם אין ידוע שכלו לו חדשיו אסור משום ספק נפל (ג) [ג] *) עד (ב) תחלת (°) ליל (ד) שמיני :

ג (ד) ד [ד] (ג) ה אין סומכין (ד) על העובד כוכבים בגדיים קטנים הנקחים ממנו ואומר שהם בני (ה) ח' (ה) ימים (תשובת רשב"א סי' רמ"ג) :

שפתי כהן

סי' תל"ח ס"ה וכמ"ש שם : ד אין סומכין כו'. לפי שאין עובד כוכבים נאמן אלא בעדות אשה לבד וכ"ש כאן שהוא אומר להשביח מקחו כ"כ הרשב"א בתשובה סי' רמ"ג ולפ"ז אפילו העובד כוכבים מסיח לפי תומו אינו נאמן דהא בעדות אשה קי"ל דאינו נאמן אלא במסיח לפי תומו וכמו שנתבאר בא"ע סי' י"ז וע"ל סי' ט"ז סעיף י"א וסי' ל"ח ס"ק ב' מזה :

ל"ש

טורי זהב

שיגיד לנו חילוק בזה אלא ודאי כל שלא כלו חדשיו ולא מכלל ספק נפל בהמתנת ז' ימים ודאי אין צריך שיפריס כו' וכן מבואר בר"ן פ' א"ע דאין ריסוק בבית הרחם אפילו בלא כלו רק החשש משום נפל. וראיה ברורה מהא דאיתא בפרק רבי אליעזר דמילה רב פפא ורב הונא בריה דרבי יהושע אקלעו לבי בריה דרב אידי עביד להו עגלא תילתא ביום השביעי אמרו ליה אי הוית ממתין עד לאורתא הוה אכלינן מיניה כו' הרי שלא הקפידו אלא על שלא המתין עד יום הח' ואלו המתין היו אוכלים אע"ג שלא ראו שהפריס ולא שאלו כלל אחר זה אלא ודאי שהוא דבר שאין צורך בו דבית הרחם אין בו משום ריסוק אברים ומה שהביא הרב ראיה מספר רוקח המהתי על פה קדוש מה חשב בזה דשם סי' הש"ח מביא הרוקח וז"ל וכן ראיתי שאסר אבא מורי עגל שנשחט בתוך ח' ימים ואמר ודאי אם היינו יודעים בברור שכלו לו חדשיו היה מותר כו' אבל עתה שלא נודע אסור וכן הורו כל רבני שפירא עכ"ל הרי שלא אסר אלא תוך ח' ימים אבל לא זכר כלום שאחר הח' ימים צריך הפריסה על גבי קרקע שום רמז או רמיזה. ודבר מכל דין תמוה על דעת הרב בזה דהא בכל מקום שיש חשש ריסוק איברים מהני שהייה מעת לעת עכ"פ כמו עמדה כמבואר בסימן נ"ח ובהדיא אמרו בגמרא עמדה אין צריך מעת לעת ש"מ דמעת לעת הוי עדיף להוציא ספק ריסוק איברים ובשום דוכתא בעולם לא מצינו שלא יועיל שהייה מעת לעת אלא דווקא עמדה זה לא עלה על דעת אדם ולא יעלה על לב לעולם וכן מבואר כאן דלאחר ז' ימים אין שום דבר צורך עוד וא"כ אמאי נאסר בלא כלו חדשיו אחר ששהתה ז' פעמים מעת לעת ודוקא עמדה יעשה ההיתר ובודאי אגב ריהטיה כתב הרב כן ובאמת לא שגו הגדולים כלל בקושיא זאת והאמת כמ"ש רבינו ירוחם. גם יש ט"ס בדברי הרא"ש במה שהצריך הפריס כו' והטור נמשך אחריו בדרך העברה והעתקה בעלמא והאמת כמ"ש כאן שאם כלו חדשיו אין צריך שיפריס וכן אם לא כלו והמתין ז' ימים אין צורך כלל להפריס כנ"ל ברור להלכה ולמעשה והרב רמ"א לא יצא ידי חובת כל עיונו בזה : (ג) עד תחלת ליל שמיני. ואע"ג דגבי קרבן כתיב מיום השמיני והלאה שאני קרבן דאין ראוי להקריב בלילה דכל קרבן הוא ביום דוקא : (ד) אין סומכין על העובד כוכבים כו'. *) קשה הא הוה ספק ספיקא ספק שמא כלו לו חדשיו ואת"ל לא כלו שמא יש לו ח' ימים *י"ל דס"ל כי"א בסי' ק"י סעיף ח' דדבר שיש לו מתירין לא מהני ביה ספק ספיקא אך קשה על רמ"א שכתב שם דלצורך יש להקל וכ"כ בת"ח סוף ע"ד בשם הר"ן להקל בס"ס ביש לו מתירין והיה לו להזהיר גם כאן אפי' בלא נאמנות הכותי וי"ל דאין שייך כאן ס"ס דע"כ יש כאן ספק נפל או לא וא"ת לך לומר אם תימצי לומר נפל ואין זה דומה לספק זינתה דפ"ק דכתובות בתוספות :

באר הגולה

נחמן חולין דף נ"א ד שם בשבת ברייתא וגמרא (פירוש דכתיב מיום השמיני והלאה וגו' ההוא לקרבן כתיב דאינו ראוי להקריבו בלילה) ה הרשב"א בתשובה :

נקודות הכסף

לקולא ולכך פסק הרא"ש שם להקל אבל בעגל שנולד דליכא חזקה טובה פסק להחמיר. מיהו בלאו הכי נמי לק"מ דהא דפשיט מרעפים דסתם רעפים נמי רובם טובים ולא פקעי והוי כמו חזקה דעוף שנדרס דמוקמינן ליה אחזקתו דרוב בהמות בחזקת כשרות הן והכי נמי רוב רעפים לא פקעי משא"כ בעגל שנולד דמיד כשנולד אית ליה ריעותא ואינו בכלל רוב ודו"ק. גם מה שהקשה על מהרש"ל והאריך בדבר שפתים כבר קדמו הב"ח בכל דבריו באורח חיים שם וכן כתב ג"כ הגאון אמ"ו ז"ל בתשובה: (ס"ק ד) *וי"ל דס"ל כי"א כו'. זה אינו דהא הכא אין המתיר בודאי שיבא וכה"ג לא הוי דשיל"מ כלל וכדלקמן

חידושי הגרשוני

(סימן ט"ו ט"ז ס"ק ד') י"ל דסבירא לי' כי"א וכו'. מה שכתב י"ל. אני אומר אין לומר כן. שהרי מרא דדין זה הוא הרשב"א בתשובה סי' רמ"ג והרשב"א ס"ל דמתירין דבר שיש לו מתירין ע"י ס"ס ועי' בת"ה הארוך דף ק"ח ובקצר דף מ"ב ע"ב :

דגול מרבבה

(סימן ט"ו סעיף ב') *) עד תחלת ליל שמיני. ואם שחטו בדיעבד סוף שמנה עי' בא"ע (סי' קס"ד סעיף ז' ע"ש) אמנם עיין ברמב"ם פ"ב מהל' שא"ע הלכה ו' ופרק ד' מהל' מ"א הלכה ד' דמשמע שאפילו דיעבד אסור וצריך לדחוק דשאני אדם שאנו רואין בו סימן שנגמר שערו וצפרניו ועדיין הדבר צריך תלמוד ובחדושי רשב"א ביבמות פרק החולץ מוכח שאפילו לא נגמר שערו וצפרניו מותרת בלי חליצה ואם כן ק"ו בבהמה שנשחטה והוה כמו אכלו ארי וצ"ע ועיין נדה דף מ"ד ע"ב בתוס' ד"ה דקים ליה ועיין בט"ז כאן (ס"ק ב') מ"ש בשם הרוקח ועיין ברא"ש שם בפ' ר"א דמילה מבואר ג"כ שבהמ' שנשחטה תוך שבעה אסור בדיעבד אח"כ עיינתי בספרי' וראיתי שהגאון בעל תב"ש הרגיש ג"כ בזה למה ביבמה מותר בדיעבד ובבהמה אסור ונדחק לומר דשאני דיעבד בבהמה שהוא רק הפסד ממון וזה דוחק גדול אמנם שם במס' נדה נתקשו ג"כ התוס' למה אסורה בהמה בדיעבד ולא ניזיל בתר רוב ולדות שאינם נפלים וכתבו דהוה מיעוט דשכיח ודבר ההוה הוא ולכן החמירו חכמים ומדבריהם שהוסיפו לומר ודבר ההוה הוא ולא הספיק להם מה שאמרו שהוא מיעוט דשכיח עמדתי על החילוק שבין בהמה ליבמה דבבהמה ספק זה בכל הבהמות אם מותר לשחטה תוך שבעה וכיון שהוא דבר ההוה בכל הבהמות החמירו החכמים אפילו בדיעבד אבל ביבמה אדרבה גוף הדבר שיזדמן שימות בלי שום זרע וישאר רק זרע זו שימות אחר מותו תוך שלשים זה דבר שאינו שכיח ולא דבר ההוה בכל הנשים לכן הקילו בדיעבד לסמוך על רוב ולדות שהם בני קיימא ויש לי עוד סברא לומר להחמיר בבהמה יותר מביבמה דבבהמה כיון שהוא מיעוט המצוי ולא שייך לומר מיעוטא כמאן דליתא שוב אמרינן סמוך מיעוטא לחזקה שיש לו חזקת איסור אינה זבוחה ואמרינן שהיא נפל ואכתי היא בחזקת איסור משא"כ ביבמה דליכא חזקת איסור כלל כיון דאזלינן בתר רוב ולדות היא בחזקת היתר לשוק אך שיש בזה אריכות דברים לא יספיקם הגליון ובמס' ר"ה דף ז' ע"א דקאמר בעל מום מי מני אכיל ני' וגו' משמע דאסור מן התורה תוך שבעה משום ספק נפל ודו"ק : (שם ט"ו ס"ק ד') *) קשה הא הוה ספק ספיקא כו'. דברים הללו דברי תימה הם ועיין בנה"כ ואמנם קשיא לי

חידושי רע"ק

שרבים ח"ע ע"ש ובר"ן דכתב הגאונים דפסקו התם כרבנן ס"ל הך כללא לית' במקום שרבים חלוקים עליו ע"ש : (שם ט"ז סק"ב) **וא"כ** אמאי נאסור כו' ז' פעמים מעל"ע מלשון זה משמע דבעי' ז' פעמים מעת לעת ול"א דמקצת יום הלידה ככולו וכ"כ בפמ"ג אבל בתב"ש כתב להקל בפשיטות ולענ"ד העיקר כהתב"ש דהא רשב"ג אסמכי' על קרא דשבעת ימים יהיה עם אמו והתם לא בעי ז' מעל"ע כדמוכח בתוס' ערכין (דף י"ח ע"ב) ד"ה משנתו. דהוכיחו דמנין שנים בקרבן מנינן משעת הלידה ולא מעת ההרצאה. מדאמרי' דשעות פוסלות בקדשים דאם בין שחיטה לזריקה נעשה בן שנה פסול. ואם איתא דמשעת הרצאה מנינן לא תמצא דין זה עיי"ש הרי דפשיטא להו דלהרצאה לא בעי ז' ימים מעל"ע דאל"כ שוב משכחת דכלתה השנה משעת הרצאה בין שחיטה לזריקה כנלע"ד בעזה"י : (ט"ז סק"ד) **קשה** הא הוי ס"ס. בנקה"כ תירץ דאיך תאמר ואת"ל לא כלו שמא יש לו ח' הא מ"מ לא כלו ונפל הוא. ובשער המלך פ"א מהל' י"ט סתר זה. דהא הפר"ח העלה בדעת הרשב"א דלא בעי' ס"ס מתהפך וא"כ עדיין הוי ס"ס ספק שהה ח' ימים ואת"ל דלא שהה שמא כלו חדשיו עיי"ש. ולענ"ד אינו דלדעת הש"ך דבודאי לא כלו לא מהני ח' ימים וא"כ ל"ש כאן ס"ס דהכל אחד הוא דאנו אומרים שמא שהה ח' ימים ומוכח דכלו חדשיו ואת"ל דלא שהה ח' ימים דלמא בלא הוכחה כלו חדשיו וא"כ הכל הספק רק אי כלו חדשיו ופשוט ועי' בתשב"ץ (בחלק ד' ח"א סי' ב') דכתב לקושטא דמלתא להתיר בסתם ולד מטעם ס"ס וההיא דהרשב"א דאין סומכי' על העובד כוכבים במסל"ת מיירי בקטנים יותר דנדמה יותר דלא שהה ח' ימים עיי"ש. אח"ז רב בא לידי ספר באר היטב יו"ד מהגאבד"ק בערלין זצ"ל וראיתי שהביא לדברי התשב"ץ אלו וסיים נקטי' מיהת מינה דעכ"פ יש לסמוך שפיר אסימנים שהביא הכנה"ג וכן מה שהביא הפר"ח בשם מהריק"ש עכ"ל : **נשאלתי** מחכם א' וז"ל ב' עדים המכחישים זא"ז בעדותן על עגל שנשחט אם היה בן ח' ימים אם לא דאפשר דאין ע"א נאמן להעיד שהוא בן ח' להוציאו מחזקת נפל ויש לצדד דנאמן דכל שבידו נאמן אפי' באתחזק איסורא וה"נ הי' בידו להמתין ח' ימים וגם י"ל דלא הוי חזקת איסור כיון דההיתר ממילא קאתי ודומה למ"ש תוספות גיטין (דף ב' ע"ב) ד"ה ע"א נאמן עכ"ל : **תשובה** הנה כל דבריו בזה שלא בהשגחה דאם נניח דהוי חזקת נפל תו לא מקרי בידו דאם הוא נפל לא יתקיים ח' ימים גם לא דמי לדברי תוס' גיטין דהתם עיקר סברת

ביאור הגר"א

המקשה בגסה הוא : [ג] עד תחלת כו'. שבת שם : (סעיף ג') [ד] אין סומכין כו'. שהעובד כוכבים אינו נאמן רק בעדות אשה במסל"ת וכן בדרבנן אבל בדאורייתא לא ועבא"ח סי' תקי"ג ס"ו בהג"ה וע"ל סי' ס"ז סי"א וכ"ש בדבר שהוא להשביח מקחו דאפי' להחמיר ומ"ש תחת ידו אינו נאמן כמ"ש שם :

פתחי תשובה

סידורו של שבת באמצע תשובה ד' : (ב) תחלת ליל שמיני. עיין פמ"ג שכתב דבעינן שיעברו ז' ימים מעל"ע ואם נולד סוף יום א' אם הגיע תחלת ליל מוצאי שבת עדיין לא יצא מכלל נפל עד סוף יום המחרת ע"ש וכן משמע מלשון הט"ז סק"ב דנקיט בלשונו מעל"ע אמנם בתשובת נו"ב תניינא חלק יו"ד סי' ז' בתשובה מבן המחבר האריך בזה והביא הרבה ראיות דלא בעי מעל"ע וכתב שכן דעת התב"ש בסימן י"ד וסיים דלפ"ה אם יבא מעשה לידי קשה עלי להקל מאחר שמפורש בבעלי הוראה המפורסמים לאיסור ומ"מ המיקל לא הפסיד הואיל ובלא"ה הוא רק איסורא דרבנן (עיין בזה בדגמ"ר ובתשובת נו"ב תניינא חלק אה"ע סי' י"ט ובספרו שו"ת שיבת ציון סי' כ"ד אם זה ברור דהנך ז' ימים הוא רק מדרבנן) ע"ש. שוב ראיתי בספרי פמ"ג החדשות נדפס בשם גדול אחד שכתב על דברי הפמ"ג הנ"ל דדברי שגיאה הם [*עתה ראיתי שהרב ז"ל בעצמו חזר בו בספרו פמ"ג לא"ח סי' תל"ח במשבצות סק"ב ע"ש גם בספרו תיבת גמא פ' ראה] גם בתשובת בית שמואל אחרון חלק יו"ד סי' י"א העלה דא"צ מעל"ע ע"ש וכן העלה בשו"ת תשובה מאהבה ח"א סי' קנ"ו וקנ"ז ע"ש וכן הסכים בתשובת רבינו עקיבא איגר סי' קנ"ז ע"ש [ובתשובת חתנו הגאון חתם סופר סי' י"ז] ובדיעבד אם שחטו תוך שמונה עיין בדגול מרבבה מה דינו. ועיין בס"ק שאח"ז : (ג) אין סומכין. עבה"ט סק"ה בשם ט"ז מ"ש ולא אמרינן דהוי ס"ס כו' ועיין בספר נקה"כ שכתב דאין התחלה לקושיא זו דאיך תאמר ואת"ל לא כלו שמא יש לו ח' מה בכך כו' ועיין בשער המלך הלכות יו"ט דין כ' מה שהקשה על הנה"כ בזה ועיין בתשו' בגדי כהונה חו"ד סימן א' שתירץ קושיתו וע"ש ועיין עוד בתשו' נו"ב תניינא חו"ד סי' ו' ועיין בספר לבושי שרד בחידושי דינים אות ב' שנשאל ע"ד עיר אחת שהיו רגילים לשחוט עגלים הניקחים מעובדי כוכבים וא"י אם הם בני ח' ימים ועשו כך מפני חסרון ידיעתם ואח"כ בא חכם והודיעם שהוא אסור מה משפט הכלים שבישלו בהם עד עכשיו והורה שאותם הכלים שהיו בני יומן בעת שהודיעם החכם את האיסור אסורים לעולם אפילו אם מה שנתבשל בהם היה מעגל גדול קצת אשר למראית עין הוא בן ח'. אבל הכלים שלא היו אז ב"י מותרים (זולת כלים שהם בני הגעלה יגעילם) אפילו אם מה שנתבשל היה מעגל קטן אשר למראית עין לא היה בן ח' ע"ש : (ד) על עובד כוכבים. עי' בספר תפארת למשה שכתב אבל ישראל נאמן לומר שהם בני ח' ימים אף דבדבר דאיתחזק איסורא אין עד אחד נאמן כדלקמן סי' קכ"ז סעיף ג' בהג"ה הכא שאני כו' ע"ש : (ה) ח' ימים. עבה"ט של הרב מהרי"ט ז"ל ועיין בתשובת בית אפרים חלק יו"ד סי' י"ג שאין לסמוך על שום סימן מהסימנים ונתן טעם כי הטבעיות משתנות לפי הזמן ולפי הארצות ובין אם העגל חלש או בריא ע"ש וכתב עוד דאף שכתב התב"ש דגדלות לא הוי סימן היינו גדלות מעט שיש מקום לטעות אבל אומד הדעת שהוא

באר היטב

גדלו כנפים אסור : (ג) הלידה. וכתב הש"ך ואפילו איכא ריעותא שאינו הולך ואפילו אינו יכול לעמוד מותר ואפילו לא הפריס : (ד) שמיני. וכתב בט"ז ואז מותר אפילו לא הפריס ואע"ג דגבי קרבן כתיב ומיום השמיני והלאה שאני קרבן דאינו ראוי להקרבה בלילה : (ה) ימים. וכתב בט"ז ולא אמרינן

יד אפרים

(סימן ט"ו ס"ב) עד תחלת ליל שמיני. עבה"ט וכתב בנ"ב מ"ת סי' ז' לענין עגל שנולד ביום א' שעה קודם הלילה מוכח בכמה דוכתי דתנן ז' ימים א"צ מעל"ע וכדעת התב"ש בזה ואם כן מותר לשחטו במוצאי שבת אך לכתחלה אין לעשות מעשה שהרי דעת הפ"מ דבעינן מעל"ע דוקא ויש להחמיר לכתחלה ומ"מ מי שמורה להקל לא הפסיד וגם כיון דהנך ז' ימים הם מדרבנן דמדאורייתא רוב ולדות אינם נפלים ע"ש וכן בס' בית שמואל אחרון כ' סימן י"א והסכים לזה שא"צ מעל"ע ומבואר מדבריו שכן המנהג ועיין בספרי ב"א על טריפות בקונטרס התשו' שהארכתי בענין זה והבאתי שם דברי הרמב"ם שנראה מדבריו שהוא דאורייתא אלא שהוא ספק נפל ואין לוקים על הספק אבל ספיקא דאורייתא מיהא איכא והארכתי בדברי הש"ס והפוסקי' שם לענין אם לסמוך על דברי מסל"ת שהם בני ח' ימים ע"ש וע"ש בשו"ת בגדי כהונה מ"ש ליישב דברי הש"ך דלא כלו חדשיו לא מהני ח' ימים שזה נגד התוספות בשבת ע"ש : **כתב** בשאילת יעב"ץ ח"ב סי' כ"ו בעגלים שאינם בן ח' ימים שנוהגים היתר לשוחטם תוך ח' ימים לקחת הקבה שלהם להעמיד גבינות והמוכר אינו רוצה להמתין עד שיהיה העגל בן ח' ימים אלא מוכרו מיד כשנולד ואם לא יקנוהו היהודים יקנוהו הנכרים וכתב שאם אפשר לפייס שימתין יש לעשות כן ואם אינו רוצה אז יש לשחוט אותה עם כשרות ודאות ואם לאו לא יברך על השחיטה שלא יבואו להתיר הבשר לאכילה אלא ינחור אותם ועי' בסימן קי"ט ע"ש. וכתב בתפארת לבי סימן ס"ז בעגלים שיש ספק אם הם בני ה' ואם יש לסמוך על היתר קרניים ושיניים כו' ושם בסימן ס"ח כ' ג"כ בזה ע"ש ועיין בספרי שו"ת ב"א סימן ג' שכתבתי דכשנתברר שבמקומות האלו אין הסימנים מובהקים ושכיח שימצא קרניי' ושינים אף קודם ח' ימים המיקל בזה עתיד ליתן את הדין ע"ש. ולענין לסמוך על אומד הדעת יש להקל לעת הצורך מפי שוחט מומחה ובקי בטבע גידול העגלים במקום אשר הוא חונה שם וברור לו שא"א שלא יהיה בן ז' ימים ובלבד שיהיה מוחזק ביראת שמים שלא יקל ראשו באומדנא כל דהו ע"ש : (ש"ע ס"ג) **ואומר** שהם בני ח' ימים. עבה"ט ועי' בספרי שו"ת ב"א בקונטרס התשובה סימן ג' ושם הבאתי דברי הש"ך בנה"כ שכתב שאין ס"ס דאת"ל לא כלו שמא יש לו ח' ימים דמה בכך שיש לו ח' ימים

גליון מהרש"א

לו חדשיו וזה כוונת הא"ח בשם קצת גאונים שבב"י כאן. מל"מ פ"ג מהל' אסורי מזבח ה"ח : (ש"ע ס"ב) **תחלת** ליל שמיני. ואם נולד שעה א' קודם שקיעת החמה אותה שעה עולה ליום א' וביום ח' בבוקר כשר אף להקרבה ת' גינת ורדים ח"א מחלק א"ח כלל א' סי' כ"ח : (ט"ז סק"ב) **מיהו** סמכינן ארובה שאינן טריפות הכא בי"ט מאי כו'. משום חומר מלאכה בי"ט. רש"י : (שם סק"ג) **ואע"ג** דגבי קרבן כתיב מיום השמיני והלאה. צ"ע מתוס' חולין פ"א א' ד"ה יום וע' ת' חתם סופר סי' י"ז : (סעיף ג' ט"ז סק"ד) **דדבר** שיש לו מתירין. ז"א דהא דין זה הוא מהרשב"א והוא סובר דס"ס מהני בדשיל"מ שעה"מ היו"ט עלה כ"ט ד"א ע"א : (נקודות הכסף ד"ה סק"ד) **הא** לא כלו ונפל הוא. ע' שבת ריש ד' קל"ו תד"ה מיהל ובשעה"מ הל' יו"ט עלה כ"ט ד"א ע"א :

יד אברהם

(סימן ט"ו סעיף ב') **ואם** אין ידוע שכלו לו חדשיו אסור משום ספק נפל עד תחלת ליל שמיני. בס' ברכי יוסף כ' גדי שנשחט ונחלקו ב"א אם היה בן ח' מותר מכח ס"ס. ול"ד לנידון הרשב"א גבי עובד כוכבים מסל"ת. ונראה דהיינו משום שכתב הט"ז דהתם הוי דשיל"מ והיינו כשעדיין לא נשחט משא"כ כשנשחט לא הוי דשיל"מ ומהני ס"ס. וא"כ ה"ה בספק אי היה בן ט' יש להתיר מה"ט. ובס' ת"ל מתיר מטעם אחר. אך לפמ"ש בשע"ה דל"מ ס"ס היכא דחשו חכמים למיעוט א"כ ל"מ אף שנשחט : (סעיף ג') **אין** סומכין על עובד כוכבים בגדיים קטנים הנקחים ממנו ואומר שהן בני ח' ימים. ואפי' מסל"ת אינו

נחלת צבי

יתוקן האיסור דא"כ לא משכחת כלל איסור או"ב והרי גזירת הכתוב היא דהוי שחיטה ראויה ע' תוס' חולין דף פ' ע"ב בד"ה שחיטה שא"ר. ועוד דבלא"ה לא קשה מאותו וא"כ לפמ"ש התוס' בתמורה דף ו' בד"ה והשתא דהנשבע שלא לגרש ועבר וגירש אף לרבא מהני כיון שהוא בדה את האיסור ע"ש וא"כ ה"ה באו"ב שהוא בדה את האיסור במה ששחט מתחלה אמה או בנה. אך זה יש לדחות לפמ"ש בתשובת נו"ב תניינא חיו"ד ס"ס ט' הוא בדה לא שייך אלא היכא שאין האיסור מתייחס אלא על הנשבע הבודה עצמו אבל כשהאיסור מתייחס לזולתו ל"ש לומר שהוא בדה האיסור כיון דמעשיו מהני לאסור על כל העולם ע"ש א"כ גבי או"ב ל"ש לומר שהוא בדה. ועוד דגוף החילוק של התוס' כתב הסמ"ע בח"מ שם דאינו ברור לדינא. אמנם בלא"ה לא קשה מאותו וא"כ כמ"ש הפמ"ג בש"ד סימן ט"ז סק"ג דמדאסר רחמנא מחוסר זמן לגבוה מכלל דלהדיוט שרי. היוצא לנו מכל הנ"ל דבשוחט בסכין של משמשי עבודת כוכבים אי עביד מהני דלא

טורי זהב

טז (א) ל"ש האם . בגמרא אמרי' אותו ואת בנו אין לי אלא אותו ואת בנו בנו ואותו מנין ת"ל לא תשחטו הרי כאן שנים פרש"י הזהיר את שניהם בין שחט האם בין שחט הבת ולא משכחת ב' עושין עבירה אלא בשלשה בהמות הא כילד בת ואם ובת דאי אם וב' בנים ל"ל קרא פשיטא מה לי אחד מה לי שנים דכי היכי דמחייב האי מיחייב האי ואי בפרה ובתה ובת בתה פשיטא תרווייהו אותו ואת בנו נינהו אלא ע"כ באחד שוחט פרה והב' שוחט אמה והג' בתה וקמ"ל דאבנו ואותו נמי חייב דהיינו השני : (ב) ספק אם נוהג בזכרים . דמספקא לן בגמרא אי קי"ל כחנניא דסבירא ליה חוששין לזרע אב וקי"ל חוששין לחומרא אבל לא למלקות דאין לוקין על ספק : (ג) מותר לאכלם כו' . בגמרא אמרי' אף על גב דכתיב לא תאכל כל תועבה ודרשינן כל שתעבתי לך הרי הוא בבל יאכל שאני הכא מדאסרה רחמנא מחוסר זמן לגבוה דהיינו קודם יום שמיני מכלל דבהדיוט שרי כאן במחוסר זמן והי"א הוא בה"ג ס"ל לאוסרה עכ"פ בו ביום משום קנס שעשה עבירה דומה למבשל בשבת בזה ולא מיעטו בגמרא אלא שלא נאסר אותו לעולם מכח כל תועבה : (ד) הולך אחר הלילה . כמו במעשה בראשית לאפוקי בקרבן הלילה הולכת אחר יום שלפניו ובגמרא נותן טעם לזה :

טז דין אותו ואת בנו . ובו י"ב סעיפים :

א א אסור לשחוט אותו ואת בנו ביום א' (א) א לא שנא האם ואחר כך הבן [א] או הבת [ב] לא שנא הבן או הבת ואח"כ האם :

ב איסור אותו ואת בנו נוהג בנקבות שזה בנה ודאי [ג] ב ואם נודע ודאי שזה הוא אביו אין שוחטין שניהם ביום אחד ואם שחט אינו לוקה . ב [ד] (א) שהדבר (ב) ספק אם נוהג בזכרים או אינו נוהג :

ג [ה] ג עבר ושחט אותו ואת בנו ביום א' (ג) מותר לאכלם [ו] (ב) ויש ד מי שאוסר (בו ביום ג (א) לאכול האחרון) :

ד ה יום אחד האמור באותו ואת בנו היום (ד) הולך אחר הלילה . [ז] ו כיצד הרי ששחט ראשון בתחלת ליל ד' לא ישחוט השני עד תחלת ליל ה' ואם שחט

שפתי כהן

טז א לא שנא האם ואחר כך הבן או הבת לא שנא הבן או הבת ואחר כך האם . ובהך איכא נמי מלקות אם ידוע שהיא אמו דפשיטא לן דחוששים לזרע האם : ב שהדבר ספק כו' . עיין ס"ק י"ז : ג לאכול האחרון . אבל הראשון עכ"פ מותר דהא בשעה ששחטו לא עביד איסורא כלל והטעם שהאחרון אסור כתב הר"ן משום קנס (כמו שנתבאר בא"ח ר"ס שי"ח לענין שבת) ונראה דוקא ליה קנסינן אבל לאחרים מותר וכן משמע דעת הפרישה וכן משמע ל' בה"ג שהביא הרא"ש ששוחט אותו ואת בנו לא יאכל האחרון בו ביום עכ"ל וכן נראה מהרא"ה שהביא הרא"ש לדין זה מדרב יוסף ע"ש :

באר הגולה

א משנה חולין דף פ"ב וילף לה מקראי בברייתא שם ב פלוגתא דתנאי שם דף עט והעלה הרא"ש דהלכה כחנניה דחוששין לזרע האב וכ"כ הרשב"א בת"ה ובכן דעת הרז"ה ור"ת וכ"פ הרמב"ם בפרק י"ב מהלכות שחיטה דין י"א וכה"ג ובשאלתות והרי"ף פסקו דליתא לדחנניה ג טור בשם הרמב"ם ומשמעות המשנה ד שם בשם בה"ג מטעם שכתב הרא"ש והר"ן ור' ירוחם ה משנה שם ו לשון הרמב"ם שם סוף

נקודות הכסף

סימן ק"כ סעיף ב' אבל באמת אין התחלה לקושיא זו דהיאך תאמר ואם תמצא לומר לא כלו שמא יש לו ח' דמה בכך שיש לו ח' הא לא כלו ונפל הוא ועוד דכשתאמר לא כלו א"א שיש לו ח' דהא כשהוא בן ח' ימים מוציא מידי ספק נפל וכדאיתא בש"ס ופוסקים בפ' ר"א דמילה ובדוכתי טובי ואפשר שזהו בכלל מה שכתב

דגול מרבבה

הרי יש כאן ס"ס ספק שמא כבר עברו שמנה ימים מלידתו ומותר אף לקרבן לגבוה ואת"ל שעדיין לא עברו ח' ימים עליו ואסור לקרבן אכתי שמא כלו חדשיו ומותר באכילה אמנם לדעת האחרונים דבעינן ספק ספקא המתהפך אין כאן ס"ס ועוד נ"ל שהרי על השחיטה אין לנו לפלפל שאף אם הוא נפל מה איסור יש בשחיטתו אי לאו משום ברכת השחיטה ועיקר החשש אם הבשר מותר באכילה או אסור משום נבילה ועל הבשר אחר

יד אפרים

הא לא כלו ונפל הוא כו' ובשער המלך הלכות יום טוב הקשה ע"ז מדברי התוס' בשבת ד"ה מימהל ע"ש ועי' בספרי ועיין בשו"ת בגדי כהונה חלק יורה דעה סימן א' בענין זה :

גליון מהרש"א

(סי' ט"ז סעיף א' ש"ך סק"א) דפשיטא לן דחוששים לזרע האם . דבריו אינם מובנים ומצאתי בפ"מ שדחק בם : (סעיף ג' ש"ע) בו ביום לאכול האחרון . ק"ק כיון דבה"ג יליף ממבשל בשבת לאסור במזיד לעולם כבמבשל

ביאור הגר"א

טז [א] או הבת . שם בסוגיא בכמה מקומות : [ב] ל"ש כו' . שם פ"ב א' מתני' וגמ' : (סעיף ב') [ג] ואם נודע כו' . דמן הספק אין חוששין דלהכי נקט שם פ"ג א' אמה מכרתי כו' . הרא"ש ועס"ה : (ליקוט) ואם נודע ודאי כו' . דוקא כה"ג וז"ש ס"פ אמה מכרתי ול"ק אביה וכן בבולי פרקין משום דלא שכיח שיהא נודע . רא"ש ס"ב (ע"ב) : [ד] שהדבר ספק כו' . כמ"ש בסוף כתובות דהלכה כר"י בפרדות ואסרינן בחולין שם ע"ט א' דספוקי מספקא ליה וכן ס"ל לר"א ורבנן שם : (סעיף ג') [ה] עבר כו' . כמ"ש בר"פ שניהם כשרים והשני כשר ושם קט"ו א' אותו ואת בנו ליתסר כו' : [ו] ויש כו' . מדקאמר שם פ"ב א' תנא אם קדם כו' משמע דאל"כ עבד תרתי איסורא ולא אכיל בישרא . ומ"ש במתני' כשר היינו מדינא דאורייתא ואף מדרבנן לאחר אותו יום אבל ליומא אסור כמו מעשה שבת וכמ"ש י"ד א' שחיטתו כשרה ואמרו בגמ' ואסורה באכילה ליומא וכן מ"ש שם קט"ו א' היינו ג"כ מדאורייתא לעולם כמ"ש שם ג"כ על מעשה שבת אלא מעתה כו' : (סעיף ד') [ז] כיצד כו' . לשון התוספתא

כרוך

חידושי רע"ק

סברת תוס' דמה שאומרת עכשיו שספרה ז' נקיים לא הוי נגד החזקה דמה שידענו מקודם דראתה דם קודם הז' ימים אותה ראיה אינה מזקת ואינה גורמת לאסרה עתה אחר עבור ז' ימים דמשום אותה ראיה לחוד ממילא מותרת עכשיו כיון שעברו ז' ימים אלא דבאת לאסרה דשמא ראתה ג"כ אח"כ וע"ז לא נתחזקה שתראה עוד מש"ה לגבי הראיה האחרת לא מקרי חזקת איסור משא"כ הכא דחזקת נפל גורם להיות קיים באיסורו לעולם הוי חזקת איסור גמור ובאמת בעיקר דינא פירכא דלא הוי כלל חזקת נפל דמיד שנוצר הוי ספק אם הוא בן קיימא או לא והעד שמעיד שהוא בן ח' הוי כמעיד שנתברר דמעולם לא היה נפל ומעולם היתה מותרת א"כ לא בא העד להוציא מחזקתו רק לברר שלא היה מעולם חזקת איסור ופשוט: אולם מה שיש לעי' די"ל דהוי חזקת מעוברת והשתא הוא דילדה ואינו בן ח' ימים ועי' בב"מ (דף ק') בתוס' ד"ה ה"מ סומכוס וכו' והארכתי במק"א בביאור דבריהם בעזה"י דמשמע דהוי חזקה אלא דלא אלים כ"כ נגד חזקת מר"ק גם י"ל כיון דאם הוא נפל אין שחיטתו מטהרתו והוי כמתה מאלי' וא"כ אחר השחיטה יש לולד זה חזקת איסור שאינו זבוח כמו כל ספק בשחיטה ואף אם בא העד המתיר קודם שחיטה בעוד שהולד בחיים דגם לפי דבריו עדיין אינו זבוח ואינו מוציאו מחזקתו ועדותו רק דיש תקנה לזה בשחיטה וזה אינו נגד החזקה דכל בהמות כן הוא דיש להם תקנה בשחיטה מכל מקום נ"ל במה שמעיד שתהיה מותרת אחר השחיטה ואז כשנבוא להתיר לאכול ע"י עדות העד הזה מוציאים אותה מחזקת איסור אינו זבוח בזה ג"כ אין ע"א נאמן וראיה לזה מסוגי' דריש גיטין דפרכי' ולבעי תרי וכו' הוי אתחזק איסורא אף דהתם השליח מעיד קודם הגירושין שגם זה כשר לגרש בו דנכתב לשמה ובזה עתה אינו מוציאה מחזקתה דהא גם כפי עדותו עתה היא אשת איש אלא שמעיד דאפשר לגרשה בגט זה וזה אינו נגד החזקה דהא פשיטא דיכול לגרשה

באר היטב

דהוי ספק ספיקא כמו שכתב רמ"א בסימן ק"י ס"ח משום דאין שייך כאן ספק ספיקא דע"כ יש כאן ספק נפל או לא ואי אפשר לך לומר את"ל נפל ואין זה דומה לספק זינתה פרק קמא דכתובות . וכ' בש"ך ואפילו אם העובד כוכבים מסיח לפי תומו אינו נאמן כי אם בעדות אשה לבד מכ"ש כאן שהוא להשביח מקחו ועיין לקמן סימן ע"ז סי"א וסימן נ"ח :

טז (א) לאכול האחרון . אבל הראשון מותר דהא בשעה ששחטו לא עביד איסורא . וכ' בש"ך והוא משום קנס ודוקא לדידיה אבל לאחרים

פתחי תשובה

בירור גמור אפשר להקל ולכן יש להקל לעת הצורך כמי שהוא מומחה ובקי בטבע גידול העגלים של מדינה זו וברור לו דלא שכיח כלל שיהא בן ו' ימים גדול כ"כ ובלבד שיהא השוחט ירא שמים שלא יקל ראשו בהומד כל דהו ע"ש [ועיין בתשובת ח"ס סי' ע"ז וי"ז כתב שם נדון העגלים או שאר בהמה דקה הניקחים ע"י סימנים דיהיב מהריק"ש . והביאום הפר"ח והשכים ע"י התב"ש . הגם כי בעל פרי תואר פקפק עליהם מ"מ נהוג עלמא כתלתא סבי ועכ"פ בצירוף מסל"ת של עובד כוכבים שאינו מתכוין להשביח מקחו יש לסמוך אי איכא תרי סימנים ביחד ואף דלכאורה למ"ש דגמ"ר דמש"ס ביצה ד' ז' מבואר דהוה ספיקא דאורייתא (עיין בס"ת שם) וא"כ הא הני סימנים ודאי לאו דאורייתא נינהו ואיך נסמוך עלייהו זה אינו דהלא הדגמ"ר כתב טעמו בלדו משום דמיעוט נפלים הוה מיעוט המצוי כו' וא"כ נהי דהני סימנים לא"ד מ"מ ידעינן דרוב בני ז' ימים לית להו סימנים כי הני ועכ"פ מאותו מיעוט המצוי נפלים רוב דידהו לית להו הני סימנים ומדאשכחו הני סימנים וכבר ידענו שאינו ממיעוט המצוי נפלים כו' וע"כ יאכלו ענוים וישבעו ובפרט שיזהר להשגיח על הסימנים כמו שהזהיר בס' שמ"ח ונפילת טבור לא הוי סימן כלל וכלל ע"ש] וע' בתשובת חות המשולש ח"ד מספר התשב"ץ בטור הראשון סימן ב' ובתשובת רדב"ז חלק ב' סימן תשכ"ו ובתשובת תפארת צבי חי"ד סימן ו' אות ד' וסימן ס"ז וס"ח :

טז (א) שהדבר ספק . עיין כו"פ סק"א שכתב דאחרי דהדבר ספק אם נוהג בזכרים א"כ מותר לשחוט השני בין השמשות משום ס"ס שמא אינו נוהג ושמא יום שלאחריו הוא והניח בצ"ע ע"ש ועיין בתשובת זכרון יצחק סימן ק"א שהשיג עליו דהא קיי"ל דבדבר שיש לו מתירין אין להתיר מטעם ס"ס א"כ לענין איסור או"ב לא מהני ס"ס להתיר דהא יש לו מתירין לאחר השחיטה ע"ש : (ב) ויש מי שאוסר . עיין בתשובת זכרון יצחק סימן ק"א שכתב דאם שחט אב ובנו ביום אחד מותר לאכול בו ביום אותו שנשחט אחרון כיון דהדבר ספק אי נוהג בזכרים כדלעיל

וכן יאסור גם לאחרים בו ביום . ואולי גם במ"ש לאסור בכדי שיעשה דבשבת הטעם בנעשה ע"י ישראל לא אסרו דל"ש חשש דהא הישראל לא ישמע לו אבל הכא ישמע כי לא ידע שנשחטה אמו : (ש"ך סק"ג) ונראה דוקא לי' קנסינן . וכן מי שסירס בהמה או שסרסו עובד כוכבים עבורו ב"ש ס"ה ס"ק י"ז :

יד אברהם

נאמן באיסור דאורייתא ש"ך וכתב הפמ"ג דמשמע לכאורה מדבריו דכל שא"י אי כלו לו חדשיו הוי סד"א דאי דרבנן מהימן עובד כוכבים מסל"ת כמ"ש בסי' נ"ח וקל"ז . אלא דא"א לומר כן כדמוכח בש"ע סי' קנ"ו וקס"ו וכ"ה בס' ב"א . ולא ראו שכבר הרגיש בזה הכו"פ דהא מוכח שם דרוב ולדות אינן נפלין רק מדרבנן חיישי' למיעוט והיכא דאיכא רוב סמכינן אעובד כוכבים מסל"ת כדאיתא בא"ח סי' תקי"ג . גבי עובד כוכבים המוכר ביצים ביו"ט א' . וכ"ה בשו"ת תפארת צבי ומ"ש הפמ"ג דאפשר דהאי איתחזק מקרי דעד עתה הית' מעוברת וכ"כ בס' תפארת צבי . אך זה ודאי אינו דא"כ בא"ח שם גבי ביצים שמוכרים ביו"ט נמי נימא הכי ובהדיא כתב הר"ן דביצה לא איתחזיק איסורא ש"מ דלא מהני חזקת מעוברת והשתא הוא דילדה והיינו משום דאמרי' העמד הולד בחזקת היתר שהיה לו במעי אמו . וכה"ג כתבו תוס' רפ"ג דבכורות . אבל א"ש עפ"י מ"ש בשו"ת נו"ב מ"ת חלק אה"ע סי' י"ט כתב דגבי נפל דבהמה הוי איתחזיק איסורא משום שהיתה בחזקת שאינה זבוחה וסמכינן מיעוט נפלים לחזקה דאינה זבוחה . דאי הוי נפל לא מהני לי' שחיטה דבמיעוט המצוי לכ"ע אמרינן סמוך מיעוטא לחזקה . ולפ"ז א"ש דלא סמכינן הכא אעובד כוכבים מסיח לפ"ת דהא הוי איתחזיק איסורא . וזה דלא כמ"ש בס' תפארת למשה בפשיטות דהכא לא הוי איתחזק איסורא דהא גם ביום א' שרי אי ידוע שכלו חדשיו וכשחי עד יום ח' איגלאי מלתא למפרע שלא היה נפל מעולם והוי קודם ח' כהתיכה ספק חלב עכ"ד . ולפ"ד הנו"ב ז"א כנ"ל: ועפ"ז י"ל ג"כ מה שהקשה בס' בינת אדם על דברי הפוסקים שכתבו דס' נפל הוי סד"א . דכיון דאיכא חזקה המסייע למיעוט נפלים בבהמה והוא מיעוט המצוי י"ל דמה"ת חיישי' לי' . וכן מד' הפמ"ג כאן מוכח דאי הוי כאן חזקה לאיסור הוי אסור מה"ת . ובזה נדחו דברי הטורי אבן בר"ה (דף ז) ובארתי בחבורי להרמב"ם הל' בכורות : ובזה נויושב נמי מה דהיה קשה לדידי דאפילו בלא מסל"ת להני רובא דעלמא דאפילו בדשיל"מ ודבר חשוב מהני לומר כל דפריש כמ"ש ס"ס ע"ז . וכ"ה במ"ל פ"ז דמעילה דכי לא מהני רוב בדשיל"מ הוא בתערובות אבל אי יש לומר שהוא מן רוב של היתר דעלמא אף בדשיל"מ אמרי' אי לא איתחזק איסורא · וכ"כ הר"ן פ"ק דביצה אהא דאמרי' התם כי לא בדק אימא מאתמול הואי דאע"ג שהוא דשיל"מ אזלי' בתר רובא כיון דלא איתחזק אי' וזה דלא כמ"ש הצל"ח שם לדעת הרמב"ם שהשמיט ההיא סוגיא שסובר דלא אמרינן כל דפריש בדשיל"מ כלל (מיהו בתוספות נדה (דף מ"ד) כתבו דמעוטי נפלים הוי מיעוט המצוי . ולפמ"ש המשנה למלך פ"ג מהל' א"מ הוא מטעם גזה"כ דליתסר שום ס' נפל) . ולפמ"ש הנו"ב אתי שפיר דאיתחזק איסורא דאינה זבוחה . ועפ"ז א"ש הא דלא מהני כאן ס"ס להרשב"א כיון דיש חזקה לאיסור . אבל לא א"ש למאן דמתיר ס"ס אף במקום וחזקת איסור : [ועיין בס' שעה"מ הל' יו"ט שהקשה על תי' הט"ז כאן דהרשב"א ס"ל דס"ס אסור בדשיל"מ . דהרי הרשב"א דהוא מתרי' דהאי דינא ס"ל דס"ס מותר בדשיל"מ . וי"ל ע"פ מ"ש הגה שם לחלק בין דשיל"מ בדאורייתא או בדרבנן כמ"ש המ"א סי' תקי"ג . והשה"מ בהל' יו"ט . ומיהו משמע שם דהרמב"ם מתיר אף בדאורייתא . אבל כתב השעה"מ בהל' מ"א דדוקא בס' א' בגופו וס' א' בתערובות דלא איתחזק איסורא אבל בס"ס בתערובות דאיתחזק איסורא גרע כמ"ש הרא"ש ואוסר הרמב"ם : עוד כתב שם דהא דמהני רוב בס"ס ט"ז הוא משום דהוי רובא דאיתא קמן (ובס' החיים כ"כ מדנפשי') . ותוס' דמאי שהביא המ"ל בהל' מעילה הוי נמי ס"ס שמא מפירות שנה שניה וממעות שנמצאו ומתיבה שנשתמשו כו' . אין ראיה דאזלינן בתר רובא . שהרי הרמב"ם כתב דאפי' מחצה למחצה חולין . וע"כ ה"ט דלא שכיח דאדם נזהר במעות מע"ש . ומה שהקשה שם ממ"ש הט"ז דאזלינן בתר רובא גבי חדש . י"ל דהוי דרבנן . וכן מהא דמע"ש י"ל דבזה"ז איירי דרבנן . וא"ל דאזלינן בתר רובא דליתא קמן בדאורייתא כדליתא קמן] : וראיתי לבעל משכנות יעקב בחלק אה"ע סי' מ' שכתב דרשב"ג דאמר כל שלא שהה ל' באדם וח' בבהמה הוי נפל הוי ס' מה"ת ולא כמ"ש תוס' והרא"ש דא"א מדרבנן ומה"ת אזלינן בתר רוב ולדות בני קיימא . וה"ר מפ"ק דר"ה גבי בכור ב"מ דמונין לו שנה משנולד ומקשה מי קחזי . ומשמע מדאורייתא נ"מ לאכילה דאל"כ מאי מקשה דאטו משום איסורא דרבנן בעינן לי' לשהותו יותר משנתו דהוי אי' דאורייתא . וי"א ראי' רק לדעת הרמב"ם דשנה של בכור הוא מה"ת בבע"מ ומיושב בזה קושיית הטורי אבן . אבל לדעת החולקים וס"ל דא"א מדרבנן ויש ראי' לזה מירושלמי דר"ה פ"א דאי' התם אמר ר"א שנה של בכור בע"מ אינה מחוורת א"כ אין מכאן דר"ה ראי' כלל . ועוד דבלא"ה י"ל דלשהותו הוי שוא"ת והכי מוכח בתוספתא שלהי מכות וברמב"ם הל' מעה"ק . וא"כ יש כח ביד חכמים להעמיד דבריהם ולעקור ד"ת בשוא"ת . ומיושב גם בזה לקושיית הט"א שם . וכן א"ש בזה מה שהקשה במשכ"י לפ"ד התוספות והרא"ש דמאי מקשה בשבת מימהל היכי מהלינן לי' דאי אינו אלא חששא דרבנן שמא נפל האיך מקשה בפשיטות שנדחה מצות מילה בזמנה מחששא זו . ולפמ"ש לק"מ דה"כ כיון דאינו אלא שוא"ת יש כח בחכמים לדחות ד"ת מחמת גזירתם ואיסור שבות שאגזרו מאיזה טעם אי' מחמת ספק . כדאיתא ביבמות פ' הא"ר ושפיר דמשום דס"ד דיש בזה אי' חבורה מחשש דרבנן שמא נפל דמי ומה שהקשה דכיון דקרא דרשב"ג א"א אסמכתא וא"כ מנ"ל למילף מזה קולא בודאי כששהה ל' באדם וח' בבהמה יצא מידי נפל . לדידי' לק"מ דכיון דאינו אלא מדרבנן ומה"ת בלא"ה אזלינן בתר רוב והם אמרו להחמיר והם סמכו מכאן להתיר :

נחלת צבי

כהזכרון יצחק . גם מ"ש עוד הזו"ל שם על מה דכ' הרמ"א לקמן סי' רכ"א סעיף י"ב דהמודר הנאה מחבירו אסור לשחוט לו בהמה מסוכנת ע"ש דבענין זה אם שחט בדיעבד אין לאסור מטעם דאי עביד ל"מ כיון שהוא עצמו בדה האיסור ע"ש דינו אמת אך לא מטעמיה : ודע שדברי הכו"פ סק"ג אינם מובנים לי במ"ש דמימרא זו דרבי זירא תליא אי מצות ליהנות ניתנו או לא ע"ש דלפי דבריו יקשה על הפוסקים דפסקו כהך מימרא דהא אנן קי"ל דלאו ליהנות ניתנו אך באמת לע"ד לא תליא זה בזה כלל דודאי הא דאמרינן מצות לאו ליהנות ניתנו היינו היכא דלא נהנה מידי רק במה שמקיים המצוה משא"כ הכא דנהנה בסכין של עבודת כוכבים דאי לא שחטה היתה מתה . ולא דמי לשופר של אשירה דהתם אי לא היה לו השופר לא הי' נחסר מידי רק שלא קיים המצוה והשתא דאית ליה ג"כ אינו נשכר בזה רק מה שמקיים המצוה . משא"כ היכא שיש הנאת הגוף בהדי הנאת המצוה ודאי אסור וכמ"ש הר"ן בנדרים דף ט"ו סוף ע"ב גבי הנאת תשמיש ולהכי אמרינן בפ"ס דר"ה ולקמן סי' רכ"א סעיף י"ג דהמודר הנאה ממעין טובל בו טבילה של מצוה בימות הגשמים אבל לא בימות החמה וזה פשוט . ודברי בעל זכרון יצחק בענין זה תמוהים יותר שכ' בסי' ע"ה על דברי הכו"פ הנ"ל דמכאן ראיה לדעת הרז"ה הביאו הר"ן בפ"ג דר"ה אהא דאמרינן המודר הנאה משופר מותר לתקוע תקיעה של מצוה וז"ל כי שרי דוקא בתקיעות של ר"ה שהן מצוה מה"ת אבל בתעניות לא ע"ש דלדעת הרז"ה דמצוה דרבנן אסור לקיים באיסורי הנאה ניחא דהא בשחיטה איכא מצוה דאורייתא ודרבנן דמדאורייתא סגי ברוב שנים בבהמה וא' בעוף אך מדרבנן צריך לשחוט כולי סימנים א"כ שפיר דאסור לשחוט מסוכנת דאף דמצות לאו ליהנות ניתנו עכ"ז בעת שיגיע למיעוט בתרא וישחוט יהנה בסכין של אליליס במצוה דרבנן עכ"ד . ולפע"ד דבריו תמוהים דהנה הא דאסור לשחוט בסכין של האליליס בהמה מסוכנת הוא משום שהרי נהנה מאיסור דאי לא שחטה היתה מתה ולהכי בהמה בריאה

מותר

הראשון בסוף יום ד' קודם בין השמשות שוחט הב' בתחלת ליל ה' ואם שחט הא' בין השמשות של ליל ה' לא ישחוט השני עד ליל ו' ואם שחט ביום ה' ד אינו לוקה:

ה ה [ח] ז אם הוא (ה) כרוך אחריה חזקה שהיא אמו ו (אבל מן הספק אין (ב) חוששין) (טור):

ו ח הלוקח בהמה ז אינו חושש שמא נשחטה אמה או בנה (ג) היום ח ט אבל [ט] על המוכר להזהיר הלוקח ולהודיעו אם שחט האם או הבן היום ט או אם מכרה לאחר לשחטה (ד) היום (ו) י ואם הוא באחד מן ד' זמנים שדרך שכל מי שקונה בהמה ששוחטה מיד והם ערב פסח. וערב עצרת. וערב ר"ה. (ז) יא וערב יום טוב האחרון של (ה) חג. צריך להודיעו שמכר היום האם או הבת [י] ואם לא הודיעו שוחט ואינו חושש בין קנה מישראל יא בין קנה מעובד כוכבים ואם נודע לו אח"כ שנשחטה אמה או בתה היום הוי יב מקח טעות יג ודוקא שמוכר שניהם ביום אחד אבל אם

שפתי כהן

ד אינו לוקה. דשמא בין השמשות הוי יום ד': ה אם הוא כרוך אחריה חזקה שהיא אמו. פי' לענין איסורא אבל לענין מלקות לא מהני כרוך עד דידעינן בודאי שהיא אמו וכ"כ מהרש"ל פ' אותו ואת בנו סי' ח' וכן הוא בהדיא בש"ס בבכורות (דף כ"ד ע"א) דאפילו כרוך אחריה ויונק ממנה אסור ואינו לוקה וזה שכתב בסעיף ב' איסור אותו ואת בנו נוהג בנקבות שזה בנה ודאי והיינו למלקות וכדמשמע שם וע"ל סימן ש"ו: ו אבל מן הספק אין חוששין. אפילו לאיסורא אפילו הוא דומה ממש בתואר האם או בשאר סימנים שבגוף כ"כ מהרש"ל שם: ז אינו חושש שמא נשחטה אמה או בנה היום. וא"צ לשאול אח"ז דאיכא ספיקא טובא שמא אין אם לזו ואת"ל יש לה אם שמא לא לקחה לשחיטה ואת"ל לשחיטה שמא מכאן ולאחר כמה ימים. הר"ן: ח אבל על המוכר להזהיר הלוקח. אפילו בשאר ימים שלא בד' זמנים אם שחט כו': ט או אם מכרה לאחר לשחטה היום. פירוש שיודע בודאי שאחר ישחטה היום אז צריך להודיעו שלא יכשל על ידו אבל מקח טעות לא הוי אם לא הודיעו דיכול לומר לו שחוט למחר אבל אם אינו יודע בודאי שאחר ישחטה היום א"צ להודיעו אף לענין איסור דשמא גם מי שלקחה לא ישחטה היום כיון שאינו בא' מהד' זמנים: י ואם הוא כו' צריך להודיעו שמכר היום כו'. אף שאינו יודע שאחר ישחטה דמסתמא בד' זמנים הללו הכל קונים לשחיטה ועיין בח"מ סי' קל"ט סי"ג: יא ועי"ט האחרון של חג

טורי זהב

(ה) כרוך אחריה. פי' דבוק תמיד לילך אחריה אמרינן מסתמא שהיא ילדתו והניקתו וע"כ כרוך אחריה: (ו) ואם הוא בא' כו'. לפי גירסא זאת הוא בא' מזמנים אלו שצריך המוכר להזהיר אפילו בסתם שלא הודיעו בפי' הלוקח הראשון שרוצה לשוחטה היום. ובטור כתוב אם הוא באחד כו' בלא וי"ו ממילא גם בא' מזמנים אלו א"צ להזהירו אא"כ אמר הלוקח הראשון בפי' שרוצה לשחוט היום והוא תמוה דא"כ ל"ל באחד מזמנים וראיתי נכנסים בדוחקים עבור זה ולי נראה דמ"ש הטור או מכרה לאחר לשוחטה היום פירושו דהיום מכרה לשוחטה דהיינו לאפוקי אם מכרה לגדלה אי נמי אם מכרה לחרישה נמצא דמכר לו סתמא לשחוט מ"מ כיון דהמכירה נעשית היום בודאי ישחטנה היום אם הוא באחד מזמנים נמצא דלענין דינא הכל עולה בקנה א' כנ"ל נכון: (ז) ועי"ט האחרון. משום דחשיב רגל בפני עצמו היה חביב עליהם ומרבין בשמחה ובעי"ט הראשון טרידי במצות סוכה ולולב וערב י"כ היו רגילים בעופות ודגים:

באר הגולה

ספרק ז טור ממשמעות הגמרא שם וכן כתב הרשב"א ח ברייתא שם ט משנה שם י משנה שם דף פ"ג יא הרא"ש שם וכ"כ הרשב"א בחידושיו יב הרמב"ן ולזה הסכים הרא"ש והרשב"א והר"ן יג שם במשנה דברי רבי יהודה וכפי' רש"י שם

הגהת הט"ז

(סי' ט"ז סעיף ו' ס"ק ו' בט"ז) בנ"ל נכון. ויש ראיה לפי' זה מדברי התוספות דף פ"ב ד"ה דאית ליה וז"ל כדתנן בד' פרקים צריך הטבח להודיע אמם מכרתי לשחוט אבל לא לחרישה:

נקודות הכסף

אחר כך וי"ל דאין שייך כאן ס"ס כו' אבל באמת לא הוצרך להעלותו בכתב שהוא פשוט יותר מביעתא בכותחא:

דגול מרבבה

השחיטה שוב לא שייך שום עסק לקרבן וליכא ס"ס וגם על זה יש לפקפק קצת:

גליון מהרש"א

(סעיף ו' ס"ע) שוחט ואינו חושש. ע' ש"ך לעיל ס"א סק"ג. ע' סי' ש"ו ס"ו בש"ך שם ע' סי' ש"מ סעיף י"ט ובש"ך שם ס"ק פ"ח שהוא מהב"י שם רפ"ג ע"ד:

יד אברהם

(סי' ט"ז סעיף ד) אם שחט הא' בין השמשות של ליל ה' לא ישחוט הב' עד ליל ו'. דשמא ביה"ש הוי לילה ומש"ה אסור לשוחטו כל יום ה'. וצ"ל דהיינו באם ובנה. דכל הסעיף איירי בהכי מדנקט מלקות. ואלו באב ובנו ליכא מלקות כמ"ש ס"ב אבל אם שחט האב בין השמשות של ליל ה' שוחט הבן בו ביום. דה"ל ספק ספיקא שמא בין השמשות הוי יום ואין הלילה הולך אחר היום ושמא אינו נוהג כלל בזכרים דהא מספקא לן אי נוהג או"ב בזכרים אי לאו כמ"ש סעיף ב' וס"ס כזו מהני אפי' בדבר שיש לו מתירין כמ"ש הש"ך סי' ק"י ס"ק נ"ה. וכמ"ש ס"ס י"ד. ושיעור ביה"ש עי' בא"ח סי' רס"ב דהוי כמו רביעית שעה קודם צאת הכוכבים. ועיין מ"ש בחדושי שבת (דף ל"ד):

נחלת צבי

מותר לשחוט וא"כ מאי איכפת לן אם במיעוט בתרא ישחוט בסכין של עובד כוכבים שהרי אז לא נהנה מידי דאף אם לא שחט אלא רוב א' בעוף ורוב שנים בבהמה היתה מותרת כדאיתא בש"ס ר"פ השוחט ולקמן סימן כ"א וזה פשוט. אך באמת אין כאן התחלת קושיא כלל וכמש"ל. ובפרט לדברי תשובת פני אריה הנ"ל דלאו דוקא לשחוט אלא ה"ה לנחור כו' פשיטא דאין זה שייך כלל להך דמצות לאו ליהנות ניתנו. וכ"ש כעת:

ביאור הגר"א

התוספתא שם: (סעיף ה') [ח] (ליקוט) אם הוא כו'. לאיסורא דבעיא ולא איפשיטא היא בבכורות כ"ד א' וכן היה רשבג"א הנכנס כו' זכרים תלויות כו' איבעיא להו כו' ושם א"ר יוחנן ראה כו' עד יבא כו' וכ"כ הרא"ש שם דלא איפשיטא (ע"כ): (סעיף ו') [ט] על המוכר כו'. טור וס"ל דבכל השנה צריך להזהיר אלא דבד' פרקים אף אם מכר הראשונה סתם צריך להודיעו ועוד שהוא מקח טעות משא"כ בשאר ימות השנה די"ל לא מכרתי לך לשחוט היום: [י] ואם (לא) כו'. מדקאמר צריך להודיעו על המוכר ולא על הלוקח ויותר יש להזהיר העושה מאותו שמכשילו אלא ודאי אין הקונה צריך

חידושי רע"ק

לגרשה בגט כשר ואעפ"כ מקרי חזקת איסור במה דנדון אחר הנתינה דמגורשת ע"י גט זה עפ"י עדות העד וא"כ ק"ו הדברים דהתם בשעה שמעיד בודאי ביד הבעל לגרש אותה בגט כשר ולהוציאה מחזקתה מכ"ש בנ"ד דאין בידו לסלק החזקה דשמא הוא נפל ולא יתקיים ח' ימים. וקצת יש להסתייע דנ"ד מקרי חזקת איסור ממה דפסקי' דאין עובד כוכבים מסל"ת נאמן להעיד שהם בני ח' והטעם מבואר בתשו' הרשב"א (סי' רמ"ג) דאין עובד כוכבים מסל"ת נאמן אלא בעדות אשה לבד וקשה לכאורה הא מה"ת אזלי' בתר רוב דרוב ולדות בני קיימא ורבנן הוא דאצרכוהו ח' ימים כמ"ש תוס' יבמות (דף קי"ט) ומה"ט פסקי' באה"ע (סי' קנ"ו) דבמת הולד תוך ל' אם אשת כהן אינה חולצת וע"כ משום דמדאורייתא ל"ח לנפל דאזלי' בתר רוב וכל בדרבנן עובד כוכבים מסל"ת נאמן כמו בתרומה דרבנן כדאיתא בב"ק (דף קי"ט) ואין לחלק דבתרומת גוף האיסור דרבנן אבל הכא דיסוד דאיסור נפל הוא דאורייתא אף דמה"ת אזלי' בתר רובא מכל מקום כיון דחז"ל החמירו וחששו לנפל הוי כמו דאורייתא ולא מהני מסל"ת דז"א להמעיין במג"א (סי' תקי"ג) דכתב בשם רש"ל בביצים שהובאו למכור בי"ט אחר שבת דעובד כוכבים מסל"ת נאמן שנולדו קודם י"ט כיון דמה"ת אזלי' בתר רובא רק מדרבנן אסור משום דבר שיל"מ הוי בכלל איסור דרבנן ומסל"ת נאמן הרי אף דהתם הכנה הוא איסור דאורייתא מכל מקום כיון דמה"ת אזלי' בתר רוב והחשש הוא דרבנן מסל"ת נאמן א"כ ה"נ כן אע"כ דהכא מקרי אתחזק איסורא דאף בדרבנן אין מסל"ת נאמן כדקיי"ל ביו"ד (ססי' קל"ז): **אמנם** נלע"ד להקל דחזקת מעוברת לאו חזקה מעליא היא כיון דאין אנו יכולים לומר השתא דילדה ולא להגביל זמן מתי ילדה לא הוי חזקה לדעת הרשב"א בטוי"ד (סי' פ"א) גבי גבינות ואף דלא קיי"ל כהרשב"א מכל מקום לדעת הט"ז לקמן (סי' שצ"ז סק"ב) שכתב דבמת לפנינו אתרע חזקת חי אף דבכל החזקות אמרי' השתא הוא דאתרע שאני חזקת חי דעומד לכך ובודאי ימות עיי"ש ה"נ בחזקת מעוברת דבודאי יסתלק והרי ילדה בפנינו ויש לי להביא ראיה להט"ז מדברי תוס' יבמות (דף ס"ז ע"א) ד"ה רישא פסולי כהונה עיי"ש ודבריהם סתומים בתירוצם שם דמה מהני דעכשיו הוא בן ט' לפנינו הא בכל החזקות אף דאתרע לפנינו אמרי' השתא הוא דאתרע ולהט"ז ניחא דחזקת קטן עומד להסתלק בזה ל"א אוקמי אחזקה היכי דאסתלק בפנינו גם נלע"ד הא דנקטו תוס' בב"מ חזקת מעוברת דוקא התם דהלידה הוא עיקר הפעולה ואנו דנין ע"ז אם בשעת משיכת הפרה היתה עדיין מעוברת או שכבר ילדה בזה אמרי' כיון דרגע קודם משיכת הפרה בודאי היתה מעוברת מוקמי' אחזקה דגם בשעת משיכה היתה מעוברת ומה דאנו רואי' דילדה השתא הוא דילדה משא"כ הכא דהספק אם הולד הזה בן ח' אין חזקת מעוברת מכריע להסתעף מזה דאינו בן ח' והוא חילוק דק ונכון בעזה"י והראיה לזה בההיא דיבמות הנ"ל בספק קטן או גדול לא נקטו חזקת מעוברת לדון בזה שהוא קטן וגם לא שייך לומר בנ"ד דהולד היה בחזקת שאינו בן ח' אמרי' דגם עתה אינו בן ח' דהא פשיטא דבכל רגע ורגע נעשה יותר גדול בשנים משלפניו ודוקא מקטן לגדול שייך חזקה דברגע א' יוצא מקטנות לגדלות ונשתנה שייך לומר דאוקמי בחזקת קטן משא"כ הכא דיום ח' אינו משתנה ענין הבהמה לא במהותה ולא בשמה. והח' ימים לגלויי דמעולם לא היה נפל אבל לא שיהיה ענין שינוי והתחדשות בהגיעו לח' ימים פשיטא דליכא חזקה וגם בחזקת קטנות האריך בתשו' מהרי"ט (ח"א סי' מ"א) דלא הוי חזקה כיון דיום יום הולך וגדל והאריך בכוונת תוס' יבמות הנ"ל עכ"פ הכא לענין ח' ימים דלאו ענין קטנות וגדלות הוא בודאי ל"ש לומר חזקה דאינו בן ח': **והעיקר** מה שיש לדון בנ"ד דהוי חזקת איסור אבל מכל מקום כבר נסתלק החזקה ע"י הרוב והוי רק ספיקא בעלמא ובעין סמוך מיעוטא לחזקה ומה דאין עובד כוכבים מסל"ת נאמן צ"ל באמת כיון דשרש איסור דאוריית' לא מהני מסל"ת ודלא כהרש"ל גבי ביצים הנ"ל והכי מוכח מדברי הגהת ש"ע יו"ד (סי' שט"ז) שכתב ודוקא בפרות שאין דרך שחולבות בלא ולד אבל בעזים שדרך שחולבות בלא ולד לא סמכי' על כך ויסודו מפסקי מהרא"י (סי' ק"ל) ומבואר שם דדוקא בפרות משום דלאו אורחייהו כל עיקר לחלוב בלא ולד בזה מצרפי' הקולא דמסל"ת היכא דאין לחוש דלהשביח מקחו אומר כן אבל בעזים שדרך שחולבות בלא ולד לא סמכי' אמסל"ת דאינו נאמן אלא בעדות אשה בלבד עיי"ש והנה באמת יש לעיין הא הך כללא דאין מסל"ת נאמן זהו דוקא בדאוריית' או בדרבנן באתחזק איסורא אבל בדרבנן ולא אתחזק נאמן ע' ש"ך (סי' צ"ח סק"ב) ואלו הכא בעזים חולבות דמדאוריית' פטור מבכורה דרוב בהמות אין חולבות אא"כ ילדות ומדרבנן הוא דהחמירו לומר בזה סמוך מיעוטא לחזקה ונעשה פלגא ופלגא וכיון דרק מדרבנן הוי פלגא ופלגא וליכא חזקת איסור אמאי אין מסל"ת נאמן וצ"ל כיון דאיסור בכורה הוי דאורייתא אף דהחשש הוא רק דרבנן מכל מקום לא מהני מסל"ת והמהרא"י לשיטתי' אזיל דפסק בתה"ד (סי' ע"ט) בקונה מעובד כוכבים ביצים בי"ט אחר שבת דלא מהני עובד כוכבים מסל"ת כיון דהכנה ד"ת אין מסל"ת נאמן עיי"ש אף דמ"מ מה"ת הוי רוב דנולדו כבר אלא דמדרבנן אסור דהוי יל"מ מכל מקום אין מסל"ת נאמן כיון דעיקרו דאוריית' וכיון דהרמ"א פסק כהך דתה"ד בעזים חולבות ממילא מוכח דקיי"ל דבעיקרו דאוריית' והחשש דרבנן אין מסל"ת נאמן דלא כרש"ל והתמי' מתקיימת על המג"א דאזיל בשטת רש"ל ומשמע מדברי המג"א דמה דפסק שם הרמ"א דאין עובד כוכבים נאמן על הביצים היינו דס"ל כהמרדכי דליכא רוב להתיר דהביצים מיד שנולדים אוכלים אותם ומזה הוציא המג"א דבמדינותינו דשכיחי הרבה ביצים ודאי הרוב שמביאים מהנולדים כבר מסל"ת נאמן (והמג"א שם רמז ע' ביו"ד ססי' ט"ו נראה דכוונתו לקושייתנו הנ"ל דאם נימא דבעיקרו דאורייתא והחשש דרבנן מסל"ת נאמן אמאי אינו נאמן במסל"ת שהם בני ח' ימים) וזהו תמוה דא"כ אמאי בעזים חולבות אין מסל"ת נאמן הדרי' לקמייתא דהכא לא מקרי חזקת איסור, וע"א נאמן גם אף אם מקרי חזקת איסור הא הך מלתא גופ' דאין ע"א נאמן במקום חזקה הוא איבעיא דלא איפשטא ביבמות והכא דהוי דרבנן הוי ספיקא דרבנן ואף דהט"ז (ססי' ט"ו) קרי לה לספק בני יומן דהוי דבר שיל"מ כבר תמה הש"ך לנכון דאין המתיר עתיד לבא בודאי ומלבד זה הא בממנ"פ אם יבא ההיתר דישהה ח' ימים ממילא גם עכשיו מותר וגם אפי' לדעת הט"ז דהוי דבר שיל"מ מכל מקום דוקא בספק במעשה אזלי' לחומרא אבל לא בספיקא דדינא כמ"ש הפר"ח (סי' תצ"ח סק"ג) ובתשו' שאגת אריה (סימן צ') ואני הבאתי ג"כ ראיה לזה מדברי הר"ן נדרים (דף מ"ו ע"ב) שכתב דבמדיר פירות אלו על חבירו וכן בנודר על עצמו פירות בלא אלו והחליפן הוא דמותר דהוי ספק דרבנן ולכאורה נהי דבמדיר על חבירו לא מקרי דבר שיל"מ דאין ביד המודר להתיר לו אבל בנודר על עצמו הא הוי דבר שיל"מ אע"כ דבספקא דדינא אזלי' לקולא וא"כ הכא דהוי ספיקא דדינא אם ע"א נאמן באתחזק איסורא אזלי' לקולא מכל הלין טעמי נראה דע"א נאמן דהם בני ח' ימים וע' תשו' הרא"ש (כלל נ"ב סי' ה') שכתב בחרי ותרי שמכחישים זא"ז בולד אשה אם היה חי ל' יום דאזלי' בתר רוב נולדי' הרי דלא חש לחזקת איסור דמסייע להעדים אחרים גם לדעת הרמב"ם (פ"ג מהל' יבום) דע"א נאמן להעיד דכלו חדשיו וכן פסק המחבר (סימן קנ"ו ס"ח) ומשמע דה"ה במעיד דחי ל' יום וכולה חדא מלתא היא א"כ נראה דזהו ממש כמו נ"ד ואף דהרא"ש בתשו' ס"ל דא"נ וכמ"ש בהגהת ש"ע שם י"ל דשאני התם משום דאין דבר שבערוה פחות מב' ואף דגם מהפוסקים המתירים אין ראיה כ"כ לנ"ד די"ל דהתם חזקה דדייקא ומנסבה מסייע לה. מכ"מ י"ל כיון דחכמים החמירו יש לומר בבהמה רק משום גזירה דאטו אדם כמ"ש תוס' יבמות וכיון דבאדם גופא ע"א נאמן ה"נ בבהמה ומה דתליא בהכחשת עדים אם באו בב"א הוי עדות מוכחשת וכמאן דליתנהו דמי ואם בא ע"א המתיר תחלה הוא כב' ואין דבריו של א' במקום ב' וכדאית' להדי' בש"ע לקמן (סי' ל"ט) לענין סרכות הריאה אף די"ל דהתם מסייע לו רוב ולדות בני קיימא ואף דלדעת הריטב"א הובא בש"ך (סימן קכ"ז) דס"ל דבאיסורי' ע"א נאמן ול"צ להיות כב' ל"א דהוי כב' מכ"מ הא בש"ע (בסי' ל"ט הנ"ל) פסק בפשיטות דגם באיסורי' הוי כב' ועכ"פ מידי ספיקא דרבוואתא לא נפקא אם הוי כב' וממילא בדרבנן אזלי' לקולא ומצד דבר שיל"מ אין לחוש כמש"ל כנלע"ד בעזה"י:

(סימן ט"ז ס"ד) **ואם** שחט הא' ביה"ש כו' עד ליל ו'. אבל בין השמשות של ליל ו' לא ישחוט דשמא כששחט בביה"ש הא' היה אז בלילה ועכשיו עדיין יום ובאמת היה קשה לי למה דמסקי תוס' בשבת (דף ל"ד ע"ב) דכל ביה"ש שוים אלא דהספק שמא כל ביה"ש כולו יום או כולו לילה או מקצת הראשון מן היום ומקצת הב' מן הלילה א"כ אם שחט בביה"ש של ליל ה' בתחלת ביה"ש יהא מותר לשחוט בביה"ש דיום מחר בסופו ממנ"פ אם תמול היה לילה מכ"ש דעתה שהוא בסוף ביה"ש דהוא לילה ואם עתה יום מכ"ש אתמול שהיה בתחלת ביה"ש היה יום ומצאתי בעזה"י דנתקשה בזה התב"ש ונדחק דבאמת רק מחמת חומרא בעלמא אסרו ובסוגי' דשבת הנ"ל דאמרי' מטילים אותו לחומר ב' ימים למאי הלכת' לטומאה אמאי לא אמר נ"מ בפשוטו לענין או"ב דאם היה הספק רק אם כולו מן היום או כולו מן הלילה אם שחט ביה"ש היה מותר לשחוט בנו בביה"ש של מחרתו בממנ"פ או שניהם מן היום או שניהם מן הלילה אבל מכח דמטילים אותו לחומר ב' ימים דשמא קצתו יום וקצתו לילה אסור לשחוט בנו דשמא כששחט אותו הוי לילה וכששחט בנו הוי יום וכן נ"מ בנדרה ביה"ש דאין הבעל יכול להפר דשמא בשעת הנדר היה יום ובשעת הפרה הוא לילה ואינו ביום שמעו ואף דמיד אחר הנדר יכול להפר כיון דלא היה אפשר לו להפר מקודם הוי כיום שמעו מ"מ אם המתין מעט א"י להפר אח"כ ובאמת בתשובה (סימן מ"ח) כתבתי די"ל דיכול להפר

מטעם

פתחי תשובה

כדלעיל ס"ב א"כ הוי ס"ס שמא אינו נוהג ושמא הלכה כדעת האומרים דבעבר ושחט מותר בו ביום לאוכלם ואף דבדבר שיל"מ לא מהני ס"ס מ"מ כיון שאין איסורו לכל העולם רק להשוחט עצמו לא דיינינן ביה דשיל"מ כמ"ש מהרש"ל ביבמות פרק הערל סי' ל"ד ע"ש:

באר היטב

מותר: (ב) חוששין. היינו לענין איסורא אבל לענין מלקות לא עד דידעינן בודאי שהיא אמו. וכ' מהרש"ל אפילו אם הוא דומה בתואר האם או בשאר סימנים שבגוף אפילו הכי אין חוששין: (ג) היום. וכתב בש"ך וא"צ לשאול אחר זה דאיכא ספיקא טובא שמא אין אם לזו ואת"ל יש לה אם שמא לא לקחה לשחיטה ואת"ל לשחיטה שמא מכאן ולאחר כמה ימים: (ד) היום. פי' הש"ך שיודע בודאי: (ה) חג. וכתב בש"ך אבל לא ערב יו"ט של חג ראשון. שאז העם טרודין בסוכה ולולב ואין להם פנאי להרבות בשחיטה כל כך:

מכר האם או הבת ביום שלפניו **יב** אין צריך (ו) להודיעו.ואם מכר האחד לחתן והשני לכלה אפי' אם מוכר בשני ימים **יג** צריך להודיעו שודאי שניהם שוחטין ביום (ז) אחד . יד שנים שלקחו אותו ואת בנו ביום אחד הלוקח תחלה ישחוט ולא השני [יא] במה דברים אמורים כשלקחום שניהם מאדם א' שמיד כשמכר לראשון לא היה יכול לשחוט את שנשאר בידו שהלוקח לקח על מנת לשחטו מיד (ולכן גם הלוקח ממנו אסור לשחוט שלא יכול למכור לו (ח) רק זכות (ח) שבידו) (טור) טו אבל אם לקחום משנים שניהם שוים **יד** וכל מי שישחוט תחלה (ט) זריז (ט) ונשכר :

ז [יב] טז אין איסור אותו ואת בנו אלא בבהמה טהורה בלבד שנאמר ושור או שה אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד ונוהג בכלאים הבא ממין כבש וממין עז :

ח יז צבי שבא על העז וילדה **טו** ושחט (י) העז ובנה לוקה **טז** [יג] אבל העז שבא על הצביה (יא) יח אסור לשחוט אותה ואת בנה . ואם שחט אינו לוקה . **יז** היתה (יב) בת הצביה יט הזאת נקבה

טורי זהב

(ח)רק זכות שבידו.לכאורה יש ללמוד מזה באם נשבע אחד שלא ישחוט בהמתו רק יחזיקנה לחרישה ומכרה שגםהלוקח אינו יכול לשוחטה שהרי למוכר לא היה זכות לשוחטה ואין יכול למכור רק זכות שבידו ודבר זה אינו כלל דא"כ תקשה לך מהא על מי שנשבע שלא למכור איזה דבר ועבר ומכרו דאמרינן בח"מ סי' ר"ח דהוה מכירה ולא כמ"ש רמ"א בי"ד סי' ר"ל וכתבתי מזה גם לקמן סי' רכ"ח סעיף ל"ה . אלא נראה דכאן לא אמרו כן שאינו יכול למכור רק זכותו אלא שלא להפקיע זכות אחר במה שזכה כבר אבל אם אין הפקעה זכות לאחר אין חיוב על הלוקח לקיים שבועת המוכר דכל זמן שהיתה בידו חלה השבועה ולא כשבא ליד אחר ואע"ג דאדם אוסר דבר שהוא שלו על חבירו אף לכשיוצא מרשותו כמ"ש בטור י"ד סי' רי"ז שאני התם דהאיסור חל על החפץ ונשאר עליו לעולם משא"כ בשבועה שהיא חלה על האדם הנשבע כמבואר בהלכות נדרים ע"כ אין עליו החיוב אלא כל זמן שהוא בידו אבל על החפץ לא חל שום דבר כנ"ל : (ט) זריז ונשכר . רש"י פי' זריז דלא עביד איסורא ונשכר שיאכל בשר וז"ל מדשבחוהו חכמים וקראוהו זריז משמע שיש מעלה בשוהו שקדם ושחט והיינו שא"א לו לבא לידי איסור משא"כ השני שאפשר שיסכה ויעשה איסור וישחוט וע"כ אין לב"ד להכניס עצמם בדבר ולומר שיפילו גורלות מי מהם ישחוט תחלה כי אין להם להפקיע זכות של כל אחד שרוצה להקרא זריז והיינו כל שיש לכל אחד היתר לשחוט משא"כ בקנו מאחד וקדם השני ושחט קודם ללוקח ראשון דלא זו דלא נקרא זריז אלא אפילו חוטא מיקרי שגזל זכותו של לוקח ראשון כנ"ל ברור : (י) העז ובנה לוקה . דשה ובנו אמר רחמנא משמע בנה אפילו כל דהו שאינו שה וכתב בטור לגבי הבא על התיישה וילדה בת ואותה בת ילדה בת ושחט בתה ובת בתה חייב והטעם דקי"ל כרבנן דפליגי אר"א וס"ל שה אמרה תורה ואפילו מקצת שה מ"ה חייב מלקות שהרי הבת היא מקצת שה מכח אמו דהא בתר האם ודאי אזלינן : (יא) אסור לשחוט אותה ואת בנה . הרשב"א וטור חלקו על זה והתירו אפילו לכתחלה ונ"ל טעם הש"ע ע"פ רמב"ם בזה מדאמר רב חסדא הכל מודים בהיא צביה ובנה תיש *דפטור משמע אבל אסור כדאיתא בכל פטורי דשבת בר מתלת ודומה לזה הביא ב"י בסי' פ"ז במי חלב וז"ל ואפשר דאיסורא דרבנן איכא מדקתני פטור ולא קתני מותר עכ"ל והטעם כאן דלא אתי לאחלופי בתיישה ובנה : (יב) בת הצביה הזאת כו' .

ואת

שפתי כהן

חג . שהוא רגל בפני עצמו ויו"ט הראשון הטעם טרודים בסוכה ולולב ואין להם פנאי להרבות בשחיטה כל כך . תוספות : **יב** א"צ להודיעו . פירוש לא לענין איסור ולא לענין מקח טעות שאפשר שישחטנו קודם אלו הד' זמנים ודו"ק : **יג** צריך להודיעו . והוי מקח טעות כמו אם לא הודיעו ובזמנינו שעיקר השחיטה לצורך יו"ט היא קודם יו"ט וכן בחתן וכלה שוחטים יום או יומים קודם א"ל להודיעו במכר בב' ימים והכי משמע בת"ה כ"כ הב"ח : **יד** וכל מי שישחוט תחלה כו' . בש"ס מוכח דאף כשלקחו מאדם אחד אם קדם השני ושחט ה"ז זריז ונשכר ולכן נתקשה הב"ח וכתב דמ"ש הט"ו וכל מי שישחוט כו' מילתא באפיה נפשיה היא וקאי אלעיל אלקחו מאדם אחד ולהגס דחק דבש"ס לא קאמר אלא דאם קדם הב' ה"ז זריז ונשכר אבל לכתחלה אין ראוי לעשות כן והט"ו השמיטו דבלקחו מב' בני אדם כל מי שישחוט ה"ז זריז ונשכר: **טו** ושחט העז ובנה לוקה . משום דהא פשיטא לן דחוששין לזרע האב ויש כאן מקצת שה ודרשינן בש"ס שה אפילו מקצת שה : **טז** אבל העז שבא על הצביה כו' . ומהרש"ל שם סימן ה' פסק כהרשב"א וטור דמותר לשחוט הצביה ובנה אפילו לכתחלה וכדאמרינן בש"ס שה ובנו אמר רחמנא ולא צבי ובנו ומ"ש הב"י בשם מהר"י הביב דדעת הרמב"ם דאסור לכתחלה משום מראית העין לא ידעתי מה מראית העין שייך בדבר דמי יודע שבא מן העז ואם נאמר דהרואה יחוש לזה אפילו בבן צביה דעלמא נמי ועוד דלא מצינו בשום מקום מראית העין כזה : **יז** היתה בת הצביה הזאת כו' . הקשו הע"ט והב"ח דהכא ס"ל להרמב"ם והמחבר דודאי חוששין לזרע האב דאל"כ לא היה לוקה מספק ולעיל בסעיף ב' כתבו ואם נודע שזהו ודאי אביו אין שוחטין שניהם ביום אחד ואם שחט אינו לוקה שהדבר ספק אם נוהג בזכרים או אינו נוהג ותירצו דלעיל דוקא מספקא להו אי או"ב נוהג נמי באב משום דדרשינן בנו הכרוך אחריו להפוקי האב שאין בנו כרוך אחריו אבל הכא פשיטא להו דודאי חוששין לענין זה היכא דהעז בא על הצביה וילדה בת כיון דנקבה זו יש בה מקצת שה חשוב כאלו היה כולו שה ואם נקבה זו ילדה בת או בן ושחט את הנקבה ואת ולדה לוקה ע"כ דבריהם ותימא שא"א לחלק כן כדמוכח להדיא בש"ס ר"פ או"ב (ריש דף ע"ט) גבי הא דקאמר התם ואזדא שמואל לטעמיה דתנן אמר ר"י כו' ע"ש (ועוד מנ"ל לספוקי בכך דרבא ודוק) ועוד תימא דבב"י סימן י"ג כתב דס"ל להרמב"ם דספוקי מספקא לן אי חוששין לזרע האב או לא וכ"כ בכ"מ פ' י"ב מה"ש דין י"א שטעם הרמב"ם שכתב שהדבר ספק אם נוהג בזכרים כו' הוא משום דס"ל כר' יהודה דספוקי מספקא לן אי חוששין לזרע האב או לא ועוד תימא דבפ' י"ג מהל' שחיטה דין ד' כתב הרמב"ם הבא מבהמה וחיה צריך לכסות דמן ואינו מברך וכ"כ המחבר לקמן סי' כ"ח ס"ב ואי ס"ל ודאי חוששין אמאי לא יברך ובפרישה ובב"ח סימן כ"ח נתכוונו לדבר אחד לתרץ את זה משום דדוקא בשה אמרינן שה ואפילו מקצת שה אבל בחיה מספקא לן דילמא בעי חיה גמורה ואינו עולה כלל לפי סוגית הש"ס פ' או"ב (דף ע"ט ע"ב) דמוכח התם להדיא כי היכא דאמרינן שה ואפילו מקצת שה ה"נ אמרינן חיה ואפילו מקצת חיה לבי ע"ב ועוד תימא שהרי כתב הרמב"ם רפ"ט מהל' בכורים צבי הבא על העז וילדה הולד חייב בחלי מתנות שנאמר אם שה ואפילו מקצת שה תייש הבא על הצביה הולד פטור מן המתנות עכ"ל וכ"כ המחבר לקמן סי' ס"א ס"ח אלמא ספוקי מספקא לן ולפיכך מאי דאיכא למימר זיל אייתי ראייה דחוששין ואתן לך פלגא וכדאמרי' בש"ס ועוד דבפ"ט מהלכות כלאים דין ו' כתב הרמב"ם דהנולדים מן התמור אסורים עם הנולדים מן הסוס וכן כתב המחבר לקמן סי' רל"ו ס"ט והיינו משום דספוקי מספקא לן דאי ודאי חוששין מותרין וכדאיתא להדיא בש"ס ר"פ או"ב ול"ע ותימה על מ"ש מהרש"ל פ' או"ב סי' ב' דהלכה כחנניה דאו"ב נוהג באב עם הבן ומיד אח"כ בסי' ג' פסק דגבי או"ב אין חוששין לזרע האב ומותר לשחוט האב עם הבן ביום א' ול"ע . ודע דכ"מ אפילו לדידן במה שלוקין דאז הוי פסול לעדות מן התורה כדקי"ל בח"מ סי' ל"ד וכן לענין קדושי אשה בא"ע ס"ס מ"ד ע"ש :

אלא

באר הגולה

יד משנה שם דף פ"ב טו הרא"ש שם טז ברייתא שם ול' רמב"ם שם דין ח' יז מימרא דרב חסדא שם ע"ט דשה אמר רחמנא ובנו כל דהו יח לשון הרמב"ם שם בפרק י"ב והביאו הטור וכתב שנראה שמותר לכתחלה וכן תמה עליו הרשב"א בחידושיו ובת"ה וסיים שם אי שה ואפילו גבי אמר רחמנא מילתא נמי לקי אי שה אמר רחמנא ע"א גבי איסורא מנ"ל והא דאמרינן בתיש הבא על הצביה ולאיסורא ע"כ צריכין אנו לפרש בתיש הבא על הצביה וילדה בת ובת ילדה בן כדאוקימתא בריתא עכ"ל יט וכן הוא גם כן ברמב"ם שם דין ט' והוא תימה דהא קיים לן כרבנן דמספקא להו אי חוששין לזרע האב כמ"ש הרמב"ם שם דין י"א והביאו הב"י לעיל סעיף ב' ועוד כתב הרמב"ם בפ"ט מהלכות כלאים בכיוצא בזה דלוקה וסיים שם הכ"מ דיותר טוב לגרוס אינו

הגהות הט"ז

(סי' ט"ז ס"ו ס"ק ח')לא חל שום דבר כנ"ל . ויש להקשות על מ"ש רמ"א דאסור לשחוט מהא דאמרי' בגמרא ובענין דינא תנן פירש"י הלוקח א' ישחוט תחלה לא לאיסור ויתיר באם רוצה השני לשחוט ראשון והראשון ימתין עד מחר מותר אבל דין הוא בא לב"ד שהוא א' לשחוט חבירו אומר אני צריך יותר ממך אומרים להם אותו שלקח ראשון ישחוט ראשון עכ"ל . וא"כ למה כ' כאן אסור לשחוט וצ"ל דהוא מפ' כרש"י באם שניהם רוצים אז דוקא אין איסור אבל באחד שקדם מעצמו יש איסור: (שם ס"ק ט') אפילו חוטא מיקרי שגזל זכותו של ראשון כנ"ל ברור . לדעת רמ"א באמרתי בסמוך שיש איסור בקנו מאחד אם שחט א' תחלה וא"כ הא דאמרי' בגמ' זריז ונשכר אפי' בקנו מאחד היינו אם שניהם רוצים מ"מ יש מעלה לאותו שמקדים עצמו אבל כאמת דלא רק רמ"א במ"ש איסור בזה אלא בכל ענין אין כאן שום איסור אפי' בקנו מאחד הוי זריז ונשכר וליכא איסור כלל :

נקודות הכסף

(ס"ק י"א) *דפטור משמע אבל אסור כו' . זה אינו כדמוכח בש"ס דהאי פטור ומותר הוא וכמו שהוכיח הרשב"א :

גליון מהרש"א

(סעיף ח' ב"ע) ואם שחט אינו לוקה . הטעם שנתן רש"י על זה בסוגיין דף פ' ע"א ד"ה לענין אותו ואת בנו . משום דהוי התראת ספק הוא תמוה . דתיפוק לי דעיקר המלקות הן בספק : (ש"ך ס"ק י"ז) הקשו הע"ט והב"ח . ע' בלח"מ במקומו פי"ב מה"ש וע' כ"פ ובס' מרכבת המשנה במקומו ועמ"ש בחדושי :

חדושי בית מאיר

(סי' ט"ז ש"ך ס"ק י"ז)וב"ב בכ"מ וכו' . אי חוששין לזרע האב . נ"ל ועוד תימה דפרק י"ג מה"ש דין ד' כתב הבא מבהמה וחיה :

מילואים

(שייך לע"ב ש"ך ס"ק כ') ובאמת דברי הב"ח א"ש כפשוטם דלא הטעם דאסור למסור לאחר לשחוט בינו לבין עצמו כו' פן יאמרו הרואים בשחיטתן כשירה. ואכן הרואה שמוסר להם לשחוט הלא ראה ג"כ שבחט האם מקודם . ומזה ידעו הרואים בשחיטתן היא בחיטה שאינה ראויה . דאי לא"ה יחול על שחיטה זו האיסור של או"ב ועפמ"ג שדחק בזה שלא לצורך :

ביאור הגר"א

צריך לחוש דלא מחזקינן איסורא והוא ס"ס אם יש לה אם והיא קיימת ומכרה והיום מכרה וז"ש בין קנה מעובד כוכבים ואל"כ ה"ל לאסור ליקח מן העובד כוכבים לעולם ואף בכל השנה שמא מכר היום לשחוט ואין עדות לעובד כוכבים : [יא] בד"א כו' . ערש"י שם ד"ה לענין דינא כו' : (סעיף ז') [יב] אין איסור כו' . שם ע"ב ובת"כ והביאו הרי"ף והרא"ש שור ולא חיה שה ולא עופות : (סעיף ח') [יג] אבל העז כו' . כבר צווחו ביה כל הפוסקים וסוגית הגמ' הוא דבבא שניה אף לכתחלה מותר וסיפא

אסור

חידושי רע"ק

מטעם ס"ס דשמא בשעה שנגררה היה לילה ואת"ל דהי' יום שמא בשעת הפרה יום הוא ואף דנדרים הוי יל"מ וס"ס אסור סב"מ בהפרת בעל דהוא בע"כ דידה (והו אין בידו שהיא תתיר אצל חכם ולא מקרי יל"מ) אמנם לפ"ז יקשה הכא לענין או"ב אמאי לא ישחוט עד ליל ו' לדעת המחבר בא"ח (סי' תצ"ו) דס"ס מותר אפי' בדבר שיל"מ וע' ש"ך (סי' ק"י סקנ"ה) א"כ יהא מותר לשחוט בביה"ש של ליל ו' מטעם ס"ס שמא כששחט האם היה יום ואת"ל שהיה לילה שמא גם עתה כששוחט הבן הוא לילה וצ"ע : (סעיף ו') **ואם** מכר האחד להתן המוכר א"צ לשאל להקונה אם קונה לצורך חתן ואם הקונה קונה לצורך חתן צריך להודיע להמוכר . ע' בתב"ש בחידושיו לכריתות (דף ט"ז ע"א) ד"ה מתני' ארע"ק : (ש"ך ס"ק ט"ו) **אפי'** מקצת שה . דהא אמרינן בנו כל דהי : (שם ס"ק י"ז) **דב"מ** אפילו לדידן . לענ"ד הכא אין שייך לדינא דח"מ (סי' ל"ד) דהתם אם הלאו בעצמותו אינו חמור כ"כ דאין בו מלקות לא נפסל לעדות מה"ת אבל הכא דהלאו דאו"ב חמור דיש בו מלקות והכא דהוי ספק אם חוששים לזרע אב הוא פסול מספק וכמו באוכל ספק חלב ספק שומן דנראה דפסול מספק דאף דאנן לא מלקי' מספק מ"מ הוי כמו בלא התראה דפסול דהלאו בעצמותו חמור ולענין דלא יהיה פסול ודאי זה פשוט דהא שמא לא עשה איסור כלל :

באר היטב

(ו) להודיעו . פי' לא לענין איסור ולא לענין מקח טעות שאפשר שישחטנו קודם אלו ד' זמנים : (ז) אחד . וכתב בש"ך דהוי מקח טעות כשאם לא הודיע . ובזמנינו שעיקר השחיטה לצורך יו"ט הוא קודם יו"ט וכן בחתן וכלה שוחטין יום או יומים קודם א"ל להודיעו במכר בב' ימים וכן פסק הב"ח : (ח) שבידו . וכ' בט"ז ולא אמרינן דיש ללמוד מזה באם שנשבע אחד שלא ישחוט בהמתו רק יחזיקנו לחרישה ומכירה שגם הלוקח לא יוכל לשחטה . זה אינו שהרי קי"ל בח"מ סימן ר"ח אם נשבע שלא ימכור והלך ומכר מכירתו הוי מכירה . ולא כמו שכתב רמ"א בי"ד סימן ר"ל . אלא ע"כ הכא מיירי שבא להפקיע זכות אחר שהראשון כבר זכה בו אבל על החפץ לא חל שום דבר אף על גב דשלו יכול לאסור על חבירו אף לכשיוצא מרשותו עיין לקמן סימן רי"ז ס"ח דהאיסור חל על החפץ משא"כ שבועה דחלה על האדם הנשבע : (ט) ונשבר .

וכתב

מותר

פתחי תשובה

ולעד"נ דאנן לא פסקינן כדברי מהרב"ל הנ"ל שהרי קיי"ל לקמן סי' ק"ב ס"ד בהג"ה דהנודר מדבר מקרי דבל"מ והרי גם עתה אינו אסור רק להנודר ואפ"ה מקרי דבל"מ . ועיין בזה בתשובת נו"ב תניינא חלק יו"ד סימן נ"ג [ועיין פמ"ג לקמן סימן ק"ב בשפ"ד סק"ב] :

וילדה בן ושחט את הנקבה בת הצביה ואת בנה (י) לוקה :

ט כ אין איסור אותו ואת בנו יח (ג) אלא בשחיטה בלבד שנאמר לא (יא) תשחטו. אבל אם ניחר (פי' ענין הניחרה הוא שתוחב הסכין בנחיריו וחותך) את הראשון יט או נתנבל בידו מותר לשחוט (יב) השני (יג) כ כא לפיכך חרש שוטה וקטן ששחטו את הראשון כא בינם לבין עצמם מותר לשחוט השני אחריהם לפי שרוב מעשיהם (יג) מקולקלים :

הגה [יד] ואם אחרים רואין (ד) ששוחטין כראוי אסור לשחוט אחריהם (טור) (יד) כן נראה לי :

י כב מותר לשחוט את המעוברת עובר ירך אמו הוא כג ואם יצא העובר חי [טו] אחר שחיטת אמו והפרים על גבי קרקע כב (ה) אין שוחטין אותו ביום אחד ואם שחט (יד) אינו (טו) לוקה :

יא [טז] כד עובד כוכבים שמכר שתי בהמות ואחר כך אמר מסיח לפי תומו שהן אותו ואת בנו כג אינו נאמן במה שאמר (טו) לאחר שמכרם ויצאו מתחת (טז) ידו [יז] ומיהו כד אי מהימן ליה (יז) אסור :

יב [יח] כה בהמה שנשחטה אמה או בתה היום ונתערבה באחרות וצריך לשחוט מהם היום כיצד

שפתי כהן

יח אלא בשחיטה. ובכלל זה אם שחט ונמלאת טרפה לוקין אם ישחוט השני דהא לא נתנבלה בשחיטה והכי איתא בש"ס ופוסקים : יט או נתנבל כו'. כתב הב"ח מיהו אם נתנבל בידו בא' מהדברים שאנו מחמירים בו כגון שהייה במיעוט בתרא וכה"ג בפלוגתא דרבוותא אין לשחוט הבן או האם אחריו כ"ל ע"כ וכ"כ הסמ"ק סי' קס"ז דאם שהה או החליד במעוט של סימנים או בלרוף שהיות או שנמלא סכין פגומה לאחר ששחט דאסרי' להו מספיקא וכן כל כי הני נראה דאסור לשחוט השני ואם שחט אינו לוקה ע"כ : כ לפיכך חש"ו כו'. כתב הב"ח נראה דה"ה כששוחט האם מותר למסור הבן לחש"ו לשחטו בינו לבין עצמו ואצ"ל שמותר למכרו לעובדי כוכבים אע"פ שהעובד כוכבים ינחרנו היום עכ"ל ול"ע בזה. נהי דמשום אותו ואת בנו ליכא מ"מ הא אסור למסור להם לשחוט בינן לבין עצמן אפילו להשליכו לכלבים כדלעיל סי' א' ס"ה ע"ש : כא בינם לבין עצמם כו'. אבל כשאחרים עע"ג אז דעת המחבר דשחיטתו כשרה אפילו אינו מומחה וגם אינו יודע לאמן ידיו וכמ"ש בסימן א' ס"ק כ"ה ואף שכתבתי שם לאסור מ"מ כאן יש להחמיר באיסור דאורייתא ודוק ועי"ל סימן כ"ח ס"ק כ"ג : כב אין שוחטין. כיון דמפני מראית העין טעון שחיטה כשהפריס ע"ג קרקע ואין לוקין עליו כיון שמן התורה א"צ שחיטה וניתר בשחיטת אמו כדלעיל סי' י"ג ועמ"ש בס"ק ג' ובס"ס י"ד : כג אינו נאמן. דאין עובד כוכבים נאמן בשום עדות כדלקמן סי' קכ"ז ס"ק י"ט והט"ז כתב הטעם משום דלהשביח מקחו אומר כן ולא כוון יפה דהכא לא שייך כלל להשביח מקחו דאי הוי שייך לא היה נאמן אפילו קודם שמכרם אלא להכי נאמן קודם שמכרם במגו דאי בעי לא מזבין להו או מיקלי קלי להו אבל היכא דשייך להשביח מקחו אפילו יש לו מגו אינו נאמן וכמו שנתבאר כל זה בתשובת הרשב"א סי' ק"ח שממנו מקור דין זה מיהו מדברי הרא"ש ומרדכי והגהמ"יי שהבאתי בסי' קכ"ז שם מבואר דהיכא דבידו נאמן אפילו היכא די"ל דלהשביח מקחו אומר כן וע"ש : כד אי מהימן ליה אסור. אפילו אינו מסל"ת הכי איתא בתשובת הרשב"א

טורי זהב

ואת בנה לוקה. רבים תמהו ע"ז כיון דהמסקנא בגמרא דמספקא לן אי חוששין לזרע האב או לא וכמו שזכרתי בסעיף ב' למה לוקה כאן דילמא אין חוששין לזרע האב ונמצא לא היה בנקבה בת הצביה זרע האב כלל ולא הוה אפילו מקצת שה ואין להגיה כאן אין לוקה דהרמב"ם מסיים אח"ז וכן כלאים מעז וכבש לוקה ומענין זה יש מקום עיון עוד ברמב"ם שמביא ב"י סי' רצ"ז בהלכות כלאים שהרא"ש תמה על רמב"ם שפסק גם כן שלוקה משום חוששין לזרע אב וטרח ב"י למצוא דרך להגיה בדבריו : (יג) לפיכך חש"ו כו'. נ"ל דה"ה בגדול שאין יודע הלכות שחיטה והא דנקט במתני' חש"ו היינו אפי' ביודעים כמ"ש סי' א' כי דבר ברור הוא דאף גדול שאין יודע הוה רוב מעשיו מקולקלים וא"ל הא אמרינן פ"ק דחולין (דף ט') בגדול שאינו יודע זמנין דשהה ודרס ולא ידע לשון זמנין משמע שספק יש בדבר ואינו ברור האי זמנין קאי על ולא ידע דבתריה דזמנין דלא ידע אבל השהייה או דרסה ברורים המה וכן מוכח מדאמרינן אח"כ ואם אחרים רואין כו' אסור כו' דאין זה חידוש כ"כ דהא בזה מותר בדיעבד השחיטה והיה לו לומר חידוש אפילו בגדול שאינו יודע ששחיטתו אסורה בדיעבד אם שחט לבדו דאפ"ה אסור לשחוט אחריו אלא ודאי מותר' אלא כיון דלא הוזכר בפירוש בפוסקים בזה אין בידי להקל להתיר אותו ואת בנו אחר שחיטת גדול שאינו יודע אלא דמ"מ נ"ל ברור באם עבר ושחט אחריו דאין כאן איסור אכילה אפילו לי"א דבסעיף ג' מודים בזה *ועוד נראה פשוט דכשהבהמה שנשחטה תחלה נאסרה מכח איזה ספק טריפות בשחיטה שאין להקל בשביל זה לשחוט בנה אחריה באותו יום ובשאר טריפות פשיטא שאסור לשחוט אחריה דמחלוקת היא בגמרא (דף פ"א) והלכה כרבנן דאסרי דשחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה : (יד) אינו לוקה. דהא מן התורה א"צ שחיטה : (טו) לאחר שמכרם כו'. משמע אם אמר כן בשעת מכירה נאמן לאסור *וכן משמע ממ"ש הרא"ש בפ' אותו ואת בנו וז"ל ראיתי כתוב בשם רב אחאי דאם תגר עובד כוכבים מוכר בהמות צריך למיחש למילתא דשמא מכר האם היום ולא מסתבר כלל דלא שכיחא ולא מחזקינן איסורא כל כמה דלא הודיע המוכר כו' דאם יש לחוש מספק כו' עכ"ל. משמע אם הודיעו בשעת מכר יש לאסור לשחוט באותו יום הבהמה שקונה ממנו ופשוט הוא דאם יש סברא שעושה כן להשביח מקחו שאין בדבריו כלום כההיא דפ' בתרא דיבמות (דף קכ"ב) עובד כוכבים

שמוכר

באר הגולה

לוקה כ משנה שם דף פ"א בא משנה שם דף פ"ו וכרבי מאיר שם בגמרא כב רמב"ם שם בפרק י"ב מה"ש דין י' וכל כו כג שם מהתוספתא שם וכחכמים וב"י בשם א"ח כד רשב"א בתשובה סימן ק"ח כה הרא"ש בפסקיו שם בשם בה"ג :

נקודות הכסף

(ס"ק י"ג) *ועוד נראה פשוט דכשהבהמה כו'. אישתמיטתי' דכ"כ הסמ"ק סי' קס"ז בהדיא הבאתיו בש"ך ס"ק י"ט : (ס"ק ט"ו) *וכן משמע ממה שכתב הרא"ש כו'. לאנס הביא ממרחק לחמו דהא בתשובת הרשב"א שממנו מקור דין זה מבואר כך להדיא וגם אין מדברי הרא"ש אלו ראייה דהרא"ש שם קאי אברייתא דמיירי בישראל דרצה לומר דלא מחזקינן איסורא כל זמן שלא הודיעו המוכר ישראל וכדתנן בברייתא עיין שם. גם מה שכתב ופשוט הוא דאם יש סברא שעושה כן להשביח מקחו אין בדבריו כלום. עיין מה שכתבתי בשפתי כהן דדעת הרא"ש והמרדכי והגהות מיימוני דהיכא דבידו נאמן אפילו היכא דיש לומר דלהשביח מקחו אומר כן :

חדושי בית מאיר

(סי' ט"ז ש"ך ס"ק כ"ג) בא"ד אבל היכא דשייך להשביח מקחו וכו'. נ"ב אין הלשון מדוקדק אלא היכא דשייך להשביח מקחו שוב אין לו מגו:

גליון מהרש"א

(סעיף ט' ש"ע) לפי שרוב מעשיהם מקולקלים. אף דדבר שיש לו מתירין הוא (ומזה הטעם כ' הרמ"י דאינה בטילה ברוב כמ"ש בשמו בס' מעדני יו"ט פ' אותו ואת בנו סימן ה' אות ח') מ"מ סמכינן ארובא וע' סימן ק"י ס"ח סוף הגה"ה וע' לקמן בסמוך בגליון ש"ך ס"ק כ"ה מיהו י"ל דכאן איכא רובא וחזקת איסור של בהמה: (סעיף י"א ש"ע) ואח"כ אמר מסיח לפי תומו. ע' ש"ך סי' צ"ח סק"ב: (שם) ומיהו אי מהימן לי' אסור. ע' ט"ז סוף ס' מ"ח באמר שמצא מחט בכרס : (ש"ך ס"ק כ"ג) כדלקמן סי' קכ"ז ס"ק י"ט. וכשהורע החזקה אלא שאנו באים להתיר מכח ספק ספיקא נאמן לאסור ש"ך סי' קכ"ב סק"ד: (שם) וכמו שנתבאר כל זה בתשו' הרשב"א סי' ק"ח. ע' ט"ז סי' קכ"ב סק"ד וש"ך סי' קכ"ז סק"ב ובגליון שם : (שם ס"ק כ"ד) אפילו אינו מסל"ת. ע' ט"ז סוף סי' מ"ח:

יד אברהם

(סעיף י') ואם יצא העובר חי אחר שחיטת אמו והפרים על גבי קרקע אין שוחטין אותו ביום אחד ואם שחט אינו לוקה. ופשוט דאם נטרפה האם דלענין העובר לא הוי שחיטה וצריך שחיטה מדאורייתא כמ"ש סי' י"ג ס"ג. ולענין אותו ובנו הוי שחיטת טריפה שחיטה. דקיי"ל כר"מ בש"ס פ' כסוי הדם (דפ"ו) וכמ"ש הב"י והאחרונים ס"ק ט'. וא"כ אם שחט הולד באותו יום לוקה : (סעיף י"ב) בהמה שנשחטה אמה או בתה היום ונתערבה באחרות

צבי לצדיק

(סימן ט"ז סעיף י"ב ש"ע) בהמה שנשחטה אמה או בתה היום כו'

נחלת צבי

טז (ס"ט בהג"ה) רואין ששוחטין כראוי אסור לשחוט אחריהם כנ"ל עכ"ל. ותימה דמשמע שהוא בעצמו חידש דין זה והלא משנה שלימה היא בפרק כיסוי הדם דפ"ו ע"א וכן לענין אותו וא"ב ששחטו ואחרים רואים אותם אסור לשחוט אחריהם ע"ש וראיתי בש"ע

חידושי רע"ק

(סעיף י') מותר לשחוט את המעוברת. אם נמצא האם טריפה דיש תקנה לולד אם כלו חדשיו דמותר לשחטו פשיטא דאסור לשחוט הולד בו ביום משום או"ב ואולם [גם אם הולד טריפה נלע"ד דיש לדון דמותר לשחוט הולד דהא דקיי"ל שחיטה שא"ר שמה שחיטה היינו משום דמהני שחיטה לטהר מידי נבילה משא"כ בזה דאף אלו כת העובר לא היה מטמא משום נבילה דלענין זה מהני שחיטת האם כדאיתא להדיא בחולין (דף ע"ה ע"ב) וא"כ שחיטת העובר הטריפה לא הועיל כלום וי"ל דבכה"ג לא שמה שחיטה : (סעיף י"ב) כיצד תקנתו ואם תחלה נתערבה ואח"כ שחט האם של א' מהתערובות. יש לומר דבטל ברוב כיון דאיסור נולד בתערובות אף דבר חשוב ובע"ח בטילי כמו בדבר שיל"מ לקמן (סי' ק"ב) כ"כ בתשו' חו"י (סי' קל"ג) ולכאורה נסתר זה מסוגי' דתמורה (דף ל') ניפוק חדא להדי כלבא ואינך כולהו לשתרי ואמאי לא פריך דלשתרי כולהו דלבטיל המחיר כלב ברוב באינך דהא האיסור נולד בתערובות ואולי יש לומר דלמ"ד יש ברירה הוי כמו אפשר לברר האיסור דהא יכולים ליטול א' ולומר דזהו האיסור מש"ה אין בו דין ביטול ובזה מיושב קושי' תוס' שם דלר"ת היכי פריך כן בפשיטות הא קיי"ל דא"ב ולפי הנ"ל ניחא דפריך בדרך ממנ"פ דלכל הפחות א"צ לאסור רק א' דאם א"ב כולהו לשתרי מדין ביטול ואם יש ברירה ניפוק חד מיניהו ואינך לשתרי ולפ"ז יהא הדין דאף לדעת חו"י הנ"ל מ"מ צריך ליטול חד מהם להשהותו עד למחר דכיון דקיי"ל בדרבנן יש ברירה והיינו מטעם דמספקא לן אם הדין דיש ברירה או א"ב כמ"ש הר"ן רפ"ג דגיטין וא"כ הכא דלמא יש ברירה ואפשר לברר האיסור ולא בטל כלל וכנ"ל ודאתינן לזה י"ל דאף בלאו סברת חו"י הנ"ל וכדמשמע מפסק' דהרמ"א דלא כתב כן רק לענין דבר שיל"מ (בסי' ק"ב) די"ל כיון דמעולם לא נקרא עליו שם איסור ל"ש לומר עד שתאכלנו באיסור אבל לענין דבר חשוב בכל ענין לא בטל מ"מ יש היתר ע"י דנוטל א' מהם דכיון דמדאורייתא' הכל שרי מדין ביטול אלא דמדרבנן אסור דבע"ח לא בטילי וסמכי' על ברירה כדקיי"ל בדרבנן י"ב ודוקא בנשחטה האם ואח"כ נתערבה דבזה ל"ש ברירה כמ"ש תוס' בתמורה ככל איסור שנתערב בהיתר אבל בנולד האיסור בתערובות דתלי' בדין ברירה שרי על ידי דנוטל א' מהם. ומיושב בזה ג"כ קושית תוס' תמורה הנ"ל דמש"ה פריך ניפוק חדא היינו לפ"מ דקיי"ל דבדרבנן יש ברירה וכיון דמדאורייתא' בטיל הו"ל דרבנן :

כיצד

ביאור הגר"א

אסו' ואינו לוקה ובת עז דרישא עם בנה לוקה : (סעיף ט') [יד] ואם אחרים כו'. מתני' שם : (סעיף י') [טו] אחר כו'. שם ע"ד א' וכחכמים ובתוספתא פ"ד השוחט את הבהמה ומצא בה בן ט' חי כו' חייב משום אותו ואת בנו דר"מ וחכ"א אין אסור משום אותו ואת בנו שנאמר אותו ואת בנו לא תשחטו את שטעון שחיטה אסור משום או"ב ואת שאינו טעון שחיטה מותר משום או"ב : (סעיף י"א) [טז] עובד כוכבים כו'. שאין עדות לעובד כוכבים כמ"ש בפ"ד דיבמות (מ"ז א') לדבריך עובד כוכבים אתה כו' ומ"ש בסוף יבמות דדוקא להשביח מקחו אינו נאמן הלא"ה נאמן שם משום דמקחו בידו ונאמן מיגו דאי בעי קלתיה או לא מזבן ליה וז"ש לאחר שמכרם כו' : [יז] ומיהו כו'. כמ"ש בעד אחד בפ"ג דקדושין (ס"ו א') דאף שאינו נאמן אי מהימן לך כו' וה"ה לכל מי שאינו נאמן : (סעיף י"ב) [יח] בהמה כו'. כדעת ר"ת בתוס' שם צ"ה א' ד"ה ה"נ דמחלק בין קדשים ועבודת כוכבים לשאר איסורים דבשאר איסורים אף לכתחלה מותר ועיין ערא"ש שם ועסי' ק"י ס"ו בהג"ה שתי' בע"א ועפר"ח שם :

בגערה

פתחי תשובה

[* (ג) אלא בשחיטה. גרסינן בתוספתא פ"ה דחולין השוחט לרפואה לאכילת עובד כוכבים ולאכילת כלבים אסור משום או"ב ע"כ והובא ג"כ בפר"ח ס"ק י"ח. ונראה פשוט דה"ה אם שוחט בהמת עובד כוכבים יש איסור דאו"ב משום דהאיסור הוא על השוחט וכתיב לא תשחטו סתמא וכיוצא בזה מצינו גבי לאו דלא תחסום במס' ב"מ דף צ' ישראל הדש בפרתו של עובד כוכבים עובר משום בל תחסום ע"ש וכ' בסמ"ע סי' של"ח ס"ק י"א דאפילו הדישה היא ג"כ של עובד כוכבים כו' ע"ש ומפני שמורה אחד טעה בזו הוצרכתי להזכיר זה] : (ד) ששוחטין כראוי. עיין בנ"צ מה שכתבתי בכוונת הג"ה זו : (ה) אין שוחטין. עיין בת' זכרון יצחק סי' ק"ב שכתב דאם מכר את הבן פקוע שהפריס על גבי קרקע לאחר או לכלה ביום החופה א"צ להודיעו שלא ישחוט ביום ההוא משום דמבואר לעיל סי' י"ג דאם היה בו דבר תמוה א"צ שחיטה וממילא דמותר לשוחטו ביום שנשחט אמו ומבואר בהג"א פרק בהמה

באר היטב

וכתב בט"ז אם קנו מא' וקדם הב' ושחט דלא זו דלא נקרא זריז ונשכר. אלא דלכתחלה אסור לעשות כן. ואפילו חוטא נקרא שגזל זכות של לוקח ראשון והוא גמ' דחולין דף פ"ד וצ"ע. ועיין בכנה"ג וש"ך : (י) לוקה. והט"ז והש"ך תמהו על דין זה וכתבו והלא אמרינן בגמרא דמספקינן אי חוששין לזרע אב אם כן למה מלקין אותו בכאן דלמא אין חוששין ולא היתה בנקבה זו זרע אב כלל והוי כולה צבי. וצריך עיון ונפקא מינה אפילו לדידן במה שלוקין דאז הוה פסול לעדות מן התורה. כדקיימא לן בח"מ סימן ל"ד. וכן לענין קדושי אשה בא"ע סימן מ"ב. ובשו"ת שלי כתבתי על הגליון תירוץ נכון דדוקא גבי דין זה ס"ל להרמב"ם כן משום גזירת הכתוב : (יא) תשחטו. וכתב בש"ך וה"ה אם שחטה ונמלא טריפה דהא לא נתנבלה בשחיטה : (יב) השני. וכתב בש"ך מיהו אם נתנבל באחד מהדברים שאנו מחמירים בו כגון שהייה במעוט בתרא נראה דאסור לשחוט. ואם שחט אינו לוקה סמ"ק ב"ח ש"ך : (יג) מקולקלים. וכ' בט"ז ובגדול שאינו יודע הלכות שחיטה אין בידינו להקל. מאחר שלא נמצא כן בפירוש וכתב בש"ך דלעובד כוכבים מותר לכתחלה למכור באותו יום. אע"פ שיודע שהעובד כוכבים ינחרנו היום אבל חרש שוטה וקטן אסור למסור להם לשחוט בינן לבין עצמן אפילו להשליכו לכלבים כדלעיל סימן א' סעיף ה' : (יד) בב"ל. וכתב בש"ך אפילו אינו מומחה וגם אינו יודע לאמן ידיו כמו שכתבתי בסימן א'. ואף שכתבתי שם לאסור מ"מ יש להחמיר באיסור דאורייתא : (טו) לוקה. הטעם איתא בהש"ך משום דמן התורה א"צ שחיטה רק מדרבנן לכן אין מלקין אותו ועסי' י"ג : (טז) ידו. וכתב בט"ז אבל כל זמן שלא מכרו נאמן משום דלא שייך כאן להשביח מקחו אמר כן. מיהו מדברי כמה פוסקים משמע כל זמן שבידו נאמן אפילו היכא שי"ל להשביח מקחו אמר כן : (יז) אסור. וכתב בש"ך אפילו אינו מסיח לפי תומו. ועיין לקמן סימן קכ"ז ואם בשעת מכירה אמר כן נאמן .

במוכר פירות ואמר של ערלה הם אין בדבריו כלום ועי' סי' קכ"ב סעיף ו' עוד מדין עבודת כוכבים בזה : (טז) נכבשינהו דניידי . פי' יכה אותם וטורדן ממקום קבוע ואז כלך אחר הרוב ומה שיש לדקדק בזה כתבתי סימן י' סעיף ו' :

הרשב"א שם ועמ"ש מדינים אלו בסי' קכ"ז ס"ק י"ד : **כה** נכבשינהו דניידי ממקום קביעותן . דכל זמן שהם ביחד בעלי חיים לא בטלי אפילו באלף וכדלקמן סי' ק"י : **כו** אסור לשחטם היום . דהוי מחלה על מחלה וע"ל סי' ק"י ס"ו נתבאר זה בארוכה בס"ד :

תקנתו (טז) **כה** (ו) נכבשינהו דניידי ממקום (יח) קביעותן ויקח מהם אחד (*) וישחוט דכל דפריש מרובא פריש ושנים הנותרים כו אסור לשחטם (יט) היום :

יז דין השוחט בהמה המסוכנת למות .

ובו ג' סעיפים :

א השוחט את הבריאה ולא פרכסה (פי' שלא נתנענעה) הרי זו מותרת אבל המסוכנת א והוא כל שמעמידים אותה (א) **א** [א] (בגערה או במקל) (כל בו בשם הראב"ד) ואינה (ה) עומדת אעפ"י שהיא אוכלת מאכל בריאות ב שחטה ולא פרכסה כלל (ב) **ב** [ב] הרי זו נבלה ולוקין עליה . ואם פרכסה הרי זו מותרת . ג וצריך שיהיה הפרכוס בסוף (ג) השחיטה **ג** [ג] (א) (ולמשוך עד אחר השחיטה) (תא"ו נט"ו ח"ג לדעת רש"י) אבל בתחלתה אינו מועיל . כיצד הוא הפרכוס ד בבהמה דקה ה ובחיה גסה ודקה ו בין שפשטה ידה והחזירה או שפשטה רגלה אע"פ שלא החזירה **ד** או שכפפה רגלה בלבד הרי זה פרכוס (ג) ומותר אבל אם פשטה ידה ולא החזירתה הרי זו אסורה שאין זו אלא הוצאת נפש בלבד ובבהמה גסה אחד היד ואחד הרגל בין שפשטה ולא כפפה בין כפפה ולא פשטה הרי זה פירכוס ומותרת ואם לא פשטה לא יד ולא רגל ולא כפפה כלל הרי זו נבלה ובעוף **ה** אפילו לא רפרף (פי' מענין כהרף עין) (ג) [ד] אלא (ד) בעינו **ו** ולא כשכש (פירוש נענע) (ד) אלא בזנבו הרי זה (ה) פירכוס (°) :

ב ז י השוחט את המסוכנת בלילה ולא ידע אם פרכסה (ב) הרי זו ספק נבלה (ו) ואסורה:

ג ח גדולי החכמים לא היו אוכלים מבהמה שממהרים ושוחטים אותה כדי שלא תמות ואע"פ שפרכסה בסוף השחיטה . [ה] ודבר זה אין בו איסור **ח** אלא כל הרוצה להחמיר על עצמו בדבר זה הרי זה (ז) משובח :

(*) [נ"ל אחד אחד וישחוט . שארית יהודה]

יז (א) בגערה או במקל . פירוש אבל אם מעמידים אותה ביד לא מהני : **(ב)** הרי זו נבילה . דקים להו לרבנן דזו נטולה נשמתה קודם גמר שחיטתה : **(ג)** אלא בעינו . בספר הטור כתוב בגפו וכתב רש"ל דהכי קי"ל להחמיר דלא סגי בעינו אלא בגפו : **(ד)** אלא בזנבו . בב"י הביא שהרא"ש והר"ן ורמב"ן ורשב"א והרב המגיד ס"ל דגם בבהמה מהני כשכוש בזנב כשהם מהגיתין והא דנקטיה רבא גבי עוף הוא לרבותא דכשכוש בזנב דבר קל הוא וה"א דלא סגי קמ"ל וכ"כ הטור רק שהוכיח ב"י מדעת רמב"ם דלא מהני כשכוש זנב רק בעוף ונראה דהסומך על כל הני לא הפסיד בפרט שהרמב"ם לא זכר בפירוש לאיסור ושוב מצאתי כן לרש"ל פ' השוחט סימן י"ט וכן מסיק מו"ח ז"ל :

יז א בגערה או במקל . אבל כשמעמידים אותה בידיה אין מוציאין אותה מחזקת מסוכנה . ש"ס : **ב** ה"ז נבלה . דכל שלא פרכסה בידוע שנשמתה נטולה הימנה קודם שחיטה . ש"ס : **ג** ולמשוך עד אחר שחיטה . וכן פי' הב"ח ומהרש"ל פ' השוחט סי' י"ח כתב דמפי' רש"י שלנו לא נשמע כן הלכך נראה עיקר דאע"פ שלא עשתה הפרכוס אחר שחיטה רק עם גמר השחיטה כשר עכ"ל וכ"כ הב"ח דמפירוש רש"י שלנו לא משמע כן ולא עמדתי על סוף דעתם דהרי כך נראה מבואר מפירש"י להדיא בכולי סוגיא דפ' השוחט (דף ל"ח ע"א) ע"ש בד"ה כל היכי ובד"ה א"ל רבא וד"ה שאני אומר וד"ה בסוף שחיטה ממש ובע"ב ד"ה זה פירוש למיתה ודו"ק וכן משמע בש"ס ע"ש : **ד** או שכפפה רגלה כו' . כתב ב"י משמע דכשכפפה ידה בלבד אסורה וכ"כ בעט"ז בהדיא אבל הרשב"א והר"ן וכל בו בשם הר"ז וטור ור' ירוחם פסקו דאפילו כפפה ידה בלבד מותרת ומהרש"ל שם כתב שכן דעת הרי"ף והרא"ש ופסק כן וכ"כ הב"ח : **ה** אפילו לא רפרף אלא בעינו . דע שיש חלופי גרסאות בש"ס וי"ג גפו במקום עינו ויש מהפוסקים דס"ל דרפרף בעינו לא מהני וכ"פ מהרש"ל והב"ח : **ו** ולא כשכש אלא בזנבו . וכן כשכוש זנב בבהמה מהני כדאיתא במשנה וכ"פ הרא"ש וטור וא"ו ושאר פוסקים ומהרש"ל והב"ח והעט"ז ומה שתמה בסי' ל"ח סעיף ל"ז דף קמ"ח ע"ב על הר"ב שלא הגיה כן אינו תימ' דס"ל כמ"ש הרב המגיד פ"ד מהמ"א בשם הרמב"ן והרשב"א דלרבותא נקט עוף דה"א גבי דידיה כשכוש זנב דבר קל קמ"ל וכ"ש בבהמה וכ"כ הר"ן ונראה מדברי הרב המגיד שם שגם דעת הרמב"ם שהוא כל' המחבר הוא כן ע"ש : **ז** השוחט את המסוכנת כו' . ולא מהני כשמלא למחר כותלי ביה"ש מלוכלכים בדם ואע"פ שכתב הטור דמהני בכה"ג כבר תמה עליו בזה וגם בב"י תמה עליו וזה דעתו כאן : **ח** אלא כל הרוצה להחמיר כו' . ובבהמת עובד כוכבים דליכא הפסד ממון משום

א ברב יהודה אמר רב חולין דף ל"ז ב לשון רמב"ם פ"ד מה"ש ממשנה שם וכחכמים ג שם בגמרא דף ל"ח וכרבה הרי"ף וש"פ ד ברייתא שם ה מימרא דרבי זירא אמר רב עבודת כוכבים דף עז ו שם בברייתא עד סוף הסעיף ואמר רב שם דהלכתא הכי (וכתב הב"י שהרא"ש בפסקיו וכ"כ הטור וה"ה בפ"ד מה"ש בשם הרמב"ן והרשב"א פסקו כסתם משנה דכשכש בזנבה מהני נמי בבהמה וחיה בין דקה בין גסה ושאין דעת הרמב"ם כן וכתב הט"ז טורי זהב שנראה דהסומך על כל הני לא הפסיד וכ"כ מהרש"ל שם בספרו וחמיו הרב מהר"י בב"ח) ז שם במשנה וכחכמים ח רמב"ם שם מהא דאמר יחזקאל נבילה וטריפה וכו' שם בגמרא :

נקודות הכסף

(סי' י"ז) הג"ה טור וכן אם היתה פשוטה והחזירתו אלנו הוי סימן . כן פסקו הרשב"א והר"ן ומהרי"ו ועיין ביש"ש פרק השוחט סימן י"ט ובב"ח דכן עיקר דלא כהרמב"ם והסמ"ג שמשמע מדבריהם דדוקא בענין דכפייה ופשטה והדר כפפתו והרי"ף והרא"ש נמי סבירא להו כהטור

יד אפרים

(סי' ט"ז סעיף י"ב) דניידי ממקום קביעותן . עבה"ט ועיין בנ"ב מ"ת שכתב לתרץ מה שהקשה לו מא"ח סימן תנ"ז בסימן שנים כו' דלמה לא פסק דנכבשינהו ע"ש :

גליון מהרש"א

(סעיף י"ב ש"ך ס"ק כ"ה) **בעלי** חיים לא בטלי . ואולי דשיל"מ לא מקרי כיון דאפשר שיהי' חוזר ונאסר אם נשחטה בתה אפשר שתוליד עוד ותאסר ביום שתשחט בתה שני' . ואם בת היא או אפילו בן כיון דקיי"ל דחייב גם בבנו ואותו לעיל סעי' א' וגם דאותו ואביו אסור ס"ג א"כ אפשר שיוליד ויחזיר לאסורו . וע' ס' ק"ב בהגה"ה קרוב לסוף הסימן וריש סעיף ב' שם . אך אם גם יהי' דבאפשר חוזר לאסורו לא מקרי דשיל"מ מ"מ נ"ל כאן דמחוסר מעשה שאני . וראי' נדר לא מקרי דשיל"מ וע' בגליון לעיל בסמוך ס"ס דהרמ"א באמת נתן כאן טעם משום דשיל"מ וצ"ל דמ"מ רוב דפריש מועיל כיון דאנו אוסרים שאינו בנו כלל . אך בפ"ק דביצה דף י' ב' זימן שנים ומצא ג' אסורים ובגמרא שם ממנ"פ אי אחריני נינהו הא אחרינא נינהו ואי לא אחרינא נינהו הא איכא חד דמערב בהו . מדלא אמרי' גם שם נכבשינהו וניידי משמע דבדשיל"מ גם רוב דפריש אינו מועיל . ומצאתי שדיבר בזה בשעה"מ פ"ב מיו"ט ה"ו עלה ל' ע"ג וע' מ"ש בגליון הרמ"א לקמן סוף סי' ק"ב . שוב ראיתי בפתיחה להל' יו"ט בס' פרי מגדים כ' מסברא דרוב דפריש דהוי רובא דאיתא קמן אפשר עדיף משאר רוב ומועיל אף בדשיל"מ . וע' שעה"מ פ"ד מיו"ט הכ"ד עלה מ"ד ע"ג בשם הרש"ל דדשיל"מ צריך תרי רובא וע"ש וע' לקמן סי' רצ"ג בהגהות ובש"ך שם ס"ק ד' שוב מצאתי ריש הדברים בצל"ח ביצה ד' י' ע"ב ד"ה והואיל : (סי"ז סעיף א' ש"ע) **ואינה** עומדת . ע' ש"ך סוף סימן בבהמת עובד כוכבים :

ביאור הגר"א

יז [א] בגערה כו' . דמדקאמר שמעמידים כו' ש"מ שתהא ג"כ יכולה לעמוד מרביצתה ועמידתה ביד מעשה עץ בעלמא עביד : **[ב]** ה"ז נבילה . שם ל"ח א' בידוע שנשמתה כו' : **[ג]** ולמשוך כו' . ערש"י שם ד"ה בסוף שחיטה וד"ה זה פירש כו' : **[ד]** אלא בעינו . כ"ה גירסת הרי"ף ורמב"ם שם והשמיטו כשכש זנבה דבהמה דתני במתני' ושאר דברים הנאמרים בגמ' והלך בדרך הרמב"ם ומפרש מ"ש שם הלכתא כו' כהך ברייתא לבד : (סעיף ג') **[ה]** ודבר זה כו' . שם ל"ז ב' :

חידושי רע"ק

(סימן י"ז סעיף א') **כיצד** הוא הפירכוס . בש"ס איתא עוד גועה ועבי' קלא הטילה ריעי ומתרזת למרחוק או כשכוש באזנה הוי פירכוס . וכתבו בטור וכן העלה הפר"ח דכן עיקר לחלכה :

באר היטב

ואם נראה שעושה כן להשביח מקחו א"כ . ועיין סימן קכ"ז היכא דבידו נאמן מ"מ : **(יח)** קביעותן . דכל זמן שהם ביחד בעלי חיים לא בטלי אפילו באלף . כדלקמן סי' ק"י : **(יט)** היום . משום דהוי מחלה על מחלה :

יז (א) עומדת . וכתב בש"ך אבל אם מעמידין אותה ביד לא מהני דקים להו לרבנן דנטולה נשמתה קודם שחיטה : **(ב)** השחיטה . וכ' בש"ך דמהרש"ל פוסק דאע"פ שלא פירכסה לאחר שחיטה רק בגמר שחיטה סגי והט"ז חולק עליו : **(ג)** ומותר . וכתב הב"י אבל בכפפה ידה לבד היא טריפה . אבל מהרש"ל והש"ך מתירים בכפפה ידה : **(ד)** בעינו . וכתב בש"ך שיש גירסאות שגורסין בגפו במקום בעינו . וכתב מהרש"ל דהכי קי"ל ולא סגי בשרפרף בעינו אלא דוקא בגפו ופר"ח חולק : **(ה)** פירכוס . וכל הפוסקים אחרונים פסקו דגם בבהמה אם כשכש בזנבו הרי זה פירכוס : **(ו)** ואסורה . וכתב בש"ך ולא מהני כשמלא למחר כותלי בית השחיטה מלוכלכים בדם : **(ז)** משובח . וכן בהמה

פתחי תשובה

המקשה דתופס הוי מלתא דתמיהא ע"ש והניח בצ"ע : **(ו)** נכבשינהו דניידי . קשה לי דהא או"ב הוא דשיל"מ ולא אמרינן ביה כל דפריש מר"פ כמ"ש המג"א בסי' תקי"ג ס"ק י"ג . ומצאתי בתשובת נו"ב תניינא חלק יו"ד סי' ח' בהגה מב"ה שהביא קושיא זו בשם אביו ז"ל בספרו צל"ח ביצה ד' י' והוא נר"ו כתב ליישב עפמ"ש בא"ח סימן ש"כ (וכן הוא לקמן סימן ק"כ ס"ד בהגה) דכל איסור שלא היה ניכר קודם שנתערב בטיל אף ע"פ שהוא דשיל"מ א"כ י"ל דמיירי שנתערב האם קודם שחיטת הבת דלא ניכר האיסור קודם התערובת ומ"ש בש"ע בהמה שנשחטה כו' ונתערב . הכוונה שנתערב ככר קודם השחיטה עכ"ד . אכן ראיתי בתשובת חות יאיר סי' קל"ג שכתב דבכה"ג דנתערבה האם באחרת תחלה ואח"כ שחט בתה מותר אח"כ לשחוט מן התערובות בלא נכבשינהו כי דבר שיש לו מתירין פשיטא לא הוי אלא אפילו חשיבות דב"ח לא מהני אחר דבשעה שנתערב לא היה בו שום איסור והביא דב תוס' תמורה דף ל' (בסוף ד"ה ואידך) נראה דסגי בנ"ד שמפריש בהמה אחת ושוחט כל האחרות דכיון שאיסור לא היה מבורר קודם תערובתו רק לאחר התערובת נולד האיסור שמכינן אברירה . וכ"ש אם שחט תחלה אחד מן התערובת שמותר אח"כ לשחוט הבת . ועי"ש בהו"י עוד שפקפק על עיקר דין זה אף שנתערב אחר ששחט הבת ודעתו דחד בתרי בטל ולא צריך כלל לנכבשינהו ואף כי הוא בעל חי גם דשיל"מ מ"מ לא התמידו חכמים רק בדבר האסור מחמת עצמו משא"כ בזה דלא אירע שום דבר בבהמה זו רק מחמת שחיטת אמה או בתה היום לא אמירא בחומרת בע"ח ודשיל"מ . ובה"ג לטעמיה אזיל דס"ל לאסור האחרון באכילה בו ביום ולכך סמכן הבה"ג לשני הדינים להדדי וכן הביאם הרא"ש (פרק או"ב סימן ה') משא"כ לדעת הרמב"ם דכוותיה אזלא שיטת הש"ס פכ"ה ד' קט"ו דבאכילה שרי א"כ פשוט שאין מקום לומר בזה חשיבות בע"ח ודבר שיל"מ אחר דאין כאן דבר האסור כלל רק דרחמנא אזהר שלא לשוחטה ובאם נתערבה בטילה ברוב ולא נקרא שם איסור על דבר שנתערב כלל ועוד אחר דקיימינן כו' ע"ש ועיין עוד בנו"ב שם מ"ש ליישב דלא תיקשי אמאי הכא באו"ב פסקינן נכבשינהו ובא"ח סי' תנ"ו סי"ב פסק בזמן שנים ומצא שלשה שאסורין ולא כתב נכבשינהו וכ' כמה ישובים ע"ש [ועיין בתשובת ח"ס ס"ס פ"ז ודו"ק] :

יז (א) ולמשוך עד אחה"ש . עי' בסמ"ח שכתב ופשוט דכ"ש אם כל הפירכוס היה אחר השחיטה דשפיר דמי ע"ש ועי' בס' בינת אדם שער או"ה סי' ח' ובסוף השער שכ' דאפילו אם גם אחר השחיטה לא פרכסה מיד רק לאחר ששהה כמו רביעית שעה התחיל לפרכס אין כאן בית מיחוש לומר דהוי כזנב הלטאה דלא כס' זבח שמואל שכתב לאסור בזה אך אם חתכו כל המפרקת ורוב בשר עמו ולא פרכסה בשעת שחיטה רק לאחר שחתך כל המפרקת פרכסה לא מהני דזה ודאי הוי כזנב הלטאה . ורב אחד חולק ע"ז ודעתו גם בזה להכשיר והוא ז"ל חזר וכתב להעמיד דבריו ע"ש : **(ב)** הרי זו ספק נבילה . [עיין בת' ח"ס סי' כ' שכ' הא דלא אמרינן אוקמא אחזקת חי כו' היינו משום דאיכא חזקה מתנגדת

יד אברהם

[illegible]

צבי לצדיק

[illegible]

יח דין בדיקת הסכין ופגימותיו . ובו כ' סעיפים :

א א השוחט בסכין בדוקה ונמצאת (א) פגומה (א) [א] (אפילו מן (א) הצד) (ד"ע) א הרי זה (ב) נבלה [ב] אפילו ב נגע בעצם המפרקת אין תולין שנפגמה בו אחר שחיטה ב אלא חיישינן שמא בעור נפגמה ונמצא שחט בסכין (ג) פגומה ג [ג] ואפי' (ד) בעוף :

ב ד [ד] ג שיעור הפגימה כל שהוא (ב) [ה] ד ובלבד (°) שתאגור בה כל שהוא [ו] אפילו חוט (ה) השערה :

ג ה ה צריך לבדוק הסכין קודם שחיטה . ואם לא בדק (ב) לא (ו) ישחוט [ז] ו ואם עבר ולא בדקה תחלה ואח"כ בדקה ומצאה יפה שחיטתו כשרה :

ד (ג) ו [ח] ז סכין שתבדק (ז) בהולכה ולא הרגיש שיש בה פגם וכשהחזיר אותה בהבאה הרגיש שיש בה פגם וזו היא הנקראת מסוכסכת אם שחט בה דרך הולכה ולא הביא שחיטתו כשרה ז ואם הביא שחיטתו פסולה . [ט] ח והני מילי כשהרגיש בה קודם שחיטה אבל אם מצא סכינו יפה קודם שחיטה ואחר שחיטה מצא בה פגימה מסוכסכת ואמר ברי לי שלא עשיתי אלא הולכה לבד ח שחיטתו (ח) פסולה :

הגה [י] ויש מחמירים דכל מסוכסכת אסורה ט עד דקיימא ארישא דסכינא ממש אם שחט בהולכה . ואסיפא דסכינא ממש אם שחט בהבאה (הלכות שחיטות ישנים והגהות סמ"ק ופוסקים הנ"ל) ולפי שאין אנו בקיאין היכן מיקרי רישא דסכינא י יש להטריף (ט) הכל (ד"ע גם הג"ה בשחיטת מהרי"ו וכן משמע במרדכי וכל בו ואגודה וכ"כ האגור שכן המנהג) והכי נהוג :

שפתי כהן

משום מדת חסידות אסור אבל בבהמת ישראל משום הפסד ממון אפילו מדת חסידות ליכא אלא הוראה לגדולי החכמים כן נ"ל מדברי הרב המגיד בשם הרמב"ן והרשב"א דלא כנראה מהעט"ז וכתב בא"ז שהראבי"ה כתב ע"ש הגאונים דבהמת עובד כוכבים לא מיתכשרה עד דקיימא בכרעא מאליה ואזלא ד' אמות בדקה ומלא קומתה בגסה וכ"כ הראב"ן סי' רכ"ב ומהרש"ל והב"ח בשם הא"ז :

יח א ה"ז נבלה . פירוש ספק נבלה וכמ"ש אלא חיישינן שמא כו' וכ"כ בסוף סעיף י"ח וכ"כ הרמב"ם פ"א מה"ש והכל בו והסמ"ג עשין ס"ג דף ק"מ ע"א והסמ"ק סי' קס"ז ושאר פוסקים ולכך כתב המחבר לקמן סי' כ"ח ס"כ דכסה"ג מכסה בלא ברכה ועמ"ש שם : ב אלא חיישינן כו' . משום דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת והיכא יוצאה מאיסורא עד שיודע לך במה נשחטה וכיון שנולד בה ספק לא נתברר לך שנשחטה כראוי (כדלקמן ס"ס כ"ט) . ש"ס : ג ואפילו בעוף . אפילו נגע ג"כ בעצם המפרקת דאיכא תרתי לטיבותא שעורו רך ונגע ג"כ בעצם המפרקת אפ"ה חיישינן שמא בעור איפגם וכ"כ הב"ח : ד שיעור הפגימה כל שהוא . פי' אם נמצא פגימה כל שהוא פסולה אבל לכתחלה א"צ בדיקה אלא אבשרא ואטופרא כדלקמן ס"ט משום דלא חיישינן לפגימה כל שהוא וכ"כ מהרש"ל פ"ק דחולין סימן ל"ח דלא כהב"ח שפסק להקל דאינה נטרפת בפגימה כל שהוא אלא כדי חגירת צפורן שאין לנו בזה אלא מנהגינו עכ"ל וחלילה לנו להקל כן ולפי שראה שבודקים בצפורן הבין דמנהגינו דכל פגימה שאינה חוגרת צפורן כשרה ולא היא דהמנהג פשוט לפסול אפילו פגימה כל שהוא וכמ"ש ב"י וד"מ ומהרש"ל ושאר אחרונים וכדעת הרמב"ם והכל בו והרמב"ן והרשב"א והר"ן וסייעתם אלא דלכתחלה לא חיישינן לפגימה כל שהוא וסגי לן בבדיקת צפורן וכמ"ש וכן משמע בעט"ז כדפרישית גם מה שאמר הב"ח דמדברי התוס' משמע דבעי דוקא כדי חגירת צפורן ליתא וראיה שהרי גם הכל בו כתב כדברי התוספות וכן העט"ז וע"ש : ה צריך לבדוק הסכין קודם . ואין לסמוך על מה שירצה לבדוק אחר השחיטה (טור) ולזה כפל המחבר וכתב ואם לא בדק לא ישחוט כו' כלומר אפילו על סמך שיבדקנו אח"כ אסור והטעם כתב הרשב"א דשמא ישכח לבדוק אחר השחיטה והרי הוא כאוכל נבלה ומביאו ב"י וכן משמע בטור . ובפרישה ס"ח כתב טעם משום שנאמר בדיקת סכין מן התורה דכתיב ושחטתם בזה ואכלתם פשיטא כיון דכי נקיב טריפה בעי בדיקה לאכה קאמרינן ע"כ ועיין בסי' ב' ס"ק (ח') [יו"ד] : ו סכין שתבדק בהולכה כו' . כלומר שמוליך הסכין על האצבע וכן פי' בדרישה : ז ואם הביא . אפילו לא הוליך שחיטתו פסולה משום דהעוקץ פוגע בסי' וקורעו : ח שחיטתו פסולה . הטעם כתבו הפוסקים דכל מילתא דלא רמיא עליה דאינש עביד ולאו אדעתיה : ט עד דקיימא ארישא דסכינא כו' . דאל"כ רישא דסכינא מחליש העור והבשר ואח"כ העוקץ קורע : י יש להטריף הכל . ואפילו מסוכסכת מן הצד אבל אותן רשומים שמן הצדדין בסכיני' נ"ל דמותר כו'

טורי זהב

יח (א) אפילו מן הצד . ואין בכלל זה רושמי הסכין שעושין האומנים בשעת עשיית הסכין כיון שהוא רחוק הרבה מן החוד כ"כ רש"ל : (ב) ובלבד שתאגור בה כל שהוא . בגמ' איתא הרבה אמוראים שהחמירו בבדיקה לבדוק בשמש או במים דכשמעבירו בחודו על המים אם יש פגימה בסכין מרגישין אותה במים והיינו אפילו בכל שהוא ומסיק רש"ל שראוי להחמיר כן אלא דבסתמא די בבדיקה אבישרא ואטופרא : (ג) סכין שתבדק בהולכה כו' . הך הולכה והבאה אינה כמו הולכה והבאה שלנו שאנו מחזיקין הסכין ביד אחד והודו למעלה ומוליכין האצבע עליו דלפי זה לא יובנו הדברים שבסעיף זה אלא מיירי שמוליך חוד הסכין על אצבעו וכן בהובאה ובדרך זה בודק הסכין וכן מבואר בסעיף ט' שהיה בדיקתם בדרך זה וא"כ הוא הולכה דבדיקה והולכה דשחיטה חד ענינא . כתב הטור ורי"ף פוסק אפילו באמצע כו' אם העוקץ כלפי הראש כו' ועיין ב"י בפירוש הדברים ונראה שהם כפשוטן דכל פגימה אוגרת יש לה שני עוקצין האחד כלפי הראש של סכין דהיינו עוקץ העליון והשני כלפי הקתא דהיינו העוקץ התחתון וע"ז אמר שאם נשבר העוקץ של צד הקתא ואין כאן אלא עוקץ העליון אפילו הוא באמצע הסכין כשר בהוליך ולא הביא וכן להיפך וכן פירש מו"ח ז"ל :

באר הגולה

א מסקנת הגמ' חולין דף י"ח וכרב הונא ב ממשמעות הגמ' שם ג טור בשם הרמב"ם בפ"א מה"ש וכתב הרשב"א בת"ה שכן דעת הרי"ף וכ"כ הר"ן ועיין ס"ק ד' ד שם בשם הרשב"א וכ"כ הר"ן (ספי' ל' אגרה בקיע לתמה שאוספ' חוט השערה בין ב' עוקצים והוא פחות מאגירת צפורן) ה מימרא דרב חסדא שם דף י"ז ו מעובדא דקמיה דרבא בר חנינא שם דף י"ח : ז ברייתא שם וכדמפרש ר"א ורבא בגמרא שם ול' רמב"ם פ"א מה"ש דין ט"ו ח מרדכי בשם הרי"ף וכל בו והגה"מ והגהת סמ"ק ואגודה

נקודות הכסף

וסייעתו עיין שם ובהגהות שחיטות מהרי"ו שנדפסו בהגהות כתב וז"ל השוחט בהמה מסוכנת צריכה שתכוף רגלה וידה ותחזור ותפשוט או להיפוך כדי שנראה שעדיין יש בה חיות שלא יאמרו נבילה היתה קודם שחיטה וכל זה בבהמה דקה אבל בבהמה גסה די לה בכפיפת יד או ברגל לחוד עכ"ל . ותמהני שראה במה שכתב צריכה שתכוף ידה ורגלה לא ידעתי

גליון מהרש"א

(סי' י"ח סעיף א' ש"ך סק"א) פירוש ספק נבילה . ולמה לקמן ריש סי' כ"ה ודאי נבלה . עי' בפר"מ בפתיחתו להל' שחיטה שורש ד' . מיהו בנמצא מן הצד הא רבים ס"ל בב"י סי' ט' דבדיעבד כשר ועכ"פ בידע כששחט שיש בו פגם דבית"ש מירוח רווח גם לענין פגימה ע"כ נ"ל דגם לדידן ודאי אינו כ"א ספק נבלה : (סעיף ב' ב"ע) שיעור הפגימה כל שהוא . ומ"ש הרמב"ם פ"א מהל' בית הבחירה בדין פגימת אבני מזבח כל אבן שנפגמה כדי שתחגור בו הצפורן כסכין של שחיטה הרי זה פסול ע' ת' דבר שמואל אבוהב סי' רפ"ב ות' בית יעקב סי' כ"א דל"ת עמ"ש הטור כאן בדעת הרמב"ם : (סעיף ד' בהג"ה) דכל מסוכסכת אסורה . בהר"ן משמע דלא פליגי לענין דינא אלא דהרי"ף מפרש בכפוף הרבה ואינו נרגש בירידתה ורש"י מפרש מסוכסכת באינו כפוף הרבה : (ש"ך סק"י) אבל אותן רשומים שמן הצדדים מסכינים . ע' ת' בית יעקב סי' כ"ז בפגימה מן הצד רחוק קצת מן החוד של סכין דיש להחמיר :

יד אברהם

(סימן י"ח סעיף ד') סכין שתבדק בהולכה ולא הרגיש שיש בה פגם וכשהחזיר אותה בהבאה הרגיש כו' אם שחט בה דרך הולכה ולא הביא שחיטתו כשירה ואם הביא שחיטתו פסולה . נלע"ד דמוכח להדיא בש"ס ורש"י ותוס' ורי"ף ורמב"ם ורא"ש ורשב"א ור"ן ומרדכי וטור וב"י וש"ע והג"ה וב"ש בסימן זה דפגימה פוסלת במיעוט בתרא לכ"ע . שהרי כאן ע"כ איירי שנשחט שיעור בהולכה לחוד דהיינו שיש בסכין שיעור שני צוארי' כמבואר ר"ס כ"ד . ואפ"ה אם הביא שחיטתו פסולה . אלמא דפגימה פוסלת במיעוט בתרא וזהו דלא כהר"ן שמביא הש"ך סי' כ"ג ס"ק י"ג ע"ב . ובמח"כ נעלם ממנו כל הנך פוסקים : (שם) אם שחט בה דרך הולכה ולא הביא שחיטתו כשרה . ונ"ל דלאו קיימא הפגימה אסיפא דסכינא לאסור דשמא הביא ידו מעט ולא הרגיש . וכמ"ש הרשב"א והר"ן והט"ז סעיף ט' . וכ"מ להדיא בהגהות מיימוני פ"א מה"ש דין י"ג :

צבי לצדיק

(סי' י"ח סעיף א' ש"ך ס"ק א') הרי זה נבילה . פי' ספק נבלה קשה למה לא נאמר דע"י חזקת איסור הוי ודאי נבלה דהא בחולין דף ט' פליגי בה ופסק הרמב"ם דהוי נבלה גבי לא בדק בסימנים ושם ליכא ריעותא וכה"ג הכא איכא ריעותא . והא דלקמן סעיף י"ח הוי ספק משום ששחט במה עופות וי"ו :

ביאור הגר"א

יח [א] אפי' מן הצד . ע"ל סי' ט' בש"ע והג"ה לבד דעת הראב"ד (הביאו הר"ן) : [ב] אפי' נגע כו' . מדאמרינן שם א"ל עצם ודאי כו' ומסקינן אימא בעצם דמפרקת כו' וע"כ בודאי נגע וכ"כ המרדכי : [ג] ואפי' בעוף . רש"י שם ד"ה הלכתא : (סעיף ב') [ד] שיעור כו' . דלא כרב חסדא שם דהנך כולהו במערבא ונהרדעי ורב ששת וראב"י כולהו לא ס"ל הא דר"ח דכולהו פחותין מחגירת צפורן ועוד דאמרו שם דמיא לסאסאה מאי ואם איתא מאי קא מיבעיא ליה הא אינה הוגרת צפורן : (ליקוט) שיעור כו' . והרא"ה פי' חגירת הצפורן . פי' שתרגיש הצפורן כמו (שמואל ב' כ"ב) ויחגרו ממסגרותם ולפ"ז אין ראיה מסאסאה דאף סאסאה מרגשת הצפורן ופסק כר"ח יעש"ד ודעתי להחמיר יותר מהרשב"א (ע"כ) : [ה] ובלבד כו' . דאוגרת קרינן לה וכשמה שתאגור שום דבר לאפוקי שאינה אוגרת כלום וזהו דמיא לסאסאה שאמרו שם : [ו] אפי' כו' . מהא דרב אחא ב"י : (סעיף ג') [ז] ואם עבר כו' . עבה"ג וגם ממ"ש שם אר"ח מנין כו' פשיטא כו' ואם קודם דוקא מאי פריך פשיטא : (סעיף ד') [ח] סכין כו' . כפי' הרשב"א ארישא דסכינא לצד ראש הסכין וס"ל דאינו קורע אלא לצד הפגימה והבדיקה הוא שמוליך הסכין על אצבע כמ"ש בס"ט : (ליקוט) סכין כו' . דה"ק שם כ"ש משתי כו' מחליש פי' מחליש שחותך העור והבשר והפגימה פוגעת בסימנין מרוח א' כו' דס"ד מדקאמר אוגרת דוקא הא מסוכסכת בכ"ע כשרה ומשני דקיימא כו' נגד רישא דסכינא . רשב"א וסתר פירש"י דאי ארישא דסכינא ממש אפי' אוגרת היאך אפשר שפגימה הראשונה יחתוך העור והבשר ועוד דא"כ מאי קאמר סכין שיש בה פגימות הרבה כו' הא ע"כ פגימה שניה אינה ברישא דסכינא א"כ בא' פסולה וכן שם ל"ק כאן שהוליך כו' ול"ק דקיימא ברישא דסכינא . אבל לפי' אצ"ל דקיימא כו' דכיון שאמר שהוליך ולא הביא ע"כ בנוטות לאותו הצד שהוליך וכן הרי"ף לא הביא אלא אוקימתא בתרייתא . והרא"ה והרא"ש פי' כפירש"י (ע"כ) : [ט] וה"מ כו' . דכל מידי כו' וע"ל סי' א' ס"ג : [י] ויש מחמירים כו' . כפירש"י שם :

דמתוך

באר היטב

בהמה שהורה בה חכם והתירה . וה"מ מילתא דתלי בסברא . אבל מילתא דגמרא טוב להכול עיין לקמן בסי' קט"ז וכתב בש"ך ודוקא בבהמות עובד כוכבים יש להחמיר משום מדת חסידות . אבל בבהמות ישראל אפילו מדת חסידות ליכא משום הפסד ממון . אלא הוראה לגדולי החכמים . ובא"ז כתב דבבהמת עובד כוכבים לא מתכשרה עד דקיימה ברגליה מאליה ואזלא ד"א בדקה . ובגסה מלא קומתה וכן פסקו מהרש"ל והב"ח :

יח (א) הצד . וכתב בט"ז שאין בכלל זה הרשומים של הסכין שעושין אומנים בשעת עשיית הסכין כיון שרחוק הרבה מן החוד : (ב) נבלה . ופי' הש"ך דהוי ספק נבלה דחיישינן שמא בעור נפגמה : (ג) פגומה . והטעם משום דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת עד שיודע לך במה נשחטה : (ד) בעוף . וכתב בש"ך ואפילו נגע ג"כ בעצם המפרקת דהוי ב' לטיבותא שעורו רך ונגע במפרקת . אפ"ה חיישינן שמא בעור נפגמה והוי ספק נבלה : (ה) השערה . ופי' הט"ז והש"ך דלכתחלה אין אנו חוששין לפגימה כ"ש וא"צ בדיקה אלא אבישרא ואטופרא . ואין אנו צריכין בדיקה בשמש או במים דכשמעביר חודו על המים אם יש פגימה בחודו מרגיש אותו במים והיינו אפילו בכל שהוא זה אינו צריך לכתחלה . אבל אם נמצא אח"כ פגימה אפילו כ"ש טרפה עכ"ל : (ו) ישחוט . ופי' הש"ך דלא יסמוך אבדיקה לבסוף שמא ישכח מלבדוק וה"ה כאוכל נבלה . וא"ל למה אין מברכין על בדיקת סכין . שמא ימלך ולא ישחוט : (ז) בהולכה . פירוש שמוליך הסכין על האצבע וכך בהבאה ע"ז . ועכשיו נהגו בהוליך האצבע על הסכין וגם זה נכון . פר"ח : (ח) פסולה . והטעם דכל מלתא דלא רמיא עליה דאינש לאו אדעתיה וחיישינן שהעוקץ יפגע בסימן וקורעו : (ט) הכל . וכתב בש"ך ואפילו מסוכסכת מן הצד יש להטריף כיון דאין אנו בקיאים חיישינן דלמא לא קיימי ארישא דסכינא והעור והבשר יחתכם ע"י רישא

פתחי תשובה

חזקת איסור שאינו זוכה ומזה נלמוד דמסוכנת בשחיטה נאמן עליו עד אחד ואפילו אשה לומר שפרכסה שאין כאן חזקת איסור ע"ש] :

יח (א) פגומה . עיין בשו"ת בית אברהם חלק יו"ד סי' י"ב שנשאל בסכין של שחיטה שבדקוהו שני שוחטים אחר השחיטה ונמצא בו פגימה מורגשת אח"כ לקח אחד הסכין וחפף על בשר הזרוע ועי"ז סרה הפגימה ומענה בפי השוחט הוא שקבלה בידו בכל פגימה אף אם יפשפשו כל היום לא תוסר וע"כ לא היה פגימה גמורה והשוחט השני כיתב בו . מה דינו והעלה דבהמה זו אסורה ע"פ טעמו . [ועיין בתשובת ח"ס סי' ע"ו על כיוצא בזה ע"ד שנהגו השוחטים כאשר מוצאים ספק פגימה בסכין אחר שחיטה המה מחליקים ע"ג עור או שאר דבר זמן מה עד שאינם מרגישים הפגימה ומכשירים הבהמה וכתב רע עלי המעשה ובעיני כמאכילים טריפות כי אטו פגימה נאמרה למשה מסיני . עיקור ושהיה נאמרה וכל שיש בסכין עכבות מקום שמעכב העברת הציפורן יהיה פגימה מגוף הסכין או בליטה מדבר אחר הנדבק בסכין כל שאינו יכול להסירו בנקל ע"י ידו וע"י הדחה קלה וכדומה רק צריך זמן מה להחליקו על עץ ועור וכדומה הכל גורם או עיקור או שהייה ע"כ כל העושה כן מאכיל טריפות ויש לעמוד בפרץ נגד המפתיים המתהוים הללו ע"ש] : (ב) לא ישחוט . עבה"ט ועי' בתפארת למשה שכתב דלפי טעם זה בסכינים שלנו שמיוחדים לשחיטה מותר לשחוט על סמך שיבדקנו אחר השחיטה דהא בדיעבד אם ישכח לבדוק כשר כדאיתא בסעיף י"ד ע"ש . ועיין בתשובת זכרון יוסף סי' ק"ג שכתב דאף אם יעמיד אחר אצלו ויאמר להזכירו לבדוק אחר השחיטה לא מהני דהא דבא"ח סי' ער"ה לענין קריאה לאור

ה ט סכין שיש בה פגימות הרבה אפי' (ד) כולן מסוכסכות אפילו שחט בה בדיעבד פסולה. [יא] דמתוך שפגימותיה מרובות חיישינן שמא השיב ידו מעט ולא (י) הרגיש:

ו י סכין חדה שהושחזה והרי אינה חלקה אלא מגעתה כמגע ראש השבולת שהוא מסתבך באצבע הואיל ואין בה פגם שוחטין בה (ל' רמב"ם שם דין י"ח):

הגה ואין אנו נוהגים לשחוט בו לפי שאין אנו בקיאין בדבר (אגור וב"י ומהרש"ל פ"ק סימן ל"ז):

ז יא סכין שפיה חלק ואינה חדה הואיל ואין בה פגם שוחטין בה ואע"פ שהוליך והביא כל היום עד ששחטה שחיטתו כשרה (ל' רמב"ם שם דין י"ז) **יא** (וע"ל סימן כ"ג דבבהמה כה"ג **יב** לפעמים (יא) טריפה וכ"כ ב"י):

ח יב סכין יג שהיא עולה ויורדת (ה) (יב) כנחש ואין בה פגם שוחטין בה (יג) (ג) לכתחלה:

ט יג בדיקת הסכין צריכה (°) (ו) (ד) אבשרא ואטופרא ואתלת רוחתא, דהיינו שמוליכה ומביאה על בשר אצבעו ואח"כ מוליכה ומביאה על צפרנו משלש רוחותיה שהם פיה ושני צדדיה כדי שלא יהיה בה פגם (יד) כלל יד ויבדוק לאט ובכוונת הלב שלא יפנה לבו לדברים אחרים **יד** טו וצריך לשנות הצפורן אחר קצת בדיקתה שמא נפגם הצפורן בהודה של סכין. ואולי יש פגימה בצדדין שלא ירגיש בה לפי שעוברת בתוך פגימת (טו) (ה) הצפורן:

הגה ולא יבדוק שני צדדי הסכין ביחד אלא כל אחד בפני עצמו (מהרי"ו):

י [יב] טז סכין שיש לה פגימה **טו** אסור לשחוט (טז) בה אפי' אם מכוין לשחוט שלא כנגד הפגימה יז וביום טוב נוהגין היתר לכרוך מטלית על הפגימה כיון שאין יכול להשחיזה יח ואם הוא שעת הדחק שאין לו הכנה להשחיזה אפילו בחול מותר לשחוט ע"י כריכת מטלית על הפגימה:

הגה וע"ל סימן ו' ס"א. סכין שיש לה ב' פיות צריך לבדוק שני הצדדין (טור סימן ו'):

יא יט השוחט (ז) בהמות רבות או עופות הרבה **טז** צריך לבדוק בין כל אחד (יז) ואחד שאם לא

טורי זהב

(ד) כולן מסוכסכות. בטור הביא בזה בשם בעל העיטור דמיירי באוגרת. והקשה ב"י א"כ אפילו אחת פסולה. והירלו רבים מה שתירלו ונראה לע"ד תירוץ נכון והוא אחר שנדקדק יותר לשון בזה שאמרו בברייתא וכן העתיק הטור סכין שיש לו פגימות הרבה תדון כמגירה ולמה לא אמרו פסולה מה להם לתלות במגירה אלא נראה דהורו בזה דין אחר והוא שמלינו לעיל סי' ו' בסכין שלדו א' מגל כו' שאם שחט בלד היפה כשר דיעבד וה"ה בסכין ארוך שיש בו פגימה ונשאר בו שיעור שחיטה כו' כמ"ש רמ"א שם בזה קמ"ל דאע"פ שאם אין שם אלא אוגרת אחת יש היתר בדיעבד אם שחט שלא כנגד האוגרת מ"מ אם יש שם ב' או יותר אין היתר בזה אלא הוה כמגירה כלומר כאלו כולו פגום ואין בו שום חלק יפה כלל כנ"ל נכון לדעת בעל העיטור ויש בו נפקותא לפי' זה אפילו לדידן בדין הזה: (ה) כנחש. פי' בכסף משנה שר"ל כנחש דשדרתו היא עקומה כשמגביה ראשו וזנבו ובינייהם כמו גומא. וכתב מו"ח ז"ל דמשמע דוקא בנמוך פעם א' וכן משמע מפרש"י שכתב כגון שנפגמה פגם גדול והוחלקו העוקלים והוי הסכין נמוך שם משמע פעם אחת דוקא ע"כ ולא ידענא שום מקור או רמז לחומרא זאת כיון שאין שם פגם עליה מה לי פעם אחת ומה לי הרבה פעמים וגם לשון הש"ע שהוא ל' רמב"ם מורה ע"ז שהרי כתב סכין שהוא עולה ויורד משמע שכל הסכין הוא כדרך זה דאל"כ היה לו לומר סכין שיש בו עולה ויורד אלא דכל הסכין הוא כך ע"כ אומר אני דלית מאן דחש לחומרא זאת: (ו) אבשרא. נגד הושט ואטופרא נגד הקנה דכל שאין אלו מרגישים גם הושט והקנה לא ירגישו בפגם כ"כ התוס': (ז) בהמות רבות. ה"ה בהמה אחת צריך בדיקה אחר השחיטה דשמא בעור נפגם אלא דקמ"ל כאן שיש

שפתי כהן

כו' דביה"ש מילוות רוח כה"ג כ"כ מהרש"ל ומביאו הב"ח וע"ל סי' ט': **יא** וע"ל סי' כ"ג כו'. כלומר דשם סעיף ד' נתבאר דהשוחט בסכין שאינו חד ונתעכב כשיעור שהייה במיעוט אחרון של סימן ראשון דפסול וטעמא נתבאר שם דכיון שנחתך רוב הסימן הראשון הוה כאלו נחתך כולו ומה שמוליך ומביא במעוט הנשאר הוי כאלו מוליך ומביא בידה או ברגלה והלכך בעוף שהכשרו בסימן א' וכדלקמן סי' כ"א לא חשיב שהייה דמיד שחתך רוב סימן א' בעוף הרי נגמר שחיטתו ואע"ג דקי"ל לקמן סי' כ"ג דשהייה אפילו כל שהוא פסולה אפילו במעוט בתרא בין בעוף בין בבהמה היינו דוקא שהייה ממש משא"כ שוחט בסכין רעה כיון שמוליך ומביא תמיד ודו"ק: **יב** לפעמים טרפה. לאפוקי לא שהה שעור שהייה א"כ לאפוקי היכא שכוון והניח ב' הסימנים יחד זה אצל זה ושחט שניהם ובזה מיושב שפיר מה שתמה הב"ח על הטע"ו דכתבו בסתם שוחטין ועוד דמשמע אפילו לכתחלה ולקמן כתבו השוחט בסכין שאינו חד כו' דהכא לא באו אלא ללמד דין סכין ומיירי בגוונא דליכא משום שהייה כגון שמניח ב' הסימנים זה אצל זה וכדפרישית. שוב מלאתי בב"ח סי' כ"ג שכתב דלמאי דפסלי' שהייה כל שהוא כל השוחט בסכין רעה פסולה השחיטה לעולם ואין שיעור לדבר עכ"ל ול"ע וגם בטע"ז סי' זה וסי' כ"ד משמע דבעינן דוקא שיעור שהייה וכן שאר אחרונים כתבו בסתם גבי בהמה שיעור שהייה מיהו ודאי לכתחלה אין לשחוט בו אפילו עוף כיון דלריך לכתחלה לשחוט ב' סימנים בעוף כמו בבהמה וכ"כ הב"ח שם וע"ל סי' כ"ג ס"ק ט': **יג** שהיא עולה ויורדת כו'. נראה דאפילו ב' ג' עולה ויורד כשר לשחוט לכתחלה דאי ס"ד ב' אסור שהשני קורע א"כ אף בא' חורפיה דסכינא מחליש וכדאמרי' בש"ס והעולה ויורד קורע ועוד דהא מכשרינן בעולה ויורד אפי' להוליך ולהביא כמה פעמים נימא דבפעם א' מחליש ובפעם הב' קורע וכן נוהגים דלא כהב"ח שכתב בזה דבר זר שאינו מתקבל לאסור ב' או ג' עולה ויורד ע"ש כ"כ הגאון אמ"ו ז"ל: **יד** וצריך לשנות הצפורן כו'. וכתב במשמרת הבית דף ז' ע"א בשם הרשב"א דיש לרחוץ הסכין קודם הבדיקה שהדם פעמים נקרש בתוך הפגימה והעיד הראב"ד שכן אירע לו מעשה שבדק ולא מלא פגימה ואח"כ כששכשך במים מלא פגימה ע"ש: **טו** אסור לשחוט כו'. אבל בדיעבד כשר אפילו לא כרך מטלית על הפגימה אם אומר ברי לי שלא נגעתי כמ"ש הר"ב בסי' ו' והיינו דוקא כשידע קודם שחיטה שיש פגימה אבל לא ידע ואמר אח"כ ברי לי שלא נגעתי כגון שהפגימה היא למעלה מחליו של סכין ואמר ברי לי שלא שחטתי אלא במה שלמטה מחליו וכה"ג אף דיעבד אסור דכל מילתא דלא רמיא עליה דאינש לאו אדעתיה כדלעיל סוף סעיף ד' וע"ל סימן ו' נתבארו דיני כריכת המטלית על הפגימה: **טז** צריך לבדוק כו'. משמע בדיקה כהלכתא אבשרא ואטופרא ואתלת רוחתא וכ"כ בד"מ בשם מהרי"ל דלא כמ"ש על שם שחיטות ישנים דאין לבדוק י"ב בדיקות בין שחיטה ושחיטה כי אין רוח חכמים נוחה הימנו להפסיק כ"כ בין ברכה לשחיטה שניה עכ"ל ולא נהירא דהא לרכי שחיטה לא הוי הפסק

באר הגולה

ט ברייתא שם י בעיא שם מרב אשי ופשטא להיתר יא מימרא דרבא שם יב מימרא דרבא שם דף י"ז (ולשון רמב"ם שם) יג מימרא דרב פפא שם וכמה אמוראי דסברי הכי (והטעם דאבשרא משום דושט הוא רך ואטופרא משום דקנה הוא קשה) יד טור טו כל בו בשם הרשב"ד: טז רש"י בחולין דף טו והרא"ש שם. יז הרא"ש שם וש"פ יח ב"י יש מעובדא דרב יוסף ובליבנא בתרא דרב הונא להומרא הרי"ף והרא"ש והרמב"ם

נקודות הכסף

למה לי שניהם מיהו הא איכא למימר דלאו או קאמר ו' מחלוקת היא אבל מה שהשוה יד ורגל שצריכה שתחזור ותפשוט או להיפך הא ודאי ליתא דברגל ליכא מאן דפליג ואפילו פשטה לחוד מהני וכל שכן כפפה לחוד וזהו מבואר בגמרא בהדיא וב"י נמי ודאי לרוב הפוסקים כפפה לחוד מהני ומה שכתב שלא יאמרו נבלה היתה כו' תמהני למה חסרה מפני מראית עין כדי שלא יאמרו הבריות נבילה היא הא נבילה וודאי היא כמו שכתב הרמב"ם וכדמשמע בגמרא דקאמר כל שאינו עושה כן בידוע שנשמתה נטולה הימנה קודם לכן ומה שכתב אבל בבהמה גסה די לה בכפיפת יד או רגל הוא ג"כ תמוה דהא בבהמה גסה אפילו בפשיטת יד או רגל לחוד מהני לכולי עלמא כמבואר בגמרא בהדיא ואין מי שחולק בזה ואפשר שלכך כתב שלא יאמרו נבילה היתה כלומר דודאי נבילה היא אבל מן הדין היה מותר בכל הנך גווני דאמרן והוא החמיר יותר משום מראית עין כדי שלא יאמרו כו' עכ"ה:

יד אפרים

(סי' י"ח סעיף ט') בתוך פגימת הצפורן. עבה"ט ומ"ש בשם ד"מ סי' ד' הוא ט"ס וצ"ל סי' רי"ש וע"ש שכתב שאין פקפוק לבדוק סכין זו של שחיטה באצבע אגודל אע"פ שהוא העב והכבד שבאצבעות והרשות נתונה לבדוק באותו יד ואצבע שמרגיש בה ביותר כפי הכרתו בעצמו ובחוש משיגו ומעשה בכל יום שכמה שוחטים בודקים באצבע אמה או קמיצה כ"א כפי הרגשתו אף שלא ראינו מי שבודק באגודל אפשר שימצא איש שמרגיש בו יותר משאר אצבעות והרופאי' במשישות הדופק יוכיחו יש מהם מי שאינו ממשש באגודל משום וריד הדופק בו ויש מי שממשש ומרגיש בו ביותר. ועיין מ"ש אא"ז בת"ש שמה

גליון מהרש"א

(סעיף ה' ש"ע) ואפי' כולן מסוכסכות. לרש"י דף י"ז בסוגיין מדינא פסול משום דמורשא קמא מחליש ובתרא בזע. ותימא דלמה צורך הוצרך בגמרא להקשות מ"ש משתי רוחות כו' ומקשה מאוגרת אמסוכסכת הו"ל להקשות מסוכסכת גופא אמסוכסכת. ר"ל מפגימות הרבה אחדא פגימה. מעדני יו"ט אות ג': (סעיף ז' ש"ך ס"ק י"ב) לכתחלה אין לשחוט בו אפי' עוף. ע' מ"ז ריש ס' כ"א: (סעיף ט' ש"ע) דהיינו שמוליכה ומביאה על בשר אצבעו. וזהו נכון דהא כן הוא מוליך הסכין ומביא על צואר הבהמה ולא

צבי לצדיק

וי"ל במפרקת האחרונה נפגמה לא הוי ריעותא ברורה אבל באחדא בהמה הוי ריעותא באותה בהמה. וצ"ל בדעת הש"ך לפי' תי' א' של תוס' חולין יו"ד ד"ה סכין דהוי ס"ס שמא לא שחט במקום פגימה וכס"ס נגד חזקת איסור הוי עכ"פ כחד ספק בעלמא ודו"ק ואף דהס"ס אין יכול להתהפך. מ"מ נהי דאינו

ביאור הגר"א

(סעיף ה') [יא] דמתוך שפגימותיה כו'. הרשב"א והוצרך לזה לשיטתו: (סעיף י') [יב] סכין שיש כו'. נלמד ממגל יד וכמש"ל סי' ו' ס"א ע"ש:

באר היטב

דסכינא. ואח"כ נקרע ע"י העוקץ: (י) הרגיש. וכתב בט"ז אע"ג דקי"ל לעיל סימן ו' בסכין ארוך שיש בו פגימות ונשאר בה שיעור שחיטה כשר אם שחט שלא כנגד הפגימה. מ"מ אם היו שתי פגימות או יותר אין היתר בזה. אלא הוי כאלו כולה פגום עכ"ל. הפגימה אין לה שיעור וכל שנרגשת בבשר או בצפורן אע"פ שאין נכנסין בתוכה כלל הרי היא פגימה ופוסלת לכ"ע לשון הרבנים בעלי ב"י וב"ח על דברי הטור בריש סימן י"ח. ועיין בספר הזכרונות: (יא) טריפה. ופי' הש"ך לאפוקי אם לא שהה שיעור שהייה בין סימן לסימן. א"כ היכא שכוון והניח ב' הסימנים יחד זה אצל זה ושחט שניהם. אז אפילו בבהמה כשר. מיהו ודאי לכתחלה אין לשחוט בו אפילו עוף כיון דצריך לשחוט בו לכתחלה שני סימנין כמו בבהמה. ועיין לקמן סי' כ"ג: (יב) כנחש. ופי' הט"ז דשדרתו עקומה כשמגביה ראשו וזנבו וביניהם כמו גומא: (יג) לכתחלה. כתבו הט"ז וש"ך דאפילו ב' ג' עולה ויורד נמי כשר. ודלא כב"ח אבל בה"י כתב דבזמנינו אין שוחטין בו אלא בשעת הדחק אבל בב' עולה ויורד אינו מותר אפילו בשעת הדחק: (יד) כלל. והטעם איתא בהט"ז דאבשרא הוא נגד הוושט ואטופרא נגד הקנה: (טו) הצפורן. וכ' בש"ך שגם יש לרחוץ הסכין קודם הבדיקה משום שהדם פעמים נקרש בתוך הבדיקה. והעיד הראב"ד שכך אירע לו מעשה שבדק ולא מלא פגימה ואח"כ כשרחצו במים מלא פגימה עכ"ל. אם לא בדק הסכין רק אחודו לבד ולא לצדדין ואבד הסכין. אפילו שחט בה הרבה בהמות כשרות דמס"א דף כ"ב. ומותר לבדוק באיזה אצבע שירצה. ד"מ סימן ד'. ולה"פ כתב דאין לבדוק אלא באמה הוא הארוך. כתב הפר"ח גם ילחלח הצפורן במעט רוק שסימנים בחיי הבהמה הם ג"כ מלוחלחים אף דמרגיש יותר בלי רוק: (טז) בה. וכתב בש"ך אבל בדיעבד מותר אם אמר ברי לי שלא נגעתי בפגימה. והיינו דוקא שידע קודם שחיטה שהיה בה פגימה. אבל אם לא ידע ואמר ברי לי שלא נגעתי כגון שהפגימה למעלה מחליה אף דעבד אסור דכל מלתא דלא רמיא על איניש לאו אדעתיה: (יז) ואחד. פי' הש"ך בדיקה הגונה אבשרא ואטופרא. ולא אמרי' דהוי הפסק בין ברכה לשחיטה שניה דלרכי שחיטה לא הוי הפסק כדלקמן סימן י"ט

פתחי תשובה

הכר בשבת התירו בכה"ג. דוקא בקריאה דמצוה התירו ע"ש: (ג) לכתחלה. עבה"ט ועיין תב"ש שכתב דשוחטין בה לכתחלה כדעת ט"ז וש"ך וכן סתם הפמ"ג והחכמת אדם כלל ג'. אך בספר שחיטות מכתב אליהו כתב שראוי ונכון להגדיר שלא לשחוט בסכין עולה ויורד כי בעו"ה נתמעט ההרגשה והלואי שיוצאים חובותינו על סכין חלק וישר ולא על הר ובקעה דאינו דומה הרגשה דסכין ישר לעולה ויורד לכן כשיש פגימה בסכין לא ישחיז על מקום הפגימה לבד שאז נעשה עולה ויורד אלא יעביר בהשחזה כל אורך הסכין עד שיעמוד על תיקונו ע"ש: (ד) אבשרא ואטופרא. עט"ז דאבשרא נגד הושט ואטופרא נגד הקנה. וכתב בס' גן המלך סימן נ"ז אם שחט עוף בסימן א' כגון ששחט הושט והיתה הסכין בדוקה אבישרא כשר אע"ג שהיה בו פגימה הנרגשת אטופרא או להפך ששחט הקנה בסכין בדוקה אטופרא אע"ג דאית ביה פגימה הנרגשת אבישרא שפיר דמי דהני בדיקות דאצרכינהו רבנן אטופרא ואבישרא טעמייהו דטופרא נגד הקנה ובשרא נגד הושט עכ"ל ועיין בשו"ת מאיר נתיבים סימן נ"ו שהאריך לחלוק ולהפליא עליו בזה ע"ש. ועיין בתשובת בית יעקב סי' כ"א: (ה) הצפורן. עבה"ט. ובספר מכתב אליהו כתב שלא יבדוק הסכין בשעה שהיד קר ומצונן או חם מאד או שהיד טופח הן מחמת משקה או זיעה אפילו טופח שלא ע"מ להטפיח כי בדוק ומנוסה אשר בכל אלה לא ירגיש גם יקנח הסכין שלא יהא בו שום לחלוחית גם בעת

עשה כן ובדק באחרונה ונמצאת סכין פגומה הרי הכל ספק נבילות **יז** ואפילו הראשונה :

הגה (ח) **יח** [יג] ומי שרוצה **יט** להכניס עצמו לספק זה אין צריך לבדוק סכין בין שחיטה (יח) (ו) לשחיטה (ת"ה סימן קפ"ד וב"י בשם בעל המאור והרשב"א ועי' ס"ק י"ז) :

יב [יד] כאע"פ שבדק הסכין קודם שחיטה צריך לחזור ולבדוק אחר השחיטה [טו] והני מילי שהסכין לפנינו [טז] אבל אם נאבד שחיטתו כשרה הואיל ובדקה קודם שחיטה **כ** ואפילו שחט בה הרבה זה אחר זה (ט) **כא** [יז] ואם נגע במפרקת של אחת מהן כאיש להחמיר ולחוש לכל אותן שנשחטו אח"כ : (טור בשם הגאונים ורשב"א בשם רבותיו ור"ן) :

יג כב שחט בסכין בדוק ונאבד קודם שיבדקנו אחר שחיטה ואח"כ נמצא והוא פגום **כב** שחיטתו כשרה (י) [יח] הואיל ויצא בהיתר [יט] וזה שנמצא

הפסק כדלקמן סי' י"ט : **יז** ואפילו הראשונה. דחיישינן שמא בעור הראשונה נפגמה כדלעיל סעיף א' : **יח** ומי שרוצה כו'. כן משמע ג"כ מדברי המחבר והרמב"ם והרי"ף שכתבו שאם לא נעשה כו' משמע דוקא מה"ט צריך לבדוק בין כל א' וא' וכדאיתא בת"ה וכן הוא הל' בכל בו וסמ"ג ושאר פוסקים וכ"פ מהרש"ל פ"ק דחולין סי' י"ט וכן נ"ל מוכח בהדיא מדברי הרי"ף והרא"ש שכתבו בתר מאי דפסקו הלכתא כרב הונא בשלא שבר בו עצמות הלכך צריך בדיקה בין כל חדא וחדא כו' וכן מוכח בהס"ת סי' ב' שכתב וז"ל אם שחט בסכין בדוקה ולאחר שחיטה מצא בה פגימה כולן פסולות לכן טוב לבדוק הסכין בין כל אחד ואחד עכ"ל וכן מוכח בש"ס במאי דקאמר כמאן כר"ה ולמיפסל קמייתא וכ"כ בחדושי הרשב"א דף י"ד סוף ע"ג דהכי מוכחת סוגיא כי מה שהיה מצריך רב כהנא בדיקותא בין כל חדא וחדא דרך עצה טובה ולא מחובה כו' וכן דעת הרבה פוסקים דלא כהב"ח שהשיג על הר"ב וכתב שהרא"ש והטור הם אחרונים ראו בל' הרי"ף ולא ישר בעיניהם לכך שנו הלשון וכתבו ואם בוא"ו דליתא דמדברי הטור אין הכרח ומהרי"ף והרא"ש מוכח כן בהדי' מלבד הלשון מיהו צריך שלא יקחו מהנשחטים לאכול קודם בדיקת הסכין של אחר השחיטה : **יט** להכנים עצמו כו'. וכתב הט"ז אם הוא שוחט לאחרים ועשה כן שלא ברשות ומצא אח"כ הסכין פגום צריך לשלם אפילו שוחט בחנם כדין מזיק בידים ע"כ ועיין בים ש"ש פ' הגוזל עצים סי' כ"ג ובח"מ סי' ש"ו : **כ** ואפילו שחט בה הרבה כו'. ולא אמרינן דשמא בעצם המפרקת של ראשונה נגע ונפגם או מתוך ששחט הרבה בהמות נפגם : **כא** ואם נגע במפרקת של א' ונאבד הסכין יש להחמיר כו'. כלומר לחומרא אמרינן דעצם המפרקת פוגם בנגיעה לחוד אבל לא לקולא כדלעיל ס"א וכ"כ בסט"ו : **כב** שחיטתו כשרה. ז"ל הרא"ה שם דחומרא יתירא

שיש איסור אפילו בבהמות רבות : (ח) ומי שרוצה להכנים את עצמו כו'. כתב בלבוש דהשוחט לאחרים ואח"כ נמצא פגום שחייב לשלם כל הפסד דמזיק בידים הוא ע"כ. ולא נהירא לי *דהא איתא בהגוזל קמא (דף צ"ט) ההיא מוגרמתא דאתיא לקמיה דרב פי' באחד ששחט בהמת חבירו בענין שהיתה הגרמה לרבנן ולרבי יוסי היא כשירה ופסק רב דטריפה ופטר השוחט מלשלם משום ספק גזל דדילמא ס"ל כר' יוסי וכשירה וכ"כ התוס' דמספקא ליה לרב בזה וא"כ אמאי לא נימא גם התם דפשע השוחט במה שהכניס עצמו לספק נגד רבנן ובודאי יטרפו לו אלא אפ"ה כיון שיש סברא לפסוק כר"י אין להוציא ממון מידו ק"ו בזה דהיה סבור שלא יהיו טריפות לגמרי ודאי אין להוציא ממנו דשמא במפרקת בתריית' אפגום וא"ל ממ"ש בח"מ סי' ש"ו דטבח חייב כשניבלה ודאי אבל אם מלא הסכין פגום והוא בדקו תחלה כיון דאיכא למימר במפרקת נפגמה לא מפקינן ממון מספק ע"כ ש"מ אם, לא בדק שחייב שאני התם דמבדיקה ראשונה מיירי שהיא הכרח לכולי עלמא ואין שם ספק שיכניס עצמו תחלה לכך דכל סכין סתמו פגום ע"כ ודאי פשע שלא עשה כדין מה שהוא חייב משא"כ כאן שאין כאן אלא זריזות בעלמא לבדוק בין כל שחיטה [כמ"ש ב"י בשם בעל המאור ורשב"א וכן דעת מהרא"י כאן שהרי כתב רמ"א בשמו שיוכל להכניס עצמו בספק ודאי טפי עדיף מההיא מוגרמתא דרב שזכרנו ותו דהיאך שייך כאן גרמי דהא כתב ת"ה סי' שנ"ו דגרמי הוה דוקא היכא דברי היזקא או שהיזק נעשה מיד ומ"ה פטר במי שהיסה כלב בחבירו דהיזק נעשה אחר השיסוי כ"ש כאן דאין שום טריפות אלא מכח ספק ע"כ אין להוציא ממון מזה כלל. ואע"ג דכתב בת"ה סי' קפ"ו דכל חומרות שאנו נוהגים בהם אע"פ שמדינא מותר כגון שהייה מועטת מ"מ כיון שהוא מפורסם לאיסור חייב השוחט בשכר לשלם לא דמי לזה דהתם ברי היזקא כיון שיודע שתטרף בזה אבל כאן לא ברי היזקא בשעת מעשה כנ"ל : (ט) ואם נגע במפרקת וכו'. דמן הסברא עושה המפרקת פגימה טפי מן העור ע"כ אין לנו לאסור הראשונה כיון שבדק תחלה לא מחזקינן ריעותא מחמת העור אלא מחמת המפרקת שרגילו שנגע בה ועצם רגיל לפגום משו"ה אמרי' לחומרא לאסור האחרים : (י) הואיל ויצא בהיתר כו'. בזה מתורץ מה שיש להקשות מסעיף ט"ו שכתב אבל מספק אין תולין כו' וכאן אנו מקילין בספק וכן מסעיף י"ו דפסק דוקא בדק הסכין אחר שחיטה אמרינן אימור שיבר עצמות וכאן אמרינן ליה אפילו לא בדקו אחר שחיטה. ובאמת הכל ניחא דוודאי בכל התורה אנו הולכין אחר החזקה אא"כ הדבר לפנינו לבדקו אז לא סמכינן אחזקה כמ"ש המרדכי ריש חולין בשם ר"י הלוי לענין רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן דבאם הוא לפנינו אין סומכין על הרוב וכן הוא כאן בסכין דכל שהוא לפנינו חייבים אנו לבודקו וכ"כ הר"ן להדיא כדברים האלה בפ"ק דחולין וע"כ כל שלא בדקו אזלא ליה חזקת סכין שהיה יפה בשעת השחיטה שבדקו קודם מ"מ חייב עכשיו לבדקו שנית מ"ה בההיא דסעיף ט"ו וסעיף י"ו שלא נאבד הסכין ממילא חייב לבדקו וכל שלא בדקו אין לו חזקה טובה ולא היה לו שעת הכושר שום פעם עדיין אילו בא לשאול קודם שנולד ספק זה של עכשיו שנמצא פגום לא הייתו מורים לו היתר ואין כאן שייך זמן להיתר ע"כ יש להחמיר מספק כאלו אין כאן חזקה משא"כ כאן שנאבד הסכין והיה לו אז חזקה טובה ואילו בא אותו פעם לשאול הייתו מורים לו היתר כמלא שהיה זמן להיתר ע"כ אמרינן דאף בנמצא אח"כ והוא פגום כיון שאפשר שנפגם אחר שחיטה וכבר היה לו היתר אילו בא לשאול אין הספק אוסרו אח"כ נמלא הכל על נכון . וכן רש"ל פסק להנהו דינים כמו שנזכרו בש"ע ומו"ח ז"ל הוקשה לו מה אכפת לן בילא בהיתר דאם אסור מעיקרא בדין מה

אכפת

באר הגולה

כ פ"א מה"ש והרשב"א בת"ה ובעל העיטור כ הרא"ש והרמב"ם שם והרשב"א בת"ה כא הרא"ש שם שיש מן הגדולים שהחמירו לאסור כב תשובת הרא"ש כלל כ'

נקודות הכסף

(סי' י"ח ס"ק ח)*דהא איתא בפ' הגוזל כו'. לק"מ דהתם השוחט לא הכניס עצמו בספק דלא הוי מספקא ליה כלל אלא איהו הוי קים ליה כרבי יוסי וא"כ נהי דלרב מספקא ליה היינו לענין טרפ' אבל לא להוצי' ממון דלמא הלכה כר' יוסי אבל הכא הכניס עצמו בספק גם זה שהקשה דהא כאן לא ברי היזקא כו' לק"מ דע"כ לא בעינן ברי היזקא אלא בגרמי אבל הכא מזיק בידים שהרי שוחט בידו בסכין פגומה א"כ לא הוי ליה להכניס בספק וכל שכן שדרך הסכין לפגום כששוחטין הרבה והוי ליה כברי היזקא :

יד אפרים

שכתב לה"פ לבדוק באמה דוקא אין לחוש לזה ואין נוהגין כן וכ' בשו"ת אבקת רוכל בשוחט שלא הרגיש בפגימה חוגרת שאין להעבירו בשביל זה כיון שיש לתלות שמחמת ביעתותא שציוו אותו לבדוק בפני רבים וגדולים אבל אם נתברר שאין לו הרגש כלל וכן בכל דוכתי דמעבירין אותו מדינא מטריפין הכל למפרע אבל אם אומר ברי לי ששחטתי בלא פגימה ע"ש . ונראה שטריפה למפרע עד שעה שנבדק גם לפני חכם ונראה שהוא בר הרגשה אז אומרים דאח"כ איתרע . וכ' במאיר נתיבים ס"ס ל"ה שאין לסמוך על בדיקת טופרא לבד כשנרגש בבשרא אף ששוחט הקנה וכן להיפך כשנרגש בטופרא אף שאינו מרגיש בבשרא אסור אף ששוחט הוושט לבד וחלילה לעשות כן ודלא כמ"ש בס' גן המלך וגם הוא אפשר שלא אמר כן אלא לפלפולא ע"ש :

גליון מהרש"א

כמנהגינו להוליך האצבע על הסכין מעדני יו"ט ס"ך אות כ' וסיים אלא לא ראיתי ולא שמעתי מי שנוהג כן באלו ארצות . וע' בט"ז לעיל ס"ק ג' : (סעיף י"א ש"ע) **ואפי'** הראשונה . לשון הרי"ף דאי לא בדיק ונמצאת הסכין פגומה כל מה דשחיט בה אסור כדאמרינן הוי עובדא וטריפנהו ואפי' קמייתא כדר' הונא. וק"ק כיון דכבר הקדים דהלכתא כר' הונא. דבשחט בהמה אחת אסורה . ממילא גם בשחט בהמות רבות גם הראשונה אסורה ומה דבעי בגמרא אי טריף ר"י קמייתא כר"ה . היינו דבעי אי פסק ר"י כר"ה או כר"ח וי"ל עפמ"ש בש"ך ס"ק כ' וע' בב"י בשם בעל המאור : (ט"ז סק"ח) **משא"כ** כאן שאין כאן אלא זריזות . ע' ת' פנים מאירות ס"ב ס' ק"מ וע' תוס' סנהדרין ל"ג ריש ע"ב : (שם) **ואע"ג** דכתב בת"ה. מובא בהגש"ע חו"מ ס' ש"ו וע' ש"ך שם סק"י : (ש"ך ס"ק י"ח) **דלא** כהב"ח שהשיג על הרב . ובס' מעדני יו"ט העלה ג"כ כהב"ח ות' חכם צבים ס"ב וס"ג : (סעיף י"ג ש"ע) **הואיל** ויצא בהיתר . ע' רש"י יבמות פ"ח

צבי לצדיק

מועיל להתיר לגמרי מ"מ מועיל להיות ספק נגד חזקת איסור : (סעיף י"א בהג"ה) **ומי** שרוצה. והב"ח חולק על זה . ונ"ל שמר אמר חדא ומר חדא ולא פליגי דרק בשל עצמו רשאי להפסיד לעצמו אבל אם שוחט לאחרים אין רשאי להביא ספק נזק לחברו ומש"ה יפה פסק הלבוש דחייב לשלם :

נחלת צבי

יו"ד של אא"ז הרב הגדול החסיד מהר"ר נפתלי הירץ זצ"ל שהעביר הקולמוס על תיבות כן נ"ל וכתב בצדו ט"ס הוא . ולע"ד נראה דאין כאן ט"ס אלא דהרמ"א באי

חידושי רע"ק

(סימן י"ח סעיף י"ב) **צריך** לחזור ולבדוק אחר השחיטה . קשה לי הא הוי ס"ס ספק שאינו פגום ואת"ל פגום שמא בעצם המפרקת נפגמה והרי הרמ"א פסק (בסי' ק"י ס"ט) דבס"ס היכא דאפשר לברר א"צ לברר ואף להחולקים דצריך לברר מ"מ נלע"ד דזהו רק אם אחר הבירור נעמוד על הבירור דאסור ודאי או לא אבל היכא דרק ספק א' יתברר אלא דאזי לא יהיה ס"ס ויהיה אסור מספק י"ל דלכ"ע א"צ לברר כיון דהשתא איכא ס"ס וגם אחר הבירור לא יהיה ודאי איסור ובזה מיושב קושי' הש"ך (סימן ק"י בדיני ס"ס אות ס"ו) מההיא דרואה דם מחמת תשמיש דהתם ע"י בירור שפופרת יבורר דממקור הוא אבל עדיין לא הוי ודאי איסור דשמא לאו כל אצבעות שוות א"כ הכא בסכין דאף אם ימצא פגימה עדיין יהא ספק שמא בעצם המפרקת נפגמה יהי' הדין דא"צ לברר וצ"ל דמ"מ באתחזק איסור דאינו זבוח צריך לברר אף בס"ס ובכה"ג : (שם) **אבל** אם נאבד שחיטתו כשירה . לשון הרמב"ם וכן אם פשע ולא בדק הסכין או שאבד : (שם) **ואם** נגע במפרקת. ע' ברשב"א בתהה"א ובחי' די"א דקיי"ל כהאי אוקימתא דאוקימנא דרב כהנא כר"ח ולאכשורי בתריית' דבדאורייתא הלך אחר המחמיר והאי אוקימתא לחומרא היא דר"ח עושה לפום האי אוקימתא שחיטת בהמה כשבירת עצמות דאימור בעצם המפרקת נגע ונפגם הסכין ואם שחט ונאבד הסכין כולן אסורות משניי' ואילך ובהא ר"ה לקולא ור"ח לחומרא ואע"ג דאנן לא תלי' במפרקת בבהמה אחת להקל מיחש מיהא חיישי' לדר"ח בשחט ב' וג' בהמות וסיים הרשב"א בהי' דהמחמיר תבא עליו ברכה ולא זכיתי להבין שיטה זו דהיכי מוכח מהך לישנא דשחיטת בהמה משוי לסכין לאינו בדוק הא לא מצינו רק דאם נמצא אחר האחרונה פגומה דאסורות כולן משניי' ואילך ולא ס"ל כסברא דאמרי' לעיל מכדי מתלי תלי' ממאי דבקמייתא אפגים דילמא בבתריית' אפגים היינו דהא מסברא באמת קשה כיון דטעמא דר"ח דעצם ודאי פוגם עוד ספק פוגם אבל לענין באיזה עצם אפגים בקמיית' או בבתריית' ל"ש כן ובהכרח צריכים לדחוק דסברת הך לישנא דמזהר זהיר יותר בראשונה מבאחרונה ויותר סברא למתלי באחרונה מבראשונות וכמ"ש תוס' וא"כ בפשוט י"ל דלהך אוקימת' דרב כהנא כר"ח ולאכשורי בתריית' ס"ל כפי הסברא פשוט' דליכא למתלי באחרונה יותר מבראשונות מש"ה כולם אסורי' אבל בנאבד מנין לנו דר"ח מחמיר יותר ודן אותו לסכין שאינו בדוק ואף די"ל דשיטה זו הוכיח כן מפירכת הש"ס א"ה תבעי בדיקת חכם והיינו רק אם דנין דהסכין נעשה בכלל אינו בדוק ואסור לשחוט מדינא בלא בדיקה מ"מ היא גופ' תקשה דמנ"ל להש"ס למיפרך היכי מוכח מהך לישנא דמשוי אותו לאינו בדוק ואפשר ליישב בדוחק . אבל היותר תמוה לי מאד במ"ש דבזה ר"ה לקולא ור"ח לחומרא היכן מצינו דר"ה מיקל בזה דממה דלא תליא להקל דנפגם במפרקת אין ראיה דהא ר"ה מחמיר אף בשיבר עצמות דודאי משוי אותו לאינו בדוק ומה דפרכי' א"ה תבעי בדיקת חכם לישנא דא"ה לא דלר"ה ניחא אלא דה"ק דבשלמא ללישנא קמא דכר"ה ולמפסל קמייתא י"ל דלא נעשה הסכין אינו בדוק אבל להך לישנא דכר"ח ולאכשורי בתריית' והיינו דע"י השחיטה נעשה אינו בדוק ובאמת ממילא מכ"ש דלר"ה הכי הוא דלא מצינו דמיקל ר"ה יותר מר"ח דבעי בדיקת חכם לכ"ע אף לר"ה ולכאורה זה דרך פשיטא ומרווח מאד וצלע"ג ויעיין ברשב"א שם דדעת הרמב"ן דלר"ה גם בשוחט בסכין בדוק ונאבד אסור דבהמה בחייה בחזקת איסור עד שיוודע ובדיקת סכין מעכבת וקשה לי דא"כ יקשה על ר"ה מברייתא דאבדו גדייו ותרנגוליו דמה מהני דרוב מצויי' מומחין הם הא לפנינו ליכא בדיקה דלאחר שחיטה דדלמא באמת הסכין פגום אחר השחיטה דבשלמא בדיקת סימנים דמעכבא י"ל דכיון דהוא מומחה בודק הסי' וכשרואה דלא נשחט הרוב גומר מיד השחיטה וכמ"ש הראשונים גבי מומר אבל בבדיקת סכין ל"ש כן וצריכים לדחוק דר"ה ס"ל דבהא פליגי ת"ק ור' יהודא דבאמת ר"י אוסר מה"ט דשמא נמצא הסכין פגום וכמ"ש תוס' רפ"ק לרבינא דס"ל כר"י

וס"ל

ביאור הגר"א

(סעיף י"א) [יג] ומי שרוצה כו'. כמ"ש שם ולמיפסל קמייתא כו' הלא"ה מעיקר דינא לא . וקאמר מצריך בדיקותא בדרך עצה כמו (גיטין ל"ד ב' ועבתוס' שם ג"ב' בד"ה ר"א וע"ש ל"ו א' ד"ה והעדים ובמהר"ם שיף שם) התקין ר"ג שיהו עדים חותמין על הגט כמ"ש תוס' שם שלא יצטרכו לעדי מסירה : (סעיף י"ב) [יד] אע"פ כו' . מהא דרב כהנא הנ"ל ואין לחלק בין הרבה או אחת . רש"י ורא"ש : [טו] (ליקוט) וה"מ כו' . ממש"ש מתיב רבא לסיועיה כו' ושם דוקא שנמצא דבר חוצץ וקאמר שם ה"נ אתיילדא כו' . מה"ב . ועוד מדאמרינן ג' ב' בודק סכין כו' ואם שחט כו' אלמא כל שבדק תחלה א"צ לבדוק בסוף ואף לר"ה דהא רבא ס"ל כר"ה שם מתיב רבא כו' וכ"ש לר"ח (ע"כ) : [טז] אבל אם כו' ואפי' כו' . מדקאמר כרב הונא ולמיפסל קמייתא ול"ק לאכשורי קמייתא ש"מ דבלא"ה כשר : (ליקוט) ואפי' שחט כו' . כמש"ש ואב"א לעולם כר"ה כו' מכדי מתלא כו' וה"ה לדידן בנאבדה וערש"י שם ד"ה למפסל כו' ואע"ג כו' (ע"כ) : [יז] ואם כו' . אע"ג דלא קי"ל כר"ח דעצם המפרקת י"א דה"מ לקולא כמו שהקשו שם ממקוה ולא מחלקינן בין סכין אתרעאי או בהמה : (ליקוט) ואם נגע כו' . כן מסיק בת"ה וע"ש הרבה דעות עש"ה (ע"כ) : (סעיף י"ג) [יח] הואיל ויצא בהיתר . כמ"ש בסי"ב : [יט] וזה שנמצא כו' . כמ"ש הרי שחוטה לפניך וא"ל הא אתיילד בה ריעותא דהרי יצא בהיתר ועמ"ז .

ופר"ח

פתחי תשובה

בעת שרוח מנשבת בעולם לא יעמוד בחוץ לבדוק כי הרוח קשה לזה ע"ש : (ו) לשחיטה . עבה"ט ועיין בתשובת אא"ז פנים מאירות ח"ב סי' ק"מ שפסק כהלבוש ודחה דברי ט"ז וע'

באר היטב

י"ט . ולאו דוקא בהמות רבות ה"ה בהמה א' צריך בדיקה אחר שחיטה שמא בעור נפגם : (יח) לשחיטה וכתב בלבוש אם הוא שוחט לאחרים ועשה כן שלא ברשות חייב לשלם אפילו אם שוחט בחנם כדין מזיק בידים . ועיין בח"מ סימן ש"ו . אבל הט"ז חולק עליו ופסק דאין צריך לשלם דשמא בעצם המפרקת איפגם . אבל אי לא בדק גם בקמייתא דהוי הכרח לכ"ע ודאי פשע וחייב לשלם. משא"כ בין שחיטה לשחיטה דאינו אלא זריזות בעלמא אם הכניס עצמו

פגום אימור שיבר בה עצמות ולאו אדעתיה דאוקי סכין (יט) אחזקתיה :

יד [כ] כג אם לא בדק הסכין ושחט בה ונאבד אחר שחיטה שחיטתו פסולה [כא] בד"א בסתם סכין אבל כד טבח שיש לו סכין מיוחד לשחיטה ומקום מיוחד שמצניעו שם תמיד בחזקת בדוק הוא ואם שחט בה בלא בדיקה ונאבד **כג** שחיטתו כשרה : הגה [כב] וראוי לכל טבח שיהא לו סכין מיוחד לשחיטה ואסור לעשות בו שום דבר **כד** ויצניענו (כ) שלא יפגמנו (רש"י וכל בו והג"א ד"מ ס"ס ו' ועיין טור וב"י שם) [כג] ומ"מ לא ישחוט בו לכתחלה בלא בדיקה (רשב"א וב"י שם) :

טו כה השוחט בסכין בדוק ואחר השחיטה שיבר בו עצמות [כד] דרך שבירה שלא בדרך הולכה והבאה (רשב"א ור"ן ור' ירוחם) ובדקו ונמצא פגום שחיטתו כשרה דאנו תולים שבשבירת העצמות נפגמה כו וכן כל כיוצא בזה כגון שנפל ע"ג קרקע קשה [כה] ודוקא שראינו שנפל על חודו (יא) **כה** כז אבל מספיקא אין תולין לומר שנפל על (כא) חודו [כו] כח ואם שיבר בו עצם המפרקת (יב) **כו** אפילו דרך שבירה אין תולין בו מפני (ז) שהוא (כב) רך : הגה [כז] ואין חילוק בכל זה בין שבדק הסכין תחלה סמוך לשחיטה או שהיה בחזקת בדוק תחלה ולא בדקו סמוך לשחיטה דאפ"ה מקרי סכין בדוק (ד"ע מהגהות מרדכי פ"ק דחולין והג"א ואגודה וע"פ עיין ס"ד) :

טז **כז** [כח] כט אם בדק הסכין אחר שחיטה והצניעו (יג) ואח"כ נמצא פגום לית לן בה דאימור בדבר

טורי זהב

אכפת לן ביאה בהיתר אלא ודאי הטעם להיתר כאן כיון שנתוסף ספק להקל אחר השחיטה שנאבד הסכין ממילא גם בסעיף ט"ו יש להקל כל שראינו שנפל אפילו לא ראינו שנפל על חודו וע"כ כתב שמאן דברי באה דסעיף י"ג שרי אפילו בספיקא דסעיף ט"ו וכתב שהגה היא לפני השליטים להתיר כאן ולאסור בספיקא דסעיף ט"ו ולי נראה שדברים נכונים הם כי בחזקה תליא מילתא וזו היא שאמרנו הואיל ויצא בהיתר דהיינו שנולד הספק אחר שהיה לסכין חזקה טובה והוראה להיתר ודברי השליטים הם ברורים : **(יא) אבל מספיקא** כו'. נתבאר בסעיף י"ג : **(יב) אפי' דרך שבירה** . קושיא קא חזינא הכא דדבריו תמוהים שהם נמשכים אחר דברי הר"ן פ"ק דחולין וז"ל ואיכא בהא מילתא קולא דהיינו שאם שחט בבהמה אחת ונגע במפרקת דידה ונמצא פגום שחיטתו כשירה דכשיבר עצמות דמי ומסתבר דליכא למיסמך בהא לקולא דכיון שלא נפסקה הלכה כרב חסדא אלא כששיבר אין להקל בכך אא"כ שיבר בה העצם לגמרי אבל בנגיעה לא וכן דעת רמב"ן ואחרים מחמירים עוד לומר דאפילו שיבר עצם המפרקת ממש שחיטתו פסולה ול"ד לשיבר עצמות דעצם המפרקת רך הוא ועוד שאפילו שאר עצמות שאם שיבר אותם כעין עצם דמפרקת לא תלינן בהו דדוקא שיבר אמרינן אבל חתך דרך הולכה והבאה כדרך שהוא עושה במפרקת לא וכן דעת הרשב"א עכ"ל והנה הרב בעל הש"ע הבין מה שכתב הר"ן ואחרים מחמירין דאפילו שיבר עצם מפרקת ממש פירושו אפילו דרך שבירה דהיינו בהכאה לא בהולכה והבאה . וע"כ פסק כאן אפילו דרך שבירה אסור והמעיין יראה בעיניו דלא כוון הר"ן לזה שהרי עדיין לא זכר כלום מחילוק שבין הכאה או הולכה והבאה עד שכתב אח"כ ועוד שאפילו שיבר שאר כו' המציא אז חילוק זה וכיון שדרך שבירה מותר אפילו לדעה השלישית כ"ש לדעה שניה אלא פשוט שמ"ש הר"ן תחלה שאפילו שיבר המפרקת ממש פירושו בדרך הולכה והבאה . אלא דאתי לאפוקי נגיעה בעלמא שדבר תחלה שלא עשה שום שבירה בחתיכתו אלא אפי' עשה שבירה ממש בחתיכתו ונחסר משם במקום החתך אפ"ה אין תולין בו מתרי טעמי חדא שהוא רך ואין החתך הוא מקלקל הסכין ועוד שאפילו היה קשה כשאר עצמות אין תולין בו כיון שנעשה החיתוך דרך הולכה והבאה אין הסכין מתקלקל בזה אפילו בשאר עצמות אבל לעולם אם היה מכה בכח על עצם המפרקת לא דרך הולכה והבאה פשיטא דתולין בו והוא נכלל בכלל שבר בה עצמות דהיינו כל עצמות וכי עצם המפרקת אינו בכלל לשון עצמות ואמאי לא אמרו חוץ ממפרקת אלא ודאי ברור הוא דלא אמעוט אלא אותו שהוא דרך הולכה והבאה כדרכו של חתיכת המפרקת אחר שחיטה אבל לא ממעט הכאה כלל בשום עצם מעצמות וראייה ברורה עוד מדכתב הר"ן שכ"כ הרשב"א והנה הרשב"א עצמו כתב בת"ה הארוך סוף שער ב' וז"ל לפי שאין דרך עצם המפרקת עשוי לפגום דרך הולכה והבאה כו' משמע אבל שלא בדרך הולכה והבאה תולין בו אפילו במפרקת דעשוי לפגום ועוד מי גרע מנפל על הקרקע קשה דמתיר כאן כשנפל על חודו כ"ש בעצם המפרקת . ועוד מצינו במרדכי בשם ריב"ק שהיה רגיל להכות הסכין בעץ קודם שהלכיטו כדי שאח"כ יוכל לתלות בו והרי עינינו רואות שבודאי עצם המפרקת קשה טפי מן עץ ומאי טעמא לא תלינן ביה אם הוא דרך הכאה שהכה בו לא דרך הולכה והובאה כנ"ל נכון וכן מסקנת הטור בשם העיטור שכתב כיון שדרך שחיטה נפגם ל"ד לשיבר עצמות עכ"ל משמע אי לאו דרך שחיטה אלא דרך הכאה שפיר תלינן ביה ע"כ נ"ל דברי הרב בש"ע תמוהים בזה : **(יג) ואח"כ נמצא פגום** . עיין מ"ש בסעיף י"ג מזה :

שפתי כהן

יתירא היא לתלות בעור יותר מבמפרקת הלכך היכא דידע בודאי שלא שבר עצמות תלינן לחומרא אימא בעור נפגם אע"ג דיותר שכיח שיפגם בעצם המפרקת מבעור אסרי' ליה אבל היכא דנאבד הסכין ומספקא לן אם שבר בה עצמות ונתוסף עוד ספיקא אחרת שרינן לה וכו' הלכך בקל תלינן בדבר אחר עכ"ל ובגוף השאלה שם מבואר עוד טעם אחר דהואיל ויצא סכין בהיתר יצא והאי דנמצאת פגומה איכור שבר בה עצמות ולאו אדעתיה דאוקי סכין אחזקתיה ואימור לא איפגם עכ"ל ועיין ס"ק כ"ד : **כג** שחיטתו כשרה. ולא חיישינן שמא עם עמידתו נפגם מעלמו. רשב"א : **כד** ויצניענו שלא יפגמנו כו'. דשמא ישחוט בו בלא בדיקה ויאבד הסכין ויסמוך אחזקתו שהוא בדוק קודם לכן ושמא עשאהו פגום במה שנשתמש בו כ"כ הרשב"א בת"ה ומביאו ב"י ס"ס ו' ע"ש : **כה** אבל מספיקא אין תולין לומר שנפלה על חודה . היינו טעמא משום דהוי ס"ס לאיסור חדא דשמא לא נפלה על חודה ואת"ל נפלה על חודה שמא לא נפגמה בקרקע דקרקע איכה ודאי פוגמת כדאיתא בתשובת הרא"ש כלל כ' סי' י"ד וכ"כ מהרש"ל שם דכאן כיון דאיכא ס"ס אסור ע"ש ול"ד כלל לדלעיל סי"ג היכא דנאבד הסכין ואח"כ נמצא פגום דכשר דהתם ליכא אלא חדא ספיקא דשמא שבר בו עצמות ולאו אדעתיה כמבואר שם ועוד דכאן הואיל והסכין לפנינו וצריך בדיקה א"כ לא יצא מעולם בחזקת היתר אבל התם כיון שנאבד יצא בחזקת היתר כמו שנתבאר שם ולכך אפילו נמצא אח"כ מוקמינן ליה אחזקתיה דהיתרא ואמרינן דילמא שבר בו אח"כ עצמות ולאו אדעתיה וע"כ צריך לחלק כן שהרי הרא"ש בתשובה שם פסק כדלעיל סי"ג ובפסקיו כתב כמ"ש הסע"ו כאן וכן כתב מהרש"ל פ"ק דחולין סי' י"ח וי"ט ב' דינים אלו . ולא עמדתי על סוף דעת הב"ח שהאריך בדבריו ושוייה להרא"ש כמי שאינו עומד בדבורו שבפסקיו חזר בו ממ"ש בתשובה ושגגה יצאה מלפני השליטים ש"ע ומהרש"ל והדבר מבואר כמ"ש ודוק וכן בעט"ז ובס' זבחי צדק ובספר ל"ח הביאו שני דינים אלו בסתם לפסק הלכה וכן בד"ת פסק להך דתשו' הרא"ש : **כו** אפילו דרך שבירה כו'. נ"ע דנראה מהפוסקים דדרך שבירה תולין גם מה שנראה שהוליא המחבר כן מהר"ן אינו מוכרח דהר"ן קאי אחתך בו דרך הולכה והבאה ותדע שהרי כתב ע"ז וכ"כ הרשב"א ובחדושי הרשב"א דף י"ד וט"ו ובתה"א סוף דף י"ז משמע בהדיא הכי ע"ש : **כז** אם בדק הסכין כו'. לכאורה קשה למה כתב המחבר דין זה הלא כ"ש הוא ממ"ש בסעיף י"ג ונ"ל דלכך דקדק וכתב דאימור בד"א נפגם או שבר

בו

באר הגולה

סימן י"ד בשם הרשב"ן כג הרא"ש שם והרשב"א בת"ה כד טור בשם אביו הרא"ש והרשב"א שם (ועסט"ו בסג"ה) כה מסקנת הגמרא דהלכה כרב חסדא בשיבר בו עצמות כו הרא"ש שם והרשב"א בת"ה כז הרשב"א שם דבהמה בחיים בחזקת איסור עד שיודע לך שנשחטה בהכשר וכל שאין ידוע שנפלה על חודה לא נודע לך שנשחטה בהכשר כח הר"ן בשם אחרים מחמירים כט מרדכי פ"ק דחולין

יד אפרים

(סעיף ט"ו) מפני שהוא רך. עבה"ט וכתב בשבו"י ח"ב סי' כ"ג בשוחט ששחט בסכין בדוק ונמצא פגום ובודאי שלא נגע בעצם המפרקת כי אפי' הסימנים לא נשחטו ובשר המפרקת שלם בכל הצדדים והעלה מדברי הטור וב"י בח"מ סי' ש"ו בשם הרשב"א דהרשב"א דפוטר מלשלם מיירי שהסכין של בעל הבהמה שאז אם בעור נפגמה אין הטבח פושע אם לא שלא בדק קודם השחיטה משא"כ בשהסכין של השוחט שאז פשע שלא היה לו סכין טוב שלא יפגום בעור הבהמה ומזה מיירי הטור ואין כאן מחלוקת ע"ש.וכ' בשבו"י סי' כ"ג באם ידעינן שנגע הסכין במפרקת אם יש עוד ספק להקל כגון שאין פגימה גדולה כתגירת הצפורן ה"ל ס"ס שמא בעצם ואת"ל בעור שמא לא מיקרי פגימה עד שתתגור בו צפורן וזו שלא נפגם כ"כ יש להכשיר . גם בא מעשה לידי ששוחט אמר ששמע קול הסכין כשנגע במפרקת כמו שקורין בל' אשכנז קר"ק שנראה וניכר עי"ז שמשם בא הפגימה והכשרתי כי כה"ג כ"ע מודו דאמרינן בעצם נפגם כיון שיש רגלים לדבר ע"ש וכתב במקום שמואל סי' ל"ג בסכין שנמצא פגום אחר השחיטה פגימה שאין חוגרת הצפורן ובדקו המפרקת ונמצא חתך גדול במפרקת בעומק העצם יש להכשיר דתלינן במפרקת כדמשמע מתוס' דחולין דף י' ומרדכי והרא"ש והב"י במ"ש לייאב דברי הטור בשם בעה"ע וכן דעת שאר פוסקים וכ"כ בשחיטות מהר"א מפרא"ג שנמצא פגימה גדולה על הסכין וציוה הג' מ' גבריאל ז"ל לראות אחר המפרקת ומלאו חתך והכשיר ודוקא חתך בעצם עצמו אבל בלובן שסביב העצם שהוא רך לא תלינן דשם איפגם הסכין עכ"ל . ומכ"ש בזה בכ"ד שלא היתה חוגרת הצפורן ע"ש : ובספרי כ"א חלק שני בכת"י כתבתי בשוחט שבדק הסכין אחר שחיטת בהמה א' ונמצא הסכין פגום פגם גדול והשוחט אמר שאחר שחיטה הרגיש ביד ששחט עם הסכין

גליון מהרש"א

ע"ב ד"ה ועשו שתי נשים : (סעיף ט"ו ש"ע) **ואם** שיבר בו עצם המפרקת . מל' רש"י בסוגיין ד"י ע"ב ד"ה בעצם מפרקת משמע דדוקא משום דנגיעת עצם מפרקת אינו פתם יותר מעור. וא"כ בהכה דודאי פוגם יותר תלינן וע' רש"י שם ד"ה

נחלת צבי

להשמיענו דין חדש דאף אם באותה שחיטה לא ראו אם שחט יפה אלא שאחרים ראו בשאר שחיטות ששחטו כראוי אסור לשחוט אחריהם דזיל בתר טעמיה משום דרוב מעשיהן מקולקלים וכאן הא חזינן דאין רוב מעשיהן מקולקלים . ולזה כתב הרמ"א שבוחטין כראוי ולא כתב ששחטו . ואל תשיבני ממה דאיתא בש"ס פ"ק דחולין דף ט' משמיה דרב יהודה בטבח שא"י הלכות שחיטה דאפילו שחט בפנינו ד' וה' פעמים ושחט שפיר ואח"כ שחט בינו לבין עצמו מהו דתימא מדאידך שחט שפיר האי נמי שחט שפיר קמ"ל ע"ש . וכן בדף י"ב שם וכגון ששחט

ביאור הגר"א

ופר"ח הסכים בת"ח ע"ש : [כ] אם לא כו'. כמ"ש בהמה בחיית כו' עד שיודע לך במה נשחטה דייק במה נשחטה : (ליקוט) אם לא בדק כו'. כמש"ש ג' ר"א הכל כו' לתיאבון וכדרבא כו' וכולן ששחטו אהייא כו' דלמא בסכין פגומה כו' ואע"ג דלא שביק התירא משום דטפי סכינין אינן יפין ואיסור אף בדיעבד (ע"ב) : [כא] בד"א כו'. ערש"י שם ח' ב' ד"ה אחר שישחוט כו' ופעמים כו' משמע אבל השתא כי שחוט בלא בדיקה ליכא איסורא : (ליקוט) בד"א כו'. כמש"ש ח' ב' הבבה צריך כו' א' ששוחט כו' ה"ל ת"ח תמיה לי ל"ל סכין מיוחד בדיקה צריך בדיקה קודם שחיטה ומסתברא [illegible] בדק ונאבד הסכין שחיטתו כשרה דהעמד סכין על חזקתו כו' ע"ש (ע"ב) : [כב] וראוי כו' . כמ"ש בגמ' ורש"י שם ובספ"ק דב"מ בסכינא דאשכבתא כו' כיון דמיפגמא כו' ופי' הרשב"א סכין של שחיטה וכן בפי"ז דשבת (קכ"ג ב') : [כג] ומ"מ כו' . כמ"ש (ט' א' ל"ב א') כדי בקור סבת כו' ושאר מקומות אע"ג דאצטרכה שלשה סכינין : [כד] דרך שבירה . כמ"ש ששיבר כו' : [כה] ודוקא שראינוה כו' . כמ"ש שם בהמה בחייה כו' : [כו] ואם כו'. כמ"ש בששיבר בה עצמות דוקא עצמות : [כז] ואין חילוק כו' . כנ"ל בסעיף שקדם : [כח] אם בדק כו' . גדולה מזו עבסי"ג :

חידושי רע"ק

וס"ל דטעמא דר"י דל"א רוב מצויין ולא כדדחי' דפליגי במצאן באשפה ועדיין צ"ע : (סעיף ט"ו) **ואחר** השחיטה שיבר בו עצמות . לפי מ"ש תוס' בחד תירוצא דמה דמשנינן עלה דר"ח אההיא דטבל ועלת סכין אתרע בהמה לא אתרע דאין מקום לחלק אלא דהכי אמרי' דאף אם הסכין אתרע עדיין בהמה לא אתרע דשמא שחט שלא במקום הפגימה והיינו ע"כ בסכין ארוך כמלא ב' צווארים א"כ ממילא לדידן בשיבר בו עצמות ג"כ הכי דהא אף בשיבר בו עצמות קשה מטבל ועלה כיון דנתעסק באותו המין הוי

כשיבר

הטבח

באר היטב

בספק ודאי לפטור מלשלם ע"ש וכספר נה"כ חולק עליו : (יט) אחזקתיה . מיהו אם הסכין לפנינו צריך לבדוק . ולא מהני חזקה כלום : (כ) שלא יפגמנו . דשמא ישחוט בלא בדיקה ויאבד הסכין ויסמוך אחזקתו שהיה בדוק קודם לכן : (כא) חודה . והטעם שהוא ס"ס לאיסור דשמא לא נפלה על חודה . ואת"ל נפלה על חודה שמא לא נפגמה בקרקע דקרקע רכה היא ודאי פוגמת ולא דמי כלל לדלעיל סעיף י"ג דקיי"ל דהיכא דנאבד הסכין ואח"כ נמצא פגום דכשר דהתם ליכא אלא חדא ספיקא דשמא שיבר עצמות ולאו אדעתיה ועוד דכאן הסכין לפנינו וצריך בדיקה א"כ לא יצא מעולם בחזקת היתר אבל התם כיון שנאבד יצא מחזקת היתר : (כב) רך . והט"ז והש"ך חולקין ע"ז . וכתבו דאף בעצם המפרקת אם הכה לאו דרך שחיטה אלא דרך הכאה שלא בדרך הולכה והבאה יש לתלות בה דלא גרע מקרקע קשה :

פתחי תשובה

בתשובת רדב"ז החדשות סי' ר"פ : (ז) שהוא רך . עבה"ט ועי' בתשובת שבות יעקב ח"ב סס"ג שכתב דאם ידעינן שנגע הסכין במפרקת שיש חתך במפרקת והפגימה אינה גדולה כחגירת ציפורן יש להכשיר מטעם ס"ס שמא הלכה כהרא"ש וסייעתו דלא מיטרף עד שתפגום כדי חגירת צפורן ושמא בעצם נפגם וכתב עוד שמעשה בא לידו שהשוחט אמר ששמע קול הסכין כשנגע במפרקת כמו שקורין קר"ק שנראה וניכר ע"י זה שמשם בא הפגימה והכשיר . כה"ג כ"ע מודו דאמרינן בעצם נפגם כיון שיש רגלים לדבר ע"ש ועיין בספר בל"י שהקשה על דין הראשון דהא הוא עצמו פסק בת"א סימן מ"ו דס"ס נגד חזקה לא אמרינן . ועל דין הב' כתב דנראה דוקא שבירה ולא הלכה ועיין פמ"ג סוף הסימן שהסכים עם השבו"י

ואם

אחר נפגם או שיבר בו עצמות (כג) ולאו אדעתיה :

יז [י] טבח שלא הראה סכינו לחכם [לא] (ונמצא יפה) (טור) היו מנדין אותו :

הגה [כט] ואם נמצא פגום היו מנדין אותו ומעבירין אותו (טור) **כח** [ל] ובנמצא יפה (ח) יכול החכם למחול ואין צריך (כד) לנדותו (הגהות אלפסי פ"ק דחולין) : [לא] [לב] והאידנא נהגו למנות אנשים ידועים על השחיטה והבדיקה **כט** ולהם מחלו חכמים כבודם כי הם זהירים וזריזים **ל** והרבה צריך (ט) ישוב הדעת ויראת שמים לבדיקת הסכין הלא תראה כי יבדוק אדם פעמים שלש ולא ירגיש בפגימה דקה ואחר כך ימצאנה כי הכין לבו באחרונה [לב] ובחינת חוש המישוש כפי כונת הלב (רבינו יונה בס' שער התשובה) :

יח (יד) [לג] הטבח צריך שיטול שכר מן הטרפות כמו מן (כה) הכשרות :

הגה **לא** שלא יבא להקל להכשיר כדי לקבל שכרו מן הכשרות (ב"י בשם ריב"ש) (טו) ולכן נהגו בקצת מקומות שאין אדם שוחט ובודק לעצמו אלא אותן הממונים (י) מן (כו) הקהל :

באר הגולה

(והג"א) ל מימרא דרב הונא דף י"ח לא שם בגמ' דלא פליג ארבא לב טור בשם אביו הרא"ש (וע"פ) : לג תשובת הריב"ש מהא דאילא דהתירו לו ליטול מבכור תם משום חשדא משנה בכורות דף כ"ט וכ"כ הרמב"ם בפי'

יד אפרים

בכה בעצם המפרקת שלא כדרך הולכה והבאה והשבתי שאם נמצא חתך בעצם המפרקת שלא יש רגלים לדבר שחתך שם וכיון שהיה בכח שלא כדרך הולכה והבאה יש לתלות בזה ולסמוך על שבו"י ח"ב בשמע קול קר"ק כו' . וגם בלא"ה דעת ריב"ן להכשיר בנמצא חתך ואם לא נמצא חתך מחמת הנגיעה בעצם לבד אין להכשיר · ועי' בשו"ת זקן אהרן סי' כ"ד כמי שבדק הסכין ושחט תרנגול ואחר ששחט כראוי השמטו אגפי תרנגול שהיה קשורים תחתיו והכה בכח בסכין בשעת פרכוס וכ' שאין ספק שהכה בחודו שהכנפיים שנכרתו הנוצות מהם ונשארו עצמות הקשות הכה בסכין מצד לדדים וידוע שפרכוס התרנגול חזק מאד שאם יגע בו יד האדם מאליו כמכת בהכל והסכין שהי' חודו למטה כלפי השחיט' והתרנגול וכנפיו למעלה והרי הוא כנפל בחודו ע"ג קרקע קשה ותולין להקל שעי"ז נפגמה וכשר : (ש"ע סי"ז בהג"ה) וא"צ לנדותו. עבה"ט ועי' בתשובת נחלת שבעה סי' ט"ו בשוחט שהורה בבהמה שהית' מנענעת בראשה ונמצא מסמוס קצת בתוך הוושט והראה השוחט שכשר שהפרכוס קיים כיון שהוא דבר הצריך שאלת חכם ולראות אם הוא מקום שהסכין ויש לחוש שמא אנשים שהיו שמה אחר שאינם בני תורה אומרים כדומי שהיה מקיף ואפשר שלא שהיה בא לפני המורה היה מטריף ואף אם באמת כשר מ"מ אין למחול הנדוי ועי"ש ש' ומ"ש שחכמים מחלו כבודם בבדיקת הסכין היינו לגבי השוחטים שממונים אותם על השחיטה והבדיקה אבל איסור השוחט ליתן הסכין לבדוק למי שאינו שוחט שלהם לא מחלו חכמים כבודם רק להממונים מפיסעלל השחיטה: (שם סעיף י"ח) כמו מן הכשרות. עבה"ט וכ' בשו"ת [illegible] משפט סי' א' בישראל שמשכר לעובד כוכבים למכור לו כשרות וטרפות והישראל נוטל שכרו שריאות של הבהמות למוכרם והדמים לעצמו בכה"ג אסור שהרי בשכר שזה קונה הריאות מהוות כדמי גופן ולא דמי לנוטל לו אף שמוסר לו הבהמות מחיים בזה שמטפל בהם לשוחטן ולהפשיטן מ"מ

שפתי כהן

בו עצמות כו' ולעיל לא כתב אלא טעם דאימור שבר בו עצמות לחוד משום דלעיל מיירי שאינו ידוע אם שבר בו עצמות או לא וכדמשמע נמי מתשובת הרא"ש שהבאתי בס"ק כ"א ולכך אמרינן שבר בו עצמות אבל הכא אשמועינן אע"ג שידוע בברור שלא שבר בו עצמות כגון שהניחו בקופס' אפ"ה כיון שבדקו אחר השחיטה אימור בדבר אחר נפגם מעצמו או שבר בו עצמות כו' ואע"ג דלעיל סוף סעיף י"ד לא חיישינן שמא עם עמידתו נפגם מעצמו התם משום דאין ריעותא לפנינו לכך מוקמינן ליה אחזקתיה אבל הכא הרי פגום לפניך וע"כ אמרינן עם עמידתו נפגם מעצמו בדבר אחר : **כח** ובנמצא יפה יכול החכם למחול כו' . הג"ה אלפסי ונראה דס"ל כמ"ש רש"י והר"ן דהא דהי' מנדין אותו כשלא הראה סכינו לחכם הוא מפני כבודו של חכם וכדלקמן סי' רמ"ג וס"ל דהיו מנדין על כבוד הרב ולכך יכול למחול על כבודו וכדלקמן סי' רמ"ג ס"ס ל"ב רב שמחל על כבודו כבודו מחול אבל הרמב"ם ספ"א מה"ש והכל בו והסמ"ג כתבו הטעם דהיו מנדין לפי שיסמוך על שחיטתו פעם אחרת ותהיה פגומה וישחוט בה עכ"ל . ולפ"ז אפשר דאין החכם יכול למחול מיהו בש"ס פ"ק דחולין (דף י' ע"ב) משמע כרש"י והר"ן וכן משמעות הפוסקים : **כט** ולהם מחלו חכמים כו' . ובאגודה פ"ק דחולין כתב עוד טעם אחר משום דעתה בעונינו אין ת"ח דהא אין יודע אפילו מסכת כלה וכן הוא בתשובת מהרי"ל סי' ע"א ותשובת מהרי"ו סי' קס"ג ומהרי"ק שורש קס"ג וכן הוא לקמן סימן רמ"ב לענין שיתן לו המבייש ליטרא דדהבא וכ"כ הב"י לקמן סי' ר"ס לענין נדרים דהאידנא כ"ע כע"ה דמו ומביאו הר"ב שם : **ל** והרבה צריך ישוב הדעת כו' . עיין במהרש"ל פ"ק דחולין סי' ל"ט שהרבה לקרוא תגר על השוחטים בזמן הזה שבודקין הסכין במהירות ובלי כוונת הלב שראוי להזהיר ולהקפיד עליהם בדבר זה ע"ש : **לא** שלא יבוא להקל כו' . ובריב"ש כתב דגם הכרכשות שנוטלים מן הכשרות לבד אסור ליקח מטעם זה ומביאו ד"מ ואף על גב דבח"מ סי' ש"ו ס"ד כתב הר"ב דטבחים שלוקחים הכרכשות מן הכשרות מקרי שכר ואם ניבלו חייבים לשלם והוא מדברי הטור שם שכתב וז"ל ואע"פ שאין לוקחים כלום מן הטרפות כיון שאם לא היה נטרפה היה נוטל כמלא זה שכרו ועוד הכרכשות שנותנים לו מן הכשרות הן הן שכרו גם על הטרפות התם מיירי היכא דהמנהג הוא כן אע"פ שאינו נכון כמו שקרא תגר גם הרמב"ם על המנהג שהיה בזמנו שהיו לוקחים שכר רק מן הכשרות לבד כדאיתא בריב"ש א"נ ס"ל להר"ב דכשנוטל כרכשות מותר לו ליקח מן הכשרות לחוד דליכא למימר שיבא להקל כדי ליטול כרכשות דלהא לא חשדינן ליה שיאכל טרפות ואם כן יצטרך למוכרם ומתירא שמא ירגישו בזה שאינו אוכלם ומוכרם אבל כשנוטל שאר שכר אסור ואפשר שמזה נתפשט המנהג שבקצת מקומות השוחטים לוקחים הכרכשות מן הכשרות ולא מן הטרפות אע"פ שהוא מנהג רע וכן הוא בהג"א פ' א"ע וז"ל וקשה היאך החזנים לוקחים הטבחי"א לא איכא חשד דמשום הטבחי"א הוא מתיר עכ"ל והוא מא"ז ועיין

מהרש"ל

טורי זהב

(יד) הטבח צריך שיטול כו' . בח"מ סי' ש"ו כתב הטבחים שלוקחין הכרכשות מן הכשרות נקרא שפיר בשכר אע"פ שאין לוקחים כלום מהטריפות עכ"ל משמע שגם בימי רבינו הטור היו נוהגים ליקח מהכשירות לבד וע"פ זה נקבע גם היום כן . ונראה הטעם שלא נחשדו בשביל דבר קטן כזה להאכיל טריפות ולא דמי לההיא דאילא ביבנה בפ' עד כמה לענין היתר בכורות שאם יש חשד בשביל דבר גדול כן נ"ל לתרץ המנהג ושוב מצאתי כן לרש"ל : (טו) ולכן נהגו כו' . משמע אבל מדינא שוחט ובודק לעצמו וקשה ממתני' (פ"ב דנגעים) כל הבכורות אדם רואה חוץ מבכורות עצמו וכבר הקשה שם הר"ש מהרבה דברים שמצינו דצורבא מדרבנן חזי לנפשיה ומסיק שם דדוקא היכא דאתחזק איסורא

חידושי רע"ק

כשיבר עצמות וצריך גם בזה לשינויא דהש"ס סכין אתרע וא"כ בסכין קטן דל"ש כן אסור : (ש"ך סק"ל) **ומביאו** ד"מ . ובדמשק אליעזר כתב דליטול הכרכשות מכשירות ומטריפות ג"כ אסור דכרכשתא דכשירות שוה יותר מכרכשתא דטריפה : (ט"ז סקט"ו) **משמע** אבל מדינא . ע' ת' מהר"י הלוי אחיו של הט"ז סי' ז' :

וכשימצא

ביאור הגר"א

[כט] ואם נמצא כו' . גמ' שם : [ל] ובנמצאת יפה כו' . ערש"י שם ד"ה נמצאת סכינו כו' וכמש"ש י' ב' י"ז ב' לא אמרו כו' ואמרינן בפ"ק דקדושין (ל"ב) הרב שמחל כו' : [לא] והאידנא כו' ולהם כו' . כנ"ל : [לב] ובחינת כו' . עפ"ט דשבת פ"ח א' (בעובדא דרבא שם שנתן לבו לשמעתתא עד שלא הרגיש כאב אצבעותיו) :

ולפיכך

פתחי תשובה

בדין הראשון ועל דין הב' כתב דהמיקל בהפ"מ אין להאשימו ע"ש : (ח) יכול החכם למחול. עש"ך שכתב דלהרמב"ם שכתב הטעם דמנדין לפי שיסמוך על שחיטתו פעם אחרת ותהיה פגומה אפשר דל"מ מחילת חכם . ועיין בתשובת ברית אברהם חלק יו"ד סי' י"ד אות ג' שכתב שיש עוד נ"מ בין טעמא דרמב"ם היכא שנאבד הסכין דקיי"ל לעיל סעיף י"ב דאם בדקוהו קודם שחיטה מהני יש לומר דהיינו דווקא באם עביד כדינו שהראה לחכם אבל בלא הראה לחכם אף דמדינא א"צ לולי כבודו ס"מ מ"מ הבשר טרפה כיון דאבד חזקת כשרות שלו דעבר על תיקון חכמים . וע"ש בסי' ב' אות ע"ו בהגה ובסי' ט"ו שם מבואר דאף האידנא דנהגו למנות אנשים ידועים כ"מ היכא שגזרו עליו הב"ד שלא ישחוט מחמת חשש ריעון ועבר ושחט דכיון שגזרו עליו שלא ישחוט לא מחלו והוי כלא הראה סכינו מדינא דש"ס ומה"ט היו מנדין אותו כמו מדינא דש"ס דרק למי שנטל קבלה מחלו חכמים כבודם ולזה שגזרו עליו שלא ישחוט לא מחלו ע"ש : (ט) ישוב הדעת . עיין בספר של"ה ד' ע"ד ע"ב שכתב שראה חסיד אחד שלא אכל בשר שחוטה משום שראה בחוש המשום שהסכין פגום והשוחט לא הרגיש בזה ע"ש עוד ועיין בתשובת בית יעקב סי' נ"ה שכתב דמדינא א"צ להחמיר בזה אלא ממדת חסידות יש להחמיר בחול ולא בשבת ויו"ט דמבטל מצוה אם אינו אוכל בשר ע"ש ואין דבריו מוכרחים עיין בא"ח סימן רפ"ח ס"ב ובש"ס חולין ד' י"א סוף ע"ב : (י) מן הקהל . עבה"ט בשם ט"ז ועיין בתשובת ברית אברהם חלק יו"ד סי' כ"ד שהאריך בזה :

שהכלים

באר היטב

(כג) ולאו אדעתיה . וכתב בש"ך דכאן כתב המחבר שני טעמים ולעיל סעיף י"ג לא כתב רק הטעם דשמא שיבר בה עצמות לחוד משום דלעיל מיירי שאינו יודע אם שיבר בה עצמות או לא אבל הכא אשמועינן אע"ג שידע בבירור שלא שיבר בה עצמות כגון שהניחו בקופסא אפילו הכי כיון שבדקו לאחר שחיטה אימר בדבר אחר נפגמה מעצמו ואע"ג דבסעיף י"ד קיי"ל דלא חיישינן שמא עם עמידתו נפגם נ"ל דהתם אין ריעותא לפנינו דאוקמינן אחזקתו אבל הכא הרי פגום לפנינו : (כד) לנדותו . והש"ך כתב דלדעת הרמב"ם אינו יכול למחול . והאגודה כתב דהאידנא בעונינו אין ת"ח דהא אפילו במסכת כלה אינו יודע ודאי דמחלי כבודם. וכ"כ רמ"א לקמן סימן ר"ה : (כה) הכשרות . וכ' בט"ז דבח"מ סי' ש"ו כתב המחבר הטבחים שלוקחים הכרכשות מן הכשרות מיקרי שפיר בשכר אע"פ שאין לוקחים כלום מן הטרפות ומזה הטעם פסק הט"ז שיש להתיר היכא דמנהג כן . וכתב שלא נחשדו בשביל דבר קטן כזה להאכיל טרפות . והריב"ש חולק על זה וכתב דאין לחלק בין הנאה מרובה להנאה מועטת ולעולם איכא חשד והש"ך כ' היתר אחר משום דודאי לא חשדינן שיאכל טריפות וא"כ יצטרך למכרם ומתירא שמא ירגישו בזה מ"מ כ' שיש לבטל מנהג זה . שוחט ובודק שקבעו לו דינר בין מן הכשירה ובין מן הטריפה ולאחר שהכשיר בהמה א' חזר ואמר שהיא טריפה ונתן אמתלא לדבריו יש להאמינו ד"ם סימן קכ"ב . קהל שקבלו שוחט בשכר שמכל בהמה מישראל יתנו לו הלשון ובית המטבחים הוא אצל עובד כוכבים ועכשיו שחט העובד כוכבים בהמות עם ישראל בשותפות אם חייב הישראל לתת הלשון עיין בתה"א סימן כ"ז . מי שהמיר דתו ושב בתשובה שלימה יוכל להיות שו"ב כנה"ג בשם הרש"ך : (כו) הקהל . ודוקא ששוחט ומוכר לאחרים אבל אם שחט לצרכו ולא למכור לאחרים דבר פשוט הוא שמותר . בה"י . וכ' בט"ז דמדברי הרמ"א משמע דוקא מצד המנהג יש לאסור אבל מדינא ודאי מותר . אבל לע"ד נראה שיש לאסור מן הדין ועכ"פ לא שרי מדינא אלא לשחוט דרוב מצויין אצל

חידושי בית מאיר

(סי' י"ח בש"ך ס"ק ל') והרבה צריך ישוב הדעת ויראת שמים . כ"כ ויבחרו לכם שוחט ירא חטא . לשון ר"י ועי' סימן א' בהגהה . ו"ל מ"ר דף י' ד"ה ולענין עד אחד ובשם הראב"ד אע"פ שלא אמרו להראות סכין לחכם אלא משום כבודו כיון שיש תועלת גדולה בדבר שהרי בדיקת סכין צריך דקדוק יותר ומי יודע להזהר אין ראוי לחכמים למחול על כבודם בדבר זה אשר לא כדת שאינם משגיחין על תקנות הדור וגם העם כולם ראשים וחכמים] בעיניהם מ"מ אחר שאין חכמים מקפידין בדבר לא היו משמתין את הטבח שאינו מראה לחכם :

גליון מהרש"א

מכדי מתלי תלינן שהרי אינו מכה עליו בכח : (ש"ך ס"ק כ"ט) **משום** דעתה בעונינו אין ת"ח . עיין לקמן סי' ש"ם ס"ק י"ז : (סעיף י"ח בהג"ה) **שלא** יבא להקל . אף אם הוא חסיד כאילא ביבנה בגמרא בכורות ריש דף כ"ט ושם איתא דאתי למחשדי' ואמרי האי בעל מום תם הוא והאי דקשרי ליה משום אגרא . ואולי דזה רק לגבי אילא דיבנה דחסיד הוא ע"כ אנן לא חשדינן ליה אלא דבעלים יאמרו ומשמע שם דגם בשבר שיוכל להסתעף אחרי הימים אף דאינו ברור אסור . והרותת מורת תלוי בשני תירוצים שבתוס' שם וע' לקמן סי' שמ"ח ובט"ז שם : (ש"ך ס"ק ל"ח) **דבשנוטל** כרכשות מותר לו ליקח מן הכשרות לחוד . ואולם מתקנת הראב"ד ליקצוב להם מתחלה שכר וליתן אח"כ הכרכשות בשכרן כמובא בב"י בשם ת' הריב"ש . מדאצטריך לתקוני מבואר דגם בכרכשות חיישינן לחשדא :

יד אברהם

(ש"ך ס"ק כ"ח) **אבל** הרמב"ם כו' . כתבו הטעם דהיו מנדין לפי שיסמוך על שחיטתו פעם אחרת ותהיה פגומה וישחוט בה עכ"ל כו' מיהו בש"ס פ"ק דחולין (דף י' ע"ב) משמע כרש"י והר"ן עכ"ל . וגם הלח"מ הקשה כן על הרמב"ם שנתן טעם שלא נזכר בגמ' . והנה גם מד' התוספות דבכורות (דף לח) והר"ש ספ"ב דנגעים מוכח דס"ל ג"כ כהרמב"ם דהראות סכין לחכם לא מפני כבודו לבד נגעו בה אלא גם מפני חשש איסור . דהייתי ראיה דצורבא מרבנן נאמן להורות לעצמו באיסור והיתר היכא דלא איתחזק אי' מהא דאמרי' בפ' הדר בצורבא מדרבנן חזי לנפשי' בדיקת סכין וא"צ להראותו לחכם . ואי איתא דהראות סכין לחכם לא הוי רק מפני הכבוד לא שייך למילף מיני' להוראת איסור והיתר . אלא ש"מ דס"ל להתוס' והר"ש דאיסורא נמי איכא וכ"מ גם מדברי הסמ"ג כפי' דב"ב ע"ש . וקושיית הש"ך מהא דפ"ק דחולין כבר תירץ בעצמו בספרו הארוך דלא אמרי' עד א' נאמן באיסורין אלא בכשר ולא בפסול וזה שלא הראה סכינו לחכם לא מקרי כשר דעבר על תקנת חכמים ותו אינו נאמן וחיישי' שמא יעשה איסור פ"א . ויש לה"ר לזה דכה"ג מצינו גבי מומי בכור בבכורות (דף לו) דהא דצריך מום מובהק להראות לחכם הוא מפני כבודו ואפ"ה אמר התם (דף כ"ח) דאם לא הראה לחכם ונשחט אסור משום גזירה דגזרינן מומין דמשתכחי אטו מומין דלא משתכחי הרי אע"ג שתחלת התקנה להראות לחכם היתה מפני כבודו ולא משום גזירות איסור אפ"ה כשעבר ולא הראה לחכם חיישי' שמא יבוא לאיסור · וה"נ לא אמרו מתחלה להראות סכין לחכם אלא מפני כבודו ולא חשבו לאיסור . מ"מ כשעבר ולא הראה חיישי' השתא שמא יבא לידי איסור ולכך היו מנדין אותו ולא מהני מחילת החכם : (סעיף י"ח בהג"ה) **נהגו** בקצת מקומות שאין אדם שוחט ובודק לעצמו . נראה דהיינו ששוחט לעצמו ולא למכור לאחרים וזה אינו אלא מכח מנהג אבל שוחט לעצמו ומוכר לאחרים מדינא אסור דחיישי' להכשיר הטריפה וכמבואר להדיא ברמב"ם פ"א מהל' מ"א דין ז' ופ"ג ופי"א . ובטור וש"ע ס"ם ס"ה . ולמד זה מהש"ס דעבודת כוכבים (דף לח) דאין לוקחין בשר וריא אלא מן המומחה ופרש"י שם דחשודין דלא קפדי אלפני עור . אבל הן עצמן אינן חשודין שיאכלו איסור וכמ"ש ר"ס קי"ט בהג"ה . ותימא על א' מן האחרונים שכתב להיפך דהג"ה כאן איירי שבוחט לעצמו ומוכר לאחר דזהו דוקא אסור מכח המנהג . ולא ידעתי לכוף דעתו . דליכא למימר דר"ל שכאן איירי במוחזק בכשרות דא"כ מנהגא נמי ליכא : ובט"ז הקשה דמשמע דמדינא שרי לשחוט ולבדוק לעצמו ולמאי הא איתחזק איסורא ולהוי אסור מדינא לשחוט וכדתנן שלהי פ"ב דנגעים כל הבכורות אדם רואה חוץ מבכורי עצמו . ותי' דלא שרי מדינא אלא לשחוט דרוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן אבל אם אירע לו הוראה אל[illegible] . וק"ל ע"ד דהא הא דכל הבכורות כו' בפ"ב דבכורות . והמרדכי שתי' כן פ"ק דחולין בשם ר' ברוך היינו מהסיא דיבמות דע"א אינו נאמן אף לעצמו היכא דאיתחזק איסורא כו' אבל שיהא נאמן לעצמו ע"כ לא סגי בטעם זה כמו גבי בכור דהוי איתחזק כמ"ש הט"ז בא"ח סי' תנ"ח . אלא נראה דבשחיטה הוי דומיא דמעשר דאמרי' התם דרואה מעשרותיו כיון דלאו בעי הוי שדא בי' מומא בכולא הוי מעיקרא וה"נ הוי בידו מעיקרא לשחוט שפיר ובכה"ג אפי' איתחזק אי' נאמן בכלו כמבואר סי' קכ"ז בהג"ה . וא"כ רשאי נמי להורות בדבר שהיה בידו ליזהר בשחיטה אבל בדבר שלא היה בידו אסור להורות ולא מהני מומחה להורות בדבר דאיתחזק אי' . ומשמע דבטריפות דלא איתחזק אי' דנשחטה בחזקת היתר עומדת רשאי להורות אף שלא בידו הוא . וכן מותר לראות דמי אשתו כמ"ש תוס'

איסורא לא חזי לנפשיה ואם כן ה"נ בשלמא בדיקה שפיר דנשחטה הותרה אלא שחיטה להוי איסור מדינא דבחייה בחזקת איסור עומדת ונראה דלא שרי מדינא אלא לשחוט דרוב מצויין כו' אבל אם אירע לו הוראה לא יורה ועיין מ"ש סי' ש"ב :

במהרש"ל פא"ט ס"ס ח' כתב ישוב למנהג זה ועדיין צ"ע בדבר : **לב** מעשיו מוכיחים עליו כו' . כי בודאי כשנתנו לשמעון לא לבדקו לאלאין נתנו לו וכשראה שלא בדקו כדינו קבלו מידו והלך לשחוט מעשיו מוכיחים עליו כו' עכ"ל רשב"א ועיין בתשובת מהר"מ מלובלין סימן ע"ו : **לג** ואמר זאת הפגימה כו' מעבירין אותו . שמעיד על עצמו שאינו מקפיד בין סכין פגום לשאינו פגום ועוד דהא שוחט בסכין פגום לכתחלה רשב"א וע"ל סי' קי"ט : **לד** שהבלים אסורים . ע"ל סי' א' סעיף א' בהג"ה :

יט לד ראובן שאמר לשמעון בדוק סכין זה ובדקו שני פעמים מהי"ב שצריך ונתנה לראובן וראובן היה הולך לשחוט ולקחו לוי מידו ומצאו פגום . (וראובן מתגלגל ואומר שעדיין היה רוצה לבדקו כהוגן) (הכל בתשובת הרשב"א סימן תקנ"ד) **לב** מעשיו מוכיחים עליו שהיה די לו באותה בדיקה [לג] ולפיכך מעבירין אותו ואם נראים הדברים שהיה כעין שגגה ושהוא אדם כשר מחזירין אותו ובלבד שיקבל עליו שלא ישוב עוד לדבר כזה :

כ [לד] לה טבח שנמצאת פגימה בראש הסכין **לג** ואמר זאת הפגימה מפני שאני מכסה דם העופות בראש הסכין וכשאני שוחט אני נזהר שאיני נוגע בפגימה מעבירין אותו וקרוב לומר **לד** (יא) שהבלים (כז) אסורים :

יט דיני ברכת השחיטה . ובו ח' סעיפים :

א [א] א השוחט צריך שיברך [ב] קודם אשר קדשנו במצותיו וצונו על השחיטה [ג] ואם שחט (א) (א) ולא בירך **א** (ח) (ב) כשרה :

הגה [ד] ואם שחט **ב** דבר דאתיליד בו ריעותא וצריך בדיקה (**ב**) ישחטנו בלא ברכה **ג** (ג) וכשימצא כשר **ד** מברך על

יט (א) ולא בירך שחיטתו כשירה . לאפוקי מהלכות אלדד הדני שהביא המרדכי שאסר השחיטה בזה והמרדכי כתב בפרק כיסוי הדם בשם ראבי"ה דמ"מ אם עשה כן במזיד אסור לאכול ממנה והיינו אותו אבל לאחר מותר וכתב ב"י דהרמב"ם ושאר פוסקים חולקים על ראבי"ה וכתב מו"ח ז"ל דמ"מ יש להחמיר לקנסו כראבי"ה : (**ב**) ישחטנו בלא ברכה . ויש נוהגים לשחוט עמו שחיטה כשירה וזה עדיף טפי :

יט א כשרה . אפילו הזיד ולא ברך כשרה אפילו לעצמו וכ"פ ב"י וד"מ ומהרש"ל פ' כסוי הדם ס"א וכן משמע בה"ג ריש דף קכ"ו והב"ח לא פסק כן וע"ל ר"ס כ"ח : **ב** דבר דאתיליד בו ריעותא כו' . ומהרש"ל שם סי' ה' פסק כרש"י (והב"ח ס"ס זה כתב ע"ש מהרש"ל כהא"ז ולפע"ד לא דקדק לראות כל דבריו של מהרש"ל ע"ש) דיברך קודם השחיטה דאפי' מיטרפא מהני לה שחיטתה לטהרה מידי נבלה ולא משמע כן בירושלמי פרק הרואה במאי דקאמר התם גבי ברכת השחיטה חזקת בני מעיים כשרים הם וע"ל סימן כ"ח ס"ק כ"ו : **ג** וכשימצא כשר מברך כו' . ובד"מ מביא בשם הג"ה אשר"י פ"ק דחולין דאפילו בכשרה אם שכח ולא ברך קודם השחיטה יברך אחר השחיטה עכ"ל וכן כמלא במקלת שחיטת האחרונים ובהג"ה אשר"י שם סיים דכל מצות שלא ברך עובר לעשייתן מברך אחר עשייתן כדפירש בברכות מא"ז עכ"ל ובפ"ק דברכות כתבו וז"ל היכא דלא בירך קמיה דמצוה מברך אחר המצוה ויוצא ידי חובתו אכן בסעודה דאסור לאדם שיהנה בלא ברכה כיון דעבר ואכל והגיע ברכה אחרונה הואיל ואידחי אידחי א"ז עכ"ל אכן אין כן דעת הרמב"ם *) ר"פ י"א מהל' ברכות דין ו' שכתב אם שחט בלא ברכה אפילו הפריש תרומות ומעשרות או שטבל ולא ברך אינו חוזר ומברך אחר עשייה וכן כל כיוצא בזה עכ"ל ובספר ברכת אברהם סוף חלק א' וריש חלק י' האריך מאד לסתור דברי הרמב"ם במילות והרלאות דברים ועיקר יסודו דאם איתא דאינו מברך אחר עשייתן א"כ היכא מברכינן לגר (כדלקמן סי' רס"ח סס"ב) וכן שאר חייבי טבילות (כדלקמן סי' ר') ושאר מצות לברך לכתחלה אחר עשייתן ואי משום דלא היה אפשר לברך קודם הברכה לא הוה ליה לברך כלל עכ"ל וכל דבריו אינם נראין לפע"ד דהא ודאי קי"ל כל הברכות הם מדרבנן חוץ מברכת המזון וכדאיתא בברכות בכמה דוכתי ובפוסקים א"כ הם אמרו לברך קודם המצוה ולא אחר המצוה כלל והם אמרו בגר ודכוותיה דהכי גברא לא חזי יברך אחר המצוה והכי משמע בפ' ג' שאכלו (דף נ"א ע"א) דאמרי' התם אמר רבינא הלכך אפילו גמר מלאכול יחזור ויברך דהניא טבל ועלה אומר בעלייתו ברוך אקב"ו על הטבילה ולא היא התם מעיקרא גברא לא חזי הכא מעיקרא חזי והואיל ואידחי אידחי ע"כ אלמא דדוקא גבי טבילה ודכוותיה משום דלא חזי מעיקרא אבל היכא דחזי מעיקרא ולא בירך לא יברך אח"כ ואע"ג דבספר ברכת אברהם כתב דה"ה דה"מ לשנויי ליה ולא היא התם ברכת המצות היא כו' אלא דעדיפא מיניה קאמר אין זה מוכרח כלל ועוד דהא רבינא ע"כ לא ס"ל חילוק זה ולא חזינא דפליג עליה ש"ס בהדיא והכי משמע מדברי הר"ר יונה פ' ג' שאכלו שם דה"ה בכל שאר הברכות שמברך עובר לעשייתן אם לא בירך אינו מברך אח"כ ע"ש (ועוד ראיה ברורה דגרסי' ברפ"ק דפסחים (דף ו' ע"ב) בי רב אמרי כל הברכות כולן מברך עליהן עובר לעשייתן חוץ מן הטבילה דהכי גברא לא חזי תניא נמי הכי טבל ועלה אומר בעלייתו ברוך אקב"ו על הטבילה ואם איתא מאי ראיה מייתי מהך ברייתא דלמא דוקא טבל ועלה אבל לכתחלה לא וכרבינא דהוי מפרש לה דיעבד דוקא דהא בשאר מצות נמי אי לא ברך מעיקרא מברך אח"כ אלא ודאי ס"ל לש"ס דאם איתא דלא אמרינן אכתי גברא לא חזי ושרי לכתחלה א"כ אפילו דיעבד אינו מברך הואיל ואדחי אדחי והכי משמע להדיא מדברי התוס' פ' לולב הגזול (דף ל"ט ע"א) והרא"ש שם שכתבו דאם נטל הלולב בידו בלא ברכה דל"ל (אח"כ) ע"כ דס"ט דמברך אח"כ הואיל והמצוה לא נגמרה עדיין לגמרי דבעי נענוע עכ"ל משמע הא אם גמר כל המצוה וכן בעלמא דלא שייך האי טעמא אינו מברך) (בנקודת כסף מוחק מן ועוד ראיה עד כאן . ויש מגיהין בשם א"כ אפילו דיעבד אינו מברך הואיל ואדחי אדחי ודו"ק) וגם בפסקי רקנ"ט סי' ע"ב הביא דברי הא"ז ואח"כ דברי הרמב"ם במסקנא משמע דהכי ס"ל וכ"כ הר"ד אבודרהם בשם בעל המאור כהרמב"ם וכן נראה מדברי הרי"ף בתשובה גבי ברכת המילה שהביא ר"מ אלפקר בתשו' סי' י"ח ועוד דהא קי"ל כל ספק ברכות להקל : **ד** מברך כו' . כתב הטע"ז שאנו נוהגין כשיזדמן לשחוט דבר

שים

ביאור הגר"א

[לג] ולפיכך כו' . כמ"ש בסי"ז בנמצאת פגומה שמעבירין אותו ומשמע אפי' בפעם ראשונה וכן בטבח שנמצא אחריו חלב כשעורה (פג"ה צ"ג ב') . שם : [לד] טבח כו' ושאני כו' . שאסור אף בכה"ג כמ"ש בסי"ז ועוד דאין נכון להשתמש בסכין של שחיטה בנ"ל סי"ד וע"ש סי' תר"כ :

יט [א] השוחט כו' . גמ' פ"ק דפסחים ז' ב' וירושלמי פ"ט דברכות השוחט צריך לומר אקב"ו על השחיטה : [ב] קודם . גמ' שם וירושלמי שם וכר' יוחנן למטה : [ג] ואם שחט כו' . תוס' דזבחים ל"א ב' ד"ה שהשחיטה כו' ורא"ש ובפ"ב דברכות (ט"ו א') ולאו בברכה כו' : (ליקוט) ואם כו' . פ"א דתרומות האלם כו' ועתי"ם שם (ע"ב) : [ד] ואם שחט כו' . ירושלמי שם שחיטה מה מברך עליה ר' יוחנן אמר עובר לשחיטה יוסי בן נהוראי אומר משישחוט למה

חידושי רע"ק

(סימן י"ט סעיף א' בהג"ה) **וכשימצא** כשר מברך אחר השחיטה . תמיהני לפ"מ דמסיק הש"ך סק"ג להלכה דבשכח ולא בירך קודם השחיטה דאינו מברך אח"כ י"ל דה"נ באתיילד בו ריעותא אינו מברך אח"כ דאינו דומה לטבילת גר דאמרינן כיון דמעיקרא לא חזי לא אדחי דכיון דבכל פנים לא חזי לברך מקודם כי תקנו חז"ל ברכה זו דטבילת גרים מעיקרא הכא איתקן לברך אח"כ אבל ברכת שחיטה קבעו ותקנו עובר לעשייתן אלא דבהך דבר דאתיילד בי' ריעותא א"י לברך מספק י"ל כיון דאדחי אדחי ואין חילוק בין אדחי מחמת פשיעה ושוגג או מחמת אונס . הגע עצמך בעל קרי שאינו מברך לפניה אם אכל בעוד קריו עליו או שחט אז וטבל לקריו וכי נאמר דמברך אח"כ על מה שאכל או שחט כיון דמעיקרא לא היה רשאי לברך . א"ו נראה דכיון דיסוד הברכה תקנו עובר לעשייתן אלא דעתה היה איזה דבר המעכב עליו מלברך אינו מברך אח"כ . ומקור הדין של הרמ"א הוא מא"ז והא"ז לשיטתיה אזיל דכ' הגהת אשר"י בשמו פ"ק דחולין דבכל מצות אם לא בירך עובר לעשייתן מברך אח"כ . אבל לדידן דקי"ל כהרמב"ם י"ל דגם בזה אינו מברך אח"כ וצ"ע לדינא : **וביסוד** הדין במחלוקת הרמב"ם והגהת הרא"ש הנ"ל כ' הפר"ח להוכיח כהג"א מההיא דאמרינן פ"א דפסחים דבלולב מעידנא דאגבי' נפק הרי דמברך אח"כ . והתב"ש כ' עלה דא"כ תקשי היא

באר היטב

שחיטה וכו' אבל אם אירע הוראה לא יורה עכ"ל ולא ראה דברי התוספות דנדה דף ע"ב ד"ה כל יומא : (כז) אסורים . דהא שחט בסכין פגום לכתחלה . טבח שאמר שבדק הסכין לאחר שחיטה ונתנו ביד נער א' ליתן לאדם אחר ואותו אדם מצאו פגום ואותו הנער הוא גדול ואמר ברי לי שלא נגעתי בו בדבר קשה אלא מיד נתתיו ביד השוחט השני ומצאו פגום . אין להקל לומר דשליח הוא דעיות אבל אם הנער הוא קטן אותן בהמות ששחט הא' [illegible] הם דאמרי' ודאי דשליח הוא דעיות פר"ח מהריב"ל . עוד כתב ונשאל על בע"ה א' שעי"ט בהש"מ מסר סכינו לאדם א' ומצאו פגום [illegible] א' שלא ידע שהוא פגום והוליך הסכין לאחר אחר והכשירו ושחט בו והגיעו ואחר שעברו כמו י' שעות מצאו שהסכין פגום ופסק שכל מה ששחט הוא טריפה דאין להקל לומר שתיקן הסכין קודם שחיטת השני ואח"כ חזר ונתקלקל באותן י' שעות . ועיין בפר"ח שם בסי' זה . טבח שנמצא סכינו פגום שלא בשעת שחיטה לא נפסל והכל לפי מה שהוא אדם . מהר"ם מלובלין סי' ע"ו . טבח שבדק הסכין ונמצא פגום ונתן לחבירו ובדק ולא הרגיש בפגימה והאכיל את הרבים ואח"כ גילה הראשון את קלון השני ושלא גילה להאכיל איסור יש לב"ד לקנוס על זה . ולהעביר הטבח הראשון . הרשד"ס סי' מ"ז . וע"ל סימן א' בהג"ה : **יט** (א) כשרה . והב"ח כתב שיש לקנסו שלא לאכול הוא בעצמו ממנה . אבל לאחרים מותר . בן פקוע שהפרים ע"ג קרקע שצריך שחיטה מד"ס

פתחי תשובה

(**יא**) שהבלים אסורים . עבה"ט ועיין בשו"ת ברית אברהם חיו"ד סי' י"ב אות ג' בנדון שוחט שהראה סכינו בחזקת יפה והחכם הרגיש בו פגימה אח"כ לקח השוחט ושפשף על בשר הזרוע ועי"ז הוסר הפגימה ומתגלגל שבוודאי לא היה פגימה גמורה מדהוסר ע"י שפשוף היד וכתב שאין להוציאו מחזקת כשרות להעמידו בחזקת אינו מרגיש כי לפעמים נקרש הבשר שנחתך מהאבן ונדבק באיזה מקום בסכין ועי"ז מורגש כעין פגימה וע"י השפשוף הוסר הקריש וא"כ יכול להיות שמעשה שמסר הסכין בחזקת יפה עדיין לא נקרש והיה לא ולכן לא הרגיש ואח"כ נקרש ולכן מורגש וזה הוסר ע"י השפשוף וע"ש . ומ"מ נראה דהכל לפי הענין : **יט** (**א**) ולא בירך כשירה . עט"ז סק"א מה שכתב בשם הלכות א"י ועיין בשו"ת כו"ב חלק יו"ד סימן ב' שהקשה מזרק סכין והלכה ושחטה שלא כוון לשחוט וא"כ לא בירך וכה"ג כמה וכמה ותירץ דטעם הלכות א"י שאוסר השחיטה היינו דס"ל דכיון דהזיד ולא בירך הו"ל כמומר לאותו דבר כו' ע"ש ותימה עליו דהרי ברא"ש פ"ק דחולין סי' א' כתב וז"ל כמו כן כתב שכח ולא בירך כו' ע"ש אלמא דבשוגג מיירי : (**ב**) כשירה . עבה"ט בשם פר"ח אבל אי איכא כו' אף שאין דעתו כו' . ועיין בתשובת שבו"י ח"ב סי' ל"ו שכ' דאם הוא בשבוע שאל ע"ב ויש לחוש שיבא לידי הפסד באופן דמותר לשחוט אף שהוא בקי בבדיקה לא יברך אמנם אם יוכל לקיים ממנו לשבת או ליתן ממנו לחולה וכה"ג יש לו לברך ע"ש : (**ג**) וכשימצא כשר . עש"ך ס"ק ג' שהסכים לדעת הרמב"ם ועיין בשאגת אריה

באר הגולה

המשנה שם לד תשובת הרשב"א לה שם (סי' תר"כ): א הרמב"ם בפרק א' מהלכות

נקודות הכסף

(הג"ה סימן י"ט סעיף א') * השוחט צריך שיברך

דגול מרבבה

(סי' י"ט ש"ך ס"ק ג) *) אכן אין כן דעת הרמב"ם כו' :

יד אפרים

אין לישראל קנין בהם וברשות העובד כוכבים נמצאת טריפה ולעובד כוכבים נזדמנו וכשישראל לוקחם הוי כלוקח

חדושי בית מאיר

(סי' י"ט ש"ך סק"ג באה"ד) **ואם** איתא וכו' דלמא דוקא וכו' . נ"ב לענ"ד ע"כ לא מדיעבד איירי דא"כ מיבעי למימר טבל ולא בירך יעלה ויברך . א"ו דין דלכתחלה

גליון מהרש"א

(סי' י"ט סעיף א' ש"ע) **השוחט** צריך . והשוחט ליתן לחילות ואינו בודק כיון דודאי לא יאכל ממנו אינו מברך ונלמד מאתילד בו ריעותא דבסמוך ת' שער אפרים סי' נ"ז בהגה"ה: (שם) **שיברך** קודם . ע' גליון סי' כ"ח ס"ב : (שם) **ואם** שחט ולא בירך כשרה . וטעם הלכות אלדד הדני שהביא הט"ז יש להסביר קצת . אף דבכ"מ ברכות אינן מעכבות . מ"מ כאן כיון דבדבר האסור לאכול ליתא לברכת שחיטה ע' ט"ז ס' כ"ח ס"ק ט"ו מש"ה אנו אוסרים אותה באכילה ויהי' ממילא כדין מה שלא בירך . ולפ"ז לסברתו אפשר יהי' מכסה בלא ברכה . אך י"ל דלא גרע מהאי דאיתא לקמן סק"ח בט"ז ס"ק ט"ז : (ש"ך סק"ג) **מברך** אחר עשייתן . ומ"מ בברכת

יד אברהם

ספ"ק דנדה והובא בש"ך ס"ס קפ"ח דנדה לא איתחזק אי"היא כמ"ש תו' ביבמות פ"ח וכריש גיטין . וכן הר"ש בנגעים כתב לחלק בזה . ועי' בשו"ת חו"י סי' קכ"א . ובס' תורת יקותיאל מחמיר שהשוחט לא יורה שום דבר דאיתחזק ריעותא לפנינו דחיישינן שמא התיר שלא כדין בשביל הטבחים שכשירים ביוקר . אלא דקשיא מהא דאמר התם בבכורות גבי נשאל על טהרותיו משום דחזי לי' בימי טומאתו . וככר הקשו התו' שם דבשאר או"ה וכי לא יהא נאמן וע"ש בבכור שור שתירץ דאיירי בדאיתחזק . ובזה נדחה מ"ש בס' תל"מ הל' נדה לה"ר דאסור להורות לעצמו . ומ"ש התב"ש כאן ליישב דברי הט"ז דר"ל שחיט' דאיתחזק אי' ולאו בידו לא הועיל דא"כ בכה"ג מאי מהני רוב מצויין א"ש מומחין הן כססיה דבכורות: ועיין בשו"ת מים עמוקים להרא"מ סי' כ"ד בענין טבח שיצאה טריפה מת"י אם שוחט ובודק לעצמו או נוטל שכר מהכשרות יותר מטריפות שיש בדבר חימוד ממון צ"מ לחזור לכשרותו בקבלת דברי חברים רק שיעש' תשובה בענין חימוד ממון כמו שתטא דחשדי' אותן שעשו כן במזיד בשביל ממון. ובאופן שאין בו הערמה כגון שיוצאת טריפה מת"י או יחזיר אבידה במקום שא"מ אותו . ומ"ש הרשב"א והרא"ש דמהני תשובה בקבלת ד"ת הוא באותן השוחטים שמוכרים אותם הקהל לשנה ואין להן תועלת בכשרות דאלו אין חושדין אותן כמזידים דאין אדם חוטא ולא לו רק כפושע שא"ח להזהר להכשיל לאחרים תשובתן קלה בקד"ת והיינו בלא עונש רק שיקבל עליו להזהר בפני ג' . ואף באותן טבחים אם הוציא פ"ב וג"פ חשבינן להו כמזידים וצריכין תשובה חמורה ולא סגי בקבלת ד"ת . ואם היה בדבר חימוד ממון אף בפ"א בהוצא מת"ה הוא כמזיד וצריך תשובה חמורה כנ"ל . ולענין העברה מעבירין אותו אף בפ"א ולאו כל סימנו לומר שוגג הייתי :

(סי' י"ט סעיף א') **השוחט** צריך שיברך . הכי אית' בש"ס א"ע וכ"מ ספ"ו דברכות

(ג) השחיטה ובלבד שיהא סמוך (ג) (ד) לשחיטה (בא"ז הלכות כסוי דלא כרש"י בתשובה) ואם שחט בבית המטבחים שהוא מקום מטונף (ה) יברך [ה] ברחוק ד' אמות קודם שיכנס לשם [ו] ולא ידבר עד אחר השחיטה (הגהות שחיטות ישנים בשם אגודה):

ב ג שחט בבהמות וחיות ועופות (ו) ברכה אחת לכלן:

ג שנים שוחטין שני בעלי חיים (ג) יכול לברך הא' להוציא חבירו ה [ז] והוא שיתכוין (ד) לצאת:

ד [ח] צריך ליזהר מלדבר (ד) בין ברכה לשחיטה בדבר שאינו מצרכי השחיטה ד ואם דבר (ז) צריך לברך פעם אחרת [ט] (אבל מותר לדבר (ה) בין השחיטה לכיסוי) (מרדכי פכ"ה בשם סה"ת). (ומ"מ טוב שלא (ה) לדבר) (ת"ה אשירי תא"ו נט"ו וכ' ירוחם ואגודה):

ה ה אם רוצה לשחוט הרבה [י] צריך ליזהר שלא לדבר בין שחיטה לשחיטה בדבר שאינו מצרכי השחיטה (ו) [יא] ואם דבר ו [יב] י צריך לכסות דם שחיטה ראשונה ולברך פעם אחרת על השחיטה [יג] אבל על כסוי שני לא יברך:

הגה (ז) משום דשחיטה לא הוי הפסק אבל אם שח בינתים הוי (ו) הפסק וצריך (ח) לחזור ולברך (כל בו ואשר"י וכל הפוסקים):

(ט) **ז** [יד] ז ויש אומרים דשיחה בין שחיטה לשחיטה (ח) לא הוי (ז) הפסק:

ו [טו] ח המברך על דעת לשחוט חיה אחת ואח"כ הביאו לו יותר (י) ח [טז] יכסה דם הראשון ויברך עליו ויברך על השחיטה שנייה ולא על הכסוי [יז] והני מילי כשהביאום לו קודם שבירך על כיסוי הראשונה: (ד"ע ורש"ל סכ"ה סעיף ח'):

הגה ט [יח] וי"א דאם הביאו לו (יא) ממין הראשון ששחט א"צ לכסות הראשונה ולברך על שחיטה (ח) שנייה (טור בשם בעל העיטור) (וכן עיקר ועיין בא"ח סימן ר"ו ס"א):

שיש בו ספק טרפה ששוחט תרנגול או עוף אחר קודם לו וכוונתו ג"כ על זה וכ"כ הב"ח ודבר נכון הוא וכן הוא לקמן סי' כ"ח לענין כסוי הכופל"א מ"מ דינו של הר"ב אמת היכא דאין אפשר לשחוט עוף אחר וק"ל: **ה** והוא שיתכוין לצאת. וגם חבירו יכוין להוציאו טור ועיין בא"ח סי' רי"ג ותקפ"ו: **ו** צריך לכסות דם שחיטה ראשונה כו'. דכיון דשח בדברים אחרים שאינן מצרכי השחיטה וצריך לחזור ולברך על שחיטה השניה צריך לגמור מצות שחיטה ראשונה ולכך יכסה ויברך פעם אחרת על שחיטה השניה אבל על כסוי השני לא יברך כיון דבשעה שבירך על כסוי הראשון היה דעתו לשחוט ולכסות עוד והשחיטה אינה הפסק משום דאפשר דשחיט בחד ידא ומכסה בחד ידא וברכת השחיטה נמי לא הוי הפסק כדאשכחן ביקנה"ז כ"כ הפוסקים: **ז** וי"א דשיחה כו'. והסכמת הפוסקים דהוי הפסק וצריך לחזור ולברך וכ"כ מהרש"ל שם סי' ט' וכ"פ בד"מ וכ"כ בספר ל"ח והעט"ז וכל האחרונים: **ח** יכסה דם הראשון כו'. משום דנמלך הוא שלא היה דעתו מתחלה עליהם ודינו כמש"ל בס"ק ו' כ"כ הפוסקים ועיין בא"ח סימן קס"ט וקע"ט: **ט** וי"א דאם הביאו כו'. ובעט"ז מסיים בה וכן עיקר ועיין בא"ח סי' ר"ו וכן הוא במקצת דפוסים בדברי הר"ב וכן כתב בד"מ שהטא"ח סי' ר"ו סתם כבעל העיטור ושלא כדברי הרא"ש ע"כ ובדרישה כתב וז"ל ותימא לפי מה שדימו ברכת שחיטה לברכת פירות א"כ הביאו לו ממין אחר נמי כמ"ש ב"י בסי' ר"ו וכ"פ בש"ע שם (וכן נראה מדברי הר"ב שם וכן פסק בלבוש שם) ועוד דלפ"ז קשה דברי הטור שכתב בסמוך שאפילו עדיין מאותו מין שבירך עליו לפניו והביאו לו עוד מאותו המין צריך לחזור ולברך על המובאים וזהו כלפי מ"ש בסימן ר"ו

(ג) יכול לברך כו'. קמ"ל בזה דל"ת דוקא בברכת הנהנין שכולן יש להם קביעות אחד אז אחד מברך לכולן כמ"ש בא"ח סי' רי"ג משא"כ כאן שכל אחד שוחט בהמה אחרת ה"א שאין אחד פוטר חבירו קמ"ל כנ"ל: (ד) בין ברכה לשחיטה. זה פשוט בכל מידי דטעון ברכה: (ה) בין השחיטה לכיסוי. דס"ל כיסוי הוא מצוה בפני עצמה אלא די"א דהכיסוי הוא גמר השחיטה ע"כ כתב דמ"מ דטוב ליזהר שלא לדבר כיון שהוא באמצע המצוה אע"פ שאם דבר א"צ לברך שנית גם בתוך השחיטה עצמה מ"מ לכתחלה נכון ליזהר בכך: (ו) ואם דבר צריך כו'. דס"ל דבין שחיטה לשחיטה הוה כמו שח בין תפילין לתפילין דצריך לחזור ולברך ע"כ צריך לגמור השחיטה הראשונה ולכסות דמיה ויש חסרון בדפוס שצ"ל צריך לכסות דם שחיטה הראשונה ולברך עליה ולברך פעם כו': (ז) משום דשחיטה לא הוי הפסק. פי' בין הכיסויין דהא הוי בדעתו על כיסוי השני בשעה שבירך על הראשון ואין כאן הפסק דאפשר דשחט בחד ידא ומכסה בחד ידא וברכת שחיטה השניה נמי לא הוי הפסק כיון דלא שח שיחת חולין מידי דהוה איקנה"ז: (ח) לחזור ולברך. פי' על כסוי השני כמו בהפסק בין השחיטות: (ט) וי"א דשיחה כו'. ס"ל דשאני בין תפילי לתפילין דב' מצות של חובה הם וכיון שהתחיל בהם אין בדין שיפסוק ויתעסק בשיחה אבל הכא דאי בעי שחיט ואי בעי לא שחיט לא מחייב לחזור ולברך והוה כמו שח באמצע סעודה ולפ"ז א"צ כלל לכסות דם הראשונה אלא ישחוט עוד ויכסה הכל בפעם אחת וכיון שלא הכריע בש"ע *קי"ל כי"א אלו דספק ברכות להקל וע"כ צריך ליזהר שלא ידבר בין שחיטה לשחיטה שלא יביא עצמו לידי ספק: (י) יכסה דם הראשון. דהוה כמלך והפסק בין ברכה הראשונה של השחיטה ודינו כמו בדבר שיחת חולין לדעה הראשונה דסעיף ה' ודין זה למדו מטעם שצריך לברך על כל פרוסה ופרוסה בסעודה וא"ל מ"ש מאומר הב לן ונברך ורוצה לאכול אח"כ דצריך לברך המוציא אבל א"צ לברך ברכת המזון על מה שאכל כבר דשאני התם דהודאת ברכת המזון היא שבח להקב"ה על הנאת האדם וסגי בהודאה אחת על ב' אכילות אבל מעשה הכסוי הוא גמר השחיטה וצריך לגומרה קודם שיתחיל האחרת כ"כ הרא"ש: (יא) ממין הראשון. זה דעת בעל העיטור בטור ונראה שמדמה אותו לפירות שכתב בא"ח סימן ר"ו בירך על פירות שלפניו ואח"כ הביאו

ביאור הגר"א

למה שמא תתנבל שחיטתה מעתה משיבדוק חזקת בני מעים כשירים משמע הא איכא ריעותא דכ"ע אחר שיבדוק ובדליכא ריעותא קי"ל כר' יוחנן וכמ"ש בפסחים שם דלא חיישינן שמא תתקלקל השחיטה: [ה] ברחוק ד"א. ר"ל לאחריו כמ"ש בפ"ג דברכות (כ"ב ב' כ"ה א' כ"ו א'): [ו] ולא ידבר. כמ"ש בפ"ו שם מ' א': [ז] והוא שיתכון כו'. ספ"ג דר"ה: [ח] צריך כו' בדבר כו'. עבה"ג ס"ק ד' ועתוס' שם: [ט] אבל מותר כו'. עט"ז ועא"ח סי' תצ"ח סי"ח ולערב כו' (ולקמן סי' כ"ח ס"ג וסט"ז): [י] צריך ליזהר כו'. משום ברכה שא"צ כמ"ש ביומא ע' א' ובסוטה מ"א א': (ליקוט) אם רוצה כו'. משום ברכה שא"צ כמ"ש ביומא ע' א' תוס' ישנים שם ד"ה משום כו' מכאן יש ללמוד כו' ותוס' דחולין פ"ז א' ד"ה ומכסי כו' (ע"כ): [יא] ואם דבר כו'. כמ"ש בפ"ג דמנחות (ל"ו א') לענין תפילין: [יב] צריך לכסות. כמ"ש שם ר' יהודה במתני' פ"ו ב' ואע"ג דלא קי"ל כר' יהודה משום דדי בברכה אחת כמ"ש בגמ' שם ועתוס' סד"ה ומכסי: [יג] אבל על כו' משום כו'. כמש"ש מודה היה ר"י כו' הכא אפשר דשחיט כו' וה"ה כאן וז"ש אבל אם כו' וכנ"ל לענין שחיטה: [יד] וי"א כו'. דל"ד לתפלין דהתם שתי מצות של חובה הן אבל הכא דאי בעי שחיט ואי בעי לא שחיט דמי לסח באמצע הסעודה: [טו] המברך כו'. עבה"ג ובחולין שם מדמי לתלמידי דרב ובפסחים שם דאמימר ס"ל כתלמידי דרב: [טז] יכסה כו'. כנ"ל בסעיף שקדם: [יז] וה"מ כו'. כנ"ל משום נמלך: [יח] וי"א כו'. כמ"ש ב"י בא"ח סי' ר"ו וש"ע שם ולמד ממ"ש (ברכות מ"א ב') בדברים הבאים מחמת סעודה שברכת המוציא פוטרתם וכתב הרשב"א אפי' לא היו בשעת ברכת המוציא וכן הוא פשטא דסוגיא שם ושם סוף פרק ז' כולהו נבגא דברכתא נינהו אלא שכתב ב"י וש"ע שם דאפי' אינו ממין הראשון רק שברכותיהן שוות וא"כ א"צ כאן ממין הראשון ועיין בדברי

חידושי רע"ק

היא גופא אמאי לא תקנו עכ"פ לכתחלה לברך עובר לעשייתן כמו כל המצות אע"כ דא"א לברך מקודם כעין מ"ש תוספות (סוכה דל"ט). וא"כ בהא מודה הרמב"ם דהוי כטבילת גר דלא אדחי כלל עיי"ש. ולכאורה תמוה דעדיין יקשה איך קתני בברייתא כל הברכות כולן מברך עובר לעשייתן חוץ מטבילה אמאי לא קתני ג"כ חוץ מלולב. ודוחק לומר דב' הברייתות פליגי בזה דהך תנא ס"ל דאפשר לברך מקודם. ולענ"ד י"ל דהברייתא נקט חוץ מטבילה דבזה הוא דוקא אחר עשייתן ואפי' דיעבד לא יצא אם בירך מקודם דבעידן דבירך לא היה בר מצוה ול"ש לומר וציונו וכלא בירך כלל דמי וחוזר ומברך אח"כ. אבל בלולב אף דלכתחלה ל"ש לברך מקודם דבעוד הלולב בכלי לא מסתבר שיברך כמ"ש תוס' סוכה. אבל מ"מ פשיטא דבדיעבד אם בירך כשמונח בכלי יצא. ובזה מיושב דלהראב"ד דס"ל דברכת אירוסין מברכין אחר הנישואין מהחשש שמא יחזור מלקדש. ואמאי לא חשיב זה בברייתא הנ"ל ולתני חוץ מטבילה וברכת אירוסין ולפי הנ"ל ניחא דעכ"פ בדיעבד אם בירך קודם אירוסין יצא מש"ה נקט רק טבילה דבזה מגרע גרע בעבר לעשייתו: (סעיף ו') **ואח"כ** הביאו לו יותר. כן הוא לשון הטור ולטעמיה אזיל דמסיק דאף אם בעוד שיש לפניו מאותם שבירך עליהם הביאו לפניו אחרות דצריך לברך. ה"נ אם אחר שבירך מיד הביאו לפניו לשחוט מחוייב לברך על האחרות ומחוייב לכסות תחלה. אבל המחבר דפסק בס"ז דב"ז

פתחי תשובה

הלכות ברכות סימן כ"ו שהשיג על הש"ך ועיין בתשובת תפארת צבי סימן ג' שדחה דבריו והסכים להש"ך ע"ש ועיין בתשובת חינוך ב"י סי' כ"ט: (ד) לשחיטה. עבה"ט בשם פ"ת ועיין בתשובת חינוך בית יהודה סי' כ' ובתשובת פרי תבואה סימן ס"ו: (ה) יברך ברחוק ד' אמות. עיין בתשב"ץ ח"ב סי' מ"ג שדעתו אינו כן לפי שאין לברך על המצוה אלא כשהיא מזומנת לפניו לעשותה מיד ואם לא יש לחוש שמא ימלך הקצב ולא ישחוט ע"כ נראה שצריך לשחוט תחלה ותיכף לשחיטה יצא לחוץ ויברך הברכה במקום טהרה דכיון דמברכין בעל ספיר דמי וכן יעשה בברכת כיסוי. ומ"מ לא החליט זה רק להלכה ולא למעשה ע"ש. ועיין במג"א סי' קס"ו סק"ג שחלק ג"כ על הרמ"א מטעם אחר משום דהברכה צריכה להיות דוקא במקומה ואפי' ברכה אחרונה צריכה דוקא במקומה. ק"ו ברכה ראשונה והאגודה שם מיירי שהכל בבית אחד ע"ש. ועיין בזה בתשובת תפארת צבי חלק יו"ד סי' ג' באורך: (ו) ברכה א' לכולן. עיין בספר ישועות יעקב בא"ח סימן ר"ו סק"ג: (ז) צריך לברך. עיין כו"פ סק"ו לענין אם בירך על השחיטה ונטרפה אם יכול אח"כ לשחוט אחריה בלא ברכה ועיין בתשובת זכרון יצחק סי' ק"ה מה שכתב בזה: (ח) לא הוי

באר היטב

יברך על השחיטה פר"ח ומסיק הפר"ח בק"א שאם אין שם בקי בבדיקה מותר לנבל בלא ברכה אבל אי איכא שם א' הבקי בבדיקה צריך לשחוט ולבדוק אף שאין דעתו אלא להאכילן לעובד כוכבים דהא חזי ליה: (ב) השחיטה. וכ' הט"ז ויש נוהגין לשחוט עמו שחיטה כשרה וזה עדיף טפי: (ג) לשחיטה. וכ' בש"ך דיש רוצים לומר דאף בבהמה כשרה אם שכח ולא בירך קודם שחיטה יברך אחר שחיטה. אבל הש"ך חולק על זה וכ' בכל מקום שצריך לברך ולא בירך בתחלה שוב אין לו תקנה והפר"ח כ' דתוך כדי דיבור שלאחר שחיטה מצי לברוכי. אם מחויב לשחוט לעובד כוכבים ואינו בקי בהלכות שחיטה אין רשאי לברך הואיל ואין סופו לאכול ממנה עיין שו"ת שער אפרים סימן ל"ז ואם דיבר א"צ לברך שנית אפילו דיבר בתוך השחיטה עצמה מ"מ לכתחלה צריך ליזהר. מהר"מ טיקטין: (ד) לצאת. קמ"ל בזה דל"ת דוקא בברכת הנהנין דכולן יש להן קביעות אחד אז אחד מברך לכולן כמו שכתב בא"ח סי' רי"ג. מה שאין כן כאן שכל א' שוחט בהמה אחרת ה"א שאין אחד פוטר חבירו קמ"ל: (ה) לדבר. והטעם משום דכסוי הוא גמר השחיטה: (ו) הפסק. והטעם איתא בט"ז משום דהא היה בדעתו על כיסוי השני בשעה שבירך על הראשון ואין כאן הפסק דאפשר דשחט בחד ידא ומכסה בחד ידא וברכת השחיטה השנייה לא הוי הפסק מידי דהוי כמו ביקנה"ז עכ"ל. והט"ז פסק כיון שלא הכריע בש"ע קיי"ל ספק ברכות להקל. כ' פר"ח להזהיר לשוחטים לצאת מידי ספק ברכה שיגמרו בדעתם ולכוונו שלא לצאת בברכה ראשונה רק כל זמן שלא ישיחו שיחה בטילה. דהשתא אם הפסיק בשיחה אז לא מהני ברכה קמייתא: (ז) הפסק. וכתב בש"ך דכל הפוסקים האחרונים פסקו דהוי הפסק לכך יראה שלא ישיח שלא יבא לידי ספק: (ח) שניה. וכתבו בט"ז וש"ך דנראה מכאן שמדמה ברכת שחיטה לפירות בא"ח סימן ר"ז שכ' שם בירך על פירות הארץ

באר הגולה

א שחיטה והרא"ש והמרדכי בריש חולין ב מימרא דרבי חנינא אפי' לרבי יהודה חולין דף פ"ו ג הרא"ש שם מהתוספתא ד טור מהא דברכות דף מ' גביל לתורי לא הוי הפסק הא מילתא אחריתא הוה הפסק ה טור מדברי התוספות חולין דף פ"ז ו שם והרשב"א והר"ן בשם בה"ג והראב"ד וכ"כ הסמ"ג ומ"מ צריך ליזהר מלהביא עצמו לברכה אחרת כיון שיכול לפטור עצמו בברכה ראשונה תוספות והרא"ש והרשב"א והר"ן בפרק הנזכר ז שם בשם הרמב"ן והר"ר יונה ח תוס' והרא"ש שם וש"פ מהא דקיי"ל כאמימר בנמלך פסחים דף ק"ג ט שם מהא דר'

נקודות הכסף

קודם כו'. בבית יוסף וכ"כ הרמב"ם בפ"א מה"ש עכ"ל ובכ"מ לא הביא מקור דין זה והוא גמרא פ"ק דפסחים דף ז' אמרינן התם כל המצות מברך עליהן עובר לעשייתן ומייתי התם ברייתא דעל השחיטה אומר אשר קדשנו במצותיו וצונו על השחיט' ע"ש והכי איתא בירושלמי פרק הרואה השוחט [אומר] בא"י אמ"ה אשר קדשנו במצותיו וצונו על השחיטה שחיטה מאימתי מברך עליה רבי יוחנן אומר עובר לשחיטה יוסי בן נהוראי אומר משישחוט למה שמא תתנבל שחיטתו מעתה משיבדוק הסימנין חזקת בני מעים כשרים ע"כ וקיימא לן כרבי יוסי וכגמרא דילן פרק קמא דפסחים עד כאן הגה"ה: (ש"ך ס"ק ז') *ק"ל כיש אומרים אלו כו'. זה אינו דהסכמת

דגול מרבבה

קושר דברי הש"ך דקיי"ל כהרמב"ם שאם שחט בלא ברכה אינו חוזר ומברך משום ספק ברכות להקל וטעמא משום דאידחי אידחי:

יד אפרים

להרויח אלא ימכור הבשר והריאות על כיס העובד כוכבים ויקח שכרו מכל דמי המכירה ואפי' מדמי הריאות גופא יכול ליקח כל שאין מיוחד לו הריאות וכה"ג שרי דעבד סחורה של איסור אכילה מותר ע"ש: (סי' י"ט ס"א בהג"ה) ובלבד שיהא סמוך לשחיטה. עבה"ט ועיין בשאלת הריב"ש שהשיג על הש"ך וכן הפר"ח הש"ע ועיין בית לחם שאין הכרע בפלוגתא זו ועיין בתפארת לבני סי' ג' הארכתי בזה לייסב דברי הש"ך ע"ש:

בית מאיר

אחר דלאשמעינן דכך הסדר בתר שטבל ועלה אומר. וגם הבינו שכתב ג' שאלמלא מעולם לא פירש לדעבד אלא שנסבר לדין מלכתחלה הדתם. לדעבד במקום אחר. ודחה דלמאי הואיל ואידחי אידחי. ומ"מ לדינא יפה כיון שאין להכניס בספק ברכה כנגד הרמב"ם וכוותיה [illegible] חילוק בין ברכת הכנסין מה שלא נזכר בש"ס ומסברא [illegible] מסתברא דברכת [illegible] עבדינן [illegible] ידתי כ"ה כברכת המצות. (בס"ז סק"י) **אבל** מעשה הכסוי. כ"כ עיין סק"ו ועיין סימן כ"א סק"ב:

גליון מהרש"א

שחיטתו שמברכים על המצות כיון דמחלק הר"ן דרק במצוה שיש בה שמחה י"ל דשנו דינו כברכת הנהנין ואין מברכין אח"כ וע' ס' ישועות יעקב א"ח סי' תרנ"א סק"ב: (סעיף ד' ש"ע) **אבל** מותר לדבר. ע' בגליון לקמן כ"ח סעיף י"ח: (סעיף ה' ע"ז סק"ו) **ומכסה** בחד ידא. אלא במצוה דאכילה [illegible] ל"א דמצוה [illegible] פסחים [illegible] א' וע' ת' בית יעקב סי' ס"א. ועמש"ש בחדושי ח"ג דף ס"א: (ש"ך ס"ק ז') **כדאשכחן** ביקנה"ז כ"כ הפוסקים.

ז י [יט] י היו לפניו הרבה (ט) לשחוט וברך על השחיטה ואח"כ (יב) הביאו לו עוד אם כשמביאים לו האחרונות (°) יש עדיין לפניו מאותם שהיו לפניו כשבירך (יג) אין צריך לחזור ולברך ואם לאו צריך לברך (יד) יא [כ] יא ולכתחלה טוב ליזהר להיות דעתו בשעת ברכה על כל מה שיביאו (י) לו:

ח יב היה שוחט חיה או עוף ודעתו (טו) לשחוט עוד יב ושכח וכיסה ובירך כשחוזר לשחוט (טז) אין צריך לחזור ולברך על השחיטה שאין הכסוי (יא) הפסק :

הגה (יז) וכן הדין אם שחט חיה (או עוף) ורוצה לשחוט בהמה יג מכסה דם החיה וישחוט הבהמה (ט) בלא (יב) ברכה (כל בו) :

כ מקום השחיטה בצואר . ובו ד' סעיפים :

א א מקום השחיטה בצואר בקנה לצד הראש משיפוי כובע ולמטה והוא קודם שיתחיל הכובע לשפע ולעלות ב והיינו שייר בחיטי **א** ג והוא (א) שבסוף הקנה למעלה יש בתוך טבעת הגדולה כמו שני גרגרים מגוף שחוסי (פירוש תרגום בדל אזן הסחוס דאודן כלומר הקשה שבאוזן) ונקראים חיטי ד ואם שחט בתוך החיטין ושייר מהם כל שהוא למעלה כשרה שהרי שחט משיפוי כובע ולמטה [א] ואם לא שייר מהם כלום אלא שחט למעלה מהם הרי זה מוגרמת (פי' הגרמה הכרעת הסכין חוץ למקום שחיטה לצד הראש או לצד הגוף) ופסולה (ב) [ב] (ולכתחלה ישחוט למטה מטבעת הגדולה) (מרדכי פ' א"ט ומהרי"ו הלכות שחיטה ועי' ס"ק א')

ה ושעורו למטה עד ראש **ב** כנף האונא [ג] ו כשנופחין (א) אותה ועולה למעלה עד מקום שמגיע ראשה בקנה אז הוא המקום בעצמו שהיתה נוגעת כשהיתה חיה הבהמה והיתה רועה כדרכה כשתמשוך צוארה לרעות (ג) **ג** ז בלי שתאנוס עצמה למשוך צוארה (ב) ביותר . **ד** (ובעוף למטה בקנה כמו בוושט) (ר"ן בשם הרא"ה) (עיין ס"ק ד' כל הסעיף) :

טורי זהב

הביאו לו יותר מאותו המין א"צ לברך אע"פ שלא היו לפניו כשבירך עכ"ל ומכאן קשה למ"ש הב"י ש"מ דלאו דוקא מאותו המין ממש אלא הייני לומר שיהיה ממין ברכות הראשון עכ"ל והא כאן מחלק בעל העיטור בין חיה לעוף והא ברכותיהן שוות ואפ"ה צריך לחזור ולברך וסיים הטור כאן וא"ת הרא"ש לא חילק פי' ואפילו הביאו לו ממין הראשון צריך לחזור ולברך ונראה דס"ל שאינו דומה לפירות שזכרנו דבאכילה טבע האדם לגרור אחריה ולהוסיף עוד וע"כ הוה כמו שהיו לפניו בשעת הברכה משא"כ בשחיטה וכתב ב"י שהר"ן בשם ה"ר משולם והראב"ד ורמב"ם ס"ל כמו הרא"ש וא"כ הוה בעל העיטור יחיד לגבייהו : (יב) הביאו לו עוד . פי' ממין אחר לדעת בעל העיטור דבסמוך ולהרא"ש ושאר פוסקים אפילו מאותו מין : (יג) א"צ לחזור ולברך . זו דעת סמ"ג ונתן הב"י טעם דכל שיש לפניו עדיין הוא קבוע לשחוט אבל כשגמר הוה סילוק ודמי למה דאמרינן גמר מלאכול אסור לאכול עד שיברך ואע"ג דלא קי"ל שם כן שאני סעודה שדרך להמשך מאכילה לאכילה אבל גבי שחיטה הוה גמר סילוק והטור חולק ע"ז וס"ל דלא מהני מה שהיה עוד לפניו מן הראשונים כיון שבשעת הברכה לא היו לפניו והכריע ב"י כסמ"ג : (יד) ולכתחלה טוב כו' . כתב רש"ל ובשוחט של עיר לעולם חשב דעתו על אחרים וכל זמן שמביאין לפניו ולא שח בנתיים א"צ לחזור ולברך עכ"ל משמע אפילו בשני מינים : (טו) לשחוט עוד ושכח וכיסה כו' . כצ"ל : (טז) א"צ לחזור ולברך על השחיטה. ומברכת כיסוי לא זכר כלום כמו שזכר לעיל בדין הפסיק בשיחה או בנמלך שא"צ לחזור ולברך על הכיסוי דהתם דעתו היתה בשעת ברכת הכיסוי על מה שיכסה אח"כ דהא ידע שיחזור וישחוט אבל כאן הרי שכח והיה סבור שלא ישחוט עוד ודאי צריך לברך אח"כ על כיסוי השני שהיא מצוה חדשה שבאה לו אח"כ כנ"ל : (יז) וכן הדין אם שחט חיה כו'. זה מיירי שבשעת ברכת השחיטה נתכוין ג"כ על שחיטת הבהמה או שהיתה לפניו בשעת השחיטה של החיה לדעת הסמ"ג דבסמוך מ"ה א"צ לברך על שחיטת הבהמה אלא דקמ"ל שמכסה תחלה דם החיה קודם שחיטת הבהמה :

כ (א) שבסוף הקנה כו' . ז"ל כל בו בשם הרב הברלנו"י ענין שיפוי כובע הוא שע"פ הטבעת הגדולה יש שם בשר ופי הבשר עשוי חטים ועל אותן חטים כיסוי שדומה לעלה של הדס ועליה עלה אחד מטבעת הגדולה ומכסה סביב זה הבשר כמו כובע ובאמצע זה העלה יש שיפוי אחד בגוף העלה ונקרא שיפוי כובע ואמרו רבנן משיפוי כובע ולמטה כשירה שהוא כמו אצבע למעלה מטבעת הגדולה עכ"ל : (ב) ולכתחלה ישחוט כו' . משמע דיעבד כשר אפילו למעלה עד שיפוי כובע וכ"כ רש"ל דהך שיעור של טבעת הגדולה הוא להרחקה מחמת חשש תקלה ובהפסד מרובה יש לחלק ע"כ : (ג) בלי שתאנוס עצמה

שפתי כהן

ר"ו אלא ע"כ צ"ל כמ"ש ב"י דיש חילוק בין אכילה דיש לו קבע לשחיטה דאין לו קבע כו' וכ"כ בס' ל"ח וכתב שכן משמע בדברי הרא"ש להדיא כדעת הטור ודלא כבעל העיטור ופסק כן ע"ש וכן נראה להדיא מדברי הכל בו וכן משמעות הפוסקים וכן נראה מדברי מהרש"ל שם וכ"כ רבינו ירוחם נתיב א' סוף ח"ב דכשמל תינוק אחד ואין דעתו מתחלה על הב' צריך לברך על השני והביאו הר"ב גופיה בסי' רס"ה ס"ה וכ"כ הט"ז שם ומבואר שם ברבינו ירוחם שדין מילה ושחיטה שוה בזה וכן הוא באבודרהם הלכות מילה ובמרדכי ס"פ כסוי הדם ע"ש : **י** היו לפניו הרבה כו' . וה"ה אם היה לפניו א' ואחר שברך קודם ששחט הביאו לפניו אחרות א"צ לחזור ולברך וכן מוכח בב"י: **יא** ולכתחלה כו' . משום דהטור ס"ל דלעולם כל מה שלא היה לפניו כשבירך צריך לברך אא"כ היה דעתו על כל מה שיביאו לו הלכך לאפוקי נפשיה מפלוגתא ולצאת אליבא דכ"ע יתן לכתחלה דעתו על כל מה שיביאו לו וכה"ג כתב הר"ב בא"ח סימן ר"ו וכתבו מהרש"ל והפרישה והב"ח דהשוחט המושכר המיוחד לשוחט קבוע במקום לעולם דעתו על כל מה שיביאו לו אפילו בב' מינים וא"צ לברך כל זמן שלא שח בנתיים : **יב** ושכח וכסה כו' . ולענין כסוי השני עיין מ"ש הט"ז כי דברי טעם הם : **יג** מכסה דם החיה כו' . ולפי מאי דקי"ל לקמן סי' כ"ח ס"כ דצריך לבדוק הריאה קודם הכסוי א"כ יפסיק הרבה בין שחיטה לשחיטה ויצטרך לברך פעם אחרת כלפע"ד שישחוט מתחלה הבהמה ואחר כך יכסה החיה ול"ד לשח בין חיה לחיה ולנמלך דצריך לכסות מתחלה חיה ראשונה דהתם שאני כיון דצריך לחזור ולברך א"כ צריך לגמור מצות שחיטה ראשונה וכן משמע באשר"י ופוסקים משא"כ הכא והכל בו אפשר דלא ס"ל הך דלקמן סימן כ"ח או אפשר דלא נחת לדינים אלו ולא בא אלא לאשמעינן דהכסוי לא הוי הפסק ונפקא מינה לענין עוף שהזכיר שם ג"כ וכן משמע מדבריו שם ודו"ק :

כ א והוא שבסוף הקנה כו' . ודעת מהרי"ו נראה שלא להכשיר למעלה מטבעת הגדולה וכ"כ מהרי"ל וכן הוא בהגהות מהרי"ו וכ"כ האגור ע"ש שחיטת אשכנזים ושכן ראה נוהג מורו אביו ז"ל וכ"כ מהרש"ל בהגהותיו לשחיטות שאין אנו נוהגים להכשיר כלל למעלה מטבעת הגדולה מחמת חשש תקלות וכן הוא בשחיטות האחרונים ואף על פי שבב"ח תמה דהלא מבואר בפ"ק דחולין דכשר ולפע"ד דילא להם כן מעובדא דמוגרמת בפ' הגוזל (דף ל"ע ע"ב) משמע שם דמפני ע"ה יש להחמיר שלא להכשיר למעלה מטבעת הגדולה וכדאיתא בתוס' שם ע"ש מיהו מסיק בב"ח דבמקום הפסד מרובה וכה"ג יש לפסוק כמ"ש המחבר וכן פסק מהרש"ל בשחיטות: **ב** כנף האונה . שהיא בצד שמאל וכשהבהמה רועה יוצאת יותר מן הגוף משל צד ימין שהיא עבה עכ"ל הגה"מיי שהביא ב"י וד"מ : **ג** בלי שתאנוס עצמה . בשעת שחיטה למשוך צוארה ביותר :

ד ובעוף למטה בקנה כו' . ז"ל ד"מ ובהר"ן פ' א"ט דף תרפ"ג ע"א כתב והרא"ה קבל מאחיו דשיעור ושט בעוף כנגדו בקנה עכ"ל

וע"כ

באר הגולה

יהודה במשנה דף פ"ו והטעם דהכיסוי הוא גמר מעשה השחיטה וצריך לגומרה קודם שיתחיל שחיטה אחרת י טור בשם ס' המצות והוא בסמ"ק סי' קכ"ו דלא ככתוב בב"י ובט"ז סמ"ג וכ"פ מהרש"ל שם סי' ט' וכתב הב"י שכ"כ מדברי הרא"ש (ספי' דנראה שעדיין הוא קבוע לשחוט) יא ב"י יב טור מהא דרבי יהודה ומשנה שם ואמר רב חיננא שם בגמרא דמודה ר"י לענין ברכה וכו' :

א מסקנת הגמרא חולין דף יט ב שם בגמ' ג פי' הרמב"ם במשנה פ"ק דחולין ד הסכמת כל הפוסקים ולשון רמב"ם פ"ג מה"ש דין י"ב ה מהא דתני רבי חייא בר יוסף וכו' וכדמפרש רבא שם דף מ"ה ו רבינו ירוחם ז שם בעיא ולא

הגהת הט"ז

(סימן י"ט ט"ז ס"ק י"ד) בשני מינין . כצ"ל :

נקודות הכסף

הפוסקים כסברא הראשונה וכ"פ כל האחרונים . בשפתי כהן ס"ק ג' צריך להעביר קולמוס על ועוד ראיה ברורה דגרסינן כו' עד וכן בעלמא דלא שייך ש"ע אינו מברך . וכן צריך לו' והכי משמע מד' הר"ר יונה פרק שלשה שאכלו שם דה"ה בכל שאר הברכות עובר לעשייתן אם לא בירך אינו מברך אחר כך עיין שם. וגם בפסקי רקנטי סי' ע"ב וכו' . כצ"ל ועוד מצאתי עכשיו ראייה לדברי ממ"ש הכל בו ומביאו בית יוסף באורח חיים סי' תל"ב . אם לא בדק קודם שיתחיל לבדוק מברך כל זמן שלא סיים בדיקתו דכל מצוה שיש לה משך זמן כל היכא דבירך מקמי סיום המצוה עובר לעשייתן הוי עד כאן לשונו וכ"פ הרב רמ"א שם בהג"ה דדוקא כל זמן שלא סיים בדיקתו יברך אבל לא אחר כך וכן נראה מדברי הפוסקים גבי ברכת אירוסין עיי"ש :

גליון מהרש"א

הרא"ש פ' כיסוי הדם סי' ד' ושורש הדין נלמד ממה דבכיסה העוף הנשחט ראשון א"צ לברך על שחיטת השני דהכיסוי אינו הפסק לברכת שחיטה ה"נ השחיטה אינו הפסק לברכת כיסוי וכו' אף דיש לחלק קצת כו'.ולכאורה בפשוטו יש לחלק דהא חיוב כיסוי אינו בא כ"א אחר ששחט.והיכן מצינו זה שיהא יוצא במברך בעוד לא נתחייב ואם יברך בע"פ סמוך לחשיכה על אכילת מצה ויאכל כשיחשך דסתברא דלא יצא בברכתו ואף דיש לחלק קצת דהכא עכ"פ יש חיוב אלו שחט כעת מ"מ מנ"ל זה: (סעיף ז' ש"ך ס"ק י"א) וכה"ג כתב הרב בא"ח סי' ר"ו . סעיף ה' וע"ש במג"א :

נחלת צבי

קמן הד סימן ספיר מ"ד מדאידך שחט ספיר האי נמי שחט ספיר קמ"ל האי אתרמויי איתרמי ליה אידך שמא שהה שמא דרס ע"ש . אלמא דאין מה ששחט בפעם אחרת יפה ראיה לשחיטה זו דשמא איתרמויי איתרמי וא"כ הכא בתש"ו אף שבפעם אחרת שחטו כראוי הו"ל למימר דאיתרמויי איתרמי ובפעם הזאת אוקמא אדינא דרוב מעשיהם מקולקלים אומר אני אדרבה משם ראיה לזה דהא גם בגדול שא"י הלכות שחיטה אמרינן רוב מעשיו מקולקלים וכמ"ש הט"ז בס"ק י"ג וא"כ למה אמרו שם זמנין דשהה ודרס . אידך שמא שהה שמא דרס משמע דספק יש בדבר ומ"ש הט"ז בזה דהאי זימנין קאי על ולא ידע דבתריה קשה דהיאך יתרץ הא דאמרינן בדף י"ב שם האי שמא שהה שמא דרס וכנ"ל הא שם לא נזכר כלל ולא ידע . אלא ודאי דלעולם אי לא ראינו מעולם ששחט יפה הוי רוב מעשיו מקולקלים אבל כיון שראינו ששחט יפה נהי דראים

ביאור הגר"א

בדברי האחרונים כאן ושם : [יט] היו כו' וא"ל כו' . כמ"ש בפ"ו דברכות (מ"ב א') סלק אסור לאכול ואע"ג דלא קי"ל כן שאני סעודה שדרך למשוך מאכילה לאכילה:[כ] ולכתחלה כו' . דאו לכ"ע א"צ לברך בכל ענין כמ"ש בא"ח ס"ס ר"ו לענין אמת המים מירושלמי :

כ [א] ואם לא שייר כו' . כפי' תוס' שם פגע ולא נגע למעלה : [ב] ולכתחלה כו' . עתוס' דב"ק צ"ט ב' ד"ה מנעד כו' אור"ת כו' : [ג] כשנופחין כו' . כמש"ל סי'

חידושי רע"ק

דב"ז שעוסק בשחיטה א"צ לברך על האחרות . והב"י דייק כן מלשון הרא"ש שכ' המברך ע"ד לשחוט חי' א' ואחר שנשחט הביאו לו יותר וכו' משמע דוקא אחר שנשחט ולא אחר שבירך וע' בש"ך סק"י . א"כ הו"ל להמחבר לכתוב לשון הרא"ש אחר שנשחט . וכן בסוף הסעיף קודם שבירך על הכיסוי הראשון הא גם אחר מברך כ"ז שלא כיסה א"צ לברך על הכיסוי השני וצ"ע :

וה"ה

באר היטב

ואח"כ הביאו לו עוד יותר מאותו המין א"צ לברך . (עוד כתבו שם בשם כל האחרונים שפסקו כהרא"ש דאפילו הביאו לו ממין הראשון צריך לחזור ולברך) ומכאן קשה למ"ש הב"י שם דלאו דוקא מאותו מין אלא שיהא ברכת אותו מין והא כאן מחלק בעל העיטור בין חיה לעוף והא ברכותיהן שוות וצ"ל שאינו מדמה לו לפירות דבאכילה טבע האדם לגרור אחריה ולהוסיף עוד וע"כ הוי כמי שהיו לפניו בשעת ברכה . מה שאין כן בשחיטה עכ"ל : (ט) לשחוט . וכ' בש"ך וה"ה אם היה לפניו א' לשחוט ולאחר שבירך קודם ששחט הביאו לפניו עוד יותר : (י) לו . כתב בש"ך דשוחט קבוע ודאי דעתו על כל מה שיביאו לו ואפילו בשני מינים וא"צ לברך כ"ז שלא שח בנתיים . רש"ל וב"ח . ואם יש לו לשחוט הרבה עופות ובירך בתחלת שחיטה ובא אחר ליקח מאותן העופות לשחוט צריך לאותו אחר לברך . הלק"ט סימן קט"ו : (יא) הפסק . וכתב בט"ז אבל על הכיסוי מחוייב לברך לפי ששכח והיה סבור שלא ישחוט עוד . והא דבסעיף ה' בדין הפסק שיחה א"צ לברך שנית על הכיסוי התם דעתו הוי מתחלה בשעת ברכת הכיסוי על מה שיכסה אח"כ דהא ידע שישחוט אח"כ . מהר"מ טיקטין : (יב) ברכה . וכ' בש"ך אבל לפי מה דקיימא לן בסי' כ"ח ס"כ דצריך לבדוק הריאה קודם הכיסוי אם כן יפסיק הרבה בין שחיטה לשחיטה ויצטרך לברך פעם שנית כלע"ד שישחוט תחלה הבהמה ואח"כ יכסה החיה :

כ (א) אותה . פי' מצד שמאל וכשהבהמה רועה יוצאת יותר מן הגוף משל ימין שהיא עבה ביותר וכ' בש"ך דאין להכשיר למעלה מטבעת הגדולה . וכן דעת מהרש"ל אע"פ שהב"ח אינו מתיר אלא במקום הפסד מרובה יש להקל כדעת המחבר וכן הוא בשחיטת אשכנזים : (ג) ביותר .

פתחי תשובה

הפסק . עיין בתשובת נו"ב חלק או"ח סימן י"ד : (ט) בלא ברכה . עבה"ט בשם ש"ך ועיין פר"ח שהשיג עליו וכתב דבדיקת הריאה לא הוי הפסק וכן דעת הסמ"ח סעיף י"א ע"ש ועיין בתשובת זכרון יוסף סי' ק"ה :

ב ח ובוושט מתחלת המקום (ד) שכשחותכין אותו מתכויץ ט עד מקום שישעיר י ויתחיל להיות פרצים פרצים (ג) ככרס שחט למעלה ממקום זה והוא הנקרא תורבץ הוושט או למטה ממקום זה והוא מתחלת בני מעים ה שחיטתו (ד) פסולה (א) [ד] יא ושיעור תורבץ הוושט שאינו ראוי לשחיטה למעלה ו בבהמה וחיה כדי שיאחוז יב בשתי (ה) אצבעותיו (ל' רמב"ם פ"א מה"ש דין ה'):

הגה וי"א כדי רוחב ד' אצבעות (טור בשם רש"י ומהרי"ו) וקבלה ביד הקדמונים שבכל בהמה וחיה השיעור עד מקום שמגיע שם אוזן הבהמה או החיה כשכופפין אותה (הגה במהרי"ו וא"ז בשם קצת פירושים וב"י בשם מ"כ): יג ובעוף הכל לפי גדלו וקטנו:

הגה (ה) [ה] ואין חילוק בין יונה לשאר עופות דבכולן שיעורן שוה (הסכמת כל הפוסקים)(כן הוכיח בד"מ דיונה דבש"ס הוא שם מ"ד ולא עוף לאפוקי ב"י בשם מ"כ). ז [ו] ולמטה (ו) עד (ו) הזפק:

הגה ועוף (°) שאין לו זפק עד בין האגפים (ב"י) ולפי שאין אנו בקיאין בשיעורין אלו נכון לשחוט באמצע הצואר לארכו דאז יוצא מידי ספק (ב"י בשם סמ"ק):

ג [ז] יד צריך השוחט שישחוט באמצע הצואר ח טו ואם שחט מן הצדדין שחיטתו כשרה [ח] טז והוא שהחזיר הסימנים (ז) ויודע שחתכם קודם שחתך המפרקת כי הסימנים רכים ונדחים מן (ז) הסכין יז והוא הדין לשוחט מן העורף:

שפתי כהן

וע"כ נראה כאן בש"ע ר"ן בשם הרא"ה וטעות הוא וה"ק הר"ן שעור ושט דעוף למעלה כנגדו בקנה משפוי כובע ולמטה והכי איתא בדבריו להדיא ומביאו ב"י וכן הוא בהרא"ה בס' ב"ה דף כ"ה ע"א וא"כ ל"ע מנין לו להר"ב זה דלמטה בקנה כמו בושט וצ"ל שיצא לו כן ממ"ש ב"י שמ"כ דבעוף למטה בושט עד גגו של זפק ובקנה עד כנגד גגו של זפק ולקמן ס"ק ז' נתבאר דשעור ושט למטה עד הזפק דכתבו הט"ו היינו גגו של זפק: ה שחיטתו פסולה. כל זה הוא לשון הרמב"ם וכתב עליו הכ"מ וז"ל משמע דנבילה הוי שהרי כתב בפרק ג' כל מקום שאמרנו בשחיטה פסולה ה"ז נבלה ואם אוכל ממנה כזית לוקה משום אוכל נבלה וקשה דתורבץ הושט וכרס לא הוי אלא טרפה ולא נבלה וי"ל דמש"ה לא אמר ה"ז נבלה ומטמא במשא אלא אם אכל ממנה כזית לוקה אבל לענין טומאה לא נחית ומשום דרוב הנזכרים באלו פרקים הוי נבלה נקט לה לשון נבלה עכ"ל ולא ידעתי מה היה לו שהרי כתב בהדיא ולוקה משום אוכל נבלה אלא ודאי אע"ג דנקיבת התורבץ (ועמ"ש בסי' ל"ג ס"ג) וכרס לא הוי אלא טרפה מכל מקום כיון שנתקלקל וניקב בשחיטה ה"ל שחיטה גורם לה לפסול והוי נבלה גמורה כדתנן בהדיא בפ' השוחט כל ששחיטה גורם לה לפסול נבלה דהא ודאי כל טרפה אם לא נשחטה ומתה כך נבלה היא והלכך כיון ששחט בתורבץ הושט וכרס נטרפה ואין השחיטה מתירתה דזהו לאו מקום שחיטה ואין לך נבלה גדולה מזו וזה פשוט. וכ"מ לדידן במאי דהוי נבלה לענין או"ב וכמש"ל סימן ט"ז ס"ס: ו בבהמה וחיה כו'. גם זה הוא לשון הרמב"ם ומשמע דס"ל דכל בהמות וחיות שוות בשעור זה רק בעוף שיש במינו קטנים לפי גדלו וקטנו ולכן תמה ב"י על הטור שכתב אחר שעורו של הרמב"ם דהוא בשור הגדול ושאר בהמה וחיה ועוף לפי גדלו וקטנו דאין דבריו מכוונים שהתוס' והרא"ש לא כתבו כן אלא אחר שיעורו של רש"י שהוא ד' אצבעות עכ"ל. וגם הרשב"א כתב בת"ה אחר שיעורו של הרמב"ם וזו בבהמה וחיה אבל בעוף כו' והב"ח הבין שתלונות הב"י הוא על מ"ש הטור ובעוף לפי גדלו וקטנו ולכן תמה עליו שהרי בדברי הרמב"ם ורשב"א מבוארים כמ"ש הטור וז"א שהרי מיד אח"כ כתב הב"י והרמב"ם בפ"א כתב כפירוש בה"ג וכתב שזהו השעור בבהמה וחיה אבל בעוף הכל לפי גדלו וקטנו עכ"ל ב"י הרי בהדיא כוונתו כמ"ש אח"כ מלאתי בדרישה שפירש להדיא דעת הב"י כדברי ועיין ס"ק ד': ז ולמטה עד הזפק. פי' הפרישה והב"ח דהיינו עד גגו של זפק ולא גגו בכלל וכ"פ הרא"ש פא"ט ומהרש"ל שם סי' ו' וכן הוא במהרי"ו: ח ואם שחט מן הצדדין כו'. ז"ל הב"י ונראה מדברי התוס' שאם לא החזיר הסימנים פסולה שכך כתבו השוחט מן הצדדין מלינן למימר דוקא דיעבד אבל לכתחלה אפילו החזיר הסימנים גזרה אטו לא החזיר והרא"ש כתב ובלבד שידע שחתך הסימנים קודם שחתך המפרקת כי הסימנים הם רכים ונדחין מן הסכין ונראה מדבריו דאפילו החזיר צריך שידע ואפילו לא החזיר כל שידע כשר עכ"ל ומביאו בד"מ ומ"ש שנראה מדברי התוס' שאם לא החזיר פסולה נלפע"ד כן דאי בלא החזיר כשרה לא שייך למיגזר אטו לא החזיר כיון דאפילו לא החזיר גופיה כשר בדיעבד ולא אתי תקלה מזה ולא מצינו בשום מקום גזרה כי האי וכן הסכים בס' תורת חיים

טורי זהב

עצמה. בגמרא איתא אמר רבא ובלבד שלא היאכס פרש"י למשוך הסימנים חוץ נחזה בידי אדם בעי רבי חנינא אנסה עלמה מהו פרש"י לפשוט מאד לוארה בשעת שחיטה תיקו ולחומרא והתוס' פירשו בעיא זאת אנסה עלמה שפשטה ראשה יותר מדאי ליטול ירק בבור עכ"ל נראה כוונתם דלא ניחא להו לפרש פרש"י דאבעיא על שעת השחיטה דאם הוא טפי ממה שרגיל להתפשט בשעה שהיא רועה ודאי פסולה כיון דכבר קי"ל השיעור בכדי שהיא רועה ע"כ פירשו דמספקא ליה בפי' דכל שהיא רועה דדרך הבהמה לפשוט ראשה ביותר ליטול ירק מן הבור וא"כ אוכלת אחר שחוזרת קצת מן הפישוט הגדולה מי נימא דגם זה בכלל השיעור שאמרו כשהיא רועה או נימא דוקא כשהיא רועה כפשוטו ואין פישוט ליטול הירק בכלל זה כנ"ל נכון ובזה מתורץ למה לא הביא הטור שאין חילוק בין אונס שע"י אדם לאנסה מעלמה בשחיטה: (ד) שכשחותכין אותו מתכויץ. אין הפירוש שחלק אחד מתרחב מחבירו זה למעלה וזה למטה כמו שמביאים מקצת שוחטים שדבר זה הוא בכל מקום שיחתוך בבשר החי אלא הפי' שהטור מתקמט ונעשה קמטים במקום השחיטה והחלל מתכסה משא"כ בתורבץ נשאר החלל מגולה ואין מתקמט: (ה) ואין חילוק בין יונה כו'. כתב זה לפי דאיתא בגמ' יונה א"ר זירא עד מבלעתה ומשמע מב"י שמפרש דיונה ממש קאמר כלומר דיונה יש לה דין אחר משאר עוף ותמה עליו רמ"א בד"מ דיונה הוא שם אמורא וכ"כ רש"ל: (ו) עד הזפק. פי' גגו של זפק וכתב ב"י סימן להבחין אם שחט בגגו של זפק אם נראה עור לבן בידוע שנגע בו לפי שהאדום מלוי יותר בושט מבחוץ מן הלבן והלבן יותר ארוך מן האדום ועוד סימן דבגג הזפק אין בו שני עורות כמו בושט: (ז) ויודע שחתכם כו'. מדבריו נראה דתרתי הם חזרת הסימנים וידיעת החותך בסימנים קודם המפרקת ולמד כן מדברי הרא"ש שכתב על מתניתין דהשוחט מן הצדדין שחיטתו כשירה ובלבד שידע שחתך הסימנים קודם שחתך המפרקת כי הסימנים הם רכים ונדחים מן הסכין עכ"ל משמע דאפילו החזיר צריך שידע שחתך הסימנים קודם שחתך המפרקת כ"כ בב"י וע"כ כתב כאן דתרתי בעינן ותמוה לי דא"כ היה לו להרא"ש להזכיר דין החזיר ולכתוב עליו דבעינן ג"כ ידיעה כו' אלא ברור הוא דהחזרה עצמה היא הידיעה דע"י שהחזיר יודע ודאי שחתך הסימנים קודם המפרקת וכן נ"ל מדברי התוס' שכתבו הא דנקט במתני' השוחט מן הצדדין כשר דוקא דיעבד אפילו אם החזיר דגזרינן אטו לא החזיר ע"כ ואם איתא דהחזיר לא סגי למה להו למגזר אטו לא החזיר תיפוק ליה דאפילו בהחזיר אסור שמא לא חתך הסימנים קודם המפרקת אלא פשוט שחתך הסימנים קודם כיון שהחזיר ובזה ידע אותו דבר וכ"כ באגודה

באר הגולה

כפשטא ולחומרא ח שם דף מ"ג ומ"ד וכשמואל ט מימרא דר"נ שם י כפירוש הרי"ף והרא"ש והרמב"ם בפ"א מה"ש יא מימרא דרב נחמן שם יב טור בשם בה"ג וכ"כ התו' שם בשמו וכ"כ הרי"ף והרמב"ם יג הרמב"ם שם (°פי' כגון אוזא) יד מדיוקא דמשנה השוחט מן הצדדין וכו' רמב"ם שם וכ"כ התוס' וש"פ טו שם במשנה טז הרא"ש שם יז מסקנת הגמרא שם

צבי לצדיק

(סי' כ' סעיף ג' ט"ז ס"ק ז') ויודע שחתכם וכו'. לחוד כשר ולדידן אכ"מ לא מובן לא כלל למה לדידן אין כ"מ הא לכתחלה ודאי אסור בלא החזיר דשמא אח"כ יפה כמו דחיישינן בכל דוכתא. ועק"ל הא אפי' בתלש נוצות ויצא דם חיישינן לנקיבת וושט כדלקמן סי' כ"ג כש"כ בחתך כל בשר וקנה מפרקת מן הצד שיש לחוש שמא נגע בושט טרם כולו מן הצדדין למקום הסימנין. וזהו כוונת הב"ח ומש"ה ס"ל להו' דבלא החזיר פסולה אפילו בדק אחר כך במפרקת. [כן הוא כתוב אבל נראה כי חסר פה]:

נחלת צבי

ברורה ליפא להכשיר גם שחיטה זו דשמא איתרמי ליה מ"מ מגרע כח הרוב ולא הוי אלא ספק ע"כ אמרו זמנין דשהה ודרס שמא שהה שמא דרס. וא"כ הכא בחש"ו כיון שראו שבשחיטות אחרות שחטו יפה כיון דמגרע כח הרוב ולא הוי אלא ספק שמא לא שחטו יפה הוי לן למיזל להומרא באיסורא דאורייתא ולומר שמא שחטו יפה וא"כ אסור לשחוט השני אחריהם. כן נ"ל בכוונת רמ"א ולפי זה איני מבין דברי הט"ז במ"ש וכן מוכח מדאמרינן אח"כ ואם אחרים רואין כו' דאין זה חידוש כ"כ דהא בזה מותר בדיעבד השחיטה כו' ע"ש ולפמ"ש הא ליתא דהא הרמ"א מיירי דבאותה שחיטה לא ראו ובזה אף דיעבד אסור וכנ"ל:

מילואים

[הנה להשיב על דברי נחלת צבי אחשוב למותר ובאמת חש"ו אשר אין דעת להם גם אם שחטו פעם או פעמים על פי מקרה שחיטה ראויה עוד לא איתרע הרוב אשר מעשיהם מקולקלין. אבל יש לפרש דברי הרמ"א ע"ד זה כי אם חש"ו שחטו ואחרים עע"ג וראו ששחיטה ראויה היתה אז אסור לחש"ו לשחוט אחריהם. ואף כי הרוב מקולקלין ויהי' ניחור אחר שחיטה מ"מ אסור מפני הרואים שיחשבו ששחיטת חש"ו מותרת גם אם אין עומד על גביו וכדלעיל סי' א' ס"ה ויאמרו שנשחט אותו ואת בנו בשחיטה ראויה וזה כעין דעת הרמב"ם שפירש הב"י בשם מהר"י חביב דאסור לכתחלה משום מראית עין. ואף אם שחט גדול את האם מותר לחש"ו לשחוט את הבן וליכא משום מראית העין משום דהרואים יודעים שיש איסור אותו ואת בנו וידעו ששחיטת חש"ו לאו כלום היא וכמו"ש לעיל במילואים. משא"כ כאן דכל עסקיו הוא ע"י חש"ו שפיר יחשדוהו ויאמרו כי שחיטת חש"ו שחיטה ראויה היא והוא שוחט אותו ואת בנו והוה משום מראית עין. ולפ"ז אין דין הרמ"א שוה כלל לדין המשנה דהתם מיירי דהשחיטה השניה הוא ע"י גדול:]

חידושי רע"ק

(סימן כ' סעיף ג') וה"ה לשוחט מן העורף. ובלא החזיקה ושחט המפרקת וסימנין בלא בשר יש לע' לדינא אם הוי טריפה או דהוי נבילה מטעם חלדה כי בסוגי' דאמרינן אמר זעירא אף אנן נמי תנינא וכו' ר"ה אמר מפני שהוא מחליד רבא אמר מפני שהוא דורס מ"ד מפני שהוא דורס מ"ש ל"א מפני שהוא מחליד אמר לך חלדה ה"ד כחולדה הדרה בעיקרי הבתים. א"כ לדידן בכה"ג בלא רוב בשר תליה בפלוגתא דר"ה ור"ח דלר"ה הוי חלדה ופסולו בשחיטה ולר"ח בהוליך והביא הוי רק טריפה מטעם שבירת המפרקת קודם לסימנים וע' בסמ"ג והוא לקמן (סי' כ"ד ס"ט) צריך לזהר וכו' ויסודו מההיא דפירש"י בזבחים בההי' מפני שהוא מחליד מבואר דס"ל דהלכה כר"ה או דספוקי מספקא ליה והוי נבילה. ומ"מ נראה לע"ד דקי"ל כר"ה דהא אמרי' דמ"ד מפני שהוא דורס ס"ל דמוליך ומביא במליקה פסול ואנן דקיי"ל דמו"מ במליקה כשר כמ"ש הרמב"ם (פ"ו מהל' מעה"ק) מוכח דהטעם מפני שהוא מחליד ואף דאנן קי"ל כזעירי מ"מ הא מסקינן דמצות מליקה בלא רוב בשר וא"כ צריכין לטעמא דמחליד. וע' בתוס' בשמעתין שכ' ב' פירושים בההיא מפני שהוא מחליד דלתירוצם הראשון היינו בסכין שאינו רחבה דוקא. ולב' התירוצים תמוה לי דא"כ איך פרכינן מ"ד מפני שהוא דורס מ"ש ל"א מפני שהוא מחליד. דלתירוצם הא' קשה הא כיון דהוא ספק מוליך ומביא במליקה פסול נקט יותר האמת מפני שהוא דורס דפסול אפי' בסכין רחבה. ולתירוצם הב' קשה דלמא הך מ"ד ס' דאף מחזיר וכדס"ל לבני ר"ח לעיל וא"כ טעמא דדורס הוא מלתא דפסיקא כיון דס' מוליך ומביא במליקה פסול אבל טעם דחלדה לא הוי מלתא דפסיקא דבהחזיר הסימנים דשוחט הסימנים כדרכן לא הוי חלדה. וכזה קשה לי ג"כ על מ"ש הרשב"א בפ"ב (דף ל') דאמרי בי רב תחת העור א"י והא אמרי דב"ר ר"ה ולר"ה דאמר מפני שהוא מחליד

נפשם

ביאור הגר"א

סי' ל"ה ס"ח בהג"ה וכל אלו הדברים כו': [ד] ושיעור כו' וי"א כו' ובעוף כו'. עתוס' שם ד"ה כדי כו': [ה] ואין כו'. ר"ל דלא כי"מ יונה אר"ז דקאי איונה: [ו] ולמטה כו'. דמשם ואילך נקרא זפק וע"ש מ"ד א' והאמר רבינא כו' אמאי כי קא שחיט בכרס כו': [ז] צריך כו'. עתוס' שם ד"ה השוחט כו': [ח] והוא שהחזיר כו'. כן דקדקו מדברי תוס' הנ"ל שאמרו גזירה אטו לא החזיר ואי בדיעבד כשר לא שייך למיגזר ומ"ש בגמ' ואי ס"ד מחזיר דוקא כו' ומתני' כו' התם בידע שחתך סימנין קודם

פתחי תשובה

כ (א) ושיעור תורבץ הושט. עיין בזה בתשובת אא"ז פנים מאירות חלק א' סוף סימן א':

באר היטב

כ' בה"י דלמעלה בקנה בעוף לא הזכיר בש"ע בהדיא מה דינו אבל מסתימת לשון נראה דדינו נמי משיפוי כובע ולמטה כמו בהמה: (ג) ככרס. פי' הט"ז שהטור מתקמט ונעשה קמטים במקום השחיטה והחלל מכסה משא"כ בתורבץ נשאר החלל מגולה ואין מתקמט: (ד) פסולה. וכ' בש"ך בשם הרמב"ם דהוי נבילה דקיי"ל דכל ששחיטה גורם לו לפסול הוי נבילה וכ"מ לדידן אם היא נבילה לענין אותו ואת בנו כדלעיל סימן ט"ז ס"ט: (ה) אצבעותיו. וכ' בש"ך וכל בהמות וחיות שוים בין גדול בין קטן: (ו) הזפק. ופי' הש"ך עד גגות הזפק ולא גגו בכלל וסימן אם שחט בגגו של זפק אם נראה עור לבן בידוע שנגע בו ועוד סימן דבגג הזפק אין בו שני עורות כמו בושט: (ז) הסכין. וכ' בש"ך דמדברי המחבר משמע דתרתי בעינן חזרת סימנים וגם שיודע שחתכם קודם המפרקת ובאמת הוא נגד הש"ס דודאי בחזרת סימנים לחוד נמי מהני וצ"ל דהאי וידע הוא וי"ו המחלקת כלומר או ידע ובודאי מן הסתם אם לא החזיר יש לאסור. וכ' בט"ז דלדידן אין נ"מ כלל בדין זה. דהא עיקר החשש דהכא שמא חתך המפרקת קודם הסימנים ואנן סבירא לן דאסור אפילו חתך המפרקת אחר הסימנים כמו שכתב בסי' כ"ד סעיף ז'. ומה שכתב הב"ח ואם חתך בשר הצואר קודם הסימנים יש לאסור

מטעם

ד (ח) יח טוב ליזהר למשמש בסימנים ולתפשם קודם שחיטה כדי שיזדמנו קודם בשר הצואר וביונים נמצאים הסימנים בצדדים וצריך אימון ידים וזהירות גדולה שאם לא ימשמש בהם ויזמינם לפניו קודם שחיטה קרוב הדבר מאד לפשוע ולחתוך המפרקת קודם הסימנים :

כא שיעור השחיטה בכמותה. ובו ה' סעיפים :

א א כמה הוא שיעור השחיטה (של) הקנה והוושט השחיטה [א] המעולה ב שיחתכו שניהם בין בבהמה (א) [ב] ג ובין בעוף [ג] ולזה יתכוין (א) השוחט ד ואם שחט א רוב אחד מהם (ב) בעוף

טורי זהב

בהגודה דהחזיר לחוד כשר ולדידן אין כ"מ ממה שזכרנו דהא עיקר החשש דהכא משום שמא חתך המפרקת קודם הסימנים והנך ס"ל דאסור אפילו חתך המפרקת אחר הסימנים כמ"ש סי' כ"ד ונמצא דאין הכשר אלא בלא חתך המפרקת מ"ה כשר אפילו בלא החזיר דאין לנו מה לחוש כנ"ל אלא דמו"ח ז"ל המציא חומרא אחת דכל שחתך בשר הצואר קודם הסימנים יש לאסור והיינו מטעם שהייה שמא בשעה שהתחיל לשחוט בבשר נגע מעט בושט וחזר וחתך בבשר ויליף לה מדברי הרשב"א בת"ה הקצר וז"ל מן הצדדין שחיטתו כשירה לפי שהסימנים נשחטים עד שלא חתך המפרקת והבשר שעליה עכ"ל מדנקט והבשר שעליה משמע שאם חתך בבשר קודם יש חשש לנקיבת ושט ע"כ ולעד"נ שאין מקום לחומרא זאת דא"כ ניחוש מספק בכל שוחט שמא באמצע שחיטת הסימנים חתך בבשר וחזר לסימנים או שמא בשעה שהתחיל לחתוך בעור נגע בסי' וחזר וחתך בעור. ותו מצאתי להדיא בדברי הרשב"א במשמרת הבית דף כ"ו ע"א בסופו וז"ל דמה שחתך בבשר לא יעלה ולא יוריד וכשהגיע לסימנים ושחט שני שלישים לכ"ע כשירה עכ"ל הרי לפניך לרשב"א בבירור דלא חיישינן לחתיכה בבשר בשעת שחיטה והא דנקט בת"ה הקצר והבשר שעליה הוא מטעם אחר דה"ק דאין כאן החשש שמא יחתוך כל המפרקת קודם חיתוך הסימנים ממילא יהיה התלה אסורה דכיון שיש בשר על המפרקת בודאי יהיה נגמר תחלה חיתוך כל הסימנים קודם שיהיה נגמר חיתוך הבשר וכל המפרקת וכן מבואר בתה"כ וז"ל וטעמא דמילתא דאע"ג דשוחט מן הצד וחותך מפרקת עם שחיטת הסימנים שחיטת הסימנים קודמין לחתיכת כל המפרקת ואפילו טרפה אינה עד שהוא שוחט הסימנים עכ"ל זה מבואר כמ"ש דה"ק לא מיבעיא דחשש נבילות פשיטא דאין כאן דהיינו מה דאמר זעירא נשברה מפרקת ורוב בשר עמה נבילה דודאי לא יצטרך אפילו אח"כ לבוא לידי חתיכת רוב הבשר אלא אפילו חשש טרפות דהיינו בלא רוב בשר אין כאן כיון שעכ"פ צריך לחתוך קצת בבשר קודם חיתוך מפרקת והסימנים נשחטים קודם שיעשה חיתוך בבשר ובמפרקת אבל לא איירי מאיסור שהייה דודאי אין שיעור שהייה בזה ואפילו לדידן דאנו מחמירים בכל השהיות אין זה אלא אם מגביה הסכין אפילו קצת בזה גוזרים מגביה ושהה קצת משום שוהה הרבה אבל כשאינו מגביה כלל למה נחמיר לדידן יותר מחכמי התלמוד דזה אין שייך בו גזירה וראייה לדבר שהרי בשוחט בשנים ושלשה מקומות בהיקף אחד כשר אף לדידן ולא נימא להחמיר לדידן מחמת ששהה קצת והוא מעשה בכל יום ע"כ אין חומרא אלא במגביה קצת ועיין מ"ש בסי' כ"ה סעיף ד'. זהו כוונת הרשב"א ועיין מה שכתבתי עוד מזה בסי' כ"ז אבל מצד שהייה לא הקפידו אפילו אם בתוך השחיטה חותך במפרקת וכ"ש בבשר הצואר דאין כאן שיעור ובזה גם לדידן שרי דדוקא אם הגביה הסכין אפילו מעט אנו מחמירין משום לא פלוג אבל לא בזה וכמ"ש סי' כ"ג סעיף ב' בזה ע"ש ומ"ש בסעיף שאחר זה והוא מדברי כל בו כדי שיזדמנו לו קודם בשר הצואר עיקר קפידתו שלא יבא לחתוך המפרקת כמו שסיים שם בהדיא ולחתוך המפרקת כו' ומ"ה הקפידו גם על בשר הצואר שהוא על המפרקת משום הרחק מן הכיעור ואדרבה משם ראייה כיון שלא מצא טעם לאיסור אלא משום המפרקת ולא משום טעם שהייה בשחיטה אפילו בלא חתיכה במפרקת אלא ודאי שאין בזה חשש כלל כמו שאמרנו : (ח) טוב ליזהר. פי' אפילו בשוחט כנגד הגרון :

כא (א) ובין בעוף. בדרישה הקשה כיון שצריך גם בעוף ב' סימנים לכתחלה למה נתיר לכתחלה לשחוט העוף בסכין שאינו חד כמ"ש בסי' כ"ד לפי' ה"ר אושעיה והטור כתב בסי' י"ח שוחטין בו דמשמע אפילו לכתחלה. ותירץ דבסי' י"ח מיירי ששוחט ב' סימנים כאחד ומיירי אפילו בבהמה ולא כמ"ש ב"י דבעוף מיירי עכ"ל ואומר אני הא דנמשך מתירוץ שלו דאפילו בבהמה יוכל לשחוט בסכין שאינו חד כששוחט ב' הסימנים כאחד לא נהירא כלל להקל בזה שיסמוך ע"ז שיחתוך ממש בשוה בכל אחד ולא יקדים באחד יותר קצת מחבירו דשמא יקדים באחד יותר ויבוא לידי איסור גמור. וקושייתו נראה לתרץ כיון שבעוף כשר עכ"פ דיעבד כשנחתך רובו של א' בזה שפיר יוכל לסמוך שישחוט שניהם כיון דאפילו אם לא יהיה כן אין איסור בדבר כנ"ל :

שפתי כהן

חיים וכ"כ בס' זבחי צדק בשם התוס' והמרדכי ולא אוכל לירד לסוף דעת מהר"ם אידל"ש בחדושיו והב"ח שהשיגו על הב"י בזה ומה שהקשו הא קתני בסיפא השוחט מן העורף שחיטתו פסולה ואוקמיה בש"ס בלא החזיר דוקא וא"כ מאי איכא בין רישא לסיפא אינו קושיא דבסיפא שחיטתו לעולם פסולה כיון דשוחט מן העורף מה שאין כן ברישא דמיירי בידע דוקא וכמו שכ' הרא"ש וטור ורבינו ירוחם כשר אף בלא החזיר רק שהתוס' קאמרי דאפילו החזיר לכתחלה לא אתו לא החזיר מן הסתם דאז פסול וכמ"ש הרא"ש וסייעתו וכן כתב האגודה פ"ק דחולין סי' כ"ה להדיא וז"ל השוחט מן הצדדין שחיטתו כשרה דוקא בדיעבד ושיחזור הסימנים עכ"ל הרי דבלא החזיר אף דיעבד פסול והיינו מן הסתם דווקא מיהו מ"ש הב"י דמשמע מדברי הרא"ש דאפילו החזיר צריך שידע אינו נלפע"ד כלל דלא מסתבר כלל לפסול כיון שהחזיר הסימנים ודאי חתכם קודם המפרקת והרי רש"י והר"ן פ"ק דחולין מכשירים אף בלא החזיר אפילו לא ידע משום דודאי מן הסתם שחיט להו קודם המפרקת וכן נראה דעת הרשב"א בתה"א דף כ"ו ע"א וא"כ אמאי נימא דפליג עלייהו הרא"ש פלוגתא רחוקה כי האי אלא נראה דלהכי פי' הרא"ש ובלבד שידע משום דאוקי ש"ס מתני' בדלא אהדרי אבל מודה דבהחזיר כשר בסתם וכדס"ל להאגודה (וכדמוכח מהתוס' שכתבו אטו לא החזיר מדלא קאמרי אטו החזיר גופיה ודוק) וכן משמע מדברי הטור ורבינו ירוחם שכתבו ואם החזיר הסימנים אחורי העורף כשרה ולא התנו שידע כמו שהתנו ברישא אלא ודאי כמ"ש ודוק היטב כי כל זה נלפע"ד ברור דהשתא התוס' והרא"ש וסייעתו והאגודה בחדא שיטתא קיימי אלא שקשה על המחבר במה שמשמע לכאורה מדבריו דידע לחוד לא מהני דזהו נגד הש"ס דאוקי מתני' בדלא אהדר ועכ"פ ידע מהני (ולפי מ"ש בס' תורת חיים אפשר דרישא דמתני' איירי בהחזיר דוקא אבל דבריו דחוקים מאד ע"ש ודוק) ונ"ל דמ"ש המחבר וידע הוא וי"ו מחלקת כלומר והוא שהחזיר או ידע ומ"ש אחר כך וה"ה לשוחט מן העורף קאי אהחזיר לחוד ודברי הט"ז א"א ליישב כן ע"ש ועי' בסימן כ"ד ס"ה וכמ"ש שם :

וע"כ נ"ל כן להרא"ש שהרי פירש הרישא בידע דוקא וע"כ בלא החזיר דומיא דסיפא ואם כן הא דקתני השוחט מן העורף שחיטתו פסולה היינו משום דבעורף לא שייך ידע ולעולם פסולה :

כא א רוב אחד כו'. כתב מהרי"ו קנה הוא הקרום שבפנים הגרגרת המחבר את הטבעות יחד אבל טבעות עצמן נקראין גרגרת ורובו של אחד כמוהו היינו דוקא רוב הקנה מתחלת הקרום ולמטה ולא רוב הגרגרת דהיינו עובי הטבעות עכ"ל וע"ל סימן כ"ד ס"ק

באר הגולה

דף כ' יח כל בו :

א משנה חולין דף כ"ז ב שם בגמ' כשינויא בתרא ולחומרא ג טור בשם הרמב"ם (פ"א מה"ש דין ט') והרא"ש ד שם

יד אברהם

(סי' כ"א סעי' א') **השחיטה** המעולה שיחתכו שניהם בין בבהמה ובין בעוף ולזה יתכוין השוחט. ובס' כרו"פ כתב בשם רש"י דאינו אלא מדרבנן דאצרכו תרווייהו גם בעוף משום הרחקה כו' ומזה למד דמה"ת הוא רק חד בעוף והנה בהדיא כ"כ בתה"ל ר"פ השוחט דמדאורייתא בסי' א' סגי בעוף דהא אמרי' דהטילו הכתוב לעוף בין דגים לבהמה ובהמה נמי ברוב שנים כדאמרי' לק' דאף בקדשים אין ממרקין אלא משום דמצוה למרק : (שם) **ואם שחט** רוב א' מהם בעוף כו' שחיטתו כשירה ובלבד כשימדדו אותו ימצאו שהנשחט הוא רוב כו' אפי' כחוט השערה דיו. כן פירשו הרשב"א והר"ן הא דאמרינן בש"ס פ' השוחט (דף כ"ט) דבעינן רוב הנראה לעינים דהיינו ע"י מדידה וכ"כ הט"ז אכן מדברי רש"י שם נראה דרוב הנראה לעינים היינו רובא דמינכר ור"ל בלא מדידה ודלא כהב"י שכתב דמדברי רש"י יש לדקדק כהרשב"א והר"ן וז"א וכמ"ש הט"ז. ויש לה"ר לזה מפי' רש"י פ"ק דחולין (דף כא ע"א) בד"ה שדומין לשנים שמבואר דרוב הנראה לעינים הוא רוב שדומה לשניים וסתם רוב הוא מצומצם. וזה מצאתי בפר"ת. ועי' בתב"ש. ובס' ראש יוסף מיישב דברי הפר"ת. ומצאתי עוד ראיה גמורה לזה ממ"ש רש"י פ' אין מעמידין (דף ל"ז ע"ב). להדיא דרובא דמינכר היינו רוב הנראה לעינים ורוב ע"י מדידה הוא רוב כל דהו וזה ראיה ברורה לפי' הפר"ת בדעת רש"י. וכ"מ מהא דברכות (דף מח) והו"ת סי' קנ"ז ועי' במשנה בכורות מ"ד. וכ"כ הט"ז והאחרונים דבעי' רוב גמור הניכר לעינים בלא מדידה. ועיין מ"ש סי' ט'. וזה דלא כמ"ש הרדב"ז ח"א סי' י"ב דרוב הנראה לעינים היינו ע"י מדידה :

ביאור הגר"א

קודם המפרקת דאז א"צ החזיר בצדדין לאפוקי עורף דא"א ומ"ש בש"ע וידע ר"ל או ידע ומ"ש וה"ה לשוחט מן העורף לא קאי אלא אהחזיר ש"ך. אבל העיקר כדעת ת"ה והר"ן דבצדדין כשר אף בלא החזיר כסוגיא דגמ' שם וכתב בת"ה שם דאף לכתחלה מותר אף בלא החזיר אע"ג דחותך גם המפרקת מ"מ לא מיטרפא בזה ולא נקט דיעבד אלא משום מולק דאפי' בדיעבד פסול אבל הר"ן ורמב"ם כתבו דיעבד דוקא ע"ש ורש"י כתב כדברי ת"ה :

כא [א] המעולה כו'. כתרי התירוצים לחומרא : [ב] (ליקוט) ובין בעוף כו'. כתירוץ הראשון אבל ר"ב פסק דא"צ וכ"פ במרדכי ממש"ש כ"א ב' אי מה כו' וערש"י שם ד"ה ואינו כו' אבל כו' (ע"כ) : (ליקוט) ובין בעוף. וכ"ד תוס' שם כ"א ב' ד"ה ואינו כו' אבל רש"י שם ס"ל דליתא לתי' קמא וכ"פ רי"ף וכ"פ בסה"ת ממש"ש כ"ח ב' א"ל ר"י בריה כו' וליתא דכל היכא דא"א כדיעבד דמי וכ"כ שם הרא"ש (ע"כ) : [ג] ולזה כו'. כמ"ש במר' :

חידושי רע"ק

נפשט דתחת העור הוי חלדה [והיינו דלא כפי' התוס' בתירוצם הב' הנ"ל] ותירץ דר"ה דחי דליכא סייעתא לזעירי דדלמא מפני שהוא מחליד היינו דדלמא באמת תחת העור הוי חלדה. אבל לפי האמת דאיתא לזעירי אין ראיה דהוי חלדה עיי"ש [ולכאורה תמוה הא אף למסקנא דאיתא לזעירי הא מסקינן דמצות מליקה דחותך שדרה ומפרקת בלא רוב בשר וא"כ עדיין תקשי תהני לי' סכין לטהרה מידי נבלה וצריכים לטעמא מפני שהוא מחליד. צ"ל דר"ה לא ידע הך ברייתא דמולק בלא רוב בשר וכמ"ש הרשב"א בסוגי' דלר"ל ור"א לא ידעו הך ברייתא. אמנם תמוה לי דא"כ לדינא הו"ל למפסק דתחת העור הוי ודאי חלדה דהא לפי האמת דמצות מליקה בלא רוב בשר א"כ הא דמולק בסכין יטמא בבית הבליעה ולא מהני סכין לטהרה מידי נבילה דזהו ודאי א"א לומר דבסכין מסתמא נחתך גם רוב בשר דא"כ איך פרכינן בסוגי' (דכ"ח ע"א) ואי אמרת אין שחיטה לעוף מה"ת תהני לי' סכין וכו' הא למה דקי"ל כזעירי הוי נבלה קודם שמגיע לסימנים אע"כ דפירכת' מכח דמצות מליקה בלא רוב בשר ומלק בסכין ג"כ בלא רוב בשר. וא"כ צריכים לפי האמת לטעמא דר"ה ורבא. וכיון דקי"ל דמו"מ במליקה אפי' כשר מוכח דהטעם מפני שהוא מחליד וכנ"ל א"כ מוכח לדינא דתחת העור הוי חלדה וצ"ע] א"כ מאי פרכי' מ"ד מפני שהוא דורס מ"ט ל"א מפני שהוא מחליד. הא כיון דלדידיה באמת פסול מפני שהוא דורס לא רצה לומר מפני שמחליד דלא תפשוט מיניה דתחת העור הוי חלדה וצ"ע :

באר היטב

מטעם שמא בשעה שיתחיל לשחוט בבשר נגע מעט בוושט וחזר וחתך בבשר חולק עליו בט"ז והביא ראיה לדבריו גם אין לחוש לשום צד איסור שהייה כל זמן שלא הגביה הסכין עכ"ל. שוחט שהוא איטר יד ובאימון ידיו לשחוט אינו שוחט ממש באמצע הצוואר רק באלכסון ומ"מ הוא חותך הסימנים ולא פגע במפרקת מותר אף לכתחלה ופשיטא שאין להעבירו בשביל זה. תש"י שאלה מ"ח :

כא (א) השוחט. והקשה בדרישה א"כ לפ"ז למה מתירין לכתחלה לשחוט העוף בסכין שאינו חד כדלעיל סי' י"ח. ותירץ דלעיל מיירי ששוחט שני סימנים כאחד. וכתב ע"ש להתיר אף בבהמה אם שוחט שני סימנים כאחד ובט"ז חולק ע"ז ואינו מתיר רק בעוף ולא בבהמה משום דבעוף אף אם יקדים באחד יותר מ"מ בדיעבד שנחתך רובו של אחד אין איסור בדבר : (ב) בעוף. ופי' הש"ך הקנה הוא הקרום שבפנים הגרגרת המחבר את הטבעות יחד אבל טבעות עצמן נקראין גרגרת ורובו של אחד כמוהו היינו דוקא רוב הקנה מתחלת הקרום למטה

ב ורוב שנים (ג) בבהמה ובחיה שחיטתו כשרה ה ובלבד כשימדדו אותו ימצאו שהנשחט הוא רוב וכיון שימצאו שהנשחט יותר מחצי (ב) [ד] י אפילו כחוט השערה (ד) דיו:

ב י אם שחט בבהמה האחד כלו וחצי השני ח ובעוף שני חצאי סימנים פסולה:

ג [ה] ט לא שחט רוב הסימן במקום אחד ג כגון שהתחיל לשחוט י ונתהפך הסימן וגמרה שם ובין שניהם רוב כשרה בין בקנה בין (ה) בוושט לא מיבעיא אם שני החתכים שוים בהיקף אחד יא אלא אפילו האחד לצד הראש והשני לצד מטה (ו) כשר יב בין אם אדם אחד שחט כך בשנים או בג' מקומות בין ששחטו שנים בשני סכינים יג אבל אם הכל בצד אחד כגון שלאחר שהתחיל לשחוט מעט הניח זה המקום ושחט למטה או למעלה ממנו באותו צד צריך שיהא הרוב במקום אחד וכשיש רוב אפילו במקום השני כשר ואעפ"י שאין השחיטה מפורעת (פי' גלויה ונכרת) (°):

ד יד שחיטה העשויה (ג) בקולמוס ד או בשיני המסרק כשר:

ה טו היה חצי הקנה חתוך ושחט בו והשלימו לרוב (ד) ה (ויודע שלא ניקב הוושט) (ב"י) יז כשר וכן אם התחיל לשחוט במקום השלם ופגע בחתך והחתוך משלימו לרוב כשר (°):

כב באיזו מין צריך לשחוט הורידין.

ובו ב' סעיפים:

א א [א] א בעוף צריך לשחוט ב הורידין (פי' חוטים שמהן יוצא הדם (א) וינ"י בלע"ז) ב או (א) לנקבם (א) בשעה שהוא ג מפרכס ג [ב] שעדיין הדם חם כדי שיצא ולא יתקרר בתוכו ואם לא עשה כן

שפתי כהן

ס"ק י"ד ור"ס ל"ד: ב ורוב שנים כו'. כתב מהרש"ל בהגהותיו לטור נשחט הקנה כולו והושט נשחט עור החיצון כולו ועור הפנימי לא נשחט רובו נ"ל להכשירה ע"כ מתשובת מהר"ם מי"ן סי' כ"ז וכ"כ הב"ח שמצא כך כתוב: ג כגון שהתחיל כו'. בכל הסעיף מיירי בדלא שהה ולדידן צריך שלא ישהה אפילו כל שהוא: ד או בשיני המסרק כו'. עיין פירושו בב"י ובפרישה: ה ויודע שלא ניקב הושט. כגון שנחתך חצי הקנה הראשון תפס הקנה לבדו בידו או שנפגם חצי הקנה מחמת חולי ב"י וד"מ ומשמע מדברי הרב דזהו אפילו לדידן כשר וכ"כ העט"ז בהדיא דקי"ל הכי וה"ט דכיון דידוע שלא ניקב הושט לא שייך תו שהייה דהא דפסלינן שהייה במיעוט קמא דקנה היינו משום דלא בקיאינן בבדיקת הושט וחיישינן לנקובת הושט כדלקמן ס"ס כ"ג בהג"ה משא"כ הכא וכ"כ הב"ח בס"ס כ"ג דהיכא דתפס הקנה לבדו בידו ואמר ברי לי שלא נגעתי בושט קי"ל דכשר ע"ש:

כב א בעוף צריך לשחוט כו'. אפילו דעתו בשעת שחיטה לנתחו אבר אבר דהואיל ודרכו לצלותו שלם חיישינן דילמא מימלך עלויה ויצלנו שלם כ"כ הפוסקים: ב הורידין. כתב רבינו ירוחם נט"ו אות ה' ח"ג דצריך לשחוט לפחות ב' ורידין ע"כ וכן הוא בתוספתא ומביאה המרדכי פ' השוחט וכ"כ הב"ח וכן הוא בחדושי הרשב"א פ' השוחט דף ל' ע"ג ופ' ג"ה דף צ"ה ע"ג ובתה"א דף ס"ח סוף ע"א: ג שעדיין הדם כו' ואם לא עשה כן כו'. ומבואר בהרא"ש פרק השוחט דאם לא נקבם בשעת שחיטה מותר לצלותו ע"י שיחתוך הורידין עם הבשר שסביבותם מן הצואר ע"ש וכן כתב רבינו ירוחם נט"ו אות כ"ה וכן נראה מכך דמסירים הראש בעוף בהג"ה:
ויחתוך

טורי זהב

(ב) אפילו כחוט השערה. כן הוא דעת הרשב"א והר"ן ומ"ש בגמרא דבעינן רוב הנראה לעינים לא רובא דמינכר קאמר כעין שאמרו בברכות רובא דמינכר דהכא לא אמר מידי מהיכר' אלא לפי שאמרו מחלה על מחלה כרוב אע"פ שאין כרוב אלא רואין אותו במראית הלב כאלו הוא רוב מ"ה אמר רוב הנראה לעינים דוקא בעינן ולא רוב הנראה ללב ע"כ אלא דמפרש"י לא משמע כן דפי' בגמרא (דף כ"ח) הנראה לעינים רוב גמור הניכר עכ"ל וא"כ שנזכר כאן היכירא ה"ל כההיא דברכות רובא דמינכר שזכרוה רשב"א והר"ן דהא הם תלו הדבר במה שלא נזכר כאן היכר ורש"י כתב בהדיא היכירא וא"כ משמע רוב גדול וכן איתא לשון זה בש"ע בא"ח סי' י' סעיף ח' רוב הנראה לעינים והתם רוב הניכר קאמר וכן במרדכי בפ"ק דחולין משמע כן שכתב יש רוצים לבדוק ע"י נוצה שתוחבים בסימנים דרך הפה לראות אם נשחט רוב וטעות הוא דשמא אין כאן רוב ואנן בעינן רוב הנראה לעינים עכ"ל משמע דרוב גדול בעינן דאי לאפוקי ממחלה מה שייך זה לבדיקת הנוצה דאפילו למאן דאמר מחלה על מחלה כרוב לא סגי בבדיקת הנוצה ובאגודה מבואר יותר שכתב דבעינן רוב הנראה לעינים וכיון שהוא מלומלם אין להתיר עכ"ל משמע דבעינן רוב גדול וכן הוא בשחיטות שלנו של מהרי"ו שכתוב בהם ולא רוב במדידה. ונראה להביא ראיה לדעת הר"ן והרשב"א דהא אמרי' בגמ' (דף כ"ח) לשון זה דרוב הנראה לעינים בעינן לענין טריפות דפריך התם על מ"ד דמחלה על מחלה כרוב מהא דמלא חצי קנה פגום והוסיף עליו כל שהוא כשירה ואי אמרת מחלה כרוב הא טריפה הוי אמר רבא שאני לענין טריפה דבעינן רוב הנראה לעינים ואם כן אם תאמר דרוב הניכר קאמר כדעת המרדכי והאגודה ע"כ דנקיבת הקנה דפוסל ברובו דוקא ברוב גדול וא"כ מ"ט אמרו חצי קנה פגום כשר היה להם לומר אפי' רוב פגום כשר כל שאינו רוב גדול הנראה לעינים אלא ע"כ דכל שהוא רוב אפילו כחוט השערה מיקרי רוב הנראה לעינים ממילא ה"ה נמי לענין שחיטה לקולא ע"כ ודאי יפה פסק בש"ע כהרשב"א והר"ן והטור אלא דמ"מ כיון שמלשון רש"י במרדכי ואגודה משמע להחמיר יש להחמיר במקום שאין הפסד בפרט שמהרי"ו שהוא אחרון כתב דבעינן שיהא רוב מנוכר לכל ולא ע"י מדידה כנ"ל: (ג) בקולמוס. פי' באלכסון. כשיני המסרק פי' מהר"י חביב מפסק וחוזר ומתחיל וכתב עליו בפרישה שכשמעקם הסכין בתוך הסי' לכאן ולכאן א"א שלא יעשה עיקור שמעקר הסימנים בעיקום הסכין ולמה שחיטתו כשרה וכ"ל שמבחוץ הוא חותך הסימנים סביבם ומעקם באותו חיתוך עכ"ל. ונראה לדידן אין היתר בהאי כשיני המסרק דאפילו למה שמפרש דחותך מבחוץ אתיכות עקומות אסור לדידן דהא צריך להוציא הסכין ולחתוך במקום אחר סמוך לו ואנן קי"ל כל שהגביה הסכין אפילו כל שהוא אסור משום שהייה וכן במ"ש הגיה זה המקום כו' היינו בלא הגביה כלל הסכין בשעת שחיטה אלא כדחף ממקום למקום בשעת שחיטה ועיין מ"ש בסי' כ': (ד) ויודע שלא ניקב הוושט. *נראה דלדידן בכל גווני טריפה כל שיש ריעותא בסימנים כמו בר אווזא דהוה ממסמס קועיה דמא מובא לקמן סי' ל"ג סעיף ח' בהג"ה דלדידן אסור ה"נ בזה:

כב (א) בשעה שהוא מפרכס. בב"י הביא דעת מקצת פוסקים שאם לא שחט כל הסימנים אלא רובן ורוצה לצלות שלם שצריך לחתוך אותם ג"כ כמו הורידין ודחה אותם שא"צ לעשות כן ובד"מ כתב שיש איסור בדבר דנראה כשהייה בשחיטה כמו לקמן סי' כ"ג סעיף ה' ואפילו בדרך שאין שייך לומר כן כגון לנקבן לא ראיתי לשום אדם לחוש לזה ואפשר משום שגם בורידין לא נהגו כן עכ"ל

באר הגולה

ד משנה ה מסקנת הגמרא שם דף כ"ט ו טור והרשב"א בת"ה ושכן הוא בת"כ ז שם במשנה ח ברייתא שם דף כ"ח ט מימרא דר' יהודה וכו' דף ל' י הרא"ש בשם רב אחאי יא הרא"ש כפי' השני של רב אחא יב מהא דרבי אבא בעובדא דההוא תורא וכו' שם יג שם בתוס' והרא"ש (סעיין בסי' כ"ג סעיף ב' בהגה המנהג בשהייה) יד שם בגמ' אפי' לשמואל טופסיטותא דגמרא שם דף י"ט טו מסקנת הגמרא שם יז וסיים דאם אינו יודע דינו כדין שחט העוף ושהה בו ואינו יודע אם ניקב שיתבאר לקמן סי' כ"ג (סוכבר כתב הרב רמ"א שם בסוף הסי' דאנן לא בקיאין בבדיקת הוושט ולא מהני בדיקה וע"ש):

א משנה חולין דף כ"ז וכרב יהודה וכדמפרש רב יהודה שם בגמרא דף כ"ח ב שם בגמרא ג הרשב"א בת"ה

נקודות הכסף

(סימן כ"א ט"ז ס"ק ד') *נראה דלדידן כו'. זה אינו אלא אפילו לדידן כשר וכמו שכתבו האחרונים וכמו שכתבתי בשפתי כהן ס"ק ה':

בית הלל

(סימן כ"א סעיף א') שהנשחט הוא רוב וכו'. אבל אין נוהגין כן אלא צריך להיות רוב הנראה לעינים וכן מפרשים כל השוחטי' ובודקים הפירוש של מהרי"ו בשחיטות שלו הלשון שכתב וצריך לשחוט הרוב הנראה לעינים אפילו בדיעבד עכ"ל היינו דוקא על ידי ראייה ולא ע"י המדידה אע"ג דבש"ע ובטור כתב בשם הרשב"א דע"י המדידה מהני אפי' כחוט השערה והנה הבודקים והשוחטי' אין להם עסק עם הטור וש"ע רק מן השחיטות ובדיקות של מהרי"ו הוא עיקר לימודם והוא כתב סתם רוב הנראה לעינים ולכן הם מפרשי' דלא מהני מדידה וגם לא מהני מראית הלב שהוא רוב רק הנראה לעינים ואם לאו אזי הוא טריפה אפי' בהפ"מ ודלא כהאחרונים שכתבו להקל במקו' שאין הפסד מרובה אבל אין נוהגין כן רק מטריפין הכל אפילו בהפסד מרובה וק"ל: (סעיף ג) לא מבעיא כו'. עד בין באדם א' ובין בב' וכו'. וכתבו האחרונים דלדידן דקי"ל דשהייה אפילו משהו טריפה ואפי' מצאו גמי לאחר שחיטה טריפ' כדלקמן בסי' כ"ג ס"ג בהג"ה צריך לומר כאן שלא הגביה הסכין אפילו משהו לכן הוא כשר אם שחט בב' או ג' מקומות. אבל נראה דעכשיו בזמן הזה נוהגים כל השוחטים ובודקים להטריף אם שחט בב' או בג' מקומות אף שידע בוודאי שלא הגביה ידו אפילו בדיעבד הוא טריפה כנ"ל:

יד אברהם

(סעיף ג') לא שחט רוב הסימן במקום א' כו' ששחטו ב' בב' סכינים כו' וכשיש רוב אפי' במקום השני כשר אעפ"י שאין השחיטה מפורעת. אע"ג דבית השחיטה מירוות רווח יותר כשנחתך למעלה או למטה אינו מרווח ואינו מפורעת עכ"ל התוס' והרא"ש ומביאם הב"י. ונראה ללמוד מזה דאם שחט הב' בסכין מלובנת דטריפה לכ"ע אפי' לדעת היש מכשירין שהביא הש"ע סי' ט'. שהרי כיון דשחט הא' תחילה למעלה או למטה. תו לא מרווח רווח כששחט השני ונכווין הצדדין מחום הסכין. וכ"ש לדידן בעוף לפמ"ש הפר"ח להכשיר אליבא דכ"ע. ובכה"ג ודאי פסולה:

ביאור הגר"א

[ד] אפי' כחוט כו'. בת"כ ס"פ שמיני להבדיל כו' אצ"ל בין פרה לחמור והלא מפורשים הם אלא בין טמאה לך לטהורה לך בין נשחט רובו של קנה לנשחט חציו וכמה בין רובו לחציו כמלא השערה: (ליקוט) אפי' כו'. עתוס' קכ"ג ב' ד"ה עולת כו' וכ"ש בחולין כמש"ש כ"ט א' וצריכא כו' וראב"ש היא כמש"ש אלא מאי סיפא כו' מאי רוב כו' (ע"כ): (ליקוט) אפי' כחוט כו' י דמ"ש רוב הנראה לעינים ר"ל לאפוקי מחצה אע"ג שהוא כרוב מ"מ לעינים כו' אלא ללב ול"ק רובא דמינכר ובת"כ ס"פ שמיני והביאו רש"י שם כו'. ת"ה. ולפי מש"ש קכ"ג ב' עולת העוף כו' ועתוס' שם ד"ה עולת כו' ומשני שם כהנים כו' ליתא לדבריו (עתוס' כ"א ב' ד"ה ואינו כו' והשתא בשלמא א"א כו' אלא אי שרי לחתוך כו'. ועברשב"א בחידושיו שם קכ"ג ב'. וד"ר צ"ע) וגם מת"כ אין ראיה דשם דאורייתא קאמר אלא שי"ל דלא קי"ל כההיא סוגיא דשינויא דשם בטומאה דרבנן כו' בטרפה כו' שינויא דחיקא נינהו וגם שי"ל דהלכה כרבה וכן הרמב"ם סתם כדברי מתני' בפ"א מה' אבות הטומאה אלא שבפכ"ג מה' כלים כתב הא דר"נ ועי"ל דכ"ז לכתחלה וכאן לכתחלה בלא"ה צריך כל ב' סימנין ודוחק דשם מטמאינן אפי' בדיעבד ומלשון תוס' הנ"ל משמע דרוב הנראה לעינים אינו רוב מצומצם ומלשון הטור בא"ח סי' תרמ"ח בשם הראב"ד משמע כדברי הרשב"א וע"ש בש"ע סי"א (ע"כ): (ליקוט) ובלבד כו'. דמ"ש רוב הנראה כו' ר"ל כה"ג דא"א לומר דבטרפות יהיה ברוב כ"ד כשר. ר"נ וכמ"ש בת"כ כו' (ע"כ): [ה] לא שחט כו'. עתוס' שם ד"ה השוחט כו': (ליקוט) לא כו'. כרב דשם עבד ר"י עובדא כוותיה ור"ז קיבלה (ע"כ):

כב [א] בעוף כו'. דסוגיא דגמ' כר"י ובפ"ק דברכות (ח' ב') הזהרו בוורידין כר' יהודה: [ב] שעדיין כו'. גמ' שם:

פתחי תשובה

כב (א) וינ"י בלע"ז. עיין בתשובת בשמים ראש סימן ל"ד בהגהת כסא דהרסנא שם

באר היטב

למטה ולא רוב הגרגרת דהיינו עוזי הטבעות ועיין לקמן סי' כ"ד וסי' ל"ד: (ג) בבהמה. וכ' מהרש"ל נשחט הקנה כולו והושט נשחט עור החיצון כולה ועור הפנימי לא נשחט רובה נ"ל לאוסרה. וכן כתב הב"ח: (ד) דיו. וכ' בט"ז מאחר דהרבה פוסקים ס"ל דלא מהני מדידה רק רוב הנראה לעינים יש להחמיר במקום שאין הפסד מרובה ועיין פר"ח ובה"י שהחמירו אפי' בה"מ: (ה) בוושט. וכ' בש"ך דמיירי בדלא שהה אפילו כל שהוא. וכתב בה"י דבזמה"ז נוהגים להטריף אם שחט ב' וג' מקומות אפילו לא הגביה ידו ואפילו דיעבד טריפה ופר"ח חולק עליו בק"א ובעבודת הגרשוני סימן ע"ז הורה אם אמר ברי לי שלא נגעתי בסימנים גם לא יצא דם כשרה אפילו שחט ב' וג' מקומות אף ששהה בין האחת לשניה עיין בש"ך ובי"ע סי' כ"ג: (ו) כשר. ופי' הש"ך כגון כשחתך חצי הקנה הראשון תפס הקנה לבדו בידו או שנפגם חצי הקנה מחמת חולי ומשמע דזהו אפילו לדידן כשר דהא דפסלינן שהייה במיעוט קמא דקנה היינו משום שלא בקיאין בבדיקת הושט וחיישינן לנקיבת הוושט מה שאין כן הכא דידע שלא ניקב הוושט לא שייך תו שהייה. והט"ז כ' נראה דלדידן בכל גווני טרפה אם יש ריעותא בסימנים וכתב ע"ז תיפח רוחם של השוחטים תחלה בעור ומעקם החתך כדי שיהיו הסימנים נראין ואח"כ שוחטים לא יפה הם עושים כ' הב"ח בסימן כ"ג דהיכא דתפס הקנה לבדו. ואמר ברי לי שלא נגעתי בוושט כשר אבל בט"ז כ' דלדידן בכל גווני טרפה כמו בר אווזא שהובא לקמן סימן ל"ג סעיף ח' ובס' כ"ה חולק ע: הט"ז:

כב (א) לנקבם. וכתב בש"ך אפילו היה דעתו בשעת השחיטה לנתח אבר אבר מ"מ הואיל ודרכו לצלותו שלם חיישינן דלמא ממליך עליה ויצלט

[ג] לא יצלנו (ב) שלם ואם צלאו שלם ישליך הורידין ד [ד] י ויחתוך סביבם (ב) ה [ה] כדי נטילה שהוא (ג) בעובי (ג) אצבע :

הגה ו [ו] ואם נמלח כך (ד) מסירין אח"כ החוטין ושרי (ועי' ס"ק ו') [ז] ויש מחמירים ז לקלוף סביב (ד) החוטין (אגור בשם מהר"י מולין) (°) : [ח] ה **ואם בשלו שלם מחטט ומנקר החוטים והשאר אם יש (ה) ח בכל מה שבקדרה (ו) [ט] כדי (ב) לבטל ט י הדם י שבכל**

טורי זהב

עכ"ל: (ב) כדי נטילה. דוקא בורידין אמרינן כן ולא בשאר חוטין שצריכין לחתכן כמבואר סי' ס"ה עיין מה שאכתוב שם בזה: (ג) כעובי אצבע. פירוש רוחב אצבע כמו שכתוב סי' ק"ה: (ד) מסירין אח"כ החוטין ושרי. דאמרינן כבולעו כך פולטו ויש מחמירין ס"ל דהוה כמו דם בעין ולא מיקרי דם פליטה ועיין סימן ע"ב מדין זה: (ה) בכל מה שבקדירה כו'. *נראה לפי מה דקי"ל בסימן ל"ב חתיכה עצמה נעשית נבילה אפילו בשאר איסורים הכא צריך שיהיה ס' באותו עוף לבד ואם לאו צריך ס' נגד כל העוף וכן איתא בסימן ס"ד סעיף י"ב בקרום שעל יותרת הכבד ע"ש: (ו) כדי לבטל הדם.

לפי

שפתי כהן

ד ויחתוך סביבם כדי נטילה. וא"צ ס' שאינו מפעפע בכולו בצלי כ"כ הרא"ש והטור ור' ירוחם נתיב ט"ו ריש אות כ"ה והרשב"א בת"ה וע"ל ס"ק ו' כתבתי דאף לדידן דקי"ל דצלי מפעפע בכולו עד ס' סגי בנטילה וע"ל סי' ס"ה ס"א וסי' ע"ו ס"ג מדין חטיטת שאר חוטין: ה כדי נטילה. דוקא באלו הורידין שבצואר אמרינן הכי דבעי נטילה אבל בחוטין שבצואר הרי כתב הרב בהג"ה סי' ס"ה דסגי בקליפה והחילוק יתבאר שם בס"ד (וכן מוכרח לחלק להרא"ש וטור ע"ש) וכן בד"מ סי' ס"ה חילק בהדיא בין ורידין לחוטין שבצואר ומביאו הפרישה סי' ס"ה ס"ג ותמהני על הב"ח שהבין מדברי הר"ב בת"ח סוף כלל ל"ד שאין חילוק בין ורידין שבצואר לחוטין שבצואר לענין אם צלאו בלא נטילתן ולכן השיג עליו והא ודאי ליתא שבת"ח שם קאי דוקא אשאר חוטין שהם שוים לחוטין שבצואר לענין אם צלאו בלא נטילתן וכמבואר בסי' ס"ה ע"ש שכן מבואר בדבריו להדיא: ו ואם נמלח כו'. צ"ע הנה מנא לחלק בין צלי למליחה דהא קי"ל בכל דוכתא מליח הרי הוא כרותח דצלי ופשיטא למאן דאוסר בצלי כדי נטילה אוסר במליחה כדי קליפה כדלקמן סי' ק"ה וכמה דוכתי (וע"ל סי' ע"ב ס"ק ע') וגם האגור בשם מהרי"ל כתב בפשיטות דבצלי בעי נטילה ובמליחה קליפה וראיתי שכתוב בת"ח כלל ל"ד ריש דין ג' ואם לא נטל אלו הגידין נוטל אח"כ החוטין ושרי כך משמע בא"ו כלל י"ט וכן הוא פשוט לדעת הפוסקים דהא אמרי' גבי מליחה כבולעו כך פולטו אבל האגור כתב בשם מהרי"ל שאף גבי מליחה צריך לקלוף סביב החוטין עכ"ל ול"ע דנראה דהא"ו והאגור לא פליגי כלל דהא"ו מיירי להדיא בחוטין שבצואר דהתם גם הרא"ש מודה דאפילו בצלי שרי בדיעבד בלא קליפה כדכתב בפ' ג"ה והטור סי' ס"ה וכ"כ הא"ו שם על שמו בהדיא דדין במליחה בין בצלי שרי בלא קליפה והאגור מיירי בהדיא בורידין ע"ש ומביאו בד"מ דכיון דצריכים נטילה בצלי צריך במליחה קליפה ונראה דס"ל להר"ב כיון דמדינא אפילו בצלי א"צ נטילה דהא קי"ל כבולעו כך פולטו גבי ורידין וכמ"ש הר"ב סי' ע"ב ס"ב וכמ"ש הרשב"א ורבינו ירוחם ולא קי"ל כמ"ש הרשב"א בתה"א דף כ"ח ע"ב דכיון שהחוטין בעצמן אינן יוצאין מידי דמן לגמרי אחר שיסלק מן האור עדיין חוטין פולטים קצת דם בבשר ואין כח בחמימות הבשר לפלוט מה שבלע אחר שנסתלק מן האור וה"ל חם לתוך חם ודם אינו מפעפע הלכך צריך ליטול החוטין ויטול את מקומן עכ"ל דא"כ היה צריך ס' לדידן דקי"ל לקמן סי' ק"ה וכמה דוכתי דדם מפעפע וכל האחרונים ומהרי"ל גופיה כתבו דסגי בנטילה אלא קי"ל דאחר שנסתלק מן האור נמי אמרינן כבולעו כך פולטו כדלקמן סי' ע"ו ס"ד והלכך מדינא שרי לגמרי כדעת התוס' והרא"ש בשם ר"י וכן דעת הסמ"ג והסה"ת וכן נראה דעת האגודה וכ"פ מהרש"ל פ' השוחט סימן ד' וטעמו דר"י כתב מהרי"ל בתשו' סי' כ"ח דהיינו משום כבולעו כך פולטו אלא דלחומרא מצריכין נטילה לחוש לדברי הרשב"א וסייעתו והלכך דוקא בצלי שייך למימר הכי דאף הרשב"א לא קאמר אלא בצלי משום דלאחר שסילק מן האור ליכא למימר תו כבולעו כך פולטו משא"כ במליחה דלא שייך למימר הכי והלכך האגור בשם מהרי"ל דמצריך קליפה במליחה ע"כ חומרא בעלמא קאמר אפילו להרשב"א וסייעתו אבל מדינא א"צ קליפה לכ"ע דכבולעו כך פולטו גבי מליחה וראיה שהרי לב וורידין דין אחד להם וכמ"ש הרשב"א בת"ה שם וכן משמעות שאר פוסקים ואדרבה הרבה פוסקים ס"ל דלב גרע מורידין כדלקמן סי' ע"ב וגבי לב כתב מהרי"ל גופיה בא"ו שלו דאם נמלח עם הבשר שרי ע"י הדחה אלמא מאי דמצריך הכא בורידין קליפה היינו חומרא בעלמא כדכתב הרב בסימני ת"ח שם וכאן בהג"ה והלכך ודאי דאף בחוטי הצואר מצריך קליפה מכח חומרא והלכך הא"ו דלא כתב חומרא זו ס"ל דאף בורידין א"צ קליפה והשתא א"ש הא דכתב הר"ב כך משמע בא"ו כו' דהלא כך מבואר בא"ו להדיא אלא רצה לומר כך משמע מדבריו דא"צ להחמיר כלל מדלא כתב חומרא זו כ"ל ודו"ק: ז לקלוף. ואף קליפה זו אינו אלא חומרא בעלמא כמ"ש בס"ק הקודם דלא כהב"ח שאסר במליחה כדי נטילה בלא טעם וראיה ומ"ש שכן משמע בתשובת מהרי"ל סימן כ"ח עיינתי שם ולא מצאתי שום משמעות ועוד דהרי האגור כתב ע"ש תשובת מהרי"ל להפך ועוד תימה עליו דהרי בסימן ע"ב גבי לב הסכים להר"ב דאם נמלח כך בקליפה סגי ומבואר הוא שורידין לא גרע מלב גם מ"ש שהטור מודה דבמליחה אוסר כדי נטילה והאגור ס"ל כרשב"א דלקמן סי' ק"ה דבצלי אוסר כדי נטילה ובמליחה כדי קליפה עכ"ד הוא תמוה שהרי הטור סי' ק"ה פסק כהרשב"א וכ"כ בכמה דוכתי וכן הוא דעת הרא"ש והפוסקים בדוכתי טובי עיין בסימן ע' וסי' ל"א וסי' ק"ה וכמ"ש שם: ח בכל מה שבקדרה כו'. צ"ע דכאן סתם הר"ב כדברי המחבר וכ"פ בת"ח שם ובאיסור דבוק פסק הר"ב לקמן סי' ע"ב גבי לב דצריך שיהא בעוף גופיה ס' נגד הלב והכי קי"ל בסי' ע"ג ול"ב ודוכתי טובי וא"כ הכא נמי אמאי כל הקדירה מצטרף לבטל נימא שיהא דוקא בעוף גופיה ס' וכך הקשה בתשובת משאת בנימן סימן פ"ט ופסק כן וכן נראה דעת הפרישה סעיף ח' שכתב דמ"ש הטור דבכל הקדרה משערין היינו משום דאזיל לטעמיה דס"ל דלא אמרינן אם האיסור דבוק שיהא צריך להיות באותו דבר שנדבק בו ס' עכ"ל (אי נמי אזיל לטעמיה דס"ל בסי' ל"ב דלא אמרינן חתיכה נעשה נבלה בשאר איסורים כ"ל) א"כ לדידן אין הקדרה מצטרף ונראה דדעת הר"ב דכיון דהורידין עצמן אין בהן דם הלכך כיון שהן מפסיקין בין הדם והעוף אינו ממהר לבלוע בעוף מבשאר דברים שבקדרה דהא טעמא דאיסור דבוק הוא משום שנבלע בתחלה בחתיכה הדבוקה וכדלקמן סי' ע"ב ס"ק י"ח משא"כ הכא וראיה לזה ממ"ש מהרא"י בפסקיו סי' ל"ח על כוליא שנתבשלה בחלבה דצריך ס' נגד כל הכוליא דהכוליא נעשית נבלה מתחלה כיון שהאיסור דבוק בה ולא סמכינן אהך שנויא דקרמא מפסיק משום דאף אם נמלח הכוליא נאסרה דהקרום אינו מפסיק גם צריך בדיקה אם נפסק הקרום עכ"ד וא"כ גבי ורידין דודאי מפסיקים דקשין הן ועוד דהא מה"ט חשיב הדם שבתוכן דם פליטה דאמרינן ביה כבולעו כך פולטו כמ"ש בס"ק ו' (דלגבי דם בעין לא אמרינן כבולעו כך פולטו כדלקמן סי' ס"ט וע' וע"ב וע"ו ודוכתי טובי) א"כ ה"ה אם נתבשל דמפסיקין לענין דאינו ממהר לבלוע טפי משאר חתיכות שבקדרה ודמי למאי דאמרי' בסי' ע"ב ס"ק ז' דאפילו יש ס' נגד הלב הלב עצמו אסור משום דלפעמים הדם מתייבש בתוכו ואינו יוצא לחוץ ולא נאסר מטעם חתיכה נעשה נבילה משום דלענין זה מהני שיעתו (פי' חלקותו) דאינו ממהר לבלוע טפי משאר בשר וה"ה הכא דלא"ג דגבי לב הדבוק בעוף בעינן התם ס' מן העוף עצמו היינו משום דיש דם בבשר הלב עצמו ג"כ מה שאין כן בורידין ודו"ק: ט הדם כו'. לשון הרשב"א וטור אם יש בו כדי לבטל כל החוטין בס' כו' וכתב בית יוסף אבל הר"ן כתב אם יש כדי לבטל הדם שבכל החוטין שרי ונראין דבריו ע"כ והר"ב בד"מ השיג עליו דהא טעמא דהרשב"א הוא משום דלא ידעינן כמה דמא נפק מנייהו (וכמבואר בת"ה להדיא ומביאו ב"י) וא"כ גם הר"ן מודה בזה ודם החוטין דנקט לאו דוקא אלא דעיקר האיסור הוא משום דם ואם אפשר לשער הדם שבתוך החוטין גם הרשב"א מודה דא"צ לשער רק נגד הדם והא דנקט נגד החוטין משום דלא ידעינן לשער בלא החוטין כן נראה לי עכ"ל ודבריו נכונים והיינו שכ' בת"ח סוף כלל ל"ד שדעת הר"ן כהטור *) ולכך כתב לקמן סי' ס"ה ס"ח בהג"ה דאם לא נטלן ובשלם בלא חתיכה צריך ס' נגד כל החוטין ע"כ ותמהני על הלבוש פרק השוחט שתמה על הר"ב שלא הגיה כאן דלא סגי בס' לבטל הדם שבחוטין ואישתמיטתיה דברי הד"מ הנ"ל: י שבכל החוטין כו'. כתב הב"ח דלדידן דקי"ל לקמן סי' ל"ב

חתיכה

*) ומ"ש בת"ח שם שכן הוא דעת הטור צ"ל כדעת הטור ע"ש ודו"ק :

ביאור הגר"א

[ג] לא יצלנו כו'. בתוספתא ר"י פוסל עד כו' וכן מתני' כולו דיעבד הוא וקתני ר"א עד כו' וכן בברייתא ת"כ דר"ח שחט שני כו' ר"א בעוף כו' והא דל"ק בגמ' פוסל בהדיא משום דבתקנתא סגי שאינו צולה שלם מיהו עיכובא הוא שאם צלו כלו נאסר. ר"ן: [ד] (ליקוט) ויחתוך כו'. אע"ג דכבכ"פ מ"מ כיון שאין החוטין יוצאין מידי דמן לאחר שנטלו מן האור בולע ואז אין כח בחמימות הבשר לפלוט מה שבלע ודינו כמו חם בחם דאוסר כדי נטילה. ת"ה (ע"כ): [ה] כדי כו'. עתוס' לקמן צ"ו ב' ד"ה עד כו' ואפי' כדי כו' וע"ל סי' ס"ה ס"א בהג"ה: [ו] ואם נמלח כך כו'. דאמרינן כבכ"פ כמ"ש בפ"ו דפסחים (ע"ד) גבי לב וע"ל סי' ע"ב ס"ב בהג"ה ולדבריו גם בצלי כן ועש"ך ופר"ח: [ז] ויש מחמירין כו'. דס"ל דכאן לא שייך כבכ"פ ודי בקליפה כמו כל איסור במליחה וע"ל סי' ק"ה ס"ט ובהג"ה: [ח] (ליקוט) ואם בשלו שלם כו'. דלא כהראב"ד שאוסר אפי' שחט הורידין אם בשלו עד שיחתוך כל החוטין שבגוף ומ"ש בפג"ה (צ"ג א') תרי משום דמא ל"ד אבל בת"ה סתר דבריו ע"ש וכן הר"ן והרא"ש ע"ש ושם (ע"כ): [ט] כדי

הבהמה

חידושי רע"ק

(סי' כ"ב ש"ך סק"ו) **צריך** במליחה קליפה. בתפל"מ ובכרתי פסקו דעור הורידין עצמן במקום קליפה: (בה"ד) **כבכ"פ** כדלקמן סי' ע"ו. לא ידעתי הא שם מבואר בהיפוך דהרי לדיעה א' דשם אסור להשהות בצלי על השפוד לאחר שהוסר מאש והיינו כסברת הרשב"א דלאחר שנסתלק מן האור ל"א כבכ"פ ודעת המתירים שם דס"ל דהשפוד לא בלע דנורא מישב שייב :

באר היטב

שלם ולפחות צריך לשחוט שני ורידין. כ' פר"ח לכן כששוחט יטה הסכין מעט לצדדין כדי לשחוט הורידין: (ב) **שלם**. וכ' בש"ך מיהו אם לא נקבן בשעת שחיטה מותר לצלותו על ידי שיחתוך הורידין עם הבשר שסביבותיהם מן הצואר וכן נראה מהאי דמסיקי' הרא"ש בעוף עכ"ל: (ג) **אצבע**. פי' רוחב אצבע וכ' בש"ך ואף לדידן דקיי"ל דצלי מפעפע בכולו עד ס' מ"מ כאן סגי בנטילה וע"ל סימן ס"ה ס"א וסימן ע"ו ס"ג מדין חטיטת שאר חוטין ודוקא בורידין שבצואר אמרינן הכי דבעי נטילה משא"כ בחוטין שבצואר סגי בקליפה והחילוק יתבאר שם בסימן ס"ה בהג"ה: (ד) **החוטין**. וכתב בש"ך ואף קליפה זו אינו אלא

פתחי תשובה

שם מה שכתב ע"ז: (ב) לבטל הדם. עיין בתפל"מ דאפילו הורידין עצמן ממנין ס':

אבל

באר הגולה

ד טור בשם אביו הרא"ש (°)ועי' לקמן סי' ע"ב סעי"ב בהג"ה) ה טור וכ"כ הרשב"א ו הר"ן והכריע הב"י (ועיין

נקודות הכסף

(סימן כ"ב ס"ק ה') *נראה לפי מה דקי"ל כו'. עיין מה שכתבתי בשפתי כהן ס"ק ח' דאין דעת הרב רמ"א כן :

גליון מהרש"א

(סי' כ"ב סעיף א' ש"ך סק"ה) והחילוק יתבאר שם בס"ד. ס"ק ו' :

צבי לצדיק

(סי' כ"ב ש"ך ס"ק ח') בכל מה שבקדרה וכו' שיהא דוקא בעוף גופיה ס'. ולענ"ד לפי מש"כ הש"ך לקמן ס"ק י"ט דלבטל הדם לאו דוקא דהא צריך נגד כל החוטין דלא ידעי' כמה נפיק מיני' ולפ"ז יש כאן ספק אם אין ס' נגד מה דנפיק ובדם שבשלו דרבנן הוי חד ספק דרבנן ואנ"כ בשאר אסורי נ"כ דרבנן וס"ל תרי דרבנן בספק מש"ה לא מחמרי שיהא ס' נגד העוף משא"כ בלב דהוי ודאי הנ"כ ולא ספק :

באר הגולה

סק"ט) ז מבואר במה שציינתי בריש הסימן :

א מימרא דרב יהודה אמר שמואל חולין דף ט' ב משנה שם דף ל"ב ג הרא"ש וש"פ ד כרבי יוסי בר חנינא שם וכפי' הר"ן לדעת הרי"ף דר' יוסי לא פליג אדרבי יוחנן ושמואל וכ"כ הרמב"ם בפ"ג מה"ש ה רש"י שם וכתב דקים ליה ר"י בר חנינא בשיטתיה דרב וכ"פ הסמ"ג ושכן נתפרש בה"ג הלכה למעשה וכ"פ הסמ"ק והמרדכי (ואגודה וכל בו) ו שם במרדכי (ואגודה וכל בו בשם הרי"ף

נקודות הכסף

(שם ט"ז ס"ק ז') *ולא תיקן כלום בזה כו'. לא ידענא מאי קאמר דהא תיקן טובא דסתם עוף נשחטו וורידין א"כ אף שהראש מחובר בו מ"מ מסתמא נשחטו וורידין :

(סי' כ"ג הג"ה בש"ך ס"ק ג) * ששהה כדי שחיטה שבחוט השערה יותר שהיה שוהה היה שוהה שיעור שחיטה וכו'. משמע דאי שהה כדי הגבהה והרבצה ומעט שחיטה שעדיין צריך הרבה לרוב כשר וצריך עיון אמאי לא כתב הרמב"ם דין זה לכן נראה להרמב"ם אפי' שהה כדי שחיטה מעט אפילו הכי מבעי בגמ' כיון דשיעור שחיטה הוי דבר מועט ושיעור מועט הוא בין שחיטת רובו למעוטו לכן מיבעי ליה אי הוי טרפה אם שהה בכדי שיגביה והרבצה ושחיטה קצת אבל שהה פחות מכדי זה כלומר דלא שהה כשיעור שלבתן אלא ששהה שיעור הגבהה והרבצה בלא שחיטה או להיפך כשר כן נראה לי לדעת הרמב"ם וכן מוכח מהמפרשים שהשיגו על הרמב"ם דלפירוש הב"י אין כאן השגה עכ"ה :

גליון מהרש"א

(ש"ך סק"י) **אבל לא** בקליפה שאסרו חכמים. ע' סי' צ"ב ס"ק ט"ז וסי' צ"ו ס"ק ט' ואי אמרינן בקליפה חהר"ל ע' ש"ך סי' ק"א סק"ו: (סי' כ"ג סעיף ב' ש"ע) **אם** שהה כדי שיגביה הבהמה. והיינו באדם א' אבל בשני בני אדם עמ"ש גליון לעיל

צבי לצדיק

(ש"ך ס"ק י') **שבכל** החוטין וכו' שאסרו חכמים שהיא חומרא. נ"ל דמלבד שהוא חומרא י"ל דהקליפה שעומדת בעצמה קבלה קצת טעם אבל כשנתערב' הלא כתבו תוס' דאין הנאסר אוסר אם אין האיסור יכול לילך שם וכאן אין האיסור יוצא רק כדי קליפה :

מילואים

*) **וירביצנה וישחוט** ושיעור שהייה בעוף כו'. הלשון הזה כפל ומיותר הוא. ובקצת ש"ע הנוסח כן הוא אם שהה כדי שיגביה הבהמה וירבילנה וישחוט עד רוב הסימנים שהוא הכשר שחיטה שחיטתו פסולה וכן הוא הנוסח ברמב"ם בקצת שנויים. (ופה בא ערבוב דברים מהטור) ונראה דניתוסף פה דברים שלא נטעה דמיירי מבהמה זו אשר כבר נשחטה מעט ויהיה שיעור שהייה כדי שיגביה אותה הבהמה השחוטה מעט וירבילנה וישחוט עד רוב הסימנים יתפרש עד שיגמור אותה השחיטה והטעות הזאת קלה יותר לפי מה שהוסיף הרמ"א מלת עד מטעם שכתב הש"ך לכן לא יגביה בהמה כו' כדי שיגביה בהמה דקה אבל לא ישחוט גם מעט וירביצנה וישחוט שחיטה כמה העור עד רוב הסימנים וע"ע מ"ש בזה בנה"כ על הש"ך ס"ק ג' :

שפתי כהן

חתיכה נעשה נבילה בכל האיסורין צריך ס' ג"כ כנגד הקליפה שנאסרה תחלה במליחה וכן כתב האגור בשם מהרי"ל ומביאו בד"מ ואין נראה כן דעת הר"ב בת"ח שם וממה שסתם כאן כהט"ו וכן נראה דעת הט"ז ושאר אחרונים ונראה דס"ל דלא אמרינן חנ"נ אלא במקום שהחתיכה עצמה נאסרה בכ"ע אבל לא בקליפה שאסרו חכמים שהיא חומרא וכ"כ באו"ה כלל כ"ט דין ב' בשם ר"ת ומהר"מ ע"ש וכ"כ רבינו ירוחם נט"ו אות י"ג בשם י"מ ומביאו ב"י בשם ק"ה דלא אמרינן חתיכה נעשה נבילה אלא כשהיא עומדת בפני עצמה אבל לא בקליפה כו' וגם התוס' פ' ג"ה דף צ"ו בשם רא"מ והרא"ש שם הזכירו סברא זו*) עי"ל דלא אמרינן שנעשה נבילה במליחה כמ"ש בת"ח כלל ל"ח דף ב' ואע"ג דמשמע שם דלא מתיר אלא במקום הפסד מרובה דוקא מ"מ הכא כיון דיש עוד צד להיתר וגם יש פוסקים מתירין בדיעבד אפילו בנבלה העוף שלם וכ"ש במליחה וכמו שכתב בס"ק ו' ואפילו להאוסרים בנבלה שרי במליחה כמ"ש שם א"כ יש להתיר אפילו שלא במקום הפסד מרובה וכ"כ הר"ן סוף פרק כ"ה בהדיא ומביאו ב"י בסי' צ"ב דהא דבכל האיסורים חתיכה נעשה נבילה היינו משום שגזרו אטו בשר בחלב ולא גזרו אלא דומיא דבשר וחלב דדרך בישול אסרה תורה ולא במליחה וכה"ג (כדלקמן ר"ס פ"ז) וע"ל סי' צ"ב ס"ק י"ד וסי' קל"ד ס"ק ט"ז: **יא** ואם הסירו הראש כו'. ובבהמה צריך לחתוך הצואר לשני חתיכות כן כתבו הפוסקים שם: **יב** הבהמה כו'. משמע דכל בהמה א"צ חתיכת ורידין אפילו גדיים וטלאים שצולין לפעמים שלמים כיון שאין דרכן בכך וכמ"ש ב"י וד"מ וכן משמעות הפוסקים וכן הסכימו האחרונים: **יג** אבל אם לא יצא כו'. והרא"ה בספר בדק הבית דף כ' כתב דאף כשלא יצא דם צריך לחתוך אבר אבר ע"ש:

*) אכן מדברי התו' שם ד"ה אם יש בה בכ"ע כו' והג"ה אשר"י ממהרי"ח בשם ר"י והמרדכי והאגודה שם נראה מבואר דאמרינן חתיכה נעשה נבילה בכה"ג וכ"כ דעת ר' ירוחם שם ונראה שם מדברי הפוסקי' הנ"ל דאף במליחה אמרי' חתיכה נעשה נבילה ע"ש :

כג א כל טבח שאינו יודע כו'. ע"ל סי' א' ס"ב מה שצריך לידע : **ב** והגביה ידו וכו'. ה"ה לא הגביה ושהה אלא אורחא דמלתא נקט ופשוט הוא : **ג** וישחוט עד רוב כו'. נ"ל דלכך הוסיף הר"ב תיבת עד מפני שכתב הרמב"ם פ"ג מה"ש דין ד' אם שהה כדי שיגביהנה וירבילנה וכדי שישחוט מיעוט סימנים לא כדי שישחוט שחיטה גמורה ה"ז ספק נבלה ופירש בב"י וכ"מ דהיינו *ששהה כדי שחיטה שבחוט השערה יותר שהיה שוהה היה שוהה שיעור שחיטה ולכך כיון שהדבר מסוער באומד הדעת אפשר שיסבור שלא שהה אלא כדי שישחוט מיעוט סימנים ואולי שהה כדי שחיטת רוב סימנים על"ל לכך הגיה הר"ב תיבת עד לומר דהייני ששהה כדי שחיטה עד שהיה מגיע לרוב הסימנים שבחוט השערה היה רוב (ואחריו נמשך הט"ז) ואע"ג דבכה"ג הוי ספק נבלה לא דקדק הר"ב בזה וכן בכמה דוכתי

שולחן ערוך

החוטין בס' (ה) מותר : הגה **יא** ואם הסירו הראש ממנו לא מקרי שלם (מרדכי והגהות אשיר"י ואגור ותשובת מהרי"ל סימן כ"ח ע"ש) (ז) ולכן נהגו להסירו מן העופות השלמות ועיין לקמן סימן ע"ו אם לא נשחטו הורידין :

ב (ח) **יב** [י] י הבהמה אין צריך לנקוב (ו) הורידין בשעת שחיטה מפני שאין דרך לצלותה שלימה אבל אם רוצה לצלותה (ז) שלימה צריך לנקוב ורידיה בשעת שחיטה ואם לא נקבם אסור לצלותה או לבשלה שלימה :

הגה ואם צלאה או בשלה שלימה דינה כמו בעוף (בית יוסף לדעת כמה פוסקים) (ט) [יא] וסתם עוף נשחטו הורידין וסתם בהמה לא נשחטו [יב] וכל זה כשיצא דם בשעת שחיטה **יג** אבל אם לא יצא דם אין חוששין לשחיטת הורידין דהא לא נתעורר הדם (ח) לצאת (ר"ן פ' השוחט בשם רשב"א והוא במשמרת הבית דף כ') :

כג דיני שהייה בשחיטה. ובו ו' סעיפים :

א **א** א כל טבח שאינו יודע הלכות שחיטה אסור לאכול משחיטתו ואלו הן שהייה דרסה חלדה הגרמה ועיקור :

ב ב שהייה כיצד (ל' רמב"ם פ"ג מה"ש דין ג') הרי שהתחיל לשחוט **ב** והגביה ידו קודם שיגמור השחיטה [א] ושהה בין בשוגג בין במזיד בין באונס בין (א) ברצון ובא הוא או אחר וגמר השחיטה אם שהה [ב] כדי שיגביה הבהמה וירביצנה וישחוט.*) ושיעור שהייה בעוף ובבהמה דקה כדי שיגביה בהמ' דקה וירביצנה **ג** וישחוט (א) [ג] (עד) ג רוב הסימנים שהוא הכשר שחיט' שחיטתו פסולה (עיין ס"ק ג'). ד היתה בהמה דקה שיעור שהייתה כדי שיגביה בהמה דקה וירבצנה וישחוט ואם היתה גסה (א) כדי שיגביה בהמה גסה וירביצנה וישחוט (ב) ובעוף כדי שיגביה בהמה דקה וירביצנה וישחוט [ד] ה ויש אומרים דשיעור שהיית עוף כדי שחיטת רוב סימן א' בעוף בלי הגבהה והרבצה ולפי דבריהם יש ליזהר כשהתחיל לשחוט

טורי זהב

לפי היה מחמירים דבסמוך היה צריך בבישול ס' גם נגד הקליפה דהא כבר נאסרה במליחה אלא כיון דאינו אלא חומרא כמ"ש סימן ע"ב ע"כ סגי בס' נגד הדם בבישול :(ז) ולכן נהגו כו'. בד"מ העתיק בשם המרדכי וז"ל ומיהו תימא שאנו מבשלים בכל יום וצולין עופות בלא ניתוח אע"פ שלא שחטו ולא ניקב הוורידין ונראה כר"ת דדוקא עם הראש מיקרי שלם אבל אנו שחותכין הראש אין צריכים לחתיכות הוורידין והיא דקאמר שמנתחה אבר אבר לאו דוקא א"נ משום דצואר בהמה גדולה צריך לחתוך הצואר לב' חתיכות אבל עוף שצוארו דק די בהסרת הראש עכ"ל וכתב בדרישה ע"ז ומכאן תשובה לאותן שמבשלים עוף שלם עם הראש אלא שרמ"א כתב סוף הסימן שסתם עוף נחתכו וורידין שלו בשחיטה כו' עכ"ל *ולא תיקן כלום בזה דהטעם דאמרינן שסתם עוף כו' מכח חזקה דודאי עשה כהוגן כמו שנעתיק לשם והרי עכשיו אנו קיימין שאין חותכין הורידין אם כן מה היתר יש בכלא נחתך הראש ע"כ יש ליזהר שכל מי שרוצה לבשל העוף שלם עם הראש שיחתוך הורידין שלו בשעת שחיטה דהיינו כל זמן שמפרכס ובאמת שמעתי מאנשי מעשה שהיו על סעודה כזאת ולא רצו לאכול מאותו עוף וכתב רש"ל ואנו נוהגים לחטוט אחר הורידין ולחותכן אלא שאין נזהרין לנוקבן או לשוחטן בשעת שחיטה וצריכין אנו לדברי ר"ת דדי בהסרת הראש עכ"ל : (ח) הבהמה א"צ לנקוב. בטור הביא דעת ה"ג שצריך לחתוך הורידין גם בבהמה והוא נגד רב חסדא בגמ' כמ"ש בב"י ותירץ ע"ז ב' תירוצים ונ"ל דבה"ג מפרש דכיון דבעוף אפילו הוא ודאי שרוצה לנתחו אבר אבר צריך לשחוט הוורידין משום שדרך העולם לצלותו כאחד ממילא מה שאמר בבהמה שא"צ לחתוך הוורידין מיירי ג"כ בדרך זה שהוא ודאי שינתחנו אז א"צ לחתוך הורידין דכן הוה דבר והיפוכו ממילא אם אינו ודאי צריך גם בבהמה כיון דזמנין צולה ג"כ כאחד כנ"ל נכון וכן מצאתי למו"ח ז"ל : (ט) וסתם עוף כו'. שבודאי עשו כדין וחתכו הורידין בשעת שחיטה : **כג** (א) כדי שיגביה בהמה גסה וירביצנה. זה דעת רמב"ם ובטור כתוב כן גם בשם רי"ף והרא"ש וכבר תמה עליו בעל הדרישה תמיה מקויימת דבאשר"י מבואר שאינו כן אלא הגבהה והרבצה משערינן דקה לדקה וגסה לגסה רק בשחיטה משערינן אפילו לדקה בשל גסה ותירץ בדוחק דה"ק הטור משערינן בשחיטת גסה והגבהתה והרבצתה של עצמה ואין הלשון משמע כן דהא הגבהתה קאי

ביאור הגר"א

לבטל הדם. כ"כ הר"ן. ובת"ה וטור כדי לבטל כל החוטין כמש"ש צ"ז ב' פשיטא דבדידיה כו' וכ"כ בהג"ה לקמן סימן ס"ה ס"א : [י] הבהמה כו'. הרא"ש שפי' דו"ש הואיל וצולהו כו' ול"ק לפי שצולהו אלא בעוף אפי' רוצה לחתכו צריך הואיל ודרך לצלותו שלם משא"כ בבהמה וזה שמחלק בין עוף לבהמה ולא חילק בעוף גופא : [יא] וסתם כו'. שבודאי עשו כדין כמ"ש בכמה מקומות חזקה כו' : [יב] וכ"ז כו'. דאיסורו הוא משום דם האברים וכל שלא פירש מותר ועבר"ש שם פ"א סי"ט :

כג [א] ושהה בין כו' ובא כו'. ע"ש במתני' ותוספתא שם : [ב] (ליקוט) כדי שיגביה כו'. כריב"ח ודלא כגירסת רש"י דגרים איכא בינייהו אלא בעומדת להטיל לבד ופירושו הוא ול"פ אבל לגירסת רש"י דר"י ושמואל פליגא וא"צ הגבהה והרבצה וז"ש וי"א כו' בלא הגבהה והרבצה (והא דנקט עוף משום דבזה מחולק הי"א בתרתי וגם משום שר"ל ולפי דבריהם כו'. אבל בליקוט דלקמן מפרש כפשטות הש"ע דל"פ כלל הי"א אלא בעוף) ובת"ה כתב שיש לחוש לדברי רש"י בשניהם וכ"כ בעל המאור (ע"כ) : [ג] עד רוב הסימנים. שהוא שיעור שחיטה מדאורייתא אף לכתחלה [ודלא כרמב"ם הביאו בת"ה (שמפרש) מש"ש שהה במיעוט סימנים מאי ר"ל אם שהה כשיעור מיעוט סימנים וכן בת"ה סתרו דהל"ל כמיעוט] : [ד] וי"א כו'. דס"ל דריב"ח ס"ל כרב כיון דס"ל דקה לדקה כ"ש עוף לעוף ועבה"ג וסברא ראשונה ס"ל דריב"ח לא איירי בעוף כלל וס"ל כר' יוחנן : (ליקוט) וי"א דשיעור כו'. הוא שיטת רש"י שפסק כרב כדי עוף לעוף דקאי ריב"ח כוותיה דקאמר דקה לדקה וא"כ ה"ה עוף לעוף וס"ל ג"כ בלי הגבהה והרבצה ואף בבהמה גסה ודקה וכגי' אר"פ עומדת להטיל א"ב ופסק כשמואל ור' יוחנן בזה דלא כריב"ח ור"ח וכ"כ בסמ"ג ומרדכי דלא משערינן כלל בהגבהה והרבצה אפי' לבהמה אבל הרא"ש כתב דל"נ האי גי' דגרים א"ב וכ"ע מודי לריב"ח אלא שכתב דריב"ח מדלא קאמר ועוף לעוף ש"מ דבעוף לא בעי הגבהה והרבצה וזהו מ"ש וי"א כו' אבל לדעת רש"י וש"פ אפי' בבהמה לא בעינן כנ"ל והרא"ש פירש דברי רי"ף שפסק כר' יוחנן אפי' בהמה ר"ל אפי' גסה לעוף וכ"ש גסה לדקה אלא דבהגבהה והרבצה משערינן גסה לגסה ודקה לדקה ובעוף בלא הגבהה והרבצה כלל ועט"ז

פתחי תשובה

כג (א) עד רוב סימנים. עיין בספר תפארת למשה שכתב דר"ל דלא סגי כשיעור שחיטת רוב סימנים לחוד בלי עור שע"ג הסימנים לזה כתב תיבת עד דבעינן שישחוט העור ובשר עד רוב סימנים ע"ש : (ב) ובעוף כדי שיגביה. [עיין בתשובת משכנות יעקב

באר היטב

חומרא בעלמא ודלא כהב"ח שאוסר במליחה כדי נטילה בלי טעם ועוד תימה על הב"ח שהרי בסי' ע"ב גבי לב הסכים להרב דסגי בקליפה ובזה ודאי לא גרע ורידין מלב : (ה) מותר. וכתב בש"ך מאחר דלא ידעינן כמה נפיק צריך לשער נגד כל החוטין וע"ל סימן ס"ה ס"א בהג"ה והנה בט"ז כ' לדידן דקיי"ל חתיכה עצמה נעשה נבילה אפילו בשאר איסורים הכא צריך שיהא ס' באותו עוף לבדו וכן הדין לקמן בסימן ע"ב גבי לב אבל בש"ך כ' דלא דמי כאן ללב ע"ש וכתב הש"ך לפי היה מחמירין דלעיל היה צריך כאן ס' נגד הקליפה ג"כ. דהא כבר נאסרה במליחה אלא כיון דאינו אלא חומרא בעלמא סגי בס' נגד הדם : (ו) הורידין. וכ' בש"ך מיהו בבהמה צריך לחתוך הצואר לשני חתיכות וכתב בט"ז שמעתי מאנשי מעשה שהיו על סעודה והיה שם עוף שנצלה עם הראש ולא היו רוצים לאכול מזה העוף : (ז) שלימה. וכ' בש"ך ואין חילוק בין בהמה גסה לדקה : (ח) לצאת. וכ' בש"ך ויש אומרים אפ"ה צריך לחתוך אבר אבר וכתב מהרש"ל ואין אנו נזהרים לנקבם או לשחטם בשעת שחיטה וצריכין אנו לדברי ר"ת דדי בהסרת הראש : **כג** (א) ברצון. וכתב בש"ך הא דכתב המחבר והגביה ידו הוא לאו דוקא אלא ה"ה אם לא הגביה ושהה אלא אורחא דמילתא נקט : יוצא

קאי על מה שזכר תחלה ונלע"ד דיש כאן ט"ס וצ"ל אלא שכתב אע"ג דמשערינן כדי שחיטת בהמה והגבהתה כו' וכוונת רבינו דהרא"ש השכים לרי"ף בזה דלענין שחיטה משערינן אפילו מגסה לעוף דלא כמו שזכר קודם לזה אלא לענין הגבהה והרבצה הוא חולק וע"כ אמר אלא שכתב דאע"ג דמשערינן כדי שחיטת בהמה והרבצה כל אחת לדין שלה מ"מ היינו דוקא לבהמה אבל לעוף אין שיעור הרבצה כלל : (ב) להטריף כל שהייה. מ"מ אין בכלל זה רק אם הגביה הסכין אפילו משהו כיון שעקרו מן הצואר אין לחלק אם שהה הרבה או מעט אבל אם לא הגביה כלל רק שנדחף הסכין ממקום למקום כשר אף לדידן כמו שמצינו בשוחט בב' וג' מקומות בסי' כ"ח וכן מצאתי לרש"ל וז"ל ומ"מ נראה דוקא שפסק מלשחוט או הגביה הסכין אבל נדחה ידו למטה אין שם שהייה עליו וכשר ומה יש לנו לחוש אפילו ניקב הוושט חדא שחיטה היא עכ"ל : (ג) השוחט בהמה כו'. דוקא בבהמה דכיון שצריך שחיטת שני סימנים ואם עיכב זה כשיעור שהייה בשחיטת מיעוט האחרון של סימן הראשון אע"פ שהוליך והביא דרך שחיטה פסול כיון ששחט רוב הסימן מיעוט הנשאר חשוב כשחוט ומה שנתעכב בשחיטתו אינו נחשב מן השחיטה והוה כחותך בידה או ברגלה משא"כ בעוף שהכשירו בסימן אחד ועיין מ"ש מזה ריש סי' כ"ח :

אין

בעוף וחתך מעט **ד** עד שהדם (ג) יוצא והגביה סכינו מהצואר שלא יגמור השחיטה לפי שיש לחוש [ה] שמא שחט משהו מהושט ואפילו לא הגביה סכינו אלא מעט יש לחוש מפני ששהיית העוף מועטת מאד דכדי שחיטת רוב סימן א' בעוף הוא נעשה מהר **ה** ואפילו אמר השוחט ברי לי שלא חתכתי כי אם העור אין סומכין עליו כיון שיצא הדם [ו] ואם בא לשאול אחר שהגביה סכינו כיצד יעשה אומרים לו שישחוט הקנה לבדו במקום אחר **ו** ואח"כ יהפוך הושט ויבדוק (ג) אותו ולענין ז מעשה יש להחמיר כסברא זו אלא א"כ הוא שעת הדחק או הפסד מרובה שאז יש לסמוך על סברא ראשונה:

הגה **ז** [ז] והמנהג פשוט במדינות אלו (ב) להטריף כל שהייה (ג) אפי' (ד) משהו בין בעוף בין בבהמה (מרדכי ומהרי"ו בהל' שחיטה) ואין לשנות **ח** [ח] (ד) ואם נמצא לאחר שחיטה (ה) גמי (ו) או כיוצא בו מונח בוושט או בקנה (ז) ונשחט עמו (ה) טריפה דודאי הוצרך להשהות מעט בחתיכת הדבר ההוא לאחר ששחט הסימן והוי שהייה במשהו וטרפה (תה"ד סימן קפ"ה) :

ג ח שחט מעט ושהה מעט וחזר ושחט מעט ושהה מעט אם כשתצטרף כל השהיות יש שיעור שהיי' **ט** שחיטתו (ו) פסולה (ולפי המנהג בכל ענין טריפה) :

ד (ג) ט השוחט בהמה בסכין (ח) שאינו חד ונתעכב כשיעור שהייה בשחיטת מיעוט אחרון של סימן ראשון י הרי זו (ז) פסולה :

ה [ט] י אחר ששחט רוב אחד בעוף או רוב

דוכתי לא דקדקו המחבר והר"ב ושאר פוסקים בזה : **ד** עד שהדם יוצא כו'. ז"ל ב"י וכתב מהרי"ק שורש ל"ד שאע"פ שנחתך אינו אוסר עד שיצא דם ודקדק כן מדקאמר עד שהדם יוצא ואינו כ"ל דאע"פ שלא יצא דם חיישינן שמא נגע בוושט ומ"ש עד שהדם יוצא אורחא דמילתא נקט ומיהו היכא דאמר השוחט ברי לי שלא חתכתי כ"א העור דלא סמכינן עליה היינו ביצא הדם וכדדייק לישנא דאין סומכין עליו כיון שיצא הדם עכ"ל אבל מהרש"ל פ' השוחט סי' י"ד כתב וז"ל ואע"פ שהב"י פקפק על מהרי"ק מ"מ אני אומר שיפה כתב כו' ודעת הרב בד"מ ובהג"ה סוף הסימן כהב"י וכמו שיתבאר שם וכ"פ האחרונים בשחיטותיהם : **ה** ואפילו אמר ברי כו'. עיין ס"ק ע"ו: **ו** ואח"כ יהפוך הוושט ויבדוק כו'. ולדידן שאין אנו בקיאין בבדיקה כדלקמן סי' ל"ג ס"ח טרפה וכ"כ הר"ב סוף הסי' וכן הוא בשחיטת האחרונים ומהרש"ל שם כתב דבהפסד מרובה או לצורך מצוה ירצה להקל ולסמוך על הגדולי' האחרונים שהשיגו והורו הלכה למעשה להיתר כמו שנמצא הג"ה במקצת סמ"ק והעתיקה מהרי"ק בתשובה סי' ל"ד כו' ע"ש : **ז** והמנהג פשוט כו'. פשוט הוא דקאי אדסמיך ליה דאפילו בהפסד מרובה וכה"ג המנהג להטריף וכן משמע בד"מ ושאר אחרונים וכ"כ הב"ח בהדיא וכן נוהגין ודלא כהעט"ז : **ח** ואם נמצא לאחר שחיטה גמי כו'. בת"ה דימה דין זה לדין דסעיף ד' דכששהה בדבר שאין בו והורת שחיטה הוי שהייה וכ"ש הכא ואח"כ כתב וא"ת מאן לימא לן דשהה בחתיכת גמי דלמא לעולם חתך השוחט והגמי בבת א' שוה בשוה ממש וא"כ לא פסק חתיכת הסכין אפילו רגע א' מן הסי' נראה דע"כ א"ל הכי שהרי הסי' הוא מתוח בשעת שחיטה והגמי אינו מתוח כי איננו מחובר אל הלחי והגוף והדבר ידוע שכל דבר רך שפוגע בו חדוד הסכין אם הוא מתוח נחתך מהר יותר מאלו לא היה מתוח ולכך הואיל והגמי ג"כ רך הוא ואינו מתוח על כן חדוד הסכין שהה להוטתו יותר מבחתיכת הסימן ונמצא שלא חתכו שוה בשוה ממש עכ"ל ומביאו ד"מ ומהרש"ל פ' השוחט סי' י' ומה"ט נראה דלא שנא גמי או עשב ארוך ודק ולא ידעתי למה הקיל בב"ח ולהתיר בעשב ארוך ודק מונח לאורך הוושט בלי טעם וראיה וגם מדברי הר"ב שכתב גמי או כיוצא בו משמע כמ"ש וכן משמע בעט"ז ע"ש : **ט** שחיטתו פסולה. פי' ספק נבלה דבעיא ולא איפשטא היא : **י** ה"ז פסולה. ג"כ ספק נבלה דבעיא בש"ס היא ששהה במעוט סימנים מהו תיקו וקיימא לן לחומרא והטעם דכיון שנחתך רוב הסימן הוי כאלו נחתך כולו ומה שמוליך ומביא במעוט האחרון הוי כאלו מוליך ומביא בידה או ברגלה ולכך כשנתעכב שעור שהייה במעוט האחרון של סימן ראשון טרפה בבהמה משא"כ בעוף דהכשרו ברוב א' כ"כ הפוסקים ומדלא הגיה הרב כמי כאן דלפי המנהג בכל ענין

טריפה

(והג"ה) ז ב"י ח בעיא דרבא ולא נפשטה ולחומרא שם דף ל"ב ט בעיא דר' הונא בר נתן ולא נפשט' שם וכפי' ה"ר אושעיא שהביאו התוס' דף ל' וכן הסכמת הפוסקים י הרמב"ם שם מהתוס' (וע"פ)

יד אפרים

(סי' כ"ג סעיף ב' בהג"ה) **ונשחט** עמו טריפה. עיין בה"ט וכתב בפמ"א ח"א ס"ס א' באחד ששחט עגל התחיל סמוך לראש ממש מן הקנה ושחט באלכסון ובאותו אלכסון שחט גם לוושט והביאו את הראש פתוח לשנים כיון שראוי שחתיכת הוושט שהיה מונח בו היה ארוך יותר מכדי תפיסת יד בריוות יש להכשיר ע"ש ועיין בתשובת שבס"ם בל"י שהביא הפמ"א והשיב עליו. ודעתו דתורבץ אינו אלא מקום הדבוק בלחיים ממש ואם נראה לעינים משהו יותר שרי ע"ש ועיין בת"ס. וכ' בשבו"י ח"א סי' מ"ח שוחט שהוא איטר יד ובאימון ידיו לשחוט אינו שוחט באמצע צואר ממש רק מן הצדדים דהיינו באלכסון ומ"מ הוא חותך הסימנים ולא פגע ונגע במפרקת ואיזה אנשים מרננים עליו שראוי להעבירו והשיב דאף לדעת התוס' המחמירין בשוחט מן הצדדים היינו בחתך גם המפרקת כו' משא"כ בזה שמצדד אצדודי לשחוט באלכסון ואינו חותך רק הסימנים גם התוס' מודים דמותר לשחוט לכתחלה ואפילו את"ל שלכתחלה אין לעשות כן מ"מ אין מעבירין אותו בשביל כך ע"ש: (שם בהג"ה) **והוי** שהייה במשהו וטרפה. עבה"ט וכתב בשבו"י ח"ב סי' ל"ד בנמצא קש תחוב בין הוושט והקנה מבחוץ יש להטריף דהא דנקט הרמ"א גבי מונח בוושט דיבר בהוה שכן הדרך להמצא ע"י אכילה ועי"ש שכתב בתרנגולת שהיה חוט יוצא מפיו ומשכו בחוט והרגישו שהוא יוצא לחוץ כיצד ישחוט אותה והשיב שיש לשחוט לקנה לבדו אף דלכתחלה' יש לשחוט שני הסימנים כאן הוא כדיעבד דאם ישחוט הוושט אתי לידי שיהוי כשיחתוך החוט ואחר שחיטה יראה מהיכן זה בא ויבוקש הדבר ונמצא שחוט זה הוא משוך דרך הוושט להזפק ומשם להקורקבן ושם היה קשר החוטין שאכלה התרנגולת ולא נמצא בה ריעותא והכשירה. וכ' בדב"ש סי' רל"ו השוחט

גליון מהרש"א

ס"ב ריש סעיף י': (ס"ע ס"כ) **שלא** יגמור השחיטה. ואף דספק הוא אסור למוכרו לעובד כוכבים אם לא ימיתנו בפניו מרדכי בש"ך סוף ס' נ"ו: (בהג"ה) **ונשחט** עמו טריפה. עובדא היה דנמצא והיה מונח בוושט למטה בעוף וצדדתי להקל כיון דכבר היה נשחט רובו של וושט קודם שפגע בגמי אף דקיי"ל בסעיף ה' דשהייה פוסל במיעוט בתרא דעוף ג"כ מ"מ י"ל דוקא שהיי' ממש אבל גמי חתוך דהיא גופא חומרא לא (וע' בא"ה סק"ג דספק אם נחתך הגמי שרי) וע' ש"ך ס"ק י' שחט וחתך באצבעו העיד בעל עולת יצחק לאסור דבהול ואפשר הגביה הסכין ע"י כך. ובת' חב"י סב"ד דחתך באצבע של אחר מותר. ואם נמצא סובין וכדומה מיקל בת"ש

יד אברהם

(סימן כ"ג) **הפמ"ג** ס"ק ח' הקיל בבהמה בה"מ בנמצא גמי או חתך באצבע דהוי רק ס' שהיי' משהו רק בעוף יש להחמיר אם לא שבשעת שחיט' לא הרגיש שחתך באצבעו יש להתיר אף בעוף דהוי ס"ס וס' דפלוגתא מהני אף במקום חזקה ועוד דהוי ג' ספיקות. ואם הושט מלא סובין וכדומה התיר אף בעוף ועמ"ש ס"ס ל"ד . ובשו"ת פנים מאירות ח"ב מתיר שחט באצבע שהרי הוא מתוח בחוזק כמו הסימן ועיין שו"ת ז"ו חי"ד בזה :

ביאור הגר"א

ועמ"ז ודלא כב"ח דעייל פילא בקופא דמחטא אבל הר"ן מפרש דברי רי"ף כדברי הרמב"ם והוא סברא ראשונה (ע"כ) : [ה] (ליקוט) שמא שחט משהו כו'. דשהייה פוסלת במיעוט קמא דוושט כמ"ש בתוספתא והביאו תוס' שם ל' ב' ד"ה החליד כו' דתניא שחט מיעוט ושהה כו' ובגמ' שם ק"מ ב' בעי רב הושעיא כו' (ע"כ) : [ו] ואם בא כו'. כמש"ש כ"ח א' דההוא כו' : [ז] והמנהג כו'. משום דא"א בקיאין בשיעורין הסכימו לאסור בכ"ע : [ח] ואם נמצא כו'. דהסימנין מתוחין ונשחטין מהר משא"כ בדבר המונח ואע"ג דעסוק בשחיטה נקרא שהייה וכמ"ש בס"ד. תה"ד : [ט] אחר כו' ולפ"ז כו'. תוספתא שחט חצי גרגרת ושהה כדי שחיטה ואח"כ שחט את כולה שחיטתו כשרה אחד

או

באר היטב

(ב) יוצא וכו'. בש"ך דה"ה כשאין דם יוצא אלא אורחא דמילתא נקט מיהו אם השוחט אומר ברי לי שלא חתכתי כי אם העור דלא סמכינן עליה היינו דוקא היכא שהדם יוצא וכדדייק לישנא דאין סומכין עליו כיון שיצא דם ומהרש"ל פסק דלא כאחר אלא דוקא כשיצא דם: (ג) אותו. וכ' בש"ך בשם מהרש"ל דלדידן דאין אנו בקיאין יש להטריף אם לא בהפסד מרובה: (ד) משהו. וכ' בש"ך ואפי' בהפסד מרובה וכ' בט"ז דמ"מ אין בכלל זה רק אם מגביה הסכין אפילו משהו כיון שעקרו מן הצואר אין לחלק אם שהה הרבה או מעט אבל אם לא הגביה כלל רק שנדחף הסכין ממקום למקום כשר אפילו לדידן כמו שמצינו בשוחט בב' וג' מקומות לעיל בסימן כ"ח וכ"כ מהרש"ל וז"ל דמה יש לחוש אפילו ניקב הוושט חדא שחיטה היא עכ"ל : (ה) טריפה. וכ' בש"ך ולא ידעתי למה הקיל הב"ח להתיר בעשב ארוך ודק המונח לאורך הושט בלי טעם וראיה. כתב ע"י שמעשה בא לידו בא' ששחט עוף ובשעת שחיטה חתך באצבעו והטריף כי נכשל מחמת החתך באצבעו והגביה הסכין כל שהוא וה"ל שהייה והסכימו עמו כמה גאונים דטריפה ובתשו' עה"ג סי' פ"ו מחלק שאם חתך באצבעו שלא בשעת חתיכת הסימן כגון לאחר שהעביר כל הסכין בהולכה או בהבאה חוץ לצואר ואז חתך באצבעו ואח"כ חזר והוליך או הביא הסכין וגמר השחיטה ודאי שהייה היא ופסולה אבל אם חתך בסימנים ובאצבעו כאחת אין כאן שהייה ולא דמי לנמצא גמי בתוך הסימנים דהתם הגמי הוא רך וע"י חידוד הסכין שוהה יותר לחתכו מבחתיכת הסימן. ולענין הכשר כלים או להעביר השוחט צידד להקל. ואם השוחט מסופק באיזו אופן היה החיתוך באצבעו יש להקל ע"ש. ואם חתך האצבע של האוחז בסימנים בשעה שאין השוחט נגעת. עיין תשובת חינוך ב"י שאלה כ"ד עכ"ל . ול"ד גמי אלא אף חוט השערה שנמצא הן בושט או בקנה אסור ע"י. כתב לה"ק אם הוושט מלא מאכילת סובין ועינינו רואות שהסכין מלא סובין ויורד עם קילוח הדם יש לאסור מדינא ע"ש. אם מסופק אם הגמי נחתך עם השחיטה או לא אין להטריף בדבר שהוא חומרא בעלמא שנהגו לאסור שהייה במשהו מסתיי"א דנחמיר בוודאי חיתוך אבל לא בספק. וכן הוריתי הלכה למעשה כמה פעמים. כנה"ג סי' זה : (ו) פסולה. פי' הש"ך דהוי ספק נבלה : (ז) פסולה. וכתב בש"ך ודוקא בבהמה לפי שצריך לחתוך בבהמה שני הסימנים א"כ כששחט רוב סימן כאחד מה שמוליך ומביא במיעוט האחרון של הראשון כאלו מוליך ברגל או ביד והוי

פתחי תשובה

סי' י' מ"ש כזה] : (ג) אפי' משהו. עבה"ט. ועיין בספר בית לחם יהודה שכתב דאם שחט ובשעת שחיטה נגע בראש הסכין בכותל או בקרקע כתוב בשחיטות אחרונים שהוא שהייה גמורה ע"ש וכן העיד התב"ש שכן מנהג השוחטים ועיין בתשובת מקום שמואל סי' כ"ט שהעלה שאין להחמיר בזה כלל ופשיטא היכא שאינו יודע אימת נגע הסכין בכותל או בקרקע אם קודם גמר השחיטה או לאחר גמר השחיטה דודאי כשירה ואף הבית לחם יהודה יודה לזה ע"ש אכן בשו"ת זכרון יוסף חי"ד סי' א' מחמיר בזה וכתב דאם נדחף ראש הסכין בשעת שחיטה ונגע בעץ כסא המיוחד לשחיטה שקורין שרא"גי"ן השחיטה פסולה ואפי' אם אינו יודע אימת נגע אם קודם גמר השחיטה או אחר גמר השחיטה כבר נתפשט המנהג בין השוחטים להטריף אם לא נתברר בבירור גמור שלא שחט אחרי הדחיפה ולא מחלקים בין דחיפה חזקה ובין דחיפה ונגיעה קלה ולא יהא אלא כדברים המותרים כו' (מיהו לפ"ז דוקא אם מנהג השוחטים הוא מחמת סייג וגדר אבל אם נוהגים איסור מחמת שסוברים שהדין כן לא שייך בזה דברים המותרים כו' כמש"ל סי' רי"ד ס"א ע"ש גם קשה דהלא בדבר שאינו מצוי לא שייך בו מנהג כמ"ש הש"ך לקמן סימן ק"ל סק"ג) וכתב עוד דאם לא נדחף ראש הסכין רק שהעביר הטבח חודו של סכין בהולכה או בהבאה על צואר הבהמה ועל העץ של שרא"גי"ן בפעם אחת אף דאיכא למיחש דלמא שהה בחתיכת העץ מעט יותר מבחתיכת הסימנים מ"מ יש להכשיר הואיל וליכא בשהייה משהו לא איסור תורה ולא איסור דרבנן רק מצד המנהג לכן אמרינן ספיקא לקולא (וצריך לחלק בין זה להא דנמצא גמי דהתם ליכא ספיקא כלל וכמ"ש הרמ"א דודאי הוצרך וכו') ומכ"ש כשיש ספק אימת נגע אם קודם גמר השחיטה או אחריו ובפרט אם השוחט אומר ברי לי שלא שהיתי כלל ע"ש באריכות : (ד) ואם נמצא לאח"ש גמי. עיין בתשובת שבו"י ח"ב סי' ס"א שנשאל בתרנגולת שחוט יוצא מפיה ומשכו בה וראו שהוא תוך הושט ולא יצא לחוץ כיצד ישחוט אותה והשיב דיש לנהוג בו כהא דמתמסם קועיה דמא לשחוט הקנה לבדו דאע"ג דלכתחלה צריכין לשחוט אף בעוף שני סימנים מ"מ כאן הוי כדיעבד דאי ישחוט הושט אתי לידי שהייה כשיחתוך החוט ואחר שחיטה יראו מהיכן חוט זה בא. וכן עשו ונמצא שחוט היה משוך דרך הושט להזפק ומשם לקורקבן ושם היה קשר החוטין שאכלה התרנגולת ולא נמצא בה ריעותא אחרת והכשיר ע"ש באריכות: (ה) גמי. עבה"ט סק"ה [מ"ש בשם ש"ך ולא ידעתי למה הקיל הב"ח כו' ועיין בתשובת משכנות יעקב סי' י"ב שמיישב דברי הב"ח בזה ע"ש]. ומ"ש בשם לה"ק בושט שיש בו סובין עיין בשו"ת בתי כהונה סימן יו"ד שנשאל על כיוצא בזה בתרנגול שנמצא לאחר שחיטה דוחן בושט והאריך לאסר דדוקא בנמצא דבר רך כגמי וכיוצא בו יש לאסור אבל אם נמצא דבר קשה כגון קוץ או חטה או שעורה או דוחן מונח בושט ונחתך כשירה וזהו טעם הב"ח שהתיר בעשב ואף הש"ך שחלק עליו היינו דוקא בעשב דאף דאינו רך כמו הסימן מ"מ אינו דומה בקשיותו וחיזוקו כמו הסימן לאחר מיתוח אבל בשאר דברים קשים שהם כמתוחים ועומדים עד שהם מכריעים למיתוח הסימן ויותר גם הש"ך מודה דאין לאסור ומ"מ מסתפי לסמוך ע"ז למעשה אחרי שלא נזכר חילוק זה בשום אחרון אלא דבספק אם נחתך פשיטא דודאי יש להתיר ולסמוך על הכנה"ג דמתיר אף בגמי כהאי גוונא ע"ש שהאריך מאד בזה ומ"ש בשם עה"ג לענין אם חתך באצבעו עיין בזה בתשובת א"ז פמ"א ח"ב סי' מ"ב : (ו) או כיוצא בו. כתב בספר תמודי דניאל כ"י לפעמים נמצא בעוף בין סימן לסימן בועות קשים אם נחתך א' מהם עם הסימנים יש להטריף מחמת שהייה אבל בדברים רכים סביב הסימנים אין לחוש. וכתב עוד נראה היכא שמתיירא בעוף שמא ימצא בושט דבר מה כגון שאכל עכשיו וכדומה מותר לשחוט סימן אחד לכתחלה דשעת הדחק כדיעבד דמי ע"כ דבריו וע"ל סק"ג : (ז) ונשחט עמו טריפה. אבל לא נשחט עמו כשר ועיין בתשובת בית שמואל אחרון חלק יו"ד סימן כ"ז. ועיין בתשובת שבו"י סימן כ"ה דה"ה אם לא נמצא הגמי מונח בושט אלא בין הקנה והושט ונחתך טרפה ע"ש : (ח) שאינו חד. עיין בתשובת בית יעקב סימן כ"ח כמה יהא שיעור חידודו של הסכין וגם אם מותר לשחוט בסכין שמקצתו חד ומקצתו

שנים בבהמה אין שהייה פוסלת **יא** ולפי זה (ד) אין שהייה בקנה בעוף כלל יא ויש מי שאומר (ט) שכל שלא נגמרה שחיטת כל שני הסימנים פוסלת שהייה ולכתחלה יש ליזהר לחוש לדבריו:

הגה (י) ואפילו בדיעבד המנהג להטריף [י] ולכן אם לאחר ששחט רוב שנים שוהה הבהמה או העוף למות (ה) **יב** יכנו על ראשו (ח) (יא) להמיתו **יג** ולא יחזור (ט) וישחוט (תה"ד לדעת רש"י וסמ"ק ומהרי"ו וע"פ):

ו **יד** יב שחט עוף ושהה בו **טו** ואינו יודע אם ניקב הושט חוזר (ו) ושוחט הקנה לבדו **טז** במקום אחר ומניחו עד שימות והופך הוושט ובודקו מבפנים אם לא נמצא בו טיפת דם בידוע שלא ניקב (י) וכשרה:

הגה [יא] והמנהג להטריף הכל **יז** אפילו לא שהה רק במיעוט קמא (יא) דקנה (מהרי"ו ומרדכי) **יח** [יב] ואסור למוכרו לעובד כוכבים (יב) כך **יט** אלא ימיתנו ואח"כ ימכרנו לעובד כוכבים (הגהות

שפתי כהן

טריפה אפילו לא נתעכב שעור שהייה משמע דס"ל דהכא דוקא בעינן שעור שהייה אפילו לדידן וכן משמע בעט"ז והיינו כיון דמתעסק הכא בשחיטת הסימנים ועיין בסי' י"ח ס"ק י"א וי"ב מ"ש בזה: **יא** ולפ"ז אין שהייה בקנה בעוף כלל. דבמעוט קמא דקנה לא שייך שהייה כדלעיל מידי דהוה אאלי קנה פגום ס"ס כ"א משא"כ בוושט דהוי שהייה במעוט קמא דנקובתו במשהו כדלקמן סי' ל"ג אבל קנה פסוקתו ברובו כדלקמן ריש סימן ל"ד: **יב** יכנו על ראשו כו'. ובספר התרומות מסיים ובלבד שלא ישבר מפרקתו וכתב עליו מהרש"ל שם וחומרא יתירא היא דפשיטא אם שובר המפרקת בסכין דלא כרחה כשחיטה ולמה לנו להחמיר כולי האי עכ"ל הבין דאסור מטעם שהייה וליתא אלא טעמו כדגרסינן בפ' כ"ה השובר מפרקתה של בהמה קודם שתצא נפשה אסור משום מבליע דם באברים ויתבאר לקמן סי' ס"ז דלכתחלה אסור לשבור המפרקת אפילו לאכול ממנה בחומלא כמ"ש ב"י שם בשם שבולי הלקט ופסקו מהרש"ל גופיה פ' כ"ה סי' ל"ט וכ"כ העט"ז כדפרי' ע"ש: **יג** ולא יחזור וישחוט. כתב הר"ן בשחיטות דמותר לשחוט בסכין פגום אח"כ ולא נהירא וכן משמע מלשון הסמ"ק שכתב לא יחזור וישחוט בסכין או בקורדם לפי ששהה וסתם קורדם פגום הוא ועוד דמ"מ אסור משום עיקור במעוט בתרא וכ"כ הב"ח בסי' כ"ד ס"ס י"ב בדיני עיקור וז"ל אם שחט בסכין פגומה אפילו לאחר שכבר שחט רובו בסכין כשר אסור ועמ"ש בסי' ב' ס"ק כ"ט מדיני שהייה במעוט בתרא: **יד** שחט עוף כו'. משמע דוקא בעוף שהכשרו בסימן אחד אית ליה האי תקנתא אבל לא בבהמה וכן פשוט בפוסקים: **טו** ואינו יודע כו'. משמע אם יודע בבירור שלא ניקב הוושט שחיטתו כשרה אף בלא בדיקה כגון שתפס הקנה לבדו בידו כמ"ש הב"י בסי' זה ובס"ס כ"ח והר"ב שם ועמ"ש שם ול"ד למ"ש בסעיף ח' דאפילו אמר השוחט ברי לי שלא חתכתי כ"א העור אין סומכין עליו דהתם כיון דלא כוון מתחלה לכך ה"ל מלתא דלא רמיא עליה דאינש ולאו אדעתיה ודמי לדלעיל סי' י"ח סס"ד דהיכא דידע שיש מסוכסכת נאמן לומר ברי לי שלא עשיתי אלא הולכה לבד וכשלא ידע קודם שחיטה אינו נאמן מטעם דמילתא דלא רמיא עליה דאינש לאו אדעתיה ע"ש: **טז** במקום אחר כו'. הטעם משום דאיכא למיחש שמא מתוך שכבר התחיל לשחוט באותו מקום יהיה יותר נקל לפגוע בוושט ויבא לומר עתה הוא שנשחט ומקודם לכן לא נגעתי בו ושמא מקודם נגע בו ונמצא מכשירו שלא כדין ומיירי ששחט קנה לבד א"כ שמא מקודם לא נגע בו ועתה מתוך שקל לפגוע בו יפגע בו ונמצא שפוסלו שלא כדין ועצה טובה קמ"ל עכ"ל בית יוסף ופרישה: **יז** אפילו לא שהה כו'. וכתב הרוקח סימן שפ"א שחט הוושט והניחו ושחט הגרגרת ואח"כ שחט וגמר את הוושט מאחר שעסוק בשחיטה כשירה עכ"ל ולפע"ד ה"ה לדידן היכא דלא שהה כלל קודם שהתחיל לשחוט הגרגרת וכן הוא בשחיטות הר"ן ובזבחי ריב השיג עליו שלא כדת: **יח** ואסור למוכרו לעובד כוכבים כו'. אין להקשות דהא כתב הרב ס"ס כ"ז בטרפות שאינו ידוע ויש מכשירין הטריפות ההוא אע"ג דקי"ל לאסרו מ"מ מותר למכרו לעובד כוכבים מטעם ס"ס והכא נמי אע"ג דקי"ל להטריף מ"מ כיון דאינו אלא חששא דשמא ימכרנו ה"ל ס"ס שמא לא ניקב הוושט ואילו הייתו בקיאין בבדיקה הייתו רואין שלא ניקב ואת"ל ניקב שמא לא ימכרנו העובד כוכבים לישראל דהכהו תרי שמא א' דהכא גזרו בספיקא דאורייתא או אפילו על דבר שאסורו מן התורה אינו אלא מדרבנן כגון פת של ישראל שאפאה עובד כוכבים (לקמן סימן קי"ב סי"ח) שלא למכור גזירה שמא ימכרנה לישראל אבל בדבר דאית ביה פלוגתא דאמוראי או דרבוותא לעולם אמרינן לענין מכירת עובד כוכבים דמדרבנן היא הלך אחר המיקל דל"ד ספיקא דפלוגתא לספיקא דבגוף המעשה וק"ל ול"ע בהרבה מקומות בש"ס בענין זה עכ"ל מהרא"י בת"ה ס"ס קע"ח ולפע"ד בלא"ה לא קשה נמי דהכא כיון שהספק הוא מחמת חסרון ידיעתנו שאין אנו בקיאין בבדיקה לא מיקרי ספק כלל כמ"ש הפוסקים בכמה דוכתי וכמ"ש בסי' כ"ג ס"ק י"ד וסי' ל"ח ס"ק ע' וכ"כ מהרא"י גופיה בהג"ה ש"ד סי' פ"ז גבי נשבר העלם ע"ש ואפילו ס"ס לא מהני בכה"ג כמ"ש בסי' כ"ה ס"ק ד': **יט** אלא ימיתנו ואח"כ ימכרנו כו'. וכתב המרדכי בשם הר"ף לאסור להשהותו בביתו דלמא אתי לידי תקלה ע"כ ומביאו ד"מ אבל אם א"ל להשהותו אלא כ"א יום שתתעבר ותלד דטרפה אינה

יולדת

טורי זהב

(ד) אין שהייה בקנה. דכל כמה שלא שחט הרוב יכול אחר כך לחזור ולשחוט מידי דהוי אאלי קנה פגום דחותך כל שהוא ומתירו: (ה) יכנו על ראשו. עיין מ"ש ע"ז סי' ס"ז: (ו) ושוחט הקנה לבדו במקום אחר. הא דצריך מקום אחר פי' ב"י דשמא כיון שכבר התחיל לשחוט שם יותר נקל לפגוע בוושט ויבא לומר עתה נשחט ומקודם לא נגעתי בו ושמא מקודם נגע בו ויכשיר האיסור ע"כ *ולא דק דודאי כל שימצא טיפת דם לא יתלה לקולא ויאסור מספק דהא פסקינן כל שימצא טיפת דם בפנים יהיה אסור בכל מקום שיהיה וא"כ אין כאן מכשול ונ"ל הטעם דכשרוצה להחזיק בקנה לבד צריך שיאחזנו בכח ואם יעשה כן במקום שחתך כבר יש לחוש שמתוך כך יתנתק ויתרחב החתך עד שיהיה פסול ע"כ יאחזנו במקום שהוא שלם ועוד נ"ל דאם ישחוט במקום הראשון יש לחוש שמא יקלקל לעצמו דשמא שחט כבר הרוב בקנה ונמצא שאז אין פסול במה שניקב הוושט וא"א לראות היטב בשעת שחיטה אם נשחט הרוב כיון שהוא מלוכלך בדם ע"כ ישחוט במקום אחר ויוכל אח"כ לראות במקום הראשון שאם נשחט

באר הגולה

יא טור בשם רש"י בפי' הבעיא דרב הונא (וע"פ) יב לשון הרמב"ם שם מהא דרב יוסף בריה דרבה בחולין ד' כח

נקודות הכסף

(שם ט"ז סק"ו) *ולא דק דודאי כו'. לק"מ דהטיפת דם שיצא ממנו היא מחמת השחיטה ששחט באותו מקום ומהיכא תיתי יעלה על לבו לאסור דהא אין כאן ספיקא כלל אלא מקום השחיטה הוא שניכר ואין כאן נקב כלל:

ביאור הגר"א

או **חב** אחד בעוף אע"פ שהוא לזמן מרובה שחיטתו כשרה ועבגמ' כ"ט א' מי סברת בבהמה כו': [י] ולכן כו'. רש"י שם: [**יא**] והמנהג כו'. משום שא"א בבדיקה כמש"ו ושהייה פוסל במיעוט קמא דוושט שהוא במשהו וכמ"ש בתוספתא שחט מיעוטו של וושט ושהה כדי שחיטה ואח"כ שחט את שניהם או שניקב הוושט ואח"כ שחט את שניהם טרפה: [**יב**] ואסור למכרו כו'. כמש"ש נ"ג ב' וע"ל סי' נ"ז סי"ח וס"כ בהגה: (ליקוט) ואסור למכרו כו'. כמ"ש (כ"ג ב') בספק דרוסה ובפ"ה דע"ז (ס"ה ב') ביין שנפל ע"ג חטים. הר"ן ומרדכי שם (ע"כ):

דרפה

פתחי תשובה

אינו חד ע"ש: (ט) שכל שלא נגמרה. עיין בשו"ת מאיר נתיבים סימן י"ז שהאריך לחלוק על רב אחד שהורה שאם ברור להשוחט שכבר שחט סימן אחד לגמרי ולא נשאר ממנו מאומה אף שעדיין לא התחיל לשחוט הסימן השני מותר לו לגמור אחר שנעשה שהייה גמורה ואין לאסור משום האיבעיא ששהה במיעוט סימנים ע"ש סברתו והוא ז"ל האריך לחלוק עליו דגם אם שחט כל הסימן לגמרי בעוף פוסל שהייה ע"ש: (י) ואפילו בדיעבד. עיין בתשובת נו"ב תניינא חיו"ד סימן ב' שנשאל בשוחט ששחט רק הקנה בעוף וכאשר הובא העוף לבית היה עדיין חי והחזירו העוף לבית השוחט ושחט את הוושט מה דינו אם לסמוך על תשובת שבו"י ח"ב סי' כ"ד שמכשיר בדיעבד והשיב דאין לסמוך עליו בזה וגם בנד"ז גם השבו"י מודה דדוקא במיעוט הסימנים הקיל בדיעבד משא"כ כאן שכל הוושט נשאר ולכן יש לאסור גם הכלים אפי' אחר מעל"ע והשוחט יש לדונו לכף זכות ואעפ"כ טוב להעבירו על חודש או ב' חדשים כפי ראות עיני המורה ולפי חזקת השוחט ביראת שמים ע"ש [ועיין בתשובת חתם סופר סימן מ"ב דמורה אחד התיר באחד שחתך במספרים הסימן שלא נשחט וכתב דלא טוב הורה כי באמת אין חילוק בין השוחט לאחר וכהכרעת הש"ך סימן כ' ס"ק כ"ז ואף דאיכא למימר הואיל וגזז במספרים אין שם שחיטה עליו רק גוזז מקרי ולא דמי לקרדום כו' אך לדינא חלילה לסמוך גם ע"ז ע"ש]: (**יא**) להמיתו. עבה"ט ועיין

בתשובת

באר היטב

שהייה משא"כ בעוף כשנשחט הרוב של סימן אחד הוא תיכף כשר ומדלא כתב כאן רמ"א דלפי המנהג יש להטריף בכל ענין משמע דסבירא ליה דהכא בעינן דוקא שיעור שהייה אפילו לדידן והטעם כיון דמתעסק הכא בשחיטת הסימנים ומיהו ודאי לכתחלה אפילו עוף אין לשחוט בו כיון דצריך ב' סימנים גם בעוף לכתחלה מהרי"ט: (ח) להמיתו. וכ' בש"ך בשם ספר התרומה ובלבד שלא ישבר מפרקתו ועיין בסי' ס"ז דאסור לשבור המפרקת אפילו לאכול ממנו בחומלא ועיין בסי' ס"ז בהג"ה סעיף ג' מה שיש להקשות על זה ומה שמתרצי' שם הש"ך והט"ז. עיין בע"י סימן קל"ח עוף שקורין אינדיק (ובל"א ענגליש"ער האן) שרוב עולם מכין את ראשו בקרדום כשמפרכס יש לגעור בהם שלא יעשו כך עד לאחר יציאת הדם. וה"ה לשאר ב"ח כל זמן שהדמים מקלחין ובדיעבד מותר לאכול מבשרה ע"י חתיכה ומליחה. ד"ש סימן ל"ז: (ט) וישחוט. וכתב בש"ך אפילו לא בסכין פגום משום עיקור במיעוט בתרא: (י) ובשרה. וכתב בש"ך משמע אם יודע בבירור שלא ניקב כגון שתפס הקנה לבדו בידו כשר אף בלא בדיקה ולא דמי לסעיף ח' דאם אמר השוחט ברי לי שלא חתכתי כ"א העור אין סומכין עליו דהתם לא כוון מתחלה לכך והוה מילתא דלא רמיא אאינשי משא"כ בכאן אם כוון להתפיס הקנה לבד כשר אף בלא בדיקה: (יא) דקנה. וכתב בש"ך שיש להתיר אפילו לדידן היכא ששחט הושט והניחו ושחט הגרגרת ואח"כ שחט וגמר את הוושט אם לא שהה כלל קודם שהתחיל לשחוט הגרגרת מאחר שעוסק בשחיטה כשרה וכ"כ בספר אהל מועד בשם הרז"ה שבהמה שיש גרעין בוושט שלה ושחט ופגע בגרעין מגביה הסכין ושוחט לאחר קודם שיהיה למעלה מן הגרעין או למטה ממנו. וכ"כ הפר"ח ועיין בש"ך. וכס' זבחי ריב השיג ע"ז שלא כדת עכ"ל: (יב) כך. וכתב בש"ך אין להקשות הא קיי"ל בסי' כ"ז בטריפה שאינו ידוע ויש מכשירין הטריפות ההיא דמותר למכרה לעובד

יד אפרים

עוף ונמצא בוושט עלה של עשב רך ודק נחתך לשנים יש להחמיר בו משום שהייה כו' וכמ"ש הש"ך ע"ש. ועבה"ט מ"ש בשם הבעה"ג סי' פ"ו פ"ם ונ"ל נ"ו ומ"ש כי בהכשר כלים צידד להקל ליתא שכ' שאותן כלים יש להכשירם אבל אם נעשה תערובות יותר שבאותן כלים חזרו ונשתמשו כלים אחרים א"צ הכשר ע"ש ועי' מ"ש בשם הב"י בחתך באצבע האוחז וכ"כ בפמ"א ח"ב בסי' מ"ב באחד ששחט עוף וחבירו היה מחזיק עוף בשעת שחיט' וחתך גם באצבע יש להכשיר כדאמרי' בחולין דף ל"ב בשחט פרה והתך דלעת עמה כשרה ואף שי"ל דוקא לדידהו דבעי שיעור שהייה משא"כ לדידן אסור כמו בנמצא גמי דלא דמי לגמי שנמצא באורך הצואר ואינו מהות וחידוד הסכין שוהה לחתכו יותר מחתיכת הסימן משא"כ באצבע של יד אדם המחזיק בכח די"ל שהתך בוושט ובאצבע בפעם א' וחתך שניהם בשוה ולכן התרתי ע"ש וכ' בזכרון יוסף סי' א' בשוחט ששחט עגל על כסא המיוחד לשחיט' שקורין שראגין והרגיש בשעת שחיטה שנגע בעץ השראגין עם הסכין בתוך השחיטה אבל אמר ברי לי שלא שהיתי כלל וגם לא נזדעזעתי בנגיעתו וגם לא חתכתי בעץ כ"א נגיעה בעלמא וליתר שאת בדקתי בעץ ולא היה שום חתך ומתוך מהירות השחיטה לא ידע אם הוא קודם גמר השחיטה או לאחריו והשיב דאע"ג דבעה"ג סי' ס"ו כ' דלא דיינינן ספק שהייה כשאר ספיקות השחיטה כו' וגם לפמ"ש בחינוך ב"י סי' כ"ד הדין דנדחף ראש הסכין בכותל או קרקע קשה השחיטה פסולה וא"כ י"ל הכו דלא לנסיף עלה דדוקא נדחף בשעת השחיטה ולא בספק מ"מ המנהג בין השוחטים להטריף אם לא נתברר בבירור גמור שלא שחט אחרי הדחיפה ואין מחלקין בין נגיעה קלה ועוד כיון שלא כוון לגמור השחיטה רגילות הוא מכח מהירות שלא להפסיק השחיט' רק לבלע מעשהו ולא מיקרי ספק אם שחט אחרי הדחיפה ומ"מ העלה דכשר כיון שספק אם חתך או לא חתך רק נגע בלי חיתוך ושהייה וספיקא לקולא. ומכ"ש בנ"ד דאיכא ס"ס וגם יש היתר לפי שאומר ברי ואף על גב דבנמצא גמי מטריפין משום דשם טועה וסבר ששהה בחתיכת הסימן ואינו כן רק שוהה בחתיכת הגמי וכן בחותך אצבע שמחמת בהילתו טועה והחוש מעיד שבודאי הגביה הסכין קצת וכן נוכל לומר בנגעו בראש הסכין בכותל או בקרקע קשה משא"כ בנידון זה נוכל לומר כיון שיודע הלכות שחיטה ואומר ברי לי שלא שהיתי אמרי' ודאי לא חתך בעץ והשחיטה כשרה ע"ש: (ש"ע ס"ה בהג"ה) **יכנו** על ראשו להמיתו. עבה"ט וע' בתו"מ בשם שמ"ח ומ"ש בבה"ע בשם דבר שמואל סי' ל"ז ע"ש ונ"ל רל"ז והביאו בלה"ק ועיין בבית יעקב סי' קל"ח וכ' בשבו"י ח"ב סימן נ"ד בשוחט ששחט תרנגול ושחט כל הקנה ונתן העוף מידו בחזקת כשר וכשהביאו לביתו היה חי עדיין וכן כדרכו ולוה לאחד מבני ביתו לחתוך הוושט לשנים כדי שתמות וחתך בסכין פגום אם יש לאסור משום שהיי' ועיקור במיעוט בתרא או לא. והש"ך בסי' כ"ג ס"ק י"ג משיג על הר"ן בזה ונ"ל להכריע דודאי לכתחלה אסור לעשות כן ובדיעבד אע"ג דמדברי הש"ך משמע לאסור בדיעבד לא נ"ל כלל דכל שסילק השוחט ידו מן השחיטה לגמרי אחר ששחט הרוב ונקרא עליו שם הכשר שחיטה אם אח"כ העוף שוהה למות אין לפסול בדיעבד אם גמר מיתתה בסכין פגום כיון שכבר יצאה מיד השוחט בהכשר שחיטה אין להטריף תו משום שהייה ובא מעשה כזה לידי בחולה אחד ששחטו לו עוף ושחטו הוושט והקנה הי' שלם והי' חי כבראשונה וצויתי שיניחה לילך עד שתמות מעצמה אולי תהיה כופר נפש של החולה וכל זמן שהיה התרנגולת גם החולה הי' חי עד שבא אחד וקצץ ראשו מיד נעשה החולה גוסס וכל זמן שפרכס התרנגולת לא יצאה נשמתו ע"ש. וכ' במאיר נתיבים סי' י"ז בענין עוף אינדיק שהרוצה להקל שאם ברור להשוחט שכבר נשחט סימן אחד לגמרי ולא התחיל השני מותר להתיז ראשו בקרדום ואין חשש שהייה מיעוט בתרא כ"א בנשחט רוב סימנים טעות הוא בידו וכמפורש להדיא בסמ"ק סימן קנ"ו ולכן חלילה להקל בכך: (שם ס"ו) **וא"י** אם ניקב הוושט. עבה"ט וכ' בשבו"י ח"ב סי' ס"ה בשוחט שהתחיל לשחוט בהמה ושהה ושחט מקצת העור ושהה ושחט אח"כ במקום אחר והמקום שחתך בו מתחלה כבסו אותו היטב

גליון מהרש"א

דאמרי' הסכין עשה לו דרך ולא חתך בהן: (סעיף ה' ש"ע) **פוסלת** שהייה. שחט קנה ועודנו חי והוחזר להשוחט ושחט הושט בשבו"י מיקל ובת' נ"ב מ"ת חיו"ד ס"ב השיג וכ' דאפשר בבה"ג דהושט עוד לא נשחט השהייה פוסלת מדאורייתא: (סעיף ו' בהג"ה) **אלא** ימיתנו ואחר כך ימכרנו לעובד כוכבים. עיין ט"ז סימן קי"ז סק"ד:

צבי לצדיק

(סי' כ"ג סעיף ה' ש"ך ס"ק ט"ז) **במקום** אחר. נדחקו בזה ונ"ל דמש"ס נקט במקום אחר

דמה

סמ"ק ומרדכי) משום דאנן לא בקיאין בבדיקת הוושט (ז) וחיישינן לנקיבת (יג) הוושט (באגור) ומטעם זה ב אם תלש הנוצות (יב) מן העוף ויצא דם או (יג) חתך העור בבהמה ויצא דם מנהג יש להטריף דחיישינן לנקיבת (יד) הוושט (מהרי"ו ומהר"ס פדו"ה סימן פ"ג וכ"ה בשחיטת האחרונים) בא (יד) אבל אם לא יצא דם (ח) ולא חתך כל העור יש להכשיר ע"י שיפשוט למעלה או למטה ולבדוק נגד מקום (טו) החתך (ב"י דלא כמהרי"ק שורש ל"ד) ולכן יש ליזהר שלא למרוט הנוצות אם יוכל לשחוט בלא זה (א"ז) :

כד דיני דרסה וחלדה הגרמה ועיקור ◆

ובו כ' סעיפים :

א א [א] דרסה כיצד כגון שהניח הסכין על הצואר ודחק וחתך למטה כחותך צנון או קישות הרי זו פסולה ואין צריך לומר אם הכה בסכין על הצואר כדרך שמכין בסייף וחתך הסימנים בבת אחת :

ב שחט בהולכה או בהבאה לבד **א** אם יש בסכין כמלא צואר וחוץ לצואר ג כמלא צואר (עם הטור והמפרקת) (מהרי"ו) כשרה ואם לאו פסולה שכל שאין בו כשיעור הזה אי אפשר לשחוט בלא דרסה על ידי הולכה או הבאה לבד ד ואם הוליך והביא אפילו שחט באיזמל כל שהוא כשרה :

הגה [ב] ויש מחמירין בבהמה (מרדכי ור"ן בשם ר"ת ואיכא מ"ד ברי"ף ונזכר בהגודה וכל בו והג"א מא"ז) והמנהג בגלילות אלו לפסול בבהמה אפילו הוליך והביא אם אין בסכין כמלא צואר וחוץ לצואר משהו (זהו דעת מהרי"ו) :

ג ב ה שחט ב' ראשים כא' בהולכה או בהבאה בלבד ג אם יש בסכין כדי שלש צוארין (א) כשרה ד ואם לאו [ג] יש לחוש (א) ולאסור (ב) שתיהן (רמב"ן ורשב"א ור"ן ור' ירוחם) :

טורי זהב

נשמט הרוב לא יזיק לו נקיבת הוושט : (ז) וחיישינן לנקיבת הוושט . זה דבר שא"א לאומרו שע"י תליסת הנוצה ינקוב הוושט ובנוסח הכג"ה שהביא מהר"ס פדואה סי' פ"ג כתוב הטעם בזה דמאן דחזי סבר להתיר גם בר אווזא דממסמס קועיה דמא כדאיתא סי' ל"ג . ואפשר שגם רמ"א כאן שכתב הטעם משום נקיבת וושט כתב על חלוקה השניה שחתך בעור כו' אבל בחלוקה הראשונה הטעם משום גזירה כדפרי' וכיון שעיקר הטעם משום גזירה הוא דבר קשה להוסיף גזירה מה שלא נזכר בתלמוד ומ"מ כיון דנהוג בחומרא זאת נהוג אלא דאין להחמיר רק באם יצאו קצת טפות דם בענין שיש לו דמיון לממסמס קועיה דמא אבל לא יצאו אלא שנראה האדמומית אין להחמיר כלל . והצעתי הדבר לפני מהור"מ יפה ז"ל והסכים לדברי שוב ראיתי לרש"ל שכתב בשם א"ח בשם רשב"א בתליסת נוצה שהביא ב"י שאין לחוש לנקיבת וושט וכתב הוא ע"ז וז"ל ולא עוד אלא נראה בעיני אפילו בסכין דמחמרינן וחיישינן לנקיבת הוושט בין בעוף בין בבהמה נראה דוקא שנתחכה העור כולה אבל אם העור של בהמה לא נתחכה כי אם במקצת עובייה ולא כולה אין לחוש ואפילו יצא דם אין כאן בית מיחוש עכ"ל וזה שלא כדברי רמ"א כאן שכתב אבל אם לא יצא דם ולא חתך כל העור דמשמע אם יצא דם אע"ג דלא חתך כל העור אסור . אבל נראה עיקר כדברי רמ"א כיון שיצא דם אנו חוששין שמא ניקב נקב דק מאד ונגע בוושט ואינו נראה לנו או שהדם סותמו דאל"כ מאין בא דם זה דהא בעור אין דם ע"כ אין להקל בחתך אפילו מקצת עור ונראה הדם ובתליסת הנוצות ונראה דם יש להחמיר דוקא אם יצא קצת דם כמו שזכרנו כנ"ל : (ח) ולא חתך כל העור . זה קאי אבהמה דוקא אבל בעוף אין שייך לומר כן וכ"כ בהדיא בתשובת מהרי"ק שם אבל מ"מ נראה פשוט באם יש על העור של העוף איזו גרד יבש על לדו החיצון ושחט במקום אחר וראה בלד הפנימי שאין שם ריעותא על העור דאין להחמיר בזה לכל הדעות :

כד (א) ולאסור שתיהן . הטור בשם הרא"ש כתב בזה הביא ולא הוליך

שפתי כהן

יולדת מותר כדלקמן סי' כ"ז סעיף י"ח וסי' פ"ו ס"ט : ב אם תלש הנוצות כו' . בד"מ כתב בשם מהר"מ פדואה הטעם בזה דאע"ג דידעינן שע"י מריטת הנוצות לא ניקב הוושט מ"מ גזרינן אטו נקרע העור מן הצואר וכתב ולפי זה אין חילוק בין נמרטו הנוצות בשעת שחיטה לקודם לכן לעולם אם יצא מהם דם יש להטריפו משום גזרה והוא חומרא גדולה בעיני עכ"ל גם מהרש"ל פרק השוחט סי' י"ד הכשיר בזה וכתב שהוא חומרא בלא טעם וכ"כ הא"ח בשם הרשב"א שהביא ב"י והאחרונים דאין לחוש בזה לנקיבת הוושט ולכן נראה כמ"ש הב"ח דבהפסד מרובה וכה"ג יש להקל : **בא** אבל אם לא יצא דם כו' . הא אם יצא דם אף שלא חתך כל העור . או שחתך כל העור אפילו לא יצא דם טרפה ומ"ש בריבא או חתך העור ויצא דם היינו מקצת העור וכ"פ בד"מ בהדיא אבל מהרש"ל שם הכשיר בין בחתך מקצת העור ויצא דם ובין בחתך כולו ולא יצא דם ואינו מטריף אלא בחתך כולו ויצא דם ובמה שמתיר נחתך כולו ולא יצא דם כבר כתבתי בס"ק ד' דלא קי"ל הכי אבל במה שמכשיר נחתך מקצתו אפילו יצא דם נראה לכאורה כן דמאי משנא היכא כיון שלא חתך כל העור וכן בעט"ז הביא ב' דעות בזה ע"כ נראה להקל בהפסד מרובה וכה"ג אבל בלא"ה אין להקל דלא יהא אלא תליסת הנוצה דנוהגים להטריף ביצא דם וכן הב"ח מטריף בחתך מקצת העור ויצא דם מיהו כל זה בשלא אמר השוחט ברי לי שלא נגעתי בוושט אבל כשאומר ברי לי אפילו חתך כל העור כשר כשלא יצא דם וכדמשמע בדברי הפוסקים והמחבר בס"א וכמ"ש בס"ק ד' והיכא שנתכוין מתחלה שלא ליגע בוושט כגון שתפס הקנה לבדו בידו אפילו חתך כל העור וגם יצא דם כשר וכמ"ש בס"ק ט"ו ודו"ק :

כד א אם יש בסכין כו' . ע"ל סי' ח' מ"ש בזה : **ב** שחט ב' ראשים כו' . משמע לכאורה דוקא דיעבד ובטור איתא שוחט אדם שני ראשים כאחד כו' והכי איתא בש"ס פרק השוחט (דף כ"ט ע"א) בהדיא וכ"כ הר"ן דמותר אפילו לכתחלה וצ"ל דלאו דוקא שחט דה"ה אפילו לכתחלה וכן מוכרח לומר בהרמב"ם פ"ב מה"ש דין ט' ובכל בו ע"ש ודו"ק : **ג** אם יש בסכין כדי ג' צווארין כשרה . פי' בין שהניח הסכין בתחלת השחיטה על רוחב ב' הראשים ולא הוליך הסכין כמלא צואר חוץ להב' ראשים והוליך הסכין לצד האחר עד שלא נשאר כלום יוצא באותו צד שילא כבר ובין שהתחיל לשחוט בקצה הסכין והוליך הסכין בשחיטתו עד שילא כמלא הצואר חוץ לראש השני דאז ודאי כיון שעל ב' הראשים עבר כמלא ב' צוארים כשר אבל פשוט אם הניח הסכין בהתחלת השחיטה על רוחב ב' הראשים והוליך הסכין לאותו צד שילא חוץ להב' ראשים כמלא צואר דזהו חשיב כאלו אין בסכין אלא כמלא ב' צוארים וק"ל : **ד** ואם לאו יש לחוש . זהו דעת הרמב"ן והרשב"א והר"ן (ועי' בחדושי הרשב"א דף ל"ב ע"ג ובתה"א

באר הגולה

א משנה חולין דף ל' כפירוש רש"י שם וכפי' הרמב"ם בפ"ג מה"ש דין י"א ב שם במשנה ג מסקנת הגמרא שם דף ל"א ד שם במשנה ה שם במשנה

הידושי הגרשוני

(סימן כ"ג ט"ז ס"ק ז') דחיישינן לנקיבת הוושט . זה דבר שאי אפשר לאומרו שעל ידי תליסת הנוצה ינקוב הוושט וכו' וזה שלא כדברי הרמ"א כאן שכתב אבל אם לא יצא דם ולא חתך כל העור דמשמע אם יצא דם אע"ג דלא חתך כל העור אסורה . אבל נראה עיקר כדברי רמ"א כיון שיצא דם אנו חוששין שמא ניקב כו' לעד"נ שאין כאן מחלוקת כלל . כי מה שכתב מהרמ"א אבל לא יצא דם . קאי אמה שכתב תלש הנוצות . ומ"ש ולא חתך כל העור קאי אהחלוקה שניה מה שכתב או חתך העור בבהמה . אבל היכא שלא חתך כל העור אעפ"י שיצא דם לא חיישינן למידי כדעת מהרש"ל ודו"ק . לאחר מכאן עיינתי בד"מ ומשמע קצת שהוא מחמיר ביצא דם אעפ"י שלא חתך כל העור :

יד אפרים

ובדקו וראה שלא נחתך כל העור אם לא יצא דם יש להקל בפשיטות אלא אפילו יצא דם יש להקל כמ"ש בפר"ח ס"ס כ"ג דלא דמי למריטת הנוצות שעור של עוף הוא דק משא"כ בעור הבהמה אפשר לעמוד על הבדיקה ומ"מ אין ראוי לכל שוחט לעשות כן רק ישאל למורה או בצירוף שאר שוחטים מומחים :

(סימן כ"ד סעיף ג') ואם לאו יש לחוש ולאסור שתיהן . עבה"ט וכתב בשבו"י ח"ג סי' ס' שוחט ששחט בשתי ידיו בהולכה ובהבאה אין בו משום דרסה :

בית מאיר

(סימן כ"ד סעיף ב' הג"ה מסיים) וחוץ לצואר משהו . כ"ב וצ"ע הכרעה זו מנ"ל . וע"כ משום שכל שאין משהו חוץ לצוואר יש לספק שהוא בכלל כ"ש משא"כ כשהוא חוץ לצוואר משהו עכ"פ אינו בכלל כ"ש ואף המחמירים לא החמירו אלא בכ"ש אבל ודאי מודו דאף בבהמה לא צריך בהולך והביא חוץ לצוואר כמלא צוואר :

גליון מהרש"א

(בהג"ה) משום דאנן לא בקיאין בבדיקת הושט . כיון דצריך לבדוק כל אורך הושט משא"כ בקוץ שתחב בעור החיצון ע' ש"ך ס' ל"ג סק"ז : (שם) ולכן יש ליזהר שלא למרוט הנוצות . ע' ש"ך ס"ק י"ח . וביו"ט אסור למרוט ש"ע א"ח ס' תצ"ח סי"ג . ושם סי"ב דבבהמה מפנה אילך ואילך הצמר ביד [ולא בכלי מ"א] ואם נתלש נתלש . ע' באה"ע סוף סי' ה' דנמנעים לתלוש משום אכזריות וצבע"ח : (ט"ז סק"ז) דהא בעור אין דם . צ"ע ביומא מ"ח א' מבואר דיש דם בעור ובת' שבו"י ח"ג סי' ג"ח כ' דכונת הט"ז בעור עוף :

צבי לצדיק

דמה שיש לברורי צריך לברר ולבדוק גם הקנה שמא שחט רוב בשהייה זו או עכ"פ מחצה אם איננו כרוב :

ביאור הגר"א

כד [א] דרסה כיצד כו' . לשון הרמב"ם וכ"כ הרי"ף וכמ"ש במתני' שם כל שלא הוליך והביא ה"ה דרסה : [ב] ויש כו' . דס"ל דלא נאמר אלא בעוף שצווארו דק : [ג] יש לחוש כו' . ר"ן . לאפוקי מדעת הרא"ש שלא אסר אלא השניה אבל הר"ן אוסר שניהם דהא שניהם נשחטו כאחת ואם נדרסו נדרסו שניהם :

באר היטב

כוכבים מטעם ס"ס וכאן ג"כ הוא ס"ס דשמא אלו היינו בקיאים בבדיקה היינו רואין שלא ניקב ואת"ל ניקב שמא לא ימכור העובד כוכבים לישראל ותירץ מהרא"י דאינו דומה ספיקא דפלוגתא לספיקא דגוף המעשה וצריך עיון בהרבה מקומות בש"ס בענין זה והש"ך תירץ דלא קשה מידי דכיון שהספק הוא מחמת חסרון ידיעתנו דאין בקיאים בבדיקה לא מקרי ספק כלל כמו שכתבו הפוסקים בכמה דוכתי . וכתב בה"י ומ"ש ימיתנו כו' ל"ד אלא קודם מיתה ימכרנו לעובד כוכבים . ואח"כ ימיתנו העובד כוכבים בפנינו . דאסור לגרום טרפות בדבר שמותר מן התורה באכילה . ופר"ח בק"א חולק עליו: (יג) הוושט . וכ' בש"ך בשם המרדכי דאסור להשהותו בביתו דלמא אתי לידי תקלה אבל אם אין צריך להשהותו אלא כ"א יום שתתעבר ותלד דטרפה אינה יולדת מותר כדלקמן סימן כ"ז סעיף י"ח וסימן פ"ו סעיף ט' : (יד) הוושט . וכתב בש"ך בשם ד"מ דאע"ג דידעינן שע"י תליסת הנוצות לא ניקב הוושט מ"מ גזרינן אטו נקרע העור מן הצואר ולפי זה אין חילוק בין נמרטו הנוצות בשעת שחיטה לקודם לכן לעולם אם יצא מהם דם יש להטריפו משום גזירה והוא חומרא גדולה בעיני גם מהרש"ל הכשיר בזה וכתב שהיא חומרא בלא טעם ולכן נראה כמו שכ' הב"ח דבהפסד מרובה יש להקל ובט"ז כתב הטעם לחומרא זו שלא יבא להתיר גם בר אווזא דממסמס קועיה דמא כדאיתא סימן ל"ג ולכן אין לאסור אלא דוקא שיצא דם דכיון שיצא דם אנו חוששין שמא ניקב נקב דק מאד ונגע בושט ואין נראה לנו או שהדם סותמו דאל"כ מאין בא דם זה דהא בעור אין דם (ואשתמיטתיה סוגיא דיומא דף מ"ח ולא מדם העור הרי יש דם בעור תשו' ש"י שאלה כ"ח) ע"כ אין להקל בחתך אפי' מקצת עור ונראה הדם . ובתליסת הנוצות ונראה דם יש להחמיר דוקא אם יצא קצת דם עכ"ל אבל אם לא יצא אלא שנראה אדמומית אין להחמיר כלל וכתב שהצעתי לפני מהר"ס יפה והסכים לדבריו : (טו) החתך . וכ' בט"ז דנראה פשוט אם יש בעור של עוף גרד יבש על לדו החיצון ושחט במקום אחר וראה בלד הפנימי שאין שם ריעותא על העור דאין להחמיר בזה לכל הדעות . ואם נפשט קרום עליון שעל הסימנים אפילו משהו טרפה ולא מהני בדיקה שאין אנו בקיאין בבדיקת הושט . מיהו בנפוח בעלמא סביב הסימנים וליכא שום ריעותא אחרת לא חיישינן לנקיבת הושט אלא חולין מחמת חולי עיין כה"ג :

כד (א) כשרה . וכתב בש"ך דאפילו לכתחלה מותר ורש"ל וב"ח האריכו ומסקי בין בבהמה בין בעוף אין לשחוט אלא בסכין שהוא כשיעור ב' צווארין של אותו דבר הנשחט : (ב) שתיהן . וכתב בש"ך דמה שכתב המחבר אם יש בסכין כדי ג' צוארים כשרה פירושו בין שהניח הסכין בתחלת השחיטה על רוחב ב' הראשים ויצא אורך הסכין כמלא צואר חוץ להב' ראשים והוליך הסכין לצד האחר עד שלא נשאר כלום יוצא באותו צד שילא כבר ובין שהתחיל לשחוט בקצה

פתחי תשובה

בתשובת תשואות חן סי' י"ח מ"ש בזה : (יב) מן העוף . ראיתי בכתבי הרב הגדול מהר"ר דניאל ז"ל שדעתו דזה דוקא ביונה ולא בשאר עופות [*והיינו כדעת הגאון השואל בתשובת מהר"מ פדוואה סימן פ"ג אך דעת מהרמ"פ שם אינו כן אלא דה"ה שאר עופות וכ"כ דעת הרמ"א ז"ל וכמ"ש בד"מ אות ז'] . וכתב עוד פעם אחת מרט השוחט את הנוצות וקרע קצת מן העור אך לא מפולש נראה דכשירה ע"כ . ולפ"ז יש להתיר מכ"ש מה שנמצא לפעמים בעוף אינדיק שנתלש קארעל אחד וזה בא מחמת שחברותיה נוקרים אותה אם אין הנקב מפולש דכאן יש עוד סניף דבזה לא שייך טעם הט"ז כיון דבעור אין דם ע"כ ניקב מושט הוא כו' דהא בקארעלין יש דם כ"נ לכאורה : (יג) חתך העור בבהמה . עיין בתשובת ברית אברהם חלק יו"ד מסי' ד' עד סי' כ"ג בנדון ההקזה שעושים לבהמות מגואלים ע"י אומן בקי בכך לרפואת הבהמות אם מותרים המה או לא דשמא הקיז במקום הסימנים וגם אם יש להתיר החלב והגבינות שהוא הפסד רב והעלה דאם היינו מטריפים הבהמה היה גם החלב אסור דלא כדעת השואל אלא דיש להתיר גם גוף הבהמה מכמה טעמים והאריך לחלק בטעמים נכונים דלא דמי זה להא דחתך העור וסיים דמ"מ אם אפשר להזהיר לבעל הבהמה שיראה שהמקיז יאחז בסימנים לצד השני ראוי ונכון אך גם באותן הבהמות שהעובדי כוכבים מניחים להקיז ואין ישראל רואהו ג"כ אין להחמיר ע"ש . [גם בתשובת ח"ס סימן כ"א האריך בזה והעלה להתיר ע"ש] : (יד) אבל אם לא יצא . עש"ך לענין אם לא חתך כל העור ויצא דם ועיין בתשובת שבו"י ח"ב סי' ס"א שכתב שנ"ל עיקר כדעת מהרש"ל בזה וכהפר"ח להתיר בפשיטות היכא שרחץ העור היטב וראה היטב שלא חתך כל העור ולא דמי למריטת הנוצות שעור עוף הוא דק וניקבת ע"י מריטת הנוצות כולו משא"כ בעור הבהמה ע"ש :

ד י שנים אוחזין בסכין ושוחטין אפילו זה למעלה לצד הראש וזה למטה לצד החזה שאוחזין אותו באלכסון כשרה ולא חיישינן שמא ידרסו זה על זה:

ה [ד] היה שוחט וחתך *) כל המפרקת כשרה (מרדכי בשם מהר"מ ועיין ס"ק ה'):

הגה **ה** [ה] והמנהג להטריף אפילו לא חתך רק **(ב)** (א) רוב המפרקת (מהרי"ו ואגור ות"ה) ואין לשנות כי יש מרבוותא סוברין (ג) כן (דקדק ראבי"ה מפי' רש"י):

ו ז כשאדם שוחט עוף ואוחז בסימנים בשתי אצבעותיו צריך שיאחוז אותם יפה שאם אינו אוחז אותן בטוב פעמים שיהיו נשמטין לכאן ולכאן ולא יכול לשחטן ע"י הולכה ויבא לידי דרסה:

הגה וכן לא יניח האצבע על הסכין אלא יחזיק אותו בקתא כדי שלא

שפתי כהן

ובתה"א דף כ"ז ע"ב) ונלפע"ד דאינהו מיירי כשהניח הסכין בתחלת השחיטה על רוחב הב' ראשים ומיירי ששחט לאותו צד שילא ודעת הב"י וד"מ דלפי טעם שכתבו דכיון שאנו רואין שבאחד מהן דרס ע"כ אף בשניה דרס שהרי בבת אחת ובענין א' העביר הסכין על שתיהן ה"ה כשהתחיל לשחוט בקצה הסכין וכיון שעבר חצי הסכין על השניה פוסק דשתיהן אסורות מה"ט דהא עכ"פ עינינו רואות שאח' מהן נדרסה וא"כ בבת א' העביר הסכין על שתיהן וא"כ גם השניה נדרסה וכן משמע דעת מהרש"ל פ' השוחט סימן י"א דלא כהב"ח שחילק בין התחיל לשחוט בקצה הסכין ובין הניח הסכין בתחלת השחיטה על רוחב הראשים בדברים שאינם מתקבלים על הלב וגם נלפע"ד דאם התחיל לשחוט בקצה הסכין ועבר הסכין לצד האחר עד שילא כמלא צואר לצד האחר בענין שעל שתיהן עבר כל הסכין שתיהן כשרות לכ"ע וכן כתבו ב"י וד"מ ומהרש"ל והוא פשוט דלא כהב"ח שחלק ע"ז ואין נראין דבריו לא בגוף הענין ולא בדברי הרא"ש ודוק היטב: **ה** והמנהג להטריף כו'. וצריך עיון בזה שהרבה גדולי הפוסקים מתירין הלא המה המרדכי והאגודה ר"פ השוחט בשם מהר"מ והרמב"ן והר"ן פרק השוחט במתני' דהיה שוחט והתיז הראש כו' וכן כתב הרשב"א בשם גדולי המפרשים וכ"כ הרא"ה בספר בדק הבית (דף כ"ג) וכן משמע דעת הרמב"ם פ"ב מה"ש דין ט' וכמבואר בכ"מ לשם וכ"כ בעל העיטור וכ"כ הרשב"א בחדושיו ובת"ה ובמ"ס ריש סימן ב' וכן משמע בתוספות ר"פ השוחט ד"ה ותו וכן משמע בתשובת בנימן זאב סי' שכ"ז וכ"כ מוכח מן המשנה וש"ס פ"ק דחולין (דף י"ט ע"ב) והתוספתא שהביא המרדכי ר"פ השוחט ע"ש ודוק והכי מוכח מדברי כל הפוסקים והט"ו בס"ס כ"א גם בתרומת הדשן סי'

טורי זהב

הוליך החיצונה כשירה והפנימית פסולה הוליך ולא הביא הפנימית כשירה והחיצונה פסולה הב"י פירש בהביא ולא הוליך מש"ה הפנימית פסולה לפי שלא עבר עליה רק חצי הסכין ופוסק כשמגיע ראש הסכין לחיצונה וה"ה אם לא פסק והביא גם על הפנימית כל אורך הסכין שהיא כשרה אלא אורחא דמילתא נקט וכן איפכא בהוליך ולא הביא וכתב בפרישה ע"ז שהוא דחוק דמאן יימר דזהו אורחא דמילתא ומביא פי' אחר בשם רש"ל דפירש פנימית היינו החיצונה מן הכותל כו' והוא דחוק עפי לפרש כן ומו"ח ז"ל פי' וז"ל דוקא בהתחיל לשחוט בקצה הסכין שאצל הקתא דאז כששחט בחיצונה כמלא צואר והתחיל להביא הסכין על הפנימית בהכרח שיביא הסכין גם בחיצונה לשוחטה עוד שהרי בעוד שלא עבר הסכין על הפנימית לא שחט בחיצונה רק כמלא צואר ולא נשאר חוץ לצואר החיצונה רק כמלא צואר אח' ואם כן ודאי יש לחוש לדרסה דפנימית מאחר שצואר החיצונה נשחט במקצת והפנימית לא נשחט עדיין כל עיקר והוא מעביר הסכין על שתיהן יחד ומתכוין לשחוט שניהם בשוה כו' עכ"ל וקשה מה איכפת לן באורך הסכין ב' צוארים הא גם בשלשה יש חשש זה דאם אנו רואין שבאותה שעה שנחתך צואר החיצונה נחתך גם פנימי' בשוה והוא התחיל בחיצונה ע"כ שהפנימי נדרסה דהא אין לה שיעור כמו לחיצונה ואי לאו שנדרסה למה היה לה די בחלק מועט מן החיצונה והנלע"ד שודאי הסברא שהניח מו"ח ז"ל אמת בזה כשנשחטו בשוה אלא שאנו צריכים לפרש הפשט בדרך אחר דמלשון התנא שאמר שחט ב' ראשים כאחד משמע שגמר שחיטה הוי ממש בשוה ואין שום קדימה לאחד יותר מלחבירו בגמר דאם היתה קצת קדימה היה נקרא בזה אחר זה אלא כדפרישית ועיקר כוונת התנא להשמיענו דאין מה שבתוך הצואר בחשבון עד שיעבירנו ממנו והנה אם הסכין ארוך כשלשה צוארים מלינו דבר זה שפיר דהיינו שמניח אורך שיעור שני צוארים על שני הצוארים וכשהביא ממילא הוא ההתחלה והסיום בשוה לשניהם דהא על כל צואר יש חלק כנגדו וכשהביא אורך צואר אחד נשאר בתוך הצואר של כל אחת אורך צואר ובאותו פעם נשחטו שניהם ממילא הוא בשוה ממש וכשרים שניהם אבל אם הסכין כשני צוארים א"א לך לומר בשום פנים ששחיטתן יהיה נגמר בשוה וכשרים שניהם כי אם תניח הסכין ארכו על שני הצוארים ובכל אחד ישחט במה שעליו פסולים שניהם כי כל אחד נשחט רק כשיעור אורך צואר אחד וג"כ א"ל שהפנימית כשירה כיון שמעביר כל הסכין עליה דא"כ לא הוה גמר שחיטת שניהם בשוה דהא החיצונה נשחט קודם לה אלא ע"כ צריך אתה למצוא שהוא מניח צד שאצל הקתא על שפת החיצונה ממילא יש לחיצונה כמלא שני צוארים וכשהוא חותך שיעור ב' צוארים מגיע על הפנימית שיעור צואר אחד שהרי שחיטתה נגמרת בשוה בשעה אחת ממש עם החיצונה וע"כ אין הכשר אלא לחיצונה והפנימית נדרסה כי לא היה לה רק שיעור צואר אחד וכן להיפך אם הוליך ולא הביא וע"כ צריך להניח ראש הסכין אצל שפת הפנימי' ממילא הפנימית כשרה ולא החיצונה כיון שהיא נשחטת בפעם אחת עם הפנימית כנ"ל לפרש בס"ד הפשט בטוב טעם *) אלא שלענין הלכה פסק הש"ע כדעת הרשב"א דכיון שראינו שאחת נדרסה אמרינן שגם השניה נדרסה אע"פ שהיה לה כשיעור: **(ב)** רוב המפרקת. במרדכי כתב שראבי"ה דקדק מפרש"י שפירש ריש פרק השוחט אהא דאמרינן דלא לשויה גסטרא חטיהו והוציאה אה דמו ותו לא ומ"ה אסר כשחתך כל המפרקת ול"נ למהר"ם דהאי ותו לא דפרש"י פירושו שא"צ לשחוט יותר ע"כ וגם לעד"ן תמוה דעת ראבי"ה דהא פירש במתני' דהשוחט מן העורף דאם חתך המפרקת קודם שחיטת הסימנים נטרף משמע דאחר הסימנים אין חשש כלל וכ"כ בדרישה ר"ס א' והאריך בראיות עוד משאר פוסקים ובת"ה סי' קפ"ז כתב דאין איסור זה אלא חומרא בעלמא ומצאתי למהר"ר ליב מפראג שכתב שהתיר הלכה למעשה בחתך כל המפרקת אחר הסימנים וכן נראה עיקר אלא שכיון שרמ"א כתב שאין לשנות מן המנהג שנהגו להטריף אפילו ברוב המפרקת אין בידינו להקל דלא יהא אלא דברים המותרים ואחרים נהגו בו איסור אלא דמ"מ יש להקל בזה בכל הספיקות דאפילו רואה חתך במפרקת א"צ לבדוק אחריו אם הוא רוב או לא וק"ו כשאין המפרקת לפנינו בכולם יש לסמוך להקל ואין להחמיר רק אם כבר ראו שנשחט רוב המפרקת רוב גמור ולא בענין אחר והאי רוב המפרקת נ"ל דהעיקר תלוי בחוט דהא אפילו לדעת ראבי"ה שפי' דברי רש"י ותו לא דאסור להזהר אח"כ ע"כ לא קפיד אלא אחוט שהחיות תלוי בו וע"ז אמרה תורה דלא ימית הבהמה אלא ע"י הסימנים ולא בד"א דאל"כ נימא שלא יחתוך כלל שום דבר אחר הסימנים אלא ודאי כדפרישית וראוי לסמוך להקל בזה כיון שטרפות זו אינה אלא חומרא. אחר כתבי זאת ראיתי בתה"ה דף כ"ג וז"ל וקרא אתי דלא לשויה גיסטרא כלומר במקום שזב בלבד דהיינו הסימנים אבל לא ישבור המפרקת שאילו שבר המפרקת קודם שתצא נפשה מבליע דם באיברים ואסור כדאמרי' פרק כל הבשר השובר מפרקתה של בהמה קודם שתצא נפשה מבליע דם באיברים עכ"ל ובדק הבית חולק עליו וכתב שאין חשש זה אלא דוקא ע"י שבירה ולא בחיתוך בשעת שחיטה ובמשמרת הבית חיזק דבריו הרשב"א ודחה דברי ב"ה יעויין שם ולא אכניס עצמי להכריע בזה ביניהם *אבל מאד תמהתי אם יצאו דברים אלו מפי מאור עינים הרשב"א *שהרי הוא עצמו גורס בפרק כ"ה ומבליע דם באיברים ואסור לאכול חי אבל ע"י מליחה מותר וכמ"ש הט"ו סי' ס"ז וכתב ב"י שכ"כ גם הרשב"א וכך הם דבריו בתה"ה דף ס"ז ואי ס"ד דקרא אתי לזה ה"ל כלא נשחט ויש איסור אפילו ע"י מליחה על כן נראה שאין

באר הגולה

וכן בגמרא ו ברייתא שם ד' ל' ז כל זו בשם הרי"ף וכ"כ הגהות מיימו' פ"ג מה"ש בשם

נקודות הכסף

(סימן כ"ד ס"ק א') עמ"ש בש"ך ס"ק ד': (הג"ה ש"ע ס"ה) *כל המפרקת כשרה. ואף לדעת רמ"א בסי' ס"ז דלכתחלה יש ליזהר וכו' מיהו בדיעבד כשר והבית יוסף כתב שם בשם הג"א דוקא שובר שמחמת יסורי השבירה אין בה כח להתאנח ולהוציא דם אבל חותך לא אלא בשם הרשב"א כתב דאף חותך מבליע דם באברים וראיתי במקום שעובדי כוכבים המה הקצבים הותכין הראש מגוף הבהמה מיד אחר השחיט' ובזה מבליע דם באיברים ועושין את זאת כדי שהבשר יהיה כבד שמוכרין לפי המשקל וגם מוכרים לישראלים ולפי הרשב"א יש למחות על זה וע' מה שכתבתי לקמן בסי' ס"ז סעיף ג' עכ"ה: (ט"ז ס"ק ב') *אבל מאד תמהתי וכו'. לק"מ דקרא אשמועי' דלכתחלה בכל ענין אסור אפילו לאכול ממנו שלא באומצא וכמו שכתב השבולי לקט ומביאו בית יוסף בסי' ע"ו ופסקו מהרש"ל פרק כל הבשר סי' נ"ט אבל על ידי מליחה מותר בדיעבד אי נמי אשמועינן דבקדשים אפילו דיעבד אסור וכדמשמע ל' הרשב"א שם שכתב וזה לשונו אבל לא המפרקת כדי שלא יבלע דם באיברים ובשחיטת קדשים לדם הוא צריך להזיות ולזריקות עד כאן לשונו וא"כ נהי דבחולין מהני מליחה אח"כ היינו להוציא מידי דמו אבל בקדשי' מה יועיל מליחה אח"כ ותירוץ זה נראה נכון יותר:

מילואים

(ש"ך ס"ק ה') וכ"נ מוכח מן המשנה וב"ס פ"ק דחולין כו' ומשמעותי' הוא מדאסר בשוחט מן העורף ואח"כ הסימנים. משמע הי' אם שחט הסימנים מראש ואח"ז את המפרקת כשר הלא מוכח כי אין אנו חוששין משום דם הנבלע וע' בט"ז ס"ק ב' ומה שתירץ ע"ז בפמ"ג כי אם שחט מן העורף הוא נבלה ובזה מיירי המשנה אבל בחתך את המפרקת אחר השחיטה איננו רק טריפה משום דם ולא נבילה ע"ש עדיין לא הוציא בזה ממשמעו' המשנה כי מסתמא דמתני' משמע דבא ללמדנו איזה שחיטה היא כשירה ואיזה היא טריפה. ולא ידבר כלל מדיני נבלה. אבל לענ"ד יש לתרץ את המשנה ע"פ דעת הראבי"ה בשם רש"י באופן זה. כי לענין בליעת דם באיברים יש לחלק בין אם חתך את המפרקת לפני שחיטת הסימנים ובין אם שחט את הסימנים מקודם ואח"ז חתך המפרקת. וטעם הדברים כי זה ידוע אשר הדם בכל בשר ירוץ רק במקום אשר נמצא שם חום החיות. ואם יחדל שם חום החיות או ינוס הדם ממקום הזה ויתקבץ אל מקומות החמים שבגוף. ולכן אם שחט הסימני' מקודם יתקרר מקודם החיות מהלב והקרבים התלוים בקנה ובוושט. ועדיין נשאר חום החיות זמן קצר בשאר האברים ולכן אם נשאר שם דם לא ירוץ עוד מהמקומות החמים אל המקומות אשר כבר נתקררו ושפיר נבלע באברים. ורק מכח הזינוק תמשוך הבהמה בכח את הדם מן האברים אל קרבה ומשם יצא לחוץ ושפיר אסרינן משום דם אם חתך את המפרקת כיון דיסור כח הזינוק למשוך את הדם לקרבה הלא ישאר ויבלע באברים אשר שם נמצא עוד חום החיות. משא"כ אם חתך המפרקת מקודם לפני הסימני' א"כ יסור חום החיות מקודם מן האברים ונשאר בזמן קצר בלב ובקרבים התלויים בקנה ובוושט ויתקבץ כל הדם שמה ויצא ע"י שחיטת הסימנים גם בלי כח הזינוק. ולכן בשוחט מן העורף במשנה אין שייך כלל לאיסור דם האברים:

ביאור הגר"א

[ד] (ליקוט) היה כו'. דמ"ש דלא כו' פי' בת"ה שלא יבליע דם באיברים ולדם הוא צריך בקדשים ואף בחולין אסור כמ"ש בפכ"ה (קי"ג א') ע"ש (ע"כ): [ה] והמנהג כו'. כפירש"י שם כ"ז א' ד"ה דלא לשוויה כו'. וסברא ראשונה ס"ל כמ"ש המרדכי דמ"ש רש"י ותו לא ר"ל א"צ יותר והרשב"א פי' משום הבלעת דם באיברים אסור: (ליקוט) והמנהג כו'. ע' במרדכי והג"א פ"ב ד"ה וקרא כו' ומיתו בתוספתא כו'. אבל התוספתא אינו מובן כפירושם אבל העיקר כסברא ראשונה ופי' התוספתא הוא בדרסה וכמ"ש במתני' היה שוחט והתיז את הראש בב"א כו' כשירה ורא"ש ס"ז ולא שיצטרך להוליך כו' ובלבד שלא יתפוס כו' ובכה"ג מיירי בתוספתא שיש בסכין מלא צואר ולא הוליך כל

פתחי תשובה

כד (א) רוב המפרקת. עבה"ט סק"ג ועיין בתשובת בית יעקב סוף סי' קס"ב שאלה ג"כ

באר היטב

הסכין והוליך הסכין בשחיטתו עד שילא כמלא צואר חוץ להראש השני דאז ודאי כיון שעל ב' הראשים עבר כמלא ב' צוארים כשר אבל פשוט אם הניח הסכין בתחלת השחיטה על רוחב ב' הראשים והוליך הסכין לאותו צד שילא חוץ להב' ראשים כמלא צואר דזה חשיב כאלו אין בסכין אלא כמלא ב' צוארים ומה שכתב המחבר דאם לאו יש לחוש לאסור שתיהם הטעם הוא משום דכיון דאנו רואים שא' מהם דרס אמרי' שגם השני דרס שהרי בבת אחת העביר על שניהם ואין חילוק אפי' אם התחיל לשחוט בקצה הסכין ועבר חצי הסכין על השנייה שתיהם אסורות ודלא כהב"ח שחילק בין התחיל לשחוט בקצה הסכין ובין הניח הסכין בתחלת השחיטה על ב' הראשים בדברים שאינם מתקבלים על הלב גם נראה לענ"ד דאם התחיל לשחוט בקצה הסכין ועבר הסכין בצד האחר בענין שעל שתיהם עבר כל הסכין שניהם כשרות לכ"ע והוא פשוט דלא כהב"ח שחלק ע"ז: (ג) כן. וכ' בש"ך דנראה לו דעת הרב דוקא במקום שאין הפסד מרובה יש להחמיר אבל בהפסד מרובה יש להקל (ופר"ח כתב דאף בהפסד מועט המקיל לא הפסיד אבל בה"י כתב דהשוחטים מקפידין עכשיו אף בה"מ וכ"כ ע"ש. עוד כ' דאין לשחוט עוף אפילו עוף גדול בסכין ששוחט בו בהמות כי בקל יבוא לידי דרסה. וכ' כנה"ג להזהיר לשוחטים שלא ישחטו מיושב שהסיבה מביאה לידי דרסה. ופר"ח כתב דבדיעבד כל שידוע לו שלא דרס מותר וכ"כ בה"י. פעם א' שחט א' כמה עופות לנשואין בהנחת אצבע והתירו חכמי ווילנא בדיעבד מחמת ה"מ ולצורך מצוה. מי שאין יודע ה"ש שצריך לעמוד עליו מתחלה ועד סוף בעי לעמוד אצלו אפילו במיעוט בתרא שלא ידרוס כנה"ג). וגם הט"ז כתב יש להקל בזה בכל הספיקות אפילו רואה חיתוך במפרקת א"צ לבדוק אם הוא רוב או לא וכל שכן אם אין המפרקת לפנינו דבכולן יש לסמוך להקל ואין להחמיר רק דוקא אם כבר ראה שנשחט רוב המפרקת רוב גמור ולא בענין אחר והאי רוב המפרקת נראה שעיקר תלוי

יבא לידי דרסה (דעת עצמו מקבלת השוחטים ומהרש"ל פ' השוחט סימן י"ב) : [ו] ח ואפילו לא עשה דרסה אלא במשהו מן הוושט פסולה :

הגה [ז] והמנהג להטריף כל דרסה בין במיעוט קמא בין במיעוט בתרא בין בקנה בין בוושט (שחיטות מהרי"ו) :

ז (ג) ט חלדה כיצד כגון שהכניס הסכין בין סימן (ד)לסימן ו בין ששחט התחתון כהלכתו מלמעלה למטה וחזר והוציאו ושחט העליון בין ששחט העליון ממטה למעלה שלא כהלכתו (ה) פסולה :

ח יא החליד את הסכין [ח] תחת העור או תחת צמר מסובך בצואר הבהמה או תחת מטלית יב הקשור בצוארה או שהמטלית יג מדובק בו בשעה ושחט ז שחיטתו (ו) פסולה יד אבל אם המטלית פרוש על צוארה ושחט שחיטתו כשרה (ד) טו ויש מי שפוסל גם (ז) בזה טז ולכתחלה יש לחוש לדבריו :

הגה **ח** וכן יש ליזהר בכבשים שיש להם צמר מסובך בצואריהם (ב) לתלוש (ג) הצמר המסובך שלא יבא לידי (ח) חלדה (מרדכי פרק השוחט ורוקח) :

ט [ט] יז צריך ליזהר כשאדם שוחט וחס על העור שלא יעשה בו קרע גדול ושוחט בראש הסכין ומתכסה מהעור אמנם אם שוחט באמצע הסכין אין לחוש אם ראשו מתכסה בעור כיון שהסכין במקום ששוחט בו כנגד הסימנים אינו מכוסה יח ויש מי שמחמיר גם בזה (ה) **ט** יט ויש לחוש לדבריו (ט) לכתחלה :

י [י] כ אם לאחר ששחט רוב הסימנים החליד הסכין תחת מיעוט הנשאר משניהם או מאחד מהם ופסקו מותר כא ויש מי שאוסר גם בזה וראוי לחוש לדבריו לכתחלה :

הגה [יא] והמנהג להטריף כל חלדה בין במיעוט קמא בין במיעוט בתרא בין בקנה בין בוושט (שחיטת מהרי"ו) :

יא י כב אם החליד הסכין תחת מיעוט הראשון **יא** ושחטו ממטה למעלה ואח"כ גמר השחיטה כדרכה **יב** וכן אם שחט רוב סימן אחד בבהמה והחליד הסכין תחת מיעוט הנשאר ושחט סימן השני (ו) **יג** [יב] וכן כג אם שחט מיעוט הראשון בחלדה וגמר השחיטה שלא בחלדה הרי זו (י) פסולה :

יב כד הגרמה [יג] כיצד זה השוחט בקנה למעלה במקום שאינו ראוי לשחיטה או שהתחיל לשחוט במקום שחיטה ושחט מעט והטה הסכין חוץ למקום שחיטה למעלה וגמרה שם [יד] כה אבל

טורי זהב

שאין פירוש זה עיקר ודברי ב"ה אמת הם עכ"פ כפי מה דקי"ל להלכה כנלע"ד : (ג) חלדה . הוא לשון הטמנה ע"כ נקראת חולדה בלשון זה לפי שמטמנת עצמה בארץ כן הוא בגמ' פ"ק דחולין (דף כ) : (ד) ויש מי שפוסל גם בזה . הוא דעת הרמב"ם בטור *וק"ל מהתלמוד ערוך שאינו כן דהא בפרק בהמה המקשה (דף עד) בעי רב הושעיא ידו למעי בהמה ושחט בה בן ט' חי מהו כו' ואמאי לא אסרינן לה מטעם חלדה דהא אין הסכין מגולה אלא ע"כ דאין חלדה אלא במה שהוא קשור בצוארה ובעל הלבוש שגג בזה בסימן י"ד כמ"ש שם : (ה) ויש לחוש לדבריו לכתחלה . מו"ח ז"ל חולק על פסק זה מטעם דהתוס' כתבו פ"ק דחולין (דף כ) בשם רש"י בפ' חטאת העוף שכשמתכסה ראשו של סכין הוה חלדה ע"כ יש לאסור אפילו דיעבד ע"כ ואין מזה תפיסה כלל דהתם קאי שהוא שוחט גם הסימנים בראש הסכין והתם קאי במולק בסכין וצריך שיהיה נזהר שלא יחתוך המפרקת עם רוב בשר . שעליה וכמו שהעתקתי סי' כ' ס"ג ע"כ צריך לנעוץ ראש הסכין תחת הבשר שעל המפרקת בענין שיהיה קיים ולמטה ממנו חותך בראש הסכין המפרקת עם הסימנים נמצא שבמקום השחיטה הסכין מכוסה וכן מבואר בהדיא בהגהת אשיר"י ספ"ק דחולין ממש כמ"ש וכן ברוקח הלכות שחיטה אבל מדין זה לא מיירי שם כלל : (ו) וכן אם שחט מיעוט הראשון בחלדה . פי' תחת העור ושחט מיעוט קמא מלמעלה למטה ואחר כך שחט השאר שלא בחלדה וזהו שמוסיף על חלוקה ראשונה שם גרע טפי ששחט מיעוט קמא מלמטה למעלה :

וגמר

שפתי כהן

סי' קפ"ג כתב דמן הדין שרי אלא שנהגו להחמיר וכן משמע באגור שסיים אבל רוב הפוסקים מתירים ע"כ ואולי דעת הר"ב דוקא להחמיר במקום שאין הפסד מרובה וכה"ג : **ו** בין ששחט כו' . וכ"ש אם הכניס הסכין תחת שני הסימנים ושוחטן ממטה למעלה או שחט התחתון ממטה למעלה והעליון כהלכתו דהוי חלדה : **ז** שחיטתו פסולה . כל זה ספק פסולה דבעיות ולא איפשטא נינהו : **ח** וכן יש ליזהר כו' . ובמרדכי סיים שגם בעופות יש למרוט הנוצות מכן וכ"כ בעט"ז והר"ב סמך אמ"ש בס"ס כ"ג לכתחלה אין למרוט אם יוכל לשחוט בלא זה וממילא נשמע כל שאינו יוכל לשחוט בלא זה ימרוט : **ט** ויש לחוש לדבריו לכתחלה . כלומר בזה שבמקום ששוחט הוא מגולה אבל בדין הראשון כששוחט בראש הסכין והסכין במקום ששוחט מתכסה מהעור משמע דעת המחבר דאפילו בדיעבד פסול וכן משמע בב"י והעט"ז כתב צריך ליזהר שלא יכניס הסכין בשעת שחיטה תחת העור בשום מקום בין כנגד הסימנים בין כנגד הסכין שלא כנגד הסימנים עכ"ל ולא ביאר יפה דבריעא בדיעבד פסול והב"ח השיג על המחבר מהתוס' והגהת אשי"רי שאסרו אף דיעבד ולא אבין השגתו די"ל דהתוס' מיירי שהסכין במקום ששוחט בו הוא מכוסה ובהג"א מיירי להדיא בהכי ע"ש ועיין במהרש"ל פ"ק דחולין סי' מ"ב : **י** אם החליד הסכין כו' . כל הדינים שבסעיף זה הם פירושים דהאבעיא החליד במעוט סימנים מהו ולא איפשטא וקי"ל לחומרא והוי ספק נבילה : **יא** ושחטו ממטה למעלה כו' . כתב הב"ח צריך לפרש לפ"ז שקודם שהחליד תחת העור והחליד אח"כ תחת מיעוט הראשון של הסי' דאל"כ ה"ל תחת העור ובלא"ה פסולה וכ"כ התוס' והרא"ש לדעת ר"ת שגם הוא פי' החליד תחת מיעוט קמא עכ"ל ולא ירדתי לסוף דעתו דודאי לר"ת שפי' החליד תחת מיעוט קמא ושוחט רוב כל הסימנים בהחלדה צ"ל כן אבל בדין זה דאינו שוחט רק המיעוט בחלדה וגמר השחיטה שלא בחלדה אה"נ דלהוי תחת העור ומבעיא אי הוי חלדה אף במעוט סימנים או נימא כיון שגמר השחיטה שלא בחלדה כשר : **יב** וכן אם שחט רוב סימן א' בבהמה כו' . אבל בעוף כיון שנשחט סימן אחד הוכשר ותו לא פסיל ביה חלדה כ"כ הפוסקים וע"ל סי' כ"ג ס"ק ט' : **יג** וכן אם שחט מיעוט הראשון בחלדה כו' . אושט קאי דאילו אקנה לא נאסר משום חלדה במעוט קמא מידי דהוה אהאי קנה פגום וכדאיתא בש"ס ופוסקים וט"ז ס"ס כ"א וסי' כ"ג ס"ה וכ"כ בדרישה . והב"ח כתב בסעיף ח' וז"ל ומצאתי למהרש"ל שכתב וז"ל ולפי מ"ש הטור דיש אוסרים הגרים שליש ושחט ב' שלישים מכ"ש שיש לאסור בשהה או החליד במעוט קמא אפילו בקנה ולא אמרי' דמ"ש מאי קנה פגום דא"כ הגרים שליש ושחט ב' שלישים כ"ש דנימא הכי אדרבה אמינא אפילו מאן דפליג אהגרים שליש ושחט ב' שלישים וסבר דכשר משום שאינו מקום שחיטה אבל בשהה או החליד מודה גם מסתבר לומר הכי דמ"ש מעוט בתרא בכבר הכל שחט כראוי ואפ"ה אסרינן מאחר דנעשה כעין פסול בענין שחיטה כ"ש במעוט קמא עכ"ל ודברים ברורים הם ולא כמ"ש מהרו"ך דבמעוט קמא של קנה לא נאסר משום חלדה ושרי ליה מאי' עכ"ל הב"ח ובאמת מצאתי כן בתוך

הגהות

באר הגולה

סמ"ק ח שם ט במשנה שם ד' ל"ב י שם בגמרא דף ל"ד ממימרא דרב יהודה אמר רב יא בעיות דלא נפשטו שם ולחומרא יב כפי' הרא"ש יג כפי' בה"ג יד טור והר"ן שם בשם רבוותא וכ"כ סמ"ג [בה"ג] והרא"ש והרשב"א וכ"נ מדברי רש"י וסמ"ג ורבינו ירוחם ובה"ג טו הרמב"ם בפרק ג' מה"ש ד"י טז ב"י יז טור בשם סמ"ג והגהות מיימוני יח שם בשם הר"א ממיץ (בספר יראים קל"ו) יט הגהות מיימוני בפ"ג מה"ש כ כ"כ מדברי הרמב"ם בפ"ג וכ"כ הרא"ש בפרק השוחט בשמו וסמך על התוספתא כא טור בשם פי' רש"י אהא דבעי רב פפא ולא נפשטא ולחומרא שם דף ל' ושלזה הסכים הרא"ש ומרדכי כב בעיא דרב פפא כפי' התוספות שם (וטור לדעת הרמב"ם) כג שם כפי' ה"ר אושעיא ולחומרא כיון דלא נפשטא כד לשון הרמב"ם שם ממשנה וגמרא דף י"ח וי"ט וכתב הכ"מ שם דנקט בקנה למעלה לפי שעתיד לחלק בין הגרים שליש לשחט וכו' למעוטי בושט דבין למעלה ובין למטה הוי נקיבתו במשהו וכן למטה בין כנפי הריאה נידון כריאה כה שם מדין השהייה מהתוספתא שציינתי לעיל סעיף ה'

נקודות הכסף

(ט"ז ס"ק ד') *וק"ל מתלמוד ערוך שאינו כן כו' . לק"מ דהתם לא שייך חלדה כיון שעדיין לא יצא לאויר העולם אי נמי אפשר דהך סוגיא מבעיא אם תמצא לומר תחת מטלית כשר אי נמי שאני התם דהרחם הוא כמו בית שלה :

יד אפרים

(ש"ע סעיף ח') **ויש מי** שפוסל גם בזה . עבה"ט ועי' בשבו"י ח"ש שם בדברי הש"ע ס"ס י"ד בהג"ה והביא שם התוספות דבילה דמשמע דכיון דד' סימנים אכשר רחמנא אין מקום לאיבעיא דר' אושעיא רק לכתחלה אסור לעשות כן דהוי כשוחט

גליון מהרש"א

(סי' כ"ד סעיף ח' ט"ז סק"ד) וק"ל מתלמוד ערוך שאינו כן . י"ל דבעי' זו אזלא לרב דאמר דף ל' תחת העור כשרה . וזהו טעם רמב"ם שהשמיט איבעי' זו . ת' שבו"י ח"ג סי' מ"ה :

יד אברהם

(סימן כ"ד סעיף י') **אם** לאחר ששחט רוב הסימנים החליד הסכין תחת מיעוט הנשאר משניהם או מא' מהם ופסקו מותר **ויש מי** שאוסר גם בזה וראוי לחוש כו' . היינו דעת רש"י ורא"ש וכתב הרא"ש דריב"ש מחלק דבשהייה ודרסה וחלדה שהוא דרך שחיטה ובמקום שחיטה יש לאסור במיעוט בתרא . אבל בהגרמה ועיקור שאינו במקום שחיטה ואינו דרך שחיטה אינו פוסל במיעוט בתרא וכתב הרא"ש דכן מסתבר ומש"ה בהגרמה בסעי' י"ב ובעיקור סעיף ט"ו לא הביא הש"ע דעת היש מי שאוסר ועי' ש"ך ס"ק ט"ז . ולענ"ד דלא בכל חלדה אסר הרא"ש והריב"ש אלא בחלדה ששחט ממעלה למטה . כגון שהכניס הסכין בין שני המיעוטים ושחט התחתון כהלכתו ממעלה למטה . או אפשר שלא הכניס הסכין כלל ביניהם רק ששחט תחת מטלית הדבוק בצוארו כמ"ש סעי' ח' אבל בחלדה שהזכיר הש"ע כאן שהחליד הסכין תחת מיעוט כו' ופסקו דהיינו ממטה למעלה בזה לא אסרי הרא"ש והריב"ש . שהרי ממטה למעלה לא הוי כדרך שחיטה כדאי' להדיא בש"ס ור"ן פ' השוחט (דף ל' ע"ב) והרי"ף והרא"ש ונ"פ והרי בעיקור כיון שאינו דרך שחיטה לא אסרי . וה"ה בחלדה שממטה למעלה שאינו דרך שחיטה נמי לא אסר

ביאור הגר"א

כל הסכין (ע"כ) : [ו] ואפי' כו' . כמ"ש בתוספתא בשהייה ומדמי שם לניקב וה"ה כל פסולי שחיטה : [ז] והמנהג כו' . כמ"ש בסי' כ"ג דבמיעוט בתרא קי"ל כרש"י ובמיעוט קמא דקנה נמי משום דלא בקיאן בבדיקה וחיישינן לוושט : [ח] (ליקוט) תחת העור . כבי רב דשקלינן וטרינן שם אליביה . ת"ה (ע"כ) : [ט] צריך כו' . כמש"ש כ' ב' מפני שהוא מחליד ובשל תורה הלך אחר המחמיר ועבהג"א שם ובתוס' שם ד"ה מפני כו' וכתב רש"ל דאף שהתוס' דחו דברי רש"י שבזבחים מ"מ הפוסקים קיימו דבריו כי אף דלס"ד א"א לפרש כן מ"מ לפי האמת יש לפרש דברי רב הונא כך וכתב אע"ג דרבא ס"ל דלאו היינו מחליד לא קי"ל כרבא דס"ל מוליך ומביא במליקה פסול ואנן קי"ל כמ"ד דכשר כמ"ש הרמב"ם וכ' הרש"ל ומעמו משום דאמרינן שם כ' א' סבר ר' אבין למימר כו' א"ל ר' ירמיה כו' ואמרינן שם בני ר"ח כו' שהם לבד סוברים כן וכו' דאע"ג דלכאורה הלכה כרבא דבתראה הוא אבל האמת דל"ג רבא אלא רבה וכ"ה ברש"י שם כ' א' ד"ה הניחא כו' : [י] אם לאחר כו' . כמ"ש בתוספתא בשהייה ובעיא דרב פפא שם ל' ב' מפ' כמ"ש בסי"א ע"ש : [יא] והמנהג כו' . כנ"ל דבמיעוט בתרא קי"ל כרש"י ובמיעוט קמא חיישינן לוושט דא"א בקיאן בבדיקה וכמ"ש בתוספתא לענין שהייה : [יב] וכן אם שחט מיעוט כו' . ר"ל תחת העור . מ"ז : [יג] כיצד זה כו' או כו' . כ"מ שם דפליגי בשחט והגרים או הגרים ושחט וכמ"ש למטה : [יד] אבל שחט רוב כו' . כמש"ש (י"ח א') רב ושמואל דאמרי תרווייהו כו' ועתוס' שם ד"ה אבל . ונראה לפרש דה"ק דאף ריב"י כו' ושם י"ט ללישנא בתרא דבכה"ג לד"ה כשר : או

באר היטב

בחוט שהחיות תלוי בו : (ד) לסימן . ונקראת חלדה פי' לשון הטמנה כי ע"כ נקראת חולדה בלשון זה לפי שמטמנת עצמה בארץ : (ה) פסולה . וכתב בש"ך וכל שכן אם הכניס הסכין תחת שני סימנים ושחטן מלמטה למעלה או שחט התחתון ממטה למעלה והעליון כהלכתה דהוי חלדה וכולן הוי ספק נבילה דאיבעיא ולא איפשטא : (ו) פסולה . פירוש מספק : (ז) בזה . והקשה בט"ז על דעה זו מתלמוד ערוך שאינו כן . דהא בפ' בהמה המקשה ד' ע"ד בעי רב אושעי' הושיט ידו למעי בהמה ושחט בה בן ט' חי מהו ואמאי לא אסרינן ליה משום חלדה דהא אין הסכין מגולה . אלא ע"כ דאין חלדה אלא תחת המטלית שהוא קשור בצוארה . עיין בתשובת שבות יעקב שאלה מ"ה תירוץ על קושיא זו . ובספר נקודות הכסף : (ח) חלדה . וכתב בש"ך אבל בעופות אם יכול לשחוט בלא מריטת הנוצות עדיף טפי ואם אי אפשר יכול למרוט נוצות שלא יבא לידי חלדה אבל למרוט נוצות מחיים מכנפיה לצורך כתיבה אסור משום צער ב"ח . מהרי"ט בשם בה"י : (ט) לכתחלה . והב"ח אוסר אף בדיעבד והט"ז חולק עליו . כ' הש"ך דוקא כה"ג דבמקום ששוחט הוא מגולה אבל בדין הראשון כשהסכין מתכסה מהעור במקום ששוחט אפילו בדיעבד פסול : (י) פסולה . וכתב הש"ך דאושט קאי דאילו אקנה לא נאסר משום חלדה במיעוט קמא מידי דהוי אהאי קנה פגום לעיל סוף סימן כ"א . וכן ברישא שפוסל ג"כ אם שחט רוב סימן א' והחליד הסכין תחת הנשאר דוקא נקט בהמה אבל עוף כיון שנשחט סי' א' הוכשר ותו לא פסיל ביה חלדה . כ' מהרימ"ט דהך סיפא ע"כ איירי שהחליד הסכין תחת העור ושחט מיעוט קמא מלמעלה למטה ואח"כ שחט הנשאר

פתחי תשובה

ג"כ שלא כדעת רמ"א ע"ש : (ב) לתלוש הצמר . עבה"ט סק"ח ומ"ש דאסור למרוט נוצה כו' משום צעב"ח אישתמיטתיה דברי הרמ"א באה"ע סוף סי' ה' בשם מהרא"י שכתב כל דבר הצריך לרפואה או לשאר דברים לית ביה משום צעב"ח ומ"מ העולם נמנעים דהוי אכזריות ע"ש : (ג) הצמר המסובך . עיין בש"ס בכורות דף כ"ד ע"ב

שחט יד רוב חלל הקנה במקום (יא) שחיטה והטה הסכין חוץ למקום שחיטה למעלה (ז) וגמר שם חתיכת כל הקנה כשרה וה"ה אם שחט רוב שנים בבהמה במקום שחיטה והשלים השחיטה בהגרמה [טו] או בדרסה כשרה טו [טז] כי ויש מי שפוסל בדרסה ויש לחוש לדבריו (יב) לכתחלה:

הגה [יז] והמנהג להטריף בין בדרסה בין בהגרמה בין במיעוט קמא בין במיעוט בתרא בין בקנה בין בוושט (ג"כ במהרי"ו):

יג [יח] כז הגרים בקנה בתחלת שליש טז ושחט ב' שלישים כשרה. כח שחט שליש והגרים שליש וחזר ושחט שליש האחרון כשרה. כט הגרים שליש ושחט שליש וחזר והגרים שליש האחרון יז הרי זו פסולה(°) יח. [יט] ואם דרס או החליד בין בשליש ראשון בין בשליש אמצעי הרי זו (יג) פסולה:

יד [כ] ל כל אלו החלוקים כשהוא ודאי שלא נגע בוושט אלא בקנה לצד מעלה אבל בוושט אפי' שחט בו כל שהוא חוץ למקום שחיטה בין לצד מעלה [כא] בין לצד מטה יט [כב] וכן בקנה לצד מטה קודם גמר הכשר שחיטה אעפ"י שגמר כל השאר במקום שחיטה כ הרי זו פסולה מפני שנקיבת מקומות הללו במשהו (ד"ע ור' ירוחם) [כג] והמנהג להטריף מכל מקום ואין לשנות (מהרי"ו):

טו [כד] לא עיקור כיצד כגון שנעקר הקנה או הוושט (ח) כא [כה] מהלחי (יד) ומהבשר (ט) [כו] ונשמט אחד מהם או שניהם קודם גמר שחיטה [כז] לב אבל אם שחט אחד בעוף או רובו ואח"כ [כח] נשמט השני שחיטתו כשרה כב נשמט

טורי זהב

(ז) וגמר שם חתיכת כל הקנה כשירה. בטור כתוב אפילו למאן דפוסל שהייה והלדה במיעוט בתרא והטעם דכאן אין עושה פסול במקום שחיטה דמה שחותך אחר כך במיעוט הקנה הוה כאלו חותך ברגל אחר שחיטת רוב הסימן בעוף או אחר רוב שנים בבהמה:

(ח) מהלחי ומהבשר. משמע דאם הבשר על הסימנים עדיין כשר וכ"כ ב"י בשם רשב"א בהדיא אבל בטור משמע דטריפה כל שנשמט מהלחי וכן משמע באשיר"י שלא הביא התירוץ דאגב אגומי בגמרא:

(ט) ונשמט אחד מהם. בטור כתוב שנעקר השי' או נשמט כו' ונ"ל פירושו דנעקר היינו בכח אדם ונשמט היינו מעצמה של בהמה ע"י כדנודה

ואנו

שפתי כהן

הגהות מהרש"ל לטור אבל תמה אני אם כהנו דמי היכא למ"ד שהייה במעוט קמא דקנה פסול הא ש"ס ערוכה פ' השוחט [דף כ"ח ע"א] כשחט חצי גרגרת ושהה כדי שחיטה וגמר שחיטתו כשרה וכן כתב הרמב"ם פ"ג מה"ש דין ו' שחט בקנה לבדו חציו או מעוטו ושהה זמן מרובה ה"ז חוזר וגומר השחיטה ואין בכך כלום עכ"ל והוא פשוט ומוסכם מכל הפוסקים כמו שנתבאר לעיל סי' כ"ג ואפילו היש אוסרים בהגרים שליש ושחט ב' שלישים והוא הרשב"א מתיר להדיא בשהה במעוט קמא דקנה וטעמא דדוקא בהגרמה פסול כיון דבעידנא דנפקא חיותא (ר"ל בשעה ששוחט שליש האמצעי כשחט הרוב) ליכא רובא במקום שחיטה משא"כ בשהה והחליד דכשר לכ"ע והכי משמע בתוספות דף ל' ע"ב ד"ה החליד ובהרא"ש שם ושאר פוסקים וכן פי' הריב"ש סי' קפ"ז בהדיא לדברי הרמב"ם שאו שהעתיק המחבר דמיירי בוושט דבקנה כשרה החלדה במעוט קמא ע"ש ובפ' השוחט (דף ל"ב ע"ב) מוכח נמי להדיא דהלדה לא גרע מפסוקת הגרגרת ופסוקת הגרגרת קי"ל לקמן סי' ל"ד דלא מיטרפא אלא ברובא וע"כ צ"ל דמה שכמלא ע"ש מהרש"ל היינו לדידן דמחמרי' בהגרמה במיעוט קמא וה"ה בכל הלכות שחיטה והיינו מטעמא דאין אנו בקיאין בבדיקת הוושט וחיישינן שמא נגע בוושט וכדלעיל סי' כ"ג אבל ודאי מדינא ולדעת הפוסקים והרמב"ם מכללם כשר בין שהייה בין הלדה במיעוט קמא דקנה וכמ"ש הדרישה: **יד** רוב חלל הקנה. אבל ברוב הטבעות לא סגי לפי שאינן מקיפות את כל הקנה ואע"פ ששחט רובה עדיין לא שחט רוב הקנה חוץ מטבעת העליונה שהיא מקפת את כל הקנה. טור וע"ל ר"ס ל"ד: **טו** ויש מי שפוסל בדרסה. אבל בהגרמה מכשיר דכיון דהגרמה לאו מקום שחיטה הוא הוי כאלו הוליך בידה או ברגלה לאחר שחיטה. תוס' והרא"ש ושאר פוסקים: **טז** ושחט ב' שלישים כשרה. הטעם דהא יש כאן רוב בשחיטה וכן בשחט שליש והגרים שליש ושחט שליש כשר מה"ט: **יז** ה"ז פסולה. דהא יש כאן רוב בהגרמה: **יח** ואם דרס או החליד כו'. דע שכל הסעיף הוא לשון הרמב"ם פ"ג מה"ש ונתחבטו בפירושו הריב"ש בתשו' סי' קפ"ז והר"י ן' חביב והכסף משנה לפי שהוקשה להם מ"ש דהחליד בשליש הראשון היא פסולה ודאי ולפי זה כתב דשחט מיעוט סימנים בחלדה וגמר שלא בחלדה ה"ז ספק נבלה (וכמ"ש בס"ק י"א) ועוד מה ענין אם דרס או החליד בשליש ראשון או אמצעי לכתבו כאן אצל דיני הגרמה ועוד הקשה הריב"ש דע"כ בקנה מיירי מדמפליג בין דרס או החליד להגרים וא"כ מ"ש מאי קנה פגום והאריך בישובו והעלה בסוף דבריו שדברי הרמב"ם אינם נכונים וקשה להולמם. וכ"מ הביא תשו' הר"י ן' חביב שהאריך עליו במליצותיו ודחה לכל דברי הריב"ש ונתכוון לדבר אחד עם מ"ש הכ"מ וז"ל וי"ל במ"ש הרמב"ם שאם דרס או החליד בשליש ראשון פסולה כך פי' אם דרס או החליד שליש ראשון ושחט יפה שליש שני ודרס או החליד שליש שלישי וכן אם שחט שליש ראשון ודרס או החליד שליש אמצעי ושחט יפה שליש האחרון ה"ז פסולה נבלה ודאית שלא יעלה על דעתנו לומר כשם שבהגרמה שחט שליש והגרים שליש ושחט שליש כשרה כך הדין בדרסה והלדה לזה אמר דל"ש החליד שליש ושחט שליש והחליד שליש ל"ש שחט שליש והחליד שליש ושחט שליש הכל פסול בדרסה והלדה וכן הדין נותן מפני שהגרמה אינו במקום שחיטה ולכן כששחט שליש ראשון ואחרון במקום שחיטה הרי שחט ב' שלישים במקום שחיטה ומה לנו באמצעי שהגרים כיון ששחט ב' שלישים במקומה אבל חלדה ודרסה שהם במקום שחיטה באמצע ג"כ פוסלת אבל בשחט מיעוט סימנים בחלדה וגמר בכשרות מספקא לן ולכן פסק ה"ז ספק נבלה עכ"ל ולכך העתיק כאן המחבר לשון הרמב"ם בין בשליש "ראשון בין בשליש "אמצעי בלא ה' וכל דבריהם *דחוקים מאד ואינם נראין כלל כידוע למבין ומה אעשה שלפע"ד דברי הרמב"ם פשוטים דלכך דקדק בלשונו ואם דרס או החליד בין בשליש "הראשון בין בשליש "האמצעי בה' וקאי אמ"ש הגרים שליש ושחט ב' שלישים או שחט שליש והגרים שליש ושחט שליש דכשרה עלה קאי ואמר דלא תימא כיון דבהגרים שליש א' כשר א"כ ה"ה כשדרס או החליד בשליש הראשון או האמצעי יהא כשר דכיון שהגרמה לאו במקום שחיטה היא לא נחשוב אותה כלל וא"כ יחשב כאלו דרס או החליד במיעוט קמא קמ"ל דליתא ולז"א ואם דרס או החליד בין בשליש הראשון כלומר שלא שחט שליש והגרים שליש ושחט שליש אלא דרס או החליד שליש ושחט שליש או בשליש האמצעי כלומר שלא הגרים שליש ושחט שני שלישים אלא הגרים שליש ודרס או החליד שליש ושחט שליש שחיטתו פסולה והיינו כדקאמר בש"ס דבעינן רובא בשחיטה דוקא והשתא מיירי הרמב"ם שפיר בקנה ולכך הוי ודאי פסולה וזה ברור בעיני: **יט** וכן בקנה לצד מטה. דנקיבתו במשהו כדלקמן ס"ס ל"ד: **כ** ה"ז פסולה. משמע ודאי פסולה ואע"ג דהחליד במיעוט קמא דוושט הוי ספק נבלה כדלעיל ס"ק י"א התם ה"ט כמ"ש הריב"ש שם דכיון דבדרך שחיטה הוא י"ל דלאו נקב הוא דהכי אגמריה רחמנא למשה לא תשחוט רובא בהחלדה אבל מיעוטא שרי אבל הגרמה כיון שאינו במקום שחיטה הוי נקב. ויתר דיני הגרמה נתבארו בסי' כ' ע"ש: **כא** מהלחי ומהבשר כו'. אבל אם נתלש הבשר עם הסימנים אפילו נעקרו כולן ס"ל דכשרה: **כב** נשמט א' מהן וכו'. דאע"ג דעוף הכשרו בסי' אחד מ"מ בעינן שיהא שניהם ראויים לשחיטה. הרשב"א:

חידושי רע"ק

(סי' כ"ד ש"ך סקי"ג) **אבל** ודאי מדינא. בתשו' הר"י מינש (סי' מ"א) ס"ל דמדינא אסור שהייה במיעוט קמא דקנה וצ"ע:

ביאור הגר"א

[טו] או בדרסה. כמו בכל הפסולים לדעת הרמב"ם כנ"ל כמ"ש בתוספתא בשהייה ובגמ' בהגרמה כמ"ש כאן: [טז] ויש מי שפוסל כו'. דעת הריב"ם שמפרש כפרש"י דאיבעיא דרב פפא שם ל' ב' ובעיא דרב הונא בריה דר"נ שם ל"ב א' הוא במיעוט בתרא ומשם נלמוד לדרסה והגרמה שאני שאינו במקום שחיטה וה"ה לעיקור שאינו מן השחיטה וכמ"ש לקמן: [יז] והמנהג כו'. כנ"ל דקי"ל כרש"י: [יח] הגרים כו'. עבה"ג וכנ"ל: (ליקוט) הגרים כו'. כלישנא בתרא דהא בין רב יהודה בין רב הונא מודי בה דרובא בשחיטה וכי נפקא חיותא כו' ואע"ג דלכאורה שם כ' א' הסוגיא כלישנא קמא דקאמר וכדרב הונא כו' י"ל דלרבנן קאמר: שחט כו' הגרים כו'. כרב יהודה דר"נ ס"ל כוותיה. ובת"ה פסק הכל לחומרא רק כלישנא קמא לר"י ב"ר יהודה (ע"כ): (ליקוט) הגרים כו' שחט כו'. ובת"ה חולק על כ"ז ממש"ש כ' א' וכדרה"ה א"ר כו' אלמא הסוגיא כהאי לישנא וה"ה באידך דפסולה ע"ש (ע"כ): [יט] ואם דרס או החליד כו'. כמו בשהייה: [כ] כל אלו כו'. כמ"ש בשהייה בתוספתא ומדמי שם לניקב וה"ה לכל פסולי שחיטה ובגמ' שם מ"ג ומ"ד בהגרמה ההוא תורא דהוה לבני כו': [כא] בין לצד מטה. דגמ' שם אמרו הטעם משום דנקיבתו במשהו וה"ה לצד מטה כמ"ש ניקבו הדקין וכמ"ש רש"י רפ"ג ד"ה אלו טרפות כל נקב במשהו: [כב] וכן בקנה כו'. כמש"ש מ"ה א' וערש"י שם ד"ה למטה כו': [כג] והמנהג כו'. כמש"ל בסי"ב בהג"ה: [כד] (ליקוט) עיקור כו'. ממש"ש בפ"ג (מ"ד א') והאיכא עיקור סימנים ועוד דלפירש"י היאך אמרינן שם כ' אין עיקור סימנין בעוף והתנן אלו טרפות בעוף נקובת הוושט כו' ואמר שם ההוא פליגא דשמואל ס"ל אפי' בשחיטה אין עיקור לעוף (ע"כ): [כה] מהלחי ומהבשר. כמ"ש שם מ"ד א' ל"ק הא דאיעקור כו': [כו] ונשמט א' מהם. שם יו"ד א' ושם כ"ח א' וכפי' בה"ג בתוס' שם ט' א' ד"ה כולהי ע"ש: (ליקוט) ונשמט א' מהם. שם כ"ח א' משום דגרגרת כו' (ע"כ): [כז] אבל אם שחט כו'. שם יו"ד א' ושם כ"ח א': [כח] נשמט כו'. שם:

באר היטב

שלא בחלדה וזהו שמוסיף על חלוקה ראשונה דשם איירי ששחט מיעוט קמא מלמטה למעלה וגרע טפי: (יא) שחיטה. וכתב הש"ך דוקא רוב חלל הקנה. אבל רוב הטבעות לא סגי. לפי שאינו מקיף כל הקנה חוץ מטבעת העליונה שמקפת כל הקנה: (יב) לכתחלה. וכ' בש"ך אבל בהגרמה מכשיר. כיון דהגרמה לאו מקום שחיטה הוא הוי כאילו מוליך בידו או ברגלו: (יג) פסולה. וכתב הש"ך דמה שכתב כאן אם דרס או החליד בין בשליש הראשון וכו' זה קאי אמה שכתב לפני זה הגרים שליש ושחט ב' שלישים או שחט שליש והגרים שליש ושחט שליש דכשרה. עלה קאי ואמר דלא תימא כיון דבהגרים שליש אחד כשר א"כ ה"ה כשדרס או החליד שליש הראשון או האמצעי יהא כשר דכיון שהגרמה לאו מקום שחיטה הוא לא נחשיב אותו כלל וא"כ יחשב כאילו דרס או החליד במיעוט קמא קמ"ל דליתא ולזה אמר אם דרס או החליד בין בשליש הראשון כלומר שלא שחט שליש והגרים שליש ושחט שליש אלא דרס או החליד שליש ושחט שליש או בשליש האמצעי כלומר שלא הגרים שליש ושחט שני שלישים אלא הגרים שליש ודרס או החליד שליש ושחט שליש שחיטתו פסולה. והיינו משום דבעינן רובא בשחיטה דוקא והשתא מיירי המחבר שפיר בקנה לכך הוי ודאי פסולה. וזה ברור בעיני עכ"ל: (יד) ומהבשר. וכתב בש"ך אבל אם נעקר הבשר עם הסימנים

באר הגולה

כז ריב"ש ורא"ש ועיין סימן כ"ג ס"ה כח לשון הרמב"ם פ"ג מה"ש דין י"ג וכר' יוסי ברבי יהודה וכלישנא בתרא וכרב ושמואל דפסקו כוותיה שם כט כרב יהודה וכו' דף י"ט דמשמע שם דרב הונא מודה לו בזה כרב יהודה וכו' מהטעם הנ"ל (°דלא הכשירו בשחט ב' שלישים אלא בהגרמ' שאינו במקום שחיטה ולא בדרסה והלדה שהם במקום שחיטה כ"כ הכ"מ שם) ל הרא"ש והרשב"א בת"ה ושאר פוסקים לא מימרא דרב יהודה וכו' ד' ט' וכפי' התוספות בשם בה"ג ואין השמועה טריפה הלכך הלכה בהיי' מותר אלא שכך הלכה למשה מסיני דאין שחיטה מועלת כשנשמט סימן אחד ממקום חיבורו אפילו בעוף וכ"כ הרא"ש והרשב"א בת"ה והרמב"ם בפ"ג מה"ש לב הרמב"ם שם והתוספות בשם ריב"ם דף ל' והרא"ש

נקודות הכסף

(הג"ה מבן המחבר בש"ך ס"ק י"ח) **דבריהם** דחוקים: כו'. רצה לומ' דלפי דבריהם הרמב"ם מיירי בוושט דבקנה אם החליד שליש ראשון וגמר בכשרות כשר מידי דהוה אאי קנה פגום כמ"ש הגאמ"ו זקני ז"ל בס"ק ו'. וא"כ היכא דהחליד שליש ראשון ושחט שליש שני והחליד שליש אחרון נמי כשר דלהרמב"ם לא שייך שום פסול במיעוט בתרא וא"כ למה כתב שהיא פסולה אלא ע"כ מיירי בוושט והגרמה לא קאי אלא בקנה דבושט הוי הגרמה במשהו וא"כ למה כתב הרמב"ם וכ' היכא דהחליד שליש משמע דקאי על מאי דאמר לעיל היכא שייך הגרמה וכו' וזהו ליתא דהגרמה מיירי בקנה והכא

יד אפרים

בלולה ע"ש: (שם סעיף י"ד בהג"ה) מ"מ ואין לשנות. עבה"ט וכ' בשבו"י ח"א סי' מ"ו במ"ש הט"ז סי' כ"ד ס"ק י"ז בטבעת שנמצא על הסכין להכשיר משום ה"ס אע"ג דהט"ז גופיה ס"ל דאתחזק איסורא לא מהני ה"ס מ"מ שאני בהאי דינא דהקל מטעם דמסיק דכדאי האגור ורב"י כו' ואף בשב"י משמע שהמחמירין מ"מ כיון שבנה"כ לא השיג עליו כו' ועיין בעבה"ג סי' קכ"ב מבואר שנוטה להחמיר ואין מוכרח והמיקל כט"ז בזה לא הפסיד ע"כ ועיין בשבו"י ח"ב סי' כ"ה שנהג בטבעת שלם שנמצא על הסכין להטריף ונמצא על הארץ יש להכשיר בהפ"מ או לעני בדבר חשוב או לכבוד שבת ולכבוד אורחים ואם נחתך הטבעת באמצע והוא תלוי בקנה או אפי' מונח או תלוי באמצע על הסכין או על הארץ אין להתיר. וקבלתי משוחט מומחה שאם תרצה ליזהר שלא יבא לידך ספק כזה בטבעת מגרגרת שהוא דבר מצוי באווזים ישחט בחיתוך קולמוס בשיפוע דאז בדוק ומנוסה שלא ימצא שום טבעת בשחיטתם ע"כ שמעתי עכ"ל ועיין לקמן מ"ש מתשובה שאילת יעב"ץ ח"ב. וכתב בשבו"י ח"ב סי' כ"ו בשוחט ששחט ודחק באצבעו על הקנה עד שנתמעך ושמע הוזק שבירת הקנה שבגרגרת הנה לא יפה עושים השוחטים שנהגו כן ודוחקים על הסימנים בין האצבעות ויש לחוש שמא יקפוץ אחד מהקני' וע"י עוקץ הקנים ינקובו הוושט ויש למחות בידם. מ"מ בדיעבד לא מחזיקין איסורא דפסיקת הקנה ברובא ברוחב ובאורך אפי' לא נשתייר רק משהו למעלה ומשהו למטה כשר וכ"ש כשהטור שלם דאין לחוש כשאין ריעותא אחרת לפנינו ועיין לקמן סי' כ"ח דסימנים קשים הם אצל נפילה שאינם מתמעכים. וראיתי

יד אברהם

במיעוט בתרא. ולפ"ז דברי הש"ע צ"ע שהביא כאן יש מי שאוסר ולא הביאו בהגרמה ועיקור:

אחד (טו) מהם ואחר כך שחט את השני שחיטתו פסולה:

הגה כג [כט] (ד) ואנו נוהגין להטריף כל עיקור בין במיעוט קמא בין במיעוט בתרא בין בקנה בין בוושט (ע"פ מהרי"ו) [ל] ודוקא לאחר שנשחט (י) אבל בחייו כשר כד אלא שאין שחיטה מועלת בו (ה) וכ"מ לענין החלב או ביצים שלו שהם כשרות (בית יוסף מתשובת רשב"א):

טז (יא) לג הא דפסול בעיקור היינו כשנעקר (טז) כולו אבל אם נשתייר בו אפילו משהו כשר והוא שאותו שנשאר הוא במקום אחד כה אבל אם מיעוט הנשאר הוא מדולדל שהוא מעט כאן (יב) ומעט כאן פסול שניכר הדבר שנעקר בכח ומה שנשאר מחובר חיבור מדולדל הוא והוה ליה נעקר כולו ופסול. [לא] והני מילי כשנעקר רובו. אבל אם לא נעקר אלא מיעוט ורובו קיים אף על פי שרוב זה הנשאר הוא מדולדל מעט כאן ומעט כאן כשר:

יז כו [לב] לד שחט אחד מהסימנים ונמצא השני שמוט ואין ידוע אם קודם שחיטה נשמט או אחר שחיטה (יג) כז הרי זו (יז) פסולה:

הגה [לג] ואפילו זרק העוף מידו כח ולא אמרינן דמחמת זריקה או פרכוס נשמט (מהרי"ק שורש ל"ה) (יד) [לד] מיהו השוחט נאמן לומר שלא היה שמוט בשעת (יח) שחיטה (פסקי מהרא"י סי' ר"ה):

יח [לה] לה נמצא הסימן השחוט שמוט אם כששחט תפס הסימנים בידו או עור בית השחיטה מאחריו ונדחק הסימן תחת העור (טו) כט הרי זו (יט) פסולה

מדוחה: (י) אבל בחייו כשר כו'. הוכיחו זה בתוס' פ"ק (דף כ') מהא קושיא שהקשו פשיטא שלא מהני ביה שחיטה כיון שכבר נטרף אלא ודאי דלא נעשית טריפה בשביל עיקור זה אלא שהלכה למשה מסיני שלא תועיל בו שחיטה עד כאן וא"ל א"כ שלא נטרפה למה יהיה אסור בעוף כשנשמט אחד ואח"כ שחט השני דהא שחיטה יפה היא תירץ הרשב"א דאף על גב דהכשרו של עוף בסימן אחד מ"מ בעינן שיהיו שניהם ראויים לשחיטה וא"ל ממ"ש בגמרא פרק בהמה המקשה (דף ס"ט) בבעיא דחלב בן פקועה או דילמא התם אית ליה תקנתא בשחיטה כו' כמו שהבאתי בסי' י"ד סעיף א' הא כאן בעיקור לית ליה תקנתא על ידי שחיטה ואפ"ה החלב מותר דלא קאמר התם אלא שהאיסור של אבר מן החי הוא קל מאיסור יוצא כיון ששייך תקנה בשום פעם לאותו איסור משא"כ באיסור יוצא שאין לו תקנה כלל: יא הא דפסול כו'. משמע בהדיא שאפילו בשעת שחיטה לא אסרינן בעיקור של שמוטת הסי' אלא בנעקר כולו דהא בסעיף שקודם זה כתב שנעשה קודם גמר שחיטה ממילא נעשה העיקור בשעת התחלת השחיטה וע"ז קאמר בסעיף זה דכשר אם נשאר כל שהוא ואין שום חילוק בין תוך השחיטה או קודם השחיטה ואין כמלא בשום פוסק שיחלק בזה ואין בו שום סברא לחלק דכיון שכל שלא נעקר הרוב אין כאן טריפות ולמה נאסור מאה שאירע כן בשעת שחיטה וכן מוכח להדיא מדברי התוס' שזכרתי קודם לזה שהקשו פשיטא דלא מהניא ביה שחיטה וכן הקשו עוד שם ותימא דמה ענין זה העיקור להלכות שחיטה כו' והוצרכו ליישב דאיירי כשנשמט הסימן ואח"כ שחטו עכ"ל ואי תימא דבשעת שחיטה המיר טפי דפוסל שם עיקור אפילו בלא נעקר רק מקצת ולא בעינן כולו רק אם נעשה קודם השחיטה לא היו התוס' מקשים כלום דהא יש חילוק גדול בין שעת השחיטה לקודם השחיטה אלא ע"כ ברור דאף בעיקור שבשעת שחיטה אין פוסל אא"כ בכולו וכמו שמוזכר בסעיף זה וכן מבואר בדברי הר"ן בשם הרמב"ן שמביא ב"י דעיקור היינו סימנים שנעקרו כולם או רובם בדבר שעושה אותה טריפה והוה ליה למימר שאם אירע לו כן בשעת שחיטה משהתחיל בסימנים שתהא נבילה לפי שכיון שנשמטה באותה שעה א"א שתשחט בהכשר שמחמת העיקור מתגלגלים הסימנים עכ"ל ודבר פשוט שגם כשנעשה עיקור זה קודם השחיטה היא טריפה דמתניתין היא פסוקת הגרגרת אלא דמ"מ לא הוה נבילה עד שיהיה כן בשעת שחיטה וב"פ ב"י הרי דעכ"פ אין חומרא אפילו בשעת שחיטה רק בנעקרו כולן או רובן וכתבתי זאת לפי שמו"ח ז"ל כתב שנ"ל אם נעשה העיקור בשעת שחיטה אוסר אפילו בכל שהוא שנעקר ולא בעינן כולו או רובו אלא בנעשה קודם שחיטה וכתב כן מצאתי וכן משמעות סמ"ק ומהרי"ו שלא הזכירו שיעור בעיקור זה *) ולא ידענא שום מקום לחומרא זאת כי כל הראשונים והאחרונים שלא כתבו שיעור כתבו בלשון זה שנעקרו הסימנים ומשמעות זה כל הסימנים רק שבהג"ה שחיטות של מהרי"ו כתב שם כן דבשעת שחיטה אוסר אפילו במיעוט ואולי ע"ז רמז מו"ח ז"ל במ"ש כן מצאתי אבל עיקרא דמילתא היא שאפילו בשעת השחיטה אין עיקור אוסר אלא בכולו ובעל הג"ה דשחיטות לא כתב יפה בזה וכ"כ בס' זבחי ריב: (יב) ומעט כאן פסול. א"ל הא כתב בריתא בנשתייר משהו כשר דכאן שנתפרק בהרבה מקומות ניכר שנתפרק בכח ומה שנשאר הוא חיבור מדולדל אבל בריתא שנתפרק במקום א' אותו מיעוט הנשאר נשאר בחבורו בחוזק כ"כ רשב"א: (יג) ה"ז פסולה. וסיים מהרי"ק שם וא"ל אם איתא דהוה שמוטה מקמי הכי הוי חזי ליה או מרגיש בו כי מי יוכל להבחין בזה הלא הוא כעלמים בבטן המלאה עכ"ל: (יד) מיהו השוחט נאמן כו'. לכאורה זה סותר מ"ש בסמוך בשם מהרי"ק שא"א בזה לידע בשעת שחיטה דכאן מיירי שבמקום השחיטה נראה אח"כ שינוי ממה שהיה בשעת שחיטה דהיינו שבמקום השחיטה נראה העקירה כי המקום הנעקר נתהפך ובא לשם ובזה נאמן לומר שלא היה בשעת השחיטה כן ואנו מוכרחים לומר שנעשה אח"כ כן ע"י פרכוס משא"כ לעיל שלא נראה כלום מן העקירה במקום השחיטה אלא למעלה במקום הבורן בלחי והוא מכוסה עדיין בעור ודאי לא יכול להבחין בזה: (טו) ה"ז

פסולה

כג ואנו נוהגין להטריף כל עיקור כו'. פי' במה שמשמע דס"ל להמחבר דאפילו עיקור בשעת שחיטה אינו פסול אלא בנעקר קודם גמר שחיטת רובו בזה אנו נוהגין להטריף כל עיקור אפילו כל שהוא (ר"ל מכח המנהג אבל מדינא כשר וכדכתב הר"ן והפוסקים וכן משמע בטור דלא כהב"ח שכתב דהטור מיירי שנשמט קודם שחיטה ע"ש ודו"ק) בין ששחט מיעוט קמא ונעקר אפילו כל שהוא בשעת השחיטה בין במיעוט בתרא בין בקנה בין בוושט דכיון דאירע פסול בשחיטה נהגינן להטריף הכל משום חששא דשמא ניקב הוושט כדלעיל ס"ס כ"ג וסי' ל"ד גבי פסוקת הגרגרת וכמה דוכתי אבל אם נשמט קודם שחיטה מוקמינן ליה אדינא (כן הוא בשחיטות הר"ן ושאר שחיטות אחרונים וכ"כ הב"ח) דלהמחבר דוקא כשנעקרו כולן מן הבשר שבלחי או רובן ומיעוטן נשאר מדולדל אז דוקא הוי עיקור ומ"ש הר"ב ודוקא כו' קאי אהיכא דאפילו מדינא הבהמה אסורה אפ"ה חלבה כשר ומשמע מדברי הר"ב דאפילו בנדלדלו רובן בחייו כשר לענין חלבו או ביצים שלו וכ"פ הרשב"א בת"ה ומביאו ב"י מיהו אע"ג שכן משמע גם כן מדברי הטור ומדברי הרמב"ן שהביא הר"ן פ"ק דחולין אכן התוס' פ' א"ט דף מ"ד ד"ה והא איכא עיקור כו' ס"ל דנדלדלו ברובן הוי טרפה ממש אפילו בחייה וכן מוכח דעת הרי"ף והרמב"ם וכן משמע דעת רש"י דף מ"ג ע"א וכמ"ש בסי' כ"ט ס"ק ע' וכ"כ הרא"ה בס' בדק הבית דף כ"ג וכן מוכח בש"ס דף מ"ב ע"ב גבי מאי דפריך התם וליחשוב נמי סימנים שנדלדלו ברובן טרפה ע"ש: כד אלא שאין שחיטה מועלת בו. שמחמת העיקור מתגלגלין הסימנים וא"א שתשחט בהכשר ר"ן בשם רמב"ן: כה אבל אם מיעוט הנשאר כו'. הטעם כתב הרשב"א דכשהוא מתפרק במקומות רבים הדבר ניכר שנתפרק בכח ומה שנשאר מחובר חבור מדולדל הוא אבל כשנתפרק במקום א' אותו המיעוט נשאר בחבורו בחוזק כשהיה הלכך הוי חבור והדרא בריא עכ"ל ומביאו ב"י וד"מ: כו שחט א' מהסימנים כו'. בעוף מיירי וק"ל: כז ה"ז פסולה. פי' ספק נבלה ופשוט הוא: כח ולא אמרינן דמחמת זריקה כו'. עיין לקמן סי' כ"ה ס"ק ד': כט ה"ז פסולה. דכיון דהפס בסימנים אפשר לשמוטה שתשחט ואפשר שנשמט

קודם

באר הגולה

לג בפ"ק דחולין לג מימרא דרב נחמן וכו' ומסוגיא דגמרא שם דף מ"ד וכפי' רש"י וכן פסק הרא"ש והרשב"א והר"ן לד בריית' שם דף כח לה טור בשם אביו הרא"ש מהא דריש לקיש ורבי יוחנן ורב נחמן שם דף ל"ד וכ"פ הרי"ף וש"פ והגהות מיימוני פ"ג בשם סמ"ק וכל בו ואגודה:

נקודות הכסף

מיירי בושט ולפי' סג"מ"ו ז"ל ניחא דקאי הכל אקנה עכ"ה: (ס"ק י"א) הקשה על הבית חדש והגהות מהרי"ו דפסלי עיקור כל שהוא בשעת שחיטה מהתו' ופוסקים ואין דבריו נראין דפשיטא דאנן קי"ל להטריף עיקור כל שהוא שבשעת שחיט' וכמ"ש הרב רמ"א בהג"ה והכי הוי סוגיא דעלמא והוא פשוט כפי כל השוחטים ואין מדברי התוס' ופוסקים ראיי' דאינהו מיירי לדינא וכמ"ש בש"ך ס"ק כ"ג אבל אנן דנהגינן להטריף כל ה' הל' שחיטה בכל שהוא פשיטא דה"ה עיקור וכן כ' מהרי"ו ועיקור פסול בין במיעוט קמא ובין במיעוט בתרא בין בקנה בין בוושט עד כאן לשונו וכן הוא בשאר אחרונים:

יד אפרים

שוחטים מומחים כשוחטים אין מותזים הראש מן הגוף רק מחזיקים הראש סמוך להגוף שעל ידי זה הסימנים מתחתכים שפיר ואין עושים שמוטה ע"ש. וכתב בשאילת יעב"ץ ח"ב סי' קי"ז בשוחט ששחט אווזה ומצא חתיכת טבעת מתגרגרת על הסכין נדחק על פניו יש להתיר דרמ"א והמסכים להחמיר לא אמרו אלא בטבעת שלימה דאיכא לספוקי ולמתלי בדחוס' דקמי שחיטה אבל בכה"ג שתחת הגרגרת והטבעת בקועה באמצע להרבה לבנים וזה ניכר להדיא שהיה כך לפי שהיתה רצועה דקה שלימה בעיגול שנחתכה מדוחה הטבעת קרוב לחוליא הרי בלי ספק דלאחר שחיטה גרם שא"א לעקירה שתשחט וביחוד החתיכה יבנה כזו דליכא לספוקי בדחופה קמי שחיטה כחבצת האחרוני' ז"ל דלאו כל אפיא שווין בזה ובווינבזה להתיר וכל המחמיר בזה אחר הבדיקה שאינה טבעת שלימה ברוחב כ"א רצועה דקה אינו אלא מן המתמיהין כו' וכך לי תחובה בסכין או דבוקה בפניו ונפלה לארץ הכל אחת הוא בכמו ענין זה דיש הוכחה גמורה שנשחטה הטבעת כולה וזה דבר שא"א אם לא היתה תקועה בגרגרת וק"ו מדינו של בעל הט"ז ז"ל כו' וע"כ לא נסתפק אלא בחתוך מקצתה אבל לא בכולה דודאי שחוט' הוא ע"ש:

גליון מהרש"א

(סעיף ט"ו ט"ז סק"י) וא"ל ממ"ש בגמר'. ע"ת' חתם סופר סי' כ"ט ד"ה והנה רבים: (סעיף י"ז ט"ז ס"ק י"ד) לכאורה זה סותר מה שכתבתי בסמוך. ע' ת' דבר שמואל אבוהב סי' רמ"ו:

בית מאיר

(סעיף ט"ו הג"ה) ודוקא לאחר שנשחט וכו'. היינו ע"פ פי' הלכות גדולות דלא הוי טריפה מחיים אלא דהכי אגמרה רחמנא למשה שאף בעוף שהכשירו בסי' א' מ"מ בעינן תרווייהו ראויין לשחיטה כדאיתא בב"י בשם הרשב"א. וקשה לי לפ"ז שהרי מוכח מדעת רב אדא בר אהבה בדף כ"ח דלאו מההוא טעמא אתינן עליה שהרי סובר דהכשירו דעוף אינו אלא בוושט ולא בקנה. הרי הקנה לגבי עוף בל"ז אינו ראוי לשחיטה ולמה תטרף העוף בשמוטת הקנה כמבואר בהברייתא ודוחק לומר דרב אדא לא ס"ל כברייתא הנ"ל עפ"י הברייתא דרמי דף כ' עי' בהר"ן ובחידושיו בה' שיטות וש"ך ופר"ח:

ביאור הגר"א

[כט] ואנו כו'. כנ"ל: [ל] ודוקא כו'. עתוס' שם ט' א' ד"ה כולהי. ובה"ג פירש כו' וא"ת פשיטא כו' וי"ל לדברי ה"ג כו': [לא] וה"מ כשנעקר כו'. כמ"ש סימנין שנדלדלו ברובן דוקא ואוקמינן דאיפרק איפרוקי: [לב] שחט כו'. שם י' א' ושם כ"ח א': [לג] ואפי' זרק כו'. כמ"ש שם אע"פ שנתעסק באותו מין כו' ולא תלינן ושם מדמי לספק בשחיטה ואף לר"ח דמחלק שם כמש"ש סכין אתרעאי בהמה לא אתרעאי משא"כ כאן דעוף עצמו אתרעאי וכן מה שפי' תוס' שם בד"ה סכין. ועי"ל דמה לי כו' לא שייך כאן ועבמהרי"ק שם: [לד] מיהו כו'. כמ"ש שם עד שיאמר ברי לי שלא היה עלי כו' ועבתוס' ריש גיטין ב' ב' ד"ה ע"א נאמן באיסורין פי' הקונטרס כו' ע"ש: [לה] נמצא כו'. כפי' הרא"ש דר"י מחמיר אדרב ור"נ מפרש דבריהם והלכה כר' יוחנן וכרב נחמן: (ליקוט) נמצא כו'. כגי' א"ר נחמן ולפרש דברי ר' יוחנן. הרא"ש

פתחי תשובה

ז בתוס' שם בד"ה השוחט ולקמן סימן ש"ח סעיף ג' ודו"ק: (ד) ואנו נוהגין להטריף. ע ש"ך ס"ק כ"ג מ"ש נוהגין להטריף כל עיקור אפילו כל שהוא כו' דכיון דאירע פסול בשחיטה נהגינן להטריף הכל משום חששא דשמא ניקב הושט עכ"ל ועיין בתשובת גבעת שאול סימן כ"ח שכתב דלפ"ז היכא דתפס הקנה בידו ויודע בודאי שלא נגע בושט בשחיטתו כשירה אך דברי הש"ך תמוהים כו' ע"ש שהעלה דאפי' תפס הקנה בידו נמי פסולה עיין פמ"ג: (ה) וכ"מ לענין חלבו. עט"ז ס"ק י' ועיין בתשובת ח"ס ח"ב סימן כ"ט מה שכתב

באר היטב

אפי' אם נעקר כולה סבירא ליה דכשרה. כתב מהרמ"ע לדעת המחבר אף לסב רת היש מי שפוסל שהזכיר לעיל בסעיף י' וי"ב לא דמי עיקור לדרסה וחלדה וכל הנשחט כראוי ונגמר הכשר שחיטה דהיינו הרוב אם עוקר המיעוט הנשאר אחר שחיטה כשרה משום דהוי שלא כדרך השחיטה ולדעת הג"ה שהחמיר לעיל בהגרמה אע"פ שאינו דרך שחיטה החמיר נמי כאן לענין עיקור. מיהו בנשמט קודם שחיטה מוקמי' ליה אדינא וזהו שכ' רמ"א אבל בחייו כו' ומדברי רמ"א משמע דאפילו בנדלדלו רובן בחייו כשר לענין חלבו וביצים שלו אבל רוב פוסקים ס"ל בנדלדלו ברובן הוי טריפה ממש אפי' בחייה ש"ך. גם מ"ש רמ"א דכ"מ לענין חלב כו' הפר"ח סי' י"ד ס"ק י"א וכאן חולק ואוסר החלב והביצים: (טו) מהם. וכ' בש"ך ואף גבי עוף דהכשרו בסימן אחד מ"מ בעינן שיהיו שניהם ראויים לשחיטה: (טז) כולו. וכתב בט"ז שאפילו בשעת שחיטה אין עיקור אוסר אא"כ בכולו ולא בכל שהוא. ודוקא שנתפרק במקום אחד דאותו מיעוט הנשאר נשאר בחוזק משא"כ כשנתפרק בהרבה מקומות מהרמ"ע בשם הרשב"א ז"ל ובעל הג"ה דשחיטה לא כ' יפה. ובש"ך בספר כ"ה חולק על הט"ז וכן כ' הפר"ח: (יז) פסולה. פירוש מספק ולא אמרינן אם איתא דהוי שמוטה מקמי הכי הוי חזי ליה או מרגיש בו כי מי יוכל להבחין בזה ולכך פסול מספק ואיירי בעוף: (יח) שחיטה. וכתב בט"ז ואע"ג דכתבתי לעיל שאי אפשר להבחין בשעת שחיטה. נ"ל דכאן מיירי שבמקום שחיטה נראה אח"כ שנוי ממה שהיה בשעת שחיטה דהיינו שבמקום השחיטה נראה העקירה כי המקום הנעקר נתהפך ובא לשם ובזה נאמן לומר שלא היה בשעת השחיטה כן מה שא"כ לעיל שלא נראה כלום מן העקירה במקום שחיטה אלא למעלה במקום הבורן בלחי והוא מכוסה עדיין בעור ודאי לא יכול להבחין בזה: (יט) פסולה. והטעם לפי שאז

ואם לאו מותר ע"י בדיקה (טז) ל שיביא בהמה וישחוט הסימן ואחר כך יעקרנו אם דומות שתי השחיטות זו לזו כשרה ואם השניה מאדמת יותר פסולה (כ) הראשונה [לו] ועכשיו אין אנו בקיאין בבדיקה זו הלכך בכל גוונא אסור :

יט [לז] לו שחט העוף כדרכו בהכשר ואחר גמר שחיטה מצא טבעת (יז) מהגרגרת שלם על הסכין כשר :

הגה [לח] ויש מטריפין בזה לא וכן עיקר (שחיטות ישנים בשם מהרא"ק גם ע"פ ניסו מהרר"י כ"ץ שאמר כך הנהיג מהר"ר משה יפה) (ו) ואין (כא) לשנות :

כ לז השוחט תרנגול צריך ליזהר שידחוק (°) (יח) רגלו בקרקע (ז) או יגביהנו שלא ינעוץ רגלו בקרקע כדי שלא יעקור הסימנים :

כה שצריך לבדוק אחר השחיטה. ובו ג' סעיפים :

א א השוחט צריך שיבדוק בסימנים אחר שחיטה אם נשחטו רובן (א) או שיראה בשעת שחיטה שהם שחוטין (א) רובן ואם לא ראה שרובן שחוטין א (ב) (א) אסור :

שפתי כהן

קודם שחיטה והוי ספק נבלה : ל שיביא בהמה אחרת וישחוט כו'. וה"ה דמהני שיביא בהמה אחרת ויעקרנה וישחוט אם הראשונה מאדים יותר כשר ואם לאו פסול והא דלא מהני הקפה באותו סימן עצמו כדלקמן סי' ל"ד גבי פסוקת הגרגרת דהכא כיון דשמוטה לאו טרפה היא א"כ חשוב הסימן כחי ואפילו נשמט קודם שחיטה יאדים אחר של קודם שחיטה מאחר של אחר שחיטה תוספות פרק א"ע דף כ"ד ע"א : לא וכן עיקר. ובתשו' שארית יוסף סי' מ"ז נסתפק בנמצא על הארץ וכ"כ הב"ח דאפילו בנמצא הטבעת על הארץ ואפילו נחתך הטבעת מצד א' הוי ספק בשחיטה ופסול דלא כנמצא בסוף תשובת משאת בנימין שהתיר בנמצא על הארץ ועי' בסי' ל"ד ס"ק ט"ז : כה א אסור . והוי נבלה דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת והיא ניתרת עד שיודע לך שנשחטה כראוי ש"ס : מיהו

טורי זהב

פסולה. לפי שאז אפשר שהיה כבר שמוט ושחטו אח"כ כיון שתפס הסימנים וכתב רש"ל האידנא אפילו בלא תפס אסור : (טז) שיביא בהמה כו'. אבל לא באותה בהמה כי שמא האודם הוא מחמת שהיה בה עדיין חיות ול"ד למ"ש לקמן סימן ל"ד סעיף ט' שמדמין באותה בהמה לפי שגם האודם הראשון טריפה ע"כ אין מכשול לפנינו : (יז) מהגרגרת שלם כשר. זה דעת האגור הטעם שע"י גלגול הגרגרת נעשה כן ורש"ל כתב ע"ז להטריף כמ"ש רמ"א כאן וז"ל רש"ל הלא כל ספק בשחיטה פסולה ומי יעיד שע"י גלגול הגרגרת של אחר שחיטת רוב הסימנין הוא בא שמא הוה בתחלת השחיטה או באמצע השחיטה וכן מסתבר לומר שבדחיקת הסכין על הגרגרת בא שקפץ חוליא אחת ממקומה עכ"ל וכן מסיק מו"ח ז"ל ואפילו באין הטבעת שלם ואין חילוק בין נמצא על הסכין בין נמצא על הארץ דבכל ענין הוא ספק בשחיטה דשמא בא לידי עיקור כל שהוא עכ"ל ולטעמיה אזיל דס"ל דעיקור בשעת שחיטה אוסר אפילו בכל שהוא אבל כבר נתברר דאין חילוק בזה אלא בכ"מ בעינן כולו כמ"ש בסעיף ט"ז ולפ"ז אם נמצא מן הטבעת פחות מרובו על הסכין או על הארץ פשיטא דכשר שהרי אין כאן טריפות לגמרי אף אם נעשה ע"י דחיקת הסכין ונראה אפילו אם ספק לנו אם הוא הרוב או לא ניזול לקולא מטעם ספק ספיקא ספק שמא לא היה הרוב ואת"ל שהוא הרוב שמא נעשה ע"י גלגול הגרגרת . ופעם אחת בא לידי באחד ששחט אווז ומצא אחר השחיטה על חוד הסכין טבעת אחת דהיינו שהיתה חתוכה ושני צדדי החיתוך על שני צדדי הסכין והכשרתי דבזה נראה ברור שלא ע"י דחיקת הסכין על הגרגרת נקפלה חוליא אחת ממקומה שהרי נחתכה הטבעת ואין לחוש שמא תחלה נדחפה ממקומה ואח"כ חתך בזה דאין לחוש לדחיפה כלל אפי' לדעת המחמירים אלא כשרואין שלא נחתך הטבעת ויש להם קצת סברא שכח הסכין דחפו ולא היה בו כח לחתכו אבל כאן שאנו רואין שנחתך למה לנו להחזיק איסורא שהיה תחלה דחוף תדע לך דא"כ כשנמצא בשחיטה שתי חתיכות בקנה וטבעת אחת ביניהם ואף שלא נתלשה משם מ"מ נימא באותה הטבעת נדחפה ולא היו שם שתי חתיכות סמוכות וכ"ת הא נמי טריפה הא פשיטא דליתא דהא כתב בסי' כ"א שחט בב' וג' מקומות כשירה דפשוט משמע אפילו אם הם סמוכים וטבעת אחת ביניהם אלא ודאי דאין סברא להחזיק ריעותא אלא כשרואין שלא נחתך הטבעת אלא בא כולו שלם ע"ז אנו אומרים שמא נדחף בלא חתיכה . ובספר משאת בנימין ראיתי בסופו בחידושי דינים שלו וז"ל פעם אחת שחט השוחט אווזא ובבא לכסות את הדם מצא טבעת שלם על העפר והכשרתי ואע"ג דבספר שארית יוסף בסי' מ"ז השיב לי על דברי ובסוף דבריו נשאר בספק ולא הכריע מ"מ כמה גדולים וחשובים הסכימו עמי להכשיר וכן נראה עיקר שהרי האגור וב"י התירו בנמצא על הסכין אלא שהרב רמ"א החמיר וחידוש הוא והבו דלא לוסיף עלה ואין לאסור רק בנמצא על הסכין עכ"ל וכדאי הם הב"י והאגור שמכשירים בכל גווני שנסמוך עליהם בהנהו מילי שזכרנו : (יח) רגלו בקרקע . וה"ה בכותל ובקצת ספרים כתוב שלא ידחוק והוא ט"ס וצ"ל שידחוק :

כה (א) או שיראה בשעת שחיטה כו'. בטור כתוב בזה אם רואה אותן שחוטין לפניו א"צ יותר רבים מקשים מאי אתי לבדוק יותר ונראה דלאשחיטת רובן קאמר דיכול לסמוך על ראייתו שהוא רוב וכן משמע ברמזים דקאי על שחיטת הרוב ובמהרי"ל כתוב

בשם

באר הגולה

לו אגור בשם מהר"י מולין

לז מימרא דאביי שבת דף קכ"ח (פי' אם שוחט ע"ג קרקע או סמוך לו) :

א מימרא דרב יהודה וכו' וכדאמר רב הונא בהמה בחיי' בחזקת איסור עומדת וכו'

גליון מהרש"א

(סעיף י"ט ט"ז ס"ק י"ז) ניזול לקולא מטעם ספק ספיקא . ק' ממ"ש בעצמו סי' ק"י ס"ק ט"ו ע"ש בסוף הדבור וצ"ל דהכא סמך עמ"ש ספ"ק זה דכדאי הם כו' ובת' עה"ג החמיר בדין זה ובת' שבו"י ח"ג סי' מ"ג כ' המיקל לא הפסיד : (שם) וכדאי הם הב"י והאגור . בתשו' חינוך ב"י סי' כ"ו כ' כיון דהב"י רק הביא ולא אמר שכן הלכה ל"ש כדאי הב"י והביא רבים האוסרים וע"ש דאם בהולכה או הבאה לחוד חמור מן הוליך והביא . אך במונח על הארץ נראה שם סי' כ"ח דמסכים להתיר : (ש"ך ס"ק ל"א) וכן עיקר ובתשו' שארית יוסף . ע' ת' חב"י סי' כ"ה בנמצא תלוי בעור שאחורי קנה במקום דבקו בצואר מצדד להקל . דעדיף מנמצא על הארץ או על הסכין וע' עוד שם עד סי' כ"ט : (סי' כ"ה סעיף א' ש"ך סק"א) אסור והוי נבילה . ע' ש"ך רס"י י"ח :

יד אברהם

(סי' כ"ה סעיף א') השוחט צריך שיבדוק בסימנים אחר שחיטה כו' ואם לא ראה שרובן שחוטין אסור . וכתב הש"ך והוי נבילה דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת כו'. ועיין בתב"ש שכתב דכיון דאיכא בה איסורא דנבילה שרי לשחוט או"ב ביום א'. ובס' מקום שמואל כתב לאסור . וכ"כ בס' פמ"ג דאסור לשחוט השני בו ביום כיון דמטהר עכ"פ מידי נבילה הוי כטריפה דהוי שחיטה לענין או"ב . ולדידי נראה עיקר כהתב"ש . דלא דמי לטריפה שאין עליה שם נבילה כלל ולכך אע"ג דאסור' באכילה הוי שחיטתה שחיטה מעליא דקיי"ל שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה . אבל בכך דהכא דרביע עליה שם נבילה לענין אי' ומלקות אפי' לדעת התב"ש דלא הוי נבילה לטמא במשא מ"מ הוי נבילה לענין איסור ודאי לא הוי שחיטה . וכן מסתבר דהא דשחיטה שא"ר הויא שחיטה גמרינן לה משחוטי חוץ בחולין (דף פ"ה) והתם הא לא הוי נבילה כלל וכדמוכח בבכורות (דף מ') אבל מניין לנו דהיכא דאיכא שם נבילה דמקריא שחיטה . ועוד דלא עדיפא מעריפת עגלה דמשמע מדברי הרמב"ם פ"ג מהלכות אבות הטומאה שאין שם נבילה עליה ואפ"ה לא מחייב משום או"ב אלא בשוחט ולא בעורף כדמוכח בה"ם וכ"כ המפרש בירושלמי פ"ט דסוטה וכש"כ הכא שהוא בחזקת שאינה זבוחה לענין איסור . ודברי הרמב"ם נראין כסותרי' שכתב כאן דהוי ודאי נבילה אע"ג דהוי ספק . ואלו בפ"ג מהל' שחיטה דין ח"י כתב דכל ספק בשחיטה הרי הוא ספק נבילה . ולפמ"ש הפמ"ג סי' ח"י ור"ס כ"ה א"ש דמ"ש הרמב"ם דכל ספק בשחיטה הוא ספק נבילה היינו דוקא רק בספק שהה ודרס דרוב שוחטין כהוגן ואין שוהין ודורסין ואמרי' סמוך מיעוטא לחזקה דבהמה בחייה כו' והוי פלגא . הא ספק שקול מוקמי' אחזקה והוי כודאי וה"נ הוי כס' שקול דאין רוב שוחטין רוב סימנים וע"ש . ולפמ"ש יש ללמוד דבספק בדק א"צ לכסות כיון דחשבינן לה כנבילה ודאי אף לקולא ומתירין לשחוט או"ב . וזה דלא כמ"ש בס' בינת אדם ומצריך כסוי בספק בדק בסימנים :

חידושי רע"ק

(סימן כ"ה סעיף א') השוחט צריך שיבדוק בסימנים כו'. ואם לא ראה שרובן שחוטין אסור . הנה אם מותר לחלוב הבהמה זו ולשתות חלבה יש לעיין ביה טובא . דבסוגי' מבואר פלוגתא דר"א אמר טריפה ואסורה באכילה . במתניתא תנא נבילה ומטמאה במשא ומפרש פלוגתייהו מר סבר בחזקת איסור קיימא והשתא מתה היא ומ"ס בחזקת איסור אמרינן בחזקת טמאה לא אמרינן מבואר מזה דלתנא דברייתא כיון דלענין איסור אכילה אנו דנין מכח החזקה דלא נשחטה . ממילא מטמאה כדין נבילה . דלאסרו באכילה ושלא לטמא הוי תרתי דסתרי או כסברת הרשב"א בחידושיו דגם לענין טומאה הוי קצת חזקת איסור כיון דמתה לפניך . וכל חי' שמתה מטמאה ומספק אתה בא להוציאה מידי טומאתה לא תוציאנה ע"ש . ולר"א דלענין איסור אכילה שהי' אסור מקודם מוקמי' בחזקתה אבל לענין טומאה דליכא חזקה לא מטמאינן . אף במתנ"פ או . מותרת באכילה או דהוי נבילה ומטמאה מ"מ מחלקי' בין איסור לאכילה א"כ י"ל דלר"א ה"ה דמחלקינן בין בשר הבהמה לחלבה . דבחלב ליכא חזקת איסור מותר . אבל לתנא דברייתא הנ"ל י"ל דאסור דגם לסברת הרשב"א שייך גם בחלב לומר כן דכל חי' שמתה חלבה אסורה וספק אתה בא להוציאה ולהתיר חלבה לא תוציאנה מספק . וא"כ כיון דלא איפסקא הלכתא בש"ס ועיקר איסור אכילה דבהמה גופא ג"כ דרבנן כמ"ש תוס' והרשב"א שם דמדאורייתא אזלינן בתר רובא ורוב פעמים שוחט שפיר ממילא בדרבנן קיי"ל כדברי המיקל . וכר"א דמחלק בין אכילה לטומאה . או אפשר דגם לתנא דברייתא מותר . דדוקא לענין טומאה מחמרינן כיון דליכא חזקת היתר דמה שלא היתה מטמאה היינו מטעם דבבעלי חי ל"ש קבלת טומאה והרי מתה לפניך מש"ה מהני חזקת איסור דבהמה שתהא מטמאה בנבילה . אבל לענין חלב דהוי חזקת היתר דבחייה לא היה בה איסור אכילה מוקמינן אחזקתה דעדיין מותרת היא . וע' תב"ש שהעלה בדעת הרמב"ם ס"ל דהוי נבילה דאורייתא כמו שהסכים בתב"ש . היינו דס"ל דהך סברא היא סברא דרבנן שהחמירו שתהיה מטמאה שלא יהיה כתרתי דסתרי ובדרבנן הלך אחר המיקל וקיי"ל כר"א דאינה מטמאה . וא"כ ה"ה לענין היתר החלב לא אסרינן לה מחמת חזקה דבהמה . וביותר למ"ש הפרישה (סימן פ"ז) דחלב נבילה אסור רק מדרבנן דלא נגמרה באיסור . ממילא שפיר יש לסמוך על תוס' והרשב"א דרוב שוחטים רוב הסימנים ומדאורייתא גם הבהמה שריא ואינה אסורה רק דרבנן . וממילא ק"ל

ביאור הגר"א

הרא"ש ובת"ה כתב אפי' לגי' ר"נ אמר ג"כ י"ל כן ועוד כיון דאיסורא דאורייתא ולא איפסיקא הלכתא אי כר"נ אי כר"י צריך לעשות כשניהם לחומרא . אבל הרמב"ם והרז"ה פסקו כר"נ לבד והכל הולך אחר תפיסה או לא (ע"כ) : [לו] ועכשיו כו'. הג"מ : [לז] שחט כו'. שע"י גלגול הגרגרת ששחט בב' וג' מקומות נעשה כן : [לח] ויש מטריפין כו'. כמ"ש (י' א' כ"ח א') כל ספק בשחיטה פסול :

פתחי תשובה

שכתב בזה : (ו) ואין לשנות . עבה"ט ועיין בתשובת שבו"י ח"ג סי' כ"ה שהוא היה נוהג בנמצא על הארץ להכשיר כהפ"מ וכה"ג ואם נחתך הטבעת באמצע והיא תלויה בקנה או אפילו מונח או תלוי באמצע על הסכין או על הארץ אין להחמיר וכתב עוד שקבל מבודק מומחה שאם תרצה ליזהר שלא יבא לידך ספק כזו בטבעת מגרגרת שהוא מצוי באווזים ישחט שחיטה כקולמוס בשיפוע דאז בדוק ומנוסה שלא ימצא שום טבעת בשחיטתם ע"ש : (ז) או יגביהנו . עיין בתשובת שבו"י ח"ג סי' כ"ו שנשאל בשוחט ששחט ודחק באצבעו על הקנה שנתמעך ובמעט חוזק שבירת הקנים שבגרגרת אם יש חשש איסור וכתב דודאי לא יפה עושין השוחטין שדוחקין כן על הסימנים באצבעותיהם ויש לחוש שמא יקפוץ אחד מן הקנים וע"י עוקץ הקנים ינקוב הושט ויש למחות בידם מ"מ בדיעבד לא מחזקינן איסורא דפסיקת הקנה ברוחב ברובא . ובאורך אפילו לא נשתייר רק משהו למעלה כו' וכ"ש כשהעור שלם דאין לחוש כאן ריעותא אחרת לפנינו ע"ש :

כה (א) אסור . עבה"ט ועיין בתשובת בית שמואל אחרון חלק יו"ד סימן ט"ז שכתב דכוונת הש"ך דהוי ספק נבלה וא"כ לענין אותו ואת בנו אסור לשחוט בנו

באר היטב

אפשר שהיה כבר שמוט ושחטו אח"כ כיון שתפס הסימנים . וכתב מהרש"ל דהאידנא אפי' בלא תפס אסור ואם נמצאו שניהם שחוטים ואחד מהם שמוט ותפס הסימנין בידו מקילין בעוף משום ס"ס ספק אם נשחט השמוט קודם שנשמט . ואת"ל נשחט קודם ספק אם נשמט קודם הסימן השני . עיין ערך לחם : (כ) הראשונה . וכתב הב"ח אבל לא באותה בהמה כי שמא האודם היא מחמת שהיה בה עדיין חיות ולא דמי למאי שכתוב לקמן סי' ל"ד סעיף ט' שמדמין באותה בהמה לפי שגם האודם הראשון טריפה . ע"כ אין מכשול לפנינו עכ"ל : (כא) לשנות . וכ"פ רש"ל ובתשובת ג"ש סימן ס"ט ועיין תשובת הב"י שאלה כ"ה כ"ו כ"ז כ"ח . מיהו בנמצא על הארץ נסתפק בת' ש"י סי' ס"ז ובמ"כ סימן ק' הכשיר בנמצא על הארץ . וב"ח החמיר אף בנחתך הטבעת מצד א' וע"ש בט"ז שהאריך בזה ופר"ח הביא הפוסקים הנ"ל ומסיק ואנו מכשירים בכל גוונא כדעת המחבר . והעט"י הביא ג"כ האחרונים הנ"ל ומסיק כשהוא מחותך מצד א' וצד השני מהטבעת מונחת על חוד הסכין וב' עוקצין מהטבעת על שני צדי הסכין שהוא כשר דרואין בחוש שלא נעקרו קודם שחיטה דהיאך נשחט הטבעת מצד א' אלא וודאי שהסכין עקר צד השני מחמת שלא היה הסכין חד כ"כ שיוכל לשחוט הצד השני ע"כ נעקר הטבעת לאחר רוב שחיטת הקנה . ואף כשנופלת החצי טבעת על הארץ או כשהיתה מונחת על הסכין שאין כאן בית מיחוש כלל וכשר אבל נמצא שלם בין על הסכין בין על הארץ הכל אוסרין גם כשהחתיכה מהטבעת תלויה בגרגרת ג"כ כשר וע"ש בט"ז סימן מ"ו . וכתב בש"ך ואף אם נמצא על הארץ ג"כ טריפה ודלא כשו"ת משאת בנימין וכתב בט"ז פעם אחת בא לידי בא' ששחט אווז ומצא אחר השחיטה על חוד הסכין טבעת אחת דהיינו שהיתה חתוכה ושני צדדי החיתוך על שני צדדי הסכין והכשרתיו דאין סברא להחזיק ריעותא אלא כשרואין דלא נחתך הטבעת אלא בא כולו שלם על זה אנו אומרים שמא נדחף בלא חתיכה עיין בשו"ת שבות יעקב שאלה מ"ו דהסכים לפסק הט"ז ודלא כש"ך ועיין תשובת מהר"ם לובלין סימן כ"ד :

כה (א) רובן . וכ' בט"ז בשם מהרי"ל דראוי להחמיר דהשוחט יעביר ידיו תוך חתך השחיטה ולהרגיש עם האגודל ששחט כראוי דבראיה אין לבדוק יפה דבית השחיטה מלא דם עכ"ל : (ב) אסור . וכ' בש"ך דהוי נבילה דבהמה בחזקת איסור עומדת עד שיודע שנשחטה כראוי :

טורי זהב

בשם רבו באמת להחמיר שראוי ונכון להעביר ידו תוך התך שחיטת בהמה להרגיש עם המשמוש ששחט כראוי דבראייה אין לבדוק יפה דבית השחיטה מלא דם עכ"ל ופשוט דעל שחיטת רוב קאמר הכי : (ב) בלא הגרמה. דבעיקור א"ל לבדוק אחריו דסמכינן על רוב שאין בהם עיקור כ"כ הרא"ש. ונראה הא דהוצרך לבדוק אחר הגרמה דשכיח הוא בשוחט סמוך לראש שיגרים חוץ למקום הכשר: (ג) קודם שיזרוק העוף. נראה הטעם דשמא אח"כ ישכח מלבדוק וכמ"ש ריש סימן י"א בשוחט בלילה: (ד) ולא חיישינן שמא ע"י הפרכוס. מהרי"ק הוכיח כן מדאיתא פ"ב דחולין רבא הוה בדיק גירא לרבי יונה ושחט בה עוף בהדי דפרח כו' הרי לך אף שהיו פורחים באויר והיו נחבטים ע"י קרקע חבוט גדול ומפרכסים וקופצים הרבה מ"מ לא חש שמא ע"י זה נתרחב החיתוך. ע"כ כתב דלא קי"ל כהג"ה דשחיטות שצריך לבדוק בסימנים קודם שיוליכו מידו ואם לא בדק מיד יש לאסור אפילו דיעבד לא קי"ל כן. ובהג"ה שחיטות של הר"ר צבי שוחט מקראקא כתב הגה"ה שהביא מהרי"ק וכתב שהוא דעת א"ז וע"כ דחק מו"ח ז"ל ליישב ראייה של מהרי"ק דהתם מיירי שהסימנים נחתכו כולן וכולי האי לא תלינן בפירכוס *ולא ידעתי למה הוצרך מהרי"ק להביא ראיה מרבא ולא ממתני' השוחט בלילה שחיטתו כשרה והא לא יוכל לבדוק תיכף וא"כ היה לנו לחוש לפרכוס אלא ודאי דלא חיישינן ליה כלל וכבר העיד מחבר ספר זבחי ריב שחפש בספר א"ז ולא ראה אותו הדין. וא"ל על רמ"א שהצריך לכתחלה לבדוק קודם שיזרוק ורבא בדיק גירא ועשה כן אפילו לכתחלה דלפי מה שכתתי טעם בסמוך דחיישינן שמא ישכח אח"כ לבדוק לא קשה מידי דודאי בשא שהיה העוף בידו וזרקן מידו ודאי יש לחוש לזה דיסבור אח"כ שכבר בדקו משא"כ ברבא דבדק גירא שם לא הגיח מלבדוק תיכף שבא לידו: (ה) כשהם נקובים. בתוס' כתבו אפילו יש נקבים הרבה שלא במקום שיהיו תלינן כולם בזאב :

כו (א) כנגד המקום ששחט כבר. כתב רש"ל בפ' השוחט סי' י"ז כ"ל אם נפסק הקנה עצמו אחר שחיטת הקנה שלא נטרפה בזה

שלחן ערוך

הגה ונהגו לבדוק בדרך זה שתוקף אגודל על שיפוי כובע ומתוך הדחק יפלטו הסימנים לחוץ ואז יכול לראות אם נשחטו רובן גם אם עביד שמוטה כי אם לא יכנסו הסימנים לפנים לאחר שהסיר אצבעו הוה שמוטה וטריפה (הגהות בשחיטות) **ב** [א] מיהו אין צריך לבדוק אחר שמוטה דסמכינן ארובא כמו (ב) בשאר (ג) טריפות : [ב] ב **ויש מי שאומר שצריך לראות שהם שחוטין במקום שחיטה (ב) בלא הגרמה :**

הגה **ג** ויש לבדוק אחר זה (ג) קודם שיזרוק העוף מידו (מהרי"ק שורש ל"ה בשם שחיטות אשכנזים) [ג] אבל אם לא בדקו תחלה בודק אח"כ (ד) **ד** ולא חיישינן שמא ע"י הפרכוס נתרחב (ד) החתך (סברת מהרי"ק שם) :

ב ה [ד] ג הבודקים בנוצה לראות אם נשחט הרוב טועים הם :

ג ד נשחטה כראוי ובא זאב ונטל בני מעיה והחזירן (ה) כשהם נקובים כשרה ו ולא חיישינן שמא במקום נקב (ה) ניקב :

הגה [ה] אבל קודם שידעינן שנשחטה כראוי בחזקת איסור עומדת (טור ע"פ הגמרא) וכל ספק שאירע בשחיטה טריפה (מהרי"ו הלכות שחיטה והוא בש"ס דחולין דף י' וכ"ח ומוסכם מכל הפוסקים בכמה דוכתי):

כו דין נקב בוושט או בבני מעים קודם [גמר] השחיטה. ובו ב' סעיפים :

א א [א] א ניקב הוושט *) בשעת שחיטה (א) כנגד המקום ששחט כבר (א) טריפה :

שפתי כהן

ב מיהו א"צ לבדוק אחר שמוטה כו'. ובספרי העליתי דלכתחלה יש לבדוק גם אחר שמוטה כדעת בה"ג אלא דבדיעבד אם לא בדק מותר ודמי לריאה דשכיחא בה טרפות דצריך לבדקה לכתחלה ובדיעבד אם נאבדה בלא בדיקה כשר כדלקמן סי' ל"ט וה"כ שכיח הוא לעשות שמוטה בשעת שחיטה כדמשמע מהאי דאיתא בש"ס ופוסקים גבי השוחט תרנגול בשם שלפני זה וכ"כ הרא"ה בס' החנוך מלוה ת"מ בהדיא ע"ש. מיהו כיון דבהמה בחייה *) לאו בחזקת שנעקרו סימנים קיימא ל"ד לאם לא ראה שנשחטו רובן דהתם בהמה בחייה בחזקת שאינה זבוחה קיימא משא"כ הכא וכשר בדיעבד וכמ"ש הפוסקים וכתבתי שגם הר"ן לא חלק אבה"ג אלא במה שאסר אף דיעבד אם לא בדק אחר שמוטה. וגם דעת הר' יונה והאבי העזרי כדעת בה"ג הובאו בתשובת הרא"ש כלל כ' סי' י"ג וכמה פעמים מלינו שהתוס' וכל הפוסקים השמו לדברי בה"ג אפילו היכא דלא מסתברא טעמי' אפילו להקל מפני שכל דבריו דברי קבלה וכל שכן כאן שהוא מחמיר ומסתבר טעמי' וכ"ש שגדולי פוסקים הנ"ל מסכימים לדעתו (ואף שאסר אף דיעבד היינו משום דאזיל לטעמיה דס"ל לקמן סימן ל"ט גם בריאה בדיעבד אסור אבל אנן דקי"ל בריאה דלכתחלה צריך בדיקה ובדיעבד כשר ה"נ דינא הכי) וכן משמע בהגהת שחיטות ישנים שהביא בד"מ דצריך לבדוק אחר שמוטה וכן הוא בשחיטות האחרונים : **ג** ויש לבדוק אחר זה כו'. הג"ה זו צ"ל קודם ויש מי שאומר : **ד** ולא חיישינן כו'. כ"פ מהרי"ק והשיג על מה שנמצא בשחיטות אשכנזים (בשם א"ז) דחיישינן אף בדיעבד מדאמרינן בש"ס דרבא שחט עופא בהדי דפרח אלמא אע"פ שנפל לארץ לא חיישינן שמא ע"י פרכוס נתרחב החתך והב"ח כדי ליישב הדברים הנכתבים בשם א"ז חילק דהיכא דנמצא הסימן שחוט כולו ודאי לא חיישינן שנעקר יותר בפרכוסו ממה ששחט אבל בנמצא שחוט רובו חיישינן (וכן מצאתי בשחיטות החדשים שנדפסו בק"ק לובלין שגה דה"ל בשם גליון שחיטות ישנים) וכתב שכן משמע מפירש"י ולא כוון יפה דאפילו למה שהבין הוא מפירש"י משמע מפירש"י להפך דבדיעבד שרי אבל באמת לא מיירי רש"י כלל מזה ע"ש ודוק והטע"ז כתב בהדיא דאפי' לא נמצא אח"כ שנשחט אלא רובו כשר אבל אני קבלתי חילוק נכון מפי הגאון אמ"ו כ"ץ ז"ל דודאי דרך הקנה להתפרק וחיישינן דבקל נעשה רוב בפרכוסו אבל כשנמצא הוושט שחוט כשר דאין דרכו להתקרע אלא באורך ולא ברוחב: **ה** הבודקים בנוצה. ותוחבים בסימנים דרך הפה טועים הם דשמא לא נשחט הרוב והכן בעינן רוב הנראה לעינים. מרדכי. ובהג"א מא"ז כתב שאפילו שחט המיעוט הנוצה קורע ואסור ומביאה ב"י ע"ש: **ו** ולא חיישינן שמא כו'. דכיון דנשחטה הרי היא בחזקת היתר עד שיודע לך במה נטרפה ש"ס ופוסקים ובסי' ל"ו ס"ה נתבאר דאפילו יש נקבים הרבה שלא במקום שיהיו תלינן כולהו בזאב וע"ש :

כו א ניקב הוושט כו'. היינו קודם גמר שחיטת הוושט אבל לאחר ששחט רובו כשר אפילו לדידן דפסלינן כל הלכות שחיטה במיעוט

ביאור הגר"א

כה [א] ומיהו א"צ כו'. ערש"י שם י"ב א' ד"ה פסח וגם בלא"ה ס"ל לרב שם נ"ד א' דא"א לשמוטה שתעשה שחוטה ואע"ג דפליג שם ר"י ור"נ היינו בודאי שמוטה אבל ליחוש לא : [ב] ויש מי כו'. דגם זה בכלל עד שיודע לך כו' : [ג] אבל אם לא כו'. ממש"ש ל' ב' רבא הוה בדיק כו' אע"ג שהעוף היה נחבט ע"ג הקרקע חבוט גדול ואין לדחוק שהיה יודע היכן יפול העוף והיה עומד שם לראות בסימנין קודם שיפול העוף דא"כ למה היה מזמין לכולי בקתא : [ד] הבודקים כו'. עש"ך : [ה] אבל כו' וכל ספק כו'. שם י' א' :

כו [א] (ליקוט) ניקב כו'. עבה"ג וגם ממ"ש (י"ז ב') צריכה בדיקה אתלת רותתא. ת"ה

חידושי רע"ק

קי"ל כדברי המיקל כר"א דמחלק בין אכילה לטומאה. ה"נ יש לחלק בין איסור הבהמה לחלב. וביותר נראה דאף להתנא דהברייתא מודה דחלב שריא. ולא הוי בזה תרתי דסתרין. והיינו לט"ש הש"ך (סימן פ"ו סקי"א) דאם שחט תרנגולת והוי ס' בשחיטה ומצא בה ביצים גמורות הביצים מותרות דביצת נבילה מדרבנן וספיקו להקל ע"ש. הרי דס"ל להש"ך דאף דהתרנגולת אסורא מ"מ הביצה מותרת. וע' מנחת יעקב (כלל וסי' ע"א סק"ג) שהשיג על הש"ך דאם אמרינן דספק בדרבנן באתחזק איסורא אסור. וכיון דכל ספק בשחיטה הוי חזקת אינו זבוח ביצה זו יש לה חזקת איסור ואסורה מספק ע"ש. ובאמת נלע"ד דברי המנ"י נכונים. דהרי קי"ל (פ"ק דכתובות) כמ"ד לדברי המכשיר בה מכשיר בבתה דחזקת האם מועיל להבת. ואף למ"ד דפוסל בבתה היינו משום חומרת מעלת יוחסין כמ"ש תוס' (כתובות דף כ"ו). וכיון דלהקל מהני חזקת האם להבת. ה"נ חזקת התרנגולת מהני לביצה והוי ביצה גופ' חזקת איסור. עכ"פ מבואר דעת הש"ך דאפשר לחלק ולאסור התרנגולת ולהתיר הביצה. וגם המנ"י מודה לדבריו דלא פליג עלה אלא לענין חזקת איסור. וא"כ הכא בנ"ד שפיר י"ל דגם המנ"י מודה דחלב מותר. והיינו כיון דבאמת הוי רוב דרוב השוחטים שוחטים רוב הסימנים ורבנן הוא דאחמיר. והיינו שהחמירו מ' סמוך מיעוטא לחזקה והוי פלגא ופלגא. עכ"פ שוב לא מקרי הבהמה אתחזק איסורא דרוב עדיף מחזקה. אלא דרבנן אמרו סמוך מיעוטא לחזקה והוי פלגא ופלגא. וכיון דהבהמה אסורא רק מספק ממילא החלב מותר דהוי ספק דרבנן לדעת הפרישה הנ"ל דחלב נבילה אסור רק דרבנן וכיון שכן י"ל בהיפוך דנ"ד לכ"ע מותר החלב. ואף דלתנא דברייתא. והיינו דוקא לענין טומאה. דבלאו חזקה ג"כ ראוי לטמא מספק וא"א לנו לטהר הבהמה אלא מחמת רוב דרוב שוחטים שפיר. והיינו לומר דהוי ודאי טהורה. בזה שפיר הוי תרתי דסתרין. כיון דאסורא באכילה. ע"כ דאינה מותרת בודאי ואיך אתה בא לטהרה ולומר דודאי נשחטה שפיר. אבל לענין החלב באמת אמרינן דהוי ספק בין לענין הבשר בין לענין החלב. ומה שיש בו חשש דאורייתא אסור מספק. והחלב שהוא דרבנן מותר מספק ואין בזה שום סתירה. באופן דלדעת הפרישה הנ"ל ברור לענ"ד דהחלב מותר והוא ממש כמו הביצה דמות' להש"ך. ואף להמנ"י מותר בנ"ד דלא הוי אלא פלגא ופלגא וכנ"ל. והטעם אי דפסקי' כר"א דאינה מטמאה. או גם לתנא דברייתא מותר דלא הוי תרתי דסתרי וכנ"ל. אולם לדעת הב"ח בקו"א דחלב נבילה דאורייתא דהוא כאבר מאבריה. א"כ אין לדמותו להוא דינא דהש"ך הנ"ל. ובזה צ"ע בנ"ד לענין דין החלב. דמ"מ אפשר להתיר מחמת הסברא הא' שכתבנו. כיון דלרוב הפוסקים הבהמה גופה אסור דרבנן. קי"ל כר"א דמחלק בין אכילה לטומאה. ה"נ מחלקי' בין בשר לחלב. ואף להרמב"ם דהוי נבילה מדאורייתא. מ"מ כיון דפסק דאינה מטמאה כמו שהעלה התב"ש בדעתי' ה"נ החלב מיתר. ומה שיש לי לפקפק ע"ז. דאפשר לומר דלדעת הב"ח גרע החלב מן הטומאה ואף לר"א דס' אינה מטמאה י"ל דאסור החלב והיינו לדעת הב"ח דהחלב הוא כאבר מאבריה ונעשה החלב נבילה. ממילא י"ל דגם בחייה דכ"ז בבהמה היא כאבריה ואסורה משום אמ"ה רק בשעה שנפרשה מן הבהמה בפני עצמה והתורה התירתה אבל כ"ז שהיא בתוכה היא כבהמה עצמה א"כ י"ל דגם להחלב נקרא בחזקת איסור דכ"ז שלא נפרדה מהבהמה יש עליה איסור אמ"ה. וצ"ע בזה לדעת הב"ח. מ"מ לדינא כיון דלדעת הפרישה הדבר ברור דהחלב מותר כמ"ש וגם לדעת הב"ח הדבר בספק עומד. וממילא יש לסמוך על רוב הפוסקים דגוף הבהמה אינה אסורה אלא מדרבנן והחלב מותר. ויש להסתייע בזה דעת התפל"ם שכ' (בסימן פ"ז) דחלב נבילה אף מדרבנן מותר באכילה כנלע"ד לדינא להתיר החלב. וה' יצילנו משגיאות :

באר היטב

(ג) טריפות. ובש"ך פסק דלכתחלה צריך לבדוק אחר שמוטה וכ"פ הפר"ח : (ד) החתך. הגה זו שייך לעיל קודם ויש מי שאומר דעל שחיטת הרוב קאי דלא חיישינן שמא ע"י פרכוס נתרחב החתך וב"ח מחלק בין נמצא שחוט כולו לנמצא רובו דבלא נמצא אלא רובו חיישינן וכתב בש"ך שיש קבלה בידו דודאי דרך הקנה להתפרק וחיישינן דבקל נעשה רוב בפרכוסו אבל כשנמצא הוושט שחוט כשר דאין דרכו להתקרע אלא באורך ולא ברוחב עכ"ל. ופר"ח דוחה דבריהם וכן עיקר להכשיר בכל ענין עיין ט"ז. וכתב הג"א בשם א"ז דלא יבדוק בנוצה שמא לא נשחט הרוב והכן בעינן רוב הנראה לעינים ועוד אפילו שחט המיעוט הנוצה קורעת ואסורה : (ה) ניקב. וכתב בט"ז וש"ך אפילו יש נקבים הרבה שלא במקום שיהיו תלינן כולהו בזאב. ופר"ח בק"א הביא ראיה מסי' ל"ט דמחמרינן אפילו נאבדה הריאה כ"ש כאן דנקובה היא לפנינו :

כו (א) טריפה. וכתב בש"ך היינו קודם גמר שחיטת הוושט אבל לאחר ששחט רובו כשר אפי' לדידן דפסלינן כל הלכות שחיטה במעוט בתרא דהתם היינו

פתחי תשובה

אחריו דלקולא לא אמרי' דהוי נבלה ע"ש : (ב) בשאר טרפות. עבה"ט וע' בש"ך הטעם למה בדיעבד כשר כיון דבהמה בחייה לאו בחזקת שנעקרו סימנים קיימי לא דמי לאם לא ראה שנשחטו רובן דהתם בהמה בחייה בחזקת שאינה זבוחה קיימא משא"כ הכא ועיין בדגמ"ר שכתב דדוקא כשאין שום ריעותא לפנינו אבל אם יש איזה ריעותא לפנינו אין תולין להקל ומטעם זה מחמירין בספיקא ומקרי ספק בשחיטה ע"ש :

באר הגולה

חולין דף ט' ע"ב ברא"ש בתשובה וכ"כ בא"ח ג המרדכי בריש חולין ואגודה בשם רבי ברוך והג"א בשם א"ז וזוקה וסיים שם תיפח רוחו ונשמתו מפני שמאכיל טריפות לישראל ואסור לעסוק בקבורתו ד בעי"ת דרב אבא מרב הונא ונפשטא להתירא :

א תוספות והרא"ש והר"ן אבא דרבי זירא לינן סכין וכו'

נקודות הכסף

(סי' כ"ה ט"ז ס"ק ד') *ו"א ידעתי למה הוצרך כו'. לא קשה מידי דהתם מיירי שתפס העוף בידו או שקשרו עד שראה בגד או לאור סיוע שנשחט רובן :

(הג"ה טור סי' כ"ו סעיף א')*ניקב הוושט כו'. כן הוכיחו התו' והרא"ש והר"ן כמבואר בב"י ומהרש"ל הוכיח שהרי כאן היה טרפה או לאו שחדודה קודם לגיבוניא עד כאן לשונו וקשה דהא הכא בניקב נמי חידודה קודם לניקב אלא אף שחידודה קודם לגיבונה היא נאסר משום דדין או לאו דבית השחיטה מרווח רווח ולאו נכווה בנדדין הא אם ניקב כנגד מה שנשחט דלא שייך כלל למימר בית השחיטה מרווח רווח טרפה וזה פשוט עכ"ס :

דגול מרבבה

(סימן כ"ה ש"ך ס"ק ב) *) לאו בחזקת שנעקרו סימנים קיימא. ולענ"ד בכה"ג שאין שום ריעותא לפנינו אבל אם יש איזה ריעותא לפנינו אין תולין להקל מטעם דבהמה בחייה לאו בחזקת שנעקרו סימנים קיימא אלא מחמירין בספיקא ומקרי ספק בשחיטה ועיין לקמן (סי' ל"ד בש"ך ס"ק ט"ז) ויש לדחות קצת דהתם יש לתלות שעקור זה נעשה בשעת שחיטה מחמת השחיטה ולא מהני החזקה שמקודם לאו בחזקת עקור קיימא ומ"מ סדין דין אמת שיש חילוק בין

יד אפרים

(סי' כ"ה ס"א בהג"ה) ונהגו לבדוק בדרך זה. וכ' בדב"ש סי' רמ"ד שוחט ששחט עוף כרבר ולאחר שבדק בסימנים כהוגן בעוד העוף מפרכס הוציא השפוי עם קצת הקנה דרך פיו שבודאי הסימן שמוט או עקור אם השוחט מומחה ומוחזק בכשרות מעיד מטעמת כדי לי שאחר גמר שחיטה בדק בסימנים בין לדין שחיטת הרוב ובין לדין העיקור בתקופת אצבע אגודל על שיפוי כובע כנהוג בזה גם מהרי"ק מודה דתלינן העיקור על אחר הפרכוס ונפ"מ בא"ו לשון שמפרכס טובא דאלים חיליה להוציא בלנו מסיו ולבלוע סימנין מן הסתוק אלמנה למעל' אלא כדרך רוב השחיטו' שבופלים אפלאים לכמו' בתקום תתך השחיטה ע"ש וע' בסי' רמ"ן על דברי הרב ז"ל בזה בל"ק ע"ש וזה בקלרה :

חדושי בית מאיר

(סי' כ"ה סעיף א' בהג"ה) מיהו אין צריך לבדוק. עי' ש"ך כתב וכ"פ בהל"ח מלוה ת"מ לבדיקה. נ"ב נזכר יותר שלא שכתב מאשי שהוא רגיל לבדוק בשחיטה בבטע בחיוטי אמרו חכמים טובה שאין דין עיקור אסור לאחר שחיטתו ומשכ' בשמיני עכ"ל דלכתחלה צריך לבדוק. אך לפי זה נ"ע אף להש"ך כיון דמ"מ דיעבד שרי אמאי עבה בה"ח דלכתחלה עיקור אף דיעבד אסור דלאו סי' ס' סעיף ג' וע"ש אף אפילו רק לה"ח שחיטת עיקור (וכאן לענ"ד משמע ממש)

צבי לצדיק

(סי' כ"ה סעיף א' ש"ך ס"ק ד' בסופו) אלא באורך ולא ברוחב. וכוס מיושב ג"כ קושית הש"ך בסי' ל"ד מה דהשחיטות בלילה. וע"ש דמיירי שבשחט בל הורס. ובלא"ה י"ל דבדק מיד בידו שנשחטו רוב הסימנים :

באר הגולה

חולין דף ח' ב (כפי שטת התוס' שם דלרב אחא בר יעקב רבי זירא פליג אר"ל כו' וכן פסק הרא"ש והרמב"ם בפ"ז מה"ש) :

א בברייתא חולין ד' לג ובסנה' דף ס"ג יליף לה מקרא דלא תאכלו על הדם :

ב [ב] ב שחט הקנה ב וניקבה הריאה קודם ששחט הוושט או ששחט הוושט וניקבו בני מעים (ב) קודם ששחט הקנה (ג) טריפה :

כז שלא לחתוך אבר מהבהמה בעודה מפרכסת. ובו סעיף אחד :

א א חתך מבהמה לאחר שנשחטה כראוי ועודנה מפרכסת א אסור לאכול (א) ממנה (א) ב (א) עד שתמות (ב) (ב) הבהמה :

שפתי כהן

במיעוט בתרא דהתם היינו במיעוט הנשאר עצמו אבל מה שנשחט כבר נשחט ועוד דשאני הכא דלא אירע הפסול דרך שחיטה כלל וכן משמע מפרש"י ריש דף ח' ע"ש ומשאר פוסקים ואף שעדיין לא נשחט הקנה מ"מ אין טרפות פוסל בוושט שנשחט כבר וכמ"ש הרשב"א וכ"פ מהרש"ל פ' השוחט סי' י"ז וכ"כ הדרישה וכ"ש אם ניקב הוושט אחר שנשחט כולו קודם שחיטת הקנה דכשר דלא כהב"ח ודו"ק : **ב וניקבה הריאה כו'**. אע"פ שחיי הריאה תלויין בקנה וחיי המעיים תלויין בוושט אפ"ה שייך בהן טרפות עד שישחוט שניהם קנה וושט. טור :

כז א אסור לאכול כו'. משום דכתיב לא תאכלו על הדם ודרשו חז"ל שאסור לאכול מבהמה קודם שתצא נפשה אבל לאחר שמתה מותר לאכול ממנה אפילו מה שחתך ממנה קודם שמתה : **ב עד שתמות הבהמה**. אבל לאחר שמתה מותר לאכלה ולהאכילה לעובד כוכבים עכ"ל טור וקאי ארישא אנשחטה כראוי אבל היכא דלא נשחטה כראוי פשיטא

כיון

טורי זהב

בזה וכן אם ניקב הוושט לאחר שנשחט ודין המוזכר בכאן הוא קודם שגמר שחיטת הוושט אבל לאחר שנשחט הרוב לא מתחבר כלל ביפסול ע"כ : **(ב) קודם ששחט הקנה טריפה**. דלא אמרינן כיון שנשחט הוושט הוו המעיים כמונחים בסל וכן הריאה אחר שחיטת הקנה דקי"ל יש טריפות לחצי חיות ולכאורה יש להקשות מזה על מ"ש בסמוך בשם רש"ל דאין איסור בנקיבת הוושט אחר שחיטת רובו י"ל שאני הכא דיש בעלמא טריפות למעיים בפני עצמן בלא הוושט וע"כ גם כאן אוסר הנקב בהם אחר שחיטת הוושט משא"כ בוושט עצמו דכיון שנשחט רובו הרי הוא כמאן דליתיה :

כז (א) עד שתמות הבהמה. דכתיב לא תאכלו על הדם דמשמעו קודם שתצא נפשה וסיים בטור אבל לאחר שמתה מותר לאוכלה ולהאכילה לעובד כוכבים ומותר להאכיל המעיים לעובד כוכבים פי' דהיה לנו לומר כיון דלעובד כוכבים אין שחיטה מתרת אלא המיתה דוקא ובשר זה נחתך קודם שמתה לא יועיל לו המיתה אח"כ דהא נחתך קודם היתר שלו אלא כיון דלישראל מועיל השחיטה ומותר מה שנחתך בעודה מפרכסת כל שממתין עד שמתה וליכא מידי דלישראל שרי ולעובד כוכבים אסור וכן בבני מעיים כתב הטור דמותר לזמן עובד כוכבים עליהם ולא אמרינן כיון שנשחטו הסימנים הוי כאלו הוציאם ומנחי בדיקולא. בטור כתוב כאן נשברה מפרקת ורוב בשר עמה נבילה ותמה ב"י למה הוליך הטור לכתוב דיני נבילה דאין דרכו לכתוב אלא דיני איסור והיתר. *ותירץ אחי מהר"י הלוי ז"ל דנ"מ לענין ספק בילת טריפה כמ"ש הטור סימן פ"ו דבבילת טריפה הולכין בספיקו לחומרא :

תשובה מאחי הגאון מו"ה יצחק הלוי ז"ל לאחד מהחכמים :

ראיתי מעשה אלבעותיך אשר כוננת מעשה חדודים בפלפול ובבקיאות אחודים. בענין מפרקת השוף בנשברה וחזרו השברים ונקשרו והיו לאחדים. והחוט בתוכו והבשר שעליו שלמים הם קיימים ועומדים. ואף כי לא כן אנכי עומדי בגופא דדינא מ"מ ערבים עלי דברי דודים. מה שכתבת להעריך משום דדמיא נשבר רוב בשר עמה וחזר ונרפא כמו שחזרו השברים יחדו והוי כקרום שעלה מחמת מכה כו' עכ"ל :

נקודות הכסף

(סימן כ"ז ס"ז סעיף קטן א') *ותירץ אחי מהר"י הלוי כו'. כבר הוא מבואר בהג"ה דריבה עיי"ש עוד כתב דנפקא מיניה לענין אותו ואת בנו כ"כ הבית חדש. עוד נ"ל דנפקא מיניה לענין האסור לאכול טרפות דאינו אסור לאכול נבלות שחמור ממנו וכדלקמן סי' קי"ט ע"ש ודו"ק :

דגול מרבבה

נמצא ריעותא כנ"ל שהרי בשמוטה עצמו קיי"ל באם נשחט הושט ונמצא הגרגרת שמוטה ואינו יודע אם קודם שחיטה וכו' הוה ספק בשחיט' ועיין חולין דף י"ד ע"א ולעיל בס"ע (סי' כ"ד סעיף י"ז) וכאן מבואר הש"ך אם לא בדק ולא חיישינן שמא בשעת שחיטה נשמט ב"מ יש חילוק בין יש ריעותא לפנינו ועוד שאם נמצא הסי' השמוט שמוט ותפס בסימנין בג"כ פסולה ושם ודאי לא נשמט בשעת שחיטה שהרי תפס בו אז דהך הטור ועיקר התפס בשמט קודם שחיטה ולא אמרינן סימנין בחזקת שאינם שמוטין קיימי כיון דאיכא ריעותא לפנינו מקרי ספק בשחיטה :

יד אפרים

(סי' כ"ז ס"א) עד שתמות הבהמה. עבה"ט וכ' בשבו"י ת"א סי' נו"ן להוכיח דלא כט"ז והאיו ז"ל בס"ס כ"ז בנשבר המפרקת לפניו עם רוב בשר אע"פ שהוושט קיים ומ"מ בתרנגולת שעלה מפרקת שמצא עקום ומעוקם ועב נגלה וניכר שנשבר המפרקת עם הבשר וחזר ונקשר היטב וא"ז יהדו והוט הסדרה בלי ריעותא כלל אפשר להקל בהפ"מ כיון שחוזר ונקשר אם איתא דנשבר המפרקת ורוב בשר לא הוה חוזר לכשרותא לחיותא וכמ"ש בתשו' אחי הט"ז ז"ל ג"כ סברא זו וע"כ דלא נשבר המפרקת ורוב בשר עמה רק שעדיין היה מעורה רוב בשר אף שנשבר קצת המפרקת עם מעט בשר חוזר ונקשר ונעשה עב כ"כ עד שכח המדומה חושב וכוכב שנשבר לגמרי עם רוב בשר ולא נחזיקנו בטריפה כולי האי ואולי ע"ש. וממ"ש בסוף כולי האי ואולי נראה דאכתי רפי' בידיה אם יש להתיר בזה בהפ"מ אך במפתחות התשובות כתב להתיר ע"ש. ועיין בשבו"י ח"ג סי' ס"ג ושם הביא תשובת הח"צ סימן כ"ח בזה שגם הוא אסר בנשבר המפרקת ורוב בשר והוט קיים אך שמפקפק מחמת דברי התוס' וכ' שכבר כתב בח"א ביטול דברי התוס' ע"ש :

חדושי בית מאיר

כדעת בס"ג) וע"כ להדוך דוקא היודע ההלכתא מוזהר זהיר שלא לעקור בשעת שחיטה ויש לסמוך על הרוב אבל כשאינו יודע שאינו יודע אף ליזהר חיישינן אף דיעבד מפני ההרגל המצוי בשעת שחיטה וא"כ אין כ"כ ראיה מן הרא"ה לענין לכתחלה ביודע ההלכתא והיינו דעת הרמ"א וק"ל :

הידושי רע"ק

(סימן כ"ז ש"ך סק"ב) **אבל** היכא דלא נשחטה כראוי. נשאלתי באווזא פטומה שניקב הושט לחללו אם צריכין להשליך המעיים וכל האברים וכל התלויים בושט ובקנה או דמותר למכרם לעובד כוכבים. תשובה הנה בסוגיא בחולין (דף ל"ג) גופא אר"ל שחט את הקנה וכו' אר"א ב"י ש"מ מדר"ל מזמנין ישראל על בני מעיים ואין מזמנין עובד כוכבים וכו' תניא דלא כראב"י הרי מבואר דמיד דשחט לקנה ולושט הם וכל התלויים בהם המה כתלשן בעידה מפרכסת והא דשרי לב"נ היינו מטעם מי איכא מידי דכיון דלישראל דבשחיטה תליא מלתא ומפרכסת מותרת ה"נ לב"נ. משא"כ היכא דלא שחטה רק נתרה דהדין דמפרכסת אסור משום אמ"ה כדאיתא להדיא בחולין (דף קכ"א ע"ב) ישראל ששחט בהמה טמאה לעובד כוכבים וכו' אבר הפורש ממנה כפורש מן החי הרי במקום דליכא שחיטה אבר הפירש ממפרכסת כפורש מן החי וכ"כ להדיא הש"ך בשם הרשב"א דהיכא דלא נשחטה כראוי אסור לחתוך אבר בעידה מפרכסת וליתנה לעובד כוכבים א"כ ממילא הבני מעיים אסורים דכתלשן ומנחי בדקולא דמו וכ"כ להדיא התורת חיים בחי' (פ"א דחולין בדף כ') וכתב ליישב בזה דברי הטור (סימן כ"ו) שכתב כל שנפסלה בשחיטה הרי זה נבילה וכל שנשחטה כראוי ודבר אחר גורם לה ליפסל הר"ז טריפה דמאי נ"מ לדידן כיון דשתיהן אסורות וכמו שתמה בב"י די"ל דנ"מ לענין אמ"ה דמתחלה כתב הטור שם חתך מהבהמה לאחר שנשחטה כראוי בעידה מפרכסת ממתין עד שתמות ומותר באכילה ולהאכילה לעובד כוכבים ומותר להאכיל הבני מעיים לעובד כוכבים והיינו מטעם מי איכא מידי וע"ז כתב הטור דכל נפסל בשחיטה הוי נבילה ונ"מ כיון דשחיטה פסולה ולא מהני לטהרה מידי נבילה בזה אסור להאכיל הבני מעיים לעובד כוכבים דלא יצאו מידי איסור אמ"ה אבל כל שנשחטה כראוי ודבר אחר גורם ליפסל הר"ז טריפה ובזה כיון דשם שחיטה עלה ומהני לטהרה מידי נבילה אין בזה איסור אמ"ה דליכא מידי וכו' עכ"ד הרי שפתיו ברור מללו דבנפסלה בשחיטה אסור ליתן הבמ"ע לעובד כוכבים משום איסור אמ"ה והיכא דנטרפה בדבר אחר לית ביה משום אמ"ה ואף דהפר"ח השיגו מהא דקיי"ל שחט הקנה ואח"כ ניקבה הריאה אסורה וא"כ לא קיי"ל כהך דמנחא בדקילא. יפה דחה אותו התב"ש דהא בטעמא דמלתא דלא פסקי' כר"ל כתב הרמב"ן במלחמות ב' טעמים. הא' דפי' הסוגיא כמ"ש תוס' ולר"ז שחט הקנה ואח"כ ניקבה הריאה אסורה וע"כ הא דפסקינן כר"ז לגבי ר"ל היינו משום דלחומרא אבל לענין ליתן הבמ"ע לעובד כוכבים קיי"ל לחומרא כרבא דכמנחא בדקולא דמי' וכמו כן להטעם הב' כיון דהש"ס פריך דר"ל אדר"ל ממילא ע"כ חזר בו ר"ל וחד מינייהו אתמר באחרונה ולא ידעי' הי מינייהו ע"ש ממילא הוי ספיקא ובכל מקום אזלינן לחומרא ממילא אסור ליתן הבמ"ע לעובד כוכבים גם למה דסיים הרמב"ן שהקשה דהא ר"י דמשני כאן קודם חזרה וכו' וע"כ דס"ל דאף שחט שלא במקום חתך הוי נבילה דכמנח' בדקולא דמי' ותירץ דבקנה גופו ודאי נפסק חיותא ברוב ולא מהני שחט במקום אחר אבל הריאה אע"פ שהיא תלויי' בקנה חיות' דידיה תלי נמי בושט דינקא מהדדי ע"ש מלשון זה משמע דאם שחט שניהם הושט והקנה לכ"ע כמנח' בדקולא דמי' וא"כ היכא דנתנבלה בשחיטה אסור למכור הבמ"ע לעובד כוכבים וב"כ הכו"פ כעתה לפי הסכמת האחרונים הת"ח והתב"ש והכו"פ דבנפסל' בשחיטה אסור ליתן הבמ"ע לעובד כוכבים ממילא בנמצא נקובת הושט דקיי"ל בש"ע (סי' ל"ג) וכן פסק הרמב"ם דהוי נבילה ומטמאה במשא ולא מהני לה השחיטה לטהרה מידי נבילה אסור ליתן הבמ"ע לעובד כוכבים הן אמת כי ימים רבים עמדתי על המבוכה זו ולא הבנתי מנ"ל להרמב"ם בנקובת הושט הוי פסול בשחיטה הא בסוגיין משמע דבשחט שלא במקום חתך דלא מהני היינו משום דכמנח' בדקולא דמי וכמש"ל בשם הרמב"ן דבסימנים גופייהו אמרי' לכ"ע דכמנח' בדקולא דמי וזהו שייך בפסיקת הגרגרת ברובו דנפקא חיותו אבל נקובת הושט דפשים' דלא נפקא חיותו מנין לנו דמקרי פסול בשחיטה וכמה נצטערתי ע"ז עד שמקרוב באו בדפוס ספר פרי מגדים ליו"ד וספר תשובת פני אריה וראיתי שתמהו בזה ולא מצאו להם מנוח מ"מ מי יערב לבו לגשת אל הקודש נגד פסקי הרמב"ם והש"ע דנקובת הושט נבילה ממילא הדרן לדינא דהבמ"ע אסורים ליתן לעובד כוכבים והשבתי לצדד להקל דבעוף הוי כמו ס"ס ספק דהלכה כר"ז דל"א כמנחה בדקולא דמי ואף בשחט ב' סימנים דלא כהרמב"ן וספק כשיטת הרמב"ם (פ"ט הי"א מהל' מלכים) שכתב אבל העוף יראה לי שאין ב"נ נהרג על אמ"ה ממנו אף דלענין אמ"ה הוי חזקת איסור מ"מ כבר כתב הכנה"ג דבספיקא דדינא ל"א אוקי אחזקה דהחזקה לא יכריע הדין וכבר הארכתי בזה במק"א בעזה"י אמנם לקושטא דמלתא גם זה אינו דאם נפרש דברי הרמב"ם כפשטן המה תמוהים מאד מסוגיא ערוכה (חולין דף ק"ב) דאין שחיטתה מטהרתה היינו לב"נ הרי דב"נ מצווה על העוף וכמעט הוא ראיה שאין עליו תשובה ובהכרח או כמו שמגי' הראב"ד שצ"ל אבל השרץ או כמ"ש הכ"מ דב"נ נאסר בו אבל אין נענש עליו וממילא תו ליכא ס"ס כיון דהגם להרמב"ם נאסר עכ"פ לב"נ וראיתי להכו"פ (סי' ס"ג) כתב בפשיטות

ביאור הגר"א

תמה

ת"ה (ע"ב) : [ב] שחט הקנה כו'. עתוס' שם ל"ב ב' ד"ה והדר ביה כו' : (ליקוט) שחט כו'. כפי' תוס' שם דמש"ש והדר ביה ר"ז כו' ר"ל מבעיותו שבעי ר"ז כו' ומשני לעולם כו' ומ"ש כאן מאחר שנולדו כו' לא פריך אלא לדברי רבה וקי"ל כר"ז לחומרא ועוד דקשיא דר"ל אדר"ל כמש"ש ומי ארשב"ל הכי כו' ולא ידעינן מהי חזר בו. ור"ח מפרש כפירש"י דמ"ש הדר ביה מההיא דכאן דפריך מאחר כו' ומשני לדבריו כו' מ"ש כאן מאחר כו' כפי' תוס' וליה לא ס"ל אלא בב"ע טריפה אלא לר"ל דמכשיר מאחר כו' וקיי"ל כר"ז כנ"ל. אבל בת"ה פסק כר"ל וכרבה דהוי ר"ז יחיד לגבייהו ועוד מדאמר רב אחא ב"י ש"מ מדר"ל כו' ש"מ כר"ל ס"ל וכ"ש לפירש"י דלר"ז מותר הכל קי"ל כר"ל לחומרא בשל תורה כו' (ע"ב) :

פתחי תשובה

כז (א) עד שתמות. עט"ז הביא דברי הטור דמותר לזמן עובד כוכבים על בני מעים והנה דעת הפר"ח דאפילו נתנבלה בשחיטה מותר למכור הב"מ אך התב"ש חולק עליו וסובר דאם נתנבלה בשחיטה אסור וכ"כ הפמ"ג בפתיחה דאם שהה או דרס כו' או סכין פגום אסור למכור הב"מ לעובד כוכבים דלא שייך מי איכא מידי וכן בניקב הוושט ופסוקת הגרגרת אמנם בד' נבילות שמטמאין מחיים מותר ע"ש ועיין בתשובת ברית אברהם חלק יו"ד מסי' כ"ג עד סי' כ"ז שנשאל על ענין זה באווזות שמלעיטין ונטרפו מחמת נקיבת הושט דהוי נבלה איך אנו מוכרין האווזות עם הב"מ לעובד כוכבים והעלה כמה טעמים נכונים להתיר ומבואר מדבריו דבבהמה שנתנבלה בשחיטה אין להתיר ודוקא בעוף יש להתיר ע"ש. [גם בתשובת ח"ס סי' י"ט המציא טעמים נכונים לקיים מנהג ישראל שאין נזהרים בזה וגם בבני מעים של בהמה אין חשש ע"ש]. ועיין ש"ך סק"ב מ"ש אבל היכא דלא נשחטה כראוי פשיטא כיון דאסור לישראל כו' ועיין בדגמ"ר שכתב ומ"מ מותר למכור להם דם היוצא בשעת שחיטה בעודה מפרכסת אף דלא שייך ליכא מידי כו' ומ"מ בלא"ה אין עובד כוכבים מצווה על דם מן החי כמבואר ברמב"ם פ"ט מהלכות מלכים ע"ש. ועיין בתשובת אמונת שמואל סימן י"ד ובתשובת מקום שמואל סימן נ"ד : **(ב)** הבהמה. עבה"ט ומ"ש דתשובת בית יעקב נטה להחמיר אפי' בלא רוב בשר. במחילת כבודו לא עיין היטב דשם מפורש להתיר בלא רוב בשר. אך בנשבר המפרקת ורוב בשר העלה דאפי' נבילה נמי הוי דלא כדברי ט"ז ע"ש וכן כתב בשו"ת תולדות יצחק סי' ח' דנשבר המפרקת ורוב בשר יש לאסור אפי' בהפסד מרובה ואין להכשיר אלא בלא רוב בשר ומכ"ש כשחזרו השברים ונקשרו ומ"מ הובאין לפסיקת החוט וצריך לבדוק אחר זה דהא כשנשבר המפרקת נשבר ג"כ [illegible]

באר היטב

במיעוט שנשאר בעצמו אבל מה שנשחט כבר נשחט ועוד דשאני הכא דלא אירע פסול דרך שחיטה כלל ואפי' אם עדיין לא שחט הקנה כלל כן פסק מהרש"ל וכל האחרונים דלא כהב"ח שמחמיר בזה : (ג) טריפה. וכ' בש"ך אע"ג שחיי הריאה תלוים בקנה וחיי המעיים תלוים בושט אפילו הכי שייך בהם טרפות עד שישחוט שניהם קנה וושט וכ' בט"ז ולא דמי למ"ש לעיל דאם ניקב הושט אחר שחיטת רובו דיש להתיר יש לומר דשאני הכא דיש בעלמא טריפות למעיים בפני עצמן בלא הושט ע"כ גם כאן אוסר הנקב אחר שחיטת הושט משא"כ בושט עצמו דכיון שנשחט רובו הרי הוא כמאן דליתא :

כז (א) ממנה. עיין בש"ך : (ב) הבהמה. וכתב בט"ז אבל לאחר שמתה מותר לאכול ממנה אפי' מה שחתך ממנה קודם שמתה ומותר להאכילה לעובד כוכבים אע"ג דלעובד כוכבים אין שחיטה מתרת אלא המיתה ובשר זה נחתך קודם שמתה כד"א דלא יועיל לו המיתה אח"כ קמ"ל דליכא מידי דלישראל שרי ולעובד כוכבים אסור וכ' בש"ך אבל אם חתך מבהמה שמתה קודם שתצא נפשה כיון דלא שייך בה שחיטה אסור להושיט ממנה לבני נח וכ' מהרש"ל בבהמה של עובד כוכבים אפילו בחטה ישראל כיון שהוא לא נצטוה על השחיטה [illegible]

הטור נשברה מפרקת ורוב בשר נבלה היינו בנפסק החוט דוקא [illegible] וכ"כ הפר"ח דהכל תלוי בחוט [illegible] נוטה להחמיר אפילו בלא רוב בשר. [illegible] נפסק החוט ולא [illegible] וכתב הטור דגם על כל [illegible] מותר לזמן לעובד כוכבים ולא אמרינן כיון שנשחטו הסימנים הוי כאלו הולנה הבני מעיים ולמשתן דמיקת בדיקולא דמיא קמ"ל דלא :

תמה אני דהא ודאי אי הוה נשבר רוב בשר עם המפרקת לא הוי לו אפשרות לחיות כדאמר זעירא נשברה מפרקת ורוב בשר עמה נבילה ומטמא כו' ואם היה לו אפשרות לחיות לא הוי לי' נבילה אלא טריפה בעלמא. וגם איך יהיה אפשרות לנבילה מאחר שתחזיר שבריה יחד ותתרפא הבשר והחיה א"כ. ועוד דאמרינן בנשבר הרגל במקום שעושה אותו טרפה דכשר אם עור ובשר חופין רובו ואפי' אי ליכא למיקם אמילתא שאינו יוצא לחוץ כגון שחזר ונקשר פסק ר"ת דכשר וכ"פ הרא"ש והטור והכי קי"ל ולא חיישינן שמא נקרעו גם העור והבשר ולא היו חופין את רובו ומקרוב נתרפאו כמו שחזרו ונתקשרו השברים. ועוד שאין זה אמת שנאמר בכל דבר דהוי ליה קרום שעלה מחמת מכה ולא הוי קרום אלא דוקא במקום שאחז"ל דטריפה מחמת נקב. וכתבתי ראיות ברורות לזה בפסק אחר ואין להאריך כאן:

ומה שהביא כת"ר ראיה להטריף אף בלא רוב בשר עמה מדאמר רב חסדא אף אנן נמי תנינא מלק בסכין מטמא בגדים אבית הבליעה ואי אמרת טריפה הוי' מליקתו זו היא שחיטתו תיהני ליה סכין לטהרה מידי נבילה וכתבת דמדקאמר ואי אמרת דטריפה ולא קאמר ואי אמרת לאו נבילה כו' דטריפה מאן דכר שמה. משמע שהדין כך הוא בכל מקום דהראוי להיות נבילה הוי נבילה ושאינה נבילה הויא טריפה על כל פנים עכ"ד אומר אני דמעיקרא לא קשיא מידי דהא מילתא דפשיטא היא דלא מצי רב חסדא למימר ואי אמרת דלא הוי נבילה ולא טריפה בשבירות מפרקת ורוב בשר דא"כ ודאי לא הוי מטמא בגדים בהתיכת הסימנים שא"כ כיון שהיא שחיטה מעלייתא לטהרה מידי נבילה לרב חסדא דלא ידע שינויי דמשני התם ולא הל"ל כלל ואי אמרת וכו' דמדתנן דמטמא בגדים מוכח להדיא דס"ל נבילה אלא ודאי משום דהוי מצינן למימר דבשבירת מפרקת ורוב בשר הוה טרפה ומפני כן כשגומר והותך הסימנים הוי ליה נבילה ומטמא בגדים וכדתנן כלל אמר רבי ישבב משום רבי יהושע כל שנפסלה בשחיטתה נבילה כו' והודה לו רבי עקיבא וא"כ ליכא סיוע מהך ברייתא להא דזעירא. לכן אמר רב חסדא דהא ליתא דא"כ היאך סכין בהתיכת הסימנים לטהרה מידי נבילה כיון דבשחיטת הסימנים לא הוי פסול והתוך הבשר והמפרקת לאו מענין השחיטה הוא אלא כשאר טריפות שנהוו קודם השחיטה. והא דתנן השוחט מן העורף שחיטתו פסולה היינו לומר דטריפה הוי ולא נבילה וכדפרש"י ע"ש. ועוד דלדידך אין מיושב עדיין דקדוק דלמה ליה לרב חסדא לאדכורי טריפה וכי אתא רב חסדא הכא לאשמועינן דינא שכל שאינה נבילה הוי מיתת טריפה. הא לא אתא אלא לאוכוחי דהוה ליה נבילה והל"ל ואי אמרת לאו נבילה היא כו' ומחוורתא כדפרישית. ומ"ש כת"ר בשם התוס' פ"ק דעירובין (דף ז') בדיבור המתחיל כגון שדרה כו' דנפסקה השדרה טרפה אף בלא פסיקת החוט דאפילו למטה מפרשות דליכא טרפות בפסיקות החוט איירי וזהו דלא כמו שפירש"י בריש אלו טריפות דנשברה השדרה אינה טריפה אלא בפסיקת החוט ע"כ תורף דבריך ומזה היה קלא ראיה שגם במפרקת שנשברה טרפה בלא רוב בשר ובלא פסיקת החוט. אבל באמת לא נראה ולא נשמע מדברי התוספות האלו להטריף בנשברה השדרה אלא כשחסר שני חוליות לב"ש וחוליא אחת לבית הלל שבחסרון גדול כזה מהשדרה ודאי דטריפה ומאי פריך בריש אלו טריפות אהגא דבי ר' ישמעאל דלחשוב נמי חסרון זה שבשדרה. אבל נשברה השדרה בלא חסרון חוליא לא הוי טריפה אלא א"כ נפסק החוט וכדפרש"י שם והכא הוא דקא חשיב במתני' דאלו טריפות. ולא פליגי התוספות כלל בזה על רש"י והכי מוכח בסוגיא דגמ' דאיתא אפיסקא דנשברה השדרה. וכן הרי"ף והרא"ש והטור וכל הפוסקים הסכימו לזה וכת"ר לפום הורפיה לא דק בזה. וא"כ אין לנו ראיה להטריף בנשברה המפרקת בלא רוב בשר עמו כשהחוט שלם דפשיטא דבנפסק החוט בכל מקום שמן המוח ועד הפרשות ודאי טריפה ובהכי טרח כת"ר ויגע לפלפל דאין צורך פסיקת החוט לשבירת המפרקה שטריפות החוט היא טריפות אחרת לגמרי בפני עצמה והוא מן המוח עד פי הפרשה ושבירות המפרקת עם רוב בשר הוא טריפות אחרת בפני עצמה. ומיהו בשבירת המפרקת לבד והחוט והבשר שלם וכל שכן כשחזרו השברים ונקשרו לא מצאנו בשום מקום דטריפה. ולא אשתמיט שום פוסק מכל הפוסקים המפורסמים להזכיר טריפות זה ובש"ע לא הזכיר כלל ענין שבירת המפרקת והוא משום דלטעמי' אזיל שבב"י תמה על הטור שהזכיר נשברה המפרקת ורוב בשר עמה נבילה. ובאמת בא הטור להשמיענו בזה דכ"ש שהיא טריפה ולא כתב הטור כך דהוה משמע מזה דטריפה הוה ולא נבילה ואינה מטמאה וזהו נגד מסקנת פסק הגמ' לכן הביא הטור דברי זעירא ממש וק"ל. והש"ע לא כתב זה משום דמילתא דפשיטא היא דטריפה דהא אפילו נבילה הוי ומטמאה. ואי תימא דטריפה הוי אף בלא רוב בשר עמה הוי ליה להש"ע לכתוב לפחות דין זה לא להשמיע כל הענין בכללו. ועוד שהרמב"ם טרח ומנה כל הטריפות שאפשר להמצא וכתב שהם במנין מכוון שבעים ע"ש בפרק ג' מהלכות שחיטה ולא זכר כלל טריפות זה דנשברה מפרקת בלא רוב בשר. והא דלא מנה התם דנשבר רוב בשר עמה. משום דהוי ליה נבילה וכבר חשבה הרמב"ם תוך הני ששה נבילות והוא בפרק ג' מהלכות שחיטה ואין בידינו להוסיף על הטריפות שמנו חז"ל:

וראיה מבוררת לדברינו מדלא פריך בריש אלו טריפות אברייתא דתנא דבי ר' ישמעאל אמאי לא חשיב נמי טריפות זה דנשברה המפרקת בלא רוב בשר. וגם לפי המסקנא דהתם לא מתרצא האי אלא ודאי דלא הוי טרפה כלל אלא א"כ רוב בשר עמה ואז הוי אפילו נבילה לטמא וכדאמר זעירא. ומה שכתב כת"ר דברייי' דרבי ישמעאל יחידאי היא לא ידעתי מאן תנא דפליג עליה בהא כיון דמוכח להדיא מברייתא זו דאין זה טריפות כלל מנא ליה למימר דתנא דידן פליג עליה וכולל אותו בזה הכלל. ופשוט הוא מכמה דוכתי שכל

מה

כיון דאסור לישראל משום אבר מן החי כיון שהתך ממנה קודם שתצא נפשה גם לעובד כוכבים אסור דבן נח מצווה על אבר מן החי וכן היכא דהתך מבהמה טמאה בעודה מפרכסת אע"פ שמחטה כראוי אסור להושיט לבני נח דלא שייך שחיטה בבהמה טמאה וכ"כ הרשב"א בת"ה הארוך דף ל' סוף ע"ב וז"ל ולזמן עובד כוכבים על בני מעיים א"כ על בשר הפורש מן הבהמה קודם שתצא נפשה אם בהמה טהורה דבת שחיטה היא ונשחטה ע"י ישראל דבן שחיטה הוא מותר אבל בבהמה טמאה ואפי' ע"י ישראל ואי נמי בבהמה טהורה וע"י עובד כוכבים בשר הפורש ממנה קודם שתצא נפשה אסור לזמן עליו העובד כוכבים ואפילו לאחר שתצא נפשה של בהמה ואע"פ שהרמב"ם ז"ל פסק בספר שופטים (דבבהמה טהורה נמי) לישראל שרי ולעובד כוכבים אסור לא ידעתי טעם לדבריו כו' עכ"ל וכ"כ הכ"מ פ"ט מהלכות שופטים וכן הוא בש"ס ורש"י פ' הטור והרוטב (דף קכ"א ע"ב) וכתב מהרש"ל פ' השוחט ס"ס י"ז דבבהמה של עובד כוכבים אפילו שחטה ישראל מ"מ מאחר שהוא לא נצטווה על השחיטה א"כ בבהמה שלו לא הותרה לו בשחיטה ודינה כשחטה עובד כוכבים ובהכי ייתב דברי הרמב"ם וסמ"ג ע"ש וע"ל סי' ס"ב ס"ק ג':

חדושי הגרשוני

(סימן כ"ז ט"ז סעיף א') בדיבור המתחיל וראי' מבוררת לדברינו מדלא פריך בריש אלו טריפות אברייתא דתנא דבי ר' ישמעאל אמאי לא חשיב נמי טריפות זה דנשברה המפרקת בלא רוב בשר וכו' אלא וודאי דלא הוי טריפה כלל אא"כ רוב בשר עמה ע"כ. ולעד"נ אין ראיה זו מוכרעת כי איכא למימר שהמקשה לא הקשה למה לא חשיב נמי הא כי אינו מפורש כל כך כנשג"ר ושב שמעתתא ולפי המסקנא דאיתא התם תמניא נקובי חשבינהו כחד ותרי פסוקא חשבינהו כחד הוא הדין נמי איכא למימר דלעולם נשברה המפרקת טריפה. והא דלא חשיב לה תנא דבי ר' ישמעאל בשמונה עשר טריפות. אין הכי נמי דחשיב לה. וא"ת אם כן טפי ליה חד. יש לומר נשברה הגלגלת ונשברה המפרקת חשיב כחד כמו שחשיב תמניא כחד. ועיין בתו' דיבור המתחיל הנך וכו':

דגול מרבבה

(סי' כ"ז ש"ך ס"ק ב)*) **כיון** דאסור לישראל משום אבר מן החי כו'. ומ"מ מותר למכור להם דם היוצא בשעת שחיטה בעודה מפרכסת ואף דבדם לא שייך ליכא מידי דלישראל שרי מ"מ בלא"ה אין בן נח מצווה על דם מן החי כמבואר ברמב"ם פ"ט מהל' מלכים הלכה יו"ד:

חידושי בית מאיר

(סימן כ"ז בט"ז בהתשובה בא"ד) **ומיהו** בשבירת המפרקת לבד והחוט והבשר שלם וכו'. נ"ב אדרבה משנה מפורשת דכשר ואלו כשרים וכו' והובא בש"ע סי' נ"ב סעיף כ' וס"ס נ"ד ובלי ספק יש ללמוד מסתימתם יותר מכל אריכות דברים אלו דודאי מדלא מחלקים לפרש בלא רוב בשר כדמפרש והחוט קיים ש"מ אפילו עם הבשר נמי כשר. שוב ראיתי בתשו' שבות יעקב חלק א' סי' כ' כתב להיפוך ולענ"ד סתימת הש"ע והאי מורה לדעתי דא"כ היה מוכרח עכ"פ לבאר דין נשבר מפרקת ורוב בשר בלא החוט דאסור מיהו כדביאר הרמב"ם והטור ועי' פר בב"י ונ"ע:

גליון מהרש"א

(סי' כ"ז סעיף א' ט"ז סק"א ד"ה) **תמה** כו' אי הוי נשבר רוב בשר. נתעקם המפרקת בודקין בחוט כו"פ וע' גליון ר"ם ל"ב לקמן:

מילואים

(סי' כ"ז ש"ך וט"ז ס"ק א') **ולכאורה** יקשה לפ"ז כמש"כ ביצה דף כ"ה דאיתא התם בהמה מסוכנת לא ישחוט אא"כ יש שהות ביום לאכול ממנה כזית צלי רע"א אפי' כזית חי מבית טביחתה (שהוא מזומן ומופשט מעורו ועומד רש"י) ומשמע לדעת ר"ע דמותר לאכול מיד וא"צ לשהות עד שתצא נפשה. בשלמא לדעת רבנן י"ל דבעת שיצלה תצא נפשה. אבל לר"ע קשה. וראיתי במ"א בא"ח סי' תצ"ח ס"ק י"ב שכתב בשם המ"מ והיש"ש כדי לאכול אחר שתצא נפשה כמ"ש ביו"ד סי' כ"ז. והנה כפי שפסק בש"ע כרבנן דבעינן כזית צלי אין אנו צריכין לזה. וכמ"ש כי בזמן הצלי תצא נפשה ובלי ספק מותר לצלות קודם שתצא נפשה כמו שמותר לחתוך ולשהות א"ז. אבל פשט דברי ר"ע דמשמע דאוכל מיד יקשה. וראיתי בשיטה מקובצת דכתב בשם ר"ע אומר אפי' כזית חי מבית טביחתה ומכאן שמעינן דבשר בחומצא לא בעי מליחה דאי לא הכי כתבו הגאונים ז"ל דשיעור מליחה כשיעור צלי ומאי איכא בין שיעורא דת"ק לשיעורא דר"ע כו' ע"ש מלבד דמשמע מדבריו דר"ע

חידושי רע"ק

בפשיטות לדעת הרמב"ם דאין אמ"ה דעוף אסור לב"נ דכל שאסור לב"נ הוא נהרג עליו דאזהרתן היא מיתתן ולא ידעתי מה יענה לסוגי' ערוכה הנ"ל והכו"פ מעלה ראיה א' לשיטת הרמב"ם ותחלה נבאר איזה הקדמה ומזה יבורר דלית' לראייתו. והנה במחלוקת הקדומים בהא דאמרי' בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת דפירש"י בחזקת איסור אמ"ה ותוס' פ"ג דביצה (דף כ"ה) הקשו הא מתה לפניך ובודאי נסתלק איסור אמ"ה ול"ש לאוקמי אחזקתו ולזה פירשו בחזקת איסור ר"ל בחזקת איסור שאינו זבוחה דכל שלא נשחטה אסור מקרא דרחמנא אמר תזבח ואכלת זבוח אכול ושא"ז לא תיכול והך מלתא במה דנחלקו תוס' בשבועות (דף כ"ד ע"א) ד"ה האוכל נבילה דס"ל לתוס' דהוי לאו הבא מכלל עשה זבוח אכול ושא"ז לא תיכול וכתבו שם דהריצב"א חולק ע"ז דוזבחת לא אתי לאסור דבלא"ה אסור וקיימא בחיי' משום אמ"ה ולאחר מיתה משום נבילה ולא בא הכתוב אלא לאורויי התיקון לזה הוא השחיטה ולא נחירה עיי"ש ממילא להריצב"א ע"כ צ"ל כפירש"י דחזקת איסור היינו אמ"ה דמחזקי' מאיסור לאיסור וראיתי להגאון פ"מ בסוף הקדמתו להלכות שחיטה הקשה להריצב"א מסוגיא דחולין (דף פ"ו ע"א) מאי איריא רוב אפי' מעוט נמי דהא ר"מ חייש למיעוטא וסמוך מיעוטא לחזקה והרי ר"מ לשיטתו דאמ"ה דסבר אינו נוהג אלא בבהמה א"כ בחיה ועוף אין מחיים שום איסור וליכא חזקת איסור. ולענ"ד נראה בהיפוך דלהריצב"א לא קשה מידי רק לשיטת תוס' הנ"ל הוי קושיא דהנה פ"מ הנ"ל מסתפק לדינא לשיטת תוס' הנ"ל אם בעוף איכא איסור דאינו זבוח די"ל דהלאו הבא מכלל עשה דוזבחת קאי רק אדסמיך ליה מבקרך וצאנך אבל לא בחיה ועוף ונלע"ד להוכיח מסוגיא דחולין (דף י"ב ע"א) אר"נ ראה א' ששחט וכו' מי לא תני' הרי שמצא תרנגולת והנה הרא"ש הקשה לשיטת הפוסקים דאנן קיי"ל ג"כ סמוך מיעוטא לחזקה לחומרא אמאי סמכינן על רוב מצויים אצל שחיטה מומחי' נימא סמוך מיעוטא לחזקה ותירץ דהוא מיעוטא דמיעוטא ולפ"ז אם איתא דבעוף ליכא איסור דאינו זבוח מאי פריך הש"ס מי לא תניא הא מהתם דמיירי בתרנגולת לא נשמע אלא דהוי רוב מומחים אבל אינו מוכח דהוי מיעוטא דמיעוטא ובתרנגולת דליכא חזקת איסור דאינו זבוח מהני הרוב אבל ר"נ י"ל דמיירי בבהמה מש"ה אסור דאמרי' סמוך מיעוטא לחזקה אע"כ מוכח דגם בעוף יש בו איסור דאינו זבוח דמבקרך וצאנך לאו דוקא דה"ה חיה ועוף אך נראה דזהו מלתא דמסתבר דלר"מ דס"ל דאמ"ה אינו נוהג בחיה ועוף ויליף לה מקרא דוזבחת מבקרך וצאנך דס"ל דוקא בקר וצאן ממילא בחיה ועוף גם עשה שאינו זבוח ליכא. והנה בהא דאמר ר"מ דאמ"ה אינו נוהג רק בבהמה אם נימא דוקא אמ"ה אבל בשר מן החי נוהג לכאורה תליא בפלוגת' דר"י ור"ל דלר"י דיליף בשר מן החי' מקרא דובשר בשדה טריפה וממילא נוהג בכל ולר"ל דיליף בשר מן החי ג"כ מקרא דמלא תאכל הנפש עם הבשר דסמיך ליה וזבחת מבקרך כמו דאמ"ה אינו נוהג רק בבקר וצאן ה"נ בשר מן החי דהכל מהך קרא נפקא מעתה לשיטת הריצב"א לא קשה מידי קושיא הנ"ל כיון דלשיטתיה ע"כ מוכח דמחזיקין [מאיסור] לאיסור וכנ"ל שפיר פריך הש"ס לר"י לשיטתיה דס"ל דבשר מן החי נוהג בחיה ועוף וכנ"ל שפיר הוי חזקת איסור מכח איסור בשר מן החי ונימא סמוך מיעוטא לחזקה והוא נכון למאד בעזה"י אבל לשיטת תוס' דאין מחזיקים מאיסור לאיסור כיון דמתה לפנינו בזה שפיר יקשה דמאי פריך הש"ס על ר"מ מכח סמוך מיעוטא לחזקה הא לר"מ דמבקרך וצאנך ליכא איסור דאינו זבוח בחיה ועוף א"כ ל"ש סמוך מיעוטא לחזקה דלגבי איסור בשר מן החי הא מתה לפניך בחזקת איסור שאינו זבוח ליתא לר"מ בחיה ועוף והוא תמיה גדולה לכאורה לפ"ז מכח גודל קושיא זו נכריח לכאורה דמחזיקי' מאיסור לאיסור ועדיין צריכים לבאר דמ"מ תקשי לר"ל דאמ"ה ובשר מן החי מחד קרא נפקא ממילא לר"מ תרווייהו אינו נוהג בחיה ועוף וכנ"ל א"כ תקשי כעין קושיא תוס' דאמאי פוטר ר"מ מכיסוי הא ר"מ חייש למיעוטא וכיון דליכא חזקה ל"ש לומר כתירוץ התוס' דהיבי דאיכא חזקה עם הרוב הוי המיעוט כמו מיעוטא דמיעוטא ונ"ל דגם זה לא קשה מידי לשיטת תוס' בסוגיי' דר"מ חייש למיעוטא רק מדרבנן וא"כ י"ל דזהו רק לענין חשש שיפגע באיסור אבל לא חייבוהו חכמים במצות עשה מכח המיעוט דחילוק גדול יש בין קום ועשה בין שב ואל תעשה ויש להמתיק עוד למ"ש בספר תיבת גמא פ' וירא לצדד דבעשה ל"א ספק דאורייתא לחומרא רק בלא תעשה דילפי' מדאצטריך קרא בממזר א"כ י"ל דוקא בל"ת דספיקו אסור מה"ת החמירו חכמים לחוש למיעוטא אבל בחיובי עשה דאפילו מספק אינו מחוייב מדאורייתא לא החמירו ברוב להתיר והא דמתיר ר"מ לשחוט אחריהם היינו דאיסור או"ב דשייך רק בבהמה שפיר הוי חזקת איסור אמ"ה ואף לר"ל דסבר בהמה בחיה לאו לאברים עומדת מ"מ בבהמה י"ל דקיימא חזקת איסור שאינו זבוח או דר"מ סבר לאברים עומדת דהיא פלוגתא דתנאי לקמן ומדברינו אלו יהיה נסתר ג"כ שיטת תוס' (דף ק"ב ע"ב) ד"ה שאין בו בתירוצם הב' דלכ"ע לאו לבשר מן החי עומד א"כ תקשי כנ"ל מאי פריך הש"ס לר"מ הא לר"מ ליכא חזקת אמ"ה ואיסור שאינו זבוח בחיה ועוף וגם חזקת בשר מן החי ליכא דהא בחיי' לאו לבשר מן החי עומדת. אמנם אעפ"כ אין סתירה מזה להפוסקים דאין מחזיקי' מאיסור לאיסור עפ"י מה דאמרי' לעיל (דף ט') לא בדק מאי וכנ' מ"ס בחזקת איסור קיימא והשתא מתה היא וע' ברשב"א שם שכתב לפרש דטעמא דמ"ד דס"ל דטמא דס"ל דעד השתא היה בחזקת חי וכל חי שמת בלא תיקון מקודם הוא מטמא אלא דבאת לבא מכח המעשה התיקון השחיטה וכיון דהוי ספק אם עשה התיקון כראוי לא תוציאנה מספק א"כ להך תנא ממילא כל ספק בשחיטה אפילו ליכא חזקת אמ"ה ובשר מן החי ואיסור אינו זבוח מ"מ הוי חזקת איסור כיון דכל חי שמת אסור משום נבילה וכיון דמתה לפנינו אסורה משום נבילה בלא תיקון תחלה ומספק תיקון לא תוציאנה מאיסורה ומה שפלפלו תוס' דחזקת איסור הוא שאינו זבוח היינו לאידך תנא דס"ל בחזקת איסור קיימא בחזקת טומאה לא קיימא ולא ס"ל לסברת הרשב"א הנ"ל ולפ"ז י"ל דשפיר פרכי' מאי אירי' רוב אפילו מיעוט נמי דסמוך מיעוטא לחזקה היינו חזקה דכל חי שמת בלא תיקון אסור משום

נבילה

כח דיני כסוי הדם . ובו כ"ד סעיפים :

א א השוחט חיה או עוף צריך לכסות דמו [א] בין צדן עתה **א** בין שהיו (א) מזומנים בידו :

הגה **ב** [ב] והכיסוי היא (ב) מצוה בפני עצמה (כך משמע בהאשיר"י פרק כיסוי הדם) אבל השחיטה **ג** כשרה אף אם הזיד ולא (א) כיסה (ב"י וכ"כ א"ח וכ"ה בכל בו) :

ב [ג] ב חייב לברך קודם שיכסה אשר קדשנו במצותיו וצונו **ד** על (ג) כיסוי דם בעפר :

שפתי כהן

כח א בין שהיו מזומנים בידו . כגון אווזים ותרנגולים דסד"א מדכתיב אשר יצוד אימעטו אווזים ותרנגולים וכיוצא בהן שגלודין ועומדין ת"ל ציד מ"מ ש"ס : **ב** והכיסוי היא מצוה בפני עצמה כו' . ע"ל סי' י"ט ס"ק ו' : **ג** כשרה כו' . משמע אפילו לעצמו וכן הוא בד"מ וכן דעת הבית יוסף ומהרש"ל פרק כס"ה סי' א' ושאר אחרונים דלא כהב"ח שאוסר לעצמו מיהו היכא דהעם פרוצים במצות כסוי שאינם מכסים כדין או שאינ' מברכי' על הכסוי או על השחיט' יש לקנוס ולחייב מלקו' וגם יש לאסור השחיטה להעובר משו' מיגדר מילתא כן משמע מדברי מהרש"ל שם וע"ל ר"ס י"ט : **ד** על כסוי דם בעפר כו'. ע"ל

טורי זהב

מה שנוכל למעט המחלוקת ולומר דכולי עלמא מודים אמרינן הכי וכ"ש בנדון דידן שלא מצאנו שום חולק אברייתא זו בזה ועוד דאי הוי טריפה בלא רוב בשר עדיפי הוי ליה לזעירא לאשמועינן האי דינא בפירוש מלאשמועינן דהוי נבילה ברוב בשר עמה . ולפחות הוי ליה לאשמועינן נמי האי דינא דאפילו בלא רוב בשר הוי טריפה בעלמא בהא דאמר ר' אליעזר התם ניטל הירך והלל שלה נבילה לא קשיא אמאי לא קאמר רבי אליעזר דבלא ניטל כל החלל אלא קצת מן הבשר הפנימי דהוי טריפה כדפרש"י התם דהא הכיא קתני לה במתניתין להדיא כדמייתי לה התם רש"י ז"ל בהמה שנחתכו רגליה כו' . ולא איצטריך ר' אליעזר למימרא וא"ת א"כ לא אשמעינן ר' אליעזר כלום לענין טריפות כיון דממתניתין שמעינן דאף בניטל קצת טריפה . אלא אשמועינן דבניטל כולה הוי לה נבילה . וכי הילכתא למשיחא אתא לאשמועינן בעלמא ר' שמואל בר נחמני דאמר קרעו כדג נבילה . וחזקיה דאמר בגסטרא נבילה אשמעינן נמי דכל שכן דהוי טריפה . אבל אר' אליעזר קשיא . הא .לאו קושיא היא דהא אמרינן להדיא בפרק ד' דזבחים דליכא למיפרך הכי אלא היכא דפסיק הילכתא שהלכה היא למעבד וזה לא שייך אלא בדבר הנהוג בזמנינו אבל כשאינו מכוין למעשה אלא למיגרס ומיתני דינא דאיכו למשיחא בעינן למיתני כמו כל סדר קדשים וזרעים וטהרות דאמרינן דרוש וקבל שכר ומה שאמר ר"א דינא דנבילה במסכת חולין והוא שייך לדינא דטומאה וטהרה . היינו משום דכל עלמו של רבי אליעזר הוא לומר דלא מהני שחיטה באחר כך לטהרה מידי נבילה וא"כ שייך שפיר לדיני שחיטה . וגם יש נפקותא בהא בדיני שחיטה באם שחיטתה שמה שחיטה אסור לשחוט בנו או אמו באותו יום מה שאין כן אי אין שחיטתה שחיטה כדאיתא בפרק אותו ואת בנו . ועוד דבטריפה אם יש ספק בנבילה אם היא מטריפה זו או משל שחוטה היא אסורה ובנבילה אם יש ספק בנבילה אם היא מנבילה זו או היא משל שחוטה היא מותרת כמו שכתוב בספר התרומות ומייתי ליה הטור יורה דעה בסי' פ"ו וטעם הדבר משום דנבילת נבילה היא מדרבנן ונבלת טריפה היא מדאורייתא ע"ש בב"י והנראה לענ"ד כתבתי יצחק לוי. ע"כ התשובה :

יפה כוון אחי הגאון הנ"ל להלכה דאין טריפות כלל בנשברה המפרקת והחוט קיים °) ויש ראייה מגמרא ערוכה פרק השוחט (דף כ"ה) דאמרינן הכי דאי תבר לה שדרה ומפרקת הוי לה טריפה וכן שדרה פירושו חוט השדרה דכן פרש"י בהדיא בזבחים (דף ס"ה) ואי ס"ד דבשבירת המפרקת בלא החוט יש ג"כ טריפות נמצא נקט הש"ס ב' מיני טריפות דהא מצד פסיקת החוט פשיטא שיש טרפות בלא שבירת המפרקת וא"כ למה ליה למקשן למינקט ב' מיני טריפות לא הל"ל אלא הכי דבשבירת המפרקת טרפה וכי דינא דמליקה אתא לאשמועינן בזה אלא ע"כ דבשביל שבירת המפרקת אין שם טריפות אלא משום החוט לחוד טרפה ונקט המקשן שבירת המפרקת בשביל שעיקר המליקה היא במפרקת ולא תטעה לומר בשמפרקת לחוד הוי דין המליקה וא"כ אין כאן טריפות ע"כ נקט גם השדרה לפי שגם זה הוא בכלל המפרקת לענין המליקה וא"כ יש כאן טריפות מצד החוט :

וגדולה מזו °) נ"ל להקל דאפילו בנשברה מפרקת ורוב בשר עמה והחוט קיים כשרה דהא כתבו התוס' בפרק השוחט (דף ל"ב) בד"ה וליחשב כו' וא"ת ליחשב נמי דזעירא דאמר נשברה המפרקת ורוב בשר עמה נבילה וי"ל דאיירי נבילה אא"כ נפסק נמי חוט השדרה והא תני לה דנפסק חוט השדרה לחוד אסור ע"כ הרי מוכח דאפילו טריפה איננה בלא חוט דאל"כ לא מיתרצא קושיית התוס' ולמה לא חשיב נפסק השדרה בלא החוט דטריפה דהרי גם טריפות חשיב התם אלא ע"כ דאין כאן טריפות כלל בלא החוט והתוס' נקטו נבילה כיון דזעירא מיירי מנבילה ואע"ג דמדברי אחי הנ"ל משמע דבנשברה מפרקת עם רוב בשר טריפה בלא החוט נלע"ד כמו שכתבתי ומ"ש הטור נשברה מפרקת ורוב בשר נבילה היינו שנפסק החוט וקמ"ל דלענין נבילה הוא דוקא ברוב בשר :

כח (א) מזומנים בידו . דכתיב אשר יצוד ציד מ"מ א"כ למה נאמר יצוד למדך תורה דרך ארץ שלא יאכל אדם בשר אלא בהזמנה זאת פרש"י כאלו הוא צד שאינה מזומנת לו כלומר שלא יאכל בשר תדיר : **(ב)** מצוה בפני עצמה . וא"ל ממ"ש הרא"ש והביאו הטור סי' כ' דמצות כיסוי היא גמר מצות שחיטה דבאמת היא מצוה בפני עצמה אלא שייכה אחר מצות שחיטה כמו תפילין של ראש עם של יד . ואין להקשות למה פסק בהג"ה סי' י"ט סעיף ד' שמותר לדבר בין כיסוי לשחיטה מאי שנא מסח בין תפילין לתפילין י"ל דבתפילין שייכה הברכה דשל ראש גם על של יד כמו שזכרנו בהלכות תפילין : **(ג)** כיסוי דם בעפר . אע"ג דלא מצינו בשום מקום שמזכירין פרט המצוה

חידושי רע"ק

נבילה דע"כ ר"מ סבר כהך תנא דלא בדק מטמא במשא ומשום סברת הרשב"א הנ"ל מדס"ל דפטור מלכסות אף דבחי' ועוף ליכא חזקת איסור וכנ"ל וניחוש למיעוטא וע"כ דמ"מ הוי חזקה וכנ"ל וממילא הוי רוב וחזקה ושפיר פריך ודוק . גם יש לי לומר דבר חדש בעזה"י דהא דבהמה בחזקת איסור היינו איסור אמ"ה ומה שהקשה תוס' הרי מתה לפניך י"ל למ"ש הש"ך (סי' פ"ו) דבספק בשחיטה הביצה מותרת דהוי ספק דרבנן והמנ"י חולק כיון דהתרנגולת יש לה חזקת איסור הוי לגבי הביצה ספק דרבנן באתחזק איסור עיי"ש ונלע"ד דדברי המנ"י נכונים בטעם כדאמרי' למאן דמכשיר בה מכשיר בבתה כיון דחד גופא היא ה"נ מתרנגולת לביצה ומעתה י"ל אם נימא כדס"ל לר"ל דכמנחא בדקולא דמי או דבשחט ב' סימנים לב"ע דכמנחא בדקולא דמי ובשחט סימן א' בעוף עכ"פ אותו סימן עצמו דכמנחא בדקולא דמי א"כ לגבי הסימנים עצמם הוי חזקת אמ"ה שהשחיטה פסולה וליכא שחיטה ועדיין אסורים משום אמ"ה וכיון דבמקצת הבהמה הוי חזקת איסור הוי חזקה בכולו וא"כ י"ל כדרך הא' הנ"ל דלר"י אליבא דר"מ הוי חזקה על הסימנים משום בשר מן החי דנוהג לר"מ גם בחיה ועוף וגם ר"י לשיטתיה דמשני כאן קודם חזרה וע"כ דס"ל עכ"פ דהסי' בעצמו כמנחא בדקולא דמיא א"כ מאי איריא רוב אפילו מיעוט נמי ודוק . ומעתה נבוא לראיית הכו"פ שהוכיח דאמ"ה אינו נוהג בעוף עפ"י דברי תוס' חולין (דף ל"ג) שכתבו דלר"מ לא קשה מי איכא מידי דלישראל שרי בחי' ועוף ולב"נ אסור דגם לישראל אסור בחי' ועוף משום דבעי שחיטה וס"ל להרמב"ם דהיינו איסור שאינו זבוח והיה קשה להרמב"ם למ"ד אין שחיטה לעוף מה"ת ולא קאי וזבחת על עוף א"כ ליכא איסור שאינו זבוח ואי דר"מ סבר יש שחיטה לעוף מה"ת א"כ תקשי בהא דפרכי' בדף כ"ח תיהני ליה סכין דהפירכא הוא רק לר"מ דוקא כמ"ש תוס' שם והא לר"מ מוכח דסבר יש שחיטה לעוף מה"ת לזה הוכיח הרמב"ם דאמ"ה אינו נוהג בעוף לב"נ עב"ד אף דהרמב"ם לשיטתיה פסק כראב"י דל"א מי איכא מידי היינו לענין מפרכסת ומשום דשאני נכרי' דלאו בני שחיטה נינהו אבל לענין חיה ועוף שייך מי איכא מידי כנלע"ד . והנה בפשטא דמלתא עפ"י דברינו אין התחלה לראיתינו דהא באמת ע"כ מוכח דלר"מ אסור לאכול עוף מחיים מדפרכי' נימא סמוך מיעוטא לחזקה ואף לפמ"ש בדרך הב' דר"מ ס"ל דהוי חזקה כהך תנא דלא בדק מטמא במשא מצד סברת הרשב"א הנ"ל ובפרט הרמב"ם לשיטתיה דפסק דמטמא במשא מ"מ לדברינו דלר"מ בודאי ליכא איסור דשאינו זבוח בחיה ועוף כיון דס"ל מבקרך וצאנך דוקא כתיב א"כ עדיין תקשה בחי' מי איכא מידי וגם הא באמת אסור מחיי' בחי' ועוף משום בשר מן החי דנפקא מקרא דבשר בשדה טריפה ונוהג דר"מ גם בחיה ועוף וכנ"ל ונסתר ראיית הכו"פ ובלא"ה ראיית הכו"פ מעיקרא דדינא ליתא לענ"ד דדלמא לר"מ באמת אמ"ה אינו נוהג בעוף לב"נ וכיון דנסתר ראייתו ואדרבה מצינו ראיות חזקות בהיפוך . הא' מסוגי' ערוכה דאין שחיטתה מטהרתה . הב' אמאי אמ"ה נוהג בב"נ דנאמרה ונישנית הא למילתיה נשנית לאסור אמ"ה בעוף בודאי קיימי' כפשטא דסוגי' וכדעת הראב"ד והכ"מ דגם להרמב"ם אמ"ה נוהג בעוף לב"נ וא"כ בנ"ד לדינא אסיר ליתן הבמ"ע לעובד כוכבים והנה שמעתי משם חכם א' ראיה דנקובת הושט הוי נבילה מדפרכי' לעולא בישב קוץ בושט מ"ש משוחט בסכין ונמצאת פגומה ולא מחלק דהתם הוי חזקת אינו זבוח דהוא נבילה אע"כ דגם נקובת הושט נבילה לענ"ד אין ראיה והוא דהתפארת שמואל כתב ראיה להיפוך דנקובת הוושט לא הוי נבילת ממה דכתב הרא"ש פ"ב דחולין סי' ו' במ"ש בשם ר"ת דהאיבעי בשהה במיעוט סימנים מיירי במיעוט קמא דושט דמבעי ליה דאע"ג דמטרפי' בנקובת הושט דלמא לא פסלה שהיי' אלא במידי דמנבלה בה כגון אחר רוב הסי' עיי"ש הרי להדי' דנקובת הושט לא הוי נבילה רק טריפה . והנה בדברי הרא"ש אלו יש לי מקום ספק בכוונתו אם כוונתו דנבילה לא הוי ע"י שהיי' במיעוט קמא דושט דאפילו תימא דאין מצטרפים מ"מ יהיה שחיטת מיעוט קמא רק כנקיבת קוץ בעלמא דהוי טריפה וכי שחט אח"כ מטהר מידי נבילה והוי כמו חצי קנה פגום דמהני הגמר להתירו ה"נ י"ל בחצי ושט פגום מהני הגמר לטהר מידי נבילה ועיקר האיבעי רק דשמא אפילו איסור טריפה אין בו דשהיי' לא פסול רק במידי דמנבלה דהיינו בין סי' לסי' דאם לא תצרפם לא יהיה שחיטה כלל ויהיה נבילה אבל במיעוט קמא דושט דאף אם לא תצרפם מ"מ יש שחיטה עליו לטהר מידי נבילה מש"ה לא פסלה שהיי' כלל ומצרפי' השחיטה והוי שחיטה מעליא לטהר באכילה או דכוונת הרא"ש דהאיבעי אף לענין נבילה והמעיין יראה דכוונת הרא"ש דאף לענין נבילה מבעיא ליה דהוי כמו כל שהייה דעלמא והטעם דדוקא בחצי קנה פגום אין בו ענין מעשה חשיבות כלל כיון דלא מטרפה בי' מש"ה אינו בכלל שחיטה אבל בושט דגם המיעוט עכ"פ (מש"ה) מפסיד השחיטה דבעי' דכל מעשה ההכשר יהיה ע"י שחיטה ובחצי ושט פגום לא מהני גמרו לטהר מנבילה רק ע"י שהיי' מבעיא אם גמירי בי' שהיי' ולא מצטרפי' ממילא הוי מיעוט קמא כגון פגום בעלמא והוי אפילו נבילה או דלא גמירי שהיי' בזה ומצטרף השחיטה ומותר באכילה כנלע"ד נכון בעזה"י באופן דבחצי ושט פגום ושחט למטה ממנה בזה בודאי מטהר מידי נבילה והוי רק טריפה אבל אם שחט במקום החתך וגמרו הוי נבילה ודאי דבעי' דרוב הסי' יהיה ע"י שחיטה דוקא והעיקר איבעי רק ע"י שהייה ומעתה כי היכי דבחצי ושט פגום וגמרו במקום החתך דהוי נבילה ה"נ בשחט למטה ממנו בצד השני דכי מטא לפלגא כבר הוי רוב עם חצי הפגום ונפקא חיות ברוב ע"י צירוף הפגום דלא מקרי שחיטה אא"כ דשחט למטה באותו צד ומעתה י"ל דפירכת הש"ס על עולא מ"ש מהשוחט בסכין ונמצא פגום היינו דעולא סתמא אמר אף דמצא הקוץ תחוב בצד השני של מקום שחיטה דבזה אם הבריא לא הוי שחיטה וכנ"ל ושפיר פריך ודוק היטב :

ביאור הגר"א

כח [א] בין כו' . מתני' וגמ' שם : [ב] והכסוי כו' . כמ"ש (שם פ"ג ב' וש"מ) בכוי ואין שוחטין אותו בי"ט ואם שחטו אין מכסין את דמו ואפי' בדקר נעוץ דלא מעכבי לשמחת י"ט וערש"י בפ"ק די"ט ח' ב' ד"ה אין מכסין אותו בי"ט כו' : [ג] חייב לברך קודם כו' . כמ"ש (פסחים ז' ב' וש"מ) כל המצות כולן מברך כו' ובתוספתא פ' בתרא דברכות וירושלמי שם השוחט צריך ברכה לעצמו על השחיטה והמכסה

באר היטב

כח (א) כיסה. וכ' בט"ז אע"ג דכתב הרא"ש דמצות כסוי היא גמר מצות שחיטה נ"ל באמת היא מצוה בפני עצמה אלא שייכה אחר מצות שחיטה כמו תפילין של ראש אחר תפילין של יד ואין להקשות למה פסק בהג"ה בסי' י"ט שאם סח בין שחיטה לכסוי דכבר מ"ש מסח בין תפילין לתפילין נ"ל דבתפילין

באר הגולה

א משנה חולין דף פג ב טור בשם אביו הרא"ש שם דהכיסוי היא מצוה בפני עצמה וכ"כ הרמב"ם בפרק י"ד מה"ש

הגהות הט"ז

(סי' כ"ח) **דיני** כסוי הדם . שמעתי טועים שלא לקבל הדם באפר חם ולכסות והכל יפלה פיהם דמפו' בפ"ק דביצה דמכסין באפר כראוי לצלות ביצה :

חידושי הגרשוני

עוד שם ויש ראיה מגמרא ערוכה פרק השוחט דף כ"ח דאמרינן וכו' ואני אומר ראיה קלושה הוא זה כי יש לומר דהכי נקיט המקש' שבירת המפרקת והשדרה להורות שספק בשניהם אינו אלא טריפה ולא נבילה ודו"ק: עוד שם וגדולה מזו נ"ל להקל דאפילו בנשברה המפרקת ורוב בשר עמה והחוט קיים כשרה דהא כתבו התוספות פרק השוחט דף ל"ב בד"ה וליחשב וכו' אני אומר שאין משם ראיה כלל כי באותו דיבור עצמו הקשו התוספות מה מקשה המקשן וליחשוב . הלא בפרק אלו טריפות אמרי' דלא חשיב בסג"ר ושב שמעתתא משום דאתי בזה הכלל דקתני כל שאין כמוהו חיה וכו' ותירצו התוספות דלא משמע ליה לרבויי נבילה מזה הכלל דקתני כל שאין כמוהו חיה דמשמע לבון עכשיו היא חיה ושאין יכולה לחיות עוד מחמת טריפות עכ"ל הרי לפנינו שכל הטריפות נכללים בזה הכלל א"כ אין מכאן ראיה כלל ודו"ק :

גליון מהרש"א

(ט"ז ד"ה יפה) **דבשביל** שבירת המפרקת אין הם טריפות . ע' ת' שבו"י ח"ג ס"נ שחילק עכ"פ בנשבר המפרקת לפנינו עם רוב בשר אף שהחוט קיים : (ס"ך סק"ג) **מותר** לאכילה ולהאכילה לעובד כוכבים . ע' תבואת שור ס"ק ד' דגם קודם שמתה (כיון דשחיטה הועיל לאיסור אמ"ה ועל לא תאכלו על הדם אין העובד כוכבים מוזהר אינו דומה לשוחט טמאה דלא הועילה השחיטה כלל) מותר להאכיל' לעובד כוכבים לא כהלבוש : (סימן כ"ח סעיף א' ב"ע) **השוחט** חיה או עוף . במדרש תנחומא פ' בראשית ע"פ הן גרשת בשעה שהרג קין את הבל לא היה יודע מה לעשות . זימן לו הקב"ה ב' עופות טהורים והרג א' את חבירו וחפר בידיו וקברו . וממנו למד קין וחפר וקבר את הבל . לפיכך זכו העופות לכסות את דמן : (שם) **צריך** לכסות את דמו . וגם באפר חם שרי ט"ז א"ח ס' תצ"ח ס"ק ט"ו : (הג"ה) **אבל** השחיטה כשרה . הב"י כ' דבס' א"ח הוכיח זה מהגמרא וראיתי בס' דברי חמודות להגאון תוס' יו"ט על הרא"ש ריש פ' כסוי דם שכוונתו על האי דסוף פרק זה דף פ"ח סוף ע"ב בשכר שאמר א"א כו' מצוה איכא הנאה ליכא . ולדעתי דיש להסס בראיתו זו דודאי אפר פרה אי לא הי' מטהר היה הטמא נשאר בטומאתו ואיכא הנאה . אבל כסוי אלו לא הוסיפה התורה המצוה גבי חי' ועוף הי' דינן כבהמה דניתר בשחיטה לבד וא"כ אין הנאה ממצוה זו . אבל י"ל לדעתי שכיון על האי דריש פרקין פ"ה ע"ב . ומובא לקמן סעיף ט"ז דהשוחט לחולה בשבת לא יכסה . וא"א דבלא כסוי אסור באכילה למה לא יכסה כמו דשוחטין לחולה אף דאפשר לומר לעובד כוכבים לנחור . משום דאיסור זה שחיטה הוא שעומד לפניך וכמ"ש הר"ן ביומא דאלו הי' חול היו שוחטין ה"ה כסוי אף דהוא שחוט ויוכל לאכול מ"מ כיון דבלא כסוי אסור לאכול נכסה שיאכל בהיתר וע"ש בהר"ן יומא פ' יום הכפורים דאף אם יש נבילה לפנינו אנו שוחטין . וביצה דף ח' סוף ע"ב א"ר שחט צפור מעיו"ט אין מכסין אותו ביו"ט וכ' רש"י ומשום אמנועי משמחת יו"ט ליכא דמשום דלא מכסי דם לא מתסר בשר באכילה ולרמב"ן שם . ע' בהר"ן שם דמה שאמר רבה בסמוך גלגל עיסה מעי"ט ומפריש ממנה חלתה ביו"ט שייכה בהדי האי דשחט צפור לומר אף דאין מכסין היינו משום דלא ממנע משמחת יו"ט שהרי מותר לאכלו כו' משא"כ בגלגל עיסה (בארץ ישראל) ולפ"ז מוכח מגמרא דין זה . גם שם סוף דף ח' שחט בהמה חיה ועוף ונתערבו דמן אין מכסין והיינו משום דיש כח בידי חכמים לעקור דמה"ת בשוא"ת וככתיב בתוס' שם . וא"א דאסור באכילה . א"כ הוי קים ועשה מיהו בזה י"ל דבאמת אסיר באכילה : (סעיף ב' ב"ע) **חייב** לברך קודם שיכסה . לכאורה חילוק בזה מברכת שחיטה . דעל הכסוי שאינו הכשר איבל צרין לברך מעומד (ע' סעיף א' בהגה"ה) ע' גליון סי' שכ"ח ס"א לקמן :

הגה [ד] מי ששחט פעם הראשון ה מברך (א) שהחיינו על הכיסוי אבל לא על השחיטה ו דמזיק (ב) לבריה (במנהגים ישנים בשם ר' ידידיה משפירא) :

ג ג כוי שהוא ד ספק חיה ה וכלאים (ד) הבא מבהמה וחיה צריך לכסות דמן ו ואינו מברך ח ואין שוחטין אותם (ג) בי"ט ואם שחטן ט אינו מכסה (ד) דמן י [ה] ז ובלילה אם ח רישומו ניכר (ה) יכסנו :

ד [ו] ט הבו"פלו נהגו שלא לכסות דמו :

הגה [ז] ויש מסתפקים בבו"פלו שהוא שור הבר שמא חיה הוא (הגהות

המלוה בברכה אלא דרך כלל וא"כ היה די לומר על כיסוי דם לחוד מ"מ הכא שאני שעושה שני מלות דהיינו כיסוי שלמטה מן הדם ושל מעלה וזה נלמד מן בעפר ע"כ לריך לומר בעפר להורות על שני המלות כנ"ל ועי' מ"ם סי' ק"כ סעיף ג' : (ד) הבא מבהמה וחיה . זהו ג"כ בכלל כוי וכתב רש"ל דדוקא בחיה שבא על הבהמה אמרינן שאינו שוחט בי"ט כיון דמספקא לן אם חוששין לזרע אב ושמא אין חוששין אבל בבהמה שבא על החיה חייב לכסות בודאי ואין כאן ספק דלבי ואפילו מקלא לבי אמרי' כמו דאמרינן לעיל סי' י"ז סעיף ח' שה אפילו מקלא שה וע"כ שוחטין אותו בי"ט וכן איתא להדיא בגמ' בפ' אותו ואת בנו למסקנא דרב פפא דבתייש הבא על הצבייה חייב לכסות בודאי דלבי אפילו מקלא לבי אמרי' ולא משכחת ספיקא אלא בצבי הבא על התיישה דיש ספק אי חוששין לזרע אב והוה מקלא לבי ואע"ג שהטור והרמב"ם וש"ע כתבו כאן סתם מבהמה וחיה סמכו על מ"ש באותו ואת בנו דשה אפילו מקלא שה ה"נ כאן וע"כ תפרש דבצבי הבא על התיישה קא מיירי ובפרישה הקשה ג"כ מכאן על הסיא דאותו ואת בנו ותירץ דגבי אותו ואת בנו גילה לנו הכתוב דשה אפילו מקלא שה אבל כאן לא גילה לנו הכתוב היכא לספוקי דלמא דוקא בחיה גמורה צריך כיסוי עכ"ל ולא עיין בגמ' שזכרנו שמבואר להדיא דמאן דס"ל שה אפילו מקלא שה ס"ל ג"כ אפי' מקלא לבי לענין כסוי דחייב ומו"ח ז"ל כתב דהטור ס"ל כיש אומרים שמביא אח"כ בגמרא בברייתא דכוי הוי הבא מן התיש ומן הצבייה והך י"א לא ס"ל דאמרי' אפילו מקלא לבי אע"ג דגבי שה אמרינן כן . ולא נייח לי גם בזה דודאי רב פפא שאמר במסקנא דלא משכחת לענין כיסוי אלא בצבי הבא על התיישה ראה וידע ג"כ הך ברייתא דיש אומרים ואפ"ה מפרש לה דלא מיירי בתיש הבא על הצביה דאל"כ לא היה רב פפא חולק על הברייתא מסברא דנפשיה וכן מוכח ממה שאמרו שם בגמרא לפני זה והא דתניא כוי אין שוחטין ביו"ט במאי עסקינן אילימא בתיש הבא על הצבייה בין לרבנן בין לר"א לשחוט ולכסי לבי ואפילו מקלא לבי כו' מדפריך בפשיטות כן ש"מ שפשוט הוא דמין הם שה אפילו מקלא שה עם לבי אפילו מקלא לבי אלא

בהמת

ע"ל ס"ק כ"ט : **ה** מברך שהחיינו כו' . ז"ל הגהת מנהגים שהביא בד"מ דכסוי הוי מלוה כדאמרינן בזכות שאמר אברהם ואנכי עפר ואפר זכו בניו לשני מלות והוי כמו ציצית וסוכה דמברך שהחיינו כך מפורש בה"ם ר' ידידי' משפירא עכ"ל . ול"ע דהא גבי ציצית קי"ל דאין מברך שהחיינו אלא א"כ קנה בגד חדש מטעם דקנה כלים חדשים כמו שנתבאר בא"ח סי' רכ"ג אבל בעושה ציצית בבגד ישן אינו מברך שהחיינו כמ"ש הבעל העיטור ומהר"י אבוהב וד"מ בא"ח סימן כ"ב וכ"כ בש"ע ובלבוש שם והכי משמע נמי בתוס' פ' לולב וערבה (דף מ"ו ע"א) ד"ה העושה סוכה שכתבו הטעם דאין מברכין שהחיינו אציצית ותפילין משום דלא תקנו שהחיינו אלא אמלוה שיש בה שמחה . וא"ל דכסוי דכיון דבזכות אנכי עפר ואפר הוא חשוב שמחה דהא אדרבה אמרי' בפ' כ"ה (סוף דף פ"ח) אמר רבא בשכר שאמר אברהם אבינו ואנכי עפר ואפר זכו בניו לשתי מלות אפר פרה ועפר סוטה וליחשוב נמי עפר כסוי הדם התם הכשר מלוה היכא הנאה ליכא ואמר רבא בשכר שאמר אברהם אבינו אם מחוט ועד שרוך נעל זכו בניו לב' מלות לחוט של תכלת ורלועה של תפילין ע"כ והכי משמע נמי ממ"ש הר"ן שם הטעם דלא מברכין שהחיינו אתפילין משום דלאו מזמן לזמן קאתי וכ"כ הרשב"א בתשובה סי' קכ"ו א"כ כ"ש כסוי ועוד נראה דאפילו להרמב"ם פי"א מהלכות ברכות דמברכין שהחיינו אציצית ותפילין היינו מטעמא דכתב שם מפני שהם מלות שהם קנין לו משא"כ בכסוי ומלאתי ברוקח סימן שע"א שכתב בשם ריב"ק משפירא כל מלוה שעל האדם לעשות ולא עשאה ומתחנך לכתחלה לריך לברך שהחיינו והביא ראיה מדאמרינן במנחות (דף ע"ה) היה עומד ומקריב מנחות בירושלים אומר שהחיינו שנתחנך לעבודת הזמן עכ"ל ואפשר ע"ז סמכו לברך בכסוי אבל ל"ע לפ"ז אמאי לא מברכין בציצית ותפילין ושאר מלות שמתחנכים בהו וכן אין מברכין שהחיינו על קדושי אשה או נשואיה כמ"ש מהרי"ק שורש קכ"ח וכן על מזוזה כדלקמן ר"ס רפ"ט אלא ע"כ ס"ל דאפילו במלוה שמתחנכים בה אין מברכין שהחיינו כל שאין זמנה קבוע וכדעת התוס' והר"ן והרשב"א הנ"ל ומפרשי' ההיא דמקריב מנחות כמ"ש התוס' והרשב"א בחדושיו פ' כילד מברכין דהיו כ"ד משמרות ואין מתחדשות יותר מב' פעמים בשנה וכיון שיש לכן זמן קבוע מברך שהחיינו עכ"ל הא לאו הכי לא וא"כ ה"ה בכסוי ול"ע : **ו** דמזיק לבריה . זה הטעם דחוק ולי נראה טעם אחר יותר מתקבל משום דשחיטה היא בידו ואינו מלווה לשחוט דהא יכול להיות לעולם בלא בשר או שישחוט אחר אבל בכסוי החיוב מוטל על כל אדם שרואה הדם לכסות כדלקמן סעיף ח' : **ז** וכלאים הבא מבהמה וחיה כו' . מיירי בלבי הבא על התיישה דספוקי מספקא לן אי חוששין לזרע האב או לאו ולכך מספיקא מכסה ואינו מברך דדלמא אין חוששין דלא כמ"ש בס' זבחי לדק הטעם דאינו מברך משום גזירה שמא יתיר חלבו ולא דק וק"ל אבל אי הוה פשיטא לן דחוששין הוה חייב לברך דהא לריך לכסותו מן התורה דקי"ל לבי ואפילו מקלא לבי ולזרע האם ליכא מאן דפליג דפשיטא דחוששין ועי"ל סי' ט"ז ס"ק י"ז מזה : **ח** ואין שוחטין אותן ביו"ט . דכיון שלריך לכסותן וביו"ט אינו רשאי לכסותן לא ישחטו לכתחלה : **ט** אינו מכסה את דמו . אפילו יש לו עפר מוכן מפני שהרואה יאמר ודאי חיה הוא דאל"כ לא היו מטריחין לכסות דמו בי"ט ויבא להתיר חלבו עכ"ל הט"ו בא"ח סי' תל"ח סי"ח והוא מסקנא דש"ס פרק קמא דבילה (סוף דף ח') ומוכרח מכל הפוסקים (וכן כתב הרשב"א בס' עבודת הקודש בבית מועד שער ב' דין ב') וכ"כ הלבוש שם דלא כמ"ש העט"ז כאן אין שוחטין הכוי והכלאים בי"ט דשמא יטלטל עפר בי"ט שלא לצורך דשמא מין בהמה הוא עכ"ל ולא דק דהא אפילו יש עפר מוכן דליכא איסור טלטול אסור מטעם הנזכר : **י** ובלילה אם רשומו ניכר יכסנו . ואין יכולין לקבל הדם בכלי לכסותו בלילה שאין שוחטין לתוך הכלים עכ"ל הטור מדברי הרא"ש ור"ל דאסור משום שנראה כמקבל דם לעבודת כוכבים כדלעיל סי' י"א ס"ג והא דלא שרי ע"י נתינת מעט עפר בכלי כדלעיל סי' י"א משום דגם בזה יש חשש לפני הרואה שיאמר שלקח עפר לכסות בו ויבא להתיר חלבו כ"כ הדרישה אבל הב"ח כתב וז"ל ונ"ל דבזמן הזה (כלומר שאין דרך עובדי עבודת כוכבים בכך וכדלעיל ס"ס י"ב) שאפילו לכתחלה היה יכול לשחוט לתוך הכלים כהא"ז אלא שאנו נזהרים א"כ *) בדיעבד אם שחט בי"ט יכול לקבל הדם בכלי אפילו לכתחלה דכדי לקיים מלות כסוי כדינו לא שייך ליזהר מלקבלו כיון שאין בו איסור מן הדין ומ"מ יותר טוב ליתן עפר ולרורות בכלי קודם קבלה עכ"ל ובאמת קשה לדבריו אמאי לא אשמועינן בש"ס ופוסקים האי תקנתא דעפר בכלי ואפשר דלא מתיר אלא ע"י מעט עפר בענין דליכא למימר שיכסה בו ומדינא היה אסור כיון דליכא אלא מעט עפר משום חשדא דעבודת כוכבים דעדיין ראוי לזריקה אלא דהאידנא דאין דרך עובדי

עבודת

ביאור הגר"א

והמכסה צריך ברכה לעצמו על כיסוי דם : [ד] מי ששחט כו' . כמ"ש בס"פ כיסוי הדם בשכר שאמר א"א ואנכי כו' ובשכר שאמר א"א אם כו' ומברכין כמו שמברכין אבל מצות ציצית וסוכה ועבא"ח סי' כ"ג ועש"ך כאן : [ה] ובלילה כו' . כמ"ש שם פ"ז א' השוחט ונבלע דם כו' (ובתוספתא פ"ו השוחט בכבת כו') : [ו] הבופלו כו' . כמו שפירשו שהוא מריא : [ז] ויש מסתפקין . שלועזין אותו לבוי : (ליקוט) הבופלו כו' ויש כו' . פליגי אם הוא שור הבר או איל הבר ועמ"ש סי' רצ"ז (בס"ק י"ד . ומתורץ קושית הס"ך שם ס"ק ה' . כנ"ל בדעת הרב אבל במקורן משמע דעת המסתפקין כמ"ש רבינו בליקוט ב' וכ"מ לשון הרב שכתב ויש כו' שהוא שור הבר כו') (ע"כ) : (ליקוט) הבופלו כו' . והוא שור הבר דאיפליגו בו ר"י ות"ק וקי"ל כת"ק וכ"פ הרמב"ם : ויש כו' . מרדכי סי' תתרנ"א בשם ר"ח בשם הגאונים ונראה טעמייהו (דמספקא להו דלמא הלכה כר"י) משום דר"א בחולין פ' א' ס"ל כר' יוסי ועתוס' שם ד"ה ודלמא כו' ורא"ש שם (ועי"ל סי' פ' ס"ק ז"ח) (ע"כ) : (ליקוט) עתוס' דזבחים קי"ג ב' ד"ה אורזילא .

ואותם

חידושי רע"ק

(סי' כ"ח ש"ך סק"י) **וא"י** לקבל הדם בכלי . קשה לי הא כה"ג אסור משום ביטול כלי מהיכנו ע' ש"ע א"ח (סי' רס"ה) ואולי י"ל דבא לומר אף אם יש לו כלי מחובר לקרקע דכה"ג הי' ראוי לשחוט ע"ג כלי זה דלא נקרא ביטול כלי מהיכנו כיון דבלא"ה הכלי מחובר וא"א לטלטלו בשבת וע' מג"א (סי' של"ה סק"ד) מוכח דס"ל דאף בשופך לתוך כלי מחובר מקרי ביטול כלי מהיכנו וצ"ע . ואולי י"ל דמשום מצות כיסוי מותר לבטל כלי מהיכנו ע' רש"י שבת (דף קנ"ה ע"ב) ומג"א (סימן רס"ג) ועדיין צ"ע דדלמא הכא גרע דבעידן דעובר על ביטול כלי מהיכנו עדיין אינו מקיים מצות כיסוי וגם הוא ספק חיוב כיסוי לענ"ד הא שם באמת לא נתקיים מצות כיסוי אלא כיון דהדם מכוסה אין חיוב לכסות ומה"ט אם חזר ונתגלה חייב לכסות וא"כ ה"נ י"ל דאם לא נתן העפר מלמטה אינו מחוייב לכסות אבל מ"מ אם חזר ונתגלה חייב לכסות וא"כ ונתן הוא דוקא דמצות כיסוי הוא דוקא בנתן הוא ה"נ י"ל דהיכי במצא עפר תיחוח ושחט עליה דלא קיים מצות כיסוי ואם נתגלה כיון דדם מגולה חיוב עליו לכסות והיכי דצריך לגרור הדם וליתן עפר למטה כדין כיסוי ובפשוטו הא נ"מ בשחט ע"ג עפר תיחוח אם צריך לגרור הדם וליתן עפר תיחוח וכל שהדם מגולה וחייב לכסות חייב בנתינת עפר למטה ודמי ממש ללא היה עפר למטה דצריך לגרור כדאיתא בסעיף ז' . ה"נ לדעת הא' בהי' עפר

תיחוח

באר היטב

שייכה הברכה דשל ראש גם לשל יד משא"כ בשחיטה וכסוי מדנקט סתמא דכשרה משמע אפי' לעצמו . והב"ח אוסר לעצמו מהרמ"ע : (ב) לבריה . ובש"ך כתב טעם אחר משום דשחיטה היא בידו ואינו מלווה לשחוט דהא יכול להיות לעולם בלא בשר או שישחוט אחר אבל בכסוי החוב מוטל על כל אדם שרואה הדם לכסות כדלקמן ס"ח מיהו צ"ע למה מברכין על הכיסוי יותר משהחיינו מתפילין ומזוזה או קדושי אשה או שאר מלות שמתחנכים בו והניח בצ"ע והפר"ח פסק שלא לברך שהחיינו וספק ברכות להקל . וכ' בט"ז דהא דלריך לומר על כיסוי דם בעפר ולא אמר סתם על כסוי דם נ"ל משום דכאן עושה שני מלות כסוי שלמטה מהדם ושלמעלה וזה נלמד מן בעפר על כן לריך לומר בעפר להורות על שני מלות כנ"ל ועיין בסימן ק"כ ס"ג : (ג) בי"ט . והטעם משום דלריך כסוי וביו"ט אין רשאי לכסותה וכ' בט"ז ובש"ך הא דאינו מברך על כלאים הבאים מבהמה וחיה מיירי בלבי הבא על התיישה כיון דמספקא לן אי חוששין לזרע האב אבל בהמה שבא על החיה חייב לכסות בוודאי ואין כאן ספק וחייב לברך דלבי אפילו מקלא לבי אמרינן ולזרע האם ליכא מאן דפליג דפשיטא דחוששין כמו דאמרינן לעיל סימן י"ז ס"ח : (ד) דמן . וכתב בש"ך אפילו יש עפר מוכן מפני שהרואה יאמר ודאי חיה הוא דאל"כ לא היו מטריחין לכסות בי"ט ויבא להתיר חלבה : (ה) יכסנו . וכתב בש"ך והאידנא בי"ט יש ליתן בכלי מעט עפר ויקבל בתוכה הדם עד הלילה . הא דגבי כוי מברכין כיסוי מספק משא"כ בספיקות אחרות

פתחי תשובה

כח (א) שהחיינו . עיין במגן אברהם סימן כ"ב ס"ק א' :

באר הגולה

ג שם במשנה ד כרבי יוסי בברייתא שם ד"פ ה כו"א שם ו טור בשם אביו הרא"ש ז הרא"ש שם ח כן פי' הטור מברייתא דשבותו ונבלע וכו' דף פ"ז וכ"כ הרשב"א בת"ה ט בהגהת האגור בשם ריא"ה

דגול מרבבה

(סימן כ"ח ש"ך ס"ק י') *) א"כ בדיעבד אם שחט ביו"ט וכו' . משמע דבזמן שהיה אסור ע"פ הדין אז אפי' אחר השחיטה אסור לתת כלי לקבל דם ועיין בפ"ת סימן י"א ובחבורי ליון לנפש חיה על מסכת בילה הארכתי בזה :

גליון מהרש"א

(ש"ך סק"ה) וכן אין מברכין שהחיינו על קדושי אשה . על קדושי' י"ל דעל הכשר מצוה לא תקנו שהחיינו והרי אם אין דעתו לבא עליה (או מי שאינו יכול להוליד ואינו רוצה לבעול אותה) אינו מצוה לקדש ע' בספר המצות לרמב"ם עשה רי"ג כתב צונו לבעול בקדושין משא"כ כיסוי דאם שחט חייב לכסות אף שאינו רוצה לאכול לקמן סעיף י"ח . ואם לא כיסה נמי מותר לאכול א"כ אינו הכשר כ"א עצמות המצוה בפ"ע . וציצית נמי דאינו חייב כ"א כשלובש בגד של ד' כנפות הוי רק כהכשר להבגד . ולרמב"ם דמברך על ציצית י"ל עפ"ד המרדכי במג"א סי' י"ג סק"ה דבאין יכול להטיל ציצית מותר ללבוש בלא ציצית וע"כ אינן כהכשר מצוה דלא אסור ללבוש בלי ציצית כמו דאסור לאכול הבשר אם אינו

צבי לצדיק

(סי' כ"ח סעיף ב' ש"ך ס"ק ה') **מברך** שהחיינו וכו' . עד בציצית ותפילין . ול"נ כיון שתפילין מתחנך בעודו קטן כדאמרי' בסוכה קטן שידע לשמור תפילין אביו מחנכו . וכן בציצית . וא"כ איך יתקנו חז"ל לקטן שיברך שהחיינו וא"כ כשיגדל כבר נתחנך ואין זה עוד דבר חדש עליו וא"כ לא דמי כלל לחנוך עבודה שבגדלות מתחנך ובשביל זה אפילו מי שמתחיל בתפילין אחר י"ג שנה מ"מ לא פלוג עבדו רבנן בתקנתן ובכסוי שהוא דבר חדש לו מברך אף שאין זמנו קבוע :

מילואים

מתיר לאכול מיד קשה ממה שמובא לקמן בסי' ס"ז סעיף ב' בהג"ה בשם הר"ן וה"ה אם חותך בשר מבית השחיטה קודם שתלא נפשה בעינן חיתוך ומלות אף ללי . ואם נאמר כי גם לרבנן בעינן מליחה לפני הללי וכדעת הר"ן (וע' בק"נ על הרא"ש כי מבית שחיטתה קאי גם אדברי ת"ק) תפול הוכחת השמ"ק כי לר"ע די במליחה לבד ולרבנן בעינן מליחה וללי אבל פשט דברי המשנה מורין כדברי השמ"ק ולא כהר"ן . וכבר כתבתי שם בגליון הש"ע שלי לתרץ בזה דברי הטע"ז שהשמיט דברי הר"ן והש"ך תמה ע"ז ע"ש כי הוא סובר כדעת השמ"ק שאין אנו מחזיקין דם בבית השחיטה כמו שמחזיקין בשובר המפרקת שם . אמנם לנדון דידן י"ל כיון דהמשנה מיירי בבהמה מסוכנת דדי לה בפרכוס יד או רגל כדלעיל סי' י"ז וזה זמן קלר מאד ובוודאי בעת שיחתוך הכזית בשר יעבור זמן הפירכוס ואע"ג דיש לחוש שמא לא תלא נפשה מיד אחר הפירכוס מ"מ תולין להקל וכמו"ש שם הצל"ח לענין אחר. אבל לפ"ז תפול הוכחת הרשב"א שהביאו הפוסקים בא"ח שם כי דווקא במסוכנת התירו חכמים משום פסידא ולא בבריאה . די"ל דהמשנה מדבר ממסוכנת רק משום דמהר תלא נפשה . ולא בבריאה דלריך זמן יותר ויש להאריך בזה עוד :

והערוך) על כן טוב לכסותו בלא ברכה **יא** או (ה) (ב) לשחוט עוף ג"כ ואז יוכל לברך על הכיסוי משום (ו) העוף (בהגהות מהרי"ו) :

ה י צריך שיהיה למטה עפר (ו) תיחוח **יב** [ח] יא וצריך להזמינו בפה יב ויש אומרים שאינו (ז) צריך :

ו יג מכסה בידו **יג** או (ז) (ח) בסכין או בכלי אחר אבל לא ברגלו כדי שלא יהיו מצות בזויות עליו :

ז יד שחט ולא היה עפר למטה צריך לגרור הדם וליתנו בעפר תיחוח ולכסות עפר תיחוח עליו :

ח **יד** טו מי ששחט הוא יכסה טז ואם לא כיסה וראהו אחר (ח) חייב (ט) לכסות :

ט **טו** יז שחט מאה חיות או מאה עופות או ששחט חיה ועוף במקום אחד כיסוי אחד לכולם :

י יח השוחט ונבלע הדם בקרקע אם רישומו ניכר חייב לכסות :

יא יט כיסהו הרוח (ג) פטור מלכסות ואם חזר ונתגלה (ד) חייב לכסות אבל אם הוא עצמו כיסהו ונתגלה אינו חייב לכסותו פעם אחרת :

יב **טז** כ דם שנפל (ט) לתוך המים או מים שנפלו לתוך הדם אם יש בו מראה דם חייב (י) לכסות ואם לאו פטור :

יג כא נתערב הדם ביין אדום **יז** או בדם בהמה **יח** רואים היין ודם בהמה כאלו הוא מים ואילו נתערב במים בשיעור הזה היה בו מראית דם (ה) חייב (יא) לכסות :

יד (י) כב שחט עוף או חיה ושחט עליו בהמה

שפתי כהן

עבודת כוכבים בכך שרי אפילו בלא עפר כלל אלא דלחומרא יתן בו עפר מעט ודוק : **יא** או לשחוט עוף ג"כ. אבל הבופל"י ולא ע"ג דם הבופל"י כדלקמן ס"ק כ' : **יב** וצריך להזמינו בפה. פי' העפר דלמטה צריך להזמין בפה לשם כסוי היכא דמלא עפר תיחוח דאל"כ לא עביד מידי וכן כשנותן הוא לשם עפר תיחוח חשיב כהזמנה כן משמע מפרש"י פ' השוחט (דף ל"ח) וכן הוא באגודה והי"א ס"ל דאם מלא עפר תיחוח ושחט עליה די בכך אבל עפר שלמעלה לכ"ע צריך שיתן הוא כדאיתא בתוס' ר"פ כ"ה וכן משמע ברבינו ירוחם וכ"ל דלא פליגי אלא למצוה מן המובחר אבל בדיעבד פשיטא דלכ"ע א"צ שיתן הוא אפילו עפר שלמעלה דהא כסהו הרוח בסי"א פטור מלכסות והוא משנה שלימה : **יג** או בסכין. ר"ל בקתא של סכין אבל לא בראש הסכין במקום שנשחט כדלעיל ס"ס י"ח וכ"כ בד"מ ופרישה ופשוט הוא : **יד** מי ששחט הוא יכסה כו'. בטור יש כמה דינים על מי שקדם וכיסה מה הוא חייב והמחבר כתבם בח"מ סי' שפ"ב כי שם מקומם וע"ש : **טו** שחט מאה חיות כו'. ודין אם סח בין כיסוי לכיסוי או בין שחיטה לשחיטה וכיוצא בדינים אלו נתבאר בסי' י"ט ע"ש : **טז** דם שנפל כו'. אע"פ שבטל ונדחה ראשון אפ"ה כשהלך ורבה עד שנתפשטה מראית המים לדם חוזר דם הראשון ונראה ולא אמרינן הואיל ונדחה ידחה דאין תורת דחוי אצל מצות : **יז** או בדם בהמה או בדם החיה כו'. כן הוא במשנה דף פ"ז ריש ע"ב ופירש"י והר"ן והברטנורא בדם הקזה של חיה והרמב"ם פי' בדם חיה טמאה : **יח** רואים כו'. נ"ל דה"ה אם שחט חיה או עוף ונפל הדם לדם בהמה וכה"ג בענין שאם היו רואין הדם בהמה מים לא היה בו מראית דם

ושוב

טורי זהב

האמת הברור כדעת רש"ל שזכרתי : (ה) לשחוט עוף ג"כ כו'. פי' ישחוט העוף אצלו אבל לא בתערובות עם דם הבופ"ל דהא יהיה בטל בתוכו כמ"ש בסעיף י"ג בנתערב דם חיה עם דם בהמה אם נתערב במים כו' : (ו) תיחוח למטה כו'. דכתיב בעפר מלמד שצריך ב' כיסויים : (ז) בסכין. פי' בקתא של סכין אבל לא בראשו דשמא יפגום אותו : (ח) חייב לכסות. בגמ' יליף לה מדכתיב ואומר לבני ישראל אזהרה לכל בני ישראל והטור סיים כאן חייב לכסות שמצות כסוי היא כשאר מ"ע שכל ישראל חייבים בהם אלא שהשוחט קודם לכל אדם הלכך אם קדם אחר וכסה חייב ליתן לו י' זהובים שכר ברכה שביטל ממנו עכ"ל וקשה למה הוצרך לתת טעם נוסף על לימוד מהפסוק שאמרו בגמ' גם לשון הלכך אינו מיושב שפיר והיה לו לומר ואם קדם אחר כו' ונראה שכוונתו שלא נטעה לומר מדחזינן שאמרה תורה ושפך וכיסה מי ששפך יכסה ואח"כ אמרה אזהרה לכל ישראל ע"כ צריך לומר דאזהרה היא כשאין הוא שם אבל אם הוא שם אין אחר בכלל האזהרה וא"כ אם אחר רוצה לכסות בעוד שהשוחט שם אינו מברך כיון שאינו מוזהר על עשייה זאת ולפ"ז אין עליו חיוב לשלם י' זהובים דדוקא שכר ברכה שהוא נהנה ומבטל את חבירו ממנו צריך לשלם לו משא"כ כאן שאינו נהנה ואינו אלא כמבטל חבירו מן הנאת חברו ומזיק בעלמא הוא ע"כ כתב הטור שמצות כסוי היא כשאר מצות כו' פי' אחר שגילה לנו הפסוק שיש אזהרה על כל ישראל הוה כאן כמו בכל המצות שכל ישראל חייבים בם ה"נ החיוב על כל ישראל אפילו אם הוא שם אלא שהשוחט קודם באותו חיוב הלכך כיון שעכ"פ האזהרה אפילו כשהוא שם ממילא שפיר מברך וכיון שהוא מברך ומבטל מחבירו הנאת הברכה ע"כ צריך ליתן לו י' זהובים כנ"ל וכתב הטור אלא שאין גובין זה בזמן הזה דהוה כמו דיני קנסות כמבואר בח"מ סי' א' וע"כ לא הביאו זה בש"ע אבל ראיתי בסמ"ק שכתב בזה מ"מ לא טוב עשה וצריך לפייסו : (ט) לתוך המים. פירש דלא אמרינן קמא קמא בטל דאין דיחוי אצל מצות : (י) שחט עוף כו'. בטור כתוב דין זה בשם בעל העיטור ותמה ב"י שהרי דין זה ברייתא היא בפרק כסוי הדם ולכאורה נראה שלמד ממנו מדנקט בדברי העיטור בטור ברישא בפטור צפור או חיה ובסיפא גבי חיוב לא נקט רק חיה ולא כמו שהעתיק כאן בש"ע ובודאי היתה כוונת בעל העיטור דבשוחט צפור על הבהמה אין שם כסוי דמועט הוא וכן ראיתי לרש"ל שכתב כן ולא נתיישב לי בזה דאטו כל העופות שוין או כל הבהמות שוין ובהדיא אמרי' בסוטה (דף ט"ז) לענין דם צפור שנתערב במים שאין כל הצפרים שוים וכאן הלא הכל תלוי לפי השיעור אם היה מים כמ"ש סעיף י"ג וכוונת הטור נ"ל שהיא כן דיש להקשות להיפך למה לא הביאו הרי"ף והרא"ש והרשב"א בת"ה הך דיכא דשחט חיה ואח"כ בהמה כו' או איפכא כיון שהוא מפורש בברייתא ונראה כוונתם דבברייתא אמרינן בלשון זה ר' יונתן בן יוסף אומר שחט חיה

ואח"כ

באר הגולה

י מימרא דרבי זירא שם דף פג יא טור (וכל כו) בשם בעל העיטור וכפי' רש"י יב שם בשם הרא"ש בס"פ וכ"כ התו' כאן (וכ' האגור שכן נוהגין) יג ברייתא חולין דף פ"ו יד טור מסה דפריך במוקדשין לגרריה ולכסייה שם דף פ"ג וכ"כ הרשב"א בת"ה טו בריי' שם דף פ"ז טז משנה שם יז משנה שם דף פ"ו וכת"ק יח ברייתא וגמרא שם דף פ"ז יט משנה שם ואוקימתא דרבה בר בר חנה וכו' כ משנ' שם וכרב פפא שם דאין דיחוי אצל מצות ולא אמרינן ראשון ראשון בטל כא שם במשנה כב ברייתא שם דף פג

חידושי בית מאיר

(סימן כ"ח סעיף ט') **או** ששחט חיה ועוף כיסוי אחד לכולם. עי' ב"י והוא כת"ק דר"י ותימה לי הא בגמרא מפרש פלוגתייהו משום דר"י יליף טעמו מאו ורבנן סברי דמיבעי להו או לחלק וע"ש תוס' ד"ה לחלק ומוכח דר' יונתן דלא צריך קרא לחלק ע"כ כר"י סובר ובדף ע"ט ד"ה עייל מייתי תוס' מדרבא ס"ל כר' יונתן הלכה כוותיה ואף למאי דפסקינן כר' יהודה בפרידה מ"מ ספוקי מספקא ליה וא"כ לכל הפחות נמי ליחייב בכסוי כל חדא מספק דלמא כר' יונתן דלחלק לא צריך קרא ואתא או לכדדרש רבי יהודה וצ"ע :

גליון מהרש"א

יכול לזבוח : (סעיף ח' ש"ע) **ואם** לא כיסה וראהו אחר חייב לכסות. ואפי' במצוה עצמה ואף אם א"צ להגמר כ"א לכתחלה מ"מ אם לא נגמרה וראה חבירו חייב הוא לגמרה (חוץ משחיטה ע' גליון לעיל ס"ב ריש סעיף י') ת' בית יעקב סי' ל"ב ודייק לי' מקושית התוס' יומא ריש דל"ג :

יד אברהם

(סימן כ"ח סעיף ח') **מי** ששחט הוא יכסה. עיין בכרו"פ שכתב דבדרך ותורת שליחות ולא דרך כיבוד יכול השוחט והאב לצוות לאחר לכסות או למול ולא כמ"ש הש"ך בח"מ סי' שפ"ב דמי שהוא מוהל א"י ליתן את בנו לאחר למול. ובסה"מ כתב דגם הש"ך מודה דבתורת שליחות שפיר דמי. וכ"מ בשבת (דף קל"ג) דפריך ואי איכא אחר ליעבד אחר כו' ע"ש דמשמע דאפי' יכול למול בעצמו אפשר ע"י אחר בדאיכא וכ"מ בתב"ש והארכתי במ"א ובס' בינת אדם כתב כא"ז והש"ך משום דא"מ דגלי קרא דוכסהו וכן וימל אברהם דמשמע בעצמו וכדאמר בסוט' (דף כז) מנחות (דף לג) והוא כר' יאשי' בב"מ (דף צ"ה) והסוגיא דשבת (דף קל"ג) דס"ה דאינו אלא ענף המצוה שימול האב בעצמו וענף א"ד לנ"ת. ובכה"ג כתב בסה"מ סי' קל"ה דמשום דמצוה בו יותר אין מצוה מן המובחר דוחה שבת. וק"ל דבמנחות (דף כ"ד) מצינו דמצוה מ"ה דוחה שבת גבי קרבן : (סעיף י"א) **כסהו** הרוח כו' ונתגלה חייב לכסות. עיין בתב"ש אם הוא דוקא בדברים שאין מכסין או אפי' כסהו בדברים שמכסין. ונראה דמוכח מתוספות דר"פ כ"ה (דף פ"ג ע"ב) ד"ה צריך דאף אם כסהו בדברים שמכסין משום דמצוה שיתן הוא שעפר שלמעלה :

צבי לצדיק

(ש"ע סעיף ה' במחבר) **וצריך** להזמינו בפה. נ"ל אפילו אי מצות א"צ כוונה דוקא בתוקע לשיר דעכ"פ עשה מעשה התקיעה אבל כאן שהתורה אמרה בעפר והוא לא נתן עפר למטה ולא עשה מעשה מש"ה צריך כוונה והזמנה :

חידושי רע"ק

תיחות מעצמו למטה : (סעיף ז') **צריך** לגרור הדם. זהו מדברי הרשב"א שלמד כן מההיא דדם שעל הסכין דמבואר בסוגי' דגריר לה וההיא דסעיף י"ד שחט בהמה ואח"כ חי' חייב לכסות ומבואר דסוגיין דמכסה רק למעלה ול"צ לגרור זהו באמת קושי' תוס' והניחו בקושי' וע' בש"ך סק"כ ולעד"נ די"ל דבאמת דינו שוה והיינו למ"ש הרא"ה הא דפשיטא ליה להש"ס דדם שעל הסכין צריך גרירה. משום דל"ש ענין כיסוי על הסכין ולא י"ל דבכיסה בלא עפר תיחוח א"צ לגרור כיון דראוי לבילה ומש"ה בשחט בהמה ואח"כ חי' א"צ לגרור אלא דפרכי' על קדשים דבאת לפטור לגמרי כיון דליכא עפר למטה ואינו ראוי לבילה ע"ז פרכי' דמ"מ לגרור כמו בדם שעל הסכין דל"ש כיסוי על הסכין וגורר ומכסה ולשיטת הרשב"א די"ל דעל הסכין שייך ג"כ כיסוי אלא דדיוקא דהש"ס מלשון חייב לכסות ולא קתני מכסהו בעפר ולכאורה קשה הא הך דיוקא מצי למידק ג"כ מגופא דברייתא דבהמה ואח"כ חי' דקתני ג"כ חייב לכסות ונ"ל דהדיוק רק מדלא קתני מכסהו בעפר שלא נטעה דבעי' גרירה משום עפר דלמטה אבל מברייתא דשחט בהמה י"ל דסמך אמאי דקתני חי' ואח"כ בהמה פטור מלכסות ול"צ גרירא א"כ מוכח דבהמה ואח"כ חיה דחייב היינו בלא גרירא ואי דהוי' ואח"כ בהמה הטעם משום דהוי ככסהו הרוח י"ל באמת דבמידי דלא עפר ל"ש כיסוי ומדפטור ע"כ דלא מצרכי' גרירא בכיסוי כלל לזה דייק רק מדם שעל הסכין דאיכא למטעי דסמכה בגרירה והו"ל למתני בהדיא מכסהו בעפר לפ"ז י"ל דרהיטא דשמעתין כך היא דבתחלה פריך נהי דלא אפשר למעבד למטה וכו' מי לא תניא שחט בהמה היינו דממנ"פ אם חייב לכסות היינו הגרירה ה"נ לגרור ואף את"ל דמכסה בלא גרירה ה"נ נעביד למעלה וע"ז משני דלא מיירי בגרירה והתם די בכסוי למעלה דכל הראוי לבילה אבל בקדשים דא"ר לבילה פטור לגמרי וע"ז פרכי' מדם שעל הסכין דהיינו בגרירה ה"נ לגרור ובאמת כיון דמוכרח מדם שעל הסכין דגריר לה ה"נ בשחט בהמה ואח"כ חי' גריר לה והא דחיה ואח"כ בהמה פטור היינו דכל דמכוסה אף במידי דלאו עפר הוא פטור מלכסות דמ"מ מכוסה הוא. וכסהו הרוח היינו אף במידי דלא הוי עפר ודוק : (סעיף ט') **כיסוי** א' לכולם. מבואר בסוגיא דרבנן ס"ל דאו עוף לא בעי לאודויי דצריך כיסוי לחי' בפ"ע ועוף בפ"ע אלא דאו אתי לחלק ור"י ס"ל דלחלק מדמו נפקא וע"כ דאו אתי דמכסה לכל א' בפ"ע וע' בתוספות שם ביאור דבריהם אף דר"י מספקא ליה אם חוששין לזרע אב ולפי הצד דחוששי' מוכח דס"ל כר' יונתן דל"צ לחלק כמבואר ר"פ או"ב דהא בהא תליא מ"מ הש"ס בעי לשנויי לאידך צד דאין חוששין לזרע אב והיינו כר' יאשיה לזה מתרץ דמ"ש מדמו ואף דעדיין קשה קצת דהו"מ למימר דהא דסבר ר"י דמכסה לחי' בפ"ע ועוף בפ"ע היינו מספק כיון דמספקא ליה אם חוששין לזרע אב. והיינו דמספקא ליה אם כר' יאשי' או כר"י מש"ה ה"נ מחמיר דדלמא כר' יונתן ול"צ או לחלק ואתי' לאורויי דמכסה לזה בפ"ע צ"ל דניחא יותר לומר דר"י ס"ל דמדין ודאי צריך לכסות לזה בפ"ע אמנם מ"מ קשה לדינא אחרי דאנן קיי"ל דהוי ספק אם חוששין לזרע אב א"כ ממילא להלכה אנן מספקי' אם כר' יאשיה אם כר"י. נפסוק גם הכא לחומרא דצריך לכסות לכל א' בפ"ע. אח"ז רב מצאתי בעזה"י שעמד בזה בת' מהר"ם לובלין ונדחק בזה. ומה"ט קשה לי לקמן (סי' רט"ז סי"ז) בהג"ה מי שהשביע את בנו וכו' שלא ילוה בלא רשות ראובן ושמעון ומת א' מהם דיכול להלוות ברשות השני. ומקורו מת' הרשב"א ומטעם דקיי"ל כר' יונתן ע"ש. והא להלכה ע"כ מספקא אם הלכה כר' יונתן או כר' יאשי' מדקיי"ל בספיקא אם חוששין לזרע אב. והא בהא תליא וצע"ג : (סעיף י"א) **ואם** חזר ונתגלה חייב לכסות. בלא ברכה. ובכוי כה"ג י"ל דא"צ לכסות דהוי ס"ס שמא הוא בהמה. ושמא יש דיחוי אצל מצות. ומ"מ יש לדון דב' הספיקות לא נולדו יחד דתיכף כששחט נתחייב בכיסוי מספק ואח"כ כשכסהו הרוח נולד הספק השני אם יש דיחוי אצל מצות ודו"ק : (ש"ך ס"ק ט"ז) **דאין** תורת דיחוי אצל מצות. גם זה רק מספק דשמא אין דיחוי אצל מצות ומכסה בלא ברכה :

ואם

ביאור הגר"א

ואותם בופל"ש כו' (ע"ב) : [ח] וצריך כו'. ערש"י שם ל"א א' ד"ה דמזמין כו' ותוס'

פתחי תשובה

(ב) לשחוט עוף ג"כ. עיין בתשובת זכרון יצחק סימן ק"י שכתב דהרמ"א דקדק בלשונו וכתב לשחוט עוף ולא כתב חיה או עוף והיינו משום דעיקר מצות כיסוי לכסות תיכף כשיצא הדם מהנשחט כו' ע"ש : (ג) פטור מלכסות. עיין במג"א סימן תקפ"ו סק"ו : (ד) חייב לכסות. הפר"ח כתב וכן הסכים ע"י הפרי תואר דמכסה בלא ברכה משום דהא דאין דיחוי אצל מצות הוא איבעיא דלא איפשטא ועיין במג"א סימן תקפ"ו סק"ו נראה דעתו דהכא מכסה בברכה ע"ש ועיין בספר באר יעקב מ"ש בזה והעלה כדעת הפר"ח אך כתב דנכון שישחוט קודם לכסות עוף אחר ויברך על הכיסוי ואח"כ יכסה האי דנתגלה אבל אי לית ליה עוף אחר ודאי מכסה בלא ברכה ע"ש : (ה) חייב לכסות. עבה"ט ועי' בספר תפל"מ שכתב דאם נתערב דם חיה ועוף בדם חיה ועוף אחר שכבר כיסה אותה וחזר ונתגלה דפטור לכסותה כדאיתא בסי"א או שכבר כיסה מקצת דמה דא"צ לכסות יותר כמו שכ' בסט"ו אפשר דבכה"ג אפילו לא היה בו מראה דם חייב בכיסוי כיון דכל הדם הוא מין שחייב

בכסוי

באר היטב

עיין תשובת מהר"ס לובלין סי' ס"ה : (ו) העוף. ופי' הש"ך שישחוט העוף אצל הבופל"ו ולא ע"ג הבופל"ו דהא יהיה בטל בתוכה כמו שכתב בסעיף י"ג בנתערב דם חיה עם דם בהמה וכו'. *ול"ע דבסימן רל"ז ס"ו כתב בפשיטות דשור הבר הוא מין בהמה : (ז) צריך. פי' דאם מלא עפר תיחוח שוחט עליה ודי בכך וכתב בש"ך אבל עפר מלמעלה לכ"ע צריך שיתן הוא לכתחלה אבל בדיעבד כשר אפילו אם לא נתן עפר גם למעלה דהא כסהו הרוח פטור מלכסות כדלקמן סעיף י"א. כ' בה"י ועכשיו נוהגין ליקח אפר כירה ונותן ע"ג קרקע ועושין בו גומא ומורידין בו דם העופות ובודקין תיכף הסימנין והסכין ואח"כ מכסין בקתא את האפר : (ח) בסכין. פי' בקתא של סכין אבל לא בראשו שמא יפגום אותו : (ט) לכסות. ועיין בח"מ סימן שפ"ב במי שקדם וכסה מה הוא חייב : (י) לכסות. וכתב הט"ז ולא אמרינן קמא קמא בטל והואיל ונדחה אידחי דאין תורת דחוי אצל מצות : (יא) לכסות. וכתב בש"ך דנראה לי דה"ה אם שחט חיה או עוף ונפל הדם לדם בהמה בענין שאם היו רואין הדם בהמה מים לא היה בו מראית דם ושוב נפל לתוכו יותר בענין שאם היה מים היה

יט פטור מלכסות אבל אם שחט בהמה ושחט עליה חיה **כ** או עוף (יא) **כא** חייב (יב) לכסות :

הגה [ט] שחט עוף או חיה ואח"כ שחט עוד אחרת (יב) ונתנבלה בידו אם יודע שדם האחרון כסה דם הראשון פטור מלכסות אבל מסתמא חייב (יג) לכסות (בהגהות מיימוני פי"ד פסק כתם שחייב לכסות והוא מחלק אם יודע כו' דלא תקשי אהדדי הגה זו והאי דשחט עליו בהמה דפטור):

טו כג דם הניתז ושעל הסכין [י] אם אין שם דם אלא הוא חייב לכסות [יא] וגורר אותו כד ומכסהו כדי שיתן עפר גם למטה כה אבל אם יש שם דם אחר אין צריך לכסותו (ו) שאין צריך לכסות כל הדם כו לפיכך אין צריך (להמתין) לכסות עד שיצא כל הדם :

הגה [יב] מיהו ימתין עד שמתחיל לירד טיפין כדי שיכסה מקצת דם הנפש (מהרי"ל בשם מהרא"ק ושחיטות ישנים בשם מהר"ם) :

טז כז השוחט לחולה בשבת לא יכסה (יג) [יג] כח אפי' אם יש לו דקר (יד) נעוץ **כב** [יד] כט ובלילה אם רישומו ניכר (טו) יכסנו . [טו] ל ויש מי שאומר (ז) שאם היה לו אפר מוכן לכסות בו צואה יש לכסות בו הדם אפילו בשבת :

יז לא השוחט ונתנבלה בידו לב או ששחט ונמצאת טריפה פטור מלכסות (יד) לג וכן חרש שוטה וקטן ששחטו **כג** ואין אחרים רואים אותם חזקת שחיטתן מקולקלת **כד** (ח) ופטורה (טז) מכיסוי :

טורי זהב

ואח"כ בהמה כו' מדקתני ר' יונתן אומר ש"מ דתנא קמא פליג וס"ל דאין חייב לכסות אפילו בשוחט חיה על בהמה כיון שאין עפר למטה תחת דם החיה או להיפך דאפשר אפילו בשוחט בהמה על חיה יש כסוי דהיינו שיגרור את דם בהמה ויכסה דם החיה כמו שהקשו התוס' באמת על ר' יונתן בן יוסף בזה וע"כ לא הביאו הרי"ף והרא"ש דברי רבי יונתן כיון דרבים פליגי עליה ובעל העיטור ס"ל דהלכה כרבי יונתן ע"כ הביא הטור דין זה בשם בעל העיטור כנ"ל ברור ונכון : **(יא) חייב לכסות** . פי' כמות שהוא ואע"ג דאין עפר למטה תחת דם החיה מ"מ די בכך ומפרש הטעם בגמרא כיון דמ"מ היה ראוי תחלה לתת עפר למטה וכל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו והתוס' הקשו דלמה לא יגרר אותו ויכסה בעפר למטה כמו בדם הניתז שבסעיף ט"ו ואסיקו בתימה ובלבוש כתב בזה שחייב לכסות ובלבד שיהיה עפר תיחוח למטה שיהיה נבלע בסוף ואם אין עפר תיחוח למטה יגררנו הכל כמו שהוא ויתן עפר תיחוח למטה ולמעלה כו' וכל זה שגגה גדולה ולא עיין בגמרא כלל אלא מדעת עצמו כתב דברים כזה והם טעות : **(יב) ונתנבלה בידו** . דין זה כתבו ב"י בשם הג"ה מיימוני בשם מהר"מ דחייב לכסות והקשה ב"י מ"ש משוחט בהמה על החיה דפטור מכסוי . וע"כ תירץ רמ"א כאן דמיירי שאינו יודע אם דם האחרון כיסה את הראשון או לא אמרינן מסתמא לא כיסה אותו ועל כן חייב לכסות ויש לתמוה היאך שייך ליתן כלל כזה לחייב ברכה מסתמא דאטו כל חיות או עופות שוים אחת לחבירו *ונלע"ד דרך אחרת בזה (דהרמב"ם) [דהר"מ] כתב דין זה דוקא בנתנבלה בידו והטעם דכל מה שיצא בשחיטת עוף השני קודם שנעשה נבלה הוא דם ראוי לכסוי ובאותה שעה מיקרי דם שחיטה ואע"פ שלאחר שנעשית נבלה הוה למפרע דם שאינו ראוי לכסוי מ"מ כבר נתבטל בשעה שהיה עליו שם ראוי לכסות ובזה אין אנו הולכים אחר שיעור שאם היה מים אם היה בו מראית דם אלא בטל האי דם בדם שהיה תחלה ויש לדמות דבר זה לחמץ לח שנתערב קודם הפסח ביין דקים לן אין חוזר וניעור כמו שכתוב באורח חיים סי' תמ"ז כיון שהיה עליו שם היתר בשעת התערובות הכי נמי כאן היה תחלה שם היתר עליו מ"ה אמר מהר"ם שפיר דחייב לכסות דמסתמא מיד שרואה שנתנבלה מסליקה מידו וא"כ אין כאן דם שיבטל דם התחתון אבל אם כבר נתנבלה בתחלת השחיטה והוא הולך ושוחט ומוציא הדם ודאי אין לברך על כיסוי זה כל זמן שלא נתברר לנו שיש כ"כ שאילו נתערב במים כשיעור דם האיסור שהיה בו מראית דם כמ"ש בסעיף י"ג כנלע"ד ברור : **(יג) אפילו יש לו דקר נעוץ** . אע"ג דלא מיתסר אלא מדרבנן לא אמרינן כיון דשחט ברשות שיכסה כמו בי"ט דרצו חכמים לעשות היכר שהוא יום שאסור בשחיטה לפיכך לא התירו אלא מה שהוא צורך החולה כן כתב ר"ן : **(יד) וכן חרש שוטה וקטן** .

נראה

שפתי כהן

ושוב נפל לתוכו יותר בענין שאם היה מים היה חוזר וניעור חייב לכסות : **יט פטור מלכסות** . שהרי דם בהמה למעלה ומה יכסה . רש"י : **כ או עוף כו'** . והב"ח כתב דבעוף ע"ג בהמה פטור מלכסות כיון דדם עוף מועט ואין נלפע"ד ומ"ש שכ"כ מהרש"ל פכ"ה סי' י"ד ליתא דאדרבה דברי מהרש"ל שם נראין להפך ומה שדחקו לזה ליישב קושית הב"י על הטור שכתב בשם בעל העיטור דהלא ברייתא שלימה היא תירוצו דחוק ע"ש : והנלפע"ד בזה משום דכל הפוסקים לא הביאו כלל ברייתא זו משמע דס"ל דלא קי"ל כהך ברייתא משום דהתוס' תמהו עלה וז"ל שחט חיה ואח"כ בהמה פטור מלכסות תימא דליגרריה ולכסייה וכן בהמה ואח"כ חיה ליגרריה ולכסייה כדם הניתז ושעל הסכין עכ"ל וס"ל להפוסקים ליישב תמיה זו דהך ברייתא ס"ל דבדם הניתז ושעל הסכין נמי לא בעי גרירה אלא מכסה במקומו וכמ"ש הכל בו בשם הר"מ בן נתן ומביאו ב"י וא"כ אנן דקי"ל דבדם הניתז ושעל הסכין בעי גרירה לא קי"ל כהך ברייתא לכך כתב הטור דין זה בשם בעל העיטור דס"ל דהך ברייתא הלכה היא וצריך לחלק דל"ד לדם הניתז ושעל הסכין דשאני הכא כיון שדם הבהמה למעלה מה יכסה כמ"ש רש"י והרי כאלו הכל מעורב יחד וכן כשדם היה למעלה דחייב לכסות אע"כ דהיינו ביש עפר תיחוח למטה כמ"ש העט"ז והל"ח דף קל"ג . א"כ אפילו ליכא עפר תיחוח אפשר דא"ל לגרור משום דכי ימתין עד שיגרור ויחזור יתערב הדם חיה בדם בהמה וקודם שיחזור פשיטא דלא יכול לגררו ויתערב הכל ביחד ולכך טוב יותר לכסותו במקומו . זה נ"ל דעת הטור ואפשר גם דעת הפוסקים כן והא דהשמיטו ברייתא זו היינו משום שנ"ל פשוט כן וגם לא הובאה ברייתא זו בש"ס אלא אגב ריהטא ע"ש : **כא חייב לכסות** . ואע"ג דליכא עפר למטה בינו לבין דם בהמה מ"מ מאי דאפשר למיעבד עבדינן ובעט"ז כתב כאן דברים מגומגמים : **כב ובלילה כו'** . ע"ל ס"ק י' מ"ש בזה : **כג ואין אחרים רואין אותן כו'** . אבל כשאחרים רואין אותם אמרינן במסכת (דף פ"ו ע"א) דחייב בכסוי ומשמע התם בש"ס דחייב מדינא בכסוי וכן משמעות הפוסקים וכן בדין דהא טעמא דבינם לבין עצמם דפטור משום שרוב מעשיהם מקולקלים הלכך כשאחרים רואין אותם ששחטו יפה כיון דכשר אפילו לאכילה פשיטא שצריך כסוי וצריך לברך וכ"כ בס' ל"ח דף קל"ח סוף ע"א דלא כהעט"ז דכתב מכסה בלא ברכה מיהו היינו דוקא כשהן מומחים או יודעים לאמן ידיהם דאז שחיטתן כשרה דיעבד לכ"ע כמ"ש בסי' א' ס"ק כ"ד דאל"כ מכסה בלא ברכה וע"ל סי' ע"ז ס"ק כ"ח : **כד ופטורה מכסוי** . בש"ס משמע דאינו ראוי לכסות

באר הגולה

כג משנה שם וקי"ל כת"ק דמתניתין וכדפריש רבי יהודה אליביה כד הר"ן שם וכ"כ הרשב"א בת"ה וב"י לדעת הטור והתוס' כה שם במשנה כו טור וש"פ כז כרבה דאמר לית דחש לה למשום לאמורה מיניה שם דף פ"ד וכן הסכמת כל הפוסקים כח טור וכ"כ הרשב"א בת"ה כט הרי"ף והרא"ש והרמב"ם ל כל בו בשם הר"מ בספר המאורות לא משנה שם דף פ"ה לב שם במשנה וכחכמים לג משנה שם דף פ"ו וכר"מ משום דהורה

הגהות הט"ז

(ט"ז ס"ק י') **דרבים** פליגי עליה . וראיה ברורה מפ' אלה שלוח ד' קי"ח דאיתא ר"ש בן אלעזר אומר לא נחלקו ר' טרפון ור"ע וכו' . ואמרינן שם מכלל דת"ק פליג על זה :

נקודות הכסף

(סימן כ"ח ט"ז ס"ק י"ב) רוצה ליישב דברי הגהת מיימוני בשם מהר"מ והוא דחוק והדבר ברור כמו שכתבתי במראה מקום שלי דהגהת מיימוני מיירי בשנתערבו זה בזה שהרי בהגהת מיימוני כתבו כן על מ"ש הרמב"ם שם נתערב ביין או בדם בהמה רואים אותם כאלו הם מים אם אפשר שיראה מראה הדם שחייב לכסותו כשיעור זה אלו היה מים חייב לכסותו וכתב בהגהת מיימוני על זה חייב לכסות כסתם מתניתין וכ"פ מורי רבינו ז"ל על השוחט תרנגולת כשרה ושוב שחט אחרת ונתנבלה דחייב לכסות עד כאן לשונו הרי כדפי' :

ביאור הגר"א

ותוס' שם פ"ג ב' ד"ה צריך כו' : [ט] שחט עוף או חיה כו' . בפר"ח סתר זה שהרי בגמ' אמרו שחט חיה ואח"כ שחט בהמה פטור מלכסות כנ"ל ישמע אפי' בסתמא ומה שהקשו דברי הגמ' ל"ק דשם מיירי שנתערבו ע"ש : [י] (ליקוט) אם אין כו' . כמ"ש בפ"ג דסנהדרין וספ"ז דעירובין ואע"ג דרמי בר חמא ס"ל דאימתי לחלוק קי"ל כריב"ל ור' יוחנן ואע"ג דאמרינן כאן שלש מחלוקות בדבר היינו ת"ק דברייתא דדוקא במשנתנו לפרש וקי"ל כמתני' ועי"ל דמ"ש ת"ק ספר היינו ת"ק דרשב"ג ובפרט לגירסא שלנו דגרסינן בת"ק דרשב"ג מלמד שכל דמו כו' אבל ר"י בא לפרש אף בברייתא . תוס' ורא"ש שם וש"פ . אבל סוגיא דגיטין ז' ח' דאימתי לחלוק ועתוס' שם ד"ה אמר כו' (ע"כ) : [יא] (ליקוט) וגורר אותו כו' . פ"ג ב' וליגרריה כו' אלמא דגריר כו' . ת"ה . והרא"ה חלק עליו וכן על מ"ש בס"ז שחט ולא כו' שלמד מהך דהכא וכתב מ"ש אלמא דגריר (לא קאי) אלא אסיפא ושעל הסכין משום דסופו לינטל משם אבל בדם הניתז א"צ וכמש"ש מי לא תניא כו' ובזה מתורץ קושית תוס' שם ד"ה שחט כו' ומשמע מדברי תוס' הנ"ל דס"ל כמ"ש בת"ה דכל שאפשר לגרר יגרר אע"פ שאינו מעכב ובדברי רש"י שם ד"ה כל הראוי כו' וה"נ ראוי כו' תירץ קושית התוס' הנ"ל דס"ל דא"א לגרר אלא קודם ששחט היה ראוי אלא שבד"ה דם כו' פי' דהקושיא מעל הסכין ומדברי הרי"ף ורמב"ם ורא"ש שסתמו משמע דס"ל כדברי הרא"ה ועל הסכין לא הוצרכו לפרש דודאי גריר ליה כמ"ש רש"י בד"ה הנ"ל (ע"כ) : [יב] מיהו ימתין כו' . כמ"ש שם ארשב"ג בד"א כו' ואף דפליגי עליה היינו דא"צ כל דם הנפש : [יג] אפי' אם כו' . דאי לאו הכי לא הוי ס"ד דרב עינא להתיר דלא עדיף מי"ט : [יד] ובלילה כו' . כמש"ש פ"ז א' השוחט כו' וכנ"ל (בס"ק ה') : [טו] ויש מי כו' . דאע"ג דבכוי אין מכסין אף בכה"ג שם משום התרת חלבו משא"כ כאן : (ליקוט) אפי' אם כו' . ממש"ש כסוי שאין ודאי כו' וספק אסור אף בכה"ג כמ"ש בפ"ק די"ט (ה') ועתוס' שם ד"ה כסוי כו' וללישנא דמשום התרת חלבו כו' . ויש כו' . וכ"כ הרא"ה אלא שכתב דאף בכוי בי"ט הדין כן ולא קי"ל (כן) כמ"ש בא"ח סי' תצ"ח ס"ח וכ"מ בגמ' שם

דפריך

באר היטב

חוזר וניעור חייב לכסות בלא ברכה וכך כתב הפרי חדש : **(יב) לכסות** . וכתב בש"ך ואע"ג דליכא עפר תיחוח למטה מ"מ מה דאפשר למיעבד עבדינן וכתב בט"ז הטעם כיון דמ"מ היה ראוי לכתחלה לתת עפר למטה וכל הראוי לבילה אין בילה מעכבת והתוספות הקשו דלמה לא יגרר אותו ויכסה בעפר למטה כמו בדם הניתז שבסעיף ט"ו ואסיקו בתימא . והב"ח כתב דבעוף ע"ג בהמה פטור מלכסות דדם העוף מועט וחולקין עליו הט"ז והש"ך דהכל תלוי לפי השיעור אם היה מים כמו שכתב בסעיף י"ג : **(יג) לכסות** . ובט"ז חולק על רמ"א דכתב מסתמא חייב לכסות האיך שייך ליתן כלל בזה לחייב ברכה מסתמא אלא העיקר תליא בזה אם מתחלה יצא דם קודם שנעשה נבלה אעפ"י שלאחר שנעשה נבלה הוי למפרע דם שאינו ראוי לכסוי מ"מ כבר נתבטל ויש לדמות דבר זה להמן לא שנתערב קודם פסח דאינו חוזר וניעור כיון שהיה עליו שם היתר בשעת התערובת אבל אם כבר נתנבלה בידו בתחלת השחיטה והוא שוחט ומוציא הדם ודאי אין לברך על כסוי זה כ"ז שלא נתברר לנו שיש כל כך שאם נתערב במים שהיה בו מראה דם כמו שכתוב בסעיף י"ג כנ"ל ברור עכ"ל : **(יד) נעוץ** . וכתב בט"ז ואע"ג דלא מיתסר אלא מדרבנן לא אמרינן כיון דשחט ברשות יכסה כמו ביום טוב משום דרצו חכמים לעשות היכר שאסור בשחיטה לפיכך לא התירו אלא מה שהוא צורך לחולה . ולדעת הי"א שהתירו אם היה מוכן לכסות בו נראה אפ"ה מה שמדליקין בי"ט אסור לכסות באותו אפר אא"כ ראוי לגלות בו בילה עיין בא"ח סי' תצ"ח (מהרמ"ע) : **(טו) יכסנו** . וע"ל סוף סעיף ג' מה שכתבתי שם בשם הש"ך : **(טז) מביסוי** . ל"ד קטן ה"ה גדול וא"י ה"ש. וכתב

פתחי תשובה

בכיסוי אלא שנפטר פ"א ובכה"ג שנתערב אפשר דלכ"ע דם בדם לא בטיל וצ"ע לדינא עכ"ד ע"ש : **(ו) שא"צ לכסות כל הדם** . [עיין בתשובת משכנות יעקב סי' י"ג שהביא ראיה לדעת הרז"ה שהובא בב"י דצריך לכסות כולו . וגם במ"ש בש"ע כאן וגורר אותו כו' הביא ראיה לדעת הר"מ בר נתן שהובא בב"י דא"צ לגוררו ע"ש] : **(ז) שאם היה לו** . עיין בס' תפארת למשה דלית הלכתא כיש מי שאומר אלו ע"ש : **(ח) ופטורה מכיסוי** . עש"ך שכתב דבש"ס משמע שאינו ראוי לכסות כו' ועיין בתשובת הא"ז פנים מאירות ח"א סימן ע"ו שדחה דבריו דבש"ס לא משמע כלל הכי והעלה דאין איסור לכסות ע"ש :

גליון מהרש"א

(סעיף ט"ו ש"ע) **שאין** צריך לכסות כל הדם . ר"ל שא"צ לגרר . וכן א"צ להמתין אבל דם שבגומא צריך לכסות כולו וגם לכתחלה צריך להדר שיהא יכול לכסות כולו דאל"כ ק' מלקמן סי' י"ח ל"ל לנחור יכסה סיפה א' ובשאר יעשה צרכו גם יקשה חולין פ"ה סוף ע"ב בנפל לי' יאניבא בביתנא ל"ל להגיה צא טרוף צא נחור . ת' בית שלמה לר"ש חסין עלה ל"ג סימן ט"ו : (סעיף י"ז ש"ך ס"ק כ"ד) **משמע** דאינו ראוי לכסות. ולכאורה הוא מוכרח דהא בכל גווני פטור וכדאית' בגמרא באשפה מה איכא למימר . וקשה בעפר מוכן לו . למה יפטור כיון דקיי"ל היכא דאיכא לברורי לא סמכינן ארובא לעיל סימן א' ס"א . ומה לי אפשר לברר או אפשר לתקן בקל בלי טורח ואולי יש חילוק בין לברר ובין לתקן . גם י"ל כיון דזהו דלעיל למד הר"ן מחזקתו בדוק דאמרינן אי איתא קמן לשילי' . וקשה איך ילפינן רוב מחזקה וצ"ל דרוב דיש לנגדו חזקת איסור לא עדיף עדיפות הרוב על החזקה מן ח' גרידתא ומש"ה ברוב מצויין אצל ניקור לא צריכין לברורי דשם לא מקרי ח' איסור . וא"כ בנידון דידן אדרבה ח' איסור של בהמה מסייעת לפטור מכסוי וע' ש"ך סי' פ"ג ס"ק י"א שוב מצאתי חילוק זה בין רוב דליתא לחזקה לנגדה דא"צ לברורי לבין רוב שחזקה מנגדת' בספר מעדני יו"ט פ"א דחולין סימן ט"ז אות ח' דכ' דמש"ה בטריפות הריאה סמכינן ארוב בשירות מדינא וכתבו בשם הרמב"ם וראיתי עוד שם בספרו דברי חמודות אות נ"ב לחלק בין רוב דתלו במעשה . וגם זה נכון כאן דרוב מקולקלין אינו צריך מעשה וצ"ע בש"ך לקמן [חסר] ראיתי בת' מים עמוקים סי' ל"ח . חילוק [חסר] השוחט איכא טירחא ותמה אני דהא התם אם יבדוק והי' בירור ונהי דמשום תיקון אינו חייב לחייב מטעם בירור . וכי מגרע גרע מה שיהי' תיקון ג"כ גם לשון הגמרא שם בפסחים לאטרוחי להאי מה שנראה שפת יתר דהכבר ידענו שזאת הי' האיבעי'א ואיא"ל דמתחלה הי' אפשר לפרש האיבעי' אם צריך לשיולי . דלא הול"ל לשון מה נ"מ לשיולי אלא נראה דהש"ס בא ליישב דלא אקשי מ"מ לחייבו לבדוק . וע"כ רמז לנו החילוק בין לשיולי בין לבדוק דזהו טרחא . וע' בהר"ן ריש פסחים דמדאורייתא סגי' בבדיקה לבד ואף אם ימצא אח"כ חמץ לא יהי' עובר למפרע דחזקה דאורייתא' היא וכדין סמך עלה ולכאורה איך יסמוך כיון דאפשר בביטול . וא"ת דזהו דאפשר לברורי מבררינן הוא רק דרבנן . מ"מ מקשה רב דאמר הבודק צריך שיבטל למה צריך לטעם גלוסקא יפה ויהי' חס עליו לשורפה . ולמ"ש דאפשר לתקן מתקנינן לא אמרינן ניתא . וע' ט"ז

יח לד השוחט אע"פ שאינו צריך אלא לדם חייב לכסות (ט) כיצד יעשה (י) נוחר או מעקר כדי שיפטר מכיסוי:

יט **כה** [טז] לה צריך לבדוק הסימנים והסכין קודם הכיסוי (טו) כדי שלא יבא לידי ברכה (יז) לבטלה:

כ [יז] לו השוחט חיה לא יכסה **כו** עד (יא) שיבדוק הריאה [יח] ואם נמצאת ספק טריפה מכסה בלא ברכה לז והוא הדין לכל פיסול שהוא מחמת ספק **כז** כגון ההיא דחיישינן שמא בעור נפגמה וכן כל (יב) כיוצא (יח) בזה:

הגה **כח** אבל דבר שמדינא הוא כשר רק (יג) שמחמירים בו כגון אם חתך (טז) כל המפרקת וכיוצא בו חייבים (יט) לכסות (ת"ה סימן קפ"ד):

כא [יט] לח מי שאין לו עפר לכסות לא ישחוט:

הגה אלא ימתין עד שיהיה לו עפר (טור) ואם הוא הולך במדבר או בספינה ולא שוה העוף [כ] כהפסד הבגד (כ) שישרוף להפר או הזהב שישחוק (יז) **כט** [כא] (יד) תקינו ליה רבנן לשחוט ולמלאה

שפתי כהן

לכסות כיון דרוב מעשיהם מקולקלים והוי כנבלה גמורה וכשיכסה אתי למימר שחיטה מעלייתא היא ואתי למטעי ולמיכל משחיטתן כן משמע בתוספות שם ד"ה סיפא כו' וכ"כ הב"ח: **כה** צריך לבדוק הסימנים כו'. ע"ל סי' כ"ה מדין בדיקת הסימנים וסי' י"ח מדין בדיקת הסכין: **כו** עד שיבדוק כו'. ואע"ג דלעיל סי' י"ט אמרי' דמברך על השחיטה קודם השחיטה היינו משום דא"א בענין אחר דכל הברכות מברך עליהן עובר לעשייתן וסמכינן אחזקה דרוב בהמות בחזקת כשרות הן כדלקמן סי' פ"א אבל הכא כיון דאפשר לברורי מבררינן ודמי לדלעיל ר"ס א' דאין סומכין על החזקה במקום דיכולים לבררו: **כז** כגון ההיא דחיישינן שמא בעור נפגמה כו'. וכדלעיל סי' י"ח ס"ק א' וסי"א והב"ח חלק אמהרא"י והמחבר ודקדק ממ"ש הטור בר"ס י"ח דבנמצאת הסכין פגומה לאחר שחיטה הרי זו נבלה ולא כתב ספק נבלה דאתא לאורויי דמחזקינן לה בנבלה גמורה לפטור מכסוי ול"ד לספק טריפה דמכסה בלא ברכה כיון דאירע הספק בשחיטה עצמה עכ"ד ותימא היאך יעלה על הדעת לעקור עשה מן התורה לפטור מכסוי משום בנמצא הסכין פגומה דליכא אלא ספקא ואפשר דבעור המפרקת נפגם דהא איכא מ"ד פ"ק דחולין (דף י') דמכשיר והכי דקי"ל להומרא מ"מ ליכא אלא ספיקא וכדאמרי' בש"ס חיישינן שמא בעור נפגמה וכן כתבו כל הפוסקים וכמ"ש בר"ס י"ח ומה שדקדק מדברי הטור לאו כלום הוא דודאי הטור בסי' י"ח לאו להכי אתא דהתם לא מיירי כלל מדיני כסוי וגם אם היה כוונתו לכך לא היה כותבו ברמז אלא לא ירד לדקדק בכך וכ"כ בדוכתי טובי ה"ז נבלה והוי ספק נבלה וכן המחבר גופיה כתב בר"ס י"ח ה"ז נבלה גם מה שחילק בין ספק טרפה לספק בשחיטה לא נהירא כלל והכי מוכח להדיא בש"ס פכ"ה דף פ"ו גבי שחיטת חש"ו דאי לאו דרוב מעשיהם מקולקלים אזלינן לחומרא להצריך כסוי מספק ע"ש וכ"פ מהרש"ל פכ"ה סי' ו' כהמחבר וכ"פ בד"מ: **כח** אבל דבר כו'. משמע דבהך מפרקת חייב לכסות מדינא וצריך לברך וכן משמע בתה"ד וכן דעת הש' ל"ח דף קל"א וכן בדין לפי מ"ש בסי' כ"ד ס"ק ה' דהא דמחמירין בהך המפרקת הוא חומרא בלא טעם והוכחתי שם מן הש"ס ופוסקים דמותר ע"ש הלכך נהי דמחמירינן לאכול היינו משום שכבר נהגו כן אבל פשיטא דצריך לברך דלא כהעט"ז והב"ח שכתבו מכסה בלא ברכה: **כט** תקינו ליה רבנן כו'. הב"י דחה דברים אלו משום דא"כ עדיפא ה"ל למיתני האי תקנתא משורף טליתו דליכא משום בל תשחית ועוד דכיון שאינו מכסה בעפר היאך יברך עליו הלכך נראה דאין לדברים אלו עיקר עכ"ל והרב בד"מ דחה

דברי

טורי זהב

נראה דה"ה גדול שהם ואין יודע הלכות שחיטה דרוב מעשיו מקולקלים ועמ"ש סי' ע"ז ס"ק י"ג: (טו) כדי שלא יבא לידי ברכה לבטלה. פי' דאם ימצא פסול בסימנים אין כאן כיסוי כלל ואם ימצא הסכין פגום נהי שיצטרך לכסות מספק דשמא במפרקת נפגמה כמ"ש אח"כ מ"מ בשניהם אין כאן חיוב ברכה ע"כ לא יכסה קודם הבדיקה בסימנים והסכין וא"ל למה מברכין ברכת שחיטה קודם השחיטה שמא ימצא טריפה דהא בעינן שהברכה תהיה עובר לעשייתה ואף על גב דבברכת נטילת ידים וטבילה מברכינן אחר עשיית המעשה שאני התם דא"א בענין אחר דגברא לא חזי כמ"ש בסי' ד' סעיף א' וע"כ כאן סמכינן ארובא דכשירות הם ובדרישה כתב בשם רש"ל דברכת שחיטה שאני דמהני לטהרה מידי נבלה *ותמוה הוא דא"כ למה אמרו בשוחט דבר דאיתיליד ביה ריעותא דשוחט בלא ברכה כדאיתא סימן י"ט סעיף א' הא מטהרה מידי נבלה אלא ע"כ דלא מברכינן אלא על מה שמותר לאכול ממנה: (טז) כל המפרקת כו'. דוקא בחומרא זאת שמדינא כשר לגמרי אפילו לדידן כמו שזכרנו בסי' כ"ד סעיף ד' ומלות פרוש בעלמא היא ביה ע"כ יכסנו בברכה: (יז) תקינו ליה רבנן כו'. הב"י הביא דברי המרדכי אלו בשם הגאונים והקשה עליהם דא"כ טפי היה להגה למיתני תקנה זאת ממה שהנה שישרוף זהב ותו דהיאך מברך על הכיסוי בעפר הא אין מכסהו בעפר אלא

ממלה

באר הגולה

דבי לסוף כוותי' לד ברייתא שם לה טור לו שם בשם בעל העיטור ומרדכי בשם גדולי נרבונא לז תה"ד סי' קפ"ז לח טור וכ"כ הרשב"א בת"ה

נקודות הכסף

(ס"ק ט"ו)*ותמוה הוא כו'. לא קשה מידי ולאשתמיטתיה דברי מהרש"ל פרק כיסוי הדם דפסק באמת בדבר דאתיליד ריעותא דמברך קודם שחיטה והיינו כדעת רש"י (וגם נראה דלאשתמיטתיה גם דברי רש"י) דכיון שמוציאה מידי נבלה יכול לברך והביאו מהרש"ל שם והביא הדא בסוף סי' י"ט מיהו בשפתי כהן

יד אפרים

(סימן כ"ח סעיף כ' בהג"ה) **וכיוצא בו** חייבים לכסות. עבה"ט ועיין בשו"ת כ"ש סימן מ"ז וסי' נו"ן וג"ג ובבית

גליון מהרש"א

לקמן ס' קפ"ז סק"ט והא שם ליכא ח' איסור ומ"מ צריך לברר: (סעיף י"ח ש"ע) **אע"פ** שאינו צריך אלא לדם. התוס' יו"ט בספרו דברי חמודות על הרא"ש פ' כסוי הדם סימן ה' אות י"ד על דין שמותר לדבר בין שחיטה לכסוי המובא לעיל סי' י"ט ס"ד כ' בזה"ל לא דמי להא דלסמוך נטילת ידים לסעודה אע"ג דיש לסעודה ברכה בפני עצמה דשם נטילת ידים משום הסעודה היא אבל שחיטה לאו משום הדם הוא אלא לאכול הבשר: (סעיף כ' ש"ע) **לא** יכסה עד שיבדוק הריאה. ע' ס' ל"ג ס"ט בהגה"ה דנקובת הושט ע"י הלעטה שכיח יותר מסרכות הריאה וע' סל"ט ס"ב בהגה"ה דבחי' לא מצוי' סרכא כמו בבהמה. וא"כ יש ללמוד במכ"ש דאווזות שמלעיטי' שאין לכסות עד אחר בדיקת הושט וע"ת שער אפרים סי' ס' וס"א. אלא שבת' צ"צ ס' קט"ו כתב דשאני חיה דהשוחט הוא שיבדוק ולא אתי לידי תקלה שלא לכסות כלל כו'. משא"כ באווזות דחיישינן דלמא אשתלי לכסות מש"ה סמכינן ארוב. וע"ש עוד טעם נהי דקוץ מצוי יותר מ"מ אין הטריפות מצוי כ"כ אבל סרכא אינו בלא נקב והמתמעכת אינו סרכא כלל: (שם) **עד** שיבדוק הריאה. מה שהקשה בתהג"ה ס' בית הילל א"כ גימא ושפך כו' יצא זה שמחוסר בדיקה כמו דאמרי' חולין פ"ד א' יצא זה שמחוסר בדיקה כו' ל"ק ולא מידי. דהכא אם לא היה אפשר לבדוק נמי הי' חייב בכיסוי משום רוב אך מספק ברכה כל דאפשר לברורי כמ"ש בש"ך. וכבר השיגו בת' בית שלמה לר"ש חסין עלה ל"ד א'. ומ"מ נל"ע מכתבו גם על קרן של פרה אף דיכול ליתן כל הפרה וא"צ לקצץ הקרן מ"מ אם קוצצו פסול משום יצא זה שמחוסר כתיבה וקציצה. וי"ל דחדא לריעותא מיהו בעי או דהוא בגופי' אז אף שא"צ לו. או דצריך לו אז אף שאינו בגופי' כמו פדי'. אבל הכא בבדיקה תרוייהו ליתא אינו בגופו ואינו צריך לו. אך עדיין ק' מהאשה כותבת את גיטה ומקנהו לבעל דכתב הר"ן דלא יצא זה שמחוסר קנין משום דאינו בגופו. ומ"ש מפדי': (הגה"ה) **רק** שמחמירים בו. ומה דאסור רק מדרבנן חייב בכסוי ע' שעה"מ פ"ה מאישות ה"א ריש עלה י"ד וראיתו מחולין פ"ו א' לא מבעי כו' אבל צא נחור אימא אין שחיטה לעוף מה"ת ולבעי כסוי. והרי מ"מ מדרבנן אסור העוף בלא שחיטה: (ש"ך ס"ק כ"ו) **כיון** דאפשר לברורי מבררינן. ע' בגליון לעיל בסמוך ש"ך ס"ק כ"ד: (שם ס"ק כ"ז) **לפטור** מכסוי. וי"ל כיון דס' מה"ת לחומרא ואף לרמב"ם כיון דיש ח' איסור ואסור לנו ביזבילה לא קרינן בי' אשר יאכל לדידן דשחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה פ"מ בפתיחה להל' שחיטה שורש ד': (סעיף כ"א ש"ע) **מי** שאין לו עפר לכסות. צע"ק ממ"ש בט"ז ובמג"א בש"ע א"ח סי"ג בשם מרדכי כיון דל"א תורה לא תלבש בלא

חידושי רע"ק

סעיף כ') **ואם** נמצאת ספק טריפה מכסה בלא ברכה. ע' בתה"ד דהאריך דלא חיישינן שע"י שיראו דמכסים יאכלו הבשר ושפיר יאמרו דמכסה מספק. וכתב אף דאינו ראיה מהא דמכסי' כוי דהתם שאני דבעיא נמי סימני חי' בקרנים וטלפים. מ"מ הואיל ולא אשכחן ההיא חששא אלא בחש"ו והתם רוב מעשיהם מקולקלים לא גזרי' מינייהו לספיקא אחרינא עכ"ל ותמיהני למה כתב זאת בדרך הכרעה מבלי ראיה הא ע"כ מוכרח כן מכח קושית תוס' בסוגי' ד"ה סיפא נמי דאיך מדמו או"ב דאסור מספק לעשות מעשה לכיסוי דהוי שב ואל תעשה והוצרכו לתירוצם דס"ל לסוגיא דבספק בודאי מחייבים בכיסוי ולא חיישינן שיאמרו שחיטה מעלי' אע"כ דרוב מעשיהם מקולקלים. א"כ גם באו"ב לשתרי עיי"ש. הרי מוכח להדיא דבספק מחייב בכיסוי. וביותר הא מסקי' דרבנן אכולה מלתא פליגי הרי דחכמים מחייבים בשחיטת חש"ו דכיסוי הרי אף דעכ"פ שחיטתן אסורה מספק. מ"מ מחייבים בכיסוי ול"ח שיאמרו שחיטה מעלי' הוא ור"מ דפוטר מכיסוי הא מתיר ג"כ באו"ב וע"כ דס"ל דרוב מעשיהם מקולקלים. מש"ה פוטר מכיסוי. אבל לענין זה דבספק מחייב בכיסוי לא מצינו דפליג על רבנן. וזהו ראיה ברורה שאין עליה תשובה. וראיתי בפמ"ג שביאר בכוונת הב"ח דאף בספק בלא חזקת איסור פטור מכיסוי מדינא. כיון דאסור מספק אינו בכלל אשר יאכל. וזה ג"כ תמוה הא חכמים מחייבים בחש"ו בכיסוי וכנ"ל ומסתמא הנך חכמים דר"מ היינו חכמים דמתני' שמקודם דבשוחט ונמצא טריפה פטור מכיסוי. והיינו מקרא דאשר יאכל כדאיתא בסוגיא דשם. וביותר דאף אם נרצה לדחוק דהנך חכמים לאו היינו אינך חכמים וס"ל דבאמת טריפה חייב לכסות. ומש"ה ג"כ ספק בשחיטה חייב בכיסוי מספק. מ"מ יקשה היא גופא מנ"ל דפליגי רבנן גם ארישא מכח קושית המקשן דמ"ש או"ב מכיסוי. דלמא באמת הנך רבנן הם אינהו רבנן דדרשי אשר יאכל. מש"ה גם בספק פטור כיון דאינו רשאי לאכול אע"כ דכל ספק חייב בכיסוי מספק דשמא אינו טריפה והוא בכלל אשר יאכל וברור: **עוד** כתב הפמ"ג שם דאפילו טריפות דרבנן פטור מכיסוי דמ"מ אינו בכלל אשר יאכל. וזהו נסתר מסוגיא דחולין (דף כ"ז ע"ב) מיתיבי הנוחר והמעקר וכו' נחירתו זו שחיטתו הא מ"מ מדרבנן אסור בנחירה: **אמנם** זהו יש לדחות דשפיר פריך דהא הך מתני' דהנוחר היינו סיפא דמתני' דהשוחט ונמצא טרפה היינו דתחלה קתני דבטריפה פליגי ועלה קתני דהנוחר והמעקר לכ"ע פטור. וא"כ פריך שפיר דמאן דמחייב בטריפה דלא דריש אשר יאכל אלא דנחירה לא הוי שחיטה כלל ממילא אם אין שחיטה לענין מה"ת נימא נחירתו זהו שחיטתו אלא דאסור לאכול מדרבנן והוי רק כמו טריפה חייב לכסות. ועל דרך זה פרכי' עוד ת"ש השוחט וצריך לדם כיצד עושה

נוחרו

ביאור הגר"א

דפריך מיתיבי אין שוחטין כו' ואם איתא כו' אלא אמר רבא אפר כירה וכן וכן דרב יהודה וכ"כ רש"י שם ד"ה ואין דעתו כו' רמי בריה דר"י כו' פי' לא תימא שאפר כירה דעתו כו' וכן דרב יהודה אלא עפר טוכן הוא לכ"ד אלא משום התרת חלבו וכ"כ במה"ב וכאן נסתפק והאריך שם והעלה דלעולם אין מכסין דברייתא סתמא קתני וכן רבא דאמר אשתוטא כו' וכ"ד תוס' הנ"ל וכן עיקר ממ"ש כסוי שאין כו' אלמא חד דינא להו (ע"ב): [טז] צריך כו'. כמ"ש בירושלמי (פ"ט דברכות) שחיטה אימת מברך עליה ר"י אומר עובר לשחיטה יוסי בן נהוראי אומר משישחוט למה שמא תתנבל שחיטתה ואע"ג דאין הלכה כן ולא חיישינן להכי הכא שאפשר שאני ועש"ך: [יז] השוחט חיה כו'. ואע"ג דאמרינן בירושלמי מעתה משיבדוק חזקת בני מעים כשרים מ"מ כאן לא סמכינן לכתחלה כנ"ל: [יח] ואם נמצאת כו' וה"ה לכל כו'. כמ"ש בכוי שחייב בכסוי מספק וכן בחש"ו דמחייבי רבנן בכסוי ואפי' ר"מ לא פליג אלא משום דרוב מעשיהן מקולקלין אבל בפלגא ופלגא לא: (ליקוט) ואם נמצאת כו'. כמש"ש פ"ו א' בשלמא רבנן לחומרא (ע"כ): [יט] מי שאין לו כו'. כן משמע בברייתא שם פ"ח ב' היה מהלך במדבר כו': (ליקוט) מי שאין לו כו'. ממש"ש במתני' פ"ג ב' ואין שוחטין כו' ובפ"ק דר"ה ח' א' א"ה מאי אריא כו' לא מיבעיא קאמר כו' ושם ב' (א' במתני') ובה"א כו' ובחולין ל"א א' והא בעי כסוי כו' (ע"כ): [כ] כהפסד כו'. שם בברייתא: [כא] תקינו כו'. משום בל תשחית והא דאמרו בגמ' האי תקנתא דשורף כו' התם כששוה דאז ליכא משום בל תשחית כמ"ש בפ' החובל (צ"א נ"ב) דאם מעולה בדמים מותר לקוצצו ואין בו משום בל תשחית ואז אסור האי תקנתא דגאונים כיון דאפשר בתקנתא דגמ'

ולכן

פתחי תשובה

(ט) כיצד יעשה כו'. [נראה דהיינו דוקא אם צריך לכל הדם אבל אם לא כן הרי יכול לכסות מקצת ולעשות צרכו בדם הנשאר כדלעיל כט"ו ועיין בט"ז לקמן סי' קי"ז סק"ד]: (י) נוחר או מעקר. עי' בתשובת נו"ב תניינא חי"ד סימן יו"ד שנשאל באיש אחד אשר זיכהו השם בנחלה רחבה ויש לו יערות ובדות אשר בתוכו חיות אם מותר לילך בעצמו לירות בקנה שריפה לצוד ציד או אסור לעשות כן משום צער"ח או בל תשחית והשיב דמצד הדין אין איסור דכ"ד שיש בו צורך להאדם לית ביה משום צער"ח וגם לא שייך צער"ח אלא לצערו ולהניחו בחיים אבל להמית לא ומשום בל תשחית נמי ליכא שהרי נהנה בעור וגם אינו עושה דרך השחתה ועוד דעיקר איסור ב"ת היינו שלא ישחית דבר שיכול האדם ליהנות ממנו אבל דבר שאין בו הפסד לשום אדם ל"ש ב"ת. ואח"כ הני חיות כ"ז שהם בחיים אין בהם שום הנאה רק במותן בעורותיהם ובבשרם ודאי דלית בהו משום ב"ת אך מ"מ יש בדבר זה מדה מגונה היינו אכזריות וזה אומנות שאינה שלו וגם איסורא במכניס עצמו לסכנה וגם גורם הזכרת עונותיו ומי שהוא איש הצריך לזה ופרנסתו מצידה כזו אין בריה אבל מי שאין עיקר כוונתו למחייתו אסור לעשות כן ע"ש ועיין בתשובת שמש צדקה חי"ד סימן י"ח וסימן כ"ז עוד על ענין הנ"ל: (יא) שיבדוק הריאה. עיין בתשובת למה לדק סי' קט"ו שכתב לענין בדיקות הוושטות באווזות שמלעיטין שיש תקנה לבדוק ויכסה מקודם. ולא דמו לריאה ע"ש והביאו הפמ"ג. ונראה דה"ה לענין בר אווזות שבכית בגעיהן בועות היכא וצריך בדיקה כמו שכתוב לקמן ס"ס מ"ו יכסה ג"כ מקודם וכן כתב בתשובת הר הכרמל חלק יו"ד סי' ה' באמצע התשובה ע"ש: (יב) כיוצא בזה. עבה"ט ועיין בתשובת אא"ז פמ"א ח"א סימן ט"ו באמצע התשובה שיישב דעת הב"ח והעלה לדינא כדבריו דספק בשחיטה בסכין פגומה א"צ לכסות ע"ש: (יג) שמחמירים. ועיין בתשובת נה"ש ח"ב סי' מ"ז וסי' כ"ז דה"ה שהייה כל דהו מכסה בברכה ע"ש. ועיין בתשובת בי"ע סימן פ"ו: (יד) תקינו ליה רבנן. עיין בתפארת למשה שכתב דל"ע אם מותר לעשות כן

באר היטב

בש"ך דבש"ס פסק דאסור לכסות כדי שלא יאמר ודאי שחיטה מעליותא היא אבל כשאחרים רואין אותו פשיטא דהוי שחיטתן כשרה וצריך לכסות ולעשות ברכה וכל זה היינו דוקא מומחים או יודעים לאמן ידיהם דאז שחיטתן כשרה לכ"ע ואם לא כן מכסה בלא ברכה: (יז) לבטלה. וכתב בש"ך אבל ברכת השחיטה אי אפשר לברך כיון דצריך לברך עובר לעשייתן וסמכינן על חזקה דרוב בהמות כשרות הן אבל הכא דאפשר לברורי לא סמכינן על החזקה במקום דיכולין לבררו וע"ל סי' א': (יח) בזה. והב"ח חולק על המחבר ופסק דאם נמצא ספק מה פטור מכסוי והט"ז חולק עליו והסכים עם המחבר וכ"פ מהרש"ל: (יט) לכסות. וכ' בש"ך דצריך לברך דלא כהב"ח שפוסק לכסות בלא ברכה. וכן שהייה דרסה חלדה הגרמה במיעוט בתרא בסימנין חייב לכסות בברכה (ש"ך) השוחט לאכילת כלבים או לאכילת עובדי כוכבים חייב בכסוי. כנה"ג בשם ס"ג: (כ) שישרוף. והקשה הע"י למה לי לשרוף טליתו הלא כששורף טליתו יש לו אפר ע"כ א"כ יכסה

באפר

צבי לצדיק

(סעיף כ' ש"ך ס"ק כ"ז) **כגון** וכו'. עד גבי שחיטת חש"ו. לענ"ד אין ראי' דשם שאין שום ריעותא לפנינו רק דרוב מקולקלין אבל כאן שיש ריעותא דנמצא פגום לפנינו י"ל דנשאר על חזקת איסור שאינו זבוח. ומ"מ מהמחבר דמכסה בלא ברכה: (שם ש"ך ס"ק כ"ט) **דא"כ** עדיפא הוי לי למיתני לא ידענא קושי' זו דבמתני' דמצאה בבגד אינו מקיים כדין שיהא מיד תוך העפר דמש"ה צריך הזמנה בפה קודם שישחוט לכן תקנה זו טובה אם יוכל לעשות עפר מזהב וגם קמ"ל שאין זה בל תשחית אבל היכא שא"א לו תקנה זו שפיר כתבו הגאונים עלה שממלא בבגד דמקיים מצות כסוי במקצת וכמו דאמרינן בחולין פ"ג דהכיסוי אינו בטל ויקיים עכ"פ למעלה:

הדם בבגד או בסנדל [כב] ומברך וכשיגיע למקום עפר [כג] יכבס הבגד או הסנדל שיצא הדם ומכסהו בלא ברכה (מרדכי בשם הגאונים) והכי (כא) נהוג (א"ז וראב"ן) :

כב ל לט **השוחט** חיה ועוף ולא יצא מהם דם (כב) מותרין :

כג [כד] מ **כל** הדברים שהזורעים (יח) לא מא הנזרעים (כג) בהם מצמיחים הם בכלל עפר ומכסים בהם[כה] (°) ואם אינם מצמיחים אם נקראו עפר מכסין בהם מב לפיכך מכסין בזבל [כו] ובחול הדק מאד עד מג שאין היוצר צריך לכתשו כלל ובסיד (יט) לב (°) ובחרסית ולבינה לג ומגופה של חרס שכתשן [כז] ובשחיקת אבנים מד ובשחיקת חרסים לד ובנעורת של פשתן דקה ובנסורת חרשים [כח] ובאוכלים או בגדים שרופים עד שנעשו עפר [כט] (°) ובשיחור ובכחול (°) ובנקרות הפסולים אבל אין מכסין בזבל גס ולא בחול שהיוצר צריך לכתשו ולא בקמח וסובין ומורסן לה [ל] ולא בשחיקת מתכת אם אינם (כד) שרופין [לא] מה חוץ מזהב שחוק שנקרא עפר דכתיב ועפרות זהב לו מו ואפר נקרא עפר דכתיב ולקחו לטמא מעפר שרפת החטאת (רמב"ם סוף ה"ש מפכ"ה דף פ"ח ע"ב) :

כד מז **אין** מכסין בעפר המדבר מח מפני שהיא ארץ מליחה ואינה מצמחת :

הגה לו [לב] ולכן אין מכסין לז בעפר (כה) לחה ממים כגון מהולחה (טור וסמ"ק וסמ"ג) [לג] ואין לכסות בשלג (ב"י וא"ז בשם גאון דלא כמרדכי בשם גאון) :

ממלא ליה בטליתו ע"כ כתב שאין לדברים אלו עיקר ורמ"א בד"מ תירץ הקושיא הראשונה דהתנא מיירי שהעוף שוה כמו הזהב או הטלית שטורף והגאונים מיירי שאינו שוה ע"כ א"א לו בענין אחר וע"כ עשו לו התקנה זאת *ולא תירץ כלום דכיון דבגמרא החמירו עליו שישרוף הטלית או הזהב ולא סגי להו בתקנה זאת שימלא הדם בבגד אין כח ביד הגאונים לעשות תקנה מלבם ועל הקושיא השניה תירץ רמ"א דכיון דבשעה שממלא הדם בבגד הוה התחלה לכיסוי ויכול לברך אע"פ שאינו גומר הכיסוי עד לאחר זמן מידי דהוה אבדיקת חמץ דמברכין על ביעור חמץ אע"ג דלא מבערו עד למחר משום דהבדיקה היא התחלת הביעור ה"נ בזה ע"כ גם זה אינו כלום דהאי גבי ביעור חמץ דא"א לו לבער אא"כ יבדוק אחריו תחלה נמצא שבשעה שציוו לבער היה בכלל זה גם הבדיקה תחלה משא"כ כאן שום אדם אינו עושה כן שימלא הדם בבגד רק האי גברא לפי שאין לו עפר ודאי אין שייך לומר שזהו בכלל ציווי מעיקרא אדרבה נימא בזה לא ישחוט כלל כיון שאין לו עפר לכסות . ומו"ח ז"ל תירץ הקושיא השנייה שאין מברך על כיסוי דם בעפר אלא יברך על כיסוי הדם כמו שהוא בתוספתא בעיקר נוסח הברכה כך היא וק"ל דא"כ לפי זה שאינו מזכיר בכל ברכת כיסוי תיבת בעפר מ"מ בעינן שיהיה הכסוי בעפר כמפורש בפסוק וכסהו בעפר אלא שלא צריך להזכירו וכמו שזכרתי לעיל סעיף ב' בקושיא ע"כ נראה ברור שאין לנהוג כתקנה זאת וכן ראיתי לרש"ל בספרו פרק כיסוי הדם סי' י"ז וז"ל נראה שאין לדברים אלו עיקר אף שהא"ז הביאם מ"מ אם היה ממש בדברי הגאונים א"א שלא הביאם הרי"ף או הרמב"ם עכ"ל ובלבוש כתב ג"כ שאין לברך על כיסוי זה לא בתחלה ולא בסוף משמע דלא קפיד רק אברכה אבל עיקר הכיסוי יוכל לעשות כן ואני אומר שמי שאין לו עפר לכסות לא ישחוט כלל כיון דליתיה לתקנה זאת וכמ"ש הטור והש"ע כאן כ"נ ברור : (יח) הנזרעים בהם מצמיחים . פי' ולא עפר שמצמיח עשבים גדלו כבר : (יט) ובחרסית . הוא מין סיד וא"ל כהיסה ב"י . ומגופה של חרס שכתשן קאי גם אלבינה . ובנערת של פשתן פי' שמנערים מפשתן . ובנסורת חרשים פירוש חרש עץ שמגררים הנגרים במגירה . ובשיחור פי' כתישת פחמין ונקרת פסולים פירוש עפר שמנקרים מן הרחיים :

דברי הב"י דבמתני' מיירי דהבגד או זהב אינו שוה כמו העוף וליכא בל תשחית כדאיתא בפרק החובל (סוף דף צ"א) גבי אילן מאכל שדמיו יקרים לבנין מותר לקצצו וכ"פ הרמב"ם בהל' מלכים (פ"ו והסמ"ג לאוין רכ"ט) והא דמברך היינו הואיל וכי ממלא ליה בבגד ה"ל התחלת הכיסוי אע"פ שאינו גומר הכסוי עד לאחר זמן מידי דהוי אבדיקת חמץ דמברכין על ביעור חמץ אע"ג דלא מבערין עד למחר (וכמו שנתבאר בא"ח סי' תל"ב) וה"ה בכ"ד כו' ואח"כ מצאתי בא"ז שהביא דברי הגאונים והאריך בטעמים וכתב דיש לסמוך עליהם עכ"ל ד"מ וכן מצאתי ברמב"ן שהביא דבריהם לפסק הלכה ומהרש"ל פרק כ"ה סי' י"ז נמשך אחרי הב"י לדחות דברי הגאונים ודהוי כזה חוזר ונראה אחר שמפורש כן בגדולי ההוראה הנזכרים ונתיישב דבריהם גם מהרש"ל עצמו הביא דברי הגאונים בסתם בהגהותיו לשחיטות מהרי"ו (אכן תמצא כמה פעמים שבספרו חוזר בו מדבריו הראשונים) וכ"פ הב"ח אכן מה שדמה בד"מ דין זה לבדיקת חמץ ל"ד כ"כ דהתם ה"ט דהבדיקה היא תחלת ביעור דא"א לביעור בלא בדיקה ותלי הבדיקה בביעור משא"כ הכא עכ"ל נ"ל לצרף ג"כ הטעם שכ' הב"ח דהברכה לא נתקנה אלא על כסוי דם ולא בעפר כדאיתא בתוספתא וירושלמי ופוסקים ואף דנהגינן לומר בעפר היינו לרווחא דמלתא אבל כאן הוקמא אדינא ולכך כשממלא בבגדו אין לומר בעפר וגם בלשון הגאונים הנ"ל איתא מברך על הכיסוי ותו לא ובעט"ז כתב שנ"ל שלא יברך לכתחלה כשממלא בבגדו ולא אח"כ כשמכסה הבגד ואילו ראה דברי הר"ב בד"מ לא כתב כן : **ל** השוחט כו' . משמע דאתא לאשמועינן דאע"פ שלא נתקיים בהן מצות כסוי מותרים וכן משמע בהג"ה שער ה' וכן משמע בעט"ז וב"ח אבל במשנה פרק השוחט (דף ל"ג ע"א) שממנו מקור דין זה איתא השוחט בהמה חיה ועוף ולא יצא מהם דם מותרין ומדנקט בהמה משמע דלאו מכסוי מיירי וכ"כ הרמב"ם פ"ד מה"ש דין י"ג בדיני מסוכנת השוחט בהמה חיה ועוף ולא יצא מהן דם הרי אלו מותרין ואין אומרים שמא מתים היו עכ"ל וכן פירש בספר תורת חיים ובמשמרת הבית דף כ' פירש הרשב"א דהאי לאשמועינן דאע"ג דלא יצא מהן דם מותרין דדם האיברים שלא פירש מותר כו' וע"ל ס"ס כ"ב : **לא** הנזרעים בהם מצמיחים כו' . ולא מהני כשמשימים בהן צמחים והוא מגדלם אלא בעינן דוקא שהנזרעים בהן מצמיחים ב"י וכ"כ הכל בו בשם הרז"ה ובעל העיטור : **לב** ובחרסית . פי' בערוך הוא מין סיד שחופרים אותו מן הקרקע : **לג** ומגופה של חרס שכתשן . האי כתישה קאי ג"כ אלבינה וכן מוכח ס"פ כ"ה עכ"ל פרישה . וגם דברי הט"ו א"א לפרש בענין אחר : **לד** ובנעורת של פשתן דקה . פירש"י דהיינו ארישט"א שמנערין מן הפשתן וה"ה בעפר . ונסורת של חרשים שמגררים הנגרים במגירה וקולפים בה עצים והיא נעשה כסולת דקה כעפר . ובשיחור פירש"י פחמים כתושים וכן פי' בערוך ערך שחור והרמב"ם פי' דהיינו פיח הכבשן . והכחול הוא צבע שנותנין בעין . ונקרת הפסולים פירש"י עפר שמנקרין מן הרחיים : **לה** ולא בשחיקת מתכת אם אינם שרופין כו' . אבל בשרופים מכסים וה"ה לכל הנך דאין מכסים אם שרופים מכסים בעפרן כ"מ בטור וב"י ופשוט הוא : **לו** ולכן אין מכסין כו' . כן הוא בכל הספרים וכן העתיק בס' אפי רברבי ומשמע דהיינו מפני בעפר לחה היינו מצמחת וליתא דבש"ס פרק אלו עוברין (דף מ"ז) איתא בהדיא דראויה לזריעה ומצמחת וכן הוא ברש"י שם אעפ"י שהב"י העתיק לשון רש"י ואינה ראוי' לזריעה פשוט הוא דט"ס הוא והעט"ז העתיק לשון הב"י ולא הרגיש בטעות אלא הטעם כתב הסמ"ג דבעינן עפר דק ונפרך שראוי למנות כדכתיב אם יוכל איש למנות את עפר הארץ ומביאו ב"י ודרכי משה ונ"ל דהאי ולכן ט"ס הוא וצריך להיות וכן וקל להבין : **לז** בעפר לחה וכו' . וכל שכן בטיט כדאיתא בש"ס שם :

ביאור הגר"א

ולכן לא תנו שם האי תקנתא דגאונים וז"ש ולא שוה כו' דדוקא בכה"ג. ד"מ: [כב] ומברך כו' . ואע"ג דעדיין אינו מקיים הכסוי כמו על בדיקת חמץ שמברך על ביעור כמ"ש הרא"ש (פ"א דפסחים ס"י) דאתחלתא דבעור הוא : [כג] יכבס כו' . כמ"ש (פ"ז א') דם שנתערב במים אם יש בו מראית כו': [כד] כל הדברים כו' . עתוס' שם ד"ה כל דבר כו' : [כה] ואם אינם כו' . ע"ש בד"ה שוחק כו' ואע"ג דלא כו' : [כו] ובחול הדק מאד כו' . דבשל תורה הלך אחר המחמיר כמ"ש בפ"ק דע"ז (ז' א') ועבה"ג והוא כפי' הרי"ף ורש"י כלישנא בתרא : [כז] ובשחיקת אבנים כו' . ברייתא שם : [כח] ובאוכלים או בגדים כו' . אוכלים שרופים. שם ת"ר אין מכסין כו' שנאמר ולקחו כו' . ובגדים שרופים שם שורף טליתו כו' ועתוס' שם ד"ה מצינו כו' : [כט] ובשיחור כו' . שם תנא הוסיפו כו' : [ל] ולא בשחיקת מתכת אם כו' . עתוס' שם ד"ה שחיקת כו' ור"ת תירץ כו' : [לא] חוץ כו' . גמ' שם ועתוס' שם ד"ה שוחק כו' ולעיל דאמר אין מכסין כו' : [לב] ולכן כו' . ספ"ג דפסחים (מ"ז ב') : [לג] ואין כו' . דלא כמ"ש הגאון לכסות בשלג דכתיב (איוב ל"ז) כי לשלג יאמר הוי ארץ דהא לא כתיב הוי עפר ועוד דפי' שהש"י מצוה שיהיה בארץ דהא לא כתיב שיקרא ארץ וגם כי נימוח ויתחמם הוא מים ומכסה במים :

חדושי רע"ק

נוחרו או מעקרו היינו ג"כ על דרך זה דכיון דבעי' דוקא נוחרו ולא סגי לעשותו טריפה.ע"כ דס"ל דטריפה חייב בכיסוי מש"ה נימא נחירתו זהו שחיטתו.אמנם מ"מ מוכח מסוגיא דחולין (דף פ"ו ע"א) לא מבעי צא וטרוף דשחיטה שא"ר וכו' אלא אפי' צא נחור וכו' כאשר צויתיך הרי אלו אין שחיטה לעוף מה"ת היה מחויב בכיסוי אף דטריפה פטור וטעמא דר' מקרא דאשר יאכל כדאי' שם להדיא הרי מוכח דאיסור דרבנן לא מפקע ממצות כיסוי :

באר היטב

בכפר של אותו אם או איך יבשל או יצלה אותו עוף וע"כ יש לו אם ע"ש : (כא) נהוג . וכ' בש"ך דעכ"פ כשמברך אין לומר על כסוי דם בעפר אלא על כסוי דם בלבד והט"ז חולק על הגהת רמ"א ופסק להלכה כדעת המחבר דמי שאין לו עפר לכסות לא ישחוט ופר"ח מסיק ואין לו תקנה אלא לשרוף טליתו או שישחוק דינרי זהב . ובס' כ"ה חולק על ט"ז ופוסק דעיקר כרמ"א : (כב) מותרים . פירוש אע"ג שלא נתקיים בהם מצות כסוי מותרים וכן בהמה שלא יצא מהם דם מותר דדם האברים שלא פירש מותר : (כג) בהם . וכ' בש"ך ולא מהני כשמשימין בהם צמחים והוא מגדלם אלא בעינן דוקא שהנזרעים בהן מצמיחים : (כד) שרופים . וכ' בש"ך אבל אם שרופים מכסים וה"ה לכל הנך דאין מכסין אם שרופים מכסים בעפרן . אין מכסין לא בגפרית ומלח ולא בפלפלין שחוקים אבל בקמון טחון מכסין (כנה"ג בשם ש"ג) : (כה) לחה . כתב בש"ך דמשמע כאן שעפר לחה אינה מצמחת וזה אינו דבפ' אלו עוברין דף מ"ז איתא בהדיא דראוי' לזריעה ומצמחת אלא הטעם דאין מכסין בעפר לחה משום דבעינן עפר דק דראוים למנות דכתיב אם יוכל איש למנות עפר הארץ וגו' ע"כ נלע"ד דהאי ולכן שכ' רמ"א הוא ט"ס וצ"ל וכן . כתב הרמב"ם סוף ה"ש מותר לכסות בעפר עיר הנדחת וה"ה בעפר עבודת כוכבים ואפר איסורי הנאה משום דמצות לאו ליהנות ניתנו (מהרמ"ט) :

פתחי תשובה

בשוחט להולך בשבת להיש מי שאומר דבסעיף ט"ו ולפמ"ש שם דאין הלכה כהיש מי שאומר שם א"כ גם למלא הדם בבגד אסור משום טורח ע"ש :

באר הגולה

לט משנה שם דף פ"ג מ משנה שם דף פח וכלשון דרשב"ג שבא לפרש כפי' התו' והרא"ש מא כדדרש רב נחמן בר רב חסדא (פירוש אף על פי שכשמשימין בו צמחים הוא מגדלן)מב משנה שם מג כרבה בר בר חנה וכו' וכלישנא קמא (פי' מין סיד) מד ברייתות שם (פי' פחמים כתושים) . (פי' עפר שמנקרים מן הריחיים) מה ברייתא שם מו ברייתא שם וכב"ה מז ברייתא שם מח מטעמא דדרש רב נחמן בר רב חסדא וכשיטת הרי"ף והרא"ש :

נקודות הכסף

סי' י"ט ס"ק ב' כתבתי דמהירושלמי משמע כהא"ז ע"ש:(ס"ק י"ז) *הקשה על רמ"א . ואין דבריו מוכרחים גם מה שהקשה על בית חדש לא קשה מידי דהא באמת מכסהו אחר כך בעפר אלא דהברכה לא נתקנה לכתחלה על עפר ומהלבוש אין ראייה שלא ראה הד"מ גם הוא לא ראה דברי רמב"ן שהבאתי בש"ך ס"ק כ"ט ומוכרחים אנו ליישב דברי הגאונים שכל דבריהם דברי קבלה :

יד אפרים

יעקב סי' פ"ו וצ"ו והביאו בגה"ק ע"ש : (שם סעיף כ"ג) **ולא** בשחיקת מתכת אם אינם שרופין . עבה"ט ועי' בשבו"י ח"ג סי' כ"ז על דברי הרמב"ם בשחיקת כלי מתכות אין מכסין חוץ משחיקת זהב ומייתי מקרא דאיוב ומקרא מן התורה ובש"ס לא מייתי רק קרא דאיוב ע"ש שכתב ליישב זה גם כתב שכלי מתכות אם נשרף עד לעפר מכסין בו ע"ש :

גליון מהרש"א

ציצית מש"ה בשבת דא"א להטיל בו שרי ללבשו בלא ציצית (כמו בבית שאין בו מזוזה ומעקה דאין אסור לכנוס בו) ולהט"ז שם משמע גם מדרבנן שרי . ולכאורה ה"ה בחול כשאי אפשר לו להשיג ציצית וע' ס"א בהגה"ה : (סעיף כ"ג ש"ך ס"ק ל"ה) **אבל** בשרופים מכסים . ע' מל"מ פ"ח מעבודת כוכבים ה"ו :

מילואים

[(סימן כ"ח ש"ך ס"ק כ"ט) **וליכא** בל תשחית כו' . זה לע"ק דהא הטעם גבי אילן מאכל שדמיו יקרים לבנין מותר לקצצו משום דהנאתו מרובה מן ההפסד ואין כאן בל תשחית . אבל כאן מה יועיל לנו זה שהבגד אינו שוה כמו העוף . כיון דיש תקנה ע"פ דעת הגאונים לקיים מצות כסוי בלי שריפת הבגד לא מקרי בל תשחית גם אם הבגד שוה רק מעט כיון דאיכא תקנה לאכול העוף בלי שריפת הבגד . ויש ראיה לזה משבת דף ק"מ ע"ב ע"ש . ואם נאמר כיון דאיכא תקנה בשריפת הבגד אסור להשהות את מצות כסוי כי אין מחמיצין את המצות ומחויב לכסותה מיד . אבל כיון שיש איסור לכסותו מיד אין בו משום אין מחמיצין וכמו בשוחט ביו"ט . ונראה שזו היא כוונת הט"ז במ"ש ולא תירץ כלום אף שלא ביאר דבריו היטב . ולהגם דחה הנה"כ את דבריו בשתי ידים. ויש לעיין בזה בספרי חדש הש"ס ובספרי אחר ולהאריך עוד בזה] :

(סימן א' ס"ג בהג"ה) **ויש מחמירין**. אע"ג דאוקימתא קמייתא דרבינא משמע כסברא זו מ"מ לא קיי"ל כוותיה דרבינא משום דאמרינן התם דשמא קלקלו לא קתני אלא שמא יקלקלו זאת אומרת אין מוסרין להם חולין לכתחלה ופי' רש"י אפילו אחרים עע"ג משום דמועדין הם לקלקל מכלל דגדול שאינו מועד לקלקל אף לכתחלה יכול לשחוט באחר עע"ג וכן דעת הרשב"א בחדושיו ובת"ה ואפילו קטן שיודע לאמן את ידיו וכדלקמן סעיף ה' וכן דעת הרא"ש בריש חולין והכי מוכח בס"פ לולב הגזול וכן דעת הר"ן שם וכן עיקר. ומיהו לכ"ע על הסתם שאינו ידוע אם יודע ה"ש או לאו מותר ליתן לו לכתחלה כשאחרים עומדין ע"ג וכן כתבו מהרש"ל והש"ך: (שם סעיף ה') **שוחט** לכתחלה. יש לתמוה על הרמ"א איך לא הגיה עליו דדוקא בדיעבד אבל לא לכתחלה וכדלעיל בסס"ג וי"ל דלדעת ההגהה מתוקם דין זה במומחה ויודע לאמן ידיו וסבור דגדול שאינו יודע ה"ש גרע מקטן מומחה ויודע ה"ש ולפיכך לא הגיה בכאן כלום ומיהו לדעת המחבר אף שאינו מומחה כל שיודע לאמן ידיו דינו כגדול ושוחט לכתחלה באחרים עע"ג וכן עיקר: (שם בהג"ה) **אף** ע"פ שיודע ה"ש. פי' מלבד שיודע לאמן ידיו והטור שכתב דקטן מומחה שיודע לאמן ידיו אם שחט בינו לבין עצמו בדיעבד שחיטתו כשרה טעות הוא דהא קטן לאו בר עדות הוא והכי מוכח בפ"ק דפסחים גבי בדיקת חמץ דאיתא התם דמהמני קטנים דכיון דבדיקת חמץ דרבנן הימנוהו רבנן בדרבנן מכלל דבדאורייתא לא מהמני וכן מוכח שם להדיא מדברי התוס' ע"ש. והכי מוכח נמי בספ"ב דכתובות וכן מבואר בפרק הגוזל בתרא דאין קטן אפילו מל"ת נאמן אלא דוקא באיסורי דרבנן וכדלקמן בסי' ס"ט ס"ק ל"ט וזה פשוט וכן מבואר בדברי הר"ן בפרק לולב הגזול וכן מתבאר מדברי הרשב"א והרא"ה בת"ה דף ט' ע"ש. ובעל ס' ט"ז עירב ועירבב סברת הרשב"א במשמרת הבית עם סברת הטור ולא דק כלל ע"ש: (שם סעיף ז') **אם** אחר מברך. מדלא קאמר ואחר מברך משמע דמיירי שהאחר מברך בלא"ה דהיינו ששוחט ג"כ הא לאו הכי אינו יכול לברך לפטור חבירו משום דאין כאן חיוב לברך כשאר מצות ודמיא לברכת הנהנין שאינו מוציא חבירו משום דלא נתהני ולא לברוך ה"נ לא ישחוט ולא יברך וכ"כ האחרונים ז"ל ובס' ט"ז האריך לחלק בין תרומה לשחיטה ואין בדבריו טעם דתרומה ושחיטה כי הדדי נינהו וכדברי הב"י וזה ברור. וע"ל סימן י"ט דבעינן שאותו אחר שמברך שיכוין להוציא השוחט ע"ש: (שם סעיף י"ד) **והעד** עצמו מותר לאכול מכאן ולהבא. כ"כ מהרי"ק בשורש ל"ג וז"ל כמ"ש הש"ך אות באות עד עכ"ל. ואין דבריו מחוורין כלל אלא דכיון דלפי דבריו של העד שוחט זה רשע הוא ששחט שלא כהוגן והוי חשוד לאותו דבר כל מה שישחוט מכאן ולהבא בלא קבלת דברי חבירות שחיטתו פסולה לפי דברי העד א"כ הרי מעתה שוייה אנפשיה חתיכה דאיסורא כל מה שישחוט השוחט והיינו האי דאטעייה לרמ"א ז"ל לקמן בסי' ב' ס"ב שכתב דמי שהוציא טרפה פעם אחת מתחת ידו שמותר לאכול אח"כ משחיטתו ולמד כן מהך תשובת מהרי"ק דכתיבנא משום דהוי ק"ל דאל"כ איך העד עצמו מותר לאכול מכאן ולהבא אבל באמת דברי מהרי"ק אדרבה מוכיחין בבירור הפך סברתו דאף בפעם אחת נפסל השוחט אלא שסבור דמכיון שאינו מוכרח שיפסול עולמית דומיא דנתגסך היינו דהא אית ליה תקנתא בתשובה ואפשר שמעצמו השוחט יעשה תשובה א"כ לא מיקרי שחיטתו מכאן ולהבא חתיכה דאיסורא לגבי העד. אמנם כבר כתבתי דלא בהיר ולא נהיר דכיון דלפי דברי העד כל מה שישחוט הטבח בלא קבלת דברי חבירות שחיטתו פסולה א"כ שפיר קרינן ביה דשוייה אנפשיה חתיכה דאיסורא:

(סימן ב' סעיף ב') **ישראל** בודק סכין ונותן לו. משום דלא שביק התירא ואכיל איסורא ואף שידוע שיש לו סכין אחר פגום לפניו כיון שבדק לו סכין יפה ודאי ישחוט בזה. וכתב הרשב"א ז"ל בחדושיו וז"ל ובודקין סכין ג"כ אחריו היכא דאיתיה לסכין ואין סומכין עליו בבדיקת הסכין שלאחר השחיטה ולא בבדיקת סימנים דאיהו אינו נאמן באיסור שחיטה במה שצריך עדות אלא בדליתיה לסכין או דלא אפשר למיבדק בסימנים אנו סומכין עליו שאינו מקלקל בשחיטה במתכוין ע"כ. ובב"י פסק דאם בדק קודם שא"צ לבדוק אחריו ואינו נכון. ועוד לפי מ"ש לקמן בסי' י"ח דאע"פ שבדק הסכין קודם שחיטה צריך לחזור ולבדוק אחר שחיטה א"כ ה"נ לכתחלה צריך לחזור ולבודקו דהא מלתא דפשיטא דהישראל מומר אינו בודקו לאחר שחיטה דאע"פ שכתבו הפוסקים שאם לא שחט רוב הסימנים חוזר הוא קודם שהייה ושוחט וגומר את שחיטתו התם משום דאית ליה תקנתא ולא שביק היתירא אבל לאחר שחיטה מאי דהוה הוה ולמה יבדוק הסכין ולפיכך העיקר כדכתיבנא וצריך לבודקו אחריו ומיהו בדיעבד פשיטא דכשר לכ"ע דומיא דנאבד הסכין דלקמן סי' י"ח ע"ש. ודע דבישראל מומר א"צ לחתוך כזית בשר וליתן לו כדאיתא בגמרא גבי כותי משום דאיהו חייש אלפני עור לא תתן מכשול וכמ"ש הפוסקים: (שם) **עד** שיבדקנו לבסוף כו'. פי' כשבאנו בגמר שחיטה או שהיה לפניו ב' וג' בהמות שחוטות ועדיין הוא שוחט והולך כיון שהוא מתעסק עדיין בשחיטה וסכינו בידו אמרי' בודאי בזו שבידו שחט הכל אבל כשהיה לו פנאי יום או יומים אין סומכין עליו ואף בשעה או בשתים יש להחמיר אולי נזדמן לו כ"כ הרשב"א בחידושיו ומביאו ב"י ומסתברא דשעה לאו דוקא ואף בבציר משעה יש להחמיר ואין להתיר אא"כ עסוק עדיין בשחיטה ודלא כהרשב"א במ"ה ד' ה' שכתב דאפי' אחר שעה וליתא:

(סימן ד' סעיף ה') **אף** על פי שלא נתכוין לעבדם כו'. הכי פירושו אין צריך לומר אם נתכוין לעבדם דאע"פ שאינם נאסרים מדכתיב אלהיהם על ההרים ולא ההרים אלהיהם מ"מ הם נעשים עבודת כוכבים דהא עובדיהן בסייף. וא"כ אם כוון לשחוט לשם הר לכוונת עבודת כוכבים אסורה בהנאה נמי הוי ואף מן התורה אלא אע"פ שלא נתכוון אלא לרפואה פסולה מיהא הויא מדרבנן. וכן פי' הרשב"א והר"ן:

(סימן ו' סעיף ג') **הקבוע** בלחי כו'. כ"כ הטור בשם הרמב"ם וכתב עליו ולא נהירא. ודבריו לא האירו שאם כוונתו לומר דמחובר בלחי הוי כמחובר לגוף וכמ"ש הב"י זה ודאי טעות דלא מקרי מחובר אלא כשמחובר כמו שהיה מעיקרו אבל דבר שנתלש אע"פ שהוא מחובר לד"א כגון שן בלחי וצפורן ביד מיקרי תלוש וכן פירש"י והכי מוכח מהא דאמרינן בגמרא שן תלושה וצפורן תלושה מותר לשחוט בה לכתחלה והא אנן תנן חוץ ממגל קציר והמגירה והשניים והצפורן מפני שהן חונקין שן אשן ל"ק הא בחדא והא בתרתי אלמא דחדא דומיא דתרתי שהם קבועים בלחי ולא פסיל להו תנא אלא מפני שהן חונקין פירוש שהפרש שביניהם חונק ולא מפסלי משום מחובר דכוותיה מיירי בחדא שהיא מחוברת בלחי ואעפ"כ מותר לשחוט בה לכתחלה. ואם כוונתו להשיג במה שמתיר לכתחלה דנהי דדיעבד שרי לכתחלה מיהא אסור מדרבנן כי היכי דגזרו בתלוש ולבסוף חברו וכן פירש הב"ח גם זה אינו כלום דבתלוש ולבסוף חברו גזרו רבנן משום דהשתא מיהא מחובר הוי ומחליף להו לאינשי במחובר מעיקרא. אבל שן קבוע בלחי לא מחלף לאינשי במחובר לגוף. ועוד כבר הוכחתי מהש"ס דאף קבוע בלחי מותר לשחוט בו לכתחלה. וכן הסכימו האחרונים ופשוט הוא:

(סימן י' סעיף א') **ואחר** כך שחט בו מותר. לקמן בס"ס קכ"א פסק המחבר דהשחזה מהני בסכין אפילו לחתוך בו רותח וכ"ש לשחוט בו אלא נקטיה בדיעבד משום נעילה ואע"ג דנעילה מהני לחתוך בו בצונן לכתחלה ואפילו דבר חריף מ"מ הכא לא שרינן לכתחלה משום דביה"ש רותח וא"כ קיי"ל ביה"ש צונן לכתחלה מיהא חיישינן למ"ד ביה"ש רותח ואם הגעיל הסכין שרי לשחוט בו לכתחלה ואפילו לחתוך בו רותח מהני הגעלה וכמ"ש לקמן בס"ס קכ"א ע"ש. וזהו מה שכתבה בדעת המחבר. ואין זה מחוור לדינא דכיון דטעמא הוי משום שמנונית שעל פני הסכין כל שנתקנה הסכין יפה בלא נעילה ובלא השחזה מהני בדיעבד שהרי אין כח בחום ביה"ש להפליט מהסכין וכ"ת א"כ למה הצריכו נעילה בסכין של עובד כוכבים לחתוך בו צונן תיסגי ליה בהדחה אין זו קושיא דכיון דאיכא דוחקא דסכינא לכתחלה מיהא מצרכינן נעילה וזו היא סוגיא דס"מ עובד כוכבים אבל בדיעבד סמכינן אקינוח שמסתמא הוסר כל השמנונית שע"פ הסכין וראיה מקורט של חלתית ס"ג דאיתא בפרק אין מעמידין דאסור משום דחורפיה מחליא ליה לשבח הא לאו הכי הוה שרי אע"ג דסתם סכיני אינם נועצים סכיניהם אלא שמקנחים אותם יפה וכן מבואר בחידושי הרשב"א דחולין דף ט' בשם רבו ה"ר יונה ואפשר שגם דעת המחבר כן אלא דנקט נעילה ולא נקט רבותא טפי אפילו הדחה לאשמועינן דאפילו נעילה לא מהני אלא בדיעבד וא"כ דאפי' הדחה מהני בדיעבד ובלא שום הכשר דקאמר היינו אפילו הדחה וקינוח וכן עיקר. ודע דנעילה י"פ דווקא מהני ולא בציר מהכי וכמ"ש הרב בב"י לקמן בס"ס קכ"א: (שם) **מדיח** בית השחיטה. משום דביה"ש צונן וא"כ ביה"ש רותח איידי דטרידי סימנים לאפוקי דם לא בלעי ודעת הרשב"א לפסוק כמ"ד בית השחיטה צונן ולפי דבריו סגי בנעילה י"פ לשחוט בו ואפילו לכתחלה ונראין דבריו ומ"מ פסק כמאן דאמר שצריך לקלוף משום דדוחקא דסכינא עם חום ביה"ש דהוי כל דהו מבליעין בבשר שמנונית שע"פ הסכין וגם הסכמת האחרונים כולם להצריך קליפה וכמ"ש בהגה וע"כ יש לקלפו. ודלא כהמחבר שלא הצריך קליפה מעיקר הדין ולא נהירא: (שם סעיף ב') **אסור** לחתוך בו רותח. ובדיעבד אם חתך בו רותח לא פירש המחבר מה דינו וכן לא ביאר הכשר הסכין לחתוך בו רותח ודעת הרמב"ם בספ"ו מהמ"א דסכין ששחט בה קיל טפי מסכין של עובד כוכבים משום דהתם הוא בלוע ע"י רותח גמור משא"כ הכא ולפיכך פסק בדין סכין זה דנעיצה בקרקע קשה י"פ סגי לכתחלה אפילו לחתוך בו רותח ובדיעבד אם חתך בו רותח מותר אפילו בלא נעיצה. ומור"ם שכתב דבהגעלה ע"י עירוי סגי ליה אפילו לאכול בו רותח משמע שסבר כדעת הרמב"ם דכיון דמהני נעיצה כ"ש הגעלה ע"י עירוי. וחדא מנייהו נקטי וה"ה לדידיה דמהני נעיצה ומ"ש הש"ך דהפוסקים שכתבו שצריך הגעלה היינו לכתחלה אבל בדיעבד אחר הדחה היטב מותר אין זה מחוור דודאי מאן דמצריך הגעלה ולא סגי ליה בנעיצה ע"כ משום שהסכין בלוע מדם וא"כ אם חתך בו רותח אף בדיעבד אסור וכן מתבאר מדברי הרשב"א במ"ה דף ע"ז ע"ב ע"ש. גם מ"ש עוד גם לדעת הרשב"א דכתב שאסור לחתוך בו רותח משום שבלע וחוזר ופולט מ"מ לא בלע יותר מכ"ק דהא אפילו בסכין ש"כ שמנוניתו טוח על פניו ושחט בה סגי בקליפה אף להרשב"א ע"כ אינו נכון לדעת הרב ז"ל דבסכין ש"כ ליכא אלא קצת טיחה ע"פ הסכין ולפיכך אינו נבלע אלא כ"ק ודמיא לסיכה דמשהו עבדי לה וסגי בקליפה כדאיתא בפרק כ"ל אבל סכין שבולע ע"י חום ביה"ש שמנונית ודם שהוא בעין נראה שבולע הרבה ונאסר כולו ומיהו בחידושיו דחולין ריש ד' י' לחדא שינויא סבור כמ"ש הש"ך לדעתו דאף שיש להבליע אינו מבליע אלא כ"ק. ולענין דינא לא קיי"ל כוותיה דהרמב"ם שמתיר בנעיצה שהרי הרשב"א במ"ה דף י"א הביא בשם רש"י והרא"ה והרמב"ן וכן דעתו ז"ל שצריך הגעלה מפני שחוזר ופולט ואין ספק דהגעלה כדינו קאמר דהיינו בכלי ראשון ולא מהני ליה עירוי לכתחלה כדברי ההג"ה ובדיעבד מצרכינן כ"ק וסמכינן אההיא שינויא דהרשב"א שאינו מבליע אלא כ"ק וגם עירוי מהני בדיעבד לפי שמפליט כ"ק וכן פסקו מהרש"ל והו"ה ושאר אחרונים וכן עיקר:

(סימן י"ג סעיף ב') **ויש** מגמגמין בדבר. בגמרא אמר אביי הכל מודים בקלוט בן פקועה שמותר מ"ט כל מלתא דתמיהא מדכר דכירי לה אינשי א"ד אמר אביי הכל מודים בקלוט בן קלוטה בן פקועה שמותר מ"ט תרי תמיהי מדכר דכירי אינשי זו היא גירסת רש"י וגירסת הספרים שלפנינו וה"פ דלישנא קמא סגי ליה בחד תמיהא ולפיכך כל בן פקוע שהוא קלוט אפי' הפריס ע"ג קרקע שרי בלא שחיטה. וללישנא בתרא לא סגי ליה בחד תמיהא דהיינו קלוט בן פקועה אלא מצריך תרי תמיהי דמצרכין נמי שאמו תהיה קלוטה כמוהו. ובן פקוע דקאמר לא קאי אאמו. דאם כן בת פקוע הל"ל אלא קאי אקלוט דהוי זכר וכן מבואר בדברי רש"י והרשב"א והר"ן אבל הרז"ה יש לו גירסא אחרת ופי' אחר בענין זה דלא גריס לדאביי בתרייתא בלישנא אחרינא וגריס בה הכל קלוט בלשון זכר והכי גריס אמר אביי הכל מודים בקלוט בן קלוט בן פקועה שמותר וה"פ דבמימרא קמייתא אשמעינן אביי דכיון דאיהו גופי' בן פקועה סגי ליה בחד מילתא דתמיהא דהוא קלוט ולא אתי לאחלופי ובמימרא בתרייתא אשמעינן דאף ע"ג דאיהו גופיה לאו בר פקועה אלא שאמו בת פקועה היא דהיינו שאמו של קלוטה זו היתה בת פקועה ונמצאת שם קלוטה זו שהיא אמו של קלוט אעפ"כ כיון דאיהו ואימיה תרוייהו הוו קלוטים אע"פ שקלוט זה נולד כשאר הנולדים הא איכא תרי תמיהי ואפילו הפריס ע"ג קרקע שרי בלא שחיטה ולשיטה זו בן פקועה דקאמר אביי קאי אקלוט דסמוך ליה דהיינו אמו של קלוט וקלוט לאו דווקא ור"ל קלוטה ואיידי דקאמר קלוט אמר בן פקועה ולא בת פקועה והנה אף לגירסת רש"י אי פסקינן כלישנא קמא מצינו למימר דע"כ לא קא שרי תלמודא בחד תמיהא אלא כשהוא גופיה בר פקוע אבל אי איהו גופיה לא הוי בר פקוע אלא בן בנה של פקוע בעינן תרי תמיהי דהיינו דלהוי הוא קלוט ואמו קלוטה ואם כן אפשר להסכים לישנא קמא דאביי אף לשיטת רש"י עם גירסת הרז"ה ושיטתו אבל אי פסקינן כלישנא בתרא דאביי הא וודאי מפלג פליגי דהא אפילו כי איהו גופיה בר פקוע בעינן תרי תמיהי דלהוי איהו ואימיה קלוטים הפך שיטת הרז"ה. ולענין דינא נקטינן כדברי הרז"ה וכלישנא קמא דאביי לשיטת רש"י ודלא כהיש מגמגמין שהביא המחבר שסבורין דאף דאיהו הוי בן פקועה ממש צריך תרי תמיהי וכלישנא בתרא דאביי לשיטת רש"י וליתא:

(סימן י"ד סעיף ד') **המיעוט** שלא יצא מותר. דכיון דהדר הדר ואין כאן רוב מבחוץ לאיצטרופי כתב הב"ח וז"ל כיון דהדר הדר והמיעוט שלא יצא ניתר בשחיטת אמו אפילו בבן ט' מת או בן ח' חי וה"ה כשהוא בן ט' חי והיתה אמו טריפה ניתר המיעוט בשחיטת עצמו אבל הרוב שיצא נאסר משום בשר בשדה ואין לו היתר לא בשחיטת עצמו ולא בשחיטת אמו ע"כ. הנה סבור הרב הנ"ל דדוקא בנולד קודם שנשחטה אמו הוא דאין בו משום איסור יוצא אבל אם נשחטה אמו והוא בפנים אע"פ שנמצאת טריפה איכא איסור יוצא וגם מדברי הש"ך בס"ק ז' יראה דקאי בשיטה זו וטעות הוא בידם דטעמא מאי כשנולד קודם שנשחטה אמו דליכא איסור יוצא משום שבשחיטת עצמו מתירו הכי נמי כשנמצאת אמו טריפה ד' סימנים אכשר ביה רחמנא ושחיטת עצמו מתיר הכל ועיין במקומות שרמזתי לך בס"ק ה' ותמצא בבירור שהאמת אתי ע"ש:

(סימן י"ח סעיף ד' בהג"ה) **עד** דקיימא ארישא דסכינא. פי' דאל"כ רישא דסכינא מחליש העור והבשר ואחר כך העוקץ קורע. ומ"מ קיצר ההגה"ה שהיה לו לבאר דאף המחמירים במסוכסכת עד דקיימא ארישא דסכינא אינו במסוכסכת שהזכיר המחבר דבההיא אם שחט באותו צד שאינו נרגש הפגם לכ"ע שחיטתו כשרה דיעבד ואף דלא קיימא ארישא דסכינא אלא מכשרי' מסוכסכת המוזכרת בש"ס שנרגשת מתני לדדין בין בהולכה בין בהבאה כמבואר בדברי הרא"ש וכן בדברי הרא"ה בב"ה דף י"ב ע"ש ובכס"ג הוא דמצריכו דקיימא ארישא דסכינא ולדעת שאר פוסקים מין פגימה זו כיון שנרגשת מתני לדדין דינה כאוגרת ופסולה אף בדקיימא ארישא דסכינא וכמבואר כל זה בב"י וא"כ עכ"פ לא כוון יפה ההג"ה דאי מיירי במסוכסכת שהזכיר המחבר בזה הדבר פשוט להכשיר כיון שאינו נרגש פגם כלל וכמבואר בדברי רבינו אשר ואי מיירי במסוכסכת שנרגשת מב' צדדים גם בזה הדבר ברור דאית לן להטריף אף בדקיימא ארישא דסכינא כדעת שאר מפרשים. כתב רבי' ירוחם שנראה מדברי הרא"ש שאם העוקץ כל כך גבוה שכשירד ממנו האצבע ירגישנו כמין כן יזיק הסי' אפי' דרך ירידה ואז בכל ענין שחיטתו פסולה ע"כ ויש להחמיר בזה: (שם סעיף י"א) **ומי** שרוצה להכנים עצמו וכו'. הכי משמע נמי מדברי המחבר והרי"ף והרמב"ם שכתבו שאם לא נעשה כו' משמע דווקא מה"ט צריך לבדוק בין כל אחד ואחד וכן מבואר בדברי הרשב"א בחדושיו ובת"ה כי מה שהיה מצריך רב כהנא בדיקותא בין כל חדא וחדא דרך עצה טובה ולא מחובה וכן דעת מהרש"ל והש"ך אבל הב"ח כתב דיש להזהר לכתחלה שלא יאכלו מן הראשונים שנשחטו קודם שיבדוק בסוף וכן הורה מהרי"ל שהשוחטים עושים בזה שלא כדין ע"כ. ואף שלא נחוש לטעם זה מ"מ מטעמא אחרינא ראוי להזהיר לשוחטים שיבדקו הסכין בין שחיטה לשחיטה משום בל תשחית שאין לגרום לאבד ממון ישראל בידים וכ"כ הרשב"א בחדושיו בת"ה וז"ל וא"ת א"כ מאי מצריך דקאמר דמשמע מצריך להוציא מידי איסור ואין כאן אלא עצה טובה די"ל דמצריך משום בל תשחית ע"כ וכן עיקר ודלא כהגה"ה. ומיהו אם שוחט לאחרים ועבר ועשה כן שלא ברשות ונמצא אח"כ הסכין פגום אי מקרי מזיק בידים או לא לא אבאר בח"מ סי' ש"ו בס"ד: (שם סעיף ט"ו) **אפילו** דרך שבירה. המחבר נמשך אחר הר"ן שכ' וז"ל ואחרים מחמירים עוד לו' דאפילו שבר עצם דמפרקת ממש שחיטתו פסולה ול"ד לשבר בה עצמות משום דעצם המפרקת כך הוא ועוד שאפילו שאר עצמות דווקא שבר אמרינן. אבל חתך דרך הולכה והבאה כדרך שעושה בעצם המפרקת לא הלכך השוחט בבהמה אחת ונמצאת הסכין פגומה אפילו נגע ודאי בעצם המפרקת ושברו שחיטתו פסולה ע"כ והנכון בכוונת הר"ן שהאחרים מחמירין דלא מבעיא כי נגע בעצם דמפרקת שאינו כלום אלא אפילו שיבר דרך הולכה והבאה שחיטתו פסולה מתרי טעמי חדא דאפי' נימא דשבר בה עצמות המוזכר בש"ס שר"ל דרך הולכה שאני עצם דמפרקת דרך הוא ועוד שאפילו שאר עצמות דווקא שיבר כ"ש עצם דמפרקת. וכן מוכח בהדיא מההילכך שכתב דוק ותשכח. ואע"פ בזה ברור ועיקר בכוונתו מ"מ מצינן לדיוקי קצת מדבריו כדברי המחבר שהרי חילק הרב מדין שיבר בה עצמות לעצם דמפרקת משום דרך הוא. וא"כ למאי האסיק הר"ן דשיבר בה עצמות דווקא שבר אמרינן מינה דעצם דמפרקת דהוי רק אפי' שיבר דרך שבירה לא מהני ושחיטתו פסולה. ומיהו יש לדחות דלא הוי מפליג הר"ן בין עצם דמפרקת לשאר עצמות דעלמא אלא מעיקרא דהוה סבר דשיבר בה עצמות היינו דרך הולכה והבאה אבל לבתר דחדית לן דשבר ר"ל דרך שבירה בהא לא מסתבר לחלק בין עצם דמפרקת לשאר עצמות דעלמא וזה עיקר. וגם דעת הרשב"א ושאר פוסקים דאף בעצם דמפרקת דרך שבירה תולין וכן דעת הט"ז ולזה נוטה הש"ך והכי נקטינן:

(סימן י"ט סעיף ד') **צריך** ליזהר מלדבר כו'. דע שבמקומות הללו הבהמות של עובדי כוכבים הכשרות לוקחין הישראלים והטרפות נשארות לו לקצב עובד כוכבים למוכרם לעובדי כוכבים ולפי דת ישמעאלים אינה מכשרת הבהמה להם אא"כ יאמר השוחט בשעת השחיטה אלל"ה וואכב"ר שר"ל אל כביר והם מקפידים שלא יאמרו מלות הללו אלא סמוך לשחיטה מיד באופן שגם אינו יכול לברך ברכת השחיטה אחר אמירת דברים אלו הדבר פשוט דזה הוי הפסק בין ברכה לשחיטה והמפסיק בזה טועה ואין תקנה לזה אלא שישחוט עוף מתחלה ויכוין לפטור כל מה שבשוחט אח"כ בברכה שבירך על שחיטת עוף. או אחר שכבר התחיל לשחוט מקמי גמר הכשר שחיטה שיברך ברכת השחיטה: (שם בהג"ה סעיף ח') **מכסה** דם החיה וכו'. ואף למאי דקי"ל לקמן סכ"ח ס"ח דצריך לבדוק הריאה קודם הכיסוי ואינו הפסק משום דכל זה הוי צורך מצוה וכשחיטה איכא דמיא. ודלא כהש"ך שכתב שישחוט מתחלה הבהמה ואח"כ יכסה דם החיה וליתא דמדר"י דקאמר ישחוט חיה יכסנה ואח"כ ישחוט העוף שמעי' מיניה לרבנן בכה"ג דבהמה לאו בת כיסוי היא שיגמור מצוה לאלתר לכסות דם החיה ואח"כ ישחוט הבהמה. והדין דין אמת כששחט חיה מתחלה אבל יותר טוב לשחוט הבהמה מתחלה ואח"כ החיה דהשתא ליכא כל כך הפסק בין שחיטה לשחיטה:

(סימן כ' סעיף א') **בלי** שתאנס כו'. ז"ל הרמב"ם בפ"א מה"ש אנסה הבהמה עצמה ומשכה צוארה הרבה או שאנס השוחט את הסימנין ומשכן למעלה ושחט במקום השחיטה בצואר ונמצאת השחיטה בקנה או בושט שלא במקום שחיטה הרי זו כספק נבלה ע"כ ואינו מחוור ובגמרא לא משמע הכי דגרסי' בפא"ע כל הצואר כשר לשחיטה מטבעת הגדולה עד כפי ריאה התחתונה אמר רבא תחתונה שהיא עליונה שאני אומר כל שפושטה צוארה ורועה ובלבד שלא תאנס. בעי רב חנינא אנסה עצמה מהו תיקו. יתיב ר"י ור"ל נפק מלתא מביניהו אנס בסימנין ושחט פסולה. ובעית רב חנינא הוי משום דדילמא כל שפושטת צוארה היינו אפילו במה שאינה רגילה דלפעמים פושטת ראשה יותר מדאי ליטול ירק בבור וכיוצא בה ואפילו זה נכנס בכלל הכשר שחיטה ולפ"ז ובלבד שלא תאנס דקאמר רבא לא קאי אבהמה שלא תאנס היא עצמה אלא שלא תאנס ע"י אדם יותר משיעור זה. א"ד דוקא במה שרגילה לפשוט צוארה לרעות הוא דהוי שיעור שחיטה וטפי מהכי לא ולפ"ז ובלבד שלא תאנס קאי אבהמה גופא ואסיקנא בתיקו ולחומרא והוי ספק נבילה אבל דין אנס בסימנין אין לו ענין עם בעיא זו דלכשתמצא לו' דאנסה עצמה הוי בכלל שיעור שחיטה אם אנס הסימנין ביותר משיעור זה אע"פ שנשחט בצואר כיון שהסימנים שחוטין שלא במקום שחיטה פשיטא לן דשחיטתו פסולה וזה ברור ועיקר בסוגיא ודלא כהרמב"ם ז"ל:

(סימן כ"א סעיף א') **רוב** אחד מהם בעוף וכו'. כתב מהרי"ו קנה הוא הקרום שבפנים הגרגרת המחבר את הטבעות יחד. אבל טבעות עצמן נקראין גרגרת. ורובו של אחד כמוהו. היינו דוקא רוב הקנה מתחת הקרום ולמטה. ולא רוב הגרגרת דהיינו עובי הטבעות עכ"ל. וכן פרש"י בפ"ק דחולין דף י"ח דקרום שבתוך הטבעת המכסה אותו מבפנים מקרי קנה ע"כ. וקרום זה כולו שוה ואין בו שום עובי והשתא ע"כ כי קתני ביה רוב ר"ל רוב חלל אבל בגרגרת שייך רוב עובו או רוב חללו וע"ל בסי' כ"ד סי"ב ור"ס ל"ד ע"ש:

(סימן כ"ב סעיף א') **ואם** לא עשה כן כו'. מתבאר מדברי הרא"ש בפרק השוחט וכ"כ ר"י נ"עו דאם לא נקבה בשעת שחיטה מותר לגלותו על ידי שיחתוך הורידין עם הבשר שסביבתם מן הצואר. ובדברי הרשב"א בת"ה ד' כ"ח מבואר דאיכא נמי תקנתא בניקור חוטי דם שבו ע"ש והביאו המחבר לקמן בסי' ע"ו ס"ג ע"ש וע"ל ר"ס ס"ה: (שם בהג"ה) **מסירין** אחר כך החוטין ושרי. ואף על גב דמאן דאוסר בצלי כדי נטילה אוסר במליחה כ"ק הכא שאני משום דהרשב"א בת"ה יהיב טעמא לצלי משום שחוטין בעצמן אין יוצאין מידי דמן לגמרי ואחר שיסלק מן האור עדיין חוטין פולטין קצת דם בבשר ואין כח בחמימות הבשר לפלוט מה שבלע אחר שנסתלק מן האור הלכך צריך נטילה ע"כ וזה לא שייך במליחה אלא אמרינן כבולעו כך פולטו ולפיכך סגי בהסרת חוטין לחודיה ולפי מ"ש לקמן בסי' ע"ו ס"ק כ"ג דלא קי"ל כוותיה דהרשב"א בהא אלא אף לאחר שנסתלק מן האור אמרינן כבכ"פ א"כ גם בצלי א"צ נטילה אלא שמטעם אחר יש להצריך כדי נטילה בצלי וכ"ק במליחה משום דדם שבורידין כמונח בכלי דמי וה"ל כדם בעין דלא אמרינן ביה כבכ"פ וכדלקמן ר"ס ס"ט וס"ס ע' ובסי' ע"ב ס"ק ג' ע"ש אלא שראיתי להש"ך שכתב דכיון שהורידין קשין הן ומפסיקין מה"ט חשיב הדם שבתוכן דם פליטה דאמרינן ביה כבכ"פ ומ"מ טוב להחמיר ליטול בצלי ולקלוף במליחה:

(סי' כ"ג סעיף ב') **ולפי** דבריהם כו' עד שהדם יוצא כו'. ז"ל ב"י כתב מהרי"ק שורש ל"ד שאע"פ שנחתך אינו אוסר עד שיצא דם. ודקדק כן מדקאמר עד שיצא הדם ואינו נ"ל דאע"פ שלא יצא הדם חיישינן שמא נגע בוושט ומ"ש עד שהדם יוצא אורחא דמלתא נקט. ומיהו היכא דאמר השוחט ברי לי שלא חתכתי כי אם העור דלא סמכינן עליה היינו ביצא הדם וכדדייק לישנא דאין סומכין עליו כיון שיצא דם עכ"ל. ואני אומר לא כדברי זה ולא כדברי זה אלא שאם נתכוון מתחלה שלא ליגע בוושט כגון שתפס העור או העור והקנה לבדו בידו. משמע ודאי שאפילו חתך כל העור וגם יצא דם כשר דהא ליכא למיחש שמא נגע בוושט אבל אם לא תפס שום דבר בידו אם לא חתך כל עובי העור אלא מקצתו אפילו יצא דם מלתא דפשיטא דבכה"ג ליכא למיחש לנקיבת הוושט וכשר ואם חתך כל העור אע"פ שלא

יצא דם יש לנו לחוש נקיבת הוושט דהא תנן בהשוחט השוחט בהמה חיה ועוף ולא יצא מהם דם כשרים מכ"ש שיכול לנקוב הוושט בלא יציאת דם ואפילו אמר השוחט ברי לי שלא חתכתי כ"א העור אינו כלום דמנא ידע שלא נגע בוושט שאם כוונתו כו' שלא הכביד היד כלל באופן שלא נשחט כי אם העור הם דברי הבאי שכל זמן שאין העור תפוס בידו ונחתך כל העור איהו גופיה לא ידע מידי ואפשר שנגע בוושט בלא ידיעה . נמצא דבכל זה אין חילוק בין יצא דם ללא יצא ובין שיאמר השוחט ברי לי או שלא יאמר אלא העיקר כדכתיבנא: (שם בהג"ה) **ואם** נמצא לאחר שחיטה גמי או כיוצא בו וכו'. הטעם כתב בת"ה לפי שהסימן הוא מתוח בשעת שחיטה והגמי אינו מתוח כי אינו מחובר אל הלחי והגוף וכל דבר רך שפוגע בו חדוד הסכין אם הוא מתוח נחתך מהר יותר מאלם לא היה מתוח והואיל והגמי ג"כ רך הוא ואינו מתוח ע"כ חדוד הסכין שהה לחותכו יותר מבחתיכת הסימנים ונמצא שלא חתכו שוה בשוה ממש ע"כ ובס' הב"ח מתיר בנמצא עשב ארוך ודק ואין דבריו נכונים וכבר השיגו הש"ך :

(סימן כ"ד סעיף ב') **במלא** צואר וכו'. וכתבו בתוס' ריש דף ל"א לכאורה נראה שצריך להוליך כל אותו מלא צואר שחוץ לצואר . ומיהו נראה דאין צריך ולא הוצרך שיעור זה אלא כדי שחיטת בריות ופעמים שהסכין חריף ושוחט הרוב בלא הולכת כמלא צואר ע"כ וכן כתב הרא"ש [illegible] ומיהו אף בסכין חריף אם אין בו כמלא צואר חוץ לצואר והוליך והביא אף שידוע לו שלא דרס שהסכין מרוב חריפותו שחט בלא דרסה אע"פ כן שחיטתו פסולה מדרבנן משום דלא פלוג רבנן וכן במתני' סתמא קתני ליה וזה ברור : (שם סעיף ג') **שחט** ב' ראשים כו'. המחבר נמשך אחר לשון הרמב"ם בפ"ג דנקטי' בדיעבד משום דבמתניתין קתני ליה בדיעבד דהשוחט קתני דמשמע דיעבד . ואע"ג דבר"פ השוחט אוקימנא להך מתני' בקדשים דבחולין אף לכתחלה נמי מ"מ הרב העתיק המשנה כצורתה דמיירי בדיעבד וסמך אמה שכתב בפ"א מהלכות פסולי המוקדשין דמוכח שם מדבריו דבחולין אף לכתחלה שרי . אבל ראיתי בספר תורת חיים שכתב דהא דנקטינן בדיעבד משום דאיירי ששחט בהולכה או בהבאה לחוד דלכתחלה בעי שיעשה הולכה והובאה אפי' בסכין ארוך הרבה עד כאן ואינו נראה דמנין לנו להצריך הולכה והבאה בסכין ארוך . והכי מוכח מהא דאמרינן בפרק השוחט דרבא הוה בדיק גירא לר' יונה ושחט בה עופא בהדי דפרח . הרי שהיה שוחט לכתחלה בלא הולכה והבאה . אבל מצאתי בתוס' כדבריו דתנינן תמן מצות שחיטה מוליך ומביא הוליך ולא הביא הביא ולא הוליך כשרה ובלבד שיהא בסכין כדי הולכה והבאה ע"כ והאי דר"פ השוחט שהבאתי יש לדחות דשאני התם דלא אפשר בלאו הכי : (שם סעיף י"ח) **ואם** לאו מותר ע"י בדיקה שיביא בהמה אחרת וכו'. אבל הר"ן כתב יביא בהמה אחרת וישחוט אותה ויקיף אם דומין התתכין זה לזה לפי שאין חתך הסי' השמוט ע"י שנשמט לכאן ולכאן ישר ע"כ והיינו טעמא דלא מהני הקפה באותו סי' עצמו וכדלקמן סימן ל"ד משום דסבירא ליה דשמוטה לאו טריפה היא כסברת בה"ג שכתבתי בס"ק ל"ב וא"כ לא דמו לעולם שהרי התתך הראשון נעשה בהיותו של סי' ותתך זה הב' נעשה לאחר מיתתו אבל לסברת רוב הפוסקים דס"ל דשמוטה הוי טרפה יביא אותו קנה השמוט בעצמו ויתתוך בו חתך אחר ואם דומין שני התתכין טרפה ועיין בהרא"ש בס"פ השוחט :

(סי' כ"ה סעיף א' בהג"ה ב') **ולא** חיישינן כו'. ואע"פ שנמצא בשחיטות האשכנזי' דחיישי' אף בדיעבד כבר השיג ע"ז מהרי"ק מהא דאמרי' בפרק השוחט דר' יונה שחט עופא בהדי דפרח ואע"פ שהיה נופל לארץ לא חיישינן שמא נתרחב החתך ועוד כן מוכח מסוגיא דפרק השוחט דף ל"ז דהשוחט בלילה שחיטתו כשרה אף שאינו בודק מיד אלא עד הבוקר ולא חיישי' שמא מחמת הפרכוס נתרחב החתך ומ"מ לכתחלה צריך לבדוק קודם שיזרק העוף מידו וכמ"ש הגה"ה משום דלמא משתלי ולא יבדוק אח"כ ולא דמי כלל להאי דשחט עופא בהדי דפרח דהתם נמי היה בודקו מיד שהיה מגיע לידו וכ"כ בספר ע"ז ועוד דהתם לא אפשר בלאו הכי ומ"מ דעת הב"ח לחלק בין נמצא הסי' שחוט כולו לנמצא רובו דבשלא נמצא שחוט אלא רובו חיישינן וכתב שכן משמע מפרש"י ע"כ ולא נתכוין בכוונת רש"י וגם עיקר הדין אינו מכוון דאף ברובו שחוט לא חיישינן להכי . והש"ך כתב בשם הרב אביו ז"ל דוודאי דרך הקנה להתפרק וחיישינן דקל נעשה רוב בפרכוסו אבל כשנמצא הוושט שחוט כשר דאין דרכו להתקרע אלא באורך ולא ברוחב ע"כ וגם זה אינו מהוור כדמוכח ממתניתין דקתני השוחט בלילה ולמחר השכים מצא כותלים מלאים דם כשרה וסתמא קתני ליה אף שלא מצא ביום שחוטים אלא רוב הסימנים בין בוושט בין בקנה . וכן עיקר להכשיר בכל גוונא :

(סימן כ"ח סעיף ב' בהג"ה) **מי ששחט פעם הראשון מברך שהחיינו** על הכיסוי וכו'. כתב הרמב"ם פי"א מהל' ברכות כל המצוה שהיא מזמן לזמן כגון שופר וסוכה וכן כל מצוה ומצוה שהיא קנין לו כגון ציצית ותפילין וכן מצוה שאינה תדירה ואינה מצויה בכל עת שהרי היא דומה למצוה שהיא מזמן לזמן כגון מילת בנו ופדיון הבן מברך עליהם בשעת עשייתן שהחיינו עד כאן והטור בא"ח סי' כ"ב כתב וז"ל העושה ציצית לעצמו מברך שהחיינו והמה עליו ב"י למה לא כתב כן גבי תפילין ותירץ בשם מהרי"ק שמ"ש בציצית שיברך שהחיינו אינו מטעם המצוה אלא מטעם קנה כלים חדשים וכ"כ בעל העיטור ועל פי זה נמשך שם בש"ע ופסק לומר שהחיינו מטעמא דלא גרע מכלים חדשים . ובספר ב"ח שם חילק מציצית לתפילין לפי שלא עיין בתוס' ששם נתבאר כן גם בתפילין ע"ש ובתוס' פרק לולב וערבה דף מ"ו כתבו דלא מברכינן שהחיינו אעשי' ציצית ותפילין משום דדווקא אמצוה שיש עליו שמחה תקנו שהחיינו . והר"ן כתב שם הטעם דלא מברכינן שהחיינו אתפילין משום דלאו מזמן לזמן קאתי דשהחיינו דמצות בזמן תליא ע"ש והרשב"א בתשובה בסי' קכ"ז כשאל מפני מה א"א שהחיינו על ספירת העומר והשיב בשם בעל המאור שלא מצינו ברכת זמן אלא בדבר שיש שום הנאה וספירת עומר אין בו זכר לשום הנאה אלא לעגמת נפשנו לחרבן בית מאויינו ע"כ ועוד כתב בענין זמן של בדיקת חמץ בסי' רכ"ג ובש"ע ע"ש . והשתא לענין כסוי משמע ודאי דכל אפי' כוון שאינו מברך בכל כיסוי וכיסוי אלא שעדיין יש לדקדק במה שכתב הגה"ה שבפעם ראשון מברך שהחיינו על הכיסוי דזה מנין לנו והש"ך הביא בשם רוקח בסי' שע"א שכתב בשם ריב"ק דכל מצוה שעל האדם לעשות ולא עשאה ומתחנך לכתחלה צריך לברך שהחיינו והביא ראיה מדאמרינן במנחות דף ע"ה היה עומד ומקריב מנחות בירושלים אומר שהחיינו שנתחנך לעבודת הזמן ע"כ ולפי זה ציצית ותפיין וכל שאר מצות שאדם מתחנך בהם מתחלה מברך שהחיינו וריב"ק נמשך אחר פי' רש"י דמנחות שפי' דהיא דהיה עומד ומקריב דמיירי בכהן שלא הקריב מעולם אבל התוספות והרשב"א בפרק כילד מברכין בחידושיו כתבו דכ"ד משמרות היו וכל משמר אינה משמרת אלא ב' פעמים בשנה וכיון שיש להן זמן קבוע מברכין שהחיינו עד כאן ולשיטה זו לא הוזכרה ברכת שהחיינו בענין חינוך מצות ולענין דינא כיון שהתוס' והרשב"א מסכימים שלא לברך ודבריהם נראים עיקר ועוד דספק ברכות להקל הכי נקטינן ודלא כהגה"ה ועיין במהרי"ק שורש קכ"ח ע"ש : (שם סעיף י"א) **פטור** מלכסות . דהא מכוסה ועומד הוא ואינו מחוייב לגלותו ולחזור לכסותו ומשמע לכאורה שאם ירצה לגלותו ולחזור לכסותו דמחייב לברוכי עליה ותדע דהא אמרינן שאם חזר ונתגלה שחייב לכסות ולא שאני לן אם נתגלה ממילא או ע"י עצמו או ע"י אחרים ובכל גוונא חייב לכסות וכיון דמחייב לכסויי משמע דמחייב לברוכי עליה והא ליתא דהא מבואר במסכת עבודת כוכבים בפרק ג' דף מ"ז דספוקי מספקא לן אי איכא דיחוי אצל מצות או לא ולחומרא אמרינן ולקולא לא אמרינן ואם כן הא דאמרינן הכא גבי חזר ונתגלה שחייב לכסות הוא מחמת ספק וא"כ לענין ברכה ה"ל ספק ברכות להקל ולא יברך וכן לענין דם שנפל לתוך המים דמחייבינן לכסות מטעם אין דיחוי אצל מצות ה"ה נמי לענין ברכה שלא יברך ולא תקשה לך ממ"ש המחבר בא"ח בסי' ס"ז דספק קרא ק"ש חוזר וקורא אותה בברכותיה וכתב הב"י בשם הר"י דה"ה בכל דבר שהוא ספק של תורה שמברכינן עליה דשאני התם דאיכא ודאי חיובא אלא דמספקא ליה אי נפק מחיובו אבל הכא דמספקא לן אי מחייב או לא לענין ברכה ה"ל ספק ברכות להקל ודומיא דכוי דבס"ג וכבר הארכתי בפרט זה בביאורי לא"ה ע"ש : (שם סעיף ט"ז) **השוחט** לחולה בשבת לא יכסה אפי' אם יש לו דקר נעוץ וכו'. דאע"ג דלא מיתסר אלא מדרבנן מ"מ רצו חכמים לעשות היכר שהוא יום שאסור בשחיטה לפיכך לא התירו אלא מה שהוא לצורך החולה הר"ן . ויש מי שאומר אם היה לו אפר מוכן וכו' הוא דעת הרא"ה בב"ה ד' כ' אבל הרשב"א שם במשמרת הבית האריך בזה והעלה שדעתו מסכמת להלכה למעשה כדעה הראשונה שאין מכסין כלל ואפילו באפר כירה ואפי' הכניס קופת עפר לעשות בו צרכיו ע"ש : (שם סעיף כ') **השוחט** חיה לא יכסה עד שיבדוק הריאה . אע"ג דרוב בהמות כשרות הן מ"מ היכא דאפשר לברורי מבררינן וכדלעיל בר"ס א' . ע"ש . כתב בס' צמח צדק סימן קט"ו שאין להמתין לכסות דם השחיטה באווזות שמלעיטין אותן עד אחר בדיקת הוושט דשאני חיה דלא אתי לידי תקלה שלא יכסה כלל אא"כ כשתמצא כשרה משום דאותו שוחט עצמו ששחט החיה הוא בודק אותה אח"כ אבל באווזות שאין השוחט עצמו בודק הוושט אלא מביאין הוושטות לביתם ורואים אם יש בהם ריעותא או מראין לחכם ואיכא למיחש כשתכסם יכשירנה לא יהיו נזהרין להודיע לשוחט שיהא מכסה דמה לא יבא לידי כיסוי כלל לכך מוטב לסמוך ארובא ולכסות מיד ועוד האריך בזה ע"ש :

◆

הלכות שחיטה ובדיקה

לקט הקמח

ראובן שהיה שוחט ובודק ויצאה טריפה מתחת ידו פעמים רבות ובבודקם אותו ואת שאר השוחטים מצאו את שמעון ג"כ שאז יצאה טריפה מתחת ידו והעבירו לראובן ושמעון בהסכמה וחרם גמור והכריזו אותם בשווקים ובעת ההכרזה נתקשר ראובן עם שמעון ונשבעו בס"ת ע"ד המב"ה וע"ד כל הקהל שלא לשחוט ושלא לבדוק לצורך שום אדם ואח"כ הב"ד רצו להתיר לשמעון ושאלו לת"ח שבעיר והשיבו שלא יוכלו להתיר את שמעון בלתי שיתירו גם את ראובן וכה עשו והתירוהו ונשאל למורי' והנה המחבר ז"ל האריך למעניתו בכל הצדדים וצדי צדדים שיש לצדד בפרטי שאלת מעשה זה והעלה דהנה ראובן פסול להיות שוחט ובודק עד עשותו ביתר שאת תשובה מעליא דאיתא בפ' זה בורר ובלאו הכי אסורים הציבור להחזירו ובודאי דכל הכלים שבשלו בהם מפעם ראשונה שיצאה טריפה מתחת ידו אסורים (ועי' הרשד"ם י"א וריב"ל ח"א נ"ד ורא"ם ח"ב כ"ד והר"ר מינץ כ"ה) . וגם ההסכמה שהסכימו הקהל בעד שתי שנים אין לה היתר כ"א עד כלות זמנה ובתנאי התשובה הנז' . וגם שמעון אף שלא יצאה טריפה מתחת ידו כ"א פ"א מאחר שהוא נוטל שכר מן הכשירות ולא מן הטריפות צריך לתשובה הנז' . וגם ראובן אינו ניתר משבועתו אשר נשבע עד"ר והמב"ה הגם שהתירו לו החכמים אשר לא טוב עשו והיו ראוי' להענש עונש גדול ע"ש באורך . ועוד ע"ש בסי' ע"ה בדין כיוצא בזה דגם שם האריך בבירור הדין ופסלו לגמרי גם למינוי שליח ציבור בהסכמת מהרש"ח ומהרח"ש ומוהרש"פ ע"ש חלק ב' . ועיין מוהרי"ט ח"ב י"ג ד' ומהרש"ל ב' . (משפט צדק ב') : **אנשים** חכמים שהחמירו שלא לאכול מקצת שחיטת שוחטי הקהל לסיבה ידועה להם וכשמזמנים אותם קצת בעלי בתים חוששין אף לגיעולי הכלים ומגעילים אות' הורה שאין צורך בהגעלה זו אף לפי דעתם מאחר שהם מחזיקים לרוב טבחי העיר לכשרים והם לא הלכו למקום קביעותן וכל דפריש מרובה קא פריש ואפילו תימא שיצאה טריפה מתחת יד אחד מהם הרי אמרו רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הם ואם באותו פעם לא שחט יפה בפעמים אחרות כיון שהוא בקי שחט יפה . ועוד דטעמו ולא ממשו קי"ל שהוא מדרבנן וסתם כלים אינן ב"י ונותן טעם לפגם ובתבשיל על הרוב יש יותר מס' מכדי הפליטה ומשום הכי לא היו צריכים להגעיל הכלים אפי' לפי דעתם ושכן היה נוהג בדין אכילת הברינגא"ן דלפי דעתו היו ודאי ערלה ולא היה אוכלם כפי מ"ש הכפו"פ ועכ"ז היה אוכל בכלי הבעלי בתים שהיו מזומנים אותו ושזו היא חומרא יתירתא דאתי לידי מחלוקות ושנאת חנם וחילול השם ושאין ראוי לנהוג כן והרוצה להחמיר במקום שאין להחמיר יכבד וישב בביתו . ועיין דברי שמואל ש"ך והלכות קטנות ח"א ק"ג ובתשובה שלי ס' . (רדב"ז רצ"ו) :

טבח שיצאה טריפה מתחת ידו דכשר אליבא דכ"ע לכתוב הגט ואפי' אוכל נבלות להכעיס ואפי' מחלל שבת בצינעא . והרמב"ם דייק בלישני' דכתב הכל כשרים לכתוב את הגט חוץ מחמשה וכו' . ע"ש . ומשפט צדק ח"ב סי' ע"ה . וכבר נכתב בהלכות גטין כי שם ביתו עי"ש . (שם רפ"ה) : **יבאר** מ"ש בגמ' פ"ק דחולין א"ר הונא בר"ק ארשב"ל שלש פגימות וכו' ר"ח אמר אף פגימת הסכין וכו' עד וכולן בדי פגימת מזבח וכמה פגימת מזבח כדי שתחגור בה הצפורן עי' מ"ש הרא"ש בפסקיו עי"ש ח"א . ועיין בס' הזכרונות . (מהרי"ט ו') : **יגיה** ויתרץ מ"ש על הי"א שהביא הש"ע סי' ל"ג ס"ג דושט או אתורבץ שניקב לחללו בכל שהוא שהוא נבלה דלמה הוי נבלה כשנקב בתורבץ והלא אין זה מקום שחיטה הראוי וא"כ לא הוי אלא טריפה וכמו שדקדק המקשה מלשון הרמב"ם פ"ג מהלכות דין ע"ש ולכן נראה לו דצ"ל טריפה במקום נבילה דבהכי ניחא ועיין בש"ך ח"א . (פ"מ קכ"ט) :

טבח העיר שהיה מוכר בשר מטה שהיה שוחט ובודק לעצמו ואח"כ מצא הקונה בחצר הפנימי סירכא גדולה בצלעות וכששאל לו נתן אמתלא להמעשה לאמר שכשהיה קוצב הבשר על העלי היה ג"כ בשר טריפה לפניו למכור לעובדי כוכבים וכנראה שנתחלף לו הטריפה לכשרה ומה שהיה רוצה ליתן לעובד כוכבים נתן לישראל וכן נתן הכשרה לעובד כוכבים ונשבע שלא במרד יצאת מתחת ידו העלה דאף שמכוער המעשה שא' יבדוק לעצמו כי אין אדם רואה חובה לעצמו ובפרט בבדיקה שתלוי באומד ועיין הלב כאשר האריך ע"ש מ"מ כתב דיראה דאין לפוסלו כלל ע"ש מס' חולין דף ע"ג . (ים שלמה ג') : **כתב** על א' שהעיד על השוחט ששחט שלא כהוגן והוא מכחישו שאין עד אחד נאמן בהכחשה ואין לפסול להשוחט בעדותו ומשום לא יקום עד א' היה ראוי להענש העד אם לא היה טעם דאפרושי מאסורא ועכ"ז יש ליתן לב כפי מה שהוא האדם המעיד והאדם השוחט ואם העד בר סמכא ואיש נאמן ראוי להרחיק עצמו ממנו ולחפש אחריו אם שוחט ראוי הוא אבל לא לפוסלו מיד והעד מותר להבא לאכול משחיטתו ולא שויא אנפשיה חתיכא דאיסורא לעולם ע"ש . אך שחיטת עכשיו אסורה לו ע"ש . (מ"א סי' מ') : **קהל** שקבלו עליהם שוחט בשכירות שמכל בהמה מישראל יתנו לו הלשון ובית המטבחיים הוא אצל העובד כוכבים ועכשיו שחט העובד כוכבים בהמות שיש לישראל בהם שותפות צדד והוכיח דמאחר שא"א לכוית בשר בלא שחיטה ובדיקה ה"ל לבהמה כאלו כולה של ישראל כיון דא"א לחלוק ולפיכך חייב הישראל לתת הלשון כמו שהתנו עמו הק"ק ע"ש דצדד להפך . (שער אפרים נ"ו) :

ראובן שמחויב לתת בשר לצורך חיילות עובדי כוכבים ולשוחטם והוא אינו בקי בבדיקה ואין שם בקי . הוכיח והעלה דישחוט להם בלא ברכה הואיל ואין סופו לאכול מהבשר ההוא ע"ש ועיין משאת בנימין ס"ח ועיין טורי זהב סי' ק"ז . ועבודת הגרשוני י"ג בדין נחירה . ועיין חות יאיר קמ"ב וקע"ח ובית יעקב מ"ב ונחלת שבעה ע' . (שם נ"ז) : **באווזות** הלעוטות צדדו שלא לכסות דמן בברכה קודם בדיקת הושט במקום שנהגו לבודקו אף העלו דסמכינן ארובא דמצאום כשרות ולפיכך מכסים מיד אחר השחיטה וכמ"ש מהרמ"א בהג"ה סי' ל"ג ע"ש עיין צ"צ קט"ו דכן העלה באורך הובאו קצת מדבריו ועיין בחלק ב' מנחלת שבעה סי' מ"ז ונ' ונ"ג מחלוקת אם יש לכסות הדם כששהה כל דהו ע"ש ובית יעקב פ"ו וצ"ו . (שם ס' ס"א) : **צדד** והורה שאין להעביר מאומנתו לטבח שעבר ומכר בשר שעברו עליו ג"י בלא הדחה ומליחה ולא הגיד לקונים לאוכלו צלי כיון שהאיסור שהוציא מתחת ידו הוא אסורא דרבנן ואינו אלא חומרת הגאונים יתירא כמ"ש הריב"ש פ"ו והרמב"ם חילק בין חלב דאורייתא שעל כשעורה

פנים חדשות

בדין שחיטת הצדוקים והכיתוסים שאסור למסור להם לכתחלה לשחוט ואפי' כשישראל עומד על גביו ואפי' שהצדוקי מומחה בהלכות שחיטה שלנו . (מהרר"א מזרחי ח"ב ט') : **טבח** שהיה מכשיל את הרבים בבדיקת הכבשים להניחם מבלי שומר בחנות וכשהיה חוזר ומוצאן מופשטים והריאה תלושה היה מכשירם אסורים מכמה אנפי . (שם כ') : **טבח** שקבלו עדות שלא בפניו לפסלו . ואימתי מעבירין ומחזירין את הטבח ופירוש דברי הפוסקים ז"ל בזה וע"ב . (שם כ"ד) : **תשובה** והעברה לשוחטים ובודקים שלא דקדקו ואם יש העברה במילי דרבנן . (מהר"ר מינץ כ"ה) : **ביטול** פירוש א' בדין ששה במיעוט סימנים על הגמרא גם על הרמב"ם . (מהרר"ל בן חביב ס"ז) : **דם** היוצא מצואר איזה עוף שהיה מחמת מריטת הנוצות יש להטריף . (מהרר"ם פדואה פ"ג) :

בודק שמצא סירכא ואמר לחבירו לבדוק גם הוא ואמר שניתקת ע"י בדיקתו ואז הבודק הא' הכשירו לאחרים לא כוון להלכה . (מהרר"ם אלשקאר ב') : **טבח** שיצאה טרפה מתחת ידו ג"פ או פ"א כשנוטל שכר מן הכשרות ולא מן הטרפות ואופן תשובתו וע"ב . (מהרר"י ן' לב ח"א נ"ד) :

חכם מצא סכין פגום ושוב חכם אחר שלא ידע בדבר מצאו יפה ושחט בו עופות והצניעו ואחר עשר שעות מצאוהו פגום . נראה שהעופות הם אסורים . (שם נ"ח) : **קצב** היה מוכר בחנות והיה לו שותף שהיה יושב בחדר סמוך לו ומוציא לו הבשר התיכות חתיכות דרך חלון ונתן בידו חתיכה של טרפה בתוך החתיכות קצב שבחדר מעבירין אותו עד שיעשה תשובה ובחנות אפשר להקל אם מוחזק לכשר וע"ב . (שם ח"ג ל"ט) : **קצב** שנחשד שהיה קוטע הסירכות והוחזקה חשדא זו אין לו תקנה עד שילך וכו' . (מהרר"ם טראני ח"א קל"ז) : **י"ח** ספקות שנסתפק חכם א' בשבעה פרקים של הרמב"ם ז"ל בהלכות שחיטה . (שם ל"ה) : **שיתנו** הטבחים המתנות לכהן . (שם ח"ב קט"ו) :

אשל אברהם

סימן א' (סעיף א' בהג"ה) **לפני חכם** . שוחט מומחה נאמן להעיד על בנו שהוא מומחה ת' פרי הארץ סי' י"ב וע' תשובת חות יאיר קכ"א : (שם) **בדיקת הריאה** . מי שלא מוסמך לבדיקות הריאה ובדקה בר נדוי הוא . אבל הכלים א"צ הכשר או עבירה ת' א"י ס' ב' : (שם) **למפרע** . עי' באר היטב ס"ק יו"ד . ואם טעה על סרכא אחת כו' כי נראה לו שהיא מחיתוך לחיתוך והכשירה אין להעבירו אא"כ נראה לב"ד אוך במרד ומעל עשה . עי' ת' רשב"א סי' כ' ומהריב"ל ת"א סי' כ"ח ובמהרשד"ם סי' מ"א . ועי' תשובת מ"ג סי' ג' דהעלה דוקא אם הרגיש בסרכא ונפחה אלא שטעה אחר נפיחה הוא דאין מעבירין אותו ע"ש . ועי' ת' א"י ס"י דהעלה לפי משמעות סו"ת מהר"י בר"ב וכה"ג אינם מתירין הכלים והבשר מסברא דספקא הוא דאתרע אלא באופן שישנו בעיר עוד שוחטים אחרים . וא"י ממי קנה וא"ב מתירין מכח ס"ס ספק אי קרה לו טעות ואולי מאחרים קנה ע"ש אבל באמת מסיק כמסקנת ש"ע איברא שהרב פר"ח הסכים עם הטורי זהב לחומרא ועי' ת' רשב"א סי' רי"ח ובב"י . ובת' הרשד"ם סי' י"א ורא"ם ח"ב סי' כ"ד והר"ם מינץ סי' כ"ה הסכימו אם העבירו לראובן ושמעון הואיל שיצא טריפות מתחת ידם ונשבעו יהדיו ע"ד המקום ב"ה שלא לשחוט עוד שאין להתיר א' מהם בלתי שיתירו גם את השני . וכן נעשה . אלא הואיל דראובן יצא הרבה טריפות מתחת ידו באיסור קאי עד עשותו תשובה מעליא ע"ש ועי' ת' מהר"א מזרחי אי מקבלין עדות שלא בפני טבח להעבירו . מי שמחויב ליתן בשר לחיילות עובדי כוכבים ולשוחטם ואין שם בקי העלה בת' משאת בנימין ס"ח דמותר לו לשחוט בלא ברכה . ועי' בת' עבודת הגרשוני סי' י"ג וחות יאיר קמ"ב וקע"ח . ובית יעקב סי' מ"ב ונחלת שבעה ע' וט"ז סי' ק"ז : (שם) **הבשר** . אנשים שהחמירו על עצמן לסיבה הידועה להם שלא לאכול ממקצת שוחטי הקהל אין לחוש לכלים להגעילם מאחר שהם מחזיקים לרוב טבחי עיר לכשרים והם לא הלכו למקום קביעתן וכל דפריש כו' ועי' בדברי שמואל והלכות קטנות ח"א סי' ק"ג ורדב"ז סי' צ"ו : (שם סעיף י"א) **ששחיטתו** . ראובן נשבע שלא לשחוט בזמן הקצוב לשמעון . ושמעון ערער עליו שעבר על שבועתו וראובן השיב שברשותו שחט ושמעון מכחישו ולבסוף הוכחש ראובן מסיק בת' בי"ד סי' א' דשחיטתו אסורה עד כי יקבל עליו תשובה אך הכלים שבשלו בהם אותו בשר מתיר ע"ש טעמו ונימוקו : (שם בהג"ה) **התקנה** . ומקום שנהגו בו זה כמה שנים שאינם אוכלים בשר כ"א במעמד שני שוחטי עיר באופן א' מחזיז הסכין ויבדקנו ומוסרו לחבירו וכשיסכימו שניהם שהוא יפה שוחטים בו וכן לאחר שחיטה צריך להיות הבדיקה ע"י שניהם וככה יתנהגו בבדיקות הריאה וע"ז השביעם שלא ישנו ממנהג הזה . ויהי היום והנה חלה א' מהשוחטים ועתה לשאול הגיעו אי להתיר השוחט את שבועתו שישחוט לבדו . והשיב בת' א"י סי' מ"ה הואיל מדינא א' נאמן . ועי' ת' הרא"ם הביאו בב"י סי' י"ח ומעתה אינו אלא חומרא בעלמא וכבר פסוק בפר"ח א"ח סי' תנ"ו ואות א' דבדין זה ישנו מחלוקת הרמב"ן והראב"ד ז"ל . וכ"ד הר"ן דא"צ התרה ועי' טור וב"י שכן הסכים רשב"א וריב"ש ז"ל . אבל הרא"ם פליג אכולהו . אחר שסתר ראיות שלהם כראי

טבח שהעבירוהו אין להחזירו אם לא בתשובה וע"כ ודין הכליס . (מהרר"ש מדינה י"ד מ"א) : **טבח** שבדק את הסכין ומצאו פגום ונתנו לחבירו ובדק ולא הרגיש ושחט והאכיל את הרבים ושוב אמר הראשון שהיה פגום ושלא גילה את הדבר להיות האוכלים אויביו . יש להעבירו . ואם נתאמתו דבריו פשיטא והשני יש לדון עליו וע"ב . (שם מ"ז) : **בודק** שבדק את הריאה והראה אותה לאדם אחד אין היתה נקיה ובא אחר והראה אותה לשני בני אדם בסירכא . העמד בהמה בחזקתה דכשרה . והעמד בודק בחזקתו דכשר וע"ב . (שם דף י"ח) : **לשחוט** עוף או בהמה של עובד כוכבים בסכין פגום יש להסתפק אם מותר . (שם נ') : **בודק** שאמרו עליו שילאה טרפה מתחת ידו מה דינו . (דברי ריבות רפ"א) : **טבח** קבוע ששחט ב' פעמים סימן א' בלבד בבהמה מה לעשות בדינו ובדין הבשר . (שארית יוסף כ"ב) : **ב'** אווזות נשחטו ובשעת כיסוי הדם נמצאת טבעת שלמה על הארץ יש להסתפק ומשאת בנימין התיר בסוף הספר בחדושי דינים שלו ע"ש . (שם מ"ז) : **שליח** נכור שנמצאת אחריו טרפה . (מהרר"ש לוריא כ') :

שוחט מוחזק בכשרות שבדק את הסכין והשחיזו לפי שלא היה חד לפי דבריו לא שהיה פגום ולא חזר לבדקו קודם שחיטה גם לא בדקו בין בהמה לבהמה אלא לבסוף ונמצא הסכין יפה אין להעבירו והבהמות כשרות . (מהרר"ש כהן ח"א נ"ח) : **עבד** שלא נשתחרר הוא ולא אמו מותר לשחוט ולבדוק כשימול ויטבול לשם עבדות . (שם ח"ב קע"ה) : **המוצא** אחר שחיטה טבעת שלמה על הסכין אסור . (מהרר"ם מלובלין נ"ד) : **מ"ש** גבי כוי דמברכינן מספק כיסוי מתא"כ בספקות אחרות . (שם ס"ה) : **טבח** שילאה טרפה מתחת ידו מטעם שנמצא סכינו פגום בלא עת שחיטה . (שם ע"ד) : **טבח** שלפעמים היה אומר בהמה זו טרפה ושוב היה אומר כשרה והתרו בו ב"ד ושנה בדבר ראוי לקנסו ולהעבירו וע"ב . (מהרר"י טראני י"ב . י"ג . י"ד) : **טבח** שילאה טרפה מתחת ידו ובא לקבל עונשו וע"ל . (שם ט"ו) : **שוחט** שהיה שובר מפרקת האווז קודם שיפרכס כדי שתלא נפשו אין לעשות כן . (שם נ"ג) : **הפגימה** אין לה שיעור וכל שנרגשת בבשר או בצפורן אע"פ שאין נכנסים בתוכה כלל הרי היא פגימה ופוסלת לכ"ע . ל' הרבנים בעלי בית ישראל ובית חדש על דברי הטור בר"ס י"ח השוחט בסכין בדוקה וכו' . (ס' הזכרונות ז"ג) :

מעבירין אותו אך על חוט וקרוס שאין איסורם אלא מדרבנן כתב שמלמדין אותו ומזהירין לו שלא יזלזל עוד באיסורים אף הכא ה"נ אם לא שהב"ד יראה להם לגדור גדר שאז סכין ועונשין שלא מן הדין ולא לעבור על ד"ת אלא לעשות סייג לתורה ע"ש : (ועיין בשו"ת שלי סי' ב' במה שנשאלתי בבודק שהיה משחק בקוביא אם שחיטתו ובדיקתו מעליא דהוכחתי שם דמדינא כשר אך אם הב"ד רוצין לגדור גדר הרשות בידם עי"ש באורך סעיפים אחדים שנמשכו באותה שאלה ותשובה) . (עבודת הגרשוני ט"ו) : **הורה** שאין לתפוס על חכם שהורה להכשיר הבהמה ששחט בה השוחט בשני מקומות ושהה בין שחיטה ראשונה לשניה כשיעור שהיי' כל זמן שלא יצא דם והשוחט אומר ברי לי שלא נגעתי בסימנים סומכין עליו להכשיר וכן כתב הב"י כ"ג ומהרש"ל ביש"ש והש"ך אך יש ויש צדי צדדים להחמיר ע"ש . (שם ט"ז) :

שוחט ששחט ובדק והכשיר ארבעה עגלים ובעגל שבדק ראשון נמצא אחריו סירכא ע"י בודק אחר וכאשר שאלו את פי השוחט הודה ששגגה היא בידו שלא הרגיש בסירכא צדד שיש להטריף שאר העגלים שבדקן אחר דאיתרע חזקתיה ויש פנים לכאן ולכאן ע"ש (נ"ל דיש חסרון דברים בהעתקה) ועיין בצ"צ ע"ג . (שם נ"ד) : **שוחט** ששחט בהמת חבירו ובתוך השחיטה תתך אצבעו בסכין עצמו חילק באופן זמן שנתתך אצבעו אם היה בשעה שהיה חותך הסי' בהולכה אחר שנגמר או בהבאה ואח"כ חזר והביא או הוליך הסכין וגמר השחיטה אז הויא שהייה והשחיטה פסולה אך אם תתך באצבעו ובסימנים בא' במקום אחד או שבקצה א' מהסכין בשעה שהיה חותך הסי' נגע באצבעו ותתכה אין כאן שהייה ולא דמי למוציא גמי מונח בסי' . ובמציאות הראשון ע"ד הכשר הכלים צדד להקל בשעת הדחק או הפסד מרובה . ג"כ להעביר השוחט צדד להקל והכל לפי מה שהוא . ואם השוחט מסופק באיזה מהאופנים היה חיתוך אצבעו יש לצדד להקל מאחר שאין כאן באמת שיעור שהייה לדעת רוב הפוסקים ואין לומר כל ספק בשחיטה פסולה ע"ש . (שם צ"ו) : **הורה** להחמיר ונתרעם עם המקיל ומוכיחו ומזהירו על שצדד להתיר בשוחט ששחט ונמצא טבעת מהגררת על הסכין דהרי זה ספק שמא נעשה הקנה פגום קודם גמר השחיטה או אחר ג"ש והוא נקרא ספק בשחיטה דקי"ל דפסולה וכדעת מהרמ"א שכתב וכן עיקר ואין לשנות ע"ש ועיין ח"ב מנחלת שבעה ס"ט ועיין הר"מ מלובלין נ"ד ושארית יוסף מ"ז . (שם קכ"ב) : **צדד** והורה פנים לאסור למי שיודע היטב הלכות שחיטה ובדיקה אך מעולם לא שחט ולא בדק שלא ישחוט ולא יבדוק אפילו דרך מקרה אף כי מצד הדין היה מקום להתיר מאחר שהוא בקי ועניין לקיחת הקבלה אינו אלא רק מנהג אחרונים אך להיות הדור פרוץ אין להקל כלל שישחוט ויבדוק בלי קבלה . אך להיות שהיה עי"ט משום שמחת יו"ט שלא תתבטל התיר לו שישחוט עופות אצל השוחט ובודק שהיה חולה וה"ה נמי בהמה זולתי שאם החולה לא יוכל להטפל ויארע שום שינוי או ספק בבדיקה יטריף יען בדיקת הריאה צריכה אימון ידים והרגל והרגשה ויש להחמיר בה יותר ודוקא משום מצות שמחת יו"ט בפני השוחט החולה הוא שהתיר ועכ"ז הצריכו כעין כפרה ברבים כדי שלא יבאו להקל . ושם הורה לישראל שהיה מוכר הבשר טרפה לעובד כוכבים ובשר האחוריים והלך השוחט מאצלו והוא היה יודע כנז"ל אך שלא היה לו הקבלה והרשות הנהוג והעובדי כוכבים קמים עליו להאכילן בשר והתיר לו שינחור ע"י עובד כוכבים ולא שישחוט הוא בידו פן יוסיפו להקל ע"ש ועיין בית יעקב סימן מ"ב . (חות יאיר קע"ח) : **הוכיח** והעלה דמאחר דשהייה כל דהו כשירה ושחיטה מעליא היא מ"ה רק שהאחרונים החמירו ואסרוה לא מפני כן תדחה מפניה כיסוי דם ויש לכסות כששהה שהייה מועטת ועיין במחבר עצמו סי' ז' דחלק עליו הגאון בעל אמונת שמואל וסתר את דבריו והמחבר השיב ידו שנית בסי' נ"ג לקיים את דבריו ע"ש ועיין בית יעקב סי' פ"ו וצ"ו כמה סעיפי דינים שביאר . (נחלת שבעה מ"ז) : **יבאר** ויישב ויצייר מ"ש הש"ך על בעל ההג"ה בסי' ל"ד ס"ק ד' בציור השיעורים מכאיסר וכיוצא ע"ש . (שם ס"ד) : **יבאר** דין שוחט ששחט ומצא הטבעת מהגררת על הסכין ויחלק באופן המציאות שנמצא אותו הטבעת ויבאר דברי הט"ז ובעל משאת בנימין ודעתו נוטה להחמיר ע"ש ועיין עבודת הגרשוני קכ"ב ושארית יוסף מ"ז ומהר"ם מלובלין נ"ד . (שם ס"ם) :

נמלה שנמצאת תחובה בחוץ בושט ונאכל חצי בשר עור הפנימי של ושט במקום שהיתה הנמלה תחובה כתב להכשיר מאחר שאנו רואים שלא אכלה מעבר אל עבר כיון דליכא שום ריעותא בשאר העוף אין לחוש לשמא ניקב והעלה קרום דהוה מינכר בבדיקה ע"ש דף כ' ע"ב . (ואומר אני דצדדי החומרא נראין יותר וגם מטעם השהייה ושמא ניקב ככתוב אצלי בהשגות עי"ש בהסכמת הגאון מוהר"ר גרשון מרשיד יע"א) . (פרי חדש ל"ג) : **הורה** דיפה עשו להסכים שאין השוחטים והבודקים יטול שכר מן הכשרות לבד וה"ל הסכמה דמגדר מילתא דאין לה היתר ואף שיש מהן אומרים שתנאי היו הדברים אזלינן לחומרא ע"ש . (מהר"ם די בוטון ו') : **שאין** קפידה ופקפוק לבדוק הסכין באיזה אצבע מהן שירצה וירגיש בו הפגימות כי לא הורו לנו אם יהיה בזרת כ"א אבישרא והטופר' והג"ר . (דב"ש ר') : **עלה** של עשב רך ודק שנמצא בתוך הושט השחוט ונתחך לשנים דינו כדין גמי שיש לאסור משום שהייה כל שהו (וכן הוריתי למעשה בשעה שהוושט מלא מאכילת הסובין ושחט השוחט ועינינו הרואות שהסכין מלא סובין והולך ויורד עם קילוח הדם דודאי יש לאסור מדינא ולא מתורת חסידות כמ"ש א' מהחכמים כי הוא לא ידע דכשם שאסור להתיר את האסור כך אסור לאסור את המותר מדינא דגמרא ומדין חכמי האמת בעלי הקבלה) . (שם רל"ו) :

שוחט ששבר המפרקת קודם שתצא נפש העוף והבהמה ששחט הורה דלאו שפיר למעבד הכי לכתחלה אף בדיעבד שחיטתו כשירה ומותר לאכול מבשרה ע"י חתיכה ומליחה ועי' מוהרי"ט ח"ב נ"ג . (שם רל"ז) : **יורה** לעדת האשכנזים שנהגו שלא למרוט צוואר העופות קודם שחיטה שנכון הדבר להחמיר ואל יזוזו ממנהגם ע"ש . ומהר"ם פדואה פ"ג . (שם רל"ד) : **אם** השוחט בדק הסימנים כהוגן אחר השחיטה ע"י תקיפת אצבע הגודל על שפוי הכובע כנהוג שוב לא איכפת לן אם העוף יוצא דרך פיו שיפוי הכובע עם חתיכת הקנה שנתחך לו בשחיטה שודאי תלינן עיקר זה בכח הפרכוס והנענוע שלאחר גמר השחיטה ובדיקת הסי' ע"ש . ועיין מ"ש לקמן בסי' רמ"ו בלשון הט"ז סי' נ"ד בדין סימן שנמצא שמוט אחר השחיטה . (שם רמ"ד) : **יטה** דעתו להקל בסכין שיש בסופו סמוך לקתא כשיעור גודל חלק עב וגם דומה לגבו דלא שייך ביה חיתוך כלל שמותר לשחוט בו לכתחלה ואין חשש כלל דאיכא תרי ספיקי א' אם העבירו על מקום שחיטה ואת"ל שהעביר ס' אם שהה בה בעברה שיעור שהייה דאורייתא . אך מורז כי מהיות טוב את"ר . ומ"ש על ב"י סכין כשר אינו מעלה ואינו מוריד לענין שחיטה כי בבדיקה ונקיית הפגימות תלוי כשרות הסכין . ואם בא להעיד שאינו מאיסורי הנאה אין לחוש למיעוטא דלא שכיחא ע"ש . (שם שמ"ח) :

יבאר כמה פרטי דינים בדין שוחט שאחר גמר שחיטה בדקוהו ב"ד ונמצא שאינו יודע ויחלק בין נטל קבלה ורשות ללא נטל דאם נטל אמרי' השתא הוא דאיתרע ואם לא נטל מטריפים הכל למפרע משום ודאי והשוחט ששכח אפי' דין א' שיש לומר ששחיטתו פסולה ושם יבאר היכא דנשכחו ממנו כל ההלכות . ואם השוחט הזה רגיל לחזור כשאינו חוזר ההלכות ואחר שחיטה הוא דחזר שיש לחוש למה ששחט קודם שחזר על תלמודו . ויישב על מ"ש דבהמה בחייה לאו בחזקת כשרות עומדת ע"ש . ועיין מ"ש המחבר עצמו ל"א וצ"ו ומהר"י בי רב סי' ב' והב"ח סי' א' ונכתבו לקמן בהלכות טרפות . (בית יעקב ד') : **יבאר** למה מעלת בדיקת הסכין גם בציפורן מאחר דלא קי"ל כמ"ד דשיעור הפגימה כדי שתחגור בה הציפורן אלא בכל שהוא ואפילו פחות מחוט השערה בדקינן לה ומחמטין אחריה ושם יישוב מ"ש מזבח שנפגם בודקין אותו בציפורן כמו סכין של שחיטה ע"ש . (שם כ"א) : **כתב** שמצא כתוב משנת ק"ע לפ"ק וז"ל האבל והזקן בן שמונים שנה והנער קודם י"ח שנה לא ישחטו עכ"ל . ודעת המחבר דהכל לפי מה שהוא אדם דאם הוא תש כח לא ישחוט אפילו מבן חמשים שנה ישוב מצבא השחיטה ע"ש . (שם כ"ה) : **יורה** שאם התחיל לשחוט באור הנר וקודם ששחט רוב הסימנים כבתה דאין זקוק לה ויגמור שחיטתו מבלי שהייה דקי"ל דשיעורא כל שהוא ע"ש . (שם כ"ו) : **יורה** פנים של היתר ומסיק להחמיר ולהטריף בהמה שנשחטה בסכין שנמצא בו אחר שחיטה פגימה מן הצד סמוך לחודו של סכין דמאחר דהשוחט לא הרגיש וידע בה קודם שחיטה בודאי שלא נזהר מליגע בה בצדדי בית השחיטה ע"ש . (שם כ"ז) : **הורה** שיש להעביר לשוחט ובודק שטועה בהלכות ואומר על מותר אסור אף שאומר על אסור אסור ואינו אומר על אסור מותר ע"ש וע"ש סי' ד' וצ"ו ובשו"ת הב"ח סי' ז' . (שם ל"א) : **יורה** פנים דכיון דקי"ל דלכתחלה בעינן שחיטת שני סימנים היכא ששחט רוב שנים בבהמה ורוב א' בעוף וראה איש א' שלא שחט כי אם הרוב דחייב לגמור אותו אדם אחר שחיטת הב' סימנים והוורידים ואין איסור משום דנראה כמו שהייה ומאחר דלכתחלה ב' סימנים בעינן צריך לגמור וכן הדין בשאר המצות אם אדם עשה מצוה ולא גמרה דבדיעבד האיש ההוא יצא י"ח המצוה והאיש האחר שרואה שלא נגמרה חייב לגומרה כיון שיש קצת מצוה לכתחלה ע"ש דיש פנים לאפכא דמסתברא . (שם ל"ב) : **יבאר** דין סכין שמקצתו חד ומקצתו אינו חד אם מותר לשחוט בכי האי גוונא דהיינו לשחוט בבהמה סי' ראשון במקום חד והב' במקום שאינו חד דאז אין לחוש משום שהייה במיעוט בתרא של סי' ראשון . ועוד יבאר כמה יהיה שיעור חד שיהיה מותר לשחוט בו ע"ש . (שם פ"א) : **יבאר** דין שוחט שהוא מיקל בדין א' המובא בפוסקים להחמיר לפי שכך נראה בדעתו אם מותר ליתן לו לכתחלה לשחוט כשאחרים עומדין ע"ג ואם מקבל עליו שלא יקל אם מותר לשחוט בינו לבין עצמו ויטה להקל ע"ש . ועיין מ"ש בסי' ד' ול"א וקכ"א . (שם צ"ו) : **יבאר** דין אם השוחט הוא ירא שמים ובודק הסכין בכל מה דאפשר כפי חוש המישוש שלו יטה להקל ע"ש ובסי' פ"ד . (שם צ"ה) : **יבאר** מ"ש בסי' כ"ג דאם שוהה העוף למות מוטב שיכנו על ראשו ולא יחזור וישחוט דקשה דהא אם יכנו נ"כ איכא איסורא שאסור לקרב מיתת הבהמה משום שמבליע דם באברים ככתוב בסימן ס"ז ע"ש ועיין בט"ז ס"ו . (שם קל"ח) : **יבאר** הא דקי"ל דאם שחט במקום תורבץ הושט שחיטתו פסולה כמ"ש בסי' כ' אם שחט בצמצום במקום שהיים תורבץ הושט דהיינו בתחלת הושט ממש אם יש להכשיר ושם יבאר אי הוי טריפה או נבילה ויישב על הש"ך ושם יבאר דין אם מן הצדדים שכתוב בש"ע שחיטתו כשירה וכו' ע"ש . (שם קל"ט) : **יורה** שיכול האב לסמוך את בנו בשחיטה מאחר דעד אחד נאמן באיסורי' ע"ש ח"א וחות יאיר קכ"א . (הלק"ם ל') : **יורה** בשוחט שהיה שוחט הרבה עופות ובירך בתחלת השחיטה ואח"כ בא א"א ולקח מאותם העופות לשחוט שצריך אותו האחר לברך . (שם קמ"ו) : **יבאר** שיש להאמין לשוחט שהוא מוחזק בכשרות שטוען ברי שבשעת שחיטה ראה שהיה קרוב לודאי ששחט רוב שנים אף שעדים מעידים ששם היו ומחמת קלוח הדם לא יוכלו לראות אם שחט רוב שנים ושגם הוא לא היה יכול לראות . ועוד יבאר הא דאמרו עד א' נאמן באיסורים אי הוי דאורייתא או דרבנן . ועוד יבאר מ"ש הריטב"א דלא אמרי' האמינה תורה עד א' במקום ב' בשאר איסורים דהיינו בכל דבר דבעי ב' כגון ממון וערוה ודומיהן ע"ש ביאור ראיותיו ומה שהפך בזכות ויב"ל ח"א דף קל"ב במה שהשיגו עליו ע"ש . ותות יאיר קכ"א . (לחם רב רכ"ם) :

אשל אברהם

מותק העלה דו"ל להתירה . וכן סתם המחבר לקמן סי' רי"ד ועיין רמ"א א"ח סי' תנ"ל וככר ידענו דבדברי פוסקים הלכה כבתראי כמ"ש בנימין זאב סי' קכ"ו וכמ"ש פר"ח והרב בעל גינת ורדים כלל א' סי' י"ד מעתה יש לו התירה . ואם נפבך לומר שהוא מנהג קדמונים ומחוייבים הבנים לקיים מילי דאבות ז"א . זה לא כתב הרשד"ם בחלק י"ד סי' מ"ה דכיון דלאביהם מהני התרה מכ"ש לבניהם ועי' בת' נחלה ליהושע סי' ב' . ובספרי אחר ת"ל יעדתי לי אמרי יאה סי' תרל"ו : (סעיף י"ג) **נאמן**. ואם רגיל בכך והתרו בו ב"ד ושנה בדבר ראוי לקנסו ולהעבירו מהרי"ט י"ב י"ג : ראובן ושמעון שילאו טרפה מתחת ידם והעבירו לשניהם ושבעו יחד שלא ישחטו לשום אדם . אם הב"ד יכול להתיר לא' בלא השני עיין הרשד"ם י"א ורא"ם ח"ב כ"ד והר"ר מינץ כ"ה : בענין שחיטת הלדוקים עיין מהר"א מזרחי ח"ב ט' וגם הסכמה שהסכימו הקהל בעד ב' שנים אין לה היתר עד כלות זמנה : ועוד ע"ש בסימן ע"ה בדין כיוצא בזה לפסלו לגמרי גם למינוי ש"ל בהסכמת מהרש"ח ומהר"ח ע"ש ח"ב ומוהרש"פ ועיין מוהרי"ט ח"ב י"ג י"ד ומהרש"ל כ' (משפט צדק ב') אנשים שהחמירו שלא לאכול ממקולת בותני הקהל . אם כשמוזמנים אוכן קנת ב"ב אין לחוש לגיעולי הכלים מאחר שרוב טבחי העיר כשרים עיין ד"ם ש"ך והכ"ק ח"א ק"ג (רדב"ז רל"ו) בענין בודק שמלא ואמר לחבירו לבדוק גם הוא ואמר שניתקו ע"י בדיקתו עיין (מהרש"א אלשקאר ב') ראובן שמחויב לתת בשר לנדך חיילות עובדי כוכבים ולבותטים והוא אינו בקי בבדיקה ואין שם בקי העלה דיש לשחוט להם בלא ברכה הואיל ואין סופו לאכול ממנו . עיין מנחת בנימין ס"ח ועי' ט"ז סי' קי"ז . ועב"נ ב' בדין נתירה . וחות יאיר קמ"ב וקע"ח ובית יעקב מ"ב וג"ש ע': סי' י"ז (סעיף א') **מותרת**. וצריך לידע קודם שחיטה שהיא מסוכנת. כה"ג: סי' י"ח (סעי' ה') **ביחד**. וכן לא יבדוק אבסרה ואטופלה בפ"א מהר"ו ווי"ל: (שם סעיף י"ב) **אחר השחיטה**. יש להרהן הסכין אחר שחיטה כי לפעמים נקרש דם בפגימה . משמרת הבית: (שם סעיף י"ח) **הבשרות**. עיין באר היטב ס"ק כ"ב . והרא"ד ז"ע כתב שהיתה עם הטבחים שכר קלב לשנה ואח"כ התנה עמהם שיקבלו שכר הכרכשתות מהכשירים תמור כסף שקלב עמהם ואהל יוסף סי' ס' השיג קצת על סברא זו ע"ש ולבסוף הליץ בעדו . יען דודאי טריפה ודאי אינם מכשירים מבום אומת ביעבירוהו מאומנתו . ועוד הלא אינו מפסיד מכיסו אם שחט טריפה ואינו אלא מניעת ריוח ובזה האמין לבותטים ועיין מגדול עוז . ובספר נאמן שמואל סי' ל"ב לידד מוהרי"ם ממודינא להקל ומתיר להדיא ליטול שכר יותר מהכשרים מבטריפות ע"ש . ועיין תוס' בכורות וסיים הרב בת' הנ"ל דבמקום שנהגו ליטול שומן הלב והכרכשתות נוסף על טריפות אין לבטל המנהג ותייבים קהל למלאות חסרונו ממקום אחר : סי' כ' (סעיף א') **בחיטו**. ירלה לומר החיטי הזה בטבעת עלמה ושפוי הוא למעלה מטבעת הגדולה עי' ת' ז"א סי' קנ"ד : סי' כ"ג (סעיף ב') **משהו**. עיין באר היטב ס"ק א' ואם השוחט מסופק באיזה אופן מהאופנים סי' חותך באלבעו לידד בת' צ"צ סי' נ"ו להקל הואיל שיעור שהייה אין כאן לדעת רוב פוסקים ואין שייך לומר כל ספק בשחיטה כו' . ועי' שם דמתרעם על המקילין בשחט ונמצא טבעת מגררת על הסכין משום דשמא הקנה היה פגום קודם גמר השחיטה . ועי' ח"ב מנ"ש סי' ס"ט . ומהר"ם לובלין בת' סי' נ"ד . ושארית יוסף מ"ז : (שם בהג"ה) **כל שהיה** כו'. נמלה נמצאת תחובה בושט ונאכל חצי בשר עור הפנימי של ושט כ' הגאון מהר"ג מרשי"ד לאסור דשמא שהייה נגעה בה דלא כגאון א' דרלה להתיר הואיל ועינינו רואות שלא אכלה מעבר לעבר : סימן כ"ח (סעיף א') **עוף**. באווזות בלטוטות לדדו שלא לכסות עד כי יבדוק השוחט תחלה ועי' סי' ל"ג ברמ"א: (שם סעיף ב') **מברך**. אפי' אם תחלת שחיטתו היה בהמה כשאירע שישחוט עוף אז הוא מברך: (שם סעיף ג') **דמן**. עי' באר היטב ס"ק ס' ויש כח ביד החכמים לעקור מלות כסוי בשב ואל תעשה משום גזירת התרת חלבו ועי' תוס' חולין פ"ו ויבמות צ' . ובא"ח סי' תצ"ח מ"ש שם: (שם) **יכסנו**. עי' ח"ב מנ"ש סי' מ"ז אי יש לכסות הדם בברכה כששחט כל שחוט ועי' תשובת בית יעקב סי' ס"ו :

* * *

יד השמטה מסימן א ס"קד אפרים

(שם) **השתא** הוא דאתרע . עיין בה"ט ועיין בבכו"י ח"ב סי' נ"ח בנמצא שא"י הלכות שחיטה ונטל קבלה יש להקל בהפ"ת ואם לא נטל יש לאסור הכל למפרע ואפי' בספק יש לאסור וכן מסיק בשו"ת בית יעקב סי"ד כו' . ולענין המנקר שאינו בקי בניקור נ"ל לאסור הכל למפרע כי מתאירים בניקור עי' ס"ס ס"ה ועיין בבכו"י שדעתו שאין חילוק בין שחיטה לניקור ועיין בפ"ם וע"ם סימן נ"ב שכתב בשוחט שבא לכלל כעס ושחט מתוך הכעס ואח"כ תפס בסימנים והלך לדרכו ושוחט השני הראהו שלא נשחט השוחט וכששוחר הא' ובא ושאלוהו למה ניבל הבהמה והשיב שאינו יודע מזה שהיה סבור שנשחטה כראוי וכשתפס בסימנים היה סבור שהוא הגיד מלוחר ולא השוחט הורה שדבר פשוט להעבירו כיון שאין אמתלא לדבריו . ואם היה נותן אמתלא שידע שניבל אלא שלא היה רוצה לתלות החסרון בעצמו ודעתו היה להטריף הבהמה ע"י בדיקת הריאה כדרכן של השוחטים אין ראוי להעבירו . אבל זה שאינו נותן שום אמתלא הוא פשיעה גמורה . וא"ל כיון שהוא בא לכלל כעס בא לכלל טעות בזה ג"כ הוא קצת פשיעה כי כל הכועס כו' ובפרט כפי הנשמע אינו מוחזק בכשרות עפ"י מהדורי מילי ולישנא בישא למיחש מיבעי אם ריעותא לפנינו עד שיחזור בתשובה גמורה וגם צריך לשלם מה שניבל כיון שנותן לו שכר כמבואר בח"מ סי' ש"ו (ועיין לקמן סי' ב' סעיף י"ב בהג"ה נדפס שם בשם אבן העוזר שהביא תשובה זו בקצרה ויש שם ט"ס שכ' וכאשר לא השיב וצ"ל וכאשר בא השיב) (וצ"ע במ"ש שאם נותן אמתלא שידע אלא שרצה להטריף בבדיקה דא"כ הוא חשוד אאמונה כיון שמן הדין צריך לשלם ואע"פ שבשביל זה אין שחיטתו פסולה כמ"ש לקמן סעיף ד' בנגנבו גדייו מ"מ עכ"פ אמתלא אין כאן שהרי מסיח עצמו רשע בטענה זו ואפשר דס"ל דאמע"ל בכך שי"ל שבאמת היה בדעתו לשלם רק בגניבה או לאשתמוטי עד דס"ל דזוזי ובפרט כיון שכן נהגו השוחטים לעשות מעיקרא אדעתא דהכי קבילו עלייהו שלא יצטרך לביים עלמו שיחזיקוהו שאינו יכול לאמן ידיו לשחוט כראוי ועדיין צ"ע לפי מה דקי"ל לקמן סי' כ"ו בנתנבלה בשחיטה אסור למכור ריאה ובני מעיים וא"כ כשהשוחט מטליס מבעל בהמה עניין זה שנתנבלה בשחיטה ואומר לו שנטריפה ימכור המעיים לעובד כוכבים ויעבור על לפני עור וא"כ הרי השוחט מכשיל לישראל שיעבור בלפ"ע ואין כאן אמתלא ואמים דבר זה על המנהג שנהגו השוחטים לעשות כן כמ"ש הבכו"י שכן דרכם של השוחטים . ויש לתמוה למה לא מיחו בידם חכמים שהרי בזה מכשיל לישראל בלפ"ע . ונראה שלכך העלימו עין מזה דלמיחש עמא מחמת שיתחייב לשלם או משום כיסופא לא יודיע כלל שנתנבלה בשחיטה ולכך הניחו קמבלה הזאת תחת ידם דמוטב דליעבד איסורא זוטא על ידם מלמעבד איסורא

איסורא רבה להאכיל טריפות ח"ו ואשכחן כה"ג גבי המטמא והמדמע והמנסך דס"ל לחזקיה דפטור מתשלומין כדי שיודיעו ע"ש אלמא דחשו חכמים לזה וה"נ בזה חשש גדול הוא שיבא לידי איסור אכילה והניחו על מנהגם. ובפרט שלדעת הפר"ח שחולק על ד"ז הת"ח בזה שרי למכור לעובד כוכבים בני מעיים מבהמה שנתנבלה בשחיטה אלא שהא"ז בת"ש חולק עליו בזה והסכים לת"ה ע"ש. ועי' מ"ש בזה בספרי בית אפרים על טריפות בקונטרס התשובה דלכאורה מהך דפסחים דף כ"א דאמרי' נבלה כו' מוכח לכאורה כדעת הפר"ח ע"ש) עי' במאיר נתיבים ס"ס ל"ו בשוחט שהוציא ריאה ואמר טריפה כי היא סירכא בחוגה עליונה ושוחט מומחה שהיה שם הכחיש והשוחט התנצל לפני הרב שאמר כן לפי שאירע לו ספק בשחיטה ונהירא כו' אין לפסול השוחט ע"ש שכתב מילתא בלא טעמא:

וכתב בספר בית שמואל אחרון סי' ו' שחיבר מהר"ז הגאון מוה' שמואל ז"ל האבד"ק פוזנא בשוחט שלא שחט רק סימן אחד והעבירו אותו ונתקבל לעיר אחרת וגם שם אירע כזה הבשר הנשאר משחיטתו ששחט אחר המעשה ההוא אסור ובזמן שלנו קודם שאירע המעשה הזה והוא הפ"מ יש לערבו ברוב בזמן משוחט אחר כשר כיון דיש פוסקים ס"ל דאמרי' השתא הוא דאיתרע ולהרמב"ם סד"א לקולא ואין כאן רק דרבנן דלגבי חזקת איסור יש חזקות כשרות שהיה לו עד עתה (וקצת צ"ע דלהפוסקים דלא אמרי' השתא איתרע אין כאן חזקת כשרות דהא אמרי' דאתרע למפרע) ולדעת קצת פוסקים בבשר עוף בחלב מותר להוסיף עליו ולבטלו ואף שאח"כ נתערב בשא"מ מ"מ בהפ"מ כה"ג סמכינן אפוסקים דאמרינן סילק כו' וגם דקודם שבא הא"מ כבר נתערב ונעשה כהיתר ע"ש:

וכתב בספר כתר כהונה סי' כ"ו בשוחט מעיר קטנה והיה לו קבלה ונבדק לפני רב הגליל ונתן כמה פעמים הסכין בחזקת בדוק ונמצא פגום וחזר לעירו ושחט כמקדם ונתוודע להרב וגזר עליו בחרם שלא ישחוט ולא השגיח ושחט ומענה בפיו שכבר נטל קבלה ושוב הלך השוחט לפני רב אחד ונטל קבלה אצלו מחדש והורה שהבשר משחיטתו ששחט קודם שהשיג קבלה שנית אסור ולענין הכלים אם ידעו שם שהרב גזר בחרם שלא ישחוט ולא השגיחו בזה גם הכלים אסורים ובהפ"מ יש להתיר אחר מעל"ע ע"ש:

וכתב עוד שם סי' כ"ז בעיר שיש בודקים ממונים מהקהל והשוחט שחט ובדק כבשים ונתן להראות להממונים ונמצא כבש שהיה בה סירכא מוטרפת ואותו היום שחט עוד כבשים ולא נודע איזה קודם והביא דברי הנ"ל סי' ע"ג דמטריף מכבר והוא ז"ל משיב עליו דכה"ג שיש רגלים לדבר שהיה שוגג כהאי עובדא דנ"ל שהוא עצמו ציוה להראות להבודקים אין להחמיר. ומ"ש הנ"ל דמיקרי פושע כיון שאינו בקי לחפש ביד לבדוק בכל המקומות גם ז"א כמבואר בתשובת הרא"ש דבחסרון בקיאות אמרי' שילמוד ויתחכם ע"ש:

וע"ש סי' ק"א בשוחט מומחה מכמה שנים ושוב לא עמד בנסיון שסכין שנתן להב"ד בחזקת בדוק נמצא פגום רשאין ב"ד אחר להזדקק אליו ולנסותו היטב אם יעמוד בנסיון יעמוד בחזקה כראשונה דודאי מה שלא עשה יפה בראשונה משגה הוא או ביעתותא וכן ראיתי מעשה לפני גאונים א"ח ואחי ז"ל כשאירע שמצאו פגומים בחזקת בדוקים וגזרו עליהם שילכו ללמוד השחזת הסכין ובדיקת הסכין אצל השוחטים ואח"ז כשיעמדו בנסיון לפניהם יכשירו אותם כו' ע"ש:

ועיין בסי' כ"ט בשוחט שהועד עליו מקצבים שלא ראוהו בודק הסכין קודם השחיטה כדינו והוא אומר שבדק י"ל שבדק בביתו אפי' אומר בפירוש שבדק במקולין י"ל דהוי מלתא כו' ואפשר שבדק בעת שהלכו לקשור הבהמות לשחיטה והבשר משחיטתו כשרה ואין להעבירו ע"ש שהקיל ביותר בזה. ונ"ל שהעיקר בזה לפי ראות עיני המורה ולפי מה שהשוחט מוחזק בכשרות ואם נראה רגלים לדבר שהאמת כדברי העדים שבדיקת הסכין קל בעיניו יש להעבירו וגם להטריף הבשר משחיטתו והכלים אחר ששהו מעל"ע יש להתיר אם הוא הפ"מ. וע"ש בסי' כ"ו בשוחט שהועד שהיה ממעך בסירכא וניתק עם בשר הריאה ואמר כשר והשוחט מכחיש נראה דאיכא הומנא שלא ראה שניתק הבשר שאם היה רוצה להאכיל טריפות היה לו לנתק הסירכא מבפנים ולא הגיד לעדים וכיון שמפליגין בשבח השוחט שהוא ירא שמים אמרי' שוגג היה וא"ל שהיה לו לנפות הריאה אחר המעוך והיה רואה שמבצבץ מ"מ כיון שהנפיחה חומרא הוא אין להעבירו ע"ש (ודבריו תמוהים כיון שכל עיקר המיעוך לראות שמקומו נשאר שלם ויפה כבתחלה איך תאמר ששוגג היה בזה ולא ראה שניתק הריאה והוא עיניו בין ידיו. וגם הדבר ברור דבשביל זה לבד שמיקל בנפיחה אחר המיעוך שלנו שאין ממעכין בנחת יש להעבירו דלדידן הנפיחה מדינא ומכ"ש בזה שלא השגיח כלל לראות אם אחר שניתק הסירכא נשאר מקומו שלם כשאר הריאה וזה עיקר הבדיקה דאל"כ מה רבותא דמיעוך והסרת הסירכא ומה זו עושה כשאוחז הסירכא וקולף עד שמנתקה ומניחה אצלו אם קמו עיניו מלראות אם המקום אשר עמדה עליו הוא שלם ואיך נאמר בזה שזלזל בנפיחה אינו רק שלא עשה החומרא פשיטא שאין לסמוך ע"ז כמש"ל. וגם האומדנא שכ' אין נלע"ד די"ל דמעיקרא סבור שיהיה יכול למעכה כדין ולכך הוציאה לעין כל ואיידי דקיל ליה היקל בה ולא גרע מאם האכיל בלא בדיקה כלל) וע"ש שכ' דחשוד על הבדיקה חשיד נמי על השחיטה והביא מנ"ל סי' ע"ג (וע' לקמן מה שכתבתי על דברי הנ"ב מ"ת שמתיר לשחוט עופות שצריך נ"ע) ומ"מ הכלים מותרים אחר מעל"ע מהבישול שבישלו בהם ממה ששחט אח"כ אבל אותן כלים שנתבשלו בהם הבשר מאותה שחיטה שהועד עליו שניתק בשר עם הריאה הכלים אסורים ע"ש:

וכתב בשו"ת יעב"ץ ח"ב סי' קמ"ד באשה שאמרה שראתה בעת שחיטת אווזא נשמט ראש האווזא מתחת ידו וכבר נשפך דם על ידו ותפס הראש וגמר השחיטה והשוחט מכחיש שקודם השחיטה נשמט הראש ותפס ושחט כהוגן פשיטא שאינה נאמנת לפסול השוחט אך האווז אסור לה ולכל אדם שהאדם נאמן על עצמו לשוי' חתיכה דאיסורא. אך השוחט שאמר ששחט כהוגן מותר בה ואם נתערבה באחרות כשלא נמרטו נוצותיהן בטלה. וגם י"ל דלא מיקרי כה"ג חהר"ל דאף בספק טריפה לא בטל מ"מ כיון דלשוחט שריא כה"ג מסתברא דבטל אף חהר"ל ע"ש. ולא נהירא דמה דלשוחט שריא שאין נאמנת בזה שתאמר עליו לפי שאומר ברי מ"מ לאחריני דמהימני לה י"ל דשפיר אית ביה דין חהר"ל אחר מריטת הנוצות וגם קודם שנמרטו הנוצות צריך לנהוג בזה כדין יבש ביבש שנתבטל חד בתרי ע"ש:

ועיין בספר הנ"ל סי' קמ"ג בענין שוחט שקלקל באיזה דברים ומצי להתנצל שאין לאסור למפרע ולענין להבא לפי ראות עיני הב"ד. וכתב בגבעת שאול סי' י"ז בשוחט שהודה לפני ב"ד שע"פ הרוב היה שוחט בשכרות ועשה דברים הפוסלים בשחיטה וגם הודה על שאר עבירות וביקש לסדר לו תשובה וכתב שהבשר יבש ושומן שלמפרע וכן הכלים כשר דהו"ל הפ"מ ויש להתיר משום דאין אדם מע"ר אף שעתה בא לעשות תשובה. ושוב כתב דמדברי הסמ"ע סי' ל"ד משמע דוקא היכא דשייך ערומי מש"ה כ"כ בזה דלא שייך ערומי דלמה לו להפסיד ממון ישראל בחנם נאמן אבל דברי הסמ"ע קשים כו' ולכן סיים שלמפרע הכל כשר ע"ש. ולענ"ד לא נהירא והכל תלוי באם מהימן להו או לא דאי מהימן להו שאומר אמת יש לאסור הכל ואי לא מהימן להו מותר דאפילו אם היה כשאר ע"א נאמן למפרע ולענין אם מי שמע"ר אומר דרך תשובה עיין בנ"ב חלק אה"ע ובספרי שו"ת בית אפרים חלק אה"ע סי' ז' ע"ש וכ' בתשובות ב"ח החדשות סימן י"ג בשוחט שנמצא שלא שחט רק סימן אחד בבהמה וגזרו עליו שלא ישחוט כשהוא שיכור ועבר ע"ז כמה פעמים וחזרו ומצאו אחריו בהמה שלא שחט אלא סי' אחד ובדקה והכשירה וכשהוכיחו ע"פ אמר הטעתי ואני רוצה לקבל ד"ת והעבירוהו לפי שעה וחזרוהו וקבלוהו וכ' דבנ"ד זה שנמצא אחריו כמה פעמים נעשה מוחזק בכך אליבא דכ"ע ודעתו ומחשבתו ניכרת מתוך מעשיו שאין בו יראת שמים שהרי שחט בעת שהוא שיכור ליכא למ"ד דשוחט כזה יתכשר בתשובה גרידא אף בבודק לאחרים אא"כ ילך למקום שאין מכירין כו' ע"ש:

וכתב בשו"ת אור נעלם סי' י"ד בשוחט ששחט בהמה ואמר כשירה ונמצא אחריו סרכות קטנות והבודק השני בדק אותם במיעוך ומשמוש ונמצא כשר ודאי זה נחשב לפשיעה במה שלא השגיח על הסרכות לבדוק ואף שבאמת נמצא כשרות מ"מ הוא נהג קלות בבדיקה העלולה לטרוף בסירכות וק"ו מלא סר סכינא קני הכא אף שנמצא יפה ויש לו להתנצל שסמך על בדיקת עצמו מכ"ש בזה. אך אם לא היה רק פעם א' י"ל דלא מעבירנן ליה רק מזהירין אותו כמ"ש בסי' ג' בשם מהרי"ק. אמנם באמת אם שוב בפעם שנית נמצא סרכות עבות והבודק שבדק אחריו בדקן במיעוך ונטרפו והוא הודה והתנצל לומר שוגג הייתי אין מועיל התנצלות שלו דהא נ"ל א' משתים או שלא בדק כלל או שלא בדק כל צרכו ואין לך מזיד גדול מזה. ולכן אף בשוחט לאחרים ומוכר לקהל אין נאמן ומכ"ש בלוקח שכר מן הכשרות לבד ולכך נראה דממתינן אותו ומעבירין אותו ואין לו תקנה עד שילך למקום שאין מכירין בו וכמבואר בפר"ח סי' קי"ט. ועיין ביש"ש פ' ג"ה ובד"מ דקודם שעשה תשובה אם מת אסור להתעסק בקבורתו אפילו אם כלבים אוכלים אותו ולוקקים את דמו אין להבריחם מעליו רחמנא ליצלן (והוא ממש בירושלמי בעובדא דטבח דצפורי שאמר להם ר"ה ארפונין מדידהו קאכלו ע"ש) ע"ש:

וכתב במאמר מרדכי סי' י"ז בשוחט שנבדק ונמצא שלא היה לו הרגשה בפגימת הסכין. כתב לתלות מחמת שלא בדק בנחת רק במהירות וכעובדא דמהרש"ל אין להעבירו מיד. אבל כשאין לתלות בזה יש להעבירו מיד ומ"מ אין להטריף הכלים למפרע בהפ"מ עכ"ל. ולפע"ד אין להקל בדבר כ"א כשהיה לו כתב בקי בהשחזה יש לתלות מחמת שטרח כמה פעמים בהשחזה ולא עלתה בידו אינו מרגיש מחמת עייפות וטורח ולכן אחר שילמוד ענין השחזה כראוי ויחזור להרגשה יוחזר לכשרותו ע"ש:

וכתב עוד בסי' י"ח בשוחט שבחליו התוודה ששחט פרה והגיע הסכין בקיר והכשירה ועוד פרה א' שהיתה טריפה בבדיקה והכשירה וגם אמר שהיה לפני זה במקום אחר והאכיל טריפות אך כל ימיו היה נזהר בבדיקת הסכין ונבדק ונמצא בו הרגשה מעולה יש להכשיר הכלים דלמפרע שאינם ב"י והבשר שהוא בעין מפרה זו אם הבעה"ב מאמין לדבריו הוא אסור (וגם הכלים שנתבשל מהם מבשר זה יש להטריף) והשוחט שחיטתו אסורה מכאן ולהבא ואסור לו לאכול מכל כלים שבבית ואין להאמינו בשום דבר שיש לחוש לטרפות עד שיעשה תשובה כראוי לו:

וכתב בגאוני בתראי סי' י"ד תשובת הגאון בעל הב"ח שהשיב לבנו הגאון מ' אריה יהודה ליב ז"ל בנידון בודק שבדק והכשיר ונמצא אחריו סרכות תלויות בשיפולי הריאה רחוק ד' אצבעות והודה שעשה במזיד אבל אמר שלא עשה כן מעולם אם היה מוכר בשר לרבים כל הכלים של הקהל אסורים מספיקו להכריז עליו ברבים כמ"ש בהג"א בטבח שיצא חלב מת"י וצוה להכריז עליו ברבים וע"ש בתשובת שהשיב דהכל לפי ראות הב"ד דאי איכא רגלים לדבר שלא עשה רק עכשיו כגון שהיה הפסד מרובה לכך עשה עכשיו יש להקל ומכ"ש כשהיה בודק לאחרים שלא היה בו הנאת ממון תלינן דעכשיו הוא דאיתרע ובכה"ג מיירי הריב"ש עיין שם:

וכתב בגאוני בתראי סי' ט"ו תשובת הגאון בעל ט"ז שהשיב לחותנו בעל הב"ח על תשובתו הנדפס בתשובה כ"ה סי' א' בענין שוחט שבדקוהו וא"י הל' שחיטה ולחזק פסקו (עיין בט"ז בענין זה) שהכלים והבשר הנמצא משוחט זה אסור ע"ש. וכתב בבית יהודה סי' מ"ד להסכים עם הפר"ח שאין לאסור למפרע רק מכאן ולהבא יש לאסור. ואם נחשד ולא העבירוהו יש לאסור למפרע מתחלת החשד. ולענין תשלומי דמי הכלים שביטלו בהם הבשר מהשחיטה שנמצא בהתיכות סירכא מטריפה לריאה בענין המטריף י"ל שהוא פטור כדין היזק שא"נ בשוגג פטור ע"ש. ונראה שכוונתו על הישראל שמכר הבשר שהוא שוגג היה. אבל השוחט בעצמו מזיד הוא וחייב לשלם בעד הכלים שנטרפו דאפי' היזק שא"נ במזיד חייב. ועיין בשו"ת פרי תבואה ח"ב סי' י"ב שכ' בשוחט בשל אחרים לא דיינינן ליה כמזיד בפעם ראשון ואין להעבירו ואין לאסור הכלים כמ"ש בעה"ג סי' כ"ד ע"ש. ועי' בעה"ג שם שהביא דברי הנ"ל סי' ע"ג ומסיק בה דדוקא לענין דלא אסרי' הכלים למפרע מחלקינן בין בודק לאחרים. אבל לענין זה להכשיר מה שבדק לאחר שאיתרע חזקתיה לא מחלקינן כי סברא קלושה היא לחלק בכך לענין שוגג ע"ש והביאו בלה"ק ועי' בפרי תבואה סי' י"ג וסימן י"ד בענין זה:

וכתב בנ"ב מ"ת סי' ב' בשוחט מומחה מוחזק ויראת שמים ואירע ששחט רק הקנה בעוף וכאשר הובא העוף לבית היה חי עדיין והחזירו לבית השוחט ושחט השוחט העוף אסור ואף הכלים שנתבשל בו אסורים ואין מועיל בהם שהיה מעל"ע והשוחט יש לדונו לכף זכות שהיה סובר שאין זה שהייה בשחיטה כיון שכבר הלך הבעלים עם העוף והסיח דעתו מהשחיטה אבל באמת אין זה מועיל וראוי להעביר השוחט על חודש או ב' חדשים לפי ראות עיני המורה ולפי חזקתו ביראת שמים ע"ש:

וכתב בנ"ב מ"ת סי' ג' בשוחט שנחשד שאינו בודק הריאה כהוגן מותר לשחוט עופות דהחשוד על דרבנן אין נחשד על איסור תורה ע"ש (ועיין בשו"ת בית אפרים שכתבתי שנ"ע שגם בעופות איכא כמה דברים שהם מדרבנן ע"ש ואפשר דס"ל כיון שאין רק מדרבנן אין להחמיר בשביל חשד בעלמא) וע"ש שכתב דגם בבהמות ששוחט והשוחט הגון עומד ע"ג אין חשש שלא נחשד על בדיקת הסכין שהוא איסור תורה ותשות כח של הזקן מיגרע כחו להרגיש פגימת הסכין לא לבדיקת הריאה וע"ש שגם השוחט שנכשל בבדיקת הריאה יש להקל באיזה תשובה שיעשה ולא לדחותו לגמרי כיון שאלו השוחט הזקן וויא איזט והשיב בייא מיר איזט עס גווים כשר הדברים האלו מראין שאינו רוצה לסמוך על דעתו שא"כ היה לו לומר עס איז גווים כשר וגם מה שהטריף סירכא תלויה י"ל אולי הרגיש איזה פגימה אחר שחיטה בסכין ותלה להטריף עבור סירכא וגם שאף בחשוד לאסור מספק אינו חשוד להתיר מספק ואף שזה מורה שלא למד מ"מ אין להעבירו לחלוטין רק על חודש או ב' חדשים לאות לבני מרי שלא להקל באיסורין ואח"כ יעמוד ויתוודה על פשעיו ויקבל עליו להיות נזהר היטב בבדיקת הריאה. ואם נהגו שם לסמוך על בדיקת פנים הוא לא יסמוך ועכ"פ שנה תמימה מחוייב להוציא הריאה לחוץ עד שיורגל היטב ויהיה מומחה גמור בבדיקת פנים שוב יהיה הנהגת כשאר השוחטים עיין שם:

וכתב בשו"ת מהר"ו בי רב סי' ב' בשוחט שנשאל דין הגרים שליש ושחט ב' שלישים והשיב כשרה והוא מוחזק מכמה שנים והחכם א' שהיה קודם לזה לא היה אוכל כ"א משחיטתו והחכם אחד הכשיר הכלים למפרע מחמת חזקת השוחט ע"פ החכם שהוחזק על ידו שהרי יכול להיות שלא שאלו בדין זה שאין זה מהל' שחיטה כ"כ כו' ומ"מ יש להכשיר הכלים כשהשוחט אומר ברי שלא אירע לו דבר זה מעולם ואע"ג דאמרי' אם א"י הל' שחיטה אפי' ברי לא מהני דהוא מילתא דלא רמיא כו' ז"א דהכא אם אירע לו הוה רמיא ליה לפי סברתו דהכשר הוא צריך לידע ולשער אם היה רק שליש בהגרמה או יותר ומדבר הוה דכיר וכיון שאמר שלא אירע לו כזה נאמן שהוא בחזקת כשר. ועוד דאנן סהדי שלא יקרה זה כ"א פעם א' בכמה יובלות שישחוט למטה מכנף הריאה שא"א אא"כ ימשוך הסימנים למעלה באונס כו' וגם כיון שיש שם שוחטים אחרים איכא על הבשר שהבעה"ב קנה ס"ס ורובא שהרי יש ס"ס שמא משחיטת אחר וא"ת משחיטתו שמא לא קרה המקרה הזה והוא מתהפך כו' אבל בענין השאלה שנשאל הל' שחיטה ואמר שבקנה אין שהייה פוסלת לא בעוף ולא בבהמה ולפי הנראה שהיה סבור שאין הויות תלוי בקנה ואם היו שואלים אותו בדרסה או חלדה בקנה היה מכשיר ג"כ וא"כ טעה בה' דברים המפסידים השחיטה שוב לא מהני אפי' יאמר ברי לי שלא שהיתי כו' דזה מלתא דלא רמיא כו' ומ"מ מה שמתנצל שמחמת חולי שכח זה התנצלות טוב כדאשכחן ברב יוסף. וגם אפשר לסמוך על החזקה שהחזיקו החכם ז"ל בכל אותן השנים דבשלמא כשטועה בדבר א' י"ל שלא שאל אותו דין זה כו' ומ"מ מה שיתברר ששחט מזמן החולי ואילך אסור והכלים אסורים. ואם הבעה"ב א"י אם קנה משחיטה שוחט זה או משחיטת אחרים אזלינן בתר רובא כיון שיש שני שוחטים יותר חוץ ממנו. אך אין לומר בזה ס"ס שאם תאמר הוא שחט אין לעשות ספק שמא שחט כהלכה שכיון שלא ידע ודאי שלא שחט כראוי ע"ש. ומ"ש לילך אחר הרוב נראה שהכל נמכר בחנות אחת וזה פירש קודם שנולד הספק ועי' סי' ק"י סעיף ה' (ועיין במה שנדפס בשם אבן העזר שהביא מתשובה זו בקיצור ואינו מובן כ"כ):

וכתב בשו"ת מים עמוקים בחלק תשובת מ' אלי' מזרחי ז"ל בסי' כ"ד בעיר אחת שהיו שם שתי קהלות קהל רומניאה ושוב נתישבו קהל ספרדים. ולפי שהשוחט היה משגיח יותר לקהל רומניאה שאהבוהו אנשי ספרדים והיו מתנכלים עליו להוציאו ממינויו ולכן השתדלו להוציא עדים ביניהם בענין שיופסל ושלחו אליו לבא לבדקו ולא רצה לפי שלא היו שם מאנשי רומניאה וקבלו עדות שלא בפניו והענישוהו תענית ומלקיות ממון וקנס בכ"ז אינו מופסל בעדות זה שלא בפניו ומה שלא הלך כששלחו לו שפיר עביד מאחר שיודע שמחפשין אחריו לפוסלו ולא חזו ליה זכותא וגם כל אנשי רומניאה מעידין שכל הספרדים מקנאים לו מחמת שאינו משגיח עליהם כ"כ ורצו לפזר ממון להוציאו בכדי למנות אחר מאנשי מקומם בכה"ג הני דייני וסהדי נוגעים בו (ואני הבאתי בתשובה זו בקונטרס התשובה שבסוף ס' בית אפרים על טריפות בסי' ל"ד והארכתי בזה ע"ש) וע"ש שכ' בענין שוחט שנפסל באיזה ענין חוזר כ' דיש ד' מיני טבחים וד' דינים יש להם והביאו הפר"ח סי' קי"ט ושם יבואר אי"ה:

וכתב במטה יוסף סי' ג' בשוחטים שיצא טריפה מתח"י וסילקום מאומנתם והם עטופים ברעב ואין להם יכולת לילך למקום שאין מכירין כי רחיים בצוארם כו' עכ"פ אין להתיר לחזור לאומנתם כ"א לעשות תקנה שלא יהא רשאי אחד מהם לשחוט אלא בעה"ב או במקולין כ"א בהצטרפות א' מהכשרים ויבדוק אחריו הסכין בתחלה ובסוף גם יבדקו הריאה כ"א משניהם ובשחיטת עוף מותרים לשחוט ביחיד כמנהגם דדוקא בבהמה משום חימוד ממון שיפסיד מה שלוקח מן הכשרה ולכן מזלזל בבדיקה אבל בעוף לא חיישינן שלא יטריח להשחיז הסכין ולתקנו כיון דאומן בקי הוא וגם ליכא למיחש שיזלזל בבדיקה שלאחר שחיטה דהא אף ימצא פגום פטור מלשלם דהא אינו אלא ספק שמא בעורו פגם ופטור כמ"ש סי' קל"ט ע"ש:

כתב בעבודת הגרשוני סי' ע"ו בשוחט שלא הודיע שעברו ג' ימים בלא הדחה א"צ להעבירו אע"פ שמוכר בשר של עצמו אם לא בדרך סייג וגדר והביאו בלק"ה וע"ש שא"צ להטריף הכלים למפרע שכל הבשר שלקחו ממנו אינו רק ספק נשתהה ג' ימים וגם אין חושבין כמו שחשוד ע"ז חשוד למכור נבילות וטריפות שהחשוד לד"א אינו חשוד לכל התורה זולת ע"ז ומחלל שבתות בפרהסיא ע"ש:

ועיין בספרי שו"ת בית אפרים סי' א' בשוחט שיצא עליו שם רע לחשדו בדבר שבערוה אין להוציאו מחזקת כשרות ומכ"ש כשהקול נתפשט ע"י אשה פטפטנית כו' ואפי' בעל נפש אין לו לחוש ואפי' יש מי שלבו נוקפו ומאמין כב"ת אין זה פוסל בשחיטה בעובר עבירה באקראי ומכ"ש לפמ"ש הענין שהוא בעל תורה ולא נשמע עליו שמץ דופי ומבן עשרים שנה ומעלה הוא מלוי אצל שחיטה וכו' ועיין בתשובת מוהרי"ק סי' קפ"ט בענין כזה וע"ש עוד בסי' ב' בענין קהל שהטילו חרם על אחד שלא ישחוט ועבר ושחט מה דינו למפרע וע"ש שכתבתי לסלק השגות בעל קה"ת בש"ש על הא"ז בענין שוחט שהמיר שכ' בתשובת דאמרי' הרשיע ואתי ע"ש. וע"ש בסי' ד' בשוחט שהועד עליו שהוציא טריפה מתח"י שלא חשש לבדוק כראוי מעבירין אותו. ואמנם השוחט התנצל בזה באמתלאות וכתבתי שיציע הדברים לפני ב"ד כו' ע"ש:

ובתשובה שאחריו סי' ה' באו הדברים מבוארים יותר בעיר אחת חלוקה לישנה וחדשה והחדשה בררו שוחט לעצמם ומצא השוחט הזקן אחריו טריפות בריאה כו' והעליתי שם שאם יוכשר ע"פ תשובה הרי הוא כשר אף לבני הישנה. אבל אם יוכשר ע"י אמתלאות שאומר שבני ישנה הם מבקשים רעתו ולא זו הריאה שבדק כלל וכן תלה האשמה בשוחט הזקן והנה אף שיש מקום להכשירו באמתלאות מ"מ אנשי העיר הישנה שהם מחזיקים בטענותיו והשוחט הזקן מהימן להו כב"ת שכדבריו כן הוא הם אסורים לאכול משחיטתו. ואמנם דקדקתי באיגרת שנראה שמתחלה לא דנהו כמזיד גמור רק שאינו בקי בבדיקה והקלתי בדינו להיות מותר לשחוט עופות בתנאי שעכ"פ ב' או ג' פעמים בשבוע יראה הסכין לחכם המו"צ דשם. ואם ירצה לחזור לכשרותו לגמרי ילך אצל בקיאים שזובחים זבח רב בכל שבוע ושם ישכיל ויבין לחפש בכל חדרי הבהמה ומחבואות הריאה עד שיעידו עליו בודקים מומחים דאתמחי גברא ויקבל עליו דברי חקירות וזהירות יתירה בבדיקת הריאה ואז יהיה מותר אף לשוחט הזקן לאכול משחיטתו. ואחר שאלו נידון השומן שבידם משחיטתו והכלים הוריתי להתיר כיון שאומרים שזו בהמה ראשונה ששחט ומתחלה לא שחט רק עופות וגם כיון דעל גוף המעשה היה יכול להתנצל אלא שהוא עשה שלא כהוגן והכתים ואילו שתיק היה מותר השתא לאו כל כמיניה לאסור של חבירו ע"ש:

וכתב בנ"ב מ"ת סי' מ"ה מבן המחבר הגאון מהר"ש ז"ל. שוחט שבעיר ולא לקח רשות מרב הגליל לשחוט ואסר הרב שחיטתו וקצת ב"ב זלזלו באיסור זה ואכלו משחיטתו ושוב נפטר הרב והמו"צ שם התיר להשוחט הזה לשחוט. אם יש עוד בשר ממה ששחט באיסור נראה לצדד לאסור אבל אם אין בשר בעין רק משום בליעת הכלים ישהו אותם מעל"ע ע"ש:

פתיחה להלכות שחיטה

אמר המחבר ראה ראיתי כי טוב להקדים כמה שרשים קודם בואי לבאר הלכות שחיטה
והם דברים מועילים קצת וזכור אותם אל תשכחם ואחר כך אתחיל בפירושם בעז"ה :

השורש הא' ראוי שתדע היכן ציונו הש"י על ה"ש אם בא בכתוב מפורש או בע"פ או יש מהן בכתב ויש מהן בע"פ ואם חיה ועוף ג"כ מן התורה או מד"ס :

דע כי בגמרא חולין כ"ח א' ופ"ה ב' אמרו וזבחת מבקרך ומצאנך כאשר צויתיך (דברים יב) מלמד שנצטוה משה בע"פ ה"ש ע"ש נמצינו למדין דגוף הדבר בא במקרא ופירושו הוא מדברי קבלה שאמר השם למשה בע"פ · והנה ה' ה"ש שהם שהייה דרסה חלדה הגרמה עיקור אין לך בפירוש אלא דרסה כמ"ש בר"פ השוחט כ"ז א' וקרא למאי אתא דלא לישוי' גיסטרא ופירש"י בלשון א' והוא העיקר שלא ידרוס וכן אמרו לקמן למ"ד ב' אין ושחט אלא ומשך וכן הוא אומר חץ שחוט לשונם וכן כתב תורת הבית הארוך בבית שני שער א' דף כ"ג ב' ואף דאמרו שהיי' דרסה חלדה ה"ע מי כתיבן דרסה אגב אינך נקטינן ומיהו דרסה הוא בפי' כו' הרי ממש כדברינו · הן אמת דקרא בקדשים כתיב אלא דגילוי מילתא הוא ויליף חולין מיניה ואף דר"פ השוחט יליף נמי חולין מוזבחת דלא לישויה גיסטרא הא חזינן דשמואל לקמן לא ניחא ליה בהא דלא משמע ליה וזבחת דלא לישויה גיסטרא דיליף לה מושחט אין ושחט אלא ומשך כו' והנה אף שאין לך בפי' אלא דרסה ושאר הלמ"מ מ"מ בכולהו דין תורה ממש יש להן וספיקן כוודאי ואף למ"ש המנחת יעקב בכללי הש"ס מחודש ט"ו די"א הלמ"מ הולכין בספיקו להקל וכן הוא דעת הטור בסימן רצ"ד ואני אבאר זה אי"ה בס' שושנת העמקים באורך מ"מ זהו בהלמ"מ שלא בא לפרש איזה פסוק בתורה משא"כ כאן דהקבלה באה לפרש מהו הזביחה האמורה בתורה וודאי דין תורה גמור יש לכולהו ה"ש ועוד דכאן איכא חזקה בהמה בחייה והאוכל מבהמה ששהה או החליד וכדומה היה לוקה מן התורה דכל שלא שחטה כראוי נבילה היא דהכי אגמריה רחמנא למשה שזהו שנאמר לא תאכלו כל נבילה הכין הוא · ואף שיש לעיין איזה הוה וודאי ואיזה ספק לקמן בשורש הג' אברר באורך ועיין בר"ן ובחה"ר בשם רבינו יונה דנשבר הגף וא"י אם מחיים אסור בספק השקול ואינקבה ריאה משום דשכיח להיתר טפי והאייתו משחט הוושט ונמצא גרגרת שמוטה ויש לתמוה התם איכא חזקה בהמה בחייה וכדמסיק כל ספק בשחיטה פסולה ועיין בבכור שור ודבריו צ"ע ולפי מ"ש אפשר דמש"ה אמרו בגמרא כל ספק בשחיטה לרבותא לא מיבעיא שאר ספיקות לחומרא [אלא] אפילו בשחיטה דהלמ"מ וה"א ניזיל לקולא קמ"ל דכיון דהקבלה מפרש לקרא ככתוב בהדיא דמי ועיין מה שאכתוב בשורש הב' :

ודע דחיה ועוף מן התורה טעונין שחיטה · חיה דאיתקש לבהמה בפסולי המוקדשים נאמר אך כאשר יאכל הצבי והאיל ועוף רבי אומר מלמד שנצטוה משה בע"פ על רוב א' בעוף או מהיקשא זאת תורת הבהמה ועוף הטיל הכתוב והכין הילכתא דחיה ועוף מן התורה וכן כתב הב"ח ז"ל בסימן א' ומ"ש שם ד"ט דהולכין בספיקו להחמיר אין ראיה דסובר ספק דרבנן אף היכא דאיתחזק איסורא לקולא די"ל דהכי קאמר אי שחיטת עוף מדרבנן א"כ ליכא גביה עשה דשאין זבוח כ"א לאו דאמ"ה מחיים ולאחר מיתה נבילה דנחירה עכ"פ בעינן וא"כ לא הוה חזקה כלל דמאמ"ה לנבילה לא מחזקינן איסור כדבעינן למימר לקמן אי"ה מש"ה כתב דשחיטת עוף הוה מן התורה והולכין בספיקן להחמיר וא"ש :

השורש הב' ראוי שנדבר בו כמו שאבאר · דע כל האוכל מבהמה שלא נשחטה כראוי בה' דברים המפסידים את השחיטה הוה נבילה והיה לוקה עליה מן התורה אמנם אי יש בה ג"כ עשה דוזבחת הוא מחלוקת הביאו התוספות בשבועות כ"ד א' ד"ה האוכל נבילה בי"ה דוזבחת הוה עשה וריב"א אומר דוזבחת הוא תיקון הלאו שלא יאכל אמ"ה או נבילה יע"ש ומדברי רש"י בחולין ט' א' ד"ה בהמה ופ"ו א' ד"ה מאי וביצה כ"ה א' ד"ה ולאפוקי שכ' בהמה בחייה בחזקת איסור אמ"ה ולא זכר שאין זבוח ש"מ דכריב"א ס"ל דאל"כ אמאי לא פי' עשה דשאינו זבוח דא"ש טפי דעל פי' רש"י הקשו הרשב"א ותוס' בביצה דאין מחזיקין מאיסור לאיסור הן אמת שרש"י בשבועות שם ופסחים ל"ד האוכל נבילה בי"ה פירש"י נתנבלה היום משום אמ"ה נמי משמע כן ואף שהתוס' בשבועות כתבו שאין זבוח הא רש"י כתב אמ"ה ובאמת יקשה עליו איסור ב"א הוא יעוין שם · ויש נ"מ לדינא כמו שאומר דהמחבר בסימן ב' כתב דמומר לתיאבון אפילו נשבע שביפה שחט לא מהימן דמושבע מהר סיני אם נאמר בחשוד לאכול חצי שיעור דלאו מושבע ועומד הוא כמ"ש התוס' בשבועות כ"ג ב' ד"ה דמוקי וכן פסק הר"מ להלכה פ"ה מהלכות שבועות א"כ נאמן הוא בשבועה וזה לשיטת ריב"א דאין בו עשה וזבחת משא"כ אי הוה עשה וזבחת וודאי דעשה חייב על כל שהוא דלא כתיב ביה אכילה ואי דכתיב וזבחת ואכלת האי אכילת רשות הוא וע"כ [לא] אמרינן כ"מ שנאמר אכילה בכזית [אלא] במניעה או בציווי כמו בערב תאכלו מצות מה שא"כ באכילת רשות וכיון דהוה עשה תו מושבע מהר סיני כמ"ש התוס' מהא דכהן טמא שאוכל תרומה טמאה דאין איסור חל ע"א דאף דהתרומה טמאה בעשה · ועיין בתבואת שור סימן א' אות י"ב וממרוצת לשונו משמע דחשוד על חצי שיעור מושבע הוא והא התוס' בשבועות לא כתבו כן וכן פסק הר"מ להלכה ולמ"ש ניחא דחצי שיעור דנבילה נשתנה מכל חצי שיעור דאלו התם ליכא כי אם איסורא לחוד מכל או מהלמ"מ ואילו כאן איסור עשה כו' והרי התוס' בכמה דוכתין וכן הסכים הרשב"א בחדושיו דוזבחת הוה עשה וכן הוא דעת הר"מ ז"ל בריש ה"ש שכתב מ"ע לשחוט מי שירצה לאכול משמע וודאי דהוה עשה לא תיקון הלאו וכאמור כאן ועיין סמ"ג עשין ס"ג מ"ע לשחוט מי שירצה לאכול וכן כתב ת"ה הקצר מ"ע לשחוט וכן הלכה דהוה מ"ע וכמו שאבאר וא"כ נ"מ עוד לדינא במי שנשבע שלא לאכול חצי שיעור מנבילות וטריפות דאין שבועה חלה על חצי שיעור כיון דאיכא עשה והתוס' כתבו בשבועות שם דאין איסור חל על עשה כדמוכח מתרומה טמאה ונשתנה חצי שיעור זה משאר איסורין דאין בו כ"א איסורא בעלמא וכאן יש עשה ונ"מ לדידן במה שאין לוקה דלא מיפסל לעדות מן התורה כמ"ש בח"מ ל"ד וצ"ד וכמ"ש הש"ך בי"ד סימן ט"ז אות י"ז ובא"ע סימן מ"ב יעוין שם · או דנ"מ לענין חשוד סימן קי"ט החשוד על חמור אין חשוד על הקל וכן להיפך :

הן אמת שדבר זה צ"ע שהרי אנן פסקינן בי"ד סימן רל"ח ס"ב דנשבע שלא לאכול חצי שיעור מנבילות חייב אלמא דאין בו איסור עשה וכ"ת אה"נ דלית עשה בחצי שיעור דנבילה א"כ תיקשי טובא חדא דמרגלא בפומייהו דהפוסקים אחרונים בהמה בחייה בחזקת איסור שאין זבוח עומדת ועוד מה נעשה בדברי הר"מ ז"ל דבריש ה"ש כתב מ"ע לשחוט מי שירצה לאכול משמע דמ"ע הוא ובפ"ה מהלכות שבועות כתב נשבע שלא לאכול חצי שיעור חיילא שבועה ואלו הוה עשה לא הוה חיילא שבועה כמבואר מההיא דכהן טמא שאכל תרומה :

שוב ראיתי דאדרבה מכאן יש ראיה לדברינו מדכתב הר"מ ז"ל בהלכות תרומה פרק שביעי הלכה א' כהן טמא שאכל תרומה טמאה אינו במיתה שזו אינה קודש והנה רבינו נתן טעם משום דכתיב ומתו בו כי יחללוהו וזו אינה קודש לא משום דאין איסור חל ע"א והא דאמרינן בחולין קי"ג ב' וסבר שמואל אין איסור כו' שאני התם דמיעט רחמנא כבר כתבנו בס' ראש יוסף דאה"נ דמשני דמיעט קרא דאינה קודש ולא משום דאין איסור חע"א ולפי זה מוכח דהר"מ ז"ל סובר דאיסור חל על עשה והוא חידוש גדול בעיני מדהוצרך הר"מ ז"ל לתת טעם דאינה קודש וא"ש הא דפ"ה דהלכות שבועות בנשבע שלא לאכול חצי שיעור מנבילה דחיילא שבועה אעשה · ואף דאין ראיה מהתם דאיכא למימר מש"ה נתן הר"מ ז"ל טעם אחר לומר אף שנטמא הגוף ואח"כ התרומה ועוד אף בנטמא התרומה כשנטמא אח"כ הגוף הוה כולל ואיהו סובר דאיסור חע"א בכולל והגמרא הוה סובר דשמואל אף כולל לית ליה מ"מ מההיא דפ"ה דשבועות מוכח כן דאיסור חל על עשה וכאמור · אמנם כן מה נעשה במ"ש הר"מ ז"ל עוד בה"ש שם נשבע שלא יתן צדקה לעני או שיתן לא חיילא שבועה והא נתינת צדקה עשה הוא נתן תתן אלמא דלא חיילא שבועה אעשה וכמ"ש התוס' בשבועות כ"ג ב' יע"ש ואם כן קשיין אהדדי כמ"ש הן אמת שמה שכתבו התוספות בשבועות כ"ג ב' ד"ה דמוקי דליכא גבי צדקה כ"א עשה נתן תתן לא ידענא דהא איכא גבי צדקה ל"ת ג"כ שנאמר לא תקפץ את ידך מאחיך האביון וכן כתב הר"מ ז"ל בהל' מתנות עניים פרק שביעי הלכה א' וב' ובטי"ד סימן רמ"ז אלא דדייקי התוס' מדאמר אילימא מתנה לעני מושבע ועומד שנאמר נתן תתן ולא נקיט קרא דלא תקפץ ש"מ דאעשה נמי מושבע הוא ומיהו להר"מ לא דייק ליה האי ואפשר דמלא תקפץ קאמר ומיהו ראיתי שאין זה כלום דהא דנשבע לבטל המצוה סוכה לולב ומצה כולו הוה רק מ"ע ואפ"ה אין שבועה חלה עליהם אלא שאני רואה מדאמרינן בשבועות כ"ז א' מקרא להרע או להיטיב שאין שבועה חלה על מצוה ות"ל דאין איסור חע"א ולא הוה לאו והן אלא ש"מ דאיסור חל על עשה ומצדקה אין ראיה כדכתיבנא והגמרא דא"מ והא מושבע ה"ה דאימעט מקרא אלא דעדיפא נקט עיין בתוס' ד"ה לקיים בדף כ"ז א' יע"ש באופן שיש ליישב בזה הרבה ובספר שושנת העמקים אבאר :

והנה הדבר זה לומר שהר"מ סובר דאיסור חל על עשה אין דעתי נוחה מזה ובפי"ט מהל' א"ב ה"ה כתב המ"מ דלא אשכח רבינו שיהיה הוולד כשר והיא נעשית זונה אלא בזקוקה ליבם והמ"ל כתב אמאי לא במצרית שנית דהוולד כשר והיא זונה ותי' דלא חל שם זונה אפסולי קהל דבגמרא שאלו היכא חל זונה אגרושה ותי' דהואיל ושם זנות פוסל בישראל משא"כ זו דבלא"ה פסולה הרי דאין לאו חל על עשה וכ"ת דזונה מחייבי עשה ליכא לאו כ"א עשה כמו חללה מחייבי עשה ז"א דהא המ"ל כתב שם בהגה"ה דמסתימת לשון רבינו דהיה לוקה בחלל מחייבי עשה וה"ה זונה מחייבי עשה הרי דאין איסור לאו חל על עשה :

ומדי דברי בו זכור אזכרנו עוד מה דקשיא לי בדברי המ"ל שכתב בפסולי קהל לא שייך זונה איך יפרש דברי הר"מ ז"ל בפ' י"ח מהל' א"ב ה"ב דמאיסור עשה השוה בכל הוה זונה ולא משכחת ליה כ"א מצרי ואדומי שהרי הרב אומר כן בה"א פ"א ה"ח שחייבי עשה ג' הן מצרי ואדומי ובעולה לכ"ג וכ"ת דהמ"ל לשיטתיה דקחשיב שם צרת חליצה וסוטה הא ליתא דלאו זר מעיקרא הוא וקשה מדידיה אדידיה :

ואני חוזר על הראשונות אם נאמר דוזבחת הוה עשה אם נאמר דשייך עשה זו גבי עוף ג"כ או לאו מי נימא דוזבחת מבקרך ומצאנך כתיב ועוף מהלמ"מ או מהיקשא דזאת תורת הבהמה והעוף כפי הנראה דלא לענין עשה הקישן רחמנא כ"א שחיטה בעוף הוא תיקון הלאו א"ד כיון דהקישן הכתוב עוף לבהמה לכל מילי אקשינן ויש בו עשה ג"כ · וסבור הייתי לומר דמש"ה כתב רבינו יונה דמהא שמעינן כל ספק השקול אסור ומה ראיה הא התם איכא חזקה דבהמה בחייה אלא דברייתא בעוף איירי ע"כ והתם ליכא חזקה זו דמאיסור לאיסור לא מחזקי' איסורא ויליף שפיר מהתם והתם נמי איכא רוב להיתרא דבהמה בחייה לאו בחזקת שחוטה קיימ' ובמקום אחר אבאר עוד · ומ"מ לדינא קי"ל בעוף ג"כ איכא עשה דאין זבוח וכן יראה מדברי הרשב"א בחדושיו אהא דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת שאין זבוח בבהמה ברוב שנים ובעוף בסימן הא' הרי דגם בעוף איכא עשה בשאין זבוח כדאמרן ובפנים אבאר עוד מזה באורך בעזה"י · וכאן אין להאריך בזה :

השורש הג' אשר ראוי להזכיר בכאן הוא כל מה שלא נשחטה כראוי הוה נבילה ומה הן הדברים אשר לא נשחטה כראוי · הנה אף שאמרו ה' הלכות שחיטה הם עכ"ז בפרטן יש יותר מהן· ואלו הן א' שהייה כשיעור בפוסקים· ב' דרסה· ג' חלדה · ד' הגרמה· ה' עיקור דסכין פגומה· ו' עיקור סימנין מהלחי · ואף רש"י יודה לזה ומה שלא פירש בדף ט' עיקור כן היינו דסובר עיקור טריפה נמי הוה ומש"ה א"א לפרש כן דבלא"ה טריפה ואין שייך לומר הטבח צריך שידע ה"ש כו' · ז' ניקב הוושט במקום שחיטה אין שחיטה מועלת בו אף במקום השלם · הח' נפסק הגרגרת ברובו במקום שחיטה הוה נבילה שאין שחיטה מועלת בו שכן כתב הר"מ ז"ל בפ"ג מה"ש הכ"ג ושם מבואר דוקא במקום שחיטה הא שלא במקום שחיטה ושחט אח"כ במקום שחיטה הוה טריפה ולא נבילה וכן ניקב הוושט שלא במקום שחיטה הוה טריפה שכן כתב בהי"ט שם והאי במקום שחיטה שכתב שם קאי על הוושט וקנה יע"ש והמחבר שכתב בסימן ל"ג תורבץ הוה נבילה אבאר בפנים · והנה מה דקי"ל נקובת הוושט ופסוקת גרגרת הוה נבילה לא מצינו בפירוש בגמ' כן אלא מהא דאמרינן בדף ל"ב ורמינהו כו' ושם אפשר מפסוקת הגרגרת קשיא ליה דהוה כמאן דמנח בדיקולא ומנלן לומר דניקב הוושט הוה נבילה וצ"ל מדבא בקבלה דשהייה פוסל במיעוט קמא דוושט מטעמא דאזלא לה שחיטה קמייתא והוה ניקב הוושט אלמא ניקב הוושט תו אין שחיטה מטהרתו דה' ה"ש הכי גמירי להו דכל שנעשה א' מהן הוה נבילה ואף דאין ליתן טעם על ה"ש וגזירת מלך הן כמו שאבאר בפנים אי"ה מ"מ הא חזינן דבמשהו מקנה לא פסל שהייה מטעמא דחצי קנה פגום כשר וא"כ וודאי שמעינן מינה דנקובת הוושט במשהו תו אין שחיטה מועלת בה כדאמרן ולפ"ז למאן דמפרש שהה במיעוט סימנין היינו במיעוט קמא דוושט ועלתה בתיקו והוא פירוש ר"ת כ"ש ניקב הוושט במשהו דלא הוה רק ספק ולא וודאי :

ודע הא דבעי בגמרא חולין ל"ב א' שהה במיעוט סימנין מהו ופיר"ת הביאו התוס' בדף ל"ב ד"ה החליד במיעוט קמא דוושט א"כ הוה בעיא דלא איפשטא א"כ כ"ש ניקב הוושט דהוה ספק לא וודאי נבילה דהא מתורת שהייה נלמוד וכמ"ש וכפי הנראה שזה פי' הר"מ ז"ל בפ"ג מה"ש וכפי הבנת הטור בדבריו א"כ הוי ספק וצ"ע ומיהו טריפה הוה וודאי דהלמ"מ דנקובת הוושט מע' טריפות הוא אף בתורבץ ולענין נבילה יש לספק במיעוט אי הוה וודאי · וסבור הייתי לומר דבעיא דשהה במיעוט סימנין במיעוט קמא לענין נבילה מיבעיא ליה וטריפה וודאי הוה כיון דאם שחט הרוב ושהה הוה נבילה דאזלה לה שחיטה קמייתא ה"ה שחט משהו ושהה אזלה שחיטה קמייתא והוה ניקב הוושט וטריפה ולענין נבילה קמיבעיא ליה דשמא כי גמירי שהייה במידי דמנבלה בי' היינו סימן א' או רובו דיצא חצי חיות כו' ועם זה יתישב הא דאמרן שהייה עוף לעוף היינו שתהא טריפה עכ"פ ומה אעשה שהתוס' שם ד"ה החליד כתבו דמדרבנן איירי ההיא והפוסקים דחו פיר"ת מחמת זה באופן דנתבאר דשהה במיעוט קמא או ניקב הוושט הוה ודאי נבילה וכמשמעות הר"מ פ"ג מה"ש הי"ט ובעיא דר"ה בר נתן מפרשים באופן אחר ובפנים אבאר כל אחד במקומו דרוב דחו לפיר"ת וכאמור :

עוד אבאר לך שהר"מ ז"ל מנה ששה נבילות שאין השחיטה מועלת בהן בפ"ב מה"ש הי"ט ואלו הן· א' בהמה שניטל ירך וחללה עמה · ב' גיסטרא למטה ממקום הפרשות · ג' נשברה מפרקת ורוב בשר עמה (גם פסיקת החוט) · ד' נקרעה מגבה · ה' ניקב הוושט במקום שחיטה · ו' נפסק הגרגרת ברובו במקום הראוי לשחיטה הר"ז נבילה ואין שחיטה מועלת בהן כמבואר ומיהו לענין טומאה אינם שווין שהד' הראשונות מטמאין במשא מחיים כמבואר בפ"ב מהל' שא"ה ה"א וניקב הוושט ופסוקת הגרגרת לאחר שחיטה ומיתה מטמאין לא מחיים דלא חשיב להו בפ"ב שם ומ"ש המחבר והר"מ בה"ש כבר פירשו האחרונים דבריהם :

אמנם מה דנ"מ לדידן לדינא בין נבילה שמטמאה ואינה מטמאה ובין נבילה לטריפה הן שמונה דברים כמו שאבאר · א' הנודר הנאה מנבילה ולא מטריפה מה דהוה נבילה אסורה לו וטריפה שריא בהנאה. ב' החשוד לאכול טריפות אינו חשוד לאכול נבילות שזה חמור לו דמטמאה · הג' לענין או"ב דנבילה מותר לשחוט אחריו וטריפה אסור לשחוט אחריו · ודע אף נבילה דלא מטמאה מחיים מ"מ לאחר שחיטה ודאי נבילה ומטמאה · הד' כתב הב"ח בסימן כ"ז לענין ב' זיתים כמבואר סימן צ"ח. והפר"ח סימן ל"ג אות ה' הקשה עליו דאיסורין מבטלין זא"ז כשאין טעמן שווין והתב"ש בסימן הנ"ל תי' דמין במינו בלח בעינן ס' וכשהן חלוקין באיסורין אף ששוין בטעמן כיון דמדרבנן הוא מבטלין. עוד תי' דיש בבהמה כבד ובשר דאין שווין בטעמן וכל ששוין באיסורן אין מבטלין · מ"ש דכבד ובשר אין טעמן שווין הפר"ח לשיטתיה בסימן צ"ח דטעמן שווין מיקרי כמו חמרא חדתא ועינבי ומ"ש כיון דאיסורן שווין אין מבטלין לא מן התורה דהא ליכא טעמא אלא מדרבנן ולקמן אבאר זה בסימן צ"ח באורך · אמנם כן תמהתי על הפר"ח והתב"ש אשר עיניהם משוטטות בכל איך העבירו עיניהם ממ"ש הב"ח ז"ל בק"א בסימן כ"ז הביא קושית מהרו"ך שהוא הפרישה כקושייתם ותי' דנ"מ לבשר שור ואיל דחלוקין בטעמן וזהו כמ"ש התב"ש בכבד ובשר אמנם מ"ש הב"ח דשור ואיל ועז חלוקין בטעמן המעיין בסימן צ"ח יראה להדיא דשוין בטעמן ובשמן חלוקין ונ"מ למאן דאית ליה מין במינו במשהו או לדידן באיסורין דלא בטילין במשהו כמו ת"ע וכמ"ש הש"ך בס' הארוך ויתבאר זה לקמן שם בעזה"י · עוד ראיתי בב"ח בק"א דנ"מ יבש ביבש דאף דאסור מדרבנן מ"מ הולכין בספיקו להקל עכ"ל ודבר זה הוא חידוש בעיני ופלא גדול דנהי דאיסורין מבטלין זא"ז לענין מלקות מ"מ איסור תורה וודאי איכא ולא שייך ביטול כה"ג דומיא דטומאת משא דסוף סוף איסור קאכיל ואף אם נאמר בטומאת משא דהוה דרבנן כמו שצידד בזה המשנה למלך בהל' משכב ומושב פ"א יע"ש מ"מ לא מסתבר לומר כאן דלא הוה רק מדרבנן · ולדבריו חלב נבילה וחלב טריפה ב' איסורין הן וחלב חיה של היתר הוה מבטלין מן התורה ומשכחת כגון נפל כזית א' בשר טריפה ובשר נבילה ואמ"ה שלשתן יבש ביבש נתערבו מן התורה מותר לאכול ומדרבנן אסור ואם נפל א' מהן לב' קדירות א' של היתר וא' של איסור כל בדרבנן תולין ודבר זה לא שמענו מעולם ואין לסמוך עליו ה"ה נ"מ לענין יבש ביבש דעכ"פ מבטלין זא"ז ולא היה לוקה עליהן ונ"מ דלא פסול לעדות מ"ה כמ"ש הש"ך בסימן ט"ז אות י"ז יע"ש ומיהו מ"ש בחיבור הב"ח דנ"מ לב' זיתים א"א לפרש כה"ג וגם לקמן סימן צ"ח הביא דברי הב"י על הטור ומיהו גם למ"ש בק"א שפיר הביא הטור בסימן צ"ח דברי הגמרא דאיסורין מבטלין ובפנים נאריך בזה בעזה"י · הו' הביאו אחרונים דנ"מ לענין ביצת נבילה דהולכין בספיקן להקל ובספק טריפה הולכין בביצה להחמיר עיין סימן פ"ו ומיהו ניקב הוושט ופסוקת הגרגרת דהוה טריפה מחיים וודאי דביצה גדלה באיסור ואסורה מ"ה ובסימן פ"ו אבאר זה באורך יע"ש · הז' הוא מה שלא דיבר בה שום פוסק והוא דחותך בשר ממפרכסת שרי לב"נ דליכא מידי דלישראל שרי ואף בטריפה אפ"ה כיון דמהני האי שחיטה לישראל להוציא מידי טומאת נבילה מהני לב"נ כמבואר ברשב"א וכמו שאבאר בסימן כ"ז משא"כ בנבילה לא שייך זה וא"כ אם שהה או דרס והחליד והגרים ועוקר סימנין או סכין פגום אסור למכור הבני מעיים לב"נ דלא שייך מי איכא מידי וכן בניקב הוושט ופסוקת הגרגרת אמנם בד' נבילות שמטמאין מחיים מותר דמתים הם כולהו בב"א שוב מצאתי לאחד קדוש הוא הרב המובהק הגאון בעל תבואת שור דיבר קצת מזה דאסור למכור הבני מעיים מנבילה לב"נ בסימן כ"ז יע"ש וכבר כתבנו דעיקור דסכין פגומה או עיקור סימנים מהלחי הוה נבילה ורש"י סובר דטריפה נמי הוה וכמ"ש כל זה לעיל באורך :

ודע

ודע דאף בעוף לא מיבעיא אם נפסק הגרגרת ברובו במקום שחיטה ושחט הוושט דהוה נבילה אלא אפילו ניקב הוושט במקום שחיטה ושחט הגרגרת אף דדי בסימן א׳ אפ״ה קודם שחיטה שניהן ראויין בעינן והלכך הוה נבילה לא טריפה ומיהו למעלה ממקום שחיטה אף בפסוקת הגרגרת אם שחט במקום שחיטה טריפה הוא ולא נבילה שכן כתב הר״מ ז״ל בפ״ג מה״ש הי״ט וכן כתב התב״ש בסימן כ״ז אות ג׳ וכן מוכח בש״ך סימן כ׳ אות ה׳ יעוין שם ובפנים אבאר מזה באורך וכאן אין מקומו :

השורש הד׳ אאריך בו קצת לפי שיש בו דברים מועילים והם יסוד גדול לכמה מקומות בש״ס וקילורין לעינים לפי עניות דעתי :

דע כי אמרו חז״ל כל ספק בשחיטה פסולה והיה מהראוי לומר בו דהוה וודאי שאין בו ספק כלל שהרי סוקלין ושורפין על החזקות ותדע שהרי לא בדק בסימנין לאחר שחיטה הר״ז נבילה ולוקה מן התורה משום חזקה דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת ועיין ש״ך סימן כ״ה אות א׳ דהוה נבילה ולא כתב ספק נבילה וכן הר״מ ז״ל בפ״א מה״ש הי״ב הר״ז נבילה משמע ודאי נבילה והכ״מ כתב שם דרבינו פסק לחומרא ולא ידענא דהר״ז נבילה משמע ודאי אלא דלא מטמאה במשא ומש״ה לא סיים ומטמאה במשא ועכ״פ לקי משום אוכל נבילה ובשאר אבות הטומאה לא הביא האי דלא בדק שיהא נבילה לענין טומאה משום דכי אוקמי׳ על חזקה קמייתא לענין איסורא וממילא הוה נבילה וכי היכי דבחייה הוה לקי משום אמ״ה לקי עכשיו משום נבילה משא״כ לענין טומאה דלמאי דלא הוחזקה לא הוחזקה וכ״ת הא חזקת אמ״ה אזיל ליה דהשתא מתה היא ועשה דשאין זבוח לא הוה לקי עליה אנן הכי קאמרינן כיון דאיכא חזקה ממילא הוה נבילה וכ״ת למאי דלא הוחזקה לא מהני חזקה הא בהמה בחייה נמי הוה לקי משום אמ״ה · ואפשר מש״ה כתב רש״י בחולין ט׳ בהמה בחייה אמ״ה הוא ללקות עליו יע״ש · והנה נראה לכאורה דמן התורה הוה נבילה אמנם ראיתי להתב״ש בסימן כ״ה סעיף א׳ ואות ג׳ כתב דמהר״ם ומרדכי משמע דהוה ד״ת יע״ש ומ״ש שם בפנים הוא ט״ס ומ״ש שם דמתוס׳ דף ט׳ ד״ה ואסורה באכילה דרוב שוחטין רובא משמע דהוה דרבנן אפשר דזה כתבו למ״ד טריפה משא״כ למ״ד נבילה סובר דהוה נבילה דאורייתא ובסימן א׳ אות ס״ו כתב התב״ש דמרשב״א נמי מוכח דהוה ד״ת יע״ש הנה מ״ש מהר״מ הוא ממ״ש הר״ז נבילה משמע ודאי נבילה והמרדכי כתב בפ״ק לא בדק אסור מטעם סמוך מיעוטא לחזקה ועוד דלאו רוב הוא יע״ש ומ״ש ראיה מרשב״א לא ידענא ראייתו אי ממה שהוקשה לרשב״א מומר איך שוחט דלמא לא שחט הרוב ותי׳ דבודק קודם שיעור שהייה ואי הוה רק דרבנן הא ספיקו לקולא אין זה ראיה בחזקה לא אמרינן כן ואדרבה בסימן כ״ה כתב בשם הרשב״א דהוה דרבנן ואמת שכן כתב הרשב״א בחדושיו אהא דבהמה בחייה דרוב שוחטין שחיטה הגונה אלא דרובא דתליא במעשה חששו חז״ל משמע דהוה דרבנן ובס׳ גינת וורדים הארכנו בהא דרובא דתליא במעשה ומ״מ קשין דברי התב״ש מסימן א׳ לסימן כ״ה ובפנים יבואר זה :

ובהיות כן אני תמה מפני מה בקצת ספיקות בשחיטה אמרו דהוה ודאי מטעם דאוקמי׳ אחזקה ובקצת הניחו על הספק שהרי בנמצאת הסכין פגומה כתב הש״ך בסי׳ ח״י אות א׳ דהוה ספק ובסימן כ״ד אות כ״ז נמצאת שמוטה הר״ז נבילה פירוש ספק נבילה ואמת שכן כתב הר״מ ז״ל בפ״א מה״ש הכ״ד נמצא הסכין פגום הר״ז ספק נבילה ובפ״ג מה״ש הט״ו נמצא הסימן שמוט הוה ספק נבילה ובהלכה ח״י כתב כל ספק בשחיטה הר״. ספק נבילה ומכין מכות מרדות הרי דחשיב רק לספק ואיך כתב בלא בדק בסימנים דהוה ודאי ועוד הא קי״ל אוקמי׳ אחזקה וסוקלין ושורפין ואמאי הוה ספק ולא ודאי ועיין פ״א הי״ב וי״ג :

ודע דהש״ך בסימן כ״ח אות כ״ז השיג על הב״ח מה שפטר מלכסות באירע ספק בשחיטה דאיך יעלה על הדעת לפטור מכיסוי מספיקא ובגמ׳ נמי מוכח דאי לאו דרוב מעשיהן מקולקלים הוה מצריך כיסוי מספק עכ״ל הנה מדבריו משמע דסברת הב״ח הוא דהוה וו״אי נבילה מטעם אוקמי׳ אחזקה וז״א דהא הב״ח ז״ל גופא כתב בסימן י״ח דמ״ש הטור הר״ז נבילה היינו ספק ולא ודאי יע״ש אלא דה״ק כיון דבהמה זו לא יצאה מחזקה הוה ספיקא דאורייתא עכ״פ ולחומרא מן התורה אף להר״מ ז״ל שסובר כל ספיקא מן התורה שריא בהל׳ טומאת מת פ״ט מ״מ היכא דאיכא חזקה הוה מן התורה ולו יהיה ספק תו לא קרינן ביה אשר יאכל לדידן דשחיטה שאינה ראויה לאכילה לאו שמה שחיטה והאי נמי כן הוא והמעיין בב״ח יראה כדברי שכן כתב והאי נמי אשר יאכל לא קרינן ביה · ומש״ה ניחא לר׳ מאיר דסובר שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה בכיסוי הדם מש״ה הוצרך הגמרא לומר רוב מעשיהן מקולקלים דאי מחצה הוה צריך כיסוי דספיקא הוה וה״נ מה דאמרינן סמוך מיעוטא לחזקה והוה פלגא ופלגא זה לר״מ דסובר שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה משא״כ לדידן דספיקא פטור מלכסות כיון דספיקא דאורייתא לחומרא מ״ה אסור תו לא קרינן אשר יאכל והא דכתב הב״ח דאירע הספק בשחיטה היינו לומר דאי לא בשחיטה זיל בתר רובא וחזקה משא״כ כאן דליכא חזקה אדרבה חזקה מסייע לאסור וכי קאמר הב״ח דמכסה בסירכא שנשחטה הותרה מ״ה אלא שאין אנו בקיאין בבדיקה כו׳ יע״ש ומבין שניהם הש״ך והב״ח נלמוד דסוברים פסול בשחיטה הוה רק ספק לא וודאי שהרי כן כתב בסי׳ ח״י דהוה רק ספק נבילה וכמ״ש כאן ויש לתמוה אמאי לא אוקמיה אחזקה והוה וודאי כדאמרן שהרי בכל מקום הולכין בתר חזקה ומשווי וודאי :

ונוראות נפלאתי על מרן הש״ך ז״ל שכתב שמגמרא משמע דאי מחצה על מחצה צריך כיסוי מספק ואסור לשחוט אחריהן וכוונתו מדאמר לר״מ רוב מקולקלים הא מחצה הוה צריך כיסוי והלא התוס׳ שם ד״ה מ״ש כתבו להיפך לרבנן אי הוה מחצה על מחצה מותר לשחוט אחריהם שאוקי אחזקה עד שהוצרכו לומר דרבנן מספקא להו אי רוב מקולקלים או רוב מתוקנים יע״ש ולר״מ ניחא דמש״ה הוצרך לומר רוב מעשיהם מקולקלים דאי מחצה על מחצה כיון דחייש ר״מ למיעוטא ולא אזיל בתר רובא מדרבנן ה״ה שלא אזיל בתר חזקה מדרבנן דרובא וחזקה רובא עדיף והוה אסור לשחוט אחריהן מדרבנן עכ״פ מש״ה הוצרך לומר רוב מקולקלין וחזקה בהדיה והוה מיעוטא דמיעוטא ולא חיישינן לה וכמבואר או יאמר לר״מ בלא״ה א״א לומר כן דמחצה על מחצה וחזקה הוה ודאי נבילה י״ל דסובר ר׳ יוחנן כמ״ד לעיל י״ז א׳ לא בדק בסימנין טריפה לחוד ומטהר מידי נבלה א״כ הוה שחיטה דר״מ סובר שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה אלא דקשה מאי פריך ורבנן מ״ש רישא דלא פליגי הא שני ושני דכיסוי הוה שחיטה שאינה ראויה ורבנן סברי כרבנן דפליגי עליה דר״מ לעיל וצ״ע :

והנה נראה לומר בנמצא הסכין פגום איכא ס״ס שמא במיעוט בתרא ושמא לא שחט נגד הפגימה אלא דס״ס מטעם רובא כמ״ש הרשב״א בתשובה סימן ו״א וסמוך מיעוטא לחזקה והוה פלגא ופלגא וה״ה ספק נשמטה מחיים או לאחר שחיטה רוב בהמות אין שמוטות וסמוך מיעוטא לחזקה והוה פלגא ופלגא ולפ״ז שפיר הוה ספק לא וודאי ולא זו דהוה ספק אלא מ״ה לגמרי מותר דרובא וחזקה רובא עדיף לדידן אלא מדרבנן מחמירין בכל ספק בשחיטה וה״ה ספק שהה ודרס דרוב שוחטין כהוגן בכל ולא הוה רק ספק דרבנן ובלא בדק בסימנים דלא הוה רוב כמ״ש המרדכי אה״נ דהוה נבילה ודאי ולא ספק ועיין מ״ש בספר גינת וורדים בשו״ת שם באורך . נמצינו למידין בספק השקול גבי שחיטה הוה וודאי ומילקא נמי לקי דאוקמי׳ אחזקה עד״מ היו לפניו ב׳ סכינין פגום ושאינו פגום ושחט וא״י באיזה מהן הוה ודאי נבילה וכן שחט רוב מצומצם או א״א לשחוט בלי שיפגע בפגימה דהוה ספק השקול בכל הני ודאי הוה ולא ספק וכאמור . וראיתי לרי״ף בפ״ק שכתב בהמה בחייה בחזקת אמ״ה הלכך כל ספק בין בסימנין ובין בסכין יפה הר״ז נבילה ומטמא במשא מ״ש אמ״ה יורה כרש״י ומ״ש בסכין יפה הר״ז נבילה ומטמא במשא היינו ב׳ סכינין לפניו או ברוב מצומצם או שא״א בלי שיפגע בפגימה ולא יתכן לפרשו שלא בדק תחלה דהאי ודאי בלא״ה דרוב סכינין פגומין הם ומיהו יש ליישב בע״א :

שוב ראיתי להכנסת הגדולה בסימן ח״י וכ״ה שכתב דכל ספק שאירע בשחיטה על צד המקרה וההזדמן הוה ודאי נבילה דאוקמי אחזקה זולת ספיקא דפלוגתא דרבוותא לא שייך לומר כן והביאו בשם הגהות אלפסי פ״ק דחולין יע״ש ובפנים אבאר בזה באורך בעז״ה :

ויצא לנו הדין כל ספק בשחיטה בספק השקול הוה ודאי לא ספק ומילקא נמי לקי עליה ואם שכיח להיתרא טפי אבאר בפנים באורך ולפ״ז שנים אומרים ישראל שחט בהמה זו וב׳ אומרים גוי שחט או מתה מאיליה אוקמי תרי להדי תרי ובהמה הוה ודאי איסור דאוקמי אחזקה דקיי״ל תרי ותרי הוה ספיקא דרבנן ומ״ה אוקי אחזקה עיין יבמות ל״ב בתוס׳ ד״ה אי וכתובות כ״ב ב׳ ד״ה הכא דתרי ותרי אוקמי׳ אחזקה בנכסי דבר שטיא ועיין בא״ה סימן מ״ו ואף שהר״מ ז״ל בהלכות גירושין פי״ב [כתב] ב׳ אומרים נתגרשה וב׳ אומרים לא נתגרשה והיא אינה יודעת תצא והולד ספק ממזר כבר הרגיש ב״ש בא״ה סי׳ קנ״ב אות ה׳ וכתב כיון דנשאה הוה כיודעת ומש״ה הוה רק ספק באופן דרוב פוסקים סברי תרי ותרי הוה ספיקא דרבנן ומ״ה אוקמי׳ אחזקה וא״כ כאן אוקמי׳ אחזקה והוה ודאי ואם שנים אומרים שהה או דרס ושנים אומרים ששחט בהכשר לכאורה אוקי תרי להדי תרי ובהמה מ״ה כשירה דרוב מצויין מומחין ואין שוהין ודורסין וכדמוכח ממומר לתיאבון דילמא שהה ודרס אלא דרוב אין שוהין ומש״ה כל ספק בשחיטה לא הוה אלא מדרבנן דסמך מיעוטא לחזקה כו׳ והוה דרבנן או דתרי ותרי ספיקא דרבנן הוה ומיהו יש לומר דהוה דאורייתא כיון דאיתרע רובא דנולד לו ספק ומכ״ש אם שהה כשיעור או לאו דיצא מהרוב דהוה ספיקא דאורייתא · ואם שנים אומרים פשע ושהה ושנים אומרים שחט כראוי הוה ספיקא דאורייתא אוקי תרי לתרי וגברא בחזקת כשרות ואוקי בהמה בחייה והוה ספיקא מ״ה וכן ע״א אומר פשע וע״א אומר לא פשע יש לעיין ביה ובפנים יבואר זה באורך ואין כאן מקומו להאריך ועיין ב״ח ס״ס א׳ כתב ע״א אומר שחט כראוי דהוה ספיקא דאורייתא לחומרא משמע אף דרוב שוחטין ואין שוהין הוה דאורייתא ואיני יודע למה נהי שסמוך מיעוטא לחזקה הוה ליה רק מדרבנן ולא מן התורה :

ודע דאם נעשה חשוד על השחיטה ואתמול שחט בהמה ושנים אומרים שחט כראוי ושנים אומרים לא שחט כראוי יראה דהוה ספיקא למאן דמכשיר בסימן ב׳ וסובר חזקה דהשתא כמאן דליתא דמי ע׳ בט״ז וש״ךותב״ש שם ואל תשיבני ממ״ש התוס׳ כתובות כ״ז ד״ה אין דההיא ועירובין ל״ה כיון דאיכא עדים וחזקה דהשתא כו׳ א״כ הוה תרתי במקום חדא דזה כתבו לר׳ מאיר הא ר׳ יוסי חולק שם ומתיר ספק עירוב כה״ג יע״ש והלכה כר״י ובהיותי משוטט שם בתוספות ראיתי דברים תמוהים שם שכתבו תרומה דרבנן ותחומין דאורייתא ומה בכך כיון דתרומה שריא למיכל דהוה ספק דרבנן תו אין נ״מ אי תחומין דאורייתא וכן להיפך אי תרומה דאורייתא אף דתחומין דרבנן בעינן סעודה הראויה ותרומה אסורה לאכול :

העולה מזה דתרי ותרי ספיקא דרבנן הוה ומ״ה אוקי ארובא או אחזקה והכי הילכתא ואף בשאר איסורים חוץ אישות הדין כן ואי הוה ד״ת אסור מדרבנן ואי דרבנן שריא ועי׳ בא״ה סימן ג׳ שם הביא הב״י מחלוקת אי מותר בתרומה דאורייתא ודווקא לענין אישות ועבודה אמרינן תרי ותרי ספיקא דרבנן הוה או דווקא תרומה דרבנן ועיין ב״ש א״ה יראה סתירה בדבריו ששם באות י״ד כתב בפשיטות דבתרומה דרבנן מהימן לא בתרומה דאורייתא יע״ש ואלו בסימן מ״ז אות ב׳ כתוב דתצא דתרי ותרי ספיקא הוה ול״ד לטומאה. דמילי דאישות שאני והוא תי׳ הר״ן הביאו הב״י סימן ג׳ יעוין שם וצ״ע ודע עוד דהא דתרי ותרי ספיקא דרבנן הוה ל״מ אם באו עדים המחזיקים לחזקה תחלה אלא אפילו באו העדים המתנגדים לחזקה תחלה לא אמרינן דנתבטל החזקה ואף שהתוס׳ בכתובות כ״ו ב׳ ד״ה אנן כתבו בשם ר״י בר ברוך כן הא סתרו שם לזה והעיקר תרי ותרי ספיקא דרבנן הוה בין באו עדים תחילה או לבסוף והכי הילכתא ובספר שושנת עמקים אבאר :

ולענין אי אירע לו ספק אם שהה משהו או לאו או ב׳ אומרים כך וב׳ אומרים כך תליא בפלוגתא אי ספק דרבנן היכא דאיתחזק איסורא להחמיר או להקל ועי׳ בקונטרס הספיקות ושם יבואר באורך גם בס׳ שושנת העמקים אבאר זה אי״ה וכאן אין להאריך . והואיל ואנו עסוקין בהא דתרי ותרי אי הוה ספיקא דאורייתא או דרבנן אבאר עוד מילתא חדתא כמו שאומר :

משכחת פתרי בחתיכה אחת שתהיה לאחד אסור בוודאי ולאחד מותרת בוודאי ולשאר העולם בספק כגון חתיכה ששנים אומרים שהיא חלב ושנים אומרים שהיא שומן או חלב חיה היא לאותן האומרים חלב אסור ודאי דשויא אנפשיה חתיכא דאיסורא ואפילו נתערבה באלף לא הוה ס״ס אלא ודאי איסור ולאותן שאומרים שומן מותר להם וראיה מפ״ב דכתובות שנים אומרים מת ושנים אומרים לא מת אם ניסת לא תצא והכי הילכתא בא״ה סימן י״ז סמ״ב אף דהתם צריך שאומרת ברי לי היינו משום היא גופא הא בעלמא כל שהבע״ד יודע בעצמו שכן הוא מותר לו ואפשר אף דהתם לכתחילה לא משום לזות שפתים או דאיכא תרי ותרי היינו דאיכא חזקה דא״א ואם ניסת אמרינן דדייקא ומנסבא משא״כ כאן ומ״מ אין להתיר לכתחילה לאותן עדים ודאי אם נתערב בתבשיל ויש ה״מ יש להתיר להם לצורך ולשאר בני אדם הוה ספק תרי ותרי כיון דלא איתחזק לא איסורא ולא היתרא ואף הר״מ ז״ל יודה דהוה מ״ה כיון דאיכא תרי ותרי וכבר כתבנו כן בספר גינת וורדים בכלל רובא ומ״ש ואם נתערבה חתיכה זו בתבשיל אסור מן התורה ולא אמרינן אוקי התבשיל אחזקה כיון דהחתיכה ממילא אסורה או התבשיל ג״כ אחזקה ואסור התבשיל מן התורה לא מד״ס כו׳ ואם שנים אומרים על חתיכה שהיא חלב וא׳ אומר שומן אסור לו לאכול ומילקא נמי לקי דהתורה האמינתו כשני עדים בכל מקום אף בד״כ כ״ש כאן אף שהוא צווח ככרוכיא ואומר שומן הוא לא משגחינן ביה ומיהו לאכול בינו לבין עצמו אי שרי ליה כיון שיודע הוא דהאמת אתו נסתפק בבכור שור במס׳ יבמות דף פ״ו יע״ש דמן התורה היה מותר ומדרבנן אסור ובמקום אחר נאריך בזה ואין כאן מקומו ובס׳ שושנת עמקים אבאר ועיין בר״מ הלכות שגגות פרק י״ב ובפי״ב מהל׳ גירושין יעוין שם בע״א אומר מת או אם אכלת חלב ודברים ארוכים הם ואי״ה בס׳ שושנת העמקים אבאר זה באורך בעזה״י :

עוד אודיע לך דתרי ותרי הוה ספיקא דרבנן ומן התורה אוקמיה אחזקה ואף לאותו שיודע הפך החזקה אפ״ה סוקלין ושורפין אותו דאוקמיה אחזקה כמ״ש התוס׳ כתובות כ״ב ד״ה הבא אף שבפני יהושע שם כתב דלא אמרה תורה אוקי אחזקה אלא למי שאין יודע אבל מי שיודע הפך החזקה לדידיה שריא והאריך בזה מ״מ אנו אין לנו אלא דברי התוס׳ דשם וכ״ש רובא כה״ג אף למאן דידע הפך הרוב אסור אף לדידיה נמצינו למידין דהולכין בכל מקום בתר חזקה אף בעדים זולת בפלוגתא דרבוותא וספיקא דדינא וה״ה בעיא דלא איפשיטא לא אמרינן אוקי מילתא אחזקה ועי׳ בכנסת הגדולה סימן ח״י וכ״ה יעוין שם ואני עתיד להרחיב הדיבור בספר שושנת העמקים בכלל חזקה וכאן אקצר :

ובזה נשלם השורש הד׳ כולו יפה אף נעים :

השורש הה׳ אחקור בו כמה חקירות.א׳ איך האמינו חז״ל לאחד לשחוט והא איתחזק איסורא בהמה בחייה וקי״ל ע״א אין נאמן באיסורין הפך החזקה וע״ז תירצו תירוצים· א׳ כיון דבידו הוא לשחוט כהוגן וכל שבידו נאמן הוא ולשמא אירע לו איזה קלקול באונס להא לא חיישינן דעל הרוב אין קלקול שחיטה יוצא מבן דעת כמ״ש הרשב״א גבי מומר לתיאבון ושאר מפרשים . ולפ״ז יש לראות בהמה של חש״ו ששחטו וע״א רואה אמאי מהימן לומר ששחטו כראוי והא ודאי רוב מעשיהן מקולקלים ואין בידו ואמאי מהימן להוציא מחזקה ואף דבמשנה אמרינן וכולן ששחטו ואחרים רואין הא וודאי לאו דווקא ואחרים דעלמא קאמר ועי׳ בתוס׳ גיטין ב׳ ע״ב ד״ה ע״א יעוין שם . עוד תירצו הביא המרדכי ריש פ״ק דחולין דכי אמרינן ע״א (אינו נאמן) נגד החזקה דווקא בסתם אנשים אבל כשרים נאמנים אפילו הפך החזקה יע״ש והנה אנן לא קי״ל כן אלא אפילו אדם כשר ומוחזק אין נאמן היפך החזקה כמו שיתבאר בסימן קכ״ז ובמקום אחר אבאר עוד ושחיטה ה״ט דבידו היה לתקן וטבילת אשה נדה ואחרת רואה נמי הוה בידה לומר לאשה הטובלת לטבול כראוי וא״ב יש לעיין בבהמה של חש״ו ואחר מעיד ששחט כראוי אמאי מהימן כיון דאיתחזק איסורא ואין בידו שהם לא יתנו לו לשחוט בהמה שלהם ופגיעתן רעה . וכ״ש כאן דהפך החזקה והרוב הוא דרוב מעשיהם מקולקלים כדאיפסק׳ הילכתא לקמן חולין פ״ו ב׳ הורה ר׳ כר״מ דרוב מעשיהם מקולקלים יע״ש ובמקום אחר אבאר בו בעז״ה וכאן אין להאריך בזה :

ודע דהא דע״א נאמן אף דאיתחזק איסורא היכא דבידו והיכא דאין בידו נאמן בלא איתחזק נפקא לן מנדה דכתיב וספרה לה שבעת ימים (נדה לאו דווקא דבזבה הוא דכתיבי) ודרשינן כתובות ע״ב א׳ לה לעצמה אלמא ע״א נאמן שאומרת שטבלה אף דאיתחזק איסורא שהיתה טמאה כיון דבידה לטבול ואף דלמא לא פסקה מלראות ואיתחזק שהיתה רואה ב׳ וג׳ ראיות כיון דדרך הדמים להפסיק לא מיקרי איתחזק איסורא ואף דחזקה העשויה להשתנות בודאי אפ״ה .כל זמן דלא ראינו אוקמי׳ אחזקה קמייתא שאני כאן דרגילות הוא שתראה ב׳ וג׳ ראיות ותפסק ובספר שושנת העמקים אבאר בכלל חזקה באורך אי״ה ומיהו ז״א דבזבה מנא לן דנהי דספרה לעצמה אבל טבילתה אימא דבעינן בפני שני עדים כשרים . אמנם ראיתי ברש״י חולין יו״ד ב׳ ד״ה ע״א דמשחיטה קא יליף לה וזבחת ושחט בן הבקר בלשון יחיד ולא הזקיקתו התורה לעדים ש״מ ע״א נאמן באיסורין אף היכא דאיתחזק איסורא כיון דבידו הוא ועיין בד׳ שיטות בריש גיטין ודבריו מדוקדקין שם דמתרווייהו מושחט בן הבקר ומנדה ידעינן היכא דאין בידו וליכא חזקה מודה דספרה לה לעצמה והיכא דאיתחזק ובידו יליף משחיטה כיון דבידו היא . ומ״ש המרדכי עוד תי׳ בשם רבינו ברוך בעל התרומה דרוב מצויין א״ש מומחין הם לא ידענא הא מהאי טעמא בידו הוא והוא התירוץ ראשון שכתב ובמקום אחר אבאר בעזה״י מזה :

עוד אבאר לך שזה שכתבנו לעיל בשורש הב׳ שיש מחלוקת תוספות וריב״א אי עשה הוה קרא דוזבחת או הוה תיקון הלאו הנה שאלה אחת אני שואל לפירוש ריב״א דלא הוה עשה כ״א תיקון הלאו של אמ״ה או שלא לאכול נבילות א״כ לר״מ דאית ליה בחולין ק״ב א׳ דאמ״ה אינו נוהג אלא בבהמה טהורה בלבד לא בחיה ועוף האם אמר יאמר בו דמחיים לית בהו איסור כלל דאמ״ה אין נוהג בהן כ״א במתה מאיליה אסורין דלא תאכלו כל נבילה הא מחיים מותרין המה לגמרי זה שאין הדעת סובלתו . ועוד דא״כ מה הקשו בחולין פ״ו א׳ למה ליה למימר רוב מעשיהן מקולקלים מיעוטא נמי דסמוך מיעוטא לחזקה והא בכיסוי הדם דאין נוהג אלא בחיה ועוף ליכא חזקה כלל דמחיים הווין שרין לגמרי דאמ״ה לית בהו וזבחת לא הוה ציווי כ״א תיקון הלאו של אמ״ה ובחיה ובעוף ליכא בהן אמ״ה וכדאמרינן לר׳ מאיר וכ״ת דאף שכתב הריב״א דליכא עשה דוזבחת הוה תיקון הלאו מ״מ איסורא לחוד אית מחיים אף בחיה ועוף ולא קשיא איך יחול איסור אמ״ה כיון דאיסורא בעלמא הא שפיר מצי חייל הא איסורא מנא לן והיכן רמיזא בתורה איסור זה ובגמ׳ חולין פ״ו א׳ מ״ש רש״י בהמה בחייה בחזקת איסור אמ״ה עומדת אף דר״מ לית ליה אמ״ה בחיה ועוף כמבואר בסמוך ובחולין ק״ב א׳ אפשר לומר דאה״נ דאיכא עשה דשאין זבוח ורש״י נקיט לה אמ״ה לומר דבבהמה לוקה דאוקמיה אחזקה דמעיקרא ומ״מ קשיא הך . ואולי מהיקשא דזאת תורת הבהמה והעוף וכן איתקש צבי ואיל

לפסולי

לפסולי המוקדשין ואין היקש למחצה דמה התם אסור מחיים אף אלו אסורין מחיים ונהי דעשה או לאו דאמ"ה ליכא גבייהו ר"ל בחיה ועוף מ"מ איסורא בעלמא מהיקשא וכדאמרן ואפ"ה חל איסור אמ"ה על הך איסורא כיון דליכא לא לאו ולא עשה כמו חצי שיעור דחייל עליו איסור אחר כמבואר בשבועות בתוס' שם דף כ"ג ב' והבאתיו לעיל באורך ונשלמו בכאן החמשה שרשים וזהו מה שרצינו לבאר :

תניא רבי אומר וזבחת מבקרך ומצאנך כאשר צויתיך מלמד שנצטוה משה בע"פ על ה"ש. דהא לא מצינו בכתוב שהזהירה התורה על השחיטה במקום אחר. והקשה הב"ח אמאי לא נימא דקאי כאשר צויתיך בתורת כהנים בספר ויקרא דכתיב בקדשים ושחט בן הבקר (ומיניה יליף דרסה). ותי' דא"כ ליבעי כוונה בחולין ואנן קיי"ל דחולין לא בעי כוונה יע"ש והאליהו רבא בדף האחרון הקשה ואימא אה"נ דניבעי חולין כוונה ומנא לן באמת דלא בעי יע"ש ועי' בס' ראש יוסף אהא דמדגלי רחמנא מתעסק בקדשים יעויין שם. והט"ז הקשה אמאי לא נימא כאשר צויתיך במרה כמו כיבוד ושבת דאמרינן במרה נצטוו. וכן שם בכיבוד ושבת יקשה להיפך אמאי לא נימא דנצטוו בע"פ בסיני ותי' דוודאי מסברא ניחא טפי לומר בסיני מבמרה אלא שבת וכיבוד אף שבלוחות אחרונות כתיב כאשר ציוך ובראשונות לא וא"כ אפשר דקאי על סיני י"ל דכל מה שהיה כתיב בלוחות אחרונות היה כתוב ג"כ בראשונות ושם עדיין לא נאמר למשה בע"פ כלום וע"כ כאשר ציוך במרה משא"כ בשחיטה אית לן טפי לומר דכאשר צויתיך היינו בע"פ כשאר תורה שבע"פ ובס' כרתי ופלתי ואליהו רבא בדף האחרון שניהם לדבר אחד נתכוונו דלא שייך לומר במרה נצטוו על השחיטה כיון דבמדבר היו מותרין בבשר נחירה כר"ע דקיי"ל כוותיה א"כ לאיזה צורך אמר השם מצות שחיטה במרה כיון שלא הוצרכו שם להל' שחיטה :

טעם מצוה זו הביא האליהו רבא בשם ספר החינוך דרוב דם יוצא מצוואר כדי שיצא הדם ועוד משום צער ב"ח ומוכיח מכאן דצער ב"ח דאורייתא עיין בספר החינוך סימן ת"מ וכן בסכין פגום אסור משום צער ב"ח יעויין שם. אמנם כבר כתבו כולם שאין ליתן טעם על שום מצוה וכן חמש הלכות שחיטה אף שבקצת ספרים נמצאין טעמים עליהן אין להשגיח עליהם ובמקומו אבאר כ"א בעזה"י :

* * *

יורה דעה א הלכות שחיטה

שפתי דעת

א ועבדים. הש"ך האריך ותוכן כוונתו דהטור לטעמיה דאין השוחט צריך שיהא מוחזק בכשרות ודווקא משוחררים דאין משוחררים באין מכירין מסתמא יש להם כל מדות רעות משא"כ המחבר פסק בסי' ס"ה בסופו שהשוחט נאמן ומיהו אין ראיה משם ואדרבה סתירה יש שהרי כתב בשוחט לעצמו ומוכר לאחרים ומשו"ה הביא הש"ך שכן פסק במחודשים שצריך שיהא השוחט נאמן א"כ אין חילוק בין משוחררים לאין משוחררים. הא במכירין אמרינן בהן רוב מצויין דלא כב"ח. ומ"מ יש לראות דהא בסי' ס"ה דווקא בשוחט לעצמו כתב כן וכמו שהקשה הד"מ אב"י יע"ש גם מ"ש להקשות מסי' קכ"ז ס"ג בהג"ה וקי"ם דחשוד לד"א לא הוה חשוד לשאר עבירות אפשר דזה מוחזק מיקרי ועוד היכא דאיתחזק איסורא בעינן מוחזק בכשרות משא"כ היכא דאין מוחזק לגו ועיין בסי' קי"ט וקכ"ז ומה שהקשה הב"י על הטור דלא משמע ליה דהטור איירי באין מכירין בו זהו כוונת הש"ך לענין דינא כפי הנראה מסי' ס"ה משמע דווקא שוחט לעצמו ומוכר לאחרים צריך שיהא מוחזק בכשרות לא בשוחט לאחרים ולענין עבדים היכא דעבר ושחט בלא קבלה בלא"ה לדידן יש לאסור כיון דאיסור קדמונים הוא כמ"ש לעיל וצ"ע [א"ה דברי הש"ך וביותר דברי הב"ש באה"ע סי' י"ז ס"ק י' צ"ע ממה דאמרינן בב"מ פ"ו גבי אליעזר עבד אברהם לית הימנותא בעבדי והוא כשר הי' וע' בב"ר פ"ס דמדריש עליו ירא ה' ויותר קשה מירושלמי הוריות הלכה ח' ואמר ר' יוחנן אל תאמן בעבד עד ששה עשר דור] : **ב** וכן המנהג עש"ך דהדבר ברור דהר"ב לשיטתיה דהביא בח"מ סי' ל"ז בשם מהרי"ק דבמנהג הוה לא ראינו ראיה והיינו כיון דשכיח הוא הוה מיתרמי פ"א שהנשים שחטו. והנה בכל ספרי הש"ך כתוב במנהג וכה"ג בוי"ו והיה ראוי לו' במנהג כה"ג הוה ראיה ובכה"ג בהגהות ב"י אות ג' משמע דגורם בלא וי"ו ובש"ך ח"מ אות ל"ז האריך דווקא היכא דב' כיתי עדים א' אומרת נתקדשה וא' אומרת לא לא הוה ראיה משא"כ היכא שאין מי שיכחיש הוה ראיה ויראה סתירה בדבריו דאח"כ כתב דווקא היכא דשכיח טובא כמו שחיטה בכל יום הוה ראיה משמע היכא דלא שכיח כ"כ לא הוה ראיה אף אין מי שיכחיש ודוחק לומר דתרתי בעינן ויש ליישב כאן דמנהג וכה"ג דהוה שכיח טובא הא מנהג לחוד לא או וכה"ג דאין מי שיכחיש : **ג** מותר כו' ע"ס שיבדקנו אחר שחיטה דא"נ מישתלי לאו איסורא קאכיל ולעילוף א"צ לשואלו אף דהמחבר סובר דרוב לא מתעלפין כמ"ש רוב הרגילים לשחוט הם בחזקת סומחין ומוחזקין מ"מ חדא דאיכא תרי רובא רוב ב"א אין מתעלפין ב' רוב מצויין מוחזקין כבר כמ"ש השמ"ח ס"ג. ובתב"ש אות ד' דהוא תרי רובא או דסברת אי איתא דנתעלף היה אומר מצטרף עם רוב מוחזקין ונותנין לו לכתחלה וא"צ אח"כ לשואלו ואי לאו רוב לא היו נותנין לו לכתחלה עב"פ ואני תמה ממ"ש תב"ש אות א' דהמחבר השמיט דעת הר"מ ז"ל דשוחט עצמו לא ישחוט עד שיתחזק שלשה פעמים כמ"ש רמ"א והרי כתב שרוב סומחין ומוחזקין הם הרי דאי לא נתחזק בוודאי אסור לו לשחוט בינו לבין עצמו לכתחלה : **ד** שרוב כו'. דע שנחלקו הרא"ה בב"ה ורשב"א במ"ה דף ז' ע"ב הרא"ה סובר דרוב לאו דווקא אלא כל ומשמרת הבית סובר דכל היינו רוב שייך שפיר אבל רוב דליהוי כל זה לא מצינו והא דלא אמרינן סמוך מיעוטא לחזקה מדרבנן דדוקא היכא שהרוב אין מסלק החזקה משא"כ כאן דמתעסקין לשחוט לסלק החזקה ורוב המתעסקין מומחין הן לא אמרינן סמוך אף מדרבנן. ועוד תי' דווקא התם ביבמות קי"ט דמיעוט מפילות מן הרוב מגרע כח הרוב לא בעלמא ומשו"ה לא אמר התם מיעוט אין יולדת דזה עומד בפ"ע יע"ש והרא"ש תי' דרוב מצויין ומיעוטא דמיעוטא לא מצטרף אף לר' מאיר והכה"ג בהגהות הטור אות כ' לא הביא כ"א ג' תירוצים והשמיט סברת הרא"ש וא"י למה ובס' שושנת העמקים אבאר זה. והנה בח"מ סימן ש"ו טבח אומן שקלקל צריך להביא ראיה שהוא אומן ולא אמרינן רוב מצויין כמ"ש הש"ך כאן וכפי הנראה הטעם דאין הולכין בממון אחר הרוב והא הוה מיעוטא דמיעוטא דהתוס' בריש המניח כתבו הטעם משום סמוך יע"ש ועיין ריש סנהדרין ועיקר כמ"ש התוס' ר"פ המניח ועוד דאמאי מוציאין מטבח וצ"ע. ודע דמומחין היינו יודעין ה"ש ויודעין לאמן ידיהם בכלל ועיין ברש"י באוקמתא דרבינא :

ודע דה"ה לענין בדיקה אמרינן רוב מצוין מומחין הם עיין מ"ל פ"ד ה"ש ה"ז בשם ריב"ש קצ"ח ובפרי תואר אות ח"י וכפי הנראה דא"צ לשואלו לבודק דהאיכא רוב בהמות אין טריפות ורוב מצוין מומחין הם הוה אידך מיעוטא דמיעוטא עיין בהלכות נדה סי' קפ"ד וקפ"ה ובמ"י שם דס"ס וחזקה א"צ לשואלו דהוה כמו מיעוטא דמיעוטא וה"נ כן הוא בשלמא בשחיטה איכא חזקה בהמה בחי' משא"כ בדיקה. (°)שוב ראיתי שדבר זה יש ללמד ממ"ש השמ"ח דמה"ט פסק הש"ע דבעילוף א"צ לשאלו דהוה תרי רובא הבאתיו בסמוך ה"נ כן הוא דהוה תרי רובא רוב בהמות כשירות ורוב מומחין ונ"מ היכא דשחט א' ואין בקי בבדיקה ויש שם שאומר שבקי ואין שם מי שיודע לנסות אותו בודק שפיר אבל אפשר לשואלו לא כנ"ל. ועל מה שהקשינו טבח אומן אמאי צריך להביא ראיה ולא אמרי' רוב מצויין ההוה מיעוטא דמיעוטא חכם א' רצה לומר דחזינן דשוחט זה אינו מהרוב דהא קלקל ואינו כלום דאין ברית כרותה למומחין שלא יארע להם איזה קלקול באונס כמ"ש משמרת הבית דף ח' ע"א יעוין שם. אלא דאפשר לומר דע"כ שחיטה זו ממיעוטא הוא דרוב אין מקלקלין וע"כ אית לומר דממיעוט הוא אימא דשוחט ממיעוט הוא ומאי חזית דניזיל אחר מיעוט שאירע לאומן קלקול בשחיטה ניזל אחר מיעוט שוחטין שאין מומחין : **ה** אבל. אם הוא לפנינו כו' ראב"ן כ' דלרבינא דוקא במצינו למרדף הא לאו הכי סמכינן ארוב מצוין ולדידן אף במצינו למרדף סמכינן ארובא והש"ך הניח בדוחק במה דאמר דליתי' קמן והיינו דמשמע דאין תקנה כ"א באחרים דאל"כ לוקמי איתא לפנינו וא"צ לשואלו ועיין פר"ח. ומ"מ איני יודע לראב"ן במה פליגי רבינא ואינך אמוראי כיון דלכ"ע רוב מצויין מומחין הם וכ"ת דאינך סברי כל מומחין הם א"כ העיקר חסר דהא רוב קאמר עיין בדק הבית להרא"ה ז' א' יע"ש. ומ"מ הא וודאי דע"י טורח לדידן א"צ למירדף דכי אמרינן כל היכא דאיכא לברורי מבררינן ברוב או בחזקה היינו בקל לא ע"י טורח ואני עתיד לבאר זאת בס' שושנת העמקים אי"ה. ומ"ש הש"ך דלפי מ"ש הר"ב בהג"ה אין נ"מ בכל זה לא ידענא למה לא בעבר ושחט בלא קבלה ומצינו למירדף בתריה ולפי מ"ש השמ"ח סכ"ד ובתב"ש אות מ' דבמדינותינו אף דיעבד אסור דעובר על חרמי קהל שפיר כתב דאין נ"מ ועוד בלא נטל קבלה ושחט איתרע ליה חזקה דרוב מצוין כמש"ל. ומיהו לפי מ"ש חו"י בשוחט לחולה ע"י הדחק יש נ"מ ואין להאריך. ובכה"ג בהגהות הטור אות כ"ב כתב לפרש דברי הש"ך דלפי מ"ש הר"ב בהג"ה דלכתחלה אין ליתן ע"ס שיבדקנו כיון דיכולין לבררו ה"נ כאן יכולין לבררו עכ"ל ולא הבינותי דליתא לפנינו וע"י טורח מצינו למירדף וודאי לא מבררינן דאל"כ י"ח טריפות וכדומה אמאי לא בדקינן אלא ע"י טורח לא מבררינן ועיין מ"י כלל נ"ט והנכון כמ"ש : **ו** והמנהג להתחיל בתרנגולים ואסור ליקח שכר והעופות אל יהנה ת"ח מהם וצפרים קטנים יש לשחוט אצל אחד או שנים לא חיישינן שינבלו שניהם ש"ך ובתב"ש אות י"ג הליץ בעד הרבנים יע"ש והנה מה שהליץ דשכר בטילה דמוכח

משבצות זהב

א (א) אפילו נשים. הקשה הט"ז הא דכתבו התוס' מדלא אמר אידי דנשים ש"מ לכתחלה שוחטות אכתי אמאי לא אמר אידי דעבדים דלכתחלה לא כמ"ש התוס' בקדושין ותירץ דשוחטין מן הדין לכתחלה אלא מעצמן נמנעין או משום חומרא בעלמא אין מניחין ומדינא שרי ומשו"ה הוצרך לומר אידי דטמא. והנה רמ"א כתב שאין להניח לנשים לשחוט ויש ב' טעמים. א' דתשידי אלפני עור או דרגילין להתעלף ויש לעיין אי מן הטעם שתשידי אלפני עור הא לקמן סי' קכ"ז ס"ג פסק דאשה נאמנת בניקור בשר אם לא דהתם בניקור הפנים שאין טורח. ואם הטעם שדרכן להתעלף ולכתחלה אין לשחוט אלא המוחזק כמ"ש הר"ב כאן בהג"ה א"ש טפי. ואם שחטו נשים דיעבד כתב השמלה חדשה סי' א' סי"ג במקום שאין נשים שוחטות איתרע רוב דידהו ובמקום שנשים שוחטות יש להניחם על מנהגם יע"ש. (°) ואני אומר אם לא בדקו להם סכין כיון דבדיקת סכין טורח רב הוא דמיא לבדיקת חמץ דאי הוה ד"ת לא היו נאמנים ועיין ר"פ ובת"ח כלל מ"ו ד"ט ולקמן סי' קכ"ז סעיף ג' דאתחזק איסורא אסור וה"ה שחיטה דאיתחזק איסורא וכן ברגילה להתעלף ושחטה ואמרה לא נתעלפה אין נאמנת כיון דיש ספק בדבר מקילה בספק אף שלא טורח אינה נאמנת עיין קכ"ז ואליהו רבא בדף האחרון ואין להתיר שחיטתה דיעבד אם לא בהוחזקה שלא נתעלפה גם בדקו לה סכין כנ"ל ואם תרצה לסקל בלא הוחזקה מ"מ ברגילה להתעלפה אין להאמין :

עיין יש"ש פ"ק דחולין סי' א' כתב דמתו' ר"פ ד"ד ד"ה המנוח דנאמנות על השחיטה היינו שאומרים שחטו וגם למאן דמפרש בירושלמי נשים עצלניות אין נאמנת לומר שהם בדקוה אלא שמעידות שבדקו אחרים יע"ש. לא הבינותי דבריו דהמעיין בתו' יראה דהם נאמנות על השחיטה שכתבו כל דבר שבידם וכן משמע מתו' גיטין כ"ב ד"ה ע"א דאשה יכולה ללמוד והא אין להם נאמנות. וראיתי להתב"ש אות י"ד כתב כיון דדיעבד שחיטתה כשרה הוה בידה ואיני יודע דאם נאמר בדאורייתא לא מהימנא אף דיעבד פסולה גם מ"מ בדיקת חמץ שאמרו אחרים בדקו לא ידעתי פירושו דבגמ' אמרו שהם בדקוהו וטעמא דהוה דרבנן וע"ש :

קשיא לי הא דתו שחטו ואחד רואה מהימן ליבעי תרי דאין ע"א נאמן באיסורין היכא דאיתחזק איסורא אם לא שבידו ושוחט הוה בידו לשחוט כהוגן וכ"ת שמא אירע לו באונס קלקול אין קלקול שחיטה יוצא מכן דעת עפ"י הרוב כדמוכח גבי מומר לתיאבון עיין פוסקים ומרדכי ריש פ"ק דחולין וא"כ בהמה של ת"ו ואחד רואה דאין בידו איך נאמן וכ"ת אין ה"כ דבעינן ב' והרי הר"מ ז"ל בפ"ד מה"ש ה"ד כתב ת"ו ששחטו בפני יודע משמע חד מהני עיין חולין י"ג וכ"ת כתי' הב' של המרדכי דמוחזק בכשרות אחד מהימן אפי' היכא דאיתחזוק וכי לא מהימן בריק ופוחז והר"מ ז"ל סובר בלא"ה דבעינן שיהא השוחט מוחזק כמ"ש הש"ך באות ב' מ"מ המחבר קשה דאיהו בסי' קכ"ז ס"ג כתב ע"א נאמן להתיר ולא לאסור וכמ"ש הש"ך אות כ"ג דלא תימא להתמיר דאין נאמן נגד חזקה והא במוחזק מהימן ש"מ דלא ס"ל תי' הב' א"כ קשה ועוד נהי דנאמן במוחזק בכשרות היינו טעמא דאיכא חזקה דכשרות נגד חזקת איסור ותו מהימן ככל ע"א דיליף מוספרה לה לעצמה כתובות ע"ב א' בלא אתחזק איסורא משא"כ נגד הרוב וודאי אין מהימן דרוב מעשיהן מקולקלים ומנא לן דע"א כה"ג נאמן וצ"ע. (°) ומזה נראה לי אף דבידו לא מהימן כל שהוא הפך הרוב דהא דבידו מהימן יליף לה מושחט בן הבקר דכתיב ל' יחיד או מכהן המקריב כמ"ש רש"י בחולין יו"ד ב' ד"ה ע"א יע"ש זה דווקא בחזקה מהימן ולא נגד הרוב אף שבידו דמנלן הא ואולי גילוי מלתא הוא כיון דבחזקה מהימן כל שבידו ה"ה נגד הרוב ועדיין צריך עיון : (ב) ועבדים. כ' הט"ז דב"י תמה דמשוחרר פשיטא ותירץ הוא ז"ל דמצינו כמה פעמים דצריך ריבוי אף משוחרר. ועיין בנה"ך שהקשה עליו ומ"מ אפשר לדינא מודה הט"ז דאף עבדים שאין משוחררים וכסתימת המחבר אלא שרצה ליישב קושית הב"י על הטור ומ"מ מ"ש דהב"י תמה על הטור דמשוחרר פשיטא המעיין בב"י יראה שלא תמה על זה וז"ל משוחררים זה פשוט דמשוחרר כישראל אלא מה איריי' משוחרר נמי הא שוה לנשים הרי דתמה על אינו משוחרר אבל לא דקשיא ליה על משוחרר פשיטא. שוב ראיתי שאליהו רבא בדף האחרון שתפס על הט"ז בזו ולי נראה דא"כ ל"ל להב"י לומר זה פשוט הא במשנה דכל הפסולים תנן עבדים אלא להכניס כל זה בקושיא כלומר זה פשוט ולא הוה למתני כלל וע"כ באין משוחררים מיירי וע"ז תירץ הט"ז דמשוחררים אצטריך ליה ואין משוחררים אפשר דריקים הם כמ"ש הש"ך אות ב'. ולענין דינא אף שהרמ"א כתב אין לנשים לשחוט וכן המנהג היינו מפני עילוף ובעבדים לא שייך זה ואפשר דלא שייך וכן המנהג בעבדים דאין מצויין כלל בינינו עבדים : (ג) עיין ט"ז והקשה לבעל העיטור נוקי מתניתין בהכי הכל שוחטין מומחין אף שאין מוחזקין דכ"כ הב"ע דבעילוף לא חיישינן לא בתחלה ולא בסוף ואם אין יודעים שהוא מומחה שחיטה כשרה דעבד ואי דקשיא וכולן הא לאיך נמי קשה וכן הקשה מהרש"א ותירץ דבשיטתן משמע ע"י שום תיקון והמעיין ברא"ש מה שהקשה לפי' הגאונים אינו כובר תירוץ הט"ז יע"ש. ומ"ש הט"ז והכי קי"ל היינו דלכתחלה או ליתן ע"ס שישאלנו בלא נטל כ' קבלה ואם איתא לפנינו ודאי דצריך לבודקו ואם ליתא לפנינו יש לאסור דריע חזקתיה כיון שלא נטל קבלה. שוב ראיתי שכן הוא דאם ליתא דאף דיעבד אסור אמנם במ"ח סעיף כ"ד ותב"ש אות מ"ד כתב דאפילו בעומד ע"ג יש לאסור דתקנה זו באיסור היא מתשובת הר"ם ב"ב והוה כהשוד לאותו דבר והביא שו"ת חות יאיר דמתיר בדוחק בגדול עע"ג יע"ש וכן הביא בית לחם יהודה אות ב' בשם הו"י שו"ת קע"ח ועיין באורת מישור מזה ואם קבלה כתב מאביו מהני פקפק בזה הבית לחם יהודה בשו"ת שלו סי' א' ושב"י התיר בשם הלכות קטנות ועיין מ"ש בזה דבוחט שבדקו ולא הוה יודע ע"ש היטב : (ד) חכם ומומחה. בטור כתב חכם והר"ב הוסיף מומחה וכפי משמעות דמשו"ה הוסיף מומחה לומר אף למומחה מ"מ בעינן חכם ג"כ ומיהו חכם לחוד סגי כמ"ש הר"ב אח"כ אא"כ נטל קבלה מחכם ויותר י"ל דתרתי בעינן דוקא חכם ומומחה ג"כ שידע אם יש לשוחט אומן ידים. ואמנון נראה יותר ומ"מ יושר הוא שלא ליתן קבלה עד שיהא שוחט בפני שוחטים דמתא והרב יכשהו ואז יוצאין לכ"ע. ועיין ט"ז ויש לעיין דהא הר"מ ז"ל איירי ביודע ה"ש אפ"ה לא ישחוט אא"כ בפני חכם ודאי דמומחה לחוד סגי ואולי הרב כוון למ"ש אא"כ לענין קבלה ואין להאריך : (ה) בשחיטה שאמרנו שמסורה לקלי הדעת ובעו"ה עכשיו נפרץ ביותר ואם אאריך בענין שוחטי זמנינו תכלה היריעה מהכיל עיין במ"ח מה שהאריך בם : (ו) עיין ט"ז והנה היה להקשות בקיצור דבסי' ת"י פסקינן אם לא שיבר בו עצמות לא מהני אף דאיכא ס"ס אלמא דס"ס במקום חזקה לא מהני כמ"ש הוא עצמו בסי' ק"י באות ט"ו כיון שהוא תופס במוחזם בדין ספק הוה ס"ס גמור דלא כמ"ש הש"ך בסי' ק"י ובנה"ך כאן דלא הוה ס"ס שדרך להוליך הסכין על כולו וכעין ס"ס הוא ע"ש. א"כ תקשי ליה אמאי בשוחט סגי גם מה שהביא ראיה מהא דגבינות נ"ע הא לקמן סי' פ"א ס"ב פסקינן דהגבינות מותרין המה והוא לא עירער בם כלום. שוב ראיתי להתב"ש אות כ' העיר קצת בזה ע"ש. והנה נראה דודאי חזקה דהשתא נגד חזקה דמעיקרא כמאן דליתא דמי ועיין ריש נידה בתוס' בם ד"ה אלא ב"ב דהא דמטמאין אדם שנכנס לבית אף דחסר הנגע בסוף השבוע ואיכא חזקה דאדם וחזקה דהשתא אם לא דמקום שאני דחסר ואתאי באופן דחזקה דהשתא כמאן דליתא נגד חזקה דמעיקרא אם לא בחסר ואתאי אפ"ה חזקה דמעיקרא עדיף אלא בהצטרפות עם עוד חזקה הוה תרתי במקום חדא וא"כ ע"כ טעמא דספק לקמן משום דדרך הסכין להתקלקל ע"י חתיכת דבר מה והוא חזקה העשויה להשתנות אף דמ"מ חזקה טובה היא ועדיפא מחזקה דהשתא מ"מ בהצטרף עוד חזקה דבהמה בחייה אסור וא"כ אין ראיה לשוחט זה דהאמת דחוזר תמיד על ה"ס וחזקה טובה היא לכן אמר דאדרבה דמיא למקוה דחסר ואתאי וה"נ בבהמה ואדרבה גרע מחזקה דסכין ולאמור. ומה שהביא ראיה מגבינות ה"ק דכלה להטריף עם בהוגלד פי המכה דילא זמן מה מחזקה ג"י ואף דהתם כשר היינו דאיכא רובא וחזקה מחמת רובא ואף דחזינן בהמה זו לאו מרוב דהא השתא טריפה היא מ"מ אמרינן קודם לכן היתה בריאה מרוב בהמות הבריאות ועתה נתחדש בה חולי משא"כ בשוחט דרוב הוא דלא תליף אינם להיות שוחט אם לא יודע על בוריו ה"ש והא איתרע דחזינן דהאי לאו מרוב הוא דאינו יודע עתה ושוחט ודמיא לסימן כ' במים ברא"ש דאסרו חכמי קראקא והר"מ ז"ל דהאו דכין על המקוה אם הקיף המות המים אין לומר מרוב דרוב בהמות אין להם מים ברא"ש וכמ"ש התב"ש בסי' כ"ט באורך ואם יבואר וה"נ כאן ושפיר מייתי ראיה כן היה נראה לכאורה. אמנם עכשיו ראיתי כי דבריו מים חיים הם דזה לשון המרדכי פא"ט סי' תרל"ה וכן אמר מהר"ם להתיר בשם רבו השר רבי משה יוסף קולוין ז"ל משום דלא שייך גבי בהמה לומר טריף גבי מקוה חסר ואתאי כמו שייך בבהמה טריף ואתאי היא אוסר הגבינות למפרע אלא כיון דאיכא למימר טריף ברגע אחת אף שילא זמן מה מחזקה ג"י אפ"ה הוה חזקה וכמו שאבאר בסי' פ"א א"ה הרי אף דאיכא רובא וה"נ האי שוחט אף דאיכא רובא מ"מ כיון דחסר ואתאי כמו במקוה ודאי למקוה דמיא ויש להטריף למפרע וכ"ת דאיכא ס"ס הא בספק איכא ס"ס ואפ"ה לא מהני במקום חזקה. ותמהני על הרב הגאון המאיתי התב"ש שכתב במרדכי שלפנינו ליתא כן ואדרבא ראייתו ממה שכתוב לפנינו. והנה אם הט"ז אוסר הסבר למפרע ודאי הי' [illegible]

עוד [illegible]

ודע דלענין דינא אני מסתפק אם נאסר איזה דבר מספק מחמת חזקה אם נגרר מזה עוד איסור ושם יש חזקה להיפך מאי ובאם הספק ע"ד סקרי והזדמן ודאי הב' כראשון מהא דשו"ת מהר"י בן לב כה"ג שאלה ק"א בשור ספק טריפה ובשלו בכלים אף שאב"י אסר להו אף דהוי חזקה טובה לכלים עיין סי' ק"י כי מבעי לי אם הראשון מחמת חזקה נאסר מספק נאמר בשני חזקה להיפך וראיה ממ"ש התו' נדה כ"ב ד"ה אלא שרצו לטהר אדם הנכנס לבית ע"ש ועוד ראיה מתוספתא הביא הר"ש בפ"י ממקוואות שני מקוואות וטבל וא"י הטהרות תלויות יע"ש וכבר הארכנו בספר גינת וורדים כלל חזקה כלל ס"ב בדברי הט"ז דכאן ואף אם נאמר דהיכא דראשון ודאי טמא השני נגרר בתריה דהוה תרתי דסתרין מ"מ אם הראשון מחמת ספק אפשר דהב' יש חזקה להיפך כשר והשוחט שבדקוהו יראה לכאורה דהוה ספק כדמוכח כח"י כמ"ש הש"ך שם אות א' . ואולי הט"ז סובר דהוה ודאי מדכתב הטור הרי זה נבילה וכמ"ש הכה"ג בסי' ח"י וכ"ה יעויין שם וצ"ע : (ז) מסתפק ושואל. ומ"מ צריך שידע שהיות מצטרפות שזהו רגיל ע"ז משמע דהכי הילכתא אמנם בפמ"ח ס"ט וכתב"ש אות י"א דעכשיו שסדר השחיטות לפניו אם אומר שמסתפק וה"ה על טהור טמא אין למודו עולה יפה ויש לאסור והבי' דברי בה"י שהעביר שוחט שלא היה יודע רמז לשיעור הולך הסכין דלא כפר"ה בק"א יע"ש ודבריו נכונים אמנם על מותר אסור אף שאין סדורים בסדר יש לאסור כמ"ש הש"ך בסימן רמ"ב דמן המותר אסור יבוא להיפך והוא ירושלמי כו' ועיין בסי' ק"א בב' קדירות יע"ש וא"כ נפיק חורבא מיניה וודאי אסור : (ח) ברי לי . עיין ט"ז ור"ל אפי' הא' בשואלין אותו ואפי' הב' דאחר שלמד אומר כן וכן פי' הב"ח ז"ל דברי הטור ומיהו בתה"א דף ז' א' משמע דקודם שלמד אומר ברי לי וכפי הש"ך אות י"א : (ט) עיין ט"ז כאן ובסי' ט"ז אות י"ג ובסי' כ"ח אות י"ד ובכנה"ג כאן . ויראה לפרש דה"ק דכולן שוחטין מלתא דפשיטא הוא לומר דיעבד כשר דהא שמעינן ממשנה פ"ו דחולין דשחיטת חש"ו באחרים רואין אותו דכשירה דחייב לכסות ועיין רש"י חולין ל"א א' ואי אשמעי' דאיכא קאי יע"ש אלא לומר דלכתחלה לא ומדלא אשמעינן רבות' טפי דאף גדול שא"י לכתחילה לא דודאי עדיף הוא מחש"ו אף שיודעים מכל מקום רוב מעשיהם מקולקלים ביותר ומגבלין בידים אלא גדול שוחט לכתחילה וא"ש לרבינא דלא הקשו בגמ' א"ה לכתחילה נמי דלדידיה אין הוכחה דגדול א"י אין שוחט לכתחילה וכולן שחטו צריך לומר דבעינן אחרים רואין דל"ת רוב מצוין וכולן קאי אמאי דמרבינן מהכל כו' . ויש מחמירים סוברים לגופה צריך דכשר בדיעבד ואי ממשנה פ"ו אין ראיה דספק נמי חייב לכסות ואכתי שמא לא ראו יפה מבו"ה צריך לגופה : (י) עיין ט"ז וי"ל דהמחבר שינה מלשון הטור שם כתב המוצא בהמה והמחבר נקט גדיים דהמחבר לשיטתיה דבשנמ"ה הוסר אף בהמה שלימה עיין ש"ך ס"ג אות ו' ומש"ה דוקא ריש סי' והטור מתי' בשנמ"ה ומש"ה נקיט בהמה . והביא דברי תוס' דחשוד על הגניבה לא חשוד אטביחה והם ג"כ דברי הטור ועיין סי' ב' אות ט' דאף להרמב"ם איכא ס"ס שמא נתן לא' לשחוט בדק הוא הסכין אף דס"ס במקום חזקה ל"מ גם שמא הוא בדק ריאה דודאי מטריפה לא מרא י"ל ז"ל החמיר במומר לבשר עבירות ולאו וודאי הוא וכיון שכן י"ל דהיכא דאיכא ס"ס לא החמיר וזה שם הט"ז והר"מ לא החמיר אלא כחד ספק ומיהו במומר לא"ד לא מהני האי ס"ס אלא בענין שיאמר מומחה שחט לי עיין סי' ב' בט"ז אות י"ט : (יא) הט"ז חולק על הב"ח וסובר דכאן הוה פחות מג"ט נמי אשפה לענין זה דהוה נבילה וכש"ך אות כ"ח אבאר לעניין דינא עיין שם היטב : (יב) עיין ט"ז והא דלא סידר הטור להפך מאבד או מקרע כו' דרך שטות דאפ"ה ה"א דקאי רק על מה שנותנין לו . ומכאן נראה שאין מפרש כפירש"ה מאבד שזורק בידים אלא שאין מניח במקום משתמר ויש לראות מה זה שכתב רבים מקשין בטור והא על המחבר ג"כ תפול הקושיא וגם תרוצו לא שייך במחבר דשינה מלשון הטור וכתב אותם במקום אותו . ויש לומר דהמחבר הורה בזה במלת אותם לומר אף דכולהו בהדדי דווקא דרך שטות הא בלא דרך שטות אפי' בהדדי לא מקרי שוטה ואי לאו אפי' בא' מכל אלו לא מייתר מלת אותם דבעי לומר אותם כל אחת מאלו דל"ת אמה שנותנין לו ולעולם אותם היינו כ"א לאחוד מש"ה כתב אפי' באחת מכל אלו ומייתר מלת אותם ועוד דהפך ממה שהתחיל לומר אפילו כולהו בהדדי בעינן דוקא דרך שטות ככ"ל ועיין ב"ח וש"ך אות כ"ד שהם מפרשים אפי' בעינן זה ועיין שם : (יג) אפי' רואים כו' . כתב הט"ז אפי' מומחים פשיטא דאסור דיבואו לטעות והיינו בחרש ושוטה אף שאימון ידים וקטן בלא אימון ידים הא באימון ידים ומומחה שוחט לכתחלה באחרים רואין : (יד) עט"ז וכוונתו מבואר דהטור כתב קטן אימון ידים ומומחה והמחבר השמיט מלת מומחה וסובר דהכל תלוי באימון ידים דאם אימון יד שוחט לכתחלה בעע"ג ומ"ש הרא"ש דאומן ומומחה לדיוקא הא דיעבד כשר באין אחרים עע"ג והקשה הט"ז דבטור א"א לפרש כן שהרי כתב וקטן מומחה ויודע לאמן דיעבד כשר ואם עע"ג שוחט לכתחלה ולא כתב רבותא טפי אפי' באומן לחוד שוחט לכתחלה דהא דיעבד כשר קתני לה ע"כ פי' דברי הרא"ש דקטן דמתניתין מסתמא מומחה איירי דומיא דחש"ו שאין פסולין כו' גם רבינא הכל מומחין ועלה קאי חש"ו ותירץ דמתניתין כאן אימון ידים עם מומחה ולזה סיים הא תרויהו שוחט לכתחלה וכן בטור כך הוא הפי' ומסיק כן להלכה וכן הסכים הב"ח אמנם כן קשיא לי דהא להלכה בלא"ה קיי"ל אפי' גדול שא"י ה"ט אין לשחוט בגדול עע"ג כמ"ש רמ"א ס"ג בבלאו בטור דפסק גדול א"י מותר בעע"ג לזה כתב הב"ח אפ"ה קטן א"י גרע דגדול רואה כמה פעמים ואין מעשיו כ"כ מקולקלים ואולי דל"ת גדול דוקא שאין אומן יד אסור קמ"ל אפי' באומן יד וכ"ש קטן דלכתחלה לא ואמת כן דהמחבר לעיל בגדול שאין אומן יד איירי דבאומן יד אפי' קטן לדעתו שוחט לכתחלה באחרים רואין אותו ואהא קאי שם יש מתירין : (טו) כתב הט"ז הטור מתיר קטן מומחה ואומן יד דיעבד אף בטבילת כלים באיסור תורה לא מהימן (עיין סי' קכ"ז ובש"ך אות א' ובמקום אחר אבאר בזה) שאני הכא דלא הוי אלא הזקה כלומר דרוב שוחטין כהוגן ומיהו לדידן אינו נאמן ומ"מ לשלות ע"י קטן נתפשט המנהג ששולחין ע"י קטן וכתב התב"ש אות ס"א הטעם במלתא דעבידא לגלויא כתב הב"ח סי' ק"ח דמהימן הקטן וה"ה כאן ועל העופות הנשלחים ע"י עובד כוכבים התיר ג"כ הט"ז שהשוחט נותן כתב לעובד כוכבים ששחט ולא חיישינן לחילוף דישראל מכיר עוף בלא בט"ע . וא"כ לא יפה עושין מה ששולחין ע"י עובד כוכבים והעובד כוכבים נוטל הגוף ומביא העוף כך דא"א להכיר בט"ע גם ע"י ט"ע לא ידענא דלמא ישראל אחר נתן לעובדי כוכבים ג"כ לשחוט וזה הכתב היא מאותה תרנגולת ואלו לקח שכר השחיטה לעצמו ע"כ שומר נפשו ירחק ולא ישלח ע"י עובד כוכבים עכ"פ : (טז) פחות מח"י שנה . הט"ז רוצה להקל דהכל לפי מה שהוא אדם אמנם עכשיו בעו"ה רבו המתפרצים וודאי יש לנהוג כרמ"א גם כתב בל"י דאין ליתן קבלה על קלף דאימא גנב ומחק שמו של השוחט וכתב שמו שם . ועיין בכה"ג בהגהות ב"י בשם יאיר נתיב ותתפלא על פרצות הדור בעו"ה הן בשוחטים ובודקים הן במורי הוראות ואנשים מתבוש לפי בדבר זה : (יז) אם הב"י הקשה אהרא"ש דלמד מדבר ואינו שומע מתרומה דלא יתרום ושומע ואינו מדבר אחר מברך והא בתרומה תנן דגם שומע ואינו מדבר לא יתרום ותי' הב"י דתנא לא נחית שם לתקנתא וא"כ דאם אחר מברך ש"ד והט"ז הקשה דומיא דערום תנן דלית ליה תקנה כו' ואזיל לשיטתיה באות י"ט דאף יהפוך אחר פניו מ"מ אסור לזה להרהר כו' והב"י אפשר דסובר דערום נמי אית ליה תקנה דמותר להרהר דלאו כדיבור דמי כמ"ש הפרי תואר ויבואר לקמן . ולפי דברי הב"י ניחא מ"ש פ"ק שם משנה ה' דלא כייל עמהם חרש המדבר ואינו שומע דלית ליה תקנה והנך יש להם תקנה דסכור וסומא הטעם דאין יודעין לברור חלק יפה ואם אחר עומד ובורר חלק יפה הם תורמין ועיין תי"ט שם ד"ה האלם וד"ה לא יתרמו כתב הרמב"ם כפל הענין לומר בשום ענין אין להם לתרום לכתחלה זה יורה קצת כט"ז דהני חמשה בשום פנים אין להם תקנה וסכור וסומא התורה מיעטה לכתחלה והרמותם מכל חלבו מי שיכול לברור חלק יפה ובעל קרי נמי למאי דבעינן למימר בערום דלא הוה כעונה ה"ה בעלי קריין וע"ש היטב אמנם הט"ז תירץ דד' חילוקי מצות יש ברכת הנהנין צריך דווקא שאחר יהנה ג"כ ברכת המצות אם אי אפשר ע"י שליח אחר מברך והוא יוצא . ואם אפשר ע"י שליח יעשה אחר הברכה והמצוה ואם הברכה שבח והודיה אף שאפשר ע"י שליח אחר מברך ומ"ה תרומה לא תנן תקנתא משא"כ בשחיטה ולדינא העלה בשחיטה אף שאין אחר שוחט מברך ויוצא זה כיון דברכת הודאה היא דומה לברכת הניסים יע"ש ולפ"ז שופר ומגילה וכדומה אם אחר יוכל לתקוע אין לחלק המצוה אלא אחר תוקע ומברך ואם א"י הוא תוקע ואחר מברך וכזה ראוי לעשות : (יח) ברגיל כו' שידיו ואיבריו כבדים עליו . וודאי אין למנות שוחט כזה על הצבור ובאקראי לשחוט ג"כ נראה אם אין שעת הדחק דיש לאסור (°) ועוד דא"ך יברך כל שאינו ראוי לדבר בפני המלך ואפי' אינו מדבר כראוי יש לעיין אם ראוי לברך עיין א"ח סי' קפ"ה בט"ז ובמ"א אות ג' ובסי' נ"ט שם דמ"ש הרמ"א דבשאר ברכות שכור יכול לברך היינו שראוי לדבר בפני המלך דבתפלה אסור יע"ש וראיתי להפריסה כאן אות ל"ג שכתב דשכור מברך היינו ברכת המזון דרביה קרא לא ידענא אי בהגיע לשכרותו של לוט פשיטא דאין כלום ואי אין יכול לדבר בפני המלך כשתפקו שם אף בב"ה יע"ש וא"כ כשאין יכול לדבר בפני המלך אף אחר עע"ג אסור דא"ך יברך וכמו בערום דאחר לא מהני ואם יכול לדבר כראוי בעע"ג יש להקל בשעת הדחק לא בע"א . וכן פסק במ"ח סעיף ל"ו דעע"ג יש להקל בשעת הדחק ואמנם לא הזכיר שם מדין הברכה וכדכתיבנא : (יט) ערום לא ישחוט ואף אחר אינו ראוי לברך ואף אם אותו אחר ג"כ שוחט דהא צריך לכוין והוא ערום . עט"ז . והקשה פרי תואר הרהור לאו כדבור דמי והתב"ש אות ס"ט תירץ דשומע כעונה אסור בערום כיון דהוה כעונה ויפה כתב ומיהו לענות אמן משמע שא"צ עיין א"ח סימן תרי"ג ולפ"ז ה"ה מגילה וכדומה דשומע כעונה אסור להיות ערום : (כ) י"א דשחיטתו אסורה . כתב הט"ז הטעם דהשיב חשוד לא"ד ואם שגג מותר ע"ש ואפשר דהיינו כשלא פסלו הקהל בפי' שאחר שחיטות יהיו אסורין הא לא"ה פסול וכמ"ש הש"ך אות כ"א דיש כח ביד הקהל לפסול ושם אבאר : (כא) אינו נאמן דהוה מיגו במקום עדים הא אם מתרץ דיבוריה ואמר שחטתי ע"י דרסה מסימן ט"ז וכתב התב"ש ה"ה אם יש לתלות שאומר לא שחטתי שלא יקניט העובד כוכבים וכדומה יש לאסור אף שאומר לא שחטתי כלל יע"ש ויש להחמיר : (כב) אמתלא נאמן . הט"ז הקשה מ"ש מסי' קפ"ה דבמעשה שלבשה בגדי נדה לא מהימנא והב"ח שם תירץ לזה דבנדה די לה שתאמר למה לבשה ש"מ דודאי נדה היא משא"כ כאן דא"א בלא סימן שא"א לומר בפה לכל אחד וכן כתב בנה"ך כאן . ולפ"ז בכל איסורין אם היה די באמירה והוא עשה איזהו סי' אף מעשה כל דהו לא מהני כמבואר בסי' קפ"ה : (כג) דאוקי עד הראשון כו' ואין דבריו של א' במקום שנים ואפי' באו עדים בב"א לב"ד אמרינן הכי עיין סימן קכ"ז אות י"ד . ואכתוב בכאן בקיצור · (°) הנה אם עד מכחיש עד שזה אומר יפה שחט וזה

אומר

דמוכח שרי ואין להם שום מחיה כ"א זה הנה ראיתי בקהלות קטנות שהם סוחרים גמורים ויש להם כמה פרנסות גם נוטלין ממון הרבה אדום זהב או יותר והא וודאי אית ביה חשדא וגזל כמ"ש התב"ש גופא אות הנ"ל ס"ב ואי משום דלאו עדות הוא כ"א להסיר מכשול שלא יהא כל א' שוחט אני אומר דמ"מ עדותו לאו כלום כי וודאי נוגע הוא שנוטל ממון הרבה וא"כ במי שבדקוהו וא"י ה"ש אף להמכשירים בנטל קבלה יש לאסור בדורותינו זה דשמא לא למד ולא ידע דעדותו בטילה והרבה היה ראוי לדבר בענין זה ואשים מחסום לפי : **ז** ואם בדקו כו' . עש"ך דהר"ב בד"מ משוה דברי הרשב"א עם אגודה והרשב"א מודה בנטל קבלה היינו מדכתב אבל זו איזו חזקה יש לו שמא לא למד כו' והט"ז תירץ דרשב"א לרווחא אמר כן דכה"ג כ"ע מודים ומיהו אף בנטל קבלה עכ"פ כרב הונא יע"ש והכה"ג בהגהות ב"י אות ט' כתב דמה לי נטל קבלה בכתב או בע"פ והרשב"א בראובן שהיה ממונה על הקהל ודאי בחזקת יודע יע"ש ולא הבנתי כלל דהא הרשב"א אמר שמא לא למד ולא ידע כלל ונהי שנא' דלרווחא כ' כן מ"מ אין מי שיכחיש דברי הרשב"א ז"ל דבלא נטל קבלה איירי בענין ההוא ולא היה לו חזקת ידיעה מעולם יע"ש : **ח** אבל כו' עש"ך ויראה לפרש דהד"מ הקשה בסי' פ"א מ"ש גבינות ובהמה שנטרפה דאמרי' השתא נטרפה ובשוחט שלא נטל קבלה נמי איכא רוב מצוין חזקה מחמת רובא ותירץ דכאן חזינן שאיש זה חצוף הוא ושוחט עתה וא"י איתרע חזקה ורובא דמעיקרא משא"כ התם אמרי' עתה נתחדש בה חולי בגופה ומעיקרא מרובא היתה [דאל"כ אין טעם לחלק בין רוב כל העולם ובין רוב מצוין] עוד תי' דהתם איכא למימר השתא סמוך לשחיטה משא"כ שכחה ע"כ יצא זמן מה . ומיהו אנן פסקינן לקמן אף בהוגלד פי המכה שרי קודם ג"י ואולי דכאן דמי למקוה דחסר ואתאי . והש"ך תי' דכאן היה לו חזקה דמעיקרא משנולד לא ידע ואיכא שלש חזקות דמעיקרא והשתא ובהמה בחייה ועוד דאין דרך לשכוח ה"ש כיון שצריך לחזור על למודו וא"כ סברא לומר דלא למד כלל משא"כ כשנטל קבלה ע"כ ידע ושכח . וכתב דמשו"ה לא קשיא ממקוה לקמן דאדרבה כאן אית לומר דתלינן השכחה באיחור הזמן כיון דרגיל הוא ללמוד ה"ש ומתלי תלינן ברבות הזמן . ועוד תירץ ממקוה דהכא איכא נמי רוב מצויין ועוד דאיכא ס"ס שמא ידע ושמא שחט שפיר משא"כ בלא נטל קבלה איכא חזקה דמעיקרא דלא ידע א"כ גם רובא ליתא ולא ס"ס דאין סברא כלל לומר למד ושכח דאין זה מדרך הטבע וליכא כ"א חד ספק שמא לא יארע לו . ועוד דס"ס במקום חזקה לא אמרינן כמבואר בסי' ק"י ומיהו דווקא בחזקה טובה ואלימתא משא"כ חזקה דהשתא דלאו חזקה אלימתא כ"כ אמרינן שפיר ס"ס ודע עוד אף למ"ד אמרינן ס"ס במקום חזקה היינו חדא חזקה משא"כ כאן דאיכא ב' חזקות דמעיקרא דלא ידע וחזקה דבהמה לכ"ע לא אמרינן ומנמצא פגום אין קושיא דליכא ס"ס כמ"ש הש"ך סי' ק"י דאין נזהר ומדרך להוליך כל הסכין יע"ש :

עוד כתב הש"ך דאם בפשיעה הוציא הבודק טריפה אין לאסור למפרע דאוקי אחזקה דמעיקרא בחזקת כשרות והביא ממ"ש יש"ש פג"ה סימן ט"ז וממ"ש ב"ה סימן קי"ט שאם שחט וניקר ואחר כך המיר כשר למפרע הנה מסוף דבריו נראה ודאי אף בשוחט הדין כן וכן הראיה ממ"ש יש"ש התם שוחט ובודק הוה ואפ"ה לא אסרו למפרע ויש לראות הא הוה תרתי במקום חדא וצ"ל דלא דמי למקוה דחסר ואתאי וכאן לא הוה כן · ומ"מ מ"ש הש"ך ולפי מ"ש לא יתישב שפיר . גם מתשובת מהר"מ כ"ץ שהביא היש"ש אין ראיה דהתם המעשה כך היה שר"י הלוי שוחט ובודק הוה ומצאו אחריו סרכ' ולא אסרו השחיטה למפרע ה"ט דחשוד לדבר קל לא חשוד לחמור ממנו ונבילה הוה חמור מטריפה שמטמאה ובעיני העולם חמור עי' סימן ק"מ בש"ך אות י"ב וא"כ החשוד על טריפה אינו חשוד על שחיטה החמור יע"ש ביש"ש היטב · ולפי שיש כאן הרבה דינים אמרתי אכתוב מסקנת התב"ש בכאן ואוסיף קצת משלי : (א) שוחט שנטל קבלה ובדקוהו דלא ידע עכשיו שיעור רוב שנים ורוב א' ושהיות בזה ודאי אמרינן כל מה ששחט למפרע אסור רק איזה זמן מועט אחר הקבלה אין לאסור דודאי לא שכח בזמן מועט כזה אבל אח"כ אסור דס"ס ליכא שמא לא אירע לו דלא ידע כלל ענין השחיטה ושהיות מצוי הוא . ואפשר גם הש"ך מודה לזה ואם שכח שאר ה"ש שיש ספק שמא אירע לו או לאו כמו הגרמה או חלדה בזה ודאי יש לאסור למפרע לפי אומד הדעת ששכח דא"ל ברגע זו שכח הכל דהשכחה מעט מעט הי' . אבל קודם יש ס"ס ושרי וזה כדעת הש"ך ז"ל כאן : (ב) שוחט שנטל קבלה ושכח רק דין א' מה' שחיטה ובשאר ענינים יודע יש לאסור ג"כ לפי אומד השכחה ומקודם שרי אף בלא נטל קבלה כיון דיודע כל ה"ש רק בדין אחד הוא שוגה בכלל רוב מצויין הוה כ"כ השמ"ת סי' י"ז ע"ש ולפי דעתי קולא היא לומר כך ולהתיר אף בלא נטל קבלה בשוגה בדין אחד : (ג) אם אינו יודע שצריך לבדוק הסכין זה רגיל וסתם סכין מלא פגימות וליכא ס"ס ויש לאסור לעולם למפרע דליכא ס"ס זולת זמן מועט אחר הקבלה דיש להכשיר דודאי לא שכח בזמן מועט כזה . ואם אבד חוש הרגשת הסכין בזה אפשר דעתה ברגע זו אבד חוש הרגשה [וכן] דעת הכנה"ג בהגהות ב"י דעתה ברגע זו אבד חוש הרגשה ולפי דבריו ל"ד למקוה דחזקה דהשתא כמאן דליתא דמי וחזקה דמעיקרא טובה היא וכ"ת אוקי חזקה להדי חזקה בהמה בחייה לאו כלום הוא דהא שחוטה לפניך ואיתרע עיין ברא"ש גבי השוחט בסכין ונמצא פגום ומ"מ לדינא אין להקל אף כה"ג אם אבד חוש הרגשה : (ד) שוחט שהמיר או פושע דעת ב"ה ויש"ש וש"ך וב"ח להתיר למפרע ודעת הט"ז בסימן קי"ט אות ט"ו והתב"ש כאן אות כ"ב ובסימן ב' אות ל"ב סובר דאסור למפרע דאדם רשע דמי למקוה דיצה"ר בוער מעט מעט יע"ש . ולפ"ז יש להחמיר בדאורייתא ומ"מ כלים שאב"י יש להתיר בה"מ עיין בכה"ג בהגהות ב"י אות מ' אף דבשאר אסורין אף בספק אין להתיר כלים שאב"י מ"מ היכא דאיכא כמה צדדים יש להתיר : (ה) שוחט שהוא מיקל בדין מהדינים ופושע לא מחמת רשע כי אם לקלות הדעת שסובר שאין בכך כלום זה ודאי דמיא לא"י עיקר בדיקת הסכין עיין ב"י סימן י"ח בשם הרשב"א וכה"ג אות מ' : (ו) שוחט שחלה וקם מחליו ובדקוהו וא"י ה"ש ודאי יש לתלות בחולי וקודם לכן שרי כן כתבו כל האחרונים . ומ"מ מזמן החולי יש לאסור אליבא דכ"ע כי החולי גורם שכחה וגם הש"ך ושאר פוסקים מודים לזה : (ז) כל זה בשוחט אבל בודק שבדקוהו וא"י הל' בדיקות באין ה"מ בנטל קבלה יש להתיר דאדרבה רוב בהמות כשירות הן וגם הט"ז מודה ובלא נטל קבלה לכאורה דבה"מ שרי דהוה כנאבדה הריאה בלי בדיקה ובאין ה"מ יש לאסור דהוה תרתי חזקה דמשעה שנולד לא ידע וחזקה דהשתא גם רוב מצויין לא שייך כאן דלא נטל קבלה איתרע ליה רובא דעכשיו נוהגים ליקח כתב אף בבדיקה ואם בפ"א שהוציא טריפה אי מעבירין ואוסרין למפרע יתבאר בסימן ב' בעזה"י וכאן אין להאריך : **ט** הייתי מסתפק פי' אלו בא דבר זה לידי הייתי מסתפק ביה ושואל : **י** ובדין בדיקת הסכין יתבאר לקמן בסימן ח"י . וצריך לידע עכ"פ פגימות הסכין אתלת רוחתא שפוסל ושהיות מצטרפין שזה רגיל : **יא** שחיטתו פסולה . עיין ש"ך שהעתיק לשון הרא"ש ואין לדקדק מדבריו דספק הוא אלא ידע דלא גמיר ודאי הוה עיין ט"ז לקמן סימן י"ד אות י"ג ובנטל קבלה ושכח שפיר איכא ס"ס דכיון דידע שחט כהרגלו משא"כ בלא נטל קבלה שמא לא ידע וליכא ס"ס דרוב מעשיו מקולקלים המה והנה כתב הב"ח דנתערבה באחרות אסורה כדין נבילה גמורה אפילו למד אח"כ ואמר ברי לי עכ"ל והדין עמו דודאי הוי נבילה גמורה דרוב מעשיו מקולקלים כמ"ש הט"ז בסימן ט"ז אות י"ג ע"ש . אלא שמצאתי בספר ארוך לש"ך כתב אם נתערבה שרי מטעם ס"ס ע"ש ומשמע מדבריו דהוה רק ס' ולא ודאי ועיין בר"מ ז"ל בה"ש פ"ד ה"א כ' הר"ז קרובה לספק נבילה והכ"מ כתב דאפילו ספק גמור לא הוה אלא שמא ישהה פ"א כו' משמע דהיינו בשחט דו"ה פעמים שפיר הלא"ה הוה ודאי נבילה וקשה דהר"מ לא הזכיר בבבא זו דו"ה פעמים ומיהו להלכה ודאי חזר הש"ך מדלא הזכיר זה כאן (ס) ע"כ נ"ל אפילו שחט דו"ה פעמים ושוחט בינו לבין עצמו ונתערבה אין להתיר אף בה"מ עיין סימן ק"י באות א' בש"ך וכן משמע דעת הש"ע : **יב** ואפילו . עיין ש"ך ואפילו למד אח"כ ואמר ששחט כהוגן לא מהימן דכל מילתא דלא רמיא עליה דאינש לאו אדעתא וכ"כ בתה"א : **יג** נאמן · כ' הש"ך אפילו לא אמר ברי לי . ואורח מישור והתב"ש סכ"ג באות ל"ח סוברים דאם לא אמר ברי לי אף דיעבד אסור ולכתחילה אין ליתן לשחוט לרגיל . ולפי דבריהם הוה יכול לאוקמי מתני' בהכי הכל שוחטין אף אין מוחזקין ואם רגיל להתעלף בברי לי ואם ליתיה קמן באחרים שפיר דמי ועיין בספרי ראש יוסף : **יד** מתחילת . עש"ך ולא ידענא מה בא ללמדנו ואולי כוון למ"ש כה"ג בהגהות הטור (אות ל"א) בשם מהר"ר עזרי' יהושע דאם ראה רוב ב' ורוב א' די דהוה ס"ס עכ"ל והיינו דשהיי' במיעוט בתרא הוא בעיא דלא איפשטא ואף דס"ס במקום חזקה לא מהני היינו בדאורייתא ואילו במיעוט בתרא כפי הנראה דרבנן היא ומהני דסמוך מיעוטא לחזקה והוה ליה פלגא ובדרבנן ספק השקול להתיר ומיהו למ"ש הט"ז סימן ט"ז אות י"ג דרוב מעשיהם מקולקלים אין להתיר ויראה דיש לצדד להקל בזה אף לסברת הט"ז : **טו** ויש מחמירין . כתב הש"ך דמוכח דמשני דליתיה קמן ואכתי לכתחילה נמי וממקשן אין ראיה כמ"ש הג"א יש לומר דעדיפא פריך עיין יש"ש פ"ק סימן ה' אלא מתרצן . ובאם אין ידוע אם יודע מותר לדידן אף לכתחילה באחרים רואין דא"כ לא ידקדקו היטב דיעבד שרי והג"א יודה לזה אלא לרבינא דלית ליה רוב מצויין מומחין שפיר דווקא דיעבד באחרים . והנך רואה בלא נטל קבלה משמע דשרי לכתחלה באין חולק ואולי במדינות שנוהגין ששוחטין בלא קבלה אבל אנו אה"נ דאפילו דיעבד איפשר אסור ועיין תב"ש הבאתיו במשבצות זהב יע"ש היטב : **טז** או שנגנבו . עש"ך והראה מקום לסימן ב' אות ח' ושם נאמר אף להר"ם ז"ל כשר כאן דשמא נתן לאחר לשחוט או שבדק סכין . ומשמע מכאן דאין צריך שיהא השוחט מוחזק בכשרות דוקא וכן ממעשה דר"ח שמצא גדי בין ציפורי כו' : **יז** במקום . עש"ך דהכל תלוי במצוי באותו מקום שמוצאה ואם שווין אזלינן בתר רוב השוק ואם שווין בתר רוב העיר ועיין פר"ח ותב"ש כאן ובסימן ס"ג באורך : **יח** שרוב . ה"ה רוב טבחי ישראל די בבהמה ועוף גדול ובעוף קטן צריך רוב העיר ישראל והא דכתב המחבר רוב ישראל או בעוף קטן או שהטבחים שוין בזה אזלינן בתר רוב העיר אם רוב ישראל או עובדי כוכבים : **יט** וגם רוב גנבי כו' . הנה משמע מלשון רמ"א דתרתי בעינן רוב ישראל ורוב גנבי ישראל וכן כתב הל"ח אות נ"ח פ"ק אמנם המעיין שם יראה דעתו נוטה דאגנבי קאי ומש"ה בח"מ בהל' אבידה סימן רנ"ט לא הגיה רמ"א ויהיה פירוש וגם ר"ל באבדו בעינן רוב ישראל וגם בנגנבו בעינן רוב גנבי ישראל וכן פי' הש"ך כאן . ולפ"ז בנגנבו אין חילוק בין רוב ישראל או רוב עובדי כוכבים ואפי' מצוי בשוק לא מהני רק אחר רוב גנבים אזלינן . ואפשר דוקא אחר רוב העיר לא אזלינן הא רוב מצוי בשוק אזלינן . אמנם מה שכתב הש"ך דכ"מ באשר"י אדרבה שם משמע דקאי אנאבדו ואולי מדכתב והביא דבאבדו גדייו ואיירי ה"ה נגנבו . והשיג הש"ך אלבוש שכתב המוצא בהמה כו' צריך רוב גנבי ישראל וזה ודאי תימא דבמציאה מאן דכר שמיה ובנאבדו איכא למימר קצת דבעינן דוקא רוב גנבי ישראל ומ"מ דעת הש"ך דוקא בנגנבו . ויראה לי דבגניבה אין הולכין אחר רוב טבחים דירא לילך אצל הטבח : **כ** מותרים . ומיירי באופן דליכא למיחש לבשר שנמ"ה באופן שיתבאר בסימן ס"ג : **כא** ואם . הש"ך הביא הא שכתב הב"ח אשפה בעינן ג' טפחים וכתב עליו ואין מוכרח וכן השיג הט"ז עליו באות י"א והכי נקטינן אפילו פחות אסור . [א"ה עי' שבת ז' ע"א ורב אשי אמר אפי' צואה בעינן דגבוה שלשה ובפחות משלשה דרסו בה רבים ונחשבת כר"ה וכן הלכתא וזה ראיה לדעת הב"ח כי טעם א' לשניהם האדם עשוי להטיל נבלתו רק במקום שאין רבים דורסים שם] : **כב** חרש . כתב הש"ך בשם הב"ח ה"ה פקח ונתחרש ולאו דוקא בתולדה . ומזה שמעינן דכל שאין שומע ואין מדבר בכלל שוטים יחשב ואין הטעם שלא"היה לו ממי ללמוד דהא אף פקח ונתחרש כן הוא ועי' מ"ש לקמן מזה : **כג** ושוטה . עש"ך דוקא דרכו בכך משמע דבעינן תלתא זימני או עכ"פ תרי זימני והתב"ש אות מ"ו פסק כראש יוסף בח"מ סימן ל"ה אפילו פ"א דרך שטות שחיטתו אסורה והביא ראיה מתוס' חגיגה ג' יע"ש ונכון להחמיר :

אם

כד אם . הש"ך פי' דברי המחבר כב"ח דה"ק ל"מ בכל אלו דרך שטות דהוה שוטה אלא אפילו בא' מהן ומיני' דבכל אלו דוקא דרך שטות נמי ומתרץ בזה הא כבר כתב או ועיין מהרש"א חולין י"ב גבי מאן חבריא בל"ג יע"ש : **כה** קטן . עי' ש"ך ותוכן כוונתו לדעת המחבר בב"י דקטן יודע ה"ש או אומן שוחט לכתחילה בעע"ג ואם לא אומן ואינו יודע אז דיעבד מותר ובלא אחרים אף דיעבד ואומן ומומחה אסור ומש"ה השמיט בש"ע דעת הטור דכשר דיעבד יודע ואומן וכן נראה בספרו הארוך בב"י דכתב וכן פסק בשאלתות משמע דכן דעתו . ומ"ש בש"ע כאן מיירי באינו מומחה אפ"ה באומן סגי והא דלא הגיה רמ"א לדידן אסור לכתחלה כמו גדול יודע דלא גמיר סמך על מ"ש ס"ג ע"ש . ומהרש"ל ודרישה חולקין על ב"י בתרתי לכתחילה בעינן מומחה ויודע לאמן ידיו ואחרים רואין ודיעבד באין מומחה ואין אומן פסול אף אחרים רואין וכ"כ הב"ח עכ"ל הש"ך ויש לתמוה עליו בתרתי מ"ש דב"י סובר דמומחה לחוד שוחט לכתחילה בעע"ג הא מנא ליה דבספרו משמע דבאומן דוקא תליא מילתא ועוד דאל"כ אמאי השמיט בש"ע מומחה ועע"ג שוחט לכתחילה . ועוד דאם כן מה קשיא ליה לב"י בדברי הרא"ש שכתב הא יודע לאמן ויודע ה"ש משמע דתרתי בעינן דילמא הוא וי"ו הפירוד או יודע ועוד דא"כ אמאי נקיט הרא"ש וקטן דמתני' באין אומן ולא נקט וגם אין מומחה . שנית מ"ש דהב"ח סובר כדרישה ומהרש"ל וזה אינו דאלו מהרש"ל פ"ק סימן ה' כתב דהטור מכשיר באינו אומן ואינו מומחה וז"א יע"ש משמע הא בחדא מהני דיעבד וגם הדרישה פירש כן יע"ש באורך ואלו הב"ח סובר בהדיא דבאומן תליא אף שיודע ה"ש כל שאין אומן אסור דיעבד בעע"ג . שוב ראיתי שהתב"ש אות נ"ב הרגיש קצת בקושית הב"י . וליישב זה נאמר דאה"נ אלא לדינא פסק כרש"ל וכדרישה וסייע עוד בצירוף הב"ח וז"ש וכ"פ הב"ח עכ"פ באין אומן ואינו מומחה יש שלש דעות ומומחה לחוד סובר דשרי הן אמת שביש"ש שם בסימנים לא הביא כי אם אומן משמע דעיקר באומן תלוי . עיין כה"ג בהגהות הטור אות מ"א ובהגהות ב"י אות ע"ז ופר"ח אות כ"ה :

כתב השמ"ח סכ"ח ובתב"ש אות מ"ח דוקא קטן פסול באין אומן דלית ליה כח גברא ולא הוה בכלל וזבחת אלא מעשה קוף הא חרש ושוטה אף הסמ"ג מתיר באין אומן דיש לו כח גברא מדכ' הסמ"ג וקטן היינו שיודע לאמן ולא כתב בחרש ושוטה כן יע"ש . והנה הפרישה אות כ"ז וז"ל כתב מ"ו דמ"ש הטור שחיטתן כשירה אקטן קאי ולא אח"ש וקשה דשכור דינו כשוטה וכשר דיעבד עכ"ל והנה הוא קושי' ההבנה דבמשנה תנן בהדיא וכולן ששחטו ואחרים רואין כשר משמע ודאי דאכולהו קאי . ועוד מה זה שכתב וכן משמע בסמ"ג . וכבר ראיתי להכה"ג בהגהות הטור אות מ"א הרבה להשיב עליו אפו יע"ש והנה נאמר דמ"ש הטור דקטן שא"י לאמן כשר דיעבד ע"ז קאמר רש"ל אף לטור דוקא קטן הא חרש שוטה אף דיעבד אסורין בעע"ג כשאין יודעין לאמן ידיהם וגריעי מקטן דיש לו דעת וקרינן ביה וזבחת משא"כ הני דלית בהו דעת ואם א"י לאמן הוה מעשה קוף בעלמא הפך דברי השמ"ח וראיה מסמ"ג שכתב וקטן היינו יודע לאמן וודאי לדידיה אף ח"ש כן הוא אלא דבא לומר אף קטן דל"ת כיון דיודע ה"ש אין צריך אומן וכ"ש חו"ש דמסתמא אין יודעין ה"ש דלאו בני דעה הן (°) ולענין דינא בח"ש אם א"י לאמן ואין מומחין אם כשרים דיעבד בעע"ג יש להחמיר דלא כהמחבר : **כו** אם רוצים . עיין ש"ך ולא הבינותי דבריו דמ"ש דעע"ג להשליך שרי דא"נ יאכלו משחיטתו דיעבד שרי באומן או מומחה לשיטתיה באות כ"ה היינו ע"כ משחיטה אחרת דלא חיישינן שמא ימסרו לו באחרים לאכול דא"נ כך לאו איסורא עבדי דאי דחיישינן שיטעו לאכול משחיטה זו א"כ מאי אהני אחרים רואין וכי בשביל ראייתם ישחטו כהוגן והא רוב מעשיהם מקולקלין אלא דשחיטה זו לא חיישינן וא"כ איך כתב אח"כ בשם רי"ו דחוששין לשחיטה זו א"כ כיון דחיישינן לשחיטה זו ודאי אף באומן או מומחה אסור דרוב מעשיהם מקולקלים והנראה דהכי קאמר דודאי באחרים רואין אסור לאכול לכתחלה שמא לא ידקדקו היטב לראות ודיעבד שרי הא להשליך לכלבים שרי לכתחילה דלהא לא חיישינן שיאכלו אחרים בלי שאלה כיון שעומד על גביו ישאלו לו אם שחטו כהוגן ואין לחוש לשחיטה אחרת שימסרו באחרים לאכול מה בכך דיעבד כשר ורי"ו מיירי באין אומן או אין מומחה וסובר כסברת המחמירין דאף דיעבד פסול אף באחרים רואין ומש"ה החמיר דילמא אתי למיכל משחיטה זו או ימסרו פ"א בעע"ג לאין אומן ואין מומחה משא"כ אומן או מומחה דכשר דיעבד לאכול באחרים רואין מוסרין לכתחילה להשליך לכלבים דלא כב"ח שסובר שרי"ו חולק על התוס' שכתבו דבאין אחרים רואין מיירי אלא אף באחרים רואין אסור דליתא . דהא להטור שרי באומן לאכול לכתחילה עכ"פ לדידן להשליך לכלבים שרינן אף דיש לומר לאכול עדיף טפי דיתנו לב לראות משא"כ להשליך לכלבים אפשר אף דיעבד אסור דאחרים לא דקדקו היטב עיין ב"ח : **כז** אע"פ שיודע ה"ש הטעם דאין נאמנות לקטן עיין ש"ך דהשיג על הלבוש שנתן טעם דוזבחת ולאו בר זביחה הוא דאין מצוה דהא אסור ליתן לו בידים ועוד דלפעמים שחיטתו כשירה היינו באחרים רואין והא לאו בר זביחה הוא . והלבוש תירץ לזה דגדול מצווהו הוה אדעתא דגדול והשיג התב"ש באות כ"ם עליו דלא מצינו קטן כותב תפילין וגדול עע"ג דיהיה כשר . (וכן הוא נכון דלא מצינו קטן עושה ע"ד גדול אלא במידי דתליא בכוונה הא מידי דתליא שהוא בר מצות אף גדול עע"ג לא מהני) אלא דקטן הוה בר זביחה וכן ח"ש מוזהרים הם ובני מצות כמ"ש מהרי"ל בתשו' קצ"ו כתב עוד התב"ש כל הפסולים לעדות מחמת חלישת קלות הדעת ה"ה לענין שחיטה דפסולים הם יעו"ש שהאריך בזה: [א"ה לתרץ את הלבוש י"ל איסור לקטן לאכול בלי שחיטה הוא מדרבנן וצ"ע אי מקרי בשביל זה בר זביחה מה"ת ומה שהביא בשם התב"ש יש לחלק כי תפילין בעי כוונה וכדאיתא באו"ח סימן ל"ב סעיף י"ט אבל שחיטה לא בעי כוונה כלל וגם מעשה קטן נחשב למעשה אם עושה אדעתיה דישראל אבל בעובדי כוכבים סתם מחשבתו כו' . ואפי' להרא"ש המכשיר בטוית ציצית בישראל עומד על גביו (א"ח סימן י"א) מודה בשחיטה אסור] : **כח** ויש מחמירין . עש"ך הביא דברי מהרש"ל במ"ז אות ס"ז דהכל מה שהוא נער ירא ותרד . אמנם עתה ראוי להניח על המנהג ישן דהדור פרוץ : **כט** ואם שחט . דאין הברכה מעכבת והש"ך הראה מקום לסימן י"ט ושם נאמר אפילו הזיד ולא בירך שחיטתו כשירה ואף הב"ח דאוסר שם לדידיה אפשר יודה כאן : **ל** השומע ואינו . עש"ך וכוונתו מבואר דודאי אית בדיקה ע"י כתב אלא דהבדיקה קשה בהם אין ליתן לכתחלה ע"י שיבדקנו ומש"ה מדבר ואינו שומע דלכתחלה אסור משום ברכה דיעבד שרי לא הוצרך להזכיר מומחה דדינו כשאר אדם דאם לפנינו בודקין ע"י כתב ולא הוי טורח רב ושומע ואינו מדבר דשוחט לכתחילה הוצרך להתנות אם יודעין לכתחילה שהוא מומחה הא לא"ה אין ליתן ע"ס שיבדקנו דהבדיקה קשה בהם ע' תבו"ש ויראה שמסכים לדברינו זה . ועל הב"ח הקשה דסובר דלא אמרי' בשומע ואין מדבר ר"מ א"כ ה"ה מדבר ואינו שומע נמי לא אמרינן ר"מ ולמה לא התנה שם אם הוא מומחה לומר דאף דיעבד אסור וכן מוכח מפרישה דסובר דר"מ מדכתב דמש"ה לא התנה לעיל דיעבד א"א לבודקו אלמא עכ"פ אמרינן ר"מ דאל"ה אף דיעבד אסור . וחולק על הדרישה במה שסובר מדבר ואין שומע א"א לבדוק דע"י כתב לא הוי טורח רב וכל היכא דאפשר לברורי בקל מבררינן אלא דא"צ להתנות שם דכשאר אדם הוא ושומע ואינו מדבר הוצרך לומר דאין לשחוט לכתחילה ע"ס שיבדקנו דהבדיקה קשה בהן וחיישינן דילמא מישתלי או לא יבדקו שפיר : **לא** מומחה כו' אם אחר כו' . הקשה הש"ך לדעת הטור והמחבר ס"ג דגדול א"י בעע"ג מותר לכתחילה למה מומחה ומיהו לדעת רמ"א שהחמיר לעיל אף דמודה באין ידוע אם מומחה שוחט בעע"ג לכתחילה כמ"ש הש"ך אות ט"ו ל"ק למה מומחה אף שאין ידוע נמי אף בלא שאילה אח"כ ואפשר לסברת הב"ח דלא אמרינן ר"מ בשומע ואין מדבר הקשה להטור ותירץ דאחר הלך לו א"י ה"ש או עומד מרחוק ומ"ש אח"כ אות ל"ב דאותו אחר ג"כ שוחט י"ל דלדעת המחבר אה"נ דאחר שוחט ושומע רואה ולדעת רמ"א יש תירוצים אחרים שהלך למרחוק לשחוט או אין רואה לשחיטתו של זה שהוא בחדר אחר ופשוט הוא : **לב** אם אחר . חולק הש"ך על הט"ז וסובר דוקא אחר שוחט ג"כ הא לא"ה לא . ועיין סימן י"ט מ"ש המחבר שנים שוחטין א' מברך לט"ז קמ"ל שם דל"ת דווקא כשאין חבירו שוחט עדיף טפי דמברך לזה השוחט משא"כ כשחברו שוחט גרע טפי דאין קביעות לשחיטה וה"א שאין אחר יוצא בברכת חבירו ועיין שם ט"ז באות ג' ולש"ך אשמועינן התם דוקא שנים שו"מ ולגלוי אתי לומר דכאן ואחר מברך היינו דוקא שוחט ג"כ וכאמור : **לג** דינו כשוטה לכתחילה לא ישחוט ודיעבד כשירה עיין מה שכתבתי לעיל : **לד** ששיכור לא . חולק הש"ך על הט"ז וסובר דעצה טובה הוא ולא איסור ומ"מ שוחט הממונה לציבור ודאי אסור וה"ה ליחיד נמי בפרט בדור הזה וכבר כתבו כן האחרונים . [א"ה אולי טעמו של העט"ז שהשמיט זה כיון דעדותו עדות ומעיד כי לא דרים אין חשש עוד . ואם ידרום איהו דאפסיד אנפשיה וצריך לשלם] : **לה** אא"כ . הביא הש"ך בשם שלטי גבורים דלא ישחוט לכתחילה באחרים רואין ואיני יודע הא דיעבד כשר ומתוך דברי תבו"ש אות ס"ז למדתי תירוץ דשמא לא ישחוט הרוב דאין רגילות לשחוט רוב וכי יאמר לו אותו שרואה לשחוט הוה שהיה לדידן דשיעור שהיה משהו . ואם שחט צריך לבדוק בסימנים ואם הסומא בדק במשמוש היד בה"מ כשר כן העלה השמ"ח : **לו** ואם שחט הביא משם א"ז דסומא דלא ראה מאורות מיום הולדו אף דיעבד אסור והטעם כמ"ש הכנה"ג בהגהות הטור אות כ"ג דאין יודע לכוין מקום השחיטה וגם לא אומן יד ומ"מ לדידן אין חילוק וכשר מכל מקום : **לז** מפני כו' . עש"ך הביא דברי הפרישה דליכא למימר שומע כעונה והיינו אף דמותר בהרהור וכמ"ש לעיל במ"ז מ"מ שומע כעונה לא הוה : **לח** י"א שחיטתו אסורה משום דחשוד לא"ד ועוד כ' הש"ך דאף בלא איסור דיש כח ביד הקהל לפסול שחיטת הכל ועיין תבו"ש ושמ"ח בסימן ב' סכ"ב ואות ל"ט דאם פסלו בפי' שחיטת הכל ודאי אסור ואם לא פסלו רק אסרו באין ה"מ אסור וה"מ יש להתיר ובשוגג אף באין ה"מ שרי אבל פסלו אף שוגג אסור דיש כח בקהל לזה : **לט** כי לא . עש"ך ויראה מלשונו כל שאומר סתם לא שחטתיה ולא כלל יש לתרץ דבריו ואסור אף שאין מתרץ בעצמו ואומרים שכוונתו ששהה ודרס ומט"ז אות כ"א משמע דוקא שמתרץ . שוב ראיתי בתבו"ש אות ע"ג הרגיש בזה ופסק כן בשמ"ח וכן הוא בפר"ח וכן נכון להורות :

אמר המחבר (°) אחקור בכאן בקיצור קצת דין שויא אנפשיה התיכה דאסורא הנה הדין נחלק לששה דינין . **א'** האומר חתיכה זו אסורה היא אף שהיתה בחזקת היתר שויא ח"ד עליו . **הב'** אף שיש עדים מכחישים אותו אפ"ה שויא ח"ד ולכל באי עולם מותר . **הג'** אף שאומר שני עדים אמרו לו שחתיכה זו חלב ובאו והכחישוהו לו אפ"ה שויא ח"ד . **הד'** הוא מי שאמר קדשתי בתי והמקדש היה גדול ועדים מכחישין אותו . **הה'** אם בבה דשויא אנפשיה ח"ד חב לעצמו ולאחרים . **הו'** אם חוזר עתה מדבריו הראשונים ועדים מכחישין. הנה הדין הראשון הוא משנה בקידושין (ס"ה א') האומר לאשה קדשתיך והיא אומרת לא הוא אסור בקרובותיה ומבואר בכתובות ט' דפשיטא דשויא אנפשיה ח"ד ושם מתבאר אף אם יש הנאה לו במה שאומר כן דהא לתוס' שם ע"א נאמן להפסיד כתובה אפ"ה נאמן וכל שאין אומר אמתלא טובה אף שחוזר הוה אסור ודין זה ד"ת לא מדרבנן שהרי נתחבט הר"ן ושאר מפרשים בהא דסוף נדרים האומרת טמאה אינה נאמנת והקשו וכי איסור שבהן להיכן הלך עד שתירץ הר"ן ז"ל דחב לבעלה ובהכי לא מהימנא אף לגבי דידה ואי הוה דרבנן הם אמרו והם אמרו אלא וודאי ד"ת הוי . הב' אף שיש עדים כההיא דתשובת הרשב"א כאן אסור לדידיה ואני מסופק אם מד"ת דנאמן על עצמו יותר מק' עדים או מדרבנן והנה אם אין חוזר וודאי דאסור לו כי קא מבעי לי אם חוזר עתה ולא נותן אמתלא טובא מהו אי הוה דרבנן ונ"מ להקל בספיקו . שוב ראיתי להמשנה למלך בהלכות אישות פ"ט הלכה ט"ו הביא דברי מהרי"א בכתביו סימן רצ"ו דכתב דעדים מכחישין אותו אינו נאמן והשוה המ"ל עם תשובת הרשב"א דיודה הרשב"א כשחוזר בדבריו והוא חידוש גדול בעיני ומסתימת הש"ע לא משמע כן שוב ראיתי בהלכות יבום וחליצה פ"ג ה"ו שחזר מזה החילוק דכאן וסובר לרשב"א אף בחזרה לא מהני ולא הבינותי שם דברי המניה כמ"ש לעיל תי' דל"פ והרי חוזר כאן מזה וכפי הנראה דאף בעדים הוה מן התורה דאדם נאמן על עצמו יותר מק' עדים . הדין הג' שסומך על עדים ובאו אותן עדים והכחישוהו אפ"ה שויא ח"ד הוא נלמוד מתשובות הרשב"א חלק ג' סימן רי"ב הביאה הב"י בא"ה מ"ח והמ"ל בהלכות אישות שם דאמר שנתנו לקידושין ועדים אמרו לשם פקדון ומשמע התם שאין עדים אחרים ועלייהו סמוך ומהרשד"ם הביאה ג"כ המ"ל שם באב שאמר המקדש גדול הוה יע"ש משמע כן . הד' הוא נדון הרשד"ם סימן ט' בא"ה באב שאומר גדול היה הקשה עליו כנה"ג בכאן בהגהות ב"י אות פ"ב הקשה בשלמא לאסור המותר יש כח בידו משא"כ לעשות מקטן גדול והביא כן בשם מ"צ יע"ש ולא הבינותי דהטעם דאדם נאמן על עצמו יותר מק' עדים והתורה האמינה לאב בעד בתו ומה שכתב ראיה מסימן ר"ה בטור זה לא מצאתי כעת . הה' הוא משנה סוף נדרים אף דשויא אנפשיה ח"ד אין לה נאמנות כיון דיש חוב לבעלה אף לגבי עצמה אין נאמנת . הו' כבר מבואר דלא מהני חזרה אמנם יש לעיין עדיין קצת במייחד עדים והכחישוהו אפשר דמהני חזרה ונאמר דמהרא"י בסימן ת"ז איירי בכה"ג ומש"ה מהימן : **מ** כיון שנתן אמתלא לדבריו נאמן ולדינא כבר נתבאר במשבצות זהב : **מא** דע דבתשובת מהרי"ק שורש ל"ג משמע דמעיד ששחט שלא כהוגן היינו באונס ומ"מ לפי דברי העד פסול הוא מכאן ולהבא כיון שעכשיו אומר כשר ורוצה להאכיל טריפות וע"ז אמר שם דרוב מצוין אצל שחיטה מומחין הן היינו דרוב אין שוהין ודורסין ג"כ כו' כמבואר בדוכתא טובא . ומ"ש דהעד מותר מכאן ולהבא הקשה הפר"ח דכל זמן שלא עשה תשובה פסול הוא לדברי העד והנה יראה לומר דמיירי שהעד חוזר ואומר שקר העדתי דכה"ג לא שייך שויא חתיכה דאיסורא שוב ראיתי להתבו"ש סימן ב' ס"כ אות ל"ח כתב כן יע"ש ונ"ל היינו כה"ג שאומר נגד הרוב והוה כב' עדים משא"כ (°) היכא דלא שייך הא אף שחוזר ולא הוה ברור מ"מ אסור הוא ודו"ק ואי"ה בספר שושנת העמקים אבאר עוד בזה באורך :

ב א ואפילו הוא קטן . כתב הש"ך דאין מחשבתו לעבודת כוכבים ויודע לאמן דכה"ג בישראל כשר עכ"ל . אנן קי"ל סתם מחשבת עובד כוכבים לאו לעבודת כוכבים דלא כפירוש הר"מ ז"ל במשנה אלא דה"ק ל"מ גדול דעובד עבודת כוכבים ונאסר מקרא וקרא לך ואכלת מזבחו דעיקר האיסור שלא יעבוד עמו עבודת כוכבים כמ"ש הר"מ בהלכות שא"ה פ"ב בגלל עבודת כוכבים נאסר שחיטתן אפילו קטן דאין עובד ומלת מחשבתן ר"ל עובד ואפילו גר תושב דקטן עכ"פ כשיגדל יעבוד עבודת כוכבים . ומ"ש מומחה ואומן אף בס"א אות כ"ה פסק בחד סגי וכ"ת מפני דהמחבר כתב אח"כ ואפילו אחרים רואים משמע עד השתא מיירי באין רואה ולזה כתב כן ז"א דהמחבר אוסר גם קטן מומחה ויודע לאמן דבס"א השמיט האי דינא כמ"ש רמ"א שם ואולי הוא וי"ו פרוד ואזיל לשיטתיה באות ב' אבל להב"י ע"כ קטן שעובד עבודת כוכבים אירי וכדבעינן למימר לקמן : **ב** ואפילו אינו עובד עבודת כוכבים עש"ך . ומפני שראיתי הפר"ח והפ"ת והתב"ש הקשו עליו לכן אבאר כוונתו הנה הר"מ ז"ל בפ"ד מה"ש הי"א כתב וז"ל עובד כוכבים ששחט ואפילו קטן הר"ז נבילה ולוקה מ"ה . הי"ב וגדר גדול גדרו שאפילו כותים שאין עובדי עבודת כוכבים שחיטתן נבילה . כ"ה נוסחת הש"ך וכותים על שם מדינת כותא דחז"ל עשאום כעובדי כוכבים דחיישינן למיעוטא אף דאנן לא חיישינן למיעוטא מ"מ הואיל ומצינו בתורה וקרא לך ואכלת מזבחו שמשום לתא דעובד כוכבים נאסר שחיטתו מש"ה חיישינן אף למיעוט וזהו גדר גדול . ומשמע ודאי הא גר תושב הוה מ"ת דאל"כ אמאי לא כייל הר"מ ז"ל גר תושב עם כותי ולפ"ז קטן היינו שאין עובד כלל ואיסורא דגר תושב מזבחת מה שאתה זובח דסובר כתוספתא ודרשה גמורה היא דלא כמ"ש הכ"מ בהל' שא"ה בפ"ב דלהר"מ דרשא זו אסמכתא · וכ"ת לאיזה צורך הביא הר"מ ז"ל מקרא דוקרא לך ואכלת מזבחו יש לומר דרכו להביא המקרא היותר פשוט ועיקר הלימוד הוא מזבחת וכהנה רבות · ועוד משום שאמר אח"כ וגדר גדול גדרו שאפילו כותים שאין עובדי עבודת כוכבים דלא חיישינן למיעוטא הוא מפני לתא דעבודת כוכבים מש"ה הקדים זה ומ"ש ראיה כפ"ב דהל' שא"ה הלכה י"ד ז"ל שחיטת עובד כוכבים נבילה ומטמא במשא ואם (הוא כמו אף) שחט בסכין יפה א' עובד כוכבים וכותי וגר תושב וקרוב לומר שטומאתן מד"ס שהרי בגלל עובדי כוכבים נאסרו שחיטתן ית"ע מד"ס וא"ת הא אסור באכילה מ"ה י"ל לא כל האסור באכילה מטמא שהרי טריפה כו' עכ"ל ומכאן הקשה הפר"ח והתב"ש אדרבה משמע דבשביל עבודת כוכבים אסור לא גר תושב ולעד"נ דה"ק דאי כגי' הכ"מ בפ"ד מה"ש אחד עובד כוכבים וקטן גדר גדרו שאפילו עובד כוכבים דהיינו גר תושב וכותי השמיט והוא נוסחת הב"י וכלבו א"כ אמאי בהל' שא"ה עירבב באמצע דין כותי ואדרבה בה"ש הוה להזכיר דנבילה מדרבנן . וכ"ת

דרמז

אומר שהה ודרס ורוב אין שוהין ודורסין אפי' באו בב"א הרי עד שאומר יפה שחט כב' מטעם רוב ואם אחד אומר שהוה שחטו וא' מכחישו לומר שעובד כוכבים שחט אם בב"א אף למהרי"ק והמחבר פסולה דבב"א ליכא למימר הוה כשנים ובזה אתי זה למהרי"ק והמחבר שרי דהוה כב' ואליבך אסור ואם ג' אומרים יפה שחט וב' אומרים שהה ודרס להמחבר ומהרי"ק כשירה דאוקי תרי לתרי ואיכא רוב וחזקה ורובא עדיף אלא מדרבנן יש לאסור הבהמה דסמוך מיעוטא לחזקה והוה ליה פלגא ופלגא מדרבנן וכי תימא דרוב אין שוהין ומיעוטא דשוהין הוה מיעוטא דמיעוטא הא בודאי הוא ואם שנים אומרים בפשיטא שחט שלא כהוגן ושנים אומרים שיפה שחט אוקי תרי לתרי וחזקה דכשרות להדי חזקה דבהמה והוה ספיקא דאורייתא וצ"ע בדין זה האחרון דאפשר כיון דגברא כשר הוא ממילא הבהמה שחוטה . ולענין תרי ותרי מסקינן דהוה ספיקא דרבנן ומן התורה אזלינן בתר חזקה בין לקולא ובין לחומרא . ודיני ע"א נאמן באיסורין הלא מים עמוקים המה ואי"ה בספר שושנת העמקים אבאר זה בכלל מיוחד וכאן אין להאריך . ודעת הט"ז לאסור כדין הש"ע באחד אומר שחט כראוי ואחד אומר לא שחט כראוי :

ב (א) שחיטת עובד כוכבים נבילה דע דלדידן דעיקר מזבחת ואכלת מה שאתה זובח וכמ"ש רמ"א בהג"ה ס"ה דמי שאין חושש לזנות כו' והוא כפר"י וודאי שחיטת עובד כוכבים נבילה מן התורה דאימעט מזבחת ואף גר תושב בכלל ומתני' נמי סתמא תנן נבילה . עיין ט"ז וכוונתו יראה לפרש באופן שלא תקשה עליו מ"ש דהא הרשב"א מביא פר"י כו' ואני לא מצאתי לא בחדושיו ולא בתה"א ולא בקצר שמביא פר"י כלל ובתבו"ש אות כ"א כתב בפשיטות דהרשב"א לא ס"ל הך דרשה דזבחת . הן אמת שיש סתירה למ"ש הוא ז"ל באות א' דהרשב"א בתשובה סימן תקכ"ט הביא דרשה דזבחת וע"ש ומ"מ יש כמה קושיות בדברי הט"ז ונראה דה"ק דרוצה להוכיח דנוסחא בר"מ ז"ל גר תושב דרבנן היא עקרית כמ"ש הכ"מ דלא כש"ך אות א' והוא מדהביא הרא"ש דברי הר"מ ז"ל דדריש מוקרא לך ואכלת מזבחו ודחה זה באומרו דאין אלו דברים של טעם דלמא דווקא מה שזבח בתוך בית עובד כוכבים אסור הא מה שזבח בתוך בית ישראל שרי [ומ"ש המ"פ דא"כ זבחו שנית למה לי אין קושיא דאי לאו ואכלת מזבחו ה"א דווקא מה שזבח לאלקים הוא דאסר דקרא הכי משמע וזבחו לאלהים להכי כתיב זבחו שנית ולעולם בתוך בית ישראל שרי] . והרא"ש פסקו הוא ולא מפרש ולאיזה צורך הביא כלל מדברי הר"מ ור"י וכ"ת דר"מ טובא במי שאינו חושש לזנות דלהר"מ שרי ולר"י אסור כמ"ש הרא"ש בעצמו בדף קל"ו עיין שם בל"ח דמי שאינו חושש לזנות אסור מ"ה ואלו להר"מ מותר . ומיהו להכעיס אף להר"מ ז"ל אסור דהוה אפיקורוס כמ"ש המחבר ס"ה ועיין בר"מ פ"ג מהלכות ע"ז ופ"ז מהלכות רוצח ופ"א מהל' גזילה ואבידה ובע"ז פלוגתא דר"א ורבינא ועיין שם ומ"ה כתב דכ"מ כמי שאינו חושש לזנות ע"ז הקשה דהא אף לר"י אין הכרח לומר דמי שאין חושש לזנות דשחיטתו פסולה דאימא וזבחת בר זביחה מי שהוא מצווה על זביחה לאפוקי עובד כוכבים הא ישראל מומר אף להכעיס כשר שהרי הרשב"א בתשובה סובר כר"י ואפ"ה הכשיר להכעיס בעע"ג אף שהרא"ש סובר דמי שהוא מאמין בזביחה הוה להרא"ש לפרש זה מיד כיון דאין זה בכח המאמר דא"ל בר זביחה שמצווה על השחיטה ולמה המתין הרא"ש עד לקמן לומר מי שאינו חושש לזנות כיון שזה עיקר הכ"מ לכן העלה דלא הרא"ש לומר דגר תושב להר"מ דרבנן ולר"י הוה דאורייתא ולקמן כתב עוד חידוש דלר"י אף ישראל מומר שאין חושש לזנות הוה פסול דאורייתא כנ"ל · ושחיטת עובד כוכבים מותר בהנאה ושחיטת מין יבואר לקמן סי' ג' אימתי אסור בהנאה : **(ב)** לתיאבון מלשון תאוה ממונא אחד . ודע דיש לחקור בענין מומר לתיאבון כמה חקירות . (°) א' למ"ש המרדכי פ"ק דחולין הביאו בהגהות אשר"י ג"כ דע"א נאמן היכא דאתחזק כל שהיה בידו כבר כפירוש ר"ת בהנזקין ולהרא"ש בריק ופוחז אין נאמן אבל במוחזק בכשרות נאמן אף נגד חזקה . וקשיא לי להר"ת ממי"ן דכל שאין עתה בידו לא מהימן אלא מוחזק בכשרות מה יענה למימרא דרבא מומר כו' וכי מוחזק בכשרות מיקרי מי שאוכל נבילות ומה בכך דלא שביק היתירא ס"ס אין ע"א נאמן נגד חזקה . ב' דהרשב"א כתב מומר שחיטתו כשירה וכ"ת שמא לא שחט הרוב דבודק הוא וכל שלא שחט הרוב חוזר וגומר קודם שיעור שהיה א"כ לדידן שיעור שהיה מועט הוא איך נאמן דליכא למימר רוב שוחטין רוב דהא קי"ל הבודק צריך שיבדוק בסימנים מן התורה וכמ"ש המרדכי דלאו רוב שוחטין רוב ולא כתוס' חולין ב' א' ד"ה ואסורה כו' וכ"ת דשהיה מועטת מדרבנן ולא חיישינן כולי האי מ"מ בעוף פסקינן שיעור שהיה במשהו מן התורה כמו שיבואר בסי' כ"ד ואם יאמר דמומר בעוף אין נאמן . שוב ראיתי בשמ"ח סעיף ה' כתב בעוף שוחט מסתמא הקנה תחלה וממ"נ כו' ולפ"ז היכא דאיתרמי דשחט תחלה הא"כ דאסור כפי דעה דשהית עוף מועט הוא ולא מצאנו שיאמר אחד מהפוסקים כן והנה בתה"א ה' ב' כתב שבודק הוא קודם שיעור שהיה ובחדושיו בשם הרמב"ן דכל שוחט אין מסלק ידו עד שישחוט הרוב או בודק כו' ולפ"ז ה"ק דמסתמא לדידן שיעור שהיה מועט הוא וודאי אין קלקולי שחיטה יוצא מבן דעת ואין מסלק ידו עד שרואה רוב שחוטין ואין זה כלום דלפעמים מלא הגולגל דם וא"א לראות אם לא בבדיקה · ג' יש לחקור כיון דרוב מצוין מומחין הם ע"ס שישאלנו א"כ הא אם יודעין שא"א לשאל א"כ אסור לכתחלה דאין סומכין על הרוב כה"ג ונהי דיעבד סומכין אבל לכתחלה לעשות לא ול"ת דווקא כי איתא לפנינו צריך שאלה הא א"א בשאלה נותנין לכתחלה זה אינו וכן כתב השמ"ח בסי' א' ס"ד ופ"ת שם וכן משמע מהר"ש במה שהקשה על הגאונים וע"ש וכן משמע בש"ך סימן א' גבי שומע ואין מדבר ועיין בסי' ב' בשמ"ח ס"ו וכדבעינן למימר לקמן וכ"ת מפני מה אין בודקין אחר ח"י טריפות כיון דטורח הוא משא"כ שאלה קל הוא וא"כ בא"א לבדוק שאין שם בקי אמאי לא יתנו לכתחלה לסמוך על הרוב וצריך לומר דיתן לאחר לשחוט או דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת ואין לעשות כן לכתחלה א"כ מומר אמאי

נותנין

נותנין לכתחלה הא אין ברית כרותה שלא ייעף ולא ייגע ומיעוט שוהין ודורסין ואיך סומכין לכתחלה על הרוב דהוא וודאי לא יגיד עיין משמרת הבית ח' א' וכ"ת דהוה מיעוטא דמיעוטא דרוב מצויין נמי הוה מיעוטא דמיעוטא כמ"ש הרא"ש ז"ל וע"ש ואיך נותנין לו לכתחלה :

עוד אבאר לך דמומר רגיל להתעלף אין לשחוט דאמירתו לא מהני כלום ואף להש"ך בסי' א' דבלא אמירה נאמן דיגיד כאן לא מהני זה ועיין ט"ז ותוכן כוונתו דבאיתא הסכין לפנינו צריך בדיקה לכ"ע כי פליגי שנותנין לו הסכין ויודעין שאח"כ תהיה בלתי אפשרי לבדוק בזה מחולקין ופסק הוא ז"ל להקל והשמ"ח ס"ו פסק דווקא בשעת הדחק וצורך גדול וכבר כתבנו מזה : (ג) דמומר לא אמרינן רוב מצויין דתאיב הוא לאכול נבילות ואינו חוזר על לימודו עכ"ל ט"ז ואפי' נטל קבלה ועכשיו אין יודע דמודה הש"ך דאוסרים הכלים למפרע: (ד) ובלא בדיקה. עט"ז הביא לשון הטור ופירש דטעמא יהיב למלתיה לאפוקי משמעות הב"י דענין בפ"ע הוא ומיהו גם הב"י יודה דהטור דיעבד קאמר דאין ליתן לכתחלה ע"ס שיבדקנו אח"כ עיין מ"ש אות ג' ובש"ך אבאר עוד : (ה) הט"ז הראה מקום לסימן קי"ט סי"ו ושם כתב אפילו פ"א מעבירין אותו ועיין פ"ח כאן ובסי' קי"ט ופ"ת שם ובש"ך אבאר מזה בעזה"י : (ו) הקשה הט"ז על מ"ש בה"מ דעבירה שאין בה מלקות לא מפסל מן התורה הא עבר על שבועה מיפסל מ"ה ובנה"ך תי' דלא"ד חשוד טפי ועוד איסורא מממונא לא ילפינן יע"ש ובש"ך אות י"ב אבאר . וראיתי להבכור שור שתי' לפי מ"ש התוס' שבועות כ"ג ב' ד"ה דמוקי דעבירה שאין בה מלקות לאו מושבע א"ש ואני תמה מאד על רב מובהק כמוהו שיאמר זה . דהתו' בחצי שיעור כתבו כן לא באיסור עשה וכ"ש לאו הניתק ולאו הניתן לתשלום דפשיטא דמושבע הוא יע"ש היטב · ומ"ש מגבינות העובדי כוכבים קי"ט התם אפשר דהוה מן התורה דכל מילי דרבנן יש לאו דלא תסור עיין בשרשי הר"מ ז"ל : (ז) עט"ז האריך וכונתו להשיג על הש"ע בתרתי אחד מה שלא הזכיר פלוני מומחה ב' סכין למה לי אמירה כלל כיון שנמצא הסכין יפה אמרינן כאן נמצא כו' ועיין תב"ש אות ט"ז תי' בסי' פ"ו איכא סימנים הא מרתת להוד בדאורייתא לא מהניא והסיא דסימן קי"ט בדרבנן הוא יע"ש · וסכין נ"ל בזה שחטתי וידוע שהיה בעת השחיטה שניהם לפניו דחיישינן שמא לא טרח לראות איזה כשר משא"כ כשאומר בזה שחטתי יודע הוא לא שביק היתרא : (ח) מומר להכעיס. עט"ז ולא זכיתי להבין דבריו הקדושים בכאן דמה ענין פרש"י דסובר פירוש וזבחת מי שמצווה או פירוש הרא"ש מי שמאמין והם איירי במומר להכעיס לשחיטה וסוברים כן להכעיס לא הוה מומר לכל התורה והש"ע סובר להכעיס בשאר עבירות נמי הוה מומר לכל התורה והוא מהר"מ פ"ד מה"ש וכרי"ו הביאו הב"י ומ"ה לא כתב רמ"א וי"א דאפשר המחבר יודה והוא איירי לשאר עברות : (ט) משאר. עט"ז · והנה רבא אהיתרא מהדר אף דמומר כ"פ נ"ת כהיתרא דמיא ומיהו אף פ"א צריך בדיקת סכין ולשאר עבירות דווקא הרבה פעמים ולמדה הר"מ ז"ל מברייתא ה"ש ואפי' ערל ומומר כמ"ש הכ"מ בפ"ד מה"ש והתם במתמיד כך דבכל יום עובר בעשה ועל קושית הפרישה תי' הט"ז דאיכא ס"ס אף דבמקום חזקה לא מהני ס"ס חומרא היא שהחמיר הר"מ ז"ל ודי בחד ספק לא בס"ס ולפ"ז במומר לתאבון למ"ד אם בשר בידו לא מהני ס"ס וכפסק הש"ע ס"ד והיינו פלוני מומחה דווקא ולא מהני ס"ס במקום חזקה ועוד מטרח לא טרח ולשאר עבירות יש להקל : (י) מחמת · כתב הט"ז הא מתו כשהן קטנים ולא כאו שנבלע דמן מזיד הוא ויש לראות דהמחבר ס"ו משמע דפוסק דלא כהר"מ דמביא בסתם דעה זו וא"כ לאיזה נ"מ אי הוה כשאר כל אדם והנך רואה דעתו כהר"מ ז"ל וכן פסקו האחרונים ועיין תב"ש ולענין מומר לשאר עבירות אם אומרין רוב מצוין מומחין הנה המחבר לא הזכיר רק להר"מ צריך בדיקת סכין ויש להחמיר באיסור תורה ואפי' כתב קבלה לא מהני במומר לא"ד כמ"ש השמ"ח ס"ג דאין חוזר על לימודו (ס) וה"ה לשאר עבירות אין להקל לכתחלה אם לא לצורך גדול · ולדידן אף בצורך גדול אסור כמו שאבאר בשפתי דעת יע"ש: (יא) כותי האידנא לאחר שגזרו ע"ז · ומ"מ מדרבנן אסורה לא מן התורה: (יב) אא"כ. עט"ז דבר זביחה ומאמין בשחיטה דהוחזקו בהן ומ"מ לא מהני הותך כזית דהלכה כת"ק דרשב"ג דלא כתיבא עובר לפעמים כמ"ש הרשב"א מ"מ מאמין מיקרי כמו מומר לתיאבון ומ"ש הב"י דעע"ג בעינן מומחה שמא לא יראה יפה והקשה הט"ז דידע דלא גמיר מהני אחרים אף לכתחלה להרשב"א כמבואר סימן א' עיין בארוך ובקצר א"כ ליכא למימר משום לכתחלה נקט אלא תירוץ הב' עיקר דיוצא ונכנס צריך מומחה ומש"ה השמיט בש"ע מומחה ומ"מ קשה למה השמיט יוצא ונכנס · ומיהו הקראים בזה"ז ודאי שחיטתן אסורה : (יג) מסור כמומר. כ' הט"ז היינו כמומר לתיאבון ולפ"ז משמע אף פ"א דאינו הרבה פעמים הלכה כר"מ ז"ל דמצריך בדיקת סכין אף לשאר עבירות . והש"ך בנה"ך חולק עליו ואוסר אף ישראל עע"ג . והתב"ש או' מ"ז ובשמ"ח סכ"ו פסק כב"ה דפ"א שחיטתו כשירה דיעבד ובהרבה פעמים פסול דיעבד אף בעע"ג ומ"ש דרמ"א לא הכריע אף דכתב דיעה א' בסתם וברמ"א נמי נוהג דין של מהרמ"ע עיין בהנהגות הוראות או"ה כמ"ב מ"מ בסי' קי"ט ס"ו גילה דעתם דאין הכרע שכתוב ויש פוסלין יע"ש: (יד) עט"ז דסובר דשוחט לעבודת כוכבים לא מיתסר

דרמז כמו כותי לא הוה טומאה אלא מדרבנן ה"ה עובד כוכבים די היה לו לומר עובד כוכבים וגר תושב וכמו דגר תושב הוא דרבנן ה"ה עובד כוכבים אלא ודאי דגר תושב דאורייתא וכותי הזכיר שם בה"ש וגם כאן לומר כשם שכותי ד"ס ה"ה אלו ומ"ש בגלל עבודת כוכבים נתרחקו הכותים מפרש בספרו הארוך דכותים היינו כותים ממש לא כפי' הכ"מ שם דהיינו עובדי כוכבים יע"ש ועיין בכ"מ שם דלהר"מ תוס' אסמכתא ולהש"ך כ"ע מודים לתוספתא והר"מ ז"ל או דנקיט מקרא מפורש טפי או דלילקי נמי מפן דהוה לאו ולא קשה קושית פ"ח ופ"ת מנא ליה איסור בגר תושב הא ברור מללו דסובר כתוס' אמנם מ"ש ראיה מכם להוציא מומר דהיינו כרי"ו הביאו המחבר ס"ה . וה"ה דה"מ לאתויי ראיה ממחלל שבת אף שאין עובד כוכבים . זה אין ראיה כמו שהשיג עליו התב"ש אות א' ופ"ת דהתם שמעינן דאין לו נאמנות לא דשחיטתו אסורה אף בישראל עע"ג זה לא מוכח מהתם אלא דמחד קרא ממעט חילול שבת ועבודת כוכבים ומומר לכל התורה חוץ מב' אלו וכיון שכן אין לו נאמנות וצ"ע :

אמנם מה שרצה התב"ש לומר דטעם הר"מ ז"ל דסתם מחשבת עובד כוכבים לעבודת כוכבים ולוקה מ"ה משום לא ידבק לא הבנתי דבריו דאף דכתב כן בפי' המשנה מ"מ בחבורו חזר בו וסובר כת"ק דר"א דסתם מחשבת כותי לא הוה לעבודת כוכבים וכן מוכח ממ"ש הר"מ בהל' מ"א פ"ד הי"ט מעמידין בקיבת שחיטת נבילה ואלו היה סובר סתם מחשבה לעבודת כוכבים פירשא אסור בהנאה ואין מעמידין כמבואר בחולין קי"ז ב' . ומ"ש ראיה מספ"ב מה"ש הלכה ב' ג' אין המחשבה אלא אחר הזובח לפיכך עובד כוכבים ששחט אסור כבר היטב אשר דיבר הלח"מ שם דה"ק דה"א וקרא לך ואכלת מזבחו היינו בהמתו של עובד כוכבים ממש משא"כ עכשיו שהולך אחר הזובח א"כ נקרא בהמת ישראל בזבח העובד כוכבים לעבודת כובים זבחו וה"ה שלא לעבודת כוכבים מזבחו מיותר כמ"ש הל"ח :

והנה עובד כוכבים לכ"ע דאורייתא וגר תושב הוה פלוגתא ומומר לעבודת כוכבים להר"ם הוה ד"ת ולהרא"ש נ"כ ולהרשב"א דמפרש מי שמצווה הוה דרבנן א"כ נקטינן לחומרא דהוה דאורייתא כולן ולענין או"ב וכיסוי הדם נקטינן ג"כ לחומרא ובסימן ט"ו וכ"ח אבאר :

וראיתי להמ"א בא"ח סימן ל"ט אות א' ב' כתב דמוכח בחולין גבי מכם דמומר להכעיס לא הוה לכל התורה מדפריך חוץ ממומר ה"ד ולא מוקי להכעיס וי"ל דרוצה לאוקמיה אליבא דכ"ע דבעבודת כוכבים פליגי רב אחא ורבינא ובפ' זה בורר גם רבא סובר להכעיס לא הוה מין מדמכשיר לעדות בלהכעים יע"ש אלא הא קשיא דברייתא ה"ש ואפילו ערל וישראל מומר דמייתי סייעתא לרבא ולדידיה ליכא סייעתא אמאי לא להכעיס ולשאר עבירות ועיין תוס' שם ד"ה אלא . שוב ראיתי שתה"א ט' ב' הקשה זה ותי' דה"ש לכתחילה והא מועד לנבל בידים וזה שייך על להכעיס בשחיטה ואף זה י"ל הכל דיעבד וכ"ש דקשי לוקמיה להכעיס בשאר עבירות לרבא דודאי שוחט לכתחילה דלא הוה מומר לכל התורה כולה וצ"ע : **ג** גר תושב שקיבל עליו ז' מצות . או שלא לעבוד עבודת כוכבים לבד וה"ה גר שמל ולא טבל או לא טבל כדינו הרי הוא כעובד כוכבים ויש פלוגתא אי מ"ה או מדרבנן : **ד** ישראל. עש"ך דלא עבר על ל"ע כה"ג בלא טירחא ולשמא אירע פסול באונס רוב שוחטין כהוגן אם רוצין והוא נ"כ רוצה ולענין לבדוק הסכין אחריו יש מחלוקת ולענין הלכה אי הסכין לפנינו יש לבדוק ואי ליתא הוה כנאבדה וכשירה כמבואר :

דע (ס) דאם שחט הרבה בהמות ונגע בראשונה במפרקת והלך לו ודאי דאחרים אסורים דמפרקת הוה ספק שמא פוגם כמבואר סימן ח"י סי"ב יע"ש . וכיון שכן חיישינן שמא פגם במפרקת ישחט והוא לא יגיד :

עוד נראה לי דווקא מומר לאכול נבילות אפילו פ"א בודק סכין ונותן לו הא מומר לטריפות בפ"א א"צ בדיקת סכין אף להר"מ ז"ל דאם לא יבדוק הסכין הוה ודאי נבילה וחשוד לדבר הקל על טריפה לא הוה חשוד על נבילה החמור והנה חזות קשה ראיתי בב"ח סימן ו' ז"ל ועוד נראה בישראל צריך בדיקת סכין קודם השחיטה שמא ישחט במקום הפגימה ויהיה נבילה ואפילו רק ינקוב משהו במקום הפגימה בוושט וישחוט אח"כ בשאר הסכין שלא במקום הפגימה טריפה הוה ונמי אין לו לברך כו' נבילה או טריפה כו' עכ"ל ואני תמה על אדונינו הב"ח ז"ל מה ראה לומר כן דהא קי"ל נקובת הוושט במקום שחיטה נבילה ודאית הוה ונהי דלא הוה נבילה מחיים מ"מ נבילה הוה ועיין ש"ך סימן ל"ג : **ה** ואפילו. עש"ך ולא ידענא אמאי לא פי' רבותא דאין לחוש שמא לא יתן לב לשחוט כראוי ממילא יעשה שהיה קמ"ל דלא דכל מה שעושה לעצמו עושה לאחרים וכיון שכן נותן לב לשחוט ואין קלקולי שחיטה יוצא מבן דעת ע"פ הרוב . ומיהו בלא בדיקת סכין אף שיש בכאן בשר כשר וזה הבשר ששחט עכשיו וקונה מזה הבשר אין ראיה לומר דלא שביק היתרא ואכיל איסורא וכן כ' התב"ש : **ו** והואי עש"ך וא"י מה מלמדנו דפשיטא דהכי הוא כל מילתא דדיעבד אסור לכתחילה אין לעשות ע"ס כו' ואולי דס"ד דיעבד ש"ד : **ז** דווקא אם בגמר שחיטה בא ומצא סכין זו בידו הא לאחר שעה או שתים יש להחמיר שמא אח"כ נזדמן לו והוא אינו נאמן באמירתו עש"ך : **ח** אין ליתן ע"ס שיבדקנו וה"ה דלא יבדוק ביחידות ויתן למומר בפני הרואים ואם אומר בפני הרבים אני בדקתי ש"ד ב"ח והפר"ח השיגו דהרואים יסברו שאומר כן שלא יטריח המומר לבדוק והתב"ש העלה כב"ח וש"ך דאין לחוש כולי האי לרואים ובאומר בפני רבים די והא דפי' הר"ן כן ולא כפשוטו דבישראל כשר נמי שמא ישכח לבודקו לבסוף ואולי דהוה כעין ס"ס שמא יבדוק המומר ושמא יבדוק ישראל אח"כ : **ט** אפי' דישראל לא מרתת ש"ך הוא מתוספ' חולין דכותי א"צ בדיקת סכין דמרתת · ולהכעים דמרתת לדידן פסול דלאו מאמין בזביחה הוא : **י** כתב הש"ך הא דאשמעינן המחבר כאן דה"א דנסמוך על בדיקת המומר ואת"ל דלא יבדוק בדקינן אנן אח"כ וכולי האי לא חיישינ קמ"ל דמומר ודאי לא טרח ודילמא אנן מישתלי וכבר כתבנו כן באות ח' והשיג על הב"ח דכתב הטעם משום ברכה לבטלה דבגמרא חולין משמע דהוה מן התורה בדף י"ז עכ"ל והנה קשיא בתרתי חדא מ"ש דלהב"ח אם שמע הברכה מאחר שוחט על סמך בדיקה של אחריו איך יאמר זאת א"כ במומר אמאי אין ליתן ע"ס בדיקה של אחריו וכ"ת דל"ת דמומר יברך שוא הא לא כתב שם כן הב"ח ועוד שסיים קמ"ל דשמא ישכח כו' אלא ה"ק הב"ח דה"א בישראל הטעם משום ברכה ובמומר לא שייך זה קמ"ל הטעם שמא ישכח . גם מה שהביא ראיה מגמרא חולין לא ידענא מה היא דהתם אמרינן בדיקת סכין מ"ה היינו או תחילה או סוף והא ודאי דבדיקה דבתחילה הוא מדרבנן דילמא מישתלי והגמ' אה"נ דה"מ לומר בדיקה דמתחילה מקרא דושחטתם בזה מדרבנן וא"כ אימא משום חשש ברכה ג"כ . שוב ראיתי בתב"ש סימן ח"י העיר קצת בזה יע"ש וסבור הייתי לומר דמ"ש הש"ך ולפ"ז אם שמע הברכה מאחר יכולין לסמוך על בדיקה שאח"כ היינו בשוחט לכלבים או לעובדי כוכבים וכדומה דליכא שמא יאכל וברכה וע"ז כתב דאינו מוכרח דאפ"ה צריך בדיקה קודם דילמא מימלך ואכיל וכמו שיתבאר סימן ח"י אי"ה דאין זה במשמע . שוב ראיתי דבריו נכונים דמ"ש הב"ח בתחילת דבריו דבישראל כשר אין הטעם שמא ישכח אלא שמא ברכה לבטלה הוא משמע דלית ליה טעמא דהרשב"א כלל ומ"ש הב"ח אפילו לא יאכלנו ה"ק דליתיה טעמא דרשב"א אלא ט"א ונ"מ אפילו שוחט לעובדי כוכבים כו' דלא יאכלנו אפ"ה חשש ברכה איכא . ואף במומר חיישינן שמא ישכח התם איכא טעמא רבה דיסמוך על בדיקת המומר כיון שהוא בעצמו אינו שוחט משא"כ כשהוא בעצמו שוחט ליכא למיחש למידי כיון דבעי בדיקה אחר השחיטה היכא דאיתי' לסכין לפנינו הוה כבשר חי דאורחיה בהדחה דליכא למיחש דילמא משתלי כמבואר בסימן צ"א והתב"ש בסימן ח"י אות א' עמד בזה ותי' דהתם דרך ב"א כך הוא היינו לפי האמת אבל הב"ח אין סובר כן ומש"ה בישראל כשר ע"כ טעמא אחרינא אית ביה ברכה לבטלה . ועל קושיא השניה מחולין יש לומר מדמסיק מדרבנן ואמאי לא אמרו כמשמעה מנין לבדיקת סכין מ"ה כיון דחז"ל תקנו ברכה א"כ הוה מ"ה דעובר על לא תשא בספק כן יש ליישב דבריו : **יא** מי ששחט. עש"ך שהשיג על רמ"א דיצא לו כן מתשובת מהרי"ק הביאה הב"י והשמיט מלת ולכל הפחות אם יעשה תשובה הרי דבלא תשובה אסור אף בפ"א ותי' דרמ"א מיירי בע"א שאמר עליו יע"ש . והנה ממ"ש ולכל הפחות אין ראיה דלרווחא כתב כן והאמת אף בלא עשה תשובה מותר מכאן ולהבא ומ"ש דרמ"א איירי בע"א ממ"נ אי מכחיש לעד אותה שחיטה ג"כ מותרת וכ"ת להעד עצמו הא כבר כתב כן המחבר סימן א' בסופו ואי בשותק יש לעיין בזה ובסימן קי"ט אבאר . והנה הפר"ח והפר"ת האריכו בזה אכתוב כאן מסקנתם :

כתב הפר"ח בסימן קי"ט אות כ"א שלשה דינים בטבח . א' טבח שיש חשש חימוד ממון (כמו שוחט לעצמו ומוכר לאחרים או שנוטלין כרכשתות מהכשירות) בפ"א שהוציא טריפה מעבירין אותו ואין להם תקנה אלא דפז"ב (היינו ילבש שחורים וילך כו'). ב' טבח שאין לו שום חימוד ממון (שנוטל שכרו מהקהל וכדומה) פ"א וב' די שיקבל דברי חבירות (היינו שיהא דואג ומיצר ויאמר בפני ג' לומדים שלא יעשה כן) ובפעם הג' צריך תקנה דפז"ב. הג' בודקי ירקות מתולעים וכדומה עד שלש פעמים כאנוסים דמי ויש לסמוך על בדיקתם ומכאן ואילך קבלות דברי חבירות גם אין לחלק בין איסורין דאורייתא לאיסורין דרבנן בכל זה :

אמנם הפ"ת חלק עליו שם ועיין שמ"ח כאן . והעולה לדינא אם מוחזק באדם כשר והגון בפ"א או ב' יש לדונו כשוגג אם נראין הדברים כך . ואם הדבר שקול גם אין מוחזק בכשרות והגון אם חימוד ממון יש בה יש לדונו כמזיד וצריך שילבש שחורים ובזמן הזה א"א להעמיד הדת על תלה די שיקבל סגופין ותענית בעירו ואם אין חימוד ממון בפ"א וב' די בקבלת דברי חבירות ופעם ג' צריך תשובה גמורה עכ"פ . ואם איש הגון וכשר אף בחימוד ממון בפ"א יש לדונו כשוגג כמ"ש עכ"פ קבד"ח בעינן כל זה נראה להלכה ולמעשה צ"ע : **יב** אפילו נשבע . שהרי מושבע ועומד מהר סיני וחשוד לא"ד ש"ך . דקדק לכתוב לא"ד לתרץ קושית הט"ז אות ו' ממ"ש בח"מ ותי' לא"ד גרע טפי וכמו שביאר בנה"ך . ולפ"ז במומר לשאר עבירות דבעינן בדיקת סכין להר"מ ז"ל וכן הלכה לכאורה נראה דמהימן בשבועה אמנם בנה"ך תי' עוד תירוץ אחר על קושית הט"ז וכן מצאתי לתב"ש אות י"ב שכתב כן ובשמ"ח סי"ג כתב בפירוש כן דאפילו לשאר עבירות לא מהני שבועה :

והנה (ס) אם ראינו שאכל נבילות חצי שיעור היה נראה לכאורה דנאמן בשבועה דעל חצי שיעור לאו מושבע הוא כמ"ש התוס' בשבועות כ"ג ב' ד"ה דמוקי אמנם ראיתי להתב"ש אות י"ב בפשיטות דלא מהני וא"י למה כיון דלאו מושבע הוא ומדבריו משמע דמושבע הוה כה"ג ולענין דינא יש להחמיר: **יג** ואומר כו'. עש"ך וכולו מבואר דאומר לאו דווקא אלא כל היכא דמצי לברר מבררינן ובמומחה צריך שיאמר פלוני דמרתת א"כ דווקא שיאמר וגם צריך לידע שהסכינים היו בידו בשעת שחיטה הא לא"ה אפילו אמירתו לא מהני : **יד** ואפילו. עש"ך ורוצה לומר מדסתם המחבר משמע דאין לחלק אפילו בהמה ואומר שהביא הבהמה אצל השוחט לשחוט ואח"כ הביאו לביתו דטורח רב הוא כמו בדיקת סכין אפ"ה כל שאומר פלוני מומחה די דמרתת כמ"ש אות ט"ו דלא כב"ח שכתב דעוף דטורח קל הוא להביא אצל השוחט מהימן באומר פלוני כו' ומיהו בנמצא בהמה ברשותו ואומר שהביא השוחט אצלו מודה הב"ח ואם אומר פלוני יע"ש בק"א . ואם יש מקולין קבועין ואומר מכשירה קניתי ואף בלא אמירה כלל מהימן דלא שביק היתרא ואכיל איסורא ואפילו מקולין ישראל רחוקים קצת דהליכה טורח כל דהו הוה וחשיב כמו חמצן של ע"ע דמחליפין וכן כתב בשמ"ח סי' זה יע"ש : **טו** דווקא פלוני מומחה כו' . והיינו טעמא אף דלא שביק היתרא חיישינן שמא לא מצאו המומחה בביתו ומטרח לא טרח וכן הדין בגבינה לקמן סימן קי"ט ס"י אומר קנה לי גבינה צ"ל פלוני מומחה מה"ט : **טז** להכעיס . כתב הש"ך מדין תורה והשיג על הב"ח דרוצה לומר דהוה דרבנן אפילו להכעיס לשחיטה כמבואר בב"ח על מ"ש הטור להכעיס בשחיטה וז"א דהא התו' כתבו דמזובחת מי שאינו בר זביחה דהיינו אינו מאמין וכתב עוד דלהמחבר אף לשאר עבירות דהוה אפיקורס הוה מדין תורה ואזיל לשיטתיה באות ב' דלהר"מ אף שאין עובד עבודת כוכבים הוה ד"ת יע"ש: **יז** מומר להכעיס. עש"ך העלה דמומר לעבודת כוכבים אף פ"א ובצנעה הוה מומר ומחלל שבת ופרהסיא בפ"א הוה מומר ומלת פרהסיא המוזכר בגמ' קאי רק אשבת ולא אעבודת כוכבים ואותה שחיטה עצמה אין אוסר משום מומר רק משום תקרובת עבודת כוכבים ושחיטת שבת. וא"י בשלמא שחיטת שבת מישתריא למ"ש הא שחיטת מומר למאי נ"מ הא אסור משום ת"ע ודוחק לומר לענין איסורין מבטלין זא"ז דלא הוה נבילה כו' . ואולי במיעוט בתרא דהוה מומר דהוכיח סופו על תחלתו כמו שאבאר אי"ה בסימן ד' להכי לא הוה שחיטתו פסולה או להר אם נאמר דשחיטתו אסורה רק מדרבנן אף במתכוין לעובדם ואלו משום מומר הוה ד"ת ולקמן אבאר דד"ת הוה . ומיהו אי אדם אוסר דבר שאינו שלו לא היה אלא מדרבנן כמ"ש הלבוש אבאר לקמן סימן ד' א"ש . ומיעוט קמא דקנה ליכא למימר דמיעוט קמא דקנה לש"ך בנה"ך פוסל משום שחיטת מומר נמי לא פסול כמבואר לקמן התחיל אחד מהפסולים . ועיין לקמן סימן י"א אות ב' בט"ז סובר פ"א לא הוה מומר דלא כש"ך :

ומה שהביא הש"ך ראיה מיש"ש פ"ק דחולין ס"ז תמה תב"ש בסימן י"א אות י"ב דמהרש"ל גופא בפ"ב סימן כ' כתב בהיפך דאף באותה שחיטה נעשה מומר וע"ש . והנה בסימן כ' בפ"ב הוכיח כרשב"א דחישב ישראל ע"מ שיזרוק העובד כוכבים אסורה דאל"כ ר"י ור"ל במאי פליגי יע"ש משמע בהדיא באותה שחיטה נעשה מומר ואותה שחיטה גופא פסולה וסותר למ"ש פ"ק סימן ז' גם דבריו כאן לא זכיתי להבין במ"ש על מ"ש התו' חולין י"ד א' דפ"א לא הוה מומר מהא דלקמן שנים שוחטין א' לשם א' מכל אלו דהוקשה להם תיפוק ליה משום שחיטת מומר ותירצו בפ"א לא הוה מומר וכתב הוא ז"ל דה"מ לשנויי דמומר לשאר עבירות ולא ידענא להולמו דא"כ אכתי אימא לצעורי מתכוין כיון דאין מומר לעבודת כוכבים יע"ש . ולענין דינא (ס) נראה לי דאם שחט בשבת שחיטה גמורה לכ"ע פסולה דמכי שחט פורתא חילל שבת וא"כ כי גמר שחיטתו שחיטת מומר הוא ובחצי קנה בעוף שהיה פגום ע"י חולי לדידן בזה יש לעיין וספיקא הוה ולענין שחיטת מומר כה"נ אין כ"כ נ"מ וכבר התבאר :

כתב השמ"ח חילול שבת דוקא בדאורייתא לא דרבנן דלא כב"ה . פרסום הוה עשרה מישראל או שידע שיתפרסם . מומר לשלשה עבירות מפורסמות כמו לבישת שעטנז והקפת ראש ונבילה הוה מסתמא לכל התורה ואם ראינו נזהר בשאר הוי מומר לד"א ואם עבר על רוב המצות אף שנזהר בשאר רובו ככולו . אוכל נבילה שמתה מאיליה הוה להכעיס ודווקא נפסלה בשחיטה תלינן דלתיאבון תו' עבודת כוכבים כ"ז . אמנם האידנא כתב בה"י האוכל נבילה יש להחמיר ולומר דחשוד לכל התורה וראוי לחוש לדבריו כ"ז העתקתי משמ"ח :

ודע (ס) למאן דסבר פ"א לא נעשה מומר או למאן דסובר באותה שחיטה לא נעשה מומר היה נראה לכאורה דמ"מ בעינן אחרים רואים דהחשוד לדבר חמור חשוד לדבר הקל ואם חשוד לשבת כ"ש לשאר עבירות ולא מהימן אמנם ראיתי להכה"ג בהגהות הטור אות ח"י הביא בשם מהרי"ק שורש מ"ם דמומר לד"א שחיטתו כשירה אף באין אחרים רואין ועיינתי במהרי"ק וצריך לומר דמיירי בשוחט לאחרים ואין לו הנאה ממנה ומש"ה אף דקיימא לן החשוד על הדבר אין נאמן להעיד היינו של עצמו הא של אחרים נאמן ומש"ה מותר באין אחרים רואין הא כל שיש לו הנאה ממנה וודאי אף אותה שחיטה אין לו נאמנות בשל עצמו דהחשוד לחמור חשוד על הקל ועיין ש"ך אות כ' ובקי"ט אות ח"י : **יח** ולהרמב"ם צריך . וכן הלכתא ול"ק מסימן א' דהתם איפשר נתן לאחר לשחוט ש"ך ולא ניחא ליה דאיהו בדקן דוודאי מטרח לא טרח ועיין מ"ש בט"ז : **יט** ודוקא במומר היינו הרבה פעמים . והיינו שלשה פעמים ופסול לעדות היינו פ"א : **כ** פסול לעדות . לכאורה משמע דווקא שיעור כזית דמיפסל לעדות הא חצי שיעור דאין מיפסל לעדות לא" ואין זה כלום דמ"מ מיפסל מדרבנן הוא כמבואר בח"מ סימן ל"ד דעבירה שאין בה מלקות מיפסל מדרבנן :

קשיא (ס) לי דכאן פסק המחבר בס"ה מומר להכעיס הוה מומר לכל התורה כדמוכח דוכתא טובא בהר"מ ז"ל א"כ איך כתב בח"מ סימן ל"ד ס"ב עבר עבירה שיש בה מלקות בין להכעיס או לתיאבון פסול לעדות ואיך כללם יחד דלהכעיס אף שאין בה מלקות כמו מ"ע סוכה שופר תפילין וכדומה דינו כעובד כוכבים ופסול מ"ה ועיין סימן קנ"א ורנ"א מהו להכעיס ועיין בשמ"ח סי"ג דלהכעיס שאינו מאמין במצוה או להכעיס בוראו אפילו במ"ע דינו כעובד כוכבים ושחיטתו פסולה מ"ה :

כתב הש"ך ז"ל דיש חילוק בין של עצמו אף בפ"א חשוד הוא לא"ד ולאחרים ואין לו הנאה ממנה פ"א נאמן ובמומר הרבה פעמים אינו נאמן אף בשל אחרים אף בלא טירחא והיכא דאיכא טירחא כמו בדיקת סכין אף מומר לשאר עבירות ולאחרים צריך בדיקת סכין . ולפ"ז רבא אמר שפיר מומר לתיאבון דוקא הא פ"א לא דמיירי בשל אחרים כן תוכן כוונת הש"ך כאן ובסי' קי"ט אות ח"י ומ"ש רמ"א הרי הוא כמומר אין מדוקדק דמומר אף בשל אחרים ואלו פ"א דווקא בשל עצמו לא מהימן לא באחרים . ומיהו קשה דהא דנאמן בשל אחרים דאין אדם חוטא ולא לו משא"כ כאן מטרח לא טרח ומה נאמנות שייך כאן ואולי יש לחלק ובסימן קי"ט אבאר בעזה"י : **כא** הרי . הא אין שם יראה הוה מומר לערלות ב"י ד"מ ש"ך ולהר"מ ז"ל צריך בדיקת סכין דמומר הוא שהרי בכל רגע עובר בעשה

זו וכאמור : **כב** שחיטתן . עש"ך דהרשב"א פסק כת"ק דרשב"ג דכל דלא כתיב' אף דאחזיק אין להם נאמנות ופעמים עובר לתיאבון ומש"ה לא מהני בדיקה ואם אחרים רואין הוה בכלל וזבחת כמי מומר לתיאבון והר"מ ז"ל דכתב אין נאמנים לומר לא קלקלנו משמע חותך מהני וכ"מ מדאמר ר"א לא אמר כתרוייהו כו' ואמאי לא דהלכה כת"ק דלא מהני חותך עכ"ל ש"ך ועיין פר"ח שכתב אדרבה מדכתב הר"מ שאין מאמינים והתב"ש באות מ"ב מיישבו יע"ש . ומה שדייק מרב אשי יש לומר דלמ"ש התוס' ריש חולין דחותך כזית היינו היכא דאיכא לברורי . אם כן אמאי לא אמר כרבא ה"ש ביוצא ונכנס בא ומצאו שרי דמדמה שחיטה ליי"נ ואף כי ליכא לברורי שרי יע"ש :

כתב התב"ש אות מ"ה דמ"ש בש"ע דבעינן בדיקת סכין אף דכותים קודם גזירה א"צ בדיקת סכין דמרתת י"ל דהתם רתיתה בשתים א' דמתירא שמא יבדוק הסכין הב' שמא יתן לו כזית בשר משא"כ לדידן דקיי"ל כת"ק דלא אחזיק אוכל הוא ע"כ ליכא רתיתה בב' ומש"ה צריך בדיקת סכין יע"ש . וא"כ י"ל מש"ה אמר ר"א לא אמר כתרוייהו קסבר גירי אריות דאי גירי אמת לוקמיה בכותי ה"ש בעע"ג ובודק סכין ואם לא בדק לא ישחוט לכתחלה דליכא רתיתה בשתים ולמה מהדר לאוקמי במומר הא כה"ג יכול לאוקמיה בכותי וע"כ גירי אריות הן והש"ך לשיטתיה באות כ"ד מש"ה הוכיח כאן שפיר ועיין מ"ש שם : **כג** באחרים כו' . בעע"ג א"צ מומחה וביוצא ונכנס צריך מומחה ש"ך . ובספרי ראש יוסף כתבתי איפשר בעע"ג לכתחלה צריך שיהא מומחה דאל"כ לכתחלה לא ישחוט שמא לא דקדקו היטב ואי דלא גרע מיוצא ונכנס הא לא ידע במה דליזדהר ומש"ה כל שאין מומחה אף עע"ג לכתחלה לא : **כד** וגם כו' . תמה הש"ך דצו"ב הוה ככותי קודם גזירה . וסיים לענין דינא הקראים שבזה"ז אין מאמינים כלל ולא בכלל וזבחת ומש"ה אסורה כפר"י וכן הלכה .

כתב התבואות שור אות מ"ה דמש"ה צריך בדיקת סכין דהא דא"צ בכותי בדיקת סכין דאיכא רתיתה בשתים שמא יבדוק ושמא יתן לו כזית משא"כ לדידן דהלכה כת"ק והא דלא סגי לתו' בהאי טעמא לחוד דא"כ למה לי עע"ג יע"ש ולא הבינותי דהא לא כתבו התוס' בפי' רתיתה מה היא ואי מ"ש ממומר זה באמת קשיא דלמה להו לומר מומר מחזיק כישראל כשר תיפוק ליה דליכא רתיתה בשתים דאי יתן ליה יאכל דלתאבון אוכל הוא וליכא כ"א רתיתה דבדיקה :

ולענין שחיטת כותי כפי הנראה דמדרבנן אסור דעשאום הז"ל כגוים גמורים ומיהו לרב אשי דבתרא הוא ואמר גירי אריות הן שחיטתן מ"ה אסורה כגוי ולא מצאתי בפירוש לענין הלכה אם כותים גירי אמת או ג"א הן . אך את זה מצאתי בפ"ד מהלכות משכב ומושב ופ"ט מהלכות מעשר שמדבר שם הר"מ מזה ואין הכרע. אמנם ממ"ש הר"מ ז"ל פ"ד מה"ש וגדר גדול שאפי' כותי כו' לשיטת הש"ך אות א' דהיינו כותים ממש דלא הוה אלא מדרבנן הא עובד כוכבים שאין עובד לכוכבים דאורייתא א"כ אתה רואה שפוסק גירי אמת הן דאל"כ הוו עובדי כוכבים גמורים ומ"ה אסור יע"ש וקשיא הא רב אשי בתרא הוא . שוב ראיתי בר"מ הלכות עבדים פ"ו הלכה ה"ו שפסק בפי' דכותים קודם גזרה בהחתים עד ישראל לבסוף כשר ועיין גיטין יו"ד א' דלרשב"ג החתים עד ישראל בסוף כשר וכן כתב שם בפי' בהלכה וי"ו דגרי אמת הן יע"ש ועיין לקמן סימן רס"ז הלכות עבדים ויש לראות איך פסק דווקא גיטין ושחרורי עבדים כשר דאין חותמין זה בלא זה והא פסק כאן כרשב"א וא"כ בשאר שטרות נמי דהלכה כת"ק דכתיבה לחוד מהני ולא תענה כתיב וכמ"ש בגיטין אי ת"ק אפי' שאר שטרות נמי ואפשר לחומרא פסק כת"ק דאחזיק ולא כתיבא לא מהני וה"ה כתיבא ולא אחזיק לא מהני ובתרתי פליגי :

כה מסור . פירש הש"ך דעת רמ"א כאן דהוה כמומר לכל התורה כולה דלא כמ"ש הט"ז : **כו** וע"ל סי' . לענין הלכה פסק הש"ך כהמחבר לקמן סי' קי"ט דשחיטתו כשירה ועיין בשמ"ח דבפ"א אין לפסול בה"מ ובהרבה פעמים אסורה שחיטתו ולענין תפילין עיין אורח חיים סימן ל"ט ושם יש לפסול אף בפ"א : **כז** או שהתחיל . כ' הש"ך אמת שהבין הב"ח בדברי הפרישה דהוקשה לו על הטור בשחט הכשר וגמר הפסול הא פסול מטעם שהייה וזה אין קושיא להטור בדלא שהה ולדידן הא דלא הגיה רמ"א דמשכחת קודם שסילק הכשר ידו והתחיל הפסול אלא דקושייתו כמו ששהיה פוסל במיעוט בתרא ה"ה עובד כוכבים פוסל וכתב דיש לחלק ולענין שהיה משמע מדבריו דאף עובד כוכבים פוסל בשהיה ומ"מ לענין הלכה קיי"ל דאין עובד כוכבים פוסל בשהיה במיעוט בתרא לדידן וה"ה עיקור וכדומה דעובד כוכבים לאו בתורת שחיטה הוא . ומיהו ישראל פסול כמו מומר וכיוצא וודאי יש ליזהר במיעוט בתרא ועיין בשמ"ח סי' כ"ג בדיני שהיה ושם אבאר עוד בעז"ה: **כח** או ברוב. אפי' שחט הכשר חצי קנה ובא הפסול והוסיף כ"ש פסולה ש"ך: **כט** וגמר. דהא דלא הגיה רמ"א כלום משום דאי תפס הקנה לבדו ושחט אף לדידן כשירה כמבואר לקמן מש"ה לא הגיה רמ"א עליו עיין סימן כ"ג וכ"ד ש"ך : **ל** היו . עי' ש"ך שהביא כמה דיעות וכן הוא בתוספתא דכשירה שחיטתן ולא דמי לשוחט לעבודת כוכבים דהתם מטעם מחשבה משא"כ הכא דבלאו איהו נמי הוה משתחיט שפיר לכן יש להתיר כה"ג ועיין מ"ש באות ל"א : **לא** ואצ"ל . אפי' יש בכל א' שיעור שחיטה זה למעלה וזה למטה אפ"ה שחיטתו פסולה דשמא התחתון גמר קודם שחיטת העליון . עיין שמ"ח שהאריך בדינים אלו ומפני שאין מצויין לא הארכתי . ומ"מ זה שמכשיר הש"ך היינו באם הכשר היה יכול לשחוט בלא הפסול דאל"כ אין מקום להכשיר בזה יע"ש :

כתב בית לחם יהודה באות ח' דמומר לכל התורה אסור למכור לו נבילות וטריפות אם אין מצוי לו כמו תרי עברי דנהרא בשם חות יאיר ופשוט הוא . גר כתב בשם הריב"ש האנוסים אם אי אפשר להמלט על נפשם שחיטתן כשירה . ובשם הרשב"א גר שחזר לדתו מחמת אונס ישראל גמור הוא והכין הוא וודאי כל באונס אף שביטל מ"ע כשר הוא :

ג א ואם מצא הנוצה או השיער חתוכים אין לחוש לחלדה ולא חיישינן שמא לא שחט הרוב וע"י פרכוס נתרחב החתך ועי' סי' כ"ה ס"ק י"ד עכ"ל הש"ך הנה מ"ש ולא חיישינן שמא לא שחט הרוב בעוף הוא דאלו בבהמה ודאי לא חיישינן רק בעוף ע"י פרכוס ודילוג נעשה רוב ומה שהראה מקום לסימן כ"ה שם חילק בין קנה דחיישינן ביה לדינא ובין ושט דלא חיישינן ושם יבואר :

כתב היש"ש פ"ב דחולין סימן י"ג דאף דלא בעינן כוונה לחולין הא כיון שלא לשחוט שחיטה המכשרת אלא בתורת נחירה אף ששחט כראוי שחיטתו פסולה הביאה הכה"ג בהגהות הטור אות ה' ותמה על הבאים אחריו הט"ז וש"ך ומ"מ ול"ח ודמש"א וב"ח ופרישה למה לא הביאו ושמ"ח הביאו יע"ש . ויש לראות מה היא מחשבה זו אם דווקא שהוציא בשפתיו או אפי' כיון בלבו . ולענין מחשבת קדשים יש ספק עי' תוס' חולין ל"ט א' ועיין משנה למלך פי"ג מהלכות מעה"ק הלכה א' שהאריך וא"כ ה"נ כאן תליא בפלוגתא זו :

והנה אם נאמר דכוונה נמי פוסלת בחולין קשיא הא דכותי שוחט וישראל עע"ג כשר דילמא כיון לנחור ולעקור ומיהו י"ל דכותי אין מכוין להכעים אלא דאין נותן לב לשחוט כראוי וחיישינן דילמא יארע קלקול באונס אמנם ממ"ש הש"ג פ"ק דחולין דמומר לכל התורה ואחרים רואין כשירה והרשב"א בת"ה מומר להכעים ואחרים רואין כשר וממ"ש רש"י ג' ב' מומר לנבל בידים משמע ודאי דאף כיון לנחור שחיטתו כשירה דאל"כ כי אחרים רואין מה הוה ואף עע"ג לא מהני דגדול ארעתא דנפשיה קעביד עיין תוס' חולין י"ב ב' אם לא שנאמר דוקא הוציא בשפתיו בעינן וכדכתיבנא עיין כר"ו שהקשה על מה שדייקי התוס' חולין י"ב ב' דילמא אחרים רואין הוה כוונה והקשה דילמא מרישא דייק שמא יקלקלו והא ודאי הוא דאין להם כוונה ולא הבינותי דבגמרא דייק בהדיא מסיפא ומרישא אין ראיה דאחרים עע"ג ומזהירין אותן והוה כוונה והני אחרים אין בקיאין בה"ש ומש"ה אף דיעבד שחיטתן פסולה שמא שהו ודרסו משא"כ מסיפא דייק שפיר דאחרים רואין משמע מרחוק . וע' תוספתא ר"פ השוחט נפלה סכין או שדרס עליה יורה כרא"ש יעוין שם :

ד א שחט סתם הש"ך הביא דברי הב"ח שפסק כרי"ו כתוספתא דוקא זרק אח"כ הא מחשבה לחוד לא אמרינן הוכיח כו' אמנם הלכה כמחבר וכן פסק ביש"ש ואפי' חישב לאחר שחיטה ע"מ לזרוק הוה ספק ואף זרק אח"כ לא הוה רק ספק איסור הנאה : **ב** ה"ז ספק הש"ך הביא דברי יש"ש דפסק כרי"ו דאסורה רק באכילה (והיינו רק מדרבנן) לא בהנאה ודקדק מדברי המחבר דכתב שם שחט סתם משמע הא פי' מתחלה ששוחט לשם השם לא אמרינן הוכיח סופו על תחלתו ואפילו זרק אחר כך דלהמחבר אין חילוק בין חישב או זרק וכתב התב"ש אות ז' דלישן הט"ז אות ב' שאומר ששוחט לשם השם כ"ע מודים דאסור דיש אפיקורסים מעלים שמות הבעלים בכמה מיני שמות יע"ש . ומ"מ הט"ז ודאי סובר בכל לשון יפה לא מהני מדלא אשכח פתרי להאי דינא דזרק לא מיתסר אלא באחר הא איהו בכל גוונא אסור ולהלכה פסקו כולם דלא כט"ז והפר"ח ותב"ש ושאר אחרונים עוד כתב הפר"ח דינים בזה עיין עליהם . וכתב התב"ש גבול יש כ"ז שהחלב ודם קיים אם חישב הוה הוכיח סופו על תחילתו ותכ"ד כדיבור דמי יע"ש : **ג** כתב הש"ך אפי' שומע השוחט שעובד כוכבים מחשב שרי דלא כב"ח והביא ראיה מהני טייעי דאתי לציקוניא חולין מ' ב' והביאו דיכרי לטבחי ישראל אמרי דמא ותרבא לדידן בשרא ומשכא לדידכו ועכ"פ דיעבד שריא . ולא הבינותי מאן לימא לן שהישראל שמע מעובד כוכבים בשעת שחיטה וכתב עוד מין סתמא לעבודת כוכבים וסתם מחשבת עובד כוכבים לאו לעבודת כוכבים ולכאורה נראה דמחשבה היינו ממש ואין ראיה ועוד דאי סתמא כן הוה כמפרש עיין תב"ש :

כתב לבוש ס"א וג' ישראל שוחט ועובד כוכבים מחשב שרי דאין שליחות לעובד כוכבים יע"ש לכאורה בישראל שוחט וחבירו חושב אסור דיש שליחות וזה תימא דזה מחשב וזה עובד לא אמרינן עיין קידושין ונדרים בהא דכתני שלוחי דידן ועיין זבחים וצ"ע ואי"ה במקום אחר אבאר : **ד** ואם שחט עש"ך ותוכן כוונתו דמפלוגתא דר"י ור"ל בחולין ל"ט לא מוכח למ"ד פ"א לא הוה מומר או עכ"פ באותה שחיטה לא הוה מומר וגם הרשב"א דחי לה באומר בגמר זביחה עובדה ומתה"א משמע דווקא באכילה אסור ולא בהנאה (מש"ה א"ש דנקיט ר"י אמר פסולה ולא זבחי מתים) ומ"ש תניא כוותיה בברייתא התם מיירי בשוחט עצמו חישב לזרוק וקאמר זבחי מתים ה"ה בשוחט ע"מ שיזרוק העובד כוכבים אסור באכילה ולפי הנראה איסור אכילה ג"כ מדרבנן דמיחלף במחשב מעבודה לעבודה וכן פסק הפר"ח דמשום כבודו של הרשב"א יש לאסור באכילה . אמנם השמ"ח ס"ז כתב דאם רוצה הישראל בכך הוה העובדי כוכבים שלוחו ואסור בהנאה מ"ה וגברא בר קטלא יע"ש . ויש לראות הצריכותא והא טובא צריך לומר כה"ג אסור מדרבנן : **ה** י"א שאוסר עש"ך ותוכן כוונתו להקשות (והוא קושית הב"ח ופרישה) דכאן לא הכריע המחבר והביא ב' דיעות י"א וי"א ואלו בח"מ סימן שפ"ה הכריע דחייב לשלם אם היה שותף והפרישה תירץ דיין נסך אלו כיון לצערו היה לחלק היין ודחה כאן בהגהות פרישה דא"כ מה פריך מהמטמא והמדמע לשינויא בתרא דהדר ביה ממה דהוה אמר דאית שותפות לדעת הרא"ש דאל"כ לא הוה חזר והקשה מה שתירץ כבר ומש"ה פסק הרא"ש דשותפית אין אוסר והא חזינן ביין נסך דמקשה מה שתירץ כבר דהתם הרא"ש מודה כיון שאפשר לחלק יינו כן נראה כוונת הגהות פרישה והש"ך גם מה שתירץ הב"ח דסובר כהר"ן דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו היינו בהנאה ולא באכילה ומש"ה כאן הביא ב' דיעות לענין הנאה ובח"מ עכ"פ חייב לשלם דאוסר בשתיה ודחה התי' זה בב' ידים דמ"ט דהר"ן דהוה כלא נשחטה הבהמה וביין נסך לא שייך זה ועוד דמשמעית כולם דאין אוסר דש"ש אף בבהמה באכילה דאם לא כן לא הוה מקשה מהא דהשוחט בחוץ חייב שלש חטאות דהא לכולו עלמא קשיא-כיון דאסור באכילה . ומדבריו אתה רואה דלהר"ן מן התורה אסיר באכילה אמנם כבר כתבנו דמדרבנן יש לאסור והש"ך תי' דביין נסך חייב לשלם דהניזק יאמר לו קים לי כהך דיעה דאסור וכ"ת דהמזיק יאמר קים לי דכשר א"כ קח לך היין ותן לי יין אחר כן הוא כוונתו בנה"ך אף שמגומגמין קצת יע"ש . והנה לפ"ז בכל מקום דהמזיק עושה דבר שהוא ספיקא דדינא חייב לשלם דמ"מ אסור הוא וההיא מוגרמתא דב"ק יש לומר כיון דהשוחט בידו לשחוט והיה סובר שבדין שוחט פטור עיין תב"ש אות ז' בזה ועיין סימן קמ"ה בטור ובמחבר לקמן : **ו** ואם עש"ך וכוונתו דל"ת מדכתב רמ"א ואם התרו וקיבל הר"ז כשאר מומרים היינו לומר דאסורה באכילה כדין שחיטת מומר וסובר פ"א לא הוה מומר וכן להש"ך עכ"פ באותה שחיטה לא נעשה מומר אבל מאחר שקיבל התראה הוה כמומר מכבר דאין לומר הר"ז כמומר כבר ואוסר בהנאה הא אכתי לא הזכיר זה כי היכי דתפול עליו לומר כשאר מומרים לכן פי' הש"ך דאפ"ה פירש כן וזה שהראה מקום לסימן קמ"ה דשם מבואר בהמחבר כן יע"ש או יאמר דהראה באצבע עיין לקמן ר"ל דכאן השמיט המחבר מומר דלהר"מ ההיא אוקמתא לאו עיקר אלא באית שותפות וכנראה לכאורה מב"י ולקמן מביא דעת הרא"ש אם הוא מומר יע"ש ולקמן הראה לכאן דשם לא הביא כ"א דעת הרא"ש וי"א שאפילו שותף אין אוסר ואם מומר זהו להרא"ש . אמנם אין זה נכון דוודאי גם להר"מ יודה במומר ותפס תומרת שני התירוצים והרואה יראה בספרו הארוך בב"י שכן הוא שכתב שתפס שינויא קמא לחומרא ומה שהשמיט בפ"ח מה' עבודת כוכבים מומר תי' הכ"מ שם שסמך על ה"ש פ"ב ה"ח ואף דבה"ש לא הזכיר הרי כתב שאין אדם מישראל אוסר משמע הא עובד כוכבים או מומר אוסר כמ"ש

מיתסר אלא בשוחט משהו בוושט או רוב הקנה ובנה"ך השיג עליו מגמרא דחולין מ"א חצי קנה פגום הא לא"ה מכי שחט פורתא נאסר יע"ש וכן הלכה ועיין מ"ש בסי' ד' :

ג (א) אינה . עט"ז מדגלי בקדשים בן הבקר שתהא זביחתו לשם בן הבקר הא חולין א"נ ומ"מ בעינן כח גברא דוזבחת הוה לכל הפחות כמו ועשית . מדבריו אלו יש ללמוד דסובר דשבת הרא"ש תורה היא וכמו שאבאר לקמן אי"ה . והביא קושית הפרישה כיומא דלא ליבוויה גיסטרא דכתיב בקדשים הא חולין שריא ותי' הט"ז דהא קולא היא שאין צריך להוך המפרקת וקולא שפיר ילפינן מקדשים ואף אם נאמר דאסור לחתוך מכ"מ ושחט שמעינן דלאו שחיטה היא ה"ה חולין אבל מה שאנו למידין ממלת בן הבקר שפיר דווקא קדשים יע"ש . ותיקן בזה אף למאן דמפרש גסטרא דרסה דלא קשיא איך יליף חולין מיניה וכן הא דאמר בחולין למ"ד כ' תנא דבי ר"י אין ושחט אלא ומשך ומנא לן חולין כפי הנראה דקושית הגהות פרישה רק אהאי פירושא דאי כפשוטו הא אמרי' בריש השוחט דקרא וזבחת בחולין נמי לא ליבויה גיסטרא יע"ש משא"כ אי דרסה מוזבחת לא מימעט דרסה ושפיר הוקשה לו וע"ז תירץ הט"ז . והנה האחרונים קיצרו במקום שראוי להאריך לכן אבאר קצת :

דע דשחיטת חולין אין צריך לא כוונת שחיטה לשם השם ולא כוונת חתיכת סימנים ואף לשום חתיכה בעולם כמו לנועצה בכותל אלא אפי' הפילה במתכוין הוה שחיטה ואם נפלה מעצמה ע"י רוח מצויה או ע"י חיה ועוף כ"ע מודו דפסולה והוא משנה חולין ל"א א' נפלה סכין כו' ואם היה סכין בידו ופתח ידו או בחיקו ועמד ונפל מאליו שלא היה כח גברא אלא הסרת כחו לענין נזקין חייב ולענין שחיטה כתב תה"א דף י"ב וכן פסק בקצר דראוי להחמיר דאין כאן כח גברא וכמו שהשיג באמת ב"ה בשם הרא"ה ז"ל דהוה כנפלה מעצמה · ומיהו אם נכשל בידו או ברגלו והפיל הסכין ושחטה באנו למחלוקת לרשב"א כשירה · דווקא תיקו דלא הוה כח גברא כלל הא כה"ג כשירה ולהרא"ה ז"ל הרואה יראה ממ"ש בפרק השוחט עלה דנפלה סכין משמע וודאי כל שנפל שלא במתכוין אף שהפיל בידו וברגלו והיה כח גברא שנכשל והפיל שלא בכוונה לאו כלום הוא ולפ"ז דברי הטור הכי מתפרשים ואפי' הפיל בידו או ברגלו שלא בכוונה היינו כוונת חתיכה כמו לנועצה בכותל אפ"ה כשירה הא שלא בכוונה ממש פסולה . אלא דא"כ למה כתב מידו או מחיקו דהוא הדין בל תפ"ח הוה למימר יותר רבותא והל"ח יראה דמפרש כפר"ח שהרי כתב על לשון הרא"ש אם נפלה מידו שלא במתכוין ולשון הטור מידו או מחיקו הכי דמפרש בזהו הדין של הרשב"א אמנם התב"ש אות ז' האריך ופסק להלכה כרא"ש בזה . ומ"ש כ"ד הב"ח ולבוש והט"ז · הט"ז באמת הביא כן וזבחת הוה כמו ועשית אמנם הב"ח יראה דלא פסק כן שהרי על דברי הרא"ש הביא דברי תה"א וכתב למעשה שומעין להחמיר וכן הוא דברי רבינו יע"ש א"כ משמע בפירוש שבפלוגתת הרא"ש והרשב"א מונה כחיקו הא הפיל בידו שנכשל לכ"ע כשירה ותמיהני על התב"ש איך כתב שהב"ח פוסק כן וכן מ"ש עוד שם שנשחט פרה ובהמה אחרת עמה לר"נ פרה פסולה ולרבנן פרה כשירה ואמאי הא נפסלה מחמת מלאכה במתכוין להפיל הסכין ודוחק לומר דנשחטה ע"י אחר כו' לא ידענא כוונתו מה היא דלכאורה ה"ק כיון דלהרא"ש בעינן שיפיל הסכין וע"כ בעי כוונה להפיל הסכין וא"כ לרבנן פרה אמאי כשרה ולא הבינותי אטו בעינן כוונה להך דווקא כיון שמכוין להפיל הסכין על הפרה ובתוך כך הלכה ג"כ על החולין מהני ותדע דזרק סכין לנועצה בכותל והלכה ושחטה כשירה וה"נ כן הוא . ומ"ש ודוחק לומר שאחר מכוין על הסכין . דא"כ ריבא נמי שחט פרה ושחט בהמה אחרת כה"ג אמאי פרה פסולה לר"נ והא איהו לא כוון לבהמה כלל וכאמור :

גם מ"ש באות א' דאם זרק תס"ו ושחטה כשירה כיון דהם לאו כוונה להתיזה אית להו אלא כמכוין להפילה והביא ראיה מת"ה הקצר ומבד"ה דף י"ב יע"ש לא ידענא דהא וודאי אית להו מעשה כהאי דאלון ורמון שתקן למוד בהן עפר וה"ל הוה עכ"פ מעשה לחתיכה כמו קפלוט וכדאמר בגמרא ל"א א' וצריכא דאי אשמעינן התם דמכוון לחתיכה כו' ואלו בני דעה לחתיכת סימנים ועיין תוספות שם ובדף י"ב ב' מ"ש הא תניא מכוין לחתיכה דאל"כ הא אמר דהלכה כר"ן אף לנועצה ומיהו וודאי הב"ו חשיב מכוון לחתיכה סוף דבר דברי התב"ש בזה הסימן נעלמו ממני כוונתו והנה מתניתין לא כמר כרא"ש דייקי דא"כ מאי איריא נפלה אפי' הפילה שלא במתכוון וגם לא כמר כרשב"א דייקי מאי איריא נפלה אפי' נפלה מחיקו שהיה הוא הגורם אפ"ה פסולה דמודה בנפלה מחיקו כמ"ש בתה"א ובקצר דבכל תורה ראוי להחמיר יע"ש :

וראיתי להכה"ג בהגהות הטור אות ד' כתב והטור לא נקיט הב"ו לא ידענא כוונתו הא תני ליה בסימן א' ואי לומר הב"ו בזרקו ולא מכווני להתיכה זהו חידוש דין דלא נזכר ג"כ בגמרא והתב"ש הביאו גם מ"ש בם באות א' דהלכה בחזרה נמי דל"ת כא כחו היא גם התב"ש הכריע כן ומיהו בכא כחו ממש פוסל התב"ש יע"ש ועיין מה שהראה מקום מתוספות הנדפסין ע"ז א' ד"ה סוף המה :

ד (א) קודם בואי לבאר דברי הט"ז מוכרח אני להאריך קצת דע דבעבודת כוכבי' כתיבי ג' עבודות. שחיטה זובח לאלהים יחרם. זריקה בל אסיך נסכיהם מדם. הקטרה אשר חלב זבחימו יאכלו . והנה המתבאר מרשב"א ור"ן הוא דה"ק בחולין ל"ט א' ומה במקום שמחשבה פוסלת בד' עבודות באם שחט ע"מ לקבל ולהוליך ולזרוק ולהקטיר חוץ לזמנו או חוץ למקומו פסול ואלו בעבודת כוכבים בתי עבודות מחשיבה על זריקה והקטרה הא מחשיבה על הולכה וקבלה לא.וטעמא דהני לא כתיבי בעבודת כוכבי' דליהוי עבודות והר"ן כתב פרש"י דה"ק בקדשים השוחט לקבל ולהוליך ולזרוק ולהקטיר בפיגול פסול ובעבודת כוכבי' בב' עבודות הא קבלה והולכה לא וטעמא דבקדשים מכשירי הקרבן הן משא"כ בעבודת כוכבים ילפה בזה דאף דהקטרה וזריקה נמי לא מכשירי הוו מ"מ הני גלי קרא כדכתיב בל אסיך והקטרה כו' וכדפרישנא. והנה כבר הארכנו בספר ראש יוסף על חולין דמ"ש הרשב"א לקבל ולהוליך כו' דזה תמוה דהמעיין בר"מ ובזבחים ע' וי"ג וכתו' בם וכר"מ הלכות פס"מ פי"ג וע"ז דפיגול וזמן אינו אלא על אכילת אדם או מזבח ולר"כ שכתב בהם בפיסול אפשר דקאי על מחשבת שינוי קודש ומ"מ על הקטרה לא כמ"ש המ"ל בפט"ו וע"ש ואין כאן מקומו גם מ"ש הר"ן פירש"י הוא תמוה דרש"י פירש בעבודת כוכבים דאם שחט לעבודת כוכבים אסור ולדידן אין הלכה כן כדמוכח מתוספתא שחט ואח"כ זרק לא אמרו איסור אף בזרק. ואף לא כתוב בם דאם זרק מקצת הדם יהא הנשאר אסור דליתא עיין פר"ח אות א' · ובתב"ש · ודע דאם שחט ע"מ לזרוק או להקטיר היינו פלוגתא דרבי יוחנן וריש לקיש והלכה כר"י דיליף פנים מפיגול.ויש לראות פנים גופא בשינוי קודש מחשיבה להקטרה לא יליף מפיגול ועבודת כוכבים יליף וזה יש ליישב עי' בספר ראש יוסף.אמנם הדבר קשה עלי הוא(ס)אם שחט ע"מ לאכול מבשרה לעבודת כוכבי' כלומר להקטיר דמשמע מפרישה אות א' דמביא בשם מהר"ן השוחט לעבודת כוכבים להקריב בשרה לעבודת כוכבי' ואין נראה דזה הוה מעבודה לעבודה כו' משמע דמודה,לדיניה דפסול לר"י וכ"כ התב"ש וא"י למה דהא לא כתיב עבודה זו ומ"ש מחשב ע"מ לקבל דבעובד כוכבים לא מפסל דלא כתיבן ה"נ לא כתיבא הקטרת בשר ועוד דא"כ אמאי לא מנו שלש עבודות בעבודת כוכבים וקאמר ע"ז שאינו אלא בתי עבודות והא איכא שלש מחשיבה לזריקה ולהקטרה ולהקרבת בשר ואולי גילוי מילתא הקטרת חלב והקטרת בשר וכהדא חשיב להו ויליף לה מפיגול דעולה דאם אמר מחשיבה על הקטרת בשר ה"נ כן הוא וליכא למיפרך מה לפיגול כרת הא נמי כרת עיין זבחים יו"ד א' . וראיתי להפרי תואר שכתב אם חישב מחשיבה ע"מ להקטיר בשר אסור כדמוכח מתוספות לאכול מהלב הכבד עכ"ל ואחר בקשת המחילה אלף פעמים מהאדון ז"ל לא הבינותי מה ביאתי' דתוספות הכא דלר"א דאמר זה מחשב וזה עובד אפי' אין לכותי חלק אלא מהלב ככד כתבו התוספות לאו דווקא ה"ה אם אין לו חלק אלא בבשר ואיזה הכרע יש לומר במחשב מחשיבה להקטרת בשרה דמש"ה בשחיטה אסורה לר"א דעובד כוכבים מחשב בשחיטה זו תהיה לעבודת כוכבים וזה מחשב כו' לר"א אמרינן :

עוד אבאר לך (ס) דכפי הנראה אם אמר בשחיטה ע"מ להקטיר חלבה לכאורה בעינן כזית כמו בפנים דאין הקטרה פחות מכזית עיין פט"ו מהלכות פס"מ הא לא"ה לא מיפסיל כיון דמפנים יליף לה ובעת לא מצאתי גילוי לדין זה . ולענין מחשבה האמור בכ"מ בקדשים נסתפקו התוספות בחולין ובדוכתי טובא אם מחשבה ממש או דיבור דווקא . ועיין פי"ג מהלכות פס"מ ה"א במ"ל יע"ש וראיתי להשמ"ח ס"א ובתב"ש אות ב' כתב דמשמע מר"מ פי"ד דמחשבה בעלמא קאמר אלא דקשיא ממ"ש פי"ח המחשב אינו לוקה דלאו שאין בו מעשה תיפוק ליה דליכא עדים והתראה וכן הקשה המגיה במ"ל על גמרא דזבחים כ"ע ע"ש ומעולם לא הבינותי אטו לא משכחת מלקות אם אמר בפירוש דליכא עדים והתראה ועוד למה הביא דברי הגמרא ולא זכר דברי הר"מ בפי"ח ועל תב"ש יש לומר דה"ק אם איתא דמחשבה הוי מחשבה ממש איך שייך לקמן האי ליבנא . ומ"ש ראיה מפי"ד יראה דמ"ש הר"מ ואפי' שמענו הבעלים מפגלין כו' דל"מ אם לא שמענו אלא מחשבה · וליתא דהאפשר דה"ק אפי' שמע העובד דבעלים מחשבין אין בכך כלום :

כתב הט"ז לעבודת כוכבים היינו שחיטה זו לעבודת כוכבים הא להקטיר בשרה היינו כיפא . הן הן דברי הפרישה ומודה הוא דלהקטיר בשרה אסורה בהנאה וכפר"ח כתב להקטיר בשרה כשירה ע"ז ולא ידענא אם לא דט"ס הוא : (ב) עט"ז הביא דברי יש"ש ופסק דבאכילה אסורה מדרבנן מפני כבודו של ר"ג דבאמת הלכה כרבנן יע"ש ולפ"ז יש להקל בספיקן ככל ספק דרבנן וכתב דאם שחט תו אין נאסרת אם חישב בזריקה והקטרה דהכשר חולין בשחיטה תליא וכל שהוכשרה אין סברא ליפסל למפרע ומיהו אותו שזרק או הקטיר הן חלב או בשר נאסר כדין ת"ע וזה פשוט וכ"מ דאי שחט אחר וכאו הבעלים וזרקו דאי הבעלים שחטו אסור משום הוכיח כו' ואפי' שמענו באומר בשעת שחיטה בפירוש ששוחט לשם השם אפ"ה י"ל לפי טעותיו סובר בזה ליוה השם

בשם עכ"ל ומדבריו ג"כ אתה למד דמחשבה ממש אסור בעבודת כוכבים אלא דלא נימא דאזלינן בתר הפה ועוד דלית כאן הוכיח כו' לכך אמר שאין מפה ראיה ומיהו כתב התב"ש שיש להקל כב"ח בזה ומכ"ם אם אומר ששחט כדרך כל שוחטי ישראל אף הע"ז יודה יע"ש :

ודע דבתוספתא תני לה היכא ואח"כ זרק זה היה מעשה בקיסרי וכתב הב"י לרבותא דאפי' זרק אפ"ה כשירה יע"ש והנה לפי מ"ש התב"ש בסי' ב' אות ל"ב דשוחט שנעשה אשוד יש לאסור למפרע ודאה ראיות פר"ת מהא דהיכא בתוספתא לענ"ד אם נאמר כיש"ם דמשום כבודו כו' הא מדינא מותר באכילה והא הוה אשוד למפרע על עבודת כוכבים וכ"ש על נבילה הקל ודוחק לומר דמיירי בעע"ג וכמ"ש הט"ז דאמירה בפה לא מהני ומ"מ כבר כתבנו שם דאם אשוד על טריפות אין לאסור למפרע שחיטה וכ"ת להר"מ ז"ל מצריך בדיקת סכין אף בשאר עבירות חדא משום פ"א לא מצריך ועוד כיון דספיקא דדינא הוא כולי האי לא מחמרינן יע"ש :

מה שאמרו כאן לא אמרו לא איסור ולא היתר אין אומרים אוקי אחזקה בהמה בחייה אין אסורה בהנאה י"ל בספק פלוגתא לא שייך זה עיין כה"ג בסימן א' וכ"ה : (ג) לא אסרה. דזה מחשב וזה עובד לא אמרינן ע"ז כרבי יוסי והלכה כן : (ד) לא אסרה. עט"ז הביא בשם הר"ן דמ"מ אסורה באכילה דהוה כאלו מתה מאליה וכ"כ רש"ל פ"ב סימן כ"ב ותמה על ש"ע ורמ"א שלא הביאו · ומ"ש בנה"ך דהב"י ס"ס קמ"ה הביאו מ"מ על בעלי ש"ע קשה למה השמיטוהו ותירץ דלא תקשה מהא דפריך מב' אוחזין כו' דהתם יש שחיטת כשר ואף בש"ע לעיל סי' ב' סעיף י"א היו ישראל ופסול שוחטין פסולה אלמא אף דיש כשר אפ"ה פסולה אפשר דל"ד התם שחיטת עובד כוכבים פסולה מצד עצמה משא"כ כאן . שוב ראיתי בתב"ש אות י"ב שעיר בזה ומשמע מדבריו שם מדרבנן אוסר הר"ן באכילה ולא מן התורה ומש"ה ל"ק מהא דפריך משוחט בשבת לעבודת כוכבים חייב שלש חטאות למ"ד אדם אוסר והא למ"ד אין אדם אוסר אפ"ה קשיא דהא אסור באכילה עיין בנה"ך · ודע דאף דיש"ש פסק בפ"ב סימן י"ג דכיון לנחור ולעקור אפ"ה פסולה הכא מיירי שכוון לשחוט כראוי לשם השם ולעבוד עבודת כוכבים ג"כ ומש"ה לא פסול אלא מדרבנן . והתב"ש מיקל בכאן לומר דלא אסור באכילה כל היכא דא"ל לצעורי קמכוין : (ה) ואם כתב הט"ז דכ"מ דאסור בהנאה ובנה"ך כתב דפשוט הוא וא"י מה פשיטותא לפי מ"ש הש"ך בסימן ב' אות י"ז דבאותה שחיטה לא נעשה מומר ולהט"ז בסימן י"א אות י"ב משמע מומר א"כ בוודאי לק"מ ואי. דתירץ על הגמרא למ"ד פ"א הוה מומר לא תירץ כלום דהתם פסולה הוה ולא זבחי מתים וע"כ יפרש דמיירי להבאי דלא הוה מומר יע"ש : (ו) לשם הרים הטעם דאלהיהם על ההרים כו' ע"ז ור"ל כיון דאין הר נאסר מש"ה כששחט לרפואה וכיוצא לא גזרו כ"כ דלהוי אסור בהנאה מדרבנן : (ז) אין לו . עט"ז ומפרש דברי המחבר כמו הטור והרשב"א בדברי הר"מ ז"ל דלעובדה אף בהר אסור בהנאה ולהבאי יש חילוק להר מותר ולגדא מדרבנן אסור בהנאה אבל לעובדה מ"ה אסור בהנאה אף להר דלא כש"ך אות ח' וגם הוא כתב שיש ליישב דברי המחבר כמו דברי הטור . ומ"ש דבר פשוט דשוחט בהר אין חשש איסור ול"ד לשוחט תוך ימים כו' כתב התב"ש דהתם משום ביעתותא דמיא לא ניחא תשמישיה הלכך איכא חשש רואים ועוד דהוי לעובד' סגי' ליה דליקום בדוכתיה ולשחט יע"ש ודין זה דמותר לעלות להר לשחוט הוא בד"מ : (ח) אין איסור . כתב הט"ז דהוה זה מחשב וזה עובד לא אמרינן גם חשש הרואים ליכא דאימור מקום איתרמי ליה ולפ"ז היכא דהישמעאלים גופייהו שוחטין כך אסורה בהנאה אמנם הפרי תואר כתב דחוק שלהם הוא אדרבה לשם השם שהשכינה במזרח אלא משום בחוקותיהם לא תלכו יש לגעור במי שעושה כן . אמנם הרשב"א גופא כתב הטעם דזה מחשב וזה עובד לא אמרינן . ועל התב"ש יש להקשות דאיהו פסק אות י"א דלכתחלה אין לשחוט ביודע שהעובד כוכבים מחשב בשחיטה לעבודת כוכבים ואיך כתב לקמן לא"ל קיבל"א מדינא שרי והא יש איסור לתירוץ ראשון שברשב"א בחידושיו דמתני' השוחט לעבודת כוכבים דווקא דיעבד :

ה (א) כשוחט קדשים. עט"ז וכוונתו מבואר דהמחבר נקיט לשון הר"מ ז"ל בפ"ב מה"ש שזה כשוחט קדשים בחוץ והיינו מראית העין ואף דהמחבר אמה דסמיך ליה קאי אבעלת מום מ"מ מדכייל בהדדי ש"מ אף בתמימים ליכא כ"א מראית עין וכן דעת רש"י והר"ן . אמנם הרשב"א ז"ל בערוך כתב מראית עין ובקצר כתב חוששין שמא עכשיו נדב אותה ונראה כשוחט ואוכל קדשים בחוץ ואפי' היתה בעלת מום ויראה בבירור דחושש שמא עתה כו' ומ"ש תכ"ד ונראה כשוחט אמה דסמיך ליה קאי אבעלת מום דוודאי כ"ע אית להו טעמא דמראית עין לרבי יוחנן דאף ב"מ כו' · ועיין פרישה אות ב' כ"מ לטעם מראית העין בהדרי אדרים מותר ולשמא עתה הקדישו אף בהנאה אסור יע"ש. והנה באכילה גופא זה הוה כפיקו מ"ה וזה מדרבנן ומ"ש בחדרי הדרים כו' אף דבא"ח קי"ל בסימן ש"א כ"מ שאסרו חכמים מפני מ"ע אף בחדרי חדרים אסור היינו לעשות כן לכתחלה הא לאכול המאכל דיעבד שרי לדעת הפרישה והנה הרמ"א הגיה כאן דאשם תלוי אסור והטעם דסתם משנה בחולין והר"מ פסק דאשם תלוי שרי עי' ב"י והיה נראה (°) דהר"מ לשיטתיה דסובר מ"ע והוא דרבנן ומש"ה אמרינן דמסתמא הוא חולין בריאה ואח"כ כריתות אף דבתרי מכלתות אין סדר בדרבנן לא מחמירין והטור סובר דמן התורה אסור והלכך שמא מחלוקת דכריתות נשנית תחלה והלכה כר"א דאשם תלוי בר נידר הוא ועיין בב"י שכתב אפשר דהוה סתם ואח"כ מחלוקת דלאו ודאי הוא דבתרי מסכתות אין סדר וזה הבינותי דברי התב"ש אות ח' דכתב דטעם הר"מ דבתרי מסכתות אין סדר דאי יש סדר פשיטא דהכין הוא דכריתות מאוחרת היא מחולין יע"ש ומכ"מ לענין דינא גם התב"ש מכריע דאין לאסור בהנאה וליכא איסורא כ"א מ"ע ולקמן בסוף הסימן אבאר עוד מזה : (ב) שחיטתו פסולה. עט"ז אף דלא אמר לעולתי ביו"ד הכינוי דבחטאת שייך זה משא"כ עולה אף שאין מחויב מנדר . ומיהו צריך שיאמר לעולה בלמ"ד דמשמע שמתפיס כו' ועיין תב"ש. ולשון פסולה דכתב הוא לאו דווקא דלאו נבילה הוא ואף איסור תורה לית ביה להר"מ ולהמחבר כאמור . ועל הר"מ ז"ל צ"ע שכתב בפ"ג מה"ש הי"א כ"מ שאמרנו פסולה הרי זה נבילה ואיך כתב בפ"ב הי"ז דפסולה והא אפי' איסור תורה לית ביה כי אם דרבנן לדעת הר"מ ז"ל שזה כשוחט בחוץ יע"ש : (ג) שחיטתו כשרה דתרתי בעינן שיש קול שחטת ואומר זו לחטאתי כמו שיתבאר אח"כ דאם אין קול ליכא אפי' חשש הרואים. דקלא הוה ליה כמ"ש הט"ז מי שעובר בשוגג . ודקדק לומר בשוגג דלא קשיא הא היאך אמן דמפרש חטאיה ותירץ במזיד דחטאת ואף דחטאת משמע שוגג ע"כ הכא במזיד . והביא הט"ז הגהות רש"ל דאם הוא לפנינו ואומר שחטאת אסור והשיג עליו הב"ח . והט"ז אומר אם הוא זמן קרוב היישינן דלא נתפרסם עדיין הקול . ולא הבינותי דוודאי שווית אנפשיה התיכה דאיסורא ואף לאהרינא יש לאסור ומה בכך דשקר הוא הא ביש עדים שאומרים בהפך מדבריו שוית אנפשיה חתיכה דאיסורא כמ"ש בסימן א' ה"ה כאן :

ומדי דברי בשוית אנפשיה א"ד זכור אזכרנו עוד . דע (°) שאני נסתפקתי בבהמה של שני שותפין ושחט א' ואמר שלא שחטתי והעדים מכחישין אותו כדין האמור בסימן א' מהו דוודאי חבירו אוכל חצי השני של בהמה מהו שיהא הוא מותר לאכול חצי שלו אם הוא חוזר דדמיא קצת להא דסוף נדרים שכתב הר"ן דאין נאמנות דחוב הוא לבעלה שוב ראיתי שאין כאן התחלת ספק כלל דכאן שאני מהתם יע"ש : (ד) עי' ט"ז שהאריך ותוכן כוונתו דמהרש"ל משמע לשם חטאת בלא יו"ד הכינוי מהני ואסור ולחטאתי ביו"ד ולמ"ד לא מהני והב"ח סובר ביו"ד ולמ"ד מהני והט"ז הסכים דהעיקר היו"ד ואל"ל למ"ד ולא לשם ואם הכר היו"ד אף דאומר לשם חטאת לאו כלום ועיין בנה"ך שכ' התוס' כיוונו לנדרים י"ג והתב"ש אות י"א העלה כט"ז . וכתב מנדרים לא מוכח מידי יע"ש : (ה) לאשמי . עט"ז שחולק על מ"ש הב"ח להשיג על מהרש"ל דלאשמי ולחטאתי אסור בהנאה כקדשים דביו"ד הכינוי משמע שמקדיש עתה שמחויב חטאת כו' והב"ח השיג דפסולה משמע איסור הנאה לא ותירץ הט"ז דהתם הוה למיתני זבחי מתים והתב"ש אות ב' כתב אטו ז"מ כיפי ת"ה לה יע"ש . והנה התוס' ל"ט א' ד"ה פסולה משמע קצת כט"ז שכתב ולקמן דייק לה מדלא תנן זבחי מתים יע"ש ולא תירצו בקצרה דכאן איירי ש"מ דאי לא הא לאו דיוקא הוא יע"ש היטב: (ו) שנים אוחזין. עט"ז וכוונתו דרוצה להוכיח מכאן מה שפסק בסי' ד' אות ד' כהר"ן דאם שחט בהמת חבירו לעבודת כוכבים באכילה אסור דהוה כאלו הרגה והקשה הב"ח א"כ מה פריך משנים אוחזין ושוחטין לשם הרים דהתם פסולה תנן דדלמא משום דהרגה ותי' שם הט"ז דהא יש כשר ששוחט אלא דעדיין קשיא דלמא מיירי שאין הכשר לבדו יכול לשחוט בלי שחיטת הפסול ומה פריך לז"א מדתנן במשנה שאחריה ג"כ בקדשים שנים שוחטין א' לשם א' מכל אלו כו' דוודאי משמע אף שאחד יכול לשחוט לבדו אפי' הכי פסול משום מ"ע וכדומה ה"ה רישא נמי הכין הוא ופריך שפיר והא לא ניחא ליה דשנים אוחזין משמע סתמא בכל גוונא דלאו הכין הוא דלדידיה במיעוט קמא דקנה ג"כ לא נאסר בעובד כוכבים ע' סי' ב' : (ז) עט"ז האריך ותוכן כוונתו דהב"י הקשה על הרא"ש וטור דמחולקין בסימן ד' וסוברים דשותפות לא מהני אלא בישראל מומר א"כ איך יפרשו משנה זו דשנים שוחטין לשם קדשים ותי' דהרא"ש והטור סובר דמ"ע שייך אף שאין שלו אף דהטור נקיט שמא הקדישו סובר ג"כ הטעם משום מ"ע שהכי הביא דברי רשב"א בעלת מום כו' והקשה הט"ז א"כ נולד פלוגתא חדשה בין הטור להר"מ ז"ל מלבד מה שכתב בסי' ד' דהיינו קדשים להר"מ דוקא שותף ולהרא"ש והטור אף באין שותף ולמה לא הזכיר

כמ"ש הלח"מ שם ובהל' עבודת כוכבים השמיט תיבת מישראל יע"ש וראיתי להכה"ג בהגהות ב"י אות ח' כתב על הב"י דבריו ברור מללו דהר"מ לא כתב אוקמתא דישראל מומר יע"ש וליתא דוודאי אית ליה . ומ"ש פ"א מהל' עבודת כוכבים כתב כן לא ידענא מה ראה לומר כן דהא הכ"מ שם סיים דסמך על ה"ש הן במה שלא חילק בין מומר ועובד כוכבים והיינו מישראל שכתב שם וכמ"ש הלח"מ . ולא ידענא איך העביר האדון הגדול בעל כה"ג עיניו מהתם והלא אליו כל גלוי וכל מ"ש באות ההוא תמוהים הם וכדכתיבנא וראיתי להאריך כאן קצת מפני שהוא יסוד בכמה סוגיות בתלמוד ופוסקים :

הנה רוב הפוסקים פסקו דאדם אוסר דבר ש"ש בעבודת כוכבים או מומר דלא שייך לצעורי או קיבל התראה והיינו דווקא בעשה מעשה אפילו זוטא וכדבעינן למימר לקמן . ואם הוא מן התורה או מדרבנן במחלוקת שנויה הלבוש כתב דלא הוה רק דרבנן עיין תב"ש אות י"ד והאמת דרוב הפוסקים ומכללן הרא"ה ז"ל בב"ה דף י"ד כתב כן בפירוש ודוכתי טובא משמע דהוה מן התורה ומיהו מ"ש ב"ה דר"י בן בתירא ות"ק פליגי מ"ה הא מדרבנן מודים דאוסר עובד כוכבים בסתם מגען ופי' כן בע"ז נ"ד אהא דרב אשי דלא תקשה קושית התו' שם ובחולין מ' יע"ש אפ"ה פריך הגמרא שפיר ממנסך דאיירי בישראל ולפ"ז ממ"ש הר"מ ז"ל פ"ז מהלכות חובל היה מומר שהרי הוא ככותי או התרו וקיבל התראה היה נראה מדכתב ה"ה ככותי לומר דמש"ה חייב לשלם שאוסר עכ"פ מדרבנן כעובד כוכבים דמומר לעבודת כוכבים הרי הוא כעובד כוכבים לענין יי"נ וכן קיבל התראה ולא כמ"ש הכה"ג דאישתמיט להכ"מ דברי רמב"ם אלו יע"ש :

ודע שאני נסתפקתי אם הא דקיי"ל עשה מעשה אסרו אפילו מיעוט קמא דקנה כי כן הסכימו האחרונים דלא כט"ז בסימן ב' בסופו אם שחט רוב שנים או רוב א' בעוף ואח"כ חישב לעבודת כוכבים מהו מי אמרינן כיון דשחט בהכשר תו אין סברא לאסור וכמ"ש הר"ן והרשב"א בזרק לעבודת כוכבים מה"ט ה"נ כאן או דלמא כיון דלכתחלה בעינן כל הב' מ"ה כפי הנראה לכאורה מהר"ם ה"ש ואבאר לקמן אי"ה תו מיתסרא אף במיעוט בתרא . האמנם שכן משמע מכ"מ ריש ה"ש ה"א דלהר"מ אף בעוף בעינן לכתחלה מ"ה כל השנים שכתב דהוה ספיקא דאורייתא יע"ש וכן בחולין כ' גבי הבדלה יראה כן לכאורה וא"כ יש לספק בהא וכעת לא מצאתי גילוי לדין זה ועיין ע"ז ל"ד ב' תרמינך שעתך . אמנם (°) יש לי ראיה מהא דמקשים כולם אהא דפלוגתא דר"י ור"ל תיפוק ליה משום שחיטת מומר וכן שנים שוחטין א' לשם אלו אימא במיעוט בתרא מיהו גם למה דקיי"ל מיעוט קמא דקנה אוסר כהב"ח וש"ך ושאר פוסקים תפול זאת הקושיא מה קשיא להו דלמא במיעוט קמא דקנה וצ"ע :

כתב התב"ש סי"א לצעורי שייך בבהמת ישראל לא בשל כותי ומומר דמה הצער העובד כוכבים רוצה בכך ויקח הבהמה לעצמו . וכפול הוא בדבריו ס"ה יע"ש . ונראה דמשום הכי אמרו בגמרא בהמת חבירו לרבי עקיבא ולר"י הא דעובד כוכבים ומומר אוסר לפי המסקנא ולר"ה לרבותא דלא אמרינן לצעורי קמכוין :

ודע שיש מחלוקת אי הגביה לבהמה שרש"י סובר דקנאה והרי כשלו והתוס' מקשים שם על רש"י עיין כה"ג בהגהות הטור אות ח' שהאריך ומ"מ לדינא כולם השמיטו זה משמע דסבירא להם דלא הוה כשלו לענין לאסרו אלא לשלם הוה כשלו ולא לאסור וכמ"ש : ז לשם חמה ולבנה עצמן. ש"ך ור"ל לאפוקי לגדייהו דחמה ולבנה וכמ"ש באות ט' : ח חולק על הט"ז דמפרש דברי המחבר כטור ורשב"א וש"ך לא ניחא ליה בכך דהמחבר שינה לשונו מלשון הר"מ ז"ל שכתב וז"ל השוחט לשם הרים אע"פ שלא כוון אלא לרפואה שחיטתו פסולה בד"א וכו' והש"ע כתב השוחט לשם הרים אין לו דין ת"ע אבל שחיטתו פסולה אע"פ כו' דאל"כ היה לומר מקודם השוחט כו' שחיטתו פסולה אע"פ כו' ולסוף כתב דמ"מ יש לדחוק ולכוין דעת המחבר כטור ורשב"א . והוי יודע דלרפואה דאסור באכילה ולשר בהנאה היינו מדרבנן אבל לעובדם יש דעות וכבר התבאר בט"ז יע"ש : ט דחמה ולבנה ג"כ יש להם שרים כדאיתא במדרש י"ב מלאכים המנהיגים אותם ומש"ה אי שחט לשר שלהם אסור מדרבנן אם לרפואה : י דהוה זבחי מתים היינו אף בהנאה כדעת הר"מ ז"ל ולא כר"י בעל התוס' דלרפואה אף לשר אין אסור אלא באכילה : יא כתב הש"ך זה מחשב וזה עובד לא אמרינן והוא לשון הרשב"א ז"ל בתשובה וכבר כתבנו בט"ז מ"ש הפרי תואר :

ה א אפילו היא בעלת מום. עש"ך ומשמע מדבריו לכאורה במומין גדולים כגון חסר יד ורגל דלא שייך לא פלוג שרי ועיין תב"ש אות כ"ב ובשמ"ח סי"א דמומין גדולים אסור מדלא הביאו האחרונים דין של יש"ש פ"ב דחולין סימן כ"ד ש"מ דלא סבירא להו הכין יע"ש ומסתימת לשון הש"ך משמע דסובר כיש"ש : ב לשם תודה וה"ה קרבן נזיר שמא בצנעא נדר ש"ך . וה"ה שלמים כמבואר והמחבר השמיטו דבכלל תודה הוה נמי שלמים עיין טור ובכה"ג : ג לשם תמורה ואם יש לו זבח אימור אמורי המיר ופסול ש"ס ור"מ ש"ך והנה כפי הנראה דפסול ואסור בהנאה כאן ועיין בר"מ פ"ב מה"ש : ד כשאינו נודר ונודב מידע ידיע דדרך שחוק והיתול אומר כן ש"ך ועיין תב"ש דאם אומר לנזירתי אפילו הוא טמא ואפילו רואין ששותה יין כל היום ומטמא למתים אפ"ה כיון שנזירות בר נידר ונידב הוא : ה עש"ך הביא סברת רש"ל דאם הוא לפנינו ואומר כן הודאת בע"ד כמאה עדים דמי ויש כח בשלו לאסור אפילו לאחרים ונראה ה"ה בהמות שותפות יראה דאוסר גם חלק חבירו והב"ח חולק : ו לחטאת . עש"ך ומסיק תרתי בעינן בלמ"ד ויו"ד הכינוי וחולק עם הט"ז שאם אמר חטאתי בלא למ"ד אינו כלום לדעת הש"ך כדמוכח מנדרים י"ג ולזה כיוונו התוס' בחולין ל"א לדף ה' ו' כמ"ש בנה"ך יע"ש אמנם מ"ש וכ"פ מהרש"ל והב"ח באמת הם חלוקים דלהב"ח כל שאמר בלמ"ד ויו"ד מהני ולרש"ל דווקא שאמר לשם אלא שמביא ראיה דעכ"פ בלא למ"ד כ"ע מודים הב"ח ומהרש"ל דאסור ומיהו אף בלמ"ד חולק מהרש"ל : ז כ' הש"ך הר"ב לא הגיה בא"ח דאזיל הכא לחומרא והכא לחומרא עכ"ל ויש לראות הא הטור נמי ספוקי מספקא ליה ומה הלשון דרמ"א מספקא ליה ועוד איך יתורץ זה בטור דאיך יאמר יה"ר אחר אשם והא ספוקי מספקא ליה ועוד דאיך כתב שם אחר סתם אשם וכאן דווקא אשם תלוי והנה לכאורה נראה (°) דאם שחט בהמות חבירו לשם אשם תלוי להכשיר דס"ס שמא הלכה כהמחבר דווקא שותפות ואף דכה"ג סימן ק"ה כתב דכה"ג לא הוה ספק כיון דרמ"א הכריע יע"ש הא כאן היקל הט"ז ושמא הלכה כחכמים דאין בא בנדר ונדבה אלא מדכתב הטור בא"ח דיאמר יה"ר משמע דפשיטא ליה וצ"ע : ח עש"ך וכוונתו תחלת הציהוב פסול בזה ובזה וליכא מ"ע כתב תב"ש הא תורים לפסח ובן שנה לאשם וכדומה כיון דמין קרבן נינהו הרואה יטעה ואסורים יע"ש : ט וכן כו' כתב הש"ך אחר הכשר שחיטה ליכא תו מ"ע דהרי שור שחוט לפניך וזה אמת ויציב :

אמנם מ"ש להתיר במיעוטא קמא דקנה לא הבינותי דהרואה יאמר עתה הקדישו ואפילו בלא שחיטה כלל אם יאמר כן אסור או מדאורייתא או משום חשש הרואים שוב ראיתי בתב"ש החמיר ג"כ ולי הדבר פשוט כן וצ"ע: י עש"ך שהאריך וכוונת המחבר לעיל סימן ד' ס"ד הביא ב' דעות ויש מי שמתיר וכאן לא הביא דעת המתיר ואם כדבריו בב"י היה להביא כאן דעת הרא"ש דאוסר אף באין שותפות ותי' דהב"י סובר דהרא"ש כאן יודה ביש שותפות דליכא לצעורי דמצוה קעביד ומיהו באין שותפות קלא אית לה וביש שותפות כיון דאוסר חלקו מתפשט קדושה בכולה . ולא ניחא ליה לומר להב"י בשיש שותפות ליכא קלא כ"כ ובאין שותפות הוה ליה קלא דדוחק הוא לכן מפרש דביש שותפות אוסר שלו עכ"פ. ולצעורי לא שייך כאן ובאין שותפות ליכא מ"ע דקלא אית לה והב"י כתב כן להטור וליה לא ס"ל כפי' הטור והדר כתב דמשמע מדברי הב"י דמפרש כן להטור יע"ש ועוד דהרא"ש לא כתב כלום על משנה דשנים אוחזים בקדשים אם דווקא שותפות משמע אף בלא שותפות ומסיק דכאן פסק כדעת הר"מ מהאי טעמא ולעיל לא רצה להכריע דהתם איכא לצעורי וכאן אימור מצוה קעביד ועיין ט"ז שסיים בתערובת יש להקל יראה דהיינו דוקא חתיכה חיה ושאר קולות לא בע"א :

ו א כתב הש"ך הא דכתב רמ"א יחידי לאפוקי שנים כבס"ג דשנים פסול וא"י מה מלמדנו וגם על רמ"א קשה לאיזה צורך כתב כאן דהא המחבר בס"ג כתב אפילו המחובר בלחי וציפורן ביד שוחט לכתחילה כדעת הר"מ ז"ל כ"ש תלושה לגמרי ואולי דרש"י פי' שיניים חונקין מפני הריוח שביניהן דהיינו כמו שהם קבועות בב"ח ואיירי דקבועין בלחי שנתלש מב"ח וכאן אשמעינן אפי' לקח שינים מהלחי וצירפן זה לזה אפ"ה א"א להיות בלתי פגימה וזה השמיענו רמ"א והש"ך ז"ל :

כתב הב"ח כל השנוי קודם הוא קודם והאחרונים חלקו עליו עי' פר"ח ופ"ת ותב"ש אות א' . ומדברי תב"ש למדתי דבר חידוש דלא אמרינן כל מה דשנה בסדר הוא קודם אלא היכא דאית סברא לאקדומי אידך ברישא ואיחרה ש"מ סידרא נקיט ולא בע"א כמו בפסחים דחשיב מיני מרורים וקחשיב המר יותר לבסוף ש"מ דקפיד אסידרא דטעם יש חטא כו' ויפה כתב : ב או זכוכית. עש"ך דכתב כמו הט"ז

הטור זה ע"כ כתב דכ"ע מודים כאן דשותף אוסר ולא שייך לצעורי דעובד כוכבים חזקה הוא דאין ישראל עובד עבודת כוכבים אמרינן לצעורי משא"כ כאן סובר מצוה עביד וכיון דחלק שלו יש כח לאסור פשטא קדושה בכולה משא"כ כשאין שותף אף דמצוה עביד מ"מ אין אדם מקדיש דבר ש"ש ולא שייך מ"ע כלל ומש"ה לא זכר הטור שותפות דפשוט הוא :

והנה כפי הנראה ממרוצת דברי הט"ז דוודאי אין אדם מקדיש דש"ש אף במעשה רבה ונהי שיש לו כח לאסור אף במעשה כל דהו הא להקדיש לא מדכתב דלא שייך מצוה קעביד דאין מקדיש דש"ש לא היה לו לקיים כן אלא דבאחרים לא שייך מצוה קעביד כו' והא דכתב בש"ע שאין כוונתו אלא לצעורי הוא לשון הר"מ ז"ל וגם קאי אכל הפסולים הן לעבודת כוכבים ושייך לצעורי משא"כ בקדשים בלא"ה אין אדם מקדיש דבר שאינו שלו והש"ע שיטפי' דלישנא נקט . וראיתי לתב"ש אות כ"ז שכתב דוודאי ע"י מעשה אוסר אף בהקדש והביא ראיה מנדרים ל"ו בר"ן ועיינתי בר"ן אלא דמ"ש כהנים שלוחים דרחמנא נינהו דאי דידן בשוגג אמאי פיגולן פיגול כתב דמזיד ל"ק דאדעתא דנפשיה קעביד אדם אוסר דש"ש יע"ש ואין ראיה דהתם לאסור ע"י מחשבת פיגול שפיר משא"כ להקדיש ע"י מעשה רבה נמי לא כן נראה פשוט וברור :

דע דקשיא לי (°) הא דתנן פיגולן פיגול וכן כה"ג ביו"כ אף דנימא דבעינן שיוציא בשפתיו אין שומע לו ואיך נאמן והא אין אדם משים עצמו רשע כמבואר בכתובות עדים שאמרו אנוסים מחמת ממון אין נאמנים דמפימין נפשייהו רשיעא ועיין תוס' שם וכן פסק הר"מ בהלכות עדות הי"ב אף דיש להם מיגו · ואולי התורה גילה ביה"כ או דפגול הוא לא יחשב לו מיותר באמת דשלוחי דרחמנא נינהו ועיין נדרים ובר"ן שם לומר דנאמנים הם מכ"מ . אלא דא"כ השוחט בבהמות חבירו ואמר שחטתי לעבודת כוכבים אמאי מהימן נימא דאין אדם משים עצמו רשע . וא"ל שיש לו מיגו דהוה מקלקל בשחיטה חדא דאף במיגו אין נאמן ועוד דלענין הנאה לית ליה מיגו שוב ראיתי בס' א' נקרא קול בן לוי בסוף הס' קצת חידושים מבעל כה"ג וז"ל ראובן שאמר לשמעון שחוט בהמה זו ואחר ששחט אמר שחטתי לעבודת כוכבים אינו נאמן רש"י חולין מ' ד"ה רבולה ועיינתי שם ואין אומר ואין דברים שם וכעת לא מצאתי גילוי לדין זה וצ"ע :

ו (א) הנה רש"י פי' הטעם דקיסמים נבדלים ונוקבים הסימן וב"י בשם בה"ע דאפי' דיעבד פסול ומתוספות ט"ו ד"ה ובמינהו משמע שסוברים כירושלמי משום רוח רעה שכתבו ה"מ לומר קנה אקנה ל"ק הא בסימונא דאגמא הא בשאר קנה ע"כ ס"ל דשאר קנים דיעבד כשרה . והנה הנ"מ בין טעם רש"י לירושלמי הוא לרש"י אף דיעבד אסורה ולירושלמי דיעבד שרי . וכן כ"מ להיפך לשוחט בן פקוע למאן דאמר שאין סכין פגומה פוסל בו דיעבד אפשר לכתחלה שוחט בקנה עיין סי' י"ג או לאחר ששחט רוב א' ורוב ב' בבהמה ורצה לגמור השחיטה בקנה לירושלמי אסור משום ר"ר בשחיטה דחמימי לא בשאר נוגן ומש"ה מהתך קרבי דגים דזיגי עיין ב"ח ותבין . ועתה אבוא לבאר דברי הט"ז מתחלה כתב הא דכתב בש"ע בשאר קנים היינו ג"כ קרומיה שלהם דאי קנה ממש לא הוה מקשה בגמרא מידי על המשנה דצור וקנה מברייתא דקרומית של קנה וכן כתב הפרישה אות א' ובכה"ג בהגהות הטור אות ה' יע"ש אלמא דהכל אקרומית קאי ואח"כ הוכיח מרש"י דדיעבד אסור דאל"כ למה ליה טעמא דנוקב הסימן תיפוק לי' דכל השחיטה בסכין פגום דהוה עיקור אלא דקמ"ל אף שבדק ומצא יפה בלי פגימה שמא בהולך נבדל קיסם וניקב הוושט ותו הוה נבילה וטריפה מחמת ניקב הוושט אף שאר שחיטה בהכשר ותמה על יש"ש בחולין פ"ק סימן ל"ד שלא הביא שום חולק ועכ"פ היה להביא דעת העיטור דפוסל דיעבד זה תוכן כוונת הט"ז אמנם למ"ש הש"ך אות ג' דבה"ע פוסל דיעבד כבנאבד ורש"ל כתב בפירוש אם ברור לו שלא נפגם היינו שבדק אח"כ אין תימא שלא הביא חולק דסובר דכ"ע מודים ולא חש לדקדוק שכתב רש"י נוקב הסימן · עוד כתב הט"ז דזכוכית שכתב רמ"א ט"ס דוודאי אין חילוק בזכוכית בין רך לקשה להוציא מלב אחרונים הפרי תואר וגם בכ"ו כתב שיש חילוק בזכוכית דא"כ אמאי לא הגיה רמ"א בהלכות מילה דיש זכוכית שאין מלין גם תלמודא מחלק בקנה ולא מחלק בזכוכית דהוא קודם בברייתא ומ"ש בט"ז במשנה ט"ס דבמשנה לא אידכר זכוכית ויש ראיה דאין חילוק בזכוכית דא"כ אמאי לא תנן במשנה ומיהו לשיטתיה אין ראיה דזכוכית אף דיעבד פסול ואילו מתני' דיעבד כשירה תנן וכאמור : (ב) עט"ז הביא דברי יש"ש פ"ק דחולין סימן ל"ד דאפי' סכין שראשה עוקץ אסור כ"א ע"י תחיבת קיסם ובשעת הדחק בדרך שרי כה"ג ע"ש הנה מ"ש דרש"ל הוסיף שפיר קאמר אמנם מ"ש בשעת הדחק ע"י קיסם שרי א"י מה מלמדנו דכ"ש הוא ורש"ל כפי הנראה שם סובר דשעת הדחק ע"י קיסם בתוך אסור שכ"כ שם דל"ד לפגימה דזה אין מצויה שיתליד כו' משא"כ לדידן אף פגימה בשעת הדחק ע"י קיסם שרי כ"ש עוקץ בראשו · אמנם מ"ש דיעבד שרי י"ל דיקא אשמעינן דלא צריך שיאמר

הט"ז דט"ס הוא בהג"ה וצריך להיות במחבר דשוחטין לכתחלה ואין חילוק בין זכוכית רך לקשה ומ"מ האידנא אין לשחוט אלא בסכין : **ג** שקסמים נבדלין. הש"ך השוה כאן הדעות ואומר דבה"ע מיירי בנאבד הקנה דבסכין מוקמינן אחזקה כמבואר סימן ח"י וכאן אסור דדרך להבדל קיסמין והוה ודאי נבילה דחזקה דבהמה בחיי' וגם ספק הרגיל ור"י מיירי בבדק ומצא יפה ולפ"ז גם התוס' ד"ה ורמינהו סוברים כן . גם ירושלמי אין פליגי אלא הוסיף טעם אם בדק ומצא יפה למאן דקפיד יש ליזהר משום ר"ר : **ד** ובי"ט כו' . כתב הש"ך כ"ש סכין שיש עוקץ בראשו בי"ט ובשעת הדחק שרי הלשון קשה דזה א"צ ללמדנו והיה לו לומר דבלא שעת הדחק עכ"פ אסור דזהו חידושא ועיין מ"ש בט"ז אות ב' ודע דקיסם לאו דוקא ה"ה לפת וכדומה כ"כ האחרונים ועיין תב"ש : **ה** אם כורך . עש"ך דוקא מלא צואר הא לא"ה לא ויש לעיין אם זה לכתחלה אסור אף בשעת הדחק דחיישינן שמא ע"י הולכה והבאה כ"פ ינתק המטלית הא דיעבד ש"ד א"ד דיעבד אסור ואף באומר ברי לי . שוב ראיתי בתב"ש אות ז' יראה מדבריו להדיא דבפגימה א' מהני ברי לי אף שאין שיעור ב' צווארין וכשיש בו פגימות צריך מלא צואר . וכתב מ"ש הט"ז לקמן סי' ח"י אות ד' לאסור כה"ג הוא והביא תוספתא דמכשרת כשיש מלא ב' צווארין ע"ש ולקמן סימן ח"י אבאר . ובדברי תב"ש יש קצת סתירה לכאורה ממ"ש בשמ"ח ס"ג יראה דאף דיעבד לא מהני ברי לי בפגימה א' כשהוא קטן דאין בו מלא צואר : **ו** ואפילו הש"ך הביא כמה דעות כרא"ש ולאו יחיד הוא בדבר זה כמ"ש הב"י והפוסקים : **ז** הקבוע בלחי דהוה כבית יד שלו כתב השמ"ת ס"ה ואות י"ד דאם מת הב"ח אוסר דהוה מחובר ובזה יפה כיון אמנם מ"ש דאם יש חלק גדול מן הגוף בזה יש לעיין ומ"מ מסתברא כדבריו דלא הוה כבית יד ומ"ה פסול : **ח** או בדבר התלוש. עש"ך דקשיא ליה פשיטא אם בתלוש ולסוף חיברו כ"ש תלוש לגמרי דשרי דיעבד ותירץ ב' תירוצים. א' משום סיפא נקטיה דצואר למעלה אף דבר התלוש לגמרי אסור דיעבד שמא ידרוס פ"א ועוד כתב משום רישא נקטינן דל"ת צואר למטה דיעבד משום מחובר הוא דאסור לכתחלה ולז"א אף תלוש לגמרי אסור לכתחלה בצואר למטה משום חשש דרסה כל שמוליך הצואר על הסכין . וכתב עוד דמש"ס מוכיח דצואר למעלה וסכין למטה אף שתופס סכין בידו אסור לכתחלה וכן בעוף עכ"ל . הנה מ"ש משום סיפא לא ידענא רבותא כיון דהטעם משום שמא ידרוס פ"א דמכביד הצואר על הסכין א"כ אין חילוק בין תלוש ולבסוף חיברו ובין מחובר לתלוש כל שאין מעביר הסכין דהא ודאי אין הפיסול משום תלוש ולבסוף חיברו דיעבד כשר . הן אמת שהרשב"א בתה"א י"ו א' כ"כ וז"ל ולא במחובר לקרקע ה"ה בתלושה ה"ה והוא הטעם יע"ש וקשה פשיטא מהכ"ת לחלק ואדרבה הרואה בב"ה שם יראה דיותר מסתבר לפסול כה"ג דחיישינן שמא יעשה כן פ"א לכתחלה משא"כ במחובר לא יעשה כך לכתחלה דפסול בלא"ה לכתחלה אטו מחובר מעיקרו ואף שמ"ה השיג עליו מ"מ יותר סברא הוא כדכתיבנא . ומ"ש הש"ך בדרך הב' לומר אף בתלושה וצואר למטה כל שמעביר הצואר דוקא דיעבד וכן כשתופס הסכין בידו וצואר למעלה אסור לכתחלה השיגו הפר"ח דברייתא חולין ט"ז ב' בכל שוחטין בין בתלוש ומחובר בין שהסכין למעלה ובין למטה אוקמינא לצדדין סכין למעלה במחובר וצואר למעלה בתלוש הרי דבכל שוחטין לכתחלה כדמוכח שם ט"ו ואפ"ה שוחטין לכתחלה בתלוש בצואר למעלה ובמחובר בצואר למטה והברייתא כר"ח דמכשר מחובר מ"מ לענין דרסה לא פליג עליו רבי וא"כ במחובר לתלוש שוחט לכתחלה בצואר למטה לדידן ובאוחז הסכין בידו אף צואר למעלה שוחט לכתחלה כן תוכן כוונת הפר"ח ובספרי ראש יוסף הארכתי ועיין תב"ש כאן אות ט"ו באריכות . ולענ"ד נראה ליישב בד"א ואכתוב בקיצור . הנה בכל שוחטין יש לפרש דיעבד דאיכא הכל דיעבד עיין ריש חולין והא דפריך אי ר"ח לכתחילה היינו למאי דלא ידע לצדדין וסובר בין שהסכין למעלה אתלוש קאי ג"כ וע"כ לכתחלה משא"כ לקמן דמסיק לצדדין א"כ כל הברייתא דיעבד הסכין למעלה מחובר דיעבד וסכין למטה תלוש דיעבד כיון דצואר למעלה . או יאמר דלעיל קאי לאוקימתא בעופא דקליל א"כ סכין למעלה וצואר ועוף למטה ודאי לכתחלה שרי ולא גרסינן בהמה בברייתא כמ"ש הפוסקים . ומ"ש דמוכח כן יראה לי מדאמרינן לעיל ע"כ לא מכשיר ר"ח אלא דיעבד והיינו מטעם דרסה ואף דהדר ביה היינו לר"פ כו' אבל לא לתירוץ ר"ז ומ"ש הש"ך דאחז הצואר על הסכין שבידו כשר דיעבד מוכח הוא מדקבע מימרא דשמואל (או רב לגי' ב"ה י"ו א' יע"ש) אברייתא דנעץ ולא אשמעינן רבותא והוא פשוט ואין להאריך כאן יותר נמצינו למידין להש"ך כל שמחובר הבהמה דיעבד כשר הצואר למטה ולא לכתחלה משום דרסה אף מחובר לתלוש ובעוף מחובר לתלוש שרי לכתחלה בצואר למטה ומחובר למחובר אסור לכתחלה משום אטו מחובר מעיקרו . וראיתי להכה"ג בהגהות ב"י אות כ' כתבו התו' דצואר למטה דיעבד ולא לכתחלה עכ"ל היינו מדכתבו התו' דף ט"ז ב' ד"ה אמר שמואל משמע אפילו כהאי גוונא לא מכשיר אלא דיעבד דאברייתא כו' ולא היה להו לכתוב כן אלא כך משמע דצואר למעלה אף דיעבד אסור דאברייתא קאי אלא דבאו לומר צואר למטה משום חשש דרסה לרבי וה"מ במחובר לתלוש כו' או לרב זביד לר' אין הגזירה אטו מחובר אלא משום דרסה לחוד ומיהו ז"א (ועיין בלח"מ פ"ב מה"ש ה"ח שם משמע קצת דלא כש"ך) : **ט** ואפילו אמר ברי לי . דשמא ידרוס פ"א ומש"ה גזרו אף דיעבד דפסולה כאן כן כתבו הפוסקים דלא כהרא"ח בב"ה שמיקל בזה וכן דעת התו' לפסול דיעבד :
י לפיכך . דאין חילוק בין עופות הקלים וכבדים וה"ה דאין חילוק בין טלאים וכדומה :

ז א יכול . הש"ך הביא כמה דעות דסוברים דבדפחר' נמי אסור בסביבה ראשונה ג"כ לכתחלה דגזרינן אטו דמיא וכל"ק דחולין הא בדפחר' כו' ולא הוה גזירה לגזירה דאי שרית ליה בדפחר' ודאי אף סיבוב שניה שרי כמ"ש הכנה"ג והפר"ח והתב"ש ותמהני שלא הביא מדברי הב"ח כלום שכתב כן בפי' דכל מה שמסבב מכח אדם אף בכמה סיבובים הוה כחו וראייתם מזרק סכין לנועצה בכותל ושחטה וכדמסיק שהלכה ובאה אלמא כה"ג כחו . (ובזה מיושב מ"ש רש"י חולין י"ב ה"ה דהמ"ל בסכין ארוך אלא דבעינן לאוקמיה אפילו בכ"ש . והיינו דבעי לאורויי חידוש' אף חזרה הוה כחו) ושפיר יש לגזור אטו דמיא בסיבוב שניה ומש"ה ודאי בדפחר' אף בסיבוב ראשון הוה כולה חדא גזירה ומש"ה אסרו לל"ק . ודע דיש לראות להר"מ ז"ל בת"ש הכ"מ בה' שא"ה בפ"ב ובה"ש פ"ד לדידיה דרש' דוזבחת הוה אסמכתא וקוף לדידיה נמי מדרבנן הוא א"כ סרנ' דמיא בכח שני נמי הוה רק מדרבנן ודאי הוה גזירה לגזירה ולפי זה המחבר לשיטת הר"מ ז"ל אמרה ומש"ה כתב דשוחט לכתחלה ומה דנקיט דיעבד בברייתא איידי דאינך וכן הר"מ ז"ל העתיק כן והש"ך שכתב דעת הר"מ דיעבד שהלך לשיטתיה בסי' ב' אות א' שסובר דרשא דתוספתא מן התורה לא אסמכתא ומש"ה דוקא דיעבד ולא לכתחלה דגזרינן אטו דמיא בסיבוב שניה דהוה מן התורה אמנם כן אף דמשמע מקצת המפרשים דלהר"מ הוה שחיטת קוף מדרבנן וה"ה נפלה סכין ושחטה דקרא אסמכתא הוה אין זה הכרח דאיפשר דדריש מוזבחת לומר דבעינן כח אדם עכ"פ וממעט מ"ה שחיטת קוף ונפלה סכין אף להר"מ ז"ל וכן מורה לשון הר"מ בפ"ב מה"ש הי"ב יע"ש : **ב** הר"ז פסולה . דבעינן כח גברא כדלעיל סימן ג' דדרשינן וזבחת : **ג** מסביבה שניה ואילך ושניה בכלל נמי פסולה ודוקא בסיבוב ראשון כתב התב"ש אף בסיבוב ראשון דוקא שהגלגל סמוך למים הא רחוק פסול כמו לענין נט"י דלא הוה כח גברא כה"ג וכן בפתרא אי עומד בחוץ שהרוח מסייע לגלגל הוה ליה כשנים שוחטין כשר ופסול וכן כתב כר"ו ולקמן סימן ט"ו אבאר לענין או"ב :

ח א ובלבד שיוליך ויביא ש"ך דאל"כ פסול אפילו להמחבר וכסתם משנה חולין התיז הראש בב"א אם יש כמלא צואר חוץ לצואר כשירה ולענין דינא כתב רמ"א לקמן סכ"ד ס"א דפסול בבהמה אם אין בסכין שיעור מלא צואר וחוץ לצוואר משהו ושם יבואר : **ב** ומי שלא יוכל לשער. כתב הש"ך היש"ש פ"ב דחולין סי"א והב"ח האריכו וכתבו דכל שוחט אין לו לשחוט אלא שיהיה אורך הסכין רוחב ב' צווארי הנשחט וש"ד . ומיהו אנו נוהגין כמ"ש רמ"א י"ד אצבעות היינו רוחב גודלים ודוקא בבהמה אבל בעוף אין ליקח סכין גדול כזה שמכביד ויביא לידי דרסה אלא אורך ב' צוואר עוף ההוא וקצת יותר . וכתב כן בשמ"ת ס"ב ותב"ש אות ג' בשם שחיטות א"י יע"ש ודיעבד כשר אף בסכין גדול בעוף אם אומר שלא עשה דרסה ובכר"ו כתב וזה בבהמה אבל בעוף א"צ יד"א משמע דכשר לכתחילה והשוחטים אין נוהגין כן וכן ראוי שלא ליקח סכין גדול לעוף :

כתב בה"י שוחט אחד לא היה יודע רמז שיעור אורך י"ד אצבעות והעבירו חכמי הדור ופר"ח בקו"א השיג עליו והתב"ש בסי' א' סובר כהבה"י מאחר שעכשיו ה"ש סדורות ושגורות בדפוס א"כ חזינן שאין לימודו עולה יפה שאין חוזר עליו ע"כ ראוי לקונסו :

בבית לחם יהודה וכר"ו הביאו הג"ה אחת מלחם הפנים שאחד עשה סכין ש"ש מחרב של תליון אי יש בה משום טומאה והשיב ע"י טבילה נטהר הסכין והבל"י כתב שתלמיד טועה כתבו והכר"ו צוה למוחקה וכי חולין בטהרה יש לנו ועוד טומאת מת הזאה בעי . וחי נפשי הכותב קודם ראיתי בספרים אלו הייתי משתומם על זה ובעו"ה רבו הקצורים שהמון עם פוסקים מתוכם . וח"ו אין אני מדבר על ס' לח"פ כי היה רב מובהק . ולענין השאלה יש לשאול מאחר שבשר אדם מה"ת אסור לדעת הר"מ ז"ל א"כ הוה כסכין ששחט טריפות תדיר שהרי בלע אגב דוחקא וחום הצוואר באדם כמו בבהמה ויש להגעילו וכ"ש אם רוצה לעשות סכין ממנו אמנם אם בא באש א"צ . התב"ש האריך בכאן בדיני דרסה ולפי שעיקר דיני דרסה הוא לקמן סימן כ"ד לכן קצרתי כאן ושם אבאר בעזה"י :

ט א שחיטתו פסולה. הש"ך הביא דברי רש"י וושט נקובתו במשהו והראה מקום לסימן כ"ו אות א' ושם נאמר הא במיעוט בתרא אין פוסל אף לדידן דשהיה פוסל מ"מ זה אין פוסל יע"ש והנה מדברים אלו משמע דאם תפס הקנה לבדו בעוף ושחט בסכין מלובן דכשירה וכן כתבתי בס' ראש יוסף בילדותי ועכשיו ראיתי כי הפר"ח כתב כן בפשיטות ובכר"ו חולק עליו ואומר דהר"מ מסופק אי חידוד קודם כמ"ש בהל' ט"צ הר"ז ספק והכ"מ שם תירץ בין ראשו לאמצעי יע"ש . הנה הכ"מ לא חילק אלא בין שפוד לחדוד סכין יע"ש ובתב"ש אות א' חולק ג"כ אהפר"ח ואין בכל דבריהם כראי לאסור עכ"פ בה"מ ואולם למ"ש התב"ש אות ב' דסכין רעה ודאי שורף ועוד ראיה מיבמות יש לאסור בעוף וראוי לנהוג כן ובפרט האידנא אף בה"מ :

ודע דמ"מ יש נ"מ (ס) ודין מחודש לדידן דשוחט בסכין שבדק פיה וחלקה אלא שיש פגם בצדדין ואף לא ידע ותפס הקנה לבדו בעוף ושחט נלע"ד דיש להכשיר אף בלא ה"מ דכל הני טעמים דליבון לא שייכים הכא דחצי קנה פגום כשר וכ"ש ששחט בהכשר ואח"כ במיעוט בתרא לית לן בה כמ"ש הש"ך כאן ובסימן כ"ו אות א' שלא כהב"ח וא"כ ודאי יש נ"מ בזה כאמור ומה שמטריף לקמן סח"י בפגימה מהצד בבהמה או בעוף בוושט לא בקנה ולמעשה צ"ע :

וראיתי להכה"ג בסימן ו' בהגהות ב"י אות ט' על מ"ש דמש"א לכרוך מטלית על פגימה מהצד שרי דלר"ז אפילו לכתחילה שרי כתב כה"ג שהוא בעיניו לא ראה לשום א' מהמחברים שיאמר לר"ז לכתחילה שרי והגיה רב יימר . והנה היש"ש הוא א' מהמחברים בפ"ק ס"י כתב מדאמר רב יימר מי לא אר"ז אלמא דמדמה להדדי ואף לכתחילה כשירה יע"ש והיינו דלאו דווקא דיעבד אמר או כמ"ש הב"ח דיעבד משום דאין סומכין לכתחילה על חדודה קודם ומ"מ לענין דינא ודאי מהצד וחוד דין אחד להם ואין לכרוך מטלית אם לא בי"ט או חול שעת הדחק לא באופן אחר דאנו פסקי' דשוין ממש מהצד וחוד דיעבד אסור אף בידע: **ב** דידע כשירה והא דפסלינן לקמן סח"י מן הצד אף בידע מדלא הביא ב' דעות שם כתב הש"ך דפגימה מתפשטת לחוץ הרא"ש ועיין מ"ש בט"ז מזה . וכתב הש"ך דעת הב"ח ולבוש ויש"ש שפסקו כדעה א' והוצרך לזה אף שהמחבר הביא דעה א' בסתם דל"ת מדמהדר רמ"א לפרושי דעה שניה ש"מ דסובר כדעה ב' קמ"ל דאינו ועיין בסימן ח"י מזה :

י א חדש אלא שחתך בקעת דמשמשי עבודת כוכבים אין אסורים עד שישמשו ש"ך. ור"ל דעבודת כוכבים עצמה של עובדי כוכבים אסור מיד ומשמשים עד שיעבדו וחתך עצים היינו להקטיר עליהם ואף דמשמשי משמשים הם נאסר עיין בתה"ק ובתב"ש אות ג' : **ב** או ישן שהכשירו כדלקמן סימן קכ"א ש"ך וירצה בזה דאילו נעיצה שוכר כאן דיעבד הוא להמחבר כמ"ש באות ח' . לכן כתב כדלקמן הגעלה

ברי לי ואלו בפגימה אף שידע מעיקרא צריך שיאמר ברי משא"כ בעוקץ שאין מצוי כ"כ ואילו בפגימה בעינן דווקא מלא צוואר חוץ לצוואר בשעת הדחק ואלו בעוקץ לא בעינן דאין דרך כ"כ להחליד כמ"ש היש"ש ול"ע בכל זה ובש"ך אות ה' אבאר עוד : (ג) ברי לי היינו שידע מעיקרא שהיה פגומה דאל"ה מלתא דלא רמיא עליה דאינש לאו אדעתיה ט"ז כמבואר בדוכתי טובא . ודע אם לא אמר ברי לי אף דיעבד פסול מספיקא וכפי הנראה דהוה וודאי דליכא כ"א חד ספיקא ואוקמיה אחזקה ול"ד לסימן ח"י דהוה ספק דיש ספיקי טובא וכדבעינן למימר לקמן . גם אם לא אחז במקום הפגימה הביא הכה"ג בהגהות הב"י אות ז' דעת הב"ח להתיר בדיעבד בברי לי דלא כש"ג ובאמת מרמ"א אין ראיה דאדרבה מדכתב אף שלא כרך מטלית משמע הא אוחז בעינן . אמנם מ"ש הכה"ג להתיר בי"ט בלא אוחז לא ידענא אם כחול אסור דיעבד אין סברא לחלק בין י"ט לחול וזה מבואר : (ד) בדבר המחובר פסול מן התורה שנאמר ויקח המאכלת והוה נבילה גמורה : (ה) שחיטתו כשירה. הט"ז הביא דעת הרא"ש דמספקא ליה לרבא וספיקא לחומרא דמן התורה מיבעיא ליה דלא כמ"ש הב"ח בקו"א דתלוש ולבסוף חיברו בביטלו אסור מדרבנן ולכך אין להשוות גזירות חז"ל גבי הכשר זרעים יע"ש דא"כ היה ליה להרא"ש לילך בספיקו לקולא מיהו דספק כי הא בשחיטה דהוה חזקה לא אמרינן ספק להקל אמנם היש"ש סיים ודאזלינן לחומרא במידי דאורייתא הרי דמן התורה מספקא ליה וכן התב"ש אות י"א כתב דהוה ספיקא דאורייתא יע"ש · ודע דלאו ודאי הוה לומר אוקמיה אחזקה דדוקא (ס) בספק מצד המקרה אמרינן כן ולא בספק איבעיא דלא איפשטא וספיקא דדינא מחלוקת הפוסקים כמ"ש הכה"ג סימן ה"י ובסימן כ"ה בשם הגהות אלפסי נקרא תומת ישרים ולענין דינא כ"ע מודים דאסור וכמו שאבאר בש"ך אות ו"ו יע"ש : (ו) אחר שבטלו אורחא דמלתא נקיט וה"ה לא בטלו כלל אסור והוא מ"ה עט"ז וכתב כן לאפוקי מהפרישה אות ה' שכתב על הטור ה"ה נשרש ואח"כ בטלו וז"א דאפי' לא בטלו כלל הוה מחובר גמור מ"ה לכל מילי עיין ל"ח : (ז) ואפי' אומר ברי לי אסור מדרבנן שמא ידרוס פ"א ואף דיעבד גזרו כאן דמצוי הוא ומיהו בלא אמר ברי לי מ"ה שחיטתו פסולה כוודאי ולא כספק דמצוי הוא לדרוס ובהמה בחייה בחזקת איסור · ול"ד למ"ש בהג"ה ס"א דאומר ברי לי שחיטתו כשירה דהתם אפשר להזהר תמיד משא"כ כאן ועיין מ"ש בש"ך אות ה' בהא דאמר ברי לי שלא נגעתי בפגימה :

ז (א) כתב הט"ז דווקא שאין קבוע הא קבוע ה"ל תלוש ולסוף חיברו לכתחלה אסור עכ"ל כן כתב הב"ח ג"כ ולכאורה א"י מה מלמדנו פשיטא דהכין הוא ואולי יש סברא לומר דהגלגל לא מיחלף אטו מחובר מעיקרו כיון שמתנענע אילך ואילך ולא דמי למחובר וכן כתב הספרי תואר אות א' באמת קמ"ל דגזרינן גביה אטו מחובר :

ודע דהרא"ש והר"מ ז"ל בפ"ב מה"ש הי"ג והיש"ש פ"ק סימן ל"ה חלקו אפסק המחבר ואוסרין לכתחלה וכתב הפר"ח דאין נראה דהוה גזירה לגזירה אטו דמיא ומיא גופא אטו בכח שני והתב"ש והכר"ו הקשו עליו דהא בגמרא אזיכן לתי' ראשון דגזרינן ש"מ דלאו גזירה לגזירה הוא ע"כ והנה דלא ליבוויה לפר"ח לטועה י"ל דסובר דתי' א' לאו משום אטו דפתרא כמו שסובר הרשב"א ז"ל אלא טעמא משום מחובר הוא דהתם גלגל מחובר לקרקע ע"י עמודים וכבר הוקשה לפ"ת כן יע"ש ותי' דא"כ הוה למיתני בהדדי והפר"ח לא ניחא ליה זה וכ"ת תרתי למה ליה מוכני ונעץ סכין י"ל דצריכי דאי הוה תנא נעץ ה"א הטעם משום דמעביר צוואר על הסכין יש חשש דרסה לכתחלה עכ"פ בצואר למטה ומכ"ש להש"ך בסימן ו"ו אף למטה בבהמה כו' ומש"ה תני מוכני דמעביר הסכין עם הגלגל כפי רצונו והיא וודאי בתלוש גמור אף צואר למעלה שרי כמ"ש התב"ש גופא דע"כ לא אסר הש"ך אלא כשאוחז הסכין בידו ומעביר הצואר הא כשמעביר הסכין שרי אפ"ה אסור כאן משום אטו תלוש ולסוף חיברו ואי הוה תני מוכני ה"א הא הוא דשרינן דיעבד הא נעץ סכין אף דיעבד אסור משום גזירה אטו מחובר דדמי ממש או משום חשש דרסה ושפיר אמר הפר"ח דמנלן למגזר גזירה לגזירה ומיהו כל אלו הדברים אין שכיחים גם שוחטי זמנינו וודאי אסור להם כמ"ש התב"ש יע"ש כ' הב"ה דצואר למעלה לכתחלה אף להרשב"א כמו לעיל וא"י מנא ליה הא (ס) וכפי הנראה דאף להש"ך סימן ו' אות ח' דאוסר לכתחלה בתלוש בצואר למעלה היינו שמעביר הצואר לא כשמעביר הסכין וכאן הא מעביר הגלגל גם מ"ש הב"ח כדלעיל סימן ו' צ"ע : (ב) פי' בשניה שהט פסול ט"ז וכן כתב הפרישה ושאר פוסקים דהאי מסביבה שניה ואילך הוה שניה בכלל דכח כחו לאו ככחו דמי :

ח (א) כמו. עט"ז וכוונתו דהר"מ בפ"א מה"ש הכ"א כתב כמה אורך הסכין כ"ש והוא שלא יהא דבר דק ונוקב כמו ראש האיזמל הקטן וכן הוא ל' המחבר כאן והנה הכ"מ פ"י ובב"י והלח"מ דמה שזכר הר"מ שלא יהיה דבר דק היינו פירושא דאיזמל שאין לו קרניים וכפי' הטור דאמר הכין בהדיא ולפ"ז השמיט הר"מ ז"ל מחטא דאושכפי אמנם יש לפרש דברי הר"מ שלא יהא דבר דק משמע ששוחט בראש האיזמל ודין זה הוא מחטא דאושכפי והשמיט איזמל שיש קרניים וכפי' הב' הוא בתב"ש אות יו"ד יע"ש ולזה כתב הט"ז בטור מבואר יותר ובלבד שלא יהא עוקץ בראשו הטעם משום חלדה וכ"ה דברי המחבר דא"א לפרש באופן אחר שהרי הביא אח"כ מחטא דאושכפי · וא"כ למד מזה הט"ז דסכין גדול אין לחוש אם יש עוקץ בראשו מדחזינן דווקא באיזמל קטן קפדינן ואפ"ה כתב שנוהגין כרש"ל ביש"ש פ"ק סימן ל"ד והיינו דלפירש"י באיזמל שאין לו קרניים על גבו קאמר מתוך שהוא קטן נשמט ויכנסו הקרניים וינקבו הסימנים אין הוכחה דאפשר עוקץ בראשו אף בסכין גדול אסור דלמא יכנס ראש הסכין כמו דאסרינן סכין שיש פגימה · והנך רואה מדברי הט"ז דאיזמל שיש עוקץ בראשו כשר דיעבד אם אמר ברי לי שלא החלדתי דאל"כ לא הוה מוכח דסכין גדול אין בכך כלום אמנם השמ"ח ותב"ש כת' דאיזמל אפי' דיעבד פסול ובמשנה משמע דיעבד יע"ש . והנה הא דאמר מהו דתימא נגזור אטו יש קרניים משמע דהתם דיעבד אסור ואין הכרע ועיין ביש"ש פ"ב סימן י"א ולפי שאין הדברים מצויין קצרתי :

ט (א) הנה ר"ז אמר ליבן סכין ושחט כשירה דביה"ש מרווח רווח ולקמן אמרינן דסכין צריך בדיקה אתלת רוחתא ולהשוות שני המימרות יש ג' תירוצים . א' דר"ז דיעבד אמר ולקמן לכתחלה (ורב יימר דאמר אף לכתחלה סובר דר"ז לאו דוקא קאמר או דלא סמכינן לכתחלה אחדודה קודם לליבונה משא"כ לקמן וכמו שכתב הב"ח). הב' דכאן ידע והתם לא ידע. הג' דביה"ש מרווח להגל מכוות אש ולא ממורשא דפגימה · ויש חומרא וקולא לכ"א מהתירוצים לתי' א' קולא דיעבד וחומרא לכתחלה אף ידע בליבון אסור ולתי' הב' קולא בידע אפשר אף לכתחלה בפגימה וחומרא לא ידע דיעבד ולתירוץ הג' חומרא אף בידע בפגימה דיעבד אסור וקולא בליבון אפשר לכתחלה שרי ור"ז לאו דווקא דיעבד קאמר . והנה המחבר פסק דאסור אף דיעבד ואף ידע בליבון דלית ליה כל הג' תירוצים וכיון דפסקינן לקמן דבעיא בדיקה אתלת רוחתא אלמא לית הלכתא כר"ז דאין ביה"ש רווח ודיעבד נמי אסור ויש לראות איך יחלוקו אמוראים במציאו' אי ביה"ש מרווח או לאו . והנה בתה"ח ט"ו כתב דאין אומרים ביה"ש מרחיב וזה דעת הרז"ה ז"ל ובקצר כתב בית א' וש"כ דאין סומכין על זכירתו וחוששין שמא נגע . הנה רואה אני סתירה ויראה דכדברי הקצר מסתבר ול"פ במציאות אלא דחיישינן שמא הטה לכאן ולכאן ולא מהני ברי לי ומידי ספיקא לא נפקא וכפי הנראה לא וודאי הוה ולמ"ש בארוך הוה וודאי ולא ספק . אמנם לומר דלית הלכתא כר"ז דחידודה קודם הא וודאי ליתא דאין חולק בהא . וראיתי לכה"ג בהגהות הב"י אות ז' דברים תמוהים שכ' דגירסת הר"מ בפ"א מה"ש ליבן סכין שחיטתו כשירה דאי פסולה נמצא סובר דליבונה קודם ואיך פסק בפ"ה מהל' ט"צ ה"ב דליבון שפוד הוה ספק יע"ש ולא ידענא מה ענין זה לזה דשחיטתו פסולה משום לצדדין . דלא מרווח וליבון שפוד אכתי בשאין דק כחוד סכין בעיא היא וחוד סכין וודאי חידודה קודם ואין חולק על ר"ז ועיין כ"מ פ"ה מהל' ט"צ · גם מ"ש הכה"ג באות ה' על מ"ש הב"י ומיהו לענין מעשה אין להקל וכ"כ מדברי הפוסקים פירש כדברי הרא"ש אלא בלא ידע דיעבד פסולה גם אין להקל בליבון לכתחלה אלא דיעבד וכן פסק בספר המפה ולבוש · כל מ"ש באות ההוא לא ידענא מה הוא דפשט דברי הב"י דלתירוץ האחרון דאם ידע שרי אף בפגימה ולז"א דאין להקל אף בה"מ דעיקר כתירוץ התם מורשא קורע וכן יראה מדברי המי"ע בפ"ק אות י"ע יע"ש גם מ"ש דכן פסקו המפה ולבוש הנה הש"ך העיד באות ב' שהלבוש פסק כדעה א' דאף ידע בליבון אסור ורמ"א אין אני רואה שיפסוק כסברא ב' דמ"ש אם ידע הוא לפרושי סברא הב' ומיהו המי"ע בפ"ק אות י"ע כתב שהרמ"א ולבוש פוסקים דידע כשר :

ולענין דינא הנה הפר"ח התיר בסכין מלובן בה"מ כדעה שניה וכתב שכן משמעות המחבר ולא ידענא אדרבה מדהביא דעה א' בסתם הלכתא הוא עסי' רמ"ב בש"ך · וכן משמעות כל האחרונים שאסור בה"מ אף בידע . אמנם מ"ש הט"ז כאן על מ"ש רמ"א אם ידע לתרץ דל"ק מלקמן סימן ח"י בפגימה מן הצד דלא ידע וא"י דא"כ אמאי לא הביא ב' דעות בידע קודם השחיטה דכשר ולמה לו החילוק דמורשא בזע כמ"ש הש"ך אות ב' . ואותן הרשומים שעושין אומנים כיון שרחוק מהחוד אין איסור כ"כ ט"ז כאן וכפול לקמן סח"י ה"א . וכתב התב"ש דווקא שוקע הא בולט אף רחוק מאד אסור וכתב דראוי לחוש לכבודו של זקן הבה"י ואף רושמי אומנין אין לשחוט וכן ראוי לעשות :

י (א) חדש. פי' שלא נשתמש אמין אבל מ"מ נשתמש איזה דבר לעבודת כוכבים ט"ז לכאורה ר"ל דפסק גוואא לעבודת כוכבי' אמנם מדכ' שלא שימש בחמין משמע שחתכו בה כ"פ בשר צונן"ע ודי לה בנעיצה י"פ עכ"פ וביסן צריך הכשר עכ"פ השתא כיון דבלוע הוא בסכין כמ"ש לקמן ועיין תב"ש ובש"ך אבאר עוד: (ב) שהוא מקלקל דבחיי' עומדת לגדל ולחרישה ט"ז נקיט ב' דברים שבחייה יותר מבשחטה דאכילה גם עכשיו קיימא . ועוף הביא כה"ג בהגהות הטור אות ה' בשם דמש"ח דראוי לגדל אפרוחי' אלא דכתב דיכולין להושיב עוף אחר על ביצים ואי משום הא לא איריא דהעוף יטיל ביצים . ועיין תב"ש אות א' דאף עוף דאין עומד כ"א לאכילה כהביא דרים ביצה וא"י דהתם קאמר דאין משהה לכך ומ"מ ראוי הוא לכך ומש"ה כל העוף שריא דמפסיד הוא ולא נהנה :

כתב עוד הט"ז דמה שקשה מכאן על מ"ש בשוחט בשבת כתבתי בסי' רכ"א סי"ב ושם באות מ"ב הביא ד' התוס' דהאורג ק"ו א' ד"ה חוץ שהקשו-מכל שוחט דהוה מתקן מ"ש מעבודת כוכבים ותי' דעבודת כוכבים לא ידבק-כתיב ובחולין א' תירצו דשבת מלאכת מחשבת אסרה תורה והקשה שם הט"ז על פסק רמ"א דהמודר הנאה מחבירו יכול חבירו לשחוט לו בהמה בריאה והא דווקא עבודת כוכבים ולתי' חולין נמי הא בנדרים הלך אחר ל' ב"א ע"כ · דע דהפרישה אות ה' כתב דשוחט הוה מקלקל ע"מ לתקן ובתוס' חולין מנא דמלאכת מחשבת יע"ש

או

יע"ש והנה מתוס' דאורג לא זכר כלום ויש לנו ג' תירוצים או דע"מ לתקן או דמלאכת מחשבת או דשאני עבודת כוכבים דלא ידבק כתיב והנה צריך לדעת דבחולין הקשו מבוחט חטאת לעבודת כוכבי' ובשבת הקשו מכל שוחט דעלמא אמאי מחייב ויראה דבשבת כתבו מתחלה דר"א ור"י פליגי דר"א כר"ש ור"י כר"י ולפ"ז מכל שוחט ודאי ל"ק שהוא הדין מחוץ לעבודת כוכבים דשבת מלאכת מחשבת אסרה תורה דהא חובל וצריך לכלבו אף שהתקון מועט מ"מ איתעבדא מחשבתו והוא הדין שוחט לעבודת כוכבים אף דלא כיון להוציא מידי אמ"ה מ"מ כיון דסבור לתקן לעבודת כוכבים ואיתעבדא מחשבתו לענין ב"כ חשוב תיקון ודוקא חובל ומבעיר דרך השחתה אף דאפשר שזה אא"כ הרבה לא הוה תיקון אבל שוחט לעבודת כוכבים אף דלא מכוין להוציאו מידי אמ"ה מ"מ איתעבדא מחשבתו במקצת הוא. ועוד כתבו התוס' בשם ר"ת דר"א ור"י אליבא דר"ש פליגי ולר' יהודה אף ר"י מודה דלא הוה תיקון א"כ ודאי מבוחט בחוץ קשיא דליכא למימר מלאכת מחשבת הא נמי בצריך לכלבו אלא ע"כ כיון דקלקולו שזה יותר על תקונו הרבה הוה מקלקל ה"נ וע"כ היא דשוחט לעבודת כוכבים כר"ש אתיא לפיר"ת והא הוקשה להם עכ"פ מבוחט דעלמא דיודה ר"י דחייב ואמאי ותירצו דוודאי שוחט לא חשיב מקלקל כיון דרוצה לאכילה לדידיה שזה ליה כמה ומיהו לעבודת כוכבים בעינן שיהא תיקונו יותר הא לא"ה לא מיקרי תו לא ידבק בידך דאין ריוח ממון כמה שחטו דכחיים שזה יותר ובחולין רצו להכריח פי' הא' ומש"ה הקשו מבוחט בחוץ דליכא תירוצא דשבת וע"כ מלאכת מחשבת וה"ה חובל וצריך לכלבו לר' יהודה חייב בדוחק להם לומר זה שוחט לעבודת כוכבים דלא כהלכתא והנה הר"מ ז"ל פ"א ופ"י ופי"ב מהלכות שבת ה"א פסק כר' יהודה וצריך לכלבו חייב כפי' הא' שבתוס' בהאורג עיין בכ"מ שהרמ"ך כתב כפיר"ת ורבינו סובר כפי' הא' ופסק בפ"ד מהלכות שגגות ה"א כברייתא דשוחט לעבודת כוכבים חייב ג' חטאות וע"כ תי' דחולין עיקר ונאמר דכל שוחט מקלקל הוא לבד בשבת מלאכת מחשבת אסרה תורה וא"כ ההיא דנדרים רפ"א יש ליישב דסתם נודר שלא להנות היינו הנאה ממה דמרוית מבא"כ זה דכחיים שזה יותר ומה לנו דעתה מכוין להנות מ"מ הולכין אחר כוונת הנודר מתחלה והבן . ובכה"ג גם כתב דהמחבר בסימן רכ"א איירי בשוחט שלא מדעת בעל הבהמה דאין רוצה לשחיטה ולא הכינותי דאי באונס מה הוה לבעל הבהמה למיעבד ואולי דצריך שיתן לו שכר השחיטה ולא להנות בחנם וצ"ע :

ודע שיש לספק (°) בשוחט בהמת חברו שלא מדעת בעלים דרך השחתה ואין מכוין להתירה באכילה והבעלים לא ניחא להו דרוצים להפריבה בשבת מהו אם נעשה מומר דלתי' חולין ליכא מלאכת מחשבת והוה מקלקל גמור ולתי' דהאורג כל שוחט מתקן הוא לולי בעבודת כוכבים הוה מקלקל דלא ידבק כתיב וג"מ אם הבהמה אסורה או מותרת למ"ד באותה שחיטה נעשה מומר או מכאן ואילך ועיין בר"מ הלכות שבת פ"א פסק מלאכה שא"צ לגופה חייב : (ג) ואסור · עט"ז הביא דעת הרשב"א דמתיר ע"י הולכת הנאת סכין ורא"ש סובר שא"צ כלל דל"ד לנטל כרכר דתיקן הבגד על ידו מבא"כ כאן והביא דעת יש"ש פ"ק דחולין סי"א דהולכת הנאת כדי שכר סכין לשחוט בה · הנה כתב שכר סכין לאפוקי מל"ת פ"ק אות כ"א והכה"ג בהגהות הטור אות ז' תמהו על הטור למה די בשכר סכין דמתתך דווקא כתב הרשב"א כן ולא במסוכנת · וכבר היטב אשר דיבר התב"ש דלא ראו מ"ש הרשב"א בקצר יע"ש ואמת אתו דבארוך כתב על מתתך ובקצר כתב על מסוכנת ומ"מ העלה התב"ש דמיירי שהיה לו סכין אחר הא לא"ה צריך יותר מכדי שכר סכין והנה מה שלא הביא דברי המחבר בסימן קמ"ב ס"ב דירא אם דאסורה הבהמה דיעבד וכמ"ש הש"ך גם אות ו' דלא מכרע מילתא דאפשר דאסורה היינו בלא הולכת הנאה ליה"מ מש"ה לא הביא דעתו · ובאטמי דקיימי לקורבנא ג"כ מקלקל הוא וא"צ כדי שכר סכין דווקא מסוכנת או חתך בשר בעינן ש"ס ובלה"פ כתב מקלקל וצריך שכר סכין ואולי ע"ס וצריך לציין על מתקן · אמנם ראיתי בספר בית לחם יהודה אות ד"ה מקלקל וצריך שכר סכין ובמסוכנת ג"כ שכר סכין רואה אני שבכיוון העתיק מ"ש לה"פ וטעות הוא בידם דמבואר מכולן דבריאה ואטמי אף שכר סכין א"צ ופשוט הוא גם אף דבסי' קמ"ב סי"ג פסק המחבר דתערובת דווקא מהני הא בלא תערובת אסור מ"מ כאן יש לחלק כיון דאין נגמר באיסור כמ"ש הרא"ש ז"ל וכדבעינן למימר בש"ך אות ה' :

או משחזת : **ג** עש"ך וכוונתו דהא לכאורה קשה דסותר כאן למ"ש סימן קמ"ב דווקא דיעבד לכן אמר דשם מיירי בישן ואסור לכתחלה משום שמנונית כמ"ש רמ"א אם ליבנו שרי כו' ומיהו ליבנו לאו דווקא כמ"ש כאן הש"ך אות י' דרמ"א יודה לשחיטה די במשחזות . ולענין טבילה טוב לטבלו סכין של שחיטה בלא ברכה או עם כלי אחר : **ד** מפני עש"ך הנה שלשה דברים שכתב הוא לאו דוקא . ומ"ש עיין בסימן קמ"ב הוא ששם באות ז' הביא אטמי דקיימי לקורבנא שרי דהוה הפסד : **ה** עש"ך הנה שלש מחלוקת בדבר הר"מ ז"ל סובר בפ"ז מעובדי כוכבים דהבהמה כולה אסורה במסוכנת והרשב"א בקצר סובר דבכדי שכר לשחוט והרא"ש סובר שא"צ כלום והל"ת באות כ"א ד' קל"ו ב' תמה על הש"ע דכאן כתב לכתחלה אסור משמע דיעבד ש"ד ובסימן קמ"ב כתב דיעבד אסור והש"ך מיישב דכאן לא איירי אלא לענין איסור לשחוט לכתחלה ולקמן מבואר הדין לענין הבהמה והעלה דהרא"ש נמי לענין שלא יאסור כל הבהמה כהר"מ קאמר אבל יודה להרשב"א דיוליך וליכא כ"א ב' מחלוקת והביא ראיה מרי"ו : והתבו"ש אות ה' והפר"ח ד' השיגו עליו . הפר"ח דהרא"ש סובר בלא תערובת לא מהני הולכה כו' והתבו"ש דמהראיה שהביא הרא"ש ותיפוק ליה משום שמנונית כו' מוכח דיעבד א"צ כלום יע"ש וסבור הייתי לומר דנתערב באחרים הוה דרבנן בדבר חשוב סגי בהולכת הנאה ה"ה כאן כיון דל"ד לנטל כרכר דעיקר הבגד נגמר כו' וכאן לא הוה רק דרבנן ודמיא להתם ובזה יש ליישב מ"ש הלבוש א"ח סי' תמ"ה אם אפו בגחלי חמץ דיוליך ליה"מ ותמה הש"ך בקמ"ב אות ח' דבלא תערובת אסור ובסי' ק"י אות ב' תמה דווקא בעבודת כוכבים ולא בשאר איסורים הנה יש לומר גחלים הוה רק איסור דרבנן וכל בדרבנן מהני הולכה אלא שאני רואה דאף ע"י תערובת אותו הפת והבגד אסורים כמ"ש הש"ך אות ט' ואין כאן מקומו : **ו** עש"ך ובחר לו דרך הפרישה והב"ח בזה דפליגי הרא"ש והרשב"א להרשב"א סתם סכין שמנונית קרוש ע"פ ולהרא"ש מסתמא נקי הוא אלא בידוע שהוא ב"י או אב"י ואין מקונח אוסר הרא"ש דבעין אין פוגם וסובר עוד דכ"ע ביה"ש מפליט מסכין כ"ק ונעיצה פולטת כ"ק מסכין וזהו דרך הפרישה כמו שביארנו באורך בט"ז אות ו"ו ומה שהשיג עליו הב"ח בקו"א יש לומר דמ"ש הרשב"א בתה"א ט"ו א' דאין חום ביה"ש מפליט בלעו של סכין היינו כיון דנעצה י"פ אין כח בו להפליט מפגימות הסכין דאלו היה רותח גמור ודאי מפליט מכל הסכין אף בלא רוטב כיון דאיכא דוחקא כמבואר סימן צ"ד בהא דחתך בשר רותח בסכין חולבת יע"ש בס"ז במ"ש הר"ר פרץ בהגהות סמ"ק ומש"ה כ' דנעצה ומפליט מה שבקליפה כי סובר שהנעיצה מפליט מה שבקליפה ש"ד ואף בשיפה שמחסרת כ"ק מ"מ בפגימות הסכין אין שם בלע בשפע וגוש אין כח בחום ביה"ש להוציא ממנה ומיהו מ"ש הרשב"א בארוך או שיפה שאין על גבה כלום משמע דעיקר קפידא מה שטוח בעין ואולי ע"ג היינו בפנים סמוך כ"ק הוא ומה שכתוב הרשב"א בסכין ששחט טריפה ידיח אם רוצה לשחוט אין חום בית השחיטה מפליט אלמא שאין חום בית השחיטה מפליט צריך לומר לדעת הש"ך ז"ל דהיינו אף שבלוע הוא מעט וקלוש כיון דעל ידי חום בית השחיטה בלע ולא עוד אלא שבלע פעם אחת הילכך אין חום בית השחיטה מפליט אותו בלע הקלוש הא סכין ש"ע דבלע טובא על ידי אש ודאי יש כח בחום בית השחיטה להפליט בלעו אלא שהשיפה ונעיצה מעברין כ"ק והלכך אף דיעבד אם לא שפה ונעצה אסור להרשב"א כאן ועם זה יתישב מה שכתוב באות ח"י דלרשב"א אין מפליט חום ביה"ש היינו סכין שבלע ע"י חום ביה"ש ופ"א משא"כ ש"ע דבלע הרבה פעמים וע"י אש כו' . ובאות ח"י אבאר עוד . ומ"ש דכן משמע מרא"ש הא מדכתב דאב"י לא בעי קליפה ולא הדחה ואי איתא דבאינו מקונח מיירי אלא דנפגם אף בעין כסברת הט"ז באות ו"ו אכתי הדחה מיהא ליבעי הבשר דנט"ל לכתחילה אסור אלא בנקי מיירי ומש"ה אב"י אין צריך כלום ומיהו אכתי תקשה הא פליט הסכין

(ד) עט"ז כאן ואות ז' וכדי להבין צריך אני להעתיק דברי המרדכי חולין פ"ק סימן תקפ"ג וז"ל אבל סכין ש"ע שנבלע בו שמנונית אסור לשחוט בו לכתחלה בלא הגעלה ואם לא הגעיל והיא בת יומא או אפי' אינה בת יומא ולא נעלה בקרקע להעביר שמנונית שעל דופני הסכין צריך קליפה כרב וה"ה אתך בה רותח עכ"ל והנה יש לפרש בו שלשה דרכים · הדרך הא' הוא דה"ק דאסור לשחוט בלי הגעלה לכתחלה אף באב"י ולא מהני נעיצה דנט"ל מדרבנן אסור והוס ביה"ש מפליט בלעו של סכין והדר אמר לענין דיעבד אם לא הגעיל בב"י אלא נעצה או לא נעצה באב"י אף דיעבד בעי קליפה · הדרך הב' הוא דב"י אסור לכתחלה בנעיצה עד שיגעיל ואף דיעבד אסור בנעיצה בב"י ובאב"י שרי לכתחלה בנעיצה כיון דנט"ל לכתחלה דרבנן הוא סמכינן בהא לומר ספק דרבנן להקל ודווקא ב"י דהוה ד"ת פסקינן כרב דחום ביה"ש מפליט מסכין דספיקא דאורייתא הוא·הדרך הג' הוא דה"ק לכתחלה יש לעשות לב"י הגעלה ולאב"י די נעיצה לכתחלה ודיעבד אף ב"י די בנעיצה דסמכינן אמ"ד דאין חום ביה"ש מפליט בלעו של סכין וז"ש לכתחלה אין לשחוט בלא הגעלה אב"י קאי לומר דנעיצה לא מהני לכתחלה ואמר אח"כ באם לא עשה כ"א כדינו היינו ב"י הגעלה וגם נעיצה לא עשה ובאב"י לא עשה נעיצה כדינו לכתחלה אז הבשר צריך קליפה משום טוח בעין הא כל שעשה נעיצה אף בב"י די דיעבד דסומכין דיעבד דאין חום ביה"ש מפליט בלעו של סכין · והנה הב"ח ז"ל נטה לדרך השלישי כמו שאתה רואה שז"ל בס"ע ד"ה כתב הרשב"א מבואר ברשב"א דנעיצה מהני לכתחלה לב"י דאין חום ביה"ש מפליט בלוע של סכין אמנם במרדכי משמע דאסור לשחוט בה לכתחלה בלא הגעלה והיא ב"י אפי' נעצה דחום ביה"ש מפליט ואין מהני נעיצה אלא לאב"י ומיהו מסיק הר"ב בש"ע דאף בשעת הדחק שרי עכ"ל הנך רואה דסובר דהמרדכי ה"ק אין לשחוט בלא הגעלה לב"י ולאב"י די בנעיצה ואח"כ אמר דאם לא עשה כ"א כדינו ואף לנעצה לא עשה בב"י אסור אפי' דיעבד כמו שפירשנו בדרך השלישי מדכתב הב"ח דמרדכי אוסר לכתחלה בנעיצה משמע הא דיעבד ב"ד בב"י בנעיצה ומיניה לאב"י שרי בנעיצה היינו לכתחלה דאי דיעבד מאי איכא בין ב"י לאב"י וא"כ מ"ש דהר"ב מתיר בשעת הדחק ע"כ בב"י דאב"י אף בלא דחק שרי · וכיון שכן יש לתמוה על הט"ז באות ז' שכתב דהר"ב קאי לאב"י וכן מסיק מו"ח ז"ל הא בב"י לכתחלה יעשה כמ"ש המרדכי הרי דפי' דברי המרדכי דיעבד די בנעיצה כמו שפי' הב"ח ומיניה באב"י לכתחלה בלא דחק א"כ אמאי כתב הר"ב בשעת הדחק · ושוב ראיתי באורח מישור על ד"מ שתמה על ט"ז דמב"ח משמע אף בב"י שרי יע"ש שהעיר קצת בזה אמנם אנו הרחבנו הדיבור להבין דעת קדושים ונראה דהט"ז אומר כן דמ"ש הב"ח מיהו כתב הר"ב ר"ל דהר"ב מתמיר דווקא בעת הדחק מתיר באב"י ע"י שיפה ונעיצה הא בלא דחק אוסר כיון שאין הכלע במרדכי איזה מהפירושים אמת · וזה דוחק גדול לפרש כן בב"ח · ואולי מ"ש הט"ז וכן מסיק הב"ח היינו לענין הפי' במרדכי לא לענין הדין ומעתה אבוא לבאר דבריו כאן באות ד' כתב לבון המחבר ואם נעצה דיעבד שרי וא"ל לקלוף הביא דברי ת"ה הארוך י"ד ב' ואם שפה או נעצה די לה בכך אפי' ב"י הרי בבירור דלכתחלה מתיר ע"י שיפה ונעיצה בב"י ולז"א דהמרדכי אין סובר כן אלא בב"י צריך הגעלה תחלה וכ"ת למה לו להביא דברי המרדכי והא מהמחבר משמע דווקא דיעבד י"ל דאיפשר המחבר משום סיפא נקיט דאם לא נעצה מדיח דיעבד להכי הביא דברי המרדכי ומ"ש עיין בסמוך הוא באות ו"ו שם האריך דהרשב"א סובר דאין חום ביה"ש מפליט כלל בלעו של סכין · ומה שבחרו הב"ח והט"ז בדרך השלישי במרדכי דכתב אם לא הגעיל אין לשחוט לכתחלה משמע דיעבד ש"ד ע"י נעיצה והתב"ש אות י"א האריך וכתב דה"ק המרדכי דלכתחלה לא ישחוט בלי הגעלה ע"ד שיקלוף גם זה דוחק והנלע"ד כתבתי כאן : (ה) הט"ז הביא קושית הר"ן דלל בשר צריך הדחה ותירץ ב' תירוצים או לגלי או דצריך בשפשוף גדול ולמ"ד כל גלי וכ"ש ביה"ש בעי הדחה ומליחה יועיל תירוץ הב' וכן הוא האמת להסיר שמנונית לא מועיל הדחה בעלמא וצריך בשפשוף גדול · והנה יש ל"מ בלא"ה דאי לא הדיח ומלחו כך למחבר בסי' ס"ט מהני הדחה בנית ולרמ"א בה"מ עכ"פ ואלו בלא הדיח כאן אף בה"מ אוסר בשומן עד ס' אלא דליכא דמדיח משמע תקנתא בא לאשמועינן קביא ליה שפיר ועוד דינא קאמר : (ו) דע דהטור הביא מחלוקת הרשב"א ורא"ש דלרשב"א באב"י צריך קליפה ולהרא"ש דווקא בב"י והביא הטור דין דרשב"א דאם נעצה די בכך · והנה אופן מחלוקת הרשב"א ורא"ש יש לפרש ג' אופנין · הפן הא' הוא דמיירי באין מקונח וסובר הרשב"א בעין אין נפגם ורא"ש סובר טוח על הסכין מועט הוא וברזל מפגימו כמ"ש המשמרת בד' י"ד ב' כמו שאבאר לקמן · הפן הב' הוא דפליגי אי סתם סכין נקי הרשב"א סובר סתם סכין אין נקי והסיא דחולתיה באסרו מפני חורפא דסתם תגוני מקנח הא שאר עובדי כוכבים אין מקנחים והרא"ש סובר דאין חילוק כמו שאר כלים אמרי' נוסתמא נקיים ה"ה סכין ומש"ה א"ש כפשוט הסיא דחולתית וזה שיטת הב"ה · הפן הג' הוא דהא"ש איירי במקונח ומש"ה דווקא ב"י דמפליט וכמ"ש הסמ"ע קל"ו יע"ש וזה הדרך הג' א"א לפרש בטור דא"כ אין חולק הרא"ש על הרשב"א ודרך הב"ח לומר דסתם סכין נקי הוא קשה ג"כ דא"כ בב"י אמאי אסור וכ"ת דב"י סתמא אין מקונח הא מנלן וכ"ש לפי מה דכתב הפרישה דעובדי כוכבים אקיותא קפדי אין לחלק וצ"ל דמפלי' מסכין לביה"ש א"כ קשה אין הביא הטור דברי הרשב"א דשיפה או נעיצה מהני והא להרשב"א מש"ה מהני דבעין סגי בנעיצה משא"כ לרא"ש דמפליט ודאי אין סגי בנעיצה דרשב"א וודאי סובר דאין מפליט כמ"ש בת"ה · והנה בקצר בית א' ש"ג כתב וז"ל שפה או נעצה א"צ קליפה שאין ביה"ש רותח גמור ויפליט בבשר וכן בסכין עובדי כוכבים אם לא שפה לא ישחוט ואם שחט קולף וי"א די בהדחה והראשון עיקר · הנה מכאן י"ל אדרבה כפרישה מדכתב רותח גמור הא רותח קצת הוה אלא שהנעיצה מעביר כ"ק מסכין ואין כח בחום ביה"ש לפלוט מפנימית הסכין אמנם בארוך י"ד ב' כתב בישנה שליבנה באור א"כ נעצה או השחיזה יפה יפה (ובדפוס ברלין תקכ"ב במקום השחיזה כתוב סגעילה) אפי' בת יומא די לה שאין חום ביה"ש מפליט בלעו של סכין משמע דאין מפליט כלל ומיהו גם לזה אין הכרח כ"כ דאימא ה"ק דאין מפליט פגימות הסכין וכל שנעצה מפליט כ"ק מסכין או השחיזה מעביר כ"ק מסכין ופגימות הסכין כיון שאין שם בלוע בשפע לא תפליט חום ביה"ש · אמנם ממ"ש בדף קט"ו א' וז"ל סכין ששחט טריפה יש בו בלוע דם ושמנונית טריפה ועוד בעין ואם בא לשחוט הכשירה מדיחו ודי שאין חום ביה"ש מפליט מסכין יע"ש הרי דאין מחלק בין הרבה פעמים לפ"א ואף פ"א יש כח בחום ביה"ש להבליע בסכין ואף בשחט פ"א כשירה ומדיח אסור לאכול רותח כנראה שם מדבריו אמנם כשהדיח די לשחוט בו דאין חום ביה"ש מפליט מסכין הרי בהדיא ביורר דרשב"א סובר דחום ביה"ש מבליע לסכין הקשה ואין מפליט ממנו ומה שקשה לזה ממה שהביא הטור בסי' ק"ס שהרשב"א כתב דחום כ"ש לא גרע מחום ביה"ש שמפליט ומבליע לא דמפליט מסכין אלא ר"ל מפליט מביה"ש ומבליע בסכין ומ"מ דחוק הוא לפרש כן בדבריו ובש"ך אבאר מזה :

כללא דמלתא שהט"ז סובר דהרא"ש והרשב"א סוברים דאין חום ביה"ש מפליט מסכין אבל מבליע בסכין אלא דרשב"א חייש לשומן בעין אף באב"י ורא"ש לא חייש דברזל מפגימו דמועט הוא ומש"ה דווקא ב"י ומשום בעין ומש"ה שפיר הביא הטור דין הרשב"א דלרא"ש נמי מהני שיפה לבעין · אבל לומר שנעיצה מעביר כ"ק הא ליתא כלל וכלל כן הוא סברת הט"ז ומעתה נתבארו כל דבריו מ"ש וזה שאמר רותח קצת כו' היינו מה שאמר בקצר שאין חום ביה"ש רותח גמור דרצה הפרישה לדקדק הא רותח קצת שיפליט מסכין ונעיצה מעברת כ"ק לז"א דאינו כן · ומ"ש מתוס' חולין ח' היינו שהביאו הא דעובדי כוכבים דנעיצה מהני להסיר שמנונית לא מה שהוא בתוך הסכין ועיין בעבודת כוכבים ובחולין :

ופש גבן לברורי כיון דיסוד מוגה הוא דנעיצה אין מפליט כ"ק בסכין ואפשר אף בשחזה וכדבעינן למימר לקמן א"כ איך מצינו ידינו ורגלינו בהא דכתב המחבר סימן קכ"א ס"ז דנעיצה מהני לד"ת כמו צונן והוא מגמרא ע"ז בסופו מעשה דשבור מלכא וסובר אתרוג וצונן שוין המה ואיך כתב בסי' צ"ז דאפי' מקונח ב"ז אוסר הצונן והוא כפי' ב' ברש"י חולין קי"א צונן שחתכו בסכין של בשר אסור לאכול בחלב יע"ש ומה מועיל שיפה · וראיתי לתב"ש כאן אות ד' העיר בזה ותירץ דמ"מ מפליט קצת הנך רואה דנעיצה עכ"פ עושה דבר מה :

ועתה אבוא אראה אמור ניוני בתה"א ובקצר מפני שמעיין עמוק הוא · הנה בארוך נ"ד א' הביא פירש"י חולין קי"א דצנון בולע מטות שע"פ הסכין ואח"כ הביא פי' ב' שמבליע אגב חורפא ואין מחוור כו' ועוד דאמאי אסור הצנון דהוה כ"ע בר נ"ט עיקר עכ"ל הנך רואה מש"ה דחה פי' ב' דהוה נ"ט בר נ"ט ובאשר קושיות ולא דחי לה דאין מפליט בצונן מסכין ש"מ דמפליט ד"ח ודוחקא ואף שיש לדחות דה"ק דע"כ ליתא לפי' הב' משום שאר קושיות וא"כ אין לנו לומר כן בלא"ה דאין מפליט ד"ח בצונן הנה במ"ה כ' בפי' וז"ל ומה שהתיר לדוך בכלים של עובדי כוכבים ולחתוך צנון בסכין עובדי כוכבים ע"י הדחה א"כ קודע למה אסרו ע"כ משום בלוע שמפליט התריפות ועוד דא"כ למה נעיצה בעבודת כוכבים כו' אלא ד"ת צריך נעיצה לא הדחה בלבד ואלו סכין טריפה אמר מדיח ובכה"ב סכין שחטו צונן אמרי בעי הדחה הסכין עכ"ל הנך רואה שהשיג על בדק הבית במ"ש גם וז"ל דברים חריפין אין מפליטין כלל וסכין אסורה שמדיח ובוחט לכתחלה וכן צנון שחתכו אסור לאכול משום טיחה שעל הסכין משמע הא משום בלע לא ואף בסכין אוסר כה"ג מדכתב וכן משמע חד טעמא הוא ועוד דכתב השוחט בסכין אסורה שהדיחה מותר לכתחלה משמע אף של עובדי כוכבים ודאי דחום ביה"ש ודוחקא וד"ח דמי לדוחקא וד"ח וכדבעינן למימר לקמן ומש"ה השיג עליו מקורע אלמא דמפליט אף בתגוני במדיה יפה הסכין ועוד בעבודת כוכבים למה אמרו נעיצה י' פעמים ש"מ ד"ח מפליט אף צנון ואתרוג ובדפ"ב ב"ש וש"ר כתב דצנון שחתכו אסור לאוכלו לאו משום בלע אלא משום בעין וא"נ"ע בר נ"ט מייתי לה משמע הא דאסורה אף בלע מפליט בצנון יע"ש ודוחק לומר דה"ק דאל תביא ראיה מצנון כו' · והכרור ודאי כן הוא דמפליט ד"ח אף בצנון ע"י דוחקא · והרי אתה רואה שמביא בארוך ובקצר בית רביעי וב"א ראיה מקורע של הלתית לצנון דאוסר כולה אלמא דאין לחלק לדידיה בין צנון ובין חילתית דלא כמ"ש בתב"ש אות יו"ד · ובדף קכ"ד א"ב וקכ"ה כתב דנעיצה סגי אפי' לדבר חריף ומשמע וודאי התם דאף לצנון שאין חריף עכ"פ נעיצה בעינן ולא די בהדחה והקשה שם בד' קכ"ה מ"ש השוחט בסכין לחתוך צונן הדחה סגי תי' רת"ס דבלעה הסכין מרותח גמור ויש מי שתירץ דהתם תדיר כו' ובקכ"ד א' הביא הרא"ה עליו דמוכח מכאן דאין צונן חריף מפליט מסכין ובמ"ה כתב ככר גלינו דעתינו לעיל והיינו בדף נ"ד וגם מבואר דסובר דמפליט ואפ"ה די בנעיצה אלמא דסובר דנעיצה פולטת כ"ק מהסכין או כמו שאבאר לקמן · והנה לכאורה יראה סתירה בדברי הרשב"א דאלו בדף קכ"ד וקכ"ה יראה מפורש אף לצונן גמור בעי נעיצה ואלו בדף נ"ד ב' במ"ה כתב דאלמא דבר חריף נעיצה בעי דאל"כ ידיח וכדאמרינן סכין שחט בה צונן הסכין בעי הדחה וסכין טריפה מדיח דמשמע מריהוט לשונו דוקא ד"ח בעי נעיצה אלא י"ל דה"ק דאם איתא למה נעיצה הוה לומר מדיח דודאי הדחה סגי כל שומן כדמצינו בסכין ששחט וסכין טריפה אלא ודאי דליתא לדברי ב"ה וכל צונן לכתחלה בעי הסכין של עובדי כוכבים נעיצה ודיעבד אפשר דסגי בהדחה לסכין או הדחת צונן בעינן וצונן ובאשר דברים חריפים אף דיעבד אוסר אם לא נעיצה דמפלטת קצת וד"ח מפליט מסכין ועיין במשמרת הבית ע"ג ב' וגם התב"ש העיר במקום ההוא בדף ע"ג יע"ש שוב ראיתי בתה"א דף ע"ו א"ב כתב דסכין ששחט טריפה די בהדחת סכין למר ולמר בהגעלה וסכין עובדי כוכבים בעי נעיצה מפני שבלעה רותח גמור א"כ תדיר : הנה יראה לומר דחום ביה"ש ודוחקא הוה כדבר חריף ודוחקא שכן משמע מכמה מקומות בתה"א וסברא נותנת כן והילכך ודאי סכין ששחט בה הרבה פעמים דצונן סגי בהדחה היינו בסתם צונן ולא לד"ח והא דסכין טריפה מדיח ושוחט היינו משום דבפ"א לא בלע כ"כ משום אין דוחק אותם קצת מפליטין ואף ד"ח כה"ג כן או אפשר דיש חילוק בין רותח גמור מאש או ע"י ביה"ש ולפ"ז המחבר בש"ע כאן שכתב שיפה ונעיצה וכתב לבון דיעבד משמע הא כל שלא נעצה אסור דיעבד וודאי הסכין הוא דחום ודוחקא הוה כד"ח ומפליט כמו שפסק בסימן צ"ו בצונן ונעיצה מפלטת כ"ק ומש"ה ש"ד וכאמור וראיתי להפר"ח כאן באות ז' השיג על המחבר והביא ראיה מקורע ז"ל הורפא הא סתם תגוני אין נועץ ולדידי לא קשיא דודאי כן הוא אלא ד"ה מפליטין מסכין כל שנשתמש ע"י אש או תדיר וזהו עיקר איסורא דקורע ומש"ה הצריך כאן נעיצה להפליט אלא שהוא ז"ל הולך לשיטתיה באות ה' שהשיג על הש"ך והלך בדרך הב"ה ולענ"ד (°) דהעיקר כשיטת הפרישה והש"ך באות מ"ו וכמו שאבאר שם על נכון :

עוד לו להפר"ח ראיתי בסי' צ"ד אות כ"ג כתב ולפי מה שאבאר לקמן סימן קכ"א אות י"ט דאין הברזל בלא אור בולע כ"א כ"ק ולכך מהני השחזה א"כ די בכאן בכ"ק עכ"ל · הנה לפי דבריו כלל מחודש הוא עד מאוד ודבר נפלא לומר דברזל כ"ז שאין האש מהלך תחתיו אין בולע יותר מכ"ק ולפ"ז אם שמש בכף ברזל או כסף בכ"ר שתוחבו לתוך כ"ר שהוסר מאש אין בולע כ"א כ"ק וזה לא מצינו בשום דוכתא ועוד דבצנון בסי' צ"ו פסקינן דבעינן ס' נגד כל הסכין ואין זכר שם דבעינן נגד הקליפת הסכין אף בדה"ה כ"ש בדבר חם אלא שראיתי להבית לחם יהודה בסי' צ"ו אות ו' כתב כ"ק הסכין פ"י עכ"ל וספר פ"י אין ת"י ומ"מ אומר אני דאין הדין כן אלא כדי כל הסכין דודאי ברזל ובאשר כ"מ בולעין אף שאין האור מהלך תחתיו כולה ולא מצאתיו שום א' מהאחרונים לומר כן וכ"מ משמע דבכולה סכין מצערין ולא כ"ק וחם ושלום לומר כן להלכה ומה שמהני השחזה להמחבר לכתחלה לאכול רותח ז"ל דהשחזה אינו מסיר הקליפה אלא מבלבל הטעם ואין לו כח עוד לצאת ולבוא כמ"ש הדרישה כאן אות ו' והוא ז"ל כתב דזה דוחק וכתב דמה בפגימות הסכין אין בו כ"כ בלע בשפע ואין חום ביה"ש מפליטו ומה יענה לסי' קכ"א להמחבר דאף השחזה מועיל לרותח ומועט לבסול הדוחק שכתב מתחלה ומעתה מיוסרין כל המקומות שבש"ע דודאי בכל הוא דמשערין וכן הוא מרגלא בפומי המורי הוראות המומחים ולא ראיתי לשום אחד מהם שיאמר בהיפך (°) וכזה נ"ל עיקר ואף דבב"ה ד' קכ"ז ב' כתב כן אנן לא קיי"ל כן ואף דיעבד סמכינן אהשחזה אף לרותח ע"כ הטעם דמבלבל ואיקלש טעמא וכמ"ש כאן באורך :

והנה אות קשה אני רואה בפרישה סי' קכ"א אות כ"ה כתב וז"ל דהרמב"ם בפ"ז מהלכות מ"א כתב לחתוך רותח מהני שיפה ונ"ל דסתם סכין אב"י ואין אוסר אלא קליפה ואותה קליפה הלכה ע"י שיפה ודוקא שיפה ולא נעיצה עכ"ל הנה תמה אני דבסתם כ"ע באב"י מ"מ לכתחלה נט"ל אסור ואגה יש חילוק לענין לכתחלה לומר דאין בו איסור אלא כ"ק והוא ז"ל הלך לשיטתה במ"ש בכאן אות ו' בדרישה וככר כתבנו כאן מ"ש לומר בהא יע"ש :

עוד אודיע לך שמ"ש רמ"א בסי' קכ"א ס"ו והכי נהוג לכתחלה משמע דיעבד סומכין על השחזה לאו היינו טעמא אלא דמיירי מסתם סכין היקח מעובדי כוכבים דאין ב"י ומשו"ה בדיעבד ש"ד הא בב"י אין אנו סומכין כלל על השחזה אמנם הש"ך גם אות כ' כתב דיעבד מהני השחזה יע"ש ומשמע אפי' בב"י וליטנא דרמ"א היא קשה ליה דפשיטא לכתחלה הוא · ועיין בר"מ פי"ז מהמ"א יש שם פירושים אי סובר סתם

כ"ע

הסכין וליבעי הדחה . ומ"ש דהמרדכי סובר דנעיצה לב"י לא מהני ובעי קליפה סובר דהמרדכי אף דיעבד אוסר בב"י בלא הגעלה אמנם באב"י אין הכרע ממרדכי אי סגי לכתחילה בנעיצה כיון דנמ"ל דרבנן לא החמירו כאן או לאו . לזה אמר דמהר"ם ז"ל פי"ז ממ"א משמע ודאי אף באב"י אין לשחוט בסכין ש"ע ע"י נעיצה וסובר הש"ך דהר"ם נמי סובר סתם כ"ע אב"י ועי' פי"ז בסופו ממ"א ועי' מ"ש בס"ז אות וי"ו : **ז** שאין בו פגימות . כלומר גומות ש"ך דאל"כ אסור לשחוט בסכין שיש בו פגימות אף באמצע הסכין דע"כ שרינן רושם אומנין שהוא שוקע הא בגומות מורשא בזע כמבואר לעיל : **ח** עש"ך ופי' דברי הש"ע דווקא דיעבד בנעיצה ולא לכתחלה והוא כשיטת הר"ם ז"ל פי"ז ממ"א ה"ז שכתב דאם רוצה לשחוט יגעילנה או ישחיזנה הא נעיצה לא מהני לכתחלה ומ"ש דהשחזה מהני לכתחלה כן משמע מר"ם ז"ל . משום דאפשר לפרש מ"ש הר"ם אם היתה פגומה או רוצה לאכול חמין או לשחוט מלבנה או משחיזה מלבנה לשחיטה ומשחיזה לחמין דגרע שחיטה ע"י דוחקא וחום לז"א דמשמע ודוחק . ומ"ש דהר"ב יודה לכאן דהשחזה מהני לשחיטה אף דלא מהני לחמין וכבר נתבאר זאת : **ט** וע"כ יש לקלפו מדינא ואם נתבשל בלא קליפה כתב הב"ח דצריך ס' עיין לקמן צ"א ז' וס"ס ס' עכ"ל הש"ך ונרשם בטעות וצ"ל ס"ס אות ס"ד וצ"א אות ח' מיהו שם לא כתב להיפך ממ"ש הב"ח אלא דכ' כשאין הקליפה ניכרת א"צ ס' נגד הקליפה יע"ש : **י** מותר לשחוט פי' ע"י נעיצה . כ"כ בד"מ והל"ח כתב שצריך לסרס הג"ה זו צ"ע וחשב דר"ל שתהא כמהופכת עכ"ל ש"ך . הנה הל"ח בדף קל"ו ב' אות כ"ג על מ"ש הרא"ש ואין לשחוט ע"ס שיקלוף כתב הל"ח וע"ז מסיים רמ"א בשעת הדחק שרי לשחוט כה"ג כך סרסה להג"ה זו מבואר מדבריו דהבין דצ"ל מהופך דאין לשחוט ע"ס לקלוף ובשעת הדחק יש לשחוט כה"ג היינו ע"ס שיקלוף ובד"מ לא כתב כן כ"א אנעיצה שיש לשחוט לכתחילה בלי שיקלפנו אח"כ וחשב המי"ם בעצמו דרצה לומר דסידור הג"ה צריך להיות מהופך כי יותר נאות הוא לכתוב כך על מת שסיים המחבר ואם קלף הר"ז משובח כתב הר"ב וע"כ יש לקלפו מדינא אבל לא ישחוט ע"ס לקלפו ואח"כ אמר דבשעת הדחק יש לו לשחוט לכתחלה בנעיצה וקאי אדלעיל ובאורח מישור שבנוסחות ישינות כתב כך על מ"ש המחבר שחט בה מותר כתב הר"ב ובשעת הדחק שוחט לכתחלה ונכון הוא : **יא** עש"ך הנה המעיין בב"ח יראה דאסור לשחוט בסכין נקי שהדיח יפה דליכא שמנונית בעין באב"י ע"מ לקלוף דלא כרא"ש דמתיר בסתם סכין שהוא נקי לדעתו לשחוט ע"מ לקלוף כדמוכח ממ"ש הרא"ש בעבודת כוכבים יע"ש והנה לדעת הב"ח שם ה"פ דלכתחילה אין לסמוך ע"ז לומר דנקי הוא כמו דלא סמכינן אנמ"ל לכתחילה ולהש"ך ולהפרישה אתיא כפשוטו דמפלים מיהו יע"ש היטב . והב"ח אוסר שם אפי' בנקי ודאי באב"י ע"מ לקלוף ומהרש"ל התיר אף בסתם . ומ"ש הש"ך וזה לפי שיטתו ואף לפי שיטתו הלשון קצת דחוק דלדידן נמי משכחת לה בהדיח ונקי מכל ואפ"ה אין לשחוט ע"מ לקלוף באב"י ול"ד לסימן א' דרוב מצוין סומכין לכתחילה דא"נ מישתלי לאו איסורא אכיל דהרי אב"י גזרינן אטו ב"י ואף בב"י גופא הוא גזירה דילמא משתלי הא חזינא דאב"י אסור אף באיסור דרבנן כמו בשר עוף אטו בהמה אפ"ה גזרינן אב"י אטו ב"י כדמוכח מפינכי דרב אמי ועיין כה"ג בסימן א' ובמהריב"ל ח"ג סימן ק"ג א"כ לאו גזירה לגזירה הוה דודאי אי שרית ליה באב"י יתיר בב"י ושם איכא למיגזר . ולמ"ש הט"ז בצ"א אות ב' דלא יתן לכתחילה ע"מ להדיח דלא דמי לסימן א' שאין האיסור ברור דודאי רוב מצוין ומסתמא יודע ה"ש אלא דלברורי סמכינן אח"כ יבררו משא"כ התם בהדחה דבלא הדחה אסור ודאי לא סמכינן וה"ה כאן דכל שצריך תיקון אח"כ ודאי לא סמכינן ומיהו בנעיצה ודאי סמכינן אף בב"י לדעת הש"ך ע"מ שיקלוף דרמ"א מתיר בשעת הדחק ומשמע מסתימת דברי הש"ך אף בב"י דלא כמו שמובן ממ"ז באות ז' דוקא אב"י וע"ל : **יב** עיין ש"ך והראה מקום לאות ח"י וכוונתו להשיג על הב"ח במה שרצה לומר דאף כשירה צריך הדחה משום אב"ה או קינוח וז"א מדכתב המחבר אע"פ שהוא מלוכלך משמע פשוט דעדין מלוכלך ולא דה"ק אע"פ שהוא מלוכלך בשעת שחיטה א"כ בולע הסכין דאין הלשון משמע כן ועוד דבס"ג דוקא טריפה בעי הדחה ואילו היה צורך אף בכשירה להדיח לאיזה צורך אמר זה בטריפה ואי באקראי משום אמ"ה צריך להדיח ודאי דאין לחלק בין פ"א להרבה פעמים אלא דליתא כו' : **יג** אבל אסור כו'. כתב הש"ך אפילו פ"א אסור לחתוך רותח בהדחה והיינו מדכתב המחבר סכין ששחט בה משמע אף פ"א אפ"ה רותח אסור אף בהדחה : **יד** אסור כו' עיין ש"ך ואעתיק לך דברי רא"ש פ"ק דחולין ודכ"ה בקיצור . בפ"ק כתב סכין טריפה הלכתא בצונן פירש"י דהסכין קשה הוא ואינו בולע מביה"ש וסכין של עובד כוכבים לאיסורא והבשר רך לבלוע ודוקא לשחוט אבל לחתוך רותח אמרינן בפכ"ה סכין ששחט אסור לחתוך רותח ואפי' צונן אמרינן לקמן דבעי הדחה ואמרי ל"ב הדחה אלא בליתא דפרסא ואסכין קאי ובפכ"ה כתב אסור לחתוך רותח ולמ"ד ביה"ש רותח בעי הגעלה ולמ"ד צונן סגי בהדחה צונן אמרי בעי הדחה כו' ומי"ם בדף ר"ל ב' ד"ה ולמ"ד בצונן תמה עליו איך כתב ולמ"ד בצונן סגי בהדחה הא לצונן בעי הדחה משמע דברותח ל"מ הדחה כדדייק רבינו עכ"ל ור"ל כיון דבפ"ק כתב דבעי הדחה אסכין קאי ולא אבשר דלא כפירש"י בכ"ה א"כ לרותח לא מהני הדחת צונן . גם המעיין ברא"ש פ"ק יקשה דכתב והא דפליגי היינו לשחוט אבל לחתוך רותח לא מהני הדחה הא' למ"ד ביה"ש צונן גם התם סגי הדחה כמ"ש שם והל"ח בדף קל"ז אות כ"ד כתב אסור לחתוך רותח ושם כתב רבינו למ"ד ביה"ש רותח צריך הגעלה משמע למ"ד צונן די בהדחה א"כ איך שייך והא דפליגי הא כמו דפליגי כאן לשחוט ה"ה לחתוך רותח . א"ו דלשחוט פסקינן סגי בהדחת הסכין דקשה לבלוע ולהגעיל בין כל שחיטת טריפה הוה כדיעבד כמ"ש הש"ך ז"ל מש"ה סובר דמדיח ודיו ומ"ד בחמין סובר דאף דיעבד אסור דביה"ש רותח ממש הוא והרא"ש פסק כמ"ד צונן והיינו דיעבד סומכין ע"ז ולא לכתחילה ובלשחוט הוה דיעבד דמצרכת הגעלה בין כל שחיטת טריפה אבל לחתוך רותח לכתחילה ודאי אסור למ"ד ביה"ש צונן אלא הגעלה בעי לכתחילה דלא סומכין אהאי טעמא דביה"ש צונן אלא דיעבד ומנא אמינא לך מהא דלקמן אר"נ סכין ששחט אסור לחתוך רותח ואף בהדחת סכין דצונן בעי הדחה ואסכין קאי הא לרותח לא מהני והקשה הילכתא אהילכתא דכאן פסקינן דסגי בהדחה אלא לכתחילה לרותח שאני (וה"ה דהמ"ל דיש חילוק בין שוחט לרותח אלא דלא ניחא להש"ך לחלק בהכי). ולפ"ז א"ש מ"ש בפ"ק והא דפליגי היינו לשחוט דהוה דיעבד ולא לרותח דהוה לכתחילה אף למ"ד ביה"ש צונן בעי לכתחילה הגעלה והא דכתב בפ' כל הבשר סכין ששחט אסור לחתוך רותח ולמ"ד ביה"ש רותה בעי הגעלה אדיעבד קאי דאף דיעבד אוסר בלי הגעלה דבלע סכין והדר פלים לרותח ומ"ד ביה"ש צונן סגי בהדחה פי' דיעבד או הדיח ותתך רותח אבל לכתחילה אף למ"ד צונן אפ"ה צריך לרותח הגעלה . וכן מבואר בר"מ פ"ו מה' מ"א ה' כ' סכין ששחט בה אסור לרותח עד שילבין או ישחיזנה או ינעצה יפה ואם חתך רותח מותר ופי' המ"מ דביה"ש צונן אלמא אף דביה"ש צונן לכתחילה ל"מ הדחה וע"פ נעיצה בעי יפה והרי אתה רואה דהעתיק לשון הר"ם ז"ל שלא בדיקדוק שכתב לכתחילה בעי הגעלה והא סגי ליה בנעיצה יפה כמ"ש המ"מ שם דהיקל כאן מסכין של כותים יע"ש :

ודע שאני תמה על הב"ח ומ"ז אות ו' שכתבו דנעיצה ודאי לא מעבר' כ"ק ודחי שיטת האומר והוא הפרישה בשתי ידים וכנראה ממשמרת הבית בדף פ"ג ב' ותפשו שיטת הרא"ה ז"ל בבד"ה (ז"ל) קכ"ד א' והרי אתה רואה שהוא שיטת הר"ם ז"ל דלרותח לכתחלה בעי נעיצה ואלו לצונן סגי בהדחה כ"מ שם וע"כ דיש חילוק בין של כותי שכתב פי"ז ה' ז' דלצונן בעי נעיצה שתדיר או ע"י אש וכאן סגי לצונן וד"ת הדחה ע"כ דסר שמנונית בהדחה ואמאי לא לרותח אלא דחושש לכתחלה דבלע הסכין ומה מהני נעיצה ע"כ שהנעיצה מעברת כ"ק מהסכין כמ"ש הפרישה שם הרי אתה רואה שתורת אמת היתה בפיהו של הש"ך ושפתי כהן ישמרו דעת באות ז' שכתב כן להדיא ואחז בשיטת הפרישה ז"ל :

עוד כתב הש"ך דאף להרשב"א שכתב אסור לחתוך רותח דבלע והדר פלים שסובר דחום ביה"ש מבליע בסכין וכן הוא האמת וגם הט"ז יודה לזה דלהרשב"א מבליע בסכין ולקמן באות י"ז אבאר זה עוד באורך בעזה"ה . ומ"מ אין אוסר ברותח יותר מכ"ק לרותח דהא אף שמנונית בעין על הסכין אין אוסר בכולו וע"כ דאין כח בחום ביה"ש להבליע יותר מכדי קליפה ומכ"ש לסכין שיבליע רק כ"ק ומ"ם התיר כאן הגעלה ע"י עירוי דמפלים רק כ"ק ואף דזה גופא קשיא דעירוי הוה ספק אי מפלים כ"ק או לאו ולהחמיר אמרינן דמפלים כ"ק ולא להקל מ"מ כאן חום ביה"ש מבליע דבר מועט ומש"ה סומכין אהגעלת עירוי וכיון שכן אין אוסר לרותח יותר מכ"ק ברותח אף בשומן גמור והש"ך לשיטתיה בסימן צ"ד אות כ"ח דשומן שע"פ הסכין אין אוסר יותר מכ"ק דמשהו הוה וה"ה סכין נקי שהדיח כאן בסכין של שחיטה דאין בלוע בו יותר א"כ הוה דבר מועט . ומ"מ אין ללמוד מכאן דסכין שבלע אוסר כ"ק דאין צריך נגד הקליפה ששים דשאני הכא דחום ביה"ש אין אוסר יותר ואין בו כח להבליע אף ברותח גמור יותר מכ"ק . והפר"ח אות י"ג השיג על הש"ך דשאני טיח דמשהו הוה . הנה הש"ך נזהר מזה וכתב דאף הסכין אין בלוע כ"א משהו והוה כסיכה דמשהו עבדי ליה ודמיא לסימן צ"ד אות כ"ח . ואין ללמוד מכאן היתר לקולא לכלי שנאסר במליחה או ע"י עירוי דאין נאסר יותר מכ"ק דאם שמשו בה רותח שא"צ ס' נגד הקליפה דביה"ש קיל וכמבואר ומעתה מבוארין היטב דברי הש"ך ז"ל כדכתיבנא כאן : **טו** ומותר לחתוך בו צונן . והא דבס"ג ברגיל לשחוט טריפות צריך נעיצה דם משרק שריק ש"ך . דע דהתו' חולין ח' ב' ד"ה והלכתא הקשו מסוף עבודת כוכבים דסכין ש"ע צריך נעיצה לצונן ומ"ש סכין טריפה דדי בהדחה ותרצו דהכא באקראי ור"ת תירץ דהתם בלע רותח ונדבק משא"כ ביה"ש צונן והקשו מפכ"ה דסכין ששחט אסור לחתוך רותח אפילו בהדחה וע"כ ביה"ש רותח ואפ"ה צונן די בהדחה ותירצו דדם שריק יע"ש . והנה מדברי תה"א דף קכ"ה רואה אני שינוי בדברי ר"ת וז"ל שם סכין ששחט בה אסור לרותח אף דביה"ש אין רותח גמור מ"מ מבליע בו בסכין בעין שמביה"ש לסכין ע"י דוחקא וחום קצת ואין מפלים מסכין בדוחקא וחום ביה"ש אלא ברותח גמור כו' והילכך הכשר גמור בעינן ליבון או הגעלה והא דלצונן סגי בהדחה ובע"ז אמרו נעיצה תי' ר"ת דהתם ע"י רותח גמור אין סר שמנונית שעליו אלא בנעיצה וי"א דהתם תדיר עכ"ל . הנה אין משם סתירה לשיטת הפרישה והש"ך אות וי"ו דאין הסכין פולט דקאמר היינו לגמרי משום דבלע ע"י חום ביה"ש דבר מועט וגרע מסכין של עובד כוכבים ומה שסיים דלרותח בעינן הכשר גמור ליבון או הגעלה ולא די בנעיצה דמפלים מפנימות הסכין . וכן יראה מדבריו במ"ה דף ט"ז ב' דלא כהר"ם ז"ל בפ"ו דמתיר ע"י נעיצה ולקמן בסוף הסימן אבאר . ומ"ש הש"ך באות י"א דלא בלע כ"א דבר מועט היינו בכל הסכין כמו שאבאר בסוף הסימן ומ"מ אתה רואה שלר"ת אין צריכין לומר התירוץ שכתבו תוס' בחולין משום דם אלא דיש חילוק בין רותח ע"י אש ובין חום ביה"ש ומ"מ קשיא מ"ש הש"ך מס"ג דהתם לשחוט הוא דחק קצת ואמאי ל"ק ליה מסוף ע"ז דמשם עיקר הקושיא ולזה יש לנו לומר דמשם אין קושיא כמו שתירץ ר"ת ז"ל דבלע ע"י אש משא"כ כאן והקשה מס"ג דמשמע ליה להש"ך דאין חילוק בין אקראי להרבה פעמים כל שבלע ע"י חום ביה"ש אין פולט בביה"ש ודוקא סכין ש"ע דבלע הרבה פולט בביה"ש ולא בבלע דבר מועט ע"י חום ביה"ש דרשב"א לא מחלק בין אקראי להרבה פעמים למנין זה וכן הרא"ש דהביא לשון רש"י דאין ביה"ש מבליע לסכין בין הרבה ובין אקראי ואפ"ה צריך לקמן נעיצה ש"מ כיון דתדיר הוא דמיא לשל עובד כוכבים ולא כר"ת א"כ אמאי ברגיל לשחוט סגי בהדחה ותי' דדם מישרק שריק ועמ"ש באות י"ז וכו'ב: **טז** ע"י הדחה. עש"ך ותוכן כונתו דרוצה להוכיח דבליתא דפרסא לא הוה בכ"מ כהדחה והיכא דאיתמר איתמר ושאני לקמן דהוה אקראי כו' וזה לשון הרא"ש בפ"ק והא דפליגי בסכין טריפה היינו לשחוט אבל לרותח אמרינן בכ"ה דלרותח אסור וצונן אמרי לה בעי הדחה ואמרי לה לא בעי הדחה אלא בליתא הרי מפורש יוצא מדבריו דאין שוה בליתא כמו הדחה ומהרש"ל ביש"ש סימן נ"ט הגיה ולא במקום אלא משום דקשה ליה דמכאן מוכח דשוין דאל"כ מנא ליה לגמרא לחדש ואי איכא בליתא כיון דמ"ד מדיח אימא דווקא . והש"ך סובר דהגמרא מסברא הכריע כן כיון דלא בלע אלא ע"י חום ביה"ש ואקראי כו' והקשה על היש"ש ג' קושיות . א' למה ליה לרא"ש לפרש מ"ד לא בעי הדחה כיון דאין הלכה כמותו ועוד דלא מפרש הוא שם בכ"ה דעיקר מילתא הוה לפרושי ולא כאן ועוד למה להזכיר בליתא כיון דחדא הוא אלא ודאי דלאו חדא הוא והרא"ש הוצרך לכל זה דרוצה להוכיח דלרותח לא מהני הדחת סכין מדחזינן לצונן בעי הדחת סכין וע"ז י"ל כפירש"י דאבשר קאי וה"ק אם חתך רותח אסור בלא הדחת סכין וצונן סגי בהדחת בשר וע"כ כן הוא דאי צונן בעי הדחה קאי אסכין איך אמר אמרי לה לא בעי הדחה הסכין לכתחילה והא יש דם בעין כו' ולז"א דודאי בעיא הדחה קאי אסכין דבעיא באל"ף לשון נקיבה אסכין דבשר לשון זכר הוא כמ"ש התוס' חולין ח' ורש"י פרשת מצורע יע"ש ומ"ד לא בעי הדחה לא פי' לא בעי הדחה אלא קינוח כמו ליש"ש י"ל דסובר הרא"ש כל קינוח דפחות מבליתא לא כלום הוא . ויש לראות דלרש"י ג"כ איך יתכן דלצונן לא בעי הדחה מדם שעל הסכין ואי דה"ק לרש"י פליגי אי עביד קינוח בליתא דפרסא לרותח לא מהני דנשאר מעט ונבדק ברותח ולצונן א"צ דא"כ להרא"ש נמי כן . אלא כמ"ש הר"ן דבצונן הדם מתפרך משא"כ להרא"ש לכתחילה אהיתרא דסכין קמהדר ודאי אין ראוי לסמוך על מתפרך ולזה תי' דבליתא די . נמצינו למידין משיטת הש"ך דסכין ששחט בה כשירה בין פ"א או הרבה לרותח לכתחלה בהגעלה ודיעבד בהדחה להרא"ש ולהרשב"א כ"ק מבשר הרותח כמ"ש הש"ך אות י"ד לצונן די בהדחה דוקא בין פ"א או הרבה פעמים וסכין טריפה משום דטרידי כו' :

וראיתי להמי"ם ול"ח דף קל"ז אות כ"ד כ'. וז"ל וראיתי בדברי רמ"י (הוא בעל הלבושים) שערוריה בדבריו שכתב דלא אסור לחתוך רותח אלא ברגיל לשחוט אבל באקראי די בהדחה דהא רבינו באקראי קאי ואפ"ה לרותח אין די בהדחה ואף דלקושית רבינו י"ל כמ"ש הר"ן (ר"ל דל"ק מעבודת כוכבים דבעי נעיצה לכתחילה והא דמדיח היינו אי הדיח ושחט ש"ד עיין במי"ם סוף קל"ו ב' הביא דברי הר"ן) מ"מ הא המחבר ורמ"י גופא כתבו להא דרבינו ז"ל עכ"ל ור"ל מדמחלק בס"ג בין באקראי ובין רגיל לשחוט טריפות תדיר ש"מ באקראי דווקא לשחוט מותר ולא לחתוך רותח ומשום זה כתב הש"ך באות י"ג אבל אסור לחתוך בו רותח אף בפ"א להוציא מדברי הלבוש שכתב בפ"א די בהדחה לרותח. וכן מורה הלשון בכ"ה סכין שחט בה ולא אמר ששוחט בה ש"מ אף באקראי אסור לחתוך בה רותח. ותמהני שלא כתב דלא כלבוש כנהוג . וראיתי להכנה"ג בהגהות הטור אות י"ז דברים אשר לא זכיתי להבינם יע"ש . והנה נראה לענ"ד דברי הלבוש כנים וברורים וז"ל הרא"ש בפ"ק דחולין והילכתא אפילו בצונן כו' אי איכא בליתא כו' והא דפליגי הכי דווקא לשחוט אבל לרותח אמרינן בכ"ה סכין שחט אסור להתוך רותח אפילו לחתוך צונן אמרי בעי הדחה ואמרי לא בעי אלא בליתא כו' והמי"ט גרס אסור לחתוך רותח אפילו הדיחה דאפילו לצונן כו' הוסיף תרי מלות אפילו הדיחה ודלי"ת דאפי' ולפי דבריו קשין דברי הרא"ש אהדדי מפכ"ה כמ"ש באות י"ד אמנם לפי גירסא ישנה ה"ק והא דפליגי הכי ומסיק למ"ד מדיח וה"ה בליתא דהא קאי התם ברא"ש היינו לשחוט הא לרותח אמרינן בכ"ה דאסור בלי הדחה ולא מהני בליתא דהכא יש טעם סימנים טרודים ג"כ או שאר טעמים והתם בכ"ה נמי ה"פ ברא"ש שם ולמ"ד ביה"ש צונן מדיח היינו לכתחילה ולא יהיו סתורים עם מ"ש פ"ק וה"פ שם שלהתוך רותח אסור כ"א בהדחה ולצונן פליגי אמרי בעי הדחה ואמרי בליתא . אח"כ עיינתי בלבוש וראיתי בס"ב שכתב וז"ל סכין ששחט אסור לרותח אם מיוחדת לשחוט אפילו ע"י הדחת סכין ואם אין מיוחדת אפילו רותח מותר לאכול ולאו להתוך יראה דה"ק דיעבד אם חתך רותח ע"י הדחת סכין מותר לאכול רותח דיעבד כמ"ש הש"ך באות י"ד אלא דמחולק עם הש"ך דלש"ך אפילו בהרבה פעמים אין הסכין בולע מחום ביה"ש וראיה מדהביא הרא"ש לשון רש"י סכין קשה בולע ואינו בולע אלא ע"י רתיחה משמע מחום ביה"ש אפילו בהרבה פעמים אין בולע ולהלבוש אין זה דיוק ופ"א הוא דאין בולע הא הרבה פעמים בולע ואסור לרותח אף דיעבד והתם בכ"ה סכין ששחט היינו פ"א מש"ה כתב הרא"ש עם למ"ד בהדחה מדיח היינו דיעבד כמ"ש הש"ך אות י"ד ובהרבה פעמים סובר הלבוש דאף דיעבד אסור ומשום דאין הכרע בש"ע מש"ה לא כתב הש"ך באות י"ג דלא כלבוש ונמצא דברי הלבוש מחוורים ולבושיה כתלג חיוור (°)לענ"ד בזה: **יז** עד. עש"ך וכוונתו אבאר כתב דטרידי שייך לענין דם וא"צ אפילו קנוח משא"כ לענין שמנונית לא שייך כולי האי טרידי . והביא ל' רש"י ולכאורה נראה כוונתו פשוט דאמאי לעיל קולף או משובח אלמא ביה"ש רותח . ואינו נכון דמריהוש לשונו משמע דה"ק דאמאי לעיל לא סגי בהדחת סכין אף דיעבד בעי נעיצה ואמאי וע"ז כתב דהסכין קשה הוא ואין בולע מחום ביה"ש משא"כ לעיל פולט הוא שכבר בלע ע"י אש ומש"ה בעי נעיצה דיעבד שמעביר כ"ק כמ"ש לעיל אות וי"ו יע"ש . ומ"ש להרשב"א אין מפליט בלעו של סכין אף שכתב לעיל דמפליט אף להרשב"א באות וי"ו י"ל דהתם בלע ע"י רתיחה ובלע טובא מפלים ע"י חום ביה"ש משא"כ ע"י חום ביה"ש נהי שבולע דמה"ט אוסר הרשב"א לרותח אף דיעבד וקליפה מיהא בעי כמ"ש בתה"א קכ"ד וכמ"ש הש"ך אות י"ד מ"מ מועט הוא הבלע ואין מפלים ע"י חום ביה"ש אותו המועט דמה"ם מהני שיפה אף דמעברת כ"ר מסכין וא"כ אכתי תקשה דיהא גרוע מנעיצה וכמ"ש הפרישה אלא הבפגימות הסכין אין בו כ"א בלע מועט אין כח בחום ביה"ש

להפלים

כ"ע אב"י והפרישה סי' קכ"א יפרש דאינו ב"י הנה הואלנו לפרש ולהאריך בזה כי יסוד גדול בכמה דינים ומפני שמעדי בינה בעו"ה נעלמו ממני לכן הוצרכתי להאריך ולקמן אי"ה בסי' נ"ד וצ"ו וקכ"א אבאר עוד ובש"ך כאן : (ז) מותר · פי' אם שיפה או נעצה ואיירי באב"י עכ"ל הט"ז ירצה בזה דהמחבר כתב דשיפה ונעיצה מהני דיעבד · ע"ז כתב הרמ"א דשעת הדחק הוה כדיעבד ושרי שיפה ונעיצה ומשמע ודאי דאין שעת הדחק אף שיפה אסור והולך עם הש"ך אות ח' דכתב דיודה כאן הרמ"א לשחוט דשרי לכתחלה ע"י שיפה אמנם שם אין הכרע דהתחיל צונן מותר וחמין אסור יע"ש ומ"ש דרמ"א איירי באב"י אבל ב"י יעשה כמ"ש המרדכי היינו לכתחלה הגעלה אף בשעת הדחק ומיהו דיעבד נתבאר לעיל דשרי אף בנעיצה בב"י וכבר הארכנו בזה לעיל אות ד' ואות ו' יע"ש : (ח) הט"ז הראה מקום לסי' צ"א ס"ד ושם אמר כמ"ש שסבר צריך קליפה אם בשלוהו כך צריך ס' נגד הקליפה ומשמע שכן דעתו שם באות ו' וכן כאן ועיין בש"ך וכן פסק הב"ח והשמ"ח דאם בישל צריך ס' נגד הקליפה והש"ך יודה בזה : (ט) כתב הט"ז בתה"א ביאר הרשב"א דביה"ש כרותח דבולע ע"י דוחקא דסכינא אפי' אינו מלוכלך בדם דלא כרש"י וראייתו מפכ"ה סכין ששחט בה אסור לחתוך בה רותח עד כאן לצונן ר"ל דבתה"א דף י"ו ביאר דחום בית השחיטה מבליע בסכין אפי' דם וראייתו מפרק כל הבשר סכין ששחט אסור לרותח אפי' הדחה דלצונן אמרינן שם מדיח ואסכין קאי אלמא לצונן סגי ולא לרותח וע"כ דחום ביה"ש מבליע בסכין ואין מפליט ממנו ומה שסרי לשחוט אח"כ אגב דטרידי כו' : (י) עט"ז וכוונתו אכתוב בקיצור הנה הב"ח כתב בשם אגודה דבעי הסכין קינוח בין כל שחיטה מטעם אמ"ה בעין עליו וכ"מ אף שנוהגין עתה לקנח כמבואר בס"ג מ"מ בעופות דנוצה דבר רך הוא צריך קינוח בין כל חדא משום אמ"ה וביאר הוא הא דאמרו בגמרא למ"ד בחמין כשירה נמי הא צונן אה"נ דבעי הדחה ונקיט טריפה לרבותא דאפ"ה די בהדחה אלא למ"ד בחמין מאי איריא טריפה ומשני דבגמר שחיטה ליכא אמ"ה ובין כל שחיטה ושחיטה מדיח הסכין וכ"ת הדחה לא מהני דהא בגמר שחיטה נבלע ע"י חום ביה"ש בסכין אמ"ה עכ"פ י"ל דאין רותח כ"כ שיבליע דבר אחר היינו טוח על הסכין אמ"ה מתחלת שחיטה בסוף שחיטה ואין חשש שיבליע הטוח שעל הסכין בגמר שחיטה לבהמה כמו שהקשה הט"ז כאן דסובר הב"ח לענין זה מהני שטיפת הדם בסוף שלא יניח לבלוע האמ"ה של תחלת שחיטה לבהמה ומיהו אי הוה קיימא בתחלת שחיטה הוה נבלע אמ"ה מיד ולא הוה מהני שטיפת הדם ומש"ה לאחר שחיטה הראשונה עכ"פ נשאר אמ"ה על הסכין יבש ונבלע אח"כ בבהמה שניה משא"כ בראשונה דלא הוא וכן הלין התב"ש אות כ"ג להב"ח יע"ש אבל הט"ז לא ניחא ליה בכך אלא הדם השוטף מעביר הכל הן מסכין הן מבהמה ודווקא שמנונית דבגמר דחיים מדביק בסכין למר ולמר מבליע כו' אמנם מ"ש הט"ז דא"כ ליבעי נעיצה דתשמישו תדיר לא ידענא כיון דמקנח בין כל חדא הו לא הוה תשמישו תדיר כמ"ש הוא בעצמו אח"כ אות י"ו דכל שלא שחט ג' טריפות בצירוף לא הוה תדיר וצ"ע : (יא) עט"ז ולא הבינותי דבריו דבס"ג בשחט פ"א מש"ה די בהדחה לשחוט ותדיר צריך נעיצה וכאן אף בהרבה פעמים א"ל כ"א הדחה דדם מישרק שריק כמ"ש הש"ך באות ט"ו ואולי סובר דדוקא פ"א די בהדחה ומש"ה כתב דכ"ש הוא מלקמן דאף לשחוט דהוה תם קצת די בהדחה : (יב) סגי ליה· כתב הט"ז שאין ביה"ש כרותח גמור כו' היינו דאין מבליע בסכין כ"א כ"ק ועירוי מפליט ומבליע כ"ק · ויש לראות דעירוי מבשל כ"ק הוא להחמיר ולא להקל כמבואר בש"ך בסי' ק"ה אות ד' ומה"ט כלי שנאסר ע"י מליחה אין להגעילו ע"י עירוי דלא כספר בית ישראל וכן הסכים הבל"י ובסי' צ"א אבאר בזה מ"מ יש להקל כאן וגם הוה כעין ס"ס שמא הלכה דחום ביה"ש אין מבליע בסכין ושמא עירוי מפליט כ"ק ושמא אין חום ביה"ש מבליע יותר מכ"ק ועיין בש"ך אות י"ד : (יג) אע"פ שאינו ככ"ר ולא בבי"ת ט"ז · ר"ל דאין לגרוס בבי"ת דמשמע עירוי מכ"ש מהני וזה אינו אלא ה"ק אף דעירוי מכ"ר לא הוה ככ"ר ממש אפ"ה ש"ד : (יד) כאן חיזק הט"ז דבריו באות ז' דלהרשב"א אין חום ביה"ש מפליט מהסכין כלל אלא מבליע בתוכו ומש"ה די בהדחה דאי מפליט אמאי די בהדחה ומה שקרא הרשב"א בקצר רותח קצת היינו לענין שמבליע בסכין דלא כפרישה שהבין דמפליט מסכין לביה"ש ובש"ך אבאר : (טו) והא בסכין ש"ע צריך נעיצה דנשתמש תדיר ונדבק הרבה מאוד עכ"ל ט"ז לכאורה בהא גופא בין רגיל לשחוט טריפות תדיר דצריך נעיצה הוה ליה לחלק בין אקראי אלא דידע זה אלא דקשיא ליה אמ"ש המחבר בסי' א' לשון דיעבד אם נעצה משמע אפי' דיעבד ל"מ הדחה ואמאי כיון דאין חום ביה"ש מפליט מהסכין עכ"פ דיעבד מהני הדחה לז"א דתמיד ונדבק הרבה יותר מרגיל טריפות תדיר ומש"ה אף דיעבד ל"מ הדחה וברגיל טריפות מהני דיעבד הדחה אפשר ועיין פר"ת באות ז' הבאתיו לעיל דהשיג על המחבר דיעבד ודאי הדחה סגי וראיה מקורע דאין חנוני נועץ יע"ש ולפי' הט"ז ברא"ש דבעין נפגם אין ראיה מקורע דאי לאו חורפים אין איסור ואין צורך כלל לתירוץ רבו של הרשב"א הוא רבינו יונה ז"ל וכבר הארכנו ועוד דביה"ש יותר הוא מדברים חריפים ובש"ך אבאר עוד בעה"י וכאן אין להאריך · עוד בנה"ך השיג על הט"ז דמ"מ הוה ליה לחלק בין ש"ע דע"י אש מש"ה לא סגי ליה בהדחה ע"ש ועיין בתה"א דף קכ"ה ע"א שזהו התי' של רבינו תם: (טז) הביא דברי רש"ל אמאי סגי בהדחה דביה"ש עכ"פ בולע דאם בשל כותי דמקונח כ"ז שלא נעצה אסור כ"ש כאן והמחבר אין כ"כ קושיא דפוסק כר"ת מדיח אלא על רמ"א שלא הגיה כאן כלום ועל הטור שפוסק קולף ותי' דכאן קיל דהוה אקראי בעלמא או דאין תשמישו ע"י אור והוה דבר מועט ואין בו כח להתפשט בביה"ש יותר מהדחה והשיג בנה"ך עליו דבעין ודאי מבליע בביה"ש יע"ש וכבר כתבנו דמועט הוא ואין בו כח להתפשט : (יז) כתב הט"ז דאם

לא

לא נעלה פשיטא דצריך לקלוף אף לדעת הטור שמיקל באם שחט באקראי שידיה ביה"ש הא כאן דמי לב"ע והנך רואה מדבריו בסובר שאין חילוק בין תשמישו ע"י אש או לאו דאל"כ אין ראיה א"ו כל שרגיל הוה כמו של עובד כוכבים ויש לעיין באות ט"ו ע"ש ומ"ש אבל לכתחלה די בקינוח בשער יפה יראה לפרש דה"ק דאם קינח בשער כמו שנוהגין השוחטים מפני חשש טריפה א"כ לא הוה רצופים אלא בלא קינח בנתיים אמנם התב"ש באות ס"ב כתב דמט"ז משמע דאף אם קינח בנתיים כל שרגיל לשחוט טריפה צריך נעיצה יע"ש והיינו שהוא מפרש דלכתחלה כלומר לכתחלה נוהגין באין כ"א לקנח בשער יפה וכן יראה ממ"ש הט"ז באות יו"ד כמה שהקשה על הב"ח יע"ש :

יא (א) ביום כו' עט"ז הנה רש"י פי' הטעם דשמא לא ישחוט הרוב והוא לא ידע והרשב"א בארוך בית א' ש"ד דף מ"י א' שמא יתליד ובקצר כתב שמא ידרוס וכתב הב"ח כ"מ דלרש"י אסרו כל שלא נמצאו סימני כולם שחוטים כ"א רוב חיישינן שמא נתרחב ע"י פרכוס וכ"כ הב"ח בסימן כ"ה יע"ש · וזהו חומרא לרש"י וקולא ביום במקום אופל שרי דמיד יצא לאורה ליבדוק אם נשחטו רוב קודם שיזרוק מידו · ולהרשב"א חומרא ביום במקום אופל אסור שמא יעשה דרסה חלדה ובלילה אף שלא נשחטו כ"א רובן כשירה דלא חיישינן שמא ע"י פרכוס כו' והנה עוד כ"מ דאלו לרשב"א ז"ל צריך שיאמר אח"כ ברי לי כמ"ש הב"ח והש"ך ופר"ח וכמו שאכתוב בש"ך אות א' ולפ"ז מומר לתיאבון ששחט בלילה או דליתיה לפנינו שחיטתו אסורה ואלו לרש"י א"צ שיאמר כלום כ"א שרואה לאור הבוקר שנשחטו רובם · אמנם הט"ז לא ניחא ליה בכך והקשה הב"ח דידיה אדידיה דא"כ דיעבד נמי יהיה אסור ומה שתירץ הב"ח דנשחטו כולם מתני' סתמא אמרה משמע אף שלא נשחטו רק רובם כשירה דיעבד ואמאי ותו אין קיום לסברת הב"ח דחיים שמא יתרחב אף דיעבד דאנן לא קי"ל כן בסימן כ"ה כמ"ש רמ"א שם ומשמע וודאי אף בלא נשחטה כ"א הרוב כשר והא דלכתחלה אסור לזרוק קודם שיבדוק דחיישינן שמא ישכח מלבדוק כמ"ש שם משא"כ אי הוה הטעם דלמא נתרחב וודאי אף דיעבד אסור אלא העיקר לרש"י משום שמא במשך הזמן ישכח לבדוק אם נשחט רובו וביום במקום אופל שלא זרק מידו והולך מיד לאורה וודאי אין לחוש אלא להרשב"א דהטעם משום דרסה חלדה והקשה הט"ז אמאי לא ישחוט ויראה אם הנוצה חתוכה ור"ל אם שוחט בסכין ארוך בהדא הולכה ליכא למיחש כ"א לפעם ראשון שמא מתחלה התליד א"כ איך חתך הנוצה ותי' דמש"ה נתן בקצר טעם לדרסה ודיעבד אמרינן ועיין בבאר הגולה ציין שלא כסדר על יום במקום אופל ציין משנה וז"א ועל בד"א כבאבוקה ציין טור ורשב"א יע"ש · אמנם מה שהקשה הט"ז ביום במקום אופל אמאי לא לרש"י יש תי' דאסור לנגל בהמה בידים ועיין תבואות שור :

וראיתי להל"ח בפ"ק דחולין אות ל"ו כתב על מ"ש הלבוש לכתחלה לא ישחוט שמא יגרים כתב דקשיא מדידיה אדידיה דהא פסק בסימן כ"ה שצריך לבדוק אחר הגרמה כמו שהקשיתי במי"ט אפרש"י עכ"ל והקושיא שהקשה אפרש"י הוא בדף ק"מ דהא צריך לבדוק הסימנים יע"ש והנה כבר תי' הט"ז הקושיא זו דודאי במשך הזמן ישכח משא"כ ביום אלא דקשיא ליה אלבוש אמאי נייד מטעם רש"י בשלמא מפי' הרשב"א דסובר דחוש הרגשה דרסה יודע בלילה כמו ביום וחלדה יוכל לראות הנוצה אי בסכין ארוך ליכא למיחש לחלדה אלא דקשיא ליה דהא בלא"ה צריך לבדוק ביום כקושית המי"ט מה"ט תקשה לדידיה נמי דהא פסק לקמן דצריך לבדוק אחר הגרמה ואי משום הא אפשר דהב"ח בהגרמה פסק כיש מי שאומר בסי' כ"ה דהוה מיעוט המצוי ולכתחלה צריך לבדוק ולא דיעבד ומ"ש בסי' כ"ה הלבוש דיעבד אסור קאי ארוב ועיין תב"ש סימן כ"ה כתב דלבוש פסק דיעבד אסור ואין הכרע מלבוש וא"כ בפיר נקט האי טעמא דחיישינן שמא ישכח משא"כ בהא דרוב דלא ישכח דזקוק הוא או דסתמא תנן לא ישחוט לכתחלה והא באוחז הסימנים בידו ומתכוין לחתוך כולם וודאי אף לכתחלה ראוי להתיר לכן כתב דטעם הוא משום הגרמה וחזיל לשיטתיה דאף דיעבד אסור וכמ"ש התב"ש : (ב) שאלו כו'. עט"ז וסובר שאלו היה מזיד משמע דמיירי בשוגג וכן פי' הב"י בטור שהוא כל' המחבר. ולא אבין מ"ש הב"ח דהטור והמחבר שינו מלשון הר"מ ז"ל דכתב השוחט בשוגג והם שינו לומר אף במזיד ולשון אע"פ שאלו היה מזיד נ"ל דה"ק אע"פ שאלו היה מזיד מתחייב א"ס שחיטתו כשירה אף במזיד עכ"פ לאתויי ואיך יאמר זאת דהמעיין בב"י יראה להדיא שמפרש דברי הטור דבשוגג איירי דאל"כ מה משמע שכתב הב"י דהא מגמרא לא משמע והא דמוקי בשוגג משום דלר"י במזיד עולמית אסור והקשה הט"ז איך יתכן לומר דבמזיד פסולה והיינו בפרהסיא דווקא דהא הכין הלכתא והגמרא דרוצה לאוקי במזיד היינו בצינעה א"כ אמאי לא אמר הטור רבותא יותר אף מזיד ובצנעה אלא דפ"א לא הוה מומר כו' משמע מדבריו אף בשחיטה אחרת דלא כש"ך סימן ב' אות י"ז שפי' דווקא באותה שחיטה יע"ש. ומ"מ יש גמגום בדברי הט"ז דהזכיר ר"י הסנדלר דהיינו שוגג דילי' הוה מזיד דר"י ולמה ליה כולי האי הוה להזכיר כי אם מזיד דר' יהודה דלדידיה אסור עולמית :

ודע דהתב"ש אות י"ג כתב דבאותה שחיטה נעשה מומר ופסול שחיטתו וכן מוכח בא"ע סימן קכ"ג בהג"ה דהכותב גט בזדון בשבת הר"ז פסול והב"ש רצה לחלק דכל שתי אותיות הוה חילול והקשה הא ג"כ כאן דכי חביל פורת' הוה חילול עכ"ל הנה אמת שהר"מ ז"ל בפי' המשניות כתב כן ומ"מ יש לדון ולומר דכל שוחט מקלקל הוא אלא דמלאכת מחשבת אסרה תורה. וכיון שמותר באכילה הוה מתקן א"כ כל כמה דלא גמר שחיטה לאו מחלל הוא ול"ד לגיטין. ואם היינו אומרים כמהרי"ק שורש ק"ס דאף דלא נעשה מומר בפ"א מ"מ אין לו נאמנות א"כ כאן בגדול עע"ג ורואה שחיטתו כשירה משא"כ התם דבעינן לשמה וגדול אדעתא דנפשיה עביד ומיהו כאן ניחוש שמא יכוין לנחור דפסול להיש"ש עיין סימן ג' מ"מ בם אמנם בהיה אני קנה פגום ושחט (°) יש לומר דשרי לכ"ע אף להחולקים כיון דפסולו ושחיטתו כאחד הן באין כשירה אפשר לכ"ע וכדאמרן : (ג) דווקא בכלי שייך לחלק בין עכורים דלא הוי בזויה הא בימים אין לחלק דאף עכורים אסור דיאמרו לשרא דימא קשחיט ע"ז יע"ש : (ד) עט"ז והעיקר דכתוס' קי"ל דכל להדי כלי אסור בין בראש גגו ובין בראש ספינה אף דא"א בע"א וכל שהדם שותת ע"ג הכלים וכדומה דווקא תוך הספינה שרי או בראש גגו הא שלא בספינה אף זה אסור דלא התירו דברים אלו אלא לצורך ועיין בטור שכתב לעולם שוחטין וכל"מ שוחטין בראש כו' וע"כ דאח"כ פירושי מפרש באיזה אופן הוא שוחט בראש הספינה ע"ג דפנות או ע"ג כלים :

יב א לתוך הגומא אפילו אינה נקיה לפי שנראה כמאסף הדם שכן דרך הכותים ט"ז · הנה בטעמא דאין שוחטין לגומא יש ב' טעמים.א' דיאמרו שוחט ע"מ לזרוק לעבודת כוכבים ומש"ה כתבו התו' דגומא שאין נקיה שרי ועוד יש טעם כמו שכתב הרשב"א בארוך דף מ"י כ"א ה"ש שנראה כמאסף הדם לאכול עליו שכן המינין

להפליט ודוקא מה שבקליפת הסכין שיש בו בלע בשפע ה"ה ה"נ מה שבולע ע"י חום ביה"ש מועט הוא ואין בו כח לצאת ע"י חום ביה"ש . ואין מחלק כלל בין שחט הרבה פעמים לפ"א כמו דמשמע מריהוט לשון הרשב"א ז"ל ולקמן בסוף הסימן אבאר עוד והשתא א"ש מ"ש באות ו"ו יע"ש : **יח** עש"ך וסובר כמ"ש הט"ז אות יו"ד וכמ"ש הש"ך באות י"ב להמחבר אפי' מלוכלך מותר לשחוט . ומיהו הא למדין דאם שחט העוף ונתנבלה בידו דלא מהני קנוח בנוצות העופות אלא דבר קשה כשיער בהמה : **יט** עש"ך וכוונתו מבואר דעל הטור קשיא שפיר משא"כ להמחבר דסובר ס"א דאף בלא שום הכשר מריח ביה"ש ה"ה כאן וכ"ת אמאי לא כתב ואם קלף הרי זה משובח די"ל דמ"מ קיל הוא סכין ששחט פ"א באקראי מסכין ש"כ ואף דבנה"ך השיג על הט"ז אות ט"ז דמה קילתא דסכין טריפה היינו לסי' ורמ"א שלא הגיה כלום אבל לא להמחבר וכדאמרן : **כ** עש"ך ומ"ש דצלי בעי הדחה תחילה כמ"ש הר"ב לקמן סימן ע"ו והמחבר יודה לו יע"ש ומיהו דיעבד שרי שם בלא הדחה וקאמר דכאן צריך הדחה אף דיעבד משום שמנונית דנורא לא משאב אלא דביה"ש שהוא מלוכלך אפשר לכ"ע אף דיעבד בעי הדחה תחילה ולקמן שם יבואר ותירץ דבעי כאן שפשוף גדול ובזה ניחא דהא בשר חי אורחיה בהדחה בלא"ה . ר"ל אף דתאמר דמיירי לצלי ודיעבד ש"ד או שאר תירוצים דאילו לענין הדחה א' אף במשקים ולאיסור צריך מים דוקא עיין כה"ג מ"מ מידי דאורחיה בהדחה לא חיישינן דילמא מישתלי כמ"ש ר"ס צ"א לז"א דכאן צריך שפשוף גדול ולקמן סימן צ"א יבואר ומ"ש מסימן ס"ד ס"ז ט"ס וצ"ל סי"ז דשם מבואר דצריך שפשוף היטב : **כא** עש"ך והנה משמע דה"ק דלא ישחוט אח"כ אלא ע"י נעיצה הא הכשירות ששחט בנתיים הוכשרו בקינוח שעשה בנתיים כמו שנוהגין השוחטים עתה לקנחו בשיער יפה משום חשש שמא ימצא טריפה . אמנם לא ידענא להולמו דאדרבה המעיין בב"ח יראה כל ששחט בינתים כשירות מקנח אף שנמצא הרבה טריפות לא צריך נעיצה . גם מ"ש התב"ש דמשמע מב"ח תרתי בעי קנוח ולא שחט שלשה טריפות רצופים ולא ידענא להולמו דהא כתב לדידן דנוהגין השוחטים לקנח יפה בין כל בהמה אין צורך והא משכחת ליה בשלשה רצופים והפר"ח הביא בשם הב"ח דקנוח לחוד סגי ויפה כוון סוף דבר דברי הש"ך בכאן ודברי תב"ש צ"ע אם לא שנגיה בש"ך קצת מלת די וה"ק אם שחט כשירות בנתיים וקנח די בכך יע"ש : **כב** צריך נעיצה . פי' ושוחט לכתחילה ש"ך יראה לי דה"ק דודאי דיעבד אף בהדחה יפה סגי ול"ד לסכין ש"כ דאף דיעבד בעי נעיצה וכמ"ש הש"ך לעיל אות ו' דחום ביה"ש מפליט הבלוע מהסכין ונעיצה מעברת כ"ק וכאן אין בלוע הסכין להרא"ש מחום ביה"ש דהביא פרש"י כמ"ש הש"ך אות י"ד ולהרשב"א דבולע ע"י חום ביה"ש כ"מ אין מפליט בחום ביה"ש כיון דבלע מועט כמ"ש אות ח"י יע"ש ומש"ה סכין טריפה כו' ולא מחלק בין הרבה לפ"א אלא מה שבעין על הסכין די דיעבד הדחה וא"כ מ"ש המחבר צריך נעיצה היינו לכתחילה ע"כ דל"ד לש"ך וכאמור :

אמר הכותב ראוי להאריך בסימן זה כי מעיין עמוק הוא אכתוב בקיצור המחלוקת שבין הש"ך וט"ז בסימן זה גם קצת דיני סכין בעזה"י :

דע כי לשיטת הש"ך הוא כך להרשב"א חום ביה"ש מבליע לסכין אף בפ"א שהרי על מימרא דרב נחמן בב"ה סכין ששחט אפילו פ"א וסכין טריפה כתב בדף קכ"ה א' דנבלע הוא לסכין ואין יוצא ע"י חום ביה"ש וסברא טובה היא דלהבליע מבעין שמנונית טריפה או דם יש בו כח ולא להפליט מסכין בלע ל"מ דתרתי לא עביד להפליט מסכין ולהבליע בביה"ש אלא אפילו להפליט לחוד אין בו כח כיון שאין בעין אלא בלוע ומש"ה די בהדחה לסכין לשחוט בה ואלו היה כח עכ"פ להפליט היה צריך עכ"פ להדיח אח"כ ביה"ש ולא עוד אלא להגעיל או לנעוץ הסכין דלמא מישתלי אח"כ להדיח וזה מבואר יפה להמעיין שם קכ"ה א' ובדף ט"ז א' יע"ש היטב וכל זה סכין שבלע ע"י חום ביה"ש אין חום ביה"ש מפליט ממנו לפי שבלע טעם קלוש ודבר מועט משא"כ סכין ש"כ דבלע הרבה בשפע ע"י אור וכדומה אף הרשב"א יודה להרא"ש דמפליט ע"י חום ביה"ש כמ"ש הש"ך אות ו' ואות י"ז והיינו מדלא כתב הרשב"א דין דסכין ש"כ דיעבד די בהדחה יפה ומ"ש הפר"ח באמת אלא דכ"ע סכין ש"כ מפליט הים ביה"ש מקליפת הסכין ונעיצה מעברת כ"ק וכן נוכח מר"ס ק"ה דמשמע שביה"ש מפליט מסכין ולא כמ"ש הב"ח בקי"א. ולהרא"ש ז"ל חום ביה"ש אין מבליע לסכין שהרי הביא לשון רש"י סכין טריפה דהסכין קשה ואין בולע ע"י חום ביה"ש יע"ש והכ"ע בין הרא"ש והרשב"א בעין טוח אין נפגם אפילו מעל"ע אלא דרשב"א סובר סתם אין נקי והרא"ש סובר דנקי כמו שאר כלים דסתמן נקיים (אמנם בסי' צ"ד וצ"ו אכתוב דעת המ"י ואין כאן מקומו) גם סובר הש"ך דיעבד לא מהני הדחה דוקא נעיצה דהא מפליט ע"י חום ביה"ש סכין ש"כ לכ"ע בין לרא"ש ורשב"א גם סובר דמ"ש הרמ"א ובשעת הדחק קאי אב"י נמי כדמשמע מסתימת לשונו באות יו"ד וטעמא דנעיצה מעברת כ"ק מסכין כל זה להש"ך אמנם כן הוא קצת שיטת הפרישה אבל הט"ז בחר לו דרך הב"ח ז"ל דכ"ע בין הרא"ש והרשב"א סוברים דאין חום ביה"ש מפליט מסכין כלום אף סכין ש"כ שבלע הרבה ואין נעיצה מעברת כלום רק הטיח שע"פ הסכין לבד ואין סברא כלל דנעיצה תהיה פועלת כלל כמ"ש הרא"ה בב"ה קכ"ד א' יע"ש אלא דפליגי הרא"ש ורשב"א להרא"ש הטוח נפגם ולהרשב"א אין נפגם ומש"ה מהני נעיצה להעביר הטיח ודכ"ע סתם סכין אין נקי . ופליגי הרשב"א והרא"ש דלהרשב"א עכ"פ מבליע לסכין בעין שכן כתב בקכ"ד א' וט"ז א' ולהרא"ש אין מבליע שהרי הביא לשון רש"י והט"ז יודה לש"ך בזה וסובר הא דהיקל בשעת הדחק היינו באב"י . נמצינו למידין שהש"ך והט"ז מחולקין בכאן ה' דברים לדינא ד' דברים. א' דנעיצה אין פועלת כלום. ב' דהא דהתיר רמ"א שעת הדחק באב"י. ג' בדיעבד הדיח סגי בש"כ נמי כיון שנקי הוא והרא"ש סובר דבעין נפגם הוא הרי ד' לדינא וא' דלכ"ע בין הרא"ש והרשב"א יודו דאין ביה"ש מפליט מסכין ומ"ש בסימן ק"ה דלרשב"א מפליט הוא לסכין כו' ולהש"ך הולק הוא עליו בכל ה' דברים כמו שאתה רואה וכיון דבירנא קצת כאן מעתה אכתוב קצת דיני סכין ואם ירצה ה' אבאר עוד כל אחד במקומו הראוי לו :

שלשה מדות בסכין סכין ש"כ וסכין של שחיטה ששוחט כשירות וסכין ששוחט בה טריפות הנה סכין ש"כ מבואר הדין בסימן קכ"א ס"ז דלצונן בעי נעיצה יפה בקרקע קשה ולא רכה ולא קשה יותר מדאי וכ"כ התוס' סוף עבודת כוכבים יע"ש ואפילו לחריף מהני כמו צונן סגי בהכי והוא ממעשה דשבור מלכא דפסק אתרוג' יע"ש והרי אתה רואה שיטת הש"ך נבונה דנעיצה מעברת ה"ק דהא בסימן צ"ו פסקינן אפילו נקי מפליט מסכין יע"ש ומיהו מהמחבר אין ראיה דסובר בסימן צ"ו דוקא קורט משויא לשבח שהביא דעה אחד בסתם ופסק כן דאב"י נקי מותר ואם כן מש"ה אבל רבי יהודה שם בעבודת כוכבים אתרוגא כו' וזה שדייק לכתוב כמו צנון אלא מדלא הגיה הרמ"א עליו ש"מ דאודוי אודי ליה והיינו דמעברת כ"ק ולרותח לא מהני נעיצה כ"א השחזה היטב וע"כ הטעם או דאב"י לא החמירו חז"ל אטו ב"י כיון דדמי' לחדש או אפילו לש"ך בסימן קכ"א דאפילו ב"י דיעבד שרי יראה לי הטעם דכל שהלך אותה הקליפה תו אין בו אלא מעט בלע ובטל הוא בששים ברותח דקים להו לחז"ל בהכי ומיהו בלא השחזה ודאי צריך לשער נגד כולו ולא נגד הקליפה דלא כמ"ש הפר"ח בסימן צ"ד אות כ"ג וקכ"א אות י"ט דהביא דעת הרא"ה ז"ל בב"ה קכ"ד בסתם דקים להו להז"ל דאין בולע יותר מכ"ק ולא נאמר דסכין כיון שאין תשמישו ע"י אור כן הוא מ"מ אין הלכה כן דהרי נוהגין אנו כשחותכין בצלים או צנון בסכין איסור צריך ס' נגד כל הסכין כמ"ש הטור והמחבר והאחרונים בסי' צ"ד וצ"ו משמע ודאי דבכל הסכין משערים לא כ"ק דלא כס' בית לחם יהודה שכתב בפשיטות בסימן צ"ו כ"ק הסכין ושרי ליה מארי' . והרי אתה רואה שפריש' כאן הקשה ואחריו החזיק הש"ך בשיטה זו דאיך התיר הרשב"א בשיפה והלא הלכה אותה הקליפה ויבלע מחדש הרי דכל הסכין בלוע איסור והכין מסתבר ולפ"ז בסכין חמץ לענין פסח (°) יראה לי דאע"פ דהשחיזה אפילו דיעבד לא מהני דע"כ לא שרינן כאן אלא דמסתמא בטל הוא במיעוטו ואף שאין מבטלין איסור מ"מ דמיא קצת למ"ש הרשב"א כלי גדול שבלע איסור מועט משא"כ חמץ במשהו ומ"מ הדין אמת דאם נעצו יפה והתכו בסכין איסור צנון ובצלים נמי אפשר להקל כדכתיבנא ולשחוט מבואר כאן הדין אפילו דיעבד בלא נעיצה צריך קליפה אפילו הדיח היטב וכמ"ש הש"ך ז"ל סכין של שחיטה לכ"ע אין בולע כ"א כ"ק שהרי אתה רואה שמהני ליה עירוי ועירוי ע"כ אין מתפשט יותר מכ"ק הלכך חתך רותח די כ"ק מסכין לשער עכ"פ ודי בכך ולשחוט בסכין כשירה מבואר הדין כאן ובסכין טריפה שרגיל לשחוט בו טריפות או סכין שנוחר העובד כוכבים בהמות ג"כ לא בלע כ"א כ"ק ואף דיש לחלק בין דם לבלע שמנונית טריפה מ"מ כיון דלא הוזכר זה אין להחמיר כל כך וכדאמרן כאן :

דין חדש יש בסכין מה שאין בשאר דברים דאלו חתך בסכין איסור או חלב בשר רותח בב"ר נאסרה כל החתיכה ואף דהם בהם בלא רוטב כ"א כ"ק בכלי עיין ש"ך ק"ה אות כ"ג עכ"פ ביבש לגמרי שאין לו רטיבות כלל כמו לחם חם שחתכו בסכין איסור או באיסור דרבנן אפ"ה ע"י דוחקא דסכינא מתפשט בכולה וכמו שאבאר בסי' צ"ד · ואם חום כ"ש והוחקא דסכינא הנה רמ"א שם בסימן צ"ד היקל בזה והט"ז החמיר חום כ"ש ודוחק' והנה כבר ביארנו דדוחק' והם קצת לא גרע מחום ביה"ש ודוחק' ומב"ש חום כ"ש שהם"ב דיש להחמיר זהו מה שנלע"ד :

עיין בפרישה סי' קכ"א אות כ"ג מ"ש דסכין אב"י אין אוסר אלא הקליפה והלכה לה ע"י שיפה ודוקא שיפה ולא נעיצה הנה מה שחילק בין שיפה לנעיצה נסבול זה אמנם מה דכתב דאין אוסר אלא קליפה נ"ל לכתחלה אוסר כל הסכין גם עיין בתה"א דף קכ"ד לא הבינותי במ"ש רותח כל שאין דוחק אין נבלע בבלי שהרי למ"ד מליח אין כרותח כו' לא הבינותי דודאי מאכל איסור או היתר בבלי איסור אוסר כמבואר סי' ק"ה ס"ז אפילו בלוע בבלי יוצא בלא רוטב ומאן דאמר מליח אין כרותח לא נבלע כלל בקערה הדם דאין כרותח ומאן דאמר כרותח הרי חזינן דבלעה הקערה אף בלא דוחקא יע"ש :

יא א לא ישחוט · שמא ישהה או ידרוס ודיעבד שאמר ברי לי כשירה רשב"א עכ"ל ש"ך והנה ברשב"א בארוך כתב שמא יתליד ובקצר שמא ידרוס והוא ז"ל לא רצה לפרש כמ"ש בארוך דחלדה נראה אם הנוצה חתוכה כמ"ש הט"ז לכן בחר לו דרך הקצר וה"ה שהי' דסובר חדא הוא דרסה או שהי' כיון דשוחט באפילה אין יכול לבחון כ"כ · אמנם מ"ש דיאמר ברי לי לא ידענא דרשב"א לא הזכיר כלל מזה לא בארוך וקצר ובחדושיו שיאמר ברי וכפי הנראה מט"ז אות א' דיעבד כשר כך בלא אמירת ברי לי וגרם לו שהעתיק מב"ח ושם נאמר דברים אלו ואולי הב"ח מסברא דנפשיה אומר כן . וראיתי להתב"ש אות ג' שתמה על הפר"ח במ"ש שצריך שיאמר ברי לי לא ידענא דעל הש"ך היה לתמוה ומ"ש שכן דעת כל הפוסקים הרי הב"ח וש"ך אין אומרין כן · ומ"ש הש"ך דס"ל כרש"י משום ריב ושמא ישכח ואף ביום במקום אופל חיישינן שמא ישכח ולא יבדוק עוד . ועיין לבוש שנתן טעם משום הגרמ' והראה מקום לסי' כ"ה ואפשר שנתכוין למ"ש שם בה"ג דצריך לראות אחר שמיטה לכתחלה ומש"ה לא ישחוט בלילה דלא יוכל לראות אחר זה ובדיעבד אין חיוב · או דנתכוין למ"ש שם אות ד' בשם אביו הגאון דבקנה חיישינן שמא ע"י פרכוס נתרחב מקום החתך א"כ השוחט בלילה דכשר דיעבד אם בדק לאור היום אח"כ בוושט לא בקנה דחיישינן שמא ע"י פרכוס נתרחב ונעשה רוב והיינו בעוף שקופץ ודולג לא בבהמה וכמו שיבואר שם : **ב** וב' נרות דינן כאבוקה. ונר שיש לו ב' פתילות הוה אבוקה ואפילו קלועין ש"ך הנה ב' פתילות היינו שמונחין זא"ז לא כיש מי שאומר שאם כרך כמה פתילות כאחד הוה אבוקה וזה וודאי אינו . אמנם מ"ש הש"ך אפילו קלועין הא אפילו ב' פתילות הוין כאבוקה ואילי בפמוט של שמן איירי שמונחים פרודות הפתילות ועיין בתב"ש ובאורח מישור שהאריכו בכאן וא"כ יש לחוש לכל החומרות כי י"א הטעם דצריך ב' נרות שמא יכבה אחד מהם וי"א שיהיה אור גדול ויוכל להבחין היטב וודאי בעיה"כ וכדומה ששוחטין עופות הרבה ראוי ונכון שיהיה כמה אבוקות ואז יוצאין כל החששות וה"ה עצים דמשרן ש"ד ואם התחיל לשחוט וכבה הנר יגמור דהוה דיעבד וה"ה התחיל באפילה ונזכר יגמור לדידן דשיעור שהיה מועט הוה דיעבד עיין באחרונים :

עיין בר"מ ה"ש פ"א הכ"ח מתי שוחטין ביום ובלילה והוא שיהיה אבוקה נגדו ואם שחט באפילה כשר וכתב כה"ג בהגהות הטור אות ג"ד דמדפתח באבוקה וסיים באפילה לומר (ל"ד) אבוקה (אלא) כל שאין אופל ונר יחידי מהני עכ"ל ולא ידענא אדרבה וא"כ לאיזה צורך הזכיר אבוק' וקשין הדיוקי' אהדדי ואמאי לא נימא דיוקא דרישא דוקא אבוקה כדי שיהיה אור גדול וסיים באפילה לומר דיעבד אפי' באפילה ממש שרי דלא תימא כקושית פוסקים דיעבד אמאי שרי ותאמר דמשנה איירי בנר יחידי ומש"ה דיעבד שרי לכן אמר דלא כן הוא דהא דומיא דסומא תנן שאין לו ראיה כלל אפ"ה כשר ה"ה השוחט בלילה אף באפילה דיעבד כשר :

כתבו עוד לאור הלבנה י"א דאין לשחוט וי"א דיוכל לשחוט לאור הלבנה ואין ראיה מחמץ דצריך לבדוק בחורין ועוד ארובה שבחדר י"א דנבדקה בלילה ובהל' פסח אבאר ומ"מ בשעת הדחק אם אירע מבהיק יש להקל : **ג** השוחט בשבת ויוה"כ דאף מזיד שחיטתו כשירה דלא כלבוש דאיסר מזיד וכבר כתבנו שיש לחוש לחומרא ואפילו אחרים ראוי באין ה"מ שחיטתו פסולה ועיין בא"ה דינו בשוגג ובמזיד דהלכה כר"י ע"ש : **ד** אם הם צלולים הא לימים ונהרות אף עכורים אסור שלא יאמרו לשרא דימא קשחיט ש"ך וכן כתב הט"ז אות ג' וכתב השמ"ח לאו דוקא ד' נהרות המפורשים בקרא ה"ה שאר נהרות מיהו מים המכונסין וכדומה אם הם עכורין שרי ע"ש שהאריך וה"ה בארות ומעיינות שאין מושכין : **ה** ע"ג כלים. עיין ש"ך וא"ל דהמחבר שינה מלשון הטור דבטור לא הזכיר בע"ג כלי והדם שותת משמע שמפרש ששוחט לאחורי כלי שיש לה בית קיבול שרי דאין דרך זורקי הדם לעבודת כוכבים לקבל כך וליכא חשדא דלא כפרישה שפירש השוחט ע"ג אוגן הכלי דהיינו על שפה שלו והדם יורד לתוך הכלי . אמנם המחבר הזכיר הדם שותת היינו דנוטל כלי ארוך מקצתו תוך הספינה ומקצתו חוץ לספינה ושוחט על הכלי מבחוץ והדם שותת ויורד לתוך הים אבל לשחוט להדיא לים אסור אף היכא דשייך שלא לטנף ספינתו וה"ה לתוך כלים או בראש גגו לתוך כלים ג"כ אסור :

באותן מקומות שיש להם בית מטבחים על הנהר וכדומה אין ראוי לשחוט לתוך המים להדיא אלא ישחטו ע"ג קרקע ומשם יזוב הדם לנהר דכל להדיא למים ודאי אסור ואם לנקר כדי שלא יתרבה הזבל ישחוט על הקרקע במקום מדרון ויזוב למים וכן כתב השמ"ח ותב"ש : **ו** הש"ך האריך ועיקר כמ"ש באות ש"פני זה דכל להדיא למים אף שא"א בע"א אפ"ה אסור דלא כב"ח דסובר בראש הספינה היינו במקום שהספינה הולכת שם המחיצות בשיפוע עיין פר"ת או בראש התורן וכדומה ראז א"א בענין אחר שרי והוא ז"ל דחה זה והכלל משום נקוי שרי ע"ג כלים הא שלא בשביל נקוי אף זה אסיר עיין באחרונים מזה עיין בס"י מ"ש לענין הדם שמקבלין אחר השחיטה מן הצואר בכלי ומובין והפר"ח התיר בקי"א אפילו לקבל מן הצואר ביה"ש כל שהוא לאחר גמר שחיטה וכן אין בו צד איסור סחירה ויפה כ' לענין סחורה וכן הזכים השמ"ח ועיין בסימן שאחר זה דיעבד אם שחט לתוך ימים אין לאסור שחיטתו : **ז** ועכשיו נוהגים ליקח הרגלים וראוי ונכון שלא לערב פן ימצא טריפות ועיין בסימן ק"י ושם הארכנו בדין זה אי נתערב :

יב א עיין ש"ך העתיק דברי הרשב"א בתורת הבית הארוך ולא דבריו שבתורת הבית הקצר ואיני יודע למה עשה כן ועיין באות ד' מה שכתב הש"ך לענין איסור הנאה ועיין ט"ז בזה : עיש"ה

ב עושה כו' דניכר לכל שמתכוין לנקות ביתו ובשוק אסור אף שאין רואה ש"ך דכל מקום שאסרו חכמים מפני מראית עין אפי' באין רואין אסור. אמנם אחרי העיון ראיתי בו כי כוונה מיוחדת כיון במה שהעתיק דברי הטור. ומ"ש דומיא דביתו והוא דהתוס' חולין מ"א א' ד"ה ובשוק כתבו והא דבית מותר אף שרב אוסר אפי' בחדרי חדרים הכא הרואה יאמר לנקר צריך וירושלמי אומר דמתניתין פליג ארב יע"ש והנה להירושלמי אמאי בבית לתוך הגומא אסור דליכא מראית עין ולזה נאמר דאסור משום דרך עבודת כוכבים כן הוא והמינין שוחטין דוקא לתוך גומא והוי משום ובחוקותיהם לא תלכו וזהו שדייק לבוש בלשונו הטהור בסעיף א' משום דכתיב ובחוקותיהם לא תלכו ואפשר כדי שיבא אח"כ לשון הילכך אפילו גומא שאין מנוקה אסור כתב כן יע"ש. וממרוצת דברי תוס' שכתבו בבית ליכא מ"ע דהרואה אומר לנקר חצרו היינו דאה"נ דגומא ממש ראוי להתיר אלא משום ובחוקותיהם כו' ומדרון מותר דלאו חוקת העובדי' כוכבים הוה והרואה לית מראית עין דיאמר לנקות הוא צריך והטור החמיר יותר דכ"מ שאסרו מ"ע אפילו בחדרי חדרים אסור אף דהרואה יאמר לנקות אף שלא היה שייך ובחוקותיהם כו' אלא מש"ה שרי בעושה מדרון דהכל יודעין וניכר שעושה לנקות דאל"כ לשחוט להדי גומא וז"ש הטור דאז ניכר לכל וע"ז כתב הש"ך דבשוק אסור ובמקום מדרון אף באין רואה כרב דכ"מ שאסרו חז"ל כו' ומיהו מבית אין ראיה דאסור להדי גומא כרב דילמא משום ובחוקותיהם כו' לז"א דהא דומיא קתני שם במשנה אין שוחטין לגומא כל עיקר היינו אף בבית כרבא שם אבל שוחט חוץ לגומא כרבא ואהא קאי הא בשוק דומיא דבית אף באין רואה אסור דלא כירושלמי: **ג** אסור לאכול עיין ש"ך ועשה כלומר שלא תטעה מלשון ש"ע דה"ק י"א שאסור לאכול משחיטתו שישחוט עד אחר שיבדקו אחריו דצריך בדיקה וי"א בדיעבד מותר כלומר דאי עבר ושחט לגומא דמותר אח"כ לאכול ולמסור לו לשחוט וזה שכתב וא"צ בדיקה אחריו לזה כתב דאינו כן כי המעיין בספרו הארוך של ב"י יראה דהוא מחלוקת הר"מ ז"ל והרשב"א ופלוגתייהו הוא אי אוסרין שחיטה זו להר"מ הבדיקה לקולא ולהרשב"א הבדיקה לחומרא ומיהו לכ"ע אין מוסרין לו מכאן ולהבא לשחוט גם פתו ויינו עד שיבדקו אף להרשב"א וכאסור וה"ה אם שחט לתוך ימים ונהרות וכלים צריך בדיקה לחומרא לרשב"א: **ד** ואין צריך בדיקה אחריו עש"ך היינו דא"צ בדיקה לקולא ונ"מ אי אין לפנינו השחיטה מותרת אבל ודאי בודקין אותו אם הוא לפנינו לחומרא אם נמצא מין שחיטתו אסורה גם אין מוסרין מכאן ולהבא ובודלין מפיתו ומיינו עד שבודקין לחומרא כרשב"א וכן הילכתא כמו שיתבאר באות ה': **ה** ובזמן הזה כתב הש"ך דקאי גם אסימן י"א. והנה מדברי הש"ך אות ד' יראה להדיא דאף בזמן הזה צריך עכ"פ בדיקה לחומרא ואסור ליתן לו לשחוט מכאן ולהבא בלא בדיקה ומ"ש הש"ך אות ד' אם ימצא מין כתב התב"ש באות ב' דצריך להיות ואם בוי"ו יע"ש והדין עמו דהבדיקה היא משום מכאן ולהבא גם לפסול שחיטתו למפרע אם ימצא מין כמ"ש מהרש"ל וכן מוכח מאות ג' ותמהני אתב"ש שכתב דעכשיו א"צ כלל בדיקה ואמת שכך כתב הב"ח בסוף סימן זה דהאידנא א"צ בדיקה וכ"כ הרב בהגהות ש"ע וא"י דמש"ע י"ל דא"כ היה לכתוב והעיקר כסברא שניה בזמן הזה ומדכתב דיעבד מותר משמע דעכ"פ בעי בדיקה ומיהו בד"מ סימן י"א כתב האידנא מותר לכתחילה ומ"מ העולם נזהרים א"כ משמע דא"צ בדיקה. וכן הביא מהרש"ל שם ומדברי הש"ך אות ג' ונ"מ לי"א מוכח דבעי בדיקה עכשיו וצ"ע:

יג א בין כתב הש"ך לפי שבן ח' חי הרי הוא כמת שא"א לחיות ורצה בזה דמש"ה לא חילק המחבר בין הפרים או לא הפרים דאפילו הלך אין בכך כלום וליכא מ"ע דכמת הוא חשוב וא"צ שחיטה אפי' מדבריהם והאי הפרים יתבאר באות ג' פירושו: **ב** מותר באכילה עש"ך והוא ז"ל לשיטתיה להמחבר עוף שיש לו פרסה מותר כמ"ש באות ט"ז יע"ש מש"ה הביא דרשא דכל בבהמה ולא דשדיא בהמה דרישא אסיפא דאילו כן ודאי הוה ממעטינן עוף דלאו בהמה הוא. ומיהו חיה בכלל בהמה ולקמן באות כ' אבאר לענין דינא. ולעניין חלב עיין לקמן סימן ס"ד ס"ב אות ג"ד דהש"ך כתב שעיקר כי"א שם דאם שלמו חדשיו דאסור החלב וכ"ש ג"ה ולא כעט"ז שלא הביא כ"א דיעה א' בסתם דהחלב מותר וכבר כתבנו בט"ז דהוא ז"ל לשיטתיה דסובר כתי' בהמה בבהמה תאכלו ואייתר ליה כל לחלב וג"ה דמותר מש"ה פסק כאן דעוף ורגליו פרסה דאסור דלאו בהמה בבהמה הוא. ולענין אי פודין בו פטר חמור בכל דהו עיין סימן שכ"א ס"ד דהמחבר סתם כדיעה א' ופודין בו דשה מיקרי כיון דרהיט ואזיל יע"ש: **ג** אין צריך. כתב הש"ך ומוכח במשנה דכל שניתר בשחיטת אמו אין משום או"ב עכ"ל הוא בחולין ע"ד א' השוחט ומצא בן ט' חי צריך שחיטה וחייב באו"ב וחכמים אומרים שחיטת אמו מטהרתו וע"כ לחכמים אין בו משום או"ב ג"כ דא"כ לאיזה צורך הזכיר ר"מ וחייב באו"ב אלא דתליא בפלוגתא זו וטעמא דהא מילתא הוא מבואר בתוס' וחכ"א את שטעון שחיטה חייב שנאמר לא תשחטו הא כל שאין טעון אינו חייב וכ"מ בפי"ב מה"ש הלכה יו"ד הביא תוספתא זו ובלח"מ מביא המשנה והכ"מ ניחא ליה להביא התוספתא ששם הפלוגתא בהדיא וא"י מה מלמדינו הלא דין ערוך הוא לקמן סימן ט"ז ס"י אם הפרים דצריך שחיטה מדבריהם אסור לשחוט מדרבנן הא כל שלא הפרים אף איסור מדרבנן ליכא והוא מהר"מ ז"ל הל"ש פי"ב ה"י יע"ש ואולי משום זה כפל דבריו אין בו או"ב וממ"ש לשחוט דל"ת איסורא איכא והא דכתב לקמן המחבר אם הפרים אסור ולא השמיענו רבותא אף בלא הפרים י"ל דאשמועינן דאין לוקה דה"א דלקי להר"מ ז"ל בשורש הא' דכל דרבנן הם ד"ת ממש מלאו דלא תסור אלא שחז"ל התנו בספיקן דמותר וכדומה אם כן קרינן ביה דלא תשחטו את שטעון שחיטה אפילו הכי קמשמע לן דפטור ממלקות דגם זה התנו ומשום הכי אמר דמותר לגמרי בלא הפרים ולפ"ז ממשנה מוכח דפטור והפוסקים כתבו דמותר ולקמן אבאר ולענין כיסוי אי הפרים ולא הפרים אי טעון כיסוי אם שחטו יבואר סימן כ"ח:

ודע שאני נסתפקתי(°) בספרי ראש יוסף אם מותר להושיט אמ"ה של בן פקוע לב"נ מי אמרינן דדמי לחותך בשר מפרכסת דשרי להושיט דליכא מידי כמ"ש בסימן כ"ז או דילמא אכתי לא דמי להתם דהא שה מעליא הוא ורהיט ואזיל ופודין בו כמבואר סימן שכ"א א"כ יש לאסור לב"נ והדבר צ"ע: **ד** אם הפרים כו': צריך שחיטה מדבריהם דלא אתי לאחלופי ש"ך ומברכין על שחיטתו ככל מצות דרבנן רשב"א בתשובה תקע"ה פר"ח ושמ"ח ס"ג וכתב דאין לברך אלא על אחר תחלה דשמא נפל הוא והלך לשיטתו ס"ה דאפילו שהה ח' ימים אין תקנה משא"כ להש"ך אות י"א דאם שהה ח' ימים מותר אלא דמ"מ טוב לברך על אחר תחילה דהפר"ח כתב לפי מ"ש הר"ן ב"מ דמשום חשדא אין לברך א"כ אין פסידא דיברך על אחר תחילה ואח"כ ישחוט זה: **ה** אבל כו' כלומר שאר טריפות כו' ושהיה דרסה חלדה גרמה עיקור דסכין וכיוצא פוסל ש"ך. דמילת שאר קשה ליה הי"ל אבל טריפות אין פוסלין בו ובטור כתב וצריך שחיטה וכל הפוסל בשחיטה פוסל בו אבל שאר טריפות המחבר השמיט וכל הדברים כו' ל"ת דסובר כהרשב"א דשהה דרס אין פוסל לז"א דממלת שאר ע"כ גלמוד דמחמת שחיטה פוסל אף דלא הוזכר זה מקודם ופרט ההלכות שחיטה ושייר עיקור מהלתי ואולי הוא נכלל במ"ש וכיוצא בזה ואפשר ה"ה ניקב הוושט במקום שחיטה כמ"ש הפ"ז יע"ש ומיהו שלא במקום שחיטה טריפה הוה ודאי ולא נבילה ודאי אין פוסל בו: **ו** אע"פ שהפרים. לשון רש"י בגמרא קול יוצא מאז קלוט זה בן פקועה הוא ומתוך שתומהין על קליטתו זוכרין את כל דבריו והב"י מביא קול יוצא מאין וכו' ועי' במי"ם דף קפ"ד ב' שם ברש"י וא"צ לגי' ב"י לשבש הגי' מלכתוב דמתוך אלא ה"פ לרש"י הוא כפשוטו קול יוצא מאז שנולד קלוט זה בן פקוע הוא ומתוך שתומהין זוכרין דבריו אף אח"כ ולגי' הב"י ברש"י קול יוצא מאין קלוט זה ואומרין עליו בן פקוע הוא ומלת ואומרים הוא הוספת הש"ך להבנת המאמר ומתוך שתומהין זוכרין תמיד ולא אתי לאיחלופי הוא ג"כ הוספה מדברי הש"ך ז"ל שברש"י לא נמצא אלו ג' מלות יע"ש: **ז** ויש מגמגמין. הש"ך השיג על הלבוש דבעי' ב' תמיהי ואמו ג"כ בת פקועה והבין כן מרש"י

המינין עושין ובקצר כתב שלא יראה כמאסף הדם לאכול עליו לשם עבודת כוכבי' ורש"י כתב טעמא דגומא שחוץ הבית יש לעבודת כוכבים אין הכרע בפירושו ואפשר כהרשב"א סובר שמאסף לאכול אח"כ לשם עבודת כוכבים. ובשמ"ח א' כתב לרש"י הטעם שחוק המינין שוחטין שם לשם עבודת כוכבי' וא"י רמז ברש"י בזה. ונ"מ אי בדקו אח"כ ומצאו מין דאוסרין שחיטתו למפרע אף דקי"ל בשמיר דתו אין אוסרין למפרע עיין סי' א' בש"ך שם מ"מ כיון שיש רגלים לדבר ששחט לתוך הגומא אמרי' שתמא לעבודת כוכבים שחט היינו בגומא נקייה הא אין נקייה דודאי לא מקבל הדם לעבודת כוכבי' אין טעם לאסור בהנא' ואף באכיל' אם אחר עע"ג אלא דאין להקל ואף באין נקייה יש לאסור הכל בהנא' וכבר"ו כתב דאין דרך כלל לשחוט לעבודת כוכבי' בתוך הגומא וע"ש והנה הרשב"א בקצר העיד דמתאספים לאכול לשם עבודת כוכבים ולא כמ"ש הוא ז"ל כדי לנבל וכדומה יע"ש. ומ"ב הט"ז הוא דעת הרשב"א ותוס' בחולין: (ב) עט"ז הביא דברי יש"ש פה"ש סי' כ"ג דאם נמצא אח"כ מין דאוסרין שחיטתו למפרע אף בהנאה. ודע דהר"מ ז"ל שאוסר אף בדיעבד בשוחט לגומא הוא דוקא בשוק ולא בביתו דאומרין לנקר עושה אף שאין ראוי לכתחלה וכ"כ הב"ח ז"ל ומש"ה שינה המחבר מלשון הטור שכתב ואם שחט לגומא אסור והמחבר כתב גומא שבשוק וה"ה אם עושה מדרון ושחט בשוק אפשר דאין איסור להר"מ ז"ל דוקא לתוך הגומא ממש ולפ"ז יש להסתפק אם מצאו אח"כ מין אם אוסרין למפרע בשחט בבית או בשוק במקום מדרון מהו. שוב ראיתי שאם שחט במקום מדרון ודם שותת לגומא בשוק צריך בדיקה ואסור לדעת ר"מ שהרי בברייתא קאמר ובשוק לא יעשה כן ואם שחט צריך בדיקה אחריו ולשון הר"מ ז"ל בפ"ב הל' ז' ואם שחט לגומא בשוק צריך בדיקה ה"ה בחוץ לגומא אמנם בגומא שבבית יש להסתפק כאמור. ועיין ב"ח וכה"ג בהגהות הטור עיין שם: (ג) ובזמן הזה קאי גם אימים וכלים ע"ז בשם רש"ל ומיהיה דאם בדקו אחריו ונמצא מין האסורה שחיטתו למפרע ג"כ שאנו חוששין שמא דימא שחט או מקבל לזרוק הדם לעבודת כוכבים ובש"ך אבאר עוד:

יג (א) דגים. עט"ז דע כי דגים אמרו בגמרא דשרו מדכתיב אסיפה במקום שחיטה דאחריני וחגבים אין ראיה מאוסף והסיל כמ"ש הר"מ ז"ל כמו שהקשה הרשב"א בת"ה כ"ו א' דלא כתיב גבי שחיטה דאחריני וכתב הוא ז"ל דה"ט דלא מינו בהו שחיטה ודגים שצריך לימוד משום דס"ד דהקישן דכתיב גבי צאן ובקר ורש"י בא"ע בשם בה"ג דהיקשן הכתוב חגבים לדגים מש"ה בחר הט"ז בסברת רש"י בשם בה"ג דהוא מקרא מפורש אף שבת"ה כתב דהוה כעין אסמכתא. והנה רמ"א ז"ל כתב מותר לאוכלן חיים היינו שאין בו אמ"ה דלא כיש אומרים דאסור עיין ב"י והטעם דכל שאין בו שחיטה לית ביה אמ"ה והפר"ח באות א' כתב דהוקש אמ"ה לדם וכל שאין מגווה על דמו כמו דגים וחגבים אין מגווה על איבריו והפ"ת אות ב' כתב דאיצטריך לטמאים ומגלן דאתא קרא לאשמועינן כו' ור"ח דלמא להכי אתא ורבנן נמי דלמא כל שבשרו לאסור דגים כו' ולא הבינותי דהדרכה לרבנן דהלכתא כוותייהו ע"כ היקשא לקולא למעט דגים דטמאים אימעטו מי שבשרו ומ"ש לר"ח נימא להכי להוד אין היקש למחצה וע"ש לחכמים אימא כל שבשרו לאסור דגים והיקשא לרבות טמאים אי אפשר דפשטא דקרא ממעט ליה כל שבשרו מותר יש אמ"ה ולא טמאים אלא דיש לעיין אי שייך היקשא אדיוק אמה דלא נזכר בקרא. ויראה לחלק (ס) דכל היכא שצריך להיקשא אמה דמפורש בקרא לא אמרינן אין היקש למחצה ולאקושי אדיוקא נמי הא כל שא"ל לגופה ע"כ דייקינן מיניה נמי ולדקו דברי הפר"ח לדידן ובזה ניחא מה די"ל אמאי דם טמאים אסור כמ"ש הר"מ ז"ל בפ"ו מהל' מ"א והוא ממשנה חולין קי"ו א' והא איכא היקש כל שאתה מגווה על איבריו הא טמאים שאין מגווה על איבריו לא ולמ"ש ניחא שלא דייקינן כל היכא דאיכא לאוקמיה אגופא אלא דע"כ אדיוקא אתא נימא דיוקא דסיפא. והנראה דאיצטריך לגופא כל שאתה מגווה על דמו לרבות עוף ובשרו ממעט טמאה ולפ"ז אף לדברי פר"ת ג"כ הוכחה ואי"ה בספר שושנת העמקים אבאר וכאן אין להאריך:

ודע דאיסור בל תשקצו בדברים המאוסים אי הוה ד"ת או דרבנן מחלוקת הוא והב"י בקי"ו נסתפק ופר"ת שם העלה דהוה דרבנן ותב"ש אות ב' האריך והביא דעת הסמ"ג קי"ו אות ו' וכ"ה דעת סמ"ג לאווין קמ"א וסמ"ק לאווין פ' דהוה ד"ת וכן נראה מדגזרינן שלא להעביר חגב חי ע"פ דלמא אתי למיכל כדאיתא פר"ע אלמא דהוה ד"ת והלבוש והל"ח פרק מי שמתו ומ"א א"ח נ"ב פסקו דהוה דרבנן ועיין פר"ת קי"ו וי"א ובסימן ס"ג אות ג' דאי מאיסו לכל העולם ולדידיה לא אסור דבטלה דעתו ואי מאיס ליה אסור ליה וע"ש כתב התב"ש אות א' דלמ"ה של דגים וחגבים צריך לרחוץ הדם מהם דמאוס והא דשרי לקמן דם דגים אם יש קשקשים היינו ע"י תבשיל דמובלע הוא א"כ דם דגים אין מאוס. ועיין בר"מ הל' מ"א פ"ו ה"א דם דגים שכנסו בכלי ושתהו מותר ולא מותר מ"ה אם נאמר בל תשקצו לדידיה הוה ד"ת כמו שצידד התב"ש קשיא ואפי' נאמר להר"מ ב"ת דרבנן מ"מ למ"ש המ"מ שם דרבינו מפרש קשקשים היינו דגים טהורים משמע כל שיש איסור לא הוה כותב הר"מ ז"ל מותר הרי בדם דגים וחגבים אם יש בהו סי' אף בעין משמע דלית בהו ב"ת יע"ש: (ב) מותר דכתיב כל בבהמה תאכלו ודרשינן כל שנמצא בבהמה תאכלו ע"ז הנה קרא הכי כתיב (דברים י"ד) כל בהמה מפרסת פרסה כו' בבהמה תאכלו ובגמ' בהמקשה יש ב' תירוצים. א' דבדיא בהמה דרישיה אסיפא וה"ק בהמה בבהמה תאכלו הוא תירץ רב שימי ועוד תי' דכל דרישא שדיא אבהמה דסיפא והנה לקמן ס"ה הביא המחבר לשון הר"מ לא הותר אלא מה שיש לו פרסה עש"ך שם אות י"ז וכ' דכתב עוף שיש לו פרסה שרי להמחבר ועיין שם בט"ז אם נאמר דסובר כש"ך או עכ"פ ספיקא הוה בעוף היינו אם התי' דכל בבהמה עיקר אבל אם התי' בהמה בבהמה וודאי עוף אסור אף שיש לו פרסה וכן בגדה דאיבעיא להו דמות אדם מהו ע"כ לתי' דכל דאי בהמה בבהמה ליכא למיבעיא ועיין מ"ש לקמן ומש"ה בחר הט"ז כתי' זה דכל בבהמה וראיתי להלבוש בס"ב בהמה בבהמה תאכלו וכל לרבות חלב וג"ה • ובהג"ה שם דבהמה בבהמה אשעת אכילה קאי וה"ק בהמה זו שגדלה ונמצאת בבהמה תאכלו ולא הבנתי דא"כ מה פריך בהמקשה ס"ע א' אלא מעתה ימירו בו כיון דאיקרי בהמה והא אשעת אכילה קאי ומ"מ דבריו הם טובים דלפי מ"ש הוא ז"ל אין כאן חרדה מה שתמהו בכל הפוסקים על הר"מ ז"ל שפסק חלבו וג"ה של שליל אסור והא בגמרא אמרו דהלכו לשיטתן ר' מאיר ור' יהודה יש לומר זה לתי' בהמה ואייתר כל לרבות חלב וג"ה משא"כ לתי' כל א"כ וודאי אין לנו לומר דמותר בשחיטת אמו מנה שהיה מתיר בשחיטת עצמו ולא מרבינן אלא בשרו ועיין בס' ראש יוסף באורך מזה: (ג) עט"ז ומ"ש לכאורה כו' די"ל דמלשון מותר באכילה דמיותר יש לומר דה"ק מותר באכילה אם הוא מת ואם חי צריך בפ"ע שחיטה אלא דבן ח' חי אין בו שחיטה מש"ה כתב לכאורה ומבואר בהגהות הגה"ך ועיין תב"ש. ומ"ש מותר לחתוך אמ"ה ומבשלו דכל שא"ל שחיטה לית ביה אמ"ה ואי צריך להמתין עד שתצא נפשה כמו מפרכסת כתב הסמ"ח בבהמה צריך להמתין ולא בדגים וחגבים דנפש דהני לא חשיב יע"ש וכן יראה ממ"ש הט"ז עדיין בעודו כו' משמע עכשיו מת הוא. ומ"ש דמו אסור משום דם האיברים משמע דאין בו כרת אמנם יש מחלוקת בזה להר"מ ז"ל חייב כרת על דם הנפש ונ"מ לספיקא דאורייתא לגי' הכ"מ בהל' טומאת מת פ"ט ועוד נ"מ לחשוד לחמור חשוד להקל. והר"ן נתן טעם מספיק דכל בבהמה תאכלו ודם בר שחיה ולא איתרבא מכל כו' ועיין בפני יהושע ריש אלו עוברין דמש"ה גם"כ למ"ד אין בו טעם לא בכלל אכילה הוא: (ד) טעון עט"ז דהעלה דיעבד אם לא שחטה שרי ובנה"ך השיגו דמדאמר שאר טריפות אין פוסלין והיינו דיעבד משמע שחיטה פוסלת דיעבד ויש לייבש דה"א שאר טריפות פוסלין כמ"ש בהג"א פ' בהמה המקשה דראב"י אוסר בן פקועה טריפה דבעינן שיהא הוא עצמו ראוי לשחיטה והא דבן ט' מת או ח' חי מותר תי' בבכור שור. גם אפשר לדחוק ולתרץ בע"א וקמ"ל כאן דאין טריפות פוסל בבן פקוע ולאו בספרים אשמעינן אלא מלתא בפ"ע הוא דאין טריפות פוסל ביה ומ"מ לדינא כולם הסכימו דיעבד אסור. ומה שמשמע מט"ז בפשיטות דסכין פגומה וכדומה אין אוסר הש"ך אות ה' אוסר ואחריו החזיק התב"ש וכ' בשמ"ח ס"ג דמ"מ אין להחמיר בספק שחיטה אם נמצא הסכין פגום. וכתב עוד דאם נעשה נבילה גיסטרא וניטל ירך אסור וכי מתה עומד ושוחט. הנה מ"ש דנ"ל מסברא כן הרא"ה בה' נ"ח ב' כתב דצריך שחיטה הראויה ודוקא טריפות דרוסה שאין אלא שירטא (הוא כמו סריטה) שאין ניכר ואין הכל בקיאין כו' אבל שאר טריפות פוסלין ואפשר להקל בספיקות עכ"ל ואפשר דאין ראיה מהתם דאספק טריפות קאי דאוסר שאר טריפות וכן נראה ממ"ש הרא"ש הביאו הט"ז אות ד' טריפות דאין מפורסמין כולי האי משמע הא טריפות מפורסם מחוסר אבר אוסר בו אבל ספק בשחיטה אפשר דאיתחזק מיקרי ואף בדרבנן אסור ומ"מ יש להקל: ואם ניקב הוושט במקום שחיטה מדברי הסמ"ח דכי מתה עומד ושוחט משמע הא ניקב הוושט דלא הוה אלא טריפה מחיים מהני שחיטה אמנם בכר"ו אות ג' הביא ראיה מבן פקועה דנפל דובא עליה ולא מגינו בבדק בסימנים ומהא יליף הרשב"א דאין שהיה ותלדה פוסל בו עכ"ל ולמ"ש הסמ"ח אין ראיה דבספק יש להקל ולא בוודאי. ומ"מ נראה להקל דהט"ז מכשיר בלא"ה והרשב"א כתב שהה ודרס כשר א"כ עכ"פ בשעת הדחק יש לסמוך עלייהו כדכתיבנא: (ה) עט"ז הביא לשון הרא"ש ז"ל דשאר טריפות אין מפורסמין כולי האי וכבר כתבנו לעיל דחסירת רגל או יתיר דמפורסם יש לאסור וכ"כ הרא"ה ז"ל בה' נ"ח ב' דשאר טריפות נוהגין ומיהו יראה דווקא חסר ויתיר לא בע"ח: (ו) הט"ז הביא תרי לישני דאביי והנהי מעתיק בקולר גרסינן בחולין ע"ה ב' אמר אביי ה"מ בקלוט בן פקועה שמותר וא"ד ה"מ בקלוטה בן פקועה דתרי תמיהי כו'. רש"י ד"ה ה"מ ת"ק וד"ה ה"ג א"ד ה"מ בקלוט בן קלוטה ואותה קלוטה פקועה היתה וזה הקלוט נמצא בה. מ"ש ה"מ ת"ק וה"ג הוא לאפוקי מהרז"ה ז"ל שיש לו גירסא אחרת וכמו שיבואר. והש"ך ושאר אחרונים פירשו ברש"י דה"ק ואותה קלוטה פקועה היתה ר"ל שנפקע כריסה וזה הקלוט נמצא בה ולפ"ז ה"פ דברי רש"י שמתחלה ציין לשון גמרא קלוט בן קלוטה ואח"כ פי' תחלה מלת פקועה דר"ל נפקע כריסה ואח"כ פי' מלת בן ר"ל וזה הקלוט נמצא בפקועה דלא תטעה לומר בן פקועה קאי אעובר שנמצא במעי אמו וקרי בן פקועה ע"ש עצמו וא"כ ג"כ בן פקועה קאי אאמו שהיתה ג"כ בן פקועה והא דלא אמר בת פקועה אין ראיה כמ"ש הכה"ג בהגהות ב"י אות י"ב בשם הפוסקים דבן שייך נמי אנקיבה דעובר לשון זכר הוא יע"ש דאי אבן קאי ה"ל קלוט בן פקועה בן קלוטה ר"ל קלוט שהוא הבן פקועה שבא מקלוטה לז"א דבן פקועה נקרא ע"ש אמו שהוא שבא מפקועה וא"ש דה"ק קלוט בן קלוטה והוא ג"כ בן של פקועה דאמו פקועה היתה דאי אאמו קאי הל"ל בן קלוט בן פקועה מאחר שקורא אותו תחלה לשון זכר. ולפ"ז ליבנא קמא בחד תמיה סגי ול"ב בעינן ב' תמיהות היינו שהבן היה בן פקועה והפרים אמנם אם נולד הבן דרך לידה ואמו בת פקועה היתה אפשר דאלף תמיהות לא מהני כיון שהוא נולד כדרך הנולדים כיון דר"י פוסק כר"ש שזורי דדוקא הוא ולא בנו יע"ש. אמנם גירסת הרז"ה ז"ל הכין הוא אמר אביי ה"מ קלוט בן פקועה שמותר ואמר אביי ה"מ בקלוט בן קלוטה בן פקועה שמות' וכתב הרשב"א ז"ל בתה"א נ"ח ב' ה"מ קמא ר"ש שזורי ורבנן וה"מ בתרא ר' יוחנן דאוסר בבנו וה"פ קלוט בן פקועה מותר לרבנן ואם נולד כדרך הנולדים ואמו בן פקועה היתה (וקורא לאמו בלשון זכר דעבור כו' וקאי בן פקועה אדסמיך ליה אאמו ואין גורס קלוטה אלא בן קלוט בן פקועה) בעינן תרי תמיהי יע"ש. וכתב הרשב"א שם ומשמע לפי גירסת רש"ן דווקא קלוט בן קלוטה והוא בן פקוע שרו רבנן הא בקלוט בן פקועה לא והלכה כל"ק להקל בדרבנן והנה תראה ממ"ש ומשמע ולא כתב ולפי גירסא זו דודאי הכין הוא בהדיא וכן ממ"ש והו"א מלת והו"א מיותר היה לומר קלוט בן קלוטה בן פקועה דה"ק ומשמע דווקא שהוא בן פקועה הא נולד ואמו בן פקועה אפי' אלף תמיהות לא מהני מדלא אמר רבותא טפי בתרי תמיהות אפי' נולד ואין להקשות אימא א"כ דלגיר' נמי קאי בן פקועה אדסמוך ליה אאמו כמו לגירסת הרז"ה הא ליתא דא"כ מה א"ד דמשמע דפליג אל"ק הא אפשר דל"ק מודה דנולד בעינן תרי תמיהי והפר"ח פסק כל"ק ותוכן כוונתו נראה לי דהוה כס"ס שמא הלכה כל"ק ושמא גירסת הרז"ה הוא עיקר וא"כ כשהוא בן פקועה אין חילוק דבחד תמיהי סגי ובנולד ואמו בת פקועה לא פסק כלום. ואפשר דמ"ה פסק הפר"ח כל"ק להקל דאף אם נאמר כסברת הגאונים דכ"מ הלכה כל"ב בין להקל ולהחמיר אף בדרבנן מ"מ הוה ספק בדרבנן שמא גי' הרז"ה ז"ל עיקר ושרי בחד תמיה ולפ"ז ס"ה נולד ותרי תמיהי יש להקל דספק דרבנן שמא גי' רז"ה עיקר אמנם המעיין בפר"ח לא משמע כן ובשמ"ח סעיף יו"ד פסק בנולד להקל בתרי תמיהי והמחבר ורמ"א לא הזכירו מזה כלום וצ"ע:

והנה הלבוש ס"א כתב וי"א עד שיהיו ב' תמיהות קלוט בן פקועה בן קלוטה שאותה קלוטה היתה ג"כ בן פקועה הנך רואה דהחמיר יותר מרש"י והרז"ה דסובר בעינן תרי תמיהי ושתי בן פקועות וזה תימה וכבר תמה עליו הש"ך באות ז' וכה"ג בהגהות ב"י אות כ"ב כתב דהלבוש כרש"י בל"ב ומ"ש שאותה קלוטה ג"כ פקועה היתה חוזר על הקלוט הראשון ור"ל דבעינן שהוא יהיה קלוט וגם בן פקועה דלא נימא בן פקועה וכתב להש"ך שהבין מלבוש דב' בן פקועות היה לו להקשות מנא ליה ללבוש זה אף דמפרש ברש"י ואותה קלוטה פקועה היתה היינו בת פקועה מ"מ אפשר דוולד נולד כדרכו עכ"ל ולא זכיתי להבין דבריו בכאן מה שראה להעמיס בדברי הלבוש שחוזר על קלוט הראשון היה לומר שאותו קלוט דהתחיל כן ולא קלוטה בה"א הנקיבה ועוד דהיה לומר ודווקא שהקלוט היה בן פקועה ועוד דהכבר אמר קלוט בן פקועה ולמה חזר ופירש ועוד שכתב דרש"י לא כתב דוולד היה בן פקועה תמה אני דהא כתב וזה הקלוט נמצא בה ועוד דא"כ מגלן דפליגי הני לישני וכמ"ש לעיל. אלא דהלבוש בעי תרתי תמיהות וב' פקועות וראייתו מדאמר בל"ב ה"מ קלוט בן קלוטה בן פקועה היה לומר קלוט בן פקועה בן קלוט או בן פקועה וקלוטה אלא ודאי בן פקועה אאמו דסמוך ליה קאי. וממילא ע"כ דגם וולד בן פקועה המה דא"כ מה א"ד ל"ק נמי יודה כיון שנולד כדרך הנולדים אלא ע"כ דהא נמי היה בן פקועה ועם זה יתיישב שיטת הב"ח ז"ל דכתב בהמה מעליא שבא על בת פקועה ונשחט הוולד כשר שכן מוכח מל"ב דאביי והש"ך באות י"ד השיג עליו דל"ב לא מיירי כן יע"ש והב"ח סובר כלבוש דע"כ מיירי כן וכמ"ש אלא דיש להקשות דלמא מיירי שאביו ג"כ בן פקועה היה ולזה י"ל דא"כ מנא ליה לגמרא דל"ב פליגי דלמא באמת דהוה נולד כדרך הנולדים ומש"ה בעינן תרי תמיהי שאביו לא הזכיר כ"א אמו בן פקועה ולא הוא אלא דס"ל לתלמודא מדאמר סתמא משמע אביו בהמה מעליא א"כ אי נולד אין לו תקנה כלל וע"כ שהיה ג"כ בן פקועה ואפ"ה בעינן תרי תמיהי וא"כ שפיר פליג אל"ק ובש"ך אות ז' וי"ד אבאר:

והנה הט"ז הביא תרי לישנא ומכאן אין ראיה דאימא דה"פ כמו ברש"י אלא ממ"ש באות ע' מבואר דסובר כב"ח ולבוש. ומ"ש הט"ז דיעבד מותר י"ל דלעיל לא הכריע אם הרג בן פקועה שיהא מותר אלא כתב ויש לעיין וכאן כתב דיעבד יש להתיר כל"ק: (ז) וכן עט"ז ור"ל בטור כתב אם קרעה או אפילו שחטה ונתנבלה או נמצא טריפה אין בשחיטת אמו מטהר וניתר בשחיטת עצמו וכתב ב"י דאפי' נקשר עם כיפא אפי' נתנבלה וטרפה דה"א דמועיל עכ"פ שחיטת אמו לטהר מידי נבילה אם מת והוא שהיה ואין מועיל בשחיטת עצמו וכך נתנבלה כיון דשחט חד סימן בהכשר הוה סימן אחד של וולד כשחוט ואין ניתר

בשחיטת

בשחיטת עצמו קמ"ל ומש"ה השמיט בש"ע תיבת אפי' דאריסא לאו רבותא הוא. והט"ז כתב דנקטר עם הריסא ואפ"ה הוה קצת רבותא ומ"מ א"י מה רבותא נתגלה נהי דטריפה הוה קצת רבותא ועיין דריסה אות י"א : (ח) ד' סימנים אכשר ביה רחמנא והלכך כשאמו טריפה מהני שחיטה דידיה ומ"ה צריך שחיטה ואם מת או ח' חי אסור באכילה ע"ז : (ט) עט"ז כוונתו מבואר דהוולד אין תקנה הוא מימרא דרב משרשיא הולין ע"ה ב' דחוששין לזרע האב ומצד האב כשחוט והוה שסייה בין סימן לסימן ה"ה להיפך בהמה מעליא אבת פקועה דהוולד אין תקנה והוה ספק אם בשט נוולד לא וודאי איסור כי שמא אין חוששין לזרע אב והוה בהמה מעליא ואם מת מאליו הוה וודאי איסור דוודאי חוששין לזרע האם ואם בהמה מעליא אבת פקועה בין כשחט או מת הוה ספק ולא וודאי כי שמא אין חוששין לזרע האב והוה כולו כשחוט ואם הפרים ע"ג קרקע או לא הפרים יתבאר דינו בש"ך. וכתב עוד דאין חילוק בין בהמה מעליא אבת פקועה ודוקא הוליד הא נשחטה אמו מהני לוולד אף דאמו בת פקועה וכשחוטה היא אפ"ה מהני לוולד וכבר תמהו עליו ועל הב"ח האחרונים בזה מה מהני שחיטת אמו בת פקועה לוולד. כיון דאין לאם שחיטה כלל בשלמא אם אמו בהמה מעליא מהני שחיטת האם לוולד אף דאין לו שחיטת עצמו מידי דהוה אמת או בן ח' חי משא"כ כשאמו בת פקועה. שוב ראיתי בפ"ת שלידד בזה לומר דגזרת הכתוב הוא כל הנמצא בבהמה תאכלו וכיון דלא נולד כדרך הנולדים ניתר הוא וכפי הנראה לאו דווקא נשחטה אמו ה"ה קרעה לאם כיון דנמצא במעי אמו הותר אף שגדל אח"כ לית לן בה. ומ"ש והוה כלישנא בתרא דאביי כבר נתבאר אות וי"ו שזהו דרך הלבוש והב"ח וכתבנו מי מכריח אותנו לפרש דאביו היה בהמה מעליא דלמא גם אביו היה בן פקועה ואין לומר מדאמר אביי קלוט בן קלוטה בן פקועה דקאי אדסמיך ליה ולמה ליה זאת דהא סגי דבנו הוה בן פקועה ונאמר דסובר דסגי בתרי תמיהי ואמו לאו בת פקועה אלא דאשמועינן אביי אפילו כה"ג אפ"ה מותר בשחיטת אמו והיינו כשאביו בהמה מעליא אלא דלאיזה צורך עירבב דין הדם להא דל"ב זה היה לאביי לאשמעינן במקום אחר. ולמ"ש למעלה באות וי"ו א"ש דלעולם תרי תמיהי וב' בת פקועות בעינן ולזה קשה מנא ליה לכתמא דתלמודא לומר כן דלמא בן לאו בן פקועה היה ולישנא בתרא לא פליג אלישנא קמא אלא מדאמר אביי כתמא משמע דאביו בהמה מעליא והלכה כמ"ד חוששין לזרע אב ואביי מסתמא כהלכתא אמרה לשמעתיה וע"כ דבן פקועה היה דאל"כ אין לו תקנה וכמבואר לענין דינא כולם חולקים על זה ובש"ך אות י"ד אבאר : (י) עט"ז ודבריו סתומים ומסתימת לשונו יראה לפרש דבריו כפשוטו דלהר"מ תרתי בעינן בהמה ופרסה ואפי' קלוטה ולרמ"א תלוי במין שיש לו פרסה והוא דעת תוספות והרא"ש דבהמה ואין פרסה כלל או רגלי יונה שרי וא"כ תמוה לאיזה צורך כתב רמ"א אפי' פרסותיו קלוטות הא אפי' אין לו פרסה כלל שרי כל שהוא מין בהמה ועיין מ"ש לעיל באות וי"ו ובש"ך אבאר עוד בעז"ה :

יד (א) את ראשו כתב הט"ז ה"ה רוב פדחתו מהני כמבואר בה"מ וכן הסכים הש"ך אות א' ובש אבאר אי וודאי או מידי ספיקא לא נפקא וצ"ע דהולכין לחומרא : (ב) כתב הט"ז דנפקא מבשר בבדה טריפה

מרש"י (*) והבין דבן פקוע הנאמר בגמ' אאמו דסמיך קאי והקשה עליו דא"כ בת הוה לומר לגירסתנו קלוטה בן כו' דקרי ליה בלשון נקיבה והדר בלשון זכר אבל לפי גי' בעל המאור בן קלוט בן פקועת דרך לומר אעובר לשון זכר ועיין כה"ג. והב"ח ג"כ דרך בדרך הזה דמכשיר בנשחטה הפקועה ונמצא ולד שאביו בהמה מעליא והביא ראיה מל"ב דהיינו שאמו בת פקועה ואביו בהמה מעליא והשיג עליו כאן ובאות י"ד ועיין מ"ש באורך בט"ז אות וי"ו : **ח** טעון כו'. עש"ך וממרוצת דבריו יראה דה"ק דאל"ב שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה ולענין כיסוי לא שמה שחיטה ע"כ אל תתמה הכי נמי שחיטה שאי"ר לא שמה שחיטה וז"א דהא בגמ' פ"ה ב' אמרו לא לכל אמר ר"מ שחיטה שאין ראוי' שמה שחיטה והרשב"א בת"ה ס' ב' הקשה וא"ת שחיטת טריפה ראויה היא והיינו כמ"ש התוספות חולין פ"ה ב' ד"ה אימא דבב"מ הלכה כר"מ לבד מכיסוי הדם יע"ש עד שתי' שם דכיון דלא אהני לגופא יע"ש ודבריו שם צריכין קצת ביאור. ואם בא לומר דיש חילוק בין נתנבלה מותר לשחוט הבן היום אם כלו חדשיו ואם טריפה אסור מה זה שהראה עוד מקום לכיסוי הדם שאין ענינו לכאן :

ודע דנהי דאין ניתר הוולד באכילה מ"מ אם מת טהור מלטמא כמ"ש חולין ע"ה ב' דשחיטת טריפה מה שטיהרה לעצמה מהני גם לולד ואפ"ה אין קושיא האיך ניתר בשחיטת עצמו כיון דשחוטין לענין נבלה הוויין מ"מ כיון דשלמים הם לענין איסור אכילה תו אין לחוש ומה"ט היה סובר רש"י דרב משרשיא לית ליה דרבא ד' סימנים אכשיר ביה וכמו שיתבאר עוד וכ"כ התה"א ד' נז"ב ועיין בפ"ב מהל' שא"ה כמ"ש הכ"מ בשם הר"י קורקוס יעו"ש. ונ"מ לחשוד או לאיסורין מבטלין. או למומר לאכול מזה א"צ בדיקת סכין דלא חשיד אנבילה ולהר"מ אכתי נ"מ בפ"א עי' סי' ב' ועי' מ"ש בפתיחה ובסי' י"ד ומ"ז אבאר עוד בעז"ה. מזה נסתפקתי (°) נולד בין בסי' א' לב' כההיא דבעי אילפא הוציא ידו בין סי' לסי' מהו מי אמרינן דסי' א' הוה לגבי וולד כשחוט וסי' ב' יש לו ואין לו תקנה ול"ד לנתנבלה דאיגלי מלתא למפרע דלאו שחיטה כלל משא"כ האם נשחטה כהוגן ויש בזה קולא וחומרא קולא דניתר בשחיטת עצמו הומרא אם מת מטמא במשא ואם נאמר דאין לו תקנה דסי' א' כשחוט דמי לכאורה אין מטמא במשא וז"א דדמיא להא דר' ישבב ור"ע שחט א' והמתין עד שמתה הוה נבילה והודה לו ר"ע ומנדון תבו"ש שאביאנו אות י"ב לא דמי לכאן וכמו שיתבאר שם י' : **ט** ה"ז אסור. דאם הוא בן ח' חי דאין במינו שחיטה או בן ט' מת אסור שהרי לא הועילה שחיטת אמו לטהרו לולד באכילה ושחיטת עצמו אין לו מש"ה אסור עש"ך : **י** אם האם טריפה. עש"ך וירצה דוקא טריפה דשמא בן ח' הוא דא"א בקיאין בכלו חדשיו משא"כ אם כשירה יש להתיר האידנא בשחיטת עצמו בהפרים ע"ג קרקע ממ"נ אי בן ח' לא הוה הפרסה כלל כמבואר ס"א ואי בן ט' ניתר מדרבנן בשחיטת עצמו וכן אם האם בת פקועה אפילו אין קלוטה ונמצא זה בתוכו או הפרים מותר בשחיטת עצמו מה אמרת דשמא לא כלו חדשיו כיון דספיקא דרבנן הוא תו הולכין להקל כה"ג וא"צ לומר דמיירי באמו קלוטה ומיירי אביו ג"כ ב"פ דאל"כ אין לולד תקנה. ועי' מה שאכתוב אות ט"ו : **יא** ע' ש"ך דאם שהה ח' ימים שרי כמו לקמן והתב"ש האריך בכאן אות ט"ו ובשמ"ח ס"ה אוסר ולקמן סי' ט"ו אות י"ז כתב דרמ"א הגיה כאן שא"א בקיאין בין כלו ללא כלו ולא כלקמן דהתם נולד כדרך הנולדים רוב יולדין בר קיימא ומדרבנן אסור הלכך כל שידעינן שכלו חדשים סומכין אף בזמן הזה כיון דליכא כ"א איסור דרבנן משא"כ כאן הוה איסור תורה דהאם טריפה אין סומכין על ידיעתנו דלא כמ"א א"ח תצ"ח דסובר דרמ"א סמך בסימן ט"ז אכאן יע"ש ומ"מ לדינא העלה כמג"א דאין לשחוט עגל שנולד ביו"ט בכלו חדשיו בזמן הזה יע"ש שהאריך בזה. אם נמצא ספק טריפה כמו קוץ בוולל הגוף ובדומה יראה לי דאם שחט אח"כ לולד דמותר בלא שהיה ח' ימים דהוה ס"ס שמא אין טריפה ושמא יש לו ט' חדשים ולא הוה חסרון ידיעה כיון דחומרא בעלמא הוא ואפילו לכתחלה יכולין לשוחטו תוך ח' ימים ואף דשיל"מ לא מהני ס"ס מ"מ אין המתיר עתיד לבוא בוודאי כמ"ש בנה"ך סימן ט"ו ושם יבואר בס"ז אות ד' ע"ש : **יב** בן ט' חי. הש"ך הביא ל' רש"י מטעם שהיה קאתינן עליה וכתב דל"ד לשוחט ונמצא טריפה ד' סימנין אכשור משא"כ הכא דסימן א' כשחוט הרשב"א והר"ן והתוס' כו' ולפי"ז דווקא דקדק המחבר במעי כשירה עכ"ל ולא זכיתי להבינם הדא דלכאורה פשיטא דבמעי טריפה צריך אביו שחיטה מעליה מאין הרגלים לומר דולד אין לו תקנה ועוד דהביא לשון רש"י חולין ע"ה ב' וכתב שכן כתב הרשב"א והר"ן ואני רואה שיש שינוי בדבריהם כי רש"י סובר מטעם שהיה קאתינן עליה והא הוקשה לרש"י אמאי שוחט טריפה ניתר בשחיטת אמו הועילה לחצאין לטהרו מידי נבילה כמבואר אם כן איך יתירו שחיטת עצמו דהוה שהי' ומש"ה דחו מהלכה והפוסקים ז"ל העמידו שתיהן להלכה התוס' שם ד"ה כן יראה מלשונם דה"ק דלאו מטעם שהיה הוא דלא הוה שהי' בכך אלא הטעם דנולד מצ"א בחצי סימנים שאין בהם חיות כבישר' בדיקו' וכשחוטין דמיין א"כ איך יותר חלק האם שצריך ב' סימנים שלימים והוא אין לו אלא ב' חצאי סימנין ולאו מטעם שהיה אלא מורכב מאביו ומאמו וחלק אמו לבד בעינן ב' סימנין שלימין משא"כ טריפה שחיטת האם התירו לולד מידי נבילה ושהיה כה"ג לית לן זה נראה לי בכוונת התוס'. אמנם הר"ן ז"ל כתב וכן יראה כוונת הלבוש דבשלמא טריפה סימנין עצמו כשחוטין לענין נבילה וכחיים לענין אכילה ולא שייך שהיה כה"ג משא"כ בן פקועה על בהמה מעליה דחצי משעה שנולד כשחוט לענין אכילה הוה שהיה וכן כתב הלבוש בפירושו ע"ש והרשב"א בתה"א נ"ח ב' כתב דל"ד לטריפה שאין סימני עובר כשחוטין כלל לכאורה יראה דאף לטהרו מידי נבילה לא מהני וז"א דהא דף נ"ז מסיק דמהני עכ"פ לטהרו מידי נבילה. ואין לדחוק ולומר דהרשב"א כתב לעיל בלשון גדולה מזה כלומר וליה לא סבירא ליה הא טעית היא דרב חסדא סובר טהור מלטמא ואפ"ה ד' סימנין אכשור ביה ואפשר לרב משרשיא והא דרב חסדא ע"כ צ"ל דלא מותר מידי נבילה. ולפ"ז יש לעיין בהאי דינא שכתב בן פקועה מטריפה שבא על הבהמה מעליא הוולד יש תקנה דשחיטה פועלת ב' דברים. א' לטהר מידי נבילה ואחד להתיר ואביו בן פקועה כטריפה סימנים דידיה כשחוטים לענין לטהר מידי נבילה ומצד אמו סימנים לאו כשחוטים לענין נבילה ואיך יהני אח"כ לולד כיון דחציו שחוטים לענין טהרת נבילה וחציו לאו כשחוטין וכל כה"ג לא מהני לדעת הש"ך כמו שמוכח מדבריו בסי' י"ד אות ב' ואות ז' וכמ"ש התבו"ש שם באות ח' דאם בן פקועה מטריפה הוציא אבר אין תקנה לאותו אבר דסימני עצמן כשחוטין לענין נבילה משחיטת אמו ואבר היוצא לא טהרה דאין שחיטת טריפה מטהר אבר מנבילה ותו לית ליה סימנין לטהרו לאבר מידי נבילה יע"ש ועם אבאר וה"נ כאן אמאי יש תקנה לולד כיון דמצ"א סימנים כשחוטים לענין לטהרו מידי נבילה ומצד אם צריך עדיין וא"כ אין תקנה וכן מוכח לכאורה בחולין ס"ט א' מהו לחוש לזרעו ה"ד אי אבהמה מעליא מאי איריא יוצא האמר רב משרשיא ואמאי לא בן פקועה מטריפה דאי לאו יוצא לולד תקנה משא"כ ביוצא דסובר הב"ח וש"ך לקמן סי' י"ד דאין תקנה ומיהו התבו"ש שם אות ה' אהא אי לרבי מאיר חלב ודם ליכא כתב דאין לומר מטריפה דאמתני' קאי משמע מכשרה וה"ה דיש לתרץ כן קושייתנו גם כן כך ומ"מ מ"ש לפ"ז משמע דנמשך מקודם היינו אם נאמר דסימני דידיה לא הוה כשחוטין כלל אף לטהורי מידי נבילה אלא דשחיטת אמו טיהרה מידי נבילה מק"ו אם תועיל להתיר באכילה כל שכן לטהורי מידי נבילה ולא הוה שהיה כלל דסימנים דידיה לאו כלל כשחוטין וכמ"ש הרשב"א בתה"א נ"ח הוה א"ש דה"ה דיש לולד תקנה אלא דא"כ אין קיום למ"ש בסי' י"ד אות ב' וז' ושם יבואר :

ויש לראות הא וודאי בן פקועה מכשירה שבא אב"פ מטריפה דלאותו הוולד אין תקנה שהרי מצ"א סימנים כשחוטים לענין אכילה כו' ואם כן אמאי לא השמיענו הש"ע רבותא טפי ואולי זה בכלל מעליא ודעלמא עיין בטור : **יג** גדל ובא כו'. כתב הש"ך ה"ה אפכא והולידה הנה לשיטתיה לקמן אות י"ד אף כשנמצא כה"ג לאו כלום הוא שהשיג על הב"ח עיין שם אלא דהכא נמי קאמר דה"ה איפכא. ומדקאמר הש"ע דוקא כה"ג משום דבא לאשמועינן הא במעי אמו מותר ובהיפך לא הוה כן והוכיח שיטתו דלקמן וזה אינו כלום דהש"ע חדא מינייהו נקיט גם א"י מה חידושא אית באיפכא דהיא היא. ולקמן סי' י"ד אות א' יבואר דין החלב : **יד** והוליד. כתב הש"ך דלכך דקדק הטור והמחבר לומר דווקא נולד הא נמצא מותר דשחיטת אמו מתיר וע"ש. דל"ת דאין לך שהיה גדולה מזה דסימן א' משעת יצירה כשחוט וסי' הב' עכשיו ושחיטת אמו הוה כאלו שחט לוולד וא"כ הוה שהיה לז"א דאינו דמכל בבהמה אתרבי כל מה שנמצא בתוכה בשעת שחיטה שרי ואפילו בן ח' דאין במינו שחיטה או ט' מת מותר וה"נ כן הוא ומה שהשיג על הב"ח כבר הארכנו בזה בט"ז אות וי"ו דסברת הב"ח הוא כיון דכל בבהמה תאכלו כל מה שנמצא בבהמה תאכלו וכן כתב התבו"ש והפ"ת ע"ש ולפ"ז אפילו נתנבלה וקרעה ולאו דוקא שחיטה כשירה כל שלא נולד כדרך הנולדים שרינן ליה ומ"מ להלכה ודאי אין להקל דדאורייתא הוה כמבואר : **טו** הרי בנו כו'. כתב הש"ך פי' אפילו נולדו כדרך הנולדים רק שיבואו על בני מינה כיוצא שהם פקיעות או נולדו מפקיעות עכ"ל כצ"ל ור"ל בין שיבא בן פקועה על בת פקועה או נין פקועה על נין פקועה הכל אחד הוא ואף דלעיל כתב בת פקועה היינו אמו כאן ריהטא דלישנא והכוונה פקועה בן פקועה או שנולדו מפקיעות דהוה נין פקועה וכן הוא הלשון ביש"ש פרק בהמה המקשה סי' ט' שהם פקועות נולדו מפקיעות יעוין שם. והנה אם בן פקועה והוא קלוט בא על בת פקועה והוליד והפרים הוולד ע"ג קרקע לא אמרינן מדרבנן צריך שחיטה הוולד ומצ"א אין לו סימן אף מדרבנן ומצד אם יש לו הא ליתא כיון דהטעם דלמ' אתי לאיחלופי כל ששוחט ליכא איחלופי ושרי. ולא עוד אלא אפילו בן פקועה שבא על קלוטה בת פקועה ונשחטה ונמצא בן ט' מת לא אמרינן מצד אב בעי שחיטה מדרבנן ומצד אם אין לו שחיטת אמו לא תטהר ליה מדרבנן הא ליתא דלא שייך לאיחלופי כיון דנשחטה אמו ומיהו אי קרעה לאם ונתנבלה האם והוולד בן ט' מת או בן ח' חי יש לעיין דיש לומר אתי לאיחלופי ולומר בהמה מעליא על בת פקועה הוולד א"צ שחיטה או דלמא אין הכל יודעין דין דחוששין לזרע האב ולא שייך איחלופי כה"ג ואי טריפה אמו וודאי כיון דאין מפורסם לא אתי לאיחלופי ויש לעיין בכל זה ובסי' י"ד אבאר עוד בעז"ה : **טז** כולם צריכין שחיטה מדבריהם. כיון דהפריסו על גבי קרקע ש"ך ואם לא הפריסו ניתרים בשחיטת אמם מדרבנן ואם מתה האם והוא בן ט' מת אסור מדרבנן ואם הוא בן ט' חי ניתר מדרבנן בשחיטת עצמן : **יז** השוחט כו'. עש"ך ופי' דברי הר"ם ז"ל דהכל תלוי בפרסה ממש ועוף בפרסה שרי ואזיל לשיטתיה כן שפירש כן באות כ' דרמ"א הבין כן בדברי המחבר ועיין בט"ז אות יו"ד ואין הכרע שם בדבריו. והנה אבאר בקיצור בגמרא חולין ס"ט א' אמרי בהמה בבהמה והקשו ותירצו מכל מרבינן אלא מעתה דמות יונה לישתרי (משמע לתי' בהמה בבהמה לא קשיא דהאי לאו בהמה) בעינן פרסה כו' ושיטת התוס' והרא"ש דמי שיש לו פרסה קאמר ולא סיימו דעוף בפרסה אסור אמנם הר"ן כתב יש אומרים דווקא פרסה ובהמה בעינן ועוף בפרסה ספיקא הוה מדאיבעי' בנדה כ"ג אדם במעי בהמה אי הוה פרסה כ"ש עוף והתוס' כתבו במין סגי ועוף אסור בפרסה. והנה יש לראות אמאי לי"א עוף ספיקא הוה ולתוס' עוף אסור והבכור שור העיר בזה בחולין ותירץ דלתוס' א"כ פרסה דכתב רחמנא למה לי וכ"ת לאורויי עוף בפרסה שרי א"כ כ"ש אדם ומה מבעי ליה בנדה אלא ש"מ דווקא מין שיש לו פרסה יע"ש ירצה לומר דעכ"פ אדם מיפשט פשיטא ליה ובעוף הוה למיבעי' ואכתי קשה דלמא היא גופא מבעי ליה אי פרסה ממעט עוף וה"ה אדם א"ד להתיר עוף בפרסה וכ"ש אדם ואי לאו פרסה הייתי מתיר עוף בלא פרסה כלל ולזה יש לומר בשלמא לי"א אין חילוק בין אדם לעוף ומבעיא בנדה אי פרסה דלא בהמה חשיבא פרסה או לאו ומה לי אדם או עוף משא"כ לתוס' הוה למיבעיא הכי עוף בפרסה מהו מי אמרינן פרסה לרבות עוף בפרסה או לומר מין פרסה ולמעט עוף ואת"ל ממעט עוף ואדם אי חשיב מין פרסה אבל לדעה קמייתא מספקא ליה אי דוקא בהמה ופרסה או לא דוקא בהמה ה"ה אדם ופרסה ועוף נמי בפרסה דלאו במין תליא כלל כן נ"ל והנה הרי"ף ז"ל כתב תי' קמא בחולין בהמה בבהמה ואפ"ה כתב עוף לא בעינן פרסה אף לתי' קמא אין צריך לזה אלא דתרתי בעי בהמה ופרסה והלכך עוף בפרסה לא. הלכך נקטינן מהכא דבהמה ופרסה אפילו קלוט ואפילו היה טמאה נמי מישתריא וודאי אף לתי' הא' בגמרא דחיה נמי בהמה מקרי ולא בעינן ג"כ מעלת גרה דעיקר בפרסה תליא ובהמה ועוף בפרסה או בהמה בלא פרסה ספיקא הוה ואדם נמי ספיקא הוה כדמספיק בנדה והש"ך שרצה לומר בר"מ ז"ל דעוף בפרסה מישתרי צ"ל דסובר כתירוץ ב' שם בנדה בתוס' יע"ש דלא תקשה ליה הא אפילו אדם מבעי ליה כ"ש עוף בפרסה ועוף בלא פרסה ודאי הוה ואדם בלא פרסה נמי ספיקא הוה דשמא הוה אדם מין פרסה כבהמה ואפשר דמין סגי ולא בעינן בהמה דוקא. ומיהו אפשר דאדם שאין לו פרסה ודאי הוה מחמת ס"ס שמא בהמה בעינן ואת"ל מין פרסה אי אדם חשוב מין פרסה או לאו ויש לעיין בזה. ומיהו בה"מ יש להתיר בהמה אף שאין לו פרסה כלל כדעת תוס' ורא"ש ז"ל ועוף ואדם אף שיש להם פרסה אסורין מספיקא :

כתב התב"ש אות י"ט דלהבנת רמ"א בהמחבר אי נפל מתרי ב"פ שני זיתים להיתר אחד בהמה בלא פרסה ועוף בפרסה אין צריך לבטל כ"א א' וליתא דאפשר שניהם אסורין עכ"ל. וירצה בזה למ"ש הש"ך בהבנת רמ"א דמאן דמתיר עוף בפרסה אוסר בהמה בלא פרסה ומאן דמתיר בהמה בלא פרסה אוסר עוף בפרסה וכ' דאפשר שניהן אסורות יע"ש. והדין עמו כמ"ש כי כן נראה מרי"ף דתי' קמא עיקר ובעי' בהמה ופרסה. אמנם כן לענין דינא (°) כה"ג דהיינו עד"מ לרמ"א ב"פ כה"ג וכן שני זיתי כבד אחד נשאר מקום חיות' ואחד מקום מרה המבואר בסי' מ"א ושני זיתים א' מבהמה שנשתיירה עורה על רוחב השדרה וא' מטבורה כו' ואחד שנשתיירה על ראשי איבריה אין צריך לבטל בכל הנהו כ"א זית א' דממ"נ כולהו אינך משתר' דספיקא הוה אי במקום מרה בעינן או במקום חיות' וכן בסי' נ"ט בגלודה אי הלכה כמאן דמצריך זה או זה יע"ש יש לעיין בי' טובא. הנה לענין לח בלח באינו מינו לא יצוייר דין זה דאם נפלו ב' זיתי איסור מספק ב"פ או מב' כבדים כו' מה בכך כיון דטעמא נרגש ע"י ב' זיתים אלו אחד מחזיק חבירו לי"א שאחד מהן היתר הוא מ"מ אלו היה אחד לבד אין טעם נרגש ובטל משא"כ עכשיו וודאי כל שטעם האיסור ג"כ נרגש דאי לאו איסור היתר אין בו כח לתת טעם בששים ואיך אוכל יטעם כמ"ש הרשב"א בחדושיו וטעמא לא בטל מן התורה. ואי נפלו למינו דליכא טעמא מ"מ גזרינן אטו אינו מינו וא"כ גם כה"ג יש לגזור דיהא נרגש ויתן טעם ואי להר"מ ז"ל דספיקא דאורייתא לחומרא מדרבנן הוה ומן התורה כל ספיקא שריא אם כן ליכא למגזר אטו אינו מינו כמ"ש הש"ך סי' ק"ס איסור דרבנן ביבש בטל הוא בא"מ דליכא למגזר אם יבשלם וה"ה במינו בלח כה"ג ז"א דכבר הוכחנו בדוכתין אוחרין דבמינו בלח לא אמר הש"ך כן ובהל' תערובות אבאר זה באורך אי"ה. ואם ביבש בהא איכא לעיוניה ביה דלפ"ז ג' זיתי גלודה שנתערבו יחד כולהן שרן דא' איסור וב' היתר ורחמנא אמר אחרי רבים להטות א"ד ע"כ אמרינן הכין בשתים וודאי היתר הוא ולא כשהן מסופקין דומיא דסנהדרין בעינן דאם אמרו ב' אין אנו יודעין לאו הכרעה היא וא"ה בפתיחה להלכות תערובות אבאר זה באורך : **יח** ומצא בה כו'. עש"ך דכתב וה"ה נולד והראה מקום לסימן ע"ט אות ה' ושם נאמר דאין מתקיים לאחר שיצא לאויר העולם והיינו מדכתבו התוס' והרא"ש בבהמה המקשה דע"כ עוף אינו מתקיים כשיצא לאויר העולם דאל"ה היה מותר במעי אמו כיון דחשיב פרסה אח"כ ואפילו להמחבר דפסק דעיקר תלוי בפרסה מ"מ אין חולק במציאות דעוף אין מתקיים הוא ומיהו בירושלמי הביאו הפר"ח וז"ל בנידה כולו אדם ופ"ו בהמה עומד וקורא בתורה ואומרים לו בא לשוחטך כולו בהמה ופניו אדם חורש בשדה ואומרים לו בא חלוץ וייבם חזינן לפעמים כה"ג דחי ומה שהביא הפר"ח ראיה מכאן דא"צ פרסה אלא בדמות תליא לא ירדענא נהי דמוכח דעוף בפרסה אסור מ"מ בהמה בלא פרסה מנלן דלמא אדם חשיבא פרסה דידיה ובנדה דמיבעיא לן היינו בכולו אדם משא"כ פניו בהמה הוה כולו בהמה ופרסה דידיה וודאי הוה פרסה וצ"ע : **יט** לא הותר. שכן כתיב כל מפרסת פרסה תאכלו ש"ך : **כ** וי"א אפילו כו'. עש"ך ומתחלה כתב דרמ"א הבין דברי המחבר שהן כלשון הר"מ ז"ל דוקא פרסה בעינן ולא מין ויהיה מלת מה בר"מ ובמחבר כפשוטו ועו"ז קאי וי"א הוא התוס' והרא"ש דהכל תלוי במין והקשה דהמחבר עכ"פ מודה בקלוט שיש לו עכ"פ פרסה והדרישה הקשה אמאי לא כתב רמ"א רבותא טפי דאפילו בהמה ברגלי יונה דמותר ע"כ כתב דרמ"א הבין דברי המחבר כתוס' ורא"ש וכמו שפירש המ"מ דהביא דברי התוס' והרא"ש על דברי הר"מ דלא כמו שפירש הב"י בספרו הארוך ויהיה מלת מה מין ובא רמ"א לומר דל"ת דווקא בהמה טהורה ורגלי יונה מותר שהם מין שיש להם פרסות לא גמל ורגלי יונה דלא פרסה הוה ולא מין שיש פרסות לז"א רמ"א וי"א אפילו פרסותיו קלוטות ר"ל שמצא בהמה שהוא מין שפרסותיו קלוטות ואין לו אפילו פרסה אחת אפ"ה כיון דבהמה הוא ומין בהמה לפעמים יש להם פרסות זהו תורף דבריו ולא הבינותי למה ליה כולי האי מדנימא פרסות מין ה"ה פרסה דקרא מין הוא וממילא גמל ברגלי יונה מותר וכ"ש למ"ש התוס' ורא"ש כיון דחשוב פרסה לאחר שיצא לאויר העולם דהיוצא מטהור טהור הוא הדין במעי אמו ועוף שאני דאין מתקיים ויש ליישב זאת ולקושיא ראשונה יש לומר דודאי פרסה איצטריך לשום דרשא כמ"ש התוס' חולין ס"ח ב' ד"ה ואליבא וא"כ העיקר הוא דבעינן פרסות ומין פרסות ואף קלוט מ"מ בהמה שבמינה יש פרסות ובדברי התוס' דשם יש לנו הרהורי דברים ועיין בספר ראש יוסף ואין כאן מקומם. ומ"מ לא הבינותי מי מכריח להפרישה לומר שרמ"א הבין דברי הר"מ כמ"ש עד שיקשה עליו מי הן הי"א ולא כמו שהבין הב"י כך הבין הרמ"א וי"א הוא התוס' ורא"ש ורבותא קאמר אפילו קלוט ורגלי יונה. שוב ראיתי להכה"ג בהגהות ב"י אות ל"ב הרגיש בזה יע"ש והש"ך פירש דרמ"א הבין דברי המחבר כמו שהבין המחבר בדברי הר"מ ז"ל וקאי אהא דסיים המחבר דלא הותר אלא מה שיש לו פרסה והיינו אפילו עוף ועל זה אמר רמ"א והי"א עוף אפילו פרסותיו קלוטות ר"ל שיש לו פרסה וה"ה פרסות לא מהני. ולהפרישה קאי רמ"א אבהמה שאין לה פרסה. ויש עוד לפרש פירושים אלא שלא רציתי להאריך : **כא** ושני שדראות כו'. כתב הש"ך דע"כ במעי אמו אגמרינן שאינו יכול לחיות אפילו שעה אחת כשיוצא לאויר העולם והפר"ח כתב דודאי יכול לחיות כמה ימים יע"ש באות ח"י ואין להקשות אי כלו חדשיו מאי איכפת לן בח' ימים י"ל דודאי הכין הוא משא"כ השסועה כל הנולדים אין יכול לחיות ח' ימים וע"כ נפל הוא או בא בקבלה דנפל הוא וע"כ במעי אמו אסורה :

והוציא

---

*) [א"ה הוכחת הט"ז והב"ח היא ממה שאמר הגמ' הכל מודים בקלוט בן קלוטה בן פקועה שמותר מ"ט תרי תמיהי מדבר דכירי אינשי משמע שאין חולק על זה. ואם נפרש שאמו נולדה כדרך הנולדים וסוף קלוטה הלא לר"מ דאמר בדף ס"ח ע"ב קלוט בן פרה אסור יקשה האיך שחטו לאמו להתיר גם את הוולד הלא היא קלוטה. ואיך יאמר אביי הכל מודים בדבר שיש מחלוקת. וגם אולי סובר כר"מ דזורע כר"מ ואם האם אסורה שביעה בשחיטתה איננה מתרת את הוולד הנמצא בקרבה. וע"כ מיירי אביי כי אמו היתה ג"כ פקועה ור"מ לא אסר שם רק אם יצא לאויר העולם אבל במעי אמו שרי כדאיתא התם. ובזה האופן לבד אמר אביי הכל מודים כי אמו עשויה בשחיטה ובנה הקלוט הנמצא בה אין טעון שחיטה ועי' היטב] :

יד א והוציא כו'. עש"ך הביא כמה מקומות דרוב פדחתו הוה כילוד והטור סי' קל"ד. אמנם המחבר סי' קצ"ד ס"י כתב פדחתו ועש"ך שם אות יו"ד והתב"ש אות ו' דלחומרא הוא דאמרי' כן הא לקולא אפילו יצא כל הפדחת עד שיצא רוב ראשו ונ"מ אי בן ט' מת אסור הוא דלמא כילוד. וחי אותו שבחוץ אסור דלמא לאו כילוד ומה שבפנים ניתר ע"י שחיטת עצמו ממ"נ. ועיין ב"ח קצ"ד ועמ"ש אות ב': **ב** עש"ך הוסיף מלת כולו וא"י מה מלמדנו פשיטא דהכין הוא דמה שבחוץ אפילו אבר אחד אסור ואמנם בן ט' חי כולו כו' א"ש דל"ת דראשו לא וודאי היה. או דקאי עמ"ש אות א' דרוב פדחתו דה"א דנותנין חומרי שניהם ומה שבפנים מותר לז"א דאף מה שבחוץ שרי ומ"ש אפילו אמו טריפה ניתר בכך לא ידענא מה הוא דאפילו אמו כשירה היה לומר. וראיתי בתב"ש אות ב' תמה עליו דפשיטא דאף במעי אמו ניתר מדינא בשחיטת עצמו באמו טריפה יע"ש. אמנם כן יש ליישב דבריו דה"ק דאף למ"ש רמ"א לעיל סי' י"ג סעיף ג' דעכשיו אין להתיר שום וולד הנמצא בבהמה אם האם טריפה ונאמר כמ"ש התב"ש שם ובסימן ט"ז דווקא נמצא דלא נולד כדרך הנולדים הא נולד כתב המחבר סימן ט"ו ס"ב דמותר בו ביום אם ידוע שכלו חדשיו ולא הגיה רמ"א כלום כיון דנולד כדרך הנולדים ורוב וולדות אין נפלים דלא כמ"ש המ"א בא"ח סי' תצ"ח ועיין מ"ש לעיל סימן י"ג וא"כ יפה אמר דאם הוציא ראשו הר"ז כילוד ואפי' האם טריפה אף לדידן סמכינן אזה דהוה לידה וכ"ת אכתי אף בכשירה מצי לומר כה"ג יש לומר דקאי אמ"ש אות א' דראשו היינו רוב פדחתו ול"ת דהוה ספק וא"כ כשירה וודאי כשר ממ"נ אי כילוד דלא הוה נפל דסמכינן אכלו חדשיו ואי לאו כילוד א"כ ניתר בשחיטת עצמו משא"כ באמו טריפה לז"א דהוה וודאי כילוד לכל מילי וסומכין עליו עכשיו אכלו חדשיו ביציאת ראשו כיון דנולד כדרך הנולדים כמ"ש המחבר סי' ט"ו ס"ב ולא הגיה רמ"א כלום: **ג** מה כתב הש"ך דבשר בשדה טריפה כו' ועיין מה שכתב באות י"א ומ"מ טיהר מידי נבילה לאבר היוצא וכחכמים ועיין מ"ש בט"ז מזה: **ד** אפילו הוא מיעוטו הוסיף הש"ך מלת של אבר ופשוט הוא דעובר רובו ככולו: **ה** וכו'. עש"ך דתיקן לשון רמ"א וכאילו אמר וכ"ז דהאבר אסור היינו אם ניתר הוולד בשחיטת אמו והטעם כמ"ש לקמן אות י"א דהוה אמ"ה לא מטעם טריפה ושם אבאר. אבל נולד קודם שחיטת אמו פשיטא דאין מזיק מה שהוציא קודם לידה כמה איברים דרוב יולדות עושין כן כמ"ש הכ"מ ובב"י יע"ש: **ו** עש"ך דווקא נולד קודם שחיטה הא אחר שחיטה אותו אבר אין לו תקנה וכן כתב הטור עובר שהוציא ידו ונולד הר"ז החלב אסור היינו נולד אחר שחיטת אמו דרך בית הרחם והב"י שכתב לאו דווקא נולד ה"ה הוציאו חי גם כן דלא תימא איפכא דווקא נולד הא הוציאו חי אותו אבר שרי וזה אינו ובזה מיושב מה שהקשו הד"מ והפרישה אב"י דמשמע דנולד קודם שחיטה נמי אסור וזה אינו והוא ז"ל מתרץ דה"ק לאו דווקא נולד דרך בית הרחם אחר שחיטה וכ"כ הב"ח בזה: **ז** ואם. עש"ך וכוונתו דין זה בעיא הוא והוה ספק הלכך לענין בן ט' מת מה שבחוץ אסור וודאי ומה שבפנים הוה ספק ולא וודאי ובן ט' חי מה שבפנים ניתר בשחיטת עצמו ממ"נ ומה שבחוץ מספיקא אסור דשמא לאו כילוד ונמצא סימן אחד שחוט ולא מועיל שחיטת עצמו אח"כ ומה שכתב ואפי' היתה אמו טריפה לומר מה שבחוץ אסור ומה שבפנים מותר וכן הוא דעת הב"ח בכאן דבטריפה ג"כ אבר היוצא אסור וכתב התב"ש באות ח' הטעם דשחיטת אמו כשירה מטהר האבר היוצא מידי נבילה הא שחיטת טריפה אין מטהר לאבר היוצא דנחות דרגא דמטהר לעובר מידי נבילה ולא לאבר וא"כ הסימנים כשחוטין דמיין לענין נבילה ואבר אין לו מי שיטהר אותו מידי נבילה זה תוכן כוונת דבריו. ותי' דלא תיקשה הא דאמר בריש המקשה אי לר"מ איסור יוצא ליכא דקאי אמתני' דמשמע דאיירי בשחיטת כשירה יע"ש. ומ"מ לדעת הב"ח אין אנו צריכין לזה אלא הטעם דהוה בשר בשדה. כיון דעכ"פ שחיטת אמו מטהר לוולד מידי נבילה תו הוה אבר היוצא בשר בשדה ואפי' שחיטת עצמו לא מהני אח"כ והתב"ש הרגיש בזה. אבל להש"ך א"א לומר כן דבאות י"א סובר דאותו אבר לאו בשר בשדה הוא אלא שאין שחיטה אמו מועיל לו ודין אבר מן החי יש לו ומשום הכי החלב הוה רק ספק וא"כ בטריפה היה ראוי להתיר בשחיטת עצמו וע"כ הטעם כמ"ש התב"ש מתחלה דאין מי שיטהר לאבר מידי נבילה וכאמור. אמנם מה שכ' הש"ך אפילו היתה אמו טריפה משמע דאסמיך ליה קאי דמה שבפנים מותר ממ"נ וז"א בטריפה אלא מכח שחיטת עצמו ניתר מה שבפנים וגם מאי אפילו ודוחק לומר אדיוקא קאי דאפי' טריפה מה שבחוץ אסור גם דוחק לומר דנ"מ לדידן לענין דא"צ שיהיה ח' ימים דהוה ספק דרבנן. ומ"ש אפילו לא החזיר מותר הנשאר בפנים לכאורה מאי אפילו אלא דה"ק ל"מ בשהחזיר דאפשר אף מה שיצא שרי בטריפה דמ"ט היוצא אסור דאין לו מי שיטהרנו מידי נבילה וכ"ז כשלא החזיר משא"כ אם החזיר אין לנו שום לימוד כ"א מבשר בשדה טריפה די כטריפה ומטהר שחיטת אמו אף ליוצא מידי נבילה וא"כ אף מה שיצא כיון שההחזיר ניתר בשחיטת עצמו ולהכי אפי' לא החזיר כלו' אפילו דלא החזיר איירי דמה שבחוץ אסור אפילו הכי מה שבפנים מותר. או יאמר דה"ק ל"מ החזיר דמועיל שחיטת אמו למה שבפנים לחציו אבל בלא החזיר דאי מה שבחוץ אסור דהיינו חציו ומקום החתך ג"כ אסור א"כ רובו אסור הוא ואפילו מה שבפנים יהא אסור דהא לקמן אם יצא אבר אבר והתך מה שבפנים אסור ולא הועיל לו שחיטת עצמו אלמא דלמיעוט לא מהני וה"ה כאן לא להני שחיטת אמו למיעוט בפנים כיון דהחצי חיצון ובמקום החתך אסור הוה רובא לז"א דל"ד דהתם כיון שחתך רוב א"א שיהא ניתר בשחיטת עצמו משא"כ כאן שהוא שלם אלא שחיצון בשר בשדה הוא פנימי שפיר מישתרא בשחיטת אמו אפילו הוא מיעוטו כו'. ולפ"ז הא דלקמן ספיקא הוה דהא כתב א"נ לקמן איירי בט' מת ע"ש:

כתב הב"ח ע"ש רש"ל דאם יצא חצי ברוב אבר ובאותו החצי יש אבר שם שממנו רובו בפנים דמה שבפנים מותר ממ"נ אי שדינן המיעוט לחוץ א"כ שדינן המיעוט שחוץ לפנים עכ"ל והפר"ח משמיה דנפשיה קאמר לה והכה"ג בהגהות הטור אות ט' הביאו. והתב"ש אות י"ג גמגם דמה שחוץ א"א למשדיה בפנים דהוה בשר בשדה יע"ש. ואי משום הא לא איריא דנהי דוודאי כן הוא דהא אפילו כל העובר בפנים ומיעוט אבר בחוץ אסור אף בהחזיר מ"מ מה שבפנים יש להתיר אף בן ט' מת או ח' חי דלאו כילוד הוה ולא נפיק רובא ומיהו המיעוט שיצא מאבר שבפנים אסור הוא. וה"ה אם חציו במיעוט אבר ליכא למיבעי דוודאי מה שבפנים מותר ומיעוט היוצא וודאי אסור דבשר בשדה ואפילו רוב העובר בפנים:

כתב הלבוש דהוציא ראשו אף שהחזיר אסור משום בשר בשדה. ור"ל כיון דבשעת הוצאה הוה כאלו כלו בחוץ תו לא מהני חזרה דהוה בשר בשדה כטרפה שאין לה היתר והתב"ש אות ב' השיג דא"כ ר' יוחנן דאמר אבר עצמו מותר ולית ליה דרשה דבשר בשדה א"כ פליג אמתניתין דהוציא ראשו אף שהחזירו הוה כילוד. אלא הטעם דלידה תו לא שייך כלל חזרה יע"ש. והנה יש ליישב דר"י סובר דרשא דטריפה אלא דסובר אבר היוצא הוה כאלו לא יצא דנשדיה אחר רוב עובר בפנים. ומש"ה כי החזירו שרי דלא הוה בשר בשדה דכאלו [לא] יצא דמי דנשדיה אחר רוב העובר בפנים ומיהו כי לא החזירו אסור דלאו בבהמה קרינן ומש"ה הוציא ראשו אף שהחזיר אסור דפ"א הוה בשר בשדה אלא דזה דוחק מ"ש לענין בשר בשדה לא הוה כאלו יצא ולענין בבהמה אמרינן דלאו בבהמה הוא ונ"מ בין פי' הלבוש מהני בהוציא ראשו והחזיר לטהר מידי נבילה עכ"פ כיון דלא הוה כ"א מבשר בשדה ולר"מ ז"ל לאו דאמ"ה לית ביה כ"א טריפה ולתב"ש הוה לידה גמורה וחזרה לא חזרה היא והנכון כמ"ש התב"ש וע"ש בלבוש: **ח** עש"ך תמה על הלבוש שכתב בתרווייהו לחומרא וז"א בדין הב' הוה ודאי והיינו בן ט' לקולא דחי ניתר בשחיטת עצמו כולו אף מה שבחוץ ואלו ברישא מה שבחוץ אסור אמנם מ"ש בן ט' מת זה גם לדין א' כן הוא וגם מ"ש מלת דוקא אין לו פירוש ומיהו בט' מת התם ספק והכא ודאי ועיקר הוכחת הש"ך מלקמן סי' שי"ט דפסק המחבר דהוה ודאי דאל"כ איכא גי' אחריתי דשניהם ספיקא הוה ואין להאריך: **ט** עש"ך ור"ל אפילו אם לא נחשוב מיעוט לא לחוץ ולא לפנים יהיה בפנים רוב אפ"ה כיון שעם המיעוט בחוץ רוב הוה כילוד וכן פי' התב"ש באות י"ג ומש"ה הוצרך להשמיענו דל"ת מדאמר הטור ולא נטיל אחר רוב האבר ולא אמר רבותא ולא נטיל אחר רוב עובר ואבר מש"ה אמר דאה"נ דאפי' כה"ג לא נטיל כיון דעתה בחוץ הרוב. וכתב התב"ש דלא כפר"ח והנה עיינתי שם אות ז' וז"ל אפילו בפנים רוב העובר בלא אותו מיעוט אבר לא אמרינן נשדי בתר רוב אבר ואיכא רוב עובר עכ"ל הבין התב"ש דה"ק דאפי' רוב בפנים יותר מחוץ בלא אותו מיעוט אבר היינו דנשדי המיעוט לפנים אז יהיה רוב בפנים ואשמעינן דל"ת דווקא אם נטיל המיעוט בפנים יהיה מחצה אז לא נטיל אלא אפילו אם נטיל יהיה רוב ומפרש כן בש"ך ואין הכרח לפרש כן בפר"ח אלא דקאמר ואיכא נמי רוב עובר וכאלו חסר מלת נמי והדין אמת כתב"ש וכדאמרן: **י** כתב הש"ך זהו בעיא דלא איפשטא ולחומרא ועיין ס"ק ז' עכ"ל הנה מה שהראה מקום לאות ז' שם כתב ב' תירוצים. א' דאף בן ט' חי אין ניתר בשחיטת עצמו כיון שהרוב מחותך הוא א"א שיהיה המיעוט ניתר ועוד כתב דבן ט' מת איירי. אמנם מ"ש לחומרא וגם מדהודיע שהוא בעיא דלא איפשטא א"י מה הוא דמה נ"מ דאי נמי וודאי כילוד אין כאן טעות דוודאי הנחתך א"א להתיר בשחיטת עצמו דמחותך הוא ומה שנשאר בפנים וודאי מותר הוא ובאמו טריפה ג"כ ניתר בשחיטת עצמו ואולי אם המיעוט הוציא אח"כ אבר אם וודאי כילוד אותו אבר מותר בשחיטת עצמו ואם ספק אותו אבר אין תקנה דמה שבפנים כשחוט דמי וזה לתי' א':

כתב הפרי תואר אות ד' דאם חתך עובר בפנים לחתיכות והוציא אברים לרוב המיעוט מותר כיון שחתוך הוא וצ"ל דל"ד לחתך אברים כיון דאלו הניח הוה רוב בב"א משא"כ הכא אמנם השמ"ח ס"ז והכר"ו לא כתבו כן ואפילו כה"ג הוה כילוד אפילו חתכן בפנים ע"ש: **יא** האריך הש"ך להשיג על הב"ח דמתיר בדין דרב משרשיא החלב דלא טריפה אלא שאין סימנים מועילין וזה שיטת התוספות שם והש"ך אזיל בשיטת רש"י דסי' א' כשחוט דמי והוה שהיי' והוה עכ"פ טריפה ואף נבילה מחיים וא"כ מש"ה לא איבעיא ליה בדין דרב משרשיא דפשוט הוא דאסור החלב וביוצא מיבעיא ליה דאין בו איסור טריפה כ"א אמ"ה מי אמרינן אישתרי א"ד שאני אמ"ה זה דלית ליה תקנה ומה שמביא ראיה מרשב"א כבר כתבנו דרשב"א ה"ק דנהי דטריפה הוא מ"מ לא מחמת שנולד בה איזו טריפות אלא דגזירת הכתוב הוא מחמת שאותו אבר יש לו חיות כו' ולענין דינא ספיקא הוה. ואף להש"ך הוה וודאי מ"מ להט"ז באות ו' הוא ספיקא והב"ח מכשיר לגמרי והרא"ה בב"ה למ"ד ול"ב פוסק דהוה ספיקא ונ"מ לענין ס"ס כמו שאבאר שיצא חציו ברוב אבר ובא על בהמה מעליא והוליד דלולד אין תקנה מספק שמא אביו חציו כשחוט כו' והחלב שלו מותר שמא לא חוה אביו כילוד ושמא חלב מותר דאיבעיא הוה עכ"פ ולא הוה משם א' ועיין סי' י"ג מזה עיין כר"ו הקשה מה קמיבעיא ליה מהו לגמוע חלבו הא התירה התורה חלב ודם דמיץ החלב מכולן בא וליכא הכא תלתא דהא לר' יהודה חלב ליכא עכ"ל. הנה אם נאמר דאבר היוצא אית ביה תרתי טריפה ואמ"ה הוה כאן שלש דם ואמ"ה וטריפה אלא שז"א. ומ"מ לו דתרתי נינהו ל"ד לעלמא דחלב קיל דהותר מכללו משא"כ אמ"ה ולשאר אמ"ה ל"ד שאין לו תקנה ועיין בראש יוסף: **יב** והרי. עש"ך דכתב דהוה ספק דרבנן ואף דמהריב"ל בח"ג שאלה ק"ב פסק דכל דהוה דאורייתא ואח"כ נתגלגל דהוה דרבנן אין אומרים ספק דרבנן להקל בזה וכ"ה לקמן בסי' ק"י מ"מ כאן מתחלת תולדתו הוה ע"י תערובת שפיר הוה ספק דרבנן והתב"ש הקשה א"כ אמאי פסקו לחומרא באיבעיא זו הא הוה ספק דרבנן להקל. ואני אוסיף להקשות ל"ל לומר ספק דרבנן הא הוה ס"ס שמא אין אוסר ושמא יש ס'. ולענין דינא פסק התב"ש כט"ז וכן כתבנו שם ראיה מכחל דא"א ספק הרבנן להקל בדבר שהוא לפנינו וא"א לעמוד על שיעורו. גם יש הרבה דעות דבר שתחלת ביאתו לעולם ע"י תערובת לא מהניא ביטול עיין מ"ל פ"א מהל' משכב ומושב ועיין בס' גינת וורדים שם כתבנו דהטור השמיט מלת הר"ז כחלב טריפה שנתערבה בכשירה והוא לשון הר"מ ז"ל דאיהו לשיטתיה בפ"א מהל' משכב ומושב דסובר אף שתחלת ביאתו ע"י תערובת בטל הוא משא"כ הטור אפשר סובר דלא בטל ומש"ה לא סיים זה ובהל' תערובות אבאר זה אי"ה: **יג** השיג הש"ך על לבוש דאישתמיט ליה מה דאמר בגמרא אותה כשהיא שלימה וכתב ט"א עכ"ל ואני תמה על עצמי מה ראה האדון לומר כן ולמה חשד את הלבוש דאישתמיט ליה והלא לבושיה כעמר נקי

דלשיטתיה

טריפה שיצא מהיתר שחיטת אמו עכ"ל וה"ה דשחיטת עצמו נמי אין כאן כמבואר דאין לאותו אבר תקנה דסימנים דידיה כשחוט דמי. והנה דרשא דבשר בשדה לא צריך אלא להחזיר הא לא החזיר לאו מבשר בשדה קמייתינן לה אלא דלאו בבהמה הוה ועיין בספרי ראש יוסף:

והנה ראוי הוא שידבר בכאן מה הוא אותו אבר היוצא אם אמ"ה או דין טריפה ובמת דין נבילה (ס) כי משמעות הרשב"א בתה"א נ"ב ב' דאמ"ה יש לו שכתב ותמיהא לי מאי קמיבעי ליה אי חלבו אסור הא חלב טריפה ודאי אסור ותירץ דאין בו איסור מחמת טריפה אלא שאין לו סימנין ואמ"ה כו' ובחדושיו כתב ג"כ כך יע"ש אמנם בקצר בית שני סוף שער שלישי כתב וכבר נתבאר דעובר שהוציא ידו אסור כטריפה הלכך חלב של אותו אבר אסור כטריפה והיינו בעיא דלא איפשטא ומכ"מ אתה רואה דדין חלב טריפה יש לו הר"מ ז"ל בפ"ה ממ"א ה"ט כתב דעובר שהוציא ידו נפיק מבשר בשדה טריפה ובהלכה י"א כתב דאבר היוצא תחלה קודם שחיטה הרי אמ"ה ואפילו מת העובר וכמ"ש ה"ה דעובר אפי' מת חשיב כחי דלא מהני ליה שחיטת אמו עי' תוס' חולין דף ע"ג ד"ה הוציא ובלח"מ שם ואם נשחטה אמו ואחר כך חתכה אין בו אמ"ה למלקות ומשמע התם אף שלא החזיר וצריך לומר אף דלאו בבהמה הוא מ"מ אין לידה לאברים והוה כאלו הוא בפנים לענין זה דלא נקרא אמ"ה ומכ"ש כשהחזיר דלא הוה אמ"ה כ"א טריפה והר"א ז"ל השיג ואמר דמ"מ היה לומר דלוקה משום טריפה והמ"מ כתב דר"מ ז"ל לא כתב לעיל דלוקה כ"א איסורא וכמו תני שיעור ושוין המה אבר המדולדל לאבר זה (דהוא לשיטתיה דסובר אבר מדולדל הוה מ"ה ולדידן מדולדל מדרבנן ואבר העובר מ"ה) והכ"מ סובר שם דהא"כ דאית ביה מלקות משום טריפה. העולה מכל זה דקודם שחיטת אמו או מתה הוה אמ"ה אף דמת הוא כחי חשיב לענין זה ומיתה עושה נפול ולאחר שחיטת אמו אף דלא החזיר האבר טיהרה שחיטת אמו ולא הוה אמ"ה אף לאכילה כ"א בשר טריפה ולהר"א ולהכ"מ בדברי הר"מ ז"ל סי' לוקה משום טריפה ולהמ"מ בר"מ אין בו מלקות ודומה לח"ש וטעמא כיון דאין מקרא מפורש כ"א מריבויא דבשר בשדה אין לוקין מריבוין כמ"ש בפ"ג ממ"א ה"ו יע"ש ויש נ"מ לדידן דאי אסור משום אמ"ה הוה בריה ואסור להושיטו לב"נ ולאחר שחיטת אמו אפילו לא החזיר אין בו כ"א איסור טריפה ובטל ומותר לב"נ וכ"ת דהכתי לא שייך מי איכא מידי דהא אסור לישראל משום טריפה הא ליתא דהותך ממפרכסת אף מטריפה אין בו איסור לב"נ עיין סימן כ"ז כיון דהשני עכ"פ הא שחיטה לישראל מידי אמ"ה ונבילה ודווקא ישראל בטמאה וב"נ בטהורה דלא מהני מידי כמו שיתבאר שם ה"ה כאן מהני לטהר מידי נבילה ואין בו כ"א טריפה ולענין פסול לעדות ד"ת תלויה במחלוקת להכ"מ פסול ולהר"א ג"כ ולמ"מ אין פסול מ"ה כמו שביארנו. והנה שוחט טריפה ומצא עובר טהור הוא מלטמא כמבואר. ולענין איסור לכאורה די"ש בו אמ"ה שכל העובר בפנים הוא אמנם יש לעיין בה. ואם הוציא העובר ידו הוא מחלוקת. הב"ח והש"ך סברי דאין תקנה לאותו אבר והוא אמ"ה ולהפר"ח ניתר בשחיטת עצמו ואבאר זה בש"ך אות ב' וז' יע"ש והנה נראה דגם תה"א סובר כן דאין בו איסור כ"א טריפה כמו שכתב בקצר אלא ה"ק דאין איסורו מחמת עצמו כטריפה דהא לאו טריפה הוא אלא שגזירת הכתוב הוא דאף דאין בו אמ"ה מ"מ אסור כטריפה ועיקר איסורו משום לאו דהויות אסרה תורה שפיר מיבעיא בחולין הא אמ"ה גופא בריא התורה חלב דיליה כ"ש טריפה מחמת לאו דאמ"ה א"ד הא לית ליה תקנתא לאיסורא בשחיטה ומדויקין דברי הרשב"א באורך נ"ב ב' אבר זה אין בו איסור מחמת עצמו כטריפה ר"ל אלא משום דחי הוא אסרה התורה ונתנה עליו דין טריפה ומ"מ אין נולד בו שום טריפות יע"ש ולפ"ז דווקא הכי קמיבעיא ליה ולד בן פקועה אבהמה דעלמא דאין בו איסור טריפה כלל וכמ"ש הב"ח ודבריו נכונים כמו שאבאר בש"ך אות י"א והרא"ה ז"ל השיגו דאף בן פקועה אבהמה דעלמא נמי ובש"ך אבאר זה: (ג) מקום התך. ולא החזירו לא קרינן בבהמה עכ"ל הט"ז תפס דברי רש"י חולין ס"ח א' ד"ה לעולם דמש"ה מקום התך אסור דלא הוה בבהמה דעומד על שפת הרחם ומיהו לאו בשר בשדה הוה יע"ש. והתב"ש אות ט' השיג על הלבוש כמ"ש דלא החזיר מקום התך אסור ולא קרינן בבהמה האכלו שהרי הוא כאלו ראה פני השדה אלו היה נחתך בעוד שלא נשחט ופירש התב"ש דבריו דחיבורי אוכלין כמאן דמיפרסו דמי והלכך בשחיטה דמצוות אוכל באין תרוייהו כהדדי יע"ש. והקשה עליו מ"ש בשר קדשים שאם יצא להומת עזרה או חומת ירושלים אף שרואין פני השדה אין בכך כלום ע"כ העלה דאם הוציא אבר שוה לשפת הרחם וראה פני השדה והחזיר מותר הוא כיון שלא יצא חוץ למחיצה יע"ש. אמנם כן לגמ"ש באות הקדוש דלהר"מ ז"ל דפסק כחכמים אף שהאבר הוא בחוץ בשעת שחיטה אפ"ה אין בו אמ"ה אלא דין טריפה יש לו וכי מי טיהרו לאבר זה להוציא מידי אמ"ה כיון דלא קרינן בבהמה והראה בר"מ יראה להדיא אף שלא החזיר אבר וכן במשנה ע"ב ובברייתא ריש המקשה בריצא תני והחזירה ובכיפא אף בלא החזיר ועוד בהחזיר אפשר ר"מ מודה דמטהר עכ"פ חזינן לרבנן דסברי דהוה כאלו בפנים כולו דבדינן האי דאבראי לפנים דאין לידה לאיברים ומבשר בשדה הוא דאסור א"כ מקום התך דאין בו בשר בשדה ושחיטת אמו הועילו שאין בו אמ"ה מי הוא האוסרו ע"כ רואה אני שהבעל הלבוש יפה כתב הטעם הוא משום דהוה כראיית פני השדה ורש"י שפירש דלאו בבהמה הוא אמגנה ובברייתא דר"מ פירש כן אבל לרבנן אין הטעם משום זה אלא כמ"ש הלבוש (ס) ולפ"ז אם הוציא ידו שוה לשפת הרחם אפשר דאסור אף החזירו ואני תמה על עצמי למה כתב מהרן של ישראל התב"ש בפשיטות דברי רש"י דכאן והלא לקמן נ"ע א' אמרו לא נצרכה אלא מקום התך ובתוד"ה לא נצרכא דבמקום התך אסור מדאיצטריך פרסה החזיר אכול מקום חתך יע"ש הרי דמהאי קרא נפקא לן והוא בריש המקשה פרסה החזיר אכול מקום חתך והיינו לר"ש. ולרבנן ולר"מ א"כ דלא צריך קרא דלאו בבהמה הוא. ולרבנן חד לדרשא ולר"מ תרוייהו לדרשא עיין תוס' חולין ריש המקשה ואי טעמא דלאו בבהמה מה ענין מקום חתך לזרוע בשילה אבל אי גזירת הכתוב הוא א"ש דקמ"ל דלא ילפינן קדשים מחתך דאבר עובר והבן: (ד) עט"ז והנה תרי לישני בגמרא ל"ק רב אוסר היוצא אף שהחזיר ור"י מתיר ואיתותב ר"י ול"ב לכ"ע היוצא אסור ומיעוט שבפנים לרב אסור לר"י שרי וקי"ל כר"י לגבי רב מאחר דלא איתותב בהא ועיין כה"ג בהגהות ב"י אות א' האריך ותוכן כוונתו דלרא"ש פרק כירה ויש"ש ביצה סי' י"ז דהלכה כר"י אף לגבי רב ושמואל א"ש דצריך לומר דאיתותב ר"י מבא"כ לרי"ף פרק הדר ופרק הבית דוקא לגבי רב לחוד א"כ בלא"ה א"ש ותירץ דעולא סובר כר"י והי"ה בספר שושנת העמקים אבאר זה: (ה) עט"ז ותמה על הט"ו למה כתבו שניהם כחד בבא ואין שוין דהאי ברוב אבר הוה בעיא דלא איפשיטא והוץ אסור ומה שבפנים אם הוא בן ט' חי מותר ממ"נ ואלו רובו במיעוט אבר במה שבחוץ מותר ע"י שחיטת עצמו דהוה כילוד ודאי והנך רואה מדבריו דמיעוט הנשאר בפנים ג"כ מותר ממ"נ אמנם התב"ש אות א"י ובשמ"ח ס"ה כתב דאסור מיעוט אבר בפנים דשמא יש לידה לאיברים בשלמא אי רוב עובר בפנים לא שבקינן רוב עובר משא"כ כאן וכ"ת א"כ ניתר המיעוט אבר שבפנים ממ"נ או בשחיטת אמו או בשחיטת עצמו י"ל תרי רובא לא אמרינן רואין כאלו כל האבר לחוץ וכאלו כל העובר בחוץ א"כ הפנימי כשחוט ומיעוט האבר כאלו כולו בחוץ יע"ש: (ו) עט"ז חולק על הב"ח שכתב דין דרב משרשיא חלב של וולד זה מותר כמו עיקור דחלב מותר לקמן סימן כ"ד סט"ו ובט"ז שם אות יו"ד והטעם דיוצא טריפה הוה משא"כ עיקור ודין דרב משרשיא לאו טריפה אלא שאין שחיטה מועלת בו והט"ז דוחה זה דדין דרב משרשי' נמי טריפה הוה. ויראה לי דזה תלוי בפירש"י ותוס' בהא דרב משרשיא דלרש"י הוא טריפה דאין לך שהיה גדולה מזו והוה כשוחט סימן א' וסימן ב' אח"כ דוודאי החלב אסור אבל הב"ח כתב בהדיא מטעם שהיה אינו אלא דאין לו היתר וזה כשיטת התוס' בהיא דרב משרשיא וכבר נתבאר בסימן י"ג ומ"ש הט"ז דהא דלא מיבעיא בדין דרב משרשיא אי שרי חלבו דמיבעיא ליה לכ"ע אף למ"ד אין חוששין לזרע האב דפריך ה"ד אי דאזיל אבהמה דעלמא מאי איריא כו' דלמא מיבעיא ליה לכ"ע והיינו שהיא בת פקועה ובהמה דעלמא בא עליה ולמ"ד אין חוששין לזרע האב ולבון לזרעו קאי אעובר דקרי לשון זכר כמ"ש הפוסקים ואמו היא בת פקועה באיסור יוצא וע"ז תי' הט"ז כיון דהלכתא כמ"ד חוששין א"כ מה מיבעיא לך דבלא"ה אין תקנה משא"כ בחלב דבין כך ובין כך ספיקא הוה ניחא ליה למיבעי' לכ"ע. והתב"ש בסימן י"ג אות א"י תמה על הט"ז דהא איבעיא ע"כ למ"ד חוששין ולא הביאותי דמהו לחוש לזרעו דאמו קאי שהיא יוצא וזרעו לשון זכר דאמתני' קאי ועובר לשון זכר הוא וקאמר מהו לחוש לזרעו של עובר וכאמור. גם הוכיח מדאמר מה אריא האי הא אמר רב משרשיא כו' הא יש חילוק דהלו התם אין איסור אלא שאין שחיטה מועלת והחלב מותר משא"כ הכא וגם שאר נ"מ ע"כ הוכיח דאין לחלק כלל ובש"ך אות י"א אבאר עוד מזה: (ז) כתב הט"ז אפי' יש ס' אין להתיר דמי יודע אפשר אבר זה יש בו יותר מהלק ס' ובנה"ך כתב עליו דספק דרבנן הוא דמין במינו מ"ה ברוב. והנה דבר שהוא ספק במציאות לא אמרי' כן כמו כחל וכדומה מטעם שכ"א יבוא לשער כמו שירצה ועוד כיון דמתחלתו הוה ספיקא דאורייתא תו לא אמרינן ע"י תערובת ספק דרבנן להקל והש"ך סובר כיון דתחלת ביאתו לעולם ע"י תערובת לא שייך זה ובש"ך אבאר. עוד הביא הט"ז ראייה מציצים בעינן ס"א. ואי בינא נבילת דרבנן בעינן ג"כ ס"א. אבאר בסימן פ"א. גם אי דבר הבא לעולם ע"י תערובת שייך ביטול אבאר בש"ך אות י"ב: (ח) נקיט טחול וכליות מידי דלא מטרפה בה הבהמה דחותך בקולסיה או בסומכיה אם נשאר עובי דינר זהב כשר: (ט) עט"ז דאפי' חלב של עובר נמי מותר מכל בבהמה תאכלו יע"ש והיינו לדרשה דכל כתי' שני בחולין והותך מטחול אסור דכתיב אותה משא"כ למ"ש הלבוש סימן י"ג הטעם דכתיב בהמה בבהמה א"כ מאותה למעט טחול וכליות דלאו בהמה בבהמה הוא ואבר עובר מותר אף דלאו בהמה הוא מ"מ כיון דאפי' מת שריא ה"ה אבר עיין חולין ולבוש: (י) לא. עט"ז והשיג על לבוש דאמר משום חלדה והשבות יעקב ח"א סימן מ"ו והתב"ש אות י"ו הליצו בעד הלבוש דאיבעיא דרבי הושעיא הוא בא"ל תחת מטלית כשירה במעי בהמה מאי אבל לדידן תחת מטלית הוה ספק ה"ה במעי בהמה. ויש לראות מ"מ לאיזה צורך בחר לו הלבוש טעם אחר ולא סגי ליה טעם דר"א דלמא כי גמירי שחיטה היכא דיצא לאויר העולם וסבור הייתי לומר ומש"ה כתב כן דהוה וודאי ולא ספק דהוה ס"ס לאיסורא שמא תחת מטלית מהודק אסור ושמא אין שחיטה מועלת במעי אמו וכפי הנראה דהוה מש"א ולענין כיסוי הדם אם שחט ויצא הדם לחוץ וכמ"ש השמ"ח אות ב' הוה ספק ולא וודאי וכדאמרן ועיין ש"ך:

לאויר

טז (א) לאויר . עט"ז · כוונתו פשוט דהר"ן כתב פא"ע ס"ד הלכה כרבנן דרב ור"י פליגי בביצה ו' א' אפרוח שנולד בי"ט רב אוסר ור"י שרי והלכה כר"י ואף דכלל ראב"י קב ונקי מ"מ הא תרי כללים יחיד ורבים ורב ור"י יש לקיים מלקיים כללא דראב"י קב ונקי . ומ"מ צ"ע מה ענין פלוגתא דרב ור"י לכאן דרב משום מוקצ' אוסר הא בחול ש"ד וכדמסיים הר"ן גם בא"ע . והבכור שור חולין ס"ד ב' וכאן אות ב' הביא בקושיא והנה הוא אזיל לשיטתיה בבכ"ש יע"ש אמנם המעיין בר"ן בא"ע יראה להדיא דמשום רב ור"י הלכה כר"י נגעו ביה ולבסוף הוא דמסיק דרב נמי כת"ק יע"ש . ואין לומר דמ"ש רב ור"י הלכה כר"י הוא ענין בפ"ע ולפסוק בההיא דביצה כר"י אין ענינו לכאן ועיין בכה"ג בהגהות ב"י אות א' וא"כ נראה דמתחלה אמר דתליא בפלוגתא דת"ק וראב"י דרב כראב"י דאוסר עד שיפתחו עיניהם והלכך אי אירע דנפתחו עיניו בו ביום אסור דלא שייך הואיל ומתיר עצמו בשחיטה דעד שיפתחו עיניו עדיין אסור וא"כ נמי אסור הוא כיון דבשעת לידה היה אסור ועוד דמלתא דלא שכיחא הוא שיפתחו עיניו בו ביום עיין תוס' שם ד"ה אפרוח א"כ וודאי אסור דיותר דומה לגרוגרות כו' והא דפריך ליה ומ"ש מעגל שנולד בי"ט והא התם מתיר עצמו בשחיטה י"ל דהתם נמי אין הלידה מתיר דעדיין מחוסר עמידה הוא כמ"ש הרא"ש דצריך שיפרים ע"ג קרקע וכיון שכן נמי אין הלידה מתיר לאוד ואפ"ה אמרינן כן וה"ה כאן . ומזה יש אוכחה לרא"ש דבעינן שיפרים ואף בחול א"ל משום חומרא די"ע כו' · והדר כתב הר"ן דמסתבר לי' דכ"ע כת"ק דראב"י דמסתמא לא שכיח שיפתחו עיניו בו ביום דאל"כ היאך קאמר ראב"י אף בחול אסור דלמא ת"ק איירי בנפתחו בו ביום אלא דל"ש כלל ומסתמא פלוגתא דרב ור"י נמי הכי ודכ"ע כת"ק :

וראיתי להרא"ש במס' ביצה יש פוסקים כרב דתרתי ברייתות כוותיה ומשנת ראב"י נקי כו' וגם משנת ראב"י קב ונקי והלכה כמותו · וכ' עוד דהלכה כראב"י דקב ונקי אף בברייתא יע"ש והכה"ג בהגהות ב"י אות א' הקשה לאיזה צורך הביא הרא"ש דברי היש פוסקים כרב כיון דהוא פסק גם דכראב"י קיימינן אף בחול אסור ואי בנפתחו עיניו א"כ איך כתב דכראב"י קב ונקי קי"ל דמה ענין זה לזה . והנה ד' הרא"ש(סתומים) [פשוטים]המה דמדאמר ראב"י אומר אף בחול אסור דלא נפתחו עיניו משמע דמודה מיהא לת"ק דינו דאי אירע שנפתחו עיניו בו ביום כמ"ש התו' גם עכ"פ אסור משום מוקצה דאי לית ליה הכין א"כ אמאי לא פליג עלי' בתרתי ומדאמר אף בחול אסור משמע דאודוי אודי לת"ק דבי"ט אסור משום מוקצה וכ"מ אי נפתח עיניו בו ביום ושפיר כתב הרא"ש דראב"י נמי מסייע כן והלכה כמותו נגד ברייתא השנויה גם מותר בי"ט ומיהו פלוגתא דרב ור"י בנתפתחו איירי . או יאמר דרב ור"י פליגי בהא דלרב אין הלידה מתיר עד שיפתחו עיניו כראב"י ומש"ה אין שייך הואיל ומתיר עצמו בשחיטה דאין הלידה גורם זה עד שיפתחו עיניו ואף כשנפתחו א"כ אין ניתר ועוד דלא שכיחא כ"א מיעוט שיפתחו עיניהם בו ביום ומש"ה וודאי אסור ור"י כת"ק והא דפריך מעגל או דבעינן הפרים או לדבריו דר"י קמהדר ולדידי' בלא"ה יש לחלק וב' ברייתות לא ניחא ליה לומר דחדא איירי בנולד ונפתח עיניו כבר דזה לא שכיח וא"כ אי הני ברייתות פליגי בפלוגתא דראב"י ות"ק או דפליגי כך ומיהו ת"ק דראב"י אוסר ולית ליה כלל הואיל ומתיר עצמו וא"כ שפיר כתב דמשנת ראב"י קב ונקי ועיין יע"ש ביצה סימן י"ז דכתב אהא דכתב הרא"ש משנת ראב"י קב ונקי ורב כראב"י יע"ש ואולי הוא כדרך הב' שכתבתי כאן · ועוד דל"ש כלל וודאי אסור דדמיא לגרוגרות וצמוקים דכ"ע מודים דאבוחי אסח דעתיה מיניה :

ועל מ"ש הט"ז דברי הרא"ש קשין אהדדי עמדו בזה כל אחרונים ובכנה"ג ת' דבא"ע העתיק לשון הרי"ף והלכתא . אמנם הוא פסק כראב"י ועיין בל"ח פא"ע אות שמ"ג ובמי"ע גם נראה כמ"ש בכנה"ג דבא"ע העתיק לשון הרי"ף ומ"ש עוד הט"ז דמה שאסר רבינו יואל עד שיגדלו הכנפיים דהיינו נוצות ארוכים שיש בהם קנים כתב דכראב"י סובר ושיעור אחד הוא גדילת הנוצות עם פתיחת עינים ואין הלכה כן אלא כת"ק דראב"י . הנה הפר"ח אות ב' הביא ירושלמי גוזל שנולד ביום טוב מותר לא כן תני גוזל שלא העלה כנפיים אסור משום שקץ תפתר באילין דנפקין עם כנפיהון יע"ש ואיסור זה משום מיאוס וב"ת וא"כ אין קושיא מהא דאפרוח שנולד בי"ט דהיינו נמי בהאי גוונא וכן העלו אחרונים דאסור עד שיגדלו הנוצה שיש בהם קנים : (ב) ולא. עט"ז הביא קושיות הפוסקים שהרא"ש סותר עצמו ממ"ש בא"ע למס' ביצה שגם כתב שצריך שיפרים . והשיג על מהרש"ל דאמר בלא ידעינן דכלו חדשיו צריך ח' ימים והפרים . דלמה לי הפרים וראיה משבת אי הוה שהה עד לאורתא הוה אכלינן והתם בלא ידעו שכלו חדשיו ואפ"ה בשיהוי ח' ימים סגי ולא אלו אי הפרים ועוד עמדה למה לי שיהוי מעל"ע וודאי סגי לריסוק ולייסב דברי מהרש"ל אומר כמ"ש התב"ש כאן אות י"ז כיון דלא ידעינן דכלו חדשיו וצריך שיהוי ז' ימים וכל שלא הפרים באותן הימים ריעותא גדולה כזו ודאי יש לחוש כיון דלא עמד כל ז' דשמא נתרסקו ובעי הפרים דאי לא הפרים צריך בדיקה א"כ ובי"ע אין לחוש מספק דיחלל י"ט ול"ק מבהמה דנדרסה כו' דיש לה חזקה טובה משא"כ כאן דע"כ לא קשיא ליה להט"ז אלא דאדרבה כאן א"צ בדיקה כלל מה שאין כן אי גם כאן צריך בדיקה וודאי שפיר התמיר הרא"ש ז"ל דאין לשוחטו בי"ט עד שיפרים מקודם דאז א"צ בדיקה כלל ובסימן כ"ח בש"ך אבאר בעה"י . וככר"ו כתב דביה"ר אין בו משום ריסוק דרוב וולדות אין מתרסקין ומיעוט מתרסקין . בלא כלו חדשיו דמהני שיהוי ח' ימים דרוב אין נפלים ומיעוט שוהין ח' ימים והם נפלים והוה תרי מיעוטי ומש"ה חיישינן בלא כלו חדשיו וצריך הפרים ולפ"ז אף בחול כן וגם זה נכון הוא יע"ש : (ג) עט"ז קרבן מצותו ביום וכ"כ באר הגולה ר"ל דל"ת הא דבעינן בקרבן יום שמיני ולא בלילה דלא יצא מספק נפל . דאינו דבליל ח' יצא מספק נפל . וקרבן ביום כתיב בכל עניותיו . ומיהו קרבן אף כלו חדשיו אסור והוא מחוסר זמן עד תחלת ליל ח' שאז ראוי להקדישו ולמחר יקריבנו והנה ראיתי להזכיר בכאן דבר אחד וזה הוא :

ודע דבשבת קל"ז א' אמר רשב"ג כל ששהה למ"ד יום באדם וח' בבהמה אינו נפל ויליף אדם ופדויו מבן חודש ובהמה שנאמר וביום השמיני כו' . והנה התם וודאי אף שידוע שכלו חדשיו אין בנו פדוי תוך ל"ד יום ובהמה אין ראויה להקרבה תוך ח' ימים ועיין תוספות ב"ק י"א ומנחות ל"ו ב' ד"ה שומע אני הא דיליף מהתם יראה לי דרשב"ג יליף מהתם כל ששהה וודאי יצא מספק נפל דהתורה סתמא אמרה מיום השמיני אף דלא ידוע דכלו חדשיו וכן בבכור הא לא שהה ספיקא הוא לאו מהתם יליף אלא מסברא . ודע עוד הא דבעינן ז' ימים עד תחלת ליל שמיני הוא כדאמר בחולין פ"א דר' אפטוריקי רמי הא כיצד ליל קדושה אלמא תחלת ליל ח' יצא מתורת נפל דקרא כתמא כתיב (והנך ז' ימים בעינן מעל"ע דוקא ולא אם נולד סוף יום א' אם הגיע תחילת ליל מוצאי שבת הא יצא מכלל נפל . דא"כ מאי פריך בשבת קל"ו מימהל היכי מהלינן אלא וודאי כדאמרן *) . [לרשב"ג כספק מ"ה הוה דאי מדרבנן מאי פריך מימהל היכי מהלינן לעקור מצות מילה לגמרי בשביל שבת זו] (עי' פ"מ א"ח במ"ז סי' תנ"ח ס"ק ב') וראיתי להמ"ל הל' איסורי מזבח פ"ג ה"ח דברים אשר לא זכיתי להבינם כתב גם דיליף לה מקרבן דהתורה אסרה תוך ח' ימים משום לתא דנפל ולא חילקה בין ידוע שכלו חדשיו ולמה לא כמ"ש . עוד השיג גם על פר"ח במ"ש דכפי הבנת ב"י במ"ש הגאונים דלהדיוט מותר תוך ח' אף בלא ידעינן דכלו חדשיו מדאמר חולין קי"ז מדאסר מחוסר זמן לגבוה מכלל להדיוט שרי וליתא דקיי"ל שכלו חדשיו וכתב המ"ל דבריו תמוהים דאי הא דאמר מדאסר מחוסר זמן לגבוה איירי תוך ח' ימים אין ראיה דאו"ב שרי להדיוט אלא כמ"ש התוס' שם דהכתוב נתקו לעשה ותיפוק ליה דפסול דתעבתי לך . ול"נ מדאצטריך לומר ברים או"ב לנוהג במוקדשין תיפוק ליה דממשקה ישראל בעינן עכ"ל ולא אבין לה . מ"ש על פר"ח לא ידענא דהפר"ח ס"ק דמהא דאמרינן מדאסר מחוסר זמן לגבוה ויהיה הפי' על או"ב מ"מ ה"ה מדאסר רחמנא תוך ח' ימים מכלל להדיוט שרי וע"ז דחי דקים שכלו חדשיו ומה שהביא דברי התוספות לא ידענא להולמו דהא קרא צריך למחוסר זמן נתקו לעשה דלא ילקי עליה ולא לאיסורא ועוד דהא צריך לכל מחוסר זמן תוך ח' ימים ולתורים שלא הגיע זמנן ולזב ולזבה תוך הזמן . גם מ"ש דה"ק מדאיצטריך דאו"ב נוהג בקדשים תיפוק ליה ממשקה ישראל והא לאו להכי איצטריך דלא נימא דיהא שרי לגבוה דבלא"ה או"ב ועשה ל"ת כמ"ש התוספות ריש או"ב ואיצטריך דלא נימא שור הפסיק ענין והיינו דה"א דאין לוקה על כל פנים בקדשים נהי דאיסורא איכא להקריב דבעינן ממשקה ישראל מ"מ אי עבר ושחט ה"א דאין לוקה דשור הפסיק ענין וגלי התורה בכ"א דשחיטה שאינה ראויה לאו שמה שחיטה ושחיטת קדשים שחיטה שאינה ראויה היא דכל כמה דלא זריק דם כדאיתא ריש או"ב ואף לדידן שחיטה שאין ראויה שמה שחיטה לאו בכ"מ כן הוא כמ"ש התוס' חולין פ"ה ב' ד"ה אימא דכיסוי לא שמיה שחיטה דגילתה התורה ה"ה קדשים לכך צריך קרא דלוקה ועל דברי התוס' קי"ו היה לתמוה כדכתיבנא סוף דבור ד"ה חולין ודברי המ"ל נ"ע: (ד) עט"ז וכוונתו הוא דהוה ס"ס שמא שהה ח' ימים ושמא כלו חדשיו ואף דלא מתהפך דאיך תאמר שמא כלו חדשיו ואת"ל לא כלו הרי וודאי נפל ולא מהני שיהוי או אפשר דאין במציאות שיחיה במונה מ"מ אפשר דכאן א"צ להתהפך ותירץ דגם אונס חד הוא כמ"ש התוס' כתובות ה"ה כאן הוא כולו מגם א' דשמא נפל או אינו נפל ואף דנקיט תחלה הספק שמא כלו חדשיו סידרא לאו דווקא ועיין בנה"ך שכתב דלא הוה דשיל"מ דאין המתיר עתיד לבא בוודאי :

טז (א) לא שנא . עט"ז הביא גמ' דחולין והנה מדכתיב לא תשחטו בוי"ו משמע אף שב' שוחטין הבני עביד איסורא ומדלא כתיב ישחטו ביו"ד וכתיב בתי"ו לומר שפעמים שניהם עוברים . ולכאורה הפירוש דיו"ד נסתר לזכר ומדכתיב תי"ו נוכח ש"מ לתרוייהו מזהיר וז"א אמנם הלבוש ז"ל ס"א יפה פירש דהוה למיכתב ישחטו בקמ"ץ תחת השי"ן והתי"ו כבוא נח דהוה קאי אנשחטין שלא יהיו נשחטין בין ע"י אדם אחד או ב' אלא מדמזהיר לגברי ש"מ תרווייהו עבדי איסורא דאל"כ עדיף טפי לכתוב ישחטו דתשחטו משמע יותר דב' עבדי איסורא ומדיוק ל' רש"י פ"ב ד"ה לא ישחטו כו' נשחטין וד"ה מאי כו' דמשמעות תרווייהו עבדי איסורא . עוד כתב הלבוש דמהכא מוכח נמי דבן לאו דווקא ה"ה בת דאי שור ובנו ואביו כל שור הא בנו מי שכרוך אחריו ואי פרה וכ' בניה ושחט א' הבן ושנים האחרונים א' פרה והב' בנה חייבים דהוה או"ב ובנה ואותה דא"כ לכתוב בניו ביו"ד הרבים ומדכתב בנו משמע יחיד לאמו וע"כ בת ואם ובת ומוכח דבן לאו דווקא ה"ה בת זה תוכן דבריו ויש לראות לתני' דנוהג בזכרים א"כ דבן דווקא דלדידיה משכחת שור ואב ובן ולא ליסתמיט בשום דוכתא לומר כן . אמנם הב"ח כתב דבן נקיבה במשמע מפי השמועה וכן כתב הסמ"ג והפר"ח אות א' כתב בספיטות דבן משמע נמי בת . ועיינתי בסמ"ק לאוין קמ"ט ולא מצאתיו ואולי הוא בסמ"ג . ועיין במי"ע ק"ל כתב דלא כלבוש וכתב דרש"י אסביר לה בבת דהאמת כן הוא . וא"י דהא בגמרא נמי נקיט הכין פרה ובת כו' ש"מ כלבוש דמהכין הוא דדחיק ליה בן לאו דווקא . וראיתי להבכור שור חולין פ"ב דאמר דמק"ו יליף לה ומה שילוח הקן דאין נוהג במזומן עשה נקיבות כזכרים דאף בילים חייב בשילוח כ"ש או"ב והרא"מ פ' אמור יליף במ"מ ולא ק"ו עכ"ל ויש להשיב קצת מה לשלוח הקן שכן נוהג בטריפה אפי' ניקב הוושט דנבילה מחיים לא הוי דנהי דנוהג בהני דהוה נבילה מחיים וכי מתה עומד ושולה מ"מ בהני דניקב הוושט דלא הוה נבילה מחיים נוהג משא"כ או"ב וכדבעינן למימר לקמן וכ"ש לר"ש דאין או"ב נוהג בטריפה כלל א"כ ליכא למיפרך ולא מיסתמיט לומר כן ודע דמש"ה כתב הש"ך אות א' דבכל הני איכא איסור מלקות פשיטא מי לא ידע דאו"ב לוקה אלא דל"ת בא והם אין מלקות שמא הלכה כתנאי וליכא הוכחה דבת נמי חייב כמ"ש הלבוש ואיסורא איכא לז"א דאיסור מלקות נמי איכא דבן בת במשמע ולקמן אבאר : (ב) עט"ז שהדבר ספק אי חוששין לזרע אב לא שהדבר ספק אי דרשא דבנו הוא דרשא גמורה כמ"ש הלבוש והב"ח הביאו הש"ך אות י"ז יע"ש ועיין ט"ז אות י"ב אלא הספק הוא בין כאן ובכל דוכתא אי חוששין לזרע אב . ויש לראות כיון שבספק הוא מה האי שכתבו אחרונים בסימן י"ד בדין דרב מפרשית אי החלב אסור או מותר דדמי לאבר היוצא דהוה בעיא דלא איפשטא (°) והא ל"ד דהוה ס"ס שמא אין חוששין לזרע אב ושמא החלב מותר דהוה בעיא דלא איפשטא ולא מגם א' הוא דספק הא' מתיר יותר אף הוולד וספק הב' רק החלב ובעיא דלא איפשטא הוה ספק כמבואר סימן כ"ט בגלודה ואף למאן דאוסר שם היינו דהוה מגם א' והר"מ ז"ל דמתיר גם לשיטתיה דמגם א' מהני כמבואר בהלכות א"ב דפיתוי קטנה לאו אונס הוא כדמוכח מסוגיא דפ"ס כקושית התוספות ובקונטרס הספיקות אבאר זה . ומיהו למ"ש הש"ך סימן י"ד אות י"א דדין דרב מפרשית הוא ודאי החלב אסור הוא א"ש משא"כ להט"ז שם אות ו' והתב"ש אות ה"י דדין אחד עם יונה

דלשיטתיה בסימן י"ג אזיל דתופס עיקר התירוץ הא' בריש המקשה בהמה בבהמה וכמו דמסיק רב שימי בר אשי וא"כ הטעם ברור דלאו בהמה בבהמה וזה הן דברי הלבוש דבגמרא פריך א"ה כלומר אי מכל בהמה אפילו כחול נמי הא לתי' הא' אין קושיא וא"צ לאותה : **יד** ואם . עש"ך דשמא לא הוה שחיטה אלא ביצא לאויר עולם והשיג על הלבוש דכתב הטעם משום חלדה וכבר כתבנו מזה בט"ז שיש ליישב דסובר בעיא דר"א באת"ל דמטלית לא הוה חלדה משא"כ באמת דמטלית הוה ספק ה"ה במעי בהמה הוה מה"מ ספק והקשינו מה נ"מ יש לומר דנ"מ אם יצא הולד דרך מרגלותיו וראשו בפנים ורוב עובר יצא דהוה כילוד כולו ולטעם כי מהני שחיטה שיצא לאויר העולם מהני כאן ולטעם חלדה הוה חלדה דהראש בפנים ולזה בחר הלבוש בזה הטעם לפי האמת וכדאמרן .

הנה בן פקועה מטריפה שבא על בהמה דעלמא והוליד כתב בש"ך סי' י"ג אות י"א דיש לו תקנה אמנם כפי הנראה כאן באות ז' ואות י"ד יש לעיין ביה וכבר כתבנו מזה בסי' י"ג . אמנם בהמה דעלמא אבת פקועה מטריפה ונשחטה האם וודאי דמהני לולד כיון דשחיטת אמו מהני לדידה ה"ה לולד ומ"מ יש לעיין גם בזה דסימנים שלה כשחוטים לענין נבילה והבן מצד אב אין כשחוטים לענין זה (°) וצ"ע :

טו א הנה אפרוח קודם יציאתו מקליפתו יש מחלוקת אי מת ואפילו שחטו בתוכו ספר התרומה סובר בתוך קליפתו הוה נבילה ואפילו שחטו והרשב"א בארוך צ"ד א' ובקצר בית שני ש"ד ביאר בפי' דבתוך קליפתו אין בו ד"ת אלא מד"ס וקרא דכל השרץ לרבנן דקאי בתוך קליפתו הוה אסמכתא יע"ש ועיין ש"ך סימן פ"ו אות כ"ג ובר"ס ק"ז אות א' . והטור שכתב ביצת אפרוח שלא יצא לאויר העולם אסור משום שרץ השורץ דהוא אסמכתא ואלו הוה איסור תורה לא הוה נקים איסור דרבנן ושבקיה לאיסור תורה הלכך לענין דינא ודאי מספיקא לא נפקא והוה ספק איסור תורה ואם יש ב' קדירות אח' היתר ואח' איסור ונפל אפרוח כזה ולא ידעינן להי נפל מ"ה הוה ס"ס שמא לא נפל לכאן ושמא מן התורה מותר ומדרבנן אני אומר לתוך איסור נפל ועיין פר"ח ופ"ת ותב"ש שהאריכו בזה לפרש דברי התה"א יע"ש ודעת הש"ך בכאן דהוה דרבנן ומש"ה הביא דברי הטור משום שרץ השורץ דהוה אסמכתא : **ב** מותר פי' הש"ך מיד והיינו כת"ק דראב"י . או דאין הלכה כראב"י בברייתא או דרב ור"י פליגי עליה דמסתמא כשלא נפתחו עיניו איירי ומ"מ הש"ך אוסר כ"ז שלא גדל הנוצה שיש בהם קנים דלא כט"ז שמתיר ויראה לי אף למ"ד ב"ת הוה דאורייתא זה הוה דרבנן : **ג** ואפי' . עש"ך דהרכיב דעת התוס' והרא"ש והטור אהדדי דמשמע ליה דהתוס' לאו דווקא אינו הולך ה"ה אינו עומד נמי ועיין ביש"ש פא"ט סי' ס"ג כתב מתו' משמע אינו הולך יע"ש . ומיהו וודאי דאף אינו עומד דאי רב נחמן עומד בעינן א"כ מה קא דחי לה התם בחולין הבמ"ע שהפרים הלך הל"ל אלא וודאי כדאמרן כאן . והראה מקום לא"ח סי' תצ"ח למ"ש רמ"א שם בהג"ה לענין י"ט בעינן הפרים ע"ג קרקע דווקא יע"ש . וכתב המ"א שם אות י"ז מדסתם רמ"א בי"ד ש"מ אף אי בדק ומצא שינוי באיברים שרי דלא כמ"ש בד"מ בא"ח ואפ"ה אין לשוחטו בי"ט אא"כ הפרים דשמא ימצא טריפות גמור . ובאות י"ו הקשה אמה דכתב ד"מ עוף דנדרס לכותל דשוחטין בי"ט דהוה חזקה משא"כ בעגל הא בעגל יש לו חזקה מחמת רובא עכ"ל ור"ל חזקה שלא נתבררה לא הוה חזקה ואף חיה אלף שנים וע"כ מטעם רובא א"כ ה"ה לעגל יע"ש . ולכאורה כיון דאין יכול לעמוד יצא מהרוב אלא דאפ"ה שפיר אמר דוודאי הרבה וולדות אין עומדין מיד בשעת לידה אלא אחר שעה או שתים וריעותא דאין הולך היינו לאחר מיכן א"כ הו"ל תו חזקה טובה יש לו כמו עוף שנדרס וכ"ש הוא וכמ"ש הט"ז :

ומדי דברי בו זכור אזכרנו (°) מה שראיתי בס' שאגת אריה הל' י"ט סימן ס"ד וז"ל בקיצור דבדיקה בריסוק בעמדה לא הוה אלא מדרבנן דאי מ"ה מה מיבעיא בביצה עוף שנדרס מהו לשוחטה בי"ט פשיטא דספיקא דאורייתא לחומרא וגם אהא דביה"ר אין בו משום ריסוק משני הפרים ואכתי הא בעי בדיקה ולא משני שהלכה דעדיף טפי וגם הקשה ממסוכנת איך מותר לשחוט ודלמא לא תפרכס והוה ספיקא דאורייתא והעלה דמסוכנת לאו ההיא דזולין שצריכה פרכוס אלא חולה ואין מסוכן כ"כ שאינה יכולה לעמוד יע"ש . והנה מסתימת א"ח תצ"ח ס"ו דמותר לשחוט מסוכנת משמע אפי' צריכה פרכוס ועיין תב"ש סי' י"ז אות ז' דרוב מסוכנות אין מתות קודם גמר שחיטה אלא דאי לא פרכס יש ראיה דמתה קודם ומש"ה השוחט בלילה לא כתב הר"מ דהוה וודאי נבילה וא"כ שרי לשחוט המסוכנת גמורה בי"ט . ומיהו דברי התב"ש שם צ"ע ושם אבאר . ומה שהקשה מהא דמסיק הפרים לא הבינותי מה קשיא ליה דע"כ הוצרך ר"נ להשמיענו דאיכא ריעותא דאל"ה פשיטא דרוב הנולדים ימותו כקושית הר"ן ז"ל וא"כ שפיר משני בהפרים וודאי אין בו חשש דאזלינן בתר רובא הא בלא הפרים בעי בדיקה מדאורייתא בשהה מעל"ע אה"נ דאסור לשחוט בי"ט וכדאמרן . אמנם מה שהביא ראיה מהא גופא מה מיבעיא ליה סבור הייתי לומר דמש"ה כתב בש"ע עוף שנדרס בי"ט דווקא דלא תיקן להוציאו מידי אמ"ה כמ"ש הר"מ בהלכות מלכים דאין ב"נ מוזהר על אמ"ה של עוף אלא שזה טעות דהא תיקן להוציא מידי נבילה ולההיא דהל' מלכים כבר הקשו כולם מפסחים ע"ג דמשני בחטאת העוף והר"מ הל' שגגות פ"ד פסקה ואין כאן מקומו . וכפי הנראה דאם שחט ע"מ שימצא כשר א"כ כי נמצא טריפה אין כאן חיוב חטאת שהרי מלאכת מחשבת אסרה תורה משא"כ בשוחט לעבודת כוכבים שמתכוין לכך וכדומה ומ"מ בעינן שם קצת תיקון ועיין פסחים ע"ג שוחט ונמצא טריפה ובר"מ בפ"ב מהל' שגגות ה"י והדברים ארוכים ואי"ה בסי' נ"ח אכתוב עוד :

ודע דהא דמשני הב"ע הפרים וליכא ריעותא הוא דהוה כמ"ש הרא"ש שם ואפילו איכא ריעותא שאין עומד והתוס' שכתבו שאין הולך הוא לאו דווקא וכיון שהפרים לאו ריעותא ורש"י שפי' עמדה א"צ מעל"ע הוא כפי' הר"ן ז"ל או סובר דלא מחזקינן ריעותא לענין י"ט : **ד** אין סומכין כו'. דעובד כוכבים מסל"ת אינו נאמן אלא בעדות אשה לבד וכ"ש כאן דלהשבית מקחו אומר כן ומיהו אף עובד כוכבים אף שאין מוכר אין נאמן מה"ט דאין נאמן אלא באשה . ומשמע לכאורה מדבריו כל שאין ידוע אי כלו חדשיו הוה ספיקא דאורייתא דאי דרבנן הא מהימן אף בשאר איסורין עובד כוכבים מל"ת כמ"ש הש"ך בצ"ח אות ב' ובקל"ז אלא דא"א לומר כן כמו שמוכח בא"ע סי' קנ"ו וקס"ד ואפשר דהכא איתחזק מיקרי דעד עתה היתה מעוברת :

טז א ל"ש כו' . עש"ך וא"י מה בא ללמדנו דלוקין אכתי לא שמעינן אם ובנה לקי וחנניא הוסיף שנוהג אף בזכרים ובט"ז אות א' כתבנו דה"א לחנניא בן דווקא ולא בת והוה ספק ואין לוקין ולכך כתב דבן בת נמי במשמע כמ"ש הב"ח או דיליף מ"מ או מק"ו משילוח הקן כמ"ש הרא"ם פ' אמור והבכור שור והוה גילוי מלתא . ומ"מ סיום דבריו דפשיטא דחוששין לזרע אם אין מורין כך ואולי דל"ת לחנניא אותו זכר משמע ופשטיה דקרא קאי על בן ואב ובנו מי שכרוך אחריו היינו מוי"ו דריש לה ומריבוין אין לוקין כמ"ש הר"מ ז"ל פ"ג ממ"א דכל שלא בא מפורש אין לוקין כמ"ש המ"מ שם קמ"ל דהיו לוקין ומה דנ"מ אי היו לוקין עיין אות י"ז בש"ך : **ב** שהדבר ספק . הש"ך הראה מקום לאות י"ז ושם נאמר דהדבר ספק היינו אי חוששין לזרע אב או לאו לא כמ"ש הב"ח ולבוש דחוששין וודאי לזרע אב אלא אם דרש' דבנו דרשה גמורה היא . והנה הלבוש לא כתב כב"ח אלא כתב בס"ב דאב עם בן לא הוה איסור תורה כלל כ"א מדרבנן דמ"ה בנו מי שכרוך אחריו ומלשון הש"ע וודאי משמע דעכ"פ איסור תורה הוה מספיקא דאי הלכה כרבנן או כחנניא דדריש נמי אותו ועיין מ"ש אות י"ז . ואולי סובר דהוה כעין ס"ס שמא אין חוששין לזרע אב ושמא אותו דווקא כי הוא סובר שאין זה תלוי בזה דאף אי חוששין לזרע אב באו"ב גלי קרא דאין נוהג בזכרים : **ג** לאביל . עש"ך דמסיק דראשון וודאי שרי אף לדידיה

אלה דברי כבוד הרב הגאון המפורסם מו"ה שמחה נר"ו אב"ד דק"ק בוברקא.

*) הג"ה להיותי נמצא כעת בק"ק זאלקווא בעת הדפסת דף זה אמרתי לבל למנוע הטוב היות הרב המחבר המנוח ז"ל היה אלופי ומיודעי וריע אבי הגאון המנוח ז"ל להרים מכשול להיות מצרף לכסף וכור לזהב מה שפלטה הקולמוס של הרב המחבר דברי שגגה וצוויתי לדפוס דין זה בין בני האלי עגול. מה שהביא ראיה משבת דאמרינן מימהל היכי מהלינן הא אמרינן גם להדיא דבאדם שעורה לצאת מכלל נפל שלשים יום ובמונת [illegible]

לדידיה והאחרון לאחרים מותר דהא הרא"ש מביא ראיה מגמרא אמר רב יוסף זריז ונשכר דקאכיל בישרא אלמא אי שחט באחרונה אין אוכל בו ביום ולא מוכח אלא לו הא לאחרים אין מוכח ועיין תב"ש אות ז'. ולענין הלכה קיי"ל כבה"ג וכן פסקו כל האחרונים ומשמע דבמזיד אין חילוק ולו אסור ולאחרים מותר ועיין ל"ח באו"ב ועיין ב"ח דלבה"ג מ"ה אסור מכל שתעבתי לך ומתחלה רצה הגמרא לומר דלעולם יהא אסור ומשני מדאסר רחמנא מחוסר זמן לגבוה מכלל להדיוט שרי הא בו ביום אסור ודעת האחרונים דהוה רק קנסא מדרבנן :

וראיתי בספר ידי אליהו למהר"א גאליפאפה ז"ל שפלפל בסוגיא דאי עביד לא מהני והביא קושיא בשם מהרימ"ט אמאי השוחט בשבת שחיטתו כשירה ואף בשוגג הא כל מלתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני יע"ש שתירץ בזה והכי נמי כאן יש להקשות כן והתי' נמי שייך כאן דמעשה גופא לא אסרה תורה אלא יום הוא שאסור ולא שייך לומר כל מלתא דאמר רחמנא לא תעביד דאי עביד לא מהני ובס' שושנת עמקים אבאר ומיהו בלא"ה ל"ק מדאסר רחמנא מחוסר זמן לגבוה מכלל להדיוט שרי :

כתב התב"ש אות ז' דנראה לו עיקר אף לאחרים אסור בו ביום דלא להני מעשיו הרעים ולאורתא מותר אף לו ול"ד לשבת דאיסור סקילה אסרו לו לעולם ולא בשאר אסורין ומ"מ אסור בין לו ולאחרים בכדי שלא יהנו מעשיו הרעים והא דאין מבטלין איסור ואם ביטל שרי לאחרים דלא עבר אדאורייתא עכ"ל הנה סובר כל שעבר על איסור תורה קנסינן ליה שלא יהנו מעשיו הרעים וכל היכא שלעולם אסור אה"נ דהרי הוקשה לו ממבטל איסור ואלו היה אסור לאחרים לעולם הוא ותמיר טפי ממעשה שבת אלא כיון דהטעם שלא יהנה מעבירה הלכך בשבת למ"ש ליכא הנאה שרי ולדידיה אסור משום דאיסור סקילה ובשאר עבירות בין לו ולאחריני קונסין דלא לתהני מעבירה ומבטל איסור לא עבר כ"א אדרבנן. והנה להראב"ד אין מבטלין איסור הוא מן התורה עיין רשב"א בתה"א תחלת בית ד' ש"ג דף קכ"ב ואפ"ה כתב שם על שמו דלאחרים מותר אלמא אף בדאורייתא לא קנסינן לאחרים וכמ"ש הש"ך בסי' צ"ט אות ז' וכמ"ש הכסף משנה בפט"ו מהל' מ"א הלכה כ"ג דלמד ממעשה שבת דלאחרים מותר אלמא דאפילו דאורייתא כה"ג דומיא דמעשה שבת ואף שיש הנאה מעבירה לא קנסו לעולם עכ"פ כאמור. ובבן פקועה שהפרים על הקרקע דמדרבנן טעון שחיטה יראה להקל לעת הצורך אם עבר ושחט דבאיסור דרבנן לא קנסו כולי האי ועיין בסי' צ"ט בעבר וביטל איסור דרבנן שם משמע דאף איסור דרבנן עכ"פ אסור למבטל עצמו מ"מ כאן המחבר סובר דאין איסור אף בו ביום ואף באיסור תורה וה"ט דל"ד למבטל איסור דקנסו שלא יעשה פ"א כן משא"כ לענין או"ב דבשביל יום אחד לא יבוא לעשות כן, וכעין זה חילקו בין הא דסימן ק"י דלא גזרינן כאן שמא יקח מקבוע עיין פרישה בשם ר"פ מבריסק יע"ש וה"ה כאן. ולפ"ז יש לפסוק בשאר דברים הדומים לזה ואי"ה בסי' צ"ט אבאר זה באורך (°) עוד כ' התב"ש באות א' ובשמ"ח ס"ג דאם שניהם שחטו כא' שניהם עברו ואסורים בו ביום וכתב דאף דא' גמר קודם חבירו מ"מ ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף כמ"ש הר"מ מהל' גניבה פ"ב והקשה אמאי לא מוקי הגמרא לא תשחטו שניהם חייבין בכה"ג ותי' דמוקי אליבא דכ"ע אף למ"ד אין לשחיטה אלא לבסוף עכ"ל ולא אבין דא"כ לדידן דישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף ואף דא"א לצמצם ומנלן דאותו ואת אמו חייב דלמא קרא להכי אתא ששניהם שוחטין ואמאי לא אמר דלהכי לא צריך קרא דפשיטא הוא כיון דישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף ששניהם עושין איסורא ולענין מ"ש מפ"ב דהלכות גניבה אין כאן מקומו :

הכה"ג בהגהות ב"י אות ה' הביא דברי דמש"א פי' על מ"ש בה"ג דקמא שרי למיכל ביומא ובתרא אסור למיכליה ביומא על השוחט קאי הא' מותר לאכול השניה ובתרא אסור למיכל אף הראשונה יע"ש וסתימת האחרוני' לא משמע כן (°) דראשונה אמאי תהיה אסורה לשוחט בתרא כיון דבשעה ששחטה הא' היתרה היתה ואין טעם לזה : **ד** אינו לוקה. לשון הש"ך דשמא ביה"ש יום ד' עכ"ל ור"ל דספק יום וספק לילה הוא. וג"כ כל רגע ממנו יש ספק שמא א' יום וזו לילה. ובשמ"ח ס"ד ותב"ש אות א' ביאר דינים אלו כך. אם שחטו שניהם ביה"ש לא היו לוקין דביה"ש ספק מקצתו יום ומקצתו לילה ואם שחט הא' ביום והשני ביה"ש של אחריו מותר בליל של אחריו ממ"נ אי ביה"ש לילה לא עביד איסורא ואי יום לא מצינו שקנסו אלא אותו יום ומיהו היו משמתין ליה כמ"ש בא"ח במכוין מלאכתו במועד דאם אי אפשר לקנסו היו משמתין ליה. ואם שחט הא' ביה"ש של יום ה' לא ישחוט הב' ביה"ש של ליל וי"ו אף דאי שחט ב' בזמן מאוחר מן הראשון ממ"נ שרי דאם הב' יום כ"ש הראשון יום אלא דלמא אתי למיטעי דלמא ישחוט הב' מוקדם בזמן הביה"ש ודלמא הא' לילה והב' יום. אמנם מ"ש דאי שחט ביה"ש אין לאסור לאכול אח"כ יש לעיין דהא בין השמשות כל רגע ספק ועד"מ זמן משך השחיטה עכ"פ נמשך זמן מה ב' רגעים ואם כן מתחלת השחיטה היה יום ועביד איסורא ובגמר שחיטה נמי איסורא עביד דאי לא נגמרה לשחיטה הוה כנתנבלה ולא עביד איסורא למפרע משא"כ כשגמר בלילה עביד איסורא והוה כאילו עביד כל האיסור ביום שלאחריו וראוי למיקנס כל יום שלאחריו וכבר התבאר דישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף וכאמור. ולא שייך כאן ספק דרבנן להקל כיון שהכנים עצמו לספק איסור תורה כמ"ש הוא ז"ל בס"ג וס"ד דאסור לאכול בו ביום. ועל מ"ש שאם שחט הא' ביה"ש של ליל ד' לא ישחוט הב' ביה"ש של ליל ה' דשמא הא' לילה והב' יום אם שחט הא' מאוחר לשני בזמן ואמאי הא הוי ס"ס שמא הא' יום ושמא השני לילה וכל כה"ג לכתחלה שרי ואפשר דמ"מ לכתחלה אסור ומ"מ וודאי אין לשמתו כה"ג כמ"ש וגם אין לאסור הבשר ביום שלאחריו כיון דאיכא ס"ס : **ה** אם כו'. עש"ך דספק הוא אם כרוך אחריה ואפילו יונק ממנה לא הוה אלא ספק ובסימן ש"ו ס"ב דפטור' מבכור' הוא לומר דוודאי ילדה ול"ג בטור וילדתו כו' שם יע"ש ומש"ה בס"ב כאן דפסק המחבר לענין מלקות דסיים באביו אינו לוקה הא באם לוקה הוצרך שיהא בנה וודאי. ומיהו באביו לא מהני כרוך אחריו וכן העלו האחרונים ועיין דרישה ואף די"ל בלא"ה דהוה ס"ס מ"מ א"צ לכך אלא בלא"ה לא מהני באביו כרוך אלא דווקא וודאי שזה אביו שהיה בחדר א' עם הפרה אז אסור ולא היו לוקין באביו כה"ג הא כרוך לחוד אין איסור ועיין סימן ע"ט : **ו** אבל מן הס'. עש"ך דמספק אין חוששין אפילו לאיסורא דהא לענין איסור מיירי כאן ואפילו דומה בתואר ובשאר סימנים שבגוף אפ"ה אין חוששין מספק ומותר לשחוט. ויש לעיין אי נולד לו בעדרו וולד מפרה אחת והיו שם כמה פרות אי שרי לשחוט את הוולד עם אחד מהפרות ביום א' והנה נראה לאסור מספיקא כה"ג ועיין לעיל : **ז** אין חושש כו'. הש"ך העתיק לשון הר"ן ז"ל דאיכא ספיקא טובא אפשר לומר דבס"ס לחוד צריך לשאול וודאי כמבואר לקמן סי' ק"י דאף דס"ס היכא דיכול לברורי אפ"ה שרי היינו ע"י טורח אבל כל היכא דאיכא לברורי בקל יש לשאול דלא עדיף מרוב מצויין מומחין הן ואפ"ה צריך לשאול אלא דהכא איכא שלש ספיקות טובי משום הכי לא צריך לשאול ועיין במנחת יעקב הלכות נדה סימן קפ"ה אות א' דס"ס עם חזקה דאין צריך לשואלו ובסי' ק"י יבואר זה באורך וכאן אין מקומו להאריך : **ח** אבל על המוכר להודיע ללוקח אפילו בשאר ימות השנה אם שחט כו' ש"ך וירצה בזה דלא כגי' בטור אם הוא באחד מד' זמנים אלא כגי' שלפנינו בש"ע ואם בוי"ו דאם שחט האם היום ליכא כ"א ב' ספיקות שמא לאו לשחיטה ושמא לא לשחטה היום צריך להודיע דבס"ס היכא דאיכא לברורי בקל מבררינן ומ"מ יש לראות דרובא לרדיא זבני וכיון דס"ס עם חזקה א"צ לשואלו כמ"ש באות הקודם כ"ש רוב עם הס"ס ומיהו התם כתב עוד דדרכה לטבול וע"ש בכלל נ"ט אות ח' ובקונטרים הספיקות יבואר זה על נכון בעז"ה : **ט** או אם מכרה לאחד לשוחט' היום. פי' שודאי ישחוט היום הא מספק א"צ להודיע כיון שאין בד' זמנים ש"ך. ומשום דבטור גרים בלא וי"ו צריך לומר כמ"ש הט"ז כאן אות וי"ו משא"כ בש"ע הפירוש שודאי לשוחטה צריך הוא להודיע. ומ"מ מקח טעות לא הוה דיאמר לו שחוט למחר כיון שאין בד' זמנים : **י** ואם כו'. דבד"ז הללו אף בספק צריך להודיע ואם לא הודיע מקח טעות נמי הוה : **יא** ועי"ט האחרון של חג אבל עי"ט הראשון של חג אין מרבים דטרידי בסוכה ילולב תוספות ש"ך ועי"ט אחרון של פסח אין רגל בפ"ע ועי"כ בעופות : **יב** א"צ להודיע. פי' לא לענין מקח טעות ולא לענין איסור ש"ך וירצה בזה דלענין איסור איכא ספיקא טובא שמא הראשון לאו לשחיטה קנה כיון דלאו בד"ז קנה ושמא אתמול ומיהו כבר כתבנו בס"ס צריך לשואלו כו' דהא ודאי האחרון שקונה היום לשחיטה קונה אותה ויש ליישב : **יג** צריך להודיע. כ' הש"ך בשם הב"ח בזמנינו שהכל שוחטין קודם יו"ט וכן בחתונה א"כ במכר בב' ימים א"צ להודיע והנה בזמנינו שדרך הקצבים לשחוט הכל ביום ה' לצורך ע"ש ודאי אם מכר האם לאחד והבן לשני ביום א' הוה מקח טעות וכן כתב השמ"ח סעיף ח' ואות כ"ד : **יד** עש"ך הביא קושית הב"ח ומפרש דמ"ש הט"ו ואם קדם א' קאי נמי ארישא אפילו בלקחו מאדם אחד והש"ך מתרץ דברישא הוה זריז ונשכר לא משובח דגדול זכותיה דחבריה משא"כ בסיפא הר"ז משובח ובדין הוא עושה וכבר כתבנו בט"ז אות ט' דמגמרא משמע אף בלקחו מאדם א' הר"ז זריז ומשובח דאלת"ה לא הוה קראו ליה זריז ועוד דא"כ העיקר חסר מן הטור ומחבר שלא הביאו כ"א לישנא דגמרא עיין בבכו"ש : **טו** ושחט העז ובנה היה לוקה דשה אפי' מקצת שה ש"ך וכן העתיק הפר"ח אות ט"ו ותמה התב"ש אות ל"א דהטעם הוא דבנו כל דהו כדמסיק בגמרא ועיין שם ואין לדחוק ולומר דהש"ך מפרש ושחט העז ובנה היינו הבת עם הבן שילדה והוא אוקימתא דגמרא ובת ילדה בן דוודאי השמיט הר"מ והש"ע האי דינא אמנם נראה וודאי דלר"א הוא דאמרינן הכי משא"כ לרבנן אית טעם פשוט יותר דאפילו אי אמרינן דבנו דומיא דאמו מ"מ שה ואפי' מקצת שה וכ"ת דנ"מ לדינא באב עם הבן ואמו צביה דאי שה אפילו מקצת שה יכול לשחוט לצורך גדול דהוה ס"ס שמא בנו כרוך אחריו ואת"ל דהלכה כחנניא דאותו כתיב אכתי דלמא אין חוששין לזרע אב והוה בנו כולו צבי ולא מקצת שה דהא הש"ך באות י"ז האריך ואמר דהא בהא תליא דאי אותו זכר וודאי חוששין ואי אין נוהג בזכרים אין חוששין ואין לחלק ביניהן כלל א"כ נקט דרשא היותר פשוט דלר"א צ"ל בנו כל דהו ולא לרבנן דדרשי שה ואפילו מקצת שה וכדאמרן : **טז** אבל העז כו'. הש"ך כתב דאין בו משום מראית העין ושרי לכתחלה ועיין תבו"ש אות ל"ב כתב דגי' הר"מ ז"ל עז שבא על הצביה וילדה תייש דמשמע שדומה בתואר לתייש יש מראית העין ופר"ח כתב משום סרך בתה ובת בתה וזה לשיטת הר"מ דלוקה וראי ומיהו אף לדידן נמי דספיקא מן התורה אסור וודאי דלא הוי גזרה לגזרה וכבר כתבנו מזה בט"ז וסבור הייתי לומר דאיכא למיגזר שמא ישחוט הבן תחלה ואח"כ אמו דאם נאמר בנו כל דהו ה"ה בנו ואותו אותו כל דהו וכפי הנראה לכאורה מדברי מי"ט בפרק או"ב במ"ש לכתוב בנו ואותו ומה אעשה שהרי הרב אומר בס"א הוא הרב המובהק הגאון אמיתי בעל תבו"ש דעיקר בנו כל דהו ואמו צריך שתהיה שה או מקצת שה עכ"פ : **יז** הש"ך האריך ו[illegible]שום אופן אין לחלק בין נוהג בזכרים ובין חוששין לזרע אב דאי נוהג בודאי חוששין ואי חוששין וודאי נוהג ואין לחלק ביניהם כלל ע"כ תמה על הר"מ והש"ע כאן יע"ש עוד הקשה דברי מהרש"ל [illegible]הדדי בפרק או"ב דבסימן ב' כתב דנוהג בזכרים ובסימן ג' לא כתב כן יע"ש ונ"מ בזמן הזה לענין מלקות הוא דמן

יוצא קשה דהוה ס"ס : (ג) מותר לאכלם. עט"ז דמ"ה מותר מדאסר רחמנא מחוסר זמן לגבוה קודם ח' ימים כו'. ופליגי אי קנסו לזה כמו בשבת. והנך רואה מדבריו דכוכב מה דאמרו בחולין מדאסר מחוסר זמן לגבוה היינו קודם ח' ימים כמו שפירש הפר"ח בסימן ט"ו אות ה' וכ"פ הלבוש כאן בס"ג והמ"ל בהל' איסורי מזבח פ"ג ה"ח תמה על הפר"ח ולא תמה על הט"ז ולבוש ועיין מ"ש באורך בסימן ט"ו בט"ז אות ג' ועיין ת"כ פרשת אמור פ"ח לא ירצה וסמיך ליה שור ושה לומר בהוא בלא ירצה וי"ל קצת דברי מ"ל וצ"ע : (ד) היום הולך. עט"ז דבגמרא יליף לה. דל"ת הואיל ובעניינא דקדשים כתיב הלילה הולך אחר היום שלפניו יליף בג"ש יום א' ממעשה בראשית ורבי דאמר התם יום המיוחד טעון כרוז אסמכתא הוא ועיקר לג"ש עיין ס"פ או"ב. והא ליכא למימר דלחייב בין ביום אחד הלילה כמו במעשה בראשית מג"ש ואהני היקשא דקדשים דגם לילה אחר היום דזה טעות דיום אחד כתיב משמע או זה או זה אלא הא קשיא למ"ש התוספות בגיטין מ"א ב' ד"ה דכ"ע דהיקשא עדיפא ואהני התם דעיקר שטר מג"ש מפיק א"כ קשה גם זה אינו דמיותר הג"ש והיקשא דקדשים איצטריך לבוא דרשא כמ"ש התוספות ריש או"ב ד"ה מנין ועיין לבוש ס"ו כתב דשור ולא חיה ושה ולא עוף והא איצטריך להפסיק דא"כ לכתביה בעלמא והא התוס' כתבו [illegible] דרבא כתיב בקדשים. ולקושייתו י"ל דלכתוב ובהמה או"ב לא תשחטו ביום א' וצ"ע : (ה) אם הוא כרוך אחריה והולך תמיד אחריה מבהמה ילדתו ט"ז והיינו לענין איסור : (ו) עט"ז ותוכן כוונתו בש"ע הגיה ואם בוי"ו והרתי קאמר בשאר ימות השנה א"צ המוכר להודיע אלא א"כ מכר האם לשוחטה היום וכד' זמנים אף שמכר היום בסתמא צריך להודיע דכולם קונים לשחוט ביום אחד גם בשאר זמנים לא הוה מקח טעות ובד"ז הוה מקח טעות ובטור כתב שצריך להודיע אם מכר האם לשוחטה היום אם הוא בא' מד"ז בלא וי"ו והקשה דמאי איריא בד"ז בשאר השנה נמי כן והנה הפרישה אות ט' לא הוקשה לו אלא דבד' זמנים אף בלא מכר היום לשוחטה אלא בסתמא נמי כן הוא יע"ש ותי' הט"ז דהוה כאלו כתוב בטור אם מכר לשוחטה היום מסורס הדברים ור"ל אם מכר היום בסתמא וודאי לשוחטה הוא ובשאר זמנים דווקא אם מכר בפי' לשוחטה היום או צריך להודיע ללוקח שני וכמ"ש בש"ע ואין מחלוקת בין הטור וש"ע ועמ"ש בש"ך אות ה': (ז) ועי"ט. כתב הט"ז דהוא רגל בפ"ע משא"כ י"ט אחרון של פסח ועי"כ לא דרגילין בעופות ועי"ט א' של חג דטרודים במצות סוכה ואין שוחטין בו : (ח) כתב הט"ז דווקא להפקיע זכות אחרים אמרינן כל מה שבידו מכר ולא יותר הא לא"ה מוכר יותר ממה שיש לו כח וה"ה בנשבע שלא למכור חפץ זה שאין כח בידו מכח השבועה אפ"ה אם עבר ומכר ש"ד וממילא אם נשבע שלא לשחוט אלא לחרישה דהלוקח יכול לשוחטו גם לא שייך אדם אוסר שלו על חבירו דהכא לא אסר החפץ כי השבועה אקרקפתא דגברא מונח : (ט) זריז ונשכר. עט"ז הנה בגמרא אמרו בפי' אף בלקחו מאדם א' אם קדם הב' הר"ז זריז ונשכר כמ"ש הש"ך אות ד' אלא דר"ל דהגמרא מיירי קודם בואם לב"ד דאי הב' לשחוט כי שמא הראשון לא ישחוט היום ועיין שמ"ח משא"כ בלקחו מאנים אף באו לב"ד אין להפיל גורלות מאחר דהגמרא קראו לזה זריז דלא יבוא לידי מכשול אין להפקיע זכותו וז"ש הש"ע אקיפא הך דינא ומתורץ קושית הב"ח ואם רואין הב"ד שאחד צריך לשחוט היום והב' אין צורך לו כגון זו כופין על מדת סדום ועיין תב"ש : (י) העז. עט"ז וילדה דזה אף אי חוששין לזרע האב והוה בנו רק מקצת שה בנו כל דהו והש"ך אות ט"ו כתב שה אפי' מקצת שה ואין צורך דאפי' לא אמרינן מקצת שה בנו כל דהו ושם אבאר. ובטור כתב צבי על התיישה וילדה בת ובת ילדה בת (או בן) ושחט לה ולבתה חייב דמצד אמה שה ואפי' מקצת שה דוודאי חוששין לזרע האם והמחבר השמיט זה דכתבו רבותא יותר תיש על הצביה וילדה בת ובת ילדה בן וקשחיט לה ולברה היה לוקה והוא לבון הר"מ דסובר דמילקא כה"ג היה לקי דוודאי חוששין לזרע האב כמו שיתבאר לקמן אות י"ח וש"ך אות י"ז וא"כ כ"ש בצבי על התיישה כה"ג דשה אפי' מקצת שה והט"ז כתב דלדידן דלית לן דלוקה בכה"ג דש"ע אמנם לדינא דטור אנו מודים : (יא) עט"ז דכתב מדאמר ר"ח ה"מ דפטור משמע אבל אסור והטעם דלא אתי לאיחלופי בתיישה ובנה עכ"ל ור"ל אי שרית לה בחבצא תייש יאמרו העולם ה"ה אמו תיישה ישחטו ביום א' והפר"ח אות ט"ז כתב משום סרך בתה ובת בתה דאית בה מלקות כדבסמוך עכ"ל הנה אל תטעה דאי לאו שיש מלקות אלא ספיקא הוה כמ"ש הטור אי חוששין לזרע אב והוה מקצת שה או לאו לא היו גוזרין משום ספיקא דמ"ש אלא דהוא ז"ל לשיטת הר"מ אמרה והוא פסק כן בסימן ק"י דכל ספיקא מ"ה שריא ומדרבנן אסור א"כ תו הוה גזירה לגזירה אי לאו דלוקין על בת ובת בתה דהוה וודאי משא"כ לדידן דספיקא דאורייתא להומרא מ"ה אלא שאין לוקין עליו וודאי לגזרינן אטו ספיקא ולא הוה גזירה לגזירה וכאמור ומיהו בספק פלוגתא אי הוה מדרבנן יבואר בסימן ק"י מזה (וכאן אין להאריך) : (יב) בת הצביה. עט"ז הביא דברי הש"ע בצ"ע דוודאי מלקות ליכא דספיקא הוא אם חוששין וליכא איסור תורה כ"א דרבנן לשיטת הר"מ ז"ל וכפי מה שפירש הט"ז באות י"א יע"ש והל"ח בפרק או"ב הגיה בר"מ ז"ל היתה בת העז נקיבה וזה לחכמים דשה ואפי' מקצת שה ובש"ע לא הגיה כלום : (יג) כתב הט"ז ה"ה גדול דלא גמיר דרוב מעשיו מקולקלים ולמעשה לא החליט ומ"מ כתב דאם עבר ושחט אחר גדול דלא גמיר אין לאסור אף לי"ח בס"ח והטעם דלא הוה אלא מטעם קנס וספק דרבנן להקל וכתב עוד דאפי' ספק בשחיטה אין לשחוט עוד אף דאוקמיה אחזקה וגימא דהוה כוודאי נבילה וכן כתב הש"ך אות י"ט בשם סמ"ק אם נמצא הסכין פגום יע"ש ובסימן ח"י וכ"ה אבאר אמאי לא אמרינן ספק בשחיטה הוה ודאי ולא ספק דאוקמיה אחזקה :

והגה (°) אם ניקב הוושט במקום שחיטה דמבואר לקמן סימן ל"ג דהוה נבילה עכ"פ לאחר שחיטה פשיטא דמותר לשחוט אחריו דהוה נתנבלה בידו ופשוט הוא ואם ניקב התורבן אסור לשחוט אחריו :

(יד) אינו לוקה דהא מ"ה א"צ שחיטה ט"ז והיא תוספתא הביאה הכ"מ פי"ב מה"ש ה"י דאו"ב לא תשחטו את שטעון שחיטה חייב משום או"ב ואת שאינו טעון שחיטה פטור. ויראה לי אם הפרים ושחט בו ביום אף לי"ח בס"ח אין לאסור הבשר בו ביום ל"מ אם הטעם כל שתעבתי כמ"ש הב"ח פשיטא אלא אפי' אם מטעם קנס אפשר דלא קנסו כ"א באיסור תורה ועיין סימן נ"ט לקמן ובשמ"ח ס"ג יראה כן דווקא באיסור תורה קנסו בו ביום :

ודע אם בת בנפקועה על בהמה דעלמא וילדה שאותו וולד אין לו תקנה כמבואר סי' י"ג (°) אסור לשחוט האם והבן מ"ה ומלקות ליכא איסורא איכא שמא אין חוששין לזרע אב והוה שחיטה מעליא ומלקות ליכא דשמא חוששין לזרע אב ואי סימן כשחוט ולא מהני שחיטה דידיה ומטמא והוה נתנבלה בידו ואפי' אי תאמר דאי מת אין מטמא כמ"ש התב"ש סימן י"ג אות י"ז א"כ פשיטא דלא מהני האי שחיטה מידי והוה כמו נתנבלה ומיהו איסור תורה אית ביה מספיקא ואם שחט הבן ואח"כ האם אסור לאכול הבשר בו ביום דהכניס עצמו לספק איסור תורה כמ"ש השמ"ח ס"ג כאם שחט האב וכן דאסור ה"ה כאן. ומיהו בהמה דעלמא על בת פקועה וילדה בת ובת ילדה בן וקשחיט לה ולברה איסור תורה ליכא ממ"נ אי חוששין לזרע אב א"כ הוה אמו נתנבלה ואי אין חוששין א"צ שחיטה מ"ה דבת פקוע היא ומדרבנן אסור דהפרים ע"ג קרקע ומיהו הבשר של שניהם בלא"ה אסור לאכול מספיקא. ויראה דמותר לשחוט הבן של הבת דמ"ה ליכא איסור ממ"נ וספיקא דרבנן לקולא אף בהפרים דלמא חוששין לזרע האב והוה הבת נתנבלה ומותר לשחוט הבן שחיטה הגונה ולאו למשרי הבשר באכילה אלא לומר דאין איסור או"ב וה"ה בהמה דעלמא על בת פקועה ונשחטה ונמצא וולד או הפרים אין איסור מצד או"ב לשחוט הבן דספק דרבנן להקל וכדאמרן וזה להש"ך ולהב"ח אסור לשחוט הוולד מדרבנן אם הפרים עיין סימן י"ג :

שוב ראיתי להכה"ג בהגהות הב"י אות ל"ג ול"ד ול"ה ול"ו כתב ד' דינים מעצמו דנפשיה והאריך. האחד בן פקועה על בהמה דעלמא או על בת פקועה כיוצא בו יש איסור או"ב וזה אמת ויציב דעיין הם שאין בהם מלקות ולענין איסורא יש חילוק דאלו בן פקועה אבהמה מעליא אסור מ"ה שמא אין חוששין ושחיטה מעליא ועל בת פקועה כיוצא אין איסור כ"א מדרבנן דכולם צריכים שחיטה מדבריהם כמבואר סי' י"ג הדין השני כתב בן פקועה מטריפה על בהמה דעלמא והוליד הוולד ניתר בשחיטת עצמו יש איסור או"ב הנה מה שהתיר הוולד כ"כ הש"ך בסי' י"ג אות י"ח וכבר דברנו מזה ומ"מ היה לומר דכאן יש מלקות ג"כ משא"כ דין הא' אין בו מלקות וכמ"ש. הדין השלישי הוא בן פקועה על בהמה דעלמא ונשחטה אמו דמותר לשחוט הבן אח"כ זה ג"כ ברור דניתר בשחיטת אמו כשירה ודווקא הוליד אסור כמבואר סי' י"ג אמנם הוה ליה להתנות בלא הפרים דאי הפרים אסור לשחוט מדרבנן. הרביעי הוא בהמה דעלמא על בת פקועה ונשחטה ונמצא וולד לדעת הב"ח סימן י"ג דהוולד ניתר בשחיטת אמו מותר לשחוט הבן ולש"ך דוולד אין תקנה אסור לשחוט הבן עכ"ל. לא ידענא אי הפרים להב"ח צריך שחיטה מדרבנן ואסור לשחוט אחר אמו בו ביום אי כלו הדשיו ולש"ך אדרבה נהפוך הוא ממ"נ אין בו איסור תורה אי חוששין לזרע אב הוה נתנבלה דאין תקנה ואי אין חוששין ויש איסור מדרבנן בהפרים וכבר כתבנו ספק דרבנן להקל דלמא חוששין ואין תקנה והוה נתנבלה ואין איסור לשחוט בו ביום ומיהו הבשר בלא"ה אסור לאכול ולענין איסור או"ב איירינן כאן ומיהו מ"ש ספק דרבנן להקל י"ל דשיל"מ לא אמרינן ספק דרבנן להקל. ועיין סימן י"ג מ"ש : (טו) כתב הט"ז דאם יש לומר להשבית מקחו אומר כן אין נאמן אף קודם שמכר. והש"ך אות כ"ג פקפק בזה ושם אבאר : (טז) מכה וטורדן וכל דפריש מרובא פריש ואף שהוא דשיל"מ כמ"ש הלבוש דאו"ב מיקרי דשיל"מ מ"מ איסורא ברובא איתיה וה"ה בשאר דשיל"מ הדין כן ובסי' ק"י אאריך בעז"ה. כתב השמ"ח סי"ט אות נ"א אם נתערבה אב של בהמה באחרים אי יש להתיר מכח ס"ס עי' סי' ק"י הנה לא זכינו לאורו שם באות נ"א כתב אמ"ש רי"ו נט"ו ח"ה או"ה יש פוסקים דחוששין לזרע אב וי"א אם הוא וודאי אביו נוהג וקשה דעה א' נמי סוברת דווקא ביודעין שהוא וודאי אביו נוהג אלא בנתערב מיירי יע"ש ויפה פי' ומיושב זאת הקושיא וכן בכה"ג בהגהות הטור אות ד' הקשה קושיא זו וא"ש כי דעה א' סוברת דוודאי חוששין והוה ספיקא דאורייתא ודעה שניה סוברת דהוה ספק והוה ס"ס אמנם לדידן דשיל"מ אוסרין ס"ס אם לא לצורך גדול כמבואר סימן ק"י יע"ש ולפ"ז ה"ה בן פקועה על בת פקועה והוליד והפרים ונתערב אב ומכ"ש לא נתערב אין אומרים ספק דרבנן להקל בדשלי"מ ומ"ש פר"ח סי' ק"י בכללי דס"ס אות י"ח לא משמע הכי ואבאר קצת דע שהפר"ח סי' ק"י בכלל ה' ובקיצור ס"ס אות י"ח כתב דמאי דבעיא בגמרא ולא איפשטא אין נכנס בגדר ס"ס וכן כתב בסימן למ"ד אות ב' והשיג על הריק"ש בענין רוב גולגולת שרצה להתיר מחמת ס"ס ובסי' כ"ט אות ב' השיג על המחבר מה שרצה להתיר ס"ס מחמת בעיא דלא איפשטא. ומה שהביא ראיה מתחת מטלית דאסור י"ל דהוה משם א' ספק שמא עור כשירה ושמא מטלית כשירה וכל שאין הספק הא' מתיר יותר מחבירו בנדון ההוא דווקא לא הוה ס"ס אלא דאיהו לשיטתיה דלהר"מ לא חייש לשם א' כמו שביארנו לעיל ומהסיא דסימן כ"ט שהט"ז וש"ך סתמו דבריהם אין ראיה דהתם יש סניף סברת הרא"ש כמ"ש הפר"ח אות א' ועיין מ"י כלל א' אות ו' ובקונטרים הספיקות מחודש א' וט' ובתב"ש בסי' למ"ד אות א' ובפ"ת בסי' כ"ד וכ"ע האריך לחלק על פר"ח ועיין בלא"מ פ"ג מה"ש ה"י שהביא בצ"ע יע"ש ומהא דלעיל דכתבו חלב של וולד הנולד מבן פקועה ובהמה דעלמא אסור יש קצת ראיה להפר"ח ובסימן כ"ט אכתוב ואי"ה בסימן ק"י אבאר אי בעיא דלא איפשטא הוה ספק הן לענין ספק דרבנן להקל הן לענין ס"ס וכאן אין להאריך :

יז (א) בגערה או במקל אבל כשמעמידין ביד לא מהני ט"ז דען נמי עומד הוא כשמעמידין אותו בידים אלא בעינן דווקא שע"י גערה יקום לא הוה מסוכנת לשון הר"מ ז"ל בפ"י מהל' מ"א הי"א בהמה שתשש כחה ונטה למות הואיל ולא אירע מכה באחד מאיברים הממיתים אותה הר"ז מותרת · דלא הוה דומיא דטריפה אלא בחסרון : (ב) הר"ז נבילה דקים להו דנטולה נשמתה קודם גמר שחיטה ט"ז ולשון הלבוש דודאי נתעלפה כשהרגישה השחיטה ויצאה נשמתה קודם גמר שחיטת הרוב ע"ש · והנך רואה ממ"ש הש"ע והוא לשון הר"מ ז"ל בפ"ד ממ"א הי"ג דכל שלא פירכסה כנבילה ודאי מחזיקין לה והתב"ש אות ז' נתקשה בזה אמאי הא בריאות נמי לפעמים אין מפרכסין וכ"ת רוב מסוכנות מתות קודם גמר שחיטה וכל שאין סי' מתות כן דא"כ השוחט בלילה דכתב הר"מ והמחבר דהוה ספק ולא ודאי ותי' דלאו רובן מתות רק אותן שאין מפרכסות רובייהו יוצאות נשמתן קודם גמר שחיטה ויצא להר"מ כן מדאמר בידוע שנטולה נשמתה אלמא ודאי הוא עכ"ל ולכאורה אכתי לא הועיל דהא חזינן כמה בריאות שאין מפרכסין אבל דבר ברור דיבר דודאי רוב ב"ת מפרכסין ולכך בהמה בריאה אי לא פרכסה כלל אמרינן מן המיעוט היא דהא בריאה הוה מאח"כ במסוכנת שלא פירכסה אית לן לומר דנטולה נשמתה קודם מלומר מן המיעוט היא מאח"כ השוחט בלילה הוה ספק דשמא פרכסה · והנה י"ל בתרי אנפין או דרוב אין מתות קודם גמר שחיטה ואפ"ה אי לא פירכסה ע"כ ממיעוטא היא ומה חזית דהוה ממעוטא דאין מפרכסין אימא ממיעוט שמתות והוקה בהדיא בחזקת שאין זבות והוה ודאי כדבעינן למימר בסימן ח"י וכ"ה או דמיעוט שאין מפרכסין לא שכיח והוה מיעוטא דמיעוטא ומיהו השוחט בלילה הוה ספק נבילה דסמוך מיעוטא לחזקה והו"ל פלגא ופלגא מדרבנן או דלאו רובם מתות אלא מחצה והלכך השוחט בלילה הוה ספיקא דאורייתא · והנה בבילה אמרינן לענין י"ט השוחט מסוכנת צריך לאכול כזית חי ואיך מותר לשחוט בי"ט דהוה ספק כו' וכבר עמד בזה בעל שאגת אריה הל' י"ט סימן ס"ד ובכר"ו אות ב' הרגיש בזה אמנם אם נאמר דרוב אין מתות אלא כל שלא פרכסה הוה סימן מיתה א"כ א"ש האי דבילה וא"ל לדחוקי ולומר האי דבילה איירי במעמידין אותה ועומדת דא"ל סימן כי מסתימת לשון הפוסקים בהל' י"ט סי' תצ"ח לא משמע כן וכמ"ש ג"כ כר"ו (°) ולענין הברכה על השחיטה יראה לי שאין להכניס בספק ברכה וישחוט אחר עמו · ולענין או"ב אם לא פרכסה כתב הב"ח דשרי דהוה נבילה ודאית ומיהו כתב התב"ש זה דוקא כשלא פירכסה הא פירכסה בשאר איבריה או נעקה והטילה ריעי אף בתחלת שחיטה הוה ספק כ"כ בשמ"ח ס"ד ואף דלכאורה דבריו סותרים זא"ז דכתב בתב"ש אות ז' דהר"מ למד דהוה ודאי ממה שאמרו בידוע כו' ורבא אפרכוס בתחלת שחיטה אמר כן אלמא דודאי הוא י"ל אף דרבא אמר כן אכתי דלמא הלכה כר"ח לחומרא ומיהו בידוע ל"פ על ר"ח וכל שלא פרכסה כלל הוה ודאי נבילה והיה לוקין עליה כו' :

ודע דסבור הייתי לומר דלהר"מ יש הוכחה דאם לא פירכסה הוה ודאי דאל"כ השוחט בלילה וא"י אם פרכסה אסורה לר"א דוקא זינוק ולרבנן אף זינוק ל"מ והא הוה ס"ס שמא פירכסה ושמא לאו מתה קודם וכ"ת דהוה מש"א הא הר"מ סובר כה"ג הוה ס"ס מדפסק בהל' א"ב פיתוי קטנה לאו אונס מסוגיא דפ"פ מחמת קושית התוס' שם יע"ש אלא דאי ס"ס במקום חזקה לאו כלום אין הוכחה וא"ל : (ג) אלא בעיניו בספרי הטור בגפו וכן פסק רש"ל ט"ז הנה הוא חלופי גרסאות בגמרא י"ג עינו וכ"ש גפו דהוא במקום יד דבהמה וי"ג גפו אבל עינו לא ורי"ו כתב עינו וגפו הוה זו ואצ"ל זו וגורס עינו מיהו בטור הגירסא עינו לפי פי' הב"י וכן ירא' גירסת יש"ש פ' השוחט סי' י"ט בטור אלא דהפרישה אות ד' והב"ח כתב שיש גורסין בטור גפו ולא עינו ולכן אין להקל : (ד) אלא בזנבו · עט"ז ודעתו דהש"ע מסתמא סובר דוקא בעוף מהני כשכש בזנבו ולא בבהמה וכמ"ש בספרו הארוך דהר"מ השמיט זנב בבהמה דאין סברא דסמיך על רבותא ומש"ה השמיט המחבר כאן · והעלה ט"ז דהמיקל לא הפסיד עש"ך אות ו' :

יח (א) אפי' מן הצד ואותן השוחטים שעושים אומנים אין לחוש ט"ז וכ"כ ז"ל לעיל סי' ט' אות א' בשם רש"ל והיינו טעמא דכה"ג אמרינן ביה"ש מרווח רווח כיון ששחט קצת סימן קודם שיגיע לאמצע הסכין ועיין תב"ש שם המליץ בעד בית הלל דיש למנוע מלשחוט בסכין שקורין שלא"ק ואם בולט וודאי אסור יע"ש באות ד' וכתב השמ"ח סימן י"ג ס"ג בבן פקועה שהפרים ע"ג קרקע שטעון שחיטה מדבריהם אין להחמיר אם נמצא הסכין פגום לאחר שחיטה יע"ש והנה מה שפוסל מן הצד ולא מיחשב לס"ס שמא לא הטה לצדדין ושמא בעצם נפגם אף למאן דסובר ס"ס במקום חזקה מהני והכי לא הוה ס"ס כמ"ש הש"ך סי' ק"י דרך להוליך כל הסכין מאח"כ מן הצד הוה ס"ס י"ל כל שלא ידע וודאי הטה ועוד דעיקר כדעה א' בסי' ע' ועוד בפגימה אף המחבר מודה כמ"ש הש"ך שם ועיין מ"ש שם :

כתב כה"ג בהגהות ב"י אות כ"ד בשם דמש"א אם לא בדק הסכין הצדדין ונאבד לאחר שחיטה כשירה · וכעת אין ת"י ספר דמש"א ולכאורה הטעם דנהי דסתם סכין בחזקת פגום הוא היינו מחוד ולא בצדדין ומ"מ נ"ל דאין לסמוך על זה גם כל האחרונים לא הביאו(°)ואין להתיר מכח ס"ס שמא כו' דהלכה פסוקה היא דאפי' מן הצד אוסר בפגימה כמו בחוד · ואף בידע י"ל דאין חילוק כלל כ"ש בלא ידע :

(ב) עט"ז והנה קודם בואי לבאר דבריו צריך אני להעתיק גמרא חולין והפוסקים :

גרסינן בחולין י"ז ב' במערבא בדקי ליה בשימשא בנהרדעא במיא רב ששת בריש ליפנא רב אחא בחוט השערה בסורא אמרי בשרא אכלי בשרא ליבדקה · אמר ר"פ צריכא בדיקה אבישרא ואטופרא ואתלת רוחתא · וגרסינן תו אמר ר"ל שלש פגימות הן וקחשיב פגימות סכין כדי חגירת ציפורן · והרי"ף הביא כל הנך והשמיט הא דר"ל · וכתב הרשב"א והרמב"ן דלית הלכתא אלא כהנך דבדקו בשימשא והרא"ש כתב כיון דמביא הא דרב פפא אטופרא היינו כדי שתחגור ציפורן וכל פגימה שמרגיש בציפורן היינו שתחגור ציפורן · והנה הטור כפי הבנת ב"י והב"ח סובר דהרא"ש והרי"ף חולקים המה וכן הוא בדרישה אות ו' דלהרי"ף והרמב"ן והרשב"א והר"מ פ"א מה"ש הי"ד דשיעור הפגימה כ"ש ובלבד שתחגור חוט השערה והרא"ש סובר כדי שתחגור חגורה או מלשון ציפורן · אמנם הדרישה והפר"ח כתבו דלכ"ע לענין דינא חגירה ושערה פוסלת אלא בפי' השמועה מחולקין דהרשב"א סובר דר"ל דאמר חגירת ציפורן הוא מלשון חגורה או מלשון אסיפה היא כמו אגרה בקיץ לאמה וכל שאין הציפורן נאסף לאו פגימה ומש"ה השמיט הרי"ף הא דהא כל הני בודקין במים כו' ולמה לא בציפורן ואף דהבי' הא דר"פ אבישרא ואטופרא היינו וודאי ציפורן מרגיש הוא פגימה קטנה ביותר ואפשר אפי' שאין נאסף בחוט השערה אפ"ה מרגיש הציפורן כמו שיראה הרואה במשמרת הבית י"ד א' ומש"ה וודאי בדיקה מעליא הוה הציפורן · והרא"ש סובר חגירת ציפורן לאו אסיפה אלא הרגשה כמו ויתגרו ממסגרותיהם כמ"ש הב"ח שם י"ג ב' והלכך הלכתא כוותיהו הא דר"ל וזה שסיים הרא"ש והוסיף אלו מלות וכ"ל פגימ"ה שהו"א מרגי"ש בציפור"ן היינו כדי שתחגור הציפורן ודמיא לפסקא דכשירה כתב הרא"ה שם שאף הוא נרגש בציפורן ואפ"ה כשירה כיון שאין מגוף הסכין ואין פגימה אלא מתוך דקותו של חוט יע"ש כן למדתי מתוך פי' הדרישה אות ה' · והפר"ח אות ו' · ותמהני על הפר"ח שלא הזכיר דברי הדרישה בכאן · ולפ"ז גם הרא"ה אין חולק על הרשב"א כלל אלא בפירוש השמועה בל' חגירת הציפורן ולא עוד אלא שאני רואה להיפך דאפשר להרא"ה ולהרא"ש יש יותר חומרא מהרשב"א והרמב"ן בדברי הרי"ף דאלו לדידהו כל שאין אוסף חוט השערה לית לן בה מטעמא דאוגרת קרי ליה רבא דהכין אמר שלש מדות בסכין אוגרת כו' והאי ליגנא וודאי מלשון אסיפה הוא כמו שפי' הרמב"ן והרשב"א במ"ה י"ד א' וכפירש הר"ן ז"ל ואלו להרא"ה והרא"ש ז"ל אף שאין אוספת שום דבר כל שציפורן מרגיש פסולה והיינו הא דבדקי במיא ושימשא דפסול כה"ג ואפ"ה בדיקה דר"פ אטופרא מהני וודאי דציפורן ודאי מרגיש קטנה ביותר וזה טעמו של הר"מ ז"ל בפ"א מה"ש הי"ד שלא הזכיר כלל שיעור פגימה אלא כל שהוא והיינו כדאמרן אפי' שאין חוגרת

התורה אין פסול לעדות כ"א עבירה שיש בה מלקות כמבואר בח"מ ל"ד ובא"ע ס' מ"ב ס"ה המקדש בפסולי עדות דאורייתא אין צריך גט כלל ובפסולי עדות דרבנן צריך גט ומיהו מה שכתב בהג"ה דיש אומרים דחוששין שמא חזרו בתשובה אין כל כך נפקא מינה אלא לענין ברכה ועיין שם בחושן משפט אות י"ז ובבית שמואל אות ט' ועיי"ש(°)נסתפקתי באם שחט אב ובנו ועוד ולד הנולד מבן פקועה על בהמה דעלמא וקשחים לה ולברה ביום אחד אי מיפסל לעדות מן התורה או לאו . ולכאורה ממה נפשך האי גברא עביד עבירה שיש בה מלקות דאי חוששין לזרע אב א"כ הרי נתחייב מלקות דשחט אב ובן ביום אחד ואי אין חוששין לזרע אב א"כ אותו ולד יש לו תקנה דבהמה מעליא הוא דדין דרב משרשיא לא נאמר אלא אם חוששין וחייב משום אם ובנה ואי חוששין ואין תקנה לאותו ולד ואין חייב דהבן הוה כנתנבלה כמ"ש לעיל א"כ חייב משום אב ובנו . אמנם כל זה להש"ך ז"ל דסובר אי חוששין ודאי חייב באב ובנו משא"כ להלבוש והב"ח דכתבו אף דחוששין שמא אותו מיעוט הוא למעט זכרים א"כ אין כאן ממ"נ ופטור הוא ממלקות ויש לי להאריך בזה ואין כאן מקומו ועיין בספרי ראש יוסף יע"ש ודע דהתראת ספק שמיה התראה כמ"ש הר"מ ז"ל בהל' סנהדרין ודברי הלח"מ שם צ"ע עוד כ' הש"ך דמוכח דלהר"מ ספוקי מספקא ליה אי חוששין דפסק כוי מבהמה וחיה מכסה בלא ברכה וכן פסק המחבר לקמן ואי ודאי חוששין לכסוי ולברך ואי דמעורב דם הבהמה מה בכך כל טפה וטפה יש דם חיה ובהמה ואין בה ביטול עיין תוס' חולין ע"ט ב' ד"ה בין יעו"ש : **יח** אלא בשחיטה וטריפה הוה שחיטה ראויה באו"ב ש"ך מיהו ניקב הוושט הוה נבילה : **יט** כתב הש"ך בשם סמ"ק דה"ה צירוף שהיות או נמצא הסכין פגום הוה ספק ואסור לשחוט אחריו הבן יע"ש והנה אמאי לא אוקמיה אחזקה בשלמא בצירוף שהיות י"ל דבעיא דלא איפשטא אין שייך לומר אוקי אחזקה כמו שאבאר בסימן ח"י וכן מצאתי בתבו"ש סימן ל' אות א' דאטו משום חזקה איפשוט בעיא דילן ועיין בהכה"ג בסי' ח"י וכ"ה ושם אבאר וסכין פגום איכא ספיקי טובא אלא דלא מהני ס"ס במקום חזקה ומש"ה פשיטא הוה וממ"ש הר"מ ז"ל בפי"ב מה"ש הלכה ה' דספק נבילה אסור לשחוט אחריהן אין ראיה דמיירי כמו סכין פגום או ספיקא דדינא או בעיא דלא איפשטא דלא מוקמי אחזקה : **כ** לפיכך . הש"ך הקשה על הב"ח במה שכתב דאם שחט האם רשאי למסור הבן לחש"ו דאין רשאי אפילו להשליך לכלבים כמבואר בסי"א וי"ל דמיירי בטריפה הניכרת דליכא למיטעי ועיין שמ"ח ותב"ש דהם ודאי רוב מעשיהם מקולקלים : **כא** בינם לבין עצמן אף בא"י לאמן וא"י ה"ש אפ"ה באחרים רואין ודאי אסור לשחוט אחריהם אם שחטו כהוגן אף דלעיל סי' א' העלה דשחיטתן פסולה מ"מ מידי ספיקא לא נפקא והלכך לענין או"ב אזלינן לחומרא ש"ך : **כב** הש"ך הראה מקום לאות ג' ולס"ם י"ד הנה בס"ם י"ד כתב השוחט עובר במעי אמו הוה בעיא דלא איפשטא ולחומרא ולענין או"ב ג"כ לחומרא ובאות ג' כאן כתב דאסור לאכול האחרון לו ואולי יאמר גם כאן אף באיסור דרבנן אסור או כוונתו להיפך כיון דמטעם קנס הוא הכא לא קנסו : **כג** הש"ך מסופק כאן אי נאמן במיגו כל שבידו היכא דמתכוין להשביח מקחו ולפי שעיקר דינים אלו אין כאן מקומו ואי"ה במקום אחר אבאר : **כד** אי מהימן ליה . אפי' אינו מסל"ת כיון דמהימן ליה אסור ש"ך : **כה** דבעלי חיים לא במלו ש"ך ולבוש כתב הטעם דהוה דשיל"מ ולכך לא במילי . ואם שחט ונתערב אח"כ חשר"ל כמו כבש בצמרו וכדומה יש לעיין לבה"ג דאוסר בו ביום אי אמרינן דהוה דשיל"מ או כיון דמשום קנס הוא כמבואר באות ג' כי קנסו בעיניה ולא ע"י תערובות עי' פסחים בהא דר"ש קנס חמץ שעבר בב"י(°)וצ"ע: **כו** אסור לשוחטם היום הב' הנותרים דהוה מחצה על מחצה ולא שייך לומר כל דפריש מרובא פריש ואי"ה בסימן ק"י אבאר באורך :

יז א עש"ך דוקא כשמעמידין ע"י גערה או במקל ועומדת יצאה מכלל מסוכנת הא לא"ה אף כשמעמידין בידים ועומדת לא יצאה מכלל מסוכנת וצריכה סימן ומ"ש שם אין לו מקום דאי נגרום ש"ם ז"א דלא נזכר בש"ס אלא כל בו בשם הראב"ד הביאו הד"מ ואולי דקאי אציון ש"ע שנרשם כן ואין מדרך הש"ך לכתוב כן : **ב** הר"ז נבילה דכל שלא פרכסה בידוע שנטולה נשמתה קודם שחיטה ש"ם עכ"ל הש"ך הנה בש"ס קאמר קודם לכן ומפרש הט"ז אות ב' קודם גמר שחיטת דהיינו רוב א' בעוף ורוב ב' בבהמה וכפי הנראה הוא כוונת הש"ך קודם שחיטה היינו גמר שחיטה ויש לראות בעוף שהיה חצי קנה פגום והוסיף עליו כ"ש האם יאמר דא"צ פרכוס דל"ל בידוע שנטולה נשמתה קודם לכן כמ"ש הלבוש ס"א דודאי כשהרגישה השחיטה יצאה נשמתה קודם גמר שחיטה וכאן במשהו הוה גמר שחיטה וכל היכי תיזל ותיתי ועיין כר"ו אות ב' ומ"מ אין להקל דאומרין מיד שהרגישה שרוצין לשוחטה נתעלפה ומתה מיד : **ג** ולמשוך עד אחר שחיטה. הש"ך הסכים כן להלכה דבעינן שיהיה הפרכוס אחר שחיטת רוב ב' בבהמה ורוב א' בעוף ושכן מוכח ברש"י ד"ה כל שכתב דלאחר ששחטה וד"ה אמר ליה שכתב לאחר שחיטה כו' וד"ה שאני כתב דכל שלא פשטה וחזרה לאחר שחיטה כו' וד"ה בסוף שכתב דתהוי בה חיות אחר שחיטה וכן ע"ב שם ע"ש ופר"ח אות א' כתב דהפרכוס עד גמר וסוף שחיטה והנה התב"ש האריך להשיג עליו מלשונות רש"י משמע דודאי בעי חיותא עד אחר שחיטה וכל שלא היה כ"א בגמר שחיטה דהגמר שחיטה ומיתה באין כאחד פסולה דבעינן חיותא אחר גמר השחיטה ומ"ש רש"י במשנה דנטולה קודם גמר לאו דוקא . וא"י למה נקטו הט"ז והש"ך באות ב' שנטולה קודם גמר שחיטה או קודם שחיטה ולפי תירוץ השני שכתב שם דא"א לצמצם א"ש טפי יע"ש :

כתב הכנה"ג בהגהות הטור אות ב' יש להסתפק סומא ששחט ואמר שהרגיש בפירכוס אי מהימן ובאות ה' צריך שידע מתחלה שהיא מסוכנת חא לאו הכי כל מלתא דלא רמיא כו' כמו בסכין מלובנת : **ד** עיין ש"ך הנה במשנה בהמה דקה שפשטה ידה ולא החזירה פסולה ובגמרא אמר רב ענן א"ש היתה ידו פשוטה וכפפה כשירה דאי ממתניתין ה"א בעינן פשוטה וכפופה קמ"ל כפופה לחוד מהני והברייתא דמייתי רבא בהמה דקה שפשטה ידה ולא החזירה פסולה בד"א ביד אבל ברגל בין פשטה ולא כפפה או כפפה ולא פשטה כשירה והרי"ף והרא"ש השמיטו מימרא דשמואל וכן הר"מ ז"ל וכתב ב"י דסוברים מדלא הזכיר בברייתא בהדיא להתירא מש"ה אמר רבא הלכתא כהא מתני' לאפוקי משמואל ע"ש והיש"ש בפ"ג סי' י"ט כתב דאין צריך להזכיר דפשט' דמתניתין משמע כן והתב"ש הקשה דאטו מי עדיפא מדורו של שמואל דהוצרך לומר דה"א עד שפשטה וכפפה יע"ש ול"נ דודאי מתני' איכא למימר דכפופה לחוד ל"מ והא דתנן פשטה ולא החזירה ולא אשמועינן רבותא טפי דאפילו כפופה לחוד ל"מ י"ל דכח דהיתרא עדיף לדיוקא הא רגלה אפילו פשטה לחוד מהני משא"כ ברייתא דתני בהדיא פשוטה ברגל א"כ אמאי לא אמר ברישא רבותא טפי כפופה ביד ל"מ אלא דכפופה ביד מהני לחוד אף היתה פשוטה והרי"ף והרא"ש נפטרו במה שהביאו הברייתא דליכא למיטעי וכאמור ושמואל הוצרך לאשמועינן דממשנה ליכא למיפשט וברייתא לא הוה ידוע בפרסום כ"כ משא"כ הרי"ף והרא"ש שהביאו הברייתא . אמנם הר"מ ז"ל ודאי סובר דתרתי בעינן כדמוכח מלשונו שכפל הדברים בהמה דקה שפשטה וחזרה מהני משמע הא כפיפה לחוד לא מהני . ובש"ע או כפפה רגלה הוא מיותר אלא לאשמועינן הא ביד לא מהני כפיפה ועיין בלבוש ובפ"ח ובתב"ש: **ה** עש"ך ולשונו צריך תיקון קצת במ"ש י"ג גפו ויש מהפוסקים סוברים דעינו לא הלא הגורסים גפו סוברים דעינו לא ורי"ו שהתיר בשתיהן דגורס עינו ולא אבין מ"ש בד"מ הנדפס עם א"מ דרי"ו פסק כשתי הנוסחאות דמנא לי' להקל אלמא דגורס עינו וכ"ש גפו מסברא דהוה כמו יד בבהמה גם לא גרע מכשכוש בזנבו ועי' מ"ש במ"ז: **ו** ולא עש"ך דמה שלא הגיה רמ"א דגם בבהמה מהני דכולן חולקין על הר"מ די"ל דסובר דאין שום חולק דגם הר"מ מודה והא דלא הזכיר דכ"ש הוא וברייתא לרבותא נקטיה זנב העוף וכן נראה מדברי המ"מ שם דאמה שלא זכר הר"מ עבי' קלי' ומתרזת כתב שלא זכר דכברייתא ק"ל ואלו בכשכוש בהמה לא כתב אהר"מ כלום : **ז** הא כותלי ביה"ש מלאים דם לא מהני כאן דר"א הוא דאמר נן וחכמים פליגי עליה ש"ך : **ח** עש"ך וכוונתו דהא דכתב הר"מ ז"ל גדולי החכמים לא היו אוכלין מן המסוכנת ותשובת גאון דבהמת עובד כוכבים אסור תרתי נינהו דבהמת עובד כוכבים מדת חסידות הוא לאדם כשר ומתנהג בחסידות ודברי הר"מ הם אף בבהמות ישראל והוא מגמרא חולין ואין בו מדת חסידות אף מי שמתנהג בחסידות אלא גדולי ישראל כמו יחזקאל וחביריו והוא התפאר ע"ז דלא כלבוש ס"ג שנראה מדבריו דמ"ש הר"מ ז"ל הוא מדת חסידות יע"ש :

יח א הר"ז נבילה . כ' הש"ך ספק נבילה . הנה המחבר שינה מלשון הר"מ ז"ל פ"א מה"ש הכ"ד כתב בדק ונמצא פגומה הרי זה ספק נבילה והשוחט בהמות רבות ונמצא פגום הרי הכל ספק ואפילו הראשונה והמחבר כאן כתב הר"ז נבילה ובסי"א כתב ספק והיה אפשר דלקמן איכא ס"ס גמור שמא במפרקת בתרייתא ושמא בסימן בתרייתא ועכ"פ הראשונות יש ס"ס אלא דהוה ס"ס במקום חזקה והוה פלגא מדרבנן או מן התורה מש"ה קרי ליה ספק וכ"ת אחרונה ליכא כ"א חד ספק בעצם ומיעוט בתרא הכל א' הוא כמ"ש הש"ך בסי' ק"י אות ס"ד י"ל כיון דכלל הכל מש"ה אמר הרי הכל ספק ומשום הראשונות כלל גם האחרונה וקורא בשם ספק ומשום דאין נ"מ כ"כ עתה בין ספק לודאי כתב כן ומ"ש שם ואפילו הראשונות ה"ק לא מבעיא שאר הנשחטין חוץ מראשונה דאיכא למימר מפרקת קמייתא איפגם אלא אפילו ראשונה כו' משא"כ כאן דליכא כ"א ספק א' דשמא לא הוליך נגד הפגימה מסתמא הוליך ושמא במפרקת או במיעוט בתרא הכל שם אחד כמ"ש הש"ך סי' ק"י אות ס"ד מש"ה הוה ודאי נבילה דסוקלין ושורפין על החזקות אלא דהש"ך שם השיג על המ"ב דבתרי בהמות ליכא ס"ס ואנן כתבנו שם דעיקר הוכחת מ"ב הוא משחט הרבה בהמות דהוה ס"ס גמור שמא במפרקת בתרייתא והכל כשירין ואת"ל בסימן בתרייתא אכתי הראשונה כשירה וה"נ דכותיה הוא וא"צ להפכו דבתרי גופים א"צ להתהפך וכבר הארכנו בזה בסימן ק"י . או יאמר דהמחבר כתב כאן הר"ז נבילה אפילו נגע כו' והיינו בלא נגע הוה ודאי נבילה דליכא כ"א ספק אחד דודאי הוליך כל הסכין ובנגע הוא דכתב חיישינן דהתם לא הוה כ"א ספק והר"מ ז"ל לא הזכיר זה בתרתי אפילו נגע ומש"ה כתב ספק נבילה היינו בנגע במפרקת הוה ספק ולא ודאי . או יאמר דהמחבר אף בנגע הוה ודאי מדכייל להדדי אפילו בלא וי"ו משמע דדין אחד להם אפ"ה ל"ק דהר"מ לשיטתיה דסובר דס"ס משם א' הוה ס"ס ואף א"צ להתהפך שהרי הרב אומר כן פ"ב מהל' סוטה ה"ד ופ"ג מהל' איסורי ביאה ה"ב דקטנה נאסרה בזנות מחמת קושית התוס' דכתובות ט' אמאי הא הוה ס"ס ספק אתם ספק רצון ושמא בקטנותה אלא פיתוי קטנה לאו אונס והתם לא הוה אלא משם אחד ועוד איך תאמר שמא באונס ואת"ל רצון שמא בקטנותה והא כיון דאמרת שמא ברצון הודית דלא בקטנותה דפיתוי לא שייך בקטנה וע"כ הר"מ חולק גם אזה וסובר דלא צריך להתהפך עי' במ"י בקו' הספיקות אות כ' מש"ה כתב שפיר דהוה ספק שמא במפרקת ושמא במיעוט בתרא כי א"צ להתהפך גם משם א' הוה ס"ס משא"כ המחבר סותם באה"ע סי' ס"ט (סי' ו' סי"ד) דפיתוי קטנה (לאו) אונס הוא מש"ה סתם כאן דהוה ודאי נבילה ולא ספק אף בנגע במפרקת דהוה מש"א או שלא מתהפך וכדאמרן ועיקר דלא מתהפך ובסק"י אבאר בדברי הש"ך שם . ומ"ש דבא"ע סותם פיתוי קטנה לאו אונס הוא המעיין שם ובספרי הארוך יראה שיש צדדין לכאן ולכאן ואין להאריך ובסק"י אבאר :

שוב ראיתי לכה"ג בהגהות הטור אות ג' הביא בשם הגהות אלפסי (הוא ספר תומת ישרים) כתב כן דהוה ודאי נבילה וספק נבילה משכחת בספיקא דדינא לא בספק הנקרה מצד המקרים ע"ש וכן כתב בסימן כ"ה אות ג' בהגהות הטור העתיק הגהות אלפסי זו יע"ש . והנה הר"מ ז"ל כתב כאן הר"ז ספק נבילה ובפ"ד מה"ש ה"א ישראל שא"י ה"ש ושחט בינו לבין עצמו הר"ז קרובה לספק נבילה ובפי"ב מה"ש ה"ה השוחט והרי היא ספק נבילה אסור לשחוט השני ובפ"ג מה"ש ה"ד שהה במיעוט הר"ז ספק נבילה ובהי"ד הר"ז ספק נבילה . ופ"א הי"ב כתב השוחט ולא בדק בסימנים אח"כ הר"ז נבילה ובפ"ג הי"ח כל ספק בשחיטה הר"ז ספק נבילה וישם העיד בנו האיש משה הוא אדונינו הר"מ ז"ל שכ"מ שנאמר בחיבור פסולה הר"ז נבילה ולוקה יע"ש . ועתה אשובה אראה אשמור ציוני . הנה מ"ש בפ"א הכ"ד דהוה רק ספק יש לומר ודאי כן דלא הוה ודאי דבכל דוכתי קי"ל חזקה דהשתא ליתא נגד חזקה דמעיקרא כ"א היכא דחסר ואתאי כמו מקוה ומש"ה לא הוה בסכין תרתי במקום חדא אלא דקשיא בלא"ה אמאי אפילו נאבד הסכין דכשירה הא אוקי חזקה דסכין להדי חזקה דבהמה והוה ספק השקול מיתת ועי"כ לומר כמ"ש הרא"ש ז"ל דחזקה דבהמה איתרע דהרי שחוטה לפניך וחזקה דסכין לא איתרע וגם אין מדרך הסכין להפגם בחתיכת סימנים משא"כ אם רואין שנפגם ואיכא למימר במיעוט בתרא הרי איתרע גם כן עכ"פ חזקה דסכין דמעיקרא והוה תו חזקה להדי חזקה ומש"ה הוא ספק השקול ולא ודאי ולפ"ז אפילו לא נגע במפרקת רק שחט קצת יותר מן רוב המשוער הוה ספק . ומ"ש פ"ג ה"ד שהה מיעוט סימנין כו' דזה בעיא דלא אפשטא בכה"ג לא אמרינן אוקי חזקה כמ"ש הגהות אלפסי דודאי מפני חזקה לא ניפשטא האבעיא וכן כתב התב"ש בסי' ל' אות א' . ובהי"ד וי"ז וי"ח שכתב כל ספק בשחיטה הוה ספק נבילה נמי שפיר הוא דנשחט איכא רובא להתירא ורובא עדיף ומדרבנן אמרינן סמוך מיעוטא לחזקה וה"נ פלגא וקרוב הדבר דמדרבנן אסור לא מן התורה . ומ"ש כל ספק בשחיטה הוה ספק היינו שהה ודרס די"ל דרוב שוחטין כהוגן ואין שוהין ודורסין כמ"ש התוס' חולין דף יו"ד א' ד"ה סכין איתרעי דמסתמא שוחט כדרך השוחטין יע"ש מש"ה כתב דהוה רק ספק הא כל ספק השקול וחזקה ודאי אוקמי אחזקה ומילקי היה לקי והיו סוקלין ושורפין על החזקות. אמנם מ"ש בפי"ב מה"ש שחט ס' נבילה אסור לשחוט אחריה ואין לוקה ע"כ בס' נבילה ד"ת קאמר והיינו בעיא דלא איפשטא וכדומה דאי איסור דרבנן ודאי היה לקי . ובהא דפ"א הי"ב לא בדק בסימנים הר"ז נבילה לכאורה ודאי אמנם הכ"מ כתב שם דספק לחומרא משמע דספק הוה וקורא לספק נמי בכלל נבילה והכלל שנתן הוא רק לפסולה ולא לנבילה . ומ"ש בפ"ד ה"א ישראל שא"י ה"ש הר"ז קרובה לספק נבילה צ"ע ודברי הכ"מ שרוצה לפרש דקאי על בבא שלאחריו דשחט ג' וד' פעמים שפיר צ"ע דא"כ הוה ליה לומר אבבא שניה ועוד היא גופא אכתי לא ידענא והנה מכל דברי האחרונים משמע דידע דלא גמיר הוה ודאי ולא ספק וכבר כתבנו זה במקום אחר . ובשרשים כתבנו מזה ואי"ה כל אחד על מקומו אבאר ובסי' כ"ח לענין כיסוי אבאר בש"ך אות כ"ז ועיין ב"ח כאן : **ב** אלא . הש"ך העתיק לישנא דגמרא דבהמה בחייה בחזקת איסור כו' וזה א"צ אלא לנגע במפרקת דהוה כמו ספק הרגיל דיותר י"ל דבעצם איפגום אפ"ה כיון דאיכא חזקה אין ספק מוציא מודאי הא כי ליכא חזקה אזלינן לקולא בספק הרגיל ובסי' כ"ה אבאר בזה באורך בעה"י . ודע דחזקה זו היינו שאין זבוח לא אמ"ה כן הוא מסקנת הפוסקים אמנם הלבוש סעיף א' כתב אמ"ה והדברים ארוכים ואי"ה בספר

שושנת

שושנת עמקים אבאר : **ג** ואפילו . עש"ך והיינו דכתב המחבר תחלה עצם ואח"כ עוף דקאי אפילו נגע ואפילו עוף ומ"ש שמא נפגם בעור הוא לאו דוקא דאפילו קרע העור כך ושחט ונמצא פגום אין תולין במפרקת אפילו נגע ואסור מספק : **ד** שיעור . הש"ך הביא דברי הב"ח וחולק עליו דפגימה כ"ש פוסל ומסתמא לא חיישינן לכ"ש דאין מדרך הסכין להפגים כ"ש שלא יתגור ציפורן וכמו שפי' הפר"ח דבריו יראה סותר ממה שפי' התב"ש וכבר הארכנו בזה במ"ז . ומ"ש דלא כב"ח שהביא ראיה מתוס' וליתא דכל בו ועמ"ז ג"כ הביאו ד"ה היינו דהב"ח הביא ראיה ממ"ש תוס' חולין י"ז ב' ד"ה אבישרא משום וושט כו' אלמא כל שאין נרגש בצפורן לאו כלום הוא וכתב הש"ך דהא הכל בו הביא ד"ה והלבוש ג"כ ואפ"ה סובר הלבוש בס"ג דפגימה כ"ש פוסל יע"ש . והנה המעיין בב"ח יראה דאמ"ש יש"ש דפגימה כ"ש פוסל אפילו אינו חוגר כלום אפילו כחוט השערה כל שנראה בשימשא וכמו שכתבנו במ"ז והא קאמר שפיר כיון דאין מרגיש בצפורן שפיר הוא והביא ד"ה והלבוש באמת בעי חגירת שער וסובר הפי' ביש"ש כמ"ש הפר"ח דמסתמא אין לחוש שאין מדרך הסכין לפגום פגימה קטנה . אמנם מ"ש הב"ח דמ"ש בש"ע חגירת שער ה"ה בשימשא נמי פסלה וליתא לא אבין לה דהרי המחבר הטיל תנאי ובלבד וכן כתב הרשב"א להדיא דחוגרת קרי לה דבעינן חוגר דבר מה ואולי טעמא דנפשיה קאמר כיון דמהנך בדקו לה בשימשא יליף ה"ה דנימא אפילו בשימשא נמי וכל זה צ"ע ועיין מ"ש במ"ז : **ה** צריך . עיין ש"ך ויש לראות כיון דפסק המחבר סי' י"ב דצריך לבדוק אחר שחיטה ג"כ א"כ לאיזה צורך כפל דבריו דא"נ יאמר צריך לבדוק קודם ידעינן דאין לסמוך אבדיקה שאח"כ דבלא"ה צריך לבדוק אח"כ ואולי המחבר לאו דינא בא לאשמעי' אלא ה"ק אף שבלא"ה צריך לבדוק אח"כ אפ"ה אם לא בדק לא ישחוט דחיישינן שמא מישתלי אח"כ כיון דלאו חובה הוא דאי נאבד שרי . והתב"ש אות א' הקשה מסי' צ"א דמידי דאורחיה בהדחה שרי דליכא למיחש דאישתלי ותי' דהתם זכור הוא דאין ראוי לאוכלה כך משא"כ כאן ישכח ועוד דהתם איסורא דרבנן . ודברים אלו אבאר לקמן בסי' צ"א אי"ה . והנה בדין בדיקת הסכין קודם שחיטה יש ג' טעמים . א' שמא ישכח אח"כ . ב' משום בל תשחית . ג' משום חשש ברכה לבטלה.והנה אם שמע מאחר הברכה איכא טעם אחר ואם נבילה ככשירה ליכא ב"ת ואם סכין מוצנע דאם שחט בלא בדיקה ונאבד שרי כמ"ש הפוסקים ואפ"ה כתב רמ"א בי"ד דלכתחלה אין לשחוט בלי בדיקה תחלה והטעם משום ב"ת או ברכה לבטלה .וא"כ בשמע הברכה מאחר ונבילה שוה ככשירה וסכין מוצנע דליכא כולהו טעמא אז שרי בלי בדיקה לסמוך אאח"כ דאי נמי משתלי ליכא איסורא ועיין תב"ש אות א' . ומ"ש על הדרישה מגמרא חולין עיין תב"ש כאן אות א' וכבר כתבנו בסי' ב' אות ט' מזה ע"ש . והכוונה דשחטתם אתו לומר לחכם אבל בדיקה בלא"ה בעינן דלמא משתלי גם משחטתם אין ראיה דלמא בלא בדיקה שאח"כ מיירי התם ומיהו זה אינו : **ו** סכין . כלומר סכין על אצבע ש"ך דאל"כ הבאה דידיה הולכה היא בשחיטה וכמ"ש הט"ז אות ג' אלא שהיו רגילין לבדוק הסכין על אצבע והוה הולכה דסכין ג"כ דשחיטה : **ז** ואם הביא . אפילו לא הוליך ש"ך וירצה בזה דלדעה זו שהוא דעת הר"מ ז"ל והרי"ף דמה דאמרינן דקיימא ארישא דסכינא היינו אחורי עוקץ לצד הראש או לצד הקתא הא קיימא ארישא דסכינא ממש אין מעלה לדעה זו ואם שחט באותו צד דרך עליה בעוקץ פסול אף ברישא דסכינא כי לפעמים דוחק וקורע העוקץ העור ובשר וסימן ביחד ולז"א דלא תטעה לפרש דגם דעה זו יודה דברישא ממש כשר בכל ענין וא"כ דוקא הוליך שכבר נחלש העור ובשר אסור בכל ענין הא הביא ולא הוליך פעמים כשר כדקיימא ארישא דסכינא לז"א דאינו כן : **ח** שחיטתו פסולה . דכל מלתא דלא רמיא עליו לאו אדעתיה ש"ך וכן כתבו כל הפוסקים ויש לראות אי מן התורה שחיטתו פסולה ודאי או ספיקא הוה או משום חומרי בעלמא . עיין פ"ת אות וי"ו דאם ראו עדים ואמרו ברי אין לאסור ויש לעיין אם נאמר א' אומר בדדמי וב' לא כמו עד א' במלחמה או הטעם כיון דהוא טרוד בעבודתו לאו אדעתיה אבל אחר אפילו אחד מהימן והנה ראוי לבאר זה כי הוא כלל גדול לכמה דברים ואין הזמן גורם וצ"ע בכל זה : **ט** ויש מחמירין . עש"ך שסובר עוקץ דרך ירידה נמי קורע עד דקימא ארישא ונמשך קולא מזה דאפילו אחורי העוקץ לקתא וקיימא ארישא ממש ושחט דרך הולכה כשר וכן להיפך : **י** יש כו' . אפילו מסוכסכת מן הצד אבל רושם אומנים כשר ש"ך והיינו דה"א כיון דיש מקילין אם ידע שיש פגימה מצד דבה"ש מרווח רווח וה"א דאף שאין אנו בקיאין מ"מ יש להקל בכה"ג לזה כתב דאינו כן . ואתה רואה דאפילו קיימא ממש ארישא אחורי לצד הראש די"ל דרך ירידה אין קורע אפ"ה אנו אוסרין וכן העלה השמ"ח סעיף יו"ד אמנם יש לעיין בזה ועיין דרישה אות י"ג במה שכתב על מהרי"ו ע"ש : **יא** ועי"ל סי' כ"ג. עש"ך הביא הא דסימן כ"ג בבהמה פסול אם שהה כשיעור שהייה בין סימן לסימן בסכין רעה הא לא שהה שיעור שהייה כשר אף לדידן דפסלינן שהייה כ"ש היינו בשהה ממש לא חתך בסכין רעה ובעוף כשר בכל ענין אף דשהה בסכין רעה שיעור שהייה במיעוט בתרא אפ"ה כיון שלא שהה אלא חתך בסכין רעה אין בכך כלום . וממ"נ נמי איכא דלכתחלה צריך לשחוט כל ב' סימנים אפילו בעוף . ומ"ש לדידן דפוסלין שהייה כ"ש אפי' במיעוט בתרא לכאורה משמע כ"ש במיעוט בתרא נמי פוסלין לקמן סי' כ"ג אבאר זה אם שהייה כ"ש פוסלת במיעוט בתרא או דוקא שיעור : **יב** לפעמים . כ' הש"ך מ"ש הרמ"א לפעמים טריפה ולפעמים כשירה בדלא שהה שיעור שהייה אף לדידן דכ"ש פסול היינו שהה ממש לא סכין רעה או הניח שניהם יחד ובזה א"ש מה שהקשה הדרישה סימן כ"ב והב"ח כאן ובסי' כ"ג איך כתב הטור כאן שוחטין לכתחלה ובסי' כ"ג כתב דוקא דיעבד ואין לומר דכאן מיירי בעוף מ"מ לכתחלה צריך לשחוט בעוף שני סימנים א"כ ודאי אין לשחוט גם בעוף לכתחלה בסכין רעה . ואף דהפר"ח בסי' כ"ג הקשה דבעוף אין חילוק כיון דלכתחלה צריך ב' סימנים א"כ מה לי מיעוט אחרון של סימן א' או סימן שני הליץ התב"ש בסי' כ"ג אות ח"י דסוברים הב"ח ודרישה וט"ז סי' כ"א והש"ך כאן דתרי לישנא דר"פ השוחט פליגי בהאי ולהאי לישנא דא' בעוף קאי לכתחלה צריך רוב ב' וא"צ כל השנים וא"כ הוה שהייה לכתחלה במיעוט בתרא דסימן קמא בסכין רעה בעוף יע"ש . אלא דכאן מיירי שחותכין בשוה ואז אפילו לכתחלה מותר וחולק עם הט"ז בסי' כ"א אות ט"ו דלא התיר לכתחלה אלא בעוף בהניח יחד דא"נ ישחוט א' קודם ליכא דיעבד איסור משא"כ בהמה דיעבד אסור מכח בעיא דר"א א"נ אף כשמניח בשוה אסור לכתחלה

דלמא

חוגרת חוט השערה ומ"ש בפ"א מהל' בית הבחירה הי"ד אבן שנפגם כסכין של שחיטה כחגירת הציפורן היינו הרגשת ציפורן פסולה יע"ש ורואה אני דברי הדרישה והפר"ח בכאן טובים ומיושרים והנה היש"ש פ"ק סי' ל"א הביא דברי הרא"ש וכתב אבל הרמב"ן כתב דפגימת הסכין בכ"ש כו' ומ"ש הרא"ש דכל פגימה שמרגיש בציפורן היינו שתתגור ציפורן וודאי מן הסתם כך הוא דלא חיישינן טפי למבדק אאבישרא ואטופרא ואוקמיה אחזקה שאין בה פגימה קטנה בכ"ש אבל וודאי אי איתחזק פגימה כ"ש במיא ושימשא טריפה כרמב"ן ורשב"א עכ"ל הנך רואה שסובר שהרא"ש חולק עם הרשב"א והרמב"ן לענין דינא גם שמיס הא דבעינן חגירת חוט השערה אלמא אפי' בשימשא ומיא טריף לה וזה דלא כרשב"א דכתב דהנך אמוראי דבדקי בשימשא לאו אי הוה מיתחזק פגימה הוה טריף לה אלא להיות רואין אח"כ אי חוגרת חוט השערה יע"ש במשמרת הבית י"ד א' וראיתי התב"ש אות ה' שהשיג על הפר"ח ולא ידעתא למה הרי דבר ברור דיבר ואי משום דר"ל אמר שלש פגימות הן ולא אמר כ"ש הא הרגשת ציפורן כ"ש הוה עד דמיא לשמשא נרגש בציפורן ומ"ש היש"ש דכתב דבדיקת טופרא מהני היינו דוודאי מרגיש הוא בציפורן אפי' פגימה קטנה ביותר ולפי דבריו הא דכתב היש"ש אוקמיה אחזקה היינו לגברא דבר מרגיש הוא · המעיין ביש"ש יראה דקאי אסכין דאוקמיה לה אחזקה דאין בה פגימה קטנה כמו שהבין הפר"ח ביש"ש והש"ך אות ד' וכמו שאבאר שם :

והנה דברי הט"ז כאן סתומים ויותר יש לפרש דבריו דה"ק דרש"ל מחמיר יותר מש"ע דאלו להמחבר בעינן חוגרת חוט השערה ואלו להיש"ש אפי' שימשא ומיא פוסלין וזה שהביא דברי האמוראים · וכתב ומסיק רש"ל דאל"כ לאיזה צורך הביא כל זה הוה ליה לומר וכן פסק מהרש"ל כהמחבר · ואם נדחוק לפרש דבריו כמ"ש הש"ך אות ד' י"ל דה"ק דמדחזינן דאמוראי בדקי בשימשא אלמא לית הילכתא כר"ע באסיפת הצפורן ומסיק כן רש"ל להלכה כהמחבר ואפ"ה די בטופרא אין לחוש בפגימה קטנה או כמ"ש התב"ש דמסתמא מרגיש הוא לאדם הבקי אפי' בפגימה קטנה ביותר והנה הדמש"א הביא הכה"ג דבריו בהגהות הב"י אות ה' הביא דברי דמש"א שפעם א' בוועד ווילין כדוכא שחט אחד תרנגול וראו הפגימה לעין השמש והקיפו התרנגול והעבירו השוחט הרי אתה רואה כמ"ש וכן הסכים הכה"ג אפי' שמשא ומיא פוסלת אפי' אין תוספת שום דבר אמנם מה שהעבירו השוחט יש לעיין דכולי האי אין להאשים אותו וגם שם משמע למגדר מלתא עשו כן ומ"מ ראה היאך הבודק צריך להיות שלם בחוש המישוש להבין כ"כ ובעו"ה עתה רבו המתפרצים ומוטב שיהיו שוגגין כו' :

גם אבאר לך שבזמן הזה בטלה הבדיקה המעולה האמורה בגמרא אבישרא כו' והרואה במשמרת הבית ובד"ה שם שהיא הבדיקה המעולה ביותר ואפי' לפי הרא"ש ז"ל כפי מה שהבין הטור דר"ל חגירת ציפורן היינו תוספת ציפורן כתב דמש"ה לא הביא הרי"ף אלו דכולהו אמוראי פליגי דבדקי בשימשא ומיא ור"פ בדיק בבישרא וטופרא ואיך הביא דר"פ שאמר אטופרא ובאמת בתה"א השמיט הא דר"פ ולא חשיב אלא אינך ולפי מ"ש א"ש דר"פ דבדיק אבישרא הוא הרגשה יותר מאסיפת הציפורן וא"כ למה זה הטליכו שוחטי זמנינו זאת הבדיקה אחר גיווס ואולי היראים והחרדים בודקין כדין וכהלכה :

הפרי תואר אות י"ג האריך בענין אבישרא יע"ש ויפה כתב · ואומר אני באמת ראוי להעביר הסכין על אצבע שעור שלו רך הוא ומרגיש ובעור עב אין מרגיש ואכן אבישרא בעינן וכאמור : (ג) סכין · עט"ז ור"ל דאלו נוהגין שבודקין הסכין שמוליך האצבע על הסכין וא"כ הולכת אצבע על הסכין אין שוה להולכת הסכין על צוואר הבהמה ואם בהבאת אצבע יורגש בסכין פגם אזי יורגש בצוואר בהמה בהולכת הסכין ע"כ כתב דנוהגין היו לבדוק בזמנם שמוליך הסכין על האצבע כמ"ש ס"ע דהיינו שמוליכה ומביאה על בשר אצבע וכן הוא ליסנא דגמרא אבישרא וטופרא כו' וא"כ לפ"ז א"ש דהולכת הסכין בבדיקה ושחיטה א' הוא · ואנו נוהגין לבדוק שמוליך אצבעו על הסכין ואין קפידא רק כפי האדם באיזה אופן שנוח לו לבדוק הרשות בידו וכ"כ האחרונים ז"ל · ועוד כתב מ"ש הטור לרי"ף אם מסוכסכת באמצע הסכין ועוקץ כלפי הראש כשר בהולכה ואם עוקץ כלפי הקתא כשר בהבאה והקשה הב"י הא איפכא הוא ותירץ דאחורי העוקץ כלפי הראש קאמר והוא ז"ל נתכוין לד"א עם הב"ח דה"ק דכל חוגרת יש לה ב' עוקצין ומסוכסכת הוא חז עוקץ אחד וקאמר דאם נשאר עוקץ לצד הראש כשר בהולכה כו' : (ד) כולן · עט"ז דבעל העיטור מכשיר בהרבה מסוכסכת וברייתא דתניא סכין שיש בה פגימות הרבה תדון כמגירה אחת חוגרת פסולה מסוכסכת כשירה וע"כ הרבה אפי' מסוכסכת פסולה דאל"כ מאי איריא הרבה אפי' חוגרת א' פסולה לזה תירץ הט"ז דהרבה חוגרת אפי' נשאר שיעור שחיטה בלא הפגימה אפ"ה אסור דיעבד ויש נ"מ אפי' לדידן דאלו הרבה מסוכסכת ויש שיעור שחיטה לבד הפגימות כשר דיעבד ואלו חוגרת אפי' יש שם שיעור שחיטה לבד הפגימות פסול דיעבד · והנך רואה מדברי הט"ז כמ"ש דלעיל סימן ו' כתב רמ"א דבסכין ארוך ונשאר שיעור שחיטה כשר דיעבד כו' משמע להדיא כל שלא נשאר שיעור ב' צווארין דהיינו שיעור שחיטה אסור אף דיעבד ומיניה דפגימות הרבה היינו שתים אף שיש שיעור שחיטה אסור והנה התב"ש סימן ו' אות ז' כתב שהסמ"ע הביא תוספתא דאם יש בין הפגימות שיעור ב' צווארין כשר וזה דלא כט"ז וכתב דיש לומר כט"ז באם אין שיעור שחיטה בין ב' פגימות אז אסור אף אומר ברי לי יע"ש והנה מכאן תראה שאינו כן אלא לט"ז אף פגימה א' כל שאין שיעור שחיטה לבד הפגימה אפי' דיעבד לא מהני ברי לי וב' פגימות אף שיש שיעור אפ"ה אסור דעשאוהו כמגירה ובב' מסוכסכת שרי אי יש שיעור שחיטה לבד הפגימות ושחט במקום היפה ואמר ברי לי שלא נגעתי בפגימה כלל כשר דיעבד אף לדידן ועיין בסימן ו' בש"ך אות ד' במ"ש בשם הד"מ משמע לכאורה דווקא לכתחלה על ידי מטלית בעינן שיעור שחיטה הא דיעבד כשר ומ"ש רמ"א ויש בו שיעור שחיטה הוא לרבותא דאפ"ה לכתחלה לא ישחוט בו מכ"ש דמגל יד ובש"ך כאן אות י"ד אבאר עוד : (ה) כתב הט"ז אפי' כמה עולה ויורד כשירה דלא כב"ח וכן תפסו כל האחרונים בפשיטות וה"ה גבוה כמה גבשושית כל שאין פגם כשר תב"ש : (ו) אבישרא נגד הוושט ואטופרא נגד הקנה תוספת ע"ז והנה לכאורה יאמר דאף לעכב בעינן אבישרא ואטופרא דלא כמ"ש הרא"ה ז"ל בבד"ה י"ז א' דעיקר עיכובא הוא טופרא וכר"ל דאמר כדי חגירת ציפורן וטופרא עיקר ובישרא למצוה מן המובחר יע"ש · והנה מסתימת לשון הש"ע והאחרונים יראה ודאי דבדיקת בישרא חיוב הוא ומ"מ ליישב מנהג העולם נ"ל כן דבציפורן מרגיש בכל שהוא וודאי והלכך דיעבד אין בידי לאסור אם לא בדק כ"א אטופרא · ואם לא בדק מגדרין כתבתי באות א' בשם הדמש"א שהביאו הכה"ג בהגהות ב"י אות כ"ד דכשר דיעבד ולמעשה צ"ע ועיין רשד"ס חי"ד דסימן מ"ז שכתב מתשו' רשב"א תקצ"ד המובא סוף הסימן כאן שלא פסל לשמעון שיכול להתנצל ולומר אלו היה שוחט לא הייתי מניח לאכול הבהמה אין ראיה דהתם בדק שמעון ב' בדיקות היינו הולכה לחוד אבישרא ואטופרא : (ז) בהמות רבות · עט"ז ולשונו סתום ויראה לפרש דסובר דהמחבר סובר דיש חיוב לבדוק בין כל חדא לא עלה טובה ורמ"א דכתב ומי שרוצה כו' ולא כתב וי"א משום דאדרבה מהמחבר לא מוכח דחיוב דהא שינה מל' הטור דכתב ואם כו' ט"ז והוא ז"ל כ' שאם בשי"ן עיין בש"ך אות ח"י ולזה כתב הט"ז אף דהמחבר סובר דאף לאחר בהמה אחר צריך בדיקה אחר השחיטה דלא כרא"בד והרז"ה שסוברים שא"צ שהרי בסעיף י"ב כתב דצריך לבדוק אחר שחיטה וכ"כ כאן לומר דאף בבהמות רבות יש איסור כלומר דל"ת דיסמוך על בדיקה שלבסוף כלום קמ"ל דאיכא בל תשחית לאחר בהמות או דיבאו לאכול הראשונים קודם בדיקת הסכין של אחרונה כמ"ש הב"ח סוף הסימן יע"ש :

והנה יש ב' טעמים להצריך בדיקה בין כל חדא וחדא אחד משום בל תשחית כמ"ש בת"ה י"ז ב' והב"ח בשם מהרי"ל כתב הטעם שמא יבואו לאכול הראשונים טרם בדיקת הסכין ואם טריפה שוה ככשירה ליכא ב"ת מכל מקום איכא טעמא דמהרי"ל עיין שמ"ח סי"א ותב"ש אות כ"ג ועיין מה שכתב באות ח' ובש"ך אבאר עוד :

דע דבדיקה אחר השחיטה אם הסכין לפנינו חובה היא וכן פסק הר"מ ז"ל בפ"א מה"ש הכ"ד והרשב"א בתה"א י"ז ב' דלא כראב"ד ורז"ה ז"ל שסוברים דא"צ אחר שחיטה לבדוק · ויש לראות אמאי הא קי"ל בפסחים ד"ח כל היכא דאפשר לברר בקל מבררינן ואין סומכין על חזקה ורובא ומיהו ראיתי כי הרז"ה ז"ל פליג אהא דרוב מצויין וסובר אף כי איתא לפנינו א"צ שאלה עיין בר"ן פ"ק דחולין והב"י הביאו בסימן א' ומפסחים אין קושיא דחזקה צריך לבירורי ולא רוב ומ"מ מבדיקת סכין קשיא דלא הוה אלא חזקה לחוד ועיין במ"ה י"ג ב' וסבור אני לומר דהרז"ה ז"ל סובר דבדיקת הסכין הוה טורח ומש"ה א"צ לטרוח ולבדוק אחר השחיטה ולפ"ז לדידן אף על ידי טירחא ואפי' מיגנו למרדף בתריה חייבין ודוקא נאבדה הוא דכשר וכמ"ש בש"ע סי"ב אם נאבד כו' וכן ראיתי בפרי תואר אות י"ט דאף על ידי טירחא צריך לחזור אחר הסכין יע"ש והיה נראה לי הטעם כמ"ש הב"ח ז"ל דלא סמכינן אחזקה אלא חזקה ורובא הקבועה מצד טבע העולם לא הקבוע מצד המנהג וטבע הסכין להתקלקל על ידי עור עכ"ל הנה האיר לנו בדבריו דלא קשיא מח"י טריפות דסומכין על הרוב ואין צריך לבדוק דהתם רוב מצד הטבע הוא משא"כ כאן והלכך אף על ידי טירחא אפ"ה אפשר דמבררינן · ולפ"ז האי דסימן א' רוב מצויין אפשר דהכין הוא אפי' על ידי טירחא ומגינו למירדף אבתריה צריך לטרוח אלא דאפשר דהתם הוה מיעוטא דמיעוטא יע"ש · ולענין דינא יש לעיין(ס) אם יש סכין בדוק מן שוחט מומחה ויש כאן שוחט יודע לשחוט אלא שאין בקי בבדיקת סכין אחר שחיטה אי שרי אי לא והנה הרשב"א בתה"א י"ז ב' ובמשמרת הבית ו' ב' יראה דאינו כן שכתב דההיא דמומר דלא בדק בודק אחריו הא בדק קודם אין צריך להתעכב עד שיבדוק ומיהו אי איכא לפנינו הוה כמעלים עין מן האיסור יע"ש לפיכך נראה לי דאם א"א כ"א על ידי טורח גדול יש לנדד ולהקל בבדיקה שלאחר השחיטה ולמעשה צ"ע ובהל' פסח אבאר :

ומה שהביא המחבר וכתב שאם ובטור כתב ואם יראה לומר דהטור סובר טעם הבדיקה הוא מפני הבהמה שרוצה לשחוט אח"כ והוה כתחלת בדיקה והמחבר שינה וכתב שאם טעמא יהיב למלתיה דמש"ה צריך בדיקה שאם כו' ולפ"ז היכא שהטריפה שוה כמו הכשירה ליכא ב"ת ואין צריך בדיקה ולהטור צריך בדיקה · ומה שהט"ז פירש כן בדברי המחבר הוא מפני שהב"י בספרו הארוך הביא דברי רי"ו בתשובה משמע דעתו דצריך לבדוק בין כל חדא לא עלה טובה ועיין לח"מ פ"א מה"ש הכ"ד שכתב דלכן לפיכך שכתב הר"מ ז"ל אין לו קשר ולא אבין דה"ק לפיכך דחיישינן שמא בעור נפגמה צריך בדיקה שלא יפסיד הכל בספק משא"כ לרב חסדא בחד ניסנא בחולין אפי' בתרייתא כשירה כמ"ש התו' שם דנזהר הוא ומסתמא נפגם במפרקת בתרייתא אין צריך לבדוק ומאחר דר"מ ז"ל כתב שאם בשי"ן י"ל כן דאין חובה לבדוק אלא משום שלא יהיו הכל ספק ועיין מ"ש בש"ך אות ח' ושם אבאר : (ח) ומי שרוצה עט"ז · ויראה לפרש דעיקר הטעם דכיון דלרמ"א לאו חיובא לבדוק בין כל חדא אלא עלה טובה סבור היה שוחט שלא יפגום ופטור אבל אי הוה חיובא לבדוק בין כל חדא אף שספק הוא היה חייב דעבר ופשע והכניס עצמו לספק ומיהו מבדיקה שקודם השחיטה אין ראיה דהתם אי לא בדק הוה וודאי דהתם סכין מלא פגימות הוא ואלו היה רשות לסמוך על בדיקה של אחר שחיטה אפ"ה וודאי הוה ולא ספיקא וחייב לשלם דע"כ לא כתב הש"ך באות א' דהוה ספק נבילה אלא בסכין בדוקה לא כשלא בדק תחלה וכדבעינן למימר לקמן · אלא דאפ"ה אי הוה חייב לבדוק בין כל חדא נמי היה חייב לשלם על שהכניס עצמו לספק אף דספק הוא אלא כיון דאין חובה אלא עלה טובה סבור היה דבטוח הוא בסכינו שלא יפגום ומאחר שעדיין ספק הוא שמא במפרקת איפגם גם גרמי לא הוה ומעתה מ"ש בנה"ך עליו דל"ד למוגרמת דהשוחט היה יודע דהלכה כרבי יוסי יש לומר דעיקר סברת הט"ז דגם כאן לא הכניס עצמו לספק דבטוח היה בסכינו שלא יפגם ומ"ש בח"מ סימן ש"ו דאם לא בדק בדיקה ראשונה חייב לשלם ואם בדק פטור שמא במפרקת איפגם ותיפוק ליה אפי' בעור מה הוה ליה למיעבד דהא בדק וכבר הוקשה לו להסמ"ע שם · ולפ"ד הט"ז יש לומר קאמר ב' בהמות וקאמר מאחר שבדקו קודם ראשונה אף שלא בדק בנתים כיון דאין חובה ואפשר במפרקת בתרייתא איפגם וזה סיוע לט"ז כאן ונאמר שהטור סובר ג"כ דאין חיובא אף שכתב כאן ואם שוב ראיתי לכר"ו באות ח' שכתב ג"כ לפרש דברי הטור מ"מ כן אם תפס בסימנים ולא שחט כ"א רוב מצומצם דוודאי טריפה הבהמה חייב לשלם אף להט"ז ודוקא תרתי בעינן שלא יהיה חיובא וגם עתה ספק הוא ויש לעיין בזה :

אמנם התב"ש אות ס"ד ובשמ"ח סי"א פסק דאם שניהם של אדם א' חייב לשלם א' ממ"נ דיאמר לו אם בדקת והיה פגום היה ניצול השניה ואם לא הוה פגום היה ניצול הראשונה ואם הם של שני ב"א מאי למדחי לכ"א ויאמר שמא בשלך נפגם עד"מ למי שבחט הראשונה יאמר אם בדקתי הייתי מוצא הפגימה בשלך ולחבירו יאמר באמת בראשונה לא נעשה הפגם ובשלך נעשה יע"ש והיינו דהגרוע ישלם באדם א' ובשחט הרבה לאדם א' פטור מא' ושאר ישלם ובש"ך אבאר עוד מה שנוהגין בעי"כ בכפרות :

גם דברי הלבוש בסי"א לא הבנתי שכתב אם ירצה שלא לבדוק הרשות בידו וכ' אח"ז ואם שוחט לאחרים מאחר שעובר על דברי חז"ל כו' מה עבירה דברי חז"ל יש כאן ואולי דה"ק כיון דחז"ל עלה טובה נתנו ושוחט לאחרים וודאי אין לו רשות לעשות להם היזק ושפיר מיקרי עבר על דברי רז"ל : (ט) ואם נגע · עט"ז ולשונו צריך תיקון קצת דוודאי הטעם הוא דלקולא לא אמרי' דמפרקת פוגם ולחומרא אמרינן ומש"ה איך טריפה אלא דאיהו נמי ה"ק אמאי נאכל כשירה הראשונה נימא דעור נמי פוגם נ"ל דעור אין ברור שיפגום ואוקמיה אחזקה משא"כ עצם מפרקת לחומרא אמרי' וודאי פוגם :

ודע דאם נגע בעצם מפרקת ראשונה פשיטא דהבדיקה חובית היא לפני שניה דהא מפרקת פוגם והוה בדיקה שלפני שחיטה ולפ"ז בשוחט בהמות רבות ונגע במפרקת ראשונה חייב לשלם אף לט"ז דפשט דהבדיקה חובית היא.ומיהו להשמ"ח אף בכאן אם הם של ב' ב"א ידחה לראשון ויאמר בשלך נפגמה ולשני יאמר ראשונה כשירה היתה ובשלך נפגם דאין עצם מפרקת וודאי פוגם להוציא ממון ומוחזקת בעלים ולחומרא אמרי' דאסור(ס) נ"ל:

כתב השמ"ח סי"ד דאם בדק ואח"כ לתוך נדן של עץ דקשה הוא הוה כמו נגע במפרקת וצריך בדיקה אחרת ויפה כתב : (י) הואיל · הט"ז האריך וכוונתו לתרץ קושית הב"ח שכתב דהרא"ש בתשובה כלל כ' כתב לרא"בין אם נאבד ואח"כ נמצא פגום כשר הואיל ויצא בהיתר ורבינו שב"ט אוסר והשיב הרא"ש דחומרא יתירה לתלות בעור דעפי אית לומר בעצם המפרקת ולכך כשנוסף עוד ספק שרי וכתב הב"ח דזה הטעם עיקר וטעם הואיל ויצא בהיתר אין טעם וא"כ קשיא על הש"ע מסי' ע"ו דאם ספיקא אסור אמאי · והט"ז הקשה עוד מסי' ע"ז מאי אריא בדק אפי' לא בדק נמי ע"כ כתב הט"ז דש"ע סובר דעיקר הטעם הואיל ויצא בהיתר שהרי המחבר אומר כן ול"ק אהדדי · והנה כפי הנראה שכן הוא שהרי לא הזכיר המחבר כלל אם נגע במפרקת ואלו למ"ש הרא"ש בתשובה עיקר הטעם דעפי אית למיתלי במפרקת והמחבר סובר אפי' לא שחט אלא רוב מצומצם כל שיצא בהיתר תלינן אח"כ נפגם משא"כ כשהוא לפנינו אמנם כן וודאי קשיא מה בכך שיצא בהיתר כקושית הב"ח וכן הפר"ח אות כ"ב הקשה מה בכך דיצא בהיתר יע"ש · גם קשיא לי איך יאמר דיצא בהיתר תו לית חזקה לאיסור דא"כ אמאי שחט ונמצא הגרגרת שמוטה וא"י אם קודם שחיטה הר"ז אסור משמע אף לאחר ששהה קצת אפ"ה הוה ספק בשחיטה וכן הוא לקמן סי' כ"ד סי"ז דאפי' ארק שעוף מידו ויש רגלים לומר דעל ידי זריקה ופרכוס נשמט אפ"ה אסור והוא מדברי מהרי"ק שורש ל"ה דאפי' יש רגלים לדבר הוה כמו טבל ועלה דאפי' נתעסק באותו מין כל היום אסור והא התם אין צריך לבדוק אחר שמוטה כמבואר סימן כ"ה ס"א בהג"ה אפי' הכי לא אמרינן הואיל ויצא בהיתר ואדרבה התם יש רוב מסייע דרובן אין שמוטות בחיין מכ"ש כאן מה איכפת לן יצא בהיתר והנראה דכאן כיון דאין ריעותא בגוף הבהמה אלא בסכין כה"ג אמרינן שפיר סכין איתרעי ולא בהמה וכה"ג כתב התב"ש אות כ"ט יעוין שם · ועוד כאן איכא חזקה דסכין מעיקרא נגד חזקה בהמה בחייה וחזקה שיצאה בהיתר נגד חזקה דעכשיו דהרי פגום לפניך והוה שקול אמרינן כשר מכח ס"ס שמא במיעוט בתרא ושמא שיבר עצמות משא"כ לקמן דליכא כ"א חזקה דיצא בהיתר והרי איכא חזקה דהשתא דנשמט עם חזקה דבהמה בחייה יש לאסור ודע דאם תפס בסימנין ושחט רק רוב מצומצם דליכא כ"א חדא ספיקא שמא שיבר בה אח"כ עצמות יש לאסור דליכא כ"א חדא ספיקא אלא דאין דרך לשחוט כ"א הרוב מצומצם מש"ה סתם המחבר כאן והכשיר כה"ג(ס) ועיין בסימן ק"י בזה : (יא) אבל מספיקא כו' · נתבאר בסעיף י"ג ע"ז ור"ל דלא קשיא מכאן לשם יע"ש עיין שם באורך : (יב) אפי' דרך שבירה · הט"ז האריך ומסיק דרך שבירה אפי' במפסקת תולין להקל והביא ראיה מרשב"א בתה"א

ומרדכי

ומרדכי שריב"ק הכה(בעוף)[בעז]ומפרקת ודאי הוה כמו עז והתב"ש אות כ"ט השיג על הט"ז והש"ך דהרשב"א בארוך י"ז דכתב לענין שוחט הרבה בהמות אמרינן דרך הולכה והבאה אין מחמירין הא שובר מחמירין לפסול אחרת ולא להקל ומה שהביא ראיה מריב"ק שמכה בעז הא ריב"ק נמי מתיר דרך הולכה והבאה במפרקת והעלה דבה"מ יש להתיר ולא בע"א יע"ש · והנה בחדושי רשב"א עיינתי וכתב שם בשוחט ונמצא פגימה בד"ה והלכתא דאנו אין לנו דהלכה כר"ח אלא בששיבר עצמות ולא בשיבר עצם המפרקת יראה לכאורה דהמחבר עיקר דמפרקת אף דרך שבירה אפ"ה אין תולין בו · אמנם הא קשיא לי דהמעיין בב"י בספרו הארוך יראה דהביא סיעת פוסקים להחמיר הוא דרך הולכה והבאה שבה"ע סובר כן בהדיא וכן רי"ו ולא דרך שבירה ובת"ה י"ז עמוד ג' כתב והילכתא כששיבר עצמות דעלמא הא נגע במפרקת לא ואחרים אומרים אפי' דעלמא דרך הולכה והבאה לא תלינן הנה פתח בשיבר עצמות דעלמא משמע הא שיבר מפרקת לא ואח"כ סיים הא נגע כו' ויראה לומר דשיבר לאו דוקא אלא אתך הא נגע במפרקת וע"י הולכה לא דרך הוא והדר אמר דיש מחמירין אפי' בשאר עצמות דרך הולכה לא ואין הכרע בדבריו :

אמנם כן אני תמה על עצמי הלא בת"ה בשער ב' בית א' כ' בהדיא וז"ל אם שחט ונמצא פגום ושיבר עצמות תולין לא שיבר ונגע במפרקת אין תולין שאין הטעם פוגם דרך הולכה והבאה הרי בהדיא דדרך הולכה והבאה אף במפרקת תולין להתיר · וא"כ בה"מ יראה להתיר אם שיבר מפרקת וכתב"ש (°) : (יג) ואח"כ כו' עיין סי"ג מזה ט"ז ור"ל דכאן דוקא בדקו הא לא בדקו לא כיון דלא נאבד ולא יצא בהיתר משא"כ כשבדק שרי וכש"ך אבאר עוד מזה עיין שם : (יד) הט"ז מיישב המנהג שלוקחים השוחטים שכר מכשירות ולא מטריפות וליכא חשדא דבשביל דבר מועט לא חשדינן ודוקא בדבר גדול חשדינן וכש"ך אבאר : (טו) הקשה הט"ז דבמשנה נגעים פ"ב משמע היכא דאיתחזק אסורא אסור להורות לעצמו ותי' דרוב מצוין מומחים הם ואל יורה הוראה יע"ש ולט"ז בבדיקה יורה הוראה דרוב כשרות הן וליכא חזקה לאיסורא והנה מ"ש הט"ז דרוב מצוין מומחין הם היינו ובידו לתקנו אף באתחזק נאמן לעצמו ומ"מ אם הוא מוחזק בו בכשרות אוכלין ממנו ולא בע"א כמבואר סי' ס"ה בסופו ועיין ל"ת סוף פרק עד כמה ובתב"ש כאן אות ל"ט נקטינן מיהא דהא דאל יורה ת"ת לעצמו היינו היכא דאיתחזק איסורא כמו בכור ולאו בידו הוא הא כל שבידו או לא איתחזק יורה ולפ"ז הוראה באוזות שמלעיטים ובודקים הוושטות או כדומה דאיתחזק איסורא י"ל דאל יורה לעצמו שוב ראיתי דליתא דהא רוב כשירות הן אלא מטעם סמוך מיעוטא לחזקה וה"ל פלגא ולפ"ז מדרבנן וא"כ ליכא חזקה ויורה אמנם כן באוזות שמלעיטין ודאי לא דעינינו רואות דרוב ליכא וצ"ע בדין זה (°) :

יט (א) ולא בירך · עט"ז והלבוש דחוק שכתב דהב"ח כתב דמ"מ קסינן ליה כרלב"י והמעיין בב"ח יראה שסובר דהר"מ ורלב"י לא פליגי דלאחרים אין איסור ולדידיה אסור וכי פליג הר"מ ז"ל על הלכות אלדד הדני לאוד ואלו הב"י סובר דהר"מ ארלב"י נמי פליג יע"ש :

ודע הא דכתב הטור והמחבר השוחט צריך שיברך כו' וכתב הב"ח דבא לומר דל"ת שיברך אח"כ שמא תתנבל השחיטה קמ"ל יע"ש ולי נראה דא"כ היה לומר השוחט מברך קודם אבל לישני דהטור משמע דבא לאשמועינן דצריך לברך והא פשיטא והיה נראה דעל מצות ל"ת א"א מברכין כמו ניקור חלב וג"ה כמ"ש או"ה משום דהוה ל"ת ואי"ה בהל' חלב אבאר וא"כ שחיטה למאן דסובר וזבחת לאו מ"ע אלא תיקון הלאו עיין תוס' שבועות כ"ד א' ד"ה האוכל לפי ריצב"א שם א"כ אין מברכין מידי דהוה אכל מצות ל"ת משא"כ אי וזבחת הוה מ"ע שפיר מברכין ובפתיחה הארכנו אי וזבחת הוה מ"ע ובזה מדויקין דברי הלבוש ס"א וכיון דשחיטה מ"ע דכתיב וזבחת יע"ש · ולריצב"א קשיא מפסחים פ"ק יע"ש ודין שוחט בן פקועה נתבאר לעיל סימן י"ג ושוחט מסוכנת נתבאר סימן י"ז יע"ש · ובן פקועה אף טריפה כיון שאין פוסל בו מברך ופשוט הוא ועיין מ"ש בש"ך : (ב) ישחטנו בלא ברכה ואחר כך יברך · וכתב הט"ז דאם יש לו אחר יברך ויכוין להוציא זו ועדיף טפי עכ"ל והיינו דלהר"מ כל המצות אם לא בירך קודם

אין

דלמא ישחוט א' קודם ולפע"ד א"ש מ"ש הב"י כאן דרבינו מיירי בעוף דאלו בהמה אסור לכתחלה ואף דבסי' כ"ג כתב השוחט בסכין רעה לגבי עוף היינו בשוחט א' א' וא"ז או נקים התם דיעבד משום בהמה דלא כדרישה סי' כ"ב אות א' יע"ש ולפ"ז לא יתיישב שפיר לישנא דרמ"א כאן ועיין לקמן בבהמה לפעמים טריפה הא כאן לא איירי כלל כ"א בעוף לז"א הש"ך דאינו כן אלא אף בבהמה כשמנית וא"ז כשר לכתחלה ושפיר כתב רמ"א דלפעמים אף דיעבד טריפה . וכתב עוד הש"ך דהב"ח בסי' כ"ב כתב דלדידן אף בשלא שהה אסור ומה דקשה על הב"ח א"כ אף בסכין יפה לדידן אין שוחטין ויצטרך להניח וא"ז כמ"ש הפר"ח בסי' כ"ג וכ"ת אה"נ א"כ לא יתיישב הגהות רמ"א כאן לזה י"ל כמ"ש התב"ש בסי' כ"ג דטעמא דב"ח הוא בסכין רעה אין לשער שיעור שהייה בזה הסכין אלא בסכין חד יע"ש ושם אבאר וש"ך הניח זה בצ"ע . ולדינא הסכים להב"ח ודרישה גם הט"ז שוה בזה דאין לשחוט אפילו עוף בסכין רעה . רק התב"ש בסי' כ"א וכ"ג חולק על זה ומ"מ לדינא העלה דאין לשחוט כלל בסכין רעה דכמה קלקולים באין ע"י כך ובסי' כ"ג אבאר עוד : **יג** שהיא כו' . עש"ך אפילו כמה עולים ויורדים מותר לכתחלה לשחוט בו וכן הסכים הט"ז דלא כב"ח וכן כתב התב"ש דאף לכתחלה שוחטין בו ע"ש : **יד** וצריך . כתב הש"ך דצריך לרחוץ הסכין מקודם מן הדם הנקרש כו' וצריך להזהיר השוחטים על זה ומיהו דוקא נקרש יבש אבל לח לית לן בה ומש"ה אחר הבדיקה מיד אין לחוש לדם שע"ג הסכין ועיין תב"ש ולכן לא ראיתי מי שנזהר עתה בזה אחר הבדיקה להדיח ולקנח הסכין תחלה : **טו** אסור לשחוט כו' . כתב הש"ך דיעבד באומר ברי לי וידע מן הפגימה די וכבר התבאר זה לעיל סימן י"ו יע"ש. וראוי שתדע דאפילו הסכין ארוכה ביותר כמה אמות ויש שיעור (לבד) לצד הפגימה אסור וכן הוא לעיל סי' י"ו אף שיש שיעור שחיטה אסור לשחוט לכתחלה וראיה ממגל יד דילמא אתי למיעבד באידך גיסא כ"ש בהאי גיסא אלא שראיתי להפר"ת אות ט"ו כ' אם ארוכה ביותר שרי בלא טלית יע"ש ולא ידענא למה ודיעבד כשר באומר ברי לי כו' : **טז** צריך כו' . עיין ש"ך וירצה בזה דאף דהמחבר סובר דאין הבדיקה חיובית מדכתב שאם כו' ואפ"ה סתם ואמר שיש לבדוק בין כל חדא בדיקה ומשמע כדינו י"ב בדיקות והיינו עצה טובה שאם ימצא אח"כ פגימה מן הצד אפילו בכמה בהמות הראשונה ג"כ טריפה דל"ת כיון דאיכא פלוגתא לעיל סי' ט' אי מן הצד אוסר דיעבד אף בלא ידע עיין ב"י שם והוה ס"ס קמ"ל אפ"ה אסור כולן לאפוקי משחיטת ישינים שאמרו דהוה הפסק כולי האי כו' וממהרי"ל אין ראיה דסובר דבדיקה חיובי' היא אבל לדידן דעצה טובה אימא אה"נ דאין רשאי יותר כ"א החוד דדרך הוא לפגום ברוב השחיטה משא"כ מן הצד אין דרך לפגום וליכא עצה טובה ואיכא איסורא קמ"ל דכל צרכי שחיטה לאו הפסק הוא . מה שכתב הכה"ג שם בהגהות ב"י אות כ"ד בשם דמש"א אם לא בדק תחלה הסכין מן הצד ונאבד כשירה כבר כתבנו בזה דצ"ע : **יז** ואפילו הראשונה . דחיישינן שמא בעור הראשונה נפגמה ש"ך ולאו דוקא עור ה"ה אם היה עור קרוע ביד אפ"ה חיישינן שמא בשחיטה הראשונה כו' : **יח** מי שרוצה . עש"ך האריך דהמחבר שינה מלשון הטור וכתב שאם בשי"ן משמע ע"ש . ומה שהביא ראיה מדכתבו הרי"ף והרא"ש כיון דקיי"ל כר"ה צריך לבדוק בין כל חדא ואי הבדיקה היא משום שחיטה דבהמה ה"ה לרב חסדא צריך לבדוק ותמה עליו התב"ש אות כ"ג דה"ק דהלכה כר"ה ואיכא ב"ת או שיבואו מהנשארים לאכול משא"כ לר"ח אף ימצא אח"כ פגום אין בכך כלום ובענין הכפרות בעיה"כ שהזמן דחוק ודאי אין חיוב אמנם בשאר ימות השנה ראוי ונכון לבדוק בין כל חדא. וחדא י"ב בדיקות כדעת מהרי"ל שהביא בד"מ הביאו הש"ך באות י"ו ובפרט שוחטי הקהל ביום ה' לע"ש : **יט** להכנים כו' . כתב הש"ך בשם הלבוש דאם הכנים עצמו לספק חייב לשלם ומשמע שכן דעתו ז"ל וכן השיג הנה"ך על ט"ז וכבר כתבתי בשם התב"ש דאם שוחט לאדם א' ישלם לו א' ואם לב' ב"א פטור : **כ** ואפילו כו' . עש"ך דלא חיישינן שמא נגע במפרקת או מרוב שחיטות נפגם קמ"ל דלא חיישינן · והיינו מסתמא עד שידע בודאי שנגע בעצם המפרקת אז אסורין אחרים כמבואר בסמוך .

והנה בענין בדיקת הסכין אחר שחיטה פסק בש"ע דצריך והוא דעת הרשב"א ושאר פוסקים ובה"מ והראב"ד סוברים דא"צ וכבר כתבתי בט"ז דבדיקת הסכין טורח הוא עיין שם ועיין בסימן ב' בתב"ש אות י"ג גבי מומר אמרינן דלא טורח לבדוק הסכין וכתבנו בשם הב"ח שם עתה ראינו שיש עוד לומר שבהמה להוציא מחזקת איסור אלא דאיתרע חזקה זו דהרי שחוטה לפניך וסכין לא איתרע כמ"ש הרא"ש א"כ כל היכא דאיכא לברורי מבררינן אף ע"י טורח ה"ה חמץ כה"ג אף ע"י טורח צריך להודיע למשכיר כיון דמוחזק כל השנה בחמץ אלא דחזקה דרוב חבירי' אלימא טפי ונולד פלוגתא חדשה בין הפוסקים ובהל' פסח אבאר ועיין בא"ח סי' תל"ז במ"א אות ד' כתב כן דמש"ה חמץ צריך לשואלו הוא דאיכא חזקה יע"ש ולפי מ"ש כאן הוא היכא דליכא טורח אפילו בלא חזקה צריך לשואלו ובטורח איכא פלוגתא היכא דבא להוציא מחזקה ואי"ה שם ובס' שושנת העמקים אבאר בזה באורך ועיין פר"ח שם ואין כאן מקומו להאריך ועיין ב"ח שם : **כא** ואם נגע כו' . כתב הש"ך דלהחמיר אמרי' שמא עצם המפרקת פוגם ולא לקולא לומר דאם שחט אחד ונגע דתולין בו אלא דוקא שיבר כו' ובהא כ"ע מודים דהוה רק ספק נבילה אף להגהות אלפסי ותמה על הר"מ במ"ש ונמצא פגום דהוה ספק כאן מודים דהוה ספק וג"מ אי נתערב אחר כך ולא נודע עד לאחר התערובות דמסיק הש"ך בסי' ק"י דיש להתיר בה"מ ה"ה כאן ובההיא דלעיל יראה אף בה"מ אין להתיר כיון דשם י"מ וגם כאן י"א דהוה ודאי אין להקל אף בה"מ :

והנה דאיתי להפרישה אות כ"ב בכאן דברים אשר לא זכיתי להבינם . במה דקשיא ליה אמאי הראשונה כשירה ולמה תהיה טריפה אי נגע במפרקת מה דהוה שחיטה וכי יפסול אח"כ גם מה שתירץ אחר כך דעצם ושחיטה שניה ע"י עור מתקלקל אם כן בעוף דעור רך הוא אה"נ והא ודאי ליתא דודאי אף בהרבה עופות ונגע בעצם המפרקת אחד מהן ונאבד השני פסול הוא מספק ואין לומר דמשכחת שבתוך השחיטה נגע במפרקת קודם גמר שחיטת הרוב כי כן יארע לפעמים ועיין סימן כ"ג לענין שהייה יע"ש והוקשה לו דאמאי הראשונה כשירה דמשמע בכל גווני מדסתם הטור ולזה כתב דאין לאסור אלא אחרים בצירוף עור דא"כ ל"ל לומר דתלינן בעצם ולא בעור סוף דבר לא ידענא להולמו אם לא שט"ס בדבריו אף הראשונה תשתרי ואמאי אמרינן לעיל הראשונה אסור וגם זה לא יתכן וצ"ע . ולענין הדין ודאי אם נגע באמצע השחיטה במפרקת ונאבד יש לאסור גם אותה הבהמה דלהחמיר אמרינן עצם המפרקת פוגם בלא צירוף העור (°) : **כב** שחיטתו כשירה . הש"ך העתיק דברי תשובת הרא"ש כלל כ' ב' טעמים . א' דעצם מפרקת ודאי פוגם אלא דמחמירין הלכך כל שיש עוד ספק מתירין ובגוף השאלה הואיל ויצא בהיתר ויש בזה קולא וחומרא קולא אף אם לא נאבד ויש ספק שמא שיבר מותר אם נגע במפרקת וחומרא אם לא נגע במפרקת אסור אף בנאבד והמחבר נקט עיקר הטעם משום הואיל ויצא בהיתר ומיקל אף בלא נגע במפרקת שהרי לא הזכיר זה ומחמיר בלא נאבד אף דנגע במפרקת אין תולין ועיין בט"ז שם הארכנו בזה ועיין במ"ש באות כ"ה : **כג** ושחיטתו כשירה . עש"ך דקמ"ל דלא חיישינן שמא עם עמידתו נפגם . ומ"מ נראה לי הכל לפי הזמן והמקום דודאי כל שעמד ימים רבים יש להתירו ושוב מצאתי בתב"ש אות ל' דג"י יש להתיר ויותר אסור והביא ראיה מא"ח תצ"ח בי"ט יש לבדוק מעי"ט ומשמע אף שחל יו"ט א"ב ושבת הרי ג"י ויפה דיבר : **כד** ויצניענו . עש"ך ומ"מ לכתחלה לא ישחוט בסכין מיוחד עד שיבדוק י"ב בדיקות משום ב"ת או משום ברכה לבטלה כמ"ש לעיל ועיין תב"ש אות א' ולאחר השחיטה פשיטא דצריך י"ב בדיקות . והעולם אין נזהרין עתה מזה ולא ידענא על מה . גם בי"ב בדיקות שלפני השחיטה אין נזהרין ובודקין במרוצה בלי כוונת הלב ובמהירות :

ודע דראיתי להב"ח ז"ל דין מחודש לא הביאו האחרונים והוא במ"ש הטור דאם מצניעו אין חוששין שמא עם עמידתו נפגם כתב נראה דוקא שבדק קודם לכן אחר שחיטה ראשונה הא לאו הכי לא הוה בחזקת בדוק שמא בעור ראשונה נפגם עכ"ל וירצה אף דנאבד הראשונה כשירה מ"מ הכא איכא תרתי לריעותא עור של ראשונה ועמידתו חיישינן שמא על ידי שניהם יחד נפגם והכה"ג בהגהות ב"י אות מ"ג הביאו והנה השמ"ח סעיף מ"ז כתב הפך דבריו דאף שלא בדק אחר שחיטה הראשונה והצניעו ושחט אחר כך ונאבד כשר ונרשם תה"ק ועיינתי שם שער שני בית א' כתב בפי' כן לא בדק אחר שחיטה והצניעו ושחט אחר כך ונאבד שחיטתו כשירה וזה כדברי השמ"ח להפך דברי הב"ח וזה תימא . והנה הכנה"ג רצה לייחס דין זה להרשד"ם בקיצור ה"ש סעיף י"ח ועיינתי שם וזה לשונו שחט בלא בדיקה ונאבד הסכין אי לא בדק הסכין לאחר שחיטה אסורה והיה אפשר להקל בסכין מיוחד ומכל מקום אין להקל יע"ש המעיין שם יראה כדברי הב"ח ולדינא צריך עיון בזה היכא דבדק קודם שחיטה ולאחר שחיטה לא בדק והצניעו ושחט כן אי יש להתיר בנאבד הסכין אח"כ ומיהו בלא הצניעו ושחט מיד הרי מבואר בהמות הרבה כ"ז שלא נגע במפרקת של א' מהן ונאבד כשירה וצ"ע (°) : **כה** הש"ך האריך בכאן . והנה למש"כ דהוה ס"ס לאיסורא אפילו יצא בהיתר ואח"כ ידוע שיש ספק אם נפלה על חודה ולא ספק אחר דודאי לא שיבר בה כלום לא הוה תלינן לקולא דס"ס לאיסורא הוא ולמ"ש בתי' הב' דעיקר תלוי ביצא בהיתר וכל שלא יצא בהיתר אף בספק נפל על חודה אפשר להתיר בספק שיבר אין להתיר ולפ"ז אין להתיר אם לא כשיצא בהיתר וגם יש לחוש לשבירת עצמות ולא ספק שמא נפלה על חודה ועיין תב"ש ול"נ כמ"ש כאן וכבר הארכנו בזה בט"ז ובסי' כ"ה אבאר עוד : **כו** אפי' דרך שבירה . הש"ך הניח זה בצ"ע והט"ז צידד להתיר דרך שבירה במפרקת והתב"ש התיר בה"מ יע"ש . ונראה אם יש ספק אם הכה במפרקת הוה ס"ס לאיסור ואין להתיר וכדומה לזה כתב הש"ך באות כ"ד : **כז** אם בדק . עש"ך והט"ז אות י"ד תירץ דכאן דווקא בדק הא לא בדק אין תולין דלא יצא בהיתר ולכאורה הש"ך הקשה למ"ש בתי' א' אות כ"ה דהוה ס"ס לאיסורא הקשה ליה דלמה לי בדק כו' ואינו כן אלא דהכי קשיא ליה דלמה השמיענו זה דכ"ש הוא אם כשיצא בהיתר שרינן כ"ש כשבדק אין לך יוצא בהיתר גדול מזה ותי' דכאן אף שידע וודאי שלא שיבר תולין עם עמידתו נפגם כיון שבדק ולשון שמא שיבר אין מדויק ואולי שתולין ששכח והתב"ש החמיר אם לא בה"מ וכן ראוי לעשות : **כח** עש"ך ולדידן אין נ"מ בכל זה דהא מחלו כבודם עתה וגם ליכא למיחש שמא ישחט פ"א בלא בדיקה דממנים אנשים יראי חטא וליכא למיחש לכולהו טעמי : **כט** כתב הש"ך ב' טעמים . א' דלהם מחלו כבודם גם שמא יפשע וישחוט בלי בדיקה ליכא למיחש וכמ"ש באות הקדום עוד טעם דליכא עכשיו בעו"ה ת"ח והשמ"ח ס"ב כתב דהיה ראוי להחזיר הדבר ליושנה יע"ש ואני הגבר ראה עניי בעו"ה רבו המתפרצים ביותר וודאי טוב היה להחזיר הדבר ליושנה שלא ישחוט השוחט עד שיראה סכינו לחכם בעיר גם שיהיו שנים אצל שחיטה כי טובים השנים מאחד : **ל** והרבה. עש"ך הראה מקום לפ"ק דחולין ביש"ש סימן ל"ט . ואעתיק לשונו שם וז"ל ואני הגבר ראיתי את עיני פ"א הייתי בוועד בקיבוץ חכמים ובא שוחט דמתא וסכינו בידו והיה המעשה בעי"כ ושחט כפרות ולקחתי הסכין מידו ושאלתי אם בדוק והשיב בדוק ובדקתי ומצאתי חגירת ציפורן ולקח השוחט הסכין ובדק במהירות כהרגלו ושחק בי ואמר כשר הוא וחזרתי ובדקתי ומצאתי פגימה כבראשונה ומקצת אלופים גערו בי ואמרו מה לך בנסתרות ואמרתי גלויות הן דלא לחנם כתב הרא"ש הרבה ישוב ויראת שמים צריך כו' עד שהיה שם זקן א' מופלג בחכמה ובעל הוראה ובדק ומצא פגימה עכ"ל ומעתה אין אני מתמיה על חוצפא וגאוה שבזמנינו זה אם היה כן בדורו של רש"ל שהחציף השוחט נגד גאון ישראל והדרו שהיה תורה וגדולה במקום א' כ"ש עתה . ובכה"ג בהגהות הטור אות ל"ח בשם דמש"א מ"ב ע"ד שהיה בוועד וואלין בדובנא ושחט השוחט תרנגול והגביה הסכין ונראה פגם לעין השמש והטרפנו התרנגול והעברנו השוחט אף שהיינו מסופקין אם מרגיש הפגימה יע"ש והנה אף אם נאמר שלא הרגישו בפגימה מ"מ למגדר מלתא יפה עשו שהעבירו השוחט . וראיתי להכה"ג בהגהות הטור אות ט"ו שישב המנהג מה שאין בודקין אחר שחיטה י"ב בדיקות כ"א הולכה והבאה יע"ש בשם דמש"א והנה באמת אין טעם ממ"נ אי סמכינן אחזקה לא לבדוק כלל וכ"ת טורח הוא לבדוק כל י"ב בדיקות ובחוד דרך לפגום ולא בצדדין הא כתבנו לעיל להוציא החזקה אף ע"י טורח נמי צריך וראוי היה לנהוג דוקא י"ב בדיקות כמשמעות כל הפוסקים ומה אעשה שבעו"ה ראיתי שמזלזלים בבדיקות שלפני השחיטה ואין בודקין כל הי"ב בשלימות וה' הטוב יכפר עלינו שלמדנו קטגוריא על ישראל וח"ו לא על הרוב אני מדבר כו' : **לא** הש"ך הניח בצ"ע וקרא מנהג רע על מה שנהגו ליקח הכרכשתות מכשירות ולא מטריפות בשכרן יע"ש ובתב"ש אות ל"ז ובית לחם יהודא כתבו דוודאי להתיר האיסור המפורש אין חושדין אותו ודווקא ההיא דבכורות שיש שיקול הדעת אמנם להורות הוראה וליטול שכר ממנה ודאי אסור . ולא טוב עושין הרבנים הנוטלים שכר על הוראתן עיין כה"ג בהגהות ב"י אות ל"ב הרבנים הקונים הגאבי"לה מכוער הדבר כההיא דחכם שאסר אשה בנדר לא ישאנה ואם יאמרו שזה שכירתם אין זה טענה של כלום יע"ש . ואני נמנעתי את עצמי שלא להנות כלום כי מכוער הדבר מאד ולהשומעים ינעם : **לב** מעשיו מוכיחים כו' ומה שלא קנסו לשמעון שנתן לו בלי י"ב בדיקות תי' הרשד"ם בסי' מ"ז דאה"נ דמעבירין לשמעון ועוד שמעון יכול להתנצל ולומר אלו הייתי רואה שרוצה לשחוט לא הייתי מניחו וכתב שמעשה היה דא' ידע בפגימה והניח לחבירו לשחוט כל היום ואכלו כמה אנשים ושאלו לזה למה לא הגדת והשיב שאלו שאכלו שונאים שלו היו והשיב הרשד"ם דאסור לו להיות שוחט עוד : **לג** מעבירין . הש"ך העתיק דברי הרשב"א שהרי אין מקפיד כו' ועוד שוחט לכתחלה ואסור הוא כמבואר לעיל סימן ו' דאף שיש שיעור שחיטה אסור : **לד** שיהיו הכלים אסורים. הש"ך הראה מקום לסימן א' ואפשר שכוונתו דכאן ל"ד להתם דהרי מעיד שנוהג כך תמיד וליכא למימר אוקי אחזקה ומש"ה אוסרין הכל למפרע משא"כ בלא ידע ה"ש ומכ"ש חשוד אין אוסרין למפרע ואמרינן השתא איתרע :

אעתיק בכאן כמה חידושי דינים . הנה הסכין צריך בדיקה לפניה ולאחריה עבר ולא בדק לכתחלה ובדק בסוף כשר ולא קנסינן ליה וזה מבואר בש"ע ס"ג בעבר דכשר ואף שעבר על תקון חז"ל מ"מ כיון דעכשיו כשר הוא וראיה מעובדא דטבח דלא סר סכינא ולא הבינותי דהתם בדקה ולא הראה לחכם והוה רק עבריין . ודע אם לא בדק לאחר השחיטה במזיד והשליך מידו ל"ת רהוה כמו בדיקת הריאה סימן ל"ט והוה כמבטל איסור דרבנן לכתחלה שהרי הר"מ ז"ל בפ"א מה"ש הכ"ב כתב בפי' וכן אם פשע ולא בדק הסכין או שאבד כשירה הרי בפירוש דאף בפשיעה כן הוא אלא שיש לעיין דאי טעמא כל היכא דאיכא לברורי שפיר ואי טעמא משום להוציא מחזקה לא סמכינן אף ע"י טורח הוה כמבטל איסור דרבנן לדידן בסי' ל"ט וצ"ח דאסור ומר"מ יש ליישב קצת ועיין סי' ל"ט במחבר וברמ"א וסימן צ"ט :

כתב הפר"ח אות ל"ב בשם תשובת מהריב"ל חלק א' כלל תשיעי אחד שחט ונתן ביד קטן תלינן שביד הנער נפגם ואם היה גדול הוה כמו בסס"א עכ"ל ולפי זה הוה כאחד אומר שחטה כראוי ואחד אומר לא שחטה כראוי והנה יש ס"ס שמא דברי השוחט הא' אמת ואת"ל שהיה פגום שמא במפרקת והוא פסק דאמרי' ס"ס נגד חזקה בסי' ק"י ואולי לאסור לאותו הנער והעד הב' דשויא אנפשיה ח"ד ואף אם יחזור בו שלא היה פגום הוא כיון דספיקא דאורייתא לחומרא ודאי אף בספיקא שייך שויא ח"ד אף בחזר וזה ברור :

כתב בית לחם יהודה בשו"ת ש"י ח"א סי' כ"ג אם נגע במפרקת והפגימה אין נרגש בציפורן הוה ס"ס שמא הל' כרא"ש ושמא במפרקת והקשה הבל"י דהא פסק בח"א סי' מ"ו דס"ס נגד חזקה לא אמרינן יע"ש ולכאורה רציתי לומר דשלש ספיקות מהני עי' סי' ק"י בש"ך וכאן יש שלש ספיקות שמא לא חשיב פגימה ושמא במפרקת ושמא לא הוליך כל הסכין וסובר שזה ספק הוה לא כהש"ך סי' ק"י דדרך להוליך כל הסכין ואי תימא בלא"ה הוה שלש ספיקות שמא בעצם המפרקת ושמא במיעוט בתרא ושמא לא הוליך י"ל עצם ומיעוט בתרא חדא הוא ואף את"ל מש"א הוה ס"ס כמ"ש במחודשים מ"מ בקונטרס הספיקות כתב דהוה נמי ס"ס לאיסור שמא בעור ושמא במיעוט קמא וליכא כ"א ב' ספיקות מה שאין כן שמא כרא"ש הוה שלש ספיקות . אלא דמ"י (הוא המחבר ש"י) בקונטרס הספיקות אות מ' פסק דאף אלף ספיקות לא מ"צי :

אמנם כן נראה לי ברור דיפה פסק דע"כ לא אמרינן ס"ס במקום חזקה לא מהני אלא בספק ע"ד הקרי וההזדמן אמרינן אוקמינן אחזקה ולית כאן ספק אלא ודאי משא"כ ספק פלוגתא דרבותא אי בעיא דלא איפשטא כה"ג לא שייך לומר אוקמיה אחזקה דבשביל חזקה לא ישתנה הדין כמ"ש כה"ג כאן וסי' כ"ה בשם הגהות אלפסי הבאתיו לעיל וא"כ ל"מ היכא ששני הספיקות הם בספק פלוגתא דרבוותא הוה ס"ס אלא אפילו בנדון הש"י אפ"ה אמרינן שמא פגימה כ"ש לא הוה פגימה דבזה אתה צריך להתחיל תחלה והוה ספק השקול ולא שייך אוקמא אחזקה וכיון שכן בא ספק השני נוסף על הראשון אף שהוא ע"ד הקרי והנה שפיר ס"ס (°) ותתן אמת ליעקב ובקונטרס הספקות אבאר :

עוד כתב שם הבל"י על מ"ש הש"י ששוחט אמר ששמע קול קראקין ותלה לומר שאי מפרקת נשבר הסכין וכתב בל"י דוקא שבירה ולא הולכה יע"ש והנה המיקל בה"מ וסומך על ש"י אין להאשים כ"כ כיון דשומע קול קראקין לאחר שבא לעצם וצ"ע :

יט א ולא הש"ך מתיר השחיטה בהזיד אפילו לעצמו ומיהו לקמן סי' כ"ח אות ג' הביא דאם העם פרוצים שלא לברך על השחיטה ועל הכסוי יש להוכיחם ולאסור השחיטה להם ולא לאחרים עיין יש"ש פרק כיסוי הדם סי' י"א : **ב** דבר דאיתליד . עש"ך השיג על הב"ח במה שהבין מיש"ש פרק כיסוי הדם שפוסק כא"ז ורמ"א דיברך אח"כ כמ"ש שם בסי' ה' מיהו נראה בעיני כו' דזה

דברי

דברי הא"ז והיש"ש בסימנים ובפנים פסק להדיא כרש"י דמברך קודם דמטהר עכ"פ מידי נבילה והביא הש"ך ראיה מירושלמי והכי איתא בירושלמי הביאו הפר"ח אות ג' בפרק הרואה שחיטה מאימתי מברך ר' יוחנן עיבר לשחוט יוסי בן נהוראי משישחוט למה שמא תתנבל מעתה עד שתבדק חזקת בני מעיים כושר עכ"ל . ומה דפריך שמא תתנבל שפיר משא"כ בדיקת הריאה אף אם ימצא טריפה מטהר מידי נבילה אלא ודאי כיון שאין מצוה לשחוט אלא מי שרוצה לאכול כמו דכתיב וזבחת ואכלת א"כ טריפה אין צריך ברכה . ולכאורה יש לומר דהא דפריך מעתה עד שתיבדק לא אבדיקת ריאה קשיא ליה כמ"ש הפר"ח אלא ה"ק עד שתיבדק מי"ח טריפות דיש בהן פסיקת הגרגרת וניקב הוושט דהוה נבילה ולא מיטהר מידי נבילה ומשני חזקת בני מעיים כושר גם המקשן ידע כן אלא דפריך כיון דחייש שמא תתנבל ואף שרוב שוחטין כהוגן מ"מ כל היכא דאיכא לברורי או משום חומר הברכה מחמירין יותר משאר ספיקות דלא בדקינן אחר ח"י טריפות וה"ה אחר נקיבת הוושט אין בודקין א"כ לא יברך עד שיבדוק אחר נקיבת הוושט ומשני חזקת בני מעיים כושר ואיכא רוב וחזקה משא"כ לשמא תתנבל ומ"מ האמת יורה דרכו דעל בדיקת הריאה קשיא ליה ואנן קיי"ל דמברך קודם שחיטה כר' יוחנן וכדאמר בפסחים ז' ב' א"ה שחיטה נמי וכ"ת על שחיטת עוף וגדיים וטלאים קאי א"כ אמאי אמר חוץ מן הטבילה והאיכא שחיטת בהמה [והיה] (ותירץ) משום בדיקת הריאה אלא ע"כ חזקת בני מעיים כושר הן גם יוסי בן נהוראי מודה לזה דחזקת בני מעיים כושר הן וכיסוי שאני דאיכא לברורי משא"כ השחיטה א"א בע"א . ובזה מיושב קושית יש"ש דכיסוי כיון שאפשר קודם הבדיקה ודאי כל המצות מברך עליהן עובר לעשייתן משא"כ שוחט דבר דאיתיליד בה ריעותא א"א קודם והוה כטבילת גר דמברכין אח"כ וה"ה כאן ואף שיש לחלק קצת מ"מ דומה הוא להתם והכלל כל דבר שאפשר לברך קודם אם עבר ולא בירך אין מברך אח"כ להר"מ וכמ"ש הש"ך אות ג' והיכא דא"א מברך אח"כ . ובכר"ו אות ב' הקשה דעוף הנדרס שוחטין בי"ט ולענין ברכה לא ותי' דכאן איפשר לברך אח"כ ולפי מ"ש הש"ך בשם הר"מ אין ראוי לעשות כן כיון דהתירו לשחוט בי"ט ה"ה הברכה וכל שיכול לברך מקודם אין לברך אח"כ אם לא דחומר הברכה לא תשא כו' ועיין לקמן סי' ל"ח ובא"ח סי' תצ"ח ולמ"ש לעיל בשם ס' שאגת אריה דשהתה מעל"ע אין צריך בדיקה כי אם מדרבנן ומשום שמחת יום טוב התירו הוה א"ש ולפי זה דוקא עוף שנדרס מותר לשוחטו ביום טוב לא ספק טריפה כמו ניקב בקוץ וכדומה שצריך בדיקה מ"ה וה"ה כאן עוף שנדרס יוכל לברך קודם כיון דהבדיקה דרבנן וצ"ע ועיין מ"ש לקמן סי' כ"ח :

ודע דהכה"ג בהגהות הטור אות א' כתב דאף לרש"י ודאי טריפה אין לברך ובמסוכנת למ"ד שמטהר מידי נבילה מברך עכ"ל הנה מ"ש דודאי טריפה אף רש"י מודה יראה דכן הוא דלמה לו לברך כיון שאין רוצה לאכול ובספק יברך וברכה לבטלה לא הוה . אמנם מ"ש במסוכנת לרש"י יברך תמהני דהתם מטהר מידי נבילה ומסוכנת אם לא תפרכס הוה ודאי נבילה ואיך יברך ברכה לבטלה וכבר כתבנו לעיל סי' י"ז מה שנראה לנו בדין המסוכנת :

שחט לרפואה או לכלבים יברך אם ירצה כיון דאי בעי אכיל מיניה ובתנאי שיש בודק הא לא"ה שאין בודק ולא יבוא הבשר לידי אכילה כלל לא יברך כן כתב הבל"י והתב"ש בשם ש"א ואף שחזקת בני מעיים כושר מ"מ לדידן א"א לאכול בלי בדיקה הלכך לא יברך כשאין שם בודק : **ג** וכשימצא. הש"ך האריך ותוכן כוונתו בד"מ כתב טריפה או כשרה אם לא בירך קודם יברך אח"כ ובהג"ה השמים כשירה דסובר כהר"ם ז"ל בפי"א מהלכות ברכות ה"ה דכל המצות אם לא בירך קודם אין מברך אחריה ואין לחלק בין מצות לנהנין . ומ"ש הר"ם אלא טבילת נר היא סובר דשאר חייבי טבילות מברכין קודם אמנם אנן לקמן סימן ר' פסקינן דה"ה שאר חייבי טבילות יע"ש . והש"ך הביא ראיה מברכות דרבינא הוה סבר מי שאכל ולא בירך מברך אח"כ וראיה מטבילה ודחי התם גברא לא חזי והנה לכאורה דרבינא היה סובר דההיא דטבילה דיעבד הוא ולא לכתחלה ומביא ראיה דאי לא מברך לכתחלה מברך אח"כ וכמ"ש הש"ך בראיה מפסחים ודחי התם גברא לא חזי אלמא הא חזי לא מברך אף במצות וס' ברכת אברהם אומר דה"מ לשנויי שיש חילוק בין נהנין למצות כמ"ש הג"א דאסור ליהנות כו' ואין מוכרח דהא התם קאמר הש"ס להדיא התם גברא לא חזי משמע הא חזי אף במצות כן הוא דלא היה אומר שקר . אלא שהפר"ח השיב דאם כן מאי איריא טבילה דנקים ליתני שאר מצות מש"ה משני דלא חזי והתב"ש אות א' כתב דרבינא ודאי ידע דגברא לא חזי אלא דהביא ראיה דיברך אח"כ ודחי לה התם א"א בע"א ומוכח כש"ך יע"ש . ולפי זה אזיל ליה הראיה מפסחים דרבינא לא הוה מפרש לה כלל דיעבד וא"כ שפיר מוכח בפסחים דטבילה אומר לכתחלה אח"כ . ונראה שמש"ה העביר הש"ך הקולמוס על ראיה מפסחים ולא הבינותי כלל מה שהשיב הפר"ח דא"כ מאי אריא טבילה דנקים אין זה שייך להוכחת רבינא ואי לתרוצי ברייתא קאי לא תליא בהא דרבינא ועוד דהל"ל ולטעמיך . ועל רבינא י"ל דהיה סובר דטבל ועלה על כל חייבי טבילות קאי דסתמא תנן והתם מעיקרא חזי כמ"ש הר"ם ז"ל רק טבילת גר כו' ודחי לה לא בטבילת גר מיירי . ומיהו ההיא דפסחים ודאי י"ל להשיב דמוכח שפיר דאל"כ מ"ש טבילה דנקים . ולענין הלכה העלה הש"ך ותב"ש דלא יברך רק יהדר אחר ב"ת אחר ויברך ויכוין להוציא זה יע"ש . והפר"ח כתב תכ"ד אחר השחיטה יברך ותב"ש כתב אפילו תכ"ד לא יברך ואם נזכר באמצע שחיטה קודם רוב ב' ורוב א' דעת הפר"ח דיברך ודעת התב"ש דלא יברך וראיה מציצית דמפליג ולא בשחיטה יע"ש ואין ראיה דהא נמי כתב ולא יברך אחר השחיטה ומשמע תוך שחיטה יברך ואין הכרע ומיהו לאחר רוב ב' ורוב א' אף לחד דעה דהוה מ"ה לא יברך וצ"ע בכ"ז : **ד** מברך . וטוב יותר לשחוט תרנגול כשר ואח"כ זה ומיהו אם אין לו דינו של הר"ב אמת לבוש ש"ך . וירצה בזה אף להר"מ ז"ל דלא יברך אח"כ הכא דומה לטבילת גר דחזינן כל דא"א לברך קודם תקנו אח"כ וראיתי להאורח מישור כתב שהש"ך לא ראה מ"ש רמ"א בא"ח סי' קנ"ח סי"א בנטילת ידים אם לא בירך עד אחר הניגוב יברך אח"כ והוא מהג"א עכ"ל ולא אבין אמאי לא עיין במ"א שם אות י"ז דעיקר הטעם הואיל וגברא לא חזי דפעמים ידיו מטונפות תקנו לבולן לאחר נטילה ומ"ש שם בגמ' היינו הא דברכות נ"א התם גברא לא חזי ונט"י בכלל טבילה היה עי' תוס' פסחים דף ב' ועי' סי' קס"ז אות כ' במ"א ובסימן תל"ב ודברי הט"ז בסימן קנ"ח אות ב' יש לעיין בהם במ"ש ראיה משכח ואכל דהג"א מחלק בין נהנין למצות ואם כן אין ראיה משם לנטל ידיו ולא בירך ועיין סימן ר' ובמקום אחר אבאר עוד : **ה** והוא שיתכוין לצאת וגם חבירו יכוין להוציאו טור ש"ך. א"י מה מלמדנו דהא הטור כתב כן וגם המחבר בפירוש אומר כן דמ"ש אחר יכול להוציא חבירו הרי מכוין להוציאו וכן כתב הפרישה דמ"ש המחבר יכול להוציא חבירו היינו מכוין להוציאו : **ו** צריך לכסות. דכל שצריך לברך על שחיטה שניה מכסה קודם : **ז** וי"א כתב הש"ך הסכמות אחרונים לברך דלא כט"ז . ומיהו משום חומר ברכה כתב התב"ש אין לברך אא"כ יפסיק הרבה בדברים אחרים ואז יברך : **ח** יכסה. דנמלך הוא וכל שצריך לברך על שחיטה שניה ממילא צריך לכסות קודם כמו בשח בין השחיטות לדיעה א' ה"ה כאן כו' ש"ך : **ט** האריך הש"ך וכו' דדיעה א' עיקר וזה כט"ז ג"כ ולענין דינא חומר ספק ברכה ע"כ טוב לכוין לכל מה שיביאו לו ולענין כיסוי אם בירך וקודם שכיסה הביאו לו עוד נסתפק התב"ש וכבר כתבנו מזה במ"ז : **י** דלאו דווקא הרבה ה"ה אחת וקודם ששחט הביאו לו עוד א"צ לברך ונראה כן מב"י ש"ך והוא מבואר שם . ונראה דה"ה אם באמצע שחיטה כ"ז דלא גמר שחיטה ראשונה רוב ב' ורוב א' דינא הכי ואפשר אפי' לאחר רוב כיון דלכתחלה צריך לשחוט כל הב' הוה עוסק בשחיטה : **יא** דיותר טוב לכוין כל מה שיביאו לו ושוחט דסתמא מסתמא דעתו על כל מה שיביאו ש"ך ומיהו אם עקר ממקום למקום צריך לברך : **יב** ולענין כיסוי השני עיין לבוש כי דברי טעם הם ש"ך וכבר העתקנו בט"ז יע"ש : **יג** שחט. כתב הש"ך דאינו נכון דהא צריך לבדוק הריאה קודם והכל בו אפשר דסובר דא"צ לבדוק עכ"ל ור"ל וא"כ הרב דלא הגיה שם כלום בסימן כ"ח אמאי הסכים כאן לדין הכלבו ועיין פר"ח ותב"ש מ"ש כאן בדין בית מטבחים אם הוא בלא מחיצות והמקום מטונף צריך להרחיק ד"א ואם הוא במחיצות מברך מיד ושאני ב"ה דאף שיש מחיצות צריך להרחיק ד"א :

כ א והוא. עש"ך הביא דברי רש"ל דבה"מ דווקא כשר לא בע"א ומ"ש שהב"ח כתב בה"מ יש לפסוק כהמחבר תמה עליו התב"ש אות ו' דהב"ח לא כתב כן כ"א למעלה מטבעת הגדולה הא שייר בחוטי דהיינו שחט תוך חוטי לא יע"ש . ואמת שכן כתב הב"ח וז"ל ובה"מ יש להקל בשייר כל החוטי לצד הראש הרי בהדיא דלא היקל כ"א בשייר כולן לצד הראש לא בשחט תוך החוטי . ומה אעשה שהרי סיים וכן מצאתי למהר"ש לוריא כו' וכן פסק בש"ע משמע דמודה עכ"פ לפסקי יע"ש : **ב** כנף האונא השמאלית שיוצא ביותר שהיא דקה מן ימנית שהיא עבה ב"י ש"ך וזה השיעור הוא לחומרא : **ג** בלי שתאנוס עצמה בשעת שחיטה למשוך צווארה ביותר עכ"ל הש"ך הוסיף ב' מלות אלו בשע"ת שחיט"ה ואין ר"ל דהמחבר כהר"ם סובר דהא הוסיף המחבר מ"ת כדרכ"ה

וודאי

אין מברך אחר כך כמו שכתב בפי"א מהל' ברכות ואפ"ה דבר דאיתיליד ריעותא מברך אחר כך דהוי כמו טבילת גר דא"א מקודם ואף דל"ד דהתם תקנו רבנן אח"כ משא"כ כאן לא מצינו שתקנו כן · וא"כ וודאי עדיף אם יש לו אחר ועוד דמברך עובר לעשייתן : (ג) יכול · עט"ז · הנה הב"ח הקשה פשיטא שעשרה שעושין מצוה א' ברכה א' לכולן ותי' דס"ד שמא תתנבל שחיטת חבירו ותהא ברכה לבטלה והוא ישחוט בלא ברכה קמ"ל דלא חיישינן להא א"כ דלא הוה ברכה לבטלה כיון שחבירו שוחט ויוצא בברכתו כמו שכתב רבינו בהל' שופר תקפ"ה עכ"ל מה שכתב דלא חיישינן להא משום דרוב שוחטין כהוגן ואין קלקול שחיטה יוצא מבן דעת אמנם מה שכתב דהל' יוצא בברכתו לא ידענא דהא איהו כתב בסי' א' דווקא אחר שוחט הא לא"ה לא דהוה ברכת הנהנין ומה יוסיף את כח בשביל שבירך לכתחלה על הספק כיון שעכשיו נבילה הוא ומ"ש כמו שכתב רבינו בהל' שופר דבריו צריכין תיקון דרבינו כתב שם דא' יוצא בתקיעת שני ותמה הב"י אמאי לא דהשני יוצא בברכתו יע"ש · והנה לש"ך לעיל סי' א' אות ל"ב אתא לדיוקא דווקא ב' שוחטים ולא א' מברך וא' שוחט משא"כ לט"ז אות י"ז שם אף שאין חבירו שוחט יכול לברך א"כ קשיא לז"א הט"ז דאשמועינן דל"ת דשחיטה הוה ברכת הנהנין כמ"ש הב"ח ושאר פוסקים בסי' א' ואף דהמחבר בא"ח סימן רי"ג דבפירות א' מוציא חבירו מ"מ ישיבה בעי לקביעות וכאן גרע דאין קביעות מש"ה אשמועינן דשחיטה לאו נהנין הוא אלא ברכת המצות ולפ"ז אף שאין שוחט נמי · ומש"ה לא הגיה רמ"א כלום אף דבא"ח כתב דבפירות לא מהני אף קביעות כ"א בפת ויין ש"מ דשחיטה הוה ברכת המצות ולש"ך צ"ל דשחיטה הוה כמו קביעות וצריך עיון :

ודע דג' מיני ברכות הן להט"ז ברכות המצות אע"פ שלא מוציא והיינו אם מי שעושה המצוה אין יכול לברך הא לא"ה אין לחלק המצוה והברכה כמ"ש סי' א' אות י"ז וע' הל' ציצית א' במ"א אות ה' בשם ת"ה ובט"ז תקפ"ה אות ג' והגוזה שם יראה לכאורה שחולק עם מ"א בהל' שבת רפ"ד אות ג' שמפרש לכתחלה אסור דזה קורא וזה אומר הברכות והמפטיר ולפ"ז י"ל דס"פ זה אומר הברכה וזה אומר הפטרה ואין מוכרח די"ל נומר דהכי קאמר התם כמו שאין לחלק הקריאה והפטרה ה"ה דאין לחלק הברכה והמצוה · ומש"ה וודאי אין רשאי המברך לילך עד שיוצא בתקיעות השני והוה כעושה הברכה והמצוה יחד יע"ש ואין כאן מקומו · ברכת הנהנין נהגה מברך ואחר יוצא · לדעת המחבר בפירות ולדידן יין ואפשר שכר ומע"ד נמי הוה קביעות ואחד מוציא חבירו לכתחלה ושחיטה דומה לברכת אירוסין שלכתחלה אחד מקדש וא' מברך וב' שוחט כיון דהוה ברכת שבח והודאה : (ד) בין · כתב הט"ז זה פשוט בכל מידי דטעון ברכה עכ"ל ובאמת א"י למה השמיענו המחבר כאן והתב"ש ובמ"ח ס"ז כתב שלכתחלה אין להפסיק בשתיקה יותר מכ"ד ודיעבד ש"ד ושיחה אפי' דיבור א' הוה הפסק וכתב בתב"ש אות י"ב וי"ג דיעבד ש"ד כמ"ש בא"ח ר"ו ושיחה הוה הפסק אפילו דיבור אחד מדכתבו הביאו לשחוט לא הוה הפסק דהם ב' מלות וכדי דיבור הוה בשאלת תלמיד לרב שלום עליך רבי ומורי ד' מלות יע"ש הנה מהביאו לשחוט אין ראיה דאפשר שיאמר השוחט הרבה דברים ולאו דווקא נקטו · והמעיין בא"ח סימן ר"ו ס"ג דכתב כל אלו הברכות צריך שלא יפסיק ובארוך שם כתב על הטור מהא דטול ברוך או גביל משמע וודאי אף בשיחה איירי והר"ב עלה קאי שם יותר מכ"ד . ומ"ש דיעבד ש"ד אם הפסיק בשתיקה שם בסימן ר"ו לא כתב כן אלא בסימן ק"מ יע"ש בב"י ומ"מ צ"ע לדינא בשח פחות מכ"ד · ואם שהה כדי הילוך כ"ב אמות בשתיקה אפ"ה דיעבד א"צ לחזור ולברך עיין א"ח קס"ו אף שכתב רמ"א אם שהה לשון דיעבד פירושו דלכתחלה אין לשהות כן עיין מ"ש לקמן :

כתב הפר"ח אות ו' במקומות שהישמעאלים אין מניחין לשחוט אא"כ יאמר אלנ"ה וואכב"ר פירוש אל כביר מיד כמוך לשחיטה א"כ הוה הפסק בין ברכה לשחיטה ישחוט עוף ויברך ויפטור הבהמה או בתוך השחיטה מברך עד כאן לשונו אין מכאן ראיה דפחות מכדי דבור הוה הפסק דלכתחלה וודאי אסור להפסיק · והנה יש להקשות מה תקנתיה דעוף דהוה שח בין שחיטה לשחיטה ודעת המחבר ס"ה סתם כדעה א' דצריך לחזור ולברך גם באמצע אין ראוי להפסיק ולברך שוב מצאתי להתב"ש אות ט"ו תמה עליו בשתיקה והעלה דבירושלמי פרק הרואה רבי יוחנן אומר מצוה מאימתי מברך עובר לעשייתן רב הונא אמר בשעת עשייה והלכה כר"י כו' ועוד דמצוה שיש משך זמן וכל פורתא ופורתא הוה מצוה בפ"ע מברך אח"כ כמו להתעטף ובדיקה משא"כ באמצע המצוה זה תוכן כוונתו · והנה מנט"י שאחר הנטילה קודם הניגוב מברכין יש ראיה והוא ז"ל דחה זה דניגוב עיקר המצוה הוא וא"י למה דדומה לשחיטה כמ"ש ולענין הקושיא דשח בין שחיטה לשחיטה י"ל דהפסק גמור לא הוה דהוה מעין צרכי השחיטה אלא לכתחלה אין נכון להפסיק בין ברכה לשחיטה · ומ"מ להלכה יש לבטל מנהג זה וכן הפ"ת נוות ככרוכיא דהוה כחוקת העובדי כוכבים ומי יודע אם מכוונים לעבודת כוכבים יע"ש · ולדעת הב"ח סימן ד' יש לעיין בזה · ומיהו הא ודאי אם תפס הקנה לבדו בעוף ושחט ולא בירך ונזכר קודם ששחט רוב יברך ואף דהוה באמצע שעדיין לא התחילה המצוה דאי בעי שביק לה ולא מיטרפא בחצי קנה פגום ועיקר המצוה השתא והוה עובר לעשייה ולכ"ע ש"ד כ"ל (°) ועיין מ"ש באות שאח"ז : (ה) עט"ז ור"ל דמש"ה כתב רמ"א טוב דבה"ג סובר דכיסוי גמר מצוה הוי ומש"ה כשר דמברך אחר הכיסוי עמי' כ"ח ורא"ש פוסק דכיסוי הוי מצוה בפ"ע ומברך על כיסוי קודם וכן הלכה לקמן סימן כ"ח ולצאת ידי שניהם טוב ליזהר דשמא הוי גמר מצוה ובאמצע המצוה אין ראוי להפסיק אף שאם הפסיק אין חוזר ומברך · ויש לראות בא"ח תל"ב כתב המחבר טוב שלא לדבר עד שסיים הבדיקה כדי שישים אל לבו וכמ"ש הט"ז שם אות ג' דווקא דברים בטילים הא הצרכיים שרי אף שלא מעין הבדיקה ואף שהמחבר שינה שם מלשון הטור משיחה בטילה לדברים אחרים מ"מ סיים כדי לשום אל לבו מורה כן ורמ"א לא הגיה כלום ואיך כתב כאן וטוב דנהי דהוה מצוה הדא כיסוי ושחיטה לא שייך כדי שישים אל לבו ומיהו לדינא כתב הט"ז שם דאף הצרכיים אין לדבר באמצע המצוה ול"ד לסוכה וכדומה אי בעי לא אכיל יותר משא"כ היכא דבעי לגמור המצוה ודע שאני נסתפקתי אם תפס הקנה לבדו ושחט מחצה ושח אי צריך לחזור ולברך מי אמרינן באמצע המצוה אין צריך א"ד דלא התחיל עדיין המצוה דחצי קנה לאו מידי עביד ועיין א"ח קס"ז במ"א אות י"ו במה שהכניס בצ"ע אם שח בשעה שלועס קודם הבליעה כיון דאין לועס צריך לברך כ"א על הבליעה א"כ הוה הפסק בין ברכה למה שמברכין עליו י"ל דכאן ל"ד להתם ועדיין צ"ע(°) : (ו) ואם דהוה הפסק כמו שח בין תפלה לתפלה דהוה הפסק ע"ז והגיה בש"ע דיש איסור לשון וצ"ל ומברך על כיסוי ומברך על שחיטה שנית : (ז) עט"ז דברכת השחיטה לא הוה הפסק בין הכיסויים כיון דלא שח שיחת חולין ור"ל ושייך עכ"פ לעניינים אלו משא"כ דברים שאין מענין השחיטה כלל אף בלה"ק הוה הפסק · ועיין בשמ"ח סי"ג ותב"ש אות כ"ב דלהר"ן הטעם דשחט בחד ידא והוא מגמרא שם א"כ שוחט העוף ושור ועוף דצריך לכסות דם עוף תחלה כמ"ש רמ"א ס"ח א"צ לחזור ולברך על כיסוי שני ולרא"ש דהטעם דשחיטה לא הוה הפסק בין הכיסויים דשוחט ע"מ לכסות א"כ כה"ג לא יע"ש ומ"מ לדינא אי עביד הכי אין צריך לברך על כיסוי שנית ולכתחלה לא יעשה כן אלא עופות בהדדי ואח"כ השור או השור ואח"כ עופות ועיין מ"ש בש"ך אות י"ג מזה : (ח) לחזור ולברך כמו בשח בין השחיטות ע"ז ולפ"ז תליא נמי בפלוגתא למ"ד שח בין השחיטות אין צריך לברך שנית ה"ה שח בין הכיסויים דינא הכי דאם שח בין ב' הכיסויים אין צריך לברך שנית ואף לבה"ג דסובר כיסוי הוה גמר מצוה של שחיטה קמ"ל כאן דאם שח בין שחיטה שניה לכיסוי שני צריך לברך : (ט) וי"א · כתב הט"ז כיון דלא הכריע ספק ברכות להקל עכ"ל אף דכלל מסור בידינו דהלכה כדעה א' בסתם כיון דלא כתב י"א רק וי"א בספק ברכות דחמור הוא אין להכניס בספק · והל' דחוק במה שסיים ע"כ אין להכניס לספק דא"כ צריך לברך שנית אסור לעשות כן דגורם ברכה שאינה צריכה וזה וודאי אסור · נסתפקתי בשוחט עוף במקום זה וחזר ושחט עוף במקום אחר רחוק קצת וכיסה הראשון ושח מהו דהא וודאי החיוב מוטל עליו לכסות דם שני דמי ששחט יכסה כמבואר לקמן סימן כ"ח א"כ דמיא לשח בין תפלה לתפלה א"ד שאין חוזר ומברך וצ"ע כעת כי לכאורה נראה שיברך שנית(°) : (י) הט"ז הביא לשון הרא"ש כאן ולא לעיל בהא דשח בין שחיטה לשחיטה דמכסה מקודם דהרא"ש כתב דבריו כאן והב"י הביא שם דברי הרא"ש דכאן משום דפוסק כן דשח צריך לכסות ולברך משא"כ הט"ז פוסק לעיל דשוחט ואח"כ מכסה יע"ש מש"ה הביא דבריו כאן להלכה באם נמלך : (יא) ממין הראשון · עט"ז דעה זו הוא דעת בה"ע דמדמה לפירות בסימן ר"ו והקשה הט"ז על הב"י שם דכתב ה"ה אין מינן שוין רק ברכותיהן שוות והא העיטור מחלק כאן בין מינים שוות ואין כאן מקומו להאריך עיין במ"ח סימן ר"ו אות ז' האריך בזה · ולענין הלכה כתב דבה"ע הוה יחיד לגבי איסך וחוזר ומברך ומה שכתוב כאן וכן עיקר אין כן בכל הדפוסים עש"ך אות ט' ושם אבאר : (יב) הביאו · פירוש כיון שעדיין יש מאותו מין לפניו אין צריך לחזור ולברך הא לא היו לפניו לדעה א' בסעיף ו' אף הביאו מאותו מין צריך לברך ולי"א במין אחר ע"ז וה"ה אם בירך וקודם ששחט הביאו לפניו עוד אין צריך לחזור ולברך וכן בכיסוי אם בירך על הכיסוי ולא כיסה עדיין והביאו לפניו עוד לשחוט עוף הוה כיש עדיין לפניו ואין צריך לברך עיין בית יוסף כאן וא"ח ר"ו · ושוב ראיתי בבמ"ח סי"ז מסופק בכיסוי אם הביאו עוד קודם כיסוי אם חייב לברך יע"ש : (יג) דכיון שאין לפניו עוד הוא גמר וסילוק ול"ד לבה"מ ט"ז : (יד) בשוחט דמתא אפילו מן המתם דעתו על כל מה שיביאו לו אפילו שני מינים אין צריך לחזור ולברך ע"ז בשם רש"ל והיינו אף שאין לפניו עוד מאותו שבירך אפ"ה דעתו על כל מה שיביאו לו ובעי"כ שסוחטין עופות הרבה ברכה אחת לכולם ומ"מ נוהגין קלות ראש ומדברין בם שיחה בטילה שלא מעניני שחיטה וזה אין נכון ומה בכך דדעתו על הכל מ"מ הוה הפסק וכן כתב בכר"ו : (טו) לשחוט עוד ושכח וכיסה ובירך כך הגיה הט"ז : (טז) כתב הט"ז דחייב לברך על כיסוי שנית כיון דשכח והיה סובר שלא ישחוט עוד א"כ לא נתכוין בברכת הכיסוי אלא על זה מש"ה צריך לחזור ולברך על כיסוי שני · וזה לשון הלבוש ס"ח היה סבור שצריך לברך ולכסות בין כל חדא או ששכח שיש עוד לשחוט א"כ ברכת הכיסוי לא קאי כ"א על זה וודאי צריך לחזור ולברך על כיסוי ב' משא"כ אם היה סבור שצריך לכסות תיכף ובברכה נתכוין גם על כיסוי ב' א"צ לחזור ולברך על כסוי ב' יע"ש : (יז) וכן כתב הט"ז היינו שבהמה היתה בשעת הברכה או לאחר הברכה קודם ששחט להיה דהוה כמו היו לפניו מאותו מין המוזכר ס"ז בשם סמ"ג קמ"ל כאן דמכסה תחלה דם חיה כיון דבהמה אין צריך כיסוי אין להפסיק בשחיטת הבהמה בין כיסוי החיה אף שרוצה לשחוט הבהמה במקום אחר לא על דם החיה ועיין ש"ך · ומ"ש סמ"ג הוא דברי הב"י ובאר הגולה הגיה סמ"ק דבסמ"ג לא נמצא מזה כ"א בסמ"ק סימן קכ"ו יע"ש בבאר הגולה ס"ז :

ב (א) הט"ז הביא לשון הכל בו בשם הרב אלברגלוני · והנה לשון המחבר שהוא לשון הר"מ ז"ל בפי' המשנה קושי ההבנה דמשמע דחוטי הם בתוך טבעת הגדולה ובגמרא משמע דהם למעלה דאמר שייר בחוטי כשרה והיינו למעלה מטבעת הגדולה גם בש"ע גופא משמע כן דכתב ואם לא שייר טריפה ובתוך הטבעת וודאי כשירה ורמ"א כתב לכתחלה ישחוט למטה מטבעת הגדולה היינו בתוך טבעת הגדולה ע"כ שייר בחוטי הוא למעלה ולזה נאמר דהתחלתן הוא בתוך הטבעת ונמשכין למעלה מטבעת שוב ראיתי בתב"ש אות ד' הקשה דא"כ מה קאמר בגמרא לחד מ"ד פגע בחוטי טריפה והא שייר בטבעת עכ"ל הנה מגמרא אין ראיה דיש לפרש כתוס' בם פגע ולא נגע היינו מן הראש ושייר חוטי למטה עיין תוס' חולין ח"י ב' ד"ה או אלא רש"י פי' פגע ולא נגע פי' שמייר לצד מעלה ובמציאות לא פליגי ומ"מ מ"ש ז"ל מגמרא מוכח הוא שלא בדקדוק · עוד כתב התב"ש דהר"מ בפי' המשנה כתב דאם שחט למעלה מחוטי אף בתוך הטבעת הוי הגרמה עכ"ל ועיינתי שם וכתב וז"ל ואם שחט בטבעת עצמה למעלה מחוטין הר"ז הגרמה יש לייסב לשונו הואיל והתחלתן בתוך הטבעת נקיט הכי · ובכר"ו אות א' כתב אחר העיון והחקירה לו ולבודקים הבקיאים שבהמה בחייה כשהיא הולכת שחות החוטים נכפפים תוך הטבעת משא"כ בשעת שחיטה מותח הצואר ולפ"ז התחלתן למעלה מטבעת ולא יתיישב לישנא דפי' המשניות והתב"ש כתב אותו עצם שחוט המחובר לטבעת קורא הר"מ ג"כ טבעת ולפ"ז שוין המה דברי הר"מ עם פי' הרב אלברגלוני · והכה"ג בהגהות הטור אות ב' בשם יאיר נתיב כתב ענין חוטים אלו א"א בקיאין ותפסנו והקרנו את בודקים בקיאים ואמרו שלא הגיעו עד תכליתם יע"ש ולכן לא ראיתי להאריך בזה : (ב) ולכתחלה · כתב הט"ז דיעבד ש"ד עד שיפוי כובע וכ"כ מהרש"ל בה"מ יש להקל עכ"ל הלבון דחוק דרמ"א מכשיר דיעבד אף שלא ה"מ ורש"ל דווקא בה"מ ומיהו שחט בתוך החוטים עצמן כשר דיעבד לרמ"א שלא הגיה על המחבר ומהרש"ל נמי י"ל כך :

מ"ש הרב לכתחלה יש לשחוט בטבעת הגדולה ובש"ב כ' דלכתחלה יש לשחוט באמצע הצואר היה נראה דבש"ב אשיעור למטה קאי די"א שביעור היינו מקום שיש פירצי וי"א ביער ממש וכן בעוף עד הוסף היינו גגו מש"ה אמר להתרחק לשחוט רחוק מגוף באמצע הצואר ובס"א איירי לענין למעלה לצד הראש נתן שיעור בקנה למטה מטבעת ובושט ד"א כו' ועיין ד"מ שלין שיש בו כמין שיער וכתב ב"י לפי' שא"א בקיאין ע"כ יש לשחוט באמצע הצואר א"כ יורה קלא כמ"ש אמנם התב"ש אות א' לא פי' כן אלא לעיל אמר לבקי ובש"ב לשאינו בקי דאין לשחוט אלא באמצע הצואר ולא ידענא למה : (ג) בלי · עט"ז הנה אעתיק ל' הגמרא מ"ה א' בקילור אמר רבא תתאה שהיא עליונה · שאני אומר כל שפושטת צוארה ורועה ובלבד שלא תאנוס בעי ר"ח והא"ת רב חנינא אנסה עצמה מהו תיקו ר"י ור"ל אמרו אנס בסימנין פסולה ·

רש"י

רש"י ד"ה שלא תיאנס למשוך הסימנים לחוץ לחזה בידי אדם · וד"ה אנסה עצמה לפשוט מאוד צוארה בשעת שחיטה תיקו ותוס' ד"ה אנסה עצמה שפשטה צוארה ליטול ירק בבור · הנה לרש"י יש ג' דינין כל שרועה זה שיעור שחיטה ואפשר אף ליטול ירק כשירה שזהו בכלל רועה היא מדלא איבעי לן אלא אנסה עצמה בשעת שחיטה כו' ואנסה אדם וודאי פסולה וזה דין רבא · והאי שלא תאנוס הוסיף רש"י יו"ד שלא תיאנ"ס ע"י אדם לא היא עצמה דזה איבעי היא · ור"י ור"ל היינו דין דרבא ממש אנס השוחט דהיינו שלא תיאנס בידי אדם וא"כ לאיזה צורך אמר רבא כיון דכבר אמרו ר"י ור"ל וסתמא דתלמודא למה סידר הנך תרי ומש"ה פירשו התוס' בנ"א והוה ד' דינין רועה כדרכה זהו דין א' הב' ובלבד שלא תאנוס היא עצמה בשעת שחיטה יותר מדאי הג' אנסה ליטול ירק אי הוה בכלל רועה או רועה כדרכה בעינן ור"י ור"ל דהיו מקמיה דרבא אמרו אנס השוחט פסולה ורבא השמיענו אפילו אנסה עצמה בשחיטה ומש"ה הביא הא דר"י ור"ל של"ת דרבא שלא תיאנס קאמר ולפ"ז כדרכה כשירה אנסה אדם או עצמה וודאי פסולה ליטול ירק הוה ספק · והר"מ ז"ל בפ"א מה"ש הז"ח כתב כשתמשוך הבהמה צוארה לרעות זהו מקום שחיטה · אנסה עצמה או השוחט ה"ז ספק השמיט מלת כדרכ"ה והשוה אנסה עצמה לשוחט דהוה רק ספק והכ"מ כתב דאנסה עצמה הוה ספק ור"י ור"ל אמרו דאנס השוחט הוה ספק פסולה (והא דלא אמרו רבותא יותר אנסה עצמה דלדידיה אין חילוק בין עצמה לשוחט) ורבא נמי מספק אמרה או דמיבעיא ליה אי רבא לכתחלה אמרה או אפילו דיעבד וכן פי' הלח"מ בפ"י ה"ב · והנך רואה דהר"מ ז"ל כרש"י וכמ"ש · והפר"ח אות ד' דחה דברי הר"מ ז"ל וא"י למה · דהא הכ"מ והלח"מ פירשוהו כהוגן · והטור כתב וז"ל כשתמשוך הבהמה צוארה לרעות כדרכה ובלבד שלא תאנוס היא עצמה לפשוט צוארה יותר ממה שרגילה לעשות כשהיא רועה ועיין ב"ח שפי' ובלבד שלא תאנוס היינו בשעת שחיטה והקשה אמאי לא אמר נמי אנס השוחט ותי' דכ"ש הוא יע"ש · והט"ז כפי דעתי פי' כך דהתו' מיאנו בפירש"י משום דמה מיבעיא ליה כיון דרועה בעינן פשיטא אנסה עצמה יותר מדאי פסולה אלא מיבעי ליטול ירק אי הוה בכלל רועה או כדרכה בעינן וסובר נמי הא דאמר ובלבד שלא תאנוס היינו נמי ליטול ירק דאי בשעת שחיטה ל"ל לומר דכבר אמר כל שהיא רועה ומיבעי ליה אי לכתחלה אמר ובלבד כו' הא דיעבד ליטול ירק נמי כשירה או לעיכובא אמר כן וכעין פי' הכ"מ בר"מ והשתא ה"ק הטור כשתמשוך לרעות כדרכה ובלבד שלא תאנוס הי"א א"ת עצמ"ה בג' מלות אלו כלל פירש"י דבלבד שלא תאנוס דאמר רבא לאו השוחט אלא היא עצמה והיינו ליטול ירק בבור וז"ש ממה שרגילה היינו כשהיא רועה כדרכה ול"ק אמאי לא כתב דאין חילוק דהטור השמיט כלל בין אנסה עצמה בשעת שחיטה ובין אנס השוחט דלאו בכלל רועה כדרכה הן · ולפ"ז בין ליטול ירק ובין אנסה עצמה ואדם בשעת שחיטה הוה ספק ולא וודאי וכ"מ לאו"ב ושאר דברים וכבר ביארנו בפתיחה ובסי' כ"ז אבאר עוד :

(ד) כשחותכין · עט"ז דפי' תורבץ נשאר החלל מגולה ושט עצמו מתכסה החלל ונעשה כעין שנים · ולפ"ז תורבץ מלשון תרביצא ואכסדרה שהוא מקום רחב · ועיין פנים מאירות ח"א ס"א דושט חבורו בלחי ונתבאר שיעור מה מהושט תחת הלחי ומתחלת מקום חבורו בלחי עד ד"א תו הוה ושט עצמו לא כחכם א' שר"ל משוא מבין הלחיים צריך שיעור ד"א יע"ש · ואני אומר דיפה כתב הכ"מ דוודאי שיעור ת"ל שנתנו בסתמא הוא מתחלת חבורו דאל"כ היה לפרושי וכן כתב בשמ"ח ס"ד במקום חבורו וכה"מ כתב התב"ש שם אות א' דגודל א' די בין בהמה וחיה דקה · ועוף כשיעור הקנה כן שיעור הוושט למעלה כו' ולכתחלה ד' גודלין שסתם אצבעות גודלין ואנו נוהגין באמצע והוא שחיטה נכונה אמנם כן במה שמשמע שם מדברי השואל ששחט באלכסון והגרמה היה במיעוט בתרא ואף זה ספק היה וקאמר דספק בשחיטה פסולה (ס) בזה יש לעיין הואיל ושהיה והגרמה במיעוט בתרא הוה חומרא לדידן איפשר דאין מחמירין בספיקו ובהל' שהייה אבאר בעז"ה : (ה) ואין · דבגמרא אמר יונה אמר ר"ז עד מבלעתה ויש מי שפי' דה"ק יונה שהוא עוף אמר ר"ז דין אחר יש לה עד מבלעתה וז"א אלא יונה שם אמורא אמר משום ר"ז כ"כ ד"מ רש"ל ט"ז ועיין ב"י : (ו) עד הזפק · עט"ז וירלס דב' עורות יש לוושט חיצון אדום ופנימי לבן וממקום שמתחיל גגו של זפק אין שם אלא עור א' הלבן והאדום כלה שם ומ"מ מצוי יותר האדום בוושט עצמו ועור הלבן ארוך יותר שהאדום כלה בגגו ועוף שאין לו זפק כמו אווזים ממקום התחלת אגפיים בגוף וכוון לישחט באמצע צואר ועיין מ"ש מזה בסימן מ"ט יע"ש · (ז) ויודע · הט"ז האריך ותוכן כוונתו דהמחבר כתב תרתי החזיר וידע דלא כמ"ש הש"ך אות ח' דוי"ו הפירוד הוא כו' ולפ"ז הרא"ש ותו' פליגי דלתו' עיקר בהחזיר כשר ואף בלא ידע מדלא כתבו אטו לא ידע ורא"ש פליג עלייהו וזה דוחק דהרא"ש נמשך ע"פ הרוב אחר התוס' לנ"א שרא"ש נמי או החזיר או ידע קאמר דהחזיר נמי ידע קרינן ביה ומיהו התו' דנקטו מצינו לומר דיעבד ואף החזיר אטו לא החזיר ולא כתבו ואף ידע אטו לא ידע אין להוכיח דידע לא מהני דתלא מינייהו נקטי ומ"ש לדידן אין נ"מ דהי לאחר שחיטה מצא התוך רוב המפרקת בלא"ה פסול כמבואר לקמן סכ"ד · ואכתי בתם בה"מ כשירה ולא הוה אלא חומרא בעלמא ואלו כאן הוה ספיקא דאורייתא · ומ"ש עוד דהב"ח רצה לומר דכל ששחט באמצע השחיטה בבשר חיישינן לשהייה אין נראה וכן העלו כל האחרונים דלא הוה שהייה אלא בהגביה הסכין קצת לא כה"ג · ול"ד נמי לנמצא גמי בוושט דפוסלין דהתם לאו מענין עסק השחיטה הוה ואף שם חומרא בעלמא הוא משא"כ כשעוסק דרך שחיטה אף שחותך בבשר לא הוה שהיה אף לדידן דפוסלין שהיה בכ"ש וראיה משוחט וג' מקומות ומה שיש עוד לעיין בב"י ובמחבר אכתוב בש"ך באורך באות ח' בעזה"י :

כא (א) עט"ז . ראשונה צריך לברר אי שנים בעוף לכתחלה מן התורה או מדרבנן ואם סגי באחד ורוב השני . הנה בגמרא השוחט דיעבד אין אבע"א אא' בעוף ואבע"א ארובו של א' כמוהו ויש שלש פירושים עיין פ"ת אות א' ותב"ש אות א' דיש לומר לליש' קמא לכתחלה בעינן שנים בעוף וברוב שנים סגי ולל"ב בעינן כל הסי' ובא' סגי נמצא לל"ק קולא וחומרא כמבואר . ויש לומר לל"ק נמי בעינן כל השנים אלא דניחא למימר אא' בעוף דיעבד אמה דסמיך ליה קאי ובעינן לכתחלה כל השנים ולל"ב בסי' א' סגי והוה קולא לל"ב וי"ל דלא פליגי כיון דאבע"א ואבע"א קאמר י"ל לפרושי מתני' ר"ל או אא' בעוף קאי או משום רוב נקיט דיעבד והרי"ף מפרש דפליגי ול"ב מיקל ופסק לקולא והר"מ והרשב"א ורא"ש ור"ן כולם פסקו אף בעוף בעינן כל השנים ומכל מקום עדיין יש חילוק ביניהם כי להר"מ בעוף צריך מ"ה רוב ב' שהרי הכ"מ בפ"א מה"ש ה"א כתב דמש"ה הביא הר"מ ז"ל דרשא דכי יצוד ציד חיה ועוף הוקש שפיכת דם העוף לחיה דפסק כתרי לישני דהשוחט לחומרא דהוה ספיקא דאורייתא וכן כתב בהלכה ט' דפסק לחומרא כתרי לישני ור"ל דסובר הר"מ ז"ל דהני תרי לישני פליגי ול"ק סובר לכתחלה בעינן כל השנים בעוף ול"ב סובר דעוף סגי בסי' א' ופסק כל"ק דהוה מ"ה ולחומרא מהיקשא ופסק נמי דבעינן כל השנים דבהא ל"פ ל"ק ול"ב וכדאמרן ומ"ש הכ"מ דפסק כחומרת שניהם ר"ל כל"ק דבעי רוב שנים בעוף וכל"ב דבעי כל הסימן ול"ק מודה אלא דהוזכר החומרא בפי' בל"ב אמר הכי ועיין תב"ש אות א' וברא"ש אין מבואר אי סובר לכתחלה בעי רוב שנים מן התורה או מדרבנן ומדכתב אהרי"ף דפסק לקולא דהוה דרבנן וי"ל דאיהו סובר דהוה מ"ה ופסק לחומרא והרשב"א בתה"א ריש שער ב' בית שני אין הכרע שם בדבריו וסבור הייתי לומר דמש"ה כתב הב"י שרא"ש ורשב"א פוסקים כר"מ ושביק לר"ן משום דסובר מדרבנן ומש"ה סגי לכתחלה ברוב א' בעוף יע"ש אלא דלא ניחא לי לומר כן דהרי הביא הרא"ש דרשא דבר קפרא הטיל הכתוב בין בהמה לדגים ולא הביא כלל דרשא דשפיכת דם העוף כחיה ועיין בחדושי הרשב"א ועיין יש"ש ר"פ השוחט סימן א' כתב דהרא"ש פסק לחומרא דמדאמר אבע"א ואבע"א סובר דלא פליגי כלל אלא לפרושי מתני' וכמ"ש הר"ן ורשב"א בחדושיו ומש"ה סיים דעת הרשב"א ורא"ש ור"ן כר"מ היינו דלכתחלה בעינן כל השנים בעוף אמנם הר"מ מה"ת קאמר ואילו הם מדרבנן ואפשר גם הר"מ מדרבנן קאמר ופליג היש"ש על הכ"מ · ועיין רש"י ר"פ השוחט ד"ה אא' בעוף לכתחלה אצרכוה רבנן תרוייהו משמע להדיא דהוה רק מדרבנן וסיים דלמא לא יעביד רובו דחד ועל רובו של א"כ לא פי' אי הוה מדרבנן ובפ"ק כ"א ב' פירש"י דאינו מבדיל בסי' א' דכל הסימן הוה מצוה לכתחלה וסימן ב' אף מצוה לכתחלה ליכא והתוס' ד"ה ואינו מבדיל מקשו דהא לכתחלה בעינן ב' ותירצו דסימן א' הוה עכ"פ במצות שחיטה יע"ש ורש"י אפשר סובר דלכתחלה בעינן כל הסימן מ"ה וסימן הב' רק מדרבנן והר"מ יפרש כפי' התוספות . ומ"ש הב"י מרש"י כ"א היינו לומר שזה דלא כהר"מ דסובר מ"ה בעינן עכ"פ רוב שנים וא"ש ועיין פ"ת וכר"ו ותב"ש :

ועתה בוא נבוא לבאר דברי הט"ז הביא קושית הפרישה והפר"ח בסימן כ"ג אות י"א הקשה דמה בכך הא מיעוט בתרא דקמא וסימן בתרא שוין המה וליכא שהייה והתב"ש שם אות ח"י כתב דל"ק סובר דדי לכתחלה ברוב ב' בעוף יע"ש ולמ"ש אין צורך להר"מ לזה אלא מ"ה הוא שהיה דמיעוט בתרא דקמא א"צ מ"ה וסי' בתרא בעי לכתחלה מ"ה וכאמור . ותי' הפרישה דינית שניהם בשוה ואין חילוק בין בהמה לעוף דלא כב"י דכתב דדין הטור . דכתב שוחטין בסכין רעה בסימן א"י מיירי בעוף והט"ז חולק עליו דהב"י שפיר קאמר דבבהמה גזרינן דלמא לא יחתוך בשוה משא"כ בעוף דא"כ לא יחתוך בשוה דיעבד ש"ד וליכא למיגזר . וחלק עם הש"ך בסימן א"י דסובר דאין חילוק בין בהמה לעוף וע"ש והתב"ש בסימן כ"ג אות י"ז תמה עליו דמה בכך שיקדים קצת א' לחבירו כיון שהתחיל בסימן שני קודם שיתחיל מיעוט בתרא דקמא מידי דהוה אחותך מפרקת וסימן ביחד המבואר בסי' כ' עכ"ל ויש ליישב דה"ק שאין לסמוך לכתחלה בבהמה ע"ז דשמא יחתוך במיעוט בתרא דקמא ולא יחתוך בסי' השני כלל כי רוב פעמים אין מוליך הסכין על שניהם בשוה משא"כ בעוף ש"ד כשמונחים בשוה . כתב הכר"ו אות א' לקמן סי' ל"ג כתבתי דבעל נפש יוכל לשחוט הקנה לבד באווזות שמלעיטין ובודק הוושט דלמא במקום שאין שחט . והנה יש ליישב בדין זה בשלמא א"א מדרבנן בעינן בעוף ב' סימנים א"ש דכמו דהם אמרו לכתחלה בעינן ב' סימנים הם אמרו דמיעוט מצוי כמו סירכות הריאה בעי בדיקה ה"ה וושט באווזות שמלעיטין ויכול לעשות זה ולבטל הא מקמי הא דהוה כדיעבד כמו אווזא דר"א דמסמס קועה דמה משא"כ אי אמרינן מ"ה בעינן ב' סימנים כמ"ש הכ"מ בפ"א מה"ש ומיעוט המצוי הוה רק מדרבנן לכתחלה ולא דיעבד דהא גם בריאה אי נאבדה כשירה אף דאנן קי"ל לאסור מ"מ בה"מ כשירה וא"כ י"ל דלא שבקינן תחלה דאורייתא ועבדינן תחלה דרבנן ועיין תב"ש כאן אות א' העלה דמדרבנן בעינן בעוף ב' לכתחלה וצ"ע (ס): (ב) הט"ז כתב מדברי רש"י משמע דבעינן רוב גדול לא רוב מצומצם . כיון דכתב רוב הניכר וניכר וודאי משמע ממש לא במדידה עוד הביא ראיה ממ"ש בהל' ציצית סימן יו"ד ס"ח דבעינן רוב הניכר וע"כ הנראה לכל דאל"כ אכתי איכא מראית העין אלמא רוב ניכר היינו ממש ה"ה כאן ומ"ש ראיה ממרדכי ע"י הגולה יש לעיין מה כוונתו .

והביא ראיה מהא דלענין טריפה אמרי דבעינן רוב הנראה ואי ס"ד דרוב הנראה המוזכר בכ"מ הוא רוב גדול אמאי אמרו חצי קנה פגום כשר והא ברוב משהו נמי כשר והעלה דאין ה"מ יש לאסור וכה"מ יש להתיר ופר"ח אות ג' העלה דמ"ה ברוב משהו הוה רוב בין לענין טריפה ובין לענין שחיטה ומדרבנן בעינן בשחיטה רוב הניכר דלמא לא יעביד רוב כ"א מחלה . והנה מה שהביא ראיה מרש"י שפי' רוב הניכר ואטריפות פירש כן הרי מוכח דמ"ה בעינן רוב הניכר בטריפות כ"ש בשחיטה וצ"ל לפי דבריו לא קאי הכי במסקנא אלא כמ"ש בת"כ וכמה כ"ש חוט השערה ומ"מ להחמיר אנו אומרים בשחיטה בעינן מדרבנן רוב הניכר . אמנם התב"ש אות ב' העלה דספוקי מספקא לן אי הדר ביה רבא ממה דהוה אמר שאני לענין טריפה כו' הלכך ברוב משהו טריפה וה"ה לענין שחיטה סגי או דגמרא קגמיר לה דבעינן לענין טריפה רוב הניכר לטריפה וה"ה לענין שחיטה יע"ש . ולפי דבריו יצא קולא גדולה לומר פסוקת הגרגרת ברובה הוה היינו רוב הניכר ורוב מצומצם הוה רק ספק לא וודאי וא"כ בה"מ יש להקל בס"ס כגון שלא במקום שחיטה משיפוי כובע ולמעלה דלא הוה במקום תזקה דשם אינו אלא טריפה וזה לא שמענו מעולם וח"ו להקל והנה שהה בקנה בעוף שתפס הקנה לבדו בידו לאחר רוב מצומצם כפי הנראה אף לדברי תב"ש הוה דרבנן ממ"נ אי

רוב

וודאי סובר כתוס' דוקא כדרכה הא ליטול ירק בבור לא אלא דלא ניחא ליה לפרש דבלי שתאנוס פירוש הוא דלא צריך כיון דכבר כתב כדרכה אלא לומר אף שאנסה עצמה בשעת שחיטה נמי דה"א דכיון דאנסה עצמה בשעת שחיטה עדיף טפי קמ"ל דלא ועיין מ"ש בט"ז : **ד** ובעוף. עש"ך וירצה בזה מה שציין ר"ן בשם הרא"ה טעה בתרתי דסובר מ"ש ובעוף בוושט כנגדו בקנה אלמטה קאי ועוד סובר דוושט סי' לקנה הוא ור"ל כנגדו כנגד הוושט הוא השיעור בקנה ואין הפי' סובל כן ובר"אה איתא להדיא דאלמעלה קאי וקנה סימן לוושט וה"ק ובעוף בוושט כנגדו בקנה היינו משיפוי כובע היא המקום בוושט והר"ב הוציא ממ"כ דלמטה שיעור קנה נגד הוושט עד גגו דמ"ש המחבר לקמן עד הזפק הוא גגו כו' ולפ"ז שיעורא דעוף למעלה בקנה שיפוי כובע וכנגדו בוושט ולמטה עד גגו או אגפים וכנגדו בקנה . ועיין ב"י סימן כ"ד בשם הכלבו בשם הרב אלברצלוני דעוף לא שייך שיפוי כובע ועיין תב"ש אות ג' : **ה** השיג הש"ך בכאן על הכ"מ בה"ש פ"א ה"ו דכתב דשחט בתורבץ לא הוה אלא טריפה ומ"ש פ"ג מה"ש הי"ח הר"ז היה לוקה היינו או משום נבילה או משום טריפה והקשה עליו דהא בפ"ג כתב הר"מ כ"מ שאמרנו פסולה היה לוקה משום נבילה וע"כ כתב דהא עכ"פ מתה בלא שחיטה יע"ש והפ"ת באות ו' הליץ קצת בעד הכ"מ דאיך כתב הר"מ שחיטתו פסולה והא אם שחט אח"כ במקום שחיטה יש לה תיקון לטהרה מידי נבילה ותי' דעכ"פ היה לוקה או משום נבילה או טריפה ובין נבילה וטריפה לא דקדק כמבואר בפ"ז ממ"א הי"ז ויפה כתב . ומ"מ מש"ך אין הכרע אי חזר ושחט במקום שחיטה אי מטהר מידי נבילה והפר"ח אות ה' והתב"ש כאן ובסימן כ"ז כתבו בפשיטות דאם שחט אח"כ במקום הראוי מטהר מידי נבילה וראייתם מוכרחת מהא דכתב הרב בפ"ג מה"ש הכ"ג גרגרת שנפסק רובא במקום הראוי לשחיטה הר"ז נבילה משמע הא שלא במקום שחיטה הוה טריפה וכמ"ש הכ"מ שם בהדיא . ומ"ש הכ"מ אמאי הוא כעין קושיא שהקשה בפ"א ה"ו . וא"י למה לא הונח לו כמה שתי' פ"א יועיל גם כאן . ומיהו ממ"ש פ"ג הי"ט אין ראיה דהתם מקום הראוי לשחיטה י"ל אוושט קאי . ובכר"ו אות ג' ה' כתב דאם שחט בתורבץ ואח"כ במקום שחיטה מטהר מידי נבילה ונפסק הקנה שלא במקום שחיטה ושחט אח"כ לא מטהר דכמאן דפסק דמי וראיה מפ"ק שחט שליש והגרים שליש או הגרים שליש ושחט שליש כי נפקא חיותא בהכשר והא שלא במקום שחיטה לא נפיק חיותא כלל ולא הוה אלא טריפה ולא נבילה עכ"ל ולא הבנתי כלל דבריו מה שחילק בין נפסק לנשחט א"י מה הוסיף תת כח כיון דכפסיק דמי לדידיה ואיזה חילוק יש ומ"ש דלא נפיק חיותא א"י דוודאי אף במקום שחיטה אם שחט רוב שנים חיה היא לכל דבריה ועכ"פ אין מטמאה אלא דגזירת הכתוב הוא כיון שעשה מעשה כזה שע"י סופו למות לאחר שעה או ב' הוה שחיטה א"כ אם נפסק רוב שלא במקום שחיטה חיה היא ומהני שחיטה לטהר מידי נבילה וה"ה הגרים שליש ושחט שליש שעכ"פ לאחר שעה או ב' נפקא חיותיה ע"י כך ובהכשירה הוא וזה ברור :

ודע מה שיש לספק בזה הוא דע"כ אמרי' דמהני שחיטה לטהר מידי נבילה אלא בנשאר מועט מחובר הא כל שנפסק לגמרי לא ומדין עיקור קאתינן עליה כמבואר סי' כ"ד אם נתלשו הסימנין סבשר שאין שם טריפות אמרינן כיון שנתלשו א"א להשחט כראוי כמבואר שם בר"ן וב"י כ"ש במקום שעושה טריפה אם נפסק לגמרי שא"א לשחוט כראוי בסי' עקור לגמרי דהוה נבילה דאורייתא (ס) ולקמן סי' כ"ד וכ"ז אבאר בעז"ה : **ו** הש"ך השיג על הב"ח במה שהשיג על הב"י שכ' דברי הטור אין מכוונים שכתב אחר שיעורו של בה"ג שהוא אצבע וזה בשור הגדול לא בחיה ועוף לפי גדלו ואלו הר"מ ז"ל בבהמה וחיה אין מחלק וכן הרשב"א בתה"א אלא בעוף והיינו מסתמא יש אצבע בכל בהמה וחיה לתורבץ אלא לרש"י ד"א בהא חולק הרא"ש בבהמה לפי גודלו והב"ח הבין דהב"י משיג על מה שחילק הטור בעוף לפי קטנו וז"א דהא הר"מ מחלק בהדיא לעוף והנה הב"ח אפשר יאמר כמ"ש הדרישה דהר"מ לאו דוקא עוף נקיט ה"ה בהמה וחיה מחלק בין קטן יע"ש : **ח** ואם שחט . הש"ך האריך בכאן ואבאר . מתני' תנן מצדדין כשירה מעורף פסולה . תוס' מצינו לומר דוקא דיעבד ואפי' החזיר אטו לא החזיר והמעיין שם במהרש"א יראה דה"ק דיש לפרש כוונת התוס' כפשוטה ל"מ לא החזיר ולא ידע דיעבד דווקא אלא אפי' החזיר אטו לא החזיר ולא הוה גזירה לגזירה דהוא ז"ל לשיטתו בריש חולין להמעיין שם באוקימתא דרבינא דדעת ר"י בעל התוס' הוא דעת שלישית לא שיטת הגאונים דלכתחלה מוסרין ע"מ שישאלו דא"נ מישתלי לאו איסורא כמו שיראה הרואה שם תוס' ד"ה המניח לחד תירוצא דחותך כזית לברורי ואפ"ה לא סומכין לכתחלה על שיתן אח"כ וע' רש"י שם באוקימתא דרבינא במ"ש מהרש"א בשם בה"ע וכמו שביארנו בס' ראש יוסף וכאן בסי' א' א"כ ה"ה כאן אין לשחוט לכתחלה אף בהחזיר אטו לא החזיר וכי לא גזרינן גזירה לגזירה דיעבד ולא לכתחלה . וכתב דשיטה מרווחת היא לומר כן וכשיטת הר"ן ז"ל שם דיעבד אף בלא החזיר בסתמא כשרה והיינו דומיא דמן העורף דלא החזיר ולא שייך ידיעה דומיא דהכי מצדדין כשירה וא"ש לישנא דאפי' דרבותא בשלימות הוא . ובהג"ה שם במהרש"א כתב להשיג על הב"י במה שהבין לתוס' בלא החזיר פסול אלא דוקא החזיר וידע לא מהני וזה ממ"ש הב"י בספרו הארוך מתו' משמע אם לא החזיר פסולה והרא"ש כתב ובלבד שידע ונראה מדבריו ואפי' החזיר צריך שידע וכל שידע אפילו לא החזיר עכ"ל ביאור דבריו דהרא"ש הטיל תנאי דוקא ידע וחזרה לא וגם לא הזכיר חזרה ומדהביא דברי הרא"ש ופי' כן ש"מ דסובר דרא"ש בתרתי פליג אתוס' דלתוס' דוקא החזיר וידע לא מהני מדלא הזכירו כ"א החזיר ולא אמרו ידע אטו לא ידע גם החזיר לא בעינן ידע דאל"כ אמאי לא אמרו אטו לא ידע והרא"ש פליג בתרתי וכן אתה רואה מדברי ל"ח קמ"ד אות צ"ח שכתב על דברי הרא"ש אבל מתוס' נראה דלא החזיר פסולה והיינו אף בידע וכמ"ש ולזה אמר מהרש"א ז"ל דז"א דא"כ דהחזיר בעינן וידע לא מהני ולהרא"ש איפכא ומש"ה תפס המחבר בש"ע חומרת שניהם אפשר וידע ואפשר מש"ה ידע פסולה דהוה שהיה או משום גזירה אף דיעבד פסולה א"כ קשיא מתני' מה איכא בין עורף לצדדין דבעורף ג"כ כשר בהחזיר כדמוקי התם דבלא אהדריה וזה שמתחלה כתב דומיא ובהג"ה כתב דא"כ מאי איכא כו' ולרא"ש אין קושיא דמצדדין שייך ידיעה ובעורף לא שייך ידיעה כמ"ש הש"ך והב"ח ז"ל כתב דלתו' בין החזיר ולא החזיר כשירה ובתנאי שידע והיינו כהרא"ש דאף בלא החזיר כל שידע כשר וה"ה לא ידע והחזיר ומחולק עם מהרש"א דאלו להב"ח ידע או החזיר דאל"כ מאי איכא מן העורף לצדדין ומהרש"א מפרש דברי התו' כפשטן לא החזיר ולא ידע דיעבד כשירה דומיא דעורף כו' גם למהרש"א בידע והחזיר אפשר כולי האי שרי לכתחלה ולהב"ח יראה דכה"ג נמי לכתחלה אסור יע"ש :

ומעתה הבוא נבוא לבאר דברי הש"ך ז"ל הנה העתיק דברי התוס' והוסיף ב' מלות אב"ל לכתחל"ה וחיסר הוי"ו של ואפי' כדי ליישב לישנא דתוס' דלא כמהרש"א שכתב לישנא דתוס' יורה דבלא החזיר נמי דיעבד כשר לזה אמר דהוה כאלו כתוב כך מצינו לומר דוקא דיעבד אבל לכתחלה אפי' בהחזיר לא כו' אטו לא החזיר ולא ידע . ועל מהרש"א השיג בפשיטות שסובר לא החזיר ולא ידע כשירה א"כ לא הוה למיגזר כו' וכבר כתבנו מה שיש ליישב דברי מהרש"א . ועל הב"ח כתב דמשמע מדבריו דברי התוס' בין החזיר או לא החזיר ועכ"פ ידע לכתחלה לא אמאי גזרינן החזיר אטו לא החזיר הא ידע כשירה ומה שיש חילוק בין עורף לצדדין דכאן לא שייך ידע וזה למהרש"א ולהב"ח אין זה השגה אלא דהב"ח סובר דהב"י הבין שתוס' סוברים ידע לא מהני והש"ך מפרש דב"י סובר שגם תוס' סוברים ידע מהני והחזיר בלא ידע אטו לא החזיר ולא ידע וסובר הב"י דרא"ש חולק אתוס' בחדא בחזרה דלתוס' לא מהני או דלא פליגי כלל דרא"ש סובר כתוס' לגמרי וז"ש אח"כ מ"ש הב"י דרא"ש סובר החזיר לא מהני לא משמע כן מתוס' דמדלא אמרי' אטו לא ידע כו' ומנלן דרא"ש חולק עלייהו ומ"ש ידע דמתני' בלא אהדריה משום עורף ומצדדין כשרה והיינו בידע ובעורף לא שייך ידיעה וכתב הש"ך דוי"ו המחלקת היא או ידע או החזיר מהני וא"כ יש חזרה כאן מספרו הארוך ששם כתב לרא"ש חזרה לא מהני · אמנם כפי מה שהבין מהרש"א מדברי הב"י תפס חומרת שניהם בש"ע חומרת תוס' דהחזיר בעינן וחומרת הרא"ש ז"ל ידע בעינן וכבר כתבנו מה שהכריח למהרש"א והב"ח לפרש כן כדברי ב"י מדכתב ומשמע מדברי הרא"ש ז"ל דידע אף לא החזיר ומשמע נמי דהחזיר לא מהני היינו לומר לתוס' חולקים אבל זה גם מהכרעתו בש"ע דתרתי בעינן והיינו כדפרישית ויהיה מלת וה"ה השוחט מעורף קאי לומר דידע והחזיר מהני ולש"ך לא קאי כ"א אהחזיר דידע לחוד לא שייך מעורף · ועיין כה"ג בהגהות ב"י אות מ"ז כתב דהמחבר פירושי קמפרש והוא שהחזיר ויודע ר"ל שבזה יודע דחזרה הוה ידיעה מדלא כתב וידע אלא ויודע לאו תנאי הוא אלא פרושי קמפרש יע"ש ויפה פי' אלא מ"ש וכן פי' הט"ז יש לעיין ובס' ראש יוסף הארכנו בסוגיא זו למ"ד מחזיר דוקא במליקה היינו נמי דידע ואין כאן מקומו להאריך ומה שהראה הש"ך מקום לסי' כ"ד ס"ה לענין חותך המפרקת לאחר שחיטה דמוכח מכאן דכשירה דאל"כ מאי אריא מעורף אפי' מצואר כה"ג נמי וא"כ יש שפיר נ"מ לדינא בזמן הזה . ומיהו לענין דינא יש להחמיר דתרתי בעינן החזיר וידע ועיין שמ"ח ותב"ש :

כא א רוב א' . עש"ך בשם מהרי"ו גרגרת הוא הטבעת וקנה הוא הקרום בפנים לטבעת ולפי שאמר בשחיטת סימנים מאי אחד קנה או וושט בחולין כ"ח א' ש"מ דקנה בעינן למישחטי' רוב ולא הטבעת . ויש לעיין בהא דאמר חולין ח"י אבל שאר טבעות לא הואיל ואין מקיפות כו' ובטבעת הגדולה הוה רוב הטבעת רוב הקנה ואמאי וצ"ל דטבעת הגדולה שוה מכל צד ושפיר הוה רוב הטבעת רוב חלל הקנה משא"כ שאר טבעות . וכתב התב"ש אות ג' ה"ה אם שחט רוב החלל ולא רובי עובי הגרגרת נמי פסולה מספק דהיינו שנהפך הסימן מצד המפרקת יע"ש . ולענין טרפה בנפסק רוב הגרגרת יראה מדבריו דאם נפסק רוב חללה ולא רוב עוביו גם כן הוה רק ספק טרפה ומסתימת הפוסקים משמע דנפסק רוב חלל הקנה הוה וודאי טריפה ורוב עובי לחוד הוה וודאי כשירה . ובסי' ל"ד אבאר . ויש לראות במשנה דא"ט פסוקת הגרגרת אמאי נקיט גרגרת כיון דהוא לא מעלה ולא מוריד אמאי לא תנן פסוקת הקנה ברובא דהיינו רוב חללה של הקנה בפנים : **ב** ורוב ב' . כתב הש"ך בשם מהרש"ל דאם שחט עור החיצון כולו וחצי חלל הפנימי לא הוה שחיטה יע"ש והוה וודאי נבילה כי בעינן רוב חלל הוושט מבפנים וכ"ש אם שחט עור החיצון וחתך עור השני בעובי סביביו לרוב עובי ולא הגיע לחלל הוה כשירה ולא טריפה מיקרי ועיין תב"ש . ומ"מ לדידן טריפה הוה אם על לא ידי חולי :

כגון

ג כגון . דלדידן מיירי שלא שהה אפילו משהו ש"ך והיינו שנדחף הסכין ממקום למקום : ד או כשיני המסרק. עיין פירושו בב"י ופרישה ש"ך ולפי שאין דבר מצוי השמיטו ועכשיו ראוי ונכון שלא לשחוט כשיני המסרק כלל והשוחטים בקיאים הם לשחוט שחיטה הגונה : ה ויודע . העלה הש"ך דאם תפס הקנה לבד ושחט אף לדידן יש להכשיר וה"ה ע"י חולי והט"ז יודה ע"י חולי וודאי כשר והתב"ש פסק דאם תפס הקנה לבדו כשר . ויראה לי ה"ה אם היה הקנה נקוב ע"י חולי מצד פנים לצד המפרקת והוא שחט משהו מצד הצוואר אף שלא נפסק רוב הגרגרת במקום אחד כיון דע"י צירוף נפסק רוב בהיקף א' כשר הוא ומה לי ע"י שחיטה שחט בהיקף או חצי פגום מצד א' והוא הוסיף כ"ש מצד א'. דכשר והא דנקים היה נקוב באמציעתו ופגע בנקב לאו דוקא הוא וה"ה כגוונא דכתיבנא והוא פשוט . (ס) נראה לי בזה :

כב א בעוף. הש"ך העתיק דברי הרא"ש ושאר פוסקים דעוף צריך תתיכת וורידין אף אם רוצה לנתחו א"א דלמא מימלך וילפי לה מדאמר רב חסדא הואיל וצולהו ולא אמר אם צולהו אלא כיון דדרך לצלות כא' אף מנתחה צריך כו' ולדידן אין נ"מ בזה דנוהגין להסיר הראש והוה כבהמה כמ"ש בט"ז . הן אמת שיש לומר שהש"ך ז"ל לדינא העתיק כן וסובר אף לדידן דלמא מימלך וצולהו עם הראש או דע"כ אמרינן הסרת הראש מהני היינו דיעבד סומכין על ר"ת אבל לכתחלה ראוי לחתכן בשעת שחיטה ומ"ש רמ"א נוהגין להסירו מעופות השלמים היינו אם ידוע שלא נחתכו הוורידין או ע"צ היותר טוב . ומ"ש רמ"א סתם עוף נשחטו וורידין קאי נמי לדידן דאין לסמוך על הסרת הראש וכאמור . ודע שהג"א והד"מ וכ"ה במרדכי והל"ת בר"פ השוחט דאנו סומכין על ר"ת ודי בהסרת הראש ואין צריכים כו' והט"ז אות ז' הוסיף ב' תיבות לתתיכ"ת וורידי"ן ויראה דפרושי קמפרש דא"צ לתתיכת וורידין היינו אף לכתחלה אבל הש"ך יפרש א"א צריכים לתתיכת אבר אבר וכדאמרן : ב הוורידין . עש"ך ולדידן דמסירין הראש א"צ לכל זה ומיהו מאן דבעי למיטווינהו בהדי רישיה כמו שעושין בסעודות גדולות עיין תב"ש שהחמיר ואומר דבעי למישחט לכוליה וורידין ולפי שאין מצוי לא רציתי להאריך בו : ג שעדיין . עש"ך ודבריו צ"ע . דע דהמחבר בסי' ע"ו ס"ג הביא אם לא חתך וורידים אסור לאכלו צלי כולו כאחד או בשר חי עד שיתתך א"א ויצלה או ימלח ואם ניקר הדם שרי וי"א כו' היינו דלא מהני ניקור . והמעיין בתה"א כ"ח וס"ח ובקצר בית שני שער ב' ובית שלישי ש"ש יראה לכאורה דכל חוטי הגוף צריך ניקור וגדולי המורים שהביא בדף ס"ח הם רבינו משולם והראב"ד ושלש מחלוקות בדבר . הרא"ש סובר דטעמא דוורידים הוא משום דם שבוורידין עצמן ואם ניקר וחותך קצת בשר שסביבותיהם מטעם דבלע קצת ולא כ"נ בעינן אלא קצת די והרשב"א סובר כפי הנראה דטעם הוא דכל חוטי הגוף שופכים דרך הוורידין ואי לא ניקב הוורידים בשעת חימום נשאר הדם בכל חוטי הגוף וצריך לנקר כל החוטים וראב"ד ורבינו משולם סוברים דאף ניקור כל החוטים לא מהני דדם נשאר בבשר הגוף ואסור אפילו באומצא דהוות דם שפירש ממקום למקום ואין תקנה אלא לחתוך א"א לצלי או א"א במליחה לקדירה והשתא המחבר בע"ו סתם כדעה א' כרשב"א א"כ אין מועיל ניקור הוורידין ובעי ניקור כל החוטין שבגוף ואיך כתב הש"ך כאן דעת הרא"ש ז"ל והרי הר"ב לא הגיה שם כלום וא"ת דהש"ך יפרש דמ"ש המחבר ניקור החוטים היינו וורידין לחוד א"כ היה לו להזכיר ההוא דסי' ע"ו ס"ב ולמה תלה ברא"ש דבריו' ודוחק לומר דהש"ך ספוקי מספקא ליה בהבנת המחבר שם . וראיה שהביא מהסרת הראש אינו מבין כלל דהא התם א"צ כלל חיתוך בשר סביב הוורידין אלמא דעדיף הוא מניקור הוורידין דכיון דהסיר הראש יש מקום רחב לדם לצאת ואין ראיה משם. וראיתי להתב"ש אות ג' וה' שהרגיש קצת במה שכתבנו וגם דבריו שם באות ה' צריכין ישוב קצת ועי' באות ד' הראה מקום לסי' ע"ו מדין חטיטת שאר חוטין הרי דהבין מדברי המחבר דניקר כל החוטין שבגוף ואיך הביא כאן דברי הרא"ש : ד ויתתוך . עש"ך דאף לדידן די בנטילה והיינו משום דחומרא בעלמא הוא דהוה דם פליטה וכבכ"פ כמו שיתבאר עוד ומה שהראה מקום לסימן ס"ה הוא דשאר חוטין א"צ כ"א כ"ק ומה שהראה מקום לסי' ע"ו לא ידענא מה ענין לכאן דשם קאמר אם לא חתך הוורידים צריך לנקר כל החוטין שבגוף וכבר נתבאר זה באות ג' ואין ענינו לכאן : ה עש"ך הראה מקום לסי' ס"ה דיש חילוק בין חוטים דעבים ואין פולטים כ"כ בבשר משא"כ וורידין צריך כ"נ והשיג על הב"ח : ו ואם . הש"ך האריך ותוכן כוונתו להקשות על הר"ב שהביא ב' דעות במליחה בוורידין והם האגור בשם מהרי"ל ואו"ה כלל י"ט כמ"ש בת"ח כלל ל"ד דין ג' ותמה הש"ך דלא פליגי דאגור מיירי בחוטי וורידין דבצלי כ"נ ובמליחה כ"ק ואו"ה בשאר חוטין מיירי דהם עבים ואין פולטין כ"כ ומש"ה כבכ"פ ותי' דסברת הר"ב היא דוודאי מדינא גם וורידין כבכ"פ אלא מטעם סברת הרשב"א דלאחר שהוסר מאש בולע ולא שייך כבכ"פ כיון שאין אצל האש ואף דאנן לא קיי"ל כן עי' סי' ע"ו סי"ד מ"מ חשש כאן לחומרת הרשב"א בצירוף סברא דם וורידין הוה קצת דם בעין אוסרין כ"נ וזה לא שייך במליחה . והאגור וודאי שהחמיר אף במליחה לדידיה אין חילוק בין שאר חוטין לוורידין דהא חומרא בעלמא וודאי יש להחמיר אף בשאר חוטין ומש"ה כתב הת"ח דפליגי האגור ואו"ה וא"ש דכתב הת"ח שם משמע באו"ה והלא להדיא מבואר אלא דל"ת דיש חילוק בין וורידין לשאר חוטין ועיין במנחת יעקב שם אות ד' כתב על דברי הש"ך דדוחק הם יע"ש . ולענין דינא בצלי' יש חילוק בוורידין בענין נטילה לחומרא לחוש לדעת הרשב"א שמא כשהוסר מאש בצירוף דהוה קצת דם בעין ודי בנטילה אף לדידן דמשערין בס' אף בדבר כחוש . ובשאר חוטין די בקליפה בצלי דעבים ואין פולטין כ"כ ובמליחה אין חילוק בין וורידין לחוטין ומדינא הכל שרי אלא לחומרא בעלמא בעינן קליפה בוורידין ובחוטין ואף שכאן לא גילה הר"ב דעתו מ"מ בת"ח כלל ל"ד ד"ג כתב דאף במליחה צריך קליפה ועי' ש"ך סי' ס"ה אות ה' ועי' בת"ח שם : ז לקלוף . הש"ך העלה דוודאי אין לאסור כאן במליחה כ"נ דלא כב"ח וכבר כתבנו באות הקדום דאפילו קליפה הוה חומרא בעלמא ועי' סי' ע"ב : ח בכל . עש"ך . והנה ראיתי להקדים הקדמה אחת והיא זו דבשאר איסורין יש דעות אי חנ"נ או לאו גם יש דעות אי אמרינן איסור דבוק אי לאו והנה מאן דסובר חנ"נ אפ"ה מצי סבר לא אמרינן איסור דבוק שהרי הר"ן בספב"ה פסק כר"ת דחנ"נ בשאר איסורין ואפ"ה פסק בר"פ השוחט דכל הקדירה מצרף לבטל החוטין דלית ליה איסור דבוק שאין ממהר לבלוע יותר משאר תתיכות ומאן דאית ליה איסור דבוק מצי סבר כר' אפרים דאין חנ"נ בשאר איסורין ואפ"ה נ"מ בדבוק בשאר איסורין שאותה תתיכה נשארה באיסורה כמבואר במחבר סי' ק"ו . והנה באיסור דבוק יש ב' טעמים. א' דתתיכה זו ממהרת לבלוע יותר מאחרות ונאסרה ולדידן דקיי"ל חנ"נ צריך ס' אח"כ נגד כל התתיכה וטעם ב' דחיישינן שמא פ"א היה תתיכה זו חוץ לרוטב ונאסרה ואוסרת אחרים ועי' בסי' ע"ב אות יו"ד ושם אכתוב באורך בעזה"י דבאיסור דרבנן ליכא טעם השני דשמא היה חוץ לרוטב דלמה נחזיק איסור בדרבנן וספיקו להקל (ומיהו באיסור תורה כיון דהתתיכה נאסרה מספק דאו' תו ע"י גלגול לא אמרי' ספק דרבנן להקל אף דחנ"נ מדרבנן) . אבל טעם א' שייך דממהר לבלוע . ודם שבישלו הוה דרבנן ואף דבקצת ספיקותיו מחמירין ביה מ"מ כמה פעמים מקילין ביה ואמרי' ספק דרבנן להקל עסי' ס"ם בט"ז ס"ק כ"ד עובד כוכבים מל"ת ובשאר דוכתי. ועתה אבוא לבאר דברי הש"ך הנה הוא חולק עם הט"ז אות ה' דלדידן צריך ס' בעוף גופא משום דבוק וכן פי' הפרישה דלטור מצטרף דלית ליה חנ"נ וה"ה דבוק לית ליה . ומיהו להר"ן ע"כ הטעם דלית ליה דבוק וכאמור . ויש להבין במ"ש הש"ך א"נ דסובר לא אמרינן חנ"נ בשאר איסורין הא עכ"פ אותה תתיכה נאסרה ומיהו דבריו כנים דהטור סימן ק"ו סובר תתיכה עצמה מותרת שהשיג על הרשב"א וכתב ואינו מבין כו' ובסי' צ"ב כתב דהתתיכה חוזרת להיות מותרת יע"ש . ומ"מ לשונו דחוק שכתב דהפרישה כתב במ"ש הטור דכל הקדירה מצטרף דאזיל לטעמיה והמעיין בטור יראה דכתב אם יש בו משמע לכאורה אעוף קאי וע"ז קאמר הפרישה דע"כ אמה שיש בקדירה קאי דהא הטור כו' (ושייך לשון זכר בעוף ובקדירה הול"ל בה) . ולא דהטור לשיטתיה כו' . אמנם לענין דינא כתב הש"ך מדסתם הר"ב כאן ש"מ דאודי אודי להמחבר והיינו דוורידין קשים ולא שייך ממהר לבלוע ומה שלא חש לטעם ב' שמא היה פ"א חוץ לרוטב דם שבישלו דרבנן לא מחזיקין איסור ולפ"ז היכא דידוע שהיה פ"א חוץ לרוטב יודה הש"ך דצריך ס' נגד כל העוף ועוף אסור ופשוט . והביא הש"ך ראיה מפסקי מהרא"י סי' צ"ח דכתב דלא סמכינן אשינויא דקרמא מפסיק א"נ שמא נקרע הא כאן דוודאי מפסיקין לא ממהר לבלוע . ועוד ראיה מלב סי' ע"ב אות ז' דאם בישל הלב בלי קריעה אסור הלב אף שיש ס' נגד הלב דדם מתיבש בתוכו כן כתב מהרא"י בהגהות ש"ד וקשיא למה לי האי טעמא תיפוק משום איסור דבוק ותי' מהרא"י דשיעתו של לב מתי דלא ממהר לבלוע ה"ה כאן דמפסיקין ומה דבעי ס' בעוף עצמו הוא משום דם שבלב עצמו כן הצעת דברי הש"ך כאן :

ודע דכפי הנראה הא דפסקינן בסי' ע"ב ס"ג דבעי ס' בעוף עצמו נגד הלב היינו בלא נמלח הלב שאז יש בבשרו דם אמרי' דהתתיכה בולע תחלה מלב הא נמלח הלב מצד חוץ דאין בו דם ש"ע כמבואר בש"ך שם אות ה' דל"ד לתתיכה שנמלחה מצ"א דכיון שהלב אין פתוח די מצ"א עיין ת"ח כלל כ"ז דין ו' יע"ש א"כ א"צ בעוף גופא ס' דלב שיע ואין ממהר לבלוע יותר משאר כמ"ש הש"ך כאן להדיא אלא שיש לתמוה דאם כן איך כתב שם הש"ך באות ח' דאף כי איכא ס' הלב אסור והא ע"כ בלא נמלח איירי ובלא"ה אסורה כדין תתיכה שנתבשלה בלי מליחה המבואר בס"ם סי"א וכ"ת שלכבוד אורחים מותר הא לב אין אוכלין כלל דקשה לשכחה . וכ"ת לענין אם נפל לקדירה אחרת דאף בשר שנתבשל בלי מליחה דמותר לעת צורך אם נפל לקדירה אחרת אוסר שמא תפלוט עתה ולאוכלה כך מותר ממ"נ אי לא פלטה הוה דם שלא פירש וי"ל דמלתא באנפי נפשה קאמר הש"ך התם דלב עצמו אסור אפילו נמלח ולא קאי אלא נמלח או דה"א לב דשיע עדיף משאר בשר ואמרי' מה שפירש ממקום למקום יצא לחוץ ואיך שיהיה צ"ע דלא נמצא מפורש דין זה בש"ך אם נמלח הלב מצד חוץ דאין בו דם בבשרו כ"א הכנוס בחללו כמבואר סי' ע"ב אות ה' אז א"צ ס' בעוף ושאר הקדירה מצטרף מטעם (ס) דלב שיע ואין ממהר לבלוע ובסי' ע"ב אבאר בעזה"י : ט הדם . עש"ך ולהבין דבריו אעתיק לך דברי הל"ח בפרק השוחט אות ט' וז"ל בסי' כ"ב לא הגיה הרב על המחבר ובסי' ס"ה כתב צריך ס' נגד כל החוטין ובת"ח כלל ט"ו סכ"א כתב צריך ס' נגד כל החוטין ובכלל ל"ד ס"ב כתב שפשוט דעת הטור כהר"ן דמשערין בכל דם שבחוטין דהא לא ידעינן כמה דמא נפיק מיניה וסברא הפוכה היא דאדרבה כיון דלא ידעינן כמה דמא נפיק מיניה צריך לשער נגד כל החוטין עכ"ל והנך רואה שגירס' הל"ח והש"ך לא היה כמו שהיא כתובה לפנינו וז"ל נוסחת ת"ח שבידינו כלל ל"ד דין ג' וכתב הטור אם יש ס' נגד כל החוטין מותר והר"ן כתב דמשערין בכל דם שבחוטין ופשוט הוא שכן הוא דעת הטור אלא דלא ידעינן כמה דמא נפיק מיניה ולפ"ז אין סתירה מכלל ט"ו לכאן אלא שבנוסחת הל"ח וש"ך היה כתוב ופשוט הוא שכן הוא דעת הטור דהא לא ידעינן כמה דמא נפיק מיניה בלא מלת אל"א וירצה בזה שהטור סובר ג"כ דנגד כל דם חוטין משערין לא נגד היוצא דהא לא ידעינן כמה נפיק וע"ז הקשה הל"ח אדרבה א"כ צריך נגד כל החוטין ולא נגד דם לחוד והש"ך מגיה דכצ"ל ופשוט הוא שכדעת הטור הוא דהא לא כו' ר"ל דעת הר"ם כטור הוא דהא לא ידעינן כו' וסובר אף דם הכנוס בחללו א"א לעמוד עליו כמ"ש הש"ך בסי' ע"ב אות ה' ובמ"י שם אות ח' תמה על הש"ך למה הגיה כאן ואין מתישב על לשון הר"ב היינו כפי הנוסחא שבידינו אל"א אבל לפי נוסחתם שפיר עביד דהגיה אמנם כן בסימן ע"ב הניח בצ"ע וכאן ובסימן ס"ה כתב הר"ב בפשיטות צריך ס' נגד כל החוטין והיינו אף בחלל א"א לישער ומיהו חנ"נ לא שייך כאן דחוטים קשין ואין ממהרין לבלוע אלא שהתב"ש אות ו' כתב דבמליחה נאסרו החוטין ונ"נ יע"ש . והנה אף אם נאמר כן ושאני לב בסי' ע"ב דקודעו לאחר מליחה דיש טעם דמתיבש הדם משא"כ חוטין אם לא חתכן קודם מליחה אסורין החוטין והבשר כ"ק עיין בסימן ס"ה בש"ך מ"מ כ"ז הוה חומרא בעלמא ולא הוה צריך ס' נגד כל הוורידין אי לאו משום דלא ידעינן כמה נפיק ואפשר משום זה הניח הש"ך בצ"ע בסימן ע"ב ובסימן ס"ה לא כתב כלום משום דבמליחה נאסרו : י שבכל . הש"ך האריך וכתב דיש כאן כמה צדדים להיתרא . וראוי שתדע דהלכה ודאי קי"ל חנ"נ אף כ"נ או כ"ק כמבואר בכמה דוכתי ובר"ס צ"ו דבעינן ס' נגד הנטילה בצנון ולא סגי בס' נגד הלהב בסכין של איסור וכן העלו הט"ז והש"ך שם ונהי דאיסור דבוק לא אמרינן באפשר כה"ג מ"מ חנ"נ אמרינן אלא לסניף אמרה דיש בלא"ה טעם דבמליחה לא אמרינן חנ"נ והקליפה לא הוה אלא חומרא בעלמא ולפ"ז יש לעיין אי נצלה מקודם ואח"כ נתבשלו אי בעינן ס' נגד הנטילה או בס' נגד הוורידין די דכאן ליכא טעמא משום לתא דבב"ח דבצלי' נמי יש איסור בב"ח כמבואר סימן פ"ז ועי' פר"ח שם גם נטילה זו משמעות דהוה מדינא עיין אות וי"ו ומכל מקום בה"מ יש לצדד ולהלכה צ"ע (ס) :

כתב הכר"ו אות ה' שלא הבין דברי הש"ך והב"ח כיון שיש ס' נגד הוורידין ואיסורין מבטלין א"כ יש ס' נגד הקליפה לחוד וא"ז כמבואר סי' צ"ח הנה הרב ז"ל דבר גדול דיבר כי לפי דבריו א"כ עד"מ אם נפל כזית חלב לכזית בשר ונאסר ואח"כ נפלו שניהם לנ"ט זיתי ירקות הכל מותר דאין כאן לא טעם חלב ולא טעם בשר אסור . ואמאי ל"ק ליה על מ"ש התוס' חולין צ"ו ב' ד"ה אם שכתבו דבעינן בירך ס' נגד הגיד והקליפה (עיין צ"ח אי בשר וגיד טעמן שווין) ולזה י"ל דתוס' סוברים איסורין אין מבטלין וא"ז כמ"ש הכר"ו בסימן צ"ח אות י"ב דהר"מ בפח"י מהל' פה"מ סבור דאיסורין אין מבטלין וא"ז . ומ"מ לפי מ"ש התב"ש בסימן ל"ג היכא דחלוקין בטעמן ואיסורין שווין אין מבטלין וא"ז כמו כבד ובשר ושניהם נבילה יע"ש דלא כמשמעות או"ה כלל כ"ד א"כ י"ל ה"ה כאן כיון שכזית בשר הבלוע מחלב הוה כמו חלב דטעם כעיקר דאורייתא ולשיטת ר"ת כהן לוקה על כזית מבשר בחלב אם כן הוה איסורין שוה ואין א' מבטל חבירו אלא שהכר"ו בסימן צ"ח לשיטתיה דאיסורין שווין וטעמן חלוקין מבטלין וא"ז ולפי שהדברים ארוכים וקומן בסימן צ"ח אבאר שם וזכור זה (ס) : יא ואם . בבהמה צריך לחתוך הצוואר לב' חתיכות ש"ך בשם הפוסקים והיינו שצוארה עב וה"ה גדיים וטלאים אין חילוק בזה וצריך לחתוך וורידין כ"א ברוצה לצלות שלימים : יב הבהמה . אף גדיים וטלאים א"צ לחתוך א"א עיין ב"י : יג אבל . הש"ך הביא דברי הרא"ה בב"ה דאף שלא יצא דם צריך לחתוך א"א ומיהו נראה דלבישול כ"ע מודים דבעינן א"א דבצלי' הטעם דם שלא פירש כיון שלא יצא דם משא"כ בבישול צריך חתיכת א"א ושוב מצאתי להתב"ש שהאריך ג"כ בזה יע"ש :

כתב הלה"פ דהלכה כש"ך דא"צ באותו העוף ס' כ"א כל הקדירה מצטרפה והמ"י כלל ט"ו אות נ' השיג על הש"ך ממה סי' ס"ח עיין בל"י והתב"ש אות ו' העלה כמ"ז :

כג א כל. כתב הש"ך ע"ל סי' א' ס"ב ומה שצריך לידע ושם בהג"ה נאמר דבדיקת סכין ובדיקת סימנים לאחר שחיטה צריך לידע יע"ש . ויש לראות למה אמרו דה' ה"ש צריך לידע והא צריך יותר

דבשלמא

רוב משהו סגי הוה שהה במיעוט בתרא דלא הוה אלא דרבנן לרוב הפוסקים ואי רוב הניכר בעינן א"כ לא מיטרפא ברוב משהו ומ"מ הדברים נראין כמ"ש הפר"ח דמ"ה כ"ע מודים דרוב משהו סגי בין לענין טריפות ובין לענין שחיטה ומדרבנן בעינן בשחיטה רוב הניכר . וברייתא דשהט חטאת בשבת בחוץ דמוקי בחטאת עוף אין ראיה דאי בעינן רוב הניכר מיירי שהיה רוב משהו פגום ואי רוב משהו מיירי שהיה חצי פגום ולקמן סימן ל"ד אבאר עוד בזה בעז"ה : (ג) כקולמוס . עט"ז והנה באלכסון יש ב' פירושים או שהניח הסכין באלכסון או שחתך עובי הסימן באלכסון וזה כשר אף לדידן אמנם כשיני המסרק פי' מהרי"ק תני"ב שחותך בעובי הסימן באלכסון פעם לצד ימין ופעם לצד שמאל וזה כשיני המסרק ובפרישה הקשה דא"א שלא יעשה עיקור בסימן כשיתפוך להטות הסכין לצד שמאל ומגביה בתוך עובי הסימן א"א שלא יקרע הסכין הסי' וע"כ פי' הוא דה"ק שחותך פ"א לצד ימין ונוטל הסכין מן הסי' וחותך סביב זה המקום שחתך אלו לצד שמאל וזה כשיני המסרק ולפ"ז לדידן ליתא להאי דינא דשהייה פוסל במשהו מיד שנטל הסכין מן הסימן אבל מ"ש המחבר בס"ג הניח זה המקום היינו שנדחף הסכין ממקום למקום כשר אף לדידן ועיין תב"ש בכאן והנכון כט"ז : (ד) דלדידן אסור בכל גווני דא"א בקיאין ומיהו ע"י חולי אף הט"ז יודה דאין הושטין וכנה"ג השיג על הט"ז אף בתפס הקנה לבדו לדידן כשר ועיין סימן ל"ג ושם אבאר :

כב (א) בשעה. עט"ז הביא דברי הד"מ שכתב הר"ן י"מ אם לא שחט כל ב' סימנין בעוף שצריך עכ"פ בשעת שחיטה בשעה שהדם חם כמו וורידין וכתב הד"מ שא"א נזהרים מפני שלא הזכירו שום א' מהפוסקים ועוד דגם בוורידין לא נוהגין כמו שאבאר למטה . וכתב אח"כ הטעם דמה שמסירין הראש מהעוף הוה כא"א כסברת ר"ת . ולפ"ז היכא שרוצין לבשל העוף שלם עם הראש כמו שעושין בסעודות גדולות כמ"ש הט"ז אות ז' צריך לנקב הוורידים בשעה שהדם חם ה"ה כל ב' סימנין לא דרך חיתוך דהוה שהייה במיעוט בתרא אלא לקרוע ביד או ע"י קוץ . ומיהו למ"ש הד"מ שלא ראה לאחד מהפוסקים שהזכיר זה יש להקל והנה הט"ז השמיט זה רק סיים תי' האחרון בד"מ דבוורידין גופא לא נוהגין כן והיינו שסומכין על סברת ר"ת בהסרת הראש ה"ה רוב ב' בעוף . ועיין סימן ע"ו ס"ג ובט"ז אות א' שגדולי המורים הם רבינו משולם והראב"ד דאף לרבנן דלא בעי וורידין מ"מ הסימנין מעכבין דיעבד ובעי א"א ועיין תה"א ס"ח א' ובקצר בית שלישי שער ג' כ"ו ב' דפוס קרימונה הביא דעת גדולי מורים יע"ש ואפשר שמש"ה השמיט הט"ז תי' הא' בד"מ שלא ראה לא' מהפוסקים שהזכירו שהרי התה"א ובקצר הביאו ובטור ע"ו יע"ש וא"כ כל שלא חתך השנים בעוף אף שחתך הוורידין צריך להסיר הראש : (ב) כדי נטילה. עט"ז שהראה מקום לסימן ס"ה אות ג' ושם הביא דברי הד"מ ששאר חוטין שאסורים משום דם סגי בגלוי כ"ק דעבים הם ואין פולטין כ"כ בבשר משא"כ וורידי הצוואר צריך כ"נ . ומ"ש הט"ז שם דכאן מבואר דהקליפה לא הוה אלא חומרא לא הבינותי דכאן ע"י מליחה קאמר דהוה. רק חומרא ובגלוי משמע דמדינא צריך נטילה ושם בגלוי איירי ואולי סברתו כמ"ש הש"ך כאן אות ו' דאף בגלוי הוה חומרא בעלמא לחוש לדעת הרשב"א ומש"ה היקל במליחה דאי מדינא היה צריך בגליה כ"כ ה"ה במליחה עכ"פ כ"ק אלא וודאי בין מליחה וגלוי הוה רק חומרא בעלמא דמדינא אמרינן ביה כבכ"פ דלא הוה רק דם פליטה ובש"ך אבאר : (ג) כעובי אצבע רוחב אצבע. ע"ז ועיין סימן ק"ה ור"ל רוחב אגודל דכ"מ שנזכר בפוסקים אצבע הוא אגודל כמבואר : (ד) דעה קמייתא סוברת דמליחה קל מגלי ואמרינן כבכ"פ ויש מחמירין סוברים דהוה דם בעין ובבעין לא אמרינן כבכ"פ כמבואר בסי' ס"ט ומ"מ אף לדידן די בקליפה אף דאנו אוסרים מליחה בס' כיון דהוה רק חומרא בעלמא ועש"ך אות ה' ו' ובסי' ע"ב: (ה) עט"ז דכתב לדידן בעינן ס' באותו העוף וא"ל בעינן ס' נגד כל העוף דאמרי' איסור דבוק והביא ראיה מסי' ס"ד סי"ב ויראה בזה דל"ת דכאן הוורידין מפסיקין ואין ממהר לבלוע כמ"ש הש"ך אות ח' לג"א דהא בקרום יותרת המבואר לקמן ס"ד וק"ה ס"א דלא קיי"ל כן והוא מכתבי מהרא"י ז"ל נ"א דלא סמכינן אהאי שינויא כוליא בחלבא ה"ה דוורידין אין מפסיקין והש"ך חולק וחילק בין קרום דאין מפסיק דדק הוא ועוד טעמא אחרינא דלמא נקרע ע"י משמוש יד משא"כ וורידין דמפסיקין ושם אבאר עוד : (ו) כדי. כתב הט"ז דאפי' ליש מחמירין דצריך קליפה במליחה אפ"ה א"צ לשער אח"כ ס' נגד הקליפה דלא הוה אלא חומרא בעלמא כמבואר בסימן ע"ב בהג"ה כמ"ש רמ"א מידי דהוה אדם שבחוטין דהוי רק דם פליטה וא"כ משמע וודאי דלא הוה רק חומרא בעלמא ומש"ה לא בעינן רק נגד החוטין דלא כב"ח שפסק לחומרא במליחה נטילה ובביטול ס' נגד החוטין והנטילה . והנך רואה דסובר הט"ז בבירור דאף דבר שנאסר כ"ק מדינא צריך אח"כ ס' נגדו וחנ"נ ומ"ש בסי' צ"ו דכ"נ לא אמרינן חנ"נ היינו דלא אמרינן שכ"ק תאסור בסמוך לה עד הכל דאין הנאסר יכול לילך יותר מהאוסר שם וה"ה כ"נ שאין אוסרת חברתה בסמוך לה אבל זה וודאי דכ"ק או כ"נ שנאסר מדינא אמרינן חנ"נ וצריך ס' נגד כל הקליפה והנטילה ועיין ש"ך שם ושם אבאר ועיין כאן ש"ך אות יו"ד ומיהו בגלוי' דנאסר כ"כ יש לעיין ועיין מ"ש בש"ך אות יו"ד : (ז) הט"ז האריך ומסיק דוודאי אם לא נחתך הוורידין אסור לאכול העוף שלם עם הראש כמו שעושין בסעודות גדולות אף שבד"מ כתב עוד טעם דאפשר דהלכה כרבנן דפליגי על ר"י מ"מ בהג"ה כאן השמיט זה דוודאי הלכה כר"י אף דיעבד כמ"ש הרא"ש ועיקר ההיתר הוא דסומכין על ר"ת דבהסרת הראש הוה כאבר אבר ולכך וודאי כשהראש שלם אסור . ומיהו אי שאלו להשוחט ואמר שחתך הוורידין וודאי מותר הוא ע"כ יש לעשות בסעודות גדולות כן אלא דמן הסתם אי ליתא לשוחט לא אמרינן סתם עוף בשחטו וורידיו דזה הוה בימיהם שהיו צולין העוף שלם עם הראש משא"כ לדידן דנוהגין להסיר הראש וע"ז סומכין השוחטים שלא לחתוך הוורידין דאין דרך כלל בזמנינו לצלות שלם הלכך בסעודות גדולות צריך לשאול פי השוחט וכאמור : (ח) הט"ז מיישב קושית ב"י על בה"ג דעוף הואיל ורוב פעמים צולהו כאחד אף ברוצה לנתחו א"א צריך חתיכת וורידין דלמא מימלך ובבהמה ברוצה לנתחה א"א א"צ הא מן הסתם אף בהמה צריך . ומ"מ אנן קיי"ל כפסק הש"ע דבהמה מסתם א"צ חתיכת וורידין אף גדיים וטלאים עיין ב"י ומיהו אם רוצה לצלות שלם גדיים וטלאים צריך א"א ואף למנהגינו שצולין בלא הראש אפ"ה בהמה שצווארה עב אף בגדיים וטלאים צריך לחתוך הצואר לשניים חיישינן דלמא מימלך כיון שרוצה ,לצלות שלם ומש"ה צריך חתיכת וורידין בגדיים וטלאים אם רוצה לצלות שלימים . והנה בזמנינו זה לא ראיתי מי שנזהר לשחוט הוורידים והטעם כמ"ש דא"א נוהגים כלל לצלות עם הראש שוה כבהמה דמנתחה א"א ומ"מ א"י מה היתר יש לעבור לכתחילה ולשחוט רק רוב א' בעוף ולהר"מ ז"ל שוה דאורייתא להכ"מ בפ"א מה"ש גם בבהמה בגדיים וטלאים יש לחוש לגדולי המורים :

כג (א) כדי . עט"ז . הנה במ"ק הארכנו ועתה ראיתי כי טוב לקצר ואעתיק לך דברי הטור בקיצור מתחלה הביא דעת רש"י שחיטת גסה לגסה ודקה לדקה ועוף לעוף בשיעור שחיטה ואח"ז נמי הגבהה והרכנה כ"א דיליף והיינו כרב ור"י בר חנינא במערבא חולין ל"ב א' והביא דעת הר"ס ז"ל בפ"ג מה"ש הב"ג גסה לגסה כשיעור הגבהה והרכנה ושחיטה . ודקה ועוף כשיעור הגבהה והרכנה ושחיטת דקה והוא כעין פשרה לשיטת הרא"ש וטור . אמנם הר"ן וכ"מ שם וב"י כאן פירשו דפסק כר' יוסי בר חנינא דלא אידכר רק גסה ודקה ועוף כשיעור דקה . אח"כ הביא הטור דעת הרי"ף וז"ל ולרב אלפס לדקה ועוף משערין כדי שחיטת גסה והגבהה והרכנה ולזה הסכים א"א הרא"ש ז"ל אלא שכתב אע"ג דמשערין כדי שחיטת גסה והגבהה והרכנתה דווקא לבהמה אבל לעוף לא משערין אלא כדי שחיטת בהמה לחוד דלא

מסתבר

מתחבר להקל כולי האי לשער כדי הגבהה והרכנת בהמה לעוף עכ"ל . והנה לפ"ז משמע שהרי"ף סובר דגם לעוף משערין כדי הגבהה והרכנת גסה והרא"ש הסכים לדבריו בדקה שמשערין בשיעור הגבהה והרכנת גסה ובעוף הולך עליו דלא משער אלא כדי שחיטת גסה לחוד . והקשה דריבה אות ה' דהמעיין ברא"ש יראה להדיא דבין הרי"ף והרא"ש סוברים דהגבהה והרכנה משערין לכל א' דיליה ובשחיטה משערין לעוף בגסה ע"כ פי' הדריבה דה"ק ולרי"ף משערי' לעוף כדי שחיטת גסה . והגבהה והרכנה של עצמן גסה לגסה ודקה לדקה ועוף לעוף ומלת גס"ה אשחיטה דסמיך ליה קאי ומש"ה הקדים שחיטה להגבהה והרכנה והרא"ש סובר כוותיה אלא בעוף סובר דלא משערין כלל בהגבהה והרכנה אף בדיליה זה תוכן כוונתו והיינו לפי גרסתו ברא"ש ז"ל במקום כ"י יש לדקדק גורס אלא שיש לדקדק והם שני פירושים ובטור תופס ג"כ פי' השני ברי"ף וכאמור. ומעתה אבוא לדברי הט"ז :

הנה ליין דבריו על מ"ש המחבר כדי שיגביה בהמה גסה וירביצנה זה דעת רמב"ם ובטור כתב על הרי"ף והרא"ש אין כוונתו דהטור כתב דרי"ף והרא"ש כר"מ דז"א אלא שגירסת לבון הוא דעל מ"ש שיגביה גסה כתב דהטור כתב כן לרי"ף והרא"ש דכולהו ר"ל לדקה ועוף הוא שיעורא כדי הגבהה והרכנה גס"ה וע"ז תמה הדריבה . ואמנם לאוי שתדע דבענין התמיה תמה הלוקים כי הדריבה תמה דלרי"ף ג"כ אין משערין הגבהה והרכנה כ"א גסה לגסה ודקה ועוף . ובשחיטה משערין גסה לעוף והיינו כמסקנת הרא"ש כמ"ש א.א שיש לדקדק והעלה דמש"ה הביא הרי"ף להא דמעיברא דרבי יוסי בר חנינא שפסק כמותו בשיעור הגבהה והרכנה . והט"ז סובר דמשום הא לא אריא דהטור תופס פי' א' שפירש הרא"ש בדברי הרי"ף עיקר דפסק כר"י ובמולא לגמרי בהמה לעוף ה"ס הגבהה והרכנה ולא הביא הא דמעיברא אלא שהם מפרשים שפי הגבהה והרכנה ור' חנינא לא פירש אלא הרכנה וע' מי"ט קמ"ז ב' ד"ה פי' שפי שיעור"ל שהוא ז"ל אינו גורס אלא שיש לדקדק רק כגוסחא ויבנה כי יש לדקדק אמנם הט"ז והדריבה גורסים אלא שיש לדקדק יע"ש היטב וא"כ דברי הרי"ף העתיק הטור ז"ל שפיר וכפי הבנת הרא"ש אביו כפי' א'. אלא שבתמיה הוא מה שהעתיק בד' הרא"ש אביו כן דסובר דמשערין לדקה בהגבהה והרכנה של גסה וז"א דהרא"ש וודאי סובר להלכה דהגבהה והרכנה משערין לכ"א כדיליה ובשחיטה משערין לכולהו בגסה וכפי' השני שהביא ברי"ף שהרי הביא גם לא' לזה מדברי חנינא דאמר כדי שיביא בהמה אחרת משמע כיוצא בה גסה לגסה ודקה לדקה וז"ש הט"ז דלאשר"י מבואר הגבהה והרכנה גסה לגסה ודקה לדקה ולא הזכיר עוף משום דהרא"ש קיימינן דלית ליה כלל הרכנה בעוף ולא כרי"ף קאי וכאמור ומ"ש רק בשחיטה משערין גסה לדקה לאו דוקא ה"ה עוף לגסה אלא איידי דהגבהה והרכנה נקיט גסה ודקה סיים כן . והגיה הט"ז בטור כן אלא שכתב אע"ג דמשערין כדי שחיטת בהמה והגבהה והרכנה היינו לבהמה ולא לעוף דלא מסתבר לשער כדי הרכנת בהמה . ומחק מלת גס"ה בדברי הרא"ש שבטור וכתב תחתיה מלת בהמה ולפ"ז הרא"ש הולך עם הרי"ף בתרתי דלרי"ף לעוף משערין כדי שחיטת והגבהה והרכנת גסה וכרבי יוחנן וכרבי חנינא ולא הביא דעת רבי יוסי בר חנינא אלא משום שמפורש הגבהה והרכנה ובתירוץ א' שברא"ש על הרי"ף ואלו הרא"ש סובר לדינא דהגבה' והרכנה משערין לכ"א בדיליה הא הדא והולך עליו עוד דעוף אין לו הרכנה כלל אף ש"ע נמי . ומדויקין דברי הטור במ"ש אלא שכתב דלדריבה היה לומר בקוצר ולזה הסכים א"א הרא"ש ז"ל אלא שב' בעוף אין משערין הרכנה כיון שנזה לחוד הולך עליו ולט"ז א"ש דה"ק וא"א הסכים לרי"ף לענין שיעור שחיטה דלעוף בגסה משערין אלא שב' דאף דמשערין כדי הגבהה והרכנת בהמ"ה ר"ל כ"א כדיליה גסה לגסה ודקה לדקה בשיעור הגבהה והרכנה אבל עוף אין לו שיעור הרכנה אף דיליה והיינו טעמא דהרא"ש פסק כמעברא דר' יוסי בר חנינא לענין שיעור הגבה' והרכנה ורבי חנינא מסייע ליה בהמה אחרת כיוצא בה משמע גסה לגסה ודקה לדקה ובשיעור שחיטה לא פסק כר"י בר חנינא אלא כרבי יוחנן ובמולא דבהמה גסה לעוף וקאמר שפיר הרא"ש מדלא אמר רבי יוסי ברבי חנינא שיעור כ"א גסה ודקה בשיעור הגבהה ועוף לא הזכיר ליכא למימר דעוף כדי שיעור הגבהה דקה דלא מסתבר להקל כולי האי וע"כ אין לעוף שיעור הרכנה כלל אלא שיעור שחיטה דיליה כמו שחיטה דגסה כמבואר שם וקצרתי . והרוצה יעיין ברא"ש ובמי"ט ובל"ח שם ויבוא על המכוון שבה ואני לאהבת הקיצור בלא ילאה עין הקורא קצרתי ולהבין דעת קדושים דברי הט"ז בכאן הוכרחתי להאריך קצת ועיין פרישה אות ו"ו והדריבה אות ה' ובספר ראש יוסף אבאר באורך ולענין דינא הנה המחבר לא הביא כ"א ב' דעות דעת הר"מ ז"ל דאזיל לשיטתיה בכ"מ וב"י דהרי"ף והר"מ בחדא שיטה קיימי דהרי"ף הביא דר"י בר חנינא שפסק לגמרי כמותו דגסה לגסה בשיעור הגבהה והרכנה ושחיטה ודקה לדקה בשיעור זה ומדלא אידכר עוף ש"מ דעוף בדקה ומה שהביא דרבי יוחנן ובמולא דהם נמי בהמה לעוף היינו בהמה דקה לעוף והביא דעת רב"י וסמ"ג וסמ"ק ומרדכי וש"פ כמו שציין באר הגולה דעוף לעוף בלי הרכנה כלל אלא דלא ידענא כפי הנראה לרש"י וגי' בגמרא מ"ב אמר ר"פ א"ב עומדת להטיל כו' א"כ לרש"י אף בהמה גסה ודקה אין משערין אלא בשחיטה לחוד לא בהגבהה והרכנה עיין ברא"ש ובעל המאור ותה"א כ"ד א' וא"כ המחבר הביא סברת רש"י במקצת ולא בכולו דאלו לדיעה א' בבהמ"ה השיעור בהגבהה והרכנה . ולרש"י הלכה כר"י ובמולא כרב ולא הזכירו כלל הגבהה והרכנה . ואולם בסמ"ג עיין ס"ג אין הכרע די"ל דקאי אעוף שכן משמע דבריו שם דאפירש"י כתב ולא נשער הגבהה והיינו בעוף וכן משמע בב"י ואולם במרדכי ר"פ השוחט כתב ולא קי"ל כר"י בר חנינא דאמר כדי שיגביהנה וירביצנה משמע אף בהמה לא משערין רק שיעור שחיטה ולא הגבהה והרכנה והנה המחבר כתב באין ה"מ יש לפסוק כסברא שניה ובה"מ כסברא האחרונה והיינו בעוף אמנם בבהמה אף באין ה"מ פוסקים דשיעור גסה לגסה בהגבהה והרכנה ובשחיטה ודקה לדקה וסובר דברב"י אין הכרע אף דגרים א"כ כו' מ"מ מה בכך אפ"ה כיון שפוסק כר"י בר חנינא הלכה כמותו לגמרי אף בהגבהה והרכנה כן הוא כוונת המחבר ואף לדידן אין נ"מ לאורה דהא שהייה כ"ש פוסל אף בבהמה מ"מ יש נ"מ טובא כמו שאבאר באות ב' ובש"ך אבאר עוד : (ב) עט"ז שכתב אף לדידן דווקא הגביה ידו או שהה כך הא נדחף ידו ממקום למקום כשר כמ"ש בסימן כ"א שוחט בב' וג' מקומות והרב לא הגיה שם כלל ש"מ דאף לדידן כשר ולאוי שתדע דאנן דמחמירין שהייה כ"ש בבהמה ובעוף מ"מ אין התומרות שוות דאלו בבהמה כל ששהה שיעור הגבהה והרכנה ושחיטת רוב וושט ומשהו מקנה עכ"פ דזהו שיעור שחיטת רוב ב' דאם היה אלי קנה פגום כו' כמ"ש התה"ד סימן קפ"ה בעוף דשיעור שחיטת רוב אחד הוא מועט דאם היה אלי קנה פגום והוסיף כו' וה"ה בבהמה כה"ג עיין תב"ש אות ו' ובש"ך אות ג' אבאר בזה א"כ הוה מ"ה נבילה ודאית וכפסק המחבר ואם שהה שהייה מועטת שהגביה ידו מעט וודאי אין בו אפי' ספק איסור תורה כ"א איסור דרבנן מחמת שא"א בקיאין בשיעורין הנהיגו להחמיר בכ"ש . ואם שהה שיעור שחיטת ב' הסימנים בלי הגבהה כלל מדברי הכל"ו יראה דהוה עכ"פ ספיקא דאורייתא ואמנם בה"מ ולורך גדול נוכל לומר דלא הוה כ"א איסור דרבנן ובעוף אף שהה כ"ש י"ל דהוה דאורייתא לסברא הב' דכדי שחיטת רוב א' וכתה"ד דהאי קנה פגום והוסיף כ"ש הוה שיעור רוב א' וא"כ הוה ספיקא דאורייתא ובש"ך אות ח' אבאר בזה ונ"מ במ"ש דאי לא שהה שיעור הגבהה והרכנה בבהמ"ה י"ל דהוה רק איסור דרבנן בה"מ היינו אם בספק שהה כשיעור זה בבהמה עש"ך אות ח' ושם יבואר עוד (ס) ומ"ש הט"ז דנדחה ידו למטה שרי התב"ש אות ב' פקפק בזה ואמר בעוף יש לאסור ובבהמה להתיר : (ג) השוחט. עט"ז דוקא בהמה ולא עוף והיינו דיעבד ולכתחל' בעינן בעוף להניח ב' סימנים יחד ובבהמה אף זה אסור לכתחלה כמבואר בדבריו סימן כ"א אות א' ודע דהא דמשערין שיעור שהייה מ"ה כדי שחיטת רוב הסימנים כתב התב"ש אות ו"ו דמשערין באדם בינוני ובסכין בינוני לא באותו אדם ואותו סכין והביא ראיה מבוררת מדאיבעיא השוחט בסכין רעה והא באותו סכין ע"כ אין שוהה במיעוט בתרא דקמא כמו שחיטת רוב סימנים באותו סכין אלא ע"כ לאו באותו סכין משערין רק בינוני . והכל"ו אות ג' ג"כ העיר בזה . ויש לדחות זה דידוע דקנה קשה הוא מוושט שיש בו טבעות שהן עצמות ולפ"ז אם שחט קנה תחלה כי כן דרך לשחוט הקנה תחלה ונתעכב מיעוט בתרא של קנה היינו מתלה פחות משהו כשיעור מתלה של וושט ותרי משהו של קנה ושל וושט כי כבר ביארנו שיעור רוב הוושט ומשהו של קנה אם היה אלי קנה פגום כמ"ש תה"ד קפ"ה וכמו שאבאר בש"ך אות ג' ומש"ה נקיט סכין רעה דכיפה הותך קנה מהר כמו וושט וא"כ שפיר הוה שהייה וכבר ידעת שיש הפרש אי הוה שהייה מ"ה או רק מצד המנהג שאנו מטריפין ויש כמה נ"מ וצ"ע : (ד) אין שהי' בקנה עט"ז והנה מלשון המחבר ורמ"א משמע וודאי דבקנה לא שייך שהייה במיעוט קמא כלל מידי דהוה אאלי פגום וכמ"ש בחולין כ"ט מתוספתא שחט חצי גרגרת וגמרה לאחר זמן כשר ולדידן דאסור שהייה במיעוט קמא דקנה מחשש שמא נגע בוושט ואם תפס הקנה לבדו כשר כמבואר ובשהה במיעוט בתרא דפסקינן להומרא כתב מהרש"ל פ' השוחט סי' ט' דהוה רק מדרבנן וכן דעת הרשב"א בתה"א כ"ד א' מטעם גזירה אטו קודם רוב ואף בקנה בעוף ליכא למיגזר אטו קודם רוב מ"מ לא פלוג וגזרינן אטו וושט ולפ"ז אי יש ספק אי שהה במיעוט בתרא כשיעור שהייה גמורה נמי יש לצדד להקל אף דפסקינן להומרא אף דהוה דרבנן כמו שתמה התב"ש באות ט' צריך לומר הטעם דתיקו אף בדרבנן להחמיר אף דכמה פעמים פסקינן לקולא בתיקו דרבנן באלו הכא דאיכא נמי חזקה בהמה בחייה אף דבספיקא דדינא או בעיא דלא איפשטא לא שייך אוקמיה אחזקה כמו שאבאר בסי' כ"ט וע"ש בפר"ח מ"מ יש לחלק בין תיקו בשחיטה לשאר איסורין וא"כ יש לצדד אי ספק לו אי שהה במיעוט אחרון כשיעור שהייה דהוה נמי ס"ס ומ"מ להלכה א"ו לומר כן ועיין לבוש ס"ה כתב דשהייה במיעוט קמא דקנה פסול אף דממ"נ אי עביד רובא נגמר שחיטה ואי לא מידי דהוה אאלי קנה פגום מ"מ הואיל דרך שחיטה נעשה אסרינן לה וכן וושט במיעוט בתרא מש"ה אסור ביאור דבריו נראה לי דמן התורה אין לאסור אלא מדרבנן בבהמה מיעוט קמא אטו רוב קנה והוה שהייה בין קנה לוושט ואף בעוף ממ"נ מ"מ גזרינן אטו בהמה ולא הוה גזירה לגזירה וז"ש ומש"ה בוושט אסרינן במיעוט בתרא וה"ה קנה במיעוט בתרא אלא וושט יש לגזור בעוף ג"כ אטו קמא כמ"ש הרשב"א ויש"ש לרש"י ומיעוט בתרא דקנה בעוף אטו בהמה כו' וראיתי להתב"ש שהקשה דברי הלבוש אהדדי דבסי' כ"א ס"ה כתב דאם תפס הקנה לבדו ותתך מתלה כשר והא הוה שהייה יע"ש ולדידי י"ל בסימן כ"א לא מיירי דרך שחיטה כמו קודרים או שאר דברים דלא גזרו כ"א דרך שחיטה* ולפ"ז דרך שחיטה בקנה ותפס הקנה לבד יש לעיין ביה אי שהה במיעוט קמא להתיר . ועיין ש"ך אות ט"ו ונראה באין ה"מ יש לאסור ובה"מ יש לצדד ולהקל אף שהתב"ש האריך להתיר מ"מ הרי רוב האחרונים מחמירים להקל וכדבריהם(ס): (ה) הט"ז הראה מקום לסימן ס"ז אות ב' וגם נאמר דכאן לאחר במזנק ויצא כל הדם שרי הא מיד כל קירוב מיתה אסור והש"ך גם אות ט' כתב דווקא לתחוב סכין בלב אסור דרוב דמים נגררין אחר הלב משא"כ להכות על ראשה יע"ש . ובעוף אינדי"ק שמתיזין ראשו לאחר שחיטה מיד בקרדום אם ע"י ישראל הוה שהייה במיעוט בתרא ועיקור דסכין פגומה ודרסה וע"י עובד כוכבים יש להתיר וכן כתב הבמ"ה ותב"ש כאן ועיין ס"ב ומ"מ משום מבליע דם נראה לאסור ואף למ"ש התב"ש דחתיכה ומליחה מהני וגלי באנו מולחין לגלי מהני ע"ש מ"מ אם אוכלו באין נגלה כ"ע עדיין יש חשש ובסימן ס"ז אבאר . וע"כ יש למנוע להתיז מיד רק אחר שמזנק הדם היטב כמ"ש הט"ז ומכל מקום צריך ליזהר שישחוט כל הב' סימנים דלא ליהוי שהייה במיעוט בתרא או ע"י עובד כוכבים וכאמור : (ו) ושוחט. עט"ז הנה דין זה העתיק המחבר מר"מ ז"ל פ"ג מה"ש הביאו בטור והיינו שוודאי לא שחט כ"א מיעוט קנה ושהה וספק לו אם נגע בוושט או לאו ישחוט במקום אחר וה"ה אם ספק אם שחט רוב הקנה או לא . והנה הב"י נתן טעם דלא ישחוט במקום ששחט תחלה או דיבוא להקל או עלה טובה כו' והט"ז לא ניחא ליה דוודאי לא יבוא להקל מספיקא גם עלה טובה לא ניחא ליה לתפוס הקנה לבדו דהא אף כשישחוט במקום אחר צריך לתפוס הקנה לבדו דאי ישחוט גם הוושט שם משהו טריפה דחיישינן שנמיד ושמא במקום נקב הא' שחט כו' ע"כ פי' דאסור לשבות כן שלא יקרע הקנה יותר וזה יסבור שנשחט ויבוא לידי איסור ועוד עלה טובה אם הוא מסופק אי שחט רוב וא"כ אי יגמור כאן השחיטה וימצא נקב בוושט יטריף בתנם מה שא"כ כשישחוט במקום אחר ורואה שנשחט במקום הא' הרוב אף ניקב הוושט שם כשר . והנה אם ברי לו שלא שחט רוב כ"א מיעוט הקנה ליכא עלה טובה כ"א טעם הא' שמא יקרע הקנה ויבוא לידי איסור . ולדידן דא"א בקיאין בבדיקת הוושט אין נ"מ בכל זה ויש לראות בתפס הקנה לבדו ויודע בבירור שלא נגע בוושט לשיטת הש"ך ס"ס כ"א דלא חיישינן לנקיבת הוושט ואפשר הט"ז יודה לו א"כ אם שחט בעוף הקנה וא"י אם שחט רוב או לאו כיצד עושה לגמור כאן השחיטה א"א שמא שחט הרוב והוה שהיה במיעוט בתרא ואף דספק שהיה במיעוט בתרא יש להכשיר מ"מ וודאי לכתחלה כה"ג אסור ע"כ ישחוט במקום אחר הרוב ואח"כ

יבדוק

דבשלמא סכין פגומה הוא בכלל עיקור אלא בדיקת סימנים אמאי לא חשיב ואי דאפשר למבדק אח"כ הא הגרמה נמי מינכר הוא . ודע אם ידע ד' ה"ש דהיינו שהיה דרסה חלדה ועיקור דסכין אף דלא ידע עיקר סימנין והגרמה אם בדקנו ולא הגרים ולא נעקר הסימן כשר דיעבד וראיתי להפ"ת אות ב' שכתב דהחלדה נמי מינכר ע"י חתיכת הנוצה כדאיתא סי' ג' עכ"ל ולא הבינותי למה יאמר האדון ז"ל ככה בשלמא ר' יונה דבדק גירא שפיר אמרינן חזינן גדפי דמיפרחי דבהולכה א' שחט החץ משא"כ בשוחט אין ראיה דלמא שחט בהבאה על הצוואר וחתך הנוצה וא"כ בהולכה דרך להחליד בין סי' לסי' ואף בעוף שלא שחט מתחלה כ"א מקצת הסימן א"כ הוה חלדה ע"כ צריך לידע החלדה אף דיעבד(ס) ולכתחלה ליטול קבלה אף שא"י רמז הסכין י"ד אצבעות אין ליתן קבלה כמ"ש בה"י שהעביר שוחט א' כו' ואף שהפר"ח בקו"א השיג עליו הא התב"ש בסי' א' אות י"א החזיק לדברי בה"י והביא בשם יש"ש פ"ק דחולין סימן ט"ז דלכתחלה צריך לידע כל הדינין והיינו דה"ש מסודרים עכשיו לפניהם בדפוס א"כ חזינן שאין לימודו עולה יפה יע"ש ונכון הוא : ב והגביה. ה"ה לא הגביה אלא אורחא דמילתא נקיט ש"ך. ולכאורה משמע הא הוליך והביא אף שלא חתך לא הוה שהיה אמנם התב"ש אות ב' ואות ט"ו העלה אף שמוליך ומביא כל שלא חתך מעט מעט הוה שהיה וכן דעת הפר"ח אות י"א ובסימן ח"י אות י"ב שם ביאר להדיא כרי"ו דאם לא חתך אלא הוליך והביא פסול ויש"ש פרק השוחט סי' ט' כתב בסכין רע שמתעסק לחתוך הסימנים משמע מדבריו אף שלא חתך כיון שמתעסק וכן משמעות הש"ך כאן דאל"כ מה אורחא דמלתא לאשמועינן רבותא טפי אף שהוליך והביא ומ"מ לענין דינא וודאי אין להקל ובפרט שרי"ו בפירוש כתב כן וכמ"ש הפר"ח ותב"ש :

ודע דה' ה"ש הן גזירת המלך דהתורה אמרה כן ואין ליתן טעם עליהם כ"כ התב"ש בשם הרז"ה . והפרישה אות ג' הביא ב' טעמים העתיקם הכה"ג בהגהות הטור בכפל אות א' וד' בשם מהר"י ווי"ל דושחט משמע שחיטה א' ולא ב' ועוד שבהמה נרתע מחמת ביעתותא דשחיטה והדם נבלע ואין יוצא לא ע"י מליחה כו' והתב"ש כתב דנפיק מיניה חורבא דשובר מפרקת אפ"ה יוצא ע"י חתיכה ומליחה וגם בני מעיים לישתרי דאין מחזיקין דם עכ"ל. הנה משום הא י"ל דמחמת שהיה פירש הדם ממקום למקום ואין יוצא בשום אופן ע"י חתיכה ומליחה ובני מעיים וודאי יש קצת דם בהן והא דאין מחזיקים בהם דם דאותו המעט לא פירש בעוד שלא ירגיש חום האש והמים ואח"כ מצמת צמית להו ואין יוצא משא"כ בשהה פי' ממקום למקום ונ"מ בשובר מפרקת דאסור לאכול אף בני מעיים מה"ט ועיין סימן ס"ו בר"ן ובכר"ו ושם אבאר בעזה"י ומ"מ נפיק מיניה חורבא דאיסורין מבטלין זא"ז וא"כ כזית מנבילה וכזית מבהמה ששהה שנפלו מבטלין זא"ז דזה דם וזה נבילה ואי טעמא משום נבילה בעינן ס' נגד שניהם גם דם שבישלו דרבנן ומקילין בספק משא"כ נבילה דאוריי' ומ"ש ושחט ולא ב' שחיטות ליתא דהל"מ הוא לבד דרסה מפורש בקרא ובסי' כ"ד אבאר ואני תמה הא אמרו בגמרא חולין ט' א' כל ספק בשחיטה לרבוי ספק שהה דהוה ספק בשחיטה דאוקמי' אחזקה ואי הטעם משום דם מה אוקמיה אחזקה שייך גם אין ליתן טעם דשהיה פסולה דכי שהה הוה מה דשחט ניקב הוושט שכבר הלך לו אותה שחיטה דליתא אלא גזירת המלך ואפ"ה שהה במיעוט קמא דקנה כשר דלאו מידי עביד מידי דהוה אחצי קנה פגום דשהיה לא גמירי אלא בדבר שהחיות תלוי בו . וכן שחט בוושט בתורבץ ושהה ואח"כ גמר במקום שחיטה טריפה הוה ולא נבילה דכי גמירי שהיה במקום שחיטה ולא שלא במקום שחיטה (ס) כ"ז פשוט לענ"ד : ג וישחוט . עש"ך והנה בכ"מ פ"ג מה"ש ה"ד כתב וז"ל וודאי אם שהה כדי שיגביהנה וירביצנה וישחוט מיעוט סימנים וודאי כשירה דמשנה אמרה כדי שחיטה אלא מיבעיא אי שהה פחות מעט מי אמרינן אפשר לצמצם או כיון דאין הדבר במציאות א"א לצמצם והמעיין היטב שם בלישניה יראה דה"ק דמ"ש הר"מ בתחלה שהה פחות זה שחיטתו כשירה היינו כדי שישחוט מיעוט סימנים וודאי כשירה ואם שהה כמו מחצה וחיסר רק מיעוט שהייה שהיה יכול לגומרו וזה פי' שהה במיעוט סימנים מהו ר"ל שישהה כ"כ שהיה יכול לשחוט מחצה ולא חיסר רק משהו מי אמרינן בידי אדם אפשר לצמצם כי כן הלכה א"ד כיון שאין הדבר במציאות בשלמא אם היה אחר שוחט בהמה ג"כ ושחט מחצה וזה שהה כמו זמן זה שפיר משא"כ הכא שהוא באומד הדעת אמרינן וודאי א"א לצמצם כמו בידי שמים ומש"ה הוה ספק נבילה . הא כל שלא שהה רק כדי שיוכל לשחוט שליש הסימנים וודאי כשירה שכן כתב שם הכ"מ בפירוש ואלו בב"י כתב וז"ל מ"ש תחלה פחות מכדי זה היינו כדי שיגביהנה וירביצנה ולא כדי שישחוט שחיטתו כשירה הא כדי שישחוט מיעוט סימנים אפשר שיסבור שלא שהה אלא כדי מיעוט ואולי שהה כדי רובא כיון דהדבר משוער באומד הדעת יע"ש . הנך רואה דבריו שבב"י אינם עולים עם מ"ש בכ"מ דשם הכשיר אם שהה כדי שחיטת מיעוט ולא פסל אלא בשהה כדי מחצה דא"א לצמצם וכאן פי' דמ"ש לעיל פחות כשירה היינו כדי שיעור הרבצה לחוד הא עם כדי מיעוט כיון דדבר המשוער באומד הדעת טועה הוא ולשון שיסבור הוא לאו דווקא דלאו גזירה דרבנן הוא אלא שסובר כן ואינו אלא אפשר שהה כדי רוב ובנה"ך משמע שמפרש כן לעצמו יע"ש והם דברי הב"י כמ"ש . וא"כ הש"ך ז"ל הרכיב ב' הפירושים יחד שמ"ש ממלת שבחוט השערה שהיה שוהה יותר היה שיעור שחיטה הם דבריו שבכ"מ שם ומן מלת כיון שהדבר משוער באומד הדעת אפשר שיסבור הם דבריו בב"י כאן . ואדונינו הש"ך ז"ל רוצה להשוות דבריו שבכ"מ עם דבריו שבב"י וז"ש ופי' בכ"מ וב"י ולא זכיתי להבין דבריו דהמעיין בב' המקומות היטב א"א להשוותם יחד וכאמור וכבר ידעת הנ"מ בין אי הוה ספק איסור תורה ובין אי הוה רק חומרא מצד המנהג דמקילין בכמה דברים עיין מ"ש לקמן אות י"א באורך אי בידי אדם אפשר לצמצם :

אמנם התב"ש אות ו' וכר"ו אות ב' שניהם לד"א נתכוונו דהיינו שהה כדי מיעוט הסימן מהו דהיינו רוב מוושט ומשהו מקנה וכן בעוף שהה כמו מיעוט סי' כמ"ש התה"ד קפ"ה דשיעור שהייה בעוף הוא משהו בחצי קנה פגום ולפ"ז אין משערין בעור כלל דהא אפשר במציאות אם נקרע העור והכר"ו הוסיף לומר קנה וושט בב"א משערין ולא זא"ז . הנה מ"ש הכר"ו דיש להחמיר וושט וקנה ב"א.הנה מ"ש שהה במיעוט סימנין כו' לפי' הר"ר אושעי' דמפרש שהה במיעוט סימנין ששהה במיעוט בתרא דקמא ושחט זא"ז וכן סתם בש"ע משמע הא לא שהה במיעוט אחרון דקמא אף ששהה בכל הסימן הראשון כשיעור שתים כשירה ולא נימא דהיה לשחוט בב"א אפ"ה כשירה ולא הגיה רמ"א עליו כלום גם אין פוצה פה האידנא בשוחט סימנים זא"ז כמבואר וודאי דשיעור שהייה מ"ה כדי לשחוט קנה וושט זא"ז ודין דתה"ד הביא התב"ש באות ו' בשם אגודה כן ויבואר לקמן באות ח' בדין נמי וצ"ע(ס) : ד עד. עש"ך הנה לשון המחבר כאן הוא ממרדכי פ' השוחט ובריטא שכתב וחתך עד שיצא הדם וודאי אורחא דמלתא נקיט דאין לומר משום ברי לי נקיט הכי דהא עדיין לא איירי מזה אמנם סיפא דאמר ואפי' אמר ברי לי לא מהני כיון שיצא הדם משמע וודאי טעמא יהיב למילתיה ולפ"ז הדין כך הוא נמי בההיא דסעיף ו' שחט בעוף כו' ושם הוא לשון הר"מ ז"ל וכאן לשון המרדכי ובמרדכי לא זכר שישחוט במקום אחר והמחבר הוסיף כן לומר אף שלא שחט הקנה כלל וליכא למיחש למ"ש הט"ז אות ו' די קרע אפ"ה דווקא במקום אחר ודווקא עוף יש תקנה ולא בהמה . אלא דלא ידענא למה הביא אח"כ דברי הר"מ דכפול וכ"ש הוא וי"ל דלקמן מיירי שספק אי שחט רוב הקנה או לאו וקמ"ל דאף לכתחלה יש ליזהר בשהייה במיעוט בתרא זה הוה דיעבד ועיין מ"ש בט"ז אות ו' דאף ששוחט במקום אחר הוה שהייה במיעוט בתרא ופשוט הוא :

ולענין מעשה לדידן דא"א בקיאין בבדיקת הוושט כך הוא בחתך כל העור אף שלא יצא דם אסור אף בה"מ ובחתך מקצת העור בה"מ יש להכשיר ביצא דם . ולא יצא דם יש להכשיר כך כמ"ש הר"ב בסוף הסי' ואם אמר ברי מהני בחתך כל העור ולא יצא דם עש"ך אות כ"א ויראה לי דב"ש חתך מקצת ויצא דם דמהני ברי לי דהא חתך מקצת ויצא דם קיל מחתך כל העור ולא יצא דהתם בה"מ אסור ואלו בחתך מקצת ויצא היקל בה"מ בשבודק בפנים וראה שלא חתך כנ"ל . ויש לראות הא באות ו' הביא דעת מהרש"ל דבה"מ אנו בקיאין בבדיקת הוושט וי"ל דלקמן מיירי בבהמה דאין תקנה . ומ"ש באות כ' אם תלש הנוצה ויצא דם יש להקל בה"מ י"ל אף שלא בדק הוושט אח"כ כשר בה"מ ומ"מ לענין דינא יש להקל בה"מ בבדיקת הוושט אבאר באות ו' ודע דווקא בהמה שייך מקצת העור ולא בעוף שעורו דק הוא ואם תפס הקנה לבדו ואמר ברי לי כתב הש"ך אות ט"ו דמהני כיון שנותן לב מתחלה לא שייך כל מלתא דלא רמיא לאו אדעתיה זה נ"ל בכאן : ה ואפי'. עס"ק ט"ו ש"ך ושם מבואר דווקא כה"ג דלא רמיא עלי' לא מדכר הא תפס הקנה לבדו בכוונה שפיר נאמן שלא נגע בוושט וכל שלא שחט אלא מיעוט הקנה חוזר וגומר באותו מקום וא"צ כלל לבדיקת הוושט ומיהו י"ל דצריך לשחוט במקום אחר הקנה לדידן אף שא"צ לתפוס הקנה לבדו ולא חיישינן שמא יקרע כמ"ש הט"ז אות ו' מ"מ משום שמא שחט הרוב והוה שהייה במיעוט בתרא ולקמן אות ט"ו אבאר מה שכפול הדין כאן ובסעיף ו' כתבנו באות הקדום עוד י"ל דאשמועינן לעיל דברי לא מהני וכאן אשמועינן דה"א שישחוט במקום הזה דמה"ת יבוא להקל בשלמא לעיל אומר ברי לי יבוא להקל משא"כ כאן ולעיל נמי אשמועינן דבמקום הזה אסור אף דלא שייך שמא יקרע כיון דלא שחט כלל הקנה מודה הט"ז באות ו' דכאן חיישינן שיבוא להקל מאחר שאומר ברי לי ועיין באות הקדום : ו ואח"כ. הש"ך הביא בשם מהרש"ל דבה"מ יש לסמוך אבדיקתנו וסיים שם רש"ל פ' השוחט סי' י"ד דיקבץ כל חכמי העיר ובמקום ידוע שיש לוושט בדיקה מבפנים יע"ש ועיין לקמן בסי' ל"ג בש"ך אות ז' דבמקום ידוע סובר הרב דיש לסמוך אבדיקתנו האידנא אלא שכאן לא הוה מקום ידוע דוושט גמיד ופשיט ושמא למעלה מזה שחט בוושט ומ"מ יש להקל בה"מ אם לא נמצא טפת דם בוושט מבפנים וזה הוה כמקום ידוע . ומיהו אם שחט ולא יצא דם כלל אפשר דהוה כאין מקום ידוע ואין להכשיר

דנקב

דנקב כ"ש ודאי א"א בקיאין ובשמ"ח ותבו"ש אות כ"ב כתב דמשמעות רמ"א להטריף אף בה"מ יע"ש ולמעשה צ"ע : **ז** והמנהג. עש"ך דאפי' בה"מ אין להתיר שהיה משהו דלא כלבוש והיינו בין במיעוט בתרא ובין במיעוט קמא דקנה אין שיעור ואפילו במיעוט בתרא בשהיה כל דהו יש להטריף ובשמ"ח פ"ד מבואר כן דמנהג להטריף אפי' שהיה משהו במיעוט בתרא ועיין סי' ח"י בש"ך אות י"א משמע כן ואף די"ל דהתב"ש לשיטתיה דמיעוט בתרא סובר דהוה ספיקא דאורייתא אבל משמעות שאר פוסקים משמע דהוה רק מדרבנן מ"מ אין לשנות ואפי' בה"מ משהו במיעוט בתרא יש לאסור ועיין באות שאח"ז : **ח** ואם נמצא. עש"ך השיג על מהרש"ל ואוסר אפי' עשב ארוך . ודע דלשון תה"ד סימן קפ"ה מורה דוודאי א"א שלא שהה פורתא שכן כתב דבנדון דידן א"א בלא שהייה משהו וראיה מפי' הר"ר אושעיא דאם מיעוט של קמא הוה הפסק כ"ש גמי יע"ש אמנם בלבוש ס"ז כתב השוחט ומצא קנה עגול כו' דיש לחוש שמא בשעה שחתך הקנה לא חתך הוושט משמע דמספקא ליה ומדסתם משמע אפילו בבהמה פסולה ואמאי הא הוה רק ספק שהייה משהו והוה מצד החומרא בעלמא אין להחמיר בספיקו כלל וראיתי לתב"ש אות ג' כתב דווקא עוף דשיעור שהייה משהו לדעת רוב הפוסקים ולא בבהמה בה"מ דלא כב"ח שכתב דמעשה שהיה דלא מסתבר כן דידוע דתה"ד בעצמו המציא השאלות יע"ש . והמעיין בתה"ד יראה כן שכתב דשהיות העוף במשהו יע"ש . כללא דמלתא בעוף יש חשש איסור תורה שמא כרש"י דשיעור שהיית העוף במשהו בחצי קנה פגום ובהמה הוה שיעור משהו רק חומרא בעלמא ואין להחמיר בה"מ בגמי או חתך באצבע בשעת שחיטה עיין תשובת עה"ג צ"ו ובעוף יש להחמיר אם לא שבשעת שחיטה לא הרגיש שחתך באצבע רק אח"כ ראה יש להתיר אף בעוף . ואם הוושט מלא סובין וכדומה היקל התב"ש אף בעוף דלא כלחם הפנים שהחמיר וכן בכה"ג בהגהות ב"י אות ל"ב כתב להדיא דשרי בספק חתך ומשמע אף בעוף . ונ"ל דהוה ס"ס שמא לא חתך ושמא הלכה כדעה א' דבעוף בעי שיעורא ואף דס"ס במקום חזקה לא אמרינן זה בספק המקרה לא בספיקא דפלוגתא כמ"ש הכה"ג בסי' ק"י וכ"ה בשם הגהות אלפסי וכאן ספק א' הוה ספק פלוגתא ועיין פר"ח סימן כ"ט ותבו"ש למ"ד ואף דספק א' מקרה מ"מ דווקא כששניהם מקריים ועוד דכאן איכא שלש ספיקות שמא לא חתך ושמא לא שהה כנראה מלבוש ושמא הלכה כדעה א' ובשלש ספיקות דעת הש"ך בסי' ק"י להתיר אף בחזקה . אמנם נגע בכותל או בקרקע נוהגין השוחטין להטריף אף בבהמה וכן העיד התב"ש ואין לפרוץ גדר בזה : **ט** שחיטתו פסולה. פי' ספק נבילה ש"ך ואף לדידן שהייה כ"ש פסול יש נ"מ מה דהוה מ"ה ומה דהוה רק מצד המנהג כמ"ש באות הקדום : **י** הר"ז. עש"ך והיינו מדלא הגיה הרב כאן כלום משמע דמודה להמחבר ואף לדידן שיעור שהייה בכ"ש היינו שהה ממש הא חותך ועוסק בשחיטה אף במיעוט בתרא דקמא אין לאסור מספיקא אלא בשהה שיעור שחיטת ב' סימנים הא לא"ה לא דלא כב"ח ומה"ט רשאין אנו לשחוט בסכין יפה ב' סימנים וא"ז וא"צ להניח שניהן בשוה דלדידן ה"ה לאסור אף בסכין יפה ועיין פר"ח ועיין סי' ח"י אות י"א י"ב : **יא** ולפ"ז אין שהייה בקנה בעוף כלל הא בוושט משכחת במיעוט קמא דמטרפא ש"ך והיינו דאמרי בגמ' שיעור שהייה עוף לעוף בוושט ומשמע ודאי בקנה אין שהייה פוסל בעוף כפשט' דתוספתא שחט חצי קנה וגמרו לזמן מרובה כשר מידי דהוה אחצי קנה פגום וכן לדידן בתפס הקנה וכמו שיתבאר אות ט"ו . ועיין תב"ש שהחמיר בשהייה במיעוט קמא דקנה בשם בה"ג . ואתה רואה בפי' דבמיעוט קמא דוושט הוה וודאי ולא ספק אף דתוס' וטור מפרש בר"מ דאיבעיא הוה במיעוט קמא הרי השמיטו כאן את הפירוש ועיין פתיחה מ"ש בזה . ובסימן כ"ד אבאר עוד :

אם אחד שחט חצי גרגרת והפסיק ובא אחד ושחט הבן שחיטה גמורה ואח"כ חזר הא' וגמר שחיטת אמו שחיטת הבן ראוי לאכול בו ביום ושחיטת האם אסור בו ביום עסי' ט"ז דאף למ"ד ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף וכמ"ש בסי' ט"ז אות ב' מ"מ כיון דשהה אזלא שחיטה קמייתא והוה חצי קנה פגום והב' ברשות שחט והא' באיסור גמר שחיטתה וזה פשוט וראיתי להתב"ש סי' ט"ו אות ב' דהר"מ ז"ל פסק דא"א לצמצם בידי אדם כדמוכח פ"ט מהל' רוצח ופ"י מהלכות שבועות ויש לעיין בזה:

הנה פ"ט מהל' רוצח ושמירת נפש ה"ח נמצא מכוון בין ב' עיירות מביאין בשותפות וכמ"ש הכ"מ כרבנן בבכורות ח"י א' דא"א לצמצם ומייתי ומתנה יע"ש ופ"י מהל' שבועות כפרו שניהן בב"א כגון תכ"ד של חבירו שניהם חייבין כו' משמע דלא יצויר שיכפרו שניהן בב"א אם לא תכ"ד דא"א לצמצם וזה יורה כתב"ש . ולפ"ז דברי הכ"מ בפ"ג מה"ש ה"ד הבאתיו לעיל אות ג' דמשמע דמיירי בשהה מחצה ומסופק אי הוה כבידי אדם ואפשר לצמצם קשיא דהא בהדיא פסק דא"א לצמצם והנה בתו' בכורות י"ז ב' ד"ה אפשר כתבו ההיא דשבועות הוה ב"ש יע"ש ור"ל דלא נתכוונו לכפור בב"א הוה כמו ב"ש ומההיא דנמצא בין ב' עיירות כתב דנופל מעצמו הוה ב"ש אלא דאפ"ה פעמים אפשר לצמצם ומסיק שם בגמרא מההיא דנמצא וודאי יש ראיה דא"א לצמצם בידי אדם וצ"ע בתוס' שם :

ועתה אשובה נא ליתר המקומות בר"מ ז"ל בה"ש פ"א כתב א' וחצי פסול תיפוק ליה דא"א לצמצם ולזה י"ל דקאמר דלא הוה ספק אלא וודאי . ובהל' שבת פי"ז הח"י פרוץ כעומד מותר ומשמע דבידי אדם אפשר לצמצם ומ"ה מותר ובה' כלים פי"ז הכ"ג תנור שחלקו לשנים טמא טבלא של חרס שנחלקה לשנים טהור והכ"מ הראה מקום לכלים פ"ה ושם לא נזכר כ"א תנור וטבלא פי"ב משנה ו' ועיין תי"ט שם והטעם תנור שיש גומות וטבלא אין גומות הרי להדיא דאפשר לצמצם בידי אדם . ובפ"ב מהל' בית הבחירה פסק חוט הסיקרא כו' ולא הוזכר דמרווח פורתא יע"ש בה"מ סוף דבר אני ההדיוט הכותב לא מצאתי דבר ברור בזה מה הוא דעת הר"מ ז"ל . ומ"מ בפ"ט מהל' רוצח כתב בפירוש דא"א לצמצם בידי אדם ומשבועות אין ראיה דנקיט היותר מרווח או אגב אורחין אשמעי' דינא דתכ"ד הוה כב"א ומהל' שבת והל' שמיטה יש לומר דסובר כמ"ש התוס' חולין כ"ח ב' ד"ה לפי ועירובין ה"א ד"ה וספק בשם הר"ר שמעון והר"ר שמעי' דאפילו א"א לצמצם בידי אדם אפ"ה שרי דהוה ס"ס שמא עומד מרובה ושמא שווין ורחמנא אמר לא תפרוץ רובא יע"ש וכל זה דוחק בר"מ ז"ל ועוד מה אעשה בפי"ז מהל' כלים טבלא של חרס שחלקו לשנים טהורין וכ"ת מס"ס הא כ"א סותר חבירו עיין תוס' ב"ק י"א ואם נאמר דחולק על תוס' או כיון דאין ב' הספיקות סותרין זא"ז כ"א א' גם התוס' מודים כמ"ש בסי' ג' ומ"מ אמאי מקילין בספק טומאה ברה"י דלא מהני אפי' אלף ספיקות סוף דבר הדברים ארוכים ובעת לא ידענא מה אידון בי' וצריך תלמוד ממקום אחר : **יב** השיג. הש"ך על מהרש"ל דטעם שבירת המפרקת לא מטעם שהייה אלא משום דמבליע דם באברים עסי' ס"ז : **יג** ולא. כתב הש"ך בסכין פגום פשיטא דאסור דהוה עיקור דסכין פגומה וכן דעת הב"ח בסימן כ"ז . והבל"י כתב בשם ש"י להתיר בעוף שקורין אינדיק בדיעבד ואני אומר דרך שחיטה א"א להתיר בסכין פגומה אם לא בקורדם דלאו דרך שחיטה ומ"מ גם זה אסור ולקמן בדיני דרסה אבאר זה : **יד** שחט העוף דווקא ולא בהמה ש"ך והיינו כיון דצריך לשחוט הוושט אח"כ יש לחוש דבמקום נקב שחט דוושט גמיד ופשיט עיין ב"י ותב"ש ולדידן אין נ"מ בזה דא"א בקיאין בבדיקת הוושט ואי תפס הקנה לבדו דכשר לש"ך אף לדידן כמ"ש באות ט"ו א"כ אף בהמה יש תקנה כיון שתפס הקנה לבדו ולא נגע בוושט : **טו** ואינו יודע. הש"ך מכשיר בתפס הקנה ומכוין לא שייך כל מלתא דלא רמיא דהא רמי ומידכר ליה ומיהו היינו אם יוכל לראות שלא שחט כ"א מיעוט הקנה הא אם ספק לו אם הוא רוב או לאו ישחוט במקום אחר ורואה במקום הראשון אם הוא רוב פסול דהוה שהייה במיעוט בתרא ואם לאו כשר הוא וכמ"ש במ"ז דודאי אף בשחט במקום אחר הוה שהייה והטעם משום גזירה או מ"ה שייכים כאן : **טז** במ"א . הש"ך הביא דברי הב"י דאיסורא איכא וגם עצה טובה ומ"ש ומיירי ששחט הקנה לבדו לא ידענא פירושו דהא פשיטא דאח"כ שוחט הקנה לבד ועכשיו הוא מסופק אי פגע בוושט ומש"ה צריך בדיקה אח"כ בוושט : **יז** אפילו. כתב הש"ך בשם הרוקח אם שחט הוושט והניח ושחט בקנה ואח"כ גמר לוושט כשר ואף לדידן יצויר זה באם לא הגביהה הסכין כלל מאחר שעוסק בשחיטה אין לחוש מה שהפסיק בין קנה לוושט ויראה לי אפילו עוף שהכשירו בסימן א' אם שחט רוב הוושט והניח ושחט הקנה ואח"כ גמר לוושט הדין כך ופשוט הוא : **יח** ואסור למוכרו. הש"ך הביא בשם מהרא"י ז"ל דס"ס דגוף המעשה אסור לעשות לכתחלה למכור לעובד כוכבים דיהא: ס"ס וס"ס דפלוגתא עדיף ומותר לכתחלה לעשות כן והש"ך כתב בלא"ה הוה ס"ס חסרון ידיעה לא מיקרי ס"ס ועיין מ"ש בסימן נ"ז ובק"י : **יט** אם היא נקי' ויש תקנה בכ"א יום לא אתי לידי תקלה ודווקא י"ב חודש חיישינן לתקלה עסי' נ"ז ועיין תב"ש כתב באות כ"ו שטוב למכור לעובד כוכבים שהוא ימיתנו ולא ימיתנו ישראל לחוש לדברי בה"י שמביא ראיה מר"ש ע"ז ועיין פר"ח בקו"א : **כ** אם תלש . הש"ך היקל במריטת נוצות בה"מ אף שיצא דם וכן היקל בשמ"ח וממ"ז אין ראיה לא לאיסור ולא להיתר בה"מ ומ"מ המיקל במריטת הנוצה בה"מ לא הפסיד : **כא** אבל . בחתוך כל העור אף שלא יצא דם אין להתיר בה"מ ובחתך מקצת ויצא דם יש להתיר בה"מ ודווקא בבהמה ובעוף אפשר בחתך כל העור ויצא דם אפשר להתיר בה"מ כמ"ש אות ו' ובאומר ברי לי אפילו חתך כל העור ולא יצא דם שרי . ויראה לי דה"ק כ"ש כשחתך מקצת ויצא דם דמהני ברי לי דהא קיל הוא מחתך כל העור . ובתפס הקנה לבדו אפי' חתך כל העור ויצא דם כשר וא"צ בדיקת וושט כלל בברי ובתפס ובנוצה בה"מ כשר אף שלא בדק הוושט כלל :

כד א אם. הש"ך הראה מקום לסי' ח' ושם נאמר דלכתחלה יקח בין בבהמה ועוף סכין כמלא ב' צווארים של אותו הנשחט יע"ש ובבהמה לדידן יהיה י"ד אצבעות ולא בעוף דמכביד על העוף וסימנים רכים ויבא לידי דרסה אחרונים . ודע דאם אין בסכין אלא מלא צוואר א' והשוחט אמר ברי לי שלא דרסתי והסכין חד וחריף דעת הפר"ח באות ב' שאין אסור אלא מדרבנן וחדוש [illegible]א בעיני והתב"ש בסי' ח' אות ז' כתב דפסולה דאורייתא הוה יע"ש ומ"מ יראה לי דמידי ספיקא לא נפקא ולא הוה ודאי ויש לעיין אם לא בצירוף החזקה :

הפרי תואר חקר בהא דזרק סכין לנועצה המבואר סי' ג' דפריך הגמרא והא בעינן מוליך ומביא ומשני שהלכה ובאה והא לא שייך כאן דרסה דהא לא הניח ידו על הסכין כלל והעולה מדבריו ור"ל דשם אפילו לכתחלה מיירי ומש[illegible]ה בעי לאוקמיה בהולכה והובאה יע"ש והנה בברייתא לשון דיעבד קאמר ואף שיפה חקר מ"מ לענין דינא אף בזרק צריך כמלא ב' צווארים או הולכה והובאה ואף דליכא למיחש לדרסה שהרי הב"ח ז"ל בסי' ג' אומר כן דהא דלא כתבו הפוסקים שהלכה ובאה משום דא"ל בסכין

יבדוק כאן אי שחט הרוב טריפה דהוה שהייה במיעוט בתרא ואי לא שחט במקום הא' הרוב ובמקום ב' שחט הרוב כשירה וכ"ת שהייה במיעוט בתרא לא שייך אלא כששחט במקום הא' דהוה שתי שחיטות ולא כששחט במקום אחר הא ליתא דאפי' הגרמה אסור במיעוט בתרא כמבואר סימן כ"ד בהג"ה רק עיקור סימנין במיעוט בתרא יש להכשיר וכמו שאבאר שם ועוד גדולה מזינו תקנתא לעוף ששהה למות עד שיכנה ולא לשחוט במקום אחר ועוד דמה טעמא דגזרינן אטו במיעוט ראשון א"כ וודאי אין חילוק בין שוחט במקום א' או במקום אחר דהוה שהייה במיעוט בתרא ע"כ יעשה כמ"ש(°) וזה שייך גם בבהמה כיון שתפס הקנה לבדו יש תקנה זו וכ"מ טובא לדידן כה"ג ובש"ך אבאר עוד בזה : (ז) הט"ז האריך והעלה במריטת הנוצות דלא הוה אלא מטעם גזירה אין להחמיר אלא ביצא דם . ובחתך העור במקצת ויצא דם או כל העור ולא יצא דם אסור . ולפ"ז מ"ש רמ"א בריצא חתך ויצא דם היינו מקצת העור עיין ש"ך . והתב"ש אות כ' והש"י א"ב השיגו על הט"ז מגמרא יומא מ"א מדם הפר ולא מעורו אלמא דיש דם בעור יע"ש ובה"מ דעת הב"ח ושאר אחרונים להקל בנוצה אף שיצא דם או לצורך ולעני בד"ה ובש"ך אבאר : (ח) עט"ז בבהמה יש תקנה לבדוק העור אח"כ בפנים ולא בעוף ומ"מ אם יש שחין וגרב על העור ישחוט במקום אחר ויבדוק בפנים במקום השחין אם לא ניקב מעבר לעבר כשר ומשמע מדבריו דאם ניקב מעל"ע טריפה אף דהוה ס"ס שמא ע"י חולי ושמא לא ניקב הוושט אפ"ה אסור מטעמא דס"ס במקום חזקה לא מהני דכל שניקב הוושט במקום שחיטה הוה פסול בשחיטה וכבר הארכנו בזה בספר גינת וורדים בשו"ת שם ועיין ט"ז סימן מ"ט אות ג' שם הטריף אף בקורקבן כה"ג מטעם שכתב רמ"א בל"ג ס"ג אם יש ספק ע"י חולי או קוץ טריפה ובכנה"ג סימן ל"ג ומ"ע כתב שאני וושט דסכינ' שינקוב גם החיצון יע"ש ולפ"ז מחוץ לפנים דלא שכיח ליכא האי סברא אמנם כבר כתבנו שם בס' ג"ו דהש"ך טעמא יהיב למילתא אף שהנקב בהורבן או למטה ממקום שחיטה דשם לא הוה אלא טריפה מש"ה כתב דשכיח אבל במקום שחיטה אף מבחוץ כל שיש גרב מעל"ע על העור אסור ולא מהני ס"ס במקום חזקה כמבואר סק"י וכן אם נקרע מקצת העור בידי אדם י"ס בעוף לומר דנקרע מקצת כמו בשחט דלא אמרינן דרק מקצת חתך בעוף ואסור כ"ל (°) :

כד (א) מפני שראיתי פירושים רבים ויש בהם קושי ההבנה מוכרח אני להאריך בכאן :

תנן חולין למ"ד ב' היה שוחט והתיז הראש בב"א אם יש בסכין מלא צואר כשירה היה שוחט והתיז ב' ראשין אם יש מלא צואר א' כשירה ומסיק בגמרא מלא צואר חוץ לצואר ובעינן שיהא בסכין מלא ב' צוארין וכשמתכוין השוחט לשחוט בהבאה א' או בהולכה א' כשירה אף דנשחט בחצי סכין כיון שיש לו ראית · הנה יש בזה שלשה ציורים · (ס) הציור הא' הוא דבעינן שיתחיל מן ראש סכין ממש מצד הפנימי של צואר הנשחט ויעביר כל הב' צוארים של סכין עד חוץ לצואר לגמרי ולא ישאר בתוך הצואר כלום הסכין וזה חומרא גדולה· הציור הב' שיתחיל מן ראש הסכין בצד הפנימי של צואר ויוציא מלא צואר מהסכין לצד חיצוני דצואר ומלא צואר הב' של סכין ישאר בתוך הצואר וזה קיל מציור א' · הציור השלישי הוא שיניח מלא צואר דסכין על רוחב מלא צואר הנשחט ויוציא אותו מלא צואר דסכין לחוץ לצואר ומלא צואר הב' של סכין יהיה נשאר תוך צואר הנשחט וזה קולא גדולה · הבחינה השלישית היא שיטת הש"ך באות ג' כמ"ש שם בעזה"י · והט"ז כפי הנראה בחר לו ציור השני כמו שאבאר · והתב"ש בחר לו לדינא ציור א' · ולשון המשנה אם יש בסכין מלא צואר כשירה יורה כבחינה הב' או ג' דלגירסא ראשונה היה לומר אם יש בסכין מלא ב' צוארים אבל באומרו מלא צואר יורה דדי כשעבר חוץ לצואר הנשחט מלא צואר מהסכין או שהתחיל בקצה או שהניח מלא צואר של סכין על הצואר הנשחט והוציא מלא צואר דסכין לחוץ כאמור :

וזה לשון הרא"ש על היה שוחט ב' ראשין אם יש כמלא צואר א' פירוש כמלא צואר חוץ לשני צוארין אבל אם אין בסכין אלא מלא ב' צוארים אם ברי לו שהוליך ולא הביא הפנימית כשירה דבהולכת שחיטה היו מלא ב' צוארים ואם לבדה היתה כשירה לא נפסלה בשחיטת אותה ואת חברתה ואם בהבאה שחט החיצונה כשירה ועיין שם בל"ח קמ"ז כתב דגבי פרה אדומה ילפינן הכא בגמרא ר"ל רבינו הרא"ש שגירת לישנא דפרה דאמרינן ושחט אותה ולא אותה וחברתה נקיט נמי הכי · ור"ל דלא תימא כיון דא' נדרסה גם השניה פסולה וכדעת הר"ן לז"א דלא נפסלה בכך · ויש בדברי הרא"ש ז"ל שתי פירושים כמו שאבאר :

הפירוש הא' הוא פי' הב"י וכפי מה שהבין הט"ז בדבריו דמתחיל לשחוט בראש הסכין ממש בצד פנימי דפנימית והוליך עד שבא מלא צואר דסכין דהיינו מראש סכין עד אמצע סכין ברוחב צואר דחיצונה ומלא צואר שאצל הקתא של סכין נשאר תוך רוחב הצואר הפנימית דהחיצונה פסולה שאין לה אלא מלא צואר א' והפנימית כשירה שהרי יש לה מלא ב' צוארים כפי הצורה השניה לעיל ואה"נ שאם הוציא מלא צואר של סכין לצד חיצוני דחיצונית ומלא סכין של קתא נשאר בתוך צואר דחיצונה שתיהן כשירות אלא הורתא דמלתא דמסתמא נשאר מלא צואר של סכין לצד הקתא בתוך הצואר פנימית ובהגהות פרישה אות ב' הקשה אמאי הא בידו להוליך כל הסכין וכשירה ואין זה קושיא דאה"נ אלא כיון שהוא מתכוין במזיד שלא יעבור על החיצונה כ"ת הוי סכין דפסולה כיון ששחט בהולכה לבד ובהובאה לבד הוה איפכא ואני אבאר לך מה שאנו אומרים פנימי דפנימית או חיצונה דפנימית או פנימי דחיצונה או חיצוני דחיצונה הוא על דרך זה דפנימית קאי על בהמה שהיא קרובה לשוחט והחיצונה קאי על בהמה שהיא מרוחקת לצד חוץ וחיצוני ופנימי קאי על צד הצואר של בהמה כמו צד ימין וצד שמאל בנשחט :

הפירוש הב' הוא רנ"ש במ"ש (הוא ר' נתן שפירא בעל מבוא שערים פירוש על שערי דורא) הביאו הפרישה אות ב' דחיצונה קורא מה שקרובה לשוחט ופנימית מה שקרובה לכותל או לאספה דמסתמא אצל כותל או אספה הוא שוחט · ומניח הסכין על רוחב הצואר אם הוליך והניח מלא ב' צוארין של סכין על ב' צוארי הנשחטים הוליך ולא הביא שעבר כל הסכין עד שסוף הסכין שאצל הקתא היא בצד פנימי דפנימית ר"ל אצל הבהמה שקרובה לכותל כו' וכפי הציור הב' לעיל אז הפנימית כשירה והחיצונה שקרובה לשוחט פסולה שלא העביר עליה כ"א מלא צואר א' דסכין ואין בידו להעביר יותר והוא מתכוין לשחוט בהולכה לבד · ושני פירושים האלו דחה הט"ז · פי' הב"י דמה פסקא דאם הוליך כל הסכין היה גם החיצונה כשירה ופי' הדרישה דפנימית משמע ליה הבהמה דקרובה לשוחט לא הבהמה דקרובה לכותל :

הפירוש הג' הוא פי' הב"ח וכפי מה שהבין הט"ז בדבריו וכפי מה שהבנתי אני בדבריהם וכמו שאבאר · דוודאי התנא שאמר השוחט שני ראשין כאחת היינו בשעה וברגע א' נגמר שחיטת רוב שניהם בשוה ולפיכך אם אין אלא מלא ב' צוארים בסכין והוליך והתחיל לשחוט בראש הסכין ממש בצד פנימי דפנימית א"כ כשהוליך מלא צואר א' של סכין על פנימית הרי נשחטה במקצת והחיצונה לא נשחטה עדיין כלום ואח"כ כשהעביר מלא צואר של סכין על חיצונה הרי נשחטה הפנימית בהכשר כפי הצורה השניה לעיל וגם החיצונה נשחטה הרוב בשוה עם הפנימית הרי נדרסה החיצונה דאין לה אלא מלא צואר א' של סכין ואי דהעביר הסכין אח"כ על החיצונה תו לא נשחטו שניהם בשוה · וכ"ת דנשחטו בשוה דהיינו לאחר שעברו כל הב' צוארים של סכין מהפנימית מצד לצד דהיינו שהוליך מראש הסכין ממש בפנימי דפנימית עד שהגיע סוף הסכין ממש אצל הקתא לצד חיצונו דפנימית אכתי נדרסה החיצונה דהא חזינן דהפנימית לא היה די לה בסכין זה כ"א שהעביר עליה ב' צוארי הסכין לגמרי והחיצונה נשחטה בהעביר מעליה מלא צואר א' דסכין ומלא צואר ב' נשאר בתוך צואר הנשחט אף דבעלמא די בכך כפי הצורה השניה מ"מ הא חזינן דלפנימית לא היה די בכך וכאמור · וזה דווקא אם התחיל מראש הסכין ממש · הא אם הניח מלא צואר של סכין על רוחב צואר הפנימית היו שתיהן כשירות · דהא כל אחת מהנשחטים העביר עליה מלא צואר א' מהסכין מראש לסוף ומלא צואר הב' של סכין נשאר בתוך השניה ומשכחת שפיר שניהם נשחטו בשוה ברגע א' כפי הציור הב' לעיל · והקשה הט"ז א"כ בשלש צוארים נמי אמאי שניהן כשירים בהתחיל מקצה הסכין ממש אצל פנימי דפנימית א"כ נגמר שחיטתו בשוה הרי החיצונה נשחטה במלא צואר א' שהעביר מעליה והב' נשאר בתוכה והפנימית לא נשחטה אלא בג' צוארים ב' העביר מעליה והשלישי נשאר בתוכה א"כ חזינן דחיצונה נדרסה · והנה מ"ש הב"ח בסברא להביא עוד בחיצונה הוא לכאורה מיותר ונראה ליישב עם קושית הט"ז עליו דוודאי בשלש משכחת בהוליך שהתחיל בראש הסכין ממש והעביר על הפנימית מלא צואר א' ואז לא שחט כלל הפנימית רק העביר אותו מלא צואר מראש הסכין עד מחצה על החיצונה נמצא נשחטו שניהן בשוה הפנימית והחיצונה ואז העביר אותן ב' צוארים של סכין האחרים על שתיהן יחד משא"כ באין לסכין אלא מלא ב' צוארים לא משכחת לזה דא"כ איך הוכשר הפנימית · ואי תימא הא הוה שהייה י"ל מדינא דגמרא וודאי לא הוה שהייה אלא בשיעור הגבהה והרכנה ורוב שנים · ועיין מ"ש התב"ש אות ג' ויבואר בסמוך :

הפירוש הרביעי הוא פי' תב"ש בדברי הב"ח למה שפי' דברי הרא"ש ז"ל דמניח ב' ראשין על קרקע שוה וכשאין בסכין אלא מלא ב' צוארים נמצא כשהעביר על הפנימית מלא צואר נשחטה מקצת והחיצונה לא נשחטה עדיין כלום ואח"כ כשמעביר מלא צואר על החיצונה ע"כ מעביר מלא צואר השני גם על הפנימית דהא עדיין לא היה לה כ"א מלא צואר אחד ואם כן כשהותך בשוה החיצונה והפנימית על כרחך נדרסה החיצונה דמקום הסכין בפנימית נמוך הוא דתחילה במקצת והחיצונה גבוה עדיין מקומה וודאי דורס הוא אף שהעביר כל הסכין אח"כ על החיצונה כבר נדרסה היא בפעם ראשון משא"כ כשיש בסכין מלא שלש צוארים אז כשהעביר מלא צואר אחד בפנימית הוציא הסכין ושחט החיצונה מלא צואר אחד ואח"כ בב' צוארים הנשארים חותך שניהם בשוה דשהייה אין כאן דלא הוה שיעור מדינא דגמרא יע"ש והנה אם נאמר שהט"ז הבין כן בדברי הב"ח אלא שהוקשה לו בשלשה נמי ע"כ חותך בפנימית דאל"כ הוה שהייה א"כ מאי האי דכתב הט"ז למה היה די לה בחלק מועט מן החיצונה גם יתר דברי הט"ז ירצה לפרש כפי מ"ש בפירוש הג' כן הביא הט"ז בב"ח :

הפירוש החמישי בדברי הרא"ש ז"ל הוא פירוש התב"ש וז"ל דבעינן שיעביר כל הב' צוארים של סכין מצד זה לצד זה · והיינו כפי הבחינה הא' שכתבנו לעיל וא"כ בג' צוארין שפיר שהתחיל בראש הסכין ממש בפנימית דפנימית והעביר הסכין עד שיצא ב' צוארים לצד חיצוני דחיצונית ומלא צואר ג' נשאר בתוך החיצונה דהשתא פנימית נשחטה הרוב במלא ג' והחיצונית במלא ב' כפי הצורה הראשונה שזכרנו לעיל אין בכך כלום די"ל עור והסימנים דפנימית קשים מחיצונה משא"כ כשאין אלא מלא ב' צוארים ממ"כ אם כשהעביר כל הסכין מהפנימית נשחטה הרוב והחיצונה ג"כ הרי נפסלה החיצונה כפי הציור הא' דבעינן שיוליך כל הב' צוארים מצד זה לצד זה ואם עשה כן הרי לא נגמרה שחיטתן כאחת והתנא אמר השוחט ב' ראשין כאחת משום הכי החיצונה פסולה יע"ש זהו הנראה לי לפרש דבריהם ועתה אבוא לפרש דברי הט"ז :

הפירוש הששי הוא פירוש הט"ז ויש בו דברים צריכין ביאור הנה הגיה הנחה דמ"ש התנא השוחט ב' ראשין כאחת משמע בפעם אחת נגמר שחיטת הרוב של שניהם וזה אמת ויציב · אמנם במ"ש ועיקר כוונת התנא לאשמועינן דאין מה שבתוך הצואר בחשבון עד שיעברו ממנו לכאורה יאמר דס"ק קשיא מה אשמועינן התנא דאם יש ג' צוארים דכשר פשיטא דהא יש לכ"א ב' צוארים אלא דס"ק התנא השוחט ב' ראשים כשירה אף דהניח מלא צואר א' על הפנימית והוליך על שתיהן ונשחטו יחד בשוה כשרים שתיהן ולא אמרינן כבחינה השלישית דאם הניח מלא צואר א' על הנשחט והוציא אותו מלא צואר לחוץ ומלא צואר ב' נשאר תוך הצואר כשירה דאז הוה חיצונה פסולה דמיד שהעביר מלא צואר אחד מהפנימית להחיצונה נשאר תוך הפנימית מלא צואר ג' ונשחטה כהוגן וע"כ החיצונה נדרסה שהרי נשחט בשוה

בשוה ולא היה לה כ"א מלא צואר א' ואי דהוליך אחר כך גם על החיצונה זה לא הוה בשוה לכן אמר התנא דכשירה כה"ג כיון דבעינן גם בפנימית שיעביר כל אורך הצואר השני כיון דהניח מלא צואר אחד על הפנימית וכיון שכן בשעה שעוברים מפנימית ב' צוארים נשחטה החיצונה כהוגן בשוה ממש עם הפנימית דגם לחיצונה יש ב' צוארים א' עבר מעליה והב' נשאר בתוך צואר חיצונה וכשירה בין בהניח ב' צוארי הסכין על ב' צוארי הנשחט ובין בהניח מלא צואר א' על הפנימית וכאמור . אבל בהתחיל בקצה הסכין בצד פנימי דפנימית זה לא יצויר שתהיו שניהם בשוה וכשרים שניהן כי מיד שעבר מלא צואר אחד מפנימית ובא לתוך חיצונה ומלא צואר ב' בתוך פנימית א"כ מיד נשחטה הפנימית כפי הבחינה הב' והחיצונה עדיין לא . אבל קשה דבמלא ב' צוארים נמי משכחת שניהם כשרים כה"ג שהניח מלא צואר א' על הפנימית א"כ לא מתכשרא הפנימית עד שיוציא כל אורך הסכין לצד חיצוני דפנימית כפי הצורך הב' א"כ גם חיצונה כשירה דנשחטה בשוה ברגע א' עם הפנימית דבשעה שעבר כל הסכין מהפנימית עבר אחיצונה מלא צואר א' והב' נשאר בתוך הצואר . ואין לומר דט"ז סובר כפי הציור השלישי לעיל דאם הניח מלא צואר על הנשחט והוציא אותו מלא צואר להוץ והשני נשאר תוך הצואר די וכמ"ש אות ג' . וא"כ א"ש מ"ש הט"ז דבג' צוארים לא משכחת אלא שהניח ב' מלא צוארים על ב' צוארי הנשחטים דאי בהניח מלא צואר על הפנימית א"כ מיד שעבר מלא צואר אחד מעל הפנימית ובא לתוך צואר חיצונה כבר נשחטה הפנימית ואם החיצונה נשחטה עמה בשוה הרי נדרסה ובמלא ב' צוארים כה"ג הפנימית כשירה כפי הבחינה השלישית . אם כן קשה מה דכתב הט"ז במלא ב' צוארים אם הניח הסכין על ב' צוארי הנשחטים שתיהן פסולות ואי דשביא ולא הוליך כל אורך הסכין ליכא למימר הפנימית כשירה והחיצונה פסולה דהא לא היה שחיטתן בשוה ולא שייך לומר השוחט ב' ראשין כאחד וקשה והא משכחת שפיר בשוה ופנימית כשירה והחיצונה פסולה כי מיד בעבר מלא אורך הצואר לצד פנימי דפנימית הפנימית נשחטה כהוגן והחיצונה נדרסה דלא היה לה כי אם מלא צואר אחד שהיה בה מתחלה והעביר ולמה לא משכחת שנגמר שחיטת שניהן בשוה וכאמור כאן :

אמנם כן צריך לומר דסובר כי מדרך הוא שמניח ב' מלא צוארים על ב' צוארי הנשחט או שמתחיל בקצה הסכין ממש והשתא ה"ק דבג' צוארין משכחת בהניח מלא ב' צוארים על צוארי הנשחטים וכשרים שתיהן ולא במתחיל בקצה דא"כ בהולכה החיצונה פסולה ובהובאה הפנימית פסולה אלא במניח ב' צוארים על ב' צוארי הנשחט . משא"כ במלא ב' צוארים א"א לאשכוחי שתיהן כשירות דאי בהניח ב' מלא צוארים על ב' צוארי הנשחטים ולא הוציא כלל לצד חוץ שניהם פסולות ואי התחיל בקצה א"כ הוליך ולא הביא הפנימית כשירה ובהבאה החיצונה כשירה וקמ"ל התנא דה"א דכה"ג כשרים שתיהן כקובית הפריסה הא הסכין ארוך מלא ב' צוארים וליהוי כשר בשחט מלא צואר א' קמ"ל דאין מלא הצואר מה שבתוך החיצונה נחשב לכלום ובעינן שיעביר ממנה כל אורך הצואר כפי הבחינה הב' ואז לא הוה ב"א כ"א זא"ז דכבר נשחטה הראשונה קודם השניה וכאמור משום דכיון דבדעתו היה בשעה שיוגמר שחיטת הפנימית יהא נגמר חיצונה בשוה וברגע א' א"כ הוה כתפס הסכין במזיד בידו ולא לגמור החיצונה כ"א במלא צואר א' ומש"ה החיצונה פסולה וכן להיפך בהבאה כו' החיצונה כשירה והפנימית פסולה . וז"ש הט"ז מתחלה ועיקר כוונת התנא להשמיעינן דאין מה שבתוך הצואר בחשבון עד שיעבירנו ממנה היינו שיתכוין השוחט שיעביר כל אורך צואר ב' דסכין עד שיבוא אורך צואר ב' לתוך צואר חיצונה ואז כשירה אף אם לא נשחטה אלא במלא צואר א' כי לפעמים הסכין חד וחריף כמ"ש הרא"ש ז"ל ומ"ש הט"ז בית מלא ג' צוארים כשהביא מלא צואר א' אז נשחטו שניהם היינו לאחר שהעביר עליה עוד מלא צואר א' ועל זו מלא א' כפי הבחינה הב' לעיל ושניהם נשחטים בשוה . ומיהו וודאי דאשכוחי משכחת שיהיו שניהם נשחטים בשוה ושניהם כשרים בין בסכין מלא ג' צוארים ובין בסכין מלא ב' צוארים אלא דהתנא מיירי בהניח מלא ב' צוארים על ב' צוארי הנשחט או שהתחיל לשחוט בקצה הסכין כי כן הוא מדרך וסדר האדם ומ"ש הרא"ש דהוליך ולא הביא הפנימית פסולה ובהביא החיצונה פסולה היינו שמתחיל בקצה ולזה קשיא ליה לט"ז דהא הוה ליה לומר דומיא דג' שהניח ב' מלא צוארים על ב' צוארי הנשחטים וכשהוליך כל הסכין הפנימית פסולה והחיצונה כשירה וכשהביא החיצונה פסולה והפנימית כשירה וכציור רנ"ש במ"ש . והא לא ניחא ליה לט"ז לפרש כרנ"ש במ"ש ממש דהחיצונה קורא אצל השוחט ופנימית אצל הכותל לז"א דא"כ לא היו שניהם נשחטות בשוה וב' דומיא דג' דהיינו בשוה ואי כציור רנ"ש במ"ש לא היה נשחטה הפנימית בשוה עם החיצונה וכשהוליך דהרי מיד שהעביר הסכין מעל הפנימית נשחטה לגמרי שהרי הוליך רק פעם אחת והחיצונה לא נגמרה עד שהעביר מעליה כל אורך הסכין מצד לצד וזהו הנלע"ד :

ולענין דינא פסק בש"ע דשניהן פסולות מאחר דא' נדרסה ע"כ י"א השניה נדרסה וכרשב"א ור"ן עיין פר"ח ותב"ש ובש"ך אבאר עוד בזה בעזה"י . (ב) רוב . עט"ז שהקשה מפירש"י בשוחט מעורף שפירש"י גופא דפסולה שחותך מפרקת קודם משמע הא אח"כ כשירה ויש להקשות ממתני' גופא איך יפרש לדעת רש"י דמאי איריא מעורף דהא בדלא אהדר מוקי לה התם . והפרישה ודרישה באות א' הוקשה לו באמת ממשנה שלימה ואי די"ל בלא מתכוין לכך א"כ גם רש"י מיירי כן כמ"ש בסי' א' אות א' . ויש ליישב משום דבמשנה י"ל הפסול הוא מטעם שהייה דוודאי איירי בדאהדר סימנים לצדדים בשוה עם העורף ויכול לחתוך שניהם בשוה הסימנים והעורף גם יכול לחתוך הסימנים קודם רוב מפרקת אלא דמ"מ הסימנים רכים הם ונדחים ויש לחוש שחתך פ"א הבשר ועצם ולא הסימנים כלל ומתני' בעוף מיירי דשיעור מיעוט הוא לרב דאמר עוף לעוף בלי הגבהה ומשהו הוה בחצי קנה פגום עיין לעיל סי' כ"ג ועי' בסי' כ' בט"ז אות ז' במה שמחולק עם הב"ח ולכאורה יראה דאף חתך הבשר שבמפרקת עם הסימנים בשוה גם הב"ח יודה דכשר דהא בגמי דאוסר תה"ד היינו דוושט מתוח והגמי אין מחובר שוהה יותר בחתיכת הגמי משא"כ בבשר שמפרקת אלא דפליגי באי חתך בבשר לחוד לאחר חתיכת קנה וושט דלהב"ח אסור ולהט"ז שרי מהראיה שהביא משוחט בב' וג' מקומות כיון דעוסק בשחיטה הוא . ולהב"ח אסור . אלא דיש להביא ראיה מהא דכתב הש"ך בסי' כ"ג אות י"ז בשם הרוקח אם שחט בוושט ושביק ושחט לקנה ואחר כך גמר הוושט כשר משמע משום דעוסק בשחיטת הסימנים תמיד הא בשר שבמפרקת אין מענין השחיטה כלל ואין כאן מקומו להאריך ומ"מ ממתני' לא הוה קשיא כ"כ וכדאמרן דהוה מפרשינן מטעם שהייה מש"ה הקשה מפירש"י דמוכח בהדיא דווקא חתך המפרקת קודם טריפה הא חתך אח"כ כשירה . ומיהו האחרונים ז"ל כתבו דמאי לומר דמשנה איירי בלא כוון לכך הא מתכוין לחתוך המפרקת ואומר שע"י כן הוא מתירה אסור ואי מתוספתא הביאה הדרישה בסי' א' אות א' היה שוחט והתיז הראש בב"א אם נתכוין לכך פסולה . ואני אין יודע רמז מתוספתא זו דאיירי בדרסה ומה דתנן אם מתכוין לכך הוא כפירוש הרא"ש ז"ל דבהוליך לחוד איירי ולא היה בסכין מלא ב' צוארים דהשתא אם נתכוין לשחוט בהולכה לחוד טריפה הא לא נתכוין לכך אף שאירע שהתיז בהולכה לחוד כשירה דפעמים חריף כמ"ש מהרי"ן חביב הביאו הב"י דאפילו באיזמל כ"ש כשר וכמו שאבאר בש"ך אי"ה ומ"ש הפרישה בסי' א' אות א' דלשון מתכוין לכך אינו מיושב א"י למה לא כדכתיבנא . ולענין הלכה העלה הט"ז דאין להתיר מספיקא אפילו איתא לפנינו א"ל לבדוק ואי שחט רוב המפרקת היינו רוב החוט בה"מ יש להקל עי' מ"ש בש"ך מזה ומ"ש על הרשב"א דהטעם משום דם כתב עליו הט"ז דהוה כלא נשחט דבריו מגומגמים קצת וכוונתו דמנא ליה להתיר ע"י חתיכה ומליחה כיון דהתורה אמרה דמבליע דם אימא דלא מהני כלל מליחה אף ע"י חתיכה והוה כדם האיברים שפירש : (ג) חלדה . הוא לשון הטמנה ע"כ נקראת חולדה בלשון זה המטמנת עצמה בארץ כן הוא בגמרא פ"ק דחולין דף כ' עכ"ל הט"ז מדבריו יראה דחלדה מלשון כיסוי והטמנה וע"ש כך נקראת חולדה כן לפי שהיא מטמנת עצמה בארץ אמנם בדף כ' ב' שם ד"ס חלדה כחולדה הדרה בעיקרי בתים יש לומר דחלדה נגזר משם חולדה ואין הכרע וז"ש הט"ז הוא מ"ש רנ"ש הביאו הפרישה אות א' יע"ש . ויש שם ט"ס וכנ"ל ויש לזה סמך מאן מה אן בגלוי :

התב"ש אות ע"ו חקר מה הוא החלדה שאסרה תורה אם שיהא השחיטה מגולה בשעת שחיטה או שיהא הסכין מגולה וכ"מ אי כיסה מטלית על צד השער ומקום השחיטה נראית מצדדי הסכין וכתב דהא דכורך מטלית על הפגימה ורא"ש אוסר אף בנכנסה ראש הסכין התם לכתחלה וכריכת מטלית לא הותר אלא דיעבד ועוד דכאן ליכא למיגזר דיבוא לשחוט במקום המטלית דאין ראוי לשחיטה וגם אינו נחשב מהסכין לצורך שחיטה עכ"ל הנה הב"ח פוסל אף דיעבד אם ראש הסכין מכוסה בעור הביאו הש"ך אות ט' א"כ איך יתרץ הא דכריכת מטלית אלא שאני רואה דאדרבה מהב"ח ראיה דעיקר החלדה שהסכין מכוסה דהא במקום השחיטה מגולה וע"כ לא פליגי שאר אחרונים עלה דב"ח אלא כיון דמקום שחיטה מגולה הסכין הא אם במקום שחיטה הסכין מכוסה אף שביה"ש נראה מגולה מצדדי הסכין אפ"ה הוה חלדה ובע"כ כריכת מטלית כיון שהסכין קשור שם מב' צדדין הוה כקתא שלו . ומיהו מהא דלא יניח השוחט אצבע על הסכין אין ראיה כלל להא ועי' תוס' חולין כ"ב ד"ה מפני כתבו דלא איירי בסכין רחבה משמע דעיקר חלדה היא מה שנכנסה הסכין לא מה שאין מקום השחיטה נגלה וע"ש רש"י ד"ה הא מיגליא באופן שאין הכרע . ועי' בכר"ו באות ג' השיג על הט"ז דהתוס' בד"ה מפני שהוא מחליד כתבו דחלדה הוי מלמטה למעלה אף שנגלה ואנן קיי"ל הכי עכ"ל כוונתו קשה להולמו ואולי יאמר דאם אחז בסימנים והוציאן חוץ למפרקת וחתך מלמטה למעלה הוה חלדה כמ"ש התוס' אף שמגולה השחיטה והסכין דהכי אגמרי' רחמנא דוקא מלמעלה למטה שחיט ואף בצדדין ולא ממטה למעלה ולענין דינא שניהם בספק הך דינא ודינא דתב"ש צ"ע (ס) : (ד) ויש מי כו' . עט"ז דהקשה מבעיית רב אושעיא הושיט ידו למעי בהמה וע"כ בלא הוציא ראשו איירי דאל"כ מהני שחיטה דהוה כילוד וא"כ הוה חלדה ובנה"ך תי' בעיית רב אושעיא באת"ל דתחת מטלית כשר וכן פירשו שאר אחרונים עוד כתב בנה"ך דלא הוה חלדה דהוה אמו כבית שלו ועוד כיון דלא יצא לאויר העולם לא פסל ביה חלדה . יראה לפרש שנתכוון למ"ש הכה"ג כאן בהגהות ב"י אות כ"ה דביאה לאויר העולם כיון שאפשר לשחוט בלי כיסוי אסרה תורה משא"כ במעי אמו א"א בענין אחר יעו"ש . ודע דלעיל ס"ס י"ד כתב הג"ה דהושיט ידו ושחט במעי אמו פסולה יראה דהוה וודאי דס"ס לאיסורא שמא תחת מטלית פסול ושמא לא מהני שחיטה אלא בדינא לאויר העולם ואם ס"ס להקל משום כוודאי היתר כ"ש להחמיר וב' בעייות הוה ס"ס כמו שיתבאר לקמן ובקונטרס הספיקות ואף לדידן במטלית פרוס כשר מ"מ מדנתן הלבוש בסי' י"ד טעם דהוה חלדה ע"כ סובר דהוה כמטלית הקשור ע"ג צוארים וא"כ הוה ס"ס לאיסורא והא דהשמיט הר"מ ז"ל הך בעיא דהושיט ידו למעי בהמה ולכתוב עליה דהוה וודאי י"ל דאיהו לשיטתיה דסובר ס"ס דשרינן בעלמא הטעם דבכל ספיקא מ"ה שריא ומדרבנן אסור הלכך כי איכא עוד ספק הוה ספק דרבנן להקל וזה להיתרא הא לאיסורא לא שייך זה ולא סובר דס"ס מטעם רובא וכבר התבאר זה בס' גינת וורדים ע"ש . אלא דלענין כיסוי הדם ואו"כ וודאי אין להקל דלא הוה רק ספק ומ"מ לענין אם נתערב בשאר אין להתיר אף בה"מ כה"ג עיין בסי' ק"י בש"ך ושם אבאר בעניינים אלו : (ה) ויש לחוש כו' . עט"ז דהעלה להלכה כש"ע דלא כב"ח שאוסר דיעבד אם ראש הסכין מכוסה אמנם אם במקום שחיטה מכוסה וודאי אף דיעבד אסור וכמ"ש הש"ך אות ט' ומש"ה צריך ליזהר לכתחלה שלא יתכסה במקום שחיטה : (ו) מיעוט הא' . עט"ז והנה ראוי לבאר כאן קצת באורך . דע שעל בעיא דהחליד במיעוט סימנים יש בו פירושים רבים ואבארם . הפי' הא' הוא פירש"י לאחר ששחט הרוב א' בעוף ורוב ב' בבהמה החליד מיעוט הנשאר כמו בשהייה לעיל . הפי' הב' הוא פיר"ת הביאו התוס' חולין ל"ב ד"ה החליד דמיבעיא ליה אם תחב הסכין תחת מיעוט קמא דקנה ושחט הרוב מלמעלה למטה בחלדה מיבעיא ליה אפילו לאמרי בי רב תחת עור א"י הכא איפשר דכמאן דפסק דמי ולא פוסל א"ד פסולה וע"כ דהעור היה חתוך . הפי' השלישי הוא ג"כ של ר"ת שתחב תחת מיעוט קמא ושחט המיעוט מלמטה למעלה בחלדה מי גמירי שהייה דווקא ברוב הסימן ולא במיעוטו ומשכחת ליה בקנה כמ"ש בפי' א' א"כ בוושט שחתך מצד זה ברוחב הסימן וכן בהיקף מצד הב' ואח"כ תחב הסכין ושחט השלים בחלדה . ולפ"ז אמאי לא פירשו כפשוטו ששחט מיעוט סימנים בחלדה כגון בין סימן לסימן או תחת העור ושחט מיעוט בחלדה מהו ויראה לפרש דהא"ק דאף בכה"ג הוה בכלל ספק דל"ת דשמא המיעוט כמאן דחתוך דמי ושמא כי גמירי חלדה במידי דמנבלה ביה כמו לענין שהייה אפ"ה בכלל הספק ולפ"ז ה"ה וכ"ש אם שחט בין סימן לסימן שתחב הסכין ושחט מיעוט בחלדה הוה ספק . הפי' הד' הוא פי' הב"י בר"מ ז"ל פ"ג מה"ש ה"י שחט מיעוט סימנים בחלדה וגמרו שלא בחלדה הר"ז ספק נבילה ופי' הב"י וכ"מ כפשוטו בין סימן לסימן מי גמירי שהייה וחלדה דווקא במידי דמנבלה ביה כו' והנה הטור פי' בר"מ ז"ל כפי' הב' של ר"ת ולכאורה אין נפקא מינה לדינא אלא שהטור מצייר כך והב"י כפשוטו . אמנם כן ראיתי שיש הבדל גדול כפי מה שלמדתי מתוך דברי הפר"ח אות כ"ה דר"ת בפי' הב' ה"ק דוודאי אי החליד בין סימן לסימן אפשר דהוה חלדה ול"ד לבעיא דשהייה דכי גמירי במידי דמנבלה משא"כ חלדה אלא דמיבעיא החליד תחת מיעוט קמא ושחט ממטה למעלה מי אמרינן כיון דאין מיעוט זה מעכב דאי שחט שאר הרוב בהכשר ושבק להמיעוט א"כ לא הוה ג"כ חלדה משא"כ אי הכניסו הסכין בין סימן לסימן ושחט מיעוט בחלדה כיון דהסכין מכוסה בסימן שלם או ברוב וודאי הוה מה ששחט בחלדה חלדה גמורה . הפירוש החמישי הוא פי' הר"ל אושעיא שהחליד תחת מיעוט בתרא דקמא ושחט סימן הב' מי אמרינן דהמיעוט כמאן דליתא דמי או הוה חלדה . הפירוש הששי הוא פי' הריב"ש סי' קפ"ז הביאו הכ"מ בפ"ג מה"ש וכמו שהבנתי אני בדבריו דאם שחט רוב של סימן ראשון

ונשתייר

בסכין גדול . והכה"ג בהגהות הטור אות א' שם כתב כן ויראה דכה"ג וודאי מדרבנן פסולה משום לא פלוג לא מ"ה דומיא דמ"ש הפר"ח ואף דשם חולק התב"ש אבל כאן אפשר יודה וצ"ע (ס) : **ב שחט** . עש"ך ולא הבינותי דמה ראיה מחולין כ"ט דאיירי בסכין ארוך הרבה מש"ה אמר ברישא השוחט ב' ראשים ע"כ בקדשים משא"כ סיפא דמתני' מיירי בחולין ומשום דלכתחלה בעינן מוליך ומביא אף בסכין ארוך כמו ששנינו בתוספתא מצות שחיטה מוליך ומביא והפר"ח הביאה באות ג' ודחק דל"ק מההיא דבדק גירא דא"א בע"א יע"ש ואי לית ליה להש"ך הך תוספתא אמאי לא קשיא ליה להש"ך אמ"ש המחבר בס"א שחט בהולכה לבד כשר דיעבד ולא נקיט לכתחלה . ומ"ש הש"ך שכן צריך לומר בר"מ התם וודאי הדין עמו דלא נקיט התם בהולכה לחוד ואפ"ה נקיט לשון דיעבד ובהל' פה"מ פ"א מבואר דבחולין שרי לכתחלה אלא שזה לא יעלה ארוכה להמחבר דהר"מ סמך על פה"מ משא"כ להמחבר אלא כמ"ש הת"ח מתוספתא דווקא דיעבד ולכתחלה בעינן הולכה והבאה . וראיתי להתב"ש בסי' ח' אות ה' כתב דאההיא דבדק גירא אין ראיה דליכא למגזר משום דרסה דבגירא לא שייך דרסה משא"כ כשהסכין בידו כו' וכ"ש נמי כשר . הנה מה יעשה בהא דזרק סכין דבעינן שיעור או הולכה והבאה כמ"ש לעיל ומיהו כבר כתבנו דמדרבנן פסולה וה"ה גירא משום לא פלוג ואם לא א"י מה חילוק יש בין גירא לזרק וגם שם הסכין מסולק מיד האדם ואין מי שידרוס וכבר נתבאר באות הקדום : **ג אם** . עש"ך דנקיט ב' הקצוות דהיינו שהניח מלא ב' ראשין על ב' צוארי הנשחטים ובצד פנימי דפנימית נשאר יוצא עד הקתא מלא צואר הסכין והוליך עד שבא מהסכין מלא צואר חוץ לצואר חיצונה שתיהן כשירות והוא כפי הבחינה שלישית שזכרנו לעיל בט"ז אות א' והוא קולא גדולה ובין התחיל בקצה הסכין בצד פנימי דפנימית והעביר כל הג' צווארים עליה דהיינו שתים עברו וצוואר א' נשאר בתוכה ועל חיצונה צוואר א' עבר והב' נשאר בתוכה דה"א דזה גרע מחלוקה ראשונה ששם נשחטו שניהם בשוה החיצונה והפנימית כל א' בב' צווארין משא"כ כאן דהפנימית בג' והחיצונה בב' ולמה די לה בחלק מועט מן הפנימית וה"א דהחיצונה נדרסה כקושית הט"ז אות א' קמ"ל הש"ך דאין לחוש דאפשר הפנימית עורה וסימנים שלה קשים מחיצונה ומש"ה שתיהן כשירות וכן בהבאה אם הניח מלא צואר חוץ לחיצונה והביא שתיהן כשירות . אמנם מ"ש בחלוקה השלישית ואם הניח מלא ב' צווארים על ב' צווארי הנשחטים ומלא צוואר מראש הסכין יצא בצד חיצוני דהיצונית והוליך החיצונה כשירה והפנימית פסולה ובהבאה החיצונה פסולה כו' לא ידענא מה בא ללמדנו דבשביל שיצא מלא צואר א' לצד החיצונה יהא ה"א דכשירה בזה : **ד ואם** לאו . עש"ך ורצונו לומר דבהה"ר כתב דאם אין בסכין כ"א ב' צווארים הראשונה פסולה ושניה כשירה ע"כ בהניח מלא ב' צווארים על ב' צווארי הנשחטים והוליך הסכין לאותו צד שיצא ראש הסכין דהשתא הראשונה שאצל השוחט פסולה שלא היה לה כ"א מלא צוואר א' והשניה דהיינו החיצונה כשירה שהרי עבר עליה מלא ב' צווארים . ואם הניח מלא צוואר הב' בתוך החיצונה לשיטתיה באות ג' כדכתיבנא וכציור רנ"ש במ"ש שהביאו הפרישה וקורא ראשונה אותה שאצל השוחט ושניה מה שחוצה להשוחט והבאה איפכא השניה אסורה והראשונה שאצל השוחט כשירה והא דקרי ליה ב"א היינו דהתחלה וגמר הוה ב"א כפי שיטתיה לעיל באות ג' והבן : אמנם לא ידענא אמאי לא בהניח מקצת ובהבאה והפסיק באמצע . ואפשר דניחא ליה לאוקמיה בהולכה וע"כ שהניח ב' צווארים על הנשחטים והוליך לאותו צד שיצא ראש הסכין דאי רק ראש א' הראשונה כשירה ושניה פסולה וכבר כתבנו בט"ז באורך בזה . עוד כתב הש"ך דלפי טעם הב"י וד"מ דאם א' נדרסה ע"כ גם השניה א"כ אף דהתם מיירי שהניח ב' מלא צווארים על הנשחטים מדכתב הרשב"א י"א דהראשונה פסולה והרמב"ן אומר דשתיהן פסולות וכמ"ש לעיל ה"ה אם התחיל בקצה הסכין בצד הפנימית והוליך וכשבא מלא צוואר לתוך השניה הפסיק דשתיהן פסולות כיון שהשניה נדרסה ה"ה הראשונה . ויראה לי דהכי קאמר לא מיבעיא אם הניח מלא צואר על הראשונה ומשך והוליך עד שבא מלא צואר לתוך השניה דע"כ נדרסה גם הראשונה דהא בשעה שהעביר מלא צואר על השניה העביר גם מלא צוואר ב' על הראשונה א"כ בחתך א' נדרסו שניהם אלא אפילו התחיל בקצה נימא דלפעמים הסכין חד וחריף וחותך במלא צוואר א' רוב הסימנים כמ"ש הרא"ש וכיון שהוא מתכוין להעביר גם מלא צואר הב' על הראשונה א"כ לא הוה כתופס הסכין במזיד ונימא שמא במלא צוואר א' שהעביר נשחטה הראשונה והוא לא ראה ולא ידע ונכשיר מספק קמ"ל דלפי הטעם שכתבו דע"כ נדרסה גם השניה אם כן ליכא ספק כי אם וודאי וליכא לאכשורי שמא במלא צוואר א' נשחטה הא' קודם שהגיע אל השניה . ומיהו יש לעיין אי הסכין חד וחריף וראה כשהעביר מלא צוואר לתוך הראשונה נשחטו רובן ואח"כ בהעביר מלא צוואר לשניה ודעתו היה להפסיק שם דהוה כתופס הסכין בידו דלא מהני חריפות הסכין כמ"ש התב"ש בסימן זה ובסי' ח' דכל שתפס הסכין אפילו ברי לי לא מהני א"כ נימא דגם הראשונה פסולה מדרבנן מטעם דרסה במיעוט בתרא או נאמר דלאו וודאי הוה כ"א ספק כמ"ש בש"ע יש לחוש ולאסור שתיהן וכיון דלאו וודאי אלא ספיקא א"כ במיעוט בתרא דלא הוה אלא מנהגא אין לאסור מספיקא כמו בספק שהה במיעוט בתרא כמ"ש לעיל וכמ"ש הכה"ג בהגהות הטור בסי' א' דידע דלא גמיר אין צריך לעמוד עליו מתחלתו ועד סופו רק עד רובו וכבר התבאר זה לעיל ולקמן יבואר עוד :

והנה נאמר דדין זה במחלוקת שנוי' התב"ש והפר"ח . להפר"ח אם שחט במלא צוואר א' והסכין חד וחריף ואמר ברי לי אפ"ה פסולה מדרבנן משום לא פלוג א"כ הראשונה כשירה אף מדרבנן כיון דהשניה נמי נשחטה כהוגן בסכין חד וחריף כמו הראשונה במלא צוואר א' אלא דהשניה לא היה לה כ"א מלא צוואר אחד כיון דהפסיק בחצי הסכין ולא היה דעתו להעביר הסכין יותר א"כ הראשונה כשירה דמה אמרת דע"כ נדרסה דגם השניה נדרסה דז"א דגם השניה לא נדרסה אלא דאסורה מדרבנן משום לא פלוג דגזרינן אטו באין הסכין חריף וישחוט במלא צוואר אחד בהולכה לחוד או בהבאה לחוד א"כ מה"ת ליפסול הראשונה משא"כ להתב"ש בסי' ח' דכל שאין בסכין כ"א מלא צוואר א' לא מהני ברי לי ואף מה"ת אסור דאינו סומך על חריפותו של סכין ודורס אם כן ה"ה הראשונה כיון דבפעם אחד העביר על שניהם יחד והשניה נדרסה ה"ה הראשונה במיעוט בתרא והוה פסולה או ד"ת או מדרבנן עכ"פ כדבעינן למימר לקמן בעזה"י . ומ"ש הש"ך דלא כב"ח שחילק בין התחיל בקצה הסכין דאתת כשירה ובין הניח מלא ב' צווארים וה"ה אם הניח מלא צוואר א' וכבר כתבנו מה שיש לעיין בהאי דינא . עוד כתב דאם התחיל בקצה והעביר מלא צוואר לצד חיצוני דחיצונית דעל הראשונה עבר הסכין מכל וכל ועל השנייה עבר מלא צוואר א' ומלא צוואר הב' נשאר בתוך השנייה שתיהן כשירות לכ"ע זה ג"כ לפי הבחינה הב' שכתבנו בט"ז אות א' כשר והתב"ש כתב שאין דעת הב"י כן אלא שהעביר הסכין גם מעל השנייה מכל וכל וזה כפי הבחינה א' שכתבנו בט"ז . וחולק על הב"ח שאוסר כה"ג יע"ש : **ה והמנהג** . הש"ך הביא הרבה פוסקים להתיר . והנה מ"ש משנה י"ט הוא דשוחט מעורף בדלא אהדר פסול ומאי איריא מעורף אפילו מצואר כה"ג פסול ומ"ש מהר"ם פ"ב מה"ש ה"ט הוא מ"ש שם דהא דבעינן הוליך והביא או כמלא ב' צווארים בהתיז המפרקת ג"כ הא בסימנים א"צ כ"א כ"ש אלמא דלא מיפסל בחתיכת המפרקת וכן מוכח מרמב"ן שקאי בשיטה זו דלא בעינן מוליך ומביא כ"א בחתך המפרקת ומ"ש שכן מוכח מטור והמחבר ס"ס כ"א אולי ט"ס הוא וצ"ל ס"ס כ' השוחט מעורף פסול בדלא אהדר ש"מ מצוואר כשירה כה"ג . והנה ממשנה אין ראיה די"ל הטעם משום דם ומש"ה אמר מעורף פסולה והוה נבילה אמנם מר"מ ז"ל יש ראיה דכתב הוליך והביא והתיז הראש כשר . וכ"ז יש לומר דמיירי בלא מתכוין הא במתכוין פסול . ומה שלא הגיה רמ"א בס"ס כ' דסמך על כאן . ולענין דינא העלה הש"ך להקל בה"מ וכן הוא דעת הפר"ח :

כתב הכה"ג בהגהות ב"י אות כ' שמחה בשוחט שהיה שוחט בישיבה יע"ש . ועיין תב"ש בה"מ התיר בהניח אצבעו על הסכין . ונ"ל ה"ה בישיבה אין להחמיר דיעבד בה"מ ואף בלא ה"מ יש לצדד אם יודע שלא דרס : **ו בין** . וכתב הש"ך וכ"ש הכניס תחת ב' הסימנים או חתך התחתון ממטה למעלה והעליון כהלכתו . מ"ש דכ"ש דהא שחט שניהן בחלדה וכן דין השני הוה כ"ש דהיה הסכין מכוסה בב' הסימנים וא"י מה מלמדנו דפשיטא דהכין הוא . ודע דלשון הטור והמחבר הוה זו ואצ"ל זו דאם כששחט התחתון מלמעלה למטה הוה חלדה כ"ש כששחט העליון ממטה למעלה אלא דבין אין קפידא עיין פרישה . ועי' כה"ג בהגהות הטור אות ט"ו לפי מ"ש התוס' חולין למ"ד ב' ד"ה החליד דמתני' רבותא אשמעינן אף דסימן א' נשחט בהכשר אפ"ה כל שהחליד הוה חלדה או אורחא דמלתא נקיט מתורצים דברי הטור . ולא הבינותי דהטור אומר או שהחליד ממטה למעלה והרי העליון עדיין לא נשחט כלום ואדרבה הטור לא ס"ל תי' א' של תוס' דאל"כ אמאי השמיט הך רבותא דאפילו נשחט א' בהכשר אלא אורחא דמלתא נקט ואולי זה כוונת הש"ך במ"ש וכ"ש אם תחת שניהם ותחבן ממטה למעלה או תחתון מלמטה למעלה והעליון כהלכתו ר"ל דין המשנה שמקודם חתך עליון כהלכתו ואח"כ השני ממטה למעלה אף שכבר נשחט הא' בהכשר וכ"ש קאי אתחלת דין דהיינו שחתך שניהם ממטה למעלה ומזה נמשך לדין

שני

שני דה"ה עליון מקודם כהלכתו והב' ממטה למעלה : ז שחיטתו פסולה . מספק ולא ודאי דבעיות אלא איפשטא נינהו ש"ך. וכבר כתבנו דבשביל החזקה לא ישתנה הדין ולא אוקמינן אחזקה אלא בספק המקרה ולא בספיקא דדינא ובעיא דלא איפשיטא ובדין מטלית הכרוך על צווארה דהיינו שמסובב הרבה פעמים פסול כן העלו האחרונים ודיוקא דסיפא דוקא פרוס הא כל מה שמסובב וא"א ליטול בפ"א הוה חלדה מספק ואסור : ח וכן . עש"ך וז"ל המרדכי הביאו הב"י (וד"מ) תחת צמר מסובך מהו וצריך ליזהר בצמר דכבשים ולכך נהגו העם למלוג הצואר בעופות שלא יחלידו תחת הנוצות אף שיש צער ב"ח וכתב הל"ח דה"מ אף דצער ב"ח דאורייתא מ"מ לצורך אכילה התירה התורה וכתב הכה"ג בהגהות הב"י אות כ"ה דהמרדכי התחיל בצמר וסיים בנוצה ותי' דה"פ בצמר יש ליזהר שא"א למרוט שלא ינקבו הסימנים ובנוצה יש תקנה למרוט ורמ"א כתב דברים מהופכים דכאן כתב לתלוש הצמר ובסימן כ"ג כתב שלא יתלוש הנוצה ואם סובר דלהמרדכי בצמר נמי יתלוש מ"מ למה כתב שם דלא יתלוש הנוצה והש"ך נזהר מזה וכתב דמיניה משמע שאם א"א לשחוט בלא זה ימרוט וצ"ע עכ"ל ולא הבינותי דאדרבה תלישת צמר קל הוא דעור הבהמה קשה ובנוצה יש לחוש דעור העוף רך הוא . והש"ך נתכוין למה שאכתוב דרמ"א כתב שיש ליזהר בצמר המסובך משמע דמשום איבעיא צמר מסובך מהו והמרדכי החמיר אף בנוצה דאין מסובך אפ"ה אסור ול"ד למטלית פרוס דהוא לפי שעה משא"כ נוצה קבועין בגוף הוה חלדה אם הסכין מכוסה תחת הנוצה וז"ש המרדכי דאף בעופות נהגו למלוג וז"ש הש"ך דהר"ב סמך אמ"ש שם דלא ימרוט אם אפשר לשחוט כך, במילא משמע שאם א"א לשחוט כך אסור אף בנוצה. ולענין דינא אם החליד תחת הנוצ' אם יש לפסול דיעבד או דווקא לכתחלה ודוקא צמר מסובך פסול דיעבד הנה התב"ש אות י"ג סובר דאף נוצה אסור דיעבד וצמר מסובך לאו דווקא ולשון רמ"א שכתב צמר מסובך ובמרדכי לא נזכר מסובך . וכפי הנראה דאסור דיעבד מדמתיר למרוט הנוצה בא"א לשחוט בלא זה ואי נוצה לא הוה אלא כמטלית ולחוש לכתחלה לחומרת הר"מ ז"ל והא צער ב"ח דאורייתא ואיך התירו לעבור אדאורייתא משום חומרא בעלמא אלא ש"מ דיעבד אסור ויש לומר כיון שא"א מתכווין לכך שרי וצ"ע : ט ויש לחוש . עש"ך דלכתחלה יש ליזהר הא כנגד מקום השחיטה אף דיעבד פסולה אף ששאר הסכין מגולה והראה מקום ליש"ש פ"ק סימן מ"ב ושם נאמר דאם השוחט מכוין לכך דהיינו לעשות נקב קטן בעור אף דיעבד יש לפסול יע"ש והיינו מטעם קנסא כיון שהזיד במתכוין : י אם החליד כל הני הוה ספק נבילה דהוה בעיא דלא איפשטא ש"ך. והמחבר לא דקדק בדוכתי טובא וכתב פסולה אף דלא הוה רק ספק ועיין תב"ש אות י"א כתב דבבא הג' קמ"ל דלא הוה אלא ספק וכבר תמהתי בט"ז אות ו' דבש"ע אין זכר כלום אי הוה ודאי או ספק כמבואר : יא ושחטו. עש"ך שהשיג על הב"ח במה שרצה לומר דמיירי בתתך העור דזה צ"ל לפי' הא' של ר"ת ולא לפי' הב' . ואמת שגם לפי' הא' של ר"ת כתבו התוס' והרא"ש דמיבעיא אפילו לרב יהודה דמכשיר תחת העור דלמא האי חשיב טפי חלדה א"כ אף לפי' הא' א"צ לומר דתתך העור ומיהו בש"ע לא הביא כלל פי' א' דר"ת ולקמן יבואר זה על נכון בעז"ה : יב וכן דוקא בהמה ולא עוף ש"ך. והיינו להמחבר אבל לדידן ודאי אף בעוף פסול שהייה דרסה חלדה במיעוט בתרא ואף להמחבר אין לעשות כן לכתחלה דבעינן שישחוט ב' הסימנים ומה שהראה מקום לסי' כ"ג אות ט' לא מצאתיו שם ואולי באות י' שם פי' בעיא דהר"ר אושעיא : יג וכן הש"ך האריך. ומסיק כמו שהייה אין פוסל במיעוט קמא דקנה ה"ה דרסה חלדה אין פוסל ודוקא הגרמה דלא הוה מקום שחיטה הא אלו אין פוסל והביא כמה ראיות . ומ"ש שכן משמע מתוס' ד"ה החליד לא מצאתיו ואולי מדפי' ר"ת במיעוט סימנים לפי' ב' כו' ולא פי' בקנה מיבעיא ליה כפשוטו ומיהו י"ל במיעוט סימנים משמע ליה דבין קנה וושט מיבעיא ליה . וראוי שתדע דנהי דלדידיה אין חלדה פוסל במיעוט קמא דקנה אם תפס הקנה לבדו זה אף לדידן כשר ומ"מ דוקא בתחלת השחיטה הא שחט הוושט בבהמה ואח"כ החליד במיעוט קמא דקנה דעת הריב"ש סי' קפ"ז דהוה ודאי נבילה ואנו כתבנו דעכ"פ מידי ספיקא לא נפקא ולקמן יבואר :

וראיתי להתב"ש אות י"ב ובסי' כ"ג אות ט' האריך בזה וכתב דב"י גופא הביא בשם שחיטות אשכנזיות אפילו מאן דמכשר שהייה במיעוט קמא דקנה אפ"ה פוסל דרסה וה"ה חלדה . ושהייה במיעוט קמא דקנה בה"ג אוסר ושהייה במיעוט בתרא דעתו דיש בו חשש איסור תורה והנה אם היינו אומרים דבמיעוט בתרא הוה דרבנן כמ"ש הרשב"א בתה"א ולזה הסכימו רוב המפרשים ובמיעוט קמא דקנה נמי מדרבנן יש לתרץ הא דתוספתא שחט חצי גרגרת דמ"ה מיירי כמו שתירץ יש"ש תוספתא דמכשיר שהייה במיעוט בתרא דמ"ה קאמר . ולענין דינא יש לצדד בה"מ אם תפס הקנה לבדו והחליד ודרס במיעוט קמא להכשיר ועיין כה"ג בהגהות הטור אות ל"א הביא בשם מהר"ר יהושע דלא גמיר א"צ לעמוד עליו מתחלתו ועד סופו כ"א עד רוב שנים דהוה ס"ס עכ"ל ור"ל דשמא יפה שחט ושמא במיעוט בתרא אין פוסל דהוה בעיא דלא איפשטא ויש להתיישב בזה דהוה ס"ס במקום חזקה ומיהו י"ל דסובר כדעת הרשב"א דבעיא הוה רק מדרבנן לא מ"ה ולכך נהי דפסקינן לחומרא דלא אמרי' ספק דרבנן להקל היכא דאיכא חזקה מ"מ בס"ס ודאי בדרבנן מקילין אף דאיכא חזקה כמו שיתבאר בקונטרים הספיקות וכ"ש בעיא דלא איפשטא דלא שייך לומר אוקמיה אחזקה(ס) ומיהו למ"ש הט"ז סי' ס"ז אות י"ג דגדול דלא גמיר רוב מעשיו מקולקלים ול"ד לסי' א' בנטל קבלה ושכח דלאו רוב מעשיו מקולקלים א"כ ליכא ס"ס דודאי קלקל במיעוט אחרון כשאין גדול עע"ג ולכך לענין דינא צ"ע בזה : יד רוב ורוב טבעת לא סגי אם לא בטבעת הגדולה ש"ך. והראה מקום לר"ם ל"ד ושם מבואר דופן הקנה עב במקום אחד וכתבנו לעיל סי' כ"ג בשם תב"ש דבעינן רוב עובי ורוב חללה : טו ויש. עש"ך והוא דעת הריב"ש ורא"ש דאף בגרמה אין סוברים כרש"י ומ"מ שהייה דרסה חלדה פוסלים במיעוט בתרא . ומ"מ קשה למה כתב המחבר זה כאן לעיל בדיני דרסה חלדה היה לו לכתוב כן והטור שכתב כאן ה"ק אף מי שפוסל שם מודה כאן דכשר גם מה דמשמע מדברי המחבר דכאן אף לכתחלה אין לחוש לדבריו וזה תירוץ לקושיא א' מ"מ א"י אמאי לא יזהר לכתחלה בהגרמה במיעוט בתרא לחוש לרש"י ומיהו לדידן אף דיעבד פסול הגרים במיעוט בתרא: טז ושחט. עש"ך והכלל בזה להמחבר דבעינן רובא בשחיטה וה"ה הגרים שליש ושחט שליש ופסק מלשחוט פסול והא דנקים וחזר והגרים לרבות' אף דפסק כל הקנה מ"מ בעינן שיהא נפסק במקום שחיטת הרוב ובזה חמיר הגרמ' דאלו דרס והחליד בשליש א' דקנה והוסיף רוב בהכשר כשירה מידי דהוה חצי פגום ואלו בהגרים כיון דאין הרוב פסוק במקום שחיטה לאו כלום הוא . ומיהו הגרים שליש ושחט שליש ושהה והשלים השחיטה יראה דהוה נבילה דאורייתא כיון שרוב הקנה נפסק אף שלא במקום השחיטה הוה טריפה על כל פנים ואם כן תו הוה ליה נבילה שוב ראיתי שטריפה הוה כה"ג ולא נבילה ולקמן אבאר עוד בעזה"י : יז הרי זו פסולה דהא יש רוב בהגרמה ש"ך. ולאו דווקא אלא הטעם דליכא רוב תתוך במקום שחיטה כמו שכתוב באות הקודם והוא הדין לא הגרים שליש האחרון אלא הפסיק :

ואם

והחליד המיעוט בתרא של סימן ראשון מהו אף דמיעוט בתרא של שני סימנים אין פוסל דרסה חלדה כיון שאין זקוק תו לשחוט עוד משא"כ כאן זקוק עוד לשחוט סימן ב' הכי אגמרי' רחמנא באם זקוק לשחוט שלא יהיה פסול באמצע שחיטה אף במיעוט בתרא דקמא והמעיין בריב"ש יראה לדייק בהדיא דא"א לפרש כדבריו כ"א כמ"ש ושוב ראיתי להב"ח בכאן שהבין כן דברי הריב"ש כדכתיבנא יע"ש . וראיתי להכנה"ג בהגהות ב"י אות ל"א כתב דריב"ש מפרש פי' ב' בר"ת כפירוש ר' אושעי' ואני תמה איך העביר עיניו א"ו ממאי שכתב הריב"ש בהדיא כדברי ומת"ש הריב"ש דומיא דפי' המפרשים בשהי' במיעוט סימנים ואי כפירוש הר"ר אושעי' אמאי לא אמר כפי' הר"ר אושעי' אלא החליד באותו מיעוט גופא ועוד דאי שחט סימן הב' תחת מיעוט בתרא דקמא מהו זה שכתב הר"מ ז"ל ג"כ שחט מיעוט סימנים בחלדה והא שחט רוב סי' ב' בחלדה . והכנה"ג גופא דחה דא"א לפרש כפי' א' של ר"ת דהא מיעוט סימנים קאמר וא"כ מה"ט א"א לפרש כפי' הר"ר אושעיא ג"כ ומ"ש הר"מ ז"ל סימנים לשון רבים דקאי או אקנה או אוושט עיין בריב"ש שמפני זה עשה כלומר ע"ש ואולי כוונתו כפירוש הר"ר אושעיא בשהיה דהיינו בסכין רעה ששהה במיעוט בתרא דקמא הכי מפרש הר"מ בהחליד ובאותו מיעוט וז"ש הריב"ש דומיא דפי' המפרשים בשהייה במיעוט סימנים . סוף דבר הכל נשמע דבר"מ ז"ל א"א לפרש פי' א' של ר"ת דשחט מיעוט בחלדה קאמר ולר"ת שחט הרוב בחלדה ומה"ט נדחה גם פי' הר"ר אושעיא להעמים בדברי הר"מ ז"ל כמ"ש גם פירש"י א"א שהרי גילה דעתו בפירוש דדרסה אין פוסל במיעוט בתרא כמ"ש שם הי"ג וכמ"ש הכ"מ דלמד מדין שהייה מתוספתא ה"ה חלדה אין פוסל דוודאי דרסה וחלדה שוין שמה ואין לחלק כלל . ונמצא לא נשאר לפרש כ"א שלש פירושים פי' ב' של ר"ת כפי מה שהבין הטור או כפי' הב"י והכ"מ או כפי' הב' של הריב"ש סימן קפ"ז כאמור . והנה היה נראה לפרש האיבעיא בשחט מיעוט קמא או אני וושט והחליד מיעוט קמא דקנה מי אמרינן מידי דהוה אאני קנה פגום א"ד בתחילת שחיטה כשירה משא"כ באמצע שחיטה ועיין בריב"ש כתב שזה וודאי נבילה משום דמפרש איבעיא בע"א אלא שאני רואה דא"א לפרש כן בר"מ ז"ל דא"כ מאי מיעוט סימנים לשון רבים ובש"ך אות ח"י אבאר בארוך :

ועתה אשוב לבאר דברי הט"ז . הנה המחבר כתב תלתא בבי . בבא א' פי' הטור בר"מ והוא פי' ר"ת בפי' הב' . בבא תניינא פי' הר"ר אושעיא . בבא שלישית הוא כפי' הב"י בר"מ דמיבעיא ליה מיעוט בחלדה מהו והא הוה דומיא דראשונה דאם תחת מיעוט קמא והתך מלמטה למעלה הוה חלדה כ"ש כאן ותי' דכאן תחת העור וה"א דווקא לעיל דחתך מלמטה למעלה גרע טפי משא"כ כאן ולא הבינותי אמאי לא בהחליד בין סימן לסימן ושחט מיעוט קמא בחלדה מלמעלה למטה וזהו שמוסיף וי"ל דהה"כ אלא דרבותא קאמר דאפילו תחת העור דהוא גופא ספק אפ"ה אם גם מיעוט החליד תחת העור הוה בכלל ספק . וראיתי להדרישה אות ז' דבבא ג' הוא כפי מה שהבין הב"י בר"מ שהחליד בין סימן לסימן ואחרון החזיק התב"ש אות י"א יע"ש וכתב דקמ"ל דלא הוה אלא ספק נבילה ועל פי' הט"ז כתב דהלוקה זו לא נזכר בשום מקום הנה מ"ב דהלוקה זו לא נזכר בשום מקום האמת אתו ובגמרא ודאי א"א לפ"ש בעיא דהחליד מיעוט סימנים תחת העור א"כ היה צ"ל באת"ל תחת העור כו' אמנם במ"ש דקמ"ל דאף זו הוה ספק ור"ל דל"ת דווקא תחת מיעוט קמא דאיפשר דאין המיעוט מעכב כ"כ משא"כ תחת סימן שלם ושחט מיעוט בחלדה הוה ודאי . אמנם המהכי וכי המחבר דייק בלישניה בין ספק לוודאי והלא מסתם סתום והא לא הזכיר כלל אי ספק הוויין כל אלו ואמאי לא פי' דאשמועינן אף ששחט ממעלה למטה ובבא א' השמיענו דל"ת דהמיעוט כמאן דחתך דמי ומ"מ לדינא הכל בכלל ספק נבילה דלא גרע מתחת העור כמ"ש הב"י . ויש לראות דודאי גריעי מתחת העור כמו שנידד ר"ת גם לפי' הר"ר אושעיא תחת העור הוה הלדה דא"א בע"א אם לא בחלדה משא"כ תחת מיעוט בתרא דקמא דהא אי בעי הוה התך לב' בלא הלדה וי"ל ממ"נ אי האיבעיא לכ"א מהפירושים א"כ עלתה בתיקו ואי איבעיא כפי' הא' א"כ לאיך נדחית נשאר הסברא החיצונה דלא גריעי מתחת העור ובשלמא אי הגמ' מגדד בזה דאיפשר דגריעי א"כ אפ"ה הרי עלתה בתיקו משא"כ הסברא החיצונה ודאי נותן דכל אלו לא גריעי מתחת העור והוה כולהו ספק :

הלה"מ כפ"ג מה"ש הניח בצ"ע אמאי תחת מטלית הוה ספיקא הא הוה ס"ס שמא עור כשירה ואת"ל פסולה אפ"ה שמא מטלית כשירה . הנה תפס במושלם דשני בעיות הוה ס"ס עיין ב"י סי' כ"ט בגלודה ואיפשר דהתם לשיטת הר"מ כתבו דסובר ס"ס מגס א' הוה ס"ס כמבואר מדבריו בכל' א"כ מהא דפתוי קטנה רצון הוא מחמת קושיות התוס' בסוגיא דפ"פ יע"ש א"כ ה"ה ב' בעיות ובקונטרים הספיקות יבואר . ומיהו אי ס"ס במקום חזקה לא מהני וכ"ש להר"מ דטעס ס"ס דהוה ספק דרבנן וזה לא שייך במקום חזקה אלא דכבר כתבנו דספיקא דדינא ובעיא דלא איפשטא מהני במקום חזקה דבשביל זה לא ישתנה הדין ובסימן כ"ט ולמ"ד וק"י אבאר (ומיהו להר"מ פ"ט מט"מ י"ל ס"ס בעיא דלא איפשטא הוה מ"ה והוכיח לפי' דמש"א הוה ס"ס דאל"כ אמאי הניח הגמ' בתיקו דהא מותר הוא וז"א) ואין להאריך : (ז) וגמר . הט"ז הביא לשון הטור דאף למאן דפוסל שהי' וחלדה במיעוט בתרא בהגרמה מודה . ומאן דפוסל הוא הריב"ש ורא"ש מכשירין בהגרמה דלאו מקום שחיטה הוא דלא כרש"י שפוסל אף הגרמה במיעוט בתרא כרבנן ערופאי ומיהו אנו נוהגין כדעת הגה"ה דפוסלין אף הגרמה במיעוט בתרא ואף בה"מ אנו מחמירין דקבילו עלייהו במדינות אלו כמ"ש התב"ש אות ח"י . ומ"מ יש הבדל דאלו שהי' דרסה חלדה יש חשש דרבא דאורייתא מבעיא דלא איפשטא לפירוש התב"ש ולפי' הרשב"א עכ"פ מדרבנן ובהגרמה רק מצד המנהג לחוד . ואם שחט רוב סימן א' בבהמה והגרים הוא המיעוט ושאר דיני דרסה וחלדה אבאר על נכון בש"ך אי"ה : (ח) מהלחי . עט"ז דהמחבר משמע דווקא שניטל התורבן או הקנה מבשר שבלחי הוא דפוסל כשאין המיעוט במקום א' שלם הא לא ניטל הסימנים עם הבשר מהלחי אף ניטל כולו כשירה וזהו הדין בסימן ל"ג ניטל הלחי התחתון כשר ולא חילק בין אם המיעוט מחובר וכן כתב הש"ך כאן אות כ"א אמנם בטור משמע דאם ניטל הלחי כולו טריפה . והתב"ש העלה להלכה להחמיר ככל הפירושים דאם ניטל הסימן מבשר טריפה אף שהמיעוט שלם במקום א' ואם ניטל מהלחי או אם נדלדל שאין המיעוט שלם במקום א' טריפה וסימנים שנפרקו זה מזה באורכן ברובן או שהסימן נפרד ממקום חיבורו בצוואר ברוב אורך בכל אלו נותנין חומרי נבילות והומרי טריפות עכ"ל הומרי טריפות לענין או"ב וה"ה כיסוי הוה ספק טריפה ומכסה בלא ברכה והומרי נבילות לענין איסורין מבטלין ושאר ענינים : (ט) ונשמט . במחבר לא נזכר או נשמט ובטור כתב או נשמט וכתב הפרישה בשעת שחיטה ע"י שחיטתו ונשמט מעצמו וקרוב לזה פי' הט"ז ואין חילוק בין שעת שחיטה לקודם לכן כמ"ש בש"ך : (י) אבל בחייו כו' . עט"ז והתב"ש אות כ"ו והכר"ו אות י"א הבינו בדבריו דה"ק דאיסור יוצא דאסור מבשר בשדה חמור הוא דלא מצינו ליה כלל תקנה מה שא"כ אמ"ה דמצינו ליה לפעמים תקנה בבאר בהמות והקשו עליו דאשתמיט ליה דברי הרשב"א בחידושיו ובתה"א דאיסור יוצא לאו טריפה דאל"כ מה מיבעיא ליה דחלב טריפה אסור והכר"ו תי' דאם אין עיקור טריפה א"כ יכול להיות דהדר ברי' יע"ש . ולא הבינותי . מ"מ כ"כ דלא הדרא ברי' לאו בידו לשחוט הוא ואין היתר לאיסורו ומי נימא דיתרפא ועיין מ"ש בסימן י"ד והתב"ש כתב דהמחבר השמיט דחלב מותר דלא פסיקא ליה דאיפשר עיקור טריפה כרש"י דעיקור המנוי בה"ש היינו סכין פגום ולא הבינותי דהא הש"ע קחשיב בסימן כ"ג כל טבח שא"י ה"ש כו' ועלה קאי עיקור כיצד דמשמע דמפרש עיקור דרב יהודה וע"כ אין טריפה דאל"כ נהי דהלכתא דהוה נבילה כמ"ש הר"ן בשם הרמב"ן מ"מ א"א לפרש כן דאיך אמר כל טבח שא"י ה"ש דא"כ לאו נבילה אי א"י דעיקור טריפה אסור לאכול משחיטתו ולמה חשיב לעיקור בהדי אינך :

הן אמת שלכאורה דברי הר"ב כאן קשין עם מ"ש בסימן כ"ה והוא כמו שאגיד דאם עיקור המנוי בה"ש שנעקרו מהלחי ככה"ג למה חשש רב לכך דכל טבח שא"י ה"ש ולמה לא מוקמינן ארובא ונהי דאין עיקור טריפה מ"מ רוב ב"ת אין סימנים שלהם עקורים בשלמא לבה"ג דאיהו לשיטתיה דסובר דצריך לבדוק אחר שמוטה כמ"ש הש"ך סימן כ"ה אות ב' דהוה מיעוט המצוי ודמי לריאה דאוסר בה"ג אם נאבדה משא"כ הר"ב דכתב לקמן שא"צ לבדוק אחר שמוטה א"כ למה הצריך רב לומר דבעינן שידע דעיקור פוסל ולמה אסור לאכול משחיטתו ולא סמכינן ארובא דרוב אין עקורים . ועוד היה איפשר לומר דאף אם נאבדה הריאה שרי מ"מ אסור לאכול משחיטתו דסמוך מיעוטא לחזקה והו"ל פלגא מדרבנן וכ"ת אמאי לא בדקינן אחר טריפות ניקב הוושט ופסוקת הגרגרת במקום שחיטה דהוה חזקה בהמה בחייה ולא מהני שחיטה ביה י"ל דהוה מיעוטא דמיעוטא טריפות כמ"ש אדונינו מהרש"א ז"ל בחולין י"א א' אתיא מפרה יע"ש משא"כ שמוטה הוה מיעוט המצוי ולו יהא דלא הוה מיעוטא דמיעוטא מ"מ ה"ה אסור לאכול משחיטתו . וא"כ הר"ב לכאורה מוכה שערה לבי תרי דכאן כתב דחלב שרי וע"כ משום דעיקור המנוי בה"ש הוא שמוטה ואמאי יהא אסור לאכול משחיטתו והא סמכינן ארובא ואף אי איתא לפנינו א"צ לבודקו (כמ"ש סי' כ"ה) . והנה על המחבר לק"מ דכאן כתב עיקור כיצד משמע שזהו המנוי בה"ש ולקמן סימן כ"ה לא כתב דצריך לבדוק אחר שמוטה י"ל דמ"מ סובר דצריך לבדוק אחר שמוטה ומ"מ סובר ג"כ דהחלב אסור דהוה טריפה כדעת רש"י והא דהזכיר שם עיקור מה"ש דאי לאו מה"ש היה מותר לאכול משחיטתו דסמכינן ארובא ככל טריפות משא"כ כשהוא מה"ש תו הוה ליה חזקה בהמה בחייה והוה פלגא מדרבנן . האמנם כבר כתבנו בש' גינת וורדים דמיעוט טריפות לא הוה מיעוטא דמיעוטא ולדברי הר"ב יש ליישב בדוחק דמסתמא לא חיישינן שמא שחט בסימנים עקורים דא"א לשמוטה שתעשה שמוטה והוא לא שכיח משא"כ טבח שא"י ה"ש חיישינן שמא תפס בסימנים אלא דא"כ הוה להר"ב לומר דאם תפס בסימנים צריך בדיקה אחר שמוטה וצ"ע וכעת לא מצאתי ישוב לזה ועיין מ"ש בסימן כ"ה בעזה"י : (יא) הא . הט"ז האריך וכוונתו דלא כב"ח דאוסר עיקור כ"ש היינו שרוב הסימן מחובר בלחי ומיעוט נעקר וחילק בין שעת שחיטה אוסר בכל שהוא ולפי דבריו א"ש מ"ש רמ"א ואנו נוהגין להטריף כל עיקור בין במיעוט קמא הנה לשון כל עיקור ובין במיעוט קמא יורה כב"ח דכל עיקור היינו אפילו משהו שנעקר בשעת שחיטה ומיעוט קמא דאי נעקר רוב והמיעוט אין במקום א' איך יצויר שהמיעוט קמא דקנה נשחט בעיקור והשאר שלא בעיקור וכבר עמד בזה התב"ש אות כ"ז ותי' דרמ"א קאי אעיקור דסכין פגומה יע"ש וזה דוחק דלא מוזכר כאן כלל כ"א בסימן ה"י . ואם היינו אומרים דהט"ז השיג אהב"ח דמדינא אין להחמיר בנעקר המיעוט בשעת שחיטה והראיה מתוס' חולין ע' שהוכיחו דעיקור לא הוה טריפה דאל"כ איך חשבם בה"ש ומה קושיא והא בשעת שחיטה בכ"ש הוה נבילה . ומ"מ לדידן כתב רמ"א שפיר דמחמת מנהגא אנו מטריפין עיקור כ"ש בשעת שחיטה כמ"ש הש"ך אות כ"ג וכמו שאבאר שם דא"כ איך השיג הט"ז על הגהות שחיטות דלמא ממנהגא אוסר אלא ש"מ דסובר דאף מנהגא ליכא ובש"ך אות כ"ג אבאר ומ"ש דפסוקת הגרגרת ברובא ר"ל כמו פסוקת הגרגרת ברובא טריפה אף שלא בשעת שחיטה ה"ה אם נעקרו ממקום חיבורן בלחי בדבר שעושה טריפה שאין המיעוט שלם לא מהני ביה שחיטה אם אירע כן בשעת שחיטה . ויש לפרש ג"כ כפשוטו שסובר הט"ז כהר"ן בשם הרמב"ן דאם נפסק הגרגרת ברובא בשעת שחיטה דהוה נבילה וקודם שחיטה הוה טריפה ובש"ך אבאר וכאן אין להאריך : (יב) ומיד . עט"ז הביא דברי הרשב"א ואף לבה"ג דאין עיקור טריפה אלא שאין שחיטה מועלת בסימנים עקורים יש לחלק כן כשהמיעוט שלם במקום א' חיבור יפה כשירה משא"כ כשהוא מדולדל הוה כאלו כולו נפסק ואין שחיטה מועלת בסימנים עקורים מכל דהמיעוט כמאן דליתא דמי : (יג) הר"ז פסולה . עט"ז בשם מהרי"ק שורש נ"ה דאפי' אמר השוחט שלא הרגיש א"א לידע כיון דמכוסה בעור מלמעלה במקום חיבורו בלחי . וכל שלא בדק והוקף אגודל א"א לידע ומש"ה הוה ספק נבילה :

דע דהלבוש סי"ז כתב דמש"ה אסור דאין כח בפרכוס להשמיט הסימן וכתב ומיהו השוחט נאמן שלא היה שמוטה דע"א נאמן באיסורין כ"ש כאן דרוב מסייע ליה עכ"ל. הנה תלה הדבר דאין כח בפרכוס כו' ואמת מהרי"ק שורש ל"ה כתב דאין כח בפרכוס אמנם כתב וז"ל דהא טבל ועלה דודאי הסברא לתלות שאחר מיכן היה אפ"ה כל להוציא מחזקה לא מהני כ"א ברי לי כ"ש כאן דכמה מפרכסים שאין סימניהם נשמטין הרי דמחמת כ"ש קאתי עליה וה"ה אם היה כח היה אסור דומיא דטבל ועלה וכן הוא בהדיא להמעיין היטב בדבריו וכן העלה השמ"ח סכ"ב ותב"ש אות ל"א אפי' משמשו ודחקו שיש לתלות אין תולין וכבר הארכנו בענין כיוצא בזה בש' ג"ו בשו"ת א' יע"ש . וכתבנו שם דמ"מ נראה מן התורה אית למימר רובא וחזקה רובא עדיף ומדרבנן הוא דאסור ולקמן סימן כ"ה אבאר עוד בזה . אלא שיש לראות מה ראיה מייתי מהרי"ק מטבל ועלה דהתם ליכא רוב נגד החזקה משא"כ כאן דלא הוה כ"א איסור דרבנן לכאורה וכבר העיר בזה הכם א' בזמנינו וכתב לי כן דל"ד לטבל ועלה וכבר כתבתי כן בשו"ת א' בש' ג"ו דהסיא דכל ספק בשחיטה כפי הנראה לכאורה לא הוה אלא מדרבנן ומ"מ הנך רואה שהדין אמת שהרי מהרי"ק אומר בפירוש כן שכל ספק בשחיטה אפי' היכא למיתלי אין תולין . ומיהו הא יש לעיין דהיכא דהדבר שקול או אפילו יש קצת לתלות מ"מ הוה תרי חזקות חזקה דהשתא וחזקה דבהמה בחייה דאיפשר דעדיף מרובא (עיין תוס' חולין י"א דנפיק מפרה והתם חד חזקה) (ס) ומ"ש הלבוש וכ"ש דהרוב מסייע משמע דבלא"ה היה מהימן הלשון דחוק דע"א אין נאמן נגד חזקה היכא דאין בידו א"ל דרוב מסייע ועיין מ"ש בסמוך : (יד) מיהו . עט"ז והתב"ש אות ל"ב כתב שאין להתיר דמה ראיה שמעקירה בא לכאן דלמא ע"י פרכוס בא לכאן אלא דמהרא"י איירי שבדק השוחט ותקף אגודל וא"כ נמצא שמוט נאמן השוחט ול"ת היכא דאיתחזק ואין בידו אין נאמן . וכ"ה במהרא"י בפסקיו סימן ר"ה וז"ל ואין לומר דלא הוה בידו י"ל דהרוב מסייע ליה והביא עוד שם טבל ועלה באומר ברי לי אף דהיה חזקת איסור וצ"ל לדבריו דזה מיקרי בידו לבדוק מקודם ולעיין יפה ומסתמא עיין והסיר מכל הגילה והביא ראי' אף דאיכא ריעותא עכשיו וחזקת איסור כל שבידו נאמן הוא וחידוש דין הוא זה דאפילו בתרי חזקות כמו חזקת דהשתא והעמיד טמא אפ"ה כל שבידו נאמן הוא דאל"כ אמאי מהימן אדם נאמן וכ"ת לעצמו כשיודע הבירור עי' תוס' כתובות כ"ב ופני יהושע שם מ"מ אף אי כן אנו היאך נותנין לו טהרות כו' ועיין בלחם חמודות דף קמ"ח אות ל"ג הביא דברי מהרי"ק שורש ל"ה וכתב הטעם דאין כח בפרכוס להשמיט הסימן והאיך הביא ראיה מטבל והתם אפי' יש לתלות אין תולין וה"ה כאן אפילו היה סברא גדולה אין מוציאין מחזקה אלא בראיה ברורה ועי' עוד שם ולקמן סימן כ"ה ול"ד אבאר בארוך : (טו) הר"ז . עט"ז הביא בשם מהרש"ל דהאידנא אפי' בלא תפס אסור ולא ידענא למה הביא דברי מהרש"ל והא המחבר אומר בפי' כן דבדיקה מהני בלא תפס והאידנא אפילו לא תפס לא מהני בדיקה דא"א בקיאין בהקפה להקל ועיין יש"ש בפרק השוחט סימן ע"ז ופא"ט סימן כ"ח מ"ש בזה : (טז) שיגיה . עט"ז ור"ל דלקמן מהני הקפה באותה בהמה עצמה היינו באותו סימן גופא אם נמצא נפסק הגרגרת וא"י אם קודם שחיטה הותך עוד במקום אחר שאם קרע הא' מאדים יותר הרי דודאי נקרע קודם שחיטה ומש"ה מאדים יותר ואם שוין כשירה דקרע הא' לאחר שחיטה כמו הב' משא"כ הכא דהגרגרת נמצא שמוט וא"י א"כ מה מהני אם יהתוך הגרגרת עוד והתך הב' יהי' מאדים יותר הא משום שעדיין לא נשחט ומש"ה היה בו עדיין חיות משא"כ עכשיו ומש"ה צריך בהמה אחרת ובש"ך אות ל"א יבואר על נכון . והא לא קשיא אמאי לא מקיף להמקום השמוט י"ל דשמוט אם יהיה דומה אין ראיה להכשיר בשלמא נקרע יש להקיף ולא למקום השמוט ועוד דאין מדמין מן שלא במקום שחיטה למקום שחיטה : (יז) מהגרגרת . הט"ז האריך והכשיר אם הוא ספק אם הוא רוב הטבעת או לאו מחמת ס"ס שמא לא הוה רוב ופסוקת

בגרגרת

הגרגרת ברובא ושמא אח"כ נעשה והש"י ה"א שאלה מ"ו והתב"ש הקשו עליו דהא כתב בסימן ק"י דס"ס במקום חזקה לא מהני והא הוה ספק בשחיטה יע"ש . והנה הט"ז לטעמיה במ"ש דשמא לא הוה רוב דסובר דאף בשעת שחיטה אין פוסל משהו דלא כב"ח ואף א"ת שיודה דממנהגא אסור בשעת שחיטה במשהו מ"מ כיון דמ"ס הוה ס"ס תו כדרבנן ספיקו להקל וכ"ש זה דלא הוה אף דרבנן אלא חומרא בעלמא אין להחמיר כלל וגם הש"ך וכ"ע מודים לזה דאם נמצא על הארץ פחות מרוב או על הסכין דכשרה דהוה ספק שמא לאחר שחיטה נעשה ובזה ודאי שרי . ומה שהקשו עליו דס"ס במקום חזקה לא מהני היינו אף דרוב בהמות אין קנה שלהם נפסקים מ"מ יש לחוש מחמת דחיקת הסכין מצוי הוא שיפסוק וא"כ ליכא כאן רובא ונשאר חזקה דבהמה וחזקה דהשתא ואי משום הא אין כ"כ קושיא עליו דסובר דודאי חזינן רוב שחיטות דאין נפסק הקנה מחמת דחיפת הסכין וגם רוב בהמות אין קנה שלהם פסוקה וא"כ רובא וחזקה רובא עדיף אלא מדרבנן סמוך מיעוטא לחזקה וה"ל פלגא ופלגא וא"כ כשיש עוד ספק אין להחמיר ולענין דינא הנה בס"ס כזה החמיר התב"ש ושאר אחרונים אמנם אם בודאי רק מיעוט הוא יש להכשיר ואף להש"ך אות כ"ג כיון דמנהג' לאסור עיקור משהו בשעת שחיטה א"כ בספק א' ודאי יש להתיר . ומעתה תראה שמ"ש בבל"י אות י"ב דהנה"ך לא חזר מספרו וא"כ מ"ה לא השיג על הט"ז . וז"א דכיון דמנהגא הוא בספיקו אין להחמיר כלל שמא אחר שחיטה נעקר וכדכתיבנא : **(יח)** צריך ליזהר שידחוק רגלו בארץ או בכותל או יגביה שלא ינעון ויבוא לידי עיקור . ועט"ז ואם לא נזהר ומצא אח"כ הסי' עקור מ"מ לא הוה אלא ספק :

או

יח ואם דרס . הש"ך האריך בכאן ואבאר . הנה הכ"מ והר"ר יהודה בן שושאן הקשו ב' קושיות על הר"מ ז"ל בפ"ג מה"ש הי"ג הא' איך כתב החליד או דרס בשליש א' הר"ז פסולה ומשמע וודאי נבילת והא בחלדה וודאי ליתא דהא כתב שם בהלכה יו"ד דהחליד במיעוט סימנים הוה ספק . וכפי הנראה דה"ה דרסה דמ"ש . וקושיא ב' מה ענין דרסה וחלדה לכותבו אצל דיני דהגרמה . אמנם הריב"ש הקשה קושיא שלישית וזה דאפילו אם נאמר דמה שכתב הר"מ הר"ז פסולה היינו ספק מ"מ איך כתב בשליש א' הוה ספק והא ע"כ בקנה מיירי מדמפליג בין הגרים לדרס והחליד דבוושט כ"ש מיושט הוה וודאי כמ"ש המחבר סי"ד ובקנה כשירה נמי הוה אם דרס והחליד שליש א' . והנה הר"י בן שושאן והכ"מ נתכוונו לדבר אחד (זה לפי הבנת הש"ך) ותרצו ב' קושיות שלהם דה"ק בהגרמה יש חילוק בין הגרים ושחט והגרים דפסולה ובין שחט והגרים ובדרסה וחלדה אינו כן בין בשליש א' ר"ל שדרס והחליד בשליש א' וסמך על מ"ש בהגרמה דהיינו דרס ושחט ודרס ובין בשליש האמצעי ולא מבעיא בשליש א' דזהו בהגרמה נמי פסולה אלא אפילו באמצעי דזהו בהגרמה כשירה דהוה שלא במקום שחיטה משא"כ כשדרס במקום שחיטה הוה וודאי ולא ספק ולכן העתיק המחבר כאן בשליש א' ואמצעי בלא ה"א וברמ"ם כתוב בה"א בין בשליש הא' ובין בשליש האמצעי . ומ"ש הש"ך דכל דבריהם דחוקים ביאר בנו של הש"ך בנה"ך דלפי דבריהם מיירי בוושט ולא בקנה והר"מ סתמא אמר ואם דרס כו' דאי בקנה אמאי בהחליד ושחט והחליד פסולה מידי דהוה אחצי פגום והוסיף כ"ש דכשירה ובמיעוט בתרא אין פוסל להר"מ דלא כרש"י יע"ש בנה"ך . ולפי דבריו לא תרצו הכ"מ והרי"ן שושאן כ"א לב' קושיות שלהם ולא לקושיא השלישית של הריב"ש ואמת שהם לא הקשו כ"א ב' קושיות . אלא שאני תמה אם מ"ש אם דרס או החליד בוושט קאי למה להו כל הטורח הזה לומר דיש חילוק בין החליד ודרס להגרמה והא בוושט כל שהגרים כ"ש הוה ודאי נבילה ואיך אמר הכ"מ דיש לחלק בהגרים ובין החליד לוושט ואחרי העיון אין שום חילוק בין החליד להגרים בוושט ואם נאמר דמה שכתב הר"מ ז"ל בין בשליש הא' קאי לוושט ובשליש אמצעי קאי בין לקנה ולוושט זהו קשה יותר מן הראשונות · ועוד דמ"מ איך כתב בין בשליש הא' דמה"ת להכשיר בוושט . ואם נאמר כיון שדרס ושחט ודרס כיון דרוב בדרסה הוה מיפסל אף בקנה הוה א"ש אלא דא"י אמאי דהא טעמא קאמר דלא יהא אלא חצי קנה פגום והוסיף כ"ש דכשר וה"נ כן הוא אמנם כן מ"ש הש"ך שהכ"מ והרי"ן שושאן לד"א נתכוונו אף שלכאורה יראה כן אמנם המעיין שם בפ"ג מה"ש לאחר שהעתיק דברי הרי"ן שושאן כתב הכ"מ ואחר כל הדברים האלה אומר אני מה שפרשתי תחלה הוא הנכון ואם שניהם לד"א כיוונו למה כתב כן אמנם המעיין יראה שיש שינוי בין הכ"מ ובין הרי"ן שושאן כמו שאומר דהנה הכ"מ כתב בביאור דאין חילוק בין דרסה לחלדה ושניהם בין דרס והחליד שליש ושחט שליש ודרס והחליד שליש פסול ובין שחט ודרס והחליד בשליש האמצעי דבהגרמה כה"ג כשר כיון דלא במקום שחיטה הוא ובהחליד ודרס פסולה דהוה דרך שחיטה ובמקום שחיטה . אמנם הרי"ן שושאן לא כתב כי אם אחלדה דהחליד שליש ראשון ושחט והחליד פסולה ואלו בדרס אף שלא דרס כ"א שליש א' בוושט ושחט ב' שלישים בהכשר הוה ודאי נבילה וטעמא דחלדה הוה שחיטה מעליא אלא דהלמ"מ דבעינן שלא בחלדה א"כ מבעיא שפיר אי גמירי דווקא ברוב הסימן פוסל א"ד אף במיעוט פוסל משא"כ דרסה מקרא מפורש הוא ושחט ומשך כמ"ש הרשב"א בתה"א דרסה מפורש בקרא אף דכתיב בקדשים ילפינן נמי חולין דגילוי מילתא הוא א"כ כל שדרס לאו שחיטה הוה אלא חולק וניקב משהו מוושט במקום שחיטה הוה וודאי נבילה ואל התמה ע"ז שהרי בשהייה כתב הר"מ שם דשהה במיעוט מוושט הוה וודאי נבילה א"כ צריך לחלק בין שהייה לחלדה ה"ה דרסה וזה דמבעיא ליה החליד במיעוט סימנים הא דרסה לא מבעיא ליה וכאמור וזה שכתב הרי"ן שושאן מפני שלא נשווה חילוקי חלדה עם חילוקי הגרמה אמר כן כי בהגרמה שחט והגרים ושחט כשירה ואלו בהחליד ודרס ושחט והחליד או דרס ושחט פסולה והנה בהחליד נקט שליש אמצעי והדר נקיט דרס ושחט דהיינו שליש הא' ושחט ב' שלישים יפה פסולה . ואף שיש לפרש דבמה דסיים פתח מ"מ הנכון כמ"ש דא"כ הו"ל להקדים שליש ראשון לשליש אמצעי . ומש"ה כתב הכ"מ מ"ש הוא הנכון דאילו לר"י בן שושאן צריך לחלק שמ"ש בדרס הוא בשליש אחד בוושט לבד . ובהחליד היינו החליד ושחט והחליד ולהכ"מ דרסה וחלדה שווין המה וגם דרסה הוה ספק לא וודאי כמו שנתבאר :

עוד אני חוזר אל מ"ש בנו של הש"ך דלהכ"מ ור"י בן שושאן הר"מ ז"ל איירי בוושט אכתי מה הועיל כיון דהחליד במיעוט סימנים לא הוה כ"א ספק דשמא לא גמירי חלדה כ"א ברוב א"כ מה איכפת לן אם החליד עוד במיעוט בתרא אם תאמר דמיעוט קמא לא הוה ודאי נבילה א"כ כששחט הרוב נטהרה מידי נבילה ואיך יזיק לה שליש אחרון בשלמא בהגרמה הטעם דבמקום שחיטה לא הוה רובא בשחיטה משא"כ בהחליד ודרס כיון דבמיעוט קמא לא הוה נבילה מה יזיק אם ידרוס או יחליד אח"כ וע"כ צריך לומר דיש חילוק כיון דרובא בחלדה הוה א"כ ה"ה בקנה ע"כ לא מכשיר אלא בחצי פגום אבל רובא בחלדה ודרסה אין חילוק בין קנה לוושט ואף בקנה דרס ושחט ודרס פסולה ויש ליישב וצ"ע בזה :

אמנם הש"ך פי' דברי הר"מ ז"ל בין בוושט בין בקנה ומש"ה כתב הר"מ ואם דרס או החליד בין בשליש הא' בה"א הידיעה שמוזכר מקודם ור"ל שמה שאמרנו שאם שחט והגרים ושחט כשירה ואם דרס בשליש הא' והגרים ושחט או בשליש האמצעי דהיינו הגרים ודרס ושחט פסולה וודאי ל"ת בקנה כשר דהגרים כמאן דליתא דמי ואם כן הוה הב' שלישים במקום שחיטה ושליש א' בדרסה ובקנה כשר שליש א' בדרסה במיעוט קמא דקנה וכן בוושט ה"א דהוה כמיעוט קמא דוושט דלא הוה כ"א ספק קמ"ל דהוה ודאי פסולה זהו תוכן דבריו . ואמנם ראוי שתדע שכל זה הוא שהגרים והלך באלכסון למקום שחיטה הא הגרים מתחלה והניח זה המקום ואח"כ התחיל מחדש במקום שחיטה והחליד שליש א' ושחט שליש ב' בקנה והניח כשר דמידי דהוה אחצי פגום דמה שחותך למעלה בהגרמה אין עניינו לכאן כלל . ואף לדידן יש נפקותא בכל אלה :

סוף דבר הכל נשמע בקנה בעוף דדי בסימן א' שהייה במיעוט קמא וה"ה נמי בכל ה' חלקי הלכות שחיטה אין פוסל דיעבד בקנה מידי דהוה אחצי פגום וממ"נ פחות מרוב אין פוסל ובמשהו ספי הוה רוב ומיהו מרוב ואילך פוסל מספק בעיא דלא איפשטא וכפי הנראה דלית ביה דררא דאורייתא וכמ"ש הרשב"א בתה"א והיש"ש דמבעיא רק בדרבנן . ובוושט בעוף כל ה' ה"ש פוסלין בו בתחלתו במיעוט קמא רק מספק ולא ודאי דלד"ת שהה במיעוט סימנים היינו מיעוט קמא דוושט ויש בו דררא דאורייתא . אמנם יש חילוק ביניהם דשהה כפי הנראה משמעות כולם הוה ודאי ולא ספק זולת ר"ת פי' דהוה ספק ולכך לענין או"ב אסור לשחוט אחריו ולענין כיסוי מכסה בלא ברכה אמנם אם נתערב אח"כ לעשות ס"ס מהא וודאי לא דכ"ע סוברים דהוה ודאי וכן פסק הר"מ ז"ל בפ"ג מה"ש ה"ו דרסה וחלדה נכנסין בגדר הספק . הגרמה במיעוט קמא דוושט לא הוה כ"א טריפה ולא נבילה עיין סיל"ג דתורבץ הוושט לא הוי כ"א טריפה ולא נבילה . ובבהמה הדין כך הוא שחט הוושט ואח"כ שהה במיעוט קמא דקנה הוה וודאי נבילה דרס והחליד במיעוט קמא דקנה הוה עכ"פ ספק ולריב"ש בסי' קפ"ז הוה ודאי כיון דפסק באמצע שחיטה אין לו לדרוס וכבר התבאר זה בט"ז באורך ע"ש . וה"ה הגרים . ומיהו בקנה בעוף דרס ושחט ודרס מדרבנן אסור לדידן מטעם דרסה במיעוט בתרא ואם יש בה דררא דאורייתא זה ספק הוה וכבר התבאר : **יט** וכן בקנה . לצד מטה דנקיבתו במשהו . ש"ך . והיינו טריפה הוה ולא נבילה זה הכלל כל שלא במקום שחיטה הוה טריפה ולא נבילה : **כ** הר"ז כו' . עיין ש"ך ולא מלשון פסולה שכתב המחבר דייק ליה דהא המחבר אינו מקפיד לומר על ספק וודאי פסולה כמו בכל הני בעיות דלעיל אלא מדכתב מפני שנקיבת מקומות האלו במשהו יראה דהוה ודאי ולאו נבילה דלשון פסולה לא משמע נבילה אלא טריפה הוה ואף להמחבר שכתב בסי' ל"ג תורבץ הוה נבילה מ"מ הא כייל נמי קנה למטה מכנפי ריאה ושם לא הוה כ"א טריפה אלא לאו דוקא נקיט פסולה :

ודע דהמחבר דכתב דכל אלו החלוקים בקנה ולא בוושט לכאורה קאי אסי"ג אב' חלוקים שבקנה כשר בוושט טריפה אמנם המעיין בהרא"ש פא"מ אהא דהי ניהו תורבץ וביש"ש פא"מ סי' וי"ו והכנה"ג בהגהות הטור אות ל"ג הביאו דבבהמה אם שחט הוושט תחלה והגרים בשליש האחרון ממנו פסולה וכן הביאו הב"ח והנה הטעם הוא אף דבכר נשחט רוב הוושט וכבישרא בדיקולא דמיא ואם ניקב כנגד מה ששחט כבר כשירה לאחר הרוב כמבואר בסי' כ"ו מ"מ זה דוקא במקום שחיטה הא בתורבץ שאין מקום שחיטה עדיין יש בו חיות וה"ה אם שחט הקנה תחלה ולאחר הרוב הגרים למטה מכנפי ריאה דיש טריפה לחצי חיות ומש"ה הוה טריפה ומיהו לאו וודאי הוה כמו שיתבאר בסי' כ"ו דטריפה לחצי חיות לאו וודאי אלא ספק ולפ"ז קאי אסי"ב נמי ששם כתב דאם הגרים בקנה לאחר ששחט הרוב דאין פוסל בו כתב דבוושט אינו כן . ואין לומר דהרא"ש פוסל מטעם מיעוט בתרא דהא מכשיר בהגרמה במיעוט בתרא . ואין לומר דסובר כריב"ש סי' קפ"ז דבתוך השחיטה אם שחט רוב סימן א' בבהמה ואח"כ דרס והחליד מיעוט בתרא דקמא הוה ספק דבעוד שהוא זקוק לשחיטה אין לעשות שחיטה פסולה כמ"ש לעיל בט"ז אות ו' באורך וא"כ ה"ה הגרמה אפשר דשם שחיטה פסולה עליה וכן מוכח קצת מהמחבר סי"ב דכתב בקנה לאחר הרוב וה"ה בבהמה לאחר רוב ב' ואמאי לא השמיענו רבותא מפי דבבהמה לאחר שחיטת רוב הקנה אין פוסל בו במיעוט בתרא הגרמה אלא וודאי דוקא בעוף מיירי מקודם ואח"כ אמר בבהמה לא משכחת ליה אלא אחר רוב ב' . אלא דמלשון הרא"ש וודאי לא משמע כן שהרי כתב דמש"ה אמר הי ניהו תורבץ הוושט דאם הגרים לאחר ששחט רוב הוושט בבהמה משמע דווקא וושט דניקב התורבץ במשהו הוא . וא"כ שמעינן מכאן דאם תורבץ או קנה בכנפי ריאה לאחר רוב א' ניקב הוה טריפה ואני רואה מכאן ראיה מוכרחת למ"ש התב"ש בסי' כ"ו אות ג' ובשמ"ח ס"ב דאם שחט רוב מוושט ואח"כ ניקב שלא במקום שחיטה כתורבץ דטריפה והביא כמה ראיות ע"ז ולמה לא הביא מדברי הרא"ש פא"מ ויש"ש שם סי' ו' דמבואר כן שכתב בו דאם שחט הוושט תחלה ואח"כ לאחר ששחט רובו הגרים בתורבץ כו' משמע דווקא וושט והטעם דנקיבתו במשהו ולא בקנה כה"ג דלא שייך ביה הגרמה ואפשר אף הריב"ש מודה כה"ג דאם שחט הקנה תחלה ולאחר רוב הגרים למעלה דלאו שחיטה פסולה כלל אלא הוה כחותך בידה וברגלה ול"ד לדרס והחליד במיעוט בתרא דקמא וכעת לא מצאתי גילוי לדין זה וצ"ע (°) ועי' בדרישה שמכשיר דינים דריב"ש ואנן קיי"ל לאיסור והנ"מ בכל אלה הוא אי הוה וודאי דאורייתא או דרבנן וכפי הנראה לדידן דמחמירין בהגרים במיעוט בתרא הוא מחמת מנהג בעלמא לא מטעם דפסקינן כרש"י כרבנן טרופאי ונ"מ לענין תערובת וס"ס וכבר התבאר : **כא** מהלחי ומהבשר . הא נשמטו מהעצם לחוד סבירא ליה דלא הוה עיקור וכשירה . ש"ך ועיין מ"ש בט"ז מזה : **כב** ונשמט . עש"ך ור"ל דלבה"ג עיקור אין טריפה ועוף הכשירו בסימן א' אפ"ה הלמ"מ דבעינן שיהיו ב' הסימנים קיימין בשעת שחיטה . ודע דודאי טריפה הוה אף בעוף דכן מוכח מברייתא שחט הוושט ונמצא הגרגרת שמוטה זה היה מעשה ואמרו כל ספק בשחיטה פסולה וזה בעוף וכ"ת בבהמה וכדעת רש"י דעיקור לאו נבילה אלא טריפה ואין טריפה לחצי חיות ומש"ה נשחט הוושט ואח"כ נשחט הגרגרת אין טריפה לחצי חיות אם כן עכ"פ מוכח דעיקור טריפה הוה ואי כבה"ג ע"כ מוכח דבעוף מיירי ומוכח דיני של הרשב"א : **כג** ואנו . עש"ך ויראה לפרש כוונתו דתרתי קשיא ליה חדא עיקור במיעוט קמא היכי משכחת ליה דאם נעקרו במיעוט קמא הרי שוחט כל השחיטה בסימנים עקורים ובשלמא מיעוט בתרא משכחת שפיר וכ"ת דהר"ב אעיקור דסכין פגומה קאי הא לא הזכיר המחבר זה כאן כ"א בסימן ח"י שהגי' הר"ב עליו זה . ועוד מהו הלשון כ"ל עיקור לכן פי' דה"ק דוודאי מדינא אף בשעת שחיטה בעינן שנשמט רובו מלחי וכדמוכח מדברי הר"ן הביאו הט"ז ג"כ ואין חולק עליו בזה אלא מצד המנהג אנו מטריפין אם אירע בשעת שחיטה דלא כמ"ז שהתיר אפילו בשעת שחיטה אם נעקר כ"ש . ומיהו קודם שחיטה מוקמינן אדיניה להמחבר כל שנשמט עם הבשר אפילו כולו שרי ולסור בעינן שיהא המיעוט קיים וז"ש רמ"א ואנו נוהגין להטריף כל עיקר ר"ל כל שהיה בשעת שחיטה ואפילו במיעוט קמא דקנה שנשמט כ"ש דעדיין לא התחילה השחיטה כלל מידי דהוה אחצי קנה פגום אפ"ה משום חשש שמא נגע בוושט והוה בשעת שחיטה תו מחמירין מצד המנהג ויש לפרש עוד דאף אם תפס הקנה לבדו אפ"ה כיון שאירע בשעת שחיטה מטריפין מצד המנהג ומ"ש הש"ך שמא ניקב הוושט יורה כמ"ש מעיקרא והט"ז יפרש שמ"ש הר"ב כל עיקור במיעוט קמא קאי אסכין פגומה :

ודע דהטור הביא עיקור סימנין מהלחי ועיקור דסכין פגימה . והנה מהלחי הוא הלמ"מ וסכין פגומה כתב הדרישה בשם הגהות מהר"י ווייל דנפיק מקרא ושחט ולא ועקר שהפגם קודע הביאו הכה"ג ג"כ בהגהות הטור אות ל"ה . והנה פגם בחוד הסכין הוה נבילה ובצדדין אף דמקרא לא מוכח דשוחט בחוד שפיר מ"מ ניקב הסימנים קודם הרוב הוה נמי נבילה כיון דבמקום שחיטה הוה וכאמור . ובעוף אם תפס הקנה לבדו לדעת הש"ך בסי' ק"א ודוכתי טובא דמשמע מדבריו דלא חיישינן לנקיבת הוושט והסכים עמו הפר"ח זולת התב"ש שהחמיר יע"ש א"כ בשחט בסכין פגום בצדדין בעוף ותפס הקנה לבדו אם נאמר דרוב יותר כחוט השערה די בשחיטה וכמשמעות המחבר ושאר פוסקים לעיל א"כ כשר ממ"נ קודם הרוב הוה חצי קנה פגום ובמשהו יותר תו אין חשש . והתב"ש בסי' ח' השיג על פר"ח בסכין מלובנת ואוסר בתפס הקנה לבדו בעוף דצדדין שורפין גם למטה וזה לא שייך כאן בסכין פגומה מצדדין ועיין בסי' כ"ו בש"ך אות א' שכתב ניקב הוושט לאחר ששחט הרוב כשר ואף דאנו אוסרים כל ה' ה"ש אף במיעוט בתרא היינו במיעוט השלם לא במה שכבר שחט יע"ש ויש נ"מ בין התירוצים לתירוץ זה ה"ה בסכין פגום מצדדין בתפס הקנה כשירה ולתי' ב' שכתב שם כיון דלא נעשה דרך שחיטה א"כ כה"ג אסור ויש לצדד בה"מ כיון דעיקור במיעוט בתרא רוב מכשירין ומצד המנהג אוסרין א"כ כל שעיקר בסכין מה ששחט כבר יש לסמוך אתי' א' שם בש"ך בה"מ . ויש עוד נ"מ בין התירוצים שכתב שם הש"ך אם דרס והחליד באותו הרוב ששחט כבר לתי' א' כשר דהדוקא במיעוט הנשאר דגזרינן אטו קודם רוב אבל במה ששחט כבר ליכא למגזר ולתי' הב' כל שעושה דרך שחיטה פסול אף במה ששחט כבר . וכל זה במקום שחיטה אבל ניקב שלא במקום שחיטה יבואר על נכון בסי' כ"ו בעזה"י :

ולענין החלב והביצים דעת הר"ב להכשיר והאחרונים אוסרים וכבר כתבנו מזה דעיקור הוה טריפה כשנעקר בכח כאן מעט כו' : **עוד** נראה לי דאם נשמט ממקום חיבורו בלחי כאן מעט כו' הוה מדולדל ועיקור ה"ה באמצע הקנה שלא במקום שחיטה כה"ג לא הוה נבילה מ"מ אם מדולדל הוא המיעוט אפשר דלא גרע ממקום חיבורו בלחי ולא מהני שחיטה והוה נבילה ולא טריפה (°) : **כד** אלא שאין השחיטה מועלת בו שמחמת עיקור מתנדנדין הסימנים וא"א שתשחט בהכשר ר"ן בשם הרמב"ן ש"ך ולא ידענא למה העתיקן דהא הר"ן כתב כן בשם הרמב"ן דסובר עיקור הוה טריפה והלמ"מ שאם אירע כן בשעת שחיטה נבילה וקודם שחיטה הוה טריפה אף ששחט אח"כ וחולק אבה"ג בתרתי דלבה"ג קודם שחיטה לא הוה טריפה ואין השחיטה מועלת בסימנים עקורים אף שנעקרו קודם שחיטה ומ"ש הב"י וא"ב כו' ה"מ למימר דא"ב נמי הא וכמ"ש הכה"ג בהגהת הב"י אות ט"ה וא"כ לאיזה צורך העתיק דברי הר"ן בשם הרמב"ן דהם סותרים למ"ש המחבר וצ"ע : **כה** אבל . עש"ך גם זה יורה קצת למאן דמטריף עיקור דלבה"ג לא שייך הדר ברי' כיון דלאו טריפה הוא אלא כיון דנדלדל א"א להשחט בהכשר : **כו** שחט א' . בעוף מיירי וק"ל עכ"ל ש"ך וא"י מה מלמדנו פשיטא דהכין הוא . והנה להר"ן בשם הרמב"ן דקודם שחיטה טריפה הוה ולא נבילה ובשעת שחיטה הוה נבילה הא דאמרינן וא"י אם קודם שחיטה או לאחר שחיטה זה היה מעשה ואמרו כל ספק בשחיטה פסולה לאו דוקא קודם אלא קודם גמר הרוב דאל"כ לא שייך פסולה אם לא שיפרש כרש"י דפסולה לאו דוקא ולא ספק בשחיטה לחוד דה"ה כל ספק השקול וכדעת רבינו יונה ז"ל ועיין בכור שור חולין יו"ד יע"ש . ועיין כה"ג בהגהות הב"י אות מ"ה שהביא בשם מש"א דהמעיין בחידושי הרמב"ן יראה דאינה טריפה וא"כ הנ"מ שכתב הב"י אינו . אלא הנ"מ הוא להר"ן א"צ לבדוק קודם שחיטה אם הסימנים עקורים דאין דרך להשמט אלא בשעת שחיטה מפני אימת השחיטה ולבה"ג צריך לבדוק קודם השחיטה אם אין הסימנים עקורים . ולא הבינותי דאמאי לא שייך הנ"מ דלבה"ג אף קודם שחיטה הוה נבילה ולהר"ן קודם שחיטה כשרים נמי הוה ולזה יש לומר שכיון למ"ש ספק קודם שחיטה זה היה מעשה כו' וע"כ בעוף מיירי וא"כ לבה"ג א"ש דהלמ"מ שיהיו שניהן שלימין משא"כ להר"ן בשעת שחיטה מה איכפת לן כיון שהשחוט לא נעקר מישתמים שפיר איהו ובשלמא אי טריפה הוה שפיר מה שאין כן אי אמרינן כשירה ולז"א דהר"ן לאו דוקא וקודם שחיטה נמי נבילה אלא אורחא דמלתא נקיט מפני יראת השחיטה עוקרת הסימנים וכל זה צ"ע גם מ"ש להר"ן צריך לבדוק אחר השחיטה ולבה"ג קודם גם זה אינו להר"ן א"צ לבדוק כלל ולבה"ג אחר השחיטה ולא קודם ולא חיישינן לברכה לבטלה ולב"ת ולקמן כ"ה יבואר זה . ומ"מ לדינא אין חילוק ואף קודם שחיטה הוה נבילה : **כז** הר"ז פסולה . פירוש ספק נבילה ש"ך . הנה דבריו לקוחים מהר"ם ז"ל פי"ב מה"ש הט"ו ט"ז יע"ש וכבר דברנו מזה במקומות רבים גם כאן אדבר כמעט רגע . ידוע הוא דאזלינן בתר חזקה בין בספק המקרה בידי אדם או בידי שמים כמו נגע דאוקי אחזקה דעתה נחסר וזו בידי שמים ובידי אדם כמו נפלו לסטים ונפל הבית עליו כו' וכדומה הרי בין בידי אדם וב"ש אוקי אחזקה זולת ספיקא דדינא ובעיא דלא איפשטא דבשביל החזקה לא ישתנה הדין כמו שביארנו בזה במקומות רבים והנה בשמוט י"ל דאיכא רובא אלא דסמוך מיעוטא לחזקה וה"ל פלגא וכפי הנראה לא הוה ספק מ"ה כ"א דרבנן ומה"ט כתב רמ"א דהשוחט נאמן דלא הוה שמים דמסייע ליה רובא וכדכתיבנא :

והנה בספק שהה ודרס נמי הוה ספק וכפי הנראה נמי מדרבנן דרוב אין שוהין ודורסין ומה"ט נותנין למומר לשחוט וכמ"ש הרשב"א ובשחיטת רוב סימנים כתב דבודק הוא קודם שיעור שהייה . אמנם בזהא דלא בדק הסימנים קודם שיצא מידו אם שחוטים רוב דפלוגתא ח"א טריפה וח"א נבילה כתב הרשב"א בחדושיו דרוב שוחטין רוב אלא כיון דהוה רובא דתלי במעשה מש"ה הוה טריפה וי"א דהוה נבילה ויש לספק בדבריו אי מ"ה לא הוה רוב כיון דתלי במעשה ומ"ד טריפה דבחייה לא היתה מטמאה ומ"ד נבילה כיון דממילא היה מתה או ר"ל דמדרבנן לא הוה רוב ומ"ה הוי רוב ודי לנו שנא' דטריפה לא דמטמאה וזה יורה כמ"ש התוס' חולין ט' א' ד"ה אסורה דמה"ת מותר ולכך די דאסורה באכילה ומ"ד דמטמאה דלא ליהוי מילי דרבנן כחוכא דממילא מתה היא וע"כ מטמאין לה . ויש לראות כיון דטעמא דרובא דתליא במעשה א"כ בשהה ודרס בספיקן אמאי מחמירין וכ"ת סמוך מיעוטא לחזקה א"כ ה"ה בלא בדק והנראה דסובר בספק שהה הוה מדרבנן ובלא בדק הוה ד"ת דאי מדרבנן לא היו מחמירין לומר מטמאה ומש"ה הוצרך לומר דהוה רובא דתליא במעשה וכפי זה הצד יש להוכיח דרובא דתליא במעשה מ"ה לא הוה רוב וכבר דברנו מזה בספר גינת וורדים :

וראיתי להמי"ט בדף קל"ח אהא דהביאו הרי"ף והרא"ש פלוגתא דאי מטמאה אף דאין נ"מ מלתא אגב אורחא קמ"ל ולדידי יש לומר דנ"מ דמהולקין למ"ד טרפה הוה מדרבנן ודי שנחמיר באכילה ומ"ד נבלה הוה ד"ת או דרוב אין שוחטין רוב או דרובא דתליא במעשה לא הוה רוב מ"ה ונ"מ לכמה דברים בזה :

ולענין דינא בספק שהה ודרס י"ל דהוה ספיקא דאורייתא והטעם אף דרוב אין שוהין ודורסין מ"מ כיון דנולד לו ספק א"כ איתרע רובא ובשלמא מומר אמרינן מסתמא לא אירע לו . ובלא בדק בסימנים אי רובן שחוטים הוה וודאי כמו שיתבאר סי' כ"ה ובספק נשמט קודם שחיטה הוה ספיקא דאורייתא חדא דיותר שכיח לשמוט מחיים והא דאמרינן כל ספק בשחיטה הוא אף דיש לתלות אחר כך כמו בזרק מידו וכדומה ועוד די"ל דאיכא חזקה דבהמה בחייה וחזקה דהשתא וכה"ג אפשר דאין רובא עדיף נגד ב' חזקות וכבר צידדנו בזה בס' גינת וורדים וכאן אין להאריך : **כח** ולא אמרינן מחמת זריקה נשמט . הש"ך הראה מקום לסימן כ"ה אות ד' ועיינתי שם ולא מצאתי כלום דהתם כתב דאם זרק הקנה מידו יש לחוש דע"י זריקה נתרחב ולא וושט ואם נאמר דגם כאן נמי דווקא נשמט וושט הא קנה תולין דרך זריקה נשמט ונאמר אף לנשמט מלחי הוא כן וכבר היה לי ויכוח עם חכם אחד שאמר כן ואני אמרתי שזה א"א דכל ספק בשחיטה אף שיש לתלות לא תלינן וכהראיה שהביא מהרי"ק

בשורש

בשורש ל"ה ועתה ראיתי בגוף התשובה כתב שחט הוושט וזרק העוף מידו ונשמט הקנה יע"ש הרי אף בקנה לא תלינן. ואולי איפכא קאמר הש"ך דקשיא ליה למה להר"ב להגיה כאן ואפילו זרק ולא אמרינן דע"י זריקה נשמט הא כתב בסי' כ"ה דאפילו להקל לא אמרינן דע"י זריקה נתרחב החתך כ"ש כאן להחמיר ולזה כתב ששם בקנה חיישינן וכאן אפילו בקנה לא מהני והטעם כל ספק בשחיטה אפילו יש לתלות לא תלינן וכאמור ואף שיש לחלק בין באמצע ובין נשמט : **כט** הר"ז. כיון דתפס בסימנים אפשר לשמוטה שתעשה שחוטה והוה ספק נבלה ש"ך : **ל** שיביא כו'. המחבר כתב דיעקור שניה (ויקרע) [ויעקר] רבותא הוא וכ"ש אם לא (קרע) [עקר] והש"ך כתב דיעשה בהיפך. ומ"ש כיון דשמוטה לאו טריפה הוה הוא לשון הרא"ש בפרק השוחט אהא דנמצא הסימן שמוט כתב דלמ"ד שמוטה לאו טריפה לא מהני הקפה באותו סימן עצמו ולמ"ד שמוטה טרפה הוה א"כ וודאי חתך של שחיטה שוה לחתוך שני ומהני הקפה באותו סימן עצמו ויש לראות אף למ"ד טרפה מ"מ עדיין חיות בו קודם שחיטה דהא כתב התב"ש סי' כ"ו דאין לדמות שלא במקום שחיטה למקום שחיטה והר"ם ז"ל נמי כתב גרגרת שנפסק במקום הראוי לשחיטה הוה נבלה הא שלא במקום שחיטה מהני לטהר מידי נבלה השחיטה א"כ וודאי לא ישוו החתיכות להדדי והנה נאמר שדבר זה מחלוקת בין הרא"ש והר"ן דלהרא"ש אין בו חיות כלל ושוב לא מהני שחיטה ולהר"ן דפוסק שלא בשעת שחיטה טרפה ומהני שחיטה אח"כ לטהר מידי נבלה וצ"ע. ומ"ש עוד הש"ך וכן משמע מתוספות פא"ם נ"א לא ידענא מה ראיה מהתם ומרא"ש פרק השוחט היה לו להביא ראיה יע"ש : **לא** וכן עיקר. שאפילו נמצא טבעת על הארץ אסור ש"ך יע"ש ועיין במ"ז מזה :

כה א ואם. עש"ך דהוה נבלה פי' וודאי דכל ספק השקול אוקמיה אחזקה וכן משמע מר"מ ז"ל בפ"א מה"ש הי"ב הר"ז נבלה ומשמע דהוה ודאי אמנם הכ"מ כתב עם דרבינו פסק כמ"ד מטמאה במשא לחומרא ועוד דמסתבר טעמיה וכפי הנראה דלא ברירא ליה אי הוה ודאי אמנם לשון הר"מ מורה דהוה ודאי וטעמא דסובר דרוב אין שוחטין רוב כתי' הב' במרדכי חולין פ"ק יע"ש ובכה"ג בהגהות הטור אות ב' וג' הביאו ובתב"ש צידד שם אי הוה דאורייתא או כתי' התוס' חולין ט' א' ד"ה ואסורה באכילה דרוב שוחטין כהוגן יע"ש והפרי תואר כתב בפשיטות דהוה רק דרבנן יע"ש ות"ו להקל בזה דאי הוה ספק השקול אוקמינן אחזקה וכ"ש דאיכא נמי חזקה דמעיקרא שלא היו הסימנים חתוכים. והתב"ש כתב להר"ם הוה ודאי נבלה ולוקה משום נבלה ולא לטמא במשא ויראה כוונתו דכל מה שהיתה עומדת בחייה כן עכשיו דהוה לקי משום אמ"ה ה"ה עכשיו משום נבלה ובחייה לא היתה מטמאה ה"ה עכשיו. וכתב דלפ"ז היה מותר לשחוט או"ב כה"ג ולא ידענא למה כיון דמטהר עכ"פ מידי נבלה מידי דהוה אטרפה דהוה שחיטה לענין או"ב : **ב** מיהו. הש"ך האריך ותוכן כוונתו דשמוטה הוה עכ"פ מיעוט המצוי כמו סירכות הריאה ומש"ה צריך לבדוק ומכל מקום מ"ש דאנו אוסרין דיעבד הא באין ה"ט אוסרין בריאה ה"ה כאן יש לאסור באין ה"ט ואולי יש להלק. ודע דלא קשיא אמאי דיעבד שרי נימא סמיך מיעוטא לחזקה והוה פלגא מדרבנן וליתסר כיון דמיעוטא דמיעוטא לא הוה וי"ל כמ"ש בספר גינת וורדים בשו"ת א' דלא החמירו חז"ל אלא היכא שיש מקום לחול ונולד לנו הספק אבל להחזיק ריעותא [illegible] שמא בסימנים עקורים שהם זה לא אמרינן ומה"ט לא בדקינן אחר נקובת הוושט אף דאיכא חזקה [illegible] בניקב במקום שחיטה אלא כדאמרן ומיהו לבדוק אם רוב שחוטים או דהוה מ"ה או דמיקרי נולד הספק [illegible]אסור. וכבר תמהתי לעיל סי' כ"ד דהר"ב סותר משם לכאן דלעיל פסק דעיקור לאו טריפה היה א"כ [illegible] דאמר כל טבח שא"י ה"ש אסור לאכול משחיטתו היינו עיקור דנשמט הסימנים ומש"ה פסק דאין טריפ[illegible] דאי כפירש"י עיקור דסכין פגומה א"כ אמאי סובר עיקור אין טרפה ועוד ממ"ש המחבר עיקור כ[illegible]ד ושתק הר"ב ש"מ אודויי אודי ליה ואיך כתב כאן דא"צ לבדוק אחר עיקור א"כ אמאי אסור לאכול משחיטתו יע"ש :

ועיין ב"ח שכתב עיקור הוה חזקה שאינה זבוחה ולזה י"ל דא"כ אחר נקיבת הוושט נמי יהא צריך לבדוק אלא וודאי כדאמרן ומ"ש שם דא"כ למה צריך לידע עיקור יותר משאר ה"ש יש לעיין ביה דהכי היה לומר דאיזה צורך לידע עיקור :

וראיתי להתב"ש אות א' דברים אשר לא זכיתי להבינם. הקשה איך אנו סומכין על תוקף אגודל דלמא המיעוט מדולדל ולא יצא לחוץ וכן הקשה בכר"ו וזה יפה הקשה אמנם מ"ש התב"ש לבה"ג אין חילוק כל שנשאר המיעוט קיים כשרה דהטעם דא"א לשחוט בסימנים עקורים ודווקא אי עיקור טרפה יש חילוק אלא שבטור משמע אף לענין שחיטה עב"ל ולא הבינותי דוודאי לבה"ג דאין מחלק בין נעקר קודם שחיטה או בשעת שחיטה הטעם גזירת מלך הוא דאין שחיטה מועלת בסימנים עקורים וכשהמיעוט הוא מדולדל הוה כנעקר כולו. ולמה הביא ממרחק לחמו והא המחבר בסי' כ"ד כתב בפי' כן הא דעיקור פסול כשהוא מדולדל אלמא אף לבה"ג פסולה וכ"ת דה"ק כשהוא מדולדל הוה טרפה ולאו מחמת עיקור ולא הוה נבלה ועיקור דהוה נבלה ולא טרפה כשנעקר כולו דעדיף הא נעקר בכח דכאיב לה הוה טרפה ולא נבלה וא"כ א"צ לבדוק כ"א שלא יהיה נבלה דסמוך מיעוטא לחזקה ולא בטרפה דסמכינן ארוב חדא דזה דוחק ועוד דאי הא דחלב וביצים מותר היינו כשנעקר כולו ולא מדולדל איך כתב המחבר שם דהמיעוט הנשאר אינו כלום והוה כנעקר כולו ומה בכך שנעקר כולו דנעקר כולו לאו טרפה הוה ואלו כאן מחמת טרפה קאתינן עליה לא מחמת נבלה וצריך לומר דמלתא דלא שכיחא הוה שיהא המיעוט מדולדל וכיון דלא הוה מיעוט המצוי תו לא מחמירין : **ג** ויש. הג"ה זו צריך להיות קודם ויש מי שאומר ש"ך לכאורה יראה דפליג אמ"ז אות ג' דסובר הטעם שמא ישכח מלבדוק אח"כ דלפי דבריו אין חילוק בין רובא להגרמה דה"ה אחר הגרמה צריך לבדוק קודם שיזרוק מידו שמא ישכח וא"כ בכיון עשה רמ"א כן דכתב הג"ה זו כאן לומר דקאי נמי אהגרמה אלא סובר דהטעם דלכתחלה חיישינן שמא יתרחב כשיטת מהרי"ו דלא שייך זה בהגרמה אלא ברוב ועיין כה"ג בהגהות ב"י אות ו' כתב דבעל המפה תפס לכתחלה חומרת שחיטת אשכנזים הרי דסובר דלכתחלה יש לחוש לשמא יתרחב החתוך ויש בזה קולא וחומרא לפי' הט"ז שמא ישכח מלבדוק הוה חומרא אף בבהמה דלא שייך פרכוס צריך לבדוק מיד וה"ה הגרמה ובעוף אם שחט הוושט ג"כ הדין כן ואלו לטעם הש"ך בבהמה א"צ ועוף דנקים רמ"א הוא בדקדוק ואם שחט הוושט בעוף א"צ לבדוק מקודם דווקא קנה יש חשש שמא יתרחב כמ"ש הש"ך בשם אביו הגאון ז"ל ויש ג"כ חומרא לש"ך אם אבר לאחר שיזכיר לו הבדיקה דלא שייך שישכח דשנים לא ישכחו כמו גבי בדיקה כמ"ש האורח מישור אפ"ה אסור שמא יתרחב ולט"ז שרי כה"ג : **ד** ולא חיישינן. עש"ך וירצה דהב"ח הביא ראיה מרש"י דהשוחט בלילה דלא ישחוט לכתחלה דשמא לא ישחוט הרוב והבין דשמא אח"כ יתרחב החתך א"כ משם מוכח איפכא דיעבד שרי ורש"י כיון דשמא ישכח אח"כ לבדוק כמ"ש בסי' י"א אות א' יע"ש ואף דכתבנו מקודם לזה דהש"ך סובר דהא דבעינן קודם שיזרוק העוף אין הטעם שמא ישכח אין דומה לילה ויום במקום אופל דחיישינן שפיר משא"כ בעומד שם אין חשש אף לאחר שיזרוק אלא הטעם לכתחלה שיתרחב מקום החתך. והנה הש"ך כתב בשם אביו הגאון דיש חילוק בין קנה לוושט ומשמע אף דיעבד אסור בקנה והיינו דקשיא בגמרא השוחט דיעבד אין והא תניא לעולם שוחטין ביום ובלילה לימא הא איירי בבהמה דליכא פרכוס או וושט וכאן בקנה אלא בקנה אף דיעבד אסור ומתניתין בבהמה או בוושט או תפס העוף בידו או קשר דלא פרכס כמ"ש בנה"ך ומיהו התב"ש מיקל אף בקנה יע"ש אמנם המעיין בב"ח כאן ובריש סי' י"א יראה דדבריו כנים דה"ק אסור לשחוט בלילה לכתחלה דאם אתה מתיר ליה לשחוט יבוא לסמוך לפעמים בנמצא למחר רובן שחוטים וזה אסור אף דיעבד ודיעבד מיהו ימצא כל הסימן שחוט למחר דהרי בריש סי' י"א פי' דברי רש"י דאף דיעבד אסור שמא נתרחב החתך והרי אתה רואה כמ"ש כאן וצ"ע : **ה** הבודקים. הש"ך הביא ב' פירושים ופירוש הב' מחמיר דאף אם ימצא אח"כ רוב אסור דשמא הנוצה קרעה ונעשה רובו אסור : **ו** ולא חיישינן. כתב הש"ך דמלשונו משמע דלא חיישינן שמא במקום נקב ניקב אלא אפילו הרבה נקבים שלא במקום שינוי תלינן כולהו בזאב והטעם דרוב אין טריפות הא ספק בשחיטה מוקמינן אחזקה אף שיצא פ"א בהיתר וכבר היה לי ויכוח עם חכם אחד ואמר די"ל כיון דיצא פ"א בהיתר אין לחוש ודחיתי דבריו. ועתה מצאתי במהרי"ק שורש קמ"ז להדיא כדברי דאף שיצא בהיתר וז"ל שם ומה שאמרת שאם זרק העוף מידו ומצא הסימן שמוט הואיל ויצא בהיתר אינו דהא טבל ועלה ובין עלייתו לטבילה נתעסק באותו המין אין לך הוחזק גדול מזה ואפ"ה אוקי אחזקה והביא עוד ראיות ברורות לזה יע"ש ואף אנו כתבנו כפי מעט ידיעתנו ומה לנו להביא עוד ראיות מאחר שאדונינו מהרי"ק אומר בפי' כן מי יבוא אחר המלך כו' והדבר ברור אף שיצא בהיתר כיון דאח"כ נולד ריעותא ואף דאיכא למיתלי כי התם דנתעסק אפילו הכי אוקי אחזקה וזה ברור וכבר הארכנו בספר גינת וורדים בשו"ת א' ולקמן סי' ל"ג בדיני וושט אבאר עוד מזה (°) בעזרת האל יתברך :

כו א ניקב. עש"ך ויראה לפרש כוונתו דיש לומר אם שחט רוב הוושט וניקב אסור מתרי טעמי הדא לדידן דפסקינן כרש"י דה' ה"ש אסור במיעוט בתרא מטעם גזירה אטו קודם הרוב ה"ה ניקב יש לגזור וזה אפילו בשחט הב' סימנים ברובן יש לגזור כן ועוד יש לומר למ"ד יש טריפות לחצי חיות אין לחלק בין ריאה לאותו סימן גופא ע"ז כתב דאף למאן דפוסל ה' ה"ש במיעוט בתרא ניקב אין פוסל והביא ב' תירוצים ויש לכ"א קולא וחומרא לתי' הא' אם דרס והחליד ברוב ששחט כבר אין חשש דאף רש"י אין אוסר כ"א במיעוט הנשאר שלם לא במה שכבר שחט וחומרא אם ניקב המיעוט השלם טרפה ולתי' ב' חומרא אם לאחר ששחט רובן דרס והחליד במה ששחט כבר טרפה דהוה דרך שהיבה וקולא אם ניקב המיעוט השלם כשרה כיון דלא הוה דרך שחיטה. והא דעיקור סימנין מהלתי במיעוט בתרא אוסר אף דלא הוה דרך שחיטה מ"מ כיון דנעקר בשעת שחיטה א"א להשחט כראוי המיעוט ומש"ה פסול. והביא ראיה מרש"י גופא דף ח' שכתב והאיכא צדדין שורפין קודם שתשחט רוב הסימנים וושט נקובתו במשהו ומדכתב קודם רוב אלמא לאחר רוב אין קפידא אף דפוסל כ"ש במיעוט בתרא וגם מדכתב וושט משמע קנה ליכא קפידא. ומיהו הא אין ראיה דאף למ"ד יש טרפות לחצי חיות מ"מ באותו סימן גופא אין פוסל. חדא דרש"י מפרש רוב שנים ועוד דרש"י סובר דלר"ז אין טרפות להצי חיות ומש"ה דקדק הש"ך וכתב וכן משמע מפירש"י רק אמ"ש דאף לרש"י דפוסל ה"ש במיעוט בתרא מ"מ נגד מה ששחט לא מדכתב קודם הרוב משמע עכ"פ לאחר רוב שנים אין מזיק וה"ט כיון דחתוך כבר לא גזרינן כולי האי ודווקא במיעוט השלם. א"נ כיון דלא הוה דרך שחיטה דגם טרפה לא הוה דרך שחיטה אין פוסל ולא כתב אח"כ על מ"ש שאין טריפות להצי חיות שכן מוכח מרש"י כי זה לא מוכח כדכתיבנא. ומ"ש שכן משמע מרש"י משום דדיוק גמור לא הוה דלמא רש"י מפרש דקושית הגמרא הוא משום קודם הרוב דלאח"כ מה קושיא דלמא ר"ז מיפשט פשיטא ליה דאין פוסל ה' ה"ש במיעוט בתרא ומ"מ משמע כן דאל"כ למה לרש"י לפרש קודם הרוב משמע דדינא אתא לאשמועינן ומש"ה כתב כן. אח"כ הביא הש"ך ראיה דהא נמי לא אמרינן בבהמה אם שחט הוושט וניקב קודם הקנה דיש טריפות לחצי חיות ואין להלק בין אבר אחר לאותו אבר גופא לזה כתב דהרשב"א בתה"א למ"ד ובתשובה סי' עש"ז כתב להדיא אף מאן דאוסר ואומר יש טריפות להצי חיות מ"מ באותו סימן גופא אין אוסר יע"ש והביא דברי הדרישה דאין טריפות לחצי חיות. ומ"ש כ"ש אם ניקב הוושט לאחר ששחט כל הוושט דלא כב"ח שכתב למעשה צ"ע דשמא יש טריפות להצי חיות אף באותו סימן גופא דז"א. ומכל מקום א"י מה מלמדנו דפשיטא דכל שכן הוא אם בנשחט רובו דכשר אם ניקב כ"ש נשחט כולו. ואולי דהכא קאמר בנשחט רובו עדיין אם ניקב השלם י"ל כתי' א' דפוסל לרש"י אבל בהתך כולו לומר יש טרפות לחצי חיות בהא כ"ע חולקין על הב"ח דשאני ריאה דהוא אבר אחר מאותו סימן גופא דודאי אין טריפות לאחר הרוב :

כתב התב"ש אות א' אם נפגם הוושט במקום ששחט בצד החתוך קודם הרוב טריפה והביא ראיה מקושית והאיכא צדדין ופשוט הוא. עוד כתב דאם ניקב רק עור העליון והעור הב' אין מגין עכשיו דהתוך הוא או שוחט באלכסון והעור עליון עודף על התחתון אין חשש ע"ש מ"ש התב"ש בסוף הספר בדף האחרון. עוד כתב באות ב' דווקא אם ניקב לאחר ששחט הרוב במקום שחיטה הא בתורבץ או הקנה בכנפי הריאה הוה כאבר אחר ודמי לריאה וספק טרפה הוה וכבר צידדנו בסימן כ"ד ושאר דוכתי והדין נכון הוא :

ודע דיש להסתפק היכא דשחט סימן א' בבהמה כולו ואח"כ דרס והחליד באותו סימן החתוך במקום אחר מהו לפי' הריב"ש בסימן קפ"ז דאם החליד במיעוט בתרא דקמא פסולה לפי שזקוק לשחוט עוד ה"ה אם החליד בסימן החתך במקום אחר א"ד לא פסלה כהאי גוונא ונ"מ לדידן בשנים שהשחין ובלא שהיה משכחת לה להאי דינא. ומיהו אם שחט כל הסימן ואח"כ חזר וחתך במקום אחר באותו סימן ושהה כדי לשחוט כל הסימנים בסכין רעה הוה ודאי נבלה לא ספק אף לפירוש הר"ר אושעיא דהתם שחט במיעוט השלם משא"כ כאן במה שכבר חתך : **ב** וניקבה הריאה דחיי ריאה תלויה בקנה וושט ויש טריפות לחצי חיות ועיין מ"ש לקמן בסימן כ"ז לענין מכירת הבני מעיים לעובד כוכבים :

כז א אסור. עש"ך דהיינו קודם שתצא נפשה אבל לאחר מיתה מותר אף מה שהתך בעוד מפרכסת דלאו משום אמ"ה אסור דכי שחט פרח ליה שם אמ"ה מגזירת הכתוב אלא מלא תאכלו על הדם

וכי

כה (א) או. עט"ז ור"ל דל"ת דא"ל יותר דכתב הטור קאי אהגרמה שא"ל לראות אם לא הגרים לז"א דאשחיטת רובן קאי ועיין דרישה אות ב' דא"כ איך חולק על אביו הרא"ש שהצריך לבדוק אחר הגרמה יע"ש ובמהרי"ל משמע שאין לסמוך על ראיית עיין : (ב) בלא הגרמה. עט"ז דשכיח הוא שיגרים והיינו בשוחט סמוך לראש ולא באמצע הצוואר דרחוק הוא שיגרים כ"כ התב"ש. והשמ"ח סיים אם שחט סמוך לראש ולא בדק הוה ספק נבלה ולא ידענא אמאי לא וודאי שכל ספק השקול ואיכא חזקה וודאי מבוי לה וכן כתב הוא ז"ל באות ג' שם דספק השקול וודאי מבוי לה והשבתי שמ"ש שם בשמ"ת ס"כ אם לא בדק אחר הרוב הר"ז ספק הוא ע"ש שבתב"ש כתב דהוה וודאי ובש"ך אות א' אבאר אמנם בספק הגרמה כתב ג"כ דהוה ספק נבלה מ"ה ולא וודאי ולא ידענא למה ובש"ך אות א' אבאר : (ג) קודם. הטעם כתב הט"ז משום שמא ישכח ומוכרח הוא לפי שיטתיה לקמן אות ד' דא"כ קשיא מאי דבדק גירא אם לכתחילה אסור מטעם דחיישינן שמא יתרחב אלא שמא ישכח וגם לא חיישינן כמ"ש הט"ז שם ולפ"ז לאו דווקא עוף ה"ה בהמה יש לבדוק קודם. ובמהרי"ק שורש ל"ח כתב דאף לכתחילה מותר. א דסובר השוחט בלילה לכתחלה אסור הטעם שמא ידרוס וכדומה או דהכי קאמר דמהאי טעמא שמא יתרחב מוכח מהא דגירא דליתיה. ולפ"ז אומר לאחר שיזכיר אותו הבדיקה אין איסור כמ"ש האורח מישור ואין צורך לזה אלא דרמ"א דעתיה דנפשיה קאמר מהטעם דהשוחט בלילה דלכתחילה אסור שמא ישכח אח"כ מלבדוק וכפירש"י שם בסי' י"א א"כ ה"ה כאן ועוף לאו דווקא והאורח מישור האריך בכאן על הט"ז להקשות ולפי מ"ש דברי הט"ז ברורים. יע"ש : (ד) ולא. עט"ז מ"ש הב"ח דראיית מהרי"ק יש לדחות דהתם היה רואה שכל הסימן אתוך הנה מהרי"ק בשורש קמ"ז כתב דמלינו לאוקמיה בחתך כל המפרקת ג"כ דלא חיישינן לפרכוס אלא דא"כ היה לתלמודא לפרש ולא ליתן מכשול לסמוך אף ברוב ולפ"ז כ"ש דאין תי' הב"ח עולה. ומ"ש הט"ז אמאי לא הביא מהרי"ק ראיה מהשוחט בלילה דלא בדק כ"א לאור היום הנה להב"ח י"ל דאיירי בשחט כל הסימנים מש"ה מכשיר דיעבד. ולפ"ד התב"ש והכ"ג בהגהות ב"י אות ד' דווקא בעוף יש לחוש ע"י קפילה ודילוג נתרחב החתך ולא בבהמה וכן הוא במהרי"ק א"כ מש"ה הוצרך להביא ראיה מהא דבדק גירא בעופא דמן המשנה השוחט בלילה י"ל בבהמה איירי. גם משום לכתחילה הביא מהרי"ק ראיה דשרי ואלו ממשנה אדרבה דיעבד תנן ומיהו וודאי הא דיש לחלק בין עוף לבהמה דיעבד אבל לכתחילה הטעם שמא ישכח א"כ אף בבהמה חיישינן שמא ישכח וכההיא דשוחט בלילה ואף הגרמה שצריך לבדוק הוא מיד קודם שישליך מידו מה"ט גופא ועיין תב"ש וראיתי להכה"ג בהגהות ב"י אות ד' מ"ש הב"י שנמצא בשחיטות אשכנזים לאסור הוא מהגהות שחיטות מהרי"ו שכתב וז"ל בשוחט העוף וזרק מידו קודם שבדק הסימן טריפה שמא עקר הסימן בפרכוס והוא לא שחט הרוב מא"ז ע"כ. הכין הב"ח דהג"ה הנ"ל פליג עם מהרי"ק ואינו דהג"ה מיירי בנמצא הסימן שמוט דבזה מודה מהרי"ק ע"כ ור"ל דהסימן נמצא שמוט ולא תולין ע"י זריקה אלא תולין ע"י פרכוס בשעת שחיטה כשמוט ומלבד הדוחק הגדול אבל יש בזה מה יענה במ"ש והוא לא שחט הרוב ואולי רוצה לומר שלא שחט הרוב בהכשר קודם השמוטה ואילו במיעוט בתרא כיון דמנהגא הוא היה להתיר בספיקא ואין במשמע הלשון כלל : (ה) כשהן נקובים. הט"ז הביא דברי התוספות אפילו נקבים הרבה אין חוששין דק"ל פשיטא דלא חיישינן כמו דלא בדקינן אחר כל ה"י טריפות אלא אף דליכא קמא ריעותא דיש הרבה נקבים אפ"ה תולין כולהו בזאב. ומה שקשה מכאן לאם נאבדה הריאה לבה"ג אסור ולדידן עכ"פ באין ה"מ אסור א"כ איך אמרו כאן דכשירה עיין תב"ש בסימן ל"ו כי אף שמכיח ג"כ נקבים אי אין סירכא בלא נקב מ"מ הוה מכתה דלדולי סירכא. וראיתי להכר"ו אות ו' תי' דנאבדה הריאה טריפה דעבר על תקנת חז"ל ופשע שהיה לבודקה משא"כ כאן דנטל הזאב ומה הוה ליה למעבד ולפי דבריו נאבדה הריאה באונס כשירה ואינו כן ובסי' ל"ט בא כלב או עובד כוכבים ונטל הריאה וע"ז הגיה רמ"א דלדידן אסור וסתימת הפוסקים והאי משמע הכין ועי' בט"ז שם דהאחד אומר כסדרן היתה דהוצרך לומר דלא הוה כנאבדה מכמה טעמים והתם מה פשע ע"כ אף נאבדה באונס אסורה וכאן הטעם דא"כ דלדולי סירכא הוה מאתכת מיהו מכאן בלא"ה י"ל אין ריאה בכלל ולקמן סימן ל"ו ס"ה שם צריך לומר זה התי' יע"ש :

כו (א) כנגד. עט"ז דקדק מיש"ש פ"ב סימן י"ז דאם לאחר רוב הוושט ניקב הוושט ועדיין לא שחט הקנה אף בבהמה כשרה דל"ד לבני מעיים דאבר אחר הוא וכן כתב הרשב"א בתשובה סימן ס"ז להרא"ש ז"ל יע"ש והא דלא הביא ממ"ש הרא"ש פ"ק סי' י' דשם י"ל לאחר רוב שנים קאמר וכאן פירש בהדיא ועי' פרישה אות א' כתב לרש"י בעינן כולו ולא רובו והיינו אף לאחר ששחט רוב שנים נמי פוסל לרש"י ניקב במיעוט בתרא דוושט וכ"ש ניקב הוושט לאחר הרוב קודם שחיטת הקנה בבהמה ולאחר ששחט כולו אין פוסל אף כה"ג לרש"י ובדרישה אות א' כתב דמדכתב הטור ויש מכשירין בניקבה הריאה משמע הא לעיל אף מודים דאסור והאמי כו' משמע דיש חזרה בדבריו דאל"כ הא יש מכשירין הם רש"י ולרש"י אוסר לעיל אף לאחר ששחט הרוב וכן הבין הכה"ג בהגהות ב"י אות ב' דיש חזרה בדבריו ואני אומר דאין כאן חזרה. ובפרישה כתב לרש"י כולו הא רובו אסור היינו במיעוט השלם הא במה ששחט כבר רש"י מודה דשרי וכתי' הא' בש"ך אות א' והדרישה כתב דמ"ש הטור נגד מה ששחט טרפה הא לרש"י כשר כיון ששחט רובו כיון שניקב במה שחתך כבר. ולפ"ז לרש"י אם נאמר דאוסר בשחוט רוב וניקב מיעוט השלם והטעם אפרש בש"ך אות א' ה"ה שחט רוב שנים וניקב הוושט מיעוט השלם אסור ובקנה לא מסכתת דנפסק הרוב הוה כנגד מה שחתך כבר מודה רש"י דאין איסור וכתי' א' בש"ך ושם אבאר :

ודע דהב"ח הגיה דין זה בנ"ע דאפילו שחט כל הוושט וניקב קודם שחיטת הקנה בבהמה והיינו דסובר כיון דיש טריפות לחצי חיות אפשר דאין לחלק בין ריאה לאותו סימן עצמו דלא כתשובת הרשב"א סימן ס"ז. והכה"ג בהגהות ב"י אות ב' כתב דב"ח מחמיר לאחר הרוב בניקב ותמה איך העביר עיניו מרשב"א וכר"ו נט"ו אות ה' א"ג ויש"ש ותי' דלרש"י במיעוט בתרא פוסל. והנה למה כתב כן הא הב"ח הגיה בנ"ע אפילו שחט כל הוושט וצ"ל דסובר דאפשר כיון דיש טריפות לחצי חיות אף כה"ג אסור והא התוס' חולין ט' א' הוכיחו דאם ניקב נגד מה ששחט טריפה ולא ידענא הא ר' זירא בעי לקמן ניקב בין סימן לסימן מהו מי מהני לטהרה מידי נבלה אלמא סובר יש טריפות לחצי חיות ומש"ה פריך דידיה אדידיה איך אמר ר"ז ליכון כבר ועכ"פ יש טריפות לחצי חיות אבל אי אין טריפות לחצי חיות אימא כיון דנשחט מקצת אותו מקצת אין פוסל בו נקב אלא דסברא פשוטה היא אף למאן דסובר יש טריפות לחצי חיות היינו באבר אחר לא באותו אבר וע"כ מוכח דניקב נגד מה ששחט כיון שלא שחט הרוב הוה אסורה ודאי ולא ספק דלא כמ"ש הב"ח :

והנה אם ניקב הוושט נגד מה ששחט כיון שלא שחט הרוב יש לומר דהוה נבלה ולא טרפה כיון דהוה במקום הראוי לשחיטה אמנם אם שחט הוושט רובו או כולו וניקב במקום שחיטה קודם שחיטת הקנה אף אם נאמר יש טריפות לחצי חיות כמ"ש הב"ח מ"מ טרפה הוה ולא בגדר נבלה כיון דכבר נשחט הוושט בהכשר והיה שלם בשעת שחיטה וא"כ ניקב דנהי דיש בו חיות עדיין מיקרי טרפה (ויש לעיין דמ"מ בשעת שחיטה שניהן שלימין בעינן כמו ניקב הוושט בעוף ושחט קנה). ומ"מ להלכה פסקו הט"ז והש"ך דיש להקל בנפסק רובו וכ"ש כולו אין נ"מ והתב"ש החמיר באין ה"מ וכתב בעל נפש לא יאכל ממנה ובש"ך אבאר : (ב) קודם. עט"ז דיש להלק בין אותו סימן לריאה. ודע דלא הוה כ"א ספק טרפה ולא וודאי כמ"ש הרא"ש דמספקא לן בדר"ל הי מינייהו דאתרכייתא ועיין תב"ש בסי' כ"ז גבי מפרכסת יע"ש. ומיהו אם ניקבו בני מעיים לאחר שחיטת הקנה יש לעיין אי הוה ודאי טרפה או דלמא לר"א ב"י איבעיא דר"ז לא הדר ביה כפירש"י ואיבעיא דר"ז לדבריו דרבא קאמר ור"ז גופא אף באכילה מתיר להמעיין שם ואף לתוס' אין כן מ"מ מידי ספיקא לא נפקא וכעת לא מצאתי בפירושו ונ"מ טובא (°). ודע דראיתי ליש"ש פ"ב סי' י"ז כתב לפי' התוס' והרא"ש בעיא דר"ז לא נפשטה עד שיבא אליהו ויפשטנה ונוראות נפלאתי איך כתב כן מאחורן של ישראל והא אמרינן עלה לאו היינו דבעי ובעי' דאיפשא נפשטה בהמקשה וכמ"ש הר"מ ז"ל בפ"ט מהל' א"ה ה"ט. אם הועיל סימן א' להתיר באכילה לא יועיל לטהר מידי נבלה. א"כ פשיטא דנפשטה גם בעיא דר"ז דהכא דנבילה לית ביה ולא עוד אלא אף וודאי טרפה לא הוה אלא ספק כפי' רש"י דהדר מיבעיא יע"ש :

כז (א) עד. עט"ז הנה איסור זה דלא תאכלו להר"מ הוא מ"ה כמ"ש פ"א ה"ב מ"ש דעובר בל"ת ואין לוקה ובפה"י מהלכות סנהדרין מנה לאוין שאין לוקין עליהם ומנה האוכל מבהמה קודם שתצא נפשה והוא מ"ה ורש"י חולין פ' העור והרוטב קכ"א ב' ד"ה ממתין דקרא אסמכתא הוא והתב"ש אות א' והכר"ו הקשו על רש"י מנא ליה הא דלא הוה מ"ה והנה היה להם בהעלם דבר מ"ש רש"י קכ"א א' בפיסקא

השוחט

השוחט טמאה לעובד כוכבים כיון דישראל בטהורה משויה אוכלה והא דאמרי׳ אסור קודם שתצא נפשה לא הוה אלא מדרבנן עד שהלח״מ פ״א מה״ש ה״ב הוצרך ליישב זה לדעת הר״מ ז״ל כיון דבטהורה עכ״פ מוציא מידי אמ״ה יע״ש . ומ״מ הא חזינן שדברי רש״י ברור מללו דיש לו הוכחה ממשנה דהעור והרוטב . ועי׳ בלח״מ שכתב דיש לרבינו הוכחה מהא דפ״ב חולין למ״ד והא תנן השוחט ומפרכסת הרי כחיה ופי׳ התוס׳ דדייק ממשנה דעור ורוטב דלא מטמאה טומאת נבלה ואי לרש״י דמ״ה מותר לאוכלו א״כ קשיא והא בעינן שעמדה והערכה מ״ה יע״ש . ולא הבינותי כלל דמשמע מדבריו להר״מ הוה כחיה ויש בזה דרגא דאמ״ה א״כ בחותך ומניח לאחר שתמות תהא אסורה ואמאי לא הקשה לרש״י כפשוטו אמאי אין מטמא טומאת נבילות כיון דמ״ה שריא מיד הרי היא מתה אלא וודאי דבירורן של דברים כך הם דוודאי כי שחט ב׳ עדיין חיה היא לגמרי אלא דהתורה התירה לנו ע״י שחיטה דגזירת מלך הוא ומש״ה ישראל בטמאה דליכא מי איכא מידי ישנה לאיברים בין לישראל ולב״נ כר׳ יוחנן בעור ורוטב דלא קיי״ל כחזקיה התם ומיהו לישראל אין נוהג בטמאה אלא הכא קאמינא אי נתנבלה בשחיטה וחתך מן מפרכסת יש ביה איסור אמ״ה לישראל וכדבעינן למימר קמן ועיין תוס׳ חולין פ״ד ד״ה בעינן שכתבו בשם הר״ר שמעיה דבטמאה הוה כחיה לא בטהורה ה״פ כיון דהתורה התירה לאכול מיד ויצאה מידי אמ״ה א״כ תו וודאי לא הוה בכלל העמדה ג״כ . אבל לומר בטהורה הוה מתה מיד בשחיטת רוב ב׳ זה לא ניתן להאמר כלל דאטו טהורה כיפי תלה לה . ועי׳ תב״ש אות א׳ על מ״ש הלבוש דבני מעיים מותר לב״נ דלא קיי״ל כר״ל דבישרא בדיקולא ובשחט ב׳ סימנין הרי היא כמתה כתב התב״ש שנתכוין למ״ש התוס׳ פ״ד דשחיטה כשירה מעוי׳ מתה . ובבכור שור בדף ל״ג כתב אמ״ש רש״י מזמנין ישראל על בני מעיים ולא עובד כוכבים משום ריאה כתב דאלו לאחר ששחט רוב שנים סובר רש״י כהר״ר שמעיה כו׳ ולא אבין לה דהר״ר שמעיה כתב כיון דמותר באכילה מ״ה כדעת רש״י בעור ורוטב לא הוה בכלל העמדה והערכה אבל ודאי מ״מ לאו מתה ממש היא באופן שדבריו צ״ע ודברי הלבוש בלא״ה קשים להולמן שכתב ומיד ששחט שנים הרי כמתה בכ״ף הדמיון ולאו מתה ממש היא אם כן בלא״ה בטהורה שרי דליכא מידי ובטמאה או נתנבלה אסור לעובד כוכבים הבני מעיים לאחר שחיטת רוב שנים הוה כבישרא בדיקולא ועי׳ מ״ש לקמן לענין דינא אי שרי למכור הבני מעיים לעובד כוכבים :

ולענין דינא לכאורה אין נ״מ אי הוה מ״ה או מדרבנן אי דנפל לתבשיל בשר ממפרכסת וספק אי יש ס׳ או ספק אי נפל כלל אפילו הוה רק דרבנן אסור לאכול התבשיל עד שתמות הבהמה דהוה דשיל״מ להמתין כמעט רגע ולענין עדות אי הוה פסול מ״ה מי שאכל בשר קודם שתצא נפשה הא בעינן דווקא עבירה שיש בה מלקות עיין בח״מ ואף בחימוד ממון בעינן דווקא מלקות וכאן אין בו מלקות דהוה לאו שבכללות . ומ״מ נ״מ לנודר הנאה מדבר האסור באכילה מ״ה להר״מ אסור זה בהנאה ולרש״י שרי או דנ״מ לענין חשוד לדבר החמור חשוד לדבר הקל עי׳ סי׳ קי״ט ואם כן יש להחמיר דהוה מ״ה כשיטת הר״מ ז״ל וכדאמרן :

והנה הט״ז הביא דברי הטור דלזמן עובד כוכבים על בני מעיים שרי ולכאורה פשיטא אם חתך בשר שרי כ״ש בני מעיים די״ל דלאו דכמאן דמנחי דמיא ואפילו נאמר (ס) אם שחט ב׳ הסימנים הוה כמאן דמנחי בדיקולא עיין בכור שור דף ל״ב מ״מ כ״ש הוא מחתך בשר ולזה י״ל דהטור קמ״ל אפילו נתנבלה בשחיטה אפ״ה מותרין הבני מעיים למכור כשיטת הפר״ח דלית הלכתא כר״ל דלאו כבישרא בדיקולא דמיא ואף לאחר ששחט ב׳ הסימנים די״ל הבני מעיים מכל האיברים ינקי ובמות הבהמה מתים ג״כ המה ומש״ה כתב הטור זה וכפי הנראה ממרוצת הט״ז כן הוא דכתב ולא אמרינן כמאן דמנחי דמיא לומר דלא הוה כמאן דמנחי אמנם לשיטת התורת חיים והתב״ש דאם נתנבלה הבהמה בשחיטה אסור למכור הבני מעיים לעובד כוכבים דספיקא הוה אי כמאן דמנחי דמי וזיל הכי לחומרא והכי לחומרא ועוד לאחר שחיטת רוב ב׳ אפשר לכ״ע כמאן דמנחי דמי א״כ קשה לאיזה צורך הזכיר הטור בני מעיים ואפשר לומר דה״ק דלא תטעה לומר דווקא חתך בשר ממפרכסת שרי לחזקיה דפליג עם ר״י בהעור והרוטב ואמר אינה לאיברים משא״כ בני מעיים דהוה ריאה בכלל דכמה בדיקולא דמיא לאחר סימן א׳ קמ״ל דאפ״ה שרי מטעם מי איכא מידי ודווקא בטהורה ולא בנתנבלה :

ויצא לנו הדין שחט הקנה וניקבה הריאה לאו וודאי אלא ספק ולצורך הפסד גדול אי יש עוד ספק יש לצדד ובלא הפסד גדול אין לצדד כלל דרוב הפוסקים סוברים דהוה וודאי דלית הלכתא כריש לקיש ואי נתנבלה בשחיטה הסכים התב״ש ובכר״ו ג״כ דאסור ליתן הבני מעיים לעובדי כוכבים ומיהו אי טריפה או קודם שתצא נפשה מותר ליתן לעובדי כוכבים דאף דלישראל אסור משום טרפה או משום איסור לא תאכלו מ״מ כיון דאיסור אמ״ה חלף והלך לו גם לב״נ מותר כמו שאבאר עוד בש״ך . ואם נתנבלה אחת משש נבילות דמטמאין מחיים וחתך בשר בעודה מפרכסת שרי ליתן לב״נ דלאו חיה הוא כיון דמטמאה מיד וכן כתב התב״ש ושמ״ח . ומיהו בהנך שש נבילות יש לעיין בהן כי יש מהן דלאו כוודאי מתה ממש הוה ואין להאריך כאן . והמחבר שהשמיט הא דחותך בשר מן מפרכסת וכל שנפסלה בשחיטה הרי זו נבלה לא ידענא למה דנ״מ טובא אי נתנבלה בשחיטה הוה נבלה ואסור ליתן לעובד כוכבים או חותך ממפרכסת גם לישראל נ״מ אי נתערב יבש ביבש הוה אמ״ה בריה ולא בטיל ואי הוה טרפה בטיל הוא ועיין ב״י מה שהקשה על הטור :

מדברי לבוש כאן שכתב כל שנולד ספק בשחיטה אוקי אחזקה ואין ענינו לכאן ולעיל בסי׳ כ״ה מבואר בהג״ה זה ויראה דבכוון כתב זה למ״ש הטור כל שנתנבלה בשחיטה הר״ז נבלה לומר דמש״ה כתב כן הטור דנלמוד מכאן דמש״ה כל ספק בשחיטה אסור דאוקי אחזקה משא״כ אי הוה רק טריפה לא שייך אוקי אחזקה אלא דהמעיין בלבוש סי׳ כ״ה כתב בהמה בחייה לאמ״ה עומדת לא שאין זבות אם כן סובר כרש״י בחולין וביצה וקשה לומר כן והבן :

ומ״ש הט״ז בשם אחיו דנ״מ לבינת טרפה ר״ל דספק בינת טרפה אסורה ואף שנולדה מיד דלא נגמרה באיסור משום לא פלוג אם כן יש נ״מ ובנה״ך כתב דיש נ״מ לענין חשוד או או״ב וכבר הארכנו בזה במקום אחר :

וכי מתה אישתרי ועיין מ״ש בט״ז מזה מנא לן הא דמכי שחט לה אישתרי אמ״ה ולומר גזירת הכתוב הוא דלמא ה״ק קרא אי תרצה לאכול בשר דלא יהיה נבילה שחוט ואכול אחר מיתת הבהמה כיון דמתה ע״י מעשה שחיטה לאו נבילה הוה אבל מ״מ איסור אמ״ה בעודה מפרכסת אית בה ולהר״מ ז״ל דלא תאכלו הוה דאורייתא ניחא ולרש״י ז״ל דהוה דרבנן צ״ע : **ב** עד . עש״ך ויראה ודאי מלשון הרשב״א והש״ך דווקא ישראל בטמאה ועובד כוכבים בטהורה אסור בעודה מפרכסת ליתן לעובד כוכבים הא ישראל בטריפה אף דאסור לישראל משום טריפה דכה״ג לא שייך מי איכא מידי כמ״ש בתוס׳ חולין ל״ג יע״ש מ״מ כיון דמהני הך שחיטה להוציא מידי אמ״ה לישראל ה״ה נמי לב״נ וליכא ביה משום לפני עור כו׳ ומיהו כל שנפסלה בשחיטה ולא מהני הך שחיטה מידי אסור ליתן הבני מעיים לעובד כוכבים דלא קיי״ל כר״ל היינו משום ספיקא או דברוב שנים הוה עכ״פ כמאן דמנחי בדיקולא דמיין והעולם אין נזהרין מזה ואולי סומכין על דברי פר״ח דלא קיי״ל כר״ל וכבר התבאר דאינו כן ועוד אף להפר״ח יש קצת עיון בסימן גופא דמודה איהו גופא דכמאן דמנחי בדיקולא דמיא :

דע בן פקועה הבא על בהמה מעלייתא והוליד דאותו הוולד אין לו תקנה אם שחט ליה אסור להושיט הבני מעיים או לחתוך בשר ממפרכסת לב״נ כיון דלא אהני האי שחיטה לישראל מידי דהוה שהייה כמ״ש רש״י בבהמה המקשה א״כ הוה נתנבלה בשחיטה . ובן פקועה הנולד מטריפה ושחט שחיטת עצמו ונתנבלה עיין מ״ש לעיל בסי׳ י״ז וס״ו כפי הנראה לית ביה אמ״ה ואין להאריך :

כתב הב״ח דנ״מ במ״ש הטור איזו נבילה ואיזו טריפה לענין איסורין מבטלין זא״ז ובפרישה הקשה ע״ז דהא טעמן שוה ולא אמרינן איסורין מבטלין זא״ז אלא בחלב ודם לנ״מ של היתר דבטעמא תליא מלתא והב״ח בקו״א חיזק דבריו לפי מ״ש הב״י לקמן סי׳ צ״ח דשור ואיל ועז הוה ג׳ מינין א״כ אין טעמן שוה ואלו היה משום נבלה היה אסור ועוד נ״מ יבש ביבש דאף דאיכא איסור מ״מ לא הוה אלא מדרבנן ונ״מ בספיקו להקל עכ״ל . לא זכיתי להבין דבריו בכאן מ״ש דשור ואיל ועז הוה ג׳ מינין זה לענין שמא ולא לענין טעמא ונ״מ מאן דאזיל בתר שמא או בדברים שאין מתבטלים אפילו באלף משא״כ לענין טעם כעיקר משמע וודאי דהנך ג׳ מינין טעמן שוה ומה״ט כתבו ז״ל דווקא אם הם שלימים הוה ג׳ מינין לא כשהם חתוכים דשם בשר חד הוא ואלו היה טעמן חלוקין וודאי אין לחלק בין שלימין לחתוכים ועיין בספר הארוך לש״ך סימן צ״ח ושם יבואר . גם מ״ש דיבש ביבש אם היו שלשה חתיכות מג׳ איסורין אף דטעמן שווין בטל הוא מ״ה ואין איסור אלא מדרבנן תמה אני בשלמא לענין מלקות שייך לומר דאין לוקה אבל איסור תורה וודאי אית בהו לא איסור דרבנן . אמנם מה שכתב עוד דאי חלוקין בטעמן אי שמן שווין אסור יראה לי דהוה רק מדרבנן דמ״ה כל שאין טעם נרגש מותר אלא כיון דחד שמא איכא איסור מדרבנן ועיין תב״ש סי׳ ל״ג ולפי שעיקר הדברים מקומן בסימן צ״ח אין להאריך כאן ושם אבאר בעזה״י באורך :

עוד אבאר לך שבן נח מצווה על הטמאים כטהורים ולא ישראל כמבואר כל זה בחולין ובשאר מקומות ועי׳ סימן ס״ב בש״ך אות ג׳ מזה . ובשר מן החי לבן נח אסור משום בשר מן החי ולישראל אסור משום בשר בשדה טריפה כמ״ש הר״מ ז״ל פ״ד ממ״א ועיין פ״ט מהלכות מלכים מה שתמה הכ״מ שם על הר״מ והלח״מ יישב שם . ולפ״ז אם נפל לקדירה זית בשר מטריפה וזית בשר מן החי לדידן דפסקינן כר׳ יוחנן דנפיק מקרא דבשר בשדה טרפה הוה משם אחד אף שחלוקין בטעמן כמו כבד ובשר אין מבטלין כמ״ש התב״ש ומיהו בהא גופא חולק הפר״ח בסימן צ״ח וסובר דכבד ובשר טעמן שווין ושם יבואר :

כח א בין שהיו מזומנים . דסד״א כי יצוד ת״ל ציד מ״מ ש״ס ש״ך וכי יצוד למדה תורה דרך ארץ שלא יאכל בשר אלא בהזמנה זו עש״ז מה שכתבנו שם : **ב** והכיסוי . הש״ך הראה מקום לסימן י״ט אות ו׳ ור״ל דאף ששם נתבאר דהכיסוי גמר מצוה ואם שח בין שחיטה לשחיטה צריך לכסות דם הראשון מ״מ לענין זה הוה מצוה בפ״ע דהשחיטה כשרה . עיין ב״י דכתב דיש ראיה מגמרא דאף אם לא כיסה מותר וכתב הל״ח קצ״ב אות א׳ מדאמרינן פרק כיסוי הדם פ״מ ולחשוב עפר כיסוי הדם ומשני לית ביה הנאה ופירש״י דבלא כיסוי הוה מישתרי בשר והכה״ג בהגהות ב״י אות כ״ד כתב ממ״ש רש״י הוה משתרי בשר ולא כתב דבלא כיסוי משתרי בשר אלא דה״ק דאי נמי לא היה מצווה לכסות היה משתרי בשר משא״כ טהרת טמאים ויפה כתב : **ג** כשרה . ואם העם פרוצים שאין מכסין או אין מברכין על הכיסוי או על השחיטה יש למגדר מלתא ולאסור השחיטה . והתב״ש כתב דה״ה אם אותו השוחט לחוד הוא פרוץ ואין מברך על השחיטה וכיסוי יש לאסור : **ד** על כיסוי דם בעפר . הש״ך הראה מקום לאות כ״ט דאם ממצה בבגדו דלא יאמר בעפר כ״א על כיסוי דם ולענין הלכתא עיין מ״ש שם : **ה** מברך . הש״ך הניח בצ״ע והפר״ח הסכים שלא לברך שהחיינו בפעם ראשון על הכיסוי ועיין כה״ג בהגהות הטור הניח בצ״ע באות ז׳ לכן יראה וודאי דאין להכניס עצמו בספק ברכה והתב״ש הסכים דמברך וצ״ע : **ו** דמזיק . הש״ך כתב טעם אחר דשחיטה יכול להיות דלא ישחוט ולא יברך משא״כ כיסוי דכולן מצווין אם שחט כבר ומ״מ הא הניח בצ״ע אם יש לברך : **ז** וכלאים . הש״ך העלה דמיירי בצבי על התיישה הא איפכא וודאי מכסה עם ברכה דלזרע אם וודאי חוששין וצבי אפילו מקצת דלא כב״ח ודרישה ובט״ז כתבנו דיכסה בלא ברכה אף כה״ג . ומה שהשיג על זבחי צדק דנתן טעם משום התרת חלבו אפשר דנתן טעם לבהמה הבא על חיה דיאמרו מדמברכין וודאי חיה היא ולית בה כלל מקצת בהמה משא״כ כיסוי לחוד יאמרו מדרבנן אמרי דיכסה בחול ולא אתי למישרי חלבו כדמפיק בביצה *) : **ח** ואין . עש״ך ואם יש לו עוף אחר אפ״ה כיון זע״ז אסור דמבטל דם העוף מכיסוי אלא זא״ז וכיון דבחד זימנא לא יכול לכסות שתיהן תו הוי טירחא . ולשחוט הבופל״י בי״ט לכאורה יראה דמותר דהא בסי׳ רצ״ז כתב דשור הבר מין בהמה ולא הגיה רמ״א כלום וכתב פר״ח כאן יש תקנה בקל לשחוט עוף ויברך על שתיהן א״כ יכול לשחוט בי״ט בופל״י ולא יכסה כיון דוודאי בהמה כמו לענין כלאים דמותר עם בהמה ומיהו י״ל דאין לעשות כן די״ל דסמך רמ״א לקמן על כאן עש״ך שם

ושוב

קשיא לי מנא הא מלתא דאמור רבנן החותך בשר מן מפרכסת שרי לאחר שתמות הבהמה ולמאי לא אמרינן כיון דשחט רוב שנים ועדיין מפרכסת הרי כחיה לכל דבריה ה״ה דהוא אמ״ה ונהי שהתירה התורה ע״י שחיטה היינו לאחר שתמות ע״י מעשה זו לא הוה נבלה ומ״מ בעודה מפרכסת הוה אמ״ה בשלמא להר״מ ז״ל דלא תאכלו על הדם הוה ד״ת א״כ כיון דקא בקבלה דלא תאכלו קאי על מפרכסת נמי ש״מ עכ״פ איסור אמ״ה חלף והלך לו ולאו דלא תאכלו אית ביה וכי תתך ומניח לאחר שתמות ש״ד אבל לרש״י דלא תאכלו לא קאי אהא א״כ אמאי אמרי׳ דלית ביה אמ״ה מיד ששחט והא לא תאכל הנפש בעוד שהנפש עם הבשר כתיב והא חיה היא ונהי דהתורה התירה ע״י שחיטה היינו להמתין שתמות ניתרת ע״י מעשה השחיטה כדאמרי׳ (ס) ויש ליישב :

תשובה שהביא ט״ז מאחיו הגאון ז״ל . והנה אכתוב בקיצור השואל היה סבור דמפרקת לחוד הוה טרפה ועם בשר הוה נבלה אף בלא השוחט והגאון הנ״ל חולק עליו ואומר מפרקת לחוד כשרה ועם רוב בשר הוה נבלה אף בלא פסוקת החוט ומש״ה כתב הטור הא דזעירי היינו נשברה מפרקת ורוב בשר הוה נבלה בלא פסוקת החוט ולא היה לומר טרפה כיון דנבלה הוא . ומ״ש הט״ז דמאחיו משמע דטריפה הוא לאו דווקא דנבלה נמי הוה ולפ״ז לא הוה להשמיט דין זה בש״ע ומ״ש הגאון הנ״ל דפשיטא הוא דאפילו מטמאה לא ידענא דכל זה היה לאשמועינן אמנם לט״ז ניחא דבלא החוט כשרה ועם החוט כבר השמיענו המחבר בסי׳ ל״א דין פסוקת החוט . ומ״ש דלאו בכ״מ אמרי׳ קרום שעלה מחמת מכה אינו קרום לא ידענא החילוק הזה אם לומר כיון שבשר עב הוא לא אמרי׳ ביה סופו ליסתר הא בקורקבן אף דעב הוא לא אמרינן דהוה קרום ועוד לטעם דאין פסול חוזר להכשירו אין לחלק ובמקום אחר אבאר . ומ״ש מהא דאמר רב הסדא ואי אמרת טרפה הוה לא ידענא דוודאי הוה טרפה משום פסוקת החוט עכ״פ . אמנם הט״ז סובר לא זו דלא הוה נבלה מפרקת ורוב בשר בלא החוט דזה וודאי אינו דא״כ קשיא הא דאמר אף אנן נמי תנינא ומה מייתי סייעתא דאלו התם עם החוט וזעירי אשמועינן אף בלא החוט וכן כתב התב״ש ומעתה כיון דנבלה לא הוה ע״ס טרפה נמי לא הוה דאל״כ קשיא קושית התוספות בחולין שם אמאי לא חשיב הא דזעירי ואף דעל המשנה אין קושיא די״ל כיון דלא הוה נבלה כ״א טרפה הוה בזה הכלל כו׳ מ״מ על הברייתא דר׳ ישמעאל תקשה אמאי לא קחשיב נשברה מפרקת ורוב בשר עמה דהוה טרפה ובשלמא לאחיו הגאון י״ל דברייתא לא קחשיב אלא אלו טרפות ולא אלו אסורות ולא חשיב בברייתא פסוקת הגרגרת ונקובת הוושט דלבסוף מסיק נקובי תמניא הוו או דלא קתני נבלה דמטמאה מחיים משא״כ להט״ז דנבלה לא הוה מדאמר רב הסדא וטרפה ג״כ לא הוה דאל״כ ליתחשיה בברייתא דשם לא קתני זה הכלל לריבויה כמו במשנה ולא ניחא ליה לומר דהוה בכלל פסוקה דהוה טריפות בפ״ע ולא נכלל בכלל פסוקה דבעינן מפרקת ורוב בשר אלא ודאי דכשירה הוא כן נראה לפרש דבריו בקוצר . ולענין דינא נשברה מפרקת לחוד כשירה אף בלא ה״מ הא עם רוב בשר יש להחמיר באין ה״מ ובה״מ יש להתיר ומכל מקום לא חיישינן שמא נפסק החוט וחזר ונתרפא כדמוכח לקמן נפסק השדרה ולא נפסק החוט כשירה ולא אמרינן שמא נפסק גם כן החוט ושם אבאר עוד בזה ועיין בתב״ש כאן :

כח (א) מזומנים . עיין ט״ז הביא ברייתא דריש כיסוי הדם ומסיק שם דאנו שאין בריאים אוכלים בשר ועיש״ש פרק כיסוי דם סי׳ ג׳ דמ״מ לא יעדן עצמו בתפנוקים והעתיק דברי הר״מ ז״ל אין ד״ת מתקיימין במי שמרפה עצמו עליהן ולא באלו שלומדין מתוך עידון ומתוך אכילה ושתיה אלא במי שממית עצמו עליהן פי׳ שמצער גופו תמיד ולא יתן שינה לעיניו ולעפעפיו תנומה אמרו חז״ל אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו באהלו של תורה דכתיב אדם כי ימות באוהל . ועיין בספר המדע פ״ה ובכ״מ שם . כתב כה״ג בהגהות ב״י אות ו״ו דהא דאמרינן לעולם יכבד אדם אשתו ובניו יותר ממה שיש לו היינו במלבושים דר׳ יוחנן קרי למאני מכבדותא ולא באכילה ושתיה . וכתב בשם דמש״א דאם הוא אנינא דעתיה כרב יוסף יכול לעדן עצמו שזה גם כן מאמירת ובריאת הגוף עד כאן לשונו העתקתי זה מפני שהם דברי מוסר ושכל :

כתב הר״מ ז״ל פי״ד מהל״ש ה״א נוהג במזומן ואינו מזומן לא נאמר אשר יצוד אלא דבר הכתוב בהוה וכתוב הלח״מ שפי׳ הר״מ כתוס׳ שם הא דתנן ונוהג במזומן משום דל״ת דאשר יצוד כתיב ור״ל דאלו לפי פירש״י דפירש מש״ה תני במזומן איידי דשלוח הקן כו׳ לא הוה להר״מ לומר דבר הכתוב בהוה משמע דהוא מפרש מה שכתב קודם נוהג במזומן . ועל רש״י קשה אמאי לא פירש כתוס׳ והקשה הלח״מ דגמרא אמר למדה ד״א והוא כתב דבר בהוה ותי׳ דגמרא יצוד קשיא והר״מ נתן טעם לציד עכ״ל ונראה בזה דבברייתא אמרו ניצודין ועומדין ת״ל ציד מכל מקום א״כ יצוד ל״ל ולא מקשה למה לי כלל יצוד וציד ואם נאמר דיבר בהווה א״ש ודוחק . ועוד דמאי קשה לגמרא למה לי יצוד ה״א ציד דוקא אין מזומן וציד דרך לכתוב משום דבר הכתוב בהוה ולכך כתיב יצוד ציד דאין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות ועוד אימא יצוד למדה ד״א וציד דוקא אין מזומן דאי יצוד לחוד לא ידעינן למדה ד״א ועוד מסתבר דנוהג במזומן דאל״כ למה כי יקרא פרט למזומן כיליף מק״ו מכיסוי שנוהג בנקיבות וזכרים אינו נוהג במזומן כ״ש שילוח הקן עיין תוס׳ ר״פ או״ב : (ב) מצוה . עיין ט״ז ובתפילין הטעם דאסור להפסיק שצריך לברך על של ראש שתים לדידן א״כ הוה ברכה שא״צ ומניח תפילין דר״ת או בחש״מ למאן דלא מברך ודאי לענות קדיש או לומר קדושה שרי ובלא כך אסור כמו בין שחיטה לכיסוי טוב שלא לדבר כ״כ ומ״מ הגהות רמ״א היה להגיה אחר כך אמ״ש המחבר דיברך קודם כיסוי ולא אח״כ כבה״ג : (ג) כיסוי . הט״ז נתן טעם להורות ב׳ כיסוין ואף אם נבלע ורישומו ניכר דלית ליה אלא כיסוי מלמעלה או דם חיה או דם בהמה וליכא עפר למטה אפ״ה נוסח הברכה חדא הוא והתב״ש כתב טעם דכתיב במקום אחד וכסינו את דמו לשון העלמה דל״ת דא״כ ה״פ לכן אנו אומרים בעפר לומר דמצוה היא לכסות בעפר ונכון הוא ואם שכח לברך קודם הכיסוי פר״ח כתב יברך אח״כ כיון דבה״ג סובר דעיקר הברכה אח״כ והתב״ש העלה דאין לברך אח״כ לחוש לדברי הר״מ ז״ל בהל׳ ברכות וכן ראוי להורות דספק ברכות להקל . מ״ש התב״ש אות י״ג על מ״ש הלבוש מדכתיב בעפר בסגו״ל ולא בקו״ת כתב א״י היאך משמע כן . והנה גם הפרישה כתב כלבוש והיינו משום דאותיות כל״ב המשמשין הם בשו״א והיכא שבא אות הגרון א״כ בפת״ח נשמטה אות הגרון והוטל התנועה על שלפניה כמו בשמים וכדומה וה״נ כאן בעפר הידוע והשמיט הה״א ובא סגו״ל במקום פת״ח : (ד) הבא . עט״ז בשם רש״ל דתייש הבא על הצביה ודאי חיה ומכסה בברכה ושוחטין בי״ט ואף דאמרינן אתי להתיר חלבו היינו כוי שהוא ספק אמרו אי ס״ד ספיקא לא אטרחוה רבנן בי״ט אלא ש״מ קמו רבנן במלתיה דודאי חיה ומשרי חלבו משא״כ תייש הבא על הצביה ודאי מקצת חיה הוא ומש״ה לא אתי למישרי ועוד היאך יעקור מצות כיסוי משום גזירה כיון דודאי היא ועיין לבוש ס״א ופרישה אות ה׳ כתב בחול יאמרו לנקר חלבו לא ידענא דא״כ יהא אסור לשחוט כוי באשפה בחול אלא הטעם בחול יאמרו מספיקא טעון כיסוי עי׳ בינה יש לראות להפרישה וב״ח דאמרי לא בכל מקום אמרו שה ואפילו מקצת שה א״כ תייש הבא על הצביה או להיפך חלבו ספק הוה ולא ודאי דאפשר כל חלב שור וכבש ועז ולא מקצת והא דכתב כל לרבות כוי היינו שהוא בריה בפ״ע ולא כה״ג ויש לעיין ומיהו אנו לא קיי״ל כפרישה וב״ח ואלבם חלב גמור וענוש כרת אם אכל ב׳ זיתים והיינו בצבי על התיישה הא תייש הבא על הצביה ספק הוה דשמא אין הוספין והוה כולו צבי ולקמן בס׳ התערובות אבאר בזה (ס) : (ה) לשחוט . כתב הט״ז היינו אבל הבופל״י לא ע״ג דלפעמים יהיה בטל ושמא אין דם הבופל״י טעון כיסוי . ולא ידענא אמאי לא כתב הטעם דאין עפר למטה תחת העוף דדם הבופל״י מפסיק . וגם ראיתי התב״ש אות ח׳ כתב זה הטעם וכתב דהש״ך באות י״א רמז לזה ושם יבואר . ומכל מקום יש ליישב למ״ש הלבוש הביאו הט״ז אות י״א דהיה ע״ג בהמה אם יש עפר למטה א״צ גרידה ואם לאו צריך גרידה ואף שהט״ז השיג עליו היינו מטעמים אחרים אלמא כ״ע מודים דמין במינו אינו חוצץ א״כ י״ל דמש״ה הוצרך לטעם זה דאי משום הפסק מין במינו אין חוצץ . ולשחוט כוי בי״ט אם יש לו עוף לכאורה שרי דמכסה בשביל העוף ומ״מ כיון דכתבו לא ישחוט זע״ז אלא זא״ז א״כ צריך טורח לכסות שתיהן תו אתי למשרי חלבו ואסור וה״ה חיה עם כוי אסור כמ״ש בסמוך ובופל״י אסור לשחוט בי״ט עיין מ״ש לקמן : (ו) למטה עפר תיחוח . דכתיב בעפר משמע שיהא עטוף בעפר ט״ז . ועפר דלמטה צריך שיהא כמו עפר דלמעלה בכל הלכותיו דבר שמצמיח או שיהא נקרא עפר : (ז) בסכין . היינו בקתא לא בלהב שמא יפגום ט״ז . ובשוחט שמכסה בלהב יש להעביר אותו במיקל הוא כמבואר בתשובת הרשב״א עיין לעיל ועיין פרישה : (ח) חייב . עט״ז הקשה קושית הפרישה ותי׳ יע״ש ומ״ב דמ״מ צריך לפייסו וה״ה אם תפס לא מפקינן מיניה וכגון שאמר הברכה בלחש שלא שמע חבירו הא לא״ה שומע ועונה אמן יותר מהמברך ואי לא ענה איהו דאפסיד אנפשיה ובזה צריך עכ״פ לפייסו בביטול חבירו מהמצוה וה״ה בספיקות כמו ספק טריפה וכדומה דמכסה בלא ברכה מ״מ צריך פיוס שמבטל חבירו מספק מצוה ועיין בטור וכדאמרן . ואם רשאי השוחט לכבד במצוה זו לאחר לכסות להש״ך ח״מ שפ״ב משמע דאסור והתב״ש אות י״ד העלה דרשאי לכבד . ובאמת כיון דנוהגין העולם אף שאבי הבן

מוהל

---

*) [לתרץ דברי הלבוש י״ל דהנה בגמ׳ והטור בא״ח תנ״ח מדברים מן הכוי שהוא ספק חיה וגזרו רז״ל שלא לכסות כדי שלא יתיר חלבו . אבל בכלאים לא מצינו דגזרו רז״ל שמא יתיר חלבו . תדע דהא מכסה ברכה ולא גזרו רז״ל לעשות היכר פן יתיר חלבו וכמ״ש הש״ך בס״ק ז׳ . ולכן כתב הלבוש פה הטעם שמא יטלטל עפר ביו״ט שלא לצורך משום כלאים . אבל משום כוי לבד כבר כתב בא״ח הטעם משום שמא יתיר חלבו] :

ושוב מצאתי בכר"ו גם כן שאין לשחוט בופל"י ביו"ט ועיין עוד מ"ש לקמן בזה : **ט** אינו מכסה את דמו . אפילו יש לו אפר מוכן ש"ך עמ"ש בט"ז מזה דאפילו יש לו אפר מוכן לכל ספיקותיו אפ"ה אין מכסין דיבואו להתיר חלבו : **י** ובלילה אם רישומו ניכר . הש"ך הביא דעת הב"ח להקל בזמן הזה באם מניח מעט עפר בכלי ולשחוט לתוכו יע"ש ומ"מ לכתחלה לא יעשה כן : **יא** או לשחוט כו' . אצל הבופל"י לא ע"ג כדלקמן ס"ק כ' ש"ך ויש לראות הא לקמן אדרבה חולק על הב"ח וסובר עוף ע"ג בהמה צריך לכסות ושוב ראיתי להכה"ג בהגהות ב"י אות י"ג תמה עליו בזה ולדידי אין כ"כ תמיהה דשם כתב דלקולא שלא לכסות ודאי לא וכאן כתב דלכתחלה ראוי לחוש לדברי הב"ח . והתב"ש אות ח' כתב הטעם שלא יהיה עפר למטה תחת דם העוף וכתב שהש"ך רמז לזה . ולא ידענא הא באות כ' הסכים להלבוש לומר דמיירי ביש עפר למטה ולא הוה הפסק וכמ"ש הל"ח יע"ש ולענין הבופל"י בי"ט לשחוט עליו חיה גדולה לסברת הלבוש ליתן עפר למטה הוה שרי גם מסתמא יהיה מראה דם בחיה מ"מ אין לעשות אף כה"ג : **יב** וצריך . עש"ך וסבור הייתי לומר דה"ק מצוה שיתן הוא אף עפר דלמטה ולא אחר וכן כתב התב"ש דאף עפר למטה צריך שיתן הוא אלא דמתוספות ר"פ כיסוי הדם ד"ה עפר לא מוכח אלא דמצוה שיתן הוא ולא יסמוך שיכסה הרוח או אם כיסה הרוח דרשות בידו לגלותו ולכסותו לקיים המצוה וכן מוכח מהראיה שהביאו מכסהו הרוח דאי לומר שמצוה עליו הא ברייתא מפורשת ושפך וכסה מי ששפך יכסה אלא כמ"ש דעיקר כוונת הש"ך נמי הכין הוא דבעינן שיאמר בפה אם מצא עפר מוכן או שיזמין בידו וא"צ לומר בפה ועפר למעלה ודאי נוטל בידו זה הוא הזימון וא"צ לומר בפה שעושה לשם כיסוי : **יג** או בסכין . ר"ל בקתא ש"ך . ור"ל כדלעיל סי' ח"י ס"כ דאסור להשתמש כלל בסכין של שחיטה דשמא ישחוט ויאבד הסכין ויסמוך על חזקה ובאמת כיון ששימש ביה תו ליכא חזקה ועוד דאסור לשחוט בסכין שיש בה פגימה אף בראשה אף שיש כמלא ב' צווארין אין לעשות כן לכתחלה יע"ש : **יד** מי ששחט . עש"ך וכבר כתבנו בט"ז אי רשאי לכבד לאחר לעשות המצוה והנה התב"ש אות י"ד הביא ראיה מגמרא שבת קל"ג ואי איכא אחר ליעבד אחר אלמא דאין איסור כו' והנה רש"י שם פי' ליעבד אחר ולא ליקום אב התם ויראה דאי קאי האב התם הוה שליח דידיה והאב עובר אף דאין שליח לדבר עבירה מ"מ היכא דהשליח לאו בר חיובא המשלח חייב כי התם ושוב ראיתי במשנה למלך פ"י ה"ד מהלכות טומאת צרעת הביא דברי רש"י וכפי הנראה מדבריו דכל זמן דלא עמד האב שם אף דבשליחותיה לא עבר וא"י מה לי אם עמד שם או לאו וכפי הנראה דפריך בכל התורה אין עשה דוחה עשה ול"ת לולי מילה שנכרתו עליה י"ג בריתות וזה י"ל גוף מצות מילה משא"כ מ"ע של אב דאין בו לא כרת ולא י"ג בריתות שייך גבה קשיא שפיר כיון דבכל התורה אין עשה דוחה עשה ול"ת אף דבמילת קטן ליכא כרת מ"מ שייך במ"ע כרת כן נראה ליישב שיטת הד"מ ומ"מ המנהג פשוט לכבד לאחר אף שאבי הבן מוהל בעצמו וה"ה לכיסוי . ולא ראיתי נוהגין בכיסוי כן : **טו** שחט ק' חיות או חיה ועוף כיסוי אחד לכולם . ואם שח עיין לעיל סי' י"ט כי שם נתבארו דינים אלו . ועי' בתשובת מהר"ם מלובלין מה שהקשה כאן פסקינן כת"ק ובאו"ב מסיק או לחלק צריך קרא יע"ש שהאריך : **טז** דם שנפל . דאין דיחוי אצל מצות ש"ך . וכבר כתבנו דמכסה בלא ברכה דבעיא דלא איפשטא היא אם נראה ונדחה חוזר ונראה ומיהו אם יש לו עוף אחר ישחוט אצל זה ויכסה ויברך על שתיהן ככל הספיקות ופשוט : **יז** בדם בהמה . עש"ך והטור והמחבר השמיטו מלת חיה ומה שפירשו בדם חיה טמאה או דם הקזה ה"ה המ"ל בדם חיה נבילה או טריפה . כתב התב"ש אות כ"א דאם נתערב דם חיה בדם חיה שכיסה מקצת דמו דתנו א"צ למיכסי לכולהו דמא יש להסתפק אי מבטל ויש לכסות בלא ברכה . ודע דהא דאמרי' בסי' י"ט דאם שוחט דבר דאיתליד ריעותא ישחוט עוף אצלו ולא ע"ג אף דראשון חיה או עוף הוא דלמא יהיה טריפה ופטור מכיסוי ומבטל דם חבירו והוא פשוט : **יח** רואין כו' חייב לכסות . כתב הש"ך דאם לא היה מראה דם וחזר ונפל חוזר וניער וא"י מה מלמדנו פשיטא דהכין הוא והא ודאי דגם כאן אין מכסה בברכה כיון דנראה ונדחה הוה תו בעיא דלא איפשטא : **יט** פטור . הש"ך העתיק דברי רש"י דמה יכסה וירצה בזה דל"ת מין במינו אין חוצץ כמו בעפר דלמטה לדעת הלבוש והל"ח שהביא באות כ' ולזה אמר דמ"מ הוה ככסהו הרוח דאידחי מלכסות כיון דמכוסה הוא . ולפ"ז יש לכאורה להוכיח דכסהו הרוח בדברים שאין מכסין אפילו הכי פטור מלכסות . ועיין תב"ש אות א' נסתפק בזה אי כסהו הרוח בדבר שאין מכסין אי פטור מלכסות . ובל"ח קצ"ג ב' אות כ"ז אין הכרע בכסהו הרוח אי דוקא בדברים שמכסין או אף בדברים שאין מכסין : **כ** או עוף . עש"ך שהשיג על הב"ח וכתב מיש"ש מוכח איפכא והנה הט"ז באות י"ד כתב גם כן דמיש"ש מוכח כן ויש לראות במאי פליגי ועיינתי ביש"ש פרק כיסוי הדם סימן י"ד על מה שהקשה ב"י על הטור למה הביא בשם בה"ע והלא ברייתא שלימה היא שחט חיה ואח"כ בהמה פטור מלכסות כתב ואני אומר מש"ה הביא דברי בה"ע לומר דוקא ציפרא או חיותא ואח"כ בהמה הא ציפור שנתנבלה חייב לכסות דקליל אף שהתחתון ג"כ קליל של ציפור ומש"ה דייק בה"ע בלישניה שחט ציפרא או חיותא ולבסוף בהמה ואח"כ חיה ולא כתב או עוף אלא דמש"ה כתב בתחלת הדברים ציפרא למידק מיניה דאף בציפור בעינן אח"כ בהמה הא ציפור לא דקליל ומש"ה כתב מהר"ם שאם שחט ציפור שנתנבלה חייב לכסות כדפרישית עכ"ל . ביאור הדברים דמש"ה הביא הטור דברי בה"ע דהוסיף על ברייתא דלא הזכירה כ"א חיה ואח"כ בהמה וכ"ת דלאו בכוונה הוסיף בה"ע מלת ציפרא דא"כ בסיפא אמאי לא סיים בהמה ואח"כ ציפרא או חיותא אלא דמש"ה הוסיף ברישא לומר אף שציפרא אפ"ה דוקא בהמה אחריו וה"ה חיה שנתנבלה הא ציפור ונתנבל לא דקליל אף שתחתון ג"כ קליל והב"י יודה לזה ושגם הוא פי' דברי הגהות מיימוני כן כמו שיראה הרואה בב"י . הנה הוא יורה כפי הבנת הש"ך ביש"ש דאם בהמה ואח"כ עוף חייב לכסות דאל"כ מה האי דקאמר ובסיפא לא סיים או עוף אלא מש"ה זכר ברישא כו' והא אי אפשר להזכיר בסיפא עוף דבטל במיעוטו ולמה חזר היש"ש לרישא . מלבד דהו"ל לומר דמשום הכי הביא דברי בה"ע לומר דוקא בהמה ואח"כ חיה הא עוף פטור מלכסות ומה ענין הגהות מיימוני לכאן . ובהיות כי הדברים כפשטן מראין כפי' הש"ך יש לראות איך הבינו הב"ח והט"ז ביש"ש ואין רמז כלל בדבריו דבהמה ואח"כ עוף פטור מלכסות . וכ"ת הא בהא תליא כיון דעוף קליל ואין עומד בפ"ע א"כ הוא כמעורב בדם הבהמה ובטל הוא . הא ליתא דהב"י נמי סבר דעופא דקליל ובהכי יישב דברי הגהות מיימוני ואפ"ה סתם בש"ע בהמה ואחר כך חיה ועוף חייב לכסות וסובר דאינו בטל וא"כ קשיא ואולי דבה"ע דייק למיכתב ברישא ציפרא או חיותא ואמאי לא באמת בסיפא כן אלא דבסיפא פטור לכסות והא דכתב היש"ש ולא סיים בסיפא אלא נקיט ברישא הכי קאמר מדלא סיים בסיפא ע"כ בהמה ואח"כ ציפרא פטור וא"כ אמאי אמר ברישא ציפרא ואח"כ בהמה הא בהמה ואח"כ ציפרא נמי אלא מש"ה כתב כן ברישא למידק מיניה דוקא בהמה הא ציפור שנתנבלה חייב לכסות דקליל אף דדם התחתון נמי קליל . ועתה אין קושיא למה לא אמר דמש"ה הביא הטור דברי בה"ע לומר דבהמה ואח"כ חיה הא עוף לא דא"כ הוה קשיא בדברי העיטור גופא אדאשמעינן ברישא ציפרא ואח"כ בהמה ולא השמיענו

מוהל מכבד לאחר ה"ה כאן דרשאי לכבד עיין לקמן סי' רס"ד בד"מ יע"ש : (ט) דם . עט"ז דאין דיחוי אצל מצות ומיהו הנך שני דינים אין שוין דהאי דם לתוך המים מטעם דאין דיחוי מכסה בלא ברכה כמ"ש הפר"ח ותב"ש אות י"ז דבסוכה ל"ג וע"ז מ"ז הוה בעיא דלא איפשטא אי יש דיחוי או לאו ומספק מכסה ואף טפה אחרונה לא בטלה מה בכך כיון דראשונים בטלו תו הוה אחרונה כמו ליין אדום או דם בהמה משא"כ מים לתוך דם מכסה בברכה ועיין פ"ת אות ט"ז דוקא נראה ונדחה הוה בעיא דלא איפשטא אבל דיחוי מעיקרו לא הוה דיחוי וא"כ מיד שנפל כיסה הרוח דלא היה ראוי שום פעם לכיסוי ונתגלה מכסה בברכה יע"ש ולפ"ד ה"ה דם לתוך מים וא"כ נתרבה הוה דיחוי מעיקרו וחוזר ונראה ומ"מ יש לעיין מי ביציאתו מצוואר עוף נראה מיקרי ע"כ יכסה בלא ברכה גם מ"ש באות י"ז דם לתוך מים צריך שיעור יותר מן המים לתוך דם לאו דמים לתוך דם לא בעי מראה דם אלא דבקו יש לו מראה דם משא"כ להיפך ומ"מ מראה דם בעינן : (י) שחט . עט"ז ויש במקצת דפוסים ט"ס וז"ל הטור כתב בה"ע האי מאן דשחט ציפרא או חיותא ושחט בהמה פטור . בהמה ואח"כ חיה חייב . בפטור הזכיר עוף ובחיוב לא הזכיר רק חיה והמחבר שינה וכתב בחיוב ג"כ עוף דאזיל לשיטתיה שהקשה בב"י לאיזה צורך הביא זה בשם בה"ע והלא ברייתא שלימה היא והב"ח תי' דמבה"ע שמעינן בסיפא חיה ולא עוף וכן סובר מהרש"ל וז"ש הט"ז כאן והיינו דעוף מועט דמו נשקע ובטל אף שהוא למעלה עש"ך אות כ' ומיהו חיה ואח"כ בהמה עומד הוא למעלה ולא נתערב ומכוסה בדם בהמה והט"ז הקשה ע"ז דלאו ודאי הוא דליהוי דם ציפור בטל דלאו כל הציפרים שוין וע"כ תי' דבגמרא משמע דריב"י אמר כן ות"ק פליג עליה ומש"ה השמיטו הרי"ף ורשב"א ורא"ש דברי ריב"י (וא"י אמאי לא מנה גם הר"מ ז"ל עיין לח"מ פי"ד מה"ש הי"ד) ויש לפרש בב' פנים או דת"ק סובר היה על בהמה פטור דלא ס"ל כל הראוי לבילה כו' או דסובר בהמה על חיה נמי חייב כקושית התוס' וליגרריה וליכסי כו' ומש"ה השמיטו הרי"ף ורשב"א ורא"ש האי ברייתא כיון דרבים פליגי עליה והטור סובר דהלכתא הוא מדמקשה מיניה מש"ה הביא הטור זה בשם בה"ע זהו תוכן כוונת הט"ז ומיושב הלשון . אלא שיש להקשות אי ת"ק סובר כיון שאין כיסוי למטה פטור אף למעלה א"כ מה מקשה ברים כיסוי הדם מריב"י לסייעיה מת"ק ודלמא מתני' ת"ק ומש"ה קדשים לא א"כ ראיתי בתב"ש אות כ" ובבכור שור הרגיש בזה . ומיהו אתירוץ שני שכתב הט"ז דת"ק אף בהמה למעלה חייב לגרר ולכסות ל"ק דה"ק מי לא תנן ריב"י אומר ולא מיבעיא לת"ק קשיא ליגררי' אלא אפילו לריב"י תקשה דא"ל עפר למטה דיעבד כמ"ש הלה"מ פי"ד מה"ש הי"ד ולתי' ראשון קשה ולדידי משום הא לא איריא דודאי מתחלה הקשה מריב"י דהיה סבור אף דרבים פליגי עליה אפ"ה הלכתא כוותיה מהא דתנן דם הניתז ושעל הסכין חייב לכסות והלכה כסתם משנה והיה סובר בלא גרירה ומכסה במקומו אלמא דאין מעכב עפר למטה ופריך שפיר מריב"י דדוחק לומר דמשנה זו פליגא על משנה דדם הניתז וכ"ת א"כ אמאי לא מקשה מיד ממשנה דדם הניתז . הא בלא"ה נמי תקשה היה להקשות מיד ממשנה בלא ברייתא דריב"י ויש לנו הרהורי דברים מ"ש הל"ח קנ"ב אות כ"ה יע"ש ועי' תב"ש אות כ"ה שהאריכו בזה . ואה"כ דמשני כדר"ז כל הראוי לבילה כו' מקשי ליה מהא דדם הניתז ושעל הסכין דודאי גריר ליה אף לריב"י דבמקומו אין ראוי לבילה דלא יצויר דם שעל הסכין שיהא עפר למטה דהא צריך למיבחש ביה עיין כה"ג בהגהות ב"י אות ח"י שהאריך בזה וכתב דמ"ש התוס' תי' אדם הסכין אבל דם הניתז א"א בגרירה ולא הוה ראוי לבילה דא"א בישחוט ולא יתלכלך הסכין בדם כו' ולא הבינותי דבריו דא"כ אכתי מה תי' לקושית קדשים אמאי לא ליכסיה למעלה במקומו כמו דם הסכין אף דא"א למטה ואין להאריך . ומ"מ נאמר כפי דרכינו דודאי בסכין א"א דיהיה ראוי לבילה וע"כ דגריר ומכסה פריך שפיר וליגרריה' וליכסיה והא דמשני ספק וכיסה מי שאין מהוסר אלא גרירה אפ"ה לא קשיא מדם הסכין דהתורה לא מיעטתה אלא דם קדשים ולא דם חולין אף שעל הסכין אלא שאני תמה במ"ש דמש"ה השמיטו הברייתא דהלכה כת"ק דבאין עפר למטה אין מכסה למעלה והא דם הסכין היינו דגריר ובדם בהמה ואח"כ חיה א"א בגרירה כמו שהאריכו האחרונים בזה ועיין תב"ש אח"כ כתב הרא"ש ז"ל לברייתא ד' פ"ז א' השוחט ונבלע דם בקרקע חייב לכסות ואוקמיה ר"ז ברישומו ניכר והא אין עפר למטה לתי' הא' של הט"ז . וע"כ נראה דה"ק הט"ז דמש"ה השמיט האי ברייתא מדקתני ריב"י אומר ולא אמר ריב"י ש"מ דפליג על ת"ק ויש לומר א' מב' פנים הפך הא' דלת"ק בהמה ואח"כ חיה חייב דבעינן עפר למטה או דסובר בהמה ואח"כ חיה גריר ליה והאמת הוא כאופן ב' דמסתמא הלכתא כברייתא דשוחט ונבלע דם בקרקע חייב לכסות ברישומו ניכר ומש"ה פריך ליה מריב"י והרא"ש סובר הב' ומש"ה לא זכר להאי ברייתא והטור סובר דכאן א"א גרירה ול"ד לסכין דגריר ליה ומש"ה סובר דהלכה היא . אמנם הא קשיא לי דא"כ אמאי חיה ואח"כ בהמה פטור מלכסות יערבנו ויכסה בלא ברכה כמו נראה ונדחה ואי דהוה ככסהו הרוח יש לעיין גם שם אי כסהו בדבר שאין מכסין אי פטור או לאו ולקמן אבאר בזה : (יא) שחט . עט"ז דבהמה ואח"כ חיה מכסה בלא גרירה והתוס' באנות הניתו בתימה אמאי ליגרר והל"ח דף קנ"ג כתב דא"א בגרירה והשיג על הלבוש דכתב דמיירי ביש עפר למטה דא"כ מה מקשה הגמ' והא תניא ריב"י והתם מיירי ביש עפר למטה ובל"ח קנ"ג א' וב' טרח ליישב דברי רמ"י יע"ש ובש"ך אות כ' אבאר עוד . ועי' מ"ש לעיל בט"ז אות ה' דמודה לו עכ"פ דאין הפסק בין דם בהמה לחיה דמינו אין חוצץ והא דדם בהמה למעלה אין מכסה היינו דעכ"פ מכוסה הוא ולמ"ש הלבוש דלכוף נבלע גם הוא בעפר משמע קצת בע"א : (יב) ונתנבלה . עט"ז הנה הב"י הקשה על דברי הגהות מיימוני שחט עוף ואח"כ עוף אחר ונתנבלה חייב לכסות משוחט חיה ואח"כ בהמה דפטור ותי' עופא דקליל ויראה לי פירושו דם סמיך ועב ומעורב עם התחתון ורואין כאלו מים ויש בתחתון מראה דם והד"מ לא ניחא ליה בתי' זה ותי' דאם יודע ודאי שכיסה כל דם החיה פטור הא מסתמא חייב וז"ש כאן בהג"ה כו' ולא חילק בין עופא דקליל דלשיטתיה אזיל . וה"ה דה"ת למכתב דבריו את"ש המחבר שחט בהמה על חיה פטור דוקא בידע מסתמא חייב אלא דנקיט לשון הגהות מיימוני ולא מצי לחלק איפכא מסתמא פטור הא ידע שלא כסה חייב דא"כ מה קמ"ל הגהות פשיטא וכפי הנראה דמכסה בלא ברכה קאמר . והט"ז לא ניחא ליה בכך ות' בע"א דאף שודאי כיסה אפ"ה דומה לחמץ דאין חוזר וניעור . ולא הבינותי דחמץ מו' ולמעלה אף דאב הוא מ"מ בטל הוא ועוד מה ענין זה לסעיף י"ג דכאן כיסה דם העליון לתחתון ואולי עופא דקליל מתערב יפה משא"כ דם בהמה דסמיך וצ"ע ועיין תב"ש שתמה ג"כ עליו ובנה"ך והפר"ח האריכו בזה ועיין כה"ג בהגהות הב"י אות כ"ז הקשה על תי' הב"י עופא דקליל א"כ אמאי אשמעי' בברייתא בהמה ואח"כ חיה חייב לכסות לאשמעינן רבותא חיה ועוף ונבלה חייב וביותר לפרישה וב"ח ודמש"א דהם סוברים בהמה ואח"כ עוף פטור מלכסות א"כ לאשמעינן הא וכ"ש חיה ואח"כ בהמה דפטור מלכסות עכ"ל הנה הוא ז"ל סובר דלפרישה וב"ח ודמש"א יש יותר קושיא וכפי הנראה אינו כן דאי אשמעינן בהמה ואח"כ עוף ה"א הטעם דבטל הוא אמנם בהמה על חיה גדולה דהוא דם החיה כבהמה ה"א דהאין קמ"ל דעומד הוא בפ"ע דסמיך ואינו מתערב אמנם לתי' הב' דעופא דקליל יש להקשות לאשמעי' עוף ואח"כ עוף ונבלה דחייב לכסות כ"ש בהמה ואח"כ חיה חייב ממ"נ אי אין מתערב הרי דם חיה למעלה ואי מתערב הרי רואין כו' י"ל דאי הוה תני הכי ה"א דחיה ואה"כ בהמה נמי חייב לכסות . ועוד למאן קא קשיא ליה להב"י ואיהו סובר בהמה ואח"כ חיה אפילו אין עפר למטה חייב לכסות דלא כלבוש וא"כ אין כאן התחלת קושיא דאי הוה תני עוף ועוף ונבלה משום דיש עפר למטה קמ"ל דהמה ואחר כך חיה דאין עפר למטה כדר"ז כל הראוי לבילה : (יג) אפילו יש לו דקר נעוץ . עט"ז דאף דלא מתסר אלא מדרבנן אפ"ה יש כח ביד חז"ל לעקור דבר מ' בשב ואל תעשה . ואפילו יש לו עפר מוכן לכל ספיקותיו משמע דעה א' דאסור וכן הכריע הפר"ח אבל דעת התב"ש באות ל"ב כהרא"ה דמכסה בברכה ואף בת"ה לא פליג עליו מדכתב אפילו יש לו דקר נעוץ משמע הא עפר מוכן מכסה אלא שבמ"ה השיג עליו וכן פסק הט"ז דמכסה והנה בש"ע כתב אפילו יש לו דקר נעוץ משמע הא עפר מוכן מכסה וי"א אלו ל"פ מש"ה כתב י"א דלא מצא מבואר כ"א בהרא"ה מש"ה כתב וי' ומש"ה נראה דאי איתרמי כך יכסנו וכדכתיבנא .

ודע דהרא"ש והטור גבי אין שוחטין כוי ביו"ט כתבו ואין יכולין לקבל הדם בכלי שאין שוחטין לתוך הכלי הרי בהדיא כמ"ש הב"י בסי' י"א דכ"ש אם מקבל הדם לאחר שחיטה דיש איסור והתב"ש בסי' י"א הרגיש קצת בזה ולפי דעתי ראיה גמורה היא וא"י למה ערער הפר"ח עליו בקי"א :

עוד אבאר לך דמצות כיסוי הוא כל זמן שירצה יכסה ולאו דוקא מיד ומיהו לכתחלה ודאי נכון לכסות מיד דחביבה מצוה בשעתה ושמא ישכח . וראיה משחט חיה לא יכסנה עד שיבדוק הריאה ואי הוה מ"ע מיד איך עוקר מ"ע בשביל בדיקת הריאה וכ"ת יש כח ביד חז"ל לעקור דבר מ"ה הוה להו לתקוני לכסות מיד ולברך אח"כ או בלא ברכה כי אין הברכה מעכבת ופשוט הוא דלא כמ"ש בכר"ו אות ה' דבי מ"ע אם לא כיסה מיד וז"ת כמ"ש ועיין מ"ש עוד לקמן בדין היה (ס) : (יד) וכן הש"ו . עט"ז דה"ה גדול בא"י ה"ש והראה מקום לסימן ט"ז אות י"ג וגם נאמר לענין או"כ דיש להחמיר ה"ה כאן יכסה בלא ברכה וכ"ת דכאן אין ראוי להחמיר דיבואו לאכול משחיטתן כמו בהש"ו י"ל בגדול לא שייך ולמגזר דיודע הוא ולא ישחוט עוד וגם מזו השחיטה אין לגזור דיבואו לאכול והתב"ש הכריע דיכסה בלא ברכה בגדול שא"י ה"ש ועיין סימן א' בידע דלא גמיר יע"ש : (טו) כדי . עט"ז תמה על מהרש"ל דא"כ שוחט דבר דאתיליד ביה ריעותא למה שוחט אחר עמו ובנה"ך תמה עליו דבאמת רש"ל סובר דא"ל עש"ך סי' י"ט או ב' בשם יש"ש פרק כיסוי הדם סי' ה' . והנה המחבר כתב ב' דינים ואינם שוין דאם נמצא הסכין פגום מכסה בלא ברכה ואם נמצא הסימנים אין שהוטין רובן פטור מכיסוי . אמנם כן דברי יש"ש יש להם מקום דשפיר קשיא ליה דודאי הסכין הוא דסמכינן אחזקה ואחזקה וכל היכא דאיכא לברורי בקל לא סמכינן ומש"ה לא קשיא ליה דלמא ימצא הסכין פגום והוה ברכה לבטלה דלא מטהר מידי נבילה או שמא לא ישחוט הרוב דרוב שוחטין רוב ואוקי סכין אחזקה כל היכא דא"א לברורי בקל אלא קשיא ליה מבדיקת הריאה דהז"ל חשבו למיעוט המצוי וכל היכא דנאבדה אסור לדידן א"כ איך לא חשבו למיעוט המצוי לאיסור גדול לא ת' שמע שוא דאמור הוא מלהו דטריפה ע"ז תי' דא"ל טריפה מטהר מידי נבילה . ולדידן ודאי קשיא כיון דבדיקת הריאה מעכבת אף דיעבד איך לא תקנו לברך בבהמה וחיה על השחיטה לאחר השחיטה ואדרבא מבו' לא פלוג היה להם לתקן אף בעוף כן כמו בנט"י וכל חייבי טבילות עיין תוס' ר"פ וצ"ע : (טז) תתך . עט"ז דמכסה בברכה אמת לשון רמ"א מורה בבירור כך שכתב אבל תתך מפרקת משמע דזה דין אחר יש דאלו בספק טריפה מכסה בלא ברכה וכאן בברכה אמנם לא זכיתי להבין דבד"מ מבואר להדיא דשוין המה ספק ותיתוך מפרקת והמעיין בתרומת הדשן קפ"ז יראה להדיא דכל פלפולו אינו אלא אם יכסה ולא חייבי' דלמא אתי למיכל וע"ז כתב דאפילו ספק גמור מכסה וכ"ש זה ומיניה מה זה בלא ברכה אף זה וראיתי להתב"ש הרגיש בזה וכתב דהזהיר להוציא ש"ש לבטלה אין לגעור בו אם לא יברך על הכיסוי . ומ"מ ה' להט"ז וש"ך דוקא תתך המפרקת דעתם להכשיר בה"מ הוה שחיטה ראויה משא"כ שהיה כ"ש בעוף די"א דהוה מ"ה וה"ה בחיה או שהיה במיעוט בתרא דהוה בעיא דלא איפשטא ודאי אין לכסות בברכה וה"ה כדו' אלא מכסה בלא ברכה וכאמור :

יראה לי בספק ברכה לבטלה אפילו איכא ס"ס לברך אפ"ה טוב שלא לברך המשל בזה שחט כוי שהוא בריה בפ"ע וספק הוא או בהמה ושחט ג"כ כלאים לצי הבא על התיישה דאיכא ס"ס לכסות שמא כוי ח' ושמא חוששין לזרע אב אפ"ה מכסה בלא ברכה דגדול הומר לאו דלא תשא וברכות אין מעכבות כמבואר . ומיהו חיה שנולד בה ספק טריפות ויש ס"ס להכשירה באכילה פשיטא דמברך על הכיסוי כי דשחיטה ראויה הוא דהחיה מותרת אשר יאכל קרינן ביה ומברך ומכסה וזה פשוט (ס) : (יז) תקינו ליה רבנן . עט"ז דהעלה להלכה דאין לעשות כן ומי שאין לו עפר שראוי לכסות בו לא ישחוט כלל מביטול מ' דכיסוי כי הכיסוי בבגדו אינו כיסוי כלל ולפי דבריו אף בכוי וכדומה שמכסה בלא ברכה אין לעשות כן כיון דהכיסוי בבגדו או בכנדלו לאו כלום הוא ע"כ אין לבטל ספק מ"ע דכיסוי . אמנם לא ידענא א' יודע ודאי שהדם יהא נשמר עד שיבוא למקום עפר ודאי דרשאי לשחוט כי המ"ע דכיסוי אינו מיד כמו שהוכחתי לעיל מדהתירו לו לבדוק הריאה מקודם ואח"כ מכסה והמחבר מודה בה והא מבטל מ"ע דכס' ולדידיה אי נאבדה הריאה כשירה אף בלא ה"מ כמבואר סי' ל"ט יע"ש וצ"ע : (יח) הנזרעים בהם מצמיחים לאפוקי עפר שמצמיח עשבים שגדלו כבר . לכאורה היה נראה להגיה ושגדלו כבר ותרתי קאמר דהמצמי' בתוס' חולין פ"ח ב' ד"ה אלא דעפר המדבר המגדל עשבים מאיליהן אלא שאין מצמיח ומגדל זרעים שזורעין בו וכן אם גדלו הזרעים ושתלן שם ונתוספים לא מהני אלא בעינן שהדבר הנזרע בתוכו יצמיח ויגדל ועי' פרישה אות כ"ג וכן העתיק השמלה חדשה סעיף כ"ז יע"ש : (יט) ובתרסית הוא מין סיד ואין צריך כתישה ב"י ועי' פירוש דברים אלו בט"ז כאן מה הן הדברים הראוין לכסות בהן או מצמיח או נקרא עפר :

כתב הכה"ג בהגהות הטור אות כ"ב קנמון טחון מכסין בו דהוה מין עץ כנסורת הרבים דמיא ובאות כ"ג וכ"ד גפרית ומלח אין מכסין בהם וה"ה פלפל טחון דהוא מין פרי והוה כקמח טחון ואין מכסין בו יע"ש :

בכל דבר השרוף מכסין בו אף קמח וסובין שרוף מכסין בהם ושלג ושחיקת ברזל אין מכסין בהם והא דלא הגיה רמ"א דאין מכסין בשחיקת ברזל דמבואר הוא במחבר דאין מכסין כ"א בזהב שחוק . מ"ש הד"מ הטעם דאין מכסין בשלג דלמחר יתמחה ויהיה למים לאו לומר דבעינן שיכסה כיסוי הראוי להיות עולם דהא נוהגין העולם לכסות בבוץ אף שודאי יחזור ויגלה כלומר אלא דלאו כיסוי כלל אף עתה . והכה"ג בהגהות ב"י אות מ"ח בשם מהרי"ו ווי"ל וספר יאיר נתיב דבשעת הדחק יכסה בשלג בלא ברכה וצ"ע והב"ח מתיר בשעת הדחק בשחיקת ברזל :

אין מכסין ברגבי אדמה דלאו דוקא מהוכתא הרך לה ה"ה זה כיון דלאו נפרד ונפרך דבעינן אם יוכל איש למנות עפר הארץ שיהא ראוי למנות . המחבר השמיט עפר עיר הנדחת דלא שכיח ומ"מ היה להבי' דכ"מ לענין איסורי הנאה אפר המן בפסח ואפר עבודת כוכבים דמכסין בהם דמצות לאו ליהנות נתנו וכתותי לא שייך בהא דכל כמה דמיכתת מעלי טפי ושוב ראיתי להכה"ג בהגהות ב"י אות כ' תמה בזה על המחבר ומשמע שם לכתחלה נמי ולא דמי לשופר דלכתחלה לא עיין בלה"מ פי"ד מה"ש ואין להאריך : **כתב** בתב"ש כל הני דאין מכסין בהם אם עבר וכיסה צריך לגלות ולכסות בלא ברכה והאריך שם ובש"ך אבאר :

בספר בית להם יהודה באות י"ז העתיק דשהיה כ"ש אפילו בתחלת השחיטה יכסהו ויברך יע"ש ואני אומר בעוף ודאי יש דעות דביעור שהיה מועטת הוא כמ"ש ת"ה דתני קנה פגום והוסיף עליו כ"ש ודאי דאסור לברך אלא אפילו בחיה אין לברך כמ"ש לעיל . עוד הביא שם באות כ"ד בשוחט שהעבירו עפ"י עד אחד והיה רגלים לדבר והוא יודע בעצמו שבקר ענה בו או בשוגג היה אם יש לומר במקום שאין מכירין או בביתו מותר לשחוט יע"ש שנראה דאסור דהוה כפסלוהו הקהל כמבואר סי' א' וכ' דאין ראשין לשחוט וה"ה כאן ועוד דעיקר בזמן הזה הקבלה שנוטלין כמבואר סי' א' וכיון דהקהל פסלוהו אין לו לשחוט במקום שאין מכירין אותו או בביתו לצורך עצמו גם זה אסור ועיין שו"ת חות יאיר :

השמיענו רבותא טפי בהמה ואח"כ ציפרא לא אלא דמש"ה הביא העיטור ברישא כן למידק מיניה הא ציפור שנתנבלה חייב בכיסוי ותרתי שמעת מיניה ועיין בכה"ג בהגהת הטור אות ל"ב האריך בזה וכפי מ"ש נתבאר הכל על נכון :

והנה בקושית הב"י על הטור תי' דוודאי קושית התוס' על הברייתא אמאי לא יגרור בין ברישא ובין בסיפא וסוברים הפוסקים דהברייתא סוברת דא"צ גרירה וה"ת דם הניתז א"צ גרירה וא"כ אנן דסוברים דם הניתז בעי גרירה דחייב לכסות משמע כדיניה כמ"ש הרשב"א ז"ל בהדושיו א"כ לית הלכתא כברייתא . ואף דבברייתא נמי קתני חייב לכסות לק"מ כמ"ש התב"ש איידי דתני ברישא פטור תני בסיפא חייב וברייתא לית לה גרירה מרישא שמעינן לה ומש"ה השמיטו הפוסקים הך ברייתא והטור סובר דהלכתא הוא וברישא חיה ואח"כ בהמה אין קושיא ליגרריה וליכסי כיון שמכוסה בדם בהמה מה יכסה ור"ל דהוה ככסהו הרוח ומ"ש דמעורב הוא ר"ל דאם היה מעורב ורואין כאלו מים לא היה מראה דם דנדחה הוא וכאן גרע טפי דהוה כמו כסהו הרוח ואפשר דסובר בכסהו הרוח אף בדברים שאין מכסין פטור מלכסות ועיין תב"ש ול"ח קצ"ב ב' במה שהאריך בברייתא זו והבאתיו לעיל בט"ז אות יו"ד יע"ש . ובהמה ואחר כך חיה מיירי דיש עפר למטה כמ"ש הלבוש והל"ח . הנה מ"ש הל"ח כבר תמה עליו התב"ש אות כ"ח דאדרבה הל"ח חולק על הלבוש מטעם דמה מקשה הגמרא דהא מיירי ביש עפר למטה יע"ש . ואני אומר לא זו בלבד אלא בגוף הדין חולק הל"ח עם הלבוש דאלו הלבוש סובר כל שיש עפר למטה אף שדם בהמה מפסיק ש"ד והל"ח סובר כל שמפסיק אינו כלום . וסיים שם ודברי רמ"י יש להם קיום ומ"מ גורר רק דם חיה ולא בהמה בהמה עמה יע"ש וא"כ יש לתמוה על הש"ך ז"ל איך הרכיב דעת לבוש ול"ח יחד והם רחוקים מקצה אל הקצה . ויש ליישב דמ"ש כמ"ש הלבוש והל"ח יש לפרש מלת והל"ח חוזר אמ"ש בדם בהמה למעלה דפטור ולא יגררנו דמכוסה הוא והוה ככסהו הרוח ע"ז קאי והל"ח כו' ולבוש קאי אבהמה ואח"כ חיה ולצדדין קתני . וכתב עוד א"נ בהמה ואח"כ חיה יכסנו אף בלא עפר תיחוח למטה מוטב שיהיה כך מגרירה ויתערב הכל ושמא יהיה דיהה מראהו וכן נראה הסכמתו כתירוץ זה הב' דמכסה בלא גרירה וכט"ז אות יו"ד ועיין בט"ז אות יו"ד מ"ש דאין כל השפות שוין . ועי' תוס' חולין פ"ו ד"ה רואין מ"ש דיהה מראהו אין ראוי לזריקה ויש לעיין לענין כיסוי אם דיהה מראהו אם חייב לכסות בברכה או בעינן מראה דם גמור : **כא** וחייב . הש"ך כתב על עט"ז דכתב דברים מגומגמים וא"י כיון דבאות כ' הודה לדבריו לתירוץ הא' דבהמה ואח"כ חיה מכסה אף דליכא עפר למטה בין דם חיה לבהמה כיון דאיכא למטה ש"ד א"כ אף דבתירוץ הב' כתב דכאן א"א בגרירה אעפ"כ אין לכתוב בשביל זה דבריו מגומגמין ואולי במ"ש הלבוש דאי ליכא עפר למטה יגרור הכל דם החיה עם בהמה ויתן עפר למטה סובר הש"ך כל"ח קצ"ב ב' כיון דגורר יגרור דם החיה להד יע"ש . ומ"ש הש"ך אע"ג דליכא בינו לדם החיה עפר תיחוח הורה לנו בזה דלמעשה אין לסמוך על מ"ש הלבוש כיון דיש עפר למטה אף שמפסיק ש"ד דאין לעשות כן ושאני הכא דא"א בגרירה וכתירוץ הב' באות כ' דאם מתין עד דתתיבש כו' והלכך מכסה במקומו . ולפ"ז מ"ש באות י"א כמ"ש בס"ק כ' היה נראה להגיה כ"א וכמ"ש כאן דלמעשה אין לסמוך אף שיש עפר תיחוח למטה אין לשחוט חיה ע"ג בהמה . ומיהו הא ודאי דאם שחט בהמה ופיזר עפר הרבה על הדם רשאי לשחוט חיה אחר כך דיש עפר למטה . ומה שהביאו לזה הוא דבש"ע ודאי משמע בהמה ואח"כ חיה אף דאין עפר למטה כלל בקרקע וע"כ הטעם דא"א בגרירה וא"כ נאמר דבעינן עפר תיחוח בינו לדם החיה וכאן משום דא"א בגרירה מש"ה מכסה כך :

כתב התב"ש באות ח"י דאין לשחוט עוף ברה"ר במקום שוודאי עתיד לגלות דכל העומד לגלות כגלוי דמי והביא ראיה ממ"ש הרא"ה ז"ל בב"ה דם הסכין הכי פריך דא"א שיכסה במקומו דודאי מגלה אח"כ לא הוה כיסוי וגם בט"ה לא השיג עליו והביא דברי ת"ח . ולפ"ז הא דנקיט בש"ע סט"ו דם הניתז ושעל הסכין חייב לכסות וגורר ומכסהו כדי שיתן עפר למטה האי טעמא לדם הניתז דעל הסכין בלא"ה בעי גרירה דכל העומד להגלות אמנם הפר"ח היקל בכל ענין ולפי דבריו אף הוא בעצמו רשאי לגלות אם צריך לדם ומ"ש בחולין השוחט וצריך לדם גוהרו ולא אמר דיכסה ויגלה יש לומר דצריך לצבוע ויתלכלך בעפר ולא יהיה ראוי : **כב** ובלילה . הש"ך הראה מקום לאות יו"ד ושם נאמר דיתן מעט עפר בכלי וכאן אם יש לו עפר מוכן יתן הרבה דכאן לא שייך התרת חלבו ואם אין לו עפר ישחוט כך לתוך הכלי כיון דאין עתה עובדין עבודת כוכבים בכך כדלעיל יע"ש : **כג** ואין . עש"ך דבאינו יודע לאמן ידיו כיון דאיכא דעות אף באחרים רואין פסול מש"ה מכסה בלא ברכה והשיג על הלבוש דכתב מכסה בלא ברכה . וסבור הייתי לומר דעשו היכר שלא יבואו לאכול משחיטתן שיתנו להם אח"כ אלא מנלן הא והתב"ש פסק דמכסה בברכה . שוב עיינתי בלבוש יב"ב וז"ל שם אם אחרים עע"ג וראו ששחטו כהוגן חייבים לכסות ואפי' שחטו הם עצמם ובלא ברכה דהא עכ"פ שחיטה ראויה היא יראה דה"ק אפילו שחטו החש"ו עצמן ומסתמא בלא ברכה על השחיטה אפ"ה מכסה בברכה דמ"מ שחיטה ראויה היא דאפילו הזיד ולא בירך שחיטתו כשירה כן נראה לפרש דבריו : **כד** ופטור . בש"ך כתב דאפילו איסורא איכא דלמא אתי למיכל ומה שהביא ראיה מתוס' ד"ה סיפא אף דלמסקנא לא קיימא הכי מ"מ המעיין בתוס' דבור המתחיל מ"ט יראה דסברי לסברא פשוטה דכל היכא דפטור אסור להחמיר דאל"כ לא הוה מקשי מאי טעמא דרבנן דאימא משום חומרא ופליגי ארישא נמי אלא דאין זה סברא דמש"ה הקשו דאפילו יהא מותר לשחוט אחריהם בקום ועשה וכ"ש דאין צריך לכסות מהאי טעמא . אמנם מה שכתב התב"ש דהיכא דלנקר רשאי לכסות לא הבנתי כלל דאדרבה בגמרא משמע דמשום שחט באשפה לא פלוג ואפילו בחצירו אסור וכן מוכח מב"ה, בקו"א דכתב דלא תלינן לקולא לנקר דבשחט באשפה ליכא למימר הכי זה יורה כמ"ש כאן : **כה** וצריך . הש"ך הראה מקום לסימן ח"י וכ"ה והנה אם נאבד הסכין פשיטא דמכסה בברכה כיון דעוף והיה כשירה דאוקמיה אחזקה ואשר יאכל קרינן ואם לא בדק בסימנים ונאבד או חתך ראשו דא"א תו לבדוק יראה לי דמכסה בלא ברכה אף שכפי הנראה הוה וודאי נבילה מ"מ מתוס' חולין ט' ד"ה ואסורה משמע דהוה רק איסור דרבנן וגם להר"מ ז"ל לא בריא כ"כ מש"ה מכסה בלא ברכה ועסי' כ"ה מ"ש מזה (°) : **כו** עד שיבדוק . עש"ך ועיין מ"ש בט"ז . ולענין בדיקות הוושטות באווזות שמלעיטין שיש תקנה לבדוק יכסה מקודם ול"ד לריאה שהשוחט הוא הבודק משא"כ בזה צ"צ סימן ק"ם וכן כתב התב"ש ודבר דאתיליד ריעותא וודאי אין מכסין עד שיבדוק וכ"ש הוא מריאה דלא הוה אלא מדרבנן כ"ש ריעותא דהוה מן התורה : **כז** כגון . עש"ך השיג על הב"ח וממרוצת דבריו נראה דהבין מב"ח מטעם אוקמיה אחזקה קאתינן עליה ודחי לה מחולין . הנה מה אעשה שלא זכיתי להבין דבריו בכאן דוודאי סוקלין ושורפין על החזקות וגמרא חולין אדרבה התוס' שם ד"ה מ"ט כתבו אי לרבנן מחצה על מחצה הוה וודאי דאיכא חזקה ומה שאמרו לר"מ רובא דאי מחצה עכ"פ מדרבנן הוה מצריך כיסוי כיון דלא אזיל בתר רובא מדרבנן כ"ש בתר חזקה . שוב ראיתי במהרש"א ז"ל כתב לר"מ מש"ה אמר רובא דעם חזקה הוה מיעוטא דמיעוטא וזה כדברי . אמת שבסכין פגום לא הוה אלא ספק וכבר כתבנו בסימן ח"י טעם לזה דהוה ספיקי טובי או שאר טעמים .

ועיינתי בב"ח בסימן זה וז"ל כיון דלא יצאה מחזקה כו' וגם זה הוה בכלל אשר יאכל יראה לי דה"מ לו דהוה ספק השקול עם החזקה ולא וודאי מ"מ כיון דאשר יאכל ממעט שחיטה שאינה ראויה מה"מ ממעטינן ספק טריפה לא מיבעיא למ"ד ספיקא דאורייתא מן התורה אסור א"כ לאו בכלל אשר יאכל הוא אלא אפילו להר"מ ז"ל דמדרבנן אסור מ"מ הא כתב בשורש הא' דכל מידי דרבנן הוה ד"ת מלאו דלא תסור כמו שאנו עתידין לבאר בס' שושנת העמקים א"כ ממועט מאשר יאכל . תדע שהרי בסימן ח"י כתב הב"ח גופא דמש"ה כתב הטור דנמצא פגום הר"ז נבילה אף דלא הוה רק ספק כדי לפטור מכיסוי ואיך יסתור דבריו תב"ד כיון דספק איך יפטור מכיסוי אלא כדאמרן . ומ"ש שם דלמא אתי למיכל ה"ק דאין רשאי להחמיר . וסובר ג"כ הא דכתב הטור אי מישתכח סירכא כו' א"נ אומא לדופן היינו אותן שא"א בקיאין ומשום חומרא מש"ה מכסה יע"ש . מ"ש הפר"ח על א"נ אומא לדופן ואה"נ לדידיה כל ספק טריפות אין מכסה ומש"ה בשחיטה ר"ל דהוה עכ"פ ספק מ"ה דאלו בשאר דברים אזלינן בתר רובא (ואפילו להר"ם אפשר דספק כי הא בשחיטה הוה מ"ה) ואיך שיהיה דברי הש"ך בכאן צ"ע : **כח** אבל . עש"ך ומ"ש דמשמע לא ידענא הא מבואר הוא מדכתב אבל דבר כו' והלא בספק טריפה ממש מכסה בלא ברכה לדעת המחבר וא"כ בהכרח בחתך המפרקת מכסה בברכה ולענין דינא כבר כתבנו בט"ז וכן סיים התב"ש הזהיר להוציא ש"ש לבטלה אין להכריח אותו לברך ועיין ל"ח קצ"א א' במ"ש שם :

דע דאם שחט הוושט בחיה ואח"כ ניקב התורבץ דיש טריפות לחצי חיות מכסה בלא ברכה דספק הוא אי יש טריפות לחצי חיות כמו שהתבאר בסי' כ"ו ואף דמתחלה היה דם ראוי לכיסוי מ"מ איגלי מלתא למפרע דלאו אשר יאכל הוא . וכן אם שחט או"ב ביום א' לדעת בה"ג דאסור בו ביום מ"ה לחד דעה מלא תאכל כל תועבה (או אפשר כל מלתא דאמר רחמנא לא תעביד ויש לאסור בו ביום עכ"פ) מ"מ אשר יאכל קרינן ביה דהא למחר וליומא אוחרא מותר דהא מפרכסת נמי מיד אסור מ"ה לדעת הר"מ ז"ל . מבעיא לי בן פקוע שהפריס ע"ג קרקע ויש ב' תמיהות שאף מדרבנן א"צ שחיטה אם נחרו ועקרו מי אמרינן ושפך וכיסה חייב לכסות וה"נ כן הוא וודאי דמו דם הנפש קרינן ביה כמבואר דחייבין על דמו כרת והא דנוחרו או עוקרו פטור דלאו אשר יאכל והא קרינן ביה אשר יאכל שוב ראיתי לא זו דכה"ג פטור אלא אף שוחטו כראוי פטור דבין למאן דיליף משחוטי חוץ ומטבוח טבח בעינן כי התם דשחיטה אהני וכאן לא אהני כלל דשחוט ועומד הוא ומידו בהפרים ואין בו תרי תמיהי דטעון שחיטה מדבריהם וודאי טעון כיסוי מדבריהם וכפי הנראה מכסה בברכה כמו בשחיטה דמברך כה"ג עסי' י"ד וצ"ע (°) : **כט** תקינו . עש"ך דמסיק להלכה כן דבגמרא איירי דהעוף שוה לו יותר דליכא ב"ת וכיון דאפשר למיעבד הכי לא התירו לו שיתמצה בבגדו משא"כ כשהבגד שוה יותר כיון דא"א בע"א התירו שיתמצה בבגדו ועל קושיא שניה כתב דלא יאמר בעפר רק על כיסוי הדם . ומ"מ לא הבינותי כיון דהמצוה אינו אלא בעפר איך יברך עכשיו ול"ד לביעור חמץ דא"א בלא בדיקה משא"כ כאן ודברי הלבוש ג"כ קשין אמאי לא כשמתמצה מבגדו אח"כ ויש מראית דם אמאי לא יברך אז ואפשר שכבר נדחה . וראיתי לתב"ש שמסיק ג"כ דמברך אח"כ . שוב עיינתי בלבוש כתב דהיכא שמכבס אח"כ ויש מראה דם דמברך אלא היכא שאין מראה דם אין מברך אח"כ וא"כ קשיא קצת על הש"ך מ"ש סתמא בשם הלבוש דאין מברך אח"כ . ולענין דינא וודאי מי שאין לו עפר יוכל לשחוט לתוך סנדל של עור ואין בזה ביזוי מצוה כמ"ש התב"ש ומכסה כשמגיע לביתו דוודאי מצות כיסוי לאו מיד הוא כמו שהוכחתי לעיל וכן הוכיח התב"ש דכוי אין שוחטין בי"ט דהקשה הרא"ש יקבל הדם בכלי וכן כתב הב"ח לדידן דאין עובדין עבודת כוכבים בכך שרי ע"י מעט עפר אלמא דראוי לאכול והכיסוי הוא ביומא אוחרא וה"נ כן ויפה כתב בזה התב"ש וכן ראוי לעשות : **ל** השוחט כו' . עש"ך ומ"ש דם האיברים שלא פירש אפשר דה"ק דה"א דפי' ממקום למקום קמ"ל דלא הוה פי' ממקום למקום . ויש שלשה פירושים . א' דל"ת דלא נתקיים מצות כיסוי וא' דל"ת מתים הם וא' דל"ת דם האברים כו' ולכאורה כולהו צריכי דבמשנה תנן השוחט חיה ועוף ובהמה ולא נאמר סתמא השוחט ולא יצא דם וכ"ת חיה אשמעינן דלא איירי בקדשים זה ידעינן מכח שאר קושית שם בגמרא אלא חיה קתני משום כיסוי ועוף לומר דצולהו כאחד אפ"ה יוצא כל הדם ובהמה אשמעינן מיתורא דמתני' דא"צ פרכוס ולא חיישינן שמא מתים אי לאו יתורא ה"א דאיירי בפרכוס או יאמר עוף נקים משום ר"ש דהוכשרו בשחיטה וכפירש"י לבן נח משום אמ"ה ואף בשוחט טריפה וה"א עוף אין ב"נ מוזהר עליה קמ"ל נהי דאין נהרג עכ"פ מוזהר עליה עיין בר"מ פ"ט מהל' מלכים . ויש לראות המחבר דנקיט השוחט ולא יצא דם מותרין מה אשמעינן בזה הא א"הו הסכים בספרו הארוך אפילו הזיד ולא כיסה דשרי השחיטה כ"ש כאן ורמ"א אמאי לא הגיה עליו כלום ודוחק לומר דרבותא הוא דל"ת דווקא הזיד דהיה ראוי לקיים מצות כיסוי משא"כ כאן דבעינן קרא כדכתיב זה דוחק : **לא** הנזרעים . דווקא שזורעים בתוכו ומצמיח הא כשגדלו כבר לא ש"ך . וה"ה אם מעלה עשב מעצמו נמי לא דעפר המדבר נמי מגדל עשב הוא : **לב** בחרסית . פי' בערוך מין סיד שחופרין אותו מן האדמה ש"ך : **לג** מגופא כו' . האי שכתשן קאי נמי אלבינה דבלאו כתישה אין ראוי לכסוי כלל דבעינן שיהא הדם נבלע בו ועוד דבעינן שיהיה ראוי למנות כמ"ש אם יוכל איש למנות ואף שהיה מתחלה עפר עכשיו הוה גוש ש"ך : **לד** ובנעורת . עש"ך הביא כמה פירושים ע"ז ובשיחור ב' פירושים יע"ש : **לה** אם . זה הכלל בכל הדברים שאמרו שאין מכסין בהם היינו בעינייהו הא נשרפו וודאי מכסין בכולם ועש"ך בזה : **לו** ולכן . הרמ"א כתב ולכן משמע הטעם דבמתונתא אין מכסין דאין ראוי לזריעה והקשה הש"ך מפסחים פרק אלו עוברין דאמרי' מ"ז ב' יש חורש כו' במתונתא פירש"י דראוי לזריעה ואין ראוי לכותשה יע"ש אלא הטעם דבעינן אם יוכל איש למנות והאי ולכן ט"ס הוא . ועיין ב"י שהעתיק דברי רש"י ואינה ראויה לזריעה ט"ס הוא וצ"ל וראויה לזריעה . ברגבי אדמה אין מכסין כמ"ש התב"ש מה"מ גופא : **לז** בעפר לחה וכ"ש בטיט ש"ס ש"ך ור"ל דאמרינן פא"ע מ"ז ב' וטינא בר זריעה הוא וכיון דאין מגדל צמחים לאו בכלל עפר הוא והלכך אפילו יבש ונפרך עד אשר דק אפ"ה אין מכסין בו ובארץ לחה דהוא מתונתא הטעם דאין נפרך ובעינן אם יוכל איש כו' וז"ש וכ"ש בטינא דאין לו תקנה כלל ואלו במתונתא יש תקנה :

כתב הכה"ג בהגהות הטור אות י"ד וט"ו ראמים שלנו מין בהמה הם ובסי' פ' אבאר . עסי' רצ"ג בש"ך שתמה על רמ"א בשור הבר ובס' ג"ו הארכנו בפרט זה :

תנן כסהו הרוח פטור מלכסות חזר ונתגלה חייב הא כסהו בעצמו וחזר ונתגלה פטור ועיין תב"ש אות ט"ז האריך אפשר דאף שכיסה הרוח בדברים שאין מכסין אפ"ה פטור ולפ"ז יש לכסות בלא ברכה כי חזר ונתגלה וה"ה אפשר אם בעצמו כיסה בדבר שאין מכסין ומגלהו אין מברך דיש דיחוי הוה בעיא דלא אפשטא כדאמרן . והשוחט ונבלע דם אם רישומו ניכר מכסה בברכה אף דלמטה לא אפשר מ"מ מקיים המצוה כתיקונה מיקרי ומברך . אם רשאי השוחט לכבד לאחר במצוה זו כבר כתבנו לעיל דעת התב"ש דרשאי לכבד אמנם לא ימכור המצוה בדמים כדכתיב אמת קנה ואל תמכור ועיין בהל' מילה סימן רס"ו וכבר הארכנו בט"ז מזה יע"ש :

סליק הלכות שחיטה בעזרת השם יתברך

הלכות טריפות

כט שמונה מיני טריפות וסימנם. ובו סעיף א׳:

א (א) **א** [א] א שמונה (א) מיני טריפות הן וסימנם ד"ן חנ"ק נפ"ש . **ב** (א) דרוסה . **ג** (ב) נקובה **ד** [ב] (ג) חסרה . **ה** (ד) (ב) נטולה . **ו** (ה) קרועה .

שפתי כהן

כט א *) שמונה מיני טריפות הן כו׳ . כלומר וכל הטריפות נכללין בכלל אלו השמונה : **ב** דרוסה . היינו שדרסה ארי וכה"ג ויתבאר בסי׳ נ"ז : **ג** נקובה . היינו נקיבת קרום של מוח שבסימן שאחר זה ונקיבת הוושט ותורבץ הוושט שבסימן ל"ג ונקיבת הקנה במקום שמתפשט לריאה ולכבד שבסוף סי׳ ל"ד ונקיבת הריאה וסמפונותיה בסי׳ ל"ו ונקיבת המרה בסי׳ מ"ב ונקיבת הטחול בסימן מ"ג ונקיבת האם בסי׳ מ"ה ונקיבת הדקין בסימן מ"ו ונקיבת קיבה וכרס והמסס ובית הכוסות בסימן מ"ח ונקיבת הקורקבן בסי׳ מ"ט וכיוצא בהן : **ד** חסרה . היינו בתחלת ברייתה והיינו חסרו האונות שבסימן ל"ה וכיוצא בהן וכן כל שניקב טרפה ה"ה אם חסר טרפה וכדלקמן סי׳ כ׳ : **ה** נטולה . היינו ניטל לחי התחתון והעליון בסימן ל"ג וניטלת הכבד שבסי׳ מ"א וניטלו לומות הגידין שבסימן נ"ו וכן כל אבר שניקב טריפה הוא הדין אם ניטל כדלקמן סי׳ כ׳ ופירש"י דבכלל נטולה היינו גלודה שבסימן נ"ט שניטל עורה ודלא ככסף משנה פ"י מה"ש שכתב דגלודה היא בכלל קרועה : **ו** קרועה . היינו נקרע רוב בשר החופה את

טורי זהב

כט (א) שמונה מיני טריפות כו׳ . כתב הטור בשם הרמב"ם אע"פ שכולם הלכה למשה מסיני אין לך בפירוש אלא דרוסה ולכן החמירו בה וכל ספק שיסתפק בדרוסה אסור ושאר מיני ז׳ טריפות יש בהן ספק שמותרין ותמה ב"י שלא מלא שום ספק טריפה שיהא מותר כו׳ עכ"ל ונ"ל דהספק ספקא קאי דבשאר טריפות יש היתר בס"ס ואילו בדרוסה מלינו איסור אפילו בס"ס דהיינו בהוא שותק והן מקרקרין אסרינן בסי׳ נ"ז סעיף ע׳ משום ספק דרוסה אע"ג שיש שם ס"ס ספק שמא לא נגע בהם עדיין אלא שמחמת מורא הם צועקים ואת"ל נגע בהם שמא לא הטיל בהם ארס ואת"ל הטיל ארס דילמא הכה אותם למטה מן החלל של הגוף במקום שאין הארס ממיתה ואפי׳ הכי אנו אוסרים וזהו שאמר כל ספק שיסתפק כלומר אפילו אם יש בה הרבה ספיקות בפעם אחת אסרינן ואין כן בשאר טריפות דכלל גדול בס"ס דמותר ואע"ג דאנו מקילים גם בדרוסה בס"ס כמבואר סימן נ"ז סעיף י"ג היינו כשיש ספק אם היה שם הדורס או לא אבל אם היה שם בודאי לא מהני שאר ספיקות ועוד נראה לתרץ ע"פ דברי התוספות בפא"ט דף מ"ג בהקשו אמאי לא נימא לענין ספק דרוסה נשחטה הותרה ותירצו דדרוסה שכיחי טפי לאיסור מלהיתר ולזה כוון גם כאן בספק דרוסה להחמיר . בטור כתוב וא"א לומר בטריפה בעלמא כו׳ דהא כתיב לכלב תשליכון אותו קשה למה לא יליף מזה שמלינו בגמרא מנא לן דטריפה אינה חיה דכתיב זאת החיה כו׳ חיה אכול ושאינה חיה לא תיכול ש"מ דבחיות דוקא תליא מילתא וכן קשה להיפך מ"ט לא יליף בגמרא מקרא דלכלב והו קשה במ"ש הטור דכי היכי דגבי נבילה כו׳ הא גבי נבילה אין לימוד ע"ז אלא מסברא אמר לעיל מה לי נבילה כו׳ א"כ נימא גם כאן מכח האי סברא ומאי אולמי׳ האי סברא דנבילה לסברא זאת מטריפה וכ"ת שיש איזה סברא טובה בזה בנבילה מנ"ל באמת לומר כי היכי דגבי נבילה כו׳ ונ"ל דהא דקאמר לעיל דמה לי נבילה לאו אסברא קא סמיך בזה אלא כיון דקרא אמר נבילה בפירושו מהם כל מהם כולל הן מתה מחמת עצמה הן מחמת אחרים נמצא דהוה כאילו נכתב בפי׳ שאין חילוק בזה בנבילה וע"כ א"א לפרש הטריפה בכבר מתה אלא ע"כ בשהיא חיה עדיין אלא שיש עדיין לנו לומר בטריפה יש חילוק כיון דלשון טריפה פירושו על ידי ארי ומשמעותו אפילו טריפה כל שהוא וא"כ תקשה לך במה שמלינו בפסוק זאת החיה שפשוט לכל שמשם יליף דבחיות תליא מילתא וקשיא אהדדי ומחמת קושיא זאת הייתי מוכרח לומר דיש חילוק בין טריפות ארי שהוא אפי׳ בכל שהוא בין טריפות שמחמת עצמו שהוא תלוי דוקא בחיות ע"כ כתב הטור דגם כן טריפה הזכיר הכתוב שלא תפרשו על כל שהוא מדכתב הכלב לכלב כו׳ ממילא גם כאן אי אפשר לפ׳ על כל שהוא ומפרשינן ליה דתלי בחיות וע"ז אמר כי היכי דגבי נבילה כו׳ פירוש כיון שגם כאן תלוי בחיות ממילא הוה דינו כמו בנבילה שמפורש בפסוק דאין חילוק . וא"ל למה לי תרי קראי לכלב וגם זאת החיה יש לומר דאי לאו זאת החיה ה"א דמ"ש לכלב שהוא ראוי לכלב לא תלוי בחיות אלא במסוכנת דאיהי נמי לא חזיא לאדם אלא לכלב ואי לאו קרא לכלב הייתי מוכרח לחלק

באר הגולה

א מימרא דעול׳ חולין דף מ"ב ובמשנה שם שנויים י"ח מיני טריפות והרמב"ם בפ"י מה"ש מנה ע׳ טריפות בפרטן אלא שאלו הח׳ הם סוגים יותר כוללים ועוד שאמר דהל׳ למשה מסיני הם :

נקודות הכסף

(הג"ה) איתא בגמ׳ ר"פ א"ט (דף מ"ג ע"א) אמר עולא שמונה טריפות נאמרו לו למשה מסיני כו׳ והם אלו ה׳ שמנו הטור ושלחן ערוך וקאמר בגמ׳ לאפוקי לקותא דכוליא דרבים בר פפא ופי׳ רש"י לאפוקי לקותא דעולא פליג עליו ותמה הב"י על הרמב"ם פ"ה מה"ש שמנה רק ה׳ אלו שהרי נמצא דפסק לקותא היא טריפה ט׳ הויין וכן קשה על הסמ"ג וטור ושלחן ערוך ולפעד"נ דלא קשה מידי כשנדקדק אמאי קאמר תלמודא לאפוקי לקותא דרבים בר פפא ולא קאמר סתמא לאפוקי לקותא אלא ודאי סבירא ליה לתלמודא דהך לקותא דהלכתא היא וליכא מאן דפליג עלה והיינו דסתמא דתלמודא פריך התם אתנא דבי רבי ישמעאל דתני י"ח טרפות ולתנוב נמי בר משעתתא וחד מינייהו לקותא אלא דעולא קאמר דכל הנך טריפות שהוזכרו בשמנה הם הל"מ לאפוקי לקותא דרבים בר פפא דהוא אמרה ולא הוזכרה בשמנה דאלו הל"מ היא ודלא כרש"י שפירש דעולא פליג עליה וזהו דעת הרמב"ם וסייעתו דלעיל שדקדקו וכתבו ח׳ מיני טרפות הם הל"מ כו׳ והש"ע שלא כתב הל"מ אזיל לטעמיה שתירץ כב"י דלקותא הוי בכלל הסרה כן נ"ל :

מטה יהונתן

(סימן כ"ט) שמונה מיני טריפות ד"ן חנ"ק נפ"ש . כך כתב הרמב"ם ע"ב . והק׳ הב"י על הרמב"ם דהא אמרי׳ בגמרא על מימרא דעולא דאתי לאפוקי לקותא דרבים בר פפא הלכך קחשיב שמונה מיני טריפות ותו לא . אבל הרמב"ם דמביא דברי רבים להלכה ה"ל למיתני ט׳ מיני טריפות . ועיין בטור בלוכך ליבנא דב"י . וי"ל דהנה לשיטה זו דחולין לומר גבי לומת הגידין דאם נחתך בלומת הגידין טריפה ואם הנך ונחתך למעלה תחזור לכשרותה י"ל ג"כ ה"נ גבי כוליא וודאי דאף אם לקתה בכוליא טריפה אבל אם הנך א"כ וניטל כל הכוליא ביד תחזור לכשרותה הלכך לפ"ז א"ש דעולא במשמע לקתה בכוליא היינו משום דלא קחשיב רק הני טריפות דנאסרו בטריפות לעולם אבל טריפות דיכול לחזור לכשרותה לא קחשיב אבל באמת דהוא מודה דלקתה בכוליא טריפה אם לא ניטל הכולי׳ א"כ וה"ה הרמב"ם נמי חשיב כה"ג בח׳ מיני טריפות דאסרינן לעולם אבל לקתה בכוליא לא חשיב בהני כלל ובאמת לקותא כולי׳ טריפה אם לא נטל כולי׳ ודו"ק . [אמר המגיה מה שיישב בזה דברי הרמב"ם תמוה דהדא דנראה דהרמב"ם לא ס"ל כלל דטריפות דלומת הגידין יוכל לחזור לכשרותו . ועוד דהא הרמב"ם כתב בפ"ח הלכה ע"ז נטולה כיצד וכו׳ ואלו הן לומת הגידין אלמא דהביא גם הדברים כשחוזר לכשרותו. ע"כ הגה"ה מהרב הג׳ מהר"ש נ"י מ"ץ דק"ק ווילנא] : באופן אחר י"ל ע"פ הא דאמרינן בפרק אלו טריפות דף נ"ד ע"א אתמר אר"י אלו טריפות דווקא ור"ל אמר אלו כשרות דווקא וכ׳ תוס׳ ד"ה לדרב מתנה וא"ת ואמאי מוקי פלוגתייהו בדרב מתנה לוקמי בדרכים וכו׳ וי"ל דקים להו למסדר גמ׳ דפליגי בדרב מתנה ע"כ והנה י"ל דהרמב"ם והטור לא ניחא להו לדוחק ולתרץ כמ"ש רק דס"ל לתרץ דהש"ס ס"ל דליכא מאן דמכשיר דרכים והא דאמרינן לאפוקי דרכים היינו דלא הוי טריפות מצד עצמו אלא משום דסופו של בני מעיים לנקוב והוי בכלל נקובה ובהא פליגי עולא ורכים דרכים ס"ל הוי טריפות מצד עצמו ויש לחושבו בתוך הי"ח טריפות ועולא ס"ל דלא הוי טריפות מצד עצמו ולא יכול למיחשבי׳ תוך הי"ח טריפות לפ"ז א"ש דעת הרמב"ם והטור דכתבו להא דעולא ואף דפסקו דלקתה בכולי׳ טריפה [אמר המגיה גם זה תמוה דמנ"ל להש"ס דרכים סבר דהוי טריפות מצד עצמו ועפי הו"ל לומר דלא פליגי כלל רק הא דעולא לא חשיב לה משום שאינו טריפות מצד עצמו וצ"ע] :

ביאור הגר"א

כט [א] שמנה כו׳ . אע"ג דבמתני׳ תנא ח"י טרפות נכללין באלו השמנה כמש"ש דכל נקובי השבינן בחד והן עשר ואע"ג דבגמ׳ אמרו נקובי תמניא הן היינו אם חשבינן להמסס ובית הכוסות לחד ואפקינן מרה ופסוקי תרי חשבינן נ"כ לחד כמש"ש ונשארים אלו השמנה ובגמ׳ השיב שם כסדר שאמרו במתני׳ לבד דרוסה וכאן חשיב לפי הסימן והוא מדברי הסמ"ג וכן בסג"ר ושב שמעתא נכללין בהן לבד לקותא כמש"ש ועריש"י שם אבל אנן קי"ל כרביש וז"ש שם נ"ה ב׳ הלכתא כרביש לאפוקי מעולא וכבר הרגישו בזה ב"י וד"מ ע"ש ושם : (ליקוט) שמנה כו׳ . ואע"ג דאמרינן שם לאפוקי לקותא כו׳ וקי"ל כרביש כמש"ש נ"ה ב׳ מ"מ בכלל חסורה הוא לפי׳ הרי"ף שהוא כמו נתמסמס ואע"ג דניטל הכוליא כשרה . לקתה גרוע כמו כוליא שהקטינה ואע"ג דאמר לאפוקי לקותא היינו למערבא דאמרי כל הפוסל בריאה כשר בכוליא וע"כ לאו בכלל חסרה הוא דא"כ גם בריאה יפסול כמו ניקבה אבל למסקנא דגם בריאה פסולה בכלל חסורה היא כמו לקותא דריאה וכן כל התמסמסה דטריפות (ע"כ) : [ב] חסרה . היינו הריאה שחסרה אע"ג דשם מ"ז ב׳ אמרו דדוקא אליבא דר"ש ואנן לא קי"ל כר"ש כמש"ש מ"ט א׳ לאו דוקא אליבא דר"ש דגם לרבנן משכחינן כמש"ש מ"ז א׳ חסיר כו׳ וע"ל סי׳ ל"ה

פתחי תשובה

כט (א) מיני טריפות . ע׳ בתשובת הא"ז פנים מאירות ח"ב סי׳ מ"א ובחא"ג ג׳ סימן י"ט שכתב באחד שאכל עוף וא"ה מצא בו אחד מי"ח טריפות שאין צריך כפרה על מה שאכל דהוי אונס והביא ראיה ממשנה דפסחים ד׳ ע"א ומתוס׳ דבילה דף כ"ה ד"ה אורח ארעא ע"ש . [ועי׳ בת׳ חמדת שלמה סי׳ א׳ מ"ש בזה] : (ב) נטולה . עש"ך סק"ה ועיין בתבואת

באר היטב

כט (א) דרוסה . פי׳ שדרסה ארי וכ"ה בסי׳ נ"ז : (ב) נקובה . פי׳ נקיבת קרום של מוח בסי׳ שאחר זה ותורבץ הוושט בסי׳ ל"ג ונקיבת הקנה בסימן ל"ד ונקיבת הריאה בסי׳ ל"ו ונקיבת המרה בסי׳ מ"ב ונקיבת הלב בסי׳ מ׳ ונקיבת הטחול בסי׳ מ"ג ונקיבת האם בסי׳ מ"ה ונקיבת הדקין בסי׳ מ"ו ונקיבת קיבה וכרס והמסס ובית הכוסות בסי׳ מ"ח ונקיבת הקורקבן בסימן מ"ט : (ג) חסרה . היינו בתחלת ברייתה והיינו חסרו האונות בסימן ל"ה : (ד) נטולה . היינו ניטל לחי התחתון והעליון בסימן ל"ג ונטולת הכבד בסימן מ"א וניטלת לומת הגידין בסי׳ נ"ו ובכלל נטולה הוא ג"כ גלודה שבסימן נ"ט : (ה) קרועה .

גליון מהרש"א

ת"י קולא בה"מ לא אמרי׳ . ט"ז ססי׳ צ"א ופ"מ בפתיחה . וע׳ לבושי שרד הלכות טריפות עצמות ס"ט א׳ זולת בצירוף סעודת מצוה . אם המחבר או הרב מביא דעה א׳ בסתם ואח"כ י"א דעה א׳ עיקר כל שאין הוכחה ממקום אחר שסתם שם כי"א . כשכותבים י"א וי"א פסקינן בד"ת להומרא ובדרבנן לקולא . כשכתב הרב על דעת המחבר וי"א ולא כ׳ וכן עיקר . דעה א׳ עיקר . ובפ"מ בהקדמה אות ג׳ חוכך להחמיר בדאורייתא כי"א . בת׳ צ"צ סע"ו צידד להתיר בדין א׳ אך מפני שהי׳ דבר חדוש שלא נראה כמוה בעיני ההמון הטריפה . ברש"י ביצה ב׳ א׳ כחא דהתירא עדיף כח האוסרין אינו ראיה שהכל יכולין להחמיר אפילו בדבר המותר ולשון התוס׳ שם אדם יכול להחמיר עליו בלא טעם . היכא דאיכא ב׳ לשונות באיסור דרבנן ובכל צד יש קולא אחרת . ל"ש ספק דרבנן לקולא פ"ק דביצה דף י"ד א׳ בתוס׳ ד"ה איכא ביניהו ובאשרי והר"ן שם . הפסד מרובה אם הוא יותר משתות בקרן ובעני י"ל כל שהוא יותר מכבד של תרנגולת מקרי הפ"מ ת׳ נ"ש בבא"ה סי׳ ל"ה סק"ה . כ"ם שכשר בהפסד מרובה אם יש ספק כשר גם בלא ה"מ דהוי ספק ספיקא . ספק א׳ דלמא כהמתירים פ"מ בפתיחה ואם הס׳ מחמת חסרון ידיעה ע׳ לבושי שרד בפתיחה לטריפות עצמות אות מ"ז : (סימן כ"ט סעיף א׳ ש"ך סק"ג) ונקיבת הושט ותורבץ הושט . הטור מנאו אבל רמב"ם כ׳ ניקב תירבץ הושט וע׳ תב"ש רס"י זה דמש"ה לא כ׳ ניקב הושט וכן גבי פסוקה לא כ׳ פסוקת הגרגרת כ"א חוט השדרה משום דלדידי׳ הני ב׳ נבילה נינהו : (שם) ונקיבת הקורקבן בסי׳ מ"ט . ונקיבת הלב וניקב גגו של זפק : (שם סק"ה) היינו ניטל לחי התחתון והעליון . ניטלו אברי׳ שא"א לחיות כמו לב ושט קנה מוח נבלה ללקות ולא לטמא שפתי דעת סק"ט ד"ה ודע : (שם) הוא הדין אם ניטל .

דגול מרבבה

(סימן כ"ט ש"ך ס"ק א׳) *) בחולין ד׳ מ"ג אמר עולא ששמונה טריפות נאמרו למשה מסיני . ולכאורה למה הוצרך דרוסה לומ׳ הלכה למשה הלא מפורש בתורה ובד"מ הרגיש בזה ונדחק עוד קשה לי על כולם למה הוצרך להלכה למשה והלא כתיב זאת החיה וכו׳ שאינה חיה לא תאכל וא"כ דבר זה מה שאיננה יכולה לחיות היה יכול משה רבינו לידע בחכמת הטבע אלא נראה לע"ד דהנה פסקינן הי׳ לטריפה יב"ח מיהו היינו לספק טריפה אבל ודאי טריפה לא מהני י"ב חודש כמבואר לקמן (סי׳ נ"ז סעי׳ י"ח בהג"ה) ואומר אני משום קרא דזאת החיה הוי אמינא באמת שאם חיה י"ב חודש אפילו תאמר שהוא דרך נס מ"מ הרי היא חיה והוה אמינא שכשירה והוצרך הל"מ שבשמונה טריפות הללו לחלוטין הם טריפה אפי׳ יחיה ימים ושנים רבות וא"כ גם דרוסה הוצרך לומר למשה מסיני לומר שאם ודאי נדרס׳ דהיינו שרואין הארס שבלע באברים הפנימים שוב טריפה לחלוטין אפילו יחיה י"ב חודש וע"ז אמרו בגמרא ולאפוקי לקותא דרכים לומ׳ שאינו בכלל שמנה מינים הללו ולא נאמר טריפות זו למשה מסיני ומ"מ טריפה הוא מכח פסוק זאת החיה שאינה חיה לא תאכל . ובכר העיד רבים בלקותא זו איגה חיה ונפקא מינה בהם יתרע לקותא דרכים ויחיה י"ב חודש הרי היא כשירה אבל מן הסתם גם לקותא דרכים טריפה ובזה מתורץ הרמב"ם שפסק להך דעולא בשמונה טריפות נאמרו ופסק נמי דרכים ודו"ק : (שם ס"ק ג) ונקיבת המרה בסי׳ מ"ב . צריך להוסיף ונקיבת הלב בסימן מ׳ : והטור

צבי לצדיק

(סימן כ"ט סימן א׳ בט"ז ס"ק א׳) **שמונה** מיני טריפות וכו׳ ונ"ל דהס"ס קאי כו׳ ולולי דבריו נ"ל דבבשר טריפות אמרינן נבהמה הותרה אבל בספק דרוסה שנולד מחיים לא מוקמי׳ על חזקת היתר וכמ"ש הרמ"א בסימן נ׳ דכל שנעשה ריעותא מחיים ל"א נבהמה הותרה אבל לט"ז דאיסור שכיח זה שייך גם בבשר טריפות :

יד אברהם

(סימן כ"ט סעיף א׳) **שמונה** מיני טריפות הן וסימנם ד"ן חנ"ק נפ"ש . יש כאן מבוכה רבה בב"י ובד"מ ואמרתי אענה גם אני חלקי : **גרסינן** בב"ס ר"פ א"ט אמר עולא שמונה מיני טריפות נאמרו לו למשה בסיני . והם אלו שמנה הש"ע כאן . וקאמר הש"ס לאפוקי לקותא דרכים בר פפא דאמר לקתה בכוליא אתת טריפה ופרש"י ופליג עולא עלי׳ לפי שאינה בכלל אלו . וכתב עוד וא"ת ישנה בכלל נקובה כו׳ הא ניקבה הכוליא כשרה . ותמה הב"י על הרמב"ם והטור שמנו רק אלו השמונה שהרי פסקו כרכים וא"כ ה"ל למימר ט׳ מיני טריפות יש . ותירצו דחוק מאד כמ"ש בד"מ ע"ש : **ולפענ"ד** לייסב על נכון דס"ל להרמב"ם והטור דלקתה כוליא בכלל נטולה . דהרי לקתה קיי"ל ר"ס מ"ד דהיינו נתמסמס וקיי"ל נתמסמס הבשר רואין אותו כאלו אינו כדאית׳ בה"ס פא"ט (דף נ"ג) ופסקוה הפוסקים והט"ו סי׳ מ"ח ס"ה וס"ס נ׳ ובסי׳ נ"ה ס"ו דכל מקום דטריפה בניטול נתמסמס הרי הוא כאילו אינו וניטל ע"י חולי . וא"כ שפיר הוי נתמסמסה הכוליא ניטול ע"י חולי וכן קיי"ל בסימן מ"ד ס"ה ו׳ דהקטינה הכוליא או ניטלו לגמרי ע"י חולי דטריפה וא"כ שפיר הוי לקתה דהיינו נתמסמסה בכלל ניטול ע"י חולי שהרי הוא כאילו ניטול ואינו . וזה נ"ל נכון מאד : **אמנם** הש"ס דייק שפיר דעולא פליג ארכים שהרי אין לקתה בכלל א׳ מהן דליכא למימר דבכלל נטולה דאמר הוא דהא תנן (דף נ"ד) נטלו הכליות כשירה והאיך קתני ולא לקותא דהיינו נתמסמסה דהוא נטולה זה לא השמיענו עולא בשום מקום וה"ל לפרש דקיי"ל אמורא צריך לפרש דבריו (וכה"ג בתוספות מנחות (דף נ"ט ע"ב) דאמר דפליגא משום שאמורא צריך לפרש דבריו) . וס"ל לתלמודא דעולא דמנה נטולה קאי על שאר אברים שנטרפים בנטולה כגון כבד ר"ס מ"א אבל לא קאי כלל אכוליא דאיך סתם היפך המשנה ואי ס"ל דטריפה בלקתה ה"ל לומר בהדיא ולא לכלול טריפות שלה בכלל נטולה בסתם . אלא ש"מ דלא קאי אכוליא דפליג ארכים . וגם מוכח בב"י ורמב"א דנ"ל דס"ל לתלמודא דעולא לא ס"ל שום טריפות בכוליא דהיינו גם הקטינה דאי הוה ס"ל דטריפה א"כ בשמנה נטולה קאי גם אכוליא שאם הקטינה הרי ניטלה וא"כ גם לקתה בכלל ומנ"ל דמפיק לקתה . אלא מוכרח דס"ל להש"ס דא"א שיכלול שום טריפות הכוליא בנטולה דאמר והיינו מטעם דהתיבנא דה"ל לפרש ולא לסתום היפך המשנה . אבל הרמב"ם והטור והש"ע שפסקו בהדיא סימן מ"ד דהקטינה טריפה ולקתה דטריפה . א"כ שפיר הוא בכלל נטולה . וכבר פירשו הא דתנן ניטלו הכליות כשרה הוא בגברא כך כמ"ש סי׳ מ"ד ס"ו : סוף דבר כיון דנכלל שפיר בכלל אלא דתלמודא דייק דעולא לא ה"ל לסתום . אבל הרמב"ם והט"ו הרי פירשו בהדיא טריפות הכוליא ובפיר כללו אותו זאתן כמ"ש :

ז (ו) נפולה ח (ז) פסוקה . ט (ח) (ג) שבורה :

(סימן זה הוא בסמ"ג דף קמ"א ע"ב וב"י לא הביאו) :

ל דין מכה בעצם הגולגולת . ובו ב' סעיפים :

א א בהמה [א] או חיה **א** (א) שנתרוצץ רוב עצם גולגלתה ב בין (א) ברוב גבהה בין ברוב הקיפה (ב) טריפה **ב** [ב] ג אע"פ שהקרום (ג) קיים :

ב [ג] ד נפחתה וחסר ממנה **ג** כסלע (ד) טריפה ה [ד] ואם ניקבה **ד** נקבים [ה] שיש בהן חסרון אם בין כלם כסלע **ה** [ו] שהוא שליש טפח (ה) (א) טריפה:

טורי זהב

לחלק בטריפה בין עצמה לאחרים מכה קשיא דטריפה משמע כל שהוא אבל השתא דכתיב לכלב נסתר הפירוש של כל שהוא ושפיר אמרינן דגם מעצמה הוי הדין כמו באחרי כיון שאין לך קושיא המכרחת לזה אמרינן טפי מסתבר לדמותו לנבילה כמלא הטור לא הוצרך להביא זאת הקו' שהוא פשוט ובגמרא לא הוצרך להביא קרא דלכלב כי היה פשוט להם דמשמעות הפסוק איירי בראוי לכלב ולא במכה כל שהוא והכל ניחא בס"ד :

ל (א) ברוב גבהה . בטור ז"ל בין ברוב היקיפה דהיינו מאמצעיתא ולמעלה שהוא למטה מעינים בין ברוב גבהה דהיינו ממקום שמתחיל לשפע והוא למעלה מהעינים עכ"ל נראה פירושו שמתחלה נותן סימן היכן מתחיל מקום הטריפות ואמר מן האמצעית של גובה הראש ולמעלה דהוא למטה מהעינים לצד הארץ מאותו מקום ולמעלה עד הקרנים בכל מקום שיהיה חבישה בהיקף בעיגול אותו מקום אפי'

שפתי כהן

את הכרס שבסימן מ"ח וכיוצא בו : **ז** נפולה . היינו נפולה ממש לקמן סימן נ"ח : **ח** פסוקה . היינו פסוקת חוט השדרה שבסי' ל"ב ופסוקת הגרגרת שבסימן ל"ד וכיוצא בהן : **ט** שבורה . היינו נשברה רוב צלעותיה שבסי' נ"ד ולפי' רש"י נדלדלו הסימנין ברובן (שבסימן כ"ד סט"ז) וחבישת הגולגולת (שבסי' שאח"ז) ועקירת צלע (שבסי' נ"ד) בכלל שבורה ולא כמ"ש שם שכתב דנדלדלו סימנים הוא בכלל נפולה וכן משמע לשון הרמב"ם פ"ט מה"ש סימנים שנדלדלו ברובן טריפה ואפילו שלא מחמת נפילה עכ"ל ומדאיצטריך רש"י לפרושי דסימנים שנדלדלו הוי בכלל שבורה אלמא סבירא ליה דסימנים שנדלדלו ברובן טרפה ממש הוי וכן משמע לשון הרמב"ם ועיין מה שכתבתי בסימן כ"ד ס"ק כ"ג :

ל **א** שנתרוצץ . היינו שנתכסה פירש"י שהוכתה מכות רבות ולא נפחתה : **ב** אע"פ שהקרום קיים . ר"ל אע"פ שגם קרום העליון קיים : **ג** בסלע . וכי הוי כסלע מלומלם דינו כיתר מכסלע וטרפה ש"ס ופוסקים : **ד** נקבים שיש בהן חסרון כו' . ז"ל ב"י בגרגרת אמרינן בסי' ל"ד כו' עד כמו שיתבאר בסי' ל"ד ס"ה בגלגלת עכ"ל ולדבריו נקבים שאין בהם חסרון אפי' כי מצטרפת להו הוי רובא לא פסלי בגלגלת ולא ידעתי מנין לו להקל כ"כ דמסתבר לי דאה"נ דין הגלגלת בשיעורין דידיה שוה לגמרי לדין הגרגרת *) והטור אטו כי רוכלא ליחשוב וליזל ולא כתב אלא דנקבים שיש בהם חסרון מצטרפין לכסלע וה"ה אין בהן חסרון מצטרפין לרובא . מיהו כשהמלי לומר דס"ל כמ"ש התוס' פרק א"ט דף מ"ב ע"ב דחסרון הגלגלת לאו מצד עצמו טרפה אלא משום דסוף הקרום ליפסק אפשר כיון דאין בהן חסרון אין סופו ליפסק ול"ד לגרגרת ועמ"ש בר"ס ל"ב ודו"ק: **ה** שהוא שליש טפח . ז"ל ב"י ובסימן מ"ח יתבאר דרוחב סלע הוי שליש טפח עכ"ל ול"ע דבסי' מ"ח ס"ד כתב המחבר דהעיגול

ביאור הגר"א

ל"ה ס"ו (וע"ל סי' ל"ו ס"ק י"ד) אלא דבלא"ה שפיר משני ובזה ניחא הסוגיא שם מ"ב ולא צריך לדחוקי כר"ש כמ"ש תוס' שם ד"ה אפיק כו' ועש"ך ס"ק ד' וכן משכחת חסרון בשדרה וגולגולת ו עתוס' (שם ד"ה ואמר) שדחקו עצמן בגולגולת (ועמב"ן ורשב"א):

ל [א] או חיה . שהוא בכלל בהמה כמש"ש ע"א א' בהמה בכלל חיה מנלן דכתיב זאת כו' ומאותו הפ' יליף לטרפות שם מ"ב א' למ"ד אינה חיה והכי קי"ל שם נ"ח א' וא"כ בכ"מ שאמרו טרפות בבהמה ה"ה לחיה : [ב] אע"פ כו' . דאל"כ לא הוי פריך שם מ"ב ב' דנכלל בניקב הקרום ועתוס' שם : [ג] נפחתה כו' . עירובין ז' א' וכמ"ש בבכורות ל"ז ב' ובחולין נ"ד ב' וערש"י שם ד"ה כסלע . וכן פסקו כל הפוסקים דלא כר"ת ודעמיה בתוס' שם מ"ב ב' ד"ה ואמר ובבכורות שם ד"ה כדי ועתוס' בעירובין שם ד"ה כגון כו' : (ליקוט) נפחתה כו' . דלא כר"ת שפי' דמ"ש וכן לטריפה לא קאי אלא אשדרה ולא אגולגולת ועתוס' מ"ב ב' ד"ה ואר"י כו' ושם נ"ד ב' ד"ה כסלע כו' (ר"ל דמש"ה מפרש ר"ת שם דלא כפירש"י) ובבכורות וש"מ אבל הרשב"א וש"פ סתרו דבריו ע"ש באריכות והביאו ראיה ממ"ש נ"ז ב' דתניא ובגלגולת כו' אר"י בן המשולם כו' אלמא דגם לענין טרפות מתניא ע"ש (ע"כ) : [ד] ואם ניקבה כו' . עבה"ג ועתוס' שם ד"ה מצטרפין : [ה] שיש בהם חסרון . ע"ש בגמ' דמדמי לכאיסר בגלגולת ושם ביש חסרון . ב"י : [ו] שהוא שליש כו' . שם נ' ב' וכפי' תוס' שם ד"ה לכשמתח כו' ולפ"ד כאן צ"ל מ"ש שם כסלע כשרה כו' דצריך בחוט יתר על טפח ובסי' מ"ח ס"ד

חידושי רע"ק

(סימן ל' ש"ך סק"ד) **אלא** משום דסוף הקרום ליפסק. תמוה לי הא אדרבה מבואר בתוס' שם דבפחת' לא חשיב לה כיון דהוא רק משום דסוף הקרום ליפסק וא"כ מדפרכי' לחשוב גולגולת שנחבסה ברובה מוכח דזה טריפה מצד עצמות' וא"כ אם באנו להטריף הגולגולת נקבים שאין בהם חסרון ע"כ מדין נחבסה הוא וא"כ הוא מצד עצמו וצע"ג (אחר כך מצאתי

באר היטב

פי' שנקרע רוב בשר החופה את הכרס בסימן מ"ח : (ו) **נפולה** . היינו נפולה ממש בסי' נ"ח : (ז) **פסוקה** . פי' פסוקת חוט השדרה בסי' ל"ב ופסוקת הגרגרת בסי' ל"ד : (ח) **שבורה** . פי' נשברה רוב צלעותיה שבסימן נ"ד וחבישת הגלגולת שבסי' שאחר זה ועקירת צלע בסי' נ"ד וכל הטריפות נכללין באלו השמונה ש"ך וכ' הרמב"ם אין לך בהדיא אלא דרוסה לכך החמירו בה וכל ספק שיסתפק בדרוסה אסור . ושאר מיני טריפות יש בהן ספיקן מותרין ותמה ב"י שלא מצא שום ספק טריפה שיהיה מותר ואני תמה דלפ"ז לא מקשה מידי גמרא דחולין דף מ"ג ע"ב ולעולא מ"ש ספק דרוסה ודו"ק וע"ש בתוס' וברא"ש . ועיין בפר"ח ובט"ז ועיין בב"ח שהקשה ג"כ בזה (מהרמ"ע) :

ל (א) **שנתרוצץ** . פי' שהוכתה מכות רבות ולא נפחתה : (ב) **טריפה** . וכ' בט"ז דבטור כ' בין ברוב הקיפה דהיינו מאמצעיתה ולמעלה שהוא למטה מהעינים בין ברוב גובהה דהיינו ממקום שמתחיל לשפע והוא למעלה מהעינים ונראה פירושו שמתחלה נותן סי' היכן מתחיל מקום הטריפות ואמר מהאמצעית של גובה הראש ולמעלה דהוא למטה מהעינים לצד הארץ ומאותו מקום ולמעלה עד הקרנים בכל מקום שיהיה חבישה בהיקף בעיגול אותו מקום אפילו ברוב מאותו עיגול טריפה ורוב גבהה היינו שנחבס שלא בעיגול ההיקף אלא דרך גובהה שלה דהיינו מן העינים ולמעלה לצד הקרנים אם נקבה רוב אותו גובהה ג"כ טריפה אבל למטה ממקום שהתחיל לשפע אין שום סברא לאסור ברוב גובהה ואם בגובהה או בהקיפה לחוד לא הוי רוב ובשניהם הוי רוב דהיינו גובה עם הקיפה אסור דהא דאיבעי לן בגמ' אי רוב הקיפה או רוב גובה אפשר לומר דזהו נמי בכלל האיבעיא ולא איפשטא ועיין פר"ח וכנה"ג (מהרמ"ע) : (ג) **קיים** . וכ' בש"ך אע"פ שגם קרום העליון קיים : (ד) **טריפה** . וכ' בש"ך וכי הוי כסלע מלומלם דינו כיתר מסלע ורוחב הסלע הוא פחות משליש טפח עיין ש"ך ופר"ח ודוקא בבהמה גדולה אבל בבריה קטנה משערין לפי קטנה פר"ח בשם ר' ירוחם (שם) : (ה) **טריפה** . ופי' הש"ך דל"ל יותר מסלע דסלע

פתחי תשובה

בתשובת מקום שמואל סי' כ"ח : (ג) שבורה . עבה"ט בשם ב"י שתמה על הרמב"ם שלא מצא שום ספק טריפות שיהא מותר . ותימא דלקמן סוס"י ל"ב כתב הב"י גופיה דטעם הרמב"ם שפוסק דעד סוף פרסה שניה הוא כח חוט השדרה ולא יותר משום דשאר מיני טריפות ספיקותיהן מותרים ע"ש א"כ שפיר מצינו דספק טרפה מותרת וצ"ע כעת :

ל (א) טריפה . עבה"ט מ"ש ובנקבים שאין בהם חסרון כו' . ועי' בדגמ"ר שכתב שגם דעת הטור כהב"י דמכשיר בזה . אלא שלדינא נראה לו להחמיר כדעת הש"ך ע"ש :

אלא

דגול מרבבה

(סימן ל' ש"ך ס"ק ד') *) **והטור** אטו כי רוכלא ליחשוב וליזל וכו' . ול"נ דעת הטור כהרב"י דאי כהש"ך א"כ למה כתב הטור דין צירוף הנקבים שיש בהם חסרון שהוא דין שאינו מוסכם לדעתו שהרי הוא סובר שמסקנת הרא"ש כר"ת דאפילו חסר כסלע במקום אחד כשר יותר הוה ליה להטור לכתוב דין צירוף נקבים שאין בהם חסרון לרבו

יד אפרים

(סימן ל' סעיף ב') **שהוא** שליש טפח טרפה . עבה"ט ועי' במח"ב הביא ג"כ הרבה מתירין ועי' בשו"ת בכו"י ח"ב סימן כ"ה בתרנגולים ואווזים העליתי בספרי א"י ובסולת למנחה כדעת המקילין וכן נדפס בלה"ן שם וכן ראיתי בבית מוח"ז ובניו וגבריו הגאונים להתיר . אך ראיתי בשו"ת חב"י מסכנא דנפשיה שיש ליזהר לכתחלה שלא לקנות אווזות כאלו ועפ"ז נהגו כן איזה מורים להורות כן . והוא חומרא בלא טעם דא"כ גם בבני יונה מצינו כן ואמרינן בש"ס לעולם לא תאסר לך יונה וכן בא"ה כלל ג"ו כ' וכן תורים ובני יונה לא מצינו במינו של איסור ואם איתא לדעת המחמירין נמצא במינו של איסור ואין לנו להוסיף עוד סימן טמא דלא מצינו בש"ס בסימני עופות טמאים עכ"ל וראיתו תמוה דמה ענין סימן טמא לכאן אנן מצד חסרון הגלגולת אתיין עלה . ומה שנמצא במינו של איסור ז"ה דלא קאמר אלא באותן שאין בהם טריפות מי"ח טריפות והני

גליון מהרש"א

חוץ שמחול דניקב בסומכי' טרפה וניטל כשר . שפתי : (שם סק"ט) **ולפי'** רש"י . מ"ג א' ד"ה נפולה : (סימן ל' סעיף א' ש"ע) **בהמה** או חיה . נולד בשני ראשים טרפה מנחות ל"ז בתוס' סוף ע"א סוף הדבור ומשום יותר כנטול דמי הוא טריפה : (שם) **טריפה** אע"פ שהקרום קיים . ולהרמב"ם רק ספק טריפה כל שלא נחבס רוב גבהה ורוב הקיפה וע' פ"ח : (ש"ך סק"א) **ולא** נפחתה . אבל נסדק כ"ש אף באין חסרון כלל טרפה אף בעוף דיבשה . שפתי : (סעיף ב' ש"ע) **ואם** ניקבה נקבים שיש בהן חסרון . ואף אם

יד אברהם

(סימן ל' סעיף א') **בהמה** או חיה שנחבס עצם גולגלתה כו' . טריפה . בהגהת אשרי פא"ט בשם ראבי"ה כתב וכן בעוף (והכי אי' בירושלמי ספ"ג דנדה) דנתכסה פירושו שהוכתה מכות רבות ולא נפחתה ואפי' נקב כל שהוא מפולש ליתא ומש"ה כשר אפילו בעוף המים . וצ"ל דאפילו אם ניקב ע"י זה כשר אם אין שיעור ליטרוף בו מחמתו בעוף דיבשה אם לא בלט החולה כלל בקרום כמ"ש סי' ל"ג ס"ד בהג"ה . ועמ"ש בס"ס זה . ומיהו י"מ נתכסה היינו נסדקה : (שם) **בין** ברוב גובהה ובין ברוב הקיפה טריפה . מבואר ברמב"ם פ"י מה"ש דאינו אלא ספק טריפה . לפי שעלה בתיקו בש"ס אי הטריפות תלוי בגובהה או בהקיפה . אעפ"י שרוב היקפה גדול מרוב גובהה כמ"ש רש"י ור"ן וש"פ . מ"מ אפשר דעיקר החיות תלוי בגובהה . וכה"ג גבי מוח איכא למ"ד הטריפות תלוי בתתאה ולא בעילאה וכמ"ש הט"ו ר"ס נ"א אעפ"י שחזק יותר וכמ"ש התוס' (דף מ"ו ריש ע"ב) והרא"ש פא"ט סימן י"א . וג"מ לענין אם יש עוד איזה ספק הוי ס"ס וכמ"ש לקמן בס"ד לענין הצטרפות הרוב דיש להקל עס"ק ו' : (שם) טריפה . וכתבו האחרונים הגולגולת הפוסלת כשנתכסה הוא מהעינים ולמעלה . ועבכ"י שפירש כן דברי רש"י והטור ועט"ז . וכן צ"ל כמ"ש הג' אשר"י פא"ט . וז"ל כתב ראבי"ה וכן בעוף (עיין מ"ש בסמוך ריש סימן זה) ופירש רוב הגובה ולמעלה עד יותר או מן העורף עד יותר מאמצע גולגולת הרא"ש מא"ז עכ"ל . מבואר ממ"ש מכנגד המצח ולמעלה . ר"ל דשם הוא נקרא גולגולת ואם נחבס שם רוב גובהה טריפה וכן מאחורי הראש כנגד ולא הכי וז"ס או מן העורף כו' ר"ל מאחורי הראש ודו"ק . אבל למטה מהעינים שמתחיל כבר לשפע כמ"ש בטור לא נקרא גולגולת אלא לחיים . וכדאי' להדיא בס"ס ס"פ הזרוע . איזהו לחי לענין מתנות ק של לחי . ופירש"י אבל הגדעים שקורין שליפי"ן והוא כנגד העינים ממש ושם מתחילין לחיים העליונים . והכי אית' להדיא בר"ם קפ"א שהוא סוף הראש מקום הכורו ללחי . ומאחורי הראש נגד זה ג"כ לת אלא עורף שהוא להדי פנים . וכדאי' בש"ס פ"ק דחולין (דף י"ט) ובלחיים לא נטרפו בנתכסה ואפילו בחסרה כסלע ואפילו להרמב"ם ז"ל באוסר בניטול לחי העליון היינו כולו או רובו מה שאין כן פשוט ועמ"ש ר"ס ל"ג בס"ד : (שם) **ואעפ"י** שהקרום קיים . ר"ל אעפ"י שגם קרום העליון קיים ש"ך . פי' לפירושו דלכאורה אפשר לפרש כוונת המחבר דר"ל בשקרום התחתון שבו תלוי הטריפות ואותו הוא קיים דאל"כ בלא"ה טריפה אבל אה"נ דצריך נקיבת העליון עם חבישת גולגולת וכמ"ש התוס' ר"פ א"ט (דף מ"ב) לענין חסרה כסלע ומביאם הב"י . וזה בא הש"ך לפרש דאדרבה המחבר זאת . ור"ל דנתכסה טריפה בלא שום נקיבה איזה קרום שיהיה : איברא שנ"ע דלא ה"ל להמחבר לאשמועינן זה בנתכסה דליכא למ"ד דטרפותו מצד עצמו . דהתוס' לא כ"כ אלא בחסרה . והכי מוכח להדיא רי מה שהכריחם לומר כן הוא משום שהקשו אמאי לא פריך תלמודא אתנא דבי ר"י דתנא מנייתא י"ח טריפות ותו לא והאיכא חסרה כסלע ומש"ה תירצו דחסרה לאו מצד עצמו אלא עם נקיבת קרום העליון תחלה טריפה . או משום דסוף הקרום ליפסק ע"ש . וא"כ לפ"ז מוכח דאלו נתכסה דפריך מינה על תנא דבי ר"י הוא מצד עצמו טריפה . ובחידושי כתבתי טעם לזה די"ל דנתכסה כאיב לה יותר מחסרה ומביאו הב"י . וא"כ טפי ה"ל לאשמועינן זה בחסרה בכסה"כ וצ"ע . וצ"ל דהא"כ דבחסרה ס"ל דלא מצד עצמה טריפה אלא משום דסוף הקרום ליפסק . וכמ"ש הש"ך ס"ק ד' ע"ש ודו"ק : (סעיף ב') **אם** שיש בהן חסרון אם בין כולם כסלע כו' טריפה . וכתב הב"י ואם אין בין נקב לנקב כמלא נקב גם הלא שעיניהם מצטרף . כמו גבי גרגרת סימן ל"ד . ועי' בטור וב"י בלא ידהו לדעת הרא"ש בדין כתב שמדבריו יראה להכשיר אפי' חסרה כסלע וכדעת ר' יונה וכס"ע . והב"י כתב ואין דברי רבינו נראין דיה . אבל באמת דעת הרא"ש מבואר ממ"ש גבי גרגרת בפא"ט בבעיא דבעופא מאי דהרי"ף פי' דקאי

באר הגולה

א מימרא דרב שילא וכו' חולין דף נ"ב: ב בעיא דרבי ירמיה שם ולא נפשטא ולהומרא הסכמת הפוסקים : ג רמב"ם בפ"י מה"ש : ד מימרא דרב נחמן שם דף נ"ד כפי' רש"י שם וכ"פ הרמב"ם שם וכ"פ הרשב"א והר"ן והרמב"ן : ה ברייתא שם דף מ"ה אליבא דב"ש ומדב"ש נשמע לב"ה :

נקודות הכסף

(סי' ל' ש"ך ס"ק ה') *כתבתי שצריך עיון לפי שנמשכתי לד' הדרישה ועכשיו עיינתי דדברי הב"י וב"ע נכונים דס"ק הרא"ש פי' חוט המקיף את הקדירה כלומר המקיף הקדיר' מבפנים והוא ממש כסלע אלא דצריך שיעור יותר מכסלע דאי הוה כסלע ממש לא הוה כדי שיכנס בו סלע דאמתא באמתא היכא יתיב ואם כן כשיש קדירה יתר מכסלע דהיינו בחוט המקיף את הקדירה בפנים הוא אורך טפח אם כן הוי ממש כסלע דכשתניח אותו חוט על הסלע סביב בשפתו ממש יקיף את הסלע נמצא רוחב הסלע עצמו שליש טפח וזה ברור דלא כהדרישה ודוק :

פרי חדש

(סי' ל' סעיף ב') ***שהוא** שליש טפח . השיג ע"ז הש"ך דבסי' מ"ח ס"ד כ' המחבר דעיגול של יתר מכסלע הוי טפח א"כ לפי מאי דקי"ל בפ"ק דסוכה ועירובין דכל שיש ברחבו טפח יש בהקיפו ג"ט א"כ הוי רוחב הסלע פחות משליש טפח ונראה לי ליישב זה עם מה דאמרינן בפרק אלו טריפות גבי כרס [illegible] דף נ' ע"ב אמר ר' אמי נקדרה כסלע טרפה אר"ח בר אבא לדידי מפרשא לי מיניה דגניבא כסלע כשרה יתר מכסלע טרפה פי' דכסלע דקאמר רב אמי דטרפה ר"ל סלע מרווח דהשתא כסלע מלומלם כשרה וכתב הרא"ש ואם נקדרה יתר מכסלע טרפה

מטה יהונתן

(סימן ל' סעיף א')**בין** ברוב גובה בין ברוב הקיפה . פי' רוב הכמות של הגובה או מן ההקיפה אבל אם נחבס רצועה אחת אע"פ שעולה על רוב גובהה או היקיפה כשירה :

(שם סעיף ב')**נפחתה** וחסר ממנה כ"ש כסלע טריפה . זהו לשון הטור ואם נפחתה וחסר ממנה כסלע כתב רב"י שהיא טריפה ובעל העיטור כתב שהיא כשרה וכן יראה מדברי א"א הרא"ש ז"ל וכ' הב"י אין נראין דברי רבינו בזה שהרי כתב הרא"ש הא דאמר ר"ל כסלע כיתר מכסלע ומסתמא הוא תופס פירש"י

ואמר מורי נ"י דקושיא זו יש לדחות ולומר דהרא"ש מביאה הא דר"ל לענין טומאה לא לענין טריפות כלל אבל אי קשיא הא קשיא דהכא זהו לשון הרא"ש בעופא מאי פי' רש"י נקבים דחסרון דעוף דליכא בגרגרת דילי' כאיסור כמה משערין וכו' ומתוך דברי רב אלפסי ז"ל משמע וכו' וקשה לפירוש רש"י וכו' ועוד מאי קמבעיא ליה האי שיעורא אי משערין בעוף טפי משאר איסורין כגון חסרון דגלגולת כמלא מקדח ולד"ה כסלע עכ"ל. הרי נראה בפירוש מדבריו דחסרון דגלגולת טריפה וצ"ל דוודאי הרא"ש סובר כשיטת בעל עיטור והא דכתב הכי פירוש כלומר מאי דוחקי ליה לרש"י לפרש כן ולא כדברי רב אלפס דקשה ליה מאי קמבעי' ליה וכו' ורש"י לשיטתו דחסרון דגלגולת טריפה : (שם סעיף ב') **ואם** נקבה נקבים שיש בהן חסרון כו' . עי' ב"י שר"ל דנקבים שאין בה חסרון מצטרפים לרוב דומיא דגרגרת ולפי מ"ש לעיל דכל רובה דגולגולת היינו רוב הכמות לא שייך

הגה [ז] אבל פחות מזה יש להכשיר אפילו בזמן הזה דלא חיישינן בבהמה לנקיבת קרום של מוח (כך משמע בטור' ובא"ו הארוך כלל נ"ד) (ב) ו ובעוף המים כגון אווזא [ח] (ובר אווזא) (רשב"א ותשובת הרא"ש כלל כ' סימן ס') אפי' לא ניקב העצם

(ב) אלא כל שהוא (ו) טריפה ז ועוף היבשה ו שנשכתה חולדה [ט] (ז) (ג) בשיניה בראשה [י] או שנגפה בעץ או באבן [יא] ח מניח אצבעו בצד הנקב ונועץ אצבעו שם או מכניס ידו לתוך פיה ודוחק שם אם לא בצבץ המוח ולא יצא מהנקב בידוע שלא ניקב קרום של מוח וכשרה ואם יצא טריפה:

הגה [יב] ואנן אין בקיאין בבדיקת הטריפות ז ולכן יש להטריף אם ניקב עצם הגלגולת בכל שהוא בעוף (ג) (ד) אפילו בעוף (ח) דיבשה (בשערים דמהרא"י שער ל"א ובא"ו הארוך כלל נ"ד):

שפתי כהן

דהעיגול של יתר מכסלע הוי טפח אם כן לפי מאי דקי"ל בכמה דוכתי בש"ס ופוסקים כל שיש ברחבו טפח יש בהקיפו של עיגול ג"ט א"כ הוי רוחב הסלע פחות משליש טפח (ומכ"ש לפי מה דכתב הרמב"ם בפי' המשנה פרק קמא דעירובין שההיקף של רוחב טפח הוא חלק השביעית בקרוב יותר מג"ט לפי התשבורת וכ"כ התוספות פ"ק דעירובין דף י"ד סוף ע"א דאין החשבון מדוקדק לפי חכמי המדו' א"כ כיון דההיקף לא הוי אלא טפח ביותר מסלע מכל שכן דרוחב סלע לא הוי שליש טפח דהיינו כסלע) ודוחק לומ' דלא דק בחשבון דהא אמרי' בכמה דוכתי בש"ס אימר דאמרינן לא דק לחומרא לקולא מי אמרינן ועוד דהא דק בב"י לפ' דשיעור כסלע מלומלם הוי כאן כיתר מסלע ונראה דהב"י נמשך למ"ש בסי' מ"ח וז"ל והא דאמרינן שאם תמתח תעמוד על טפח כתב הרא"ש חוט המקיף את הקדירה לכשימתח יהיה טפח נמצא רוחב הסלע שליש טפח עכ"ל אבל פשוט דהרא"ש קאי אסלע דמיירי התם בש"ס דהיינו יותר מכסלע וכמ"ש בדרישה שם סעיף י"א וכמ"ש המחבר גופיה שם דיתר מכסלע הוי היקפו טפח ואע"ג דהתוספות בפרק א"ט דף כ' ע"ב כתבו נמי כשתקיף הסלע בחוט וימתח החוט יהא בארכו טפח עכ"ל היינו למאי דס"ד דש"ס התם מעיקרא דכסלע נמי טרפה שאם תמתח תעמוד על טפח אבל למאי דמסיק בתר הכי דלא מטרפה אלא בכיתר מסלע א"כ ע"כ צ"ל דדוקא היקף של יתר מכסלע הוי טפח או דבעינן בהיקף מעט יותר מטפח א"כ לפי מאי דכתב המחבר בסימן מ"ח *) שההיקף של יתר מכסלע הוי טפח קשיא דהא רוחב הסלע הוי פחות משליש טפח וצ"ע: ו שנשכתה חולדה בשיניה. דאלו ביד יש דרוסה לחולדה בעופות וכדלקמן סי' נ"ז וע"ל סי' ל"ד ס"ק ט': ז ולכן יש להטריף אם ניקב עצם הגולגולת. אבל בנחבסה אין חילוק בין בהמה לעוף אפי' לדידן:

טורי זהב

אפי' ברוב מאותו עיגול טריפה ורוב גבהה היינו שנחבס שלא בעיגול ההיקף אלא דרך גבהה שלה דהיינו מן העינים ולמעלה לצד הקרנים אם נחבס רוב אותו גובה נ"כ טריפה אבל למטה ממקום שמתחיל לשפע אין שום סברא לאסור שם ברוב גובה: (ב) ובעוף המים. והטעם משום דקרומו רך: (ג) אפי' בעוף דיבשה. מ"מ אם יורד דם מחמת שנקרע העור והעצם קיים כשר כ"כ רש"ל:

באר הגולה

ו ברייתא שם דף נ"ו וכדמוקי לה שם בגמרא הואיל וקרומו רך: ז משנה שם דף נ"ו ופי' הכתם שנשכתה דאילו ביד הוי דרוסה כדלקמן סי' נ"ז: ח מימר' דרב ושמואל ולוי שם:

פרי חדש

שאם תמתח תעמוד על טפח פי' חוט המקיף את הקדירה לכשימתח יהיה טפח נמצא רוחב סלע שליש טפח עכ"ל. וקשה דפתח ביתר מכסלע וסיים בסלע ובמאי דכתיבנא ניחא דיתר מכסלע דהוי טרפה מיירי בסלע מלומלם דכל שיעורי חכמים להחמיר באופן דיתר מכסלע הוי סלע מרווח וזהו שסיים שרוחב הסלע מרווח הוי שליש טפח מרווח ובהכי מאי לתרוצי דברי המחבר ז"ל דכסלע שכתב בכאן ר"ל סלע מלומלם והוא שליש טפח מלומלם ג"כ ומ"ש

מטה יהונתן

לומר כלל נקבים שאין בהם חסרון להצטרף ולא דמיא לגרגרת דשם איסור דסדק כל שהוא אם הוא לרחבה ברובה משא"כ כאן דסדק אינו אוסר כלל. ומ"ש הב"י ומיהו היכא דאית בהו חסרון כי היכא דגרגרת השלם שביניהם נידון כנקוב ה"ה הכא אמז"ל דמהרא"ש שהבאתי לעיל בסמוך מוכח דע"כ בגולגולת אין השלם שביניהם מצטרפין מדכ' ועוד מאי קמבעי' ליה הכא טפי משאר איסורין כגון חסר דגלגלת הלכך נראה כפירש"י ומבעי' ליה בעוף כי משערין שיעור חסר שלו כנגד איסור בבהמה קטן מאד שיעור חסרונו אי מחמירין שיעור כזה לצרף השלם עם החסרון וא"א כמ"ש הב"י דגם בגלגלת מצטרפין השלם עם החסרון גם לפירש"י קשה למה לא מבעי' גם חסרון דגלגלת כי שם ג"כ מצטרף השלם עם החסרון וא"ל כיון דסלע גדול משיעור איסר א"כ י"ל דשם גבי עוף אף שמצטרפין השלם עם החסרון אין כל כך קטן מאד א"כ גם על פי' רב אלפס לק"מ כיון דבגלגלת שיש בה שיעור גדול פשיטא להגמרא דיכול לשער קטן לפי קטנו משא"כ בשאר איסורים דאיכא כ"כ שיעור גדול קא מבעי' ליה בעופא מאי אע"כ צ"ל דלא כב"י ובגלגלת אין השלם מצטרף א"כ לק"מ לפירש"י דהגם לשער בעוף לפי ערך סלע בבהמה ג"כ תולין מ"מ פשיטא ליה להגמ' דמשערין ולא מבעיא ליה שיעור סלע הוא קטן בעוף רק בגרגרת ודו"ק: (שם סעיף ב') אפי' לא ניקב העצם אלא כל שהוא טריפה. והנה אותן אווזות וכר אווזות המצויים במדינותינו שיש על ראשם נוצות שקורין (שעפליך)

חידושי רע"ק

מצאתי בעזה"י שעמדו בזה האחרונים): (סעיף ב' הג"ה) דל"ח בבהמה לנקיבת קרום של מוח. ומ"מ בעי בדיקה במראית עין היטב שלא ניקב הקרום. תב"ש: (שם בהג"ה ב') אפי' בעוף דיבשה. ומ"מ אינו דומה ממש לעוף המים דבעוף המים יש לומר

ביאור הגר"א

ס"ד לא כ' כן ועש"ך: [ז] אבל פחות כו'. דלא מחמרינן אלא בדבר הצריך בדיקה משום דאנן לא בקיאין בבדיקה כמ"ש למטה אבל כאן א"צ בדיקה כמ"ש ואלו טרפות בעוף כו' נקבה כו' והיינו דצריך בדיקה כמש"ש בגמ' ובבהמה אמר שם נ"ד א' ואלו כשרות כו' נפחתה כו' והיינו פחות מכסלע: [ח] ובר אווזא. שנ"כ נקרא אווזא והוא יותר במים: [ט] בשיניה. דאילו בידה בכ"מ טרפה משום דרוסה. רש"י שם וגמ' שם נ"ג א': [י] או שנגפה כו'. טור וטעם אחד להם משום קרום: [יא] מניח כו' או כו'. ב' פירושים אלו פי' הרי"ף וכ"כ הרמב"ם והטור: [יב] ואנן כו'. ערש"י שם נ"ב א' ד"ה כ' בה"ג כו' והסכים עם בה"ג המרדכי בסוף פ"ד וכ' ולא אמרינן נשחטה

פתחי תשובה

(ב) אלא כ"ש טריפה. עבה"ט. לענין אווזות שנמצא נקב בעצם גולגולתם בתולדה ועיין בתשובת שבו"י ח"ב סי' ס"ה שדעתו כדעת המקילין והעיד כן בשם חמיו הגאון מהר"ש ז"ל וכל ביתו ונכדיו הגאונים הורו להתיר ולא כמ"ש בתשובת חינוך ב"י שיש ליזהר לכתחלה שלא לקנות אווזות כאלו דהיא חומרא יתירה ע"ש ועי' בתשובת נו"ב חלק יו"ד סי' ה' שהעלה ג"כ להכשיר אם הנקב הוא קטן שאין לספק בו שיהיה לפ"ע שיעור סלע בבהמה אבל אם הוא גדול שיש לספק בו מצד חסרון גלגולת אין להתיר רק בהפ"מ ע"ש ועי' בתשובת פרי תבואה סי' ע"א שכתב דמקובל מרבותיו דנקב דק שאין נכנס בו רק חוט השערה של אדם אין לספק עליו דודאי אין בו כפי ערך שיעור סלע בבהמה ובזה אני נוהג להכשיר בפשיטות אף בספק אם שהו יב"ח. ובשהו יב"ח אני נוהג להתיר אף בלי בדיקה ע"ש וע' בנו"ב תניינא חי"ד סי' י"ב וסי' י"ח וי"ט ובתשובת שתי הלחם סי' מ"ב עוד מזה. [ועיין בתשובת ח"ס ס"ס נ"ס שהעלה דהני עופות דיבשה כגון תרנגולים שיש נקב מתחלת ברייתם וניכר גבשושית שבראשן שקורין שעפליך ואפי' נימא לפ"ע קוטנן יש בנקב כשיעור חסרון גלגולת מ"מ מותרין כיון שאינו ניטל מן החי רק חסר מתחלת ברייתו רק הפר"ח כתב שראוי להחמיר לעצמו וכן אנו נוהגין אבל מעיקר הדין נראה להתיר ואמנם עופות המים כגון אווזות שקרומן רך והעצם יגן על הקרום ואם אין העצם שלם סוף הקרום ליניקב טריפה אפי' הוא מתחלת ברייתו ואפי' ירבה כחול ימים ויטיל ביצים דהכי דהשתא מגדל ביצים כיון שעדיין לא ניקב הקרום מ"מ כיון שסוף הקרום ליניקב אפי' אחר כמה שנים כבר נטרף היום וכ"כ בשמ"ח וכן נוהגין כאן ובק"ק כ"ש ופ"פ דמיין ובכל קהלות ישראל ודלא כנו"ב בזה ע"ש]: (ג) בשיניה. עבה"ט ומ"ש תרנגולת שניקב כו'. עי' בתשובת נו"ב תניינא חלק יו"ד סי' י"ט בתשובה מבהמ"ח שהעלה ג"כ דאין להקל בזה חדא שאביו ז"ל בנו"ב קמא סי' ה' לא הכריע אי טריפות הגלגולת מצד עצמה או משום שסוף הקרום ליניקב ואם כן אם הוא מצד עצמו פשיטא דלא מהני מה שחזר ונתרפא ואפי' אם הוא משום שסוף הקרום ליפסק ג"כ נראה דלא מהני מה שחזר ונתרפא ע"ש: (ד) אפילו בעוף דיבשה. [עבה"ט ועי' בתשובת ח"ס סי' כ"ח וג"ט אודות התרנגול אחד שעכבר גדול שקורין ראט"ן נשכו על ראשו וקרע כרבלתו וכתב דהא

באר היטב

לא הוי שליש טפח ע"ש שמביא ראיה לדבריו וכשאין בין נקב לנקב כמלא נקב השלם שביניהם נידון כנקב ובנקבים שאין בהם חסרון מסופק הש"ך אי מצטרפין לרובא כמו גרגרת. ופר"ח מכשיר בכל גווני ע"ש: (ו) טריפה. והטעם מפני שקרומו רך. יש מיני אווזות דלאחר שמסירין הנוצות מראשיהן נראה על הגולגולת גומא והעור שלם רק שכפוף לתחת ונראה כעין גומא וכאשר מתחילין לחתוך העור נראה בגלגולת סדק המגיע עד קרום המוח והקרום קיים כשירות דהכי רביתייהו. וכן יש עופות דיש להן גבשושית ותחתיו יש בעצם נקבים דקים עשוים ככברה כך רביתייהו (תשובת נ"ב סי' ע"ה) ופר"ח מחמיר. תרנגולת שיש בעצם גלגולת חטוטרות גם הנוצה שעליה גבוה משאר נוצות שעל הגלגולת עיין פר"ח סי' נ' דמסיק אם לא שהה יב"ח או שלא הטילו ביצים יש להטריפם ואם לאו יש להקל בהפ"מ ע"ש ובתשובת חב"י שאלה ל"א כ' בשם אחרונים גם הגאון מוה' שמואל קאיידנובר העיד ששאל להגאון מ' נפתלי כ"ץ אב"ד דק"ק פפ"ד על אווזות הנ"ל ואמר דהכי רביתייהו עיין שם. (מהרמ"ע): (ז) בשיניה. וכ' בש"ך דאלו ביד יש לאסור משום דרוסה דיש דרוסה לחולדה בעופות. תרנגולת שניקב עצם קדרות המוח ועלה עצם בנקב או נתחבר סדק השבר ונעשה כבראשונה בשל ישראל יש להקל דאלו ניקב הקרום לא היה עצם נתגדל ונתחבר עד שאינו ניכר. הריק"ש בתשוב' סי' קכ"ה ופר"ח חולק עליו: (ח) דיבשה. וכ' בע"ז בשם רש"ל מיהו אם

יד אפרים

כיון שיש חסרון בגלגולתם הם טריפות שבמקר' ועי' קלקול היצירה נתהוה בהם טריפות זה מתולדה כמו אם יש חסרון באבר אחר מתולדה שנטרף בו ועי' מ"ש לעיל על דברי הנ"ב בזה. וכתב בנ"ב סי' ה' באווזות שנמצא נקב בעצם גלגולתם וניכר שהיא מתולדה א' אם הנקב קטן שאין לספק בו שיהיה בו לפ"ע שיעור סלע בבהמה אני מכשיר אבל אם כבר הוא גדול שיש לספק בו מצד חסרון הגלגולת אני שולחו למורה אחר שמכשירו וכשאין שם מורה אחר שמוחזק להכשירו אם אז בהפ"מ גם אני מכשירו כיון שהוא מתחלת ברייתו י"ל שטריפות ניקב עצם הגלגולת היינו ניקב בכח. גם יש לצרף לזה שי"ל העור סותם הנקב אף דלש"ך סי' מ"ו בית שיעור לחסרונו אינו סותם מ"מ חזי לאצטרופי בכה"ג ע"ש ועיין מ"ש בספרי בית אפרים סי' כ"ג

דגול מרבבה

לרבו שהרי נחבסה הגלגולת הוא מוסכם לכ"ע אלא ודאי בדעת הטור דלענין צירוף נקבים שאין בהם חסרון לא ילפינן גלגולת מגרגרת ועוד דהרי הרשב"א כתב דלדעת ר"ת יש להסתפק דאפי' נפחתה רוב הגלגולת אינו טריפה דאולי נחבסה כתיב יותר מנפחתה עיין בב"י ומכל מקום לדינא נלע"ד להחמיר כדעת הש"ך: (שם ס"ק ה) *) שההיקף של יתר מכסלע. נ"ל שההיקף של טפח יתר וכו':

יד אברהם

דקאי אחיסרון במקום א' והקשה הרא"ש וז"ל וקשה לפירושו דהא בעיא דמאי מבעיא ליה האי שיעור האיך משערין בעוף טפי מבשאר שיעורין כיוצא בו כגון גבי חסרון הגולגולת שהוא כסלע לב"ה וביותרת הכבד שהוא כשני זיתים כו' אלא ודאי מילתא דפשיטא היא דלכל הני שיעורין בבהמה גדולה ובבריה קטנה משערין לפי קוטנה. הילכך נראה כפירש"י ומבעיא ליה בעוף דכי משערינן שיעור חסרון שלו כנגד איסר בבהמה גדולה אי מחמרינן בשיעור קטן כזה לצרף השלם עם החסרון כו' עכ"ל הרא"ש. הרי מבואר דעתו דס"ל דטריפה בחסרה כסלע בבהמה ובבריה קטנה לפי קוטנה ואם יש נקבים מצטרפין הנקבים וכמ"ש בש"ס (דף מ"ה ע"ב) ובגולגולת שיש בה נקב א' ארוך או אפילו יש בה נקבים הרבה כו'. וכמ"ש התוס' שם ד"ה לשיעורא דב"ה. וכ"כ הש"ע והד"מ. אבל מוכח להדיא ברא"ש שהבאתי דס"ל שאין השלם מצטרף. דא"כ גם לפירשו תקשי דאמאי מבעיא לי' אי מחמרינן בעוף לצרף השלם בגרגרת טפי מבגולגולת. אלא מוכרח דס"ל דפשיטא שאין שייך צירוף השלם בגולגולת אפילו בבהמה ודלא כהב"י. וכן דעת הפ"ח והכרו"פ. ומיהו בתב"ש כתב די"ל דלא קמיבעי' ליה אלא בשיעור דאיסר קטן אבל בשיעור כסלע פשיטא דמצטרפינן: ובזה א"ש מה שהקשו התוס' שם על מימרא דר"י בן לוי דאמר ניטלה ממנה רצועה לארכה מצטרפת לכאיסר והקשו התוס' שם (דף מ"ה) תימא לאשמועינן ניקבה וכ"ש רצועה עכ"ל. ויש להבין מפני מה לא הקשו התוס' כן תחלה אברייתא דלמה לי' למתני כלל נקב א' ארוך הא כ"ש הוא מנקבים הרבה. ובמ"ש ניחא דאתא לאשמועינן דנקט נקבים הרבה דומיא דנקב א' שאין שייך שם צירוף כן בנקבים הרבה לא מצרפינן השלם. וכה"ג מדייק הב"ח בדברי הטור ר"ס ל"ג גבי פסיקת החוט דנקט הטור שנפסק עורו של החוט כולו או רובו. ודייק מזה הב"ח דנקט רובו דכולו לומר שאין נצרף בנקבים. וכן נ"ל לומר כאן בברייתא לענין השלם. וכן יש לדייק מדברי רש"י שם ד"ה מצטרפין נקבים הקטנים. משמע הנקבים עצמן. וכאן בדעת רש"י ותוספות והרא"ש והפר"ח שאין השלם מצטרף יש להקל: (עוד שם) נקבים שיש בהן חסרון מספקא ליה להש"ך באין בהן חסרון אי מצטרפי לרובא וה"ל נחבסה. וכבר כתבתי בסי' זה לעיל דנחבסה ברוב גובהה לחוד או ברוב היקפה לחוד הוי ספק וא"כ כאן הוי ס"ס ויש להקל: ונלע"ד דהיינו שהוכתה מכות ונתרוצצה בסירוגין מעט מעט. אבל נקבים ממש אפילו אם תצרפנו לרוב ה"ל נפסקה הגלגולת ולא מצינו איסור פסיקה רק בגרגרת וחוט. כדאיתא בש"ס ר"פ א"ט (דף מ"ב) פסוקי תרי"ן הוי. פירש"י גרגרת וחוט. ואפילו בחוט דעת הב"ח ומביאו הש"ך ר"ס ל"ג דלא מצרפינן בנקבים. ודברי הש"ך צ"ע דמשמע דאיירי בנקבים ממש דאי איירי בנחבסה מאי קאמר בסוף דבריו. ומיהו כשתמצי לומר דס"ל כמ"ש התוס' ר"פ א"ט דחסרון הגולגולת לאו מצד עצמה טריפה אלא משום דסוף הקרום ליפסק. וכיון שאין בנקבים חסרון אין סופו ליפסק עכ"ד ע"ש ואי בנחבסה הא ודאי מצ"ע טריפה כמה שכתבתי לעיל סוף סעיף א' וצ"ע: (שם בהג"ה) אבל פחות מזה יש להכשיר כו' דלא חיישינן בבהמה לנקיבת קרום של מוח. משמע דהיינו אפילו נקב שע"י קוץ ומחט שהרי דומיא למ"ש גבי עוף ס"ג דאסרינן בכל שהוא בנשכתה חולדה בשיניה דהיינו כמחט. ודומיא דהכי גבי בהמה לא חיישינן לנקיבת הקרום וצ"ע שהג"ה נמשך אחר הא"ו ולא שת לבו לעיין בפרש"י ור"ן ורע"ב במשנה דאלו כשרות בבהמה (דף נ"ד) נפחתה הגלגולת ולא ניקב קרום של מוח. וכתבו וז"ל העצם נפחת ורואין אנו שלא ניקב קרום של מוח. עכ"ל אלמא דצריך לראות שלא ניקב כו' והמשנה איירי בפחות מסלע וכמ"ש בטור. וכ"מ בפירש"י דף כ"ח. ויש להביא ראיה מהא דאמר בסוטה דף מ"ח שהיו חובטין אותו במקלות בין קרניו א"ל עד מתי אתם מאכילין טריפות שמא ניקב קרום של מוח. ועוד הרי קיי"ל ר"ס נ"א בקוץ עד שתנקב לחלל. ואם ניקב לחלל חיישינן שמא ניקב א' מהאיברין שנקיבתן במשהו. וה"ה בכל האיברים שאם ניקב לחללו חיישינן שמא ניקב יותר וכמ"ש הרשב"א וכ"פ הרב בהג"ה בסימן ל"ג ס"ח לענין צוארו מלוכלך בדם. וכן בסימן כ"ג ס' שאם חתך רק העור חיישינן לסימנין. וכן בתולעת הנמצא בגולגולת חיישינן בסי' שאח"ז שמא ניקב הקרום וא"כ פשוט דאם ניקב כמחט וכה"ג לחלל הגולגולת חיישינן שמא נגע בקרום וכ"ש לקרום עליון שהוא דבוק לעצם מבפנים. ואם ניקב טריפה לדעת הרב בהג"ה בר"ס שאח"ז והרבה מהאחרונים. כמלא כיון דצריך בדיקה ואין אנו בקיאין בזה כמ"ש סי' שאח"ז ס"ג וסי' נ"ז סי"ח יש להטריף ורש"י לטעמי' אזיל דס"ל דמהני בדיקה אפילו להידנא כמ"ש (ד' נ"ב) מה שאין כן לדידן ועוד נ"ל לומר דרש"י איירי שהפחת גדול ורואין אנו שלא נגע בקרום ובזה מהני אפי' לדידן כמ"ש סי' נ"א ס"ב. ואחר זמן רב שכתבתי זה מצאתי לא' מהאחרונים שכתב בשם תב"ש שגם בבהמה צריך בדיקת ראי' ודייק ממתניתין נפחתה כו' ופרש"י ורואין אנו כו' ע"ש. ולא ירדתי לסוף דעתו דלאו בבדיקת ראי' אנו בקיאין ואי בקיאין גם בעוף ה"ל לאכשורי עלה שהרי איתא בש"ס (דף נ"ו) דרב שיזבי בדק בשימשא פרש"י נגד השמש מסתכל אם יראה נקב. ומביאו בב"י אלא ש"מ דלא מהני כנלע"ד ודו"ק אם לא שניקב ע"י חולי ורואין שלא שלט החולי כלל בקרום יש להכשיר וכמ"ש הג"ס סימן ל"ג ס"ד ע"ש: (שם בהג"ה) ואנן אין בקיאין בבדיקת הטריפות לכן יש להטריף אם ניקב עצם הגולגולת בכל שהוא אפילו בעוף דיבשה. ע"ש בס"ק הקודם דגם בבהמה הדין כן וכתבתי שם דע"י חולי

גליון מהרש"א

אם אח"כ נתחבר הסדק. ואינו דומה לסימן נ"ה סי"ב כיון דהטריפות אינו משום שבר או נקב גולגולת כ"א מצד נקיבת הקרום וראי' מסוף ס' נ"ו ומסימן נ"ה ס"ב בהגה"ה פ"ח: (הגה"ה שני') ואנן אין בקיאין בבדיקת הטרפות. אפילו חזר ונקשר העצם לא כהריק"ש שפתי אות ז' ד"ה כתב: (שם) ולכן יש להטריף אם ניקב. ועי' חולין שניקב ל"ה לנקיבת קרום שפתי אות ז' ודוקא בעוף דיבשה משבצות ב': (שם) עצם הגולגולת בכל שהוא בעוף. ואווזות שעורן שלם ובגולגולת סדק וניקב מתחלת ברייתו. בפ"ח סוף ס' ג' אוסר אם לא בחיה יב"ח או ילדה או בהפסד מרובה דלא כצ"צ ובת' חינוך בית יהודא סי' ל"א הביא דעת רבים וגדולים להתיר. וכן אותן שנוצתן גבוהים רק לכתחלה אין לקנותן ע"ש וע' שפתי ססי' זה דבניקב עצם אווזות שיש להם נוצות י"ל אווזא אינו עוף המים וסיים מ"מ לאסור וע' משבצות ב'. ובפלתי ססי' זה מתיר דנברא שאני: (שם) אפילו בעוף דיבשה. מיהו כ"א יום והטילה ביצים ע' ס' נ"ז סי"ח מהני כאן שפתי דעת אות ה' ד"ה אמנם: (ט"ז סק"ג) והעצם קיים כשר. אף בעוף של מים פ"ח: (ש"ך סק"ד) אפילו כי מצרפת להם הוי רובא לא פסלי בגרגרת. ע' ש"ך ר"ס ל"ב: (שם) אלא כיון דאין בהן חסרון. וכ"כ הפ"ח דפסיקת רוב בגרגרת כשר: (שם סק"ז) אבל בנחבסה. אין חילוק בין בהמה לעוף. ואין סדק כ"ש ע' גליון סק"א:

לא דין נקיבת המוח וקרומיו. ובו ד' סעיפים:

א א המוח יש לו ב' קרומים זה על זה [א] ניקב התחתון (א) נקב ב מפולש טריפה אבל אם ניקב העליון לבדו כשרה:

הגה [ב] ויש מטריפין ג"כ בניקב העליון לבד (בה"ג הביאו הגהות אשיר"י ות"ה סימן קס"ו והגהות ש"ד סימן פ"א) והכי נהוג (א) **א** אם לא במקום (ב) הפסד (א) מרובה (דעת עצמו):

ב ב [ג] ג המוח עצמו שנרקב מעט ממנו או נתמעך והקרום קיים (ב) כשרה ג [ד] ואם נשפך כמים או ד כדונג (ג) טריפה [ה] ה ואם נמצאו מים בתוך הקרום (ב) ונחסר מהמוח כשיעור המים אם המוח מקיף המים סביב שלא היו מגולים כלל אפילו לקרום כשרה ואם לאו טריפה ו והוא הדין אם היו המים מונחים בתוך שלחופית (פי' כעין כיס) קטנה שאם היה המוח מקיפה שלא היתה מגולה אפילו לקרום כשרה ואם לאו טריפה:

טורי זהב

לא (א) אם לא במקום הפסד מרובה. רש"ל ומו"ח ז"ל אוסרים אפי' במקום הפסד מרובה דספק דאורייתא הוא ובפרט שבה"ג מן האוסרים: (ב) ונחסר מהמוח כו'. אבל אם המוח שלם בכל צדדיו ואחר שחתכו הראש והוציאו המוח נמצא בגלגולת מים קצת אין בזה איסור דעיקר האיסור במים הוא משום דאמרינן שהמוח נתמסמס ונעשה מים אבל כאן אנו רואין שהמוח שלם אין כאן איסור והמים באו ממקום אחר אבל במים בתוך השלחופית שהיא מונחת בין מוח לקרום או בין קרום לגלגולת אפי' אם המוח שלם טריפה דאנו רואים

שפתי כהן

לא א אם לא במקום הפסד מרובה. ומדברי מהרש"ל פא"ט סי' י"א משמע דאף במקום הפסד מרובה יש להטריף וכן פסק הב"ח ע"ש: **ב** המוח עצמו שנרקב מעט ממנו כו'. הוא לשון הרמב"ם והטור כתב ואם חסר מן המוח מעט כגון שנרקב כו' ובספרי הוכחתי דדעת כל הפוסקים הוא בזה דאפי' נרקב או נתמעך שנחסר מעט בענין שאם היה כיוצא בו בחוט השדרה אוחזין אותו ומניח הריקן למעלה מידו היה עומד ולא היה נכפף כשר אבל אם נחסר הרבה שאז כיוצא בו בחוט השדרה אלו היה יוצא הרבה למעלה מידו היה נכפף טריפה וכן גבי חוט השדרה נמי דינא הכי ולכן כתבו הט"ו בסימן ל"ב ס"ד דנחסר קצת מהמוח ונתרוקן כשר לאפוקי אם נחסר הרבה שאז טריפה כיון שאם היה מעמידו בידו היה הריקן שחוץ לידו שוחה אבל כשנתמסמס כדונג לא חילקו לא כאן ולא בסימן ל"ב בין מעט להרבה לפי שדרכו להתמסמס הרבה ואין חילוק אלא בין נימוס היטב או לאו שכשנימוס היטב כדונג אז הוא שוהה וטרפה ואם לאו כשר וכן הוא דעת ר' ירוחם שכתב נתמזמז כלומר נתרוקן ולא כ"כ כמו נתמסמס כשרה עכ"ל וע"כ ר"ל שדרך להתמסמס הרבה ואם נתרוקן הרבה ג"כ לא היה יכול לעמוד והיה טרפה לכך אינו כשר אלא כשנתרוקן מעט ולא כ"כ כמו נתמסמס וזה דעת רש"י שפי' על הא דקאמר בש"ס נתמסמס טרפה מפני שאינו יכול לעמוד דהיינו שנתמסמס אבל לא כ"כ שיהא נשפך כקיתון של מים אלא כשאוחזין אותו ומניח קלתו למעלה מיד הוא נכפף ונופל ועל נתמזמז כשר פי' נתרוקן מהמוח קלתו מאליו וכן דעת הרשב"א בת"ה הארוך (דף ל"ע ע"א) ומעתה מ"ש הרמב"ם והמחבר שנרקב או נתמעך כו' היינו ע"י חסרון דמסתמא נחסר קצת כשנרקב או נתמעך וכמ"ש המחבר בסי' ל"ב בהדיא וכן משמע ממ"ש והקרום קיים כו' משמע כל שהקרום קיים אפי' נחסר המוח עצמו ע"י רקיבה כשר וכל זה ברור בעיני דלא כהב"ח שהאריך והרבה מחלוקת בין הפוסקים וחשב לשפוך סוללה על הט"ו ולפע"ד כמ"ש דהשתא כל הפוסקים בחדא מחתא מחתינהו ואין כאן מחלוקת ודו"ק: **ג** ואם נשפך כמים או כדונג טרפה. פי' בענין שבחוט השדרה כיוצא בו אם מעמידין

באר הגולה

א אוקימתא דרב ושמואל וכלישנא בתרא וכגירסת הספרים שלפנינו חולין דף מ"ה הרי"ף ומשמע להר"ן שכן דעת הרמב"ם בפרק ו' מה"ש: ב הר"ן שם במשנה והרשב"א בחידושיו: ג שם אמרו בי רב לענין חוט השדרה ומשמע שם דה"ה במוח: ד הרי"ף: ה הרא"ש שם בשם הרמב"ן ובה"ג: ו הג"א שם:

פרי חדש

בסי' מ"ח דיתר מכסלע הוי טפח ר"ל טפח מרווח. אמנם ראיתי להש"ך בס' נקודות הכסף שתירץ שחוט המקיף הקדירה בפנים הוא ממש כסלע אלא דצריך שיעור יותר מכסלע דאי הוי כסלע ממש לא הוה כדי שיכנס בו סלע דאמתא באמתא היכא יתיב וכו' וסיים שהוא ברור ע"כ ואינו כלום דהחוט אינו מקיף בפנים אלא אנן משערינן גוף הקדירה והקיפה סביב סביב ואינו אלא טפח ובגמרא וכן בש"ע לקמן סי' מ"ח לא הוזכר

מטה יהונתן

וכשמסירין העור והגולות יש נקבים בעצם הגלגלת וכבר כל האחרונים בתשובתם האריכו למצוא היתר עיין עליהם ורבים רוצים להתיר משום דהרבה מצויים ואמרי' היינו רביתי'. והמעיין בתשובת הרשב"א סימן ק"ח יראה שנדחה דבריהם ואין לנו לבדות מלבנו היינו רביתייהו אלא שכל אותו המין אית להו הך ריעותא כמו יונים דלית להו מרה דלא נמצא בשום א' מהן משא"כ אם יש ביניהו דלית להו הך ריעותא כלל אף שמצוי ביותר אין להתיר לדידן משום היינו ריבתייהו א"כ אין להתיר אותן אווזות משום האי טעמא ולאדמו"ר נראה למצוא היתר דהא דקי"ל בעוף המים נשבר העצם טריפה היינו דוקא בנשבר דמכח שבירת עצם נפל הולשא בקרום ותו לא קאי קרום משא"כ בנגד"ד דנבראת כך י"ל דגם בעוף המים קאי קרום וכ"מ בפירש"י דף נ"ו ד"ה וקרומו דק הלכך כי נשבר העצם תו לא קאי קרום עכ"ל משמע דוקא בנשבר ולא בנבראת כך ועוד נוכל לומר דהאי דמטריפין נשבר עצם בעוף המים לאו דוקא דהוא ודאי טריפה אלא דהוא ספק טריפה. וא"כ דחזינן באותן אווזות דשהייה י"ב חודש וחיים וגם טענו ביצים ע"כ בנבראת ליכא למיחש למידי וכ"מ ממרדכי ומדברי רמ"א בהגהות שכ' ואנן אין בקיאין ולכך יש להטריף וכו' בכל שהוא בעוף אפי' עוף דיבשה ואין חילוק כלל בין עוף דיבשה לעוף המים וזה וודאי בעוף היבש' שאין איסור לדידן אלא שאין אנו בקיאין דמהני י"ב חודש או אי הדר טענו א"כ גם בעוף המים הדין כך א"כ מוכח דלא הוי רק ס' טריפות כמ"ש:

ביאור הגר"א

נשחטה הותרה אלא בדבר שיש לתלות בהיתר משא"כ בחסרון חכמה וכ"כ הג"מ וכ' בא"ז אף רש"י לא כתב אלא לדורו אבל בדורותינו נדלדלה החכמה כו'. וכן הסכימו כל האחרונים וע"ל סי' נ"ז סי"ח וע' ספ"ב דנדה:

לא [א] ניקב כו'. כגירסת הרי"ף ורא"ש קרמא עילאה ואמרי לה קרמא תתאה ופסק הרי"ף כלישנא בתרא כשיטתו ועוד דרשב"נ וריב"ל מהדרי למיהב סימנא: (ליקוט) ניקב התחתון כו'. כגי' הרי"ף אבל גי' שלנו עד דאינקיב קרמא תתאה וכן הסכים בת"ה להלכה ולראיה (דלמ"ד קרמא תתאה בעינן שניהם) מסוגיא דשם נ"ו אף שיש לדחות דשם ע"כ לא ניקבה תתאה בלא עילאה ויש שפסקו כלישנא קמא לחומרא (ע"כ): [ב] ויש כו'. כתב ב"י דבה"ג מפרש דלישנא בתרא סבר אף תתאה לחוד וכ"ש עילאה. וז"א לפי הסוגיא שם נ"ו א' הניחא כו'. אלא נראה שפסק כשני הלשונות לחומרא וכמ"ש תוס' שם ד"ה מר כו': [ג] המוח כו'. לשון הרמב"ם וכמ"ש בגמ' מיתבי רשב"א כו' וזה נתמזמז א"א לפרש כמו שפי' אצל השדרה נתנדנד שכאן לא שייך זה וצ"ל נרקב או נתמעך דא"א לומר שנרקב תיכף כשטרייה ולענין דינא נתנדנד ונתמעך ונרקב הכל אחד אלא שהרמב"ם כתב כמ"ש בגמ': [ד] ואם כו' כמים כמ"ש כקיתון ר"ל מלא מים ושם מססה כו' ופי' הרי"ף שנמס כדונג מפני האש וכשמעמידו כו' ואצל המוח אמרו ההוא נתמסמס [illegible] ממוח לשדרה ש"מ ששוין הן: [ה] ואם נמצאו כו' וה"ה כו' תנן כו'. דכל שמגולה לקרום לא הדרא בריא וינקב את הקרום משא"כ [illegible] הוא

חידושי רע"ק

לומר דבנקב כ"ש אפילו ע"י חולי טריפה כיון דליכא מנין על העור ובעוף דיבשה כיון דלא היה ע"י הכאה ל"ח לנקיבת הקרום גם בעוף היבשה ע"י קוץ מהני שהיית יב"ח וכ"ז בנקב משהו אבל אם נפחת כשיעור לפי ערך של סלע בבהמה טריפה ודאי אף ע"י חולי ולא מהני יב"ח:

(סימן ל"א ס"א בהג"ה) **והכי** נהוג אם לא במקום הפ"מ. היינו בניקב ע"י חולי שרואין שלא שלם בתחתון אבל ע"י קוץ אפי' בבהמה י"ל דטריפה אף בהפ"מ דשמא ניקב התחתון

באר היטב

אם יולד דם מחמת שנקרע העור ועצם קיים כשר ואף בעוף של מים יש להכשיר וה"ה אם יש בגלגולת רק נפוח ועצם הגלגולת שלם כשר אף בעוף של מים (או"ה). ובש"ך כ' דוקא בנקב יש חילוק בין בהמה לעוף אבל בנחבסה אין חילוק:

לא (א) מרובה. ומהרש"ל והב"ח אסרו אף בהפסד מרובה. ופר"ח כ' והעיקר להקל כדעת הגה"ה בה"מ: (ב) כשרה. וכ' בש"ך ואפי' ע"י חסרון מעט בענין באם שהוא כיוצא בו בחוט השדרה אוחזין אותו ומניח הריקן למעלה מידו הי' עומד ולא היה נכפף כשר אבל אם נחסר הרבה שאז כיוצא בו בחוט השדרה אלו היה יוצא הרבה למעלה היה נכפף טריפה ודוקא במוח הסמוך לקרום אבל נתמסמס באמצע שהמוח מקיף סביב סביב כשרה (מהרמ"ע בשם פר"ח): (ג) טריפה. פי' דאם היה כן בחוט השדרה לא היה עומד וע"ל סי'

פתחי תשובה

ודאי דעכבר אינו דורס (אף אם הכה ביד) אך [illegible] בדיקה במקום עצם וקרום של מוח וחמור מד[illegible] מיד. ולבדוק עצם הגלגולת שבו גם אנו בקיאין [illegible] אין אנו בקיאין. ומיהו נפל ברבוותא כמ"ש הט[illegible] שנולד הספק אבל אחר זמן הייסינן שמא סבריה [illegible] הייסינן לעצם שמא נתרפא כ"כ מהרה [illegible]

לא (א) נקב מפולש טריפה. עי' בתשובת בית אפרים חי"ד סי' ו' שנשאל היות במקום אחד נתהדש ענין שהשוחט אחד פתח גולגולת של בהמה גסה והוציא המוח מתוכה וראה בתוך הגולגולת יוצא מן עצם הגלגולת פנימה עצם חד וארוך כאורך שעורה בולט לצד המוח ונמצא זה בב' צדדי הגלגולת ועפ"י הרוב הוא סמוך נגד מקום הקרנים שבחוץ ועוקצו חד וכידוע שדוחק בקרום המוח לפנים וגם במוח עצמו וכאשר הובא לפני המורה קלף קרום עליון של המוח מן עצם הגלגולת ונמצא נקוב והטריף והן אח"כ ברבות בהמות הנשחטות נמצא הענין הלזה מצוי הרבה. והנה יש בזה שלש ספיקות. אחד אם יש להצריך בדיקה לכתחלה לפתוח הגלגולת ולבדוק אח"ז כיון שהוא מיעוט המצוי. ב' אם נמצא עוקצין כאלה בעצם הגלגולת אם די כשנבדוק קרום המוח שיהיה שלם או נאמר שא"א בקיאין בבדיקה. ג' אם ת"ל שמועיל בדיקה מה דינו אם נאבד או נקרע הקרום קודם שנבדק. והשיב לענין הספק הראשון נראה שא"צ בדיקה לכתחלה אף דהוי המצוי מ"מ הרי אינו מצוי שיהיה נקב בקרום שיהיה טרפה רק מצוי הוא שנמצא הריעותא ולא דמי לסירכות הריאה דמצוי הוא שיהיה טריפה. עוד צירף טעמים לזה וסיים דאין להחמיר בזה כלל אם לא היכא שאין הפסד בדבר כלל שהטריפות יכול למכור בריות כמו הכשירות. ולענין אם אירע שבדקו ונמצא ריעותא זו אין להחמיר בזה לומר שאין אנו בקיאין בבדיקה כיון שהוא מקום ידוע מכוון כלפי העוקצים ואפי' אם לא יוכל לכוין המקום ג"כ אין להחמיר ודי בבדיקה בראיית העין בעיון יפה וקליפת קרום העליון לא צריך. ואם נאבד או נקרע קרום המוח קודם בדיקה יש להטריף. ע"ש שהאריך מאד בזה [ועיין בתשובת משכנות יעקב סי' ט"ו מה שהתווכח עם הגאון בית אפרים ז"ל בענין זה]: (ב) הפסד מרובה. עיין בתשובת הר הכרמל חלק

(סי' ל"א סעיף א' בהגה"ה) **והכי** נהוג כו'. עי' ש"ך סק"ה ונראה מדבריו שהוא מפרש דברי המחבר שנמצא התולע בין ב' הקרומים באמת כן נמצא בהגהת אשר"י בשם ר"ת אבל דברי המחבר יש לפרש כמו שכ' במרדכי דאיירי שנמצא התולעים תוך המוח עצמו דא"ל מחוץ בא וכ"מ מתוס' גיטין דף כ"ו ע"ש לפ"ז כ' הרמ"א דאם היינו בקיאין בבדיקה היה מותר ומ"ש הש"ך דל"ד לתולעים שנמצא על הריאה וכו' י"ל וודאי אם נמצא נקב גם במוח י"ל לאחר שחיטה פירש אלא הכא מיירי שלא נמצא אלא קורט דם ודאי קודם שחיטה פירש דאחר שחיטה לא נעשה קורט דם כלל אך קושטא דמלתא דרוב פוסקים דלא אמרינן דלאחר שחיטה פירש אלא דווקא גבי

יד אפרים

להשיב על מ"ש בספר חידושי הרז"ה על דברי הא"ז ת"ש שהעלה לאיסור ובק"ה סי' מ"ח וגם בסי' ל"ט סי' ד"ו: וכתב מח"כ בשם שולחן גבוה אף שיש איזה נגע בראשו כמה שוחטים מטריפים אפילו עצם הגלגולת שלם וטועים הם אלא יוציא ההטיט' או הקליפה שיש בראשו נגעו ואם העצם שתחתיו שלם כשרה ואם לאו טריפה מספק ניקב קרום של מוח. ואם קודם שבדק אם העצם שלם אם לאו נאבד הראש כשר משום ס"ס:

(סימן ל"א סעיף א' בהג"ה) **אם** לא במקום הפסד מרובה. עבה"ט ועיין בפנים מאירות סי' נ"ד מ"ש לייסב קו' הב"י על רי"ו שכתב שם בשם ר"ת דהסכון גלגולת עם קרום העליון במ"ש שדבריו תמוהים שבמה שהבין מדברי הג"א הוא ר"ת הלכות גדולות כותב דמה שסיים ה"ג הוא ר"ת הלכות גדולות שכותב וטוב להחמיר כדברי ר"ת וזה תמוה מאד שהרי בה"ג קדם כמה דורות לרי"ף ורש"י ומכ"ש לר"ת אך הוא מלת הג"א אע"פ שה"א אתרוגה חסירה על זה צריך לרשום הגיון לבסוף וכן נמצא כמה פעמים וכבר הרגיש בזה במה"ב ע"ש: ועיין בספרי שו"ת בית אפרים בעיר אחת אירע שהשוחט פתח הגלגולת של בהמה גסה והוציא המוח מתוכה וראה בתוך הגלגולת יוצא מן עצם הגלגולת פנימה עצם חד וארוך ופעמים כאורך שעורה ויותר בולט לצד המוח ועוקצו חד ורחב קצת בתחתיתו כתאי אצבע ובעליונו הוא מיצר והולך ושוב נמצא כן פעמים הרבה והעליתי שאין להצריך בדיקה אח"ז אם לא כשאין הפסד כלל שיכול למכור הטרפות כמו הכשירות משא"כ כשיש הפסד בטריפות שע"י הבדיקה אח"ז ממנעי ולא שחטי והייתי' לפסידא ודוחקא דציבורא. ואם אירע שבדק ומצא הריעותא אין להחמיר ולומר שאין אנו בקיאין בבדיק' ושפיר בדקינן במראית העין ובמישוש כיון שהוא דבר ידוע שהוא מכוון כפי העוקצים ואף אם לא יכול לכוין המקום כנגדו בתחתון מ"מ יוכל לסמוך על בדיקה והסתכלות יפה בתחתון וקליפת העליון לא צריך אחר שכבר פשטה ההוראה דבניקב העליון לבד כשר בהפ"מ יש לסמוך עכ"פ שלא להצריך בדיקת העליון. אך אם ע"י עיון בתחתון נמצא בו נקב יש להטריף ואפילו נאבד קרום של מוח קודם בדיקה יש להטריף מספק שרגילות הוא שיהא ממלא כל הקדירה ויש לחוש כיון שהעצם ארוך כשעורה הגיע לתחתון וניקב בו ואף שבזה יש לצדד קצת אין לעשות מעשה להקל בזה: (שם סעיף ב') **ואם** לאו טריפה.

גליון מהרש"א

(סי' ל"א סעיף א' בהג"ה) **אם** לא במקום הפסד מרובה. צורך גדול דינו כה"מ מג"א סי' רס"א סס"ק ו': (ש"ך סק"א) **דאף** במקום הפסד מרובה יש להטריף. הפ"ח חולק ופוסק בהגה"ה ומ"מ אינו אלא משום ספק אי כל"ק או כל"ב ונ"מ נפל זית א' מניקב עילאי וזית א' מן ניקב תתאי צריך רק ששים נגד זית א' גם ניקב תתאי לחוד אסור רק משום ס' פלוגת' דרבוותא משבצות אות א': (סעיף ב' ש"ע) **ואם** נמצאו מים בתוך הקרום. ואם לא נודע טאיזה כבש אין לסמוך בבדיקת חוט השדרה שאם ימצאו בו מים לומר דאחרות כשרות ט"ז סוף סימן ק"א: (בס) **אפילו** לקרום כשירה. אינו מדוקדק דלית כאן לא מיבעי'. פ"ח: (ט"ז סק"ב) **אין** בזה איסור. בפ"ח מטריף וע' משבצות בכוונת הט"ז דנמצאו בין מוח

יד אברהם

כשר אפי' בעוף דבבדיקה כמו לראות אם לא שלט החולי כלל בקרום אנו בקיאין זולת בעוף המים דאם ניקב עצם גולגלתו בכל שהוא אפילו ע"י חולי טריפה דנקיבת העצם הרי הוא כנקיבת קרומו לפי שקרומו דק ואינו מתקיים כמ"ש הב"י ע"ש: ודע דאם ניקב ע"י חולי דבבהמה שיעורו כסלע ובעוף דיבשה שיעורו לפי קטנו. וכמבואר בדברי הכה"ש שהבאתי בס"ק ה' וכ"כ ר' ירוחם. וכ"כ הט"ו סימן מ"ח ס"ב גבי כבד וכ"כ הש"ך סימן ל"ד ס"ק ט' ע"ש. ודע דבעוף המים ז"ל דמאד עצמו טריפה מדתני יתר עליהן עוף כו' ולא משום דסוף הקרום ליפסק וכ"מ בתוס' ס"פ המקשה (דף ע"ו ע"ב). ושוב מצאתי שכ"כ בכ"ב סימן ה' וע"ש שמכשיר בנבראת כך שאין שבורה נקרא בכה"ג שנבראת כך גם מכשיר בעוף המים שעור מגין מבחוץ על העצם: כתב בהגהת ש"ד וסימן ל"א ס"ק ט' וז"ל פ"א בא לפנינו ראש מן צאן והיתה ליחה יוצאת מן הראש אבל הקרן מן השורש של הקרן והנה חלקנו ותתכנו הראש לב' והוסרנו המוח מן הראש והיה העצם מן הראש שלם (כצ"ל) והכשרנוהו כי הליחה לא היתה יוצאת רק מן השורש של הקרן עכ"ל. ונראה פשוט דמשום השורש לא מיטרפא. ואפי' נעקרו הקרניים מן השורש ונעשה גומא בראש אם עצם הראש שלם כשר. והכי מוכח להדיא בב"ס דבכורות (דף מ"ד) דמדקאמר נעקרו קרניהן ונעשה גומא הוי מום לגבוה ב"מ להדיוט כשרה. וכ"פ הרמב"ם והטוי"ד סי' ש"ט:

(סימן ל"א סעיף א') **המוח** יש לו ב' קרומים זע"ז ניקב התחתון כו' טריפה. כך היא דעת הרי"ף ומשמע להר"ן שכן דעת הרמב"ם פ"ו מהל' שחיטה. והטור כתב בשם הרמב"ם דאינה טריפה עד שינקבו

צבי לצדיק

(סימן ל"א סעיף ב' בט"ז ס"ק ב') **ד"ה** ונחסר וכו' בגלגולת מים. לכאורה חולק הש"ך סק"ד על זה וכ"כ הפר"מ אבל באמת יש להשוות דעתם דהט"ז דייק אחר שהוציאו המוח נמצא מים בגלגולת. וכיון שאחר שהוציא

הגה **ד** וכן אם השלחופית מונחת בין הקרום [ג] והגלגולת (ד) טריפה (הג"א פ' א"ט) [ו] היה ספק אם היה [ד] מכוסה במוח או לא טריפה **ה** על כן יש ליזהר כשפותחין את הראש שיפתחהו בדקך שיוכל לראות אם המוח מקיף אם ימצאו שם מים או לא **ו** [ז] ומ"מ אין צריך לבדוק אחר זה דסמכינן ארובא ויכול (ג) להשליך הראש או למכרו לעובד כוכבים בלא (ה) פתיחה (ד"ע) :

ג [ח] ז אם נמצא תולעת בקרום המוח והמוח קיים [ט] ואין בקרום התחתון רושם ולא קורט דם כשרה [י] ח ויש מי שאומר שאין אנו בקיאין בבדיקה **ז** (ו) וטריפה **ח** (ז) (והכי נהוג) [יא] אבל אם נמצא חוץ לקדירה כגון בחוטם כשירה (ד) דתלינן שלא הגיע למוח (ח) מעולם :

שפתי כהן

מעמידין אותו לא היה עומד כדלקמן סי' ל"ב כ"כ הטור ומהרש"ל שם סי' י"ד : **ד** וכן אם השלחופית כו'. וכ"ש אם נמצא מים בין הקרום לגלגולת דטרפה : **ה** ע"כ יש ליזהר כו'. כלומר דאם פתחו הראש קודם שידעו הריעותא באקראי עד שנפל ספק אם המוח מקיף המים או השלחופית טרפה וכ"כ האו"ה בהדיא ועמ"ש בסי' נ' ס"ק ג' : **ו** ומ"מ א"צ לבדוק אח"ז כו'. עמ"ש ב"ח כאן ובס"ס ק"א : **ז** וטרפה. דהיינו שמא קודם שחיטה פירש וניקב קרום התחתון. ול"ד לתולעת שנמצא על הריאה לקמן סימן ל"ו ס"ה דהתם משום דלאחר שחיטה פירש דהאי התם כיון דלא מיטרפא אלא בניקבו שני הקרומים אך לקמן סי' מ"ח משמע דאין לחלק בזה כ"כ בד"מ ובדרישה תירץ דשאני התם דהטעם כמ"ש שם דבעוד שהבהמה חיה א"א לתולעת לנקוב מתוך טרדת הריאה שמרחפת תמיד בלי הפסק וכן בקורקבן ס"ס מ"ע נמי כיון שקרומיו קשים ועבים לא חיישי' שמחיים ניקבו *) משא"כ במוח עכ"ד ועיין בסי' ל"ו ס"ק י"ז : **ח** והכי נהוג כו'. משמע דלא מטריף אלא מטעם שא"א בקיאין בבדיקה ובהג"ה שבסוף מקור דין זה כתב

טורי זהב

שמן המוח באו כנ"ל : (ג) להשליך הראש כו'. פשוט דהיינו במקום שאין ריעותא לפנינו אבל אם יש ריעותא דהיינו שבהמה בחייה היתה מנענעת בראשה שקורין בל"א שווינד"ל פשיטא שיש לאסור עד שיתברר ההיתר בפתיחת הראש וכ"כ מו"ח ז"ל :

(ד) דתלינן שלא הגיע כו'. ואע"ג דפי התולעת לגבי חוץ ונראין הדברים שהיה על המוח כבר אפ"ה מותרת מטעם ס"ס דשמא נתהפך ולא הגיע שם מעולם ואת"ל הגיע שמא לא ניקב הקרום כ"כ ד"מ וק"ל מ"ש ממחט בחלל הגוף דקיי"ל בסי' כ"א דטריפה מטעם שמא ניקב אחד מהמקומות כו' והא גם שם יש ספק ספיקא זה ובא"ו האריך כאן עוד טעם לזה דאין מחזיקין איסור ממקום למקום גם ע"ז קשה הא כתב ב"י בשם הרשב"א שם דכל שנתחב הקוץ שלא בפנינו בלב אע"פ שלא נקבו נקב מפולש טריפה מטעם שמא ניקב אחד מהאיברים ואח"כ נתחב בלב הרי דמחזיקינן איסור ממקום למקום. ע"כ נלע"ד דכאן לא התירו אם נמצא חוץ לקדירה אלא אחר הבדיקה שיבדקו קרום של מוח ולא נמצא בו שום ריעותא ואע"ג דכתב הש"ע כאן בריאה שאין אנו בקיאים היינו בבדיקה עצמה שלא להתיר משום הבדיקה לחוד משא"כ כאן שיש עוד חדא לטיבותא שנמצא חוץ לקדיר' שפיר סמכינן אבדיקה בזה אבל אם לא בדקו הקרום נראה דיש לאסור אפי' חוץ לקדירה דיש לחוש שהיה בקדירה ויצא ממנו כנ"ל. ועוד יש לתרץ דבמחט בחלל הגוף הרי עליך ע"כ לומר שעתה איזה נקב ובאה

באר הגולה

ו שם בהג"א בשם רבינו [illegible] וכן כתב המרדכי בשמו ומהא דגיטין גבי טיטוס דף נ"ו וכן כ' הרוקח : ח תרומת הדשן סי' קס"ז ואו"ה שם :

פרי חדש

הוא אלא באם תמחת תעמוד על טפח דמשמע שהקדירה עצמה תעמוד על טפח לא מה שנכנס בתוך הקדיר' ומהוורתא כדשנין . ודע דלקמן בסי' מ"ח ס"ד אכתוב בס"ד שלדעת רב"י שיעור סלע הוי שני שלישי טפח ואין להקל בכך וגם מהא דאמרי' בפ' המוציא יין דסלע וגרוגרת חד שיעור' הוא מוכח דלא כוותי' דרב"י דהתם גרוגרת אין בו כשני שלישי טפח :

מטה יהונתן

ריאה ולא במקום אחר : (שם ס"ב בהג"ה) **היה** ספק אם הוא מכוסה במוח או לא טריפה . ולמ"ש תוס' פרק א"ט דף מ"ב ע"ב ד"ה קסבר אין חוששין כו' דלוקמינן אחזקה מחיים וכו' ע"ש א"כ הכא הו"ל לוקמי אחזקה דמעיקרא המוח דמסתמא הי' מקיפו כמים וצ"ל דכל בהמה שיש בו מים במוח שכיח יותר שהמים מקיפו והוי דומיא דס' דרוסה דלא אוקמינן אחזק' דמעיקרא:

דגול מרבבה

(סימן ל"א ש"ך סק"ז) *) **משא"כ** במוח כו'. ולפ"ז בכרס ודקין טריפה (ובסימן ל"ו ס"ק י"ז לא כתב כן) :

יד אפרים

עפ"ע ועיין אבל אברהם שכתב שהרדב"ז כהט"ז וליתא דהרדב"ז לא מיירי מזה כמבואר למעיין בפר"ח דקאי אם ספק שהיו המים מגולים והפר"ח חולק ומחמיר . וכ' מה"ב שראוי לחוש שלא לעשות מעשה בזה . וכתב בג"כ סי' ל"ב אלי כבש שנמצא עם עוד ב' כבשים ואלי כבש הנשאר נתלה למקום אחר עם הראש ונמצא בו מים ואלו שנמצאו כאן נתערבו הבשר יחדיו וגם נמצאו יחד עם אווזים והמורה רצה לגבב קולות מטעם ספק טריפות של מים בראש שמא היה המוח מקיפו ולא נהירא כי מאחר שכל הפוסקים מטריפים והרמ"א והש"ך ומהר"מ לובלין והפר"ח והת"ש כ"א אוסר מטעמו ועכ"פ אין שום אחד מתיר

גליון מהרש"א

מוח לקרום כמ"ש בסיפא ומ"מ במים כל שהמוח עגול ולא נחסר כשר : (ט"ז סק"ג) **אבל** אם יש ריעותא . אבל אין נוהגי' לפתוח הראש בחודש תמוז כמ"ש התב"ש דמיעוט מצוי הוא שיש מים וצריך בדיקה כמו הריאה . משבצות: (ש"ך סק"ד) **וכ"ש** אם נמצא מים. ולהט"ז סק"ב גרע שלחופית ממים ואין לו טעם . פ"ח סק"ג : (סעיף ג' ש"ע) **אם** נמצא תולעת בקרום המוח . ובנמצא במוח והמוח מקיף אותו מכל צד יש להתיר בה"מ. תב"ש אות ו'. וע' משבצות סוף סי' זה : (שם) **שאין** אנו בקיאין בבדיקה וטריפה . ולא אמרינן כאן לו ראינו דניקב נימא דלאחר שחיטה פירש כיון דהקרומי' דקים מאד יותר מדקות הדקין. פרישה. מיהו בנמצא בין קרום לגולגולת תולע ואין רושם לא בעליון ולא בתחתון פשיטא דכולי האי לא מחזקינן ריעותא כיון דגם בניקב עליון כשר להמחבר . פ"ח : (ט"ז סק"ד) **והא** גם שם יש. וי"ל הכא יש בל"ז סברא דפירש אחר שחיטה ובקושי' בש"ך סק"ז. משבצות : (שם) **ויש** ספק ספיקא זה . אף לדעת המחבר ריש סימן וכן להרמ"א עכ"פ בהפסד גדול ולהמחבר לקמן ריש סי' ל"ו הכא מ"מ איכא ג' ספיקי כיון דנמצא בחוטם את"ל דניקב הקרום וודאי ניקב עכ"פ התחתון אבל להסוברים דבעי ניקבו שניהם ולדידהו כתב בא"ח בעי ג"כ ניקבו זה כנגד **זה** [ועי' פ"ח ריש סי'] י"ל דכאן ד' ספיקי. ספק לא הגיע. לא ניקב. רק תחתון ניקב. זה שלא כנגד זה : (שם) **שפיר** סמכינן אבדיקה בזה. אבל במחט מדינא דהש"ס א"א לבדוק כל איברים הפנימים

חידושי רע"ק

התחתון ע' בש"ך סק"ח . ובפמ"ג שם : (ש"ך סק"ג) **כדלקמן** סי' ל"ב . ואין אנו בקיאי' בשיעור זה ולזה כל שנתמעך משהו מהמוח חיישי' שמא הוא שיעורו. ב"ח. והיינו במגולה אותו מעט לקרום אבל במוח מקיפו מכל צד כשר ואם הוא ספק אם המוח מקיפו לכאורה יש לדון דהוי ס"ס שמא לא הגיע לשיעור מסמוס ואת"ל הגיע שמא היה מכוסה במוח ואף דהך כספק אם הגיע למסמוס היינו ספק חסרון ידיעה מכל מקום יש להקל בהפ"מ כמו דפסק הרמ"א בסי' ק"י : (ט"ז סק"ג) **פשיטא** שיש לאסור ואם חי אחר שנענע בראשה יב"ח י"ל דמותר בלי בדיקה . ואם אחר שחיטה נמצא שאין המוח מקיף המים אם לא שהתה יב"ח בודאי אסור החלב מן הנענוע ואילך ואם שהתה יב"ח נראה דהחלב שקודם יב"ח שרי ואח"כ צ"ע: (סעיף ג') **כגון** בחוטם כשירה. והיינו באין שם רושם וקורט דם . כנה"ג :

ביאור הגר"א

הוא משום הקרום וע' רש"י ד"ה מפני כבדו כו' וכל הני כו' : [ו] היה ספק כו'. ולא אמרינן נשחטה הותרה כמש"ל סי' נ' ס"א בהג"ה ועמ"ש שם : [ז] ומ"מ א"צ כו'. ערש"י י"ב א' ד"ה פסח . ואהא כו' וע"ש בגמ' י"א א' וניחוש שמא כו' ואע"ג דדחי דיחויא בעלמא הוא (וע"ל סי' ל"ט ס"ק א') : [ח] אם נמצא כו'. עבה"ג ועתוס' שם ד"ה וניקר כו' ואף שכתבו שם ועוד כו' וכן כתבו בזבחים קי"ו א' בשם ר"ת כבר סתרו שם מהא דחולין מ"ג א' דיליף מאדם לבהמה וב"ק נ"א א' איתביה כו' ועתוס' שם ד"ה נעביד כו' ובבכורות ל"ז ב' ד"ה כדי כו' ובע"ז ו' א' ד"ה ודלמא ט' ובחולין י"א ב' ד"ה ודלמא כו' ושם מ"ב ד"ה ואמר כו'. וכ"כ הט"מ בפי"ג מהל' גירושין הלכה ט"ז בשם הרמב"ן והרשב"א דדין מארכובה ולמעלה (במתני' דיבמות קכ"א א') לאחר י"ב חדש וכמ"ש בירושלמי שם ר' חגאי בעא קומי ר' יוסא לא מסתברא נוהגין לו שהות כדי טריפה א"ל אף אנא סברי כן ועבא"ע סי' י"ז סל"ב (וע"ש בב"ש) : [ט] ואין בקרום התחתון . כשיטת הרי"ף כמ"ש בס"א . הג"א ותה"ד ע"ש : [י] ויש מי כו'. כמש"ל ס"ס ל' ע"ש : [יא] אבל אם כו'. דלא מחזקינן איסורא ממקום למקום ואמרינן כאן נמצא כו' וכמ"ש בא"ח סי' תס"ז ע"ש ואף שפניו כלפי חוץ דתלינן שמא נתהפך כמו שתלינן במחט בבית הכוסות שם מ"ט א' שמא אוכלין כו' ועוד דס"ס הוא שמא לא היה שם ואת"ל היה שמא לא ניקב וע' בפ"א דכתובות ט' א' :

פתחי תשובה

יו"ד סי' ע"ו במה שמבואר בכמה דוכתי להקל בהפ"מ כמה נקרא הפ"מ . והביא דבתשובת נחלת שבעה סימן נ"ה נותן כלל בזה דהפסד יותר משבות בקרן מקרי הפ"מ [הובא גם בבה"ט סי' נ"ה סק"ד בשינוי קצת ע"ש] . והוא ז"ל חולק עליו דא"כ למשל אם הדבר שוה שם זהובים ויהיה הפסד יותר מזהב נתיר מטעם דיש לבעלים הפ"מ ובאם יהיה הדבר שוה שבע מאות זהובים וההפסד יהיה ל"ט זהובים נאסור ונאמר דאין זה אלא הפסד מועט ויהיה מלתא דרבנן כחוכא ואטלולא . וסתר גם שאר דברי הנ"ש שם . והעלה דאין לזה דבר קצוב כלל והכל לפי ראות עיני המורה ולפי העת והזמן ולפי האדם שההפסד הוא שלו אם לגביה הוא הפסד מרובה מקרי הפ"מ ע"ש . ועיין בתשובת מאור הגולה רבי עקיבא איגר סוס"י מ"ג שכתב שהוא מסופק בכמה ענינים דמקילים בהפ"מ כמו בועי דסמיכי במים וכיוצא אם הטבח שהם ב' או ג' בהמות והיה בכולם ב' בועי דסמיכי כמ"ז ובענין דהדא בהמה לא הוי הפ"מ רק ב' וג' הוי הפ"מ אם זהו מקרי הפ"מ או לא כיון דכל אחד בעצמו לא הוי הפ"מ ויש לדון בזה להקל ע"ש בסימנים ומבואר מזה דאם היו הג' בהמות של שלשה בני אדם פשוט דאפילו באו כולם בב"א לפני המורה וצריך לפסוק על כולם דטריפה לא הוי הפ"מ ואין להקל ואפשר דה"ה אפי' בהמה אחת והיא של שותפים ואילו היתה של אחד היה הפ"מ רק השתא שהיא של שותפים אין להקל כיון דלכל אחד לא הוי הפ"מ [*ועיין בתשובת ח"ס חא"ח סי' ס"ה שהבאתי בפ"ת לא"ח סי' תר"ב ס"ח מבואר שם שלא הותר בהפ"מ אלא לבעל הבהמה ולבני ביתו משום הפסדו אבל אחרים למה יקנו ממנו לכתחלה וקרוב ודאי שמחוייב להודיעם ואם לא הודיעם ומכר סתם אפשר הוא מום במקח וחוזר אלא דאם לא נמצא בעיר בשר אחר כשר כ"א מבהמה זו שהותר בהפ"מ הותר לכל . רק לבעלי נפש המחמירים על עצמם כו' עכ"ה אולם מתשובת רע"ק הנ"ל מבואר דגם בטבח המוכר לאחרים מתירין בהפ"מ ודוחק לומר דמיירי בלא נמצא בשר אחר דא"כ פשיטא שיש להקל משום צורך הצבור אמנם הא ודאי שצריך להודיע כדברי הח"ס הנ"ל ונכון בכה"ג להוזיל מעט לעניים] : (ג) והגלגולת טריפה . עבה"ט ולכאורה נראה דהאי בגלגולת שכתב הט"ז בריש דבריו לאו דוקא הוא אלא מתיר ג"כ אפי' בנמצא תוך הקרום אם לא נחסר מהמוח וכדמשמע סוף לשונו וגם נראה דהש"ך שכתב דכ"ש אם נמצא מים כו' חולק על הט"ז דמדבריו משמע דמים חמור משלחופית והט"ז ס"ל דמים קיל ועפר"ח ותב"ש ופמ"ג מ"ש בזה ועיין בספר לבושי שרד אות י"א שביאר יפה דברי הט"ז והש"ך בזה וכתב ג"כ דהאי בגלגולת לאו דוקא הוא וביאר גם דהש"ך אינו חולק על הט"ז ומ"ש דכ"ש אם נמצא מים כו' ר"ל היכא דנחסר מהמוח ומסיק לענין דינא כך הוא בין לט"ז בין לש"ך דמים גרידא אם לא נחסר מהמוח כשר אף בנמצאו בתוך הקרום וכ"ש על הקרום דהיינו בין קרום לגלגולת ובנחסר בנמצאו תוך הקרום כשר היכא דהמוח מקיף אבל בנמצאו על הקרום טריפה אף בהמוח מקיף החסרון דמ"מ המים ודאי באו מנגע המוח שנחסר ואח"כ כבר נתגלה לקרום וכ"ז במים גרידא אבל בשלחופית בין תוך הקרום בין על הקרום טריפה אפילו אם המוח שלם [וכן נ"ל להורות ע"ש] : (ד) [*מכוסה או לא טריפה . עיין בתשובת קהלת יעקב סימן ג' שהאריך בענין זה ומסיק להקל בספק זה כיון שדעת הרי"ף והרמב"ם והרא"ש להקל בעיקר הך פלוגתא דמים בראש וס"ל דלא מיטרף אף במגולה לקרום רק בכולו או רובו א"כ הוה עוד ספק שמא לא היה מגולה לקרום דגם בזה לדעת הרבה פוסקים יש להתיר מטעם חזקה דנשחטה הותרה והגם דלא סמכינן עלה לחוד אבל לס"ס ודאי מצרפין הך ספק דרבוותא דמורי להיתרא בכל גווני ע"כ יש להתיר בספק זה יותר מבשארי ספק טריפות דלא הוי רק חדא ספיקא עכ"ה . ונראה דבמקום שיש צדדים בלא"ה להקל כגון בתערובות יש לצרף זה] :

באר היטב

ל"ב : (ד) טריפה . ופסק בט"ז אם המוח שלם בכל צדדיו ולאחר שהוציא המוח נמצא בגלגולת קצת מים כשר דהעיקר האיסור במים הוא שמא הוא מן המוח שהמוח נתמסמס משא"כ כאן שאנו רואין שהמוח שלם אין כאן איסור אבל במים שבתוך השלחופית שהיא מונחת בין מוח לקרום או בין קרום לגלגולת אע"פ שהמוח שלם טריפה דהכי רואין שמן המוח בא וכ' בש"ך דכ"ש אם נמצא מים בין הקרום לגלגולת ופר"ח חולק על ט"ז ומסיק אם נמצא מים או שלחופית במוח עצמו בין שהוא שלם ובין חסר צריך המוח להקיף סביב המים או לשלחופית דבהכי הדר בריא ואם המים או שלחופית מגולים לקרום בכל גווני טרפה ואם מונחים בין הקרום לגלגולת אף שהמוח שלם טרפה וכ"ש בנמצא בין קרום לקרום דהוי טרפה דגרע טפי . (מהרמ"ט). (וכ"ל דמיירי שנחסר קצת מהמוח כדעת הט"ז) : (ה) פתיחה . וכ' בש"ך והיינו דוקא במקום שאין ריעותא לפנינו . ואם יש ריעותא כגון שווינד"ל שמנענעת בראשה אסור עד שיתברר ההיתר בפתיחת ראשה ט"ז. ועכשיו נוהגין שבחודש תמוז שלא לפתוח שום ראש מן הדקות כגון גדיים וטלאים משום דשכיחי בהם מים וה"ה לזהר בפתיחתן אם יהיו מכוונין אם לא לכך שסמכינן ארובא בה"י. פעם א' בא לפנינו ראש מן צאן ובעין ליחה היתה יוצאת מן הראש אצל הקרן ופתחנו הראש והסרנו המוח מן הראש והיה העצם שלם והכשרנו כי הליחה לא באה אלא מן שורש הקרן כנה"ג בשם רש"ל . אם נמצא מים בראש כבש א' דמיטרפא ביה ולא נודע מאיזה כבש הוא יש לבדוק בחוט השדרה של כבשים וכל כבש שנמצא בו מים במוח שבראש והיה מים בחוט הנמשך מהמוח לשדרה תולין שהראש הוא מאותו כבש להתיר ההתרת ב"ח בסי' ק"א ובט"ז כ' שאין כדאי זה להתיר עליו בספק טריפות ע"ש בסי' ק"א . יהודים שלקחו בשר מקצב עובד כוכבים קודם שנודע להן שבהמה היה לה מים במוחה ואח"כ כשנודע להם היו מחזירים הבשר וא' מהן לא רצה להחזיר בטענה שהוא אומר שהקרום היה מקיף ולפיכך הבשר כשר . הורה בתשובת נ"ש סי' ע"ו שחייבים לנדותו מאחר שאין הדין ברור לכל וצריך שאלה לחכם ע"ש : (ו) וטרפה . וכ' בש"ך ולא דמי לתולעים הנמצא על הריאה לקמן סימן ל"ו ס"ה דשאני התם דהתם אי אפשר לתולעת לנקוב מתוך טרדת הריאה שמרחפת תמיד בלי הפסק בשעת חייה וכן בקורקבן ס"ס מ"ע דקרומיו קשים ועבים לא חיישי' שמחיים נקבו משא"כ בקרום המוח : (ז) והכי נהוג . וכתב הש"ך אפילו בהפסד מרובה ומהרש"ל מתיר אם לא נמצא רושם לא בעליון ולא בתחתון : (ח) מעולם . וכתב בט"ז ואע"ג דפי התולע לגבי חוץ ונראין הדברים שהיה על המוח כשר דשמא נתהפך ולא הגיע שם מעולם ואת"ל שהיה שם שמא לא ניקב הקרום והוי ס"ס מיהו אין להתיר אלא לאחר הבדיקה דלא עדיף ממחט שנמצא בחלל הגוף בסימן כ"ה דאיכא נמי שם ס"ס ואף שיש לחלק מ"מ נכון לבדוק בקרום מאחר שיש לעמוד על הבירור ויש כאן חדא לטיבותא :

צבי לצדיק

שהוציא שלם נמצא מים י"ל דהמים נתאסף ממקום אחר ובא לקדירת הגלגולת. אבל כשנמצא תחלה על מקום המוח י"ל כאן נמצא כאן הי' ומהמוח נתמלא המים ומודה להב"ח : (שם סעיף ג' בט"ז ס"ק ד') ד"ה דתלינן וכו'. גם שם יש ס"ס זה. ולענ"ד י"ל דדמי לספק ביאה דהשיב ס"ס לר"ת משום דהוי ספק על ס"ס לא מקרי שם אונס חד הוא ורבנן דפליגי אר"ת הוא רק בטומאה. והנ"ל כיון שלא ידענו כלל אי בא תוך

יד אברהם

שניהם כדעת ראב"ן . והב"י מסופק באמת בדעת הרמב"ם . ונעלם ממנו מ"ש הרמב"ם בפי' המשנה בפא"ט בהדיא כמ"ש הר"ן לדעתו ומשם נלמוד פי' למ"ש בחיבורו ואם ניקב התחתון טריפה ר"ל גם התחתון לבד . וכ"ה בס' מ"ש ובתב"ש ובס' ארוך . וזה דעת רוב הפוסקים הרמב"ם והרי"ף והר"ן והגה' אשר"י ומרדכי ור"ת והרשב"א ור"ע מברטנורא בפי' המשנה ותא"ה בס' בד"ה . והכי משמע להדיא בש"ס והרי"ף והרא"ש והרשב"א והט"ו בש"ס זה גבי עד הפולין נקיבת קרומו במשהו ומשם ואילך ברובו . וכ"מ להדיא ברמב"ם פ"ו מה"ש ומביאו הב"י סי' ל"ב גבי התחלת חוט השדרה מן הפולין ולחוץ ובשיעור ברובו ואלו למעלה מזה במשהו ע"ש ודו"ק : ויש לתמוה על הטור שנראה מדבריו שאינה נטרפת בתתאה לחוד עד שינקבו שניהם . ואם כן האיך כתב בש"ס זה הא דאמר ר"י בן לוי בש"ס (דף מ"ה) עד הפולין ובהדיא איתא בגמ' דריב"ל ס"ל בתתאה לחוד טריפה . ויש ליישב דנפקא מינה אם ניקב גם התחתון דטריפה אם ניקב גם העליון דאלו בעליון לחוד נמי אינה טריפה ודו"ק : (שם סעיף ג') **אם** נמצא תולעת בקרום המוח כו' ואין בקרום התחתון לא רושם ולא קורט דם כשרה . המרדכי ורש"ל הביאו ראיה לזה מעיטוש שנכנס יתוש

ד ט עצם שהמוח מונח בתוכו יש בו חלל גדול כמו קדירה ויש על פיה כלפי הצואר כמו ב' פולין וכל מה שיש מהמוח בתוך הקדירה עד הפולין **ט** והפולין (ט) בכלל נידון כמוח י ונקיבתו במשהו ומשם ואילך **יא** נידון כחוט (י) השדרה (°) :

לב דין מכה בחוט השדרה. ובו ח' סעיפים :

א חוט השדרה **א** א שנפסק רוב הקף עור החופה את המוח טריפה **ב** אע"פ שכל המוח (א) קיים ואם לא נפסק רוב העור אף על פי שנפסק כל המוח שבפנים (ב) כשר :

ב **ג** ג נסדק העור (א) לארכו (ג) כשרה *) וכן אם (א) נשברה השדרה ולא נפסק החוט [א] ד או שנתמעך המוח שבתוך החוט ונתנדנד הואיל ועורו קיים הרי זו מותרת :

ג ה הומרך המוח **ד** ונשפך ו כמים **ה** או ז כדונג שנמס עד שימצא החוט כשמעמידו בידו היה המעט (ב) שחוץ לידו שוחה ולא היה יכול לעמוד טריפה (ל' הטור) וכן אע"פ שלא נתרכך מבפנים אלא ח שהוא עב וכבד ואם מעמידין אותו אינו יכול לעמוד מפני כבדו טריפה :

ד **ו** [ב] ט נחסר קצת מהמוח ונתרוקן (ד) כשר :

ה **ז** י טריפות זה של חוט (ה) השדרה הוא עד פי פרשה שלישית **ח** [ג] יא ועד (ו) בכלל (°) [ד] ואם נפסקו אחד משני חוטי פיצולים ראשונים ושניים טריפה יב אבל אם נפסקו חוטי פיצול השלישי כשרה ובעוף הוא טרפות החוט [ה] יג עד בין האגפיים [ו] התחלת המקום שהם מחוברים בו בגוף :

הגה **ט** [ז] ויש מטריפים בעוף (ג) עד מקום כלות שכיבת העצם המחובר (ז) לגוף (תוס' וא"ז ומרדכי וה"ו

ובהם שם א"כ שפיר יש לך לחוש שמא נקבה א' מהאחרים משא"כ כאן שאין הכרח שהתולעת עשה נקב ע"כ לא מחזקינן איסור ממקום למקום וכן מוכח בסי' ל"ג סעיף ט' כמ"ש שם ואח"כ א"צ כאן לבדוק כלל בקרום אבל מ"מ נראה דנכון לבדוק בקרום מאחר שאפשר לעמוד על הבירור לא (נעמוד) [נסמוך] על הספק :

לב (א) לארכו כשרה. כתב ב"י אפילו לא נשאר כלום ובזה קיל מגרגרת : (ב) שחוץ לידו. פי' למעלה מידו : (ג) עד מקום כלות שכיבת העצם. זה כתוב בא"ז בשם הרשב"א אבל הטור כתב בשם הרשב"א עד מקום כלות חבורן בגוף ולפ"ז אם נפסק חוט השדרה כנגד מקום שכיבת עצם בין האגפיים כשר והביא ד"מ דעות אלו ובאו"ה כלל כ"ה סי' ב' פסק להחמיר כדברי א"ז *ונראה דהא דכתב רמ"א כאן דבהפסד מרובה אין להחמיר היינו שאין להחמיר כ"כ להטריף עד נגד מקום כלות שכיבת עצם אבל מ"מ להקל כ"כ להכשיר אפי' אם נפסק נגד מקום חיבורן לגוף ולסמוך על הדעה הראשונה שכתב עד התחלת המקום שהם מחוברים כו' אינו נראה דהא בד"מ כתב שיש להחמיר שלא לפסוק כן ורש"ל פסק שיש להחמיר אפי' במקום שכיבת עצם וכן פסק מו"ח ז"ל:

הוספין

כתב דאינו כשר אלא למ"ד קרום העליון שניקב כשר (והוא דעת המחבר וסייעתו) אבל למ"ד קרמא עילאה טרפה ה"נ כיון שנמצא התולעת בקרום המוח העליון טרפה והוא פשוט וא"כ הר"ב שפסק לעיל דבניקב העליון לבד טרפה א"כ ה"נ אפי' שוה בקיאין בבדיקה היה טרפה אלא דאשמועינן דמטעם דא"א בקיאין ויש לחוש שמא ניקב קרום התחתון אסור אף בהפסד מרובה א"כ דמטעם שא"א בקיאין אף אם אין רושם כלל לא בקרום התחתון ולא בעליון טרפה כמ"ש בת"ח בהדיא ומביאו ד"מ מיהו דעת מהרש"ל שם סי' י"א להתיר אם לא נמצא רושם לא בעליון ולא בתחתון : **ט** והפולין בכלל. פי' רש"י מוח שכנגד הפולין : **י** ונקיבתו במשהו. כלומר נקיבת קרומו במשהו : **יא** נידון כחוט השדרה. ונקיבת קרומו ברובו כדלקמן בסימן שאח"ז :

לב א שנפסק רוב היקף עור החופה את המוח טרפה. כ' הב"ח ולא מטריפין בנקבים סמוכים זה לזה בהיקף ולצרוף רובו כו' : **ב** אע"פ שכל המוח קיים. דפסיקת המוח לא מעלה ולא מוריד. ש"ס : **ג** נסדק העור לארכו כשר. מסקנת הב"י דאפי' לא נשתייר אפי' כל שהוא לא למעלה ולא למטה כשר וכן משמע בת"ח וכן כתב ד"מ והב"ח ופרישה : **ד** ונשפך כמים. ואלו היה החוט נקוב היה יוצא. רש"י : **ה** או כדונג. אבל אינו נשפך כמים ואלו היה החוט נקוב לא היה יוצא : **ו** נחסר קצת מהמוח כו'. כבר פרשתי בסי' הקודם ס"ק ב' דלהכי נקט קצת משום דאלו נחסר הרבה אז ודאי כשמעמידו היה הריקן שחוץ לידו שוחה ובנתמסמס כדונג לא מפליג בין מעט להרבה לפי שדרכו להתמסמס כולו : **ז** טריפות זה כו'. קאי לכל הטריפות שבחוט השדרה שהזכיר מקודם וק"ל : **ח** ועד בכלל כו'. אזיל לשיטתו בב"י שדחק מאד לפרש סוגיא דש"ס לדעת הרמב"ם ולכן פסק דעד פי פרשה שלישית ועד בכלל טרפה והדבר ברור כמ"ש מהרש"ל שם וכן פי' הב"ח וכן דעת התוס' כהרמב"ם וכן פסק מהרש"ל והמדקדק בסוגיא יראה לעינים שדעת הרמב"ם וסייעתו נכון והטעם דשיעור חוט השדרה עד מקומות אלו פירש"י לפי שמשם ואילך תשש כח החוט השדרה וירכים מעמידין אותה ואינה מתה בכך : **ט** ויש מטריפין כו'. ז"ל הב"י והג"א הפליג להחמיר יותר מהרשב"א

שהוא

באר הגולה

ט מימרא דרב יצחק בר נחמני בשם ריב"ל (סוגיא בעוף יש פולין הללו) :

א ברייתא חולין דף מ"ה וכר' וכדמפרש רב שם : ב רמב"ם בפ"ט מה"ש מדין הגרגרת לקמן בסי' ל"ד וא"צ שישתייר בו מעט דקיל מהגרגרת שהחיות תלוי בו : ג משנה שם דף נ"ד : ד אמרי בי רב שם : ה מימרא דריב"ל שם : ו כפי' רש"י שם : ז כפי' הרי"ף שם : ח בעיא דרבי ירמיה שם ולא נפשטא והסכמת הפוסקים לחומרא שם : ט היינו נתמזמז דאמרי בי רב שם : י מימרא דרב יהודה שם : יא בעיא שם ולא נפשטא והסכמת הפוסקים לחומרא (פי' חוט השדרה כשמגיע עד הירכיים מתפצל פיצול אחד לצד ימין ואחד לצד שמאל וכן בהרבה מקומות) : יב שם בעיא ונפשטא : יג הרמב"ם בפ"ט מה"ש וכר' ינאי דהוא רבו דרבו של ר"ל וכפי גירסתו וכ"כ דעת הרי"ף

נקודות הכסף

(סי' ל"ב ט"ז ס"ק ג')*ונרא' דהא דכתב רמ"א כאן כו'. אין זה נראה דמשמע דרמ"א מודה להמחבר בהפסד מרובה כדעת הטור והרא"ש ושאר פוסקים ומה שכתב בד"מ להחמיר מיירי שלא במקום הפסד מרובה :

מטה יהונתן

(סי' ל"ב סעיף ה') **טריפות** כו' ועד בכלל כו'. זהו דעת הרמב"ם והריטב"א וראיתו מהא דקתני בברייתא ושדרה תידון כבשר משמע אבל פי פרשה טריפה ומוקי בגמרא בשלישית אבל לשיטת הרמב"ם ז"ל דפי פרשה שלישית כשירה היינו משום דקאמר שמואל אינו יודע א"כ בשניה עצמו לא בריר לי' דמחמירין כולי האי דפי פרשה שלישית טריפ' ועי' בתוס' פ' א"ט דמ"ו ד"ה ואת"ל והא דנקיט פרשה תידון כבשר ומוקי לה בגמ' בשלישית משמע אבל פי פרשה טריפה י"ל וודאי אי לא בריר לנו הטריפות בב' עצמו פי פרשה השלישי' כשר' והברייתא ודאי לא יהיה מסופק בדבר

דגול מרבבה

(סימן ל"ב ס"ב) *) וכן אם נשברה השדרה כו'. ונלע"ד דבנשברה השדרה עכ"פ צריך בדיקה אם לא נפסק החוט ולדידן שאין אנו בקיאין בבדיקה טריפה ועיין מ"ש לקמן (סי' נ"ד בש"ך ס"ק ג') מיהו אם הלכה נלע"ד דיש לסמוך על הבדיקה עכ"פ ועיין מ"ש למטה סעיף ו' ונלע"ד דבעוף לא מהני סילוק לענין ספק פסיקת החוט דבעוף כלה כח החוט למעלה אצל אגפים והרגלים רחוקים הרבה ממקום כח של השדרה ואין פסיקת החוט מעכב הסלוק משא"כ בבהמה רגליה האחרונים של צד הראש החוט

יד אפרים

חלילה להקל כו'. וגם א"ע רואי' שא"ת כאלו אינו לעשות ספק דרבנן כיון דבשעת שנודע הספק במקום אחר היה בפ"ע בלא התערובות. וגם במליחה קשה לומר כן דשמא לא נגע החתי' ככש

ביאור הגר"א

לב [א] או שנתמעך כו'. שם נתמזמז וכפי' הערוך והרי"ף וש"פ : (ליקוט) או שנתמעך כו' הומרך כו' או כו'. כגי' הערוך ופי' דגרס שם הומרך פסול נתמסמס פסול נתמזמז כשר וכתב הומרך פי' נשפך כקיתון נתמסמס נמס כדונג מפני האש וא"י לעמוד אלא נכפף נתמזמז נתנדנד ונתקרקש הרפאים יחוללו תרגום אפשר דגבריא מתמזמזין (ע"כ) : [ב] נחסר כו'. כפי' רש"י על נתמזמז וכ"כ הטור : [ג] ועד בכלל. הבעיא לחומרא. ועוד מדדחי לא פרשה שלישית ש"מ דאפי' בשלישית דוקא הפרשה אבל פי הפרשה בכלל איני יודע. ת"ה : (ליקוט) ועד בכלל. ממש"ש לא פרשה שלישית דוקא פרשה. והרמב"ם כתב דפי פרשה שלישית כשר וטעמו מדאמרינן בעי ר"פ את"ל עד ולא עד כו' ואם איתא תיבעי גם את"ל עד ועד בכלל בפי פרשה שלישית וכן פסק ביש"ש אבל ליתא דלא איבעיא להו שם אלא אם הוא טרפה ודאי או לא כמש"ש את"ל עד ועד בכלל כו' ואם איתא גם את"ל עד ולא עד בכלל תיבעי ועתוס' שם ד"ה ואת"ל עד ועד כו'. גם מה שדימה ביש"ש זה למ"ש תוס' בד"ה ואת"ל עד ולא כו' אבל אם עד ועד בכלל לא מצי כו' וה"ה כאן. וליתא דעל שלישית ל"ק עד בין (ע"כ) : [ד] ואם נפסקו כו'. ג"כ בעיא ולא איפשיטא וכמש"ש לא שלישית : [ה] עד בין כו'. כגי' הרי"ף וש"פ ר' ינאי אמר בין ועבה"ג : [ו] התחלת כו'. כפי' הרא"ש שם דא"א לומר על שכיבת העצם דא"כ מאי איכא בין ר' ינאי לר"ל ובי פליגי בכ"ש אבל עכשיו פליגי דר"י אומר עד ולא עד בכלל : [ז] ויש כו'. ע' תוס' שם ד"ה למטה מ' וכ' בת"ה דאזלינן לחומרא :

פתחי תשובה

לב (א) נשברה השדרה. עיין בדגמ"ר שכתב דבנשברה השדרה עכ"פ צריך בדיקה אם לא נפסק החוט ולדידן שא"א בקיאין בבדיקה טרפה מיהו אם הלכה יש לסמוך על הבדיקה עכ"פ ע"ש (ועיין מ"ש לקמן ס"ק שאח"ז בשמו ולעיל סי' כ"ז בשם שו"ת תולדות יצחק סימן א') עוד כתב שם דבעוף לא מהני סילוק לענין ספק פסיקת החוט דבעוף כלה כח החוט למעלה אצל האגפיים והרגלים רחוקים הרבה ממקום כח השדרה ואין פסיקת החוט מעכב

באר היטב

(ט) בכלל. פי' המוח כנגד הפולין : (י) השדרה. פי' ונקיבת קרומו ברובו בבהמה ובעוף יש ג"כ ב' פולין הללו :

לב (א) קיים. וכ' בש"ך ולא מטרפינן בנקבים סמוכים זה לזה בהיקף ולצרוף רובו כמו בגרגרת אלא דוקא בנפסק רובו במקום א' ופר"ה כ' והעיקר להטריף כמו בגרגרת (מהרמ"ט) : (ב) כשר. והטעם דפסיקת המוח לא מעלה ולא מוריד : (ג) כשרה. אפילו נשברה השדרה ורוב בשר עמה אם החוט קיים כשרה. מעשה היה לפני חכמי ווילנא שהיה חוט השדרה שחור מתחלתו ועד סוף ומוח שבפנים היה קיים ולא היה בו שום ריעותא אחרת והתירוהו דלא מצינו שינוי מראה דפסול בחוט השדרה. ול"א האי שחור אדום הוא אלא שלקה עיין בה"י. וכתב הפר"ח בק"א ויפה הורה כיון שאין כאן ליקוי מחמת השינוי ושינוי מראה לחוד אינו פוסל אלא בריאה וכוליא. אבל אם העור לקוי מחמת שינוי מראה ברוב היקף עור החופה את המוח טריפה ע"ש (מהרמ"ט) וכתב בש"ך אפילו לא נשתייר אפילו כל שהוא לא למעלה ולא למטה כשר ובזה קיל מגרגרת ופר"ה חולק גם בזה : (ד) כשר. וכתב בש"ך דלהכי נקט המחבר נחסר קצת מהמוח משום דאילו נחסר הרבה אז ודאי כשמעמידו היה הריקן שחוץ לידו שוחה ובנתמסמס כדונג לא מפליג בין מעט להרבה מפני שדרכו להתמסמס כולו. ואם נמצא מים בחוט השדרה בכל ענין טריפה דלא שייך לומר מות מקיפו דמש"ח דף נ"ב הובא בכנה"ג : (ה) השדרה. פי' כל הטריפות שהוזכרו בסימן זה. והאי דמקלינן משלישית ואילך הם כחה דחוט השדרה וירכים מעמידין אותה ואינה מתה בכך (מהרמ"ט) : (ו) בבלל. והש"ך חולק על זה וכתב דלא עד בכלל : (ז) לגוף. וכתב בש"ך משמע דלא מיירי באותו

הטריפה רק בהעופות לבד. ולדינא הבשר והעופות והכלים שנתבשלו בהם אסורים ע"ש ומשמע שם אף שהיה הפ"מ וכבוד יו"ט התמיר וכדין הט"ז באם היה המוח שלם ונמצא בגלגולת הביא מח"כ כמה אחרונים כהט"ז ולא כהפר"ח וכן עשו מעשה ועי' בבית יהודה דף קי"ד ועיין בשו"ת פרי האדמה ח"ג דף מ"ג : (סימן ל"ב סעיף ה' בהג"ה) **העצם** המחובר לגוף. עי' בה"ט ועי' מ"ש בשו"ת ב"ח החדשות סי' י"ד בענין זה :

גליון מהרש"א

בנקב קטן : (ט"ז סק"ד) **דנכון** לבדוק בקרום. מיהו בנאבד וא"א לבדוק שרי משא"כ לתירוצו ראשון : (סימן ל"ב) דין מכה בחוט השדרה. בהמה שנולדה בשני גבין או ב' שדראות טריפה. ע' סוף ס' מ"ג : (סעיף א' ש"ע) **חוט** השדרה שנפסק. ובנתעקמה השדרה ושברה ונתרפאה בודקין את החוט. משבצות זהב ס"ק ב' וע' בלבושי שרד סוף טריפות העצמות דבנתעקמה הרבה דניכר שהי' שבר גדול ובכה קרוב דנפסק החוט ולא מועיל בדיקה דחיישינן שמא נתרפא והתשו' שבט"ז ססי' כ"ז מיירי בלא הי' השבר כ"כ. דהא שם ס"ב בנפסק החוט אינה נבילה אלא טריפה ול"ש סברתי' שם דא"א ל"נ שנתרפא שזה עיקר ההיתר שם דיתר דברי היתרו תמוהים. שינוי מראה אינו פוסל בחוט (זולת לתב"ש) כ"א אם המוח ג"כ אינו בריא. משבצות אות ג' : (שם) **שנפסק** רוב הקף. אפי' נפסק למעלה לפנים ולמטה לאחור אם בין הכל רוב טריפה. תב"ש : (ש"ך סק"א) **ולא** מטריפין בנקבים סמוכים זה לזה. בפ"ה חולק.

יד אברהם

יתוש במוחו והעפ"כ חי ז' שנים. ולפמ"ש התוס' פרק הניזקין (דף נ"ו) דיש חילוק בין טריפות דאדם לבהמה אין משם ראיה. גם אין ראיה מטיטוס דמעשה נסים הוה שנתן בו הקב"ה כח לקבל דינו על שקבו להלחם על ה' וכדאמרינן בפ"ט (דף מ"ג) גבי איוב כוסא בחני וק"ל. איברא נלע"ד ראיה מהש"ס ורש"י ור"ן דס"פ א"ט (דף ס"ז) קוקאני אסירי פרש"י תולעים שבכבד וריאה. ועי' רמב"ם פ"ב מהל' מאכלות אסורות שכתב תולעים שבמוח שבראש של בהמה. מ"ע מינם נייס ועיילי' לי' באוסייה. פרש"י כשהבהמה ישינה נכנסים בחוטמה ומשם לקנה ריאה וכבד עכ"ל. ומשמע בהדיא שהבהמה מותרת כדין תולעים שבכבד סי' מ"א וכדין מורגא שבריאה סי' ל"ו ס"ה. והלא התולעים ודאי היו בגולגולת כשנכנסו דרך חוטמה וכ"ש למ"ש הרמב"ם דנמצאו שם. אלא ש"מ דכשרה אפילו נמצא בגולגולת לפי שנכנס דרך חוטמה ולא ניקב

ע' ש"ך ל"ל סק"ד : (סעיף ב' ש"ך סק"ג) **ולא** למטה כשר. ופ"ח חולק וכ' וכן דעת הכ"מ רפ"ט מה"ש ותב"ש כש"ך : (סעיף ה' ט"ז סק"ג) **אבל** מ"מ להקל. ע' נקודת הכסף דמכשיר גם

צבי לצדיק

תוך מקום הקדירה [illegible] ולא ידע אי הלך [illegible]

(סימן ל"ב סעיף א' בש"ך ס"ק א') **שנפסק** [illegible]

[illegible]

האגור כלל נ"ה ד"ב ותא"ו נט"ו) והכי נהוג אם לא בהפסד (ח) מרובה (ד"ע):

ו יד בהמה שהכו אותה על השדרה במקל והלך המקל על פני כל אורך השדרה כשרה י ולא חיישינן שמא (ב) נפסק החוט ואם יש במקל קשרים (ד) חוששין למקום (ט) הקשרים יא וכן (ה) אם לא הגיע המקל על פני כל השדרה חוששין שראש המקל במקום שהוא כלה מכה בכח וכן אם הכה לרוחב השדרה *) חוששין שמא נפסק החוט:

ז טו בהמה שגוררת רגליה אין חוששין שמא נפסק החוט:

הגה אלא אמרינן שגרונא והוא כאלו הרגלים נקטה (גמרא) [ח] וה"ה בעוף נמי דינא (י) הכי (הגהות מרדכי בחולין וא"ו האגור כלל נ"ה):

ח [ט] טז בד"א (ו) כשלא נודע שנפלה יב אבל אם נודע שנפלה (יא) (ג) חוששין:

לג דין אם ניטל הלחי ומכה בוושט.

ובו י"א סעיפים:

א א ניטל (א) הלחי התחתון (א) כשרה [א] ב והוא שיכול לחיות ב על ידי (°) (ב) המראה והלעטה:

שפתי כהן

(שהוא כדעת היש מטריפין שכתב הר"ב) שכתבו דאותן עצמות קטנות המחוברות לכנפים הם בכלל הכנפים ולמטה מהם זהו למטה מהאגפים עכ"ל ובמקצת ספרי הרא"ש כתב הג"ה מא"ז וז"ל ובא"ז פסק עד למטה מכנפים אפילו במקום שאינו מחובר לגוף העוף אלא לכפל ויושב שם ע"כ ותו לא מידי ולא להג"ה זו כיון הב"י כי אדרבה משמע מהג"ה זו כהרשב"א וסייעתו אלא בספרים אחרים כתוב הג"ה באגור ממהרי"ח וז"ל ונראה לי דאותן עצמות קטנות המונחות בגף העוף והם מחוברות לכנפים ולמטה מכן זהו למטה מאגפים עכ"ל ומביאה מהרש"ל פא"ט סי' ע"ז ולזו כוון הב"י וגם באו"ה כלל נ"ה ד"ב כתב דא"ז ובסמ"ג מסתפק לאסור עד מקום שהכנפים שוכבות על הגוף של העוף בשופם עכ"ל וע"כ מ"ש ובסמ"ג צ"ל ובסמ"ק. (והיינו הגהת סמ"ק וכן מצינו הרבה פעמים שהפוסקים וגם האו"ה כינו להגהות סמ"ג בשם סמ"ק) כי בסמ"ג לא נמצא דבר אלא בסמ"ק סי' ר"א איתא בהג"ה וז"ל יש להסתפק אי סוף העצם קאמר דהיינו מקום שהכנפיים שוכבות על הגוף בשופם או שמא התחלת עצם קאי מקום חבור הכנפיים בגוף ויש להחמיר מספק עכ"ל הרי בהדיא דעת הסמ"ק כהרשב"א והאו"ה הביא דעת הא"ז לדעתו וכ"כ בד"מ שדעת האו"ה והא"ז כהרשב"א ובב"ח הבין שהב"י כיון להג"א בשם הא"ז ולכן הבין גם כן שדעת האו"ה בשם הא"ז והסמ"ק דבעור חוט השדרה הוא למטה מעצמות הקטנים המחוברים לכנפים ועי"ז סמך לחלוק על הר"ב ולא אוכל לירד לסוף דעתו שהרי הוא עצמו כתב שדעת הגהת סמ"ק כהרשב"א וכבר הוכחתי שזהו דעת האו"ה בשם הא"ז והסמ"ק והב"י כוון להג"א הנ"ל בשם מהרי"ח אכן שמעתי לפרש דמהרי"ח לא מיירי באותו עצם קטן שחוץ לגף המחובר לגוף שנראה מבחוץ וכמו שהבין מהרש"ל שם ושאר אחרונים אלא ר"ל אותן עצמות קטנות המונחים בגף העוף המתחילים אצל הצואר והם מבפנים בגוף ואין נראים כלל מבחוץ והם ארוכים ואינם רחבים ודומים לסכינים והם מונחים ממש בגוף על הריאה וכן משמע להדיא בהגהת מהרי"ח שם שכתב ושמונחות גף העוף כמו דאמרינן היינו שמונחות אותו עצם כי הוא מונח ממש על הריאה עכ"ל וכן משמע עוד מדבריו למעיין שם והוא נכון:

י ולא חיישי' שמא נפסק החוט כו'. דכיון שהלך המקל על פני כל אורך השדרה א"א שיכה בכח: **יא וכן אם לא הגיע כו'**. פי' שבתחלת הכאתו לא הכה ע"פ אורך כל השדרה: **יב אבל אם נודע שנפלה חוששין**. שמא עם נפילתה נפסק חוט השדרה *) ולכגוררת רגליה שפסיקת חוט השדרה מצוי' עם נפילתה עכ"ל טור ואע"ג דבנפולה בלא"ה חוששין כדלקמן סי' נ"ח י"ל דבנפולה בעלמא הוי שרי כשהלכה ארבע אמות וכדאיתא התם אבל הכא כיון שגוררת רגליה לא מיקרי הליכה וצריך לעולם בדיקה ולדידן שאין אנו בקיאין בבדיקה אסור לעולם וכמו שיתבאר בסי' נ"ח:

לג א ניטל הלחי התחתון כשרה. היינו בענין דליכא משום עיקור סימנים וכדלעיל סימן כ"ד סע"ו וע"ז: **ב ע"י המראה והלעטה**.

עיין

טורי זהב

(ד) חוששין למקום הקשרים. כתב הר"ן דצריכה שהייה ובדיקה כדין נפולה בסי' נ"ח וכ"פ רש"ל. וצ"ל דאף שפסק רמ"א בסימן נ"ח סעיף ו' דאין אנו בקיאין בבדיקה היינו לענין ריסוק אבל לא כאן שיש חשש משום שבירת שדרה ובזה אנו בקיאים: **(ה) אם לא הגיע כו'**. וה"ה אם הכה אותה ונפסק המקל בשעת הכאה לפי שבמקום שנפסק המקל עושה חבורה כמו בראש השרביט כ"כ הכל בו: **(ו) כשלא נודע שנפלה**. וכתב בהגהות מרדכי דחולין בשם הר"ר טוביה מווינא על אחד שקנה אווז מן השוק ולא יכלה לעמוד דמותרת כיון שלא ראינוה שנפלה אין לאסור מספק ואומר שגרונא נקטה וכ"פ באו"ה כלל נ"ה ויש כאן טעות בדפוס דהאי הג"ה מקומה קודם בד"א שכתב הש"ע:

לג (א) הלחי התחתון כשרה. הטור כתב כאן על הרמב"ם ואני כתבתי כו' לא כתב זה דרך קושיא דרמב"ם מפרש הסוגיא בגמרא דהרוב שנעקר בסימנים וכשר היינו מלבד מקום שהסימנים תלוים בו ודין עיקור סימנים עיין סימן כ"ד: **(ב) המראה והלעטה**. פי' שהוחבין לה בבית הבליעה על מקום שאינה יכולה לחזור נקרא המראה ובמקום שיכולה לחזור נקרא הלעטה פרק מי שהחשיך:

שניקב

באר הגולה

והרא"ש: יד מימרא דרב יהודה וכו' שם דף נ"א: טו מההוא אימרתא דהוה בי רב חביבא שם: טז טור בשם הרשב"א:

א משנה חולין דף כ"ד: ב הרא"ש שם בשם הגאונים (ספי' שהוחבין לה לפנים מבית הבליעה למקום שאין יכולה

חידושי רע"ק

(סימן ל"ב ט"ז סק"ד) **דצריכא** שהיי' ובדיקה או הילוך ובדיקה ואף בשהתה והלכה הלוך יפה צריכה בדיקה בחוט השדרה: (ש"ך סקי"ב) **ואע"ג** דבנפולה. התב"ש והנודע ביהודה הסכימו לדבר א' דהכא מיירי בנפלה בפחות מי' וכיון דגוררת רגליה ואיכא ריעותא חיישי' לה: (שם סעיף ג') **מפני** כבדו טריפה. מספק איבעיא דלא איפשטא: (סעיף ו') **ול"ח** שמא. היינו בלא נפלה עי"ז אבל בנפלה אף בפחות מי"ט הוי כמו זכרים מנגחים לקמן (סימן נ"ח ס"ט) ובעי' הלכה. ואם יש במקל

ביאור הגר"א

[ח] וה"ה כו'. כמש"ש נ"ו א' טרפות שמנו כו': [ט] בד"א כו'. תוס' שם ד"ה דהוו כו' וכ"כ בת"ה והר"ן דאי בנפלה מאי אמר לא שכיח ושכיח וכן לגי' בה"ג שגורם דנפלה מאיגרא כו' ואשתכח כרב יימר ואפ"ה הלכתא כרבינא חוט השדרה שכיח שגרונא לא שכיח ובנפלה וע"ל סימן נ"ח ס"ו בד"א כו': **לג** [א] והוא שיכול כו'. כמ"ש במתני' רפ"ג זה הכלל כל כו' ויש ספרים שגורסין זאת המימרא בגמ' (נ"ה ב'):

פתחי תשובה

מעכב ההילוך ע"ש: **(ב)** נפסק החוט. וכתב הר"ן הביאו ב"י דאיכא מ"ד דאפילו הלכה לא מהני בזה וצריכה בדיקה והב"ח פסק כן ומסיים דלדידן שאין בקיאין טרפה וכן הסכימו הפר"ח והפרי תואר ע"ש ועיין בדגמ"ר שהביא ראיה דגם בזה מהני הלכה וא"צ בדיקה ומתוך כך כתב דעכ"פ יש לסמוך על הבדיקה אפי' לדידן ע"ש ועיין בתב"ש שכתב בזה דאף הב"ח לא החמיר כ"א בהכאה גדולה שלא כדרך הרגיל והכי נהיגין דלא בדקינן בהכאות המצויות אבל נ"ל דיש להחמיר דאנן לא בקיאין לחלק בין הכאה להכאה ועדיף טפי לבדוק בחוט השדרה כו' משנחמיר שלא לבדוק ועי"ז יבא קולא לחלק בין הכאה להכאה כו' עכ"ל ועיין בשו"ת תולדות יצחק סוף סי' א' שכתב עליו דהמחמיר יחמיר לעצמו אבל חלילה להחמיר לאחרים ולפרוע להפסיד ממון של ישראל אותה החלב שנחלב מהבהמה שהכה אותה ודי לנו להחמיר בהכאה גדולה שלא כדרך הרגיל אבל סמכינן על בדיקת החוט שאנו בקיאים בזה ע"ש: **(ג)** חוששין. עבה"ט ועי' בדגמ"ר שהקשה על פירוש זה ופירש פירוש אחר דמיירי שנפלה ממקום שאינו גבוה עשרה ואם לא היתה יכולה לילך כלל היתה מותרת והיו תולין שאיזה כאב בעלמא הוא אבל כיון שגוררת רגליה גרע טפי שהדבר מראה שהוא מחמת פסיקת החוט עכ"ד ועיין בזה בספרו תשובת נו"ב חלק יו"ד סימן כ"ב ובשו"ת תפארת צבי ח' יו"ד סימן כ"ז אות ג'. ועיין בנו"ב תניינא חיו"ד סי' י"ז שכתב שאם צולעת רק על

רגל

באר היטב

עצם קטן שחוץ לגוף מחובר לגוף שנראה מבחוץ וכמו שהבין מהרש"ל ושאר אחרונים אלא ר"ל אותן העצמות קטנות המונחים בגף העוף המתחילים אצל הצואר והם מבפנים בגוף ואין נראין כלל מבחוץ והם ארוכים ואינם רחבים ודומה לסכין והם מונחים ממש בגוף על הריאה עכ"ל: **(ח) מרובה**. וכתב בט"ז הא דכתב רמ"א דבהפסד מרובה אין להחמיר היינו שאין להחמיר להטריף עד נגד מקום כלות שבירת עצם אבל מ"מ להקל כ"כ להכשיר אפילו אם נפסק נגד מקום חיבורן לגוף זה אינו ומהרש"ל פסק דיש להחמיר אפילו בה"מ אפי' במקום שבירת העצם וכן פסק הב"ח: **(ט) הקשרים**. וכן אם נפסק המקל בשעת הכאה דעושה חבורה כמו בראש המקל (כל בו) ומ"מ א"צ לבדוק כלל אלא במקום שהוכה בו עיין פר"ח. וכתב בט"ז דצריכה שהייה ובדיקה כדין נפולה שבסימן נ"ח סעיף ו' ואף שכתב שם רמ"א דאין אנו בקיאים בבדיקה מ"מ לדבר זה שאין בו חשש אלא רק משום שבירת השדרה אנו בקיאים: **(י) הכי**. וכתב בט"ז אם א' קנה אווז מן השוק ולא יכלה לעמוד מותרת כיון שלא ראינוה שנפלה אין לאסור מספק ואומר שגרונא נקטה. והאי הג"ה צריך להיות קודם תיבת בד"א שכתב המחבר: **(יא) חוששין**. וכתב בש"ך אע"ג דבנפולה בלאו הכי חוששין כדלקמן סימן נ"ח צ"ל דבנפולה בעלמא הוי שרי כשהלכה ד' אמות אבל הכא כיון שגררה את רגליה לא מיקרי הליכה וצריך לעולם בדיקה ולדידן שאין אנו בקיאים בבדיקה אסור ובט"ז כתב היכא דליכא אלא חשש שבירת השדרה אנו בקיאים בבדיקה:

לג (א) כשרה. והוא שיכול לחיות כו' המראה נקרא שתוחבין לה בבית הבליעה עד מקום שאין יכולין לחזור ובמקום שיכולין לחזור נקרא הלעטה.

מטה יהונתן

אלא או כשרה או טריפה ודאי והגמ' רוצה לומר דהברייתא מיירי בג' ר"ל דוודאי גם שנים עצמו טריפה א"כ י"ל דגם פי פרשה שלישית טריפה אבל לפי מה דמסופק במוצא דהברייתא לא מיירי אלא בראשונה ושפיר י"ל פי פרשה שלישית כשירה ובעין זה יש לפרש דברי תוס' ד"ה מאי לאו ר"א וכו': (ש"ע סעיף ו') **וחוששין** למקום הקשרים. עיין פ"ח דס"ל דאפי' הלכה צריכה בדיקה כה"ג ואמר מורי נר"ו דע"כ מוכח דאפי' בכה"ג אף בהלכה א"צ בדיקה דאיתא בפרק כל הזבחים שנתערבו בטריפה וכו' הני טריפות מ"ד אי דידעה כו' א"ל ינאי דעירב נקיבת הקוץ בדרוסת הזאב ור"ל אמר דאיערב בנפולה ור' ירמיה אמר וכו' כולהו כר"ל לא אמרי קסבר הלכה אין צריך בדיקה וכו' וא"א דבכה"ג אפילו הלכה צריכה בדיקה אכתי קשה אמאי לא מוקי דאיערוב בהמה שהכו אותה על חוט השדרה דאפילו הלכה צריכה בדיקה אע"כ מוכח דאפילו כה"ג הלכה א"צ:

דגול מרבבה

הולך ביגיעה ואם נפסק היה נרגשה בהילוך ולכן מהני ההילוך לסמוך ע"י זה על הבדיקה שלנו: (ש"ע סי' ל"ב ס"ו) *) **חוששין** שמא נפסק החוט. וכ' הר"ן דאיכא מ"ד דאפילו הלכה לא מהני בזה וצריכה בדיקה והב"ח פסק כוותיה ומסיים דלדידן שאין בקיאים טריפה אבל לי נראה ראיה ברורה דגם בזה מהני הלכה וא"צ בדיקה דא"כ למה אמרו במס' זבחים דקע"ד ע"כ כולהו כריש לקיש לא אמרי סברי הלכה אינה צריכה בדיק' ואם איתא כדעת הר"ן אכתי נוקמיה דאיתערב בכה"ג שלא נפלה לגמרי רק הכה במקל ושליף חוטרא אפלגא דשדרה אלא ודאי דגם בזה מהני הילוך וא"צ בדיקה ודו"ק ואף שגם הפ"ח ופרי תואר כלם הסכימו לדעת הר"ן הנ"ל מ"מ מה שנלענ"ד כתבתי ועכ"פ אפילו לדעת הר"ן יש לסמוך על הבדיקה אפילו לדידן: (שם ש"ך ס"ק יב) *) **אבל** אם נודע שנפלה וכו'. ולי צ"ע דא"כ לא היה לו להרשב"א לומ' שחוששין לחוט דהרי מטעם נפילה חוששין לכל האברים הפנימיים אלא נלע"ד שנפלה ממקום שאינו גבוה עשרה ואם לא היתה יכולה לילך כלל היתה מותרת והיו תולין שאיזה כאב בעלמא הוא. אבל כיון שגוררת רגליה גרעי טפי שהדבר מראה שהוא מחמת פסיקת החוט:

יד אפרים

(ש"ע סעיף ו') **חוששין** למקום הקשרים. עי' ב"ח הנ"ל מ"ש בזה:

יד אברהם

ניקב הקרום. וכמ"ש התוס' בפ' הניזקין (דף נ"ו) גבי טיטוס ד"ה ונקר מוחי' ע"ש: ואין להקשות דא"כ לפי פסק הג"ה לאסור בתולעת הנמצא בגולגולת א"כ האיך מכשירינן מורנא שבריאה הא הוה ליה כמורנא בגולגולת כיון דודאי היו שם. יש לומר דלפי המסקנא דש"ס דס"פ א"ע הוא ס"ס ספק מינה קבלי ולא הגיע למוח מעולם ואפ"ה אסור משום אבל מן הכי כמ"ש הט"ז סי' פ"ד סט"ז. ואת"ל מעלמא אתו שמא לא ניקב הקרום ודמי לתולעת בהוושט דכשירה אפילו אם פי התולעת כלפי חוץ משום ס"ס כזה: וצ"ע דא"כ לפמ"ש הט"ז כאן לתירוץ א' דצריך בדיקה בקרום אפילו נמצא בהוושט א"כ יהא צריך בדיקה גם במורנא בריאה ותולעים שבכבד ולא איסתמיט שום א' מן הפוסקים לומר כן. אמנם אין נראה גם כן להחמיר בתולעת בהוושט שהרי היכא דאיכא ס"ס א"צ לברורי כמ"ש הד"מ סי' ל"ג והג"ה סי' ק"י ס"י ואפי' לפמ"ש הג"ה סי' נ"ג ס"ד להחמיר משום דהוי ספק חסרון ידיעה שאין אנו בקיאין בבדיקה. מ"מ כאן [illegible] של הט"ז דכאן ה"ל נמצא בחלל הוושט או הכרס כמ"ש סי' ל"ג וסי' מ"ח שאין עלינו [illegible] מא"כ היכא שי"ל שניקב עוד. ועיין מ"ש סי' ל"ו ס"ק ה' סברא זו בשם הרא"ה בבד"ה: ודע שראיתי בדברי הרב תוי"ע בפי' המשנה דאלו טריפות בעוף דבר תמוה והוא [illegible] יבת קרום העליון לבד אפילו למ"ד בבהמה קרמא תתאה. והוא תמוה מאד דמוכח להדיא בש"ס ורש"י דפא"ט (דף נ"ו) והרא"ש בפא"ט סי' י"א והרשב"א בת"ה הארוך (דף ל') דלמ"ד בבהמה דאינה טריפה בעליון לבד ה"ה בעוף וכלל תני לוי כל טריפות שמנו חכמים בבהמה כנגדן בעוף וצע"ג:

(סימן ל"ב סעיף ו') **בהמה** שהכו אותה על השדרה במקל כו'. ואם יש במקל קשרים חוששין למקום הקשרים שמא נפסק החוט. וכן פרש"י בש"ס (דף נ"א). וצ"ע דבש"ס מוכח דחוששין דקאמר היינו לריסוק [illegible] א אין חוששין לריסוק אברים ש"מ דהיכא דאמר חוששין היינו לנ"ח. וכ"כ הטור ברמזים להדיא וברא"ש. וכ"מ בהג"ה סי' נ"ח שכתב דאם הוכה במקום א' אין חוששין רק נגדו. וע"כ [illegible] מקום דכל הסימן איירי שם בהכי. וכן משמע ממאי דסדר התלמוד מימרא דרב יהודה הכה על ראשה כו' בפיסקא דנפולה ולא סדרו בפיסקא דפסיקת חוט השדרה (דף מ"ה) וק"ל. וצ"ל [illegible] בהולכת כדרכה דמסתמא במאי שהכה אותה על השדרה במקל יכולה להלוך וכיון דהולכת לא חיישינן בו לנ"ח כמ"ש סימן נ"ח. ואשמועינן כאן דאפ"ה בעיא בדיקה בחוט נגד הקשרים [illegible] מ"ד ומביאו הב"י ודו"ק: (שם) **וכן** אם הכה לרוחב השדרה חוששין שמא נפסק החוט. ואף דכל שכן אם נשברה השדרה שכתב הש"ע סי' זה ובש"ס נ"ד דכשירה. דצריך לבדוק

גליון מהרש"א

כה"ג: (ש"ך סק"ט) **ושמוטות** גף העוף נמי. עי' גליון לקמן ס' נ"ג ס"ק ט"ו: (סעיף ו' ט"ז סק"ד) **דצריכה** שהיי' ובדיקה. ויש להחמיר כאיכא דאמרי בהר"ן דכאן אף בהלכה צריכה בדיקה. מיהו גם בלא הלכה א"צ בדיקה כל החלל כ"א נגד מקום שהוכה בו. פ"ח. ובמשבצות כתב דגם הט"ז קאמר או שהיי' ובדיקה או הילוך ובדיקה ובנפלה ע"י ההכאה דוקא הילוך מוציאו מידי חשש ריסוק אברים ולחוט לחוד שוב מועיל בדיקה. ואף בנפלה פחות מי"ט דהוי כהפילוה אחרים: (סעיף ז' ש"ע) **בהמה** שגוררת רגלי'. ואווזא שקנה ואינה יכולה לעמוד על רגליה מותר ג"כ לשוחטה מיד. כהג' מרדכי. פ"ח: (סעיף ח') **אבל** אם נודע שנפלה חוששין. אף בפחות מעשרה טפחים. תב"ש וחכמת אדם. וכן בהכה במקל ע"פ כל אורך השדרה (לא כתי' הש"ך דזה א"צ להשמיענו) שפתי אות י"ב. וגם בנפלה כיון דפחות מעשרה ומעצמה א"צ כ"א בדיקת החוט דעלי' מורה הריעותא: (סי' ל"ג סעיף א' ש"ע) **ניטל** הלחי התחתון כשרה

נימוק

הגה וכן עוף שניטל הרטומו ויכול לחיות על ידי המראה והלעטה כשר (א"ו הארוך כלל כ"ד ורוקח) :

ב ניטל הלחי העליון ג [ב] ג להרמב"ם טריפה ד וראוי לחוש לדבריו :

ג ד (א) ה וושט ה או ו תורבץ הוושט (ג) (ב) שניקב [ג] לחללו בכל שהוא [ד] (ב) נבילה :

ד ז שני עורות יש לוושט ניקב אחד מהם כשרה ניקבו שניהם אסורה ח ואפי' עלה בו קרום ונסתם ו, ט ואפילו ניקבו (ד) זה שלא כנגד זה (ג) אסורה [ה] והוא שניקבו שניהם מרוח אחד (ה) דאפשר דמתרמי (ד) אהדדי (פירוש שמזדמנים להתכוון יחד) (ב"י בשם ריטב"א) :

הגה ז [ו] וכל זה לא מיירי אלא (ו) בניכר שהנקב בא מחמת חולי ח (ג) אבל אם יש לחוש שניקב ע"י קוץ אפי' לא ניקב

שפתי כהן

(ג) שניקב לחללו . ה"ה בכל דבר הפוסל בנקיבה ויש לו חלל לא מפסלי עד שינקב לחלל ואם אין להם חלל צריך נקב מפולש תוספות והרשב"א והר"ן במתניתין דאלו טריפות : (ד) זה שלא כנגד זה . כיון דאכלה ביה רווח וגמדא לה ופשטה ליה זמנין דמתרמי שהנקבים מתכוונים : (ה) דאפשר דמתרמי אהדדי . כתב רש"ל ואף אם הנקבים רחוקים זה מזה שאינו באפשר דגמדי כל כך אפ"ה אסור כי אין שיעור לדבר כמה יהיו קרובי' ואין ליתן דברי חכמים לשיעורין אם לא במילתא דפסיקא עכ"ל : (ו) בניכר שהנקב בא מחמת חולי . ובחילון אין ניכר שום חולי כ"כ התוספות ר"פ השוחט וכ"כ הרא"ש

עיין

טורי זהב

עיין בטור א"ח סימן שכ"ו : ג להרמב"ם טריפה . ונתן טעם לדבר שהלחי העליון נברא בבעלי חיים לכסות פי הקנה שלא תכנס בו נשימת הרוח הקר פתאום לריאה ויקרר אותה וימות פתאום כחי אם יכנס לריאה : ד וושט כו' . ז"ל הרמב"ם פ"ג מה"ש די"ע אם נשברה מפרקת ורוב בשר עמה או שנקרעת מגבה כדג או שנפסק רוב הקנה או שניקב הושט בכל שהוא במקום הראוי לשחיטה הרי זה נבילה מחיים ע"כ לשונו . ומשמע בהדי' מדבריו דנקיבת הושט הוי נבלה *) מחיים אפי' קודם שנשחטה וכן משמע דעת המחבר אכן צריך עיון דבפ' השוחט (דף ל"ב ע"ב) פריך אהא דמשני רבא דמתני' דאלו טרפות אלו אסורות קתני ויש מהן נבילות (כלומר נקובת הושט ופסוקת הגרגרת ברובו נבילה) ויש מהן טריפות וליחשוב נמי דהזקיה דעשאה גיסטרא נבלה ומשני כי קתני נבלה דלא מטמאה מחיים דמטמאה מחיים לא קתני אלמא דנקובת הושט ופסוקת הגרגרת לא הוה נבלה מחיים אלא דאם שחטה אע"ג דשחט במקום שחיטה נפסלה בשחיטה קרינן בהו ואע"ג דמשמע התם דשנויא דרבא לא קיימא במסקנא מ"מ משמע התם דהאי דינא דהוי סתמא דש"ס דנקובת הושט ופסוקת הגרגרת לא הוה נבלה מחיים קושטא הוא וכן משמע מפרש"י לשם וכן משמע בסמ"ג שכתב דנקובת הושט טרפה וע"כ מיירי מחיים דלא הוי אלא טרפה בלחוד הע"ג דדעת הרשב"א בת"ה הארוך דף כ"ז ע"ב וג' דפסוקת הגרגרת ברובא לא הוי אפילו טריפה מחיים לרבא דבריו צל"ע וע"ל סי' ל"ד ס"ק ג' : **ה** או תורבץ הושט כו' נבלה . תימה דלא אשכחן בשום מקום דנקיבת תורבץ הושט נבלה אלא בש"ס ופוסקים משמע דטריפה בלחוד הוא דהוי וכן משמע מהרמב"ם שהבאתי בס"ק שלפני זה וכן כשמנה הע' טריפות בפ"י לא מנה מה דהוי נבלה ומנה נקיבת תורבץ הושט מכלל דלאו נבלה הוי וגם המחבר עצמו תמה בכ"מ על הרמב"ם שכתב בפ"ג בשחט בתורבץ הושט נבלה דהלא תורבץ הושט שניקב טרפה הוא ולא נבלה אף שכתבתי בסי' כ' ס"ק ה' דלא דק בזה דודאי אע"ג שנקיבת תורבץ הושט לא הוי אלא טרפה מ"מ כיון דשחט בתורבץ נפסלה בשחיטה ואין לך נבלה גדולה מזה מ"מ מבואר שדעתו דנקיבת תורבץ הושט לא הוי אלא טרפה וכאן כתב דהוי נבלה ואע"ג דדרך הט"ו בכמה מקומות לכתוב טריפה במאי דהוי נבילה היינו משום דנבלה עכ"פ טרפה הוי אבל טרפה ודאי נבלה לא הוי ומכ"ש שהמחבר עצמו בכ"מ דקדק בזה גם יש כמה נפקותות בין טריפה לנבילה אף בזמן הזה ול"ע : **ו** ואפי' נקבו זה שלא כנגד זה . ול"ד לקרקבן לקמן סי' מ"ט דניקב זה שלא כנגד זה כשר דהקרקבן מונח נייח וכדקאי קאי אבל ושט כיון דאוכלין ומשקין הדיר שם וגם היא מנשמת פעמים שהנקבים מתכוונים זה כנגד זה והוי כניקב ממש . ש"ס : **ז** וכל זה לא מיירי כו' אפילו לא ניקב רק הפנימי כו' . פי' אמ"ש בסמוך דניקב א' מהן כשרה דמשמע איזו מהן שניקב בין פנימי בין חיצון כשרה עלה קאי הר"ב וקאמר דהיינו דוקא דניקב ע"י חולי אבל אם יש לחוש שניקב ע"י קוץ או מחט אפי' לא ניקב רק הפנימי לחוד טריפה דחיישינן שמא ניקב גם החיצון ושט אין לו בדיקה מבחוץ אבל כשניקב רק החיצון מסתברא לה שפיר דכשר ע"י בדיקה מבפנים וכדלקמן סעיף ז' וזה שאמר הר"ב דחיישינן שמא ניקב וושט אין לו בדיקה מבחוץ משמע הא מבפנים יש לו בדיקה וכן מוכח מתוס' והרא"ש שמהם הוציא הר"ב דין זה ע"ש וכן משמע בד"מ וכ"כ בעט"ז והב"ח הבין שמ"ש הר"ב אפי' לא ניקב רק הפנימי טרפה ר"ל דהא"ל ניקב רק החיצון טרפה ולכן נכנס בדוחקים ליישב דעת הר"ב בזה והדבר פשוט כמ"ש ואין להאריך ולהקשות לפ"ז דהרי בסימן זה וכן בסוף סעיף ח' וכן בסי' ל"ד סוף סעי' ט' כתב הר"ב דאם נעשה מחמת קוץ או מחט לדידן דלא בקיאינן בבדיקת הושט טרפה בכל ענין ולא מהני בדיקה מבפנים י"ל דדוקא כשניקב ע"י מחט או קוץ במקום שאינו ידוע הוא דא"א בקיאין בבדיקה אף מבפנים ובהכי מיירי בס"ס כ"ג ובסוף סי' ח' וכן בסי' ל"ד ס"ט אבל אם תחב קוץ או מחט בושט מבחוץ במקום ידוע מהני בדיקת הושט מצד פנים דלא גרע מבית הכוסות שניקב מצד פנים במחט כשרה כדלקמן סי' מ"ח והיכא דנמצא מחט בחלל הגוף טרפה דחיישינן שמא ניקבו א' מהאברים שנקובתן במשהו ואין להן בדיקה וכדלקמן בסימן כ"א אלא ודאי כיון שהנקב בבית הכוסות הוא במקום ידוע יש לו בדיקה והכי נמי בושט והשתא א"ש הא דכתב המחבר בסעיף ז' דלענין נקב נמי אין לושט בדיקה מבחוץ אלא מבפנים ובסימן כ"א כתב דמחט שנמצא בחלל הגוף חיישינן שמא ניקב א' מהמקומות שנקובתן במשהו וטרפה ולא מהני בדיקה וכאן כתב דאפילו בנקב משהו יש בדיקה לושט מבפנים אלא ודאי כאן מיירי שהנקב במקום ידוע (ובס"ק י"ד יתבאר דהיכא דלוחר מלוכלך בדם מיחשב להמחבר מקום ידוע ולהר"ב מקום שאינו ידוע ע"ש) וכ"פ הב"ח דכשהנקב במקום ידוע מהני לושט בדיקה מבפנים אפילו לדידן יש להקל אלא היכא שהלוחר מלוכלך לא חשיב מקום ידוע : **ח** אבל אם יש לחוש כו' . ר"ל ל"מ היכא דידוע שניקב ע"י קוץ אלא אפילו רק יש לחוש שניקב ע"י קוץ

טרפה

באר הגולה

להחזיר) : ג בפ"ה מה"ש ונתן טוב טעם לזה בתשובתו לחכמי לוניל ואין כמוה היה יותר מזו : ד פ"ה הקלר : ה משנה שם דף מג : ו שם בגמ' דף מ"ג וכרב : ז מימרא דרבא שם דף מג : ח גם זו שם : ט בעיא ופשטא שם :

נקודות הכסף

(סימן ל"ג ש"ך ס"ק ד') *הוכחתי דנקובת הוושט ופסוקת הגרגרת לא הוי נבילה מחיים . והקשיתי על הרמב"ם ונראה דגם הרמב"ם סבירא לי' כן כמ"ש הכ"ם לדעתו והבאתיו בשפתי כהן

חדושי הגרשוני

(סימן ל"ג בש"ך ס"ק ד' דיבור המתחיל) ושט . ז"ל הרמב"ם פרק ג' מהלכות שחיטה אם נשברה המפרקת וכו' עיין מה שכתב שם בסימן ל"ד סעיף קטן ג' בשם נקודות הכסף :

פרי חדש

(סימן ל"ג ש"ע בסעיף ב') *להרמב"ם טריפה . אע"פ שהטור תמה עליו אין להשגים

מטה יהונתן

(סימן ל"ג סעיף ב') נטל הלחי העליון טריפה כו' . ומפני דס"ל להרמב"ם דאתיא בזה הכלל וא"ל א"כ למאי הלכתא אמר י"ח טריפות נאמרו למשה מסיני הל"ל כל שאין כמוהו חיה א"ל לפרש דהוי כמו הותז הראש ועשאו גיסטרא וניטל לחי התחתון הוי כמו הותז הראש וה"ה לכל שאר טריפות שפשוט לכל שאין כמוה הי וזה וודאי אין צריך לפרש כל חד וחד על דגלו : י (שם ש"ך סק"ה) וצ"ע דלא אשכחן כו' ע"ש . ואמ"ו ז"ל הוכיח כד' המחבר דגם תורבץ הוושט הוי נמי נבילה לא"מ דהגה י"ל מאי דוחקי לתוס' למימר דלא כהרמב"ם אע"כ דקשה לתוס' דא"א דהוי נבילה מחיים מאי פריך ורמינהו כו' דלמא הא דקתני א"ע היינו למעלה ממקום שחיטה כיון דלא הוי מקום שחיטה לא הוי נבילה מחיים אע"כ צ"ל דגם בנקבי במקום שחיטה נמי לא הוי נבילה מחיים רק כיון שניקב עד שנעשה טריפה מחיים שוב לא מהני שחיטה לטהרה מידי נבילה א"כ מה לי תורבץ הוושט או וושט עצמו כיון דקמיקב תורבץ הוי טריפה הוי נמי נבילה לא"מ ופריך שפיר ורמינהו לפ"ז מוכח גם בתורבץ הוושט נעשה נבילה לא"מ ודו"ק . (שם בהגה"ה) וכ"ז לא מיירי כו' . ש"ך

דגול מרבבה

(סימן ל"ג ש"ך ס"ק ד') *) דנקיבות הושט הוי נבילה . דברי הרמב"ם סלנו

יד אפרים

(סימן ל"ג סעיף ג') בכל שהוא נבלה . עיין בה"ט וכתב בשבו"י ח"ג ענין נ"ט

חידושי בית מאיר

(סימן ל"ג סעיף ג' בש"ך סק"ד) וכן משמע מפירש"י . נ"ב וכן הוכיח הרשב"א ריש אלו טרפות מכח דאל"ה וכי מתה עומד וצווח :

גליון מהרש"א

נמוק הלשון כשר . פ"ח : (סעיף ב' ש"ע) ניטל הלחי העליון . ואין למדין ממנו לנסדק ונרחב עצם שבבטן והלב וכבד מגולים ת' צ"צ סע"ו : (סעיף ג' ש"ך סק"ד) דנקיבת הושט הוי נבילה מחיים . ע' נדה כ"ג סוף ע"ב ושמו נקוב כו' ומצאתי שעמד בזה בס' כו"פ : (שם) ופסוקת הגרגרת לא הוי נבילה מחיים . ע' בגליון סי' פ"ו ס"ק י"א עי' ש"ך סי' ל"ד ס"ק ג' : (סעיף ד' הג"ה) אבל אם יש לחוש . ובס' ל"ד ס"ט צ"ע אי דוקיא דסיפא עיקר דנעשה ע"י קוץ או דרישא עיקר ודוקא בידוע ע"י חולי וע' שפתי סק"ז כאן : (שם) שניקב על ידי קוץ .

ביאור הגר"א

[ב] להרמב"ם כו' . כנ"ל זה הכלל כו' ואין לך מי שאין כמוה חיה כמו זו ולא שנאה במתני' שאין שונה במתני' דבר שא"א לחיות כלל ביומו כמו ניטל הלב וכיוצא וראיה שלא מנו אותה בכלל הכשרות כמו לחי התחתון : [ג] לחללו . עתוס' מ"ב א' ד"ה ניקב כו' : [ד] נבילה . גמ' שם ל"ב ב' ל"ק כאן כו' : [ה] והוא שניקבו כו' . ריטב"א וכמש"ו דאפשר כו' והוא גמ' שם : [ו] וכ"ז לא כו' . עתוס' שם כ"ח ד"ה אתא . ודוחק לומר כו' . ולדידן דקי"ל כרש"י ע"ב צ"ל כן וכ"כ הרא"ש בפ"ג ס"ד :

וכן

חידושי רע"ק

קשרים צריך הליכה להוציא מדין נפולה ובדיקת חוט השדרה מחמת המקל : (סימן ל"ג ס"ג) **בכל** שהוא נבילה . קשה לי מהתוס' פ"ב דחולין שחט מיעוטו של ושט ושהה כדי שחיטה וגמרה להשחיטה או שניקב הושט ואח"כ שחט את שניהם טריפה ושחיטתה מטהרת' הרי להדיא דנקובת הושט לא הוי נבילה ומסוגיא לא מבואר ההיפוך דלא מצינו רק דפסקת חיותא מהסימן וצלע"ג : (שם ט"ז סק"ה) **ואין** ליתן דברי חכמים לשיעורין . ואם בעור החיצון קצת לובן למעלה ועור הפנימי נקוב למטה רחוק הרבה בענין שלפי הנראה א"א להזדמן יחד אפשר דיש לדון להקל כיון דאפי' בנקבו שניהם כה"ג אסור רק משום דלא פלוג , והוי רק דרבנן יש לסמוך על הפוסקים דשניהם לבנים כשר דהלובן לא מקרי לקותא . ואף אם הנקב בענין שאפשר דמתרמי להדדי

באר היטב

כתב דמש"א הובא בכנ"ג אם ניטל החרטום העליון דעוף טרפה להרמב"ם כמו לחי העליון דחד טעם הוא . ופי' הש"ך שהוא בענין דליכא משום עיקור סימנים דהיינו שיש בשר על הסימנים ונקרע מן הלחי . וכתב הרוקח נימוק הלשון עד המולטלת היא ערלת הגרון כשר אבל עם המולטלת טריפה . ופר"ח הקשה עליו מניין לנו להוסיף על הטרפות : (ב) נבילה . וכל דבר הפוסל בנקיבה ויש לו חלל לא מיפסל עד שינקב לחלל ואם אין להם חלל צריך נקב מפולש (מהרמ"ט) . והש"ך פוסק דאף נקיבת הוושט מחיים קודם שנשחטה אינו אלא טריפה ולא נבילה והש"ך הניח דברי המחבר בצ"ע שפסק על תורבץ הושט שהוא נבילה והוא ס"ל דאינו אלא טריפה ולא נבילה : (ג) אסורה . והטעם דאכלה בה וגמדה ופשטה וזימנין איתרמי דהנקבים מכוונים . אפילו סתימה עבה אינה מתקיימת רש"י ובכל הנקבים אין סתימה מועלת : (ד) אהדדי . וכתב בט"ז בשם מהרש"ל אף אם הנקבים

פתחי תשובה

רגל אחת אין לחוש לחוט השדרה שאם מחמת השדרה הרי היא באמצע ומתפשט כחה בשוה בשתי הרגלים והיתה ראויה להיות צולעת בשתי הרגלים (וכן משמע קצת מלשון השבו"י ח"ב סוף סי' נ"ט אביאנו לקמן סי' נ"ה ס"ק ד') וכתב עוד דאם לא ראה היהודי שנפלה אין לחוש לנפילה ומה שהנכרי אומר אחר ביאתה מת"י אינו נאמן ואפי' אמר מתחלה אולי כוון להשבית מקחו שסובר אם יאמר שזה מחמת נפילה עדיף ע"ש :

לג (א) וושט כו' . עיין ש"ך סק"ד מה שתמה על הרמב"ם והמחבר ועיין בספר נופת צופים פ' במדבר מה שתירץ ע"ז ועי' בת' פני אריה סי' כ"ו ובתשובת בית שמואל אחרון חלק יו"ד סי' כ"ה : (ב) שניקב . עיין בתשובת נו"ב חלק יו"ד סי' ט' דאף אם ניקב סמוך לראש שם דבוק בבשר אין הבשר סותם וטרפה ע"ש וכן כתב בשו"ת תשובה מאהבה ח"א סימן פ"ו ופירש כן דברי הטור במ"ש הילכך כל מקום שניקב טרפה ע"ש : (ג) [אבל אם יש לחוש כו' . עט"ז לקמן סי' מ"ט סק"ג שהקשה אמ"ש שם בש"ע ס"ד גבי ניקוב הקורקבן דסומכין בספיקו להקל ולכן העלה גם שם להחמיר ע"ש ועיין בתשובת ח"ס סי' כ"ה שכ' דכבר הייתי רגיל לתרץ דספק ניקב הושט הוי ספק נבילה והו"ל ספק בשחיטה

יד אברהם

צבי לצדיק

החוט . וזה כוונת התנא דנקט במשנה דאלו כשירות בבהמה (דף נ"ד) נשברה השדרה ולא נפסק החוט (סימן ל"ג סעיף ד' ש"ך ס"ק ז') **וכל** זה וכו' והיכא דנמצא מחט . לא אבין האיך מדמה הש"ך זה לנמצא
שלה . ר"ל שרואין אנו שלא נפסק החוט . וכה"ג דייק רש"י שם גבי נפחתה הגולגולת ולא ניקב קרום של
מות כתבו רש"י ור"ן ורע"ב ורואין אנו כו' הבאתים סי' ל' ע"ש . וכ"ש לפי מ"ש רש"י ור"ן במשנה דא"ט דאורחא דמילתא דפסיקת החוט על ידי שבירת שדרה הוא בא עכ"ל . וא"כ כיון דאורחא הכי ודאי א"א
להתיר בלא ברירה . וכן מוכח ממ"ש בש"ס (דף נ"א) גבי שגרונא ומביאו הט"ו בס"ס זה . דלא חיישינן לפסיקת החוט והטעם איתא בש"ס ופוסקים דשיגרונא שכיח הוט השדרה לא שכיח . מוכח
בהדיא דאלו נשברה השדרה דשכיח הוא פסיקת החוט יש לחוש וזה ברור . ואח"כ מצאתי שכ"כ בעל נודע ביהודה בספרו דגול מרבבה וכתב דהילוך מהני בבהמה לסמוך על הבדיקה :
(סימן ל"ג סעיף ג') **ושט** כו' שניקב לחללו בכל שהוא נבילה . עי' בתב"ש וש"ך ונה"כ מ"ש בדעת הרמב"ם . ומדברי התוס' בכורות (דף ג' א') נראה דלרבא ושט שניקב לא הוי אלא טריפה עכ"פ מחיים וכ"מ ברא"ש
פ"ב דחולין (דף ל') בשם ר"ת . וזה כמ"ש הנה"כ בדעת הרמב"ם ודלא כהתב"ש והש"ך ועיין בחיבורי להרמב"ם הלכות שחיטה פ"ג הלכה י"ט כי שם הארכתי : (סעיף ד') **שני** עורות יש לו לושט ניקב א'
מהם כשירה כו' ואפילו ניקבו זה שלא כנגד זה אסורה . וכתב הפמ"ג דניקבו שניהם זה שלא כנגד זה לא הוי אלא ספק טריפה אף אם אין רחוקים הרבה וכ"מ לספק ספיקא . ודקדק כן מלשון המחבר שכתב אפשר
דמיתרמי אהדדי דמשמע דהוי רק ספק טריפה . ונעלם ממנו דברי הרמב"ם בהלכות שחיטה פ"ג הלכה כ' שכתב ניקבו שניהם זה שלא כנגד זה נבילה . וגם לשון הש"ע לא מכרע דכוונת הש"ע לומר דדוקא מרוח
א' דאפשר דמתרמי אהדדי טריפה ואתו לאפוקי כשניקבו מב' רוחות דבשירה דאז אי אפשר כלל דלתרמי אהדדי מש"כ מרוח א' כיון דאפשר דלתרמי כודאי חשבינן : (שם בהג"ה) **וכל** זה לא מיירי אלא בניכר
שהנקב

(ז) רק הפנימי טריפה דחיישינן שמא ניקב גם החיצון ושמא אין לו בדיקה (ה) מבחוץ (ב"י בשם תוספות והרא"ש ור"ן וע"פ):

ה ' עורות אלו החיצון אדום והפנימי לבן (ח) ט ואם נתחלפו שהחיצון לבן ופנימי אדום טריפה [ז] יא וכן אם (ט) שניהם אדומים (י) או לבנים (ו) (ד) טריפה:

הגה י [ח] וכל שכן אם יש לו שני וושטים או שני קנים (ז) דטריפה (תשובת הרא"ש כלל כ' סימן ט'):

שפתי כהן

טרפה וכן משמע בפוסקים דבעינן שיהא ניכר שבא ע"י חולי הא לאו הכי מסתמא בא ע"י קוץ: **ט** ואם נתחלפו כו'. כתב מהרש"ל הא דהרא"ש אוסר בשניהם אדומים או שניהם לבנים פי' בכולו אדום או בכולו לבן אבל במקצת לית לן בה ואם נתחלפו ברובה צ"ע ע"כ ומל' הרא"ש שכתב אבל כאן דכולו לקוי אין מתקיים ע"י השני ודאי משמע דוקא כולו אבל לא מקצתו מיהו ברובו ה"ל ככולו כמו בכל התורה. ב"ח: **י** וכ"ש אם יש לו ב' ושטים או ב' קנים כו'. הטעם מפורש בתשובת הרא"ש דכל יתר כנטול דמי וה"ל כאילו נטלו ב' הוושטים או הקנים וכמ"ש הט"ו בס"ס מ"א

דאם

טורי זהב

עיין מה שכתבתי בזה בסי' כ"א בסייעתא דשמיא: (ז) רק הפנימי. וכ"ש אם ניקב חיצון לחוד כ"כ או"ה כלל כ"א: (ח) ואם נתחלפו כו'. הטעם דאז ודאי יש לקותא ובר"ן ריש א"ט כתב וז"ל פרש"י והא דקאמר דאי חליף טריפה היינו שנתחלף הפנימי באדמימות וטריפה דאמרינן דרוסה היא כדאמרינן לקמן אכלה תרי קורטי דדמא וטרפה ולמד מו"ח ז"ל מזה דאפי' נתחלף מקצת הפנימי לאודם דטריפה משום דאמרינן דרוסה היא ואפי' לא אתחזק דורס לפנינו וכ' עוד דאפי' נמצא שהאדים הבשר כנגד המעיים דטריפה מטעם זה ע"כ. ודברים תמוהים כתב להפסיד ממון של ישראל בכל מקום שימצא נקודה אדומית בבשר שבכל חלל הבהמה לומר שדרוסה היא דא"כ תומלא דאסמיק דהיינו שנצרר הדם מחמת מכה דאיתא בסימן כ"ז היאך משכחת לה דהא היכא איסורא מחמת דרוסה לפ"ז וזה פשוט שלא איירי שם בדוקא שראינו שהכו אותה אלא מחמת נצרר הדם אמרינן דמחמת מכה היא ותו דהא בסי' כ"ז אמרינן דהאדים הבשר כנגד מעיים אסור משום דרוסה היכא שיש ספק דרוסה בלאו הכי שראינו ארי בין הבהמות אבל בלאו הכי לא ומבואר שם סעיף י"ד אפילו אם נקרע הצואר אין תולין בדרוסה כ"ז שלא ראינו הדורס בשביל אדמומית שיש בושט. ותו דבתה"ד בבית שני שער ב' כתב בשם רש"י שאם נתחלף הא' כגון שניהם אדומים כשירה שהרי לא נתקלקל אלא האחד ע"כ הרי שגם רש"י עצמו לא חש בזה לדרוסה מחמת האדמומית וא"כ יהיו דברי רש"י סותרים אהדדי אלא פשוט דהר"ן לא איירי אלא באם ראינו שיש בלאו הכי ספק דרוסה שראינו ארי בין הבהמות וסמך על מ"ש כדאמרינן לקמן אכלה ביה תרי קורטי דדמא ושם איירי בספק דרוסה וכן מצאתי בתשובת רשב"א סימן רע"ז וז"ל ויש מי שחושש משום ספק דרוסה ואינו שלא חששו כן אלא בשיש ידים מוכיחות כו' עכ"ל ובאמת היה לי ויכוח עם מו"ח ז"ל בזמן קודם והגעתי הדבר לפני מהר"ם יפה ז"ל ושאר רבנים ואמרו לית מאן דחש לה לזה כלל לחוש מחמת זה לדרוסה ומעשה בכל יום שאנו מתירים כשיש בושט קצת אדמומית בפנים: (ט) שניהם אדומים. הטעם בטור דא"ל דהאחד לקוי וחבירו מגין עליו דלא דמי לנקב קטן דחבריה מגין עליו אבל כאן שכלו לקוי לא מתקיים ע"י השני וכתב רש"ל פי' בכולה אבל במקצת לית לן בה וברובה צ"ע עכ"ל ויש להקשות למה אמרינן כאן דאין האחד מגין על השני מאי שנא מריאה בסימן ל"ו דאמרינן אפילו נגלד הקרום העליון כולו כשר וראיתי בדרישה סימן ל"ו הרגיש בזה ותירץ שאני קרומים של ושט דאכלה ושתה בהו ומתגלגלים תמיד אינה יכולה לעמוד בקרום אחד עכ"ל ואין זה נייח לי דאם כן אפילו אם נתחלף במקצת נמי נימא דטריפה כיון דבאותו מקום שאין שם אלא קרום אחד לא יוכל להתקיים כשמגיע המאכל לשם ונקיבת הושט במשהו בכל מקום ונ"ל לתרץ דטפי עדיף כשאין הקרום השני כלל כי ההיא דריאה מכך דהכא שישנו לפנינו והוא לקוי דכיון שהלקותא גדולה כ"כ אמרינן דגם השני יהיה נלקה דהא שוכבים זה על זה ולקותא של זה דבוק בזה תמיד וזה דבר מסתבר ולפ"ז אם היה ניטל עור א' מן הושט כולה היה מתכשר ע"י השני כמו הריאה כנ"ל בתירוץ קושיא זאת אבל למעשה לא נסמוך ע"ז להקל ועיין סי' ל"ו כתבתי תירוץ אחר: (י) או לבנים. כתב רש"ל בפא"ט סי' ג' שהרשב"א מתיר

באם

באר הגולה

י שם מדיוקא מימרא דרבא:

יא הרא"ש שם והרשב"א בת"ה

ביאור הגר"א

[ז] וכן כו'. כן פי' דאי חליף אפי' חד מינייהו: (ליקוט) וכן אם כו'. אבל בע"ה מכשיר וכן בהג"א שם וכ"כ ת"ה מדברי רש"י אלא שכתב שתום' נסתפקו ויש להחמיר אבל בהג"א כ' משמם להכשיר וכ"מ לישנא דחליף כמו בריאה שם מ"ז א' וע' בברכות ס"א ב' נעור הישן כו' ושם לכאורה יותר משמע א' מהן ואעפ"כ פירשו תנא כו' וגם מ"ש הרא"ש דל"ד ניקב לניטל כולו ליתא דבריאה מכשרינן אף בניטל כולו ולקה לא גרע מניטל וא"ל ע"י לקותא ילקה גם חבירו א"כ אפי' בניקב נמי וכמש"ש מ"ו ב' (ע"כ): (ליקוט) וכן כו'. אבל להלכה פי' הראשון עיקר שנחלפו שניהם וכן פירש"י וכ"כ בת"ה אלא שכתב שי"ל למעשה וכ"ד ש"מ ומ"ש הרא"ש לחלק בין ניקב מקצתו לכולה ליתא דהא ריאה דאיגליד כו' והיה לו לחלק בין לקתה לניקב ואפי' בכ"ש. ולישנא דחליף משמע כמו כל חליפין וכן בריאה חליף שאם בשניהם ג' אונות כשרה וכן עיקר (ע"כ): [ח] וכ"ש אם כו'. כמ"ש שם נ"ח ב':

כיצד

חידושי רע"ק

להדדי עם מקום הלובן יש לדון בה די"ל דהך סברא דזמנין דמתרמי הוי דרך ספק דשמא אתרמי וא"כ הוי ס"ס ספק לא אתרמי וספק כהפוסקים דלובן לא מקרי לקותא.

וא"כ

פתחי תשובה

ומחמרינן בספיקו טפי משאר טריפות דנשחטה הותרה ובסברא זו הייתי מוליד חדשות בכמה דינים ומצאתי עתה כן בפלתי סי' ל"ג סק"ד וכ"כ עוד בבית הספק שלו אמנם אחר העיון הדרנא בי ובררתי דלא כן הוא דהא דספק בשחיטה להחמיר היינו ספק במעשה השחיטה או שהה או דרס או נמצא הגרגרת שמוטה וכה"ג משא"כ מה שאינו תלוי במעשה השחיטה. הבהמה בחזקת רוב הבהמות עומדת שאין ושטן נקוב ונהי דיש לה חזקת שאינו זבוח עד שנתברר שנעשה מעשה השחיטה כהוגן מ"מ כל שנעשה כהוגן והספק בניקב הושט סמכינן ארובא כמו בכל הטריפות ויש לי הרבה ראיות ע"ז כו' (עיין מזה שם בסי' י"ז ובסי' כ"ד וגם בסימן מ"ו שהובא קצת לקמן סי' מ"א סק"ד) ולענין קושית הט"ז העיקר כמ"ש נה"כ שם דשאני ושט דכל הני הוי ברייתא קוני אכלין לכן מחמרינן טפי ותולין במלוי ע"ש]: (ד) טרפה. עבה"ט ומ"ש בשם דמש"א דבחילוף ממש אפי' בכ"ש טריפה. הנה כ"כ גם התב"ש וכן הסכים בתשובת נו"ב תניינא חיו"ד סי' ע"ו אך כתב שם דאם האדמימות עבר ע"י מיעוך ברוק יש להכשיר ויש לתלות האדמומית שע"י רתיחת השחיטה נעשה אודם זה וכ' עוד דאין צריך לבדוק אחר שנמצא אודם בעור הפנימי לפשפש אם יש לובן בעור החיצון כיון דלדעת הגהת דרישה ולדעת רש"ל וט"ז שסוברים דלובן בהון אינו שום לקותא הוא כשר לגמרי דיש להחמיר כשרואה שיש לובן אבל לא לחפש ולבדוק ע"ש ונראה לי דאם הם משני רוחות דא"א בשום פנים דלתרמי אהדדי לכ"ע כשר כמו לעיל סעיף ד' בניקב ופשוט הוא ודע שדברי הבה"ט של הרב מהרי"ט ז"ל בענין זה תמוהים שהעתיק דברי הדמש"א אחר שכ' כתב בשם רש"ל דבשניהם לבנים כשר (וגם בכנה"ט זה העתיק זאת בסוף בשם ט"ז) והא

באר היטב

רחוקים שאינו באפשר לגמדה כל כך אסורים דאין ליתן דברי החכמים לשיעורין: (ה) מבחוץ. וכתב בש"ך אבל מבפנים יש לו בדיקה ואין להקשות מסימן כ"ג וכן בסימן זה סעיף ה' כתב הרב דאם נעשה מחמת קוץ או מחט לדידן דלא בקיאים בבדיקת הושט טריפה בכל ענין ולא מהני בדיקה מבפנים צ"ל דוקא שניקב ע"י קוץ או מחט במקום שאינו ידוע דאין אנו בקיאים אבל אם תחב קוץ או מחט במקום ידוע מהני בדיקת הושט מצד פנים דלא גרע מבית הכוסות שניקב מצד פנים במחט דכשרה והיכא דנמצאת בחלל הגוף דטריפה וכן פסק הב"ח דכשניקב במקום ידוע מהני לושט בדיקה מבפנים אפילו לדידן אלא היכא שהצואר מלוכלך בדם לא הוי מקום ידוע עוד כתב הש"ך דלהכי נקט לישנא דאם יש לחוש כו' ר"ל לא מבעיא היכא דידוע בודאי שניקב ע"י קוץ אלא אפי' רק שיש לחוש דניקב ע"י קוץ טריפה עד שידוע בודאי שניקב ע"י חולי: (ו) טריפה. וכתב בש"ך בשם מהרש"ל הא דשניהם אדומים או שניהם לבנים טריפה דוקא בכולו אדום או בכולו לבן אבל במקצת לית לן בה ואם נתחלפו ברובו צ"ע וכ' הש"ך דלשון הרא"ש משמע דרובו הוי ככולו כמו בכל התורה כולה וכן פסק הב"ח וכ' דמש"ה דוקא בשניהם אדומים צריך כולה או רוב' אבל בחלוף ממש שזה נעשה אדום וזה לבן אפי' בכ"ש טריפה וכ"כ כנה"ג (מהרמ"ט) וכתב בט"ז דהב"ח כתב דאפילו נתחלף הפנימי לאודם דטריפה הוא משום דאמרינן דרוסה היא ואפילו לא נתחזק דורס לפנינו וחולק עליו הט"ז וכתב דמעשה בכל יום שאנו מתירים בושט כשיש בושט קצת אדמימות בפנים. וכתב עוד בט"ז דיש להקשות מ"ש מריאה בסימן ל"ו דאמרינן אפילו הגליד קרום העליון כולו כשר ולמה אמרינן כאן אם שניהם אדומים או שניהם לבנים דאחד מהם נלקה דטריפה ולא אמרינן דהשני מגין עליו ונ"ל לתרץ דטפי עדיף כשאין הקרום השני כלל מהך דהכא דכיון שהלקותא גדולה כל כך אמרינן דגם השני יהיה נלקה ולפ"ז אם היה ניטל עור אחד מן הושט כולה כשר אבל למעשה לא נסמך ע"ז להקל ועיין לקמן סימן ל"ו כתב תירוץ אחר ומ"ש המחבר כאן אם שניהם לבנים טריפה חולק עליו הט"ז וכתב דאינו טריפה אלא כששניהם אדומים ואין לנו להוסיף בטריפות עכ"ל: (ז) דטריפה. דכל יתר כנטול דמי. ואם מחוברים

גליון מהרש"א

בת' חינוך ב"י סי' מ"ז בבועה שבין ב' עורות הושט ונמצא בה נוצה דקה כ' דאין חילוק בין זה לקוץ: (ס"ד בהג"ה) **אין** לו בדיקה מבחוץ. ואם הקוץ תחוב לפנינו יש לו בדיקה ש"ך ס"ק כ"א וסק"ז וע' גליון שם: (ט"ז סק"ו) **ובחיצון** אין ניכר שום חולי. ר"ל בכולו אבל ניכר במקצתו כשר. ט"ז לקמן ס"ק י"ח: (שם) **עיין** מה שכתבתי מזה בסי' נ"א. עי' מ"ש סי' מ"ט ס"ק ג'. והש"ך דפסק שם להתיר צ"ל דהכא שכיח שינקבו שניהם וע' סי' נ"ג ש"ך ס"ק י"ד וע' שפתי כאן סק"ז: (ש"ך סק"ו) **אבל** אם תחוב קוץ. התב"ש פירש נתחוב לפנינו וראינו שלא פגע במקום אחר דלא תקשי מסי' ל"ד ס"ס והרי קו"ח הוא דהא התם מקנה לוושט. כ"ש בוושט עצמו וע' שפתי דבספק ע"י קוץ (וממילא לא ראינו שלא נתחב גם במקום אחר מ"מ) כשר בניקב החיצון מטעם ס"ס להש"ך. דבשלמא ניקב הפנימי הוי שכיח שאוכלין ידחקוהו לנקוב גם החיצון משא"כ מבחוץ לפנים (והט"ז לשיטתי' סמ"ט סק"ג דגם בקורקבן אין מתירים מטעם ס"ס) ובמקום ידוע אף דלא נתחב לפנינו מועיל הבדיקה בתרי ספיקי: (שם) **מבחוץ** במקום ידוע. ע' פלתי ס"ק י"א והפ"ח אוסר בדיקת הפנימי מטעם שמא הבריא וכ"כ ש"ך ס"ק כ"א: (סעיף ה' בהג"ה) **או** שני קנים דטריפה. ואם מחוברים מלמעלה ולמטה כאצבע הפ"ח מכשיר ולהכו"פ מטריף זולת בבר אווזות הזכרים יש כמו ב' גרגרת לכולם ובסוף הגרגרת כמו כפתור וכשרים: (ט"ז ס"ק ט') **אבל** במקצת לית לן בה. דלא כרש"י דחיישינן לדרוסה וע' פ"ח:

יד אפרים

בוושט הדבוק בלחיים שיש שם מכות ופצעים אפילו אם יהיו בכלל תורבץ הוושט מ"מ כיון שבשר לחי התחתון הוי שלם ובריא הוי כסתימה דמעיקרא וכשר. אך בכ"ב סי' ט' כתב אם ניקב הוושט סמוך לראש ששם דבוק בבשר יש להטריף ולא אמרי' שהבשר סותם שהרי שני העורות דבוקים הרבה ואפ"ה אמרי' דזה שלא כנגד זה טריפה משום דגמדה ליה וה"נ י"ל דלפעמים גמדה ליה ואינו נשאר דבוק במקומו ואפשר דבמקום התורבץ גם הכ"ב מודה דמהני סתימה. וכתב הכ"ב מה"ת באמצע סי' כ"ג בעופות שנקרו בעוף אחד עור הראש ממול העורף יש להשגיח אולי נכנס בעומק מן הגדדין ושמא הגיע לוושט אבל אם אין ריעותא בבשר שמן הגדדין בעומק אין כאן חשש נקירת הוושט כלל: (שם סעיף ה') **ופנימי** אדום טרפה. עבה"ט וכתב בכ"ב מה"ת

סימן

צבי לצדיק

מחט בחלל הגוף דשם ע"כ ניקב כחד מקום דאיך בא אל החלל אבל בביה"כ י"ל שבא לשם מן המעיים שלא ניקב כלל וכן בוושט י"ל שלא ניקב כלל:

יד אברהם

שהנקב בא מחמת חולי אבל אם יש לחוש שניקב ע"י קוץ טריפה אפילו לא ניקב רק הפנימי. כתב הש"ך ר"ל לא מיבעי היכא דידוע בודאי שניקב ע"י קוץ דטריפה אלא אפי' יש לחוש כו' עד שידוע בודאי שניקב ע"י חולי. וקשה הא כתב הג"ה בסימן מ"ט ס"ב ור"ס נ"א דאם ספק אם נעשה הנקב ע"י קוץ או חולי מותר משום דהוי ס"ס ספק ע"י חולי ובודאי לא ניקב יותר ואת"ל ע"י קוץ שמא לא ניקב יותר. וע"ש בנה"כ שכתב דהכא שכיחי שינקב ומצאתי בט"ז שם בסימן מ"ט שחולק על היתר זה וראייתו מהך דהכא. ונראה דבזה יובנו דבריו כאן שכתב על מ"ש הג"ה שאם יש לחוש שניקב ע"י קוץ אפילו לא ניקב רק הפנימי טריפה. כתב וז"ל וכ"ש אם ניקב החיצון לבד עכ"ל. וכתב הבאה"ט וז"ל ורבים תמהו על הכל שכן וצ"ע עכ"ל. ול"נ דס"ל דכ"ש אם יש לחוש שניקב החיצון ע"י קוץ דטריפה שהרי אין כאן ס"ס לומר שמא ע"י חולי ואת"ל ע"י קוץ שמא לא ניקב הפנימי דס"ס כזה אינו ס"ס דהוי ספק מחמת חסרון ידיעה שאין אנו בקיאים בבדיקה כלל אפילו מבפנים. ולא מהני שלא במקום הפסד מרובה עכ"פ עי' ש"ך סימן נ"ג וסימן נ"ה. דמדינא דש"ס מהני בדיקה בושט מבפנים כדאיתא בפ' השוחט (דף כ"ח). משא"כ אם יש לחוש שניקב הפנימי ע"י קוץ דהוי ס"ס גמור ספק ע"י חולי ואת"ל ע"י קוץ שמא לא ניקב החיצון ובדיקה לא מהני בושט מבחוץ מדינא דש"ס לדעת הש"ע ס"ז וזה נכון מאד בכוונת דבריו וקאי על אם ספק ממה נעשה דכ"ש יש לאסור בשניקב החיצון לבד. וכן עיקר ודלא כס' לחם הפנים שדבריו מעורבבים שמתחלה העתיק דברי הש"ך ואח"כ כתב דאם ספק ממה נעשה כשר. ועכ"פ בניקב החיצון במקום שא"י ויש ספק יש לאסור מה"ט שכתבתי דאין כאן ס"ס. וזה ברור לפענ"ד ודו"ק. ואפילו למאן דמתיר סימן מ"ט ור"ס נ"א דהתם יש ס"ס גמור דספק שמא לא ניקבו האברים הפנימים הוא ספק גמור דאפילו מדינא דש"ס אין אנו בקיאין בבדיקת כל האברים; בנקב משהו לדעת רש"י והט"ו שם. משא"כ הכא. וזה דלא כמ"ש הפמ"ג דלהש"ך מחיצון לפנימי כשר בס' ממה נעשה מטעם ס"ס וז"א דשמא לא ניקב הפנימי הוי ס' חסרון ידיעה כמ"ש: (סעיף ה') **עורות** אלו החיצון אדום והפנימי לבן ואם נתחלפו כו' אם שניהם אדומים או לבנים טריפה. ורש"ל מכשיר בשניהם לבנים שאין לבן לקותא. ולא נהירא דמוכח ברש"י ורא"ש ורשב"א וש"פ

נקודות הכסף

סימן ל"ד סעיף קטן ג' ולא קאמר הרי זה נבילה מחיים

פרי חדש

על תמיהתו שהרוקח ובעל נדה לדרך והכל בו כולם הסכימו לדעת הרמב"ם בזה גם הרשב"א כתב בת"ה שנראין דבריו וגם האו"ה בכלל נ"ד הביא בשם א"ז להטריף וכן עיקר וא"ת אמאי לא הוזכר טרפותו בש"ס י"ל דמדיוקא דמתני' נפקא וכמו שהשיב הוא ז"ל דקתני גבי אלו כשרות ניטל לחי התחתון מכלל דבלחי העליון טריפה א"נ כיון שאין טרפותו מצד עצמו אלא משום קריבו' בריאה לא תני ליה וכדלקמן גבי טרפש הכבד בסי' מ"א ס"ח יע"ש: (שם ש"ע סעיף ה) *וכן אם שניהם אדומים וכו'. כן דעת הרא"ש וסיים

מטה יהונתן

סק"ז ומ"ש ואין להקשות י"ל דוקא כשניקב (הושט) קוץ או מחט במקום שאינו ידוע כו' י"ל לפמ"ש הרמ"א בס"ס כ"ג בהג"ה דאפילו לא שהה וכו' דלא בקיאין בבדיק' הושט טריפה בכל ענין א"כ אם ניקב רק הגרגרת ע"י קוץ או מחט חיישינן לושט וטריפ' והוי מקום שאינו ידוע א"כ ה"ה בושט עצמו אם ניקב ע"י קוץ במקום זה ניחוש דלמא ניקב גם במקום אחר והוי במקום שאינו ידוע ונ"ל לשיטת הש"ך איירי שראינו שנכנסו בין קוצים ולא שלקה בקוץ רק פעם א' ולא יותר וזהו דוחק גדול ע"כ אמ"ו לפרש דרמ"א לא כוון כאן לפסוק הדין אלא שרוצה לתרץ קושית תוס' והרא"ש במקשי' לפי מה דאמר רבה ושט אין לו בדיקה מבחוץ ניקב זה שלא זה כשר היכא משכחת ליה ומתרץ דאיירי בניקב ע"י חולי וכ"ה אליבא דדינא אם יש ספק אם ניקב ע"י קוץ ומחט או ע"י חולי תלינן שניקב ע"י חולי דאל"כ עדיין קשה ניקב זה שלא זה כשר היכי משכחת לה אף שראינו שיש בושט חולי נימא דלמא גם היה כאן קוץ או מחט אלא ודאי דלא חיישינן בסתמא לקוץ כ"ז שלא ראינו שנעשה ע"י קוץ או מחט: (שם סעיף ה) **ואם** נתחלפו.

דגול מרבבה

סותרים דברי עצמו בפרק א' מהלכות טומאת מת הלכה ט"ז ע"ש ודוק וכן בהל' שאר אה"ט פ"ב כתב בהמה טמאה בשחיטה אינה מטמאה משום נבילות עד שתמות או עד שיתיז ראשה והפרי חדש הרגיש בזה ואגס בס' ת"ש יפה כוון לחלק בין איסור נבילה שיש בו מחיים ובין טומאת נבילה שאין בו מקיים עד שתמות ע"ש שבזה מסולקי' כל השגות מעל הרמב"ם:

באם נתחלף א' מהם לחוד אלא שהתוספות מסתפקים בזה וראוי לחוש לדבריהם ע"כ אין להטריף אלא בשניהם אדומים דמ"מ הא' הוא נלקה אבל בשניהם לבנים מה ליקוי יש כאן ופסול המראות לא תמצא אלא בריאה ומנין לנו להוסיף בטריפות וכ"כ הא"ז שכן משמע בתוספות ר"י שירליי"ן שפי' לפני ר"י עכ"ל : (יא) בודק הקנה . פירוש קורע קצת בעור הצואר ומשם יוכל לבדוק הקנה במקום שחיטה : (יב) ולענין נקב נמי . הטעם ברש"י פרק השוחט (ד' כ"ח) דשמא נכנס טיפת דם בנקב ע"כ אינו ניכר מבחוץ שכולו אדום : (יג) וצוארו מלוכלך בדם . פרש"י שנקרע הצואר מבחוץ משמע דאי לא נקרע הצואר אלא נמצא לכלוך דם אחר שחיטה סביב הושט בפנים אין חשש בזה וזה אפילו לדידן : (יד) אין חוששין לספק . כיון שאין דורס לפנינו וכמ"ש סי' נ"ז סעיף י"ד. בטור כתוב שני פירושים על הבריא וכ"מ לדינא לענין אם מהני בדיקה אחר קרום שעלה מחמת מכה : ואינו

ו יב וושט אין לו בדיקה מבחוץ אצל דרוסה שצריכה בדיקה מפני שכיון שהוא אדום אין אודם הארס ניכר בו [ט] כיצד יעשה **יא** יג אם עוף הוא (יא) בודק הקנה (°) מבחוץ [ושוחטו] ואח"כ מהפך הוושט ובודקו מבפנים (ה) ואם בהמה היא אין לה תקנה : הגה **יב** ולדידן דאין אנו בקיאין בבדיקה אף עוף אין לו תקנה :

ז (יב) יד [י] ולענין נקב נמי אין לושט בדיקה מבחוץ אלא (ח) מבפנים :

ח [יא] עוף הבא לפנינו (יג) וצוארו (ו) מלוכלך (ט) בדם (יד) **יג** טו אין חוששין לספק דרוסה (ע"ל סימן נ"ז) טז [יב] לבדוק כל החלל **יד** אבל חוששין (ז) לספק נקובה **טו** לבדוק מקום (י) המלוכלך : הגה ויש אוסרין כל עוף או בהמה דצוארה מלוכלך בדם דחיישינן לנקיבת הוושט ואין אנו בקיאין (הגהות אשיר"י פא"ט בשם א"ז) וכן המנהג :

דאם נמצאו ב' כבדים דטריפה מה"ט וע"ש : **יא** אם עוף הוא כו'. שהכשרו בסימן אחד ואע"ג דלכתחלה צריך לשחוט ב' סימנים אף בעוף וכדלעיל סי' כ"א הכא כיון שאין לו היתר אלא בסימן אחד כדיעבד דמי כ"כ הפוסקים : **יב** ולדידן דאין אנו בקיאין . בבדיקת דרוסה לעולם וכמו שיתבאר בסי' נ"ז ועמ"ש שם : **יג** אין חוששין לספק דרוסה כו'. עיין בסי' נ"ז סי"ג ובמש"כ שם: **יד** אבל חוששין לספק נקובה כו'. משמע דעת המחבר דאפילו הנקב במקום שאין ידוע יש לו בדיקה מבפנים ול"ד למ"ש בסי' כ"א דמחט שנמצא בחלל הגוף טרפה דחיישי' שמא ניקבו אחד מהאברים שנקובתן במשהו ואין להם בדיקה דהתם לא ידעינן כלל היכן ניקבו ונקב משהו לא מינכר אבל הכא עכ"פ ידעינן שכנגד מקום המלוכלך ניקב ויש לבדוק נגד מקום המלוכלך ודעת הר"ב דאפילו בכה"ג אין בדיקה לנקב משהו אבל כשהתחב קוץ או מחט בושט במקום ידוע גם להר"ב כשר וכמ"ש בס"ק ז' אלא דזה מקרי אינו ידוע כיון שצריך לבדוק כנגד כל אורך ורוחב מקום המלוכלך : **טו** לבדוק מקום המלוכלך . פי' מבפנים כנגד מקום המלוכלך דאלו מבחוץ הא נתבאר בסעיף ז' דגם לענין נקב אין לושט בדיקה מבחוץ והמחבר אזיל לטעמיה שהביא בב"י הגהת אשר"י בשם א"ז דהאידנא אין אנו בקיאין בבדיקה וכל עוף דאתי לקמן ומלוכלך צוארו בדם אני אוסרו ע"כ וכתב עלה ונ"ל דהיינו לדעת בה"ג אבל לדעת רש"י שיתבאר בסימן נ"ז (פי' דדרוסה אית לה בדיקה אפילו בזמן הזה) האידנא נמי אית לה בדיקה עכ"ל ובסימן נ"ז סוף ס"ח פסק כרש"י וכמ"ש כאן בסתם בס"ו ולכן כתב ג"כ כאן בסתם דבודק מקום המלוכלך ואע"ג דרש"י והמחבר ס"ל דנקב

באר הגולה

וכ"פ הטור : יב מימרא דרבה שם : יג מההוא עובדא דבר אווזא וכרב יוסף בריה דרבא שם דף כ"ח (ופירוש קורע קצת מהעור במקום שרוצה לשחוט) : יד כפירש"י שם וכ"פ הרמב"ם בפ' ג' מהל' שחיט' והרשב"א בחידושיו שם והר"ן שם ור' ירוחם בשם הגאונים : טו כפי' רש"י שם: טז תוס' שם :

נקודות הכסף

אלא לכתוב אחר כך ואין השחיטה מועלת בו ורצה לומר דאע"פ ששחטו אח"כ הוי נבילה ולא שתטמא מחיים וכן כתב בדרישה סימן זה ס"ד לדעת הרמב"ם . ומצאתי ראי' לזה ממה שכתב הרמב"ם ר"פ ב' מהל' שאר אבות הטומאה וכן טריפה שנפסלה בשחיטתה ועדיין היא מפרכסת או ששחט בה אחד או רוב אחד אין לה טומאה כלל עד שתמות אלא הבהמה לגוים או שניטלה ירך וחלל שלה ה"ז נבלה ומטמאה במשא ובמגע אע"פ שהיא עדיין בחיים עכ"ל הרי דבשחט אחד או רוב אחד לא הוי נבילה מחיים עד שתמות והוא

פרי חדש

משום דל"ד לנקב קטן דחבריה מגין עליו אבל הכא שכולו לקוי אינו מתקיים ע"י השני ע"כ ומשמע דוקא כולו או רובו אבל מקצתו לית לן בה וכן כתב בב"ח ואין להקשות מהא דפריך תלמודא גבי ריאה בדף מ"ו מקצתה מ"ט דמשום דהדר בריא כולה נמי הדר בריא דהכא לקותא היא ולא הדר בריא אלא דחבריה מגין

מטה יהונתן

עיין ט"ז סק"ח ומ"ש דהא בסימן נ"ז אמרינן דהאדים הבשר . כנגד הבני מעיים היינו היכא שראינו ארי שנכנס אבל בלא"ה לא וכו' ע"ש י"ל דמ"מ יש לפרש בדברי רש"י כמו שמפרש הב"ח דוודאי בהאדים הבשר כיון דשכיח שיאדים מחמת דבר אחר א"כ אם לא ראינו ארי שנכנס תלינן בדבר אחר אבל בוושט דלא שכיח שיאדים מחמת ד"א אם כן כשהאדים הפנימי וודאי מחמת דרוסה האדים רק אף י"ל דברי הב"ח כפי' דברי הר"ן אמת מ"מ אליבי' דדינא לא קיי"ל הכי

יד אפרים

סי' ט"ו באווז לעוטה שנמצא בעור הפנימי ק"ד וכנגדו בעור החיצון לא היה שינוי רק נמצא במקום אחר בעור החיצון שנספק ללבן והוא לקותא במקצת כמ"ש בת"ש ג"כ והו"ל כניקב זה שלא כנגד זה וטריפה. אך לכתחלה א"צ לחפש בעור החיצון אחר לובן ודי להחמיר כשרואה לובן . וע"ש שכתב אם מראה בפנימי עובר ע"י הדחה ומיעוך ברוק זה מודה שאין האדמימות לקותא כ"כ לומר שסופה לקלקל ולנקוב ויש להכשיר עיין שם: (ש"ע סעיף ו') אין לו בדיקה מבחוץ. עב"הט ועי' בכ"ב סימן ח' דשקיל וטרי בדברי רש"י שפי' ק"ד אין בו מבפנים. ובקו' הס"ך ס"ק כ"א דל"ל טעמא דוושט אין לו בדיקה ת"ל מחשש שמא נתרפא וע"ש שכ' לחלק דבזמן מועט שבלע הקוץ לא חיישינן שמא נתרפא

ביאור הגר"א

[ט] כיצד יעשה כו' ואם כו'. שם כ"ח ב' : (ליקוט) ואם בהמה כו'. דלא כרש"י מ"ג ב' ד"ה ההיא כו' ועוד שיטה אחרת יש והביאו בת"ה והטור וע' טור וב"י ויש מחלקין כו'. ובקיצור שיטת רש"י דאף בנקב אין בדיקה מבחוץ אלא דבדרוסה יש בדיקה אחר השחיטה ויש תקנה אף בבהמה וכ"כ הטור בשם בע"ה וכ"כ הר"נ בשם הרא"ה וכ"כ בת"ה בשם י"א אבל כתב די"א דבהמה אין לה בדיקה כלל וכתב וכן עיקר ודעת תוס' דבנקב יש בדיקה אף מבחוץ אבל בת"ה וש"פ הסכימו לרש"י בזה ושיטה אחרת דבנקב במקום ידוע יש בדיקה אבל במקום שא"י א"י לבודקו (ע"כ) : [י] ולענין נקב כו'. רש"י שם כ"ח אבל לא כדבריו שכתב דבדרוסה יש בדיקה אף לבהמה ע"ש מ"ג ב' : (ליקוט) ולענין כו'. כמש"ש כ"ח ת"ש דההוא בר אווזא כו' וערש"י שם ד"ה מסמס כו' וד"ה אין כו' ושם מ"ג ב' ד"ה מ"ש כו' ודלא כריב"א בתוס' כ"ח ד"ה אתא כו' והא דנקט ספק דרוסה אגב אורחיה קמ"ל כמ"ד חוששין לספק דרוסה . ת"ה וכתב דלהכי ג"כ נקט ספק דרוסה ולא קאמר ונ"מ לדרוסה (ע"כ) : (ליקוט) ס"ז ולענין כו' וס"ח אבל כו'. ודעת ריב"א בתוס' דהיכא דתלינן בקניא א"צ בדיקה כלל דלא חיישינן לנקיבה וכתב דנקב ניכר מבחוץ וההוא בר אווזא דפ"ב בדרוסה איירי ע"ש (ע"כ) : [יא] עוף כו' אין כו'. נ"ג ב' : [יב] לבדוק כו'. תוס' כ"ח א' ד"ה אתא כו' וי"ל דנ"מ

חידושי רע"ק

וא"כ עכ"פ ברחוק בענין דא"א שיזדמנו יחד יש לדון להקל וצ"ע לדינא : (סעיף ו') **ואח"כ** מהפך הושט ובודקו מבפנים . וכ"ה לשון הטור . משמע דבדיקת פנים לחוד מהני וס"ל להטור דהעיקר כתירוצא א' דהרא"ש דהא דמהני בדיקת פנימי ולא חיישינן דשמא הארס בחיצוני ויתחלחל לפנים משום דהקילו בספק דרוסה הואיל ולא אפשר בענין אחר . אבל לתירוצא ב' דהרא"ש דדוקא אם הארס נתחלחל לפנים ולא נשאר בחיצון רק רושם מבחוץ זהו אינו מינכר מבחוץ . אבל בעוד שלא נתחלחל ניכר הארס מבחוץ . ובעי' בדיקת פנימי וחיצוני עיי"ש . והטעם דפסק הטור כתירוצא קמא עיין בב"ח . ואני בעני לא זכיתי להבין כוונת הרא"ש דהקילו בא"א בענין אחר א"כ בהמה דלית לה תקנה בבדיקת פנים דדילמא במקום ארס קשחים לישתרי בספק דרוסה כיון דא"א בבדיקה דמה לי אם החשש שהארס שלט גם בפנימי או שהחשש ששלט רק בחיצון וסופו להתחלחל . ודוחק לומר דזהו ל"ש שישלוט בחיצון ולא יעשה רושם בפנימי . וגם לישנא דהרא"ש לא משמע כן . ומגודל הכרת הקושי' היה נראה לומר דאם הארס רק בחיצון אף דמטרפי' משום סופו מ"מ לא מקרי פסולו בשחיטה כיון דמ"מ עתה אין הסימן מקולקל אלא דטריפה על שם סופו כיון דאין סופו לחיות . אבל נבילה לא הוי . וא"כ בבהמה דהספק שמא שלט גם בפנימי הוי ספק בשחיטה . אבל בעוף בבדיקת פנים כיון דעכ"פ לא הוי נבילה וליכא ספק בשחיטה מקילין מספיקא . ועדיין צ"ע . גם יש לעיין דאמאי לתירוצא הא' הנ"ל לא מצרכי לבדוק גם מבחוץ וכי מלתא דפסיקא דודאי לא נראה הארס מבחוץ אלא דלא סמכינן על בדיקת חוץ דשמא מחמת אדמומית הסי' לא מינכר הארס וא"כ עכ"פ אמאי נקל לגמרי מספיקא ולא ליבעי אפילו בדיקה מבחוץ הא מה דאפשר לברורי מבררינן ונצטרך לבדוק מבחוץ שמא יהא ניכר רושם ארס ואם לא יהיה ניכר אז נקל מספק . והנה בדברי הרא"ש הנ"ל נראה דלתירוצא קמא הנ"ל דהקילו בספק דרוסה ממילא נולד מזה חומרא דבודאי דרוסה לא מהני בדיקת פנימי דשמא הארס בחיצון . ולזה תמוה לי לשון הטור בסימן נ"ז בהמה שנדרסה אין לה תקנה . הא בידעינן דנדרס גם בעוף אין לה תקנה לפ"מ דנקט הטור כאן לעיקר כתירוץ א' דהרא"ש הנ"ל . ובאמת יש לע' גם על הרא"ש הנ"ל הא הך עובדא דמסמס קועי' דמא הוי בכלל ודאי דרוסה למה דמסיק הרא"ש דנקב יש לו בדיקה מבחוץ וההוא בר אווז מיירי מדרוס והיינו דחזי' דחתול רדף אחריו והאווז בא לפנינו ומסמס קועי' דמא הוי כראינו דנדרס וא"כ מה בעי' תקנה דבדיקת פנימי . וצ"ל דמ"מ מקרי ספק דרוסה דשמא החתול קרע להצוואר בשיניה או ברגליה . אבל על לשון הטור בהמה שנדרסה [הא בנדרסה גם בעוף אין לו תקנה] צע"ג : **ומתוך** דברי הרא"ש הנ"ל קשה לי במה דסתר הרא"ש דברי רש"י דאם איתא דלנקב ג"כ אין לו בדיקה מבחוץ אמאי אמרינן דנ"מ לספק דרוסה ולא קאמר לספק נקובה . הא בפשוטו י"ל דמדאמר רבה וושט אין לו בדיקה מבחוץ אלא מבפנים ולא קאמר סתם אין לו בדיקה מבחוץ משמע דמה דקאמר אלא מבפנים זהו ג"כ ענין חידוש ואלו מיירי בנקב פשיטא דיש לו בדיקה מבפנים ולזה אמרי' לספק דרוסה דהוי חידוש דבדיקת פנים מהני ולא חיישינן דהארס מבחוץ וכקושית הרא"ש וצ"ע . אח"כ מצאתי שכ"כ בכו"פ : **ועיין** בפר"ח שכתב דהעיקר כתירוצו דהר"ן דאף אם שלט בחיצון מ"מ לא ישלוט בפנימי דסימנים קשים אצל דריסה ואינו שולט מעור לעור . ולענ"ד הר"ן כ"כ רק לשיטתו דפסק דשניהם אדומים או שניהם לבנים כשר דחבריה מגין עליה מש"ה אם לא ישלוט בפנימי כשר . אבל להפר"ח דפסק כהרא"ש דשניהם אדומים טריפה דבכולו לקוי אין חבריה מגין עליה א"כ מה בכך דלא ישלוט בפנימי הא מ"מ מתחלחל בעור החיצון עצמו כמו בגרגרת דאמרינן זיהרא מקלי קלי והוי כולו לקוי ואינו מתקיים בפנימי לחוד . והרא"ש דסתר לסברת הר"ן הנ"ל דדוחק לומר דעד שיאדימו הסימנים עצמן היינו מבפנים . ולא סתר בקיצור דהא סופו להיות כל החיצון לקוי . היינו דרצה למנקט הקושי' אף לדעת העיטור שהביא הרא"ש מקודם דשניהם אדומים כשר . אבל לדינא אם פסקי' דשניהם אדומים טרפה . ממילא ליתא לסברת הר"ן הנ"ל והפר"ח במחב"ת שגג בזה : (סעיף ח') **עוף** הבא לפנינו וצווארו מלוכלך בדם וכו' לבדוק מקום המלוכלך . משמע להדיא דא"צ לבדוק רק מקום המלוכלך. וכ"כ הש"ך (אות ט"ו) וז"ל פי' מבפנים נגד מקום המלוכלך. ולפ"ז אם אינו מלוכלך רק קצת הצוואר אף בבהמה יש לו תקנה לדעת המחבר לשחוט למעלה ממקום המלוכלך ולבדוק הושט מבפנים מקום המלוכלך. וכ"כ להדיא בכו"פ . ותמוה לי דדברי המחבר סתרי אהדדי . דלעיל (סי' כ"ג ס"ו) כתב המחבר שחט עוף ושהה בו וא"י אם ניקב הוושט חוזר ושוחט הקנה לבדו במקום אחר . משמע להדיא דבבהמה לית לה תקנה . ואמאי דהא יכול לשחוט למעלה או למטה מאותו מקום ולבדוק . אע"כ דמ"מ חיישינן שמא במקום נקב קשחים כיון דנמדה אפשר שהי' תחתית הוושט למעלה בשעה ששהה . וה"נ כן במלוכלך וצע"ג : (סעיף ח' בהג"ה) **או** בהמה . קשה לי הא בבהמה גם להמחבר

באר היטב

למטה ולמעלה רק באמצע המה מחולקים הטריף רמ"א ופר"ח מתיר דומיא דשתי מרות לקמן סימן מ"ב. כ' ע"י יש מיני בר אווזות הזכרים שהקנה שלהם נתפרד לב' חלקים סמוך לגוף למטה לכל צד הריאה ויש כמין כפתור בסוף הקנה במקום שמתפצל שהוא כשר דהיינו רביתייהו ודוקא בזכרים אורחא הוא . ובשו"ת שב יעקב מכשיר גם בנקיבות ע"ש סי' כ"ד . וכנה"ג בשם כ"ח כ' באווז עג"ע שהקנה שלה אורחא להתפצל למעלה הרבה העידו השוחטים שכן הוא לכולם ע"ש : (ח) מבפנים . והטעם דשמא נכנס טיפת דם בנקב ע"כ אינו ניכר מבחוץ שכולו אדום ואינו שוחט אלא הקנה לחוד ואח"כ יבדוק הוושט ואע"ג דגם בעוף לכתחילה צריך ב' סימנים הכא כיון שאין לו היתר אלא בסימן א' כדיעבד דמי (מהרמ"ט) : (ט) בדם . וכתב בט"ז ודוקא שנקרע הצואר מבחוץ אבל אם לא נקרע הצואר אלא נמצא מלוכלך דם אחר שחיטה סביב הוושט מבפנים אין שום חשש בזה אפילו לדידן : (י) המלוכלך . פי' מבפנים דאלו מבחוץ אין

פתחי תשובה

ליתא כמבואר בתשובת נו"ב שם ובתב"ש דלפ"ז אפילו בחילוף ממש כשר בכל שהוא רק לדידן דקיי"ל לאסור בשניהם לבנים אפילו בכל שהוא טרפה ע"ש : (ה) [ואם בהמה היא . עיין בתשובת ח"ס סימן נ"ז בביאור דברי הטור בזה] : (ו) מלוכלך בדם . עבה"ט בשם ט"ז ועיין בתשובת מעיל צדקה סימן ל"ח שכתב שאין להחמיר בזה ונכון לפסוק כן ע"ש : (ז) לספק נקובה . עיין בתשובת נו"ב תניינא חיו"ד סי' כ"ג בעוף שנקרו עופות עור הראש ממול עורף וכתב להתיר כי מי החזיר הסימנים אחורי העורף לחוש לנקיבת הושט אך צריך לעיין בניקור אם לא נכנס בעומק מן הצדדים ואם לא נראה שום ריעותא בבשר שמן הצדדים ע"ש : (שם) **בודק** הקנה מבחוץ . עב"הט ועי' בשו"ת פ"מ סי' ה' וז"ל . ראתן אגאר בדין תורבץ הוושט ראיתי רבים נבוכים במדינה זו באותן אווזות המלעיטי' אותן וכשבודקין חתיכת הוושט הנשאר לצד הראש ונראה שם שאין והטטין סמוך ונראה למקום בית הבליעה ורבים רוצים לומר שזה למעלה מתורבץ הוושט והלחיים סותמין הנקב שם והוי סתימה דמעיקרא וכ"א נותן שיעור לעצמו ורבים נכשלים בזה וכתבתי בפנים דינו והעליתי דכל מה שלמטה מן החיך הוא בכלל תורבץ הוושט ומקום החיך מקומו ידוע שאין לו אלא עור אחד ובהיר ונמוך מעט ועי' בפנים : ב) לפעמים כשמוציאין הוושט מן האווזא בכח נקלף מקצת עור מן החיצון ע"י משמוש הידים ועור הפנימי נקוב במקום הזה שנקלף . ויש לפקפק בזה דהא צריך בדיקה אם לא ניקב מעבר אל עבר . וכל היכא דלא"א לבדוק טריפה וזה דבר מצוי מאוד ורבים מכשירים ואין פוצה פה בדבר הזה ומה מאוד אני חוכך להחמיר בדבר שרוב הגאונים התירו ולא מצאו כל אנשי חיל ידיהם בדבר זה ודעת המיקל הוא דעת יחיד : ג) לפעמים נמצא השאין בוושט במקום בית השחיטה ונראה שנשחט בתוך אותו השאין ובעור הפנימי ניכר שנחתך לשנים ונחלק השאין חלק א' לצד הראש וחלק א' לצד הגוף ובזה יש לחוש שמא במקום נקב שחט ומינו בש"ס השתא זה אליבא דכ"ע דחוששין שמא במקום נקב שחט גבי בר אווזא דמסמס קועיה דמא : ד) לפעמים כשמפרידין ב' עורות זה מזה ונמצא בין ב' עורות אבעבועות קטנות ודקות מאוד כמו גרגרי חרדל ולבנים ואין בהם ליחה דינו דנראה לאחר שגוררין אם אין ריעותא בעור שתחתיו יש להכשיר : ה) לפעמים השני עורות לבנים בתכלית הלובן ואינו נוטה קצת לאדמומית ויש לפקפק בזה כי דבר פסק בזה בש"ע טריפה אם שניהם לבנים ויש שרוצים לומר שע"י השמנונית נתהפך ללובן . ואני אומר מי מפיס דבר זה דלמא מחמת חולי לקותא הלעטה נתהפכו . וכתבתי בפנים שיש לצדד להתיר : ו) באותן אווזות שמלעיטין מצוי הרבה זו שנימוק הכבד והיה לדם והרמ"א והב"ח מטריפין והיה ראוי לחוש לדבריהם הואיל ויצא מפומייהו דהנך רבוותא . ואף שהט"ז השיג עליהם מ"מ כתבתי בפנים שאין דברי הט"ז ברורים וראוי להחמיר עכ"פ לעצמו : ז) לפעמים כשקולפין ומפרידין השני עורות נמצא הדם נצרר בין שני עורות וכשגוררין הדם [illegible]

גליון מהרש"א

(סעיף ו') ובודקו מבפנים . ול"ח דלמא יש ק"ד מבחוץ וסופו להתחלחל דסימנים קשים הם אצל דרוסה ר"ן וה"ה והרא"ש תי' תירוץ אחר : (סעיף ח') אבל חוששין לספק נקובה . [illegible]

יד אברהם

דלכן הוי לקותא . וכמ"ש בריאה סימן ל"ו סימן מ"ד ס"ח גבי כוליא לבנה לקותא הוי . והכי אמרי' בכ"ש [illegible] וגיטין (דף ס"ח) [illegible] לקותא הוי . פרש"י ותוס' [illegible]

[illegible] (הג"ה) ואין אנו בקיאין . היכא שאין מקום ידוע ש"ך סק"י : (שם) וכן המנהג . ואפשר גם שהי' [illegible]

ט נמצא קוץ בושט **טז** לארכו או לרחבו (טו) יז ואינו תחוב בו (יא) כשרה (טז) **יז** [יג] (אם אין עליו קורט דם (יב) מבחוץ) (טור והגה"מיי) **יח** [יד] יח **אבל אם הוא תחוב**

שפתי כהן

דנקב אין לו בדיקה בושט היינו מבחוץ שהוא אדום אבל מבפנים פשיטא דס"ל דמהני בדיקה וזה פשוט אלא שבדרישה ס"א אגב חורפיה לא עיין שפיר בזה ע"ש והר"ב נמי אזיל לטעמיה שכתב בסימן כ"ז וכאן דא"א בקיאין בבדיקת דרוסה ולכן כתב כאן כדברי הג"א בשם הא"ז ושכן המנהג וק"ל : **טז לארכו או לרחבו ואינו תחוב בו כשירה** . כ"כ הטור וכן הוא בסג"א מא"ז וכ"כ האו"ה כלל כ"א דין כ"ד והטעם איתא בש"ס דדרך הבהמות לאכול קוצים והלכך כל כמה דאינו תחוב בו לא מחזקינן ריעותא ובכ"מ פ"ג מה"ש דין כ"א כתב דדוקא כשנמצא הקוץ לארכו והיינו דרך אכילה אבל לרחבו חיישינן וצ"ל דמיירי בשהם בנמצא ולא ידעינן אי היה תחוב בו או לא דאמרינן משמא היה תחוב וכן משמע מדברי ר' ירוחם נתיב ט"ו אות ה' ח"ג ובאו"ה שם : **יז אם אין עליו קורט דם** *) מבחוץ. מה שנרשם כאן בש"ע טור הוא טעות אלא בד"מ כתוב כן ע"ש הגהמי"י פ"ג מה"ש ונ"מ ל"ע דגם בהגהמי"י לא מכרע מילתא דז"ל הגהמי"י שם כתב ר"י שאם יש קורט דם מבחוץ ודאי ניקב החילון מסה"ת עכ"ל ודעת הרב שם (בד"מ) דקאי אנמצא וכמו שנרשם לשם בדפוס אבל קשה לפ"ז דלא נמצא כן בסה"ת לכן נראה דקאי אתחוב וכן משמע לשון בו ודאי ניקב החילון דאל"כ הל"ל דכיש קורט דם מבחוץ ודאי חיישינן וליכא ספיקא כלל אפילו למאן דפסק דלא חיישינן בתחוב והכי איתא בסה"ת ס"ס י"ד ובהוספות (דף מ"ג ע"ב) דבור המתחיל יתב עיין שם וצריך עיון : **יח אבל אם הוא תחוב בו כו'**. כתב הסמ"ק סי' ר"ח וז"ל פי' שנתחב קצת בתוך עור דופני הושט אע"פ שהוא שלם מבחוץ עכ"ל ומשמע מלשונו

דאפי'

טורי זהב

(טו) ואינו תחוב בו כשירה. א"ל מ"ש ממחט שנמצא בחלל הגוף דחיישינן שמא ניקב אחד מהאברים הפנימיים כמ"ש סי' נ"א דכאן שאני שאפשר שלא היה שום נקב לעולם וכמ"ש בזה סי' ל"א סעיף ג' גבי תולעת בהושט : **(טז) אם אין עליו קורט דם**. בטור לא משמע הכי אבל בהגהת מיימוני פ"ג דש"ס כתב כן הדין נמצא לארכו וז"ל כתב ר"י שאם יש קורט דם מבחוץ ודאי ניקב החילון מספר התרומה עכ"ל *) ומלשון קורט דם מבחוץ דקאי על הושט משמע שבכ"מ שימצא על הושט קורט דם אפי' שלא כנגד הקוץ טריפה דשמא נקבה שם וחזרה למקום זה ועוד משמע מזה דדוקא בנמצא בחוץ הוא דטריפה אבל בנמצא בפנים מותר וא"ל דכ"ש בפנים קאמר דהאי הגהת מיימוני היא קאי אליבא דספר התרומה ובעל סה"ת מכשיר אפילו בנתחב הקוץ כמ"ש הג"ה אסיר"י משמו פא"ט דפוסק כעולא והוא בכלל היש מכשירין שמביא רמ"א בסמוך ושם אין איסור בקורט דם אלא אם נמצא בחוץ כמ"ש שם רמ"א דאלו נמצא בפנים לחוד פשיטא דכשר לדידהו דהא אפילו נתחב בעור הפנימי ס"ל היש מכשירין דכשר ולא חיישינן שמא ניקב גם עור החילון כ"ש בטיפת דם בפנימיות דיש ספק שמא מחמת דבר אחר

בא

באר הגולה

יז מימרא דרב כהנא אליבא דעולא שם דף מ"ג : יח דלא כעולא הרי"ף והרמב"ם

נקודות הכסף

מהרמ"ם פרק השור והרוטב דף קכ"א ע"ב : (בט"ז ס"ק ט"ז) **שביא** מהגהות מיימוני לאסור בנמצא בו קוץ שיש בו קורט דם אפילו מבפנים וכבר כתבתי בשפתי כהן ס"ק י"ז דמהגמ"י לא מכרעא מידי דמיירי שיש בו קוץ ולא בנמצאת גם מה שרוצה להוכיח מן הש"ס דאפי' קורט דם מבפנים טרפה מדקאמר אבל נמצא לא אצטריך ליה דכולהו הוי ברייתא קוצים אכלי כו' אינו כלום דהא פשיטא דבשיש ק"ד ולא נמצא בה קוץ כלל ליכא כאן איסורא כלל א"כ הכי קאמר היכא סלקא דעתך למיסר משום נמצאת דע"כ נמצאת לאו כלום הוא דכולהו חיוי ברייתא קוצים אכלי וה"ל כק"ד בלא נמצא כלל דפשיטא דק"ד אין מעלה ומוריד ומה שהביא מהאו"ה לאו מילתא היא דריעותא הניכרת בפנים דקאמ' היינו בתחוב בו בפנים וכן משמע שם להדיא ע"ש :

חידושי הגרשוני

(ט"ז ס"ק ט"ז) **אם** אין עליו קורט דם בטור לא משמע הכי וכו'. אכן משמע לי מתוך הגמ' דיש לאסור אפי' בנמצא שיש קורט דם בפנים לחוד וכן בנקודת הכסף כותב ראיה זו וגם מן או"ה כתב הגאון אין ראיה דשם משמע להדיא דריעותא הניכרת בפנים דקאמר היינו בתחוב

פרי חדש

עליה מצא"כ ברובא. גם א"ע מדין ריאה דאיגלידא כאהינא סומקא דכשרה וכדלקמן בסי' ל"ו כ"כ משום דאין לדמות טריפות זו לזו כדאמרי חיות טפי וצריך שיהיה שני העורות קיימים הא לאו הכי טרפה ודלא כט"ז שהשוה את שני הדינין וכ' דלקותא שאני אבל אם ניטל לגמרי דומיא דריאה כשרה ולא נהירא גם הוא ז"ל לא כ' כן אלא להלכה אבל לא למעשה ע"ש :

חידושי רע"ק

להמחבר אסור דליכא תקנה לבדוק בפנים דדלמא במקום נקב שחט וצ"ע : (ע"ז סקט"ז) **ובעל** סה"ת מכשיר אפי' כו'. לענ"ד אין זה הכרח די"ל דנתחב כשר דאלו היה נקוב גם בחוץ מי הכריחו וכמ"ש הרא"ש דגם לעולא בניקב הפנימי בלא מחט תחוב בו טריפה וא"כ י"ל דה"נ בנמצאת וק"ד בפנים גרע דקה"ד טורה דהי' עכ"פ תחוב

ביאור הגר"א

דנ"ם דאי כו' : **[יג]** אם אין עליו כו'. עמ"ש למטה : **[יד]** אבל אם כו'. דקיי"ל כשמואל

באר היטב

לוושט בדיקה אף לענין נקב . וכתב בש"ך ומשמע אפילו הנקב במקום שאינו ידוע יש לו בדיקה ולא דמי למחט שנמצא בחלל הגוף דטריפה דשאני התם דלא מינכר כלל באיזה מקום אבל הכא עכ"פ ידעינן שכנגד המקום המלוכלך ניקב ודעת רמ"א דאפילו בכה"ג אין בדיקה לנקב משהו אבל כשתחוב קוץ או מחט בוושט במקום ידוע גם לרמ"א כשר ועיין סוף סעיף ד' : (יא) **כשרה** . והקשה בש"ך שהרי בכ"מ פרק ג' מהלכות שחיטה פסק דדוקא אם נמצא הקוץ לארכו כשר אבל לרחבו חיישינן וצ"ל דהתם מיירי בשהם בנמצא ולא ידעינן אי תחוב בו או לא דאמרינן משמא הוי תחוב בו משא"כ כאן דאיירי המחבר כשידוע שלא תחוב בו דכשר . ואם נמצא נמלה תחובה בחוזק בוושט ויאכל אגי בשרו הכשיר הפר"ח . וצ"ח הסכים עמו . אבל לק"ה נידד להחמיר משום שהייה ע"ש דף ג'. עוף שנשחט ונמצא מאכל בין קנה לוושט טריפה דא"א לבוא שם מאכל אם לא ניקב הוושט . ואי ידעינן שנשמט מיעוט הוושט ממקום חיבורו תלינן בהכי . כיון שלא ראינו שניקב הוושט . ת' רדב"ז סימן קל"ג . עיין כנה"ג דף פ"ד : (יב) **מבחוץ** . והנה בט"ז פסק אף בנמצא מונח ויש קורט דם מבפנים וכ"ש בחוץ נמי טריפה . וקשיא לי ממאי דעולא מיקל אפי' בתחוב וצ"ע (מהרמ"ש) . אבל הש"ך מתמיה על הרמ"א ופסק דאפילו אם יש קורט דם מבחוץ אין לאסור אלא אם נתחב בודאי דאז אם נמצא קורט דם מבחוץ יש לאסור בודאי ולא מכח ספק שמא ניקב הוושט אלא בודאי ניקב הוושט . והא דכתב רמ"א אם אין עליו ק"ד טעות

דגול מרבבה

(סי' ל"ג ש"ך ס"ק יז *) **אם** אין עליו קורט דם . ובפ"ת ס"ק י"ט הביא ראיה אחרת לאסור אפילו בנמצא אם יש עליו קורט דם ע"ש :

מטה יהונתן

כיון דרוב פוסקים לא ס"ל כן : (ש"ע סעיף ט') **אין** עליו ק"ד מבחוץ . עי' ט"ז סקט"ז ומ"ש אין משמע מדברי הגמ' דיש לאסור וכו' מדאמר רב כהנא יתב אתמר כו' ע"ב . והנה לפום ריהטא נוכל להדמות דבריו כיון דקיי"ל ק"ד לחוד אינו לא מעלה ולא מוריד ולא יהיה איסור אלא משום שנמצא קוץ מונח תוך הוושט קאמר א"נ לאשמועינן כיון דכל הוי ברייתא קוצים אכלי אבל מדברי רמ"א ורשב"א דצריך לאשמעי' בכה"ג דמותר דרוצה להוכיח כפי' רש"י דמיירי באין ק"ד מבפנים דהי איכא ק"ד מאי קאמר כל הני חוי ברייתא הכי אית להו א"כ מקשי הט"ז שפיר ויש לתרץ דוודאי הרשב"א והר"ן מקשי' שפיר לשיטת תוס' א"כ צ"ל דהפי' של ישב קוץ הוא בדאיכא ק"ד מבפנים א"כ דגם נמצאי' מיירי בכה"ג אבל לשיטת רש"י דפי' דעולא לא מיירי בדאיכא ק"ד מבפנים דא"כ ה"ל לעולא לפרש בדאיכא ק"ד מבפנים קאמר שפיר הש"ס נמצא לא אצטרך לאשמעינן וא"ל דמיירי בדאיכא ק"ד ה"ל לעולא לפרש בדאיכא ק"ד מבפנים בכה"ג אבל מ"מ מוכח מדברי הרשב"א והר"ן אע"פ שק"ד לחוד כשר מ"מ אם נמצא קוץ לארכו או לרחבו הוי ריעותא לפ"ז מוכח דלא כהש"ך שר"ל בסקי"ז בנמצא קוץ אם אינו תחוב אפי' בקורט דם מבחוץ כשר כיון דק"ד אפילו מבחוץ לא מעלה ולא מוריד ובנמצא קוץ לחודיה ג"כ לא כלום הוא גם שניהם בהדי הדדי לא כלום ולפמ"ש מוכח שניהם בהדי הדדי יש לאסור דדוקא פנימי יש להתיר ולא מבחוץ : (שם) **אבל** אם הוא תחוב יכו'. ש"ך סק"ב לכאורה קשה למה הוצרך המחבר לטעמא דנתרפא וכו' ונראה דמ"מ הוצרך לטעם דנתרפא וכו' לפי דבריו הא דקאמר לעיל ס"ז לענין ניקוב נמי יש לוושט בדיקה מבחוץ אלא מבפנים וכן בסעיף שחושבין

חידושי בית מאיר

(סעיף ט' בט"ז ס"ק ט"ז) **וא"ל** דכ"ש בפנים. נ"ב ר"ל דבפנים מדהוא לבן חשוב הק"ד ריעותא יותר . תוס' ד"ה זה וא"ל דלא הקפיד על ק"ד. נ"ב דבנמצא אף עם ק"ד חשיב ליה לפשיטא דכשר ולא נחשוב ליה לריעותא הק"ד שבפנים דא"כ גם אם נמצא בחוץ לא נאסור כלומר דמנ"ל להר"י דבנמצא חשוב הק"ד שמבחוץ ריעותא :

הו

יד אפרים

ק"ד . וכבר הסכימו האחרונים לאסור באם נמצא והודא באין כפ"מ גבי מחט שנמצא בעובי בית הכוסות וה"נ דכוותיה : ט) לפעמים עור החיצון נכרך בדם ובא זה על ידי שהכל ממשמשים תמיד בוושט לרחוץ העיגולי' היבישים לתוך הוושט ועור פנימי הוא שלם בלי שום ריעותא בעולם מה דינו אם יש לאסור . כמו כר הוואת דמכמס קושיה דמאי דנוהגין לאסור אף במדינה זו : י) עוד יש לספקק לפעמים נמצא עור הפנימי רובו ככולו לקוי בשחין ולפעמים הוא ממש כניקב ואף שעור החיצון הוא שלם בלי ריעותא מ"מ הא מצינו שכתב הרא"ש לאסור בשניהם אדומים או לבנים כיון דעור אחד לקוי אינו מתקיים ע"י שני וכתב הב"ח דה"ה דרובו ככולו כמו בכל התורה א"כ ק"ו כאן דאין לך לקוי גדול מזה שנראה כל העור כניקב שיש להטריף אף שעור החיצון הוא שלם בלי ריעותא : יא) אם נקבו זה שלא כנגד זה אם שניהם מרוח אחת אף אם הנקבים רחוקים זה מזה ויפה הסכימו הפוסקים לאסור א"כ לפעמים כשעור הפנימי לקוי וניקב ובעור החיצון נמצא ק"ד ופשיטא היכי שדם נכרך בעור החיצון אף שלא כנגד הנקב יש לצדד לאסור ועיין בפנים מה שכתבתי בארוך כמה דינים : יב) לפעמים רואים בוושט כשקולפין אותו נכאר בעור החיצון כמין נלקת ולפעמים נמצא כמו גידים לבנים וקשים הם יותר מבשר הוושט. ונראה לעין כל שהיה קרע רק שהבריא ונתרפא הוי כקרום שעלה מחמת מכה בוושט שאינו חשוב קרום : יג) יש לצדד להתיר היכא שניקב עור אחד וניכר שנתרפא ונגד אותו מקום לא ניכר שום ריעותא ובעור החיצון נמצא נקב שלא כנגד מקום זה . בזה י"ל דחשוב קרום אף שעלה מחמת מכה כיון שעור החיצון מגין עליו והוא שלם וגוה שם עפ"י הרוב ובפנים הארכתי בזה : יד) יש לדקדק היטב אף לאחר שגוררין השחין אם נשאר נקודה בעור הוי כאלו ניקב נקב מפולש שכ"ז שניכר רושם זה ונראין לעין שהנקודה ההיא לבנה יותר מעור הוושט וניכר שנתרפא ורבים אין משגיחין בזה ותופסין שהנקודה ההוא לית בה ריעותא וטועים הם כי זה ניכר שבא מחמת מכה ונתרפא . וכ"מ אם נמצא כזה בעור החיצון הוי כניקב מעבר אל עבר : טו) לפעמים ניקבו שניהם ונתרפא ועלה בהם קרום ומצד החיצון דבוק בזה המקום שומן ונראה דלא הוי סתימה ולא דמי לשומן שקורקבן דחשיב סתימה דנדבק שם בחוזק אבל האי שומן עשוי כאן כמו קרטין . ועוד דאפשר דזה השומן נקלף ממפרקת ונדבק בוושט וכשם שאין בשר המפרקת מציל לנקיבת הוושט דלהוי סתימה א"כ ה"ה בשומן וזה פשוט וברור בס"ד עכ"ל . ועיין בפמ"א ח"ב סי' י"ג באוזות שמלעיטין ושכיח למצוא ק"ד בין שני קרומי הוושט כבר הארכתי בח"א שאין כאן בית מיחוש להט"ז שמקיל אפילו שלטה המכה בעור החיצון כו' . וגדולה מזו אמרתי מאחר שנהגו כהט"ז א"צ לקלוף העורות . והא דנהיגי לקלוף שמעתי מזקני הדור שעשו פשרה ולא הקילו רק בניקב הפנימי ולא שלטה בחיצון אבל שלטה בעור החיצון ג"כ היו מטריפי' ולכך היו קולפין לידע אם שלטה המכה בעור החיצון אבל עכשיו שמקילין כדעת הט"ז א"כ טירחא בכדי הוא אלא העיקר אם אין ק"ד בחוץ יש להכשיר ע"ש . וכ"כ בס"ס ק"ג שלפי דעת הגאונים שב' חוט השני שהיו מחמירין מאוד והסכימו להכשיר היכא שניקב עור א' ולא שלט החולי בעור השני ואם שלט החולי בעור חיצון היו מטריפים ולכך היו מקלפין . ושמעתי שכך היו נוהגים בעיר פרעסבורג אבל לפי שראיתי בפרוסטין וסביבותיו להקל כדעת הט"ז א"כ למה לנו לקלוף כו' וע"ש שכתב שהרבה מכשולים באים מהלעטה וכבר צווח הב"ח ככרוכיא לבטל זה מקרב ישראל וכל מורי הוראות א"א לצאת כעמר נקי מהוראה זו וכ"כ בפמ"א ח"א סימן א' ע"ש . וע"ש סי' ק"ג בוושט שהיה בו ריעות' והוצא למורה ולא היה בביתו ובנתיים בא חתול ואכל הוושט ובני ביתו של המורה אמרו שראו שהריעותא לא אכלה בפנים רק היה מעט על העור הפנימי יש להתיר שיש לנו עמודי עולם שנסמוך עליהם אף באין הפ"ת כיון שלא ניקב מב' צדדין אף שלא בדקו אחר ק"ד ונאכל . ועיין בבאר הגולה סי' פ"ת בשם הגאון מהר"י מענדל ז"ל ע"ש :

יד אברהם

מחמת שחין ונגע הוא שהיה שם. וא"כ ה"נ איכא למימר דהכי קים להו דלובן שבעור האדום הוא לקותא דבעור אדום הוא אלא שלקה ונעשה מאדום שחור ומשחור נתהפך ללבן והו"ק היטב : (סעיף ט') **נמצא קוץ** בושט לארכו כשירה . וכתב בכה"ג בשם הגהמי"י והטור אם אין עליו קורט דם מבחוץ . והש"ך חולק ע"ז דבטור לא מוכח מידי וכן בהגה"מ מיימוני לא מכרע מילתא . ונעלם ממנו דברי הר"ן ריש פא"ט והרשב"א בתה"ח (דף ל') שכתבו בהדיא דאפילו בנמצא מונח כך בלא תחיבה ויש קורט דם מבחוץ דטריפה . ומבילון דהוי' מהב"ס . וגם מהט"ז איבתמיט שכל דאייתו בהביא הוא בהדיא ברשב"א ור"ן לפיכך אין להקל בזה . ואחר כותבי זמן רב מלאתי בס' תורת יקותיאל שהשיג נמי על הש"ך שנעלם ממנו מ"ש הרשב"א והר"ן והגאוני ת"ל : (שם) **אבל** אם הוא תחוב בו אסורה כו' וכתב בכה"ג ויש מכשירין אם אין קורט דם מבחוץ דלא חיישינן שמא הבריא. הרא"ש . אע"ג דלעיל ס"ד כתב הג"ה לאסור אם יש לחוש שניקב רק הפנימי ע"י קוץ דחיישינן שמא ניקוב גם החיצון . היינו כשאין תחוב בו אבל כשמוצאין אותו תחוב בעור הפנימי לבד לא חיישינן לחיצון . כן מבואר להדיא בהרא"ש פא"ט שממנו מקור דברי הג"ה כאן ובסעיף ד'. ובזה האריך הש"ך בזה עד שבא לסברא זו מעצמו ונעלם הא ממנו דברי הרא"ש וכ"מ בכה"ג ובתב"ש : ודע שמדברי הרא"ש פא"ט מוכח להדיא דכיון דלא חיישינן שמא הבריא אפילו בדיקה דהיינו להפכו ולראות אם ניקב מעבר לעבר אינה צריכה . שהרי פסק כעולא דאמר אין חוששין וכתב דעולא אפילו בדיקה אינו [illegible]

גליון מהרש"א

(ש"ע סעיף ט') **לארכו** או לרחבו ודוקא שיוצא ונכנס בלא דוחק. תב"ש : (שם) **ואינו תחוב** בו

צבי לצדיק

[illegible]

בו (יג) **אסורה** (יז) **יט אפילו אין שם קורט דם** **כ** **דחיישינן** [טו] **שמא ניקב הושט והבריא ונתרפא ואינו** (יד) **ניכר :**

הגה **כא** [טז] (ח) ויש מכשירין [יז] אם אין קורט דם מבחוץ (ט) דלא חיישינן שמא הבריא (הראב"ן והרא"ש והג"א בשם סה"ת) **(יח)** וכן נהגו להקל בעירנו באותן אווזות שמלעיטין לעשות מהן שומן

בהא וא"כ גם להאוסרים בנתחב וגם בנמצא מונח ויש קורט דם בחוץ נראה ג"כ דמתירים בנמצא מונח ואין דם רק בפנים דהא איכא ס"ס ספק אם בא הקורט דם מחמת הקוץ או מחמת דבר אחר ואם תמצי לומר מחמת הקוץ שמא לא ניקב רק הפנימי ועל כן כתב רמ"א אם אין עליו קורט דם בחוץ ולא כתב בחוץ ולא בפנים. אכן משמע לי מתוך הגמרא דיש לאסור אפי' בנמצא ויש קורט דם בפנים לחוד מדאמר רב כהנא ישב אתמר אבל נמצא לא איצטריך לעולא לומר דמותר דכלהו חוי ברייתא אכלי קוצים ואי ס"ד אפילו ביש קורט דם בפנים מותר בנמצא מאי ראייה מייתי מכולהו חוי ברייתא אטו בכלהו יש להו קורט דם בפנים ודלמא הא קמ"ל אף שיש כאן שינוי שיש להם קורט דם בפנים מותר וא"ל דלא הקפיד על קורט דם א"כ גם אם נמצא בחוץ לא נאסר אלא ודאי בזה ס"ל דאסור ותו נראה דכל שיש קורט דם בפנים יש לחוש שמא יש גם בחוץ אלא שמתוך שהוא אדום אינו ניכר בו קורט דם זה וכן משמע מדברי א"ו שהארוך כלל ל"א שכתב בנמצא קוץ בחלל הושט לארכו או לרחבו דכשר וז"ל אפי' לרחבו ולא נראה בו שום ריעותא אלא מונח כבריא כו' וכ"כ בס' הפרדס ולא חיישינן שמא הבריא אפי' בושט אא"כ נמצא בו ריעותא ניכר בפנים עכ"ל הרי דאסור אפילו בניכר בפנים לחוד על כן יש לאסור אפי' בנמצא מונח בנמצא קורט דם בפנים וכ"ש בחוץ כנ"ל: (יז) אפי' אין שם קורט דם. ול"ד למאי שנמצא בבית הכוסות בסי' מ"ח וקורקבן סימן מ"ט דאין איסור אלא ביש קורט דם שאני ושט מתוך שאוכלים ומשקים שוטפים שם שמא הם העבירו את הדם שהיה בו כ"כ הר"ן: (יח) וכן נהגו להקל כו'. ביאור דבריו שבעירו היה מחמירין מצד א' ומקילין מצד א' דהיינו שע"פ הרוב אין ב' העורות נקובים במפולש אלא שלפעמים נמצא שהם נקובים ואף אם אינם נקובים מכל מקום הם נלקים מחמת ההלעטה וכל מה שהוא לקוי הוי כניקב וזה פשוט בכמה דוכתי וזה הוא מצוי אע"פ שאינו רוב מכל מקום מצוי והוי מיעוט דשכיח כמו בסירכות הריאה דהוה גם כן מיעוט המצוי ע"כ החמירו לבדוק אחר זה והקילו מצד א' דבנמצא שנקוב מצ"א אין חוששין שמא ניקב גם השני והבריא והיינו כיש מכשירין שזכר רמ"א וכתב רמ"א ע"ז שלפי דעתו אין לסמוך איש מכשירין כיון שהוא איסור דאורייתא ע"כ יותר טוב שלא לבדוק כלל ולסמוך על הרוב שזהו אליבא דכ"ע ממה שנקל במקום שיש ריעותא ולסמוך איש מכשירין כן הוא דעת רמ"א ומו"ח ז"ל האריך כאן ומסקנתו שלא להכשיר כלל מכח יש מכשירין ואוסר ההלעטה בעופות לגמרי מטעם זה. ולפי שכל המקומות נוהגין בהלעטה נלע"ד ללמוד זכות עליהם והוא מותר אליבא דכ"ע דלכאורה יש להקשות על בדיקה זאת דהא קיימא לן לעיל דאין בדיקה לושט בחוץ גם לענין נקב אלא נראה דהוא ע"פ דברי התוספות והרא"ש שהקשו ר"פ השוחט לרש"י דאין בדיקה לושט אף לנקב א"כ ניקב זה בלא זה גבי ושט היכא משכחת לה דניחוש שמא ניקב גם השני והבריא. ותירצו שאנו רואין שהנקב בא מחמת חולי ובחיצון לא ניכר שום חולי וכן פסק רמ"א סעיף ד' *) א"כ בהנהו אווזי שאנו מלעיטים כשבודקין אותם אנו רואים שבכל הנקבים שיש בעור הפנימי הוא מחמת חולי לקות ההלעטה וכיון שאנו רואים שלא שלטה הלקותא בעור החיצון הוא מותר לכ"ע דלא נחלקו בניקב עור פנימי אלא בנקב

דאפי' נתחב ולא ניקב עור הפנימי משני צדדין מקרי תחוב בו וכ"כ הב"ח: **יט** אפי' אין שם קורט דם. כלומר לא מבפנים ולא מבחוץ וכן מוכח ממה שפסק בית יוסף כהרשב"א וסייעתו ול"ד לבית הכוסות דהיכא דאין שם ק"ד לא חיישי' כדלקמן סי' מ"ח דושט שאני דמתוך שאוכלין ומשקין תדיר שם עוברים ושוטפים הם אבל בבית הכוסות דאוכלים ומשקין מונח נייחי התם אם איתא דנחיים הוה היה קורט דם נמצא עכ"ל הר"ן וכך כתב הרשב"א בתה"א דף ל' ע"א ורבינו ירוחם ושאר פוסקים: **כ** דחיישי' שמא ניקב הושט והבריא ונתרפא. ל' הטור י"מ הבריא ניקב וצריך בדיקה למ"ד ושט יש לו בדיקה וי"מ הבריא מלשון בריא שמא ניקב ונתרפא ולא מהני בדיקה לכ"ע עד כאן ולכאורה קשה למה הוצרך המחבר לטעם דונתרפא כיון דפסק בסעיף ז' דאין בדיקה לושט מבחוץ אם כן שפיר קס"ל דחיישינן שמא ניקב אע"ג דלא נתרפא דאין לושט בדיקה מבחוץ ונראה דמ"מ הוצרך לטעם דונתרפא דאל"כ תיהני ליה בדיקה כשמפרידים ב' העורות ורואין שגם הפנימי לא ניקב מעבר לעבר דאז פשיטא שהחיצון לא ניקב כלל אבל אי חיישינן שמא נתרפא טרפה וכן מוכח ברבינו ירוחם ע"ש ודוק: **כא** ויש מכשירין אם אין קורט דם מבחוץ. פי' אע"ג דיש קורט דם מבפנים דקורט דם בפנים לא מעלה ולא מוריד ועיין בב"י בד"ה ומ"ש רבינו ואפי' לדבריו כו' אבל קשה דהרי כתב הר"ב סס"ד דאם יש לחוש שניקב רק הפנימי ע"י קוץ טרפה דחיישי' שמא ניקב גם החיצון ושט אין לו בדיקה מבחוץ *וי"ל דהתם כתב לדעת המחבר דחוששין שמא הבריא וכ"ד הר"ב עצמו וכמ"ש בס"ק כ"ג ולא כתב דעת היש מכשירין אלא להורות דעליהם סמכו הנוהגין להלעיט האווזות מיהו קשה למה נתן לעיל טעם דחיישינן שמא ניקב ושט אין לו בדיקה מבחוץ הלא אפילו אי הוה ליה בדיקה הוי חיישינן שמא נתרפא וכמ"ש המחבר כאן וי"ל דס"ל להר"ב דהאי חששא דשמא נתרפא חששא רחוקה היא ולא חיישינן לה אלא בניקב פנימי דכיון דאיכא למימר שניקב גם החיצון דאין לושט בדיקה מבחוץ הלכך אפילו ליכא קורט דם מבפנים מהני לן טעמא דשמא נתרפא דטרפה לדעת המחבר וכמ"ש בס"ק הקודם אבל אי הוה בדיקה לושט מבחוץ לא הוי חיישינן לשמא נתרפא כיון שהוא אינו נקוב לפנינו והלכך כתב לעיל טעמא דאין לושט בדיקה מבחוץ דנ"מ דאם ניקב החיצון לבד ע"י קוץ או מחט במקום ידוע דכשר ע"י בדיקה מבפנים וכמ"ש בס"ק ז' דלא חיישינן שמא נתרפא כיון דיש בדיקה לפנים שעור הפנימי הוא לבן ונקב משהו ניכר בו ודוק ועוד יש לתרץ קושיא הראשונה דדוקא הכא שנמצא קוץ תחוב בושט הוא דיש מכשירין אם אין ק"ד מבחוץ דאם איתא דניקב גם החיצון היה ניכר הלכך לא חיישינן שמא ניקב אבל כשנמצא נקב ואין שם קוץ אלא דיש לחוש שניקב ע"י קוץ גרע טפי דחיישינן

(שם ס"ק י"ח בט"ז) **רוצה** ללמוד היתר על ההלעטה מתו' והרא"ש ואין מדבריהם ראיה לכאן דהם מיירי שבא ע"י חולי מעצמו מה שאין כן כאן שהוא בא על ידי הדברים הקשים שמלעיטים אותם והוי כנוקב תמיד על ידי קוץ או מחט ומה לי נוקב נקב בפעם אחת ומה לי נוקב מעט מעט : (הג"ה בש"ך ס"ק כ"א)***ויש** לומר דהתם כתב דלדעת המחבר וכו'. צ"ע שלא בס"ד הוא דעת הרא"ש וכאן הוא ג"כ דעת הרא"ש וקשה אהדדי וגם במ"ש וי"ל דס"ל להר"ב דהאי חששא וכו' משמע מדבריו שאם ניקב עור החיצון לא חיישי' בפנימי שמא הבריא ויש לו בדיקה מבפנים א"כ בסי' פ"ח גבי המסס אמאי לא מהני בדיקה מבפנים דטעמא שמא הבריא הוא דוקא בושט בעור החיצון שהוא אדום משא"כ בעור הפנימי שהוא לבן והכי נמי לא שנא גבי המסס ומאי שנא לכן נ"ל לתרץ קו' הגאמ"ו ז"ל דלא קשה מידי לפי מה שכ' בס"ק ד' דמיירי שלא ניקב עור הפנימי כולו מעבר אל עבר ועל זה קאי היש מכשירין ובסעיף ד' מיירי דניקב עור הפנימי מעבר אל עבר ובזה מתורץ ג"כ קושיא שניה מה שהקשה מיהו קשה למה נתן כו' כיון דאמרינן שנתרפא הפנימי אמרינן נמי שנתרפא החיצון אבל בסעיף ד' דניקב הפנימי כולו אמרינן אי איתא דנתרפא החיצון ה"ל להתרפא גם פנימי משום הכי צריך טעמא דאין לו בדיקה. ומ"ש בהג"ה ונהגו כו' אם אינו נקוב משני צדדים היינו משני צדדי הפנימי וסברא זו איתא ג"כ בט"ז סעיף קטן י"ח ע"ש. (אבל הרא"ש בעצמו כתב החילוק בין כשהקוץ תחוב או לנמצא נקב וכו' כמ"ש הגאמ"ו ז"ל) ודו"ק :

חידושי הגרשוני

בו בפנים : (שם ס"ק י"ח) ומו"ח ז"ל האריך כאן ומסקנתו שלא להכשיר כלל וכו'. אלא נראה דהוא ע"פ דברי תוספות והרא"ש וכו' והש"ך בספרו נקודות הכסף כתב שאין ראיה מזה שהם מיירי שבא ע"י חולי מעצמו מה שאין כן כאן שבא ע"י הלעטה :

מטה יהונתן

לספק נקובה לבדוק במקום המלוכלך דמשמע דיש לושט בדיקה מבפנים ולא חיישינן דלמא הבריא ועלה בו קרום נ"ל דמיירי שראינו שנקוב לפנינו ושוחטין אותה ואז י"ל דליכא למיחש שמא נתרפא דבזמן מועט כזה ודאי לא נתרפא : (שם בהג"ה) ויש מכשירין וכו'. ש"ך ס"ק כ"א אבל קשה וכו' ולאמ"ו נראה לחלק דבנמצא קוץ תחוב לפנינו איכא למיחש שמא נתרפא ולשמא נקוב לא חיישינן דודאי אם לא נמצא נקוב לפנינו תחוב הוי מקום שאינו ידוע משום דושט אכלי' בי' ופעי' בי' ואמרי' דלמא חיצון ג"כ ניקוב. ואין לו בדיקה דלמא מה שהיה כנגד נקוב הפנימי בשעת שניקב עלה עתה למעלה או למטה והוי שפי' מקום שאינו ידוע משא"כ אם קוץ תחוב הוי מקום ידוע דאי הוי הקוץ בו לא היה יכול לירד למטה או למעלה דהקוץ מעכבו וכן אם אינו תחוב בו לא חיישי' לשמא נתרפא דאי נתרפא הוי נתרפא כולה גם בעור הפנימי א"ו לא נתרפא כלום משא"כ הקוץ תחוב בפנימי אמרינן שמא נתרפא וי"ל דאי נתרפא הוי נתרפא כולו י"ל כיון דהקוץ תחוב בו הוי אין יכול להתרפאות לפ"ז לק"מ דלעיל מיירי בס"ד שאין הקוץ תחוב לפנינו חיישינן שמא ניקוב ושמא נתרפא ל"ח וכאן מיירי שהקוץ תחוב לפנינו חיישינן לשמא נתרפא לשמא ניקוב ל"ח ועי' בט"ז סקי"ח שרוצה למצוא היתר לאותן אווזות שמלעיטין ודוקא שהלקותא בושט יש להן לא בא מחמת הקוץ רק מחמת חולי ורבים מן האחרונים ס"ל דווקא אם ראינו שלא שלט החולי כלל אבל אם ראינו שלט החולי בחיצון ג"כ טריפה ונראה מדבריהם

ביאור הגר"א

כשמואל בדרוסה : [טו] (ליקוט) שמא כו' ונתרפא כו'. עברש"י ב' פירושים על הבריא ונראה שתלוי במחלוקת הנ"ל דס"ו אם אין בדיקה מבחוץ אצל נקב אצ"ל שמא נתרפא ובזה נסתר ראייתם של ראב"ן ורא"ש שכ' כאן בהג"ה דקי"ל כעולא מבית הכוסות דשם ניכר נקב מבחוץ משא"כ כאן ולכן דברי ש"ע צ"ע ואף שבש"ך דחק עצמו דבריו אינן נראין וע' בטור (ע"ב) : [טז] ויש מכשירין כו'. כעולא ולא דמי לספק דרוסה דשם יש רגלים לדבר וגמ' לא חש לדקדק כאן ולהאריך וע"ש נ"ג דכ"ע ספק על כו' : [יז] אם אין כו'. תוס' שם ד"ה ישב כו' וכמ"ש בבית הכוסות וז"ש לעיל ג"כ אם

אין

חידושי רע"ק

בנקב

תחוב מבפנים ומוכח דחזרה לאחורי' והוי ספק מעליא שמא ניקב גם החיצון ודוק : (שם סעיף ט') **דחיישינן** שמא ניקב הושט והבריא ונתרפא. בתב"ש נדחק במ"ש רש"י דהבריא היינו נתרפא הא מ"מ כל דחיישי' לניקב ממילא אסור דהא ס"ל לרש"י דושט אין לו בדיקה מבחוץ. ואם באמת לא חיישי' לניקב הא ממילא ליכא חשש דנתרפא והו"ל לעולא לומר אין חוששין שמא ניקב. ולענ"ד י"ל למה דכתב רש"י דהליף טריפה דשניהם נטולים ממקום שהם ראוים להיות. משמע דאין הטעם דחזותא הוי לקותא כמו דכ' רש"י בחזותא בריאה. אלא דהטעם דנחלפו החיצון להיות בפנים והפנימי בחוץ וכל אחד נטול ממקומו. ממילא בב' אדומים או בב' לבנים כשר וכמ"ש להדיא בתה"א. ויצא לרש"י כן מלשון חילוף משמע דוקא נתחלפו ממש. וכן למ"ש הר"ן בשם רש"י דשניהם אדומים טריפה משום דרוסה. ממילא שניהם לבנים כשר. א"כ י"ל דהכי אמר עולא אין חוששין שמא הבריא היינו דניקב חיישינן. אבל היכי דידעי' דלא ניקב כגון בשניהם לבנים דיש תקנה לבדוק החיצון דלא ניקב בזה לא חיישי' לנתרפא וק"ל. והא דסתרו תוס' והרא"ש שיטת רש"י דאם איתא דניקב אין לו בדיקה מבחוץ ניקב זה בלא זה דכשר היכי משכחת לה. היינו דהא רבה דאמר ב' עורות יש לו חיצון אדום ופנימי לבן ניקב זה בלא זה כשר. משמע להדיא דאף בושט דחיצון אדום ניקב זה בל"ז כשר. ומה שהקשה בתב"ש על קושיא זאת דתוס' לסתור דעת רש"י דניקב אין לו בדיקה מבחוץ מהא דניקב זבל"ז כשר. הא גם לדידהו יקשה דאמאי כשר דניחוש שמא נתרפא. לענ"ד לק"מ די"ל דתוס' לא ס"ל כלל לחששא דנתרפא וס"ל דהבריא היינו ניקב והוכיחו דיש לנקב בדיקה מבחוץ וההיא דל"ח שמא הבריא היינו דלא בעי בדיקה דל"ח כלל שמא ניקב ופשוט. ולכאורה מוכח הכי דעת תוס' דהא הקשו בשמעתין לדידן דחייש לספק דרוסה ולשמא הבריא נימא נשחטה הותרה. ותירצו דדרוסה שכיח. והיינו ע"כ דמש"ה חיישי' הבריא דנקיבת הקוץ שכיח וכ"כ תוס' להדיא ביבמות. ואם נפרש הבריא נתרפא. א"כ לדידן חיישי' לנתרפא ובזה איך שייך לומר דנקיבת הקוצים שכיח. הא סוף סוף חזינן דהקוץ לא נקב מבחוץ עתה לפני שעה ושתי' אלא דבאנו לחוש שמא זה יום או יומים שנקב מבחוץ ונתרפא והא הוי ספק שמא לא בא הקוץ לשם רק זה מקרוב וכי זה שכיח שבלעה מזמן רב הקוץ. ולזה ודאי ל"ש לומר כיון דשכיחי שהקוצים ינקבו לחוץ בודאי גם הקוץ זה נקב מבחוץ ומוכח דישב הקוץ בזה בושט זמן מה ונתרפא מש"ה אינו נקוב החיצון עתה דכי בשביל שנקב פעם א' אינו חוזר ונוקב סוף סוף אמאי לא חזר עוד עתה ונקב לחוץ וכי בשביל שנקב פעם א' אזיל טבעו ואינו נוקב תו מבחוץ א"ו ברור דתוס' לא מפרשי הבריא נתרפא ודוק. אמנם מדברי תוס' חולין (דף נ') וכן בספ"ב דשבת משמע דס"ל לר"י דהבריא היינו נתרפא וצ"ע : **ולכאורה** לפ"ז ק' דאמרי' חיצון אדום דאי חליף טריפה מנ"ל לסוגי' זו דלמא חליף כשירה והא דאמר רבה חיצון אדום היינו דאי הוי אמר סתם ניקב זה בל"ז כשר הי' ס"ד דהיינו דידעי' בודאי שלא ניקב שניהם כגון שניהם לבנים וניקב הפנימי דיש תקנה בבדיקת החיצון אבל בחיצון אדום ס"ד דניחוש שמא ניקב החיצון ולא מינכר לזה אשמועי' רבה דאף בושט שחיצון אדום מ"מ ניקב זה בל"ז כשר ואשמועי' דיש בדיקה לנקב מבחוץ. ומ"מ אינה קושיא כ"כ די"ל דלמא ס"ל להש"ס זה לחידוש דיהא לנקב בדיקה מבחוץ : (ש"ך סקכ"א) **ועוד** יש לתרץ קושי' הראשונה כ"כ להדיא הרא"ש דעולא מכשיר רק כה"ג אבל באין הקוץ לפנינו גם לעולא אסור : (נקודות הכסף ס"ק י"ח) **הדברים** הקשים כו'. והיינו ביש נקב בפנימי אבל אם לא נמצא נקב רק לקוי בשחין ואין ריעותא בחיצון כשר כ"כ בת"ח והסכים לזה בת"ש : (ט"ז סקי"ח) **בעור** הפנימי הוא מחמת חולי ובתורת חיים

באר היטב

המעתיק הוא אלא קאי על היש מכשירין בתחוב דמודה אם יש עליו ק"ד בחוץ : (יג) **אסורה**. וכתב בש"ך אפילו לא ניקב עור הפנימי משני צדדים מיקרי תחוב : (יד) **ניכר**. ופר"ח חולק דלא חיישינן שמא נתרפא דאל"ה היאך סמכינן בריאה הנפוחה היכא דאיכא ריעותא ניחוש שמא ניקב והעלה קרום. וכתב בש"ך ואפילו כשמפרידין שני העורות ורואין גם הפנימית לא ניקב מעבר לעבר. ולא דמי לבית הכוסות דהיכי דאין שם קורט דם. דלא חיישינן כדלקמן סימן מ"ח שאני הכא

פתחי תשובה

בעומק שרי ע"ש : **(ח)** ויש מכשירין. עיין ש"ך ס"ק כ"א ועיין בתשובת נו"ב חיו"ד סי' ח' : (ט) דלא חיישינן שמא הבריא. עש"ך ס"ק כ"א מה שכתב ליישב דלא תיקשי מלעיל

גליון מהרש"א

כשרה. וכ"ה בקורבן סמ"ס מ"ו סק"ב. (שם) **שמא** ניקב הושט והבריא. ונמלה שנמצאה תחובה בשרה ואכלה חצי בשרו. ל"ח שמא הבריא דל"ש הסברה דבני קוץ שמחמת דפעי ב' חוץ אחר שניקב לאחוריו. ועלה קרום ולניקב נמי ל"ח דלענין ניקב לפנינו ל"ח דאחר שחיטה פירש גם בניקוב שניהם פ"ח ועי' תב"ש : נמצא מאכל תוך הסמנים ודאי ניקב הושט אף אם נשמט מיעוט הושט לא תלינן בהכי דרב"ה בפ"ח בס"ק כ"ג. נמצא בועה בושט הוה להיות בה לקותא וטריפה כמו בעבים בש"ך סמ"י אותה פותחי' אותה ואם יש בה לחות ה"ז טריפה וכן אם נמצא בבועה נוצות ת' תב"ש סמ"י

יד אברהם

(שם בהג"ה) **אווזות שמלעיטין כו'**. עיין בא"ע בשם תשובת מ"ל דאווזות שמלעיטין יש לכסות דמן

שיש תקנה בעיר לבדוק אחר נקיבת הושט משום דשכיח יותר מסרכות הריאה ונהגו להקל בישב לו קוץ בושט (יט) **כב** אם אינו נקוב משני צדדים או שאין קורט דם (טו) מבחוץ ויש לדקדק בזה הרבה כי הוא איסור דאורייתא **כג** ויותר היה טוב שלא לבדוק כלל ולסמוך אחזקה מלבדוק ולהקל במקום (י) דאיכא (טז) ריעותא :

י [יח] יט נפרד הושט מהקנה ונתדלדלו זה מזה ברוב שיעור ארכן טריפה :

יא זפק שניקב כ גגו נקב מפולש במשהו טריפה ואיזהו גגו זה שימתח עם הושט כשיאריך העוף צווארו כא אבל שאר הזפק שניקב מותר :

שפתי כהן

דחיישינן אלו היה הקוץ לפנים הי' ניקב לחוץ וע"כ צריך אתה לחלק בכה"ג שהרי בס"ס כ"ג וכן בסי' זה סס"ח ובסי' ל"ד סס"ד חיים הר"ב דשמא ניקב הושט מצד חוץ לפנים ולא מהני בדיקה מבפנים וכאן מהני בדיקה אפי' מבחוץ אף על גב דקיי"ל אין לושט בדיקה מבחוץ שאין נקב ניכר בו כיון שהוא אדום אלא ודאי *) הכא כיון שנמצא קוץ תחוב עדיף טפי דאלו היה ניקב היה ניכר מבחוץ ומן הדין היה ראוי להיות מותר בלא בדיקה דלא חיישינן שמא ניקב כיון דהקוץ תחוב בושט לפנינו אלא להחמיר הוא דמצריך בדיקה ודמי לדלעיל ס"ס כ"ד דאם נמצא הסימן השחוט שמוט ולא תפס הסימנים בידו דכשר ע"י בדיקה דא"א לשמוטה שתעשה שחוטה וכה"ג מלינו כ"פ דהבדיקה אינה אלא חומרא וע"ל סי' מ"ח ס"ק ל"ב ול"ג : **כב** אם אינו נקוב מב' צדדים או שאין קורט דם וכו'. פשוט הוא דט"ס הוא וצ"ל אם אינו נקוב מב' צדדים וגם אין ק"ד מבחוץ וכ"כ בד"מ בהדיא וכ"כ הב"ח : **כג** ויותר היה טוב כו'. פי' הר"ב מדבר על הנוהגים להלעיט האווזות ולהקל בישב להם קוץ שיש לדקדק בזה הרבה ואין להקל דהעיקר כדעת המחבר וסייעתו דאפילו לא נמצא קורט דם אפילו מבפנים טרפה כשהקוץ תחוב בו ואם כן יותר היה טוב להם שלא לבדוק כלל ולסמוך אחזקה ממה שמקילים כשנמצא תחוב בושט להדיא אם אינו נקוב משני צדדין ואין קורט דם בחוץ דזהו קולא יותר גדולה ויש כאן ודאי איסור דרוב הפוסקים ס"ל כהמחבר דאפי' היכא דליכא קורט דם לא מבחוץ ולא מבפנים טרפה וכ"פ מהרש"ל פא"ט סימן ה' אבל דעת

הר"ב

*) א"כ הכא כיון שהקוץ תחוב בו לפנינו מקרי מקו' ידוע אבל לעיל מיירי שיש לחוש שניקב במקום שאינו ידוע וכמו שכתב שם ואף על גב דרי"ו כתב דנמצא קוץ תחוב לא מקרי מקום ידוע דשמא הקוץ נקב למעלה והאוכלין ומשקין הורידוהו למטה ושמא הנקב אינו במקום שהקוץ עומד שם ומביאו ב"י ואפש' דהר"ב לא חייש להא וס"ל דזה מקרי מקום ידוע :

טורי זהב

בנקב בלא לקותא לפנינו משא"כ כשאנו רואין הלקותא שלטה בפנימי ולא שלטה בחיצון א"כ למה ניחוש שמא ניקב והבריא כיון שהפנימי לא הבריא ע"כ ודאי היתר גמור יש כאן לכ"ע כשלא שלטה הלקותא בחיצון אלא דעדיין אף בשלטה הלקותא גם בחיצון במקצתו ג"כ אין איסור דהא דכתבו התוספות והרא"ש ובחיצון אין ניכר שום חולי אין רצונם שלא שלט אפי' במקצתו דניזיל בתר טעמא דמ"ש אם שלט בפנימי ולא שלט כלל בחיצון דאמרינן במה שלשלטה המכה שלטה ובמאי דלא שלטה לא שלטה ה"נ בחיצון גופיה נמי לא שלטה המכה אלא במקצתו ומקצתו נשאר על בוריה ואין כאן טריפות עד שתנקב כולה דכל מה שנראה שאין בו חולי אין כאן חשש אלא כוונת התוס' שבחיצון שתטרף על ידו אין ניכר שום חולי דהיינו בכולו דאילו היה בו בכולו רושם חולי היינו חוששים שמא כבר ניקב מ"ה נלע"ד דכל שהמכה של הלעטה שלטה במקצת החיצון אין כאן איסור אפילו אם שלטה ברובו לא הוה ככולו כדאיתא גבי קורקבן בסימן מ"ט דקי"ל להתיר אפי' בנשאר מעט מעור החיצון ה"נ גבי ושט יש להתיר אפי' לא נשאר רק המיעוט ממנו לפי ראות עיני המורה שבאותו מיעוט לא שלט כלל החולי א"כ שפיר יש ידים ורגלים למנהגן של ישראל וחלילה לומר שכולם נכשלים באיסור דאורייתא ומ"מ כל ירא שמים יזהיר לבני ביתו שילעיטו האווזות בנחת ובדברים קטנים שלא יבואו לשום ספק כנלע"ד : **(יט)** אם אינו נקוב משני צדדין או שאין בו קורט דם. הך או הוא ט"ס וצריך להיות ואין

בו

באר הגולה

ורשב"א : יט מהא דסימנים שנתדלדלו ברובן שם דף מ"ד פי' ר"ת כן וכ"כ הרי"ף והרא"ש שם : כ מימרא דרבא וכו' שם ד' נ"ו : כא משנה שם :

יד אפרים

(שם סעיף ט' בהג"ה) **בסופו** במקום דאיכא ריעותא . עיין בה"ע וכ' בשבו"י ח"ג סימן ס' כמין כפתור נמצא סמוך לשדרה ונמצא בו מאכל שבולת שועל יש לאסור דחיישינן לנקיבת הושט ואין אנו בקיאין בבדיקה . ופשוט דאף באווזא שאינה לעוטה הדין כן :

חדושי בית מאיר

(שם סעיף ט' בהג"ה) **ישב** לו קוץ בושט . הנה רש"י פי' דינא דעולא באין ק"ד מבפנים והתוס' כתבו דק"ד בפנים לא מעלה ולא מוריד . ולענ"ד לפרש בלא עיון כל הצורך היה נלענ"ד דעת רש"י הכי דהא מבואר דדוקא תחוב בו כדאיתא בגמ' וסובר רש"י דע"כ לא מכשיר עולא אלא בלא ק"ד מבפנים דאז לא חיישינן לשמא הבריא משום דהוי ס"ס ספק דלמא כל עיקר תחיבה זו נעשה אחר שחיטה ובחיים לא נתחב כלל ואת"ל שנעשה התחיבה מחיים שמא לא הבריא ומ"מ מקשה הסוגיא ומ"ש מספק דרוסה כמי הוי ס"ס כדאיתא בתוס' ע"ש . משא"כ כשק"ד מבפנים על"פ מוכח דתחיבה זו מחיים נעשה ואין כאן אלא ספק דשמא הבריא מודה עולא . אך דא"כ דחשיב ס"ס מ"מ לא מקשה הגמ' ומ"ש מספק דרוסה דהא שם באמת פי' הרשב"א דאף דהוא ס"ס מ"מ מה דאפשר לברורי מבררינן הא הכא אלו חיישי' להבריא הא לשני הפירושים דרש"י בהבריא הוי לא אפשר לברורי ולהכי צ"ע :

גליון מהרש"א

(הגה"ה) **לבדוק** אחר נקיבת הושט . וכשמלעיטים בגרעיני' יש לבדוק גם חלק הושט שנשאר אחר שחיטה לצד הראש משא"כ במלעיטים בלחמים עגולים ת' צ"צ סי' י"ז : (שם) **דשכיח** יותר מסרכות . ובקנדיאה בודקין גם ראשי הבהמות משום שלפוחית של מים המצוי במוח לראות אם הי' מכוסה . ובכאלו אין לדיין אלא מה שעיניו רואות כפי מקומו לתקן. ת' דבר שמואל אבוהב סי' ר"ם : (ט"ז סוף ס"ק ט"ז) **בנמצא** קורט דם בפנים . וכ"כ הפ"ח דזה מורה דהי' הקוץ תחוב ושוב דינו כנמצא תחוב ויש להקל בה"מ : (ט"ז ס"ק י"ח) **ה"נ** גבי ושט יש להתיר אפילו לא נשאר רק המיעוט ממנו . וכ"כ בפ"ח דבזה יש לו בדיקה מבחוץ כדמוכח סעיף ד' . ות' חוט השני סי' ס"ח כתב להפריד העורות ואם נמצא בעור הפנימי אין הנקב מכולו שרי כיון דרק חיישינן שמא ניקב ע"י קוץ השעורים וכדומה . ק"ל מנודע שניקב עי' קוץ בזה ובת' אמונת שמואל סל"ד כ' להתיר רק בהפריד העור ולא נמצא בעור החיצון שום חולי וכתב דהמיקל בה"מ כהט"ז אין מוחין בידו גם ת' באר עשק סי' ס' מיקל : (ש"ך ס"ק כ') **אם** כן שפיר המ"ל . ע' פלתי ס"ק י"א ד"ה והנה יש : (שם ס"ק כ"א) **אין** לו בדיקה מבחוץ. ע' תב"ש סק"ח ד"ה כתב הפ"ח סק"י שהאריך בסוגי' ובפירש"י : (סעיף י"א ש"ע) **זפק** שניקב גגו . אווזא ובר אווזא אין להם זפק (וע' הג"ם בגליון סי' מ"ט סעיף ד' על תיבת תולין להקל) וצריך המורה להזהר עד היכן מגיע הושט (שבו בתחב בו קוץ גם מצד א' טריפה) דכל שכלו ב' עורות ונשאר רק עור א' הוא קורקבן ובעי מעבר אל עבר (שם בפ"מ סמ"ם בשפתי) : (שם) **זה** שימתח עם הושט . והוא מסוף הושט עד עם מקום שכלה שפועו של זפק רשב"א בת"ה :

חידושי רע"ק

חיים כ' דאם ליכא נקב אלא דהפנימי לקוי בשחין בזה כשר באין ריעותא בחיצון אבל אם נמצא בפנים במקום לקוי נקב אסור והסכים לזה בתב"ש :

ביאור הגר"א

אין כו' . כמ"ש שם בניקב מצד אחד בעובדא דר' שם : [יח] (ליקוט) נפרד כו' . עתוס' מ"ב ב' ד"ה סימנין כו' ור"ל איפרוק היינו שנפרדו זה מזה דס"ד דנדלדלו נמי היינו מלחי ולכן פריך לשמואל ומשני הא דאמר תורבץ כו' היינו דאיפקל מן הלחי ועתוס' מ"ד א' סד"ה והאיכא כו' אבל לפי' הרי"ף שם שכתב שניהן אקפל ואדלדל דטרפה מפרש דגם המקשה ס"ל שנדלדלו היינו זה מזה אלא שפריך כמו בנדלדלו טרפה ברובן ה"נ בעיקור סימנין ועוד מפרש להיפך מפירש"י ור"ח דאקפל טרפה ואיפרוק כשרה וערא"ש שמפרש דברי הרי"ף כפירש"י בתירוץ דאקפול כו' אבל הרמב"ם מפרש דברי הרי"ף בע"א ע"ש וכתב הרמב"ם גם תירוץ דאיגום איגומי כו' אבל הרא"ש השמיטו ואינו גורס ותנא תונא עד מתקיף וגם בשלמא מתני' כו' עד קשיא אבל א"צ למחקו אף לר"ח

פתחי תשובה

סוף סעיף ד' בהג"ה ועיין בתשובת אמונת שמואל סימן ל"ד שתירץ באופן אחר : (י) דאיכא ריעותא . עבה"ט . ובט"ז מבואר דאפי' אם המכה של הלעטה שלטה במקצת עור החיצון אין כאן איסור ואפילו אם שלטה ברובו לא הוי ככולו ויש להתיר אם במיעוט הנשאר לא שלט החולי כלל ע"ש ועיין בתשובת אמונת שמואל סימן ל"ג שחכם אחד פקפק על דברי הט"ז וכתב שגם הגאון מהר"ם מפראג היה מחמיר מאד בזה והוא ז"ל השיב והעלה דאם כשאנו מפרידים העורות לא נמצא ריעותא כלל בחיצון אין להחמיר וכן נהגו כל בעלי הוראה בעירו אכן אם שלט הלקותא גם בקצת עור החיצון מי שאין לבו נוקפו לסמוך בהפ"מ אדברי ט"ז הרשות בידו ואין בידינו למחות ע"ש . ועיין בתשובת אא"ז פנים מאירות חלק ב' סי' י"ג שכתב לפ"ד הט"ז דמקיל אפי' אם שלטה המכה בעור החיצון א"כ ה"ה אם נמצא קורט דם בין שני קרומים של הושט דכשר דודאי לא יגרע האי ק"ד מאם שלטה המכה גם בעור החיצון דאמרינן היכא דשלטה שלטה והיכא דלא שלטה לא מחזקינן ריעותא ולפ"ז מה שנהגו להפריד העורות הוא טרחא בכדי בודאי לפי דעת הגאונים שראיתי בתשובת חוט השני שהחמירו מאוד והסכימו להכשיר היכא שניקב עור א' ולא שלט החולי בעור הב' כלל ואם שלט בעור החיצון היו מטריפין לכך היו מקלפין אבל לפי מה שנוהגין בכל גלילותינו כדעת הט"ז א"כ למה לנו למקלף דכיון שאנו רואים דעור החיצון שלם ואין ק"ד מבחוץ די בכך . והדברים האלה נאמרו ונשנו שם בסוף סי' ק"ג ע"ש . ועיין בספר פתח הבית מהג' מהר"ר אברהם טיקטין ז"ל סי' י"א בד"ה עוד ראיתי שכתב דיש לספק אם באווזות המלעיטין נמצא לקותא בעור החיצון של ושט וזה בא מחמת שהאשה תופסה בידה בגואר בשעת הלעטה אי נאמר ג"כ דזה הוי כמו חולי ולהכי אי נימא בחוץ גרע וצ"ע בזה עכ"ד . ועיין עוד בתשו' אא"ז פמ"א חלק א' סי' א' שהאריך בענין זה והעלה הרבה חידוד דינים בדיני ושט ועיין בתשובת שבו"י ח"ב סי' כ"ו שכתב דאף דבתשובת פמ"א ח"א סימן א' דוחה דברי הט"ז בשתי ידים (כעת אין תשובת פמ"א ח"א לפני ויש לעיין בו מחמת דבפמ"א ח"ב ה"ל מבואר דאדרבא דעתו כהט"ז) אין דבריו מוכרחים כלל והסומך בהפ"מ על הט"ז דפסק דאין לנו להטריף אא"כ שהריעותא שלט בעור החיצון בכולו או ברובו (זה תימא דהלא הט"ז כתב בהדיא דרובו אינו ככולו) יש לנו על מה שיסמוך ונתן טעם לשבח להמקילין דלא חשו שמא ניקב החיצון והבריא כמו בישב קוץ בושט משום דהתם ניקב הקוץ בשעת תחיבה בכח והיישי' שמא ניקב אז מעבר לעבר ואח"כ ע"י המשך הימים נתרפא קצת משא"כ כאן שנעשה ע"י חוזק הלעטה אם איתא דניקב מעבר לעבר לא היה נתרפא כיון דמלעיטין עליו בכל יום היה הנקב מתרחב יותר ולא להתרפאות ולהעלות קרום ע"ש . [ועיין בתשובת ח"ס סימן כ"ה שכתב דהעיקר כהט"ז דלקות הלעטה הוא כמחמת חולי אע"ג שבספר נה"כ פליג עליו . בסברא בעלמא הוא דפליג והעיקר כט"ז וכן פסק פלתי . ורגיל אני להזהיר למלעיטין בחיטין הנקראים חיטי התוגרמ"א לבשל אותם תחלה כדי שע"י הבישול יתרכך הקוץ שבשורש החטה ואותן המלעיטין בעגולים העשויין מעסה בלולה אני מזהיר להניפם בנפה וכברה להסיר ממנו המוץ שדרכו לתחוב בושט ואז יש לסמוך אהט"ז ומ"מ בדיעבד אם לא נעשה כן נ"ל להתיר באווזי הלעטה בנמצא נקב (שלא שלט בחוץ) ולא ניכר אי מחמת קוץ או חולי . וע"ש עוד בדבר השאלה שנמצא כמין שערות תחובים בושט . וכתב הנה בענין קוץ ממש התחוב בושט יהיה כל מורה זהיר ברוחו מלהתיר חו"ש אע"פ שקלף הושט והפריד העורות ולא שלט בחיצון שבפנימי מ"מ חלילה להתיר נגד רוב הפוסקים והכרעת כל האחרונים כו' (עיין בספר תפארת למשה שכתב בהדיא להכשיר בזה וכן ראה נוהגים בעלי הוראה דמפרידים העורות ואם לא ניקב הפנימי מעל"ע מכשירים ואי ניקב הפנימי מעל"ע אוסרין ע"ש ועיין בס' בית יהודה מ"ש בזה) אמנם בנ"ד שמצא שערה תחובה בהנקב ולפמ"ש הרב השואל מצא כן כמה וכמה וגם היה קשה מאוד להוציא השיער מהנקב ההוא אשר מכל זה נ"ל שלא באו מבחוץ כלל וגם אין כאן נקב כלל אלא שומא מגידולי הושט הוא כעדות הרופאים בר"פ המפלת הגם שאינו סומך ע"ז להתיר להדיא בלא בדיקה מ"מ בבדיקה ולא שלט בצד החיצון שבעור הפנימי דאפי' בקוץ ממש איכא הרמב"ן והרא"ש דמכשירין ואפי' למאי דקיי"ל לאסור מ"מ הני שערות לאו קוצים נינהו דמנקבי אלא נסרכו בנקב ההוא בספק ע"י חולי או קוץ סמכינן אהט"ז שנעשה ע"י חולי כיון שהוא מאווזי הלעטה וכיון שלא שלט בחוץ כשר (קצת צ"ע דלפ"ז היה לו להתיר אפי' אם שלט בעור הפנימי מעל"ע לפמ"ש מקודם דהעיקר כהט"ז) ולא נשאר לנו רק סברת נה"כ דמחמיר גם בלקות הלעטה לזה נצרף לומר שמא אין כאן נקב כלל אלא מגידולי הושט הוא וע"י צירוף כל הנ"ל אני מסכים להתיר אחר שנבדק אבל לא בלא בדיקה ודוקא שער אבל קוץ ממש ובדומה חלילה להתיר אפילו ע"י בדיקה עכ"ד ע"ש] ועיין בתשובת מהר"ם זוסקינד סי' ד' וסי' ה' . ומ"ש הבה"ט ס"ק שלפני זה בשם חב"י בנמצא נוצות כו' עיין בזה בתשובת אמונת שמואל סי' י"ג . ועיין מה שכתבתי לקמן סימן נ"ח סק"ז בזה . ומ"ש עוד בשם תשובת מהר"ם לובלין בצבור שעשו תקנה כו' עיין בתשובת מהר"ם זוסקינד סי' י"ד שהביא בשם מהר"ר יוסף אשכנזי שחולק עליו ופסק דאסור והסכים עמו לאסור כשנאבדה הושט בלא בדיקה וכן אם בא חתול ונטל את הושט קודם בדיקתו והחזירו כשהוא נקוב אם לא בהפ"מ וכתב דאף מהר"ם לובלין לא סמך להתיר. אלא גבי תורבץ הושט דבלאו הכי איכא כמה טעמים לחלק בין תורבץ הושט לושט עצמו ע"ש ועי' בת' בית אפרים חי"ד סימן ו' והבאתי דבריו בקצרה לעיל סימן ל"א מבואר שם שיש להכשיר כדעת מהר"ם לובלין דלא דמי לסרכות הריאה דהתם מיעוט המצוי הוא שיהיה טרפה ודאי מה שאין כן הכא אע"ג דשכיח שיהא לקותא בושט מ"מ אינו מצוי שיהיה טריפה דוקא לפעמים

באר היטב

שאוכלין ומשקין תדיר בושט ועוברים ושוטפים משא"כ בבית הכוסות דאמרינן דאם איתא דמחיים הוה היה קורט דם נמצא : (טו) מבחוץ . טעות סופר הוא וצ"ל אם אינו נקוב מב' צדדים וגם אין ק"ד מבחוץ (ט"ז) . ופי' הש"ך אע"ג דיש קורט דם מבפנים דקורט דם מבפנים לא מעלה ולא מוריד . אבל ט"ז והאחרונים אוסרים אם יש ק"ד בפנים די"ל גם בחוץ היה ואינו ניכר . ולרבותא נקט מבחוץ דאפילו לא נמצא רק בחיצון טריפה . אבל קשה דבסעיף ד' פסק רמ"א דאם יש לחוש שניקב רק הפנימי בקוץ טריפה דחיישינן שמא ניקב גם החיצון וושט אין לו בדיקה מבחוץ וצ"ל דלעיל כתב רמ"א לדעת המחבר דחוששין לשמא הבריא ולא כ' כאן דעת יש מכשירים אלא להורות דעליה סומכין הנוהגים להלעיט האווזים א"כ הכא כיון שהקוץ תחוב בו לפנינו מיקרי מקום ידוע אבל לעיל מיירי שיש לחוש שניקב במקום שאינו ידוע אם נמצא בושט בין עור החיצון לפנימי כמו ג' בועות קטנות טריפה . גם אם נמצא בעורות של הגואר שקורין העלזלי"ך בצד הפנימי שבו מקומות עבים והוא כמו גשווירלי"ך ובתוכן חתיכות קשות מעוטפים במוגלא ואחר קיחת המוגלא ראו שהן נוצות מקופלים סופן בתחילתן וכאשר מתחו אותה נמתחו והיה אורכן כאחר נוצות עם קנה . ובצד החיצון של העלז"יל לא היה ניכר שום ריעותא נראה לאסור כל האווזות (חב"י שאלה מ"ד) : (טז) ריעותא . ופי' הש"ך דרמ"א סובר דאין להקל כדעת המכשירים ויותר טוב שלא יבדוק כלל משנקל כדעת המכשירים אלא יש לפסוק כדעת המחבר דאפילו לא נמצא ק"ד אפילו מבפנים טריפה כשקוץ תחוב בו וכתב בט"ז בשם הב"ח דאוסר הלעטה בעופות לגמרי וחולק עליו הט"ז וכתב שיש ידים ורגלים למנהגן של ישראל דכל מה שנראה שאין בו חולי אין בו חשש וחלילה לומר שכולם נכשלים באיסור דאורייתא מ"מ כל ירא שמים יזהיר לבני ביתו שילעיטו העופות בנחת ובדברים קטנים שלא יבואו לשום ספק ובתשובת מהר"מ מלובלין סימן כ"ח כתב בציבור שעשו תקנה לבדוק הושטות ואח"כ אירע שהשליכו הראשים ולא בדקו הושטות והכשיר בדיעבד . ויש לכסות דמן בברכה קודם בדיקת הושט דסמכינן אחזקה ש"א סימן ס"ח : אווזות שמלעיטין בגלגולי עיסה שמיבשין בתנור ושכיח הוא למצא בושט כמו שחין ובועות ע"י שירוע אם לא נמצא בעור החיצון ריעותא יש להכשיר . פר"ח כ"ג דף פ"ח . ותשובת בי"ע סי' ס' . וצ"ל סי' י"ז . וחוט השני ס"ח . ותשובת

יד אברהם

זמן קודם בדיקת הושט דסמכינן אחזקה . ועיין בתשובת צ"צ מ"ש לחלק בין זה למ"ש סי' כ"ח גבי חיה דבודק הריאה תחלה דשם השוחט הוא הבודק משא"כ גבי אווזות שאין השוחט בודק הושט . ובהגהת ס' כה"י כתב טעם אחר דגבי אווזות שמלעיטין אם יבדוק קודם יהיה מחוסר בדיקה ובעי' שלא יהי' מחוסר דבר בין שחיטה לכיסוי כדאיתא בגמ' דכתיב ושפך וכיסה . ומיהו היינו דוקא גבי עוף דסמיך ליה אבל גבי חיה לא קפיד קרא שלא יהא מחוסר דבר דאל"כ שום חיה לא תצטרך כיסוי דכולן צריכות בדיקות הריאה . אלא ע"כ דקרא דושפך וכיסה ואמרי' מי שאינו מחוסר אלא שפיכה וכסוי יצא מי שמחוסר פדייה או גרירה כו' לא קאי רק על עוף . ואין דבריו מחוורין דאטו בדיקת הריאה או הושט הוא דאורייתא דנמעט מקרא דושפך וכיסה הא א"א מדרבנן ומה"ת אינו מחוסר דבר ואמאי נמעט להו מכסוי . ועוד נראה דדוקא כשמחוסר

בו קורט דס וכן הוא בהדיא בד"מ : (כ) ניטל הזפק. בטור כתוב בשם תשובות הגאונים ראיה לזה מדאמר גגו של זפק נידון כושט ש"מ דלא קיי"ל כרבי דאמר אפי' ניטל דהא איכא מקום דאפילו בניקב לבד טריפה והקשה הרשב"א ע"ז דדלמא רבי לא מכשיר בניטל אלא למטה מן הגג והגג קיים ותירץ ב"י דה"ק הגאונים כיון דאיכ' מקום דאפי' ניקב טרפה סברא רחוקה היא לומר דבמקום אחר כשר אפי' ניטל ודבריו תמוהים דהא אמרינן אין מדמין בטרפות שהרי חותכה מכאן וחיה כו' ונראה לע"ד פירוש דברי הגאונים מדאמר גגו של זפק דינו כושט ולא אמר ניקב טריפה ולמה תולה אותו בושט אלא על כרחך לדיוקא לומר לך דהגג חמור מאוד ודינו כושט אבל הזפק עצמו יש בו ג"כ חומרא אבל לא כושט וע"כ לומר דיש לו טריפות בניטל עכ"פ : (כא) ניקב הבשר (המעי') כו'. דיש ספק דשמא שייך להקורקבן ונקיבתו במשהו :

לד (א) או למעלה מזה. אבל למטה ממקום שחיטה נקיבתו במשהו כמ"ש לקמן : (ב) ברוב רוחב חלל הקנה. הטעם בזה מדמצינו אפילו בעוף דחיותו מועט דמותר אם מקפלו ומניחו על רוחב חלל הקנה כמ"ש סעיף ג' כ"ש בבהמה דחיותו גדול כ"כ הרשב"א : (ג) ולפי מה שיתבאר כו'. הייתו בסעיף ג' דבאין חסרון דקיל

הגה (כ) [יט] ניטל הזפק טריפה (ב"י בשם רוב הפוסקים) [כ] אפי' נשתייר בו כדי שיוכל המאכל לעבור מן הושט אל הקורקבן (כך משמע מהר"ן פא"ט) (כא) (יז) [כא](יא) ניקב הבשר (המעי') שבין הזפק לקורקבן טריפה : (בסוף ש"ד ומהרי"ל) :

לד דין מכת הגרגרת. ובו י' סעיפים :

א א גרגרת שנפסק רוב (א) ב חללה במקום הראוי (°) לשחיטה (א) ב או למעלה מזה ג (א) הרי זו (ב) אסורה :

ב ג אם ניקבה נקב שיש בו חסרון כאיסר אסורה ד ואם ניטלה ממנו רצועה לארכה אי כד מעגלת לה הויא כאיסר אסורה ה ויש מי שאומר שאין אנו בקיאים בשיעור כאיסר ד [א] הלכך משערים אותו (ב) ברוב רוחב חלל הקנה :

הגה (ג) [ב] ולפי מה שיתבאר בסמוך *) דשיעור איסר הוא פחות מרוב אם כן מי שאינו בקי יבא להקל על כן נראה דרצה לומר רוב רוחב חלל קנה של עוף דהוא פחות מכאיסר ומי שאינו בקי יטריף בכל (ג) ענין. (ד"ע) :

הר"ב דזה וזה לא יכשר ומה שהביא היש מכשירים היינו להורות שעליהם סמכו הנוהגים להלעיט אבל דעתו כיון דשכיח יותר מסרכות הריאה א"כ אין לסמוך ארובא וצריך בדיקה וכדלקמן ר"ס ל"ט גבי ריאה והיכא דנמצא הקוץ תחוב בושט הדין מוסכם להמחבר וכמ"ש בס"ק כ"א וכן משמע להדיא בד"מ כדפי' וכן בעט"ז לא הביא אלא דברי המחבר וכן הב"ח לוח כהרוכיא על המנהג שמלעיטים האווזות כו' ע"ש ובתשובת מהר"מ מלובלין סימן כ"א בצבור שעשו תקנה לבדוק הושטות ואח"כ אירע שהשליכו הראשים ולא בדקו הושטות כשר בדיעבד ועיין שם שהאריך :

לד א גרגרת שנפסק רוב חללה. שדופן הקנה עב מלמעלה ולצד הגוהר אינו אלא קרום דק ואינה אסורה עד שיפסק רוב החלל ועובי דופן הקנה אינו משלים לרוב הכי איתא בש"ס ופוסקים : ב או למעלה מזה. פירוש למעלה מן המקום הראוי לשחיטה כמו דינא הכי דפסוקת הגרגרת ברובא והא דלעיל בסי' כ"ד סט"ו וט"ז בעיקור אפילו לא נשאר אלא מיעוטו מחובר במקום אחד כשר התם היינו שלא נעקר הסימן אלא ממקום חבורו בלחי אבל הכא שהקלקול בגוף הסימן ברובא מיטרפא אבל למטה ממקום הראוי לשחיטה יתבאר בסימן זה ס"ח דבמשהו טרפה : ג הרי זו אסורה. דעת הב"ח דלהרמב"ם אם נפסקה הגרגרת ברובה ולא נשחטה לא הוי אלא טריפה מחיים וכשנשחטה הוי נבלה וה"א כמ"ש בסימן ל"ג ס"ק ד' ע"ש : ד הלכך משערים אותו ברוב רוחב חלל הקנה. ז"ל הרשב"א ונראה דמ"מ אם אין שעור הקדירה יותר מחלי רוחב עגול פי הקנה כשרה וכדאמרינן גבי עוף מקפלו ומניחו ע"פ הקנה אם חופה רוב קנה טריפה ואם לאו כשרה אלמא בעוף דחיותו מועט אזלינן לרוב פי הקנה כ"ש בבהמה דחיותה גדול עכ"ל ומ"ש הר"ב ולפי מה שיתבאר בסמוך כו' ר"ל מה שכתב בסעיף שאח"ז ניקבה סביב היקפה כו' אם אין בהן חסרון מצטרפין לרוב חללה ואם יש בהן חסרון מצטרפין לאיסור כמלא שיעור איסר פחות מרוב וכ"כ בד"מ בהדיא וכן ביאר הדרישה ס"ג וע"כ נ"ל להר"ב דר"ל רוחב חלל הקנה של עוף אבל זהו דחוק מאד ואינו נ"ל כלל דמשמע דבכל

עוף

באר הגולה

א משנה שם חולין דף מ"ב : ב מההיא עובדא דאתא לקמי' דרב וכו' שם דף מ"ד (ספי' לאפוקי למטה כדלקמן סעיף ח') : ג שם במשנה וכרשב"ג: ד מימרא דרבה בר בר חנה וכו' שם דף מ"ה : ה הרשב"א בחידושיו שם (בשם בעל

נקודות הכסף

(סימן ל"ד סעיף ב' בהג"ה) שיעור איסר. ברמב"ם בפי' המשנה בפ"ב דחולין דאיסר הוא ארבעה גרגרי שעורים ועוביו כראוי וצורתו עגולה ובפ"ק דקידושין דף י' סלע הוא ד' דינרין ודינר הוא כ"ד איסרין נמצא שהאיסר הוא אחד מצ"ו חלקי'

מטה יהונתן

שרוצים לפרש דברי תוס' פ' השוחט דף כ"ח ע"ב בד"ה אתא כי ממסמס קועי דמא וכו' ודוחק במה שכתבו ודוחק לומר שכגון שניקב ע"י חולי ובחיצון אין ניכר שום חולי רוצים לומר דס"ל לתוס' דגם בניקוב ע"י חולי אין בושט בדיקה מבחוץ אלא צריך שלא יהיה שליטת החולי בחיצון כלל דאז אין החיצון נכנס בספק כלל אבל האמת יורה דרכו דל"א אין בושט בדיקה מבחוץ אלא דווקא בקוץ כיון דשכיחי ליקוב אמרי' וודאי ניקוב וכיון שהחיצון וודאי אדום אינו ניכר משא"כ ע"י חולי אמרי' דאינו ניקוב כלל ואם שטור שתחת שליטת החולי ובריא אמרינן שלא ניקב כלל ולא הוי דומיא דספק דרוסה כיון שהחיצון אדום אינו ניכר משא"כ ע"י חולי אמרי' שלא ניקב כלל ומה שכתב תוס' ובחיצון אינו ניכר שום חולי היינו בכל עור החיצון אינו ניכר אבל במקצת ניכר ג"כ כמ"ש הש"ך :

(סימן ל"ד סעיף ב') הלכך משערי' אותה ברוב רוחב חלל הקנה. עי' ש"ך סק"ד נראה מדבריו שרוצה לפרש דקושית הרמ"א הוא בניקב שאין בהם חסרון משערין לרובא וכשיש בהם חסרון לכאיסור והק' עלי' מה שהקש' ע"ש ולמ"ו נ"י דודאי לא עלה על דעת הרמ"א מעולם אלא קושייתו כך דהנה יש מי שאומר שהב"י המחבר הוא דעת רשב"א והוכיח כן מפירוש הרי"ף שפירש בעופא מאי לא קאי אניקבה כנפה אלא דבעי ליה בנחסרה כיון שאין כל הקנה בעוף כאיסור איך משערין ומתרץ מקפלו ומניחו ע"פ הקנה לפ"ז מוכח דשיעור איסור הוא גדול מאם חופה וזה וודאי ס"ל להרי"ף דמשערינן הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו וא"א דשיעורא איסור הוא קטן מאם חופה היכי קאמר דמשערין באם חופה יהיה יותר חומרא א"כ קו' הרמ"א כך שהרי המחבר פסק לקמן סעי' ד' כשיטת רש"י והרא"ש היכי קאמר הכא דמשערין ברוב רוחב החלל הקנה לפ"ז אין מקום לקו' הש"ך אבל בכל זאת יש לתרץ קו' הרמ"א דהא י"ל לשיטת רש"י והרא"ש דס"ל דהשלשבניהם הוי כמאן דליתא דמי' א"כ כיון דשיעור איסור הוא כן מעט החופה ואין משערינן הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו איך ניקב הוא בשיעור איסור מיד הוא טריפה ודוחק לומר דס"ל הא דמצטרפין השלש הוא רק מדרבנן והם אמרו והם אמרו אע"כ צ"ל דגם הרא"ש ס"ל דשיעור איסור הוא שיעור גדול מעם החופה וא"ל דא"כ יהיה שיעור דמעט החופה יותר קטן א"כ גם בזה א"א לעמוד עליו י"ל הא דכתב הרא"ש א"א לעמוד עליו דוודאי אם כל א' יבא להחמיר ולהטריף בניקב כ"ש לכך קאמר דמשערין בעם החופה שהוא שיעור ידוע ומוגבל וכ"כ הש"ך סי' כ"ה לפרש דברי הרא"ש כך א"כ ל"מ הרמ"א מידי דאע"פ שפי' המחבר כרש"י והרא"ש אפ"ה י"ל דשיעור איסור הוא גדול מעם החופה וכפי' זה נוכח ע"כ מדברי

ביאור הגר"א

לר"ח והרי"ף (ע"כ) : [יט] ניטל הזפק כו'. שם איבעיא בגמ' אי הורו כר' או לא : [כ] אפי' כו'. דאל"כ טרפה לד"ה שא"א לחיות כמש"ש (נ"ה ב') ל"ש אלא שיכול לחיות כו' וכנ"ל ס"א : [כא] ניקב כו'. שהוא בכלל בני מעים ערש"י נ"ח ב' ד"ה וכנגדן :

לד [א] הלכך משערין כו'. דאפי' בעוף כשר כ"ש בבהמה דחיותה מרובה : [ב] ולפי מה כו'. ר"ל דבס"ד בש"ע בעוף אם כו' ובהג"ה כתב ואם כו' וי"א דמשערין כו' והוא דעת הרא"ש שכתב דבעיא דעופא מאי ל"ק אלא דוקא אנפה דאם ישער

חדושי רע"ק

(סעיף י"א בהג"ה) **ניקב** הבשר שבין הזפק. ע' בספר הישר לר"ת (סי' ק"ח) דכתב דרך בשר העב שעל הקורקבן שהוא כמין אגוז זהו ספק שמא שייך להקורקבן אבל מה שיש בין הזפק לאותו בשר עב פשוט דדינו כזפק ע"ש :

באר היטב

ש"י שאלה מ"ט : (יז) ניקב. דשמא שייך לקורקבן ונקיבתו במשהו. וכתב בה"י אם נמצא מחט או קוץ במעי זה ולא נראה בו שום נקב מותר מכח ס"ס שמא לא ניקב ואת"ל ניקב שמא מן הזפק הוא ולא מיטרף בנקב וכתב פר"ח בק"א מיהו אם נמצא תחוב יש להטריף ע"ש :

לד (א) חללה. וכתב בש"ך אבל רוב עובי הדופן של הקנה אינו משלים לרוב שדופן הקנה עב מלמעלה ולצד הגוהר אינו אלא קרום דק ואינה אסורה עד שיפסק רוב החלל ועובי דופן אינו משלים לרוב (שם) וכן אם נפסק מלמטה למעלה שיש רוב חללה אע"פ שרוב עובי קיים טריפה (מהרמ"ש) : (ב) אסורה. וכתב בש"ך דהוי נבילה ואין להקשות הא קיימא לן לעיל סימן כ"ד סעיף ט"ו בעיקור אפילו לא נשאר אלא מיעוט מחובר במקום אחד כשר התם מיירי שלא נעקר הסימן אלא ממקום חבורו בלחי לכך לא מטריף ברוב אבל הכא שהקלקול בגוף הסימן לכך ברובא מטרפא אבל למטה ממקום השחיטה נקיבתו במשהו : (ג) ענין. והש"ך והט"ז חולקין על זה וס"ל דמשמע בכל עוף ובהמה בקנה דידיה קאמר וקושית הרמ"א מתרץ הש"ך בענין אחר וגם הט"ז מתרץ קושית הרמ"א בענין אחר ופוסק ג"כ דיש לשער בבהמה ברוב חלל הבהמה

פתחי תשובה

אין הנקב או הלקותא רק בפנימי והחיצון שלם ע"ש באורך. וגדולה מזו כתב בתשובת את"ז פנים מאירות ח"א סי' א' ובח"ב סי' ק"ג דאף אם ראו מתחילה שיש לקותא בעור הפנימי אך ידוע להם בבירור שלא היה נקב מפולש ולא דקדקו לראות אחר ק"ד ונאבד הושט דיש להתיר ע"ש. [ובתשובת ח"ס סימן כ"ד כתב דהעיקר כמהר"ם לובלין ומיניה אין לזוז ואמנם מהרמ"ל לא מיירי אלא נאבד בלא בדיקה אבל כשהיה בו ריעותא ושוב נאבד בלא בדיקה יש לאסור עש"ך סימן מ"א ס"ק כ"ג עכ"ל]. ועיין בתשובת פרי תבואה סימן ט"ו בצבור שעשו סייג וגדר שלא להלעיט אווזות בהסכמת הקהל ובצירוף אב"ד והוכרז זאת בקבלה ואחר כך עבר אחד מאנשי העיר על הקבלה והלעיט האווזות שלו והעלה דיש לאסור אותם להמפטם ולביתו אבל לאחרים מותרים מאחר שהוא בעל הבית שאינו רגיל לטרוח בפטימת אווזות למוכרן לאחרים די לנו שנקנסנו שלא יאכל מהם הוא וביתו אמנם אם תקרינה כאלה במפטם למכור לאחרים אז יש לאחרים דין מי שנתבשל בשבילם ע"ש: **(יא)** ניקב המעי'. עבה"ט בשם בה"י ופר"ח ועיין בספר פתח הבית סימן י"ב שכתב דבעוף שאין לו זפק כגון אווזא וכר אווזא אם נמצא תחוב מחט בבשר הסמוך לקורקבן לצד הושט ולא יצא לחוץ כשר ומכ"ש דיש להכשיר מה שנמצאו כמה פעמים בבר אווזות בבשר הנ"ל כמין אבעבועות וכשאוחכים אותם נמצא בתוכם תולעים רבים רק לא נקבו לחוץ דבזה יש עוד קולא די"ל זה מקרי מחמת חולי שבאים מחמת רקבון ע"ש ולטעם זה אפשר להקל גם בעוף שיש לו זפק ועי' פמ"ג במשבצות ס"ק כ"א. [ועיין בתשובת ח"ס סימן כ"ח שנשאל ג"כ על ענין אבעבועות הנ"ל וז"ל השאלה שם אודות בר אווזות שנמצא בשילהי ושט סמוך לקורקבן כמין כפתורים או בועות וכשנפתחים מונחים בתוכן תולעים חיים וכמה פעמים נמצאים נקבים בבועות הללו בפנימיותם בתוך הושט מה דינם. ותשובה הנה כל הני דאתו לקמן מאותן בר אווזות החוש מעיד שהתולעים הללו מינייהו קא רבו ולא מעלמא אתו וכשפותחין הכפתורים ההמה מונחים בתוכו למאות כחוט השערה דקים ונכרכים בעיגול וכשמוציאים אותם רוחשים ונפרדים זה מזה וכן נמצאו הרבה כפתורים כאלו בכל אחד מהם ורובם הבועה בעליונה היא בשר שהרופא גורדו א"כ בתחלה צריך המורה לפנות הבועה ולבדוק אם לא שלטה המכה גם בחיצונית הבועה והוי ג"כ בשר שהרופא גורדו וה"ל כמו ניקב מב' צדדים וטרפה אך אם הבשר מעבר השני שלם ויפה וליכא למיחש רק משום תולעים הנה בודאי אי מצינו נקבים משני הצדדים ע"י התולעים יש לאסור לדעת הדרישה כבש"ך סימן ל"ח סקי"ז דדוקא בקורקבן יש להקל משום שעורו עב ולא באבר אחר אי לא ראינו ריעותא מבחוץ י"ל דאין להחזיק ריעותא בזה ולומר ושט אין לו בדיקה מבחוץ לענין זה כיון דבלא"ה ספיקא הוא אי מחיים פריש או לאחר מיתה פריש ועוד שרוב אותם הכפתורים המה מחלק הקורקבן ולא מחלק הושט וגם אין לחוש שמא נתרפא כי התולע המנקב אין מניחו להתרפאות ועדיף מקוץ התחוב וכל זה לפי מה שנ"ל ברור שהתולעים הללו נולדים מעצמן של העופות אך אם היה מקום לחוש שבאו מבחוץ כמו שחשב הרב השואל אזי תליא בפלוגתא שבש"ך סימן ל"ו ס"ק ט"ו עכ"ד ע"ש] :

לד (א) ה"ז אסורה. [עבה"ט ועיין בס' לבושי שרד שנסתפק דאפשר הא דהוי נבילה הוא דוקא בפסוקת הגרגרת ברובה אבל בדין חסרון הגרגרת דסעיף ב' דשיעורו כאיסר אעפ"י שהרוב שלם לא הוי נבילה ואף שהרמב"ם ז"ל כתב בכל דיני החסרון שהוא נבילה י"ל דלגרמיה הוא שכתב כן אבל לדעת התוס' פא"ט דף מ"ג סד"ה הנך דטריפות דחסרון גרגרת הוא רק על שם סופו דסופו להיות נפסק רוב א"כ י"ל כיון דעכשיו הגרגרת עדיין בריא הוי שחיטתו שחיטה מעליא ומטהר מידי נבילה ומכ"ש שאינו נבילה מחיים כו' ושוב העלה דגם

יד אפרים

(שם סעיף י"א בהג"ה) **ניקב**. עבה"ט וכ' בגינת וורדים כלל א' סי' כ"ז דהא דקיי"ל ניקב המעי ההולך מזפק לקורקבן טרפה כמ"ש הרמ"א ס"ס ל"ג גם כל מה שנמתח ומתקצר בתחתיותו של זפק כשאוחזין לצד מטה במעי נידון כמעי עצמו לאסור בו הנקב כמו במעי היוצא מן הושט זפק לפי פי' הריב"א ע"ש. ובדין ק"ד שם תשובת מהר"י פראג להכשיר בניקב הזפק סמוך למעי בתחתיותו בכיס. והמחבר סי' כ"ה חזר לחזק דבריו להטריף בכה"ג ע"ש :

גליון מהרש"א

(הגה"ה) **ניקב** הבשר. בפשטא ע"כ לא נתספק הש"ד אלא אי דינו כזפק או כקורקבן וא"כ בתחוב בו מחט כשר אלא דרש"ל על ש"ד מסופק ג"כ לדמותו לושט והטעם שיהיה חמור מקורקבן בת' דבר שמואל אבוהב סי' רע"ח משום דבקורקבן אוכלין ומשקין מיינח נייחא: (שם) **שבין** הזפק לקורקבן. ואינו דומה לשאר הזפק שהוא צר ודחוק ואפאם ניקב אין המאכל יורד לחלל אבל בשר זה הוא מרווח [illegible] של זפק בכים סמוך למעי זה פליגי בת' גינת ורדים ח"א חיו"ד סי' כ"ג כלל א' וסימנים [illegible] **דשמא** שייך להקורקבן. ובפ"ת כ' דאם אינו שייך לקורקבן הוה כשאר מעיים וממ[illegible]

(סימן ל"ד סעיף א' ש"ע) **גרגרת** שנפסק רוב חללה. לקמן סימן ש"ע נקרע מגבו כדג אפילו הוא חי חשוב כמת וברמב"ם פ"ג משחיטה הי"ט דה"ה בבהמה ועוף הוי נבילה. [illegible] שבאמצע הקנה יוצא כעין קנה אחר עשוי כלול חלול ואינו עשוי חוליות וחוזר ומתחבר בקנה כשירה. פ"ת : (סעיף ב' ש"ע) **חסרון** כאיסר אסורה. בתוס' ריש דף מ"ג דטריפה הוא [illegible]

יד אברהם

גבירא או פדייה קפיד קרא דהוי מתוסר מעשה משא"כ בדיקה לאו מעשה אלא ראיה בעלמא. וכה"ג איתא בסנהדרין (דף מ') ובר"ן פ"ב דגיטין. ומ"ש ראיה מרפ"ב דחולין דושפך את דמו [illegible] לאו ראיה היא דשם קאי למ"ד דאין שחיטה לעוף מה"ת ולא קי"ל הכי : (סעיף י"א בהג"ה) **ניקב** המעים שבין הזפק לקורקבן טריפה. דיש ספק דשמא שייך להקורקבן ונקיבתו במשהו (ט"ז) [illegible] ריב"א כמ"ש בפירוש מה שנמתח עמו האמור בש"ס גבי גגו של זפק (דף נ"ו) מבואר להדיא דאותו מעוי' שייך להקורקבן ולמעיים ונקיבתו במשהו ומביאו הב"י ואף שהב"י כתב עליו שדברי [illegible] בענין גגו של זפק אבל לא קאי למ"ש בענין המעיי'. וכן מוכח לכאורה ממ"ש רש"י פא"ט (דף נ"ח) גבי ב' בני מעיים שכנגדן בעוף כשרה. י"מ שכל עוף דרכו כן שמן הזפק ועד הקורקבן [illegible] והוא קרי בני מעיים וברא"ש הקורקבן יוצאין בני מעיי' גמורין עכ"ל וכ"פ הרמב"ם והעתיקו הש"ע ר"ס מ"ז. וא"כ כיון דקרי ליה בני מעיים הוא בכלל נקיבת המעיים דתנן. לפיכך נ"ל [illegible] אותו ספק כמ"ש נוקלת האחרונים וליתא שכ"ד רש"י ורמב"ם ומרדכי וריב"א :

(סימן ל"ד סעיף ב') **אין** אנו בקיאין בשיעור כאיסר הלכך משערין אותו ברוב רוחב חלל הקנה. עט"ז וש"ך דמסקי דשיעור איסר הוא יותר מרוב חלל קנה דבהמה כדי ליישב קושית רמ"[illegible]

העיטור): ו מימר' דרב יהוד' וכו' וכדמפרש ר' הלבו וכו' שם: ז הרא"ש והר"ן שם: ח הר"ן שם (וכן משמע מפי'

ג ה י ניקב סביב היקפה נקבים דקים זה אצל זה כנקבי הנפה אם אין בהם חסרון מצטרפין לרוב (ד) חללה ו ואם יש בהם חסרון מצטרפין לכאיסר [ג] ז שאם יש כאיסר בנקבים עם השלם שביניהם (ה) אסורה [ד] ח והוא שהנקבים סמוכין כל כך שאין

עוף ובהמה בקנה דידיה קאמר ועוד דמלשון הרשב"א משמע דבקנה דבהמה קאמר ועוד דהרשב"א כתב גם כן אמתני' (דף כ"ד ע"א) עד כמה תחסר דאיירי בהדיא בבהמה ועוד דאי ברוב חלל הקנה דעוף מיירי אכתי לא ידעינן שעורא דאיזה עוף נשער ורצו לפרש ולא באו אלא לסתום אלא ודאי ברוחב חלל הקנה דבהמה מיירי (דהיינו גסה לגסה ודקה לדקה) ולענין מה שהקשה הר"ב ולפי מה שיתבאר בסמוך כו' לק"מ לפע"ד דודאי שיעור איסר יותר מרוב היקף הגרגרת דבהמה וזהו דבר המורגש לחוש הראות שהרי הוא עכ"פ יותר גדול מגרגרת דעוף וכמו שכתב רש"י והרא"ש והר"ן ושאר פוסקים בעוף דליכא בגרגרת דידיה כאיסר כו' ע"ש וברוב היקף הגרגרת אינו אלא רצועה אחת מנקבים כזה (ובאיסר יש כמה וכמה רצועות כזה

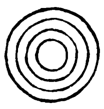

כזה) בענין שאם התפרס היא כ"כ ארוכה כמו רוב בסעיף ז' דאפי' לא נתייר אלא דהיכא דאין בנקבים חסרון לעולם לא מצטרפינן לרובא אלא כשהן עומדין סביב היקפה יחד יהא נפסק רוב הגרגרת אבל כשהן עומדים באורך הקנה כזה · · · · · אע"פ שהרצועה היקף הגרגרת לא מצטרפין לרובא דלא יהא אלא מחוברים יחד בודאי לא גרע מנסדקה אלא משהו למעלה ולמטה כשר (ועיין בכסף משנה פ"ג מה"ש דין כ"ג ד"ה ניקבה נקבים כו') אבל בנקבים שיש בהן חסרון לא שייך צירוף אלא כשהן עומדין באורך או באמצע הגרגרת דכשהן עומדין בהיקף הגרגרת פשיטא דמצטרפים לרובא דודאי לא גרע מנקבים שאין בהן חסרון ולא נפקא לן מידי בזה שיש בהן חסרון אלא ודאי מה דמצטרפים נקבים שיש בהן חסרון לכאיסר היינו כשהן עומדים באורך או באמצע הגרגרת בענין שאין מקיפים רוב הקנה *) וא"כ לק"מ דאע"ג דרוב הוי פחות מכאיסר וכמ"ש וכדמשמע נמי קצת מפירש"י (דף מ"ה ע"א) ד"ה אלמא כיון כו' עד וגבי נקבים בעי כאיסר לשעוריהו ע"ש מ"מ באין בהן חסרון טריפה כיון שהן עומדים בהיקף הגרגרת דהוי ממש כנפסקה אם תתפרס יחד אבל ביש בהן חסרון ע"כ מיירי כשהן באורך הקנה וכדפי' ולא שייך צירוף רובא דהא אינן עומדין בהיקף והלכך כי מצטרפי' בנקבים שיש בהן חסרון ע"כ לא מטעם נפסקה אתינא עלה אלא מטעם דהוי כנחסרה והלכך מצטרפים לשיעור נחסרה דהיינו כאיסר והוא יותר מרוב חלל הקנה וכאשר כתבתי מוכח מדברי ר' ירוחם שכתב וז"ל יש מי שכתב שאם הוא עוף גס ויש בקנה דידיה כאיסר משערינן בו כאיסר כמו בבהמה וי"מ דעוף דאין חיותו כ"כ כבהמה לא שיערו בו כאיסר אפי' יש ברחבו כאיסר אלא משערינן ברוב והראשון נראה עיקר עכ"ל ומביאו ב"י ומדכתב דעוף אין חיותו כ"כ כו' מכלל דשיעורא דאיסר הוא יותר מאם חופה דעוף גדול וכ"ש שהוא יותר מרוב היקף גרגרת דידיה ואפ"ה כתב שהראשון נראה עיקר דהיינו בנקבים שיש בהן חסרון שמצטרפין לכאיסר בעוף גדול ובאין בהן חסרון ע"כ הוא מודה דאף בעוף גדול מצטרפין לרובא א"כ יהא אין בהן חסרון חמור מיש בהן חסרון אלא ודאי נקבים שאין בהן חסרון לא שייכי אלא כשעומדין בהיקף הגרגרת ונקבים שיש בהן חסרון לא שייכי אלא באמצע הגרגרת או באורך וכדפי' וכן משמע מדברי שאר הפוסקים כדפי' ובעט"ז כתב וז"ל ועכשיו שא"א בקיאין באיסר כמה הוי אנו משערינן ברוחב חלל הקנה וגם בבהמה אנו משערינן כן שאם הנקבים שביניהם חופה חלל פי הקנה טריפה וכן בנקיבת נקב הרוך משערינן חסרון הרצועה ג"כ בשיעור זה עכ"ל והשמיט הגהת הר"ב ואולי כוון למה שכתבתי ומ"ש הב"ח סעיף ח' בזה לא ירדתי לסוף דעתו בכל דבריו ע"ש: **ה** ניקב סביב היקפה כו'. פי' דוקא שניקב סביב היקפה ממש כזה) אבל אין הנקבים שאין בהן חסרון שבאורך הקנה מצטרפין לרוב היקף דלא יהא אלא נסדקה הלכך נקבים שאין בהן חסרון לעולם לא פסלי אלא כשהן עומדין בהיקף הגרגרת ברוחב וכ"כ הרא"ש וז"ל נקבים שאין בהן חסרון מצטרפין לרובא אם עומדים בהיקף הגרגרת עכ"ל אבל נקבים שיש בהן חסרון לא שייך אלא כשעומדין באמצע או באורך הגרגרת דאי בהיקף אפילו אין בהן חסרון פסלי דומיא דנפסקה ולא נפקא לן מידי במאי דיש בהן חסרון ולפ"ז לשון המחבר מגומגם שפתח ברישא ניקבה סביב היקפה אם אין בהן כו' ואם יש בהן כו' משמע דביש חסרון נמי אסביב היקפה קאי גם לשון הטור מגומגם יותר שכתב ואם ניקבה סביב היקפה נקבים דקים זא"ז כנקבי הנפה אם יש בהן חסרון מצטרפין כאיסר שאם יש כאיסר בנקבים עם השלם שביניהם טריפה ואם אין בהן חסרון שיעורא ברובא עד כאן לשונו ולכן נ"ל דה"ק ואם ניקבה סביב היקפה אז הדין כך שאם יש כאיסר בנקבים כו' טריפה אע"פ שאינם מקיפים רובא אלא שעומדים קצת נקבים בהיקף וגם קצת באורך דאי אפשר כשיש הרבה נקבים בשיעורן כאיסר שלא יקיפו מעט הקנה ואם אין בהן חסרון אז אינה טריפה בהיקף מעט אלא בעינן שיקיפו הקנה ברובא וכך תפרש דברי המחבר וק"ל: **ו** ואם יש בהן חסרון כו' **שאם יש כאיסר בנקבים עם השלם שביניהם** כו'. מדכתב גבי נקבים שיש בהן חסרון שאם יש כאיסר בנקבים עם השלם שביניהם כו' ולא כתב נמי הכי ברישא גבי נקבים שאין בהן חסרון בגם השלם שביניהם מצטרף לרובא מכלל דס"ל דבאין בהן חסרון אין השלם מצטרף אפילו אין בין נקב לנקב כמלא נקב וגם משמע מדברי המחבר שאין חילוק בין בהמה לעוף לענין צירוף השלם אלא ביש בהן חסרון אפילו בבהמה מצטרף השלם לכאיסר כשאין בין נקב לנקב כמלא נקב וכשאין בהן חסרון אפילו בעוף אין השלם מצטרף להיקף רוב הגרגרת דידיה וכן הוכחתי בספרי שזהו

דעת

דקי"ל הוא ברוב וביש חסרון דחמיר הוא כאיסר וא"ל קושית רמ"א דנגד רוב היקף הוא איסר זוטר מיניה אבל נגד רוב רוחב חלל הקנה איסר גדול ממנו פשוט דזה אינו דשיעור גדול יש במכסה כל שעה רוחב החלל וממלא אותו ממש. שיש בחוט המקיף סביב היקף של הקנה וע"כ תירץ רמ"א דמיירי כאן בחלל קנה עוף ודברי הרשב"א אינם משמע כן דלא הזכיר כלל עוף וע"כ א"ל דעיקר החומרא בסמוך דנצרף השלם עם הנקבים דא"כ קשה היה לנו לצרף ולשער בין הכל ברוב היקף כמו באין חסרון בנקבים ולמה ניזול כאן לקולא לשער בכאיסר וראיתי רבים דוחקים עצמם לתרץ קושית רמ"א בדרכים אחרי' ולא שוה לי והנראה לע"ד דליכא קושיא כל

עיקר

נקודות הכסף

מסלע וסלע הוא שליש טפח דהיינו שלשה גרעיני תמרים וכן הוא בסימן מ"ח ובשפתי כהן סי' ל' ס"ק ח' ע"ש: (שם ס"ק ד') הגאמוז"ל האריך להקשות על אמ"ו זקני מהר"ם איסרלש על מה שכתב ברמ"א בסימן זה ולפי מה שיתבאר בסמוך וכו' והשיג עליו בס"ק ד' וגם הט"ז האריך בזה והשיגו עליו ושניהם לדבר אחד נתכוונו ולפע"ד דבריה' תמוהין בעיני דמדברי הרא"ש ורי"ו מוכח בהדיא דרוב חלל פי הקנה הוא יותר במ"ש דאיבעיא בעוף דאי משערינן באיסר לפי ערך בהמה אם כן יהיה דעוף חומרא גדולה כיון דהוא שיעור קטן מאוד ע"כ משערינן בעוף ברוב רוחב חלל פי הקנה דז"ל ב"י ופי' הרא"ש דבריו דכל היכא דמשערינן בבהמה ברובא ה"ה דבעופא משערים ברובא וכן כל היכא דמשערים בבהמה כאיסר לא איצטרך ליה למיבעי' בעופא מאי דפשיטא דמשערים לפי קטנו אבל בנקיבה כנפה דמשערינן השלם עם הנקבים לאיסר כשהם מקורבים כנקבי הנפה בזופן ליחסר הוא דמיבעיא ליה בעוף דכי משערים שיעור חסרון שלא כנגד איסר הבהמ' גדולה קטן מאוד שיעור חסרונו אי מחמרינן בשיעור קטן כזה לצרף השלם עם החסרון ומשני דלא אלא שיעור אחר נתנו חכמים בקפלו ומניחו על פי הקנה עכ"ל וכ' רבינו ירוחם דברים אלו עם הרחבת הביאור קצת וז"ל אם ניקב הקנה בעוף כנפה נקבים שיש בהם חסרון דבבהמה שיעורו כאיסר ואם תשער כך בעוף לא תמצא בו איסר כי אין בכל קנה העוף כאיסר וא"ת הכל לפי גדלו וקטנו יהיה שיעור חסרונו קטן הרבה. וא"ת שנשער כאיסר לפי גדלו וקטנו ונחשב בזה השלם שיש בין נקב לנקב עם חסרון הנקבים יהיה בזה חומרא גדולה אלא משערים בע"א חותך למטה מהנקבים ובצידיהן עד שיוכל לקפל הרצועה שהנקבים בה ומניחה על פי הקנה אם חופה בין הנקבים בין השלם שבין נקב לנקב רוב חלל הקנה טרפה עד כאן לשון ר"י ומביאו הגאמוז"ל בסעיף קטן ו' הרי בהדיא כדברי. ומה שהוכיח הגאמוז"ל מדברי רי"ו במה שכתב והראשון נראה עיקר וכו' היינו לפי שיטתו במה שכתב מתחלה דאיסר הוא יותר מרוב חלל פי הקנה אבל לפי מ"ש ליתא דרוב הוא יותר אך את זה יש להקשות במ"ש רי"ו ויש מפרשים דעוף דאין חיותו כ"כ כבהמה לא שיערו בו כאיסר אפילו יש ברחבו איסר אדרבה מטעם דחיותו הוא מועט ה"ל לשער באיסר לפי שהוא שיעור קטן לפי דברי יש לומר דס"פ לפירוש הראשון בעוף גסה משערינן כמו בבהמה רצה לומר דמשערינן לפי ערך וקא משמע לן דלא תימא כיון דבעוף דליכא לשערו באיסר כיון שהוא קטן מאוד הכי נמי גבי עוף גס קא משמע לן דמשערים לפי ערך ויש מפרשים סוברים בעוף דחיותו אינו כ"כ כבהמה לא משערים כאיסר אלא ברוחב פי חלל הקנה של עוף קטן ולא פלוג בין עוף גדול וקטן ודוק: וקושיא זו הקשיתי בבחרותי להגאמוז"ל וזאת תשובתו בכתב אתמול למדתי במה שהקשה בני מבה יצ"ו כמו שלשה שעות בלילה וראיתי במה שתירץ חתני מאה"ג יצ"ו (דאף דבבהמה האיסר גדול מרוב בעוף הרוב גדול מאיסר שלו) וזהו ליתא (מרשב"א דלומד בבהמה משערים ברוב לחומרא מעוף ומביאו ב"י ולפי חתני קשה מנא לן דשאני עוף ודו"ק) אבל הייתי רוצה לומר שהרשב"א והמחבר חולקים על הרא"ש ורי"ו בסעיף קטן ז' אבל עכשיו קמתי בהשכמה כבני שעות וראיתי דלא קשה מידי וברור לי כשמש בצהרים שהאמת

ביאור הגר"א

ישער אותו ג"כ לפי גדלו וקטנו יפסל במעט אלמא דאיסר פחות הוא מרוב: [ג] שאם יש כו'. כמ"ש בעוף מקפלו כו' אלמא עם השלם שביניהם משערינן: [ד] והוא כו'.

פתחי תשובה

חסרון גרגרת הוא ג"כ נבילה כמו פסוקת הגרגרת ואפילו בדין דסעיף ג' בנקבה נקבים הרבה שיש בהם חסרון והשלם שביניהם מצטרף לאיסור נמי הוי נבילה אע"ג דהא דקי"ל דהשלם מצטרף היינו משום שבסופו ליגטל ג"כ ויהיה כאיסר ואז יהיה סופו ליפסק רוב ואם כן זה

באר היטב

ובספר כנה"ג הגיה הדבר בצ"ע: (ד) חללה. ופי' הש"ך דוקא שניקב סביב היקפו ממש כזה). אבל אין הנקבים שאין בהם חסרון שבאורך הקנה מצטרפין לרוב ההיקף דלא יהא אלא נסדקה הילכך נקבים שאין בהם חסרון לעולם לא פסלי אלא כשהם עומדים בהיקף הגרגרת אבל נקבים שיש בהם חסרון לא שייך אלא כשעומדים באמצע או באורך הגרגרת דאי בהיקף אפילו אין בהם חסרון פסלי ולפ"ז לשון המחבר מגומגם שכתב ואם ניקב סביב הקיפה אם אין בהם וכו' ואם יש בהם וכו' משמע דביש בהם חסרון נמי אסביב הקיפה קאי וזה אינו וצ"ל דהכי קאמר אם אין בהם חסרון אז אינו טריפה בהיקף מעט אלא בעינן שיקיפוהו הקנה ברובו אבל אם יש בו חסרון אם יש כאיסר בנקבים טריפה אע"פ שאינן מקיפים רובו אלא שעומדים קצת נקבים בהיקף וגם קצת באורך דאי אפשר כשיש הרבה נקבים ששיעורם כאיסר שלא יקיפו מעט הקנה עכ"ל: (ה) אסורה. ופי' הש"ך שאם יש בו כאיסר אע"פ שאינו בהיקף רוב הקנה טריפה ובזה מתורץ קושית רמ"א מה שמקשה בסעיף שלפני זה דבאמת רוב החלל היא פחות מאיסר והא דבעינן אם יש בו כאיסר משום דאינו נכרך אלא אם יש בו חסרון דאינו עומד בהיקף רוב החלל וכן כתב הט"ז:

מטה יהונתן

הרא"ש דא"ל דס"ל להרא"ש דגם חופה גדול מכאיסור א"כ הא דמקשי על הרי"ף ועוד מאי קמבעיא לי' הכא טפי בבהמה איבורין כו' הוה ליה להקשות כיון דשיעור איסר הוא קטן מאי קאמר דמשערינן באם חופה הנא יהא לחקל דאם הוא רק כאיסר מיד הוא טריפה וא"ל דלא רצה להקשות כן די"ל דס"ל להרי"ף דהלכה למשה מסיני הוא כך בעוף אם נחסר כאיסר אינו טריפ' עד שיהיה נחסר כשיעור' אם חופה כו' א"כ עדיין לא מקשי הרא"ש למה קמבעיא הכא טפי כו' משום דאמר הוי ידע דמשערינן הגדול לפי גדלו וכו' אך הכא דשיעור איסר לא נחסר לעוף כלל לכך קמבעיא בעופא מאי אע"כ צ"ל דגם הרא"ש ס"ל דשיעור איסר הוא גדול מאם חופה וס"ל דשיעור איסר הוא נחסר לעוף לכך מקשי שפיר לשיטת ר"א מה קמבעיא כו' אבל זה י"ל לשיטת הרשב"א דהא איסר הוא קטן מסלע וסלע הוא שליש טפח והוא ז' שליצי אצבעות א"כ ע"כ שיעור הא' פחות מזה א"כ איך קאמר דשיעור איסור הוא גדול מאם חופה וזה הדבר החוש הראות מכחיש דברי עיניו

פרי חדש

(סימן ל"ד ש"ע סעיף ג') *ניקב סביב היקפה וכו' עד שאם יש כאיסר בנקבים עם השלם שביניהם אסורה כולו מדברי הרמב"ם בספ"ג מה"ש שכתב ובעוף כל שאלו מקפל הרצועה או הנקבים שיש בהם החסרון ומניחן על פי הקנה מוכח בהדיא דס"ל דלעולם לא משערינן אלא בנקבים עצמן בין בעוף בין בבהמה בין ביש בהן חסרון בין אין בהם חסרון וכ"כ בפירוש המשניות ואין חילוק בין בהמה לעוף אלא לענין נקבים שיש בהם חסרון דבבהמה הוי כאיסר ובעוף מקפלו וכו' ודלא כהכ"מ שם שהעתיק דברי הר"ן כאלו הרב ז"ל יודה בהם וליתא וראיתי להרא"ש בב"ס דף ל"א שכתב בי"מ דבעוף בין יש בהם חסרון בין אין בהם חסרון משערים אם חופה רוב הקנה בין הנקוב והשלם וכן כתב הרשב"ן בסימן ר"ל ואין זה מחוור דהא וודאי כשאין בהם חסרון מצטרפין לרובא דומיא דבהמה וכן דעת המפרשים וכמו שאכתוב בסמוך בס"ד דע שדעת רש"י והרא"ש והרשב"א דדוקא בנקבים שיש בהם חסרון

יד אברהם

דבס"ק ז' הביא דברי הרא"ש ור' ירוחם דמוכח מדבריהם להדיא איפכא דשיעור איסר הוא פחות מרוב חלל דבהמה שהרי כתבו בבעית דבעופא מאי הוא בנקבין הרבה ומבעיא ליה דבבהמה שיעורו כאיסר ובעוף שאין בגרגרת דידיה כאיסר. ואם נשער לפי ערך השיעור שבבהמה יהיה קטן מאד שיעור חסרונו. ואם נצרף השלם יהיה בזה חומרא גדולה ומש"ה משערינן אותו בהפיית רוב חלל הקנה דידי' עכ"ד. ואי אמרת דשיעור איסר דבהמה הוא יותר מרוב חללו א"כ לפי ערך שיעור זה בעוף ג"כ הוא יותר מרוב חלל קנה שלו והאיך כתבו שאם נשער לפי ערך השיעור איסר שבבהמה יהיה קטן מאד שיעור חסרונו. מוכח להדיא דשיעור איסר דבהמה הוא פחות מרוב חלל שלו. וא"כ לפי ערך השיעור בעוף ג"כ הוא קטן מרוב חלל קנה שלו ומש"ה משערין אותו בהפיית רוב חלל קנה שלו שהוא פחות מזה כמ"ש הג"ה ס"ד בשם י"א. ואלו בנקב א' משערין לפי ערך שהוא פחות משיעור חסרונו לפי ערך. והש"ך לא הרגיש בזה. ומ"ש

גליון מהרש"א

(ט"ז סק"ג) **דלא** הזכיר כלל עוף. וכ"ד הש"ך והכו"פ ות"ש הסכימו עם הרמ"א: (ש"ך סק"ד) **כמה** וכמה רצועות כזה. וא"כ יציבא בארעא כו' דביש בו נקבים דשיעורו כאיסור יהי' שעורו יותר גדול משיעור באין בו נקבים דהוא רוב חללה: (שם) **אלא** כשהן עומדין באורך. ע' ש"ך סק"ה לקמן בסמוך: (סעיף ג' ב"ע) **מצטרפין** לרוב חללה. ובגלגולת ע' ש"ך ס"ל סק"ד ובעיר השדרה ע' ש"ך ר"ס ל"ב: (ש"ך סק"ה) דיש בהן חסרון. כמבואר ס"ק שלפני זה: (שם סק"ו) **אין** השלם מצטרף. הפ"ח חולק וראי' מדאמרי' ניקב כנפה ומוקי באין בו חסרון ולמה תפס כנפה אי לאו

משום

בין נקב לנקב כמלא נקב אבל אם יש ביניהם יותר משיעור זה אין מה שביניהם (ו) מצטרף:

ד ז ט בעוף אם ניקב כנפה חותך המקום המנוקב כנפה **ח** ומשימו על פי חלל הקנה אם יש בו כדי לחפות רוב הקנה (ז) אסורה:

הגה [ה] ואם נחסרה גרגרת של עוף י"א דמשערין כמו בנקובה כנפה (הרי"ף והרמב"ם) **ט** [ו] וי"א דמשערין הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו לפי ערך השיעור שהוא בבהמה (ח) כאיסר (רש"י והרא"ש ורבי ירוחם):

ה י יש אומרים שאם נפחתה כמו דלת שלא ניטל הפחת אלא תלוי ועומד וזקוף שם כדלת על פי הארובה כיון שהדלת סותם הנקב צריך שיהא הפחת גדול כדי שיכנס ויצא בו (ט) איסר **י** דהיינו יותר מבאיסר:

ו **יא** יא י"א *) שאם ניקבה נקב מפולש משני צדדים אע"פ שאין בנקב אלא כדי שיכנס בו איסר לרחבו דהיינו כעובי איסר (י) אסורה:

ז יב נסדקה כולה לארכה אע"פ שלא חסר ממנה כלום אסורה **יב** יג ואם נשאר ממנה כל שהוא **יג** למעלה ולמטה במקום הראויה לשחיטה כשרה יד מפני שכל מה שהצואר נמשך הסדק סוגר והולך הלכך הדר (יא) (°) חלים:

ח טו ניקבה **יד** למטה ממקום שחיטה **טו** במשהו (יב) טריפה:

ט טז מצא גרגרת שנפסקה או חסר ואינו ידוע אם

טורי זהב

עיקר דודאי אנו רואים דבסדק יש חילוק בין אורך לרוחב דבאורך אין סדק מזיק אפילו גדול מאד וברוחב מזיק ברוב היקף הקנה שזהו פסוקת הגרגרת שהיא הל"מ ברוב אלא דאם יש חסרון בנקב ובאותו חסרון יש בו חלק מן הרוחב ומן האורך דלצד האורך שבו אינו מזיק מה תאמר דמזיק עכ"פ מצד החסרון שבו הנה באותו חסרון עיקר ההיזק מחמת חלק הרוחב שבו ואתה רוצה למותחו ולעשות ממנו כמו סדק ולמדוד בו ברוב היקף הקנה אני אומר לך תמתח אותו לאורך הקנה ולא יפסול כלום ע"כ נתנו חכמים שיעור כאיסר שאם כל חלל החסרון כאיסר שהוא יותר מרוב היקף אם תמתח אותו ותעשה ממנו סדק לרחבו מ"מ בעינן דוקא כשיעור זה כיון שבאמת אין כל הנקב ברוחב רק שיש חלק האורך נעשה כך אחר שתמתח אותו ע"כ אנו מצריכין כשיעור זה אע"פ שרוב היקף קיים ומיעוטו יש בו נקב בחסרון כשיעור איסר עם האורך וע"כ גם בשיפא ניחא מטעם זה דשם מיירי שהנקבים בהיקף הקנה ע"כ אם אין בהם חסרון אנו משערין ברובו בהיקפו כשאר פסוקת הגרגרת שנסדק סדק אחד ברחבו ברובו ה"נ בהנהו סדקים קטנים ואע"ג דהנהו סדקים קטנים הם ארוכים מאד מ"מ לאורך הגרגרת אין אנו מצטרפין רק רוחב שלהם כי האורך אינו מזיק כלל אין אנו חושבין רק רוחבו באורך כל שהוא ואם היה רוב ההיקף שלם כשר אבל אם יש חסרון בנקבים קטנים אלו אז החסרון גורם לך שתשער גם כל האורך כיון שבכל האורך יש בו חלק הרוחב ומזיק

שפתי כהן

דעת רש"י והרשב"א והרא"ש וטור ור"י : **ז** בעוף אם ניקב כו'. פי' נקבים שיש בהן חסרון דשיעורן בבהמה כאיסר ובעוף דליכא בגרגרת דידיה כאיסר ואם נשער לפי ערך שיעור איסר בבהמה א"כ יהיה קטן מאד שיעור חסרונו דכשמצטרף ג"כ השלם שביניהם יהי' בזה חומרא גדולה הלכך שעורו באם הוסף כו' אבל בנקבים שאין בהן חסרון דבעינן שיהו עומדים בהיקף הגרגרת אין חילוק בין בהמה לעוף דלעולם מצטרפים כל חד וחד רוב היקף גרגרת דידיה כ"כ הרא"ש ורבינו ירוחם : **ח** ומשימו על פי חלל הקנה כו'. משמע דאף השלם שביניהם מצטרף כשאין בין נקב לנקב כמלא נקב מיהו היינו דוקא בנקבים שיש בהן חסרון דבבהמה משערין כאיסר ובעוף באם הוסף אבל באין בהן חסרון אז אין מצטרף השלם שביניהם וכמ"ש בס"ק ו' ומשערין גם בעוף ברוב היקף קנה דידיה : **ט** וי"א דמשערין הגדול כו'. בנקבה כנפה כולי עלמא מודו שמשערין באם הוסף לפי שכשנשער הגדול לפי גדלו כו' ונחשב השלם כנקוב יהיה קטן מאד שיעור חסרונו וכמ"ש בס"ק ו' אבל בחסרון במקום אחד לעולם משערין הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו ומבואר בדברי הרא"ש דה"ה בכל מקום דמשערין בבהמה כגון בחסרון דגולגולת כסלע בסימן ל' וכן בנטולת הכבד דבעינן שיתיירו בתי זיתים בבהמה כדלקמן סי' מ"א בסעיף ב' משערין בעוף לפי ערך השיעור בבהמה (ומיירי בעוף דיבשה ודקו ומלא שלא ניקב קרום של מוח אפ"ה אם הנקב גדול כל כך לפי ערך השיעור סלע בבהמה טרפה ועיין בסי' ל' ודוק) : **י** דהיינו יותר מבאיסר כו'. עמ"ש ר' ירוחם וב"י בזה ולפי דלדידן לא כ"מ מידי דגם לרש"י והרא"ש כיון דלא ידעינן שיעורא דאיסר גם בנפחתה משערין באם הוסף בין בבהמה בין בעוף קלהי : **יא** י"א שאם ניקבה נקב מפולש כו'. מדברי הרי"ף והרמב"ם נראה דבעוף מיירי וכמבואר בב"י מיהו נראה דגם בבהמה דינא הכי לדידהו דאם ניקבה נקב מפולש משני צדדים משערין כעובי איסר אלא שבאו לפרש דלא נימא דוקא בבהמה אבל בעוף בשיעורו באם הוסף שהוא קטן משני עבי איסר וכמ"ש הכ"מ ספ"ג מה"ש דאם הוסף קטן משיעורא דשני עבי איסר אלא *) אף בעופא אין אומרים אם הוסף אלא כדי שיכנס עובי איסר לרוחבו בשני הנקבים וה"ה בבהמה נמי דאם נפחתה משערין כדי שיכנס איסר בעביו בשני הנקבים המפולשים וכן מוכח מדברי הטור דלהרי"ף והרמב"ם נמי דינא הכי וכ"מ הבית על הטור ולענ"ד דמדכתבו הרי"ף והרמב"ם דין זה בעוף דעתם אבל לא בבהמה וכ"כ בד"מ ומ"ש הוא ברור : **יב** ואם נשאר כו'. וב"ח השיג על המחבר שדין זה תלוי בחלוף גרסאות כו' ע"ש ולפעד"נ דאף לפי הגירסא היכא דאמרי כו' י"ל דה"פ א"ד דר' יוחנן לא אמר משהו למעלה ולמטה אלא ר' יונתן אמר כך ואמרי הכי קמיה דר' יוחנן משמי' דר"י ואמר ר' יוחנן ידעינן כו' ובשמי' לר' יונתן ע"ש וגם בלא"ה הא הרי"ף והרמב"ם ורש"י והרשב"א והרא"ש ור' ירוחם והכל בו ומהרש"ל פא"ט סי' י' קיימי בשיטת המחבר : **יג** למעלה ולמטה במקום הראוי לשחיטה כו'. כ' ב"י דדוקא לאפוקי מקום שאינו ראוי לשחיטה למטה אבל שיור לצד מעלה אפי' במקום שאינו ראוי לשחיטה מהני דהא במקום ההוא לא מיפסל אלא ברוב עכ"ל וכ"כ העט"ז והב"ח כ' וז"ל אבל הרמב"ם ספ"ג מה"ש כתב נסדקה לארכה אפילו לא נשתייר מן המקום הראוי בה לשחיטה אלא משהו למעלה ומשהו למטה כשר כו' עד גם בש"ע חזר בו וכ' כלשון הרמב"ם עכ"ל ולא ידעתי מה חזרה יש כאן בדברי אדרבה כוון ודקדק וכ' בהיפך מל' הרמב"ם שהרמב"ם כתב אפילו לא נשתייר מן המקום הראוי לשחיטה אלא משהו למעלה כו' משמע להדיא דמן המקום הראוי לשחיטה קאי כמו המשהו למעלה דסמיך ליה והמחבר כתב בהיפך ומשמע דה"ק ואם נשאר משהו למעלה בכל מקום שנשאר דשם לא הוי נקיבתו במשהו ומשהו למטה במקום הראוי לשחיטה כשר מיהו לענין דינא גם דעת מהרש"ל כן דאפי' למעלה מטבעת הגדולה לא מהני שיור ועיין בסי' כ' ס"ק א' : **יד** למטה ממקום שחיטה כו'. עיין בסי' כ' איזו נקרא למטה ממקום שחיטה בעוף ובבהמה : **טו** במשהו וטריפה. דמשם ואילך נידון

באר הגולה

רש"י) : ט מימרא דר' יצחק בר נחמני שם : י מימרא דרב נחמן ולפי פרש"י שם והתוספת שם וכ"כ הרשב"א בת"ה ורבינו ירוחם : יא הרי"ף כפי פירוש הרא"ש וכ"ה דעת הרמב"ם בפ"ג מה"ש : יב שם במשנה : יג כרבי יוחנן שם דף מ"ה : יד כפרש"י שם : (ספי' מתחבר) : טו מהא דיתיב רבי יוחנן ור"ל וכו' שם : טז מימרא דאביי ורבא

נקודות הכסף

אתי לכן תדקדקו גם אתם ותכוונו האמת עכ"ל והנה דברתי עם הגאון ז"ל פה אל פה דה"פ ברא"ש ורי"ו לעולם איסר הוא יותר מרוב חלל והכי פי' קטן מאוד כו' רצה לומר כיון דאין לנו שיעור ידוע בעוף קטן כמה יהיה חסרונו אלא משערים לפי ערך שיעור בהמה ובעוף קטן מאד דא"א לשערו לפי ערך בהמה גדולה שיהיה השיעור בעוף קטן מצומצם שיעור שלו ועל כרחך יהיה לנו צורך להחמיר לשיעור פחות שלפי ערך פחות מאד והוא חומרא גדולה והקשיתי לו היכא כתב הרא"ש וכן כל היכא דמשערי' בבהמ' כאיסר כו' דמשערים לפי קטנו ע"ש משמע דמשערי' ולפי דברי הגאון ז"ל קשה היכא משערי' כיון דאין יכול לצמצם כנזכר לעיל ומ"ש והשיב לי דאין [illegible]

פרי חדש

[illegible]

ביאור הגר"א

בשיעור סמיכת נקבי הנפה ובנפה קיימינן. רש"י : [ה] ואם נחסרה כו'. כפי' הרי"ף בעופא מאי אבל החסרון דגרגרת העוף : [ו] וי"א כו'. כפי' רש"י ורא"ש דל"ק אלא אנפה

באר היטב

(ו) מצטרף. וכ' בש"ך דמשמע מדברי המחבר מאחר שלא כ' דין זה למעלה דבאין בהן חסרון אין השלם מצטרף אפי' אין בין נקב לנקב כמלא נקב. וגם משמע שאין חילוק בין בהמה לעוף לענין צירוף השלם אלא כיש בהם חסרון אפי' בבהמה מצטרף לכאיסר כשאין בין נקב לנקב כמלא נקב וכשאין בהם חסרון אפי' בעוף אין השלם מצטרף להיקף רוב גרגרת דידיה : (ז) אסורה. ופי' הש"ך דמשערין עם השלם כשאין בין נקב לנקב שלא כמלא הנקב ודוקא בנקבים שיש בהם חסרון אבל באין בהם חסרון אז אין מצטרפין השלם שביניהם ומשערין גם בעוף ברוב היקף הקנה דידה : (ח) באיסר. ופי' הש"ך בנקבה כנפה כ"ע מודו שמשערין ברוב הקנה אבל חסרון במקום אחד כ"ל משערין הגדול לפי גדלו ומבואר בדברי הרא"ש דה"ה דבכל מקום דמשערין בבהמה כגון החסרון הגולגולת כסלע בסי' ל' וכן בנטולה הכבד דבעינן שיתיירו שני זיתים בבהמה כדלקמן סי' מ"א סעיף ב' משערין בעוף לפי ערך השיעור בבהמה : (ט) איסר. וכתב בש"ך לדידן כיון דלא ידעינן שיעורו דאיסר משערין באם הוסף רוב הקנה בין בבהמה בין בעוף : (י) אסורה. וכתב בש"ך דכן הדין בין בבהמה בין בעוף דלא כהפוסקים דס"ל דדוקא בעוף הדין כן : (יא) חלים. וכ' בש"ך בשם ב"י ומהרש"ל אפילו [illegible]

פתחי תשובה

נידון בתי פעמים על בם כופו אפ"ה דינו כפסוקה וג"מ אם הוא נבילה לענין או"כ דנוהג בטריפה ואינו נוהג בנבילה (כדלעיל סימן ט"ז ס"ע) אכן הבעלים מתרגולת כזה דינם כדין ביצת טריפה דאסורה מדאורייתא ולא כביצת נבילה דאינה אסורה אלא מדרבנן . וכן ביצת [illegible]

מטה יהונתן

[illegible]

דגול מרבבה

[illegible]

יד אברהם

[illegible]

גליון מהרש"א

[illegible]

שפתי כהן

נידון כריאה לאסור בנקיבה כדלקמן בסעיף י' : **טז** ולא יוכל לתלות שמחמת השחיטה כו'. משמע הא אם יכול לתלות שמחמת ששחט בב' מקומות נעשה תלינן אפילו בחסרה ואע"ג דלעיל בסי' כ"ד סעיף י"ט אם נמצא טבעת על הסכין דאע"ג די"ל שעל ידי גלגול הגרגרת נעשה וכמ"ש האגור אפ"ה אמרינן כל ספק בשחיטה פסול אפילו בנחתך הטבעת מצד א' י"ל דאפשר דהכא מיירי שלא נחסר טבעת אלא שני חצאי טבעת דבוקים זה בזה עם עור שביניהם דאין דרך עיקור שיהיו הטבעות נחתכים לשנים בהקיפם ומחוברים יחד בעור המחברן אלא ודאי בסכין דרך שחיטה שהוליך והביא נעשה ועל ידי גלגול הגרגרת נחתכו לשנים בהקיפם א"נ הכא מיירי שנחסר הגרגרת בעקום כזה 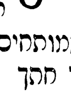 א"נ שנחסר העור שבין הטבעות א"נ מיירי שכשמותחים הקנה מתרמי החסרון כנגד חתך העור וכדמשמע בהדיא מדברי הרשב"א דבכה"ג תלינן בסכין ע"ש דכיון דהכי הוא איכא הוכחה שמחמת סכין נעשה מיהו בקושי יש להתיר בכה"ג דמי יודע למתוח כראוי : **יז** אלא מחוליא כו'. ז"ל הטור ובר חוליא הוי מהלין של טבעת כלפי מטה ממקום שמתחילין להיות דקין וי"מ חוליא היינו טבעת ובר חוליא היינו עור שבין הטבעות וטוב לחוש לדברי שניהם ע"כ. ומיהו כתב רש"י דחוליא היינו שלשה טבעות וכ"כ הרא"ש : **יח** ואנו אין בקיאין בבדיקה. כ"כ גם כן לענין הקפה בריאה בסימן ל"ו סעיף ה' שאין אנו בקיאין בבדיקה כזו ע"ש. ובס' אפי רברבי כ' מיהו אם יש עוד קצת צד להתיר יש להקל ע"י בדיקה : **יט** כשידוע שהוא מחמת חולי. א"נ שתפס הקנה לבדו בידו באופן שיודע בודאי שלא נגע בושט כ"כ ב"י ועיין בס"ס כ"א ובסי' כ"ג ס"ק ט"ו : **כ** האחד נוטה ללב. והוא המזרק הגדול שיוצא ממנו לריאה : **כא** ואחד לכבד. היינו המזרק הגדול שבכבד והוא נקרא שמפונא רבא דכבדא אבל שמפונות הקטנים שבכבד יתבאר דינם בסימן מ"א וכן השמפונות הקטנים שבריאה יתבאר דינם בסי' ל"ו סעיף ו' : **כב** רגילים להיות בו נקבים דקים כו'. וכתב הב"י ואני שמעתי הטעם שאותן הנקבים הם פיות השמפונות ולא נקבים ניכרו ע"כ ומביאו ד"מ ואינו דומה שמיעה לראיה שכן ראיתי בעיני והוא פשוט והלכך אם יש נקבים שלא במקום פיות השמפונות טרפה :

לה א ריאה שניקבה כו'. עיקר טרפות דנקיבת הריאה יתבאר לקמן ר"ס ל"ו ע"ש : **ב** ונקראת עינוניתא דורדא. כמו אינוניא אזן קטן דורדא על שם קליפתא והדומה. רש"י : **ג** או מהשמאל. משמע דאפילו איכא ד' בימין אי חסרה א' בשמאל טרפה וכן משמע מכל הפוסקים והכי משמע נמי להדיא מדברי הפוסקים גבי השלמת הורדא ע"ש והוא פשוט בפי כל דלא כספר תורת חיים דמכשיר בזה : **ד** או שהיו שנים מימין כו'. וה"ה נמי ד' בשמאל וג' בימין הוי חליף וטרפה כמ"ש הר"ב סעיף ה' :

כל

יורה דעה לד

נעשה מחיים **טז** [ז] (ולא יוכל לתלות שמחמת השחיטה נעשה ששחט בשני (יג) מקומות). (ב"י בשם חידושי רשב"א) פוסקה במקום אחר ורואה אם הם שוים כשירה ואם לאו אסורה ואין מדמין **יז** אלא מחוליא לחוליא או (°) מבר חוליא לבר חוליא אבל לא מחוליא לבר חוליא ולא מבר חוליא לחוליא :

הגה **יח** ואנו אין בקיאין בבדיקה ויש להטריף בכל (יד) ענין וכל דינים אלו דנקובה וחסרון בגרגרת הם (ב) דוקא **יט** כשידוע שהוא מחמת (טו) חולי (ב"י ואו"ה כלל מ"א) אבל אם נעשה מחמת קוץ או מהט לדידן דלא בקיאין בבדיקת הושט טריפה בכל ענין דחיישינן שמא ניקב הושט דלא גרע מאלו היה האוכל מלוכלך בדם כמו שנתבאר לעיל סימן ל"ג :

י י הקנה בסופו משנכנס תחת (החזה) מתפצל ומשם יפרד והיה לשלשה ראשים **כ** האחד נוטה ללב **כא** ואחד (טז) לכבד ואחד לריאה ושלשתן נקובתן במשהו :

הגה מיהו בקנה הלב שהוא שומן שיורד בין ערוגות הריאה ללב **כב** רגילין להיות בו נקבים קטנים דקים והיינו רביתייהו ולא מקרי נקבים (יז) וכשר (הגהות אשיר"י פא"ט ורוקח ובשערים שער ל"א) :

לה דין טריפות הריאה ואונותיה. ובו י' סעיפים:

א **א** א ריאה שניקבה טריפה :

ב ב חמשה (א) אוני (פי' כעין אזנים) אית (א) לריאה תלתא מימינא ותרי משמאלא [א] כשהבהמה תלויה ברגליה ובני מעיה כלפי הטבח שאז ימין הבהמה וימין הטבח אחד ג ויש לה עוד בצד ימין אונה אחת קטנה **ב** ונקראת עינוניתא דורדא ואינה עומדת בסדר האונות אלא מרוחקת מהם לצד פנים ד ואם חסרה אחת מימין **ג** או (ב) מהשמאל **ד** או שהיו שנים מימין ושלשה משמאל טריפה:

טורי זהב

ומזיק בו בזה דינו כמו שנחסר נקב אחד גדול כשיעור כל הנקבים אלו עם הפלס שביניהם ושיעורו כאיסר וכדלעיל ממש והאומרא בזה דאע"פ שרוב היקף הקנה לא נלקה כלל טרפה כיון שיש חלל כאיסר כמלא הך כאיסר אין בו חומרא טפי משיעור רוב ההיקף דתרוייהו חדא הם אלא שיעור רוב הוא באם אין חסרון ואין אתה חושב רק רוחב הסדקים לא האורך כלל ואם יש חסרון אתה חושב גם האורך כיון שיש בו חסרון ומ"מ לא נאמר דהוה כאילו כולו כשיעור הרוחב אלא קים להו לחכמים דבחלל כאיסר יש בו לקותא מצד רוחב שלו כשיעור רוב ההיקף אבל בפחות מאיסר כשר אע"פ שיש שיעור רוב אם תמתח אותו ולפ"ז יפה אמרו מי שאינו בקי בשיעור כאיסר יחמיר לשער ברוב ההיקף והאומרא בזה דבים נקב בחסרון אנו חושבים כל החסרון כאלו הוא לרחבו כמלא טרפה אפי' אם החסרון בחלל כפחות מאיסר כנלע"ד ברור אחר שירדתי לעומקו של דבר בסייעתא דשמיא והצעתי הדבר לפני גדולים והוטב בעיניהם :

לה (א) אוני. פירושו לשון אזן ואומה לשון אם דהיינו הגדולה שהאונות נפרדות ממנה והיא עיקר הריאה כן כתב הרא"ש עינוניתא דורדא פי' אינוניא דהיינו אונא קטנה דורדא על שם קליפותה והדומה

באר הגולה

שם דף כ' (ולפי' רש"י הוא מהלין של טבעת כלפי מטה ממקום שמתחילין להיות דקין והרמב"ם פי' שהוא החוליא הקטנה שבין שני חוליות והיא רכה מבחוץ) : יז מימרא דאמימר ואיכא תרי לישני וכתבו התוס' דאזלינן לחומר' וכן הסכמת הפוסקים :

א משנה חולין דף מ"ב :

ב מימרא דרבא שם דף מ"ז :

ג מההוא עובדא דקמיה דרב אשי וכו' שם : ד סוף מימרא

נקודות הכסף

וקשה לי על דבריו חדא דמדברי הרא"ש לא משמע כן ועוד הלא חכמי התלמוד היו יכולים לשער ועוד קשה מקושית הרא"ש שהקשה על פירוש הרי"ף בעופא מאי דקאי אנחסר מאי פריך בעופ' מאי שייך משערינן טפי מאשר איסורים כגון הסרון גולגולת לבית שמאי כמלא מקדח ולבית הילל כסלע ע"ש ולפי הגאמוז"ל שאני הכא דאינו יכול לשער אלא ודאי דיכולים לשער ועוד קשה לפי תירוץ הגאמוז"ל מפום דא"י מה נתנו לנו חכמי התלמוד שיעור רוב פי כל שיעור פחות מאיסר כדי לידע לנו לשער א"כ לא ליתן לנו שיעור יותר מרוב חלל פי הקנה והוא פחות מכאיסר לפי ערכו וכן מצינו דפליגי בסי' מ"ה אי כסלע או כיתר מסלע ובעין זה הקשה הגאמוז"ל בסי' ל' ס"ק כ' בשפתי כהן ע"ש (וגם לפי הגאמוז"ל שיעור איסר משמע דאיסר הוא קטן מאד) ועדיין צריך עיון :

פרי חדש

הריאה דגם בבהמה דינא הכי לדידהו שאם נפחתה משערין כדי שיכנס איסר בעוביו בב' הנקבים המפולשי' ואין נראה דהכי היכי דבנקבי' שם כהן הסרון יש חילוק בין בהמה לעוף שחיותו מועט הוא בנפחתה יש לחלק. כתב בספר ל"ח דלשון נפחתה כדלת אתי שפיר לפי' רש"י ולפי שיטה זו נפחתה נפחת הוה ליה ע"כ ואני אומר דאי הוי גרסי' כדלת פשיטא דלא הוי מהוור כלל פירוש הרי"ף אלא עיקר הגירסא נפחתה א"כ נתמן כו' ומ"ש כדלת היא הגה"ה על פי פרש"י ומיהו מלת לרחבו לא אתי שפיר לפירושם :

מטה יהונתן

כדלת דהיינו כיון שהפח' עדיין עומד צריך קצת שיעור גדול כשם ניטל ממנו ומ"ש המחבר בסעיף באה"ז הוא פי' הרי"ף בנפחתה כדלת אם כן הרב המחבר מוכח שטרא לבי תרי לקולא וצ"ל דס"ל להרי"ף אם עדיין הפחת עומד שם נותר לגמרי דלא הוי כנחסרה כלל לפ"ז י"ל דהמחבר תופס שיטת הרי"ף לעיקר לכך שאם ניקבה נקב מפולש צריך שיהיה כעובי' איסר ומ"מ חייש לשיטת רש"י לחומרא דאפי' עדיין הפחת עומד שם אם נכנס ווזא איסר טריפה :

ביאור הגר"א

אנפה אבל בנחסרה הוא כמו בכל שיעורי טרפות דמשערין כו' : [ז] ולא יוכל כו'. כמש"ש מ"ט א' : **לה** [א] כשהבהמה כו'. רש"י :

פתחי תשובה

נקובת הושט ופסוקת הגרגרת ממש הוא דאורייתא ע"ש] : (ב) דוקא. [בתשובת ח"ס ס"ס מ"ח כתב ע"ז וז"ל צ"ע מלקמן סימן מ"ט ס"ד ועט"ז שם ומה שתירץ בנה"כ שם דבושט שכיחי קוצים לא שייך הכא ול"ש לחלק דבושט הוי איתחזק איסורא ולא אמרינן ס"ס דליתא כמ"ש בתשובה (סימן כ"ה) הובא לעיל סימן ל"ג ס"ד עכ"ל] :

באר היטב

ואילך נידון כריאה וע"ל סי' כ' איזו נקרא למטה ממקום שחיטה : (יג) מקומות. וכתב בש"ך דמשמע מדברי רמ"א שאם יכול להיות שמחמת ששחט בשני מקומות נעשה תלינן אפי' בחסרה ואע"ג דלעיל סימן כ"ד סעיף י"ט כ' אם נמצא טבעת על הסכין דאע"ג דיש לומר שע"י גלגול הגרגרת נעשה אפילו הכי אמרינן כל ספק בשחיטה פסול אפילו בנחתך הטבעת מצד א' צ"ל דאפשר דהכא מיירי שלא נחסר הטבעת אלא שני חצאי טבעת דבוקים זה בזה עם העור שביניהם דאז תלינן בסכין שהוליך והביא נעשה א"נ הכא מיירי שנחסר הגרגרת בעקום כזה 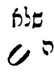 א"נ שנחסר העור שבין הטבעות א"נ מיירי כשמותחין הקנה מתרמי החסרון כנגד חיתוך העור דבהכי איכא הוכחה שמחמת סכין נעשה מיהו בקושי יש להתיר בכה"ג דמי יודע למתוח כראוי : (יד) ענין. וכתב בש"ך שכ"כ ג"כ בסי' ל"ו גבי ריאה ואפילו למיכנף עשרה ולהקיף אין עושין ג"כ. ובס' אפי רברבי כ' אם יש עוד צד להתיר מקלינן בבדיקה. אבל כל האחרונים מחמירין שלא להקיף בכל ענין וכן המנהג. ואין מקיפין מהולית בהמה זו לבהמה אחרת (דרישה) : (טו) חולי. וכתב בש"ך וה"ה כשתפס הקנה לבדו באופן שידע בודאי שלא נגע בוושט ועיין בס"ס כ"א ובסי' כ"ג סעיף ל' : (טז) לכבד. היינו המזרק הגדול שבכבד אבל בשמפונות הקטנים עיין סי' מ"א : (יז) וכשר. והטעם שהם פיות השמפונות ולא נקבים והלכך אם יש שם נקבים שלא במקום פיות השמפונות טריפה :

לה (א) לריאה. פי' אונה לשון אוזן. ואומה לשון אם דהיינו הגדולה שהאונות נפרדות ממנה והיא עיקר הריאה ועינוניתא דורדא מיקרי ע"ש קליפותא והדמימותא רש"י בחולין : (ב) מהשמאל. וכתב בש"ך אפילו איכא ד' בימין וחסרה אחת בשמאל טריפה דלא כתורת חיים דמכשיר בזה :

יד אפרים

(סימן ל"ה סעיף א') **ריאה** שניקבה. ועי' בספרי בית אפרים סי' כ' שכתבתי לברר דברי אא"ז בת"ש ר"ס ל"ה דכל טריפות דריאה מטעם נקובה הם לדידן רק הרמב"ם סובר דחסר סוג בפני עצמו וראיותיו

דגול מרבבה

מפולש ועי' בכ"מ שכתב טעם למה מפולש קיל יותר והוא דחוק קצת ועכ"פ בבהמה (ועי' תב"ש) אינו כן אלא חמור יותר וצ"ע מה בין בהמה לעוף שבבהמה חמור במפולש ובעוף קיל :

גליון מהרש"א

הגרגרת כו' אבל לארכה כו' חוליא א' למעלה כו' וחוליא א' למטה כו' ובמשנה ב' ד"ה או שנסדקה כ' והוא שישתייר בקנה למעלה ולמטה כל שהוא. שוב מצאתי בפ"מ שעמד בזה : (סעיף ט' בהג"ה) **אבל** אם נעשה. ובסי' ל"ג ס"ד כ' ברמ"א אבל אם יש לחוש כו' וע' שפתי שם סק"ז : (שם) **דלא** גרע מאלו הי' הצואר. צ"ע להש"ך סק"ד סי' ל"ג גרע ונגרע דהא כאן המקום ידוע וע' שפתי ס' ל"ג שם : (סימן ל"ה) **דין** טריפות הריאה ואונותיה. הריאה יש לה ב' ערוגות ומערוגה דימין יפרד ג' אונות ואומה. ומערוגה דשמאל ב' אונות ואומה. האונות למעלה והאומות למטה ואם האונות למטה טריפה. תב"ש ל"ו. משבצות ב'. ריאה שנמצא ב' קרונות שלה פרודות זה מזה ממקום דבוקן בסמפון היורד ביניהם עד למטה מדינא א"ח ע"י הפירוד לנקיבה (וראי' מסי' ל"ג בנפרד הוושט במעוטו מן הקנה דכשר) ומועיל בדיק' פושרים גם לדידן ת' ד"ש אבוהב סי' שי"ב : (סעיף א' ש"ך סק"א) **עיקר** טריפות דנקיבת הריאה. וכולן מ' נקובה הן תב"ש. ונ"מ דלקותא דחשש נקב ולקותא דחסר כו' הוי תלר"ע דמשם אחד הן פ"מ בפתיחתו ד"ה והנה : (סעיף ב' ש"ע) **ונקראת** עינוניתא. ע' סי' נ"ב ס"ד ואין אוכלים אותה משום מיאוס סי' ס"ה ס"ד ואם נמלה עם שאר בשר מותר בא"ה ס"ק י"ט ואם ניקבה אין מועיל סתימת הכים פ"ח ר"ס ל"ו בשם רמב"ם : (שם) **ואם** חסרה אחת. להפרישה ותב"ש טריפה

חידושי בית מאיר

(סימן ל"ה סעיף ב' בש"ך סק"ג) **או** משמאל משמע וכו'. נ"ב היינו מדלא נאמר אם חסר אחת מן הסך החמשה. אלא א"כ ק"ק למה נאמר או שהיה ב' בימין וג' בשמאל דהא ת"ל בלא טעם דחליף הוא טריפה מצד חסר בימין. אבל י"ל דלהכי אשמועינן חליף טריפה דמזה שמעינן דזה נמי טריפה משום דנתחלף ממקומו דהיינו מצד שמאל לימין ועי' סעיף ה' דכל חליף הוא טריפה מצד חסר במקומו כמבואר בר"ש :

דאם

יד אברהם

יוכל לתלות שמחמת השחיטה נעשה ששחט בשני מקומות. משמע דאי יוכל לתלות שנעשה מחמת השחיטה ששחט בב' מקומות תלינן וכשירה. אע"ג דלפי מ"ש בנ"ס סי' כ"ג דשהייה פוסלת בכל שהוא בין בבהמה ובין בעוף. וכן לדעת המחבר ר"ס הנ"ל שהיית העוף היא מועטת א"כ א"א להתיר בשחט בב' מקומות אא"כ יודע שלא שהה כלל כמ"ש האחרונים ס"ס כ"א. מ"מ נראה דכאן שרי מחמת ס"ס ספק לאחר שחיטה נעשה בלא שחיטת בשני מקומות. ואת"ל מחמת ששחט בשני מקומות שמא לאחר גמר שחיטה רוב שני סימנים שחט עוד בקנה למעלה או למטה. ועוד דזהו חומרא יתירא לפסול שהייה משהו ובספק לא מחמרינן ודו"ק. ועיין באחרונים סימן כ"ג וס"ס כ"א :

הגה (ב) [ב] צורות האונות של ימין אינן דומות לשל שמאל ואם נתחלף צורתן (ג) טריפה וכן כשהאונה האמצעית של ימין גדולה מהתחתונה טריפה (מהרי"ו) ואם האונה של שמאל העליונה גדולה מאונה עליונה של ימין טריפה וכן אם (°) האומא של ימין גדולה משל שמאל ה * כל זה מיקרי חליף (ד) וטריפה (מהר"א מפראג).

(ג) [ג] ה והורדא אם חסרה ו [ד] או אם יש לה (ה) שתים או שנמצאת בצד שמאל כשרה:

הגה [ה] ובמדינות אלו נהגו להטריף (*) (ד) [ו] בין נמצאו ב' (ו) ורדות ז או אם (ז) חסרה [ז] ח או (א) ששינתה (ח) מקומה (מהרי"ו וע"פ) והכי נהוג כי יש רבותא סוברין כן ואין לשנות המנהג ט וכן אם שינתה תוארה וצורתה הרגילה בה (ט) טריפה (אגור)

טורי זהב

ולדומה . רש"י : (ב) צורות האונות כו' . הני דינים שבהג"ה זאת הביא רש"ל וכתב עליהם וז"ל והמה אני מה שמך יש לאלו החילופי' ולהוסיף טריפות על מה שלא הוזכר בתלמוד אפי' ברמז דהא לא קאמר אלא ה' אוני אית לה לריאה ג' מימין וב' משמאל אבל כל הני חילוקים מאן דכר שמייהו שיהא נופל שם חילוף עליהם ואין זה אלא השחתת ממון ישראל עכ"ל וכתב מ"ו חמי ז"ל ומ"מ נראה שיהא דליכא הפסד מרובה אין להורות היתר במה שנהגו לאיסור אע"ג דמדינא ליכא איסורא עכ"ל. *וכתב רש"ל בשם בדיקות שאם הורדא גדולה מאונא שאצלה דהיינו אונא הסמוכה לאומה טריפה ויפה כתב דהא שמה עינוניתא ואם היא גדולה כל כך אין שם הזה עליה ע"כ לשונו . עוד כתב דאם האומה למעלה והאונות למטה דטריפה . וי"ל דבמקום דאיכא עוד ריעותא אע"פ דלא מטריף בשבילה מכל מקום מצטרף בהדי ריעותא דלעיל וטריפה : (ג) והורדא אם חסרה כו' . הטעם כיון דיש במקצת בהמות ובמקצת אין לכן אין להטריף בשום שינוי דורדות . שינתה תוארה וצורתה כתב רש"ל פירוש כשהיא משוכה כאונה ולא עגולה דודאי באונה אין קפידא אם אינה משוכה וחדודה דדוקא בעינוניתא אמרינן שינתה תוארה טרפה דדיני טרפות תלויים בדרכי גידול הריאה וקים להו לרבנן דאונה פעמים עגולה ופעמים חדודה אבל ורדא דינא עגולה עכ"ל האגור ועוד מ"כ שאם העינוניתא עגולה כולה בלי חריץ שהיא טרפה שהרי תוארה ידוע ולפי הוראה קראוה בשם זה עכ"ל : (ד) בין נמצאו שני ורדות כו' . לכאורה קשה הא כתב רמ"א בסעיף ג' דמנהגנו להכשיר כל יתרת מקמא ונראה דכאן אין הפסול משום יתרת אלא כיון דיש יתר וכל יתר כנטול דמי הם כן חסירה הורדא הראויה להיות וכן בשינתה מקומה דהיינו שעומדת בצד שמאל והטור כתב בשם הרא"ש דטרפה מטעם יתרת ולפ"ז היה לנו להכשיר דהא יתרת מקמא היא אלא דאנו אוסרים בזה מטעם דהוה חסרה הורדא במקום הראויה להיות ולפ"ז אין טריפות דורדא אלא כשנכנסה במקום הורדא ואין להם שורש אחד כעובי אצבע אחר הכפיפה ומ"מ אם משכחת אונה יתירה בפנים אפי' במקום הראוי להיות ורדא אין כאן פסול דב' ורדות אין כאן דצורת האונה אינה דומה לורדא כמ"ש התוספות בפרק א"ט גבי הסוא ביני ביני כו' וה"ה אם נמצאו ב' ורדות א' בימין ואחד בשמאל דלא שייך יתר כנטול דמי כיון שאין היתרת עומדת במקום הראוי לה דוגמא לזה אמרינן גבי יתרת רגל בסי' נ"ה סעיף ד' ומטעם יתרת אין פסול דהא מקמא היא וכבר העיד עלינו רמ"א שהמנהג להכשיר בכל יתרת מקמא דמשמע

אפי'

שפתי כהן

ה כל זה מקרי חליף. ומהרש"ל פא"ט סי' ל"ד מכשיר כל אלו החלופים ואינו מטריף אלא החילוף שהזכירו הט"ו והוא בש"ס ופוסקים והחילוף שהאומות למעלה והאונות למטה שהוזכר בדברי האחרונים וכ"פ הב"ח להקל בהפסד מרובה ע"ש : ו או אם יש לה שתים . פירוש אפי' אינם עומדות זו אצל זו : ז או אם חסרה כו' . וכתב בד"מ משמע באגור דאם היא פחותה מעלה של הדס לאחר כפיפה טרפה עכ"ל והוא מבואר כן באגור שהבאתי בס"ק ט' : ח או ששינתה מקומה . שדרכה לעמוד למטה מן האונות ויש לה חריץ וכשנופחים הריאה החריץ מכוון נגד החיתוך שבין אונה לאומה וגבה כנגד הלב ופניה כנגד הכליות ואם נהפכה שהחריץ נגד הלב או גבה כנגד החיתוך טרפה אבל אם החריץ הפוך מעט כנגד האונה או למטה לאומה כשרה עכ"ל מהרי"ו שם הובא בד"מ ועיין פירושו בחיבורי האחרונים ומהרש"ל פא"ט סי' ל"א כתב מה בכך שהחריץ הפוך אין זה אלא אבוד ממונם של ישראל ויש לבטל המנהג ע"כ : ט וכן אם שינתה תוארה וצורתה כו' . ז"ל האגור סי' אלף ק"י אם אין לה חריץ כתואר עינוניתא דורדא טרפה ואם היא גדולה יותר מדאי כאונה הסמוכה לאומה או שינתה תוארה שיש לכל ורדא או שפחותה מעלה הדס בנפיחה טרפה ל' תואר ר"ל צורתה הרגיל בה וא"כ כשהיא משוכה וחדודה כאונה ולא עגולה יש להטריפה עכ"ל ומביאו ב"י ומהרש"ל שם סי' ל"א ומדברי התוס' פא"ט (דף מ"ז ע"א) והמרדכי גבי עינוניתא דכל חויא ברייתא' הכי אית להו נראה דאם שינתה תוארה בענין שאפילו רק גדולה כאחד מאחר אונות טריפה וכ"כ האגודה והרשב"א בחידושיו שם וכ"כ מהרש"ל בבדיקות שלו שמ"כ בשם ספר איש זקן אחד חכם שאם היא גדולה אפילו כמו אונה האמצעית של ימין טרפה וכן משמע בסימני מהרש"ל פא"ט סי' ל"א שכתב ואם היא גדולה יותר מדאי טרפה ומדלא נתן שיעור אלמא כל שנשתנה גדלותה טרפה וכן נראה דעת הר"ב שכתב סתם דאם שינתה תוארה טרפה מיהו ראיתי הרבה בודקין מקילין בזה ולא מטריפים אלא כשהיא גדולה כ"כ כאונה הסמוכה לאומה וכן

דעת

באר הגולה

ה שם (פי' לבון אם כי היא עיקר הריאה) : ה הרא"ש בשם הגאונים וכתב הר"ן שנראה שכן הוא דעת הרי"ף והרמב"ם בפ"ח מהל' שחיטה וכ"פ הרשב"א בת"ה וכ"כ הטור :

נקודות הכסף

(סימן ל"ה ט"ז ס"ק ב') וכתב רש"ל כו' . עיין בש"ך ס"ק ט' שאין כן דעת רש"ל ומה שנראה לדינא :

פרי חדש

(סימן ל"ה סעיף ב' בסוף הגה"ה) * כל זה מיקרי חליף וטריפה. מדברי הפוסקי' שכתבו שהורדא מבלעת למנין האונות שהסכו מוכח בהדיא דצורתה ושיעורה לא מקרי חליף ואף רש"י דפליג לא פליג אלא מטעמא דלא קיימא בדרא דאוני הא אי הוי קיימא בדרא דאוני אע"פ שיש לה צורת ורדא ולא צורת אונא כשרה וכ"כ הרא"ש בתשובה כלל כ' סי' ל"א בעינוניתא דורד.. שנמצאת בדרי דאונא אונא מקרי ולא ורדא אלמא אין הצורה גורמת פיסול אלא המקום הוא הגורם וכן יש לדקדק נמי מהמפרשים שכתבו שאם חסר אחת מהאונות ואין בה אלא כטרפ' דהאא כשרה וכ"כ מהרש"ל בפא"ט סי' ל"ד ומביאו הש"ך . ובספר הב"ח כתב היכא דליכא הפסד מרובה אין להורות היתר במה שנהגו לאסור אע"ג דמדינא ליכא איסורא ע"כ ואני אומר שאם היו סבורין שהיה מותר על פי הדין ואף על פי כן נהגו איסור אין לחלק בין הפסד מועט להפסד מרובה ובכל גוונא יש לאסור להם אלא שבאמת נראה שמי שנהג כן או הנהיג כן טעה בדין חליף או נמשך על איזה הגה שפירש כן וכיון שכל הפוסקים חלוקים בזה יש לו דין מנהג בטעות שאין להוש אליו כלל וראוי לבטלו וע"ל

מטה יהונתן

(סימן ל"ה סעיף ב') כ"ז מיקרי חילוף וטריפה . ש"ך סק"ה ומהרש"ל פא"ט סי' ל"ז מכשיר כל אלו החלופים כו' ומהרי"ו ומהר"א מפראג שכ' דזה מיקרי חילוף . נ"ל דע"כ טריפות אלו מוזכר בגמרא דקאמר חסר או יתיר ע"כ פי' אם חסר או בערוגה אז מקרי נמי חסר או יתיר דלא כר"ת שכתב דחסר או יתיר פי' בכל בתי ערוגה כמ"ש הש"ך ס"ק ג' ע"ש א"כ אין לפרש חילוף היינו שיש בשמאל ג' ובימין ב' זה מיקרי חסר בימין ויתיר בשמאל אע"כ נ"ל דחילוף היינו בצורה כמ"ש רמ"א : (שם) הוורדא אם חסרה אם יש כו' . עט"ז סק"ד . ולשיטת המחבר אין להקשות הא דאמרו פ' א"ט דף מ"ז ע"א הא' ביני וביני דאתי לקמיה דרב אשי סבר ר"א למטרפינהו א"ל ר"ש מר בר רב אשי כל הני הווי ברייתא' כו' יש לומר דזקיק לה כיון דבהמות שלהם לא היה להם עינוניתא דוורדא ואפ"ה קא חיי'א"ו יתרת מקמא כשר לכך היה נ"ל כל הני הוי ברייתא כו' אך לשיטת הרמ"א דס"ל חסרה וורדא דטריפה

דגול מרבבה

(סי' ל"ה ס"ב בהג"ה ב') *) בין נמצאו ב' ורדות. היינו בבהמה אבל בחיה יש להכשי' ב' ורדות עי' במלה תדבש :

חידושי רע"ק

(סי' ל"ה ט"ז סק"ב) שאם הורדא גדולה מאונא. בש"ך סק"ט כתב בשם רש"ל בבדיקות דאפי' גדולה כאונה טריפה ועי' ש"ך סקכ"ב : (בא"ד) ונ"ל דבמקום . וכ"כ הרש"ל עצמו הובא בש"ך סקכ"ב : (שם סק"ד) אלא כששניהם במקום הורדא ואין בעובי אצבע ביניהם ט"ז ססי' זה : (ש"ך סק"ח) או גבה צ"ל וגבה : (שם סק"ט) דהוי כמו חסרה הורדא . בלא"ה אף להמכשירים חסר ורדא מ"מ טריפה מטעם דהוי יתרת אונא ובדרך ורד אף בקצת תואר ורד לא מכשרי' לדעת הש"ך סקי"ז דהוי יתיר ודו"ק :

שרש

ביאור הגר"א

[ב] צורות כו' . כ"ז בכלל חליף : [ג] והורדא אם חסרה . מדסבר ר"א לטטרפיה ש"מ דלאו אורחיה בהכי . רש"י : [ד] או אם כו' או כו' . לא יהא אלא יתרת וכשר מקמא כמ"ש לקמן : [ה] ובמדינות כו' . שהוא בכלל חסיר כיון שדרכו להיות בכל הבהמות : [ו] בין כו' . כמ"ש נ"ח ב' כל יתר כו' : [ז] או ששינתה מקומה . שהתוס' והר"ן הקשו על מ"ש שם ההוא ביני ביני כו' מהא דאמרינן ביני ביני טרפה וכתבו כגון שאין צורתה דומה לוורדא או שאינה במקומה וז"ש ג"כ למטה וכן אם שינתה

פתחי תשובה

לה (א) ששינתה מקומה . עבה"ט ועיין בספר באר יעקב העלה לענין נמצא חריץ הפוך דבבהמות ישראל ואיכא הפסד מרובה יש להתיר אף הבהמה ומכ"ש להתיר החלב והסכימו עמו החברים ע"ש ועיין מזה בשו"ת זכרון יוסף חלק יו"ד סימן ב' וסימן ג' באריכות . [ומ"ש הבה"ט סק"ד בשם ת' נ"ש הפסד מועט הוא כו' עמש"ל סימן ל"א סק"ב

מזה

באר היטב

(ג) טריפה . וכתב בש"ך וה"ה נמי ד' בשמאל וג' בימין הוי חליף וטריפה : (ד) וטריפה . וכ' מהרש"ל תמה אני על אלו הטריפות שהזכיר רמ"א מה שלא נזכר בתלמוד שלנו אלא ג' בימין וב' בשמאל ואינו מטריף אלא החילוף שהוזכר בש"ס וכתב הב"ח שיש לסמוך על דברי מהרש"ל במקום הפסד מרובה . וכ"כ הפר"ח וז"ל אין מכשירין בכה"ג . ואם האונה אמצעית גדולה מהאונה עליונה של ימין כשרה . וכן אם בצד ימין יש ד' אונות והאונה העליונה היתה אונה קטנה והאונה אמצעית היתה גדולה יותר מהאונה הסמוכה לאומה דכשר עכ"ל . ועיין בס' ע"י מאלו הדינים . כתב בתשובת נ"ש סימן כ"ה הפסד מועט הוא ככד של תרנגולת ושל יונה וכל מה שהוא יותר מזה הוי ה"מ . ומי שלבו נוקפו נ"ל כל מה שהפסיד בקרן קצת יתר משתות הוי ה"מ בלי ספק . ויש לחלק בין עני לעשיר דאינו אלו ה"מ אלא ביותר משתות עכ"ל . וכ' עוד מהרש"ל שאם הוורדא גדולה מהאונה שאצלה דהיינו אונה הסמוכה לאומה טריפה . וכתב בט"ז דיפה כתב דהא שמה עינוניתא ואם היא גדולה כל כך אין שם הזה עליה . וכתב עוד אם האומה למעלה והאונות למטה דטריפה וכתב בט"ז דנראה לי דבמקום דאיכא עוד ריעותא אע"ג דלא מטריף בשבילה מ"מ מצטרף בהדי ריעותא דלעיל וטריפה : (ה) שתים . אפילו אינה עומדת זו אצל זו ש"ך . ודוקא שיש להן ב' כיסין אבל אם הא' מונח בכיס והשני אין מונח בכיס אף שאותו שמונח בכיס אין לו תואר ורד והב' יש לו כשר אף לדידן (ד"א דף ק"ו) : (ו) ורדות . וכ' בט"ז ואע"ג דקי"ל בסעיף ג' דיתרת מקמא כשר נ"ל דכאן מטרפינן מטעם דכל יתר כנטול דמי ולפי זה אין טריפות הוורדא אלא כשנכנסה במקום הוורדא ואין להם שורש אחד כעובי אצבע אחר הכפיפה ומ"מ אם משכחת אונה יתירה בפנים אפילו במקום וורדא אין כאן פסול דב' וורדות אין כאן דצורת האונה אינה דומה לוורדא וה"ה אם נמצא ב' וורדות א' מימין וא' משמאל דכשר דלא שייך לומר יתר כנטול כיון שאין היתר עומדת במקום הראוי לה . דוגמא לזה אמרינן גבי יתרת הרגל בסי' נ"ה סעיף ד' ומטעם יתרת אין לפסול כיון דמקמא היא דכשרה אפילו שלא בדרי דאוני עכ"ל : (ז) חסרה . וכתב בד"מ דאם היא פחותה מעלה של הדס לאחר נפיחה טריפה : (ח) מקומה . פי' שדרכה לעמוד למטה מהאונות ויש לה חריץ וכשנופחין הריאה החריץ מכוון נגד החיתוך שבין אונה לאומה וגבה כנגד הלב ופניה כנגד הכליות ואם נהפכה שהחריץ נגד הלב או גבה נגד החיתוך טריפה אבל אם החריץ הפוך מעט כנגד האונה או למטה לאומה כשרה מהרי"ו . ומהרש"ל כתב מה בכך שהחריץ הפוך אין זה אלא איבוד ממון של ישראל ויש לבטל מנהג זה . וכ' פר"ח שיפה כתב . עיין בחיבורי האחרונים והב"ח כתב היכא דליכא הפסד מרובה אין להורות היתר במה שנהגו איסור : (ט) טריפה . וכתב בש"ך בשם האגור אם אין לה חריץ כתואר הוורדא טריפה ואם היא גדולה כאונה הסמוכה לאומה או שפחותה מעלה הדס בנפיחה או שינתה תוארה שהיא משוכה וחדודה כאונה ולא עגולה יש להטריפה וכ' בש"ך דנראה לו דאפי' היא גדולה רק כמו האונה האמצעית של ימין טרפה מיהו ראיתי הרבה בודקים מקילים בענין זה ולא מטריפין אלא כשהיא גדולה כ"כ כאונה הסמוכה לאומה ונראה דאפילו למאן דמכשיר יתרת מקמא סעיף ג' מ"מ שינתה תוארה וגדולה כ"כ טריפה דהוי כמו חסרה הוורדא דזה אונה היא ולא וורדא עכ"ל :

יד אפרים

(שם ס"ב בהג"ה) או ששינתה מקומה . עבה"ט כתב בזכרון יוסף סי' ב' ברורים ומהוורות כשמלה חדשה : בעז בת שתים או שילדה ב"פ ואח"כ נשחטה ונמצאת העינוניתא הפוך שהיה החריץ כנגד הלב בדין

חדושי בית מאיר

(בש"ך סק"ז) דאם היא פחותה מעלה של הדס כו' . נ"ב כתב הד"מ ושיעור ע"ד י"א שהוא כציפורן אגודל אדם בינוני וי"א כפרק אמצעי של גודל ואם כן יש להחמיר כהומר ב' דעות . אלא דבוב

גליון מהרש"א

מטעם נקב ובס' ל"ש כאן סק"ז השיג ונ"מ לצרפו לתרתי לריעותא ע"ש ס"ק י"ב : (הגה"ה) צורות האונות . ואם צורת שניהם שוין כולן כשל ימין או כשל שמאל כשר בה"מ שמל"ח ול"ש עלה מב' ב' וכן אותן הראויות גדולות אם הם שוים . וכן נשתנה לצורה אחרת כגון שהם עגולים כשר . שם . ואם חסר מאונא הסמוכה לאומא ונמצא אותה תתיכה בהאומה וכשנופחים אותה ממלא החסרון ושוה כראוי . אם ע"י צירוף היא גדולה מאמצעית כשרה ודוקא אם יש לה עם האומא שורש א' כעובי אצבע . שם . ואם האומה שבשמאל שוה לשל ימין ויש משמאל ג' אונות גם בלא ה"ה מכשיר בל"ש שם וע"ש ס"ק מ"ח הטעם דכיון דיש גם לשמאלית ג' אונות ע"כ בטבע לא תהיה גדולה מאומה הימנית ואין השינוי ריעותא כלל . מיני חלוף שאנו מכשירים אי הוה ריעותא להצטרף ע' ל"ש עלה מ"פ ס"ק קכ"ט וע"ש חלוף וחסר או יתיר אי מצטרפי : (שם) ואם נתחלף צורתן טריפה . ד' בימין וא' שכנגד חלפה צורתה עם זה היתרת כשר ול"א מנ"ל דזו היותרת דתולין הקלקלה במקולקל תב"ש ובס' ל"ש סק"א אות כ"ג (עלה ל"ו ד"א ע"ב) מכשיר גם בחלפו ב' מן הד' צורתן ונמצא קולא בד' אונות יותר מבג' : (שם) וכן אם האומה של ימין . פ"ט דטהרות סמ"ח הי' נגע באום . פ"א מ"ה דנגעים והלך לו פסיון או שהלך לו האום . עיקר הנגע : (שם בש"ע) או אם יש לה שתים . וכמו שקורים בופעל אקם וכן רוב חיות השדה יש להם שתים וכשר כה"ג בבא"ה סס"ק ט"ו . ע' מ"ש בבא"ה דדוקא ב' כיסין כו' אף דהמונחת אין לה תואר וורד כשר : (הגה"ה שני) או אם חסירה . צמקה הורדא עי' סל"ו ס"ק כ"ט כ' הפ"מ דהוה כניקב ול"ש שם ס"ק קכ"ח מכשיר :

פרי חדש

בס"ק י"ג : (בש"ע בהגה"ה) *או שיש לה שני כיסין וכו'. כל אלו טרפות שבכיס לא הוזכרו בדברי הראשונים ואין לחוש להם וכן דעת מהרש"ל וספר מנחת בנימין סי' ס"א ומ"ש שם שכיון שנהגו לאסור אין לשנות המנהג דלא יהא אלא דברים המותרים ואחרים נהגו בו איסור ע"כ אין זה אלא בדברים שנהגו בו איסור מחמת סייג אבל בדברים אלו כמדומה לי שלא נהגו אותם אלא מחמת טעות בדין לא שייך בהני הומרי כ"כ סייג ותורה חסה על ממונן של ישראל לפיכך ראוי לבטל המנהג וכיוצא בזה כתב הרב בב"י בס"ס ס"ה על מ"ש רבי' ירוחם שאסור לבשל בשר מתנים מפני המנהג וכתב הרב"י ול"נ דמנהג כה"ג בטעות הוא וכו' ודברים

מטה יהונתן

א"כ ע"כ צ"ל דמפרש האי ביני וביני כו' מיירי בב' וורדות וכמ"ש תוס' ד"ה כל הני כו' ע"ש ובנמצא ב' מ"מ מטריף להו קשה הא כל הני הוי ברייתא א"ת להו הכי ב' וורדות וצ"ל דמיירי שלא הי' אלא א' והא דלא קא"ע

יד אפרים

בגבינות שנעשו מהלבה ע"ש ובספרי בית אפרים סי' נ"ה כתבתי בזה: (בהג"ה) **ויוצא** ממנה כשנופחין הריאה טריפה. עבה"ט ועי' בשו"ת פרי תבואה סי' ת"ג גבינות

חדושי בית מאיר

כתב דאין אנו בקיאי' בשיעור ע"ד וזה אין נראה מכל הפוסקים ועי' פר"ח ס"ק י"ח ואולי ב' אגודלים היינו שיעור פרק אמצעי. (בש"ך ס"ק י"א) **פי'** בשורש הנשאר. כ"ב י"ל ולמעלה מהשורש נפרד לגמרי מ"מ כשר משום דאין בסדקים להטריף כדלקמן סעיף ח' : (בש"ך ס"ק י"ב) **אדסמוך** ליה וכו' דאלו באין להם שורש אחד וכו'. כ"ב ר"ל אף דלפ"ר י"ל דמיירי באין להם שורש אחד ומ"מ אין לפסול מחמת יתר ורד כיון שאחד הפוך ונחשב יתרת מקמא ולא נשאר ליפסול אלא מחמת חסרון ורד וכיון שהגדולה אינה הפוך כשר אבל להש"ך לא משמע הכי אלא אך לחומרא דהיינו באם אינה אלא אחת והפוך אמרינן דטריפה מחמת הסרון אבל להקל משום זה לא מסתבר לו להכי כתב פשיטא וכו' וכן משמע וכו' ר"ל דעם מבואר בד"מ שקאי על יש להם שורש אחד והסתמא היינו כעובי אצבע דאל"ה למה נקטו ושפתי דעת לא הבין דרכו. ומ"ש הש"ך ס"ק י"ג דה"ה

דעת מהרי"ו ונראה דאפילו למאי דמכשירין יתרת מקמא בסעיף ג' מ"מ שינתה תוארה וגדולה כ"כ טרפה דהוי כמו חסרה הורדא דזה אונא הוא ולא וורדא וכ"כ דעת הר"ב : **י כעובי אצבע כו'**. משמע דלעולם משערין כעובי אצבע בין בבהמה דקה בין בגסה וכן מסיק בד"מ וכ"פ מהרש"ל שם סי' ל"ב דלא כיש שכתבו דבגסה בעינן ב' אצבעות וכן לקמן סי' מ"ז גבי שני מעיים היוצאים ממקום א' דבעינן שיהא להם שורש א' כעובי אצבע לא מחלקי' בין דקה לגסה דמאחר שעובי אצבע נקרא שורש א' ה"ה בגסה: **יא אע"פ שיש בו סדק**. פי' בשורש הנשאר וכ"כ בד"מ :

יב ואם א' הפוך כו'. אדסמוך ליה דיש להם שורש א' קאי דאילו באין להם שורש א' פשיטא דאפילו שניהם אינם הפוכים טרפה דה"ל ב' ורדות וכן משמע להדיא בהגהות הר"ן ע"ש : **יג הולכים אחר היותר גדולה ואם היא אינה הפוכה כו'**. מדלא נקט איפכא הולכין אחר היותר גדולה ואם היא הפוכה טרפה משמע דה"ה בשניהם שוין טרפה וכן הביא בד"מ בשם בדיקות ישנים שכתבו בשם י"א דאינו כשר עד שההפוכה תהיה קטנה מאינה הפוכה וסיים בד"מ שם וכבר בא מעשה לידי כזה והכשרתי לפי שהקטנה היתה הפוכה עכ"ל דלא כהר"ן שנסתפק בזה עוד משמע שם מדברי הר"ן דשינתה תוארה דינה כהפוכה בזה וע"ש: **יד ואם לא נמצא לה כיס כו'**. ומהרש"ל שם פסק דאפי' אין לה כיס כלל כשר וכ"ש אם יש לה ב' כיסים או שאינה מונחת בכיס גם בתשובה מנחת בנימין סי' ס"א הסכים למהרש"ל אלא שכתב מאחר שכבר נהגו בארצות הללו לאסור כשחסר הכיס או שאינה מונחת בכיס אין לשנות המנהג דלא יהא אלא כדברים המותרים ואחרים נהגו בו איסור כו' אך בנמצא שני כיסים הארכתי להתיר ע"ש כי דבריו נכונים אלא שכל הבודקים נוהגין להטריף וכ"כ בבדיקות הר"ן ומהר"מ דכן נוהגין וקשה להקל נגד המנהג אם לא בהפסד מרובה וכה"ג : **טו או שיש לה ב' כיסין כו'**. הר"ן מביא לשון הר"ש מזיי"א עלנו דדוקא יתיר בצד ימין משום דכל יתר כנטול דמי (אבל מצד שמאל כשר) עכ"ל וכתב שכן נוהגין בק"ק קראקא ומביא מהר"מ בס' מח"ב וכ"פ הב"ח בס"ם זה וכ' מהר"מ שם וצ"ל דדוקא כשאין לכיס שבשמאל חלק ורדא דאל"כ אסור משום יתיר ורדא עכ"ל ופשוט הוא ועיין בס"ק י"ז מ"ש בשם הב"ח: **טז ואינה מונחת כו' ואף כשמניחין כו'**. כלומר שיש לה כיס ואינה מונחת בתוכו דהיינו שאף כשמניחין אותה בתוכו חוזר ויוצא כשנופחים הריאה וק"ל והטעם בזה כתבו האחרונים משום שאז ודאי שינתה מקומה פורתא: **יז וכל אלו הדינים כו'**. ל' הב"י אבל לדברי המכשירים יתרת בכל מקום שתמצא חוץ מעל גבה וכן לדברי המכשירים ב' ורדות כו' גם כל אלו החילוקים הם כשרים עכ"ל ומביאו ד"מ וכתב עליו וכבר כתבתי שאנו נוהגין במדינות אלו להטריף כל יתרת שלא בדרי דאוני ממש א"כ יש לנהוג בכל הדברים כו' עכ"ל משמע דס"ל ג"כ דלמאי דמכשרינן יתרת מקמא הכל כשר ואם כן יש להמוה דבסעיף ג' כ' בהג"ה דנוהגין במדינות אלו להכשיר יתרת מקמא וכאן כתב דנוהגין במדינות

[ח] אם נמצאו בה ב' ורדות ויש להם (ה) שורש אחד י כעובי (י) אצבע יא [ט] אע"פ שיש בו (יא) סדק כשר (מ"כ בבד"י) (א"ז בשם ראבי"ה וכ"כ מהרי"ו והוא בהג"ה) יב [י] ואם אחד הפוך והשני אינו (יב) הפוך יג הולכין אחר היותר גדולה ואם היא אינה הפוכה (יג) כשר (בדיקות ישנים). [יא] הורדא דרכה להיות בכיס יד (ב) ואם לא נמצא לה (ג) כיס טו [יב] *) או שיש לה שני כיסין או שיש לה כיס טז ואינה מונחת בתוכו ואף כשמניחין אותה בתוכו חוזרת ויוצאת ממנה כשנופחין הריאה (יד) טריפה (כל זו בשם הר"מ בר יודה והגהות במהרי"ו ובדיקות ישנים וקצת מפי השמועה הלכה למעשה בוורמיי' בשם מהר"ש מזיי"א). יז וכל אלו הדינין אינן אלא במקומות שנוהגין להטריף בשתי ורדות או אין לה ורדא כלל אבל במקומות שמכשירין גם כל אלו החילוקים הם (טו) כשרים (ב"י). אם חסר

אפילו שלא בדרי דאוני כנ"ל : (ה) שורש אחד. מ"כ בשם א"ז אע"פ שאין עובי אצבע שם וכתב ע"ז חכם אחד מ"מ מסך השורש בעינן כאצבע בין שני הורדות ולי נראה דשיעור גובה השורש של שניהם קודם שמתחלקים צריך שיהיה כאצבע :

וכל

חידושי רע"ק

(סימן ל"ה סעיף ב' בהגה"ה) **שרש** א' כעובי אצבע. היינו רוחב גודל במקום רחבו : (ט"ז ס"ק ס') **צריך** שיהי' כאצבע. ובהפ"מ סגי שיהי' שרש א' כאצבע במשכו וכן בגבהו. ובאין הפ"מ צריך שיהי' בכל המשך שרש א' כעובי אצבע בגבהו : (ט"ז סקט"ו) **אבל** מצד שמאל כשר. משמע דבימין אף שאין הורדא נהנית משני כיסין אפ"ה טריפה ודוקא כשיש לכיס שפה לפיו אבל אם אין לו שפה הוי רק דלדול בעלמא ולא מקרי ב' כיסין ומכל מקום אם נמצא הורדא בלא שפה לא מקרי חסר כיס אחרונים : (שם סקט"ז) **משום** שאז ודאי שינתה מקומה. ר"ל דאף המכשירים חסר כיס מודים בזה : (שם סקי"ז) **אפי'** עומדת היתרת בצד שמאל היינו מקמא בצד שמאל אבל בדרא ממש בצד שמאל כשר. תב"ש : (סעיף ב' בהג"ה) **גם** כל אלו החלוקים הם כשרים. קשה לי בחסר הכיס דהטעם דטריפה דהכיס הוא להגן מרחיפת הריאה עלה שלא תינקב

ביאור הגר"א

תוארה כו' ואף דכ"ז לסברת הפוסלים יתרת מקמא מ"מ אף להמכשירים חסרה הורדא : [ח] אם כו' ויש כו'. כמ"ש גבי דקין נ"ח ב' : [ט] אע"פ כו'. ר"ל באותו שורש דאין חוששין בסדקין להטריף כמ"ש בס"ה בהג"ה : [י] ואם אחד כו'. קאי אשורש אחד. ש"ך : [יא] הוורדא דרכה כו'. סובר דכ"ז בכלל שינתה צורתה : [יב] או שיש לה כו'. כנ"ל משום דכל יתר כו' :

פתחי תשובה

מזה] : (ב) ואם לא נמצא לה כיס. עיין בשו"ת ארבעה טורי אבן סימן י"ט דאם ניקב הכיס נקב מפולש כ"ע מודים דכשרה והסכים עמו אביו הגאון מוהר"ר אלעזר רוקח ז"ל ע"ש : (ג) כיס. עבה"ט של הרב מהרי"ט ז"ל העתיק בשם ש"ך דבהפ"מ יש להקל. ונראה שסבין מ"ש הש"ך בסוף ס"ק י"ד דבהפ"מ יש להתיר קאי גם אתחלת דבריו באם חסר הכיס או שאינה מונחת בכיס ולענ"ד נראה מסידור לשון הש"ך דלא קאי רק ביתר כיס אבל בהנך אין להתיר אף בהפ"מ וכן פירש הפמ"ג. ועיין בתשובת פרי תבואה סימן ס"ב שהוא מסופק בזה איך הוא הפירוש בדברי הש"ך והוא פוסק על שתי הסעיפים והעלה לדינא דאם היתה הבהמה י"ב חודש ראוי להכשיר בהפ"מ אפי' גוף הבהמות וכ"ש הגבינות שנעשו ממנה ע"ש :

באר היטב

(י) אצבע. ופי' הש"ך דאין חילוק בין בגסה בין בדקה לעולם משערין בעובי אצבע. פי' עובי אצבע ר"ל דשיעור גובה השורש של שניהם קודם שיתחלקו צריך שיהיה כאצבע : (יא) סדק. בשורש הנשאר אפילו יש בשניהם תואר ורדא כשר. מהרמ"ע : (יב) הפוך. פי' דיש להם שורש א' דאלו אין להם שורש א' אפילו שניהם אינם הפוכים טריפה דהוי כשני וורדות: (יג) בשר. וכתב בש"ך אבל אם שניהם שוים טריפה ואינו כשר עד שההפוכה תהיה קטנה מאינה הפוכה עוד משמע שם בדברי הר"ן דשינתה תוארה דינה כהפוכה בזה. אם ב' ורדות כנ"ל נסרכין זה לזה ממעכין לפי המנהג שלנו שאנו ממעכין אף בגגב לבודקן : (יד) טריפה. והטעם כתבו האחרונים משום דאז ודאי שינתה הוורדא מקומה פורתא וכתב בש"ך בשם מהרש"ל דאפי' אין לו כיס כשר וכ"ש אם יש לו ב' כיסים או שאינה מונחת בכיס אלא שכל הבודקים נהגו להטריף וקשה להקל נגד המנהג אלא בהפסד מרובה וגבי מי שיש לו ב' כיסים מביא בהג"ה דדוקא יתר בצד ימין הוא טריפה משום דכל יתר כנטול דמי וכתב שכן נוהגים בק"ק קראקא וכתב מהר"ם שם וז"ל וצ"ל דוקא כשאין להכיס שבשמאל חלק וורדא דאל"כ אסור משום יתר וורדא אבל מדברי הט"ז לעיל משמע אף בזה כשר מאחר שאינה עומדת במקום הראוי לה כמו גבי רגל : (טו) בשרים. וכתב בש"ך אף למאן דמכשיר יתרת מקמא מיהו בשני וורדות או חסירה או שינתה מקומה טריפה. וההפרש שנדע איזה יתרת דוורדא ואיזה יתרת מקמא. הוא כשיש לה תואר וורד ממש אפי' עומדת היתרת בצד שמאל הוי יתרת דוורדא אבל כשאין לה תואר

יד אברהם

(סימן ל"ה סעיף ב' בהג"ה ב') **אם** נמצאו בה ב' ורדות. ויש להם שורש א' כו' ואם א' הפוך והב' אינה הפוכה הולכין אחר היותר גדולה ואם היא אינה הפוכה כשר. כתב הש"ך דאיש להם שורש א' קאי דאי אין להם שורש א' בלא"ה טריפה משום ב' ורדות. מוכח מדבריו דאפילו אם א' מהן עומדת שלא במקומה ה"ל ב' ורדות ואף שהוא הפוכה מ"מ הרי יש לה תואר ורד וכיס. ולטעמיה אזיל שכתב בס"ק י"ז דב' ורדות בא' עומדת בצד שמאל טריפה אם יש לה תואר ורד כהווייתה ואפילו במקצת אם יש לה כיס. לדעתו היא חומרא יתירה דלפע"ד מוכח להדיא באשר"י וטור וב"י בשם הר"י ן' חביב ז"ל דעיגוניתא בשמאל נחשבת לאונא יתירא ולא לורדא כיון דשינתה מקומה. וא"כ לדידן הוי יתרת מקמא דנוהגין להכשיר כמ"ש הג"ה ס"ג. וכן יש להוכיח מדברי התוס' פא"ט (דף מ"ז) והר"ן והמרדכי שכתבו דהא דאמרינן דביני ביני טריפה היינו היכא דגדולה הרבה ואינו דומה לעיגוניתא דורדא. אלמא דכשיש שנוי שאינה דומה לעיגוניתא דורדא ה"ל יתרת אונא ולדידן כשירה. לכן נ"ל שאפי' את"ל להחמיר בשני ורדות שא' עומדת בצד שמאל כשיש לה תואר ורד כהווייתה מ"מ בשיש לה שנוי קצת אין להחמיר כמ"ש מדברי התוס' והרא"ש והר"ן והמרדכי וטור וב"י ור"י ן' חביב ז"ל. ומכ"ש הט"ז ופר"ח מקילים בשני ורדות שא' עומדת בשמאל. ולפ"ז דברי הג"ה אתי שפיר כפשטי' שאם נמצאו ב' ורדות וא' הפוכה כו' איירי שפיר שאין להם שורש א' אלא שא' עומדת ברחוק ונידונית כיתרת מקמא משום שנוי שהיא הפוכה ודו"ק. ובשו"ת באר יעקב כ' דבהפס"מ יש להתיר בהפוכה. ואם ניקב הכיס מתיר הפמ"ג וכ"כ בתב"ש ס"ס ל"ט. ומיהו מ"ש הפמ"ג ראיה מסירכא סימן ל"ט אינו ראיה לנקב כדאיתא סימן מ"א גבי טרפש הכבד דהא ה"ל טריפות דכיס להו מגד עצמה אלא משום הורדא וא"כ מהני סתימה וכן משמע בתב"ש. וא"כ אין ראיה לנקב. אלא דבלא"ה נראה דכיון דגם התוספות לא הזכירו אלא חסר ויתיר וסתמא אין נקב בכלל כדמוכח סימן כ'. ועיין מ"ש בסימן מ"ה דבניקבה או נסרכה הקטנה אין להתיר וע"ש הטעם. וגדולה מזו אוסר התב"ש בשינתה הקטנה מקומה כיון שטריפות זה הוזכר בתוס' פא"ט. ואין זה סותר לסימן מ"ד ותשובת צ"צ גבי טחול דש"מ נמי מטעם נקיבה קאתינן. ועיין בשו"ת ז' יוסף בענין החלב של בהמה שנמצאה ורדא שלה הפוך יש להתיר קודם ג"י ובהפס"מ מתיר גם הבהמה. אך בנמצא חסר או יתיר ורדא אוסר הגבינות עד י"ב חודש וקודם י"ב חודש מותר ממ"נ או דאח"כ נעשה ואת"ל דנעשה מקודם א"כ מדהיתה יב"ח מוכח כמכשירין דגבי ספק פלוגתא מהני שהייה יב"ח או לידה מבטל הספק:

אם

גליון מהרש"א

(בהג"ה) **אם** נמצאו בה ב' ורדות. וכן ג' או ד' ל"ש עלה מ"ה ע"ב : (שם) **ויש** להם שורש א'. ב' ורדות באופן שבשרה אי מ"מ מצטריף לריעות' ע' כל הפרטים בל"ש ס"ס ל"ה : (שם) **אע"פ** שיש בו סדק כשר. בין מונחי' בכיס אחד או בשני כיסי' ל"ש עלה מ"ה ריש ע"ב : (שם) **הולכים** אחר היותר גדולה. עי' גליון לקמן מ"ג ה'. וע' לקמן מ"ד ז' ובא"ה שם : (שם) **ואם** היא אינה הפוכה. ק' להת"ש ופ"מ ודרישה דכל טריפות בריאה משום נקובה א"כ נהי דהקטנה אינה עקרי' מ"מ ודאי ניקבה טריפה וצ"ל דהאונה עקרית דרכה להיות הפוכה. לבושי השרד ס"ק ט"ו : (שם) **כשר** (בדיקת ישנים). ואם א' שינתה מקומה והיא קטנה בתב"ש סובר דבזה אין מועיל סימן קטנות לומר דהיא היא היתירה ובל"ש עלה מ"ה ע"ב מכשיר בה"מ. וכן אם המקולקלת בא' האופנים אין לה סמפון (אף דשוים בגודלן) הוה סימן דהיא היותרת ל"ש שם : (שם) **הורדא** דרכה להיות בכיס. אף דאין לו שפה כשר תב"ש. ניקב הכיס אף דיש אצלו עוד ריעותא כשר ל"ש עלה ג"ז ב' ס"ק קל"ה וע' סי' ל"ם ס"ו לקמן : (שם) **או** שיש לה שני כיסין. ודוקא שיש לשניהם דופן א' ע' בא"ה ס"ק י"ט וע"ש עוד דדוקא שיש לכל א' גיד בקצותיו ובה"מ כשר ב' כיסין ש"ך ס"ק י"ד. ואף לאחרוני' המחמירי' עכ"פ בבת יב"ח יש להכשיר ל"ש עלה מ"ה ע"ב עוד שם דאם אינו כלל במקום הורדא כשר גם בלא יב"ח : (ט"ז סק"כ) **דבמקום** דאיכא עוד ריעותא. ומ"ם ג' מימין וג' משמאל וגם האומה של ימין גדולה כשל שמאל כשר. ל"ש עלה מ"ב ב' ס"ק מ"ח : (שם סק"ד) **שעומדת** בצד שמאל. ע' ש"ך ס"ק י"ז וע' ט"ז סוף סימן ובס' ל"ש סימן זה עלה ל"ט ב' סס"ק י"ח כ' דהוה ספיקא דדינא וע' גליון ש"ך סס"ח וע' ל"ש עלה מ"ג סק"ט דבשמאל עוד גרע מצד ימין דשם אינו וודא יתירה כ"א י"ם בתואר וודא דלאו אורחי' ומ"מ העלה בעבר עליה יב"ח לסמוך על הט"ז כיון דמדינא גם בב' ורדות כיון דהוי ספק טריפה מבטן ראוי שיועיל יב"ח אלא שהמנהג לאסור ומי יודע שהמנהג גם בצד שמאל. וע"ש סק"י דאם א' מהן שינתה מקומה בימין בזה אין להכשיר דמקרי במקום וורדא מ"מ אף דאנו מטריפים באחת ששינתה מקומה והוא רק מטעם חומרא ולא כמשבצות דסובר דגם בזה מכשיר הט"ז : (ש"ך סק"ד) **הוי** הליף וטריפה. והפ"ח וכ"פ מכשירים בהפסד מרובה. ואם הם שוים בכל צד ע' בהגה"ה לקמן סעיף ה' : (שם סק"ה) **שהאונות** למעלה והאונות למטה. והפר"ח מכשיר גם בזה ובאונה א' למטה עדיף עוד ע' משבצות ס"ק ב' :

(שם סק"ז) **פחותה** מעלה של הדס. ובבא"ה ס"ק י"ח אם נתקטנה ורק שורש ניכר כשר : (שם סק"ח) **שדרכה** לעמוד למטה מן האונות. ונגד אונה ג' וע' מעשה דהר"ץ בת"ש סס"י ל"ט ובפר"מ סוף סי' זה עלה ל"ה ע"ג ס"ק י"ז : (שם) **או** למטה לאומה כשירה. וכ"כ הפר"ח והת"ש מחמיר : (שם) **ויש** לבטל המנהג. וע' ס' באר יעקב סי' זה (וע' ל"ש עלה מ"ד ס"ק ס"ז) שאף שנהגו השוחטים להטריף גם בבהמת ישראל אינו מנהג כי הם לומדים רק משחיטות וכ"כ שם הג' מוהרי' שטיינהארט ובפרט בבהמה בת ב' שנים דכיון דאיכא פלוגתא ראוי להתיר בהי' י"ב חודש וגל ס' טריפה אלא דיש לחוש למ"ש רש"י דגם בס' יתרת ל"מ יב"ח דחיישינן דלמא נעשה אח"ז היתרת וה"נ דלמא נהפך אח"כ. וע' ל"ש עלה ל"ח א' סק"ם. ועמ"ש סוף ס"י אף דגם בפלוגתא דחסר ל"מ יב"ח מ"מ בפלוגתא בחסר אונא א"א דנחסר אח"כ דהי' ניכר מקומו : (שם סק"ט) **שינתה** תוארה וגדולה כ"כ. משמע גדולה ויש לה תואר וורדא וקשה ל"ל לזה טעם חסר וורדא ת"ל דיתרת מקמא בתואר וורדא טריפה כמ"ש הש"ך ס"ק י"ז. וא"ל משום דהגודל שלה מפסיד תואר וורדא זה אינו דעכ"פ מקצת תואר איכא. ל"ש ס"ק ס"ט : (שם סק"י) **דמאחר** שעובי אצבע. והאי עובי י"ל רוחב אגודל בינוני במקום רוחב שלו וההמשך ג"כ כן בה"מ ובלא הפ"מ צריך המשך כל מקום עמידתו ת"ש וע' ט"ז סק"ה : (שם סקי"ג) **דה"ה** בששניהם שוין. ע' גליון לקמן סי' ל"ז ס"א בהגה"ה ב' על תיבת בועה : (שם) **טרפה**. ואם ההפוכה או אשר שינתה תוארה או מקומה אין לה כיס. וכן בשניהם כתיקון וא' אין לה כיס יש להכשיר בה"מ ל"ש עלה מ"ה ריש ע"ב : (שם) **שהקטנה** היתה הפוכה. ודוקא בורד הפוכה שאינו אלא מנהג סומכים על סי' קטנות לומר שהיא היתירה אבל בטריפות גמור לא. ל"ש סי' זה עלה ל"ו (ד"א ע"א ס"ק כ"א דלא כצ"צ סי' צ"ח) וע"ש דכ"מ מהש"ך נאן ס"ק י"ב וע"ש עלה מ"ג סס"ק ח' דאולי בעברו עליו י"ב חדש לא הפסיד המיקל אם א' מהן קטנה ועמ"ש בשמו בגליון ט"ז סק"ד וע"ש אם שניהם בשורש א' וא' שינתה מקומה אם הקטנה שינתה כו' ע"ש ס"ק י"א : (שם ס"ק י"ד) **אך** בנמצא שני כיסים האריך להתיר. דהרי רואי' ל"א לומר דיתר סופו לנטל. וכל ניטל הכיס סופו שינטל הורדא ע"ש ועמ"ש בגליון רמ"א סעיף ג' בהג"ה וע' לבושי השרד ס"ק ד' מש"כ בכונתו : (שם ס"ק ט"ז) **כשמניחים** אותה בתוכה חוזר. ולהיפוך כשא"א להוציאה כלל מן הכיס נמי טריפה. בא"ה ס"ק י"ט : (שם) **ויוצא'** כשנופחי' הריאה. כ' בשפתי דהיינו

(ד) וכל אלו הדברים כו'. זה לא קאי אמ"ש בנמצא חסירה או שני ורדות או שינתה מקומה דטרפות זה הוזכר ברש"י ובתוס' פא"ע אלא אבאר דינים שזכר בהג"ה קאי. ורש"ל כתב להכשיר בדינים האמורים מחמת הכיס שזכר רמ"א דהא לא איירי כיס בגמ' ובשינתה הורדה כתבתי כבר בסמוך בשמו דטרפה ועל דין הפוך שזכר רמ"א כאן דטרפה באם הורדא הפוכה והיינו בדרכה שיש לה חריץ מכוון נגד החיתוך שבין אונא לאונא' וגבה נגד הלב ופני' נגד הכליו' ואם נתהפכה כגון שהחריץ נגד הלב וגבה נגד החיתוך טריפה כן כתוב בבדיקות שלנו וכ' רש"ל ע"ז ולזה אין טעם וריח מאחר שלא שינתה צורתה ולא מקומה רק שהחריץ הפוך מה בכך אין זה אלא איבוד ממון ישראל ואי איתבר חילי אבטליניה עכ"ל*) :

דזה

במדינות אלו כל החומרות וכן הוא בא"ח המנהג בכל המדינות האלו להכשיר יתרת מקמא ולהטריף ב' ורדות עם כל החומרות השייכים לה וכן נמצא בכל בדיקות האחרונים וקשיא הא דלעיל וכ"כ רש"י פא"ע (דמ"ז) בהדיא דב' עינוניתא דורדא טרפה משום דהוה יתרת מקמא וכן משמע מדברי ש"פ ול"ל דט"ס הוא בד"מ דבא"ח קאי דהיאך כתב שם דנוהגין במדינות אלו להטריף יתרת שלא בדרי דאוני ממש והרי בהג"ה ס"ג כ' שנוהגין להכשיר וכן הוא בא"ח המנהג ועוד דהיאך כ' וכבר כתבתי כו' והלא כ' גם בד"מ מקודם דבר מזה אלא א"כ כתב בסמוך דין דיתרת מקמא ע"ש אלא ט"ס הוא וצ"ל וכבר כתבתי שאנו נוהגין להטריף כל יתרת דורדא א"כ יש לנהוג כו' וה"ל להר"ב דיתרת דורדא אינו תלוי ביתרת מקמא וכמו שהביאו המרדכי והגמ"יי שדעת הרמב"ם להטריף יתרת דורדא אע"פ שכתב להדיא יתרת מקמא כשר וכ"כ דעת מהרי"ו דביתרת דורדא כתב בפשיטות דנוהגין להטריף וביתרת מקמא כתב דיש מכשירין וע"פ זה נתנבאו כל האחרונים וטעמא נ"ל דקים להו לחז"ל דיתרת מקמא לא חשיב יתרת כלל שכך הדרך להיות בבהמות אבל יתרת דורדא לאו אורחייהו בהכי. ומשפט שנדע איזו הוי יתרת דורדא ואיזו הוי יתרת מקמא הוא כשיש לה תואר ורד ממש כצורתה וכשווייתה אפי' עומדת היתרת בצד שמאל הוי יתרת דורדא דהא כתב' לענין דבתי ורדות כן אבל כשאין לה תואר ורד ממש בענין שיש להחשיבו ליתרת יש להכשיר כיון שאינה עומדת במקום הורדא וכן משמע בתשובת מהרי"ו סי' ל"ז וכ"מ בהגהות הר"ן ע"ש ומהר"מ בב"ה השיג עליו מדברי הטור בכ' בשם הרא"ש עינוניתא בשמאל טרפה והיינו דבריו ולכן אין לנהוג כן במקום שנהגו איסור בב' ורדות עכ"ל ולא דק דהרא"ש וטור לטעמייהו אזלי דאסרי יתרת מקמא דהא ורדא מכשרי בין נמצאו ב' ורדות בין לא נמצאת כלל ואולי אף מהר"מ לא השיג עליו אלא לפי מה שהבין מדברי הר"ן שיש לה תואר ורד ממש והסבר דלדינא מודה למאי דפרישית וכן אפי' אינה עומדת במקומה ואין לה תואר ורד ממש ויש לה כיס בפני עצמה הרי ניכר שהתי ורדות הן וטרפה וכן משמע מדברי מהר"ם שהבאתי בס"ק ע"ו וס"ק כ' אבל אם אין לה תואר ורד כלל אף דיש לה כיס כשר וכ"כ הב"ח ה"ם זה שמעשה כזה בא לידו כמה פעמים והכשיר ואם עומדת במקום הורדא ממש קבלתי מפי הגאון המ"ו ז"ל דנוהגין להטריף אם יש לה תואר ורד קצת אבל אם דומה ממש לאונה יש להחשיבו יתרת מקמא ואם יש להם שורש אחד נתבאר דינו בס"ק י"ב: **יח** יש לבדוק באונות כו'. כ' רבי ליברמן בוהש מפראג בבדיקות שלו וז"ל עינוניתא צריך תואר ורד ואם אין לה תואר ורד אין בכך כלום לפי דעת מהרמא"י שכתב אם חסרה הורדא קצת והותה התיכה נמצאה באונה או באומ' כשיר' ואם חסר' התיכה ממילא אין לה תואר ורד כנ"ל עכ"ל ובתרי ליה מאריה אם כך נהג התכיל כל ימיו טרפות לישראל דהרי כבר נתבאר בס"ק ט' בכל הפוסקים וכל האחרונים הסכימו דאם אין לה תואר ורד דטרפה וכ"כ הר"ב גופי' ואם יש להעלות על הדעת לדחות דין א' מפני חבירו יותר יש לדחות דין זה שלא נזכר בשום פוסק רק במצא כן הר"ב כתוב והוא קולא גדולה גם הר"ב כ' בד"מ על דין זה שהוא תמוה ואם קבלה היא נקבל ולא לדחות דין דבינתה תורדה שהוא מבואר בכל הפוסקים והוא להחמיר אבל באמת אין דינים אלו סותרים זה את זה כלל כי קבלתי מהגאון המ"ו ז"ל כשחסר מקצת הורדא ונמצא כך באונה או באומא אז מצרפים יחד ונראה לענין שיש תואר ורד בין שניהם וכה"ג כ' מהר"מ בשמה"כ דאם נמצאו ב' ורדות בשורש אחד שאינו כשיעור עובי אצבע ואין לו תואר ורד רק ע"י צירוף מכשירים דחשיב כחדא ע"ש ועוד שגם בהג"ה יש תואר ורד וכדכתב הר"ב וכן יש מכשירים אם יש לה תואר ורד בשורש שלה כו': **יט** מצד שמאל. כ' בספר תורת חיים פא"ע דט"ס הוא וצ"ל מצד ימין דהא אם נמצא העינוניתא לצד שמאל טרפה כו' ע"ש וז"א דהא אף לדבריו אכתי תקשי דהא פסק הר"ב דאפילו בימין אם שינתה מקומה פורתא טרפה וכמ"ש בס"ק ח' ועוד דהא בד"מ ובכל בדיקות האחרונים ובעט"ז איתא כמו מצד שמאל אלא פשוט דל"ד זה לנמצא העינוניתא בצד שמאל דהכא השורש עומד במקום הראוי אלא שחסר קצת בראש העינוניתא וכך הוא רגיל למצוא בצד שמאל והיינו רבותיהו וכן בא מעשה כמה פעמים לידי: **כ** כי כן נמצא לפעמים בגדיים וטלאים כו'. הלבון מבואר לכאורה דאפי' בגסה דינא הכי כיון דאורחא למצא כן בגדיים וטלאים אבל בגליון שהביא הר"ן איתא ודוקא בגדיים וטלאים כי כן נמצא לפעמים בגדיים וטלאים ולענין דינא כתב הר"ן בם ע"ז אבל אין אנו נוהגין כן אלא בכל שינתה מקומה אנו מטריפין בין בגדי בין בטלה וכ"כ מהרש"ל בס' מח"ב דמלבון הר"ב משמע דאין ברור להכשיר וכ"ל טעמא כיון שהוא דבוק לאומא ה"ל יתרת בעלמא ואין לו לעינוניתא כלום ואם יש עליו כיס א"כ ודאי ורד הוא אבל הוא ודאי בפני עצמה ע"כ: **כא** וכן יש מכשירין אם יש לה תואר ורד כו'. ז"ל הר"ן כאן ק"ק קדקקא נוהגין שאם העינוניתא נתקטנה רק שורש ניכר כברה כו' דכיון שהשורש הוא כעובי אצבע אגודל אע"פ שאין לו תואר ורד אפ"ה כשר וכן ראיתי אני מה"מ להכשיר וכן בי"ד סימן ל"ס עכ"ל. ור"ל בי"ד סי' ל"ס בדברי הר"ב (דודאי אין ר"ל בטור י"ד שהרי לא הוזכרו שם כלל דינים אלו) ומהר"מ בב"ה שלו השיג עליו דלא נמצא בי"ד כן ע"ש שהאריך בזה ובתגס נרה גם האריך בם לסתור טעמו של הר"ן וכיוס דבריו כיון דטעמו בטל דינא נמי בטל ולא נראה דהא בדבריו נכונים לסתור טעמו מ"מ טעמא אחרינא איכא דכיון דיש שורש הרי כל הורדא קיימת והדין דין אמת ובאמת נעלם מהן דברי הר"ב אלו: **כב** וכל אלו הדברים יש להקל כו'. כ' מהרש"ל בבדיקות כל מה שכתבו להקל בין בחילופים שלא הוזכר בב"ס או בגדלות דעינוניתא דורדא היינו דוקא דליכא בום ריעותא בריאה בתלתא אחריתא אבל אם אית בה ריעותא אחריתי אפילו בתלתא שאנו מכשירים מ"מ מאחר דאיכא לד חומרא להטריף לאיזו מאן דהוא אפילו דלא כהלכתא מ"מ בכל שהוא מצטרף לסייע ידי האוסרים ואמרינן לקולא היא וטרפה נ"ל עכ"ל וכה"ג כ'

מקצת מן הורדא **יח** יש לבדוק באונות או באומה **יט** מצד שמאל (כ"א בצד ימין) אם נמצאת התיכה החסירה יש אומרים (ד) דכשר **כ** כי כן נמצא לפעמים בגדיים (טז) וטלאים (כך מצא כתוב) **כא** וכן יש מכשירין אם יש לה תואר ורד בשורש שלה כעובי אצבע (ה) אע"פ שאין לה תואר ורד ברחבה רק שלא תהא הפוכה ולא שינתה (יז) מקומה **כב** (ו) וכל אלו הדברים יש להקל מאחר דרבים מכשירים בכל (יח) ענין:

חידושי רע"ק

סר"ן

ת"נקב א"כ אף להמכשירי' חסר וורדא מכ"ם יש לה וורדא והחסר הכיס מגרעגרע דהנקב הורדא יהוי נקיבת הריאה וצ"ע אח"כ ראיתי דעביד בזה בשמלה חדשה: (בהג"ה) **אם** נמצאת התיכה החסירה. בלא כיס ודוקא נחלקת לב' אבל לג' טריפה תב"ש: (ש"ך סקי"ח) **ע"י** צירוף מכשירים. בתבואות שור סקי"ג כתב דטריפה: (סעיף כ' בהג"ה) **בעובי** אצבע. היינו

באר היטב

וורד ממש בענין שיש להחשיבו ליתרת יש להכשיר כיון שאינה עומדת במקום הורדא וכן אפי' אינה עומדת במקומה ואין לה תואר וורד ממש ויש לה כיס בפני עצמה הרי ניכר שבני וורדות הן וטריפה אבל אם אין לה תואר וורד כלל אף דיש לה כיס כשר. וט"ז כ' כשנמצא ב' וורדות דטריפה הטעם דכל יתר כנטול דמי ולפ"ז נ"ל שאין להטריף משום ב' וורדות אלא בשניהם עומדים במקום הראוי להיות ורדא ואין להם שורש כעובי אצבע אחר הנפיחה. ומ"מ אם מבחוץ אונה יתירה בפנים אפי' במקום הראוי להיות ורדא ואין לה צורת ורדא שאין פסול כאן באחר דבני ורדות אין כאן משום דלורות האונות אינו דומה לסיום ורדא. וה"ה אם נמצא ב' ורדות א' בימין וא' בשמאל לא צריך כנטול דמי כיון שאין היתרת עומדת במקום הראוי לה עיין סי' ל"ה בסעיף ה'. מצאתי כ' בכנה"ג שכן שקורין בופו"ל דרכו להיות לו ב' ורדות וכן לרוב חיות הבדה ובכירין אבל לבאר דינים אן בכבה בוולדות או לתואר וורדא והחוקה והפוכה ולכל שאר טריפות הם כמו בהמה רק לענין יתרת דעינוניתא דאין להטריף בהם. וכ' הב"ח במעשה כזה בא לידו כמה פעמים והכשיר ואם עומדת במקום הורדא ממש קבלתי מפי הא"ז דנוהגין להטריף אם יש לה תואר ורד קצת אבל אם דומה ממש לאונה יש להחשיבו יתרת מקמא ואם יש לו שורש א' ע"ל בזה הסעיף. ומ"ש רמ"א גבי חסר קצת מוורדא דיש לבדוק באומה של שמאל יש לגרוס ימין וכן בת"ח דהא אם נמצא העינוניתא לצד שמאל טריפה. והש"ך דוחה דבריו ע"ש: (טז) וטלאים. וכתב בש"ך דמזה הלבון משמע לכאורה דאפילו בגסה דינא הכי כיון שנמצא לפעמים בגדיים וטלאים אבל בגליון שהביא הר"ן איתא דדוקא בגדיים וטלאים אבל לא בגסה. ולענין דינא כתב הר"ן בם ע"ז שאין אנו נוהגין כן אלא בכל שינתה מקומה אנו מטריפים אפילו בגדיים וטלאים וה"ל הטעם כיון שהוא דבוק לאומה הוי ליה יתרת בעלמא ואין לו לעינוניתא כלום ואם יש עליו כיס א"כ ודאי וורד הוא אבל הוא ודאי בפני עצמו ולדעת הט"ז מ"ש בס"ק ד' משמע דכשר אם יש עוד וורד בצד שמאל. וכ' עוד שהר"ר ליברמן בוהש מפראג כ' בבדיקות שלו דעינוניתא צריך תואר וורד ואם אין לו תואר וורד אין בכך כלום לפי דעת מהרמא"י שכתב אם חסרה הורדא קצת והותה התיכה נמצאת באונה או באומה כשרה ומסתמא אם חסרה התיכה ממילא אין לה תואר וורד ולדעתי אם כך נהג התכיל כל ימיו טריפות לישראל שהרי כבר כתבתי בשם כל הפוסקים דאם אין לה תואר וורד טריפה אבל באמת אין דינים אלו סותרים זה את זה כלל כי קבלתי מהמ"ו כשחסר מקצת הורדא ונמצא קצת באונה או באומה אז מצטרפין יחד ונראה לענין שיש תואר וורד בין שניהם וכה"ג כתב מהר"ם דאם נמצא שני וורדות בשורש א' שאינו כעובי אצבע ואין לו תואר וורד רק ע"י צירוף מכשירין כי חשוב כחדא ועוד שגם בהג"ה מיירי שיש לה תואר וורד וכדכתב רמ"א דיש מכשירים אם יש לה תואר וורד בשורש שלה: (יז) מקומה. וכתב הש"ך בשם הר"ן אם יש לו שורש א' אע"פ שנתקטנה ואין שם יותר אפ"ה כשר וכתב עוד בש"ך שבבדיקות חולק על דין זה וטעות הוא כי דברי הרמ"א הן עיקר: (יח) ענין. זה לא קאי אנמצא חסירה או ב' ורדות או שינתה מקומה דטריפות זה הוזכר ברש"י ותוס'. אלא קאי אבאר דינים שזכר הרמ"א. ט"ז. נוהגין שלא לאכול וורדא משום מיאוס מ"מ אם נמצא שם באר בשר מותר כ"כ דמש"ח. אם נמצאת הורד נקובה אע"פ שהכיס שלה שותמה טריפה ע"ש סי' ע"ז וכ"ג. והא דכ' ביכין טריפה דוקא כשיש בותל ה' לבעיהם דאי אמרינן יתר כנטול דמי ניבא בום כיס. אבל האוסים זה מזה דיש לכל א' כיס בפ"ע כבר כה"ג. ובמשתי מנודך מומחה דוקא בבדיקותיה לבטועת מבתיקן כגון שמותחין וע"ז והורדא מונחת בבתוכן וגם שיש לכל גיד בקלותיו בשפה ואם חסר א' יכל אנו כברה ע"ש דף נ"ה. אם הכיס של ורדא מדובק בא"ח נורד לאלה אלא ע"י פתיחה אע"ג דאין שם סירכא ונוגעת

פתחי תשובה

(ד) דכשר. עיין בתשובת שבו"י ח"ב סוף סימן ס' דאין להקל אלא בשעת הדחק או הפ"מ ע"ש. ועיין בתשובת בית אפרים חיו"ד סימן י"ג וי"ד בענין זה הרבה חידושי דינים ע"ש באריכות: (ה) אף על פי שאין לה תואר ורד. [עיין בתשובת ח"ס סימן ל"ב מבואר שם

(שם ס"ק ו) לשונו מגומגם. ועיין בב"ה שהוא מתוקן והבאתיו בספרי ובש"ך קצרתי לפי שנראה לדינא להקל בכל

פרי חדש

ברוזים הם עמ"ש בר"ס ל"ט ובמ"ש בס"ק ה' :

יד אפרים

שנעשו מכחמה שנמצא הוורדא הוך לכיס : (שם) **בגדיים** וטלאים. עבה"ט ועי' בשבו"י ח"ב סי' ס' בזה דע"ש ס"ב בהג"ה אם נמצא התיכה חסר מן הורדא כשר דלפעמים נמצא כן בגדיים וטלאים שספקו לו דודאי מסתמא גם בבהמות גדולות כן הוא שהרי לא נכתבה וכו' סי"ן דכשגדלי' נתגדל הוורדא ונעשה שלם. וגם י"ל דודאי ידוע מנהג הרועים כשמגדלין כתיבות לא יעיהום לגדל כו' ועיין בש"ך שמפקפק על קולא זו. ואין להקל כי אם בשעת הדחק והפ"מ. ועי' מ"ש שם בסי' ס"ה לענין טחול בעגלים ועי' בספרי בית אפרים בזה :

מטה יהונתן

דיתרת מקמא כשר לאשמעינן היא גופא דאם נמצא ב' טריפה דלא דיינין ליה ליתרת מקמא אלא משום יתרת דוורדא וש"מ דאם אין לה וו"ר כלל או נמצא ב' טריפה :

חדושי בית מאיר

שינתה תוארה הכל מטעם זה ועיין בדבריו ס"ק י"ג :

גליון מהרש"א

נפיחה מועטת אבל אם רק כשנופחי' בכח לא דדלמא בחיים לא הי' כ"כ נפוחה : (שם ס"ק י"ז) **עומדת** היתרת בצד שמאל. ע' ט"ז סק"ד וס"ק י"ז דלא כ' כן ובפ"ח מכשיר לגמרי ב' ורדות וטעם פלוגתת הש"ך והט"ז דלהט"ז כל שקמא אינו מקומו דלא חזינן כל הריאה כחד אבר וע"כ גם מטעם יתיר אונא ליכא וע' ל"ש עלה ל"ט א' ס"ק י"ח : (שם) **אף** דיש לה כיס. ובתב"ש (ובל"ש עלה מ"ד ע"ב) מחמיר ביש לה כיס גם אם אין תואר ורדא כלל וביש קצת תואר ורדא גם בלא כיס דאולי הקבלה להכשיר י"א לא הי' באופנים אלה ובה"ם יש לפסוק כש"ך ל"ש שם ס"ק ס"ו : (שם) **וב"ב** הב"ח ס"ס זה. ומובא בט"ז סוף סימן : (שם) **אם** יש לה תואר וורד קצת. ר"ל גם בלא כיס : (שם ס"ק י"ח) **דאם** נמצאו ב' וורדות. ע' גליון בס"ק שאח"ז : (שם סוף כ"ק י"ט) **וכן** בא מעשה כמה פעמים לידי. ואם נחלקה לג' חלקים או שיש להחתיכה כיס בפ"ע טריפה תב"ש ובל"ש עלה מ"ו ס"ק פ"ב נתפצלה לשנים גרע מזה (דהתם עיקר הורדא שלם במקומה ומעט הוא שחסר) אם אין להן שורש א' טריפה תב"ש ואם היא בת יב"ח מכשיר בל"ש שם : (שם ס"ק כ"ג) **כ"מ** בכל שהוא מצטרף. משמע אף דבאין הריעותא סמוכה לחברתה מ"מ מקרי תרתי לריעותא. ובתב"ש כ' דוקא בסמיכי פחות מרוחב קש וע' נשמת אדם ריש כלל ט' וע' ט"ז בסמוך סק"י. ופ"ח חולק לגמרי על מהרש"ל. ובס' ל"ש סי' זה סק"א אית כ"י (עלה ל"ו ע"ג) כ' ג"כ דלאו מטעם תל"ר הוא וע"כ אף באין הריעותא על החלוף כוונת מהרש"ל להטריף :

ג [יג] ו נתוספו האונות במנינם אם היתה האונה היתרה בצד האונות ז או מלפני הריאה שהיא לעומת הלב מותרת ואם היתה על גבה שהוא לעומת הצלעות הרי זו טריפה [יד] והוא שתהיה בעלה של הדם אחר שנפחוה ח אבל אם היא פחות מזה כשרה :

הגה [טו] ויש מחמירין לאסור כל יתרת שאינה בדרי דאוני (אשיר"י ומרדכי וסמ"ק ומהרי"ו וטור בשם העיטור וע"פ) וכן נוהגין במקצת מקומות לאסור יתרת אפילו מקמא ואין מחלקין בין מקמא בין מגבא אלא אם היא עומדת בדרי דאוני **כג** ובשנופחין אותה נוטה לקמא כשר **כד** ואם נוטה (י) לגבה (יט) טריפה (מהרי"ו וב"י בשם מ"כ *) ובמדינות אלו המנהג להכשיר יתרת מקמא **כה** ואין לשנות המנהג :

ד [טז] ט נמצאת אונה יתרה בסוף שיפולי האומה **כו** כשרה (ז) (דזה מקרי בדרי דאוני) (ב"י) :

ה י אונה של ימין הסמוכה לגרגרת במצר החזה אצל הצואר ממש התחתונה שהיא עליונה הסמוכה לצואר אם ימצא על גבה **כז** כטרפא דאסא (כ) כשרה **כח** מפני שכן (ז) דרכה ליפצל יא ודוקא ימנית **כט** אבל לא שמאלית **ל** יב ויש מי שאומר (ח) (ח) דדוקא למעלה מחציה אבל למטה מחציה (כא) טריפה :

הגה [יז] הא דמכשרינן יתרת בדרי דאוני מכל מקום בעינן שלא יהיו יותר אונות בשמאל מבימין כגון שיהיו ד' בשמאל וג' בימין (מהרי"ו) **לא** אבל אם הם שוה בשוה (ט) בכל צד ג' או ד' אונות ועומדות כלם בדרי דאוני (כב) כשר (שם בהג"ה) [יח] ואם נראה באונה אחת **לב** כמין סדק (י) מצטרף

שפתי כהן

הר"ן גבי מעשה שבא לידו כבש עם ג' כיסים ע"ש : **כג** וכשנופחים אותה כו' . מדברי הנ"כ שהביא הב"י ומדברי המרדכי שהביא הר"ן משמע דכיון שנמצא יתרת צריך לנפחה ולראות אי נוטה לקמא או לגבה וע"ל ר"ס ל"ט : **כד** ואם נוטה לגבה טרפה . וכב"י וד"מ בשם מ"כ דוקא בליטה יתירה אבל נתעקמה והולכת למעלה אין כאן בית מיחוש כיון שעומדת במקום הכשר בשביל שבולטת לחוץ לא מיטרף עכ"ל וכן הביא הר"ן בשם המרדכי וכן משמע מל' הר"מ ממדליק"ג שהביא הר"ן שם וכ"פ העט"ז וביאר בליטה יתרה היינו כטרפא דאסא אע"פ שהיא מפורשת בדרי דאוני כו' ע"ש וכן פי' הר"ן שם וכן הוא בספר אחרונים : **כה** ואין לשנות המנהג . עיין ס"ק י"ז : **כו** כשרה . אפי' לאוסרים יתרת מקמא מכשרי בהאי משום דהאי קיימי בדרי דאוני מקרי כדכתב רש"י באונה הסמוכה לאומא עכ"ל ב"י וכ"פ מהרש"ל סי' ל"ד וע"ל ס"ק נ"ז : **כז** כטרפא דאסא . וה"ה אפילו יתר מטרפא דאסא וכן כתב מהרי"ו : **כח** מפני שדרכה ליפצל . מפני דוחק החזה : **כט** אבל לא שמאלית . וכ"פ מהרש"ל שם סי' כ"ט ומביאו הב"י וכ"פ בד"מ וכ"כ הר"ן דהכי נוהגין : **ל** ויש מי שאומר דדוקא למעלה מחציה . פי' לצד חוד של אונה וכ"כ מהרי"ו והובא בד"מ : **לא** אבל אם הם שוה בשוה כו' . וכתב בהגהת מהרי"ו אם יש בכל צד ה' טרפה ומהרש"ל שם כתב ולפי דעתי שאינו בנמצא אבל אם הוא בנמצא יהא רעותא שיבא לידי ואיזבן מיניה דקופרי שופרי כי בודאי אחד מן המבהילים בדה זאת מלבו עכ"ל וכ"כ הב"ח : **לב** כמין סדק מצטרף להכשיר . כמ"ש בסעיף

טורי זהב

(ז) דזה מקרי בדרי דאוני . עיין מה שכתבתי בסעיף ע' מזה : (ח) דדוקא למעלה מחציה כו' . בבדיקות מהרי"ו הביא ע"ז ב' פירושים הא' פי' החצייה הוא לצד חוד האונה אבל אם נמצא לצד שורש של אונה טרפה ולפ"ז יהיה שיעור החצי ברוחב האונה . וי"א דאף באורך האונה משערין דהיינו אותה החצי ברוחב שהסברנו לאו כולו אלא דוקא חצי ארכו דהיינו נגד הקנה אבל לא החצי הב' שהוא לצד הריאה כנ"ל פי' דברי מהרי"ו וכן ראיתי לרש"ל שפירש כן ויש להחמיר כסברא אחרונה : (ט) בכל צד ג' או ד' כו' . כתב רש"ל דמ"ש בליקוטים שאין להכשיר רק עד עשרה אונות בב' צדדים דהיינו ה' בכל צד ולא יותר הוא דעת מבהיל ולא אתי לידי אקנה משופרי שבו : (י) מצטרף . בסג"ה אחר"י כתב מעשה שהיה בימין ב' אונות גדולות וכג' ניכר בה היתוך כדי להכשיר על ידו והיה שם שינוי אחר שבצד שמאל היו ג' אונות ואסר רב אחאי

והטיב

באר הגולה

ו מסקנת הגמ' שם . ז הרמב"ם שם ממשמעות הגמ' דאמר אבל מגבה וכו' וכתב הר"ן שכ"נ דברי הרי"ף וכ"פ הרשב"א : ח תוספות וכ"פ האבי העזרי והרמב"ם שם והרא"ש שם וכ"כ הר"ן בשם הרמב"ן : ט מעשה לפני הרב ב"י ודקדק ליסנא דהרמב"ם שם וכ"פ הרשב"א בת"ה (סי' ת"כ) : י מרדכי בשם ראבי"ה ששמע מאביו : יא כ"כ הא"ז : יב מצא כתוב

פרי חדש

(סעיף ג' בסוף ההג"ה) *ובמדינות אלו נהגו להכשיר יתרת וכו' . קשה טובא דכיון דלא מכשרינן יתרת מקמא אלא משום דמדמינן ליה לעינוניתא דורדא א"כ במכ"ש שיש להכשיר בתרתי ורדות ומור"ם גופיה כתב לעיל שנהגו להטריף בב' ורדות וצ"ל שנמשך מנהג זה ע"פ המרדכי והגה"מ שכתבו בדעת הרמב"ם להטריף יתרת דורדא אע"פ שמכשיר יתרת מקמא וכן דעת ראב"ן בסי' רל"ט וטעמא משום דיתרת מקמא לא חשיב יתרת ואורחי' בהכי אבל יתרת דורדא לא אורחיה בהכי . ויתרת דורדא מיקרי כשיש לה תואר עינוניתא דורדא ממש ואם עומדת בצד שמאל כשרה דהא נראה לעין דהוי בתי ורדות כיון שאינן במקום אחד אבל מצד ימין טרפה וכשאין לה תואר ורד ה"ל יתרת מקמא וכשרה כל זה לדעת ההגה"ה אבל באמת אין זה מהוור דבש"ס משמע ודאי שאין טעם לחלק בין יתרת דורדא לשאר יתרה ואדרבה קיל טפי והתוספות כתבו בשם רבינו אפרים דעל תרי עינוניתא דורדא קאמר בש"ס כל חווי בריאתא הכי אית לא :

יד אפרים

(סעיף ג') נתוספו האונות כו' . ועי' בשבו"י ח"ג סי' ק"ג בשני בליטות בריאה מקמא דאונה העליונה כשר עיין בספרי בית אפרים סי' ל"ט עמ"ש : (סעיף ה') כטרפא דאסא כשירה . עכה"ע ועי' בנ"ב סי' י"א בדין פיצול באונא עליונה באמצע חריץ וגומא תחתיו והבאתי בספרי ב"א סי' ל"ה ס"ק סמ"ך ע"ש : (שם) אבל למטה מחציה טריפה . עכה"ע וכתב בפמ"א ח"ב סי' קנ"ד אונא של ימין שנמצאת בה יתרת למטה תחתיו כו' עי' בספרי בית אפרים סימן

הדושי בית מאיר

(בש"ך ס"ק כ"ד) אבל נתעקמה כו' . נ"ב לענ"ד עיקר החילוק דאם מלמטה חסר ואינו שוה לשאר אונות מה שבולט מגבה היינו נתעקמה ולא בליטה יתירה דהא אין כאן יתר אלא מה שחסר למטה אבל אם מלמטה הוא שוה ומ"מ בולט מגבה זה הוא בליטה יתירה וא"כ צ"ע קצת מה שמבאר דבליטה יתירה היינו כט"ד כי אפשר לומר דהכא אף דהבליטה אינה כט"ד מ"מ כיון דגוף האונא הוא כט"ד ועל ידי הבליטה יתירה ניכר שמגבה נקראת [נקרעת] אפשר דטריפה. שוב עיינתי בטע"ז משמע מיניה מדכתב אבל אם אין לה בליטה כט"ד לצד חוץ אלא שנתעקמה והולכת למעלה כשרה דבזה מבאר ההבדל שבין נתעקמה לבליטה היתירה ולבי לא כן ידמה ולפירושו ע"י עיקום אפילו הבליטה כט"ד כשר וצ"ע : (סעיף ה' בהגה"ה) הא דמכשרינן כו' . עפר"ת כתב מהרמב"ם משמע דחליף אינו טריפה אלא מצד חסרון שבימין וכן באמת כתב רש"י דף ס"ג שכתב וכל הנהו טריפות דמנינן לקמן בריאה וכו' חליף היינו חסרה ממקום שראוי להיות שם ולדעת הרמ"א באמת קשה חליף כזה במאי נכלל וע"כ נידחק דזה נכלל בשם יתר וכל יתר כנטול דמי דהיינו חסר וי"ל כיון דשנים יתירים בשמאל הוי כחסר שנים וטריפה וכ"ת הא לדידן יתר בדרי דאונא כשר היינו מטעם דהכי רביתייהו משא"כ באופן זה קים להו דלאו אורחא בהכי והוי כנטול ועכ"ז דחוק דרש"י לא פירש הכי והדין עם הפר"ח שהמקיל במקום הפסד מרובה

חידושי רע"ק

היינו רוחב גודל במקום רחבו : (ש"ך סקכ"ד) **דוקא** בליטה יתירה . וכ' היש"ש דוקא ביתרת אבל בלא"ה אף שגבוה מאונה שאצלה כט"ד כשרה . הובא בתב"ש ואם יש בדרי דאונה ד' וא' מהם נוטה בליטה למעלה ויש לה סמפון לאונה אחרת אין סמפון . או שיש שינוי באחת מהאונות משאר האונות בגדלות וכמדומה אמרי' דהיא היא היתרת אמרינן ואותה שבולט למעלה היא העקרית וכשירה פר"ת (סט"א) : (סעיף ה') **כטרפא** דאסא כשירה . שיעור ט"ד י"א ארכה ורחבה כאורך ורוחב צפורן גודל בינוני וי"א כאורך ורוחב פרק אמצעי של גודל בינוני לכן בכ"מ שנזכר ט"ד פסקי' כסברא החמורה שבשניהם ואין חילוק בזה בין גסה לדקה עכ"ל השמלה חדשה : (ש"ך סקל"א) **בכל** צד ה' טריפה . צ"ל יותר מה' כנה"ג :

קצרה

ביאור הגר"א

[יג] ניתוספו האונות כו' . כמ"ש שם וה"מ מגואי אבל כו' ומדלא חילק מגואי גופא ש"מ דמגואי בכ"מ כשר : [יד] והוא כו' . ממש"ש אפי' כטרפא כו' ומשמע דוקא כטרפא דאסא וכמ"ש בפ"ב דברכות (ע"ו א') ופ"ג דפסחים ופ"ט דחולין ומינה מיל הוא דאינו חוזר כו' : (ליקוט) אבל אם היא כו' . אע"ג דקאמר אפי' דוקא קאמר כמ"ש בפ"ב דברכות ומינה מיל כו' ובפ"ט דב"ב (קמ"ו א') א"ר דוקא דינר כו' . ת"ה (ע"כ) : [טו] ויש מחמירין כו' . כמש"ש אבל ביני ביני כו' ולא קאמר ולא היא דההוא ביני ביני כו' אלמא דלא הדר ביה מסברא הראשונה והא דקאמר וה"מ מגואי לא רצה לחאריך ולחלק בגואי עצמו ומילתא דפסיקתא נקט: [טז] נמצאת כו'. אפי' להפוסלים יתרת מקמא כמש"ו בהג"ה . ב"י : [יז] הא דמכשרינן כו' . דאל"כ הוי חליף : [יח] ואם נראה כו'

פתחי תשובה

דהרמ"א כאן מיירי אף אם ברא"ה חדודה כצורת אונה ע"ש] : (ו) לגבה טריפה . [עבה"ט מ"ש ודוקא בליטה כו' ועיין בסמ"ת סעיף י"ג דמשמע מדבריו דעיקום הנוטה כשיעור ט"ד קורא לה בליטה וטריפה . ומה שהוא פחות מזה קורא לו עיקום קצת וכשר ע"ש . והביאו ג"כ בפמ"ג ועיין בת' ח"ס סי' ל' שהאריך בזה ודעתו להורות דבעיקום לית לן בה אפילו כט"ד ורק בליטה ממש טריפה אם היא כט"ד . והגדר בזה מה נקרא בליטה או עיקום . נראה דכל שהיא מופרשת כראוי בדרא אחד עם האונות ורק למעלה בגובהה והודה נוטה לגבה מקרי עיקום ושריא אפילו יתר מט"ד דמבואר דאין חילוק בין ט"ד ליתר מט"ד . אמנם אם במקום שרשה היא מתעבה ובולטת גם חוץ למקומה לגבה ואדרבה למעלה היא הולכת ביושר ולא מתעקמת אלא למטה במקום שרשה בולטת לחוץ זה הוא בליטה וטריפה אם הבליטה היא כט"ד משא"כ באונה יתרת כשירה אפילו בכה"ג ע"ש שהאריך להביא ראיות לפי' זה ושכן עיקר לדינא רק המחמיר לעצמו תע"ב] : (ז) דרכה ליפצל . עיין בתשובת גבעת שאול סימן כ"ו שמעשה בא לפניו שנמצא באונא זו על הודה ממש באותו צד שלצד הקנה בליטה קטנה פחות מט"ד והיתה שוה ממש לאונא שעלתה בנפיחה בשוה רק שסירכא יוצא מאותה בליטה לבומן החזה והסירכא עברה ע"י מיעוך והכשיר וכתב שאין לאסור משום תרתי לריעותא דכיון שדרכה ליפצל לא מקרי ריעותא כלל ע"ש עוד : (ח) דדוקא למעלה מחציה . עי' בתבו' אא"ז פנים מאירות ח"ב סימן קנ"ז שהעלה דבחציה ולמעלה יש להכשיר בין אם היא מקמא או מגבה אבל מחצי ולצד מטה אם היא מגבה טריפה אבל מקמא ראוי להכשיר ע"פ שאלת הכם דלא כבשהיטות מהר"ן שכתב דאף מחציה ולמעלה דבעי דוקא מגבה אבל מקמא יש מטריפין לפי שמתפרקת וכ"כ בשחיטות גבול בנימין אבל הוא טעות ואין לחוש לזה וכתב דאין זה בכלל דברים המותרים כו' כי השוחטים לומדים השחיטות ובודקים כאילו ניתן מסיני כו' וכתב שהסכימו עמו כל חכמי העיר להכשיר ביתרת מקמא באבר שהרבה בהמות נמצאו כך ויש הפסד מרובה ע"ש ועיין בפמ"ג . [ועיין בתשובת ח"ס סימן ל"ח שכתב בזה וז"ל אם הוא יתרת מקמא ממש אוסר בתב"ש סק"כ . ואם עומד על ההוד ממש וע"י נפיחה נראה דהשורש נוטה מקמא לאחורה טריפה כמו בשארי אונות שיתרת נוטה לגבה ה"ה הכא במקמא ודוקא שהשורש נוטה ולא החוד בעלמא אמנם הבודקים מומחים שבכאן אמרו לי דאפי' היה השורש נוטה לקמא באונא העליונה צריך שיובחן זה בעוד הריאה בתוך הבהמה כי שם היא נדחקת במיצר החזה בחייה וכשמוציאים אותה רווח לה עלמא ועי"ז נוטה לפעמים השורש למקמא

באר היטב

טריפה ולא מהני נפיחה דמש"א דף קע"ג . וכתב בש"ך בשם מהרש"ל בבדיקות כל מה שכתבו להקל בין בחילופים שלא הוזכר בש"ס או בגדלות דעינוניתא דורדא היינו דוקא דליכא שום ריעותא בריאה במלתא אחריתא אבל אם אית ביה ריעותא אפילו במילתא שהכל מכשירים מ"מ מאחר דאיכא צד חומרא להטריף לאיזה מאן דהוא אפילו דלא כהלכתא מ"מ בכל דהו מצטרף לסייע ידי האוסרים ואמרינן לקולא היא וטריפה : (יט) טריפה . משמע מדברי הפוסקים דאם נמצא יתרת דצריך לנפחה לראות אם נוטה לקמא או לגבה (ש"ך) . וכתב עוד בש"ך ודוקא בליטה יתירה כט"ד אבל נתעקמה והולכת למעלה כשר כיון שעומדת במקום הכשר בשביל שבולטת לחוץ לא מטרפא (ואם נמצא יתרת בערוגה שהיא למעלה מהאונות במוך למדרה לפנים מן הריאה מצאתי כתוב דכשר) ול"נ דטריפה דזה נכלל ודאי בכלל ע"ג שהוזכר בש"ס . ט"ז : (כ) בשרה . וכתב בש"ך וה"ה יתר מט"ד (מ"ש שכן דרכה להתפצל פי' מפני דוחק החזה) (מהרמ"ט) : (כא) טריפה . וכתב בט"ז בבדיקות יש על זה ב' פירושים . האחד פי' החציה הוא לצד חוד האונה אבל אם נמצא לצד שורש האונא טריפה ולפ"ז יהיה זה השיעור החצי ברוחב האונא ויש אומרים אף באורך האונא משערין דהיינו אותו החצי ברוחב שהסברנו לאו כולו אלא דוקא חצי ארכו דהיינו נגד הקנה אבל לא נגד השני שהוא לצד הריאה וכן פי' מהרש"ל ויש להחמיר כסברא אחרונה (והנו נוהגין שמודדין כך נוטלין אונא של שמאל וסומך אצל האונא עליונה של ימין ובמקום שכלה אונא של שמאל משם והילך נקרא צד חוד דהיינו לצד הראש וכשירה ומן מקום שמגעת אונא של שמאל ולצד הריאה היא נקראת למטה ואם שם הפיצול טרפה) (ע"י) : (כב) כשר . וכתב מהרש"ל דמ"ש בליקוטים שאין להכשיר אם נמצא בכל צד ה' הוא שטות ולא אתי לידי אקנה משופרי שבו עכ"ל (ובהגהת מהרי"ו מטריף ורש"ל וב"ח מכשירין ופר"ח כתב ואני אומר דכל שבצד ימין איכא תלתא אוני כדינא מה איכפת לן אם יהיה יותר בצד שמאל דלא מיקרי חלוף אא"כ יש חסרון בצד ימין ולפיכך המיקל בזה לא הפסיד ע"ש

גליון מהרש"א

(סעיף ג' ש"ע) **נתוספו** האונות במנינם . נחלקו בעובו באורך ברוחב ע' ל"ש עלה מ"א סי' כ"ב אם יוצא מזו יתרת מקמא כשר שם עלה מ"ח ס"ק קי"ג : (שם) **אם** היתה האונה היתרה בצד האונות . ואם יש תואר ורדא בתב"ש מטריף משום ב' ורדות ובל"ש מ"ה ב' ס"ק פ"א מכשיר ובשמאל גם לת"ש כשר : (שם) **או** מלפני הריאה . בס' ל"ש עלה ל"ט ע"א ס"ק י"ח כ' דלהש"ך הטעם משום דאורחי' הכי ולהט"ז לאו אורחי בהכי אלא דסבר דאינו מקום האונות ול"ש כנטול דמי וע' שם ס"ק ל"ב דנ"מ באונא שנתפצלה בעובי וניכר דהאי דמקמי' היא היתרת דהרי הוא במקום האונות : (שם) **שהיא** לעומת הלב מותרת . ואם היא פחות מטרפא דאסא גם ריעותא לא הוה תב"ש ואם יש בה בועה ועמה יש כט"ד עיין ס' ל"ש עלה ל"ט ב' ס"ק כ' ובאונה הסמוכה לגרגרת עיין גליון לקמן ריש ס"ה : (שם) **והוא** שתהי' בעלה של הדם . שיעור טרפא דאסא כצפורן של אגודל להחמיר ולהקל צריך כצפורן ב' אגודלים פ"ח ס"ק י"ח : (שם) **אבל** אם הוא פחות מזה כשרה . וצ"ע אי מ"ש ריעותא הוה [illegible] אינו נחשב להשלים החסרון ע' מ"ז ריש ס"ק י"ו . ואף ביש לו כיס ע"ש ש"ך ס"ק י"ו וט"ז סוף סימן

ואם הוא פיצול ויש לו כיס עי' גליון ס"ה בהגה"ה על תיבות וסופו להתפרק וטריפה : (שם) **יתרת** מקמא . ואם היא לא מקמא ולא מגבה עדיף עוד מיתרת מקמא דזו אינה יתרת כלל ת' דבר שמואל אבוהב סי' צ"ו : (שם) **מקמא** . ע' גליון בסמוך ס"ה ע"ת גבה : (ש"ך ס"ק כ"ג) **צריך** לנפחה . ואי לא נפחו כל שלא ראינו נוטית כלל כשר אבל נטתה אם לא נפחה לראות שאינו כט"ד לגבה טריפה גם אם היא בת יב"ח ס' ל"ש עלה ל"ט ב' ס"ק כ"ד : (שם ס"ק כ"ד) **היינו** כטרפא דאסא . אבל אם אינה יתירה אף שהיא עקומה כט"ד לא אמרינן דתתחכך ותתפרק שמלה חדשה . ובל"ש עלה ל"ט ב' סי' י"ג : (סעיף ד' ש"ע) **בסוף** שיפולי האומה כשרה . אבל אם חסר אונא אין זו שבשפולי משלמת כדאיתא ס"ז לקמן וע' פ"ת שם : (סעיף ה' ש"ע) **הסמוכה** לצואר אם ימצא . ויתרת מקמא בהאי אונא הב"ח מיקל והתב"ש מחמיר מפני שמתחכך בגרגרת ומכשר אם הוא כטרפא דאסא : (שם) **על** גבה . ויתרת מבפנים שנמצא בזו האונה אף לדידן דמכשירים יתרת מקמא טריפה זולת בהפ"מ . מפני שמתחכך [illegible] לא הפסיד : (שם) ועומדות כולם בדרי דאוני . ואם ע"י נפיחה נוטה היותרת טעם לחוץ אם הבליטה

והביא ר"י לא ידעתי למה אסר אם לא קבל מרבותיו כי נ"ל היתר גמור עכ"ל וכתב רש"ל ונראה להחמיר כרבותיו של רב אחאי *ונראה*) וגם רמ"א מחמיר בזה דאיכא תרתי לריעותא: (יא) נקרא גבשושית וכשרה. ואם למעלה או למטה חד כובע טרפה ב"י ומ"כ דאם הוא רחב למטה ועגול למעלה כשר: (יב) ושוה לשאר הריאה. משמע *דאם היה קצרה מהגומא דטרפה דאז לא הוי פיצול אלא יתרת: (יג) אבל מקמא כו'. פי' אם יש פצול שתחתיו גומא אמרינן כיון שהתחיל להתפצל סופו להתפרק לגמרי אבל אם אין שם גומא נתבאר לעיל דמנהגנו להכשיר יתרת מקמא. אם נמצא יתרת בערוגה שהיא למעלה מהאונות סמוך לשדרה לפנים מן הריאה מ"כ דכשר ולי נראה דטרפה שזהו נכלל טפי בכלל על גבו שאמר התלמוד ממש שנכלל בגוואי:

ח' ע"ב : **לג** אבל לא להטריף. דאם נמצא בצד שמאל ג' אונות וסדק לא הוי כד' אונות ומשמע דאפילו בריאה אחת מצטרפין להכשיר ולא להטריף כגון אם יש בצד שמאל אונה וג' סדקים אמרינן דסדק א' מועיל להכשיר והאחרות אינן כלום לחשבו חליף ולא אמרינן ממ"נ אי נחשב סדק לאונה הוי חליף דהוי ד' בשמאל וג' בימין אלא אין חוששין בסדקים כלל להטריף וכן משמע בבדיקת הר"ן ובזה א"ש הא דכתב הר"ב כאן דסדק מועיל להכשיר דלכאורה הוא אך למותר דהא מבואר הוא בסעיף א' אלא כדפי': **לד** אינה נחשבת אלא לא'. היינו להטריף אבל להכשיר פשיטא דלא גרע מהכשר סדק דסעיף א': **לה** שאינו חד בראשו. ל' הב"י וד"מ בשם מ"כ ואם למעלה או למטה חד כובע הוי יתיר וטרפה ע"כ וכן כתב הר"ן בשם המרדכי ועיין בבדיקות האחרונים: **לו** אלא כשמניחין היד בנחת עליה כו'. כ"כ בד"מ מעשה כזה בא לידי והכשרתיו וכן הסכימו רוב בקיאין שבעיר דטעמא מאי כשר בדאיכא שם גומא משום דיש לו מקום לנוח שם ואינו חוכך עצמו בדופני הריאה ואינו עתיד להתפרק או לנקוב וכן גם כן כאן דהואיל וכשמניחים היד עליו בנחת יורד לגומא הוא הדין כשיגיע בדופני הבהמה יורד לגומא וא"ל להתחכך והנה א' מן הבקיאים עשה לפני באותה הריאה עוד פצול אחד שהיה כמו הראשון והיה גומא תחתיו וכשהיו נופחים הריאה עלה ג"כ קצת מחמת הנפיחה וירד כשנגעו בו בנחת ביד ולכן הסכמנו להכשיר בזהו בריאתה עכ"ל ד"מ: **לז** אבל מקמא הפיצול כו'. ול"ד ליתרת מקמא דכשר דהתם יתרת מאונה היא ולא נתפצל מגוף הריאה והוא חזק אבל פיצול שנתפצל מגוף הריאה יש גומא תחתיו וכשהופכים הריאה הפצול נופל לגומא א"כ נראה שנתפצל מגוף הריאה ואינו חזק וסופו להתפרק וטרפה כנ"ל ודלא כמהרש"ס בס' מה"ב דכתב דהרב מיירי במקום דאוסרים יתרת מקמא וכן נוהגין להכשיר יתרת מקמא ולהטריף פצול מקמא והיינו מטעמא דפרישית: **לח** יתרת נגד הריין הורדא כו'. כלומר תחת הורדא נגד החריץ וכן הוא בד"מ וי"א אלו פסלי יתרת מקמא לכן הוצרכו להכשיר מטעם הגנת החריץ והר"ב השיג עליהם דאם יתרת טרפה ה"ה זה וכן משמע בד"מ בהדיא וכ"מ במקום שאוסרים יתרת מקמא אין להכשיר זה רק בשעת הדחק אבל במקום שמכשירין יתרת מקמא פשיטא דגם זה כשר וכ"כ בס' מה"ב: **לט** ואין לסמוך אזה רק בשעת הדחק והפסד מרובה. כן נ"ל וכן הוא בעט"ז וז"ל ד"מ ול"נ דל"ד דשאני פיצול שתחתיו גומא דטעמא דגומא לאו משום הגנה לחוד אלא שאם היה נופל תוך הגומא לא היה יתרת כלל אלא נתפצל מהריאה ולכן כשאר הגומא תחתיו כמ"ש שעשה א' פיצול וגומא תחתיו לפני ולכן כשר אבל בשאר יתרת מאי מהני הגנת החריץ אי אמרינן כל יתר כנטול דמי ולכן נ"ל דאין לסמוך אזה הטעם ומ"מ המיקל לא הפסיד שהרי כמה גאונים מכשירים יתרת מקמא ע"כ: **מ** פחותה מבעלה הדם. ע"ל ס"ק ז':

להכשיר **לג** אבל לא להטריף. דאין חוששין בסדקין (כג) (ט) להטריף (כך מצא כתוב) [יט] אונה שנתפצלה ויש לה שורש א' כעובי אצבע **לד** (כד) אינה נחשבת אלא לאחת (מהר"י מולין) ולא מקרי יתרת אלא אם יש לה צורת אונה אבל אם נמצא על גבי הריאה מקום גבוה רחב למטה ועב למעלה **לה** שאינו חד בראשו (יא) נקרא גבשושית (כה) וכשרה (מהרי"ו וב"י בשם מ"כ) וכן אם נמצא אונה על גבי הריאה וגומא תחתיה וכשנופחין הריאה כל האונ' נופלת לתוך הגומא (יב) ושוה לשאר הריאה (מה' רבינו יעקב ווייל וב"י) אע"פ שאינה נכנסת תוך הגומא **לו** אלא כשמניחים היד בנחת עליה כשרה דאין זה יתרת (י) אלא פיצול הריאה ומאחר שיש לו גומא תחתיו לנוח בו אינו עתיד להתפרק כשאר יתרת (כו) וכשרה (ד"ע) ואין להכשיר פצול כזה (יא) רק מגבה דהפצול מונח על הגומא (יג) **לז** (יב) אבל מקמא הפצול נופל למטה (יג) וסופו להתפרק (כז) וטריפה (כך מצא כתוב) י"א דאם נמצא **לח** יתרת נגד חריץ הורדא דינו כמו פצול בגומא (מהר"י מולין בשם ר' מאיר שהטן) **לט** ואין לסמוך אזה רק בשעת הדחק והפסד (כח) מרובה:

ו[כ] יד אחת מהאונות שהיא מ פחות מבעלה הדם אחר שנפחוה הוה לי' חסרה וטרפה:

באר הגולה

ומהרי"ו : יג טור בשם בעל

נקודות הכסף

גוונא והו"ק : (ט"ז ס"ק י') ונראה שגם רמ"א מודה בזה כו'. זה אינו דבהדיא לא פסק כן בד"מ וזה לשונו בספרי וכתב בהגהת אשר"י כו' וכתב ב"י ודבר פשוט הוא שאין בזה שום צד איסור וכ"כ בד"מ שכן משמע מדבריו בהג"ה וכ"כ הר"ן וכן נוהגין בקראקא וכן עיקר והכי הוי סוגיא דעלמא דלא כמהרש"ל פא"ט סי' ל"ג והב"ח שאוסרי' בזה ע"כ : (ט"ז ס"ק י"ב) *דאם הי' קצרה מהגומא כו'. זה אינו דסוף סוף כיון דנח בגומא אינו עתיד

דגול מרבבה

(ט"ז ס"ק י') *) ונראה שגם רמ"א מחמיר בזה. ובנה"כ השיג עליו ול"נ דאף לדעת הט"ז עיקר הריעותא משום דאף כי מצטרפת הסדק אכתי יש שוה בשוה בימין ובשמאל ולפי הגי' הראשונה שמביא בד"מ ס"ק ב' אם הם שוה בשוה טרפה ואף דלא קי"ל כן מ"מ ריעותא מקרי אבל אם היה בצד ימין ב'

יד אפרים

ל"ה ס"ק : (ש"ע בהג"ה) נקרא גבשושית וכשירה. עי' בכ"ש ועי' בספרי בו"ת ב"א סי' כ"ו בפיצול מגבה וגומא תחתיו ויש עוד ריעות' גם מצטרף להיות תר"ל וטריפה ואין להכשיר רק באונות שנתפצלו ברחבן או בעוביין ושם אחד להם בענין שאין ע"ז שם פיצול רק נחלק כמ"ש בספרי ולעיל סי' או ביתרת באונא עליונה במקום שכבר מבוס שדרכם להתפצל ואין זה בכלל ריעותא כלל אבל פיצול שתוך גומא ודאי הוי ריעותא ולא משום הגם יתרת אלא משום קלקול ושינוי בריאה ולכן כשנצטרף אליו עוד ריעותא טריפה: (שם) וסופו להתפרק וטריפה. עבה"ט ועי' בספרי ב"א על טריפות הריאה בקו' התשובות סי' מ"ו הבאתי בשם דודי מו' הגאון מו"ה סענדיר בלהר"ר ועכה שנימקה מקדם ועי"ז נתקטנה מהאמצעית דלכאורה הו"ל תר"ל ומ"מ יש להקל בהפ"מ דבנ"ד אין נופל שום חילוק כלל כו' ע"ש מלתא בטעמא. ובספרי שו"ת ב"א ח"ב בכת"י כתבתי שאם יש לה בועה עם ריעותא דחליף אף במקומות שנהגו היתר בבועה של מ"ז עם עוד ריעותא יש להטריף בזה אף בהפ"מ ועיין מ"ב שם למנהג המקומות המכשירין חילוף בהפ"מ עיין שם:(סעיף ו') הוה ליה חסרה וטרפה. עבה"ט וכתב במאיר נתיבי' כי מ"א שבריאה אחת היה נחלק לשנים בין שהוא

חדושי בית מאיר

לא הפסיד:(שם בהג"ה)ושוה לשאר הריאה. כתב הט"ז לאפוקי קצרה דטריפ' והנקוה"כ חולק. ואני אומר אף בספר"ת מסכים עמו מ"מ לענ"ד הדין עם הט"ז דמה שכתבו אף דיתרת הוא מה בכך סו"ס אין סופו להתפרק. וז"א דיתרת לאו מטעם סופו להתפרק טריפה אלא מטעם כל יתר כנטול דמי ומה בכך שאין סופו להתפרק זה מהני לפיצול דלא הוי יתרת אבל הוי יתרת משא"כ לגבי יתרת ואני תמה הש"ך עצמו מעתיק לשון הד"מ ס"ק ל"ט שכתב אבל בשאר יתרת מה מהני הגנת החריץ וה"ה הכא. לכן לענ"ד אין לסמוך כוותייהו כי בלא"ז דין דפיצול מגבא חידוש הוא ולא נזכר בגמרא ואין לך בו אלא חידושו דוקא אם הוא כדדייק לשון הרמ"א ואם לאו הכי טריפה. שוב נדפס המשבצות זהב מביא בשם הכמ"ח להכשיר מטעם דאין לאיה שלא ימלא הגומא דהריאה גדלה והפיצול לא גדל עדיין כ"כ ואין זה טעמייהו דנקה"כ ופר"ת אלא כדכתבתי בכמה ולא ראי זה כראי זה והעיקר לענ"ד כהט"ז כי אין זה אלא דברי נביאות וכבר כתבתי שאין בו אלא חידושו : (שם בהגה"ה) אבל מקמא הפצול נופל וכו'. נ"כ כתב בספר גבול בנימין בשם בעל עולת יצחק שאין הפיצול

ביאור הגר"א

כו'. דאף באופתא מכשרינן כמ"ש בס"ח : [יט] אונה שנתפצלה כו'. כמש"ל בס"ב ודוקא להכשיר כנ"ל : [כ] אחת מהאונות כו'. כמש"ש אפילו כטרפא כו' משמע

חידושי רע"ק

(ט"ז סקי"ב) קצרה מהגומא. בנקה"כ השיג דסוף סוף כיון דנח בגומא אין עתיד להתפרק ע"ש ולעד"נ כל שאנו דנין זה ליתרת אף באין סופו להתפרק טריפה מדין יתיר וכמ"ש הש"ך בעצמו סקל"ט בשם הרמ"א ובאמת לשון הרמ"א ובאחר שיש לו גומא תחתיו לנוח בו אינו עתיד להתפרק כשאר יתרת וכשירה לשון זה משמע דשאר יתרת הוי' אסור משום סופה להתפרק אבל באמת הא יתרת מצד עצמותה פסול וצ"ע : (ש"ך סקל"ז) וכשהופכי' הריאה. משמע דאם דכשהופכי' הריאה נשאר הפיצול בגומא כשר ובתב"ש כתב להחמיר : (בא"ד) והיינו מטעמא דפרישית. לפ"ז יש לדון דאם אינו ממלא הגומא להט"ז סקי"ב דאין זה פיצול אלא יתרת הוא כשר כדין יתרת מקמא ואולם י"ל כיון דנשאר בגומא מקום ריקן דהא אין הפיצול ממלא אותו הוי עם היתרת מקמא תרתי לריעותא. ומה דכתב בד"מ אפי' ממלא כל הגומא זהו קאי להמטריפים יתרת מקמא מש"ה באינה ממלאה הגומא פשוט יותר דטריפה. אבל למנהגנו להכשיר יתרת מקמא י"ל בהיפוך דרק בממלא כל הגומא טריפה דהוי פיצול אבל לדעת התב"ש דהשיג על הט"ז דבכל ענין הוי פיצול דסופו לגדל ולמלאות הפיצול ממילא

באר היטב

ובב"י) : (כג) להטריף. וכתב בש"ך ואם נמצא בצד שמאל ג' אונות וסדק לא הוי כד' אונות ומשמע דאפי' בריאה אחת מצטרפין להכשיר אבל לא להטריף כגון אם יש בצד שמאל אונה וג' סדקים אמרינן דסדק א' מועיל להכשיר והאחרים אינן כלום לחשבו חליף ולא אמרי' ממה נפשך אלא אין חוששין בסדקין כלל להטריף מיהו כתב בט"ז אם יש בצד ימין ב' אונות וסדק ויש עוד ריעותא בצד שמאל דהיינו שיש בצד שמאל ג' אונות יש להטריף (ור"י פסק להתיר ורש"ל וב"ח אוסרים ופר"ח כ' דאין זה עיקר אלא יש להתיר בפשיטות וכ"כ ר"י וש"ך בנה"כ) : (כד) אינה. וכ' בש"ך פי' דוקא להטריף אבל להכשיר לא גרע מסדק דכשר : (כה) וכשרה. וכתב בש"ך וה"ה אם נמצא עגול למעלה ג"כ כשר אבל אם נמצא למעלה או למטה חד כובע הוי יתרת וטריפה ב"י וד"מ : (כו) וכשרה. דה"ה כשמגיע לדופני הבהמה יורד לגומא ואין צריך להתחכך בדופנה וכשר (מהרמ"ע). וכ' בט"ז אבל אם קצרה מהגומא טריפה דאז לא הוי פיצול אלא יתרת (ופר"ת וש"ך בנה"כ חולקים על ט"ז דלאו למעוטי קצרה מהגומא דהגם דיתרת היא מ"מ ס"ס אין עתידה להתפרק.אלא אתי למעוטי כשהיתה ארוכה יותר מהגומא דאז הוי טריפה): (כז) וטרפה. וכתב בש"ך ולא דמי ליתרת מקמא דכשר דהתם יתרת אונא הוא והוא חזק אבל פיצול שנתפצל מגוף הריאה סופו להתפרק וטרפה אבל אם אין גומא תחתיה מנהגנו להכשיר שזהו יתרת מקמא ש"ך ע"ז וכ' ע"י וצריך לידע שאין הפיצול טריפה אלא כשהי' כמו ע"ד דוקא לאחר נפיחת הריאה דכשהיא גדולה כ"כ אז בודאי סופו להתפרק. אבל יתרת ע"ג ערוגה טריפה אף כשאינה גדולה כע"ד באשר שהוא מתחכך בצלעות ע"ש בדין פיצול סימן א' וסי' ד' : (כח) מרובה. וכתב בש"ך וכל זה לדעת הפוסלין יתרת מקמא אבל במקום

פתחי תשובה

למקמא ע"כ צריך להבחין זה בעודה בבהמה במקום דותקה ודבריו של טעם הם עכ"ל] : (ט) להטריף. עבה"ט מ"ש מיהו כתב בט"ז כו' ועיין בדגמ"ר שכתב דאף הרש"ל וט"ז לא אסרו אלא בכה"ג דאף כי מצטרפת הסדק אכתי יש שוה בשוה בימין ובשמאל אבל אם היה בצד ימין ב' אונות וב' סדקים אף שהיה בצד שמאל ג' אונות ממש מ"מ כיון שע"י הסדקים יש בימין יותר משמאל אפי' לדעת רש"ל וט"ז כשר ע"ש : (י) אלא פיצול. עיין בתשו' מאיר נתיבים סימן מ"א : (יא) רק מגבה. עיין בתשובת בית אפרים חלק יו"ד סימן כ"ו שכתב דמ"מ מיחשב ריעותא ואי איכא עוד ריעותא הוי תרתי לריעותא ע"ש : (יב) אבל מקמא. עיין בפמ"ג בשפ"ד ס"ק נ"ז דאם הפיצול מושרש יפה אפשר להכשיר. ועיין בתשובת פרי תבואה סימן למ"ד וסימן ע' שהוא פוסק על שתי הסעיפים דבסימן למ"ד העלה דטריפה גמורה היא והסכים עמו הגאון מוהר"ש מפוזנן ועוד גדול אחד הורה בה לאיסורא אבל בסימן ע' גם בהגהה ליודי להתיר בכה"ג שמושרש יפה וכתב שמ"ש בסימן ל' לאסור לפי שכבר הורה חכם אב"ד דשם לאסור ולש"ש נתכוונתי לשום אלם פה דוברת על צדיק עתק עכ"ד וע' בתשו' בית אפרים חי"ד סימן ז' וסימן ה' וי"ד שהאריך הרבה בזה והעלה שחלילה להכשיר בזה ואפילו בלא גומא רק שניכר מעניינו שהוא פיצול ומכ"ש כשיש גומא והאריך שם לבאר הסימן שנדע אם הוא פיצול או יתרת והתרעם שם על שחיטות זבח שמואל שכתב להכשיר בזה אם הפיצול עב וחזק שנתן מכשול לרבים והסומך עליו הוא מאכיל טריפות בישראל ונזכר שם שגדולי עולם בדורו הורו בזה ג"כ לאסור וגם התרעם שם על תשובת פ"ת הנ"ל במ"ש ולשם שמים נתכוונתי כו' ע"ש. ועיין עוד בתשובות הזכרות ובתשובת הר הכרמל חי"ד סימן ו' ובתשובת מאיר נתיבים סימן מ"א מ"ש עוד בענין פצול מקמא ע"ש באריכות : (יג) וסופו להתפרק וטרפה. עיין בתשובת נו"ב חיו"ד סימן י"א שכתב דכה"ג באונא עליונה

גליון מהרש"א

יתירה כטרפא דאסא טריפה. פ"ח וע' ט"ז סוף סימן זה : (בהג"ה) שאינו חד בראשו נקרא גבשושית. ואם חסר אונא אינו משלים. תב"ש וס' ל"ש עלה ל"ח ע"ב ואם רחבה היא למעלה יותר מתחתיתה טרפה תב"ש ול"ש עלה א' סי' י"ז : (שם) וכשרה. ע' סי' ל"ז ס"ב : (שם) ושוה לשאר הריאה. אבל אם בולטת אף כבגבשושית ואף פחות מש"ד טריפה תב"ש ול"ש עלה מ' סי' י"ח : (שם) וסופו להתפרק וטריפה. ואפילו בפחות מטרפא דאסא כו"פ זולת במשורש ג"כ יפה ל"ש ואף במונח בבים ראש אפרים סי' ל"ה ס"ק ע"ח בשם זבח שמואל דהכים מגרע עוד שהוא מתחכך בשורש הפיצול ועי' ל"ש עלה מ"ם ס"ק קכ"ח : (ט"ז סק"ח) פי' החציה הוא לצד חוד האונה. ודוקא חוץ להחריץ ההולך שם מלמעלה למטה באלכסון אבל מהחריץ ולצד השורש לא דשם אין דוחק תב"ש : (שם ס"ק י"ב) דאם היא קצרה מהגומא. עי' שפתי אות ל"ז. ע' נקה"כ וכ"כ הפר"ח והתב"ש. דקצרה כשר ול"ש עלה מ"א ססק"ח כ' רק בה"ם : (שם) דטרפה. ואף התב"ש דמכשיר מ"מ אם נשאר בגומא כשיעור המטריף בחסרון סי' ל"ו ס"ח (ר"ל המקום שאין הפיצול מכסה אותו) כ' דטריפה וא"ת כיון דחסרון משהו ריעותא מיהו הוה א"כ גם באין שעור חסרון בעודפו של הגומא לטרף משום תל"ר ז"א דפיצול מגבא אינו ריעותא וע' גליון בס"ק הסמוך לקמן : (שם סקי"ג) אבל אם אין שם גומא. ואם הוא קצר מן הגומא י"ל להט"ז ס"ק י"ב כשר אך אולי הט"ז עשאו לספק יתרת והכא ג"כ טריפה מ' ספק דלמא פיצול הוא וכ"כ בל"ש עלה מ"א ע"א אות ט' ובת' יב"ח ודאי לא מועיל הכא דפיצול נעשה לא מבטן. ואם הוא ארוך מהגומא דלכאורה כיון דמגבה ודאי טריפה דיתרת הוא ממילא הכא כשר (אא"כ בגומא כ"כ שיטרף מ' חסרון בריאה דכיון דאינו פיצול ואין הגומא מחמתו הוה חסרון) מ"מ גם בליכא שיעור טריפה משום תרל"ר דחסרון כ"ש ריעותא מיהו איכא ויתר מקמא נמי ריעותא ל"ש שם אות י' : (ש"ך סק"ל) לצד חוד של אונה. ודוקא חוץ לחריץ ההולך שם מלמעלה למטה באלכסון אבל מהחריץ ולצד השורש לא. תב"ש : (שם סוף ס"ק ל"ג) אלא כדפי'. ע' שמלה חדשה סעי' כ"ה בסופו : (שם סקל"ט) מאי מהני הגנת החריץ. וצ"ע מזה טמ"ש בנקה"כ ס"ס י"ב דהתם נמי ניטא הכי

יד אברהם

(סעיף ה' בהג"ה) אם נמצא אונא ע"ג הריאה וגומא תחתיה כו' ושוה לשאר הריאה כו' כשרה. דאין זה יתרת אלא פיצול הריאה ומאחר שיש לה גומא תחתיו לנוח בו אינו עתיד להתפרק כשאר יתרת וכשירה. משמע דתרתי בעינן דאין זה יתרת ועוד דאינו עתיד להתפרק אבל אי הוה יתרת לא מהני מה שאינו עתיד להתפרק כגון אי היה הפיצול קצרה מהגומא דטריפה. וכ"כ הט"ז ודלא כהפר"ת ונקה"כ שהשיגו עליו כיון דסוף סוף אינו עתיד להתפרק ע"ש. ולא ירדתי לסוף דעתם. דא"כ אמאי ביתרת נגד חריץ הורד לא מכשר הג"ה אלא בשעת הדחק והפסד מרובה והלא החריץ הוא מגין על היתרת שאינו עתיד להתפרק. ובד"מ איתא להדיא דלא מכשר אלא משום דבלא"ה יש מכשירין יתרת מקמא אבל בלא זה לא היה מכשיר משום דאינו עתיד להתפרק כיון דיתרת היא וקיי"ל כל יתר כנטול דמי. וכן אי' להדיא במהרי"ו שהוא מקור דין זה והובא בד"מ וז"ל וצריך שתתמלא הגומא ולא יהא רחב יותר עכ"ל. מבואר להדיא דאם הפיצול קצרה מהגומא שאינה ממלא אותה והגומא רחבה וגבוהה יותר דטריפה דאז לא הוי פיצול אלא יתרת וכל יתר כנטול דמי. ועוד נראה טעם הגון דאפילו אי לא הוה יתרת מ"מ הרי כאן הוי גומא בריאה דקיי"ל כהג"ה סימן ל"ו ס"ח דאם החסרון כשך כפופה ויוכל להניח בחסרון זה אגודל

ז [כא] יד *)חסרה אחת מא מאונות הימין מב הורדא (כט) משלמת (°) [כב] (ויש אומרים דאינה משלמת) (רש"י ותוס' והרא"ש) (והכי (ל) נהוג) :

ח טו ריאה (יד) שאין לה חתוכה דאונא (לא) טריפה מג טז ואם (יד) סדק כמראה הפרש ביניהם יז כשיעור עלה הדס בין בעיקרן בין באמצען בין בסופן (לב) כשרה :

הגה מד ויש מכשירין בהיכר או סדק כל שהוא אע"פ שאינו כטרפה דהכא (רש"י והעיטור ותוס' וסמ"ג ורא"ש וטור ורבינו ירוחם והשב"ן ומרדכי בשם ה"ג ור"ח וש"ד ורא"בי"ה) ויש לסמוך עלייהו אם יש הפסד מרובה (לג) להטריף*) מה [כג] האונה התחתונה של ימין

*) נ"ל להכשיר וכ"ה הנוסחא בקצת דפוסים .

שפתי כהן

מא מאונות הימין . וכב"י אבל אם חסר בשמאל אף אם נמצא ורדא בשמאל אינה משלמת לכ"ע והב"ח חלק עליו ע"ש : מב הורדא משלמת וי"א כו' . כתב הב"י והפרישה והב"ח דטעם פלוגתתן דהרמב"ם וסייעתו אזלי לטעמייהו דמכשרי יתרת מקמא אלמא מקמא ודרי דאוני הדא מילתא היא ורש"י וסייעתו לטעמייהו אזלי דיתרת מקמא טרפה עכ"ד ולפ"ז כ"ש אם לא נמצא ורדא כלל רק אונא מקמא דמשלמת להמחבר וסייעתו ולפ"ז צ"ל דהר"ב דכתב דהכי נהוג כרש"י וסייעתו לאו מטעמייהו דאלו אינהו מטרפי יתרת מקמא והר"ב ס"ג כתב דנוהגים להכשיר יתרת מקמא ואין לשנות המנהג אלא היינו מטעם דקי"ל חסרה הורדא טרפה א"כ אם תצרף לאונה ה"ל חסרה וכן מבואר בבדיקת הר"ן בשם הרב ובשם הר"ר אביגדור ולפ"ז אם היה יתרת דאוני מקמא באופן שכתבתי בס"ק י"ז משלמת לכ"ע מיהו ק"ק לפ"ז דא"כ הא דכתב הר"ב וי"א דאינה משלמת היינו מטעמא דפסלי יתרת מקמא וא"כ מיד קאמר והכי נהוג מטעמא אחרינא גם בד"מ לא הזכיר טעמא אחרינא כלל . ונראה דהר"ב לא ס"ל כמ"ש הב"י וסייעתו אלא ס"ל דטעם הפוסקים דאינה משלמת הוא משום דס"ל דכיון דלא קיימי בדרי דאוני ממנא אין להשלים החסרון וכן משמע מדברי הרב שהביא הר"ן גם שכתב דיכול להיות דאין מצטרף אע"ג דאם חסרה הורדה כשרה עכ"ל ר"ל דמ"מ אין מצטרף כיון דלא קיימא בדרי דאוני ממנא (ומהר"מ בשב"ס השיג על הר"ן בזה שלא כדת בדברים שאינם נכונים ע"ש) וכן משמע בהדיא בעט"ז וכן משמע מאגור שהביא במסקנתו דברי הטור דכשחסרה הורדא או יתרת כשר ואח"כ הביא במסקנתו דברי המכשירים יתרת מקמא ואח"כ הביא במסקנתו דברי השמ"ק דאינו משלים הורדא לחסרון דאונא ודו"ק ולפ"ז אפילו יתרת דאוני לא משלים כגון אם הורדא כתיקונה ויש ג"כ אצלה יתרת מקמא לא משלים לדידן : מג ואם סדק כו' . וכתב מהרי"ו ודוקא כשהסדק עומד במקומו הראוי להיות אבל אחר סדקים אינם מועילים עכ"ל ומביאו מהרש"ל פא"ט סי' ל"ה : מד ויש מכשירין בהיכר או סדק כל שהוא כו' . ומהרש"ל גם כתב וז"ל ואני אומר כדברי הרמב"ם ולפי דעתי שאף רש"י מודה לו כי מה מועיל היכר סדק כ"ס יש חסרון באונה בשלמא היכא דדמיא לאופתא שכולה דבוקה א"כ היכא דהוי היכר מבחוץ חזינן דהכי רביתייהו אבל בחסר אונה א' או ב' אין להתיר בהיכר סדק אם לא שיש הפרש כשיעור כטרפה דהכא עכ"ל ובדברי הרשב"א ור"ן ומרדכי והגהמ"י וטור נראה להדיא דאין לחלק בין כולה דבוקה לאונה א' או ב' וכ"כ מדברי הב"י ומדבריו כאן וכ"כ מדברי הר"ב בד"מ ובהג"ה גם לפי מ"ש הר"ן דטעמא דרש"י דכיון דאיכא היכירא נראה דאין כאן חסרון אלא דסריכה בסדקן מבואר דאין חילוק ובאמת ל"ק מ"ש מהרש"ל דמה מועיל היכר סוף סוף יש חסרון באונה דכיון דאיכא היכר נראה דהיו האונות כתיקונן אלא דנסרכו כסדרן ואין כאן חסרון גם אין סברא כלל לחלק בהכי ודוק וכן פסק הב"ח : מה האונא התחתונה כו' . ומהרש"ל גם חולק אבל זה וז"ל ואני אומר דשום סימן לא יועיל להוכיח בדבוקה האונות

מה

טורי זהב

(יד) שאין לה חתוכה דאונא . כתב רש"ל בשם הג"ה אחת מעשה היה ברינו"ס שנחתו פרה שמינה וכשבדקוה לא מצאו בריאה לא אומה ולא אונה ולא ורדא ולא שום סדק רק היתה כולה חלקה והיתה כחתיכת בשר אחד והיה שם בודק אחד והוא היה מגודל בין חכמי עסטרייך ולקח סכין חד והתך בקרום העליון פי' באותו הלבוש והכיסוי העליון שנתקרם עליה ופתח אותו בנחת והי' קולף אותו ופשטו בנחת ומפרידו כולו מעליה אז ראו אותה הריאה כשאר הריאו' והכשירוה ואמר שראה מעשה כזה בעסטרייך והכשירוה חכמי עסטרייך ועיין מ"ש בס"ס ל"ע :

באר הגולה

העיטור : יד הרמב"ם בפ"ח מהל' שחיטה ולטעמיה אזיל כמ"ש לעיל בסעי' ג' שמכשיר יתרת מצד פנים : (°) אם הורדא בימין משלמת החסרון בצד שמאל וכן נמצאת אונה הסרה מצד שמאל אם משלמת עי' בב"י ובב"ח : טו מימרא דרבא כאי ריאה דדמיא לאופתא וכו' : טז לשון הרשב"א בת"ה הקצר וכפי' רש"י שם וכן פי' הב"י דברי הרמב"ם שם : יז הרמב"ם

נקודות הכסף

להתפרק ולפשר שיש ט"ס בלשונו וצ"ל דאם היה ארוכה מהגומא וס"ל דטרפה משום דחוקך בגלעות וכמ"ש בש"ך סעיף קטן ל"ו בשם ד"מ דהיינו טעמא דפיגול שיש

פרי חדש

(ש"ע סעיף ז') *חסרה אחת מאונות הימין הורדא משלמת . כתב הר"ן וז"ל ולענין אשלומי דעת הגאונים דאי חסר חדא אונא מימין עינוניתא דורדא משלמת אבל לא בשמאל שאין דרכה לעמוד בשמאל וכן דעת הרמב"ם בפ"ח ע"כ וכתב בס' הב"ח בכוונת הר"ן לומר שאין הורדא שבימין משלמת החסרון שבשמאל כיון שאין דרכה לעמוד בשמאל אבל בורדא העומדת בשמאל פשיטא דמשלמת חסרון האונ' שבשמאל ואפילו חסרה האונה בימין נרא' שהורדא שבשמאל משלמת

דגול מרבבה

אונות וג' סדקים אף שהיה בצד שמאל ג' אונות ממש מ"מ כיון שע"י הסדקים ודאי יש בימין יותר מבצד שמאל אין כאן שום ריעותא דהא דיש ג' בצד שמאל לא מקרי ריעותא כ"ז כיון שאמרו בהדיא בש"ס דלית הלכתא כרבא ביתרת ואפי' לדעת רש"ל וט"ז כשר :

יד אפרים

באורך או בשוכיו אין לחשבו לפיגול כל שהריאה יראה לעינים בדומה לתמונת נחלק. ובזה כתב שהיה יתיר כיס ואף שהורדא אינה מגעת לכיס הזה ובזה הרמ"א מכשיר ואף דלא משמע כן מהר"ן מ"מ הוי להקל בהפ"מ . אמנם פי"ל שזה התלק הדומה לנחלק הוא מן הורדא מחמת שקצת נראה שבנגד ההוא אין הורדא בשלימות עיגול הראוי לה וקצת יש להסתפק שהיה מונח בנגד אותו הכיס היתר כי כן היה כשנפחו הריאה מתדבקים המקומות הללו קצת ואף שאין לאותו חלק תואר ורדא מ"מ כשיש חלק חסר מן הורדא ויש להחלק כיס בפ"ע יש להתיר מחמת ג' ריעותות כמבואר בתשובה סימן ל"ה סעיף ל"ו מ"מ כאן שאף בלא צירוף התלק יש ורדא גמורה אין כאן ריעותא דחסר וגם לא ריעותא דיותר מחמת שאין באותו חלק שום תואר ורד ויש להכשיר בהפ"מ ובאותו ריאה היה ג"כ יתרת הכשר סמוך לספיגול אין כאן תרל"ל שהריעותות אינם כמוכות שמפסיק ביניהם בשר הריאה חזק וכריאה האי להודיה קאי והאי להודיה קאי ע"כ . ולפענ"ד לא נהירא לומר בדומה לתמונת נחלק אם יש מקום לדונו לחתיכה חסירה מורדא בהתחם עיניו בראתו להבחין ביניהם אם הוא זה או זה ואין מקום ניפול בו ספק כלל והתם בהתחיכה במקום נראה שאין לה שייכות להם ואם אינו ענין לכאן תנהו ענין להבלים הורדא אבל כשעין רואה שהוא חלק מכאן לא חזי לאצטרופי לורדא ואם לא היה בורד תואר זולת התלק הזה פשיטא שלא היינו מצטרפין כלל וגם בגוף הדבר שכתב כל שנראה לעין בדומה לנחלק אין לחשבו לפיגול הוא תמוה דמאין נדע הדבר בזה נחלק ולא פיגול ואמנם בגוף ענין פיגול ונחלק לדעת על בוריו מבואר באר היטב בספרי ב"א על טריפות סימן ל"ה ובספרי שו"ת בית אפרים חלק יו"ד סי' . ועי' בשו"ת פרי תבואה סימן ל' בענין פיגול מקמא בבורש יפה בב' לאסור ועי"ש בסי' ע' ומ"ש על דבריו בס' שו"ת ב"א וגם הרכתי הכל יפה בעזה"י : (סעיף ח') שאין לה חתוכה דאוני טרפה . עכס"ע ועי' בשו"ת ב"א סימן ז' דבהא דמצטרפין פיגול מקמא אין נחלק בין בורש חזק או לא וכמ"ש בספרי ב"א על טריפות סי' ל"ה מתשובת דודי מ"ו הגאון מהר"ס זצ"ל . ומ"ש הא"ז בה"ש בנחלק להכשיר . היינו כשאני החלקים שוים או חלק העליון קלר . ובזה כתב לחלק בין בורש אחד כאצבע ע"ש . וע"ש שכתבתי דכל שאינו ניכר מעניגו ע"י שהוא פיגול כגון שיש לו גומא או אף בלא גומא לפעמים ניכר שנתפגל כגון באורכה ועבה ונתפגל הדד מקמא . וכיוצא . אז טריפה בכל גווני אפילו יש בורש חזק לפ:ינו שברי מתחלה היה מחובר לגמרי והתחיל להתפגל ולמה לא נחוש שיתפגל עוד יותר (ולא דמי ליתרת שהוא בולט מתוך הריאה והולך וגדל שזה שרשו חזק אפילו אם אינו עב . מ"מ כיון שדרך גידולו הוא מבורש יפה מתדבע רותיו . וזהו שכתבנו שביתרת יש לה שורש חזק . משא"כ פיגול שאין לתת עליו גם בורש כלל . וכא והאריך דוגמתו באילנות בענף היוצא מן הדד אף דק על דק ותלוי ועומד מלמטה אם לא תגע בו ביד לפשחו לא יפסוק לעולם ויהיה מתגדל והולך אבל אם הענף נפשח קצת מן הדק ותלוי למטה אף במחובר עדיין הרבה מ"מ בקל יוכל להפשח גם מעט מעט עד שיפשח ויפול לגמרי . וכן הדבר הזה כבעל חי פשיטא שאין לדמות דבר שגדל מטבע כין דבר שיפול בו מקרה שע"י יתחיל להתפגל וקרוב שיהיה מתפגל והולך . ואפילו אם נאמר ביקרה לפעמים שיתפגל בטבע . מאן מפיס . וגם אפילו אם נאמר שמתפגל בטבע ג"כ י"ל שאח"כ יתפגל ממילא בדרך פירוק ולפי שהרבה אינם מבינים התילוק היטב אמרתי לבארו יפה) : אבל כשאין ניכר שהוא פיגול ומספקא לן אם הוא פיגול או יתרת טפי יש לנו לתלות ביתרת דהא להמכשירין יתרת מקמא אורחיה הוא ע"ש . וע"ש בספרי סי' ל"ח בעגל שנמצא בו פיגול מקמא בגומא . וגם היה הפיגול כמו תואר ורדא קצת . דפשיטא ביה לטטריף אפילו למהר"מ במה"כ דמכשיר פיגול מקמא למאן דמכשיר יתרת מקמא . מ"מ מודה הכא לטריף ואפילו אם נמצא מגבה כה"ג יש מקום להטריף ברגלים לדבר שאין זה פיגול כיון בקצת תואר ורדא עליו א"כ טפי י"ל שהיא יתרת והגומא הוא החסרון בתוך ע"ש . ובסימן יו"ד באמצע גם כתבתי עוד באורך בענין זה וגם העליתי סיומ' דפסקא היכי שנתפגלה ונחלקה האונה לבנים אף שלא התחיל הילוק ופיגול זה מראשו ממש מ"מ אם אחר הנפיחה פיגול זה מחובר ומהודק יחד ונראה כאחת לע"ג דפיגול וגומא תחתיו כתב הא"ז להטריף אף אם כשנופחין אותה היא מונחת בגומא . והרי כתב דמלשון הש"ך ופר"ח לא משמע הכי רק מלשון הרמ"א משמע כן ולכן בכה"ג שאין כאן גומא רק שהוא חלוק מ"מ קורא אני עליהם יעמדו יחדיו תמיד מחוברים ולא יתפרדו ויש להקל בהפ"מ ובתנאי שאין בה כיס לפיגול . ואם נמצא כיס לפיגול זה כלפר הוא שביה לפעמים כשנמלא ריעותא זו דפיגול נמצא אצלו כיס שנראה שהיה מונח בתוכו בחיי הבהמה ואף בשעת נפיחת הריאה אינו בכיס בכה"ג יש להטריף שהרי נראה לעין שלא גדל כא' עם האונה שהיא תלויה למטה . ומה שהכיס מחזיקו אין זה מועיל ובפרט דהא קמן שלפעמים הוא יוצא ממנו ואין להכשיר אף בהפ"מ כ"א כשהם מתאימות ואין כיס להפיגול כלל . ואם אינם מתאימות שגם אחר הנפיחה נגד התחתון הקלר מהעליון אינו מתהדק אל העליון והוא תלוי למטה ונראה לעין שהוא פיגול ולא יתרת כגון באורכה ועבה שהתחתון נדמה לו כהר שכנגד קמא או בשאר אונות שלוי התחתון אין כאן תואר אונא כראוי ונראה לעין שזה התחתון משלימו וכשהופכין אותה התחתון מכוון למלאות החסרון העליון ונופל אל מקום התחלת הפיגול טריפה כדין כל פיגול

חידושי רע"ק

ממילא בקמא כה"ג טריפה : (ש"ך סקמ"ב) לחסרון דאונא ודו"ק . עדיין י"ל כיון דהיא בצורות ורד מה"ת נימא דהורדא הסירה והיא השלמה לאונא דלמא באמת היא ורדא והאונא חסירה אבל אונא מקמא י"ל דמשלים : (סעיף ח' בהג"ה) או סדק כל שהוא . ואם יש סירכ' באותו שטח השלם ממקום למקום ע' תשו' מהרים"ע (סי' ס"ח) :

מרוח

ביאור הגר"א

משמע הא פחותה מזה כשאן דליתא דמי : [כא] חסרה כו' . עי' בה"ג ור"ל דלשיטתו מקמא ובדרי דאוני הדא מילתא הוא : [כב] וי"א כו' והכי נהוג . ולא מטעמם דאינהו ס"ל יתרת מקמא פסול והוא פוסל משום חסרון הוורד ועש"ך : [כג] האונא התחתונה כו' . דבכ"ז יצא מכלל אופתא דאופתא אין לה היכר לגמרי .

שם

פתחי תשובה

עלונה שרי מפני שהגרגרת מחזיקו וגם אינו מתהדק בגרגרת כיון שגומא יש תחתיה וע"ש עוד . וכן כתבתי לעיל סק"ו בשם הא"ז בעל פנים מאירות ז"ל : (יד) סדק כמראה הפרש . עיין בתשובת גבעת שאול סימן ע"ס שמעשה בא לפניו בריאה של כבש שהסרה אונה האמצעית

באר היטב

שמכשירין פשיטא דגם זה כשר ע"כ. וצ"ע שהרי פיגול מקמא טריפה אפילו אם יתרת כשר כמ"ש לעיל וא"כ קשה על רמ"א שכתב בדינו כמו פיגול בגומא ואין לסמוך בזה כו' ואפשר דס"ל שמאחר שעומד כנגד החריץ והחריץ מגין עליו דינו כמו פיגול בגומא מגבה וצ"ע : (כט) משלמת . וכתב בש"ך אבל בשמאל אם חסר אונה אחת אף אם ורדא בשמאל אינה משלמת לכ"ע והב"ח חולק על זה : (ל) נהוג . והטעם איתא בש"ך משום דאינה עומדת בדרי דאונה אע"ג דקי"ל דכשר יתרת מקמא ולפי זה אפילו יתרת אונה מקמא אינה משלמת גם יש להטריף ולומר דאינה משלמת דא"כ הוי חסר הורדא וטריפה ועיין דמס"ה דף ק"ז . וכתב בט"ז ס"ק י"ג אם נמצא יתרת בערוגה בריאה למעלה מהאונה סמוך לשדרה לפנים מן הריאה מ"כ דכשר ול"כ דטריפה שזהו בכלל עפי בעל גבה שאמר בתלמוד (וכתב עוד מ"ש רמ"א בשני ורדות שיש להם שורש א' שהוא כעובי אצבע מ"כ אע"פ שאין עובי אצבע שם וכו' ע"ז חכם א' מ"מ משך השורש עיין כאצבע בין שני הורדות ול"כ דשיעור גובה השורש של שניהם קודם שמתחלק צריך שיהיה כאצבע) : (לא) טריפה . וכתב בט"ז בשם מהרש"ל מעשה היה ברינוס שנחתו פרה שמינה וכשבדקוה לא מצאו בריאה לא אומה ולא אונה ולא ורדא ולא שום סדק רק היה כולה חלקה והיה כחתיכת בשר א' והיה שם בודק א' והוא היה מגודל בין חכמי עסטרייך ולקח סכין חד והתך בקרום העליון פי' באותו הלבוש והכסוי העליון שנתקרם עליה ופתח אותו בנחת והיה קולף אותו ופשטו בנחת והפריד כולה מעליה אז ראה אותו הריאה כשאר הריאות והכשירוהו ואמר שראה מעשה כזה בעסטרייך ועיין ס"ס ל"ע : (לב) כשרה . וכתב בש"ך ודוקא כשהסדק עומד במקומו הראוי להיות אבל שאר סדקים אינן מועילים עכ"ל מהר"ס ורש"ל ואם האונה בשלל האומה הכרה קצת והאומה יותר גדולה ממה שרגילה וכשנופחין הריאה אז נמלא החסרון ויהיה שוה כראוי כשרה אבל אם היתה קטנה ממה שרגילה טריפה דמס"ה דף ק"ח ע"ש עוד מדינים הלו : (לג) להטריף . ומהרש"ל מחלק וס"ל דאם כולה דבוקה א"כ היכא דהוי היכר משהו הזין

גליון מהרש"א

ל"ש סק"ו : (סעיף ז' ש"ע) הורדא . וחסר ב' אונות ונמצא מקמא ב' ורדות י"ל גם למחבר אינו משלים וע' סי' ל"ש סוף עלה ל"ח ס"ק י"ד : (שם) משלמת . וא"ת הא אינה כצורת אונא י"ל בסעיף ב' דוקא שינוי בן ימין לשמאל משבצות ב' : (שם) וי"א דאינה משלמת . ע' גליק סעיף ד' : (ש"ך ס"ק מ"ח) והב"ח חלק עליו . וסובר דורדא בשמאל משלמת גם חסרון שבימין והפ"ח העלה דשל שמאל משלים רק חסרון שבשמאל : (שם סקמ"ב) אם לא נמצא וורדא כלל רק אונא . בס' ל"ש כ' די"ם ודאי אינו משלים דנחלק ההיות וע"ש עלה ל"ח ע"א ס"ק י' מש"כ שם : (סעיף ח' ש"ע) ואם סדק כמראה . ויש לסדקים ג"כ דין חילוף כגון אם חלקה לגמרי ובימין ב' סדקי' מורה על אומה וב' אונות ובשמאל ג' סדקים . אבל בימין ג' ובשמאל ד' כשר דאין ספק מועיל להטריף תב"ש ול"ש עלה מ"ו א' : (שם) סדק כמראה . ואם אירע שבדקו ולא מצאו סמפון כ' בגבעת שאול והסכים עמו בס' ל"ש עלה ל"ם ע"א סקט"ז דהמכשיר לא הפסיד סדק שאינו נראה מבחוץ כ"א נגד השמש נראה תחת העור טריפה תב"ש סקנ"ו ובל"ש עלה מ"ו א' . בועה או שאר ריעות' על הסדק ל"מ ב' לריעות' (אם אין בו חשש בועה על הקמט שם סוף עלה מ"ח) : (שם) הפרש ביניהם . אי דוקא סדק והפרש ברוחב מהני או אף בעובי האונה נסתפק בשפתי אות כ"ד וע' ל"ש עלה מ"א ב' ס"ק ל"ה : (שם) בין בסופן . ואם נמצא סרכא באותו שטח השלם אי הוה כסרכא מיני' וביה או דדנינן לי' דיש כאן אונות אלא דסריכן הן כסדרן והוה סרכא מגב לגב ע' פ"ח סי' ל"ם סק"ז : (שם) כשרה . ואם סדק מקרי ריעות' ע' ט"ז סק"י ונקה"כ : (הגה"ה) אם יש הפסד מרובה . ויתר משתות בקרן מקרי הפסד מרובה גם בעשיר . באר היטב סל"ה סק"ה וע"ש דבעני כל מה שהוא יותר מן כבד של תרנגולת ושל יונה

חידושי בית מאיר

טריפה אלא כשהוא כט"ד אף לאחר נפיחה והטעם כשהיא גדולה כ"כ אז ודאי סופו להתפרק ומסיים שם עליו ואת לא תעביד עובדא להכשיר בלא שאלת חכם מאחר שרמ"א לא מחלק בין גדול לקטן כנ"ל עכ"ל :

ואפי'

יד אברהם

אגודל דטריפה וכ"ש דכאן ה"ל תרתי לריעותא יתר וחסיר ודו"ק . ואחר כתבי זה כמה שנים בא לידי ס' תורת יקותיאל וראיתי שם כדברים האלה והנלאי ות"ל : (סעיף ח' בהג"ה) האונה התחתונה כו' . עיין בש"ך מה שמחלק בין כשכל הריאה דבוקה דלא מהני היכר סי' אלו להם ב' אונות דבוקות דמהני . ועפ"ז נ"ל ליישב מה שמקשים אהא דאמר רסרס דמיא לאופתא טריפה דל"ל ה"ד דבלא"ה תיפוק לי' דחסר אונא

דרכה להיות עבה וארוכה מאונה האמצעית גם היא יותר גבוה משמאל (טז) ואם היא דבוקה לאומא לגמרי רק שנראה (טו) היכר סימנים אלו במקום שראוי להיות האונא מיקרי היכר (לד) וכשירה (מהרי"ו) וה"ה אם ניכר שם סימן אחר שניכר האונא קצת ואפילו היכר על ידי הסימפון הרגיל להיות באונא אם נמצא שם סימפון במקום הרגיל להיות אונא מיקרי (לה) היכר (מ"כ בשם מהרי"ק) וכל אלו הדברים בדקינן ומטריפין אחר שנפחו הריאה משום דבחיי הבהמה הריאה נפוחה מז יש אומרים דבגדיים וטלאים אין להטריף אם לא נמצאו אונות אפילו בלא היכר וסדק כלל דהכי רביתייהו ואורחייהו (טז) דבקטנות לית להו וכשמתגדלים גדילי האונות (לו) בהדייהו (בדיקות ישנים מהר"ם):

ט [כד] יח **אם בצד אחד של הריאה חסרה אונא א' אלא שבסוף האומא שבאותו הצד היתה בליטה גדולה כמו אונא אע"פ שדרך האונות להיות סמוכות זו לזו וכאן האומא מפסקת ביניהם כשרה:**

הגה **מז** [כה] ויש נוהגין להטריף בכי האי גוונא כי כל מה (יז) *) שלמטה מן הורדא מקרי שלא בדרי דאוני וכן (לז) נוהגין במדינות אלו:

י יט **אין כל הדברים הללו אמורים אלא בבהמה וחיה אבל העוף אין לו חיתוך אונות כבהמה ואם ימצא אין לו מנין ידוע:**

(טז) **ואם היא דבוקה לאומא לגמרי כו'**. בהגהות הר"ן כתב לחלק דדוקא באונא לאומא אמרינן כן ולא באונא לאונא דהא לא מהני סימנים אלו והגהות אחרות חולקים עליו דדינם שוה וכ"נ עיקר: (טז) **דבקטנות לית להו**. לפ"ז *) נראה דאם בצד א' יש להם היתוכי דאוני ובצד השני אין להם דטרפה דכאן אין לומר מחמת קטנות לית להו: (יז) **שלמטה מן הורדא מקרי שלא בדרי דאונא**. לכאורה יש לאסור גם ההיא דסעיף ד' מן טעם זה אבל לא משמע כן לשון רמ"א שלא כתב שום חילוק ונראה הטעם דלעיל כשר מ"מ אי הוה שם בדרי דאונא פשיטא דכשר ואי לא הוה בדרי דאונא מחמת שהורדא חולקת ומסיימת שיעור האונות מ"מ כשר מטעם דהוה כמו יתרת מקמא כיון שאינו על גבה כמ"ש ב"י משא"כ כשיש לפניך חסרון אונא בבירור ואתה צריך להשלימו בתשלומין ברור דשמא מיקרי שלא בדרי דאונא ואין כאן תשלומין של חסר וכן ראיתי לרש"ל שפסק בכאן לאיסור וההיא דסעיף ד' להיתר. כתב מו"ח ז"ל מעשה בא לפני כמה פעמים בריאה שלא היה לה שום ריעותא אלא שבצד שמאל יצאה בליטה מן האומה בחיתוך שבין אונא לאומא ממש במקום שדרך הורדא להיות עומד כנגדו בצד ימין ואותה בליטה היה לו כיס גמור ומונח

מה בכך אה"נ דדבוקות הן ומ"ה פסולה דדמי לאופתא ולא יצא מכלל אופתא אם לא בהיכר סדק והיכר חיתוך האונות וכ"ש שלא יועיל מה שאומרים הבודקים המומחין שיש לכל אונא ואונא שמפון בפני עצמו וא"כ רואין אחר השמפונות אם הם כדרכן ובמקומן מכשירין אפילו בלא סדק ובוז מצאתי כן בגליון בשם מהרא"ק ולא נהירא אף שאומרים שמומחין שכך קבלו כדפי' עכ"ל ואולי מהרש"ל לא קאמר אלא כשכל האומא דבוקה אבל כשהריאה כתיקונה אלא שתי אונות דבוקות וכה"ג אפשר להכשיר ע"י שמפון דהא השתא לאו מטעמא דדמיא לאופתא אתינא עלה אלא מטעם חסר וכיון דיש שמפון נראה שהיתה אונה בפני עצמה אלא דסריכה בכסדרן וכ"כ מהר"מ בסמח"ב דדברי מהרא"ק הן אמורים דוקא בב' אונות אבל לא באומה דבוקה כולה ע"ש והיינו דכתב הר"ב ע"י שמפון הרגיל להיות באונה וכן בדברי מהרא"ק שהובא בד"מ והר"ן איתא שתי אונות הדבוקות יחד כו' אם יש להן ב' שמפונות כו' ואפשר דסימן דארוכה ועבה דקאמרי מהרי"ו והר"ב נמי בכה"ג הוא דכל הריאה היא כתיקונה אלא דאונה התחתונה היא דבוקה ואף שדברי מהרש"ל מראין לאסור בכל ענין שהרי פשט לשונו משמע דמשיג גם אמהרא"ק דמיירי בב' אונות מ"מ כיון דבהא כסתר טעמו דמהרש"ל והר"ב הובא כן וכן נהגו כל הבודקים וכן נמצא בכל בדיקות האחרונים אין להחמיר אבל בכל הריאה דבוקה בהא ודאי אין להכשיר ע"י שמפון וכה"ג רק בהיכר סדק וחיתוך וכמו שנתבאר: **מז** י"א דבגדיים וטלאים כו'. וכ' בסמח"ב ונ"ל דהיינו דוקא כשאין לו היכר אונות לגמרי אבל אם לצד אחד יש לו רק בצד השני אין לו נראה שיש לו דין אופתא כמו בגדולים ונ"ל שאין נקראין רכים לענין זה רק תוך ל' ללידתן וגם נגררין אחר אמן שמניקתן דהא מצינו גבי בכור שאין נקראין טלאים לטפל בעליהם עמהם קודם שיתנו לכהנים רק עד ל' יום אבל לאחר ל' יום אע"פ שנגררין אחר אמן ומניקתן אפ"ה חשיבי כגדולים נ"ל עכ"ל ומן השתא אמרי' דהוא לאחר ל' יום דהיא גופא קולא גדולה היא להקל בדבר שלא נמצא בש"ס ופוסקים והבו לה דלא להוסיף עלה אלא בידעינן בודאי דהוא תוך ל' אבל מספק אסור: **מז** ויש נוהגין להטריף. וכ"כ הר"ן ושאר אחרונים שכן נוהגין וכ' הב"ח דל"ד למ"ש בסעיף ד' כנמצאת אונה יתירה בסוף שפולי אומה כשרה וכ"כ בסג"ה דזה מקרי בדרי דאונות (וכ"כ הר"ן) דשאני התם דהאונות הן כתיקונן ובמנינן וא"כ בליטה זו לא גרע מאחר יתר העומד בדרי דאונא אבל בחסר

ות"ה סקל"ב שם: יח מעשה בא לפני הרב בית יוסף: יט הרמב"ם בפ"י מהלכות שחיטה:

נקודות הכסף

תחתיו גומא דאינו חוכך בגלעות אלא דלשונו דמסיים דאז לא הוי פיגול לא משמע לכאורה הכי: (שם ס"ק ט"ז) **נראה** דאם בצד א' כו'. וכב"ך כתבתי כן בשם מהר"מ ע"ש:

פרי חדש

חסרונה לפי טעם זה דכיון דאין דרכה לעמוד בשמאל חשבינן לה כאילו עומדת בימין במקום שדרכה לעמוד ומשלמת החסרון שבימין ודלא כהב"י עכ"ל ואין דבריו נראים שהרי סיים הר"ן שכן דעת הרמב"ם ואי כוון הר"ן למה שכתב הוא בדבריו הרי מבואר בדברי הרמב"ם היפך זה שכתב בפ"ח והעתקתי לשונו לעיל בס"ק כ"ד שאם היו ב' אונות בצד ימין והורדא בצד שמאל טריפה הנה לך בהדיא שהורדא שבצד שמאל אינה משלמת החסרון שבימין ומ"מ מסתברא דאם נמצאת ורדא בשמאל והשניה בשמאל אונא אחת שהיא משלמת דומיא דורדא בימין אלא שהפוסקים דברו בהווה וכמוכח מדברי רבינו ירוחם וכן יש לפרש כוונת הר"ן וכן יש לדקדק מתשובת הרא"ש כלל ד' סי' נ"א דמתבע עינוניתא דורדא דקיימי בדרא דאוני אף בצד ימין דמקרי אונא וכ"ש בעינוניתא דורדא שהיא בצד שמאל דמקרי אונא ולא ורדא וכן עיקר ודלא כהב"י: (בהגה"ה סוף סעיף ט') ***שלמטה** מן הורדא מקרי שלא בדרי דאונא כו'. מדכתב לעיל בסעיף ד' גבי נמצאת אונא יתירה בסוף שיפולי האומה

יד אפרים

מקמא עם גומא ולזה הסכימו כמה גדולים בחכמה ומנינו אם איזה בודקים נהגו היתר בזה עפ"י שטעו בפירוש דברי הא"ז בשמ"ח בדין נחלק. מנהג בטעות הוא וצריך לבטלו. וע"ד לענין הבודק בבבל שהוציא טריפה פעם א' אין מעבירין אותו. אף בזה עבר ובנה שנמצא אחריו יתרת מקמא שאעפ"י שכשר מ"מ הא קמן שנתפלג ולא בדק כל הצורך. ומ"מ לפי דברי השואל הוא מוחזק בירא שמים אין להעבירו רק על חודש או שתים שיהיה מומחה עפ"ג בבדיקת סכין והוצאת הריאה ואחר כך יקבל עליו בפני הבית דין שלא ישוב לכסלה וינהוג כדת הבודקים החרדים על דבר ה' ויחזור לכשרותו וחלילה להונותו בדברים כי נראה שהמקבלה

ביאור הגר"א

שם: [כד] אם בצד כו'. כמש"ל בס"ד: [כה] ויש נוהגין כו'. משמע דוקא כאן ועט"ז וש"ך:

חידושי רע"ק

(הג"ה) **סימנים** אלו במקום שראוי. וט"מ היכא דיש להריאה אונות כראוי אינו מזיק חסרון הסמפון. והיכא דמכשרי' בהיכר סדק א"צ לבדוק על הסמפון אבל אם בדק ימצא חסרון הסמפון אין להקל אלא בהפ"מ: (שם) **ואפילו** הכיר ע"י הסמפון. ר"ל אם אלו דיתר גבוה או עבה וארוכה: (שם) **אם** לא נמצאו אונות. וכן אם החיתוכי' פחותים מט"ד הוי כמו שאין להם כלל אונות ובשניהם אין להקל אלא היכא דרוב גדיים וטלאים באותו פרק ובאותו מקום נמצאו כן. פרי תבואה סעיף ז': (ש"ך סקמ"ז) **ובמנינן** וא"כ. ואם באחד מאותן אונות אין לו סמפון ובאונא שבסוף האומה יש לה סמפון י"ל דזה מורה דאותו שאין לו סמפון הוא היתר ואותן שלמטה מאומה הוא העיקר ואינו משלים וטריפה. ויש לדמותו לעובדא דהר"ץ הובא בשמ"ח (סל"ט) יכעת נדפס מחדש ספר פרי תבואה והאריך בזה בס"ק מ"ז:

באר היטב

דהכי רביתייהו אבל בחסר אונא לא מכשרינן בסדק כ"ש אלא כשהוא כשיעור ע"ד והש"ך חולק עליו ומסכים לדברי רמ"א דאין חילוק אלא לעולם מכשרינן בסדק כ"ש וכ"כ הב"ח: (לד) **ובשירה**. וכתב בט"ז דה"ה בין אונא לאונא נמי מהני סימנים אלו: (לה) **היכר**. ומהרש"ל חולק על כל אלו הסימנים ואינו מכשיר אם נראה הפרש כט"ד וכתב בש"ך דאין להחמיר אם לא כשכולה דבוקה דהוי כמו אופתא אבל כשהריאה כתקונה רק שב' אונות דבוקות יחד יש להכשיר ע"י סמפון ובהגהת מהר"ן מחלק דדוקא מאונא לאומא מועיל הסמפון ושאר סימנים ולא מאונא לאונא דבזה לא מהני סימנים אחרים ואפילו הסמפון לא מהני והגהות אחרות חולקין עליו דדינם שוה וכ"נ עיקר. ט"ז: (לו) **בהדייהו**. וכתב בש"ך ואין להתיר אם לא תוך ל' ללידתן בודאי וגם נגררין אחר אמם דתרווייהו בעינן אבל אחר למ"ד יום אף דנגררים אחר אמם ומניקתן חשיבי גדולים ופר"ח כתב דאין לסמוך על הני י"א. אבל מן הספק אמרינן שהוא לאחר למ"ד יום. וכתב עוד אם בצד א' של הטלה יש לו אונות כדרכו ובצד השני אין לו יש להטריף אף בגדיים וטלאים: (לז) **נוהגים**. וכתב בש"ך ולא דמי למ"ש בסעיף ד' דאם נמצא בסוף שפולי אומא דכשירה דשאני התם דהאונות הם כתיקונן והוי כיתרת בדרי

פתחי תשובה

של ימין והיה סדק כמראה הפרש ביניהם וע"י מקרה אירע שחתכו הריאה ולא נמצא שם במקום החסרון רק סמפון אחד וראוי הי' להיות שני סמפונות כי כל אונא יש לה סמפון בפ"ע וע"כ אונא א' היא והאי סדק לאו כלום הוא וכתב דזה אינו דסמפון לא מהני רק להקל היכא דלא נמצא סדק אבל לא להחמיר היכא דנמצא סדק ולא נמצא סמפון ע"ש: (טו) **היכר** סימנים אלו. עיין בתשובת ב"א חיו"ד סימן י"ב בריאה שהיתה חלוקה לצד ימין ונמצא שם סדקים והאמצעית הנראית ע"י סדק היא גדולה מהארוכה ועבה ומבואר לעיל סעיף ב' בהגה"ה דאם האונה האמצעית של ימין גדולה מהתחתונה טריפה אמנם היה שם באמצע אונא האמצעית הנ"ל עוד סדק קטן פחות מכט"ד וע"ש שהעלה בזה להכשיר:

בזאת בלי דעת כו' ע"ש: (שם סעיף ח' בהגה"ה) **דרכה** להיות עבה וארוכה כו'. ועיין בספרי שו"ת ב"א סי' יו"ד כתבתי דמ"ש אא"ז בת"ש סי' ל"ה דהיכא דניכר החסר ע"י סימן ארוכה ועבה צריך להסמיכה לאונא יהיה קצת יותר מט"ד י"ל דאם הם שוים טריפה אפילו בהפ"מ אע"ג דבסעיף כ"ו מכשיר בשוים בהפ"מ היינו באונות פרודות אבל בזה בחסר לפנינו ואין היכר רק ע"י סימן גרע ע"ש. וע"ש עוד סי' י"ב בריאה שהיתה חלקה בצד ימין בלי שום חיתוך אונות רק היתה ניכרת ע"י סדקים גמורים ההולך וסובב דרך שיפולי מעל"ע עד שתא' מפני עבריו באורך אונא שראוי להיות אך האונא האמצעית הנראית ע"י סדק הוא גדולה וארוכה ועבה כי היכר של ארוכה היה ניכר כהיכר שמבואר ברמ"א שהיתה ארוכה ועבה מאונה האמצעית גם היתה גבוה יותר משל שמאל אך היתה קטנה יותר מאונא האמצעית אך היה באמצע אמצעית עוד סדק פחות מט"ד ונראה גם כן מפני עבריו בשיפולי יש להכשיר בהפ"מ עיין שם: (שם) **דבגדיים** וטלאים. ועיין בספרי שו"ת ב"א סי' י"ג שנמצאה חסר כל העיגול והקולבות מן הורדא והחתיכ' הסירי' נמצאת באומא השמאלי' בין אונא לאומא אך לא היתה מקמא רק על חודי האומא כמו סדרים והיה לחתיכה כיס בפ"ע בגיד שפה כדרך שאר כל הכיסים וכשנפחוה היתה יורדת לכיסה יפה יפה בנטיה לצד קמא לכיסה והיה נראה בה התריך שהתריך בה הגיד שפה יש להטריף כיון שרואין שזה חתיכת הורדא וכדמוכח מתוך הכיס אין מקום הורדא כ"א מקמא ודוקא כשנמצא במקום שהיה רגילות שימצא ואין זה שינוי מקום כמ"ש הש"ך. ועי' מ"ש שם ביאור דברי הש"ך סוף ס"ק י"ח במ"ש ועוד דבהכשר יש תואר ע"ש. ועיין עוד שם סימן י"ד ריאה שהורדא חסר ממנה כל ראשה ולא נשאר רק שורש בעובי אצבע ושאר הורדא הסיכה נמצאת דבוקה באונא ארוכה ועבה ולא היה כל החסר דבוק במקום אחד רק חלוק לשנים עיין בשמ"ח בנחלק לג' יש להטריף אף אם השורש העומד במקומו הוא גדול כט"ד וכיון שא"ל לצרף החתיכה להשלים השיעור לא אכפת לן בחלוק לב' רק דוקא לג'. אבל אם כאן רק כעובי אצבע שהוא פחות מפרק אגודל בינוני שמשערין בו כט"ד אף בנחלק לשנים אין להתיר כמ"ש בספרי ב"א על טריפות סי' ל"ט ס"ק כ"ב וכ"ש שנחלק לג' ויש להטריף מתרי טעמי כו' ע"ש וגם הארכתי לבאר דברי הרמ"א ומח"כ וט"ז וש"ך בענין שינתה תורה ויש שורש כאצבע בביאור יפה כיד ה' הטובה עלי וכתבתי שם תוכחת מוסר לזהותי לב התוקעים עצמם לדבר הלכה ויגעמו לאזן שומעת המלאה לה דעת ויראת ה' ע"ש: (שם סעיף ט' בהגה"ה) **ויש** נוהגין להטריף. עבה"ט ועיין בשו"ת פרי תבואה סי' ל"ח בהיכר אונא ע"י סדק ויש חסרון

חדושי בית מאיר

(שם סעיף ח' בהג"ה) **ואפי'** היכר ע"י הסמפון כו'. ק"ק להמבואר סי' ל"ו בש"ך ס"ק ז' דאף אם טופחת להדדי צריך בדיקה על הכסים א"כ אף הכא כשחסר אונא אפילו יש היכר סדק אכתי ניבעי בדיקה על הסמפונות ואי לא ימצא סמפון הרגיל לא נסגית על היכר כמין סדק ונטריף. וק"ו הוא ומה שם דעיקר הריעותא על ידי היכר דנראה כב' וכבר הובדק ע"י דספכו אהדדי דאחת הוא מ"מ חייב לבדוק אולי ימצא ב' כיסים להורות דהן שתים מכ"ש הכא דעיקר הריעותא ברורה שהיא אחת ואף היכר יש לשתים מכל שכן דנחייב הבדיקה וא"ל דהסמפונות אינם אלא להקל דאי משתכחי מבורר דשנים הם אבל אי לא משתכחי מ"מ י"ל דשתים הם ובאחת חסר הסמפון דו"א דהא פסקינן סימן ל"ו סעיף ו' דניקב הסמפון טריפה אם לא שבשר סותמו ולהכלל שבסי' כ' מכ"ש נכרא חסר טריפה:

גליון מהרש"א

מקרי ה"מ: (שם) **ואפילו** היכר על ידי הסימפון. ובחלוקה לגמרי לא מועיל שאר הכירים זולת היכר סדק העדיף מכולם. ואם בכולם יש היתר סדק רק באחת לא. מועיל גם היכר סמפון תב"ש ול"ש עלה מ"ו א': (ט"ז ס"ק י"ד) **והבשירה** חכמי אוסטרייך. וצריך לנפחה ולבודקה אחר שהסיר הקרום והקרום הזה אף שנסרך לאיזה מקום כשר תב"ש ול"ש עלה מ"ו א': (ש"ך ס"ק מ"ו) **רק** תוך ל' ללידתן. וע' סי' ל"ט ס"ק ל"ח. ודוקא היכא אונות מצד אבל סדקים מצד א' כשר תב"ש ול"ש מ"ו ע"א: (שם) **אמרינן** דהוא לאחר ל' יום. בה"מ גם קצת אחר ל' יום כל שנקרא גדי במקום זה יש להכשיר תב"ש ולב"ש עלה מ"ו ע"א: (סעיף ט' בהג"ה) **ויש** נוהגים להטריף בכי האי גוונא. כשהבהמה בת יב"ח אפשר להכשיר. ס' ל"ש עלה ל"ח ב' ס"ק י"ב וע' גליון לעיל ש"ך סס"ק ח': (ט"ז ס"ק י"ז) **אלא** כששניהם עומדי' בימין. וכן הסכים הפ"ח ס"ק ל"ח: (ש"ך סקמ"ז) **כתב** הב"ח דל"ד למ"ש בסעיף ד'. בתב"ש ס"ק י"א ת' יפה דכשר משום דהוי בדרי דאומ' ויתרת אומ' בדרא הוא וכשר אבל אין אומ' משלים אונא: (סעיף יו"ד ש"ע) **אין** כל הדברים הללו אמורים. וסרכא פוסל זולת בנסרך לצלעות משום שהריאה נחבא שם שפתי ס"ק מ"ז ול"ש עלה מ"ו סוף ע"א ובועה ניכרי' מעבר לעבר טריפה בעוף ג"כ ת' חב"י סי' ל': (שם) **אין** לו חיתוך אונות. אבל ריאה יש לו דלא כחזקי' חולין נ"ז דאמר אין ריאה לעוף. וע"כ נשמט הגף סנ"ג ס"ג והוכתת באבן נגד הריאה בש"ך סי' נ"ח סק"ד חיישינן לריאה וכן שינוי מראה הפסול בבהמה סי' ל"ח פוסל בעוף ט"ז סוף סי' ל"ח. ברמב"ם פי"א ה"ש כ' מעולם לא שמענו מי שבדק עוף אם לא נולד בו ריעותא:

יד אברהם

טריפה. ולפמ"ש הש"ך לק"מ דאיירי שאין לה היתוכי דאוני אבל יש היכר סימנים אלו. וכן י"ל בזה מ"ש הלח"מ פ"י דהלכות שחיטה שמנה בשנים חסרה הריאה ממנין האונות ונמצאת הריאה בלא חיתוך אונים ואע"ג דכ"ש הוא מחסר אונא א': (בהג"ה) וי"א אומרים דבגדיים וטלאים אין להטריף אם לא נמצאו בהם אונות כו'. וכשמתגדלין גדלין האונות בהדייהו. דוגמא לזה אית' בפ' אלו טריפות (דף ס"ה) ופ' אין מעמידין (דף ל"ט) גבי סימני דגים ותגבים דרים אעפ"י שאין לו עכשיו ועתיד לגדלן אח"ז דברי וכ"פ הט"ו ר"ם פ"ג ור"ס פ"ה:

לו כמה מיני טריפות בריאה. ובו י"ז סעיפים :

א הריאה יש לה שני קרומים א ניקבו זה בלא זה [א] או **א** זה (א) שלא כנגד זה כשרה עד שניקבו שניהם זה כנגד זה (טור בשם רשב"א) :

הגה [ב] ויש מטריפים בנקבו זה שלא כנגד זה (הגהות אשיר"י פא"ע ורבינו ירוחם וא"ו הארוך וע"פ) והכי (א) נהוג :

ב (ב) ב אפילו נגלד (פירוש נקלף) קרום העליון כולו כשרה **ב** ג *) אלא שצריכה (ג) (א) בדיקה :

הגה מיהו אם נמצא **ג** בועה על מקום שנקלף העור העליון יש להטריף כי **ד** הוי [ג] כקרום שעלה מחמת (ג) מכה (בד"י) **ה** [ד] יש אומרים אם נפחו הריאה (ג) ונקרע הקרום מחמת הנפיחה (ד) (ב) טריפה (בבדיקות) :

שפתי כהן

בחסר אונא אחת אין בליטה זו משלמת החסרון וכן מחלק מהרש"ל פא"ע סי' ל"ד ובס' מעדני מלך הגיה זה בל"ע :

לו א זה שלא כנגד זה. ששני הקרומים דבוקים זה בזה והרוח לא יבא ביניהם על הרוב ואפילו את"ל שנכנס הרוח בזה ויצא בזה כיון שאינם מכוונים זה כנגד זה לית לן בה עכ"ל ב"י וטעם האוסרין משום דלפעמים הרוח נכנס בזה ויוצא בזה : **ב** אלא שצריכה בדיקה. כלומר נפיחה ומשמע דוקא בכה"ג שנגלד כולו אבל ניקב אחת מהן א"צ בדיקה וכן משמע מדברי הפוסקים : **ג** בועה כו'. כ' בסמח"ב אפילו בועה של מים זכים ע"ש : **ד** הוי כקרום כו'. כלומר שקרום התחתון הוי קרום מחמת מכה : **ה** י"א שאם נפחו כו'. נר' דמיירי שנפחוה כדרכה אבל אם נפחוה יותר מדאי כשרה דאמרינן בטודה בחייה לא היתה נפוחה כ"כ וכן מעשים בכל יום שמכשירין ובבדיקות הר"ן ושאר אחרונים כתוב וז"ל ואם נשבר הקרום מחמת הנפיחה יבשה היא וטריפה פי' שנשבר הקרום בנפיחה סביב היבש

טורי זהב

ומונח בתוכו ולא ה"ל צורת ורד כלל וגם היתה שוה לאומא מצד קמא כאילו היתה אחוזה ממנו והכשרתיה משום דאותה בליטה לא היתה לא יתרת מקמא ולא ורדא יתירה ואין כאן ריעותא אלא מצד כיס ואין סברא לאוסרה מכח זה כו' עכ"ל ונ"ל אפילו היה לה צורת ורד אין כאן איסור דמקרי יתרת מקמא וכשר לדידן ואין איסור שני ורדות אלא כששניהם עומדים בימין במקום הראוי ואין כעובי אצבע ביניה' כמ"ש לעיל והכיס ודאי אין אוסר דלא מצינו שבשביל כיס יתר יהי' איסור כנ"ל : כתב רש"ל אם היתרת של הריאה עומדת בדרי דאונא ונוטה לצד חוץ מעט על ידי הנפיחה טרפה אבל הב"י כ' דדוקא בליטה יתרה אבל נתעקמה והולכת למעלה כשר כיון שמושרשת במקום כשר :

לו (א) שלא כנגד זה כשירה. כמו בקורקבן בסי' מ"ט ולא דמי לושט דסי' ל"ג סעיף ד' דהתם ע"י שהוא מתפשט מתוך האכילה מתדמי אהדדי כמ"ש שם ויש מטריפין סבירא להו דגם כאן כיון שהריאה שואבת כל מיני משקה וגמדא ופשטא ומשמעת קול אפשר דמתדמות אהדדי וע"כ הדבר פשוט דכאן לא אסור אפי' ליש מטריפין*) אלא אם שניהם מרוה אחת וכמ"ש בסי' ל"ג לענין ושט ק"ו כאן כנ"ל *) ורש"ל פסק לקולא כדעה ראשונה וכשר כל זמן שאין מבלבן : **(ב)** אפילו נגלד כו'. ל"ד לושט בסי' ל"ג כמ"ש שם סעיף ה' ונראה לחלק עוד דשאני הכא שאפשר להתברר ע"י בדיקה בנפיחה שלא ניקב גם התחתון מה שאין כן בושט שאין שייך כן ועיין מ"ש בסי' ל"ט *) סעיף ד' דלדידן בזה אסור : **(ג)** ונקרע הקרום מחמת הנפיחה. בסי' ל"ט הביא מו"ח ז"ל דברי ד"מ שכתב דין זה וכתב עליו וז"ל ולא נהגו כן ומעשים בכל יום שנשבר מחמת חוזק הנפיחה ומכשירין לה ולכן לא הביאו הר"ב בהגהת ש"ע עכ"ל ונעלם ממנו בההיא שעתא הג"ה זאת *) אבל מכל מקום כדבריו כן הוא שכל הבודקים הראינו

באר הגולה

א מסקנת הגמרא חולין דף מ"ז : ב מימרא דרבא שם : ג הרא"ש שם בשם בה"ג וכ"כ

נקודות הכסף

(סימן ל"ו ט"ז ס"ק א') **אלא** אם שניהם מרוה אחת כו'. ז"א דהא איכא טעמא אחרינא במילתא משום דלפעמים הרוח נכנס בזה ויוצא בזה וכמ"ש המטריפים והבאתים בש"ך : (שם) ורש"ל פסק וכו'. לא הוי ליה להביא דעת מהרש"ל דפסק כיחידאי להקל דדעת הגהת אשר"י ורבינו ירוחם נע"ו אות ו' דטריפה וכןמסקנת שלטי גבורים וכ"ד האו"ה כלל נ"א וכ"כ בד"מ בשם מהרא"ק וכ"ד הרא"ה בב"ה דף ל"א וכס' ב"ח וכ"כ בס' מח"ב בהלכות נקובה סי' ו' שכן נוהגין וכן נמצא בבדיקות האחרונים : (שם ס"ק ב') ועמ"ש בסי' ל"ט כו'. עי' בש"ך ס"ק ה' שז"א: (שם ס"ק ג') **אבל** מ"מ כדבריו כו'. עי' בש"ך ס"ק ה' ישוב דברי הרמ"א :

פרי חדש

דכשרה משום דמקרי בדרא דאוני מוכח בהדיא דאף למאן דמטריף ביתרת מקמא מודה בהאי דכשרה ואם כן קשה אמאי מטריף הכא. ועוד דע"כ צ"ל דס"ל דגרע מיתרת דמקמא שהרי לעיל כתב דמכשירין במדינתו יתרת מקמא וכאן כתב שנוהגים להטריף וזה אינו קושיא כ"כ משום דמצינן למימר דלא גרע ואעפ"י שיתרת מקמא כשרה אפשר דאינה משלמת. וכמ"ש בס"ק ל"ג בשם הש"ך. אבל קושיא קמייתא ודאי קשיא דלעיל קרי ליה בדרא דאונא אלמא לא הוי יתרת מקמא ובכאן מטריף ואין סברא לחלק מ"ש הב"ח ורש"ל דשאני התם שהאונות הן כתיקנן אבל בחסר אונא אחת אין בליטה זו משלמת החסרון עד כאן ולא נהירא דכיון דקיימא בדרא דאוני מה לי חסר אונא מה לי שהאונות כתקנן גם מה שכתב ט"ז דלעיל מכשירין ממ"נ דלפחות הוי יתרת מקמא ע"ש לא נהירא מטעמא דכתיבנא שהרי הגיה הרב ז"ל לעיל דמקרי בדרי דאונא אלמא פשיטא ליה דלא הוי יתרת מקמא וכן כתב שם הש"ך וא"כ בכאן הוה ליה להכשיר. ואפשר דס"ל להרב ז"ל דשאני הכא שלא היה אונא גמורה אלא בליטה ובמאי דכ' ב"י שאותו בליטה חשובה אונא פליג עליה איברא דמלשונו לא משמע הכי. ולפיכך יותר נכון לומר שלעיל כתב עיקר הדין לפי דעתו וכאן כתב ע"פ המנהג. ולעיל לא כתב שהמנהג להטריף משום דלכשתמצא לומר שבמקום זה מכשירין אונא יתירה בסוף שיפולי אונא ל"ק דהך אומה יתרת מקמא חשבינן ליה אלא שאינה משלמת :

(סימן ל"ו בש"ע סעיף ב') **אלא** שצריכה בדיקה כו'. ודע שדעת הרא"ה שלא להצריך בדיקה וכ"כ הרשב"א בחדושיו דכשרה לגמרי משמע דאי לא הכ"ל ותבדק ובסימן ת"ה כתב שראוי להוש לדברי בה"ג שמצריך בדיקה אעפ"י שאין דרכן של האמוראים לסתום אלא לפרש ול"נ דכיון דבשמעתתא נמי אשכחן כשרה סתם לומר בבדיקה וכמ"ש הרשב"א גופיה בחדושיו דף מ"ט ע"א דהא דאמרינן אי איכא מכה בדופן תלינן בדופן וכשרה מפרשי לה רבותינו הגאונים בבדיקה ומעתה ליכא קושיא על בה"ג ואע"ג דבהאי מכה בדופן נמי לא מצרכינן בדיקה וכדלקמן בסימן ל"ט סעיף כ"ב בהא יש לחוש לדבריו ומ"מ בהא סמכינן אבדיקה דידן וכ"כ הש"ך

חידושי רע"ק

(סימן ל"ו ט"ז סק"א) **מרוה** אחת. ולפמ"ש הש"ך סק"א בטעמא דהאוסרים גם מב' רוחות טריפה : (שם בנקה"כ סק"א) **וכן** נמצא בבדיקת האחרונים. וגם במה דהיקל הט"ז אם לא נקבו השיג בנקה"כ דבכל ענין טריפה לפי הטעם שכתב הש"ך בדעת המטריפים דהרוח נכנס בזה ויוצא בזה : (סעיף ב' בהג"ה) **אם** נמצא בועה. וה"ה סירכא שלא כסדרן על מקום הנגלד טריפה ולא מהני מיעוך פרמ"ג במשבצות זהב (סי' ל"ט סקי"ח) ואף סירכ' תלויי' נלע"ד דטריפה : (שם) **על** מקום שנקלף. משמע דאתי לאורויי דאף אם נקלף העור העליון רק במקום א' ושם בועה דטריפה : (ש"ך סק"ג) **כתב** בסמח"ב. ע' ט"ז לקמן (סי' ל"ז סק"ח) :

ביאור הגר"א

לו [א] או זה כו'. כמו בקורקבן כמ"ש שם מ"ג א'. ת"ה : [ב] ויש מטריפים כו'. כמ"ש בסוף ברכות (ס"א ב') דריאה שואבת כל משקה והרי הוא כוושט דגמדא ופשטא : [ג] כקרום כו'. שם מ"ז ב' : [ד] י"א אם כו'. כמש"ל (בסי' ל"ה ס"ח)

א"צ

פתחי תשובה

לו (א) בדיקה. עבה"ט ועיין בתשובת מקום שמואל סי' ע' שהעלה ג"כ דבזה אנו בקיאין בבדיקה דלא כט"ז ע"ש : **(ב)** טריפה. עבה"ט מ"ש דהרמ"א איירי דאיכא שום ריעותא כו' ועי' בתשובת ברית אברהם חיו"ד סי' ע"ז אות א' כתב דאם הריעותא הוא מחמת סירכא דוקא אם אינה עוברת ע"י מיעוך הוי ריעותא ושייך ממ"נ של הש"ך אבל אם הסירכא עוברת ע"י מיעוך והבדיקה היא לחומרא י"ל שפיר דנפוחה יותר מדאי אמרינן דלא היתה נפוחה כ"כ בחייה ודיינינן לה כמו קודם נפיחה אבל מה אעשה דהתב"ש בסי' ל"ט החמיר גם בסירכא העוברת ע"י מיעוך ולא נבדקה בנפיחה לאסור אף דיעבד א"כ לעולם הוי הך ממ"נ של הש"ך דאי הוי כמו נפיחה היא טריפה [ולפמ"ש לקמן ר"ס ל"ט בשם תשובת גבעת שאול להתיר דיעבד בהפ"מ וכן דעת הפמ"ג שם דלא כהתב"ש וגם

באר היטב

דאוני אבל בחסר אונא אחת אין בליטה זו משלמת החסרון וכתב הב"ח מעשה בא לידי כמה פעמים בריאה שלא היה לה שום ריעותא אלא בצד שמאל יצאה בליטה מן האומא בחיתוך שבין אונא לאומא ממש במקום שדרך הורדא להיות עומד כנגדה בצד ימין ואותה בליטה היה לו כיס גמור ומונח בתוכו ולא היה לו צורת ורד כלל (וגם היה שוה לאומה בצד קמא) כאילו היה אחוז ממנה והכשרתיה משום דאותה בליטה לא היה לו יתרת מקמא ולא ורדא יתירה ואין כאן ריעותא אלא מצד כיס ואין סברא לאוסרה מכח זה עכ"ל. וכתב עליו הט"ז שנ"ל אפי' היה לו צורת ורד אין כאן איסור דמקרי יתרת מקמא וכשר לדידן ואין איסור שני וולדות אלא כששניהם עומדים בימין במקום הראוי ואין כעובי אצבע ביניהן והכיס וודאי אינו אוסר דלא מצינו שבשביל כיס יתר יהיה איסור (ומיהו ק"ק שהרי כתב לעיל ואוסר בשני כיסין ואפשר דוקא אי קאי במקום הורדא ודו"ק). וכתב מהרש"ל אם היתרת של הריאה עומדת בדרי דאונה ונוטה לצד חוץ מעט ע"י הנפיחה טריפה אבל הב"י כתב דדוקא בליטה יתירה אבל נתעקמה והולכת למעלה כשר כיון שמושרשת במקום כשר עכ"ל :

לו (א) נהוג. וכתב בט"ז דאף לדעה זו אינה טריפה אלא אם שניהם מרוה אחת וכמו שכתב בסימן ל"ג לענין ושט ומהרש"ל פסק לקולא כדעת המחבר וכשר כל זמן שאינו מבלבן וכנה"ג חולק על מהרש"ל וכתב שהמנהג להטריף : **(ב)** בדיקה. (ר"ל נפיחה ודוקא נגלד כולה אבל ניקב אחד מהם א"צ בדיקה) ובט"ז כ' לדידן יש לאסור בזה (והש"ך ס"ק ב' כתב דבזה אנו בקיאין בבדיקה וכ"כ הפר"ח) ועיין לקמן סי' ל"ט סעיף ד' : **(ג)** מכה. פי' קרום התחתון הוי כקרום מחמת מכה וכ' בש"ך אפילו אותה בועה ממים זכים אפי' הכי טריפה : **(ד)** טריפה. וכתב בש"ך דאיירי שנפחוה כדרכה אבל אם נפחוה יותר מדאי

יד אפרים

(סי' ל"ו סעיף ב') **אלא** שצריכה בדיקה. עבה"ט. ועיין בספרי שו"ת ב"א סי' ע"ו שהיה על הריאה נגלד מקרום העליון מעט ונמצא בדופן מכה היינו שהיה שבר בצלע ונקשר שבר אל שבר יחדיו ידובקו רק שהשבר לא מכוון נגד הנגלד רק רחוק ממנו כמו ג' או ד' אצבעות וגם אחר נפיחת הריאה היה רחוק כנ"ל וכאשר [illegible] השוחט שהיה על מקום הנגלד כמין קרום ואמר שזה הקרום שקורין השוחטים שלופריק [illegible] קרום ולבדוק אח"כ בנפיחה ועשה כן וקלף מעט מעט בנחת ונמצא יפה אחר [illegible] של השוחט פרק בחוזק' ועשה נקב בלפנינו. והמורה חשש שמא בחייה היה נפוחה יותר והיה הנגלד מכוון נגד השבר וגם הקרום הו"ל תר"ל אך השוחט אומר שזה שקורין שלופריק והעיד שאין [illegible] בהיות שהיה הפ"מ ולכבוד יו"ט הכשיר. והשבתי דהחשש הראשון אינו חשש דלא מחזקי' ריעותא. אך מחמת הקרום יש לחוש ומה שאמר השוחט שהוא שלופריק אין לסמוך עליו בזה דשלופריק הוא ענינו [illegible] כמבואר בהגהת הר"ן כאן. ועיין בספרי סעיף ק"ס : (אמת שכל השוחטי' מרגלא בפומייהו דשלופריק הוא קרום הניכר וידוע להם שמכנין אותו שלופריק. אך מנהג היא בידם לפי שלא עמדו [illegible] ובאמת המלה זו אשכנזית שקורין כן לדבר המתנועע שאין לו חיזוק במקום אחד וכעין סחי וכיחה שאין מתחזק על מקום אחד ומתליק מכאן לכאן. ומזה בלשוננו במדינה זו כשרוצין [illegible] מרופה בידינו אומרים שלאבריק בבית הדגש' כידוע שבערבוב הלשונות משנין הברת המלה מדגש לרפה או להיפוך וכן בנקודת המלה. ולפי שמעתי שרובם ככולם פותרין מלת שלופריק על [illegible] בדבר זה שסבורים שמה שכך מקובל בידם כתבתי זאת להודיע להם שורש פתרון המלה הזאת) : אבל קרום הנאחז בסבך בקרום הריאה וצריך לקלפו נראה מענינו שהיא סרכא ממקום למקום [illegible] אף שנקלף בנחת צ"ע אם מהני לענין ממקום למקום אף שהט"ז מיקל בתלויה מבועא ואזלא ע"י מיעוך מ"מ י"ל ממקום למקום גרע. דכמה פוסקים מאחרונים אוסרים. אבל יש צדדים להקל [illegible] קליפה בנחת היה עד שעבר מע"פ הנגלד והפירוק היה קצת רחוק ממקום הזה והואיל שילא בהיתר יצא ובפרט בהפ"מ ולכבוד יו"ט ע"ש. ועיין בספרי ס"ס ל"ח ס"ק מ"ט וסי' ל"ט ס"ק ק"נ [illegible] בשלופריק אין להקל אם לא נבדק ע"ש דמשמע קצת מלשונות של הספרי בדיקות שם דריעות' מיהא הוי ובצירוף עוד ריעותא הו"ל תרתי לריעותא. וצ"ע :

מטה יהונתן

(סימן ל"ו סעיף ב' בהג"ה) **י"א** שאם נפחתו כו'. ש"ך סק"ה והרב מיירי כגון דאיכא שום ריעותא כו'. דברי הש"ך אלו סובלים שני פירושים. חדא די"ל דווקא כשהלך רעותא מיד נשבר הקרום דאז טריפה אבל אם מתחלה אזיל ליה רעותא ואח"כ נפחת יותר ונשבר הקרום כשירה דאמרי' בהמה בחייה לא היתה כ"כ נפוחה או י"ל דאפילו כה"ג נמי טריפה כיון דנשבר הקרום אמרי' מהאי רעותא אתיא והריעותא לא אזלי לגמרי: אפי'

גליון מהרש"א

(סימן ל"ו) **כמה** מיני טריפות בריאה. דיני תרתי לריעותא השייכים לסימן זה כתובים בס' לבושי שרד סוף סי' זה : (סעיף א' ש"ע) **ניקבו** זה בלא זה. וניכר ע"י ראי' ומשמוש ובדיעבד ע"י ראי' לחוד אבל ע"י משמוש לחוד לא. כן משמע בתב"ש וע' בל"ש סק"ג. ובניקב עור א' ע"י מחט בכרתי ופלתי משמע דכשר ובל"ש סק"ד גם בספק ע"י מחט מטריף : (שם) **או** זה שלא כנגד זה כשרה. [illegible] וריעותא מיהו הוה לענין תר"ל וע' ל"ש סקמ"ו : (הגה"ה) **ויש** מטריפים בנקבו זה שלא כנגד זה. [illegible] באונה ב'. אך א' בערוגה דימין וא' בערוגה שמאל כשר : (ש"ך סק"א) [illegible] זה בזה. משמע כס' הפ"ח ר"ס ל"א דגם לגדולים המכשירים שם בלא נקבו [illegible] שניהם זשכ"ז טרפה. כיון דאינן דבוקים : (שם) **ואפילו** את"ל שנכנס הרוח. [illegible]

חדושי בית מאיר

(סימן ל"ו סעיף א' בהגה"ה) **והכי** נהוג. הט"ז מכשיר בק"ו מושט היכא שניקבו זה כנגד זה [שלא מרוה אחת] והפר"ח מסכים עמו לדינא ולדעתי שמנהגנו להטריף אינו מן הטעם שמביא הט"ז אלא מן הטעם שכב"י שהרוח הולך בין העורות והוא עיקר כדהוכיח הפ"ח דלא כהרשב"א א"כ הק"ו של הט"ז ודאי פריכא ולדעתי אפילו בה"ג אין ללמדו שהרוח כמו שנפסק מלמטה למעלה כן סובב והולך מצד לצד. ואע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר סובב סובב הולך הרוח וק"ל ותמיד יש להטריף : (שם סעיף ב') **אלא** שצריכה בדיקה. הש"ך סק"ב העלה שאנו בקיאין בבדיק' זו והסכי' עמו הפר"ח דלא כט"ז ונראה דמש"ס נמי סותם הרמ"א מדחזינן דבה"ג הממציא חומרא דבדיקה אין לנו כמבואר סימן נ"ז כתב בדיקה זו. מה"ת אין לנו להחמיר ולחוש חוץ ממנו. ואפשר דאף בזה לשיטתו אזיל הבה"ג גופיה שסובר דכל בדיקות שמדינא [illegible]

ג ד ניקבה (ד) ועלה בו קרום ו ונסתם (ה) טריפה:

ד ה ריאה שנשמע בה הברה כשנופחין אותה אם ניכר המקום שממנו נשמע ההברה מושיבין עליו רוק או תבן וכיוצא בו אם יתנדנד בידוע שהיא נקובה וטריפה ואם לא ניכר המקום מושיבין אותה ז במים ח (ו) פושרין ונופחין אותה אם בצבץ המים טריפה ואם לאו בידוע שקרום התחתון בלבד ניקב והרוח מהלך בין שני הקרומים ומפני זה ישמע בה קול הברה בשעת נפיחה וכשרה:

הגה [ה] ואם שמו אותה פעם אחת במים חמין (אגודה דכ"ע) [ו] או קרים (ה) ט שוב אין לה (ז) בדיקה אפי' בפושרין (ב"י בשם הר"ן):

ה ו נמצאת נקובה במקום שיש לתלות שנעשה אחר שחיטה [ז] כגון (ו) ז שהעביר הטבח ידו בכח או שתלשה (ח) בכח יא [ח] י*) או (ג) שלקחה זאב והחזירה נקובה (ז) תלינן להקל (ט) וכשרה ח ואפילו יש נקבים הרבה שלא במקום שיניו יב תלינן כולהו (י) (ד) בזאב:

הגה ולא תלינן ביד הטבח אלא אם הנקב משוך שדרכו להיות מכה הטבח אבל אם הוא עגול (בד"י בשם מהרי"ל ומהר"י מולין) לא

טורי זהב

שראיו אומרים כן ונראה שכן הוא מן הדין כיון שאין אנו יודעים היאך היתה הבהמה נפוחה בחייה כדאיתא סי' ל"ה סעיף ה' ע"כ אין לנו להטריף כאן דאנו אומרים שהבהמה לא היתה נפוחה כל כך כמו שמנפח הבודק: (ד) ועלה בו קרום כו'. פירש"י פרק א"ט (דף מ"ג) אפי' סתימה עבה אינה מתקיימת דסלקא לאחר זמן ול"ד לריאה שניקבה ודופן סותמתה וסתימת הכבד במרה וירכים בחלחולית דהכיא סתימא דמעיקרא היא עכ"ל ור"ל בשעה שנעשה הנקב תיכף נעשה הסתימה ולא היה בכלל נקב משא"כ כאן בקרום שעלה אחר שנעשה כבר נקב: (ה) שוב אין לה בדיקה. כי המים חמין כוולי הריאה וכן המים קרים סותמין הנקב ומזה הבאתי ראייה בסי' ע' למ"ש רמ"א בת"ח דהודח הבשר נסתמו נקבי הפליטה ועיין סימן ע' ס"ו: (ו) שהעביר הטבח ידו. פירש"י דהיינו במיצר החזה שמתוך הדחק היד קורעת בצפורנים עכ"ל ונ"ל דדוקא שיודעים בבירור שהעביר הטבח שם ידו בכח ואע"ג דגבי זאב אנו מקילין אפילו שלא במקום השינים שאני התם דהא חזינן עכ"פ נקבים מחמת השינים משא"כ הכא שיש ב' ספקות לחומרא איסור לא העביר ידו ואת"ל העביר איסור לא נקב כנ"ל: (ז) תלינן להקל. אפי' נמצא בועה במקום הנקב כן משמע בסי' ל"ז סעיף

שפתי כהן

היובש יבש הוא וא"ל בדיקה לראות אם הוא יבש עכ"ל ואפשר דבה"ג מיירי בבדיקות ישנים והרב הגאון אמ"ו ז"ל פירש דהבד"י והר"ב מיירי כגון דאיכא שום ריעותא בריאה כגון מראה וכה"ג דצריכה לנפחה לראות אם העלה בנפיחה ואם נשבר הקרום ואין כאן ריעותא טרפה דאמרי' ממ"נ אי דיינין לה כדקודם נפיחה טרפה היא ואי כלאחר נפיחה הא נשבר הקרום והשמיטתיה להב"ח בסימן ל"ט סוף סעיף ט"ו דברי הר"ב בהג"ה זו ע"ש: **ו** ונסתם טרפה. דכל נקובי דטרפות לא מהני להו אפילו סתימא מעליותא ול"ד לריאה שניקבה ודופן סותמתה בסי' ל"ט סעיף י"ח וכן מרה שניקבה וכבד סותמתה בריש סי' מ"א וכן שאר סתימות דמהני דהנהו הויין סתימא דמעיקרא (ר"ל מיד שנעשה הנקב מיד יש דבר לסתום ובדרישה סעיף ב' פירש שהסתימה היא מתחלת בריית הבהמה) אבל הכא הוי סתימא דסלקא לאחר זמן ב"י בשם מ"כ ואו"ה כלל כ"א דין כ"ד ורש"י פא"ט דף מ"ג סוף ע"א: **ז** במים פושרין. בהפשרת המים של ימות הקיץ שעמדו בבית קצת לאחר שנשאבו ונתחממו קצת מחום האויר טור ורשב"א בת"ה בשם ר"ת ועיטור ובה"ג ומביאו ב"י ג"כ בש"ס זה וע"ל סי' קפ"ח ס"ק י"ד נתבאר דפושרי' היינו כחמימות הרוק. והכלי כתב ר' ירוחם שיהיה מחופה באבר ומביאו ב"י וד"מ והיינו דוקא בימות הקיץ אבל בימות החורף צ"ל דוקא שאינו מחופה באבר כדלקמן סט"ו ע"ש ובס"ג דף קכ"ח ע"ג מצאתי בימות הקיץ יתנם במים קרירי: **ח** פושרים כו' ואם שמוה כו'. לשון הש"ס בפושרים בחמימי לא דמכוולי (פי' רש"י דכוולי לה והנקב נסתם ואין זו בדיקה יפה) ובקרירי לא דמטרשי (פרש"י מקשים אותה) ואם אין נקב בעליון מותחין כשמתקשה ונעשה הנקב וכ"כ ר' ירוחם והר"ן כתב דמטרשי וסותמים הנקב ונ"ל עיקר כהר"ן וזה דעת הר"ב והט"ז כתב וז"ל ולא יהיו המים חמים ולא קרים מפני שהחמים מכוולים והקרים מקשים הריאה ומותחין קרום העליון ויטריפנה שלא כדין והלכך אם כבר שמו הריאה בין במים חמים בין במים קרים שוב אין לה בדיקה בפושרים עכ"ל ולא דק דלפי טעם זה פשיטא דמהני בדיקת הפושרים ואדרבה אפילו בדיקת פושרים לא צריך כלל כיון דלא בצבץ בקרים כ"ש בפושרים אלא ודאי כדפי' וכן מבואר בד"מ ושאר אחרונים: **ט** שוב אין לה כו'. משמע הא מעיקרא מהני אפילו האידנא וכן משמע בעט"ז וב"ח ושאר אחרונים ואע"ג דכתב הר"ב סט"ו והב"ח והעט"ז והאחרונים גבי למקה הריאה דמושיבין אותה בכלי במים פושרים דא"א בקיאין בבדיקה זו שאני התם דצריך שיהיו בפושרים כל מעל"ע וכן צריך הבחנה איזו קרוי חוזר לברייתא משא"כ הכא מיהו ל"ע דהא גבי סרכא בכסדרן קי"ל לקמן סי' ל"ט ס"ד דמאחר שא"א בקיאין בבדיקה טרפה והשתא הא התם לא נזכר הבדיקה בש"ס ואדרבה רוב הפוסקים והמחבר מכללם הסכימו דא"ל בדיקה אלא דאנן קי"ל לחומרא אפ"ה מטריפין וכן לקמן סי' זה סי"ו גבי מחט א"כ כל שכן הכא שהבדיקה הוזכרה בש"ס ומוסכם מכל הפוסקים וכן קשיא לעיל גבי נגלד קרום העליון בס"ב שצריכין בדיקה דמשמע מדברי הר"ב ושאר אחרונים דכשר אפילו לדידן ואולי יש לחלק דשאני התם דאם איתא דיש נקב כיון שנגלד היה מבצבץ הרבה והיה ניכר לעין כל ובזה אנו בקיאין וכמו כן י"ל כאן כיון דהיא משמעת קול מיהו מצאתי באגודה פא"ט סי' מ"ו שכתב אריאה דמשמעת קול כו' דאנן לא בקיאין בבדיקה: **י** שהעביר הטבח ידו בכח. ל' הטור כגון שהעביר הטבח ידו או שתלשה בכח והמחבר אזיל לטעמי' שכתב בבית יוסף תיבת בכח קאי נמי אהעביר טבח ידו שאם לא העבירה בכח או שלא היה המקום דחוק ודאי לא תלינן עכ"ל וכן משמעות הפוסקים והסכמת האחרונים: **יא** או שלקחה זאב. או כלב וכה"ג וכן הוא בפוסקים ורבינו ירוחם נע"ו ח"ג כתב דה"ה עובד כוכבים ומביאו ב"י והב"ח חלק עליו דבודאי זאב וכלב דרכן לעשות נקבים אבל עובד כוכבים למה לו לעשות נקב ואולי זהו דעת המחבר והפוסקים וכל האחרונים שלא הזכירו עובד כוכבים ונ"ל דאף רבינו ירוחם לא קאמר אלא כשידוע שנעשו בה נקבים וקא משמע לן דאע"ג דלא ידעינן אי היו בה נקבים מקודם או לא דלא סמכינן אעדותו דעובד כוכבים מ"מ תלינן הכל בעובד כוכבים: **יב** תלינן כולהו בזאב. כתב הב"ח הטעם דאמרינן נשך וחזר ונשך וכ"ל מוכח מן הש"ס פא"ט דף מ"ט

וכ'

ביאור הגר"א

ס"ח בהג"ה דבחיי הבהמה כו': [ה] ואם (שמו) כו'. גמ' שם בחמימי לא כו': [ו] או קרים. לפי' הר"ן בשם אחרים דקרירי ג"כ סותמין הנקב: [ז] כגון כו'. רש"י: [ח] או שלקחה כו' ואפי' כו'. גמ' ט' א' ועתוס' שם וה"ה בריאה כמ"ש כאן

חדושי רע"ק

(ש"ך סק"ה) **וא"צ** בדיקה. היינו דלא מהני בדיקה: (ט"ז סק"ג) **כמו** שמנפח הבודק. משמע לכאורה דאפילו בנפחוה כדרכה מותר מדלא מוקי להרמ"א דמיירי בנפחוה כדרכה: (סעיף ה') **שנעשה** אחר שחיטה. ובעוף אם שמט הגף בפנינו אחר שחיטה. יש לתלות דמזה נקבה הריאה. אבל בנשבר הגף אפילו סמוך להגוף י"ל דאין להקל. תפארת למשה לקמן (סי' נ"ג): (שם בהג"ה) **סביב** הצלעות. ויש לעיין לכתחלה בצלעות. תב"ש: (ש"ך סק"ט) **דמאחר** שא"א בקיאין בבדיקה. אינו מובן. הא מה דקיי"ל שם לאסור למעלה מחציה היינו דדנין זה בכלל שיפולי ומדינא לא מהני בדיקה: (בא"ד בסופו) **בבדיקה**. ומ"ם באגליד קיי"ל דבקיאים בבדיקה כמבואר בנקה"כ סק"ב:

או

באר היטב

כשרה דאמרינן בעודה בחייה לא היתה נפוחה כל כך וכן מעשים בכל יום שמכשירין ובבדיקת הר"ן כתב אם נשבר הקרום בנפיחה סביב היובש יובש הוא. וא"מ ז"ל פי' דרמ"א מיירי כאן אף שאינו נשבר סביב היובש טריפה משום דאיירי כאן דאיכא שום ריעותא בריאה כגון מראה וכה"ג דצריכה לנופחה לראות אם תעלה בנפיחה ונשבר הקרום ואין כאן ריעותא טריפה ממ"נ אי דיינינן לה כקודם נפיחה טריפה היא ואי כלאחר נפיחה הא נשבר הקרום עכ"ל וכתב בט"ז שכל הבודקים מכשירים אם נשבר מחמת הנפיחה דאנו אומרים שהבהמה לא היתה נפוחה כ"כ בחייה כמו שמנפח הבודק: (ה) **טריפה**. דכל סתימה דנקיבת הריאה לא מהני. וכתב בש"ך ולא דמי לריאה שניקבה ודופן סותם בסימן ל"ט סעיף י"ח צריך לומר משום דשם הסתימה היא מתחלת בריית הבהמה אבל הכא הוי סתימה דלאחר הזמן: (ו) **פושרים**. פי' כחמימות הרוק והכלי בימות החמה צריך שיהיה מחופה באבר ובחורף דווקא דאינו מחופה באבר. ש"ך: (ז) **בדיקה**. והטעם איתא בט"ז כי המים חמין כוולי וכן המים קרים סותמין הנקב ומזה הבאתי ראיה בסימן ע' מ"ש רמ"א כשהודח הבשר נסתמו נקבי הפליטה ועיין סי' ע' סעיף ו'. וכתב בש"ך דמשמע מדברי רמ"א דאם לא שמוה במים חמין או בקרים יש לה בדיקה אפילו לדידן אע"ג דגבי למקה הריאה אין אנו בקיאים בבדיקה שאני התם דצריך שיהא פושרין מעת לעת אלא שצריך עיון דגבי סירכא כסדרן למטה מחציה קיימא לן מאחר שאין אנו בקיאים בבדיקה טריפה מכל שכן הכא ובדיקה זו מוזכר בש"ס וצריך לומר כיון דמשמעת קול היה מבצבץ הרבה ובזה אנו בקיאים מיהו בספר אגודה כתב דאין אנו בקיאים בבדיקת הריאה דמשמעת הקול. וכן בנגלד קרום העליון משמע לדעת הרמ"א דכשר אפי' לדידן ע"י בדיקה דאם איתא דיש נקב כיון שנגלד היה מבצבץ הרבה ובזה אנו בקיאין: (ח) **בכח**. פי' דווקא בכח דהיינו במקום דחוק כמו במיצר החזה ודוקא דידעינן בבירור שהטבח העביר שם ידו בכח דאל"ה לא תלינן ט"ז ועיין במהרש"ך ח"ג סי' ל"ב: (ט) **וכשרה**. וכתב הש"ך וה"ה כלב וה"ה עובד כוכבים אם ידוע שנעשה בה נקבים אע"ג דלא ידעינן אי הוי נקבים מקודם. וכתב בט"ז אפילו אם נמצא הבועה במקום הנקב ג"כ כשר וכתב פר"ח ומסתברא אף אם הקיפו ולא דמו כשרה משום דבועות עשויות להשתנות כדלקמן ס"ס ל"ז: והב"ח כתב דודאי זאב וכלב שדרכן לעשות נקבים אבל עובד כוכבים לא כי למה לעשות לו נקב וכתב בש"ך דנראה לו דאף לדעה זו דמכשיר בעובד כוכבים לא קאמר אלא כשידוע שנעשה בה נקבים וקמ"ל דאע"ג דלא ידעינן אם היו בה נקבים אם לא תלינן הכל בעובד כוכבים: (י) **בזאב**. וכתב בש"ך דכשר אפילו בלא הקפה

פתחי תשובה

בתשובת חינוך בית יהודה סימן מ"כ כתב דיש להקל סדר קס דינא: (ג) **שלקחה זאב**. עיין בתשובת מהר"מ זיסקינד סימן י"ד מ"ש בזה: (ד) **בזאב**. עבה"ט מ"ש דכשר אפילו בלא הקפה כו'. ועיין בדגמ"ר שכתב דמלשון רמ"א בסוף הסעיף שכתב דלא סמכינן אהקפה להכשיר מדדייק לכתוב להכשיר משמע דאיכא הקפה להטריף א"כ משמע דלא כהגהת

מרדכי

באר הגולה

ש"פ: ד מימרא דרב יוסף דף מ"ז ודיוקא דברייתא משום דסופן ליסתר ויאשר הנקב כשהיה: ה גם זה שם (ולשון רמב"ם פ"ז מה"ש): ו מסקנת הגמרא דף מ"ט: ז שם דף ט': ח תוס' שם

פרי חדש

לקמן בס"ק ט' ודלא כסט"ז: (בש"ע סעיף ה') **או** שלקחו זאב וכלב תלינן להקל וכשר' כו'. ואפילו נמצא בועא במקום הנקב וכדמוכח לקמן בסימן ל"ז ס"ו והכי מוכח

מטה יהונתן

(שם סעיף ה') **ואפילו** יש נקבים הרבה שלא במקום שיניו. עיין ש"ך סק"א ופי'

יד אפרים

(שם סעיף ג') **ועלה** בו קרום ונסתם טריפה. עיין בה"ט ועיין בשו"ת פ"י סי' יו"ד וסי"א בענין נשבר הקרום מחמת נפיחה וביארתי היטב בספרי ב"א:

חידושי בית מאיר

פ"י כתב ויש לפרש דקאי הסג"ה אדלעיל היכא דאקליף קרמא עילאי ונקרע הקרום התחתון מחמת הנפיחה דכיון דאיכא ריעותא דנקלף הקרום תלינן דקרום התחתון אינו יכול לסבול שום רוח. ובזה א"ש הגה"ה זו כאן דאל"כ אין שום חבור לגבי נגלד:

גליון מהרש"א

להצטרף לתרתי לריעותא. ל"ש עלה נ"ז ב' ס"ק קל"ז: (ש"ך סק"ה ס') **כגון מראה**. או איזה יובש. ואף בנקרע רחוק מהמראה והיובש נראה לאסור ח"א כ"י ס"ג וע' ל"ש עלה נ"א ס"ק כ"א דבריעותא המטריף אף דאחר נפיחה הלכה לה הריעותא מ"מ כל שנקרע במקום ריעותא או סמוך לה טריפה (אבל ברחוק כשירה כיון דנפחה יותר מדאי) ובריעותא שאינו מטריף אם הלכה לה גם בנקרע במקום ריעותא כשר. (וכ"ז בנקרעו שני הקרומים): (סעיף ג' ש"ע) **ועלה** בו קרום ונסתם. ועינוניתא דורדא שניקבה והכים סותם טריפה. פ"ח סק"א: (ש"ך סק"ו) **דכל** נקובי דטריפות. חוץ מרפש הכבד שניקב. ש"ך סי' מ"א ס"ק י"ד: (סעיף ד' ש"ך סק"ט) **בפושרים** כל מעל"ע. עי' ל"ש ס"ק כ"א פלפול דמים קרים ספק אי מקשי' או מרככים ונ"מ דאי הי' ודאי מקשים הי' עדיין מועיל אח"כ בדיקת פושרים אי לא הדרי בקרום: (שם) **דמשמע** מדברי הר"ב. ע' ט"ז סק"ב: (שם) **דאנן** לא בקיאין בבדיקה. ובת"ש כ' דגם בניכר המקום דאושא א"א סומכי' על בדיקה גם אם השמיע קול פ"א ושוב אינה משמעת טרפה ועי' ל"ש עלה נ"א א': (סעיף ה' ש"ע) **נמצאת** נקובה. ואפילו אבעבוע שנמצא בו נקב ש"ך ס"ס ל"ז ס"ק ל"ד וע"ש בגליון: (שם) **תלינן** להקל וכשרה. וצריך לבדוק כנגד הנקב בצלעות שאם ימצא שם

יד אברהם

(סעיף ל"ו סעיף ה' בהגה"ה) **ולא** תלינן ביד הטבח אלא אם הנקב משוך כו' אבל אם הוא עגול לא תלינן בטבח כי אין דרכו וכו'. כאן דקדק לומר לא תלינן בטבח ולא כתב בשום דבר כדכתב בסיפא כאם אדום סביב הנקב כו' לא תלינן בשום דבר דכאן אם הנקב עגול (עי' זבחים דף ע"ב)

צבי לצדיק

(סימן ל"ו ש"ך ס"ק ה') **י"א** שאם נפחו כו'. ואין כאן ריעותא. פי' שהלכה הריעותא אחר הנפיחה ועיין פר"מ: (סעיף ג' בט"ז ס"ק ד') **ועלה** וכו'. דסלקא לאחר זמן ולד' ק"ק על רש"י כיון דמסיק דהיא כתימו מעיקרא וכאן הקרום עלה אחר שנעשה כבר נקב. א"כ בלא"ה טריפה דכיון שנטרף זמן מה איך יחזור ויכשר אם עלה הקרום אחר זמן אפילו מתקים הקרום ג"כ טריפה וצע"ק. אם לא שנדחוק לחלק בין סתימה עבה לסתימה דקה: (סעיף ד' בש"ך ס"ק ט') **שוב** וכו' אפ"ה מטריפין. ולולי דבריו נ"ל דשם כיון שיש בה סירכא יש לחוש שהנקב נסתם מן הסירכא ואיך יועיל נפיחה. תדע שהרי לדידן כשממעך ומסיר הסירכא מהני בדיקה וכמ"ש הט"ז שם ס"ק ו' לחלק כן. אבל הכא אם היה נקב היה מפעפע במים:

תלינן בטבח כי אין דרכו להיות (יח) עגול יג וכל נקב שהוא פתוח (הגהות מרדכי פ"ק דחולין) או שהושחר יד או אדום סביב הנקב (ב"י בשם מ"כ) ואפילו הוא רק (ה) אדום סביב הגלעות נגד הנקב טריפה ולא תלינן בשום דבר דבודאי מחיים (יב) נעשה (שם) : **טו** ט וכן אם נמצאו עליה **טז** (ו) **תולעים** **יז** **שנקבוה ואין ידוע אם נקבוה קודם שחיטה (ח) או אחר שחיטה** **יח** (יג) **כשרה** [ט] **ואם אין מקום לתלות והדבר ספק אם ניקבה מחיים** י **עושים נקב אחר ומקרבין אצלו אם הם דומים כשרה שכמו שזה נעשה אחר שחיטה כן נעשה הראשון ואם אינם דומים טריפה** יא **ואין מדמין מריאה של בהמה דקה לריאה של בהמה גסה אלא מדקה לדקה ומגסה לגסה** (רי"ף ורמב"ם ורשב"א והתוספות והגה"מ בשם ר"ח) :

הגה [י] וי"א דאין מקיפין מבהמה זו לבהמה אחרת (רש"י ובה"ג ורא"ש וטור (והגודה) וסמ"ג ור"ן ור' ירוחם הביאו דעת רש"י בסוף) ואפילו בבהמה אחת אין מקיפין אלא מגסה לגסה דהיינו מאומא

שפתי כהן

וכ' ופוסקים דכל היכא דאיכא למתלי בזאב או בטבח כשר בלא הקפה וכן כתב בהגהת מרדכי פרק קמא דחולין בשם רבינו שמחה ומביאה מהרש"ל פא"ע סי' כ' והכי מוכח נמי להדיא מדברי הט"ו ומה שכתוב בכל בו סי' ק"א נגד זה נראה שט"ס הוא ע"ש. עוד כתוב בהגהת מרדכי שם דכל היכי דתלינן אפי' *) אי מקיפו ולא דמי כשר דסמכינן אחזקה דנשחטה בחזקת היתר עומדת ואמרי' אע"פ ששניהם נעשו לאחר שחיטה זימנין דלא דמי עכ"ל ומביאו מהרש"ל שם : **יג וכל נקב שהוא פתוח**. ולא מהני ליה הקפה (אפי' במקום שסומכין אהקפה) הכי איתא בהגהת מרדכי שם וכ"פ מהרש"ל שם והכי משמע מדברי הר"ב שכ' דודאי מחיים נעשה והקפה לא מהני אלא כשיש ספק כדמשמע בש"ס שם (דף נ') ורש"י שם להדיא וכל הפוסקים ולפ"ז ה"ה להושחר ואדום : **יד או אדום כו'**. וכתוב בהגהת בדיקות ומביאו הר"ן קבלה על הנקבים אם המצא נקב אדום וכך סביבותיו אז ודאי נקב חדש הוא ותולין ביד הטבח אבל אם תמצא סביב הנקב לבן וקשה כעין שומן אז ודאי קודם השחיטה היתה וטרפה עכ"ל ומ"ש באדום כבר דחה זה הר"ב בד"מ מפני דברי המ"כ שהביא הב"י ואפשר דלא איירי באדום ממש רק אדום כמראה הריאה : **טו וכן אם נמצאו כו'**. מלשון הט"ו משמע לכאורה דספיקא מיהא הוי אלא דתלינן להקל דלאחר שחיטה פירש אבל הרמב"ם פ"ו והכל בו והאו"ה כתבו חזקה שלאחר שחיטה פי' וכן רא"ן כתב ודאי לאחר שחיטה פירש וכן משמע מדברי שאר פוסקים וע"ל ס"ס כ"ה : **טז תולעים כו'**. מהרש"ל פא"ע סי' כ"א פסק דדוקא כשנמצא התולעת בתוך הנקב או על הנקב שמוכח שהנקב בא מתולעת שניקבה וצריך למצוא דוקא התולע בכל נקב ונקב או עליו ולא רחוק מן הנקב והב"ח הוסיף דבעינן שיהא התולע מקלקה בנקב ומקלקה חוץ לנקב ואין לכל הדברים אלו עיקר והכרח בש"ס ופוסקים ומהר"ם מלובלין בתשובה סי' קכ"ז חולק אכל זה ומסיק להלכה דודאי אם נמצא נקב או נקבים בריאה ולא נמצא על הריאה שום מורנא (פי' תולעים) אין להקל ולא להכשיר ולתלות שע"י המורנא באו ואין לסמוך על הכרת הבודקים שאומרים שהן בקיאין לידע איזה נקב בא מחמת מורנא ואם נמצאים התולעים בפנינו בין כנגלו בתוך הנקבים (עמ"ש ע"ז בס"ק י"ח) או בחוץ על הריאה יש להכשיר וא"צ לדקדק שיהיו התולעים נמצאים דוקא על הנקב או בסמוך לו ממש כי מי יוכל לעמוד כזה אלא כיון שאנו מוצאים התולעים בפנינו על הריאה יש הוכחה גלויה שהנקבים באו ע"י מורנא גם א"צ לדקדק שימצאו כ"כ הרבה תולעים כמספר הנקבים עכ"ד וכן ראיתי נוהגין (והכי משמע נמי לכאורה ממאי דכתבו הפוסקים דבזאב אפילו שלא במקום שיניו תלינן כולהו בזאב ודוק) : **יז שנקבוה כו'**. כתב הב"ח דוקא בריאה אמרי' הכי אבל בכרס ודקין וכה"ג אי חזינן דנקובים הן כיון דאתיליד ריעותא חיישינן דלמא מבחוץ באו התולעים מחיים עכ"ד ובס"ג דף קכ"ט ע"א וברא"ן סי' רמ"ו דבכרס ודקין נמי אמרינן הכי וכן משמע בשאר פוסקים וכ"כ באו"ה כלל נ"א דין ב' דבכל אברים שהנקב פוסל בהן אמרי' הכי לבר במוח (וכמ"ש בסי' ל"א ס"ק ז') ומביאו ד"מ לפסק הלכה וע"ל ס"ס מ"ט : **יח כשרה**. ז"ל ד"מ ובהג"ה או"ה (כלל נ"א ד"ב) אמנם ר"ג מאור הגולה הצריך להניח הריאה בשמש עד שתתחמם אם יוצאים יותר כשר ואם לאו טרפה והיינו כשחותכין אחר כך הריאה ומוצאים בה יותר תולעים שלא יצאו עכ"ל הג"ה ונראה שאין לאסור מספק (ר"ל אם לא תתכוה אין לאסור מספק שמא עדיין שם תולעים שלא יצאו) דכיון דנשחטה הותרה ובחזקת היתר עומדת אין להחזיק איסור ותלינן לאחר מיתה פירש כנ"ל לדעת רגמ"ה אבל דעת הפוסקים נראה להכשיר בכל ענין ולכן כתבו סתמא דכשר ואפילו בדיקת השמש לא בעי עכ"ל ד"מ ובאמת כן הוא בהגהת או"ה אבל בהלכות טרפות של רגמ"ה גופא שהובא ברוקח סי' שפ"ג איתא בזה הלשון ריאה שיש בה תולעים מניחים את הריאה בשמש אם מתחממים ויוצאים לחוץ כשרה ואם לאו טרפה עכ"ל ונראה דה"פ שיש כאן ריאה שהיא נקובה וניכר שהיא מנוקבי המורנא שיש בתוכה תולעים מניחים את הריאה בשמש אם מתחממים ויוצאים לחוץ כשרה דאמרינן האי נקובה ממורנא באו דכי היכא דהשתא פירש לחום השמש לבקש חמימות ה"נ לאחר שחיטה כשהרגישו בחום הטבעי אפס במות הבהמה דחקו לצאת ונקבוה לבקש חמימות וכמ"ש הכל בו דה"ט דאמרי' לאחר שחיטה פירש ואם אין יוצאין לחוץ א"כ מאן לימא לן דפירש לאחר שחיטה דהא חזינן דהשתא לא פרשי לחום השמש וא"כ ע"כ אין טבען של תולעים אלו לפרוש לאחר שחיטה ואפשר שמחיים פירשו או לא נעשו הנקבים אלו ע"י התולעים כלל וכ"כ בשלטי הגבורים על שם ריא"ז

טורי זהב

סעיף ו' : **(ח) או אחר שחיטה כשרה**. הטעם דבחיי הבהמה א"א לתולעת שינקוב מחמת טרדת הריאה שמרחפת תמיד בלי הפסק ועוד שדרך שכשהתולע מרגיש בקרירות הבהמה מחמת מיתתה דוחק לצאת ומבקש חמימות וכ"כ הכלבו וכתב רש"ל סי' כ"א דהיינו דוקא אם נמצא התולע בתוך הנקב וכן מצאתי בבדיקת ישנים וכ"כ מו"ח ז"ל. וכתב עוד רש"ל והרוקח כתב ריאה שיש בה תולעים מניחין אותה בשמש אם מתחממין ויוצאין לחוץ כשרה ואם לאו טרפה ע"כ וה"ט מאחר שאינם יוצאים א"כ כבר נתקשה התולע בתוכה מחיים דאי לאחר שחיטה פירש הוה נמי עתה חוזרת ויוצאת ויש לחוש לדבריו כי מסתמא קיבל כן מרבותיו עכ"ל ונרא' שזה איירי שיש נקב בריאה ואין שם תולע רק בתוך הריאה עצמה :

שבפנים

באר הגולה

(ורא"ש והגודה) : ט מסקנת הגמ' שם דף מ"ט : י מימרא דרבי יוחנן ור' אלעזר שם דף נ' : יא כפי' הרי"ף והרמב"ם בפ"ז מה"ש והרשב"א בת"ה

פרי חדש

בפסקי תוס' וכן מוכח מדברי רש"י גבי אין מקיפין בבועה וכ"כ שם הרשב"א והר"ן דאע"ג דאיכא ריעותא כה"ג בריאה דאיכא למימר מחמת בועה איקב ומחיים תלינן בטבחא ולקולא וכ"כ בס' ט"ז וכ"כ הב"ח בס"ס ל"ז בשם ראבי"ה והסכים עמו והכי נקטינן ומסתברא דאף אם הקיפו ולא דמי כשרה משום דבועות עשויות להשתנות וכדלקמן ס"ס ל"ז ע"ש. כתב בהגהת מרדכי דפרק קמא דחולין דכל היכא דתלינן אפילו אי מקיפו ולא דמי כשרה דסמכינן אחזק' דנשחט' בחזקת היתר עומדת ואמרינן אעפ"י ששניהם נעשו לאחר שחיטה זימנין דלא דמי ע"כ ואף על פי שרש"ל והש"ך העתיקוהו נראה לי שאין לסמוך על זה משום שכתב הרמב"ם בפ"ו גבי בני מעיים דמדמין שאם היה הנקב הראשון כמותו כשרה ואם היה ביניהן שינוי קודם שחיטה איקב וטרפה ע"כ וכן הוא לשון רא"ן בסי' רמ"ז משמע דהיכא דלא מידמו לאו מחמת ספק מטרפינן אלא משום דודאי קודם שחיט' ניקב והכי מוכח נמי מלשון הטור שכתב ואם אינן דומין טרפה שודאי הראשון נעשה לפני שחיטה

מטה יהונתן

דר"ל דווקא אם נטלו בשיניו אבל אם נטל הזאב ביד או אם נטלו עובד כוכבים לא תלינן מדאצטריך תוספות והפוסקים לומר דאפילו יש נקבים שלא במקום שיניו תלינן דאמרי' נשך וחזר ונשך משמע אבל אי לא חיישינן דנשך לא תלינן ואאמ"ו נ"י דאין זה מוכרח דהא דכתב תוס' דשלא במקום שיניו פי' אפילו יש נקבים במקום הסתר עד שיש לתלות יותר שהיו מחיים אפ"ה תלינן בזאב דאמרינן כיון שנטלו וודאי גם שם נשך אבל אם היה בגלוי בלא האי טעמא דאמרי' נשך וחזר ונשך נמי כשרה דהא אפילו נטלו ביד נמי כשרה דאמרינן שהזאב נקבוה וע"כ מוכרח לפרש כך דברי תוס' דמייתי ראיה דידא תלינן בידא דטבחא ועל שלא במקום גלוי א"נ ראיה כלל דע"כ מיירי ר"ה בכה"ג דאי דווקא במקום שניו בלאו האי טעמא דנשחטה הותרה נמי מותר דחיישינן שניקוב אע"כ

דגול מרבבה

(סימן ל"ו ש"ך ס"ק י"ב) *) **אפילו** אי מקיפו ולא דמי כשר. ומלשון רמ"א בסוף הסעיף שכתב דלא סמכינן אהקפ' להכשיר ומדדייק לכתוב להכשיר משמע דאיכא הקפה להטריף וא"כ משמע דלא כהגהות מרדכי :

גליון מהרש"א

אדום או שחור בידוע שנקב מחמת מכה ת"ש בשם ד"מ. ודוקא בנטל אבל לא בנתיחד עמו זאב או כלב ל"ש נ"א ב' ס"ק כ"ז. ובמצר החזה אם ידוע ששמש הטבח שם תלינן נקב שנמצא נגד המיצר (והיינו מחום ומעלה) בצפורן ובשאר ריאה א"ת זולת בהעביר ידו בכח **או** היה סכין בידו (אבל לא תלינן בצפורן אפילו הוא גדול) וא"צ לידע שהי' ידו במקום הנקב ודי בהי' ידו בשטח זה תלינן דגם במקום נקב הי' ת"ש ול"ש עלה נ"א ב'. אם אירע שעשה עוד נקב והקיפו לנקב זה ואינן דומים אם אין לתלות השינוי באיזה טעם. בזמן או בשמוש יש להחמיר ת"ש ולב"ש עלה נ"ב א' : (ס"ע) **ובן** אם נמצאו עליו תולעים. ואם נגלד עור א' ונמצא תולע לתי' א' בש"ך סי' ל"א סק"ז טריפה. שפתי סל"א אות ז' : (שם) **ואין** ידוע. ואם נמצאו הנקב במקום שנגלד קצת אימת מקרי תר"ל ע' ל"ש

חידושי רע"ק

(סעיף ה') **או** אחר שחיטה כשירה. ואפילו הנקב עגול ופתוח. אבל בהושחר וכדומה מה

ביאור הגר"א

כאן דהא תלינן בזאב : [ט] ואם אין מקום כו'. שם נ' א' וערש"י ד"ה מקיפין בריאה כו' : [י] וי"א כו' ואפי' כו'. כלשון שני שברש"י וכן הסכים רש"י ועתוס' נ"ד א' ד"ה יביא כו' וא"ת כו' וי"ל דאין כו' וסברא ראשונה ס"ל כמ"ש תוס' נ' א' ד"ה מדקה ותוס' נ"ד לפי' גירסת הספרים יביא בהמה כו' ועיין רא"ש פ"ב ס"י וברוב ספרים כו'

פתחי תשובה

מרדכי. ועיין בתשובת מהרי"ט ח"א סי' ל"ז נשאל על ד"ז והשיב ג"כ להיתר דהיכא דאיכא למיתלי תלינן אפילו בלא אידמו וכתב שם דאפי' אם מתחלה אסרוה לפי שהקיפו ולא אידמי ויצא מחזקת כשרות במה שאסרוה מכל מקום כשנודע להם אח"כ דאיכא למתלי בשמוש או בזאב מכשירים אותה ע"ש : (ה) אדום סביב הגלעות. וצ"ל דצריך לכתחלה בדיקה בגלעות דכל היכא דאפשר לברורי מבררינן וכן בסימן ל"ט בש"ך סק"ל (ובבה"ט שם ס"ק כ"ב) דבסרכא תלויה צריכה בדיקה נגדה בגלעות וכן בסי' ל"ג סק"ח ע"ש : (ו) תולעים. עבה"ט ס"ק י"ג [ועיין בתשו' ה"ס סי' מ"ד אודות אילים דבכית מאד במדינתו שהתליע בכבד שלהם וכמה פעמים הביאו לפניו ריאות מאותן אילים וראה בהם כתמים אדומים ונקודות אדומות הרבה ובדקו הריאה בנפיחה ומים והיה מבעבע ונמצא על הריאות הרבה כמה וכמה תולעים הניכרים שהם מאותן תולעים שבכבד הנ"ל אם לתלות הני נקבים באותן התולעים והאריך בזה ומסקנתו דאם ימצא נקב במקום נקודה אדומה או כתם אדום אין לתלות בשום דבר וטריפה אמנם אם נמצא נקב במקום מראה ריאה ממש יש להתיר אם יש תולעים על הריאה ג"כ אע"פ שניכרים שהם מתולעי הכבד שבאו לכאן ע"ש ועיין תב"ש ופמ"ג] . ועיין בתשובת גבעת שאול סי' פ"ה שנשאל על בועה בריאה ובתוך הבועה יש תולע מה דינו והשיב דהיכא דליכא נקב בבועה פשוט הוא להיתרא ואין זה תרתי לריעותא אלא אפילו נמצא נקב בבועה והתולע שיהא מקלקה בנקב ומקלקה חוץ לנקב ג"כ נראה להתיר אך אם התולע אינו בנקב רק על הריאה יש לפקפק בהיתרא כיון דהרש"ל והב"ח אוסרים אף בלא בועה ואף דאנו נוהגין להתיר מ"מ גבי בועה אפשר לומר דהוי תר"ל

באר היטב

ואפי' מקיפו ולא דמי כשר. ואמרינן אע"פ דשניהם נעשו לאחר שחיטה זימנין דלא דמי וכן פסק מהרש"ל וכתב הפר"ח אי איתרמי דאקיף ולא דמי טרפה אבל לכתחלה לא בעי הקפה ע"ש : (יא) עגול. וכתב בט"ז דלא תלינן בטבח אא"כ שיודעים בבירור שהעביר הטבח שם ידו בכח והע"ג דגבי זאב אנו מקילין אפילו שלא במקום השינים שאני התם דהא חזינן עכ"פ נקבים מחמת השינים משא"כ הכא שיש שני ספיקות לחומרא שמא לא העביר ידו ואת"ל העביר שמא לא ניקב עכ"ל. ולא מהני הקפה אפילו במקום שסומכין אהקפה וה"ה להושחר ואדום. ש"ך : (יב) נעשה. וכתב בש"ך דאפילו הקפה לא מהני וכתב בבדיקות קבלה על נקבים אם נמצא נקב אדום וכך סביבותיו אז ודאי נקב חדש ותלינן ביד הטבח אבל אם נמצא הנקב לבן וקשה כעין שומן אז ודאי נעשה קודם שחיטה וטריפה. עוד כ' הש"ך מ"ש באדום כבר דחה זה הרמ"א בד"מ ואפשר דלא מיירי הר"ן באדום ממש רק אדום כמראה הריאה : (יג) כשרה. והטעם משום דבחיי הבהמה א"א לתולע שינקוב מחמת טרדת הריאה. וכתב הש"ך בשם מהרש"ל דהיינו דוקא אם נמצא התולע בתוך הנקב או על הנקב שמוכח שהנקב בא ממנו מזה התולעת וצריך למצוא דוקא תולע בכל נקב ונקב או עליו ולא רחוק מן הנקב והב"ח הוסיף עליו דבעינן שיהא תולע מקלקה בנקב. ומהר"ר מאיר מלובלין חולק על כל זה ומסיק להלכה בין נמצא בתוך הנקבים או בחוץ על הריאה יש להכשיר גם אין צריך לדקדק שימצא כל כך הרבה תולעים כמספר הנקבים והא ראיה מדתלינן בזאב אפילו שלא במקום שיניו וכ' עוד בשם הב"ח דדוקא בריאה אמרינן כן אבל בכרס ודקין כיון דאיתיליד בהו רעותא חיישינן דלמא מבחוץ באו התולעים מחיים אבל הש"ך חולק עליו וס"ל דבכל מקום שהנקב פוסל בהם אמרינן כן חוץ משמות. וכתב עוד הש"ך בשם רבי' גרשון דצריך להניח הריאה בשמש עד שיתחמם אם יוצאים יותר כשר ואם לאו טריפה. דמאחר שאין יוצאין א"כ כבר נתקשה התולע בתוכה מחיים. דאי לאחר שחיטה פירש הוי נמי עתה חוזרת ויוצאת כך הסכמת פוסקים אחרונים ועיין ש"ך ס"ק י"ח ויש להסתפק אם נמצא סירכא בתוך הנקב אי תלינן בתולעים עיין כנה"ג דף ק"ב. וכתב בט"ז שיש לחוש לדבריו כי מסתמא קיבל כן מרבותיו ונראה שזה מיירי שיש נקב בריאה ואין שם תולע רק בתוך הריאה עצמו וכתב בש"ך הא דלא כתבו הפוסקים בדיקת השמש משום דאינהו מיירי בהדיא שנמצא תולעים על הריאה וא"כ חזינן שפירשו והלכך כיון דפירשו מקלתן לא איכפת לן באיך דלא פירשו דהרי נראה לעין דהנהו נקבים מתולעים הם כיון דפירש מקלתן וקי"ל דלאחר שחיטה פירש אבל אם יש בה תולעים ולא פירשו כלל בזה קאמר רבינו גרשון דאם לא יוצאין ע"י חום השמש טריפה דהא לא קאמרינן בגמרא אלא מורנא לאחר שחיטה פירש משמע דלא כשר אלא כשפרים ולא כשנמצא בתוך הנקב ולא פרשו כלל הלכך מהני בדיקת השמש לקולא דאם יוצאים לחוץ כשירה ובתשובת

יד אברהם

בידא דטבחא הוא דלא תלינן שקורע ביד בצפרניו כמ"ש רש"י ור"ן והגהת אשר"י וש"פ וכתם קריעה היינו לארכו. משא"כ תולעים תלינן אפילו אם הנקב עגול שדרכו להיות כן. או כראה האיזמל הקטן או במתנו וקוץ

לחומה או מדקה לדקה דהיינו מאונה לאונה **יט** מיהו בזמן הזה אין אנו בקיאין ואין לסמוך אהקפה כלל (יד) (ז) להכשיר (כל זו בשם הגאונים) (ומהרי"ל ושאר אחרונים):

ו יב **ניקב אחד מהסמפונות** (פי' קנים החלולים שבתוך הריאה) (ט) שבפנים לחבירו כגון במקום שמתפצלים זה מזה ואין בשר ביניהם טריפה שחברו קשה ואינו מגין עליו **כ** אבל ניקב לבשר הריאה הבשר מגין עליו (טו) וכשרה

ז כא יג **הריאה** שנשפכה (טז) כקיתון וקרום העליון שלה קיים שלם בלא נקב אם הסמפונות עומדים במקומם **כב** ולא (יז) נמוחו כשרה ואם נמוק אפילו סימפון אחד טריפה יד כיצד עושים נוקבים אותה ושופכין אותה בכלי (י) שהוא שוע באבר אם נראה בה חוטים לבנים בידוע שנמוקו הסמפונות וטריפה ואם לאו (יא) בשר הריאה בלבד הוא שנימוק וכשרה [יא] טו והוא שיהא מחוי המים זך אבל אם הם עכורים או סרוחים טריפה:

הגה [יב] ויש מכשירין אפילו בעכורים וסרוחים (הרא"ש והרשב"א והרז"ה והר"ן וטור וסה"ת וסמ"ג והגה"מ וכל בו סימן ק"א וע"ל ר"ס ל"ז) ומי שהוא בקי לבדוק שלא נמוחו הסמפונות יכול לסמוך עלייהו לצורך הפסד מרובה:

טורי זהב

(ט) שבפנים לחבירו כו'. בטור כתב לשון הרמב"ם אפילו לחבירו טריפה ויראה מלשונו כו' רבים מקשים לתרץ דברי רמב"ם ולענ"ד בדרך זה לא מבעיא במקום שאין לו סתימה כגון באותן סמפונות שלצד חוץ שאין עליהם בשר כלל רק עור הריאה פרוש עליהם בלי סתימה פשיטא דטרפה אלא אפילו אם ניקב לחבירו וחבירו מגין עליו נמי טרפה אבל בשר פשיטא דמגין וא"ת א"כ מנליה לתלמודא למוקמי מלתא דרב נחמן בניקב לחבירו למה לא מוקי לה בניקב במקום שאין מגין לגמרי י"ל דמצד שיש ספק בדבר מאיזה ענין מדבר רב נחמן אזיל תלמודא לחומרא דאפילו בלחבירו אסור וא"ת למה לא כתב הרמב"ם דלבשר כשר י"ל דלא הוצרך לכתבו דנלמד מכלל הדברים מדלא אמר רבותא אלא בניקב לחבירו ולא אמר רבותא אפילו בבשר וכן מוכח להדיא בדברי רמב"ם דבניקב לבשר כשר מדכתב פרק ז' דה"ש מחט שנמצאת בריאה נופחין אותה אם לא יצא ממנה רוח בידוע שזאת המחט דרך סמפונות נכנסה ולא ניקב עכ"ל הא אי לא ניקב פירוש שלא נכנסה דרך הוושט לריאה ואם איתא דניקב לבשר טריפה מה מועיל שנכנסה דרך סמפון הכתי יש טרפות מכח שניקבה הסמפון לבשר הריאה דהא בבשר מצינו המחט ובפא"ט (דף מ"ח) פרש"י בהדיא וז"ל ונהי נמי דדרך סמפונות באה הרי לא נמצאת בסמפון וע"כ ניקב' הסמפון ויצאה לבשר הריאה עכ"ל ואין סברא לדחוק ולומר דהרמב"ם איירי שנמצאת בסמפון דוקא דהא כתב מחט שנמצאת בריאה וא"כ היה לו לומר בסמפון הריאה אלא פשוט דאין טרפות כלל בניקב לבשר ותימה על הטור שהבין מדברי רמב"ם דבניקב לבשר טרפה שזה אינו כדפרישית וכן משמע לשון בה"ג שמביא ב"י וז"ל בניקב לחבירו אתמר אבל דיצא לסמפון ולא ניקב לחבירו לא עכ"ל והך דיצא מלשון דך ביה מידי דהיינו שנתחב בה המחט בסמפון וניקב אותו לבשר הריאה ולא לחבירו כשר ע"כ אין שום טריפות לכ"ע בניקב לבשר כנ"ל וא"ת מ"ש הרמב"ם בפי"א דהל' שחיטה שאם נמצא בועה בריאה במים סרוחים חיישינן שמא ניקב הסמפון ש"מ דטריפה בניקב לבשר זה ל"ק דכל שיש סביב נקב הסמפון בועה אין שם בשר בריא שיגין על נקב הסמפון וזה ברור ופשוט בדעתו: (י) שהוא שוע באבר. בטור כתוב שהיא לבנה ופי' ב"י לפי שהלבן בהיר וניכר בו שורייקי חורי עכ"ל: (יא) בשר הריאה בלבד כו'. וא"ת

במה

שפתי כהן

*) ריא"ז וז"ל ונראה בעיני שאם נמצא התולעת תוך הנקב טרפה שהרי לא פירש מן הנקב ולא נעשה הנקב ע"י התולעת עכ"ל ומיהו מודה ריא"ז דהיכא דיוצא התולעת ע"י בדיקת חום השמש דכשרה אלא מיירי שנמצא בתוך הנקב התולעת ואינו יוצא כלל וכה"ג פירש הב"ח וכן הוא בה"ג ריש דקכ"ע וז"ל ריאה דאית ביה מורסא נעיין אי נפקין ורחשין כשר ואי לא ניתלה לריאה בשמש אי כי קיימא ריאה נפקא מורסא כשרה ואי לא נפקא טרפה עכ"ל והשתא א"ש הא דלא הצריכו הפוסקים בדיקת השמש משום דאינהו מיירי להדיא בנמצאו תולעים על הריאה וא"כ חזינן דפירשו ולכך כיון דפירש מקצת לא אכפת לן או באיך דלא פירש דהרי נראה לעין דהני ניקבי מורסא נינהו כיון דפירש מקצת וקיימא לן לאחר שחיטה פירשו (ועמ"ש בס"ק ט"ז) אבל רגמ"ה הא קאמר ריאה שיש בה תולעים ולא פירשו כלל ואי לאו דיוצאין ע"י חום השמש הוי טרפה דהא לא קאמרינן בש"ס אלא מורסא לאחר שחיטה פריש משמע דלא כשר אלא כשפריש ולא כשנמצאים בתוך הנקב ולא פרשו כלל וכדכתב ה"ג וריא"ז הלכך מהני בדיקת השמש לקולא דאם יוצאין לחוץ כשרה ובתשובת מהר"מ שם דחה דברי הרוקח וריא"ז בלא טעם ודעתו להכשיר אפי' בנמצאין תוך הנקב ואין יוצאין כלל ותמהני עליו גם מהרש"ל פא"ט סי' נ"א כתב דיש לחוש לדברי הרוקח כי מסתמא קבל כך מרבותיו ואני מוסיף דהרי הן הן דברי רגמ"ה ואיך נדחה דברי רבן של כל הגולה בלא טעם כלל ובפרט שהם דברים ראוים לאמרם וכמ"ש ועוד שבה"ג שכל דבריו דברי קבלה כמי פסק הכי וביותר בר' ישעיה אחרון ז"ל שהיה בעל הוראה ואחרון קאי בשטתיה וכמ"ש: **יט** מיהו בזמן הזה כו'. ובס' אפי רברבי כתב דהיכא דיש עוד קצת צד להיתר יש להקל: **כ** אבל ניקב לבשר כו'. והב"ח פי' דברי הרמב"ם וה"ג להטריף אפי' ניקב לבשר וכתב דכך יש להורות הלכה למעשה דלא כמ"ש בש"ע להקל בזה עכ"ל ואין דבריו נראין כלל לפי סוגית הש"ס וכל הפוסקים רש"י והרשב"א והר"ן והרא"ש וטור ורבינו ירוחם ושאר פוסקים כתבו להדיא דניקב לבשר כשרה ותו דהרי הש"ד כתב בסי' ל"ב אפילו נמצא בה המחט בסמפון או מסמפון לחבירו כשר עכ"ל ואע"ג דמהרא"י בכתביו סי' רע"ו כתב שהוא נגד הש"ס בהא דמכשיר מסמפון לחבירו וכן מהרש"ל ורש"ל בא"ו שלהם דחיקא להו מילתא טובא ליישב דברי ש"ד בזה מ"מ ודאי דנעלם מהן דברי הרא"ה בס' ב"ה דף ל"ג שהשיג על הרשב"א במה שמטריף מסמפון לחבירו והאריך להוכיח דכל בתוך הריאה ליכא טרפות כלל בנקב אפי' מסמפון לחבירו ע"ש וזהו ברור דעת הש"ד ואע"ג דכל הנך פוסקים דלעיל לא ס"ל הכי מ"מ כ"ע מודו דניקב לבשר כשר ותו דהרי הריב"ש בסי' קפ"ט והר"מ אלשקר בתשובה סי' ו' מפרשים גם דעת הרמב"ם להכשיר בניקב לבשר ופסקו הכי וכן מהרש"ל פא"ט סי' מ"ו ועוד נ"ל להוכיח שדעת הרמב"ם כן שכתב בפי' המשנה אם ניקב א' מסמפון הריאה ומגיע לחבירו טריפה אלמא דוקא במגיע לחבירו מטריף וגם בדברי בה"ג אין הכרע כלל ע"ש וק"ל ועי"ל בסעיף ט"ז: **כא** הריאה שנשפכה בקיתון כו'. משמע אפי' כולה וכן משמע בש"ס ופוסקים ואע"ג דבחסרה אינה כשרה אלא עד כדי רביעית וכמ"ש הב"ח ס"ח נ"ל דגרע חסרה במקום אחד מנשפכה כולה כקיתון וכ"כ מהרש"ל שם סי' מ"ח וכ"כ הב"ח: **כב** ולא נימוחו כשרה. ולא

*) והובא בתשובת מהר"מ מלובלין שם בל' השואל ומהר"מ השיב לו שם לא מצאתי בפוסקים שכתבו כן על שם ריא"ז כי ספר א"ז הגדול לא נמצא בזמנינו זה עכ"ל ופשוט דמ"ש השואל בשם ריא"ז אין ר"ל ר"י אור זרוע אלא רבי ישעי' אחרון ז"ל שמכונה בכ"מ בשם ריא"ז וכדכת' בשלט"ג עיין שם:

באר הגולה

וכחידושיו: יב מימרא דרב נחמן כדמוקי לה בגמרא שם דף מ"ח וכפי' רש"י והרשב"א והר"ן וכ"כ הטור: יג מימרא דעולא וכו' וכדמוקי לה רבא שם דף מ"ז ורמב"ם פ"ו דין ט': יד מימרא דרב אשי שם: טו הרי"ף והרמב"ם פ"ז מהא

פרי חדש

ע"כ ולשון הרוקח הוא ג"כ בידוע קודם שחיטה היה וטרפה וכן עיקר להחמיר ומיהו הני מילי אי אתרמי דאקיף אבל לכתחלה לא בעי הקפה והכי מוכח בש"ס וזה פשוט ואחר ימים ראיתי בתשובת מהרי"ט ח"א בסימן ל"ז שהסכים עם הגהות מרדכי

מטה יהונתן

וודאי ר"ס אתא לאשמעינן דאפילו שלא במקום שיניו אע"כ דהתוס' מיירי שלא במקום שיניו מקום הסתר וראייתו משום דכי היכי דתלינן אף דאין דרך כ"א לנקוב: (ש"ע סעיף ו') **אבל** ניקב לבשר הריאה הבשר מגין עליו וכשירה. והרמב"ם דס"ל דווקא בטריפה סותם אבל

גליון מהרש"א

סקמ"ד: (סעיף ה' בהגה"ה) ואין לסמוך אהקפה כלל להכשיר. לאו למימרא דלהטריף (כגון ביש לתלות בזאב או בשבת ואקיף ואידמי הנקבים) סמכינן. דודאי אף מדינא דגמרא דבקיאים בהקפה. מ"מ לאו משום דודאי לאחר שחיטה נעשו. דודאי כמה סיבות יש שידמו רק מטעם ההיתר דהדרינן לרוב בהמות כשירות. וכן בלא אדמי יש לתלות דלאו כל הבשר שוה ולא כל המשמוש שוה וכשר. וע' במרדכי בהגה"ה פ"ק דחולין ובת' מהרי"ם ח"א סי' ל"ז וש"ך ס"ק י"א: (ש"ך סוף ס"ק י"א) **תלינן** הכל בעובד כוכבים. ובל"ש עלה נ"א ב' העלה דוקא בגדי' וטלאי' דכשר בנאבדה הריאה או בה"מ דאל"כ אסור מחשש ס' ואא"ל בבדקו מסרכות דא"כ כיון דיצא בהיתר גם בלא נודעי' נקבים כשר: (שם סק"כ) **אפי'** אי מקיפו. בפ"ח חילק ומהר"א מכשיר ע' גליון סעיף ה' בהג"ה: (שם סקט"ו) **חזקה** שלאחר שחיטה פירש. ע' פ"מ ות"ש ול"ש ס"ק ל"ט שרו ליישב הנ"מ בין אם מטעם דתלינן להקל או מטעם חזקה: (שם סקט"ז) **בין** נמצאו בתוך הנקבים. ואם נמצאו' רק תוך ריאה כשחותכי' אותה או בנקב צריך בדיקה אם ירחשו ל"ש ס"ק מ"ב: (שם סקי"ז) **אבל** בכרס ודקין וכה"ג. ע' סי' ל"א ש"ך סק"ז וע' סל"ג ס"פ בגליון: (שם סקי"ח) **ע"י** בדיקת חום השמש דכשרה. והכו"פ ות"ש מחמירים שלא לסמוך על בדיקת שמש: (סעיף ו' ש"ע) **הבשר** מגין עליו וכשרה. ע' ש"ך סי' מ"ו סק"ד: (ט"ז סק"ט) **מכח** שניקבה הסמפון לבשר הריאה. וא"ת הא איכא מחט בנקב ודאי גם בניקב לבשר טריפה דהא אין כאן בשר המגין א"כ אכתי ק' כיון דבשר שנתחב מן הסמפון לבשר נשרף איך חוזר ומתכשר י"ל שרכה לרש"י תוכיח שהוא מטעם נקב ל"ש ס"ק מ"ח סוף עלה נ"ב: (סעיף ז' ש"ע) **הריאה** שנשפכה כקיתון. אבל אבעבוע הנכרת מעבר לעבר לקמן סי' ל"ז ס"ה גרע עי' ש"ך שם ומ"מ בנשפך ל"ח לאבעבוע דאחזוקי ריעותא לא מחזקינן. אפי' נשפך רק מקצת צריך בדיקה ת"ש וע' ל"ש ס"ק נ"א עלה נ"ג א': (הגה"ה) **ויש** מכשירין ע' ש"ך ר"ס ל"ז: (שם) **לצורך** הפסד מרובה. ובקבוץ בקיאים ודוקא שאין עכורים כ"כ עד שאין להבין אם יש עמהם סמפונות. ת"ש: (ש"ך ס"ק כ"א) **דגרע** חסרה במקום אחד. דחסרה

ביאור הגר"א

כו' וכ"ה גירסת הגאונים וכ"כ הרשב"א: [יא] והוא שיהא כו'. כגירסת הרי"ף שם נ"ה ב' ומים זכים דכשרים כאן וכאן לא אמרן כו' וקאי גם אריאה: [יב] ויש מכשירין כו'. כמ"ש הרא"ש שם דסתם מיחוי הריאה הוא עכור וכן מוגלא דכשר בריאה סתמא הוא ליחה סרוחה או עכורה וכן הני דחזו כנדי וטנרי ולא חשו לבודקן אם הם עכורים או זכים אלא לא קאי אלא אכוליא וכ"ש לפי גירסת ספרים שלנו:

חידושי רע"ק

חייסינן

מה דלא תלי' בטבח א"א לתלות ג"כ במורנא. וע' בתשו' בעי חיי להכנה"ג (סי' ל"ג): (סעיף ז' בהג"ה) **הפסד** מרובה. אבל בצלולים גם שלא במקום הפ"מ סומכים על בדיקת

חסר

באר היטב

מהר"ם מלובלין פסק אפי' בנמצאים תוך הנקב ואין יוצאין כלל ג"כ כשר ותמיהני עליו דאיך ידחו דברי כל הפוסקים בלא טעם כלל: (יד) להכשיר. וכ' בהש"ך היכא דיש עוד קצת צד להיתר יש להקל וכנה"ג כ' דאין לסמוך אהקפה כלל אפילו למכניף עשרה ולהקיף אין עושין וכ"כ הפר"ח: (טו) וכשרה. וכ' בש"ך דהב"ח פוסק לאסור בזה ואין דבריו נראין אלא העיקר כדעת המחבר אם ניקב לבשר כשרה וכתב בט"ז אין להקשות ממ"ש הרמב"ם בפרק י"ד מהלכות שחיטה שאם נמצא בועה בריאה במים סרוחים חיישינן שמא ניקב הסמפון ש"מ דטריפה בניקב לבשר זה לא קשה דכל שיש סביב נקב הסמפון בועה אין שם בשר בריא שיגין על נקב הסמפון עכ"ל. ואם יש קוץ בין נקב לבשר או מחט טריפה דהא המחט אין מניח לבשר שיגין עליו שהוא מפסיק וכן אם יש כמוך לנקב מוגלא טריפה שאין מגין עליו כנה"ג בשם מהרש"ק ד' ק"ב: (טז) בקיתון. וכתב בש"ך אפילו כולה ולא דמי לנחסר דטריפה אפילו ברביעית כמ"ש הרמ"א סעיף ח' דחסר במקום א' גרע טפי מנשפכה כקיתון. רש"ל וב"ח: (יז) נמוחו. וכ' בש"ך דלא חיישי' לנקב הסמפון דהא ליכא בשר להגן משום דאמרינן דאם איתא דניקבו היו נמוחו:

פתחי תשובה

ע"ש: (ז) להכשיר. עכה"ט ועיין בתשובת ברית אברהם חיו"ד סימן ע"ז אות ג' כתב בשם

יד אברהם

(עי' זבחים שם) ודאי דרכו להיות עגול ותלינן שפיר משא"כ בשיפא. ולשון הגה"ס מדוקדק הדק היטב: (ש"ע ס"ו) **ניקב** אחד מהסמפונות לבשר מגין עליו וכשירה. ונלע"ד דזה איירי שהבשר לא ניקב ג"כ כנגדו דאי היה ניקב כנגדו אזלא לה סתימה. וכדאמרינן בש"ס פא"ט (דף מ"ה) והביאו הש"ך ר"ס מ"ב גבי סתימת דופן לאונא וסתימת כבד למרה. ולע"ג דא"כ האיך מכשרי הט"ו סעיף ט"ז מחט שנמצא בבשר הריאה הא כשיצאה המחט מהסימפון לבשר ניקב הבשר ג"כ כנגדו ואינו מגין ובפרט מחט בדרך להחסר הבשר. כדאיתא בש"ס שם (ע"ב) דמחט בריאה אינה כשירה אלא למ"ד חסרון מבפנים לא שמי' חסרון וע"ש בפרש"י. ומצאתי בס' פמ"ג בשם תב"ש שכתב דתלינן דמיד שנקבה המחט עברה בתוך הריאה ולא שהתה ולא נחסר דהחסרון בא ע"י שהייתה כמ"ש רש"י ע"ש. ותמיהני דהכתי אף בלא חסרון יש כאן נקב וא"א להגין. דנקיבת הסותם ה"ל נקיבת הנסתם כדמוכח בש"ס שם דפריך ליתנו נקובת הדופן והכבד. וכבר ידעת שכל נקב במשהו ואפילו אין בו חסרון כמ"ש רש"י ור"ן ורע"ב וב"פ ריש פא"ט. וכן מוכח בש"ס ורש"י (דף מ"ז ע"ב) גבי הריאה שניקבה או שחסרה דשניקבה היינו שאין בו חסרון. וזה ברור. ומ"ש בפמ"ג דבשר הריאה רך והדרא בריא צ"ע הא ה"ל קרום שעלה מחמת מכה שאינו קרום בכל הנקבים בין בסותם ובין בנסתם וכמ"ש הפמ"ג עצמו ר"ס מ"ב לענין סתימת כבד במרה דאם ניקב כנגדו ואח"כ עלה בו קרום לא מהני דקי"ל ר"פ המקשה (דף ס"ח) דטריפה אין לה היתר. וגם צ"ע במ"ש האחרונים דאם המחט מקצת תחובה בסימפון ומקצתה בבשר טריפה. שאין הבשר מגין שהמחט מונעת. ותימא דלפ"ז אפילו נמצאת בבשר הא בודאי מתחלה כשיצאה מהסימפון לתוך הבשר היתה מקצתה תחובה בבשר וא"א להיות מותר דטריפה אין לה היתר וצ"ע. ות"ל שאח"ז מצאתי קושיא זו בפמ"ג ולא אמצא לה פירוקא. ובאמת הני קושיות עצומות הן. ולפיכך אין להכשיר מחט בריאה כלל אפילו במקום הפ"מ ודלא כהג"ה וצ"ע. ומיהו בס' תורת יקותיאל סי' מ"ד הוכיח דכל הטריפות יש להן היתר וחוזרין להכשירן ע"י עצמן רק קרום שעלה מחמת מכה אינו קרום דסופו לסתור. וכ"מ בתח"כ פ' המקשה שכתב דטריפה אין לה היתר ע"י אדם כגון שיחתוך למעלה וכו' אבל פסול בחוזר ע"י עצמו או ע"י סמנין חוזר להכשירן: (שם סעיף ז') **הריאה** שנשפכה בקיתון כו' אם הסמפונות עומדין במקומן כו' כשרה. והוא שיהא מחוי המים זך אבל אם הם עכורים או

ח (יב) [יג] טז **חסר** (°) **מגוף הריאה ולא ניקבה**
כג (יח) **כשירה כד** [יד] **ויש** יז **מי שאוסר :**

הגה [טו] והמנהג (ח) להכשיר (יג) אם החסרון ככ"ף פשוטה אבל אם החסרון (ט) ככ"ף כפופה כזה ⊐ אם יוכל להניח בגומא ההוא אצבע אגודל מקרי חסרון וטריפה ואם לאו (יט) כשרה וכל זה כשנראה החסרון מבחוץ לאחר הנפיחה אבל אם היא מבחוץ כשאר ריאה אלא (י) שנחסר מבשרה מבפנים אפילו מחזיק החסרון עד כדי רביעית כשרה **(יד)** [טז] **(יא)** יתר מכאן (כ) טריפה (מהרי"ו ובדיקות ישנים ורוקח מעשה וש"ם וטור ופוסקים וב"י בשם אהל מועד) :

שפתי כהן

חיישינן דלמא ניקבו לחבריה או אפי' שלא לחבריה דהא ליכא בשר להגן דאם איתא דניקבו היה נימוחו . רשב"א ור"ן ושאר פוסקים : **כג** כשרה . וכתבו הפוסקים המכשירים בעינן שתהא עולה בנפיחה ובספר ת"ח ד' קל"ד ע"א הבין דר"ל שלאחר הנפיחה יהא מקום הגומא שוה ולא דק דהמכשירין מכשרי אפילו ניכר הגומא לאחר הנפיחה והמטריפין לא טרפי אלא כשיש גומא לאחר נפיחה דכל מילי דריאה כשהיא נפוחה משערינן ליה וכן מוכח בדבריהם להדיא ע"ש וכן נראה מדברי הר"ב בד"מ ומ"ש הפוסקי' דבעינן שתהא עולה בנפיחה ר"ל כיון דאית בה ריעותא צריך לראות אם עולה בנפיחה ולא מפקא זיקא וזה ברור : **כד** ויש מי שאוסר . ובב"י הכריע כהמכשירים וכ"פ מהרש"ל פא"ע סי' מ"א וגם מ"ש האחרונים להטריף בכ"ף כפופה אינו עולה יפה לפי סוגית הש"ס ע"ש גם מהרש"ל חלק ע"ז

שם

טורי זהב

שמא ניקבו הסימפון אחד לחבירו דכיון שנתקלקל כ"כ אם אינקב הוה מימחה לגמרי כן כתב רשב"א*: **(יב) חסר מגוף הריאה** . פי' בתולדה וכו"א היא דעת רמב"ם דס"ל אע"ג דחסרון מבפנים לא שמיה חסרון מ"מ היינו דוקא כשאחר הנפיחה העור קיים ולא נראה חסרון מבחוץ משא"כ כאן דס"ל כאונה חסרה כו"ל: **(יג) אם החסרון ככ"ף פשוטה** . פי' בין באמצע הריאה בין בשיפוליה ולא כמ"ש הר"ן בהגהת בדיקות דוקא בשיפוליה דאין חילוק בזה אבל אני תמה אם יש איסור אם הוא כ"ף כפופה יקשה מה שהקשו התוס' פא"ט (דף מ"ז) על יש רוצים לאסור כשיש קמט בריאה כו' דא"כ ה"ל לשנויי הכא כדברי הכל אלא ודאי כל שעולה בנפיחה כשרה וא"כ עדיין קשה למה לא מוקי תלמודא כדברי הכל ומיירי שהחסרון ככ"ף כפופה אלא ע"כ שטריפות זו חומרא בעלמא הוא וכן ראיתי לרש"ל שכתב ולא כמ"ש במקצת בדיקות להטריף כמין כ"ף ומחלקין בין כ"ף כפופה לפשוטה כי הכל הבל ורעיון רוח כל היכא שעולה בנפיחה כשרה מה אתה בא לומר אם יש חסרון ככ"ף כפופה דמיחזי כב' אוגות מה בכך הוה יתרת בדרי דאוגי וכשר עכ"ל ובודאי כדאי הוא רש"ל לסמוך עליו בפרט במקום הפסד ושיטת ההלכה מוכח כן כמ"ש וראיתי כתוב למאן דמטריף בכ"ף כפופה דוקא בשניהם שוים אבל אם עוקץ א' ארוך מחבירו אמרינן כיון דאותו צד התחיל להתרפאות גם צד השני יתרפא וכיון שטריפות זו חומרא היא ודאי יש לסמוך על סברות כאלו אפי' מאן דמחמיר : **(יד) יתר מכאן טרפה** . זה כתוב בב"י בשם ספר אהל מועד וז"ל נלע"ד דיותר מרביעית טרפה דהכי דייקינן גבי אפילו מיל אינו חוזר עכ"ל ומאד תמוה הוראה זאת דא"כ קשיא* אמאי לא משני תלמודא הכי בא"ע

דף

באר הגולה

דפסל בגמרא סריחי ועכירי שם דף נ"ה וס"ל דקאי נמי אריאה אע"ג דריאה דמליא מוגלא כשירה כדלקמן מים עכורי' גריעי דמראים שמראיהן באים מחולי המפסיד ועתיד' היא לינקב וכל העומד לינקב כנקוב דמי : טז מסוגיא דגמ' אהא דר' יוחנן חסרון דבפנים לא שמיה חסרון דף מח תוס' בשם ריב"א וא"ז וטור בשם בעל העיטור וכן פסק רבינו קלונימוס הזקן וכ"כ המרדכי והגה"א (פירוש מתחלת בריאתה נבראת חסרה קצת) : יז הרמב"ם בפ"ח מה"ש :

נקודות הכסף

(ס"ק י"א*) **כל** דבריו רחוקים כידוע למבין . ואין כאן תימה על הטור : (שם ס"ק י"ד) **מה** שהקשה *אמאי לא משני תלמודא הכי בפא"ט דף מ"ז . וכמו שהקשו התוס' כו' לא קשה מידי דודאי הוו' מקשים שפיר דלישני שחסרה ולא ניקבה אבל דלישני שחסר' יותר מרביעית זה אינו עולה על הדעת דהא מתני' סתמא קתני או שחסרה משמע אפילו כל שהוא וגם דומיא דניקבה קתני דהא תנן הריאה שניקבה או שנחסר' ועי"ל דהא בנשפכ' באמת אפילו נשפכה כולה כשרה וכמו שכתבתי בש"ך ס"ק כ' בשם הפוסקים והאחרונים דדוקא בנימוקה טרפה ביותר מרביעית וא"כ יש לומר דנימוקה לאו מטעם חסרה אתינן עלה דהא חסרון מבפנים לא שמיה חסרון אלא מטעם דסופו הקרום גם כן לימק כיון דנימוקה כולי האי וא"כ בש"ס דפריך ממתניתין אנשפכה שפיר פריך דאי נימא דמתני' מיירי בחסרה מבפנים וטרפה משום חסרון מבפנים ע"כ מיירי בנשפכ' ולא בנימוק דהא מתני' קתני או שחסרה אלמא משום חסר הוא דטרפה וא"כ אין חילוק בין רביעית או יותר . ומה שהקשה מדלא פירש רב נחמן דבריו כו' כהאי גוונא אשכחן טובי בש"ס . ומה שהקשה מדלא כתבו הכא הפוסקים בפירוש דיותר מרביעית טריפה כמ"ש גבי טרפא דכבדא דפחות מכאן כשר לא קשה מידי דהיתר צריך לפרש אבל איסורא אין צריך לפרש . ועוד יש לומר דהתם כתבו כן לפי שידעו שיש מי שפירש דאפילו פחות מט"ד טרפה כמ"ש הר"ן שיש מי שפירש כן משא"כ הכא הילכך חלילה לנו להקל באיסורא דאורייתא נגד דעת הרא"ה בבדק הבית ואהל מועד וב"י ומהרש"ל ורמ"א ובית חדש ושאר אחרונים :

חידושי רע"ק

בדיקת הסמפונות . ע' ש"ך (רסי' ל"ז) (סעיף ח' בהג"ה) : **ככף** פשוטה . ואם מכה כנגדה בדופן טריפה תשו' ב"ח . אם החסרון מעבר לעבר ונקרם העור בתוכו . ע' לקמן סי' מ"ג בט"ז סק"ב ובנקה"כ שם : (ט"ז סקי"ד) **נלע"ד** דיותר מרביעית . ע' בר"ן

ביאור הגר"א

[יג] חסר כו' . עתוס' מ"ז ב' ד"ה אבל : [יד] ויש כו' . כפשטא דמתני' או שחסרה ואה"נ דמצי לשנויי הכי אלא שמתרץ לפי דברי המקשה ובזה ניחא דחשיב בר"פ י"ח טרפות במתני' וא"צ לדחוקי כמ"ש תוס' שם ד"ה אפיק כו' ועמש"ל סי' כ"ט : [טו] והמנהג כו' . זו ודאי דלא כסוגית הגמ' דאי כפשטא דמתני' בכל ענין אסור ואי כסברת התוס' בכ"ע כשר אלא חומרא בעלמא וס"ל כתוס' . וכ"כ האחרונים : [טז] יתר מכאן . גמ' שם אפי' רביעית וכמש"ל סי' ל"ה ס"ג (בס"ק י"ד) . אהל מועד :

הקרום

פתחי תשובה

בשם יש"ב פא"ע סי' נ"ח דבתערובות יש לסמוך על הקפה ע"ש : **(ח)** להכשיר . עיין בתשובת נו"ב חלק יו"ד סי' ה' באמצע התשובה שהביא ראיה לדעת הרמב"ם שמטריף בכל ענין וכתב שכן נ"ל להורות למעשה להטריף כל חסרון מבחוץ בין ככ"ף כפופה בין כ"ף פשוטה בכל אופן שיהיה יש להטריף ע"ש וצ"ע לדינא . [וכתשו' ח"ס סי' ל"ה כתב וז"ל גם שאין הלכה בזה כהרמב"ם בחסרון מבפנים מ"מ לא תהיה סברתו קלה בעיני המורים באם יצטרפו לזה איזה סברות יש להחמיר אמנם אותן חסרונות קטנים שבפנים הנראים על הריאה כעין נקבים שבפני אדם הרשומים מחולי בלאטרי"ן פשיטא דאין כאן בית מיחוש אפילו להרמב"ם כו' ע"ש] . ועיין מ"ש לקמן סי' ל"ח סק"ב בשם תשובת ג"ש סי' פ"ו : (ט) ככ"ף כפופה . עט"ז וש"ך ועיין בתשובת גבעת שאול סימן ל"ט מ"ש בזה : (י) שנחסר מבשרה מבפנים . עי' בתשו' נו"ב תניינא חיו"ד סוס"י כ"ג שכתב דאם נמצא סירכא על מקום זה יש להטריף אפי' לא מצד תר"ל שאפילו אין החלל הזה נחשב לריעותא כלל היא טריפה לא מיבעיא אם הסירכא היתה דבוקה למקום אחר פשיטא שטריפה בזה המיעוט שאנו נוהגין הוא משום שאם היתה סירכא גמורה לא היתה עוברת ע"י מיעוט וכל זה כשבשר הריאה בתחתיו שלם אבל אם כלה הבשר אין להסירכא במה להתחזק ואינה דבוקה רק בעור לכן היא מתנתקת ע"י מיעוט אף שהיא סירכא גמורה . אלא אפי' בסירכא תלויה ג"כ יש להטריף דומיא דסירכא תלויה יוצא מן הבועה בסי' ל"ז ס"ב שג"כ לדעתי הוא הטעם הואיל ותחת הבועה כלה הבשר לכך לא היה להסירכא יניקה וחיזוק מבפנים להתאחז במקום אחר ע"ש . ולענ"ד דבריו צ"ע דהרי בסירכא תלויה מבועה של מים זכים כשר לדעת הש"ך בסי' ל"ז סק"ג וכן מבועה מליאה רוח כמבואר שם סק"ט ואפי' לדעת הט"ז שם סק"ג דאוסר בנ"ז . נראה דמודה במליאה רוח וכמ"ש הפמ"ג בשפ"ד שם סק"ט אלמא דלא חיישינן להאי טעמא רק הא דסירכא תלויה יוצא מבועה דטריפה הוא מטעם תרתי לריעותא . וא"כ בנ"ד צ"ע לדינא אם יש להטריף בכה"ג אמנם אם היה החסרון ניכר מבחוץ ועליו סירכא תלויה פשיטא דטריפה משום תר"ל : **(יא)** יתר מכאן טריפה . [עיין בה"ע ועיין בתשובת ח"ס סי' ל"ה מ"ש בזה ושם מסיק דאם החסרון מחזיק רביעית וגם

באר היטב

(יח) **כשרה** . וכתב בש"ך אפי' נראה כן לאחר הנפיחה : (יט) **כשרה** . וכ' בט"ז בשם מהרש"ל שאין מחלק בין כ"ף כפופה לפשוטה וסבירא ליה כל היכא שעולה בנפיחה כשרה וכתב עוד בט"ז וזה לשונו ראיתי כתוב למאן דמטריף בכ"ף כפופה דוקא בשניהם שוין אבל אם עוקץ א' ארוך מחבירו אמרי' כיון דאותו צד התחיל להתרפאות גם צד השני יתרפא וכיון שטריפות זו חומרא בעלמא היא ודאי יש לסמוך על סברות כאלו להכשיר אפילו למאן דמחמיר . ומ"ש אם החסרון ככ"ף כפופה פי' בין באמצע הריאה בין בשיפולי דלא כר"ן שכ' דוקא בשיפולי וכנה"ג הביא כמה פוסקים יש כותבים דוקא בשיפולי . ודמש"א דף ק"ע כ' דוקא באומות טריפה כמין כ"ף כפופה אבל באונות דנין אותו חסר כיותרת העומדת בדרי דאוגא דכשירה עיין כנה"ג דף ק' וק"י . ואם בועה עומדת על הקמט הוי לקותא בתר לקותא וטריפה לכ"ע : (כ) **טריפה** . ובט"ז חולק

---

*[קרוב לומר דצ"ל ס"ק ט']

מטה יהונתן

ניקב שנימות בשר הריאה אינו סותם א"כ ריאה שנשפכה כקיתון אי לית בי' סורייקא תיוורתא כשירה אמאי נחיש דלמא ניקבה בסמפונות דליכא בשר דמגין עליו י"ל דע"כ צ"ל דלא שלטה לקות' בסמפונו' כלל דאי שלטה הוי נימוחה וכיון דלא נימוחה ע"כ לא שלטה בי' כלל ולא ניקבה כלל : (סעיף ח' בהגה"ה) **והמנהג** להכשיר . עי' ט"ז ס"ק י"ג א"כ עדיין קשה למה לא מוקי וכו' ואמ"ו לייבב דהא י"ל דמאי מקשה הגמ' מאי חסרה וכו' דלמא חסרה היינו חסרה אוגא כי הא דאמר רבא חסר או יתיר טריפה וכמו שהקשה הכ"מ ע"כ צ"ל דס"ל לגמרא הא דקתני מתני' הריאה שניקבה או שחסרה מיירי אפי' החסרון הוא באומה דהכל נכנס בלבון ריאה ואפי' אומה א"כ חסרון באומה היכי משכחת ליה לפ"ז י"ל הא דאמר ככף כפופה טריפה היינו דווקא באונה אבל לא באומה ואם כן אינו יכול לאוקמי כב"ע בחסרון דככף כפופה דל"ש באומה כלל . [הדבר מתמיה דמאי שייך לחלק בזה בין אונא לאומ' ועיין בפלתי שתי' באופן היותר נכון ע"כ הגה"ה ממהר"ש הכהן נ"י מ"ן דק"ק ווילנא] : (שם בהגה"ה) **יתר** מכאן טריפה . עי' ט"ז ס"ק י"ד ומאד תמוה הוראה הזאת דאם כן קשה אמאי לא משני תלמודא הכי בגוונא שכתבתי לעיל ע"ש בדבריו ותי' אדמ"ו די"ל דחסרון יתר מרביעית

לא

פרי חדש

הנזכר והאריך להוכיח כן ולא ראיתי בדבריו שום הכרח לחזור בי מסברתי . ועוד שהרי דקדקתי כן מהרמב"ם והר"ן והטור וכן יש לדקדק מס' הכל בו ומתשובת תמים דעים וכדלקמן בס"ק י"ד ולכן העיקר לאסור :

גליון מהרש"א

היינו שנחסר ונאבד קצת בשר לגמרי . אבל בנשפך אינו חסר אלא שנימח . ויש ג"כ מעלה בחסר ממש דבזה ליכא חשש קלקול הסמפונות וע' ל"ש עלה נ"ג א' סק"נ . וס"ק נ"ו בנתרוקן מקצתו . בס"ק נ"ב אם אחר הנפיחה יש קמט בעור דכשר . ובס"ק נ"ז כ' להכשיר גם בנראה אחר הנפיחה קצת חסרון מבחוץ : (סעיף ח' ב"ע) **חסר** מגוף הריאה. ע' גליון ש"ך סקכ"א : (שם) **ולא** ניקבה . ולא משום דא"א שהי' נקב ונתרפא העור . אלא דאחזוקי ריעותא לא מחזקינן . משא"כ באבר שיש בו חלל אף בחי יב"ח ועור מקיף הנקב טריפה דחיישי' דניקב אחר שנברא ת' צ"צ סי' ע"א וע' ט"ז סמ"ג דטחול דינו כריאה לענין זה : (שם) **כשירה** . ומ"מ מקרי ריעותא כיון דיש מי שאוסר . ת"ש : (שם) **ויש מי שאוסר** . ע' פ"מ בפתיחה להל' בדיקת ריאה סד"ה והנה בנסרך סביב כסדרן : (הגה"ה) **ככף** כפופה כזה . ותמונות אחרות בה"מ כשר ויש שאין דומין כלל לכ' וגם בלי הפסד כשר תב"ש ולב"ש עלה נ"ג ב' : (שם) **להניח** בגומא ההיא . ובפחות מזה צריך נפיחה לראות שהעור קיים בלא נקב וכן בקמט כעין חריץ ואפילו בדיעבד אסור בלא נפיחה וע' ל"ש ס"ק ס"ח : (שם) **אצבע** אגודל . ואם במקום א' א"י להניח יש להכשיר כיון דהתחיל להתרפאות לב"ש (נ"ג ב') ס"ק ס"ג ובס"ק ס"ד וס"ה צידד דדוקא שניכר קצת שבא ע"י חולי משא"כ היכא דהוא בתולדה . ולא סומכי' ע"ז כ"א בה"מ: (שם) **אלא** שנחסר מבשרה מבפנים. בש"ך סי' ל"ז סק"ה משמע דחסרון מבפנים גם ריעותא לא הוי נ"א כלל י' ס"י וע"ש . וכ"כ בת"ש : (ט"ז ס"ק י"ד) **יתר** מכאן טרפה . דבזה השיעור חוששין לסמפונות או דבזה סוף הקרום לנקוב תב"ש וע' ל"ש ס"ק נ"ט : (שם) **בסופו** שר"ל גם כאן דוקא ברביעי' . גם הפ"ח העלה להכשיר גם ביתר מרביעית דאל"כ יהיה חסר מקצת גרע מנימוק כולה . וע' גליון ש"ך ס"ק כ"א ובל"ש עלה נ"ג ב' ס"ק נ"ח הביא עוד רבי' המתירים . וכ' דמ"מ אין להקל זולת ביש עוד איזה צד קולא : (נקודות הכסף סקי"ד) **אבל** אסורא אין צריך לפרש . ע' נקה"כ לקמן סי' ר"פ :

יד אפרים

(שם סעיף ח') **ולא** ניקבה כשירה . עבה"ט ועי' בתשובות ב"ח החדשות סל"א בענין מורנא בריאה ומבואר יפה בספרי ב"א סי' ל"ו ע"ש :

יד אברהם

סרוחים טריפה . כך הוא דעת הרי"ף והרמב"ם . ובאמת לא כתב הרי"ף גבי נשפכה דצריך שלא יהא בהם סירחון רק כתב שלא יהא עכירי . וגבי בועות בהיפך הזכיר סרוחין טריפה ולא הזכיר עכורין . ודע שכל המפרשים לא ירדו לסוף דעתו של הרי"ף בזה לכן הרבו להקשות עליו . לכן אאריך קצת : דע שהב"י ר"ס ל"ז כתב בשם ס' א"ח שכתב בשם הר"ר יהונתן דכל היכא דלא אסרות בחוץ לא חיישי' אי מסריא מבפנים . וכתב עליו הב"י שאין נראה כן מהגמ' והפוסקים . אבל לפענ"ד שדברי הא"ח בשם הר"י ברורים ומוכרחים בש"ס לפ"ד הרי"ף דגרסי' בסוכה פרק לולב הגזול (דף ל"ו) בעי רבא נולדו באתרוג סימני טריפה מהו כו' ומסיק כי קא מבעיא ליה כדעולא אמר ר"י ריאה שנשפכה כקיתון כשירה ואמר רבא והוא דקיימא סימפונא הכא מאי דילמא התם הוא דלא שליט בה אוירא הדרא בריא . אבל הכא דקא שליט בה אוירא סרוחי מסרחא . אי דילמא ל"ש . וקאמר ת"ש אתרוג תפוח סרוח פסול . מאי לאו תפוח מבחוץ סרוח לא אידי ואידי מבחוץ ול"ק כו' . והנה מפרש"י מוכח שהאיבעי' דרבא איירי בנשפך כקיתון דהיינו חדרי הזרע שהגרעינין בתוכן ועדיין לא נסרח . והכי משמע לכאורה ממאי דאמר רבא אבל שליט בה אוירא סרוחי מסרחא . משמע שעדיין לא נסרח כלל . ויש לתמוה דא"כ היאך פושט מהך ברייתא דנקט סרוחה מבפנים דמיירי שכבר נסרח ובזה לא איבעיא לרבא כלל . ובס' כרו"פ הקשה להרי"ף דהא אם כבר סרוח אפילו בריאה פסול וכ"ש באתרוג . ולא דק דאפילו להחולקים על הרי"ף וס"ל דבריאה אפילו אסרות כשר . מ"מ האיך רוצה למיפשט מהכא כיון דזה איירי בנסרח והאיבעיא שלו הוא בשלא נסרח עדיין . ואין לומר דהכי פושט דאלמא דאתרוג חמור מריאה עכ"פ דבריאה אפילו אסרות כשירה . ז"א דא"כ מאי דחייה רבא לא אידי ואידי מבחוץ דהא בריאה אפילו בכה"ג כשירה ובאתרוג טריפה . א"כ ע"כ מוכח דאתרוג חמור דאמרי' האי סברא דקא שליט בה אוירא סרוחי מסרחא . ואין להקשות דאמאי לא מבעיא ליה לרבא בשכבר נסרח כיון דבריאה אפילו בכה"ג כשירה ובאתרוג מאי . י"ל דרבא ידע מהברייתא שמביא אתרוג תפוח סרוח פסול ולא מבעיא ליה אלא בשעדיין לא נסרח . איברא דקושיא הראשונה היא עומדת דהאיך פושט מהברייתא . וגם יש להבין שהרי"ף שם בסוכה השמיט האיבעיא משמע דס"ל לקולא וקשה הא ספיקא היא בתלמודא וה"ל להחמיר . וכבר עמד שם הרא"ש בזה ומ"ש דספיקא דרבנן היא הוא דחוק דמנ"ל דהני פסולין דרבנן הן : אבל האמת יורה דרכו שדעת הרי"ף ז"ל דאפילו בריאה שנשפך ונסרח לא הסרוח מבפנים ובחוץ רק מבפנים לחוד אינה טריפה . ומבעיא ליה לרבא באתרוג כה"ג שנשפך ונסרח מבפנים לבד מאי אי אמרינן כיון דקא שליט בה אוירא סרוחי מסרחי פי' לגמרי אפילו בחוץ . כיון דמבחוץ הוא דשליט בי' אוירא מיסרחא נמי . והשתא א"ש דבעי למפשט מהך ברייתא דאתרוג תפוח סרוח פסול מאי לאו סרוח בפנים אלמא סרוח בפנים לבד נמי טריפה . ודחי לא אידי ואידי מבחוץ . דשם הוא דטריפה דשם אפילו בריאה טריפה . וכיון דלא נפשטה פסק לחומרא דסרוח פסול בין בפנים לחוד ובין בחוץ . אבל בנשפך בלא סירחון כלל לא פסק בזה לחומרא דבזה לא איבעיא ליה כלל וזה ברור : נמצא מוכח מכל הנ"ל דבריאה בעינן שיהא נסרח בחוץ וכמ"ש הא"ח בשם הר"י אבל לא בנסרח בפנים לחוד וא"כ בנשפכה כקיתון שהמחוי הוא בפנים אף אם הוא נסרח לית לן בה אי לא אסרות הריאה בחוץ . ואינה טריפה אלא אם המחוי עכור וכמ"ש הרמב"ן במלחמות ה' הטעם דבעכורים א"א ליבדוק הסימפונות אי יש סורייקי תיוורי . וז"ש הג"ה ומי שהוא בקי לבדוק שלא נימוחו הסימפונות כו' ומשום עכורין נקט הכי דבזה צריך בקיאות . אבל גבי בועות שהם מבחוץ בריאה שפיר כתב הרי"ף דאם הם סרוחין טריפה ולא הזכיר עכורין כיון דא"צ בדיקת הסימפונות בבועות כמ"ש ר"ס ל"ז דלא כהרמב"ם . ובזה נסתלקו כל מ"ש עליו הרשב"א והרא"ש והר"ן והג"ה עי' בב"י שהביאם . ודוק היטב : ואגב שהזכרתי הש"ס דסוכה אזכיר מה שיש לי תימא רבתי עלה . דהכא קא מבעי' ליה לרבא אי אמרינן כיון דשליט בה אוירא סרוחי מיסרחא או לא . ותימא דבפא"ע (דף מ"ו) אמרי' גבי ריאה שיבשה אפילו מקצתה טריפה וכמה אמר ר"פ משמיה דרבא כדי שתהא נפרכת בציפורן ופריך כמאן כר"י בן המשולם דתנן איזוהי יבישה לגבי מומי בכור כדי שתינקב ואינה מוציאה טיפת דם . רי"א יבישה כדי שתהא נפרכת בציפורן . ומשני אפילו תימא ר' גבי אוזן בכור דקא שליט בה אוירא לא הדרא בריא אבל ריאה דלא שליט בה אוירא הדרא בריא . אלמא דפשיטא ליה לרבא לחלק בהכי אפילו לקולא וכ"ש לחומרא כמו גבי אתרוג ועצ"ג . וניחא לי דלענין יבישות האתרוג מיפסלא כשינקוב ואינו מוציא ליחה דס"ל כאוזן בכור דבפירי ליחה שלו הוי ה"ל דם כמ"ש הרא"ש שם בסוכה וכ"פ בא"ח סי' תרמ"ו . אבל מ"ש צ"ע . וצ"ל דבתר דבעיי' הדר פשטה ועיין מ"ל פ"ד מהל' תרומות וכהכ"ג איתא בכ"ד . וכ"כ תוס' בעבודת כוכבים (דף ס"ח א') וצ"ל להתיר בדין נולדו באתרוג כו' . וביש פוסלין שהביא בא"ח סי' תרמ"ח ס"ד . ועי"ש בט"ז שנראה שמסכים כן וכן עיקר : (סעיף ח' בהג"ה) **נחסר** בשרה מבפנים אפילו מחזיק החסרון עד כדי רביעית כשירה יתר מכאן טריפה . מה שמחלקין הרב"ל והב"ח בין זה לנשפך כקיתון דהכא החסרון במקום א' גריעי טפי . לא משמע הכי בש"ס פא"ע (דף מ"ח) גבי מהא

ט יח הריאה (טו) שנמצא בה מקום אטום (כא) כל שהוא (ל' רמב"ם פ"ז ד"ו) שאין הרוח נכנס בו ואינו עולה בנפיחה מביאין סכין וקורעין (טז) **כה** [יז] (הקרום לבד) (מהרי"ו וב"י בשם מ"כ ורשב"א בת"ה) יט סמוך ממש למקום האטום (יז) **כו** כ אם נמצא בו ליחה מותרת שמחמת הליחה לא נכנס (יב) שם (כב) הרוח ואם לא נמצא בו ליחה נותנין עליו מעט רוק או תבן או נוצה אם נתנדנד כשרה שהרי הרוח בא שם **כז** ואם לאו טריפה:

הגה [יח] ולא נקרי אטום אלא כשמראהו דומה לשאר ריאה אלא שאינו עולה בנפיחה אבל אם מראהו דומה למוגלא אינו אלא טינרי וכשר בלא בדיקה (הגהות מיימוני וסמ"ג וב"י בשם רש"י) ואף באטום יראה תחילה ליתן הריאה במים פושרין או ליתן מים פושרין תוך הקנה ולנענע אותה (הגהות אשיר"י) או למשמש הרבה במקום האטום (רוקח) ולספוך אחר כך מה שבתוך הקנה ואם עולה אחר כך בנפיחה כשרה ואפילו אם כבר נחתכה הריאה אם יוכל לבדוק על ידי שפופרת שיעלה מקום האטום בנפיחה יש (כג) להכשיר (מהרי"ו וערוך אפי פי' כן פחיזה דש"ס):

י כא ריאה שקשה כעץ במשמושה (יג) טריפה (יח) [יט] (וה"ה אם **כח** (כד) קלה כעץ טריפה) (מהרי"ו):

יא כב ריאה שנתמסמסה דהיינו שנמצאת שלימה (יט) וכשתולין אותה תתחך ותפול חתיכות חתיכות טריפה:

יב [כ] כג ריאה שנמצאת נפוחה כמו עיקר חריות של דקל אוסרין אותה (°) מספק:

יג כד ריאה שיבשה אפילו מקצתה טריפה והוא שתהא נפרכת בצפורן:

הגה ואם משרטט בציפורן על בשר הריאה ונראה השרטוט בתוכה מקרי יבש וטריפה. (מלא כתוב וכן הוא בבדיקת האחרונים):

טורי זהב

(דף מ"ז) כגוונא שהקשתי בסמוך סעיף ז' לענין כ"ף כפופה ה"נ קשיא כאן דלמה משני ל"ל אלא לר"ש כו' ומחלק בין ניקב לחסר לישני דמיירי בחסר מבפנים אליבא דכולי עלמא ומתני' הכי קאמר הריאה שניקבה בכל גווני אבל חסר מבפנים אינו אסור אא"כ חסרה יותר מרביעית ותו ק"ל מדאי' בגמרא אמר ר"נ ריאה שנמוקה וקרום שלה קיים כשרה תניא נמי הכי ריאה שנימוקה וקרום שלה קיים אפילו מחזקת כדי רביעית כשרה ואם איתא דנתכוון תנא דברייתא להשמיענו דיותר מרביעית טרפה אמאי א"ר נחמן סתם כשרה והא קי"ל אמורא צריך לפרש דבריו הנא א"ל לפרש דבריו וכאן היתה איפכא דהתנא פירש דטרפה ביותר מרביעית ור"נ אמר סתם כשרה וקושיא ראשונה אפשר לתרץ דבעל אהל מועד ס"ל כרמב"ם שהוא היה מי שאוסר שמביא הש"ע כאן ופי' בב"י דלדידיה אמרינן ה"מ לשנויי הכי אלא לפום מאי דס"ד דמקשה כו' ה"נ נתרץ על קושיא זאת אלא דלפ"ז קשה על רמ"א למה מביאו להלכה כיון דקי"ל כמכשירין והוא מכה הוא קושיא למה לא משני אליבא דכ"ע כמ"ש התוס' א"כ לא קי"ל כאהל מועד בזה והקושיא השניה ודאי קשיא על אהל מועד גופי' ומה שמביא ראיה מדיוקא דאפילו מיל כו' אין זה דיוקא דודאי גבי ההיא דמיל שהוא בפרק היה קורא שפיר דייקינן שם מדלא אמר רבותא טפי אפילו (עד פרסה) [פחות ממיל היינו] חוזר אלא ודאי דהרבותא אינה אלא עד שיעור מיל משא"כ כאן דקים להו שהשיעור היותר גדול הוא כדי רביעית וכל ריעותא שיש ביותר מרביעית ישנו ברביעית וא"כ אין רבותא טפי מרביעית וזה מוכח מכל הפוסקים שהרי בסי' ל"ה כתב הטור וכן הרמב"ם דאם היתרת פחות מטרפא דאסא כשר והיינו מדאמרינן בגמרא אפילו כטרפא דאסא טרפה ודמו הפוסקים האי אפילו לאותו אפילו שאמרו גבי מיל כמ"ש הר"ן פח"ע מזה אלא שהביא שם יש מטריפין אפילו פחות מטרפא דאסא אלא אורחא דמלתא נקט טרפא דאסא והכא הטור והרמב"ם לא כתבו כאן דיותר מרביעית טרפה כדמשמע מלשון אפי' אלא ע"כ דשם גבי טרפא דאסא נראה להו שפיר לדקדק מלשון אפי' מטעם דהיה לו לומר רבותא טפי אפי' פחות מטרפא דאסא טרפה משא"כ כאן דאין חילוק בין רביעית ליותר מרביעית ולמדו זה מדברי רב נחמן שאמר כשר סתם בכל גווני ע"כ לא מתיישבין כלל האי פסקא דבעל אהל מועד ואף אם כיוונו איזה אחרונים כי לא ירדו ודקדקו בזה כפי הראוי כנלפע"ד. אחר כתבי כן מצאתי להרשב"א במשמרת הבית בהדיא שכתב כן בדף ל"ב ע"ב וחלק על ב"ה שר"ל גם כאן דוקא ברביעית ושמחתי ע"ז שכוונתי לדעתו: **(טו) שנמצא בה מקום אטום.** בטור כתב שאירע בה מקרה שנפחה פי' ב"י לפי שא"ל נפיחה מן הדין אטום פי' רבינו שמשון שממשמשה קשה ומראיתה כמראית ריאה: **(טז) הקרום לבד.** כ"כ ב"י בשם בדיקות וגם מ"ש כאן בש"ע סמוך ממש למקום האטום כ"כ ב"י בשם רשב"א והטור לא משמע כן שכתב קורעין המקום האטום משמע קריעה גמורה וממש במקום האטום ותמוה לי דעת הרשב"א דאם יצלבן בסמוך למקום האטום מה זו ראיה שנכנס הרוח למקום האטום שמא מן הצדדים של מקום האטום הוא בא הרוח ונ"ל דס"ל כל שיש מקום אטום א"א לרוח שיבא סמוך לו ממש וס"ל דאם יקרע באטום ממש אפשר שיצלבן מחמת החתך שנפתח האטום ומ"ה ישאירנו שלם ויחתוך סמוך לו כנ"ל דעתו והוא דחוק *) וראיתי לרש"ל שכתב שהעיקר כדברי הטור שכן משמע לשון התלמוד ודלא כהב"י בשם בדיקות ולא נהגו וגם מדברי רמ"א בסמוך משמע כדעת הטור שהרי כתב ואפי' כבר נחתכה הריאה כו' וזה מבואר שנחתכה לגמרי: **(יז) אם נמצא בו ליחה.** ה"ה דם עכור או בשר נרקב כ"כ רוקח: **(יח) וה"ה אם היא קלה כעץ.** אמת שכן הוא במקצת נוסחאות בדיקות דמהרי"ו ואחר זה נמשך רמ"א כאן ותמוה מאד הוא דלפ"ז היה לנו לבאר מה השיעור בקלות זה להטריף דאין לך דבר קל בבהמה יותר מהריאה לאשר היא מלאה רוח ותו היאך תלה הקלות בעץ והוא פירוש כגירסא הנאמר בגמרא בזה לפי זה ובאמת עץ הוא אינו דבר קל ושום פוסק לא הזכיר זה *) גם בנוסחת הבדיקות של רש"ל לא כתוב האי קלה כעץ ואין מליאות לטריפות זה לפע"ד: **(יט) וכשתולין אותה תחתך.** כצ"ל

בשם

שפתי כהן

שם וע"ש: **כה** הקרום לבד. ולא הבשר דאם לא כן יצא הרוח כשיחתוך האטום ושמא משם ולמטה נטמטם: **כו** אם נמצא בו כו'. שמחמת ליחה לא עלתה בנפיחה ובחיי הבהמה היה אפשר שהליחה יוצאת ובב"י וד"מ בשם הרוקח דה"ה לדם עכור או בשר נרקב כשרה: **כז** ואם לאו טריפה. שהריאה בחיי הבהמה מרחפת על הלב ואם יש בה אטום אינה יכולה להכניס רוח ולהניף. רשב"א. ועוד כתבו הפוסקים טעמים בזה ע"ש: **כח** קלה כעץ. בסמ"ג האריך מאד בזה לפרש מאי היא קלה כעץ ע"ש והיה נראה לכאורה לפרש קלה בטבעה כעץ שדרך העץ קל הוא בטבע שצף על פני המים וכן פי' הב"ח בסי' ל"ח בפשיטות אך נתברר שהחוש מכחיש פי' זה כמ"ש הרבה בודקים שכל הריאות צפים ע"פ המים ופירשו קלה כעץ היינו כעץ נרקב ואמרו שכך הוא מקובל בידם:

לנוקה

באר הגולה

יח מימרא דרבינא שם דף מ"ז: יט הרשב"א בת"ה: כ שם בגמרא: כא מימרא דרפרם שם ובאיכא דאמרי כפירש"י שם: כב מימרא דר' אבי שם דף נג: כג לשון הרמב"ם פ"ח מה"ש דין ח' מהא דרפרם (°דדלמא לא בא רפרם לאסור אלא בטיעה): כד מימרא דרבא שם דף נז:

נקודות הכסף

(בט"ז ס"ק ט"ז) ובספרי כתבתי דנ"ל פשוט שדעת הטור כדעת הרשב"א ומהרי"ו ווי"ע דקורעים הקרום לבד סמוך ממש למקום האטום שאם ינקוב גם הבשר ודאי יצא הרוח ושמא משם ולמטה נטמטם ומ"ש הטור קורעין מקום האטום פירוש מקום הקרום שהוא אטום ודלא כמהרש"ל פרק א"ט סימן מ' ע"ש: (ס"ק י"ח) *עיין בש"ך

מטה יהונתן

לא הוי טריפה מחמת עצמו אלא דהוי טריפה מחמת חשש

גליון מהרש"א

(סעיף ט' ש"ע) **אטום** כל שהוא. להראב"ד בס' תמים דעים דוקא באטום מצד לצד וזה ההפרש בין טינרא (ע' ש"ך סי' ל"ז סק"ח) דהסלעים רק מצד א' וזהו דיבשה ולא נפרך בצפורן סעיף י"ג (ות"ל דאטום הוא. אלא התם) ביבשה רק מצד א'. וכ' בפ"ח סי' זה ס"ק כ"ח והוא רב מובהק וראוי לסמוך עליו: (שם) **מביאין** סכין וקורעין. ואם נמצא בו חוט אדום או לבן ינקבנו. ל"ש ס"ק ע"ח: (שם) **אם** נמצא בו ליחה מותרת. אף באטום מעבר לעבר ולבד שהכל מראה מוגלא דאז הוא כטנרי דכשר מעבר לעבר גם אם במקום א' רק קצתו מראה מוגלא טריפה. אבל רק קצתו מבצבץ כשר דמפני הנקב א"י לבצבץ בסמוך לו. ל"ש ס"ק פ"ג. ואם אונה שלימה אטומה לא מועיל אא"כ יצא המוגלא ע"י מיעוך או פושרים. ת"ש ס"ק פ"ג: (שם) **אם** נתנדנד כשרה. וסרכה תלוי' או ע"י מיעוך ולא בצבץ והסיר הקרום ובצבץ טריפה מ' תרתי לריעותא חוץ סרכא כסדרה למטה מחציה. ל"ש ס"ק ע"ז: (שם) **ואם** לאו טריפה. להר"ם משום נקב ולרשב"א משום כיון דאינה מרחפת על הלב סופו שינטל הלב ונ"מ דלרשב"א גם בתרתי לריעותא כגון סירכא או בועה על האטום כשר דאין עדותן מכוונת ואנן קיי"ל כהר"ם. חכמת אדם ובפ"ח סל"ט ס"ק כ' סירכא במקום אוטם לא גרע מבועה ואין להכשירה ובס' ל"ש סימן ל"ה ס"ק ל"ג עלה ל"ז ע"א כ' ג"כ להטריף זולת אטום במיצר החזה וע' ל"ו סימן זה ס"ק ע"ו דאטום במיצר החזה ודופן סותמתו אי מבצבץ שיש עוד ריעותא על האטום ממנ"פ כשר דלרשב"א הא אטום אינו תל"ר. ולרמב"ם הא הדופן סותמו. ומשום אטום אינו מבצבץ. מיהו באינו מבצבץ חיישינן לטעם רשב"א ולדידי' מועיל מה שהדופן סותמו דמ"מ כיון דאינו מרחף טריפה:(הג"ה) **אינו** אלא טינרי. אף שאין בו לחלוחית כלל ש"ך סי' ל"ז ס"ק ח': (שם) **ליתן** הריאה במים פושרין. ולא ישהה אותן הרבה ת"ש ולב"ש ס"ק ע"ג חולק: (סעיף יו"ד) **ריאה** שקשה כעץ. אף דיש בה דם ולחות דאל"כ יבש מקרי. ואין לה מראה מוגלא דא"כ טינרא הוא וכשר גם בקשה כאבן ל"ש ריש עלה נ"ה: (סעיף י"ב ש"ע) **אוסרין** אותה מספק. ואם נופחים אותה עוד יותר ואין הקרום נקרע כשר דאז יכולה להניף על הלב וזהו סימן שלא הגיעה לשיעור חריות של דקל כה"ג ובלב"ש ס"ק פ"ט (והאי כחריות אין הכונה שקשה אלא רכה ונפוחה כחריות): (סעיף י"ג ש"ע) **ריאה** שיבשה. ולא מהני מראה מוגלא ל"ש ס"ק צ"ב ואפי' יוצא דם במקום היבשת דדלמא נתיבשו רק הקרומי' ת"ש ע' גליון סעיף ט': (שם) **אפי'** מקצתה טריפה. בל"ש ס"ק צ"ב מחדש דביבש מועיל בדיקה כמו בצמקה דאל"כ ק' על הוכחתם דצמקה כולה בעינן דאל"כ יבשה ל"ל שיעור נפרכה ת"ל דקודם שיעור זה כבר צמקה. וק' דלמא בעי שיעור נפרך שלא יועיל בדיקה. ונ"מ גם לדידן דע"כ לא בקיאין אלא שיהי' מעל"ע בפושרים אבל אם בשעה יחזור לקדמותו מועיל גם בצמקה גם לדידן בדיקה. וכתב דלמעשה מסתפינא: (הג"ה) **מקרי** יבש. משום דלא בקיא' בהפרכת הצפורן מחמרינן פ"ת סמ"א סק"ג:(שם)**וטריפה**. אם חוזר לקדמותו מעצמו אף לא מיד בהסרת הצפורן כשר ואם ע"י משמוש או נפיחה יתירה אפי' לאלתר טריפה ת"ש:

ביאור הגר"א

[יז] הקרום לבד. כ"כ בבדיקות דאל"כ ע"י החתך יצא הרוח. והרשב"א כתב שקורעין סמוך למקום האטום וכ"כ בש"ע: [יח] ולא מקרי כו'. ערש"י מ"ח ב' ד"ה טינרי כו': [יט] וה"ה אם כו'. כתב ל"ח שכן פי' דפחיזא מלשון פחז כמים: [כ] ריאה כו'.

כן

חידושי רע"ק

בר"ן בפרק אלמנה ניזונית (דף קכ"ג) וע' בתשו' מהרי"ט (ח"ב חיו"ד סימן ל"א): (סעיף י"ג בהג"ה) **ונראה** השרטוט. מדינא לא מטריף רק בנפרך בציפורן אלא משום דאין אנו בקיאים מחמירים בנראה השרטוט בתוכה. פר"ח (סי' מ"א סק"ג):

הוי

באר היטב

ע"ז ופוסק דאף ביותר מרביעית נמי כשר וכ' שכן מלא ברשב"א מפורש ובעל כ"ה מ"ז ופוסק דחלילה להקל נגד האחרונים באיסור דאורייתא: (כא) כל שהוא. פי' שמשמושה קשה ומראיתה כמראית ריאה: (כב) הרוח. וכ' בש"ך וה"ה לדם עכור או בשר נרקב נמי כשר והטעם משום דאמרי' דבחיי הבהמה אפשר שליחה או הדם היה יוצאת. ומ"ש המחבר ואם לאו טריפה. כ' בהגהת מהרי"ו אם חוט אדום נמשך מעט במקום האטום אז ודאי אטום הוא וא"צ בדיקה אחרת וטריפה אבל אם בחוט לבן אז צריך לנקוב החוט ע"כ. ופר"ח כ' ואני אומר דליכא פסידא בדבר ולבדוק בכל גווני דאי מבצבצא כשרה. ואם נמצא סירכא במקום אטום שהי' גרוע מסירכא היוצא מן הבועה אין לה בדיקה להכשירה ממ"נ אי מבצבץ א"כ יש נקב בריאה דהא סירכא כשהיא מבצבץ טריפ' ואם אינו מבצבץ א"כ היא אטום וטריפה עכ"ל ע"י. וע' כנה"ג דק"ג שנוטה להכשיר אטום בריאה ומכה בדופן וסירכא ממקום אטום למכה תלינן שהסירכה באה מן המכה ובודקין האטום אי מבצבץ כשרה ונראה שדין זה אפילו נמצא מוגלא במקום האטום. כנה"ג דף ק"ד: (כג) להכשיר. וכ' בט"ז דגם מכאן משמע דבמקום אטום יש להתוך במקום אטום בעצמו שהרי גם כאן נחתכה הריאה: (כד) קלה כעץ. פי' כעץ נרקב ובט"ז כ' שאין לטריפות זו שום סמך מהש"ס. ובכ"ה חולק עליו וכ' פר"ח הא דנקט המחבר בסעיף י"א ותפול חתיכות כו' ה"ה אם לא הגיע ללקותא שרופא גורדו ומעמידו על בשר חי הוי טריפה. מעשה שהביאו ריאה לפני ר"מ משנפחה נתלו ממנה חתיכות ולא יצא הרוח וצוה לנפוח בחוזק עד שנפל כל בשר הריאה וראה שהיה בפנים הריאה קרום חדש על הריאה ר"ל על הסמפונות והכשיר ויש לסמוך ע"ז עכ"ל הפר"ח. גם מ"ש בסעיף י"ג בהגהה ואם משרטט בצפורן כ' ה"ה דאם נשבר הקרום מחמת נפיחה במקום שהיה יבשה א"צ בדיקה אחרת וטריפה. אחרונים:

פתחי תשובה

יש קמט הרי זו טריפה אפי' בהפ"מ ע"ש היטב]: **(יב)** שם הרוח. עכה"ט בשם עולת יצחק לענין אם נמצא סירכא במקום אטום ועיין בתשובת תפארת צבי חיו"ד סי' ה' שכתב דזה אינו דאי בדק ולא בצבץ אחר שעברה הסירכא ואח"כ כשקרע הקרום בצבץ ליכא ממ"נ וכשר דהא מוכח דתחלה לא היתה נקובה מדלא בצבצה דהא האטום לא עיכב הבצבון כשקרע העור. ע"כ תחלה היה שלם אך יש לקיים דברי הע"י באם מוגלא בתוכו דתלינן שהאטום היה מחמת מוגלא אז אין הנפיחה ראיה דמה שלא בצבץ היה אטום ע"ש עוד ודו"ק: **(יג)** טריפה. עיין בתשובת בית יעקב סי' קכ"ו שצידד לומר דאינו אלא ספק טריפה דלא כדמשמע מדברי הש"ע ונפקא מיניה לכמה דברים ע"ש:

יד אברהם

בריאה דאמרי' שם דלמ"ד חסרון מבפנים לא שמי' חסרון כשירה אע"ג דכשנמצאת בבשר וטבע הברזל לחסר הבשר כשעוהה שם. ולא הוזכר שם כלל חילוק זה בין רביעית ליותר מכאן ואם החסרון במקום א'. ובפי' משמע להדיא בש"ס שם ורש"י ותוס' שמדמין חסרון דהתם לחסרון דנשפכה וכמו שמותיב ממתני' גבי נשפכה ומסיק דהרי כי התם ומתרץ דלר"ש איצטריך ולא מתרץ בפשוט דמתני' איירי בחיסרון במקום א'

יד (כ) כט (יד) כה· צמקה (כה) כו כולה אם (טו) מחמת בני אדם שהפחידוה כגון (טז) ששחטו אחרת לפניה וביוצא בזה טריפה ואם בידי שמים כגון שפחדה מקול רעם או ראתה זיקים וביוצא בזה [כא] או מפחד שאר בריות כגון מקול שאגת אריה וביוצא בזה כשרה :

טו כז ביצד בודקין אותה (כא) ל [כב] (אם הדבר ספק מאיזה דבר בא לה) (דעת הר"ן) מושיבין את הריאה במים מעת לעת אם היה זמן הקור מושיבים אותה במים (יז) פושרים [כג] כח ובכלי שאין המים מתמצין מגבו ונוזלים כדי שלא יצוננו במהרה ואם היה זמן החום מושיבין אותה במים צוננים בכלי שהמים מתמצין מגבו כדי שישארו קרים אם חוזרה לברייתה הרי זה בידי שמים או בידי הבריות ומותרת ואם לא חוזרה בידי אדם היא וטריפה (כל הסעיף ל' רמב"ם שם ד"י) :

הגה ונראה דאין לנו לסמוך על בדיקה זו כי אין אנו בקיאין בכל דבר שצריך בדיקה לא ואם נראה שבא לה בידי שמים אין להכשיר בלא בדיקה זו ובזה יש לסמוך על (כו) בדיקתנו (כ"פ רש"ל) :

טז כט ריאה שהרגיש בה במשמוש היד שמחט בתוכה אם שלימה היא נופחין אותה אם עולה בנפיחה לב כשרה [כד] ל בין אם היא דקה או עבה בין אם נכנסה דרך הודה או דרך קופה (פי' דרך לב העב) [כה] ואם היא חתוכה טריפה. לג [כו] לא יש עליה (יח) קורט דם כנגד המחט בחוץ טריפה אפילו היא (כז) שלימה :

שפתי כהן

כט צמקה כו'. שאינה נפרכת בציפורן בעינן דוקא כולה כן משמע בש"ס וכ"כ כל הפוסקים ראשונים ואחרונים וכתב מהרש"ל פא"ע סי' נ' דרובא ככולה ופשוט הוא והב"ח מטריף אף בצמקה מקצתה וכבר השגתי עליו בספרי ע"ש ומיהו היכא דיבשה אונה שלימה אע"פ שאינה נפרכת בצפורן כתב בהג"א מא"ז בשם בה"ג דטרפה אך מניחים אותו במים וממשמש בה או יתן מים לתוך הקנה אם החזור לברייתה כשרה וכ"פ מהרש"ל פא"ט סי' כ"ב וכתב הטעם דכיון שצמקה אונה שלימה הוי כחסרה האונה. ול"ד לצמקה ריאה מקצתה דחסרון מבפנים לאו שמיה חסרון דלא כב"י וד"מ ונראה דבדיקה דהג"א נוהגת ג"כ עכשיו דהיינו כמו בדיקה שכתב הר"ב ס"ט וכ"כ מהרש"ל שם : ל אם הדבר ספק כו'. וזהו דעת הר"ן (לאפוקי הרשב"א שנסתפק בזה) דלא הוזכר בדיקה אלא בספק אבל אם ידוע שבא לה בידי אדם כגון ששחטו אחרת לפניה לא מהני בדיקה וכן כשידוע שבא לה בידי שמים כגון שנראה שפחדה מקול רעם או שאגת אריה וכה"ג א"צ בדיקה וכ"פ מהרש"ל פא"ע סי' נ' דלא כהעט"ז שהשמיט הג"ה זו : ונראה דאין כו'. ולי נראה כל היכא שאין רגלים לדבר שבא בידי אדם תלינן ברוב וסמכינן על בדיקה זו שהרי חזרה לברייתה עכ"ל אפי' רברבי ודעת מהרש"ל שם כהר"ב וכן נראה דעת שאר אחרונים : לא ואם נראה שבא לה בידי שמים כו'. ודעת מהרש"ל שם דאם נראה שבא לה בידי שמים אין צריך בדיקה כלל מיהו ודאי היכא דבדקה ולא חזרה לברייתה לכ"ע טרפה דמוכחא מילתא דמקודם לכן הפחידוה ג"כ בידי אדם : לב כשרה בין כו'. לפי שסמפוני הריאה רחבים ואפי' דרך הקופה נכנסת לתוך הסמפון ומשם דוחקה ונכנסת לתוך בשר הריאה : לג יש עליה קורט דם כו'. כתבו הב"י וב"ח שזה נלמד מדין מחט שנמצא בעובי בית הכוסות דלקמן סי' מ"ח וכתב הב"ח ומשמע דאם אין בם קורט דם

טורי זהב

בשם רש"ל : (כ) צמקה כולה. ה"ה רובה כ"כ רש"ל ופי' דצמקה הוא אינו כמו יבשה דסעיף הקודם דיבשה אפילו במקצתה טרפה אלא צמקה היינו קרוב ליבשה כמ"ש רמב"ם ע"כ בעינן דוקא כולה. ובהג"ה אשירי בשם א"ז כתב בשם בה"ג אונא דריאה שיבשה קצת ואינה נפרכת בצפורן מניחין אותה במים וממשמש בה אי הדרא בריא כשרה או יתן מים לתוך הקנה אולי תחזור לקדמותה וכשרה כשתחזור עכ"ל ותמה ב"י הא אפי' בלא בדיקה כשרה כיון שאינה יבשה דהא אינה נפרכת בצפורן וא"כ לא הוי אלא צמקה ובצמקה במקצת א"צ בדיקה ותירץ רש"ל דדעת ה"ג כל שצמקה אונא שלימה הוא כחסר ומ"ה טרפה ולא דמי לריאה דהיכא שצמקה ולא צמקה כולה דכשרה משום דחסרון בריאה אינו פוסל כשהיא שלימה מבחוץ משא"כ באונות ומ"ה מאחר שדברי ה"ג דברי קבלה והא"ז בעל הוראה היה אין לזוז מדבריהם ואע"פ שבדיקה זו אינה כבדיקה דגבי צמקה כולה ג"כ אינה דומה צמוקת אונא לצמוקת ריאה עכ"ל ודבריו נכונים : (כא) אם הדבר ספק כו'. זה דעת הר"ן דכל שהוא ידוע לנו בידי שמים דרדף ארי אחריה לפניו או ששמעה קול רעמים ושחטוה ונמצא ריאה שלה צמוקה א"צ בדיקה וכשרה דלא כרשב"א דאף בזה ס"ל ספק וצריכה בדיקה ומ"מ גם לדעת הר"ן נ"ל דלא שחטוה לשעה קלה מיד אחר שראינו שרדפה ארי כדלעיל דבזה כתב הרשב"א בא"ח שלשעה מועטת תצמק הריאה ובודאי גם הר"ן אינו חולק ע"ז וכן נלפע"ד להוכיח מן התלמוד כר"ן

באר הגולה

כה משנה דף נד וברייתא שם דף נה וכת"ק : כו הרא"ש והרשב"א וש"פ דאלו מקצתה אפילו יבשה אם אינה נפרכת בציפורן כשירה : כז מעובדא דרבה בר בר חנה : כח כפי' הרמב"ם בפ"א מה"ש אהא דמשיכלי שתימי וכו' : כט הסכמת הגמרא אהאות עובדא דריאה דאתיא לקמיה דרבי אמי וכו' : ל הרא"ש שם וש"פ משום דסמפוני הריאה רחבים : לא טור מדין

נקודות הכסף

שטריפות זה יש לו מקור מן הש"ס לפי' הערוך שפירש כן

מטה יהונתן

שניקבו הסמפונות דבשלמא ריאה שנשפכה כקיתון הוי לקותא ביותר י"ל כמש"ל סעיף ו' דע"כ לא שלטה בו לקותא בסמפונות דאל"כ הוי נימוח משא"כ הכא דלא הוי כ"כ לקותא גדולה שפיר יש לחוש שמא ניקבו סמפונות לפ"ז לא מצי לאוקמי שחסר מיירי ברביעית דהא חסרון דריאה דמתני' קחשיב לה בהדי י"ח טריפות דמתני' קחשיב לה בהדי טריפות חסרון . וחסרון דיותר מרביעית הוי בכלל ניקוב הריאה דהא ניקוב סמפונות הוא בכלל ניקוב הריאה דכל טריפות יתר מרביעית היא בשביל ניקוב הסמפונות . אם כן נגרע לי' חדא משמונה עשרה טריפות : (שם סעיף ט"ז) יש עליו קורט דם כו' בחוץ טריפה .

יד אפרים

(ש"ע סעיף י"ד) צמקה כו' כגון ששחטו אחרת לפניה כו' . ועיין בספרי שו"ת בית אפרים סי' כ"ו באמצע התשוב' שצריך להזהיר להשוחטי' בדבר הזה ורגיל שהרבה ב"א באים אל השוחט ואוחזים העופות בידיהם ועומדים סמוך לו ממש טפחו של זה כנגד טפחו של זה ובפרט בעי"כ בשחיטות כפרות שמרבים העם להביא . ואין זה נכון דיש בזה משום צב"ח דיש סוברים צב"ח דאורייתא ואיסורא דרבנן אליבא דכ"ע ואין לך צב"ח גדול מזה . וא"ל דעופות לאו בני הרגשה נינהו שהרי מבואר דלפעמים נמקה הריאה שלהם מחמת שחיטה אחרת בפניה כדאיתא בש"ע ובה"ג הביאו בת"ש כו' וגם י"ל שאין לעשות זה כיון שיכול לבא מחמת כן לידי נמוק ואפילו להרשב"א שכתב שאין לחוש שתצטמק לשעה קלה ומתיר בשחיטה מיד יש לחוש לפי מ"ש בספרי דהרשב"א בי"ש קאמר כו' וגם י"ל דאע"ג דאינה נומקת מיד מ"מ י"ל שעתידה שתצטמק ואין מועיל שחיטה מיד ומכ"ש לפי מ"ש בת"ש מדברי בה"ג דמשמע דבע"א אפשר שיתקלקל מיד עד לאין מרפא ולכן אף שאין בידי להצריך בדיקה בכה"ג בבהמה וכ"ש בעוף שהבדיקה קשה וכדיעבד דמי . מ"מ יש לנהוג בעופות וכן בבהמות כשקושרין הרבה שוורים בבית המטבחיים שלא יראה האחד בשחיטת חבירו . ובפרט כי שמעתי שהם מרגישים מאד כשהם מובלין לטבח ובבואם לבית המטבחיים תפול עליהם אימתה ופחד . ובזה אין חשש כ"כ דאיהו הוא דקמבעית נפשיה אבל מ"מ צריך ליזהר שלא יראה האחד בשחיטת חבירו משום צב"ח וחשש לימוק אף שבשוחטין מיד שיש בזה קצת קולא אליבא דהרשב"א מ"מ צריך ליזהר מטעמא דכתיבנא . אך מה שנוהגים כשהשוחט קרוא אצל בעה"ב לשחוט לצורך סעודת מצוה ולפעמים מזדמן שקובעים מקום לשחיטתו אצל הכלוב מלא עוף ושוחטין מהם כפי הצורך ומשאירים בכלוב כמה עופות לאחר זמן וכן בדיר של טלאים נראה שיש לחוש להצריך בדיקה לכתחלה עכ"פ כמ"ש בספרי ב"א על טריפות בסי' ל"ו ולכן יש ליזהר בכל גווני וכמ"ש ע"ש : (שם) וביוצא בזה כשרה . עיין בס"ע ועיין בתשובת מהר"ם אלשקר סימן א"ו בביאור

חידושי רע"ק

(ש"ך סקכ"ט) הוי כחסרה האונה . ואפי' ברובא דטריפה . אף אם המיעוט הנשאר הוא כטרפא

ביאור הגר"א

כן פי' דנפיחא : [כא] או מפחד שאר כו'. כת"ק : [כב] אם הדבר כו'. אבל לודאי א"צ בדיקה או לא מהני . ר"ן אבל הרשב"א נסתפק בדבר ולכן כתב בהג"ה למטה להחמיר : [כג] ובכלי שאין כו' בכלי כו'. לשון הרמב"ם בפי' כ"ח שלהן באותו זמן היה הלבן מזיע והאדום אינו מזיע וידוע שהכלי שהוא מזיע מתקררים בו המים כו' : [כד] בין אם כו'. מדלא מפלגינן כמו בכבד שם ועתוס' שם ד"ה אי . ונראה כו' : [כה] ואם היא כו'. גמ' שם : [כו] יש עליה כו'. כמש"ש נ"א א' : ובזה"ז

פתחי תשובה

(יד) צמקה כולה. עבה"ט ומ"ש אבל אם צמקה אונה שלימה טריפה עיין בשמ"ח דאם רוב האונה צמקה רובו ככולו אפי' נשאר בהאי כט"ד לא מהני כיון דמתחלה לא נבראת כך קטנה ע"ש וכן הסכים בתשובת ח"ס סוף סי' ל"ט ועיין פמ"ג]:(טו) מחמת ב"א. עי' ס' תפארת למשה דע"י חולי הוי כבידי אדם ע"ש : (טז) ששחטו אחרת לפניה . עיין בתשובת בית אפרים חיו"ד סי' כ"ו שכתב שלא נכון מה שהרבה בני אדם באים אל השוחט ואוחזים עופות בידיהם ועומדים סביב בכדי שמיד שיגמור שחיטת עופות של זה יתחיל בשלו ובפרט בערב יו"כ בשחיטת הכפרות ואין זה נכון כי יש בזה משום צער ב"ח וגם יש חשש לימוק הריאה ואף שאין להחמיר להצריך בדיקה מ"מ לכתחלה יש ליזהר בין בעופות בין בבהמות . וכל זה כששוחטים זה אח"ז מיד שיש קצת קולא מחמת סברת הרשב"א שלא תצמק לשעה קלה אז א"צ בדיקה רק לכתחלה יש ליזהר אך מה שנוהגין כשהשוחט קרוא אצל ב"ב לשחוט על סעודת חתונה או מילה וקובעים מקום לשחיטתו אצל הכלוב מלא עוף ולוקחים מהם לשחוט ומשאירין בכלוב כמה עופות שאין שחיטתן אלא אחר כמה ימים בזה יש השאלה ביותר ואף בדיעבד יש מקום להצריך בדיקה ע"ש:(יז) פושרים. עיין פר"ח בא"ח סי' תנ"ט סעיף ה' ובספר בית אפרים על טריפות בקונט' התשובות סימן ד' באורך : (יח) קורט דם. עיין בתשובת חוט השני סימן ס"ט שכתב דקורט דם המוזכר בכל מקום היינו ממשות או דם צרור בעובי הבשר אבל האדים הבשר לחוד אינו מזיק ע"ש והביאו ג"כ הפמ"ג לקמן סוף סי' מ"ו ע"ש :

באר היטב

(כה) כולה. צמקה אינה נפרכת בצפורן כמו יבשה דסעיף הקודם דהתם אפי' מקצתו ובצמקה דוקא כולו. וכ' בש"ך בשם מהרש"ל דה"ה רובה דינו ככולה אבל מקצתה כשרה אבל אם צמקה אונה שלימה טריפה דהוה נחסרה אונה אחת ולא דמי לריאה דשרי משום דחסרון בריאה אינו פוסל כשהיא שלימה מבחוץ משא"כ באונות אך כ' שיש להכשיר בבדיקה דמניחין אותם במים וכ' בש"ך שיש לסמוך אבדיקה אפילו בזמן הזה עכ"ל ש"ך וט"ז וכנה"ג דף קי"ב ומ"ש כאן גבי שאגת אריה דכשירה הוא דעת כנה"ג . ופר"ח כ' דבשאגת אריה טרפה : (כו) בדיקתנו . אי חזינן שצמקה ע"י חולי כשרה ולא בעי בדיקה פר"ח וצריך לדעת היכא דבעי בדיקה הריאה לעולם טריפה באשר שהה כ"ד שעות במים . ולענין הכלי עיין סי' כ"ט שג"כ טריפה אלא דמותר לשרות בו עוד ע"ש . וט"ז חולק על זה ופוסק במקום שנראה שבא לה בידי אדם כגון שראינו דרדף ארי אחריה או ששמעה קול רעמים ושחטוה ונמצא ריאה שלה צמוקה כשירה בלא בדיקה (אבל ידוע שבא לה בידי אדם כגון ששחט אחרת לפניה לא מהני בדיקה וכן כשידוע שבא לה מן השמים א"צ בדיקה . ומ"מ נ"ל דלא שחטו לשעה קלה מיד אחר שראינוה שרדפה ארי דא"ח דלשעה מועטת תצמק הריאה ע"ז . וה"ה אם ראינו שנבעתה בידי אדם ושחטוה מיד דלא הוי טריפה דלשעה קלה לא צמקה רש"י וכנה"ג כ' ודאי אם רדף אחריה ארי או היכא שפחדוה בני אדם הבעתותא כ"כ חזק אפי' לשעה קלה יוכל לצמקה הריאה רק כששמעה קול אריה יוכל להיות שא"א שתצמק לשעה קלה וצ"ע ע"ש דף קי"א . ומ"ש דבזמן הקור מושיבים אותן בפושרין וכו' והמים צריכין להיות פושרין כל מעל"ע) ודעת רמ"א צ"ע דכאן פוסק אף בידי שמים צריך בדיקה ולעיל כתב דוקא אם הדבר ספק משמע בוודאי בידי שמים א"צ ובכ"ה מתרץ דברי רמ"א דמ"ש אם הדבר ספק להורות דאפי' בספק לא מהני בדיקה לדידן . וכ' בש"ך מיהו ודאי היכא דבדקה ולא חזרה לברייתה לכ"ע טריפה דמוכחא מילתא דמקודם לכך הפחידוה גם בידי אדם וכן היכא שאין רגלים לדבר שבא בד"א תלינן ברוב וסמכי' על בדיק' זו שהרי חזרה לברייתה וכ"ד האחרונים ש"ך ופר"ח : (כז) שלימה. והב"ח כ' דדוקא אם נמצא קורט דם אבל בלא"ה

יד אברהם

יותר מרביעית דשמי' חסרון . אלא ש"מ שאין חילוק כלל בין זה לנשפכה . ותמהני על הגה"ה שפסק לאסור ביותר מרביעית דא"כ גבי מחט בריאה אמאי מכשר סתמא בהפס"מ בסעיף ט"ז וה"ל לומר שיש לבדוק אם יש בחיסרון יותר מרביעית כיון שדרך הברזל להסר הבשר כבשוחה שם וצ"ע . ולכך נלע"ד שיש לסמוך על משמעות הש"ס ורש"י והתוס' ורשב"א במשמרת הבית . וכ"ד הרמב"ם שהרי השמיט מימרא דרב נחמן בש"ס [illegible] במקום א' אפילו מחזיק רביעית כשירה . ולא כתב אלא דין נשפכה כקיתון ואי הוה [illegible] נשפכה לא הוה משמיט . וכ"פ הט"ז ודלא כהגה"כ : (ש"ע סעיף ט"ז) ריאה שהרגיש בה במשמוש היד שמחט בתוכה כו' יש עליה קורט דם כנגד המחט מבחוץ טריפה אפי' היא שלמה

גליון מהרש"א

(סעיף י"ד ש"ע) צמקה. צמקה הורדא אף בידי אדם ונשאר כטרפא דאסא קיים בשורש . או לא נשאר כמ"ד וספק אי נעשה בידי אדם כשר בה"מ. ל"ש עלה נ"ו א' ס"ק קכ"ח : (שם) כולה . וצמקה מקצתה הוי עכ"פ ריעותא כיון דהב"ח אוסר גם במקצתה כמ"ש בש"ך ס"ק כ"ט . נ"א כלל י' סט"ז . וצמקה בד"ש ללבוש שכ' משום דהדרא בריא נראה דמקרי ריעות' אבל י"ל דהוי כמראה כשרות לא משום הדרא בריא שם . ובס' ל"ש עלה ל"ו ע"ג ס"ק כ"ז חולק דצימוק קצת ל"מ ריעות' דהא כ' הש"ך כאן דהוי כחסרון מבפנים וע' ש"ך סי' ל"ז ס"ק ה' בסופו : (שם) אם מחמת בני אדם . ע' ש"ע אה"ע סימן ה' סעיף יו"ד וע"י חולי ע' בפ"ת : (שם) שהפחידוה . ואם היא לא ידעה ממי בא כגון שירה בקנה שרפה ושמעה מאחורה הקול . או אף הלעיטה דבר שגרם לה החלי זה כיון שיד אדם באמצע נסתפק בת"ש ועי' ל"ש ס"ק קכ"א : (שם) וביוצא בזה כשרה . ואפשר דמ"מ מקרי ריעות' נ"א סוף כלל י' : (ט"ז ס"ק כ') אולי תחזור לקדמותה וכשרה. ובדיקת מעל"ע ל"מ דצריך לחזור בזמן קצר לבריאו' כיון דלא צמק כולה ובל"ש ס"ק קכ"ד חולק: (ש"ך ס"ק כ"ט) מיהו היכא דיבשה אינה שלמה . אבל לקולא לא אמרינן דצמקה כחסר ר"ל ביש בשמאל ד' אונות וא' מהן צמקה אך יתרת בדרי שצמקה ויש עוד צד להתיר המיקל [illegible] ריש ע"ב וכשיש סימן איזה היתרת כשר בצמקה וי"מ שצמקה רובא טריפה גם ביש עוד צד להתירא : (סעיף ט"ו ש"ע) במים מעת לעת . והריאה טריפה אם לא הי' במים ס' נגד הריאה : (שם) מושיבין אותה במים פושרים . כ"מ שהוזכר פושרים היינו כחמימות הרוק ש"ך סי' קפ"ח ס"ק י"ד וסי' זה ס"ק ז' : (הגה"ה) דאין לנו לסמוך . בש"ך סק"ט ב' טעמים ובל"ש ס"ק צ"ה דעיקר כטעם א' ונ"מ [illegible] בריא בזמן מועט שרי דדוקא פושרין כל מעל"ע ואין אנו בקיאין ואם ע"י מיעוך ומשמוש הדרי הוה ספק טריפה תב"ש ולב"ש עלה נ"ו א' : (ט"ז סקכ"א) דלא שחטוהו לשעה קלה. נרתעה ביד"ש ואחר ימים שוב בידי אדם ונשחט מיד אם סומכים גם לקולא ע' ת"ש דאסר וע' ל"ש ס"ק ק"ז : (שם) וכן נלפענ"ד להוכיח מן התלמוד . ויש עוד ד' הוכחות באחרונים מנאם הל"ש ס"ק צ"ד והוסיף מן דילי' עוד אחת : (ש"ך סק"ל) לא מהני בדיקה . לרשב"א תלינן דכבר מקודם בא לה ביד"ש ועי' ל"ש ס"ק צ"ד דחולק על הבנת אחרונים בדעת רשב"א : (שם) כגון שנראה שפחדה . וה"ה בבני אדם דוקא בנרתעה ל"ש ס"ק ק"ח : (סעיף ט"ז ש"ע) יש עלי' קורט דם . תחובה המחט וניקבה לחוץ גם בלא קורט דם טריפה. ל"ש עלה נ"ד א' : (שם) כנגד המחט בחוץ . לאו לאפוקי בנמצא למעלה או למטה דהא אפשר דירדה ע"י נענוע אחר שנקבה א"א

כר"ן דלמאי דאמר רבה בב"ח אשכח במדבר דיכרי דלמיק ריאה דידהו שאיל בי מדרשא א"ל שיבדוק במשיכלי חיורי כו' ואילו במתני' דתנן חרותא בידי שמים כשרה לא הוצרך לשום שאלה בבי מדרשא אלא ברור דבמתני' דיש בירור דנעשה בידי שמים א"צ בדיקה רק בהנהו שנמלאים ולא נודע מה נעשה בהם ורש"ל הביא ג"כ הוכחה נכונה דאי ס"ד דצריכה בדיקה א"כ הדבר ספק ולמה שנה התנא חרותא בידי שמים בין הכשירות כיון דצריך בדיקה יש בו צד לטריפות ג"כ ולמאי לא שנאה בין הטריפות תחלה *אלא דדעת רמ"א צ"ע דכאן פוסק כר"ן משמע דבודאי בידי שמים א"צ בדיקה ובסמוך בהג"ה כתב ואם נראה שבא לה בידי שמים אין להכשיר בלא בדיקה כיון דקי"ל כר"ן וכמו שפסק רמ"א עצמו דבודאי בידי שמים א"צ בדיקה ולמה נגרע אנחנו דבשלמא במידי דתלוי בבדיקה יש לנו להחמיר כיון שא"א בקיאין משא"כ במידי דלא תלוי בבקיאות כמונו כמוהם להכשיר וכן כתב רש"ל דבמקום שנראה שנעשה בידי שמים ושחטה. לאחר זמן אין צריך בדיקה כלל :

לז (א) ורבים מכשירים · פי' אפי' בבועות גדולות מאד ולא חייפי

הגה [כז] ובזמן הזה יש להטריף כל ריאה שנמצא בה מחט **לד** ואין דנין בה דין שלימה (ב"י בשם סמ"ק הגהות מיימוני פ"ז וא"ו הארוך ומהרא"י שער ל') אם לא במקום הפסד מרובה אז יש להקל ולבדוק ע"י (כח) נפיחה (ש"ד סימן ל"ב בהגהות ובית יוסף ומהרי"ל וכן משמעות כל הפוסקים) :

יז לג **מחט שנמצא בסמפונא רבה דריאה כשרה :** הגה **לה** [כח] ואפילו בחתיכה שלא נוכל לבדוק בנפיחה יש (כט) להכשיר (ב"י בשם ר"ן וש"ד ומהרי"ו בשערים ור' ירוחם ולאפוקי כלבו ואו"ה) :

לז דיני אבעבועות וסרכות הריאה . ובו ז' סעיפים :

א א **ריאה שנמצאו בה אבעבועות אפילו הם גדולי' הרבה** [א] **אם היו מלאים רוח** [ב] **או מים זכים או ליחה הנמשכת כדבש וכיוצא בו** [ג] **או ליחה יבשה וקשה אפילו כאבן הרי זו מותרת** [ד] ב **ואם נמצאת בהם ליחה סרוחה או מים סרוחים או עכורים הרי זה טריפה :**

הגה (א) **א** ורבים מכשירים אפילו בעכורין וסרוחין (הרא"ש והר"ן והרשב"א וטור ומהרי"ל וע"ל סימן ל"ו ס"ז ע"פ) וכן המנהג להכשיר בועות בכל ענין אם אינן (ה) סמוכות :

דם אפילו ניקב לחוץ כשרה דודאי אחר השחיטה דחק ועבר עכ"ל ותימה דהא אדרבה משמע איפכא דאם איתא כדבריו למה כתבו כל הפוסקים והע"ו נופחין אותה נפיחה זו מה טיבה הלא אם יש קורט דם אפילו עולה בנפיחה טרפה ואם אין שם קורט דם אפילו אינו עולה בנפיחה כשרה אם כן הכל תלוי בקורט דם ולא בנפיחה כלל וכן בש"ס פא"ט (דף מ"ח ע"ב) גבי הא איתא קמן ולא מינקבא לא משמע הכי ע"ש ע"כ נראה דדוקא בבית הכוסות אמרינן הכי דאם אין שם קורט דם אפילו ניקב לחוץ כשרה משא"כ בריאה וכ"כ הפרישה וחילק משום דק"ד מבפנים חשיב כמו מבחוץ ובריאה לא שייך למבדקה בפנים מפני שהמשקים משפשפים תמיד כל מה שבתוכה עכ"ל ועוד נראה לחלק משום דבריאה מתוך שהמחט הולכת תמיד בדוחק בבשר הריאה ואין לה מקום מרווח א"כ אף אם ניקב מחיים לא ימלא קורט דם ועוד אפשר דאין טבעת כל האברים שוה דאין אומרים בטריפות זו דומה לזו וע"ל סי' מ"ח ס"ק ל' : **לד** ואין דנין בה דין שלימה . כי א"א בקיאין בבדיקת נפיחה ומהרש"ל פא"ט סי' מ"ו פסק כמהר"י והמחבר ע"ש וכתב ואיני יודע מה חומרא יש בבדיקה זו כו' ע"ש ונראה להכריע דהיכא דנפחוה ולא הרגישו עדיין במחט רק אח"כ מצאוהו בחיתוכה אז יש לנהוג כדברי הר"ף דבהכי איירי הר"ף בהגהת סמ"ק להדיא אבל היכא שהרגישו המחט במשמוש היד אז נראה דמהני בדיקה וכמ"ש כל הפוסקים ואפשר דהר"ף ואו"ה גופייהו מודים בזה והטעם ק"ל ומה גם שאר הפוסקים כגון הסמ"ג וסמ"ק וכל בו והאגודה אע"פ שכתבו דאכן השתא לא בקיאין בבדיקה כתבו דין דשלימה בסתם וכן מהרי"ל ועוד יש לדיים בזה להתיר ודוק: **לה** ואפילו בחתיכה כו' . בדברי הפוסקים מבואר דאפי' איתא לריאה שלימה לקמן א"צ לבודקה והר"ב שלא כתב כן היינו משום דקי"ל לקמן ר"ס ל"ט דבכל מקום דאיכא ריעותא צריך לנפחה גם במקצת מקומות נהגו לנפוח כל ריאות כדאיתא לשם ובעט"ז כתב דא"צ לנופחה :

לז א ורבים מכשירין אפילו בעכורין כו' . כלומר אפילו בבועות של מוגלא שהן עכורים וסרוחים ג"כ וכן משמע מדברי הפוסקים והאחרונים ופשוט ואע"ג דלעיל סי' ל"ו ס"ז גבי ריאה שנימוקה פסק הר"ב דדוקא במקום הפסד מרובה יש להכשיר בעכורים וסרוחים

באר הגולה

מחט שנמצא בבית הכוסות לקמן סימן מ"ח : לג שם בגמרא דף מ"ח :

א מהא דשמואל ורב נחמן ורב אמי ורב אסי חולין דף מ"ח : ב הרי"ף והרמב"ם בפ"ז מה"ש דין י' וטעמם עי' במ"ש בסימן דלעיל סעיף ז' :

נקודות הכסף

דפחיזה כאופתא ועיין פירושו בש"ך : (ס"ק כ"א) *אלא דדעת רמ"א צ"ע כו'. לא קשה מידי דלא כתב אם הדבר ספק כו' אלא להורות דאפי' בספק לא מהני בדיקה לדידן ובודאי שבא לה בידי אדם לא מהני בדיקה אפילו להמחבר אבל בודאי שבא לה בידי שמים בזה סמך אמ"ש אחר כך ולא רצה להכשיר לגמרי בלא בדיקה כדעת הרבי' נסים כיון שהרשב"א חולק אלא דמ"מ סבירא ליה להקל ע"י בדיקה וק"ל : (הגה"ה) עיין בב"י שהשיג על הג"א בדף כ"ה ע"א במה שהצריך לבדוק אם אינה נפרכת בציפורן וב"ח ומהרש"ל הצריכו ליישב הג"א הנ"ל ולפע"ד נראה דהג"א בשם ה"ג חושש משום אטום לכך מצריך בדיקה זו ובש"ס לא מיירי משום אטום אלא משום מכה ולכך לא מהני בדיקה זו וצריך בדיקה מע"ל וגם הג"א מודה דבעינן למכה כולה לענין בדיקה מע"ל אלא דקאמר אפילו במקצת היכא דיבשה קצת צריכה בדיקה זו דאטום ועיין בה"ג דף קכ"ח ריש ע"ג ותמצא כדברי עכ"ס :

מטה יהונתן

עי' ש"ך ס"ק ל"ג וכו'. ותימא דאדרבה משמע כו' . ואאמ"ו דודאי היכא דלא נתחב המחט גם בעור הריאה גם הב"ח מודה בלא ק"ד נמי טריפה אם אינו עולה בנפיחה דמ"ש מכל נקובי דעלמא דליכא מידי למיסרך והב"ח לא קאמר אלא היכא שנתחב המחט גם בעור דאיכא מידי למיסרך דבכה"ג כשר בלא ק"ד :

(סימן ל"ז בהגה"ה) **וכן** המנהג להכשיר . ש"ך סק"א ואע"ג דלעיל סי' ל"ו ס"ד גבי ריאה שנימוקה כו' פסק כו' תי' אא"מ דהנה החולקים על הרי"ף טעמא משום דקשה להו הא דמוקי בגמרא הא דאמר רב מתנה מים זכים כשרה מליא מוגלא טריפה ההוא בכולי' אתמר ולמה לא מוקי ההיא בריאה אתמר א"ו דבועה ונשפכו כקיתון אפי' עכורים וסרוחים כשרים והנה על ריאה שנשפכה כקיתון יש לדחות ראייתם דודאי רב מתנה לא קאמר דבריו אליבא דהך אמורא א"כ למ"ד חסרון בפנים שמי' חסרון ריאה

ביאור הגר"א

[כז] ובזה"ז כו' . דא"א בקיאין בנפיחה : [כח] ואפי' בחתיכה כו' . דהא לרבנן כטרפא דאסא טרופאי אין חילוק בין שלימה לחתוכה ואפ"ה מכשרי וכן שם בסמפונא רבא דכבדא מסקינן דכשר ולא חילקו בין קופא כו' :

לז [א] אם היו כו' . זהו כנדי : [ב] או מים זכים או כו' . זהו צמחי וכמש"ש אלא שהתלמידים כו' : [ג] או ליחה יבשה כו' . זהו טנרי : [ד] ואם כו' ורבים כו' . ע"ל סי' ל"ו ס"ז : (ליקוט) ואם נמצאת כו' . כגירסת הרי"ף והרמב"ם שם נ"ה ב' יש כשר בזה ובזה מים זכים יש פסול בזה ובזה לקותא יש כשר בריאה ופסול בכוליא מוגלא יש פסול בריאה וכשר בכוליא נקב ומים זכים דכשרים כאן וכאן לא אמרן אלא דצילי אבל עכירי כו' אבל גירסא אחרת יש ומים זכים לא אמרן ול"ג כאן וכאן ואכוליא קמהדר ואף לגירסא הראשונה יש לפרש כן וכן הסכים בת"ה (ע"כ) :

חדושי רע"ק

(שם סקל"ד) **אז** נראה דמהני בדיקה . במשבצות זהב לקמן (סי' ג"ג סק"ו) [כתב] דבעוף אין להקל כלל בבדיקה אף בהפ"מ :

באר היטב

אפי' ניקב לחוץ כשרה והש"ך חולק עליו בזה : (כח) נפיחה. ומהרש"ל חולק על זה ופוסק כהמחבר וכ' בש"ך דנראה לו להכריע דהיכא דנפחוה ולא הרגישו עדיין במחט רק אח"כ בחתיכה אז יש לנהוג כדברי הרמ"א אבל היכא שהרגישו המחט במשמוש היד אז נראה דמהני בדיקה . (כ' ע"י אם נמצא המחט מונחת ע"ג הריאה על אונא ארוכה ועבה יש להטריף ממ"נ אם בא מבטן נקבו בני מעיים או בא דרך הריאה וניקבה הריאה פשיטא דטריפה) : (כט) להכשיר. וכתב בש"ך אבל אם היא שלימה צריך לנפחה כמו בסי' ל"ט דבכ"מ דאיכא ריעותא לפנינו צריך לנפחה (ופר"ח חולק ע"ז וכ' דאין צריך לנפחה אפי' כשהיא שלימה קמן . אבל בכנה"ג מסיק דריאה וסימפונא דין א' להם בשלימה כשרה בבדיקה ובחתוכה טריפה . ועכשיו בזמן הזה דלא דייניק דין שלימה בין נמצא בריאה ובין בסמפונא רבה דריאה טריפה ע"ש דף קי"ג) :

לז (א) סמוכות . וכ' בש"ך אע"ג דלעיל סי' ל"ו גבי ריאה שנימוקה כ' הר"ב דדוקא בהפסד מרובה יש להכשיר בעכורים וסרוחים נ"ל דהתם איכא נמי חששא דסמפונות מה שאין כן כאן . (כיון דבועה יש לה כיס בפ"ע ולא נגע המוגלא בסמפון . מצאתי בועה ישנה טרפה כיצד כשהבודק מכניס ידו לבדוק ומתמסמסת ביד הבודק שהיא מעופשת טרפה וכן אם נמצא מין בועות בריאה שקולפין אותה בידים והריאה נשארת שלימה במקום הבועה טריפה ולא מהני נפיחה דלמא היתה נקובה במקום הבועה וחזרה והבריא וקרום שעלה תחתת

שנימוקה אפילו מים זכים טריפה משום חסרון דריאה וליכא לאוקמי הא דר"מ כה"ג אבל בבועה דליכא שום חסרון בבשר ריאה ואף שיש בתוכה מוגל' מ"מ לא נתחסרה מבשר הריאה אלא שגדל בו העור והבשר מבפנים יש להקשות שפיר כמו שהקשה א"כ לעיל גבי ריאה שנימוקה לא רצה הרמ"א לסמוך על החולקים לגמרי משום דליכא סתירה ע"ז מהגמ' וכמש"כ משא"כ הכא סמך על יש מכשירין בכל צד מטעמא דכתיבנא . [וטעם סברת החילוק בין נימוק לבוע' ע"כ נ"ל כמו שכתב הש"ך דבנימוק איכא גם חשש דסמפונות . ולכן החמיר בה הרב בהגה"ה יותר ע"ש ע"כ הגה"ה מהרב מהר"ש הכהן נ"י מ"ץ דק"ק ווילנא] :

יד אפרים

דברי הרמב"ם שכתב שניקב אפילו לחבירו ע"ש : (שם סעיף י"ז) **בסמפונא** רבה דריאה כשרה . עבה"ט וכתב בנו"ב מה"ת סי' י"ט בנקב מפולש באונא מעל"ע ולפי הנראה נדמה שהוא בתולדה יש להטריף דמאן מפיס שהוא בתולדה . ואפילו אם הוא בתולדה אין היתר ברור ועי' בנו"ב סימן ה' וסי"ז ע"ש . וע"ש סי' כ"ג באמצע תוכה בסרכא על מקום הסרון ככ"ף כפופה שהתחיל בצד אחד להתרפאות . והחסרון עלה בנפיחה בענין שאין בו חשש אטום אבל מ"מ נראה החסרון יש להטריף אף לרש"ל דהא איכא תר"ל. ואם עלה בנפיחה היטב עד שלא נראה חסרון מקמיה כלל והיתה שוה לשאר הריאה פשיטא דכשר ואין כאן ריעותא כלל דכשהיא נפוחה מטעריכן אבל דוקא כשנתמלא גם מבפנים ולא היה גם מבפנים תחת העור שום חלל ומקום ריקן כלל . אבל אם נתמלא רק מבחוץ ומבפנים נשאר חלל ריקן תחת העור זה טרפה בודאי ע"י הסרכא ולא מצד תר"ל אנו צריכים להטריף שאפילו לא היה החלל הזה נחשב ריעותא היה טרפה . לא מבעיא אם הסרכא דבוקה למקום אחר שטרפה שהמיעוט ומשמוש שאנו נוהגין קולא יתירה ואף שאנו נוהגים להקל הטעם משום שאם היה סרכא גמורה היתה מתחזקת יותר . וכ"ז כשהבשר תחת הסרכא שלם אבל אם כלה הבשר אין להסירכא במה להתחזק כי אין לה שום חיזוק בפנים ואינה דבוקה רק בעור לכן היא מתנתקת ע"י מיעוך אף שאינה הפשטת ליחה רק סירכא גמור' והרי היא טרפה מצד הסרכא . אלא אפילו היתה הסרכא תלויה יש להטריף כמו תלויה מבועה שג"כ לדעתי הטעם הוא"ל ומתחת הבועה כלה הבשר לכך לא היה להסרכא יניקה וחיזוק מבפנים ולכך לא נתאחזה במקום אחר (ר"ל דהבועה מעידה עליה בנקב ומה שלא נתאחזה מפני שאין לה מקום בשר ליניק משם) עכ"ל ועי' בתשובת ב"ת סי' ק"ל שכתב בחסרון בריאה ונשאר הגלע כנגדו ונתרפא דהוי לקותא בתר לקות' ע"ש . ובספרי ב"א בדיני תר"ל כתבתי מזה ובקונטרס התשוב' שם העתקתי מה שהשיב דודי מ"ו הגאון ז"ל לכבוד א"א הה"ג בענין נגלד וא"א הרב ז"ל הביא מתשובת הב"ח והוא ז"ל כתב שדברי הב"ח בזה תמוהים ומנהגי להכשיר : (סימן ל"ז סעיף א' בהגה"ה) **אם** אינן סמוכות . עבה"ט ועיין בשו"ת ב"י בשלחופית

גליון מהרש"א

ממעט אם המחט מצד ימין וק"ד מצד שמאל · פ"ח : (הגה"ה) **ולבדוק** ע"י נפיחה . ובדאפשר יבדוק בפושרין ל"ש נ"ז ע"א : (ש"ך ס"ק ל"ד) **כי** א"א בקיאין בבדיקת נפיחה . ע' לעיל סק"ט : (סעיף י"ז ש"ע) **בסמפונא** רבה דריאה כשרה . ואפילו איתא לריאה שלימה א"צ בדיקה . פ"ח :

(סימן ל"ז) **דיני** אבעבועות וסרכות הריאה . ר"ל סרכה יוצאת מן הבועה אבל שאר דיני סרכה מקומם בסי' ל"ט : (סעיף א' ש"ע) **ריאה** שנמצאו בה אבעבועות . נקלף עור עליון של בועה טריפה כי עור התחתון אינו עור ריאה . פ"ח ס"ק י"ח : (שם) **אפילו** הם גדולים הרבה . ול"א דיחכך בצלעות וסופו לנקוב כל שאינו חד כאונא ת' חב"י סי' ל"ד ע"ש אפי' היא שלחופית גדולה מלאה מים דבוקה בריאה וכולה בולטת לחוץ : (שם) **וקשה** אפילו כאבן . עי' ש"ך סק"ח : (שם) **ואם** נמצאת בהם ליחה סרוחה . ומ"מ כל שאינו בולט לחוץ אינו בועה אלא מורסא הנזכר לקמן ס"ג בהגהה ואף בלא מוגלא . פ"ח סק"י : (הגה"ה) **וכן** המנהג להכשיר בועות . מיהו בריאה של עוף כ' בתשו' חינוך ב"י סי' ל' לאסור : אם

יד אברהם

שלימה . זה נלמד מדין מחט הנמצא בבית הכוסות מצד א' לקמן סי' מ"ח ס"ח . ולדעת הרא"ש שם דא"צ לבדוק אם ניקב משני צדדים . וכן הוא בקוץ התחוב בושט מבפנים לדעתו וכמ"ש בס"ד סי' ל"ג . א"כ כ"ש כאן א"צ לבדוק אחר קורט דם שהרי כאן עדיף מתחוב מצד א' שהרי המחט נמצא בבשר הריאה ואינו תחובה אפילו בעור הפנימי . ומיהו כתבתי שם דבושט צריך לבדוק לכתחלה . וכ"מ בהגהת אשר"י ריש א"ט דריאה שוה לושט . וטעמא דטריפה במחט עבה הנמצאת בחתיכה דריאה וקופה לגו משום שיש לחוש שמא הבריא . פי' שמא יצא המחט לחוץ ונקבה וחזרה לאחורה כדחיישינן בושט להמחבר סי' ל"ג ס"ז וכ"כ הרשב"א בתה"ח (דף ל"ו) . ואף שהגה"ה פסק שם להקל דלא חיישינן שמא הבריא נראה דש"ה כיון שנמצאת תחובה בתוך בשר הריאה א"כ כיון שנקבה כל כך חיישינן שמא נקבה עוד . ודברים אלו משמע בס' בד"ה לרא"ה (דף ל"ג ע"א) . ולפי זה כשנמצאת בסימפונא רבא בלא תחובה ה"ל דין נמצאת שנתבאר בושט סי' ל"ג וסימן מ"ח דכשירה . ועוד אי איתא דכבר יצאה לתוך הבשר וחזרה מי מכוונה לאותו סימפון הילכך דברים ניכרים על כרחינו שלא ניקבה כלל . זה יש ללמוד מפרש"י פא"ט (דף מ"ח) . וכ"ל דלפ"ז יש להקל בנמצאת בסימפונא רבא אפילו אם יש קורט דם או סירכא כשירה מבחוץ ודומה למחט הנמצאת בכרס . עי' בסי' מ"ח ס"ח בהגה"ה ובא"ט שם וסי' מ"ח ס"ק יו"ד ע"ש ודו"ק . ועמ"ש בענין מחט בריאה בסי' זה סעיף ו' דאין להכשיר כלל אפילו במקום הפס"מ ודלא כהג"ה כאן אם לא שנמצאת בסימפונא רבא והיא שלימה כשירה אפי' אם יש קורט דם או סירכא שהיא בלא"ה כשירה : (שם סעיף י"ז) **מחט** שנמצא בסימפונא רבה דריאה כשירה ואפילו בחתוכה . משמע דגם בשלמה אפשר להרגיש ואין להקשות איך אפשר להרגיש במשמוש היד כשהיא בסימפונא רבא . דיש לומר כגון שנפלה דרך הקנה אבל היא עדיין שלימה : כתב הש"ך בשם הב"ח דאפילו נמצא המחט תחוב בריאה מעבר לעבר אפ"ה אי ליכא קורט דם כלל אמרינן אחר שחיטה דחק ועבר כמו מחט הנמצא בביה"כ בסי' מ"ח . והש"ך הקשה עליו והמ"י מיישבו ע"ש . ומ"מ הניחו בצ"ע דשאני דמי לושט סי' ל"ג . ולפענ"ד טעם ברור דאמרינן המשקין שטפוהו דכיון שקרום התחתון של הריאה אדום כדאיתא בש"ס ופוסקים . אין טיפת דם ניכרת בו וכדאיתא גבי ושט בסי' ל"ג . והיכא שאי אפשר לבדוק טריפה כדלקמן סי' מ"ח ס"ח . וה"נ י"ל שמא עדיין יש קורט דם בפנים ואינו ניכר . ולי קשה עוד ע"ד הב"ח דנהי שאין לחוש בריאה בכה"ג דאמרי' דאחר שחיטה ניקבה מ"מ ניחוש לוושט במחט קליטתא או בקופא לבר דכיון שהריאה נקובה לא עדיף מחתוכה דכבדא דמטרפינן מה"ט . דבשלמא כשהריאה שלימה לפנינו לא מחזקינן ריעותא לומר דניקבה כבר ועלה בה קרום כדאיתא בפא"ט . אבל בנקובה לפנינו לא שייך זה :

ב (ב) ב י אם סירכה תלויה ג יוצאה מן הבועה (ג) (א) טריפה :

הגה (ג) ד וה"ה בועה העומדת במקום שאר ריעותא אעפ"י דכשר בלאו הכי כגון ה בגבשושית או במקום דמשמעת קול או שהבועה בעצמה משמעת קול (ג) (ב) טריפה (מלא כתוב) :

שפתי כהן

וסרוכים י"ל דהתם נמי איכא חששא דסמפונות דלריכים בדיקה אם לא נימוחו ועיין בס"ק כ"ו וס"ק ל' : **ב** אם סירכא תלויה כו'. כב"י שמ"כ בשם הרא"ד שאם סירכא תלויה יולאה מן הבועה אסורה ואפי' באוגא לא אמרינן דדופן מגין עליה כו' וכב"י ואיני יודע טעם לדבר דלא יהא אלא ניקבה הא אמרי' ריאה שניקבה ודופן סותמתה כשרה והרוקח כתב כ"מ שיש סריכת חוט בבועה טורפין ואפשר דשלא במקום רביתא קאמר עכ"ל מיהו לקמן סי' ל"ט הביא דברי הרא"ד בארוכה ומבואר שם טעמו דאמרי' בש"ס דוקא כי סביך בבישרא הוא דכשר כשדופן סותם והא לא סביך ולא סריך כו' ע"ש וכן פירש הב"ח וס' ל"ח דף קנ"ה ע"א וכן הב"י עלמו חזר מדבריו בספר ב"ה שלו והב"ח ול"ח לא ראו דבריו שבב"ה ע"ש ולפ"ז כ"ש לדידן דקיי"ל לעולם אין הדופן מגין וכמו שכתב בהג"ה סי' ל"ט סעיף י"ח דטרפה וכן כתב הגאון אמ"ו זכרונו לברכה בתשובה והאריך בראיות ברורות וגדולה מזו שמהרש"ל פרק א"ט סי' מ"ד כתב דאפילו אאידנא כשר כדסביך ופסק בסימן כ"ח כהרא"ד מטעם דלא אמרינן דופן מגין והיינו רביתייהו אלא על אוקת הריאה שאז היא מתדבקת יפה משא"כ בבועה הבולטת : **ג** יוצאה מן הבועה. מדסתים משמע אפילו בועה של מים זכים וכן משמע מדברי מהרש"ל פא"ט סי' כ"ח מיהו י"ל דאזלי לטעמייהו דמטרפי סמיכי במים זכים וכ"כ הר"ן שמ"כ בשם הא"ז*) דמים זכים לא חשיב ריעותא לא לענין סמיכי ולא לענין סירכה תלויה היולאה ממנה ואינה דבוקה למקום אחר וכן המנהג עכ"ל וכ"כ הב"ח דלמאן דמכשיר סמיכי במים זכים כל שכן דמכשיר סירכא תלויה מבועה במים זכים ומהר"מ בס' ב"ה שלו השיג על הא"ז והר"ן בזה ודעתו להטריף בסירכא היולאה מבועה דמים זכים אפי' למאן דמכשיר בסמיכי במים זכים וכל דבריו אינם מוכרחים כלל ע"ש גם מ"ש בשם מהרי"ב ומהר"ס לאסור אין ראיה דהא מבואר בדבריהם דאסרי בסמיכי ועיין בתשובת בן לב ח"ג סי' ק' : **ד** וה"ה בועה כו'. כלומר דכמו שסירכא יולאה מבועה טרפה משום דה"ל תרתי לריעותא א"כ ה"ה בגבשושית וכה"ג ומהו גבשושית נתבאר סי' ל"ה ס"ה בהג"ה : **ה** בגבשושית. אבל משתנית למראה ריאה כשרה עכ"ל מ"כ שבד"מ וכ"ל דר"ל דאם עור הבועה משתנית למראה ריאה אע"ג דעומדת בגבשושית או שאר ריעותא כשר דכיון דיש בו מראה ריאה לא ה"ל
אלא

טורי זהב

חיישי לבדיקת סמפונות וכ"כ רש"ל : (ב) אם סירכה תלויה כו'. פי' רש"ל הטעם כיון שאין סירכה בלא נקב בפרט כה"ג דאיכא ריעותא לפנינו והסירכה יולאה ממנה עכ"ל ופי' סירכא תלויה עיין סי' ל"ט ס"ח. ונראה דמכ"ש אם יש סירכא גמורה דהיינו שדבוקה למקום אחר והיא יולאת מן הבועה דטרפה ולא מהני בזה מה שנוהגים למעך ולמשמש בסרכות כמ"ש סי' ל"ט סעיף י"ג דהא סירכא תלויה מותר לכ"ע ואפ"ה אסור כשיולאה מן הבועה ק"ו לסירכה דבוקה שהרבה פוסקים אינם מתירים בשום מיעוך ומשמוש כמ"ש סי' ל"ט פשיטא שיש להטריף לכ"ע במקום שיש עוד ריעותא דהיינו כשיולאה מן הבועה ואפילו מן הטינרא נ"ל דטרפה ולא מהני משמוש כמ"ש בס"ד סי' ל"ט ס"ח *) : (ג) וה"ה בועה העומדת כו'. מזה למדו הבודקים להטריף בכל מקום שיש ב' לקותות ול"ד לסירכה תלויה יולאה מטנרי דכשר כמ"ש סי' ל"ט ס"ח דטנרי אין עליה כלל שם לקותא ובהגהות הר"ן על בדיקות כתב דבסירכא תלויה יולאת מבועה שיש בה מים זכים כשירה דמים זכים לאו לקותא היא כלל ול"נ דטרפה בזה דהא כתבו התוס' בפא"ט דף מ"ג ד"ה יפלא כו' דמים זכים לקותא היא וכשרה נמלא דהכא טרפה מכח תרתי לריעותא ומו"ח ז"ל כתב גם כן דכשר למאן דמכשר בשני בועי דסמיכי במים זכים כמ"ש סעיף ג' ה"ה דכשר בזה ול"נ דשאני התם דאין כאן אלא חד לקותא דכשרה דכל שאתה אומר שמים זכים לקותא דכשר הוא אין לך פסול גם מחמת סמיכי דהא סמיכי אין אוסר אלא מחמת לקותא דבועה משא"כ כאן יש ב' לקותות כל אחד אין תלוי בחבירו דסירכא תלויה לקותא בפני עצמה ובועה דמים זכים לקותא בפני עצמה והלירוף מטריפם וכן ראיתי בספר מחזיק בדק על הבדיקות וכתב שם שהר"ן כתב דין שלו בשם א"ז ודבר זה אינו בספר א"ז כלל כי חפשתי אחריו ואינו שם. *) נ"ל דבועה היולאה מן הסירכא דבין אוגא לאוגא למטה מחליין דאין זה מקרי תרתי לריעותא דהא למטה מחליין אין שם סירכא עליה כלל אבל אם יש שם חלון אע"ג דאנו מכשירין כדלקמן סי' ל"ט סעיף ד' מ"מ כיון שיש פוסקים שמטריפים אפי' שם בחלון וכאן דיש עוד ריעותא דבועה מקרי עכ"פ תרתי לריעותא וטרפה וכן אם בועה יולאת מסרכא שבין אוגא לאומא למטה מחליין אפי' בלא חלון כיון שיש קלת פוסקים דס"ל בהאי סירכה טרפה אע"ג דלא קי"ל כוותיהו מ"מ כאן יש לקרות בו תרתי לריעותא כן נלע"ד. מעשה בא לפני בריאה שנסרכה לכים והסירכא היתה מלאה דם עד שבמקום הסירכא לכים נתמלא כל סביבו אותה מראה דם והטרפתיה דכאן גרע מתרתי לריעותא ולא מהני בזה מיעוך ומשמוש דכאן א"ל שאינו [אלא] הפשטת ליחה דדם זה בא מריאה שניקבה ויצא דם מסמפונות שלה דהפשטת ליחה ודאי נעשה אע"ג דלא ניקבה

באר הגולה

ג מ"כ בשם הרא"ד ורוקח ומהרי"ו ושאר אחרונים :

נקודות הכסף

(סימן ל"ז בט"ז ס"ק ב') כמ"ש בסימן ל"ט ס"ח . אין דבריו מוכרחים כמ"ש בש"ך ס"ק ג' : (שם ס"ק ג') *נראה לי דבועה כו' . יפה כוון וכן הוכיח הגאמ"ו

מטה יהונתן

(שם סעיף ב') אם סרכה תלויה יוצאה מבועה . עי' ש"ך ס"ק ד' והנה אחרונים

דגול מרבבה

(סימן ל"ז בש"ך ס"ק ג') *) דמ"ז לא חשיב ריעותא לא לענין סמיכי . ומ"מ נ"ל דתרתי בועי דסמיכי

יד אפרים

מלא מ"ז שעומד ע"ג הריאה בולט לחוץ : (שם סעיף ב') יוצאה מן הבועה טרפה . עבה"ט וכתב בשו"ת פ"י סי' י"ג בריאה שהיה תלויה ממנה רירין ודלדולין ושלחופית היתה תלויה ברירין אין לדון בזה דין בועא בשיפולי דכאן מקומה שלא הוא הרירין ואם תטול הרירין עם השלחופית תשאר הריאה שלימה ובועא בשיפולי גופא הומרא יתרה הוא . וגם אין בזה משום תלויה מבועא שאין זה אלא אם הבועא בריאה עלמה כדמייתי מהעלתה נמחים . אבל בועה תלויה מסירכא תלויה לא שמענו . ועוד נראה כיון דקי"ל סמיכי במ"ז כשר ה"ה בזה ומ"ז לא נקרא בועא אלא שלחופית ואף אם היה במקצת מוגלא כחודה של מחט בתר רובא אזלינן ולא מיקרי בועא אלא ברוב מוגלא . והסברא גם כן נותנת כיון שהיה בזה לחות כ"כ אם בא ע"י נקב היתה נסרכת למקום אחר כמ"ש הב"י ולכן יש להכשיר ע"ש ועיין בספרי ב"א סי' ל"ט ס"ק יו"ד קט"ו ובזר זהב ס"ס ל"ט ומבואר שם ג"כ דבכה"ג שאין כאן רק רירין ודלדולין והבועא של מ"ז כשר ודוקא בסרכה עבה או שהכפתור גדול ועב מלא מוגלא יע"ש : (שם בהגה"ה) משמעת קול טרפה .

גליון מהרש"א

(סעיף ב' ש"ע) אם סירכה תלויה יוצאה מן הבועה. או מן הגומא תב"ש סי' ל"ט וע"ש ס"ק ס"ה : (שם) טריפה. וכן כל דבר דמצינו לאחד מהפוסקים דמטריף אף דלא קיי"ל הכי מ"מ מקרי ריעות' לענין תרתי לריעותא וע' ש"ך סי' ל"ה ס"ק כ"ב וע' ט"ז כאן סק"ג דדוקא אם הם משתי שמות : (הגה"ה) וה"ה בועה העומדת במקום שאר ריעותא . כיון דתרתי לריעותא הוא רק חומרת אחרונים אין להטריף מספק כגון אם ד' אונות במין ואונה על א' מהן דאימא דהאי לאו איהי היותרת זולת בניכרת ע"י שאין לה סמפון. או שהקטינה תב"ש ופ"מ סי' זה בדיני תרתי לריעותא וע' בלבושי שרד סי' ל"ה ס"ק י"ב (עלה ל"ה ד"א ע"ב) דחולק מדברי הרמ"א סי' ל"ב ס"ב הגה"ה שניה דבשוים לא אמרינן דהאי דהפוכה אינה עיקר אף דהיפוך ושינוי תואר קיל עוד מב' לריעותא דאלו גם בקדמונים לא נזכרו (אך לגרמי' מתיר דסובר דיתר אינו ריעותא גם אינו משום סופו לנקוב ואין העדות מכוונות . ומ"מ גם לדידי' ג"ש בשאר ריעות' ויש ספק) דיני ב' ריעותא השייכים לדינים שהוזכרו בסי' ל"ה כתבם בס' ל"ש ביחוד סוף אותו סימן : (שם) אעפ"י דכשר בלאו הכי כגון בגבשושית . לעיל סי' ל"ה בהגה"ה ודוקא אם הוא כטרפא דאסא (ומ"מ מורסא או טינרא על בגבשושית לא מקרי ריעותא) תב"ש משא"כ ביתרת מקמא : (שם) בגבשושית או במקום דמשמעת קול . וגבשושית מקמא לא הוה ריעותא כלל . ל"ש עלה מ"מ א' ס"ק קכ"ו (נמצא ג' חלוקים. יתרת מקמא אף בפחות מצפורן הוה ריעותא. גבשושי' מגבא דוקא בצפורן . וגבשושי' מקמא גם ביתר מצפורן לא) : (ט"ז סק"ב) ולא מהני בזה מה שנוהגי' למעך . אבל בתלוי מהבועה מהני מיעוך תב"ש בס' ל"ה ס"ק ח' והוא כ' להחמיר זולת בהפ"מ . דין זה כתבו גם בהגש"ע סי' ל"ט ח' וע' שם בגליון : (שם סק"ג) אין עליו כלל שם לקותא . ע' ט"ז סי' ל"ט ס"ק י"ג דסרכה דבוקה יוצאת מטינרא מקרי תרתי לריעותא : (שם) שיש בה מים זכים כשרה . ע' שמלה חדשה סי' ל"ט מ"ג דבמקום שנהגו להכשיר אין למחות אף בנהגו גם בתלוי' יוצאת מבועה מלאה מוגלא : (שם) דמים זכים לקותא בפני עצמה . ע' ט"ז סי' ל"ט סק"ט : (שם) דאין זה מקרי תרתי לריעות' . ע' שמלה חדשה סי' ל"ט מ"ד אפי' לא אזלה ע"י מיעוך כשרה בליכא חלון ובבועה ל"ט מיעוך גם בליכא חלון ומ"ש ט"ז ל"ט ס"ק ג' מיהו בזה נראה דצריך משמוש קאי אטינרא ואיכא חלון תב"ש ל"ט ס"ג ע' מה שתמה ע"ז במשבצות סי' ל"ט ו' גם ז' ד"ה והנה המעיין : (ש"ך סק"ג) ואינה דבוקה למקום אחר וכן המנהג . ובועה במים זכים ביתרת מקמא וצריך עוד צד היתר כ"ש ל"ש ריש עלה מ"ח : (שם סק"ה) או שאר ריעותא כשר . ואז אפי' סרכה תלויה יוצא ממנה כשר שהרי אינה יוצאת מהבועה אלא מן

חידושי רע"ק

(סי' ל"ז סק"ב) **יוצאה** מן הבועה . וכן אם ניקב עור עליון מהבועה . שמ"ח סעיף י"ח . (שם) **וה"ה** אם סרכה תלוי' סמוך לבועה ואין רוחב לפחות ב' שערות ביניהם מקרי תרתי לריעותא . וכן אף ברחוקים ומה שביניהם אינו בריא כדרך שאר ריאות כגון טנרא או מורסא מפסקת ג"כ אסור . הסכמת אחרונים : (ש"ך סק"ב) **כ"ש** לדידן . ר"ל דאף דהרא"ד אוסר רק בלא סריך . מ"מ לדידן דקיי"ל דסירכה לדופן בכל ענין אסור מטילא הכא דיצא מהבועה אף דסריך לדופן מ"מ כיון דהוי ב' לריעותא דדבוקה דחמיר יותר מתלוי' לא מהני בי' המיעוך ודנין לנקב ומטילא אסור לדידן דלא מהני סתימת דופן . (דאף דיש לחלק דדוקא בתלוי' דלפי צד החששא לדונו לנקב אין עוד שום צד קולא אבל בסרוכא לדופן ואזלא ע"י מיעוך דאף אי חיישת לנקב . מ"מ הא מדינא מהני סתימת דופן . אלא דאנן מחמרי' דא"א בקיאים אם הוא סבוך כראוי . או שמא אינו במקום רביתא ממש . וא"כ עכ"פ אף בנקב ממש לא הוי ודאי טריפה . א"כ י"ל היכא דליכא ודאי נקב רק מכח ב' לריעותא חיישינן לנקב בכה"ג לא מחמרינן . מ"מ ס"ל להש"ך מסברא להטריף . והא דנקטי' הש"ך בלשון כ"ש . היינו דכ"ש דמקרי ב' לריעותא דדבוקא במיעוך הוי יותר ריעותא . מתלוי' בלא מיעוך) . וע"ז כתב וגדולה מזו דמהרש"ל וכו' א"כ אם נידון לנקב אין כאן צד קולא דאין מתדבקת היטב . ודוק : (שם) **משא"כ** בבועה הבולטת . ומה"ט אף בטינרא אסורה דמצד הסירכא עצמה אם היא דבוקה כמו כל סירכה דבוקה יוצא מטינרא דלא מהני מיעוך וסתימת דופן ליכא דאינה מתדבקת יפה . וע' בתהריב"ל (ח"ג סי' ק"ז) : (שם סק"ג) **אינם** מוכרחים כלל . מ"מ בסירכא דבוקה יוצא מבועה דמים זכים טריפה דלא עדיף מיוצא מטינרא דטריפה כמ"ש הט"ז סק"ד : (ס"ב בהג"ה) **כגון** בגבשושית . מסתבר דוקא בגבשושית מגבה אבל מקמא לאו ריעותא הוא . פמ"ג בכלל' דתרתי לריעותא אות ו' : (ט"ז סק"ג) **דאין** זה מקרי תרתי לריעותא . הנה לשיטת רש"י דאין סירכא בלא נקב אלא דמהני סתימת האונא שפיר אמרינן דאף דיוצא מבוע' דהוי ב' לריעותא ומורה על הנקב . הא בלא"ה ידעי' דיש נקב . אלא דהאונא סותמת (זולת לדעת רש"ל הובא בש"ך סק"ב דמכח בועה הבולטת אינה מתדבקת יפה) . אבל לשיטת תוס' דאונא אינה סותמת אלא דהסירכא לא בא מחמת נקב . א"כ י"ל דיוצא מתוך הבועה דהוי ב' לריעותא דנין לניקב ואסורה . זולת די"ל דלא מקרי ודאי ב' לריעותא דדלמא הסירכא יוצא מהאונא אחרת . וא"כ אם יש [ב'] בועות זו כנגד זו והסירכא יוצא מן ב' הבועות טריפה לשיטת תוס' .

וכן

פתחי תשובה

לז (א) טריפה . עבה"ט ומ"ש בשם ט"ז וש"ך אפי' הוא בועה ממים זכים . המעיין בש"ך סק"ג יראה דלא כתב כן אלא בפי' דברי המחבר אבל לדינא מלדד להקל וכן מורין דבריו בנה"כ . [ועיין בתשובת משכנות יעקב סי' י"ז שכתב דמלשון מהרי"ו בבדיקות שלו מבואר להדיא כדברי הש"ך דתלויה מתוך הבועה לא אמיר מתרי בועי דסמיכי וכן מלא מפורש בתשובת מהרי"ן לב ח"ג סי' ק"ה ובתשובת פני יהושע סי' י"ב וכן פסק בספר בית אפרים בתחלת קונטרסו מתרתי לריעותא דבמקום שנוהגין להקל סמיכי ממים זכים ה"נ בתלויה ודלא כהט"ז . וע"ש עוד במעשה שאירע בקהלה אחת שמלאו בריאה אוגא אמלעית של ימין גדולה מהתחתונה ובועה עליה ממים זכים ושם המנהג להכשיר תרי בועי דסמיכי במ"ז וגם החילופים של רמ"א (בסי' ל"ה ס"א) מכשירים בפשיטות בכן הורה המורה גם בעובדא דא להכשיר ונעשה מעשה על פיו ורב אחד קרא ערעור על הכשר מחמת תר"ל ולחלוק יצא להטריף גם הכלים . והוא ז"ל האריך מאד לברר דעב הורה המורה משום דהך ריעותא דחליפין לדעת המכשירין קיל טפי מריעותא דסירכא תלויה וכיון דהרבה פוסקים מתירין בסירכא תלויה מבועה במ"ז כ"ש בהך דחילופין אמנם אם היה נמלא על אלו החילופין ריעותא דעכורין או סירכא תלויה מבואר שם דיש להטריף . וכתב עוד ובדבר הנקבים שנמלא בריאה זו ובתוכן מורנין שילאו להוס השמש הנה לפי מכתב השואל שהיה המורגא במקום אחר מהריאה שהיה באומה אין מהצורך להשיב ע"ז דכיון שאינו במקום אחד ולא במוכין זה לזה ודאי אין שם תר"ל עלייהו אך לדברי הרב הנ"ל שהיה המורגא באוגא מהחילופים יש לדון בדבר ומ"מ אפשר לצדד גם בזה להכשיר ע"ש] ועיין בדגמ"ר שכתב ומ"מ נ"ל דבתרתי בועי דסמיכי להדדי במים זכים וסירכא תלויה יולא מא' מהם ודאי טריפה משום תרתי לריעותא אפילו במקום שנהגו להכשיר סמיכי להוד במים זכים . עוד כ' שם דנראה מדקדוק לשון הר"ן שכתב דמים זכים לא חשיב ריעותא כו' ולא לענין סירכא תלויה היולא ממנה ואינה דבוקה למקום אחר . מכלל שאם דבוקה למקום אחר שפיר מיחשב ריעותא אף שיש בה מים זכים ואין מועיל מיעוך ומשמוש עכ"ד ע"ש . [ועיין בת' ח"ס סי' ל"ו שהביא דברי השמ"ח בסי' ל"ט סעיף מ"ז שכתב דסירכא תלויה יולאה מבועה שנתכסה מבשר הריאה כשירה אפי' גבוה מבשר הריאה אבל נסרכה למקום אחר טריפה אם היא גבוהה דלא עדיף מסירכא על הגבשושית ונסרך למקום אחר דפשיטא דהוי תר"ל כמו בועה על גבשושית עכ"ד והוא ז"ל כתב עליו כי דמיונו של הגאון ז"ל לא נראה לי מה ענין בועה גבוה לגבשושית בשלמא גבשושית היא ריעותא קלת בגוף הבשר ואם יצטרף לזה סירכא למקום אחר טריפה משא"כ בועה שנתכסתה מבשר הריאה דה"ל רק חסרון בפנים ומה שהוא גבוה מבשר הריאה אינו מחמת הריאה עצמה רק מחמת המוגלא שבתוכו וסופו ללאת ע"י סיפול אין בזה שום ריעותא ע"כ דעתי להתיר בכל גוונו ע"ש] . ועיין בת' גבעת שאול סימן מ"א שנשאל בריאה שהיה בה סירכא עוברת ע"י מיעוך ומשמוש רק שהסירכא היה על מקום שנקלף עור עליון קלת והשיב לאיסור משום תרתי לריעותא כמו בסירכא היולאה מבועה ע"ש באריכות . ועי' בתשו' הר הכרמל חלק יו"ד סי' ב' וסוף סימן ג' ובת' פרי תבואה סי' ל"ח ול"ט [ובתשובת ח"ס סי' ל"ו באורך] מה שכתבו בענין דין תרתי לריעותא ע"ש : (ב) טריפה . עבה"ט . ועיין בתשובת בית אפרים חלק יו"ד סי' י"א

באר היטב

מכה אינו קרום . כנה"ג דף קי"ג) : (ב) טריפה . וכ' בט"ז ובש"ך אפי' היא בועה ממים זכים ומכ"ש אם יש סירכא גמורה דהיינו שדבוק' למקום אחר ויולאת מן הבועה ולא מהני בזה מה שנוהגין למעך ולמשמש בסרכות ואפי' מן הטנרא נ"ל דטרפה ולא מהני מעוך ומשמוש ואפי' באוגות לא אמרינן דדופן מגין עליה : (ג) טריפה . וכ' בט"ז דמזה למדו הבודקים להטריף בכ"מ שיש שני לקותות ולא דמי לסירכא תלויה יולאת מטנרא דכשר כמ"ש לקמן סי' ל"ט סעיף ח' בהגה ונ"ל דמשום טנרי אין עליו כלל שם לקותא ובהגהות הר"ן על בדיקות כתב דבסירכא תלויה יולאת מבועה שיש בה מים זכים דכשר דמים זכים לאו לקותא היא ונ"כ דטריפה הוי וכ' עוד דבועה היולאת מן הסירכא דבין אונה לאונה למטה מחליין דאין זה מקרי תרתי לריעותא דהא למטה מחליין אין שם סירכא עליה כלל אבל אם יש שם חלון אע"ג דאנו מכשירין כדלק' סי' ל"ט סעיף ד' מ"מ כיון שיש פוסקים שמטריפין שם אפילו בחלון וכאן דיש עוד
ריעותא

יד אברהם

(סימן ל"ז סעיף ב') אם סירכא תלויה יוצאה מן הבועה טריפה . כתב הש"ך ומביא בלח"פ והכלה"ע ס"ק ו' וז"ל אם עור הבועא מישתנית למראה הריאה כשר דכיון שיש בו מראה ריאה לא ה"ל אלא חיסרון

ג ד אם יש בה שתי אבעבועות (ד) ו סמוכות זו לזו (ד) אסורה [ה] ה אפילו מלאות מים זכים ואם היא אחת ונראית כשתים נוקבים אותה בא' מצדיה ז אם שופכות למקום אחד (ה) אחת היא (ה) וכשרה ואם לאו שתים הם וטריפה והני מילי כשיש בהם מוגלא או מים (ו) י אבל אם הם ח (ו) צמחים ט קשים

הגה (ז) י וה"ה מורסא שבריאה דהיינו יא שקרום הריאה מכסה אותה יב ואינה גבוה מבשר (ז) הריאה (מהרי"ו ושאר אחרונים) אף על גב דסמיכי אהדדי כשרה:

הגה ולא מיקרי סמיכי אלא שאין ביניהם יג כשני חוטי שער לאחר שנפחו הריאה (תוספות והגהות אשיר"י וע"פ) (ח) והוא שיהיה במה שמפרים ביניהם (ג) יד (ח) מראה ריאה (מ"כ ובד"י בשם

טורי זהב

ניקבה מאח"כ בדם זה ואע"ג דלא מבלבן טרפה כי אין הבדיקה מועיל להכשיר במקום שיש ספק איסור וכמ"ש בסי' ל"ט ס"ד: (ד) סמוכות זו לזו. פרש"י הטעם דקי"ל דאינן סמוכות אלא מחמת נקב שהיה בריאה והעלה הנקב את הבועות הללו סביבותיו ורשב"א ור"ן פי' כיון שסמוכות דוחקות זא"ז וסופן לנקוב הוה כניקב עכשיו *אלא דמ"ש רמ"א בסמוך בועה וטנרי כשר משמע כסברת רש"י ולא כרשב"א: (ה) אחת היא וכשרה. כתב רש"ל בשם מהרי"ל דצריך עוד בדיקה אם יש לכל א' כיס בפני עצמה טרפה: (ו) אבל אם הם צמחים כו'. פי' ואין שם ליחה כלל זה הנקרא טינרי: (ז) וה"ה מורסא כו'. הג"ה זו מקומה אחר אע"ג דסמיכי אהדדי כשרה ונתן רש"ל טעם למורסא דכשרה דלא מקרי בועה אלא דבר הבולט לחוץ ומשמע דיש מוגלא בהאי מורסא ואפ"ה אינו אוסר בסמיכי: (ח) והוא שיהיה במה שמפריש. פי' דלא כשר כשיש הפרש אלא שיהיה בו מראה ריאה אבל אם יש בו מראה מוגלא ה"ל כסמוכין מ"כ אם נקלף העור העליון של הבועה דהיינו עור הריאה טרפה מפני שהעור התחתון

שפתי כהן

אלא חסרון מבפנים: ו סמוכות כו' אסורה. רש"י פירש הטעם שאין סמוכות אלא מחמת נקב שהיה בריאה והעלה את הבועות וכן הסכים הרא"ה בס' ב"ה דף ל"ד והרמב"ם פ"ז מה"ש פי' מפני שהדבר קרוב שיש נקבים ביניהם ואין להם דרך בדיקה והרשב"א והר"ן ורבי' ירוחם פי' דכיון דסמוכו' זו לזו מתוך שכל א' דוחקת חבירתה סופו של עור לינקב וה"ל כאלו ניקב מעכשיו ובהך גווני דכשר תרתי בועי דסמיכי ליכא כל הך טעמי: ז אם שופכות. כתב מהרש"ל פרק א"ע סי' כ"ז שמ"כ בשם מהרי"ל דאף בשפכי צריך בדיקה לראות אם בכיס אחד הן מונחים דאם הם בשני כיסים ויש הפסק ביניהם טרפה דמאחר שיש נקב ביני ביני דשפכי להדדי א"כ חיישינן לנקיבת הריאה שהרי מקרום של הריאה עלה הבועה אלא שנתקרבו אח"כ להדדי והוי כקרום שעלה מחמת מכה בריאה דאינו קרום ע"כ וכ"כ בהגהות מרדכי דתרתי בועי דסמיכי לית להו בדיקה אפילו שפכי להדדי וכן משמע בבדיקות הר"ן גבי מ"ש כל בועה ובועה יש לה כיס ושוכבת בה ותרתי בועי דמתחזיא כחדא שנוקבים אחד מהן ונפכי אהדדי אז ודאי ניקבה הריאה בין שתי הבועות וטרפה כו' ע"ש (אלא דלא הזכיר דצריך בדיקה לכתחלה) וכן נראה דעת הר"ב וכמ"ש בס"ק ל"ג ובספר מח"ב כתב דמדברי התוס' שכתבו דבהפסק שני חוטי שער לא חשיב סמיכי משמע שאם אין ביניהם שיעור הראוי ושפכי להדדי כשרה ודבריו תמוהין דאדרבה מדכתבו לא חשיב סמיכי משמע דבאין ביניהם ב' שערות חשיב סמיכי וגבי סמיכי משמע ודאי דאפילו שפכי להדדי טרפה דאל"כ ל"ל לרבא וכן להפוסקים למימר חדא ומתחזי' כתרתי ה"ל למיסתם בכל גווני אי שפכי להדדי כשרה אפי' בסמיכי אלא ודאי כדאמרן: ח צמחים כו'. הם הנקראים בש"ס ופוסקים טינרי ובתשובת הר"ב סימן ה' ו' ז' נמצא שנתוכח עם מהרש"ל שדעת מהרש"ל דטינרי היינו קשה ויש בה ליחה קצת דאם לא נמצא בה שום ליחה כלל היינו תאום שנתבאר דינו לעיל סימן ל"ז ס"ע ודעת הר"ב דאפילו אין בו שום לחלוחית רק היא קשה לגמרי כאבן מ"מ כיון דמראהו דומה למראה מוגלא הוי טינרי וכמ"ש בהג"ה סימן ל"ו וע"ש בתשובה שביאר טעמו כי טוב הוא וכן הוא בבדיקות האחרונים: ט קשים. כתב הב"ח כ"ל דה"ה במלאות רוח דכשר בסמיכי ע"כ ונ"ל ראי' דהא הפוסקים דמטרפי במים זכים בסמיכי לא מטרפי אלא מטעמא דשייך בהו נמי לישנא דבועה דכתיב מים תבעה אש וכדאיתא בהרא"ש א"כ במלאות רוח ליכא למימר הכי: י וה"ה מורסא כו'. בכל הספרים כתוב הג"ה זו אחר וה"נ כשיש בה מוגלא או מים וע"כ כתב בל"ח דף קנ"ז ע"א בשם מהרי"ו דמורסא שבריאה דהיינו שקרום הריאה מכסה אותה ואינה גבוה מבשר הריאה דינה כבועה שיש בה מוגלא דטרפה עכ"ל ולא עמדתי על סוף דעתו דהדבר פשוט דט"ס הוא ונ"ל הג"ה זו אחר אבל אם הם צמחים כו' (והטיב וז"ל כן הגהתיו ג"כ בש"ע שלי זה כמה שנים ע"כ) וכ"ה בהדיא במהרי"ו ובד"מ ובמהרש"ל שם ובב"ח דלא הוי בועה לאסור בסמיכי כשקרום הריאה מכסה כו' והסכים כן מהרש"ל שם בטעמים נכונים ע"ש וכן הוא בעט"ז ובאפי רברבי ושאר אחרונים: יא שקרום הריאה מכסה כו'. כתב מהר"מ בס' ב"ה מורסא היינו שקורין בלאט"ר שמראה הליחה שמתוכה כעין מראה אבן טוב שקורין טירק"ס והם גדלים בין עור לבשר אע"פ שהקרום שמכסה עליה אין לה מראה ריאה רק מראה המורסא כשרה אבל בועות דרכן להיות בתוך הבשר והוא רקבון הבשר לכן צריך התם חוט מראה בשר מקיף כו' וע"ש ולא נהירא דמה בכך ס"ס אם אין קרום הריאה מכסה עליהם סמיכי ניכהו וכן הוא בדברי הרשב"א והר"ן שהבאתי בס"ק כ"ח דבועות דש"ס היינו הגדלים בין עור לבשר דאמרי' תרתי דסמיכי טרפה גם לא מלינו לשום פוסק שחילק בכך אלא קושטא דמלתא נקט לשון מורסא דמסתמא אינן רגילים להיות גבוה מבשר הריאה וכן משמע במהרש"ל פא"ט סי' כ"ז כדפי': יב ואינה גבוה כו'. וכתב בס' ת"ח שם אבל אם היא גבוה משיעור טרפה דאסא ויש לה צורת אונה אוסרת משום יתרת עכ"ל ודבריו תמוהין דמה ענין זה ליתרת דאונה אלא פשוט דר"ל דאם הוא גבוה אוסרת משום סמיכי והלכך אפילו אין בה טרפה דאסא ולא צורת אונה אוסר בסמיכי: יג כשני חוטי שער. ומהרש"ל שם פסק דבעינן הפרש רוחב קש דא"א בקיאין בין חוט שער א' לב' והסכמת הפוסקים להקל: יד מראה ריאה. פי' לאפוקי מראה מוגלא דאף אם היא ממרחות

באר הגולה

ד מימר' דרבא שם דמ"ז ופי' רש"י דקים ליה לרבא שמחמת נקב שהיה בריאה הוא והעלה הנקב את הבועות הללו ויש עוד פ"א: ה הרא"ש בשם הר"מ ורבינו ירוחם ועיין ס"ק ג' וכהדה"ש: ו תוספות שם בשם ר' יהודה ורבינו שמואל והג"א בשם רבי יעבץ וכ"כ

נקודות הכסף

ז"ל בתשו' להגאון מוהר"ר יהושע כר"ן דאם יש בועה בין אונא לאונא כסדרן למטה מתליין לגד הטיקר וסירכה יוצאת מתוך הבועה ונסרכה כסדרן טריפה והאריך בראיות וחלק על בדיקות הר"ן וב"ח בסי' ל"ט ס"ח שמכשירים בזה (וסוברי' דכיון שנסרכה לאונ' שאצלה היינו רבותייהו אבל תלויה ולא נסרכה לאונא שאצלה מודו דטריפה כמבואר בב"ח שם) וכן נראה מדברי הרב בד"מ סי' ל"ט סוף סעיף ג' וכמ"ש בספרים ע"ש ונראה מדברי המ"כ שהובא בד"מ שם דאם יש ב' בועות בין ב' אונות וסירכא יוצאה מזו לזו לכ"ע טרפה ע"ש וכתב הגאון אמ"ו ז"ל דיש לומר דהר"ן מיירי בדליכא חלון ע"ש: (ט"ז ס"ק ד') *אלא דמה שכתב רמ"א כו'. ונ"ל

פרי חדש

(סימן ל"ז בש"ע סעיף ג') **אם** יש בה שתי אבעבועות סמוכות זו לזו אסורה. רש"י פירש הטעם שאין סמוכות אלא מחמת נקב שהיה בריאה והעלה את הבועות וה"ל קרום שעלה מחמת מכה בריאה שאינו קרום וכתב הרשב"א שאינו מחוור דא"כ לאשמעינן באיזה שיעור הן קרובים ואין זה קושיא דמסתמא כיון דלא פירש"י בעינן שיהיו סמוכות ממש שלא יהא ביניהם שום היכר בשר וכן דעת הרא"ש והרא"ה בב"ה ד' ל"ד והרמב"ם

מטה יהונתן

ס"ל דדין תרתי לריעותא דאסרו גבי ריאה לית לן עיקר בש"ס ולדעת הרז"ה ע"כ מוכח בש"ס דתרתי לריעותא בריאה טריפה דהנה הרז"ה כתב הא דאמר ר"נ בריאה הסמוכה לדופן כשירה לא משום דתלינן המכה בדופן אלא כיון דנסרך לדופן שאצלה הוי כמו כסדרן וכשר ולפ"ז קשה הטעתה נמחין אמאי טריפה דהא נמחין לחוד כשר ומשום דנסרך לדופן הא הוי כסדרן אע"כ צ"ל דאסור משום תרתי לריעותא: (שם סעיף ג') **וה"ה** מורסא וכו'. עי' ש"ך סק"ד וצ"ל הא דמורסא כשרה היינו להפוסקים דס"ל דטעמא דשני בועות דסמיכי

דגול מרבבה

להדדי במים זכים וסירכא תלויה יוצאת מאחד מהם ודאי טריפה משום תרתי לריעותא אפילו במקום שנהגו להכשיר סמיכי לחוד במים זכים עוד נראה לע"ד מדקדוק לשון הר"ן שדייק וכתב דמים זכים לא חשיב ריעותא וכו' ולא לענין סירכא תלויה היוצאה

יד אפרים

עבה"ט ומ"ש מדברי הט"ז נתמלא כל סביבות אותה מראה דם (כתבתי בספרי שהוא ט"ס וצ"ל כל סביבותיו מראה דם כו') ובספרי שו"ת ב"א חלק שני בכת"י כתבתי בסירכא מתוך בועה בולטת למטה מתליין בין אונא לאומא עם חלון ולא נתכסה הבועא והמים שבתוך הבועא היו מלוחים והסרכא עברה על ידי

ביאור הגר"א

[ה] אפי' מלאות כו'. דלא כרשב"ם וריב"ם שכתבו דוקא במלאות מוגלא דלהכי קאמר בועי מלשון פרח אבעבועות והביאו בהג"ה וחלקו עליהם דבמים זכים שייך נמי לישנא דבועי

חידושי רע"ק

וכן בתרתי בועות וסמיכי וסירכא כסדרן יוצא מהם טריפה: (ש"ך סק"ה בסוף) **מבפנים.** ואפילו אם גבוה מבשר הריאה. וכן סירכא תלויה יוצאה מבועה כזה בעור הבועה משונה למראה הריאה. וגבוה מבשר הריאה כשר. אבל סירכא רבתה מבועה כזה טריפה. תב"ש: (ט"ך סקי"א) **נקט** לשון מורסא. ואין חילוק בין אם יש בהם רקבון בשר או לא. דכל שאין גבוה מבשר הריאה שהקרום שמכסה אין לו מראה ריאה אלא מראה מוגלא כשר: (סעיף ג' בהג"ה) **שבהם** זכים צלולים. ע' תשו' בעי חיי להכנה"ג סי' ל"ט: (שם בסופו) **בועי** וטנרי. בזה אם סירכא תלוי' יוצא מהטנרא וכן ב' טנרות סמוכים וסירכא תלויי' יוצא מא' מהם טריפה דהוי ב' לריעותא: (ט"ז סק"ח) **אבל** אם יש בו מראה מוגלא הוי לי' כסמוכין. ע"ל (סימן ל"ו ס"ב בהגהה

באר היטב

ריעותא דבועה מקרי עכ"פ תרתי לריעותא וטריפה וכן אם בועה יוצאת מסרכה שבין אונ' לאומא למטה מתליין אפילו בלא חלון כיון שיש פוסקים דסבירא להו דטריפה אע"ג דלא קי"ל כוותם מ"מ כאן הוא תרתי לריעותא ומעשה בא לפני בריא' שנסרכ' לכיס והסרכה היתה מלאה דם עד שבמקום הסרכא לכיס נתמלא כל סביבו אותה מראה דם והטרפתי' דכאן גרע מתרתי לריעותא דלא מהני בזה מעוך ומשמוש (בועה גדולה כמו אגוז שנמצאת באונא האמצעית ע"ג כנגד הגלעות והיא בולטת לחוץ ואין לה דיבוק בריאה אלא השורש שהיה דבוק בה והשאר היה לחוץ ופסק ש"א סי' כ"ה להטריף וכן הסכים הפר"ח אבל לא מטעמי'). וכ' בש"ך אם עור הבועה משתנית למראה הריאה אע"ג דעומדת בגבשושית או שאר ריעותא כשר דכיון דיש בו מראה ריאה לא הוי ליה אלא חסרון מבפנים: (ד) אסורה. והטעם משום דאינן סמוכות אלא מחמת נקב שהוא בריאה: (ה) ובשרה. כ' בט"ז בשם מהרש"ל דצריך עוד בדיקה אם יש לכל א' כיס בפני עצמה טריפה אע"ג דשפכי אהדדי (וזהו שמואלין היכי תמצא שיש הפסק מרא' ריאה בין בועה לבועה ואפ"ה טרפה אף דשפכי אהדדי. אם נקבוהו ולא היו שופכות זו לזו ואח"כ נפחו זו ועלתה גם חבירתה בנפיחה זו או שהטילו מים בא' מהן ועי"כ נתמלא גם חברתה כשרה כמו גבי ב' מרות סי' מ"ג כנה"ג דף קי"ד): (ו) צמחים. פי' למחים קשים הוא טינרא ואין שם ליחה כלל (וה"ה במלאות רוח כשר בסמיכי ש"ך וב"ח): (ז) הריאה. וכתב בט"ז דהגהה זו מקומה אחר אע"ג דסמיכי אהדדי כשרה שכ' המחבר והטעם כ' מהרש"ל דמורסה דכשרה דלא מקרי בועה אלא דבר הבולט לחוץ ומשמע דיש מוגלא בהאי מורסא ואפילו הכי אינו אוסר בסמיכי ובש"ך כתב דיש מפרשים דמורסא היינו שקורין בלאט"ר שמראה הליחה שבתוכה הוא כמראה טירקס והם גדלין בין עור לבשר אע"פ שהקרום שמכסה עליהם אין לה מראה הריאה רק מראה המורסא כשרה ולא נהירא דאם אין קרום הריאה מכסה עליהם סמיכי ניכהו וטריפה. וכתב עוד דוקא אם הקרום הריאה מכסה אותה ואינו גבוה מבשר הריאה אבל אם היא גבוה אפילו אין בו טרפה דאסא ולא צורת אונה אסור בסמיכי אהדדי: (ח) מראה ריאה. ופי' הט"ז אבל אם יש בו מראה מוגלא הוה כסמוכין וטריפה וכ' עוד שמצא כתוב אם נקלף העור העליון של הבועא דהיינו עור הריאה טריפה מפני שהעור התחתון הוא עור הבועה והוא

פתחי תשובה

בענין סירכא דבוקה היוצאת ממראה אדומה והמראה חוזרת למראה ריאה ע"י נפיחה אי הוי תר"ל ע"ש. ומ"ש הבה"ט בשם ט"ז מעשה בריאה שנסרכה לכיסה כו' עיין בתשובת בית אפרים סי' י"ט שכתב דזה פשוט דה"ה בסירכא תלויה מלאה דם טריפה אפילו אם אחר שמסירין הסירכא תלויה נמצא תחתיו שלם ויפה ובודקין אותה ואין מבלבן אפ"ה טרפה. גם בהפ"מ ושעת הדחק דודאי נקב יש כאן ע"ש באריכות: (ג) [מראה ריאה. עכה"ע. ועי'

מיעוך כראוי ונבדקה בפושרין ולא בצוננה עיין בספרי בדיני תר"ל סעיף וא"ו ומשם תראה שיש להקל בענין כזה במקום הפ"מ ונ"ג דוקא כיון שהבוע' אינה של מ"ז. ואפילו הוא ממ"ז במקום שנהגו להחמיר בתלויה אפילו ממ"ז. אבל במקום שנהגו להקל בתלויה ממ"ז יש להקל בזה במקום הפסד קלת. ומ"ש בספרי שם סעיף ה' במים עכורים יש להחמיר ולאסור קאי על אונא ועוברת ע"י מעוך וגם כמדומ' לי שיש חסרון בדפוס והשמטה וכנ"ל

גליון מהרש"א

הבשר. תב"ש: (סעיף ג' הג"ה לאבונה) **וה"ה** מורסא שבריאה. סרכה היוצאת ממורסא למטה מחצי' אף שיש חלון מתיר הרא"ש אפרים בדיני תרתי לריעותא סי"ג גם בלא מיעוך בהפ"מ משא"כ בטינרא שם סט"ו דביש חלון גם בה"מ טריפה באינה עוברת ע"י מיעוך: (ס"ע) **אע"ג** דסמיכי אהדדי כשרה. ואפי' יש הרבה טינרות ומורסות אלא שצריך לבדוק כל אחד ואחד ולא מהני מה שבדק הרוב שכן דרכן להתקלקל ת"ש: (הגס"ה שני') **ולא** מקרי סמיכי אלא שאין ביניהם. ובעומדי' בחתוך שבין אונות ויש רוחב קש ביניהם רק דסריכי אהדדי ע' ספר שמ"ח סי' ל"ט מ"ד: (שם) **כשני** חוטי שער. ואם דוחקים זא"ז מ"ם טריפה פ"ח סק"ו וס"ק י"א: (שם) **ואם** המים שבהם זכים צלולים. וינקוב בקוץ לא בסכין ויקבלם בכלי לא לידו כי נעשים מלוח ע"י יד או סכין, בהגהת מרדי"ו. פ"ח: (שם) **בועה** על חריץ וקמט טריפה. שאר ריעותא על הקמט התב"ש ופ"מ אוסרי'. ול"ש סק"ט בסי' ל"ו (עלה נ"ג ב') מתיר אם לא בניכר ע"י איזה חולה נקמט לא בתולדה: (שם) **בועי** וטנרי סמוכים זה אצל זה כשר. בפ"ח חולק דמ"ם דוחק וינקב ויש להחמיר לעצמו. ח"א: (ש"ך סק"ז) **ותרתי** בועי דמתחזיא כחדא. דדוקא להיפוך דהיא אחת באמת רק מתחזי' כשתים מועיל בדיקה: (שם סק"ח) **ויש** בה ליחה קצת. ר"ל יבישה דאי טיפה ליחה דינה כבועה וצריך לבדוק ובלא בדק מחזקינן לבועה ח"א ועי' לשון המחבר ריש סימן או ליחה יבישה כו': (שם) **כיון** דמראהו דומה למראה מוגלא. אבל מראה ריאה הוה אטום: (שם סק"ט) ונ"ל ראוי.

יד אברהם

מבפנים עכ"ל. ולפ"ז כ"ש סירכא תלויה או שאר ריעותא שיוצאה מן המורסא שקורין בלאט"ר דלא הוה תרתי לריעותא

מהרא"ק) [ו] יש מכשירין אפילו תרי בועי דסמיכי אם המים שבהם זכים צלולים **טז** (ט) ומתוקים (רשב"א וריב"ש ומרדכי וע"פ ומהרי"ו) (ט) ויש לילך בזה אחר **טז** המנהג (ד"ע דקדק במהרי"ל שכ"כ בשיפולי) או לפי ענין ההפסד ושעת (י) הדחק. [ז] ובועי בשיפולי ריאה ובמים זכים **יז** דינן כמו (יא) בסמיכי (ד"ע ממשמעות הפוסקים). **יח** בועה על חריץ וקמט (יב) טריפה **יט** דהוי כשני בועי (יג) דסמיכי (מ"כ) ב' בועות זה כנגד זה **כ** בין ב' אונות כשרה. אבל בועה נגד טינרי כהאי גוונא טריפה דהטינרי קשה ומנקבת הבועה שכנגדה (מ"כ) בועי וטינרי סמוכים זה אצל זה כשר (ד"ע):

ד י אבעבוע שנמצא **כא** בשיפולי הריאה (י) נוהגין (יד) לאסור אם אין בשר **כב** כל שהוא מקיף בכל צד [ח] (ודוקא בועה אבל טינרי כשר בשיפולי ריאה) (דעת עצמו ומהר"י והג"מ) ושיפולי היינו ח תחתית האומא או האונה אבל לא החתוכים שבין אונא לאונא:

הגה וי"א דבכל מקום שיש שם חידוד מקרי שפולי ריאה (מהרי"ו וסמ"ק וכל בו) ולכן יש להטריף אפילו למעלה במקום שהריאה דבוקה לשדרה אם הוא נגד חתוך האונות שעדיין הריאה שם חדה ונקרא שפולי אבל נגד האומות כשר דלא הוי שם שפולי דשם הריאה רחבה (בבדיקות) ויש לילך בזה אחר המנהג ואם אין חוט בשר מקיף נופחין אותה (ד) וממשמשין

ממראות הכשרות שיתבאר בסי' ל"ח כיון דמוגלא רבעה תחתיו ה"ל סמיכי: **טז** ומתוקים. לאפוקי מרים או מלוחים דהוי כמו עכורים מהרי"ו שם ונמלא בבדיקות האחרונים ע"ש הר"מ סי' איזהו מים זכים כל שיש לה כיס בפני עצמה ונקף מן הריאה ואין רוח יוצא מהן כשמנקבים הבועא וגם עור של הבועא לבנה היא גם בפנים עכ"ל וכ"ל דהולך סי' זה משום דכתוב במהרי"ק שורש ל"ו בשם תו' הר"ף דאכן השתא לא בקיאינן בין מים זכים לעכורים לכן כתבו סי' אפילו לדידן. ובסמח"ב נדחק בזה: **טז** המנהג כו': או לפי ענין ההפסד. ומהרש"ל שם חולק על המנהג ונראה דעתו שאין להכשיר אף בהפסד מרובה ובאמת נראה לענין דינא דברי האוסרים עיקר וגם לפי עיקר הטעם דאחת דוחקת חברתה אין חילוק וכן כתב הב"ח דהמחמיר לעצמו תע"ב הלכך נ"ל דמ"ש הר"ב או לפי ענין ההפסד ושעת הדחק דוקא קאמר היכא דאיכא תרוויהו ולא כהט"ז שכ' או שעת הדחק: **יז** דינם כסמיכי. פירוש דבמקום שנוהגים איסור במים זכים בסמיכי ה"ה בשיפולי וכן במקום שנוהגים היתר אבל לענין חוט מקיף לא דמי דלכ"ע בשפולי סגי בחוט שער א' כמ"ש בס"ק כ"ב ועיין בס"ק כ"ח: **יח** בועה על חריץ. באונה עליונה של ימין במקום חריץ כן הוא במ"כ שם: **יט** דהוי כב' בועות כו'. ולפ"ז במים זכים יש להקל במקום המקילים ובסמח"ב כתב טעם אחר משום שיש לחוש לחיכוך הבועות בלעות קטנות ובגרגרת וטוב להחמיר: **כ** בין שני אונות כשרה. דהא יש הפרש ביניהם ואפי' לטעם דאחת דוחקת חברתה מ"מ כיון דדרך האונות להיות פרודות בחיי הבהמה אינם דוחקות זא"ז: **כא** בשיפולו כו'. דין זה אין לו שורש בש"ס רק מדברי בה"ג הוא ודחקו הפוסקים למצוא טעם ליישב דבריו מפני שכל דבריו דברי קבלה ועיקר הטעם כמ"ש סה"ת וסמ"ג והגהת מרדכי ושאר פוסקים משום דמתחזיא כתרתי בועי דסמיכי ויש לחוש למראית העין וע"כ הכשירו טינרי בשיפולי: **כב** כל שהוא. משמע אפילו חוט שער אחד וכן כתב מהרש"ל וכן הוא בבדיקות האחרונים:

התחתון הוא עור הבועה והוא עור הבא מחמת מכה וזה אפילו בבועה יחידית ע"כ וזה מיירי אפילו במים זכים: (ט) ויש לילך בזה אחר המנהג כו'. ובמקום שאין מנהג מבורר ודאי יש לאסור כי הב"י כתב בשם רוב הפוסקים להחמיר וכן רש"ל פסק להחמיר בכל גווני: (י) נוהגין לאסור. בתוספות כתבו בשם בה"ג דכיון שעומד בסופסופו ליפסק ולינקב וטוב ליזהר שדבריהם דברי קבלה עכ"ל: והוא

שמרדכי וע"פ: ז טור בשם בה"ג וכ"כ התוס' בשמו בדף מ"ז וסיימו שטוב ליזהר שכל דבריהם דברי קבלה: ח מרדכי בשם ר"ש בן חפני וכ"פ מהר"י ן' חביב ובשם ספר לידה לדרך בשם חכמי טוליטולה ובשם מהר"ל מתתיהו ושכן

נקודות הכסף

דאפילו לרשב"א ור"ן כשר דכיון דבטינרי היא קשה ועומד במקומה אינו דוחקת הבועה וק"ל:

פרי חדש

פ"ז פירש מפני שהדבר קרוב שיש נקבים ביניהם ואין להם דרך בדיקה והרשב"א והר"ן פירש שמא תדחוק אחת את חבירתה ותבקע שדוחק חבירת' וכל העומד לינקב כנקוב דמי ולפי זה השיעור הוא בכדי שתוכל אחת לדחוק את חבירת' ואף אם יש ביניה' כשני חוטין ועוד מפסיקין בין ב' הבועות כל שדוחקות זו את זו טרפה וכן אם אינן שוכבות זו על זו אף שלא יש אלא כחוט מפסיק בין שתי הבועות כשרה:

מטה יהונתן

טריפ' משום דמתחככין אהדדי לכך שני בועות טריפה א"כ מורסא שהוא שוה לבשר הריא' ליכא למיחש למידי משא"כ להמפרשי' הטעם משום דסמיכי וודאי ניקב הריאה אין לחלק בין מורסא לבועא דמ"מ אם הם שווים:

דגול מרבבה

ממנה ואינה דבוקה למקום אחר מכלל שאם דבוקה למקום אחר שפיר מחשיב ריעותא אף שיש בה מים זכים ואינו מועיל מיעוך ומשמוש: (בהג"ה *) ויש לילך בזה אחר המנגג. ובפראג יש מנהג להכשיר כ"כ בס' תבואת שור:

יד אפרים

וכנ"ל ואם שבועא של מים עכורים במקום שנהגו להחמיר בבועא ר"ל מים עכורים יש להחמיר ולאסור. ועי' בספרי שיש עמודי עולם הב"ת והמג"ש המתירין בלמטה מחציו אף בלא מעוך וכ"ש במעוך ואף שמשמעות הדברי' בספרי שלא סמכתי להקל בדסירכא אונא לאומא וחלון מ"מ לפי הסברא שכתבתי שם שאין הריעותא מתנגד ומיעוך שייך אף בזה ולכן התרתי בהפ"מ ולכבוד שבת. אבל לדברי מי שהליע שאלה שלא היה מיעוך רק ניתוק מצד א' כיון שאביו של הש"ך והש"ך מחמירין מי יערב לבו להקל ע"ש. ועי' בספרי שו"ת ב"א סי' י"ט על דבר סירכא תלויה דקה שנמצא בריאה על אונה עליונה ומיעכו את הסירכא מעל הריאה וקנחו את הדם שעל הריאה אחר המיעוך ויצא אח"כ דם ואעפ"כ לא בצבץ בבדיקה והיה הפ"מ ושעת הדחק שנטרפו כמה בהמות בדבר פשוט הוא שהוא טרפה גמורה והמתירה בר נדוי הוא והכלים אסורים ואפילו לא חזר ויצא דם אחר הקינוח ולענין נראה שהוא שלם ויפה אחר הסרת הסירכא ואין מבצבץ בבדיקה טרפה היא שאם אין נקב דם זה מנין ואפילו בלא סירכא אם נמצא טיפי דמים על הריאה וכשמקנחין חוזרין ויוצאין ד' טיפי דמים על הריאה אין ספק שהוא טרפה אעפ"י שבודקין במקום הזה ואינו מבצבץ ואפילו לעשות ספק שהוא מוצאת זיעה אדומה אין לעשות מזה והכל הכלים הוא בפרט אחר שחיטה פשיטא שלא יצא טיפי דם אם היו הקרומין שלימים והוא דבר פשוט בכל תשובות ישראל לאסור כשמוצאין הריאה שהיא מוציאה דם וק"ו אם יש סרכא ג"כ כפי השאלה הנ"ל ומוציאה דם וחוזרת ומוציאה שאין הבדיקה שאין מבצבץ מועיל להתירה ע"ש אך אם לא הגיעו מיד על הריאה ונמצא דם עליה ויש לתלות במשמוש ידים יש מקום להכשיר כאשר כתבתי בספרי ב"א סימן א' ובק"ה שם ע"ש. ובזמנא חדא איקלעגא להיות אתרא והגידו לי השוחטים שיש להם נער גדול שמצוי שם באונא עליונה שימצא סרכא תלויה דקה אדומה קצת וכשממעכין אותה מעל הריאה יוצא דם על הריאה ויש הפסד הרבה. ואמרו לי שבוודאי ברור להם שהסרכא דבוקה מבפנים רק מחמת שהמקום צר ודחוק והסרכא דקה מאד היא מתנתקת ממקום חיבורה ונשארת דבוקה בריאה וצויתי שאם יארע כזאת יביאו לפני קודם המיעוך וכן עשו והבאתי וראיתי שלפי שהסירכא עומדת שם על מקום שהסמפון הוא סמוך לקרום ממש והקרום דק הוא מאד שאין לה מקום להאחז בבשר ונתמת שהסירכ' דקה היא השוחטים לפי רגילותם במהירות ממעכין אותה ביד ואף שהולכת בקל מ"מ מחמת אחיזת הקרום נעשה בו נקב דק ע"י הטיפה זו שהוטפין הסרכא דקה מאד מעט יוצא הדם וצויתי לחתוך כל האונא העליונה והנחתי אותה בספל של מים פושרין והייתי ממעך וממשמש בה בנחת כדי לרככה הרב' והייתי

ה ואח"כ הוצאתיו משם וצויתי להבודק מומחה שימעך הסרכא לא כמנהגו במהירות ובחוזק רק במתינות הרבה ומחמת הריכוך הלכה משם בקלות ולא נשאר בה שום רושם ולא יצא הדם ממנה כלל עליונה דרך הסמפון שלה ונבדקה בפושרין כראוי ולא בצבצה כלל והכשרתיו. אז אמרתי כמה גדולים דברי חכמים שהפושרים הם מועילים לרכך הסרכא וכמ"ש אח"ז בת"ש סימן ל"ט שיניחה בפושרין כדי שיתרכך קצת כמ"ש הר"ן בטעם הפושרין כו' והיינו שהר"ן גבי ריאה הסמוכה לדופן כ' ואם תאמר לכולהו פירושי כו' שעל ידי שרייתה בפושרין תקרע ויתגלה הנקב שהיה סובר שצריך להניח הריאה בפושרים ולשרותה בהם. ואע"ג שבחבורי תמהתי על הט"ז ואח"ז ושאר פוסקים שעיקר כוונת הר"ן שלא יצטרך להסיר הסירכא בסכינא דחלים פומיה שמא יקלקל מניחי' בפושרי' שתתרכך ותפסק מאליה ואז נדע אם יש נקב או לא ע"ש בסי' ל"ט. מ"מ דברי הר"ן מלמד אותנו שעל ידי שרייה בפושרין הסרכ' מתפרקת יותר בקלות מן הריאה וכתבתי זה שוחטים מומחים שאם יארע זה לא ימהרו ימיתו במשמוש במקום כזה דאף דרייקי עליו רוקא בשעת המיעוך מ"מ אין ממתינין לה בכדי שתפעל פעולת הריכוך וגם שהרוק מתפשט בצדדין. ואם אין שם בקי לנפוח האונא העליונה לבד כראוי לו אין להם לחתוך רק יניחו כל הריאה בכלי גדול מלא מים בענין שיהיה המים צפים על מקום הסרכ' וימשמשו שם בנחת הרבה זמן מה שלפי הריאה. וטוב שלא יסירנה משם ע"י מיעוך עד שיוציאנה מהמים שלולי מחמת המים לא יהיה ניכר כשתצא טיפת דם ואם תעלה בידם שתסור הסרכא מכל וכל ולא יצא דם ויבדוק אח"כ ולא יבצבץ יש להכשיר כמ"ש ואין לעשות כ"א בוחט מומחה וירא ה' מרבים ובהקבץ כל הבקיאים בדבר לפי שצריך ליזהר מאד בענין הפושרין ובתמימי לא משום דכוולי כו' וגם בענין בדיקת והואיל ובא מעשה לידי לא אמנע טוב להודיע על שער בת רבים כי התורה חסה על ממון ישראל: (ש"ע סעיף ד') נוהגין לאסור. עבה"ט ועי' שו"ת אהל יעקב סי' י"ב בבועא שנמצאת נוהגים שהחתוכים אינם נקראים שיפולי ובמתא פים מקילין יותר והאומרים דוקא שפולי אומא ואין להכריע בדבר זה והכל תלוי במנהג שנהגו מקדם להכשיר אין להטריף ע"ש ועי' בספרי

חידושי רע"ק

בהגהה ובש"ך (שם סק"ג): (ש"ך סקי"ט) **במים** זכים יש להקל. וכן בחוט בשר א' מקיף בין הבוע' ובין החריץ דהוי כבועה בשפולי: (סעיף ד') **אם** אין בשר. ואם נאבד ולא דקדקו לראות אם חוט בשר מקיף. ע' בכנה"ג ובת' מגיד מראשית סי' ב' וג' ובאונא בודאי יש להכשיר. ובאומה ג"כ יש מקום להקל בהפ"מ:

משום

ביאור הגר"א

דבועי מים תבעה כו' וכן במתני' משינוחו מבעבוען וראיה ממ"ש שם מ"ח א' ההיא בכוליא ולא קאמר בתרי בועי איתמר: [ו] יש מכשירין כו'. כנ"ל: [ז] ובועי בשיפולי כו'. ר"ל שתלוי ג"כ באותו פלוגתא וכמ"ש בש"ך ס"ק כ"א **דשפולי** איסורו משום דמתחזי כתרי בועי דסמיכי: [ח] ודוקא בועא כו'. כנ"ל בס"ג לענין סמיכי ג

והוא

פתחי תשובה

בס' בית אפרים ס"ק י"א שכתב דאפילו אם יש ביניהם הפרש כמה אם אין עליו מראה ריאה יש לו דין סמיכי על הבועות ע"ש והביאו ג"כ בס' מאירת עינים וכ"כ בס' עצי לבונה ע"ש]: (ד) וממשמשין. עיין בתשובת מהרי"ט ח"ב סי' י"א שנשאל בבועה בשיפולי שלא הספיקו למעכה ולנפחה לראות אם יהיה חוט בשר מקיף עד שנקרעה מה דינה והשיב דדעתו דכל עיקר דין זה שאם ע"י המשמוש חוט בשר מקיף כשירה זה אינו אלא היכא דכשהיתה בלא נפיחה נראית כבשר מקיפים וכשנפחה נתגלה הבועה ונשמט הבשר בזו אמרו ממשמשים אבל אם בלא נפיחה אין בשר מקיפה לא נקיף בידים כלל וכן מוכיח הלשון בב"י שאומר שאם נפחוה ואין בשר מקיפה כו' ולפיכך זו שלא הספיקו למשמש ולנפחה אם הריאה קודם נפיחה למ"ע נראה שאין בשר מקיף פשיטא דטריפה ואפילו אם לא ביחנו. אבל אם מתחלה נראה שבשר מקיף אלא דאעפ"כ צריך לנפחה אם תקיף אח"כ בזו אמרינן העמידנה על חזקתה ע"ש ועי' בשו"ת מגיד מראשית ח"ב סי' ב' בבהמה שנמצאת בועה בשפולי אונה ולא ראו אם היה בשר מקיף ונפחוה וראו שאין בשר מקיפה ואח"כ בא אומן בקי עשוי למשמש בכל שעה וע"י המשמוש נעשה בשר מקיף מה דינה. והביא דברי מהרי"ט הנ"ל דמדבריו משמע בנד"ז לאסור כיון שלא נודע שקודם הנפיחה היה בשר מקיף והעלה כיון שעיקר דין בועה בשיפולי לא נזכר בש"ס כל מה שנוכל לפרש דבריו להקל מפרשינן דלא אמרה הרב אלא בנדון דידיה דמיירי בשיפולי אומא דרבו המטריפים בלא היקף בשר אבל בשיפולי אונא דרבו המכשירים לא. ועוד דלא אמר הרב ז"ל אלא בשראוה קודם נפיחה שלא היה בשר מקיף אבל אם קודם נפיחה לא ראו ואחר משמוש היד העלתה בשר מקיף נעמידנה בחזקת היתר והסכימו עמו שלשה רבנים להכשיר בהמה הנ"ל. והם לדדו להתיר אף אם בודאי לא היה בשר מקיף קודם נפיחה כיון שדעת הב"י והרמ"א שלא כדעת מהרי"ט

להם

באר היטב

עור הבא מחמת מכה וזה הוא אפי' בבועה יחידי' ואפילו במים זכים: (ט) ומתוקים. פירש הש"ך לאפוקי מרים ומלוחים דהוי כמו עכורים והסי' איזה מים זכים כל שיש לה כיס בפני עצמה ונקלף מן הריאה ואין הרוח יוצא מהם כשמנקבים הבועה וגם עור של הבועה לבנה היא גם בפנים (כ' פר"ח כשבודקין הבועות צריך לחתוך בקוץ ולא בסכין משום דברזל מקלקל המים וגם לא יקבל אלא בכלי ולא ביד וע"ש בע"י). וכ' בש"ך דזה הסי' מהני אפי' לדידן ומ"מ צריך עיון ובספר מח"ב נדחק בזה: (י) הדחק. וכ' בש"ך דמהרש"ל חולק על המנהג ודעתו שאין להכשיר אף בהפסד מרובה וכ"כ הב"ח הלכך נ"ל דמה שכ' הרב או לפי ענין ההפסד ושעת הדחק דוקא קאמר היכא דאיכא תרווייהו ולא כהט"ז שכתב או שעת הדחק: (יא) בסמיכי. פי' דבמקום שנוהגים איסור במים זכים בסמיכי ה"ה בשיפולי וכן במקום שנוהגים היתר אבל לענין חוט מקיף לא דמי דלכ"ע בשיפולי סגי בחוט שער אחד: (יב) טריפה. פי' בועה על אונה עליונה של ימין במקום חריץ: (יג) דסמיכי. וכ' בש"ך דלפי זה במים זכים יש להקל במקום המקילין מיהו יש טעם אחר שיש לחוש לחיכוך הבועות בלעות קטנות ובגרגרת וטוב להחמיר. (ואם קרום מכסה את הבועה אף שיהיה על החריץ ממש לית לן מיחוש כלל לחיכוך גרגרת מפני שהבשר מכסה הבוע' וצריך שיהיה אותו בשר המכסה מראה הריאה. וטעמא דמחלק רמ"א בין ב' בועות לבועי וטינרי דטינרי מנקב הבועה אף בלא דחיקא. משא"כ ב' בועות דאינן מנקבין זא"ז אלא ע"י דחיקא. ומש"ה כשרה באונות דיש הפרש ביניהם. ומ"ש רמ"א בועה וטינרי זא"ז כשר כ' הפר"ח אין מחוור כיון דאפי' בועי דסמיכי טריפה משום דדחקי אהדדי כ"ש בוע' וטינרי שהטינרי קשה ומנקבת וכ"כ דמש"א לאסור אבל כנה"ג הביא בשם כמה פוסקים להתיר וכ"כ בנה"כ (בבדיקות וכן נוהגין): (יד) לאסור. והטעם איתא בש"ך משום דמחזי כתרתי בועי דסמיכי ויש לחוש למראית עין ובט"ז כ' הטעם כיון שעומד בסוף סופו לפסוק ולנקוב וכ' פר"ח דכל קצות הריאה אפי' מן הצדדין נקראו שיפולי

יד אברהם

לריעותא (שהרי קרום הריאה מכסה אותה) והדרכה עדיפא מורסא מבועא דאינה אוסרת בסמיכי כיון שאינה גבוה מבשר הריאה. משא"כ בועא אף שנתכסית אוסרת בסמיכי כיון שגבוהה כמבואר בסעיף שאח"ז. וכל זה ברור ופשוט. ולא ידעתי לסוף דעתם של להה"פ והאחרונים ס"ק י' שכתבו בשם מ"כ וז"ל מורסא שנמצאת אם יש בו מים זכים כשירה ואם מוגלא טריפה עכ"ל. וליתא אלא אפילו יש בו מוגלא דלא הוי תרתי לריעותא כיון שהיא אינה גבוהה. ות"ל שאחר כתבי ראיתי כן בס' פמ"ג והנלע"ד. סירכא וטינרי העומדים על גבשושים או במקום דמשמעות קול כשירה דבועא דוקא אמרו הקמט וכן שנוי מראה מהכשירות. וכן מע"ל אינו פוסל בה. סירכא תלויה מן האטום או מן מראה כשירה או מראה כשירה על הגבשושית מקרי ב' לריעותא. וב' לריעותא לא הוי אלא בשעומדין ייהן ומעידין על שם א' ואיכא דעת א' להטריף בכה"ג מטרפין. ולענין מיעוך ע"ל סי' ל"ט סעיף י"ג דל"מ רק בתלויה מבועא. ובשו"ת עור האבן סי' יו"ד מתיר ג"כ בסירכא לדופן במגר מדינא דגמרא מהני מיעוך אף בב' ריעותא: ועיין בנודע ביהודה מ"ת חלק יו"ד סי' כ"ג דמטריף סירכא תלויה מחסרון בפנים כמו יוצא מבועא שאין לסירכא במה להתחזק כיון שהעור. עוד מטריף שם סירכא בגומא דאין לך תרתי לריעותא כיון שהרמב"ם מטריפו לחלוטין. וזה דלא כס' ל"ש דמתיר משום דגומא והסרון בריאה אין סופו לנקוב ואין ב' ריעותא על שם א' וחולק על התב"ש. ובתשובה האלכתי והוכחתי דהעיקר כהתב"ש דכל מילי מטעם שסופו לנקוב הוא:

גליון מהרש"א

הפ"ח חולק דלטעם רשב"א והר"ן משום דאחת דוחק חברתה וסופה לנקוב גם בטלא' רוח שייך כן: (סעיף ד' ש"ע) **אבעבוע** שנמצא. ע' גליון סעיף א': (שם) **בשיפולי** הריאה נוהגין לאיסור. וסרכא בבשפולי תלוי' ובסופו עבה כמו כפתור אם למעלה היא דקה יש לבדוק אם אין הסרכא עולה בנפיחה דלדול בעלמא הוא. ואם עולה הרי ראי' דניקבה הריאה ואולם אם כולה עבה גם באינה עולה בנפיחה י"ל דנסתמה ע"י מוגלא ולעולם הריאה ניקבה. פ"ח ס"ק כ"ג ודלא כט"ז: (שם בהגה) **ואם אין**

לצד בועה אם על ידי כך חוט בשר מקיף כשרה (בית יוסף) **כג** (יא) *) והוא [שיהא] בהיקף מבשר מראה (טו) ריאה (בד"י בשם מהרא"ק) **כד** ואם לא היה בהיקף מראה בשר ובאו אח"כ בודקים ומומחים ונפחוה ומשמשו בה ועל ידי בקיאותן וכחן (טז) יפה שנפחו היטב ומשמשו בבקיאות עשו שהיה שם היקף בשר כשר (ב"י סי' ל"ט בשם תשובת ריב"ן והרא"ש מעשה שהיה) :

ה ° בועה בריאה ונכרת בעבר אחר (יב) (**כה** *) אע"ג דלא שפיכי אהדדי **כו** כשרה :

הגה [ט] והוא דלא קיימי במקום סמפונות אבל אי קיימי במקום סמפונות (יג) דהיינו ב' אצבעות מן (ה) השפולי **כז** בדקה וד' בגסה נהגו להטריף (מהרי"ו ועיין ס"ק כ"ג) ואין (יז) לשנות (יד) **כח** ואפילו מים זכים (יח) בבועה (מהרי"ק שורש ל"ו וד"ע) ודוקא דשפכי להדדי **כט** [י] אבל אי לא שפכי להדדי כשר

(יא) והוא שיהא בהיקף מבשר מראה ריאה ואם לא היה בה היקף בשר ובאו אח"כ כו' . בבקיאות עשו שהיה שם היקף בשר כו' כל"ל ור"ל בזה אע"פ שלא נעשה ההיקף בשר אלא אחר שבאו בודקים אחרים וע"י טורח רב אפ"ה כשר כנ"ל ורש"ל כתב וז"ל ראיתי בה"ג שא"צ לאותו חוט בשר מראה ריאה אלא כמין חוט קטן וכן נראה להתיר מאחר שבהרבה בדיקות ראיתי כתוב בכן אפילו כחוט השערה וא"כ אין לו בודאי מראה ריאה ועוד מאחר שהרבה גאונים הכשירו אפילו בלא חוט בשר מקיף עכ"ל ולפי הוכחה ראשונה היה להתיר גם בסמיכי ביש חוט בשר מפסיק בלא מראה ריאה אלא שאין לסמוך ע"ז כיון שטריפות דסמיכי הוזכר בתלמוד משא"כ בשיפולי וכמ"ש רש"ל בהוכחה שניה : (יב) אע"ג דלא שפיכי כו' . פי' והיה לנו לומר דמתחזי כב' בועות דסמיכי קמ"ל דאין זה דומה לסמיכי ואח"כ כתב רמ"א דמחמת חשש סמפונות גרע טפי בשפיכי : (יג) דהיינו ב' אצבעות כו'. פי' במקום שהריאה עבה יש שם סמפונות והיינו עד רחוק משיפולי ב' אצבעות בדקה ועיין מה שאכתוב בסמוך בסעיף זה מדין זה : (יד) ואפי' מים זכים . דבריו תמוהים דבסמיכי שהוא מדין התלמוד טריפה כתב לעיל שהולכין אחר המנהג וגם בשיפולי כתב שהדין במים זכים כמו בסמיכי וכאן בדין מעבר לעבר שאינו רק מנהג כמ"ש הפוסקים החליט להחמיר *) ורש"ל כתב בזה בשם הר"ש מווינא כיון שקבלה בעלמא היא אין להחמיר במים זכים אך צריך שיהיו המים צלולים ולא עכורים מתוקים ולא סרוחין ומלוחין כי העכורין והסרוחין והמלוחים מכלים הסמפונות ולא הדרי בריא ודבריו נראים להכשיר אפילו בלא בדיקת סמפונות כי מים זכים אינם מקלקלים ועוד מאחר שחומרא יתירא היא ורוב הפוסקים לא זכרוה ואינה דומה לשיפולי ריאה שנזכר בתוס' בשם בה"ג כו' עכ"ל וכן עיקר ומו"ח ז"ל הכשיר ג"כ במים זכים בזה אלא שבשם רש"ל כתב בזה לאסור אף במים זכים ואפשר שמצא כן באיזה כתב שם משמו אבל כאשר העתקתי כאן בשמו הוא מספרו פא"ע סי' ל"ז :

ויש

כג והוא שיהא בהיקף כו' . וכן הוא בבדיקות האחרונים ומשמע דאתא למעוטי שאר מראות אפי' מראות הכשרות דלקמן סי' ל"ח ודלא כמ"ש ר' תנחום בסוף בדיקות הר"ן ומהרש"ל שם כ' שמ"כ בהג"ה אחת שא"צ לאותו היקף מראה ריאה והסכים כן מאחר דסגי בחוט שער אחד א"כ לזה בודאי אין לו מראה ריאה ועוד דמאחר שהרבה גאונים מכשירים בועה בשיפולי יש להקל ע"כ : **כד** ואם לא היה בהיקף כו' . ז"ל הב"ח השיב ר"י בן הרא"ש על מעשה שהיו שנים בדקו ריאה וראו בועה בשיפולי והסכימו שלא היה חוט בשר מקיף לאחר הנפיחה ואח"כ באו הבודקים ונפחוה והכשירוה וקרעו הבועה ואמרו שמי שנפחה לפניהם היה כחו יפה יותר מן הראשון ולכן הקיפה בשר אוקי תרי לבהדי תרי ובהמה שנשחטה בחזקת היתר עומדת ויש לסמוך עליהם דבשר היה מקיפה והכשירה כך הביא ב"י בסי' ל"ט והסכים עמו ב"י ומיהו לדידן דמחמירים להטריף הבהמה כשלא נבדקה הריאה א"כ הבהמה בחזקת איסור עומדת ואסורה וכ"פ מהרש"ל פ' קמא דחולין סי' כ"א עכ"ל ותימא שדילג בדברי ר"י בן הרא"ש שהרי הב"י הביא שם לשונו וגם כי בועא בשיפולי ריאה לא הוזכרה רק מפי הגאון ולא בש"ס ועוד דאוקי תרי כו' וא"כ אפי' בלא טעמא דאוקי תרי מכשיר מטעמא כיון דבוע' בשיפולי אינה רק מהגאון והבו לה דלא לוסיף עלה דהיינו דוקא היכא דידעינן בודאי שלא היה חוט מקיף ועוד דהא ליכא הכחשה בעדים דאפשר דקושטא קאמרי שכח האחרון יפה מן הראשון ומהרש"ל שם מיירי בהדיא בהכחשה בסירכא ולא בשיפולי גם לפי מ"ש לקמן סי' ל"ט ס"ק מ"ב דליתא לדברי מהרש"ל א"כ כ"ש הכא דכשר דקי"ל נשחטה בחזקת היתר עומדת וכן בד"מ הביא תשובת הר"י ודברי ב"י בסתם : **כה** אע"ג דלא שפיכי כו' . בהגמ"ר מבואר דיותר מסתבר להכשיר בלא שפיכי שכ' נראה להכשיר אי לא שפיכי כו' וכן הר"ר שמואל הלוי בקע וראה דלא שפיכי והכשיר עכ"ל ומביאו ב"י והיינו משום דבשפיכי כיון דאתרעי כ"כ דמיא לנשפכה כקיתון ואיכא חששא דסמפונות (וכן הוא במהרי"ו ומהרי"ק ובאר אחרונים) וי"ל דהמחבר ס"ל דיותר מסתבר להטריף בלא שפיכי משום דמתחזי כתרתי בועי דסמיכי ומשמע ליה הכי מדסיים בהגמ"ר שם והעם נהגו להכשיר בועא מעבר לעבר בין שפיכי בין לא שפיכי דלא מתחזי כתרתי בועי דסמיכי להדדי עכ"ל משמע דסד"א דמחזי כב' דסמיכי והיינו דוקא בלא שפיכי וק"ל : **כו** כשרה כו' . וכתוב בב"י מיהא היכא דקיימא נגד הסמפונות נראה דבכי הא חיישינן לדברי הרמב"ם ובודקין הסמפון שביניהם עכ"ל והר"ב משמע דמטריף ולא מהני בדיקה וכן משמע מדברי שאר אחרונים שסתמו דבריהם וכ"כ מהרש"ל פא"ע סי' ל"ז דבבועה גדולה (ומליאה מוגלא או מים עכורים אבל מים זכים מכשיר מהרש"ל במקום הפסד מרובה ע"י בדיקה וע"ש) במקום הסמפונות ומעבר לעבר אין מועיל בדיקת חכם אפילו בהפסד מרובה מאחר דאין אנו בקיאין בבדיקה עכ"ל וכן משמע מדברי הר"ב דאפילו במקום הפסד מרובה מטריף מדלא חילק אבל קשה דהא כתב לעיל סי' ל"ו ס"ז גבי ריאה שנשפכה כקיתון דאפילו בעכורים וסרוחים כשר ע"י בדיקה בהפסד מרובה וי"ל דס"ל להר"ב דשאני הכא דהא הך בדיקה דסמפונות היא דשפכינא לה בכלי ורואין אם נראין בו כמין חוטין לבנים אז נימוחו הסמפונות ואם לאו לא נימוחו כדאיתא לשם והיינו דוקא בנשפכה כקיתון בלא בועה אבל הכא כיון דאיכא בועה ודרך הבועות להעלות רקבון בפנים ואפשר דנימוחו הסמפונות בפנים ונרקבו עד שנשתנה מראה הליחה שבתוך הבועה והלכך א"א לראות בכלי שום חוטים לבנים לכך טרפה בכל ענין וכן הוכחתי לקמן ס"ק כ"ח מהגהת מרדכי ומהרי"ק ע"ש : **כז** בדקה כו' . כלומר בסתם בהמות אמרי' דהכי שיעורייהו אבל אי חזינן דיש סמפונות חוץ לשיעורים הללו טרפה כן כתוב בסמ"ג אבל בס' ל"ח דף קנ"ו ע"א כתוב דמשמע דלא איכפת לן לחוש לסמפונות שהם בקנה וחוץ לשעורים הללו : **כח** ואפי' מים זכים . ומהרש"ל שם מכשיר במים זכים במקום הפסד מרובה ע"י בדיקה וכתב שם טעמו דמסתבר דבמים זכים לא נימוחו ועוד דחומרא יתירא היא ורוב הפוסקים לא הזכירוה גם הרא"ש וטור לא הזכירו ע"כ לשונו ולפענ"ד דבועה מעבר לעבר יש לו מקום בש"ס ומוסכם מכל הפוסקי' דאמרי' בש"ס (סוף דף מ"ו) אריאה שנשפכה כקיתון והוא דקיימי סמפונותי ואם כן כל שכן בועא מע"ל דקיימא במקום סמפונות וכי גרע מפני שהיא בולטת סוף סוף יש חסרון בפנים כמו בנשפכה ואדרבה בועא גרע מנשפכה דהיא בולטת וגם אין קרום הריאה מכסה אותה (וכן גבי נשפכה איירי אף במים זכים וכדמוכח מכל הפוסקים עיין שם) וכן מהר"ש שממנו מקור דין זה הוציא דין זה מריאה שנשפכה כקיתון כדאיתא בתשובת מהר"ש (דפוס פראג) סימן ס"ו ובמרדכי ובתשב"ץ ומהרי"ק שורש ל"ו ושאר אחרונים וכן נמצא בהגהות על שם מהרי"ו בחבורו להטריף בועה מעבר לעבר אף במים זכים ומביאו מהרש"ל שם וכן משמע באגודה והכי מוכח להדיא מדברי הרשב"א והר"ן ומביאם ב"י שהשיגו על מ"ש הרמב"ם דבכל בועה צריך לבדוק הסמפון שתחתיה שלמדה מהך דנשפכה כקיתון דלא מחוור דל"ד לנשפכה לפי שנמס בשר מבפנים אבל בבועות הגדולות בין עור לבשר אין חוששין לנקיבת הסמפונות ע"כ לשונם משמע להדיא דבבועות שהן מבפנים מעבר לעבר לא בין עור לבשר חיישינן לסמפונות ומ"ש מהרש"ל שרוב הפוסקים לא הזכירו דין דבועה מעבר לעבר לאו מלתא היא דבכלל ריאה שנשפכה כקיתון הוא וגרע מיניה וגם הב"י פסק כן דמעבר לעבר צריך בדיקה וכדהבאתי לשונו בריש ס"ק כ"ו . ובאמת לכאורה תמהתי על מ"ש הגהמ"ר דהמנהג להכשיר בועה מעבר לעבר והלא הוא גרע טפי מנשפכה וריאה שנימוקה וכן על מה שצידד מהרי"ק שם להקל בבועה מעבר לעבר כיון דסמ"ג וסמ"ק ורשב"א ושאר פוסקים לא הזכירוה דהלא הוא בכלל ריאה שנשפכה ונימוקה וגרע מיניה וכ"ל ברור דאף הגהת מרדכי ומהרי"ק לא קאמרי אלא להכשיר ע"י בדיקת הסמפונות וראיה שגם המחבר כתב בסתם להכשיר וע"כ מיירי ע"י בדיקה וכמ"ש בס"ק הנזכר והאוסרים דבהגהת מרדכי שם ס"ל דהכא לא מהני אפי' בדיקה דל"ד לנשפכה וכן לנואי דבעי מהרי"ק לאסור אפי' ע"י בדיקה קאמר וכמ"ש לדעת הר"ב שם : **כט** אבל לא שפכי כו'. וטעמא משום דאז לא דמי לנשפכה כקיתון וליכא למיחש לסמפונות:

אפילו

ביאור הגר"א

[ט] והוא דלא כו'. כמ"ש בגמ' בריאה שנשפכה כקיתון וז"ש ואפי' כו' וע"ל סי' ל"ו ס"ז : [י] אבל

אי

חידושי רע"ק

(ש"ך ס"ק כ"ג) יש להקל . עיין בתשובת בעי חיי לבעל כנסת הגדולה סימן ח' :

עד

באר היטב

שהרי הריאה כשהיא בגוף הבהמה אינה שוכבת אלא תלויה א"כ בכל הצדדים הי' תלויה ועומדת וסופו לפסוק ולנקוב) : (טו) ריאה. ומהרש"ל מתיר אף כשאין לו מראה ריאה (מאחר דא"צ אלא שיעור חוט א' א"כ בזה ודאי אין לו מראה ריאה ועוד מאחר שיש הרבה גאונים מקילין בבועה בשיפולי יש להקל . ואם נאבדה קודם שנבדק אם יש בשר מקיף יש להתיר הלק"ט וכנה"ג דף קי"ח) . וכ' בע"ז דלפ"ז היה להתיר גם בסמיכי בשם חוט בשר מפסיק בלא מראה ריאה אלא שאין לסמוך ע"ז כיון שטריפות דסמיכי הוזכר בתלמוד מה שאין כן בשיפולי יש להקל עכ"ל : (טז) יפה . פי' אפי' ע"י טורח רב (ואם ע"י נפיחה זו נקרע הקרום טריפה) : (יז) לשנות . וכתב בש"ך ודוקא בסתם בהמות אמרינן דהכי שעורייהו אבל אי חזינן דיש סמפונות חוץ לשעורים הללו טריפה אבל בס' ל"ח כתב דמשמע דלא איכפת לן לחוש לסמפונות שהם בקנה וחוץ לשעורים הללו : (יח) בבועה . והנה מהרש"ל והט"ז חולקים על רמ"א ומכשירים במים זכים והש"ך (וכן פסק בג"ה) חולק עליהם ופוסק דעיקר כדעת רמ"א להטריף (ואין מועיל בדיקה) :

פתחי תשובה

להם שומעין להקל בדין זה ע"ש : (ה) השיפולי בדקה . עיין תב"ש שכתב דכ"ע מודו כאן דשיפולי היינו תחתית אבל בשאר הצדדין וקצוות מיד מתחילין הסמפונות ועיין בתשובת הר הכרמל חלק יו"ד סי' ד' שחולק עליו והעלה דגם בכל הצדדין יש שיעור מרחק הסמפונות מהחוד כמו בתחתית ע"ש :

באר הגולה

ס מנהג וע"פ : ט מרדכי ושכן עשה מעשה רבי שמואל :

נקודות הכסף

(ט"ז ס"ק י"ד) דבריו תמוהים כו' . תמיה לי היאך מדמה טרפות זו לזו ולפמ"ש בש"ך ס"ק כ"ח דבועה מעל"ע במים זכים יש לו מקור בש"ס ופוסקים בלא"ה אין מקום לדבריו ודברי רמ"א

פרי חדש

(בש"ע סעיף ד' בהגה"ה) *והוא שיהא בהיקף מבשר מראה הריאה כו' . כיון שרבים מהפוסקים מכשירין בועא בשיפולי יש להקל אע"פ שאין לאותו היקף מראה הריאה וכן דעת מהרש"ל וט"ז ועיקר סירכא שהיא תלויה בשיפולי אומא ולמטה היתה סירכא עבה וכשפתור תלויה בה והיה נראה לעין מלאה מוגלא זה היה מעשה והתשוב' היתה שאין זה בועא בשיפולי אומא אלא שיש לחוש שמא סירכא היא ומחמת נקב בא וסירכא חלולה היא וליחות הריאה יוצאת דרך נקב לתוך הסירכא ולכן נראה לי שצריך הריאה בדיק' לראות אם עולה הסירכא בנפיחה אז ודאי סירכא חלולה היא והריאה נקובה ואם לאו דלדול בעלמא היא וכל זה היינו בסירכא דקה אבל בסירכא שהיא עבה אמרינן כל הסירכא נתמלאת מוגלא ונקבי ריאה נסתמים ולהכי אינה עולה בנפיחה הרי"ב בשם תיקון הזבח ונראין דבריו וכן דעת הש"ך בס' נקודות הכסף ודלא כט"ז שכתב בש"ס ל"ע שיש לו דין בועא בשיפולי : (בש"ע סעיף ה') אע"ג דלא שפיכי אהדדי . כלומר ומתחזי כתרתי בועות דסמיכי אע"פ כן כשרה ואע"ג דבהגהות מרדכי ובאר אחרונים מבואר דיותר מסתבר להכשיר בלא שפכי משום דבשפכי כיון דאתרעי כ"כ דמיא לנשפכה כקיתון ואיכ' חששא דסמפונו' נ"ק שהמחבר איירי בדלא קיימי במקום סמפונות ובהא הוי חדוש טפי היכא דלא שפכי מבשפכי והאחרונים בדקיימי במקום סמפונו' ובהא יותר יש להכשיר בלא שפכי מבשפכי וכמ"ש בהג"ה ודלא

גליון מהרש"א

חוט בשר מקיף . וייש מקומות שאוסרים רק בשיפולי אומה כמש"כ בתשו' אהל יעקב סי' י"ב : (ט"ז ס"ק י"ד) שאין צריך לאותו החוט . וכ"כ הפ"ח : (ש"ך ס"ק כ"ג) משמע אפילו חוט שער א' . ואם עד שלא ראו אם יש ב"ש מקיף עד שנתנפחה הריאה . לצורך גדול יש להקל . תב"ש :

צבי לצדיק

(סימן ל"ז סעיף ה' בש"ך ס"ק כ"ח) בדקה כו' אין חוששין לנקיבת הסמפונות. עי' פר"ח בשם בה"ש שאין זה דומה לנשפכה [illegible] כ' הפר"ח דלאו דוקא . [illegible] עוד [illegible] אין לחוש [illegible] דומה לנשפכה [illegible] בין עור [illegible] אין חוששין לסמפונות . ועוד נראה [illegible] ע"י בדיקה [illegible] נימוק [illegible] סמפון [illegible] עובר [illegible] הבועה [illegible] ודאי [illegible] מקלתו [illegible] תוך הבועה [illegible] והו"ק [illegible] בלי פלוגתא [illegible] כיסין [illegible] אחד [illegible] טריפה :

(מהרי"ו שם) **ל** אפילו בעכורים (יט) וסרוחים (ד"מ וכ"פ הפו') **לא** בועה שהיא תחת הורדא במקום הדק (טו) ויש שם סימפון טריפה דניכרת מעבר (כ) לעבר (מ"כ ומהרי"ו) (טז) **לב** טינרי הניכרת מעבר לעבר דינה (כא) כבועה (בדיקות ישנים) **לג** וע"ל סימן מ"ב איזהו מקרי שופכות להדדי :

ו י אבעבוע שנמצא בו נקב(יז)[יא] היכא **לד**(°)דלא ממשמש ידא דטבחא ואינו יודע אם ניקב מחיים או לאחר מיתה **לה** (כב) טריפה :

ז יא בועה*) או סירכא שנמצאו בקנה הלב או בכל מקום חוץ מהריאה (כג) כשרה (וע"ל סוף סימן מ"ו) :

לח דיני מראות הריאה. ובו ה' סעיפים :

א א ריאה שנמצא בה [א] (אפילו) כל שהוא שחור כדיו או שהיא (דומה) ב למראה הבשר (א) [ב] (א) או שהיא (א) ג ירוקה אמרילו בלע"ז (ובלשון אשכנז קורין גע"ל) בין שהיא כמראה חלמון ביצה בין שהיא כמראה **א** כרכום בין שהיא כמראה **ב** כשותא טריפה ד וכן אם היא כמראה הבקעת שהיא (ב) לבנה כבקעת

שפתי כהן

ל אפילו בעכורים כו'. ואע"ג דלעיל סי' ל"ו ס"ז כתב בהג"ה דווקא במקום הפסד מרובה יש להכשיר בעכורים וסרוחים היינו משום דהתם נשפכה כקיתון מצד זה לצד זה ומטעמא דחשש סמפונות וכמ"ש בס"ק א' אבל הכא כיון דלא שפכי אהדדי ל"ד לנשפכה כקיתון וליכא כלל חשש דסמפונות : **לא** בועה שהיא תחת הורדא כו'. וכן הוא במהרי"ו ובדיקת האחרונים ומהרש"ל פא"ט סי' ל"ח הביא דעות חלוקות בזה ומתוך כך הכריע דגם בורדא אין להטריף רק כשאין חוט בשר מקיף: **לב** טינרי כו'. ומהרש"ל שם סי' ל"ז חלק על זה מטעם דטרפות מעבר לעבר חומרא יתירא היא והבו לה דלא לוסיף עלה ולפי מ"ש בס"ק כ"ח שהוא מן הש"ס ופוסקים נתבטלה טענתו ומ"מ אפשר דיש להקל בטינרי דלא מצינו חשש דסמפונות רק בנשפכה וכ"כ בבדיקות האחרונים ובסמ"ג שכן נוהגין : **לג** וע"ל סימן מ"ב. כלומר דשם סעיף ה' גבי ב' מרות נתבאר דאם נקבוה ולא היו שופכות ואח"כ נפחו זו ועלתה גם חברתה בנפיחות או שהטילו מים בא' מהן ועי"כ נתמלאה גם חברתה מיקרי שופכות להדדי וה"ה כאן ונראה דהא דלא כתב כן הר"ב לעיל גבי סמיכי משום דס"ל כמ"ש על שם מהרש"ל והר"ן בס"ק ז' ע"ש : **לד** דלא ממשמש כו'. אבל במקום דמשמש ידא דטבחא תלינן ביה : **לה** טריפה. ואין מקיפין בבועי כמו שמקיפין בריאה כמ"ש לעיל סי' ל"ו סעיף ה' דבועות עשויות להשתנות :

לח א כרכום. פי' ר"ת בסת"ה בין כרכום גופיה בין כהדברים שנצבעים ממנו ע"ש : **ב** כשותא. הוא ג"כ צבע גע"ל וכתבו הפוסקים והאחרונים דירוק כזהב או שעוה או ככנף של טווס או כהורקת

טורי זהב

(טו) ויש שם סמפון כו'. ראיתי רבים בודקים טעו בפירוש דין זה שהוקשה להם במה שכתב דניכרת מעבר לעבר ממה נפשך אם היא באמת ניכרת מעבר לעבר מאי קא משמע לן דטריפה ואם לאו אמאי באמת טריפה ע"כ אמרתי לכתוב פירושו של דבר דהענין הוא בבועה בשיפולי דכשר באם יש חוט בשר מקיף דקשה הא עדיין יש טריפות באותה בועה מחמת בועה הניכרת מעבר לעבר אלא ע"כ לומר דשם אינו פוסל מכח מעבר לעבר כיון שאין שם סמפונות כמ"ש לעיל סעיף ה' שיעור ב' אצבעות מן מקום הדק דהיינו שיפולי וע"ז אמר כאן בוורדא דאינו כן דאפילו במקום הדק שם בתחתית הוורדא יש שם סמפון דהיינו אצל האריך של ורדא וע"כ אם נמצא שם בועה טרפה אם ניכרת מעבר לעבר אף שהוא בשר מקיף כיון שיש שם סמפונות והוה כמו במקום עב שלה משא"כ בשאר אונות הריאה שאין פוסל במקום הדק שלהם כיון שאין שם סמפונות ואם יש בועה בורדא במקום העב או בשורש שלה כ"ש דטריפה אם ניכרת מעבר לעבר אבל בלא ניכרת מעבר לעבר אין טריפות כלל בורדא כמו בשאר ריאה וראיתי לרש"ל שהביא דין זה בשם ליקוטים וכתב עליו וכ"ל שאין להחמיר כלל בורדא יותר משאר הריאה כיון שכמה גאונים מכשירים אפי' בליתא לורדא כלל עיקר א"כ מוכח שלשם אין עיקר הסמפונות של הריאה שיהיה תלוי בהם החיות עכ"ל ודבריו תמוהים מאד דמי ביקש שיהיו הסמפונות של הורדא חמורים טפי משאר סמפוני הריאה הלא לא באנו אלא לומר כיון שיש סמפון אפילו במקום הדק הוה דינו ליאסר בניכר מעבר לעבר וכן נכון להלכה למעשה להחמיר כפי מה שכתבנו ושפיר אמר כאן דניכרת מעבר לעבר להורות דכאן הוה אסור מכח מעבר לעבר כמו בשאר ריאה ויצא לנו עוד מזה דבכל בועה בשיפולי שהי' כשרה אם חוט בשר מקיף צריך לראות אם היא מתפשטת למטה בריאה עד יותר מן ב' אצבעות משיפולי שאז טריפה מכח מעבר לעבר וצריך להזהיר הבודקים ע"ז וכנ"ל פשוט וברור : (טז) טינרי הניכרת מעבר לעבר כו'. גם בזה תמוהים דבריו *) דמה בסמיכי ושיפולי שטריפות שלהם ברור לדברי הכל כשר בטינרי כמ"ש לעיל ק"ו במעבר לעבר ורש"ל כתב ג"כ שמצא כתוב בזה דטריפה אבל לא משגחינן ביה מטעם שכתבתי וכן הוא עיקר להלכה למעשה גם בס' מחזיק בדק הבית שנוהגין כן בהדיא להיתר : (יז) היכא דלא ממשמש ידא דטבחא. משמע אבל אם משמש תלינן בו להקל כמ"ש בסי' ל"ו ס"ה וכתב בד"מ אחר דין זה דמשמש כשר ובלבד שיעיין בגלעות שלא ימצא ריעותא בגלעות עכ"ל כן מצא כתוב בב"י סימן ל"ט הביא תשובת ר"י בן הרא"ש בשנים שראו בועה בשיפולי ריאה ונפחוה והסכימו שלא היה בשר מקיף אותה והבודקים אחרים אומרים שנפחוה והכשירוה וקרעו הבועה ואמרו שאותן אחרונים היה כאן יפה יותר מן הראשונים לנפחה וכתב שלא היה אוכל הבשר הזה וכתב ב"י שחומרא הוא שהחמיר עליו ומדינא כשרה הבהמה ונראה דאף רש"ל שס"ל בהג"ה דסי' א' סעיף י"ד דאסורה הבהמה מכח הכחשת עד כמו שזכרתי שם משמו מודה בזה דהא אפשר לנו לתרץ ולומר דאין כאן הכחשה דודאי סברא טובה היא שאחד יודע לנפח יותר מחבירו ואפי' בדיני נפשות לחיוב אמרינן לתרץ העדים כל מה שאנו יכולים כדתנן ריש היו בודקין וע"כ בדין זה מותר אפי' לדידן וכן הביאו רמ"א כאן בד"מ ומו"ח ז"ל כתב שלדידן שבהמה שלא נבדקה שנאבדה הריאה אסורה ה"נ אסור בזה כיון שיש הכחשה ולפי מ"ש אין כאן הכחשה ובהדיא מבואר בסי' ל"ט סעיף ה' דאם יש חילוק בין כשנופחין הרבה לנופחין מעט אזלינן להיתר וה"נ כן הוא כנ"ל ובסי' ל"ט סעיף י"ז כתבתי דאף אם יש הכחשה כשר ע"ש :

לח (א) או שהיא ירוקה. רש"ל כתב וז"ל מ"כ בשם מהרי"ל עוד יש מראות אחרות שהם ירוקות עליהם וטריפה והן ירקרק כמו הכנף של

באר הגולה

י מימרא דאמימר שם דף מ"ו וכפי' רש"י (ור"ן ותוספות ורשב"א וע"פ) (°כגון שלא היה במקו' דחוק במצר החזה. א"נ שלא תלשה מלמעל' בחזקה ב"י בסי' ל"ו בשם רש"י) :
יא אורחות חיים ממעש' שהיה:
א מימרא דרב חולין דף מ"ז :
ב מימרא דרב כהנא שם :
ג מימרא דרב חמא בריה דרבא שם : ד מימרא דרפרם שם ללישנא דאיפכא וללישנא

נקודות הכסף

ברורים ע"ש : (שם ס"ק ט"ז) גם בזה וכו'. גם כאן אין מקום לדבריו לפמ"ש בסמוך ומ"מ אפשר להקל הכא מטעמ' אחרינ' וכמ"ש בש"ך ס"ק ל"ב:

פרי חדש

כהש"ך : (בש"ע סעיף ז') *בועא או סירכא כו' כשרה. כ"כ בב"י בשם הא"ח בסי' זה בלי חולק ובס"ס מ"ו מייתי פלוגתא שבת"ה חולק בזה וכן הורה להחמיר בעל משפטי שמואל ע"ש בספרו ונראה לדקדק מדברי ראב"ן דקאי בשיטה זו שכתב בסימן רל"ח וז"ל ניקב הקנה למטה מן החזה כו' נידון כריאה בנקב משהו ומכאן נ"ל דאותן אוני דריאה שביניהם הגרגרת כי נסרכו לה טרפה אע"ג דמקום רביתייהו הוא משום דספק הוא אם אותו הקרום שהוא הסירכא אי מחמת נקב הריאה הוא או מחמת נקב הקנה שהוא נמי במשהו עכ"ל אלמא דס"ל דכל סירכא אינה אלא מחמת נקב אפילו בקנה וה"ה לשאר מקומות שנקובתן במשהו וכן יש לדקדק מדברי הר"ן שכתב בפא"ט כל היכא דסריכה ריאה למקום שאין הנקב פוסל בו כגון שהיא סרוכה לגרגרת או לשמינונותא דידיה או לטרפשא דליבא כו' בכל אלו מפרקין הריאה משם ונופחין אותה ואי לא מבעבעא כשרה שאני אומר מאחד האברים שנסרכה להם שאין הנקב פוסל בהן בא הסירכא וכשרה ע"כ מוכח בהדיא שאם נסרכה למקום שהנקב פוסל בהם בכל גווני טריפה משום דהאי אינקב או האי אינקב אלמא שהסירכא פוסלת בכל האיברים שנקובתן במשהו וכן דעת מהרש"ל בפא"ט סי' מ"ח וכ"ו ע"ש ובאמת שכך נראין וכן דעת שני לוחות הברית דף ע"ד ע"ב אבל בספר צמח צדק סימן ע' סורה להכשיר ע"פ פסק המחבר וכן דעת הב"ח בס"ס מ"ו ולענין דינא פשיטא שיש לחוש לסברת הר"ן והראב"ן ובהפסד מרובה צריך הכרע ודעתי נוטה להטריף ומ"מ אם נסרך הלב או הטחול בסומכיה למקום אחר אין להטריף דמאן לימא לן שמגיע הנקב עד מקום שמטריף מאחר דליכא ריעותא אלא מבחוץ וכ"כ ז"ל וזה פשוט :

חידושי רע"ק

(ט"ז סקט"ו) **עד** יותר מן ב' אצבעות. הוא תמוה דהא מ"מ במקום הסמפונות לא נראו מעבר לעבר אלא בשיפולי הוא דנראית מעבר לעבר ודו"ק : (ש"ך סקל"ב) **וכן** נוהגין. מורסא מעבר לעבר כשר. אבל אם בצד אחד גבוה מבשר הריאה ומצד הב' אינו גבוה טריפה תב"ש: (שם סקל"ג) **משום** דס"ל כמ"ש על שם מהרש"ל. בד"מ שם כתב דאפשר גם בב' בועות מכשירים אם לא שפכי וע"י נפיחה עלה גם חברתה. עיי"ש :

ואין

נפסלה דהיינו חרותה. רמב"ן ורשב"א בת"ה וע"ל סי' ל"ז סי"ד (ע"כ) :

ביאור הגר"א

א' כו'. דאז דין בועא להם : [יא] היכא כו'. רש"י וכמש"ש מ"ט א' :

לח [א] אפי' כ"ש. כמ"ש שם מקצתה מ"ט כו' כולהו נמי כו' ודלא כר"ת שכתב דוקא ברובה ממש"ש אוכמי אוכמי כשרה וכמ"ש תוס' כיון דלקותא היא כמש"ש האי שחור כו' מ"ל רובה כו' ועתוס' ד"ה אוכמי כו' : (ליקוט) אפי' כ"ש. דלא כראב"ד שכתב דוקא בכולה וחזותא חזותא דקאמר אפי' ממראות הפסולות והכריחו לזה ממ"ש ריאה שיבשה מקצתה מדקאמר הכא מקצתה וליתא דבכולה לא אצטריך דמקודם [ב] או שהיא ירוקה. גמ' אלא ירוקה כו' מכלל דירוק נע"ל לעולם טריפה:

ויש

פתחי תשובה

לח (א) או שהיא ירוקה. עיין ט"ז ופמ"ג ועיין בתשובת נו"ב חלק יו"ד סימן י' ועיין בספר ב"א סימן ז' : (ב) לבנה כבקעת. [עיין בתשובת ח"ס סימן ל"ד אודות ריאות של כבשים נמצא עליהם כעין זהורית מראה לבן ותחתו בתוך בשר הריאה בעומק

באר היטב

(יט) וסרוחים. והטעם איתא בש"ך דאז לא דמי לנשפכה כקיתון וליכא למיחש לסמפונות : (כ) לעבר. וכ' בט"ז אפילו אם חוט בשר מקיף וקמ"ל בזה דבבשר האונה אם הבועה בשיפולי ויש בשר מקיף ביניהם כ"ע כשר והטעם משום שאין שם סמפונות משא"כ בורדא שיש שם סמפון (דהיינו אצל האריך של ורדא) וכ"ש אם נמצא במקום עב שלו או בשורש שלו דטריפה (אם ניכר מעבר לעבר. אבל בלא ניכר מעל"ע אין טריפות כלל בורדא כמו בשאר ריאה). ודלא כמהרש"ל שחולק על רמ"א ומכשיר בורדא וכ' עוד דיש להזהיר לבודקים דבכל בועה בשיפולי שהיא כשירה אם חוט בשר מקיף צריך לראות אם היא מתפשטת למטה בריאה עד יותר מן ב' אצבעות משיפולי שאז טריפה מכח מעבר לעבר עכ"ל : (כא) כבועות. ובט"ז כתב שנוהגין היתר בדין זה (וכן הוא עיקר להלכה ש"ך פר"ח) : (כב) טריפה. (ואין מקיפין בבועי דבועות עשויין להשתנות ש"ך ועיין ע"י). וכתב בט"ז אבל אם ממשמש שם ידא דטבחא תלינן בו להקל כמו שכתב בסימן ל"ו סעיף ה' מיהו צריך לעיין בגלעות שלא ימצא ריעותא בגלעות וכתב עוד בט"ז דאם היו כאן בודקים בבועה בשיפולי ריאה ונפחוה והסכימו שלא היה בשר מקיף אותה ובודקים אחרים אומרים שנפחוהו והכשירוהו דאף לדעת מהרש"ל דפסק בסימן א' סעיף י"ד דאסורה הבהמה מכח הכחשת העד מ"מ מודה בזה דכשר דהא אפשר לנו לתרץ ולומר דאין כאן הכחשה דוודאי סברא טובה היא שאחד יודע לנפח יותר מחבירו דלא כב"ח שכ' לדידן דס"ל שבהמה שלא נבדקה שנאבדה הריאה אסורה הכי נמי אסור בזה כיון שיש הכחשה ולפי שכתבתי אין כאן הכחשה ועיין לקמן סימן ל"ט סעיף ה' ושם סעיף י"ז כתבתי דאף אם יש הכחשה בענין זה כשר. (ב"י וד"מ) : (כג) כשירה. ופר"ח הוכיח שאם נסרכה בכל אברים למקום שהנקב פוסל בו בכל גווני טריפה. ומ"מ אם נסרך הלב או הטחול בסומכא למקום אחר אין להטריף דמאן לימא לן שיגיע הנקב עד מקום שמטריף מאחר דליכא ריעותא אלא מבחוץ :

לח (א) ירוקה. (הרז"ה והרשב"א סוברים דאי במשמוש דומה לבשר אע"פ שמראיתה טובה טרפה ולזה הסכים הכ"מ ודמש"א ובשעת הדחק יש

יד אפרים

מבואר הכל יפה: (שם סעיף ה' בהג"ה) **טינרא** הניכרת מעבר לעבר. עבה"ט ועיין בשו"ת חכ"י סי' למ"ד באווזא שנמצא בריאה שלה בועה מעל"ע והבאתי בספרי ב"א סי' ל"ז ע"ש : (שם סעיף ז') **חוץ** מהריאה כשיר'. עבה"ט ועי' בחות יאיר סי' ע"ו. דקין שנסרכו זה לזה יש להתיר דאין סרכא אלא בריאה ומכ"ש בזה דאף בתה"ד לא אסר אלא לנסרכא לדופן או למקום אחר וכן במרה וכה"ג דהוי סרוכה שלא כסדרן משא"כ דקין שנסרכו להדדי כסרכא כסדרן דיינינן ליה ועי' בספרי ב"א סי' ל"ט מן ס"ק קל"ו והלאה : (סימן ל"ח סעיף א') **או** שהיא ירוקה. עבה"ט ועיין בכ"ב סי' יו"ד בדין מראות

יד אברהם

(סימן ל"ח סעיף א') **ריאה** שנמצא בה כל שהוא שחור כדיו טריפה. בט"ז הביא הג"ה א' שכתב קבלה

גליון מהרש"א

(סעיף ו' ש"ך ס"ק ל"ד) **תלינן** ביה. ודוקא נקב בבועה תלינן וה"ה בשאר ריעותא שא"צ בדיקה כגון גבשושית וכיוצא בו שאלו לא הי' שם נקב א"צ בדיקה כלל (אבל אם נמצא במקום סרכה אפילו עוברת ע"י מיעוך ומשמוש או כדומה במקום שנצרך בדיקה טרפה דהתם א"א למיבדק במקום הנקב אבל במקום סרכה כסדרן או תלוי'. תלינן במקום צורך גדול. ת"ש בשם ב"ח) ועי' ס' ל"ש סי' ל"ה ס"ק צ"ב הוכיח מכאן דכל מה דאדחי בגמ' אף דאיתא מ"ד דהי' סובר להטריף לא מצטרף לשיהי' חשוב תרתי לריעות' וחולק על התב"ש דחשב תרתי לריעותא וע' ל"ש סל"ו עלה נ"ב ס"ק נ"ח : (סעיף ז' ש"ע) **בועי** או סרכא. ומ"מ צריך בדיקה פ"מ סוף סי' מ'. וע' תב"ש כאן. ובת' נ"ב מה"ת חיו"ד סכ"ב דהיינו לבדוק בחלל פנימי של אותו אבר אם אין קוץ ומחט תחובים שם : (שם) **או** בכל מקום חוץ מהריאה כשרה. והפ"ח מחמיר בכל אבר שהנקב פוסל בו. אך בלב וטחול י"ל מ"מ לא הגיע הנקב כשיעור שפוסל וע' סי' מ"ב ס"א בהג"ה נסרכה המרה כשרה ועי' סוף סי' מ"ו. וע' תב"ש ססי' ל"ט אות צ"ט : (סימן ל"ח סעיף א') **או** שהיא (דומה) למראה הבשר. אף אם מראיה טוב רק ע"י משמוש דומה לבשר יש להחמיר בלא שעת הדחק לחוש להרז"ה ורשב"א פ"ח. וגם בעוף פוסלים מראות אלו, פ"ח : (שם) **בין** שהיא כמראה חלמון ביצה. בין חי בין מבושל. פ"ח : (שם) **בין** שהיא כמראה כשותא. יש בזה כמה פירושים ככתוב בפ"ח וראוי להחמיר בכולן :

אסורה. [ג] ה ויש מי שאומר דהיינו שהיא כעין חריות של דקל:

הגה וי"א דאף אם היא ג כלובן ביצה טריפה (מהרי"ו) (ערוך ערך כחל ורוקח וע"פ) והכי (ב) נהוג:

ב [ד] י כל אלו המראות אינם פוסלות עד שנופחים אותה וממרס בה בידו אם נשתנית (ב) ד למראה המותר מותרת ואם עמדה בעינה (ג) אסורה (כל הפוסקים להפוקי ר"י בתוס'):

ג ה [ה] ז יש מי שאומר שאין מראות הללו פוסלות אלא כשהשנוי בעור מחמתו ולא מחמת מוגלא שבתוכו:

הגה וכן אם בא השנוי מראה מכח שער שחור או דם נצרר המונח בריאה כשר (מלא כתוב בשם ר"י מולין):

ד [ו] ח אם אינה שחורה כדיו אלא (ג) כמראה (ד) הכחול (שקורין בלשון אשכנז בלא"ו ודומה לרקיע) (מהרי"ו) ו או ט ירוקה י כברתי או שהיא יא כמראה הכבד. (או כמראה הטחול) (ב"י ובד"י בשם מהרא"ק) או שהיא יב אדומה [ז] יג אפילו בתכלית האודם ז כשרה:

הגה (ד) ח [ח] וי"א אם יש מכה בדופן נגד הריאה האדומה

טורי זהב

של טוטס שנקרא בל"א פאווי"א וכטעוס וכזהב וכעין הורקת פנים שקורין גע"לזוכט כללא דמלתא ירוק הנקרא גרי"ן או בלא"ו כשר והנקרא גע"ל טרפה אבל מה שמלאתי עוד כמראה לב שקורין קרי"ט שטיי"ן וכעין עין או כמראה וויינקס"ל טריפה ולא נהירא דאין להוסיף על הטריפות שלא מנו חכמי' ובפרט אינה אדומה ממש אלא מראה וויינקסי"ל ואף אם הוא אדומה שלא אדומה כשירה בכל ענין עכ"ל: (ב) למראה המותר כו'. משמע אע"ג דאין מתלבן כמראה בריאה ממש אלא נתהפך לגוון המותר ורש"ל הבי' בשם הג"ה אחת שהמראות הפסולות צריכין להיות ע"י הנפיחה ממש כבשר הריאה ואי לא טרפה וכ' רש"ל ע"ז דיפה כתב כיון שאפי' בליבון ממש עלה על דעתם לאסור כמ"ש הרא"ש בשם ר"י אלא שאנו תופסין דברי רבינו האי שכל המראות החוזרות ע"י נפיחה כשר ע"כ מסתמא לא מקלינן להכשיר אלא במתלבנות ממש כמראה הריאה בתחלתה ולא בענין אחר כלל עכ"ל *) ונלע"ד דהא גם במראה הכשר יש קצת לקותא כמ"ש הטור (אבל) [אלא] יש בה הרבה גוונים דס"ל כיון שנתקלקלה דטריפה קמ"ל דלא מ"ה כל שיש בה מראה אסורה צריכה להיות בבירור בהכשר בלא שום לקותא: (ג) כמראה הכחול. כצ"ל והוא מראה לאזו"ר ודומה לרקיע כ"כ בבדיקות: (ד) ויש אומרים אם יש מכה בדופן כו'. הוא דעת רבינו אפרים שמביא הרא"ש והטור וכתב רש"ל עליו ומה אעשה שרוצה להכריע נגד כל הגדולים הראשונים והאחרונים דפירשו כשירה בכל גווני דאדומה וכ"כ ב"י דזה כשר לכל שאר הגדולים ועכ"פ במקום הפסד מרובה יש לסמוך עליהם ונראה דאפי' לרבינו אפרים דמחמיר כשיש מכה בדופן מכל מקום מודה באם אחר הנפיחה חוזרת למראה ריאה דמאי שנא ממראות הפסולות דקים להו דהויין מחמת לקותא והויין כנקובה אפ"ה כשהן חוזרות למראה ריאה דכשר וה"ה בזה דחוששין לנקב מחמת שהאדימה ושלטה בה מכה שבדופן ואלו לא האדימה אין איסור מחמת מכה שיש בדופן וכל שאזל האודם אחר הנפיחה ה"ל כאלו לא היתה אדומה כלל ותלינן האודם במידי אחרינא וכ"נ מדברי הרא"ש והטור שמחלקים לרבינו אפרים בין אדומה ממילא דכשר ובין האדימה מחמת מכה שבדופן דטריפה וכי היכי דבממילא מיירי בכל ענין אפי' אחר הנפיחה ה"כ במחמת מכה הוא האודם בכל ענין ואז דוקא טרפה ובהגהות הר"ן בבדיקות כתב דהאדימה לרבינו אפרים לא מהני מה שמתלבן אחר הנפיחה וכתב שכ"כ מהר"ט ומהרא"ק וכ"כ בי"ד סי' ל"ט עכ"ל והנה משיבתן של הקרובים לפנינו דהיינו דברי הטור אתה למד שגם הרחוקים ממנו שאין מפורסם לנו דבריהם שהוא אינו אמת דהיכן כתב הטור לדבר זה והדבר לכאורה מוכח להיפך בסי' זה וכמ"ש בסמוך ובודאי גם מהרא"ק ומהר"ט שהביא בודאי טעה בדבריהם שלא כתבו כן ומהי תיתי לן להחמיר בחשש לקותא זאת טפי מכל לקותות שכתב הרא"ש בפא"ט בהדיא שאין שום שינוי פוסל אלא אחר הנפיחה ומכ"ש שכבר נתכשר טריפות זו הוא היתר גמור לכל הפוסקים זולת רבינו אפרים והרא"ש בודאי אין לגדד בו להחמיר כלל. מ"כ הג"ה אחת קבלה על מראה שחור שאינה לקותא אלא עד שיכנס תוך ב' הקרומים נכנס בבשר ואומר אני ישראל מברונא שאין לסמוך על הדבר שאינו לא בגמ' ולא בפוסקים עכ"ל והביאו זה רש"ל בספרו ובד"מ ונ"ל פשוט שהרב מהר"ר ישראל מברונא חולק על כל מה שזכר תחלה.

שפתי כהן

כהורקת פני אדם החולה שנקראת בל"א גע"ל זוכ"ט הכל הוא מין ירוק גע"ל וטרפה וע"ל סי' מ"ד ס"ק ט' ולקמן סי' קפ"ח ס"ק ד' נתבאר דגע"ל כאתרוג דינו כשעוה וה"ה הכא טרפה כדמשמע בתו' ופוסקים דחד דינא אית להו: ג כלובן ביצה. כתב בד"מ שמ"כ בשם מהרי"ל דהיינו כלובן ביצה אחר שנתבשלה וכן האלמון ביצה ונראה דבאלמון ר"ל דבין הכא והכא טרפה אבל בלובן ר"ל דוקא אחר שנתבשלה אבל בעודה חיה אינה רק זהרורית וצלולה ולא לבן וכן משמע בסמ"ג: ד למראה המותר. ומהרש"ל פא"ט סי' ל"ט כתב שמ"כ שצריך להחזיר דוקא למראה הריאה ממש והסכים כן וכן הובא בבדיקות הר"ן ור"מ בס' ב"ה השיג עליו וכן מבואר בדברי הרמב"ם ומרדכי וכל בו ורשב"א דאפילו חוזרת למראה המותר בלבד כשרה וכן הוא בעט"ז: ה יש מי שאומר כו'. והא דכתב לקמן וכן אם יש בה הרבה גונים מאלו מראות הכשרות כשרה משמע הא מראות הפסולות פסולה מיירי כשהשנוי בעור מחמתן ובל"ח דף קנ"ז ע"ב לא כתב כן וכ"פ כל האחרונים בבדיקותיהם והב"ח דהיכא דאין השנוי בעור מחמת המראות עצמן כשרות: ו או ירוקה כברתי. וכתב מהר"ם שם שמ"כ בהג"ה בשם מהרי"ל כללא דמילתא ירוק הנקרא בל"א גרי"ן או בלא"ו כשר וירוק הנקרא בל"א גע"ל טרפה ע"כ וכן נראה עיקר עכ"ל וכ"כ האחרונים ופשוט הוא: ז כשרה. וכתב בבדיקות הר"ן דמראות הכשרות אינן כשרות עד שיתלבנו קצת בנפיחה ולא נהירא וכן השיג עליו ר"מ בב"ה וכ"פ מהרש"ל פא"ט סי' ל"ט: ח וי"א אם יש מכה כו'. ומהרש"ל פא"ט סי' כ"ח הכשיר

דהיינו

באר הגולה

דתוספתא כפירוש רש"י שם: ה הרמב"ם וציינתי לעיל סי' ל"ז סעיף י"ב וע"ש: ו הרא"ש שם ובשם הגאונים וכן כתב הרמב"ם בפ"ז מה"ש וש"פ ומרדכי ומהרי"ו: ז הר"ן בשם הרא"ה: ח מימרא דרבא שם: ט שם ומדברי נתן: י מסקנת הגמ' שם: יא מימרא דרב כהנא שם: יב שם מדרבי נתן: יג הרא"ש שם:

נקודות הכסף

(סימן ל"ח ס"ק ב') ולענ"ד דהא גם במראה הכשר כו'. אין זה הוכחה כלל וק"ל ודעת הפוסקים דכשר וכמ"ש בש"ך

מטה יהונתן

(סימן ל"ח סעיף ב') כל אלו המראות אינם פוסלות. כתב ש"ך ס"ק ד' ומהרש"ל פא"ט סימן ל"ט כתב שמ"כ שצריך דוקא להחזיר למראה הריאה ממש ע"ש. ומהרא"ש פא"ט מוכח דע"כ א"צ מראה הריאה דוקא דכתב וז"ל ור"ח פי' ל"ש וטריפה והא דקיי"ל אדומה ככשירה חולק ר"י דמיירי שחוזרת ומתלבנות ע"י נפיחה ולא נהירא דכל מראות פסולים בריאה אי מתלבנות ע"י נפיחה כשרה עכ"ל וא"א דצריך דוקא מראה בשר הריא' א"כ לא מק' הרא"ש מידי דלמא לעולם כשיטת ר"ח וכמו שמחלק ר"י אלא שבזה יש חילוק בין אדומה לשאר גווני' דשאר מראות הטריפות צריך דוקא מראה בשר ריאה ממש ובאדומה דכשרה אפילו אינה

יד אפרים

הריאה שלא חשבו בש"ס והארכתי בזה בספרי ב"א סימן ל"ח ס"ק נ"ח ע"ש: (ס"א בהג"ה) והכי נהוג. עבה"ט ועי' בנ"ב סימן י"ג בדין שינוי מראה בבשר שכתב דאם גם מקצת הבשר לקוי אף שלא שלט רק במקצת האבר והשינוי מראה בכל האבר טרפ' והבאתי בספרי ל"ח ס"ק נ"ח ובש"ה שם סי' ק"א ושם הבאתי שהגאון ז"ל תבריה לגזיזיה בכתיבת ידו בגליון סיו"ד שלו וחזר והודה לדברי אא"ז הת"ש שמחמיר בשינוי מראה לבד כשיש לחוש שהוא בשר שהרופא גורדו שהרי הוא כבשר המת ואין לומר שאין כאן לקותא בבשר רק שינוי מראה לבד וע"ש ועיין בנ"ב שם דשינוי מראה באצבעות ובפרט מראה שחור ודאי יש להטריף אך רק גבוה מעט אין נחשב לקותא בבשר אם לא היה משונה יותר משאר בשר להיות רך או נימוק קצת ע"ש. ואם האשה מכחשת שמורה שאמר שהיה שם בועא והיא מכחישתו אין נאמן לאסור אעפ"י שבאה להורות לפניו שאז הוא נאמן כמבואר בסימן קפ"ה היינו על מה שאומרת בשמו אבל כשיש הכחשה בגוף הדבר לא עדיף מע"א דעלמא. וע"ש שכתב שמחמת השינוי מראה לחוד ג"כ אין מקום להכשיר רק

גליון מהרש"א

(ש"ך סק"ג) אבל בעודה חיה. ובפ"ח פירש כלובן קרום ביצה ובעודה חיה: (סעיף ג') ולא מחמת מוגלא שבתוכו. ואם אחר שהוציא המוגלא נשאר שחור אין להכשיר כ"א בהפ"מ ושעת הדחק. ת"ש:

ביאור הגר"א

[ג] ויש כו'. וכן משמע בפ"ג דסוכה ל"ב א' ואימא אופתא כו': [ד] כל אלו כו'. דלא כפירש"י בתוס' מ"ו ב' ד"ה אלא דאדומה כשרה היינו כשמתלבנת ע"י נפיחה (כ"ד תוס' וערא"ש) ועבס"ד: [ה] יש מי כו'. שהרא"ה פי' מ"ש שם חזותא במראות הפסולות וז"ש אוכמי אוכמי ואפ"ה כשר כיון שהוא מחמת מוגלא שבתוכו וכמ"ש גלדי גלדי מחמת מכות: [ו] אם אינה כו'. כמ"ש תוס' ד"ה אוכמי. ונראה לפרש כו': [ז] אפילו בתכלית כו'. דלא כי"ם לפי' ר"ח אלא ל"ש וטרפה ומפרש בכה"ג והקשה הרא"ש דא"כ הל"ל אלא אדומה דכשרה כו': [ח] וי"א כו'. זהו פי' ר' אפרים לפי' ר"ח ולכן מייתי עלה מהחובל בשרצים. אבל סברא הראשונה ס"ל כפירש"י וכה"פ:

חידושי רע"ק

(סימן ל"ח ש"ך סק"ד) וכן הוא בעט"ז. ומ"מ י"ל דאם יש כמה גווני מראות פסולות בעי' שיחזרו למראה ריאה ממש עי' ט"ז סק"ב ודו"ק:

באר היטב

לסמוך על פסק המחבר להקל פר"ח). וכתב ע"ז בשם מהרש"ל כללא דמילתא ירוק הנקרא גרי"ן או בלא"ה כשר והנקרא גע"ל טריפה אבל מה שמלאתי עוד מראית קרי"ד שטיי"ן או כמראה וויינקסיל דטריפה לא נהירא (דמראה וויינקסיל הלא אדומה כשירה) דאין להוסיף על הטרפות עכ"ל. ופר"ח היקל בהורקת פני' שקורין גע"ל זוכ"ט ע"ש: (ב) נהוג. וכתב בש"ך דהיינו כלובן ביצה אחר שנתבשלה (אבל הלמון בין הכא והכא טריפה) אבל בעודה חיה אינה רק צלולה ולא לבן וכתב עוד אם הוא ירוק כזהב או שעוה או כמו הכנף של עו"ף שנקרא בל"א פפוי"א או כהורקת פני אדם החולה הנקראת בל"א גע"ל זוכ"ט הכל הוא מין ירוק גע"ל וטריפה ואם הוא גע"ל כאתרוג נמי טריפה: (ג) אסורה. וכ' בש"ך דמכאן משמע אע"ג דאין נתלבן כמראה הריאה ממש אלא נתהפך לגוון המותר ג"כ כשר ומהרש"ל אוסר עד שיהיה כמראה הבשר ריאה דוקא והביא הש"ך בשם פוסקים החולקים על מהרש"ל בדין זה וכ"כ בכ"ה דלא כט"ז שמסכים עם מהרש"ל: (ד) הכחול. והוא מראה לאזו"ר:

פתחי תשובה

וגם נתלבן יותר ויותר עד שמגיע לבשר יפה. וכתב הנה חזרתי על כל ספרי האחרונים שאחר הש"ך וכולם אוסרין. בספר אורח מישור ותב"ש ובפרי תבואה ולדעתי אין צורך לטעם שאין אנו בקיאים במראה אופתא ובקעת לבן אלא בלא"ה כיון שהעלה התב"ש שכל מראות שלא נתפרשו בהדיא להיתר אסורים והגם דבנו"ב פליג אך בקונטרס הראיות שבסוף ספר פרי תבואה סימן כ"ג כתב שהגאון חזר בו ורצוי היה לחזור בו דאין אנו בקיאים בבשר שהרופא גורדו וכל שינוי מראה שלא נתפרש להתיר צריכים אנו לחוש שמא הוי נתמסמס (עמ"ש בסי' מ"ג סק"ה ובסי' נ' סק"ג) א"כ פשיטא שאפי' זהרורית לבן פסול אך לפי לשון השאלה שבעור אינו רק זהרורית כעין לובן ובבשר הריאה מתלבן יותר א"כ הוא יש לקלוף העור ולראות אם ישאר אח"כ בלבנוניתו כי יש לתלות שהמכה הוא בפנים הבשר וע"י הבשר נראה זהרוריתו בעור וכה"ג אמרינן במראה פסולה שמחמת מוגלא

(סעיף ד' ש"ע) אלא כמראה הכחול. אף ריעות' לא מקרי זולת אדום. ת' ג"ב כיון דהכשירו משום דהדרא בריא ואולי גם ירוק הוי ריעותא ח"א: (שם) אפי' בתכלית האודם. יש בה מראה אדום וירוקה טרפה

יד אברהם

קבלה על מראה שחור שאינה לקותא עד שיכנוס תוך ב' הקרומים והבשר. והט"ז פסק דאף שהמראה לא נכנסה בתוך הקרום רק עומדת מלמעלה נמי טריפה. והפר"ת מסיק דעכ"פ בעינן שיכנוס המראה לתוך ב' קרומים. והנה לכאורה יש להקשות על הפר"ת מהא דאיתא בש"ס פא"ט (דף מ"ו) אמר רבא ריאה שהאדימה מקצתה כשרה כולה טריפה ואסיקנא אלא לא שנא. ופסק הג"ה סעיף ד' כהרא"ש ור' אפרים דלא שנא טריפה. [illegible] התוס' בשם ר"ת וש"פ. ולדעת הפר"ת קשה האיך סברא להטריף במראה אדומה הלא אין ניכרת לקותא רק בעור החיצון דעור הפנימי בלא"ה אדום. כדאיתא בש"ס ופוסקים וכמ"ש ס"ס ל"ו וכדאמרי' [illegible] ס"ה דאם שניהם אדומים אין כאן לקותא רק בעור א' וכמ"ש הרא"ש ריש פא"ט. ומש"ה יש פוסקים שם להקל. אך לאחר העיון היטב בש"ס ורש"י שם מוכח להדיא דלמ"ד דטריפה בהאדימה הוא משום [illegible] נצירת דם של הריאה ע"י מכה וחשיב לעור הריאה עור גמור שא"א להאדים העור מבחוץ [illegible] הריאה מצד פנים וסופו לינקוב כולו ולצאת. אם כן מתחיל הלקותא מבפנים ושולט בב' קרומים ואינו ספיר. וטעם הג"ה זו שמביא הט"ז נלפענ"ד משום דיש להבין הא דאמרי' בש"ס דשחור אדום [illegible]. וקשה הא שיטת רוב הפוסקים והש"ע והג"ה מבלנס לאדומה בלא מכה בדופן כשירה דלאו [illegible] אדומה. וא"כ היאך אפשר שיעשה מאדום כזה שחור כיון שאדום הדרא בריא וכשנעשה [illegible]. וצ"ל דהכי קים להו דשחור בא מחמת אדום שלקה מקודם דהיינו שנצרר הדם שבתוך [illegible] ונקב עורה מבפנים ואדום זה לא הדרא בריא ונלקה ונהפך לשחור. והכי איתא בנדה (דף י"ט) דדם מכה כשנעקר משחור. וא"כ אם כך היה הוה צריך להיות שחור בב' שקרומים והבשר שאם נצרר הדם ונהפך לשחור. וכיון שלא נמצא שחור רק למעלה בידוע שאינו בא מכח אדום שלקה ונצרר הדם וניקב העור מבפנים. אלא בא מחמת נצירת דם או כה"ג בריאה מבחוץ וכשירה. וזהו הנ"ל להלין בעד הג"ה זו: (ש"ע סעיף ג') יש מי שאומר שאין מראות הללו פוסלות אלא כשהשנוי הוא בעור מחמתו ולא מחמת המוגלא או דם נצרר כשירה. הנה המחבר שכתב זה בשם יש מי שאומר אזיל לטעמיה שכתב בב"י בסוף הסי' וז"ל ואע"פ שהר"ן כתב דברים אלו בשם הרא"ה ולא חלק עליהם לא ראיתי לאחד מהפוסקים שחילק בכך עכ"ל. אבל יש לתמוה עליו שהוא עצמו כתב בר"ם זה בשם הרמב"ם. כל אלו המראות אינן פוסלות כו' וממרס בה בידו כו' והוא מ"ש הש"ע סעיף ב'. וכתב הב"י על זה דמש"ה דממרס דשמא שום ליחה היא על הריאה שמשנה מראיתה וכי מרס בידו עליה תעבור ותשאר הריאה בגווני הטבעי עכ"ל. הרי שגם הרמב"ם ס"ל הכי. ועוד דמאי שנא מאטום שאם נמצא בו ליחה מותרת דבחיי שבהמה אפשר שהיתה הליחה יוצאת ע"י כיחה וניעה כמ"ש סי' ל"ו ובש"ך שם ס"ק כ"ו. וכה"ג איתא בהלכות גדולות והרשב"א בתה"א (דף ל"ו) והטור והג"ה סי' מ' גבי מתח כלב. ע"ש ס"ג בהג"ה. והכי מוכח לפענ"ד בש"ס ורש"י ורא"ש ורשב"א בתה"א וש"פ גבי ריאה שהאדימה דכשירה כמ"ש סעיף ד'. ואף דהאדימה לא הוי לקותא דהאדום בא מחמת נצירת דם שלה. רק אי לא איתקיב העור מבפנים ש"מ דאם בא השנוי מראה מכח מוגלא או דם נצרר כשר וזה ברור. ועי' רש"ל פא"ט סי' כ"ג: ועיין בשו"ת נודע ביהודה סי' י' דמסיק דיש להתיר

ט טריפה וצריך לבדוק אחר זה (טור ור' ירוחם והרא"ש בשם הר"מ והוא דעת רבינו אפרים וב"י בשם בה"ע . ושאר פוסקים לא חלקו ומשמע מדבריהם איפכא וקצת חולקים בהדיא ע"ש) (ג) והכי (ה) נהוג : יד **אפילו היא כולה כך** טו **וכן אם יש בה הרבה גוונים מאלו המראות הכשרות כשרה :**

ה טז **יש בה קליפו' כמו נתק והיא שלימה** (ו) **כשירה:**

לט דיני בדיקת הריאה . ובו כ"ה סעיפים :

א א [א] א **אין צריך לבדוק אחר שום טריפות מן** (א) **הסתם** ב [ב] **חוץ מן הריאה צריך לבדוק בבהמה** [ג] **וחיה אם יש בה סירכה** (ריב"ש ור"י ן' חביב וע"פ) ג **וכל הפורץ גדר לאכול בלא בדיקה ישכנו** (ב) **נחש :**

הגה ד (א) ונהגו ג"כ לנפוח כל ריאה אפילו לית בה (ג) ריעותא (ס"ד סימן ל"ב ובדיקות וע"פ) [ד] ובקצת מקומות מקילין שלא לנפחה ה רק אם (א) היתה בה סירכא עוברת על ידי משמוש [ה] וכן (ד) עיקר (רמב"ם פי"א מרדכי וע"פ) :

ב [ו] ב **מי שקרע בטן הבהמה וקודם שתבדק הריאה בא כלב או עובד כוכבים** ו **ונטלה והלך לו הרי זו מותרת** ז **ואין אומרים שמא נקובה או סרוכה** (ה) **היתה :**

שפתי כהן

הכשיר אפילו יש מכה בדופן: ט טריפה. וכתב הר"ן ע"ש הר"ר טעביל ומהרא"ק דהכא אפילו משתנה למראה ריאה ע"י נפיחה טריפה כיון דבא מחמת הכאה שהוכתה בדופן וכ"פ הב"ח ור"מ בס' ב"ה השיג על זה וכן נראה עיקר וגם בדברי הרא"ש ורבינו ירוחם משמע לאסורה הכי וגם כיון דבלאו הכי הרבה פוסקים מכשירים אפילו אינו עולה בנפיחה וכן הוא דעת מהרש"ל וכמ"ש בסמוך אין להחמיר :

לט א א"צ לבדוק כו'. דרוב בהמות בחזקת כשרות הן : **ב** חוץ מן הריאה. שעלולה ליטרף מפני הסרכות ושאר טריפות דשכיחי בה : **ג** וכל הפורץ כו'. משמע דבדיקה זו מדרבנן וכמבואר בדברי הפוסקים שהביא הב"י ועיין בס"ק ח' : **ד** ונהגו ג"כ לנפוח. אבל אי נאבדה בלא ניפוח לכ"ע כשרה כיון דנבדקה וזה פשוט ומוכח בש"ס בכמה דוכתין וכל הפוסקים וגם הב"ח כ"כ אלא שהבין מד' מהרש"ל פ"ק דחולין סי' כ"א דבעל נפש יחמיר לעצמו בבהמה גדולה אם נבדקה הריאה ונאבדה בלא נפיחה ולא דקדק היטב בדבריו דאדרבה נראה בדבריו איפכא ולמה לו לבעל נפש להחמי' בדבר שפשוט היתרו בש"ס וכל הפוסקים ראשונים ואחרונים : **ה** רק אם היתה בה סירכא כו'. וה"ה כל שאר ריעותא כדאמרי' בש"ס גבי ריאה דאוושא וגבי אטום בריאה וכן גבי ריאה שנגלד קרום העליון לעיל סימן ל"ו וכן בדוכתי טובי וכ"כ הרמב"ם סוף פי"א מה"ש ורוב המקומות אין נופחין שהרי לא נולד דבר שגורם לחשש ומעולם לא נפחנו הריאה בספרד ומערב אלא א"כ נולד לו דבר שחוששין לו עכ"ל משמע דבכל שום חשש צריך ניפוח : **ו** ונטלה והלך לו כו'. אבל אם השליכה או איבדה במזיד כו' דלכ"ע דינא כמו ביטל במזיד איסור דדבריהם שנתבאר דינו בסי' ל"ט סעיף ו' וכ"כ הריב"ש בתשובה סי' תל"ח ע"ש : **ז** ואין אומרים כו'. דרוב בהמות בחזקת כשרות

טורי זהב

דהיינו גם מ"ם שיכנס לקרומים דאף *)שאין נכנס לקרומים כלל *)אלא המראה מלמעלה על הריאה היא מראה פסולה וטריפה דאי לא חלק רק על מה שכתב ונכנס בבשר לא היה לו להזכיר הקרומים כלל וכן נראה מדברי התלמוד. והפוסקים שלא זכרו אלא מראה הריאה ולא זכרו שיקלוף עור העליון ויראה בתחתון אם נכנס בו המראה . ועוד ראייה ממה דאיתא פא"ט (דף מ"ה) דר' ירמיה לא רצה להכשיר ריאה בשוקא דקיימי למחי למחי וג"כ לא רצה להטריף כיון דלא שמיע ליה מרבו כמו שפירש"י שם משמע דס"ל לעצמו לאיסור אע"ג דלא ראה שלמחים רק מבחוץ ושמא לא נכנסו לקרומים כלל ממילא לדידן הוה כן במראות פסולות אליבא דהלכתא שלנו וכן מצינו בדרוסה סי' נ"ז סעיף י"ג משאלימו הסימני' ומשמע אף אם האדים עור א' לחוד מטעם דזיהרא מיקלי קלי וסופו לינקב ה"נ כן הוא בלקותא דמראה שחור וכן בסי' נ"ב שאמרו בני מעיה אפי' מבחוץ לחוד וכ"כ הר"ן בהג"ה בדיקות אלא שיש מי שחלק עליו להכשיר באם לא האדימו שני העורות ולא דבר נכונה . כתב עוד בהוספה הג"ה מעשה בריאה שהיתה על גבה חוט אחד [שחור] עב כב' חוטין וארוך כשיעור אצבע ובדקתי במשמוש היד והיה בראש החוט בועה אחת מלאה מוגלא והרגשתי שהיה בו דם כמו בגידי הצואר וחתכתי החוט למטה עד שיצא הדם לראות אם ישתנה ללובן ונשאר המראה כבתחלה והטרפתיה ברעגענספור"ק עכ"ל. עיין מ"ש בסימן (ל"ב) [ל"ט] בסופו . דבר פשוט שגם בעוף פוסלים המראות כמו בבהמה וכן ראיתי בשם רש"ל :

לט (א) ונהגו ג"כ לנפח כו'. בב"י הביא כאן דברי המרדכי בשם בה"ג

באר הגולה

יד מסקנת הגמ' שם דף מ"ו : טו שומימרא דרבא חזותא חזותא שם וכפי' רש"י : טז גם זו שם :

א רש"י בחולין ריש דף י"ב והא דאמר רבנן זיל בתר רובא וכ"פ הרשב"א בת"ה : ב לשון

נקודות הכסף

ס"ק ד': (שם ס"ק ד') האריך להשיג על הר"ן וכבר השיג הב"ח בס' ב"ה עליו בזה וכמ"ש בש"ך ס"ק ט' :

פרי חדש

(סימן ל"ח בש"ע סוף סעיף ד') *מאלו מראות הכשרו' כשרה . הא דמשמע דהא מראות הפסולות פסולה היינו בשהשינוי בעור מצד עצמו וכמ"ש בס"ק ט' . כתב בספר ט"ז וז"ל מ"כ הגהה א' קבלה על מראה שחור שאינו לקותא אלא עד שיכנס תוך ב' הקרומים ונכנס בבשר ואומר אני ישראל מברונא שאין לסמוך על הדבר שאינו לא בגמרא ולא בפוסקים עכ"ל והביאו זה רש"ל בספרו והד"מ וז"ל פשוט שהר"ר ישראל מברונא חולק על כל מה שזכר תחלה דהיינו גם מ"ם שיכנס לקרומים דאע"פ שלא נכנס לתוך ב' קרומים אלא המראה מלמעלה על הריאה הוא מראה פסול טרפה עכ"ל הט"ז ואינו מחוור אלא דהא ודאי מראות קילא ותדע שהרי ר"ת והראב"ד סבורין שאין שינוי מראה פוסל אלא ברובו ואע"פ שחלקו עליהם רוב הפוסקים היינו מטעמא דכל לקותא חשיב כאלו ניקבה וכיון דניקבה בעינן נקב מפולש ה"ה בלקותא דלא מסתבר דלהוי גריע טפי מניקבה דאין לנו לומר מסברא דבלקותא סופו להתפשט ולינקב וכל העומד לינקב כנקוב דמי שלא אמרו כן אלא גבי זיהרא ומקלא קליא וכן גבי נפולה ואחר שכולם הם ענינים מבחוץ וקים להו לרז"ל דסופו לינקב ולפיכך טריפה אבל בענינים כיוצא באלו שהם תולדה כל שלא עבר מעבר אל עבר לא הוי לקותא ומהר"ר ישראל לא חלק אלא על מה שהצריך שיכנס המראה בבשר עצמה דהא ודאי ליתא שאין פוסל מראה אלא בקרום ולא בבשר אבל לענין שיכנס המרא' בב' קרומים לית דין ולית דיין דפליג בהא וכן מוכח בהדיא מדברי הרשב"א בת"ה דף ל"ב שהשיג על מה שכתב הרא"ה שאין מראות פוסלות אלא כשהן בבשר הריאה ואמר זה באמת שיבוש שאין שום מראה פוסל בבשר הריאה כו' אלא כשאותן מראות הן בעור הריאה פוסלין מפני שהגיע הפסד לעור ועתיד לינקב ע"פ וא"כ מוכח דלפחות צריך שיכנס המראה לב' הקרומים ותדע דהא קתני סתם הריאה שנקבה ולא שאני לן בין ע"י חולי בין ע"י קוץ ובתרוויהו בעינן נקב מפולש ולא אמרי' דסופו לינקב וה"ה דכוותיה ובעל ט"ז גופיה כתב גבי שני עורות הושט שאף אם שלטה לקותא ברובו אינו כלום וכן מתבאר לקמן בסי' מ' ס"ב גבי לב וכמ"ש שם בס"ק ט' ע"ש וכן לקמן בסי' מ"ד גבי כולי' ס"ק י"ז העליתי להכשיר בשינוי מראה כל שלא הגיע למקום חרין ע"ש . כתבו האחרוני' שגם בריאה של עוף פוסלות המראות כמו בבהמה ופשוט הוא וכתב הרמב"ם בפרק י"א מה"ש גבי בדיקות הריאה וז"ל מעולם לא שמענו מי שבדק עוף אלא אם נולד לו חשש ע"כ :

ביאור הגר"א

לט [א] א"צ לבדוק כו'. ערש"י י"ב א' ד"ה פסח כו' וכ"מ שם נ"א נ"ו דבנפלה וכיוצא הוא דצריכה בדיקה הלא"ה לא ושם בההוא אימרתא דא"צ בדיקת חוט השדרה : [ב] חוץ כו'. כמ"ש בפ"ג די"ט (כ"ס ב') נטיעה מקטע רגליהון דקצבים כו' ובירושלמי שם ר' יודן בעי דמאי מדבריהם ראיית טריפה מדבריהם כמ"ד רואין את הטריפה בי"ט דכוותה כו' וע"כ בכה"ג דאי בודאי טריפה אין זה מדבריהם ובתנחומא אר"י בן פדיה מי יגלה עפר מעיניך אדה"ר שאתה כו' אדם מישראל לוקח בהמה שה או כבש ושוחט ומפשיט בודק בריאה כו' והטעם דמיעוט דשכיח הוא וכמש"ל סי' א' ס"א : [ג] וחיה . דעיקר טריפות בחיה כתיב כמש"ש ע"א א' בהמה בכלל חיה מנלן כו' ומהאי קרא נפקא לן הטריפות ברפ"ג וע"ל סי' כ"ח ס"כ : [ד] (ליקוט) ובקצת כו' . כדינא דגמ' דא"צ דלא כי"א שצריך וראיה ממש"ש מ"ח ב' בטחפא דאשתכח בחיתוכא כו' דלמא אי הוה ריאה קמן מינקבא אלמא דלא נפחוה . מרדכי סי' תתקנ"א (ע"כ) : [ה] וכן עיקר . וכן משמע שם מ"ז ב' אטום כו' ריאה דאוושא כו' הלא"ה לא נפחינן : [ו] מי שקרע כו' . כמ"ש (ט' א' ופ"ג די"ט) בהמה כו' נשחטה כו' וכמ"ש שם (י"א א') מנלן דאזלינן בתר רובא מעגלה ערופה ופרה אדומה ושעיר המשתלח ובירושלמי פ"ג די"ט באו זאבים ונטלו בני מעים ואכלום כשרה וחש לומר שמא ניקבה הריאה (כ"ה גירסת הראשונים בהירושלמי) חזקת בני מעים כשרים וכ"ה בפ"ט דברכות כמש"ל בסי"ט (בס"ק ד') ובפ"ג די"ט (כ"ה א') הפשט וניתוח כו' והאנן לא תנן הכי כו' ובחולין מ"ט א' דהא תלינן בזאב אלמא אפי' בריאה תלינן [והוא גרע מנאבדה וערשב"א שם בארוכה] ותמה רש"י ז"ל אתמול אכלנו מחלבה עכשיו חיישינן לטריפה : (ליקוט) מי כו' . כמש"ש מע"ע ופרה אדומה ושעיר המשתלח דלא איבדיק אפי' בריאה ובפג"ה (ל"ס ב') זיל שקול דהתירא שכיח כו' ולא חיישינן לטריפת הריאה ובפ' א"צ (כ"ה א') למדה תורה ד"א כו' . מרדכי פ"א (ע"כ) :

ויש

פתחי תשובה

שתחתיה כשירה ע"ש] : (ג) והכי נהוג . עבה"ט ועיין בתשובת גבעת שאול סי' פ"ו שמעשה בא לפניו בריאה שנמצא קמט והסרון עליה ועלתה בנפיחה באופן דכשירה כמו שנתבאר לעיל סימן ל"ו ס"ם בהגהה רק שהיה מכה בדופן כנגדה דהיינו שנשבר סלע וחזר ונקשר שאש"י וכתב דיש להתיר אפי' שלא במקום הפסד מרובה ולא דמי להאדימה דהאדימה גרע טפי מחסרון וקמט . ואח"ז ראה בתשובת ב"ח סי' ק"ל שכתב בזה להטריף והוא ז"ל השיג עליו והעלה כמו שפסק בתחלה להתיר והסכימו עמו בעלי הוראה ע"ש :

לט (א) היתה בה סירכא . עיין בתשובת גבעת שאול סימן מ"ט בטבח שהכניס ידו למעי בהמה להוציא הריאה וע"י משמוש במקום דחוק תלש קצת עור הריאה ולאחר שהוציא

באר היטב

(ה) נהוג . ומהרש"ל מתיר אע"ג שיש מכה בדופן ובט"ז כ' אף לדעת הרמ"א אם לאחר נפיחה חוזר למראה הריאה דכשר (והר"ן כ' אפילו למראה הריאה אחר הנפיחה טריפה כיון דבא מחמת הכאה שהוכתה בדופן) וכן פסק גם כן הש"ך וכ' עוד מעשה בריאה שהיתה על גבה חוט אחד עב כב' חוטין וארוך כשיעור אצבע ובדקתי במשמוש היד והיה בראש החוט בועה אחת מלאה מוגלא והרגשתי שהיה בו דם כמו בגידי הצואר וחתכתי החוט למטה עד שיצא הדם לראות אם ישתנה ללובן ונשאר המראה כבתחלה והטריף ברעגינספורק . וכתב עוד שדבר פשוט הוא שגם בעוף פוסלים המראות כמו בבהמה וכן פסק מהרש"ל . (עוד כתב ט"ז מ"כ הגהה א' קבלה על מראה שחור שאינו לקות' עד שיכנוס תוך ב' הקרומים ונכנס בבשר . ואני אומר אף שאינו נכנס בקרומים כלל אלא המראה מלמעלה על הריאה מראה פסול הוא וטריפה ע"ש . וכ' עליו פר"ח דאינו מחוור אלא לפחות צריך שיכנוס לב' קרומים ע"ש) : (ו) כשירה . פי' בלא בדיקה ואם יש בין קליפה לקליפה סירכא לא הוי כלום דהני קליפות לאו מגוף הריאה הוו (פר"ח בשם הרשד"ם) :

לט (א) הסתם . דרוב בהמות בחזקת כשירות הן (חוץ מן הריאה שעלולה ליטרף מפני סירכות ושאר טריפות דשכיח בה) : (ב) נחש . וכתב בש"ך דמשמע מזה דבדיקה זו הוא מדרבנן (וכ"כ כל האחרונים) מיהו ה"מ היכא דלא אתיליד ריעותא . אבל היכא דאתיליד ריעותא בדיקתה מדאורייתא . מ"כ כשבא השוחט לפתוח אצל הכבד יחתוך נקב קטן סמוך לצלעות ויכניס אצבעו ויבדוק סמוך לנקב באצבעו ואח"כ ירחיב הנקב ויכניס ידו ויבדוק בנחת ולא במהירות : (ג) ריעותא . וכ' בש"ך אבל אי נאבד' בלא ניפוח לכ"ע כשרה כיון דנבדקה ואפי' בבהמה גדולה ודלא כב"ח שכ' דבעל נפש יחמיר לעצמו : (ד) עיקר . וה"ה כל שאר ריעותא ש"ך : (ה) היתה . והטעם דרוב בהמות בחזקת כשרות הם וע"ל בסי' מ"א ס"ם כ"ד וכ' בש"ך אבל אם השליכה או איבדה במזיד

דגול מרבבה

(סימן ל"ח ט"ז ס"ק ד') **אלא** המראה מלמעלה על הריאה היא מראה פסולה וטריפה . ולא"ה ברורה לדברי הט"ז נלע"ד מדברי הרשב"א שהובאו לקמן בסי' נ"ב בט"ז ס"ק ה' ע"ש ודוק היטב :

(סימן ל"ט בש"ך סעיף א') **דרוב** בהמות בחזקת כשרות הן . לכאורה יש להקשות דהיכא סמכינן ארובא נימא כל קבוע כמחצה על מחצה וצ"ל דהאי בהמה שנשחט כבר נפרשה ממקום קביעותא ואמרינן כל דפריש מרובא

מטה יהונתן

חוזרת אלא למראות כשרות דהיינו ירוקה או כוחלת נמי (טריפה) כשרה ואף דקא' הכא ל"ש וטריפ' מיירי שעומד כך באדמימות אף לאחר נפיחה וע"כ צ"ל דגם שאר מראות פסולות אם חזרו למראות כשירות נמי כשרה ומקשה הרא"ש שפיר :

גליון מהרש"א

מטנ"פ אם עדיין לא נבלע דמה אדומה מה טיבו ואם כו' כו"פ : (בהג"ה) **וצריך** לבדוק אחר זה . ואם לא בדק כשר ת"ש . ואם חזרה אחר נפיחה אף רק למראה כשרה כשר בהפ"מ . אם על הריאה נקודות אדומות יש לבדוק אחר נקבים לא בדק טריפה שם : (ט"ז סק"ד) **דאף** שאין נכנס לקרומים כלל . והפ"ח חולק דודאי לא עדיף מנקב . ומקלי קלי ל"א אלא בדרוסה ובנפל לאש ובעי שיכנוס בב' קרומים דוקא . והכו"פ אוסר : (ש"ך סק"ח) **אפילו** יש מכה בדופן . והסכים כן הפ"ח : (סעיף ה' ש"ע) **והיא** שלמה כשירה . בלא בדיקה וגם סרכות שבין הנתקים אינם מטריפים . פ"ח בשם רשד"ם : (סי' ל"ט סעיף א' ש"ע) **אין** צריך לבדוק . ע' סימן ס"ה לקמן סעיף ה' ובסימן ס"ו סעיף ח' : (שם) **צריך** לבדוק בבהמה וחי' . לאפוקי עוף וע' גליון סוף סימן ל"ה . נמצאה מליאה ליתה צריך לבדוק אחר נקבים . כל מקום שהבודקין מחמירין [illegible] : (שם) **אם** יש בה סרכא . [illegible] וע' גליון לקמן סי' נ"ג במחבר סעיף ד'. יש גדולים שנוהגים במקומם להוציא הריאה . ובקצת מקומות מקילי' שלא לנפחה אלא א"כ נסרכה עוברת ע"י משמוש . ש"ך סק"ה : (בהג"ה) **רק** אם היתה בה סירכא . [illegible] (ט"ז סק"א) **ואי** לא [illegible] מ"מ בפתיחה להל' בדיקת הריאה ד"ה ומה : (ש"ך סק"ב) **ושאר** טריפות דשכיחי בה . ומש"ה אין סומכין [illegible] : (שם סק"ח) **אי** נאבדה בלא ניפוח לכ"ע כשרה. [illegible] (שם) **ומוכח** בש"ס בכמה דוכתין . [illegible] אכתי טריפה מחמת שחסר נפיחה ועכשיו א"א לבדקה בנפיחה : (סעיף ב' ש"ע) **מי** שקרע בטן הבהמה . [illegible]

יד אפרים

בהפ"מ דהא יש לחוש שהשינוי מחמת שנפלה לאור אף שלא ידענו כמ"ש הש"ך סי' נ"ב ומ"מ כיון שכבר הותר וגם נתערבו כלים יש להתיר ע"ש סי' י"ד :

(סימן ל"ט סעיף ב') **סרוכה** היתה . עבה"ט ועי' בספרי שו"ת ב"א סימן ט"ז פרה שנשחטה ונמצא בה סרכא שאוסרים

הגה **ח** [ז] ויש (ו) מחמירין אם נאבדה הריאה (בה"ג וראב"ן ור"י הלוי ומרדכי והג"א וע"פ) ואין להתיר רק במקום הפסד גדול **ט** או בגדיים וטלאים וחיות שאין סרכות מצויות בהם (טור בשם בעה"ת):

ג ג בא עובד כוכבים או ישראל והוציא הריאה קודם שתבדק והרי היא קיימת (**ב**) (ב) נופחין אותה :

ד (ג) ד אונא הסרוכה לאונא[ח] או (ז) לאומה [ט] בין סרוכה מעט בין סרוכה כולה י שלא כסדרן טרפה (ד) (°)כסדרן כשרה (ר"ן וחידושי רשב"א) [י] אפי' (ג) בלא (ח) בדיקה (הרא"ש וע"פ) *) (מיהו אם בדקוה ונמצא שם נקב טריפה) (ב"י) [יא] ואין נקרא כסדרן אלא ה בשתים זו אצל זו מחתוך של זו לחיתוך של זו י ואפילו היא באלכסון ואפי' יש בה פלוש אבל מגבה של זו לגבה של זו או אפילו מחיתוך לגב או משפולי לשפולי או משפולי לחתוך או אפילו (ד) מחודה של זו לחודה של זו שאצלה או אפילו מחודה של זו לחתוך של זו שאצלה נקרא שלא כסדרן :

הגה (**ה**) [יב] וי"א דאפילו בכסדרן צריך בדיקה שאין נקב בריאה (סמ"ק והגמ"יי בשם ריצב"א ותוס' בשם ר"ג ועוד גאונים וכל בו) ומאחר (**ו**) שאין אנו בקיאין בבדיקה כ"מ דאיכא ריעותא יש (ה) להטריף

בה"ג דצריך לאפוקי לריאה ואי לא עביד הכי ספק טרפה הוא. והקשה בדרישה דהא הביא ב"י ר"ס ל"ה בשם הרא"ש בשם בה"ג דאי איגלידה ריאה כאהינא סומקא דכשר והוא דלא מפקא זיקא דהיינו בעי בדיקה וא"כ קשה דידיה אדידיה דכאן הצריך בכל בהמה להוציא הריאה ולנפחה והאריך בתירוצים דחוקים ומו"ח ז"ל דחק עצמו ג"כ לומר דבה"ג מיירי שאחר שיכניס ידו בפנים וימצא ריעותא אז יוציא את הריאה. ונ"ל לתרץ דס"ל לבה"ג דלא סמכינן ארובא במקום שנוכל לברר כמ"ש המרדכי ריש חולין בשם ר"י הלוי וזכרנו זה לעיל כמה פעמים מ"ה כל שהריאה לפנינו ונוכל לבדקה לא סמכינן ארובא וה"ל ספק טרפה אם לא יבדוק בנפיחה אבל אם נאבדה מודה דסמכינן ארוב בהמות שלא ניקבה ריאה שלהם אבל גבי ריאה דאגלידה לעיל הואיל ויש ריעותא יצאה מכלל הרוב ואין הכשר בעולם אלא אחר הבירור שלא הוציאה רוח וע"כ כתב שם והוא דלא מפקא זיקא פירוש שדבר זה יהיה ברור לנו וא"כ יהיה מותר אפילו אם נאבדה הריאה כנ"ל ברור דעת הבה"ג אבל רמב"ם ושאר פוסקים ס"ל דאפי' היא לפנינו די בבדיקה בפנים אם אין בה סירכות והו לא. ומה שהביא רמ"א בסעיף ב' יש מחמירין אם נאבדה כו' ונרשם שם מראה מקום שזה הוא דעת בה"ג הוא טעות אלא לבעל ה"ג כשר כל שאין ריעותא ונאבדה אלא היש מחמירין הוא ר"י הלוי והראב"ן ואע"פ שבב"י משמע שלא נחית לזה הנלע"ד כתבתי : (**ב**) נופחין אותה. בסעיף ד' כתבתי דכאן צריך להניח הריאה בפושרין ולבודקה ולדידן אין תקנה : (**ג**) אונא הסרוכה. פי' חוט של ריר יוצא מזה ונדבק בזה וטעם טריפות הסירכא פירש"י דאין סירכא בלא נקב שהריאה שואבת כל מיני משקה ונעשה עב בתוכה ויוצא מעט דרך הנקב ונקפה ונעשה קרום וסופו להתפרק והתוס' כתבו אף שאין עכשיו נקב סופה להתפרק ויהיה נקב : (**ד**) כסדרן כשירה. לרש"י הטעם דאע"פ שיש נקב חבירו סותמו ומגין על הנקב והקרום הולך וחזק ולתוספות אמרינן בכסדרן שאין סופו להתפרק : (**ה**) וי"א דאפי' בכסדרן צריך בדיקה. דהך סתימה לא חשיב שפיר סתימה כההיא דסעיף כ' והך בדיקה מבואר בש"ס דרבי נחמיה בדיק לה בפושרין וכ"כ הטור בסוף סימן זה וז"ל וכל בדיקה דהכא דנפחינן במיא דפושרין כו' וא"כ גם לעיל סעיף ג' צריכה הבדיקה שתהיה בפושרין וכתב הרא"ש הטעם דצריך פושרין כדי שירגיש בנקב כל דהו א"נ כיון שהריאה סמוכה לדופן נסרך קרום שלה מליחות הדופן אם ינפה בלא פושרין ינקוב הקרום עכ"ל ומדברי הר"ן פא"ע. משמע שכל הריאה צריך להניח בפושרין ולשרותה בהן : (**ו**) שאין אנו בקיאין

כשרות הן : **ח** ויש מחמירים כו'. בספרי הוכחתי בכמה ראיות דלכ"ע בדיקת הריאה אינו אלא מדרבנן וכן משמע בתשובת בן לב חלק ג' ס"ס כ' ולכ"ע מדינא אמרי' בהמה כיון שנשחטה בחזקת היתר עומדת וכל ספק שלאחר שחיטה תלינן לקולא ומה"ט תלינן לעיל סי' ל"ו סעי' ה' נקב בטבח וזהב אלא דהאוסרים סבירי להו דכיון דהצריכו חז"ל בדיקה אסרו אפילו דיעבד כשלא נבדקה משום דאם לא כן מה הועילו חכמים בתקנתן דכל אחד ישליך הריאה בלא בדיקה וכן כתב הב"ח אבל ודאי היכא דהריאה לפנינו ונבדקה כל ספק שבה תלינן לקולא ומוקמי' לה אחזקת היתר ע"ש (וע"ל סי' כ' ס"א בהג"ה דבעינן דוקא שנוכל לתלות שנעשה לאחר שחיטה) ואולי לזה דקדק הר"ב בלחות לשונו ויש מחמירין ולא כתב ויש אוסרין אלא רצה לומר דהאוסרים לאו מדינא אסרי אלא דס"ל שחכמים החמירו בדבר כדי לחזק דבריהם : **ט** או בגדיים כו'. מדברי הר"ן שכתב בשם הרב דלהכי אין נוהגין למעך בגדיים וטלאים ועגלים כיון דסירכא לא שכיח בהו והאי נסרכה אמרי' ודאי סירכא גמורה היא היה נראה להתיר גם בעגלים הרכים אם נאבדה הריאה אבל הר"ב גופי' בד"מ ובהג"ה סעיף י"ג כתב טעמא אחרינא כי הסירכא עדיין רכה ומנתקת ואפשר דה"ק דהסירכה לא שכיח בהו וכיון דנסרכה סירכא גמורה היא והאי דניתקת מפני שהיא רכה וע"ל ס"ק ל"ח איזו נקרא גדי וטלה ועגל : **י** שלא כסדרן כו'. דע שנחלקו הפוסקים בטעם הדבר ורש"י וסייעתו פירשו הטעם דשלא כסדרן טרפה משום דאין סירכא בלא נקב ולפירושו מסקי התוס' דהיינו טעמא דכסדרן כשר משום דכשהיא סרוכה במקום שאינה עומדת להתפרק סותמתה ומגינה יותר שהקרום הולך וחזק עכ"ל ור"ל דהסירכא סותמתו והב"י העתיק דאונא חברתה סותמתה וזה כבר דחו התוס' שם וכן מבואר בהרא"ש כדפי' וכן הבין מהר"מ מטיקטין ובהג"ה בגליון האלפסי והרשב"א והר"ן כתבו לדעת רש"י דאונא חברתה סותמתה ובשם הראב"ד כתבו בכסדרן הסרכא באה מחמת דוחק רבילתה ולא מחמת נקב והרשב"א והר"ן גופייהו ס"ל דיש סרכא בלא נקב ושלא כסדרן טרפה משום דסופה להתפרק וכנקב דמי ומהרש"ל בבדיקות שלו ובפ' אלו טרפות סי' כ"ה כתב על שמם דסבירא להו אין סירכא בלא נקב כרש"י וליתא :

וי"א

ב רמב"ם פי"א מה"ש וכ"כ רש"י שם מהא דרב הונא שם דף ט' וכ"כ הרא"ש ובעל העיטור והר"ן והרשב"א בת"ה וע"פ : ג הרמב"ם שם : ד מימרא דרבא שם דף מ"ז . (ס"לפירש"י מפני שאין סירכא בלא נקב וכו' ויוצא מעט מעט דרך הנקב ונעשה קרום אע"פ שסותם הנקב קרום שעלה מחמת מכה בריאה אינו קרום דסופו ליסתר אבל כשהיא סרוכה כסדרן חברתה סותמת' ומגינה על הנקב והקרום הולך וחזק והתוס' פי' דהסירכא רגילה לבא בריאה בלא נקב מתוך שהיא שואבת כל משקה והא דטריפ' שלא כסדרן היינו משום שסופה להתפרק ותשוב' כנקבה כיון שסופה ליקב וכתב הב"י שכן נראה דעת הרמב"ם שם) : ה לשון הטור בשם כל שאר פוסקים : ו שם בשם הגאונים והרא"ש :

פרי חדש

(סימן ל"ט סעיף ד') *מיהו אם בדקוה ונמצא נקב שם טריפה. אע"פ שלשיטת רש"י דאין סירכא בלא נקב לכאורה יש להקל בדבר לאו מילתא היא דלעולם בעינן שיהא סתום הנקב ותדע דהא הרב' פוסקי' מצריכין נפיחה כשהאונות סרוכות זו לזו כסדרן ואף למאן דפליג היינו דלא מצריך

מטה יהונתן

פריש וא"ל הא אנן קיי"ל דוקא בפירש ממילא אבל אם הוא פירש לא אמרי' כל דפריש כו' וצ"ל דמן התורה אפילו פירש הוא נמי אמרי' כל דפריש כו' רק מדרבנן צריך שיהיה דווקא

יד אפרים

שאוסרים החלב שתוך ג' ימי' הנך ג' ימים חשבי' להו מעל"ע כיון שהטענין טבעי שאין פי המכה נגלד אלא במשך זמן של ג' ימים וא"א לתת הדבר לשיעורין שבזו נגלד במשך כו"ן שעות ולזו במשך ע"ב

גליון מהרש"א

ס"נ סק"א באורך ומכשיר רק בה"מ וע"י נפיחה : (ס"ב בהג"ה) ויש מחמירין. הפ"ח מיקל. ולהמחמירים גם מכר מהבשר לאחר ואכלו אינו מחזיר לו הדמים סי' קי"ט ס"ק כ"ה : (שם) אם נאבדה הריאה. אם רוצה שלא לבדוק כלל ולמכור הבשר לעובד כוכבים ויש לו חלב שנחלבה מבהמה זו תוך ג' ימים אסורה החלב. בא"ה [illegible] דרוב בהמות בחזקת כשרות [illegible] רובן טריפות הוא משום החומרות ומשום דאין אנו בקיאים לבדוק . פ"ח [illegible] וטלה ועגל. דהכא דמדינא שרי לא מחמרינן [illegible] ולדידן אין תקנה. [illegible] אונא הסרוכה לאונא או לאומה. [illegible] זה הכלל נקוט בידך כו' [illegible] (שם) מיהו אם בדקוה ונמצא שם נקב טרפה . [illegible] (שם) או אפילו מחודה של זו לחודה של זו . [illegible] (שם) או אפילו מחודה של זו לחתוך. ביאורו ע' ת' דבר שמואל אבוהב סי' ק"ז :

ביאור הגר"א

[ז] ויש מחמירין כו'. כמו דמסקינן שם י"ב א' היכא דאפשר כו' הלכך בשאר י"ח טרפות דלא אפשר לא אפשר אבל בריאה דאפשר למיבדק לא סמכינן ארובה. ראב"ן : [ח] או לאומא. כן הסכים רש"י כיון דטעם משום רביתייהו ל"ש ע"ש ורבא אמר אוני לרבותא דעיקר מילתא אסורא אתא לאשמעינן : [ט] בין כו'. ר"ן דלא כיש מחלקין ע"ש : [י] אפי' כו'. ר"ה גאון ממ"ש היינו רביתייהו : (ליקוט) אפי' בלא בדיקה. ערא"ש שם בארוכה וכ"ז האריכות כשיטתו שמפרש שם כפירש"י דכל סירכא מחמת נקב אבל לפי' תוס' שם ודאי א"צ בדיקה וכ"כ מרדכי וכ"ה בתוס' שם בד"ה היינו כו' ומתוך הלכות טריפות של ר"ג כו' והוא מ"ש בהג"ה וי"א כו' שהיא דעת הגאונים אבל הרא"ש וש"פ הסכימו לדעת ר"ה גאון ורמב"ן דא"צ (ע"כ) : [יא] ואין נקרא כו'. כ"כ הגאונים וז"ש היינו רביתייהו מחיתוך לחיתוך ועבר"ן ורא"ש : [יב] וי"א דאפי'. מדקאמר ל"ל בדיקותא משמע דסיפא בדיקה מיהא צריך. וסברא הראשונה ס"ל דלהכי קאמר ל"ל בדיקותא לאשמעינן דאין טרפות הסרכא מחמת עצמה אלא מחמת נקב שבריאה : (ליקוט) אפי' בלא בדיקה. וי"א דאפילו בכסדרן כו'. פלוגתייהו תליא בפלוגתת רש"י ותוס' דלטעם רש"י דאין סירכא בלא נקב אלא כאן מגינות צריך בדיקה אם נסתם היטב וכן פי' ר"ג מ"ה וכ"כ בתשובת הגאונים אבל לפי' תוס'

חידושי רע"ק

בקיאין

(סי' ל"ט סעיף ב' בהג"ה) **ואין** להתיר רק במקום הפסד גדול . ואם יש לו בהמה מסוכנת ומצוי' אצלו שוחט שיודע לשחוט . אבל אין בקי בבדיקת הריאה . צ"ע אם נתיר לו לשחוט ולאכול בלא בדיקה משום הפסד ממון . דאם תמתין תמות או תסרח הבשר . משבצות זהב בא"ח (סי' תצ"ח סק"ד) . ועל אופן זה מסתפק עוד במשבצות זהב (סי' ח"י סק"ז) באם יש לפניו סכין בדוק ע"י מומחה ויש כאן שיודע לשחוט אבל אינו יודע לבדוק הסכין אחר השחיטה אם מותר לשחוט בשעת הדחק :

וע"א

באר היטב

נראה דלכ"ע דינה כמו בביטול במזיד איסור מדבריהם שנתבאר לקמן סי' צ"ט ס"ו ש"ך (שאלה . טבח ששחט ויש לו חלב ממנה אם יוכל לכתחלה לומר לעובד כוכבים שיטול הריאה ממנה ולהשליכה לכלבים והבשר ימכור לעובד כוכבים ולסמוך על החזקה דכשרה היתה ולאכול החלב ממנה . נראה דאם יש לו חלב שנחלב תוך ג"י אסור אפי' בדיעבד דחיישינן לסירכא אבל למה שנחלב קודם ג' ימים מותר לעשות כן דהא אף אם נמצא בו סירכא לא אסרינן למפרע אלא ג"י ודוקא שלא נמצא ריעותא בגלעות . אבל אם אחר שזרקו הריאה נמצא בגלעות מכה רבה שנסרכה הריאה בגלעות בכה"ג אסור דהא ודאי מכה ישנה הי' . אכן הכלים שנשתמש בה קודם א"צ לאסור כל שאין בני יומן . מאחר שאיסור נע"ל דרבנן אין לאסור אלא באיסור ברור כמו בטריפת מן הבטן . תשובת ב"ח שאלה כ"ו) : (ו) מחמירין . וכתב בש"ך דלכ"ע בדיקת הריאה אינו אלא מדרבנן והיכא דריאה לפנינו ונבדקה כל ספק שבה תלינן לקולא ומוקמינן לה אחזקת היתר אם נוכל לתלות שנעשה לאחר שחיטה כדלקמן סי' כ' ס"א בהג"ה ולכך כ' רמ"א בלחות לשונו ויש מחמירין ולא כ' ויש אוסרים משום דרצה לומר דהאוסרים לאו מדינא אסרו אלא שחכמים החמירו בדבר כדי לחזק דבריהם משום דא"כ מה הועילו חכמים בתקנתן דכל א' ישליך הריאה בלא בדיקה) : (ז) לאומא . פי' רש"י דאין סירכא בלא נקב שהריאה שואבת כל מיני משקה ונעשה עב בתוכו אף שאין עכשיו נקב סופו להתפרק ויהא נקב : (ח) בדיקה . והטעם לדעת רש"י אמרינן [illegible]

פתחי תשובה

הריאה לאו שהיה על אותו עור שהלא סירכא דבוקה ולאחר מיעוך ומשמוש עברה הסירכא וידוע בודאי שאותו הקרע נעשה לאח"ש אך כיון דכל סירכא העוברת ע"י מיעוך צריך לנפחה והכא אי אפשר לבדוק דודאי יבצבץ וכתב להתיר במקום הפסד מרובה ע"ש ועמש"ל סק"י : (ב) נופחין אותה . עבה"ט סק"ט בשם ט"ז דלדידן שאין בקיאין אין תקנה . ובתשו' עה"ג סימן כ' השיב דבשעת הדחק יש להקל ע"י שיבדוק ויעיין בגלעות אם לא נמצא שום דלדול סרכא ע"ש ועיין בתשו' מקום שמואל סי' ט' שהרבה להקשות על הט"ז והעלה כדעת עה"ג להקל ע"י בדיקה ע"ש ועיין בתשובת פרי תבואה סי' ט"ז שסתר הראיות של בעל מק"ש ומ"מ העלה לדינא ג"כ דיש לסמוך על בדיקתנו ובפרט במקום שיש הפסד [illegible]

יד אברהם

כל המראות שאינן מוזכרים בגמ' וכל מראות המותרות בהפס"מ לא חשבינן ריעותא לגבי תרתי לריעותא . רק בהאדימה יש להחמיר :

(סימן ל"ט סעיף ב' בהגה"ה) **ויש** מחמירין אם נאבדה הריאה כו' . יש לשאול אי היתה תקנת חז"ל להצריך בדיקה גם לענין החלב שיש לו כבר ממנה כיון שאם נמצא סירכא אסור החלב שנחלב תוך ג' ימים למפרע כמ"ש סי' פ"א ס"ב בהג"ה . אי הצריכוה לבדוק הריאה בשביל זה . והאיך דינו אם נאבדה [illegible]

צבי לצדיק

(סימן ל"ט סעיף ב') נופחין אותה . [illegible]

כל (ט) סירכא (הגהות מיימוני וסמ"ק וסמ"ג וכל בו) **יא** וי"א להכשירה **יב** אם היא מעיקר האונות עד חציין (מהרי"ו) **יג** (ז) [יג] אפילו (י) מפולש וכן נוהגין להכשיר כי האי (יא) בכסדרן וכן אם יש **יד** כמין קרום בין אונא לאונא (ח) או בין אומה לאונא כסדרן יוצא **טו** מעיקרו **טז** עד אמצעיתו אין להטריף דדרך הוא להמצא כך ואין זה (יב) סירכא (סמ"ג והגמ"יי וסמ"ק וכל בו) ואין דרך קרום זה להמצא אלא בין אונא לאונא או בין אונא לאומה אבל לא בשאר מקומות (ב"י וד"מ) ואם נמצא בשאר מקום אינו אלא סרכא וכל מקום שהסרכא כשירה **יז** אף (ט) אם יש סרכא תלויה גם באותן סרכות וזהו נקרא (ו) סרכא כפולה (יג) כשר (ב"י) :

שפתי כהן

יא וי"א להכשירה כו'. אפי' בלא בדיקה וכ"כ כל האחרונים וכן נוהגין : **יב** אם היא מעיקר כו'. וכתב ר"מ בסת"ה כ"ל שאפילו עומדת בכסדרן במקום החיתוך ונפרדו האונות עד שנראה מקום הסירכא נקרא ג"כ שלא כסדרן עכ"ל ולא נהירא גם לא משמע הכי מדברי הפוסקים והאחרונים וכן נוהגין להכשיר : **יג** אפי' מפולש. כלומר שיש חלון וכן נוהגין וכ"כ כל האחרונים ומשמע דאין חילוק בין אונא לאומה וכ"כ בהג"ה סעיף י"ח וכ"כ הב"ח שכן המנהג וכ"כ שאר אחרונים וכן נוהגין דלא כמהרש"ל בבדיקות ופא"ט סי' כ"ה לאוסר חלון בין אונא לאומא : **יד** כמין קרום. בב"י פסק דאין חילוק בין קרום עב לדק כיון שהפוסקים סתמו דבריהם ולא חילקו ועוד דא"כ מי מפיס לשער העוביה והב"ח כתב דאין זו טענה דהפוסקי' נקטו בדבריהם קרום שקורין פיל"א והוא ניכר לבקיאים בדקותו ולכן כתב הר"ב בהגהת ש"ע בשם דאם יש קרום כו' אין להטריף ונסמוך על הבקיאין שיודעים ומכירים אותו עכ"ל ול"נ כד' ב"י דהא הסמ"ק ר"ס ר"א והכל בו ומהרי"ק שורש ל"ז לא נקטו אלא קרום סתמא ולא הזכירו פיל"א וזה נראה דעת הר"ב בהג"ה מדכתב סתם קרום אלמא דאין חילוק וכ"כ בד"מ בהדיא ותמהני על הב"ח שהשיא דעת הר"ב למה שלא עלה על לבו מעולם וכן נוהגין להכשיר בכל ענין : **טו** מעיקרו. פי' שאינו מפולש אבל אם יש בו חלון דינו כסירכא וכ"כ הפוסקים : **טז** עד אמצעיתו. אורחא דמלתא נקט שכן הוא דרך קרום להמצא אבל אה"נ אפי' יותר מאמצעיתו דאל"כ אין חלוק בין סירכא לקרום והכי משמע מדברי קצת פוסקים שלא הזכירו עד אמצעיתו וכ"כ מהרש"ל והב"ח דבליכא חלון מכשירין אפילו נדבקה כולה ביחד מראשו עד סופו : **יז** אף אם יש כו'. וכב"י ואם יוצא סירכא תלויה מהדיבוק שבין אונא לאומא ונסרכה באותה אונא או אומה עצמה כשרה ולא אמרינן דדלמא סרכא זו באה מהאומה וראשה השני נסרך לאונה (כלומר מחיתוך לגב וכה"ג) דהוי ליה ס"ס ספק מחמת הריאה ספק מחמת הדיבוק ואת"ל מחמת ריאה שמא בא ראשה האחד במקום שנסרכה אליו ראשה השני עכ"ל ומביאו בד"מ ובב"ח וכ"כ העט"ז והאחרונים מיהו אינו כשר אלא כשאין בשר הריאה שתחת הסירכא מקמיץ בנפיחה וכמ"ש

הרב

טורי זהב

בקיאין בבדיקה. פי' בנפיחה כן הוא בספר כל בו ולפ"ז נ"ל דמה שאנו בודקין בנפיחה ובמין רוק על מקום הסירכא וסומכין ע"ז להכשיר היינו לפי שכבר עברה הסירכא ע"י משמוש כמו שכ' בסעיף י"ג ממילא לא היתה כאן סירכא כלל בזה אנו מצריכין בדיקה לחומרא דאם תבלבן תהיה טרפה ואם לא תבלבן כשר מצד הדין כיון שאין כאן סירכא ומ"ש כאן רמ"א דיש להטריף כיון שאין אנו בקיאים היינו כל שאינה עוברת ע"י המשמוש ויש כאן סירכא וטרפה אלא שאתה בא להכשיר מכח הבדיקה שלנו וזה אינו מועיל כיון שאין אנו בקיאים בנפיחה היאך תהיה ושמא אי היה מנפח כראוי היה מבלבן כ"ז הוא ברור ודלא כהרבה בודקים סומכים להתיר גם בספק איסור כיון שאינו מבלבן והם מאכילים טריפות דא"כ למה לן המיעוך והמשמוש בסירכא יחתוך אותה בסכין ויראה אחר הבלבון אלא ודאי דלא מהני להקל ולפ"ז הך דסעיף ג' שהעובד כוכבים נטל הריאה קודם הבדיקה שאנו מתירין שם ע"י נפיחה כיון שקי"ל בנאבדה הריאה אנו מחמירין ואוסרין כמ"ש רמ"א סעיף ב' א"כ עיקר ההיתר כאן מחמת הבדיקה וכיון שאין אנו בקיאים לא מהני בדיקתנו להכשיר *) וכן בההיא דסי' ל"ו סעיף ב' דנגלדה הריאה שצריכה בדיקה לא מהני לדידן דמאי שנא מהכא ע"כ לפי מה שאנו תופסים לחומרא בסעיף ב' יש להחמיר גם בההיא דסעיף ג' דלא מהני בדיקה אם לא שיש הפסד מרובה או גדיים וטלאים דפסק רמ"א להקל בנאבדה כנ"ל וכבר הקשה בפרישה על מה שאנו בודקין ברוק ולא מניחין כל הריאה בפושרין ועושין שלא כדין ומו"ח ז"ל השיב דכבר עברה הסרכא ע"י משמוש וכוונתו למה שכתבנו דהבדיקה שלנו אינה אלא לחומרא וזה מבואר : (ז) **אפי' מפולש**. ואפילו בהאלכסון כל שהאלכסון כולו למטה מחליה כ"כ רש"ל וכל היתר שלמטה מחליין היינו כסדרן דוקא כנ"ל וכ"מ לשון כל בו והסמ"ק שכתבו וז"ל ומיהו כי ליכא סרכא רק קרום ההולך מאונה לאונה כסדרן רגילין להכשיר כי ליכא חלון אבל אי איכא חלון טרפה עכ"ל וכ"מ ל' רמ"א דדוקא כסדרן וא"כ יש לאסור אם אין הקרום מהתוך להתוך אלא מחוד לחוד אלא שהב"י כתב מנהגנו להכשיר אם הקרום מחידוד לחידוד ומשמע מדברי רמ"א דלא קי"ל הכי אלא כסדרן ממש בעינן וכמ"ש בסמוך ויש ללמוד מדברי כל בו והסמ"ק האלו דלאו דוקא עד חליה אלא אפי' אם הקרום הולך מעיקר האונות עד כל צד בין האונות דהיינו עד ראשם כשר בדליכא חלון וכ"כ רש"ל בהג"ה בדיקות ומ"ש רמ"א כאן עד אמצעיתו הוא לשון סמ"ג וכתב מו"ח ז"ל דנקט עד אמצע שהוא לשון ברור דהם אפי' היכא חלון אין איסור משא"כ למעלה מחליה דהם טרפה כשיש חלון אבל בלא חלון כשר עד למעלה וכן עיקר : (ח) **או בין אומא לאונא**. משמע דגם בזה כשר למטה מחליין אפילו כשיש פילוש דהיינו חלון אבל רש"ל כתב שמ"כ שיש להטריף חלון בין אונא לאומא וכן ראוי לפסוק כיון שר"ת כתב קבלה בידו רב מפי רב שחלון טרפה אפילו בכסדרן *) אלא שאנו מחלקין דלמטה מחליין מותר כיון שיש הרבה גדולים ראשונים שאוסרים בין אונא לאומא אפי' אם הוא כסדרן אפשר דבזה כ"ע מודים דטרפה כשיש חלון אפילו למטה מחליין בין אונה לאומה כך הם דבריו וכן הוא במהרי"ל וכן ראוי לפסוק שלא להכשיר חלון אלא בין אונה לאונה מחליין ולמטה ולא בין אונה לאומה ושוב מצאתי למהרש"ל מפראג שכ' וז"ל נראה דהלכה כר"ת דלא אמרינן באונא ואומה היינו רביתייהו אלא דוקא באונות שהם ב' דברים שוים אבל באומא הוא כאילו נסרך בגרגרת ולאו היינו רביתייהו וכך יש לפסוק והוא נכון עכ"ל. מבואר דעתו דבאונא לאומא אפילו בלא חלון יש לאסור אפילו למטה מחליין כיון דלאו רביתייהו כן שם אלא דמ"מ יש לנו להכשיר גם בין אונה לאומה למטה מחליין דבזה רש"ל ורמ"א שוים אלא דבחלון יש להטריף שם כנלע"ד : (ט) **אם יש סרכא תלויה כו'**. אבל אם גם אותה סרכא נדבקת למקום אחר טרפה ואפילו לאותה אונה עצמה לפי מה שיתבאר בסעיף ט' דזה לא מקרי סרכה תלויה ולא מהני בזה מיעוך ומשמוש כיון שבמקום

אחד

ביאור הגר"א

תוס' שהיא בלא נקב אלא שסופו לפסוק משא"כ כה"ג א"צ בדיקה . סה"ת ועתוס' מ"ו ב' ד"ה היינו רביתייהו כו' (ע"כ) : [יג] אפילו מפולש . תוס' שם ד"ה אבל כסדרן כו

אם

פתחי תשובה

להמציא בדיקה זו ובש"ס לא מצינו בדיקת רוק אלא בריאה דאוושא ובאטום דתרווייהו השם נקבים גדולים היכא שהרוח יוצא משם ראוי. לגוד גם רוק עבה וכו' והוא ז"ל הרהו שב"כ כמה ראשונים לבדוק ע"י רוק וכל הבא לחדש אין שומעין לו ע"ש] : (ו) סירכא כפולה. כשירה. [עבה"ט. ועמ"ש לקמן סק"ה ועיין בתשובת ח"ס סי' ל"ז שהאריך בזה ומסיק

באר היטב

להתפרק (ועיין פר"ח מה שהביא בשם הרדב"ז להלן) : (ט) **סירכא**. וכ' בט"ז מה שאנו בודקין בנפיחה ובמין רוק על מקום הסירכא וסומכין ע"ז להכשיר היינו לפי שכבר עברה הסירכא ע"י משמוש כמ"ש בסעיף י"ג ממילא לא היה כאן סירכא כלל בזו אנו מצריכין בדיקה לחומרא דאם תבלבן תהיה טריפה ואם לא תבלבן כשר מצד הדין כיון שאין סירכא. ומ"ש רמ"א שאין אנו בקיאין בבדיקה היינו בסירכא שאינ' עוברת ע"י משמוש ויש כאן סירכא וטריפה אלא שאתה בא להכשיר מכח הבדיקה שלנו וזה אינו מועיל כיון שאין אנו בקיאין בבדיקה בנפיחה ושמא אם היה מנפח כראוי היה מבלבן (וכן בכ"מ שצריך בדיקה מן הדין והעיקר ההיתר מחמת הבדיקה אין אנו בקיאין וטריפה וע"ל ס"ק ז') כ"ז נ"ל ברור ודלא כהרבה בודקים שסומכים להתיר גם בספק איסור כיון שאינו מבלבן והם מאכילי' טריפות ולפ"ז הך דס"ג שהעובד כוכבים נטל הריאה קודם הבדיקה שאנו מתירין ע"י הנפיחה א"כ מאחר שעיקר ההיתר כאן הוא ע"י בדיקה ואין אנו בקיאין יש להטריף וכן בההוא דסי' ל"ו סעיף ב' דנגלדה הריאה שצריכה בדיקה לא מהני לדידן ע"ש שכתבתי בשם כ"ה שחולק עליו בנגלד הריאה דמהני לדידן גם יש להחמיר בההוא דסעיף ג' דלא מהני בדיקה אם לא שיש הפסד מרובה או גדיים וטלאים וכבר הקשה בפרישה על מה שאנו נוהגין לבדוק ברוק ולא מניחין כל הריאה בפושרין והשיב לו הב"ח דהבדיקה שלנו אינו אלא לחומרא : (י) **מפולש**. פי' אפי' יש שם חלון (אפי' באלכסון כל שהאלכסון למטה מחליין רש"ל) וכ' ט"ז ולאו דוקא עד חליו אלא אפי' אם הולך מהעיקר האונות עד כל צד בין האונות דהיינו עד ראשם כשר בדליכא חלון ומ"ש רמ"א כאן אמצעית שהוא ל' ברור דהם אפי' היכא חלון אין איסור משא"כ למעלה מחליין דהם טריפה כשיש חלון אבל בלא חלון כשר עד למעלה וכן עיקר (ט"ז) ואין חילוק בין אונא לאומא משא"כ למעלה מחליו שם טריפה כשיש חלון אבל בלא חלון כשר עד למעלה : (יא) **בכסדרן**. וכ' בש"ך דאם עומד כסדרן במקום החיתוך ונפרדו האונות עד שנראה מקום הסירכא משמע מדברי הפוסקים האחרונים דנקרא כסדרן וכשר וכן נוהגין להכשיר עכ"ל : (יב) **סירכא**. וכ' בט"ז דוקא מעיקרו דהא אינו מפולש אבל אם יש בו חלון טריפה (וכ"כ רש"ל ומהרי"ל) ובכ"ה פוסק אפי' יש חלון בין אונא לאומא כשרה כמ"ש בש"ך ס"ק י"ג וכתב עוד דאין חילוק בין קרום עב או דק וכ' עוד דאם אין בו חלון אפי' נדבקה כולה ביחד מראשו עד סופו ג"כ כשר : (יג) **כשר**. וכ' הש"ך מיהו אינו כשר אלא כשאין בשר הריאה שתחת הסירכא מקמיץ בנפיחה וכמ"ש הרב בהג"ה סעיף ט'. וכ' בט"ז אבל אם גם אותה סירכא נדבקת למקום אחר טריפה ואפי' לאותו אונא עצמה לפי מה שיתבאר בסעיף ט' דזהו לא מיקרי סירכא תלויה ולא מהני בזה מיעוך ומשמוש כיון שבמקום א' יש תרתי לריעותא

נקודות הכסף

(סימן ל"ט ס"ק ו') וכן בההיא דסי' ל"ו ס"ב דנגלד' הריאה שצריכה בדיקה לא מהני לדידן כו'. כבר כתבתי שם שאינו כן : (שם ס"ק ח') פסק דבין אונא לאומא טרפה כשיש חלון וז"א כמ"ש בש"ך ס"ק י"ג ע"ש :

פרי חדש

נפיחה אבל לעולם אי איכא נקב ודאי טריפה וכ"פ הרב"י והא דאמרינן ריאה שניקבה ודופן סותמתה כשרה הא אסיקנא והוא דסביך בבישרא ואין שם נקב כלל הא לאו הכי טריפה ואף אם שומן סותם את הנקב לא הוי סתימא וכמ"ש בתוס' פא"ט דף מ"ט

מטה יהונתן

פירש ממילא וכאן לא רצו לגזור דהוי גזיר' שאין הציבור יכולים לעמוד בה לבדוק כל פעם אחר עיין טריפות שמנה הרמב"ם :

יד אפרים

שעות . וע"ש שכתבתי לחלק בין הך דהכא ליולדת לענין תענית יוה"כ שאין מונין מעל"ע כמ"ש בא"ה סי' תרי"ז והבאתי שם מכמה מקומות הדומים לזה ע"ש ועי' בספרי סימן כ"ג בחלב שנחלבה מבהמה שנטרפה מסרכא עם בועא וגם היה קמט בריאה והחלב שנחלבה יום א' לפני השחיטה נתערב בתוך חלב שנחלב מארבע בהמות כשרות ונשתמש מחלב התערובות הנ"ל בכלים שונים לכתחלה אין להורות היתר ובפרט שלפי הנראה אין בזה הפ"מ והחלב ימכור לעובד כוכבים והכלים שאפשר להגעילם יגעול ואם יש הפ"מ מאותן הכלים שא"א להגעילם וישמשו בהם בחמים של כ"ר עכ"פ ישהה אותם מעל"ע . ואם כבר יצא בהיתר יש לסמוך על מ"ש בפ"מ סי' פ"א להתיר בהפ"מ בלא נודע ע"ש : (שם סעיף ד' בהג"ה) וי"א להכשירה . (בש"ע עם הבה"ט נדפס ויש להכשיר כו'

חדושי בית מאיר

(סימן ל"ט סעיף ד' בהג"ה) כמין קרום . כתב הש"ך שם דאין חילוק בין עב לדק . וכס' ת"ש מביא ראיה לסב"ח ואגור שלשון פיל"א מורה על הדקות מפירש"י דחולין

גליון מהרש"א

(בהג"ה) **ומאחר** שאין אנו בקיאי' בבדיקה . ע' ש"ך סי' ל"ז סק"ט : (שם) **מעיקר** האונות עד חציין . ואם הני ב' אונות א' קצר מודדי' החצי מן הקצרה ואף אם כ"א דבוקה בחצי שלה . כיון דמחצי' ולחוץ של קצרה הוה כשפולי גם בחברתה לית סתימא כ"א נגד חצי אשר לשורת אונה הקצרה ת"ש : (שם) **אפי'** מפולש . מיהו בזה אי יש בועה הוי תרתי לריעותא. ט"ז ל"ג ג' : (שם) **וכן** נוהגי' . וכן בשני יתרת מקמי ממטה עד חציין רק צריך בקי אם אין הלב שוכב עליהן דאם שוכב טריפה כמו בשני ורדות שנסרכו זל"ז ל"ש עלה מ"ח א' ס"ק קי"ב : (שם) **להכשיר** כי האי בכסדרן . ואם הסרכא ארוכה עד שמנפיחה יוצאת מבין החתוכי' לצד הגב לאסור דתתחכך ותתפרק . ת"ש : (שם) **וכן** אם יש כמין קרום . וסרכא תלוי' יוצא מן קרום או דבוקה לקרום עצמו כשר . ואם דבוקה לאותה אונה שלא בחיתוך מועיל מיעוך ולא מקרי ב' לריעות' דקרום אינו ריעותא כלל : (שם) **בין** אונא לאונא . מחיתוך לחיתוך כסדרן לא מחידוד לחידוד (ע' ט"ז) בפ"ח : (ט"ז סקט"ו) **בנאבדה** הריאה אנו מחמירי' ואוסרים . י"ל עפ"י דברי עצמו לקמן ס"ק כ"ב דהא הכא נמי הספק רק במקום א' וכ"מ לתשו' עבה"ג סי' צ' דהמיקל בשעת הדחק לא הפסיד רק יעיין בצלעות : (שם סק"ה) **אפי'** בלא חלון יש לאסור . ומ"מ כשיש בועה הוה ב' לריעות' ט"ז סי' ל"ז ג' : (שם) **אלא** דבחלון יש להטריף . והאחרונים מסכימים להתיר . פ"ח וכמ"ש בש"ך ס"ק י"ג : (שם סק"ט) **כיון** שבמקום אחד יש תרתי לריעותא . ע' ט"ז סימן ל"ז סק"ג : (ש"ך ס"ק י"ב) **וכן** נהגו להכשיר . ובמקום שאין מנהג יש להטריף . ת"ש : (שם ס"ק י"ד) **דאין** חילוק בין קרום עב לדק . אך עב ביותר או אינו' חלק ושוה בכל מקום אינו קרום כ"א סרכא וצריך בקיאים ת"ש : (ש"ך שם סקי"ז) עכ"ל ומביאם בד"מ ובב"ח . ומהני מיעוך ודוקא אם גם הראשונה שבין החתוכים [לא הכפולה לבד] עברה . ת"ש : (שם) וכן כתבו העט"ז והאחרונים . והפ"ח ס"ק י"ד מטריף ולמעשה אזיל דמטריף בה בדין שבסעיף ט'.

יד אברהם

בשר נחירה שהכניסו ישראל לארץ מהו . דמי אמרינן מסתמא אסר להן לגמרי אבל מה שיש בידם ממה שנתרו כבר כשהיו במדבר הוה בהיתר שרי או דלמא ל"ש . ועפרש"י והרא"ש שם שיש נפקותא בזה ודל"ד

ה [יד] י אם נסתפק אם היא (י) בגב או בחיתוך וכשנופחים אותה הרבה נראה שהיא בחיתוך וכשאין נופחין אותה כל כך נראית הסרכא שהיא בחוץ (יד) כשרה:

ו [טו] ח עינוניתא דורדא (יא) **יח** לכל מקום שתסרך טרפה ט אפילו לבים (טו) שלה ואפילו כולה נדבקת בו יא והוא הדין **יט** לכל יתרת דכל היכא דסריכא (טז) טריפה:

הגה **כ** מיהו אם הורדא נדבקת למטה (ז) בשורש שלה עם הכיס שלה יש להכשיר דהיינו רביתייהו (בית יוסף בשם מהר"י ן' חביב):

ז [טז] יב אם נסרכה האונה או האומה לגרגרת או לחזה או לשמנונית הלב או לכיסו או לטרפש הלב או לטרפש הכבד או לטרפש העינוניתא שהוא סוף טרפש הלב יג או לרחם או יד לא"למע"רא שקורין מול"יגא או לסמפון היורד בין שתי הערוגות (ר"י ן' חביב וד"ע) או לקנה הלב או לשמנוני' הסמפונות או לכבד (°) **כא** (יז) טריפה ואפילו היא דבוקה לאחת ממקומו' הללו בלי פילוש (שם ושאר אחרונים עב"י):

הגה [יז] ויש מקילין אם האונות העליונות הסמוכות בגרגרת **כב** דבוקות ממש בגרגרת ואין ביניהם חלוק כלל שיוכל להכניס אצבע ביניהם (מרדכי פא"ט בשם ראבי"ה ובה"ג ומהרי"ו ואגודה) וכן אם הי האונות או האומות דבוקים לגמרי **כג** מראשן עד סופן לשומן היורד בין האומות (שם ור"ב ור"ח) **כד** וכן אם היתה כל הריאה דבוקה בשדרה כי אומרים שדרך רביתייהו בכך ואין זה סרכא (מהרי"ו) ואין להתיר כל זה בלא שאלת חכם ומומחה מורה הוראות ואין ללמוד ממקומות אלו לשאר מקומות שנסרכה שם הריאה כי בשאר מקומות אין חילוק בין דבוק כולו או (יח) לאו (ד"ע מב"י):

ח [יח] טו סירכא היוצאת מהריאה **כה** והיא תלויה (יב) שאינה דבוקה לשום

טורי זהב

אחד יש תרתי לריעותא כנלע"ד: (י) בגב או בחיתוך. פי' שנסרכה בשפת האונה כסדרן אלא שיש להסתפק אם היא מחיתוך לחיתוך וכשרה או מגב וטרפה אזלינן בתר רוב בהמות שהם כשרות וכיון שיש ספק היאך היתה נפוחה בחיי הבהמה אם הרבה אם מעט העמידנה על חזקת היתר כ"כ ב"י בשם רשב"א מטעם נשחטה הותרה ועמ"ש מזה בסעיף י"ז: **(יא) לכל מקום שתסרך כו'**. דכ"מ הוה לגבה שלא כסדרן. מ"כ בשם א"ז מעשה בבהמה שהיתה שמינה ביותר והיו ראש האונות מובלעין בשומן מרוב חלב והפריד רבינו יואל השומן מהאונות ולא היה נשאר דלדולי שומן בריאה ועלתה בנפיחה והכשיר עכ"ל: **(יב) שאינה דבוקה לשום מקום**. אע"ג דאין סירכא בלא נקב כדלעיל כאן מותר לפי שהסירכא שמחמת נקב נסרכת למקום אחר אבל סירכא תלויה אינה אלא הפשטת ליחה כ"כ הרא"ש וע"כ נ"ל דאע"ג דסיים הש"ע כאן וא"צ בדיקה מ"מ לפי מ"ש רמ"א בסעיף ח' דנהגו דאם יש סירכא עוברת ע"י משמוש נוהגין לנפחה ה"ה בזה דצריך בדיקה דהא חד טעמא הוא דסירכא תלויה וסירכא עוברת שהיום אנו מחזיקים להפשטת ליחה כנ"ל:

מעיקרי

שפתי כהן

כר"כ בהג"ה ס"ט: **יח לכל מקום כו'**. דכלהו לגבי דידה שלא כסדרן נינהו וכ"כ הפוסקים: **יט לכל יתרת**. שנמלאת מקמא עכ"ל א"ח שהביא ב"י אבל יתרת בדרי דאונא פשיטא דדין אונא יש לה וכסדרן כשרה: **כ מיהו אם הורדא כו'**. וכ"כ הר"ן שמכשירין ור"מ בסת"ה כתב דנ"ל דלמ"ד אין סרכא בלא נקב טרפה ולא נהירא דהכא כשר מטעם דהיינו רביתייהו: **כא טרפה**. ולא מהני בדיקה כדלקמן סעיף כ"ב: **כב דבוקות כו' עד לגמרי כו'**. משמע דס"ל כמסקנת פי' ב"י דאע"פ דליכא חלון כל שאין האבר כולו דבוק לארכו טרפה וכן משמע בד"מ אבל יש מכשירים בדבוק לגרגרת או לסמפון שומן אפילו יש הפרש שנתפלל כל שאין חלון דהיינו שסתום מבני לדדים והפרש בנתים דוקא והוזכר סברא זו בב"י וכ"כ ר"מ בסמח"ב וכן נוהגין קצת בודקים מומחים: **כג מראשן עד סופן**. צ"ע מ"ש בדבוק לגרגרת שכשר כל שאינו יכול להכניס אצבע ביניהם ואע"ג דבמעשה דראבי"ה שבמרדכי והג"ה אשר"י ואגודה שהכשיר לא היה יכול להכניס אפילו מחט מ"מ הא כתבו שם בשם ראבי"ה נמי ויכול להכניס אצבע ביניהם ש"מ הא בציר מהכי כשר וכן משמע בב"י ששיעור דביקות אלו אחד ונראה דהרב נמשך אחר דברי מהרי"ו שגבי גרגרת כתב שיעור אצבע וגבי סמפון כתב אומא הדבוקה מעיקרא לסופה לסמפון שומן כו' וטעמא משום די"ל דקים להו להגאונים דהכא הכי רביתייהו והכא הכי רביתייהו ואין אומרים בטריפות זו דומה לזו ומכ"מ לדינא צ"ע: **כד וכן אם היתה כל הריאה כו'**. בהא המחבר נמי מודה כדאיתא להדיא בב"י ובטור ע"ש הרשב"א ע"ש: **כה והיא תלויה כו'**. ואפילו

באר הגולה

ז תשובת הרשב"א (סי' קע"ד): ח רש"י ותו' והרא"ש אמימרא דרבא שם דף מ"ו: ט הרמב"ם שם וש"פ: י בעל העיטור וכ"כ הטור: יא אורחות חיים: יב טור וכ"כ הרמב"ם שם והרשב"א בת"ה: יג העיטור ורבינו ירוחם: יד פי' רבינו ירוחם מוליגא ובלשון אשכנז גראשיגא (°פירוש דרך נקב שהיה בטרפש תשובת הרמב"ן סי' קס"ב): טו רמב"ם שם והרא"ש ורבינו ירוחם כתבו דאפילו לדעת האומרים שאין סירכא בלא נקב לפי שהסירכא הבאה מחמת נקב מחמת

הידושי הגרשוני

(סימן ל"ט בט"ז ס"ק י"ב) וע"ב נ"ל דאע"ג דסיים הש"ע כאן וצריך בדיקה. מ"מ לפי מ"ש רמ"א בסעיף ח' דנהגו דבאם יש סירכא עוכר ע"י משמוש נוהגין

פרי חדש

דהא דאמרי' אבל טפור סותם לא מיירי בריאה ושומן סותמתה דפשיטא דטריפה דסתימה זו אינו כלום דאין שומן לריאה וכדלקמן בהג"ה סי' מ"ו סעיף א'. ריאה שהיה לה למעלה מחתוכי דאוני במקו' השלם אונא אחת והיה החיתוך שלא במקום חתוכי דאונא אלא למעלה

יד אפרים

והוא ע"ס) ופשוט דכסדרן למטה מתליין אין חילוק בין בהמה לחיה וגדיים וטלאים ועגלי' הכיס בכולם יש להתיר בכה"ג ועי' בהר הכרמל סי' א' ועיין בספרי שו"ת ב"א סי' יו"ד האדכתי לברר לשואל פי דברי הרמ"א ודברי הט"ז והש"ך שם ואא"ז בת"ש והמשכנות שם הכל בביאור יפה וסוף דבר שתגלה לנוז מהמנהג שאין להתיר כי אם למטה מתליין אבל אם הוא למעלה מתליין אף בלא פילוש טרפה וכן צריך לנהוג אף במקום שאין שם מנהג קבוע מקדם אם לא כשהוא מקובל מרבותיו מה קרום שקורין טילא שכתב ז"ל: (ש"ע סעיף ו' בהגה"ה) **מיהו אם הוורדא** כו'. ועי' בספרי שו"ת ב"א סי' ג' הא דמכשרי' בוורדא שנדבקה בשורש שלה דוקא שיודע בבירור שלא נדבק רק השורש לבד אבל כשאינו ברור שהוא השורש לבד יש להחמיר ע"ש וע"ש עוד סי' ע' שכתב שר"ל שאם דבוקה כולה טריפ' רק אם אין הדבקות בכל תחתית הוורדא רק בשורשה מקום שהיא תחלת צמחה במקום חיבורה באונה והיינו אם דבוק בשולי הכיס בסופו דהיינו השפול שלו המשויים במקום חיבור הוורדא בין חיתוך האונא לאומה ושיעור משך הדבוק נלע"ד להקל מתחלת מקום חיבורה עד המקום שהיא מתחלת להתעגל ולהתלבש בצורת וורדא שעד המקום ההוא חל עליה שם שורש הוורדא שבשם מקום גידולה ורביתה בכך להיות דבוק השורש עם הכיס ע"ש: (שם סעיף ח') **סירכא**. עי' בהר הכרמל סי' ב' שכתב שם באמצעית גדולה מארוכה ועבה וסרכא דבוקה יוצאת ממנה לשומן הלב ועברה ע"י מיעוך במקום שאין מנהג להטריף יש להכשיר בהפס"מ ואין נלענ"ד בזה שמעוך קולא גדולה הוא וא"כ י"ל דהוי תר"ל דתולין לומר שגם גדלות האמצעית אינו בטבע רק חולי גרם לה שנתנפחה ונתגדלה וכן אם הסירכא הוא מארוכה ועבה י"ל דחולי גרם לה שנתקטנה והסרכא דבוקה מורה ע"ז ומכ"ש לפמ"ש הט"ז והש"ך בשם רש"ל גופיה דבריעותא כ"ד יש להטריף חלופים אלו ומ"ש לומר דקיל ריעותא זו דסרכא ע"י מיעוך מריעותא אחרת לפי דסרכא מצויה תמיד כו' ובמחכ"ת דברים אלו

ביאור הגר"א

[יד] אם נסתפק כו'. דנשחטה בחזקת כו' ואזלינן בתר רוב בהמות דכשרות. שם: [טו] עינוניתא. כו'. דכולהו לגבה שלא כסדרן נינהו. רש"י. והוא הטעם ליתרת וז"ש מיהו כו': [טז] אם נסרכה כו'. כנ"ל בסעיף שקדם: [יז] ויש מקילין כו'. דהיינו רביתייהו כנ"ל: [יח] סירכא היוצא' כו'. לפי' תוס' שאיסור

חדושי רע"ק

(ש"ך סקי"ט) **וכסדרן** כשרה. ולא מקרי ב' לריעותא דכסדרן לא מקרי ריעותא כמ"ש הט"ז (סל"ז סק"ג). אבל ס"ת או בועה על היתרת הוי ב' לריעותא. ודוקא דניכר דזהו היתרת. אחרונים: (ט"ז סקי"ב) **ה"ה** בזה דצריך בדיקה. היינו לראות אם אינו עולה בנפיחה תב"ש:

באר היטב

כנלע"ד עכ"ל (וכ"כ רש"ל והש"ך מכשיר): (יד) **כשרה**. והטעם איתא בט"ז דאזלינן בתר רוב בהמות שהם כשרות וכיון שיש ספק היאך היתה נפוחה בחיי הבהמה אם הרבה אם מעט מעמידין בחזקת היתר מטעם נשחטה הותרה ועיין בסעיף י"ז (ועיין פר"ח): (טו) **שלה**. והטעם משום דכלהו לגבי דידה שלא כסדרן הוא: (טז) **טריפה**. וכ' בש"ך ודוקא יתרת שנמצאת מקמא אבל יתרת בדרי דאונא פשיטא דדין אונא יש לה וכסדרן כשרה וכ' בט"ז מעשה בבהמה שהיתה שמינה ביותר והיה ראש האונות מובלעים בשומן מרוב חלב והפריד רבינו יואל השומן מהאונות ולא היה נשאר שומן בריאה ועלתה בנפיחה והכשיר עכ"ל (ודוקא מקמא אבל יתרת בדרי דאונא פשיטא דדין אונא יש לה וכסדרן כשירה. וכתב ע"י אם יהיה שני ורדים בשורש א' שאז הדין שהוא כשר אם יהיו נסרכים זה לזה טריפה והטעם דהלב שוכבת על הכיס של הורד ודוחקת על הגבג ומחמת דוחקא מתפרקת הסירכא שביניהם ויהיה מנוקב ועיין בפר"ח מה שמביא בשם ב"י בשם הרמב"ן): (יז) **טריפה**. ופי' הש"ך דלא מהני בזה בדיקה (ומרפסא דכבדא היינו מה שקורין רויט פליים): (יח) **לאו**. וכ' בש"ך מה שכ' הרמ"א דאם היו האונות דבוקים לגמרי לשומן היורד בין האומות דכשר מיירי דוקא כשאין בו חלון מיהו מה שכתב אם הוא דבוק לגרגרת שכשר כל שאינו יכול להכניס אצבע ביניהם צ"ע לדינא כי מדברי המרדכי שהכשיר משמע שלא היה יכול להכניס ביניהם אפי' מחט עכ"ל ועל מה שכ' רמ"א וכן אם היו האונות כו' הקשה ע"י דמשמע דאין חילוק בין צד ימין לצד שמאל

פתחי תשובה

דהמיקל בסירכא כפולה ממקום למקום לא הפסיד והמחמיר תע"ב ע"ש]: (ז) **בשורש** שלה. עיין בתשובת בית אפרים סוף סי' ג' שכתב דהיכא דאיכא ספיקא ואינו ברור שהוא השורש לבד יש להחמיר ואין להכשיר רק בבירור שלא נדבק רק השורש לבד. וע"ש בסימן

חידושי בית מאיר

וכבורות שפירש"י על המוס דק טילא ע"ש. ולענ"ד נעלם ממנו וגם מהב"ח חולין מ' ע"ב קרמא מפסיק מתתאי ופירש"י קרום טילא מפסיק בין חלב לבשר והוא אותו קרום שאנו נוטלים מן הכסלים ועב וחזק הוא מוכרח משם שמלת טיל"א אינו מורה כלל על הדקות אלא הוא לע"ז של קרום ל"ש עב ל"ש דק: (ש"ע סעיף ו') **וה"ה לכל** יתרת. נ"ב לענ"ד לא מהני בזה מיעוך ומשום מטעם תרתי לריעותא וגרע בזה מורדא: אבל

גליון מהרש"א

(סעיף ה' ש"ע) **שהיא** בחוץ כשרה. בח"א מספקא לומר דרשב"א לשיטתיה דיש סרכא בלא נקב אבל לדידן הריעותא ודאי: (ט"ז סק"י) **אזלינן** בתר רוב. וצריך בדיקה אם אין בדופן מכה כנגדה ע' סוף הגה"ה סעיף ט'. פ"ח ס"ק כ"ה ואם אירע שמיעך ומשמש בתלוי' ולא עברה גם בדיעבד אסורה בלא נפיחה ובדיקה נגדה מריעותא ומכה תב"ש: (סעיף ו' ש"ע) **עינוניתא** דורדא. ולפעמים מונחת ע"ג גידין בגדיים וטלאים ויש בה קרום ע' בב"י בשם רמב"ן מה דינו וע' פ"ח ס"ק י"ז: (שם) **לכל** מקום שתסרך. בגדיים וטלאים לפעמים הורדא ע"ג גידין ויש קרום לצד הראש הוה סרכא ואם הקרום לצד האומה אינו סרכא. ואם מחוברת להגידין דרך גדולה לא שנדבקה כשרה פ"ח. ודוקא במקום דיודעים דרגילים גדיים וטלאים בהכי תב"ש: (שם) **טריפה** אבל הכיס אם נקב כשר ע' ל"ש סי' ל"ו סק"ג: (שם) **אפי'** לבים שלה. ויש להכשיר אם יפרידנה בידו בנחת ויבדקנה בנפיחה בפושרי' ואם אינה סרוכה ולא דבוקה ואין יכול לצאת מכים צ"ע. ת"ש: (ש"ך ס"ק י"ט) **וכסדרן** כשרה. עפ"מ כאן ובסי' ל"ז בדין ב' לריעותא כתב יותר מפורש דסרכ' של"כ על יתרת הוי ב' לריעות' ע"ש אות פ' ואף בדרי דאונא ע"ש סי' ל"ה בשפתי ס"ק ה' ד"ה עוד אבאר. מיהו אם אין ניכר איזה הוא היתרת מכשירי' ע"י מיעוך. גם בס' לבוש השרד שכ' דיתרת ל"ם ריעותא העלה בסימן ל"ה ס"ק צ"ד דלא מועיל מיעוך: (סעיף ז' ש"ע) **או לשמנונית** הלב או לכיסו. ע' גליון ריש סעיף י"ג: (בהג"ה) **וכן** אם היתה. י"ל דוקא גנות של ב' האומות אבל של א' אינו דבוק יפה ודוקא בדבוק לא בסרכא המחברם ודוקא באין חלון משהו. ח"א: (שם) **כל** הריאה. ר"ל גב של האומה מהשלמת אומות למעלה ופ"ח כתב דהגרסא גג והיינו אחורי האומה היושב על השדרה: (שם) **דבוקה** בשדרה. היינו כל ארכו ואף דאין כל רחבו דבוק תו לא מפרק ב"י ופ"ח העתיקו: (ש"ך ס"ק כ"ג) **וכן** נוהגים קצת בודקים מומחים. ואם יש ב' חלונות גם אם כ"א רק במשהו טריפה ת"ש. ואם פרודה מתוכה כרוחב אצבע קטנה מ"מ מקום דנהוג להכשיר נהוג. ואם אין דבוקה בכל הרוחב אם הפירוד כרוחב אצבע קטנה אין להקל. וכ"ש דבוקה בצדדים ובאמצע פרודה דטריפה ואם אין הדבוק ממש כ"א ע"י עור דק משהו שבינהם טריפה תב"ש: (שם ס"ק כ"ג) **דהכא** הכי רביתייהו. שיהי' עכ"פ מתחלת הריאה עד פירוד האונות לאומות עד סוף האומות וברוחב הדיבוק אף שאיי כל מה שכנגד השומן דבוק ופרוד רוחב של צד חוץ כשר אבל אם צד חוץ דבוק ובפנים פרוד אף משהו טריפה ואונה א' פרודה וא' דבוקה וכן נגד אונות שצד אחד דבוק והשני פרוד כשר. ת"ש: (סעי' ח' ש"ע) **שאינה** דבוקה לשום מקום כשירה. פ"ח חולק דאתרע

יד אברהם

ולענ"ד דיש נפקותא בזה לענין תקנת חכמים כגון זה שתקנו דאסור לאכול הבשר בלא בדיקת הריאה אי על הבשר לבדה היתה אבל אם יש בידו חלב שנתלב כבר בהיתר שרי לאכול או גם על מה שיש בידו כבר שהיה בהיתר ג"כ חלה על זה התקנה. וכיון דלא נפשטה בעיין נקטינן דספיקא דאורייתא להחמרא ודרבנן לקולא. וכן מצאתי להדיא ביו"ד הל' נדרים סי' רי"ח ס"ב בהגה"ה ובט"ז וש"ך ע"ש. וקיי"ל בדיקת ריאה דרבנן וספיקא לקולא וכמ"ש הרשב"א בתשובה ומביאו הג"ה סי' זה סעיף י"ז. ואין להקשות אמאי לא פשיט הש"ס ספק זה מהא דתניא בת"כ ר"פ תזריע ומביאו הילקוט שם על פסוק אשה כי תזריע וילדה פרט לשילדה לפני הדיבור. ומביאו תוס' בנזיר (דף כ"ד ע"א) ובנדה (דף ע' ע"ב) ע"ש. יש לומר דהתם בלידה תלה רחמנא והרי כבר עברה בהיתר קודם הדיבור אבל לענין נחירה הכי קא מיבעי ליה אי תלוי בנחירה והיא בהיתר היתה. או דילמא בתר שעת אכילה תלוי והרי היא אסורה ודוק היטב. אך קשה לי דתפשוט לי' מבריתא דת"כ ומייתי לה בהוריות (דף י') אדם כי יהיה בעור בשרו נגע כי יהיה מן הדיבור ואילך ופרש"י דאותן נגעים שאירעו לפני הדיבור אין מטמאין לאחר הדבור. והכי תניא בת"כ פ' מצורע גבי זב איש איש כי יהיה זב מן הדבור ואילך. ומדאיצטריך קרא גבי נגעים וזב לטהר מה שהיה קודם הדבור ש"מ דבעלמא דליכא קרא נאסרו גם מה שהיה מקודם. וי"ל ע"פ מ"ש בשו"ת נו"ב מ"ת חי"ד סי' ס"ד דלא מיבעי לי' רק באיברי בשר נחירה דבשעה שנלטוו לא נאסרו בהם מיד רק לאחר זמן משא"כ בדבר שנאסר מיד ודאי נאסר גם מה שהיה בידם מכבר ולכך לא מבעי"ל בכל איסורים שנאסרו בשעת מתן תורה אם נאסרו במה שהיה בידם מקודם עכ"ד. ולפ"ז א"ש דלא הוי מצי למיפשט מההיא דנגעים וזב לאיברי בשר נחירה דאיתסרו דה"ה שהיה הצווי שיטמאו מיד משא"כ בציווי זה דאיברי בשר נחירה: ומיהו לענין השאלה לכאורה יש לה"כ לאיסור ממתני' דרפ"א דנגעים דתנן הלוקח בגדים מן העובד כוכבים יראו בתחלה. ופי' הר"ש דהאי בגד הוי חזי לנגעים. ובתשובת הב"ח סי' ק"ל מביאו האחרונים ס"ק ה' כתב לענין להאכיל הריאה בידים דאסור משום החלב שיש לו כבר. ולפענ"ד דלענין נאבדה הריאה בלא בדיקה אפילו למאן דמחמיר לאסור הבשר אבל לענין החלב אין להחמיר:

צבי לצדיק

נתק שמא היה מתמעך במשמוש וכמ"ש סי' ל"ז במשמוש רק שיש חשש שמא ע"י הוצאה ממילא ניתק הסירכא מן הדופן וזה לא שכיח ומ"מ צריך בדיקה וט"ז כתב הט"ז דלא בקיאין ורמ"א דלא מגיה כאן ס"ל כיון דלא שכיח שיהא ניתק ממילא מש"ה מה דאיכא לברורי בנפיחה עושין ואז מותר. ועי' מה שכתב הט"ז סעיף י"ז ס"ק כ"ב ונפסק רמ"א שם דל"ח שנתק סירכא: (סעיף ו' בש"ך ס"ק י"ט) **לכל** כו' וכסדרן כשר. ודוקא למטה מתליו אבל למעלה הוי תרתי לריעותא ועי' פרי מגדים:

מקום כשירה [יט] טז ואינה צריכה (יט) בדיקה :

הגה כו וסירכא תלויה היוצאת מן הבועה טריפה (ב"י בשם רא"ד ורוקח ומהרי"ו) (יג) מטינרי (כ) כשרה (מהרי"ו וע"ל סי' ל"ז ס"ב) :

ט [כ] יז סירכא שהיא כז (ח) ממקום למקום באונה (יד) או באומה עצמה דינה כדין סירכה תלויה :

הגה [כא] ודוקא שאין הסירכא קצרה מבשר הריאה כשנופחין הריאה כח אבל אם קצרה עד שמכה הסירכא הבשר (ט) שתחתיה מקמיט ואינו עולה בנפיחה היטב כשאר הריאה (כא) טריפה (מהר"א מפראג ובדיקות האחרונים) [כב] וכל (י) סירכא תלויה כט שעולה גם כן עם נפיחת הריאה ל [כג] או שיש (יא) מכה בדופן כנגדה (כב) טריפה (בדיקות ישנים) :

י (טו) יח כל מקום שאסרו סרוכת הריאה אין הפרש בין שתהא הסירכא דקה כחוט השערה בין שתהא עבה וחזקה ורחבה כגודל ולא כאותם שממעכים ביד ואם נתמעכה תולים להקל וכל הנוהג כן כאלו מאכיל טרפות (כג) לישראל :

ואפילו למ"ד אין סירכא בלא נקב לפי שהסירכא הבאה מחמת נקב היא נסרכת למקום אחר אבל סירכא תלויה אינה אלא הפשטות לחות הריאה ולא בא ממקום נקב הרא"ש ורבינו ירוחם וכ"כ האחרונים: **כו** וסירכא תלויה היוצאת כו'. ע"ל סי' ל"ז ס"ב ובמ"ש שם : **כז** ממקום למקום כו'. כ' ב"י אפי' למ"ד אין סירכא בלא נקב שאילו היתה סרכא ממש היתה נדבקת באונה אחרת וכיון שנדבקת באותה אונה עצמה ודאי אינה סירכא אלא הפשטות לחות הריאה ולא בא מחמת נקב ומהרש"ל בבדיקות ובפא"ע חלק עליו בלא טענה מוכרחת ודעתו דלמאי דקי"ל אין סירכא בלא נקב ממקום למקום טרפה ודעת המחבר והרב נראה עיקר דהא הכל בו שממנו מקור דין זה דממקום למקום מותר ס"ל אין סירכא בלא נקב ועוד דהא מהרי"ו כמי מתיר ממקום למקום וכן דעת האחרונים וכן נוהגין : **כח** אבל אם קצרה כו'. הטעם כתב מהר"ר אברהם מפראג מפני שסופה להינתק וכן הוא בבדיקות האחרונים ובעט"ז וכתב בד"מ ול"ע מה בכך שסופו להנתק הלא זהו לאו סירכא מחמת נקב היא אלא דלדול אלא נ"ל הטעם משום דכיון דאינו יכול לעלות בנפיחה ה"ל כאטום בריאה עכ"ל וטעם זה דחוק אלא נ"ל כמ"ש מהר"א וסייעתו ואע"ג דסירכא זו לא מחמת נקב הוא בא מ"מ כשתנתק יהיה נקב מידי דהוה למ"ד דיש סירכא בלא נקב דשלא כסדרן טרפה משום דסופה להתפרק ויהא נקב כ"ל ברור : **כט** שעולה ג"כ כו'. דאז ודאי ניקבה הריאה ולכן נכנס הרוח אל תוך הסירכא ועולה עכ"ל בדיקות ישנים שבד"מ. וסירכא שמתנתקת ע"י נפיחה כתוב בתשובת רבי משה אלשקר סימן ב' דטריפה ומדמי לה למיעוך ומשמע דלדידן דמקילין במיעוך ה"ה בהכי : **ל** או שיש מכה בדופן. דודאי נתקה משם. שם. ושם דבסירכא תלויה צריכה בדיקה נגדה בצלעות. ועיין

(יג) מטינרי כשרה. משמע דאתלויה דסמיך ליה קאי אבל בדבוקה למקום אחר אין כאן שום קולא וכן בבדיקות מהרי"ו כתוב סירכא היוצאת מתוך הטינרי כשר ר"ל סרכא תלויה הוא דבר פשוט דאל"כ לא שייך לומר כשרה אלא עכ"פ בעי משמוש ואם תעבור יבדקנה בנפיחה דפשוט שלא עדיפא משאר סירכות אלא דאסירכא תלויה קאי וכן הביאו רש"ל אסירכא תלויה גם בהגהת הר"ן כ"כ אלא שבספר אחר חלק עליו וכתב דאפילו בדבוקה כשר שאין בטינרי ריאה ודאי הסירכא מעלמא אתי ואין דבריו נכונים כלל דאדרבה תרתי לריעותא מקרי ואם לא מהני משמוש ומיעוך כלל ועמ"ש בסי' ל"ז סעיף ב' ונראה דה"ה אם למטה מחלייה יוצאת מטינרי דלא מקרי תרתי לריעותא אע"פ שנדבקת בב' צדדין וכן יש בהגהות בדיקות להכשיר בזה אפילו יוצאת מבועה ונראה דבזה צריך משמוש כמו בשאר סרכותיה : (יד) או באומה עצמה כו'. כ"כ הכל בו וטעמו בב"י בזה דאלו היה מחמת נקב היתה נדבקת באונה אחרת אלא הפשטת ליחה היא ומשמע מדברי רמ"א שמסכים לזה אלא שחילק בין אם היא אינה קצרה מבשר הריאה כו' אבל הרא"ש והטור כתבו בפירוש שאינה נסרכת למקום אחר משמע שאם נסרכת לשום מקום לא מקרי סירכא תלוי' *) וכן כתב רש"ל להלכה שלא תהיה נסרכת לשום מקום. אז דוקא נקראת סירכא תלוי' ומ"ש הב"י שכיון שלא נסרכה לאונה כו' לאו סברא היא דאיזה מקום שתפגע האלה בדיבוקה נסרכת ע"כ וכן סברא שזכר רמ"א מבשר הריאה שארוך מן הסירכא אין מזה הוכחה דאף אם עכשיו הוא שמא בחייה היתה נפוחה יותר והיתה קצרה. עוד כתב רש"ל וז"ל מ"כ בשם המרדכי שאם נסרכה מגג ערוגה זו לגג ערוגה אחרת שטרפה והתמהו עליו למאי כתביה דפשוט הוא וצ"ל למידק דוקא מגג ערוגה אבל למטה כימנה מחיתוך ערוגה זו שכשרה לפי שהם שתי הערוגות במיצר הסדרה ואינן מתפרקות וגם לא חשבינן לה כמקום גלוי דהא בין שתי ערוגות הן ותדע דאל"כ מחיתוך ערוגה זו לחיתוך ערוגה אחרת דטרפה הל"ל עכ"ל ולענ"ד דאגבי קנדיא ס"ל בכל כסדרן א"צ בדיקה כדברי הש"ע סעיף ד' ע"כ הם מחזיקים סירכא מחיתוך הערוגה לקנה שבין הערוגות בסירכא כסידרן ואין אוסרין אלא בסירכא מגג לקנה או מגג לגג אבל לפי מ"ש רמ"א שם דצריכה בדיקה אפי' כסדרן ואנן אין בקיאין בבדיקה גם בזה י"ל כן ע"כ אם יש סירכא בין חיתוך הערוגה להקנה וכל שכן מחיתוך ערוגה זו לחיתוך ערוגה שאצלה צריך מיעוך ומשמוש ככל סירכא ואם לא יצלבן אז דוקא כשר כנ"ל פשוט : (טו) כל מקום שאסרו כו'. ז"ל רש"ל ובענין הנענוע אם יוכל לנענע אף שאינה ניתקת במיעוט היד המנהג להתירה בבהמות ישראל ודוקא בבהמה גסה ומ"כ בשם מהרי"ל מתי שמנענעין הריאה ונשאר הסרכא בבשר הריאה טרפה משום דאין סירכא בלא נקב אבל נשאר בשומן הלב כשרה ודיין אותה כריר בעלמא ע"כ וסברא ישרה היא שאם נשאר בבשר הריאה ולא ניתק' [אלא] מהשומן אגלאי מילתא דמן הריאה היא אבל אם ניתקה במלואו אין כאן הוכחה דמן הריאה בא עכ"ל וכתב עוד דיכול לנענע אפי' הרבה פעמים ונוהגין לחתוך הככבד קודם הנענוע ע"כ ומבואר בב"י דאין היתר נענוע אלא בנסרך לשומן הלב דוקא ופשיטא הוא שצריך בדיקה ג"כ בהיתר זה אבל הב"י כתב שהדבר פשוט שאין אנו בקיאים בנענוע זה וע"כ לא הביאו בש"ע ע"כ לא יסמוך אדם על

נענוע

באר הגולה

המשקה היוצא דרך הנקב הוא נעשה עב וחזק ונסרך אל המקום אשר יפגע בו אבל סירכא התלויה אינה אלא התפשטות לחות הריאה ואינה באה ממקום הנקב ולדעת התוספות לא חיישינן דלמא סרוכה היתה למקום אחר ונתפרקה דאם איתא באותה שעה היתה ניקבה: טז הרשב"א והר"ן: יז כל בו לדעת התוס' (ומ"כ בשם בעל המכתם ומהרי"ו) דכיון ששני ראשיה במקום אחד אינה עשויה להתפרק ולדעת רש"י כיון שנדבקה באונה עצמה הא ודאי אינה סירכא אלא התפשטות לחות הריאה : יח טור בשם

נקודות הכסף

(שם ס"ק יד) אוסר סירכא ממקום למקום ולא קי"ל הכי כמ"ש בש"ך ס"ק כ"ז :

חידושי הגרשוני

לנפחה ה"ה כאן דצריך בדיקה דהא חד טעמא הוא וכו'. ואני אומר שאין הנדון דומה לראיה דהתם היינו טעמא שאנו חוששין שע"י המשמוש בכח נתקה. ועי' בב"ח ס"ה : (שם בס"ק י"ג) מטינרי כשרה. משמע דאתלוי' קאי דסמיך ליה. אבל בדבוקה למקום אחר אין כאן שום קולא. היינו דוקא שלא כסדרן ודו"ק :

פרי חדש

במקום הסלם ובאותו הסדק וחיתוך שהיה לה יוצאה סירכא מחדוד לגב אע"פ שיצאתה מן הכלל ויש חיתוך במקום הסלם אין להקל בדבר ומעשה היה ואסרו אות' הרי"ב בשם הרי"ט להלון. ריאה דלית לה חתוכי דאוני אלא למטה מעט כט"ד שהיא כשרה אם נמצאת סירכא באותו הסעת הסלם ממקום למקום מגב לגב טריפה דכיון דהוי מקום הרגיל להיות לה חתוכי דאוני אע"ג דזו אין לה דיינין לה כאלו אית לה ואי בריר לן שהיא מגב זו לגב זו טריפה הרי"ט להלון. ומודינא בדיניה בהסתם משום שעל

יד אפרים

מוקצים מן הדעת כמבואר באחרונים ומ"ש לפקפק על מ"ש הב"ח לסייע דין תר"ל מ"ש ריש נדה והוא כתב לחלק בין דברים ההוים כו' : (ס"ח בהג"ה) מטינרי כשרה. עבה"ט ועי' בספרי בו"ת ב"א סי' י"א דהסרכא הדבוקה היוצאת ממראה אדומ' טריפה משום תר"ל ואין מועיל מיעוך אף אם ע"י הנפיחה חוזר למראה ריאה : (שם סעיף ט' בהגה"ה) ואינו עולה בנפיחה כו' טרפה. עבה"ט ועי' בנ"ב סימן י"ב מ"ש על דברי אא"ז הת"ש לענין אם הסיר הסרכ' ועדיין מקמיט והארכתי בזה ס"ק ל"ד קל"ו קל"ז ובקונטרס

גליון מהרש"א

הרוב:(ס"ח בהגה"ה)מטינרי כשרה. וממורסא ע' גליון סי' ל"ז ס"ג בהגה"ה ע"ת מורסא : (ט"ז סקי"ב) ה"ה בזה דצריך בדיקה. ע' ש"ך ס"ק מ"ו: (שם ס"ק י"ג) אין כאן שום קולא. ובעי' מיעוך ע' משבצות: (סעיף ט' ש"ע) או באומה עצמה.וכן יוצאה מערוגה ונדבקת באותה ערוגה או מאונה לערוגה נגד אותה אונה או מאומה לערוגה שיוצאה ממנה. אבל מאונה לערוגה כנגד האומה או כנגד אונה אחרת לא מקרי סרכא מניה וביה. תב"ש : (הגה"ה) הבשר שתחתיה מקמיט. ואפי' עברה הסרכא ע"י מיעוך ולא נשאר קמט בהבשר. ואם עברה ע"י מיעוך ועדיין הבשר מקמיט הוי תרתי לריעות' תב"ש. ות' נ"ב מצדד להקל וס"ל דמיעוך בס' תלוי' מהני גם בתרתי לריעותא. ח"א : (ש"ך סוף ס"ק כ"ז) וכן נוהגין. והפ"ח ס"ק י"ד מטריף : (סעיף י') שתהא עבה וחזקה. ע' גליון ס"ד על תיבת

חידושי רע"ק

(ש"ך ס"ק כ"ז) וכן נוהגין . ובמהרח"ש בדיני טריפות סתם לאסור וכן בת' (סימן ל"ז) החמיר

ביאור הגר"א

הסירכא שסופה להתפרק שלא כסידרן משא"כ בתלויה ואף לדעת רש"י כ' דבכה"ג הוא בלא נקב עש"ך : [יט] (ליקוט) וא"צ בדיקה . הרמב"ם והרמב"ן ובעה"ת וחכמי לוניל כתבו דצריכה בדיקה וכ' בת"ה ל"ה א' ובמקומינו נהגו היתר ואפילו שלא בבדיקה וכן נ"ל ובדעת האומר שיש סירכא בלא נקב וכמ"ש למעלה וכיון שכן למה אנו חוששין לה כיון דליכא ריעותא כלל וכמש"ש דכ"ע ספק על כו' איהו כו' וכ"ש כה"ג וע"ש ל"ד א' ב' שהסכים לדעת תוס' מ"ז א' ד"ה היינו כו' וכ' שבנוסחות ישנות כ' שם מ"ח א' אי מינקב האי כו' ולא אי אינקב (ע"כ) : [כ] סירכא שהיא כו' . ג"כ לדעת התוס' שסופה להתפרק משא"כ כה"ג ועש"ך שיישב ג"כ לדעת רש"י אבל עיקרן של ב' סעיפים אלו לדעת תוס' : [כא] ודוקא כו' אבל כו'. שסופה להתפרק שבחייה נפוחה היא : [כב] וכל כו'. שמחמת נקב עולה : [כג] או כו'. דודאי ניתקה

משם

פתחי תשובה

ט' שכתב שיש להקל בדבוק זה ותחלת מקום הכורה עד המקום שהוא מתחיל להתעגל ולהתלבש בצורת ורדא שעד המקום ההוא חל עליו שם כורת הורדא ע"ש : (ח) ממקום למקום . עבה"ט ס"ק כ"א בשם ט"ז ועיין בתשובת נו"ב חלק יו"ד סימן י"ב שכתב דאנן קיי"ל כשיטת הב"י והרמ"א והש"ך דזה מיקרי סירכא תלויה ממש ע"ש וכ"כ הפמ"ג דהמנהג להכשיר במינה וביה . ועיין בתשובת שמש צדקה חיו"ד סי' מ"ה : (ט) שתחתיה מקמיט . עש"ך דהטעם הוא מפני שסופה להינתק . והנה אם התכו הסירכא והקמט נשאר כך . לכאורה יש להתיר דלא שייך לומר שמא היה סופה להתפשט ולהתקרע דהא חזינן דנשאר מקומה אמנם התב"ש ס"ק כ"ב והפמ"ג כתבו לאסור משום תרתי לריעותא ועוד שמא בחייה היה מתפשט הקמט ולא מהני מיעוך ומשמוש ע"ש ועיין בתשובת נו"ב חיו"ד שם שחולק ע"ז ומסיק להכשיר באם הסירכא עברה ע"י מיעוך ומשמוש ע"ש [ועיין בתשובת ח"ס סי' ל"ז שהאריך בזה ודעתו להסכים להנו"ב הנ"ל ומסיק נהי דהמיקל לא הפסיד מ"מ המחמיר תע"ב ע"ש] . עוד כתב בתשובת נו"ב שם אי לאו דמסתפינא הייתי אומר דלא הטריף רמ"א אלא כשאין עוברת ע"י מיעוך ומשמוש שאז אמרינן שמעכבת הריאה מלהנפח כראוי אבל באם עוברת ע"י מיעוך אין בה כח לעכב על הריאה אלא דמסתפינא להקל כו' וכל זמן כשמסירין הסירכא מתפשט הקמט ע"ש ועיין פמ"ג שכתב בזה דבהפ"מ יש לצדד להקל במיעוך ע"ש היטב [ועיין בתשובת ח"ס סי' ל"ה אודות הריאות שבפילוליהם הם עשויים פגימות פגימות זה נכנס וזה יוצא ושפה של עור מקפת הריאה ומחברת הפגמים ולפעמים נראים כמקמיטים עי"ז אלא בשום פעם אינו עושה חלון אלא השפה של עור נכנסת ויוצאת בשוה עם הפגימות ההמה . וכתב האמת אגיד דכל ימי ראיתי ראיות לאלפים כאלו ולא שמעתי מי שפקפק בהם וגם על לבי לא עלה שום ספק שאין זה רק דלדול ושפה של עור הריאה עצמה המתדקדק בסוף השפול עד שבאתי לכאן שמעתי שכבר נתעורר בזה גאון אחד בכאן והרעיש העולם וחקר בעירות גדולות וכולם הסכימו שזה הוא רק דלדול הריאה . ובכל זאת אם המה מקמיטים הבשר הרבה באים ושואלים אותי ולבי נוקף מאד בכזה ואין לי בזה דבר מקובל לסמוך עליו ואני נמנע מכיוצא בזה אבל איני מורה לאחרים לאיסור עכ"ל] : (י) סירכא תלויה שעולה ג"כ . עיין בתפל"מ שכתב דצ"ע בסירכא שבין אונא לאונא כסדרן מחלייה למטה אי מטרפה כה"ג ע"ש : (יא) מכה בדופן כנגדה . עי' בסעיף כ"ג איזה הוי מכה בדופן ש"ך . ועי' במה שאכתוב שם סק"כ בשם תשובת מהרי"ט . ונראה לי דהכא יש לחוש להומרא ולומר דכל הצלע בחזקת ריעותא וחשיב כמכה דכל עיקר דברי מהרי"ט שם דאין לנו להקל אחרי דלא מצינו סברא זו מפורש ודי לנו במה שהקיל הרא"ש דאע"פ שחור ונקשר חשיב מכה ולא להקל כ"כ ע"ש וא"כ אפשר דדוקא לקולא לא אמרי' כן אבל לחומרא חיישינן דאפילו אין המכה כנגדה ממש רק אם הוא באותו צלע טריפה וצ"ע לדינא . ועיין בתשובת גבעת שאול סי' כ"ז שכתב דמה שנהגו איזה

באר היטב

ובש"ע ומהרי"ו כתבו אונא עליונה דמשמע דוקא של ימין ולא של שמאל : (יט) בדיקה . והטעם דסירכא תלויה אינה אלא הפשטת ליחות הריאה ולא בא ממקום נקב . (אע"ג דאין סירכא בלא נקב כאן מותר לפי שהסירכא מחמת נקב נסרכת למקום אחר. כתב מהריב"ל ח"ב סי' ע"ב סרכות שנמצאות תלויות בדופן הבהמה ולא נודע אם היו כך מתחלה תלויות או שהיו דבוקות בריאה וא"כ נעקרו והכשירו דאוקמינן לשוחט אחזקתי' עיין פר"ח סימן קכ"ז וע"ש סימן ל"ז סעיף ב') וכ' בע"ז אע"ג דסיים כאן דאין צריך בדיקה מ"מ לפי מה שכ' הרמ"א דנהגו דבאם יש סירכא עוברת ע"י משמוש נוהגין לנפחה ה"ה בזה דצריך בדיקה דהא חד טעמא הוא דסרכא תלויה וסרכא עוברת שניהם אנו מחזיקין להתפשטות ליחות עכ"ל : (כ) כשירה . וכ' בע"ז דמשמע אתלויה דסמיך ליה קאי אבל בדבוק למקום אחר אין כאן שום קולא משום דהוי תרתי לריעותא ולא מהני בה משמוש ומיעוך כלל ועיין לעיל סי' ל"ז סעיף ב' ונראה דה"ה אם למטה מחלייה יצאת מטנרא דלא מקרי תרתי לריעותא אע"פ שנדבקת בשני צדדין וכך יש בהגהות בדיקות להכשיר בזה אפילו יוצאת מבועה ונראה בזה דצריך משמוש כמו בשאר סירכות : (כא) טריפה. וכתב בע"ז מהרש"ל חולק ע"ז וכתב אם היא נסרך באונה או באומ' עצמה לא מקרי סרכא תלויה (והש"ך פוסק כש"ע והך סברא שזכר הרמ"א מבשר הריאה שארוך מן הסרכא אין מזה ראיה כלל דאף אם עכשיו הוא שמא בחייה היתה נפוחה יותר והיתה קצרה . וכתב עוד בע"ז דלפי מה שכ' הרמ"א דצריכה בדיקה אפי' כסדרן ואנן אין בקיאין בבדיקה אם יש סרכא בין חיתוך הערוגה להקנה וכ"ש מחיתוך ערוגה זו לחיתוך ערוגה שאצלה צריך מיעוך ומשמוש בכל סרכא ואם לא יצלבן אז דוקא כשר אבל אם נסרכא מגב ערוגה זו לגב ערוגה אחרת טריפה בלא בדיקה עכ"ל) : (כב) טריפה . והטעם אם היא עולה בנפיחת הריאה דטריפה איתא בש"ך משום דאמרינן דודאי נקבה הריאה ולכן נכנס הרוח לתוך הסרכא ועולה . וסירכא שמתנתקת על ידי נפיחה כתב בתשובת ר"מ אלשקר סי' ג' דטריפה ומדמה לה למיעוך ומשמע לדידן דמקילין במיעוך ה"ה בהני נמי כשר . וכתב עוד דבסירכא תלויה תמיד צריכה בדיקה בצלעות (ועיין ע"י) : (כג) לישראל. וכתב בע"ז בשם מהרש"ל בענין הנענוע אם יוכל לנענע אף שאינה ניתקת במיעוך היד המנהג להתירה בבהמות ישראל ודוקא בבהמה גסה וכ' בשם

יא **לא** יט יש מי שכתב שמכנים אצבעו תחת הסירכא ומגביה קצת אם נפסקה מחמת (יב) הגבהה כל שהוא סירכא בת יומא היא וכשרה *) כ ואין להקל בכך אלא בבהמת ישראל ואין סומכין על קולא זו אלא בבודק כשר וירא את ה' מרבים :

יב **לב** [כד] כא טוב להשקות הבהמה סמוך (כד) לשחיטה :

יג [כה] כב יש מי שאומר שהבודק יכנים ידו בבהמה (טז) (כה) בזריזות בלא רפיון ידים ואם נתפרקה שום סירכא כשמכנים הבודק ידו מוציא הריאה לחוץ ובודקה אם היא סירכא ימצא ראשה בריאה או בדופן ואם לאו רירא היא וכשירה כג ואין להקל בכך אלא בבהמת ישראל ואין סומכין על קולא זו אלא בבודק כשר וירא את ה' מרבים :

הגה **לג** [כו] ויש מתירין למשמש בסרכות ולמעך בהם ואומרים שסרכא אם ימעך אדם בה כל היום לא תנתק ולכן **לד** כל מקום שיתמעך תולין להקל ואומרים שאינו סרכא אלא (יג) ריר (כו) בעלמא (מהרי"ו וכל בו) ואע"פ שהוא קולא גדולה כבר נהגו כל בני מדינות אלו ואין למחות בידם . מאחר שיש להם על מה שיסמכו ומכ"מ צריך להיות הבודק ירא אלהים **לה** שיודע (יז) ליזהר למעך בנחת (יד) שלא ינתק (כז) בכח ויש מקומות שאין נוהגין למעך ולמשמש בסרכות הורדא אם נסרכה למקום אחר וכל מקום שהסרך (כח) טריפה (כך משמע וכן נראה מלשון הר"ד ן' חייא שבב"י) ויש מקומות שנהגו להקל גם בזה ולי נראה כסברא הראשונה **לו** שלא למעך בורדא ובכל סרכות שהם שלא כסדרן מאחר שסירכא שלא כסדרן טריפה מוזכר בגמ' ואין חולק עליו אין לסמוך אדברי מקילין בענין המעוך והמשמושים (וכ"מ מלשון מהרי"ו שאין חלוק) אבל המנהג בעירנו למשמש ולמעך בכל הסרכות (יח) ואין חלוק בין סרכא (כט) לסרכא **לז** ונכון לחוש למה שכתבתי אם לא בהפסד (ל) מרובה עוד נהגו בעירנו להטריף כל סרכות **לח** גדיים וטלאים (מלא כתוב) ועגלים הרכים ולא למעך בהם כלל כי יש קבלה בזה להטריף כי הסירכא עדיין רכה ומתנתקת (טו) על ידי (לא) מיעוך :

נענוע רק חכם גדול : (טז) בזריזות בלא רפיון ידים . ז"ל רש"ל לא כן קבלנו ואדרבה בכל נוסחי הלכות בדיקה כתוב שיכניס ידו בנחת וכך הוא הלשון כשבא לבדוק יחתוך בחצר הכבד ויזהר שיחתוך בנחת ולהטות ידו לצד הצלעות שלא יחתוך לצד חלל הגוף כו' וכשיכניס ידו לפנים יוליכנו בנחת בין הערוגות לצלעות כו' וכן יראה מלשון הרא"ש שכתב בנחת כו' : (יז) ליזהר למעך כו' . ז"ל רש"ל אכן שמעתי שבמקצת קהלות שאינן בני תורה לוקחין שמרטוט עבה וממעכין בו בודאי אנשי' כאלו מאכילי' טריפות לישראל וראוי להזהיר הטבחים שלא ימעכו כ"כ בחוזק אלא לגלגל בין האצבעות וקלה בדרך המיעוט עכ"ל וראיתי עוד לאיזה בודקים אינם נזהרים למעך בנחת וסומכים על נפיחת הריאה והם מאכילים טריפות דודאי בכל סירכא גמורה אין מועיל ניפוח : (יח) ואין חילוק בין סירכא לסירכא . נראה דאפ"ה אין למעך ולמשמש בסירכא דבוקה היוצאת מבועה או מטינרי *) וכמ"ש בסי' ל"ז סעיף ב' וסימן זה סעיף ט' :

ועיין בסעיף כ"ג איזהו הוי מכה בדופן : **לא** יש מי שכתב כו' . ולא הזכיר המחבר מדין נענוע שהסכים בספרו ב"י שאין אנו רגילין לנענע כי א"א בקיאין בנענוע וגם אנן לא נהיגין הכי לנענע כלל לכן לא הזכרתי דינו : **לב** טוב להשקות כו' . כ"כ הכל בו קבלה מרבותיו ואמת זובחי הזבח הבקיאין בהמה שלא הושקתה מים קודם לשחיטה כולה מלאה סרכות דקות וקשות כו' ואמר הגאון אמ"ו ז"ל שכ"ל שיצא להם זה ממאי דאמרינן בש"ס סוף ביצה (דף מ') ל"ל למימר משקי' ושוחטים מלתא אגב אורחא קמ"ל דליפקי' אינש בהמתי' והדר לשחוט משום סירכא דמסכא ופירשו רש"י והר"ן שתהא נוחה להפשיט שהעור' נדבק ביותר בבשר ונראה שהם פירשו משו' סירכות דמתנתקות מחמת השקאה וראיה מצאתי לדבריו ממאי דאיתא להדי' בהרי"ף דאי איכא סירכא משתמטא : **לג** ויש מתירין כו' . וז"ל מהרש"ל פא"ט סימן כ"ה והמנהג בכל אשכנז למעך הסרכות באצבעות אף שהרשב"א כתב שבזה לא שמענו מחכמים בשום מקום וכל הנוהג כן כאילו מאכיל טריפות לישראל . כך הוא לפי דעתו אבל לא שמעתי אינו ראיה ודברי המתירין אני אומר עליהם ברוך שבחר בהם ובדבריהם כי מונהג בבבל ובאשכנז בכך היא כו' וכן מאחר שכתב הרא"ש שנוהגין בכל ארץ אשכנז דכל סירכא שהיא ניתקת כשהטבח מכניס ידו בנחת לבדוק הריאה אמרי' דלאו סירכא היא אלא ריר בעלמא שנתפשט מלחות הריאה וכשרה והסירכא אם ימעך אדם אותה כל היום בין אצבעותיו היא הולכת ומתחזקת עכ"ל אלמא שאם מנתק בכך שהיא כשרה אכן שמעתי שמקצת קהלות שאינם בני תורה לוקחים שמרטוט עבה וממעכים בה בודאי אנשים כאלו מאכילים טריפות לישראל להדיא וראוי להזהיר הטבחים שלא ימעכו כ"כ בחוזק אלא לגלגל בין האצבעות וקלה בדרך המיעוט עכ"ל מהרש"ל וכדברי הרא"ש כתב ג"כ רבי ירוחם וז"ל וכמו כן המתפרקים בהכנסת יד הטבח אינן סרכות אלא לחות הריאה וכן נהגו באשכנז וברוב המקומות כו' ובודאי כן היא כי כל סרכא שניתקת כשמכניס הטבח ידו בנחת ריר הוא ומלחות הריאה היא וכשרה כי הסרכא אם יפרוק אותה כל היום באצבעותיו הרי היא יותר הולכת ומתחזקת עכ"ל ועוד הביא בב"י פוסקים המקילים בזה ע"ש : **לד** כל מקום שיתמעך כו' . ואחר שנתמעך נוהגין לבדוק ברוק או פושרים לראות אם אינו מבלבן וכ"כ כל האחרונים : **לה** שיודע ליזהר למעך כו' . וכתב בד"מ שע"כ לא ימשמש ע"י עפר וחול והעושה כן הוא מאכיל טרפות לישראל עכ"ל . וכבר כתבתי בס"ק ל"ג דברי מהרש"ל בזה : **לו** שלא למעך בורדא . דהוי נמי שלא כסדרן כמ"ש בס"ק י"ח : **לז** ונכון לחוש כו' . כ' הב"ח ונוהגין להתיר אפי' שלא במקום הפסד מרובה והנח לישראל מוטב שיהיו שוגגים כו' : **לח** גדיים וטלאים כו' . כתב הב"ח נראה בעיני שמדקדק הרב בלשונו לחלק בין עגל לעגל דדוקא בעגלים רכים דהיינו שהוא תוך שנתו והוא יונק וכר' יוחנן כו' אבל גדיים וטלאים אע"פ שאינו יונק כל שהוא נקרא בשם גדי וטלה בלשון בני אדם דינו שלא למעך בהם עכ"ל וע"ל סי' ל"ה ס"ק מ"ו :

הרשב"א : יט כל בו בשם ה"ר יצחק הלבן : כ דעת הרב בית יוסף : כא שם בכל בו כי שבהמה שלא הושקתה מים סמוך לשחיטה כולה מליאה סירכות דקות : כב שם בשם ה"ר שמחה מויטרי : כג דעת

נקודות הכסף

(שם ס"ק י"ח) אין דבריו מוכרחים :

פרי חדש

ברוב הני אוני ניינהו אלא דסריכן בכסדרן אבל אי מוכחי מלתא דבריית' כך ולא סריכן בכסדרן מסתבר ודאי להתיר למאן דמכשיר סירכא מינה ובה אלא שאני מן המטריפין סירכא מינה ובה ודלקמן בס"ק י"ג : (בש"ע סעיף י"א) *ואין להקל בכך אלא בבהמת ישראל וכו' . רדב"ז בתשובה שאם הטבחים נוטלים שכר מהסברות לבד ולוקחים בשר ממנה כפי מנהגם ומן הטריפה אינם לוקחים כלום נקראת בהמת ישראל שלא חלקו בין הפסד מועט להפסד מרובה עכ"ל ואין לסמוך עליו כלל בזה ומלתא דפשיטא שלא התירו הפוסקים אלא דווקא בבהמת ישראל לגמרי וכן

יד אפרים

התשובות ע"ש ועיין בשמש צדקה סי' מ"ה סירכא בריאה ממקום למקום באומא או באונא : (סעיף י"ג בהג"ה) **אלא** ריר בעלמא . עבה"ט ועיין בספרי שו"ת ב"א סימן כ"ד במה שנוהגים קצת לנפח הריאה קודם הסרת הסרכא לראות אם תעלה בנפיחה לע"ד אין צורך שאם הסרכא תעלה בנפיחה ע"כ שהקרום נקוב וא"כ פשיטא שתבלבן אחר הסרת הסירכא וא"ל דאחר הסרה לא יכירנו עוד מקומו של עמידת הסירכא ממש מחמת שבמיעוך שנוהגי' בו קולפין הרבה . ז"א כיון שעכ"פ צריך לבודקה במיעוך ועל המיעוך סומכין ובדיקת הבלבון הוא לחומרא כמ"ש הט"ז בהכי סגי וגם דלעולם עמידת הסרכא מקומה ניכר וידוע להבודק ויוכל לכוין לעיין על אותו מקום היטב אם מבלבן במקום הזה ולכן אין צריך רק במקום שנהגו יחזיקו במנהגם ע"ש : (שם) **בין** סרכא לסרכא . עבה"ט וכ' בפמ"א ח"ב סימן קכ"א בריאה שהיה בה ב' בועות וסרכא מבועא לבועא ע"ש ועי' בספרי ב"א ועי' בשו"ת פרי תבואה סי' ל"ט בענין תר"ל ועי' במאמר מרדכי סימן כ' וכ"א בענין סרכא מטינרי : (שם) ע"י מיעוך .

חדושי בית מאיר

(שם סעיף י"ג בהגה"ה) **אבל** המנהג בעירנו . כ"ב כתב בד"מ ס"ס

גליון מהרש"א

מחודה : (סעיף י"א ש"ע) **אלא** בבהמת ישראל . דלא כתשובת רדב"ז דאם השוחט לוקח מהכשרות מקרי נמי בהמת ישראל וע' פ"ח בכמה מקומות אית' להפסד מרובה חששו להפסד מועט ל"ח וימי החול בעני וערב שבת בעשיר כהדא נינהו : (סעיף י"ג ש"ע) **אלא** בבהמת ישראל . בקצת מקומות אחר הפשט תופס גוי בקנה ומושך אותו בכח למעלה ולצדדין . ואין חוששי' שנותק סרכא . וע' פ"ח ס"ק ד' וס"ק כ"ו דמועיל רק בנסרך לשומן הלב ונשאר הסרכא בשומן וגם זה אינו לדידן דאין בקיאינן בנענוע : (בהגה"ה) **למשמש** בסרכות ולמעך בהם . אבל ביוצאת מבועה (או טינרי ונסרכת למ"א לא מועיל מיעוך ט"ז ס"ק י"ג : (שם) **כבר** נהגו כל בני מדינות אלו . ע' ש"ך ס"ק מ"ו : (שם) **שיודע** ליזהר למעך בנחת. ושלא ישאר מהסרכא שום דלדול . גם אם ישאר איך יבדוק ברוק והלא הסרכא סותמת (וכל שלא בדק ברוק טריפה) תב"ש והממעכין עד שנעשה כחוט ואז דוחק באצבע עד שנפסק ואח"כ מפרקין הסרכא מן הריאה ה"ז מאכיל טרפות כו"פ וע' ראש אפרים צידד להקל בזה : (שם) **כי** הסרכא עדיין רכה. ע' ש"ך סק"ם : (ש"ך סקל"ד) **נוהגין** לבדוק ברוק . ואם ע"י מקרה א"א לבדוק כשר בלי בדיקה ת' חב"י סי' מ"ב : (שם סקל"ח) **דהיינו** שהוא תוך שנתו . ע' בפ"ח שהשיג

ביאור הגר"א הראשון

משם : [כד] טוב כו' . כמ"ש בסוף י"ט ל"ל משקין כו' וכפי' הרי"ף שם דאי איכא סירכא משתמטא וכ"כ הרמב"ם שם בפי' ואם יש שם סירכא חלושה נשמטת : [כה] יש מי כו' . מהנ"ל דאי כו' משתמטא וכן מ"ש בהג"ה למעך ומפרש מ"ש בגמ' משום סירכא דמשכא ר"ל רירין הנמשכין ואלו ניתקין ע"י הכנסת ידו או מיעוך : [כו] (ליקוט) ויש מתירין למשמש כו' . אבל הרשב"א בתשובה סי' ש"ד כתב על זה שכל טבח שעושה כזה מסלקין אותו [וכ' שם לפי שזה הענין לא מצאנוהו בשום מקום בתלמוד ולא ידענו לו עיקר וכי אין סירכא אלא אם היא כעבות העגלה שמושכין בה ואינה יכולה להנתק או איזה שיעור נקבע בדבר יש משמוש אצבעות שאפי' הריאה יהקנוקנות

באר היטב

מהרי"ל אם מנענע הריאה ונשאר הסירכא בבשר הריאה טריפה משום דאין סירכא בלא נקב אבל נשאר בשומן הלב כשירה ודנין אותה כריר בעלמא וכ' עוד דיכול לנענע אפי' הרבה פעמים ונוהגין לחתוך הכבד קודם הנענוע מיהו הדבר פשוט שאין אנו בקיאין בזה ע"כ אל יסמוך אדם ע"ז רק חכם גדול (והש"ך העיד דאנן לא נהיגין כלל לנענע): (כד) לשחיטה . והטעם איתא בש"ך דבהמה שלא הושקתה מים קודם לשחיטה כולה מלאה סרכות דקות וקשות והוא מש"ס דביצה דף מ' : (כה) בזריזות . וכ' מהרש"ל מ"ש המחבר להכניס ידו בזריזות וכו' אדרבה בכל נוסחי הלכות בדיקה כ' שיכניס ידו בנחת וז"ל כשבא לבדוק יחתוך בחצר הכבד ויזהר לחתוך בנחת ולהטות ידו לצד הצלעות שלא יחתוך לצד חלל הגוף וכשיכניס ידו לפנים יוליכנה בנחת בין הערוגות לצלעות עכ"ל : (כו) בעלמא . וכ' בש"ך מיהו אחר המיעוך צריך לבדוק ברוק או פושרים לראות אם אינו מבלבן (אחרונים) : (כז) בכח . וכ' בדרכי משה שאין למעך ע"י עפר וחול והעושה כן כאילו מאכיל טריפות לישראל וכתב מהרש"ל שמעתי שבמקצת קהלות שאינן בני תורה לוקחין שמרטוט עבה וממעכין בו בודאי אנשים כאלו מאכילים טרפות לישראל וראוי להזהיר הטבחים שלא ימעכו כ"כ בחוזק אלא לגלגל בין האצבעות וכ' הט"ז וראיתי עוד לאיזה בודקים אינם נזהרים למעך בנחת וסומכים על נפיחת הריאה והם מאכילים טרפות דודאי בכל סרכא גמורה אין מועיל ניפוח עכ"ל : (כח) טריפה . והטעם משום דהוי שלא כסדרן : (כט) לסרכא . וכ' בט"ז דאפ"ה אין למעך ולמשמש בסרכא דבוקה היוצאת מבועה או מטנרי וכמ"ש סי' ל"ז ס"ב ובסי' זה ס"ט (וכן בכל ב' לריעותא) : (ל) מרובה . וכ' הב"ח ונוהגין להתיר אפילו שלא במקום הפסד מרובה והנח לישראל מוטב שיהיו שוגגים כו' (וה"ה גנב שנסרך לכים שלו ממעכין כנהוג) (ע"י) (וכ' בס' של"ה דף ע"ד וז"ל ואתם בני יצ"ו הנני מזהיר שלא תאכלו בשר הנכשר מהמיעוך במקום שהיה מטריפה הסרכא מצד הדין ולא תקנו בשר מהטבח עד שתדרשו את זה ויושבי א"י וכל תפוצות ישראל היושבים במלכות התוגר מטריפים עכ"ל) : (לא) מיעוך . כ' הב"ח

פתחי תשובה

בודקים שמטריפין היכא דנמצא סירכא דבוקה למכה בדופן ומתנתקת ע"י מיעוך וממשמוש ואומרים דכ"ש הוא מסירכא תלויה . טעות גדול הוא בידם והם מפסידים ממון של ישראל בחנם ע"ש : (יב) הגבהה כל שהיא . עיין בספר בני חייא שכתב דשיעור כל שהוא היינו שיגביה הסירכא בלתי שיגביה האבר שתלוי בה הסירכא באותה הגבהה ואז אם נפסקה הסירכא כשירה אמנם אם הגביה האבר עמה תלינן דמכבדות האבר נפסקה ע"ש : (יג) ריר בעלמא . עבה"ט . ועיין בתשובת חינוך בית יהודה סי' מ"ב דמ"מ אם אי אפשר לבדוק בנפיחה אח"כ כגון שעשה העובד כוכבים נקב בריאה לפי תומו יש להקל ע"ש וכן כתבתי לעיל סק"א בשם תשובת גבעת שאול (ועיין מ"ש לעיל סימן ל"ו ס"ק ב') וכן פסק בתשובת שבו"י ח"ב סימן סמ"ך דסירכא שעברה ע"י ממשמוש וקודם הנפיחה נתקרעה או נאבדה יש להכשיר בפרט בהפ"מ . אלא שכתב דמ"מ אין להקל אלא כשנתמעך הסירכא בין אצבעותיו ע"י ממשמוש בנחת אבל ביש מקומות שמקילין וממעכין בחוזק קצת כו' אין להקל שני קולות וכן בנמצא עלה על הריאה דאז צריך נפיחה מדינא אין להקל כלל בלא נפיחה אליבא דכ"ע ע"ש : (יד) שלא ינתק בכח . עבה"ט . ועיין פמ"ג שכתב דמה שנהגו שוחטי זמנינו שמקלפין הסירכא בצפורן מעל הריאה מאכילין טריפות בישראל . ועיין בתשובת תפארת צבי חיו"ד סימן ד' שהאריך ליישב מנהג זה שנתפשט במדינות אשכנז ופולין וליטא שקולפים הסירכא מהריאה ואם עברה בודקים ע"י נפיחה ומצא סעד טוב למנהגנו . רק המחמיר על עצמו קדוש יאמר לו ע"ש [גם בתשובת ח"ס סי' ל"ט כתב וז"ל מרים הוי קשיא לי מנהג השוחטים בכל התפוצה לקלוף הסירכא מעל הריאה ולבדוק אח"כ ע"י פושרים ולא שקטה ולא נחה דעתי עד שהגיעני ספר פרי תבואה וראיתי בס"ק קנ"ג תשובת הגאון מוהר"ר סענדר שור אמרתי ברוך שבחר במנהגים ישרים . ומ"מ שומר נפשו ירחק מכל כיוצא בזה עכ"ל ע"ש] . ועיין בתשובת בית אפרים חלק יו"ד סימן י"ח שנשאל בבודק שהכניס ידו לפנים והרגיש סירכא בדופן ופרק אותה לצד הדופן כנהוג ואח"כ הכניס הארבעטער את ידו והוציא הריאה ותפסו אחר הסירכא ולא מצאו ובדקו בפושרין כל שטח האונה במקום ההוא ולא בלבן כלל והיה הפ"מ ולכבוד שבת וכתב להכשיר דאף שכתב בסמ"א דדוקא אם אין לה כח להתחזק אפילו באחת מקנוותיו הו"ל רירא בעלמא לא בעינן אחר וא"כ בזה לא חזינן כי האי סימנא דהא הצד האחר כבר הפרידו במתכוון ואשר הועיל בהעברה בעלמא מצד אחד לבד לא מהני מ"מ י"ל דדוקא בדבוקה צריכה שתתפרק מפני קלות דהא"כ אפילו סירכא גמורה בקל תתפרק כשבא עליה היד הדוחה אבל הכא שכבר נתקכה מנ"א אם סירכא גמורה היא לא היתה עוברת ע"י הכנסת ידו שהרי אינה מעכבת על ידו והו"ל כסירכא שעברה ע"י מיעוך ע"ש . ועי' בשו"ת תולדות יצחק סי' י"ט : (טו) ע"י מיעוך . עבה"ט בשם ש"ך ועיין בתשובת הר הכרמל חי"ד סוף סי' א' שכתב דלדעת הש"ך דבעגלים בענין דוקא יונק . הזמן שניתן בזה ליונק שפירש דלא לקרותו יונק . היינו אחר שפירש מעל"ע שלא ינק וא"כ יש תקנה בעגלים הרכים אפילו תוך שנה ויונק להשהותן מעל"ע בלי יניקה ושוב מתכשרת סירכא שבה ע"י מיעוך ע"ש . [*ובשם הרב הגאון מוה' משה זהב זצ"ל שהיה אב"ד דק"ק ביאליסטאק שמעתי שלא הסכים לזה ואמר דשיעור יונק שפירש דלא לקרותו יונק היינו אחר שפירש שלשה ימים מעל"ע כמו גבי תינוק לקמן סימן פ"א ס"ז] ומ"ש הבה"ט ועי' פר"ח שחולק . ר"ל דס"ל דגם בעגלים דינא הכי אף שאינו יונק כל שנקראים בלשון ב"א עגלים וכן דעת התב"ש ועיין בתשובת הר הכרמל שם שכתב דזה תלוי במנהג ובמקום שאין מנהג ידוע יש לסמוך אדברי הב"ח דתוך שנה ואינו יונק שוב מהני מיעוך ע"ש . ועי' בתשו' גבעת שאול סי' כ"ח שמעשה בא לפניו בריאה של עגל שכבר פירש מלינק וספק אם הוא בן שנה שהיה

יד [כז] כד בודק שהוציא ידו ואמר טריפה ואח"כ הכניס אחר ידו ולא מצא טריפות (יט) **לט** הראשון (לב) נאמן :

טו [כח] כה טבח שהכניס ידו ואמר טריפה ואח"כ נתברר שלא נפתח הטרפש ונמצא שהטבח לא נגע בריאה ופתחו הטרפש ובדקוה ולא נמצא בה טריפות (כ) מכשירין אותה :

טז [כט] כו אמר הבודק שלא כסדרן היתה **מ** (טז) ואחר מכחישו ואומר כסדרן (לג) היתה מעמידין הבהמה (כא) בחזקת (לד) היתר :

יז כז הקונה ריאה ואמר שמצא בה סירכא במקום שהיא טריפה והמוכר אומר שהיתה במקום שהיא כשרה (כב) **מא** [ל] כיון שבאו שניהם (יז) בבת אחת לבית דין **מב** אין כאן עדות והרי זה כבהמה שנאבדה ריאה קודם (לה) שנבדקה :

הגה וכן במקומות (יח) ששוחטין אצל עובד כוכבים והניחו הבהמות אצל עובד כוכבים בין שחיטה לבדיקה אין חוששין שמא העובד כוכבים הכניס ידו ונתק הסרכות [לא] דבדיקת ריאה דרבנן וספיקא

שפתי כהן

לט הראשון נאמן כו'. שאולי הבודק השני הכניס ידו בחזקה והעביר הסירכא או העביר הראשון בהוצאת ידו עכ"ל ר' ירוחם ותשובת הרא"ש וכתב בד"מ וי"ל דאפילו לדידן דמתירין כל הסרכות הנימוחים ע"י משמוש מ"מ טרפה דדילמא העביר בחוזק עכ"ל וכ"פ מהרש"ל פא"ט סימן כ"ה והב"י כתב דמדברי רבינו ירוחם איכא למשמע הפך מה שכתבו הפוסקים דסירכות המתפרקות כשהטבח מכניס ידו ובודק לאו סירכות נינהו ולפי זה לדידן ליתא לדברי רבינו ירוחם וליתא שהרי הרא"ש ורבי' ירוחם גופייהו כתבו כהפוסקים והבאתי לשונם בס"ק ל"ג : **מ** ואחר מכחישו כו'. מיירי בבאו שניהם בבת אחת לב"ד כמו בסעיף שאחר זה : **מא** כיון שבאו שניהם כו'. דאילו בזה אחר זה ה"ל דברי האומר טרפה כשנים כיון שכבר נתקבל עדותו בב"ד וכי אתא אחרינא ומכחיש ליה ה"ל חד ואין דבריו של אחד במקום שנים וכמ"ש בסי' קכ"ז ס"ק י"ג וע"ש שהארכתי בדינים אלו : **מב** אין כאן עדות וה"ז כבהמה כו'. וכתב הב"ח ותימה שלא כתב הר"ב בהג"ה דלדידן דמחמירים בנאבדה הריאה גם בהני תרי דינים יש להחמיר וכך פסק מהרש"ל פ"ק דחולין סי' כ"א עכ"ל (גם בד"מ הביא הר"ב דברי הרשב"ץ בסתם

טורי זהב

(יט) הראשון נאמן. דשמא השני העבירה כשהכניס ידו בחוזק או הראשון העבירה בהוצאת ידו ועד אחד נאמן באיסורין בדבר המסור בידו : (כ) מכשירין אותה. נראה שזה מיירי שהטבח אומר בפירוש שבריאה מצא טריפות אבל אם אמר סתם טריפה יכול לומר שמצא איזה נקב בחצר הכבד מה שלא מצא השני כי אין חיוב על הבודק לבדוק אחר זה אם יש נקב בחצר הכבד כמו שנזכיר בסי' מ"א בסייעתא דשמיא בזה ודאי אין להכשיר ואפילו אם אומר אני חפשתי בחצר הכבד ולא ראיתי שם נקב לא ראיתי אינו ראיה דאפשר שהראשון ראה מה שלא ראה זה איזה נקב קטן וכן מוכח ענין המעשה בתשובת ריב"ש סימן תל"ז שהכשיר הבהמה לפי שהראשון תלה הטריפות בריאה והיה סבור שהיא דבוקה כולה ובאמת לא היתה פתוחה כלל שם : (כא) בחזקת היתר. הטעם שאמרינן נשחטה הותרה ועיין מ"ש בסעיף שאחר זה מזה : (כב) כיון שבאו שניהם בבת אחת. נראה דהולך לזה דאילו בא הקונה תחלה לב"ד והיו אוסרים על פיו תו לא היו מאמינים לשני להתיר כיון שהראשון היה נאמן ואמר עולא ביבמות (דף קי"ז) כל מקום שהאמינה תורה עד אחד ה"ל כשנים ואין עד אחד יכול להכחישו ומוקי לה התם כשהתירו האשה על פיו ה"נ הכא כשאסרו על פיו ע"כ הצריך כאן שיבואו שניהם בבת אחת וכ"ש אם בא המתיר תחלה לב"ד המותר אלא דאין שייכות להמהר שיבוא לבית דין תחלה כל שאין איסור לפניו ונראה דגם בסעיף הקודם לזה צ"ל דבאו שניהם בבת אחת דחד דינא הוויין ושניהם בב"י בשם הרשב"ץ ובש"ע קאמר לא זו אף זו דמתחלה בסעיף ט"ז קאמר דהאוסר והמתיר הם מסתמא שניהם לפניהם והוסיף אח"כ אע"ג דהקונה אמר להמוכר תחלה שהוא אסור מ"מ כיון שבאו לבית דין כאחת לא משגיחינן במה שאמר חוץ לב"ד ורש"ל פ"ק דחולין סי' כ"א הביאם וחלק עליהם וכתב שכיון שההיתר הוא מכח דהוה כנאבדה הריאה בלא בדיקה ממילא לדידן דאסרינן בנאבדה גם בזה אסורה ע"כ וא"כ לפי מ"ש רמ"א בסימן זה סעיף ב' דבהפסד גדול או בגדיים כו' יש להכשיר בנאבדה הריאה גם כאן מותר דוקא בכה"ג וכבר תמה מו"ח ז"ל על רמ"א שלא כתב כאן כלום על דברי הש"ע ולפ"ז מ"ש הש"ע סעיף ה' אם יש ספק אם היה בגג כו' והוא מדברי רשב"א בב"י מטעם נשחטה הותרה לפי דברי רש"ל יש לנו לאסור גם שם ולא יועיל חזקת נשחטה הותרה דמאי שנא מהכא דמדמינן לה לנאבדה ריאה אבל הנלע"ד דיפה כתב הש"ע להכשיר שם וגם כאן בב' סעיפים הללו ויפה עשה רמ"א שלא הגיה כלום כאן ולא בסעיף ה' דודאי אמרינן נשחטה הותרה והוה כזאב שנטל בני מעיה כו' והא דלא מהני לקלת גדולים לומר כן בריאה שנאבדה ריש סימן זה הוא משום דסירכות מצויות בבהמות וכל הריאה היא בחזקת זו אמרינן אילו היתה בפנינו שמא היינו מוצאים בה סירכות שיותר מצוי שנמצא סירכות ממה

באר הגולה

הרב בית יוסף : כד תשובת הרא"ש כלל כ' סי' כ' ורבינו ירוחם: כה תשובת הריב"ש סי' תל"ז: כו הרשב"ץ: כז שם :

פרי חדש

האחרונים ז"ל בכמה דינין שהבו האוסרים כתבו שאין להתיר אלא בהפסד מרובה מכלל שחלקו בין הפסד מועט להפסד מרובה ובפ"ק מקום שנהגו איכא פלוגתא דתנאי בהך מילתא ואיכא מ"ד דלהפסד מרובה חששו להפסד מועט לא חששו ובפ"ק דפסחי' סוף האי פירקא נמי אמרינן דלהפסד מרובה חששו ולהפסד מועט לא חששו והכי איתא נמי בפ' הערל דף פ"א הרי מצינו שחלקו חכמי' בין הפסד מועט להפסד מרובה ותו גרסינן בפ"ק דנדה מעשה ועשה רבי כר"א לאחר שנזכר אמר כדי הוא ר"א לסמוך עליו בשעת הדחק ופרכינן מאי לאחר שנזכר אילימא לאחר שנזכר דאין הלכה כר"א אלא כרבנן בשעת הדחק היכא עביד כוותיה אלא דלא אתמר הלכתא לא כמר ולא כמר ומאי לאחר שנזכר דלאו יחיד פליג עליו אלא רבים פליגי עליו אמר כדי ר"א לסמוך עליו בשעת הדחק ואמרינן התם דאפי' רבנן אודו בשני בצורות משום דאיכא הפסד מרובה ופי' שעת הדחק ע"ש בתוס' דף ו' ומכאן סמכו חכמים אחרונים לסמוך על מיעוט פוסקים להקל בהפסד מרובה וכמו שכתב הרשב"א בתשובה סי' רנ"ג ע"ש אבל בהפסד מועט אין להקל כלל ועוד אני אומר שבדינו של רדב"ז אין כאן אפילו הפסד מועט ברוב השנה שהרי העובד כוכבים הטבח מספיק בשר לישראל כל צרכם והותר ואם קצת ימצאו טרפ' אחרות ימצאו כשרות דרך משל ישראלים צריכים עשרים בהמות לצורך שבת שוחט והולך עד שימצא עשרים כשרות ואח"כ מסלק ידו מן השחיטה וא"כ אע"פ שלוקח מן הכשרות ולא מן הטרפות אינו מפסיד כלום ועוד אינו דומה הפסד מן הכיס להפסד ריוח שמפסיד השוחט מלהרויח ולכן הדבר ברור שתשוב' זו לאו בר סמכא היא ומיהו כשהדין ברור ביותר להתיר מקילינן אף בשעת הדחק ובע"ש וכתב מהרי"ו מינץ בתשובה סי' ע"ז דעני כל ימות החול ועשיר בע"ש שווין הן ומכל מקום המנהג לומר להם הטעם זה מפני עניו וזה' מפני כבוד שבת כדי שלא יתמה שפעמים אוסר ולפעמים מתיר ע"כ :

יד אפרים

ועי' שו"ת פ"י סי' י"א בענין מיעוך בסרכות עגלים הרכים והארתי יפה בספרי ב"א : (ש"ע סעיף י"ד) **הראשון** נאמן . עבה"ט ועי' בספרי שו"ת ב"א סי' י"ב בשוחט שהכניס ידו לפנים לבדוק והרגיש סירכא בדופן ופירק אותה ממקום חיבורה לדופן והניחה שם עד שיבדקנה במיעוך כנהוג ואח"כ הכניס הארכיטאקר את ידו להוציא הריאה וחיפשו אחר הסירכא ולא מצאוה כלל ובדקו בפושרין כל שטח האונא שבמקום ההוא ולא נמצא כלל . ולפי מ"ש השוא' אין הארכיטאקר חשוד להעביר סירכא רק שזה המוני בער ולא ידע בהמ' שהיתה עמו בהכנסת ידו איך היה החזק הוא הרפה וא"כ לא היתה עוברת מן הריאה ע"י הכנסת ידו אפילו בחוזק שהרי כבר היא אתוכה מן הדופן ולא היתה הסירכא מעכבת עליו שנאמר שהכנסת ידו גרמה

חידושי רע"ק

החמיר למאד בזה : (ט"ז סקי"ט) **וע"א** נאמן באיסורין כו' . משמע דבלא"ה לא היה נאמן

ביאור הגר"א

והקנוקנות ימחו בכך סוף דבר אל תשמעו להקל בדבר זה בשום צד כלל] וע"ל ס"י (ע"ב) : [כז] בודק כו' . עמ"ז : [כח] טבח כו' . אע"ג דע"א נאמן באיסורין מ"מ כיון שבטעות היתה אין בדבריו כלום דאף חכם שהורה לאיסור אם טעה אינו כלום כמ"ש בפ"ד דסנהדרין ל"ג א' כיון דאלו הוי פרה דינך כו' ועתוס' בנדה כ' ב' ד"ה אגמריה ובחולין מ"ד ב' ד"ה היכי כו' ובפ"ב דכתובות (כ"ב א') אמרה א"א אני וחזרה ואמרה פנויה אני נאמנת אם נתנה אמתלא לדבריה וכן אמרה טמאה כו' וכ"ש כאן שהאמתלא גלויה : [כט] אמר הבודק כו' . כמ"ש ביבמות ל' ב' אמר רבה אשה כו' ושם ל"א א' ומתני' דהכא בבת אחת כו' וה"ה כאן דנשחטה בחזקת כו' ועתוס' שם ד"ה אשה : [ל] כיון שבאו כו' . לאפוקי אם הקונה בא קודם כמ"ש שם קי"ז ב' כ"מ שהאמינה כו' : [לא] דבדיקת ריאה כו' . כמ"ש בירושלמי דפ"ג די"ם כנ"ל (כס"ק ג') : בגב

פתחי תשובה

בה סירכא עוברת ע"י מיעוך ומשמוש והכשיר וכתב דדוקא בכה"ג דספק אם הוא תוך שנתו אבל בודאי תוך שנתו אף דאינו יונק ודאי דאין להתיר ע"ש . ומ"ש הכה"ע בשם בה"י . עיין בתשובת גבעת שאול שם שכתב דזה דוקא בגדי וטלה ולא בעגל . ואף בגדיים וטלאים יש לפקפק אם לסמוך על מנהג זה כיון שלא נמצא בשום אחרון דעה זו ע"ש . ודע דאף שכתבו הפוסקים דלא מהני בהו מיעוך . נראה דה"ה אם נפסק בהגבהת אצבע לא מהני אף דקיל יותר ממיעוך (שהרי אף להמחבר מהני כדלעיל סעיף י"א אף דמיעוך לא מהני לדידיה) ובדברי הפוסקים לא מצאתי זה : (טז) ואחר מכחישו . עיין בשו"ת שיבת ציון סוף סי' כ"ג וסי' כ"ה שכתב דמיירי שגם האחר שמכחישו הוא ג"כ ממונה על הבדיקה ויש לזה נאמנות כמו לזה דאל"כ יהיו דברי הש"ע סותרים למ"ש בסוף סימן א' . וכן התב"ש בסעיף נו"ן כשהעתיק דין זה נקט שני בודקים המכחישים זה את זה ע"ש ולע"ד איני מבין מה שהעמיס כן בכוונת התב"ש דהרי התב"ש בסוף סי' א' פוסק כדעת האחרונים שם דאוקי חד לגבי חד ולא כש"ע שם משום דלא אמרינן כ"מ שהאמינה תורה כו' אלא בעדות אשה ע"ש וא"כ עכצ"ל דהתב"ש כאן אורחא דמלתא נקט : (יז) בבת אחת לב"ד . עט"ז וש"ך ועיין לקמן סימן קכ"ז בש"ך ס"ק י"ד דדוקא שנפסק הדין ע"פ עד האוסר הא לא"ה אוקי עד לגבי עד ואוקי אחזקה ושם הביא דברי הריטב"א שחולק על דין זה וסובר דוקא בעדות אשה הוי כשנים ולא באיסורין ועיין פמ"ג שכתב דהלכה י"ל כמ"ש המחבר . ונראה לי דהאי ב"ד לאו דוקא ודי ביחיד וכ"כ החלקת מחוקק באה"ע סי' י"ג ס"ק ע"ח גבי עדות אשה ואף הב"ש שם שחולק עליו היינו מטעמא כיון דלפעמים איכא נמי דיני ממונות לענין הכתובה ע"ש אבל כאן כ"ע מודו : (יח) ששוחטין אצל עובד כוכבים . עיין

באר היטב

נראה בעיני דדוקא בעגלים הרכים דהיינו שהוא תוך שנתו והוא יונק וכו' אבל גדיים וטלאים אע"פ שאינו יונק כל שהוא נקרא בשם גדי וטלה בלשון בני אדם דינו שלא למעך בהם (ש"ך) . ועיין פר"ח שחולק שוחט שמחט ובדק והכשיר ד' עגלים ובעגל שבדק ראשון נמצא אחריו סרכא ע"י בודק אחר וכאשר שאל את פי השוחט הודה שבשגגה היה בידו שלא הרגיש בסירכא יש להטריף שאר עגלים שבדק אח"כ (לה"ק בשם צ"ל ע"ש ועיין ת' עה"ג שאלה כ"ד דנראה דלצדד להקל) . כ' ע"י שקצת מקומות אינם ממעכין גדיים וטלאים עד ט"ו באב ובקצת מקומות עד ר"ה . (ובה"י כ' ג"כ עד ר"ה המה נידונים כקטנים ומכאן ואילך ממעכין כמו בגדולים) : (לב) נאמן . דשמא השני העבירה כשהכניס ידו בחוזק או הראשון העבירה בהוצאת ידו ועד א' נאמן באיסורין בדבר המסור בידו וכ' בד"מ ואפילו לדידן דמתירים כל הסרכות הנימוחים ע"י משמוש מ"מ טריפה דדילמא העביר בחוזק . (וכ"פ רש"ל ועיין כנה"ג) : (לג) היתה . ומיירי שבאו שניהם בבת א' לב"ד כמו בסעיף שאח"ז . ש"ך : (לד) היתר . הטעם שאמרי' נשחטה הותרה ומ"ש בסעיף הקודם טבח שהכניס ידו וכו' מכשירין אותה נראה שזה מיירי שהטבח אומר בפי' שבריאה מצא טריפות אבל אם אמר סתם טריפה יכול לומר שמצא איזה נקב בחצר הכבד מה שלא מצא השני כי אין חיוב על הבודק לבדוק אח"ז ואפי' אם אומר חפשתי בחצר הכבד ולא ראיתי שם נקב לא ראיתי אינו ראיה דאפשר שהראשון ראה מה שלא ראה זה איזה נקב קטן עכ"ל הט"ז : (לה) שנבדקה . וכ' מהרש"ל ולדידן דאסרינן בנאבדה הריאה קודם בדיקה גם בזה אסורה (אפי' בהפ"מ) .

חדושי בית מאיר

קי"ט מ"כ בשם מהר"ם ודוקא בבהמות ישראל נהגו למשמש ולא בבהמות אינו ישראל אבל מלשון מהרי"ו משמע דאין לחלק.והולם למ"ש רמ"א ז"ל ונכון לחוש למה שכתבתי אם לא בה"מ פשיטא דבבהמות אינו ישראל אין למעך בסירכא

יד אברהם

(ש"ע סעיף ט"ו) **טבח** שהכניס ידו ואמר טרפה ואח"כ נתברר שלא נפתח הטרפש מכשירין אותה . זה מיירי שאומר בפירוש שבריאה מצא טריפות (כמ"ש הט"ז) . אבל כשאומר סתם טריפה יש לומר שמצא פגימה על הסכין לאחר שחיטה מה שאין השני יודע . דכן המנהג אצל השוחטים דכשמוצא פגימה על הסכין תולה הטריפות בבדיקה . ומש"ה ראיתי כתוב שאין נכון שיבדוק אחר אלא השוחט הוא יבדוק : (שם סעיף ט"ז) **אמר** הבודק שלא כסדרן היתה ואחר מכחישו כו' מעמידין הבהמה בחזקת היתר . וצ"ל דמיירי שנאבדה הריאה וא"א לברר אבל אם היה אפשר לברר חיישינן לדברי האוסר וצריך לברר . וכמ"ש התוס' פרק האומר (דף ס"ה ע"ב) ד"ה נטמאו (ובדף ס"ו) ד"ה שלא . וכ"פ הג"ה סי' קכ"ז ס"ג . וכן הד [illegible] ס"ק י"א דהיכא די"ל דמהיכי תיתי יש כאן אי' כלל א"צ לברור ומיהו ע"א גרע . והריטב"א בעירובין (דף [illegible] דיינינן כמו דליכא למיקם עלה . ויש לי להביא ראיה דבספד"ר בספיקא דדינא א"צ לברר דהא דקיי"ל דבדרבנן עב [illegible] וכ"כ בפסקי מהרא"י ובשעה"מ הל' מקואות . ובזה י"ל מה שהקשה על הרמב"ם פי"ב מהל' בכורים ע"ש . וכתו [illegible] לאכול חלבה אף היכא דאיכא ס"ס שמא לא נשמט ואת"ל נשמט שמא לא איעכל ניבי' . מיהו בשו"ת ג"ש כ' [illegible] גופה להיתר שהרי לא נולדה בספק זה וגם בס' ב"א ביארנו.חזר בו לקמן.ומיהו מ"ש הב"א ראיה מדברי הרא"ש [illegible] ס"ס שהיה לו חזקת איסור אם החזקה היה מעולם כגון חזקת דבהמה בחייה שמעולם לא היה לה חזקת היתר צרין [illegible] וא"צ לברורי כגון חזקת א"א וכהג"מ גבי ג' ספיקות . וק"ל על הנו"ב דא"כ מאי מקשה הגמ' בפסחים (דף ט [illegible] כיון שבאו שניהם בבת אחת לב"ד [illegible]

גליון מהרש"א

דלר' יוחנן בחד סגי יונק או תוך שנה: (סעיף ט"ז ש"ע) **בחזקת** היתר . הפ"ח חולק אדין זה ושבסעיף י"ד . דכל שאין עד היתר שקול יותר לא אמרינן אוקמי אחזקה אף בהא ע"ש וע' ש"ך ס"ק ג' דבעי [illegible] **בבת** אחת לב"ד . אבל מ"ש [illegible] **הקונה** ריאה . [illegible] **אמרינן** נשחטה הותרה

להקל (רשב"א סימן רנ"ח) **מג** מיהו אם טבחים עובדי כוכבים רגילין לעשות כך יש לחוש אפילו (לו) בדיעבד ולכתחלה יש ליזהר בכל ענין :

יח כח *)**ריאה שנקבה במקום חיתוך האונות**[לב]**בגב האונה כנגד הדופן ודופן סותמתה** [לג] **בסירכא בבשר שבין הצלעות** (יט) כט **או בבשר ובעצם** **מד** **כשרה אבל אם היא סרוכה** (כ) **לעצם לבדו** **מה** **טריפה** ל **וכן הדין בכל השלם שכנגד האונות למעלה עד הערוגה כשרה מפני שהמקום צר ונדחקה לדופן והוא סותמו ונקרא דופן עד החוט שמנקרים מהחזה ומשם ואילך נקרא חזה ואם נסרכה שם טריפה** לא **ואם נסרכה על גבי חוט שבחזה דינו כאלו נסרכה בחזה וטריפה :**

הגה [לד] ולדידן אין נפקותא בחילוקים אלו גם בכל החלוקים אשר יתבארו עד סוף הסימן כי כבר נהגו באלו הארצות להטריף הכל ואין לשנות כי מנהג קדמונים הוא באשכנז וצרפת שאנו מבני בניהם ולכן אין להכשיר שום סירכא בריאה אם לא ב' אונות הסרוכות בכסדרן למטה מאציין לצד עיקרן והוא הדין אונה באומה בכסדרה כי האי גוונא **מו** וכבר נתבאר שנהגו להקל בסירכא המתנתקת על ידי מעוך (לז) (בא) וממשמוש :

טורי זהב

ממה שלא נמצא וסירכות אוסרות ברוב הריאה זולת במקומות מעטים שמותר דהיינו כסדרן ע"כ חשו שמא יש סירכא ברובה של ריאה משא"כ כאן בב' הסעיפים ובסעיף ה' דהכל רואים שריאה זו יפה היא כולה רק שבמקום אחד נסתפק בה בזה אם היא אסורה או לא ודאי לא אמרינן דסירכא אסורה מצויה טפי במקום הזה מסירכא שאינה אסורה ואין שום ריעותא להיסור דהיינו לומר שהיתה שלא כסדרן טפי ממה שנאמר שהיתה כסדרן וכן בכל הדומה לזה שיש ספק לפנינו ושני הצדדין שוין פשיטא שאמרינן בזה נשחטה הותרה וכן בההיא דסעיף ה' הצדדין שוין ואנו רואין שכל הריאה במקום שייך בה איסור אין כאן ריעותא רק שבמקום אחד יש ספק אמרינן נשחטה הותרה שהרי מצוי סירכא אף במקום היתר ותו דהוה ספיקא דרבנן וכמ"ש רמ"א בסמוך אחר זה *) והא דתלה רשב"ץ הטעם דהוה כנאבדה הריא' הוא לרווחא דמילתא כיון דלדידי' כשר בנאבדה אבל באמת אפילו מאן דאוסר בנאבדה מתיר כאן וכל אפייא שוין שהיתר גמור יש כאן וק"ו אם נצרף לזה שאפילו אם נאבדה מותר מצד הדין כמ"ש רב"י אתמול אכלנו מחלבה ועכשיו נחזיקנה בטרפה וכן הושוו רוב הגדולים רק רייטעס החמירו וחשו האחרונים לדבריהם בזה ודאי אין כאן איסור לכ"ע ושומעין לדברי בעלי הש"ע כי נכונים הם אבל מכל מקום מה שכתבתי לעיל סוף סימן ח' בשם רש"ל בית הכחשה אם שחט כהוגן שאסור אינו ענין לזה דהתם אמרינן בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת עד שיודע לך שנשחטה כהוגן והתם הספק בגוף השחיטה כנלע"ד ברור :

אם

שפתי כהן

בסתם) ובאמת פסק מהרש"ל כך אבל לפענ"ד דעת הר"ב דהא על כרחך אנן דמחמירין בנאבדה הריאה ע"כ מדרבנן היא דהא בדיקת הריאה דרבנן וכמ"ש כל הפוסקים וכיון דלא עביד כתקון רבנן אסרו אפילו דיעבד דאי לאו הכי לא הוה מקיים תקנתא דרבנן אבל כשאחד אומר נבדקה כהוגן וכשרה היתה ואחד אומר טרפה היתה דבין להאי ובין להאי נבדקה מיהת ועביד כתקון חכמים אלא דזה אומר כשרה היתה וזה אומר טריפה היתה א"כ ה"ל חד לגבי חד ואוקמא בהמה בחזקת היתר דהא ודאי כ"ע מודים נשחטה בחזקת היתר גמור עומדת וכל ספק לאחר שחיטה תלינן לקולא אלא שחז"ל הצריכו לבדוק הריאה מפני שעלולה ליטרף ומתוך כך אסרו אפילו דיעבד כשלא נבדקה אבל מדינא היתר גמור הוא וכדהוכחתי זה בספרי בהרבה הוכחות וראיות ברורות וכמ"ש בס"ק ח' וגם הב"ח גופי' כ"כ בריש סי' זה וא"כ כשהריאה לפנינו וא' אומר כסדרן וא' אומר שלא כסדרן וכה"ג ודאי דבחזקת כשרה קיימא (ובלאו הכי נמי לא קשה מידי דהא רוב הפוסקים והמחבר סוברים דנאבדה הריאה כשירה ושטתם עיקר בכמה דוכתי בש"ס למ"ש בספרי וגם הרב בהג"ה והב"ח סמכו עליהם בהפסד מרובה הלכך אף דמחמירין בשאין הפסד מרובה מ"מ הבו לה דלא לוסיף עלה והיינו דוקא בנאבדה ממש משא"כ הכא) והרשב"ץ והמחבר שכתב וה"ז כבהמה שנאבדה ריאה שלה כו' ה"ק דכי היכי דהתם שרי מדינא מטעם נשחטה הותרה ה"ה הכא וזה ברור : **מג** מיהו אם טבחים כו' . כ"כ הרשב"א וקשה לי כהי דעובדי כוכבים מורגלים בכך מ"מ מאן לימא לן דהיתה סרוכה הא כיון שנשחטה בחזקת היתר עומדת וכי גרע מנאבדה הריאה דמכשיר הרשב"א וכן הרב בהג"ה מכשיר בהפסד מרובה וצ"ל כיון דהניחו אצל העובד כוכבים הוא כמזיד : **מד** כשרה . וא"צ בדיקה טור וכ"פ ב"י : **מה** טרפה . ולא מהני בדיקה טור וב"י : **מו** וכבר נתבאר כו' . וכן כל הסירכות שיתבארו בסימן זה בכולן נוהגין למעך וזה

הכלל

באר הגולה

כח מימרא דרב יוסף בר מניומי וכו' חולין דף מ"ח : כט טור בשם הרמב"ם שאביו מן האוסרים והוא מן המתירין בפרק י"א מה"ש וכ"כ דעת הרשב"א שמתיר : ל הרא"ש שם : לא בבדיקות

נקודות הכסף

(ס"ק כב) והא דתל' הרשב"ץ כו' לרווחא דמילתא כו' . זהו עיקר יסודו של מהרש"ל

פרי חדש

(בש"ע סעיף י"ח) ריאה שניקבה כו' . בפרק א"ט אמר רב נחמן ריאה שניקבה ודופן סותמתה כשר' ואוקמינא לה במקום רביתא דהיינו חתוכי דאוני אמר רבינא והוא דסביך בבשרא פירוש נאחז ומסובך היטב בבשר כמו נמר מסובך ולהכי נקט סביך ולא נקט סריך ובתשובת רב שר שלום גאון כתב דבין סביך וסריך ובין לא סריך וסביך כשרה ולית הלכתא כרבינא אלא כר"נ דאמר ריאה שניקבה ודופן סותמתה כשרה ומשמע מתוך דבריו דרבינא לא בא לפרש דבריו של רב נחמן אלא סברא דנפשיה קאמר וכן נראה' מדפריך עלה דוהעלתה נמחים חוששין לה ומי אמר ר"נ הכי והאמר ר"נ כו' ולא משני הא דסביך והא דלא סביך ועוד מדפריך רב יוסף לרבינא ולא לרב נחמן משמע לרב נחמן לא בעי סביך ולא בעי סריך עכ"ל התוס' והנה אין לדקדק נמי מדלא משני הא דסביך הא דלא סריך דאלמא לר"נ אף סריך לא בעי דלא ה"מ לשנויי הכי דהא ע"כ מימרא דוהעלתה נמחים אסמוכה דריאה קאי דהיינו לפחות סריך ומיהו יש לדחות סיוע התוס' שכתבו מדלא משני הא דסביך הא דלא סביך דלא משני הכי משום דהוי משמע דאף שלא במקום רביתא היכא דסביך כשרה והא ליתא ומש"ה שני שנויא אחרינא תו קשה במה שכתבו מדפריך לרבינא ולא לר"נ וזה תימה דהיכא ה"מ למפרך לרב נחמן בלא ביאר דבריו והלא לרבינא שפי' דברי ר"נ בדסביך לדידי' ודאי קשיא ולעולם דהוא מפרש ולא חולק ומהרי"ט בחלק י"ד סימן ז' תירץ לזה ע"ש . ולענ"ד יראה שזה ועוד אינו מוסיף אלא לאחזיק סברת רב שלום שמתחלה כתבו בתוס' דמדלא משני הא דסביך הא דלא סביך משמע דרבינא הוי חולק והשתא בעי לאתויי ראייה דאפי' תימא דהוי חולק אכתי מנ"ל להגאון דלרב נחמן לא בעי אפילו סריך והביאו ראייה שפיר דמדפריך לרבינא לא ק"ל בדברי ר"נ מידי אלמא דהוי סבירא לן כרב נחמן וכרב יוסף דאפילו סריך לא בעי דהא לא אשכחן מאן דפליג ארב יוסף בסברת ר"נ ולא אזינן דהדרינן מהך סברא וראיתי להרב מהרי"ט בסי' הנזכר שכתב שמדברי תוס' שכתבו דלר"נ לא בעי לא סביך ולא סריך ליכא הכרע שהגאון מתיר נקב בלא סתימה כלל שהרי הרא"ש מביא הכרע זה ודבריו ברור מצלו דרב שלום בעי סביך וכמ"ש הטור בנו ומכח זה כתב דמ"ש תוס' והרא"ש אינו אלא לס"ד שהיינו יכולין להעמיד דברי ר"נ דלא בעי אפילו סריך אבל לפי המסקנא נהי דסביך לא בעי סריך מיהא בעי עכ"ל ודבריו תמוהים להוציא פסק דברי תוספות ממשמעותו ואין ספק דברי התוס' ברורים הם דלרב שלום אפילו סריך לא בעי וכן מבואר בסמ"ג עשין סי' ס"ג ואין ספק אצלי שכן דעת הרא"ש גם כן וכדמוכח בהדיא בסוף דבריו ומה נעשה להטור בנו אם לא נתכוין בכוונת אביו ותדע שהרי מההכרח דלא פריך לר"נ מוכח בהדיא דאפילו סריך לא בעי דאל"כ תקשי ליה הברייתא בלא רבינא ודלא כהב"ח ומהרי"ט שכתבו דלמסקנא בעי סריך ולא נהירא . ומדברי הרב הנזכר משמע דבעי להכריח דע"כ מוכרח כדעת רב שלום דלפחות סריך מיהא בעי דאל"כ לתני במקום חתוכא דאוני כשרה בכל ענין ומדקאמר ודופן סותמתו אלמ' סתימה מעליא בעי דלא מפקא זיקא ועוד מצאתי דקס"ד דמקשה דפריך מאידך דרב נחמן ולא שני ליה בין דופן לדופן מאי ודופן סותמתו והביא עוד ראי' ממאה שניקב' וכבד סותמתו דכשירה היינו במקום דבוקה וכן מדברי מרדכי שכתב דבדקינן לה בנפיחה . וכתב עוד דכי פריך רב יוסף מהסיא דוהעלתה נמחים אתיא זה פיסול שחוזר להכשירו לר"נ לא פריך משום דאין לומר דניחוש דלמא נקב בתחלה ואח"כ נדבקה וה"ל פיסול החוזר להכשירו דכיון שאנו רואין אותה עכשיו דבוקה איכא למתלי דכך היתה בתחלה בשעה שניקבה . ועוד הביא ראיה מהא דקאמר רבא הני תרי אוני דסריכן להדדי לית להו בדיקות' ואי ס"ד אין נקב פוסל שם לא יהא אלא נקב ודופן סותמו אלו דבריו בקיצור ואם כוונת הרב ז"ל היתה כדמשמע מפשט דבריו להכריע דלכ"ע סריך מיהא בעי וכגון שדבוקה יפה לדופן וכההיא דר"נ דלעיל ריאה הסמוכה לדופן ולא מפליג גמ' בינייהו אלא דהסיא שלא במקו' רביתא והכא במקו' רביתא אבל לעולם התם והכא בסמוכה מיירי עכ"ל ומלשון זה ומלשונות אחרים משמע דבעי למימר דעכ"פ סריך מיהא בעי ר"נ

ביאור הגר"א

[לב] בגב האונות . לאפוקי ניקבה מבפנים דלאו היינו רביתייהו כמ"ש בס"כ : [לג] בסירכא . כפירש"י דמ"ש דסביך היינו סריך ול"ק אלא דבבישרא דוקא לאפוקי בעצם וע"ש בד"ה התם ובד"ה דסביך כו' : [לד] ולדידן כו' גם כו' . תוס' שם ד"ה

חידושי רע"ק

נאמן כלל לאסור הבהמה דהוי נגד רוב בהמות כשירות . וקשה לי דא"ב בסי"ז הקונה ריאה וכו' ואמאי נאמן לאחרים לאסור מה שקנו . וצ"ע : (ש"ך סקמ"ג) הוה כמזיד . משמע דוקא ברגילים בכך אבל בלא"ה אף דהעובד כוכבים עשה כן מותר בדיעבד דהוי כנאבדה

באר היטב

ולקונה ודאי אסור לכ"ע דשוויה אנפשיה חתיכה דאיסורא ואם הקונה לא הוציא המעות עדיין אין מוציאין ממנו(ל"ח). אבל הט"ז והש"ך חולקים עליו וס"ל דבזה כ"ע מודו דכשר ע"ש מה שמחלקים בין דין זה לנאבדה הריאה וכתב הט"ז ומ"מ מ"ש לעיל בס"ס ח' בשם רש"ל בית הכחשה אם שחט כהוגן שאסור אינו ענין לזה דהתם אמרינן בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת עד שיודע לך שנשחטה כהוגן והתם הספק בגוף השחיטה כנ"ל ברור עכ"ל : (לו) בדיעבד . והטעם כיון שהניחו אצל העובד כוכבים שרגיל לעשות כך הוי כמזיד . ש"ך : (לז) ומשמוש. כ' הש"ך וכן כל הסרכות שנתבארו בסי' זה בכולן נוהגים למעך וזה הכלל נקוט בידך כל סרכות שבעולם נוהגין למעך ולבדוק אח"כ אם עולה בנפיחה חוץ מכסדרן דהיינו מחיתוך לחיתוך למטה מחציין לצד עיקרן וסירכא תלויה ודבוקה בגרגרת או בטמפון השומן או בשדרה בענין שנתבאר בס"ד דכשר וכן אם הוורדא נדבקה למטה בשורש שלה בסעיף ג' כל אלו כשרים בלא מיעוך ובלא שום בדיקה מטעם דהיינו רביתייהו כך נוהגין בארצות האלו וכן הוא בדברי האחרונים (ופר"ח כ' אנו אין נוהגין למעך . ובכסדרן מכשרינן בכל גוונא אף למעלה מחציין וכן דבוקה בשדרה גם ורדא נדבקה בשורש שלה מכשרינן אבל דבוק בגרגרת או בשומן הטמפון מטריפין עכ"ל . וע"י כ' חלילה למעך או למשמש במקום ב' לריעותא . ועיין בצ"י שכ' שאם הבהמה שמנה והשמנונית תולה מן החזה על הדופן ונסרך שם כשרה) . והט"ז כ' דאין למעך בסירכא דבוקה היוצאת מבועה או מטינרי וכ' עוד שראה מעשה בטבח א' מומחה שהיה עצם א' דק וארוך קצת מונח על הריאה מבחוץ ונדבק בעורה לרחבה וקלף אותו ממנה ונפח בה ולא היה מבצבץ והכשירה מטעם שהבודקים אומרים שמצלעות הבהמה נקלף ונדבק בריאה תחת הצלעות ול"נ דטריפה כיון שאפשר לו לנקוב הריאה בעי בדיקה מדין הש"ס כמו בריאה שהרגים בה מחט בסימן ל"ו סט"ז ואין אנו בקיאין בבדיקה כמ"ש רמ"א בסי' זה ס"ד ותו דיש לחוש שמא ניקב גם במקום אחר וכן שמעתי ממהר"ש יפה ז"ל עכ"ל (ופר"ח מכשיר דמסתמא אינו אלא מצלעות הבהמה . אם נמצא ע"ג הריאה שומים שקורין ווארצלי"ן צריך לקלוף מן הריאה בנחת ובאם שיהי' הריאה יפה ושלימה

פתחי תשובה

בתשובות הר"א מזרחי סימן כ' : (יט) או בבשר ובעצם . עיין בתשובת רדב"ז החדשות סימן שכ"ח שכתב דכל מקום שהצלע מגולה נקרא עצם . וכל מקום שהבשר חופה את העצם נקרא בשר . דלא כקצת טבחים שאומרים דלא נקרא לעצם ולבשר אלא כשהיא סרוכה לבשר שבין ב' הצלעות שאין שם עצם כלל אבל אם נסרכה לבשר שעל העצם לפי שהצלע אמצעיתו מגולה ושני צדדיו מכוסים בבשר ואם נסרכה לאותו בשר נקרא לעצם כיון שיש תחתיו עצם וטרפה . דהא ליתא דבשר שעל הצלע בשר הוא ולא עצם ומ"מ צריך ליזהר שיהיה בשר ממש מה שעל העצם אבל אם הוא קרום לבד כדרך הבהמות הכחושות אין זה לבשר אלא לעצם ע"ש : (כ) לעצם לבדו טריפה . עיין בה' רשב"א סי' ע"ו בסופו : (בא) וממשמוש . עבה"ט [ועיין פמ"ג שהביא דהשמ"ח כתב כשיש מכה גרע טפי ונוהגין שלא למעך דאומרים משום דמקום המכה רך ומתחלל ומש"ה מנותקת דלא כאותן השוחטים שממעכים . והוא ז"ל כתב דיש ליזהר אחר המנהג בזה והיכא דנהוג למעך אף בכה"ג אין לגעור בהם ע"ש . וכן מסיק בתשובת ח"ס סי' מ"א . וכתב עוד ובעיר חדשה שאין מנהג דעת הגאון בית אפרים לאסור . ולפענ"ד להתיר בבהמת ישראל דאיכא הפסד מרובה ע"ש] ומ"ש הבה"ט בשם ס"ז

יד אפרים

אם לא שבמתכוין ביקש לעקור וזה אינו חשוד על זה ע"כ שבנגיעה דרך העברת ידו אזדא לה . או הראשון העבירה בהוצאת ידו וכמיעוך דיינינן לה ואע"ג דבסירכא שלא כסדרן וספק אם עבר ע"י מיעוך או נתפרקה בחוזק יש להטריף דליתחזיק איסורא הכא דהיתרא שכיח טפי ואינו ספק השקול ותולין בוודאי שזה נעשה ע"י הוצאת יד הראשון או השני בנגיעת ידו והוא כריר בעלמא שלא מחמת נקב ע"ש : (סעיף י"ז בהג"ה) יש לחוש אפילו בדיעבד . וכתב בשבו"י ח"ג סי' ס"א במקום שהבכרים הקצבים תופסין ידיהן אחר השחיטה וסותכין הדם לנפוח הבשר יש לנפוח כל הריאות שלהם ואם אפשר לתקן הדבר ע"י השררה יתקן מה דאפשר כו' ועי' בספרי ב"א סימן קפ"ב ועי' בתב"י סי' ל"ה מי שמצא סירכא שנתמעך בין אצבעותיו והיה כמו ריר בעלמא ורצה לנפוח הריאה ומצא שהכרי לפי תומו תחב בריאה הסיר ולא לנפוח : (סעיף י"ח בהג"ה) ע"י מעוך ומשמוש . עבה"ט ועי' בספרי ב"א שהבאתי מנהג המדינה . וכ' בפמ"א ח"ב סי' פ"ט שיש מקומות בין הספרדים שמנהגם להכשיר בסירכא לתוך הדופן לנתוך בסירכא ולבדוק בנפיחה הוא מנהג בטעות ומכ"ש בסירכא שלא כסדרן בריאה עצמו שלא עלה על לב שום פוסק להתיר יש למחות בידם ואם לא ישמעו אסור לאשכנזים לאכול

גליון מהרש"א

הותרה . אף דהריעות' מחזי' ועי' פ"ם במשבצות ס' ל"ג סק"ו מ"ש על דברי ט"ז אלו . ע' ש"ך ס"ג ובגליון : (סעיף י"ח ש"ע) ודופן סותמתה . ע' ש"ך ס' מ"ו סק"ד ובט"ז שם סק"ג :

וסרכא

יד אברהם

אין כאן עדות . עיין ש"ך ועי' מ"ש בכרו"פ שהריטב"א שהביא הש"ך סי' קכ"ז חולק בזה דדוקא בדבר שבערוה שאין אחד נאמן הראשון כשנים ולא באיסורים דכל עד אחד נאמן . וכ"כ בש"ך ח"מ סי' פ"ו ס"ק ע"ו דלא הוי עד בתרא כחד לגבי תרי רק היכא דקמא מהימן ולא בתרא משא"כ היכא דעד בתרא מהימן כעד קמא כגון בממון . ואם כן ה"ה באיסור דעד אחד מהימן לא אמרינן דהראשון כשנים : (ש"ע בהגה"ה) מיהו אם טבחים עובדי כוכבים רגילין לעשות כך יש לחוש אפילו בדיעבד . נראה דאם לא נמצא שום דלדול סירכא לא גרע מ"ש הרמב"ם והעתיקו הש"ע לעיל סעיף ג' . בא עובד כוכבים או ישראל והוציא הריאה קודם שתבדוק והרי היא קיימת נופחין אותה . ולדעת האחרונים שמכשירים שם בלי הפס"מ ה"ה מכשירין כאן . ומיהו כשהניחוה במזיד דס"ל כמבטל אי' במזיד כנראה מדברי הש"ך אסור לכ"ע . ודלא כהפמ"ג שכתב דלאחרים שרי כמו בכל מבטל אי' במזיד . וכ"כ בס' תגורת שמואל והביאו בס' ל"ש . וליתא דהא כתב הריב"ש בתשובה סי' תכ"ח גבי מבטל בדיקת הריאה דה"ל כאלו נתבטל בשביל כל הקהל למי שירצה לקנות ואע"פ שלא נעשה בשביל אדם מיוחד אלא על הסתם בשביל מי שירצה לקנות והרי הוא כמו שנעשה בשבילם ביחוד . וה"ל מהא דספ"ב דעירובין גבי תחומין דאם בא למכור גם בשביל ישראלים ה"ה כבא לכם ביחוד . ושוב ראיתי שכ"כ גם התב"ש סי' ע"ו וה"ר לזה מגמ' דבכורות וגם הוא לא ראה שכבר קדמו הריב"ש בזה . וכ"ז נעלם מהאחרונים כאן : ובדין סירכא טרפא לכרם ואירע שלא בדק דעת הכ"ב סי' ע"ו לאסור בהפס"מ .

הכלל נקוט בידך כל סירכות שבעולם נוהגין למעך ולבדוק אח"כ אם עולה בנפיחה חוץ מכסדרן דהיינו מחיתוך לחיתוך למטה מחליין לצד עיקרן וסירכא תלוי' ודבוקה בגרגרת או בסמפון השומן או בקדרה בענין שנתבאר סעי' ז' דכשר וכן אם הורדא נדבקת למט' בשורש שלה בסעי' ו' כל אלו כשרי' בלא מיעוך ובלא שום בדיקה מטעם דהיינו רביתייהו כך נוהגים במדינות אלו וכן הוא בדברי האחרוני': **מז** ודוקא כנגד האונות. ז"ל הב"י הנה נתבאר שיעור מקום רביתייהו דאונא ברוחב אבל לאורך הבהמה לא נתבאר שיעורו ונראה דכל שכנגד האונות דוקא הוי רביתייהו ושלא כנגד האונות לא הוי רביתייהו וכן מוכח לשון העיטור :

יט מז לב ודוקא כנגד האונות הוא דמכשרינן אבל שלא כנגד האונות טריפה :

כ [לה] לג הא דמכשרינן דוקא כשהנקב כנגד הדופן אבל אם ניקבה מבפנים לד או אפילו בשיפולי ריאה וסרכא יוצאת משם לדופן טריפה [לו] ואם סירכא יוצאת משיפולי אונה ומתפשטת על גב האונה ונסרכת לדופן (כג) לה אם רוב הסירכא היא בגב האונא כשרה ואם לאו (לח) טריפה :

כא לו אם סרכא עולה מן האונה לדופן שבצד האומה טריפה ואם סרכא עולה מהאונה לדופן שבנגד האונה ולדופן שכנגד האומה (כב) לז אזלינן בתר רובא :

כב [לז] לח אם האומה סרוכה לדופן אם יש מכה בדופן כשרה ואינה צריכה בדיקה ואם אין מכה בדופן טריפה ולא מהניא לה בדיקה ודוקא בסרוכה לדופן מכשירין ע"י מכה לט אבל אם סרוכה לשאר מקומות כגון חזה וגרגרת ושמנוני' הלב וטרפש וכיוצא בהן אע"פ שיש בהן מכה טריפה ולא מהני לה בדיקה:

כג מ מכה זו שאמרו היינו שיש בדופן כעין נגע אבל אם יש בהרות שחורות בלבד אינו סימן מכה ממש ואם (כג) נשבר הצלע אף על פי שחזר ונקשר קרינן ביה שפיר מכה :

כד מא אם כל הריאה דבוקה לדופן אם אין מכה בדופן טריפה ולא מהני לה בדיקה אפילו אם דבוקה כולה בלא שום פילוש ויש מי שכתב שהמתירה בר נדוי הוא והכלים אסורים (רשב"ז) :

כה מב אם האומה והאונה נסרכו בסרכא אחת לדופן אם [כד) רוב הסירכא מהאונה כשרה ואם רובה מהאומה טריפה אם אין מכה בדופן וכן אונה הסרוכה בסירכא אחת לחזה ולדופן אזלינן בתר רובא. וכן אומה הסרוכה בסירכא אחת לדופן שיש בו מכה והסירכה במכה וחוצה לה אם (כה) רובה במכה כשרה ואם לאו טריפה מג וכן אם נסרכה האומא בסירכא אחת לטרפש ולמכה שבדופן אם רובה במכה שבדופן כשירה ואם לאו טריפה :

הגה [לח] ריאה שנמצא עליה כמו כיסוי חלב והוא בשר בלוי קולפין אותו מעליה (כד) ואם הריאה (כו) תחתיו שלם ויפה כשר מיהו צריך לבדוק הריאה (לט) בנפיחה (ב"י ס"ס ל"ח*) בשם רוקח) :

(כג) אם רוב הסירכא כו'. בטור כתב שהרא"ש הסכים לזה והקש' ב"י דהא לעיל כתב הטור בשם הרא"ש דכשהוא כנגד הצלעות והבשר אסור כיון שהוא גם כנגד הצלעות ותירצו בזה הרבה תירוצים ולא ידענא קושיא מעיקרא מאי היא דהתם הוא הנקב בבירור כנגד הצלעות וכנגד הבשר ע"כ לא מהני סתימת הבשר כיון שחלק הנקב שכנגד הצלעות אינו סתום משא"כ כאן שיש סירכא אע"פ שאין סירכא בלא נקב מ"מ אין הנקב גדול כ"כ כמו הסירכא אלא שהנקב העלה ליחה סביבו עד כי הגדיל מ"ה אמרינן אם הרוב של הסירכא מן האונא אז חלק הסירכא שבו הנקב הוא משם אלא שהרחיב ועשה סירכא גם נגד האומה ושם לא יש נקב וכן איפכא זה הנלע"ד פשוט . ומ"כ אם סירכא הלויה יוצאה בשיפולי אומ' ובסוף הסירכא עבה היא ותלוי בה כמין כפתור ונראה כבועה מליאה מוגלא אפי' הכי נראה דכשר דהתפשטות ליחה היא ומ"מ בדיקה בעי עכ"ל ואני אומר דהוה בועה בשיפולי וטריפה *) . בילדותי ראיתי מעשה בטבח אחד מומחה בריאה שהיה עלה דק אחד ארוך קצת מונח כל הריאה מבחוץ ודבק בעורה לרחבה וקלף אותו ממנה ונפח בה ולא היה מבלבן והכשירה מטעם שהבודקים אומרים שמצלעות הבהמה נקלף ונדבק בריאה שתחת הצלעות ואח"כ ראיתי דין זה שנדפס בשם גדול אחד . ולי נראה דטריפה כיון שאפשר לו לנקוב הריאה בעי בדיקה מדין התלמוד כמו בריאה שהרגיש בה מחט בסימן ל"ו סעיף ע"ז ואנן אין בקיאין בבדיקה כמ"ש רמ"א סימן זה סעיף ד' וכפי מה שכתבתי בכל מידי דהכשר שלו תלוי בבדיקה מן הדין והו דיש לחוש שמא נקב גם במקום אחר וכן שמעתי ממהר"ש יפה ז"ל : **(כד)** ואם הריאה תחתיו שלם ויפה כו'. אין לפרש דאם נמצא תחתיו שאינו יפה דטריפה אע"פ שמצד הריאה עצמה לא היה טריפות מכה ההיא שאינה יפה מ"מ הבשר בלוי מצרף שיהיה טריפה דזה אינו כלל דאם בא להשמיענו שיש כאן טריפות היה לו לכתוב הטריפות ולומר אם אין תחתיו יפה טריפה והו דהיה לו לבאר באיזה ענין מקרי אינו יפה דנטריף בשבילו ותו דאין כאן טעם לטריפות דא"ל דהוי הרתי לריעותא דמה ריעותא יש בכיסוי החלב או בשר בלוי אלא נראה פשוט דהיתירא אתי לאשמועינן דלא נימא דהבשר בלוי עושה אותה טריפה דאותו הבשר הוא ממשת של ריאה וא"כ יש כאן שינוי מראה דטריפה דהא כמראה בשר או לבן כמראה חלב טריפה קמ"ל דקולפין אותו הבשר ואין משגיחין בו ובמראיתו אלא בריאה עצמה בודקין אם אין בה ריעותא להטריף כשר ואין זה הבשר בלוי מזיק לה כלל ושוב שמעתי שמורה אחד הטריף בריאה שנמצא בשר בלוי וקלפוה והיה תחתיו כמו לקת דהיינו קמטים מטעם זה שהבין דכל שאינו יפה טריפה אע"פ שאין טריפה בלאו הכי ולא נהירא כלל דאין לנו להוסיף טרפות ומעולם לא נתכוין בעל הרוקח ללמדנו איסור מטעמים שכתבתי כנלע"ד וא"ל דיש כאן ריעותא מחמת דהוי כמו סירכא מריאה לאותו בשר דאם כן לא היה מועיל בדיקה דהא אנן מטרפינן כל הסירכות כדלעיל בהג"ה אלא פשוט שזה לא מקרי סירכא כלל אלא כך היא בתולדתה וכעין שזכרתי בסי' ל"ה סעיף ח' בשם רש"ל במעשה דריכוס שהיה עור פרוס על כל הריאה וקלפוה והכשירוה ה"כ כן הוא כנ"ל ומ"ש נקט כאן שלם ויפה דמתחלה לא היה ניכר בה חיתוכי דאוני מחמת הכיסוי וגם היה בה מראה בשר לזה כתב שמאחר שיש עכשיו למטה שלם ויפה מצד חיתוכי דאוני ויפה מצד המראה לא משגיחין בכיסוי העליון :

הידושי רע"ק

כנאבדה בשוגג ומ"מ נראה בנמצא סירכא תלויי' טריפה : (ט"ז ס"ק כ"ג) **ול"נ** דטריפה . ע' במשבצות זהב דנמצא עצם בתוך חלל הגוף ויש לתלות דמצלעות הוא דכשר דל"ד למחט

ביאור הגר"א

רב נחמיה כו' : [לה] הא כו'. דלאו רביתייהו כנ"ל : [לו] ואם כו'. הכלל בזה עד סוף הסימן דכל שרובו נסתם לא מיפרקא : [לז] אם האומה כו'. כפי' הר"ן דמ"ש שם היכי עבדינן קאי אכ"ם דאתמר חוששין לר"נ אהעלתה צמחים ולאביטי אשניהם ורב נחמיה קאי לקולא אליכא מכה בדופן ולענין פלוגתא דר"נ ואביטי פסק כאביטי להחמיר בשל תורה וכן פלוגתא דרבא ורב נחמיה כרבא וז"ש ברישא וא"צ בדיקה אליבא דכ"ע ובסיפא טריפה ולא מהניא כו' דלא כר' נחמיה וכן לא חילקו בין העלתה כו' כנ"ל : (ליקוט) אם כו'. עמש"ש אבל לשיטת התוס' שם ד"ה מייתינן כו' וד"ה ר"נ כו' אינו כשר אלא בלא העלתה צמחים ואיכא ריעותא בדופן וע"י בדיקה. ובת"ה לשיטת רש"י פי' דמ"ש היכי עבדינן קאי אשניהם ואפי' העלתה צמחים ומ"ש ואי לא טחנת כו' היינו דצריך בדיקה ול"ג ואע"ג דלא קא מפקא זיקא ור"ג בדק כו' מחמיר אפי' איכא רעותא בדופן ולענין הלכה בש"ת הלך אחר המחמיר וקי"ל כר' נחמיה והלכך אין חילוק אי איכא ריעותא או לא בין העלתה צמחים או לא לעולם ע"י בדיקת כשרה ואי לא כו' וטרפה היינו ספק טרפה וכמש"ש מ"ד ב' ורב נחמיה ל"פ ארבא אלא לפרושי קא אתי והלכך באיכא רעותא כשרה בלא בדיקה ואי ליכא כשרה בבדיקה ובשניהם אין חילוק בין העלתה צמחים או לא. והרי"ף גרס ואע"ג דלא מפקא זיקא ולא הביא דברי ר' נחמיה דס"ל דקאי אליכא מכה בדופן ולקולא פליג ופסק להומרא כרבא ולשיטתו באיכא ריעותא כשרה ע"י בדיקה ואי ליכא ריעותא לא מהני בדיקה ואין חילוק בין העלתה צמחים או לא וכן לכל השיטות דלא כתוס' הנ"ל ד"ה מייתינן כו' ועת"ה ל"ה א' ב' : אבל אם סרוכה כו'. ת"ה שם בשם הרמב"ן וכתב שם דהרז"ה והראב"ד ס"ל דה"ה בכל המקומות אבל הוא הסכים לדעת הרמב"ן כתב וכן נהגו כו' (ע"כ) : [לח] ריאה שנמצא כו'. כמ"ש בריאה דקיימא גילדי גילדי שם מ"ו ב' ; אבל

פתחי תשובה

במעשה שהיה עלה דק כו' עיין בתשובת מקום שמואל סי' ע' שהשיג על הט"ז והעלה כדעת הפר"ח להכשיר ע"ש ועיין בתשובת שבו"י ח"ב סימן ס' שכתב בזה להתיר בהפ"מ ע"ש וכן פסק התב"ש בזה להקל בהפסד מרובה ועיין בתשובת הר הכרמל חיו"ד סי' ה' שכתב דזה דוקא בנמצא מונח על הריאה מבחוץ אלא שנדבק בעורה אבל אם נמצא מונח בריאה בין קרום לקרום דהבשר יש ריעותא לפנינו שניקב קרום אחד ע"י העלה שפיר יש לחוש שניקב גם השני במשהו ואין אנו בקיאין וטרפה אפילו במקום הפסד מרובה ע"ש : **(כב)** אזלינן בתר רובא . עיין בתשובת מהר"י טרלאני ח"א סימן ע"ז מ"ש בזה : **(כג)** נשבר הצלע . עיין בתשובת מהרי"ט ח"ב סי' ט' שהאריך לחלוק על הפוסקים שאמרו שיש להכשיר בסרוכה לצלע שנשבר וחזר ונקשר דחשיב מכה אעפ"י שהשבר במקום אחד והסירכא להלאה ממנו שכל אותו הצלע בחזקת ריעותא והביא ראיות לדבריהם והעלה שחלילה להקל בזה ועמ"ש לעיל סק"ח : **(כד)** רוב הסירכא . עי' בתשובת מהרי"ט ח"ב סי' י"ב מ"ש בזה : **(כה)** רובה במכה . עיין בתשובת מהרי"ט ח"ב סי' ט' באמצע התשובה שכתב דהבודקים הוסיפו עוד קולא אם המכה היא באמצע הסירכא אע"פ שהיא מתפשטת חוצה לה מכל הצדדין ומה שבצדדין יש רוב כשירה מאחר שאין כמה שחוץ למכה רוב במקום אחד הואיל ואפשר לסירכא שתתפשט מקצת חוץ למכה כשם שנתפשטה מצד זה כך נתפשטו] מכל צד וזיל להכא ליכא רובא וכו' וכן הורה אביו הרב המבי"ט ז"ל בכיוצא בזה ע"ש . ודע כי מה שכתבתי בזה אף דלדידן אין נפקותא כמ"ש הרמ"א סעיף י"ח כתבתי בשביל גלילות אחרות הנוהגים כפסק הרב המחבר ז"ל : **(כו)** תחתיו שלם . עיין בספר לבושי שרד בסי' זה ס"ק ר"ג לענין אם יש מקום בריאה שמזיע טיפין

באר היטב

תחת הזוורצלי"ן כשר . ע"ש) : (לח) **טריפה**. כ' הט"ז מ"כ אם סירכא תלויה יוצאה בשפולי אומה ובסוף הסירכא עבה ותלוי בה כמין כפתור ונראה כבועה מליאה מוגלא אפ"ה נראה דכשר דהתפשטות ליחה היא ומ"מ בדיקה בעי עכ"ל ואני אומר דהוי בועה בשיפולי עכ"ל הט"ז (ופר"ח סי' ל"ז ס"ק כ"ג חולק על ט"ז וכן הש"ך בנה"כ ע"ש) : (לט) **בנפיחה**. כ' הט"ז שמעתי שמורה אח'

יד אברהם

אבל אם בדק ומצא מחט מונח ולא נתחב מתיר וכן בכל מחט הנמצא בפנים ויש קורט דם בתוך . ובמהדורא תנייא חי"ד סי' ע"ז אוסר אף שאשה אומרת שברי לה שלא היה מחט ומשום דכ"מ דלא רמיא שלא היתה יודעת עדיין מהסירכא ולא מהדין וע"ש :

גליון מהרש"א

(ש"ך סקמ"ו) **וסרכא** תלוי' ודבוקה בגרגרת . ע' ט"ז ס"ק י"ב : (סעיף כ' ט"ז ס"ק כ"ג) **דהוה** בועה בשיפולי וטריפה . ובפ"ח סי' ל"ז ס"ק כ"ג דאם הסרכא דקה מועיל נפיחה ואם אין הסרכא עולה בנפיחה ודלדול בעלמא הוא . אבל אם הסרכא עבה אמרי' כל הסרכא נתמלא מוגלא ונקבי ריאה נסתמום ולכך אינו עלה בנפיחה : (שם) **ולי** נראה דטריפה כיון שאפשר . ע' סי' נ"ב סק"ב : (שם) **בסוף** וכן שמעתי ממהר"ם יפה ז"ל . והפ"ח סק"ו מכשיר : (סעיף כ"ב ש"ע) **טריפה** ולא מהניא לה בדיקה . זולת לר"ת ולית מאן דהורה כוותיה וע' ת' מהר"י בירב ס"א : (סעיף כ"ג ש"ע) **אינו** סימן מכה ממש . וי"א דגם זה הוא סימן מכה . תב"ש :

באר הגולה

אשכנזים : לב ב"י ומלשון העיטור שהביא הטור : לג הרא"ש שם : לד טור בשם הרשב"א : לה ב"י מדברי בעל העיטור שהביא הטור : לו טור בשם אביו הרא"ש (והר"ן וכל בו בשם הרי"ף) : לז ב"י מדברי בעל העיטור שהביא הטור : לח מימרא דרב יוסף בר מניומי וכרבי שם דף מ"ח וכדמפרש רבא שם : לט טור בשם הרמב"ם שם ובשם אביו הרא"ש (ורבינו ירוחם והר"ד ן' יחייא) : מ שם בשם תשו' אביו הרא"ש : מא טור וכמו שפי' הב"י שם : מב שם בשם בעל העיטור (וכ"פ הר"ד ן' יחייא) : מג בעל העיטור וכתבו רבינו ירוחם :

נקודות הכסף

והב"ח והוא דוחה בגילא דהיעתא אבל הגדון כמ"ש בש"ך סוף ס"ק מ"ב : (ט"ז ס"ק כ"ג) **ואני** אומר דהוי בועה בשיפולי וטרפה כו'. תימה דמה ענין זה לבועה בשיפולי ריאה וגם בלא"ה בועות בשיפולי אינמקור בש"ס ורוב הפוסקים חולקים עלה לכך נראה דהלכה כשר ולדברי הט"ז : (שייך לש"ך ס"ק ל"ב) **וראיה** מצאתי לדבריו כו'. וכ"כ הרמב"ם בפירוש המשנה במס' ביצה : (בסוף הגה"ה) **ריאה** שנמצא עליה כו'. וכתוב מראה מקום ב"י ס"ס ל"ח ולפענ"ד נראה שיצא לו מא"ז שמביא הט"ז מ"כ בס"ק י"א ע"ש :

פרי חדש

בלא רבינא שהרי בריאה הסמוכה לדופן לכ"ע לפחות סרוכה מיהא בעי ומיהו קושט' קאי ומלתא דפשיטא שנקב הפתוח לריאה לא עלה על לב אדם להכשיר וכל ראיותיו נכונות לפרט זה אבל לעולם דסריך מיהא לא בעינן אלא כל שהדופן מהודקת יפה על הנקב בלא סירוך ובלא סיכוך כשרה והיינו דבעינן דופן סותמתו ומרה שניקבה וכבד סותמתו וכן תאחולות שניקבה בכל הני מהני סתימה בלא סירוך ואומשם סתירא לסברא זו וכן מה שהביא מהמרדכי מסכים עם זה וכן יש להוכיח ממ"ש ואין לומר דילמא ניקב בתחלה כו' וזה א"א לומר בסריך דהא ע"כ קדם הנקב לסירכא קודם שנסרכה לדופן וא"כ ע"כ הוה ליה פיסול שחוזר להכשירו ותקשי ליה לרב יוסף בלא רבינא ועוד דהא התוס' והרא"ש כתבו בבירור הפך זה אף לדבריו דלרב יוסף בסברת ר"כ לא

יד אפרים

משחיטתם ובדיקתם וצריך להרחיק אף מכליהם ע"ש ועי' בסי' קנ"ב שכתב בבילגראד שהיה שם קהל ספרדים מבנים קדמוניות ונתישבו שם אשכנזים שלא היה להם דעתם לחזור יש להם לתפוס מנהגם אפילו לקולא אך עכשיו שקהל אשכנזים הוו עם קדוש בפני עצמן ינהגו כמנהגם . ואם יזדמן סעודות מצוה צריך בעל הסעודה להודיע שאירע דבר שהם נוהגין לקולא כגון בענין ודדא וכה"ג וכל א' ממקהלות יחזיקו במנהגם בין לקולא או לחומרא והם ממש שני ב"ד בעיר אחת דלא חיישינן משום לא תתגודדו ע"ש וכ' בשבו"י ח"ב סי' סמ"ך בסירכא עוברת ע"י משמוש וקודם הנפיחה

חדושי בית מאיר

בלא כסדרן : (בט"ז ס"ק כ"ג) ומ"ב וכו' . ואני אומר דהוי בועי בשפולי וטריפה כ"ב עי' תשובת פ"י חלק י"ד סי' י"ב לא כתב הכי [כעת אין דעתי פנויה לעיין בפ"י אבל יראה לי שפשוט טריפה כי גרע מסרכא תלוי' יוצא מנסבועה]:

מ דיני טריפות הלב . ובו ו' סעיפים :

א הלב יש לו ג' חללים א ניקב לאחד מהם טריפה (א) **א** ב ואפילו אם חלב טרפש הלב (א) סותמו (ב) [א] ג אבל אם (°) שומן הלב עצמו סותמו כשר : הגה **ב** [ב] וי"א דלא מהני סתימת שומן הלב וכדאיתא בסמוך סוף סי' זה (כך משמע ממרדכי פא"ט והג' הש"ד) ויש לחוש (ב) לדבריהם :

ב ד ניקב **ג** ולא הגיע (ג) לחלל **ד** ה אם מחמת חולי כשרה **ה** [ג] ואם בקוץ (ג) או במחט טריפה :

ג [ד] ו נמצא מחט בלב אע"פ שאינו ניכר בחוץ טריפה ז והוא הדין אם נמצא בטרפשא דליבא : הגה (ד) **ו** [ה] מיהו אם לא נמצא רק בסימפון הגדול שבלב וקופה לצד דהיינו לצד חלל הלב אם ראש המחט כגרעין של תמרה כשרה (ד"ע בפירוש בה"ג) דתלינן דנכנס דרך הגרגרת לסמפון שבלב ומאחר שראשו למטה אין סופו לנקוב והבהמה הפלוט אותו ע"י (א) כיחה (ד) וניעה :

ד [ו] ח קנה הלב [ז] שהוא קנה שומן שיורד בין שתי

טורי זהב

מ (א) ואפילו אם חלב טרפש . פי' כיס שהלב נחבא בו דכיון שעשוי ככובע לא מיהדק : (ב) אבל אם שומן כו' . ראייתו מסעיף ו' שאין מועיל שם סתימת השומן וכ"כ באו"ה שער כ"ב ומו"ח ז"ל כתב דשם מיירי בטרפש הלב שנקרא ג"כ שומן הלב שהרי רש"י פי' בדף מ"ט טרפשא דלבא שומן הלב כו' וע"כ לומר כן דאי מיירי בסעיף ו' משומן עצמו היאך שייך בזה לומר שומן דבוק ואדוק בו דהא כך גידולו ודבריו נכונים דאי לאו הכי אטרפש מה שינוי יש בו במה שהיה דבוק ולמה הוצרך האבי"ס לאתוך שם אלא דמ"מ קשה להקל כיון שאו"ה ורמ"א אוסרים : (ג) או במחט . בטור כתוב אפילו מבחוץ דאפילו נמצא מחט בחלל הגוף טריפה כמ"ש סי' כ"א ור"ל לא מיבעיא בפנים דאפשר דנקב מידי אחריתא ובא ללב אלא אפי' אם תחוב בחוץ ולא לחללו טריפה : (ד) מיהו אם לא נמצא כו' . זה כתב דרך ביאור על דברי בה"ג והוא תמוה דלפ"ז לא הוה סיפא סותר דרישא דהא התחיל במוכח בסמפון קטן ודוקא הודו למטה דתרתי לריעותא אז טריפה ובהכשר כתב דהתרתי לטיבותא דוקא כשר דהיינו מונח בסימפון גדול וקופו למטה ותו דלמה יהיה טריפה במה שסופו לנקוב דעכ"פ עכשיו אין כאן נקב ויש פירושים שונים הרבה והנלע"ד דמ"ש בה"ג אי קופה לתתאי ולא עייל פירושו או לא עייל ומלינו כזה רבים ובנוסחא שמביא ב"י בשם ת"ה כתוב דעייל נראה דחסר מלה או ול"ל או דעייל וביאור הפשט בדרך הזה בדברי בה"ג תחלה נקדים דמלינו חילוק בין ריאה לכבד לפי מ"ש ב"י בשם תשובת רשב"א סי' רל"ה דבכבד חששו במחט שנמצא בה שמא דרך כניסתה לשם מן הגרגרת עשתה נקב בחודה כל שהיא למטה כיון שהולכת מהלך רב מה שאין כן בריאה שהיא קרובה לקנה ומן הקנה עד הריאה מקום רחב ע"כ מותר בריאה אם היא יפה אחר הבדיקה וכ"כ הרשב"א בת"ה הארוך דף ל"ו ולפ"ז נימא דבלב נמי קרוב הוא לקנה כאשר עינינו רואות דהלב והריאה הם בשפה אחד וא"כ לא היה לנו לחוש אם נמצא מחט בלב כמו בריאה וע"כ בא בה"ג וביאר לנו דין הלב דיש בו חילוק בזה והוא בדרך זה דאם יש לבהמה חזקה לנקיבה ע"י מחט זה כגון שהיא מונחת במקום שבסוף יעשה ודאי נקיבה אז מועיל דבר זה לומר שיש לחוש שמא כבר עשה נקב בבואו תוך הלב בהוא מקום שנכנס לשם דרך הקנה כיון שיש חזקה רעה למחט זה אבל

אם

שפתי כהן

מ א ואפילו אם חלב כו' . הטעם איתא בש"ס דכיון דהוא עשוי כובע לא מיהדק : **ב** וי"א דלא מהני כו' . וכ"כ האו"ה כלל כ"ב דין ב' והב"ח חולק וכתב דהך דסוף סימן זה מיירי נמי בטרפש הלב ע"ש ואין דבריו מוכרחים והכי משמע מדברי הרמב"ם פ"ו מה"ש דין י' והכל בו דבשומן הלב נמי לא הוי סתימה ע"ש : **ג** ולא הגיע לחלל . אפי' ניקב נקב מפולש מצד לצד ולא ניקב לחללו כשרה כ"כ הב"ח וע"ש *) : **ד** אם מחמת חולי כו' . ע"ל סי' מ"ט מזה : **ה** ואם בקוץ או במחט . ע"ל סי' כ"א מזה : **ו** מיהו כו' . כן דעת הרב בפירוש בה"ג והאריכו הב"י וד"מ ומהרש"ל פא"ט סימן י"ב והדרישה ועט"ז והב"ח ושאר אחרונים בפי' דברי בה"ג אלו בכמה דרכים שונים ומסיק הב"ח וז"ל ולענין הלכה חיישינן לכל הפירושים וכשנמצאת בלב לגואי טרפה בין בקופה לצד ראש הבהמה בין בקופה לצד חלל הבהמה ובנמצאת בשמפוכא רבא והקופה לצד ראש הבהמה כמי טרפה ואינה כשרה אלא היכא דנמצאת בשמפוכא רבא והקופה לצד חלל הבהמה ודוקא דליכא הוכחה דכבר היתה לגואי וחזרה לאחוריה אבל אי איכא הוכחה דחזרה לאחוריה חיישינן דלמא

בחזרתה

באר הגולה

א משנה חולין דף מ"ב וכדמפרש שם בגמ' דף מ"ה : ב מימרא דרב נחמן דף מ"ה : ג ב"י ממשמעות דברי הר"ן והסמ"ק עב"ח (ספי' שומן הלב עשוי ככובע והלב נחבא בו) : ד משנה שם דף נ"ד : ה טור וכ"כ הרשב"א בת"ה : ו טור בשם בה"ג : ז כהרשב"א בת"ה הקצר דלא מחלק בין קופא לגיו או לבר : ח ציינתיו

נקודות הכסף

(בש"ך ס"ק ג') כ"כ הב"ח כו' . וכ"כ הר"ן במשנה דאלו כשרות ע"ש :

פרי חדש

בעי סריך וע"כ אינו אלא מכח סברייתא דפיסול הוזר להכשירו ולהכי מחוורתא דמילת' שכוונתו היתה להכרית דאף למאן דלא בעי סריך מ"מ בעי שיהא הדופן מהודק יפה על הנקב באופן דלא מפקא זיקא וכן נראה ממ"ש בסי' י' ע"ש ובזה יפה כוון ופשוט הוא . עוד ראיתי לעמוד על לשון המרדכי שהביא משם ר"ח והגאונים דהא דאמרינן במקום רביתא כשרה ובלבד שלא יהא שחין אבעבועות במקום סירכת האונות שאם יש שם טרפה ע"כ והכל תמהו דמי עדיף שחין מנקב ממש . תו קשה דבגמרא פריך דר"נ אדרב נחמן ולא משני דהתם בניקבה ולא העלתה צמחים ולהכי כשרה והכא בהעלתה צמחים דגריע טפי ולהכי חוששין ומכח קושיא זו נחלק הרשב"א עליהם ואלולי אין זה קושיא כ"כ משום דאי הוה משני הכי הוה משמע דאף שלא במקום רביתא אם לא העלתה צמחים אף אם ניקבה כשרה והא ליתא . ומיהו הא ודאי קשיא דמדמוקמינן למימרא דהעלתה צמחים בשלא במקום רביתא מוכח בהדיא דבמקום רביתא אפילו העלתה צמחים אין חוששין היפך סברת ר"ח ומהרי"ט בסימן הנזכר דס"ל להני רבוואתא כסברת הרשב"א דבנקב ממש לא סגי בסריך אפילו לבישרא אלא שיהא מסובך יפה הלכך כשהעלתה צמחים במקום הסירכא איכא למיחש לנקב ואין הסירכא מגינה עלי' וכי משני גמ' התם במקו' רביתא דמשמע אפילו בהעלתה צמחים היינו בדסביך ועל פי זה העלה דאי סביך בבישרא או אפילו מיעוט בבשרא ורובא בגרמא כשרה אפילו על ידי אבעבועות עד כאן ול"נ שהרי הר"ח קאי אמאי דאיתמר בגמ' ריאה שניקבה ודופן סותמתה ובעינן דהתם במקום רביתא בהא הטיל התנאי ובלבד שלא יהא אבעבועות ובגמרא מיירי בדסביך ולא סריך ולי ל"ק מידי דבגמ' הכי פרכינן ומי אמר ר"נ הכי דריאה סרוכה לדופן והעלתה צמחים דחוששין והא אמר רב נחמן ריאה שניקבה ודופן סותמתה כשרה ומשמע ליה להמקשן דכיון דבריאה שניקבה להדיא מכשיר כל שכן בריאה סרוכה אף כי העלתה צמחים ומשני דהתם במקום רביתא והכא שלא במקום רביתא ולהכי חוששין הא במקום רביתא בדכותיה דהיינו סרוכה לדופן והעלתה צמחים כשרה וטעמא דליכא אלא סירכא גרידתא אבל אי איכא נקב בהדיא אף במקום רביתא כל שהעלתה צמחים טרפה אע"ג דסביך בבשרא משום שהאבעבועות מתגדלים ומתפרקין הסירוך והסיבוך אבל בניקב להודיה ודאי כשר' כיון דסביך בבשרא ולפ"ז לא

ביאור הגר"א

מ [א] אבל אם כו' . שלא אמרו אלא חלב העשוי ככובע כו' היכא כו' : [ב] וי"א כו' . כנ"ל דטרפשא ודליבא ועפר"ח : [ג] ואם בקוץ כו' . דאפילו בחלל הגוף טריפה כמש"ש נ"ג ב' : [ד] נמצא כו' . כנ"ל : [ה] מיהו כו' אם כו' . כמש"ש מ"ט א' : [ו] קנה כו' . שם מ"ה ב' וכרב : [ז] שהוא כו' . כפירש"י :

וכן

חידושי רע"ק

למחט בחלל הגוף דהתם חיישי' שמא דרך ושם באה דרוב הנבלעים כן משא"כ כאן ול"ח דשמא ניקב א' מאברים הפנימים דמ"ש משבר שבצלע עי"ש . ולענ"ד שגג בזה דהא להדיא מבואר (בסימן נ"א) דמחט בחלל הגוף אף אם ראינו שבא מבחוץ דרך דופן טריפה דחיישינן שמא ניקב אחד מאברים הפנימים . א"ו דמה דמכשרינן הכא בעצם דבוק בריאה דאמרינן מיד כשפירש מצלעות בסמוך לו נדבק בו ולא היה מנדנד מעולם . ועי' בס"ד לקמן (רסי' נ"ד) ובמשבצות זהב שם . וא"כ בנמצא עצם בחלל הגוף י"ל דמריפה כיון דמנדנד חיישינן לנקב ואין הפרש בין עצם זה לבין מחט בחלל הגוף היכא שידענו שבא מבחוץ דרך דופן אלא לפי החילוק דבדופן דניקב בכת גרע וזהו תלי' במחלוקת הרשב"א והר"ן במחט בכבד וחודה יוצא לחוץ . ע' בש"ך (סי' מ"א סק"ח) ולהר"ן דמטריף התם ה"נ טריפה . ודו"ק :

(סי' מ' ש"ך סק"ג) **כ"כ** הב"ח וע"ש . וכ"כ להדיא הר"ן במתני' דואלו כשירות . אולם מדברי הטור (סימן נ"ב) שכתב ואין הכבד דומה ללב והקורקבן . שהלב והקורקבן

בכ"מ

באר היטב

הטריף בריאה שנמצא בה בשר בלוי וקלפוה והיה תחתיו כמו לקת דהיינו קמטים מעשה זה שהבין לכל שאינו יפה טריפה אע"פ שאין טריפה בלא"ה ולא נהירא כלל דאין לנו להוסיף על הטריפות ומעולם לא נתכוין הרוקח על איסור זה ועי' ש"ך ס"ח מ"ש בשם מהרש"ל (ועיין בפר"ח ריאה שחסרה בגב הלומה כמו סדק והעור והבשר קיים וכנגדו בדופן נראה שהצלע היה נשבר ונתרפא הוי ריעותא וטרפה . תשוב' ב"ח סי' ק"ל . כ' הרדב"ז מי שאינו אוכל מנפוחה שנתפחה בבית שאוכל מנפוחה א"צ לחוש לגיעולי כלים) :

מ (א) סותמו . פי' כיס שהלב נח בו וכיון שהוא עשוי ככובע לא מיהדק . ש"ס : (ב) לדבריהם . והב"ח חולק על רמ"א וכ' דבסוף סי' זה מיירי בטרפש הלב . אבל הש"ך פוסק כדעת רמ"א וכ' שכן משמע מדברי הרמב"ם דגם שומן הלב לא הוי סתימה וגם הט"ז כ' שקשה להקל כיון שהו"ה ורמ"א אוסרים : (ג) לחלל . פירוש אפילו ניקב נקב מפולש מצד לצד ולא ניקב לחללה . ש"ך בשם ב"ח : (ד) וניעה . וכ' הש"ך דכל הפוסקים האריכו בפי' הג"ה זו והאריכו מסיק הב"ח דחיישינן לכל הפירושים לחומרא דהיינו כשנמצאת בלב לגוואי טריפה בין בקופה לצד ראש הבהמה בין בקופה לצד חלל הבהמה ובנמצאת בשמפוכא רבה בין בקופה לצד ראש הבהמה כמו טריפה ואינה כשרה אלא היכא דנמצאת בשמפוכא רבה והקופה לצד חלל הבהמה ודוקא דליכא הוכחה דכבר היתה לגוואי וחזרה לאחוריה אבל אי איכא הוכחה דחזרה לאחוריה חיישי' דלמא בחזרתה נקבה הלב או קנה הלב ואינו ניכר . ואם נמצא עצם בתוך הלב קבלתי שמעשה היה באשכנז [illegible] והכשירוהו חכמי הדור וטעמם לפי שנמצא כן בלב הצבי כשנתקשה הדם נעשה ממנו עצם והאפשר שיהא נמצא כך לפעמים גם בבהמה וע"ל סי' מ"א ובט"ז חולק ע"ז (וכ"כ דמש"ח) ופר"ח כ' עצם שבלב לדדיו גסים ואין בו חדוד כלל בשום צד יש להכשיר וכ' עוד שיש מין שוורים שכך הוא בתולדה ע"ש . מחט הנמצא תקוע בלב אם יש היכר מבחוץ בדופן הגלעות שיודע שבא המחט לצד פנים יש לעיין אם תקועה מקצתה עדיין לדופן ולא עבר לחלל הלב ניקב מפולש אפי' קופה לצד כשירה אפי' במחט דקה רש"ל בשם מרדכי . וכ' דבלב הצבי גופא מה"ת להכשיר אם העצם מונח בענין שבמחט היה בו איסור משום דבסופו לנקוב מה לי מחט או עצם ואפי' את"ל דבצבי כשר מנין לנו לדמות בהמה לצבי דאין ללמוד מין משאינו מינו ואין להקל בדבר שאין יסוד לו מפוסקים ראשונים עכ"ד ועיין בס' נקה"כ ואם יש ב' לבבות מעשה היה והטריפוהו דמש"ח דף ק' ע"ב . מעשה בריבה אחת שפתחה

פתחי תשובה

קטנים של זיעה כחודו של מחט ומראה הטיפין אדומים כדם וכשמקנחין הוזר ומזיע ובודקין בפושרין ואינו מבלבן אי הוי זה ריעותא וגם אם היו הזיעות הנ"ל תחת בשר בלוי אי הוי תרתי לריעותא ע"ש באורך . ועי' בתשו' בית אפרים חי"ד סי' י"ט שהשיג עליו וכתב דאין מקום ספק בזה כלל והלילה להקל בזה ע"ש :

מ (א) כיחה וניעה . עבה"ט [מ"ש ואם נמצא עצם בתוך הלב כו' ועיין בתשובת ח"ס סימן מ"ג ע"ד השאלה שנמצא עצם בלב פרה אחר הבישול ויש להעצם עוקצים הרבה חדים ומחודדים והיה הפ"מ בדבר בתערובת כל בני הקהלה והרבה אנשים נסעו משם כבר ועמהם מבשר ההוא . וכתב שדברי הפמ"ג כאן בשם התב"ש מגומגמים ע"כ הביא הוא ז"ל דברי התב"ש בתוספת ביאור ותוכן הדברים דתרי מיני עצמות בלב . א' נמצא בחללו ולא תחוב בבשרו והיינו עובדא דהב"ח שקיבל להכשיר וכן עיקר ואף שהט"ז הקשה ע"ז דבריו דחויים . ע"כ אם נמצא בחלל כשר בכל ענין אפילו אם יש לו עוקצים הרבה . אך בתנאי שיהיה אדום אבל לא לבן כי אין דרכו של דם להתלבן . ועוד מין אחר עצם הנמצא גדול ומסובך בבשר עובי הלב ולא בחללו וב"ז העיד בלחם הפנים שהכשירו כמה גדולי הדור כי העידו בקיאים לפניהם שנמצא כן בשוורים גסים וזה כשר בכל אופן אפי' יש לו עוקצים הרבה ואפילו הוא לבן ומ"ש הפר"ח שאם נמצא העצם גם מכל צדדיו שיש להכשיר ר"ל בנמצא לבן בחללו . כי אדום בחלל ולבן בעובי הבשר כשר בכל אופן . זה תוכן דברי התב"ש ז"ל . מעתה בנידון השאלה שלא נמצא מונח בחללו אלא תחוב בעובי הבשר אם ניכר היטב שגדל בתוכו והיה מסובך בבשר הרי דינו מפורש להתיר (אף אם העצם לבן) ואף אם יש ספק שלא נתגדל בתוכו אולי מעלמא נתחב לתוכו וה"ל כמחט שנמצא בלב מ"מ הרי בתשובת צ"צ סימן ק"ז (והובא בבה"ט סימן מ"ח סק"ו) מתיר במחט שנמצא תחוב בכבד אחר בישול דאיכא כ"ס כו' אלא דהפר"ח מהסס בדבר מ"מ התיר הכלים אחר מעל"ע ובסימן מ"ט הורה וסמוך כיון שהיה עוד צד קולא שכיון שיצא המחט לחוץ כהאי אנגע היו מרגישים כו' . והנה דעתי נוטה להקל כנ"ל אך הכא אין אנו צריכים לזה לא מיבעיא אם ספק אם היה תחלת גידולה או מעלמא דודאי יודה הפר"ח לצרף הספק ולתלות שהיה מתחלת גידולה אלא אפי' אי נראה לעין שמעלמא אתא מ"מ בנ"ד יש להקל כי העוקצין הם קטנים מאד והעצם רחב ואינו חד ואפילו היה נכנס דרך הושט והיה ניקב בעוקצו אברים הפנימים לא היה יכול לעבור רוחב עצם הגס ע"י נקב הקוץ הדק הלז ולא דמי למחט שהוא דק מלמטה ומתעבה והולך בשווי כו' . ואע"ג היכא דהיה נמצא בלב שאינו מבושל אחר שחיטה ולא היה מקום לתלות אלא דקודם שחיטה אתי מעלמא לא הייתי מיקל מסברת הכרס לחלק בין עוקצין אלו למחט . מ"מ אמנה הוא שקשה לתלות באיסור וא"כ בכה"ג מודה הפר"ח לנ"ל לומר מעלמא אתי אחר

מטה יהונתן

(סימן מ' ס"א בהג"ה) דלא מהני סתימת שומן הלב . [illegible] (שם סעיף ג') נמצא מחט בלב כו' . [illegible]

יד אפרים

[illegible]

גליון מהרש"א

(סימן מ') דיני טריפות הלב . [illegible] (סעיף א' ש"ך) הלב יש לו ג' חללים . הי' עליו כסוי מלא מים והלב כולו בתוכו וקלפו אותו ובדקו הלב ולא הי' בו נקב כשר [illegible] (הג"ה) ויש לחוש לדבריהם . אם אין הפסד מרובה [illegible] (סעיף ג' בהג"ה) אין סופו לנקוב . כבר נתקשה הפ"ח מאי דבקוץ

עורות הריאה [ח] **ובן המזרק** (פי' כעין קנה) **הגדול שיוצא ממנו לריאה שניקב לחללו במשהו טריפה** (וע"ל סוף סימן ל"ד):

ה [ט] ט **ניטל הלב בין ביד בין מחמת חולי טריפה:**

ו ז [י] י **יש מי שאומר** (ה) **שאם שומן הלב דבוק בלב ואדוק מאד מפרידין אותו בסכין ואם נמצא שם או בעובי הלב קורט דם אסור** ח **ואין צריך לומר אם נמצא** (ה) **בחללו:**

הגה נגרר הדם בעובי (ב) הבשר (ו) הרי הוא כקורט דם וטריפה (א"ו הארוך) ע"ל סוף סימן ל"ז בדין לב שנסרך למקום אחר:

באר הגולה

לעיל בסי' ל"ד: ט תוספות שם בדף מ"ב וכ"כ הרא"ש בס והרמב"ם פ"ז מה"ש: י הג"א והמרדכי מא"ז מעשה לפני ראבי"ה:

נקודות הכסף

(ט"ז ס"ק ד' בסופו) ע"כ נראה שאין להקל בזה שאין לו יסוד מדברי הפוסקים. ולפענ"ד אין להוסיף על הטרפות וכיון שהכשירוהו חכמי הדור הם ידעו מאיזה טעם הכשירוהו וכל הוכחותיו אינם כלום לסתור פסק זה וכן קבלתי שכמה פעמים הורו כן גדולי הדור הלכה למעשה והטעם דכיון שכך גידולו בתוכו אינו מזיק לו כלום ולא יעשה נקב:

פרי חדש

מטרפינן אצבעות אלא היכא דאיכא נקב ודאי אבל לא במקום סירכא וזה ברור ונכון והכי נקטינן:

מטה יהונתן

מיהו אם לא נמצא כו'. דין זה הוא מבעל ה"ג שהביאו הטור סימן זה ע"ש. ונראה מדבריו שטריפות זה נידון ע"ש סופו אע"ג דהשתא ליכא שום חולשא כלל ולא נשתנית מברייתו' ואפ"ה טריפה משום דסופו ליקוב לחוץ וכן גבי סירכא שלא כסדרן בפא"ט דף מ"ז ע"ב כתבו תוס' ד"ה היינו רביתייהו על שם ר"ח דהיינו שלא כסדרן טריפה דסופו להתפרק א"כ צ"ל אע"ג דקי"ל טריפה אינה יולדת לאו כללא הוא דהא טריפה כה"ג וודאי יולדת דהא לא נשתנה מברייתא כלל לפ"ז י"ל מה דאיתא בפ' התערובת דף ל"ח נתערב בטריפה ה"ד אי דידע כו' אר"י כגון וכו' ר"ל אמר וכו' ור' ירמיה אמר דאיערב בולד טריפה וכו' כולהו כר' ירמיה לא אמרי ס"ל כר"י עובר לאו ירך אמו והשתא לפי דרכם של בעל ה"ג ור"ח קשה אמאי לא מוקי בולד טריפה היינו לר"ח שנמצא אמו סרוכה שלא כסדרן ולבה"ג בנמצא מחט בלב וזה וודאי איכא דכ"ע יכול להוליד וגם ר' יהושע מודה דטריפה דהא דפליגי ר"א ור"י היינו בעברה ולבסוף נטרפה וכמש"כ. וכן כל הסוגיא דפ' א"ט דף כ"ח דאיתא קמא אסור' אינו מחוור ע"ש וצ"ל דס"ל לר"ח דסרכא שלא כסדרן הוי טריפה מצד עצמו ולא מטעם שיהא נקב אחר זמן כי מיד נפל החולשא עד שאין יכול להוליד והא דכתבו תוס' דשלא כסדרן סופו להתפרק היינו משום דקשה ליה כיון שהוא טריפות מצד עצמו אמאי לא מני להו תוך י"ח טריפות לכך כתבו תוס' דסופו להתפרק אם כן וודאי מנקבו א"כ הוי טריפות זה בכלל ניקב הריאה ולא מטעם ההוא נטרפה אלא אפילו לא יהיה סופו להתפרק נמי טרפה מצד עצמו וכן מחט שנמצא בלב הוי טריפות מצד עצמו כמ"ש הפ"ח ושאר מחברים שאין בטבע הלב לסבול דבר מה בחללו כי זה גורם הפסד להתימות השוכן בחללו ובסיבת זה וודאי ימות ודקאמר סופו ליוקב היינו נמי משום דקשה ליה למני תוך י"ח טריפות לכך קאמר כיון דסופו ליקב הוי בכלל ניקוב הלב. [ועיין בפלתי שכתב שם ג"כ לתרץ ע"ד זה]: ועוד יש לומר דוודאי גם ר"ח ס"ל דאיכא סירכא שהם באים מחמת ניקוב רק בהא פליגי אר"י דר"י ס"ל דאין סירכא בלא ניקוב רק בכסדרן הוי סתימה ובלא כסדרן לא סתמה ור"ח ס"ל דבכסדרן בא וודאי שלא מחמת נקב ובלא כסדרן איכא סירכא שלא בא מחמת נקב אלא מחמת עצמה ואפ"ה טריפה מספק דאמרינן שמא בא מחמת ניקב וע"ז קשה ליה לר"ח אמאי לא מוקמינן בחזקת היתר וכיון נשחטה הותרה דהא ליכא כאן ריעותא דהא האי סירכא לא בא כלל ריעות' כיון דאיכא למימר שבא מחמת עצמה לכך קאמר אף שבא מחמת עצמה בשלא כסדרן סופו להתפרק והוי ריעותא וליכא לאוקמי בחזקת היתר וכן מרגו שנמצא בחלל הלב דאיכא למיחש שמא ניקב השמפון בעברה לתוכה רק זה הוי לן לאוקמיה אחזקת היתר דליכא לריעותא למיגרע חזקה לכך קאמר כיון שהוא בתוך הלב סופו לנקוב חוץ וא"כ הוי ריעותא ואתרע ליה החזקה אבל משום סופו לנקוב אינו טריפה מיד לכולי עלמא ולא קשה מידי קושית הנ"ל: ועוד יש לומר לפי מה דקי"ל היכא דנולד ספק טריפות ולא ידעינן אי נעשה היום או מקודם אמרינן השתא הוא דאתרע היכא דליכא השתא ריעות' כמבואר בש"ס ופוסקי' ובכמה דוכתי אם כן ליכא לאקשויי לוקמי דנתערב בולד טריפה שנמצא אמו סרוכה דבכה"ג הוולד כשר לגבוה דתלינן דרגע אחד קודם שחיטה נטרפה וכשר הוולד לגמרי ודוק היטב: (ש"ע סעיף ה') **ניטל** הלב בין ביד בין מחמת חולי טריפה. הרמב"ם לא העתיק כלל מחמת חולי משום דס"ל דלית מציאות כלל שיהיה חי רגע אחד חסר לב ומחמת דברי הרמב"ם אלו הגאון מהר"ץ אשכנזי הפריז על מדותיו והתיר את פתח עוף או בהמה ולא מצאו לבם אף דליכא למיתלי בשום דבר אפ"ה כשר כיון דהאי בהמה או עוף היתה בריאה קודם שחיטה מבלי היכר שום חולשא ודאי נאבד אחר שחיטה. ולאמ"ו לא נראה לו להתיר רק היכא דאיכא למיתלי בשום דבר מה אף הוא רחוק וזר לתלות בו מ"מ תלינן בי': (שם סעיף ו') יש מי שאומר שאם שומן הלב כו'. יש לדקדק דהא זה הוא מהגהת אשר"י על שם ראבי"ה והוא סבר דסרכות פוסל אפילו בשאר אברים והא דמצריך ק"ד היינו משום דבלא ק"ד היה כשר דתלינן דהסירכא בא מחמת השומן שהיה נקב בשומן. מעתה א"כ בדאיכא ק"ד ודאי בא הסירכא מן הלב וטרפה וכ"ז לשיטת ראבי"ה א"כ המחבר שפירש לעיל סי' ל"ז שאין הסירכות פוסל בשאר אברים רק בריאה קשה בשומן הלב שנסרך ללב אמאי יהיה טרפה הא ק"ד לא מעלה

שפתי כהן

בחזרתה נקבה הלב או קנה הלב ואינה ניכר וקרוב בעיני דלפי דהרשב"א ראה שדברי בה"ג סתומים ואפשר לפרשם על כמה דרכים כמו שנתבאר תפס לחומרא בת"ה הקצר וכתב בשמם דמחט שנמצא בלב טרפה ולא חילק מידי בנמצאת בשמפונא רבא והוא' לצד חלל הבהמה וליכא הוכחה דהיתה כבר לגואי והורה משמע דלדברי הכל כשרה ואם נמצא עצם בתוך הלב קבלתי שמעשה היה באשכנז בשור והכשירוהו חכמי הדור לפי שכך נמצא בלב הצבי כשנתקשה הדם נעשה עצם ואפשר שיהא נמצא כך לפעמים גם בבהמה עכ"ל וע"ל סי' מ"א: ז **יש מי שאומר כו'.** אע"פ שלא הביא בב"י מי שחולק בזה כתבו בלשון יש מי שאומר משום דלא מסתבר להטריף כיון שלא הגיע המכה עד לחלל וכ"כ מהרש"ל שם שלולא קבלת ראבי"ה היה מכשיר אפילו בטפת דם מאחר שלא הגיע המכה לחלל הלב דאפי' תימא שהלב כולו לקוי מ"מ לא הגיע לפנים ע"כ: ח **ואצ"ל כו'.** נ"ע הלא בכל לב יש דם בחללו ולשון המרדכי והגהת אשר"י כך הוא ראיתי שהביאו לפני מורנו אבי"ה שהי' שומן הלב דבוק בלב מאד ואדוק הרבה בכח וחתך בסכין השומן מן הלב במקום שהי' דבוק ולא ראה מבחוץ על הלב שום ריעותא במקום שהיה דבוק ואח"כ חתך במקום שהיה דבוק עד החלל וראה בעובי הלב ולא בחללו קורט דם ואסר עכ"ל (ומביאה ב"י) משמע דה"ק שראה בעובי הלב ובחללו לא ראה כלל דהתם קורט דם לא מעלה ולא מוריד וכן משמע באו"ה כלל כ"א דין ל"א דלא אסר אלא כשנמצא בעובי הלב ע"ש ואולי המחבר ר"ל דכשנמצא בעובי הלב ולא נתפשט עד לחללו טרפה וא"צ"ל אם נמצא בעובי הלב ונתפשט עד לחללו ודו"ק:

שהוא

טורי זהב

אם אין סופו ודאי לנקוב אמרי' לקולא מצד שהוא קרוב כמו דאמרי' בריאה כיון שקרובה לקנה ואף ע"ג דגבי ריאה נמי הוה סופה לנקוב דהא אין מקום לצאת ואפ"ה כשר בכל גווני אבל התם שאפשר להתברר ע"י בדיקה מה שאין כן בלב מ"ה שפיר אמר בה"ג דאין טריפות אלא בתרתי לריעותא הא' שנמצאת בשמפון לבא בפני' דאז לית דוכתייהו למיפק וסופו לנקוב ע"כ אמרינן דשמא כבר עשתה נקב והיינו דוקא בכי ריאה לתתאי דחזי לנקוב ע"כ אמרינן דכי אתא נקובי מנקבה בלב והמיר מריאה אע"פ שהוא קרוב כמו ריאה אבל אם חדא לריעותא כגון קופה לתתאי והיא מונחת בפני' או דעייל בשמפון הגדול של הלב לחוץ דהיינו קנה הלב שהולך מהגרגרת ללב ולא הלכה המחט לתוך הלב כלל אז תלינן לקולא ואמרינן שלא עשתה שום נקב דבחלוקה הראשונה דהיינו שהיא בפנים וקופה לתתאי פשיטא דכשר דא"א לנקוב בקופה אלא אפי' בחלוקה השנייה דהיא בשמפון הגדול מבחוץ ללב ופיה למטה נמי כשר דמחמת שמפון הגדול פשיטא שאין חשש כיון שהוא רחב וכמ"ש גבי ריאה אלא דהיה לנו לחוש שמא הלך לתוך הלב ועשה נקב וחזר לאחוריו לתוך השמפון ואף שזה הוא קצת רחוק מ"מ היה לנו לחוש מכח חזקה שסופו לנקוב דכאן אין ודאי סופו לנקוב דאפשר שתפלוט ע"י השיעול כיון שהוא מונח במקום רחב עדיין שהוא למעלה מבשר הלב ע"כ לא מחזקינן איסורא כלל שמא נפק מהכא כו' וקשה מאי שנא מכבד דאמרינן בסי' מ"א בעור דטריפה בקופה לבר מטעם דהלכה דרך הושט והדקין והכא לא חיישינן ומכשרינן בקופה למטה וא"ל דהאי התם שא"א שהלך דרך הקנה דהא בקופה לא אפשר להיכנס בבשר זה אינו דהא במחט קליפתא אסור בכל גווני מטעם שמא נכנס דרך הושט וא"כ ה"נ ניחוש מספק לזה ונראה דבה"ג מפרש בכבד כמ"ש בת"ה הארוך קופה לבר היינו לצד חוץ לחלל דטריפה מצד שניקבה בהליכתה כמו שנעתיק לקמן סי' מ"א ולא חיישינן כלל שמא נכנס דרך הושט ולפי דברינו כשהוא תוך השמפון הגדול ופיה למטה כשר אלא שרמ"א כתב בזה דטריפה ולפי פירוש שלו כתב מו"ה ז"ל אם נמצא עצם בתוך הלב קבלתי שמעשה היה באשכנז בשור והכשירוהו חכמי הדור לפי שכך נמצא בלב הצבי כשנתקשה הדם נעשה עצם ואפשר שיהא נמצא כך לפעמים גם בבהמה עכ"ל. ואני אומר אם קבלה היא נקבל אם לדין יש תשובה חדא דאף בלבי אם הוא מונח בענין שבמחט היה בו איסור מצד סופו לנקוב מאיזה טעם נכשיר אם ימצא בו שיוכל לעשות נקב מה מועיל לנו שנעשה מדם הלב תיתי מהי תיתי סוף סוף ניקב כמו מחט ולמה יכשיר יותר ממחט ותו דאפי' את"ל בלבי כשר מנין לנו ללמוד מין אחר ממנו דהרי כ' הרשב"א בסי' נ"ב לענין נפלה לאור בסעיף ד' דאין ירקות פוסל בכבד של עוף בייתי שיש במינו מדברי כו' משמע דלעוף אחר שאין במינו מדברי לא מהני אע"פ שבשניהם עופות ק"ו שלא נלמד שור מצבי לזה וכ"כ הטור סי' מ"ב דאין ללמוד מין משאינו מינו *) ע"כ נראה שאין להקל בזה שאין לו יסוד מדברי הפוסקים: (ה) **שאם שומן הלב דבוק כו'.** ככר כתבתי בסעיף ח' דברי מו"ה ז"ל שכאן מיירי בטרפש הלב שנקרא שומן הלב דאל"כ אין פי' לדברים אלו:

שהוא

חידושי רע"ק

בכ"מ שישתנה טריפה אפי' במשהו עיי"ש. ואם ס"ל כהר"ן משכחת דהלב דכשר אם נשתנה שלא כנגד החלל דדמי לכבד שלא כנגד מרה. וצ"ע. ואחר זמן רב מצאתי בספר משבצות זהב סי' נ"ב שהרגיש בזה עיי"ש:

ביאור הגר"א

[ח] ובן כו'. כפי' הרמב"ם: [ט] ניטל כו'. דכל שניקב טריפה כ"ש לניטל וכן משמע במתני' שם נ"ו ב' דחמיר ניטל מניקב וע"ל סי' נ' ס"ב: [י] יש מי כו'. כמ"ש שם נ"א א' אם אין שם מכה ק"ד כו' ועש"ך ופר"ח:

אא"כ

פתחי תשובה

שחיטה כמו שסמך להקל בסימן מ"ט ע"כ נראה להתיר בכ"ד שהוא ג"כ הפ"מ ויאכלו עניים וישבעו עכ"ד ע"ש]. מ"ב בשם ה"ל עיין בתשובת אא"ז פנים מאירות ח"א סימן כ"ג ובתו"ת מהר"ס זיסקינד רוטנבורג סימן ל"ג ובשאילת יעב"ץ חלק א' סימן קכ"א [ועיין בתשובת משכנות יעקב סוס"י י' שהעיר ע"ז מדברי הירושלמי במס' עבודת כוכבים גבי עורות לבובין דמבואר שם דניטל הלב אינו אלא מעשה טריפה ויש בה קצת חיות עדיין ע"ש]: (ב) הבשר הרי הוא. [עבה"ט. והתב"ש סק"ה החזיק בדין זה להטריף ובהכ"ת כ' דאין להכשיר

באר היטב

התרנגולת והחתול עומד אצלה ואמרה הריבה שלא מצאה לב בתרנגולת ובעלת התרנגולת אמרה שמא או קרוב לודאי הושלך הלב לארץ ואכלה החתול והכשיר הגאון ח"צ בת' שאלה סי' ע"ד מטעם שא"א לשום נברא בעולם לחיות אפי' שעה א' בלא לב ע"ש שהאריך: (ה) בחללו. וכ' הש"ך דזה צריך עיון שהרי בכל לב יש דם בחללו ואולי המחבר ר"ל דכשנמצא בעובי הלב ולא נתפשט עד חללו טריפה וא"צ"ל אם נמצא בעובי הלב ונתפשט עד לחלל דפשיטא דטריפה (לב תרנגול שהיה עליו כיסוי מלא מים והלב כולו בתוכו וקלפוהו ובדקו ולא היה בו נקב כשר פר"ח בשם הריק"ש): (ו) הרי הוא. כתב רש"ל שלולי קבלת

גליון מהרש"א

ומחט יהי' טריפה בסופו לנקוב ומ"מ מצינו כן סוף סי' נ"א: (ט"ז סק"ד) **אם** נמצא עצם בתוך הלב. ופ"ח מכשיר אם כל צדדיו גסים ואין בו חדות כלל: (ש"ך סק"ו) **לפי** שכך נמצא בלב הצבי. בס' שער השמים והביאו הפ"ח כ' שיש שורים שיש להם עצם בלב לגודל גופם צריך הלב חיזוק כמו שאר אברים שצריכים עצמות לחיזוק. וכ' הפ"ח דצריך שידע שהוא ממין שורים אלו וזולת זה אין להכשיר אם לא כל צדדיו גסים וע' ט"ז סס"ק ד': (סעיף ה' ש"ע) **ניטל** הלב. וכן נמצאו ב' לבבות ח"א וע' ת' ח"צ סי' ע"ד וסי' ע"ו וסי' ע"ז דא"א שיחסר ע"י חולה ויהי' התרנגולת בריאה ושמן ואף עדים לא מהני ולהאמין להריבה בל"ז א"צ מדינא (ומה שקורים טריפה הערץ הוא הטחול): (סעיף ו' ש"ך סק"ז) **מ"מ** לא הגיע לפנים ע"כ. וכ"כ הפ"ח להכשיר ובכו"פ כ' דוקא בהפסד גדול:

יד אפרים

ומ"מ לדינ' הסכים לא"ל שאין להחזיק ריעותא שאע"פ שבדקה אחר הלב למצא ולא מצאה אם אפשר לתלות בנפילה תלינן שתולין במצוי ואמרי' כיון שאין רושם מסמוס או נימוק בתרנגולת מסתמא היה לב כשאר נבראים אלא שנפל בחתיכת הכהן ואכלתו החתול שהיה עומד ומצפה לכך וע"ש סי' כ"ד ועי' בתשובת בני חיי ועיין בכו"פ בזה ומ"ש הבאי' אחריו וע"ש סימן כ"ד ובתשובות מוהר"מ מלובלין ועי' בשאילת יעב"ץ סי' קכ"א שאף אביו הגאון ז"ל כתב דאפילו אתי סהדי שיקרי ניניהו היינו כיון שמתחלה לא נתנו על לבם להשגיח ע"ז וכמלתא דלא רמיא אבל אם מתחלת פתיחת התרנגול' נתן לבו ע"ז להשגיח אם ימצא לב אפילו חד דנאמן באיסורים נאמן לאסור אלא ודאי דס"ל שודאי לא אירע ולא יארע כן לעולם ע"ש וכ' בשבו"י ח"ג סי' מ"ד עצם שנמצא בלב השור אין בו חשש איסור שהוא דבר מצוי בשוורי' ע"ש ועיין באור נעלם בלב תתוך מלמעלה למטה ונמצא מחט מונח על בשר הלב ולא ראו תיכף בשעת פתיחה ויש להסתפק שמא אחר שנפתח נפל שם שהנשים המשמשות היו מחטין בבגדיהן. וכתב שיש לתלות להיתר דמעלמא אתי וגם י"ל ס"ס כו' ע"ש אך ראיתי בנידון השאלה שהיה הודה תחוב קצת רק שראה שהמחט היתה מאירה ונקייה וגם אין רושם בבשר שהמחט אוכלת שם ואעפ"כ התיר. ולפענ"ד קשה להתיר בזה שהיא תחובה קצת שאין דרך כי יפול הנופל שיתחוב בבשר אפי' קצת וא"כ אין כאן מגוי להתיר ומה שהיתה המחט מאירה אין ראיה די"ל דסמוך לשחיטה בלעתו וצ"ע וע"ש שבעל האווזות מכר לבעה"ב ואשתו של הבעה"ב אמרה שמצאה כן והמוכר חושש שנעשה במתכוון להכעיס אין להחמיר כמבואר בסימן ק"ך ע"ש ועי' סוף סי' מ"ח ואם המשרתת אומרת שמצאה' בענין שהוא אסור מ"מ אסור הוא לבעה"ב הזה ולשאר אדם דמסתמא לא"ו. ואע"ג דבסי' קכ"ז איתא דלכ"ע שרי שהבעלים נאמנים על שלהם היינו כשאין דעת אחרים מכרעת אותן כדברי מי ולכך מעמידי בחזקת היתר שהבעלים נאמנים אבל כשלבם נוטה לדברי העד שאמר אסור לא מהני מה שהבעה"ב אומר מותר. וגם צ"ע אם זה המוכר יש לו דין בעה"ב כיון שבכבר מכר ודינו כאחר דלא מהני הכחשתו כשהגיד העד לפני הבעלים ושתקו ונראה שזה תלוי באם המוכר צריך להחזיר הדמים כעובדא דלעיל אז שם הבעלים עליו ודין חזרת הדמים יתבאר אי"ה בסי' קכ"ז אי"ה ועי' בפ"מ ס"ס מ"ח בעובדת כוכבים שראתה בשר על הנכר ובאה ואמרה שמצאה מחט תחובה בחוט פשתן והמחט היתה כחדשה והחוט חדש אין להאמינה וגם שלא היתה מכרת לטבח רק יהודית צותה לה לרחוץ בשר זה ע"ש: (ש"ע סעיף ו') **קורט** דם כו'. וכתב בחוט השני סי' ס"ע ק"ד המוזכר בכל מקום היינו ממשות או דם צרור בעובי אבל האדים הבשר לבד אינו מזיק והביאו בפ"מ ומ"ב:

צבי לצדיק

(סימן מ' בשו"ע סעיף ה') **ניטל** הלב. בתשובת חכם צבי סי' ע"ד וע"ו פסק שלא לב כשר כיון דא"א להיות בלא לב ודאי נאבד. ודין דניטל כאן מבכת רק כשנתחך ושחטו מיד. וג"ל דאם קנה העוף ושחטו מיד ולא ראה כלל שהיה בריא י"ל דטריפה ואם יש לו ב' לבבות פסק דטריפה. וג"ל שאפילו אינו דבק בו רק שהוא מבולע כתואר לב טריפה אם נמצא במקום הלב.

מא דיני טרפות הכבד. ובו י' סעיפים:

א א ניטל הכבד טריפה [א] ב אלא אם כן נשתייר כזית במקום ג מרה וכזית [ב] במקום ד חיותו (א) **א** [ג] (א) שהוא(א) תלוי בו ויהיו כשני זיתים הללו כל אחד שלם במקומו [ד] אבל אם היה מתלקט או כרצועה או מרודד טריפה:

ב [ה] שיעור זה דכשני זיתים אפילו בשור הגדול ה ובעוף הכל לפי גדלו וקטנו (ע"ל סי' כ' ס"ב וסי' ל"ד ס"ד):

ג [ו] ו יבש הכבד [ז] עד **ב** ז שנפרך (ג) בצפורן טריפה והוא שיבש כולו ולא נשתייר כזית במקום מרה וכזית במקום חיותו:

הגה **ג** ואם יבשו אלו (ב) הב' זיתים לבד נמי טריפה. (ב) **ד** [ח] נימוק הכבד דהיינו שדם יוצא מבשר הכבד שנימוק והיה לדם טריפה (רוקח)

טורי זהב

מא (א) שהוא תלוי בו. פי' בגמרא אמרינן ששיא חיה ופרש"י דהיינו מקום שדבוקה תחת הכליות ולשון שני ביותרת הכבד וכן הטרפשין והסכימו הפוסקים עליו שעיקר כלשון ראשון ובת"ח מביא בשם או"ה לחוש גם ללשון שני: (ב) נימוק הכבד כו'. בזה נמשך אחר הרוקח שהביא ב"י שלמדו מפרק מי שאחזו וכבודו של רמ"א במקומו מונח אבל לא דק בהוראה זאת ונציעה לפניך דברי הגמרא דאיתא התם לדמא דאתא מפומא בדקינן ליה בקש של חטים אי סריך ונדבק הדם בקש מריאה קאתי ואית ליה תקנתא ואי לא מכבדא קאתי ולית ליה תקנתא ופרכינן והא איפכא תנן ניטל הכבד ולא נשתייר הימנה כלום ריאה שניקבה או שחסרה טרפה ומשנינן כיון דמפומא קאתי אימור אתמוחי אתמא ופירש"י כיון דדמא דכבדא שהיא תלויה למטה מן הריאה עולה למעלה ונפיק דרך הפה אימור אתמוחי אתמא כולה כבדא ולא נשתייר ממנה כלום ונפל לריאה דרך קנה הכבד שמחובר לקנה של ריאה עכ"ל משמע מבואר דעיקר הקלקול שאמות הבהמה או האדם הוא שנמחה הכבד כולה ולא מקלתה דאי יש ריעותא גם במקלתה הדרא קושיא לדוכתא דהא בריאה שנתמסמס ונתקלקל בשרה בפנים כשר כל שלא נמוחו הסמפונות וא"כ יהיה כשר תמיד מריאה בנלקה במקלת ואכן איפכא תנן כדמייתי המקשן אלא פשוט כל שלא נלקו השני זיתים כשר אף אם נמחה הכבד. והרוקח כתב וז"ל קנה הכבד ככבד בניטלה כולה ולא נשתייר כזית טריפה הכבד שנימוקה טריפה כדאמרינן במי שאחזו דמא דאתא מפומ' אי מכבדא אתי לית ליה תקנתא הכבד שיבשה או קשה כאבן טריפה עכ"ל. ובזה הבין הב"י דהרוקח אוסר בנימוקה אפי' אם ב' הזיתים נשארו שלמים וחלק עליו ובאמת גם הרוקח לא בא לאסור רק בנימוקה כולה אפילו שני הזיתים וחידוש גדול משמיענו דאם נימוק הוה כניטל וכן מצינו בב"י סי' כ' בשם הרשב"א שכל אבר שנקיבתו או חסרונו פוסל בהתמסמסות נמי פוסל עכ"ל וכ"כ המרדכי הביאו ב"י בסי' כ' שאמר ר"ת לרא"ס פה אל פה שכל היכא שניקב, אוסר ה"ה אם הבשר רע סביביו ונרקב והיא גופה קמ"ל גם הרוקח אפי' בכבד שכולה דס"מ אם נמוקה ונתמסמסה והיה לדם אוסר אם לא נשתיירו ב' זיתים דבר זה מוכח בבירור מדבריו דהרי סמוך אחר זה כתב הכבד שיבשה או שקשה כאבן טרפה והיינו ע"כ אפי' שני הזיתים וכן כתב רמ"א כאן דאם לא כן כשר כמ"ש בסעיף זה ולמה לא נפרש גם הריפא כך דהיינו מ"ש הכבד שנימוקה דמה לי כבד שנימוקה או יבשה אלא ברור ופשוט דהרוקח דאוסר בנימוקה היינו ג"כ בנימוקה כולה ודבר זה תימה גדולה על רמ"א שביבשה הצריך שיהיה היובש בכולה וכן בקשה כאבן ובנימוקה אוסר אפילו בנשתיירו ב' זיתים והרוקח כתבם סמוכים זה אל זה בחד לישנא אלא פשוט דאכולה קאי גם אנימוקה ומו"ח ז"ל בא לחזק פסק רמ"א ואמר שהרוקח חולק על רש"י ומפרש פי' אחר דהיינו כיון שיוצא דרך הפה ודאי יש שם רקבון ודי תיכלא בכולה וקשה דא"כ הא דאיתא פא"ט (דף נ"ו) בעי מיניה רב יוסף בריה דריב"ל מריב"ל הוריקה כבד כנגד בני מעיים מהו א"ל טרפה ופרכינן ולא יהא אלא ניטל דכבד אמר רבא כיון שהוריקה כבד נגד בני מעיים בידוע שנפלה לאור ונחמרו בני

מעיים

שפתי כהן

מא א שהוא תלוי בו. בכליות כדאיתא בב"י ופוסקים ויש פוסקים מקום חיותא היינו מקום דביקותא בטרפש וכ' האו"ה כלל כ"ח דין א' הילכך צריך ג' זיתים באלו ג' מקומות עכ"ל ומביאו בת"ח כלל פ"ע דין ט' לפסק הלכה: **ב** שנפרך בצפורן. ואם משרטט בצפורן על בשר הכבד ונראה השרטוט בתוכה מקרי יבש וטרפה כדלעיל סי' ל"ו סי"ג בהג"ה: **ג** ואם יבשו אלו הזיתים כו'. כן משמע בטור וכ"כ מהרש"ל פא"ט סי' י"ז וכ"פ האו"ה שם ובעט"ז תלה דין זה בנראה לי כאלו הוא למראה עיניו ישפוט מיהו מהרש"ל שם השיג על הטור וכ' וז"ל ואיני יודע מנין לקח זה דהא מדאבעיא לן (ש"ס דף נ"ה ע"ב) גבי גלודה ניטל כסלע בשדרה ובראשי פרקים והשאר כולו קיים מהו (ע"ל סי' נ"ט מגלודה) ולא איבעיא לן הכי גבי כבד משמע דבכבד כשר וכן הרשב"א והר"ן לא כתבו אלא שאם יבש הכבד ולא נשתיירו ב' זיתים אבל לעולם אם הכבד כולו קיים או רובו ואותן ב' זיתים ניטלו או יבש כשר כנ"ל להלכה ולא למעשה עכ"ל ולא כוון כהלכה דמ"מ ואיני יודע כו' אשתמיטתיה הרמב"ם פ"ה מהל' ש"ח דין כ"ח דכ' ניטל ממנה המקום שהוא תלוי בו ומקום המרה אע"פ שהשאר קיים כמו שהוא טרפה עכ"ל וכ"כ הכל בו והכי מוכח נמי להדיא מדברי הרשב"א בת"ה הארוך דל"ט ע"ב ובקלר שם גבי מ"מ דשני כבדים הדבוקים בכזית במקום מרה ובכזית במקום חיותא טרפה ע"ש ומביאו ב"י ס"ס זה ומהרש"ל שם סי' י"ט והכי מוכח נמי מדברי הרשב"א שהביא הטור בסי' נ"ב גבי הוריקה כבד נגד מקום המרה ונגד מקום חיותא וכדמשמע מדברי מהרש"ל גופי' שם סי' ל"ד והא דלא מבעיא ש"ס הכי גבי כבד היינו משום דבכבד פשיטא לאיסור כיון דעיקר חיותא ניטלה וכל זה ברור: **ד** נימוק הכבד כו'. ובש"ס דגיטין (דף ס"ט ע"א) מוכח לכאורה

דאינה

באר הגולה

א משנה חולין דף מ"ב: ב משנה דף נ"ד: ג כרבי זירא: ד כרב אדא בר אהבה וכרב פפא דמצריך לתרוייהו: ה טור וכ"כ הרשב"א בת"ה והר"ן: ו הרא"ש גבי ריאה שיבשה בשם בה"ג וש"ס: ז טור והרשב"א בת"ה:

מטה יהונתן

ולא מוריד וסירכא נמי כשר דבשאר אברים בא אפילו שלא מחמת נקב וז"ל דס"ל להמחבר ודאי מן הסתם אמרינן שיש סירכא בלי נקב בשאר אברים אבל היכא דאיכא ק"ד אמרי' ודאי האי סירכא בא מחמת נקב וטריפה לפ"ז פי' דברי הרמ"א לעיל סעיף א' כך הם דהנה האי וי"א שכתב דלא מהני סתימת שומן הלב הוא על פי גירסת הרמב"ם דגרים הלב שעשוי ככובע אינו סותם אית דאמרי דטרפשא דליבא ודליבא היינו שומן הלב עצמו והפוסקים דס"ל דשומן הלב סותם משום דגרסי כגי' דידן א"ד טרפשא דלבא והיינו דוקא טרפשא דלבא ולא שומן הלב עצמו והנה לכאורה מוכח כגי' הרמב"ם דאי דוקא טרפשא דלבא לפי מה דקיי"ל דהלב טהור אינו סותם א"א דוקא היכא שהוא דבוק בתולדתה א"כ מ"ק דאינו סותם משום שעשוי ככובע ת"ל שאינו דבוק בתולדתה אע"כ נ"ל דלא מיירי בטרפשא דלבא כלל א"א בשומן הלב עצמו שהוא דבוק בתולדתה וקמ"ל שאינו סותם משום שעשוי ככובע רק מ"מ י"ל דאיירי בטרפשא דלבא וא"ל נ"ל משום שעשוי ככובע די"ל דקמ"ל משום דלפעמים מצוי שגם טרפשא דלבא דבוק בתולדתה ואשמועינן דאינו סותם משום שעשוי ככובע אבל לפמ"ש המחבר בסעיף זה דאם טרפשא דלבא דבוק בה הוי ריעותא אם כן ע"כ נ"ל שאינו מצוי להיות דבוק בלב בתולדתה א"כ נ"ל הגי' כמ"ש הרמב"ם וז"ש הרמ"א וכדאיתא בסמוך בס"ס זה דטרפשא דלבא הדבוק בלב הוי ריעותא מוכח כגי' הרמב"ם דגם שומן הלב עצמו אינו סותם:

(סימן מ"א סעיף ב') **שיעור** זה דכשני זיתים אפילו בשור הגדול ובעוף הכל לפי גדלו וקטנו. והוא לשון הרשב"א בת"ה והנה הא דנקיט אפילו בשור הגדול ובעוף הכל כו' משמע דס"ל דשיעורים דקתני במתני' אפילו בבהמה דקה ואין משערין כלל לפי גדלו ולפי קטנו רק בעוף ומה שמכריחו לזה היינו לפי פי' הרי"ף בעופא מאי דלא קאי אנקבה כנפה ויש להקשות א"כ אמאי מפרש בעופא יותר מכל שאר בהמ' וע"כ דמשערין הגדול לפי גדלו כו' א"כ ה"ה בעוף והרשב"א כדי לתרץ

ביאור הגר"א

מא [א] אא"כ כו'. שם מ"ג א' הלכה כו': [ב] במקום כו'. שם מ"ו א': [ג] שהוא תלוי. כפי' הראשון שברש"י וכ"כ הרשב"א והטור: [ד] אבל אם כו'. שם בעיא דלא איפשיטא: [ה] שיעור כו'. ע' תוס' שם מ"ד א' ד"ה כדי. [illegible] [ו] יבש כו'. מדין הריאה שיבשה דמשמע שם דכמאן דליתא דמי [illegible] ה. שם: [ז] עד שנפרך כו'. כמש"ש בריאה. שם: (ואם יבשו כו'. ע"ל סי' מ"ד ס"ק יו"ד): [ח] נימוק כו' אע"פ כו'. כמ"ש בגטין ס"ט א':

אפי'

חידושי רע"ק

(סי' מ"א סעיף א') **במקום** מרה. ובמינים שאין להם מרה כדלקמן (סי' מ"ב) מהני נשתייר רק כזית במקום חיותא: (שם) **וכזית** במקום חיותו. ואם נשתייר כזית רק במקום מרה או רק במקום חיותא טריפה מספק: (סעיף ג' בהג"ה) **ואם** יבשו. לשון הרשב"א בתה"ב יבש כזית במקום מרה או במקום חיותא טריפה. וכן נראה מוהיא דלקמן (סי' נ"ב ס"א): (שם) **לא** נתבאר אם זהו דוקא שיבש כל הזית אבל נשתייר משהו ממנו שלא נתייבש כשר כיון דשאר הכבד קיים וגם משהו מזית זה. או דבעי' דוקא שכולו זית קיים ואם נתייבש משהו ממנו טריפה. אח"כ ראיתי [illegible] בזה. ונ"ל לדייק ממ"ש התב"ש סק"ב דכוונת הרשב"א הא דב' הדין ביבשו ב' זיתים ולא נקט הדין בניטל ב' הזיתים. דאזיל לשיטתי' דס"ל דניטל הכבד [illegible] והסמפונות וא"כ בניטל ב' הזיתים גם הגידים והסמפונות פשיטא דטריפה כיון דניטל כל תלייתה ממילא ניטל כל הכבד. וכן במקום מרה ניטל המרה עיי"ש

באר היטב

[illegible] להכשיר אפילו בטפת דם מאחר שלא הגיע המכה עד חלל הלב [illegible] שהלב כולו לקוי מ"מ לא הגיע לפנים. ופר"ח כתב אני אומר דאין לסמוך על קבלת ראבי"ה ע"ש):

מא (א) תלוי. דהיינו בכליות כדאיתא בב"י ויש פוסקים דמקום חיותא [illegible] דביקתה בטרפש וכ' האו"ה הלכך צריך ג' זיתים באלו ג' [illegible] בת"ח לפסק הלכה עכ"ל הש"ך אכן בעוף יש להקל אם נשתיירו [illegible] מקום מרה ואחד במקום שדבוקה ללב עיין בש"י סי' כ"א. כבד [illegible] והיה בלד התחתון המונח על הוושט והקורקבן כמין כיס של [illegible] עור הכבד והיתה גבוה וקשה קצת מבשר הכבד וקרע הכיס ומצא [illegible] שועל שלימים גם מרוקבים ומעופשים גם חול כעין המצאה [illegible]. ת' ש"א שאלה כ"ח ופר"ח בק"א ועיין הרדב"ז סי' קנ"ט. [illegible] בד של בהמה טמון בבשר הכבד כשירה לפי שדם מתהווה מחומר [illegible] אל הכבד להתהוות הדם. פר"ח בשם הריק"ש: (ג) בצפורן.

פתחי תשובה

להכשיר כ"א בהפסד גדול ע"ש ועיין בתשובת ח"ס סימן ל"ג שכתב וז"ל האמת היא כמ"ש בתב"ש דדוקא הכא שלא ראה ריעותא בחוץ כלל רק שהיה דבוק כו' (גם בפמ"ג העתיק דבריו וע"ש) ועוד נ"ל דהכא לא היה אפשר לבדוק בתוך החלל שהוא מלא דם כמ"ש הש"ך הנ"ל דבר הצריך בדיקה להכשיר ונאבד בלא בדיקה או נמלח והודח דטריפה אבל אי היה הלקותא מתחלה מבחוץ ממקום הדבוק ונמשכת עד סמוך לחללו ונשאר כל שהוא מעביו שלא שלט שם החולי והיה אפשר לבדוק כן במראה עין כשר לפי דעתי אע"פ שלשון הש"ע לא משמע כן מ"מ האמת כמ"ש ועיין הו"י סימן ע"ו עכ"ל]:

מא (א) שהוא תלוי בו. [עבה"ט ועיין פמ"ג בשפ"ד סק"א שכתב וז"ל ולפ"ז שלש זיתים שנפלו לתבשיל משלש בהמות א' מבהמה שנשאר זית מקום טרפשא וא' נשאר מקום כליות וא' מקום מרה א"ל אלא ס' נגד זית א' וביבש הכל מותר דממ"נ ב' כשרים הם ואחד טריפה ונתבטל ברוב. ובפתיחה לסימן צ"ח אבאר אי כה"ג אמרינן חד בתרי בטל כו' עכ"ל. ובמ"כ כי רב הוא דברי תימה הם דבכה"ג אדרבה ממ"נ ב' טריפות הם וסבור הייתי דטעות הדפוס הוא ובמקום שנשאר צ"ל שניטל אך ראיתי בפתיחה להלכות תערובת פ"א הקירה א' הזכיר גם שניהם וניטל ונשאר וז"ל שם הא דחד בתרי בטל אם הוא דוקא בהיתר מבורר מעיקרא כו' המשל בזה ג' זיתי כבד (לאו דוקא הוא) משלש בהמות אחת ניטל מקום חיותו וא' ממקום מרה וא' ממקום כליות אי בכל אחד נשאר זית אחד דהבהמה ממ"נ ב' של היתר כו' וכן בגלודה ג' בהמות א' נשאר בעבור כו' ע"ש הרי להדיא דמבואר [illegible] מת זה אינו. שוב שמעתי אמר בעוד הגאון המחבר ז"ל היה בחיים שאל חכם אחד מק"ק סלאניס את זאת ממנו בעצמו והודה לו כי שגגה פלטה קולמסו בזה]: [illegible] לבד. ע' בתב"ש שכתב דהלשון אינו מדוקדק דבאמת אף אם נלקה א' מהם אע"ג דכולה עם כזית הב' קיימת ה"ל ספיקא דאורייתא כו' ולכן לדידן דבעי' ג' זיתים [illegible] ם או שאר קלקול אעפ"י שהב' זיתים האחרים עם כל הכבד קיימת טרפה עכ"ד ועיין בשו"ת תולדות יצחק סימן ב' שהביא בשם אא"ז הוא דודו הגאון בעל פנים

יד אפרים

(סימן מ"א סעיף א') **במקום** חיותו שהוא תלוי. עי' בה"ט ומ"ש בשם שבו"י סי' כ"א ע"ש שכתב שנה אחת רוב בהמות נמצאו שנרקב הכבד ועיין במה"כ הביא תשובות מהר"מ זכות ז"ל אם יש בועות

גליון מהרש"א

(סימן מ"א סעיף א' ש"ע) **ניטל** הכבד טריפה. נברא חסר ע' סי' נ' ס"ב ושפתי ס"ל ד"ה והנה. אם הכבד מגולה ע' ריש סי' מ' בגליון: (שם) **וכזית** במקום חיותו. כבדא דאווזא הם בב' חלקים. אם ניטל חלק הקטן ונשתייר חלק הגדול [illegible] חלק הגדול ע' מ"ב סק"ג וכ"ג בא"ה סוף סימן: (ש"ך סק"א) **הילכך** צריך ג' זיתים. אבל בעוף יש להקל בנשתייר ב' זיתים א' במקום מרה וא' במקום שדבוקה ללב. בא"ה. וע' ת' שבו"י [illegible] ת אין לה דביקות לכליות כלל שהכבד מונח למעלה על הבטן ע"ג בני מעים והכליות מונחי' בתחתיו העצם אצל האחור. וע"ש דגם בבהמה בדחק גדול נוטה להכשיר בב' זיתים כדעת ת' מ"ב: [illegible] נימוק הכבד. ע' סוף סי' נ': (שם) **הכבד**. כבד נפוח ועב ונרקב יש לעיין בריאה אם נמצא לבנה טריפה ואם אדומה כשרה בא"ה סוף סימן. דין כבד שנשתנה ע"י נפילה לאור

יד אברהם

(סימן מ"א סעיף א') **ניטל** הכבד טריפה אא"כ נשתייר כזית כו'. דע מימרא דר' יצחק בר יוסף אמר ר' יוחנן בפא"ט (דף מ"ג) וכן משמעות הסוגיא (דף מ"ו) וכמ"ש התוס' שם. אבל במשנה דא"ט קתני אלו כשרות ניטלה הכבד ולא נשתייר ממנה כלום. משמע הא נשתייר כלום כשירה ולא בעינן כזית. ובגמ' שם מקשה אהדדי דמשנה דאלו כשרות (דף נ"ד) נקט ניטלה הכבד ונשתייר הימנה כזית ומשני הא ר"ש הא ר' יהודה וכ"ש פריך היכי קאמר ר' יוחנן בפסק דבעינן כזית והא אמר רבב"ח אמר ר"י הלכה כסתם משנה. [illegible] ומתני' סתמא דסיפא מסתמא דרישא ומשני תרי תנאי אליבא דר"י. מכל הלין מוכח דגרסי' במשנה דאלו כשירות כזית. והרי"ף והר"ן גרסי במתניתין דאלו כשירות כל שהוא. ותמה עליהם מהרש"ם [illegible] הרי"ף ע"ש. ואישתמיטתיה דברי הרשב"א בתה"א (דף ל"ט) שהקשה על גירסת הנ"ל וגרס במתני' דאלו כשירות כל שהוא ולא סתרי מתני' אהדדי. והש"ס מקשה מברייתא דתניא דבעינן כזית ומשני [illegible] ה מקשה אר"י האיך פסק הברייתא ושבקי' למתני' והא אמר רבב"ח אמר ר"י הלכה כסתם משנה ומשני תרי תנאי אליבא דר"י וברור שזו היא גירסת הרי"ף והר"ן. ולענין דינא ודאי אין נפקותא

בזה

צבי לצדיק

(סימן מ"א בש"ך ס"ק א') **שהוא** תלוי בו כו'. ומביאו בת"ח נ"ל טעם שהרמ"א לא הביא כמו בת"ח דניבעי ג' זיתים מפני שיש כאן ס"ס שמא הלכה כמ"ד בש"ס דבעי' רק נגד מרה ואת"ל נגד חיותא אימר כרוב פוסקים דהיינו מקום כליות. ולפ"ז אם יש עוד סניף להקל יש לסמוך להתיר בב' זיתים וכן משמע בפר"מ: (בש"ך ס"ק ב') **נימוק** הכבד כו'. ולמה לא נימא גם בריאה. לענ"ד נ"ק מריאה דשם העור

קיים

אע"פ שנשתיירו ב' הזיתים דסופו (ג) לרקב (ג) הכל (ד"ע) ה יש אומרים ככבד (ד) שקשה (ד) כאבן טריפה (רוקח ועב"י וד"מ) והוא שלא נשתיירו בה ב' זיתים הנזכרים שלא נתקשו :

ד (ג) ח התליע הכבד ו [ט] ט אפילו במקום מרה (ה) ובמקום (ה) חיותו כשרה :

ה י נעקר הכבד במקומות הרבה ומעורה בטרפשיהון כאן מעט וכאן מעט כשרה :

ו יא מחט שנמצא בכבד בין שבא לפנינו שלם בין שבא חתוך [י] אם צד העב שלו לצד חלל הבהמה (ד) ז אפי' (ו) כולו (ו) טמון (ה) בבשר הכבד טריפה ואם צד הדק שלו **ח** כלפי (ז) חוץ **ט** כשרה שאנו תולים

שפתי כהן

דאינה טריפה אלא בשלא נשתיירו הב' זיתים כמו בניטלה וכ"ל שכן דעת הרוקח וכ"כ בתשובת משאת בנימין סי' כ"א ע"ש וכן הסכים הב"י לדינא וכן בס' ת"ח דף קל"ד ע"א ובס' לחם משנה דף ס"ח ע"ב והב"ח נמשך לדעת הב"י ולפעד"נ כמ"ש : **ה י"א כבד כו'**. ובס' אפי רברבי כתב דבהפסד מרובה או לעת הצורך יש להקל בזה : **ו אפילו במקום מרה כו'**. כתב הב"ח דאפילו ניטל כל הכבד ולא נשתייר אלא אלו הזיתים ואלו הנשארים התליעו כשר ע"ש. וכן משמע להדיא בת"ח כלל פ"ע דין נ' ע"ש ובסימנים. ודעת מהרש"ל פא"ע סי' מ"ב לא נראה כן שכתב דהא דכשרה בהתליעה במקום מרה ומקום חיותא היינו כשיש בין הכל לבד נקבי ההולעים כזית בשר במקום חיותא ובמקום מרה וא"ל א"כ פשיטא י"ל דקמ"ל דלא אמרי' כיון דאיתלע כ"כ סופו ליתלע ולקלקל בכולו ולסברא זו נוטה הר"ן להחמיר ועיקר עכ"ל. וא"כ בניטל כולו והשני זיתים שנשתיירו התליעו אין כאן ב' זיתים לבד נקב ההולעים וטרפה וכן דעת הרא"ה בספר ב"ה ואולי גם הת"ח והב"ח לא איירי אלא כשהתליע בענין דלא חסרו הב' זיתים משיעורן ודו"ק : **ז אפילו כולו טמון בבשר הכבד טרפה**. שאנו חוששין שמא נכנס דרך הושט לדקין ויצא מהדקין לחלל הבהמה ונקבו ומשם נכנס לכבד. לשון הטור : **ח כלפי חוץ**. וכתב הט"ז דאפילו אינו טמון בבשר הכבד אלא חודו יוצא לתוך חלל הבהמה וראשו העב נחבא בתוך הכבד כשר עכ"ל ונמשך אחר דברי הרשב"א שהביא ב"י שמיישב דעת רש"י ומחלק דלע"ג דקי"ל לקמן סי' נ"א קוץ שנמצא בחלל הגוף טרפה דשמא ניקב אחד מהאיברים הפנימיים היינו דוקא התם שניקב בכח אבל במחט שנכנס בנחת אין חוששין לכך. אבל הר"ן פא"ע מסיק דהיכא דהמחט יוצא לחלל הגוף טרפה וכן פסק מהרש"ל פא"ע סי' מ"ז מיהו בסמ"ק והו"ה כלל כ"א דין י"ז כתוב כהרשב"א וכן בהגהות ש"ד סי' ל"ד ועי"ל ס"ק ג' וסי' נ"ה מ"ש מזה : **ט כשרה כו'**. והרשב"א סובר דאם חודה פונה לצד חלל הגוף טרפה דחוששין כל שהוא נכנס עד מקום הכבד

טורי זהב

מעיים ואי איתא דאמרינן שדי תכלא בכולה וסופו לרקוב הכל לא פריך מידי וגם רבא לא היה צריך להטריף בשביל בני מעיים תיפוק ליה משום דשדי תיכלא בכולה כבד אלא ודאי דלא אמרינן בכבד שדי תיכלא בכולה מלבד שהוא נסתר כבר בדברינו דא"כ הוה חמיר מריאה ולמה לא נימא גם בריאה דשדי תיכלא בכולה ע"כ אין לנו להחמיר בדבר שרש"י מתיר בפירוש וללמוד מדברי רוקח מה שלא כוון אליו כלל. ושוב ראיתי שכתב כדברינו בס' משאת בנימין שנדפס מחדש שפסקינן הלכה למעשה וכך אנו דנין זמן רב הלכה למעשה בכל יום שאין לאסור בנרקב והיה לדם אם נשארו שני הזיתים שלימים ואין להחמיר כלל בזה זולת אם ידוע שנפלה הבהמה גבוה י' טפחים ונמצא ריסוק והפסד מרובה בכבד יש לאסור כמ"ש סי' נ"ח ס"ג*): (ג) **התליע הכבד כו'**. במשמרת הבית כתב הרשב"א דאפי' ניטלה כל הכבד ולא נשתייר רק הב' זיתים ואלו הב' זיתי' התליעו כשרה דהתלעה הדרא בריא: (ד) **אפילו כולו טמון כו'**. דאימור אתא דרך הושט שנקבו ונכנס לכבד וכתבו התוספות ונראה דדוקא גבי כבד יש חילוק בין קופא לגאו לקופא לבר אבל בריאה כשרה בכל ענין דקרובה לקנה ושפופה דריאה יש לה ריוח וחלל גדול וכן בקורקבן כשר שדרך הושט בא המחט עם המאכל שהוא תלוי בושט עכ"ל וכן הביא ב"י בשם הרשב"א בתשובה סי' רנ"ה שבכבד החמירו כיון שהוא רחוק מן הקנה לפיכך כשלא הדק נכנס כלפי הכבד חוששין שניקבה בכניסתה כיון שהולכת מהלך רב ומקום צר וחוששין אולי דרך כניסתה היתה כאן וכאן ונקבה בסמפונות הלב לכבד לפי שהוא מהלך רב עכ"ל לפ"ז נראה דה"ה מחט שנמצא בטחול ועמ"ש סי' מ"ג סעיף א' : (ה) **בבשר כו'**. בטור כתוב שאנו חוששין שמא דרך הושט נכנס להדקין כו' שאילו נכנס דרך הסמפון כו' ק"ל דמשמע מזה דאילו אין לנו הוכחה זאת לא היינו אוסרים מספק אלא היינו תולין שנכנס דרך הקנה ואח"כ כתב אבל בדקה אין חילוק וטרפה בכל ענין כו' דמשמע מספיקא לחוד אסרינן ונראה דודאי מחמת ספק לחוד אסרינן כיון דרוב הבליעות הם דרך הושט אלא דבריאה היה לנו לומר שאין לתלות שנכנס דרך הושט כיון שיש בו קופה אע"פ שהודו למטה נוקב בפיר מ"מ היאך יכולה הקופה להיכנס דרך שם דהוא נקב קטן אלא היה שם לתלות (בקופה) [בקנה] ע"כ אמר שע"כ יש לך להחמיר אע"פ שאינו מסתבר דאלא מאי דדרך הקנה נכנסה היאך נקבה הבשר של הכבד אחר יציאתה מהסמפון ע"כ שני הצדדים בקולים מ"מ טרפה מספק וביאור הדברים

בענין

באר הגולה

ח בריית' שם דף מ"ח : ט טור והרשב"א בת"ה : י בעיא שם בגמרא דף מ"ו ונפשטה : יא מההוא עובדא דמחטא וכו' וכרב אשי שם דף

נקודות הכסף

(סימן מ"א סוף ס"ק ב') דבריו נכוני' לדינ' אך האריך שלא לצורך וכבר מבואר כן בקצרה בש"ך ס"ק ד' גם מה שהקשה על הב"ח מהוריקה ככבד כנגד בני מעיים אינו כלום וק"ל :

מטה יהונתן

קושיא זו הוציא מזה דכל הני שעורין דתנן במתני' בבהמה כל בהמה בכלל ואף כו' אלא בבהמה דקה מדקתני סתם משמע דבכל בהמה איירי ולכן מבעיא ליה בעופא מאי

יד אפרים

בכבד או טנרא במקום מרה או במקום חיותה יש להכשיר ומה גם דהיא הפ"מ דרבו כמו רבו הכבדי' מלאים בועות ומה שנהגו להטריף בחשבם שזה איסור אין זה מנהג וכ' שכן הסכים מהר"ם אבוהב וכל רבני ישיבה כו' אך מ"מ גור אריה הלוי מסתפק בטינרי במקום מרה ותיוהם ע"ש ועי' בסולת למנחה סוף כלל פ"ט. כ' בתרנגולים (אינדיק) מצוי להיות כמו אבנים קטנים ולבנים תוך הכבד ומרה ואומרים שבא להם על ידי שמתרגזים מאד ונהגו להכשיר ועיין במח"ב שם שהביאו : (ש"ע סעיף ג' בהג"ה)דסופו לרקב הכל. עבה"ט בנימוק הכבד ונשתיירו השני זיתים כתבו כל האחרונים להתיר ומח"ע מנה שמתירין כי רבים המה והעל' דהכי נקטינן ודלא כהבל"י ע"ש וע"ש שהביא משאילת יעב"ץ סי' נ"ח ח"ב בכבד גדול וגס ונמצא שהוא נפוח כשר דלא גרע מנימוק ודלא כמורה שהטריף ע"ש ועיין ס"ס הביא בבה"ט שיש לעיין בריאה כו' וכתבתי בזה בספרי ב"א יעש הבאתי מדברי הגאון בעל נוב"י בגליון י"ד שלו ועמ"ש שם ועיין בתשובת ב"ח החדשות מגן הב"ח ז"ל להשיב על קושיות חכם אחד שהקשה על הב"ח בענין נימוק הכבד וקושית החכם הוא בשו"ת גאוני בתראי סי' י"ב ועיין בספ"א שבאווזות המלעיטין מצוי חולי דנימוק הכבד ואע"פ שאין כח לאסור לאחרי' ויש להורות היתר כשנשארו משני זיתים שלימים כמ"ש סמ"כ ושאר אחרונים מ"מ בעל נפש ובעל תורה ראוי לו להחמיר על עצמו לחוש לדברי הגאונים המחמירים ע"ש : (שם סעיף ו') מחט שנמצא בכבד. עי' בספר המכריע

גליון מהרש"א

ע' סי' נ"ב ס"א. כמו כיס על הכבד אם המים שבתוכו מרים הוי כב' מרות ת' חב"י ס"נ : (בהגה"ה) בסופו לרקב הכל. הט"ז ואחרונים חולקים ויראה סניף עוד דבפשיטות מה דבעי זית במקום מרה וזית במקום חיות' הוא מספק ע' חולין מ"ו א' (וע' פלתי סי' זה סק"ג) ויש דס"ל דכזית דצריך במקום מרה הוא מ' מרה ע' פלתי סק"א וע' רש"י מ"ו א' סד"ה ומטביל לה וא"כ לת' ט"ב בש"ך ל"ה ס"ק י"ד וטעמיה. דתרי רואי' ל"א. ה"נ י"ל דלמא בעי רק זית במקום מרה ובזה ל"א סוף כבד לרקב הכל כיון דעדיין לא יהיה ס' מחמת עצמו הוי תרי רואי'. וע' חולין מ"ה ב' מאן דאמר רוב מוחו כ"ש רוב עורו ופירש"י מ' דסוף המוח לפרד ולצאת משמע לכאורה דנפסק המוח עצמו אינו טעם כ"א משום דסופו לצאת וא"כ מאי כ"ש רוב עורו הא איכא תרי רואי'. רואי' כנפרד המוח עצמו ואז שוב רואי' כאלו יצא. ז"א דהא בעור שלם ל"ש שיצא וע"כ הפרידה לחוד עושה הטריפות ואף כוונת רש"י כיון דנפסק רוב עורו מ' דיפרד המוח א"כ הוא שוה בשוה עם נפסק המוח ומאי לשון כש"כ. ע"כ כ' דכ"ש הוא מ' דעתה גם יצוא יצא המוח : (שם) **שקשה** כאבן טריפה. והפ"ח הסכים עם הב"י להכשיר וע' ש"ך : (סעיף ו' ש"ע) **מחט**. ואם יש לתלות דמן אשה המבשלת נפלה המחט הצ"צ מכשיר מטעם ס"ס וגם מטעם כאן נמצא כו' כמו בחמץ ובפ"ח כ' דנתחב מעצמו ל"ש מיהו הכלים מכשיר אחר מעל"ע. וע' ת' חב"י סמ"ח. אבן שנמצא בכבד כשירה. פ"ח סוף סימן : (שם) **שנמצא** בכבד. הי' בהכבד כיס של בשר מחופה בעור ובו שבולת שועל והטריף ת' שער אפרים סי' נ"ח דודאי ניקב הושט ואא"ל דהקנה ניקבה [וכשרה] דהקדים קנה לושט. דהא קנה של עוף מחובר בריאה שמונחת בין הצלעות והכבד מונח על הושט וא"א לבא לצד התחתון של הכבד כ"א ע"י נקיבת איברי' שנקובתם במשהו : (שם) **אם** צד העב שלו. משא"כ בכרס ס'

חידושי רע"ק

[ט] אפי' כו'. עיי"ש. מבואר דס"ל דאינו טריפה אלא בניטל כל הזית ולא נשתייר דאי בניטל כ"ש טריפה שפיר משכחת הדין בניטל גם יש לדייק שכן דעת הכריתי ממ"ש בסק"ו דבזה הדין דיבשו ב' זיתים מחמירין דזית הוא שליש ביצה. ואם נימא דבעינן שיהא כל הזית קיים וממילא הצי ביצה היא חומרא אע"כ דבנשתייר כ"ש כשר ובזה אמרינן לחומרא דבעינן נשתייר משהו מהשליש ביצה דזהו מקרי זית. אבל אם השליש ביצה נתייבש ונשאר משהו אח"כ לא מהני כל הזית. וברור. עוד יש לי מקום ספק ביסוד כזית במקום מרה. אם העובי של מקום מרה הוא ב' זיתים ובמקום דביקות המרה נתקלקל עובי כזית ומ"מ נשאר בעובי כזית קיים מבחוץ אם מקרי נשתייר כזית במקום מרה דכל העובי מקרי במקום מרה. או דבעינן הכזית שסמוך למרה דוקא. ומדברי הכריתי הנ"ל יש לדייק דדוקא במקום מרה ממש בעי' דאי כל העובי מקרי מקום מרה מה חומרא יש לענין דנידון כזית הוא שליש ביצה והיינו כדפרשנו דבעי' שישתייר משהו מאותו שליש. הא כל עובי מקרי מקום מרה ומהני משהו מכל מקום העובי. אע"כ דמקום מרה ממש בעי' בסמוך לה ודו"ק. ומ"מ צ"ע לדינא :

ביאור הגר"א

[ט] אפי' כו'. דאל"כ למה לא התירוה עד רגל שלישי וכי גרע מניטל. (ר"ן) :

[י] אם כו' אפי' כו'. תוס' שם ד"ה אי כו' ע"ש :

פתחי תשובה

מאירות שכתב דדוקא נקט שני זיתים אבל באחד מאלו לא מיטרף דהוי ס"ס וכמ"ש הב"י לקמן סימן נ"ט גבי גלודה וכ"ש הכא דאיכא למימר שמא הלכה כדעת רש"ל הביאו הש"ך. והוא ז"ל חולק על בעל פנים מאירות והעלה כדעת התב"ש דאף כשאחד מאלו הזיתים יבש טריפה אך מה שכתב התבואות שור בסוף דבריו דלדידן דבעי שלשה זיתים כו' בזה הפליג להחמיר ויש להקל בזה מטעם ספק ספיקא ע"ש שהעלה כן הלכה למעשה : (ג) לרקב הכל. עבה"ט בשם ט"ז וש"ך ועיין בזה בתשובת אא"ז פנים מאירות ח"א סימן א' ועיין בתשובת משאת בנימין סימן כ"א שחולק ג"כ על הרמ"א ע"ש. [ובתשובת חתם סופר סימן קמ"ד בד"ה ונבא כתב דלהגיס השיג המ"ב עליו וראוי לחוש לדברי הרמ"א ע"ש]. עוד כ' שם שגם הרמ"א לא החמיר אלא בנמוק גוף מבשר הכבד אבל אם בשר הכבד קיים ובריא רק שנגרר הדם וכשגוררין הדם הכבד שתחתיו קיים אין כאן בית מיחוש כלל אפילו אם נחסר מבשר הכבד כשיעור הדם כו' ע"ש. ועיין בתשובת גאוני בתראי סימן י"ב : (ד) שקשה כאבן. עיין בשאילת יעב"ץ ח"ב סימן נ"ח בתרנגולת שהיה לה כבד גדולה וגסה כפלים ויותר מהראוי והכשיר דלא כמורה אחד שהטריף מאחר שהיתה נפוחה (שקורין געשוואלין) דליתא דאין להוסיף על הטרפות ואפילו אם היתה הנפיחה גם במקום שני הזיתים כשר. וכתב עוד בסימן נ"ט בתרנגול הגם שמן מאד שהיה לו כבד מלאה נמתים לבנים קשים מבחוץ ומבפנים אך בשר הכבד כולו היה כטבע מראה שאר כבדים והכשיר ע"ש : (ה) ובמקום חיותו. [עבה"ט ומ"ש דהסכמת הש"ך כמהרש"ל עיין בש"ך שלא נמצא הסכמתו להדיא להטריף ובפמ"ג כתב דהש"ך מכשיר אם לא נשתיירו רק ב' זיתים והתליעו ואפילו ע"י צירוף לא יהיה ב' זיתים שלמים ובאמת גם להכשיר לא נמצא הסכמתו להדיא וכן בפר"ח כתב ע"ש הש"ך דמגמגם בדין זה ודעת הפר"ח עצמו להטריף אם לא יהיה כב' זיתים שלימים לבד מחסרון נקב התולעים ובתב"ש החמיר יותר ע"ש ועיין בתשובת חתם סופר סימן מ"ד שכתב וז"ל פה בקהלתנו ובגלילות האלו שכיחים מאד באוזים שהוהטים למאות שהתליע הכבד שלהם וממש כ"פ לא נשארים אפי' שני זיתים ונהגו בו היתר מקדמת דנא ע"פ הסכמת הש"ע והש"ך והגם שהרב בעל שמ"ח מחמיר קצת בזה מ"מ הנחתי להם מנהגם בזה עכ"ל ונ"ע] : (ו) כולו טמון. עבה"ט במעשה שמצאו כו' ועיין בתשובת טור האבן סימן י"ז ד'

באר היטב

וכ' הש"ך ואם משרטט בציפורן על בשר הכבד ונראה השרטוט בתוכה מקרי יבש וטריפה כדלעיל סי' ל"ו סעיף י"ג בהג"ה : (ג) הכל. והט"ז והש"ך חולקים על זה ופוסקים דאינה טריפה אלא בשלא נשתיירו השני זיתים כמו בניטלה. וכ' בט"ז וכך אנו דנין זמן רב וכ"כ בספר משאת בנימין זולת אם ידוע שנפלה הבהמה גבוה י' טפחים ונמצא רסוק והפסד מרובה בכבד יש לאסור כמ"ש סי' נ"ח סעיף ג' עכ"ל : (ד) כאבן. וכ' הש"ך בשם ספר אפי רברבי דבהפסד מרובה או לעת הצורך יש להקל בזה : (ה) חיותו. ופסק הב"ח אפילו אם ניטל כל הכבד ולא נשתייר רק אלו השני זיתים שהתליעו אפ"ה כשרה דהתלעה הדרא בריא. אבל מהרש"ל פסק דבכה"ג טריפה והסכים עמו הש"ך וכ' דאולי גם הב"ח לא איירי אלא כשהתליע בענין דלא חסרו השני זיתים מטיעורן : (ו) טמון. בטור כ' הטעם דחיישינן שמא נכנסה דרך הושט לדקין ומדקין לחלל הבהמה ונקבה ונכנסה לכבד. וכתבו התוספות דדוקא גבי כבד יש חילוק בין קופה לגיו או לבר אבל בריאה כשרה בכל ענין דקרובה לקנה ושפופא דריאה יש לה רווח וחלל גדול וכן בקורקבן כשר שדרך הוושט בא המחט עם המאכל לקורקבן שהוא תלוי בושט וכ"כ הב"י בשם הרשב"א שבכבד החמירו כיון שהוא רחוק מהקנה עכ"ל הט"ז וע"ל סי' מ"ג במחט שנמצאת בטחול ע"ש. בליל סוכות מצאו בהתיכות כבד לאחר שצלאוהו ובשלוהו מחט תחובה בחתיכה א' מהאמצעית הכבד והמחט היה מאותן מחטין שהגוים משתמשים בהן הרבה והכשיר בצ"צ סי' ק"ז מכח ס"ס ספק שמא לאחר שחיטה את"ל קודם שחיטה דילמא דרך הקנה נכנסה ולא נקבה שום אבר מאותן שנקובתן במשהו ובפרט כי המחט היה מאותן שהגוים מוליכות תקועות על כנפי בגדיהם שמא אחר הגלייה נפל עיין ברדב"ז סי' כ"ח אבל פר"ח החמיר חוץ מהכלים שנתבשל בהם הכבד יש להקל להשתמש בהם כשהם אינן ב"י דהוי נט"ל. אם נמצא בכבד גרעיני תמרה כשרה גרעיני זית טריפה. פר"ח : (ז) חוץ. וכתב הש"ך בשם הר"ן ומהרש"ל ודוקא אם כולה טמון בבשר הכבד אבל אם חודה יוצא לתוך חלל הבהמה וראש העב נחבא

צבי לצדיק

קים וה"ל חסרון מפנים דאי הוי תכלא גם העור לא היה שלם. אבל כאן דאין העור מגין י"ל דשדי תיכלא

יד אברהם

בזה דודאי בעי כזית במקום מרה כו' כמ"ש הס"ע : ודע דניטלה הכבד דטריפה הוא אפילו במינין שאין להם מרה בכבד ומקום שיורס שוה. ועיין אחרונים סי' מ"ב ס"ק י"ב. והכי מוכח להדיא בתוס' דקידושין (דף נ"ז) ד"ה שחטה כו' שכתבו גבי צפורי מצורע שנמצאת טריפה בבני מעיה כגון שניטלה הכבד ע"ש. צפורי מצורע היו צפור דרור כדאיתא בנגעים פי"ד ומביאו הט"ז סי' פ"ב. וצפור דרור אין מרה שלהם בכבד כמ"ש האחרונים סי' מ"ב ס"ק הנ"ל שהרי ניטלה הכבד אינה טריפה מטעם חסרה המרה שהרי אפשר להיות שניטל כל בשר הכבד ונשארה המרה דבוקה בגיד הכבד וכמ"ש התוס' ריש א"ע. ודלא כדמשמע

לומר דרך סמפון בא שם. [יא] (ודוקא שצד העב פונה לצד הסמפון (ו) אבל אם פונה לצדדין י בכל ענין (ח) טריפה) (בית יוסף) [יב] יב במה דברים אמורים במחט גסה יא אבל (ט) בדקה אין חלוק וטריפה [יג] ושיעור גסה כשיעור גרעין של תמרה:

ז [יד] יג מחט שנמצא (ז) בסמפון גדול (י) (ז) שבכבד והוא סמפון הקנה שנכנס בתוכו וכן אם נמצא בסמפון גדול של (יא) ריאה כשרה:

ח יב [טו] (ח) יד ניקב טרפש הכבד נקב טו מפולש (ח) יג (יב) (ט) מצד הכבד טריפה (ט) יד (י) טז אבל אם נסרכה בסירכא בצלע (יג) (יא) כשרה:

הגה (יב) ואם נסרך טרפש הכבד לבית הכוסות (יג) יש לבדוק בכרס

טורי זהב

בענין קופה לבר בזה הוא כן דאם נמצא שקופה לבר דהיינו לצד החלל של גוף וחודה כלפי סמפון אז ע"כ לא בא דרך הסמפון לבשר אלא מבחוץ והיינו דרך הושט לדקין ומדקין לכבד הלכה בחודה תוך בשר כבד לצד הסמפון אבל אם קופה לצד הסמפון יש הוכחה שבאה דוקא מסמפון דאילו מבחוץ לא היה לה אפשר להכנס בקופה תוך הכבד ואין לנו לחוש שמא בא מבחוץ מצד אחר של הכבד ושם היה חודו לבשר הכבד דודאי סברא הוא דכאן נמצא כאן היה דכיון שאפשר לומר שבאה לכאן דרך סמפון הוא מסתבר טפי מלומר שבא מצד אחר מבחוץ לכאן וכבר כתב ב"י ורמ"א כיון דאם מונחת ביושר בכבד טרפה דאז א"א שבאה דרך הסמפון. והרשב"א בת"ה הארוך דף ל"ו כתב פי' אחר אליבא דרי"ף ורמב"ם ז"ל ונראה שהם מפרשים קופה לבר היפך מדברי רש"י ולגאו היינו כנגד חלל הבהמה ולבר היינו כנגד חוץ לחלל כלומר נגד הראש וכלל זה מסור בידינו מרבנן דמכשרי דכל שנמצא בריאה או באחד מאברים התלוים אמרינן דרך הסמפון נקט ואתאי והכא ה"ק אי קופה לגאו כשרה דדרך סמפונא נקט ואתאי ואין חוששין שנטה אילך ואילך ונקבה אבל כשקופה לבר וראשה אחד נכנס לפנים חוששין שמא נטה אילך ואילך דרך ירידתו וניקבה קנה הכבד שנקובתו במשהו הואיל ועבר שם במיצר משא"כ בריאה דכיון שעד הריאה מקום רחב וקרוב הוא אין חוששין לכלום ואפי' קופה לבר כו' אלא דק"ל בכבדא נמי אי קופה לגאו ותחובה בכבד למה כשרה דאי דרך סמפון אתי היאך נתחבה ויש לי לומר דכל שהיא לפנים כח המושך שבאברים מושך ודוחק עכ"ל ונראה שבה"ג שמביא הטור סימן מ' מפרש גם כאן כפי' זה של הרשב"א ומ"ה לא חש לעיל שמא נכנס דרך הושט כי אמרינן טפי דנכנס דרך הסמפון: (ו) אבל אם פונה לצדדים טרפה. דודאי נכנסה דרך הושט דאילו נכנסה דרך סמפון לא היה אפשר להתעקם לגמרי כ"כ לרוחב הכבד ב"י: (ז) בסמפון גדול. אפי' התוכה הכבד כ"כ רש"ל וכן בריאה: (ח) מצד הכבד. כ"ה במרדכי ומו"ח ז"ל תמה דכאן משמע שיש חילוק דאם ניקב שלא מצד הכבד כשר ושאר פוסקים לא חלקו בזה וכן בת"ה סי' קס"ג הביא דברי המרדכי אלו ולא הזכיר מצד הכבד גם באו"ה משמע שאין חילוק ע"ש כלל כ"א סימן ל"ד ושער כ"ד ע"כ כתב דהאי מצד הוא ט"ס שהיה כתוב במרדכי חצר הכבד והמעתיק טעה וכתב מצד במקום חצר ול"נ דהא דכתב מצד הכבד לא אתי למעוטי שיהיה כשר בחצר הכבד באיזה מקום שבשטח חצר הכבד דודאי בכל מקום טרפה אלא כוונתו שבחצר הכבד יש בו חלק שהוא פרוס על דופן הבהמה ואח"כ מתחיל לירד בחלל הבהמה דרך הפסקה על הכבד באויר החלל ועל זה אמר כל שיש בו נקב בכל שטח שבתוך אויר החלל אבל באותו חלק שהוא פרוס על הדופן אין נקב פוסל ודבר זה ברור בטעמו דהא כתב ב"י בשם הגהת אשיר"י דטעם הטרפות בחצר הכבד הוא אינו מצד עצמו אלא שסוף שתינטל הכבד ומ"ה אין סירכא פוסלת בו דאדרבה כל שנסתם מהני מ"ה גם אם יש נקב מפולש באותו חלק שדבוק לדופן כ"ש שאין איסור דהא הדופן מכסה הנקב אע"פ שאינו נכנס לתוכו ודבוק בו מ"מ אין הרוח נכנס לשם דרך אותו נקב דהדופן מכסה את הנקב ע"כ כשרה בזה נמצא שכל הפוסקים יפה עשו שלא חילקו בכך שהם לא דברו אלא מחלק שהוא באויר הבהמה והמרדכי רצה להורות לנו שלא נטעה לומר דאף חלק שאצל הדופן נקרא חצר הכבד כנ"ל ברור ונכון: (ט) אבל אם נסרכה כו'. דכיון דאין

הנקב

שפתי כהן

הכבד וחודו למט' ועובר דרך צר שמא עם כניסתו ניקב הקנה הפורש לכבד במקום שהוא צר וטריפה כמ"ש בס"ס ל"ד וכ"שכן דעת הרי"ף וכ"פ מהרש"ל והב"ח: י בכל ענין טרפה. שאילו נכנסה דרך הסמפון לא היה אפשר לה להתעקם לגמרי וליתחב בעובי כבד ב"י ומ"ש בדרישה סי"ב ע"ש הר"ב בזה הוא טעות כי אדרבה בד"מ הסכים לב"י וכמ"ש בהג"ה כאן: **יא אבל בדקה אין חילוק**. בין צד העב שלה כלפי הקנה בין לצד החלל הבהמה לעולם טרפה אפי' היא כולה בתוך הכבד שהרי היא ראויה לנקוב בצד העב שלו וא"כ יש לחוש דדרך הושט נכנס ועי' בהגה' ופוסקים שחילקו אמאי לא מפלגינן לעיל ס"ס ל"ו גבי ריאה בין קופה לבר או לגאו דסמפוני הריאה אם רחבים ע"ש. (תשלום דיני מחט נתבארו בסי' מ"ח ומ"ט וכ"א): **יב ניקב טרפש כו'**. וכתב בד"מ שמ"כ בשם מהרי"ל אי ניקב חצר הכבד במקום דממשמשא ידא דטבחא כשר ואם נמצא סביביו חוטין לבנים כמו חלב אז הוא נקב ישן וטרפה עכ"ל וע"ל סי' ל"ו ס"ק י"ד: **יג מצד הכבד כו'**. כי הטרפשא רחבה היא יותר מן הכבד ובצד ימין הטרפשא אינה מכוסה מן הכבד ושם יכול להיות הנקב רחוק מן הכבד עכ"ל הר"מ בשמח"ב וכ"כ בתשובת דברי ריב"ש סי' קנ"ג דדוקא מצד הכבד טרפה אבל הב"ח הוכיח דהאי מצד הכבד ט"ס הוא שהיה כתוב חצר הכבד וטעו והכניסו מצד במקום חצר וכן הגיה בס' גדולת מרדכי וכן הוא בשחיטות החדשות שנדפסו בלובלין שנת תל"ד בשם מהר"ל מפראג ובשם כמה גדולים וכן מצאתי להדיא באגור סימן אלף קל"ב: **יד אבל אם כו'**. הטעם כתבו

הפוסקים

ביאור הגר"א

[יא] ודוקא כו'. דדרך הסמפון א"א להתעקם. ב"י ועד"מ: [יב] בד"א כו'. גמ' שם: [יג] ושיעור כו'. דא"א בקיאין איזו גסה ובשיעור הזה ודאי א"א לנקב כמש"ש מ"ט א'. ת"ה: [יד] מחט כו' וכן כו'. גמ' שם ולא חילקו בין קופא כו' דודאי סיספונא נקט ואתאי כמש"ש בגמ': [טו] (ליקוט) ניקב טרפש כו'. שסופו לינטל כל הכבד ואסרינן משום

סופו

באר היטב

בכבד טריפה ולא כעט"ז וסמ"ק ואו"ה והגהת ש"ד שמכשירים בזה. וגדולה מזו סובר הרשב"א דאף אם רק פונה חודה לצד חלל הבהמה ג"כ טריפה דחוששין כל שנכנסה עד מקום הכבד וחודה למטה ועברה דרך צר שמא עם כניסתה נקבה הקנה הפורש לכבד במקום שהוא צר וטריפה וכ"פ מהרש"ל וב"ח: (ח) טריפה. שאילו נכנסה דרך סמפון לא היה אפשר לה להתעקם לגמרי ולתחוב בעובי הכבד ש"ך בשם ב"י: (ט) בדקה. שהרי היא ראויה לנקוב בצד העב שלה ג"כ. ש"ך. ומחטין שלנו הוי דין מחט דקה וטריפה בכל ענין. כנה"ג בשם הגהת מרדכי דף קנ"ה: (י) שבכבד. אפי' התוכה הכבד ט"ז בשם רש"ל: (יא) ריאה. ואפי' היא תחוכה. ט"ז: (יב) מצד. הנה כמעט כל הפוסקים כותבים דהאי מצד הכבד הוא ט"ס וצ"ל חצר הכבד ובט"ז רוצה לתרץ דר"ל לאפוקי אם ניקב באותו חלק שפרוס על הדופן אז אין הנקב פוסל בו שהדופן מכסהו ע"ש ודבריו דחוקים. (ואני שמעתי מ"ש הש"ע מצד הכבד פירושו מצד הכבד הוא טריפה ולא מצד עצמו). וכתב הש"ך בשם מהרי"ל אם ניקב חצר הכבד במקום דממשמשא ידא דטבחא כשר ואם נמצא סביביו חוטין לבנים כמו חלב אז הוא נקב ישן וטריפה עכ"ל וע"ל סימן ל"ו ס"ה בהג"ה: (יג) כשירה. והטעם איתא בש"ך כיון דאין הטריפות מצד עצמו רק שסופו לינטל הכבד. ולפ"ז בין עלה עליו קרום מחמת מכה או שאר קרום הוי סתימה.

וכתב

פתחי תשובה

ל' ע"ד שהעלה כדעת הנ"ל דכשירה ולא כהפר"ח אם לא שניכר שנעשה מחיים ע"ש. [וכן נוטה להקל בתשובת חתם סופר סימן מ"ג הביאותיו בסימן מ' סק"א ודעת התב"ש לאסור אלא שמיים שאם המחט היא תחובה על הכבד ולא בתוכה ואין בה חלודה יש להתיר ע"ש. ועיין בספר לבושי שרד סימן כ"ב במעשה בא לפניו באיש אחד שקנה חתיכת כבד מהטבח והניחו בביתו ואחר ב' או ג' שעות מצא מסמר תחוב בסמפון א' שבו וצד העב מהמסמר הוא לצד חלל הבהמה וחודו לצד הראש של הבהמה והביאו האיש הקונה להטבח והשיב הטבח שאינו יודע רק שקנת הימא בעיניו אם היה מתחלה איך לא הרגיש. ואותו המסמר לא היה בו חלודה ובבית הקונה ההוא מצוי מסמרים כאלו שיש לו למכור. והורה דהבהמה שריא אך ראובן הקונה אסור לאכול ממנה ואותה חתיכת הכבד אסור לכל אדם ע"ש בביאור טעם הדבר. ועיין בתשובת חתם סופר סימן מ"ו במעשה באווזא שנשחטה ובדקו הושט כנהוג ולאחר הוציאו בני מעיים ונתוכם הכבד והניחום על המערכת ולאחר שעה כשלקחו הכבד לשרותה במים מצאו עליה גרגיר מוזהב כתאי לבינה קטן ולא נודע מאין בא לשם ולא נראה שום רושם בשום מקום ולא ניכר שום חלודה על הזהב ולא מכה בהכבד ולא בשום אבר. וכתב דפשוט להתיר כי אמרה המשרתת שזהו במקום שהקורקבן מונח על הכבד כשנתלש הושט משם וי"ל שמן הושט בא שבלעתו בחיים ובשעת תליפתו נפל לשם או בשעה שהוציאו הקורקבן יצא ממנו זה ונפל על הכבד ופשוט שתלינן בזה דלו יהא הושט כפנינו ונקב בו והגרגיר מוזהב התחיו באופן שנדע בודאי שיצא מהושט ונקב הושט בפנינו היו תולין במשמוש ידא דטבחא כמו בכל הטריפות דאין לחלק משום דושט ספק נבילה וה"ל ספק בשחיטה. דז"א ולא מקרי ספק בשחיטה אלא ספק במעשה השחיטה כגון ספק שהה. דרס. סכין פגום. שחט הושט ונמצא הגרגרת שמוטה ואין לי במה לתלות וכן בש"ך ס"ס ל"ד (וכבר האריך בזה יותר בסי' כ"ד וכ"ה שם והובא קצת לעיל סימן ל"ג ס"ד בד"ה אבל) וכיון שכן ה"נ כיון דאיכא למיתלי שכאן נקרע הושט ע"י שתלשו מן הקורקבן כו' וזה ק"ו ממ"ש התב"ש שאם המחט היא תחובה על הכבד כו' מכ"ש הכא דאיכא למיתלי טפי ואינו אלא מונח ע"ג הכבד ולא בתוכה כלל דיש להתיר ע"ש] ועיין בתשובת תפארת צבי חיו"ד סימן ו' שפלפל בדין זה: (ז) שבכבד. עבה"ט ועיין בתשובת שמש צדקה חיו"ד סימן מ"א: (ח) ניקב טרפש. עיין בתשובת נודע ביהודה תניינא חלק יו"ד סימן י"ב בד"ה ועל הכ"מ שכתב דאם נבראת כך בנקב לדעתו כשר ע"ש: (ט) מצד הכבד טריפה. עבה"ט ועיין בתשובת גבעת שאול סימן נו"ן בחצר הכבד שהיה בו נקב עגול ושפה סביב הנקב בעור העליון שהוא לצד הריאה גם הבשר שבין ב' העורות נחסר ג"כ בעיגול כמו העור וניכר שנעשה מחיים ובעור התחתון שלצד הכבד לא היה חסרון כזה רק שהיה נקרע לכמה קרעים והשוחט אמר שהיה דבוק עור התחתון לכרס ותלש משם בחוזק והנקב הזה היה שלא לצד הכבד וכתב להתיר מכמה טעמים ע"ש: (י) אבל אם נסרכה. עיין בתשובת מהר"י טראני ח"ב סימן א': (יא) כשירה. עבה"ט ומ"ש בשם הב"י מעשה בריאה כו' עיין בתשובת שבות יעקב ח"ב סי' ס"ג שהשיג ע"ז דודאי כל שאין רואין שום ריקבון וריעותא בקרומים אין כאן חשש איסור כלל וכתב דאולי תלמיד טועה כתבו שם ע"ש. ומ"ש בשם ל"ל. ע"ל ס"ק י"ב: (יב) ואם נסרך. עיין בתשובת נו"ב תניינא חיו"ד סוס"י י"ד שכתב בשם גדול אחד שאם אין הסירכא ממש נגד המחט התחוב בבית הכוסות בפנים אין לאסור והסכים עמו אך כתב דהיינו דוקא במקום העב של בית הכוסות אבל במקום הדק כיון שלדעת רש"י טריפה ורמ"א בסי' מ"ח ס"ו כתב דהכי נהוג אם לא בהפ"מ וכיון שכאן יש עוד ריעותא מחמת הסירכא אף שאינו כנגדו ממש אין להקל אפי' בהפ"מ וגם בעת הדחק שהוא הפ"מ ואם הוא הפ"מ וגם בעת הדחק שהוא סמוך לשבת יש להתיישב בדבר אם להקל ע"ש. [ועיין בתשו' חתם סופר סימן מ"ה שדעתו להטריף אם נמצא התחוב אפילו שלא כנגד הסירכא אך בתחוב רק בפלידערלי"ך שבבכ"ה או בנמצא רק על הפרש כו' ע"ש ויובא בס"ק שאח"ז]. ושם בסי' ל"ג האריך בענין סירכא היוצא מכפתור או בועה שבבכ"ה ונסרך לטרפש דאם לא נמצא מחט או קוץ כלל בפנים אפי' על הפרש לא נמצא אין לאסור אף שנראה לעין שהסירכא הוא מבי"ה ולא מהטרפש מ"מ כיון דעורו עב קצת טפי מריאה י"ל אה"נ היה כאן חולי בהעור מבחוץ והוליד בועה וגם המשיך סירכא ומ"מ לא בלט החולי בפנים והרי יש לנו עינים לראות ולבדוק בצד הפנים אם שלם שם או אם יש להסתפק בבשר שהרופא גורדו ואל"ה כשירה ולא חיישינן שמא הבריאה. אבל אם נמצא מחט מונח על הפרש אין להתיר רק בסירכא לחוד (במקום שנוהגים בזה היתר) שאנו תולין הסירכא עדיין בטרפש ואין כאן ריעותא בב"ה כלל אבל כל שיש כאן ק"ד ומכ"ש בועה וכפתור בב"ה שנראה בחוש שעי"ז באה הסירכא ושלט בעור מכה וחולי והכי בתוכו נמצא מחט וזה גרע מק"ד לחוד ומחט בפנים נ"ל לאסור אפי' בהפ"מ והמכשיר בזה יחוש לעצמו שלא יאכיל טריפות לישראל ע"ש באורך]: (יג) יש לבדוק. עיין בתשובת נו"ב חיו"ד סימן ע"ו שכתב דבדיקה זו [illegible]

[illegible]

[ועיין בתשובת ח"ס סימן [illegible]

באר הגולה

מ"ח: יב ב"י: יג ממשמעות הגמ' שם פירוש ואפילו קופה לבר: יד טור בשם בה"ג: טו ל' המרדכי בשם הגאונים: טז שם וכ"כ בתה"ד:

מטה יהונתן

משערין. וא"ל לפ"ז הא גבי נטלה האלחולת כתב הרשב"א בעצמו ומשערין בדקה קטן לפי קטנו ונ"ל כיון דאמר הש"ס להדיא כמלא בצדא דתורא משמע דוקא השיעור הוא כן בכור:

יד אפרים

דף ט"ו שו"ת שמש צדקה סי' מ"א והבכורי ב"א בקונטרס התשובות האריך בזה בש"ע סעיף יו"ד ועי' בשו"ת נ"ב ס"ס ה' האריך להחמיר ולהטריף בהפ"מ: (שם סעיף ח') בסירכא בצלע כשרה. עבה"ט ועי' בספרי בקונטרס התשובות סי' ל' ונ"א האריכתי בדין סירכא מטרפש לבה"כ ונמצא מחט והעליתי דאם תחובה בדופני המסס ובה"כ לאורכן והוא טמונה כולה בתוך עובי הדופן יש להטריף אף אם אין סירכא כנגדה ומכ"ש כשיש סירכא כנגדה ואפילו בהפ"מ. והיכא שאינה תקועה בתוך הדופן רק היא מונחת לארכה בין קמטי המסס ואין חוד המחט מול הדופן ויש סירכא מבחוץ במקום שכלה פי המחט קשה בעיני להתיר. אך הואיל והוה דבר הרגיל ושכיח טובא ומתרמי טובא שהוא הפ"מ וכבוד שבת היה נראה לפע"ד להקל אם שעבור הסירכא ע"י מיעוך ומישמוש ממש לא כדרך קליפה בצפורן רק לגלגל

גליון מהרש"א

מ"ח ס"ח וע"ש הטעם בש"ך ס"ק כ"ד: (ש"ך סק"ט) וכ"פ מהרש"ל והב"ח והפ"ח: (סעיף ח' ש"ע) **ניקב טרפש הכבד**. נמצאו שני טרפשי' כשר כיון דאין פסולו מחמת עצמו כ"א משום דסוף שינקוב הכבד פ"ח וע' פ"ח ס"נ סק"א טעם אחר דחלל הגוף מלא מים וכשניקב הטרפש נכנסים המים וסוף שנקרשי' ונוקבים הריאה סופו לנקוב כנקוב דמי. ואם נחסר בשר הטרפש אף ששני העורות קיימי' טריפה ת' חב"י סי' ל"ט: (הג"ה) **ואם נסרך טרפש הכבד**. ע' גליון סי' מ"ח לקמן סעיף ה' על תיבת דם וע' בשפתי כאן בדיעבד אי לא בדק בכרס מה דינו ות' חוט השני סי' ס"ט מתיר בלא בדק ואם נמצא המחט תחוב בתוך הקמטים של המסס שקורי' הויב אין לאסור ט"ז סי' מ"ח ס"ק י"ט והיינו בלא נסרך כנגדו וע' גליון סי' מ"ח ס"ח על תיבת דם. וע' פלתי סוף סימן כאן דביש עוד צדדי' להתיר מי שדעתו רחבה יכריע אם נסרך. ובנמצא רק מונח ולא תחוב גם בנסרך כשר צ"צ. פ"ח. ובתשו' חוט השני סי' ס"ט אוסר גם בלא תחוב דהסרכא הוי כקורט דם ואסור גם בנמצא ולא תחוב

יד אברהם

מדברי הרשב"א בתה"א (דף מ"ג) ומביאו הב"י ס"ס זה דניטלה הכבד מטעם חסרה המרה אתינן עלה. והוא תימא דהאיך תלי תניא בדלא תניא דזהו משנה מפורשת דניטלה הכבד ולא נשתייר כלום דטריפה ואין מי שחולק בזה ואלו חסרה המרה דעת רוב הפוסקי' להכשיר כמבואר בב"י ובד"מ ובש"ך ר"ס מ"ב ודברי הרשב"א צ"ע. ולא משמע כן בשום פוסק שהרי אפילו במינין שאין מרה שלהם בכבד טריפה אם ניטל הכבד שלהם וכמ"ש ועי' בתב"ש. ואם חסרה הכבד מתחלת ברייתה מבואר בב"י ס"ס זה [illegible] ולהרמב"ם כשירה. מיהו [illegible] י"ל דטריפה. ובתוס'

(יד) שבודאי יש שם קוץ או מחט שניקבה וע"י זה באה סירכא זו (כן מצאתי בבדיקות ישנים) וראיתי מעשה והכי נהוג:

ט (י) [טז] יז נמצא טו מחט (יד) בטרפש ספק טריפה (°):

י יח נמצאו (יא) שני (טו) כבדים בבהמה או (טז) בעוף טריפה טז (טו) דכל יתר כנטול דמי והוה ליה ניטל הכבד:

מב דיני טריפות המרה. ובו ט' סעיפים:

א א א מרה שניקבה טריפה ב ואם נקבה כנגד הכבד ב והכבד (א) סותמו כשרה:

(א) ג [א] (ב) נסרכה המרה למקום אחר (א) כשרה (מרדכי פא"ט וא"ו הארוך) (וע"ל סי' מ"ו):

ב [ב] ג נטולה ביד או חסרה טריפה:

ג [ג] ד אם (ב) חסרה המרה קורע (ג) הכבד שתי

באר הגולה

יז טור בשם בה"ג (פוסיים וכל ספק טריפה לאיסור): יח הרא"ש בשם בה"ג מהא דרב הונא שם דף נ"ח: א משנה חולין דף מ"ב: ב מימרא דרבי יצחק בר יוסף וכו' שם דף מ"ג: ג הרא"ש שם על המשנה וכ"כ הרמב"ם בפ"ו מה"ש והתוס' והרשב"א והר"ן: ד טור בשם בה"ג:

שפתי כהן

הפוסקים דאין הטרפות מצד עצמה אלא דמחמת הנקב סוף שתיטל הכבד וכן נ"ל להוכיח מן הש"ס פא"ט (דמ"ח ע"א) דחצר הכבד לאו מצד עצמו טרפה ע"ש ודוק. ולפי זה בין עלה עליו קרום מחמת מכה או שאר קרום הוי סתימה וכ"כ בתשובת דברי ריב"ש שם דכשנכנסה הנקב בשומן כשר וזהו דלא כהר"ן בבדיקות וכבר השיג עליו הר"מ בס' ב"ה: **טו** מחט בטרפש. אפילו כולה טמונה בטרפש מטעם דחיישינן שמא ניקב אחד מהאברים הפנימים בכניסתן לשם ואין חילוק בטרפשא בין קופה לגיו או לבר כמ"ש הב"ח וע"ל סי' מ' סעיף ג': **טז** דכל יתר כנטול דמי. משמע אפילו אינן דבוקין זה בזה במקום חויתא ובמקום מרה דכל יתר כנטול דמי ר"ל כאלו שניהם ניטלו לגמרי והלכך בכל מקום שנמצאו שני כבדים טרפה וכן כתב בת"ח כלל פ"ט דין י"א וכן פסק מהרש"ל פא"ט סי' י"ח. מיהו כתב מהרש"ל שם דאם הב' כבדים מתחילין למטה מאותו כזית במקום מרה ובמקום חויתה ג"כ פשיטא דכשרה לכ"ע כמו יותרת רגל שיוצא למטה מהארכובה (לקמן סי' כ"ה סעיף ד') עכ"ל ונ"ל דגרע טפי אלו כנמצא יתרת כבד שאינה דבוקה כלל לכבד מאם דבוק למטה מאותו כזית משו' דכיון דמתחיל למטה דממקו' חויתה ומקום מרה נראה שאינו אלא תלתלי כבד ודו"ק. וע"ל ס"ס מ"ג וסי' כ' וכ"ד וכ"ה מה שכתבתי מזה:

מב א מרה שניקבה כו'. וכתב הרשב"א דהיכא דאפשר לתלות בסכין או בידא דטבחא תלינן כדלעיל ס"ס ל"ו סעיף ה' גבי ריאה וכב"י ופשוט הוא. וכ"כ האחרונים ועיין בת"ח כלל פ"ח מדיני מרה: **ב** והכבד סותמו כו'. ואם ניקבה הכבד ג"כ כנגדה אמרי' בש"ס (דף מ"ח ע"א) דטרפה וכ"כ הפוסקים: **ג** נסרכה המרה כו'. היינו כמ"ש המחבר ס"ס ל"ז דאין סירכא פוסלת אלא בריאה ולא בשאר איברים וכ"כ לקמן ס"ס מ"ו. וכ"פ הב"ח שם. וטעמא דאפשר דבשאר איברים לא הוי סירכא כלל אלא הפשטת לאות והיינו דלא

כמהרש"ל

טורי זהב

הנקב פוסל מצד עצמו כמ"ש המרדכי פא"ט בדין נפלה לאור מהני ליה סתימה שע"י הסירכא וע"כ אפי' חלב טמא שאינו סותם בעלמא סותם בהאי נקב של חצר הכבד וכן מ"כ. ומלבד זה אין סירכא אוסרת בחצר הכבד דלא אמרינן אין סירכא בלא נקב אלא בריאה ששואבת כל מיני משקה כ"כ באו"ה כלל ס"ב ולא כתרומת הדשן. כתב בד"מ ומצאתי למהר"י מולין אי ניקב חצר הכבד במקום דממשמשא ידא דטבחא כשר ואי נמצא סביבו חוטים לבנים כמו חלב אז הוא נקב ישן וטרפה עכ"ל: (י) נמצא מחט בטרפש. פי' כולה מכוסה בטרפש דאל"כ פשיטא דטרפה דלא עדיף מנמצא בחלל הבהמה נראה לי דאין הבודק צריך לבדוק בחצר הכבד אם יש בו נקב או לא דסמכינן ארובא כמו שא"צ לבדוק אחר שאר הטרפות זולת סירכות הריאה שהן מצויות ואף שראיתי במקצת בדיקות שיבדוק אחר זה נ"ל דאין זה חיוב וק"ו שאין לענוש את הבודק עבור זה כמו שהוא בשאר טרפות: (יא) ב' כבדים כו'. עמ"ש סי' כ"ה סעיף ד' שאין לאסור יתרת כבד אלא במקום מרה או חויתא:

מב (א) נסרכה המרה. הטעם כתבתי בסוף סי' מ"א דלא אמרינן אין סירכא בלא נקב אלא בריאה דוקא:

ואף

יד אפרים

בין הצלעות ולמשמש הסירכ' בנחת. (ואף שאפשר שלא קבלו ענין מיעוך רק בריאה שאם סירכא היא כל היום לא תינתק משא"כ בשאר אברים שהיא סירכא ומתנתקת וכמ"ש לענין עגלים. אך נראה דכל שנאמר דהסירכא באברים מלתא היא גם לענין מיעוך דינם כריאה ודיו לבא וכו' ולא דמי לעגלי' שמצד הסברא כן הוא משא"כ בזה שעכ"פ רגלים לדבר הוא שלא באה מחמת נקב כיון שניתקת במשמוש קל והוא ספק גדול להתיר) וכן נראה להקל כשרואין שהבשר בטרפש הכבד במקום הסירכא היא מקולקל כעין מכה אז תולין הקלקלה במקולקל דהיינו שהסירכ' באה מן הטרפש ובהמשש אין לקות' כו' ע"ש וע"ש שהבאתי שו"ת נ"ב סי' ע"ו וע"ש סי' י"ח. ואם נמצא ק"ד או סירכא שצריך לבדוק שאם בדק בפרש ולא מצא מחט כלל אין להוש שמא מחמת רוב הפרש נאבד ע"ש ועיין בפמ"א ח"ב סי' קכ"ט על מ"ש בהוט השני להקל בלא בדק בפרש חלילה לנהוג כן שנתברר בהרבה נסיונות שרגיל הרבה. ואם א"א לבדוק בכל חדרי הבטן יש להטריף וכן שמעתי נוהגי' באשכנז ולדעתי מי שאינו נוהג כן מאכיל טריפות ע"ש וכתב בנוב"י סי' ט"ז בסירכא מטרפש לבה"כ וכבר השליכו הכרס או התכוהו ומלאוה והדיחוה בענין שא"א לחפוש אחר מחט אלא שאשה אומרת שברי לה שלא היה מחט יש להטריף דכיון שלא ידעה עדיין מהסירכא הוי מלתא דלא רמיא כו' ע"ש: (סימן מ"ב סעיף א) **והכבד** סותמו. ועי' בשו"ת היגוך ב"י סי' ל"ו בנדבקה המרה בחוזק לבשר שבין הצלעות ונרא' כנקב שם: (שם בהג"ה) **נסרכה** המרה. עבה"ט ועי' לעיל סי' ל"ז ס"ק כ"ג הבאתי דברי החו"י ומ"ש בזה ע"ש ומ"ש באה"ט בשם הג"ל מרה שבולטת כו' וע' במ"ש דלדידן אין להתיר בכה"ג: (שם סעיף ג') **קורע** הכבד. וכתב מח"ב דבש"ע שהזכיר קריעה כן הוא בה"ג ופסיקתא זוטרתי והרמב"ן ומח"ב הביא הרבה ראשונים ואחרונים שלא הזכירו קריע' ומשמע דהקריע' לרבותא דאפילו אם אינו מר מבחוץ אם קורעה וטעם מהני משום דאמרי' דנבלע המרירו' וכן ראיתי לרבני עה"ק ירושלים תוב"ב שהיו טועמים הכבד בלי קריעה ואם טעמו טעם מר הכשירו ויש להם על מה שיסמוכו. אך בת"ש כתב שזה טעות לטעום בלא קריעה דמה שמר הכבד מבחוץ אין ראיה שי"ל שקלטה בנגיעה כו' וכ' במח"ב שכיון שמוזכר הקריעה בבה"ג ובש"ע יש להוש לקרעו ולטועמו ודיעבד בטעימה מבחוץ סגי וע"ש שאף שלא נמצא הכים ג"כ כשר ע"י טעימה וע"ש שכתב שלפי עיקר הנוסחא בבה"ג אם יש רושם שהיה כים ומי מרה וניטלו יש להכשיר ג"כ ע"י קריעה וטעימת הכבד ודלא כמ"ש בשם אוהל מועד ולכתחלה יש לעשות נפיחה כמ"ש הפר"ח ואם לא עשה נפיחה כל שראה אותה שלימה סגי וכל שכן אם נאבדה בלא נפיחה. ואם טעם מקומה ונמצא מר ושוב טעמוהו ולא נמצא תלינן שנתקנה מה שבלע הכבד מן המרה וכשרה כ"כ הפר"ח בשם מהריק"ש ור"ל שטעם במקום המרה ונמצא מר שם אע"ג שטעמו הכבד אח"כ ואין בכבד טעם

ביאור הגר"א

סופו וכמו שאסרו שם נ"ו ב' הוריקה כבד כו'. מרדכי סי' תתקצ"ט והג"א סי' מ"ט ד"ה ושיעור ירוקתו כו' ע"ש (ע"כ): [טז] נמצא כו'. כמו בנמצא בחלל הגוף פר"ח:

מב [א] נסרכה כו'. כמש"ל ס"ס ל"ו: [ב] נטולה כו'. כנ"ל סי' מ' ס"ה: [ג] אם כו'. כמ"ש בברכות ס"א ב' כבד כו':

נמצאו

פתחי תשובה

ע"ש) ובק"ק פ"ב מנהג פשוט הוא להטריף בכל ענין. ושוב הביא עובדא וז"ל פ"א סמוך ליו"ט של פסח באו לפני שוחטי דמתא ואמרו שכבר יותר מכ"ד שוורים נטרפו ע"י סירכא הנ"ל ואין שום בשר בקהלה גדולה כזו ומחמת שיותר הסכתי שיורגלו ליקח משחוטי חוץ ממקומות שאין דעתי נוחה ליקח משם אמרתי לבחור הרע במיעוטו ונתתי רשות להבודקים אם ימצא מכאן והילך עוד סירכא הנ"ל ישפכו הפרש בלי שום בדיקה ואחר השפיכה יבדקו בעור הכרס אם לא נתחב שום דבר אבל על הפרש לא יבדקו והבודקים הוצרכו לקבל עליהם שלא ללמוד להקל בפעם אחר. ומאז יצאו מלפני ושחטו י"ע בהמות ולא היה שום סירכא ושום פקפוק ונדנוד כלל ואמרתי ברוך ה' אשר הרחיב לנו ולא הוצרכתי לכנוס לקולא הזאת אשר לבי מאד נוקף עליו עכ"ל. העתקתי כ"ז להראות גודל כח הצדיקים וכמו שאמרו בחולין דף ז' ע"ב מה בחייהם כך כו' עיין פירוש רש"י שם]. ועיין עוד מזה בתשובת אא"ז פנים מאירות ח"ב סי' קכ"ט ובתשובת צ"צ סימן מ"ט ובפמ"ג. ועיין בנו"ב תניינא חיו"ד סי' ט"ז שכתב דאם כבר השליכו הכרס או התכוהו באופן שטוב א"א לבדוק אחר מחט אלא שאשה אומרת שברור לה שלא היה מחט יש להטריף כיון דעדיין לא ידעה מסירכא ה"ל מלתא דלא רמיא ע"ש: (יד) שבודאי יש שם קוץ. עי' בה"ט ס"ק י"ג בשם צ"צ דאף דלא ניקב המחט מעבר לעבר מ"מ הסירכא הוי כמו ק"ד ועי' בכו"פ שכתב דבמקום שיש עוד צדדים להקל אפשר לצדד בזה ע"ש. גם בתשובת תולדות יצחק סי' ג' סתר הראיות של בעל צ"צ ומתוך כך העלה להקל בזה בהפסד מרובה ע"ש עוד. ועיין בספר באר יעקב שכתב דה"ה אם לא נמצא מחט כלל אלא שנמצא נקב ולא ניקב מעבר לעבר טריפה דהאי סירכא גרע מקורט דם והסור ע"ש. וכן כתב בתשובת נו"ב תניינא חלק יו"ד סס"י נ"ז. ומיהו דוקא אם הסירכא הוא נגד הנקב שבפנים טריפה אבל אם הסירכא הוא שלא כנגד הנקב כשירה ע"ש וע"ל סק"י: (טו) דכל יתר. עיין בתשובת נו"ב חיו"ד סי' ה' באמצע התשובה שכתב דאף למ"ש הרמ"א לקמן סימן כ' ס"ב להקל בהפ"מ כדעת הרמב"ם דכל שאמרו ניטל טריפה אם נברא חסר כשר מ"מ הכא בשני כבדים אין להקל אף בהפ"מ כי יתר גרע מחסר דלא נאמרה בסיני יתר כחסר אלא יתר הוא כנטול בידי אדם ע"ש היטב ועפמ"ג:

מב (א) כשרה. דאין סירכא פוסלת אלא בריאה כמ"ש המחבר לעיל ס"ס ל"ז ולקמן ס"ס מ"ו וכן פסק הב"ח וכן דעת הט"ז וסה"ד אכן בי"ש פא"ט סימן מ"ח וג"ו אוסר סירכא בשאר אברים ובתה"ד סימן קנ"ג אוסר אפילו נסרכה לדופן לא תלינן בדופן ע"ש וכו'. כתב בשל"ה דף ע"ד ע"ב ד"ה בענין בשם תשובת משפטי שמואל (הוא בסימן ק"ל) שפסק להטריף בזה וכן פסק הוא ז"ל שם אכן בתשובת צ"צ סימן ט' האריך לחלוק עליו והעלה כפסק הרב דאין סירכא פוסלת אלא בריאה ע"ש וכן העלה בתשובת חות יאיר סימן ע"ו. וכתב שם בענין דקין של עגל שנסרכו זה לזה דבהא כ"ע מודים דכשר דאף בעתה"ד דלא אסר רק בנסרכה לדופן או למקום אחר דהוי כסרוכה שלא כסדרן דלית לה בדיקותא כלל משא"כ הני דקין דמינח נייחי אפילו נסרך מקצה לקצה לא דמי לריאה לפי שהריאה עולה ויורדת תדיר אבל בדקין דנייחי הוי כסרוכה הריאה כסדרן וכשר ע"ש וע' בתשובת חינוך ב"י סי' ל"ו. ועמש"ל סימן מ"ו סק"ה: (ב) חסרה המרה. בספר חמודי דניאל כ"י כתב פעם אחד נמצא מרה שהיה עורה עב ובתוכה ליחה לבנה ואינו מר טריפה ע"כ ועיין פמ"ג במשבצות ס"ק ב' שנסתפק ג"כ בדין זה והטריף מספק ע"ש וצ"ע אי מהני בכה"ג טעימת הכבד לפמ"ש הריק"ש הובא באחרונים במעשה שהיה כים קטן אבל המרה וטעמו ולא היה מר והכשיר דלאו [כ'] מרות הן אלא בועה א"כ ה"ה הכא אפשר י"ל דעיקר המרה נבלעה בכבד וזה אינו אלא בועה או אפשר דדוקא היכא שנאחד כדינו אמרינן כן ולא הכא. עוד נ"ע באם כל הליחה מתוק ונמצא רק במקצת ליחה טעם מר אם יש להכשיר בכה"ג וצ"ע ועיין בס"ק שאח"ז: (ג) הכבד. עיין בספר בני חייא שכתב כבד עוף שהיה

באר היטב

וכתב הט"ז אפי' חלב טמא שבעלמא אינו סותם הכא בנקב של חצר הכבד סותם. מעשה בריאה של עגל שבדקו טרפשא דכבדא ולא היה בשר לחצר הכבד כלל רק ב' עורות הם קיימים זה בזה והבשר שהיה ביניהם נחסר כולו פסק בת' חב"י שאלה ל"ט דטריפה. כתב צ"צ אם נמצא מחט תחוב בכרס וכנגד אותו מקום נמצא סירכא תלינן לחומרא דודאי הסירכא באה מחמת המחט שניקבה הכרס מעבר לעבר אבל אם נמצא המחט או קוץ מונח כך בכרס ואינו תחוב בו אע"פ שבה"ה נסרך לאיזה מקום אין להטריף ע"ש סי' מ"ט ועיין בח"ה ס"ט וח"י ופר"ח כתב עליו שיפה כתב: (יד) בטרפש. אפי' כולה טמונה בטרפש ואין חילוק בטרפש בין קופא לגיו או לבר ש"ך. וכתב הט"ז דאין הבודק צריך לבדוק בחצר הכבד אם יש בו נקב ואף שראיתי במקצת בדיקות שיבדוק אח"ז נ"ל דאין זה חיוב וכ"ש שאין לענוש הבודק עבור זה עכ"ל: (טו) כבדים. וכתב הש"ך דמשמע אפילו אינן דבוקים זה בזה במקום חויתא ובמקום מרה דכל יתר כנ"ד ר"ל כאלו שניהם ניטלו לגמרי וכ"כ בת"ח וכ"פ מהרש"ל. מיהו כ' מהרש"ל דאם השני כבדים מתחילין למטה מאותו כזית במקום מרה ובמקום חויתא פשיטא דכשירה לכ"ע כמו יותרת רגל שיוצא למטה מהארכובה לקמן סי' כ"ה ס"ד ונ"ל דגרע טפי אם נמצא יתרת כבד שאינה דבוקה כלל לכבד מאם דבוק למטה מאותו כזית דכיון דמתחיל למטה ממקום חויתא ומקום מרה נראה שאינו רק תלתלי כבד וע"ל ס"ס מ"ג וסי' כ"ד וכ"ה מ"ש מזה עכ"ל וט"ז כ' שאין לאסור יתרת כבד אלא במקום מרה או חויתא: (טז) בעוף. כבדא דאווזא נחלקה לב' חלקים חלק א' גדול וחלק א' קטן אם ניטל חלק הקטן ונשתייר חלק הגדול כשרה בכל ענין דכולהו איתנהו בחלק הגדול כזית במקום מרה ובמקום שתלוי ביותרת ובמקום שתלוי בכליות אמנם אם ניטל חלק הגדול עיין מ"ב סימן ק"ג וכנה"ג דף קנ"ד. כבד שהיא נפוחה ועבה וניקב יש לעיין בריאה אם נמצא לבנה כלומר גפן טריפה ואם היה אדומה כשירה דהדרא בריא עיין מ"ב סימן כ"א ודמש"א דף נ"ה:

מב (א) סותמו. וכ' הש"ך אבל אם ניקבה הכבד ג"כ כנגדה טריפה וכתב הרשב"א דהיכא דאפשר לתלות בסכין או בידא דטבחא תלינן כדלעיל סי' ל"ו ס"ה גבי ריאה: (ב) נסרכה. דלא אמרינן אין סירכא בלא נקב אלא בריאה דוקא וע"ל סימן מ"ו. (מרה ודקין שנסרכו זה לזה כשר ח"י סי' ע"ז ועיין פר"ח שחולק על רמ"א. מרה שבולטת מבין הצלעות לחוץ בין עור לבשר ונמצא המרה שלימה ונפחו המרה ועלתה בנפיחה ולא נמצא בה נקב כלל בס'

גליון מהרש"א

ע' ש"ך ססי' נ"ד: (ש"ך סקי"ד) **קרום** מחמת מכה. משא"כ בשאר נקובי' לעיל סי' ל"ו סק"ו ואם נסתם עם המחול שלא כדרך הנחתה או בשאר סתימה שלא כדרך הנחתן טריפה. פרישה. ואם הכבד סותם צ"ע ח"א: (סעיף יו"ד ב"ע) **דכל** יתר בנטול דמי. לאו דוקא אלא כנחסר דמי ש"ך ססי' נ"ד: (ש"ך ס"ק ט"ז) **כאלו** שניהם ניטלו. ולקולא לקמן סי' מ"ג ס"ה בעינן הפ"מ: (שם) **שאינו** אלא תלתלי כבד. וע' בפ"מ סנ"ה במשבצות סק"ה דאינו טריפה אא"כ דבוקה בטרפש דאל"כ דלדול בעלמא הוא: (סימן מ"ב) **דיני** טריפות המרה. נדבקה המרה בין הצלעות ע' ת' חב"י סי' ל"ו ות' צ"צ סי' מ' אי משום שנסרכה המרה הא אין סרכא פוסל אלא בריאה. ואי משום נקב שבין הצלעות ותחוש דלמא נקב בקוץ הא ס' קוץ ס' ע"י חולי כשר בפרט שהעור שלם וע"כ ניקב ע"י חולי: (סעיף ב' ש"ע) **או** חסרה טריפה. ואף אם ילדה בצים אח"כ. מיהו הבצים כשרים מ' זוז"ג. דידה ודזכר. וע' ת' דבר שמואל אבוהב סי' ק"פ: (סעיף ג' ש"ע) **קורע** הכבד. ואם נאבדה

חידושי בית מאיר

(סימן מ"א בט"ז סס"ק י"א) כ"ב היינו כשהיא דבוקה בכבד חבירו אבל כשהיא תלויה בפ"ע מסיק לקמן דטריפה דל"ח לסופו ליזקב וצ"ע ובלא"ו הכא ל"ק כי מסתמא מן הסמפון הגדול נפרדו הסימפונות קטנות שבכבד ותוכל המחט לעבור משם אליהם ואין הכרח לסופו לינקב הגדול: (סימן מ"ב ש"ך ס"ק א') ועיין בת"ח. כ"ב עיינתי שם ולא מצאתי חידוש מהמבואר בשו"ע:(בשו"ע סעיף ג') **קורע** הכבד. כ"ב ואם קודם הטעימה נאבדה עי' מ"י שהניח בצ"ע למעשה ולענ"ד הפשוט דטריפה:

צבי לצדיק

תיכלא והגמ' פריך מניקבה דגם העור ניקב: (בש"ע סעיף י') **נמצאו** שני כבדים בבהמה או בעוף טריפה. שם

יד אברהם

דקידושין מבואר להדיא דטריפה שהרי כתבו דנמצאת טריפה בבני מעיה כגון שניטלה הכבד שודאי היא משמולד עכ"ל ע"ש. הרי שאם נבראת חסרה הכבד טריפה. וכיון דדעת התוס' להחמיר אין להקל בזה

דה"ל הרמב"ם יחיד לגבי התוס' והרשב"א והר"ן. ודלא כהג"ה סי' כ' ס"ג דפסק להקל בהפ"מ. וכ"כ דעת התב"ש והפר"ח להחמיר אפילו בהפ"מ ע"ש. ולאשתמיטתיה דעת התוס' בזה ע"ש:

(סימן מ"ב סעיף ג') **אם** חסרה המרה. [illegible]

כמהרש"ל פא"ט סי' ל"ו וכמ"ש בספרי ע"ש : **ד** וטועמו . ואע"ג דקי"ל בכמה דוכתי דאסור לטעום דבר מאכל לידע אם יש בו דבר איסור ומה"ט כתב מהרש"ל דכשקונין בשר מן הטבחים ואינו ידוע אם מלוח הוא אם לאו אסור לטעום בו בלשונו ומביאו הב"ח סי' ל"ו סעיף ד' אפשר דהכא קים להו לגאונים דמלתא דלא שכיחא היא שתהא המרה נטולה לגמרי והרגילות הוא שנבלע במקומה וקרוב הדבר שיטעום טעם מרה וכן משמע מל' הפוסקים : **ה** טעם מר כשרה . מפני שאחז"ל כבד כועס ומרה זורקת בו טפה : **ו** ואף עכשיו כו' . ע"ל סימן ל"ו ס"ק ה' וסימן ל"ח ס"ק ה' : **ז** נוקבין אותה כו' . כדלעיל סי' ל"ז גבי תרי בועי דסמיכי להדדי ולקמן סי' מ"ז גבי תרי סניא דיבי : **ח** כשרה . ומה שלא נשפכה דרך חברתה כשניקבה בתחילה היה מחמת עובי הליחה ב"י : **ט** כמו רוחב אצבע . ואף על גב דלקמן סי' מ"ז בעינן רוחב אצבע למטה ורוחב אצבע למעלה התם שאני משום שצריך שהמאכל לצאת והולך צריך להתערב למטה ולמעלה מה שאין כן הכא : **י** יש להכשיר בבהמת ישראל . כתב הב"ח דמלשון הרשב"א משמע דאף בבהמת ישראל יש לאסור לכתחלה כו' ולפעד"נ דגם המחבר הבין כן בדברי הרשב"א אלא כיון דהרבה פוסקים מכשירין לגמרי בשתי מרות מסתבר להכשיר בכה"ג בבהמת ישראל וכ"כ מהרש"ל פא"ט סי'

(ב) ואף עכשיו כו' . כי רבו המכשירים בחסרה המרה וכדאי הם לסמוך עליהם לכל הפחות בכה"ג כ"כ ד"מ :

וערב **ד** (ד) וטועמו בלשונו אם יטעום **ה** טעם מר כשר' ה ואם לא טעם טעם מר יצלנו בגחלי' ויטעום אם יש בו טעם מר כשרה (ה) ואם לאו (ג) טריפה **(ב)** **ו** (ו) (ואף עכשיו (ז) נוכל (ד) לסמוך על טעימת הכבד) (פסקי מהרא"י סי' ל') :

ד [ד] ו נמצאו שתי מרות טריפה דכנטולה דמו [ה] ז ואם היא אחת ונראית כשתים **ז** נוקבין אותה ואם שופכות זו לזו אחת היא וכשרה ואם לאו שתים הם וטריפה :

ה [ו] ח אם נקבה ולא היו שופכות זו לזו ואח"כ נפחו זו ועלתה גם חברתה בנפיחה זו או שהטילו מים באחת מהן וע"י כך נתמלאת גם חברתה מים **ח** (ח) (ה) כשרה :

ו [ז] ט אף על פי שהן שתי מרות גמורות רק שבמקום דיבוקן בכבד **ט** כמו רוחב (ו) אצבע היו באחת כשרה אפי' אי לא שפכי אהדדי [ח] י והוא הדין אם מתחלתן הן שתים ובסוף הן מתערבות ונעשות אחת כשרה :

ז [ט] יא היו שתי מרות בכבד אחת הנה ואחת הנה וסמפון אחד שופך מרה לשתיהן וכשאדם זוקף האחת חוזרת ליחה למקום שהסמפון מחלק מרה ושופך לשתיהן אבל כשהן שוכבות כדרך שהן עומדות בחיי הבהמה אין שופכות זו לזו **י** יש להכשיר יב בבהמת ישראל :

ה שם בשם הראב"ן: ו הרא"ש שם והרמב"ם שם : ז הרא"ש שם וש"פ ונלמד מדין תרי בועי דסמיכי להדדי לעיל סי' ל"ו ומדין תרי סני' דיבי לקמן בסי' מ"ז : ח ב"י בשם מעשה שאירע כך : ט כתבי מהר"ר ישראל סי' רס"ו (נלמד מסי' מ"ו) מדין הדקין וכו'.: י בית יוסף מדבריו : יא תשובת הרשב"א סי' ג' וסיים שם ומ"מ אפשר להתיר וכו' : יב דעת

מטה יהונתן

(סימן מ"ב סעיף ד') נמצאו שתי מרות טריפה . עי' פ"ח דרוצה להתיר אם נמצאו שתי

יד אפרים

מרה תלינן שנתקנה מה שבלע הכבד ותפגי מה שבדונתא היה מר וזה שכתב טעמו מקומה ושוב טעמוה ודלא כמו שנראה ממעתיקי הדברי' בעינן ופשוט שאם טעמו באותו מקום בעצמו שהיה מר בתחלה ועכשיו אינו מר דתלינן שנתקנה בטעימה ראשונה דלא כמשבצות שנתן טעם שהכבד בלע המרירות . וליתא דאין זה כוונת הפר"ח . ולכן אף אם אח"כ חזרו לטעום בכבד ולא נמצא מר יש להכשיר אך להת"ש נראה דלא סגי במרירות מעט ע"ש . ונראה להחמיר באין הפ"מ בכה"ג שהראשונים לא נתנו גבול זה . ואם יש מרה כדינה וטעמו לכבד ויש בו מרירות כ' בפ"מ בשם הפרי תואר דכשירה והוא פשוט ואם הפרידו בני מעים מהכבד והשליכו אותם ואח"כ לא נמצא מרה בהכבד כשירה דתלינן דנשארה עם הבני מעים כמ"ש לעיל בשם השבו"י וכ"כ מוהר"י מפראג בתשובה כת"י . ובאמת שכן מבואר בפר"ח ס"ק ד' . ואם לא היה טעם מר וטעמו הבני מעים והיה מר יש להכשיר כמ"ש בס' שבט יהודה למהר"י ע"ש וכן עיקר דלא כההולק עליו ואם לא היה טעם מר לא בכבד ולא בבני מעים ואלו הב"מ והיה טעם מר יש להטריף ובתשובת כה"ג הביאו בבני חיא בכבד שהיה מעוך וכתות קצת ולא נמצא מרה בטעימ' הכבד וטעמו הקורקבן והיה מר כלענה יש להכשיר' . וכבד של עגל שהיה לו מרה כדינה אלא שהית' לבנה ביותר וקרעו המרה והיה בה מים זכים צלולים ומתוקים כתב במשבצות בסימן זה להטריף מספק . ומח"ב כתב שראה במכתב הגאון מוה' ברוך כ"ץ רפאפארט אב"ד דק"ק פיורדא שבא מעשה לידו והטריף והביא ממהרש"ל דמכשיר בחילופין אלא נזכר בש"ס ואעפ"כ בוורדא גדולה מטריף שאין שמה עליה וה"נ כיון שהיא מתוקה אין שם מרה עליה וכל זה לנוהגים להטריף בחסר הוורדא אך מי שמכשיר שם ה"ה הכא עכ"ל. (והדברי' סתומים שלענ"ד אין זה כלל למאן דמכשיר בוורדא חסר ודעת לנבון נקל וקצרתי) . ואם מרה מתוקה וטעמו הכבד והיה מר יש להכשיר ולתלות שהכים שאב מים כמו בועה כמ"ש בשם מוהריק"ש בנמצא כיס שלא היה מים מרים אבל המרה כשר דלאו מרה היא אלא בועא (והביאו הבא"ע ומש"ש בשם הריב"ש הוא ט"ס וצ"ל הריק"ש) וה"נ דכוותיה ועיין בחינוך ב"י סי' נו"ן . ואם נאבד' הכבד קודם טעימ' כמה אחרונים כתבו דמיעוטא דמיעוטא שטועמים טעם מר בכבד וא"כ אין להכשיר אפילו מטעם ס"ס שכתב הכה"ג ומח"ב כתב שבגלילות שלהם העופות הנמצאים בלא מרה על הרוב מוצאים בכבד טעם מר ועכ"פ מחלה על מחלה ובמקומות כאלו יש להכשיר בנאבד ומטעם ס"ס . ואם אכלו הכבד ולא טעמו טעם מר ושוב נזכרו ובקשו המרה ולא נמצאת יש להטריף כמ"ש בדבר משה בשם מוהר"י דוד ועיין בכרתי שיש לחפש אצל טחול של עוף וסמוך לו ימצאו מרה קטנה ובחנם מטריפים תרנגולות הרבה וע"ש . וע"ש במח"ב שדעתו דאף מהרש"ל מודה דנשים נאמנות לבדוק על ידי טעימת הכבד לומר מר הוא כיון דליכא טירחא כלל ודלא כשו"ת חינוך ב"י סי' פ"ו (ומ"ש שם דגם רמ"א מודה ליתא דרמ"א בת"ח כלל מ"ו חולק על רש"ל בבדיקו' קטניות ע"ש) שכתב דאף שבני בית ראו כשלא נמצאת המרה והלכו לשם והאשה העוסקת אומרת שטעמה טעם מר בכבד יש להאמינה . וכ"כ בזכרון יוסף וכן נראה מדב"ש סי' של"ג . והגאון מוהר"מ בר' בצלאל בס' ויכוח מים חיים כ' דבר שעל הנשים מוטל לעשות והם עצמם יודעות שאנו סומכים עליהם אז ודאי בודקים יפה ואינם חשודות כו' ועיין במח"ב שכתב כמו שכתבו הפוסקים כשרוצה לטעום צריך לקנח הדם של הכבד ודלא כבאר יעקב וזכרון יוסף. ועיין מ"ש בספרי ב"א סי' ל"ו וע"ש בשם בית דוד אם לא טעמו טעם מר בכבד שהיא טריפה הביצים שהטילה קודם השחיטה שריא דאימור השתא ניטלה המרה . אבל הביצים שנמצאו תוך העוף אפילו המה גמורות שכיוצא בהם נמכרים בשוק אסורים . ובשו"ת חינוך ב"י אוסר כל הביצים שנולדו וגם אם נתערבו באחרות הכל אסור ובצל"י כתב בתערובת להתיר ומח"ב כתב דוקא שלא ניכר רושם כיס ומרה כלל אבל אם ניכר רושם או שנמצא כיס ריק בכה"ג אף שלא טעמו בכבד טעם מר יש להכשיר הביצים שנולדו כבר ושוב הביא דברי הזכרון יוסף שנ"ל ונשא ונתן בדבריו . ובסוף העלה שדעתו מסכמת לבית דוד . והיינו היכא דידעינן שהיה מרה וניטלה אחר כך לגמרי דיש ספק אימת ניטלה דאפשר שבקרוב ניטלה אז הביצים שנולדה אחר ג' ימים יש להכשיר משום ס"ס: (סעיף ג) **ואם** לאו טריפה . עיין בה"ט שכתב בשם עה"ג להכשיר בנאבדה וכ"כ בלה"ק . והמעיין בעה"ג יראה שלא כ"כ אלא שלפי דעת הש"ך יש להכשיר אבל דעת עצמו נראה להטריף ע"ש שכתב שקרוב לארבעים שנה שמורה הלכה ועל הרוב לא מצא טעם מרה . ומצאתי שאא"ז בת"ש השיג על הלה"ק בזה ואוסר בנאבדה ע"ש ועי' בכו"פ מ"ש בזה. אך בשו"ת שבו"י ח"ב סי' ס"ו כ' בעוף שלא נמצא מרה וקודם שטעם נאבדה כבר עמדתי על ספק זה במ"י כלל פ"ח ועי' בתשו' עה"ג סי' י"ז שכ' שעל הרוב אין טעם מר וכן היה לפני הרבה פעמים ולא נטעם טעם מר עד שהאיר ה' את עיני כי פעם אחד נשאלתי על כבד כזה וצויתי להביא לי בני מעים ובומן וראיתי שהמרה דבוקה שם וכן עמדתי על נסיון זה כמה פעמים ולפעמי' המרה קטנה מחמת שמנונית העוף ואינה ניכרת ולפעמים נשפך ממנו המרירות מחמת תליסת המעים מהם ואם על כל זה לא ימצא מרה פסקו הגאונים שיש לטעום הכבד ותליא אפי' במלתא דלא שכיח בכה"ג כמ"ש הרא"ש גבי נשתנו בני מעים תלינן בשינוי הטבעיים אע"פ שאינו מצוי . ומה"ט נראה לי פשוט דאם נאבדו הב"מ ובומן וא"כ לא נמצא מרה בכבד תלינן שנתלש עם הבני מעים וכל שכן בנאבדה הכבד שיש להכשיר ושאלה זו נשאל לי ע"י עובד כוכבים אחד שליח שבא בשבת ומותר לסמוך עליו דהוא מלתא דעל"ג וגם לא מרע נאמנות שלו שהולך תמיד בשליחות בשכר . ועי' בספרי סולת למנחה כלל ל"ב מ"ש שם ע"ש . ועי' בכה"ג דמתיר משום ס"ס דשמא הלכה כמ"ד חסרה המרה כשרה וע' בזכרון יוסף סי' ד' ביצים מהתרנגול' שלא נמצא בה מרה וגם לא היה טעם מר בכבד וביצים אלו נתערבו באחרות אין להתיר רק הביצים שנולדו קודם ג' ימים . וע"י תערובו' כדין יבש ביבש וע"ש שכתב דנשים נאמנות על טעימת המרה ודלא כשו"ת חנוך בית יהודה . וע"ש שכ' כשבא לטעום אין צריך להדיח הכבד תחילה לקנחה מדם שעליה כיון שבלחיכה בעלמא סגי ודלא כדמש"א שנדפס אצל הת"ח וע"ש : (שם סעיף ד') **נמצאו** שני מרות כו' . ועי' בשו"ת חינוך בית יהודה סי' כ' עגל שנמצא' לו מרה כדרך ומגבה של כבד כעין כיס מלא-מים דומה למרה : (שם) **ואם** היא אחת ונראית כשתים כו' . ואם היו רוצים לבדוק אי שפכי להדדי ונפלו לארץ ובא החתול ואכלה כתב מח"ב שמעתי שהורו חכמי המערב דכשרה מחמת דלמא הלכה שפכי ואת"ל דלא שפכי דלמא הלכה דמכשירים ב' מרות ונראה דהוראה נכונה הוא כו' . וכ"כ בזכרון יוסף בתחלה אע"פ שאחר כך כתב שאין לעשות כספק מהמכשירין כיון דדעת בעלי השו"ע לאסור ע"ש אין דבריו נראין ושפיר עבדו ס"ס כיון דרבוותא קמאי מתירין וכן מבואר בחיבורי הפוסקים בנאבדה הכבד קודם טעימה דשפיר עבדי ס"ס כה"ג דדלמא הלכה כמ"ד הסרה המרה כשרה ע"ש : (שם סעיף ה') **נתמלאת** גם חברתה מים כשירה . עבה"ט ועיין בכתר כהונה סי' ל"א בעוף שהיה לו כעין ב' מרות ובאחת היה טעם מר ובאחת לא היה טעם מר רק קודם שנפחתו טעמו מבחוץ למקום מרה השניה והיה שם טעם מר יש להטריף אע"ג דפר"ח בשם מהריק"ש מכשיר היכא דליכא בשניה טעם מר היינו היכא דליכא כלל טעם מר אמרינן שהוא בועה ולא מרה אבל בטעמו במקום מרה שניה ונמצא שם טעם מר מסתמא נבלע המרה בכבד והוה ליה שתי מרות וטריפה ע"ש ועיין בכתר כהונה סי' ל"ב ל"ג ל"ד ל"ה בענין דרוסה ע"ש : (שם סעיף ז') **היו** ב' מרות כו' להכשיר בבהמות ישראל . ועי' מח"ב דאפי' אינה בהמת ישראל ויש צורך שבת ויו"ט או סעודת מצוה יש להתיר דכדאי המתירים לסמוך בשעת הדחק . ועיין פר"ח מ"ש בשם הרדב"ז .

ביאור הגר"א

[ד] נמצאו כו' . כמ"ש נ"ח ב' : [ה] ואם כו' . כמש"ש ומ"ז א' : [ו] אם נקבה כו' . דעובי הליחה עיכבתן : [ז] אע"פ כו' . כמש"ש נ"ח ב' : [ח] וה"ה כו' . שם דהדרי וערבי וע' רא"ש שם ועש"ך כאן : [ט] היו שתי כו' . עש"ך : (ליקוט) ס"ו אע"פ כו' וס"ז היו כו' . מקילינן כה"ג משום דראבי"ה מכשיר לגמרי בניטל וכ"ש ביתרת

באר היטב

נ"ל סי' ט' השיב להכשיר ועיין בפר"ח) : (ג) טריפה . וכתב הש"ך אע"ג דקי"ל דאסור לטעום דבר מאכל לידע אם יש בו דבר איסור מ"מ הכא קים להו דמלתא לא שכיחא הוא וקרוב הדבר שיטעום טעם מרה . (אם לא היה מרה וקודם שיטעום נאבדה הכבד כשרה ח"י ועה"ג סימן ע"ז וכה"ג קנ"ה . טעמו מקומה ונמצא מר ושוב טעמוהו ולא נמצא המרירות תלינן שנתקנא וכשרה פר"ח בשם הריק"ש) : (ד) לסמוך . והטעם כי בלא"ה רבו המכשירים בחסרה המרה : (ה) כשרה . ומה שלא נשפכה להברתה כשנקבה בתחילה היה מחמת עובי הליחה . ב"י . (וה"מ דליכא טעמא דמרירתא בכבד . אבל אי איכא טעם מר כשרה במכ"ש מדין הסרה המרה לגמרי פר"ח ובש"י שאלה כ"ב חולק עליו . כתב הריק"ש מעשה בא לידי שהיתה בועה כמו כיס קטן יוצא סמוך למרה תלויה בסימפון סמוך לה ברוחב אצבע ולא שפכי אהדדי ונקבו הבועה ויצא מים זכים וטעמו המים ולא היו מרים והכשירוהו דלאו מרה היא אלא בועה ואין טרפות בועה אלא בריאה . כתב אהל מועד מרה שנתרוקנה והכיס תלוי במקומה כשרה שתולין דדרך הסמפון נשפך המרה ולא דרך נקב כלל וכ' פר"ח עליו ונופחין אותה ואם אחר הנפיחה לא ימצאו שום נקב טפי איכא למיתלי שנשפך דרך הסמפון מלמימר שהעלה נקב קרום ואינו ניכר) : (ו) **אצבע** . וכ' הש"ך ואע"ג דלקמן סי' מ"ז בעינן רוחב אצבע למטה ורוחב

פתחי תשובה

מקצתו מעוך וכתות קצת ולא נמצא בו מרה וטעמו בכבד ולא נמצא בו טעם מר אבל טעמו בקורקבן והיה מר כלענה ויש מי שרצה להחמיר באמרו שאין לנו בדיקה אחרת זולתי בכבד אבל מהר"א הכהן ז"ל הכשיר מטעם ס"ס ספק אי האי מרירותא דאישתכח בקורקבן הוא מן המרה שהיתה סרוחה ודבוקה בקורקבן ובמשמושא דידא נעקר מהכבד ונשפכה לקורקבן ואת"ל מעלמא אתא שמא הלכה כדברי האומרים ניטלה המרה כשרה והוי ס"ס המתהפך ותו מטעם שהיה מעוך וכתות קצת תלינן שבאותו מקום שהיה מעוך וכתות היתה המרה והסכים עמו הרב מהר"ה בנבשת ז"ל מהאי טעמא דתלינן שנקרעת המרה לקורקבן . ולפי מ"ש התב"ש ס"ב והפמ"ג בש"ד אות ה' שטעם דכשר ע"י טעימת הכבד . אף דמ"מ חסר הכיס היינו דאמרינן מסתמא נברא חסר ונבלע המרירות בכבד כיון דמרה פעולתה שהכבד כועס כו' או דהכיס נדבק כולו בכבד עד שאין ניכר ע"ש ליתא להיתר זה דמה מהני מה דתלינן שע"י משמוש לאה"נ נשפך המרירות לקורקבן הרי עכ"פ חסר הכיס וליכא למימר דמיירי שלא היה חסר הכיס כלל רק שהיה ריקן וע"ז קאמר דתלינן שהמרירות נשפך לקורקבן . דא"כ כשר אף שלא נמצא כלל מרירות כמ"ש הפר"ח ס"ק י"ב וכל האחרונים . מיהו אם נפשוט מה דמספקא לן בס"ק הקודם ונאמר דאף אם רק מקצת ליחה מר והשאר מתוק כשר משכחת לה להאי דינא בכה"ג שהיה המרה מתוקה ולא היה שלימה ותלינן שהיה בה גם מקצת ליחה מר וע"י משמוש נשפך לקורקבן כ"ש מאחר שבא בשאלה שהיה חסר קצת מהכבד ואיכא למיתלי שהיתה המרה באותו החסר מהכבד ונבלעה באותה חתיכה ואם היתה לפנינו היה נמצא בו טעם מר עכ"ד ע"ש ולשיטתו אזיל דס"ל דאם נאבד הכבד קודם טעימה כשר כמ"ש לקמן סק"ה : (ד) וטועמו בלשונו . עיין בתשובת זכרון יוסף ס"ס ד' שהביא בשם דמש"א דנכון להדיח הכבד במקום הטעימה מדם שעליה וכתב ע"ז שאין זה אלא איבוד ממונם של ישראל שהרי כתב הריק"ש (הובא בבה"ט סק"ג) דאם טעם ונמצא מר ואח"כ חזר וטעם ולא הרגיש מרירות כשרה דתלינן שבלחיכה ראשונה העביר כל המרירות וא"כ איכא למיחש דילמא יעביר המרירות בהדחתו ולא ירגיש אח"כ טעם מר ויטריף שלא כדין לכן יש לסמוך עמ"ש הפר"ח דשאני הכא דסגי בלחיכה בעלמא ע"ש . ועיין בתשובת שבות יעקב ח"א סס"י כ"ג שכתב דהא דטועמין הכבד היינו אפילו אם גם הכיס ניטל (ר"ל הסר ועיין פמ"ג) דלא כתשובת הלכות קטנות ע"ש : (ה) ואם לאו טריפה . עבה"ט ומ"ש דבתשובת עה"ג מכשיר אם נאבדה הכבד קודם שטעמה כבר תפס עליו הפמ"ג דאדרבא דעתו להטריף ע"ש ועי' בס' בני חייא שכתב בשם הרב מהר"ח בנבשת ז"ל להכשיר ע"ש ועיין בתשובת שבות יעקב ח"ב סי' ס"ו שכתב ג"כ על שם תשובת עה"ג להכשיר וכן הכריע הוא ז"ל הלכה למעשה וכתב עוד שעמד על הנסיון כמה פעמים שלא היה טעם מר בכבד וראה שהמרה דבוקה בבני מעים ובומן ולפעמים המרה קטנה מחמת שמנונית העוף ואינה ניכרת ולפעמים נשפך ממנה המרירות ע"י תליסת המעים מהם ולכן נראה לו פשוט דאם נאבדו הבני מעים ובומן וא"כ לא נמצא מרה בכבד תלינן שנתלש עם הבני מעים ע"ש : (ו) ואף עכשיו . עי' ש"ך מ"ש שקרוב הדבר שיטעום טעם מר ומטעם זה כתב בתשובת שבות יעקב ח"א סימן כ"ג שאם לא נמצא מרה מותר לצלות הכבד בי"ט כדי לטעום דסומכין על הרוב ע"ש : (ז) נוכל לסמוך . עיין בתשובת חינוך ב"י סימן פ"ו באמצע התשובה שכתב דמ"מ מודה שאין לסמוך על נשים וכדומה להם כו' ע"ש וכ"כ בתשובת זכרון יוסף חי"ד סוף סימן ד' . ועיין בנ"ל מה שכתבתי בזה : (ח) כשרה . עבה"ט בשם הריק"ש . וכעין זה כ' בתשובת חינוך

גליון מהרש"א

הכבד עבה"ג סי' י"ז ופלתי וגם המ"י אוסרים וכנ"ל דאי בנאבד מותר מה זה שכ' הרמ"א ואף עכשיו כו' (ובש"ך רמז למה נסמוך) והרי לא גרע מנאבד ויש לחפש אצל הטחול פלתי וע' פ"מ בשפתי : (ש"ע) **יצלנו** בגחלים . גם ביו"ט שרי ול"ח דלמא לא ימצא ויחלל יו"ט ע' או"ח תצ"ח ח' : (שם) **ואם** לאו טריפה . ומ"מ אפשר דאינו טרפות מבטן וע"כ יש להכשיר הביצים שילדה קודם שנשחטה מטעם ס"ס דדלמא חסר מרה כשר . ת' חב"י סי' פ"ו וכש"כ כשהיא י"ב חודש ג"כ : (ש"ך סק"ד) **וטועמו** ואע"ג דקיי"ל בכמה דוכתי . ע' ט"ז לקמן סי' צ"ח סק"ב : (סעיף ד' ש"ע) **נמצאו** שתי

נחלת צבי

(סימן מ"ב בש"ע סעיף ג') **ואף** עכשיו נוכל לסמוך על טעימת הכבד . עיין בתשובת חינוך בית יהודה סי' פ"ו באמצע התשובה שכתב דמ"מ מודה דאין לסמוך על נשים וכדומה להם ותליא בזה אם הוא איסור דאורייתא אפילו רק כספק דאורייתא אין לסמוך עליהם דדוקא בדרבנן נאמנת כמ"ש הימנוהו רבנן בדרבנן כמו שאסר רש"ל בבדיקת קטניות ע"ש . ולפע"ד זה אינו דאף באיסור דאורי' נאמנת בדבר דליכא טורחא והא דאמרו הימנוהו רבנן בדרבנן היינו בדבר שיש בו טורח כמ"ש התוס' בפסחים דף ד' ע"ב וגם הא דאסר רש"ל בבדיקת קטניות היינו נמי משום טורח כמו שכתוב בסי' פ"ד בט"ז ס"ק י"ד ובש"ך ס"ק ל"ה . ואע"ג דבתוס' פסחים הנ"ל ולקמן סי' קכ"ז בש"ך ס"ק כ"ט מבואר דדוקא בדבר שבידה נאמנת ע"ש היינו דוקא [illegible]

צבי לצדיק

לפי מ"ש הפר"מ סי' מ"ג סק"ט דדוקא שיש לו צורת טחול א"כ י"ל דגם כאן צריך צורת כבד קצת דלא"כ הוי כתלתול בשר של מראה כבד

הגה [י] מרה הניכרת מעבר לעבר של כבד **יא** אי (ז) שפכי להדדי הדא היא וכשרה (כך פי' דברי המרדכי שהביא איסור והיתר הארוך כלל נ"ב ד"ט) ואי לא שפכי להדדי טריפה :

ח יג יש (ט) מיני עופות שאין להם מרה כמו תורים ובני יונה ואין לאוסרן כיון שכל המין כך **יב** (ח) יד והצבי אין לו מרה בכבד אבל יש לו למטה סמוך לזנבו :

הגה מי שבא לפניו עוף שאינו מכיר מינו ולא נמצא לו מרה אין אומרים ודאי כל מינו אין להם מרה אלא אמרינן מסתמא יש לו מרה עד שיודע שמין זה אין לו מרה (תשובת רשב"א סימן ק"ח) :

ט (ג) **יג** טו גרעין שנמצא במרה אם היה כמו גרעינה של תמרה שאין ראשה חד (°) מותרת ואם ראשה חד כגרעינה של זית אסורה [יא] שהרי ניקבה אותה כשנכנסה וזה שלא יראה הנקב מפני שהוגלד פי המכה :

הגה **יד** וכל שכן אם נמצא (ט) מחט או קוץ במרה דטריפה (או"ה ור"ן ורמב"ס עד"מ וב"ח ומהרש"ל פא"ע סי' מ"ע וסוף ס"ד) :

מג דיני טריפות בטחול . ובו ו' סעיפים :

א א ניטל הטחול כשרה :

ב הטחול ראשו האחד עב והשני דק כבריית הלשון ב אם ניקב **(א)** (א) בראש העב **(ב)** נקב (א) (ב) מפולש טריפה **א** ואם ניקב נקב שאינו מפולש

שפתי כהן

סי"ב : **יא** אי שפכי להדדי כו' . ואע"ג דבריאה לעיל סי' ל"ו סעיף ה' אמרינן איפכא היינו משום סמפונות משא"כ בכבד דאע"ג דניטלו סמפונות כשרה כ"כ בד"מ ופשוט הוא : **יב** והצבי כו' . אבל בשערים שחיבר הגאון מהרא"י שער י' כ' ואילים דאין להם מרה לא חשיב כניטול דכולי הכי איתא ע"כ וכן הוא בהג"ה ש"ד סי' פ"ח עכ"ל ד"מ וכ"כ האגודה פא"ע סי' מ"ט קבלה דאילים אין להם מרה וכ"כ האו"ה כלל נ"ב דין ט' : **יג** גרעין כו' . ע"ל סי' מ"ו סעיף ד' ובמ"ש שם : **יד** וכ"ש אם נמצא מחט כו' . ואין חילוק בין קופה לבר או לגיו לעולם טרפה וכ"כ בד"מ וכ"כ מהרש"ל פא"ע סי' מ"ט ושאר אחרונים :

מג א ואם ניקב נקב שאינו מפולש כו' . לשון רש"י ואי אשתייר בעובי דפנו ולא יצא המחט לחוץ ויש הגנה כנגדו כעובי דינר כשרה עכ"ל וכן הוא בהגהת ש"ד סי' פ"ע ופשוט הוא דלא מיירי השתא מדין מחט שנמצא בחלל הגוף אלא לדוגמא נקט מחט ומשכחה לה כשתחבו לפנינו ופגע בטחול דידוע שלא ניקבו א' מהאברים הפנימים כדלקמן סי' נ"א והב"ח נדחק בזה ופירש פירוש זר ורחוק ע"ש :

ואפי'

טורי זהב

(ג) גרעין שנמצא כו' . ואע"ג דאין יכולה לצאת דרך הסמפון אמרי' ע"י נענוע נכנס למרה :

מג (א) בראש העב. נראה דאע"פ שבצד העב יש ג"כ ברוחב קצת דק מ"מ אסור שם דאל"כ לא היה לו לומר ראש העב אלא הלך העב אלא כל מה שבאותו צד אסור : **(ב)** נקב מפולש טרפה . *נראה פשוט דאף אם העור שעל הטחול לא ניקב שם טרפה דהא אין אותו העור בכלל שם טחול אלא יש לו שם אחר דהיינו קרום שעל הטחול שהזכיר בסי' ס"ד סעיף י' וכמו שאמרו ניקב הלב טרפה פשיטא שלא נתכוונו שיהיה גם הקרום שעליו ניקב ה"ה נמי בטחול דודאי אין מועיל להכשיר מה שהקרום שעליה נשאר קיים ועוד ראיה מדברי א"ו האריך הבאתיו בסי' מ"ו סעיף א' ע"ש . נשאלתי אשר נמצא באיזה גליל עגלים שיש להם נקב מפולש בטחול בראש העב וסביב הנקב מבפנים מקיף עור הטחול וניכר שנבראת כן ובכל פעם נמצא הנקב במקום אחד ואומרים קצת אנשים שכן דרכן של רוב עגלים שם *והשבתי להיתר דלא מיבעיא לאותן פוסקים שס"ל חסר מגוף הריאה כשר כמ"ש בסי' ל"ו סעיף א' דהיינו כשיש חסרון וסדק בריאה והעור והבשר קיים דה"ה הכא דכשר דהא התם אסור בנקב אפי' אינו מפולש ואפ"ה אמרינן כיון שהעור התחיו קיים אין שם נקב עליה ה"ה נמי הכא במפולש דכך לי בריאה באין מפולש כמו בטחול במפולש וכהם שבריאה לא קרוי נקב כל שהקרום קיים ה"נ בטחול במפולש ותו דגם שם מלינו מפולש ואפ"ה כשר כגון שיש חסרון בשפולי הריאה והעור שלם שביבו אמרינן שם דכשר אלא דבמקצת מקומות נוהגין להטריף אם הוא ככ"ף כפופה ובהרבה מקומות מכשירין בכל ענין וכמ"ש שם בשם רש"ל ואפי' להרמב"ם דאוסר בריאה וכתבו בש"ע שם בשם יש מי שאוסר לא הוה האיסור משום נקב אלא משום חסרון כמו שזכרו שם בלבון חסרון וכן מוכח עוד ממ"ש הרמב"ם העתיקו הב"ע סי' נ' סעיף ב' כל אבר שאמרנו אם ניקב במשהו טרפה כך אם ניטל כולו טרפה בין שניטל בהולי בין שנבראת חסר כו' עכ"ל הרי שלא זכר כך בין אם נבראת חסר אלא לענין ניטל ולא זכרו לענין ניקב דפתח ביה *) אלא ע"כ דאין שייך שם נקב אם נבראת כך אלא שם חסרון יש עליו מ"ה אסרו הרמב"ם בריאה דריאה שחסרה טרפה וגם זה בכלל משא"כ בטחול שאם חסרה כשרה כמבואר כאן מה לי חסרה כולה מה לי חסרה מקצתה א"כ האי נקב עגול שנבראת כן דהוה בכלל חסרון כשר בטחול ואין בה איסור אלא בנקובה אח"כ דאמרינן שמכת הנקב יגרום לקלקל שאר הגוף כמ"ש רש"י בגמרא משא"כ כאן שאין שום מכה אלא חסרון לחוד וכשר כנלע"ד :

כעובי

באר הגולה

המחבר וע' ס"ק י': יג הרא"ש שם על המשנה בשם בה"ג יהג"א שם וש"פ : יד כל בו : טו מימרא דרב אשי שם דף מ"ט . (°דאמרינן דרך הקנה נכנסה לסמפון הכבד ומשם למרה אע"פ שאינה יכולה לצאת דרך הסמפון כשרוצין להוציאה אמרינן שע"י הנענוע שנענע הבהמה בהליכתה ימים רבים נכנסה שם) :

א משנה חולין דף נ"ד :

ב מסקנת הגמ' אליבא דרב

נקודות הכסף

(סימן מ"ג בט"ז ס"ק ב') *נראה פשוט וכו' . תימה פשיטא דהא בעינן שישתייר כעובי דינר זהב ואי ר"ל דאף דנשתייר ולא ניקב שום עור רק העור שלם מכל צד טרפה קשה מנ"ל הא גם מ"ש וכמו שאמרו ניקב הלב טרפה כו' לא ידעתי מנא לן דאדרבה לכאורה משמע שצ"ל מפולש לגמרי וגם מ"ש ועוד ראיה מדברי או"ה כו' אינו ראיה כלל עיין שם וק"ל : (שם) *והשבתי להיתר דלא מבעיא כו' . ולפע"ד אין כאן ראיה להתיר דל"ד לחסרה הריאה מבחוץ דהתם נקיבת הריאה טרפה משום שהרוח יוצא ממנה וחסרון מבחוץ אינו מזיק כלום דמ"מ הריאה עולה בנפיחה משא"כ הכא ואין אומרים בטרפות זו דומה

מטה יהונתן

מרות ע"י טעימה טעם מר בכבד ודברי הגה הם דהא יתר כנטל דמי היינו משום שאין בכח הטבע להעמיד ולהחזיק כי אם אחד מאותו אבר ואם נמצא ב' אין כחו חזק כ"כ להחזיק ולהעמיד ובודאי יפסדו גם שניהם א"כ מכ"ש אם יש לה ג' מרות בודאי י"ל בהם הפסד והעדר אחר זמן א"כ אף דטעמינן טעם מר ה"ל כמו ג' מרות ומכ"ש דטריפה לפ"ז דינו של הפ"ת נשכר [וע' בפמ"ג]: (סימן מ"ג סעיף ב') **ואם** ניקב נקב שאינו מפולש . ש"ך סק"א לשון רש"י ואי אשתייר בעובי דפנו כו' ע"ש דבריו והב"ח רוצה להוכיח מדברי רש"י אלו דהיכא שניקב וטחול סותמו כשרה דאל"כ הוי מחט שנמצא בחלל הגוף א"ו דאמרי' מן הכרס בא לטחול ולכן אינה טריפה משום דטחול סתמו ע"כ אמנם י"ל דרש"י ז"ל אזיל לשיטתו דפ' א"ט דף מ"ה בד"ה טרפשא דלבא משמע דס"ל דמהני סתימת חלב טהור אפילו אינה דבוקה בתולדתה דפירש שם אם טרפשא דלבא נסרך לריאה אינה סותם משום דהוי חלב העשוי ככובע ות"ל שאינה דבוק בתולדתה אע"כ צ"ל דס"ל לרש"י אפילו אינה בתולדתה נמי סותם אם כן לדידן דקיי"ל אם אינה דבוק בתולדתה אינה סותם י"ל דטחול נמי אינה סותם : (שם ט"ז ס"ק ב') **נשאלתי** באיזה גליל אשר נמצא עגלי' שיש להם נקב מפולש כו' . והנה מ"ש להתיר משום כיון דמצוי באיזה גליל י"ל היינו רביתי' כבר כתבנו כמה פעמים בשם תשובת הרשב"א שאין אנו בקיאין בהיינו רביתי' רק אם יש בכל אותו מין האי ריעותא משא"כ אם נמצא במקצת מהם שאין להם האי ריעותא לא אמרי' היינו רביתייהו ומה שרוצה להתיר משום דהאי נקב עגול שנבראת כך הוי בכלל חסרון דכשר בטחול דאין בה איסור אלא נקובה והאמ"ו אמר דמד' הרמב"ן מוכח איפכ' דהרמב"ן כתב נמצא ב' טחולים דבוק

ביאור הגר"א

ביתרת וראייתו מדאמרינן ניטל הכבד כו' וע"כ גם המרה ניטל וע' במרדכי והג"א רפ"ג . ישי"ש (ע"ב) : [י] מרה כו' . אע"ג דבריאה אי שפכי להדדי טריפה שם משום סמפונות משא"כ כאן דניטל סמפונות כשרה וכן בריאה אי לא שפכי אהדדי דכשירה שם אין איסור אלא משום דסמיכי להדדי משא"כ כאן: **[יא]** שהרי ניקבה כו' וזה כו'. כ"ז לשון הרמב"ם וע' תו' שם ד"ה אבל דזיתא כו' וא"כ הויא כו' וכן הקשה הר"ן ועוד הקשה דמרה הוא כמו סמפונא רבא דלד"ה כשר.אלא הטעם כמ"ש הרמב"ם והטעם שהעור המרה דק ורך חיישינן:

ואפי'

באר היטב

אצבע למעלה התם שאני משום שצריך המאכל לצאת והלכך צריך להתערב למטה ולמעלה משא"כ הכא : (ז) שפכי . ואע"ג דבריאה לעיל סי' ל"ו ס"ה אמרינן איפכא היינו משום סמפונות משא"כ בכבד דאע"ג דניטלו הסמפונות כשירה.ש"ך : (ח) והצבי . כתב הש"ך דאילים אין להם מרה ולא חשוב כניטל כיון דכל המין כך הוא (תוס' דחולין דף קי"ב ובספר שערי שמים כתב וקצת ב"ח שאין להם מרה כלל ויש להם במעיים כגון יונה ומין שליו וצפור דרור ויש שיש להם מרה בבטן וקצת מהם באזנים . וצבי ואיל מרה שלהם היא באליה ועיין ברד"ק הושע סימן ז') ואם נטל הכבד מאותו המין צריך לשייר כזית במקום שראוי להיות המרה במינים אחרים והטעם מדאיתא בגמרא כזית במקום מרה ולא אמר אצל מרה וע' מ"י סימן פ"ט : (ט) מחט. וכ' הש"ך דאין חילוק בין קופה לבר או לגיו. ד"מ ורש"ל והאחרונים ופר"ח חולק ע"ש :

מג (א) מפולש . כ' הט"ז נראה פשוט דאף אם עור הטחול לא ניקב שם

דטריפה

פתחי תשובה

בית יהודה סי' נ"ן ע"ש ועיין מה שכתבתי לעיל סק"ב : (ט) מיני עופות . עיין בספר תפארת למשה שכתב דאותן מינים וכן צבי ואילים אם ניטלה כבד שלהם ולא נשתייר רק כזית במקום חיותה ולא במקום מרה כשירה דהא עיקר הטריפות הוא משום המרה כמ"ש הרשב"א הביאו הב"י סוף סימן מ"א ואפשר דאפילו אם ניטלה במקום חיותה כשירה וצ"ע עכ"ד ע"ש ועיין פמ"ג ר"ס מ"א :

מג (א) בראש העב . עבה"ט סק"א בשם ט"ז דאף במקום הדק שיש בתחלת ראש העב טריפה . וכ"כ בתשובת מהר"י לבית הלוי כלל ה' סימן נ"ה וכ"כ הפר"ח ועיין בתשובת אא"ז פנים מאירות ח"ב סימן קכ"א שהורה דהיכא שסביב הנקב הוא עור שניכר שהוא כך מתולדתו וכה"ג במקום העב הסכימו כל האחרונים דטריפה דלא כט"ז ס"ק ב' אבל בזה דאינו בעב ממש כשירה ע"ש . [ועיין בתשובת נו"ב סימן ט"ז מבואר שפשוט בעיניו דגם בכה"ג יש להטריף רק חקר שם על התערובת ע"ש ואף עפ"כ כל המיקל וסומך בזה על אא"ז ז"ל אין מזחיחים אותו שכל דברי הנו"ב שם סובב הולך על מה שהחליט בתחלת התשובה שם דעל היתר הט"ז שמכשיר נקב זה לגמרי אין לסמוך כלל כי החולקים הם רבים והאחרונים וגדולי ישראל . אמנם הוא ז"ל עצמו בתשובה שאחר זה החזיק מאד בהיתר הט"ז וגם לקמן סק"ב הבאתי ג"כ בשם רבים מגדולי ישראל שמסכימים עם הט"ז להתיר אף בעב ממש . פשיטא דהמיקל בכה"ג שאינו בעב ממש לא הפסיד] : **(ב)** מפולש . עבה"ט מ"ש ע"ד הנקבים המצויים להיות בטחולי העגלים ועי' בתשובת מעיל צדקה סי' י"ז שדעתו להתיר כדעת הט"ז ע"ש . [וכן הורה בתשובת נ"ל סימן ע"א ע"ש] וכן פסק בתשובת פני יהושע סי' ט"ו וכן בתשובת שבות יעקב ח"ב סי' ס"ה דעתו כן וכתב דאף שיש ג"כ דעות המחמירין מ"מ הסומך על המקילין לא הפסיד ע"ש ועיין בשל"ה ד' ע"ד ע"א ד"ה

יד אפרים

ובת"ש השיג דלא משמע כן סעיף ו' כו' . ובמח"ב כתב לייסב ודעתו כהרדב"ז ע"ש . ונראה שלא להקל כ"א בהפ"מ ובעת הדחק ע"ש : (ש"ע סעיף ח') **והצבי** אין לו מרה . עבה"ט מ"ש אבל דאילים כו' . וע' כולת למנח' כלל פ"ט בשם תורת האשם דאיל וצבי שני מינים הם כו' ומ"ש שם שלא נמצא בד"מ מ"ש הש"ך בשמו כ' מח"ב שהיא בהשמטת ד"מ שבסוף האורח מישור על נזיר ע"ש. ומ"ש הבה"ט בשם המ"י כלל פ"ט בניטל הכבד כו' ועי"ש במ"י שהניח בצ"ע וגם בתפארת למשה נסתפק ובמח"ב כתב דבמינים אלו לא בעינן שנשתייר במקום מרה וכ"כ הכ"מ וכן מוכח מהכו"פ סי' מ"א ע"ש וכן מבואר בת"ש סי' מ"א שכתב דלדידא אותם מינים שאין להם מרה בעינן עכ"פ כזית במקום חיותו כו' ע"ש והביא לעיל בתו"מ וכאן בתו"מ . לא דק במח"כ שכ' על דברי הכה"ע והעתיק בשם הת"ש שכן מוכח מדהשמיענו שהצבי יש לו מרה שלפי דעתו יסתור דברי עצמו בסי' מ"א אך באמת ז"א שזה כ' בת"ש להוכיח דדין מרה יש לו לענין ניקב ושאר טריפות התלוים בה אבל אינו ענין להך דניטל הכבד ע"ש ועי' במח"ב באם נמצא מרה בתור או בן יונה או בגבי אצל הכבד כשאר מינים נראה דכשר . ועיין בתפארת למשה בנמצא בתור ובן יונה וניקבה יש להכשיר והביא דעות הפוסקים סי' ל"ה גבי ורדא . ומח"ב כ' שיש לפקפק דלא דמי לדין ורדא ועי' במנחת יעקב כלל פ"ט שמסתפק בזה אם לא נמצא מרה בגבי בזנבו אם מהני טעימה במקומה . ובחגורת שמואל כ' דלא מהני וכ"ד מח"ב דלא מהני טעימה בדוכתא או בכבד היכא שהמרה אצל הזנב או באוזן :

(סימן מ"ג סעיף ב') **בראש** העב נקב מפולש . עי' בה"ע ועי' בנו"ב סי' ט"ז שנפל טריפות במקולין ע"י טחול אחד שנמצא נקב בסומכיה דהיינו במקום הדק שבצד העב שגם צד העב מן הצד הולך ודק והנקב

דגול מרבבה

(סימן מ"ג בט"ז ס"ק ב') *) **אלא** ע"כ דאין שייך שם נקב . נ"ע דהרי בברכת אשר יצר אומר וברא בו נקבים נקבים :

יד אברהם

(שם סעיף ח') **יש** מיני עופות שאין להם מרה . הרא"ש ר"פ א"ט כתב יש מיני עופות שאין להם מרה ואין להטריפן מ"מ אין ללמוד כו' דכל מין בהמות א' הוא ואפילו זו גסה וזו דקה אבל עופות חלוקין במינן ואין ללמוד אלו מאלו עכ"ל ע"ש . וצ"ע שהוא נגד הש"ס דס"פ הטאת העוף (דף ע' ע"ב) ורש"י ותוס' שם להדיא איפכא דאווזין ותרנגולין מינא דעופות ניניהו עם תורין ובני יונה . אבל עז לאו מינא דעגלה ניניהו זו גסה וזו דקה . ובעופות לא שייך לומר מין גסה ודקה עיי"ש וצ"ע : ועיין בשו"ת זכרון יוסף בעוף שלא נמצא לו מרה ולא ט"מ מהמיר לאסור הביצים דדייניגן לה דודאי טריפה שהיתה יב"ח או ילדה דאמרי' מעשה נסים הוא אא"כ שנתערבו הביצים באחרות בטילות ברוב כדין יבש ביבש :

(סימן מ"ג סעיף ב') **הטחול** כו' נקב מפולש טריפה . עי' בט"ז נשאלתי שנמצא באיזה גליל עגלים כו' והשבתי להיתר כו' . וכן במ"י כלל פ"ט כתב להתיר נקב נברא באיברים שאין להם חלל וכ"כ הצ"צ סי' ע"א . והנ"ב סי' י"ז מיקל בנקב נברא בטחול משום דהוא חידוש כמ"ש הנ"י ואין לך בו אלא חידושו דוקא ניקב

גליון מהרש"א

מרות טריפה . נמצא עוד כים והמים שבו אינם מרים ע' פ"מ וע"ת חב"י ס"נ להכשיר : (סימן מ"ג סעיף א' ש"ע) **ניטל**. ובנפלה ונתרסק הטחול טריפה סנ"ח ס"ג וע"ש בט"ז : (שם) **הטחול** . והנשים קוראי' אותו טריפה הערץ ת' ח"צ סי' ע"ד : (סעיף ב' ש"ע) **אם** ניקב בראש העב ב' טחולים וא' קטן אם ניקב הקטן כשר ת' צ"צ סי' צ"ח ובס' ל"ש סל"ד סק"א אות כ' (עלה ל"ו ריש ד"א) חולק . דא"א דקטנים הוה סימן שזהו היתר (וכיון שניכר היתר ל"א כנטול דמי וכמ"ש הראב"ן בב' רגלים וניכר א' בשינוי שהוא הוא היתר) א"כ הי' דין חדש דכל יתר וא' קטן שתכשר אע"כ קטנות אינו סימן. ובת' דבר שמואל אבוהב אסר מטעם אחר דבנקב דהטריפות מ' דהכאב יגרום מיתתה י"ל דגם בניקב היתר יש כאב וע"כ אין למוד הצ"צ מן ג' כליות וא' מהן הקטנה עילי' יפה : (שם) **ואם** ניקב נקב שאינו מפולש ואם מועיל סתימת בשר או חלב טהור . עי' ש"ך סי' מ"ו סק"ג : (ט"ז סק"ב) **דאין** שייך שם נקב . מכאן השיג בס' ל"ש סל"ה סק"א אות ז' על התב"ש והדרישה דסוברים דחסר אונה הוא מטעם נקב .

נחלת צבי

בגוונא דמיירי התם בניקור בשר ובדומה שהיא מעידה שהיה כאן איסור רק שהסירה את האיסור על ידי הניקור ובדומה בזה בעי' שיהא בידה אבל להעיד אם היה כאן איסור כלל פשיטא דלא תלי אם הוא בידה .

ג אם נשאר תחתיו (ג) (ב) כעובי (ג) דינר זהב מותר פחות מכאן הרי הוא כמפולש וטריפה (ד) אבל אם ניקב הדק (ג) (ד) כשרה:

הגה ב [א] ואפילו נחתך במקום הדק כשרה (טור) ג נקרעה הטחול או נימוקה או (ה) [ב] לקתה ד (ה) בשינוי בשר דינה כניקבה (טעי' והג"א) וכן כל מקום שהבשר רע (ד) (ו) ונרקב דינו כניקב:

טורי זהב

(ג) כעובי דינר. נראה דאותו עובי צריך שיהיה דוקא מבשר הטחול עצמו ואינו מועיל בסתימת הלב או בשר וכמ"ש בסי' נ"ה בשם או"ה: (ד) אבל אם ניקב הדק כשרה. נראה ברור דהנך נקבים בטחול שהם כשרים מיירי שאין מחט לפנינו מונח שם דאי יש מחט ודאי לא עדיף מכבד או טרפשא דכבדא דיש חשש שמא נכנס מבחוץ אחר שנקבה הושט וכמו דחיישינן בכבד בסימן מ"ח סעיף ו' דדוקא גבי ריאה היה מותר לפי דין התלמוד כיון שקרובה לקנה ומשם בא אליה המחט וכן בבית הכוסות כדאיתא סימן מ"ח דשם אמרינן דדרך הושט בא אליה ואפילו בקופא לבר דאוכלין ומשקין דחקוה כדאיתא בגמרא בהדיא וכן בקורקבן כמ"ש לעיל סי' מ"ח סעיף ו' דכבד ל"ד לכל הכי וא"כ טחול ודאי לכבד דמיא בזה דכל ריעותא דאמרו לענין מחט בכבד הם שייכים בטחול שהיא רחוקה מן הקנה אפילו יותר מהכבד וראיתי למו"ח ז"ל שהביא דברי רש"י פא"ט (דף נ"ה) וז"ל ואי אשתייר בעובי דופנו כעובי דינר ולא יצא המחט לחוץ ויש הגהה כנגדו כעובי דינר כשרה ומכח זה חילק דאם נמצא המחט בעובי הטחול הפנימי הדבוק לכרס תלינן' דדרך הושט נכנס לכרס ואוכלין ומשקין דחקוה ונכנס לטחול ולפיכך אם נשתייר כעובי הדינר בעובי הטחול לצד חוץ כשרה דלא גרע מניקבה המרה וכבד סותמתה דכשרה וה"נ הטחול הדבוק לכרס הטחול סותמו לנקב אבל אם משתכח מחטא בקולסיה לצד חוץ אפילו נשתייר כעובי דינר במקום הדבוק לכרס טרפה כמו מחט שנמצא בחלל הבהמה עכ"ל ולענ"ד ברור דאין הטחול סותם נקב הכרס כמו שהוכחתי בסימן מ"ח סעיף ב' ורש"י דנקט כאן מחט שנמצא בטחול מיירי באופן שאין חשש לניקב שאר איברים כמ"ש בשם המרדכי בסי' נ' וכ"א דהיינו שראינו שבא מצד חוץ להטחול אבל בסתם שנמצא מחט בטחול בכל גווני טרפה דלא חילקו חכמים להתיר במחט רק בריאה וכבד וקורקבן והמסס ובית הכוסות ולא זכרו שום דבר מטחול אם היה בו חילוק ודאי לא הי' שתקו מיני' אלא ודאי בכל גווני טרפה כ"ל פשוט מילתא בטעמא דאין הטחול מועיל לסתימת נקב הכרס כלל וכלל: (ה) לקתה בשינוי בשר. כתב רש"ל דאין שינוי מראה פוסל כלל בטחול דזה לא נמצא כלל בתלמוד ונראה דאף רמ"א כאן לא אסר אלא כשהבשר לקוי מחמת השינוי אבל מחמת השינוי לחוד אין טרפה וכ"כ מו"ח ז"ל:

והס

שפתי כהן

ב ואפילו נחתך כו'. פי' דבמקום הדק יותר מסתבר לטריף נחתך מניקב קמ"ל דאפ"ה כשרה אבל במקום העב איכא פלוגתא בין הפוסקים אי נחתך טרפה ודעת המחבר והרב נראה דטרפה וכמ"ש בב"י וד"מ וכ"פ מהרש"ל פא"ט סי' פ"ה והאחרונים: ג נקרעה כו'. כל זה מיירי ברחבה העב וק"ל: ד בשינוי בשר. משום דחשבינן ליה כאלו נתמסמס דאין אנו בקיאין בגרירה שהרופאים גוררים כדלקמן ס"ס נ' אבל שינוי מראה לחוד כשרה דדוקא כשנפלה לאור הוא דטרפה כשהוריקה הטחול ככרתי בסומכיה לקמן סי' כ"ב וכן דעת מהרש"ל והב"ח:

הס

באר הגולה

עוירא שם דף נ"ה: ג לשון הרמב"ם בפ"ו מה"ש דט"ז

נקודות הכסף

לזו ועוד דמאן נימא לן דנבראת הטחול נקובה דאי משום שסביב הנקב מבפנים מקיף עור דילמא קרום עלה אח"כ והרי בנקב שנמצא בדקין כתב הרשב"א בתשובה סימן שפ"ג וזה לשונו שאלת נקב שנמצא בדקין כו' ונראה מענינו שהוא נברא כן בשעת יצירת הבהמה ואומרים קצת אנשים שכן דרכן של רוב בהמות כו' אין שומעין להם שאנו לא ראינו כן לבהמות כלל ושאלתי לבקיאי הקצבים ואמרו לי כי מנגיחת בהמה אחרת שכן דרכן ומאותן נגיחות יולדו בבהמות כמה ענינים בכרס ובקיבה ובדקין לפיכך אסור ואל תחוש לאותן המתירין שאין בדבריהם ממש עכ"ל והרי התם נמי נראה בענינו שנברא כן בשעת יצירת הבהמה ואעפ"כ אנו חוששין שמא נעשה מנגיחת הבהמה ונתרפא עד שסבורים שנברא כן בשעת יצירה וה"ה הכא אע"פ שנראה בענינו שנברא כן חוששין שמא נעשה מנגיחת הבהמה דספיקא דאורייתא לחומרא גם מ"ש וכן מוכח עוד ממה שכתב הרמב"ם כו' אינו מוכח כלום דכיון דאשמועינן ניטל כנקב נברא חסר דהוי כמו ניטל והיינו דוקא כשנברא כולו חסר אבל נראה נקב מתחלת בריותו הוי כניקב ביד ועוד דהיינו דוקא כשידוע בבירור שנעשה מתחלת בריותו מה שאין כן הכא. ומעשה בא לפני כן בדין זה ונשאתי ונתתי בדבר עם בית דיני ולא מצאנו ראיה להתיר והטרפנו:

מטה יהונתן

בצד העב טריפה וכ"כ הרמ"א לקמן בהגה"ה סעיף ה' והיינו משום דס"ל כל היתר כנטול דמי היינו אותו היתר ומקומו עמו והוי ניקב הטחול בסומכיה כמ"ש בב"י בסימן מ"א. א"כ לפ"ז אם נימא בטחול כיון דנברא כך לא הוי כניקב הטחול רק נברא חסר וכשר א"כ אמאי כתב הרמב"ן אם נמצאו כמין טחול בצד העב דטריפה דהא אף אי אמרינן דהוי כניטל ממש מ"מ לא הוי רק חסר דלא מטריף כלל בטחול אע"כ נ"ל דלא כהט"ז דמקרי שפיר נקב בטחול אם נברא כך נטרפה וכן כשבא מעשה לפני הא"מ"ו נר"ו לא מלאו לבו להקל בנידון זה כלל: (בהג"ה) ואפילו נחתך במקום הדק כשירה. לשון אפילו אינו מדוקדק ע' ש"ך סק"ב והא"מ"ו כי הפוסקים מחולקים אם נחתך במקום עב טרפה או לא ופלוגתייהו בהא דאמר רב עוירא ל"ש אלא ניטל אבל ניקב טריפה ופריך מחותך מעובר שבמעיה מותר מן הטחול ומן הכליות אסור ומשני ניקב לחוד נחתך לחוד ובתר הכי קאמר לית הלכתא כרב עוירא ולא אמרן אלא בקולשיה אבל לא בסומכי' וכתבו המפרשי' השתא דמחלק בין קולשא לסומכיה לא מחלקינן כלל בין נקב לנחתך וי"ל דגם נחתך טריפה והא דקתני חותך מן הטחול דאסור אבל בבהמה עצמה מותרת מיירי בנחתך בקולשיה לפ"ז יש לומר דהטור והרמ"א סוברים גם כן דהשתא לפי המסקנא לא מחלקינן בין ניקוב לנחתך דגם נחתך טריפ' כמו ניקב רק דס"ל דוקא אם נחתך במקום עב אם כן בא הלקותא במקום העב הוא דטריפה אבל אם נחתך בצד הדק דהיינו שנחתך כל מקום העב רק החתך היה במקום הדק וניטל גם העב זה ודאי כשרה כיון שהלקותא הוא בצד הדק כשר לפ"ז הא דנקיט לשון אפי' קאי אנחתך כלומר אע"פ שנחתך יש לנו לומר דטריפה כיון דאם היה נחתך במקום עב טריפה א"כ הכא ניטל גם במקום העב ע"י החתך קמ"ל דאפ"ה כשרה כיון דנחתך הוא בצד הדק ליכא לקותא בצד העב כלל ועי' פ"ח דמק' לפי מאי דמשני הכא ניקב לחוד ונחתך לחוד א"כ מאי מקשה לעיל דף מ"ו ע"ב הריאה שנקבה או שחסרה מאי חסרה אילימא חסרה מבחוץ היינו נקבה אלא חסרה מבפני' וש"מ חסרון מבפנים שמיה חסרון דילמא חסרון מבפנים לא שמיה חסרון והא דקתני שחסרה היינו נחתך דל"ל היינו ניקב דניקבה לחוד ונחתך לחוד ולק"מ הא דאמר ניקב לחוד כו' היינו גבי טחול דחסר כשר משא"כ אי חסר טריפה ודאי ליכא לחלק בין ניקב לנחתך וזה הכלל כל היכא שניקב טריפה גם נברא חסר טריפה ממילא

ביאור הגר"א

מג [א] ואפילו נחתך כו'. מתני' ברפ"ד מן הטחול כו' ולא מיבעיא לתי' בתרא שם נ"ה א' אלא אפילו לתי' קמא היינו לס"ד דלא מפלגינן בין סומכיה לקולשיה אבל לדידן מתני' בקולשיה כמ"ש הר"ן ומשמע מדברי ההג"ה דבסומכיה נחתך פסול כנ"ל אף לתי' בתרא דלדידן א"צ לזה וכ"ש לתי' קמא וע' ר"ן: (ליקוט) ואפי' נחתך כו'. בע"ה כתב אפי' נחתך במקום העב כשרה כלישנא בתרא אבל בת"ה חלק עליו דבש"ת הלך אחר המחמיר (ע"כ): [ב] לקתה כו' וכן כו'. ע"ל ס"ס נ':

יאם

באר היטב

דטריפה דהא אין העור בכלל השם טחול אלא יש לו שם אחר דהיינו קרום שעל הטחול. וכתב עוד דאע"פ שבצד העב יש ג"כ ברוחב קצת דק מ"מ אסור שם דאל"כ לא היה לו לומר ראש העב רק חלק העב אלא כל מה שבאותו צד אסור וכן כ' בספר של"ה דף ע"ה וגם בצד הדק אין חילוק אף אם עב קצת אעפ"כ נקרא צד הדק וכו' עוד הט"ז נשאלתי על אשר נמצא באיזה גליל עגלים שיש להם נקב מפולש בטחול בראש העב וסביב הנקב מבפנים מקיף עור הטחול וניכר שנבראת כך ובכל פעם נמצא הנקב במקום א' ואומרים קצת אנשים שכן דרכן של רוב העגלים והסכמתי להכשיר ע"ש טעמו. ובנה"כ חולק על זה וכ' שבא מעשה כזה לידו והטריף (ובת' חב"י שאלה מ"ג ובעה"ג שאלה ק"ך ופר"ח וע"י אולקים ג"כ על הט"ז): (ב) כעובי. כ' הט"ז דאותו עובי צריך שיהא דוקא מבשר הטחול עצמו ואינו מועיל סתימת חלב או בשר. (גם הקרום שעליו אינו מצטרף דאין זה בכלל שם טחול): (ג) כשרה. וכתבו הט"ז וש"ך נראה ברור דהנך נקבים בטחול שהם כשרים מיירי שאין מחט לפנינו מונח שם דאם יש מחט ודאי לא עדיף מכבד וטריפה. ומ"ש רש"י ואי אשתייר ולא יצא המחט משמע דמיירי מדין מחט נ"ל דמיירי שנתחבה לפנינו ופגעה בטחול דידוע שלא נקבה א' מהאברים הפנימים. (טחול שנגלה בלי ניקור מותר דמסתמא יש ס' נגד איסור שבו פ"י. וב"ח כתב אפי' איכא ס' צריך קליפה סביב לחלל הטחול. וע"ז ס"ס ע"ד כתב דמן הדין אסורה עד שיהיו בוודאי הטחול והחלב כשר שבה ס' נגד הניקור): (ד) ונרקב. וכתב הט"ז נ"ל דמה שאסרו בנמוק או לקוי בצד העב היינו דוקא שמתחיל מבחוץ והולך לפנים אבל אם הטחול מבחוץ שלם ולקוי בפנים אין איסור (דחסרון מבפנים לא שמיה חסרון)

פתחי תשובה

טחול ובתשו' נו"ב חיו"ד סי' י"ז ובתשובת פרי תבואה סי' ב' ג' וסי' מ' ועיין בתשובת תפארת צבי סי' ו' אות ב' ובתשובת אבן שוהם סי' מ"ז ומ"ח ומ"ט מענין זה. ועיין בספר תפארת למשה לענין אם נמצא נקב כה"ג בריאה וכתב דמדברי הנה"כ משמע דכשר כמו ככ"ף פשוטה והוא ז"ל חולק ע"ז ודעתו דאפי' נבראת כן בנקב טריפה אם לא שרוב הבהמות היו כן דאז הייני רביתייהו ע"ש היטב. ועיין בתשובת נו"ב תניינא חלק יו"ד סי' י"ט: (ג) דינר זהב. עיין בתפארת למשה שהוכיח דהיינו בבהמה גדולה אבל בקטנה הוא לפי ערך גדלו וקטנו ע"ש: (ד) כשירה. עבה"ט. ומ"ש לענין טחול שנגלה בלי ניקור עי' בזה בתשובת הלכות קטנות ח"א סימן רנ"א שעשה סמוכים להיתר דלא כהט"ז אכן בתשובת שבות יעקב ח"ב סימן ס"ט דעתו לאיסור וכתב שכן ראוי להורות אלא דמ"מ אם נמלח עם בשר ויש הס"מ אפשר דהמקיל לא הפסיד ע"ש ועיין בתשו' שמש צדקה חלק יו"ד סימן ל"ד: (ה) בשינוי בשר. עבה"ט סק"ד בשם ש"ך דשינוי מראה וכו' וכ"ד הט"ז ופר"ח דשינוי מראה לחוד כשר. אכן בתב"ש סק"ד האריך להחמיר שבכ"מ שנמצא שינוי מראה זהו לקותא ולדידן שא"א בקיאין חיישינן שמא הוי כבשר שהרופא גורדו ע"ש ועיין בתשו' נו"ב חלק יו"ד סי' י"ג שחולק עליו והעלה כהפוסקים הנ"ל דשינוי מראה לחוד לא הוי ריעותא כלל והמחמיר יחמיר לעצמו ותע"כ אבל לאחרים ובפרט במקום הפסד כדאי לסמוך על המקילין. אך בכ"מ שימצא שינוי מראה צריך לבדוק ולעיין אם אין לקותא בבשר. ואם נמצא על הבשר אבעבוע ויש לה שינוי מראה ובפרט מראה שחור הוי לקותא וטרפה רק שיש לחקור אם שלט המראה מעבר לעבר ועיין שם בסימן י"ד שכתב דכ"ז באבעבועות אבל אם הוא רק גבוה מעט אם לא היה הבשר משונה במשמוש להיות רך או נמוך קצת לא הוי לקותא ואין להחמיר כלל ע"ש ועיין פמ"ג: (ו) ונרקב. עבה"ט לענין ליקוי מבפנים והנה הפר"ח

והכו"פ

יד אפרים

מקופל עור מכל צד מבפנים כאלו נעשה בתולד' וטחול זה לקה מתערובות ארבעים או חמשים טחולים מבהמות שנשחטו בימים אלו והנה אותן שככר פירשו מהמקולין ויצאו חוץ לבית המטבחים שייך בהו כל דפריש וכו' רק כמו שמונה או עשרה בהמות שנשארו במקולין דהיינו חלקי האחוריים וגם חלק צד פנים של בהמה אותן שנלקחו משם באחרונה לא שייך בהו רובא דפריש. ואם היינו מכירין הבהמה שהטחול ממנה אין לסמוך על הט"ז והנ"ל כי רבים חולקים והיינו מטריפים בהחלט. והיינו בשור שגם בדברי המקילין לא נזכר רק בעגלים ואולי מודים בשור דלאו היינו רביתייהו (אפשר דהיינו בשור הוא ט"ס וצ"ל ק"ו בשור כו') אך מחמת התערובו' י"ל דחלק אחוריים שאסור בלא ניקור והניקור טורח גדול הוי כמו כבש בעורו דלא מיקרי ראוי להתכבד שהרי כ' הר"ן שצריך שיהיה ר"ל לכל אדם ובזה דלישראל אסור לא הוי ר"ל. וגם יש לצרף סברת הט"ז דמכשיר דטעמי ההיתר שייך אף בשור וגם שהנה"כ לא אסר רק מספק ויש לסמוך על דעת הפוסקים דהתיכה גדולה או היה לא מיקרי ראוי להתכבד וגם יש לסמוך על דעת הגאון מוהר"ר העשיל שהביא בבה"ז סי' ק"י כפירש מקצתו הותר כולו וכאן שהותרו חלקי הפנים גם חלקי האחוריים מותרים כיון שיש הפ"מ שהוא ימי עינוים ושעת הדחק שהוא עיו"ט ויש להתיר רק שיש למכור א' לעובד כוכבים כדין יבש ביבש וגם יש לצרף לקולא דעה שהביא הפר"ח שאפילו בצד העב מ"מ בצד הדק שבאותו צד כשר אף שהוא דעה דחויה מ"מ לצירוף יש כאן וחלקי צד פנים שלקחו אתמול באחרונה דלא שייך בהו מרובא פריש יש להטריף ע"ש ועיין בפמ"א ח"ב סי' ק"א בנקב בסומכיה ובפנים מקיף עור הטחול ובכל פעם נמצא הנקב בצד הדק של סומכיה וניכר שסביב הנקב הוא עור שהוא מתולדתו יש לסמוך להכשיר כיון דרבים מכשירים אף במקום העב ובנ"ד הרבה פעמים כשאירע לא נמצא רק במקום הדק סביב ש"מ דהכי רביתייהו וכן הכשרתי הלכה למעשה ע"ש. ועיין בנו"ב סי' י"ז בניקב בטחול בעגלים כעובדא דט"ז בגליל דהכית ונהגו מקדם להקל והוא הפ"מ כי שכיח הרבה אין למורה לשנות ויתיר להם כפי מנהגם ע"ש ועיין בפמ"א שם ובנוב"י שם שכתבו לצרף הסברא דבצד עובי במקום הדק אין לו דין מקום העב לסניף. וכתב בפמ"א שכן משמע מרש"י ובמה"כ דהא זה וכתב דאינו כדאי לסמוך אף לסניף לכתחלה וחלילה ליחס לרש"י דעת זה כו' ובנידון הנו"ב בסי' ט"ז יש שם הרבה סניפין אך מ"ש לצירוף זה אין דעתי נוחה ע"ש. ועיין במה"כ בניקב בטחול בעגלים אם ניכר שמרביתן של העגלים כך הוא ועין רואה שהם גדולים ופרים ורבים ומוכח דהיינו רביתייהו יש להתיר כי רבו המתירין ובהפ"מ כל שיש צד הוכחה קצת דהיינו רביתייהו אף אם יש צד להיפוך יש להקל. וכ' בכו"פ אם ניטל הטחול ע"י שנימוק וכלה לגמרי טריפה עיין בדבריו סי' מ"ד ובתורת יקותיאל כ' להכשיר ובמח"ב הסכים להפלתי ע"ש ועיין בתפארת למשה שכתב אם נבראת כך שאינ' עבה בסומכיה כדינר כשר דלא גרע מנבראת חסירה בלא טחול כלל ומש"ע אמרו בכולית שהקטינ' בתולדה כשרה ע"ש ומח"ב כ' שנראין דבריו ועיין בת"ו ס"מ מ"ק מ"ה דבשם הת"ש ופר"ח להקל בהפ"מ והמח"ב הביא מסולת למנחה שכ' בשם תורת האשם להתיר בלי פקפוק אף שבל"ח כ' שאמר רק להלכה ולכן התיר בהפ"מ עכ"פ דלא כפלתי שלידד להחמיר וע"ש במח"ב בשם תגורת שמואל שאם במקום שאינו דבוק נמצא נקב שהעור סביבו שניכר שנברא כך יש להכשיר אף שאינו הפ"מ והסכים עמו ע"ש. ואם בניקב הזה במקום העב שלא במקום הדבוק יש שיעור מעט וספק אם הוא כדינר זהב עובי ואין הפ"מ יש להחמיר ואם נחתך במקום הזה דעת הפרי תואר להכשיר דזה פלוגתא דרבוותא והוי ס"ס דלא כמ"ש בפ"מ דהוי ספק חסרון ידיעה מהו סומכיה דז"א ע"ש. ועיין בפלתי שהוכיח מב"ב וסוף חגיגה שעובי דינר זהב הוא שליש אצבע ומח"ב כ' שאין זה הוכחה ע"ש. ועיין במח"ב דהא דנשתייר פחות מחציו כשר המורה ידקדק שיהיה הפחות מעט מזער ובכל טחול בעינן שישאר פחות מחציו בין דשור בין דעגל כמ"ש בת"ש ובפלתי דלא כפר"ח בק"א ואם ניקב במקום הדק שבעב ונשאר חצי או פחות מעט מאותו מקום הדק כשרה עי' במשבצות זהב וכ"כ מח"ב ואם ניקב שני צדדין זה כנגד זה וביניהם נשאר כעובי דינר זהב מבשר הטחול כשרה כמ"ש הת"ש וצריך לשער היטב דבשר שבעב שבינתיים הוא פחות מעט מחצי טחול וכן בנקבים זה שלא כנגד זה כו' ע"ש בת"ש. וכ' במח"ב דאם אירע כן זה שלא כנגד זה בשור הגדול דמשערין בפחות מחצי עובי בזה א"צ שיהיה בין הנקבים שיעור הזה ויספיק שיעור קצת כל שנראה דבשר שבין שני הנקבים בריא ובשרה ואם יש בועא בסומכיה במקו' שדבוק לכרס ואין שם בשר כ"א עור הבועא לבד אם יש עובי ד"ז תחת הבועא מצד אחר אף שאינו מצד הכרס כשר וכ"כ מח"ב בשם דבר משה ועיין בספר בית יהודה דף קי"ד טחול שיש בו בועא גדולה מלאה אבק וחול דק ומגולה למעלה ואין שם למטה עובי דינר הורה הרב מוהר"י לזור דכיון שלא נזכר טינרי סתמא כפירושו וכשר והביאו במח"ב. ולדידי צ"ע דבזה בחסרון הבשר פוסל י"ל דגם טינרי פסול שאין סופו לחזור להיות בשר וגם אפשר דחול ואבק דק גרע מטינרי דהטינרי הווייתו מתיס והרי זה כנימוס ונימוק לגמרי וצ"ע וע' בשבו"י ח"ב סי' ס"ה בנקב העגול שנמצא בעגלים בטחול ובלס"פ הביא דעת המחמירין והסומך על דברי המקילין לא הפסיד כמ"ש ראיות בשם מ"י וגם כיון שלא נמצא רק בעגלים הרי כשהם גדולים נסתמו הנקבים ונעשין כשאר כל הטחולים וכן הוא בריותו אך שבהסר מקצת מן הוורד כתב הש"ך לפקפק על קולת הרמ"א בגדיים וטלאים מ"מ נ"ל דאין להחמיר בזה וע' באבן השוהם סי' מ"ז בענין הנקבי' הנמצאי' בטחול: (ש"ע) **אם** נשאר תחתיו כעובי. עבה"ט וכ' בשבו"י ח"ג סימן מ"ג טחול שנפוח באמצעותה ובחוץ מצוי נדדי' אין ריעות' ויש להכשיר ומכ"ש אם בצירוף שני הצדדי'

גליון מהרש"א

ע' נקה"כ וע' ת' צ"צ סי' ע"א דבאבר שיש בו חלל חשוב נקב כה"ג. אבל באין בו חלל וצריך נקב מפולש ל"מ כה"ג נקב וע' ת' ג"ב ס"ה ובס' ל"ש סל"ה סק"א אות י' ות' חב"י סי' ל"א כ' ראי' לאסור גם בנברא כך וע"ש סי' מ"ג דכ' ג"כ לאסור: (ש"ך סק"ד) כדלקמן סס"י נ'. וסי' מ"ח ס"ח:

כר

יד אברהם

בקוץ או בחולי. ועכ"פ בהפס"מ יש לסמוך על הט"ז בנידון שלו אבל בשור הגדול משמע בכרו"פ שאין להקל. עוד כתב המ"י להתיר בהפס"מ חסרון מבפנים בטחול וכמ"ש הט"ז ס"ס זה והכרו"פ:

נמצאו

נחלת צבי

ועוד מטעם אחר נאמנת כאן כיון דאפשר לברורי וכמ"ש הש"ך בסי' נ"ח סק"ב דלהכי סמכינן על עובד כוכבים מסל"ת שם אף שהוא איסור דאורייתא כיון שאפשר למיקם עלה דמלתא להטעימו לקפילא אחר ע"ש. שוב מצאתי בתשו' זכרון יוסף חלק יו"ד ס"ס ד' שהסכים לדעת הב"י דאין הנשים נאמנות אלא בשלהם מטעם דדוקא בדבר שבידה נאמנת ועוד כיון שיש צדדים להקל אינה נאמנת ע"ש ולעד"נ כמו שכתבתי ואולי גם הוא ז"ל לא אמר אלא אם נהגה הכבד אבל אנ"כ גם הוא מוד' דסומכין על דבריה מטעם שכתבתי כיון דאפשר לברורי.

(ו) [ג] ואם מים בטחול אפילו עכורין וסרוחין ה אם הבשר סביביו (ה) שלם כשר (ב"י בשם מרדכי והג"א וע"ל ס"ס כ') (°):

ג ד יש מי שכתב ו שכל מה שדבוק לכרס קרוי עב ולא יותר:

ד ה עובי דינר זהב זה לא ידענו שיעורו ומכל מקום נראה (ז) שהוא ז פחות מחצי (ו) עביו:

ה ו נמצאו שני טחולים כשרה ח ואפילו דבוקים זה לזה בצד העב:

הגה ט [ד] ויש מחמירים אם נמצא כמין טחול (ח) בצד העב (הגהות ש"ד סימן פ"ט וכ"כ בשם מהרי"ל ומהרי"ו מולין) (°) וטוב להחמיר אם לא (ז) במקום הפסד (ז) מרובה:

ו [ה] ח טחול העוף עגול כענבה ואינו דומה לשל בהמה (ט) י לפיכך (ח) אין (ח) הנקב פוסל בו:

שפתי כהן

ה אם הבשר סביביו שלם כו'. משמע דהיינו כשנשתייר בו כעובי דינר זהב דהא אלעיל קאי וכ"כ בת"ח כלל פ"ט דין א' בהדיא וכ"כ העט"ז דלא כהב"ח שכתב דהרב בהג"ה חזר ממ"ש בת"ח ואפילו לא נשתייר כעובי דינר זהב כשר דהמים דיינינן להו כטחול גם מה שהקשה אח"כ אמאי מכשרינן טפי בעכורים וסרוחים מבמוגלא וכנוס בדוחקי' הוא הכל לשטתו אבל באמת לא קשה מידי דגם בעכורים וסרוחים בעינן שישתייר כעובי דינר זהב: **ו** שכל מה שדבוק כו'. עיין בס' ל"ח דף קס"ח ע"ב במעשה שאירע בק"ק פראג בזה: **ז** פחות מחצי עביו. של אותו טחול במקום שהוא עב וע"ל סי' מ"ו ס"ק ג': **ח** ואפילו דבוקים זה לזה בצד העב. דס"ל דמאי דקיי"ל כל יתר כנטול דמי היינו כאילו שניהם נטולים ממקומן וניטל הטחול כשר: **ט** ויש מחמירין כו'. בד"מ ובת"ח כלל פ"ט דין ג' כתב דהיינו משום דס"ל כסברת הרמב"ן (ובהגהה שבסוף או"ה לא כ"כ ועמ"ש בהגהת ד"מ) שהביא הרשב"א ושאר פוסקים דכל יתר כנטול דמי היינו כאילו היתר לחוד ניטל ממקומו הדבוק והוי כניקב הטחול בסומכיה ובב"ח פסק דיש להטריף אפילו בהפסד מרובה כהרשב"א ולפע"ד ודאי כדאי הם רש"י והרא"ש והרמב"ם וטור ורבינו ירוחם והב"י לסמוך עליהם בהפסד מרובה: **י** לפיכך אין הנקב פוסל בו. והרא"ה בס' ב"ה דף כ' אוסר וכן נראה דעת הר"ן וכן מהרש"ל פא"ט סי' פ"ה מחמיר וכן כתב הב"ח דראוי להחמיר לעצמו וע"ל סוף סימן מ"ד:

טורי זהב

(ו) ואם מים בטחול כו'. מקור דין זה ממרדכי פא"ט וז"ל כ' ה"ר יצחק מוינ"א ראיתי לפני מורנו ראבי"ה שהביאו לפניו טחול של פרה נפוח באמצעיתו מאד עד סומכיה ונוה ואתכו לפניו את הנפוח וכשחתכו קפצו מים זכים מהטחול ממקום הנפוח ויצאו מים כלי גדול והיה מראהו מבפנים כמראה שעוה ונוה וגררו בסכין מבפנים וגררו הרבה ובדקו בפנים והיה שלם מכל צד שלא ניקב ואמר לנו ראבי"ה שאמ' לו ר"ת לרא"ש פה אל פה בכ"מ שאמרו חכמים שהוא טרפה ע"י נקב שאפילו אם לא ניקב והבשר רע סביביו שהוא טרפה והכא הואיל וגררוהו מבפנים ונמצא שלם מכל צד נראה להכשיר ואמר שאם היו מים סרוחים היה ג"כ מתיר עכ"ל ויש לתמוה למה הוצרך ה"ר יצחק לכתוב מעשה זה דהא אפילו בנחתך לגמרי עד הדק כשר ולמה יהיה כאן טרפה הלא לא היה הניפוח רק עד סומכיה ונראה דכתבו להשמיענו ב' דברים האחד שבאותו פעם א"ל ראבי"ה מה ששמע מן ר"ת דאם הבשר רע הוה כניקב מזה נלמד שאם יהיה כן בצד העב ולא ישתייר כדינר שלם יהיה טרפה והב' דל"ת כיון שנרקב כ"כ עד שנהיה למים וכ"ש אם הם סרוחים דאפשר דסופו ללקות בכולו גם בסומכיה קמ"ל כיון שלא הלך רק עד סומכיה ומשם ואילך אין לקותא כלל כשר מזה שמעינן דאם היה לקותא בטחול בצד העב דהיינו סומכיה ודאי טרפה אם לא נשאר למעלה או למטה כעובי דינר דלקותא זאת הוה כמו ניקב או נחתך כמ"ש ר"ת אל רא"ש ואפילו היו המים זכים דמ"מ לקותא היא ונהפך עכ"פ לחסרון במקום ההוא ומה שהכשיר כאן ראבי"ה אם הבשר שלם פירושו שנשאר שלם בסומכיה כשיעורו וכן כתוב בת"ח בהדיא וכן כוונת רמ"א כאן במ"ש אם הבשר שלם ר"ל כדינו בסומכי' וקמ"ל דכל שיש בטחול מים אינם אוסרים אפילו הם סרוחים לא אמרינן שסופו להרקיב הכל אבל עכ"פ בעינן שהבשר השלם יהיה כשיעורו דהיינו סומכיה יהיה כדינר והנה מו"ח ז"ל כתב שמדברי רמ"א כאן משמע שאפילו לא נשאר בסומכי' כשיעורו דהיינו כעובי דינר אפ"ה כשר וחוזר בו ממ"ש בספר ת"ח ולא ידעתי מי הכניסו לכך להפריד בין הדבקים דבאמת דברי רמ"א כאן ובת"ח הם לאחדים וכן עיקר דבכ"מ שנחסר מהבשר במקום העב שאפילו ע"י מים זכים אין היתר אא"כ נשתייר כדינר ממנו כנ"ל: (ז) שהוא פחות מחצי עביו. הטעם דבגמרא אמרו ע"ז אי אשתייר כעובי דינר וכל שיור הוא פחות מחציו: (ח) בצד העב כו'. דס"ל מה שאמרו כל יתר כנטול דמי פירושו ממקום שהוא דבוק שם כאילו ניטל אותו המקום ההוא והוא דעת רמב"ן שזכרתיו סימן כ"ה סעיף ד' ופסק רש"ל כן בפא"ט סימן י"ח וכן מו"ח ז"ל *) ואפילו בהפסד מרובה יש לפסוק כן: (ט) לפיכך אין הנקב פוסל בו. וכתב רש"ל פא"ט סימן פ"ה שקולא גדולה היא לסתור הכלל שאמרו כל מה שטרפה בבהמה כנגדו בעוף ואיפכא מסתברא דהכל נקרא בעוף סומכיה ובמהרי"ל לא הכשיר לקותא בכוליא של עוף אע"פ שאין צורתו דומה כלל לשל בהמה אלא משום שהם סגורים בעצם ואין בני מעיים מגיעין לשם א"כ טחול של עוף שהוא במקום בני מעיים טרפה כמו בבהמה ומ"מ מאחר שכתב הרשב"א כבר הורה זקן להיתר אני איני אוסר על המתיר וסומך על הוראתו אבל חלילה לנו להתירו לכתחלה עכ"ל ומו"ח ז"ל תיקן דברי רמב"ם כיון שאמרו בגמרא טרפות שמנו חכמים בבהמה כנגדו בעוף והיינו מה שמנו במתניתין וטחול וכוליא לא נמנו במתניתין וקשה דהא מצינו לשון זה עוד בגמרא (דף נ"ד) דבי רב פפא מחו בכולייתא קטלוה אתא לקמיה דר' אבא אמר להו וכי להוסיף על הטרפות יש אין לך אלא מה שמנו חכמים והכא ודאי לאו אמתניתין קאי אלא על כל מה שמנו גם האמוראים וא"כ מנ"ל לחלק לפרש שם בענין אחר גם הרא"ה בס' ב"ה כתב לאסור בשל עוף ע"כ כל בעל נפש יחמיר לעצמו בזה. נראה לי דמה שאסרו בנימוק או ליקוי בצד העב היינו דוקא כשמתחיל מבחוץ והולך לפנים אבל אם הטחול בחוץ שלם ולקוי בפנים אין איסור דלא חמיר מריאה דאמרינן בה חסרון מבפנים לא שמיה חסרון ותדע מדאמרו בגמ' כשר בריאה פסול בכוליא דהיינו מוגלא ולא אמרו כן בטחול דפסול בו מה דכשר בריאה דהיינו לענין חסרון מבפנים וכן נראה דעת רש"ל במה שהעתיק בשמו בסי' מ"ד סעיף ב' אלא דמ"מ מסתפינא להקל כיון שלא נמצא מפורש בפוסקים:

באר הגולה

(°) ובתורת חטאת פסק דוקא כעובי דינר זהב): ד הג"א וכן כתב ר' ירוחם (ומרדכי והגהות ש"ד סי' פ"ט ואו"ה כלל נ"ב דין י"א): ה טור בשם הרשב"א בת"ה הקצר וסיים שם דהא נשתייר קאמר: ו הרמב"ם בפ"ו מה"ש: ז רש"י והרא"ש וכ"כ מדברי הרמב"ם מדלא חילק בזה (°) לדעת הרמב"ן שפי' כל יתר כנטול דמי היינו כאילו ניטל ממקומו המחובר לו ומקומו עמו וכשמחובר בצד העב יאמר השני נקוב בסומכיה וטריפה וכן כתב הרשב"א שיש לחוש למעשה להחמיר בשל תורה): ח הרמב"ם שם וכתב עליו הרשב"א שכבר הורה זקן והביאו הטור:

נקודות הכסף

(ט"ז ס"ק ח') ואפילו בהפ"מ יש לפסוק כן. ז"א וכמ"ש בש"ך ס"ק ט':

מטה יהונתן

גם נחתך טריפה רק בטחול דאף דניקב טריפה מ"מ דוקא בסומכיה אבל בקולצא כשרה והילכך ליכא האי כללא בטחול ושפיר יש חילוק בין ניקוב לנחתך משא"כ גבי ריאה ופריך שפיר: (בהגה"ה) ואם מים בטחול. עי' ט"ז סק"ח וסק"ט ומה שר"ל ולדמות כדין זה לחסרון מבפנים דריאה ולכאורה אינו דומה כלל דבשלמא התם גבי ריאה חסרון הבשר אינו מגרע כלום דכל טריפות הריאה תלוי בקרום וכשהקרום שלם הבשר לא מעלה ולא מוריד משא"כ בטחול דהטריפות תלוי בבשר א"כ יש לומר דחסרון מבפנים שמיה חסרון וצ"ל פי' דברי הט"ז דזה ודאי דליכא טריפות בטחול רק אם ניקבה וכיון שהטחול שלם מכל צדדיו מבלי שום חסרון מבחוץ ליכא שם נקב עליו רק י"ל דמ"מ יהיה טריפה משום דסופו לינקב חוצה לז"א כיון דריא' שנספכ' קיתון כשר ולא חיישי' דסוף הקרום לינקב א"כ ה"ה הכא אף שבפנים ניקב ונתמסמס לא חיישינן שמא נתמסמס כולא ועי' בשו"ת צ"צ שכתב דאם נמצאו ב' טחולים ואחד מהן ניקב נקב מפולש כשרה כיון דשניהם הוי כניטל שוב אין שום טריפות שייך בהו ומש"ס מוכח דלא כוותיה מהא דמקשינן אדרב עוירא דאמר ניקב הטחול טריפה דתנן החותך מן הטחול ומן הכליות אסור באכילה אבל היא עצמה כשרה ולפי דברי הצ"צ הוי מצי לאוקמא דמיירי שנמצא אחר שחיטה שהו"ל ב' טחולים דהאי אין נקב פוסל בו והילכך היא עצמה כשרה אע"כ צ"ל דאפילו יש לה ב' טחולים נמי נקב פוסל דאף דהוי כניטלו מ"מ כ"ז שלא נטלו הוי טריפה מחמת לקותא של נקב וטריפ':

יד אפרים

כעובי דינרי זהב כשר וכתב בשו"ת פרי תבואה סי' ב' בדין נקב מפולש בטחול בצד העב: (סעיף ו') לפיכך אין הנקב. עבה"ט ועי' מח"ב שהביא דעות הרבה ראשונים ואחרוני' והכי נקטינן דנקב טחול של עוף מותר והב"ח כתב דהשומע להרא"ה דמחמיר קדוש יאמר לו וכ' מח"ב שכוונתו שמקדש עצמו במותר לו. ואם נמצא שני טחולים בעוף יש להכשיר אף להרש"ל ודלא כהלה"פ:

ביאור הגר"א

[ג] ואם מים כו'. עמ"ז וש"ך שכ' דוקא אם נשתייר כדינר זהב אבל פר"ח כ' כיון דשלם מכל צד א"צ וכן בניקב: [ד] ויש מחמירים. הוא הרמב"ן ועבה"ג אבל סברא ראשונה ס"ל כאלו שניהם נטולים: [ה] (ליקוט) טחול העוף כו'. ממש"ש (נ"ו א') טרפות שמנו חכמים בבהמה כנגדן בעוף וטחול וכליות לא נמנו בבהמה לאיסורא וע' ת"ה ל"ח ב' (ע"כ):

פתחי תשובה

והכו"פ החזיקו בפשיטות להקל ועיין תב"ש סק"ו דעתו דטרפה וכן נראה להפמ"ג אמנם בהפ"מ אינו אומר לא איסור ולא היתר ע"ש ועיין במ"י כלל פ"ט סק"ד הקיל בהפ"מ וכן דעת החכמת אדם כלל י"ח דין ד' ע"ש ועיין בחידושי מהר"ס שיף בחולין דף נ"ה ע"ב כתב להתיר בפשיטות בזה וסיים כמדומה ששמעתי דבכה"ג מסופקין אם צריך כעובי ד"ז מצד א' או סגי במשני צדדים ולדעתי אף בצירוף יחד אין צריך ע"ש ועיין בספר נחלת עזריאל בחולין דף נ"ה שכתב דכל זה אם גם הבשר שסביבו שלם אבל עור הטחול לבד אינו מציל ופירש כן דברי הט"ז שהביא הבה"ט סק"ח וכתב שלא הבין השגת הנה"כ עליו ע"ש. והמעיין בנה"כ יראה שגם ממנו לא נעלם שיש לפרש כן דברי הט"ז אלא שכ' דקשה מנא ליה הא ע"ש: (ז) במקום הפ"מ. (עבה"ט ומ"ש בשם צ"צ בהמה שהיו לה ב' טחולים ואחד מהם נקב בסומכיה כו' עיין מזה בפמ"ג סי' נ"ה במ"ז סק"ד ועיין בספר לבושי שרד ס' י"ג שהאריך ומבואר שם כמה חלוקי דינים בזה וגם בדין כוליא יתירה שהקטינה דלקמן סי' מ"ד ס"ו ע"ש): (ח) אין הנקב פוסל. עבה"ט שהאחרונים חלקו ע"ז ועיין בתשובת חינוך ב"י סימן למ"ד שכתב דכ"ש אם נמצא בועות בריאה של אווזות והם בודאי ניכרים מעבר לעבר כי הריאה מן האווזות הם דקים מאד שהן אסורות ע"ש ועיין בשו"ת תולדות יצחק סימן ע"ו:

באר היטב

דלא חמיר מריאה וכן נראה דעת רש"ל אלא דמ"מ מתיירא אני להקל כיון שלא נמצא מפורש בפוסקים עכ"ל. (אם חתך במקום העב טרפה. אחרונים. שינוי מראה אינו פוסל בטחול אלא דוקא כשנפלה לחור הוא דטריפה כשהוריקה הטחול ככרתי ועיין לקמן סי' נ"ב ש"ך): (ה) שלם. וכ' הש"ך דצריך שישתייר כעובי דינר זהב דלא כב"ח שמכשיר אפי' פחות מעובי דינר זהב: (ו) עביו. פי' של אותה טחול במקום העב: (ז) מרובה. וטעם המקילין דלמאי דקי"ל כל יתר כנטול דמי היינו כאילו שניהם נטולים וניטל הטחול כשר וזה דעת רש"י ורמב"ם והרא"ש. והב"ח ומהרש"ל פסקו דיש להחמיר ולהטריף אפי' בהפסד מרובה והש"ך פסק כדעת רמ"א דס"ל דכל יתר כנטול דמי פי' ממקום שהוא דבוק שם כאילו ניטל אותו מקום והוי ניקב הטחול בסומכיה וזהו דעת הרמב"ן. בהמה שהיו לה ב' טחולים וא' מהם ניקב בסומכיה פסק צ"צ סימן נ"ח שאם ניכר איזו מהם עיקר ואינו נקב כשירה ואם אינו ניכר טריפה מספק ופר"ח כתב בכל גווני יש להטריף: (ח) הנקב. ומהרש"ל אוסר בטחול של עוף בכ"מ שניקב דהכל נקרא סומכיה וכתב הט"ז דבעל נפש יחמיר בעצמו (והפר"ח כתב בכל גווני יש להטריף וכל זה בעוף אבל בבהמה וחיה בין גסה ובין דקה דינם שוה · דמש"א דף קמ"ו):

יד אברהם

(ש"ע סעיף ה') **נמצאו** שני טחולין. בס' צ"צ סי' נ"ח הכשיר בב' טחולין וא' קטן וניקב בסומכיה כמו בורדא סי' ל"ה. וכ"מ דעת הש"ע בסי' ל"ה וסי' מ"ד. וקשה מהא דאיתא בחולין (דף נ"ה) אמר רב עוירא משמיה דרבא לא שנא אלא ניטל הטחול כשירה אבל ניקב טריפה. מתיב ר' יוסי בר אבין חותך מעובר שבמעיה מותר באכילה מן הטחול ומן הכליות אסור באכילה הא בהמה גופה שריא. והשתא מאי מותיב לרב עוירא דילמא איירי מתניתין שנמצא בה ב' טחולין והיתר ניכר כגון שהוא קטן מהשני ונחתך מן טחול היתר. ולדעת הצ"צ אין טריפות פוסל באבר היתר. וי"ל דע"כ לא איירי מתני' בכה"ג שחתך מן הטחול של יתר. דא"כ אמאי קתני דהחתיכה אסורה באכילה וטעמא משום שנאמר בבהמה אותה תאכלו ודרשי' אותה כשהיא שלימה ולא כשהיא חסרה. עיי"ש ברש"י. דז"א אלא כשחותך מאבר שצריך להיות בבהמה שלימה והוא מחסרה בחתיכה. אבל כשחותך מאבר שהוא יתר בה לא שייך לאסרה דהכי שלמה היא. וכה"ג כתבו התוס' לקמן שם (דף ס"ז) גבי דרנים שבבהמה דלא הוו אסירי משום דכתיב אותה שלימה ולא הסירה דלא נחסר בה דבר ע"כ. וא"כ ע"כ בדליכא אלא חד טחול איירי: (שם סעיף ו') **טחול** העוף כו'. לפיכך אין הנקב פוסל בו. עיין ט"ז שהקשה על הרמב"ם שפי' דהא דתני לוי כל טריפות שמנו חכמים בבהמה כנגדן בעוף אטריפות שמנו חכמים במשנה קאי ולא אטריפות שאמרו האמוראים. וטריפות שבכוליא ובטחול לא מנו אותו בבהמה במשנה. והקשה הט"ז דמצינו לשון זה בגמרא (דף נ"ד) דבי ר"פ מחו בכולייתא וקטלי אתו לקמי' דר' אבא א"ל וכי להוסיף על הטריפות יש אין לך אלא מה שמנו חכמים. והכא ודאי לאו אמתניתין קאי אלא על כל מה שמנו גם האמוראים. וא"כ מנ"ל לחלק ולפרש שם בענין אחר. ולי נראה דפירושו של הרמב"ם מוכרח הוא מהסוגיא דפא"ט (דף נז) גבי הא דאמר רב שמעתא יכך בעוף כשירה. ונדחקו התוס' שם דמשמע דדוקא בעוף מכשר ולא בבהמ:

גליון מהרש"א

(סעיף ג' ש"ע) **שכל** מה שדבוק לכרס. ע' כרתי סק"ח ופלתי סוף סק"א דבצד הדק די כל שיש לספק דלמא הוא כעובי דינר. ובפ"מ הביא להקל בהפ"מ בניקב בצד הדק של עב וחולק עליו: (סעיף ה' ש"ע) **נמצאו** שני טחולים. ע' לקמן סי' ס"ב ס"ג בהגה"ה ואם א' מהב' טחולים ניקב בסומכיה אם היא העיקרית טריפה ועיין בא"ה ועיין בהגה"ה לעיל סימן ל"ה בב' וורדות ואחת מהן הפוכה וה"ה בטחול אם הקטנה ניקבה בסומכיה כשר. ת' צ"צ סי' צ"ח: (סעיף ו' ש"ע) **אין** הנקב פוסל. ע' ש"ך סי' נ"ב סק"ט. ובכוליא של עוף אין טריפות סוף סי' מ"ד וע' ט"ז כאן: (ט"ז סוף סק"ט) **אלא** דמ"מ מסתפינא להקל. והסכים להט"ז הפ"ח והכרתי. והתב"ש אוסר והפ"ח כתב שבה"מ אינו מורה לא היתר ולא איסור וכ"ז ביש בשר מכל צד אלא שאינו כעובי ד"ז אבל עור לחוד אף בלית בה ריעותא לכ"ע אינו מציל. עיין לשון הפר"ח וכ"ה להדיא בכרתי אות זיין וכ"ז הכוונה על קרום שמנקרים אותו. דזהו לבדו אינו מציל אבל גוף עור של טחול נחשב מגופו ואם הוא שלם יש להכשיר בה"מ וע' ס' חכמת אדם כלל י"ח ס"ד:

מד דיני טריפות בכליות. ובו י' סעיפים:

א א ניטלו הכליות כשרה ב לפיכך אם נבראת בכוליא אחת (א) או בג' כליות כשרה ב [א] וכן אם (ב) ניקבה הכוליא ג (א) או נחתכה אפילו (ג) ד (ה) עד מקום חריץ כשרה:

ב ג לקחה הכוליא (ד) [ב] והוא שיעשה בשרה כבשר המת שהבאיש אחר ימים שאם תאחוז במקצתו יתמסמס ויפול והגיע חולי זה ה [ג] עד ו (ג) (ב) הלובן שבתוך הכוליא הרי זה טריפה. (ה) ז [ד] (מכת (ג) חרב דינו כלקתה הכוליא) (הגהות אשיר"י ומרדכי ועיין ס"ק ו') [ה] וכן אם נמצאת בכוליא ליחה אף על פי שאינה סרוחה [ו] או שנמצא בה מים עכורים או סרוחים הרי זה טריפה (ו) ד *) והוא (ז) (ד) (ג) שיגיעו ח עד הלובן [ז] אבל אם נמצאו

טורי זהב

מד (א) או בג' כליות כו'. דכל יתר כנטול דמי: (ב) ניקבה או נחתכה. הטעם בב"י בשם הרא"ש דדוקא גבי לקותא דסעיף ב' טרפה דיותר מזיק לה כאב הלקותא בנתמסמסה מכאב ניקב או נחתך ובטור כתוב ניקבה או חסרה אפילו הגיע החסרון כו' וכתב רש"ל ע"ז ולא נהירא שהרי לא מטרפינן נתמסמסה אלא דחשוב כאילו אינו ואם כן כ"ש נחסר דטרפה אם הגיע החסרון עד החריץ ע"כ ואין בהוכחה זאת כדאי אפילו להחמיר נגד דעת הטור דודאי המסמסה גרע טפי מנחסר דבהמסמסה יגדל הכאב ויפסיד גם מקום חריץ משא"כ בנחסר: (ג) עד מקום חריץ. פי' חלב לובן שתחת המתנים נכנס לתוך הכוליא שהגידין מעורין שם והיא אמצעית הכוליא ונקראת חריץ. רש"י ור"ן. ואפילו אם הלובן עצמו ניקב או נחתך כשר כנ"ל וראיה מדאמרינן בגמרא ע"ז פסול בריאה כשר בכוליא והיינו נקב ש"מ דבכל הכוליא כשר ותו מדלמד הרא"ש דניקב או נחתך כשר מדאמרי' בגמ' מחו לה בכולייתא לא הוה טרפה ולא דקדקו אם הגיע ללובן ש"מ אפילו אם הגיע ללובן גופיה כשר בניקב או נחתך וכ"פ מו"ח ז"ל: (ד) והוא שיעשה בשרה כו'. כבר כתבתי הטעם בסעיף א' שזה מכאיב ביותר. וכתב רש"ל וז"ל לכאורה נראה דבעינן שיתחיל המסמסה גם מבחוץ דאל"כ לא עדיף מריאה ולא מלינו שיהא עדיף לקותא בכוליא מבריאה ועוד כ"ש הוא מריאה דחסרון מבפנים לא שמיה חסרון אבל אינו כן מאחר דעיקר לקותא אינו אלא במקום חריץ א"כ כשהגיע המכה בלובן הכוליא אין זה חסרון בפנים אלא בחוץ שהרי לובן שתחת המתנים נכנס בתוך הכוליא ואח"כ יוצא מן הכוליא לחוץ וגלוי הוא ע"כ משמע מזה דבטחול אמרינן שפיר דכשר בנלקה מבפנים וכבר כתבתי מזה ס"ס מ"ג: (ה) מכת חרב. לכאורה תמוה הוא דהיינו נחתך ובעל דין זה הוא הג"ה אשיר"י והוא חלק בנחתך ג"כ וס"ל דטרפה דדוקא בניקב כשר וכתב רש"ל עליו ולא נהירא דמנין לנו לחלק בין ניקב לנחתך דודאי כל היכא דכשר בניקב כשר בנחתך כדעת הרא"ש ומ"מ אם נחתכה לשנים או נבקעה פסק ראבי"ה דטריפה ע"כ וא"כ היה לו לרמ"א להביא י"א שאם נחתכה טרפה *) ונ"ל דרמ"א מפרש האי מכת חרב היינו נבקעת לשנים דוקא וכדעת ראבי"ה שמביא בהג"ה אשיר"י: (ו) והוא שיגיעו עד הלובן. זה דעת הרשב"א וטור ותלוי בחילוק גירסות בגמרא דרש"י גריס כשר בריאה פסול בכוליא דהיינו מוגלא ותו לא והאלפסי גורס פסול בזה ובזה לקותא ולפ"ז הוי לקותא ומוגלא תרי מילי ומ"ה פירשו דלקותא היינו נתמסמס כמו שהעתיק כאן בסעיף זה בתחלתו ואיתא תו בגמרא לקתה הכוליא טרפה והוא דמטי עד הלובן והנה לפרש"י דמוגלא היינו לקותא ממילא בעינן במוגלא עד שיגיע ללובן אבל להרי"ף דלקותא מילתא אחריתא היא וכיון דבלקותא לחוד אמרינן שצריך שיגיע עד הלובן ממילא במוגלא לא נאמר בו דבר זה וע"כ טרפה אפילו בלא הגיע ללובן וכ"פ ב"י בשם שערים דר' שמואל בן חפני וכתב רש"ל שכן משמע מדברי רמב"ם כו' וכן נראה עיקר ולא כהרשב"א וטור שכתבו אף במוגלא ומים עכורים בעינן שתגיע למקום חריץ כי מנין לנו להקל באיסורי תורה בלי ראיי' מן התלמוד עכ"ל וכ"פ מו"ח ז"ל וכן ראוי להורות למעשה. וכתב עוד רש"ל הע"ג דאמרינן בגמ' מליאה מוגלא טרפה אלמא דמליאה בעינן ואיכא טרפה עד שיגיע למקום חריץ דיש לחלק דאם לא היתה הבועה מבחוץ אלא מבפנים צריך בהגיע הליחה למקום חריץ ומש"ה אמר מליאה אבל היכא שהיתה הבועה בולטת מבחוץ ויש בה מוגלא טרפה אפי' לא הגיע לחריץ ומביא ראיה על זה מא"ז: (ז) שיגיעו עד הלובן. פירוש וגם בלובן

יש

שפתי כהן

מד א ניטלו כו'. ע"ל ס"ק ט"ו: ב וכן אם ניקבה. כתב האו"ה דדוקא ע"י מחט אבל ע"י חולי לא גרע מנתמסמס וכתב הב"ח מיהו משמעות הפוסקים דכתבו סתמא דבניקבו או חסרו כשירה משמע דאין חילוק ולמעשה צריך להתיישב בדבר עכ"ל ושלא במקום הלובן אפי' בנתמסמס כשר: ג או נחתכה. ע"ל ס"ק ז': ד עד מקום חריץ. ועד בכלל כשרה הכי מוכח בש"ס ופוסקים וכן כתב הב"ח: ה עד הלובן. מוכח בש"ס וכמה פוסקים דבעינן שיגיע לתוך הלובן וכ"כ ב"י וד"מ בשם א"ח להדיא וכ"פ מהרש"ל פא"ע סי' פ"ז וא"כ נ"ל דמ"ש הטור והמחבר עד הלובן הוא לאו דוקא וכ"פ הב"ח דלאו דוקא הוא וכן מקצת נוסחי הטור ובפרישה ובב"י הועתק על הלובן ודלא כמשמע בעט"ז דעד הלובן לחודיה טרפה: ו הלובן. שנכנס תוך הכליות תחת המתנים ששם מעורים בגידים באמצעית הכוליא והוא במקום החריץ. רש"י: ז מכת חרב. פי' הב"ח דהיינו דוקא שנבקעה לשנים ולא נהירא כמ"ש בספרי וכן מבואר להדיא בדברי מהרש"ל פא"ע סי' פ"ו דמכת חרב היינו אפי' לא נבקעה לשנים וכן משמע מדברי או"ה שהבאתי בס"ק ח' מיהו בדברי מהרש"ל שם מבואר דמכת חרב היינו נחתך ואם כן הט"ו ושאר פוסקים דכתבו בסעיף א' דנחתך כשר לא סבירא להו הכי אכן האו"ה אחר שכתב דבמכת חרב או נבקעה לשנים טרפה כתב אבל אם רק נחתך בהן ולא נחלקו לשנים ואפילו אם הגיע החיתוך למקום החריץ כשרה עד כאן לשונו אלמא דנחתך לאו היינו מכת חרב וזהו דעת הר"ב בהג"ה ונראה דמכת חרב היינו בכח כדרך שמכין בחרב והיינו לקתה הכוליא אבל נחתך בנחת כשר וכן נראה לי להשוות דברי הפוסקים להדדי ובל"ח דף קס"ח ע"ב הניח דברי הר"ב בל"ע: ח עד הלובן. כבר כתבתי בס"ק ה' דהיינו על הלובן ובמים זכים אפי' על הלובן כשר וכמ"ש אפילו הגיעו ללובן דלא כהעט"ז שכ' דבמים עכורים או סרוחים טרפה כשמגיעים עד הלובן אע"פ שהלובן שלם ובמים זכים כשר עד הלובן דוקא ובלבד שהלובן הוא שלם עכ"ל דליתא אלא עיקר הטרפות תלוי בלובן ולכן

באר הגולה

א משנה חולין דף נ"ד: ב הרי"ף והרא"ש שם מברייתא ואת שתי הכליות וכו' בכורות דף ל"ט: ג ל' הרמב"ם בספ"ח מהלכות שחיטה וכגי' הרי"ף רבו וכ"כ הרשב"א והרא"ש וש"פ: ד טור וכ"כ הרשב"א

נקודות הכסף

(סימן מ"ד בט"ז ס"ק ה') וצ"ל דרמ"א מפרש כו'. ז"א כמ"ש בש"ך ס"ק ז':

פרי חדש

(סימן מ"ד בש"ע סעיף ב') *והוא שיגיע עד הלובן וכו'. דע שרבים מהראשונים והאחרונים חולקים על פסק זה דס"ל כשיטת הרי"ף דלקות' דבעינן שיגיע למקום חריץ היינו דווקא לקות זה דמסמס' אבל מוגלא דלא אדכר בתלמודא אפילו לא הגיע למקום חריץ. ונ"ל עיקר כדברי המחבר מכמה טעמים הדא דכיון דבגירסת הרב אלפסי באו הדברים סתומים ובגי' רש"י ופירושו בא הדבר מבואר דאף במוגלא בעינן שיגיע למקום חריץ ילמד סתום מן המפורש. ועוד כיון דאפי' לקותא דמסמסה בעינן עד שיגיע למקום חריץ כ"ש מוגלא. ותדע דמוגלא בריאה כשרה ומסמסה אף בריאה טרפה ומנין לנו להוסיף חומר' על מה שנזכר בתלמוד שעיקר החיות הוא בחריץ. מינה ילפינן שכל לקות' שיש בכוליא אינו אלא שיגיעו למקום חריץ הא לאו הכי כשרה. ועוד הרי כבר הוכחתי בסימן מ' ס"ק ח' דבחולי ולקותא וכיוצא בו לא מטרפינן בשביל שסופו להתפשט ואם נאמר שאין הטרפות אלא מצד עצמו מחמת המוגלא דהיכא השתא אין לו טעם' לזה כיון שלא הגיע למקום חריץ וכדכתיבנא. ועוד כל הנהו בבי דקתני בא"ט בחדא גוונא מתוקמי וכשר

יד אפרים

(סימן מ"ד סעיף א') **או** נחתכה אפי' עד מקום חריץ. שבה"ט וכמ"ח הארוך והעט' דנקב מ"ח אף בלא חסרון אם הגיע עד הלובן והבשר אינו בריא יש להחמיר אף בהפ"מ ואם הגיע עד הלובן ואין חסרון והבשר בריא וטוב ולא יש כ"א הנקב יש להכשיר בהפ"מ אם לא הגיע הנקב עד הלובן ולא יש חסרון והבשר יש בו ריעותא וגם סריפותא אינו בלובן יש להכשיר וכ"ז שיודע שהנקב מ"ח. אך אם אינו יכול להתברר שהוא מ"ח ואין שום ריעותא בבשר אם אין חסרון אף אם הגיע עד הלובן יש להכשירו ע"ש ועי' מח"ב בשם מהר"ש הלוי בנמצא מחט בכליות ומגיע עד הלובן והמחט ניכר שהוא מעץ א' שלוקה הרועה ומעט ברזל על גבו והוא כעין מחט ונמצא ראש העב מבחוץ לעור הבהמה וראש הדק לפנים והיה תערובות גדול בבהמות ובכליות השיב הלכה רווחת דניקבה הכוליא כשרה. וכ"ת כיון שעבר דרך הוושט כו' הא ליתא דניכר דמחט זה נכנסה מעור הבשר לכליות שכן דרך רועה לאחוז להכות סמוך לכליות וניכר שראשה עב מבחוץ כו' ע"ש: (שם סעיף ב') **והוא** שיגיעו.

גליון מהרש"א

(סימן מ"ד סעיף א') **או** בג' כליות. ואפילו דבוקים בחריץ. פ"ח: (ט"ז סק"ב) **דבהמססה** יגדל הכאב. וניקב ע"י חולי כיון דאין אנו בקיאים כמ"ש בהגה"ה סוף סימן נ' חיישינן למסמוס. פ"ח: (סעיף ב' ש"ע) **עד** הלבן שבתוך הכוליא. וכן במוגלא צריך שיגיע לחריץ. פ"ח. וכש"כ מריאה דמסמוס טריפה בו ומוגלא מ"מ כשר וע' גליון ש"ך סק"ח: (ש"ך סק"ז) **דמכת** חרב היינו בכח. והפ"ח הסכים להב"ח:

ביאור הגר"א

מד [א] וכן אם כו'. כמ"ש שם נ"ה ב' דנקב כשר בכוליא וע"כ בהגיע למקום חריץ דאל"כ אפילו לקותא כשירה כמש"ש: (ליקוט) וכן אם ניקבה כו'. עמש"ש וכ"ש לגי' הרי"ף וש"פ יש פסול כו' משמע מקום דלקותא פוסל וכ"כ רש"י מ"ג א' ד"ה למעוטי כו' וכ"כ הרא"ש וש"פ וכ' מט"ש דהוה מחו בכוליא כו' ולא דקדק אם הגיע לחריץ ועהג"א סל"ו סד"ה ועכשיו כו' (ע"כ): [ב] והוא שיעשה כו'. כגי' הרי"ף יש כשר כו' מוגלא פסול בכוליא כו' לקותא פסול בזה כו' וע"כ לאו היינו מוגלא: [ג] עד הלובן. ר"ל בתוך הלובן ג"כ: [ד] מכת חרב כו'. כמש"ש מ"ג א' יפלח כליותי מי קא חיי דלא כפי' תוס' שם ובשערים מפרש לקותא מכת חרב: [ה] וכן אם נמצאת כו'. זהו מוגלא דשם ושם מ"ח א': [ו] או שנמצא כו'. שם לא אמרן כו'. והן ד' חילוקים לקותא פסול בשניהם מים זכים כשרים בשניהם נקב ומוגלא מה שפסול בזה כשר בזה: [ז] אבל אם כו' ואפי'. גמ' שם וע"כ בהגיע קאמר דאל"כ הכל

באר היטב

מד (א) עד. וכ' הש"ך דעד ועד בכלל (וה"ה נחסרה כשירה אפילו אם החריץ עצמה ניקב או נחתך או נחסר כשירה דדוקא בלקתה אמרינן אם הגיע למקום החריץ דטרפה דכאיב לה יותר אבל לא בנחתך או בניקב ב"ח ע"ש) וכתב באו"ה דדוקא ע"י מחט אבל ע"י חולי לא גרע מנתמסמס דטריפה והב"ח כתב דמשמעות הפוסקים דכתבו סתמא כשירה משמע דאין חילוק ולמעשה צריך להתיישב בדבר ושלא במקום הלובן אפי' בנתמסמס כשר וצ"ל מ"ש כאן שנעשה ע"י מחט והלא נמצא מחט בחלל הגוף טריפה וע"כ מיירי שנעשה בפנינו וראינו שלא ניקבו אברים הפנימים: (ב) הלובן. כתב הש"ך דמוכח בש"ס וכמה פוסקים דבעינן שיגיע לתוך הלובן ע"ש. ואפילו התחיל המסמסה מבפנים טריפה מאחר דעיקר לקותה אינו אלא במקום חריץ א"כ כשיגיע המכה ללובן הוי חסרון מבחוץ שהרי לובן שתחת המתנים נכנס בתוך הכוליא ואח"כ יוצא מן הכליות לחוץ וגלוי הוא רש"ל: (ג) חרב. כתב הט"ז דמכת חרב פירושו שנבקע לשנים והש"ך חולק עליו וכתב דמכת חרב שאני מבנחתך דמכת חרב הוא בכח והיינו לקתה הכוליא אבל נחתך בנחת כשר: (ד) שיגיעו. פי' הש"ך דהיינו על הלובן. ובמים זכים אפילו מצד הלובן כשר מיהו היינו דוקא לדעת המחבר אבל הרבה פוסקים ס"ל דאם לקתה אפי' בכוליא א' במים עכורים או נעשה בשרה

פתחי תשובה

מד (א) או נחתכה. עבה"ט דה"ה נחסרה ועיין בט"ז שכ' דהרש"ל חולק על הטור ומחמיר בנחסר והט"ז דחה סברת מהרש"ל ופוסק כהטור להקל וכ"ד הפר"ח. ועיין בתשו' שמן רוקח סי' ל"ה שהביא ראיה לדעת מהרש"ל וסיים דבאין הפסד גדול יש להחמיר ע"ש ועיין בשו"ת תולדות יצחק סי' י"ד מ"ש בזה. ומ"ש הבה"ט עוד דוקא ע"י מחט כו' עיין בתשובת הוי"ל שם שהביא בשם ספר באר אברהם שהעלה להקל גם בנקב שע"י חולי והוא ז"ל השיג עליו והאריך להחזיק דברי האו"ה שחלילה להקל בזה. וכתב דדוקא אם הגיע למקום חריץ אבל אל"כ יש להקל בזה ע"ש. ונראה דר"ל דאף אם הנקב פתוח לחוץ יש להקל בזה אבל אם אין הנקב רק מבפנים בזה גם במוגלא כשר אם לא הגיע ללובן כדעת רש"ל הביאו הבה"ט לקמן סק"ד וכתבתי שם שכן עיקר משום דחסרון מבפנים לא שמיה חסרון אמרינן גם לענין כוליא: (ב) הלובן. עבה"ט וכתב בספר בני חייא כוליא שראו בה לקותא ולא הספיק הבודק לבדקה אם הגיע הלקותא לחריץ פסק בתשובת מהרשד"ם היו"ד סי' ל"ח ומהרש"ך ח"א סי' ע"ז דהבהמה טרפה. אמנם הכלים שנתבשל בהם זה הבשר יש להכשיר. ע"ש הטעם. עיין פמ"ג שדעתו לאסור גם הכלים אחר מעל"ע ע"ש. ועיין בשו"ת תולדות יצחק סי' י"א בענין זה: (ג) שיגיעו. עבה"ט מ"ש דרוב הפוסקים חולקים

יד אברהם

ותקשי לי ברייתא דתני לוי כל טריפות שמנו חכמים בבהמה כנגדן בעוף ע"ש. ולפ"ד רבינו הוא מרווח דלוי לא קאי אלא על טריפות שמנו חכמים במשנה ושמוטת ירך לא מנו במשנה. ואח"כ ראיתי שכ"כ הרשב"א בתשו' סי' רנ"ד והת"ח כ"כ מעצמו. ועוד נראה דל"ד ההיא דתני לוי דהוי ברייתא שסידר מדברי התנאים שלפניו (עיין רש"י ספ"ג דביצה). וא"כ ע"כ שמנו חכמים במשנה וברייתא דוקא קאמר. ולא דמי להך דאמר ר' אבא שמנו חכמים דהוא הוה אמורא משא"כ חכמים דתני בברייתא ע"כ אינן אלא תנאים שהוזכרו במשנה וברייתא. ועוד מצינו בנדה (דף י"ח) דאף בלשון אמוראים קרו חכמים רק למשנה וברייתא ולא למעתתא דאמוראי. וכ"כ בס' באר שבע ובתו"ח ס"פ ג"ה: **ובזה** תתיישב גם קושיית הפר"ח על הרמב"ם מהא דקאמר בפא"ע (דף נ"ו) דמדמה ריאה דעוף לבהמה לענין טריפות אע"פ שאין דומין לענין היתוך אוזות וא"כ נדמה נמי טחול דעוף לבהמה לענין טריפות לחומרא. ולפמ"ש לק"מ דל"ד טריפות דטחול שלא הוזכר במשנה וברייתא משא"כ טריפות דריאה שהוזכר כבר במשנה:

נחלת צבי

מיהו לדברי הריק"ש שהביא הבאר היטב סק"ג נראה דלא שייך בזה לומר דאיכא לברורי דאף אם יטעמו ולא יהיה טעם מר התאמר שהיה מתחלה טעם מר אלא שנתקנה וצ"ע לדינא:

בה (ד) מים זכים כשרה (ח) אפילו הגיעו ללובן שבה (ואפילו נמצאו המים זכים בשלחופית קטנה דבוליא כשר) (מרדכי פא"ט והג"א וכל בו ואו"ה כלל נ"ג) [ח] ה ואם (ט) נמצא בה דם דינה כמים [ט] ו ואם נמצאת מליאה מים שמראיהם רע אבל לא היו עבים ועכורים אלא מראיהם ברכומי במראה הדבש **ט** כשרה ז ויש מי שאוסר (ה) (והכי נהוג) :

ג [י] ח*) אם לא היה הלקות (י) (ו) אלא בלובן **י** אף ע"פ שכל שאר הכוליא בריאה טריפה :

ד (יא) **יא** [יא] ט נמצאו בכוליא (ה) אבנים כשרה :

ה י כוליא שהקטינה טריפה וכמה תקטן ותטרף בבהמה דקה עד כפול **יב** [יב] ופול בכלל טריפה ובגסה עד **יג** (ו) כענבה בינונית (יב) וענבה בכלל טריפה [יג] יא ודוקא שהקטינה מחמת חולי

שפתי כהן

ולכן כתב המחבר בסעיף ג' (וכן הט"ז גופיה) דאם לא היתה הלקותא אלא בלובן לחוד טרפה וכל זה פשוט . מיהו היינו דוקא לדעת הטור והמחבר והרשב"א וסייעתם אבל באו"ה כלל נ"ג דין ד' כתב וז"ל וכתב ר"ש בן חפני הכהן בשערים שלו לקתה הבהמה אפי' רק בכוליא א' במים עכורים או סרוחים או נעשה בשרה כבשר המת שהבאים לאחר ימים ואם תאחז במקלת יתמסמס ויפול טרפה ואפי' לא הגיע למקום חריץ דהיינו עד מקום הלובן עכ"ל וכן כתב גם ראבי"ה כא דצריך בכוליא שהגיע למקום חריץ היינו במכת חרב אבל על ידי מוגלא אפי' לא הגיע למקום חריץ טרפה ומסיק וכן אם נבקעת להכיס טרפה מדקאמר (איוב ט"ז) יפלח כליותי עכ"ל או"ה (ומשמע דלסברא זו אפילו במעט מוגלא רחוק הרבה ממקום חריץ טרפה) וכן הביא ב"י סברת הפוסקים אלו ע"ש הגהת אשיר"י וכן הוא במרדכי פא"ט . וכתב ומשמע דמפרשים דמאי דאמרינן בש"ס דבעינן דמטא לקותא למקום חריץ היינו בלקותא דחרב וכ"פ מהרש"ל פא"ט סי' פ"ו דבמוגלא אפי' לא הגיע עד הלובן טרפה וכן בת"ח כלל פ"ע דין א' מביא סברת האוסרים לבסוף אבל ודאי במכת חרב לכ"ע בעינן דמטא לקותא למקום חריץ (ומ"ש הרב בהג"ה דמכת חרב דינה כלקותה היינו דמיטרפה לכ"ע בדהגיע למקום חריץ ודוק) וכ"כ המרדכי והג"א בשם רש"י ג"כ וכ"פ מהרש"ל פא"ט סי' מ"ו דלא כהב"ח דאוסר גם במכת חרב אפי' לא הגיע למקום חריץ ועוד מחמיר הב"ח בכמה דינים שבסעיף זה ואינו עיקר בש"ס ופוסקים : **ט** כשרה . כ"כ הב"י לדעת הגהת אשיר"י דמכשיר בדם וכ' בס' ל"ה סוף דף קס"א ויש לתמוה על רמ"א שלא הגיה לאסור בדם כמו שהגיה לאסור במראה הדבש עכ"ל והגב הורפיס לא עיין לא בד"מ ולא בת"ח (והשיב בספרו תורת האשם תקן זה) בכד"מ כ' על הב"י וז"ל ולא נהירא דטעמא דדם הוא כמ"ש האו"ה שאין זו לקותא הואיל והיא כולה דם אבל בלא"ה לא (ר"ל וכמראה הדבש מים עכורים מקרי) וכ"כ בד"מ ובת"ח שם להדיא ולא משום שינוי מראה מטריף דהא מכשיר בת"ח שם דין ו' מראה גע"ל שהוא כרכומי כמ"ש בר"ס ל"ח ודוק) ולכן יש לפסוק כמ"ש הרשב"א עכ"ל וכ"כ בת"ח כלל פ"ע דין ד' ולזה כ' כאן בהג"ה והכי נהוג : **י** אע"פ שכל שאר כו' . ע"ל סי' מ"א ס"ק ג' : **יא** נמצאו בכוליא אבנים כשרה . כי מהם יורדים לגיד הערוה עכ"ל רוקח ומשמע דאפי' נמצאו במקום חריץ ומהרש"ל פא"ט סי' פ"ז והב"ח כתבו ע"ש הרוקח להפך ולא ידעתי מנין להם כן ואפשר רצו להשוותו לדברי הא"ח מיהו בת"ח שם דין ו' כתב דאפשר דגם הא"ח מודה בזה אלא דנקט המעשה שהיה כך היה וכן כ"נ מאחר דדרך האבן לגדל בכליות והוא מהלכות הרופאים אין להטריף אפי' במקום חריץ עכ"ל וגם הראיה שהביא מהרש"ל שם מהגהת אשר"י במעשה דהפיר"א אין ראי' דמעשה שהיה כך היה ומ"מ מדברי הא"ח משמע דדוקא נקט מדמסיים דגרסינן במקום חריץ כו' ע"ש ומביאו ב"י : **יב** ופול בכלל טרפה . וכה"ג כ' דכפול וכענבה כשרה וכ"כ ראב"ן בסי' רנ"ז וז"ל עד כפול שאם הכוליא כפול כשרה ובגסה כענבה בינונית והוא יותר מפול ובמקומן בא"י היו הענבים גדולים וראיתי מעשה במגנצ"א בגסה שהקטינה כענבה והכשירוה עכ"ל וכ"פ הא"ז ומהרש"ל מביאו בא"ו שלו סי' פ"ח : **יג** בענבה . וכ' בת"ח שם דין ז' וכתב ב"י בשם מהרי"ו ן' חביב אין ר"ל ענבה ממש אלא הכוליא של בהמה גסה עשויה חתיכות נפרדות קצת זו מזו

טורי זהב

יש מכה זאת וכן בריאה בנתמסמס כמ"ש ב"י בשם א"ח שהסכימו חכמי העיר דכל היכא דלא מטי ללובן גופיה כשרה וכן הביא ב"י בשם א"ח דבמקום חריץ דוקא הויה הלקותא וכבר כתבתי בשם רש"ל דבמוגלא לא בעינן למקום חריץ : (ח) אפילו הגיעו ללובן כו' . משמע אפילו בלובן עצמו קשה ממ"ש ב"י בשם הג"ה אשיר"י בכוליא של איל נמצא בשפיר"א ולא היה לה בשר כלום אלא היתה מים צלולים רק שמקום הלובן היתה שלימה והכשיר עכ"ל . משמע דאם הגיעו מים זכים ללובן טרפה וזה אינו דאמאי נחמיר במים זכים טפי מניקב ונחתך דהוכחנו לעיל דכשר אפילו הם בלובן עצמו ואלא במים זכים הצריכו שיהיה כל הלובן בשלימותו והלא ק"ו דמה ניקב או נחתך דפוסל בריאה ואפ"ה כשר בלובן הכוליא מים זכים שכשרים בריאה למה יאסרו בלובן אפילו במקלתו ע"כ נראה דבהכוא מעשה דהג"ה אשיר"י לא הכשירו דוקא מטעם דכל הלובן בעינן שלם אלא המעשה היה כך ולאו דוקא אלא אפי' מקלתו כיון שהיו צלולים : (ט) נמצא בה דם כו' . הב"י בשם הג"ה אשיר"י בשם בה"ג כ"כ והוכיח מדלא חשיב דם בהדי עכורים וסרוחים וכתב רש"ל ותימה נידוק לאידך גיסא להומרא דוקא מים זכים הוא דכשר ולא דם גם לא מסתבר כלל שיהיה דם עדיף מעכורין כי מסתברא דאין לך לקותא גדולה מזה אם מליאה דם או שהיתה בועה בתוך מלאה דם עכ"ל ובאו"ה כ' טעם לדם שהוא כשר דלא הוה לקותא שכולה דם ע"כ ולפ"ז מתורץ מה שהקשה רש"ל למה לא הביא בהדי מים זכים דכ"ש הוא דכשר בדם : (י) אלא בלובן . פי' מה שנזכר לעיל שאוסר בכוליא הוא אוסר בלובן לחוד דעיקר היותו באותו לובן וכבר נתבאר בסמוך דכולו שלם בעינן מן לקותא האוסרת ואפי' במים זכים [בעינן עכ"פ שיתשייר מקלתו] : (יא) נמצאו בכוליא אבנים . פי' ומקום הלובן כולו בריא כ"ה בב"י בשם א"ח וכ' הרוקח הטעם שמהם יורדים לגיד הערוה וכתב בת"ח דמזה משמע אפי' נמצאו אבנים במקום החריץ וכן כ"ל עכ"ל : (יב) וענבה בכלל . בב"י בשם מהר"י ן' חביב פי' מה

שפי'

באר הגולה

בת"ה : ה הג"א בשם בה"ג ואו"ה כלל נ"ג וכל בו : ו ב"י מדברי הג"א : ז תשובת הרשב"א : ח ב"י ממשמעות הגמרא וכדין הוריקה הכבד בכזית במקום מרה וכזית במקום שאין חיה : ט הרוקח וא"ח בשם מעשה וכו' : י מסקנת הגמ' שם דף נ"ה : יא הרא"ש שם והרשב"א בת"ה

פרי חדש

בריאה ופסול בכוליא דהיינו מוגלא הוי דומיא דאידך דפסול בריאה וכשר בכוליא דהיינו נקב וא"כ כי היכא דנקב כשר אפילו כשמגיע למקום חריץ וכן כי קתני פסול בזה ובזה דהיינו לקותא אינו אלא דדוקא כשמגיע למקום חריץ מינה ילפינן דכי קתני נמי כשר בריאה פסול בכוליא דהיינו מוגלא דהוי כאידך פסול דאינו אלא כשמגיע למקום חריץ והכי נקטינן : (בש"ע סעיף ג') *אם לא היה הלקות אלא בלובן וכו' טריפה . כן כתב הרב בית יוסף אבל מצאתי

מטה יהונתן

(סימן מ"ד סעיף ב') **נמצא** בה דם דינה כמים . ולשיטת הש"ך ז"ל דאף אם הלובן עצמו נשתנה לדם חוזר לכשרותה ונשתנה לחלב מכ"ש לשיטת הט"ז י"ל דמיירי בלקתה עד הלובן ושם הוא אדום ונמצא בה דם ומקשה ספר בעל שבו"י דמ"ש מהא דקאמר לעיל גבי כבד בסי' מ"א בנימוק הכבד דטריפה ומ"ש הכא גבי כוליא דכשרה ולק"מ דלעיל מיירי שנימוק הכבד דהיינו שנימוק כל הכבד דבזה ודאי אין חוזר לכשרותה מש"כ הכא מיירי שהכוליא שלם מכל צדדיו רק תוך הבשר מבפנים מלאה דם בזה ודאי הדרי בריא :

יד אפרים

עבה"ט ועי' בפמ"א ח"ב סי' ק"ח שדעתו כהפר"ח וכ"כ שם סי' ק"ך וא"ז בת"ש חולק על הפר"ח בזה וכ"כ בכנסת יחזקאל סי' ק"ה ע"ש . ועי' בפמ"א שם בענין בועא בכולי'

חדושי בית מאיר

(סימן מ"ד בט"ז ס"ק י') **ואפילו** במים זכים . נ"ב נלענ"ד דחסר וצ"ל צריך עכ"פ רובו קיים . ואמת שלפ"ר הבנתי על פי דבריו סס"ק ח' דנ"ל מקצתו קיים . אבל א"י בזה סברא דמנ"ל הא . ועיין כו"פ . אמנם הפר"מ כתב באמת שלדבריו

גליון מהרש"א

(שם סק"ח) **אבל** ע"י מוגלא אפי' לא הגיע . ומוהרש"ל מטריף במוגלא ורק כשיש בועה בולטת בחוץ ובת' פנים מאירות ח"ב סכ"ו מכשיר גם בזה וע' גליון בש"ע לעיל סעיף זה וע' ת' כנסת יחזקאל סי' כ"ה דבמוגלא ודאי אסור אף בלא הגיע לחריץ . אך במים עכורים וסרוחים מי שדעתו רחבה יכול להתיר אבל הוא אינו סומך להתיר : (סעיף ג' ש"ע) **טריפה** . ולא כהראב"ד פ"ח : (סעיף ה' ש"ע) **כוליא** שהקטינה . וגדולה מאד כתב בש"י להתיר . וע' ט"ז סוף סימן ושם דוקא בעוף : (ש"ך סק"א) **דאפילו** נמצאו במקום חריץ . וכ"כ הפ"ח :

יד אברהם

(סימן מ"ד בש"ע סעיף ב') **ואם** נמצא בה דם דינה כמים . כתב בת"ח כלל פ"ע דלאו דוקא דם בכוליא אלא דה"ה מים שיש בהם צבע דם לא מקרו עכורים אלא אי נשתנו מראה המים לצבע אחר . וכן הוריתי כמה פעמים הלכה למעשה : (שם סעיף ה') **כוליא** שהקטינה טריפה וכמה תקטן ותטרף בבהמה דקה עד כפול ופול בכלל . הסכמת הש"ך בס' הארוך שלו דהפסד מרובה וכה"ג מי שסמך לשער בין

חידושי רע"ק

(סימן מ"ד ט"ז סק"ח) מים זכים מכשירים. **האי ק"ו פריכא הוא דמוגלא יוכיח דכשר** בריאה

ביאור הגר"א

מזו

הכל כשרה כנ"ל : [ח] ואם כו'. כ"ז בהגיע למקום חריץ ונחלקו אם דינם כמוגלא או עכירי או דינם כמים זכים : [ט] ואם נמצאת כו' . כן למד ב"י מדם . אבל ד"מ כ' דדם שאני כמ"ש או"ה שאין זו לקותא שכולה דם ולכן עיקר כסברא האחרונה הוא הרשב"א . שם : [י] אם לא כו' . כן למד ב"י מדברי הרשב"א בסי' נ"ב ס"א או אם הוריק כו' וכ"כ בסי' מ"א ס"ג בהג"ה ואם יבשו כו' . וראיה לדבריהם ממ"ש ס"ו א' א"ל דלדול זה כו' אי כו' משמע דוקא שנשתיירו אלו הב' זיתים : [יא] נמצאו כו' . עש"ך : [יב] ופול בכלל כו' וענבה כו' . כמש"ש א' כל שיעורי כו' : [יג] ודוקא כו' . וז"ש שהקטינה :

פתחי תשובה

זולת הפר"ח . ועי' בכו"פ שגם דעתו נוטה להקל גם בתשובת כנסת יחזקאל סי' כ"ה מביא בשם הא"ז בעל פנים מאירות שהוכיח כדעת הש"ע דע"כ לקותא ומוגלא חדא מלתא היא וא"כ אף במוגלא כשר בלא הגיע לחריץ אך הוא ז"ל חלק עליו והעלה דבמוגלא פשיטא דטריפה אף בלא הגיע ללובן אמנם בעכורין וסרוחין מי שדעתו רחבה לחלוק על כל האחרונים יכול לסמוך על הרי"ף והרמב"ם וכו' אמנם לאיש כמוני מוטל לבל לזוז מפסקי האחרונים לאסור אף בעכורין וסרוחין שלא הגיע לחריץ ע"ש ועיין בתשובת תולדות יצחק סי' ט' הביא בשם ספר באר אברהם שסתר דברי הכ"י והוכיח כדעת בעל פמ"א ואף במוגלא כשר בלא הגיע לחריץ אמנם הוא ז"ל האריך לחלוק עליו והעלה כדעת הכנ"י שאין לזוז מדברי האחרונים לאסור אף בהפ"מ במוגלא ומים עכורים אף בלא הגיע לחריץ והאריך לבאר שגם דעת הרמ"א ז"ל כן ומ"ש מכת חרב דינו כלקותא היינו משום דס"ל דבלקותא דמכמוס בעינן דמטי למקום חריץ דמה שאמרו דבעינן דמטי לקותא למ"ח היינו בלקותא דמכמוס אבל במוגלא ומים עכורים גם הוא ז"ל מודה דאף בלא הגיע למ"ח טריפה ומש"ה לא כ"כ הג"ה זו בסוף ע"ש [ושם בריש סי' י"ד כתב דיש לסמוך עליו בזה להתיר בנתמסמס שלא במקום הלובן] . וכתב עוד דהעיקר כדעת רש"ל דכל זה אם הבועה הוא מבחוץ אבל אם הבועה הוא מבפנים ולא הגיע ללובן יש להקל בזה אפי' בלא הפ"מ דלא כהתב"ש בחולק עליו ע"ש [ועי' בתשובת משכנות יעקב סימן י"ט שהאריך בדין הנ"ל בנמצא מוגלא או מים עכורים ולא הגיע ללובן וכתב יען כי הוא הוראה גדולה והפסד ממון גדול לאבר ראיתי שהרבה בהמות מאד נטרפים מזה ומצוי כמו סירכות הריאה ולכן שמתי לבי לדקדק בזה ולבאר בורר מדברי כל הראשונים ומהש"ס אם יש להחמיר בזה כי התורה חסה על ממונן של ישראל . ואחר העיון נ"ל שאין להחמיר בזה כלל והמיקל לא הפסיד . ובסוף כתב שגם בספר תורת יקותיאל האריך ג"כ להעמיד פסק הש"ע והביא קצת ראיות לפסוק כן לדינא ע"ש . ומ"ש עוד הבה"ט העידו ב' שראו הכוליא ולא היה בו מוגלא וב' אומרים כו' עפמ"ג שהביא זה בשם הרשד"ם סי' ל"ח ומסיים בה ומיהו אם כולם אומרים שהיה מוגלא אלא שב' אומרים הגיע ללובן וב' אומרים שלא הגיע הוי ודאי טריפה דאיכא ס"ס להכורא כו' ע"ש . והנה זהו דבר פשוט ולענ"ד עדיפא הו"ל למימר אפילו אם ב' אומרים שלא היה בו מוגלא כלל אלא שב' אומרים שהיה והגיע ללובן נמי טריפה מדרבנן דכל תרי ותרי ספיקא דרבנן היא ומדרבנן אסור באיסור דאורייתא ועיין בתשו' חתם סופר סי' ב'] : (ד) מים זכים . [עיין בתשובת חתם סופר סי' מ"ז דאפילו אם הם מלוחים אין לאסור ע"ש] : (ה) והכי נהוג . עיין בשו"ת תולדות יצחק סי' י"ב שכתב דבזה שהיה כמראה הדבש דוקא אם בודאי הגיע למקום חריץ יש לאסור אבל אם היה ספק אם הגיע למקום חריץ יש להתיר ע"ש : (ו) אלא בלובן . עיין בכו"פ שכתב דאף אם לקתה הכוליא והגיע למקום לובן ובלובן מבחוץ טריפה מ"מ אם אין הלקותא רק בלובן צריך להיות ברוב הלובן . גם אם ראינו לקותא ולא הספיקו לבדוק הלובן עד שנאבד טרפה (כמש"ל בשם רשד"ם ורש"ך) אבל אם אין לקותא רק בלובן צריך בירור דהיה שם לקותא דמטריף בה . אבל מספיקא לא מטרפינן ועיין בשו"ת תולדות יצחק סימן יו"ד שכתב שאין דבריו מוכרחים והעלה לדינא

באר היטב

כבשר המת אפילו לא הגיעו עד מקום הלובן טריפה ומשמע אפילו במעט מוגלא רחוק הרבה ממקום חריץ טריפה (מדאמר בגמ' לקתה בכוליא טריפה והוא דמטיא לקותא עד מקום חריץ משמע דוקא בלקותא אבל לא במוגלא ומים עכורים ועי' בט"ז ופר"ח הולק ופסק כש"ע דצריך שיגיע המוגלא ללובן שבה . מעשה בבהמה שנמצאת ריעותא בכוליא שהיתה סרוחה ולא הספיק לבודקה אם הגיע למקום החריץ או לא עד שאכלה הכלב והטריפוה הרב מהר"י והרשד"ם ומהרש"ך וס"י . עיין כנה"ג דף קס"א היו הרבה אנשים בבית המטבחיים קצתם אמרו שראו הכוליא ולא ראו הסירכון וקצתם אמרו שהם ראו הסירכון אין כאן הכחשה וטריפה . העידו ב' שראו הכוליא ולא היה בו מוגלא וב' אומרים שהיה בו מוגלא אבל לא ידעו אם היה מגיע עד החריץ ה"ל הכחשה וה"ל תרי ותרי והבהמה בחזקת היתר עומדת . ראו בכוליא מים והריחו ריח סרוחים אין לתלות ולומר דמצה הסירכון בא ממקום אחר והמים שבכוליא צלולים הם כנה"ג בשם מהרי"א ע"ש דף קס"א) וכ"פ מהרש"ל וב"ח וכ' הט"ז שכן ראוי להורות למעשה וכ' הש"ך אבל ודאי במכת חרב לכ"ע בעינן דמטא לקותא למקום חריץ ודלא כב"ח דאוסר גם בזה ועוד מחמיר הב"ח בכמה דינים שבסי' זה ואינו עיקר בש"ס ופוסקים . וכ' מהרש"ל אע"ג דאמרינן בגמ' מלאה מוגלא טריפה יש לחלק אם לא היתה הבועה מבחוץ אלא מבפנים צריך שתגיע הליחה למקום חריץ מפום הכי אמר מלאה אבל היכא שהיתה הבועה בולטת מבחוץ ויש בה מוגלא טריפה אפי' לא הגיע לחריץ עכ"ל : (ה) אבנים . וכתבו הט"ז והש"ך אפי' אם נמצאו במקום חריץ כשרה (כי מהם יורדין לגיד הערוה) (ת"ח) : (ו) בענבה . כתב הט"ז ואין להקשות הא אין ענבה גדולה כפול כבר תירץ הרש"ל דמיירי בפירות של ז' מינים שנשתבחה בהן א"י שהיו משולים בגדילתן לפי הטבע כמו שמצינו בשיעור זית שהוא חצי בילת תרנגולת אע"פ שאין עתה

אבל אם היתה קטנה בתולדתה כשרה **יד** [ז] יב והיכי ידעינן אי הוי מחמת חולי או לא אי חזינן שהקרום שלה כווץ בידוע שמחמת חולי היא ואם אינו כווץ אלא שעשוי במדת כוליא מוכחא מילתא שמתחלת ברייתה היתה כך וכשרה :

ו יג יש מי שכתב שכשאמרו ניטלו הכליות כשרה היינו כשניטלו ביד **טו** או כשנבראת כך אבל אם ניטלה על ידי חולי כיון שהקטינה לפחות מכשיעור כבר נאסרה (יג) (ח) [יד] ואיך תחזור להכשירה כשגמרו לכלות ולהמק ולפי זה (ט) צריך לבדוק אם הכים שלהם מלא חלב ניכר שזה תחלת ברייתה וכשרה ואם נמצא שם חלל ומקום ריק ניכר שהיו לה כליות אלא שנימוחו (ז) וטריפה :

ז **טז** יד אם היו ג' כוליות או יותר (יד) והקטינו היתרות ונשארו (ח) שתים כהלכתן שלא הקטינו כשירה :

ח [טו] טו יש מי שכתב **יז** (ט) דלובן בכוליא לקותא היא (טו) **יח** וכל שינוי (י) מראה **יט** פוסל בה :

טורי זהב

שפי' בזה לפי שהוקשה לו הא אין ענבה גדולה כפול וכתב רש"ל שאין זה תימא לפי שפירות של ז' מינים שנשתבחה בהן א"י היו משונים בגדלתם לפי הטבע שהרי קבלה בידינו מבעלי התוס' בזית הוא שיעור חצי ביצה תרנגולת אע"פ שאין עתה נמצא כך אלא שנשתנו עכ"ל: (יג) ואיך תחזור להכשירה . זה דעת הכל בו ורש"ל חולק ע"ז וכ' דהרי מלינו כן בריאה שניקבה ומהני לה כי סביך בבישרא אע"פ דקודם הסביכה טרפה היתה ודוקא בידי אדם אמרינן גבי צומת הגידין שאין חוזר להכשירו ע"כ ס"ל דאפילו ניטלו ע"י חולי כשרה . ולעד"נ כדברי הכל בו דודאי היכא דמלינו בהדיא האי מילתא דטרפה יכול להחזיר להכשרו מלינו אבל כאן מי יימר לן דהתירו בזה דהרי אמרו ניטלו הכליות כשרה ואפשר לומר שלא נתכוונו בזה. [רק] אם ניטלו בתולדה ומנלן לומר שאפי' ע"י חולי יהיה כן כיון שפעם אחת היתה טרפה ועוד דל"ד כלל לריאה שניקבה וסביך בבישרא דדבר ברור הוא כל שהדר בריא לא מטרפינן ואילו היה לנו ודאית שכל ריאה שנעשה בה נקב תהיה סביך בבשר אח"כ לא היינו מטריפין אלא בכיון שאין זה בבירור אסרינן בניקבה אבל כאן כל שהקטינה מחמת חולי שנרקבה קצת הכוליא למה נטריף הלא סופה לרקוב כולה וממילא הדרא בריא ואין לומר שמא יבוא לה רפואה שלא הוסיף לרקוב עוד א"כ מכ"ש למה נטריף כיון שיהיה רפואה למכתה ודאי תחזור כבראשונה אלא פשוט שע"כ אסרו בהקטינ' שסופה להיות מתנוונה והולכת והרקב כולה מ"ה טרפה ודבר זה ודאי מסתבר סברא נכונה וכך ראוי לפסוק כדברי הכל בו כן נ"ל : (יד) והקטינו היתירות כו' . כתב מו"ח ז"ל הלשון משמע שהשלישית אינה עומדת בשורה אחת עם השתים אבל אם עומדות זו אצל זו ולקתה חדא אז היא טרפה דמאן לימא לן דהיתירה לקויה דלמא שאינה יתירה לקויה והוא לקתה כוליא אחת וטרפה ע"כ לשונו *) . ולא ידענא מי הכניסו להוסיף בטרפות ע"י חילוק זה דודאי על כל אחת יש שם יתירה וכל שנשארו שנים כהלכתן אמרי' שהם הכליות שלה וזה פשוט לפע"ד : (טו) וכל שינוי מראה כו' . בטור כתוב

ואם

שפתי כהן

מזו ואחת מהן נקראת ענבה עכ"ל . וכ"כ בסימנים . ותימה שהרי מסיק מהר"י ן' חביב שהעיקר דהוא ענבה ממש וכן הסכימו לפי' זה מהרש"ל שם סוף סי' פ"ח והב"ח והפרישה וכ"כ הר"ן שהבאתי בס"ק שלפני זה : **יד** והיכי ידעינן כו' . ובכל בו והיאך נדע בודקים את מקומן אם היא כולה מלאה ואין שם חלל סביבותיה ולא ריקות כלל אז ניכר שכך היתה תחלת ברייתה וכשרה ואם נמצא חלל שם באמת הקטינה ואסורה ע"כ : **טו** או כשנבראת כך כו' . כן הוא בכל בו ומהרש"ל שם השיג עליו וז"ל ולא נהירא דהא במתני' קתני ניטל כשרה וכל ניטל (דוק' מעשה)[נ"ל משמע ע"י] בני אדם או ע"י חולי הוא (כדלקמן ס"ס נ') אלא ודאי מיירי שניטל ע"י חולי או ע"י אדם ומה שתמה איך תחזור לכשרותה למה לא תחזור מעלמה מאחר שהיא בידי אדם כמו שמכשירים הריאה דאינקב' וסביך בבשרא אף שקודם הסיבוך היתה טרפה עכ"ל ומביאו הב"ח ואין דבריו נראין דודאי גם הכל בו ס"ל דגם בניטלה כולו כאחד ע"י אדם כשרה וכמ"ש המחבר והדרישה אלא דבא לומר דע"י חולי כשהקטינה לכתחלה איך תחזור להכשרה ול"ד כלל לריאה דאינקבה וסביך בבשרא דהתם עיקר טריפותה משום נקב וכבר נסתם הנקב משא"כ הכא ועוד דהא קי"ל בסי' ל"ט ול"ו דגבי ריאה לא מהני סתימה ודופן סותמתה שאני דהו' סתימה דמעיקרא כמ"ש רש"י והפוסקים וכמ"ש בסי' ל"ו ס"ק ו' משא"כ הכא וכן כתבו האחרונים : **טז** אם היו ג' כוליות . כתב הב"ח הלשון משמע שהשלישית אינה עומדת בשורה א' עם השתים אלא נמצאת במקום אח' אבל אם עומדות זו אצל זו ואיכא לקותא בחדא אז היא טרפה דמאן לימא לן דהיתירה לקויה דלמא הכוליא שאינה יתירה לקויה וה"ל לקתה בכוליא אחת דטרפה עכ"ל ויש לכאורה ראיה לדבריו ממ"ש הר"ן שם דכשיש ג' כוליות והקטינה אחת מהן טרפה אבל מהרש"ל שם סי' פ"ט כתב להפך דאם יש שלשה כוליות וכולן עומדות בדרא חדא ויש לקותא או שאר חסרון באחד מהם כשרה אבל אם הג' אינה עומדת בדרא והלקותא או החסרון הוא בא' מאותן השתים העומדות בדרא טרפה עכ"ל וע"ש ולדבריו נ"ל דהר"ן מיירי בכה"ג דהשלישית אינה עומדת בשורה ולקתה אחת מהעומדות בשורה וצ"ע לדינא : **יז** דלובן בבוליא לקותא היא . וכתב מהרש"ל שם ס"ס פ"ז אע"ג דאינו פוסל עד שיגיע ללובן שבכוליא שהוא מקום חריץ ובמה ניכר דלקוי הוא הלא כבר הוא לבן י"ל כיון דא"א למיקם עלה טרפה דספק דאורייתא הוא עכ"ל ומביאו הב"ח : **יח** וכל שינוי כו' . והטור כתב דירוקה כשרה וכ"כ האו"ה סוף כלל כ"ג וכ"פ מהרש"ל שם והב"ח ופירשו דהיינו דוקא ירוק ככרתי (שקורין בלו"א וכדלעיל סי' ל"ח) וכן פי' בפרישה סעיף ד' אבל בת"ח שם סוף דין ו' כ' וז"ל דהיינו דוקא ירוקה שנקרא גע"ל שנוטה ג"כ לאדמומית אבל ירוק ככרתי וכה"ג שקורין בלו"א טרפה עכ"ל וכ"כ בס' אפי רברבי ול"ע דהא קי"ל ר"ס קפ"ח דמראה ירוק גע"ל אינו נוטה לאדמומית אפי' לקולא וכ"ש לחומרא וכן לעיל סי' ל"ח בריאה שאדימה כשרה וירוק גע"ל טרפה אלמא דיש חילוק בין אדום לגע"ל : **יט** פוסל בה . ואע"ג דכל האברים

באר הגולה

וש"פ וכן משמע מדברי רש"י: יב לשון הר"ן שם : יג כל בו לפי דעת הרא"ב"ד : יד הגהות אשר"י: טו טור בשם בעה"ע :

נקודות הכסף

(ט"ז ס"ק י"ד) ולא ידענא כו' . עי' בש"ך ס"ק ט"ז ראיה לדבריו : הג"ה הגאת"ו ז"ל בש"ך ט"ז כתב על דינא דב"ח וצ"ע לדינא ובט"ז ס"ק י"ד כתב דלא ידענא מי הכניסו להוסיף בטרפות כו' וכתב הגאת"ו ז"ל לעיל מש"ך ס"ק ט"ז ראיה לדבריו משמע שמסכים להט"ז ולפענ"ד נ"ל ראיה ברורה לדברי הב"ח מסי' נ"ס גבי ב' וורדות שאחד מהן הפוך והב' אינו הפוך הולכין אחר היותר

חדושי הגרשוני

(סימן מ"ד ש"ע סעיף ז') **אם** היו ג' כוליות או יותר כו'. בש"ך בדפוס ווילמערסדרף ס"ק ט"ז כתב כך . אבל מהרש"ל שם סי' פ"ט כתב להפך דאם יש ג' כוליות וכולן

פרי חדש

להרא"ב"ד הובאו דבריו בספר תמים דעים סי' י"ב שכתב וז"ל ולקותא דכוליא לא פירשו להו והוא דמטי לקותא למקום חריץ ואם לא היה בשאר הכוליא אי.ה טרפה דהא והוא דמטי אמרינן ולא שהוא גורם לבדו אלא או כולו או רובו עכ"ל ויש לדחות ראייתו דאי לא הוי קאמר תלמודא הכי ה"א דלקותא במקום חריץ גרידא או בשאר הכוליא חוץ ממקום חריץ דהוי טריפה להכי נקט והוא דמסיי'אמעי' שאף בשאר כוליא כולה לקויה כיון שלא הגיע למקום חריץ כשרה וכיון דאשמעינן תלמודא שעיקר החיות תלוי' בחריץ ממילא משמעינן דכל שלקה החריץ לחודיה טרפה ולפיכך דברי המחבר נראין

מטה יהונתן

(ש"ע סעיף ח') **יש** מי שכתב דלובן בכוליא כו' . ומקשי' לשיטת הש"ך ושאר אחרונים דס"ל דצריך דוקא שיהיה על הלובן האי שינוי מראה על הלובן אמאי פסול בלובן הא ליכא שינוי מרא' כלל ומתרצי' כיון דע"ד הלובן ניכר שיש שם לקותא מסתמא גם הלובן עצמה נלקה וטריפה ולפ"ז יש לתרץ מה שמקשים לעיל בשיטת

יד אפרים

שמראיה כרכומי אף שיש לומר דלדעת הרי"ף והרמב"ם כל שאינם עבים ועכורים בכלל מ"ז הוא מ"מ אין לסמוך להסיר כ"א בלא הגיע למקום חריץ ע"ש ועי' בספרי כ"א על טריפות ס"ק ה' ומ"א שהארכתי בזה : (ש"ע סעיף ז') **אלא** שנימוחו וטרפה . עבה"ט מ"ש בשם השבו"י וקיצר במובן וע"ש בשבו"י ח"ב סימן ס"ב בהמה שנמצא כוליא א' גדולה מאד ושניה נתקטנה מאד ואין יכולים לעמוד על הבירור אם נעשה כן מתחלת ברייתה וכן אירע בק"ק פרא"ג ודנתי להכשיר דמדהגדיל הראשונה שלא מחמת חולי ודאי מתחלת ברייתה היה כן ולכך נתקטנה גם השניה מתחלת ברייתה והסכימו לזה גדולי הוראה ויצא בהיתר ע"ש ושם כתב בפירוש דברי הש"ך סי' מ"ד ס"ק ט"ו : (שם סעיף ח') **וכל** שינוי מראה . עבה"ט בשם פר"ח ומת"ב כתב בשם אה' יוסף סי' י"ד כוליא שנשתנה מראיתה נהגו בשלוניקי לשלקיהו אם חוזר למראיתה כשרה כי לפעמים השחרות בכוליא מחמת עייפות ואין זה לקותא וע"ש שדעתו שאין

ביאור הגר"א

[יד] ואיך כו' . ערפ"ד מה טרפה כיון כו' : [טו] יש כו' . שכ"ז בכלל מ"ש לקתה כו'

חידושי רע"ק

בריאה ופסול בכולי' : (ש"ך סקי"ו) **דלמא** הכולי' שאינה יתירה . ומכל מקום

אם

באר היטב

נמצא כך . וכ' הש"ך בשם כל בו אם היא כולה מלאה ואין שם חלל סביבותיה ולא ריקות כלל אז ניכר שכך היה תחלת ברייתה וכשירה ואם נמצא חלל שם באמת הקטינה ואסורה עכ"ל (כוליא שהיתה קטנה ולא הספיק לשערה אם היתה יותר מכפול או מכענבה עד שנאבדה הבהמה מותרת מטעם ס"ס ספק שהיה יותר מכפול וספק שמא מתחלת ברייתה היתה קטנה ולא ע"י חולי . מיהו אם הכוליא האחרת היתה סרוחה או שום ריעותא אע"ג שלא נטרפה בזה טריפה דאין כאן אלא ספק א' שמא היתה גדולה מכפול . אבל בספק שמא מתחלת ברייתה היתה כך קטנה זה אין לומר כיון דאינו הכוליא האחרת סרוחה מחמת חולי אנן סהדי שגם זה הכוליא קטנה קטנותא מחמת חולי כנה"ג דף קס"ע) : (ז) וטריפה . ומהרש"ל חולק ע"ז ופוסק שאף ע"י חולי התחזור להיתר הראשון (דהרי מלינו בריאה שניקבה ודופן סותמתה דכשירה אע"ג דקודם הסביכה טריפה) אבל הט"ז וש"ך פוסקים כהמחבר (אם כוליא א' גדולה מאד ומאד פסק בש"י בצירוף גדולי הוראה להתיר שמתחלת ברייתה היתה כך והיינו רביתייהו) : (ח) שתים . כ' הש"ך בשם ב"ח הל' משמע שהשלישית אינה עומדת בשורה א' עם השתים אלא נמצאת במקום אחר אבל אי עומדות זו אצל זו ואיכא לקותא בחדא טריפה דמאן יימר דהיתירה לקוי דלמא שאינה יתירה לקוי וה"ל לקתה בכוליא א' וטריפה (ונמשך אחריו נ"צ סי' נ"ח) (והט"ז כתב לא ידעתי מי הכניסו לכך להוסיף בטריפות ע"י חילוק זה דודאי על כל א' יש שם יתירה וכל שנשארו ב' כהלכתן אמרינן שהם הכליות ופשוט הוא עכ"ל ומהרש"ל כ' דאם יש ג' כליות וכולם עומדים בדרא חדא ויש לקותא או שאר חסרון בא' מהם כשירה אבל אם השלישית אינה עומדת בדרא והלקותא או החסרון הוא בא' מאותן הב' העומדות בשורה טריפה וצ"ע לדינא והש"ך הניח דבר זה בצ"ע . ופר"ח כ' אף אם נמצא כוליא יתירה כל שיש לקותא בכוליא א' מהן טריפה ע"ש) : (ט) דלובן . כ' מהרש"ל אע"ג דאינו פוסל אלא עד שיגיע ללובן שבכוליא ובמה ניכר דלקוי הוא הלא כבר הוא לבן י"ל כיון דא"א למיקם עלה טריפה דספק דאורייתא הוא עכ"ל : (י) מראה . כ' רש"ל כיון דשינוי מראה אינו מן התלמוד בכוליא ע"כ אין לאסור אלא כשמגיע עד הלובן שינוי מראה פוסל אא"כ הגיע ע, החריץ כמ"ש רש"ל ודלא כהט"ז . ואם ישראל אמר שראה בהרת שחורה בכוליא ולקחה העובד כוכבים יש להכשיר משום ס"ס ע"ד שכתב הכה"ג בכוליא שהקטינה עיין שם :

פתחי תשובה

דאין חילוק בזה ואפילו בלקתה רק הלובן מהני טריפה אך מה שכתב הכו"פ דמספיקא לא מטרפינן דינו אמת והוסיף בה טעם לשבח ע"ש : (ז) והיכי ידעינן . עיין בתשובת שבות יעקב ח"ב סי' ס"ב שנשאל בדבר שנמצא בבהמה כוליא אחת גדולה מאד וכוליא שניה נתקטנה מאד ולא היו יכולין לעמוד על הבירור אם נעשה כן מתחלת ברייתה או לא והשיב להכשיר מדהגדיל שניה שלא ע"י חולי כי ודאי נעשית כך מתחלת ברייתה אמרינן דהשניה ג"כ מתחלת ברייתה נתקטנה והסכימו עמו גדולי הוראה בזה ע"ש : **(ח)** ואיך תחזור להכשירה . עיין בה"ט סק"ז ועיין בשו"ת יריעות האהל סימן כ"ה שהאריך להביא ראיה לדעת מהרש"ל להכשיר בזה ומ"מ מסיק שהוא מתירא להכריע ובפרט להקל אך במקום הפסד מרובה וכדומה יש לסמוך ולהתיר ע"ש . ועיין בשאילת יעב"ץ חלק ב' סימן ק"ז שדעתו לאסור בזה אף בהפסד מרובה ע"ש [ועיין בתשובת משכנות יעקב סי' כ' מ"ש בזה ומסיק דהמקיל לא הפסיד ויש לו סמך בדברי רש"י בכורות דף ל"ט ע"ש ועיין מ"ש לקמן סימן פ"א ס"ב מדין החלב מבהמה כזו ע"ש] : (ט) צריך לבדוק . עיין בשו"ת תולדות יצחק סימן י"ג שכתב דאם לא הספיקו לבדוק את הכים שלהם עד שנאבד טריפה מספק ע"ש .

חדושי בית מאיר

שמעשה כך היה י"ל דאפילו לא נשאר אף מקלתו ע"י מים זכים כשר : (בש"ך ס"ק ט"ו) מסיג על ראיות מהרש"ל מריאה שניקבה ודופן כותמתה . וכתב דהתם הטעם משום דהוי סתימה דמעיקרא ר"ל שגם לא היה טריפ' מעולם כיון שקודם הנקב כבר היה סתום ואזיל לשיטתו בסי' ל"ו . אמנם בדף מ"ו מוכח דלאו היינו טעמא אלא אדרבה דוקא קרום שעלה מחמת מכה הוא דאינו

גליון מהרש"א

(סעיף ו' ט"ז סקי"ג) **שאין** חוזר להכשירו . ע' גליון לקמן סי' נ"ה ס"א: (סעיף ז' ש"ע) **אם** היו ג' כוליות.

עי'

יד אברהם

כפול בכלל או לא בכלל יוכל להכשיר כפול וכדעת בה"ג והתוס' שכתבו דל"א ש"ח להחמיר אלא במשנה או ברייתא . ומיהו קשה שהרי גם במימרא דאמורא מבעיא לן בפל"ט ולא איפשטא . וכה"ג הקשה המעדני מלך פ"ב דברכות ושם כתבתי ליישב אבל כאן אין ליישב . אך מ"ש בס' א"ל להביא ראיה לאסור מהירושלמי דסוכה גבי הא דתני אתרוג עד כאגוז כאגוז עצמו פסול ז"א דהתם בברייתא היא יקי"ל דשיעורא להחמיר משא"כ הכא דלאו ברייתא היא :

צבי לצדיק

(סימן מ"ד בש"ך ס"ק י"ט) **פוסל** בה כו' . שאני כוליא כיון דלקותא. קשה לי הא טחול נמי לקותא פוסל

כמ"ש

האברים חוץ מריאה אין שינוי מראה פוסל שאני כוליא כיון דלקותא פוסל בה ושינוי מראה הוי לקותא כדאיתא בש"ס פרק א"ט (דף מ"ז ע"ב) וכמ"ש בסי' ל"ח בס"ק א': **ב** אין טרפות כו'. כ' מהרש"ל שם סי' פ"ט דבכוליא יש להקל יותר בעוף (מבטחול) [מבהמה] מטעם שכתב האגור בשם מהרי"ל (ומביאו ב"י) שכליות העוף הם סגורים בעצם ואינם מגיעים שם בני מעיים עכ"ל וכן משמע בדברי הרא"ה בס' ב"ה דף כ' ולדברי הט"ז בכאן הם קשים להולמם וכבר השיגו הל"ח דף קס"ח ע"ב ואולי יש ט"ס בדבריו ע"ש :

מה א או עוף כו'. והתוס' והפוסקים כתבו לר"ת בעוף טרפה וכן הוא בהגהת ש"ד סי' פ"ח ובא"ו דמהרש"ל סי' ל"ו וז"ל כ' ראבי"ה שאם ניטל בעוף המעיים וזהו שהביצה מונחת בו ר"ח ור"י פוסקים בעוף לאיסור מא"ז עכ"ל וכ"פ הב"ח דיש להחמיר היכא דליכא הפסד מרובה וכ"פ באו"ה כלל כ"ה דין ט' וכן מסיק בד"מ וכ' וראיתי בא"ז כדבריהם : **ב** וכ"ש ניקב. כלומר לפי הכלל דקי"ל לקמן סי' נ' ס"ב דכל אבר שאם ניקב טרפה כו' אם ניטל טרפה אלא דיש מחמירין בניקב כו' וכ"כ בד"מ אבל בניטל האם לכ"ע כשרה כדאיתא במשנה ובש"ס בהדיא : **ג** ויש מחמירין כו'. והב"ח כ' דנראה מסוגיא דש"ס פא"ט ופ' אחד דיני ממונות דמדינא אסור בניקב או נימוק האם ולפיכך אפילו בהפסד מרובה אסור מיהו בנחתך מקלתו כשרה עכ"ל ולא נתבררו לי דבריו וכן בתוספות פא"ט (דף מ"ח ע"א) והאגודה שם סימן מ"ז משמע להדיא דניקב האם כשרה וכן משמע מרוקח סי' של"ח וכן נראה מדברי שאר פוסקים : **ד** בניקב כו'. ומבואר בהגהת ש"ד ובאו"ה שם דבנחתך כשרה ומביאם בד"מ והכי איתא בש"ס פ' אחד דיני ממונות (דף ל"ג ע"א) : **ה** והכי נהוג כו'. וכ"כ מהרש"ל בא"ו שלו שם דירא לנהוג הכי אלא שבספרו פא"ט סימן מ"ב חזר בו עיין שם :

ט טו כוליא שהאדימה כולה או מקצתה כשרה :

י **ב** [טז] יו אין טריפות (טז) בכוליא של (יא) עוף :

מה דין אם ניטל השליא. ובו ב' סעיפים :

א א בהמה **א** [א] (א) או (א) עוף שניטל האם שהולד מונח בה כשרה :

הגה **ב** [ב] וכל שכן ניקב דכשר (ד"ע) (**א**) **ג** [ג] *) ויש מחמירין לאסור **ד** בניקב (ב) או (ב) נימוק (שם ורוקח ועס"ק ג' והגה' ש"ד סימן פ"ח בשם א"ז ואו"ה כלל כ"ה) ויש להחמיר אם לא במקום הפסד מרובה :

ב [ד] ניטלה שלחופית שמי רגלים נקוים לתוכה ב כשרה [ה] ויש ג אוסרין : **ה** (והכי נהוג (ג) להטריף (ג) אפי' בניקב) (טור בשם ר"ח והגהמיי' פ"ח מה"ש בשם התוס' ריש דף מ"ח ואגודה וכ"ה בהג"ה ש"ד סימן פ"ח בשם א"ז וד"מ בשם מהרא"י ומהרש"ל בא"ו שלו סימן ל"ו בשם ראבי"ה ור"י) :

ואם היא ירוקה כשרה וכבר ב"י שהוא למדו מדברי העיטור וע"כ תמה מנין לו זה ונראה פשוט שזה הוא דעת עצמו וס"ל דאין זה כלל שינוי מראה ולא הוה לקותא כלל כדאמרינן גבי ריאה מטעם שלא נפל בו דמו ולא כללו כלל בכל שינוי מראה שהם לקותות וכן עיקר להלכה ובת"ח כתב דמראה גע"ל כשר דנוטה לאדמומית וגרי"ן ובלו"א טרפ' ותמוה מאד למה ישתנה מן הריאה דאמרינן להיפך ובפרט בירוק דהטעם משום דלא נפל דמו וכן עיקר דהטור כתב בהדיא דירוק כשרה ויש בו טעם להיתר למה נטריפנו והיינו ירוק גרי"ן וזה לא נכנס לכלל מראה כלל גם מ"ש דגע"ל נוטה לאדמומית קשה דהא בסי' קפ"ח לענין דם נדה אינו כן ע"כ אין להתיר במראה גע"ל וכתב רש"ל כיון ששינוי מראה בכוליא אין לו ראייה מהתלמוד ע"כ אין לאסור בשינוי מראה אא"כ הגיע עד לובן שלו ולא משמע כן מדברי בעל העיטור שהביא הב"י שלא חילק בין כוליא לריאה אלא בענין המראות שאין מראיהן שוה אבל בזה שבריאה טרפה אע"פ שלא נכנס כלל לתוכה כמו שכתבנו לעיל סי' ל"ח ה"ה בכולי' כך והטעם דסופו לקלקל הכל כנ"ל : **(טז) בכוליא של עוף**. הטעם בשם מהר"י מולין לפי שכליות העוף הם סגורים בעצם ואין מגיעים שם בני מעיים וכתב ב"י בשם א"ח ומטעם זה התיר הר"ם תרנגולת שנפחה כולייתה כביצת תרנגולת ושחורה כדיו עכ"ל :

מה (א) ויש מחמירין. הוא הרוקח שמביא ב"י וכ' עליו ואיני יודע מנין לו דסברא הוא דלא חמיר נימוק מניטל עכ"ל וכ"כ רש"ל שלא נראה לו כדברי הרוקח דמנין לו לחלק בין נימוק לניטל ואין להוסיף על הטרפות עכ"ל גם רמ"א בד"מ כ' דהרא"ש ורשב"א ור"ן ור' ירוחם מכשירין אלא דבאין הפסד מרובה החמיר כאן. ומבואר בב"י ע"פ מסקנת התו' שגם בעוף בחלל של ביצים שלו דינו כמו בבהמה באם. רש"ל הביא מעשה שמצאו מחט תחוב בחלל של ביצים והטריפוה משום שהוא בחלל הגוף ושמא ניקבה אחד מהאיברים וכן הוא באו"ה :

טו הרוקח : יו טור בשם הרשב"א ובשם גדולי המורים והוא הרמב"ם בפ"י מהלכות שחיטה דין י' ואגור בשם מהרי"ל :

א משנה חולין דף נ"ד וגמ' דף נ"ה : ב טור בשם ראב"ן וכן הסכים הרא"ש : ג שם בשם רבינו חננאל וכ"פ בשערים והגהות מיימוני בפ"ח מהלכות שחיטה בשם התוס' וכ"כ הרוקח :

נקודות הכסף

גדולה וכתב הגאמ"ו ז"ל בס"ק י"ג דאם שניהם שוים טרפה והביא זה בשם כמה פוסקים והתם נמי אמאי לא אמרינן שאינה הפוכה היא הורדא ושאינה הפוכה יש לה תואר ורדא והפוכה דינה כמו קטנה הורדא אלא ודאי כיון דשניהם ספק אמרינן דלמא ההפוכה היא הורדא וטרפה ה"נ ל"ש והוא דמיון ברור לדברי הב"ח. וגם ממ"ש הגאמ"ו ז"ל בס"ק י"ז הטעם דטרפה משום ספק דאורייתא וה"נ ל"ש. עכ"ה :

חדושי הגרשוני

עומדות בדרא חדא ויש לקותא או שאר חסרון בא' מאותן השתים העומדות בדרא טריפ' עכ"ל. כך צריך להיות או שאר חסרון באחד מהם כשרה. אבל אם הג' אינה עומדת בדרא והלקותא או חסרון הוא באחד מאותן השתים העומדות בדרא טריפה :

פרי חדש

עיקר וכל שכן להחמיר ואף שמצאתי ג"כ להאו"ה כסברת הראב"ד שכתב בכלל נ"ג כליות שנשתנו מראיתן מלבד ירוק טרפה ודווקא שנשתנו כולן ולא מקצתן ע"כ. אין נסמוך עליו בזה ועוד שאפשר שכוונת האו"ה היא כמו שהבין הב"ח שר"ל שצריך שיגיע השינוי מראה למקום חריץ אבל במקצתן ולא הגיע למקום חריץ כשר והה"נ דאף לדידיה אי איכא שינוי מראה במקום חריץ לחודא ולא בשאר כוליא דטרפה הוי. ועוד אני אומר שהראב"ד נדחק בכאן בזה משום דאזיל לטעמיה דסבור גם בשינוי מראה דריאה שאינו פוסל אלא בכולה אבל לדידן דקי"ל דבכל שהוא פוסל וכדלעיל בסי' ל"ח ס"ג פוסל בכל שהוא כיון שעיקר הלקותא בלובן כנ"ל. ספק אם הגיע ללובן טרפה ועמ"ש בריש סי' כ"ט ע"ש :

(סי' מ"ה בש"ע ס"א בהג"ה) *ויש מחמירין בניקב כו'. הב"ח כתב לענ"ד מסוגיית ההלכה פרק אחד ד"מ ופא"ט דמדינא אסור בנימוק או בניקב האם ואפילו איכא הפסד מרובה טריפה מדינא מיהו בנחתך מקצת כשרה עכ"ל ואינו נראה דמ"ש דנראה מסוגיית ההלכה דבניקב טריפ' ליתא שאין נראה כן בשום מקום ואדרבה מהא דאמרינן בא"ט הורו בטרפחת להיתירא כרבי בזפק שמעינן דאפילו ניקב כשר דהא רבי בזפק אמר אפילו ניטל וכ"ש ניקב דכשר. וכן מוכח מדברי התו' דף מ"ח שכתבו שלחופית היינו שהולד מונח בתוכו אבל ניקב כיס השתן טרפה מכלל דבשלחופית אפילו ניקב כשרה גם מ"ש דבנחתך מקצת כשרה דברי תימה הם לשיטתו דכיון דניקב טרפה נחתך היינו ניקב וכבר כתבתי לעיל בסי' מ"ג ס"ק ד' דלא קי"ל כההוא שנויא דניקב לחוד ונחתך לחוד ואף לבה"ע דפסק כההוא לישנא היינו דוקא גבי טחול ואינו דומה לשאר טרפות. אבל בעלמא אף בעה"ע מודה ואולי לישנא דמתני' דבכורות אטעייה דקתני אין פרה וחזירה יוצאים מאלכסנדריא של מצרים אא"כ חותכין האם שלה כדי שלא תלד סבר לישנא דחותכין מקצתה וליתא דחותכין לגמרי

חידושי רע"ק

אם נמצא בה מוגלא ולא הגיע למקום חריץ. יש לומר דהוי ספק ספיקא. ספק שמא

ביאור הגר"א

כו' : [טז] (ליקוט) אין כו'. כמש"ל סי' מ"ג ס"ו בטחול ועוד דאין לובן בעוף ואין טרפות בכוליא אלא בלובן. ת"ה ג' ב' וע"ש שמספקק בזה (ע"כ) :

מה [א] או עוף. עתוס' נ"ו ב' ד"ה איבעיא כו' ומיהו שמא כו' ונראה דגרסינן כו'. וכ"פ הפוסקים : [ב] וכ"ש כו'. כמש"ל סי' מ' ס"ה : [ג] ויש מחמירין כו'. דמדמין לטחול ועד"מ ולפי מש"ל סי' מ"ג ס"ב דנחתך שוה לניקב וכאן כשר כמ"ש בבכורות כ"ח וסנהדרין ל"ג א"כ ה"ה לניקב : (ליקוט) ויש מחמירין כו'. א"ל שחר כמ"ש סי' נ' ס"ב ואין לדמות לטחול כמ"ש הרא"ש רפ"ג דדוקא טחול שאין נקובתו כשאר נקובות שדוקא בסומכיה כו' ועוד דא"כ הל"ל הורו בטרפחת כטחול ולא ה"ל למיתליא בזפק דהא זפק כשר בניקב לכ"ע (ע"כ) : [ד] ניטלה כו'. כמ"ש (נ"ד א') דאין להוסיף על הטרפות ועוד דדמי לחלחולת כו' שם נ' א'. הואיל וירכים כו' אין חוזרין לגוף וה"ה כאן : [ה] ויש אומרין. שסוברין שהוא בכלל בני מעיים :

פתחי תשובה

ולדברי תשובת יריעות האהל שהבאתי לפני זה נראה דיש להקל בזה עיין ברלא ספר פמ"ג ליו"ד בכללי הוראות או"ה אות ו"ו :

מה (א) או עוף. [עבה"ט ומ"ש ויש לחקור אם נמצא לה ב' שאם כו'. עיין בספר לבושי שרד סימן י"ח שכתב דתרנגולת שנמצאו בה שני מעיים שהביצה מונחת אינו כשר אלא בהפ"מ ואולם אם אינם דבוקים זה בזה מי שירצה להתיר באין הפ"מ אין מוחין אותו אבל אם אחת גדולה ואחת קטנה כשר גם באין הפ"מ אפי' אם הם דבוקים יחד מיהו אם אחת מהן דבוקה באבר אחר דמיטרף בנקב כגון בדקין וכיוצא אינו כשר אלא בהפ"מ בין שהגדולה דבוקה בין שהקטנה דבוקה ע"ש בטעם הדבר] : **(ב) או נימוק**. עבה"ט ומ"ש לענין גישוואלני ביצים בעוף עיין בזה בתשובת אמונת שמואל סימן י"ח שכתב בפשיטות להתיר ועיין בשו"ת קרית חנה סי' י"ח שמפקפק ע"ז וסיים מ"מ קבלתי מרבותי להתירו בלי פקפוק ע"ש ועיין פמ"ג שדעתו להחמיר באין הפ"מ. ועיין בתשובת מקום שמואל סי' כ"ח : **(ג) אפילו בניקב**. עיין בתשובת נו"ב תניינא חלק יו"ד סי' כ"ה בענין בהמה שבחייה היו יוצאים מי רגליה תמיד ושוב נשחטה והיה מים בחלל הגוף וכתב דאין הטפטוף ראייה לנקיבת כיס השתן להטריפו ע"י זה ולכן יש להכשיר בהפ"מ בבדיקת כל איברים הפנימים וגם הוושט היטב שאין בהם שום ריעותא והריאה צריכה נפיחה ואמנם לפי שקשה בדיקה זו מאד לעיין בכל אבר וגם הריאה צריך להניח בפושרין ולבדוק ולכן קשה להקל אפילו בהפ"מ יותר טוב להחמיר ע"ש. ומה שהשיג שם על השואל שכתב שאף הב"ח בתשובה שרוצה להכשיר דוקא בעוף אבל לא בבהמה וכתב הוא ז"ל שלא ידע הפרש בין עוף לבהמה. הנה השואל הזה כוון לדבר הפר"ח שכ"כ בהדיא הביאו הבה"ט בסימן מ"ח סק"ב וכדומה שלא עיין בתשובת ב"ח עצמו שכתב שם בהדיא הטעם דעוף אין לו כיס השתן ע"ש :

באר היטב

וט"ז חולק עליו וס"ל דשינוי מראה אף שאינו מגיע עד הלובן טריפה דסופו לקלקל הכל ואיתא בטור אם היא ירוקה כשירה ונחלקו הפוסקים אם הוא מה שקורין בל"א בלו"א או גע"ל וכ' הש"ך דבסי' קפ"ח קיי"ל דמראה גע"ל אינו נוטה לאדמימות אפי' לקולא וכ"ש לחומרא וכן לעיל סי' ל"ח בריאה אלמא דיש חילוק בין אדום לגע"ל וכ"כ הט"ז דאין להתיר במראה גע"ל ובמראה גרי"ן יש להתיר ע"ש (כ' פר"ח בלובן שבכוליא יש עליו קרום דק מלמעלה ולפעמים נמצא אותו קרום שחור נוט' לדיותא ותחת אותו קרום מוציאין הלובן לבן כשאר הכליות כשירה ע"ש. בת"ח כתב דמראה גע"ל כשר דנוטה לאדמימות וגרי"ן ובלו"א טריפה ע"כ. וט"ז וש"ך חלקו עליו ופסקו דמראה גע"ל טריפה ומראה בל"א כשרה ופר"ח מטריף בכל גווני ע"ש) : **(יא) עוף**. וכתב (ב"י בשם או"ח) שהר"ם התיר אפי' היא נפוחה ושחורה כדיו (לפי שכליות של עוף הם סגורים בעצם ואין מגיעין שם הבני מעיים ודוקא בעוף אבל בבהמה וחיה אין חילוק בין דקה ובין גסה ודינם שוים. דמש"א דף קמ"ו) :

מה (א) עוף. כתב מהרש"ל בשם ראבי"ה שאם ניטל בעוף המעיים שהביצה מונחת בו דטריפה וכ' הב"ח דיש להחמיר היכא דליכא הפסד מרובה. (ופר"ח חולק ויש לחקור אם נמצא לה ב' האם מה דינה ונראה דזה תלוי בחילוק הפירושים בהאי דכל יתר כנטול דמי עיין כנה"ג קס"ג) : **(ב) נימוק**. כ' הש"ך דבנחתך כשירה. (והב"ח החמיר אפי' בהפ"מ בניקב או נימוק האם מיהו בנחתך מקלתו כשירה. ופר"ח כתב לדינא נקטינן להקל בניקב ובנחתך קצת ובנימוק ומכ"ש ניטל ע"ש. ולפ"ז בעוף שנמצא לפעמים בחלל של ביצים שקורין בל"א גשוואל"ני אייע"ר והביצים נימוקים כמו מוגלא כשר בהפ"מ לרמ"א ולש"ך ופר"ח אפי' בלא הפ"מ אם נימוק הולד במעי בהמה עיין פר"ח וכנה"ג דמכשירין דומיא דנימוק האם שהולד מונח בו ורוב הפוסקים מטריפין הולד והבהמה (עיין בס' א"ח סי' י"ח ופר"ח ס"ס זה) : **(ג) להטריף**. וכ"ש ניטל וכ"כ תוס' פ' א"ט דף מ"ח אם ניקב בית השתן או ניטל טריפה. שוורים המפטמים דם צריך לבדוק השלחופית שמא מי השתנה אם לא ניקבה מותרים באכילה (הגהות לה"פ) וכ' מהרש"ל שמצאו מחט תחוב בחלל של ביצים והטריפוהו משום שהיה בחלל הגוף ושמא ניקבה א' מאברים הפנימי':

יד אפרים

(ש"ע סעיף ט') **כוליא** שהאדימה. עי' בתו"מ בשם ת"ש דהאדים הלובן אין לך שינוי מראה גדול מזה וכדבריו מבואר בשו"ת מוסר"י בן מגא"ש סי'. ע"ש כיון שהאדים הלובן שמחמת מכה נעשה לקותא כו' ע"ש והביאו מח"ב מתשובת כת"י (שלא באו לדפוס עדיין) :

(סימן מ"ה סעיף א') **בהמה** או עוף. עבה"ט ומ"ש בשם כנה"ג כשיש לה שני אם כתב במח"ב להכשיר מכח ס"ס בין בבהמה בין בעוף אף בלא הפ"מ : (שם בהג"ה) **לאסור** בניקב או נימוק. עבה"ט ועיין בשו"ת פרי האדמה דף מ"ד דבירושלים פס"ק המנהג להטריף בנימוק ע"ש ועיין בתשובת ב"ח סי' קנ"ו בנימוק או ניקב האם יש להחמיר ודוקא בניטל או נחתך אפילו מקצתה די"ל נחתך לחוד וניקב לחוד ואע"ג דבטחול

מטה יהונתן

הש"ך דלא מטרפא עד שיגיע הלקותא על הלובן ואם לקתה הלובן לבד נמי טריפה וצ"ל להגמרא לומר והוא דמטי הלקותא למקום חריץ הא בשאר כוליא לית בה רק בלובן לא ה"ל למימר רק אם לקתה בלובן טריפה ולמ"ש

גליון מהרש"א

עי' לעיל ל"ה ס"ק י"ב : (סעיף ט' ט"ז סוף ס"ק ט"ו) **ה"ה** בכוליא כך. היש"ש וב"ח ופ"מ ות"ש מכשירי' בלא הגיע למקום חריץ : (סעיף יו"ד ט"ז סקט"ז) **שנפחה** כוליתה. ע' גליון לעיל ס"ה :

(סימן מ"ה סעיף א' ש"ע) **בהמה** או עוף שניטל האם. ובנימוק הולד טריפה וביצים קרושים (געשוואלען) באין הפ"מ ואין צורך שבת יש לאסור דהם כמו הולד בבהמה שכתי במ"ז. ובש"ך סוף סק"ג ומשמע שם דניקב ונימוק כחדא נינהו וע' ת' אמונת שמואל סי' י"ח דדי להטריף בנימוק המעי' של ביצים ולא בביצים קרושים וע"ש מה שהשיג בנימוק הולד וכ' דג"ז אינו טריפה : (ש"ך סק"ה) **שאם** ניטל בעוף המעים. המעים הוא האם שהשלל מונח בתוכו והשלל הוא אשכול שהביצים בתוכו וניקב המעיים טריפה לא השלל. משבצות :

חדושי בית מאיר

קרוש. ולהכי אינו חוזר להכשירו אבל סתימת דופן דסתימה מעליות' היא מהני אפילו אחר שנטרפה דהיינו קודם שהיה סביך היה טריפה וכמשמעות קושית הגמ' ע"ש ברש"י ומהרש"א ומו"ה לובלין וביאור דברי רש"י דף מ"ג עי' ת"ש סי' ל"ו וק"ל :

יד אברהם

(סימן מ"ה סעיף א') **בהמה** או עוף שניטל האם שהולד מונח בתוכה כשירה. עי' בשו"ת אמונת שמואל סי' ח"י שהתיר עוף שנמצא בו (געשוואלענע אייער) והמעי שמונחים בו לא ניקב ולא נימוק. וכן נימוק הולד במעי בהמה כשרה :

צבי לצדיק

כמ"ש רמ"א סי' מ"ג ואפ"ה שינוי מראה כשר כמ"ש הש"ך שם ס"ק ד'. וי"ל דבטחול לקתה טריפה מטעם נקיבה. אבל כוליא דניקבה כשר ולקותא טריפה וכיון דליקוי לחוד גרים גם מראה פוסל :

(סי' מ"ה ס"א בהג"ה) **והכי** נהוג. בספרים מדויקים כן והכי נהוג שייך אחר סעיף ב' (ועיין כרו"פ ופר"מ) :

מו דיני טריפות בבני מעים . ובו ו' סעיפים :

א א ניקבו הדקין טריפה **א** [א] ואפילו ליחה שבהן סותמתן אינה (א) סתימה ואפילו היא דבוקה בהן הרבה עד שאין יכול להוציאה אלא ע"י הדחק (א) **ב** ב ואם חלב טהור סותם **ג** (ב)(א) כשרה **ד** שכל (ב) חלב (ג) טהור סותם טמא אינו סותם **ה** ג חוץ מקרום שעל(ד) הלב וחלב (ב) שעל גבי **ו** הכרכשתא (פי' מעי הדבוק בפי הטבעת) שאע"פ שהם טהורים אינם (ה) סותמים ד וחלב חיה שכנגדו אסור בבהמה אינו סותם **ז** [ב] ה והעוף כל שומן שלו סותם :

הגה [ג] ואינו סותם אלא (ג) באותו אבר שהשומן דבוק בו בתולדתו אבל אם סותם נקב של אבר אחר לא מקרי סתימה וטריפה (ב"י בשם תוספות והרא"ש והרשב"א) :

ב יצאו הדקין לחוץ [ד] ו והוחזרו מאליהן כשרה **ח** ואם החזירן אם נתהפכו אע"פ שלא ניקבו טריפה שאי אפשר שיחזירוהו כמות שהיו אחר (ו) שנהפכו ואינה חיה **ט** [ה] וה"ה אם לא יצאו ונמצאו (ז) (ג) מהופכין טריפה (ל' רמב"ם פ"ו מה"ש דט"ו) :

הגה וכן אם נמצאו המעים בין עור לבשר ונמצא תפור שם יש לחוש שיצאו ונתהפכו **י** אבל אם לא נמצא שם תפירה ולא ניכר שם שנקרע

טורי זהב

מו (א) ואם חלב טהור סותם . ה"ה בשר שסותם כמ"ש הרמב"ם שהבאתיו סי' מ"א סעיף ב' וכתב באו"ה כלל כ"ב וז"ל ודוקא בדבר שנקובתו במשהו אבל בדבר שצריך שיעור לנקובתו ולחסרונו כמו נקובת הטחול אין מועיל בו סתום חלב או בשר עכ"ל ובד"מ הביא זה בלשון זה כמו בטחול אינו סותם אם ניקב בסומכיה דהא גם לנקובתו שיעור שצ"ל מפולש ע"כ וכ' עליו ד"מ ולא ידעתי מה חילוק יש בין ניקב הטחול לשאר נקבים דכולם צריכים להיות מפולשים או ניקב לחלל אם יש לו חלל דהוה כמפולש כמ"ש התוס' פא"ט עכ"ל . ותמהני עליו על אשר לא ירד לסוף דעת או"ה כי דבריו נכונים דבכל נקב מפולש שאיסורו במשהו מהני אם נסתם עליו חלב או בשר דהא בכל שהוא שאינו מפולש סגי כמו שמצינו בקורקבן שאפילו השומן סותמו כשר מבא"כ בטחול שאין הבשר באינו מפולש ונשאר שלם במשהו למעלה אלא צריך שיהיה נשאר חלק גדול בסומכיה למעלה דהיינו כעובי דינר בזה לא מועיל סתימת חלב או בשר אלא מן בשר הטחול עצמו צריך שיהיה כעובי דינר וזהו שכתב או"ה לפי נוסחת רמ"א שיעור שצריך להיות מפולש פי' שיש שיעור למה שיהיה נשאר ובלאו אותו השיעור הוה כמפולש וכנ"ל להלכה דבטחול לא מועיל סתימה כעובי · דינר כלל והוא דבר פשוט לענ"ד : **(ב) שעל גבי הכרכשתא** . פי' שקורין טבהיא חלב שעליה נעשה קרטין קרטין כעין חטים עגולים ע"כ אינו סותם וכן שומן הלב עשוי ככובע ועיין ר"ס מ' שאפי' שומן של הלב אינו סותם לפי דעת או"ה ורמ"א : **(ג) באותו אבר שהשומן דבוק בו** . אבל בבשר נראה פשוט שסותם אפי' בשל אבר אחר שהרי מצינו גבי ריאה שנקבה

שפתי כהן

מו א ואפילו ליחה כו' . הוא הגלד העשוי כלמר מכפנים וגוררים אותו בחוזק מהם וכתבו הפוסקים דה"ה אפי' עלה קרום ונסתם אינו קרום דבכל הנקובים אין הקרום סותם וכ"כ לעיל סי' ל"ו ס"ק ו' : **ב ואם חלב טהור כו'** . מדברי התוס' פא"ט (דף מ"ט ע"ב) והפוסקים במה שכתבו בשם ר"י על מחט שנמצא בקורקבן וניקבה הכיס שלו וגם בשרו רק שהיה שומן סותם למעלה והתיר עכ"ל מבואר דאפילו מחט תחוב בנקב והלב טהור סותם כשר : **ג כשרה** . וכתב באו"ה כלל כ"ב דין ה' דוקא בדבר שנקיבתו במשהו אבל בדבר שצריך שיעור לנקיבתו ולחסרונו כמו נקיבת הטחול אין מועיל בו סתימת חלב או בשר עכ"ל ומביאו בת"ח סוף כלל ל"ו אבל בד"מ מסיים בדברי או"ה כמו בטחול אינו סותם אם ניקב בסומכיה דהא יש גם לנקיבתו שיעור שצ"ל מפולש ע"כ ולא ידעתי מה חילוק בין נקיבת הטחול לשאר נקבים דכולן צריכים להיות מפולשים או נקובים לחלל כשיש להם חלל דהוי כמפולש כדמשמע בהוספות והר"ן והרא"ש עכ"ל ד"מ . ונ"ל דה"ק דטחול כיון דלאי אשתייר ביה כעובי דינר זהב כשרה כדלעיל סי' מ"ג א"כ אינו פוסל אלא כשלא נשתייר כעובי דינר זהב א"כ כשניקב לא מהני סתימה דדלמא אינו סותם כ"כ כעובי דינר זהב וכן כל דבר שיש שיעור לחסרונו ול"ד לחלחולת דסעיף ה' דאע"ג דיש שיעור לחסרונו כשרה בין הירכיים ואע"ג דמשמע מדברי רש"י פא"ט (דף מ"ג סוף ע"א) דהיינו נמי מטעמא דקיי"ל בשר סותם יש לומר דהתם שאני הואיל ודרך המאכל הוא לירד למטה אם כן כשהירכיים מעמידין אותה שוב אינו יוצא לחלל הגוף ויורד למטה כטבעו משא"כ הכא : **ד שכל חלב טהור סותם** . וכב"י וד"מ דה"ה בשר נמי סותם כמו הדרא דכנהא דבסמוך סעיף ג' וכדאמרינן גבי ריאה בסימן ל"ו ס"ו דהיכא דניקב סמפונא דריאה לבשר סותם ע"ש והכי אמרינן לעיל סימן ל"ט סי' י"ח גבי ריאה שניקבה ודופן סותמתה מיהו הייט דוקא בבשר שאלו בתולדתו דאל"ה לא עדיף משומן דאינו סותם בכה"ג כמ"ש הרב בהג"ה : **ה חוץ מקרום שעל הלב** . הוא טרפשא דלבא ועיין לעיל סימן מ' ס"ק ב' : **ו הכרכשתא** . הוא החלחולת שבסעיף ה' והטעם לפי שחלב שעל הלב והכרכשתא אינם מהודקים בו שפיר וה"ט נמי דחלב טמא שהוא ג"כ אינו אדוק היטב : **ז והעוף כל שומן שלו סותם** . דעוף לא מצינו כנגדו טמא ועי"ל סימן מ"ט ס"ב : **ח ואם החזירן אם נתהפכו כו'** . משמע כל שידוע שלא נתהפכו כשרה וכ"כ הטור אבל אם החזירן ולא הפך בהם כשרה עכ"ל וכ"כ בס' ל"ח דף קע"א ע"ב ומסיק דאם אותו שהחזירן לא מסיק אדעתיה לדקדק בזה וכה"ג חיישינן דנתהפכו אלא דהיכא דידוע שלא נתהפכו כשרה כו' : **ט וה"ה אם לא יצאו כו'** . ודעת ראבי"ה שמביא בהגהת ש"ד סי' פ"ה ומביאה רש"ל שלו דאם לא יצאו לחוץ כשר בין נהפכו ע"י עצמם בין ע"י אחר וכן דעת מהרש"ל פא"ט סי' ל"ח ע"ש : **י אבל אם לא כו'** . וכתוב בס' ל"ח שם מעשה בא לידי בתרנגול מסורס שלא היה ניכר בו שום קרע ולא תפירה

באר הגולה

א מסקנת הגמ' חולין דף נ' דאין הלכה כרשב"ג בזה : ב שם דף מ"ט וכרב : ג מימרא דרב כהנא שם וכתרתי לישני דאיתא שם : ד בעיא דר' זירא שם ונפשט': ה תוס' שם בשם ר"י וסיים שם דמיהדק שפיר : ו משנה שם דף נ"ו וכאוקימתא דרב

פרי חדש

משמע דהיינו כולה . ולענין דינא נקטינן לקולא בניקב וגימוק מכ"ש ניטל כפסק הגהת רמ"א . תרנגולים שנמצאים בצלייתן ביצים כרוחים ונקרשים יש להכשירן אמונת שמואל סי' י"ח ופשוט הוא וכבר בא דין זה מעשה לידי מידי עברי בסיניגאלייא קוד'ראיתי הספר הנזכר והכשרתי. כתב בהב"ח בשם א"ז נימוק הולד במעיה אף הבהמה עצמה טרפה ואם

מטה יהונתן

ולמ"ש לק"מ דמיירי הכא בכל גווני היכא שיהיה הלקותא בכל שנוי מראה דמטרפא ביה והיינו אפילו אם נשתנו הכוליא ללבן אפ"ה טריפה אם כן אי לאו דלקותא גם בבשר הכוליא ליכא מניאות להאי לקותא בלובן כלל לכך נקיט לקותא בכוליא היינו שגם הבשר נלקה ואם הבשר נשתנה למרא' הלבן מסתמא מטי לקותא בלובן וטריפה :

יד אפרים

לא קיי"ל הכי . ומ"מ לגבי האם דלא נתברר היתירא יש לחוש באיסור דאורייתא ע"ש ובלה"ק העתיק דברי הב"ח בקיצור ואינו מכוון ע"ש ועי' בנו"ב מ"ת סי' ק"ה בבהמה שבחייה היו מי רגלים יוצאים אין להטריף מחמת טפטוף השתן רק מחמת שנמצא מים בחלל הגוף ויבואר לקמן סי' נ' וע"ש מה שכתבתי בעוף דג"כ טריפ' בניקב כיס השתן. ונפלאתי שהרי הביא שם מתשובת ב"ח ושם מבואר בסי' קמ"ז דעוף אין לו כיס השתן כלל (ובהג"ה בן המחבר הרגיש בו אך לא כתב שכן הוא בתשובת ב"ח) והנראה שלא היה לפניו גוף התשובה רק מה שהעתיק השואל בדבריו ועי' במקום שמואל סי' ק"ח בשלל של ביצים שניקב או נימוק יש להתיר במקום קצת צורך והמחמיר יחמיר לעצמו ע"ש ועיין בדברי אא"ז בת"ש מ"ש בזה ואין לזוז מדבריו שהם סולת נקייה :

(סימן מ"ו סעיף א') **ואם** חלב טהור סותם כשרה . עבה"ט ועיין בספרי שו"ת ב"א סי' כ"ג במחט שנמצא בדקין והיתה תחובה בשומן שעל הדקין רק שנשאר קצת מהשומן ונסתם פי הנקב . והנה הש"ך כתב דסתימת שומן מהני אף שהמחט תחובה שם אך יש לפרש שלא התחיל לתחוב בשומן כלל . אך נראה שאין זה כוונת הש"ך והוכחתי שאין לחלק בכך ע"ש ולדינא נראה במקום הפסד להקל בזה ולא ניחוש שמא ניקבה לתוך והזרה לאחוריה כשראין השומן שלם מבחוץ ואין שום רושם ניכר אין להחזיק ריעותא : (שם) **שכל** חלב טהור סותם . עבה"ט ומ"ש בשם ש"א ופר"ח תמה אא"ז בת"ש ע"ז וכתב בכנ"י סימן כ"ה שהגאון מוהר"ד אופנהיים כתב בדין מחט מעל"ע דמעי סיולא מן הקיבה אקשתא כמו ג' אצבעות והיה מכוסה בחלב שע"ג אותו המעי אין זה חלב סותם שהוא חלב אסור אע"פ שהרמ"א כתב שא"צ להסיר רק הקרום זה העתיק רמ"א מהכל בו ובאמת ט"ס נפל בהכל בו ע"ש . והמחבר השיב לו לתקן דברי הכמים מהרש"ל ורמ"א וב"ח וכל בו ומ"מ לא רצה לסתור דבריו לדינא ועי' בשב יעקב סי' כ"ו ובשבו"י ח"ג סי' ס"ו שהסכימו ג"כ לדברי הגאון מוהר"ד ז"ל ועי' בסוף ספר שכה"ג על א"ח ובמשנה למלך הלכות שגגות ובס"ם אלי' זוטא ועיין לקמן סי' מ"א ס"ק ב' וסי' מ"ד ועיין בנו"ב. מ"ת סי' כ"א שבמקום אחד בדקו כמה בהמות ונמצא נקב בכ"מ סמוך ליציאתו מן הקיבה והוא הולך

ביאור הגר"א

מו [א] ואפי' כו' ואפי' . שם נ' א' תניא רשב"ג כו' ואין כו' : [ב] והעוף כו' . עתוס' שם ד"ה חלב חיה כו' : [ג] ואינו כו' . שם ד"ה חלב טהור כו' : [ד] והוחזרו כו' . כמש"ש ההוא ארמאה כו' והביא הרי"ף : [ה] וה"ה כו' . ת"ה וש"פ

חידושי רע"ק

שמא היא היותרת . ספק דמוגלא ג"כ אינו טריפה בלא הגיע למקום חריץ : (סימן מ"ו ש"ך ססק"ב) **סותם** כשר . וכ"כ בשו"ת שער אפרים (סי' ס"ב) ובתנ"י סוף כלל ל"ה . דלא כתשו' באר עשק : (שם סק"ג) **ול"ד** לחלחולת דסעיף ה' . לענ"ד החילוק בפשוטו דבחלחולת דבעי' החסרון בעובי הבשר במפולש . מש"ה אף דיש שיעור לחסרונו כיון דהבשר סותם הוי אינו מפולש . משא"כ בטחול דיש שיעור לעוביו דאם לא נשתייר כעובי דינר זהב טריפה אע"ג דאינו מפולש . מש"ה לא מהני סתימת בשר

באר היטב

מו (א) סתימה . כ' הש"ך דה"ה אם עלה קרום ונסתם דבכל הנקובים אין הקרום סותם (וה"ה אם נתמסמסו הדקין אפי' כ"ש וכ"ש הרבה כאשר רגילים למצוא בעופות שהליחה בתוך הדקין היה נימוק ונראה בעור הדקין ריעותא שהוא טריפה (בה"י) : (ב) כשירה . כתב הש"ך בשם או"ה דדוקא בדבר שנקיבתו במשהו אבל בדבר שצריך שיעור לנקיבתו ולחסרונו כמו בנקיבת הטחול דצריך להשתייר כעובי דינר זהב א"כ כשניקב לא מהני סתימה דדלמא אינו סותם כ"כ כעובי דינר זהב . גם משמע מהפוסקים דהפילו מחט תחובה בנקב והלב טהור סותמו כשר כי כתבו בשם ר"י בקורקבן שנמצא בו מחט וניקב הכיס וגם בשרו רק שהיה שומן סותם למעלה והתיר : (ג) טהור . כתב הש"ך בשם ד"מ דה"ה בשר נמי סותם מיהו דוקא בבשר שאלה בתולדתו דאל"ה לא עדיף משומן דאינו סותם בכה"ג כמ"ש הרב בהגה"ה והט"ז חולק ופוסק דבשר סותם אפי' משל אבר אחר וראיה מריאה שניקבה ודופן סותמו דכשר מדין התלמוד עכ"ל (המעי הסמוך לקיבה שהיא התחלת בני מעיים אע"פ שבסי' ס"ד סעיף ט"ו כ' שהחלב שעליו אסור באורך אמה מ"מ לענין נקב סמכינן אמקצת גאונים שפירשו שהוא בסוף המעיים ולדידן לפחות מסתם סתם (ש"א סי' ס"ב) וכ' פר"ח עליו ויפה כתב ומיהו אי איכא נקב במעי הסמוך לקיבה ובסוף המעיים נמי והחלב סותם אותם טריפה דממ"כ חד מינייהו לא קסתים) : (ד) הלב . והיא טרפשא דלבא בסי' מ' והטעם שאינו אדוק היטב : (ה) סותמים . לפי שאינם אדוקים והיינו טעמא דחלב טמא (ועיין לעיל סי' מ' דאפילו שומן של הלב אינו סותם) : (ו) שנהפכו . וכ' הש"ך אבל אם ידוע לו ודאי שלא נהפכו כשרה : (ז) מהופכין . וכתב הש"ך שהראבי"ה מתיר בזה וכן דעת מהרש"ל (ופר"ח כ' והנו אין לנו אלא פסק ש"ע לאסור

פתחי תשובה

מו (א) כשירה . עבה"ט מ"ש בשם הש"ך דאפילו מחט תחוב בנקב ועיין בתשובת בית אפרים חלק יו"ד סימן כ"ג ועיין מש"ל סי' מ"ט ס"ק ג' : (ב) חלב טהור . עבה"ט דה"ה בשר כו' ועיין בתשובת נו"ב חלק יו"ד סי' ט' שכתב דמ"מ אם ניקב הושט סמוך לראש שם דבוק בבשר טריפה ואין הבשר סותם משום דרוות וגמדא ליה ואינו נשאר דבוק במקומו וכמו דאמרינן גבי נקבו זה שלא כנגד זה לעיל סי' ל"ג סעיף ג' ע"ש ועיין פמ"ג ועיין עוד בנו"ב סי' ה' מה שחלק על התב"ש בזה : (ג) מהופכין . עבה"ט [ועיין בתשובת משכנות

גליון מהרש"א

(סימן מ"ו סעיף א' ש"ע) **שעל** גבי הכרכשתא · ע' תשובת כנסת יחזקאל בנמצא נקב במעי היוצא מן הקיבה מצד אקשתא כמו ג' אצבעות והחלב סותמו . ע"ש (סי' כ"ה עלה ל"ב ע"ג) : (ש"ך סק"ג) **אלא** כשלא נשתייר . עמ"ש גליון לקמן סמ"ח סק"ד : (סעיף ב' בהגה"ה) **ונמצא** תפור שם · והמנהג להתיר משום דגוי המסרס בקי שמסתמא שלא ליגע במעים גם יודעים להכנים בלי היפוך דמש"א וכה"ג מובא

יד אברהם

(סימן מ"ו סעיף א') **ניקבו** הדקין טריפה כו' חלב טמא אינו סותם . כתבו האחרונים דריש מעיא בהמתא נהי דלא אכלינן ליה כמ"ש סי' ס"ד סעיף ט"ז מ"מ מיסתם מיהא סתים . וה"ס לפי' הגאונים שהוא סוף המעיין כמ"ש סי' ס"ד . ולא נהירא דמבואר להדיא ברשב"א בתה"א (דף ל"ח) חלב טמא אינו סותם כגון ריש מעיא בהמתא אינו סותם . ואין לנו להקל נגד הרשב"א בלי ראיה · ומ"ש האחרונים דה"ה סוף המעיין לפי' הגאונים . תמהני טובא דאפילו לו יהי כן שהוא חלב טהור אפ"ה אינו סותם כיון שהוא פשוט כמבוע כדאי' בש"ס ופוסקים והטוש"ע סעיף זה שחלב שעל הכרכשתא אע"פ שהוא טהור אינו סותם . ות"ל שבא לידי ס' משנה למלך על הרמב"ם פי"ג מהלכות שגגות ומצאתי שם שהאריך הרבה בזה והקשה שם הכי והאריך לתרץ דלפי' הגאונים ריש מעיא הוא סוף המעיין שמחוברין לכרכשתא אבל לא הכרכשתא עצמה . ואינו נראה דלא משמע כן כלל ברשב"א ובב"י וש"ע וש"פ . שהרי כתבו נוטלין מן הכרכשתא מעט כו' . וכ"מ ברמב"ם פ"ז מהל' מ"א דין ע' שכ' וז"ל ויש מן הגאונים שאמרו שראש המעי שצריך לגררו הוא המעי סילא בו סרעי שהוא סוף המעין : **וכזה** שהכריח להמשנה למלך לומר כן משום שהקשה לפי' הגאונים דריש

צבי לצדיק

(סימן מ"ו בש"ך ס"ק ד') **שכל** חלב טהור סותם . דאלה לא עדיף משומן . ודעת הט"ז בסק"ג כ"ל דבשלמא שומן י"ל דמעיקרא סי' כחוש ולא היה שומן אלא הנקב ואח"כ נתפשט ודבק שומן אלו מש"ה בעי שהשומן בתולדתו אלו . אבל בבשר כל שהוא סמוך לאבר זה ממילא בתולדתו היה כן מעיקרא . דאיך נתחדש עתה בשר זה אלו . וכן הוא בדופן שאצל הריאה . וכ"ש בשומן נמי ניחוש דמעיקרא היה כחוש וי"ל שעכ"פ

מעט

[ו] ולא היה ניכר בה (ד) שום (ח) ריעותא כשרה (א״ו הארוך כלל נ״ה והגהת ש״ד סי׳ פ״ח בשם ראבי״ה) :

ג י **הדרא דכנתא** (פי׳ המעיים דקין שסובבין סביב לשומן שלהם הנקרא איגטר״יליא) שניקב אחד לחבירו כשרה שחבירו מגין עליו [ז] ח וא״צ לומר אם ניקב לכנתא שהכנתא חלב טהור הוא וסותם :

ד **יא** [ח] ט מחט שנמצאת בדקים טריפה (ד) דחיישינן שמא (ט) ניקב :

ה חלחולית והוא מעי האחרון שהוא שוה בלא עיקום והרעי יוצא ממנו (ה) [ט] י אם ניקב במשהו טריפה כמו שאר מעים במה דברים אמורי׳ שניקב [י] (ה) לחלל הבטן אבל אם ניקב במקום שהוא דבוק בין הירכים כשר ואפילו ניטל כל מקום הדבוק בין הירכים כשר והוא שישאר ממנו [יא] כמלא **יב** ארבע אצבעות בשור הגדול **יג** ובדקה לפי שיעור זה הגדול לפי גדלו והקטן לפי

שפתי כהן

תפירה ובני מעיו היו מקלתן דבוקין בבשר וסמוכים לעור אמרתי שהוא בכלל הא דכתב שלא יהא ניכר בו שום ריעותא וכיון שיש כאן ריעותא הטרפתיו דידים מוכיחות שנקרע ושירוכו מוכיח ג״כ עליו שלא היה לו ביליו ומדלא פי׳ שבודקים אם נתהפכו משמע קצת דאין לסמוך על הבדיקה בזה עכ״ל ולפע״ד נראה דמ״ש הר״ב ולא היה ניכר בה שום ריעותא אין ר״ל שלא יהא ניכר שום ריעותא עכשיו שהרי אין לך ריעותא גדול מזה מה שנמצאו המעיים בין עור לבשר ועוד דא״כ הל״ל ולא יהא ניכר ריעותא אלא ר״ל שלא היה ניכר ריעותא מחיים דהיינו שהלכה בטוב קודם שחיטה דליכא למיחש משום ריסוק אברים ונפילה וכן הוא בא״ו להדיא שממנו מקור דין זה: **יא מחט שנמצא בדקין** . חיישינן כדחיישינן במרה מתוך שהולכין בהיקף וקרומן רך יש לחוש שמא אוכלים ומשקים דחקוהו וניקבה ובנקב משהו אין לסם בדיקה (כדלקמן סימן נ״א) עכ״ל הר״ן ובד״מ כתב וכ״ל דמאן דמכשיר במרה (הם התוספות והרא״ש והמרדכי כמבואר בב״י סי׳ מ״ב ע״ש מיהו אנן קי״ל לאסור במרה וכדלעיל ס״ס מ״ב ע״ש) מכשיר ג״כ כאן וכן בש״ד סימן נ״ג בהג״ה בשם א״ז ובאו״ה כלל נ״א דין כ״ב מעשה היה ונמצא מחט בדופני הדקין לארכן ולא ניקבו לחוץ והכשירו זקני הדור דאורחיה הוא ליכנס דרך חלל הושט עכ״ל ובהג״ה באו״ה שם בשם הגאונים דכשר אם נמצא בדקין כל שאינה תחובה בדופן הדקין אמנם דעת האו״ה צ״ע דלגבי מרה כתב שנוהגים להטריף וכאן מכשיר עכ״ל ד״מ. ול״נ דדעת האו״ה לחלק דדוקא במרה חיישינן כיון דלית לה דוכתא למיפק אלא מונחת במרה כל שעה משא״כ בדקין וחילוק זה איתא בב״ח ומביא ג״כ הסמ״ק דמתיר ופסק להתיר בהפסד מרובה וכ״כ מהר״מ מטיקאטי״ן בגליון הר״ן דנראה להכשיר בדקין כשנמצא בהן לארכן: **יב ארבע אצבעות כו׳**. הוא פי׳ בטלא דתורא בש״ס ויש פוסקים מפרשים בטלא דתורא היינו ב׳ אצבעות ומביאם ב״י וכן לקמן סימן נ״ו סעיף ה׳ בשם יש מי שאומר ע״ש: **יג ובדקה כו׳**. כתב ראב״ן סי׳ רמ״ז ובדקה

טורי זהב

שנקבה והדופן סותמתה דכשר לפי דין התלמוד : **(ד) דחיישינן שמא ניקב** . פי׳ כיון שהולכין בהקף אמרי׳ דאוכלין דחקוה ונקבוה זה דעת הר״ן אבל בהג״ה ש״ד סי׳ נ״ב בשם א״ז ובאו״ה כלל כ״א כתבו וז״ל מעשה שהיתה מונחת באורך הדופן של הדקין והכשירוה זקני הדור דאורחיה הוא ליכנס דרך החלל של ושט ואזור ונכנס כך דרך בני מעים אבל אם נמצא כעין זה בדופני בית הכוסות אפילו באורך הדופן טרפה כיון דחללה רחב אם איתא שדרך הושט נכנס על הפרש איבעי ליה לאשתכוחי עכ״ל וכ״כ בסמ״ק ודבר זה נעלם מן הב״י מדלא הביא רק דעת הר״ן לחוד. ואחר זה נמשך כאן בש״ע וכתב בד״מ דמאן דמכשיר במרה מכשיר נמי בדקין ותמה על או״ה דכאן פסק להכשיר ובמרה פסק להטריף ורש״ל הביא הג״ה ש״ד בא״ו שלו ובספרו פי׳ דהך באורך הדופן היינו שאורך המחט מונח בדופן וכתב מו״ח ז״ל דבהפסד מרובה יש להקל בדקין כמו הנך רבוותא ושוב ראיתי בהג״ה או״ה שכתוב וז״ל אך בתשובת הגאונים לא נקט אלא נמצא לאורך הדקין כדרך המאכל ולא נקט תחובה עכ״ל ועכ״פ נ״ל דאף במונחות בחלל הדקין אם ראינו שעשה אפילו קצת נקב יש לאסור כדעת הר״ן אפי׳ למ״ש רמ״א בסימן מ״ח ס״ז בהמסס דבהפסד מרובה יש להתיר בניקב מצד א׳ הכא חמיר טפי כיון דהר״ן אוסר אפילו במונח ואינו תחוב כלל אין להקל נגדו כולי האי כיון שראינו שהתחילה לנקוב כנ״ל : **(ה) אם ניקב במשהו** טרפה. וחלב שלו אע״פ שהוא טהור אינו סותם כמ״ש בסעיף א׳ :

רוב

באר הגולה

שמואל בר יצחק שם : ז מימרא דרב נחמן שם דף מ״ח : ח טור : ט הר״ן שם : י שם דף נ׳ וכרבא משמיה דרב

פרי חדש

עצמה כשרה ע״כ פירוש דס״ל דכי היכי דנמוק האם היינו בית הרחם טרפה ה״ה אם נימוק הולד המונח באם ואז בבהמה והולד תרוייהו טרפה הוו אבל האם עצמה ר״ל השליא כשרה משום דהוי פירשא בעלמא וכדלקמן בסי׳ פ״ח ס״ק י״ב ובתשובת אמונת שמואל סי׳ י״ח כתב שלא

יד אפרים

בשפוע והטבחים אמרו שרוב הבהמות כך הם והוא בא מספוני הכבד . הגה המקרה לא יתמיד ולא יכיר מקומו צורתו . וכיון שהנקב הזה על ורה אחת בשיפוע ובמקום אחד סמוך לקיבה ובכמה בהמות פשיטא שהוא הוורד שהולך מבני מעיים לכבד והרופאים אומרים שפעולתו הוא שתהיה הכבד זורקת מרה דרך הוורד הזה לבני מעיים מהם לקיבה לעכל המזון ואף והרשב״א הטריף ולא האמין טבחים שבימיו עדיין לא נודע טובו של וורד זה כו׳ לפיכך טבעו של נקב זה נגעם׳ בתחלת היציר׳ מעיילנא לית לה לתוך בני מעיים הכנים שם טיפת מרה אבל ספקא לית לה ואין טבעו הוציא הריעי חוצה לתוך החלל ולכן כשיש נקבים שניתק וורד הזה בשעת נטילת הכבד בשר אבל אם ודאי ניתק טבחים יש לאסור ופשוט שאין שום חיוב לחפש ולבדוק אחר נקב זה כלל : ועיין בספרי פ״ח סי׳ י״ז בדקין של בהמה ונמצאו בועות קטנות מבפנים נקלפו השומן שעליו (ושומן ולאו דוקא דא״כ השומן סותם ק באמה שהוא כראש או סוף הדקין שאסור כמבואר סי׳ ס״ד ושם אינו סותם ״כ וכמ״ש א״ז בת״ש ודלא ש״א והספר״ת ע״ש) ולא היה נראה שום ריעותא רק הבשר לם ויפה יש להכשיר כיון לא שלט מעו״ע ע״ש ועיין ת״ש שכתב בעתה בזמנינו כיה טובה בבר אווזות ואפי׳ אווזות שיש אבעבועות לבנות על הדקין מבחוץ הרבה או מעט ויש אסרו בהחלט ויש תירין ומנהגי להפוך ולראות בפנים נגד אותן הבועות ס אין שם שינוי מראה כלל שר ואם יש שינוי קצת יש חוש לבשר שהוא נתקלקל עד הרופא גורדו וטרפה עכ״ל . בש״ס ל״ז כתב שצריך לפתוח בועא ולבדוק אם הבשר שלם התיז כו׳ ובסי׳ מ״ז לא זכיר מענין פתיחת הבועות כתבתי בשערי תשובה סימן ה דלעיל בסי׳ ל״ז מיירי שאינו רוצה להטריח ולהפוך ל עבר שני ולעיין שם אז בול לבדוק מצד זה עצמו ״י פתיחת הבועא וגורר שם מוגלא של הבועא אם נמצא ם בשר שלם ויפה אפילו קרום דק אין לחוש אבל אם הספק לצד השני ואין שם ועא ועין רואה שלם ויפה ״נ פתיחת הבועה כלל האומר שצריך לנפות בדקין אמת נקב טעה שראה מורי וראות נוהגין לנפות מחשש תימת המעיים וסבר שמחשש קב הוא (ודבריהם מוקשים מ״ש בספרי ס״ס ל״ז ע״ש) בדיקה בראיים הגין היטב אין נקב שני ע״ש ועיין בספרי ס״ס ל״ז דלאו דוקא בועות דטינרא ומורסא ג״כ דינם כבועא . וע״ש שכתב בבועות הרבה תכופות דאיתרעו כ״כ וכן ביושבת על הביצים מכח תליסתן יש לחוש אם לא בדק אפילו בדיעבד אבל בלא״ה יש להכשיר בדיעבד ובמקום שצריך לבדוק בקש או נוצה אם נסתמו הבדיקה מעכבת אפי׳ בדיעבד ע״ש : (ש״ע סעיף ב׳ בהג״ה) **ולא** היה ניכר בה שום ריעותא . עבה״ט וכ׳ בשבו״י ח״ב סי׳ ס״ח בתרנגולת

חידושי רע״ק

בשר : (ש״ך סקי״א) **מתוך** שהולכין בהיקף . בכנה״ג בהגהותיו להב״י ס״נ כתב

ביאור הגר״א

וש״פ כמש״ש מלמד שברא כו׳ : [ו] ולא היה כו׳. ר״ל שהלכה בטוב דל״ל לריסוק אברים עד״מ:[ז] ואצ״ל כו׳. תוס׳ הנ״ל:[ח] מחט כו׳. מתוך שקרומן רך כמש״ל במרה ס״ס מ״ב ועסי׳ נ״א ס״ב: [ט] אם ניקב כו׳. דבהא ל״פ ועב״י:[י] לחלל הבטן. כן פי׳ הרמב״ם וטור מ״ש שלא במקום הדבק: [יא] כמלא כו׳. עתוס׳ מ״ד א׳ ד״ה כדי כו׳ ופי׳ ריב״ם כו׳ :

פתחי תשובה

משכנות יעקב סי׳ כ״א שהביא סמך וחיזוק לדעת הראבי״ה ודעימיה להכשיר במהופכין לאחד כל שלא יצאו ע״ש] . ועיין בתשובת הר הכרמל חי״ד סי׳ י״ט שכתב בהדרא דכנתא שדרכה להיות עגולה ונמצא בבהמה א׳ שלא היה עגולה רק כדרך עולה ויורד ולמראית עין נראה שהריעי והפרש שבתוכה נשפך והולך מאחד לחבירו דטריפה דזה מיקרי נמצאו מהופכין ואף לדעת הראבי״ה ומהרש״ל להתיר אם לא יצאו אפי׳ נתהפכו היינו דוקא בנהפכו אחר ברייתן דהדרי לבסיסן משא״כ כשנבראת מהופך ואף אם כבר חי יב״ח אין להתיר משום זה . ולאו דוקא כשנבראת מהופך כמו נדון דידן אלא אפילו נהפכו בפנים מכמות שהיו ונסבכין כך ונסרכין בגוף העוף או בעורה בקרום חזק ג״כ יש להטריף אפילו לדעת הפוסק דלא יצאו ונהפכו כשר היינו מטעם דהדרי לכמות שהיו וכאן הרי ראינו שביך ושריך בהוזק ודאי כך ישארו וסופן לירקב וגם לינקב ע״ש . [*ובתשובת קהלת יעקב סי׳ ד׳ השיב למורה אחד בדבר הדרא דכנתא שנשתנה קצת סדר סיבובה מדרך הרגילות אם זה דומה לנהפכו הנה בעיקר הדין דנמצאו מהופכין ולא יצאו לחוץ כבר הביאו בשם הראבי״ה שהכשיר כו׳ אמנם בשינוי הנמצא בסדר וניכר שהוא מתחלת ברייתן נראה דלכ״ע כשירה דלא מצינו בש״ס שיזכרו תמונה מיוחדת להדרא דכנתא כו׳ וא״כ כל שהן עומדין בבסיסן מתחלת ברייתן ולא נשתנו מבסיסן אין בהם שום טריפות ולא מקרי נתהפכו והוא מדוקדק מלשון רש״י כו׳ ומתוך מה שכתבתי יראה שאין ראיות ספר הר הכרמל מוכרחות כלל כו׳ והראיתי הדרא דכנתא זו לשוחטים מובהקים דפה ואמרו שאין בה רק שינוי מעט ונמצא לפעמים שינויים גדולים מזה ונהגו להכשיר ועל הרוב הוא הפסד מרובה והתורה חסה כו׳ ע״ש] :

(ד) שום ריעותא . עבה״ט מ״ש ופר״ח חולק ועיין בתשובת שבו״י ח״ב סימן ס״ח שגם הוא ז״ל חולק על הל״ח ומכשיר ע״ש. ועיין בתשובת הר הכרמל חלק יו״ד סי׳ י׳ מענין זה ועיין בשו״ת תולדות יצחק סימן ח׳ . [*ומ״ש הבה״ט בשם רש״ל תרנגולת שיצאו מעיה דרך הטבעת טריפה דא״א שיתחזרו למקומן כו׳ מלשון זה משמע דאף אם הם עדיין בחוץ ולא הוחזרו כלל טריפה כיון דלא משכחת בזה הוחזרו ממילא טריפה אף ביצאו לחוד ולפ״ז נ״ל שמפרש מתניתין דתנן כשירות בעוף דתני בה יצאו ב״מ ולא ניקבו היינו בנקרע הבטן ויצאו דרך שם אולם הספמ״ג העתיק ג״כ הך דינא בשם רש״ל בזה״ל תרנגולת שיצאו מעיה דרך נקב בית הריעי והוחזרו טריפה כיון שיצא דרך מקום צר א״א שיוחזרו כסדרן כו׳ עכ״ל לפ״ז י״ל דיצאו לחוד אף דרך הטבעת כשר ומתניתין מיירי בכל גווני . וראיתי בס׳ עני לבונה שמפרש דברי רש״ל שבפמ״ג דלרבותא נקט והוחזרו דאף דחזינן דהוחזרו מאליהן טריפה ומכ״ש בלא הוחזרו כלל והביא דבספר פרי תואר דעתו דהוחזרו מאליהן כשר אף ביצאה דרך פי הטבעת וכתב דגם הפ״ת מודה היכא דלא הוחזרו ועדיין הם מבחוץ טריפה ומתניתין מיירי בלא יצאו דרך פי הטבעת כלל כו׳ ומסיים דעכ״פ ספק טריפה הוי ע״ש . אולם בתשובת נחלת דוד סי׳ י״ב כתב בפשיטות שביצאו לחוד אף דרך פי הטבעת כשירה והרש״ל מיירי דוקא בהוחזרו וכ״מ סתמא דמתניתין דחשיב יצאו ב״מ בין הכשירות ואמאי לא חשיב נמי במתניתין דהלין טריפות בעוף יצאו ב״מ דרך פי הטבעת ואיך סתמה המתניתין למיתני יצאו מעיה כשירה דאיכא למטעי דמיירי גם ביצאו דרך פי הטבעת ועוד מדוע לא פירש הש״ס לא שנו אלא ביצאה דרך מקום רחב כו׳ אלא ודאי דכן הוא האמת דבכל גווני כשירה כו׳ וקרוב לומר שדברי הרש״ל בשם הר״א ספרדי אינו רק בהחזירו בידיה ודעתו ג״כ כדעת הש״ך ודברי חמודות דגם בהחזירו בידים כשרה אם אומר בפירוש שלא נתהפכו וע״ז אמר הר״א ספרדי דבעוף ביצאה דרך מקום צר לא מהני אמירתו בפירוש דמסתמא בהחזירו בידים דרך נקב צר ודאי נתהפכו והכי דייק לישנא דרש״ל שבפמ״ג כו׳ ע״ש . ונראה דבהפמ״ג יש לסמוך עליו (וקצת סעד לדבריו מדברי הרב חגורת שמואל סימן זה דעל מ״ש הלבוש בני מעים שיצאו לחוץ ולא ניקבו כשירה כתב וז״ל משמע אף דעדיין המה לחוץ ולא הוחזרו כשירה ובאמת דין זה לא נתבאר בב״י ובש״ע ודברי עצמו הוא עכ״ל ולכאורה איך כתב שדברי עצמו הוא הרי מבואר להדיא במתניתין וברא״ש וברמב״ם והובא ג״כ בב״י אלא נ״ל כוונתו כיון דלא מפרש ומפליג מאיזה מקום יצאו ע״כ דעתו להכשיר בכל גווני וזהו דברי עצמו) מיהו בכה״ג יש לעיין אם לא נתקלקל ונרקב אותו מקצת מהב״מ שיצא לחוץ כי דבר מצוי הוא . וכל זה בשיצא הב״מ דהיינו הדקין אבל באם לא יצא רק המעי דהוא הכרכשתא דדרך הוא כשדוחקת להטיל הביצים בחוזק יוצא מעט מהכרכשתא. לחוץ והדקין הם כונן בפנים זהו פשוט להכשיר ואין שום חשש כלל וכ״כ בספר עני לבונה שם ובתשובת נחלת דוד שם] : (ה) לחלל הבטן . עבה״ט סוף ס״ק יו״ד בשם פר״ח . ולכאורה

באר היטב

וכ״כ ב״ח וכ״ד הכנה״ג) : (ח) **רעותא** . ופי׳ הש״ך דמ״ש ולא היה ניכר שום רעותא אין ר״ל שלא היה ניכר שום רעותא עכשיו שהרי אין לך רעותא גדולה מזה מה שנמצאו המעיים בין עור לבשר אלא ר״ל שלא היה ניכר רעותא מחיים דהיינו שהלכה בטוב קודם שחיטה דליכא למיחש משום ריסוק אברים ונפילה וכן הוא באו״ה להדיא שממנו מקור דין זה עכ״ל (כתב הל״ח שמעשה בא לידו בתרנגול מסורס שלא היה ניכר בו שום קרע ולא תפירה ובני מעיים היו מקצתן דבוקין בבשר וסמוכין לעור והטריף ופר״ח חולק ומכשיר וכן ש״ך . מנהג עובדי כוכבים בכל מקומות אלו לסרס התרנגולים זכרים כדי שיפטמו ותופרין מקום הקריעה ומנהג העולם לאוכלם ואין פוצה פה ומצפצף דהמתעסק בסירוס בקי הוא שאינו נוגע בבני מעיים ואף אם בשעת הקריעה נופלין מעיים בין עור לבשר מאליהן יצאו והוא לא הפך בבני מעיים ואף אם מכניסן בידים מסתמא יודעין להכניס בענין שאין נהפכין (דמש״א וכנה״ג דף קס״ד) תרנגולת שיצא מעיה דרך הטבעת טריפה דא״א שיתחזרו למקומן כסדרן דרך נקב צר (רש״ל בא״ו שלו הובא בכנה״ג) : (ט) **ניקב** . וכ׳ הש״ך בשם כמה פוסקים דאם

גליון מהרש״א

מובא בבא״ה: (ט״ז סק״ד) **אפי׳** קצת נקב . או נמצא ויש סרכא כנגדו וע׳ גליון סימן זה ס״ו על תיבת משאר : (סעיף ד׳ ש״ך סוף סקי״א) **כשנמצא** בהן לארכן . וכ״כ בפ״ח שלא לחוש להר״ן זולת בבהמת עבד כוכבים : (סעיף ה׳ ש״ע) **במקום** שהוא דבוק. ע׳ ש״ך סק״ג :

חדושי בית מאיר

(סימן מ״ו בש״ך ס״ק י׳) **היו** מקצתן דבוקים בבשר . נ״ב לענ״ד בזה היה מחלק בין הדין שברמ״א שכשר דדוקא בנמצא מונח בין עור לבשר ולא, דבוק לבשר אבל כיון שהיה דבוק לבשר חשבו לשם ריעותא ועי׳ פר״ח ס״ס ל״ז ולענ״ד בחנם השיג עליו הכא ודו״ק :

צבי לצדיק

מעט שומן היה שם כיון שמטבע כן היא להיות שומן באבר אבל מאבר אחר אינו בטבע שיתרחב להגיע אל אבר

יד אברהם

מעיא הוא ראש הכרכשתא וא״כ למה ליה להש״ס ופוסקים לומר דחלב הכרכשתא אינו סותם מפני שהוא עשוי ככובע . הלא בלא״ה חלב טמא הוא . ומש״ה כתב דלדידהו ריש מעיא הוא סוף הדקין המחוברין לכרכשתא הכרכשתא . ולא ידעתי לסוף דעתו שהוא עצמו סותר מ״ש בתחלת דבריו שם ליישב זה ע״פ מ״ש הג״ה סי׳ ס״ד סעיף ט״ו דריש מעיא אינו אסור רק הקרום שעליה ולא החלב שתחת הקרום הדבוק למעיא . וא״כ אפילו אם נאמר שהוא הכרכשתא וכדמוכח מהפוסקים כמ״ש . ובלא״ה נמי לק״מ דהא משום חלב טמא לא ה״ל לומר דאינו סותם אלא ראש המעיא אבל משום שעשוי ככובע כולו אינו סותם . וכ״מ בכרו״פ . גם מ״ש דמספקא לי׳ להמשנה למלך שם בדעת הרשב״א איסתפקותי׳ דברי הרשב״א בתה״א שהבאתי : שוב בא לידי ס׳ שו״ת שב יעקב ומצאתי שם סימן כ״ו שכתב ממש כמ״ש דריש מעיא בין להמפרשים שהוא תחלת המעים מהקיבה ובין לפי׳ הגאונים שהוא הכרכשתא הטעם שוה דבתחלת יציאתה מהקיבה הטעם משום חלב טמא דאפילו החלב שתחת הקרום אסור . ואין הטעם משום עשוי ככובע . עיי״ש שהאריך להשיג על הג״ה סי׳ ס״ד . ובסוף מעיא שהוא הכרכשתא הטעם משום שעשוי ככובע . אפי׳ שהוא חלב טהור מה שתחת הקרום . והוא ממש כמ״ש בס״ד . עיין בכ״ב מ״ת סימן כ״א ע״ד הנקב הנמצא במעיא סמוך לקיבה והוא הולך בשפוע והוא בא מספוני הכבד ונמצא כן בכמה בהמות והטבחים אומרים שרוב בהמות כך . והטוב שהמקרה לא יתמיד וכיון שנמצא בצורה אחת פשיטא שהוא וריד הכבד ההולך למעיים ואף שהרשב״א בתשובה הטריפו ולא האמין לטבחים בימינו לא נודע עדיין מהוריד אבל דורות שאחריו עמדו עליו כדאי׳ בכלבו וכ״כ הרופאים . וגם אין לחוש שניתק הוריד בחיי הבהמה אלא תלינן שניתק בידא דטבחא : (סעיף ה) **חלחולית** כו׳ . לפי שראיתי לרבינו

טורי זהב

(ו) רוב רחבו. בטור כתוב רוב של ד' אצבעות וכתב *רש"ל אינו ר"ל ברוב האורך דהיינו ניטלה רצועה אורך ב' אצבעות ומשהו שהוא הרוב אלא שניטל מקום רובו מאותו מקום דבוק דהיינו ארבע אצבעות ומכל אותן ארבע אצבעות כפי מה שהוא אם ניטל הרוב בין הכל טרפה ואם לא ניטל הרוב בין הכל אלא שרוב האורך הוא ניטל או רוב הרוחב כשרה ובין ניטל מקום הדבוק ובין לא ניטל מקום הדבוק לעולם משערין שישאר רוב שיעור מכדי תפיסה עכ"ל: (ז) ויש לבדוק ע"י קש כו'. כן כתב ד"מ בשם או"ה דגם עתה יש לסמוך ע"ז מאחר שאין כאן נקב וכתב עוד בשם ההגהות דאו"ה שיש לחתוך הבועות ולראות אם יש בהם לחות הוי לקותא וטרפה והתרנגולת שיושבת על הביצים להוציא מהם אפרוחים יש להחמיר בהן יותר מבשאר עופות מכח חלישתה עכ"ל הגהות עכ"ל ד"מ הא דכתוב שיש לחות הוי לקותא וטרפה לא קי"ל כן שהרי כבר פסק הש"ע דאין בועה רק בריאה ונראה דמ"ה לא הביאו בש"ע:

קטנו ואם באותם ארבע אצבעות ניקב יד [יב] יא יש אוסרים (י) במשהו [יג] יב ויש מכשירים עד שינטל (ו) טו [יד] רוב רחבו:

ז טז [טו] יג אם (ו) סירכא יוצאת מהדקין או מאחד משאר איברים שנקובתן במשהו ונסרכה לדופן או למקום אחר כשר דלא אשכחן (°) בועה וסירכא אלא בריאה:

הגה יז ומ"מ יש לדקדק שלפעמים ימצאו בועות הרבה ועל ידן נסתמו המעיים ואז הוא טריפה (ז) (ז) ויש (יא) לבדוק ע"י קש או נוצה אם נסתמו (גם זה שם):

שפתי כהן

דהיינו לאו כשיעור קישור החיצון של אצבע הגדולה דהיינו ב' אצבעות עכ"ל וברוקח סימן ספ"ה בשור ד' אצבעות בדיבוק בנקב וב' לשה ואחד לגדי וטלה כשר אבל שלא במקום הדבוק במשהו טרפה ע"כ: **יד** יש אוסרים כו'. בספר א"ח דף קס"ב ע"א פסק להקל וכתב ואע"ג דבש"ע לא הכריע היינו מפני דאשתמיט ליה להב"י דברי ר' ירוחם (נט"ו סוף אות י') דכתב דהעיקר כהמכשירים ויש לנו לילך אחר המכריעים האחרונים שהם הטור ור' ירוחם עכ"ל ולפעד"נ דגם הב"י ראה דברי ר' ירוחם ואפ"ה לא הכריע להקל משום דהטור ור' ירוחם הם תלמידי הרא"ש הנמשכי' תמיד לשטת הרא"ש ואין ראיה מהכרעתם וכן דעת הרשב"א בספר משמרת הבית דף ל"ו לאיסור וכ"פ הב"ח וכ"נ דעת הרוקח שהבאתי בס"ק שלפני זה מיהו במקום הפסד מרובה יש להכשיר עד רובו שכן הוא ג"כ דעת הרא"ה בס' ב"ה שם וכן מבואר דעת הר"ן לפי' הב"ח (אלא שהב"ח הגיה בדברי הר"ן ובספרי כתבתי שא"צ להגיה כלל ע"ש) וכ"פ מהרש"ל פא"ע סימן כ"ט: **טו** רוב רחבו כו'. ל' הטור עד שינטל הרוב של הד' אצבעות וכב"י בשם מהר"י ן' חביב אל תטעה במ"ש כשר עד שינטל הרוב של הד' אצבעות ותחשוב שר"ל רוב האורך אלא האמת שבכל הד' אצבעות שהוא פי' כדי תפיסה ניקב במשהו כשר ניקב ברוב רחבו טרפה ור"ל עד שינטל הרוב במקום הנקרא הפיסה שהוא ד' אצבעות וכ"כ רבינו ירוחם בס' אדם עכ"ל ור"ל שאל תטעה לומר מדכתב הרוב של ד' אצבעות ולא כתב סתמא דר"ל דלא מיטרף בניקב ברוב רחבו אלא דוקא ברוב אורך הד' אצבעות דהיינו בניקב ב' אצבעות ומשהו לאורך דאי ר"ל דברוב רחבו נמי מיטרף הל"ל עד שינטל הרוב של אותו כדי תפיסה דהא יכול להיות שלפעמים רוב רחבו הוא פחות או יותר משתי אצבעות ומשהו אלא האמת דברוב רחבו נמי מיטרף והא דקאמר הרוב של ד' אצבעות ר"ל של אותו כדי תפיסה דהוא נקרא ד' אצבעות בכל מקום שנקבו אותן הד' אצבעות דהיינו אותו כדי תפיסה בין לארכו בין לרחבו טרפה וכ"כ ר' ירוחם נט"ו סוף אות י' וז"ל והר' יונה פירש דנקיבתו ברובו וכן עיקר ולפ"ז יש ג' חילוקים מה שלמעלה מדבוק הירכים נקיבתו במשהו ובדבוק הירכים אפילו ניטל כשרה ודוקא שתשאר ממנו כדי תפיסה ואותה כדי תפיסה עצמו נקיבתו ברובו עכ"ל הרי שלא הזכיר לשון של ד' אצבעות כדי שלא תטעה לפרשו באורך אלא כתב ל' של אותו כדי תפיסה וכתב סתמא נקיבתו ברובו משמע בכל מקום שניקב ברובו טרפה בין באורך בין ברוחב וכל זה ברור ולא הוצרכתי להאריך רק מפני שקצת הבינו דברי מהר"י ן' חביב הנ"ל בע"א גם דברי הפרישה אינם נכונים ע"ש ודו"ק גם בס' ל"ח שם כתוב וז"ל ולא ראיתי שם נט"ו סוף אות י"א אשר יאמר עליו כי הוא זה שמפרש רוב רחבו עכ"ל. ולפי מ"ש א"א לפרש בשום פנים דברי רבינו ירוחם דר"ל דוקא רוב ארכו וק"ל וכ"כ בד"מ ובב"ח בשם מהר"י ן' חביב דטרפה אפילו ברוב רחבו ולא בעינן רוב ארכו: **טז** אם סרכא כו'. ע"ל סי' ל"ז וסי' מ"ב ס"א בהג"ה ובמ"ש שם: **יז** ומ"מ יש לדקדק כו'. וכתב בד"מ בשם הגהת או"ה שם יש לחתוך הבועות ולראות אם יש בהן לחות הוי לקותא וטרפה ותרנגולים שיושבים על הביצים להוציא אפרוחים יש להחמיר בהן יותר מבשאר עופות מכח חלישותן עכ"ל הג"ה עכ"ל ד"מ וכן הוא בספר אפי רברבי וכן מצאתי בהגהת ש"ד דקוסטנדינא ומביאה מהרש"ל בא"ו שלו סי' ל"ו ונראה דמ"ש אם יש בהן לחות הוי לקותא וטרפה ר"ל בענין שהבשר שתחתיו רע דהוי כנתמסמס כדלקמן ס"ס נ' אבל כשהבשר שתחתיו יפה אין טעם כלל לאסור וכ"כ מדברי מהרש"ל שם להדיא ע"ש:

באר הגולה

נחמן: יא טור בשם י"א וכ"פ הרמב"ם בפ"ו מה"מ וכ"נ מדברי הרשב"א בת"ה וכ"כ רבינו ירוחם וכן משמע מדברי הרא"ש: יב שם בשם הר"ר יונה (ומהר"י ן' חביב): יג תה"ד בשם א"ח (°וכתב מהרש"ל שבכל מקום שאמרו חכמים ניקב טריפה צריך לפתוח הבועה ואם נשאר העור שלם תחתיו כשר בין מים זכים בין מים סרוחים אבל אם הבשר רע הוי כנקב אבל בריאה נוהגין להכשיר ולא בדקינן במידי):

נקודות הכסף

(סימן מ"ו בט"ז ס"ק ו') העתיק דברי מהרש"ל בספרו פא"ע סי' כ"ט בלא הסגה ואני בספרי אחר שהוכחתי בין ברוב רחבו בין ברוב ארכו טרפה וכמ"ש בש"ך ס"ק ט"ו כתבתי וז"ל וכ"כ הב"ח וכתב שכ"כ ג"כ מהרש"ל ור"ל בהגהותיו לטור כתב מהרש"ל וז"ל עד שינטל הרוב של ד' אצבעות כו' לאו דוקא בנובה לחוד קאמר אלא באותו מקום שהוא כדי תפיסה בעינן שלא נקדר הרוב ממנו בין באורך ובין ברוחב אם נקדר וניטל הרוב ממנה טרפה וכן מצאתי עכ"ל הרי כדפרישית ודוק אבל בספרו פא"ע סימן כ"ט כתב וז"ל והא דקאמר שניטל הרוב מהד' אצבעות אין ר"ל ברוב האורך דהיינו ניטלה רצועה אורך שתי אצבעות ומשהו שהוא הרוב אלא שניטל רובו מאותו מקום דבק דהיינו ד' אצבעות ומכל אותן ד' אצבעות כפי מה שהוא ניטל הרוב בין הכל טריפה ואם לא ניטל הרוב בין הכל אלא שרוב האורך הוא ניטל או רוב הרוחב כשרה עכ"ל. ור"ל כגון שכדי תפיסה הוא ד' אצבעות אורך וד' אצבעות רוחב אז אינה טריפה בניטלה הימנו רצועה לארכו ברובה לחוד דהיינו רחבה משהו וארכה שתי אצבעות ומשהו וכן אינה טריפה בניטלה סימנה רצועה כזו לרחבה לחוד (דאין חלוק בין ארכו

פרי חדש

ידע לפרש לשון זה ושט"ס הוא ול"נ נכון כדפרישית מיהו לענין דינא אין להוסיף על הטרפות ומה בכך שנימוק הולד וכ"ש לפי מה שפסקתי להקל אף בנימוק האם. ולענין אם עצמה דהיינו שלא הולד נולד בתוכו כתבתי דינו בסי' פ"א ס"ק י"ב ע"ש:

יד אפרים

מסורס שנמצא במעיים שלו דבוקים בין עור לבשר הש"ך ופר"ח מכשיר וכן נ"ל עיקר וראיה מריעותא בדופן שתולין הקלקלה במקולקל וגם כאן שהמכה של סירוס הוא לפנינו ודאי תלינן מה שנדבק ונסרך המעיים לעור הוא מחמת מכה הסירוס ולא מחמת המעיים שיצאו לחוץ כיון דלא היה לה ריעותא מהיים ע"ש. ועיין בכה"ג דאף אם אין ידוע שבמקום הזה שבא התרנגול שם בקיאים בסירוס אם עברו עליו י"ב חודש אחר הסירוס מותר וכ"כ מח"כ:

ביאור הגר"א

[יב] י"א במשהו כו'. כמ"ש והוא שנשתייר כו' משמע דבזה שוה לשלא במקום הדבק: [יג] ויש כו'. שמפרש דר"נ אדר' יוחנן קאי דהיכן אר"י ברובו בכדי תפיסה: [יד] רוב רחבו. מהרי"ח: [טו] אם כו' דלא כו'. כמש"ש נ"ד א' וכי להוסיף כו' אין לך כו':

כענף

חידושי רע"ק

כתב בשם דמשק אליעזר דאפילו למעלה בהתחלת הדקין שעדיין אין הולכין בהיקף אפ"ה אסור: (ש"ך סקי"ד) **ואין** ראיה מהכרעתם. ע' בספר תוספות שבת (סי' שמ"ו סק"ט):

באר היטב

מונח המחט לארכו יש להכשיר בהפסד מרובה דדוקא גבי מרה יש לחוש כיון דלית לה דוכתא למיפק ומונחת בתוכה כל שעה משא"כ בדקין וכ' הט"ז דוקא אם המחט מונחת ואינה תחובה בתוכן אבל אם עשתה קצת נקב אפי' למ"ש רמ"א בסימן מ"ח ס"ז בהמסס דבהפסד מרובה יש להתיר בניקב מצד א' הכא חמיר טפי כיון דהרבה פוסקים אוסרים אפי' במונחת ואינה תחובה כלל אין להקל כולי האי כיון שראינו שהתחילה לנקוב (ובנמצא קורט דם מבחוץ אף שנמצא יש להטריף. פר"ח) בהמה שנמצא בבני מעיים בהרות אדומות מצד שאוכלין עשב שקורין כל"ך יש להכשיר בבהמות ישראל (תשו' מבי"ט): (י) במשהו. וכ' הש"ך דהכי נהוג אם לא בהפסד מרובה (ופר"ח חולק ולדעת המכשירים עד שינטל רוב רחבו ר"ל הרוב של התפיסה בין הרוב לאורך או לרוחב ורש"ל כ' דוקא הרוב בין הכל דהיינו מאורך ומרוחב ואם רוב אורך ניטל לבד או רוב רוחב לבד כשירה עיין ש"ך. כרכשתא שנמצא נקודה מבפנים והיה במקום הנקב כמו חטוטרת יוצא לחוץ והיה הנקב נכנס לתוך אותו העובי אבל לא היה מפולש כלל ונראה כי העור שהיה לצד חוץ היה עיקר העור של הכרכשתא שהיה גוונו כגוון של העור ונקלף כל השומן שעליו ולא היה שום רושם כלל אלא העור שלם והכשירוהו הלכה למעשה (פר"ח בשם הרדב"ז) ומ"ש המחבר בד"א שניקב לחלל הכבן כ' הפר"ח ל"ד אפי' שלא לצד חלל הכבן כל שאינו דבוק לירכיים מיקרי שלא במקום הדבוק. (כ' הרוקח בשור דיבוקו ד"א לשה ב"א לגדי ועלה אצבע כשר. עש"ך): (יא) לבדוק. וכ' בט"ז בשם האו"ה דגם עתה

פתחי תשובה

נראה דר"ל במ"ש כל שאינו דבוק לירכיים כו' היינו במקום שיש דביקות בירכיים אלא שהנקב במקום שאינו דבוק שם כגון במקום סמיכה לשלחופית או לאם כי התלהולת אינה דבוקה בכל מקום רק בצד הסמוך לשדרה אבל מצד השני הסמוכה לכיס השתן או בפרה סמוך לאם שלה אינה נדבקת כלל ועיין בתשובת בית אפרים חיו"ד סימן כ"ו שכן הבין השואל והוא ז"ל השיב לו דזה טעות וכל שהגיע למקום הדביקות בין הירכיים כשר לעולם אלא דמקום יש בסוף חלל הגוף ובין מקום הדביקות דבזה להר"ן רובא בעינן והפר"ח חולק וס"ל דגם זה דינו במשהו ע"ש. [*ומ"ש בש"ע אבל אם ניקב במקום שהוא דבוק בין הירכים כשר עיין ברש"י פא"ע ד' ע"א בד"ה הואיל וירכים מעמידות אותה שכתב סותמות אותה שהרי אדוקה בהן עכ"ל לפ"ז נראה לכאורה דאם ניקבו גם הירכים כנגדה טריפה כמ"ש שם בגמרא דף מ"ח ע"א גבי ריאה שניקבה ודופן סותמתה וגבי מרה שניקבה וכבד סותמתה וכ"ה בש"ך לעיל סי' מ"ב סק"א. מיהו ז"א דהכא טעם הטריפות בתלהולת שניקבה משום שהריעי יפול לתוך חלל הגוף ומש"ה במקום הדבוק כשר שלא יפול לגוף כמבואר ברש"י שם בד"ה ברובו. ובחי' הרשב"א שם ובש"ך לעיל סק"ג א"כ גם בניקב הירכים כנגדו לא יפול לגוף כיון שהוא אדוק מסביב לנקב וצ"ע]: (ו) סירכא יוצאת. עיין בתשובת נו"ב תניינא חלק יו"ד סוף סימן כ"ב שכתב דאף ע"ג דאין סירכא אלא בריאה מ"מ בדיקה בעינן בחלל הפנימי באותו אבר אם אין קוץ או מחט תחוב שם נגד הסירכא ע"כ: (ז) ויש לבדוק. עכה"ט ועיין פמ"ג מ"ש לענין בר אווזות שכיח במעיהן בועות הרבה ועיין תב"ש בסוף סימן ל"ז שמסיק שם דלכתחלה יש לבדוק אפי' בבועה א' אם הבשר

(ש"ע סעיף ה') יש אוסרים במשהו. עכה"ט ועי' בספרי שו"ת ב"א סימן כ"ו בדין התלהולת שנמצא בה רקבון בכל הקיפה כשיעור ג' או ד' אצבעות בקנה הסמוך לפי הטבעת והשואל נסתפק לפי שטעם תלהולת שניקבה כשרה מחמת סתימת הירכים ואמנם אין דבוקה בכל מקום רק בצד הסמוך לשדרה אבל בצד השני הסמוך לשלחופית אינה נדבקת כלל. וכן בפרה הוא מובדל מהאם שהיא בת רחם שלה וא"כ יש לומר שאינה כשרה אם בנשאר כדי תפיסה או שמא כל מקום שהוא בין הירכיים כשרה היא אף במקום שאינה דבוקה ממש וכתבתי דאם בצד הסמוכה לשלחופית ג"כ בכלל הירכיים מעמידין ואע"ג דעתה אחר שחיטה נדמה שהמקום פרוד קצת הוא מחמת כי יצאה נפשה ואבריה רפים ונכווצו וכמ"ש בת"ש כו'. ולכן נראה שכוונתי על התלהולת עצמה שניטל משם במקום הזה אף בצד הסמוך לשלחופית ולאם כשר כיון שכבר הגיע למקום הדבקות שבין הירכיים רק שצריך לשער כדי תפיסה והבא למדוד צריך לדקדק היטב שהתחלת המקום שמתחלת לבדוק בין הירכיים יש תלהולת שלימה בשיעור כדי תפיסה כמבואר בש"ע סי' מ"ו ע"ש ועכה"ט בשם הרדב"ז ועמ"כ בשם הרדב"ז שם שאם המורס' היה חוץ לעור אחוזה ודבוקה בכרכשתא ע"י ריר אינה כותמת אם ניקב העור כולה ע"ש: (שם סעיף ו' בהג"ה) ואז הוא טרפה ויש לבדוק. עכה"ט ועי' בתב"י סימן נ"ד אבעבועות שנמצא בבני מעיים ולפעמים בתוכם מוגלא ולקותא תחתם. ועי' בספרי שו"ת ב"א סי' י"ז. ועיין באחרונים שמצוי בהם בועות דהיינו באווזות צריך לבדקן אם תחת בבועות בשר שלם כשר ואם הבשר רע טרפה. ועי' במשבצות לענין בועות שבדקין שחורות כו' ע"ש. ועיין בתשובת נו"ב שהבאתי בסי' ל"ב שכתב שאין להשליך הדקין בלי בדיקה כי מצוי שיה באווזות ובפרט בקיץ

גליון מהרש"א

(סעיף ו') **או מאחד משאר אברים**. ואם נמצא מחט בתוכו ואין הפ"מ אסור כיון דנסרך כנגדו ובנמצא תחוב גם בהפ"מ אסור עיין בפ"מ ס"ס מ"א בשפתי ד"ה כתב ע' בבא"ה ס"ס ע"ה בדקין של עגל שנסרכו זל"ז מיקרי כסדרן דמינח נייחי: (שם) **כשר**. עמ"ש בגליון סס"י ל"ז ע"ת או סרכא: (שם) **דלא אשכחן** בועה. מיהו אם מצד האחר ג"כ המראה שחור ולא הלכה המראה גם אחר גרירת המוגלא טריפה אף דאין שינוי מראה פוסל בשאר איברים מ"מ הכא שיש ריעות' מבפנים המראה שבחוץ מורה שלקותא היא. במשבצות סוף סימן: (ש"ך ס"ק י"ז) **בענין** שהבשר שתחתיו רע. כמ"ש הש"ך סוף סי' נ' וכן כ"מ שנקב פוסל אם יש בועה צריך לפותחה לראות אולי הבשר רע חוץ בועה בריאה אין רגילא לפתוח ביאורי

יד אברהם

הב"י שהשיג על הר"ן שלא כדת לכן הוכרחתי להעתיק הש"ס והפוסקים בס"ד. גרסינן בש"ס פא"ע (דף נ') אמר זעירי תלהולת שניקבה כשירה הואיל והירכיים מעמידין אותה. פרש"י ור"ן סותמות אותה שהרי אדוקה בהן. ואמרינן בש"ס עלה דזעירי וכמה א"ר אילעא אמר ר' יוחנן מקום הדבוק ברובו ושלא במקום הדבק במשהו ור"נ אמר מקום הדבק אפילו ניטל כולו כשר והוא שישתייר בו כדי תפיסה וכתב הר"ן וז"ל וכמה מקום בתלהולת מעמידין בו הירכיים לדון בו דין זה שלא תפסל בנקב מקום שהיא דבוקה הירכיים לא מיתסר אא"כ ניקבה רובו ושלא במקום הדבק אסורה במשהו. והילכתא כרב נחמן דבמקום הדבק אפילו ניטל כולו כל שנשתייר בו כדי תפיסה כשר. הילכך הכא דזעירי למעלה ממקום הדבק מתוקמא ובמשהו כשירה עד דאיכא רובא עכ"ל הר"ן. ופשוט הוא דמ"ש הילכך כו' ר"ל דזעירי איירי במקום הדבק למעלה שהרי כשהבהמה תלויה הוא קרוי מעלה ער"ס נ"ה. וסובר כר' יוחנן דבמשהו כשירה עד דאיכא רובא. שהרי ר' יוחנן בא לפרש דברי זעירי. ויותר נראה דהאי ממקום הדבק שכתב הר"ן הוא ט"ס וצ"ל במקום הדבק בכי"ת. ואפילו אי גרסינן ממקום הדבק ר"ל כמ"ש. וזה פשוט בעיני רק שראיתי להב"י שהשיג דברי הר"ן בתימה מפני שהבין שמ"ש הר"ן הילכך הכא דזעירי כו' ר"ל דזעירי איירי שלא במקום הדבק וקאי אמ"ש והילכתא כרב נחמן. ור"ל דר"נ פליג אר"י ג"כ בשלא במקום הדבק דלר"י במשהו אסורה ולר"נ במשהו כשירה עד דאיכא רובא. וזעירי איירי בשלא במקום הדבק וכר"נ. ומפני כך תמה עליו דמשמע דר"נ לא פליג אר"י בשלא במקום הדבק דלכ"ע במשהו אסורה. ולא דק דדברי הר"ן פשוטים וברורים כמ"ש. ותמה על עצמך דהאיך אפשר לומר דזעירי איירי שלא במקום הדבק הרי קאמר שהירכיים מעמידות אותה. ופרש"י ור"ן סותמות אותה שהרי אדוקה בהן. הרי דבמקום שהיא אדוקה בירכיים איירי. גם מ"ש הב"י ודוחק לומר שהר"ן מפרש דכי אמר ר"י דשלא במקום הדבק במשהו היינו לומר דכי אמר זעירי תלהולת שניקבה כשירה שלא במקום הדבק קאמר והיא כשירה בכל נקב עד שיהא בו רוב עכ"ל הב"י תמהני דהדבר לא כ"כ הר"ן. שהרי כתב על ר"י שלא במקום הדבק במשהו. פי' אסורה במשהו. סוף דבר

צבי לצדיק

עבר אחר והבן. ועוד דבדופן י"ל דידוע שתמיד דופן סמוך עם מקום שהנקב בריאה אבל באבר נגד אבר י"ל שזה האבר זז מזו:

מז דין אם נמצאו בני מעיים יתרים.

ובו ה' סעיפים:

א [א] א בהמה שנמצאו בה שתי מעים טריפה ב כגון שיש לה מעי יתר מתחלתו ועד סופו עד שנמצאו שני מעיים זה בצד זה מתחלה ועד סוף (א) כמעי העוף או שהיה המעי (א) (א) יוצא **א** כענף מן הכבד והרי הוא מובדל **ב** בין בעוף בין (ב) בבהמה אבל אם חזר ונתערב עם המעי ונעשה אחד משני ראשיו והרי שניהם מובדלים באמצע הרי זה מותרת ואין כאן יתר [ב] ג וי"א שכשיוצא מהדקין מעי קטן כענף היוצא מן הכבד אם בראש הקיבה מקום שהדקין יוצאין משם יש שלם כרוחב אצבע קודם שיתחיל זה המעי ליפרד וגם למטה לאחר שנתחבר עם שאר הדקין **ג** יש כרוחב (ג) אצבע שלם כשירה ואם לאו שאין כאצבע שלם למעלה ולמטה טריפ' **ד** (וכן (ד) עיקר) (ב"י בשם הרשב"א ור"ן):

ב (ב) [ג] במה דברים אמורים בבהמה **ה** ד אבל (ה) בעוף כיוצא בזה כשר [ד] (ואפילו כמה ענפים יוצאים ממנו כשר) (רבינו ירוחם):

ג (ג) ה מעי היוצא מבית הכוסות (פירוש סוף הכרס עשוי ככובע וקרוי בית הכוסות והמסס מחובר בו והמאכל נכנס מבית הכוסות להמסס והוא האצטומכא. ולפי שמעכל המאכל נקרא המסס מענין כמסוס נוסס) להמסס [כשירה ו והיוצא מבית הכוסות לכרס] טריפה:

ד ז אי אית לה (ב) תרי (°) **ו** (ד) סניא דיבי טריפה ואי שפכי להדדי כשירה:

מז א כענף מן הכבד. דוקא שיוצאים מן הקיבה או מן הקורקבן וניכר שהוא מעי יתר שדומה לשני מעיים יוצאין אבל יוצא מן הדקין כשר דכיון דמן הקיבה אינו יוצא רק מעי א' א"כ דק היוצא מן הדקין לא חשיב יתר כמ"ש בס"ק ז': **ב** בין בעוף כו'. ואע"ג דבסעיף ב' מכשיר בעוף אם יצא ממנו כמה ענפים התם איירי שחוזרים ומתערבי' אל הדקין משא"כ הכא שהוא מובדל וכן משמע בטע"ז דבסעיף ב' מיירי שחוזרי' ומתערבי': **ג** יש כרוחב אצבע שלם כשרה. וכתב הרוקח דה"ה ב' בית הכוסות או ב' קיבות היוצאים במקום אחד והדרי ערבי כרוחב אצבע כשרה: **ד** וכן עיקר. בש"ע נרשם כאן ר"ן ובאמת כן הוא בד"מ אבל צ"ע דאדרבה דעת הר"ן כהרמב"ם שהעתיק המחבר דאפילו לא נתערב אלא משהו למעלה וכן למטה כשר וכו' שכן דעת הרי"ף וכן הובא בב"י וכו' שדבריו נכונים מאד וצ"ע: **ה** אבל בעוף כו'. עיין ס"ק ב': **ו** סניא דיבי. פירש"י הוא מחובר לדקין בכרס וסתום בראשו ול' סניא דיבי לפי שהוא מקום מאוס וכחוש שאפילו הזאבים שונאים אותו ואין אוכלין אותו ועיין בתשובת מבי"ט חלק א' סימן קכ"ט דף קע"ג ע"א:

מז (א) כמעי העוף. בגמרא איתא דבבהמה טרפה וכנגדן בעוף כשר פי' רש"י בעוף זמנין דהוה ואע"ג דלא משכחי להו הכי קים להו וי"מ כל עוף דרכו כן משום דמן הזפק עד הקורקבן קנה של מעיים א' והשאר קרו ליה בני מעיים ובראש הקורקבן יוצאים בני מעיים גמורי' עכ"ל נמצא שללשון ראשון כשר בעוף כל יתרת בדקין וללשון הב' טרפה כל שהוא אינו כדרך להיות בעוף ודעה זו שמביא הש"ע הוא דעת הרמב"ם ויש בה משמעות בעוף לחומרא כפי' השני של רש"י שהרי כתב בין בעוף בין בבהמה ולפ"ז מ"ש בגמרא וכנגדו בעוף כשר היינו בבני מעיי' גמורים לא על מעי כענף מבית הכבד. וגם בבהמה יש כאן חומרא שאוסר אם היתרת כענף היוצא מן הכבד וכן דעת הרי"ף כמ"ש בית יוסף ולא כהרמב"ן שמביא המרדכי דלא אסרו אלא שני מעיים יוצאים מב' מקומות ולא דק היוצא מן הדקין והביא כ"כ המרדכי שהרי"ף חולק על רמב"ן כתבתי זאת לפי שיש כאן תימא על הטור ועל הש"ע בדין דכנתא דסעיף ה' כמו שנכתוב שם: (ב) בד"א בבהמה כו'. זהו סיום דברי הי"א שמביא הש"ע בסעיף שקודם לזה והוא דעת הטור שס"ל דבעוף בכל יתר בדקין כשר והיינו כפי' הראשון של רש"י שזכרתי בסמוך וחולק על דעה הראשונה שהיא דעת הרמב"ם ומשמע מדברי רמ"א שפוסק כן לקולא בעוף וכ"כ רש"ל דבעוף כשר בכל גווני: (ג) מעי היוצא מבית הכוסות. להמסס כשרה והיוצא מבית הכוסות לכרס כנ"ל. וכן כתב בטור והטעם דמבית הכוסות להמסס כשר דכל חיותא ברייתא הכי אית להו: (ד) סניא דיבי. פרש"י הוא כרס הפנימי ועשוי ככיס וסתום בראשו ולשון סניא דיבי לפי שהוא מקום מאוס וכחוש ואפילו הזאבים שונאים אותו עכ"ל. וכתב רש"ל ולפי דעתי שאין זה בית הכוסות שהרי לשם פרש"י עשוי ככובע:

באר הגולה

א מהא דהעיד נתן בר שילא רים טבחייא וכו' חולין דף כ"ח: ב לשון רמב"ם בפ"ז מה"ש מפלוגתא דרב אמי ורב אסי שם ולהומרא וכדעת הרי"ף רבו: ג כן פי' הרא"ש בפסקיו שם לפי גירסת הלכות גדולות (וטור ורשב"א ורבינו ירוחם נע"ו אות י' ואו"ה כלל כ"ה בשם א"ז): ד שם ברייתא וכפירש"י שם וכתב עוד שי"מ שכל עוף דרכו כן וכן משמע לשון הרמב"ם לעיל: ה מההוא עובדא שם וכרב הונא מר בר חייא: ו מההוא עובדא שם וכרב אושעיא: ז עובדא דרבינא שם (°פי' ששונאין אותו הזאבין ולא יוכלו לאכל

נקודות הכסף

(לרחבו) אלא בעינן שינטל הרוב מכל אותן הד' אצבעות דהיינו מכל אותו מקום הדבק הנקרא כדי תפיסה צריך שתנטל רבוע' שהוא ב' אצבעו' ומשהו על ב' ומשהו כך הם ביאור דבריו בספרו והם סותרים למה שכתב בהגהותיו ויש לדחוק ולפרש דבריו בהגהותיו כמ"ש בספרו ודוק. ומ"מ אין דבריו בספרו נכוני' כלל והעיקר כמ"ש למעלה

חדושי בית מאיר

(סימן מ"ז בש"ך ס"ק א') **דוקא** שיוצאים. נ"ב אף שכ' בש"ע כענף מן הכבד דהק כת"ם דר"ל דמ"מ בתחלת היציאה מהקיבה ניכר או ברחבו או ברוחם כאלו הם שנים:

יד אפרים

דשכיחי יותר מסירכות הריאה. ובתורת יקותיאל דעתו שאם ראו בועה בדקין ונאבדה יש לחוש להטריפה והביאו מח"ב ולפענ"ד הכל לפי הענין דאי במקום ההוא מצוי הרבה שנטרפים מחמת שבדקו ונמצא בשר רע תחתיו או בנאבדה יש לחוש אבל אם הרוב נכשרים אחר הבדיקה ומיעוטא שנמצא בשר רע שמטריפים נראה שאין להחמיר כולי האי להטריף אף בנאבדה דהא בשר רע שמטריפין אינו טרפה ודאית רק לפי שאין בקיאים בבשר שהרופא גורדו ולכן אם יש מקום שנהגו להשליך הדקים בלי בדיקה אפשר שכבר בדקו וניכו הרבה שהבועות הנמצאים אינם בועות המטריפות ולפיכך לא חששו להם להצריך לבדוק אחריהם. ומ"ש במשבצות דשכיח טפי מסרכות הריאה גם בסירכות עיקר הטעם דשכיח טובי הנך סרכות שעלולים לטרוף על ידם ומ"מ פשוט דבמקום שאין מנהג כך אין להנהיג כן לכתחלה במקו' שמוצאים רוב כשרות אך במקו' שמוצאים רוב טרפות פשיטא שצריך בדיקה דבועות טריפות שכיחי הוי כמו ריאה שנאבדה בלי בדיקה ומכ"ש בראו בועה ולא בדק שיש לחוש לה אבל במקום דל"ש בועות המטריפי' אף דשכיחי בועות יש להתיר בנאבדה ומכ"ש בלא בדק אחר בועות דהא אפילו בריאה קי"ל דאין צריך בדיקה כמבואר בר"ס ל"ו ואפשר שזו כוונת הט"ז שכתב דלא קי"ל הכי דאין בועה אלא בריאה ר"ל וכיון דקיל מריאה אין צריך בדיקה דהא בריאה גופא קיי"ל דא"צ בדיקה ועיין במשבצות אם התולעים תחובים תוך הדקים במקצת וכנגדו בחוץ בועה או יבלת טריפה ע"ש ועיין בספרי ב"א ס"ס ל"ז מ"ש בזה:

(סימן מ"ז סעיף א') **או** שהיה המעי יוצא. עבה"ט ועי' לקמן ס"ק ז' ועי' בשבו"י ח"ג סי' ס"ד אווז שנמצא כמו מעי יתר בדקין יש לאסור אם לא שהשומן נכנס ומכסה את היתר אף על פי שבא מחמת הסיטום כשר. וע"ש סי' פ"ב כשיוצא מן הדקים כענף מן הכבד העלה להכשיר כפסק הש"ע ע"ש. וכ' בשמש צדקה סי' ל' מי שנתחה אווזא והוציא המעיים בחזקה לפי שהיה יוצא מן הדקין כמין יתרת נפוח ועב סתום למעלה ונס"ך

שיוצא

חידושי רע"ק

(סימן מ"ז סעיף ב') **אבל** העוף כו'. לענ"ד דקאי על מ"ש תחלה די"א דבעי' אצבע למעלה ולמטה ואם לאו שאין באצבע שלם למעלה טריפה. היינו דיש חיבור

ביאור הגר"א

מז [א] בהמה כו' עד ואין כאן יתר. כל זה לשון הרמב"ם ומפרש מ"ש בד"א כו' אבל כו' בזה אין חילוק בין עוף לבהמה דאין חילוק אלא ביוצאין מב' מקומות וגורס כגי' הר"ש קיירא שכ' הרא"ש בשלמא למ"ד דלא הדרי כו' אלא כו' מאי כלין למטה ול"ג עד כאצבע אלא כאצבע וה"פ למ"ד דלא הדרי וערבי שיוצאין ממקום א' ומתפרדין כאצבעות מן היד שלמעלה מתערבין ולמ"ד הדרי וערבי כאצבע מלמטה ששם יתערב כמו אצבעות מן היד וה"ק שיוצאין ממקום א' וגם צריך שיתערבו למטה וז"ש אבל כו' וכלין כאצבע ופסק כמ"ד דהדרי וערבי לחומרא וע' לח"מ: [ב] וי"א כו' בד"א בבהמה כו'. כל זה דעת הטור ופליג בתרתי וכגי' הנ"ל אלא שגורס עד כאצבע וקאי אשיעור ששיעור עירובן צריך כאצבע למ"ד דלא הדרי למעלה ולמ"ד דהדרי למטה ופסק כדברי שניהם לחומרא ומפרש בעוף כשר קאי אכולה וכלשון ראשון שברש"י וכן פ' הרשב"א כלשון זה והר"ן כ' בשם בה"ג הגי' להיפך בשלמא למ"ד דהדרי כו' מאי כלין למעלה ולענין הפלוגתא שלהם ולדינא הכל אחד דלמ"ד הדרי למעלה שיעור אצבע כו' כנ"ל ופ' ג"כ כחומרי שניהם כנ"ל: [ג] בד"א כו'. קאי אי"א כנ"ל: [ד] ואפילו כו'. כלשון

פתחי תשובה

שתחתיו שלם בלא לקותא או נקב ובדיעבד כשלא בדק כשר מיהו אם אתרעי כ"כ דאיכא בועות הרבה תכופות אפילו אינן סמוכות ממש אסור בלא בדיקה אפי' בדיעבד ע"ש ועיין בתשובת הר הכרמל חלק יו"ד סוס"י ח' שחלק על מה שכתב התבואת שור להחמיר אם נאבדה בלא בדיקה ע"ש. עוד כתב דאותן הבועות הנמצאים בבהמות בדקין או במעי העבים שאין צריך כלל בדיקה שאינן בכלל בועות אלא הם כמו שומן וכשנפתחין יוצא מהן כמו צואת אווז ואין בהם לחות כלל ולפעמים הם שחורות ואינן גבוהות מבשר המעי והדברי הט"ז וש"ך ורש"ל להצריך בדיקה היינו בבועות שיש בהן לחות אבל אותן הנמצאים אצלנו אינן בכלל בועות כלל וכ"ש אם נשארו באותו מעי עדיין לפנינו כמה בועות שלא נעקרו ויכולין לבדקן דסגי ע"י בדיקתן שיהא בדיקה זו ראיה על אותן שאינן לפנינו. ואפילו לכתחלה אם רוצה להחמיר ולבדוק א"צ אלא לבדוק שלשה מינייהו ואם נמצא תחתיהן בשר שלם ויפה סגי הוכחת בדיקה זו על כולן. וע"ש דמשמע מדבריו דגם באותן בועות שיש בהם לחות סגי בבדיקת קצתן ע"ש עוד. [ועיין בתשובת חתם סופר סימן מ"ט שנשאל על ענין זה בדבר בועות רבות הנמצאים בדקין דבהמה אי סגי בבדיקת ג' בועות מהם להכשיר בלי בדיקת השאר ות"ח מיוחד הורה להקל והוא ז"ל כתב שדברי תימה הם כיון שיש מכה לפנינו שיש לחוש שע"י רתיחת הליחה שבבועה נשרף הבשר שתחתיו ונעשה כבשר שהרופא גורדו מה יעידו ג' על השאר אולי זה המקום לא נשרף וזה נשרף וגדולה מזה בסימן קפ"ה ס"ה כו' ובסוף כתב יען כי ידוע דב' מיני בדיקות הם. הרמ"א כתב לבדוק שלא נסתמו הדקין והא"ח מיירי מבדיקת הבשר שתחתיו שלא נימוק מחמת הליחה. והנה בבדיקת הבשר ודאי דאינו מועיל עד שיבדוק הכל כנ"ל אך בבדיקת הרמ"א שלא נסתם המעים בזה יש מקום להורות ת"ח הנ"ל כי כמדומה דזה מין מורסא אחר הסותם מעבורת המעים בפנים ואם נבדקים ג' שלא סתמו במקומן הרי מעיד שאין אלו מהבועות הסותמין תו אין צריך לבדוק תחת האחרים ומ"מ אע"פ שיש מקום לומר כן צריך ראיה מנין וע"כ אין לנהוג כן. ובענין אם נאבדו בלא בדיקה הסכים לדעת התבואת שור הנ"ל היכא דאיכא הרבה בועות לאסור אף דיעבד ואף בהפ"מ וכתב עוד וכ"ז אנו צריכים בנאבד אבל בהאביד בידים והשליך בלי בדיקה בפשיעתו פשיטא שיש לאסור ומכ"ש אם הראה הבועות לאחד שאינו בקי בהוראה וסמך עליו להכשיר דזה גרע טפי (ע"ל סימן ל"ט בט"ז סק"ט ובמ"ש שם סק"ה) ע"כ יפה הורה הרב השואל שאסור הבשר וגם תערובת חד בחד והקיל בכלים אחר שהוא מעל"ע ע"ש] ומ"ש שם בהא בדבריו סברא להתיר בבר אווזות מטעם דהכי רביתייהו וכמו שאמרו גבי ביני וביני דכל חוי ברייתא הכי אית להו. עיין בתשובת תפארת צבי חלק יו"ד סימן ו' אות א' דהיתר זה ליתא. ועיין בתשובת בית אפרים חיו"ד סימן י"ז:

מז (א) יוצא כענף. עיין בה"ט ועיין בתשובת תפארת צבי חלק יו"ד סימן ו' אות ב' מזה. ועיין בתשובת שמש צדקה חלק יו"ד סי' ל' ובספר פתח הבית סימן י"ג:

(ב) תרי סני דיבי. [עיין פמ"ג שהביא בשם כנה"ג שכתב בשם מהר"מ טראני תרי סני דיבי הן בקרובים או רחוקים זה מזה מש"ה הטריף בדק שהיה יוצא מהדרא דכנתא תלוי ועומד והיה לו דמות סניא דיבי בכל צורתו ע"ש. ועיין בספר לבושי שרד אות ס' שתמה על זה דהא הלכה רווחת דיתרת שלא במקום האבר שריא. וסיים ולפי שאין ספר כנה"ג לפני איני אומר לא איסור ולא היתר וצריך להתיישב בדבר. איברא דאין זה רק בהפ"מ אבל באין הפ"מ בלא"ה אסור כיון דהסניא דיבי דבוק בהדקין הרי הוא טריפה להרמב"ן

באר היטב

יש לסמוך ע"ז והגהות האו"ה כתבו שיש לחתוך הבועות ולראות אם יש להם לחות הוי לקותא וטריפה. והתרנגולת שיושבת על ביצים להוציא אפרוחים יש להחמיר בה יותר מבשאר עופות מכח חלישתא (ע' בבאר הגולה מה שמביא בשם רש"ל) ודעת הט"ז דלא קיי"ל כן במאי דפסק דאם יש בהם לחות דטריפה שהרי כבר פסק בש"ע דאין בועה רק בריאה ומ"ה לא הביאו בש"ע עכ"ל והש"ך פי' דר"ל בענין שהבשר שתחתיו רע דהוי כנתמסמס כדלקמן ס"ס כ' אבל כשהבשר שתחתיו יפה אין טעם כלל לאסור וכ"כ מדברי מהרש"ל (מעשה היה באווז שהיה מכה בבטנה ופתחו בטנה וראו הדקין שלמים והכשירוהו מאחר דאין לעוף כרס אע"פ שעור הבטן מנוקב ועיין ט"ז סימן מ"ט וע' כנה"ג קס"ה):

מז (א) יוצא. וכ' הש"ך דוקא שיוצאים מן הקיבה או מן הקורקבן וניכר שהוא מעי יתר שדומה לשני מעיים יוצאין אבל יוצא מן הדקין כשר דכיון דמן הקיבה אינו יוצא רק מעי א' א"כ דק היוצא מן הדקין לא חשיב יתר עכ"ל (ומסיק הש"ך בסעיף זה ומ"מ במקום שאין הפ"מ יש לאסור בדק היוצא מן הדקין): (ב) בבהמה. וכ' הש"ך אע"ג דבסעיף ב' מכשיר בעוף אם יצא ממנו כמה ענפים התם מיירי שחוזרים ומתערבים אל הדקין משא"כ הכא שהוא מובדל: (ג) אצבע. וכ' הש"ך בשם הרוקח דה"ה ב' בית הכוסות או ב' קיבות היוצאים במקום א' והדרי ערבי ברוחב אצבע כשירה: (ד) עיקר. ובש"ך הניח דין זה בצ"ע (ופר"ח כ' למעשה צריך ג' תנאים. א' שקודם שמתחילין להתפצל יהיה ברוחב המעי כרוחב אצבע. ב' שאין באורך הענף היוצא יותר מכאצבע. ג' שחוזר ומתערב למטה סמוך לבית הרעי כרוחב אצבע ואם חסרה א' מג' תנאים טריפה וכך פי' הרשב"א בת"ה): (ה) בעוף. וכ' הט"ז דבעוף בכל גווני כשר אבל הש"ך פוסק דוקא שחוזרים ומתערבים כדלעיל ס"ק ב' (ועיין פר"ח ועיין מ"ש בס"ק ג' תרנגולת שיש לה ב' נקבים מאחוריה שבהם היתה מוציאה הריעי אם בדקו אותה וראו שהמעי שבו יוצא הריעי היה א' לבד אלא שפי אותה המעי היתה מתפשט לב' מקומות ומ"מ היה נקב א' בגוף התרנגולת וכל המעי היה א' כשירה לפי שאין לו יתרון (הר"ם הלוי סי' כ"ה. וכנה"ג דף קס"ו): (ו) דיבי. פרש"י שהוא כרס הפנימי ועשוי ככים וסתום

יד אברהם

דברי הב"י כאן צריכין נגר להולמן. וכל זה גרם לו על שהר"ן מוקי לזעירי בשלא במקום הדבק וכבר הוכחתי דא"א לומר כן. וכן ברשב"א במשמרת הבית וא"כ בס' בד"ה (דף ל"ז) מפרשים לזעירי במקום הדבק. אלא שהם מפרשים בע"א. ולפענ"ד שמ"ש בפי' הר"ן הוא הנכון שבכל הפירושים. וכן משמע מהר"ם מטיקטין בגליון הר"ן כדפרשתי עיי"ש ודו"ק. ועיין בב"ח ובס' ארוך מש"ך ובשו"ת מק"כ סימן י"א:

(סימן מ"ז סעיף א) **בהמה** שנמצאו בה ב' מעיים כו'. אם חזר ונתערב עם המעי ונעשה א' משני

גליון מהרש"א

רש"ל בת' חב"י סנ"ד וע"ש בה"מ ושומן טהור סותם הבועה הכשיר: (באר היטב סקי"א) **מאחר** דאין לעוף כרס. ע' סמ"ח סק"ב:

(סימן מ"ז) **דין** אם נמצאו בני מעיים יתרים. להתב"ש כל יתר סופו לנקוב וללבושי שרד ריש סי' ל"ה לא מטעם נקב הוא ולדידי' אין יתרת מצטרף לתרתי לריעותא: (סעיף א' ש"ע) **בין** בעוף בין בבהמה. אם סוף המעים שיוצא ממנו הרעי מתפרד לשנים. ובגוף התרנגולת נקב לכל א' של פירוד כזה כשר ת' מהר"ש הלוי חיו"ד סי' כ"ה. שומן סביב המעים כמו מכה ובו נוצות כשר ת' שארית יוסף וצ"צ סמ"ח: (שם) **וגם** למטה לאחר שנתחבר. גם שלא יהיה באורך העוף היוצא יותר מכאצבע רשב"א בת"ה וכ"כ בפר"ח: (שם) **למעלה** ולמטה. משא"כ במרה סמ"ב ס"ו ובשני כבדים בש"ך סוף סמ"א דשם לא בעי שיחזור ויתערב וע' ש"ך סמ"ב ס"ק ט"ו. ובענף קטן היוצא ממעי ע' בת' דבר שמואל למהר"ש אבוהב סי' י"ז: (באר היטב סק"א) **דוקא** שיוצאין מן הקיבה. עי' לקמן סמ"ח סס"ק א':

ה ז [ה] ח הדרא דכנתא (ה) שיוצא מאמצעיתו יתרת שתלוי בדקין כמו מעי קטן ח (ג) כאורך (ז) אצבע כשרה :

הגה [ו] וכל זה דהיתרת סתום בראשו ואין הרעי יוצא ממנו אבל אם הוא פתוח בראשו טריפה דהרעי נופל לגוף (כך משמע ממרדכי ס"פ אלו טריפות וכ"ה בראב"ן סימן כ"א ובהג"ה שבסוף או"ה כלל נ"ה דין ו' והוא פשוט) ועוד דהוא נקיבת הדקין :

מח דיני טריפות בקיבה ובכרם. ובו י"ב סעיפים :

א א קיבה (קיבה הוא כיס שבמעי הבהמה שהמאכל נכנס לכרס ובסוף הכרס שקורין פאנץ עשוי ככובע וקרוי בית הכוסות והמאכל נכנס מבית הכוסות להמסס ומהמסס לקיבה ומהקיבה לדקין) שניקבה טריפה א [א] ב ואם החלב (°) (א) (א) שעל (א) היתר סותם הנקב כשרה אבל שעל הקשת אינו סותם :

ב (ב) [ב] (ב) ג כרם שניקב טריפה [ג] ד ואין לו

(ה) שיוצא מאמצעיתו. זה הוא דעת הראב"ן שמביא במרדכי וזכרתיו בסעיף א' וזכרו הרא"ש בתשובה וע"כ יש תמיה על הטור והש"ע שכתבו לפסק זה כיון שהם עצמם פסקו דלא כוותיה בסעיף א' דאפילו כענף היוצא מן הכבד טרפה וכבר הקשה כן רש"ל ואמר שעל הרא"ש עצמו לא קשה אע"פ שגם הוא פוסק כרי"ף בפסקיו דאסור אפי' בדק מן הדקין דאפשר שבחבורו בפסקיו חזר בו ממ"ש בתשובה אבל על דעת הטור קשה וכן על הש"ע ונ"ל ליישב דבריהם דלא על חנם המשילו המעי היתר לענף היוצא מן הכבד אלא להורות טעם האיסור דהיינו כשהיתרת תלוי ועומד באויר הבהמה כמו ענף מן הכבד אע"פ שהרעי יוכל להכנס שם ולחזור לתוך המעי מ"מ הוא בדוחק משא"כ בהך יתרת שבהדרא דכנתא שהדקין מונחי' סביב הכנתא דהיינו השומנוסך יתרת מונחת ג"כ ביניה' ובריוח הולך הרעי משם ליתרת וחוזרת למעי ע"כ אין היתרת פוסל שם דכחדא חשיבינהו ואע"ג דהרא"ש לא זכר מזה כלום בתשובה מ"מ הכריעו הטור והש"ע כן להלכה ולא ניחא להו למימר דהרא"ש בפסקיו הדר ביה ממ"ש בתשובה *) כנ"ל ביישוב דבריהם אבל לא נעשה מעשה מפני שאנו מדמין אלא גם בהדרא דכנתא טרפה ביתר וכן מסקנת רש"ל :

מח (א) שעל היתר. פי' קיבה עשויה כמין קשת וחלב שעליה מבחוץ נקרא דאקשתא וחלב שבפנים לעיגול נקרא דאייתרא כלומר חלב במקום יתר שעל קשת ואע"ג דקי"ל בסימן ס"ד בחלב שעל היתר אסור וקי"ל חלב טמא אינו סותם היינו טעמא דסותם לפי שאמרינן בגמרא שבני א"י אוכלים אותו שעל היתר אלא שבני בבל נהגו לאיסור לכל הפחות מהני גם לבני בבל שמתיר בסתימת הנקב אבל שעל הקשת אסור באכילה לכ"ע ע"כ אינו סותם :

(ב) כרם שניקבה כו' ואין לו דבר שיסתום אותו כו'. זה לשון רמב"ם וקשה דהא מלינו שפיר סתימה ביה דהיינו אם ניקב במקום שהטחול דבוק בו והטחול סותמו כמ"ש רמב"ם גופיה בההוא פירקא וז"ל וכן כל נקב שבבשר או החלב המותר באכילה סותם אותו ה"ז מותר וא"כ גם כאן הרי בשר של הטחול סותם שפיר את הנקב וי"ל דכיון שיש קרום על הטחול שאסור משום חלב גמור במקום הדבוק לכרם כמ"ש סי' ס"ד ס"י קרום שעל דד הטחול חייבים עליו כו' והיינו במקום שדבוק לכרם וכ"כ רש"ל בפרק ג"ה סי' כ"ז וז"ל שעל הדד הוא מחובר שם לכרם ולחלב גמור עכ"ל וע"כ אין סתימה לכרם שניקב דחלב טמא אין סותם ואפי' במקום הדק של טחול יש עכ"פ איסור חלב ואינו סותם כלל ועי' מה שכתבתי סי' מ"ג ס"ח עוד מזה וכן נראה פשוט כיון שכת' הרמב"ם סתם אין לך דבר שיסתום משמע בכל מקום וגדולה מזה איתא בהג"ה ש"ד דטחול שניקבה אין הכרם סותם אותו :

תולעים

ז הדרא דכנתא כו'. מהרש"ל שם חלק על דין זה וכתב שהוא נגד סעיף א' וכתב שהרא"ש בפסקיו (שכתב כמו בסעיף א') חזר ממ"ש בתשובות בדין זה וגם הב"ח והדרישה דחקו את עצמם ליישב הדברים ולפעד"נ דלק"מ דבסעיף א' דוקא בשני מעיים יוצאים טריפה וכשאינן מחוברים למטה ברוחב אצבע ומ"מ ככר שבשני מעיים יוצאים כאחד טרפה אבל הכא הרי אינו יוצא רק מעי אחד רק שאח"כ רחוק מהקיבה יוצא מעי קטן מן אותו מעי וכ"מ להדי' בתשו' ראב"ן סי' כ"א (שמשם מקור דין זה) דיש לחלק בהכי וז"ל שם והכשירו רבותי ר' קלונימוס בר' יודא ור' אליקי' בר' יוסף ואני אחריהם ושאר חכמי הקהל כי אמרו לא טרפו חכמי' אלא שני מעיים היוצאי' מב' מקומו' כעין בעוף שיוצאים מן הקורקבן ב' דקים א' הולך אל הזפק והשני אל הדקין אבל הכא דק היוצא מן הדקין הוא ואינה כנגדו בעוף ושוב פעם אחת בא לפני ג"כ מעשה כזה והיה ר' שמואל אחי דן לפני בהלכה ואמר לי שאינו יכול ללמוד מהסוגיא לא איסור ולא היתר שהרי אינו יוצא ממקום א' וכלה עד כאצבע שיחזור ויערב בראשו האחד בדקין והשבתי לו אם היו שני דקין יוצאין ממקום א' אז היו צריכים לחזור עד כאצבע ולערב אבל באחד היוצא א"ל עכ"ל הרי דמחלק בהדי' בהכי וזהו דעת הרא"ש והטור והמחבר וכן משמע באו"ה כלל נ"ה דין ז' דמחלק כמו שכתבתי ומיהו כתב ראב"ן שם בתר הכי וז"ל והשיב לי כיון שפירשה יוצא משני מקומות וממקום אחד הוא הקיבה והתם האחד דרכו והב' שאין דרכו יתר הוא י"ל דמן הדקין אפי' א' יתר הוא ואמרתי בלבי אפשר לאסור ומלאתי פירוש כנגדן בעוף דלא כפי' רבותינו שפי' על הקורקבן אלא שני מעיים היוצאין מן המעי יוצאין מן הקורקבן כו' עד ועמדו דברי רבותי שהכשירו למעי אחד כאצבע היוצא עכ"ל מיהו רבותיו דפירשו על הקורקבן ע"כ לא ס"ל הכי אלא ס"ל דבב' דקין היוצאין הוי הא' יתר וכנטול דמי אבל בדק היוצא מן הדקין לאו יתר הוא אלא דלדול בעלמא וכה"ג אמרי' לקמן סי' נ"ה ס"ד גבי יתרת רגל והיינו דעת הרא"ש והט"ו והאו"ה וכן מבואר בתשובה מבי"ט שם דקי"ל כפסק זה דתשובת הרא"ש מ"מ במקום שאין הפסד מרובה יש לאסור בדק היוצא מן הדקין כדעת רבי שמואל אחיו וגם במרדכי כתב שפי' הרי"ף ור"ח חלוקים על הוראה זו ומ"מ מבואר דאף לראב"ן אינו כשר אלא בדק אחד יוצא מן הדקין אבל בב' דקין היוצאי' מן המעי טריפה: **ח כאורך אצבע כו'**. וה"ה יותר וכן מבואר בתשו' הרא"ש ומביאו ב"י וע' בב"י וד"מ מ"ם בשם הכל בו :

מח א ואם החלב כו'. ע"ל סי' ס"ד סעיף י"ד :

תולעים

ביאור הגר"א

כלשון ראשון שברש"י כנ"ל דס"ל ב' או יותר : [ה] הדרא כו'. שהראב"ן מפרש בד"א שיוצאין כו' שיוצאין ב' מעים מן המעי הגדול יוצאין עוד ב' ואמרינן יתר כנטול והוי נקיבת הדקין מקום נטילתן וראיה לפי' זה דקאמר וכנגדן בעוף וכ"ה בעוף באמת ומדקאמר ב' בני מעים משמע דא' היוצא מן המעים לאו יתר הוא שכן דרכו : [ו] וכ"ז כו' אבל כו'. שלכן ב' ב"מ טריפה לפי' :

מח [א] ואם כו'. מ"ם ב' אמר רבא כו' וערש"י נ' א' ד"ה כ"פ ותוס' שם ד"ה דאייתרא כו' : [ב] כרם כו'. כר"י בר חנינא שם נ' ב' : [ג] ואין כו'. ע"ל סי' ס"ד ס"ט :

חידושי רע"ק

למעלה ולמטה בפחות מאצבע. עלה אמר דבעוף כיוצא בזה. היינו דמחובר למעלה ולמטה בפחות מאצבע כשר. ופסק כן המחבר בדרך הכרעה כיון דדעה א' ס"ל דגם בבהמה סגי בזה במשהו למעלה ולמטה. וגם יש פוסקים דס"ל בעוף הכל כשר. מש"ה יש לסמוך דבעוף כשר במשהו למעלה ולמטה. והוי כמו ס"ס רבוואת' :

באר היטב

בראשו ולשון סניא דיבי שהוא מקום כחוש שאפי' הזאבים שונאים למיכל מיניה. וכ' מהרש"ל דלפי דעתו אין זה בית הכוסות דשם פירש"י עשוי ככובע :

(ז) אצבע. וה"ה יותר והנה כל הפוסקים הקשו דברי הש"ע אהדדי דהא בסעיף א' פסק דאפילו כענף היוצא מן הכבד טריפה ותירץ הש"ך דבס"ב מיירי דוקא בשני מעיים יוצאים כא' אבל הכא הרי אינו יוצא רק מעי א' אך שאח"כ רחוק מן הקיבה יוצא מעי קטן מן אותו מעי הלכך (הוי ליה דק היוצא מן הדקין) וכשר. וכ' עוד ומ"מ במקום שאין הפסד מרובה יש לאסור בדק היוצא מן הדקין (וכל זה מיירי במעי שיש בו רעי אבל אם אין בו רעי אע"פ שהוא חלול אינו יתר אלא הוא וריד הנמשך מן הכבד ולפעמים מסתבך במעיים ונראה כמעי יתר. פר"ח) :

מח (א) היתר. וכ' הט"ז אע"ג דקיי"ל בסי' ס"ד דחלב שעל היתר אסור וקיי"ל דחלב טמא אינו סותם מ"מ כיון שבני א"י אוכלים אותו שעל היתר. מהני לבני בבל להתיר סתימת הנקב (אבל חלב שעל הקשת אסור לכ"ע ע"כ אינו סותם. נמצא יתד א' או מחט תחוב בסוף הקיבה של בהמה והקיבה לא ניקבה מעל"ע אלא שיבלת קשה שקורין ווארץ עומדת על הקיבה נגד אותו מקום שהמחט תחוב מבפנים. השיב בש"א סי' ס"ב שיבלת הוי הוכחה שניקב וה"ל קרום שעלה מחמת מכה אלא שיש להתיר לפי שהיבלת היתה מכוסה בחלב שעל היתר והגם שנמצא בחלב כתם שחור במקום שהיה דבוק להיבלת. אבל היה עליו כ"כ חלב עב ומבחוץ לא ראו שום כתם שחור וא"כ אין

פתחי תשובה

בפירוש כל יתר כנטול דמי ע"ש : (ג) כאורך אצבע. עבה"ט בשם פר"ח ועיין בתשובת נודע ביהודה תניינא חלק יו"ד סימן כ"א שנשאל בנקב שנמצא בבני מעיים סמוך ליציאתו מן הקיבה והוא הולך בשיפוע ונמצא כן בהרבה בהמות. והטבחים אומרים שרוב בהמות כך הם והוא בא מסמפוני הכבד והשיב כיון שנקב זה לעולם בצורה אחת בשיפוע ובמקום אחד סמוך לקיבה יש להקל ולסמוך על האומרים שהוא הווריד ההולך מבני מעיים לכבד ופעולתו שהכבד זורק מרה דרך הווריד הזה לבני מעיים ומשם לקיבה לעכל המזון וגם נזכר וריד זה בכמה חיבורים ואין לחוש דלמא ניתק הווריד הזה בחיי הבהמה וטריפה משום נקיבת המעיים שהרי הריעי יפול משם לחלל הגוף דאדרבה אנו תולין שאחר שחיטה ניתק בשעת נפילת הכבד ועוד דאף אם ודאי ניתק בחיי הבהמה יש מקום להקל ולומר דוריד הזה מעיילינא אית ליה לתוך הבני מעיים להכניס שם טפת מרה אבל מפקינא לית ליה ואין טבעו להוציא ריעי ואמנם אע"פ שאנו מדמין לא נעשה מעשה להתיר היכא שודאי ניתק מחיים אבל היכא שיש לתלות שנעשה לאחר השחיטה בודאי כשר. גם הא פשיטא דאין שום חיוב לבדוק ולחפש אחר נקב זה כלל ע"ש :

מח (א) שעל היתר. [עבה"ט ומה שכתב בשם ש"א שיבלת הוי הוכחה שניקב כו' עיין בספר לבושי שרד אות ס"ב וס"ג שכתב דאם נמצא מבחוץ מקום קשה כמשמוש כמו אגוז נ"ע דאפשר דמי ליבלת ומסתברא דזה לפי ראות עיני המורה ברוב קשיותו ומהותו ומדברי הפמ"ג סימן מ"ט סק"ב איכא למישמע דס"ל דבשר קשה לא הוי ריעותא ע"ש עוד ועיין מש"ל סק"ו בשם שבות יעקב] : (ב) כרם שניקב טריפה. [* עי' בספר בינת אדם שער איסור והיתר סימן כ"ו שכתב שאלה עז אחת שדקרוה בין הצלעות סמוך לבטן ויצא פרש ונראה שהיה ניקב הכרם ועבר עליה יותר מי"ב חודש והיא חיה ויולדת מה דינה והשיב לכאורה כיון שיצא הפרש וא"כ בודאי ניקב הכרם הוי ודאי טריפה ולא מהני אף אם כחול ימים ירבה כמ"ש בסי' נ"ז אך אחר העיון נראה דאין זו רק ספק טריפה כי בטור הביא דעת י"א דכרם הפנימי היינו דוקא מפרעתא דהיינו למטה הרואה את הקרקע אבל למעלה ממנו במקום הצלעות לא נטרפה אם ניקב הכרם אלא או ברובו או טפח וזהו דעת בעל העיטור אבל דעת רוב הפוסקים דניקב הכרם בכ"מ שהוא טריפה במשהו והמגיה בטור כתב שהחוש והנסיון מעיד על דעת ראשונה לפ"ז הוי ספק דפלוגתא וכיון שחיתה י"ב חודש או שילדה היא כשירה עכ"ד ע"ש. ולע"ד לכאורה היתר זה נ"ע מאחר שדעת רוב הפוסקים להטריף בכ"מ במשהו כמו שכתב הוא ז"ל בעצמו א"כ הרי כתב הפמ"ג בסימן פ"א סק"ה דספק פלוגתא היכא דרבים סוברים כן אף חי י"ב חודש אין להתיר ע"ש. ומה שהביא דברי המגיה בטור הנ"ל וכוונתו בזה נראה דה"כ אפי' שדעת רוב פוסקים להטריף מ"מ דברי המגיה ע"פ החוש והנסיון משוי לה עכ"פ לספק השקול תימה שלא זכר דברי הב"ח שצווח על הגהה הנ"ל וכתב ושרי להו מרייהו להמדפיסים שהכניסו הגהה זו בספר דלא כהלכתא ע"ש. אולם לע"ד כשראה הרב ז"ל להוכיח דניקב הכרם במקום הצלעות הוא רק ספק טריפה לא היה צריך להזכיר דעת בעל העיטור ולא דברי המגיה הנ"ל דנראה שגם רוב הפוסקים שמטריפים בכ"מ במשהו לא מודאי דפשיטא להו דהלכה כריב"ח בפרק אלו טריפות דף נ"ו ע"ב אלא מספיקא משום דמספקא להו הלכתא כמאן עיין ברש"י שם שכתב וכיון

באר הגולה

מיניה) : ח טור בשם תשובת הרא"ש ובשם ראב"ן והוא ג"כ במרדכי וכ"פ האגודה :
א משנה חולין דף מ"ב :
ב שם דף מ"ט ע"ב ולישנא קמא לחומר' הרי"ף וכן משמע מדברי הרמב"ם בפ"ו (ספי' שהקיבה עשויה כקשת ומבחוץ קרוי קשת ומבפנים לעיגול קרוי יתר) :
ג שם במשנה :
ד לשון הרמב"ם בפ"ו מהלכות

נקודות הכסף

וכמ"ש האחרונים דבין ברוב רחבו להוד ובין ברוב ארכו להוד טרפה תדע שהרי רבינו ירוחם כתב נקיבתו ברובו וזה לא כדברי מהרש"ל דלא שייך נקובי עכ"ל. מזה תראה שהעתיק מה שאינו נכון והניח הנכון :

(סימן מ"ז בש"ך ס"ק ה') דבריו דחוקים וכנראה ג"כ מדברי עצמו ועי' בב"ח ס"ק ז' ישוב דבר זה על נכון :

חדושי הגרשוני

(סימן מ"ח בש"ז ס"ק ב') וגדולה מזה איתא בהגה"ה ש"ד דטחול שניקבה אין הכרם סותם אותו. לענ"ד נראה שאין ראיה כלל כי איכא למימר ודאי אין הכרם סותמת את הטחול דהטחול בעי סתימה עבה כדינר זהב ע"כ לא מהני ביה שום סתימה. כדאיתא להדיא בתו"ס שער נ"ב סי' ד' ע"ש

מטה יהונתן

(סימן מ"ח סעיף ב') **כרם** שניקב טריפה כו'. עי' ט"ז סק"ב ומקשים אמאי לא יהיה סותם כמו חלב שעל היתר דאנן קיי"ל כבני בבל דאסור למיכל חלב שעל היתר אפ"ה לענין סתימה סותם כמו דאמר ר"ג איהו מיכל קאכלי ואנן מסתם סתים נמי לא בתמיה א"כ ה"ה בכרם כיון שבני ריגום אוכלין החלב שעמו לדידן מיסתם סתים מיהא ומתרלים בשמא חלב שעל היתר מדינא הוא מותר דהלכה כר"ע דבעינן מותר

יד אפרים

הרבה מאד לדופן האווזא וגם פין של היתרת כמעים סתום ולא נודע בבירור שהיה לו מעבר לשאר דקים ופתחו היתרת ומצאו בתוכה עצם דק ותד כמו קוץ ומחט :

(סי' מ"ח סעיף ב') **ואין לו**

חדושי בית מאיר

(סימן מ"ח בש"ז ס"ק ב') **וע"כ** אין סתימה לכרם שניקב דהחלב טמא אין סותם. נ"ב ואף אם סמתא עוברת אף

גליון מהרש"א

(סימן מ"ח) **דיני טריפות** בקיבה ובכרם. קיבה שיוצאו ממנה ג' ענפים. כאורך חצי אצבע ויותר בעין חתיכת מעים והיה סתום בסופו והבשר היה מעין בשר הקיבה כתב בת' חוט השני סי' ה' דנראה להטריף משום יתר כיון דאין דרכו בכך כמו בדק היוצא מן הדקין אך כיון שהעידו שבבהמות השמנות רגיל למצוא כן כי כן שומן דוחק עצמו לפנים הכשירה. מחט תחובה במעי היוצא מהקיבה ושומן סותם הנקב שמעבר לעבר ת' כנסת יחזקאל סי' כ"ו ות'

יד אברהם

דאשיו ה"ז מותרת ואין כאן יתר ופשוט דאם ניקב אותו המעי יתר דס"ל נקיבת הדקין ר"ל אותן המעיין העיקרים ניקבו שהרי הן פתוחין למעי היתר וכיון שהוא ניקב הרי ניקבו הם. וכמ"ש הג"ה ס"ס זה. וה"ז דומה לעינונית דורדא או שאר אונא יתרת שאם ניקבה טריפה. וכמ"ש הרמב"ם פ"ח מה"ש דורדא שניקבה טריפה. והכי מוכח להדיא ברש"י ותוס' והרא"ש והרשב"א והר"ן והט"ו סימן ל"ע ס"ו שכתבו דורדא לכל היכי דסריכא טריפה. וקשה מה בכך הא לפי דעתם חסרה הורדא כשירה. וקיי"ל סימן נ' כל מידי דאי נקיב טריפה ה"ה חסר דטריפה ולא כשרה בחסר גם בניקבה ה"ל לאכשורה. וכה"ג איתא בד"מ ר"ס מ"ה. ועוד כיון דיותרת היא אמאי טריפה יש בה. הרי פסק הש"ע סימן מ"ד דאם הקטינה הכוליא יתר כשר. וכ"כ הבאה"ט שם ובסימן מ"ג לענין טחול. וז"ל דגבי ריאה ומעיים שאני דכיון דרות הריאה נכנסת לורדא אם היא ניקבה הרי ניקבה הריאה וכן במעיין. זהו הנ"ל ברור. ושוב מצאתי שכן מוכח להדיא במרדכי פא"ט סימן תרל"ו ע"ש. וא"כ ע"כ לא מכשר הג"ה בסימן נ"ה אלא גבי הפוכה אם הקטנה יתרת נתהפכה אבל בניקבה אין להכשיר שם מטעם הנ"ל. ומיהו בשאר איברים יש להתיר טריפות ביתר כמ"ש הנ"ל גבי טחול עיין לעיל סימן מ"ג :

דבר שיסתום אותו (ב) שהרי (ג) החלב שעליו אסור:

הגה (ג) ב [ד] תולעים שנמצאו בכרס כשר דמן הפרש הן גדלים או שבהמה אכלה אותן. (ת"ד סימן מ"ז):

ג ג ה בשר החופה את רוב הכרס [ה] והוא המקום מן הבטן (ד) שאם יקרע יצא הכרס אם נקרע בשר זה טריפה אע"פ שלא הגיע (ג) קרע זה לכרס עד שנראית אלא [ו] כיון שנקרע (ה) ד רוב (ג) עובי הבשר הזה ה או ניטל טריפה [ז] ו וכמה שיעור (ו) הקרע הזה בארכו אורך טפח ואם היתה בהמה קטנה ונקרע ו רוב (ד) (ד) ז אורך הבשר החופה את

שפתי כהן

ב תולעים כו'. ע"ל סי' ל"ו ס"ק י"ז מ"ש מזה : ג בשר החופה את רוב הכרס. הוא קרום עב העובר על כל החלל ויש מן החזה ועד הירכים והכרס הקרוי פנצ"א מיעוטו נחבא בצלעות החזה ורובו תחת אותו הקרום. טור ורש"י : ד רוב עובי הבשר כו'. ודעת רש"י והרשב"א והר"ן ור' ירוחם דלא מיטרפא אלא בנקרע או ניטל מפולש עד שנראה כרס הפנימי וכ"פ מהר"מ אלשקר בתשובה סי' מ"ז וכ"פ מהרש"ל פא"ט סי' ס' וכן כלפענ"ד מוכח בבה"ג דף קכ"ט ע"ב ומביאו המרדכי פא"ט בשם ראבי"ה והוא דעת איכא מ"ד ברי"ף ובזה נתיישב מה שקשה לב"י וב"ח ודו"ק וגם בעט"ז הביא שתי דעות בזה : ה או ניטל. ממקומו שיש בו חסרון: ו רוב אורך. בב"י וד"מ ושאר אחרונים דה"ה רוב רחבו ומשמע שם מדבריהם דה"ה בבהמה גדולה שמשערים טפח אין חילוק בין ארכה לרחבה אלא משום דהכא איתא לשון אורך הוצרכו לכתוב

טורי זהב

(ג) תולעים שנמצאו בכרס. פי' מונחים בפנים ואם יוצאים לחוץ ואין ידוע אם יצאו קודם שחיטה נראה דדינם כמו בריאה בסי' ל"ו סעיף ה' : (ד) שאם יקרע כו'. כל זה מיירי שנעשה הקרע על ידי חולי אבל אם נעשה ע"י קוץ טרפה בלאו הכי במפולש אפילו בפחות מטפח שמא ניקבו המעיים כמ"ש רשב"א בתשובה סי' רפ"ז וכ"כ או"ה כלל כ"א לדידן שאין בקיאין בבדיקה. וכ"כ ד"מ סי' כ"א בנעשה ע"י קוץ : (ה) רוב עובי הבשר. זה דעת הרמב"ם ולשונו שמ"ש בגמ' בכרס החיצונה ברובא פירושו ברוב עביו והיינו אפילו אינו מפולש טריפה ותמה עליו רבינו ירוחם דא"כ לא נודע לנו אם ניקב נקב מפולש היאך דינו כיון דבגמ' לא מיירי מזה וכתב הב"י ולי נראה דמשום דפשיטא תנן כו' ביאור דבריו דפשוט הוא שאם נקרע בסכין דאסור אפילו בכל שהוא במפולש מטעם שמא ניקב הכרס וכיון דהתנא לא חילק בין קרע בסכין או על ידי חולי ממילא יש לנו לומר אף בקרע של חולי הוה במשהו ואמאי אמר התנא דבעינן רוב אלא ודאי דהתנא מיירי מאינו מפולש ושם אין חילוק באמת בין חולי לסכין דבשניהם בעינן רוב ממילא במפולש טריפה בשניהם במשהו ומ"ש ב"י שניהם שיעורן שוה פירושו הן ע"י חולי הן ע"י סכין שוין הם דהיינו במפולש במשהו ובאינו מפולש ברובו זה ביאור דבריו אבל מאד מאד *הם תמוהים דודאי יש חילוק בין סכין לחולי במפולש אלא שאין האיסור של סכין שייך דוקא במקום זה והלא אפילו בכל מקום שהוא נגד חלל הגוף יש חשש בניקב ע"י סכין או קוץ שמא נגע באברים פנימים ונקבה אותם ומה לו לתנא לחלק כאן בבשר החופה הכרס בין סכין לחולי דאין חומרא של סכין תלוי בכאן דוקא והו דהא בוושט יש חילוק בין קוץ לחולי כדאיתא בסי' ל"ג בש"ע והוא מדברי התוס' והרא"ש והכי קי"ל ואמאי לא נחלק כאן ג"כ ואין התנא צריך להזכיר חילוק זה דאין גריעותא דסכין מחמת עצמו אלא מחמת חשש שמא ניקב בכרס והתנא לא מיירי מזה אלא מחמת טריפות מצד עצמו ויותר קשה דלדידיה קשה טפי מ"ט זכר התנא טרפות דאינו מפולש שהוא ברוב ולא זכר טרפות דמפולש שהוא במשהו ויש בזה חידוש גדול דאסור אפי' מחמת חולי אלא ודאי שבאמת אין איסור כאן אפילו במפולש בפחות משיעור ג' גרעינין והיינו אם הוא ע"י חולי אבל ע"י קוץ או סכין חיישינן בכ"מ שהוא נגד חלל הגוף כמ"ש סי' כ"א גם הרשב"א השיג על רמב"ם כמו שהביא ב"י וס"ל דדוקא מפולש בעינן בשיעורים שזכר כאן ורש"ל הביא להלכה כמותם ומ"מ אין להקל כיון דקבעו בש"ע להלכה ומ"מ ברור הוא דגם לענין מפולש הוה דינו הכי שאין אוסר אלא בטפח וכפי שכתוב כאלעניקטובי מאחר שמפרשים אחרים פרשוהו כן לענין מפולש כנ"ל:(ו)הקרע הזה בארכו כו'.בטור כתו' בלשון זה או נקרע בו קרע באורך טפח או ניטל טריפה ואח"כ כתב נקדר הבשר בעיגול או באורך אם אין בחסרון אלא כסלע כו' וכ' ב"י בשם מהר"י חביב וזה לשונו לא ידעתי כוונתו כי אם הוא באורך אין זה קדירה ושיעורו טפח אבל אם הוא בעיגול אז כשתשים חוט סביב הקדירה יהיה בחוט אורך טפח עכ"ל פי' דהסלע הוא שליש טפח וכל שיש ברחבו טפח יש בהיקפו שלשה ובכסף משנה כת' ע"ז ולי נראה פשוט שכשאמרו שיעורו טפח הוא בנקרע ולא חסר ונקדר היינו שחסר ולפיכך שיעורו כסלע עכ"ל ולא תיקן כלום דעיקר קושיית מהר"י חביב היתה מכח מ"ש הטור תחלה אם נקרע או ניטל כו' וניטל היינו קדירה ומכ"ש לדברי הרמב"ם כפי מה שנזכיר למטה דקשה ורש"ל תירץ דברי הטור על כוונת דברי הרמב"ם שהעתיק כאן בש"ע דהיינו שלא נקרע ולא ניטל במפולש אלא בעובי הבשר ואח"כ כת' נקדר דהיינו מפולש ואין משמעות לשון הטור כן ונלע"ד דתחלה בא הטור להורות דכאן אינו כטחול דמצינו בו ניקב בסומכיה טריפה ואפ"ה ניטל כולו כשר ע"כ כת' כאן הן אם נקרע הרוב ממנו הן אם ניטל כל אותו הכרס טריפה דאין כאן מעלה לניטל יותר מבנקרע וע"כ כת' או ניטל אחר שכתב אם נקרע כטפח לגלות דבניטל כולו קאמר וא"ל למה כתב דין זה דלא דמי לטחול דוקא כאן ולא בשאר אברים י"ל לפי שנתן כלל בסי' כ' שבכ"מ שאמרו אם ניקב במשהו טריפה ה"ה אם ניטל חוץ מטחול א"כ ה"ה כאן שאין נקיבתו במשהו יהיה דינו כטחול לענין ניטל קמ"ל דליתא וכיון שגילה לנו דניטל אינו מועיל כאן בא לתת בו שיעור אח"כ דאם נקדר וניטל הבשר מאם הן בעיגול הן באורך כיון שיש חסרון שיעורו כסלע כנ"ל ומ"ש בטור או ניטל בו תיבת בו הוא ט"ס ובס"א ליתא ויותר נראה שהיה כתוב כולו דהיינו בסיגנון זה כו' והמעתיק טעה וכ' במקום כו' תיבת *) בו אך בדברי הש"ע כאן שהם דברי הרמב"ם לא מתיש' בכל מה שזכרנו שהרי כתב תחלה או שניטל וניטל היינו קדירה ומה זה שכ' בסעיף ד' או באורך הא כבר כ' דינו ול"ל דתני והדר מפרש דמתחלה כתב דרך כלל שיש טריפו' בנקרע ובניטל ואח"כ מפרש תחלה דין שיעור הקרע עד סוף הסעיף

ובסעיף

ביאור הגר"א

[ד] תולעים כו'. עספ"ג ס"ז ב': [ה] והוא כו' אלא כו'. כ"ה לשון הרמב"ם ומפרש מש"ש נ"ב בשר החופה את רוב הכרס ברובו ר"ל ברוב עביו. וכל הפוסקים חולקים עליו וכתבו דוקא מפולש כפשטא דשמעתא : (ליקוט) אע"פ שלא כו'. למד ממ"ש קרועה ולא אמרו פסוקה כמו בגרגרת וחוט השדרה וכמ"ש בפ"ק דגטין מקרעין להן נייר כו' אבל בת"ה חלק עליו ואמר מ"ש קרועה משום דפסוקה הוא דוקא בכולה או רובה משא"כ דאפי' בטפח בגדולה ע"ש שהאריך. ולפי' תוס' דגטין גם שם מקרעין מעבר אל עבר ע"ש ס' ב' ד"ה מקרעין כו' (ע"ב) : [ו] כיון כו' או כו'. שם בעי רב אשי ברוב כו' וערש"י שם ד"ה ברוב כו'. וע"כ צ"ל כן מדקאמר תפשוט כו' ופסק לחומרא ועוד דקי"ל כר"י בר חנינא ואיפשיט הבעיא : [ז] וכמה כו'. כר' יהודה דאמוראי כלהו ס"ל שם כוותיה ׃ (ליקוט)

פתחי תשובה

דלא אפסיק הלכתא עבדינן לחומרא וטרפינן בכל הכרס בנקב במשהו גם ברא"ש שם סימן ל"ג כתב איכא מ"ד הלכה כרבה בר רב הונא ואיכא מ"ד הלכה כריב"ח ורש"י פסק לחומרא כר' יוסי בר חנינא וכן. עמא דבר עכ"ל. ומסתמא גם דעת הטור ושארי פוסקים כן הוא שפסקו לחומרא כיון דספק דאורייתא הוא וא"כ לא הוי רק ס' טריפה ומהני לה שהייה י"ב חודש או לידה לפי הנהגה הנ"ל דספק דפלוגתא מהני י"ב חודש להכשיר . אמנם בעיקר הנהגה הנ"ל אף דכ"כ הש"ך בסימן נ"ז ס"ק מ"ח שכן משמע מדברי מהרש"ל פרק אלו טריפות סימן פ' ושדבריו נכונים וכן הסכים בפר"ח שם סק"נ וכ"כ בפמ"ג ובלבושי שרד ובתשובת זכרון יוסף חלק יו"ד סימן ב' ועוד בכמה ספרי האחרונים מ"מ הדברים צ"ע כמו שתמה על זה בספר עמק הלכה סימן ח' דא"כ דמהני שהייה י"ב חודש לספיקא דדינא נידון מיניה על הכלל שכל שאירע ספק טריפות כזו כשר ואם נימא דאין ראיה מזו שחיטה דממיעוטא הוא שחיין א"כ איך נכשיר בהמה זו ויאמרו ב' בהמות בריעותא א' זו אסורה וזו מותרת כו'. ומסיק עוד שם לדינא דלא כמהרש"ל דל"ד לספק בגוף המעשה דבזה מהני י"ב חודש דנתברר שלא נעשה מעשה טריפה משא"כ בספיקא דדינא כו' עש"ה וכן מצאתי בספר עמודי אור שנדפס מחדש בסימן מ"ע שתמה על התב"ש בעובדא דעז הנ"ל ג"כ ע"פ סברא הנ"ל דא"כ העז ההיא התירה לנו נקיבת הכרס בין הצלעות דמאי שנא אותה העז או שארי בהמות כיון שעל פי המאורע ההיא הוכרע אלו הדין כו' ע"ש (ובאמת תמיהה זו לא על התב"ש תסוב רק על מהרש"ל והש"ך והאחרונים שנמשכו אחריו) . גם מדברי הב"ח בהגהותו על המגיה בטור הנ"ל מבואר דלא ס"ל הא דמהרש"ל הנ"ל וצ"ע ועיין בתב"ש סימן ל' סק"ח ובספר בית אפרים סימן ל"ה ס"ק ק"מ] : (ב) שהרי החלב. עבה"ט. ומ"ש תרנגולת שבטנה לבה כו' עיין בזה בתשובת נו"ב תניינא חיו"ד סימן כ"ה והבאתיו לעיל סימן מ"ה . ומ"ש בשם שבות יעקב שמשמע מרופאים כו'. ע"ש שכתב עוד וכה"ג שמעתי על התרנגולים שרגליהם נפוחות אפילו בעצם התחתונה שיש לחוש שבא מחולי פדגר"א שהדבר מצוי לתרנגולים והאוכלים באים לידי חולי זה לכן שומר נפשו ירחק מהם ע"כ : (ג) קרע זה לכרס. עיין בתפארת למשה שכתב מלשון זה משמע דוקא שנקרע מבחוץ העור ורוב עוביו ולא כשניקב מבפנים רוב עוביו ובחוץ המיעוט קיים וכ"פ הב"ח להדיא בזה ע"ש וכן הוריתי הלכה למעשה עכ"ל : (ד) אורך הבשר. עבה"ט ועיין בתפל"מ שכתב דה"ה באלכסון או כחצי עגול והקרע

באר היטב

זה ק"ד מבחוץ ולא נקב מעל"ע עכ"ל. וכ"כ פר"ח אפי' נמצא היתד או מחט תחוב בדופן הקיבה אם נשאר מעט מהעור שלא ניקב מעל"ע יש להכשיר לכ"ע. ועיין צ"צ סי' מ"ע דנטה להחמיר. בת"ה סי' ה' הורה להטריף קיבה שיצאו ממנו ג' ענפים באורך חצי אצבע ויותר ממנו כעין חתיכות מעי והיה סתום בסופו אך הבשר היה מעין בשר הקיבה בלי שינוי כלל. אך העלה להתיר והכשיר ע"פ עדות שכך רגיל להיות בהרבה בהמות השמינות מחמת השומן ע"ש) : (ג) החלב. הקשה בע"ז דהא מצינו שפיר סתימה ביה דהיינו אם ניקב במקום שהטחול דבוקה. וצ"ל כיון שהקרום שעל גבי הטחול אסור משום חלב גמור כמ"ש בסי' ס"ד ס"י ע"כ אין סתימה לכרס דחלב ממה אינו סותם (עובד כוכבים שמצא יתד בכרס אי מהימן ליה אסור אע"ג שהעובד כוכבים אומר שלא היה נתחב אלא מקצת בדופן הכרס שבפנים אפשר שהעובד כוכבים לא ידע לכוון אבל אי אמר שמצא בתוך הקמטים של המסס שקורין הוי"ב אין לאסור עט"ז ס"ס זה . תרנגולת שבטנה לבה ולאחר שחיטה כשנקרע זב ממנה קילוח מים זכים כשירה תשובת ב"ח סי' קנ"ז אבל בבהמה כה"ג כ' הפר"ח סי' כ' ס"ק א' דאין להתיר אלא בה"מ. וכ' בש"י סי' ס"א שמשמע מרופאים שיש חשש סכנה מהאוכלין בזה שיש לחוש שיבוא ג"כ לידי חולי שקורין וואסע"ר זוכט. נקב שנמצא בדופן נגד הכרס לא חיישינן שמא ניקב הכרס וכשרה ע"ש סי' ק"ל. ומ"ש המחבר שהרי החלב שעליו אסור. זה להדעה שאוסר חלב הדבוק לכרס שתחת הפריסה. אבל לבני רייניס שנוהגין בו היתר לאכלה כמ"ש סי' ס"ד בהג"ה כ"ש אם ניקב הכרס וחלב זה סותמו דמהני. (פר"ח) ומה שהכשיר רמ"א גבי תולעים שנמצאו בכרס כ' מהר"מ טיקטין בשם ט"ז דוקא שנמצאו מונחין בפנים אבל אם יוצאים לחוץ ואין ידוע אם יצאו קודם השחיטה נראה דדינם כמו בריאה בסי' ל"ו וע"ש סעיף ה' עכ"ל : (ג) עובי. הש"ך מביא דעת רש"י והרשב"א ושאר כמה גדולי פוסקים דמתירים כל זמן שלא ניקב מפולש והט"ז כ' דמ"מ אין להקל כיון דקבעו בש"ע להלכה ועכ"פ ברור הוא דגם לענין מפולש אינו אוסר אלא בטפח. וכל זה כשניקב ע"י חולי אבל ע"י מחט או קוץ בכל גווני טריפה כבסי' כ"א ע"ש (דשמא ניקב הבני מעיים) (ט"ז) בהמה שנגחה חברתה בקרן במקום כרס החיצונה וניכר שנעשה המקום גבוה במקום הנגיחה עד שנראה שניקב הבשר שעל כרס החיצונה והעור שלם אם ידוע שניקב בשר החופה כשיעור שנטרפה בו דהיינו אורך טפח א' הוי טריפה מחיים וחלבה אסור כדין חלב טרפה אך אם אינו ידוע אם הנקב ארוך טפח נראה דאין לאסור החלב מחיים מספק. אך אם נשחטה ולא נמצא הקרע כשיעור טפח. מ"מ יש לבדוק באיברים הפנימים שנקיבתן במשהו (בי"ע סי' י"ג ועיין כנה"ג קס"ח. ופר"ח ס"ק ו'). (כ' צ"צ סי' מ"ע אם נמצא מחט תחוב בכרס וכנגד אותו מקום נמצא סרכא בכרס תלינן לחומרא דודאי הסרכא באה מחמת המחט שניקבה הכרס מעל"ע. אבל אם נמצא קוץ או מחט שמונח כך בכרס. אע"פ שבית הכוסות יורד לאיזה מקום אין להטריף עכ"ל) : (ד) אורך. וכתב הש"ך דה"ה רוב רוחב וגם בבהמה

באר הגולה

שחיטה דין י"א : ה לשון הרמב"ם בפ"ט מה"ש (דין ה' ו'.) מהמשנה שם דף מ"ב וכדמפרש לה רבי יוסי בר חנינא לחומרא דף נ"ב וכ"כ הרשב"א בת"ה והרא"ש וש"פ והמרדכי : ו כרבי יהודה במשנה שם וכדמפרש לה שם רבי בנימן בר יפת וכו' הרי"ף והרמב"ם שם וש"פ : ז וכתב הב"י ונ"ל דה"ה לרוב רחבו

נקודות הכסף

(סימן מ"ח בט"ז ס"ק ה') כתב על הב"י שדבריו תמוהים מאד והאריך ולא ירד לסוף דעתו כי אף שלשון הב"י מגומגם מ"מ פשוט שכוונתו דדוקא בנקרע ע"י סכין הוי בכל שהוא אבל לא ע"י חולי אלא דדייק דע"כ מיירי באינו מפולש כיון דמיירי נמי בעל ידי סכין וכן הוא בכסף משנה להדיא והמעיין בכסף משנה יראה לעין שיש חסרון בלשון ב"י וכוונת דבריו כמ"ש בכ"מ ע"ש : (שם ס"ק ו') אין דבריו מחוורין וק"ל :

חדושי הגרשוני

דנראה לענ"ד שמוכרח בהג"ה הנ"ל שכך כוונתו דאל"כ לא הוי מצי מידי ע"ש ודו"ק . ואדרבה מן או"ה הנ"ל משמע שהטחול סותם הכרס דאל"כ למה ליה למימר שאין סתימה בטחול משום דיש שיעור לנקיבתו תיפוק ליה שאין דבר

מטה יהונתן

קרום ונקליף וחלב שעל היתר לאו תותב הוא אלא דבני בבל אוסרים זה מחמת חומרא בזה שייך לומר איהו מיכול כו' משא"כ בחלב שעל הכרס דאנו אוסרים אותו דקיי"ל כרבינו אפרים ולדידי' הוי חלב גמור ומחייב עליה כרת בזה ל"ש לומר איהו מיכל אכלי רק ע"ז י"ל למ"ש הרמ"א לקמן

יד אפרים

דבר שיסתום אותו שהרי החלב . עבה"ט ועי' לעיל סי' מ"ו ס"ק ג' שכתבתי שם תבו' ב"י ושאר תשובות בזה ומש"כ בתרנגולת שלבה בטנה עיין לקמן סי' נ' ולענין תולעים עיין מ"ש בספרי ב"א סי' ל"ו ובקונטרס התשובות שם: (שם סעיף ג') אלא כיון שנקרע רוב עובי. עבה"ט ועי' בחינוך

חדושי בית מאיר

הקרום ונמצא בשר הטחול סותם מ"מ בשר זה אינו אלא נקב הכרס בתולדתו ועי' סי' מ"ו בש"ך סק"ד ולשון הט"ז

גליון מהרש"א

שער אפרים סי' ס"ב (ד"ה ואשר) דסותם כבגליון לקמן סי' מ"ד סמ"ו : (סעיף ג' ט"ז סק"ג) דדינם כמו בריאה.ותב"ש העלה דטריפה כמשמעות ב"ח ודרישה וכן בנמצאים בכרס ויש קורט דם או שאר ריעותא : (באר היטב סק"ב) קלוח מים זכים כשרה. עי' לעיל סמ"ו סס"ק י"ח : (סעיף ג' ש"ע) בשר החופה את רוב הכרס. בעוף ליתא לדין זה מ"ז סוף סמ"ם. וע"ש בגליון : (שם) אם נקרע בשר זה. וניקב והעור קיים הדר בריא דמנגיחות בא וכשר ב"ח ופ"ח וע' ת' בית יעקב סי' י"ג אוסר. ע' גליון סי' נ"א סעיף ב' : (שם) כיון שנקרע רוב. ובה"מ יש להקל עד שנראה הכרס פ"ח : (שם) אורך טפח. ודוקא ע"י חולי אבל ע"י קוץ א"צ שיעור פ"ח ומ"ז סק"ד : (שם) אורך הבשר החופה. ואם ממקום שהכרס כלה ולמטה נקרע אותו קרום כשירה : (ש"ך סק"ד) וכן נלפענ"ד מוכח בבה"ג. ויש להקל בהפ"מ. פ"ח. אבל בלא הפ"מ אף

צבי לצדיק

(סימן מ"ח בש"ע סעיף ג') בשר החופה וכו'. או ניטל טריפה לכל הפירושים קשה ל"ע ניטל הא אפילו

הכרס אע"פ שאין באורך הקרע טפח טריפה הואיל ונקרע רובה :

ד ח*) אם (ה) נקדר הבשר הזה בעיגול **ז** או באורך [ח] אם היה יתר (ה) מכסלע **ח** והוא כדי שיכנס בו ג' גרעיני תמרה זו בצד זו בדוחק אם יש בה אוכל הנשאר סביבותיה כשאוכלים אותה או (ו) בריוח (ז) כשאין בהם שום אוכל כלל הרי זה טריפה (ח) שאם ימתח קרע זה יעמוד על טפח :

ה ט **ט** אם (ז) נתמסמס בשר זה עד שהרופא גוררו חשוב כניטל :

הגה ואין אנו בקיאין בבשר שהרופא גוררו ולכן כל מקום שנשתנה מראית הבשר דינו כניטל (מרדכי וב"י בשם הגהות מיימוני) :

ו מחט שנמצא בחלל הקיבה או הכרס דינו כמחט שנמצא בבית הכוסות :

ז יא המסס ובית הכוסות דבוקין זה בזה [ט] ואם נקבו (ט) במקום חבורן אפילו הנקב (ח) מפולש מזה לזה **י** כשרה **יא** [י] ואם הנקב בשאר צדדים שאינם דבוקים יחד יב אם הנקב (י) מפולש מעבר אל עבר (ט) טריפה ואם לאו כשירה בין בהמסס בין בבית הכוסות : הגה **יב** [יא*) ויש אוסרין

טורי זהב

ובסעיף ד' מפרש דין ניטל דהיינו נקדר בעיגול או באורך : (ז) כשאין בהם שום אוכל. הטור כ' סתם אם נכנסו שם בדוחק ותמה ב"י על שלא זכר החילוק בין יש עליו אוכל או לא ורש"ל כ' הטעם מאחר שלא ידעינן כמה יהא הגיפוי ע"כ החמירו דבכל גווני טריפה אפי' אם נכנסים בדוחק בלא אוכל : (ח) שאם ימתח קרע כו'. אם נקדר בעגול אתי שפיר דכל עגול שיש ברחבו טפח יש בהיקפו ג' טפחים אבל אם נקדר באורך אין זה מכוון אל חוט המקיף שיהיה טפח ולא יותר אלא דה"ק אם הוא באורך וימתח בכפל שפתו אל שפתו עד שיהיה כעיגול יהיה טפח כל שיש בו כסלע באורך כנ"ל : (ט) במקום חבורן. פרש"י המסס ובית הכוסות סוף הכרס שקורין פאנצ"ה עשוי כקובע וקרוי בית הכוסות והמסס מחובר בו וסביב סביב לחיבורן כשאתה מבדילן יש דופן לזה ודופן לזה ובאמצעו הם שופכים זה לתוך זה והמאכל נכנס מבית הכוסות להמסס ומהמסס לקיבה ומהקיבה לדקין ע"כ ומשום הכי אין פוסל נקב במקום חבורן שהרי בלאו הכי שופכים זה לזה : (י) מפולש מעל"ע. כדי להבין פלוגתא דיש אוסרין שמביא רמ"א נעתיק מחלוקתן דתנו רבנן מחט שנמצא בעובי בית הכוסות מצד אחד כשירה מב' צדדין טריפה ופרש"י דוקא בבית הכוסות בעינן נקב מפולש אבל בהמסס אפילו מצד אחד שלא נראה הנקב לחוץ אין זו סתימה לפי שהדופן דק מאד והקשו התוספות עליו דהא תנן המסס ובית הכוסות שניקבו לחוץ טריפה ש"מ גם בהמסס בעינן מפולש ואומר ר"י דהאי לחוץ לא לגמרי לחוץ אלא לצד חוץ לאפוקי ניקבו זה לתוך זה ועוד אומר ר"י דמצינו לומ' דבהמסס אפי' מצד אחד טריפה דחיישינן שמא ניקב לחוץ וחזר והבריא כמו גבי ושט בסי' ל"ג והא דתנן דדוקא ניקב לחוץ הוא טריפה היינו שידענו שלא הבריא כגון שאכל מחט לפנינו ושחטוהו מיד עכ"ל ובשם ר"ת כתבו דבהמסס נמי בעינן מפולש כמו בכל הטריפות והא דנקט בית הכוסות דקמ"ל מצד אחד כשירה אע"ג דניקב עור אחד שלם ולא חיישינן שמא הבריא אלא גבי ושט דפעיה ביה וגמדא ליה ופעמים שחוזר המחט לתוך הושט אבל בהמסס אם הבריא לא היה חוזר לתוכו והסכימו הטור ושאר פוסקים לדעת רבינו תם וכן פסק כאן בשלחן ערוך ויש אוסרין של רמ"א הוא רש"י והסכימו כן תרומת הדשן ואו"ה וע"כ פסק רמ"א דאזלינן לקולא

שפתי כהן

לכתוב כן הכא דוקא : **ז** או באורך. פי' אם נקדרה דהיינו שנחסרה במפולש באורך וכשתעשה מן האורך עיגול יהיה כסלע ובסעיף ג' דניטל טרפה בארכו מיירי אפילו היכא שהרצועה אינה רחבה בענין שאם תעשה ממנה עיגול לא יהיה שליש טפח ואפ"ה כיון שארכה טפח טרפה כנ"ל ברור וב"ח והדרישה כתבו בזה פירושים אחרים דחוקים ע"ש ובפרט מ"ש בד"מ דנקדרה באורך ר"ל דכשיש חסרון משערינן כמו בעיגול ע"ש דמשמע דר"ל אפי' אם ההיקף של הרצועה באורך כהיקף העיגול וא"כ למה אמרו בש"ס נקדרה כסלע הל"ל נקדרה צריך בהיקפו טפח כדקאמר בנקרע ודו"ק ועי"ל סי' ל' ס"ק ו' : **ח** והוא כדי שיכנס כו'. לשון הרמב"ם וטור כדי שיכנסו שלשה גרעיני תמרה זו אצל זו בדוחק וכ"פ מהרש"ל שם : **ט** אם נתמסמס כו'. ע"ל סי' מ"ג סעיף ב' וס"ס כ' : **י** כשרה. דהא בלאו הכי שופכים זה לזה. רש"י ופוסקים : **יא** ואם הנקב בשאר צדדים. וכתבו התוספות ומביאם הב"ח דאפילו נקבו שני העורות במקום שכוכב ע"ג המסס ומדובק שם בשומן אינו סותם דחלב טמא הוא כדלקמן סי' ס"ד סעיף ח' וכן משמע בת"ח ריש כלל ל"ה : **יב** ויש אוסרים כו'. בד"מ ובת"ח שם מסיק אמנם בת"ה סי' קס"ה פסק כרש"י וכ"פ באו"ה דאנו נוהגין כרש"י וטעמו של רש"י הואיל ואין לו עור עב אלא דק חיישי' שמא ניקבה מדופן לדופן והבריא משא"כ בעובי בית הכוסות עכ"ל ומשמע דאינו אוסר אלא כשהנקב בא ע"י מחט מטעם שמא ניקב והבריא וכן בת"ח ובאו"ה שם כלל נ"א דין י"א אוסרין מס"ע וכן כתב בסימני ת"ח שם והכי נהוג אם לא בהפסד מרובה או שעת הדחק הואיל ודופן שלו דק חיישי' שמא ניקב וחזר והבריא עכ"ל אבל כשניכר שבא ע"י חולי דליכא האי חששא כשר וכן הוא בפוסקים בשם רש"י וכן בס' ל"ח דף קס"ב ע"ב כ' דנראה דגם רש"י לא אוסר אלא במחט דהא בכל המקומות שכ"כ רש"י לא קאי אלא אמחט עכ"ל וכ"כ מדברי רש"י במתני' דהמסס ובית הכוסות שנקבו לחוץ דריש פא"ט וז"ל שניקבו לחוץ שהנקב נראה מבחוץ וכגון שנקבו זה או זה שלא במקום חבורן כו' עכ"ל וכ"כ בהגהת ש"ד סי' ל"ד בשם א"ז דרש"י מיירי כאן בנקב שלא ע"י מחט ור"ל מש"ה אינה טרפה עד שהנקב נראה מבחוץ אבל ע"י מחט טרפה בהמסס מצד אחד או בדק של בית הכוסות מטעם הנ"ל ומהרש"ל בת"ו שלו שם לא הבין כן דברי הא"ז ודחק עצמו מאד והדבר פשוט כמ"ש ודלא כמ"ש הב"ח דרש"י אוסר נמי ע"י חולי ופסק כן שלא במקום הפסד מרובה ולא נהירא כלל ואפי' את"ל שכן דעת רש"י מ"מ הרי כל הפוסקים כתבו דלא כוותיה וגם כל האחרונים לא אסרו אלא במחט וכ"פ הט"ז והל"ח

באר הגולה

דהא סתמא תנן : ח לשון הרמב"ם שם מימרא דרב גניבא וכו' ודרב יוסף שם : ט מימרא דרב יהודה וכו' שם דף מ"ג וכפי' רבינו אפרים הרא"ש והרשב"א בת"ה: י ב"י לדעתו שכ"כ הרשב"א בתשובה: יא משנה שם דף מ"ב וכפי' רש"י שם : יב תוספות בשם

חידושי הגרשוני

שיוכל לסתום רק הכרס שהוא דבוקה בה ועל הכרס יש חלב טמא שאינו סותם ודו"ק. ועי' בתשובת ר"י לבית לוי כלל ה' סי' ל"ה דס"ל שבאמת כיון שהקרום דבוק מיסתם סתים. אבל מכל מקום לא הכשיר. ע"ש :

פרי חדש

(סימן מ"ח בש"ע סעיף ד') *אם נקדר הבשר הזה בעיגול וכו'. לשון הש"ס נקדרה כסלע טרפ' שאם תמתח תעמוד על טפח וכתבו רש"י ור"ן שאם תמתח אי הוה מושכו לכאן ולכאן שיכנס העיגול לאורך או לרוחב תמצא בו טפח באותה קדירה ע"כ ולפ"ז אורך חוט המקיף כל הקדירה הוא שני טפחי' ורוחב סלע הוי שני שלישי טפח דכל שיש ברחבו טפח יש בהקפו ג' טפחים אבל התוס' והרא"ש כפורין וכן נראה מדקדוק לשון הרמב"ם והמחב' שפירש מתיחה היינו הקפת סביב כל הקדירה ולפ"ז אין באורך הקדיר' אלא טפח ונמצא לפ"ז שהסלע הוא שליש טפח וכן סתם המחבר ז"ל לעיל בסי' ל' ס"ב ע"ש : *) (שם ס"ז בהגה"ה) ויש אוסרין

מטה יהונתן

סי' ס"ז ס"ט אבל אין אוסרים הכלים של בני ריינוס וע"כ דהטעם כמש"כ בליקוט מהרי"ל משום דכן הסכימו אותו הדור שלא לאסור הכלים משום דלעיקר הלכה הי' נראה להם לפסוק כרבינו יואל רק דעל החלב בעצמו לא רצו להתיר מחמת חומרא דחלב א"כ עדיין קשה למה לא יהיה סותם כמו חלב שעל היתר וצ"ל דהכא גבי כרס כיון דמחמת חומרא קיבלו עליהו דעת רבינו אפרים ולדידי' הוי חלב דאורייתא וענוש כרת לכך לא אינהו מיכל קאכלי משא"כ גבי חלב שעל היתר דלא הוי רק חומרא בעלמא אמרינן שפיר אינהו מיכל קאכלי כו' : (שם סעיף ד') **אם** נקדר הבשר כו' שאם ימתח כו'. ז"ל הרא"ש ואם נקדרה כסלע טריפה שאם תמתח יעמוד על טפח פי' חוט המקיף את הקדירה לכשימתח יהיה טפח נמצא רוחב סלע הוא שליש טפח עכ"ל. ויש לדקדק דהא בנקדרה כסלע אין באורך הקרע טפח ומ"מ טרפ' משום דבחוט המקיף הקדירה מחזיק טפח. א"כ אמאי צריך שיהיה חסר כסלע אפי' בפחות נמי יהיה טריפה רק אם יכול לעשות מהקדירה רצועה אחת אורך טפח דהא בנקדר יכול לעשות כמה וכמה רצועות של אורך טפח והנה רש"י כתב פא"ט דף נ' ע"ב ד"ה שאם תמתח אי הוי מושכה לכאן ולכאן שיכנס העוגל נכנס לאורך או לרוחב תמצא בו טפח באותה קדיר' עכ"ל נראה מדבריו שהוא מפרש דרוחב סלע הוא שני שלישי טפח והוי הקיפו שני טפחים וכשימתח לארכו הוי קרע אורך טפח א"כ לפי דבריו לק"מ דכל שאין בקרע אורך טפח כשרה ולא נפקא לן מידי בחוט המקיף את הקדירה משא"כ לפי הרא"ש קשה וכן הא דאמרינן בש"ס פרק א"ט א"ר אסי נקדרה כסלע טריפה שאם תמתח תעמוד על טפח א"ר חייא לדידי מפרשי' לי כסלע כשרה כיתר מכסלע טריפה והנה הא במתני' תנן דשיעור' בטפח א"כ עכ"פ הנקדרה כסלע טרפה א"כ ע"כ צ"ל דפליגי אי סלע הוי שליש טפח וטריפה או סלע הוי פחות משליש טפח וכשרה וזה דוחק גדול דיפלגו במציאות כי בזמניהם היו סלעים מצויים להוציא הדבר מידי ספק וכן קשה קושית הש"ך לעיל בסי' ל"א סק"ה דאין החשבון מדוקדק לפי חכמי המדות וצ"ל דס"ל להרא"ש דהאי שיעור דנקדרה כסלע דטריפה לא משום שאם תמתח יהיה טפח ואסור משום נקרע רוב דקתני במתניתין אלא הוא טריפות בפ"ע שכך היה הל"מ דאם נקדרה כסלע דיהיה טריפה אף שאין באורך הקרע טפח לפ"ז ל"ק דהיאך יפלגו במציאות דזה כ"ע מודי' דסלע הוי שליש טפח אלא דפליגי הל"מ היכא הוי והא דנקיט שאם תמתח כו' לאו משום דהטעם דטריפה הוא משום כך רק דנקיט לפי מאי דקאמרינן השתא דנקדרה הוי הל"מ א"כ וודאי אם נקבה נקבים שיש בהם חסרון הרבה עד שבין כולם כסלע נמי טריפה כמו גרגרת ובשאר דוכתי ולכן הוצרך לומר שאם תמתח וכו' כדי לאשמעינן דצ"ל הנקבים במקום אחד דוקא דבעינן שיהיה טפח במקום אחד כמו בנקרע דוודאי בנקרע כאן מעט וכאן מעט לא מצטרפי וה"נ דכוותיה כמה שלא נקרע במקום א' אינה טריפה לפ"ז גם קושית הש"ך לק"מ דנקדר' כסלע הוא הל"מ באמת ואינו מטעם טריפות דנקרע ולא חש לדקדק בחשבון ונקט טפח הגם שאינו מדוקדק ודו"ק : (שם סעיף ז' בהגה"ה) ויש אוסרין כו'. הבדל שבין המסס לב"ה מפרשי הו' לשיטת רש"י הוא דב"ה עב דליכא חשש שמא הבריא

ביאור הגר"א

[ח] (ליקוט) אם היה כו'. כרחב"א ור' יוסף אבל לפי' תוס' שם נ"ד ב' סד"ה כסלע קי"ל כגניבא. ת"ה מ"ג א' (ע"כ) : [ט] ואם נקבו כו'. מתני' נ"ד א' : [י] ואם הנקב כו'. מתני' מ"ב א' : [יא] ויש כו'. ממ"ש נ' ב' ת"ר מחט כו' ומדשביק להמסס בר זוגיה ש"מ דשם אף מצד א' טריפה וכמ"ש בספ"ב דשבת למנ"מ למחט כו' וכן אמרו בפ"ג דסוכה והא דקאמר במתני' שניקבו לחוץ פירש"י לאפוקי שניקבו זה לתוך זה כמ"ש במתני' דלקמן כנ"ל ועתוס' שם ושם ושם ודייקו לחוץ ועוד דאין שום טריפות בשאינו מפולש וע"ש : (ליקוט) ויש אוסרין כו'. דבריו אינן נכונים דרש"י ל"ק אלא במחט כמ"ש ספ"ב דשבת ופ"ג דסוכה דחוששין כמו בוושט בסי' ל"ג ס"פ אבל בלא מחט לא

שם

באר היטב

גדולה ששיעורה טפח אין חילוק בין ארכה לרחבה: (ה) מכסלע. פי' הש"ך דהיינו שנחסרה במפולש באורך וכשתעשה מן האורך עיגול יהיה כסלע. ובסעיף ג' דניטל בארכו טריפה מיירי אפי' היכא שהרצועה אינה רחבה בענין שאם תעשה ממנה עיגול לא יהיה שליש טפח ואפ"ה כיון שארכה טפח טרפה. והט"ז כ' דהמחבר תני והדר מפ' דבתחלה כתב דרך כלל שיש טריפות בנקרע ובניטל ואח"כ מפ' תחלת דין שיעור הקרע עד סוף הסעיף ובסעיף ד' מפ' דין ניטל דהיינו נקדר בעיגול או באורך : (ו) בריוח. הטור כ' סתם אם נכנסו שם בדוחק ולא חילק בין יש עליו אוכל או לאו והטעם כ' רש"ל מאחר דלא ידעינן כמה יהא הגיפוי ע"כ החמירו דבכל גווני טריפה אפילו בנכנסים בדוחק בלא אוכל. וכ' הט"ז דיש לתמוה דבשלמא אם נקדר בעיגול אתי שפיר דכל שיש ברחבו טפח יש בהקיפו ג' טפחים אבל אם נקדר באורך אין זה מכוון שיהיה טפח חוט המקיף ולא יותר אלא דה"ק אם הוא באורך וימתח בכפל שפתו אל שפתו עד שיהיה כעיגול יהיה טפח כל שיש בו כסלע באורך : (ז) נתמסמס. ע"ל סי' מ"ג סעיף ב' וס"ס כ' : (ח) מפולש. דהא בלא"ה שופכים מזה לזה ול"ד שהנקב הולך מחלל זה לחלל זה אלא אפילו ניקב המסס לחוד או בית הכוסות לחוד במקום חיבורו כשרה משום דדופן המסס מגין על נקבי ב"ה ודופן ב"ה מגין על נקבי המסס : (ט) טריפה. וכ' הש"ך ואפילו נקבו שני

פתחי תשובה

הוא רוב או טפח ובלא חסרון וצ"ע לדינא עכ"ל : (ה) נקדר הבשר הזה בעיגול. עיין בתפארת למשה שכתב דבנקדר בבהמה קטנה משערים בשליש של רוב אורכו או רחבו כמו בבהמה גדולה דמשערים בשליש טפח בנקדר וצ"ע לדינא ע"ש. [וכ"כ בספר פ"ת אות י'

חדושי בית מאיר

שם לאו דוקא : (סעיף ז' בש"ך ס"ק י"ב) ויש אוסרין כו'. וא"ל ע"כ דטעם רש"י משום שמא ניקב והבריא א"כ

גליון מהרש"א

לדעת הב"ח (וט"ז חולק) דאינו ט' בפ"ע אלא משום שמא ינקוב כרס הפנימי. מ"מ י"ל דל"מ סתימה ומטעם שכ' הט"ז והש"ך סי' מ"ו סק"ג בטחול וע' ת' בית יעקב סי' ג' : (ש"ך סק"ז) כנ"ל ברור וב"ח. וכ"כ בפ"ח : (סעיף ד' ש"ע) נקדר הבשר הזה בעיגול או באורך. וה"ה ברוחב : (ט"ז סק"ח) שיש ברחבו. ע' פ"ח : (סעיף ה' הג"ה) שנשתנה מראית הבשר. ע' סמ"ג ט"ז סק"ה וסוף ס"נ : (סעיף ו' ש"ע) מחט שנמצא. ובנמצא בדקין ע"י סמ"ו ס"ד ובט"ז וש"ך שם : (שם) בחלל הקיבה או הכרס. ולהי"א לקמן בהמסס ה"ה דאסור בכרס ת' חב"י ס"מ וע"ש בלא נודע אם היה מונח בפרש או היה תחוב : (באר היטב ס"ק י') אבל בנמצא קוץ או מחט. כעין זה לעיל סי' ל"ג ט' : (סעיף ז' ש"ע) אפי' הנקב מפולש. וכש"כ כשניקב א' דהשני מגין וע' פ"ח : (הגה"ה) ויש אוסרין

יד אברהם

(סימן מ"ח סעיף ד') **אם** נקדר הבשר הזה בעיגול או באורך אם היה יתר מכסלע ה"ז טריפה שאם ימתח קרע זה יעמוד על טפח. נראה ללמוד מזה דבבהמה גדולה איירי ששיעורה בקרע טפח אבל בקטנה שיעורה ברובה שהוא פחות מטפח. ה"ה בנקדרה משערינן שאם ימתח הקרע יעמוד על רוב שלה והוא פחות מכסלע וק"ל. אכן ראיתי להתב"ש שלא כ"כ. ועיין בפמ"ג ובס' ל"ש : **ודע** דלפי פסק הרמב"ם והש"ע בסעיף הקודם דאם נקרע רוב עובי הבשר ה"ל כמפולש א"כ גבי נקדרה. והכי מוכח להדיא ברשב"א בתה"א (דף מ"ג) ע"ש ודו"ק. וכ"כ הפמ"ג בפשיטות ותמה על הש"ך בס"ק ז'. אכן הש"ך אזל לשיטת

צבי לצדיק

בלא חסרון טריפה כש"כ ביש חסרון. רק לפי' רש"ל דמיירי באינו מפולש א"ש דקמ"ל אפילו ביש חסרון צריך

(יא) יג בהמסס **יד** אפילו בלא נקב מפולש (טור בשם רש"י וא"ו הארוך ות"ה סימן קס"ה) (ו) והכי (י) נהוג **טו** אם לא במקום הפסד מרובה שאז יש לסמוך (יא) אמכשירין :

ח יג אם נמצא **טז** באחד מהם תחובה מחט [יב] או קוץ ולא ניקב מעבר אל עבר (יב) יד הופכין אותו (יג) ובודקין אותו מבחוץ **יז** *) אם נמצא (יג) (ז) עליו **יח** (ח) קורט דם בידוע שניקב כולו וטריפה **יט** ואם לאו **כ** (יד) כשרה (תוס' והג"מיי פ"ו בשם סמ"ג וכל הפוסקים)

שפתי כהן

שם: **יג** בהמסס כו'. כ' הדרישה סי"ב דלע"ג דרש"י נקט בית הכוסות יש בו סביב שפהו עובי כו' אין לפרש דר"ל דבשאר בית הכוסות דינו כהמסס אלא כ"ל שכל בית הכוסות כולו כפול ועב כו' עכ"ל והב"ח בקונטרס אחרון השיג עליו בדברי' שאינם נראים כלל ואין ספק דהשמיט להו דברי רבינו ירוחם נט"ו אות י' דכ' להדיא דלרש"י בבית הכוסות במקום הדק טרפה וכך כתב באו"ה כלל כ"א דין י"א וכן משמע מהר"ן פא"ט וז"ל בית הכוסות זה מקצתו עבה ויש בו שני עורות ומקצתו דק שאין בו אלא עור אחד וקאמר דמחט שנמצא במקום עובי שבו אם מצד אחד כלומר שלא ניקב אלא העור אחד כשרה עכ"ל (ומ"ש הדרישה כ"ל שכל בית הכוסות כולו כפול ועב כו' הכחיש הידוע והפוסקים) וכן משמע בסמ"ק סי' ר"א ומביאו בהגהת ש"ד שכ' וז"ל משמע הא אם נמצא המחט בכרס שלא במקום עובי בית הכוסות אפי' מצד אחד טריפה כו' ומ"ש הדרישה ליפלוג וליתני בדידיה כו' אינו קושיא כלל ע"ש ועיין בס"ק כ"ב : **יד** אפילו בלא נקב מפולש כו'. כבר נתבאר הטעם משום דחיישינן שמא ניקבה לחוץ וחזרה המחט לאחוריה והבריא ומשמע לסברא זו אפי' בדיקה לראות אם ניקבה לחוץ לא מהני דשמא הבריא כ"כ שאינו ניכר וכן הוא בהר"ן וכן משמע בהרשב"א בת"ה הארוך דף ל"ח ע"ב וכן משמע בתוס' פא"ט ופרק במה מדליקין ושאר מקומות שיישבו דהא דתנן שניקבו לחוץ ולא חיישינן שמא הבריא בשינויי דחיקי ואם איתא ה"ל לשנויי דמיירי שבדקו מצד האחר ודו"ק. ומשמע דבהמסס טריפה אפילו ליכא קורט דם מבחוץ וכ"כ הט"ז ופשוט הוא דאי באיכא קורט דם מבחוץ אפילו בית הכוסות טרפה כדבסמוך סעיף ח' מיהו נראה דבעינן קורט דם מבפנים דאל"כ נימא אחר שחיטה נתחב בהמסס וקודם שחיטה לא נתחב בו כלל דאם איתא דקודם שחיטה נתחב ה"ל למיסרך וכן משמע בת"ח ריש כלל ל"ד ע"ש ובסימנים : **טו** אם לא במקום הפסד מרובה כו'. והב"ח אסרה על ידי מחט אף בהפסד מרובה ולא נהירא כלל וכ"כ דעת הל"ח כהר"ב : **טז** באחד מהם. כלומר בא' מהם הנזכרים דהיינו בהמסס או בבית הכוסות וק"ל : **יז** אם נמצא עליו כו'. אבל נמצא קורט דם סביבות הנקב כשירה עד שימצא קורט דם כנגד פי המחט מרדכי בשם ראבי"ה ושאר גדולים וב"י ות"ח: **יח** קורט דם כו'. דאם אין שם מכה קורט דם מנין . ש"ס : **יט** ואם לאו כשרה . משמע אפילו בהמסס לדעת המחבר וסייעתו וצ"ל דליכא לה קוץ בושט לעיל סי' ל"ג דחיישינן שמא הבריא י"ל דודאי כרס שהוא נח לעולם דאם איתא דעבר מעבר לעבר בתחלה כמו שהיה אז כך היה לו להמצא עתה וגם קרוס לא היה יכול לעלות שם כי המחט העומד שם היה מעכבו מלעלות ומדלא נמצא עתה כ"א מצד אחד א"כ כך היה מתחלה ולא ניקב מעולם מעבר לעבר אבל גבי ושט דהלכה ביה ופעיא ביה וגמדה ליה ופשטה ליה כדאמר ש"ס בר"פ א"ט דכיון שהוא מתנענע תמיד איכא למיחש שמא מעיקרא ניקבו שני העורות של וושט מעבר לעבר ומחמת הנענוע חזרה המחט ונכנסה קצת בפנים ואז עלה הקרוס מבחוץ דמסתמא עליית הקרוס אינו יכול לעלות כל זמן שהמחט שם עכ"ל הר"ף בסמ"ק סימן ר"א דף ל"ו והובא בהגהת ש"ד וכן מסיק הרא"ש פא"ט בשם ר"ת : **כ** כשרה. כבר נתבאר דיש חולקים בהמסס ושנוהגים להטריף שלא במקום הפסד מרובה וע"ל ס"ק י"ד :

אפי'

טורי זהב

(יא) בהמסס אפילו בלא נקב מפולש. נראה דכיון דלטעם דרש"י משום שאין כאן סתימה כמו שזכרתי בסמוך בשמו שייך דין זה אפילו באנו רואין שהנקב נעשה על ידי חולי ולא שלט החולי רק עד שמגיע הנקב ותו לא אפ"ה טריפה כיון שאין כאן סתימה אבל לפי מ"ש התוספות לדעת רש"י דהטעם שמא ניקב והבריא יש חילוק דאם נעשה הנקב ע"י מחט או קוץ אז דוקא חיישינן שמא ניקב כולו והבריא ואפילו אם אין המחט לפנינו אבל אם ניכר בהדיא שנעשה ע"י חולי ולא שלט החולי רק במקצת כשר והוא דומה למ"ש התוס' שאם אכל מחט בפנינו ושחטוהו מיד ולא נקב לחוץ דכשר ונראה דהכי קי"ל דהא גם ושט מכשירין ברואין שלא שלט החולי רק במקצת כמ"ש סי' ל"ג וע"כ אפי' בלא הפסד מרובה מותר בזה : **(יב)** הופכין אותו ובודקין כו'. זה לשון הטור דמשמע שהבדיקה היא חיוב אפילו בניקב מצד אחד לחוד ורמ"א הביא בסמוך יש מקילין בניקבה מצד אחד א"צ לבדוק כו' והיינו הרמב"ם והרא"ש כמ"ש ב"י לדעתם וכן בד"מ ואני אומר תחלה שנלע"ד מוכח מן הגמרא דצריך בדיקה דאיתא שם אמר רב ספרא לאביי חזי מר האי צורבא מרבנן דאתי ממערבא ואמר מעשה בא לפני רבי במחט שנמצא בבית הכוסות מצד אחד ואמר טריפה שלא ליה ולא אתי לגביה אזיל אביי לגביה וא"ל אימא לי גופיה דעובדא היכא הוה א"ל בא לפני רבי מחט בעובי בית הכוסות מצד אחד והפכה רבי ומצא עליה קורט דם וטרפה ואמר אם אין שם מכה יוצא לחוץ דם זה מנין ואמר אביי שבתגם טרח לילך לו שאין כאן חידוש דמתניתין היא המסס ובית הכוסות שניקבו לחוץ ואם איתא דאין חיוב לבדיקה בנמצא מצד אחד למה אמר שאין כאן חידוש הרי השמיענו חידוש גדול שחיוב הוא להפוך ולבדוק כמו שעשה רבי דאל"כ למה הפכה רבי אלא ע"כ דדבר זה פשוט לאביי כיון דלמתניתין טריפה בניקבה לחוץ וכל שיצאה מצד אחד ודאי חיוב עלינו לראות אם יש קורט דם דאז ודאי ניקב גם השני כמו בכל ספק טריפות שאנו רואין בהם ריעותא וכמו שאמרו במשנה נפלה לאור ונחמרו מעיה דטריפה ולא קתני דצריכ' בדיקה ובאמת צריך בדיקה כדאיתא סימן נ"ב וכן במקומות רבים במקום שיש ריעותא וכמו שאמרינן בפ"ק דחולין (דף י"ז) לענין בדיקת סכין פשיטא כיון דניקב טרפה בעיא בדיקה והיינו ודאי כיון שסכין מצוי לפגום הוה כאילו ריעותא לפנינו וכ"ל דמהטעם זה יהיה מוכח שגם הרמב"ם הכי ס"ל שהרי הוכחת ב"י מהרמב"ם דס"ל א"צ בדיקה

מצד

באר הגולה

ר"ת שם בשבת דף ל"ו וכן הסכי' הרשב"א והר"ן והמרדכי בשם ראבי"ה בשם אביו והטור : יג ברייתא שם דף כ' ודף נ"א : יד ב"י לדעתו

פרי חדש

בהמסס אפילו וכו'. הטעם משום דחיישי' שמא ניקב לחוץ וחזרה המחט לאחוריה והבריא ולסברא זו אף בדיקה לא מהני דשמא הבריא כ"כ שאינו ניכר אבל אם ניכר שהנקב בא מחמת חולי דליכא האי חששא כשרה וכן עיקר וכן הסכימו האחרונים ודלא כהב"ח שכתב שרש"י אוסר ע"י חולי ופסק כן שלא במקום הפסד מרובה וליתא. ונראה דלשיטת רש"י ניחא לישנא דמתני' דקתני המסס וב"ה שניקבו לחוץ והקשה התי"ט דלפי סדרן ה"ל למתני ב"ה והמסס ואפשר משו' דבהמסס לא בעינן לחוץ ואף שאין כאן אלא מקצת העור נקוב טרפה מש"ה תנא איפך סידרא ואקדמי' להמסס לאשמוכי ב"ה לנוקבו לחוץ דדוקא בב"ה בעינן נקבו לחוץ ממש. ולסברת ר"ת י"ל דאדרבה אתי לדיוקי איפכא דב"ה דומיא דהמסס דכי היכי דבהמסס עד שינקב כולו שהרי אינו אלא עור אחד ה"ה לב"ה דבעינן שינקב כולו דהיינו ב' עורות. אי נמי לאשמעינן דמלא ניקבו קאי נמי לב"ה לאחודיה וע"כ היינו שתי עורות. ועיין במ"ש בסי' מ"ט ס"ק ג' : (ש"ע סעיף ח') *אם נמצא עליו קורט דם כו'. בפא"ט ת"ר מחט שנמצאת בעובי ב"ה מצד אחד כשרה משני צדדין טריפה

מטה יהונתן

מש"כ המסס שהוא דק איכא למיחש טפי והנה ז"ל הרא"ש בסוגיא דישב לו קוץ בוושט דראב"ן פסק כעולא והביא ראיה ממחט שנמצא בעובי ב"ה ואפשר דרב אלפס מחלק דעובי ב"ה הוא עב ולא חיישי' שמא הבריא ומסתבר' כדברי ראב"ן דמשום עובי כל דהוא אין לחלק והטור ברמזים כתב דהרא"ש ס"ל כרש"י בהמסס דניקוב מצד אחד טריפה א"כ ע"כ צריך לחלק בין עב לדק וצ"ל דהרא"ש ודאי לא מחלק בין עב לדק אלא ההפרש שבין המסס לב"ה דב"ה הוא קשה ועור המסס הוא רך לכך מצד אחד נמי טריפה ומיהו עדיין קשה דמאי ראיה מב"ה לוושט הא דעת הט"ז ולפי שיטת רש"י משמע דאפילו נקב מצד אחד ע"י חולה נמי טריפה בהמסס ואלו בוושט ע"י חולה כשר דאל"כ ניקב זה בלא זה היכי משכחת והנה מגמרא דריש א"ט יש קצת ראיה לשיטת הש"ך דהמסס אינו אסור בניקב מצד א' רק שניקב ע"י קוץ ולא ע"י חולה דמשני התם המסס ובית הכוסות קחשבינהו כחדא אם כן קשה לשיטת רש"י הא המסס אינה שוה לב"ה בענין נקוב' דהמסס אפילו מצד אחד נמי טריפה וב"ה צ"ל מב' צדדים אע"כ טעמא דהתםטריפה מצד אחד דחיישינן שמא הבריא ואמרי' ודאי ניקוב מב' צדדין והבריא א"כ שוה לב"ה : (ס"ק י"ז בש"ך) ומשמע בהמסס טריפה אפי' ליכא ק"ד מבחוץ כו' אבל מבפנים צ"ל עכ"פ ק"ד כמ"ש הש"ך ס"ק ג' ולכאורה אין זה מוכרח די"ל בשלמא בב"ה דליכא חשש שמא הבריא וצ"ל דוקא ק"ד אבל בהמסס חיישינן שמא הבריא ואמרינן דהיה ק"ד וגם הק"ד חזר והבריא ועוד יש לחלק שפלמא בב"ה צ"ל ק"ד מבחוץ שאע"פ שבודאי נתחב מחיים מ"מ בלי ק"ד מבחוץ אמרינן מחיים נתחב לתוכו אבל לא נקוב לחוץ עד אחר מיתה אבל זה ודאי לא אמרינן שנתחב אחר מיתה לתוכה א"כ בהמסס כיון דודאי נתחב לתוכה מחיים טריפה אפילו ליכא ק"ד כלל דהא אפילו ניקב מצד א' נמי טריפה אבל מהר"ן והרשב"א מוכח כהש"ך דמקשי' על וושט אמאי ישב לו קוץ בושט טריפה אפילו ליכא ק"ד נימא לאחר שחיטה ניקב כמו בב"ה ומתרץ כיון דוושט הוא מקום צר ואוכלין ומשקין עוברי' שם תדיר דאמרינן אוכלים ומשקים העבירו וא"א דהכא דחיישינן שמא הבריא אמרינן גם הק"ד אחר ונתרפא ל"ק מידי דהא בוושט נמי חיישי' שמא הבריא וגם בודאי נחית מחיים אם כן ק"ד לא מעלה ולא מוריד אע"כ דליכא לחלק כנ"ל וגם בהמסס צ"ל ק"ד מבפנים : (שם בש"ע סעיף ח') **אם** נמצא באחד מחט כו'. כ"ה ל' הטור

חידושי רע"ק

(סימן מ"ח ש"ך סקי"ט) **שהוא** נח לעולם . לפ"ז בלא נמצא המחט תחוב בו דהחששא שמא

ביאור הגר"א

לא עדיף מושט כמש"ש ס"ד [ואף שבתוס' ורא"ש משמע דה"ה בלא מחט מ"מ י"ל דבריהם כמש"ל] ונ"ל דברי רש"י עיקר כפשטא דגמ' וכמה דחוקים פי' ר"ת בגמ' הנ"ל וכן בברייתא דחולין נ' ב' לא הזכיר אלא בית הכוסות . וכן שם מ"ט א' וכ"כ הרא"ש שם ס"ד לפסק רב אלפס דקי"ל כוותיה ואפשר כו' ואף שי"ל כמ"ש ר"ת משום דפעיא כו' וכ"כ בהג"א שם ד"ה אבל כו' ב' טעמים אלו לחלק ע"ש מ"מ העיקר כטעם הראשון וכנ"ל . ואח"כ מצאתי בתוס' דשבת ל"ו א' סד"ה למחט בשם ר"י כן ע"ש שכ' והא דבעי כו' . גם י"ל כמ"ש הרא"ש ברפ"ג דחולין כגון שניקב ע"י חולי והוא האמת (ע"כ) : **[יב]** או קוץ · תוס' ד"ה כיון כו' ע"ש :

פתחי תשובה

אך אין כן דעת התב"ש והכרתי ופלתי סק"ה ע"ש ועיין בספר לבושי שרד אות ס"א שכתב דמדברי הט"ז סימן ל"ד סק"ג נראה כהפ"ת דגם לענין רוב אמרינן סברא דאם תמצא אך מהתוספות פא"ט ד' מ"ד יש להוכיח כדעת התב"ש וכו"פ דכל היכא דשיעורו ברוב אין נוהג בו דין דאם תמצא ומסיק דאין הפ"מ יש להחמיר כהפ"ת אבל בהפ"מ יש להקל ע"ש] : (ו) והכי נהוג . [עבה"ט ומ"ש ומיהו נראה דבעינן ק"ד מבפנים עיין תב"ש שהחמיר אף באין ק"ד ובפמ"ג הסכים להש"ך עיין בתשובת חתם סופר סימן מ"ח מ"ש בזה] : (ז) עליו ק"ד . עבה"ט מ"ש אבל אם נמצא כו' . ועיין בספר נחלת עזריאל בחולין דף נ"א שכתב דהש"ך לפרושי דברי הב"י אתי אבל לפי מה שכתב בס"ק ל"א דאפילו בלא נתחב כלל טריפה אם יש קורט דם מבחוץ כמ"ש הבה"ט ס"ק כ"ב מכ"ש בתחוב יש לאסור אף באינו עליו ממש ושוב כתב די"ל דביותר יש להטריף אם אינו תחוב כלל ע"ש : (ח) ק"ד . עבה"ט

באר היטב

העורות במקום שסובב ע"ג המסס ומדובק שם בשומן אינו סותם דחלב טמא הוא . ומה שנקרא המסס וב"ה פרש"י סוף הכרס שקורין פאנץ עשוי ככובע וקרוי בית הכוסות והמסס מחובר בו וסביב לחיבורן כשאתה מבדילן יש דופן לזה ודופן לזה ובאמצעו הם שופכים זה לזה והמאכל נכנס מבית הכוסות להמסס ומהמסס לקיבה ומהקיבה לדקין : (י) נהוג. והטעם איתא בש"ך כיון שעורו דק חיישי' שמא ניקבה והבריא וכ"ז דוקא כשניקב מחמת קוץ או מחט (ואפי' בדיקה לא מהני לראות אם נקוב לחוץ) אבל אם ניכר שבא ע"י חולי כשר אפי' בלא הפסד מרובה . ולאו דוקא בהמסס אלא ה"ה בבית הכוסות במקום הדק נמי דינא הכי . וכתב עוד ומשמע דבהמסס טריפה אפי' ליכא קורט דם מבחוץ מיהו נראה דבעינן קורט דם מבפנים דאל"כ נימא אחר שחיטה נתחב בהמסס דאם איתא דקודם שחיטה ה"ל למסרך (ודע שב"ה מקצתה עבה ויש בו ב' עורות ומקצתה דק שאין בו אלא עור א' ולשיטת רש"י ויש אוסרים אלו במקום הדק נמי טרפה דומיא דהמסס . כ"כ רי"ו) : (יא) אמכשירין . וכ"פ הש"ך דלא כב"ח דאוסר ע"י מחט אף בהפסד מרובה (ופר"ח כ' דאנו מתירין לגמרי ע"ש) : (יב) ובודקין . וכ' הט"ז שבדיקה זו היא חיוב אפי' בניקב מצד א' דלא כרמ"א שמיקל בהפסד מרובה : (יג) עליו . וכ' הש"ך אבל אם נמצא קורט דם סביבות הנקב כשרה עד שימצא קורט דם כנגד פי המחט : (יד) כשרה . וכ' הש"ך משמע אפי' בהמסס ולא דמי לישב לה קוץ בושט לעיל סי' ל"ג דחיישינן שמא הבריא י"ל משום דהכרס נח לעולם ואם איתא שהיה

יד אפרים

ב"י סי' מ' אשה שעסקה בכרס לנקותו ובהיותה גוררת הפרש ומעבירה בסכין ראתה שהיתה מעברת גם המחט עם הפרש ועי' ברדב"ז ח"ב סי' רכ"ז כרס שנמצא מחט תחוב בו ואין נראית מבפנים ועיין במהר"מ אלשקר בשר החופה את רוב הכרס שנקרע או נקדר . וכ' בשו"ת פ"י סי' י"ב בנקב עגול שנמצא בין הצלעות ליכא למיחש נדרוסה בנקב עגול כדאיתא בזבחי' פ' התערובות . וגם כל מה דאפשר לתלות שהוא מחמת חולי תלינן ואם א"א לתלות בחולי כגון שהבשר שסביב הנקב בריא ואינו ניקב כדרך חולי וגם אין לחוש שמא ניקב בקוץ דנקיבתו דק וא"א לבדוק נקב דק דהא אמרת דהנקב גדול ופעמים רבות בא לפני והגידו לי שהוא מנגיחת קרן והכשרתיו בבדיק' וע"ש מש"כ בפרי תבואה סי' מ' בבליעה בבהמה מנגיחת שוורים:(ש"ע סעיף ז' בהג"ה) **והכי** נהוג . עי' בה"ע

חדושי בית מאיר

א"כ מה יועיל נפיחה במחט שנמצאת בריאה שלימה ליחוש נמי שהבריא דש"ה דנמצאת לפנינו בבשר בריאה לא מחזקינן איסור ממקום למקום לומר שהגיעה עד הקרומים משא"כ בנמצאת תחוב בהקרום ומה דנפחינן לה היינו

יד אברהם

בספרו הארוך שכתב לדעת הרמב"ם נמי נקדרה היינו מפולש דאי אינה מפולש אין זה ניקדרה ומשערינן מפולש כמ"ש לקמן ס"ק כ"ב : (שם סק"ט) **אף** בהפסד מרובה . והפר"ח כ' אנו מתירי' אף בלא הפ"מ : (סעיף ח') **ולא** ניקב מעבר אל עבר . גם בנקבו שני העורות זה שלא כנגד זה כשר שכ' הש"ך סי' מ"ח ס"ק א' : (שם) **אם** נמצא עליו קורט דם . קורט דם המוזכר בכל מקום היינו משמשות או דם צרור בעבי הבשר אבל האדום לחוד לא שפתי סוף ס"ק ו' . ונמצא תלודה נגד מחט עי' ש"ך ס"ק ל"ה . ואם נצרך לפרש

גליון מהרש"א

בהמסס. אבל בכרס לא פ"ח סס"ק ט"ו ובת' חינוך ב"י סי' מ' כ' דגם בכרס ומ"ש ס"ו הוא להמחבר דאמ' בין המסס : (ש"ך ס"ק י"ג) **אלא** העור אחד כשירה · לאו דוקא דה"ה בנקב גם השני כל שאינו

מצד א' הוא כיון שלא הזכיר רק הטריפות ולא הזכיר בדיק' מצד אחד ובמה שאמרנו לאביי שלמד ממתני' הוא ממש כן ברמב"ם שלא הוצרך להזכיר הבדיקה כיון שיש לפנינו בניקב מב' צדדין דטרפה ודאי חוששין לו בניקב מצד א' וצריכה בדיקה אחריו והרא"ש כתב אם הפכה ובדקה כו' למד ב"י וד"מ מלשון זה שאין הבדיקה חיוב ותמהני שהרי גם הטור כתב לשון זה ברמזים כמו הרא"ש ואפ"ה כתב כאן הופכין אותו כו' דמשמע שהבדיקה חיובית אלא פשוט דלשון אם קאי על נמצא עליו דם וה"ק אם כשהפכה מצא עליו דם כו' *) דוגמא לזה פירש הרא"ש עצמו על מה שאמרו בידוע שנפלה לאור ונאמרו מעיה דה"ק בידוע שכשנפלה לאור נאמרו מעיה כו' וה"נ דכוותיה נמצא דהבדיקה חיוב לכ"ע לפי מה שכתבתי וכ"פ רש"ל להלכה וכן מו"ח ז"ל ולפי מ"ש דלמד אביי מדתנן שניקב מב' צדדין טריפה ש"מ בדניקב מצד אחד חייב לבדוק כיון דיש ספק טריפות לפנינו מבואר עוד דכל שנמצא הבשר או נאבד המחט וא"א לבדוק דטריפה מכח ספק דהא א"א לומר שיש חילוק בזה בין ניקב מצד א' לב' צדדין דא"כ הדרא קושיין לדוכתא למה אמר אביי שאין חידוש במעשה דרבי שמא יש חידוש. דסד"א דאין צריך בדיקה בניקב מצד א' כשם שהוא קיל לענין אם א"א לבדוק הכי נמי קיל שא"צ לבדוק ע"כ קמ"ל דיש חיוב לבדוק אלא פשוט שאין קיל בנמצא מצד אחד הן לענין חיוב הבדיקה הן אם לא אפשר לבדוק דטריפה אלא דרמ"א כתב בסמוך דיש להקל בנמצא מצד אחד וא"א לבדוק וכ"כ רש"ל ולעד"נ כמו שכתבתי וכפסק הש"ע ע"פ תשובת הרשב"א סי' תש"ס שכתב כל מקום שצריך בדיקה טריפה אם א"א לבדוק וכמו שהביא רמ"א גופי' בסמוך שלכן יש להחמיר גם בזה ולא כמו שמקיל רמ"א בהפסד מרובה ב' פעמים בסי' זה: (יג) סביב המחט. וכ"ש עליה בזה תירץ ב"י מה דקשה לו מה יש חילוק בין צד א' לב' צדדין דבשניהם

אם

כא [יג] (אפילו לא נשאר **כב** רק מעט מעור החיצון שלא (טו) ניקב) (עיין ס"ק כ"א) **כג** [יד] **והוא שלא מלחו ולא הדיחו** **כד** טו **ואפילו ראש העב שלו לצד** (טז) **חוץ:**

הגה (ט) [טו] *) ויש מקילין להתיר אם לא ניקב מעבר לעבר והודח ונמצא **כה** או (יז) שנאבד ולא בדק מבחוץ אם היה עליו קורט דם (כך משמע בהגהות סמ"ק ורמב"ם ורא"ש לקמן וע"פ) (°) ויש לסמוך עלייהו במקום הפסד מרובה: טז **ואם עבר המחט מעבר אל עבר** [טז] **ועודנו תחוב בו בודקים אותו אם נמצא קורט דם** (יג) **כו** [יז] (יח) **סביב המחט** (וכל שכן עליו) (מרדכי ופוסקים והוא ש"ס ערוך פא"ט דף נ"א וכתובות דף ע"ו) **בידוע שקודם שחיטה ניקב כולו וטריפה** **כז ואם לאו אחר שחיטה** (י) **דחק ועבר וכשרה** **כח** [יח] יז **אם**

כא אפילו לא נשאר רק מעט כו'. כן פסק בתרומת הדשן סי' קס"ה ע"ש והוכיח כן בראיות ברורות ודלא כהב"ח: **כב** רק מעט מעור החיצון. של בית הכוסות אפילו למאן דאוסר בהמסס מודה הכא כמו שהוכיח בת"ה שם וכתב הטעם דבשלמא בדבר שדופנו דק איכא למיחש שמא הבריא משום דאין דרך המחט לינקב וליכנס רק מעט קצת לארכו ובדופן דק בדבר מועט שתפס תעבור הדופן אבל בדופן עב שיש לפניה ליכנס ולעבור הרבה ועדיין לא תעבור את כל הדופן לית לן למימר שהבריא וע"ש שהאריך בראיות וכל זה דלא כס' תורת חיים דף קל"ד ע"ד שכ' בכאן דברים שאינם נכונים והשמיטתים דברי תרומת הדשן הנ"ל ע"ש: **כג** והוא שלא מלחו כו'. זה למד המחבר מתשובת הרשב"א וכ"כ האחרונים ע"ש הרשב"א ולפע"ד דגם הרשב"א מודה דהיכ' דמלחו או הדיחו כשר ודוקא היכא דניטלה המחט ומפני דקותה לא ניכר מקום נקיבתה וא"א לבדוק אם נקבה לחוץ הוא דכתב הרשב"א בתשובה סי' ר"ג דטרפה משום דצריך בדיקה להכשירה משום דבספק איסור עומדת דילמא ניקב לחוץ והלכך כל כמה דלא בדק להוציאה מחזקת איסור טריפה אבל כשידוע שלא ניקבה לחוץ דאז היא בחזקת היתר וא"כ הבדיקה לראות אם יש שם קורט דם היא להוציאה מחזקת היתר א"כ כל כמה דאין שם קורט דם בבירור כשר: **כד** ואפילו ראש העב כו'. כלומר שחודה הוא לצד חלל בית הכוסות וראש' העב הוא לצד חוץ דכה"ג גבי כבד בסי' מ"א טרפה משום דאמרינן דרך הושט נכנסה לדקין ונקבה הדקין הכא כיון דאיכא אוכלים ומשקים אמרי' אוכלים ומשקים דחקוה ש"ס וכ' בת"ח ריש כלל ל"ד ואין חילוק בזה בין אם המחט היא קטנה או גדולה: **כה** או שנאבד. לכאורה נראה לפרש דהיינו שנאבד הבית הכוסות והיה ידוע שלא ניקב לחוץ כדכתב ברישא אם לא ניקב מעבר לעבר אבל היכא דנאבד ולא הי' ידוע אם ניקב לחוץ או לא טרפה אף במקום הפסד מרובה אבל בת"ח כלל ל"ד דין ב' ובסימנים שם משמע דמכשיר אף בכה"ג בהפסד מרובה ומ"מ צ"ע דמשמע שם דהוציא כן ממ"ש בשם תשובת הרשב"א סי' תש"ס דאם לקחו המחט משם בלא בדיקה הוי כאילו הודח או נמלח עכ"ל וא"כ כי היכי דבהודח או נמלח מכשירים בהפסד מרובה ה"ה הכא ובתשובת הרשב"א לא נמצא דבר ולא משמע מידי וכן משמע בב"ח דבכה"ג טרפה אף בהפסד מרובה מיהו דעת מהרש"ל שם נראה להכשיר אף בכה"ג וכן הוא דעת הרא"ש וכמ"ש בס"ק ל"ב: **כו** סביב המחט. וכתב בהגהות שבסוף ס' או"ה דמסתמא אם הוא רחוק קצת מן הנקב כרוחב קש וכה"ג נמי טרפה כו' ומביאו הב"ח וכתבו מהרש"ל שם והב"ח דבניקב משני צדדין טרפה בנמצא קורט דם סביב המחט בין מבפנים ובין מבחוץ וכ"כ הדרישה וכ"פ בפרישה בס"ס ל"ז: **כז** ואם לאו אחר שחיטה כו'. דכיון דיש בגון מחט למסרך דם אם איתא דניקב קודם שחיטה היה דם סריך ש"ס: **כח** אם לא מלחו כו'. בזה כ"ע מודו דכיון דניקב משני צדדין

הרי

באר הגולה

מדברי הרשב"א והר"ן מעובד' דרבי שם דף נ"א: טו שם בגמ' דף מ"ט דאימא אוכלין ומשקין דחקוה (°וכן נלע"ד מתשובת הרשב"א בסימן ר"ג וספ"ד ותש"ס והביאם הב"י דלא כתב הרשב"א דהלכה לה הבדיקה ומטרפינן לה מספק אלא היכא שהיתה המחט תחובה בו ונקובה מב' הצדדי' וקודם שבדקו אחר הקורט דם הודח או הומלח או שהיתה המחט תחובה בכרס וקודם שנבדק אם ניקבה מב' הצדדין או לאו ניטלה ממנו ולא ידעי' מקום הנקב לבדוק אם יצא המחט מעבר לעבר אבל במקום שבדק שלא יצא חוצה א"צ לבדוק אחר הקורט דם וכן נלע"ד מדברי הר"ן שם ומדברי הטור והארכתי בזה בתשובה על פי מעשה שהיה פה באמשטרדם והסכים לזה הרב הגאון מהר"ר מענדל ר"מ ואב"ד דק"ק פראנקפורט יצ"ו ושאר חכמים וכן מצאתי אח"כ במהרש"ל שם בחולין): טז נ' הטור מברייתא הנ"ל: יז שם בשם הר"ר פרץ והרשב"א

נקודות הכסף

(ט"ז ס"ק י"ב) דבריו תמוהין דהא ב"י מפרש והפכה רבי הוא במקרה אם כן שפיר קאמר אביי דבחנם טרח כיון דהאי צורבא מרבנן לא בא לאשמועינן דצריך להפכו גם מ"ש בדעת הרמב"ם לא מחוור דהרי הרמב"ם לא הזכיר כלל דין דמצד אחד וגם מ"ש בדעת הרא"ש ודאי ליתא כמ"ש בש"ך ס"ק ל"ב גם מה שהביא מתשו' רשב"א סי' תש"ס אינו דיש לומ' דמיירי בניקב מב' צדדים אבל מצד אחד י"ל דס"ל דאפילו בדיקה א"צ וכן דעת מהרש"ל פא"ט סי' נ"א ותשו' בן לב כלל ט' תשובה ג' ובית חדש ושאר אחרונים כהר"ב

פרי חדש

נמצא עליו קורט דם בידוע שלאחר שחיטה והב"י נדחק בפירושו. ולפענ"ד הדבר ברור דה"ק מצד אחד כשרה אעפ"י שיש ק"ד כפי מחט משני צדדין טריפה כיון שיש ק"ד בפי המחט והיינו דקא מסיים נמצא עליה ק"ד וכו' ואסיפא קאי ומצא עליה קאי למחט וכמ"ש רשב"א בתשובה סי' רס"ז ומיהו ע"כ לאו דוקא כשנמצאת הק"ד במחט אלא אפילו נמצא מבחוץ כנגד פי המחט טריפה כדמוכח בהדיא מעובדא דרבי דאמר אם אין שם מכה ק"ד מנין ולכאורה יראה מטעם זה דאף שלא נמצא כנגד פי מחט אלא סביב הנקב טריפה וכ"כ בס' ב"ח אבל המרדכי בשם ראבי"ה והב"י כתבו שכל שהק"ד לא נמצא אלא סביבות הנקב כשרה וה"מ במצד אחד

מטה יהונתן

והקשה הב"ח דהא מהרא"ש מוכח דא"צ בדיקה דהרא"ש פי' בסוגיא דישב לו קוץ בוושט דמ"ש שם ומ"ש מס' דרוסה היינו להצריך בדיקה ע"ש ואח"כ הביא דעת ראב"ן דפסק כעולא וע"כ שלא להצריך בדיקה ומייתי ראיה ממחט שנמצא בעובי בית הכוסות אם כן מוכח דא"צ להפוך ומתרץ דודאי לכתחלה צריך להפוך אבל אם נמלח או הודח או שנאבד מותר וה"ה בושט לכתחלה צריכה בדיקה ומייתי ראיה ממחט שנמצא בביה"כ ע"ש עמ"ש סי' כ' בהגה"ה ותמצא היפך דבריו: (ש"ע) **והוא** שלא מלחו ולא הדיחו. ע' ש"ך ס"ק כ"ג במ"ש לפענ"ד דגם הרשב"א מודה כו' זה אינו דהרשב"א לשיטתו אזיל די"ל היכא אתי לידי ריעותא וליכא מקום לתלות לא אוקמינן אחזקה ועי' לקמן סי' ס"א ומ"ש: (שם בהג"ה) ויש מקילין וכו' ויש לסמוך כו'. ש"ך ס"ק ל"ג וכאן הביא

ביאור הגר"א

[יג] אפילו לא כו'. כמ"ש במתני' המסס ובית הכוסות שניקבו לחוץ וכפי' ר"ת דאפי' בהמסס צריך שינקב כל העור ואף לפירש"י דחיישינן שמא הבריא בהמסס דוקא שעורו דק וז"ש בברייתא משני צדדין טריפה ר"ל שנראית משני צדדין: [יד] והוא שלא כו'. כמ"ש בע"ז ל"ב ב' וכשיטת הרשב"א דגם מצד א' אינו כשר בלא בדיקה: [טו] ויש מקילין כו'. כ"מ בהגהת סמ"ק שהביאו הטור וע' בד"מ וע"ל ויש מקילין דאפי' כו' ויש לסמוך כו' וכמ"ש כאן: [טז] ועודנו כו'. כמ"ש למטה דכיון כו' אבל כו': [יז] סביב כו'. כנ"ל דאף מצד א' צריכה בדיקה והא דקתני בברייתא נמצא עליו ק"ד כו' קאי בין מצד א' בין משני צדדין ומ"ש מצד א' כשירה כו' היינו בנמצא סביב המחט וע' רש"י ד"ה ומצא כו': [יח] אם לא כו'. וכאן לד"ה אסור:

באר היטב

בתחלה מעבר לעבר כמו שהיה אז כך היה לו למצוא עתה. וגם קרום לא היה יכול לעלות שם אבל גבי ושט כיון שמתנענע תמיד כדאמרינן בש"ס דאכלה ביה ופעיא וכו' איכא למיחש שמא מעיקרא ניקבו ב' העורות ומחמת הנענוע חזרה המחט לפנים ואז עלה הקרום מבחוץ וכ"ז לדעת המחבר אבל כבר נתבאר לעיל בהג"ה דנוהגין להטריף בהמסס אם לא בהפסד מרובה: (טו) ניקב. וכ' הש"ך אפי' למאן דאוסר בהמסס מודה בבית הכוסות דכשר מאחר שעורו עב לא חיישינן שמא הבריא: (טז) חוץ. אע"ג דגבי כבד בסי' מ"א טריפה הכא כיון דאיכא אוכלים ומשקים אמרי' דחקוה ולא ניקבו הדקין ואין חילוק בזה אם המחט קטנה או גדולה: (יז) שנאבד. כ' הש"ך דלכאורה נראה לפרש דמיירי שנאבד בית הכוסות והיה ידוע שלא ניקב לחוץ אבל היכי דנאבד ולא היה ידוע אי ניקב לחוץ או לאו טריפה אפי' בהפסד מרובה וכ"כ הט"ז מיהו שאר פוסקים מתירין אף בזה (וכ"ש אם ידוע בודאי שלא ניקב לחוץ רק דלא ידע אם יש ק"ד מבחוץ ונאבדו ע"ש בש"ך. ופר"ח פסק להקל דוקא אם ידוע שלא ניקב לחוץ אבל היכא דנאבד ולא היה ידוע אם ניקב לחוץ או לא לכ"ע טרפה ע"ש ונ"ע): (יח) סביב. (וזה החילוק בין צד א' לשני צדדים דמצד אחד דוקא עליו

פתחי תשובה

עבה"ט סק"ג בשם נ"צ דה"ה סירכא וכ"כ בתשובת שער אפרים סימן ס"ב בתשובת חוט השני סימן ס"ט ושאר אחרונים ועיין בתשובת שבות יעקב ח"ב סימן ס"ד שכתב דנסרכה ממש בעינן אבל אם נמצא נפוח קצת מצד חוץ ועב קצת ואין שינוי בבשר לריעותא אין להטריף דזה בא מחמת כאב המחט שנתחב בבשר חי ואין להוסיף על הטריפות ע"ש. [ועיין בתשובת חתם סופר סימן מ"ב שכתב מה שנסתפקת אי ניכר שניקב מחמת חולי וק"ד מבחוץ אי אמרינן נמי אם אין כאן מכה ק"ד מנין זהו פשוט יותר מביעתא בכותחא דכך לי מחט כך לי נקב בעלמא כל שיש קורט דם כנגדו מורה לו שגם שם שלט המכה וקצת ראיה מלעיל סימן מ' ס"ו וכן ממ"ש הט"ז סימן ל"ז סוף סק"ג כו' אך נ"ל דבמחט דוקא צריכים להופכו לכתחלה ולבדוק אי איכא קורט דם מבחוץ דגבי מחט שכיחא שהבריאה משא"כ מחמת חולי וניכר שלא שלט יותר. נהי דאי משכחת לה קורט דם כנגדו טריפה אבל אין צריך לבדוק ע"ז ודין זה אמת עכ"ד ע"ש]: (ט) ויש מקילין להתיר. עיין בדגמ"ר שכתב להכריע דהיכא שהיה דם בפנים שאז ודאי נעשה מחיים ולא בדק מבחוץ אם יש קורט דם אז טריפה אבל אם לא בדק לא בפנים ולא מבחוץ אם יש קורט דם וגם לא היה נקוב מב' צדדים אז אמרינן נשחטה הותרה וק"ו אם ראה בפנים שאין שם קורט דם וקודם שבדק מבחוץ נאבד דכשר אפילו שלא במקום הפ"מ. וע"ש דמשמע מדבריו דאפילו לדעת הש"ך לקמן סי' נ"ו סק"ג שפסק דהיכא דליכא הפ"מ אפילו בספק דלא יצא מחזקתו מחיים יש לאסור מ"מ הכא כשר אפי' שלא במקום הפ"מ דאיכא ס"ס שמא אחר שחיטה ושמא לא ניקב לחוץ ע"ש: (י) דחק ועבר וכשירה. כתב התבואות שור בשם היש של שלמה דאם יש כעין שביל הניכר עד לחוץ טריפה דנראה מזה דמחיים עבר וכתב עוד בשם התו"ח דדוקא שלא מצאו הנקבים מיד כשהוציאו מן הבהמה אלא לאחר זמן יום או חצי יום ואיכא לספוקי שמא נעשה ע"י אדם אבל אם מיד שהוציאו מן הבהמה מצאוהו כך אין להכשיר דודאי נעשה

דגול מרבבה

(סימן מ"ח בש"ע בהגה"ה ס"ק ח') *ויש מקילין להתיר וכו'. ול"נ להשוות דברי הפוסקי' דהא לכאור' בפשיטו' יש להתיר משום נשחטו' הותרה אלא דהיכא שיצאה מחזקתה מחיים לא אמרי' נשחטה הותרה כמבואר בסימן נ' סעיף א' בהגה"ה וא"כ היכא שהיה דם מבפני' שאז ודאי נעשה מחיים ולא בדק מבחוץ אם יש ק"ד אז טריפה אבל אם לא בדק לא מבפנים ולא מבחוץ אם יש קורט דם וגם לא היה נקוב מב' צדדי' אז אמרי' נשחטה הותרה וק"ו אם ראה מבפנים שאין שם ק"ד וקודם שבדק מבחוץ נאבד דכשר אפילו שלא במקום הפ"מ גם יש כאן צד להתיר משום ס"ס שמא אחר שחיטה ואת"ל קודם שחיטה שמא לא ניקב לחוץ ועיין לקמן סי' נ'

יד אפרים

וכתב בנוב"י מ"ת סי' ס"ע י"ד שאם יש סירכא שם ואין סירכא ממש כנגד המחט התחוב בביה"כ בפנים אין

חדושי בית מאיר

מחשש שמא הושט בהתם ע"י נקובי ניקב ואתאי כמבואר בהסוגיא כפירש"י וק"ל. ואפי' להר"ן שם דמשמע דמנפחינן מחשש דילמא ניקב הריאה היינו מדאינו אלא ספק אחד אבל אחר הנפיחה דשוב יש ס"ס ספק הגיעה אל הקרומים ואת"ל הגיעה שמא הבריא ונתרפא זה לא חיישינן: (שם סעיף ח' בש"ך ס"ק כ"ג) **אבל** כשידוע שלא ניקבה לחוץ דאז היא בחזקת היתר כו'. נ"ע דלשיטת הש"ע דיש חיוב בדיקה אחר ק"ד

גליון מהרש"א

הכבד נגד המחט או היתד כ' בצ"צ סט"ם לאסור דסרכא גרע עוד סק"ד. דהרי ק"ד לחוד בלא מחט ליכא מאן דמטריף ובסרכא לחוד יש אוסר בכל אבר שנקובתו במשהו. ודוקא נסרך נגד פי המחט. ודוקא בנתחב אבל לא בנמצא. ופ"מ בשפתי סי' מ"א קרוב לסוף סי' ד"ה כתב אוסר בנמצא בלא הפ"מ ובנתחב גם בה"מ: (בהג"ה) **אפי'** לא נשאר רק מעט. וכ"ה בקורקבן סמ"ט ס"ב: (שם בש"ע) **והוא** שלא מלחו. ובנמצא תחוב לאורך המסמר תוך הקמטים של המסס שקורין הויב ואין חוט המחט מול עובי הדופן וא"א לבדוק אין לאסור. מ"ו סוף סי': (הג"ה) ויש לסמוך עלייהו. ע' לקמן ס"נ סק"ב: (שם) **דחק** ועבר וכשרה. ובקורקבן עי' ש"ך סט"ס סק"ד ובגליון שם ובריאה לא מועיל מה שהמחט עודנו שם אם

יד אברהם

[illegible]

לא מלחו ולא (יט) הדיחו [יט] דכיון שהמחט עודנו שם אילו עבר מחיים היה הדם סביבו יח אבל כשאין המחט לפנינו אסו' כשניקב כולו אפי' אינו קורט דם: הגה כט [כ] כל מקום שצריך בדיקה אם לא בדקוהו כגון (כ) שנאבד או לקחו המחט משם טריפה דהוי כאילו הדיחו ומלחו (רשב"א סימן תש"ס) יש אומרים דבזמן הזה דאין אנו בקיאין בבדיקות יש להטריף אם נקבה המחט משני צדדין אפילו לא נמצא קורט דם ולא חלודה דאין אנו סומכין בזה על (כא) בדיקתנו ל מאחר דניקב משני צדדין (א"ז ואו"ה) והכי נהוג. [כא] מחט או קוץ (יד) הנמצאים בהמסס ובית הכוסות בחללו ולא נתחב בהן כלל כשר בכל ענין לא *) ואין צריך (יא) שום (כב) בדיקה (הגהות מיימוני) לב [כב] ויש מקילין דאפי' בניקב המחט מצד אחד אין צריך לבדוק מבחוץ אם יש עליו קורט דם (רמב"ם והרא"ש) לג (טו). [כג] ויש לסמוך עלייהו אם הוא (יב) הפסד (כג) מרובה לד וא"א לבדוק כגון שנמלח או הודח או נאבד:

ט יט אם נמצא עלי' חלודה דינה כנמצא עלי' קורט דם: הגה לה וכן אם נמצא (כד) (יג) חלודה מבחוץ נגד המחט אם ניקב מצד אחד טריפה כאילו נמצא שם קורט דם (בית יוסף):

שפתי כהן

הרי הוא בחזקת איסור והבדיקה היא כדי להכשיר ולהוציאה מחזקת איסור וכל כמה דאין ידוע בבירור שאין שם קורט דם באיסורו הוא עומד: כט כל מקום כו'. ק"ק לאיזה צורך כ' הרב זה דמהיכי תיתי נימא דעדיף נאבד או לקחו המחט מהדיחו או מלחו ועוד דהא כבר כתב לעיל בהג"ה או שנאבד כו' דמשמע דנאבד הוי כמלחו והדיחו ונראה דאתא לאשמועינן דנאבד ולקחו המחט שוה בכל דיניו למלחו והדיחו וכ"מ להיכא דניקב מצד א' וקודם שבדקו אם ניקב לחוץ נאבד או לקחו המחט משם כשרה בהפסד מרובה כמו במלחו והדיחו וכן כתבתי בס"ק כ"ה שזהו דעת הר"ב בת"ח: ל מאחר דניקב מב' צדדים כו'. ונ"ל דה"ה בהמסס אם לא ניקב מב' צדדין כשר כשאין שם קורט דם כלל אפילו להאוסרים בהמסס היינו כשיש שם קורט דם בפנים וכמ"ש בס"ק י"ד והיא גופא חומרא בעלמא והבו לה דלא לוסיף עלה דנימא דאין אנו בקיאין ועוד דהאוסרי' אוסרים מטעם דחיישינן שמא הבריא א"כ איכא כאן ספיקי טובי ועוד דגם בניקב מב' צדדים כתב הב"ח דיש להכשיר בהפסד מרובה בזמן הזה וכן ראוי להורות דהא מהרש"ל ושאר אחרונים לא כתבו כלל חומרא זו דא"א בקיאין וגם הט"ז השמיטה: לא וא"צ שום בדיקה. משמע הא כל שנמצא קורט דם מבחוץ אפילו לא נתחב כלל טרפה דאם אין שם *) מכה קורט דם מנין וכן דעת הר"ב בהג"ה לעיל סי' ל"ג סעיף ט' גבי ושט ועמ"ש שם: לב ויש מקילין כו'. כן כתוב בדרכי משה ובת"ח ע"ש הרמב"ם והרא"ש ונמשך אחר דברי הב"י שכתב שכן משמע מדברי הרמב"ם וכן משמע מדברי הרא"ש אם הפכה ומצא קורט דם טרפה עכ"ד והב"ח כתב ע"ז וז"ל ותמה אני כו' עד ודלא כב"י והר"ב בהגהת ש"ע דחשבו על הרמב"ם והרא"ש דין שאינו אמת ע"כ לשונו ומפשט דבריו משמע דכוונתו להשיג דצריך בדיקה אחר קורט דם דאי לראות אם ניקב לחוץ מזה לא הזכירו הב"י והר"ב כלום וא"כ קשה מאי מביא ראיה מריאה דהתם צריך לראות אם ניקב לחוץ וה"ה הכא כיון דתחוב כאן לפנינו צריך בדיקה אם לא ניקב מצד השני כמו שניקב לפנינו מצד זה אבל אחר קורט דם מנ"ל דצריך בדיקה דילמא כי היכי דאין כאן קורט דם מבפנים ה"ה ליכא מבחוץ ועוד תימה איך ערבב לשון הרא"ש והשיג על הב"י והרב ואישתמיטתיה דברי הרא"ש גבי תחב לה קוץ בושט דפסק דא"צ בדיקה אם יש נקב והביא ראיה מבית הכוסות וכ"כ הב"ח גופיה בסימן ל"ג סי"ח לדעת הרא"ש ע"ש אלמא דבבית הכוסות פשיטא דא"צ בדיקה (וגם להב"י והר"ב אשתמיטתו דברי הרא"ש הלו וק"ל) וגם על הטור יש לתמוה שכתב כאן הופכים ובודקים כו' וממ"ש לעיל סימן ל"ג ופ"ט ברמזים מבואר דא"צ בדיקה להרא"ש גבי ושט וא"כ כ"ש הכא ואע"ג דבריאה לא מכשירין אלא בנפיחה וכדכתבו הרא"ש והטור גופייהו בס"ס ל"ו וע"ש בב"י בע"כ צריך לחלק דהתם כל זמן שאין נופחין אותה יש לחוש שמא יש כאן נקב לפנינו ואינו ניכר משא"כ הכא דכיון דלפי אומד הדעת אינו נקוב לחוץ א"צ להפוך ולבדוק ועוד י"ל דשאני ריאה דקרומיה דקים מאד וכן חילק בס' מ"מ דף קס"ב ע"א ועוד יש לחלק בכמה גווני וק"ל: לג ויש לסמוך עלייהו כו'. כתב הב"ח משמע דלמאן דמצריך בדיקה בניקב מצד א' אין להתיר אם נמלח או הודח ולעיל כתב בהג"ה שאע"פ דצריך לבדוק לכתחלה מ"מ בדיעבד היכא דהודח ונמלח כשר וכאן חזר וסתר את דברי עצמו עכ"ל ואיני רואה שום סתירה וחזרה בכאן דלעיל הביא דעת הסמ"ק וכדכתב בת"ח דמשמע מדבריו דמצד א' מתיר בדיעבד ולא הוזכר בדברי הסמ"ק דאין צריך בדיקה לכתחלה וכאן הביא סברת הרא"ש והרמב"ם דלא מצרכי בדיקה כלל להורות דעליהם יש לסמוך אף בזמן הזה בהפסד מרובה והשתא א"ש הא דכתב כלל הכא כבר כתבו לעיל אלא תנא לאשמועינן דל"ת כיון דאנן השתא לא בקיאינן אם כן כיון דאיכא ריעותא דמלחו והדיחו יש להטריף דדילמא יש קורט דם לפנינו וא"א בקיאין אלא סמכינן במצד א' אהמקילים וכן משמע להדיא בד"מ ובת"ח שכתב דהיכא דניקב מצד א' יש להכשיר אף בזמן הזה דאין זה בקיאות גדול כו' ועוד דהרי הרמב"ם והרא"ש ס"ל דא"צ בדיקה אפי' לכתחלה עכ"ל וזה ברור: לד וא"א לבדוק כו'. אבל היכא דבדק וליכא קורט דם מבחוץ כשר אפילו שלא במקום הפסד מרובה ודוקא בבית הכוסות אבל בהמסס אפילו ליכא קורט דם מבחוץ אלא מבפנים טרפה שלא במקום הפסד מרובה וכמו שנתבאר בס"ק י"ד: לה וכן אם כו'. ומהרש"ל שם כתב דבניקב מצד א' חלודה לא מעלה ולא מוריד

טורי זהב

אם יש דם טריפה ובלא דם כשר וניחא ליה דבצד א' אין טריפות אלא בדם נגד המחט ממש ובניקב מב' צדדין טריפה אפילו אם הדם סביב המחט *) ולי נראה לחלק דמצד א' אין טריפות כשנמצא דם בפנים דאע"פ שיש דם לפנינו ומוכח דנעשה מחיים מ"מ הרי לא ניקב רק עור אחד ע"כ דוקא אם נמצא הדם בחוץ טריפה דמוכח דניקב גם השני אבל מב' צדדין יש טריפות אפילו אם נמצא הדם מבפנים דבזה מוכח דנעשה מחיים: (יד) הנמצאים בהמסס כו'. נראה דאם יש קורט דם בחוץ דטריפה כמ"ש רמ"א סי' ל"ג בוושט וכן משמע מדאמר כאן וא"צ בדיקה משמע דעכ"פ יש איסור בנמצא קורט דם בחוץ וה"ה מכה ועיין מה שכתבתי סימן מ"ט סעיף ג': (טו) ויש לסמוך עלייהו אם הוא הפסד מרובה וא"א לבדוק כו'. תמוה לי מה חידש בזה הא כתב כבר לעיל דבר זה ונראה דלא כתבו כאן אלא לתרץ למה יש להקל בנאבד המחט או נמלח והודח הבשר הא כתב בסמוך תחלת הג"ה זו כל מקום שצריך בדיקה כו' טריפה ע"כ כתב דבניקב מצד אחד הבדיקה עצמה אינה חיובית לי"א ע"כ כשר בא"א לבדוק וכך הם דבריו בד"מ אבל כבר נתברר לעיל

באר הגולה

בתשובה והגהת סמ"ק: יח טור וכ"כ הרשב"א בתשובה: יט רבינו ירוחם:

נקודות הכסף

רמ"א והכי קי"ל: (שם ס"ק י"ג) ול"נ כו'. כבר קדמוהו מהרו"ך והב"ח בזה כמ"ש

פרי חדש

אבל משני צדדין בכל גוונא טריפה בין שנמצא הק"ד סביב הנקב אע"פ שלא נמצא כנגד פי המחט ובין כשלא נמצא כלל ק"ד בנקב זולתי בפי המחט. וא"ת דהכא אמרינן שכיון שלא יש שם ק"ד מבחוץ כשרה ולא חיישי' שמא הבריא ולעיל בסימן ל"ג ביושב לה קוץ בושט חיישי' שמא הבריא כבר תירצו הרא"ש בפסקיו פא"ט והסמ"ק דשאני ושט דכיון שהוא מתנועע תמיד איכא למיחש שמא מעיקרא ניקבו הב' עורות של ושט ומחמת הנענוע חזרה המחט ונכנסה קצת בפנים ואז עלה קרום מבחוץ משא"כ הכא דאם איתא שעבר מעבר לעבר כך היה ראוי להמצא גם עתה וגם קרום לא היה יכול לעלות שם כי המחט מעכבו מלעלות ומדלא נמצא עתה כי אם מצד אחד א"כ כך היה מתחלה ולא ניקב מעבר לעבר: (שם סעיף ח' בהגה"ה) *ואין צריך שום בדיקה כו'.

מטה יהונתן

דברי הרא"ש ורמב"ם כו'. לכאור' אין זה מדוקדק בשלמא בדבר דאיתא לקמן יש חילוק בין בקי לשאינו בקי משא"כ בדבר שנאבד מכ"מ אם בקי או לא דטעם הוא כיון דליכא למיקם עלה דמלתא אוקמינן בחזקת היתר א"כ ה"ה לדידן אף בלא בקיאין וצ"ל הא דנקט או שנאבד היינו נאבד המחט וכ"ש איתא לקמן ואינו ידוע אם הוא נקב לחוץ או לא ודבר זה תליא בבקיאות דלמא אי הוי בקי הוי ניקוב לפנינו ושפיר אצטריך סברת הרמב"ם והרא"ש דלא מצטריך בדיקה

דגול מרבבה

בש"ך ס"ק ג' דפסק דהיכא דליכא הפסד מרובה אפילו בספק דלא יצא מחזקתו מחיים יש לאסור: (שם בש"ך ס"ק ל"א) *) דאם אין שם מכה ק"ד מנין. אף שהש"ך מפרש

יד אפרים

אין לאסור אם המחט במקום שעב אבל במקום הדק כיון דגם בלא סירכא אין להכשיר כ"א בהפ"מ אם יש סרכא אף אם אין המחט תחוב כנגדה ממש אין להקל אפילו בהפ"מ ואם הוא שעת הדחק נ"ב שהוא סמוך לשבת וי"ט יש לייסב בדבר ע"ש ועיין במאמר מרדכי סעיף

חידושי בית מאיר

ק"ד אף כידוע לא ניקב מב' צדדים מה חזקת היתר יש לו

גליון מהרש"א

ניקבה לחוץ. ל"ש עלה נ"ז ע"א: (הג"ה שניה) מאחר דניקב משני צדדין. אבל בצד א' והודח להיש מקילין ל"ח דעדיין יש אלא שאין אנו בקיאים ש"ך ס"ק ל"ג: (ט"ז סקט"ו בהג"ה) ש"ד סי' צ"ב. ע' סמ"ו סי"ד סק"ד והפ"ח סיקל ותת"ש סוף הסעיף מחמיר בנתחב ובנמצא בקמטי' ע' ט"ז סוף סי': (ש"ך סקכ"ט) אבל היכא דנאבד. ע' ט"ז ס"ק י"ח גם הפ"ח מחמיר ובס' חכמת אדם נ"ל דאפשר להקל בהפ"מ מטעם שכ' הש"ך ס"ג לסמוך ע"ד התוס' דאם לא אתרע ח' מחיים מוקמי' על ח' כשרות: (שם) בסוף וכמ"ש בס"ק ל"ב. ול"ג: (שם סקל"א) גבי ושט. ובת' צ"צ סי' מ"ם כ' דשאני ושט דמתנועע ויש לחוש דניקב כבר וחזר למבפנים ומפרש דמ"ש בהגה"ה כאן וא"צ בדיקה ר"ל דא"צ לבדוק אחר נקב אבל ע"י קורט דם לחוד לא הוי טריפה. ובתב"ש דבהפ"מ יש להורות כהצ"צ והפ"ח מסכים להצ"צ וכן בת' נ"ב מ"ת חיו"ד סנ"ז כ' בפשוטו להתיר:

חידושי רע"ק

שמא ניקב לחוץ ונתרפא צ"ע לדינא: (ס"ת בהגה"ה) אם הוא הפסד מרובה. מסקנת האחרונים

ביאור הגר"א

[יט] דכיון כו' אבל כו'. גמ' שם ומ"ש מכל נקובי כו': [כ] כ"מ שצריך כו'. כמו ספק דרוסה ונפולה שאף דיעבד אסור בלא בדיקה כמ"ש בסוגיא שם כיון דאתיליד ריעותא וכן כל נקובי דעלמא דטריפה בלא קורט דם: [כא] מחט או קוץ כו'. כמ"ש מ"ג ב' אבל נמצאת לא אצטריך כו' משמע אף למ"ד דחוששין שמא הבריא וטריפה אף מצד א' וכמש"ל סי' ל"ג ס"ט: [כב] ויש מקילין כו'. דס"ל הא דהפכה רבי אירע כדובהכי הברייתא כפשטא דמצד א' כשרה וא"צ בדיקה: [כג] ויש לסמוך כו'. עמש"ל

פתחי תשובה

קודם שחיטה. וכתב הוא ז"ל ע"ז דלדידן אין נ"מ בכל זה שכבר העיד רמ"א דנהגו להטריף בכל גווני בלא קורט דם ובלא חלודה ומ"מ כתבתי למקומות אחרים דלא נהיג כרמ"א כו' עיין שם ועיין בשאלות ותשובות תולדות יצחק סימן ה' שכתב ע"ז דהא לדידן נ"מ לפי מ"ש הש"ך סק"ל בשם הב"ח דאפילו ניקב משני צדדים אם לא נמצא קורט דם יש להכשיר בזה הזמן בהפ"מ וכן ראוי להורות מ"מ אם יש כעין שביל לחוץ או אם מיד שהוציא מן הבהמה מצאוהו כך אין להכשיר אפילו בהפ"מ ע"ש ופשוט הוא ונראה דהתב"ש לשיטתו שכתב באות י"ז שיש לאסור אפילו בהפסד מרובה בניקב בב' צדדים משא"כ לדעת הש"ך והפמ"ג בס"ק ל' שפיר יש נ"מ: (יא) שום בדיקה. עבה"ט ועיין מה שכתבתי לעיל סק"ה ולעיל סימן מ"א ס"ק י"א מענין זה: (יב) הפסד מרובה. עבה"ט ומ"ש בשם ט"ז דאין היתר מצד א' כו' עיין בשבות יעקב חלק ב' סימן ס"ד שחולק על הט"ז במה שמטריף אם תחוב לאורך אף אם ניכר מבפנים דזה אינו. דהגהת ש"ד לא איירי רק בנתחב בו ואינו ניכר לא מבפנים ולא מבחוץ מהיכן בא וגם בזה אין להחמיר אלא שלא בהפ"מ כמו שפסק הש"ע בקורקבן ע"ש ועיין פר"ח שכתב ג"כ ע"ד הט"ז דאין זה עיקר לדינא ומיהו אם הוא תחוב מצ"א מבחוץ לאורך דופן ב"ה יש להטריף ע"ש. ור"ל באותו חצי עובי דופן שמצד החוץ הוא נתחב בתוך הבשר לאורך הדופן וכולה נבלע בעובי בשרו ולא ניכר שום נקב לא לצד פנים ולא לצד חוץ יש להטריף. ודעת התב"ש להחמיר יותר דאפילו לא נתחב אלא מונח לאורך יש להטריף. והפמ"ג הכריע במונח להקל. ובתחוב אף אם הוא מצד הפנימי להטריף. ועיין בשו"ת תולדות יצחק סימן ד' שהאריך להביא ראיה לדעת הפר"ח והעלה להקל בהפ"מ אכן אם נמצא ג"כ שנסרך ביה"כ לטרפש הכבד אז בוודאי בכה"ג אין להקל אפילו בהפסד מרובה ע"ש (עיין מה שכתבתי לעיל סי' מ"א ס"ק י"ב בשמו) ועיין בנו"ב תניינא חלק יו"ד סוף סימן כ' שכתב על דבר מחט התחובה בביה"כ ולאורך המחט לאורך ביה"כ אם היא תחובה ממש באורך אין להקל רק בהפסד מרובה יש להתיישב ע"ש: (יג) חלודה. עבה"ט ועיין בתשובת שבות יעקב חלק ב' סי' ס"ד שהורה להקל בזה בהפסד.

באר היטב

ובב' צדדים אפילו סביב. ועוד חילוק דבצד אחד אם נמצא ק"ד בפנים כשר עד שנמצא ק"ד בחוץ ובב' צדדים אפילו נמצא בפנים ק"ד טריפה וכ"כ אחרונים דבזה מוכח שנעשה מחיים). וכ' הש"ך אף אם הוא רחוק קצת מן הנקב כרוחב קש וכה"ג נמי טריפה וכן אם ניקב מב' צדדים ונמצא קורט דם בין מבפנים בין מבחוץ טריפה וכ"כ הט"ז: (יט) הדיחו. כתב הש"ך דבזה כ"ע מודו כיון דניקב מב' צדדים הרי הוא בחזקת איסור והבדיקה היא כדי להכשירה וכל כמה דלא ידעינן בבירור שאין שם ק"ד בחזקת איסור עומדת: (כ) שנאבד. כתב הש"ך דרמ"א אתי לאשמעינן דנאבד ולקחו המחט שוה בכל דינו למלחו והדיחו וכ"מ להיכא דניקב מצד אחד וקודם שבדקו נאבד או לקחו המחט משם כשרה בהפסד מרובה כמו במלחו והדיחו: (כא) בדיקתנו. כתב הש"ך בשם הב"ח ומהרש"ל דבהפסד מרובה יש להכשיר אף בזמן הזה. ואם אינו ניקב רק מצד אחד יש להכשיר בהמסס אף לדעת רמ"א אם אין שם קורט דם דבזה סומכין על בדיקתנו אף בזמן הזה: (כב) בדיקה. וכתבו הט"ז וש"ך אבל אם נמצא ק"ד מבחוץ אפילו לא נתחב כלל טריפה וע"ל סי' ל"ג סעיף ט' (דאם אין שם מכה ק"ד מנין וה"ה מכה): (כג) מרובה. כ' הש"ך אבל היכא דבדק וליכא ק"ד מבחוץ כשר אפי' שלא במקום הפסד מרובה ודוקא בבית הכוסות אבל בהמסס אפי' ליכא ק"ד מבחוץ אלא מבפנים טריפה רק שלא במקום הפ"מ. ואין להקשות הא גבי ריאה אליבא דכ"ע לא מכשירין אלא בבדיקה וצ"ל דשאני ריאה דקרומים שלה דקים מאד. והט"ז חולק על רמ"א ופוסק שאין לסמוך אדעת המקילין אף במקום הפסד מרובה ע"ש (כתב הט"ז בשם ש"ד דאין היתר מצד אחד אלא כשהמחט מונח בחלל ב"ה כדרך המאכל ולא תחובה באורך דופן דאם מונח בדופן ב"ה באורך אפי' מצד א' ומבפנים אסור כיון דחללו רחב אי דרך הושט עייל על הפרש איבעיא ליה לאשתכוחי אלא ודאי נקב ואתי ועיין ש"ך וט"ז ופר"ח. מחט שנמצא בעובי הכרס ולא יצא לחוץ מקצת התלמידים רצו להטריף. והרדב"ז סי' קי"ג הסכים עם הטבחים שהכשירוהו. ב"ה שניקבו ב' עורות זה שלא כנגד זה כשירה דמינח נייחי. ש"ס ש"ך): (כד) חלודה. ומהרש"ל חולק וס"ל דבניקב מצד א' חלודה לא מעלה ולא

יד אברהם

דאימור מלה העבירתו. נלענ"ד שזה נלמד ממה דאיתא בש"ס דע"ז (דף ל"ב) ורש"י ורי"ף והרא"ש ור"ן וש"ס גבי עורות לבובין דהיינו שיש קרע עגול כנגד הלב דאסורין בהנאה. ואמרינן בש"ס ופוסקים הנ"ל

י [כד] כ זה שאמרנו מצד אחד כשרה היינו מבפנים כלפי הרעי דאי צד שבחוץ כלפי חלל הגוף אפי' לא ניקב כלל אלא שנמצא מחט בחלל הגוף לו (כה) כא טריפה:

יא [כה] כב מחט (יד) שנמצאת בקורקבן וכולה נבלעת בעובי בשרו ונשאר כחצי אצבע מצד הפנים גם מצד החוץ שלא היתה המחט אוכלת ולא היה ניכר שום נקב לא לצד פנים ולא לצד חוץ לז (טז) תולין (כו) להקל:

הגה דהמחט בא מבפנים לח והוי (כז) כניקב מצד אחד לט [כו] ואם אין עליו מ קורט דם מבחוץ (כח) כשר (רשב"א) (יז) מא ויש מחמירין ואוסרין אפילו בכי האי גוונא (הגהות ש"ד בשם מהר"ם וא"ו הארוך) (°) ויש לחוש לדבריהם (יח) (טו) אם לא בהפסד מרובה:

לעיל שהבדיקה חיובית וא"כ אסור בכל גווני שא"א לו לבדוק דהספק טריפות יש כאן: בהג"ה ש"ד סימן ל"ב והו"ה כלל כ"א כתבו דאם נמצא מחט בדופן בית הכוסות באורך שאין יכולים להבין באיזה צד פונה הקופה טרפה כיון דאלו רהב דאי דרך הושט עייל על הפרש מיבעי לי' לאשתכוחי אלא ודאי נקיב ואתי עכ"ל הביא זה רש"ל פא"ט סימן ס"א וכתב ע"ז הך באורך פירושו שהמחט מונח בדופן בית הכוסות על ארכו של מחט ודברים של טעם הם ואין להקל אפילו מצד אחד ומבפנים ע"כ ולפ"ז אין היתר במצד א' אלא כשהמחט מונח בחלל בית הכוסות דוקא כדרך המאכל לא תחוב באורך הדופן גם בד"מ סימן מ"ו הביא הג"ה זאת ולא ידעתי למה לא הביאה בש"ע: (טז) תולין להקל. כיון שע"כ היה נקב בצד החוץ או בפנים ונסתם אוהו הנקב תולין לומר שבא מבפנים כיון שדרכו לבוא מן הושט ועוד שהעמידנו על חזקת כשרות שהיה לו כ"כ ב"י בשם הרשב"א: (יז) ויש מחמירין ואוסרין אפי' בכה"ג כו'. הטעם דאנו חוששין שמא בא המחט מבחוץ ונקב שאר איברים ואם נראה שבא מבפנים לחוץ וניקב כולו ואין שם קורט דם כלל כתב בד"מ דטריפה דלא בעינן קורט דם אלא בהמסס ובית הכוסות שעורן דק אפשר לומר דאחר שחיטה ניקב דבר מועט כזו אבל בשר קורקבן הוא עב אין אומרים שמא ניקב בשעה מועטת כזו ולא תלינן לומר דילמא ניקב מחיים כל הבשר חוץ ממיעוט והוא מיעוט ניקב בתר שחיטה הא לא אמרינן דהואיל וע"כ צ"ל שניקב רובו מחיים תלינן גם המיעוט אחר הרוב כן משמע מלשון הטור דדוקא לענין ניקב בפנים ולא בחוץ דין קורקבן כהמסס ובית הכוסות אבל בהא דניקב כולו לענין קורט דם אינן שוין ע"כ וכן המנהג בכל יום להטריף בניקב מב' צדדים אע"פ שאין קורט דם מבחוץ *ותמהתי על מו"ח ז"ל שכתב בס"ס מ"ט שאף לענין קורט דם בניקב מב' צדדין הוה קורקבן כמו בהמסס ובית הכוסות וכתב שפשוט הוא ולא ראה דברי ד"מ אלו: (יח) אם לא בהפסד מרובה. הא דהכריע להקל היינו משום שמסתבר טפי שבא מבפנים דרך הושט שכן דרך הבליעה

וגם כתב בשם מהר"מ מ"ץ דבחלודה בהמלע שהמחט כשר והב"ח מטריף בכל ענין: לו טרפה. כדלקמן סי' כ"ח: לז תולין להקל. לפי שדרך הושט לבלוע ודרך שם נכנס עם האוכלים אלא שנסתם הנקב שע"כ אחד מהנקבים נסתם וא"כ תולים במה שדרכו ועוד העמידנו על חזקתו דעוף זה בחזקת כשרות לגבי נקבים אלו עומד עכ"ל הרשב"א: לח והוי בניקב מצד א' כו'. וכתב מהרש"ל פא"ט סימן ס"א דאפילו לדעת הרשב"א דוקא בכרס והמסס ובית הכוסות והוא דמוקמינן בחזקת מינקב כל היכא דלא בדקינן ליה (ע"ל ס"ק כ"ג וכ"ה) אבל קורקבן שעורו עב שהרי אפילו לפרש"י שכתב דבהמסס מצד אחד טרפה מודו בקורקבן כדכתב מהרא"י בת"ה א"כ היכא דלא מבדק פשיטא דאף הרשב"א מודה דאוקמינן בחזקת כשרות וזה ברור עד כאן לשונו ואין זה ברור בעיני דהא בתרומת הדשן שם כתב דאף בבית הכוסות מודה רש"י אלא ודאי צ"ל דלשמא הבריא לא חיישי' אבל לשמא ניקב חיישינן וכן משמע מלשון ד"מ שהבאתי בס"ק מ' דקורקבן שוה לבית הכוסות בזה: לט ואם אין עליו קורט דם. דכיש עליו קורט דם אפילו תימא שבא דרך פנים ע"כ ניקב לחוץ דאם אין שם מכה קורט דם מנין: מ קורט דם כו'. וכתב בד"מ בסימן מ"ט וצריך בדיקה מבחוץ אם אין קורט דם לדברי המצריכים בדיקה בניקב מצד אחד עכ"ל ומשמע דהיכא דהודה או נמלא דינו כניקב מצד אחד: מא ויש כו'. הטעם כ' בהו"ה כלל כ"ח דין

כ התו' והר"ן והמרדכי וש"פ: כא דאי מגואי עייל ודאי הפנימי נקוב אלא שעלה בו קרום ואי מבראי אתא חיישי' שמא ניקב אחד מהאברים שנקיבתו במשהו וא"א לעמוד על ספיקן בבדיק': כב הרשב"א בתשובה סימן שע"ד (°וכתב מהרש"ל הטעם דאוסר בכה"ג בקורקבן משום שהבשר שמבחוץ ראוי להתרפאות שעורו יותר רך מעור הפנימי שהוא קלף

נקודות הכסף

בש"ך ס"ק כ"ו: (שם ט"ז י"ז) העתיק דברי הד"מ ותמה על הבית חדש ונעלם ממנו כל מ"ש בש"ך בסי' מ"ט ס"ק ד' דדברי הבית חדש ברורים ודברי הד"מ תמוהים ע"ש גם מ"ש וכן המנהג בכל יום להטריף בניקב מב' צדדים אף שאין ק"ד מבחוץ אין המנהג ראיה דאף בב"ה המנהג כן מטעם דאנן אין בקיאין בק"ד ועוד דהא דמטריפין היינו דאיכא אלודה דהוי כמו ק"ד:

פרי חדש

משמע דכל שנמצא ק"ד מבחוץ אפילו לא נתחב כלל טריפה וכן דעת הר"ב בהג"ה לעיל גבי ושט בסי' ל"ג ס"ט וכמ"ש שם וכ"כ הש"ך וט"ז בכאן ואינו מחוור דשאני ושט דאכלה ופעיא ביה וגמדא ופשטא ליה כדאיתא בפא"ט ולפיכך אף בנמצא כיון שיש ק"ד מבחוץ חיישינן וכמ"ש לעיל אבל בכאן גבי המסס וב"ה נהי דכשניקב מצד אחד הויא ריעותא ולפיכך אם יש שם ק"ד מבחוץ טרפה אבל בנמצא שאין כאן ריעותא כלל ואין כאן דבר שיחזיר המחט לאחוריו אדרב' אוכלין ומשקין דוחקן המחט לחוץ אף אם נמצא ק"ד מבחוץ כשרה ותדע שהרי הראבי"ה והב"י כתבו דאף בניקב מצד אחד אם נמצא ק"ד סביבות הנקב כשרה ומהר"ש גופיה בת"ח כתב כן א"כ כ"ש בנמצא כשרה ואחר ימים שכתבתי זה הגיע לידי ספר צמח צדק ובסימן מ"ט הסכים למה שכתבתי וביאר כוונת הסג"ה שאין פי' של וא"ל בדיקה שר"ל אחר ק"ד אלא פירוש שא"ל בדיקה אחר נקב אבל ע"י ק"ד להוד לא הוי טרפה. ועכ"פ עיקר הדין כמ"ש:

מטה יהונתן

וכשר אף לדידן: (בש"ע סעיף י"א) מחט שנמצא בקורקבן כו' תולין להקל. לפי שדרך הושט לבלוע ונכנס המאכל דרך שם וי"ל הא איכא ס"ס ספק מבפנים או מבחוץ ואת"ל מחוץ ספק ניקב אברים הפנימיים וס"ס כה"ג כ' הש"ך סי' מ"ה סק"ה וצ"ל דמשום ס"ס צריך עכ"פ בדיקה אחרי ק"ד משא"כ הטעם דדרך הושט לבלוע א"צ בדיקה מבחוץ ויש מחמירין שאוסרין אפי' בכה"ג ולא מתירין מטעם ס"ס י"ל משום דס"ל משום שנמצא בבשר הקורקבן אמרי' משום שדרך הוושט לבלוע אמרינן שנכנס דרך ושט וניקב הושט ויצא לחלל הגוף ובא לקורקבן מצד חוץ ודוחק הוא:

ביאור הגר"א

ויש כו': [כד] זה כו'. תוס' ד"ה מהו וכמ"ש שם נ"ג ב' בקוץ עד כו': [כה] מחט שנמצאת כו' דהמחט כו'. כמו מחט שנמצא בריאה וסמפונא רבא דריאה ודכבדא דאמרינן סמפונא נקט ואתאי כ"ש בכה"ג דאמרינן דרך וושט עם האוכלין נכנסה שהוא קרוב יותר מהנך שדרך וושט לבלוע וע"כ א' מן הנקבים נסתם ותולין במה שדרכו: [כו] ואם אין כו'. דאפילו ניקב מצד פנים אם יש ק"ד מבחוץ טריפה כמ"ש בגמ' וכמש"ל

חידושי רע"ק

האחרונים נמצא המחט תחוב בבה"כ מצד א' וכנגדו בחוץ קורט דם. וכן בתחוב מב' צדדים מעבר לעבר אף דליכא ק"ד טריפה אף בהפ"מ. נמצא תחוב מצד א' ובדק ולא נמצא ק"ד מבחוץ כשר אף שלא במקום הפ"מ. ואם נאבד בלא בדיקה או שהודח דל"ש לבדוק. וכן בנמצא מחט מונח בבה"כ ונמצא ק"ד מבחוץ נגד המחט כשר בהפ"מ. בהמסס וכן בבה"כ במקום הדק תחוב מצד א' ויש ק"ד מבפנים כשר רק בהפ"מ. לא נמצא ק"ד כלל כשר בלא הפ"מ. [ובהודח מבפנים וא"א לבדוק ובדק מבחוץ ולא מצא ק"ד צ"ע]. חלודה או סירכה דינו כק"ד. ולא מקרי ניקב מצד א' אלא דבדק שאין הנקב מעל"ע. אבל בלא בדק אף דבמשמוש היד הרגיש שאין המחט יוצא עד לחוץ אפ"ה דינו כניקב מב' צדדים וגם בבה"ג בבדק שלא היה ק"ד מבחוץ דבלא"ה הב"ח מיקל בהפ"מ י"ל דבכה"ג יש לסמוך על הב"ח להקל: והיינו

באר היטב

מוליד גם כ' בשם מהר"ס מ"ץ דבחלודה באמצע המחט כשרה והב"ח מטריף בכל ענין (וכ"כ פר"ח וכנה"ג ואם נאבד המחט קודם שנבדקה אם העלתה חלודה או לא כשר בניקב מצד א' עיין כנ"ג דף קמ"א): (כה) טריפה. כ' או"ה אם נמצא מחט בדופן בית הכוסות באורך שאין יכולים להבין באיזה צד הקופה פונה טריפה כיון דאלו רהב אי דרך הושט עייל על הפרש מבעי ליה לאשתכוחי אלא ודאי נקיב ואתי. ופי' מהרש"ל דבאורך ר"ל שהמחט מונח בדופן בית הכוסות על ארכו של מחט ואין להקל אפי' מצד א' ומבפנים ולפ"ז אין היתר מצד אחד אלא כשהמחט מונח בחלל בית הכוסות דוקא כדרך המאכל ולא כשתחובה באורך הדופן: (כו) להקל. הטעם איתא בש"ך בשם הרשב"א שדרך הושט לבלוע ודרך שם נכנס עם האוכלים אלא שנסתם הנקב שע"כ א' מהנקבים נסתם וא"כ תולין במה שדרכו ועוד העמידנו על חזקתו דעוף זה בחזקת כשרות לגבי נקבים אלו עומד: (כז) בניקב. כ' מהרש"ל דגבי קורקבן כ"ע מודו דאם לא בדק דאוקמינן בחזקת כשרות. והש"ך חולק מטעם דאף דלשמא הבריא לא חיישינן אבל לשמא ניקב חיישינן: (כח) כשר. כ' הש"ך אבל אם יש שם ק"ד אפי' תימא שדרך פנים בא ע"כ ניקב לחוץ דאם אין שם מכה ק"ד מנין וכ' בד"מ

פתחי תשובה

מרובה או לכבוד שבת: (יד) שנמצאת בקורקבן. עיין בתשו' מעיל צדקה סימן י"ג שנשאל במחט שנמצא מובלע בקורקבן ואינו נקוב לא לפנים ולא לחוץ אלא שהיה יותר קרוב לצד תוך מבפנים ובום ריעותא בשום צד אינו נראה אם יש להקל גם בזה אי לא דהוי לן למיזל בתר קורבא ומסתמא מבחוץ בא והשיב שאין שום ריעותא בזה שנמצא קרוב יותר לצד חוץ ואין ראיה ממה שהולכין אחר הקירוב שלא על קירוב זה כיוונו. ומכ"ש בדין זה דאיכא רוב נגד הקרוב כי על הרוב דרך ושט אתי ע"ש (ועפמ"ש בתשובת זכרון יוסף חלק אבן העזר סימן ס' אות י"ז בדעת הרמב"ם דדוקא היכא דאיתא קמן כמו ט' חנויות עדיף מקרוב מה שאין כן רובא דליתא קמן ואף דבסוגיא דב"ב דף כ"ג ע"ב לא משמע הכי היינו גר' חנינה שם אבל הרמב"ם ס"ל דלא קיי"ל כר' חנינה בהא ע"ש (ובזה מתורץ קושית ספר נחלת עזריאל בחולין דף י"א ע"ב ודו"ק). אם כן יסתר היתר זה. אך מדברי הטור והמחבר לקמן סימן קכ"ט סעיף י"ח שכתבו והוא שיושבת בין הגוים מבואר דלא ס"ל חילוק זה ע"ש) אכן בשאלות ותשובות תולדות יצחק סוף סי' ד' כתב דאם המחט נכנס בבשרו יותר לצד החוץ מצד הפנים יש להטריף אפילו בהפסד מרובה ע"ש: (טו) אם לא בהפ"מ.

דגול מרבבה

ודברי רמ"א מ"מ הוא עצמו חולק עליו כמבואר בדבריו בסי' ל"ג ס"ק י"ז שהביא דברי רמ"א בנ"ע אמנם האמת יורה דרכו דרמ"א עצמו ג"כ אין כוונתו לזה רק כוונתו שאין צריך בדיקה אם יש נקב מפולש ודוקא בושט

יד אפרים

ד"ב במחט התחובה בעור בה"כ ומשם נסרך לתוך הכבד: (סעיף י') שנמצא מחט בחלל הגוף טרפה. וכתב בצבו"י ח"ב סי' ס"ד בה"כ שמחט תחובה בו באורך הדופן והמורה הטריף מיד והשיב שאם היה מונח תוך העור כבריה ואינו ניכר מסיכן בא יש להחמיר שלא במקום הפ"מ אך על הרוב בגסה יש הפ"מ ויש להכשיר. אם המחט לא ניכר מעל"ע ואיכא ק"ד מבחוץ או יבלת או נסרך למקום אחר כמ"ש בח"י כלל פ"ט וכ"ע והוא מג"ל סימן מ"ט ומ"מ נסרכה ממש בעינן אבל נמצא נפוח קצת מצד חוץ ואין שינוי בבשר לריעותא אין להטריף כי זה בא מחמת כאב המחט שנתחב בבשר חי ואין להוסיף על הטריפות אבל יש ק"ד מבחוץ או סירכא וכה"ג מבחוץ ונמצא שם מחט אפילו לא נתחב יש להטריף שמא ניקב והבריא ובהפ"מ יש לסמוך א"ל ופר"ח במקילין גם בזה וע"ש שכתב הוכחת מגולה על המורה שהטריף מיד אף שיש לו על מה לסמוך מ"מ התורה חסה על ממונם של ישראל והיה ראוי להיות מתון בהוראה וכבר אמרו רז"ל אסור לתלמיד להורות במקום רבו אא"כ רחוק ממנו ג' פרסאות ומכ"ש שרבינו הן הם הספרים שנתפשטו בקרב ישראל ראוי לכל מי שהגיע להוראה שלא יורה שום הוראה בלתי עיון תחלה בספר וכן קבלתי מרבותי גותי נפש הגאונים ז"ל וביחוד שמעתי כן ממוחז"ל הגאון המפורסם מוהר"ש ז"ל שהיה זקן ויושב בישיבה על כסא הוראה בק"ק פראג זה ארבעים שנה ואעפ"כ לא הורה מבלי עיון בספר תחלה מה"ט וסמך לדבר אז לא אבוש בהביטי כו' וכו' מן דן ראוי לעשות כן במקום שאינם בני תורה ולא יתחדו ע"ה שמחמירין עליהם שלא כדין משום חסידות וכה"ג ואינו חושש להפסד ממונם שהרי הורה כן מבלי עיון בספר וכו' ואין בזה משום

חדושי בית מאיר

וע' פר"ח. אמנם ודאי יפה כתב הש"ך דמהרשב"א לא משמע אלא כדכתב אבל באמת יש ללמוד מדברי רשב"א בתשובה סי' רס"ג שמתי אין מצריך בדיקה אחר הק"ד כשידוע שלא ניקב מב' צדדים מדפי' עובדא דרבי בלשון זה ועובדא דרבי בשלא ניכר הנקב מבחוץ ובדק' רבי והספקה לראות אם יצא לחוץ ולא מצא נקב אלא שמצא דם

גליון מהרש"א

(סעיף ט' ש"ך סקל"ה) דבחלודה באמצע המחט כשר. והפ"ח נראה כמכריע דבאמצע ממש טריפה אבל לא בנמצא נגד המחט: (סעיף י"א בהג"ה) ויש לחוש לדבריהם. ובכו"פ כתב להקל: (ט"ז סקי"ז) ולא תלינן לומר דילמא ניקב. למ"ש בעצמו לעיל סק"י דבניקב משני צדדים כל דמוכח דנעשה מחיים טריפה. בל"ז לק"מ: (שם סקי"ח) משום שמסתבר טפי. והכי מפורש ברש"י פ' א"ט דמ"ח ע"ב ד"ה לחבירו אתמר כו' חזקה הוא שרוב הנבלעים כו' דרך הושט: (שם) ונ"מ מזה בכל ענין כשיש ספק. עי' ש"ך ס"ק כ"ה: (שם) מטעם נשחטה הותרה. עי' סי' נ' ס"א בהגה"ה: (שם) שיש מחט בקורקבן. ע' רדב"ז סי' נ"ח: (שם) שהתרנגולת חתיכה הראוי' להתכבד. יראה דנתערב (אחר הבישול גם) אחר המליחה דאל"כ א"צ לטעם חתיכה הר"ל וע' ת' חינוך ב"י סי' מ"ח ואם נמצא באחד מהתרנגולים רושם שחור שהמחט היה עושה יש להכשיר האחרות וכן אם דימו שומן של אחת ואידמי אל מקום חיבור קורקבן זה ת' רדב"ז סימן קמ"ב: (ש"ך סק"מ) בניקב מצד אחד. לעיל סעיף ח': (שם) דינו כניקב מצד אחד

יד אברהם

והוא שיש עליו קורט דם דאז ודאי מחיים נעשה אבל אי ליכא ק"ד אמרינן לאחר שחיטה נקרע. ואמרי' שם והוא שלא מלחו אבל מלחו אימור מלח העבירתו והסורה אפי' ליכא ק"ד. וזהו ראיה ברורה למ"ש הש"ע. ודלא כהגהת אשר"י פ"א דמסופק בדין זה אי הדיחו או מלחו אי אמרינן נשחטה הותרה ע"ש. וליתא דלא אמרינן הכי אלא א"כ שיש לתלות שנעשה אחר השחיטה וכמ"ש הג"ה סימן נ'. ואין להקשות גבי עורות לבובין דאמר והוא שיש עליו ק"ד דאי ליכא ק"ד אמרינן אחר שחיטה נעשה. והא בפא"ט (דף נ"א) אמרי' דכל נקובי דעלמא היכא דליכא מידי למיסרך שאין נמצא שום דבר תחוב בנקב כגון מחט או קוץ לא בעי' ק"ד. דאפשר שנעשה מחיים ואפ"ה לא יהיה ק"ד דנתקנח בלחלוחית הבשר דאין לה במה למיסרך. דיש לומר דש"ס שנתקנח הדם בלחלוחית הבשר כמ"ש רש"י שם ע"ש. משא"כ גבי עורות שאפשר לדם להסתרך בשערות העור. וכיון דליכא ק"ד ולא מלחו ודאי אחר שחיטה נעשה וק"ל. ומיהו הרמב"ם שהשמיט ההוא דע"ז בפ"ז מהלכות ע"ז ולא חילק בין שיש עליו קורט דם או שאין עליו ק"ד. נ"ל דהוא מטעם שהוקשה לו הקושיא הנ"ל וס"ל דנדחית הסיה סוגיא מקמי סוגיא דחולין דקיי"ל דאי ליכא מידי למיסרך לא בעינן ק"ד. ומיושב תמיהות הלח"מ שם: (סעיף י"א) מחט שנמצאת בקורקבן וכולה נבלעת בעובי בשרו ואינו ניכר לשום צד תולין להקל כו'. וכתב הג"ה ויש מחמירין ויש לחוש לדבריהם אם לא בהפס"מ. ונ"ל פשוט דאם קופא לגו דהיינו לצד הקורקבן. והודה לצד חלל כשירה שהרי בקופא א"א ליקוב אם הקופא כגרעין של

צבי לצדיק

צריך דוקא רוב או טפח: (סעיף י"א) מחט שנמצא כו' גם מצד החוץ. לכאורה משמע דבעי' גם מצד החוץ כעובי חצי אצבע אבל בבשר דק בחוץ ולצד פנים עב י"ל יותר שבחוץ הבריא. אבל המעיין בגוף תשובת הרשב"א סימן שע"ד נקט רק השואל כן דמעשה הי' כך. ובתשובתו לא משמע כן רק מטעם שדרכו לבא מן הושט. וגם י"ל דלשון וגם מן החוץ לא קאי על עובי חצי אצבע רק שגם מבחוץ נשאר קצת שלם ועוד הא יש לסמוכא היתר משום ס"ס דבסימן מ"ט ס"ד גבי ניקב עור החיצון וספק ע"י קוץ הוי ס"ס דאפילו ע"י קוץ שמא לא ניקב איברים הפנימים. אלמא דאפילו בא מבחוץ י"ל דלא ניקבו שאר אברים. א"כ ה"נ הוי ס"ס שמא בא מפנים ואפילו מבחוץ שמא לא ניקבו ונע"ק על האו"ה. רק דס"ל דמלוי יותר מבחוץ

יב (יט) [כז] כג **קטן שמצא מחט תחוב בכרם יש להחמיר מב ולאסור על פיו** (טז) **אם הוא** (כט) **חריף לידע ולכוין בדברים אלו :**

שפתי כהן

דין כ"ג דמאחר שהמחט לא ניכרת מבפנים כמו שאינה ניכרת מבחוץ היכא למתלי ולומר שמבחוץ באתה ונקבה הושט או הדקין וכן כל כיוצא בזה עכ"ל ומשמע הא כל שיש שום היכר מבפנים כגון שיש קורט דם מבפני' ולא מבחוץ כשר: **מב** ולאסור על פיו. דכל שנמצא המחט רגלים לדבר וכעין גלוי מילתא בעלמא היא כו' עכ"ל הרשב"א בתשובה סי' ר"ד וכתב מהר"מ מלובלין בתשובה סימן ס"ו על עובד כוכבים שהיה מתעסק בהוצאת הפרש מן הבהמה ואמר ראה שמצאתי כו' עד אין אנו צריכים לנאמנו ע"כ וע"ל סי' קכ"ז :

טורי זהב

הבליעה דרך שם כמ"ש הרשב"א הבאתיו בתחלת סעיף זה ואע"פ שכתב שם עוד טעם אחר דהעמידנו על חזקת כשרות נראה שאין אותו טעם מספיק להתיר לחוד *) דא"כ קשה ממ"ש רשב"א עצמו העתיקו רמ"א סעיף ח' דכל מקום שצריך בדיקה ונאבד או לקתה המחט דאסור ולא אמרינן העמידנו על חזקתו אלא ודאי דלא כתב כאן כן אלא בצירוף טעם הראשון וכ"מ מזה בכל ענין שיש ספק אם ניקב הקורקבן גם מצד חוץ וא"א לבדקו כגון שנאבד אחר שנמצא בו מחט או שנחתך באופן שא"א לבדקו יש לאסור מספק מטעם הנזכר כיון שצריך בדיקה וא"א לבדוק ואע"פ שבתשובת ר"מ מינץ סי' ס"ו משמע שדעתו נוטה להקל בענין כזה מטעם נשחטה הותרה לא כלע"ד לסמוך ע"ז וכ"כ אחי מהר"י ז"ל בתשובה בענין שתינוק הרגיש בפיו בשעת אכילתו שיש מחט בקורקבן וצעק וראו במקום נשיכת השן בקורקבן יצא המחט משם חלק ממנו ואסר הכל אפילו התערובות מטעם שהתרנגולת היתה הראויה להתכבד אפילו היא כחושה והדין עמו שאע"פ שהטריפות הוא ספק בכאן מ"מ לא מועיל מה שחתיכה הראויה להתכבד היא דרבנן לא הוה ספיקא דרבנן כמו שכתבתי בשם או"ה ר"ס ק' וכן מבואר בסג"ה ש"ד ואו"ה בשם מהר"ס במחט שנמצא בקורקבן שזכר רמ"א כאן בשם יש מחמירין דאסר כל התערובות ואע"פ דהכריע רמ"א דלא כיש מחמירין מ"מ בספק זה שאין בו טעם להיתר יותר מלאיסור ודאי הכי קיי"ל דגם התערובות אסור כל שהאיסור חתיכה הראויה להתכבד *): (יט) **קטן שנמצא מחט כו'.** דבר פשוט הוא שאין העובד כוכבים נאמן כלל בזה דקטן עדיף מעובד כוכבים כדאיתא בח"מ סי' ל"ה סעיף ז' דקטן והגדול עדיף מעובד כוכבים שנתגייר והנה ראיתי בתשובה למהר"מ מלובלין סי' ס"ו בעובד כוכבים שעשה מלאכה אצל ישראל בהפשטת הבהמה והוצאת המעיים ובא לישראל ומסמר בידו ואמר לו ראה מסמר זה של ברזל שמצאתיו תחוב בכרס הבהמה וא"ל היהודי היכן היה תחוב והראה לו המקום שהיה תחוב בפנים בכרס שעשוי כמין קליפות בענין שלא היתה הבהמה נטרפ' אם היה כך ופסק דאין לסמוך על דבריו להתיר אלא לאסור דכיון דאם בא הישראל קודם שהוציא העובד כוכבים המחט היתה צריכה בדיקה אם ניקבה המחט לחוץ והוציא ועתה א"א לבדוק אסורה מספק והאריך שם בענין שיש להחמיר בספק כל שלא נבדק ולא האמין שיצא פסק זה מפי הגאון דודאי אין כאן חשש טריפות דאם אין אתה מאמין לו במקום תחיבת המסמר אף לא תאמין לו במציאת המחט לגמרי דהפה שאסר הוא הפה שהתיר כדאיתא במשנה פרק ו' דדמאי המוכר פירות בסוריא ואמר משל ארץ ישראל הם חייב לעשר (פירוש שדמאי הוא) מעושרין הן נאמן שהפה שאסר הוא הפה שהתיר פירוש כי היכי דמהימנינן ליה במה שאמר של א"י הם ה"נ נאמין ליה במ"ש מעושרין הם וה"נ ממש כן הוא וגדולה מזה כ"ל דאפי' אם אין העובדי כוכבים מראה מקום התחיבה כגון שא"א לו להראות אין לאסור בשום פנים בזה דאפי' בקטן אמרינן כאן דאין נאמן לאסור אם לא שהוא חריף ויודע לכוון הענין וכ"כ לקמן סי' קכ"ז מכ"ש עובדי כוכבים דאינו נאמן לאסור כלל ואפי' בישראל גדול אמרינן שם דאינו נאמן אלא א"כ שהוא בידו ובפעם הראשון כדאיתא שם אז יש נאמנות לישראל אבל עובד כוכבים לא נכנס לגדר זה כלל אלא שאפשר לומר דאי מהימן ליה העובד כוכבים שאומר שמצא מחט בכרס קצתה בתוך דופן הכרס מבפנים שאפשר שהיה ניקב גם נקב מפולש אלא שהעובד כוכבים לא ידע לדקדק אחר זה אז יש לאסור מספק וראייה לזה מהא דכתב בית יוסף בסי' ע"ז בשם הרשב"א בענין אותו ואת בנו דיש לאסור אם העובד כוכבים מהימן ליה ה"נ כן הוא וכ"ל גם לענין אם הכלי בן יומו כמ"ש בסימן קכ"ג סעיף י"ו והיינו במסיח לפי תומו דוקא אבל אם אמר העובד כוכבים שמצאה תחוב לאורך המסמר בתוך הקמטים של המסס שקורין הוי"ב שהוא כמין חדרים קטנים באופן שאין חוד של מחט מול עובי הדופן אין לאסור אפי' מהימן ליה העובד כוכבים ואפילו אם ישראל היה אומר שמצא כן ואין הכרס לפנינו לא נאסר מספק דאפי' למאי דכתבתי לעיל לאסור בלא בדיקה אם ניקב מצד אחד היינו בענין שהמחט נכנס ראשה לתוך עובי הדופן דיש חשש שמא הלך עוד וניקב משא"כ במונחת לאורך תוך עורות החדרים קטנים מבפנים אין חשש טריפות אלא אם יש הכרס לפנינו לכתחלה יבדוק במקום שאפשר ובמקום שא"א אין לאסור מספק בזה כנלע"ד ברור ולכון. *) עוד ראיתי בתשובה הנ"ל שהקשה על הגהת רמ"א בסי' כ' דלא אמרינן נשחטה הותרה אלא בדבר שנוכל לומר שנעשה הריעותא לאחר שחיטה דלא יצאת מחזקתה מחיים וכתב בד"מ דכן משמע בתוס' פ' ד' אחין ובאמת לא משמע כן שהרי הקשו אמאי חוששין לספק דרוסה ולא אמרינן נשחטה הותרה מ"ש מההיא גבי זרק לה גט ספק קרוב לו ספק קרוב לה דמותרת לצרת ערוה לשוק מטעם דהעמד אשה זו על חזקתה שהיתה צרת ערוה מקודם לכן אפילו השתא דמת בעלה וה"נ נימא השתא דנשחטה הותרה אפילו מספק דרוסה שנולד בחיים וי"ל דשאני הכא דדרוסה שכיח כו' וכ"כ בפא"ע גבי ישב לה קוץ בושט אלמא אי לאו דשכיח הייתי אומר דמוקמינן לה אחזקת היתר אפילו אם נעשה הריעותא מחיים בודאי שלא כדברי רמ"א ע"כ ואין כאן קושיא כל עיקר שהרי רמ"א לא כתב דבריו אלא אמידי שנולד בו ריעותא שצריך בדיקה ודאי שכיח בו הטריפות והוה כמו ספק דרוסה שזכרו התוס' ובזה ודאי נשאר בחזקת איסור מחיים :

באר הגולה

קשה ומאחר שאינו ניכר מבפנים בודאי בא מבחוץ) : כג הרשב"א בתשובה סי' ר"ד :

נקודות הכסף

(שם בסוף ס"ק י"ח) אין דבריו מוכרחים : (שם ס"ק י"ט) השיג על מהר"מ שלא כדת שהרי מהר"מ גופיה מסיק בסוף התשובה שם וז"ל ואין לסמוך אעובד כוכבים מאחר שהיתה תחובה באופן שלא היתה ניקבה לחוץ כי אין סומכים אדברי עובד כוכבים לא לאיסור ולא להיתר וכ"ש א"כ אין אנו צריכין להאמין להעובד כוכבים שמצא המחט תחוב בו כו' זה אינו כו' עד וא"כ בנ"ד נמי הואיל ובא ישראל בעוד שהיה עובד כוכבי' עדיין מתעסק בהוצאת הפרש מן הכרס ומצא ביד העובד כוכבים המסמר בעין רגלים לדבר הוא ודברי העובד כוכבים אינם אלא כגילוי מילתא בעלמא אבל אם לאחר שכבר פסק העובד כוכבים מלהתעסק בהוצאת הפרש וכבר

דגול מרבבה

בושט שהתיר דמתוך שאוכלים ומשקים מצוים אימר אוכלין ומשקין דחקו את המחט וחזר לאחוריו וכן מבואר בפ"ת דאל"כ תמוה היכא דנמצא מהיכא דנתחב דהיכי דנמצא בכל מקום שימצא ק"ד מבחוץ טריפה דכאן לא נגדו ממש ובנתחב אינו טריפה כי אם ביש ק"ד נגד פי המחט ממש וכמבואר בש"ך ס"ק י"ז ובט"ז ס"ק י"ג וכ"ה הכי נמי וטעם הדבר דאין מחזיקין איסור ממקום למקום לו' שנתחב מתחלה במקום אחר ושוב נתחב כאן א"כ בנתחב ואין ק"ד מבפנים ויש ק"ד מבחוץ אף שלא נגד המחט יהי' טרפ' דסברי מה שנתחב עכשיו על כרחך אחר שחיטה נתחב שהרי אין כאן ק"ד במקום הזה וא"כ יהיה דינו בנמצא ממש ויהיה טריפה בכל מקום שיהיה ק"ד מבחוץ ויהיה גרע באין ק"ד מבפנים מביש ק"ד אתמהה אם כן בדבר לא הוו שתקי הפוסקי' מזה:(בט"ז ס"ק י"ח) *) דא"כ קשה ממ"ש רשב"א עצמו . היינו לפי פירושו בדברי רשב"א דקאי אניקב מצד אחד וכמבואר

יד אפרים

גונב דעת הבריות אלא משום והייתם נקיים כו' עיין שם : (סעיף י"ב) **אם הוא חריף** . ועי' בה"ט . וכתב בנו"ב מ"ת סי' ד' בעובד כוכבים קצב שהשוחט יהודי אצלו ומכר הבני מעיים לעובד כוכבים אחד ויהודי אחד ראה שהוציא מהמסס מסמר אחד שהיה מעל"ע אך

חדושי בית מאיר

דם וממנו נודע שניקב וכו' ה"י להדיא כדכתיבנא : (בט"ז ס"ק י"ח) **כתב** בשם אחיו בענין תינוק וכו' ואסר הכל אפי' התערובות.ולענ"ד יש להתיר עכ"פ התערובות כי עיין ש"ך ס"ק ל"ח . ואף שהש"ך אינו מסכים עם

גליון מהרש"א

דיש להקל בהפ"מ : (סעיף י"ב ש"ע) **קטן שמצא מחט** . ע' לבושי שרד סימן ל"ו עלה נ"א ב' סק"ל : (ט"ז ס"ק י"ט) **שמצאתיו תחוב** בכרס. ע' ת' חינוך ב"י סנ"א דאם יש לומר שמכוון להכעים הוי אמתלא כמו האי דסוף יבמות דאמרי' דלהשביח פקחו אומר כן . ואי לפ"ת בעודו בידו כיון דליכא אמתלא נאמן כמו שם ביבמות : (שם) **לא** תאמין לו . בפ"ת כ' דמה דמאמיני' הוא משום רגלים לדבר כיון שהיה עוסק בהוצאת הפרש ורואים מסמר בידו ע' ש"ך כאן . ודינו כניקב מצד א' ונמלח , כיון דלא ידעינן מקומו אי' : (שם) **במסיח** לפי תומו . עי' ש"ך סי' מ"ו ס"ק כ"ד : (שם) **דכן** משמע בתוס' פ' ד' אחין . ע' ש"ך סי' נ' ס"ק נ' וע' ת"ש ר"ס כ"ם ד"ה כ' הר"ם : (ש"ך סקמ"ב) **וכעין** גלוי מלתא . ובמקום שאין התינוק נאמן גם דבר שהורה בה חכם לא מקרי ת' צ"צ סי' צ"א והא דקשיא : (שם) **עכ"ל** הרשב"א בתשובה . וסיים בב"י בשמו דאפילו גבי ממון נאמנים לפעמים כדתנן ואלו נאמנים להעיד בגודלן עכ"ל וק"ק דהא שם דוקא במעידים בגדלן . ויותר הי' לו להביא ממתני' פ"י בב"ק דקטן נאמן לומר מכאן יצא נחיל של דבורים ומובא בטור חו"מ סוף סי' ש"ע אך גם שם נאמן דוקא במסיח לפ"ת. וכאן הפוך דיודע לכוון בדברים: (שם) **וע"ל** סימן קכ"ז. וע' סי' קכ"ט ס"ב בהגה"ה . ובש"ך סי' קכ"ב סק"ד דבהורע ח' כשרות אלא שיש להתיר מטעם ס"ס נאמן עובד כוכבים לאסור :

חידושי רע"ק

(ט"ז סקי"ט) **והיינו** במסל"ת . במנ"י כלל נ"ט סק"ז כתב דדברים אלו סותרים למ"ש הט"ז לקמן (סי' קכ"ב סק"ד) בסופו דבמהימן ליה אף בלא מסל"ת אסור . וכ"כ הש"ך לעיל (סי' מ"ז סקכ"ד) . וכן עיקר :

ביאור הגר"א

וכמש"ל ס"ח וע' סי' מ"ט ס"ג ור"ל דלכתחלה צריך בדיקה לדעת הרשב"א הנ"ל . ד"מ : [כז] קטן כו' . דכל שנמצא המחט רגלים לדבר וכעין גילוי מילתא בעלמא היא דנאמן הקטן כמ"ש בספ"ב דכתובות . שם :

פתחי תשובה

עיין ט"ז מ"ש וכ"מ מזה בכ"ע שיש ספק כו' ועיין בתשובת נודע ביהודה חלק יו"ד סימן ל"ג במעשה שמלחו יחד י"ח ענגלשי הינער וג' ענטין ואח"כ בשלו הקורקבנין ונמצא באחד ב' נקבים ודם צרור נרקב בהם באופן שאין לספק באחר שחיטה והנקבים מגיעים פנימה אבל חלק החיצון נחתך ואין לידע אם היה מגיע לחוץ . וכתב דאף דמטעם נשחטה הותרה אין להקל וכמ"ש הט"ז ודיש לאסור גם התערובות בחתיכה הראויה להתכבד מ"מ מדברי מהרש"ל מבואר דקורקבן שעורו עב מאד ולא שכיח ביה נקוב מב' צדדין תולין להקל ואף שאין לסמוך עליו להקל בזה נגד המחמירים עכ"פ סמכינן על המחבר בסי' ק"א דחתיכה חיה לא הוי ראוי להתכבד וכן אם היא גדולה יותר מדאי ואף שנמלחו יחד קודם שנודע (עמ"ש לקמן סימן ק"ע סק"ה) יש לצרף הרבה קולות וכיוצא דפסקא הורה למכור אחד מהם לנכרי מחשש גוף האיסור והתיר האחרים לבשל בב' קדירות ע"ש . ומ"ש עוד בשם אחיו בענין שתינוק הרגיש בפיו שיש מחט בקורקבן כו' עיין בספר בית להם יהודה שהביא בשם שאלות ותשובות שבות יעקב שהמעשה הנ"ל בא לפניו והכביר והוא ז"ל השיג עליו ועיין בשאלות ותשובות תולדות יצחק סי' ה' שהעלה להקל בזה בהפ"מ לסמוך על השבות יעקב ועל תשובת ר"מ מינץ שכתב הט"ז שדעתו נוטה להקל בענין כזה מטעם דנשחטה הותרה ופשיטא שאין לאסור בענין כזה התערובות ע"ש: (טז) **אם הוא חריף**. עבה"ט בשם ט"ז בעובד כוכבים שהיה מתעסק כו' וע' בתשובת חינוך ב"י סנ"א שדעתו דהיכא שהעובד כוכבי' מסל"ת ואינו יודע שטריפות תלוי בזה יש לחוש לאסור אכן אם אומר העובד כוכבי' שמצא המחט בפנים ולא ניקב כלל ודאי דהפה שאסר הוא הפה שהתיר ע"ש וע' בתשובת נודע ביהודה תניינא חלק יו"ד סי' ד' בעובדא שמחט שוחט דמתא אצל קצב עובד כוכבי' ג' בהמות והקצב מכר הבני מעיים לעובד כוכבים אחד בעל אושפיזא אח"כ בא ישראל לשתות שכר וראה שהבעל אושפיזא הוציא מן המסס מסמר אחד וראה שניקב מעבר לעבר ושאל הישראל ממי קנית בני מעיים הללו והשיב מהקצב הידוע ושאלו להקצב מאיזה בהמה מכר הבני מעיים והשיב מבהמה שנשחטה ראשונה כי דרכו לעשות סימן איזה נשחטה ראשונה והקצב לא ידע עדיין מריעותא הנ"ל והעלה דאם הקצב היה מכחיש לבעל אושפיזא והאומר שלא מכר לו הבני מעיים או היה שותק לגמרי היו כולן מותרים דבעל האושפיזא לא מהימן אך כיון שהקצב אומר שמכר לו והקצב נאמן על מה שבידו וא"כ אסורה הראשונה והאחרונות מותרות שהפה שאסר הוא הפה שהתיר . ומבואר שם דאם לא היה הקצב יודע אם מהראשונה מכר לו או מהאחרונות כיון שיש ספק ג"כ שמא היה הנקב במקום דספכי לדעת הפוסקים שם מותרים לגמרי דיש עוד ספק שיש לומר על כל אחד שמא לא זו היא ואף שספק אחד בגוף וספק אחד בתערובות יש לצרף מה שכתב המחבר בסי' ק"א ס"ג דלא מקרי חתיכה הראויה להתכבד רק מבושלת . ודעתו בסוף התשובה נראה שאין לסמוך על זה רק בשעת הדחק עיין שם :

באר היטב

וצריך בדיקה מבחוץ לדברי המצריכים בדיקה בניקב מצד אחד וכתב הש"ך ומשמע דהיכא דהודא או נמצא דינו כניקב מצד א'. וכתב הט"ז אם א"א לבודקו כגון שנאבד אחר שנמצא המחט יש לאסור מספק כיון שצריך בדיקה וא"א לבדוק לא אמרינן נשחטה הותרה וכ"כ מהרי"ל במעשה שתינוק צעק בשעת אכילה שיש מחט בקורקבן ואסר הכל אפי' התערובות ע"ש (כ' הש"ך וטעמא דאוסרין אפי' אין ק"ד מבחוץ מאחר דהמחט לא ניכר מבפנים כמו מבחוץ אנו חוששין שמא בא המחט מבחוץ וניקב שאר אברים. משמע מזה כל שיש היכר מבפנים ולא מבחוץ כגון שיש ק"ד בפנים ולא בחוץ כשר : (כט) חריף. והטעם כתב הרשב"א דכל שנמצא המחט רגלים לדבר וכעין גילוי מלתא בעלמא היא (ואם עובד כוכבים אמר שמצא ע"ל ס"ס קכ"ז דדבר פשוט שאין העובד כוכבים נאמן כלל בזה דקטן עדיף מעובד כוכבים עיין ט"ז שהביא מעשה בעובד כוכבים שהיה מתעסק בהוצאת הפרש מהבהמה כו' עד אין להאמינו ע"ש ועיין פר"ח) :

צבי לצדיק

מבחוץ אבל לרשב"א הוי ס"ס . ועוי"ל דאו"ה ס"ל דלא הוי ס"ס שא"א להתהפך אבל בספק תולי הוי ספק על ולא צריך להתהפך ודו"ק ומ"מ נוטה כרשב"א דהוי כספק על אם בא מבחוץ ואז א"צ להתהפך . ועוד קצת שבכאן כאן נמצא כאן היה ולא הי' כלל בחוץ . ועוד דס"ל ממקום למקום דקי"ל דלא מחזקי' ריעותא ממקום [illegible]

יד אברהם

של תמרה . כמ"ש סימן מ"א ס"ו . וכ"מ בה"ש פא"ע גבי מחט שנמצאת בעובי הירך ופסקו הט"ו סימן נ"א ס"ג דמשמע שם להדיא דאיירי שאינו ניכר לשום צד ואפ"ה אי קופא לצד חוץ כשר אלא דהוה אמינא לאסור בקופא לצד חלל וע"ז נתן טעם שדרכה להתהפך יכוין ואפילו קופא לצד חלל נכנסת ע"ש . אבל בקופא לצד חלל [illegible]

[illegible] (שם בט"ז ס"ק י"ח) אם לא כו' עד ואפשר לבדוק . [illegible]

מט דיני טרפות בקורקבן . ובו ה' סעיפים :

א הקורקבן (א) יש לו ב' (ה) (א) עורות (ב) א ניקב זה בלא זה כשרה עד שינקבו שניהם זה כנגד זה ב אבל אם נקבו **א** זה שלא כנגד זה (ג) כשרה :

ב ג ניקב **ב** *) ושומן שעליו (ג) סותמו כשר :

הגה [א] וכ"ש אם לא ניקבו כל שני העורו' אע"פ שלא נשאר **ג** רק מעט מעור החיצון שלא ניקב שכשר (ת"ה סוף סי' קס"ה):

ג [ב] ד אם נמצא מחט **ד** תחוב בו מבפנים (ב) דינו כדין מחט (ד) שנמצא (ג) בהמסס ובית הכוסות :

הגה אם המחט נמצא בעובי הבשר ולא ניכר מבפנים ולא מבחוץ עיין לעיל סימן מ"ח :

ד [ג] ה זה שהכשרנו בניקב עור חיצון לבדו דוקא בניקב מעצמו מחמת חולי דאי מחמת קוץ או מחט טריפה דחיישינן שמא ניקב אחד מהאברים הפנימיים שנקובתן במשהו [ד] ואם לא היה מכיר אם הנקב מחמת קוץ או

טורי זהב

מט (א) יש לו שני עורות . פי' הכיס בפנים הוא עור א' וכל הבשר כולו עור שני : (ב) דינו כדין מחט כו' . עיין ס"ס מ"ה מ"ש בשם ד"מ דכאן א"צ קורט דם בניקב מב' לדדים ואם ניקב מבפנים לחוד נראה פשוט שיש לעיין אם יש קורט דם מבחוץ נגדו שאסור וה"ה אפילו רק מונחת בתוכו כמ"ש סי' מ"ח סעיף ח' בהמסס . אלא שאז אין צריך לבדוק מבחוץ אם יש שם קורט דם כיון שאין ריעותא לפנינו מה שאין כן בנתחב בפנים :

תולין

שפתי כהן

מט א זה שלא כנגד זה כשרה . ואמרינן בש"ס (דף מ"ג ע"א) דלא דמי לושט דלעיל סי' ל"ג משום דאכלה ביה ופעיא ביה רווח גמדה ליה ופשטה ליה ומתרמי דמכווני אהדדי אבל קורקבן דמינח נייח כדקאי קאי ולפ"ז ה"ה בית הכוסות שניקבו שני עורות זה שלא כנגד זה דכשר : **ב** ושומן שעליו כו' . ע"ל סימן מ"ו סעיף א' : **ג** רק מעט מעור כו' . ע"ל סי' מ"ח ס"ק כ"ב : **ד** תחוב בו מבפנים ולא ניקב כולו דינו כדין כו' . וכן הוא לשון הטור וכתב עליו בד"מ וז"ל נראה מלשון הטור דדוקא לענין ניקב בפנים ולא ניקב כולו דינו כהמסס ובית הכוסות אבל אם ניקב כולו אין דינו כהמסס ובית הכוסות דאפי' לא נמצא קורט דם סביב טריפה כולי וכן משמע בת"ה דלא כתב שהיה קורט דם סביב המחט ואפ"ה משמע דאילו לא היה הבשר זה המיעוט נחשב סתימה הוי טריפה עכ"ל (ומה שהשמיט הרב את זה בהג"ה נראה משום דכתב לעיל סימן מ"ח סעיף ח' דאף בבית הכוסות יש לנהוג איסור כשניקבו מב' לדדים אפילו אין קורט דם דאין אנו בקיאין) ומביאו הדרישה ואשתמיטתיה הרבה פוסקים והגמ"ת סוף פ"ו מה"ש כתב וז"ל ואם המחט ניכרת משני לדדים בקורקבן נמצא עליה קורט דם בידוע שקודם שחיטה לא נמצא עליה קורט דם בידוע שנכנס מעבר שני לאחר שחיטה כדלעיל גבי מחט שנמצאת בעובי בית הכוסות עכ"ל וכ"כ הגהת מרדכי וסמ"ק דף ל"א ע"א וז"ל וכי נתחבה המחט בקורקבן בפנים ונמצא עליו קורט דם מבחוץ כנגד המחט טרפה ואם המחט ניכרת משני לדדים ואין קורט דם על המחט ולא על הבשר לאחר שחיטה יצא לחוץ וכשרה ולא חיישינן שמא עבר מחיים לצד חוץ עכ"ל וכן משמע להדיא בהו"ה כלל כ"א דין כ"א וכן משמע בסה"ת סי' י"ד (וכן משמע מדברי הב"ח שכתב וז"ל ממ"ש הטור דינו כדין מחט שנמצאת בבית הכוסות משמע דלכל דיניהם הם שוים גם לדין קורט דם וחלודה שנתבאר בסי' הקודם ופשוט הוא ע"כ) והא דכתב הטור ולא ניקב כולו היינו משום דניקב כולו פשיטא דדמי לבית הכוסות אלא דבלא ניקב כולו הוי סד"א דדמי לכבד דמחלקינן לעיל סי' מ"ח בין

קופא

באר הגולה

א מימרא דרב נחמן חולין דף מ"ג : ב שם וכרב אשי וכמר זוטרא משמיה דרב פפא : ג תוספות שם דף מ"ט והרא"ש וסמ"ג : ד טור מהתו' שם דף מ"ח וש"פ : ה הר"ן

ביאור הגר"א

מט [א] וכ"ש כו' . עסי' מ"ח ס"ח בהג"ה : [ב] אם נמצא כו' . דחד טעמא להו : [ג] זה כו' . כנ"ל סי' מ"ח ס"י : [ד] ואם לא כו' . דס"ס שמא ע"י חולי ואת"ל ע"י קוץ שמא

באר היטב

מט (א) עורות . פי' הכיס בפנים הוא עור א' וכל הבשר כולו הוא עור שני : (ב) כשרה . דקורקבן מינח נייח וכדקאי קאי . כ' הש"ך דה"ה אם ניקבו ב' עורות של בית הכוסות זה שלא כנגד זה דכשר . (א' מצא בקערה שהיה בו תרנגולת חתוכה לאברים ובקורקבן היה תחוב בו מחט ולא היה ניכר אם ניקב המחט כל ב' עורות או רק הפנימי או החיצון לבד . ואם היה החיצון לבד היה ג"כ טריפה מחמת שהיה לחלל הגוף אך הספק היה שמא לא היה ניקבה רק הפנימי לחוד ואז הוא כשר ולא היה ניכר מחמת שנתבשל קורקבן . הוסר בה"י את המאכל שהיה בקערה דהוי רק ספק א' אבל אי מונח המחט על הקורקבן ואינו תחוב ולא נמצא חלודה על המחט כשר דהוי ס"ס ופר"ח בק"א חולק עליו דאף שיש חלודה שם תלינן דחלודה מעלמא אתי ע"ש ועיין ט"ז סי' מ"א ס"ק י"ח ועיין תשובת בי"ע סי' ס"א ובתשו' חב"י שאלה מ"ח) : (ג) בהמסס . כתב הד"מ ומביאו הש"ך דנראה דוקא לענין ניקב מבפנים ולא ניקב כולו דינו כהמסס ובית הכוסות אבל אם ניקב כולו אפי' אם לא נמצא ק"ד סביב המחט טריפה ומה שהשמיט את זה בהג"ה משום דכתב לעיל סי' מ"ח סעיף ח' דאף בבית הכוסות יש לנהוג איסור כשניקב מב' לדדים אפי' אין ק"ד דאין אנו בקיאים דבשלמא המסס וב"ה שעורו רך אפשר לומר דאחר שחיטה ניקב דבר מועט כזה . אבל בשר הקורקבן הוא עב אין אומרין שמא ניקב בשעה מועטת כזו אלא כולו ניקב מחיים אבל אם ניקב מבפנים לחוץ פשוט שיש לעיין אם יש ק"ד בחוץ נגדו אסור וכן הוא אפי' רק מונחת המחט בתוכו ויש ק"ד מבחוץ אסור אלא שאז א"צ לבדוק מבחוץ אם יש ק"ד . והב"ח ופר"ח והש"ך והאחרונים השוו דין קורקבן לדין המסס וה"ה אפי' לענין ק"ד אם נמצא ק"ד טריפה ואם לאו כשרה אפי' בניקב מב' לדדים . כתב רדב"ז בת' סי' כ"ח מחט שנמצא תחוב בקורקבן האווזא ועובר מעל"ע כשיעור חצי אצבע ולא ניכר אלא אחר הבישול ובשעת מליחה ושטיפה והדחה לא ניכר כלל ולא הרגישו במחט . מעיקר הדין שרי דתלינן שאח"כ נפל המחט לתוך הקורקבן ונתחב שם . ולמעשה יש להחמיר ע"כ . וכ' פר"ח לדידי הוי חומרא יתירה כיון שהמחט היה ארוך כ"כ שהיה עובר מעל"ע כחצי אצבע דבר רחוק הוא שאם היה שם קודם בישול שלא ירגישו בו לפיכך אף למעשה מורין להקל . וכתב עוד הט"ז ואם ניקב מבפנים לחוד יש לעיין אם יש קורט דם מבחוץ כנגדו שאסור והוא הדין אפי' רק מונחת כדרכה בתוכו אלא שאז א"צ לבדוק מבחוץ אם יש שם ק"ד כיון שאין ריעותא לפנינו מה שאין כן בנתחב בפנים :

פתחי תשובה

מט (א) עורות . עבה"ט ועיין בתשובת שתי הלחם סימן ל"ט שכתב בקורקבן שניקב מחמת חולי מצד חוץ ועבר כלפי פנים עד הקרום שמסירות הנשים בהסירן הלכלוך אך אותו הקרום לא ניקב דעתו הוא להטריף שאין העור ההוא ממנין כלל וכלל ושפיר קרינן ביה ניקב מעבר אל עבר ולא כמורה אחד שטעה בזה עיין שם [ועיין בתשובת חתם סופר סימן נ' שחולק עליו דהמורה לא טעה כלל דהאמת כן הוא שגם אותו הקרום הירק שבפנים מגין וכן נראה מסקנת הפרי מגדים וכן מורה לשון הכרתי ופלתי והמחמיר יחמיר על עצמו והמיקל לאחרים לא הפסיד עיין שם] : (ב) ניקב זה בלא זה · עיין בתשובת נודע ביהודה חלק יו"ד סימן י"ח דה"ה אם ניטל אחד מהם כשירה וכן אם נרקב אחד מהם לגמרי נמי כשר דלא כחכם אחד שרצה לאסור בזה ואמר הטעם שאינו דומה נרקב לניקב כי מחמת הרקבון סוף שגם הב' יתקלקל והוא הולך עליו עיין שם באורך : (ג) סותמו . עבה"ט של הרב מהרי"ט ז"ל בשם ש"ך דאפילו המחט תחוב בנקב כו' ועיין בשו"ת תולדות יצחק סימן ו' שכתב שאין להקל אלא כשהמחט אינו יוצא כלל לחוץ לתוך השומן אבל אם המחט יוצא קצת לחוץ לתוך השומן אף שיש שומן הרבה על חודו של המחט יש לאסור וראוי לדרוש דין זה ברבים כי כמה בעלי הוראות טעו בזה עיין שם שהאריך בזה . ומ"ש עוד בשם באר עשק שבעופות מפוטמים יש הרבה שומן ואינו הגנה כו' עיין בתבואות שור שהסכים ג"כ לזה ועיין בשאלות ותשובות תולדות יצחק סי' ז' שמפקפק בזה והעלה להקל בהפ"מ . ועיין בדגמ"ר מה שכתב בזה . ומתוך דבריו נראה דאם ידוע שהנקב קדם להשומן שפיר הוי סתימה מעליא וכשר . ועיין בס' חומות ירושלים סוף סי' ע' שכתב דלדעת קצת פוסקים דאפילו שומן שאינו בתולדה סותם . יש להסתפק איך הדין בביצה שילדה מקודם דאף דהתרנגולת חוזרת להכשירה י"ל דביצה באיסורה קיימא עיין שם ולפי הטעם שכתב בדגמ"ר דכיון שעלה סתימה של שומן איתגלי שמעולם לא נטרף כו' ע"ש פשיטא דגם הביצה כשירה [ועיין מענין זה בספר לבושי שרד סימן ול"ו ובביאורו שם ס"ק י"ז והובא קצת לקמן סי' פ"א ס"ב] : (ד) שנמצא בהמסס . עבה"ט מ"ש דהב"ח וש"ך והאחרונים השוו דין קורקבן לדין המסס כו' ואם לאו כשירה אפילו בניקב מב' לדדים עד כאן לשונו . ורצונו לומר לדעת המחבר בסימן מ"ח סעיף ח' . מה שאין כן לדידן אפילו בהמסס ובית הכוסות טריפה אפילו בלא קורט דם כמ"ש הרמ"א שם · ומ"מ נ"מ אפילו לדידן לפי מה שכתב הש"ך שם דבהפסד מרובה יש להכשיר בליכא קורט דם אם כן גם בקורקבן הדין כן ועיין בשו"ת תולדות יצחק סימן ה' שהעלה דבקורקבן יש להחמיר אפילו בהפסד

נקודות הכסף

הוציא מתחת ידו הכרס ונתן אבל היהודי בזה המסמר של ברזל בידו ואמר שמצא תחוב בכרס אין אנו צריכים להאמינו ואין בידי לאסור עכ"ל א"כ כל מה שהביא לסתור דברי מהר"ם אין ענין לכאן דלא הוי רק גילוי מילתא בעלמא מיהו ק"ל אמאי דמסיק מהר"מ שם ואין בידי לאסור אלא אם שתק היהודי וזה תלוי בחלוקי דינים דעד א' נאמן באיסורין אשר עתה אין להאריך בזה עכ"ל ומה עד אחד נאמן באיסורין שייך בעובד כוכבים ואפילו בעד גזלן קי"ל דאפי' שותק אינו נאמן וכמש"ל סי' קכ"ז בש"ך ס"ק ט' ומכל שכן בעובד כוכבים וצ"ל דמהר"ם לאו אעובד כוכבים קאי אלא אעלמא קאי ואגב שיטפי' נקטיה וכן תמצא מפשט לשונו . עוד השיג על דברי מהר"מ בענין מים במוח שלא כדת שהרי מהר"מ גופיה כ' שם דהיינו טעמא דנוהגין להטריף במוח משום דשכיח ולא כמ"ש בד"מ טעם הדבר משום דנעשה הריעותא מחיים ולא הזכיר טעם דשכיח כלל וזהו עיקר הטעם וכן בהג"ה בסי' נ' לא הזכיר כלל הטעם דשכיח ומה שצריך בדיקה אין ראיה דשכיחא לאיסורא וגם מה שכתב הרב שם בהגה"ה אע"פ שהוא טריפות שיש לו בדיקות משמע כ"ש טריפות שאין לו בדיקה דינא הכי ועמ"ש בש"ך סי' נ' ס"ק ג' מזה באריכות :

דגול מרבבה

בדבריו בס"ק י"ב אבל לפי מה שפי' הש"ך בנה"כ דברי רשב"א בניקב משני לדדין ושם כבר הוא בחזקת איסור שהרי הוא נקוב לפנינו והבדיקה באה להקל ושם שפיר מחמיר הרשב"א בנאבד אבל כאן מספיק הטעם דחזקת היתר לחודי' . אמנם אעפ"כ נלע"ד דברי הט"ז נכונים שהרי עכ"פ בלא הספיק לבדוק אם ניקב לחוץ עד שנאבד מטריף הרשב"א כמבואר בש"ך בס"ק כ"ג והא ממש דומה לנדון דידן :

(סימן מ"ט בש"ע ס"ק ב') *) ושומן שעליו סותמו כשר . כתוב בתשובת באר עשק סי' ס"א והתב"ש הביאו שבעופות מפוטמים יש לפעמי' הרבה שומן מגין על הנקב ואינה הגנה שאותו שומן לא בתולדה הוא וכשיוכתש יוסר משם השומן וכתב התב"ש דדברי טעם הם ואני אומר מה בכך שיוסר השומן וכשם שכתב הר"ן הא דמכשרינן סירכא לשיטת רש"י שאין סירכא בלא נקב ואם כן כבר היה טריפה ואיך תחזור להכשירה ובזה אין טריפה אלא מה שאין לו תקנה וכתב הר"ן שבהמת נקב זה לא היה טריפה מעולם אף קודם שעלה בו הסירכא ויש נקבים שאין ראוים להעלות סירכא מעולם והם טריפה ויש ראוים להעלות סירכא ואותן מעולם לא נטרפו אף קודם שעלתה סירכא אלא שאין אנו בקיאים בין נקב לנקב ולכך צריך להטריף כל נקב שלא עלתה עליו סירכא ע"ש בר"ן וכך אני אומר בנקבים שכל נקב שהוא טריפה לעולם לא יקבל סתימה לא משומן ולא מדבר אחר הסותם וכיון שאוחז זו ע"י הפיטום עלה סתימה של שומן איתגלי שמעולם לא נטרף ומה בכך אם כשיוכתש יוסר השומן כבר נודע שהוא מן הנקבים הכשרים כנלע"ד ולכך לא נזכר חומרא זו בשום פוסק ואל"כ נפל סתימה של שומן בבירה דלעולם איכא למיחש שמא השומן הזה יוכתש ויוסר . שוב נתיישבתי שאפשר שפיר קאמר הבאר עשק ומדברי הר"ן אין ראיה שבשלמא גבי סירכא שודאי קדם הנקב לסירכא שהרי בשיטת רש"י קיימינן שאין סירכא בלא נקב שפיר קאמר הר"ן שאיגלי מלתא שנקב זה אינו מהנקבים שהם טריפה דאל"כ לא היה מעלה סירכא אבל בעופות פטומים יש לחוש שמא קודם שנעשה הנקב כבר נשמן ואח"כ ניקב והשומן סופו שיוכתש ואז לא יהיה לו דבר הסותם :

יד אפרים

לא נודע אם היה במקום שספקי אהדדי והקצב העובד כוכבים שדרכו לסמן הבהמות איזה שוחט תחלה אומר שזה שמכר לעובד כוכבים הוא מבהמה ראשונה יש לאסור הראשונה ולהתיר האחרות ועיין בתשובת חינוך ב"י סי' נ"א ישראל שמכר כרם עם הפרש לעובד כוכבים ובא העובד כוכבים ואמר שמצא מחט תחוב בכרס :

(סימן מ"ט בש"ע סעיף א') **הקורקבן** יש לו ב' עורות . ע' בה"ט וכתב בנוב"י סי' י"ח בקורקבן שעור הכיס מבפנים שנרקב לגמרי אין לחוש שמחמת לקותא שבפנים שנרקב גם הבשר שהוא עליו עתיד להתקלקל אלא דינו כאילו נקב זה בלא זה דכשר ע"ש : (שם סעיף ג') **דינו** כדין מחט שנמצא בהמסס . עי' בה"ט ועי' ש"י ח"ב סי' ס"ד במחט שנמצא בקורקבן בשעת אכילה שאסר הט"ז במקום הפ"מ אבל לכבוד שבת יש להקל דתלינן טפי שבא דרך הוושט כיון שלא ראה בשעת מליחה ריעותא מבחוץ ולא בשעת הדחה מסתמא לא ניקב בחוץ י"ש וכ' בתשו' מוהר"י לוי אחיו של הט"ז סימן ד"ה במעשה שבשלו תרנגולים ואווזים ונתנן

חדושי בית מאיר

מהרש"ל מ"מ לענ"ד מסתבר דעת מהרש"ל כי רוב ריעותות דמחט בקורקבן יוצאים בהכשר מפני שאינם ניקבו ב' העורות כולו . ונהי דיש לחוש לדעת הש"ך מ"מ בתערובו' ולא נודע הריעותא עד אחר התערובות ודאי דיש לסמוך בזה על דעת המ"כ ומ"י שיש להכשיר מטעם ס"ס . (ועי' בספרי בקונטרס דדינא קבוע) אך כ"ז כשנודע התערובות קודם שנתבשל אבל לאחר שנתבשל כעובדא דט"ז פשיטא דצריך ס' עי' ס"ס ק"ט ודוק : (סימן מ"ט בש"ע סעיף ד') **דאי** מחמת קוץ או מחט טריפה . נ"ב בספרי שו"ת המכונים בשם הרדב"ז שאלה תש"ל הכשיר בזה . ולאו דסמכא הוא וחלילה לסמוך עליו :

גליון מהרש"א

(סימן מ"ט סעיף א' ש"ע) **הקורקבן** יש לו ב' עורות . אם ניקבו ב' עורות ונתערבה התרנגולת באחרות מדמין שומן הקורקבן לשומן התרנגולת ומכשירי' האחרות סי' ק"א ס"ח וע"ש מ"ש בגליון סעיף ט' : (שם) **ניקב** זה בלא זה כשרה . וצריך בדיקה אולי יש קורט דם מבחוץ . ואם הודח וא"א לבדוק כשר בה"מ ע' ש"ך סימן שלפני זה סק"מ : (שם) **עד** שינקבו שניהם . ואם ניקבו שניהם אך הקרום שמסירי' הנשים בהסירן הטנופת נשאר שלם . מטריף בתשובת שתי הלחם עלה מ"ח ד"א ע"א : (שם) **זה** כנגד זה . ואם נתערבה התרנגולת באחרות ונמצא בא' מהן רושם שחור תלינן דזו היא שנטרפה ע"י המחט ומהמחט בא הרושם פ"ח בשם רדב"ז : (שם) **זה** שלא כנגד זה . כ' רדב"ז בתשו' סי' נ"ח ואם המחט נתחב באלכסון יש סניף לומר דמקרי זה שלא כנגד זה : (סעיף ב' ש"ע) **ושומן** . ואם יש עליו שומא (וואורצל) הוי קרום מחמת מכה וטריפה וכן בנשתנה מראית הבשר כיון דא"א בקיאים בבשר שהרופא נוררו טריפה אי איכא מחט פ"ם בשפתי : (שם) **שעליו** . ועל חודו של מחט ממש ג"כ סותם ובעופות ואפילו שומן דק סותם מותר כמ"ש בתה"ד סימן קפ"ח בשם המרדכי . מ"מ במפוטמים יש לחוש שכשיכחוש לא יסתום . באה"ט . ועי' תשובת באר עשק סי' ס"א באם אין השומן על חוד המחט והקוץ ממש כ"א סבוך ודאי בא השומן אחר שניקב לחוץ ובזה ודאי אין סברא שיועיל סתימת השומן : (שם) **סותמו** כשר . גם אם הסתימה דק לא דמי להמסס לעיל סמ"ח ס"ז פ"ח : (סעיף ג' ש"ע) **תחוב** בו מבפנים . ואם יש סרכא תלוי' נגד פי המחט מצד שני של קורקבן יש להטריף כי סרכא גרוע מקורט דם כמ"ש גליון סי' מ"ח סעיף ח' וכן כתב בשפתי סוף סמ"א : (ט"ז סק"ב) **אפי'** רק מונחת בתוכו . עי' גליון ש"ך סי' מ"ח ס"ק ל"א : (ש"ך סק"ד) **שנמצא** בעובי בית הכוסות דכל שהמחט עוד לפנינו מתירין בהפ"מ כמ"ש הש"ך סמ"ח סק"ל . מיהו בפ"ם העיד דהמנהג לאסור בקורקבן אף בהפ"מ . וע"ש סמ"ח במשבצות ס"ק י"ז : (סעיף ד' ש"ע) **זה** שהכשרנו בניקב . ואם גודאי בא מבפנים [כגון שיש שביל לבן או קורט דם מבפנים או מסמר וראשו כגרעין תמרה ופיו לחוץ] ועור הפנימי אין בו שום ריעות' ומבחוץ ניקב נסתפק במשבצות סי' מ"ח ס"ק י"ח . די"ל דהוא רק ספק טריפה דדילמא נעשה בריא מבפנים

קודם

צבי לצדיק

(סימן מ"ט בש"ך ס"ק ד') **תחוב** בו וכו' . לא נמצא עליה קורט דם נ"ל דק"ד לאו דוקא דע"פ רוב נמצא קצת שינוי בבשר כשביל לבן וכדומה והוי כק"ד ומש"ה לש"ך דכשאין שום ריעותא בבשר י"ל דלאחר שהיטה

[ה] אם הוא מחמת חולי (ג) ה (ה) תולין (ד) להקל (ד"ע ואהל מועד) :

ה ו י אם (ה) תולעים יוצאים מהקורקבן כשרה דלאחר שחיטה פריש :

נ דינים כלליים בנקיבת האברים. ובו ג' סעיפים :

א כל אלו הנקבים אם יש במה לתלות כמו א במטבח [א] או ב בזאב שנטלן תולין בהם ואם אין דבר לתלות בו וספק אם ניקב מחיים אם לאו ג נוקבין נקב אצלו ומדמין זה לזה ואפילו אין דומים ד אם משמשו בידים בנקב הספק ימשמשו גם בנקב שעושין לדמותו בו אם דומים לאחר משמוש כשרה ה ואין מדמין אלא בכרס ובדקין (א) [ב] אבל לא (א) בלב·ומחול וקורקבן :

הגה **א** [ג] ועיין לעיל סימן ל"ו כילד (ב) נוהגין **ב ג** [ד] כל (א) מקום שאין יכולין לתלות שנעשה לאחר שחיטה אע"פ שהוא

שפתי כהן

קופא לגו או לבר קמ"ל דבקורקבן נמי אמרינן אוכלים ומשקים דחקוהו כמו בבית הכוסות ולהכי אפילו קופא לבר כשרה וכן משמע לאדיא בתוס' ובאשר"י פא"ט וזה ברור ומת"ה נמי לאו ראיה דהא ג"כ בבית הכוסות קאי התם ולא הזכיר קורט דם אלא ודאי לרוב פשיטתו לא הוצרך להזכירו או אפשר משום דס"ל כא"ז להצריך האדמה אפילו בבית הכוסות בלא קורט דם משום דאין אנו בקיאין וע"ל סי' מ"ח ס"ק י"ב : **ה** תולין להקל. דהוי ס"ס ספק שמא ניקב ע"י חולי ואת"ל ע"י מחט וקוץ שמא לא ניקב אחד מהאברים הפנימים. ב"י בשם אהל מועד וע"ל סימן נ"ג ס"ק י"ד : **ו** אם תולעים כו'. ע"ל סי' ל"ו סעיף ה' וכמ"ש שם מזה :

נ א ועיין לעיל סי' ל"ו. סעיף ה' נתבאר דאין אנו בקיאין בהקפה וע"ש : **ב** כל מקום כו'. מילתא באפה נפשה היא וק"ל ועיין בעט"ז שערבב הדברים : **ג** כל מקום כו'. ז"ל דרכי משה בשם ל"א מעשה בא לידינו פה ק"ק קראקא ברחם בהמה שהיה בו מים וקודם שידעו הריעותא חתכו הגולגולת לשנים ומקלת המוח מן הגולגולת ולא היה נודע אם המוח הקיפו או לא והארכתי ויש שהיו רוצים להכשיר מהא דתניא נשחטה הותרה עד שיודע לך במה נטרפה ולא דמי דהוא"ל ויש כאן ריעותא ברור מחיים אין להכשיר משום זה וכן משמע בתוס' פ' ד' אחין (דף ל"א) עכ"ל. ועי"פ הדברים האלה הם דבריו בהג"ה כאן ומהרש"ל מלובלין בתשובה סי' ס"ו חלק על דברי הרב ואמר דאדרבה התוס' שם דחו חילוק זה ומסקנת התוס' דאפילו היכא

טורי זהב

(ג) תולין להקל. בב"י כ"כ בשם אוהל מועד שהביא בזה ג"כ להחמיר והכריע ב"י להקל מטעם ספק ספיקא ספק אם נעשה על ידי חולי או קוץ ואת"ל ע"י קוץ שמא לא עשה נקב בא' מאברים פנימיים וכ"כ רמ"א בסימן נ"א וכתב בד"מ ואני אומר ודאי אם הספק הוא מחמת שאינו אפשר להתברר אם הוא ע"י קוץ או מחמת עצמו אז יש להקל אבל אם אפשר להתברר אלא שאין החכם שבא לפניו בקי לראות אם הוא על ידי קוץ או ע"י חולי זה לא מקרי ספק כלל והוה ספק א' וטריפה עכ"ל *ולי יש תימה רבתא על זה דהא כתבו התוס' והביאם רמ"א בסימן ל"ג סעיף ד' בושט דבעינן שיהיה ידוע שנעשה מחמת חולי אבל אם יש לחוש שניקב ע"י קוץ אפילו לא ניקב רק פנימי טריפה דחיישינן שמא ניקב גם החיצון כו' ולמאי לא נימא גם התם ס"ס ספק ע"י חולי או קוץ ואת"ל על ידי קוץ שמא לא ניקב החיצון וא"ל שיש חילוק בין התם דשמא הבריא החיצון לשמא ניקב אחד מהאברים הפנימיים אדרבה ק"ו הוא דבהתם שמא הבריא יש מחלוקת בגמ' אם חוששין לו וכן בפוסקים ובהשם שמא ניקב א' מהאברים הכל מודים בו שחוששין וא"כ כ"ש שיש להקל בסי' ל"ג. אם אתה מיקל כאן וע"כ צ"ל כיון שמחמירין שמביא אהל מועד וטעמא רבא איכא כאן דלא אמרינן ס"ס דכתוב בספר הליכות עולם דלא אמרינן ס"ס אלא במקום שיכול להתהפך כההיא דרים כתובות ספק זינתה תחתיו ספק אינה תחתיו ואת"ל תחתיו ספק באונס ספק ברצון די"ל להפך ספק ברצון ספק באונס את"ל ברצון ספק תחתיו וכה"ג דוקא אמרינן ס"ס וכאן אין אתה יכול להפך הס"ס דכשאתה אומר ספק ניקב אחד מהאברים ספק לא ניקב ואת"ל ניקב שוב אין לך ספק להקל ע"כ נ"ל ברור דיש להחמיר כאן אע"פ שאיני כדאי לחלוק על המאורות הגדולים ב"י ורמ"א מ"מ הדברים מחוורים כמ"ש. בסי' זה כתב הטור שאין לעוף כרס כו' נ"ל דגם דין בשר החופה את רוב הכרס אין שייך בו וראיה לזה מצאתי בד"מ של מעשה היה באווזא שהיה לה מכה בבטנה כמין שני ביצים גדולים ופתחו בטנה ורצו שהדקים שלימים והכשירוה אע"ג שנקרע העור עכ"ל ומ"מ נ"ל דיש כאן חשש שניקב כמו שחוששין בוושט בסי' ל"ג סעיף ח' דהיינו בית חשש שניקב בקוץ ועיין בסמוך אחר זה :

נ (א) אבל לא בלב. בטור כתוב בכבד ולב ותמה ב"י הא אין נקב פוסל בכבד ותירץ דמיירי בקנה כבד ורש"ל פירש דמיירי בכבד שכנגד

באר הגולה

שם : ו הג"ה שם :
א מסקנת הגמ' כרב אדא בר נתן חולין דף מ"ט : ב כדפשט רב הונא שם בדף ע' : ג מימר' דרב שימי בר חייא שם דף נ': ד כרב משרשיא בריה דרבא : ה טור בשם רבי יונה. ובאלו הסכים אביו הרא"ש וכן כתב

נקודות הכסף

(סימן מ"ט בט"ז ס"ק ג') *ולי יש תימה רבתא כו'. לק"מ דהתם היכא דע"י מחט ניקב גם החיצון במקום שהמחט שם דהא ניקב אחד מכאן והיכא הוא שינקוב גם השני ובזה אין לו בדיקה מבחוץ משא"כ הכא וכה"ג כתבו התוספות פרק ד' אחין ופ' א"ט דף מ"ג ע"ב דהטעם דיש לו קוץ בוושט חוששין שמא הבריא משום דשכיח וגם מ"ש דלא הוי ס"ס המתהפך ליתא כמ"ש בש"ך בסי' ק"י סעיף קטן ס"כ סוף דין ט"ו :

מטה יהונתן

(סימן מ"ט בש"ע סעיף ד') תולין להקל. עי' ט"ז סק"ג ומ"ש דהוי ס"ס שאינו יכול להתהפך ולפמ"ש הש"ך לקמן סי' ק"י בכללי ס"ס אות ט"ו לא יתכן תירוץ זה ע"ש. אמנם באמת לק"מ דהנה לכאורה קשה לפמ"ש הפוסקים היכא דב' ספיקות הוי משם אחד לא מקרי ס"ס כמ"ש תוס' בכתובות ט' ד"ה ואיבעית אימא ע"ש. וכ"כ הש"ך שם כלל י"א ע"ש א"כ הכא הוי ב' ספיקות משם אחד דהא אף א"ת ספק ע"י חולי אנו מוכרחים לומר שמא ע"י חולי ולא ניקב לחוץ כלל. וא"כ הוי משם אחד וצ"ל דמקרי שפיר ס"ס דכל הפוסקים כתבו היכא דאיכא קצת הפרש בין שני ספיקות לדינא אע"פ דהוי משם אחד מקרי שפיר ס"ס וה"נ יש נפקותא לדינא אם ע"י קוץ עכ"פ צריך בדיקה מבחוץ אחר ק"ד משא"כ אי ע"י חולי נקב אין צריך בדיקה כלל וכ"ז בקורקבן אבל בוושט אפילו ע"י קוץ א"צ בדיקה דאם ניקב ע"י קוץ מיד טריפה אפילו ליכא ק"ד ומכ"מ בין ב' הספיקות והוי שפיר משם אחד ולכן לא אמרי' שם להקל מכח ס"ס :

(סימן נ' בהגה"ה סעיף א') כל מקום שאין יכולין וכו'. כתב הש"ך ס"ק ג' מעשה בא לידינו פה קראקא וכו' קודם שנבא לבאר דבריו נקדים דברי הרשב"א בחידושיו פ"ק דחולין ד' ד"ה וליתי וכו' והיכא דנשמטה גף העוף וכו' כתב רבינו ז"ל דמסתברא דספק דאורייתא היא ולהומרא וכדתניא וכו' וה"ה בכל שאר טריפות וכדאמרינן לקמן דף כ"א דהויא אימרתא דהוי משגרי כרעא בתרייתא א"ר יימא האי שגרונא נקטיה מתקיף לה רבינא ודלמא הוט השדרה איפסק א"ל שגרונא שכיח ש"מ כל היכא דאתיליד ריעותא אי לא דשכיחי הוא להומרא תלינן רק היכי דאיכא למתלי כגון הא דתלינן בזאב תלינן לקולא עכ"ל הרשב"א בחידושיו בשם רבו והמעיין בד"ת פרק א"ט דף מ"ג ד"ה קסבר עולא כו' וכן ביבמות דף ל' ע"ב ד"ה דהא אשה זו כו' יראה דס"ל לא מבעיא ליה היכא דאיכא למימר אחר שחיטה נעשה דתלינן לקולא אלא אפילו אם הספק הוא מחיים כמו הא דיש לו קוץ בוושט דודאי מחיים היה נתחב לתוכו אלא דספיקא הוא אם ניקב לחוץ אי לא תלינן נמי לקולא ע"ש. והנה לשיטת תוס' קשה דאמאי מהא דשגרונא שכיח וכן מההיא דפתחי הוושט כו' ולפום רהיטא יש לדחות ההיא דשגרונא דרוצה לתרץ קושיא דמלתא שגרונא שכיח וה"ה אם לא הו' שכיח נמי הו' תלינן לקולא ואי"ל דאי דלא שכיח היה צריך עכ"פ בדיקה דכל היכא דאיכא

חידושי רע"ק

(סימן מ"ט ט"ז סק"ג) **אדרבה** ק"ו הוא. לענ"ד לפמ"ש הכא מדעולא ס"ל רק היכא דמחט עדיין תחוב כי בזה אלו ניקב לחוץ היה המחט תחוב לחוץ. אבל אם אין המחט תחוב בו גם עולא ס"ל דחיישינן להבריא. א"כ דהכא לפי הצד דהנקב מחמת מחט כיון דאין המחט לפנינו תחוב מצוי ורגיל יותר דניקב גם החיצון ממה דיש לחוש במחט בחלל הגוף דניקב לאברים הפנימים :

ביאור הגר"א

שמא לא ניקב א' מאיברים הפנימים וע' פ"א דכתובות (ט' א') : [ה] אם כו'. כמ"ש בריאה שם מ"מ א' ע"ש :

נ [א] או בזאב. שם וע' בה"ג : [ב] אבל לא כו'. שהן אינן בכלל בני מעים בלשון גמ' כמש"ש נ"א ב' אמר אמימר כו' א"ל מר זוטרא כו' ומוסיף אף נגד הדפנות כגון לב וטחול כו' וכיוצא דלאמימר א"צ אלא נגד כרס ודקין : [ג] ע"ל כו'. ר"ל דא"א בקיאין : [ד] כ"מ שאין כו'. עש"ך. ופר"ח השיגו והסכים לדעת מהרש"ל מלובלין וע"ל סי' ל"ט ססי"ז וסי"ז וכן שם ס"ה. והעולה דלא אסרינן אלא בדבר דשכיח כמ"ש תוס' שם. ובזה ניחא מ"ש נ"א דבכל נקובי דעלמא טרפינן אף בלא ק"ד אע"ג דיש לתלות אחר שחיטה (וע"ל ס"ס נ"ה וס"ס נ"ו) : (ליקוט) כ"מ כו'. וכ"פ בסה"ת סוף ה' טרפות ובת"ה (ע"ב) :

פתחי תשובה

בהפסד מרובה וכדעת הט"ז (וכן דעת הפרי מגדים בסימן מ"ח) ומיהו זה דווקא בידוע שניקב הקורקבן מב' צדדים רק שאין בו שום קורט דם לא מבפנים ולא מבחוץ ולא תנודה ולא שום היכר אבל אם יש ספק אי ניקב הקורקבן גם מצד חוץ. וא"א לבודקו כגון שנאבד אחר שנמצא בו מחט או שנתהך באופן שא"א לבדקו יש להכשיר בהפסד מרובה ע"ש שהאריך בטעמו של דבר ועיין מ"ש לעיל סימן מ"ח ס"ק ח' בשמו וע"ש עוד בס"ק י"ג [ועיין בתשובת חתם סופר סימן נ"א אודות שמצאו בקורקבן של אווז שנתחב בעור החיצון חצי מחט וחצי השני של מחט היה תחוב בפנימית הקורקבן נגד מקום תחיבת החיצון אך העור הפנימי וגם חצי עובי החיצון עד קרוב למקום חצי המחט החיצונה היה שלם ויפה ולא נמצא שום רושם קורט דם או תנודה סביב מקום המחט. וכתב הנה יש בזה ג' דינים. א' אם נמצא מחט בחצי עור החיצון וקורט דם נגדו בפנים והבשר שלם בין קורט דם למקום המחט באופן שודאי מפנים יצאה לחוץ ונתרפאת. בזה כתב הפרי מגדים סוף סימן מ"ח דאינו אלא ספק טריפה כיון דע"כ נתרפאת הפנימי אפשר נתרפאת טרם שנקבה המחט לחוץ ואז מועיל סתימת קרום והוא ברור. ב' כל זה אי לא היה קורט דם מבחוץ אבל אם לא היה קורט דם ולא תנודה מבחוץ נ"ל פשוט דהמיקל בהפסד מרובה לא הפסיד כיון דבלאו הכי רוב הפוסקים סבירא להו להקל אפילו בקורקבן כשאין קורט דם מבחוץ דתלינן דאחר שחיטה יצאה לחוץ וגם דאנן קיי"ל כרמ"א דאפילו בהמסס אסור דאין אנו בקיאין ומכ"ש בקורקבן מ"מ הכא דאיכא ג"כ הך ספיקא הכי"ל דאפילו אי יצאה לחוץ מחיים שמא יצאה לחוץ אחר שנתרפאה עור הפנימי א"כ המיקל לא הפסיד. ג' כשאין קורט דם בפנים אפילו ליכא נמי מבחוץ מ"מ אסור דתלינן שמבחוץ בא והשתא אפילו נכנס לתוך הקורקבן אחר שחיטה מפני שאין בו קורט דם במקום נקב מ"מ הרי היה קודם שחיטה בתוך חלל הגוף וחיישינן לאברים הפנימים שנקבו ע"י קוץ ומחט. וכ"ז פשוט. ומעתה בנדון השאלה אי נידון חצי המחט שהיתה תחובה בפנים נגד תחיבת המחט במבחוץ כמו ק"ד בפנים א"כ הרי מותר בלי פקפוק כדלעיל באות ב' ואם לא נידון כמו קורט דם הרי טריפה כדלעיל בחלוקה ג' והאריך קצת בזה ומסיק אילו הוי אתי האי דינא לקמאי לא הייתי מורה בו להתיר ע"ש] : (ה) תולין להקל. עבפ"ת ועיין בתשובת אמונת שמואל סימן ל"ד דגם הוא ז"ל השיג על הט"ז בזה [ועיין תו"ש סימן ל"ג ס"ד בד"ה אבל] ועיין בתשובת חוט השני סימן מ"ח ובתשובת נקוט שמואל סי' ע"ט :

נ (א) מקום שאין. עי' בש"ך ועיין בתשובת בית יעקב סי' פ"ד ובתשובת נודע ביהודה חלק יו"ד סימן ח' ובתשו' תולדות יצחק סי' י"ח [ועיין בתשובת חמדת שלמה ס"ב

באר היטב

(ד) להקל. דהוי ס"ס שמא ניקב ע"י חולי ושמא לא ניקב א' מאברים הפנימיים והט"ז חולק ע"ז ופסק לאיסור דאין זה ספק ספיקא משום דהוי ס"ס שאינו יכול להתהפך. ופר"ח כ' דאף שאינו מתהפך מיקרי ס"ס ע"ש שדוחה הראיות של הט"ז ופסק כש"ע להקל. וע"ש ובס' נקודות הכסף. כ' הטור שאין לעוף כרס וכתב הט"ז דנ"ל דגם דין בשר החופה את רוב הכרס לא שייך בו וראיה לזה מלא בד"מ מעשה באווז שהיה לה מכה בבטנה כמו שני ביצים גדולים ופתחו בטנה ורצו שהדקים שלמים והכשירוה אע"ג שנקרע העור ומ"מ נ"ל שיש כאן חשש כמו שחוששין בושט בסי' ל"ג ס"ח דהיינו בית חשש שניקב בקוץ : (ה) תולעים. ע"ל סי' ל"ו סעיף ה' :

נ (א) בלב. כ' הט"ז דבטור איתא בכבד ולב. ותמה ב"י הא אין נקב פוסל בכבד ותירץ דמיירי בקנה הכבד ורש"ל פי' דמיירי בכבד שכנגד המרה דהיינו שניקבה המרה ומקום הכבד שכנגדה ניקב גם כן אז אסור כדלעיל סימן מ"ה : (ב) נוהגין. שם סעיף ה' נתבאר דאין אנו בקיאין בהקפה :

גליון מהרש"א

קודם שנקב עור חיצון ונ"מ בצירוף עוד ס' היינו שנמלח עם חתיכות אחרות: (ש"ע ס"ד) **בסוף** תולין להקל. ואם יש נקב בעור העוף קרוב דבא משום קוץ וטריפה ובאין נקב אף דודאי מבפנים ואין כאן אלא ס' אחד מ"מ כשר דקרוב יותר שבא מחמת חולי. ובנאבד העור בזה מקילין מטעם ס"ס. פ"ח ותב"ש. ומחט בחלל גוף בהמה והעור שלם מבחוץ וודאי טריפה ובתרנגולת איכא ספק דדלמא דרך הזפק במקום שאינו עושה אותו טריפה וע"כ גם בעור שלם הוי רק ספק טריפה [ואף אם הזפק נקוב ואף שתחוב המחט שבחלל הגוף בהזפק לא תלינן להכשיר פ"מ בשפתי סק"ה] וא"כ בנמלח עם אחרות לגבי אחרות הוי ס"ס ס' טריפה וס' דלמא כמ"ד דסגי' במלוחה בקליפה. ודע דאווזא וברא אווזא לית להו זפק. וע' בפ"מ בשו"ת שם סק"ה : (ט"ז סק"ג) **והביאם** רמ"א בסי' ל"ג סעיף ד'. ע' שפתי שם סק"ז. וע' ת' אמונת שמואל סי' ל"ד כ' דשאני ושט דאין לו בדיקה כלל משא"כ באברים הפנימי' דבימי חכמי ש"ס הי' להם בדיקה : (שם) **וראו** שהדקים שלמים והכשירוה. בידוע שמחמת חולי בא דוקא פ"ח סמ"ח סק"ו : (סעיף ה' ש"ע) **יוצאים** מהקורקבן כשרה. אם אין אודם בנקב או בצלעות שכנגדו שפתי סל"ו סק"ח :

יד אפרים

קורקבן לנער לאכול ובכשכו בו לעק ורצו והנה מחט תחובה : (ש"ע סעיף ד') **תולין** להקל. עבה"ט וע' במקום שמואל סי' ע"ט קורקבן שנמצא בו נקב בעור החיצון דהיינו הסבר כולו ולא ידעינן אם ע"י קוץ או ע"י חולי שם מורה להכשיר כפסק הש"ע סימן מ"ט כו'. ומיישב קושית הט"ז דשאני וושט דקוץ בוושט שכיח ועי' בחוט השני סי' ס"ט ובתשובת מוהר"ש לובלין בדיני ווסט עיין שם :

(סימן נ' בש"ע סעיף א') **כל** אלו הנקבים. עי' פר"ח ות"ש כמ"ש בשם פני משה בנמצא מים בחלל הגוף ועי'

(סימן נ') **דינים** כלליים בנקיבת האיברים. מים עכורים בקלות בחלל הבהמה ע' פ"ח ריש סי' כאן ות' נ"ב מ"ת חו"ד סי' כ"ה בפתם מים בעוף ובבהמה שצריך בדיקה בכל איברים מה שכמעט אי אפשר. ובבו"פ סי' מ"ח סק"ד בברתי מכשיר אם הבני מעים הכל יפה. נקב הנמצא בבני מעיים סמוך ליציאת' מן הקיבה ומן ספפוני הכבד אם הנקב הולך בשיפוע ת' נו"ב מ"ת חו"ד סי' כ"א : (סעיף א' בהג"ה) **כל** מקום שאין יכולין. עיין לעיל סי' ל"ט סי' ט"ו וסי' י"ז ובפ"ח ר"ס כ"ט ובד"מ וט"ז סי' מ"ח ס"ק י"ח ותב"ש ריש הל' טריפות ד"ה כ' בד"מ וט"ז ס"ס מ"ח ופליתי סי' ל"ט ה' וסי' ל"ו י"ד ד"ה

יד אברהם

(סימן נ' סעיף א' בהג"ה) **כ"מ** שא"י לתלות שנעשה לאחר שחיטה אע"פ שיש לו בדיקה אם לא בדקוהו

צבי לצדיק

שחיטה יצא לחוץ : (סעיף ד' בט"ז ס"ק ג') **תולין** להקל כו'. ולמאי לא נימא גם התם ס"ס י"ל דהם הספק על אותו המקום שנמצא הקוץ שם י"ל שניקב לחוץ אבל כאן שנהוג ריעותא לשאר אברים שאינם כאן במקום הקוץ ל"ח דהא קי"ל ממקום למקום ל"ח לגוס ריעותא רק בחשש קוץ חיישי' דמהיכא יבא הקוץ להכי ע"כ ניקב בגוף מקום משא"כ בספק על ל"ח ממקום למקום וגם א"ל להתהפך כה"ג :

טריפות שיש לו בדיקה אם לא בדקוהו או שאין יכולין לבדוק הרי הוא כספק טריפה ואוסרין אותה ולא אמרינן (ג) נשחטה הותרה אלא בדבר שנוכל לומר שנעשה הריעותא לאחר שחיטה דלא יצאתה מחזקתה מחיים :

ב [ה] י **כל אבר שאמרנו שאם** (7) **ניקב במשהו טריפה כך אם ניטל כולו טריפה** (ב) **בין שניטל בחולי או ביד** *) **בין שנברא חסר** [ו] **וכן אם נברא בשני אברים מאותו אבר טריפה שכל היתר כנטול חשוב** ד [ז] (חוץ מטחול שניטל כשר וניקב בסומכיה טריפה) (טור) (°) [ח] **וכל שאמרנו בו אם נברא חסר טריפה כ"ש אם ניטל ביד** [ט] י **וכל שאמרנו בו אם ניטל טריפה הוא הדין** (ב) (ה) **לנברא חסר** (ג) **ה** [י] ח **ויש** (ג) **מכשירין בזה** (ובהפסד מרובה יש לסמוך אמכשירין) (ד"ע) :

ג [יא] ט **כל אבר שנקיבתו או חסרונו או נטילתו פוסל** ו **אם** (ו) **נתמסמס פסול :**

טורי זהב

שכנגד המרה דהיינו שניקבה המרה ומקום הכבד שכנגדה הוא ג"כ ניקב אז אסור כדלעיל סי' מ"ב : (ב) בין שניטל בחולי כו' בין שנברא חסר . בניקב לא הוצרך לכתוב כן דכל שנבראת בנקב אין עליו שם נקב אלא חסרון והוא בכלל בניטל כמ"ש בסי' מ"ג בתחלתו ע"ש : (ג) ויש מכשירין . הוא הרמב"ם דס"ל דאם תאמר דגם נברא חסר טרפה במקום שאמרו ניטל טרפה ה"ל נטולה וחסורה אחת הם ולמה מנו אותם לשתי' ודעה הראשונה היא הרשב"א ס"ל דודאי שוין הם ונכתבו שניהם שלא ליתן מקום לשום אדם לטעות בזה ולחלק :

שפתי כהן

היכא דנעשה הריעותא מחיים אפ"ה יש להעמיד בחזקת היתר כדאמרינן אשה זו בחזקת היתר לשוק עומדת אל תאסרנה מספק והא דחוששין לספק דרוסה וכן לעיל סי' ל"ג בישב לה קוץ בושט דחוששין שמא הבריא היינו משום דשכיח . ומ"ש הרשב"א בתשובה סי' ר"ג ותש"ס דכשנמצא מחט תחוב ולא הספיק לבדקו אי ניקב משני לדדי' דטרפה היינו נמי משו' דשכיח וכן הא דנוהגים לאסור מים במות הוא נמי משום דשכיח ע"ש שהאריך בביאור הדברים האלה וביישוב דברי הרשב"א וכתב והוכרחתי לפרש כן דברי הרשב"א כדי שלא יקש' לדבריו קושית התוס' דלעיל מפ' ד' אחין ע"כ דבריו בקצרה ובאמת המעיין בתוס' שם יראה לעינים כמ"ש מהר"מ אבל נ"ל דדעת הרב הוא דהתוס' כתבו כן לרבה דאמר בש"ס התם אשה זו בחזקת היתר עומדת כו' אבל אביי הא אקשי לרבה התם מכך דנפל עליו הבית כו' אמאי נימא אשה זו בחזקת היתר כו' ומסקו אביי ורבא דלא מוקמינן אשה זו בחזקתה א"כ התוס' דמדמי דין זה לנשחטה הותרה מוכח דכי היכא דלא מוקמינן אשה זו בחזקת היתר הכי נמי לא אמרינן נשחטה הותרה היכא דאתיליד ריעותא מחיים ואף על גב דאפשר לומר דלמסקנא נמי אמרינן אשה זו בחזקת היתר עומדת אלא דלחומרא אמרינן דבעי חליצה וכדכתב הב"י לשם וגם בדברי התוס' דוחק קצת לומר דלא כתבו כן למסקנא מ"מ כיון דאינו מוכרח ויש פנים לכאן ולכאן וגם *) פשטא דש"ס משמע התם דאביי אעיקרא דדינא פליג א"כ מנ"ל ללמוד היתר דילמא למסקנא קיימא דלא מוקמינן אשה זו אחזקתה לכך נ"ל לדעת הרב וזה שכ' וכן משמע בתוס' פ' ד' אחין ר"ל שכתבו שם מעיקרא החילוק הזה ואף שדחו שם אח"כ החלוק ההוא היינו לרבה אבל לאביי ורבא דקי"ל כוותייהו יכול להיות החילוק ההוא אמת וקיים . ולענין דינא צ"ע דמה שדחק מהר"מ בדברי הרשב"א ודאי ליתא ואישתמיטתיה (וגם להרב) דברי הרשב"א בחידושיו פ"ק דחולין שכ' וז"ל והיכא דנשמט גף העוף כו' (וספק קודם שחיטה אזלינן לחומרא) עד הלינן בזהב כ"כ רבינו ז"ל עכ"ל הרשב"א וכ"כ הר"ן שם כל דברים אלו וכ' שכך פי' הרב ר' יונה ז"ל והא דקאמר הרשב"א דהך כל ספק בשחיטה פסול דה"ה לכל שאר טריפות הוא ודאי דמסתמא כל ספק דאורייתא לחומרא אלא דבמלת כל איתרבאי ספק בשחיטה דמוקמינן אחזקת איסור אפי' היכא דלא שכיח ודו"ק . וכן מוכח דעת הסמ"ק ס"ס ר"מ דף ל"ג ע"ב שכ' וכל ספק טריפה שבא לפני חכם ולא נתברר כגון כשבר העצם ויצא לחוץ או ספק סירכא או כל שאר ספיקות שלא ידע אם הם קודם שחיטה או לאחר שחיטה וכן בוקא דאטמא דשף מדוכתיה ולא ידע אי איעכול ניביה או לא בכולן פסק בה"ג לאיסור ולא אמרינן נשחטה הותרה כדאמרינן גבי בא זהב ונטל בני מעיים דהתם יש קצת רגלים לדבר שנעשה לאחר שחיטה אבל היכא דליכא רגלים לדבר כלל לא תלינן עכ"ל וכ"כ האו"ה כלל כ' דין ה' וז"ל אם מסופק אי איעכול ניביה או שנמצא לאחר שחיטה ספק בלועת הגידים וכל כה"ג כתבו בה"ג וסמ"ק שיש להחמיר בספיקתו ולא נאמר נשחטה הותרה אלא במקום שיש לתלות בהיתר הנראה לעינים כגון זהב שנטל בני מעיים לפנינו והחזירם נקובים עכ"ל או"ה אלמא דכל היכא דליכא למיתלי לא להיתר ולא לאיסור כמו בספיקא דאיעכול ניביה ובלועת הגידים וכה"ג תלינן לחומרא ולא אוכל לירד לסוף דעת מהר"מ מלובלין בתשובה שם שכ' דמדברי הסמ"ק ואו"ה משמע דלא תלינן לחומרא אלא היכא דשכיח איסורא כסברת התוס' לעיל והא ודאי ליתא אכן מדברי סה"ת וסמ"ג עשין ס"ג דף קמ"ג ע"ב ושאר פוסקים שכתבו גבי כשבר העצם ולא ידע אי מחיים או לאחר מיתה או שמוטת ירך ולא נודע אי נתעכלו ניביו דיש לאסור דל"ד לזהב דהתם יש רגלים לדבר משא"כ הכא דהספקות תלוי בחסרון חכמה וכ"כ מהרא"י בהגהת ש"ד ס"ס פ"ז מבואר דכל היכא דאיכא למתלי להיתר ולאיסור תלינן לקולא מטעם דנשחטה בחזקת היתר עומדת עד שיודע כו' וכדעת התוס' פ' ד' אחין וכדאי הם כל הנך פוסקים לסמוך עליהם בהפסד מרובה וכה"ג אבל שלא במקום הפסד מרובה יש לפסוק כהר"ר יונה והרשב"א והר"ן דלעיל דהיכא דהאיסור והיתר תרווייהו שוים תלינן לחומרא אפי' היכא דלא אתיליד ריעותא אלא לאחר. שחיטה בפרט בגם שי"ל דמ"ש הפוסקים דהאי בספק דחסרון חכמה הוא לומר מטעמא דליכא למיתלי בהיתר טפי מאיסור וכן מבואר בתשו' משאת בנימין סי' כ' דף פ"ז ע"ב וכן באו"ה שם מיהו פשט דברי הפוסקים לא משמע הכי וכן בדברי מהרא"י שם משמע להדי' דעיקר החילוק הוא משום דהוי חסרון חכמה ע"ש ודו"ק וכן אפי' היכא דאתיליד ריעות' מחיים יש לתלות לקולא בהפסד מרובה היכא דלא שכיח האיסור טפי מההיתר וכדעת מהר"מ בתשו' דהכי משמע פשט דברי התוס' פא"ע (דף מ"ג ע"א) ד"ה קסבר כו' וכן כתוב בפסקי תוס' שם וז"ל נולד ספק מחיים ועדיין היא בחזקת איסור אפ"ה נשחטה הותרה עכ"ל ומ"מ יש להחמיר בזה כדברי הרב בהג"ה וע"ל סס"א וסי' כ"ג סקי"ג והיכא דההיתר שכיח טפי תלינן אפי' מחיים לקולא כדמוכח מסוגיא דשגרונא והכי מוכח מדברי הפוסקים לקמן סי' כ"ב סקי"ד : **ד** חוץ מטחול . ואע"ג דלעיל סי' מ"ה יש מחמירין בניקב האם דכשר בניטל בפלוגתא לא קמיירי: **ה** ויש מכשירים כו' ע"ל סי' כ"ד ס"ג וכמ"ש שם: **ו** אם נתמסמס כו'. ע"ל סי' מ"ג ס"ב בהג"ה וסי' נ"ח ס"ה :

באר הגולה

הרשב"א בשם התוס' וכן פסק רבינו ירוחם : ו ל' הרמב"ם בפ"ו מה"ש וכ"כ התו' והרא"ש והר"ן אמתני' דריש פ"ג דחולין (°לעיל בסי' מ"ג) : ז טור בשם הרשב"א : ח הרמב"ם בפ"ח מה"ש ודייק זה מדמנו החסירה והנטולה בשתים כשמנו ח' טרפיות שנאמרו למשה מסיני ש"מ שאין דינם שוה (ת"ה סי' קע"ז ואו"ה כלל כ' דין ג' דהכי קיי"ל ומביאם ד"מ וע"ל סי' כ"ד ס"ק ח' ט'): ט הרשב"א בת"ה והג"א בשם ר"ת ור"פ :

פרי חדש

(סימן נ' בש"ע סעיף ב') *בין שנברא חסר כו'. וה"ה אם נברא נקוב וכמ"ש סי' מ"ג ס"ק ב'. אווזא

מטה יהונתן

למבדקיה לא סמכינן אחזקה משא"כ אם שגרונא שכיח א"צ בדיקה וכן היא דשהט הוושט נ"ל לשיטת תוס' כיון דספק הוא בשחיטה חמור טפי ולא אוקי' אחזקה ונראה שכך מפרש הט"ז ס"ס מ"א שיטת תוס' אליבא דהרמ"א אלא שהט"ז בעצמו מוסיף ואמר שם דהיכא דצריך בדיקה אם אינה יכולה לבדוק או שנאבד טריפה וע"ש רק לשון הרמ"א כאן אינו סובל פירוש זה שכ' אע"פ שהוא טריפות שיש לו בדיקה משמע לא מבעיא טריפות שא"א בבדיקה דלא אוקי אחזקה ולפ"ד הט"ז דוקא טריפות שיש לו בדיקה הוא דלא אוקי אחזקה אבל טריפות שא"ל בדיקה שפיר אוקמי אחזקה ותמה שרוצה הש"ך לומר דהתוס' כתב לרבה כן כו' תמוה דהא מד' התוס' מוכח דהאי סברא דאוקי אחזקה קאי למסקנא גם כן דאל"כ מאי

דגול מרבבה

(סימן נ' בש"ך ס"ק ג') *) וגם פשטא דש"ס משמע התם דאביי אעיקרא דדינא פליג . ועי' ביבמות דף קי"ט ע"ב סיפא חזקה לשוק והוא אוקימתא דרבא ואולי היכא דלא יצתה אמותה מליאה לא איתרע חזקת היתר לשוק מחיים :

יד אפרים

וע' בנו"ב מ"ת סי' כ"ה בנמצא מים בחלל הגוף צריך בדיקה באברים הפנימים כו' לכן יש להחמיר אף בהפ"מ ובשו"ת ב"ח סימן קנ"ז בתרנגולת שבטנה צבה כו' והועתק בלה"ק ועיין בשבו"י ח"ב סי' ס"ה שהביא דברי הב"ח וכתב וז"ל במים שנמצא בחלל הגוף בתרנגולת בשו"ת הב"ח סי' קנ"ז פסק להכשיר כשלא נראה ריעותא ויש לתלות בחולי

גליון מהרש"א

אלא וכאן . ופתיחה לפ"ם ריש סי' כ"ט ד"ה ודע ועי' בב"ש סי' קי"ז ס"ק ט"ו : (בהג"ה) **הרי הוא** כספק טריפה ואוסרין אותה . והאי דסי' ל"ט סט"ז צ"ל דסרבא כסדרן לא הוי ריעותא כלל ולא אתרע מחיים . הקדמת פ"מ להל' טריפות ד"ה ודע : (ש"ך סק"ג) **דמסתמא כל** ספק דאורייתא לחומרא . והיסוד דספק שקול בדאוריי' לא מוקמינן אחזקה מדרבנן לאותן פוסקי' וכ"פ בפ"ח וע' בהקדמה להל' טריפות לבעל פ"מ דלא קיי"ל . כן זולת באסורים שיש בו מיתה או כרת כדאיתא ברש"י חולין קל"ד קרוב לסוף ע"א ד"ה חלה וד"ה קרבן וברמב"ם בתשיעי לשמיני הל' בכורים וע' ט"ז סי' ל"ט ס"ק כ"ב :

ביאור הגר"א

[ה] כל אבר כו' . כמש"ל סי' מ' ס"ה : (ליקוט) כל כו' . במכ"ש ולא דמי לטחול דשם אמרינן (נ"ה ב') ולית הלכתא כו' אלא דוקא בסומכיה ולא אשתייר כו' . תוס' ורא"ש רפ"ג . וראבי"ה חולק עהג"א שם (ע"כ) : (ליקוט) כל אבר כו' . ממש"ש נ"ח ב' ההיא חיותא כו' אע"ג דלא תנן בהו אלא ניקב וז"ש ניטל הטחול כשר דוקא בטחול (ע"ב) : (ליקוט) כל אבר כו' . במכ"ש ואע"ג דבטחול כו' שאני שם שאין נקובתו כשאר נקובות דמפלגינן בין קולשיה לסומכיה ואם נשתייר כו' . הרא"ש . והוכיח הר"ן מדקתני ניטל הטחול ואם איתא מאי שנא טחול דנקט וכן ברפ"ד חותך כו' אלא דוקא טחול וכנ"ל . וראבי"ה חולק ע' מרדכי והג"א שם (ע"כ) : [ו] וכן אם כו' . כמ"ש נ"ח ב' : [ז] חוץ כו' . נ"ה א' : [ח] וכל כו' . שם : [ט] וכל כו' ה"ה כו' . ממ"ש כזית במקום מרה וע"כ צ"ל משום מרה הוא וא"כ ה"ה לנברא חסר ומתני' מני לה בנטולה הכבד שניטלה וכן עולא : [י] ויש כו' . עבה"ג : [יא] כל כו' . נ"ג ב' רואין כו' :

יא

באר היטב

(ג) נשחטה. כתב הש"ך דמהר"ם מלובלין בתשובותיו חולק בדין זה והביא ראיה מתוס' פ' ד' אחין. והוא יישב דברי הרמ"א ולענין הלכה פסק הש"ך וגם הט"ז בס"ס מ"א דלא אמרינן נשחטה הותרה אלא במקום שיש לתלות בהיתר הנראה לעינים כגון שבא זהב ונטל בני מעיים לפנינו והחזירן נקובים אבל היכא דליכא למיתלי לא להיתר ולא לאיסור כגון בספיקא דבלועת הגידין או איעכל ניבי' וכה"ג תלינן לחומרא ולא אמרינן נשחטה הותרה אלא דוקא שיש רגלים לדבר שנעשה לאחר שחיטה והיכא דהיתר שכיח טפי תלינן בו אפי' מחיים (ועיין פר"ח סי' כ"ט ס"ק א') וראיה משגרונא דש"ס ל"ב . וכמה פוסקים ס"ל דבהפסד מרובה יש להקל כל היכא דאיכא למיתלי להיתר ולאיסור מטעם נשחטה הותרה אם לא בספק מחמת חסרון חכמה וע"ל ס"ס נ"ה : (7) ניקב . כ' הש"ך ואע"ג דלעיל סי' מ"ה יש מחמירין בניקב האם וכשר בניטל. בפלוגתא לא קמיירי : (ה) לנברא. (ה"ה) אם נברא נקוב . אווזא שהיה העור שלם על פני כולה מבחוץ והיה נראה גומא עמוקה ברוחב ב' אצבעות באמצע הבטן על פני ארכה והיה ניכר שהיה שם חסרון בפנים תחת העור והפשיטו העור ונמצא שאותו עצם האמצעי הבולט באמצע כמו קרש דק שהבשר משני צדדיו היה נסדק ונחלק על פני כל ארכו ובאמצעו ממש . ובאותו הפסק שהיה בפנים היה נראה מבחוץ הלב והכבד כאשר הם שוכבים בחלל הגוף והיה נראה שנעשה כך מתולדתו בס' צ"ל סימן ע"ו צידד להכשיר אך מפני שהוא דבר חדש שלא נראה כמוהו בעיני המון הטריפה ע"ש . ועיין בפר"ח ס"ק ב' מה שהשיג עליו . עיין לקמן סימן כ"ד בש"ך ס"ק ע' : (ו) נתמסמס . ע"ל סימן מ"ג ס"ב בהג"ה וסי' מ"ח ס"ה :

פתחי תשובה

מ"ש בזה באורך] : (ב) [*לנברא חסר . עי' בה"ע מ"ש אווזא שהיה העור שלם כו' עד אך מפני שהוא דבר חדש שלא נראה כמוהו בעיני המון הטריפה . ועיין בתשובת שבות יעקב ח"ג סימן ס"ב שגם לפניו בא שאלה כדומה לזה והכשיר ג"כ וכתב דהצ"ל הטריף לפי שהיה מלתא חדתא וקטן היו מהנדזין בדבר אבל לדינא נ"ל שהיא כשירה ואם ימצא עוד כזה ויבא לידי אכשירנו וכ"ש בנידון זה שנראה (יותר) שנחסר הקרם מתחלת הבריאה ובפרט שאמר לי בעל האווז שבכל האווזות לא היה בזמן כזאת ואילו היתה טרפה היתה מתגוונה ע"ש] : (ג) מכשירין בזה . עיין בתשובת נו"ב חלק יו"ד סימן ה' באמצע

(שם) אפ"ה נשחטה הותרה עכ"ל . בת' אמונת שמואל סי' י"ג כ' ג"כ לפסוק כמהרש"ל וכ' והיכא דאיכא ספיקות טובא גם הרמ"א מודה להתיר : (באר היטב סק"ב) **וכן** אפילו היכא דאתיליד . ע' לעיל סמ"ח ס"ח ולקמן סנ"א א' . וסי' נ"ב סק"י . וסי' נ"ז סי"ב : (סעיף ב' ש"ע) **בין** שנברא חסר . ואצ"ל בנקב דגם בנברא כך טריפה אלא היכא דניקב כשר אלמא דאין החיות תלוי באבר זה כ"כ פ' הרמב"ם

יד אברהם

בדקוהו או שא"י לבדוק הרי הוא כספק טריפה ואוסרין אותה . וכתב בשו"ת טור האבן סימן מ"ח דאף בג"ה לא החמיר רק אם כבר נשחטה ונאבד האבר שא"א לבדוק אבל כשעדיין לא נשחטה מודה דאזלינן לקולא ומש"ה מתיר לשחוט ביו"ט עוף שנולד בו ריעותא . ומש"ה מתיר החלב מבהמה שנלועת ולא נודע אם איעכול ניביה . ובפרט בטריפות זה שבודאי לא נולדה עמו ויש לה חזקה דגופה גם התב"ש מיקל . ועוד ה"ר דאין מחזקינן מאיסור לאיסור בספק דמליאות מיבמות (דף קי"ט) דל"מ חזקה דאשת איש לחזקה דאיסור יבמה לשוק . וע"כ רק גבי זריקת גט מחמירין מטעם שכתבו התוספות בכתובות (דף כ"ב) שיש גט לפנינו משא"כ בס' שקול דטריפות אף שנולד ריעותא מחיים שהיתה בחזקת-שאינה זבוחה הוי איסור אחר . וכ"ש דיש רוב כשרות ואין רוב אחר נגדו להוציאה ממנו . ואף בס' אם ניקב הושט דמ"ג נשחטה לפנינו . רק בס' שהם או דרס מחזקינן מחיים שהוא מחד איסור שא"ז וגם יש בו מאי' אבר מ"ה בבני מעיי' כשלא נשחטה כראוי דכמאן דמנחי בדיקולא הוו משנשחטה סימן א' ולא שרו אח"כ נשחטה שחיטה המתרת לישראל . ובסי' י"ז הסכים לדעת הצ"ל גבי מחט הנמצאת דתלינן דעתה נפלה וה"ס בנמצא שבור אם לא ניכר שנעשה מחיים אוקמי' אחזקה קמייתא והשתא הוא דאתרע ודלא כהת"ש : ועיין בס' לבושי שרד שכ' בפשיטות לאסור בנאבדה הבוקא בלא בדיקה וראיתו מדכתב המרדכי לאסור בלא נבדקה . ואין ראיה דהמרדכי לשיטתו דס"ל כהפוסקים שמביא הש"ך דלא אמרינן נשחטה הותרה היכא דליכא למיתלי להיתר וכמ"ש בתב"ש סי' כ"ט . אבל למאי דמסיק הש"ך להתיר בהפס"מ ה"נ שרי : (סעיף ב') **וכל** שאמרנו בו אם נברא חסר טריפה כ"ש אם ניטל ביד . וכל שאמרנו בו אם ניטל טריפה ה"ה לנברא חסר ויש מכשירין . הוא הרמב"ם . ונלענ"ד דאיירי בטריפות שמחמת עצמן נטרפה כגון ניטלה הכבד או גלודה דהוי בכלל [illegible] (דף מ"ג) ומביאו הש"ך סימן כ"ט . אבל בטריפה שאינה מחמת עצמן כגון ניטל לחי העליון טריפה לרמב"ם

הגה ואכן שאין אנו בקיאין (ד) כל (ז) (ד) שנשתנה מראית הבשר לריעותא הוי כניקב שם (הגהות מיימוני ומרדכי):

נא דין מחט או קוץ שנמצא בבהמה.

ובו ד' סעיפים:

א א קוץ או מחט (א) שניקב לחלל הבהמה או העוף (ב) חיישינן שמא ניקב אחד מהמקומות שנקובתן במשהו וטריפה (ג) ג ולפיכך כל האברים ששנינו בהם שאם ניקב מצד אחד כשר כלב ועובי בית הכוסות וקורקבן אם הנקב מצד חוץ דוקא כשניקב מחמת חולי אבל אם הוא מחמת מחט או קוץ (א) טריפה:

הגה (א) ואם הוא ספק אם נעשה ע"י חולי או קוץ ומחט כשר (ב"י בשם אהל מועד) **א** ועיין לעיל סי' מ"ט **ב** וכ"ש שיש להכשיר כהאי גוונא (ב) בניקב (ב) העור והבשר עד החלל: **ג** ג *) ומיהו אם ניקב בקוץ לפנינו ונשחטה הבהמה (ג) ונמצא הקוץ תחוב לפנינו מדופן הבהמה לאחד האברים נראים הדברים שלא ניקב במקום אחר לפיכך אם

שפתי כהן

נא א וע"ל סי' מ"ט. סעיף ד' ובמ"ש שם בס"ק ה': **ב** וכ"ש שיש להכשיר כו'. וכתב מהרש"ל פא"ט סי' ע"ז דמ"מ צריך בדיקה נגד הנקב והב"ח השיג עליו מהא דמכשירים בספק אם נעשה ע"י מחט ואין זה השגה דגבי דכשר מ"מ בדיקה בעי כיון דאיכא ריעותא לפנינו וע"ל סי' ק"י ס"ק ס"ה: **ג** ומיהו אם ניקב בקוץ לפנינו כו'. דעת הרב בד"מ דאפילו לא ראינו תחלה להיכן ניקב אלא כל שראינו שנכנס המחט מבחוץ נגד הלב והתחובה עתה בלב תלינן דלא ניקב רק נגדו ולא במקו' אחר וכשרה להרשב"א כמשמעות לשון הטור שהוא כלשון המחבר ודלא כב"י שכתב להרשב"א בעינן דראינו תחלה דנתחב בלב וכיוצא בו ונשחטה ונמצא התחוב בלב מיהו המרדכי בשם ראבי"ה כתב דאם תקוע מקצתה בדופן ויש היכר בדופן שבאה מבחוץ נמי כשרה ובזה הרשב"א והטור חולקים וס"ל דבעינן דוקא ניקב לפנינו עכ"ד בקוצר והב"ח כתב דהרשב"א והטור נמי מודים להמרדכי בשם ראבי"ה דע"כ נכנסה מיד מדופן ללב ונתקיימה כך דאל"כ תמה על עצמך מי מכוונה לחזור וליכנס בדופן למקום שנכנס בו מתחלה מבחוץ לחלל הגוף עכ"ד וכן דעת מהרש"ל פא"ט סי' ע"ז וכן עיקר דהא בש"ד סי' ל"ד מיקל אפילו בדאיכא ריעותא בדופן לחוד או שהיה התחובה בדופן עדיין וכ"כ מהרי"ל בסוף דיני איסור חלב כבילה וכ"כ מהרא"י בשעריו וכ"פ באו"ה כלל כ"א דין י"ט ומבואר במרדכי שם דאין חילוק בין קופה לבר לקופה לגו ובין קטינתא לאלימתא

טורי זהב

(ד) כל שנשתנה כו'. כ' רש"ל דוקא נשתנה בשר ממראיהו אבל כשאין רואין שינוי בבשר אין לחוש אפי' נקרע הבשר לומר שמא נתמסמס והוה כניטל אלא לא מחזקינן ריעותא עכ"ל:

נא (א) ואם הוא ספק כו'. ספק זה כתב הש"ע בסי' מ"ט ס"ד ושם כתבתי שיש לתמוה תמיה מקיימת על דבר זה וכתבתי הנלע"ד שאין להקל בזה כלל: (ב) העור והבשר עד החלל. פי' אם נעשה ע"י חולי פשיטא שאין לחוש שניקב טפי ממה שאנו רואין שהלך החולי כדאיתא בכמה דוכתי ואי בניקב על ידי קוץ ודאי אסור שחוששין שמא ניקב אחד מהאברים הפנימים אלא כאן מיירי שספק הוא ממה נעשה אזלינן לקולא ולפי מ"ש בסי' מ"ט סעיף ד' *יש להחמיר גם בזה ורש"ל כתב וז"ל ואע"ג דאמרינן ניקב הקוץ עד החלל אין לו בדיקה כלל היינו היכא דיש קוצא או מחט תחוב אבל אם לא אשכחן מידי נראה דאפי' בדיקה לא צריך אלא נגד הנקב ממש ולא ידענא מה מועיל נגד הנקב והיאך אפשר לשער זה איזהו נקרא נגד הנקב ובהדיא כתב או"ה כלל כ"א בשם הרא"ש דאם ניקב הדופן לחלל טרפה ופשוט דע"י קוץ מיירי וגם מו"ח ז"ל חולק על רש"ל וכתב בשם רשב"א בתשובה סי' רע"ז דבכה"ג טרפה כיון שניכר שבא מחמת מחט אפילו אינו תחוב בו וראיתי בהג"ה דאו"ה וז"ל בתשובת מהרי"י מולין אם נמצא נקב בעוף אפילו סמוך לריאה כשרה ומ"מ כשם שנמצא בו נקב בחזה נגד הלב מפולש ולא נגע בשום מקום כלל אסור וע"ש בתשובת רשב"א סי' רע"ז עכ"ל ולא נראה לע"ד כלל להקל במקום שנראה שאפשר שבא ע"י קוץ מידי דהוה אההיא דמסמס קועיה דמה בסי' ל"ג ס"ח: (ג) ונמצא הקוץ תחוב לפנינו. זה דעת רש"י והב"י פי' שראינו שלא נתחבה אלא בלב וכשנשחטה נמצא ג"כ בלב כו' ויליף לה מלשון הרשב"א שכתב וז"ל כגון שניקב הקוץ לפנינו בדופני הבהמה ונתחב בלב ובד"מ חלק ע"ז דא"כ פשיטא דכשר דפשיטא שאין לחוש שמא יצאה מן הלב ונקבה במקום אחר וחזרה למקום הראשון אלא אין צריכין שראינו תחלה להיכן ניקב אלא כל שראינו שנכנסה המחט מבחוץ נגד הלב ותחובה בלב תלינן דלא נקב רק נגדה ולא במקום אחר וכשרה כמשמעות ל' הטור ומה שמצריך שתנקוב לפנינו ולא די בתקועה עדיין בדופן דהרשב"א סובר דיש לחוש שמא ניקבה במקום אחר ואח"כ נתקעה לדופן ולכן בעי שתנקוב לפנינו עכ"ל וכתב עוד ב"י דהרשב"א חולק על מה שכתב המרדכי בשם ראבי"ה דמחט הנמצאת תקועה בלב אם יש היכר מבחוץ בדופן הצלעות בידוע שבא המחט מבחוץ לצד פנים יש לחוש ולעיין אם תקוע מקצתו עדיין לדופן ולא עבר לחלל הלב בנקב מפולש אפילו קופה לבר כשרה ואפילו במחט קלישתא כו' עכ"ל וכתב רש"ל שנ"ל לפסוק כהראבי"ה וגם הרשב"א מודה לו ולא

באר הגולה

א מימרא דרב נחמן חולין דף נ"ג: ב ל' הרשב"א בתשוב': ג טור בשם הרשב"א:

נקודות הכסף

(סימן נ"א בט"ז ס"ק ב') *אזיל לשיטתו וכבר כתבתי בסמוך דליתא עוד הקשה שם על רש"ל ועי' בש"ך ס"ק ג' דלא קשה מידי דדעת מהרש"ל דלהחמיר צריך בדיקה ומיירי

פרי חדש

שהיה העור שלם מבחוץ על פני כולה והיה נראה גומא עמוקה ברוחב שתי אצבעות באמצע הבטן על פני ארכה והיה ניכר שיש שם חסרון מבפנים תחת העור והפשיטו העור ונמצא שאותו צלם האמצעי הבולט באמצע הבטן כמו קרום דק שהבשר משני צדדיו היה נסדק ונחלק על פני כל ארכו באמצעו ממש ובאותו הפסק שהיה ביניהם היה נראה מבחוץ הלב והכבד כאשר הם שוכבים בחלל הגוף והיה נרא' שנעשה כך מתולדתו בספר צמח צדק סי' ע"ו העלה להכשיר ונראה מתוך דבריו שם שאף אם העור היה נקוב מבחוץ הוה ליה כספק ניקב ע"י חולי או ע"י קוץ דתלינן להקל וכדלעיל בסי' מ"ט ואין זה מחוור דכל שנקוב מבחוץ סתמא דמלתא נעשה ע"י קוץ ולא ע"י חולי וכדמוכח מתשו' הרשב"א סי' רע"ז ולפיכך יש להטריף אבל כשהעור מבחוץ הוא שלם איכא למתלי שנעשה ע"י חולי או תולדה א"כ ה"ל ס"ס ספק ע"י חולי או ע"י קוץ ואת"ל ע"י קוץ שמא לא ניקב אחד מאברים הפנימים ולפיכך יש להכשיר בזה ועי' במה שכתבתי בסי' מ"ב ס"ק ג' ובסי' מ"ח ס"ק ו':

(סימן נ"א בש"ע סעיף א') *ומיהו אם ניקב בקוץ לפנינו כו'. ובה"ג מכשיר על ידי בדיקה וכתב הכ"ם

מטה יהונתן

מק' פו' מר"ס דאמר נשחטה טהורה כו' דלמא רב הונא כאביי ס"ל וכי גברא אגברא קרמית גם בתוס' פרק א"ט דף מ"ג משמע להדיא דהא דמקשה התם דנימא דאוקמי אחזקה דמעיקרא היינו משום דסברי הכי לכך נראה לאדמ"ו דהנה י"ל בתוס' יבמות שם דמתרצים בהא דדרוסה שכיח הא"כ ק' דהו"ל לרב הונא למינקט פ' טריפות שנולד אתיים ולא שכיח כמו מנא גים כראם וא"י אם המות איקפו דג"כ אמרינן דנשחטה הותרה וגם מש"כ וכן הא דקאמרינן ישב לו קוץ בוושט כו' תמוה דאמאי לא הזכירו תוס' זה בקושייתם ובתירוצם למה נקטו מאי דלא הקשו מיניה מעיקרא ויש לתרץ דהנה תוס' עם רבינו שמשון מחולקי' בגבינה שנעשו ואח"כ נמצאו בהמה טריפה דהתוס' ס"ל דהגבינות אסורות ולא אמרינן אוקי אחזקה והשתא דנטרפו משום דהוי חזקה שאינה מבוררת דהא איכא למימר השתא הוא דנטרפה ור"ש סבירא ליה דגבינות מותרים דאמרי' שעה א' קודם שחיטה נטרפו דאוקי אחזקה והוי חזקה מבוררת מחמת הרוב ועיין תוס' חולין י"א ד"ה אתיא מפרה אדומה כו' ופלוגתייהו בהא דתוס' ס"ל כיון דהשתא איכא ריעותא א"כ בהמה לא מן הרוב הוא א"כ איתרע לה רובא גם למפרע ולא הוי חזקה מחמת רוב ור"ש ס"ל השתא דאיתרעי ליה רובא אבל למפרע ליכא ריעותא ואמרינן מסתמא היה מן הרוב א"כ לשיטת תוס' קשה הא דאר"ה נשחטה הותרה ותלינן בזאב משום דאוקי אחזקה הא הוי חזקה שאינה מבוררת וצ"ל כיון דאיכא למתלי בזאב א"כ ליכא כאן ריעותא כלל ולא אתרע ליה רובא והוי חזקה מחמת הרוב ואין להקשות א"כ מה"ג אמאי נקיט ר"ה מטעם חזקה שהוא מחמת רוב הל"ל מטעם רוב י"ל משום דבא לאשמועינן היכא שנולד ספיקא שיש בו רוב לאיסורא נגד הרוב דהתירא קמ"ל ר"ה דאפ"ה כשרה מטעם חזקה אם כן לפום ריהטא לא מקשי התוס' מידי אמאי לא אמר ר"ה גם ספק דרוסה וכן הא דמקשים בחולין לאוקמי ספק דרוסה אחזקתו מחיים הא ליכא כאן חזקה מבוררת וצ"ל דס"ל בשלמא שאר טריפות איכא ריעותא ולא הוי חזקה מחמת רוב רק לענין דרוסה זה ודאי לא היה בשעה שנולד דהא כ"ז שלא ראה ארי שנכנס אף שהאדים הבשר כנגד הבני מעיים אפ"ה כשרה א"כ הוי שפיר חזקה מבוררת מתחלה ומקשי תוספות שפיר אספק דרוסה לפ"ז שפיר קשה להו אמאי לא נקיט ר"ה שאר ס' טריפות שנולד ספק מחיים דהא לענין שאר טריפות ליכא כאן חזקה מבוררת. רק זה ק' להו אמאי לא נקט ספק דרוסה דהוי חזקה מבוררת ותירץ דדרוסה שכיח והא דכתבו וכן הא דישב לו קוץ כו' לא דתוס' רוצה לתרץ הא דלא נקיט ר"ה במילתיה הא דישב הקוץ דעל זה לא יקשה להו מתחלה מידי דשאני התם דלא היה בחזקת מבוררת רק דזה קשה להו דלפי מאי דרוצים לתרץ דדרוסה שכיח א"כ מאי מקשה הגמרא ריש פרק א"ט ומ"ש מספק דרוסה הא דרוסה שכיח ועל זה כתבו

פתחי תשובה

התשובה שנסתפק לדעת הרמב"ם (שהוא היש מכשירין הנ"ל) מה בשבורין דהיינו אבר שטריפתו בכלל שבורה אם נבראת כך אם הוא טריפה ע"ש באורך: (ד) שנשתנה מראית. בב"י בשם המרדכי מסיים והכל לפי הענין. וכתב בתשובת נודע ביהודה חלק יו"ד סימן י"ג דר"ל שצריך שיהיה ג"כ לקותא בבשר אבל בשינוי מראה לחוד לא מטרפינן אמנם אם היה ליקוי בבשר אף שלא שלט מעבר לעבר רק המראה לחוד שלם מעל"ע טריפה וכן נראה לו להורות. גם נ"ל בכ"מ שימצא שינוי מראה צריך לבדוק ולעיין אם אין לקותא בבשר. וע"ש עוד הבאתיו לעיל סימן מ"ג ס"ק ט':

נא (א) שניקב לחלל. עיין בתשובת חינוך בית יהודה סימן ל"ה בבהמה שלא נראה שום ריעותא מבחוץ ולאחר שנפשט העור נמצא נקב בבשר שבין צלע לצלע נגד הריאה ודנו בה שע"י נגיחת בהמה אחרת או בעץ הוכתה בכח עד שנדחק העור והבשר לפנים עד שנקרע הבשר ועכ"ז לא נעשה רושם בעור ולא ניקב והכשיר מאחר שהיתה בהמת ישראל ע"ש:

(ב) חיישינן שמא ניקב. עיין בתשובת שבות יעקב ח"ב סי' ק"ט שהכשיר קוץ שנמצא בחלל הגוף ונמלח בשר ממנו עם בשר הרבה והיה בדבר זה הפסד גדול ונוגע סעודת מצוה והכשיר אף הבשר שכבר נתבשל מטעם ס"ס שמא לא ניקב אחד מאברים הפנימים ואם ת"ל ניקב שמא קיי"ל כראבי"ה שאין מליחה אוסרת רק כדי קליפה והכשיר אף בלא קליפה כיון שכבר נתבשל ואי אפשר לקלפו ע"ש ועיין בתשובת נודע ביהודה חלק יו"ד סימן ך' באמצע התשובה שהרבה לחלוק עליו וכתב דהאי ספק שמא קיי"ל כראבי"ה לא מיחשב לספק כלל כיון שהרבה פוסקים חולקים עליו. וגם מ"ש השבות יעקב דכשר אף בלא קליפה כיון שכבר נתבשל ליתא ע"ש באורך [ועיין בתשובת חתם סופר סימן נ"ג שהאריך לקיים דברי שבות יעקב הנ"ל משום שדעת ראבי"ה לאו דעת יחידאה היא רק כן דעת רוב ראשונים ודעתם עיקר בש"ס ע"כ פשוט שנוכל לסמוך עליהם בהפסד מרובה ובעת הדחק עם צירוף ספק אחר או קולות אחרות וכעובדא דשבות יעקב בלי פקפוק ע"ש ועיין מה שאכתוב לקמן סימן ק"ה ס"ע בד"ה באיסור שמן] ועיין מה שאכתוב בשמו לקמן סימן נ"ה ס"ק ז': (ג) ולפיכך כל האברים. עיין בזה

באר היטב

(ז) שנשתנה. כתב מהרש"ל דוקא נשתנה הבשר ממראיתו אבל כשאין רואין שינוי בבשר אין לחוש אפי' נקרע הבשר לומר שמא נתמסמס והוי כניטל דלא מחזקינן ריעותא עכ"ל:

נא (א) טריפה. כ' הט"ז סי' נ"א ולא אמרינן דהוי ס"ס שמא לא בא לאברים הפנימיים ואת"ל בא שמא לא ניקב דכאן גרע טפי שהרי ע"כ עשתה נקב ויש לחוש שמא ניקבה אחד מאברים הפנימיים: (ב) בניקב. כ' מהרש"ל מיהו בדיקה בעי נגד הנקב. ובסימן מ"ט ס"ד חולק הט"ז על הגה"ה זו ופסק אם הוא ספק אם ניקב מחמת קוץ או חולי הולכין להחמיר

עיין

חדושי בית מאיר

(סימן נ"א סעיף א' בהג"ה) וכ"ש שיש להכשיר כה"ג בניקב וכו'. נ"ב עי' ט"ז וד"מ נרא' מהשגתו על האו"ה כדכתב הט"ז שכל שידוע שנעשה ע"י חולי אין לחוש שניקב טפי ממה שראינו שהלך החולי וכן פסק הט"ז בסי' נ"ג ס"ק י"ח ודחק לפרש לשון התוספות שכתבו והחיצון אין ניכר שום חולי. אבל עי' ס"ס נ"ג לענ"ד לא משמע הכי ומכ"ש למ"ש הש"ך שם בשם הת"ח אף נ"ע וא"כ אף לשון תוס' בפשוט שאם ניכר בחיצון שום חולי יש לחוש שמא שלט ליינקב המקצת שלא נראה בו החולי ונקב משהו בעור החיצון לא מינכר:

יד אפרים

כדרך כל הנפוחים שיש להם מים בין עור לבשר והרוצה להחמיר יחמיר לעצמו ולא לאחרים ועי' בספרי ב"א סי' ל"ט ועי' בפר"ח לענין בהמה כה"ג מסיק שאין להתיר רק בהפ"מ מלבד ששמעתי מחכמי הרופאים שיש סכנה מאוכלין כזה שיש לחוש שיבא ג"כ לידי חולי שקורין (וואסיר זוכט) וכה"ג שמעתי מן התרנגולים שרגליהם נפוחים אפילו בעצם התחתון שיש לחוש שיבא לידי חולי פודגרא כ"ל והאוכלים באים לידי חולי זה והדבר מצוי בתרנגולים לכן שומר נפשו ירחק מהם:

(סימן נ"א בש"ע סעיף א') מחמת מחט או קוץ טריפה. עבה"ט. וכתב בשב יעקב סי' כ"ה באווזא שנמצא בה שני עגולים של עופרת שקורין (שרויט) לפנים מעצם החזה בחלל הגוף להטריף שמא בשעה שהיה מורה בכלי משחית אותה אווזא בכח כשם שניקב בעצם יש לחוש גם באברים הפנימים אך אם היה שרוטים גדולים כמו קטניות והיה הפ"מ יש להקל ע"י בדיקה של כל האברים שנקיבתן במשהו ולא חיישי' שנתרפאו ע"ש. ועי' בנו"ב מ"ת סי' כ"ה שהבאתי שכתב על הבדיקה כזו שקשה הוא ויש להחמיר אף בהפ"מ ועי' סי' מ"ח מ"ש משו"ת פ"י סי' י"ב בנקב עגול שנמצא בין הצלעות והגידו שהוא מנגיחת קרן והכשיר ועי' בשו"ת בית יעקב סי' י"ג שהביא בלה"ק דמצריך בדיקת אברים הפנימים ע"ש ובשו"ת צ"צ סי' ע' שכתב להתיר מחמת ס"ס שמא ע"י חולי ושמא לא ניקב באברים הפנימים ועי' בשו"ת פרי תבואה סי' יו"ד כתב בידוע ששור נגח הבהמה בקרנו נגד הבני מעיים ונראה במקום הנגיחה בליטה מהעור שנתפח ובולט כעין תפוח גדול ודעתו להחמיר כיון שע"י הנגיחה יצא הבליטה הגדולה ואם אין מכה בבשר תפיחה זו מנין ולכן כתב להחמיר דצריך בדיקה באברים הפנימים וחיישינן להפוסקים דשמא נתרפא ע"ש ודבריו לא נהירין דאטו דע"י חוזק הנגיחה בשרה יכאב עליו וגורם לתפיחה באותו מקום וכי בשביל זה נחזיק ריעותא באברים הפנימים ואטו נקב דהא חזינן דהנגיחה גרם דהנקב אתי והרי זה כנמצא מחט בחלל הגוף מא"כ בזה דאין

יד אברהם

להרמב"ם כמ"ש סימן ל"ג ס"ב מטעם קרירת הריאה. וא"כ אין לחלק בזה בין ניטל ביד או נברא חסר דאם נבראת בלתי חסר ה"ל חסירת הריאה דתנן במתניתין דא"ט או שחסרה כנ"ל ברור. ובזה מסולק השגת הרשב"א בתה"א (דף מ"ג) על הרמב"ם. ועמ"ש בס"ד סימן מ"א. ומ"ש התב"ש על הרמב"ם בס"ס כ"ע מגמ' דנדה (דף כ"ד) והנית בנ"ע גם הרב בכרו"פ הרגיש בזה ויישבו ע"ש. אכן מ"ש שיש ראי' להרמב"ם מהגמ' הנ"ל אדמ"א שיש לחלק בין אדם לבהמה כמ"ש בחידושי לנדה ובחבורי להרמב"ם הל' איסורי ביאה. ועפ"ז יש לדחות ג"כ מ"ש ראיה מדברי התוס' דפא"ט (דף נ"ז) דס"ל כהרמב"ם:

(סימן נ"א סעיף א' בהג"ה) ואם היא ספק אם נעשה ע"י חולי או קוץ ומחט כשר. מ"ש הכרו"פ דשני הספיקות הוא רק ספק א' אם נעשה נקב באברים הפנימים ומה לי אם היה מחט בקרב הבהמה או לא דמה לי אם אני אומר ספק שלא היה מחט ולא נקבו איברי' או שהיה מחט ולא נקבה ואין כאן רק חד ספק אם נקבו או לא יהיה מאיזה טעם אם מהעדר המחט או שלא ניקבה עכ"ד. וז"א דודאי הוי ס"ס ככה"ג דהוי כס' ביאה וס' מגע שכתבו התוס' בפסחים (דף יו"ד):

גליון מהרש"א

בבנברא חסר כשר ת' צ"צ סע"א ועי' ט"ז סי' מ"ג לעיל ובגליון שם: (סעיף ג' בהג"ה) כל שנשתנה מראית הבשר והבשר לקוי מחמת השינוי ט"ז סמ"ג סק"ה:

(סימן נ"א) דין מחט או קוץ שנמצא בבהמה. עי' ט"ז סל"א סק"ד: (סעיף א' ש"ע) קוץ או מחט. ועצם שנמצא ויש לתלות שמצלעות הוא כשר. משבצות סוף סי' ל"ט סוף ס"ק כ"ג ועי' ט"ז סי' נ"ג סק"ב וסוף סי' ל"ט סוף ס"ק כ"ג. בעוף שיש לו זפק הוי ספק טריפה ועי' גליון סי' מ"ט ס"ד סוף

סעיף

פגע בלב ויוצא בו ולא ניקב לבי' חללו (ג) (ד) כשרה:

ב [א] ד הא דמטרפינן [דוקא] בקוץ או מחט שהם דקים (וה"ה לבדוק אחר נקב משהו) אבל (ה) בקנה ויוצא בו כשר ע"י (ו) בדיקת האברים שנקובתן במשהו:

ג [ב] ה אם הקוץ או המחט לא ניקבו לחלל אפילו כולו טמון בבשר כגון (ד) (ז) בירך שהיא עבה כשרה (ד) ד [ג] ו אפילו צד העבה של מחט כלפי פנים:

ד ז הלעיטה דבר שנוקב בני מעיה כגון ה קורט של (ה) חלתית (פי' הערוך אס"ה פיטיד"א בלע"ז ובלשון ישמעאל חלתית) וביוצא בו טריפה [ד] ואם הוא דבר שספק אם נוקב טריפה מספק:

טורי זהב

הצריך ניקב בפנינו אלא כדי שנדע בבירור שבא מבחוץ ולא מבפנים: (ד) אפילו צד העבה של מחט כלפי פנים. הטעם בטור בשם הרא"ש לפי שדרך הבהמה להתחכך בכתלים ודחק ונכנס כל עובי הירך וכתב מו"ח ז"ל דהטור כתב כאן דין זה בבהמה דוקא לפי שדרכה בחיכוך אבל בעוף טרפה אפילו נמצא בירך שלו כשהצד העב כלפי פנים *ולפענ"ד מדכתב הרא"ש בזה שלא מצינו בגמרא לאיסו' בבשר אפילו בקופה לגאו אלא בכבד דוקא כו' ממילא גם אם נתחבה בבשר ירך עוף ג"כ אין לאסור דהא מצינו גם בעוף שלפעמים נכנס כהולך במקום צר לסבה שרוצים לתפסו או שאר סבות ואפשר שע"י כן נכנס הקוץ או המחט לבשרו מבחוץ אפי' הקופה לגאו וגם רש"ל הביא דין זה בשם הרא"ש ולא הזכיר בהמה שם כלל אלא ודאי שאין חילוק בזה: כתב מו"ח ז"ל מעשה היה כמה פעמים שנמצא באווזות בשומן הסמוך למעיים נוצות ארוכות הרבה והכשרתי אותם דאין לנו להוסיף על הטרפות והדעת מכרעת מתוך שנתרבה שומנם לא היה כח בטבע האווזא להוציא גידול הנוצות לחוץ וגדלו בפנים וכן הכשיר מהר"ר אלעזר אשכנזי ואע"פ שמהר"ר יוסף כ"ץ נטה לאיסור לסוף נתחרט ולא אמר איסור ולא היתר וכך הדבר פשוט דלא חיישינן שמא ניקב ע"י קוץ מבחוץ וע"י כך נכנסו הנוצות לתוכן דלאחזוקי איסורא לא מחזקינן כו' שוב שמעתי מהרבה בני אשכנז שדבר זה שכיח טובא במדינת אשכנז ואין פוצה פה לאוסרן עד כאן לשונו:

שפתי כהן

לאלימתא: ד אפילו צד העבה של מחט כלפי פנים. ולא אמרינן ואלו דרך הדקין באתה ודרך חודה נכנס' בירך שאלו מן החוץ באתה היאך נקבה בקופה כל עובי הירך ועברה עד סמוך לחלל הגוף לפי שדרך הבהמה להתחכך בכתלים ואפי' נכנסה דרך קופה דוחק ועובר בעומק הירך. הרא"ש והטור ודקדק הב"ח דדוקא בבהמה אמרינן הכי אבל בעוף שאין דרכו להתחכך טרפה: ה קורט של חלתית. עיין בתשובת מבי"ט ח"א סי' קל"ד דף פ"א ע"ב וח"ב סי' קל"ו דף ע"א ע"ג על בהמו' שנמצא בבני מעיים בהרות אדומות מצד שאוכלות עשב שקורין בערבי כל"ך כו' דיש להכשיר בבהמות ישראל דלא דמי לחלתית עיין שם באריכות:

באר הגולה

ד הרא"ש שם על פי' רש"י אהא דרב נחמן: ה הרא"ש אההיא מחטא דאישתכח בחיתוכ' דכבדא שם דף מ"ח: ו מפני שדרך הבהמה להתחכך בכתלי' נקב בצד העבה ודחק ונכנס: ז מימרא דשמואל שם דף נ"ח וכדמוקי לה שם בגמ':

נקודות הכסף

בספק נעשה ע"י קוץ או ע"י חולי: (ט"ז ס"ק ד') *לא ידענא איך מלאו לבו לחלוק על הב"ח להקל בלי ראיה וגם

פרי חדש

בפשיטות דאף בה"ג לא קאמר אלא בנודע שהקוץ ניקב לחלל סמוך לשחיטה דלא עלה עליו קרום אבל היכא דלא נודע ושמא כבר ניקב ועלה קרום על המכה ואינו ניכר אף בה"ג מודה דאין לו היתר בבדיקה והכי משמע מדברי הרמב"ם בפ' י"א מה"ש עכ"ל ואין זה נכון דלא מחזקינן שהעלה קרום בכדי וגם אין מדברי הרמב"ם שום משמעות לזה ע"ש ותדע שהרי מחט שנמצא' בריאה אמרינן דסמפונא נקט ואתאי אע"פ שאין דרך הקנה לבלוע ורוב הנכנסים דרך ושט נכנסים כיון דלא חזינן ריא' דאנקיב' תלינן בסמפונא ואם

מטה יהונתן

דמ"מ פריך שפיר דגם ישב לו קוץ בוושט שכיח ליִנקב ועפ"ז כ' הרמ"א כאן הגה"ה דכל שנולד ספק מחיים ליכא לאוקמי אחזקה דהוי חזקה שאינה מבוררת לפי זה נדקדק דברי הד"מ שכתב וכן משמע בתוס' פרק ד' אחין משום דקשי' ליה מאי דמתרצי' תוס' בהא דדרוסה שליה מ"מ קשה אמאי לא נקיט שאר ספק טריפות שנולד מחיים מה דלא שכיח ונ"ל דהוי חזקה שאינה מבוררת וכמו שכתבתי ודו"ק אך קשה דודאי תוס' ס"ל כך משום דלשיטתם אזלו דס"ל דכל שאר ספק טריפות הוי חזקה שאינה מבוררת אבל לפמ"ש הרמ"א לקמן סי' פ"א ס"ב בנולד פי המכה אין לאסור החלב שנחלב ממנה קודם ג' ימים וא"כ ע"כ דס"ל כשיטת ר"ש דהוי חזקה אכתי רוב וע"ש בש"ך סק"ד וא"כ דברי רמ"א סותרים זא"ז וי"ל דנידון זה דגבינה גם לשיטת החולקים על ר"ש מותר דכל טעמא דהתוס' הוא דהיכא דאיכא ריעות' איתרע לה חזקה והכא כיון דהספק תלוי בזמן אמרינן השתא דאיתרע ועל קודם לכן ליכא ריעותא כלל משא"כ הכא במים במות והספק הוא אם מות מקיפו והוי לן לאוקמי אחזקה דהיה המות מקיפו אמרינן שפיר כיון דאיכא ריעותא איתרע ליה חזקה כיון דהשתא עכ"פ איכא ריעותא א"כ כיון דהכא הרשב"א והתוס' אוסרין אע"ג דלא אבין מטעם הדא לא רצה הרמ"א להקל נגדם ועי"ל דהנה קשה לשיטת התוספות דאוקמי אחזקה דמעיקרא קשה הא דמשני שגרונא שכיח וכמו שהביא הרשב"א ראייתו וע"כ נ"ל אחד משני טעמים או משום דהוי חזקה שאינה מבוררת ולשיטת הר"ש דהוי חזקה מבוררת באמת נ"ל כשיטת הרשב"א אם כן הכא ממ"נ אסור אבל לקמן ס"ל שיטת הר"ש עיקר וכיון דעל קודם לכן ליכא ריעותא הגבינות מותר ומש"ל הא דנקים שגרונא שכיח היינו דא"ל אפילו בדיקה זו לא נראה לרמ"א לכך פסק כאן לאיסור ואף במקום דא"א בבדיקה אף בכל זאת קשיא לן סוגיא דישב לו קוץ בוושט דפסק הרא"ש בשם הראב"ן כעולא ומביא ראייתו ממחט

ביאור הגר"א

נא [א] הא דמטרפינן כו'. וז"ש שם בספק קניא דמהני בדיקה וע' רש"י ד"ה בקוץ: [ב] אם כו'. דאף בכבד כשרה כה"ג כמ"ש תוס' מ"ח ב' ד"ה אי כו': [ג] אפילו צד כו'. דכה"ג בכבד טרפה ואמרינן שם אלו אשתכח בבישרא כו' ערש"י שם ד"ה הוה טריף כו' ר"ל לס"ד דמטרפת משום כבד עצמו אבל למסקנא ל"ד לבישרא ועבה"ג: [ד] ואם הוא כו'. שלא כדעת הרמב"ם שכתב תבדק דקשה לבדוק בני מעים שנקיבתן במשהו כמ"ש רש"י נ"ג ב' ד"ה בקוץ וכ"כ הראב"ד:

חידושי רע"ק

(סימן נ"א סעיף ב') **אבל** בקנה ויוצא בו כשר. ע' תשובות דברי ריבות (סי' קנ"ג):

באר היטב

ע"ש: (ג) כשירה. כ' הד"מ דאפי' לא ראינו תחלה להיכן ניקב אלא כל שראינו שנכנס המחט מבחוץ נגד הלב ואחובה עתה בלב אמרינן דלא ניקב רק נגדו ולא במקום אחר וכשירה. וכ' הש"ך שכן עיקר ומבואר במרדכי דאין חילוק בין קופא לבר לקופא לגו ובין קטינתא לאלימתא: (ז) בירך. והטעם כ' הטור בשם הרא"ש לפי שדרך הבהמה להתחכך בכתלים ודחק ונכנס כל עובי הירך. וכ' על זה הב"ח דוקא בבהמה אמרינן כן אבל בעוף אפי' נמצא בירך שלו טריפה כשצד העב כלפי פנים והט"ז מתיר אפילו בעוף עי"ש (שלפעמים נכנס במקום צר ועי"כ נכנס המחט לבשרו ופר"ח פסק כב"ח וחולק על ט"ז). וכ' עוד הב"ח שמעשה היה כמה פעמים שנמצא באווזות בשומן הסמוך למעיים נוצות ארוכות הרבה והכשרתי אותם דאין לנו להוסיף על הטרפות והדעת מכרעת מאחר שנתרבה שומנם לא היה כח בטבע האווז להוציא גידול הנוצות לחוץ וגדלו בפנים ואע"פ שבאחרית יוסף נטה לאיסור לסוף נתחרט ולא אמר לא איסור ולא היתר שוב שמעתי שדבר הזה שכיח טובא באשכנז ואין פוצה פה לאסרן (ועיין פר"ח סי' זה ומ"ב סל"ה וצ"ל סי' ס"ח וא"ש סי' י"ג): (ה) חלתית. (אבק הצורף אינו נוקב מבי"ט חלק א' סימן תנ"ו ומסתבר לי שאף אם שחטוהו תיכף ומיד אחרי אכלו קורט חלתית טריפה כיון דסופו ליקוב כנקוב דמי פר"ח וע"ש). כתב הש"ך בשם המבי"ט על בהמות שנמצא בבני מעיים בהרות אדומות מצד שאוכלות עשב שקורין בערבי כל"ך דיש להכשיר בבהמת ישראל דל"ד לחלתית:

פתחי תשובה

בתשובת הרדב"ז חלק ב' סימן תש"ל [ועיין בתשובת חתם סופר סוף סימן ע"ס מ"ש בזה]: (ד) כשירה. עבה"ט ועיין בספר פתח הבית סימן י"א שכתב דצ"ע אם נתחב קוץ בפנינו ומיד יצא כגון שנכנס קוץ מן אילן תוך דופן הבהמה בחוזק פתאום ומיד הרתיעה הבהמה עצמה ונשאר הקוץ על האילן וכדומה. מאי נדמה לה אם נאמר כיון דאנו יודעים שהיה נגד הלב ועתה אחר ששחטו הבהמה נמצא ריעותא בלב באופן שלא נכנסה להלן ונראה שריעותא זו מחמת הקוץ א"כ או לא חיישינן שמא ניקב אחד משאר אברים ונהי דהב"ח וט"ז וש"ך הצריכו שיהא הקוץ תחוב כולו היינו לאפוקי שלא יהא הקוץ תחוב בלב לבד או בדופן לחוד או תוך החלל אבל אם כבר יצא הקוץ כשר או דילמא לא שנא וצ"ע בזה עכ"ד ע"ש עוד: (ה) בקנה ויוצא בו. עיין בתשובת שב יעקב סימן כ"ה דאם נמצא עגולים של עופרת שקורין שרא"ט דינם כקוץ או מחט אך אם הם גדולים כמו קטניות יש להקל בהפ"מ ע"י בדיקת אברים שנקובתן במשהו ע"ש [ועיין בתשובת חתם סופר סימן נ"ב בעובדא דהוה פר שאינו מסורס שרדפוהו ולא השיגוהו עד שירו בו חצים ושרויט מקנה שריפה והגיעוהו ועודנו חי אחר י"ב חודש או יש לחוש הואיל וחצים מלובנים הם אולי יכול לחיות י"ב חודש ואפ"ה טריפה והביא מתחלה דברי שב יעקב הנ"ל וכתב עליו דלדעתו יש חשש אחר בזה שנחמרו בני מעים נהי משום נקב ליכא ע"י בדיקה מ"מ ע"י רתיחה נחמרו והכא אפילו בבהמה ניחוש לכ"ע דדוקא בנפלה לאור דאיכא עור ולצעות המגינים ע"ל ר"ס נ"ב אבל בנכנס חץ מלובן אל המעים גם בבהמה איכא למיחש לכ"ע ולפי מ"ש הש"ך שם דא"א בקיאין בבדיקה דדמית לנפולה א"כ אסורה עד אחר י"ב חודש אם אירע שנשחטה דלכתחלה אסור להשהות משום תקלה. ושוב כתב לפלפל בדין נחתך בסכין מלובן המוזכר שלהי יבמות ובאה"ע סימן י"ז סעיף ל' ומסיק בנידון השאלה בהמה זו שריא לכל הדעות אפילו נזרקו עליה חצים חדים כמחט וקוץ מלובנים דמשום נחמרו בני מעים וכן משום ספק נקב בני מעים ליכא כיון דחי י"ב חודש ואע"ג דהיה סכין מלובן דממ"נ לכל הדיעות אין מועיל ליבון אלא לטרפות דמתנות כאב אבל טריפות דבני מעים דהוא טריפות מחמת עצמו לא, יועיל ליבון וכמ"ש הריטב"א וכאשר הוכחנו ומאן יהיב לן מבישרא דהאי תורא ונאכל משופרא דשופרא. ע"ש עוד בסימן נ"ג]: (ו) בדיקת. עיין פרי מגדים במשבצות ס"ק ב' מבואר שם דדוקא אם שחטו מיד אבל אם אשתהי חיישינן שמא הבריא ע"ש וכן דעת התבואת שור ס"ק ב' גם כן שאין להתיר ע"י קנה כ"א בידוע שנעשה עתה ואין להקל כשאין ידוע כ"א לצורך גדול ובעינן רב ע"י בודק ירא אלקים כו' מרבים ע"ש ועיין בתשובת שב יעקב חלק יו"ד סי' כ"ה שהעלה דבמקום הפסד מרובה יש להקל בקנה רחב ע"י בדיקה דיש לומר דווקא בקוץ חיישינן שמא הבריא ע"ש וכן העלה בספר פתח הבית סימן י"א בהפ"מ להקל דבדבר רחב לא חיישינן להבריא גם יש מקום לומר דאם נעשה תוך ג"י לשחיטה יש להקל אף שלא במקום הפסד דתוך ג' אין דרכו כ"כ להתרפאות. ועיין שם עוד על דבר מה שרופאים תוחבים באיסטרומענט תוך חלל הבהמה על הטחול לרפואה והמה אומרים אשר לא יעשו שום נקב רק מיד כשנוגע על הטחול מכה החרדה מזדעזעת הבהמה בכל אבריה וזה רפואתה מה דינה של הבהמה והחלב. והאריך בזה לצדד להתיר וסיים דאין לסמוך ע"ז מסברא דנפשין אם לא נמצא זאת באיזה פוסק מפורסם בפי' ע"ש ועיין בתשו' תפארת צבי חלק יו"ד סימן ס"ח שנשאל על ענין זה באופן אחר בבהמות שיש להם חולי בטחול ותרופתה היא שאומן הבקי מנקב במחט מן הדופן עד הטחול וינקוב עוד התיכון אם שרי הבהמה דיש בזה שני חששות. א' שמא ניקב א' משאר אברים והשני שמא ניקב הטחול בסומכיה בעומק עד שלא נשאר כדינר זהב. וכתב דמשום חשש שמא ניקב בסומכי' יש ס"ס שמא לא ניקב בסומכי' ושמא נשתייר כד"ז ולא הוי שם אחד דתחלה צריכים אנו לספק שמא לא היה כלל הנקב בסומכיה אולם חשש האחר שמא ניקב א' משאר אברים חשש הזק הוא ולא דמי למ"ש בסוף ס"א אם נמצא הקוץ תחוב בלב אין לחוש כו' דשאני הכא כיון שהנקב ע"י אדם י"ל שפגע במקום אחר וניקב והזר והטה המחט למקום הטחול ואף דאין לחוש לזה כשמכוין שלא ליגע בשאר אברים (כמש"ל סימן י"ד ס"ק ד' בשמו) מ"מ הכא כיון שהעובד כוכבים הוא המנקב יש לחוש אינו מדקדק בזה והעלה דאם חותך בהמת ישראל אין להקל ובהמת עובד כוכבים (נראה דר"ל שהבהמה היא של אומן הבקי) אי בודקין הטחול כשירה ואחר י"ב חודש ליכא דינא וליכא שהוא כשר דאינו רק ספק ומיהו לכתחלה אין להשהות דיש לחוש לתקלה ע"ש. ולא הבנתי מה שהצריך בדיקת הטחול אף בדיעבד דהא הוא עצמו כתב בתחלת התשובה דיש ס"ס [*ועיין מ"ש לקמן סי' קי"ו בדיני ס"ס אות ל"ה] ועיין בתשובת ברית אברהם שהבאתי לעיל סימן כ"ג ס"ק י"ב: (ז) בירך. עבה"ט לענין עוף ועש"ך שפסק להחמיר כהב"ח גם בספר נה"כ כתב על הט"ז לא ידענא איך מלאו לבו לחלוק על הב"ח להקל בלא ראיה ע"ש ועיין בתשובת שבות יעקב חלק ב' סימן ס"ז שפוסק כדברי הט"ז ומ"מ אין להתיר רק בעוף בייתי כמו אווזים ותרנגולים שמתחככים תוך אשפתות ולא בעוף אשר תעוף בשמים ואפשר שע"ז השיגו אחרונים על הט"ז ע"ש ועיין בתשובת יד אליהו סימן ס' באווז שנמצא מחט בבשרה העב שקורין ביי"לק או בברוס"ט קוץ ארכו זרת מונח בשפוע קצת ולא היה ניכר שום נקב מבפנים ומבחוץ. והכשיר דגם הב"ח והש"ך ופר"ח לא כתבו להחמיר רק באי קופא לגאו אבל בדלית ליה קופא כלל מודים כולם דמותר ע"ש בהשמטות. וכ"כ הפרי מגדים דדוקא במחט אלימתא אבל קלישתא אף בעוף שרי. [גם בתשובת חתם סופר סימן נ"ג מחלק כן דדוקא בקופה לגאו אבל כהודו גם בעוף כשר ועוד מחלק דדוקא בעובי הירך אבל בחלל הגוף גם בעוף וקופה לגאו יש להסתפק כי עינינו רואות שיותר מתפלש בעפר בכריכו מהבהמה ולא אמרו אלא בירכו וקופה לגאו ע"ש]. ומ"ש הבה"ט עוד בשם הט"ז באם נמצא באווזות בשומן הסמוך למעיים נוצות כשירה עיין בתשובת אדוני אבי זקני בעל פנים מאירות חלק ג' סי' י"ד שחולק

יד אפרים

כאן ריעותא שע"י הנגיחה נעשה נקב דהא קמן שהעור שלם ומכ"ש כשנראה מבפנים שבמקום הזה כנפי אברים הפנימיים אין רושם לקותא בבלעות פשיטא שאין לחוש כלל: (ש"ע סעיף ג') כולן טמון בבשר כגון בירך. עבה"ט וכתב בשבו"י ח"ב סימן כ"ז מחט שנמצא בעובי ירך התרנגולת ידוע מחלוקת הפוסקים באחרונים בסי' נ"א ואין להקל בעופות המעופפים. אבל בעופות בייתות כגון אווזים ותרנגולים שדרכן להתחכך בארץ בתוך האשפתות לחמם עצמם אין להחמיר ועי' בסולת למנחה כלל כ"ד ע"ש והסכים לזה מת"ב דלא כבית לחם יהודה ע"ש. וכתב בפמ"א ח"ג סי' י"ד באווזא שהיה מונח במעיה כשלחופית והיה דומה לבינה קרושה והתכתי השלחופית ומצאתי שהיה כולה מלא נוצות קטנות וגדולות ארוכות וקצרות וכבר דברו בזה בט"ז בסימן נ"א ופר"ח ולס"פ מתירין רק השבו"י מפקפק בדבר ונראה שאין לתלות להקל רק נראה שהאווזות בולעים סנונות חדים כמו קוץ ונוקבים הבני מעיים ויוצאים לתוך חלל הגוף וע"י הליחה נקרם עליהם עור מלמעלה ומתוך שהררתי חפשתי ומצאתי בתוך העור קוץ קטן כחצי זרת ארכו ושמתי ושוב בא לי שאלה מבני שמצא בתוך בני מעיים של אווזא שקורין (טריפה גידעריס) נוצות ארוכות ונוצות קטנות תחתיהם ומרוב גדלם נתקשה ממש כאבן ונראה השני היה מבעט ויוצא כמחט עכ"ה יש להטריף רק אם נמצא בתוך המעיים ולא יצאו לחלל הגוף יש להכשיר כמו במחט שנמצא מונח במעיים אבל בנמצא בחלל הגוף טריפה ע"ש דמשמע דבעובדא דידיה הטריף מחמת הנוצות אע"פ שהשלחופית היה מונח בתוך המעיים ואפשר דהאג שיטפה כ' במעיו ור"ל בחלל ואמנם לדינא נ"ל דאם אירע כה"ג שנמצא שלחופית עם נוצות כמו בינה קרושה יש להטריף שרגלים לדבר שנתקלקלו המעיים וע"י קרום מחמת מכה קרם השלחופית על הנוצות ונתדבקו כאחד והכל לפי ראות עיני המורה ועיין בשו"ת חינוך ב"י סימן נ"ד ומ"ה ומ"ו ומ"ז בשם כמה גדולים להטריף בכוצות ובתוכם נוצות עם מוגלא אך בשבו"י ח"ב סי' ס"ה כתב בנוצות שנמצאו תוך אווזות פטומות בזמן שלהם דעת גדולי האחרונים להקל ובאב"י סי' מ"ד כתב בשם כמה גדולים להטריף ואף שהמקילין המה רוב מנין ורוב בנין מ"מ צריך המורה טרם יכשיר לעיין היטב אוך הם הנוצות אם יש להם היכר שבאו מבחוץ או נתגדל בתוך השומן מחמת רוב שומן ועכ"פ יבדוק הוושט וכל בני המעיים של צד ההפשר אם לא יהיה ריעותא שי"ל ניקב ונסתם ולא יסמוך על המתירין רק בהפס"מ ע"ש. ועיין בתור נעלם סי' ט"ז בתחילת דינדן שמהלך של אווז שנמצא תוך השמן כשיעור אגוז ובתוכו כמין מוגלא ונראין כמין הוטין או שערות מנוצות ובתוכו עצם קטן וראשו אחד חד וראשו אחד כד ורחב ובסוף קצת ומששתי בעצם הזה וניכר לי קרוב לודאי שהוא עצם שבסוף הבלעות של האווזות שהם הוא מקום החיבור וגידול הלינדין שמהלך שבכל הבלעות לא נמצא עצם בזה זולת בבלע האחרונה וא"כ י"ל שמן האווז שנמצא העצם נשבר בלע האחרונה במקום גידול איבר שמהלך ועמד במקומו ונסתבך בשומן ומה שנראה כמין מוגלא אפשר שבשעת שבירה היה מעורה עדיין במעט בשר שבסוף או בין הבלעות ונראה כמוגלא ואין חוששין שמא בלעה מלם ותלינן בשבירה וגם מצינו שהעצם בא מבחוץ לפנים שהאווזות השמנות יושבות ואפשר שמכח כובד וישיבתה נכנס דרך עור הבטן מבחוץ לפנים ועמד במקומו ולא נקב מהאברים הפנימיים וא"כ יש כאן ס"ס להתיר ע"ש: (שם סעיף ד') כגון קורט של חלתית. עי' [illegible] שהשיב על המבי"ט וכתב שהעיד לפניו שזה שעשב נקרא ג"כ חלתית דמי מסים שאוכלת רק סעלין כי דרך

גליון מהרש"א

סעיף: (סעיף ב' ש"ע) **כשר** ע"י בדיקת האברים. ואם ע"י נגיחת בהמה אחרת ניקב הבשר בין הצלעות נגד הריאה והעור שלם כשר ת' חינוך ב"י סי' ל"ה ועיין בזה ת' בית יעקב סס"י י"צ. וע' גליון לעיל סמ"ח ס"ג: (סעיף ג' ט"ז סוף סק"ד) **ואין** פוצה פה לאוסרן. בת' חינוך ב"י סי' מ"ד הרעיש לפסוק כמהר"י כ"ץ לאסור וע' תשובה שאחריה שם: (ש"ך סוף סק"ד) **שאין** דרכו להתחכך טריפה. וצל"ע אם דוקא אם היא בעומק עד סמוך לחלל הגוף ע' לשון הטור והרא"ש בב"י מיהו הא ודאי בדוקא במחט נסה כדלעיל סי' מ"א ס"ו דהא מכבד ילפינן: (סעיף ד') **דבר** שנוקב בני מעי' צ' גליון ס"מ ס"ג בהגה"ה:

צבי לצדיק

(סימן נ"א סעיף ג') **אם** הקוץ או המחט. עי' בפר"ח סי' נ"ז בהשמטות וכו' ס"ק כ"ג בעצם שיש לתלות מלגוו ול"ד למחט בחלל הגוף:

נב דין עוף שנפל לאור ושינוי מראה באיברים. ובו ז' סעיפים:

א [א] עוף שנפל לאור (א) ונחמרו בני מעיו [ב] ונשתנו הלב וקורקבן וכבד שדרכם להיות אדומים (ב) א והוריקו ב [א] (א) כברתי [ג] או המעיים שדרכן להיות ירוקים האדימו טריפה [ד] אפי' במשהו מהם שנשתנו [ב] [ה] ואפי' לא הגיע לחלל כיון שנשתנו מחמת מכות אש סופן לינקב (ג) והכבד אין השינוי אוסר בו [ו] אלא א"כ נשתנה ג כנגד (ב) המעיים [ג] [ז] דהיינו בראש הדק שלו (ד) ד ובלפי (ג) פנים [ד] [ח] או אם הוריק ה כנגד המרה ו או

שפתי כהן

נב א והוריקו כו'. אבל האדימו אפילו הוסיפו באדמומית וכן המעיים שדרכן להיות ירוקים אם הוסיפו בירקות כשר. ר"ן: **ב** כברתי. אבל ירוק כבילה (שקורין גע"ל) כשר בכבד שהכבד הוא ירוק כבילה אם הוא שומן טור בשם הרשב"א ומשמע לכאורה דמש"ה אפי' בעוף כחוש כשר וכן נראה מדברי המחבר אבל מהרש"ל פא"ט סי' נ"ו כתב דבעוף כחוש אסור ונראה עוד מדברי המחבר דה"ה בלב וקורקבן לא מיטריף אלא בירוק כרתי וכמו שהביא בב"י הר"ן בשם הרא"ה אבל הרשב"א בתה"ס דף כ"א ע"ב כתב דבלב וקורקבן אפי' כמראה כבילה טרפה וכ"פ הב"ח וכ"פ מהרש"ל שם: **ג** כנגד המעיים. אפילו בכל שהוא ודאי לקו גם הבני מעיים ואפי' כן לפנינו ואין רואין בהם שום ריעותא טרפה עכ"ל הטור: **ד** ובלפי פנים. ורחבה האחד למעלה שלא כנגד המעיים והוא הראש הגס שבה מקום שהיא תלויה בו וכן הצד החיצון שהוא כלפי הצלעות הוא שלא כנגד המעיים ואפילו כמלאת ירוקה באותו צד ברחבה הדק כשרה עכ"ל רשב"א: **ה** כנגד המרה. שאנו רואים כח האש ששלט והוריק כאילו ניקב המרה. רשב"א: **ו** או כנגד כל מקום חיותה. דהיינו שהוריק סמוך למקום חיותה בכדי שאם ינטל מקום הירקות לא ישאר במקום חיותה כזית. וכ"כ הר"ן וב"י וע"ל סימן מ"א ס"ק ג':

אין

טורי זהב

נב (א) ונחמרו. פי' נתכווצו מלשון חמרמרו מעי וי"מ לשון חמימות כ"כ מרדכי: (ב) והוריקו כברתי. הרשב"א כ"כ שיש ב' מיני ירקות הא' כברתי דהיינו צבע גרי"ן והב' כבילה דהיינו גע"ל ואמר הרשב"א דמסתברא דירקות הפוסל בכבד הוא כברתי שהכבד הוא ירוק כבילה אם הוא שמן עכ"ל וכ' רש"ל אם ידוע שהוא כחוש אין לתלות בשומן ע"כ: (ג) והכבד אין השינוי אוסר בו אלא כנגד המעיים. כ"כ הרשב"א והטור ובגמ' איתא בעי מיניה רב יוסף בריה דריב"ל מריב"ל הוריקה כבד כנגד בני מעיים מהו א"ל טרפה ולא יהא אלא ניטל אמר רבא כיון שהוריקה כנגד המעיים בידוע שנפלה לאור ונחמרו מעיה וס"ל להרשב"א דכח האש ששלט בכבד שם כבר גבר אף באבר שתחתיו ע"כ אמרינן בידוע שנחמרו גם המעיים שתחת הכבד אלא שאינו נראה עדיין שאין בטבעו להתגלות כ"כ מהר כמו הכבד דלאו דוקא כנגד המעיים אלא ה"ה בשאר מקומות יש איסור בהורקה דהיינו במקום מרה דמרה שניקבה טרפה מ"ה כאן ששלט חום האש ועושה מקום הכבד כאילו ניקב שם עושה גם המרה כאילו ניקבה שם ואם ההורקה במקום חיותה שאין איסור מצד אבר אחר שאין אבר כנגדו שיפסול בנקב אלא האיסור מצד הכבד דהוה כאילו ניטל אותו מקום חיותה ומש"ה אין טרפות בזה אא"כ ההורקה על כל מקום חיותה דאילו בקצתו דהיינו שנשאר שלם כזית אין איסור דלא גרע משאר ניקב או ניטל ע"כ בכל הכבד זולת מקומות אלו אין איסור בכבד שהוריקה אבל המרדכי כ' וז"ל הוריקה כנגד מעיים טרפה ושיעור ירוקתו במשהו ואע"ג דניקב הכבד כשר מ"מ הואיל שהוריק הכבד חיישינן אף ללב ומעיים אע"פ שעדיין אין ניכר בהם ועוד יש לחוש שמא סופו ליטול כולו ומכאן יש סמך לד' הגאונים שמטריפין בניקב חצר הכבד דחיישינן שסופו לינטל כל הכבד מדמטרפינן בהוריקה הכבד כשיעור נקב משהו דאסרו אתלתו משום סופו עכ"ל ותמה ב"י א"כ למה אמרו דוקא כנגד המעיים ותירץ דאפשר דקיי"ל דאין סופו לינטל כולה אלא דוקא בהוריקה כנגד המעיים ודבר זה דוחק גדול דמי הגיד לו להמרדכי דבר זה דהטעם משום שסופו להנטל כולו ומתוך כך צריך ליכנס לדוחק דקים להו דוקא כנגד המעיים וגם מביא סמך לגאונים ואין כאן רמז או רמיז' בתלמוד שסברי לא אסרו אלא משום בני מעיים לחוד והנלע"ד דהמרדכי ס"ל שיש כאן שני טעמים לטרפות האחד שכיון שאנו רואין ריעותא בהורקה ודאי נלקו גם אברים אחרים הסמוכים לה למכה ואע"פ שלא נראה עדיין מ"מ אפשר שטבע שלהם שאין מתגלה מהר כ"כ כמו זה הנלקה והטעם השני שאפילו באותו אבר שנלקה במקצת ומגולה אנו רואין שלא נלקה החלק הנשאר כיון דבאבר זה עצמו שטבעו להשתנות ולהתגלות ואפ"ה לא נתגלה רק במקצת ש"מ שבמקום אחר באותו אבר לא נלקה עדיין אפ"ה חיישינן שמא אח"כ יהי' נלקה דהמכה זאת תגרום לזה ולמד זה מדברי רבא שאמר בידוע שנפלה לאור דקשה למה לו לומר דבר זה היה לו לומר בקיצור בידוע שנחמרו מעיה דהלא גם הבעיין היה שואל בכבד שנפלה לאור בידוע שאל"כ אין ההוריקה פוסל כלל כמ"ש המרדכי עצמו שם אלא ע"כ דה"ק רבא ב' איסורים יש בדבר האחד בידוע שנפלה לאור ואסור מצד שזה יזיק לה אפילו במקום שלא שלטה המכה עדיין ועוד טעם ב' שנחמרו כבר מעיה כיון שהם סמוכים לה אלא שאין מטבעם להתגלות כ"כ מהר כמו הכבד נמצא דלטעם הראשון יש איסור גם מצד הכבד דאסרינן ליה על שם סופו ודברי המרדכי מבוארין ממ"ש בגמרא לפי זה ולפי זה יש איסור בהוריקת הכבד בכל מקום מצד הטעם הראשון בדברי רבא ולענין הלכה אין לנו אלא פסק הש"ע דלא אמרינן כלל סופו להינטל אלא אמרינן הטעם האחרון של המרדכי לחוד והוא דעת הרשב"א והטור דלעיל דלשון הגמרא מוכח כדבריהם מדפריך ולא יהא אלא ניטל ש"מ שמצד הכבד אין איסור וכ"כ הר"ן וע"כ אין איסור אלא במקום מרה וכנגד מעיים אפילו במשהו וכנגד מקום חיותו דוקא בכולו וכמו שהגיה ב"י בדברי הטור כ"מ חיותו כו' ומזה ראיה למ"ש בסי' מ"א ס"ב דכבד שנימוקה שלא במקום חיותה ומקום מרה דכשר ולא אמרינן דשדי תיכלא בכולה וסופו ללקות הכל דהא אפילו בנפלה לאור כאן שהוא טרפות מבורר בתלמוד אסיקנא הלכה כאן דאין איסור משום סופו ללקות ק"ו התם דהוא טרפות בדוי מן הלב ואפי' לדעת המרדכי דאוסר כאן בהורקת הכבד בכ"מ משום סופו ללקות אין מדמינן בטרפות להדדי דיש חילוק גדול בין מכה שבאה ע"י האש לשאר חולי שלא מצינו בגמ' שיש בו הטעם כנלע"ד: (ד) ובלפי פנים. פי' אבל צד החיצון שהוא כנגד הצלעות אפי' הוריקה שם אין חשש למעיים כיון שיש הפסק בין ההורקה דכבד להם ולדעת המרדכי דלעיל טרפה אף בצד החיצון ומטעם דסופו ללקות כל הכבד אלא דלא קיי"ל כותיה:

באר הגולה

א משנה חולין דף נ"ו: ב מעובדא דתרנגולת דרבי יהושע בן לוי וברייתא שם: ג שם: ד מימרא דר' יוחנן וכו' שם: ה הרא"ש שם והרשב"א: ו בעיא שם ונפשט': ז טור: ח שם בשם הרשב"א:

נקודות הכסף

ליתא לפי שדרך הבהמה להתחכך בכתלים משמע הכי דאל"כ הל"ל מפני שאפשר שנתחככה בכתלים. וגם מ"ש בשם רש"ל הנה לא עיין רק בדבריו פא"ט סי' ע"ו אבל באמת קל"ר שם בדבר וכו' כמו שכתבנו לעיל סי' מ"ז בשם הרא"ש ובסימן מ"ז הזכיר בהמה ע"ש:

פרי חדש

איתא כדברי הב"ח שמיד חיישינן לקרוס פשיטא דטפי הל"ל שנכנסה דרך ושט ועלה קרוס בריאה מלומר שנכנסה דרך ספונא אלא הדבר ברור דאף דלא נודע יש לו בדיקה ולא חיישינן לקרוס משום דאחזוקי ריעותא לא מחזקינן ואף לסברת הרמב"ם שכתבתי בסימן ל"ג ס"ק י"ז דהיים לאתרפא והעלה קרוס י"ל דווקא בוושט אמרה הרב ז"ל

מטה יהונתן

שנמצא בעופי בית הכוסות וע"ש א"כ ע"פ לא ס"ל כשיטת הרשב"א אלא ס"ל אפי' היכא דאיכא ריעותא מוקמינן אחזקה א"כ קשה לשיטתו הא דשגרונא שכיח וגסמא דבהט הוושט ונמצא הגרגרת שמוטה וא"ל דהוי חזקה שאינה מבוררת וכמש"ל לשיטת תוס' דהא הרא"ש ס"ל כשיטת הר"ש דהוי חזקה מחמת רוב ע"כ צ"ל הא דנקיט שגרונא שכיח היינו דא"צ אפילו בדיקה והא דנקט הוושט כו' היינו משום דנפסק בשחיטה אמור טפי מצאר ספק טריפות א"כ ה"ה ניקוב הוושט הוי ספק בשחיט' דהא אם ניקוב הוושט אין שחיטתה מטהרתה מידי נבלה וכמש"ל סי' ל"ג ס"ג נפ"א

יד אפרים

הוא שאוכלת כל העשב עד העיקר ונמצא אוכלת העיקר שבו העלין ובו כח האלתית וחריפות וגם אפילו עשב אחר הפועל אותה הפעולה טריפה דלאו דוקא דנקט קורט של חלתית אלא לדוגמא. ולכן כתב הרמב"ם וכיוצא בו וגם אפילו ספק ניקב שכ' הרמב"ם תבדק הוא כדעת בה"ג אבל רש"י סובר דאין בדיקה לבני מעיים וכן דעת הרא"ש והראב"ד ואפילו לבה"ג היינו במקרה אבל כשנמצא בכל יום ד' וה' לקויים ולפעמים רוב השוחטים או כולם מי יסמוך לבודקם וגם כי בזה"ז אין בקיאים וגם שהם לקויים ונוטים לשחרות וזה הוי כנתמסמס ובשר שהרופא גורדו שבמרדכי כתב בשם ר"ת שאין בקיאין ולכן לקותא זו שמבני מעיים הוי כניקב ואח"ז העיד אחד מהשוחטים שלקותא זו כשממשמשין בו הוא מתמסמס ונמצא המעי נקוב ונתבאר ממה שכתבתי שכל שנמצא לקותא במעיים כמו זה הנמצא בבהמות אלו בין שיהיה מחמת אכילת עשב או סבה אחרת הוי נקב וטרפה אח"ז בראות הקצבים שיש מי שמתיר לא נתקבלו דברי והאכילו מבהמות ההם. ויד ה' היתה בעם ואלו כמה מהאוכלים מהחולי ההוא בעצמו שהיה לבהמות כי הוא להם שלשול דם ומתו בעו"ה עשרה נפשות והנשארים הגיעו לנקודת המות וכאשר ראו החכם כי כן חזר והודה לדברי והסכמנו לאסור בהמה שנמצא לקותא בבני מעיים כל שהוא וכן פשט המנהג הזה כמה שנים וכתבתי זאת למזכרת לדורות נאם יוסף קארו: ושוב הביא שהרדב"ז כ' ג"כ דהיכא בהאי מלתא איסורא וסכנתא וכל שמאכיל מבהמה זו לישראל הוא שותפו של עמלק ואליתו של ס"מ לפי הנסיון וכן התם ע"ז מהר"ר ישראל במהו' מאיר ע"ש. ועי' בדברי אא"ז בת"ש נראה שכוון ברוח קדשו למ"ש רבינו הב"י ע"ש. והנה בתשובת המבי"ט ח"א סי' קנ"ו מבואר שראה תשובת ב"י בזה שכתב לאסור לפי שאוכלת השורש שהוא העוקר כו' וחולק דאפי' אוכלת השורש כשר דקורט הוא שנקב וגם כתב כי נמצא ברובו נקודים אדומים בב"מ אבל אין בו לקותא ומסמס אלא בריא כשאר בני מעיים ואינו כבשר שהרופא גורדו ועל מה שהתרעם הב"י עליו שהתיר במקום שאסר הוא השיב שזה נאמר על אותה הבהמה עצמה אבל מה שהמשיך האיסור על כל הבהמות שיראה במעיהן כך מצד אכילת העשב נ"ל שאין זה בכלל חכם שאסר כו' ע"ש ובדין חכם שאסר עיין בשו"ת פנים מאירות חלק א' סי' ו' וא"ה יבואר בסי' רמ"ג באורך הנה המבי"ט ח"ב ס"ק ל"ד כתב שאע"פ שהוכיח שאין עשב זה חלתית עכ"ז הנהיג החכם מהר"י קארו נר"ו ולימד להבודקים להטריף הבהמות שימצא בהם רושם אדום מאכילת עשב ההוא ומפני השלום שתקתי כל אלו השנים כי היתה התומרא בבהמות ישמעאלים ועתה בשנה זו אירע שנמצאו בחודש שבט שהוא זמן העשב ואין מניחין יהודים שישחטו לישמעאלים והיסודי' קונים בהמות לשחוט והוא הפסד ממון ישראל חזרתי והוספתי לקח על כל מה שכתבתי כי בגמרא לא הזכיר טריפות כ"א בקורט של חלתית שהוא נוטף מן העץ שקורין חלתית כמו הקומס כו' שניקב הבני מעיים והיינו קורט ולא השורש שהוא עורק כמ"ש החכם נר"ו ובהרות וכתמים אלו אין זה נקב ולא שעתיד לנקוב כי נראה בעין שמקום הכתמים הוא חזק ובריא כמו שאר בני מעיים ואינו נימוק מקום הכתם ולא מותלע שיהיו קרוב לנקב כו' ואפי' בחלתית עצמו כתב הרמב"ם ואם היה תוך ג' ימים ע"ש ומספקא לי אם מ"ש הב"י שהוא סכנת נפשות ושהודה לו המבי"ט היה אחר פסק השני או אחר הראשון ושתק מפני השלום ושוב הוסיף אח"כ שנית ידו להתיר ולא חש להא מלתא דכ' הב"י שכמה נפשות נסתכנו וזה תימה דודאי היה לו לחוש לחומרא דחמירא סכנתא מאיסורא וקלא יש לענ"ד עיקר בזה אם יש חשש לנתמסמס או לא וכל שיש ספק שיהיה הרופא גורדו אסור שגם המבי"ט אינו מתיר כ"א כשאר במקו' הרושם מקומו בריא וחזק כשאר ב"מ ובדברי אא"ז בת"ש מבואר שאם אינו רק מצד אחד יש להתיר במקום הפ"מ כיון שאינו מעל"ע ונראה שיש לגרור הרושם ואם נשאר עוד מעט שהוא שלם ויפה יש להתיר בהפ"מ ועיין במחזיק ברכה שהביא מ"ש אא"ז בת"ש סי' מ' סעיף ה' שכתב דמאן לימא לן שחלתית לא מינקב מיד כי בא אל קרבה ואינו ניכר ע"י בדיקה וכתב ע"ז דאישתמיטתיה מ"ש הרשב"א בתוה"ק הטעם שכל העומד לינקב כנקוב דמי משמע דאינו ניקב מיד ותמהני דהרשב"א בא לומר דאפילו תימא דאינו נוקב מיד מ"מ האדם שב מתלים ושדי תיכלא בכולא שסופו לנקב וכ"כ בת"ש שם דהחלתית גורם בטבעו שמתלים הב"מ ומעותדין לנקב והו"ל כהאדים הבשר נגד הב"מ דטרפה אפי' שחטה מיד כמ"ש הרשב"א בתשובה סי' תקמ"ו וכ"מ ממה שאמר הב"י הבהמות שאוכלים עשב כו' ואא"ז נקט טעמא קמא לפי משמעות לשון רש"י דהטריפות משום שהקורט עושה נקב ממש לזה שאמר שנוקב מיד ושוב כתב שאף שנאמר שאינו נוקב מיד מ"מ כיון שהתחיל החולי לבלוע כו' וזו לפי דעת הרשב"א ומ"מ שפיר השיג על הספר"ח דאפי' במתש כ"ז שאינו נקוב ממש אינו גורם חולי אפ"ה אמרי' כל העומד לנקב כו' וז"א וראייתו ברורה דכל הני חיווי ברייתא קולי אלכן כו' וקראתי ועי' פר"ח דבאכלה קורט אפילו שחטוה מיד טרפה וכן הסכים בבל"י ובמח"ב שם:

ביאור הגר"א

נב [א] כברתי. דירוק כביצה מצוי בכבד מחמת שומן. ת"ה. והרא"ה מוסיף גם קורקבן שאין האש מוריק אלא כברתי וסתם כאן כרא"ה: [ב] ואפילו לא כו'. במכ"ש דכבד נגד בני מעים: [ג] דהיינו כו'. ת"ה וטור: [ד] או אם כו'. מדמי כבד בהדי לב וקורקבן שפסולן מחמת עצמן וצ"ל כה"ג:

באר היטב

נב (א) כברתי. היינו צבע גרי"ן אבל ירוק כבילה שקורין גע"ל כשר בכבד שהכבד הוא ירוק כבילה אם הוא שמן טור בשם הרשב"א. וכתב הש"ך ומשמע לכאורה דמש"ה אפילו בעוף כחוש כשר אבל מהרש"ל אוסר בעוף כחוש. ונראה עוד מדברי המחבר דה"ה בלב וקורקבן לא מיטרף אלא בירוק כרתי אבל הרשב"א כתב דבלב וקורקבן אפי' כמראה בילה טריפה וכ"פ הב"ח ורש"ל ואם המעיים שדרכן להיות אדומים הוסיפו באדמימות וכן אותן שדרכן להיות ירוקים הוסיפו בירקות כשר. הר"ן: (ב) המעיים. אפי' בכל שהוא ודאי לקו גם הבני מעיים ואפי' הן לפנינו ואין רואין בהם שום ריעותא טריפה עכ"ל הטור: (ג) פנים. כ' הרשב"א ורחבה האחד למעלה שלא כנגד

פתחי תשובה

על זה דמסתברא שבלעו סגולות דזה מצוי שהאווזות מנקרים סגולות וניקבו בני מעים ויצאו לחלל הגוף ודינם כדין קוץ הנמצא בחלל הגוף אלא אם נמצאו מונחים בחלל המעיים ולא יצאו לחוץ בזה יש להכשיר מידי דהוי אמחט שנמצא בתוך המעיים דכשירה ע"ש ועיין בתשו' חינוך ב"י סי' מ"ד מ"ה מ"ו שהאריך בזה והעלה ג"כ לאסור והביא שם דגם בתשובת מהרד"ך אוסר בזה. ואפילו המקילים בזה היינו דוקא כשהסגולות תכופות עומדות זא"ז ובכל נוצה יש קנה קטן כמו שהוא בנוצות האווזות מבחוץ דיש להעלות על הדעת שהסגולות גדלו בפנים אבל אם הם מקופלים בתוך החלל ודאי יש לאסור וה"ה אם היו אצבעות שבהם הסגולות מלא מוגלא דנראה שבא מחמת מכה כ"ע מודים דטרפה וכן הסכים עמו גדול אחד ומבואר שם שכן הורו כמה גדולים לאסור ע"ש. גם בשאילת יעב"ץ חלק ב' סימן ק"ו דעתו לאסור ע"ש. ועיין בתשובת שבות יעקב חלק ב' סי' ס"ה שדעתו נוטה לדעת המקילין ומ"מ לבו מהסס לפי שראה בתשובת חכ"י שכתב בשם חכמי אשכנז להטריף ולכן כתב דהמורה שיש יכשיר יש לו לעיין היטב איך הם הסגולות אם יש לו היכר שבאו מבחוץ או נתגדלו בתוך השומן ועל כל פנים יבדוק הושט וכל בני מעים על צד האפשר אם לא יהיה בהם ריעותא שיש לומר שנקבו ונסתם ולא יסמוך על המתירין אם לא בהפסד מרובה עיין שם:

גליון מהרש"א

(סימן נ"ב סעיף א' ש"ע) **או אם הוריק כנגד המרה**. משא"כ בנפילה דגם בלא נתרסק נגד המרה טריפה ט"ז סנ"ח סק"ד: (ט"ז סק"א) **וי"מ** לשון חמימות. וכ"ה בשרשים לרד"ק שורש חמר

כנגד [ה] כל מקום (ד) חיותה ט אבל הריאה (ה) ז אין חוששין לה ח מפני שצלעותיה (ה) מגינות עליה:

הגה ט [ו] וטחול שהוריקה (ו) בסומכיה אפילו רק משהו טרפה (ך) שסופו לינקב (ב"י לדעת הרשב"א):

ב [ז] י הא דשינוי פוסל באברים אלו דוקא כשעמדו בשינוים י אחר (ז) (א) ששלקן אבל אם שלקן וחזרו למראיהן כשר:

טורי זהב

(ה) אין חוששין לה. בטור כתב בשם הרשב"א אבל אם רואין שהאדימה טרפה כו' וכתב ב"י שנ"ל שהוריקה וכן במ"ש אח"כ אדומה נ"ל ירוקה ולא כתב טעם לזה ופשוט שטעמו מאחר שכתבו הרשב"א והר"ן סי"מ שהוריקה כשרה ולא מיחוור כו' כמו שהעתיק הב"י ומ"ה כתב עוד ב"י שהרא"ש ס"ל כאותן י"מ שזכרנו *) ויש כאן מקום לתמוה הרבה על הטור ועל הב"י דהא איתא בת"ה הארוך דף כ"א וז"ל מצאתי למקצת מפרשים דכיון דלא מנו ריאה בהדי לב קורקבן וכבד משמע דדוקא אלו אבל ריאה אע"פ שהוריקה כשרה קוטרא בעלמא הוא דעייל בה ודאמרינן אין ריאה לעוף ליאמר אפי' בשהוריקה קאמר ולומר שאין ירקות פוסל בה כלל ואינו מחוור בעיני דמ"ש אדרבה אם בלב הקשה אמרו כן כו' ומ"ש אין ריאה לעוף ליאמר הא טעמא קאמרי הואיל וצלעות מגינות עליה ואם ראינו שנתרסקה מה הגינו עליה אלא לא אמרו אלא מן הסתם דא"צ לבדקה כו' ולא אמרו באלו אלא שהם מצויים אבל העוף אין ריאה שלו מצויה ליאמר וא"צ בדיקה אבל לב וכבד וקורקבן צריכין בדיקה מן הסתם ואם נמצאת הריאה מרוסקה או נאמרה טרפה עוד יש לי לומר שלא למנות ריאה בהדייהו לפי שירקות כולל ב' צבעים ירוק ככרתי שהוא גרי"ן וירוק כביעתא שהוא גע"ל ואם הוריקה כביעתא אפילו לא נפלה לאור טרפה ואם הוריקה ככרתי כשרה היא מדר' נתן ומלוי הוא בריאה וכל שיכולין לתלות בתולדה תולין ומקילין דרוב בהמות כשרות הן וזה כפי הסברא שכתבתי למעלה לסייע בשם דברי הגאונים וזה מסייע למה שכתבתי שם ובריאה של עוף שאמרו שאינה ליאמר ה"ק א"צ לבדוק אחריה אולי תמצא ירוקה כביעתא הא ריאה של בהמה צריכה בדיקה עכ"ל הרי לפנינו דלהרשב"א בירוק גרי"ן אין חשש אפילו בנפלה לאור ודאי דאין לומר דזה מיירי דוקא בלא ראינו שנפלה ודאי אבל בודאי חוששין אפילו בירוק גרי"ן דהא כתב לעיל באותו דף בהוריקו לב קורקבן וכבד ראייה לדברי הגאונים דס"ל אפילו בלא ידוע שנפלו לאור חיישינן כל שאנו רואין שהוריקו דאם לא כן אלא תרלה לתלות ההורקה בשינוי אחר גם בנפלה נימא הכי דהא רובא דאורייתא ורוב בהמות כשרות הם ותלה הירקות במידי אחרינא אלא ע"כ דכל ירקות של לב קורקבן כבד והאדמומית של מעיים מלתא רחיקתא היא שלא ע"י האור ולהכי לא תלינן אלא במלוי וכיון שכן אף בשלא ראינו שנפלה לאור הוא כן ע"כ א"כ אין חילוק לדידיה בין נפלה או לא נפלה בשום ירקות דא"ת בירקות גרי"ן יש חילוק גם בירקות גע"ל נימא לחלק וא"כ אזלנו ראייה להגאונים שאין מחלקים ותו דהא הרשב"א כתב בסוף דבריו שהעתקתי ובריאה של עוף שאמרו שאינה ליאמר היינו שאין צריך בדיקה אולי תמצא ירוקה כביעתא משמע הא גרי"ן לא יזיק כלום וזה מיירי בודאי נפלה דהא הסיה דאין ריאה לעוף ליאמר מיירי בודאי נפלה דהא אמר אין ריאה לעוף לא ליגפל ולא ליאמר דהיינו שנפל מגבוה י' טפחים או שנפל לאור אין חוששין לריאה שלו כי הצלעות מגינות עליה ממכת הנפילה. ועוד ראיה דהא הרשב"א עיקר פלוגת' שלו על הי"מ מכח שאמר דלא אמרו אלא כיון שהצלעות מגינות עליה וכל שראינו שנאמרה מה הגינו עליה ואם מיירי בירקות גרי"ן היאך שייך לומר שראינו שנאמרה הא ירקות גרי"ן הוא עכ"פ כשר מדר' נתן בלא ראינו שנפלה א"כ מה הוכחה יש לך בנפלה לומר שראית שנאמרה אדרבה כתלה מדר' נתן אלא פשוט הוא שאין ירקות גרי"ן פוסל כלל בריאה להרשב"א אפילו בנפלה ודאי וירקות גע"ל פוסל אפי' בלא ראינו שנפלה וא"כ קשה במה חולק הרשב"א על הי"מ ע"כ לומר דהי"מ ס"ל דגם מראה גע"ל כשר אפי' בנפלה ודאי דאע"פ שאיתא בפא"ע ירוק (ככבדא)[ככשותא]טרפה היינו בבהמה שאמרי' לקותא היא בריאה אבל לא בעוף כיון שהצלעות מגינות עליה לא שליט עליה שום לקותא וכן מורה לשון הי"מ שכתבו אין ריאה לעוף כו' אין ירקות פוסל בה כלל משמע כל הירקות אינם פוסלים בו ובהא פליג עלייהו הרשב"א דירקות גע"ל פוסל גם בריאה של עוף ואפילו לא ראינו שנפלה וכיון שכן קשה מה שהגיה ב"י בטור שהוריקה דפליג הרשב"א עם הרא"ש בירוקה והרא"ש הוא הי"מ של הרשב"א דזה אינו דהא הי"מ מתירין אפילו בגע"ל כמו שהוכחנו ולהרא"ש פשיטא דאסור במראה גע"ל אפילו בלא ראינו שנפלה דהא לא חילקם הטור לעיל במראות הפוסלות בריאה בין בהמה לעוף וע"כ הא דמכשר הרא"ש כאן היינו במראה גרי"ן דלא תלינן בנאמרו א"כ אין כאן פלוגתא דגם הרשב"א מודה בגרי"ן דכשר כמו שהוכחנו ע"כ ודאי אין הג"ה זאת צודקת בטור אלא דגם על הטור קשה במ"ש פלוגתא בהאדימה הריאה דמראה אודם כשר כמו מראה גרי"ן אפילו בהאדימה בתכלית האודם וא"כ גם להרשב"א כשר דהא לא פסל אלא מראה גע"ל ואי לא מסתפינא הייתי אומר דהטור כתב דבריו כן כי לא ראה ספר ת"ה הארוך שכתוב שם עוד יש לי לומר כו' והיה סבור דהרשב"א אוסר גם במראה גרי"ן וקרי ליה נאמרה ודאי אבל לפי האמת אינו ויש לי ליישב דברי הטור באופן אחר דהיינו בדרך זה דמיירי באנו רואין סימן מבורר שנעשה עכשיו שינוי בריאה כגון שיש בו כווץ במקום אחר ושם נתאדמה הריאה מאמתו דבזה להרשב"א טרפה וע"כ אמר שפיר הרשב"א כל שראינו שנאמרה ואז לא תלינן האדמימות במידי אחרינא ולהרא"ש גם בזה כשר כיון שהצלעות מגינות וע"כ כתב הטור כאן לשון האדימה דמשמע ע"י דבר אחר שגרם לזה האודם כנ"ל ליישב דבריו ועדיין לא שקטה דעתי בדבריו אלו כראוי וזה אחד מן המקומות בטור שלא הרגישו בו מפרשי דברי הטור כלל. כ' הטור שהרי אפילו ניטל כולו כשר פי' ונשתייר כזית במקום מרה ובמקום חיותא: (ך) שסופו לינקב. זה דעת הרשב"א ואע"ג דכבר כתבנו שלהרשב"א אין נידון על שם סופו דאל"כ היה לו להטריף בכל מקום בכבד אלא דאמרינן דכבר נלקה מ"מ שפיר קאמר כאן שסופו לינקב לפי שכבר נלקה כל(הסמוכים)[סומכים]סביבות המכה וטרפה מטעם שכל הנלקה סופו לינקב אבל מה שלא נלקה לא אמרינן עתיד ללקות:

ואירע

שפתי כהן

ז אין חוששין לה כו'. משמע אפילו נפלה לאור ונשתנית במראה דתלינן השינוי בדבר אחר. הרא"ש והרמב"ם ושאר פוסקים. מיהו יש פוסקים מחמירים היכא דנשתנית במראה בנפילה האור והב"ח מחמיר אף בהפסד מרובה ולא נהירא. ואולי ט"ס יש בדבריו וכן משמע קצת לשונו עיי"ש: ח מפני שצלעותיה מגינות עליה. שצלעות העוף אינם שוכבים על רחבם אלא על חודן ובולט רחבן לפנים והריאה נחבאת בהן: רש"י: ט וטחול שהוריקה בסומכיה. הבהמה טרפה כן הוא לשון הרשב"א ומביאו ב"י ומשמע אבל בעוף כשר וכמ"ש הרשב"א והמחבר לעיל ס"ס מ"ג דאין נקב פוסל בטחול של עוף ולזה השמיט המחבר דין זה משום דכ' בסעיף ז' דאין טריפות דנפלה לאור שייך בבהמה: י אחר ששלקן. מעט וממרסין בהן עכ"ל הרמב"ם ספ"ז מה"ש וכתב הב"ח דס"ל דבמבושלים הרבה כסתם שליקה שבש"ס אין השינוי ראי' להסור ולא נחזרה ראיה להיתר והכי נקטינן כהרמב"ם דליכא מאן דפליג עליה עכ"ל. ונ"ע אם יש לסמוך ע"ז לקולא כיון דכל הפוסקים לא חילקו בכך ומכ"ש לדידן דלא בקיאינן בין שלוק למבושל כדלקמן סי' ע"ג ס"ק ח':

ואירע

באר הגולה

ט שם בגמ' דף נ"ז וכחוקים וכדמפרש שם בגמ': י מימר' דרב שמואל א"ר חייא שם דף נ"ו וכדעת הרא"ש כמ"ש

נקודות הכסף

(סימן נ"ב בט"ז ס"ק ה') *האריך לתמוה על הטור וב"י ורוצה לומר דירוק ככרתי ליכא למ"ד דפסול דהא ירוק ככרתי כשרה מדרבי נתן בלא ראינו שנפלה א"כ בנפלה נמי נתלה כדרבי נתן ול"ק מידי ודברי הטור וב"י ברורים דהרשב"א מתרץ מתחלה דהא דנקט לב וקורקבן וכבד הא לאו דוקא אלו אלא ה"ה ריאה אם נאמרה ולא אמרו אלא לענין בדיקה ולהאי שינויא פשיטא דמוכרח דירוק ככרתי פוסל בריאה בנפלה לאור דאם איתא דירוק ככרתי כשר לא שייך לומר לאו דוקא אלא דוקא קתני לב וקורקבן וכבד דאלו פסולים ככרתי וריאה כשר וליכא למימר דמיירי בירוק גע"ל דהא מיירי דומי' דלב וקורקבן וכבד ועוד דבירוק גע"ל לא שייך לומר לאו דוקא דגע"ל פוסל בריאה אפילו בלא נפלה לאור ולא שייך להזכירו כאן כלל אלא ודאי כי אמרינן דהא דאמרו לב וקורקבן וכבד שהוריקו פסולים הוא הדין ריאה שהוריקה על כרחך ככרתי מיירי ומ"ש הרשב"א אח"כ עוד יש לי לומר שלא אפשר למנות ריאה בהדייהו כו' שנויא אחרינא הוא דדוקא נקט לב וקורקבן וכבד ולא אפשר למנות ריאה בהדייהו משום דריאה כשר בירוקה ככרתי מיהו להלכה לא ס"ל להרשב"א כהאי עוד יש לי לומר אלא כמו שפי' מעיקרא וכן מוכח להדי' מדבריו בת"ה הקצר וכמו שאכתוב בסמוך וכ"כ הר"ן פרק אלו טריפות להדיא וזה לשונו והאי דלא מני ריאה בהדייהו אף על גב דודאי היכא דנפלה והוריקה טרפה דאע"ג דאמרי' לעיל ירוקה כשרה מדר' נתן ה"מ דלא נפלה לאור אבל בנפלה לאור אין תולין בריאה כדרבי נתן כשם שאין תולין בכבד בחולי אלא היינו טעמא לפי שאין הריאה עשויה ליאמר כלב וקורקבן וכבד הואיל וצלעות מגינות עליה ועוד שאפשר שאין דינה שוה עם אלו שלב וקורקבן וכבד צריכה בדיקה כל שנפלה לאור וריאה של עוף אינו צריך בדיקה וכו' הרשב"א שאין הירקות פוסל בכבד אלא ככרתי כו' עכ"ל והיינו תירוץ הראשון של הרשב"א ואם כן ככרתי פסול בריאה בנפלה לאור וכן מוכח להדיא מ"ש בת"ה הקצר דף כ"ג ע"א וז"ל אע"פ שלא מנו חכמים הריאה בכלל האדומים שהוריקו נ"ל שה"ה והוא הטעם אלא מפני שצלעות של עוף מגינות עליה ומן הסתם אין צריך לבדוק בריאה אע"פ שנפלה לאור בפנינו לפיכך לא מנו אותה בכלל אלו שצריך לבדוק אחריהם כל שנפלה לאור אבל אם ראינו שהוריקה הריאה טריפה שהרי נודע שלא הגינו צלעותיה. ויש מתירין ולא נתחוורו דבריהם כלל עכ"ל הרי להדיא דלא ס"ל להלכה כהאי עוד יש לי לומר וכו' אלא כשנויא קמא דהאי כעוד יש לי לומר לא שייך כלל לומר ה"ה והוא הטעם כו' דאדרבה דוקא אלו פסולים ככרתי ולא ריאה וגם לא היה צריך כלל לומר שכיון שמן הסתם אין צריך לבדוק הריאה לפיכך לא מנו אותה בכלל אלא כו' אלא כיון דכשר ככרתי אי אפשר למנותה בכלל אלו שאלו פסולי' ככרתי וריאה כשרה ככרתי ואי בירוק גע"ל פשיטא דלא שייך למנותה בכלל אלו דאלו בנפלה לאור דוקא פסולין וגע"ל בריאה בלאו הכי פוסל אפילו לא נפלה לאור ועוד שכתב אם ראינו שהוריקה הריאה טרפה שהרי נודע שלא הגינו צלעותיה אי בירוק גע"ל מיירי ל"ל לטעמא שהרי נודע שלא הגינו צלעותיה הא אם אפילו לא בא מחמת האור טרפה ועוד שכתב סתמא ירוקה טרפה ולא חילק בין כרתי לגע"ל משמע דבכל ענין טרפה ועוד שכתב שם אח"כ מיד בת"ה הקצר וז"ל שני מיני ירקות הן יש ירקות ככרתי ויש ירוק כביצה וירוקה

ביאור הגר"א

[ה] כל מקום כו'. דאינו כדרוסה לשלום ממקום למקום דאל"כ לא הוה פריך ולא יהא אלא ניטלה דניטלה כולה טריפה: [ו] וטחול כו'. כמו כבד נגד המרה כו': [ז] הא דשינוי כו'. גמ' שם וה"ה לאדומים שהוריקו כו' אלא אורחא דמילתא שדרך להוריק ע"י שליקה וכ"ש כה"ג דודאי קוטרא עייל בהו. הרא"ש (לפי גירסתו כגירסת הרי"ף שם)

באר היטב

נב המעיים והוא הראש הגס שבה מקום שהיא תלויה בו וכן הצד התיצון שהוא כלפי הצלעות הוא שלא כנגד המעיים ואפי' נמצאת ירוקה באותו צד בראשה הדק כשרה עכ"ל: (ד) חיותה. דהיינו שהוריק סמוך למקום חיותה בכדי שאם ינטל מקום הירקות לא ישאר במקום חיותה כזית וע"ל סי' מ"א: (ה) מגינות. (שצלעות העוף שוכבים על חודן והריאה נחבאת בה) כתב הש"ך משמע אפילו נפלה לאור ונשתנית במראה דתלינן השינוי בדבר אחר. הרא"ש והרמב"ם ושאר פוסקים. מיהו יש פוסקים מחמירים היכא דנשתנית במראה בנפילת האור והב"ח מחמיר אף בהפסד מרובה ולא נהירא עכ"ל (ולענין דינא יש לחוש כסברת הר"ן ורש"י להטריף כשהוריקה ככרתי מחמת האור שנראה דבריהם דהא חזינן שלא הגינו הצלעות עליהם מיהו בהפ"מ יש לסמוך אסברת הרמב"ם ורא"ש דמכשירין. פר"ח): (ו) בסומכיה. כתב הש"ך דלשון הרשב"א הבהמה טריפה ומשמע אבל בעוף כשר וכמ"ש המחבר לעיל ס"ס מ"ג דאין נקב פוסל בטחול של עוף ולזה השמיט המחבר דין זה משום דכתב בסעיף ז' דאין טריפות דנפלה לאור שייך בבהמה (ופר"ח כ' בין בבהמה ובין בעוף ע"ש): (ז) ששלקן. כ' הש"ך דזה לשון הרמב"ם אחר שסלקן מעט

פתחי תשובה

נב (א) ששלקן. עבה"ט בשם פרי חדש ועיין בשאלת יעב"ץ ח"ב סימן ק"ע שכתב דלא הכשיר אלא היכא דלא ידענו דנפלה לאור וכדמשמע מלישנא דפרי חדש בהאי שם

מטה יהונתן

קשה מאי ראיה מייתי ממחט שנמצא כו' הא ניקב וושט חמיר טפי דהוי ספק בשחיטה וצ"ל דראייתו כך כיון דהמחט שנמצא אין צריך אפילו בדיקה מצד אחד א"כ ע"כ צ"ל דניקב מצד אחד אין נכנס כלל בגדר הספק כלל אם כן ה"נ הכא דכשרה אף דהוי ספק בשחיטה דאין נכנס בגדר הספק ולפ"ז מוכח דלא כהב"ח שהבאתי לעיל בסי' מ"ח ס"ז דמפרש דלכתחלה צריך בדיקה עכ"פ וע"ש דאיתא דא"כ הוי ספק בשחיטה ודוק היטב:

יד אפרים

(סימן נ"ב בש"ע סעיף א') כנגד כ"מ חיותה. עבפ"מ ועי' במטה יוסף דף נ"ח ע"ב במעשה שהכבד נמצא ירוק

חדושי בית מאיר

(סימן נ"ב בט"ז ס"ק ה') מביא בשם הרשב"א עוד י"ל דלא מנינן למנות ריאה בהדי לב וכו'. משום דירוק (גע"ל) פוסל בלא"ה ע"ש. לפע"ד י"ל דמזה ראיה לדעת הט"ז סי' ל"ח דמראות הפוסלים בריאה אפילו בעור אחת. דלא כפר"ח שם דאל"כ הדרא קושיא לדוכתיה מ"ט לא מני דהא נ"מ בגבע (גע"ל) דבלא נפלה לאור אינו פוסל אלא בהגיע לשני העורות ובנפלה סתמא אפילו לא נשתנית אלא אחת דמ"ש מהמבואר אפי' לא הגיע להלל אלא אפי' בלא נפלה נמי טריפה בעור אחד (אך יש לדחות כיון דלית' זה של הועוד י"ל סובב בשיטת הגאוני' דמה דכשר בלא נפלה גם בנפלה כשר ואין נ"מ אלא הבדיקה וא"כ אף הכא לאות' שיטה אף בנשתנה רק עור א' י"ל דכשר): (בש"ך ס"ק ו') וכ"ב הר"ן וב"י. ובתשובת פ"מ סי' א' מקשה על זה מלקמן סי' כ"ט בדין הגלודה עי' בדבריו. ולענ"ד לק"מ דהא הש"ך ופר"ח בסי' כ"ט השיגו על המהרש"ל ומסקי דכשניטל מעל כל פני השדרה מקצת מרוחב סלע דטריפה וע"כ לחלק דלא דמי לדינא דרשב"א להיכא דניטל מקצת השדרה דכשר היינו משום דבגמרא לא מיבעיא אלא ניטל כל מקום השדרה וכדבריו שם אבל ניטל מעל כל השדר' מקצת ולא נשתייר רוחב סלע ס"ל כיון דנזכר בגמ' שיעור רוחב הסלע צריך להשתייר ובגמרא עלתה בתיקו היכא דניטל מעל כל פני השדרה ושאר קיים אי חשיב כניטל כל העור א"כ ה"ה כי בציר להו מרוחב סלע טריפה. וא"כ הכא נמי גבי כבד היכא דניטל מקום חיותא ולא נשתייר כזית ממקום חיותא אף דכל הכבד קיים דטריפה אף אם רק משהו חסר מן שיעור הכזית כמו התם היכא דחסר מקצת מן רוחב סלע. ומה שמביא ראיה מהרשב"א

גליון מהרש"א

ומזה לחם חמודות ר"ל לחם חם וגרסתו הי' ונחמדו בני מעיה: (סעיף ב' בש"ע) אבל אם שלקן. ע' ש"ך

ג יא אם לא נשתנו אברים אלו (ז) **יא** (ח) ואירע ששלקן ונשתנו טריפה **יב** כיון (ט) שנפלה לאור:

ד (ח) **יג** [ח] יב אין ירקות פוסל בכבד (ט) של עוף (י) בייתי שיש במינו מדבריי שכל המדבריים כבדן ירוק ככרתי:

ה [ט] יג נפלה לאור ואין ידוע אם נחמרו בני מעיה צריכה בדיקה (י) ואי ליתא קמן למבדקה (יא) אסורה:

ו [י] יד נמצא שינוי באחד מאברים אלו אע"פ שאין ידוע לנו שנפלה לאור טריפה:

שפתי כהן

יא ואירע ששלקן כו'. ומ"מ מותר לאכלן צלויים ולא חיישי' אם היה שולקן שמא היו משתנים טור וש"ס וכל הפוסקים וכ"כ באו"ה ריש כלל כ"ד דאפילו נודע שנפלה לאור אין צריך לשלקינהו אולי ישתנו דלאחזוקי איסורא לא מחזקינן עכ"ל ופשוט הוא ובגליון או"ה כתוב בשם הרמב"ם דהיכא דידוע שנפלה לאור צריך לשלקן ולא נמצא כן בדברי הרמב"ם: **יב כיון שנפלה לאור**. ואע"ג דבסעיף ו' מטריף אם נמצא שינוי אע"פ שלא נפלה לאור שאני הכא כיון שהשינוי לא נראה אלא ע"י שלק וכן מחלק בחידושי הרשב"א דף ס' ע"ג וכן משמע בב"י דאהך דינא כתב דתמה הרשב"א אהרמב"ם דמטריף בשלא נפלה לאור ואהך דינא דסעיף ו' כ' שהרשב"א הביא ראיה לדבריו והסכימו עמו ובז' נתיישב מה שהקש' בסל"ח דף קע"א ע"א על המחבר ע"ש: **יג אין ירקות כו'** · כ' הפרישה סי"ד דקאי דוקא אלא נפלה לאור והב"ח מכשיר בכל ענין וכן נראה:

אלא

טורי זהב

(ז) ואירע ששלקן. פי' דמן הדין א"צ לשולקן כדי להטריף אם ימצא שינוי דלא מחזקינן ריעותא כיון שאין לפנינו ריעותא עכשיו על כן יכול לאוכלן צלויין: **(ח) אין ירקות פוסל בכבד כו'**. דוקא בכבד אמרו כן אבל לא בלב וקורקבן כ"כ בת"ה: **(ט) של עוף בייתי**. זה דעת רשב"א בטור ולמד כן מדמלינו ברב אשי שהיה סבור להטריף ביתרת ואמרו לו כל חיות מדבריות כן ה"נ בזה *) ותמהני על פסק זה דהא עכ"פ אינו מוכרח שהוא ירוק אלא שאם נמצא ירוק נוכל לתלות שאינו מחמת שינוי אלא שהוא כעוף מדברי אף שהרוב בייתי' אינם כן דאל"כ למה לנו לתלות היתר במדבריים אלא ודאי הבייתים רובם אינם כן אלא שאותו שנמצא הלה אותו במדבריים וא"כ קשה דהא בסעיף שאחר זה כתב דאם נפל לאור וליתיה קמן למידקיה אסור ס"מ שאין לך הכשר בנפלה לאור עד שיתברר לך ההיתר ולא בספק והאי עוף בייתי כיון שספק הוא אם הוא ירוק בטבעו כמדבריי או היה אדום והוריק מחמת האור והוא כנאבד דהא א"א לבדקו ואין אתה יכול להתירו עד שיהיה מותר בבירור בשלמא אם לא היה לנו בו איסור אלא מלד שמולאים בו הורקה שפיר נוכל לומ' שבשביל זה לא ילא מהיתרו ונתלה ההורקה בטבעו כמדבריי משא"כ כאן שנפל לאור ואסר עד שיתברר לך ההיתר וכאן א"א לברר ואם נאמר שהרשב"א לית ליה הך דסעיף ה' הוה שפיר וכן משמע מדבריו בארוך דף כ"א שהביא גירסא שסבירא ליה דאין פוסל שינוי אלא אם ידוע שנפלה לאור אבל בסתם תלינן השינוי בדבר אחר דהיינו יש מכשירין שמביא רמ"א סעיף ו' והקשה עליה אם כן גם בנפלה לאור נמי נימא הכי דהא רובא דאורייתא ורוב בהמות כשרות כו' אלא דתולין הירקות במגוי והיינו ע"י אור עכ"ל הרי דאזל בתר רובא בנפלה לאור אם היה דבר לתלות בו להקל דהיינו כל שאין ירקות לפנינו א"כ אם נאבדה פשיטא דכשר מלד הרוב אלא דא"כ קשה על בעל הש"ע שהביא שניהם להלכה ואפשר לי לומ' שהרשב"א אזיל לטעמיה דס"ל אפילו בלא ידענו שנפל לאור אסור אם הוריקה וכמ"ש הש"ע סעיף ו' אם כן נוכל לומ' דכאן מיירי באינו ידוע שנפל לאור אלא שאנו רואים לאוסרו מחמת ההורקה בזה מועיל מה שיש במינו מדבריי אלא דא"כ היה לו לפרש דמיירי בלא נפלה ולא לסתום דמשמע דאנפלה לאור קאי והו דהא כבר הוכחנו בסעיף ה' דהרשב"א מכשיר המראה גרי"ן אפי' בנפלה ודאי לאור וא"כ ה"ה נמי בהך היתר דמדבריים דהא אין חילוק בין נפלה ללא נפלה לדידיה בזה. ועל מה שכ' הרשב"א דהאי ירוק דכבד הוא ככרתי דאילו כבילה אינו אוסר שהכבד הוא ירוק כבילה אם הוא שמן מזה ל"ק מידי דע"ז אין לשון ספק כלל דכולהו איתנהו הכי משא"כ בהך מלתא דתליא ההיתר במדבריים הוא נגד הרוב של בייתים כמו שהוכחנו בסמוך ודאי קשה כמ"ש ומסתברא כמ"ש תחלה דהרשב"א לית ליה הך דסעיף ה' וא"כ לדידן נפל האי היתירא דמדבריים בבירא דאי בנפלה לאור לא מהני ליה דהא אסור בלא בדיקה וכאן אי אפשר בבדיקה ואי לא נפלה לאור אין כאן איסור בהורקה לגמרי כמ"ש רמ"א בסעיף ו' דיש לסמוך על יש מכשירין כנלע"ד נכון וא"כ מלאתי לרש"ל שכ' על האי היתירא דמדבריים וז"ל ולא נהירא דא"כ מנלן להקל במה שלא חילק התלמוד ועוד מאחר ששינוי מראות אינו פוסל אלא בנפלה לאור א"כ מאחר דאיכא ריעותא לפנינו למה לנו לתלות בשינוי הטבע להקל ולומ' שמא אף בבייתים אשתני עכ"ל נראה דנתכוין למ"ש: **(י) ואי ליתא קמן כו'**. זה דברי הר"ן וכ' ב"י ראייתו מדאמרי' בגמ' אין ריאה לעוף ליאמר והוא ודאי בסתמא קאמר דאילו היכא דנאמרה בודאי הא קמן שלא הגינו צלעות עליה [אלא] אם נפלה לאור דא"ל בדיקה ודוקא ריאה שצלעותיה מגינות עליה הא שאר בני מעים דעוף דליכא מה דמגין עלייהו צריכה בדיקה עכ"ל ולפ"ז למאי דקי"ל אפי' אם ראינו שהוריקה הריאה כשירה כמ"ש הטור בשם הרא"ש וכן מסקנת ב"י כמו שהעתקתי לעיל סעיף ה' א"כ הא דאמרו אין ריאה לעוף הוא אפי' אם ראינו שהוריקה ואין ראייתו של הר"ן ראייה וא"כ לא קי"ל כותיה בהך דאסר בלא בדיקה ולא היה לו להש"ע להביא כאן דעת הר"ן כיון שבב"י ובש"ע ס"ה פסק כהרא"ש שזכרתי אלא דאפשר דאף שאין ראייה של הר"ן ראייה מ"מ מסברא יש לפסוק כיון שיש כאן ריעותא דנפלה לאור אמרינן ודאי יש שינוי עד שיתברר שאין שינוי וכפי מה שאפרש בסמוך א"ל ראיה וע"כ דברי הר"ן הם הלכה ורש"ל חלק על דברי הר"ן אלו ומביא ראיה מדתנן במתני' נפלה לאור ונחמרו בני מעיה ולא קתני נפלה לאור לחוד כמו שתני דרסה בכותל כו' אלא ודאי שאין איסור בנפלה לחוד אלא בנחמרו מעיה בודאי דוקא אבל בנפלה לאור לחוד אין כאן ריעותא עדיין *) ולי נראה דדבריו תמוהים בזה דהא יש חד פי' להך ונחמרו דהיינו לשון חמימות כמ"ש

סעיף

באר הגולה

הטור: יא מימרא דרב נחמן בר יצחק שם: יב טור בשם הרשב"א ורבינו ירוחם: יג הר"ן שם בפירושו בשם הר"ב כ"ה שהטיל ספקא בדבר: יד לפי גי' הגאונים והרי"ף במימרא דרבא שם דף נ"ו וכן הסכים הרמב"ם בפ"ז והרשב"א בת"ה וכל בו ורבינו

נקודות הכסף

לי שהירקות הפוסל בכבד הוא הירוק ככרתי שהכבד בתולדתו ירוק כבילה כו' משמע להדיא דכל הנך דלעיל בין ירוק ככרתי ובין ירוק כבילה פסול ובכבד כשר ירוק כבילה. וראיתי בחדושי הרשב"א דמשמע דס"ל להלכה דירוקה ככרתי כשר שיהו כבר נודע דספרו מורה הבית חבר באחרונה ומ"מ בת"ה הארוך והקצר נראה להדיא דס"ל להלכה להחמיר ולהטריף כשיטה קמא שבת"ה הארוך וכמ"ש לעיל ואין ספק לפי דעתי שהבעל ט"ז לא עיין בת"ה הקצר (וגם נראה דאישתמיטתיה דברי הר"ן דלעיל) ואי עיין לא עיין שפיר דהרי מוכח להדיא כדבריו בתה"ק דלא ס"ל כהאי עוד יש לי לומר אלא כתי' הראשון שכתב בת"ה הארוך וא"כ אף בירוק ככרתי מטריף וכמ"ש הר"ן להדיא וא"כ יפה כוון הטור בדעת הרשב"א ובדעת הרא"ש דהרא"ש פשיטא דחולק על הרשב"א דהא כתב הרא"ש דמשמע דאפי' נשתנית הריא' לא טרפינן דכיון דצלעותיה מגינות עליה תלינן השנוי בדבר אחר ולא בנפילת האור כו' דליכא למימר כי חזינן דנשתנית טרפה דא"כ ה"ל למנות ריאה בהדי לב וקורקבן וכבד אלא ודאי מדלא מנו להו בהדייהו אין שינוי פוסל בה אפילו נפלה לאור עכ"ל וכ"ז ברור בעיני ולא הוצרכתי להאריך רק מפני שהאריך לתמוה על הטור וב"י וסיים שזה אחד מן המקומות שלא הרגישו מפרשי הטור בזה ולפע"ד אין כאן שום תימא כלל ודברי הטור וב"י פשוטים וברורים ויפה עשו מפרשי הטור שלא כתבו בזה שום דבר. שוב ראיתי ברבינו ירוחם נתיב ט"ו ח"ה אות כ"א משמע שם להדיא ג"כ כמו שכתבתי דלהרשב"א כל ירוק טרפה מטעם דלא אמרו אין ריאה לעוף ליאמר אלא לענין לכתחלה שאין צריך בדיקה אבל אם ראינו שנאמרה אף ככרתי טרפה וע"ש. ועוד נ"ל דאפי' תימא דהא דמטריף הרשב"א היינו דוקא בירוק גע"ל מ"מ לק"מ על הטור במה שכתב שהרא"ש חולק והוא דמוכח מהרא"ש דאף בגע"ל מכשיר וכדעת היש מפרשים דאם לא כן מיקשי מה חולק ברשב"א על היש מפרשים דילמא איהו מיירי ככרתי ובפרט דמשמע להדיא דהיש מפרשים הם הם התוס' שכתבו כן בדף כ"ו ריש ע"ב והרי הם לא הזכירו בדבריהם ירוק דמוריקה אלא ודאי מדכתבו סתמא משמע להדי' דכל ירוק מכשרי וא"כ הרא"ש דמסתים נמי הכי ס"ל כוותייהו ואין להקשות אם כן היאך מתרץ הרא"ש הא דכל טריפות שמנו חכמים בבהמה כנגדן בעוף הא לאו קושי' היא דכבר הקשה זה הרשב"א על היש מפרשים וכמו שתירצו היש מפרשים כך תירץ הרא"ש. ועוד נ"ל דלק"מ לדעתם ודאי לא נעלם מהן הך דכל טרפות שמנו חכמים בבהמה כנגדן בעוף דהא אהך דאין ריאה לעוף ליאמר גופיה שהביאו היש מפרשים איתא הכי בש"ס דגרסי' בפרק א"ט דף נ"ז ע"א מאי אין ריאה לעוף אילימא דלית לה כלל והא קא חזינן דאית לה אלא דלא מיטריף והא תני לוי טרפות שמנו חכמים בבהמה כנגדן בעוף אלא אין לו ליפול וליאמר מאי טעמא הואיל ורוב צלעותיה מגינות עליה ע"כ אלא נ"ל דמפרשים דודאי כל י"ח טרפות שטרפה מלד טרפות ברור כגון נקובה וחסרה ונטולה וכה"ג כנגדן בעוף אבל נאמרה דאינו טרפה בודאי אלא משום שסופו לינקב ובעוף קים להו לחכמים ז"ל כיון דצלעותיה מגינות עליה אע"פ שנשתנית ונאמרה אין סופה לינקב כן נ"ל ברור לדעתם וכ"ל ברור שגם הרשב"א אינו חושב זה לקושיא על היש מפרשים שא"כ ה"ל להכניסה בשאר קושיותיו אלא לא כתב כן אלא כעין סניף וראיה לדבריו ור"ל דכיון דבבהמה מיטרפה א"כ כנגדן בעוף נמי מיטרפה בהם. אבל שפיר יש לומר לדעת היש מפרשים כמו שכתבתי והוא ברור ודו"ק. וא"כ פשיטא נמי דבלא נפלה לאור נמי לא מיטרפה דהא כיון דבנפלה לאור ונעשית ירוקה כשרה כ"ש בלא ראינו שנפלה לאור ובבהמה דטרפה ירוקה גע"ל אף בלא נפלה לאור היינו בעל כרחך דקים להו לחז"ל דבבהמה כהאי גוונא סופה לנקוב או בבהמה ודאי כיון דהיא ירוקה במראה זו בריאה ודאי נפלה לאור ואע"ג דס"ל להרא"ש דלא אמרינן בידוע שנפלה לאור וגם נאמרה לא שייך בבהמה להרא"ש היינו בשאר בני מעיים אבל בריאה ירוקה גע"ל לקותא ודאי ע"י האור היא או אפי' תימא דע"י דבר אחר היא מ"מ קים להו לחכמים ז"ל דסופה לינקב ומה שכתב הטור בסתמא לעיל סי' ל"ח דמראה ירוקה גע"ל פסול' ולא חילק בין בהמה לעוף היינו משום שסמך עצמו אמה שכתב כאן בסי' זה דאין ריאה לעוף בשם הרא"ש דאפי' נפלה לאור וראינו שנאמרה כשרה א"כ הרי בהדיא הוציא עוף מבהמה לענין הוריקה וא"כ כ"ש בלא נפלה לאור כן נ"ל ברור לדעת הטור וע"כ כתב בסתם בשם הרשב"א דאם ראינו שהיא ירוקה טרפה והרא"ש חולק ומכשיר ולא חילק בין ירוק ככרתי ובין גע"ל משום דלהרשב"א אף ככרתי טרפה וכמו שכתבתי לעיל ולהרא"ש אף בגע"ל כשר: וא"כ מה שהאריך הבעל טורי זהב בזה לתמוה על הטור לא קשה מידי משני טעמים חדא דלהרשב"א אף ככרתי טרפ' ועוד דלהרא"ש אף בגע"ל כשר וכמ"ש והוא ברור ואמת ודוק היטב: ט"ז ס"ק ט' תמה על הרשב"א וש"ע. לא קשה מידי דשאני הכא דמילתא דשכיח הוא במדבריות כן ותולין במגוי ובלא"ה נמי לא קשה מידי דהכא כיון דאין כאן ריעותא אלא בכבד מוכחא מילתא שהוא מן המדבריות שכבדן ירוק דאל"כ ה"ל לאשתכוחי שום ריעותא גם בשאר אברים ולא דמי לסעיף ה' דאינה לפנינו. וזה ברור: ט"ז ס"ק י' כתב על מהרש"ל שדבריו תמוהים ופירש פי' זר אבל אני תמהתי על מהרש"ל דהא מתני' הכי קתני נפלה לאור ונחמרו בני מעיה אם ירוקים פסולים אם אדומים כשרים דרסה וטרפה בכותל או

ביאור הגר"א

שם): [ח] אין ירקות כו'. כמ"ש (מ"ז א') בעינוניתא דוורדא דכל הני כו' ולכך אפשר שימצא בבייתי במינו ג"כ: [ט] נפלה כו'. ממ"ש שם נ"ז א' אין ריאה כו' ליאמר ואם נחמרה הא קמן שלא הגינו צלעות אלא בסתמא [והרא"ש חולק ע"ז] ודוקא ריאה וכ"ש לדעת בע"ה שכ' בס"ז בהג"ה שגם בבהמה פוסל נפילה לאור אלא דנקט בעוף כיון שנפל לאור חוששי' משא"כ בבהמה: [י] נמצא כו'. כמ"ש שם כיון שהוריקה כבד כו' בידוע שנפלה כו':

באר היטב

וממרסין בהן. וכ' הב"ח דס"ל דמבושלים הרבה כסתם שליקה שבש"ס אין השינוי ראיה לאיסור ולא החזרה ראיה להיתר והכי נקטינן כהרמב"ם דליכא מאן דפליג עליה וצ"ע אם יש לסמוך ע"ז לקולא כיון דכל הפוסקים לא חילקו בכך ומכ"ש לדידן דלא בקיאינן בין שלוק למבושל כדלקמן סי' ע"ג (ומן הדין א"צ לשלקן) מעשה בכבד שהיה ירוק ככרתי ושלקוה וחזר למראיתו מבחוץ ובפנים עדיין הוא בשינוי והכשירוהו כיון דלא נפל לאור בפנינו וחזר עורו למראית הכבד איגלאי מילתא דמחמת חולי הורק ולפיכך שלפנים עומד בשינויו שאלו היה מחמת האור עיקר ההם ושליטתו הוא מבחוץ (הר"י ביאגו) (פר"ח): (ח) ואירע. כתב הש"ך ומ"מ מותר לאכלן צלויים ולא חיישי' אם היה שולקן שמא היו משתנים וכ"כ כל הפוסקים דא"צ לשלקן ובגליון או"ה כתוב בשם הרמב"ם דהיכא דידוע שנפלה לאור צריך לשלקן ולא נמצא כן בדברי הרמב"ם (אבל אם לא נפלה לאור לפנינו כיון דמקודם לא היו האברים משתנים וע"י השלק נשתנו תלינן להקל מחמת השלק נשתנו ומ"ש המחבר לקמן סעיף ו' להטריף באינו ידוע שנפלה לאור הוא כשנמצא שינוי באברים שלא ע"י שלק ש"ך ופר"ח כ' הריק"ש מצאה אשה ירקות בכבד ולא ידעה אם היה נוטה לאודם גם לא ידעה אם הורק במקום הפוסל גם לא שלקתו ונאבד הכבד התרנגולת כשרה מדין ס"ס. וכתב פר"ח עליו ואין בדבריו כלום לסמוך על ס"ס כאלו להכשיר גם כבר ביארתי לעיל סי' כ"ט שכל שנמצא טרפות ולא נודע עניינה שאין תולין להקל וה"ה כאן ע"ש): (ט) שנפלה. כ' הש"ך ואע"ג דבסעיף ו' מטריף אם נמצא שינוי אע"פ שלא נפלה לאור שאני הכא כיון שהשינוי לא נראה אלא ע"י שלק: (י) בייתי. כ' הפרישה דזה קאי דוקא אם לא נפלה לאור והב"ח מכשיר בכל ענין וכן נראה עכ"ל הש"ך. מיהו כ' תורת הבית דדוקא בכבד אמרו כן אבל לא בלב וקורקבן (ופר"ח כ' כהפרישה ואין להקל כשנפלה לאור ועיין ט"ז): (יא) אסורה. דכל מידי דבעי בדיקה ולא הספיקו לבדוק טריפה מספק פר"ח. הקשה בט"ז

מטה יהונתן

(סימן נ"ב בש"ע סעיף ד') **אין ירקות פוסל בכבד של עוף כו'**. ט"ז סק"ט ע"ש דכוונתו להק' דכ"ז הוא לדעת הרשב"א דס"ל אם נאבדו בני מעיים בלי בדיקה כשר משא"כ לשיטת הר"ן דהוא טריפה וכמ"ש המחבר בסי' שאחר זה א"כ הכא אף שיש במינו מדברי הוי לן למטרפה דלא גרע אם נאבדו ע"ש והש"ך בנה"כ ס"ל לתרץ דהא דקיי"ל דאי ליתא לקמן למיבדקיה טריפה היינו שנאבדו כל בני מעיים אבל אי איכא מקצת בני מעיים מבלי היכר שום ריעות' תלינן לקולא דגם באותו שנאבדו לא היה שום ריעותא והכא מיירי שיש מקצת בני מעיים כאן שלא נשתנו רק משום הירקות של הכבד יש לן למיסר וכיון שיש במינו מדברי תלינן להקל וי"ל

פרי חדש

משום דכיון דאכלה ופעיא ביה הוי קלא קרוב לודאי שיש נקב ואע"ג דלא חזינן ביה נקב תלינן בקרום אבל בעלמא אה"נ דמודה הרב דלא חיישינן להעלאת קרום. ועוד כבר כתבתי שם שאף בושט אין סברת הרב מהוורת והעיקר כשאר המפרשים וכ"ש בעלמא ע"ש:

גליון מהרש"א

ש"ך סוף סימן אי אנו בקיאין: (סעיף ג' ש"ך סק"ח) **דאחזוקי איסורא לא מחזקינן**. ע' סי' קפ"ח סק"ג וט"ז סי' צ"ט סק"ה:

חדושי בית מאיר

מהרשב"א שכתב אין ירוקתה במשהו אלא כנגד המרה אבל כנגד חויתה לא עד שהוריקה כנגד כל מקום חויתה. א"י הא גם לשון הש"ע הכי הוא ור"ל לאפוקי מכנגד המרה שבמשהו טריפה ואף שנשאר כזית משא"כ

הגה [יא] ויש מכשירין כל זמן דלא ידעינן שנפלה לאור **יד** אלא (יב) תלינן השינוי בדבר אחר (ר"ן ומרדכי בשם ראבי"ה ורש"י ומהרא"י בשער ל"ב ורא"ש וע"פ) **טו** ויש (יג) לסמוך עלייהו :

ז [יב] טו **אין טרפות שינוי אברים אלו פוסל אלא בעוף טז אבל בבהמה אין שינוי אברים אלו פוסל אפילו ידענו שנפלה לאור :**

הגה (יא) [יג] ויש אוסרין (ב) גם בבהמה **יז** בידוע שנפלה לאור **יח** ונשתנו מעיה **יט** (ג) והכי (יד) נהוג (מרדכי והג"א בשם כמה גדולים ורשב"א וראב"ד ואו"ה) :

נג דין שבר או מכה בבהמה ובעוף ◆

ובו ה' סעיפים :

א א [א] א **נשמטו ידי הבהמה מעיקרם [ב] או שנשתברו או נחתכו לגמרי [ג] או (א) שיש לה ג' ידים (א) כשרה [ד] ב אבל (א) העצם** (הנשבר) **עצמו** [ה] (עם מעט **ב** למעלה מן הסבירה) ג **אסור** (ג) **כשנשבר אם אין עור ובשר חופין את רובו :**

הגה [ו] ויש מטריפין גם הבהמה אם נשמט (ס"ד והג"מ וע"פ) או נשבר סמוך לגוף (הג"א פ' המקשה) **ד** ורואין (ג) (ב) שנצרר הדם (ב) מעבר לצלעות שעברה המכה תוך הגוף (כן משמע מאיסור

טורי זהב

סעיף א' בשם המרדכי וא"כ מנא ידעינן דנתחממו המעיים כל שאין שם שינוי מראה ע"כ לומ' דבשיעור תליא מלתא דהיינו שנשתהה באור כדי שיעור חימום א"כ אין ראייתו ראיה כלל דה"ק מתני' נפלה לאור ונתמרו מעיה דהיינו ששהה שם כשיעור הזה אבל ודאי אין אנו רואים שום סי' חמירה אלא מסתמא שנפלה לאור ושהתה שם דזה ודאי אין סברא שתיכף שתפול לאור תאסר אפי' אם מיד סלקוהו אבל אם שהתה כשיעור שתתחמם ודאי הוי ריעותא לפנינו וצריך בדיקה ובדבר זה סגי לקיים דברי הר"ן בלי ראיה אחרת :

(יא) ויש אוסרין כו'.*) גם הרשב"א מן האוסרין כמו שהעתקתי בסעיף א' מת"ה הארוך דף כ"א שכ'הא ריאה של בהמה צריך בדיקה והב"י לא הביאו ובודאי אלו הביאו לא היה מיקל נגדו :

נג (א) שיש לה ג' ידים. בפרישה כתב דלהרשב"א דס"ל כל יתר כנטול דמי כאלו ניטל עכשיו דמי יש להטריף בנמצא גף יתר בעוף כמו בנשמט הגף וכבר השיגו מו"ח ז"ל דהא דאסרינן שמוטת היד הוא מטעם שמא ניקבה הריאה כמ"ש בסמוך וזה אינו שייך כאן בחסר הגף או יתר הגף דהוא נחסר דהא לא ניקבה הריאה ע"כ בודאי אין שום טרפו' ביתר גף לד"ה:(ב) מעבר לצלעות. דלא

שפתי כהן

יד אלא תלינן השינוי בדבר אחר. שהירקות מצוי תמיד בכבד מחמת חולי וכיון שלא ראינו שנפלה לאור למה לא נתלה בחולי דהא תלינן זא"ב עכ"ל הר"ן וכ"כ הרא"ש בב"ה דף כ"א ע"ב וכ' הרא"ש ואין לתלות שינוי מעיים בנפילת האור דמלתא דלא שכיחא היא כי מיד שתפול לאור תפרח ותלא ואם נשרפו כנפיה שלא תוכל לפרוח תשרף במקומה ע"כ : **טו** ויש לסמוך עלייהו. במקום הפסד מרובה : **טז** אבל בבהמה כו'. לפי שעורה קשה וגם עובי הצלעות מגינין עליה וגם בני מעים קשים ליאמר כי בטרם יאמרו מנפילת האש ישרף עורה ובשרה עכ"ל טור בשם הרא"ש וס"ל דתלינן השינוי בדבר אחר : **יז** בידוע שנפלה כו'. אבל באינו ידוע כשרה בבהמה אפי' שלא במקום הפסד מרובה : **יח** ונשתנו מעיה כו'. נראה דמ"ה לא כתב הרב בקולר וי"א גם בבהמה משום דאתא לאשמועינן דדוקא בנשתנו לפנינו יש לנהוג איסור בבהמה אבל בנפלה לאור וליתא קמן לא מחזקינן איסורא וכן עיקר דהא מהרש"ל פא"ע סי' נ"ה מכשיר בכה"ג אף בעוף ועוד דהא יש פוסקים סוברים דשינוי מראה פוסל גם בבהמה ואפ"ה סוברים דא"ל לבדוק בבהמה היכא דנפלה לאור וכדאיתא בר"ן וכמ"ש הטור בשם בעל העיטור. מיהו כ' הב"ח דצריך בדיקה בבהמה והיינו לכתחלה היכא דאיתא קמן : **יט** והכי נהוג. כתב העט"ז דהיינו שלא במקום הפסד מרובה : באו"ה כלל כ"ו דין י"ג משמע דאין אנו בקיאין בבדיקת נפלה לאור ול"ע שלא כתבו האחרונים מזה ואולי הוא בכלל נפולה :

נג א נשמטו כו'. וכתב המרדכי דבבהמה מתוך עובי הכתף ורחבו ליכא למיחש לנקיבת הריאה ומדברי רש"י והר"ן שהבאתי בס"ק י' נראה חילוק אחר ועיין בת"ח כלל ע"ז סוף דין י"ב מ"ש לחלק שם ללא צורך ודו"ק: **ב** למעלה כו'. וכ"כ הרשב"א בחידושיו והר"ן ורבינו ירוחם נט"ו אות כ"א והוא פשוט ממה שנתבאר לקמן סי' נ"ה סעיף ה' וי"ג ע"ש: **ג** אסור כשנשבר. וכשנשמט ע"ל סי' ס"ב ס"ג: **ד** ורואין כו'. ובס"ד ס"ס פ"ו מטריף בבהמה שמוטת או שבורת יד בגוף מטעמא דחיישינן שמא איעכול ניביה. וכ"כ הב"ח שמצא כן

כתוב

ביאור הגר"א

[יא] ויש כו'. לפי גירסתם דל"ג אלא בידוע שנתמרו בני כו' ואף לגי' הרי"ף ורמב"ם מפ' בידוע קאי על נתמרו וה"ק בידוע כיון שנפלה כו' וראיה מדאמר רב אשי הלכך לא ליכול כו' וע"כ לאו בסתמא דמה ראה לחוש יותר מכל י"ח טריפות אלא ע"כ בנפלה לאור ואם מתני' בסתמא לא ה"ל לרב אשי למימר בסתמא. הר"ן. והרא"ש הוכיח לסברתו דאין חוששין לריאה אפי' נשתנה ותלינן בדבר אחר כ"ש כה"ג והוכיח סברתו מדלא מנה ריאה בהדי לב וכבד וקורקבן : [יב] אין כו'. מדמנה לה בעוף ולא בבהמה וכל הני דמנה בעוף נותן טעם הרא"ש שם ולכן לא מנה טחול דאין נקב פוסל בשל עוף כמש"ל ס"ס מ"ג ולכן השמיט בש"ע דין הטחול : [יג] ויש אוסרין כו'. מדתני לוי טרפות שמנו כו' יתר עליהן כו' ול"ק ג"כ נפלה לאור והא דנקט בעוף משום דשכיח כמו דרסה וטרפה כו' ובתוספתא תניא גם בבהמה רצצתה חברתה ובע"ה כ' משום דבעוף מסתמא פוסל משא"כ בבהמה דלא חיישינן מסתמא וכן סתם כאן בידוע כו' :

נג [א] נשמטו כו'. שם נ"ז א' : [ב] או כו' או כו'. ע' תוס' שם ד"ה שמוטת כו'. וכן נשתברו ואין עור ובשר חופין דדין נחתכו להם כמ"ש ע"ו ב' : [ג] או שיש כו'. שם נ"ח ב' : [ד] אבל העצם כו'. שם ע"ו א' ב' : [ה] עם מעט כו'. שם צ"ם א' וע' רש"י שם ד"ה אלא כו' : [ו] ויש מטריפין כו'. דהא דאמרינן דוקא

חידושי רע"ק

(סימן נ"ג ש"ך סק"ד) **או** שבורת יד. מה"מ טריפת דשבורה תוך ד' אצבעות בגפה וב' בדקה

באר היטב

הלא זה דעת הר"ן ורא"יתו מריאה דס"ל אם יש בה שינוי בנפלה לאור טריפה ודאמרינן אין ריאה לעוף ליאמר היינו בסתמא דא"צ בדיקה אבל אנן לא קי"ל הכי אלא אפי' יש בה שינוי כשר וא"כ אמאי פסק הש"ע הכא כדעת הר"ן ותירץ דהמחבר פסק כן מדעת עצמו מאחר שיש כאן ריעותא לפנינו ולא מסברת הר"ן. מעשה בא לפני תרנגולת שהיתה באור מחמת קור גדול ונכנסה התרנגולת לאחס ונשרפה בעור ובשר אצל הצלעות בין הגוף והעצם הקולית ונראה רושם אדום בעור עגול כמו ב' אצבעות וחתכו בסכין ונמצא שהדם נצרר בתוכו והטרפתי מאחר שזה צריך בדיקה בבני מעיים ואנו עכשיו אין בקיאין בבדיקה ומכ"ש אם נעשה ריעותא במקום צומת הגידין או בסימנין או סמוך למקום שמונחת הריאה שיש להטריף . בה"י ע"ש : (יב) תלינן . והטעם איתא בש"ך בשם הר"ן שהירקות מצוי תמיד בכבד מחמת חולי ונפילת האור מילתא דלא שכיחא היא : (יג) לסמוך . במקום הפסד מרובה . ש"ך : (יד) נהוג . וכ' העט"ז דהיינו שלא במקום הפסד מרובה . וכתב הש"ך דגבי בהמה אם נפלה לאור וליתא קמן לא מחזקינן איסורא דהא מהרש"ל מכשיר אף בעוף בכה"ג מיהו כתב הב"ח דצריך בדיקה לכתחלה בבהמה היכא דאיתא קמן . באו"ה איתא דאין אנו בקיאין בבדיקת נפלה לאור והש"ך כ' שצ"ע שלא כתבו האחרונים מזה והאפשר שהוא בכלל נפולה . וכתב הט"ז דגם הרשב"א הוא מהאוסרים בזה ואלו ראה המחבר דבריו בודאי לא היה מיקל נגדו עכ"ל :

נג (א) כשרה . דבהמה מתוך עובי הכתף ורחבו ליכא למיחש לנקיבת הריאה כמו בעוף (מרדכי) והב"ח מחמיר בנשבר או נשמט או נחתך אף בבהמה מטעמא דחיישינן שמא איעכול ניביה . וכ' הט"ז יש שרוצים להטריף בנמצא גף יתר בעוף כמו בנשמט הגף וכבר השיג הב"ח דהא דאסרינן שמוטת היד הוא מטעם שמא ניקבה הריאה וזה אין שייך כאן בחסר או יתר הגף דהא לא ניקבה הריאה ע"כ בודאי אין שום טריפות ביתר גף לד"ה : (ב) כשנשבר . וכשנשמט ע"ל סי' ס"ב סעיף ג' בהג"ה (ואנו נוהגין שחותכין כל אותו אבר השבור . בה"י) : (ג) שנצרר . וכ' בש"ך שמצא בתשב"ץ דיש להחמיר אפי' לא נצרר הדם מעבר לצלעות והוא דאיעכול ניביה (ורש"ל מחמיר בנשבר כדברי ס"ד ובנשמט מיקל והב"ח מחמיר אף בנשמט) והחלב של אותו בהמה וה"ה ביצה בת' ש"י שאלה נ"ג מתיר ועיין בתשובת מבי"ט שאלה יו"ד . ופר"ח כ' וטוב לחוש לדבריהם בבהמת עובד כוכבים אבל בלא"ה יש להורות כפסק הש"ע ואפי' נצרר הדם בצלעות אין כאן בית מיחוש . והלבוש מחמיר בנשבר צלע א' בעוף כנגד הריאה כמו בנשבר הגף והט"ז מכשיר בנשבר צלע אחד ומחלק בין צלע לגף דבגף כיון שהעוף מנדנד אותו הנה והנה אפשר ע"י כך נכנס לפנים לריאה משא"כ בצלע שהוא מונח במקום א' אפי' בדיקה לא צריך ובה"י מטריף בעוף אם נשבר צלע ויש בה עוקץ אף שחזר ונקשר בשברים אף שלא כנגד הריאה . אבל אם היה ספק אם היה עוקץ כשר מטעם ס"ס אבל בבהמה אין להטריף אם נשברה צלע אחד אף אם יש בה עוקץ ע"ש סי' נ"ד בש"ך ס"ק ג' . תרנגולת שנשתברה אגפיה רחוק אגודל מן הגוף באופן שאינו אסור רק אותו אבר עצמו ואח"כ

פתחי תשובה

עובדא אבל היכא דודאי נפלה לאור אין להתיר ע"ש : (ב) גם בבהמה . עיין בתשובת הרדב"ז החדשות סימן רל"א שכתב דאם הוריק הלב ולא הגיע לחלל יש להכשיר אף שכתוב בסעיף א' ואפילו לא הגיע לחלל כו' זה דווקא בעוף אבל לא בבהמה ע"ש : (ג) [עיין בתשובת חתם סופר סימן נ"ד שכתב ע"ד השוורים שנתפטמו מפסולת בישול יי"ש שהם מים חמים ולפעמים הם רותחים וכבר רבים שתו ומתו אם יש לחוש בסתם אותם שוורים לנתמרו בני מעים מרתיחת המים הא ודאי דנתמרו בני מעים לא אמרינן אלא באש דוקא ומה שמתו כמה בהמות משתית רותחין אי הוי בדרו לה סמי הוה חיי וכי להוסיף על הטריפות יש . בודאי אי מצינו קודם הבישול שינוי באברים הפנימים למטרפו בהו הרי כל שום שינוי אנו חוששים לנשר שהרופא גורלו ומטרפינן בלא"ה אך אם האברים יפים או שלא בדקנום כלל ואחר הבישול מצינו שינוי אין לתלות בנתמרו כלל ע"ש] :

נג (א) העצם הנשבר · כתב בכתבי הרב מהר"ר דניאל ז"ל בנשברו הצלעות שאין הבהמה טרפה כבסימן נ"ד גם העלם הנשבר כשר : (ב) שנצרר הדם · עבה"ט ועיין בתשובת רדב"ז ח"א סי' קנ"ב שדעתו גם כן להטריף בנשבר צלע בעוף סמוך לשדרה במקום

באר הגולה

ירוחם : טו טור בשם אביו הרא"ש לדעת י"א והרמב"ם בפ"ז וכן בספרים הרמב"ן (ורבינו ירוחם ומהרש"ל) :
א כאוקימתא דרב הונא בדף נ"ח למשנה דבכורות דף מ' :
ב עיין לקמן בסי' נ"ה בסעיף ה' במה שציינתי שם :

נקודות הכסף

שריגלתה בהמה ומפרכסת אם שהתה מע"ל ושחטה כשרה א"כ צריך למיתני ונתמרו בני מעיה משום אדומים כשרים וגם משום ירוקים דהא ודאי פסולים אבל כי ליתא קמן לא הוי אלא ספק ולא נקט דרסה בכותל אלא לאשמועי' דבשהתה מעת לעת ושחטה כשרה · ועיינתי במהרש"ל פרק א"ט סי' נ"ב וראיתי שכתב וז"ל דאל"כ אמאי לא תני נפלה לאור לאוד כמו שתנא במתני' ריש פרקין דרוסה לאוד ולא נדרסה והאדים הבשר אלא ודאי לא שייך למיתני משום שמיד שנדרסה טריפה מספק שמא האדים הבשר עד שתבדק להוציא אותה מספק טריפה משא"כ בנפלה לאור עכ"ל ור"ל דרוסת הארי וזאב דריש פרקין ולא כמו שהבין הוא דמהרש"ל ר"ל דרסה בכותל ומ"מ גם מזה לא קשה מידי דהתם בעי למיתני דרוסת הארי בגסה וזאב בדקה ובאר הדורסים ופלוגתא דר' יהודה משא"כ הכא דצריך למיתני נתמרו בני מעיה מטעמא דפריסית וק"ל:(ט"ז ס"ק י"א) תקפה עליו משגתו דמלבד זה הזכיר הרשב"א שם בעמוד הקודם סברת הפוסקים בזה בארוכות וסברת בעל העיטור ומסיק וגם זה אינו מחוור כו' והנכון שדין הבהמה שוה לעוף וכאן וכאן טרפה וכאן וכאן צריך בדיקה אם נפלה לאור וגם הר"ן כ' כל דברים אלו ודעתו כהרשב"א ומביאו בית יוסף וכתב שכן דעת הרשב"א וכוונתו לדברי הרשב"א הנ"ל וא"כ הרי הב"י ראה יותר ממה שראה הוא ואעפ"כ לא פסק כן מטעם המבואר בב"י דכיון שהרמב"ם והרא"ש מכוונים לדעת א' הכי נקטינן וכ"ש שהרמב"ן ז"ל סובר כמותם עכ"ל וכן דעת רבינו ירוחם נט"ו אות יו"ד ומהרש"ל פרק א"ט סי' נ"ה :

מטה יהונתן

ע"ז דהא דין זה דאי ליתא לקמן הוא מהר"ן ורא"יתו דאמרי' בפרק א"ע אין ריאה לעוף לא לנפול ולא ליתחזי וקשה אי איתא לריאה קמן ואית בה ריעותא טריפה דהא תזינן [illegible] בה ריעות' כבר אפילו [illegible] א"ע דליה [illegible] ידעינן ודא [illegible] ולפי דברי [illegible] כל היכא [illegible] מעיים זול [illegible] עדיין קשה [illegible] אית לבאר [illegible] בה ריעותא [illegible] בנפלה לאו [illegible] דהא ריאה [illegible] בני מעיים ליכא ריעותא ואי ליכא גם שאר ב"מ לפנינו ש"ע הוי טריפה משום שאר בני מעיים וא"ל דהא קמ"ל היכא דליכא ריאה קמן ושאר בני מעיים ליתא קמן וליכא שום ריעותא ובריאה אפ"ה טריפה דמן הריאה אינו ראיה כלל על שאר בני מעיים דאין ריאה לעוף לנפול ולא ליתחזי הואיל וצלעות מגינות עליהם משא"כ בשאר בני מעיים י"ל דשלט בהם האור ז"א דלשון הש"ס וכל המפרשים משמע דר"ל דהיכא דאיכא ריעותא בריאה דלא תלינן באור כלל וכשרה א"כ י"ל כמש"כ וצ"ל דס"ל לבעל הש"ך דודאי היכא דאיתא קמן איכא למיקם עלה אי שולט בו אור או לא אז אפי' היכא דאיתא מקצת בפנינו תבלי שום ריעותא נמי טריפה רק הכא שיש במינו מדברי דאי אפשר למיקם עלה דמלתא אם איתא למקצת בני מעיים זולת ריאה כשר ודוקא:

(סימן נ"ג סעיף א' בהגה"ה) ויש מטריפין גם הבהמה אם נשמט כו'. עי' ש"ך סק"ד מה שרוצה להגיה בדברי התשב"ץ ולעייל בהמה במקום עוף וכן יד במקום גף שהוא דחוק מאד ולמ"ו אמר דאין זה הכרח ושפיר מיירי בגף בעוף והא דמצריך דוקא עיכול ניבי היינו משום דשבירת הגף דטריפה אינו אלא משום שמא נקבה הריאה הוא משום דבעת שנשמט ע"י הכאות שמונה נקבה הריאה שהוא סמוך לו וכ"ז היכא שנשמט

יד אפרים

ירוק תחנה ככרתי והיה ניכר שנספף בתוכה המרה שלא היתה המרה מלאה כדרכה והכשירו מורי' באומר' שנספף לתוכה המרה כו' ע"ש ומח"ב חולק ע"ז ואוסר : (שם סעיף ז' בהגה"ה) **והכי** נהוג . עבה"ש ועי' בהרדב"ז סי' רל"א במה שנמצא הלב ירוק ע"ש :

גליון מהרש"א

(סי' נ"ג סעיף א' ש"ע) **אם** אין עור ובשר . ע' ס' נ"ה ס"ב בהגה"ה וע' בשפתי כאן אות ג' : (הג"ה) **או** נשבר סמוך לגוף . משמעות הפ"מ במשבצות דרק עד אגודל קרוי סמוך ובלבושי שרד בפתיחה לטריפות עצמות אות נ"א ולהלן כ' עד חצי העצם ובעוף בנצרר טריפה בכל

יד אברהם

(סימן נ"ב סעיף ז' בהגה"ה) **ויש** אוסרין גם בבהמה כו' והכי נהוג . ובס' בה"י כתב שא"י מה זה שכתב והכי נהוג בדבר שלא שכיח . וי"ל ע"פ מ"ש מהרא"ח בשו"ת מים עמוקים סי' פ' דדוקא אם הוא מעשה אמרי' דל"ש מנהג בדבר דלא שכיח אבל אם נעשה ע"פ חכמים מנהיגי הארץ הוי קביעות . וכזה א"ש מ"ש הכ"י פ"ב דיבמות גבי אשת אחיו דבספרד המנהג להתיר ואע"פ שהוא דבר דלא שכיח . אך סכוונה שנעשה ע"פ חכמים . וכן א"ש מ"ש הכנה"ג בא"ח סי' ל"ב דמנהגנו דאף בדיבוק מאות לאות שנמצא בס"ת בשבת או ביו"ט להוציא אחרת והוא דבר דל"ש ואפ"ה שייך בו מנהג והיינו כמ"ש . וא"כ גם הג"ה כאן נתכוון לזה . וגם י"ל בזה מה שהקשה הבה"י על הג"ה לקמן סי' רס"ז ס"ד ע"ש :

(סימן נ"ג סעיף א' ש"ע) **נשמטו** וכו' . עיין בשו"ת עור האלבן סי' מ"ח דמסיק דמהני לידה ושהייה י"ב חודש לשמוטה מעת שאירע כיון דליכא לפנינו אח"כ דבר שיוגרע ול"ד לגף שנשבר שכ' הפר"ח דלא מהני דיש דבר לפנינו שאפשר שניקב הכבד את הריאה אחר הסבירה וגם ה"ר דלא כהפר"ח :

היכא

והיתר הארוך כלל כ' דין ו') והכי נהוג אבל אין לחוש לזה כל זמן שאין רואין שנצרר הדם ואין צריך בדיקה (נלמד מעוף דסעיף ב'):

ב ג וכן בעוף אם נתחתכו או נשברו אגפיו כשרה **ה** [ז] ד אפילו נשברו סמוך לחיבורו (ד) לגוף [ח] ה והוא ששבר העצם החיצון לא יהא בו עוקץ שאם היה בו עוקץ תבדק הריאה:

הגה ו ויש אוסרין אם (ה) נשבר סמוך לגוף ואומרים דדינו כשמוט (הגהות מיי') והמנהג הפשוט שנהגו לשער כרוחב **ז** (ו) אגודל אפי' בצמצום כשר (אגור ואגודה וכ"כ בש"ג שכן נוהגין) אם לא שרואה שנצרר הדם מעבר לצלעות (ג) **ח** אבל אין (ז) חוששין לזה ומכשירין מספקא (מהרי"ק שורש ל"ח ות"ה סימן ק"ל) ואין חילוק אם עוקץ בשבירה או לא (ד) **ט** (ג) מאחר שרחוק מן (ח) הגוף אבל אם אין רוחב אגודל בין מקום השבירה לגוף אז היא טריפה בכל ענין [ט] ולא מהני בדיקת הריאה דאין אנו בקיאין בבדיקה (ס"ד וארוך כלל כ' ד"ז ומהרי"ל ואגור) בכל מקום דאיכא ריעותא והכי נהוג:

שפתי כהן

כתוב בסמ"ק כתיבת יד ולפ"ז אפילו לא נצרר הדם מעבר לצלעות טרפה וכן מצאתי בהשב"ץ סי' שכ"ז וז"ל שמוטת גף בעוף במקום חבורו בכתף טרפה והוא דאיעכול ניביה עכ"ל וע"כ ט"ס הוא וצ"ל שמוטת יד בבהמה במקום חבורו כו' דהא בעוף פשיטא דטרפה אפי' לא איעכל ניביה כדאיתא להדיא בש"ס וכל הפוסקים דשמוטת גף בעוף טרפה מטעם דשמא ניקבה הריאה ומכ"ש לפי מ"ש הב"ח דלא שייך כתף בעוף ומהרש"ל באו"ש ובספרו פא"ש סימן ל"ט כתב דבנשבר יש להחמיר כדברי הס"ד דאינו נגד הש"ס דאפשר דנשבר ונחתך גרע מנשמט אבל בנשמט אין להחמיר והב"ח מחמיר אף בנשמט (וכ"כ הב"י וד"מ ות"ח כלל פ"ז דין י"ד בשם סג"מ): **ה** אפילו נשברו סמוך לחבורו בגוף. והוא שיהיה מקום חבורו בגוף שהוא כבוכנא באסיתא קיים דאל"כ ה"ל נשמט. ב"י: **ו** ויש אוסרים כו'. כתב הב"ח וז"ל וכתב מהרי"ק שורש ל"ח דאם נתרפא יפה שבר אל שבר יחדיו ידובקו כשר אפי' סמוך לחבורו בגוף אלא דאם שוכבים זה על זה אינו כשר אא"כ רחוק מן הגוף כשיעור רוחב אגודל עכ"ל וליתא כן במהרי"ק אלא מהרי"ק מיירי התם היכא דהאיסור הוא משום אבר שיצא לחוץ כגון במקום *) שעושה טרפה או בגף העוף ושאר אברים לענין אותו אבר עצמו דאסור משום שמא יצא לחוץ משום אבר המדולדל ובנקשר כשר כדלקמן סי' נ"ה סעיף ה' וי"ב משום דאם היה יוצא לחוץ לא היה נקשר שבר אל שבר יחדיו ידובקו וכן משמע להדי' בתשובת משאת בנימין סי' מ' דמהרי"ק מיירי בכה"ג אבל בנשבר הגף סמוך לגוף דמטרפינן מטעם דחיישינן לנקיבת הריאה א"כ מה בכך שנתרפא שבר אל שבר יחדיו ידובקו ודמי ללדלקמן ס"ס נ"ו ס"ק י"ב בנשבר במקום צומת הגידין דאפילו חזר ונקשר שבר אל שבר יחדיו ידובקו טרפה ע"ש וכן הצעתי דבר זה לפני הגאון מו"ה ז"ל ולפני כמה גדולי תורה ונשאו ונתנו בדבר והסכימו לדברי אכן מהרש"ל פרק בהמה המקשה סוף סי' ע"ז כתב וז"ל ובשבירת הגף סמוך לגוף דאנו נוהגין להטריף משום חשש נקיבות הריאה כל היכא שנתרפא ונדבקו השברים ואין ניכר ריעותא בצלעות כשרה דא"א שבתוך אותו הזמן שנקשרו ונתרפאו שלא יהיה נרגש מזה שינוי בצלעות כי בקל לשם ניכר עכ"ל ואין אנו אלא דברי נביאות להקל ואולי גם הוא הבין כן מדברי מהרי"ק כמו שהביא שם תחלת דברי מהרי"ק ומ"מ אפשר לצדד ולהקל הואיל ובלא"ה רוב הפוסקים מכשירין בנשבר ולענין נשבר רחוק מן הגוף שהאבר עצמו אסור אם נתבשל כך ע"ל סי' נ"ה ס"ק י"ג: **ז** אגודל כו'. ע"ל ר"ס רע"ב כתבתי בשם הרמב"ם שיעור אגודל כמה הוא: **ח** אבל אין חוששין לזה כו'. ז"ל ד"מ ולא ראיתי חוששין לעיין אם נצרר הדם כו' משמע שכן המנהג וכתב הב"ח מ"מ יש להחמיר לעצמו לעיין בצלעות כשהשבר קרוב בפחות מרוחב אגודל ותע"ב: **ט** מאחר שרחוק מן הגוף. ז"ל הת"ח שם סוף דין י"ג ועוד נראה דאין חילוק בין אם יש עוקץ לשבירת עצם הנשבר בין אין לו עוקץ ואף על גב דבתשובת אמיר"י כתב דאם יש עוקץ לשבירה צריך לבדוק הריאה שמא נכנס לפנים וניקבה היינו דוקא אם הוא סמוך לגוף ליכא למיחש ומאחר שהמנהג להטריף ברוחב אצבע בכל ענין וברחוק מזה נהגו להכשיר שזה מקרי רחוק אין לחוש אחר כך לנקיבת הריאה כן נ"ל עכ"ל ובפרישה כתוב ופשוט הוא דאם היה העוקץ נכנס בתוך אגודל סמוך לגוף אע"ג דהשבר יותר מאגודל מגוף טרפה וק"ל עכ"ל ומדברי הת"ח הנ"ל לא משמע כן וגם קשה מה בכך שהעוקץ נכנס בתוך אגודל סוף סוף מקום השבירה הוא רחוק מאגודל מגוף ונראה דה"ק הפרישה אע"ג דעיקר השבר הוא יותר מאגודל דהיינו אמצעית השבר כגון שנשבר באלכסון כשהתחיל למדוד ממקום עיקר השבר דהיינו מאמצעית השבר יש רחוק אגודל מ"מ כיון דהעוקץ נכנס בתוך אגודל טרפה וכן משמע בעט"ז דבכה"ג צריך שיהא אגודל ממקום שהתחיל השבר לצד הגוף וגם בלא"ה האי דינא דנשבר הגף חומרא בעלמא הוא והבו דלא לוסיף עלה וכן אם נשאר בעצם הנשבר מחובר לגוף כשיעור אגודל אפילו אין מהעצם החיצון שנתחבר

עליו

*) נ"ל שאין עושה וכ"ה בפמ"ג

טורי זהב

דאז יש חשש לניקבה הריאה ובלבוש הקשה מאי שנא מנשתברו מיעוט צלעותיה דכשרה ולא חיישינן לנקיבת הריאה ונראה לתרץ דבצלעות לא מחזקינן ריעותא לומר שנכנס השבר למקום אחר משא"כ כאן שאנו רואין שנכנס חוץ לגבולו שהוא מעבר לצלעות ע"כ חוששין שמא נכנס גם לריאה ובב"י בשם ס"ה כתב להכשיר בגף העוף שנשבר ואין חוששין לנקיבת הריאה מטעם שבצלעות אין חוששין וגם ע"ז פסק בלבוש כיון דאנו מחמירין בגף בסמוך לגוף יש להחמיר גם בנשברה צלע אחד בעוף כנגד הריאה ולא נראה להוסיף על הטרפות בפרט מה שאינו בפירוש להיתר וא"ל דלדין התלמוד מצריך בדיקה ואנן אין בקיאין בבדיקה זה אינו דא"כ היה לו לבעל התלמוד לומר תיבדק הריאה כמו דאמר שמואל בנשמטה הגפו"ם לרב דאמר טרפה ולא מהני בדיקה דה"ה נמי בזה אלא פשוט דכשר בלא בדיק' א"כ למה נגרע אנחנו ויש לחלק בין נשבר גף לצלע דבגף כיון שהעוף מנדנד אותו הנה והנה אפשר שע"י כך נכנס לפנים משא"כ בצלע שהוא מונח במקום א' ולא מחזקינן בו ריעותא ועמ"ש בסי' נ"ד בשם הר"ן בסעיף א': (ג) אבל אין חוששין לזה. הטעם שיש מכשירין אפילו בנצרר הדם מעבר לצלעות ורש"ל הביא דברי מהרא"י שכתב שיש לעיין בצלעות אם לא נצרר הדם וכ"ל להלכה שאם יש עוקץ בשבר העצם החיצון אז ראוי וחיוב לעיין בצלעות אע"פ שכ' רמ"א בסמוך שלדידן אין חילוק בין עוקץ או לא נראה דזהו לענין שלא להטריף בשביל העוקץ לחוד אבל מ"מ מהני האי עוקץ לצורך חיוב עיון מעבר לצלעות כיון שיש ריעותא גדולה לפנינו כנ"ל נכון להלכה: (ד) מאחר שרחוק מן הגוף. פירוש לצד הגוף מן התחלת השבירה נ"ל:

חידושי רע"ק

בדקה כדלקמן (סי' נ"ה ס"ב) דלא כפמ"ג בש"ד אות ד': (בא"ד) **והב"ח** מחמיר אף בנשמט ומבואר שם דיד חמיר מרגל. דברגל איעכול ניבי' בלא שמוטת ירך כשר. וביד טריפה דליכא מידי דמגין: (ש"ך סק"ו) **ומ"מ** אפשר לצדד ולהקל. בפמ"ג (שפתי דעת לקמן סי' נ"ו סק"ב) כתב דאין המנהג להקל: (שם סק"ח) **בפחות** מרוחב אגודל. צ"ל

ביאור הגר"א

בעוף תיבדק הריאה היינו בסתמא דליכא ריעותא: [ז] אפילו כו'. דהא אף בבהמה כשרה וס"ד שם דאף במקום שטרפה בבהמה כשר בעוף וע' תוס' שם ד"ה ל"ל כו' ואין חומר בעוף אלא מפני הריאה: [ח] והוא כו'. דאז דינה כנשמטה בס"ג: [ט] ולא מהני כו'. קאי ג"כ אס"ג:

פתחי תשובה

שהריאה רובצת אבל בבהמה יש להכשיר ע"ש: (ג) מאחר שרחוק מן הגוף. עבה"ט ועיין בתשובת שבות יעקב ח"ב סוף סימן ס"ז שבא לפניו גף העוף שנשבר באלכסון והעוקץ המחובר לגוף היה כאצבע גודל אבל מן האמצעית השבר וכ"ש מן העוקץ עצם החיצונה לא היה כשיעור אצבע גודל אך שהעוקץ החיצונה היתה לצד חוץ לצד הראש ולא לצד הגוף מקום

שוכבת

באר היטב

ילדה ביצה יש להתיר הביצה בי"ע סי' יו"ד: (ד) לגוף. כ' הש"ך והוא שיהא מקום חבורו בגוף שהוא כבוכנא באסיתא קיים דאל"כ ה"ל נשמט: (ה) נשבר. וכתב הש"ך אפי' נתרפא יפה שבר על שבר יש לאסור דלא כב"ח ומהרש"ל מיהו אפשר לצדד להקל הואיל ובלא"ה הרבה פוסקים מכשירין בנשבר ולענין נשבר רחוק מהגוף שאבר עצמו אסור אם נתבשל כך ע"ל סי' נ"ה ס"ה בהגה"ה. (ושם נתבאר בס"ק י"ג דאין לאסור אפילו ליכא ס' דהיכא דאיכא ספיקא אזלינן לקולא וכ"ש היכא דאין ריעותא בעור ובשר וחזר ונקשר אלא שלא נתקשר שא"ש י"י דמותר התבשיל וה"ה בספק יוצא בסי' נ"ה סעיף ה' מותר בלא ס' וכן אפי' היכא דיצא לחוץ בודאי דצריך ס' בתבשיל או בצלי או במליחה כל היכי דאין ס' בחתיכה נגדו אין להחמיר לומר חתיכה נ"נ באיסור דבוק כדאמרי' לקמן סי' ע"ב גבי לב וגבי כבד סי' ע"ג כיון דאין באבר זה אלא מצות פרישה בלבד. ודוקא היכא שיש ס' בתבשיל אלא שבחתיכה שהאבר דבוק בה אין ס' הוא דאין להחמיר כיון דבלא"ה הרבה פוסקים סוברים אף באיסור דבוק כל הקדרה מצטרף אבל כשאין בתבשיל ס' אסור באיסור יוצא בודאי לחוץ עכ"ל ש"ך שם. ומ"ז פסק שם ס"ק ז' להקל במליחה בכל גווני בין בספק איסור יוצא ובין בודאי יוצא. ובתבשיל ובצלי להקל במקום ה"מ או לכבוד אורחים או שבת כיון דספיקא דרבנן הי' ופר"ח פסק שם כש"ך בספק יוצא א"צ ס' ובודאי יוצא צריך ס' ולא מחמירי' באיסור דבוק וחולק על ט"ז שמיקל בוודאי יוצא אם נתבשל במקום הפסד אפילו אין ס' ע"ש: (ו) אגודל. כ' הש"ך בשם הרמב"ם (פ"י מהלכות ש"ח) דרוחב גודל היא אצבע הבינוני והוא שיעלה שבע שעורות בינוניות בדוחק ובאורך שעורו ב' שערות בריוח. ומשערין בגודל מלבד מה שתקוע בגוף כבוכנא באסיתא (ובת' נ"ש סימן ס"ג מכריע כשמודדין מן הבוכנא יש למדוד באצבע שוחק מרווח ואם מודדין ממקום חיבורו לגוף מבחוץ יש למדוד באצבע מצומצם ע"ש ומנהג שלנו אם יש רוחב אגודל אפי' בצמצום ממקום השבר לגוף כשרה ודוקא עד הגוף ולא עד ראש הפרק הנתחב בגוף): (ז) חוששין. כ' הב"ח מ"מ יש להחמיר לעצמו לעיין בצלעות כשהשבר קרוב ואינו אלא רוחב אגודל ותע"ב אבל ביותר מרוחב אגודל כ"ע מודו דא"צ לעיין בצלעות (ועט"ז הכריע דביש עוקץ יש לעיין והש"ך העתיק הב"ח שפסק דיש לעיין בצלעות כשהשבר קרוב בפחות מרוחב אגודל ולא הבנתי דאם הוא פחות מרוחב אגודל בלא"ה טריפה לפי פסק רמ"א): (ח) הגוף. כ' הפרישה ואם היה העוקץ נכנס בתוך אגודל סמוך לגוף אע"ג דהשבר יותר מאגודל מגוף טריפה והש"ך כ' על זה דקשה מה בכך שהעוקץ נכנס בתוך אגודל סוף סוף מקום השבירה הוא רחוק מאגודל מגוף וצ"ל דה"ק הפרישה אע"ג דעיקר השבר הוא יותר מאגודל דהיינו מאמצעות השבר יש רחוק אגודל מ"מ כיון שהעוקץ נכנס בתוך אגודל טריפה וכן משמע בעט"ז. וכן אם נשאר בעצם הנשבר מחובר לגוף כשיעור אגודל אפילו אין מעצם החיצון שנתחבר עליו אגודל כזה □ כיון שהשבירה נעשית רחוק אגודל כשירה (ובת' מטה יוסף סימן ה' ו' האריך מאד לפרש דברי הש"ך הללו בג' אופנים ע"ש והעלה לענין דינא הכי נקטינן □ אם נשבר סמוך לגוף פחות מכשיעור אגודל טריפה בכל ענין אף שאין בו עוקץ ואף שנתרפא יפה שא"ש י"י הרי זה טריפה ואם השבר רחוק מן הגוף ואין בו עוקץ אף שהשבר הוא באלכסון כקולמס ויש קצת מן השבר בתוך אגודל כשירה ואם יש בו עוקץ ויש מן השבר בעצם החיצון בתוך אגודל טריפה ואם השבר הוא בשוה אף שנכנס עצם החיצון בתוך אגודל יש להכשיר עכ"ל ע"ש ובתשובת נ"ש שאלה ס"ח שהאריך ג"כ בזה. אם נשבר הגף סמוך לחיבורו בגוף לפנינו ישבר הגף לגמרי כי היכי דלא ליקב הריאה ובהכי כשירה לכ"ע אבל בשמוטה ליכא תקנתא וטריפה זולת בשהיית י"ב חדש או בלידה כמ"ש סימן נ"ז פר"ח. כ' ב"ה הני אווזות שמוליכין להשוחט דמעקמין אגפיהם להשים אותם תחת רגלי האווז וקושרים הרגלים דמצוי הוא שישבר הגף עי"כ מחיים דחולין בו לאסור דמחיים נעשה והוא הדין בתרנגולת שהשוחטים מעקמים אגפיהם בשעה שאוחז לשחוט מצוי הוא שבשעת התחלת שחיטה כשהי' מפרכס נשבר אגפיו תלינן לאסור דמחיים נעשה ע"כ וכ' פר"ח עליו דין זה אינו מחוור דמידי ס"ס לא

באר הגולה

ג משנה שם ד' נ"ו: ד טור וכ"כ הרשב"א ור"ן ורבינו ירוחם וכ"ל שהוא דעת הרמב"ם בפ"ח מה"ש: ה בתשובה שכ' הרשב"א להרא"ש כלל כ':

מטה יהונתן

בכת והיינו אם נפסק הניבי דאז נשמט בכת משא"כ אם עדיין מעורה בגידין דלא נשמט בכת ליכא למיחש לנקיבת הריאה כלל וכשרה אבל אם נשמט יד הבהמה כשר בכל ענין ואין לנו להוציא מדברי התשב"ץ מידי וכן מורין דברי תוס' פרק א"ע דף נ"ז ע"א בד"ה למה לי

יד אפרים

(סימן נ"ג בש"ע סעיף ב') וכן בעוף כו'. ועי' בתב"י סי' נ"ג תרנגולת שלא היה לה בשני אגפיה רק פרק אחד סמוך לגף וגם אותו הפרק לא הי' בגף אחד רק חצי האורך שראוי להיות והכשיר וגם אירע תרנגולת שלא היה לה רק גף אחד וגף השני היה חסר מתחלת ברייתו והכשיר ועוד כתב שהראו לו כנס שנבראת חסר ברגליו הפרק התחתון רק במקום הפרק היה חתיכה קטנה במקום הפרק ר"ל מחובר לעצם האמצעי וקבוע בו פרסות והיה הולך עליו כעל רגלים גמורים והכשיר: (שם בהג"ה) **מאחר** שרחוק מן הגוף. עי' בה"ט בשם

חדושי בית מאיר

במקום תיותה אם נשאר כזית אזי אינה טריפה במשהו אבל אם נחסר ע"י שמשהו מן הכזית הוי ככולו כיון דהגמ' הקפידה על כזית דוקא וזה נמי כוונת הרשב"א כדי להשוותו לדעת הר"ן וק"ל: (סימן נ"ג בש"ך ס"ק ד') **וע"ב** ט"ס הוא. דהא בעוף פשיטא דטריפה. נ"ב ר"ל דאף את"ל דכוונתו טריפה

גליון מהרש"א

העצם: (ט"ז סק"ב) **מאי** שנא מנשתברו מיעוט צלעותיה. ע' ט"ז סי' ל"ה סוף ס"ק כ"ג: (ש"ך סק"ד) **וע"ב** ט"ס הוא. ע' פלתי שאינו טעות: (שם) **דבנשבר** יש להחמיר כדברי הש"ד. בלא חזר ונקשר שעשי"י וגם בזה להאחרונים כשר אף בהפסד קצת לבושי שרד בפתיחה לטריפת העצמות אות ח': (סעיף ב' ש"ע) **אפי'** נשברו סמוך לחיבורו. ובזה לא מהני לשהותו י"ב חודש דדילמא ניקב הריאה אח"כ אא"כ יתתוך הגף מיד ובזה קיל נשמט מנשבר: (שם) **שאם** הי' בו עוקץ תבדק הריאה. ע' גליון ס' נ"ה בהג"ה ע"ת שמא איעכול ניבי': (הג"ה) **שנהגו** לשער כרוחב אגודל. ובעוף קטן שאין בכולו שיעור אגודל אם מהשבר ביותר מחצי האבר להגוף כשר: (שם) **אם** לא שרואה. לשון הד"מ אות ב' מיהו נראה אם רואה דנצרר הדם טוב להחמיר שלא כדברי הב"י. ע' גליון לעיל ע"ת סמוך: (שם) **מעבר** לצלעות. דאז אפילו ברחוק מאגודל ואין עוקץ טריפה. משבצות: (שם) **אם** אין רוחב אגודל. ואם נאבד העצם עד שלא נבדק הוי ס"ס דלמא הי' כאגודל ודלמא הלכה כהמחבר באין עוקץ וע' עובדא בשפתי סוף סימן זה: (ש"ך סק"ה) **דאל"כ** ה"ל נשמט. ונ"מ גם לדידן דאוסרי' בל"ז בנשבר סמוך לגוף לענין ס"ס כדאיתא סעיף ד': (שם סק"ו) **ומ"מ** אפשר לצדד ולהקל לעת הצורך. ובכו"פ כ' חלילה להתיר ר"ל בלא ה"ט דלא כמו שהבין בפ"מ. לבושי השרד: (שם) **ובלא"ה** רוב הפוסקים מכשירין. באין עוקץ וגם הבוכנא קיים: (שם סק"ח) **בפחות** מרוחב אגודל. ר"ל דאיכא רק אגודל מצומצם לא רחב דאי ליכא אגודל כלל בל"ז לדידן טריפה: (שם סק"ט) **וכן** אם נשאר בעצם. צ"ל ולכן:

ג י נשמטו אגפיו אפילו אחד מהם מעיקרו חוששין (ה) י שמא ניקבה הריאה (ו) יא וצריך לנפחה (ט) לבדקה אם היא שלימה כשרה ואם לאו טריפה:

ד (ז) יב (ד) [י] נמצא הגף (י) שבור ואינו יודע אם קודם שחיטה נשבר או אחר כך טרפה:

הגה ויש מכשירין יג מכח יד ס"ס ספק שמא נשבר אחר שחיטה ואת"ל קודם שחיטה (ח) שמא לא ניקבה הריאה (איסור והיתר הארוך) ויש לסמוך ע"ז (יא) (ה) להכשיר בנשבר דהא יש מכשירין בלא"ה (ד"ע) טו אבל כשנמצא שמוט ולא ידעינן אי קודם שחיטה או לאחר שחיטה (ט) טז (ו) יש (יב) להחמיר ולאסור ועיין לקמן סוף סימן ק"י:

ה (י) יז ח עוף שהיה לו מכה עמוקה תחת הכנף כנגד הריאה ושמו נוצה על המכה ונפחו דרך הגרגרת בקש דק ולא יצא הרוח ימלא מקום

טורי זהב

צ"ל רחוק כגון שנשבר באלכסון: (ה) שמא ניקבה הריאה. לפי שהריאה נחבאת בין הצלעות וקרום הבשר רך ודק בין הצלעות וכששומט גפה מתנתקת הריאה עם הגף כן כתב רש"י: (ו) וצריך לנפחה כו'. פשוט דלדידן שא"א בקיאים בבדיקה טרפה וכן כתוב בש"ד דלא בקיאין השתא בבדיקת הריאה של עוף וכתב עלה רש"ל שיפה כתב כיון שדבוקה בצלעות אין כולה לפנינו ע"כ אין מועיל לדידן בדיקה והא דלא כתב רמ"א כאן כלום שסמך על מ"ש בסי' ל"ט ס"ד שאפילו בבהמה א"א בקיאין בבדיקה כ"ש בעוף וגם בסמוך כ' לענין עוף בסעיף ב' דא"א בקיאין בבדיקה: (ז) נמצא הגף שבור כו'. תימה דהא בסעיף ב' כתב בנשבר דכשר ובמהרי"ק כתוב דין זה ושם לק"מ דהיינו ס"ל טרפה בנשבר סמוך לגוף אבל להש"ע קשה *) וצ"ל דכאן מיירי שיש עוקץ בשבירה ומיירי שאי אפשר לבדוק הריאה ומ"ה טריפ' ולא הוצרך כאן להזכיר הבדיקה היכא שאפשר דכבר כתבו לעיל וכאן לא בא אלא להשמיענו שיש כאן טריפות וממילא ידענו שצריך בדיקה כדלעיל: (ח) שמא לא ניקבה הריאה. אין זה ס"ס גמור דהך ספק שמא לא ניקבה הוא תלוי בחסרון בקיאות שלנו בבדיקה כ"כ המרדכי ואגודה בשם ס"ג ורש"ל מביאו וגם מהרי"ק סי' ל"ה לא חשיב האי מלתא לס"ס וע"כ החמיר רמ"א כאן בנשמט כיון שהוא מפורש בתלמוד לאיסור בלא בדיקה לא סמכינן אהאי ס"ס ובסימן ק"י כתב רמ"א חד דינא בנשבר ובנשמט דבתרווייהו מותר מטעם ס"ס וצ"ל דלקמן כתב אלא הנראה לו לפי הדין וכאן כתב אלא החומר' שכן משמע לשון כאן שכתב יש להחמיר ולאסור וכן פי' מו"ח ז"ל דברי רמ"א ורש"ל פסק דגם בנשבר יש להחמיר בספק אימתי נעשה: (ט) יש להחמיר ולאסור. כ' רש"ל דאם יש לו איזה דבר לתלות בו שנעשה אחר השחיטה תלינן בו ומביא ראיה מדברי הר"ן פ"ק דחולין שסיים בדבריו וז"ל הלכה כל היכא שיש לתלות בו להיתר כגון שדרסו על הגף או פרכס ונלחץ אל הקיר ואיכא אומדנא דאפשר שנשמטה גפו מחמת כך תלינן לקולא עכ"ל וסיים רש"ל ל"ד דרסו או נלחץ לקיר אלא זו וכיוצא בזו עכ"ל. כ' ד"מ בשם או"ה אפי' נשבר סמוך לגוף אם יודע בודאי שהעוף הובא לפניו שלם לשחוט ומרגיש השוחט באצבעותיו שבשעת שחיט' נשבר גפו מחמת הפרכוס הרי שכיח וכשר דאין לחוש בזו לנקיבת הריאה כו' עכ"ל ודבר פשוט שאין זה מועיל כשנשמט הגף מעיקרו דבזה ודאי חיישינן שמא באותה רגע שנשמט ניתקה הריאה עמה וניקבה כדלעיל סעיף ג': (י) עוף שהיה לו מכה כו'. לכאורה נראה כיון דא"א בקיאין בבדיק' אין לסמוך על סעיף זה אלא דאיפכא מסתברא דהא אין כאן טרפות ברור דלאמאי נחזיק ריעותא בריאה דהא אין רואין שם סי' חולי כלל

ובהדיא

שפתי כהן

עליו אגודל כזה ▭ כיון שהשבירה נעשה רחוק אגודל*) כשרה ונראה דמשערינן באגודל ▭ מלבד מה שהוא תקוע בגוף כבוכנא באסיתא שאינה מצטרף וכן משמע לשון הרב ושאר אחרונים: י שמא ניקבה הריאה. לפי שהריאה נחבאת בין הצלעות וקרום הבשר רך ודק בין צלע לצלע וכששומטת גפה מנתקת הריאה עם הגוף. רש"י והר"ן: יא וצריך לנפחה כו'. וכבר נתבאר דא"א בקיאים בבדיקה: יב נמצא הגף שבור כו'. מיירי בענין דאם היה ידוע שנעשה מחיים היה טרפה כגון שיש עוקץ בשבירה כדלעיל סעיף ב' וכן כתב הב"ח וליכא להקשות דמכל מקום תבדק הריאה לפנינו כדלעיל סעיף ב' יש לומר דמיירי שאין הריאה לפנינו וזה פשוט ודלא כספר ת"ח דף קל"ו ע"ד שכ' שדברי המחבר סותרים זה את זה והיש מכשירים מכשרי אפילו בכה"ג וכן הוא בא"ה ומביאו בד"מ דאפילו בנשמט כשר מטעם ס"ס ומ"ש הרב דיש לסמוך להכשיר בנשבר דהא יש מכשירין בלאו הכי ר"ל בנשבר סמוך לגוף ואין עוקץ דאי ביש עוקץ ליכא מאן דמכשיר ואדרבה הרא"ש בתשובה והרשב"א אסרי להדיא וכמו שכתב המחבר בסעיף ב' וכ"מ בד"מ שכתב דהא הרבה גאונים מכשירין בנשבר בודאי קודם השחיטה וכך פסק ב"י הלכתא כמ"ש לעיל עכ"ל וביש עוקץ פסק בב"י דטרפה ומביאו בד"מ לעיל וכ"כ הב"ח דביש עוקץ דינו כנשמט: יג מכח ס"ס כו'. ואם נראה שום ריעותא בצלעות או בריאה מילתא דפשיטא היא דלא סמכינן אס"ס ואפילו בדיקה לא מהני דהא אנן לא בקיאינן בבדיקות הריאה וכ"כ בת"ח כלל פ"ז עכ"ל תשובת מ"ב ס"ס כ': יד ס"ס כו'. כתב הב"ח כל מאי דמכשירין מטעם ס"ס היינו היכא דהאיסור וההיתר שוים אבל היכא דאיכא למתלי באיסור טפי מבהיתר תלינן לחומרא וכה"ג כ' הר"ן פ"ק דחולין ע"ש ה"ר יונה ולפ"ז בהני אווזות שמלעיטין כו' עד תלינן לחומרא כדפי' עכ"ל ועיין בסי' כ' ס"ק ג': טו אבל כשנמצא שמוט כו'. ובתשובת מ"ב סי' מ"א וסי' כ' האריך מאד ואמר דאף מהרי"ק אינו אוסר כלל היכא דאיכא ס"ס משמע אפילו בנשמט ואף כי דבריו נכונים בזה מ"מ בעיקר הדין האריך שלא לצורך דהדבר פשוט דדעת הרב דאין זה קרוי ס"ס כיון שהספק השני הוא מחמת חסרון ידיעה כדכתב בד"מ (וע"ל סי' כ"ט ס"ק ד' וסי' ל"ח ס"ק ט' ובעט"ז כתב שהוא קרוב לודאי יותר שניקבה ואין כאן אלא ספק אחד ע"ש) ואיסתמיטתיה למ"ב דברי ד"מ ואף שלידד לכם לומ' דמ"מ הוי ס"ס ומסיק דבהפסד מרובה יש להקל אף בנשמט ע"ש מ"מ פשוט הוא דגם הרב ס"ל דבמקום הפסד מרובה וכה"ג יש לחשבו שפיר ס"ס כדכתב בד"מ ס"ס כ"ז דס"ס כי האי חשיב ס"ס דאפילו בדיקה א"ל וא"כ חסרון ידיעה אינו מזיק וכ"כ לקמן סי' ק"י סס"ט בהגה דיש להכשיר בנשמט מטעם ס"ס והיינו דכ' הר"ב כאן וע"ל ס"ס ק"י ובס"ס ק"י כ' וע"ל סי' כ"ג וכאן ר"ל דלמעשה יש להחמיר לאסור בנשמט אבל בהפסד מרובה וכה"ג יש להתיר וכ"כ הב"ח מיהו שלא במקום הפסד מרובה אין להקל כלל דהא מהרש"ל באו"ש סי' מ"ה אוסר בנשבר הגף ספק קודם שחיטה ספק לאחר שחיטה ומכ"ש דכאן הב' ספיקות הם מחמת חסרון ידיעה דגם הספק הראשון שמא קודם השחיטה הוא ג"כ חסרון ידיעה דאם היה חכם ובקי היה יכול להבחין כדכ' מהרא"י בהגהת ש"ד ס"ס פ"ז ויתבאר לקמן ס"ס כ"ה וכ"כ הב"ח: טז יש להחמיר. ואם יש מקום לתלות בו השבירה או השמוטה פשיטא דמכשירין כמו שנתבאר לענין רגל שנשבר לקמן ס"ס כ"ה ת"ח כלל פ"ז דין י"ד: יז עוף שהיה לו כו'. וכ' בת"ח סוף כלל פ"ז על זה וכבר נתבאר דאין אנו בקיאין וכל מקום שיש לחוש לנקיבת הריאה יש

להטריפו

באר הגולה

ו כשמואל וכרבי יוחנן שם דף נ"ו : ז ב"י בשם מהרי"ק בשורש ל"ה : ח שבלי הלקט :

נקודות הכסף

(סימן נ"ג בט"ז ס"ק ז') כבר קדמו הב"ח וכמ"ש בש"ך ס"ק י"ב : (בש"ך ס"ק ט') הג"ה שיעור גודל ז' שעורות בינונים זו בצד זו בדוחק ובאורך שתי שעורות גריות . צ"ל הגה"ה :

מטה יהונתן

למימר כו' דמפרש דכל הסוגיא מיירי בעיכול ניבי והיינו אפילו בגוף העוף והא דנקיט התשב"ץ לשון עיכול ניביה הא אפילו נפסק הניבים נמי טריפה נמצא אחר לשון תוס' דנקיט לשון עיכול אבל באמת לאו דוקא : (סעיף ד') נמצא הגף שבור כו' טריפה . יש להקשות אמאי לא אוקמי אחזקה דמעיקרא ובודאי אחר שחיטה נעשית י"ל כיון דהספק הוא אם נעשים קודם שחיטה או אחר שחיטה א"כ מאי חזית לאוקמי

יד אפרים

הב"ח ועי' בתשו' הב"ח סי' קמ"ח בגף כעוף כו' עיין בלה"ק וע"ש דהאי דמחמיר בעין עוקץ היינו בדליכא ספ"מ . ועי' שם שכתב שיש להחמיר מחמת עוד טעם דאיכא למיתלי באיסור טפי לפי שמעקמין האגפיים של אווז ומניחין אותם על גבה וקרוב הדבר שמחיים נעשה וכו' ומכ"מ נראה דלא ברירא ליה כולי האי ואפילו לפום הך טעמא אפשר להקל באין עוקץ בהפ"מ כיון דיש מכשירין בכהאי גוונא אף בנשבר מחיים וכמ"ש אחר כן ע"ש : (ס"ד בהגה"ה) או לאחר שחיטה יש להחמי' . עי' בה"ט וכ' נמים רבים סי' א' וסימן ב' בני תרנגולים שאחר שחיטה תלאום באונקלאות של ברזל ונמצא כנפיהם שמוטות . וע' בשו"ת משאת משה סימן א' שהאריך בדין שמוטת הגף ובדיני ס"ס:

חדושי בית מאיר

ול"מ בדיקה ע"כ דס"ה לבהמ' דהא אך מטעם איעכול ניביה הוא דאתי עלה זמ"ש עוף בבהמה ולהכי יותר נאה להגיה מהמה כדי לתקן הלשון: (ס"ד בש"ך ס"ק י"ב) י"ל דמיירי שאין הריאה לפנינו . נ"ב אין פירוש זה מוכרח כי בתשובת מ"ב סימן כ' מפרשו נמי כשנבדק הריאה ונמצא נקוב וכן מפרש דברי הר"ן שבפ"ק דחולין ע"ש : (שם בש"ך ס"ק י"ד) וכה"ג כתב הר"ן וכו' . ולפ"ז בהנהו אווזים שמלעיטים וכ"כ שמוליכין לשוחט דמעקמין גפיהן על גביהן וכו' וה"ה בעופות שהשוחטים מעקמין גפיהם מצוי הוא שנעשה בשעת התחלת השחיטה בעודנו מפרכס ואסור ע"ש וחולק על האו"ה שהעתיק הט"ז ס"ק ט"ז ועי' פר"ת ודו"ק :

ביאור הגר"א

[י] נמצא כו' . עפ"ז וש"ך אבל דברי ההג"ה שכתב ויש לסמוך כו' . אינו מיושב לפ"ז ומקור דין זה הוא כדברי הג"ה בס"ב בנשבר סמוך לגוף וא"א בקיאין בבדיקה ולכך מטריף דאין זה ס"ס דחסרון ידיעה לא מקרי ס"ס וכ' בהג"ה דמ"מ בנשבר כשר דהא יש כו' משא"כ בשמוט שהוא מדינא דגמ' :

חידושי רע"ק

רוחב אגודל בצמצום : (ט"ז סק"ט) הרי שכיח וכשר הב"ח חולק וכתב להטריף :

באר היטב

נפקא אם בתחלת או בגמר שחיטה נשבר ואת"ל בתחלת שחיטה שמא לא ניקבה הריאה וכ"כ האו"ה ומכ"ש אם ידוע לשוחט בוודאי שהעוף שהובא לפניו היה שלם רק בשעת שחיטה נשבר מכח הפירכוס' וכ' בש"י הטעם כיון דכנפים המה מקושרי' או שהוא ביד השוחט בודאי לא מינקב דהא עיקר הטעם ע"י דמנדנד כנפה ניקב הריאה וזה לא שייך הכא • בהמה או עוף שנשבר אבר מהאברים במקום שעושה אותה טריפה דקיי"ל הוא והאבר אסורים או שנשבר האבר במקום שאין עושה אותה טריפה דקיי"ל אבר אסור אי שרי למכור לעובד כוכבים הבהמה או עוף מחיים או לאחר שחיטה עם האבר המדולדל שבה דקיי"ל שעובד כוכבים מוזהר על אמ"ה פסק בא"ש סי' י"ד להתיר בפרט בעוף ע"ש . ועי' הר"מ בוטין ה' • וט"ז קי"ז • וח"י קמ"ב וקע"ח • ובי"ע כ"ד ומ"ב • וכ"ש מ"ם ול"ל ק' ק"ה • ובסי' למורא י"ז) : (ט) לבדקה. כ' הש"ך וכבר נתבאר דאין אנו בקיאין בבדיקה : (י) שבור • פי' הש"ך לדעת המחבר דמיירי שיש עוקץ בשבירה ואין הריאה בפנינו לבודקה • ובזה אין דברי המחבר סותרים זא"ז וק"ל : (יא) להכשיר : כ' הש"ך דזה מיירי בדלית ביה עוקץ דא"ל הכי ליכא מאן דמכשיר • גם אם יש ריעותא בצלעות או בריאה פשיטא דלא סמכינן אס"ס ואפי' בדיקה לא מהני דאין בקיאין וכ' ב"ח דכל מה דמכשירין בס"ס היינו היכא דהאיסור והיתר שוין אבל היכא דאיכא למיתלי באיסור טפי מבהיתר תלינן לחומרא : (יב) להחמיר . והטעם איתא בש"ך דאין זה ס"ס גמורה דספק שמא לא ניקבה הריאה הוא מחמת חסרון ידיעה שאין אנו בקיאין וע"כ החמיר רמ"א בנשמט (ורש"ל כת' דגם בנשבר יש להחמיר בספק אימתי נעשה דלא הוי ספק גמור) • ומה שפסק בסי' ק"י ס"ס דמותר בין בנשבר בין בנשמט מכח ס"ס שם מיירי בהפסד מרובה וכאן שלא בהפ"מ והט"ז תירץ דשם פוסק מצד הדין וכאן מצד החומרא

פתחי תשובה

שבוכנת הריאה ואילו היו מודדין מן הגוף במקום הריאה עד עוקץ השבר שלצד הראש היה רחוק מהשיעור והכשיר ע"ש : (ד) נמצא הגף שבור כו' • עיין בספר תפארת למשה שכתב דצ"ע אם ראינו שנשבר או נשמט הגף לאחר שחיטה ואח"כ נמצא נקב בריאה אי תלינן שהנקב נעשה אחר שחיטה ע"י השבירה או השמוטה כי היכי דתלינן בזאב ובמשמוש יד טבחא או שמא ע"י השבירה ושמוטה דלאחר שחיטה אין דרך לנקב את הריאה ונראה דבשמוטה יש לתלות לקולא דנזכר בש"ס ולא בשבירה וצ"ע עכ"ד ע"ש : (ה) להכשיר • עבה"ט וע"ש דוקא היכא דהאיסור והיתר שוין ועיין בתשובת נודע ביהודה תניינא חלק יו"ד סימן ק"ה מ"ש בזה : (ו) יש להחמיר • עבה"ט ועיין בתשובת נו"ב קמא חלק יו"ד סימן כ"ט כד"פ ומעתה יצא לנו שדעתו גם בנשמט יש להתיר מכח ס"ס אפילו בלא הפסד מרובה ובחנם

גליון מהרש"א

(סעיף ג' ש"ע) נשמטו אגפיו . ובנמצא גף יתר ע' ט"ז ריש סימן . ובמשבצות שם הניח בצ"ע . ובחסר הגף ודאי כשר . ובאינו ניכר אם חסר בתולדה או ניטל אם הבוכנא קיים וא"כ אין לו דין נשמט יש להקל מטעם ס"ס שם : (שם) מעיקרו . רי"ם דהיינו עצמות קטנים ששוכבי' על הריאה ממש ונראים רק מבפנים ש"ך סי' ל"ב סוף ס"ק ט' ובתערובות או ה"מ יש לסמוך ע"ז פ"ח ועי' גליון ס"ק ט"ו לקמן . ובלא נעכלו ולא נפסקו הניבים כלל מיקל בכו"פ בה"מ : (סעיף ד' ש"ע) ואינו יודע אם קודם . ל"מ היכא דליכא מידי למתלי דמסתבר טפי דקודם שחיטה נשבר אלא אפי' נשבר ביד השוחט דליכא מסתבר מ"מ ל"ש להעמיד על החזקה . דהא הבהמה בח' אינה זבוחה ובח' לא נשברה עמדה . ועת' הרי היא זבוחה ושבורה ומאי חזית דאמרת עתה נשברה אחר שחיטה אימא אפכא עתה נשחטה אחר שבירה . תב"ש סי' כ"ט סר"ה והכי משמע : (שם) טריפה . בתשו' בן לב ספר ב' סימן ע"ח כ' בזה"ל וכד מעיינין שפיר אשכחינן דלא דמי להאי דנשבר העצם כו' דהתם הטריפות הוא מבואר אלא דלא ידעינן אי קודם שחיטה כו' אבל הכא הסרכות אינן מטריפות אלא כשהם דבוקות לריאה ועל הס' לא תלינן להחמיר שהיו דבוקות : (הג"ה) מכח ספק ספיקא . ע' סי' נ"ה ש"ך סק"ד ומיהו הכא כיון דנשבר לא אתפריש בגמרא וע' ט"ז כאן : (ט"ז סק"ח) בחסרון בקיאות שלנו . ע' ש"ך סי' נ"ה סק"ד : (ש"ך סוף ס"ק י"ב) דינו כנשמט . וכן אם אין הבוכנא קיים וע' לעיל גליון ש"ך סק"ה : (שם סקי"ד) באיסור טפי מבהיתר . ע' ש"ך סוף סנ"ה . ע' בהר"ן ע"ז סוף עלה שמ"ה דהומ"ל דבכבשים הוה ס"ס משא"כ בנבינה וע' רש"י שם במתני' מ"א א' וי"ל כיון דבכבשי' דרכן ליתן אין צדדי הס' שוים : (שם סקט"ו) דלמעשה יש להחמיר . ע' גליון סעיף ג' על תיבת מעיקרו . וצ"ע אם ס"ס כהאי ראוי עכ"פ לתיות כה"מ בחד ספק ונסמוך דשמוטת בוכנא לא מקרי שמוטה רק צריך שמוטת עצמים קטנים ועכ"פ מ"ש הש"ך וכש"כ כו' הא יש לעשות ספק מהאי דעה : (שם ס"ק ט"ז) ואם יש מקום לתלות בו . היינו זרקו בכותל או דרסו אבל זריקה בכח על הארץ לא תלינן בי' : (סעיף ה' ש"ע) ונפח בקש דרך הגרגרת . ע' בב"י ריש סימן בשם המרדכי יש לנתח העוף מלפנינו ומניח הריאה דבוקה בצלעות כתולדותה ומביא שפופרת ומכנים בקנה ונופח :

המכה מים (יג) (ז) וינפח בקש דרך הגרגרת אם יבצבצו המים טרפה :

נד דיני טריפות בצלעותיה. ובו ה' סעיפים :

א א * הבהמה יש לה כ"ב צלעות (א) גדולות ב שיש בהן מוח **א** י"א מכאן וי"א מכאן וכל אחת תקועה בחוליא שלה ולמטה מהן **ב** יש עוד צלעות קטנות שאין בהם מוח [א] ולאחר שכלו כל הצלעות יש חוליות שאין צלעות תקועות בהן **ג** (ב) נשברו (א) רובן של כ"ב הגדולות [ב] מחציין ולמעלה כלפי השדרה [ג] ג בין ששה מצד זה וששה מצד זה או י"א מצד זה ואחד מצד השני טריפה **ד** [ד] ד ואם נעקרו מהחוליא והחוליא (ג) קיימת הוי כאלו נשתברו :

ב (ב) **ה** ה נשתברו **ו** צלעות הקטנות שאין בהם מוח (ד) כשרה :

ג [ה] ו נעקר (ג) **ז** [ו] מהצלעות (ה) ז גדולות צלע וחצי חוליא עמה טריפה :

הגה (ד) [ז] (א) ודוקא נעקרה **ח** אבל אם אירע כך חסירה (ו) כשר

שפתי כהן

להטריפו כן נ"ל והכי נהוג עכ"ל וכ"פ בסימנים שם ולפ"ז נ"ל הא דלא הגיה כאן כלום היינו דסמך אמ"ש למעלה אבל הט"ז העתיק דברי המחבר בסתם נראה דס"ל דכיון דאין כאן ריעותא דהשבר או נשמט אין להחמיר כ"כ לומ' דא"א בקיאין :

נד א י"א מכאן . והם אותן של לד הצואר לבד מאותן ב' צלעות קטנות הנחתכות עם החזה שנקראים חזה ולא צלעות עכ"ל ראב"ן דף נ' ע"ב : **ב** יש עוד צלעות קטנות . שלשה וכן משמע בתשובת הרשב"א סי' של"ו וחוליות הן י"ח ת"ה סי' קע"ז : **ג** נשברו כו' . כתב הט"ז דלמאי דמחמרינן בסי' נ"ג בנשבר גף סמוך לגוף משום שמא ניקבה הריאה א"כ ה"ה בנשבר צלע אחד בעוף במקום שהריאה נחבאת שם יש להחמיר לענין מעשה דטריפה וכן משמע מדברי הרשב"א בת"ה דכשנשתברו צלעותיה גרע מנשבר הגף (ומביאו ב"י בסי' נ"ג) עכ"ד וכ"כ הב"ח ומשמע מדבריו שם דאפי' בבהמה טרפה אלא דמכשיר כשאין עוקץ בצלע הנשבר וכו' ומשמע ודאי דאפילו כשחזרו ונקשרו השברים אם רואים שהיה שם עוקץ טרפה אבל אם הוא ספק אם היה שם עוקץ כשר מטעם ס"ס (ול' הרוקח ס"ס שפ"ז נשבר הצלע ונכנס בחלל הגוף צריך לבדוק הריאה [כמו] גבי כפולה ע"כ) ואע"ג דאנן מטריפין בגף העוף אע"ג דליכא עוקץ מ"מ כיון דהיא חומרא כמ"ש בסי' נ"ג הבו לה דלא לוסיף עלה והיינו בגף העוף ממש אבל לא בצלעות כיון דבלא"ה משמע דיש לחלק דגף גרע מצלע וכמ"ש הט"ז ומ"מ נראה דבעוף אף הב"ח מודה דטריפה אפי בלא עוקץ וכדמשמע מדברי הט"ז ומ"מ צ"ע בדינים אלו מאחר שלא הזכירו הפוסקים הראשונים והאחרונים מזה*) וכולם כתבו סתמא נשתברו צלעותיה כשרה : **ד** ואם נעקרו מהחוליא כו' . ובה"ג דף קכ"ט ע"א מטריף בנעקרה צלע א' אע"פ שכל החוליא קיימת ויש לחוש לדבריו במקום שאין הפסד מרובה שכל דברי קבלה הם וכ"פ הב"ח אבל מ"ש הב"ח שגם בהפסד מרובה צ"ע הוא תימא דהרי כל הפוסקים הם להדיא נגד בה"ג וכן בש"ס ע"ש: **ה** נשתברו כו' . וה"ה נעקרו וכן מוכח בש"ס (דף נ"ב ע"א) וכ"כ הרשב"א בתה"א דף מ"ז וכן משמע באו"ה כלל נ"ה דין ג' : **ו** צלעות הקטנות כו'. כלומר אפי' נשתברו צלעות גדולות ואין בה רוב והצלעות קטנות משלימות לרוב כשר וכן משמע בש"ס : **ז** מהצלעות גדולות כו' . והאו"ה ומהרש"ל והב"ח והט"ז מטריפין אף בצלעות קטנות כשנעקרה צלע וחצי חוליא : **ח** אבל אם אירע כך . צלע

עם

טורי זהב

ובהדיא אמרינן בכמה דוכתי דכל שלא שלט בו האויר אין חוששין בו ותו דהא בבהמה לא חיישינן לריאה משום מכה בדופן נגדה כל שאינה סרוכה לה כדמשמע סי' ל"ט אלא ע"כ דהאי חששא בריאה אינה אלא חומרא ע"כ נסמוך על בדיקה זו שהיא להחמיר :

נד (א) רובן של כ"ב . כתב הר"ן הא דכשר בנשתברו מיעוט צלעות אע"ג דקי"ל בקוץ עד שינקוב לחלל חוששין שמא ניקב אחד מהאברים הפנימים בנשתברו מיעוט צלעות בין שהשבר כלפי פנים או כלפי חוץ כשרה ולא חיישינן שמא ניקבו הדקין או כרס או הריאה וטעמא דדוקא גבי קוץ חיישינן להכי כיון שניקב בכח מבחוץ ונכנס מדוחק אבל בראשי הצלעות דליכא למימר הכי לא חיישינן למידי הלכך בין שהשבר נוטה לחוץ בין לחלל הבהמה בין שעורה ובשרה קיים בין שאינו קיים כשרה עכ"ל ודומה לזה כתבתי סי' נ"ג סעיף א' בסופו דלא כדעת הלבוש שמקשה קושיא כזו אוסר בנשבר צלע אחד בעוף וכן כתב מו"ח ז"ל בסימן זה ואנו אין לנו איסור כלל בזה וכמשמעות דברי הטור ובעל הש"ע שכתבו להיתר בנשברו מיעוט צלעות אפילו לדידן : (ב) נשתברו צלעות הקטנות . פי' ואין איסור אפילו נשברו קצת מהגדולות ג"כ אין אלו מצטרפים לעשותה רוב שבורות : (ג) מהצלעות גדולות . זה דעת הרשב"א בטור והביא דעת הרא"ם שלא חילק ובכל גווני אסור בצלע וחצי חוליא ורש"ל פסק כהרא"ם וכ"כ מו"ח ז"ל וכן דעת או"ה להחמיר: (ד) ודוקא נעקרה כו'.

זהו

באר הגולה

א ברייתא חולין דף נ"ב : ב מימרא דרבה בר בר חנה א"ר יוחנן שם במתני' דנשברו רוב הצלעות וכו' דף נ"ב : ג כאוקימתא דזעירי שם אברייתא : ד כרבי יוחנן שם: ה במימרא דרבה בר בר חנה וכו' שם : ו מימרא דרב וכדמפרש בגמ' שם : ז טור

מטה יהונתן

אחזקת דהשתא הוא שנשבר לוקמי בחזקת השתא דנשחטה ונשבר מקודם ולא הוי חזקה או י"ל דס"ל למחבר כשיטת הרשב"א היכא דליכא ריעותא לא אוקמי אחזקה רק על הרמ"א קשה דס"ל היכי (דאית' ריעותא) דליכא ריעותא מחיים אזלינן בקולא אמאי לא מוקמינן אחזקה דמעיקרא דאחר שחיטה נעשית ומכח קושיא זו היה רוצה אמ"ו לומר דכל היכא דריעותא באה ע"י מעשה כמו הכא שנשבר הגף וא"י אם קודם שחיטה או אחריו לא מוקמינן אחזקה וכן יש עוד קצת ראי' מפ"ק דחולין השוחט בסכין ונמצא פגומה אמר רב הונא שחיטתו פסולה אימר בעוף נפגם ולפום ריהטא קשה ה"ל לאוקמי סכין אחזק' ולומר דהשתא הוא דנפגם אע"כ צ"ל כיון שבא ע"י מעשה לא מוקמי אחזקה ועפ"ז יש לתרץ דברי הרמ"א ושאר פוסקים בהלכות פסח סימן תס"ז ס"ק ט"ז שהצריכו להחזיק איסור ממקו' למקום מזמן לזמן אשר לכאור' הוא נגד תוס' נדה דף ד' ע"א ד"ה לכל הטמאות כשעת מציאתן כו' משמע דוקא בקדשים החמירו להחזיק מזמן לזמן משא"כ בחולין אמרינן השתא הוא דאתרע ולא מחזקי' מזמן לזמן אבל לפמ"ש ניחא דכל הסוגיא דהתם מיירי בריעותא שבא מעצמו ולא ע"י מעשה דאז לענין קדשים החמירו מזמן לזמן אבל לא חולין משא"כ אם הריעותא בא על ידי מעשה דלא שייך לאוקמי אחזקה גם בחולין מחזיקין מזמן לזמן והתם שנמצאת כו' שהוא בא על ידי מעשה מחזקינן מזמן לזמן :

(סימן נ"ד בש"ע סעיף ג') נעקר מהצלעות גדולות . משמע דוקא בצלעות שיש בו מוח יש להקשות מהא דא"ר מתנה נעקר צלע מעיקרא טריפה ורמינהו כמה חסרון בשדרה בש"א שתי חוליות ובה"א חוליא אחת ואמר רב יהודה וכן לטריפה ת"ל בלא חסרון דשדרה טריפה משום נעקר צלע מעיקרא ומשני דאיכא חוליא בלי צלע היכי משכחת לה בשלפי כפלא וא"א צלע שאין בהם מוח אם נעקרה כשרה א"כ אמאי קשיא ליה הא בפשיטות ה"ל דמיירי בצלעות שאין בהם מוח וי"ל דהנה בצלעות שיש בו מוח כמה שנים אחד מכאן ואחד מכאן נוסף על י"א צלעות שיש בו מוח מכל צד אם כן מקשי שפיר וע"כ מיירי בצלעות שיש בו מוח דב"ש סברי ב' חוליות ע"כ ב' חוליות שיש צלע אחד מכל צד שיש בו מוח וכ"ש חוליא בלי צלע המ"ל : (שם בהגה"ה) ודוקא נעקרה אבל אם אירע כך חסירה כשר

ביאור הגר"א

נד [א] ולאחר שכלו כו'. שם ב': [ב] מחציין כו'. שם : [ג] בין כו' . שם בברייתא : [ד] (ליקוט) ואם נעקרו כו' . כר"י דסוגיא שם כוותיה דפריך שם והאר"י ברוב שני כו'. ת"ה מ"ז א' (ע"כ) : [ה] נעקר כו' · דהלכה כרב באיסורי : [ו] (ליקוט) מהצלעות גדולות . דמש"ש בין נעקרו כו' היינו ע"כ מהצלעות גדולות מדכללינהו עם נשתברו ועוד דאל"כ מאי פריך והאר"י ברוב כו' וא"כ ה"ה כה"ג כיון דעקירת הצלע לא פסיל בקטנות הוי כאלו נעקרת חצי חוליא לבד דכשר . שם בת"ה (ע"כ) : [ז] ודוקא כו' וה"ה

פתחי תשובה

החמיר רמ"א בזה שלא בהפ"מ ע"ש : (ז) וינפח בקש · [עכה"ט ועיין בתשובת חתם סופר סימן קכ"ב שנשאל ע"ד האווזות הפטומות שמדרך המוכרים לתחוב במחט כמה פעמים תחת הכנף כדי להגבות מקומו שיראה עבה מחמת שומן אם יש לחוש לכל האווזים משום ניקבה הריאה והשיב דהאווזה הניכרת שנעשה בה כן צריכה בדיקה בלי ספק וק"ו מנשבר הגף סמוך לגוף ואפילו החולקים שם יודו הכא ואפילו יאמר הישמעאל המוכר ברי לי שלא נגעתי דבריו לא מעלין ולא מורידין לענין זה וגם מי יוכל לומר ברי לי ואולי פעם אחת נדחה ידו לפנים מהצלעות · ע"כ כל אווזות שראינו או אנו מכירים בסימנים שנתחב לה מחט אסורה בלא בדיקה וכיון שאין אנו בקיאין בבדיקה תיאסר · וזה גרע מיש לה מכה ממוקה תחת הכנף דסמכינן אבדיקה אם לא תגלבן דהתם המכה עדיין בפנינו כו' (מזה נראה שדעתו דהעיקר כהט"ז) משא"כ הנעשה ע"י קוץ ומחט גרע טפי וחוששין שמא הבריא הריאה · אמנם למיחש מספקא להכי לא נראה כלל כיון דהרוב אינם עושים והעושים רובם אינם נוגעים בריאה ובצלעות כלל ואווזה זו עומדת בחזקת היתר מכח רובא . ואפילו לילך בתוך ביתם או מקום שעומדים ביומא דשוקא הו"ל קבוע וידעינן בודאי שיש ביניהם מי שעושה כן מ"מ מותר ליקח בסתם אם אינו יודע בודאי שזאת האווזה נתחבה ולא שייך קבוע לבטל הרוב אלא היכא דאיכא רובא דאיתא קמן כגון ט' חנויות משא"כ רוב בהמות כשירות זה הרוב לא מתבטל ע"י קבוע · (עיין במג"א סימן ל"ב ס"ק ס"ו) וגם כי יש כאן ס"ס אע"פ שהוא גרוע שאינו מתהפך ושם אינם תד מ"מ היכא דאיכא צדדים להתיר מצטרפים אפילו ס"ס גרוע כו' ומ"מ אם הוא מיעוטא דשכיח שם כל בעל נפש יחוש ויבדוק על כ"פ כמו במכה תחת הכנף ויכול לסמוך על בקיאותו בענין זה אבל בלא בדיקה לא יאכל היכא דשכיחא ע"ש] :

נד (א) ודוקא נעקרה · [עט"ז ס"ק ד' ועיין בתשובת חתם סופר סי' נ"ה מ"ש בזה] :

באר היטב

לכך דקדק בלשונו יש להחמיר · וכ' בת"ח כלל פ"ז דאם יש מקום לתלות בו השבירה או השמוטה פשיטא דמכשירין (ותולין בו כגון שדרסה על הגף או פרכס ונלחץ על הקיר וכיוצא בו) כמו שיתבאר לקמן סי' נ"ה לענין רגל : (יג) וינפח . כ' בת"ח וכבר נתבאר דאין אנו בקיאין בבדיקה לכן יש להטריף בכ"מ שיש לחוש לנקיבת הריאה · אבל הט"ז פסק כיון דהאי חששא בריאה אינו אלא חומרא ע"כ נסמוך על בדיקה זו וכן נראה מדברי הט"ז (ופר"ח ות"ח ובה"י פסקו דלא בקיאינן בבדיקה וטריפה) :

נד (א) גדולות · לבד מאותן ב' צלעות קטנות הנחתכות עם החזה שנקראים חזה ולא צלעות · ש"ך בשם ראב"ן (כ' דמש"ח סי' קל"ב ראיתי כמה פעמים מרוב מורי הוראה בעוף שנשבר או נתעקר הגף שלו שקורין ביליי"ק דהיינו החזה והכשירוהו שזה דרכו בילדותו כשממשמשין אותו יותר מדאי ולא הטריפוהו מחמת הריאה שנחבאת שם עכ"ל) : (ב) נשברו · כ' הט"ז דלמאי דמחמרינן בסי' נ"ג בנשבר גף סמוך לגוף א"כ ה"ה בנשבר צלע א' בעוף במקום שהריאה נחבאת שם דיש להחמיר לענין מעשה דטריפה עכ"ל וכ"כ הב"ח ומשמע מדבריו שם אפילו בבהמה טריפה כשיש עוקץ בצלע הנשבר אפילו אם חזרו ונקשרו השברים אם רואה שהיה שם עוקץ טריפה אבל אם הוא ספק אם היה שם עוקץ כשר מטעם ס"ס ואע"ג דאנן מטריפין בגף העוף אף בדליכא עוקץ מ"מ כיון דאינו אלא מכח חומרא מקילין בצלעות מאחר דבלא"ה משמע שיש לחלק בין גף לצלע · וכתב עוד הש"ך ומ"מ צ"ע בדינים אלו מאחר שכל הפוסקים ראשונים והאחרונים לא הזכירו מזה וכתבו סתמא נשתברו צלעותיה כשרה עכ"ל והר"ן כתב בנשתברו מיעוט צלעות אין חילוק בין שהשבר נוטה לחוץ בין שנוטה לחלל הבהמה בין שעורה ובשרה קיים בין אינו קיים מ"מ כשרה · וכ' הט"ז דמזה מוכח דלא כעט"ז שאוסר בנשבר צלע אחד בעוף : (ג) קיימת · ובה"ג מטריף בנעקרה צלע א' אע"פ שכל החוליא קיימת וכ' הש"ך דיש לחוש לדבריו במקום שאין הפסד מרובה אבל בהפסד מרובה אין להחמיר כלל : (ד) כשרה · כ' הש"ך דה"ה נעקרו וגם אין איסור אפי' נשברו קצת מהצלעות גדולות ג"כ אין אלו קטנות השבורות מצטרפות לעשותן רוב שבורות : (ה) גדולות · כ' הש"ך דמהרש"ל וב"ח וט"ז מטריפין אפילו בצלעות קטנות כשנעקרה צלע וחצי חוליא : (ו) כשר . (ר"ל מתחלת ברייתה כשר כמ"ש הרמב"ם דבכ"מ שניטל טריפה חסר מתחלת ברייתא כשר) כ'

דגול מרבבה

(סימן נ"ד בש"ך ס"ק ג') *) וכולם כתבו סתמא נשתברו צלעותיה כשרה . ואני אומר שלשון רש"י בדף נ"ב ע"א בשם בה"ג וז"ל כתב בה"ג כל היכי דבעי בדיקה כגון נפולה שבורה ודרוסה דמתכשרי בבדיקה וכו' ע"ש . והנה היכן מצינו שהוזכר בדיקה בשבורה אלא ודאי דכוונת רש"י בנשברו צלעותיה צריך בדיקה באברים הפנימים שכנגד צלעות אמנם נוכל

חדושי בית מאיר

(סימן נ"ד סעיף א' בש"ך סק"ב) וכן משמע בתשובת הרשב"א סי' שצ"ו . נ"ב ר"ל מדכתב שבהמה שהיתה לה ט"ו צלעות מצד א' כשר שבודאי לא איירי מט"ו צלעות גדולות כי זה מילתא דלא שכיחא טובא. ובפרט כדכתב הפר"ח שהיה היתר תקוע בחולי' א' באופן שלא הי' יתר חולי' ודאי דלא הי' ג' פעמים כפולים מצד א' והצד השני כתיקונו . גם הלשון שכתב לבסוף אבל הצלע היתר משמע שלא הי' כ"א צלע אחת יתר . וע"כ המספר של כלם יחד עם הקטנים שנ"ל י"ד סי' ט"ו : (שם סעיף ג') ועיין באחרונים פלפול כמה שרוצים לפלוג על הש"ע בדין חסר ויתיר צלע אחת . ולענ"ד לפו"ר יש לדייק מדלא מצינו מנין ידוע בגמרא ופוסקים לצלעות של עופות ש"מ דאין טריפות כלל בחסר ויתיר מתחלת הבריאה אפי' בבהמה דאל"ה הא כל טריפו' שבבהמ' כנגדו בעוף נמי איכא והי' לחז"ל לבאר לנו נמי מספר הצלעות העופות . אמנם מה שראיתי נמי לפו"ר לדייק מזה כשיטת המתירים בנשבר צלע העוף דאל"ה הדרא הקושיא לדוכתא דהיה להם להשמיענו מספרם בכמה כדי שנדע רובא דידהו בכמה . אלא דלא ק"מ דבעוף אם אפי' באחת מיטרפ' אבל זה ודאי

יד אפרים

(סי' נ"ד בשו"ע סעיף א')כ"ב צלעות גדולות. עיין בה"ט ועיין בשו"ת מטה יוסף דל"ח ע"ב מעשה בא לידי בעוף שהיתה השדרה שלו עקומה כפולה שנקרא קורקבאדו בלע"ז ונשאלתי ונתתי עם מו"ח והכשיר אותו באמרו שהרבה פעמים נמצא כן בעופות ומתחלת ברייתם גדלים כן ונותנים טעם לדבר שלפעמים לא תוכל הביצה להפיל האפרוח הנרקם בתוכו ולכן היא מתעקם כדי שתפיל אותה וקודם זה בא מעשה לידי והורה זקן אחד בודק טוב לפרק החוליות כולם חוליא חוליא בתר חוליא בנחת לראות אם חוט השדרה קיים ועשו כן ונמצא שלא היה ריעותא והכשירו עכ"ל ומח"ב בסי' נ"ב הביאו וכ' שנראה דלפי מ"ש מעיקרא א"צ בדיקה זו ע"ש: (ס"ג בהגה"ה) אבל אם אירע כך חסירה כשר . עבה"ט ועיין בשו"ת תשואות חן בדין חסר חוליא או יתיר חוליא :

צבי לצדיק

(סימן נ"ד סעיף ג' בש"ך ס"ק ח') אבל אם אירע כו' אבל שלא בה"מ יש להחמיר . קשה דס"ל לרמ"א לומר דרק בהפסד כשר והטעם שכתב הרשב"א המובא בש"ך סק"ט ומשום דנעקר צלע אחד כשר זה לא שייך על חסר צלע וחצי חוליא שיהי' טריפה בלא הפסד מרובה וכן ביתר צלע וחצי חוליא דהיה טריפה בלא הפ"מ וסי' נרא' דרשב"א אמר רק כל היכי דניטל טריפה גם חסר כן אבל היכא דנעקר טריפה בזה לא איירי הרשב"א דנעקר חצי חוליא היינו מטעם נשבר ולא מטעם ניטל ומיושב בזה קושית הד"מ והא שהולך הרשב"א לומר דנעקר צלע א' כשר משום דאי בצלע א' טריפה אז הוי מטעם ניטל ודו"ק ומיושב בזה כל קושי' הפר"מ בש"ד סק"ט ודו"ק :

גליון מהרש"א

(סי' נ"ד)דיני טריפות בצלעותי'.נסדק העצם בעוף שקורים בילעק ונרחב עד שהלב נכבד אינם מכוסים כיון שהעור שלם וע"כ לא ניקב ע"י קוץ כשר ול"א דהאויר מקרר כמ"ד סל"ג ס"ג בניטל לחי העליונה' צ"צ סע"ו:

ט וה"ה (ב) אם יתירה חוליא אחת אפילו עם ב' צלעות כגון שנמצאו י"ב צלעות גדולות שיש בהן מוח כשר (ת"ה סימן קע"ז) וכן אם (ז) נמצאו בכל אחד ט"ו צלעות ובצד אחד כתקונו (רשב"א סנ"ו) :

ד ח נעקרה חוליא אחת כולה אפילו מאותן שאין בהם צלעות טריפה :

הגה [ח] ואפי' הוא למטה במקו' שאינפסיקת חוט השדרה פוסל שם (טור):

ה ט אם (ג) נשברה השדרה ולא נפסק חוט השדרה כשרה :

נה דיני טריפות ברגל ובפרקיו. ובו י"ג סעיפים:

א [א] א שלשה פרקים יש ברגל. התחתון והוא מה שחותכין עם הפרסות כשמפשיטין הבהמה ונקראת ארכובה הנמכרת עם הראש. ולמעלה ממנו פרק שני והוא הנקרא שוק וצומת הגידים בתחתיתו סמוך לארכובה הנמכרת עם הראש. ולמעלה ממנו פרק שלישי והוא מחובר לגוף ונקרא קולית. [ב] ב בפרק התחתון בכל מקום שיחתך בה כשרה. עצם המחובר לגוף הנקרא קולית בכל מקום שיחתך טריפה. ג בעצם האמצעי אם נחתך שלא במקום צומת הגידים כשרה [ג] ואם נחתך במקום צומת הגידים טריפה ולא נאסרה מפני שהיא חתוכת הרגל במקום זה ד אלא מפני שנחתכו הגידים [ד] לפיכך אם נשבר העצם במקום צומת הגידים ויצא לחוץ ואין עור ובשר חופין את רובו ובדק בצומת הגידים ונמצאו קיימים כשרה. [ה] ה ויש אוסרים בנחתך עצם האמצעי בכל מקום אפי' שלא במקום צומת הגידים ולדעתם אם נשבר העצם במקום צומת הגידים ויצא לחוץ ואין עור ובשר חופין את רובו אע"פ שבדק בצומת הגידים ונמצאו קיימים טריפה. [ו] וכן אם נחתך בתוך הפרק שבין ארכובה הנמכרת עם הראש לשוק (א) בסוף (א) (א) הערקום א בין הערקום ובין השוק

טורי זהב

זהו דעת ת"ה סימן קע"ז וטעמו בזה דהאי טרפות דחסירות ויתירות בחוליות לא פסלי אלא כשהיה לה חוליא ונתעקרה מדמייתי עליה שם מדתנן לבית הלל דס"ל לענין טומאת מת באוהל דקי"ל שדרה מטמאה באוהל וכל שחסר חוליא אחת מן השדרה אינה מטמאה באוהל ואמר שמואל וכן לטרפה שהבהמה נטרפה בחסרון חוליא אחת והתם גבי טומאה מיירי שהיה לו חוליא ונחסרה דאין נראה כלל שאם היה אדם שנברא רק בי"ז חוליו' שלא תטמא שדרתו באוהל אם לא נחסר ממנו כלום אלא ודאי לא איירי אלא כשהיה שם מנין חוליו' ונחסרו וע"ז אמר שמואל וכן לטרפה וה"ה לענין עקירה לא מיירי אלא בנעקרה מברייתה אבל לא בחסרים מתחלת ברייתה והכי מוכח מדברי רמב"ם דס"ל כל שאמרו ניטל טרפה אם נבראת חסר כשרה כו' ע"כ וקשה בד"מ ע"ז דהא להרשב"א ס"ל כל מקום שניטל טרפה אף אם נברא חסר טרפה כמ"ש בסי' כ' וא"כ תימ' על הב"י שפסק לעיל כרשב"א וכאן כ' כת"ה להתיר בנברא חסר ודבריו סותרים זא"ז ולא הרגיש ואח"כ כתב ד"מ דלהרשב"א יש צד אחר היתר ביתר דהיינו שס"ל הא דאמרו כל יתר כנטול דמי היינו כאילו ניטל היתר בלבד ממקום חבורו כמ"ש ב"י ס"ס מ"ח ולפי סברא א כשר דהא לא נחסר חוליא ואע"ג דלא קי"ל כאותו פירוש אלא קי"ל כאילו ניטל גם זה שהוא ראוי לו להיות וה"ל חסר מ"מ כשר בנמצא יתר מי"א צלעות וי"ח חוליות דהא כתבתי לעיל דקי"ל כרמב"ם דחסר אינו כניטל ואף לב"י דמחמיר כרשב"א מ"מ לרשב"א מותר מטעם אחר שזכרתי וא"כ לכ"ע שרי בכל ענין עכ"ל ולא נתיישב עדיין דברי ב"י דהא איהו לא ס"ל כרשב"א בפירוש יתר כנטול דמי כמו מוכח מפסק דלעיל סי' מ"ג דמכשי' בב' טחולין אפי' בצד העב והיאך יפסוק כאן לקולא כרמב"ם לענין פלוגתא דחסר והוא עצמו פסק כרשב"א לענין פלוגתא דחסר. ומו"ח ז"ל האריך כאן בענין ישוב פסק זה *) ולפענ"ד דאין כאן התחלת קושיא דעיקר טעמו של ת"ה הוא ממ"ש תחלה דמצד הסברא נראה לו מההוא דטומאה דכאן אין חשש רק בהיה לו ונחסר אלא שאח"כ הביא הוכחה מדברי רמב"ם דחסר כשר והמעיין שם בסוף התשובה יראה שיש לו להשיב על ההוכחה מרמב"ם אלא שחיזק א"ע מכח הסברא שזכר תחלה כמצא שפיר פסק ב"י להיתר כאן בחסר ויתר בצלעות, בבריאה מצד סברת ת"ה וגם לשון התלמוד מורה כן שאמר בזה לשון נעקרה דמשמע דוקא שהיו ונעקרו וכתב שם בת"ה שהבקיאין אמרו לו שהרבה פעמים מצאו צלע יתירה בכל צד ולא היה פוצה פה לאיסור רק מקצת בני אדם נמנעים מלאכול צלע היתר מפני שקרובה היא לחלב הכליות עכ"ל ומו"ח ז"ל כתב מצאתי בא"ו היכא שנמצאו צלעות יתירות כגון י"ג י"ד ט"ו מכל צד וכולן דומות זו לזו כולן כשרות לבד העליונה שמניחין לצד האחוריים כך הורה הרב מהר"ר שכנא ז"ל מלובלין :

נה (א) בסוף הערקום בין הערקום ובין השוק כו'. דבר זה מדברי הרא"ש פרק בהמה המקשה מביאו ב"י וז"ל והיכא דנחתך הרגל בארכובה

שפתי כהן

עם חצי חוליא או חוליא כולה חסרה מתחלת בריית' כשר כמ"ש הרמב"ם דאבר שנאמר בו ניטל טרפה חסר כשר (ונתבאר לעיל סי' כ' סעיף ב') כ"כ בת"ה ומביאו בד"מ ותמה שם על הב"י שהביא דברי ת"ה כאן בסתם ולעיל סי' כ' פסק כהרשב"א מזה משמע דהא דכתב בהג"ה כאן חסרה כשר היינו לדינא וכמ"ש בד"מ בסי' כ' בשם או"ה דקי"ל כהרמב"ם וכ"כ מהרש"ל פא"ט סי' י"ז אבל שלא במקום הפסד מרובה יש להחמיר כדלעיל סי' כ' ס"ב בהג"ה וכ"כ בת"ח כלל פ"ז דינא' דיש להחמיר: ט וה"ה אם יתירה כו'. ז"ל ד"מ כתוב בת"ה סי' קע"ז אם נמצא בבהמה י"ב צלעות גדולות מכל צד כשרה וכן הגידו לי טבחים בקיאים שנמצא לפעמים בבהמות כן ואין פוצה פה ומצפצף רק קצת נמנעים מלאכול צלע יתירה מפני שקרובה לחלב הכליות כו' ובתשובת הרשב"א סי' של"ו בהמה שנמצאו בה ט"ו צלעות מצד א' ומצד א' כתיקונו כשרה דאף אי אמרינן כל יתר כנטול דמי צלע שנעקרה כשרה עד שיעקרו רובן עכ"ל משמע דאי הוה חוליא יתרת טרפה לסברתו דמטריף נחסר כמו בניטל ודוקא לדידן דקי"ל כל יתר כנטול דמי אף עוד אחרת עמו וכדלעיל סי' מ"א אבל הרשב"א מכשיר גם בזה שכתב בתשובה שם ועוד יש טעם אחר להכשיר שאני מפרש כל יתר כנטול דמי אינו אלא אותו היתר בלבד עכ"ל וא"כ לפי אותה סברא בכל ענין כשר ואע"ג דלא קיי"ל בפי' כל יתר כנטול דמי כפי' הרשב"א (כמו שנתבאר לעיל סי' מ"א ס"ק ט"ו) מ"מ כשר אם נמצא יותר מי"א צלעות וי"ח חוליות דהא כתבתי לעיל דקי"ל כהרמב"ם דחסר אינו כנטול דמי (ויתר כנטול היינו נחסר וק"ל) ואף לב"י דמחמיר כרשב"א דחסר כנטול מ"מ לרשב"א מותר מטעם אחר וא"כ לכ"ע שרי בכל ענין עכ"ל ד"מ ור"ל נהי דלעיל סי' כ' ס"ב קי"ל דשלא במקום הפסד מרובה יש להחמיר דחסר כנטול מ"מ הכא כיון דיש עוד סברא להתיר אין להחמיר (ולפ"ז אפילו נמצאו צלעות יתירות יתר על רובן כשר ופשוט הוא ודלא כהט"ז וגם דבריו נראים כסותרים זה את זה בסעיף זה ובסעיף ה' ע"ש ועיין בל"ח סוף ד' ק"ד מ"ש עליו) והב"ח האריך בדברים אלו שלא לצורך ומתוך כך לא עמדתי על דעתו בכמה דברים שיצאו מתחת ידו ע"ש:

נה א בין הערקום כו'. אבל בערקום כשרה כמ"ש ב"י וד"מ ע"ש מהר"י

באר הגולה

בשם הרשב"א וכן כתב רבינו ירוחם (ועיין ס"ק ז') : ח מימרא דרב יהודה אמר שמואל וכדמפרש בגמ' שם : ט משנה שם דף נ"ד ע"א וב"י בשם רש"י :

א ל' הטור ממימרא דאמוראי אמתני' דבהמ' שנחתכו רגליה וכו' שם דף מ"ו : ב שם במשנ' וכדמפרש רב יהודה אמר רב וכו' שם : ג כלישנא בתרא דמתני' רב פפא משמיה דרב וכו' טור בשם הרי"ף והרמב"ם בפ"ח מה"ש וריב"א ורמב"ן : ד דאע"פ דכשנחתכה למעלה מצומת הגידין כשירה אין מדמין בטריפות זו לזו שהרי הותכה מכאן ומתה הותכה מכאן וחיה : ה שם בשם רש"י ואביו הרא"ש בשם ספר התרומה וכן מנהג אשכנז

נקודות הכסף

(סימן נ"ד בש"ך ס"ק ד') *ולפענ"ד נראה דאין כאן התחלת קושיא כו'. זה אינו

מטה יהונתן

כו'. עי' ט"ז סק"ד ומה שהקשה על התה"ד בזה דכתב וכ"מ מדברי הרמב"ם דס"ל כשאמרו כו' וע"ש בדבריו באורך ולק"מ דודאי התה"ד בפני עצמו ס"ל שיטת הרשב"א לעיקר דכל מקום שניטל טריפ' ה"ה נברא חסר טריפה והא דכתב וכ"מ מהרמב"ם היינו דווקא דהאי' שהביא מעיקר' הוא עיקר דאין לחלק בין טריפה לטומא' אבל רק ע"ז קשיא לפי הכלל דקי"ל דכל חסרה דקתני בטריפות הוא נברא חסר והכא קתני חסרון דשדרה משמע נברא חסר וע"ז כ' והכי מוכח מדברי הרמב"ם דע"כ האי חסרון דקתני בשדרה הוא לאו דווקא דהא לשיט' הרמב"ם דהיכי דניטל טריפה נברא חסר כשר א"כ לא מקשי הגמ' מידי חוליא בלי צלע היכי משכחת ליה דלמא איירי שנברא חסר חוליא א' וגם הצלעות אם כן משום נעקר הצלע כשרה דהא נעקרה בצלע קאמר דהא ניטל משמע אבל נברא חסר כשר לשיטת הרמב"ם אבל מטעם חוליא טריפה דהא גבי חוליא קתני חסרון דמשמע אפילו נברא חסר טריפה אע"כ צ"ל דלשון חסרה דשדרה לאו דוקא הוא דדוקא ניטל טריפה אבל נברא חסר כשר אם כן כיון דלשיטת הרמב"ם לשון חסרון נ"ד איכא למימר הכי גם לשיטת הרשב"א דבזה ודאי לא יפלגו הרמב"ם והרשב"א לפ"ז עולה דברי תה"ד שפיר :

(סימן נ"ה בש"ע סעיף א') וכן אם נחתך בתוך הפרק כו' בין הערקום ובין השוק

ביאור הגר"א

וה"ה כו'. עש"ך בשם ד"מ ס"ק ח' וס"ק ט' : [ח] ואפילו הוא כו'. תוס' פ"ק דעירובין ז' א' ד"ה כגון. וא"ת ובאלו טריפות כו' :

נה [א] שלשה כו'. לשון רש"י במתני' ומבואר שם בגמ' : [ב] בפרק התחתון כו'. כר"פ שהוא לישנא בתרא. רי"ף ורמב"ם ופרש"י שם בפי' המימרא דרב פפא ופסקו כלישנא בתרא כשיטתם בב"מ ועוד דלישנא קמא נשאר בקושיא : [ג] (ליקוט) ואם נחתך במקום כו'. דלא כהרמב"ן שמכשיר לחתוך למעלה ויחזור להכשרו דהא אמרינן ברפ"ד מה טריפה כיון שנטרפה כו' ודוקא ניקב הריאה וסביך בבישרא שחוזר מעצמו ועוד כל הנך עובדי דאיתתוך בצ"ה למה לא חתכיניהו למעלה ע"ש בת"ה מ"ח ב' וכן חלק עליו הרא"ש שם (ע"ב) : [ד] לפיכך כו'. מתני' וגמ' שם : [ה] ויש אוסרים כו'. כלישנא קמא לחומרא והביא הר' יונה ראיה ממ"ש שם הנהו גידין רכין כו' ובקולית אין שם גידין כלל אלא בעצם האמצעי וא"א לומר להתיר האבר דא"כ היאך אמר ר"ל ואיסורא דאורייתא הא אין בהן אלא מצות פרוש בלבד כמ"ש ע"ד א' וז"ש ולדעתם כו' וכמ"ש רב שם : [ו] וכן אם כו'. שהרא"ש הקשה דיוקים דמתני' אהדדי ותי' דחדא דוקא ואזלינן לחומרא דארכובה עצמו אסור וסובר דהארכובה

באר היטב

הש"ך וכל זה בהפסד מרובה אבל שלא בהפסד מרובה יש להחמיר כדלעיל סי' כ' ס"ב בהג"ה : (ז) נמצאו כ' הט"ז וש"ך אע"ג דבסי' כ' קי"ל שלא במקום הפסד מרובה יש להחמיר דחסר כנטול מ"מ הכא כיון דיש עוד סברא להתיר אין להחמיר. והיכא שנמצאו צלעות יתרות כגון י"ג י"ד ט"ו מכל צד וכולן דומות זו לזו כולן כשרות לבד העליונה שמניחין לצד האחוריים כך הורה הרב מהר"ר שכנא ז"ל מלובלין (והאחרוני' כתבו שיש למנוע מלאכול צלע היתירה מפני שקרובה לחלב הכליות עיין ש"ך וט"ז):

נה (א) הערקום · ואם נחתך בהערקום עצמו מסקנת הש"ך לאסור ואפי' לא יצא לחוץ וגם כהרפ"א סבר א"ש יחדיו ידובקו משום חשש צומת הגידין (ואפילו

פתחי תשובה

(ב) אם יתירה. ע' ש"ך ס"ק ט' שכתב דביתרת כשר אפי' שלא במקום הפסד מרובה. והספר"ח האריך ומסיק להחמיר בין בחסר בין ביתיר חוליא אפילו בהפ"מ ע"ש ועי' בתשובת נו"ב חלק יו"ד סי' ה' באמצע התשובה שהאריך בזה והעלה דיתר חוליא גרע מחסר ובחסר חוליא יש להכשיר לחלוטין וביתר חוליא אין להקל אלא בהפ"מ ע"ש היטב · ועיין בתשובת תשואת חן סימן י"ט מה שכתב בזה : (ג) נשברה השדרה · כפול לעיל סי' ל"ב ס"ב ועיין מ"ש שם :

נה (א) הערקום · עבה"ט ועיין בתשובת רדב"ז החדשות סימן כ"ז שדעתו ג"כ (כדעת

גליון מהרש"א

(סימן נ"ה סעיף א' ש"ע) שלשה. עיין בשפתי סוף סי' נ"ו ד"ה אכתוב בקיצור דיני הרגל : (שם) פרקים. ובעוף עצם הג' שיש בו קשקשים הוא כנגד ארכוב' הנמכרת עם הראש בבהמה. בא"ה סוף סי' וע' ס' ע"ב פ"ג בהג"ה : (שם) ונקראת ארכובה. הוא כמו נו"ן כפופה ערוך. ור"ל דגם עצם שעומד במישור הוא בכלל ארכובה זו כמו דבנו"ן כפופה יש בו גם קו הישר. ובלעדו יש עוד ג' פרקים א' מחובר לגוף ומונח על הגוף וממנו יוצא השוק וממנו ארכובא וע' כלים פי"ד משנה ח' ובפירוש משניות שם. בבש שהי' חסר ברגליו אחרונים. הארכובה זו רק חתיכה קטנה הי' במקומו ובו היה קבוע פרסות והי' הולך עליו והכשירו בת' חינוך ב"י סי' נ"ג : (שם) שלא במקום צומת הגידים כשרה. עי' רש"י ע"ז דף י"א ריש ע"ב :

(שם) אלא מפני שנחתכו הגידים. ולהרמב"ן אחר שנחתכו הגידים ונטרף יוכל לחתוך הרגל למעלה מהן ומתכשר והר"ן חולק (הר"ן פ' בהמה המקשה סוף עלה ר"פ) וע' לשון הנהת ש"ע אה"ע סימן ה' ס"ז בכעין זה והוא בתוס' פ' הערל ע"ה א' ד"ה שאין לו וע' בט"ז לעיל ס' מ"ד ס"ק י"ג וכעין ס' רמב"ן והר"ן בבכורות ל"ט ב' במתניתין דנפגם הזובן (נרתק שגיד הבהמה חבוי בו) הוה מום ובגמרא דניטל כשר ובתוס' שם ל"ח ריש ע"ב לתירוץ אחר כל מום שאין מתרפא מאלי' חשוב מום וא"כ לא תקשי בנפגם הזובן איך הוא מום נטלינו ויוכשר ולתי' שני דכל שיש בו רפואה גם לא מאליו נמי מקרי מום עובר צ"ל כיון שנפגם לא יועיל שוב הנטילה שאח"כ וישאר בעל מום וע"כ מקרי מום קבוע ושוחטי' עליו ובתוס' שם משמע דנראה עיקר דגם במתרפא לא מאליו מקרי מום עובר וא"כ עכצ"ל דניטל אחר שניקב לא הדר בריא וא"כ גם בטריפות לא הדר בריא ואינו חי. ואולי י"ל אף דמחוסר זמן לחוד לא הוה חסרון וה"ה מחוסר מעשה רפואה לחוד לא מקרי חסרון. והוה מום עובר מ"מ בחסר שניהם דאחר מעשה צריך גם זמן לשיהדר בריא מקרי מום קיים ודוקא באחוז דם שע"י הקזה מיד יתרפא שם דף ל"ד א' תד"ה אילימא מקרי מום עובר ודוחק : (שם) ויש אוסרים בנחתך עצם האמצעי. ע' גליון ש"ך

יד אברהם

(סימן נ"ד בט"ז ס"ק ד') הוא שנמצאו צלעות יתירות כו'. עיין בש"ך ס"ק ט' ובמ"ב סי' ש"מ דרך צלע א' יש להניח ולא יותר :

(סימן נ"ה סעיף א') שלשה פרקים יש ברגל כו'. ויש אוסרים בנחתך עצם האמצעי כו' אפילו שלא במקום לוה"ב. וכן אם נחתך בין הערקום ובין השוק טריפה. ופסק הט"ז אם נחתך דוקא בין הטעי"ך ובין השוק טריפה אבל בנחתך בהטעי"ך עצמו כשירה. דהטעי"ך עצמו שייך לארכובה התחתונה. ועיין בא"ח בש"ת יש לאחרונים שסוברים דהטעי"ך שייך לשוק ואם נחתך בו טריפה. ולפענ"ד עיקר כהט"ז. והכי מוכח

טריפה לדעת זה (ב"י בשם מהר"י ן' חביב) [ז] י ואם נחתך בתוך הפרק במקום שמחובר עצם הקולית עם השוק טריפה:

הגה ונהגו בכל אשכנז וצרפת כסברא האחרונה (הרא"ש וטור ורבינו ירוחם) ואין לשנות לכן בכל מקום שנחתך מן הערקום ולמעלה טריפה אע"פ שצומת הגידין קיימין:

ב י עצם הקולית (ב) שניתק ממקומו במקום חיבורו בגוף והיינו (°) בוקא דאטמא (ג) דשף מדוכתיה טריפה בין בבהמה [ח] ח בין בעוף (ב) ב והוא (ג) דאיעכול (פי' שנרקבו) ניביה והם היתרות שבעצם

שפתי כהן

מהר"י ן' חביב שביאר כן דברי הטור ולמד כן מדברי רבינו ירוחם וזהו דעת הר"ב בהג"ה אבל באמת מוכח מדברי הרא"ש פרק בהמה המקשה שבנחתך בתוך הערקום טריפה וכן משמעות ל' הטור וכ"כ בס' לחם חמודות דף קפ"ה ע"א וכ"כ הב"ח וכן משמע ברבינו ירוחם שכ' בנתיב ט"ו אות י"ח ואם נחתך הרגל בארכובה התחתונה ממש בין הפרקי' התוס' אסרוה וצומת הגידי' כתבתי שיעורן ממעל לערקום והוא עצם קטן המחבר הפרקים כו' וכ"כ הרא"ש בתשובה כלל כ' סי' ט"ז וז"ל דע לך בני כי עצם התחתון שבבהמה המחובר לפרסות הרגל אינו קרוי ארכובה אלא עצמות קטנים יש בין עצם התחתון לאמצעי והם נקראים ארכובה ובארכובה זו עצמה טרפה לרבי יודא כלמעלה מהארכובה עכ"ל וכ"כ עוד שם כמה פעמים ולפ"ז אפי' שצומת הגידים קיימים טרפה דהא טרפה מטעם דהוי כנחתך למעלה מהארכובה וכ' הב"ח והכי נקטינן אבל מהרש"ל פרק בהמה המקשה השיג על הרא"ש ודעתו דבנחתך בערקו' דינו כלמטה מהארכובה ודבריו אינם נראין גם מה שהביא שם ראיה לדבריו מהמרדכי לא נהירא כלל דהא הם דברי ראבי"ה במרדכי דס"ל התם להדיא כשיטת הרמב"ם וסייעתו דבשוק כשר כל שלא נחתכו צומת הגידים ולא קאמר התם אלא דבערקום אין שם צומת הגידים ולכן אם נחתך שם כשר וכן פסק האו"ה כלל כ' דין ב' כהרא"ש מיהו בש"ד סי' פ"ו כתב דבערקום גופיה טריפה מטעם דחיישינן לפסיקת אחד מהגידים ואפילו לא יצאו לחוץ ולפ"ז אפי' כתרפא שבר אל שבר יחדיו ידובקו טרפה כיון דטעמא הוא משום חשש צומת הגידים כדלקמן סימן נ"ו ס"ק י"ב. ועיין מה שכתבתי מזה בסי' נ"ו ס"ק ד': **ב** והוא דאיעכול כו'. והב"ח כתב

דלענין

טורי זהב

בארכובה בין הפרקים ראיתי מפרשים שהתירו ולי נראה לאסור משום דאיכא לאקשויי מדיוקא דרישא לסיפא דרישא קתני מן הארכובה ולמטה כשרה הא בארכובה עצמה טריפה ובסיפא קתני מן הארכובה ולמעלה טרפה הא בארכובה עצמה כשרה חדא מינייהו דוקא ואידך לאו דוקא ואזלינן לחומרא וכן פרש"י בפא"ט גבי צנא דאנקורי שנשברו רגליהם בארכובה או למעלה מן הארכובה ואין העצם יוצא לחוץ אלמא בתוך הארכובה ולמעלה מארכובה דין א' להם ועוד מדאמר ובאיזה ארכובה אמרו בארכובה הנמכרת עם הראש אלמא עצם התחתון הוא נקרא ארכובה ולמטה מן הארכובה דקתני היינו מהתחלת הארכובה ולמטה ולמעלה מארכובה היינו מסוף ארכובה ולמעלה והשתא ל"ק מידי דיוקים אהדדי עכ"ל וראיתי ב' פירושים על ארכובה סתם שנזכר כאן הא' מה שפי' בא"ה שכתב כלל כ' וז"ל ולמעלה ממנו עצם קטן שעומד בבין הפרקים המחבר את עצם התחתון לעצם האמצעי והוא כנגד המקום שקורין קני"א בל"א ברגליה שלפניה והוא הנחתך בפרסות כשמפשיטין הבהמות ופסק רש"י כרב דמפרש ארכובה דמתניתין והוא אותו עצם קטן וכתב וה"ה נמי אם נחתך אותה ארכובה עצמה טרפה וכ"פ הרא"ש כו' עכ"ל הרי שמפרש הך ארכובה שדן עליה הרא"ש הוא העצם קטן שמשחקין בו התינוקות שקורין טשי"ך וכ"ה בתשובת הרא"ש כלל עשרים סימן י"ו ולפ"ז הוה האיסור להרא"ש גם אם נחתך בטשי"ך עצמה או אפילו למטה ממנה בין המקום שמסיים הטשי"ך ובין התחלת העצם שלמטה הנמכרת עם הראש דאל"כ הרי עדיין הדיוקים קשיין אהדדי ושוב ראיתי פי' שני בהגהות או"ה בסוף הספר שכתב וז"ל אך מהרי"ם אמר שהארכובה הוא הגלי"ד שבין העצמות והיינו בין בבהמה בין בעוף ע"כ לשונו לפ"ז אין שם סתם ארכובה אל על העצם הקטן שקורין טשי"ך שהרי כלל גם העוף בזה ובעוף אין בו טשי"ך ולא שום עצם מפסיק בין עצמו התחתון לאמצעי אלא ע"כ על המקום. המפסיק בין עצמות שקורין בל"א גלי"ד ע"ז אמר דאם נחתך שם בין הפרקים דטרפה נמצא לפ"ז בטשי"ך עצמו וכ"ש למטה ממנו כשרה אלא על הגלי"ד דהיינו מקום המפסיק בין הטשי"ך לעצם האמצעי דן לאסור אבל הטשי"ך עצמה היא שייכה לעצם התחתון וממנה התחלת עצם תחתון ואע"פ שהאידנא אותו עצם אינו נמכר עם הראש אין זה ראייה דשמא בימיהם לא היה כך וכמ"ש רש"ל סי' י"ח והכתוב דבריו בסמוך נמצא דאין איסור בין הפרקים שכ' הרא"ש אלא ממש בין עצם האמצעי לטשי"ך וכמו שאכתוב בסמוך בשם ש"ד גם מדברי הטור משמע כן שכתב למעלה ממנו מיד טרפה דמשמע תיכף שמסיים עצם התחתון ואי ס"ד דהטשי"ך שייכה למעלה א"כ קאי האי למעלה ממנו מיד על הטשי"ך וטריפה שם ולמה אמר אח"כ ואפילו בתוך הפרק שבינו ובין השוק טריפה היה לו לומר רבותא טפי דאפילו בטשי"ך טרפה ואם נתכוון הטור לקרות הטשי"ך בלשון פרק קשה דהיה לו לכתוב רבותא עכ"פ דטרפה אם נחתך בין הטשי"ך לעצם התחתון אלא דאפשר שבין הכל קרי ליה בתוך הפרק כו' ובמרדכי משמע שקרי לארכובה טשי"ך ואפי' הכי מתיר כנגד הטשי"ך שכתב יש עצם קטן המחברם ונקרא קופי"ך התחתון ובל' המשנה בבכורות ערקום והיינו ארכובה כו' ובין האמצעי לשוקי בחבורם יש ג"כ ערקום כו' וארכובה התחתון דינו כלמטה ממנו שאין חשש כנגדו לפסוקת הגידין כו' עכ"ל הרי שתופס פירוש ראשון שזכרנו על ארכובה ואפ"ה מתיר בטשי"ך עצמה מטעם שאין שם חשש פסיקת צומת הגידין וס"ל דיוקא דסיפא עיקר מן הארכובה ולמעלה דוקא טריפה ובש"ד סי' פ"ז כתב והארכובה עצמה שיש לחוש שמא נפסקו אחד מן הגידין כי שמה הם צומת הגידין עכ"ל ונראה שמפרש ארכובה כפי' השני דלעיל דאי כפירוש הא' שהוא הטשי"ך הא אין שם צומת הגידין נמצא בטשי"ך עצמה אין איסור. ומו"ח ז"ל הבין שש"ד קורא לטשי"ך ארכובה ואפי' הכי אוסר שם מחמת צומת הגידין ואע"פ שאין שם איסור צומת הגידין כמ"ש סי' כ"ז מ"מ אוסר לפי שאין אנו בקיאין להבחין שפיר ולי נראה כמו שכתבתי דהא הש"ד כתב בהדיא כי שמה יש צומת הגידין אלא פשוט דהוא מפרש כפי' השני שזכרתי. ורש"ל פי' דברי הרא"ש על הטשי"ך עצמה להומרא כפי' הא' אלא שחלק עליו מסברא דנפשיה ואמר דלא מסתבר לומר שיטריף שם בנחתך בארכובה עצמה שהרי אפי' צומת הגידין שבארכובה עצמה אין נטרפים אם נחתכין ולמה נטריף יותר בנחתך העצם הלא דינו כלמטה מהארכובה עצמה הנמכרת עם הראש ואף שהאידנא אותו עצם אינו נמכר עם הראש אין ראייה שבימיהם שמא היה נמכר עם הראש והאריך בדבר והביא דעת המרדכי דלעיל וסוף דבריו דאין נחתך ולא יהא רגל העומד שם בארכובה פוסל כלל וכך נראה הלכה למעשה להקל שהרי בלאו הכי לרי"ף וכל סיעתו וליתר הגדולים מפרשים כעולא דפשיטא דכשר באותה ארכובה עצמה עכ"ל גם ב"י בשם מהר"י חביב כתב בשם רבינו ירוחם שאין איסור בארכובה עצמה רק בינה לשוק וכמ"ש כאן בש"ע גם בד"מ מביאו: (ב) והוא דאיעכול ניביה. בטור

כתב

באר הגולה

וצרפת וכן הסכים הרשב"א וה"ר יונה ושאר פוסקים וכלישנא קמא דרב יהודה אמר רב: ו הרא"ש שם ובשם רש"י: ז מסקנת הגמרא שם דף נ"ד (פירוש ראש הקולית התחובה בחור עצם האליה שקורין הנק"א. רש"י): ח טור בשם אביו הרא"ש וכן נראה מדברי

נקודות הכסף

דהמעיין בת"ה שם יראה לעינים שמתחלה לא כתב רק שאין איסור חסרה מתחלת ברייתה מבואר בש"ס ואין ראיה לאסור אבל עיקר טעמו להתיר הוא מטעם הרמב"ם דכל אבר שנאמר בו אם ניטל טריפה נחסרה מתחלת ברייתה כשר דאל"כ אין טעם להתיר עיין שם:

מטה יהונתן

טריפה. דין זה ע"פ הרא"ש: ועי' ט"ז סק"א שהביא ב' פירושים של הרא"ש ועי' בב"י שהביא מהר"י חביב שהוציא מדברי הטור דבנחתך בערקום גופא כשרה וכפי' השני שבט"ז אבל אין דבריו מוכרחים ואדרבה בטור משמע איפכא וכמש"כ הש"ך בסק"א דבנחתך הערקום טרפה אך קשה לפ"ז קושית התוס' בחולין דף ע"ו ד"ה אלא דהקשו שם דלמא סובר כמ"ד דצומת הגידין הוי דאגרמא ולבר וי"ל דפריך ליה עולא מכלל דהוה פשיטא ליה דנ"ה הוי דאגרמא ולגו אבל לשיטת הרא"ש דבעצם הערקום

דגול מרבבה

לומר שכוונתו בנשבר העצם במקום צומת הגידין דבעי בדיקה בגידין אי נמי נשבר העצם במקום שעושה טריפה ולא ידעינן אם יצא לחוץ שאין אנו בקיאין לבדוק אם יצא לחוץ ועי' בסי' נ"ז בד"מ סעיף י"א אי נמי נלע"ד כוונת רש"י בנשברה השדרה ולא נפסק החוט שצריך בדיקה אם לא נפסק החוט ולפ"ז לדידן שאין אנו בקיאין בבדיקה טריפה בנשבר השדרה וכן כתב הב"ח

יד אפרים

(סימן נ"ה בשו"ע סעיף ב') בין בעוף והוא דאיעכל. עי' בה"ט וכתב בשבו"י ח"ב סימן נ"ט בבהמה שהלכה ביושר ולא ניכר ריעותא מחיי' ולא לאחר שחיטה ואחר כן באו ב' אנשים ואמרו ששם רצו ליקח בהמה זו שמכירי' אותה בט"ע רק המוכר אמר להם שצולעת קצת לפי שהירך נפל מהקערה שקורין שיסל אף אם המוכר היה ישראל שאמר כן

חדושי בית מאיר

ליתא דנהי דנימא דנשבר אחד דטריפה. הא אינו אלא מטעם נקיבת הריא' ומדין גמרא שריא בבדיקה. ואלו נשתברו רוב צלעות הוא טריפות מצד עצמותו. א"ו דבאמת טריפות עוף בשבירת צלעות ע"י רוב צלעות שבעוף זה. אבל הדברים הראשונים של חסר או יתיר צ"ע. ועי' לעיל סי' ל' מה שהעליתי לדינא דבחסר יש להכשיר אפילו שלא במקום הפסד וביתר חולי' עם צלעות יש להטריף שלא במקום הפסד כמו בטחול ע"ש ודו"ק:

חידושי רע"ק

(סי' נ"ה סעיף ב') והם היתרות שבעצם. וברש"י גיד קטן שראשו מחובר לשדרה ובפמ"ג

אות

ביאור הגר"א

דהארכובה הוא הערקום ועוד פי' דארכובה הוא עצם התחתון וממנו ולמעלה אסור ונ"מ דאפי' בין הערקום ועצם התחתתון אסור לפ"ז משא"כ לדרך הראשון והנה נקטו כולם דרך הראשון ומ"מ בערקום עצמו אסור דלא כמהרי"ח וש"ע וכ"כ האחרונים וע' פר"ח וש"ך: [ז] ואם כו'. זה פשוט במתני' מן הארכובה ולמעלה כו': [ח] בין בעוף והוא כו'. ותוס' נ"ז א' ד"ה שמוטת ירך כו': (ליקוט) בין בעוף כו'. מסקנא שם נ"ז ב' והוא כו'. רש"י ותוס' שם א' ד"ה שמוטת כו' דלא כמ"ש במרדכי סי' תתקנ"ד

בשם

פתחי תשובה

סט"ז) דאם נחתך הטשי"ך עצמו כשירה ע"ש עוד: (ב) שניתק ממקומו. עי' בתשובת גבעת שאול סי' ו' שנשאל בפרה חולבת והיה צולעת באחת מרגליה ובדקוה באותה רגל אם לא ירגישו איזה שבר ואמרו שאין מרגישים שום שבר רק שיש מקום נפוח מבחוץ בעצם הקולית הסמוך לגוף ובודאי בא מחמת הכאה וגם האשה שמכרה הפרה אמרה שהבהמות הכו אותה ואחר זה התחילה להיות צולעת אם הלכה מותר. וכ' שאין להתיר משום דאמרינן שגרונא נקטה כדלעיל סימן ל"ב כיון שנודע שהוא ע"י הכאה ולא משום שגרונא א"כ יש לחוש שניתק עצם הקולית ממקומו על ידי הכאה אי נמי דילמא נשבר העצם ונקשר יחד דטריפה בסמוך לגוף אפילו הוא שאשי"י אלא דמ"מ יש להתיר משום ס"ס ספק אם נשמט הירך ואם ת"ל נשמט דילמא לא איעכול ניביה וס"ס המתהפכת היא וכן בהך חששא דלמא נשבר העצם נמי הוי ס"ס שמא לא נשבר ואם ת"ל נשבר שמא לא יצא לחוץ ובזה לא בעינן שיתהפך וכיון שיש הפסד מרובה יש להתיר ע"ש: (ג) דשף מדוכתיה. עבה"ט ס"ק ב' ומ"ש בשם דמש"א

עיין

באר היטב

למטה מטשי"ך בין טשי"ך ובין ארכובה תחתונה טריפה דטשי"ך שייך למעלה לשוק (בה"י). ופר"ח כ' אם נחתך בערקום דהיינו בטשי"ך גופיה בבהמה טריפה מצד שבירת העצם אם אין עור ובשר חופין את רובו אבל לא מחמת צומת הגידין כי לשם אין מקום לנוה"ג ואין לחוש לפסיקתן אבל אם נחתך בין טשי"ך ובין פרק התחתון יש להכשיר ובעוף אם נחתך בין פרק התחתון לפרק אמצעי יש להטריף בפשיטות ולא שאני לן בין עור ובשר חופין את רובו או לא דבכל גווני יש להטריף מפני חשש נוה"ג עכ"ל) והט"ז כ' דארכובה שנזכר כאן יש שני פרושים א' הוא כנגד המקום שקורין קני"א בל"א ופי' הב' הוא הגלי"ד שבין העצמות א"כ לפי זה בטשי"ך עצמה כשרה דדוקא במקום הגלי"ד שם יש צומת הגידין משא"כ בטשי"ך ע"ש: (ג) דאיעכול. והב"ח אוסר מדינא שמוטת ירך אפי' בבהמה ולא איפסק ולא איעכל ניביה אפ"ה טריפה והש"ך השיג עליו ופסק דלא מיטרף אלא דוקא בדאיעכל ניבי' (ואם לא שף מדוכתא רק העצם שהבוקא דאטמא מונח בתוכו דהיינו אסית' נשבר חצי דהיינו מצד א' הוא האי עצם והחציה שניה נשבר ולא נמצא רק בשר לבד ולא היה עצם טריפה (בי"ע סי' נ"ד). כ' דמש"א דף

גליון מהרש"א

ס"ק ד' דגם ספק א"ע מדעת הרי"ף שהיא דעה א' כאן: (ט"ז סוף סק"א) רק בינה לשוק. ובעוף אין טשי"ך ודינו תמיד כבינה לשוק למעלה מטשי"ך וטריפה כל שנחתך בגליד בין פרק התחתון לאמצעי. ובת' אמונת שמואל סי' ל"ט לא כתב כן: (ש"ך סק"א) דבערקום גופיה טריפה. ע' ש"ך סי' נ"ו סק"ד דדוקא בנשבר: (שם) יחדיו ידובקו טריפה. מיהו בדיקה מהני גבה דהא גם בלא שאשי"י מהני בבהמה בדיקה בש"ך סוף סנ"ו: (סעיף ב' ש"ע) עצם הקולית שניתק. אפי' עור ובשר חופין ש"ך סק"ז ואין הכוונה דיצא כולו חוץ לאסיתא דזהו ניטל שכ' הב"י בשם הר"ן דגם בלא עיכול טריפה דאא"ל דהר"ן מיירי בניטל ונחתך לגמרי דבזה פשיטא דנבילה נמי הוי כמ"ש בתוס' נ"ו סוף ע"א. לבושי שרד בפתיחה לדיני טריפות העצמות אות י"ג. ואות ט"ו ודלא כבא"ה בשם דמש"א: (שם) שניתק ממקומו. נשבר מקצת האסיתא חיישינן שמא נשמט אף שלפנינו לא נשמט (ת' שבות יעקב) והוי ודאי טריפה. מיהו אם היתרים והגיד הדק לא נפסקו כ' בלבושי שרד בפתיחה לטריפות עצמות אות נ"ו דאינו רק ספק טריפה: (שם) והוא דאיעכול. ובלא עיכול בעי שיהי' עובי' שלם סביב השבר

יד אברהם

מוכח בש"ס ותוס' דפ' המקשה (דף ע"ו) גבי הא דפריך עולא לרב יהודה דאמר דהא דקתני מתניתין שם דנחתכו רגליה מן הארכובה ולמטה כשירה מן הארכובה ולמעלה פסולה איירי בארכובה התחתונה ולמעלה מיד פסולה דהיינו בכל עצם האמצעי. ופריך דא"כ מאי קתני וכן שניטל צומת הגידין דהא כשנחתך עצם האמצעי לגמרי הרי מאילא נחתכו הגידין. ומשני תנא רכובה בלא נה"ג כגון שבר העצם והגידין קיימין. ופריך והא נחתכו קתני. אישתיק. ותמהו התוס' דמאי קושיא דילמא סובר כמ"ד נה"ג הוי דאגרמא ולבר דהיינו כשיוצא מן העצם אבל למעלה מן הארכובה לא מיטריף משום נה"ג. ותירצו דרב יהודה קאמר בסמוך סיכא דפרעי טבחי כו' דהיינו עילוי ערקומא שהוא עדיין יותר עכ"ל ואי איתא דלרב יהודה הערקום בכלל מן הארכובה ולמעלה דקתני מתניתין א"כ אמאי אישתיק. הל"ל לעולא דלק"מ דמתניתין קתני מן הארכובה ולמעלה מיד טריפה דהיינו בכל הערקום שאין שם טריפות עדיין בנוה"ג רק למעלה מן הערקום מתחיל טריפות של נוה"ג. וכמו שהקשו התוס' ודו"ק אלא מוכרח לומר דאפילו לרב יהודה אין הערקום עצמו בכלל.

כתב או איעכול וכתב ב"י בשם ריב"ש שהוא ט"ס ונעד"ל דאין כאן ט"ס אלא הטור גורס כגי' הרי"ף והגאונים שמביא ב"י דגרסי בגמרא והני מילי דאיעכול כו' ולפ"ז קאמר תלמודא דאפילו בלא נפסקו לגמרי אלא קיימים עדיין רק שהם נתעכלו טרפה וממילא כ"ש נפסקו לגמרי אפי' בלא עיכול : (ג) וכן אם נשבר סמוך לגוף אף על פי כו'. בנשבר ולא יצא לחוץ מחלק בקולית אבל אם יצא לחוץ טרפה בכל העצם הקולית כמו בנחתך דלענין נחתך או נשבר ויצא לחוץ לכולי עלמא טרפה בכל הקולית וכן כ' בהדיא בהו"ה כלל כ' :

הכף שיוצאות על העצם הזכר ואוחזות אותו אבל נפסקו שלא מחמת עיכול כשרה :

הגה [ט] וכן אם לא נתעכלו רק מעוטן ורובן קיים כשר מדינא (רשב"א בתשובות ובחידושיו) ג אך י"א ד דאין אנו בקיאין באיעכול ניביה (ד) לכן יש לאסור כל שמוטת ירך (ג) (ה) שמא איעכול ניביה (ג) וכן אם (ו) נשבר סמוך לגוף ה אע"פ (ז) שחזר ונקשר (ד) היטב טריפה שמא איעכול ניביה ומשערין ד' אצבעות בגסה וב' בדקה ובעוף (ח) הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו (הכל בהו"ה כלל כ' והגהות סמ"ק דף ל"ב ע"ב והגהת ש"ד סי' פ"ו) ו וטוב להחמיר במקום (ט) שאין (י) הפסד (ה) מרובה . [י] אם לא נשמט הירך ואיעכול ניביה (יא) כשר (מרדכי) :

ג [יא] ס ראש עצם הקולית המחובר לשוק שניתק ממקומו כשרה אפילו אם איעכול

דלענין מעשה ראוי להחמיר בשמוטת ירך אפילו בבהמה ולא איפסק ולא איעכל נמי טרפה מדינא וכסברת התוס' בבכורות והרא"ש בהשגות ולא כשלחן ערוך עכ"ל ואגב אורחיה לא עיין שפיר דאיתא התם במשנה (דף מ' ע"א) גבי בכור נשמטה ירכו הוי מום וכתבו התוספות פירש"י וכגון דלא איעכול ניביה דאי איעכול ניביה טרפה נמי הוי כדאמ' בפא"ע האי בוקא דאטמא דשף מדוכתיה טריפה וה"מ דאיעכול ניביה וקשיא לפירושו דטריף התם אפי' לא איעכול ניביה ולא איפסק אלא יש לפרש דנשמטה כן מתחלת ברייתה עכ"ל ור"ל דטריף התם רב מתנא אפילו בלא איעכול ובלא נפסק א"כ לרב מתנא איקשי מתני' אבל למסקנא כשר עד דאיתעכול איתעכולי וכמ"ש התוס' פא"ע דף נ"ז גם המעדני מלך בבכורות דף רס"ב ע"ב הניח דברי התוס' בתימה ולא ירדתי לסוף דעתו וכן הגיה מהר"ם אידל"ש וקשיא לפירושו דאיכא מאן דטריף כו' והוא פשוט א"כ אדרבה מוכח מדברי התוס' אלו איפכא וכ"פ התוס' בפא"ע דלא מיטרף אלא באיעכול : ג אך י"א דא"א בקיאין כו'. וכתב מהרש"ל בא"ו שלו ס"ס פ"ו דמ"מ בעינן שנפסקו ניביה הא לאו הכי לא מטרפינן ומדברי הר"ב לא נראה כן וכ"כ הב"ח דלמאי דא"א בקיאין אפי' לא נפסק טרפה ומשמע מדברי מהרש"ל שם דכל שנעכל ודאי איפסק וכן משמעות הפוסקים: ד דא"א בקיאין כו'. וכתב הר"ף בהגהת סמ"ק אמנם אם מצאו שמוטה לאחר שחיטה ואינו יודע אם לאחר שחיטה או קודם שחיטה כשרה דודאי בשעה מועטת כזו לא איעכיל ניבי' ובלבד שידע שלא היתה שמוטה בשעה שהובאה לשחוט עכ"ל וכ"כ המרדכי פא"ע והגהת מיימוני פ"י ומביאם ב"י וד"מ ות"ח כלל פ"ז דין ו' ומשמע דלטעמא דבשעה מועטת כזו לא איעכול ניביה דאפי' איפסק ניביה כשרה וכ"כ באגודה פא"ע סימן נ"ו . ומשמע מדבריהם שכתבו ובלבד שידע שלא היתה שמוטה בשעה שהובאה לשחוט כו' דאי איכא ספיקא אם היתה שמוטה קודם לכן או לא טרפה וקשה דהא הוי ס"ס ספק לאחר שחיטה נשמט ואת"ל קודם שחיטה דילמא לא איעכול ניביה מיהו בהגהות שבסוף ס' או"ה כלל כ' דין ס' מתיר בכה"ג מטעם ס"ס אבל משמעות הפוסקים דלעיל לא משמע הכי ובתשובת מנחם עזריה סימן ל"ז שאלה מעש' בעוף א' שנשבר העצם מהארכובה ולמעלה ואין עור ובשר חופים את רובו ולא הרגיש השוחט בשבירה בשעת שחיטה אם יש להתירו מכח ספק ספיקא ספק לאחר שחיטה ואת"ל קודם שחיטה שמא לא יצא לחוץ קודם שחיטה תשובה כבר ידעת שאין מתירין שום איסור מכח ס"ס אלא בזמן שב' הספיקות מתהפכים וכאן א"א להפכו א"כ אין זה אלא ספק א' כו' עכ"ל . וכ"כ האגור בשם התוס' דכל ס"ס שאינו יכול להפכו לא מקרי ס"ס א"כ בכאן י"ל דאינו מתהפך דליכא למימר ספק נתעכל או לא נתעכל ואת"ל נתעכל שמא לאחר שחיטה דאם נתעכל ודאי קודם שחיטה דבשעה מועטת כזו לא נתעכל וא"כ כיון דנתעכל קודם שחיטה הוי כמי קודם שחיטה ועוד דלאחר שחיטה לא שייך כלל לפלוגי בין נתעכל או לא אבל ל"ע דבדוכתי טובי מוכח דלע"פ שאינו מתהפך קרי ס"ס ואע"ג דבדיני ס"ס בדין ט"ו חלקתי בזה ע"ש מ"מ הכא כיון דנתעכל בלא נשמט אינו טרפה א"כ שפיר י"ל ואת"ל נתעכל שמא נשמט לאחר שחיטה אלא נראה לומר דאע"ג דאיכא ס"ס כיון דהספק הוא מחמת חסרון ידיעה לא הוי ס"ס כדלקמן סי' ל"ח ס"ק ט' וסי' ק"ל ס"ק נ"ד דלא כתשובת משאת בנימין סי' כ' שכתב דלענין ס"ס לא איכפת לן במה שהוא חסרון ידיעה ע"ש : ה אע"פ שחזר ונקשר היטב . משמע אפי' סבר אל סבר יחדיו ידובקו כיון דאין הטריפות תלוי מצד שבירת העצם אלא מטעם דשמא איעכול ניבי' וכן משמע בת"ח כלל פ"ז סוף דין ו' : ו וטוב להחמיר כו' . ונראה

דאם

ביאור הגר"א

בשם הר' אלחנן דשם מיירי בלא איעכול ניבי ע"ש (ע"ב) : [ט] וכן אם כו' . דע"י רוב הנשאר הדרא בריא כמ"ש בצומת הגידין : [י] אם לא נשמט כו' . כמ"ש האי בוקא כו' והוא כו' : [יא] ראש עצם כו' . דלא כי"ם שמוטת ירך הוא כה"ג חדא דדומיא דשמוטת יד ושם במקום חיבורו בגוף מדאמר בעוף תיבדק ועוד דא"כ הל"ל נבי

חידושי רע"ק

אות ח' ד"ה ודע עמד בזה וכתב להחמיר כשתי הפירושים עיי"ש : (ש"ך סק"ד) ואינו יודע אם לאחר שחיטה. משמע דבידוע דקודם שחיטה לא סמכינן על הך סברא דבשעה מועטת לא איעכול ניביה אלא כיון דהוי ס"ס אלא דלא מתירין משום הס"ס לחוד כמ"ש הש"ך אח"כ בזה מצרפי' הסברא דבשעה מועטת ליכא עיכול ניביה וצריכין לבדוק הניביה דמה דאפשר לברר מבררי' ואם נאבד בלא בדיקה י"ל דמותר : (בא"ד) אלא נראה לומר ובהפ"מ י"ל דמותר (כדלעיל סימן נ"ג בש"ך סקי"א) : (ש"ך סק"ה) משמע אפי' שא"ש יחדיו . ובלא נקשר כלל וליכא ריעותא בעור ובשר י"ל דאף בהפ"מ אסור כיון דמצד שבירת הרגל עצמו לא שריה אלא בהפ"מ כדלקמן ס"ה בהגה והכא דמצד איעכול ניביה דבעי' ג"כ הפ"מ י"ל דתרי קולי לא מקילים בהפ"מ ע' לקמן (סימן ע' ס"ז בהגה) וכט"ז (סס"י צ"א

באר היטב

קמ"ד הכל הוא בכלל שף מדוכתיה ל"ש דשף כפשטיה ואינו עומד באסיתא רק מצד או עומד באסיתא אלא שנתחבר ויש חלל בין בוכנא ואסיתא נקרא שף מדוכתא · והובא ג"כ בכ"ג דף קפ"ג) : (ג) שמא · כ' הש"ך בשם מהרש"ל דיש להתיר כל זמן שלא נפסקו ניבי' ומדברי רמ"א לא נראה כן וכן דעת הב"ח דאפילו לא נפסק טריפה · (ופר"ח כ' כרש"ל דאי לא אפסוק ודאי לא אעכול ניבי' ועי' כ"ג דף קפ"ב) כתוב בהגהת סמ"ק אמנם אם מצאו שמוטה לאחר שחיטה ואינו ידוע אם לאחר שחיטה או קודם שחיטה כשרה דודאי בשעה מועטת כזו לא איעכל ניביה ובלבד שידוע שלא היתה שמוטה בשעה שהובאה לשחוט וכתב הש"ך דמשמע מזה בשעה מועטת אפילו איפסק ניביה נמי כשרה אבל אי לא ידע השוחט בודאי שלא היה שמוט בשעה שהובאה לשחוט טריפה ולא אמרינן דהוי ס"ס ספק קודם שחיטה או לאו ואת"ל קודם שחיטה שמא לא איעכל ניביה זה אינו דספק זה הוי מחמת חסרון ידיעה ואפילו בס"ס לא הוי ספק דלא כתשובת מ"ב דכתב דבס"ס לא איכפת לן בחסרון ידיעה (וע"ל סי' כ"ג ס"ד בהג"ה) : (ד) היטב · ר"ל נשבר דלא יצא לחוץ דאלת"ה בלא"ה טריפה. כדלקמן ס"ס · כ' הש"ך אפילו שא"ש יחדיו ידובקו (כיון דאין הטריפות תלוי מצד שבירת העצם אלא מטעם שמא איעכול ניביה) : (ה) מרובה · וכתב הש"ך ונראה דאם רואה שנפסקו ואינו בקי בנתעכלו יש לאסור

פתחי תשובה

עיין בזה בספר לבושי שרד בפתיחה לדיני טריפות העצמות אות פ"ז · ועיין בתשובת שבות יעקב חלק ב' סימן נ"ט ובתשובת חות יאיר סימן קמ"ח : (ד) לכן יש לאסור כל שמוטת ירך · עיין בתשובת שבות יעקב ח"ב סימן נ"ט באחד שקנה בהמה והיתה הולכת ביושר ולא ניכר בה ריעותא כלל לא בחייה ולא לאחר שחיטה אך אח"כ באו שני יהודים ואמרו שהם ראו שהבהמה היתה צולעת קצת ואמר להם המוכר שהירך נפל מהקערה אם היא מותרת והשיב דאף דודאי כל שבידו נאמן לאסור היינו במידי דודאי קים ליה ובקי בזה שהוא דבר הנראה לעינים מה שאין כן בדברים הפנימים שאין הכל יודעין מה שבפנים דמה שאמר המוכר כן הוא רק על דרך האומד מכח שראה שצולע אומר דשף מדוכתיה ואולי באמת לא שף רק שגרונא נקטה דהא מדינא דש"ס אינו נאסר אלא דוקא דאיעכול ניביה ואף לדעת מקצת פוסקים בעינן עכ"פ איפסק ניביה ואף למאן דמחמיר היינו היכא שהבהמה היא שמוטת ירך לפנינו אבל כשהובא לפנינו שלא נשמט כלל לא אמרינן דא"א בקיאין ואף אם היו שני עדים מעידים שנשמט פ"א הירך מדוכתיה כיון שהוא לפנינו בריא וחזינן דלא איפסק ולא איעכול ודאי לא מטרפינן דכיון שראינו דהדרא לבריאותה אין צורך לבקיאות דידן דאילו איפסוק או איעכול לא הוי הדר בריא מכ"ש שאין כאן עדות ברורה רק עפ"י האומד וכ"ש שהבהמה היתה מהלכת ביושר גם אחר הפשטת עורה לא ניכר ריעותא לכן הבהמה כשירה אכן אם נודע לבעל הבהמה אי ריעותא ושמע מהמורה שצריך בדיקה ועבר ולא בדקו ראוי לקונסו ע"ש ועיין בתשובת חו"י סימן קמ"ח שהורה בנדון כזה לאיסור וכעת אינו לפני · וכתב עוד בשבות יעקב שם בהמה שנתקלה ברגלים האחרונים ונעשה חגרת ברגלה אחת שצריך בדיקה באותה רגל דאף דמבואר לעיל סימן ל"ב ס"ו בהמה שגוררת רגליה אין חוששין כו' הא התם בנדם דוקא שלא נודע שנפלה אף ע"ג דהתם לענין פסיקת חוט השדרה קאי ובעינן נפלה אמת שיש לחוש לפסיקת החוט משא"כ בזו שנתקלה לחוד ואינה גוררת רק רגל אחת שנתקלה בו אין לחוש לפסיקת החוט מ"מ כיון דאיכא ריעותא לפנינו שהיא חגרת ונתקלה איכא רגלים לדבר דרגל שנתקלה נעשה שמוטת ירך וצריך בדיקה בירך א ע"ש · [ועיין בתשובת חתם סופר סימן כ"ז בענין בהמה שיריכה אחת גבוהה מחברתה והיא אינה צולעת כלל והולכת הילוך ישר · וכ' לפי ציור השאלה היינו פסול המנוי במומי הבכור במסכת בכורות שאחת מירכותיה גבוהה ואין כאן מקום ספק לטריפות כלל ואפילו בדיקה אינו צריך עיין שם] : (ה) שמא איעכול · עבה"ט ועיין בתשובת נודע ביהודה תניינא חלק יו"ד סוף סימן י"ז שנשאל שם אם לסמוך על רש"ל ופר"ח בלא איפסק ניביה לסמוך על בקיאות שלנו שלא נתעכלו · והשיב לדעתי דבהפסד מרובה גם הרמ"א מודה בזה ע"ש · ואיני יודע מה חידש בזה שלא הרמ"א כתב כן בפירוש בסוף דבריו : (ו) נשבר סמוך לגוף כו' · עיין בשו"ת בתי כהונה סי' י"א שהאריך מאד בזה והעלה דהאו"ה והרמ"א ז"ל מיירו בדלא ידע אי שף אי לא כגון שנמצאת ביד קטן ואין מגיד אם היתה שמוטה או תחובה כמשפט ע"ז כתבו דחיישינן שמא מחמת השבירה איפסוק ניביה ואיעכול ואי עיכול קרוב הדבר דשף והוי ספק הקרוב לודאי אבל אם נשבר סמוך לגוף וחזינן דלא שף לא מיבעיא לסברת רבוותא דאית להו דאפילו בכה"ג אי לא איפסוק לא בבוקא אי איעכול ניביה ולא שף דלית לן בה אלא אפילו לסברת מורי הרב ז"ל (סוף הספר"פ סובא לקמן ס"ק י"ח ובבה"ש של הרב מהרי"ט ז"ל סק"ז) שס"ל דדינו כשמוט אפ"ה בנשבר שלא נולדה הריעותא בבוקא יש להקל אף בודאי איפסוק וכ"ש בספק ומיהו אי חזינן דשף דאיכא לספוקי שמא לאחר שחיטה כגון שבשעה שהובאה לשחוט לא היתה שמוטה (כאותה שהביא הכה"ש סק"ג) וגם מצינו שבר סמוך לגוף כיון דאיכא תרתי לריעותא אפילו אי לא איפסוק לא בבוקא ולא במקום השבר אפ"ה יש לאסור ע"ש : (ז) שחזר ונקשר · עיין בתשובת נודע ביהודה חלק יו"ד סימן כ' על דבר עוף שנשבר בעצם הקולית סמוך לגוף וחזר ונקשר ונמלח עם עוד שני עופות יחד כי לא הרגישו בשבר עד אחר המליחה והדחה וכתב דכיון דנשבר הרגל וחזר ונקשר עיקר חשש לחוש לאיעכול ניביה הוא חומרא בעלמא ובמקום הפסד מרובה הרמ"א מתירו ואפילו שלא במקום הפסד עכ"פ לדעת המתיר בסימן כ"ו סעיף יו"ד בנקשר גם כאן מותר ואף אם הוא אסור איסורו מספק לכן אם נמלח עם אינו ויש רוב נגדו יש להתיר מה שנמלח עמו בקליפה אפילו הוא שמן ואם נתבשל אח"כ בלא קליפה בדיעבד אינו אסור וטוב לקלפו אחר הבישול אם נקל לקלפו ע"ש באורך · ועיין בתשובת שמש צדקה חלק יו"ד סימן כ' שהורה ג"כ כיוצא בזה הלכה למעשה והסכים עמו הרב הגדול מהר"י באססאן ז"ל ועוד כמה גדולים ע"ש וכסימן כ"ה : (ח) הגדול לפי גדלו · עיין בדגמ"ר דבעוף הגדול כגון אווז סגי ברוחב אצבע ובתרנגול ותרנגולת סגי בשני שלישי אצבע בבינוני ובקטנה לפי קטנה ע"ש : (ט) שאין הפ"מ · יש להסתפק איך כוונת הרמ"א בזה אם כוונתו להקל בהפסד מרובה ע"י בדיקה בניבים ועיקר הקולא בהפ"מ הוא שנסמוך על בדיקתנו או דילמא התיר בהפ"מ בלי שום בדיקה כלל וסומכין בהפ"מ לומר דנשבר סמוך לגוף אין דינו כנשמט כלל ועיין בתשובת נו"ב חלק יו"ד סימן כ' מבואר שם שדעתו דכוונת רמ"א להקל בהפסד מרובה אף בלי בדיקה כלל ועיין בספר לבושי שרד בפתיחה לדיני טה"ע שהאריך בזה : (י) הפסד מרובה · עבה"ט ומ"ש בשם פר"ת עיין בשו"ת בתי כהונה סי' י"א שהעלה בספק איפסוק שהיה האופן בשלא היה בידינו לבדקו עד שלא תפול בו טענת חסרון ידיעה כפי משפטי התנאים בזה אפ"ה יש לאסור אפילו בהפסד מרובה · ולענין נשבר סמוך לגוף העלה דאי לא איפסוק ואפילו בספק אם נפסק אפי' בהפסד מועט יש להכשיר ואי ודאי איפסק אפילו בהפ"מ יש להחמיר ע"ש : (יא) כשר · עיין פרי חדש שחולק ע"ז ומטריף ועיין תב"ש שהשיג על הפר"ח וכן ראיתי בספר עמודי כסף כ"י שחולק ג"כ על הפר"ח וכתב שעשה

ס רמב"ם בפ"י מה"ש : ס טור בשם הרשב"א (ור"ן) שם

מטה יהונתן

נמי נחתך טרפה א"כ הקושיא על התוס' במ"ש דכתב די"ע דמן הארכובה ולמעלה דסגן במתני' קאי על עצם הערקום וזה ליכ' צומת הגידין ואצטריך לאשמועי' דנחתך בעצם השוק נמי טרפה משום צומת הגידין אך אם נאמר דהרא"ש ס"ל כרש"י דף נ' שמפרש גבי האי צנא דאינקורא שנשברה רגלי' בארכובה או למטה מארכובה ואין העצם יוצא לחוץ אם כן ס"ל כרש"י דגם בעצם הערקום איכא חשש צומת הגידין א"כ פריך הש"ס שפיר דגם בעצם הערקום איכא חשש צ"ה ועוי"ל דקושית הש"ס הוא כך דאף דבעצם הערקום ליכא חשש צומת גידין מ"מ פריך שפיר מהא דקתני במתני' מן הארכובה ולמעלה דמשמע דאפי' לאשמועינן דגם למעלה איכא טריפות דנחתכו ולמעלה בודאי איכא ודאי צומת הגידין א"כ תיבת למעלה דקתני ל"ל דס"ל דטריפה משום חשש צומת הגידין : (סעיף ב' בהגה"ה) אך י"א דאין אנו בקיאין כו' . לכך יש לאסור

דגול מרבבה

בסי' ל"ג אנא שמה שמטריף אפילו בהלכה עי' מ"ש בסי' ל"ב בגליון הש"ע ס"ו :

(סימן נ"ח בש"ע בהגה"ה ס"ק ב') *) ובעוף הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו .

יד אפרים

אינו רק בדדמי שאומר כן מחמת האומד שראה שצולע קצת היה סובר דשף מדוכתיה ובאמת יוכל להיות דלא שף כלל רק אולי נחלש ע"י חולי ברגלי' ושגרונא נקטיה וכיון שאינו כאן שמוטה לפנינו אף אם היו ב' עדים מעידים שפעם נשמט הירך כיון דהדר בריא לפנינו ודאי שלא נפסק ולא איעכל ניביה מכ"ש שאינו רק לפי האומד וקאמר בדדמי וכה"ג אמרינן בכתובות דף ע' דאם י"ל מקו' הוא דלא קים לי' אין נאמן לאוסרה וכ"ש שהבהמה היתה מהלכת ביושר וגם אחר הפשיטה לא נראית ריעותא אכן אם נודע לבעל הבהמה מריעותא זו ושמע מהמורה שצריך בדיקה ועבר ולא בדקה מהראוי לקנסו וע"ש בבהמה שנתקלה ברגליה ונעשי' חיגרת ברגלה אחת צריך בדיקה ברגל שחיגרת בו וכמ"ש בסימן ל"ד לענין פסוקת החוט שנודע שנפלה חיישינן והנה אעפ"י שאין חשש זה כיון שלא נפלה רק נתקלה מ"מ רגלים לדבר שנעשית שמוטת ירך ונפסק ניביה ונטרפה הבהמה וכתב במאמר מרדכי חלב מבהמות שהבוקא דאטמא שף מדוכתיה שקורין (שנארכיין) וכו' : (ס"ב בהגה"ה) לכן יש לאסור כל שמוטת ירך שמא . עי'

גליון מהרש"א

כדלקמן ס"ג דלא ככו"פ דמחלק בין ניתק מחשוף לדהכא. שפתי ס"ק א' ולבושי שרד ס"ד אות ד'. מיהו כיון דעובי' שלם אין לחוש לנקלף ומרודד כיון דמדינא בלא יצא לחוץ לא בעי חיפוי ויש ג"כ דעת רשב"א דנשמט אינו כשבור ע"ש : (כהג"ה) שמא איעכול ניביה . ור"ל דחיישי' ג"כ מכח חוזק השבירה ניתז גם ממקומו דאל"כ הא עיכול לחודית כשר . ומה דבסי' נ"ג בגף העוף מטריפי' רק מחשש נקיבת ריאה צ"ל דשבירת גף א"צ חוזק כ"כ לשבירתו אינו מזיזו ממקומו. ומאי דל"צ בנקשר . עור ובשר חופין הבוכנא כמו בנשמט לקמן ס"ג. י"ל משום דאיכ' ס"ס דלמ' לא נשמט ודלמא כהרשב"א דבנשמט א"צ עוב"ח. לבושי שרד בפתיחה לטריפות העצמות אות נ"ד ואות נ"ה : (שם) ובעוף הגדול לפי גדלו . ע' לקמן סנ"ד ס"ם בהגה"ה ישער ברוחב אצבע וע' ט"ז שם. מיהו הכא נראה וודאי די באצבע דלעולם בחלק רביעי משור סניא : (שם) אם לא נשמט הירך. קאי גם אשף מדוכתי' (וע' ש"ך ס"ק ו') ובבדיקה ובנשבר ושאש"י ידובקו גם בדיקה לא בעי . לבוש השרד : (ש"ך סק"ד) דוודאי בשעה מועטת כזו . קשה דלטעם זה גם בוודאי נשמט סמוך לשחיטה ראוי להכשיר וכ"מ שפסק בכו"פ וע' בשפתי דסיים בצ"ע : (שם) דאפי' איפסיק ניביה כשרה . וגם בדיקה לא צריך כו"פ . ולהמ"י וכן ללבושי שרד בפתיחה בעי בדיקה ע"ש אות ס"ו : (שם) ובלבד שידעו שלא היתה . ודע דבנשמט מתחלת ברייתו משמע בתוס' בכורות דף מ' ע"א דכשר וכ"כ כאן בפ"ח סק"ו . וא"כ היכא דלא ידע כלל . לכאור' איכא ס"ס דלמא מתחלת ברייתו ודלמא לאחר שחיטה זולת בברור לו פעם א' שלא הי' נשמט ואח"כ לא דקדק עוד בשעה שהובא לשחוט אסור ע' שפתי סוף סק"ו : (שם) ספק לאחר שחיטה ואת"ל . אבל אין עושי' ספק דלמא כהרי"ף דנשבר עצם אמצעי כשר וע' לבושי שרד בפתיחה לדיני טריפו' עצמות אות ל"ד: (שם) שאין מתירין שום איסור מכח ס"ס . ע' לעיל סנ"ג ס"ד בהג"ה : (שם) לא הוי ס"ס כדלקמן . ומ"מ בהפסד מרובה שרי כדלעיל סנ"ג ס"ק ט"ו אולם לטעם דאינו מתהפך היה נחשב עכ"פ לספק אחד והיה מועיל גם בלא ה"מ ועיין גליון ריש הל' טריפות : (שם סק"ס) אלא מטעם דשמא איעכל ניבי' . ע' גליון ש"ך סנ"ו סס"ק י"ב :

ניביה. ז [יב] (וי"א דוקא כשעור (ו) ובשר חופין את רובו) (תשובת הרא"ש כלל כ' סימן י') :

ד [יג] אם יש לה ג' רגלים טריפה דכל (יב) יתר (ז) כנטול דמי ובאלו חסר רגל א' הוא [יד] והוא שיהי' זה היתר (ד) ח מראש עצם התחתון ולמעלה: הגה [טו] ודוקא שזה היתרת יש לה תואר רגל ועומדת במקום הרגלים

שפתי כהן

דאם רואה שנפסקו ואינו בקי בנתעכלו יש לאסור אף בהפסד מרובה אבל בנשבר סמוך לגוף יש להקל בהפסד מרובה ודו"ק: ז וי"א דוקא כו'. כ"כ בד"מ ובת"ח כלל פ"ז דין ז' בשם תשובת הרא"ש כלל כ' סי' י' וצ"ע דלשון תשובת הרא"ש שם כך הוא ואם נשבר הירך בין פרק שני לפרק ג' אם עור ובשר חופים את רובו כשר אין בו טריפות אלא בוקא דאטמא דשף מדוכתיה ואיעכול ניבי' עכ"ל ומיירי דוקא בנשבר אבל בנשמט נראה דאין חילוק וכ"כ הרשב"א בתשובה סי' פ"ט דאין חילוק בעור ובשר חופים את רובו אלא בנשבר אבל בנשמט אין חילוק כו' ומבואר שם מדבריו דאפי' בנשמט עצם הקולית ממקום חבורו בגוף אין חילוק בין עור ובשר חופים את רובו וכ"ש הכא ובת"ח שם דין ו' כ' בשם תשובת הרשב"א סי' קס"ז דבנשמט הקולית ממקום חבורו בגוף אינו כשר אלא דוקא כשעור ובשר חופים את רובו וכמו שיתבאר לקמן לענין שבירת העצם עכ"ל וצ"ע דלא נמצא כן בתשובת הרשב"א רק בתשובת הרשב"א סימן רכ"ו איתא גבי עצם הקולית שנשבר וניטל ממנו קורט מראשו דבעינן עור ובשר חופים את רובו וכתבו המחבר בסעיף ו' אבל בנשמט אין חילוק וכמ"ש בתשובה סימן פ"ט וצ"ע (ועי"ל סי' ס"ב בהג"ה וכמ"ש שם) : ח מראש עצם התחתון כו'. וכן בערקום טרפה למה שכתבתי בס"ק א' ועי"ל סי' מ"א ס"ק ע"ו וס"ס

טורי זהב

(ד) מראש עצם התחתון כו'. כדי לברר דין זה גם בנמצא ב' כבדים נעתיק דברי הראשונים בפי' כל יתר כנטול דמי דמקורו מסכת דאמרינן בגמ' נמצא רגל אחת יתירה טרפה מ"ט אמר רב הונא כל יתר כנטול דמי וז"ל ת"ה הארוך דף ל"ט פרש"י כל יתר אחת כחסר אחת והוה כנטלת רגל אחת וטרפה דהוה כשמוטת ירך בבהמה ולפי פירושו אם נמצאו לה שני טחולין ואפי' דבוקין בעביין כשרה שהרי אתה רואה אותה כאלו נטלו שניה' וניטל הטחול כשרה ואם נמצאו לה ב' כבדין ואפי' דבוקין שלא במקום מרה ושלא במקו' חיותא טרפה שהרי רואין אותם כנטולין וניטלה הכבד ולא נשתייר ממנה כזית טריפ' אבל הרמב"ן ז"ל כ' דכניטל אמרינן כחסר לא אמרינן כלומר שרואין אותו היתר כאלו ניטל ממקומו (כ"ל צ"ל הוא ומקומו ונקוט באשיר"י להרמב"ן) וכל שאלו ניטל ממקומו ע"י אדם טריפה יתר נמי טריפה וכל שאלו ניטל ע"י אדם כשירה ה"נ כשירה ולפיכך ב' טחולין הדבוקין בסומכייהו טרפה שהרי רואין אותן כאלו ניטלו וניקבו במקום חבורן וב' כבדין הדבוקין בכזית שבמקום מרה וכזית שבמקום חיותא טרפה הא לאו הכי כשרה וכן אם היא יתרת רגל למטה מצומת הגידין כשרה אלו דברי הרב ז"ל ול"נ שלא אמרו יתר כנטול עם מי שמחובר בו קאמר אלא כנטול הוא לבד ממקומו וכל יתר שאלו אתה נוטלו לבדו ממקומו טרפה אף זה טרפה הא לאו הכי כשרה ולפיכך ב' טחולין לעולם כשרה שאפי' דבוקין בעביין ואתה נוטל הא' עדיין נשאר הב' שלם ולומר שעדיין יש במה שנשאר יתר מעובי דינר זהב וכן ב' כבדין באיזה מקום שיהיו מחוברים שאין חסרון פוסל בו כל זמן שנשאר בו כזית במקום מרה ובמקום חיותא כשרה אבל בגובהה כו' וכן בב' מרות הדבוקות זו בזו דהוה כניקבה מ"ה טרפה. אבל לא נראה כן למעשה נגד רבותי עכ"ל. משמע מדבריו שלרש"י פוסל יתרת בכבד אפי' אם היא דבוקה בכבד למטה מכזית דמרה ומקום חיותא וכן ביתרת דרגל למטה ממקום צומת הגידין דהא כ' לדעת הרמב"ן בסוף דאי דבוק היתרת של כבד שלא במקום מרה או חיותא כשר וכן אם היתרת למטה מצומת הגידין כשרה משמע לרש"י אינו כן בהנך תרתי וכן נראה מל' הרא"ש שכתב לרש"י שהם שני כבדים טריפה ואח"כ כתב דברי רמב"ן וסיים בו ואם היתה למטה מצומת הגידין כשרה ופרש"י עיקר עכ"ל משמע דלרש"י אפי' למטה מצ"ה טרפה וכן משמע בר"ן שהביא דבריהם וכן משמעות דברי הטור סימן מ"א שלא כתב ואם נמצאו ב' כבדים טריפה וכן מסקנתי שם דמשמע בכל מקום שנמצא והיינו כדעת רש"י שלזה הסכים הרא"ש ומ"ה כתב בסי' מ"ג דב' טחולין כשר בכל גווני והיינו כרש"י וע"פ זה יתבאר מ"ש הטור כאן והוא שיהיה זה היתר מראש עצם התחתון ולמעל' בכ"מ שהוא מחובר בין במקום צ"ה או למטה מהן עכ"ל דקשה כיון דס"ל כרש"י יש להטריף ביתר אפי' למטה מצ"ה וכמו שסיים באמת כאן או למטה מהן והיינו אפי' בארכובה הנמכרת עם הראש כמו בכבד בכל מקום ע"כ נ"ל עיקר דמ"ש הטור מראש עצם התחתון ר"ל ממקום שמתחיל עצם התחתון סמוך לעצם שבו הפרסות ולמעלה עד הגוף בכל מקום שימצא בו יתרת טרפה וכמ"ש בכבד. ואל תתמה על לשון מראש עצם לפ"ז שהרי כתב ב"י לעיל סי' זה בשם מהר"י חביב בלשון כזה וז"ל ואפי' בתוך הפרק שבינו לשוק בסוף הערקום כו' קרי לחלק של צד הגוף סוף ממילא של צד הפרסות קרוי ראש כנלע"ד ברור אלא שהב"י הוקשה לו פי' דברי רבינו הטור במ"ש או למטה מהן דס"ל בארכובה התחתונה פשיטא דכשר ביתרת ומחמת זה לא רצה לפרש דברי הטור כפי מה שכתבתי דגם על הארכובה התחתונה יהיה בכלל ופי' בו פירושים אחרים דר"ל עד סמוך לארכובה הנמכרת עם הראש וקשה לי דלמה כתב סתם או למטה מהן ותו דלמה לא כתב הטור גם בסי' מ"א דב' כבדים אינם אוסרים אם הם למטה ממקום מרה וחיותא ע"כ ודאי מה שדחה ב"י הוא באמת נכון ולפי עכ"ד הוא מוכרח כן לדעת רש"י דס"ל כל יתר אוסר בכ"מ אפי' במקום שאין שם טריפות. ושוב ראיתי לרש"ל שכתב בפא"ע סי' י"ח ג' פירושים דלעיל על יתר כנטול דהיינו של רש"י ורמב"ן [והרשב"א] דלרש"י טריפה ביתר כבד בכל ענין ובטחול כשר בכל ענין ולרמב"ן יש חילוק בכבד וכן בטחול ולהרשב"א כשר בכל ענין זולת במקום שנקב פוסל בו וסיים בלשון זה למעשה יש לחוש לכל הפירושים ולאסור ב' כבדים בכל ענין כפירוש רש"י וגם לאסור ב' טחולין אם נדבקו בסומכייהו כפי' הרמב"ן וכן לאסור ברגל יתר בכל ענין אם לא שיוצא למטה מהארכובה דכשירה בכל ענין וכן אם ב' הכבדין מתחילין למטה מאותו כזית במקום מרה ובמקום חיותא ג"כ פשיטא דכשירה לכ"ע עכ"ל ודבריו תמוהין דא"כ רש"י ורמב"ן לא פליגי בב' כבדים דהא גם לרש"י כשר כשמתחיל היתר למטה ממקום מרה וחיותא וכל המפרשים כתבו דלרש"י יש חומרא בב' כבדים וקולא לרמב"ן ונ"ל דהחומרא תהיה באם שניהם תלוים ואינם נוגעים זה בזה. דלרש"י טריפה ולרמב"ן כשרה כיון שאין איסור אם ינטל אותו המקום שהיה תלוי שם ודבר זה לא הזכיר לא ת"ה ולא הרא"ש ולא הר"ן ולא הטור ותו דאדרבה איך תאמר דלרש"י טריפה באינם דבוקים כלל ה"ה נמי אם הם דבוקי' למטה ממקום מרה וחיותא דחד טעמא יש בהו על כן נראה עיקר לענ"ד כמו שכתבתי לדעת רש"י והסכימו בו הרא"ש והטור לאסור בכבד וברגל בכל מקום שיש יתר אלא שבודאי להלכה אין לפסוק כן כיון שכל האחרונים שמביא ב"י סבירא להו דיתר רגל אינו אוסר אם הוא עומד למטה מהארכובה אם כן סבירא להו להלכה כרמב"ן ועל כן גם בכבד אין איסור אלא כשהיתרת עומד במקום מרה או חיותא ובטחול במקום סומכיה. וא"כ היה ראוי לנו לפסוק בכבד יתירה תלוי' ואינה דבוקה בחברתה לקולא אלא דמספקינא להקל ואיך שיהיה לא ידענא ליישב אם נפסוק בכבד לאסור היתרת בכל גווני וברגל דוקא למעלה מצ"ה שזה סותר את זה ודלא כמאן עבדינן דגם רש"ל השוה אותם דגם בכבד פסק להיתר למטה ממקום מרה וחיותא אלא דכתב דגם לרש"י הוה כן וכבר נתברר שאינו כן לרש"י. ובפרישה ראיתי טעם' חילוק בין כבד לרגל דבכבד היתר פוסל אפי' אינו עומד אלא למטה ממקום מרה וחיותא וברגל פוסל דוקא בעומד למעלה מהארכובה התחתונה כיון שיש הרבה איברים לא אמרי' כנטול בכל אם עומד למטה והוא תמוה דזה דלא כמאן דלרש"י תרווייהו שוין הן לרש"ל לקולא כמו לרמב"ן בתרווייהו ולדידי לחומרא בתרווייהו ושום פוסק לא חילק ביניהו ותו דהא לרש"י טרפה באם יש כבד יתירה תלויה ואינה דבוקה לגמרי להכבד האחרת וכמ"ש רבינו ירוחם בהדיא וכאן אין שייך לומר שהאיסור הוא מחמת שבמקום שהיא דבוקה הוה כאילו ניטל אותו אבר וא"כ למה נאמר ברגל שאין היתר עושה איסור רק האבר שדבוק בו אלא ודאי בדותא היא מילתא דא. ולענין הלכה נראה דכיון דהאחרוני' פסקו דלמטה מצומת הגידין כשר היתר רגל וכן הוקבע בש"ע אין לזוז מזה וממילא גם בכבד כשר כשהיתרת עומדת שלא במקום מרה וחיות' כיון דרש"ל פסק כן בהדיא והוא צודק עכ"פ לדעת הרמב"ן ורשב"א

באר הגולה

מתירין בזה ושכן דעתו נוטה וכתב הטעם בת"ה דמימרא דרב יהודה אמר רב דשמוטת ירך טריפה דף נ"ז היינו בוקא דאטמא דשף מדוכתיה ואין לנו להוסיף בטריפות: י נתבאר במה שציינתי בסימן מ"א:

מטה יהונתן

כו' אע"פ שחזר ונקשר היטב לכאורה דבר זה אין לו שחר דהפוס"ם דין זה סוברים דעיכול ניבי אפילו לא נשמט נמי טריפה א"כ אין בשבירה א שום טריפות כלל רק טריפו' תליא בעיכול ניבי א"כ אפילו חזר ונקשר נמי טריפה מאח"כ לפמ"ש הרמ"א דעיכול ניבי בלא נשבר או בלא נשמט כשר א"כ תליא הטריפות בשבירת עצם א"כ כשחזר ונקשר יפה אמאי יהיה טריפה:(ש"ע ס"ג) וי"א דווקא כשעור ובשר חופין את רובו. ועי' ש"ך סק"ז שכתב בתשובת הרא"ש לא כתב רק נשבר ע"ש ומדברי הר"ן מוכח היפך דברי הרמ"א שכתב הר"ן הא דמחלקינן בין איפסיק ניבי לעיכול ניבי דאי נפסק ניבי היינו משום דלא איפסיק הדרא ברי' מאח"כ בנשמט כל הירך מעיקרו היינו שניטל כולו אפילו לא נתעכל ניבי טריפה דודאי לא הדר ברי' וא"א כמ"ש הרמ"א דצ"ל עור ובשר חופין את רובו ל"ל טעמא משום דלא הדרה בריא צ"ל משום שאין עור ובשר חופין את רובו אע"כ צ"ל דבנשמט אפילו אין עור ובשר חופין את רובו כשר דלא אמר רק בנשבר ולא בנשמט: (שם סעיף ד') אם יש לה ג' רגלים כו'. עי' ט"ז

דגול מרבבה

וכאן ודאי סגי רוחב אצבע אפי' לרש"ל שהביאו הט"ז בסי' כ"ו ס"ק ז' דהכי כאן מבואר שיעור ד' אצבעות בגסה ועוד

יד אפרים

בש"ע וכתב בשו"ת פ"י סי' ב' בשמוטת רגל מן העוף וידוע שלא נעשה קודם רק או בשעת שחיטה או אחר כן יש להכשיר בבדק ולא איפסיק ניביה ואפי' נפסק הרוב כיון דלא נתעכל בשעה מועטת שרי ע"ש ובסי' י"ג מ"ש בזה: (סעיף ד') דכל יתר כנטול. עכה"ע

גליון מהרש"א

(ש"ך סק"ו) ואינו בקי בנתעכלו. ר"ל אף דאנו אין סומכי' על בדיקתנו אבל ביודע שאינו בקי הוי כלא נבדק כלל ואסור בנשמט אף ברואה שלא נפסק. ודלא כמו שהבין בת' נ"ב ביו"ד סי' כ'. לבושי שרד בפתיחתו לדיני טריפות עצמות אות ד' ואות ה'. אך בנשבר כיון דשאשי"י (דאל"כ בלא"ה טריפה מ' נשבר עצם. ואי משום דעובי' חופי' כשר בהפסד מרובה. מ"מ הכא הוי תרי קולי. א' להקל בה"מ משום חשש עיכול ניבי' ב' משום שבירה וכמ"ש הט"ז סס"י צ"א שפתי ש"ך י"ד) כשר גם בלא נבדק כלל דמצרפים דעת הי"מ בסימן נ"ז ס"י דגם בטריפות שאינו מ' שבירה עצמה מועיל בנקשר שעשי"י. לבושי שרד שם אות ו': (שם) אבל בנשבר סמוך לגוף. אף באפסיק ניבי' בהפ"מ שרי דדוקא בשף אסור בנפסק ואינו בקי בנתעכלו: (סעיף ג') וי"א דוקא. מיהו בהא שם באיכא נקב בעו"ב שרי (וחלוק מלקמן ס"ה בהרס"א) דכאן איכא ז"ם דלמא לא יצא דלמא שמוט אינו כשבור לבושי שרד בפתיחה לדיני טריפות עצמות אות כ"ח: (שם) כשעור ובשר. ואף אם קודם שחיטה הי' שלם דליכא חשש משום צה"נ כמ"ש הש"ך סק"ד פ"מ אם אין עו"ב שלם טריפה מטעם תתיכת רגל. אך החומרא שבהרב ס"ה דא"א בקיאין בחיפוי ע"ש. בנשמט לא מחמרינן כ"כ דדוקא בנתתך איתא להאי חומרא. וכשעו"ב חופין בבהמה ואינדיק דיש להן בדיקה. ע' ש"ך ס"ם נ"ו דדוקא בנדבק השבר. מ"מ בשמוט י"ל קיל מנתתך וגם בלא נדבק מועיל הבדיקה. וביצא לגמרי מן האיסתא הוי כנשבר וגם להרשב"א בעי עו"ב חופים לבושי שרד בפתיח' לדיני טריפות העצמות אות מ"ז. ובאות י"ט כתב להציל את הש"ך פ"ק ד' כאן מן השגת אחרונים דכ' דמביא כן בתשו' אחרת בהרא"ש דכוונת הש"ך דנשמט שכ' בהאי ת' ר"ל יצא מתוך אסית' וחוי שוב כנשבר: (ש"ך סק"ז) אבל בנשמט נראה דאין חילוק ובכה"ג בב"י אות מ"ה הצדיק דעת הגה"ה דבאין עור ובשר חופין טריפה: (סעיף ד' ש"ע) דכל יתר כנטול דמי. אם גם טריפות דיתר אינו חי יב"ח ע' ש"ך סי' נ"ז ס"ק מ"ח: (ש"ך סק"ח) וכן בערקום.

חידושי רע"ק

צ"א) ולא מקילין הכא בהפ"מ אלא בנקשר וצ"ע לדינא אח"כ מצאתי כן בפמ"ג: (ש"ך סק"ו) יש להקל בהפ"מ. היינו רק בבדק הניביה אלא דא"א בקיאים בבדיקה בזה מקילין בהפ"מ:

ביאור הגר"א

גבי שב שמעתא וה"ל תמניא אלא ודאי אין איסור בכה"ג: [יב] וי"א כו'. כמו כל שבירה שהוא למעלה מארכובה וע"ש שהשיג ע"ז וכמ"ש הרשב"א סימן פ"ט דאף בבוקא דאטמא דשף מדוכתיה אין חילוק בין עור ובשר חופין רובו או לא דאין חילוק אלא בשבור ע"ש: [יג] אם כו'. נ"ח ב': (ליקוט) אם כו'. עבת"ה וט"ז ופר"ח ג' שיטות בארוכה (ע"כ): [יד] והוא כו'. טור אף לשיטת רש"י דא"א יתר כנטול אלא כשיעור היתר וצורתו: [טו] ודוקא כו'. עראב"ן שמפרש יתר כנטול שאני אומר על כ"א שהוא היתר משא"כ כה"ג דאין לה תואר רגל או שאינה במקום רגל אינו מקרי כו': (ליקוט) ודוקא כו'. מש"ש (מ"ו ב') בריאה אפילו כתרפשא דאסא טריפה ומאי אפילו אלא דבעלמא אין יותרת פוסל בכה"ג לכן אשמעינן בריאה כיון שהוא צורת הריאה

פתחי תשובה

מעשה להכשיר כדברי פ"ע בצירוף עוד סניף להתיר וכן דעת ספרי מגדים בשפ"ד ס"ק ו' ועיין בתשובת הר הכרמל חלק יו"ד סי' ז' מ"ש בזה: (יב) יתר כנטול דמי · [עה"ס"ע

באר היטב

לאסור אף בהפסד מרובה אבל בנשבר סמוך לגוף יש להקל בהפסד מרובה (ואם אינו ידוע אם נפסקו או לא אין להתיר מכח ס"ס דהוי ספק הבא מחמת חסרון ידיעה ואף בה"מ יש להחמיר. פר"ח): (ו) ובשר · והש"ך כתב דהג"ה זו צ"ע דלא נמצא חילוק זה בפוסקים רק בנשבר אבל בנשמט אין חילוק כלל ומ"מ כשר (ובה"י פסק כי"א אלו): (ז) כנטול · הט"ז האריך מאד בדין זה והקשה הא קיי"ל כרש"י דכל יתר וכו' פירושו כאלו ניטל הכל לכן גבי ב' כבדים אסור ובטחולין

יד אברהם

בכלל למעלה מן הארכובה רק מסוף עצם האמצעי מתחיל טריפות מחמת תותבת עצם. ושם מתחיל נמי טריפות דצוה"ג ומש"ה מקשה שפיר מאי וכן שניטל צוה"ג ואיפסיק. גם מוכרח מסוגיא הנ"ל דנחתך בין הערקום והשוק דטריפה ודלא כהרא"ש שנסתפק בזה. דאי איתא דגייסה אין שייך טריפות מחמת עצם א"כ אמאי איפסיק סל"ל דאיצטריך שפיר למתני וכן שניטל צוה"ג דהיינו אפילו במקום שאין נטרפה בנחתך נטרפה מחמת צוה"ג. אלא ש"מ דשיעור תותבת עצם ושיעור צוה"ג מתחיל בשוה. ועיין מ"ש בס' הארוך: (סעיף ג' בהג"ה) וי"א דוקא כשעור ובשר חופין את רובו. עיין במ"י כלל פ' דמבואר מדבריו דאם

אבל בלאו הכי אינו מקרי יתרת ולא הוי רק דלדול וכשר *) (ב"י בשם מרדכי בשם ראב"ן ובשערים סימן פ"ט ואו"ה שם) ואם נבראת חסר רגל א' טריפה (גמרא פא"ט דף נ"ח ובבכורות דף מ' ורמב"ם פ"ח מה"ש ולא כב"י והכל תפסו עליו בזה):

ה כל מקום שאם יחתך שם הרגל היא טריפה אפילו לא נחתך אלא יא נשבר ויצא לחוץ אם אין (ה) עור ובשר חופין*) רוב יב עביו ורוב היקיפו טריפ' ואם עור ובשר חופין ט רוב עביו ורוב היקיפו י (ח) כשרה [טז] יג ואם נפל קצת מהעצם אם יש בעור ובשר לחפות השבר אף אם לא נפל העצם כשרה אבל אם אין בו כדי לחפותו אלו לא נפל אע"פ שיש בו כדי לחפותו עתה טריפה יד ואם נשבר עצם במקום שאינו נטרף אם נחתך אם אין עור ובשר חופין את רובו הבהמה מותרת (ו) (יג) טו והאבר יא (יד) אסור (ט) מדרבנן טז וצריך לחתוך גם מעט מהמותר יב (י) כשחותך האבר האסור:

הגה יג [יז] וצריך לחתכו (ז) קודם (יא) שימלחנו עם הבהמה או העוף (מרדכי וסמ"ק) (ח) [יח] ויש מחמירין ואוסרין אף אם עור ובשר חופין את רובו (ט) אם השבירה יצאה פעם אחת מחיים דרך

ורשב"א כדי הוא לסמוך עליו אכן אם נמצא יתר כבד תלוי ועומד ואינו דבוק לגמרי לזאת כיון דלרש"י טרפה ולא נמצא מן האחרונים מי שמורה בה להיתר אדרבה לפי הכלל שכתבו ברגל דכל שהוא עומד במקו' רגל ויש לו צורת רגל אסור ממילא בכבד נמי כן הוא כל שהוא תלוי ועומד במקום שכבד האחרת תלויה טריפה כנ"ל עיקר אע"ג דלרמב"ן זהו כשר מורינן בה לאיסור כדעת רש"י בזה ובטחול ודאי מורינן לאיסור כרמב"ן דהיינו אם יש יתרת דבוק בסומכי' וכמ"ש רמ"א בסימן מ"ג בשם י"א אלא שהיקל בהפסד מרוב' לסמוך על רש"י בזה ואינכרא' להקל נגד הרמב"ן ורשב"א כיון שכאן פוסק כרמב"ן ביתר רגל להקל שלא במקום ל"ה אלא גם בהפסד מרובה יש לפסוק כרמב"ן לאיסור וכן ראיתי בהג"ה ש"ד סימן ע"ט שכתב מעשה שנמצא בטחול כמו יד על הטחול והטריף מהר"ר אליעזר מברי"ן ובד"מ הביא זה בשם מהר"י מולין וע"כ הי' זה על סומכיה והיה בו צורת טחול ולכך חשבו ליתר וכ"פ בד"מ והיינו כרמב"ן*):(ה) עור ובשר חופין את רובו. כ' הרוקח כך בודקין אותו ימתח אבר כמו שהיה ויקרב זה לזה ויראה אם עור ובשר חופין את רובו עכ"ל: (ו) והאבר אסור מדרבנן בגמ' פרק בהמה המקשה (דף ע"ד) אמרינן אין בו אלא מצות פרוש בלבד פרש"י פרוש בעלמא מדרבנן וכתב ב"י בשם רשב"א שגזרו בזה משום אבר מן החי ועיין מה שכתבתי בסעיף ב': (ז) קודם שימלחנו. בהג"ה ש"ד סי' פ"ו כתוב גף שנשבר ויצא העצם לחוץ האבר אסור והעוף מותר ומספקא לו אם נתבשל או נמלח עם אותו אבר מה הוא דינו עכ"ל משמע דבמליחה פשיטא שאין כאן איסור שהרי כל ביטול כמלח תחלה ונראה מה שהקילו בזה במליחה ומספקא בנתבשל אע"ג דשאר איסורים דרבנן צריך ששים לבטלה כדאיתא בגמרא פרק גיד הנשה אל תזלזל בשיעורא דרבנן מכל מקום זה האיסור קיל משאר איסורין דרבנן מדכתנו לו שם פרוש בעלמא ולא אמרו סתמא דאסור מדרבנן דוגמא לדבר מצינו בסימן ס"ד בטור שכתב שמנקרי הבשר א"צ להם שני סכינים שאין מחתכין חלב שאסור מן התורה אלא גורר אותו בסכין כו' אעפ"י שבשמנונית הגיד א"א שאינו חותך ומנקר ישראל קדושים הם והחמירו בו ולא בסכין ע"כ הרי מדאמרו בגמרא על שומן הגיד ישראל קדושים הם ונהגו בו איסור ולא אמרו סתם אסור מדרבנן ע"כ הקילו בו ה"נ בהאי מילתא ודבר פשוט שדוקא כשיש בו אסור ודאי דהיינו שיצא לחוץ מספקא לי' דהא על האבר אסור קאי דהיינו ביוצא לחוץ אבל אי הוא גופיה מספקא ליה אם יצא לחוץ פשיטא דאזלינן לקולא אפילו בנתבשל עמו. ומו"ח ז"ל הוקשה לו למה ניזיל לקולא כאן יותר משאר איסור דרבנן ע"כ כתב דהספק של הג"ה ש"ד הוא דוקא בספק אם יצא לחוץ אבל בודאי יצא אסור וצריך ס' לבטלו אפילו במליחה ובזה נתן לו הקולא שאין אומרים בו חתיכה עצמה נעשית נבלה והכל מצטרף לבטל האבר האסור והנלע"ד כתבתי דפשוט דבמליחה מותר דיעבד אפי' בודאי יצא לחוץ*) ובספק יצא לחוץ אפי' בבישול ואפי' בודאי יצא לחוץ בבישול נסתפק בהג"ה ש"ד וספיקא כי האי ודאי לקולא ושוב ראיתי בספר או"ה כלל כ' סי' י' בשם א"ו של הגאונים האי ספיקא אם נתבשל או נמלח אם נאסר הבשר או לא וכתב מאחר שנסתפקו בו הגאונים יש להחמיר בו בבישול ובמליחה כו' ודבריו תמוהין הא קיי"ל ספיקא דרבנן לקולא. ושוב מצאתי תשו' למהר"ר בנימין שנדפסה מחדש כתוב בה סימן מ' וז"ל יש להחמיר ולהשליך הגף קודם המליחה והבישול אבל בדיעבד אם נמלח' התרנגולת או נתבשלה עם הגף השבור ואין שום ריעותא בעור ובשר אין לאסור התרנגולת בשביל נתינת טעם הגף הנשבר כ"ז נ"ל להלכה ולא למעשה מאחר דלא מצינו בדברי קמאי בהדיא בזה להקל אך לעת הצורך כגון לכבוד השבת או בהפסד מרובה וכה"ג אין להחמיר עכ"ל ופשוט שלא ראה הג"ה ש"ד הנ"ל ולא דברי או"ה הנ"ל ומ"מ נלע"ד כמו שכתבתי להקל במליחה בכל גווני ובבישול ובצלי' במקום הפסד או לכבוד שבת כיון דספיקא דרבנן הוא:(ח) ויש מחמירין כו'. קאי אנשברה במקום שנחתך טריפה אך מ"ש רמ"א להחמיר אפי' באין נקב כי אין אנו בקיאין בחיפוי בשר קשה דהא לכ"ע א"צ כאן חיפוי בשר אלא כיון שהעור שלם בידוע שלא יצא העצם לחוץ וכמ"ש ב"י בשם ריב"ם בהדיא. וא"ל שפסק כדברי האגור שמביא ב"י שמחמיר אפילו בלא יצא לחוץ ואפילו רחוק גודל דהא רמ"א מקיל אפי' בצומת הגידין עצמן ברחוק גודל כמ"ש בסימן נ"ו והמחמיר ביותר הוא דעת רשב"א בשם רבינו יונה כמ"ש ב"י בשמו דאפילו בלא יצא לחוץ בעינן רוב בשר קיים אבל א"צ חיפוי כלל ונ"ע: (ט) אם השבירה

יצאה

וס"ס מ"ג וסי' כ' וסי' נ"ד וכ"ה: **ט** רוב עביו ורוב הקיפו. ע' בדברי האחרונים שהאריכו בפירושיהם בזה ולפי שנוהגים להטריף הכל גם הוא דבר שאינו מצוי קצרתי בזה ובכמה דינים כיוצא בזה בסימן זה: **י** כשרה. משמע אפילו האבר עצמו וכן הוא בש"ס וכל הפוסקים וגם כל האחרונים השיגו על הש"ד וכ"כ בד"מ בשם או"ה דכן נוהגין והוא בכלל כ' דין כ': **יא** אסור מדרבנן. משום אבר מן החי *) ואם יש בו ספיקא אזלינן לקולא ואסור להושיטו לבני נח מדרבנן סמ"ק סי' רי"א דף ל"ג ע"א ומביאו מהרש"ל פ' המקשה סי' י"ז והב"ח בשמו אבל הרשב"א והר"ן כתבו בפ' א"ע גבי נשתברו אגפיה דכיון דלישראל אין בו אלא מצות פרישה בלבד כדאיתא בש"ס שרי לעובד כוכבים אפילו לכתחלה ואין בו משום לפני עור לא תתן מכשול: **יב** כשחותך האבר כו'. ר"ל מקום החתך במקום שהוא מחובר עתה מכח שא"א לצמצם וכן הוא בדברי הפוסקים מקום החתך אסור אבל ודאי שלא במקום החתך א"צ לחתוך גם מעט למעלה ממקום השבירה כי מה ענין למעלה מן השבירה לזה ומהרש"ל והב"ח הבינו דהפוסקים אסרו למעלה ממקום החתך אפילו העצם והבשר נפרד מן האבר המדולדל ולכן השיגו עליהם והדבר ברור כדפי' ולפ"ז לדידן דאף בעור ובשר חופים את רוב האבר המדולדל אסור דא"א בקיאין איזה מקרי חפוי בשר וכמ"ש בת"ה כלל פ"ז סוף דין א' מקום החתך של כל הבשר שסביב השבירה אסור אבל מעצם המותר למעלה א"צ לחתוך כלום: **יג** וצריך לחתכו כו'. והיכא דאיכא ספק אי יצא לחוץ אע"ג

דנהגינן

ביאור הגר"א

הריאה והריאה נפלת במשהו כו'. מרדכי סי' תתר"ו ע"ש. ונראה שם שסובר דטרפא-דאסא ל"ד דאפילו בכ"ש טריפה. אבל לפי מ"ש תוס' וש"פ דדוקא טרפא דאסא צ"ל כפירש"י יתר כנטול גם הראשון ולכן דוקא טרפא דאסא שזהו שיעור אונא משא"כ לפי' שניטל ממקומו וחסר שם דאפילו בכ"ש היה מטריף וי"ל (ע"כ) : [טז] ואם נפל כו' אבל כו'. כמש"ש סכדי כו' מ"ל כו' ולא עדיף מאיתיה: [יז] וצריך כו'. שלא יתן טעם: [יח] ויש מחמירין.

חידושי רע"ק

בהפ"מ אבל בלא בדק כ"כ אף בהפ"מ אסור דהא לעיל (סי' נ"ג ס"ג) מחמירים כדעת הפוסקים דנשבר כנשמט אף בהפ"מ אלא דלפ"ז יהא מוכח דמקילים אף בלא נקשר אף דבלא"ה אסור באין הפ"מ בליכא ריעותא בעור ובשר והוי תרי קולות בהפ"מ ודלא כמש"ל לזה י"ל יותר דהש"ך מיירי בנקשר היטב דמצד שבירת רגל ליכא ומקילי' בהפ"מ אף לא בדק כלל וכדמסיק הש"ך לעיל (סי' נ"ג סק"ז) ודו"ק :

פתחי תשובה

בשם ט"ז ועיין בתשובת משכנות יעקב סימן י"ח מ"ש בזה] : (יג) והאבר אסור מדרבנן · עיין בתשובת שבות יעקב ח"א סי' נ"ג שכתב דמותר לגמוע חלבה ולא דמי לדלעיל סי' י"ד ס"ה דהכא אם נאסור חלבה הוי כתרי חומרי דסתרי אהדדי דהא מה"ט אסרינן אבר המדולדל דהוי כחותך וא"כ איך נאסור החלב בשביל אבר זה. וכן בתרנגולת הבילה מותרת ע"ש וכן הסכים בספר באר יעקב להתיר החלב והוסיף עוד טעמים לשבח בזה ע"ש וע' בשאילת יעב"ץ ח"א סימן י"א בעוף שהיה בגפו חיתוך הנראה שנעשה על ידי קשירה חזקה שקשרו אגפיו באבר והיה גם העצם מחותך קצת בצדו הא' והתיר האבר כולו ע"ש ופשוט הוא : (יד) אסור מדרבנן · עש"ך אי שרי להושיטו לב"נ ועיין בתשובת אמונת שמואל סי' י"ד שהעלה דרשאי להושיטו לב"נ מכמה טעמים (אמנם מטעם הראשון שכתב שם לא שרי רק אחר השחיטה ולא מחיים) ומכ"ש בעוף דיש לצדד להקל אפילו למוכרו מחיים משום דהרמב"ם פוסק דאין ב"נ

מצווה

באר היטב

מותר גם לסברא זו יש להתיר בכבד אם היתרת הוא למטה ממקום מרה וחיותא ובשני טחולין יש לאסור אם דבוקין בסומכיה ויש רוצים לחלק בין כבד לרגל הואיל שברגל יש הרבה איברים ולא משמע כן בכל הפוסקים ומסקנתו לענין הלכה כיון דהאחרונים פסקו דלמטה מל"ה כשר יתרת הרגל ופן הוקבע בש"ע אין לזוז מזה וממילא גם בכבד כשר כשהיתרת עומדת שלא במקום מרה ומקום חיותא (ופר"ח כ' דיתרת רגל מארכובה ולמטה יש להטריף אף בהפ"מ · מיהו אם הרגל אין מגיע לארץ ואינו הולך עליו אע"פ שיש לו צורת רגל אינו אלא דלדולי בשר וכשירה וכן אם נמצא מחובר ברגל אצבע א' יתר והיה בו עצם וציפורן או עלתה שם יבלת ובה עצם וכן כל כיוצא בזה יש להכשיר ע"ש) . אכן אם נמצא יתרת הכבד תלוי ועומד ואינו דבוק לגמרי לזאת כיון דלדעת רש"י טריפה ולא נמצא מן האחרונים שהורו בה להיתר לכך טריפה ובטחול אם היתרת דבוק בסומכיה ודאי מורינן לאיסור וכמ"ש רמ"א בסי' מ"ג אלא שמקיל בהפסד מרובה ואין נראה להקל ויש להחמיר אפילו בהפסד מרובה: (ח) כשירה · כתב הש"ך אפי' האבר עצמו ג"כ מותר וכן נוהגין ובפירושו של רוב עבי' ורוב הקיפה האריכו האחרונים בפירושיהם ולפי שנוהגין להטריף הכל גם הוא דבר שאינו מצוי קצרתי בזה ובכמה דינים כיוצא בזו בסי' זה עכ"ל: (ט) מדרבנן · ופי' הש"ך משום אבר מן החי ואם יש בו ספיקא אזלינן לקולא ואסור להושיטו לבני נח מדרבנן אבל שאר פוסקים סוברים גבי נשתברו אגפיה דהואיל דליכא אלא מצות פרישה לישראל מותר לעובד כוכבים לכתחילה ואין בו משום לפני עור לא תתן מכשול : (י) כשחותך · ופי' הש"ך דהיינו מקום החתך במקום שמחובר עתה מכח שא"א לצמצם ולפ"ז לדידן דאף בעור ובשר חופין את רובו האבר המדולדל אסור דאין אנו בקיאין איזה מקרי חפוי בשר אף מקום החתך של כל הבשר שסביב השבירה אסור אבל מעצם המותר למעלה א"צ לחתוך כלום (כ' בה"י משמע מדברי הפוסקים שאין להחמיר יותר רק מעט מן השבירה · אבל עכשיו נהגו כל מורי הוראה לחתוך כל האבר של השבירה עד הקשר עכ"ל) : (יא) שימלחנו · כתב הט"ז דיש להתיר אם נמלחו בדיעבד אפילו בודאי יצא לחוץ ובספק יצא לחוץ אף בבישול מותר בדיעבד וכן במקום הפסד או לכבוד שבת יש להתיר בכל גווני אפילו בבישול ובצליה והש"ך כתב אי איכא ספק אם יצא לחוץ יש להתיר במליחה ובצליה ובבישול אפילו ליכא ששים ובוודאי יצא לחוץ צריך ששים מיהו היכא דליכא ס' בחתיכה נגדו לא אמרינן חתיכה נעשה נבלה באיסור דבוק כדלקמן סימן ע"ב וע"ג גבי לב וכבד כיון דאין באבר זה אלא מצות פרישה בלבד אבל היכא דאין בתבשיל ס' כנגדו צריך אח"כ ס'

יא משנ' שם דף ע"ו וכדמפרש רב שם : יב כפרתי ליטמי דבי אבא רב דימי וכו' לחומר' כרב פפא שם : יג מהסוגא עובדא דאתא קמיה דרבא בריה דרב יוסף וכו' וכפירוש הרא"ש שם וכ"כ הרשב"א בת"ה והרמב"ם בפ"ח מה"ש : יד מהא דרב שם דף ע"ו : טו שם בגמרא ופי' הרשב"א וש"פ גזירה משום אבר מן החי וכתבו בד"מ דאם יש ספיקא אזלינן לקולא : טז הג"א מא"ו

נקודות הכסף

(סימן נ"ה בט"ז ס"ק ד') האריך מאד וכבר כתבתי דברים אלו בקצרה בש"ך בס"ס מ"א ובס"ס מ"ג וסי' נ"ד וגם מה שמסיק דאין להקל ביתרת רגל שלא במקום ל"ה אפילו בהפ"מ וכן בטחול כה"ג ליתא כמ"ש בס"ס מ"ג : (שם ס"ק ז') שמהני עליו

פרי חדש

(סימן נ"ה בש"ע ס"ק ה') *כתב המרדכי שהיה מעשה בתרנגולת אחת שהיתה יתרת כגון רגל שלישי ממש לצד זנב ולא היה דבוק כלל לאחד מהרגלים והתירו ונראה שאין לסמוך על היתר זה שהיתר זה נמשך על פי שיטת הרשב"א והרמב"ן ביתר כנטול דמי אבל לפי שיטת רש"י והרמב"ם אף שאין דבוק כלל לא' מהרגלים ה"ל יתר וכנטול אחר דמי וטריפה וכן עיקר ודלא כהגה"ה : (שם סעיף ה') **רוב** עביו ורוב היקיפו כו'. פי' לדעת רש"י ר"ל שיהא

מטה יהונתן

שהאריך בזה בעניינות שמשיג על הפרישה בזה דרוצה לחלק בין כבד לרגל דהרגל נ"ל דוקא עומד למעלה מן הארכובה י"ל דוודאי הדין עמו אם עומד למטה מן הארכובה רגל שאין בו רק עצם אחד וודאי כשרה דמשום האי עצם המותר לא אמרינן שיהיה ניטל כל הג' עצמות אבל אם יש לו טוהר

דגול מרבבה

נלע"ד דרוחב אצבע היינו אפי' בעוף גדול שנקרא אגלנו יאני"ש ואווז אבל בתרנגול ותרנגולת לא בעי' רוחב אצבע וסגי בשני שלישי אצבע בבינוני ובתרנגולת קטנה לפי קטנה וכפרט שכל עיקר חשש עיכול ניביה ע"י שבירת עצם לא שמענו לא מן הש"ס ולא מרי"ף ורמב"ם ורא"ש והוא רק חומר' חדשה מאו"ה והגהת סמ"ק וש"ד : (בש"ך ס"ק י"א) *) **ואם** יש בו ספיקא אזלינן לקולא . היינו מצד הדין אבל מצד המנהג להחמיר גם בספק ועי' ש"ך ס"ק י"ג :

יד אפרים

ועי' בשו"ת מוהר"י הלוי סי' ד"ב אודות שמצא תחוב בגבה כמו חתיכה לפרק התחתון של הרגל : (שם סעיף ה') **והאבר** אסור מדרבנן. עי' בה"ט וכתב בשו"ת פ"י כח"י סימן י"א באבר המדולדל שנתבשל עם העוף או עם אבר בהמה נראה דאוסר תערובתו

גליון מהרש"א

ובעוף כיון דאין ערקום לעוף ודאי טריפה בנחתך בין הפרקים פ"ח סק"א : (סעיף ה' ש"ע) **אם** אין עור ובשר. וה"ה בנשמט האבר במקו שאינו עושה טריפה לקמן סימן ס"ב : (שם) **חופין** את רובו . ובמדולדל דהיינו נעקר לגמרי גם בעו"ב חופין. ותלוי ביכול לחזור ש"ך סי' ס"ב סק"ו : (שם) **והאבר** אסור . והביצים והחלב שרי כיון דאסורו משום דרבנן אותו לנפרש . א"כ אין פה מעורב כלל בביצים ובחלב (וא"צ להיתר באבר שיצא חוץ למחיצתו) ת' שבות יעקב. ולבושי שרד בפתיחה לטריפות עצמות אות נ"ז : (שם) **מדרבנן** . מיהו בנתחבר השבר אף אם לא יחזיו ידובקו מותר ש"ך סוף ס"ק י"ד מיהו ממ"ש ס"ק י"ט

נקב קטן (לפי פי' רש"י וסה"ת וסמ"ג וסמ"ק) ומזה נתפשט המנהג באלו המדינות יד (טו) להטריף כל שבירה בעצם במקום שאם נחתך טריפה טו ואף אם עור ובשר מקיפין אותו מכל צדדיו ואין שם נקב כלל מ"מ המנהג להטריף כי חלוקים רבים הם בדין חיפוי בשר ואין רבים בקיאין ואין לשנות אם לא במקום הפסד מרובה לפי ראות עיני המורה שיש להקל להורות כהלכה (ד"ע) ודוקא אם לא חזר ונקשר אבל אם (טז) חזר (יב) ונקשר נוהגין להכשיר וכמו שיתבאר:

ו [יט] יז נשבר עצם הקולית וניטל ממנו קורט מראשו העליון המחובר בשדרה ונתעכלו מיעוט ניביו אם עור ובשר חופין את רובו כשרה:

ז יח הא דמכשרינן בעור ובשר חופין את רובו דוקא כשרוב החיפוי מן הבשר ואז המעוט של עור מצטרף עמו אבל אם החצי מן העור וחצי מן

שפתי כהן

דנהגינן לאתוך האבר ולהשליכו אפ"ה אם נמצא או נגלה או נתבשל עם אותו אבר אין לאסור אפילו ליכא ס' וכדכתבו הפוסקים דהיכא דאיכא ספיקא אזלינן לקולא כ"כ הב"ח ודבריו נכונים הם ולפ"ז כ"ש היכא דאין ריעותא בעור ובשר וחזר ונקשר אלא שלא נקשר שבר אל שבר יחדיו ידובקו*) דמותר התבשיל ודלא כתשו' משאת בנימין סי' מ' וכן אפי' היכא דיצא בודאי לחוץ דצריך ששים בתבשיל או בכלי ומליחה נגדו אין להחמיר בו היכא דאין ששי' בחתיכה נגדו לומר חתיכה נעשית נבילה באיסור דבוק (כדאמרינן לקמן סי' ע"ב גבי לב וסי' ע"ג גבי כבד וכן בכמה דוכתי) כיון דאין באבר זה אלא מצות פרישה בלבד אבל היכא דאין בתבשיל ס' כנגדו צריך אח"כ ס' נגד כל התבשיל כיון דהתבשיל נעשה מתחל' נבלה דדוקא היכא דיש בתבשיל ס' אלא שבחתיכה שהאבר דבוק בה אין ס' הוא דאין להחמיר כיון דבלא"ה הרבה פוסקי' סוברי' דאף באיסו' דבוק כל הקדרה מצטרף כדלקמן סי' ע"ב סעיף ג' ועוד דבשלמא בדבוק י"ל כיון דרבנן אחשבוהו להאי אבר המדולדל כאילו נחתך דהא משום הכי אסרוהו כאבר מן החי דמן התורה מותר כל שמחובר מעט א"כ אין להחמיר להשבו איסור דבוק דהוי כתרי חומרי דסתרי אהדדי אבל כשאין בתבשיל ס' ליכא למימר הכי: **יד להטריף כל שבירה כו'.** דין זה הוא חומרא גדולה ולא נזכר בשום פוסק וגם כל האחרונים ומהרא"י ואו"ה לא כתבו כן רק האגור כתב שנוהגין כן והב"י חולק עליו גם מהרש"ל באו"ש סי' פ"ו כ' שלא נהגינן כהאגור בזה וגם לטעם האגור שכתב משום דלהרמב"ם יש לחוש שמא בכל אורך עצם האמצעי הוא צומת הגידין מבואר דאם נשבר שלא במקום צומת הגידין כשר אפילו לדידן ולכן נ"ל דאע"פ דעתה נתפשט המנהג להטריף בכל ענין וכמ"ש הר"ב מ"מ בנקשר אפי' בלא נקשר שבר אל שבר יחדיו ידובקו יש להכשיר כשהעור והבשר שלם ואין ניכר ריעותא כלל דהא בלא"ה ממשמעות הפוסקים משמע דכשנקשר מותר אפילו לא נקשר שבר אל שבר יחדיו ידובקו וכן הב"ח מתיר בהפסד מרובה א"כ הכא אפילו בלא הפסד מרובה יש להתיר ואולי לזה כיון הר"ב במ"ש אבל אם חזר ונקשר נוהגין להכשיר ולא כ' ונקשר שבר אל שבר יחדיו ידובקו. ובזה א"ש דלכאורה קשה לאיזה צורך כתב הר"ב כלל הכי ודוקא אם לא כו' הלא מבואר הוא לקמן ומה ענינו לכאן אלא דאשמועינן דכאן יש להכשיר אפילו לא נקשר שבר אל שבר יחדיו ידובקו ועי"ל ס"ק י"ז. וגם מהרי"ק גופיה דאסר לקמן עד שיתקשר שבר אל שבר יחדיו ידובקו היינו דוקא כשיש ריעותא בבשר כדמשמע מלשונו שכתב וקרס עליו עור ובשר הובא בב"י ות"ח שם דין ט' אבל לא כשהעור והבשר יפה ואין ניכר ריעותא ודלא כתשובת משאת בנימין שם דמחמיר אפילו במקום שאין עושה טרפה ואין ניכר ריעותא כלל בבשר ולא נתחבר שבר אל שבר יחדיו ידובקו ומ"מ יש להחמיר בזה לעצמו אבל לאחרים אין להחמיר כלל וכן במקום שאינו עושה טרפה דאסור רק מדרבנן משום מצות פרישה אין להחמיר כלל כשאין ניכר ריעותא כלל בבשר ונתחבר אפילו לא נתחבר שבר אל שבר יחדיו ידובקו וכן הסכימו גדולי ההוראה: **טו ואף אם עור ובשר מקיף אותו מכל צדדיו.** דהא אין לחוש שמא יצא הטעם לחוץ דהא אין להחזיק

טורי זהב

יצאה כו'. כדי להבין הדברים שנאמרו בדברי הטור וכאן נביא לי הגמרא ופירושיה. א"ר נשבר העצם ויצא לחוץ אם עור ובשר חופין את רובו מותר וכמה רובו א"ר יוחנן רוב עביה ואמרי לה רוב היקיפה א"ר פפא הילכך בעינן רוב עוביה ורוב היקיפה ופרש"י רוב עוביה שלא יצא רוב עובי השבירה לחוץ אלא מיעוט חלל העצם נגלה ורובו נכסה רוב היקפה עובי של עצם לא מעלה ולא מוריד אם רוב היקף הבשר שסביב העצם על השבר קיים אפי' נהפך חלל העצ' ויצא דרך נקב קטן כשר ואם רוב היקף העצם סביב השבירה מגולה אפי' כיונה בליטת ראש השבירה לצד בשר הקיי' והרי כל חלל העצם נכסה אפ"ה טרפה הלכך בעינן רוב עביו נכסה שלא יצא רוב החלל דרך נקב הבשר ושיהא רוב היקף הבשר שעל השבר קיים ע"כ הרי שפי' רוב עביו על החלל שלא יהא רוב מגולה ורוב היקיפו לא פי' על החלל כי היא היא ע"כ פי' דהיקיפו קאי על הבשר שעל העצם שיהיה הוא קיים מלבד יציאת חלל דרך הנקב והני תרי לישני פליגי אהיא קאי ויצא העצם לחוץ דללישנא קמא קאי שלא יצא רוב חלל השבירה לחוץ וללישנא בתרא קאי דוקא אהיקף העצם שסביב השבירה שאותו חלק לא יהיה מגולה ולא על ראש השבירה וכתבו התוס' רוב עביו ורוב היקיפו זמנין דמשכחת לה זה בלא זה שאין העצם עגול לגמרי אלא מרחיב מצד אחד ומיצר מצד אחד ובקונט' פירש בענין אחר עכ"ל פי' שהם מפרשים גם רוב היקיפו על החלל ומתרצים מהיכא דקשה לרש"י הא היא היא ע"כ כתבו דיש חילוק דינים בענין העצם שאינו עגול כו' וחזינן לרבים גדולים חקרי לב מפרשים כ"א כפי אשר נשאו לבו ואני בעניי אענה חלקי בפי' דברים אלו בסייעתא דשמיא דהענין הוא לא כמו שרבים מבינים דעצם שאינו עגול הוא כעין דבר משולש כזה 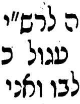 אלא אינו כן והוא ע"פ מה שמצאתי להרא"ש בס' בדק הבי' על תה"ה דף מ"ע ע"ב וז"ל ורוב עביו ורוב חללו לא נצרכה אלא לעצמות שהן עבין מצד אחד יותר מצד אחר כעין מה שאמרו בגרגרת רוב עבייה ורוב חללה וכן פירש ר' יצחק עכ"ל למדנו מזה שלשיטת התוספות שהם של ר"י יתפרש לשון היקיפו ג"כ על החלל והענין הוא כמו בגרגרת אע"פ שמצד חוץ היא עגולה מ"מ בפנים אינה עגולה כיון שעובי הטבעות אינם שוים דמצד א' הם עבים ומצד א' הם דקים כמבואר בב"י סי' ל"ד מזה מיירי גם כאן אלא שאין העצמות שוים בזה דלפעמים חלק העובי הוא הרבה וחלק הדק הוא מעט ולפעמים להיפך וצריך שהבשר שעל השבר יכסה שני הרוב הללו והוא בענין זה כשחלק העב הוא הרבה וחלק הדק הוא מעט כזה ◡ כשיהיה לך בשר שיכסה רוב החלל דהיינו מלבד עובי העצם לא יהיה די באותו בשר לכסות רוב העצם כי רב הוא ולהיפך אם הדק הוא הרוב כזה ◡ אזי צריך בשר יותר לחיפוי החלל מה שצריך לחיפוי העובי ועפ"ז יתפרשו דברי הרא"ש שמביא ב"י ולשון הטור אלא שכל אחד מסביר הענין בפנים שונים דז"ל הרא"ש הלכך נראה שאין הדבר תלוי ביציאת העצם אלא ברוב בשר קיים החופה את רוב העצם אלא דפליגי אי משערינן ברוב עביו או ברוב היקיפו דלפעמים אין העצם עגול ממש אלא רחב מצד אחד והולך ומיצר מצד אחד וכשהוא מיצר הרבה אז הוה רוב היקיפו טפי מרוב עביו ואז משערינן ברוב היקיפו וכשהוא מיצר מעט אז הוה רוב עביו טפי מרוב היקיפו ואז משערינן ברוב עביו עכ"ל ביאור דבריו במ"ש וכשהוא מיצר הרבה ר"ל שהחלק הדק הוא הרבה והוא הציור השני שזכרתי בזה צריך שיהיה לך בשר שתחפה את רוב החלל שהוא טפי מרוב עביו דרוב עביו הוא בכלל זה ומ"ש וכשהוא מיצר מעט ר"ל בציור הראשון שזכרתי דרוב העובי של עצם הוא טפי מרוב חלל שבתוכו אז צריך לך בשר שתחפה את רוב העובי של עצם ורוב החלל בכלל ועפ"ז א"ר פפא בעינן רוב עביו ורוב היקיפו ולא אמר בעינן תרוייהו כדרכו של רב פפא במקומות אחרים שרגיל לומר בעינן תרוייהו והכא לא שייך כן דהא"א בענין אחר להמציא שני רוב אלא לפעמים כך ולפעמים להיפך לפיכך נתן כלל ששני הרוב יהיו מכוסים תמיד ודברי הטור ג"כ מפורשים כך אלא שנתן פנים אחרים לזה ונבין הענין מציור אחד שתצייר בזה דהא עכ"פ יש חלק אחד שהעצם הוא עב וחלק אחד שהעצם הוא דק והנה אם תרצה לכסות רק החלק שבעיגול זה במקום שהוא עב באותו חלק עצמו יש מעט חלל כי העובי שבאותו חלק הוא יותר מהחלל שבתוכו כזה נמצא שצריך אתה בשר יותר לכסות רוב עביו שבו מרוב היקיפו שהוא החלל שבו דהיינו עד הקו שבאמצע ובחלק התחתון שהוא מהקו ולמטה תצטרך בשר יותר לכסות חלק החלל שבו ממה שתצטרך לכסות העובי שבו כי מעט הוא ובזה תבין ל' הטור שכ' יש עצם שאינו עגול אלא רחב מצד אחד ומיצר מצד השני ואם בשר החופה הוא בצדו הרחב אז רוב עביו יותר מרוב היקיפו ואם הוא במקום שמיצר והולך אז רוב היקיפו יותר מרוב עביו הלכך בעינן לעולם תרוייהו עכ"ל נ"מ ואם בשר החופה הוא בצדו הרחב פירושו שאם תרצה לכסות צד הרחב במקום שהעצם הוא רחב ואתה רוצה לכסות החצי של עיגול דהיינו חלק הרחב

חלק העב

חלק הדק

חדושי רע"ק

(ס"ס בהגה"ה) **מ"מ** המנהג להטריף. דגזרי' דלפעמים יהיה נקב בעור ובשר דאזי אסור לרש"י אף בעור ובשר חופים את רובו דשמא יצא השבירה פעם א' דרך נקב ובצירוף דאף לאינך פוסקים מ"מ כיון דעכ"פ בעי' עו"ב חופים אמרינן דא"א בקיאים מש"ה אסרינן בניקב העור ובשר ואף בלא ניקב מטעם גזירה ובהפ"מ מקילים היינו בלא ניקב העו"ב אבל בניקב עו"ב אסרינן אף בהפ"מ. כך מסקנת האחרונים. ואני מספק עוד דאפשר לא היקל בהפ"מ בלא ניקב עו"ב. היינו דלא גזרו אטו ניקב. כיון דבניקב גופיה אסרינן רק מטעם א"א בקיאים בחיפוי. אבל היכא דליכא באמת חיפוי דהיינו בנקלף וכדומה. י"ל דאף בהפ"מ אסור או דבהפ"מ

ביאור הגר"א

כפירש"י שם: **[יט]** נשבר כו'. ר"ל דנתעכלו מיעוט ניביו לא כלום כמ"ש בס"ב [**משמע** הלא"ה אע"ג דלא נשמט טריפה דלא כמ"ש בס"ב] וכן ניטל הקורט כמ"ש בס"ה:

פתחי תשובה

מצוה על אמ"ה דעוף ואף להחולקים באבר המדולדל כ"ע מודו ע"ש ועיין פמ"ג שכתב דנכון שלא ליתן לב"נ מאחר דהפסד מועט הוא ומשום גזירה אטו אמ"ה גמור ע"ש: **(טו)** להטריף כל שבירה · עיין בזה בתשובת באר עשק סימן ס"ח ובתשובת ח"צ סי' נ"ח ובתשובת מטה יוסף ח"ב סימן י"ז ובתשובת שמש צדקה חלק יו"ד סי' כ"ו: **(טז)** חזר ונקשר · עבה"ט בשם ש"ך · ומדברי הט"ז לקמן ס"ק י"ח מבואר דלא ס"ל הכי ודוקא במקום שאין עושה

באר היטב

נגד כל התבשיל ודוקא היכא שיש בתבשיל ס' רק שבחתיכה שהאבר דבוק בה אין ס' אין להחמיר דכיון דרבנן חשבו להאי אבר כאלו נחתך אין להחמיר לחשבו איסור דבוק דהוי כתרי חומרי דסתרי אהדדי אבל כשאין בתבשיל ס' ליכא למימר הכי: (יב) ונקשר · והש"ך מתיר אם חזר ונקשר אפילו לא נקשר שא"ש יחדיו

באר הגולה

וחידושי הרשב"א (ור"ן פא"ט גבי נשתברו אגפי העוף ורבי' ירוחם) מהא דרבינא חולין דף ע"ו: יז הרשב"א בתשו' שאלה סי' רכ"ו: יח כלישנא בתרא

פרי חדש

רוב עביו נכסה שלא יצא רוב החלל דרך נקב הבשר ושיהא רוב היקף הבשר שעל השבר קיים ולדעת התוס' אין לחוש אם יצא החלל דרך הנקב קטן אלא ימתח האבר כמו שהיה ויקרב שבר אל שבר זה לזה ויראה שהבשר יהיה חופה רוב

מטה יהונתן

רגל דהיינו שיש לה ג' עצמות או שנים דשייך בהו טריפות אפילו עומד למטה מן הארכובה נמי טריפה דאמרי' כל היתר כניטל דמיא כל עצמות של רגל אפי' למעלה והוי לדידן טריפ' דקיי"ל כרש"י:

דגול מרבבה

(שם ס"ק י"ג *) דמותר התבשיל. לאו דוקא התבשיל אפילו האבר מותר כדלקמן ס"ק י"ד אי נמי דהתבשיל מותר לגמרי ואפילו לעצמו אין להחמיר ומיהו לקמן סוף ס"ק י"ד משמע דאפילו באבר עצמו בכה"ג אין להחמיר אפילו לעצמו:

יד אפרים

מדרבנן כדמוכח בסמ"ג דס"ל דאסור מדרבנן וכ"מ לענין ספיקא משמע לענין תערובת אין חילוק בינו לשאר איסורין דרבנן. ומ"ש שכמה גדולים לאסר כיפול לא זיוג רק להתוך האבר. היינו דבאמת לא יארע לאסור כ"א פעם אחת ביובל וכת' בשבו"י סי' כ"ד בהמה שנשבר ידה בענין שהאבר אסור והבהמה מותרת מותר לגמוע חלבה דלא דמי לאיבעי' דש"ס ע"ש: (ס"ה בהגה"ה) **אבל** אם חזר ונקשר. עי' בה"ע וכתב בנ"ב סימן ד'

גליון מהרש"א

ס"ק כ' משמע קצת דבאין עו"ב חופין צריך שא"ש יחדיו ידובקו: (בהגה"ה) **חלוקים** רבים הן בדין חיפוי בשר. ע' ט"ז סק"ח בגליון: (שם) **ואין** לשנות. אף אם ניקב עור לחוד או בשר לחוד וע' לבושי שרד בפתיחה לדיני טריפות עצמות אות כ"ו ולהלן וע"ש אות כ"ט מצדד דבה"מ אף ביש נקב בעו"ב כשר לא כפ"מ: (שם) **לפי** ראות עיני המורה שיש להקל. ע' ט"ז סק"ה איך לשער וע' סוף סעיף ז' וסוף סעיף י' בהגה"ה אך באין שם נקב כלל גם בנשתנה מראית בשר י"ל להקל בהפ"מ ע' ט"ז סק"ח אך בש"ך ס"ק י"ד לא משמע כן ולתי' השני שם יש לצדד כן וכן י"ל לסמוך על הי"א בסעיף ח' במקום שלעולם אין שם בשר וכן לענין הרירין שם גם במקום שיש שם נקב ע' ש"ך כאן ס"ק י"ד וס"ק י"ז. וכ"ז במקום שאין צומת הגידין אבל בנשבר עצם אמצעי כנגד הערקום לארכוב' או משם ולמעלה עד ב' אצבעות בעוף עיין סנ"ו ש"ך סק"ד וסק"ט ובט"ז סק"ז שם: (ט"ז סק"ז) **הא** קיי"ל ספיקא דרבנן לקולא. אולי כוונתו כיון דדנין רק על הבשר שנתבשל עמו אבל אין עצמו ספק יצא לכאורה למ"ש הש"ך דיני ס"ס אות כ' י"ל דאסור דהכא נמי איכא ח' אבמה"ח וע' ש"ך כאן סקי"א בשם סמ"ק וסי' ס"ב סק"ט בשם ה"ה וע"ש סק"ז. ע' ט"ז סי' ס"ו סוף סק"א ע' בפ"ח כללי ספק ספיקא כלל ה' וע' בכ"מ פ"א מכלאים ובמל"מ פי"ג ה"ג משכירות בבעי' דלא אפשטא באיסור דרבנן הוי ס' דרבנן: (שם סק"ח) **קשה** דהא לכ"ע א"צ. ע' בפ"מ ובס' לבושי שרד בפתי' לדיני טריפות עצמות סוף אות כ"ה. דקאי על יש בו נקב וכוונת הרמ"א דטעם שמא יצא לחוץ לחודא אינו מספיק דאיכא ס"ס שמא כהרא"ש דלא תלוי ביצא לחוץ ואין בקיאים נמי לא יספיק דאינו כ"כ בקיאות אך טעם דאין בקיאי' סגי' לדחות הס' דלמא כהרא"ש מכיון דגם להרא"ש יש חשש משום אין בקיאי' ומה דל"א משום דא"ב בנתמסמס דהב"י דחה להאגור רק כיון דליכא ריעותא וא"כ בנקב דיש ריעותא שפיר נחוש. וי"ל דאין נקב שבמקום יורה לחוש על מסמוס חוץ למקומו וע"ש סוף אות כ"ז: (ש"ך סק"ח) **משום** אבר מן החי. לקמן סי' ס"ב סק"ח משום אבר מן החי ויתר ל"א כנפל ומדולדל דמי שם בהגה"ה עמ"ש בגליון הט"ז ס"ק ז': (שם בסוף) **לא** תתן מכשול. ע' ת' אמונת שמואל סי' י"ד באורך: (שם סט"ו) **אבל** לאחרים אין להחמיר כלל. וכ"כ בתשו' ח"צ סי' נ"ח:

הבשר לא והני מילי בבהמה יט אבל בעוף כיון שעורו רך מצטרף עם הבשר טז *) ובמחצה בשר ומחצה (יג) עור כשר:

ח [כ] כ יש מי שכתב שיש מקום שעור לבדו מציל אפי' בבהמה והוא במקום הסמוך ממש לארכוב' לפי שאין שם לעולם בשר אלא עור לבד דבוק עם העצם [כא] ובשאר מקומות שדרך להיות שם בשר אם לא היה שם בשר אלא עור בלבד והיו רירין בין העור והעצם כא י"א שמציל:

ט כב גידין שסופן להקשות אינם מצילין. [כב] (וכל הגידין מקרי סופן להקשות) (ב"י):

י כג לא היה הבשר החופה את רובו במקום אחד אלא מתלקט מעט כאן ומעט כאן סביבות העצם או שהוא במקום אחד אלא שהוא (י) מרודד [כג] או נקלף מעל העצם או שניטל שלישיתו התחתון או(°)ניקב או נסדק אינם מצילין [כד] כד וכן אם נתמסמס בשר החופה ונעשה כעין בשר שהרופא גורדו אינו מציל:

הגה יז ואנן אין בקיאין בבשר שהרופא גורדו יח ולכן כל מקום שנשתנה מראית הבשר אינו מציל (הגהות מיימוני):

יא כה נקדר הבשר בסכין מעל השבר כעין טבעת בעיגול ורוב היקפו מכוסה כשרה והוא שיהא הבשר דבוק בעצם סביב הקדירה:

יב כו נשבר העצם יט במקום שעושה אותה טריפה וחזר ונקשר ואין ידוע אם יצא רובו אם לאו כ (יד) כשרה (יא) כז והוא שחזר למקומו הראשון ונתחבר שבר עם שבר יחדיו ידובקו:

טורי זהב

שרחב או רוב עביו שהוא טפי מרוב היקף דהיינו החלל שבו וכן למטה בחלק השני הוא להיפך וכיון שאתה מוצא לפעמים כך ולפעמים כך ע"כ נקוט כללא בידך דלעולם צריכים שניהם להיות מכוסים ולא תבא לידי איסור כנ"ל נכון וברור ולפי שיטה זאת לא איכפת לן אם יצא העצם דרך הנקב או לא כמו שכתב בית יוסף בשם רבינו ירוחם רק על רבוי בשר החופה קפדינן אלא דלרש"י דלעיל קפדינן שלא יצא לחוץ דרך הנקב ברוב העצם שזהו החילוק שבין רוב עביו להיקיפו ופסק רמ"א שיש להחמיר כרש"י וקשה לו לפירוש הרא"ש שלא איכפת לן ביציאת העצם למה נקט התנא נשבר העצם ויצא לחוץ לא היה לו לומר אלא נשבר העצם לחוד ונראה דאף לפירוש הרא"ש שתלוי בחיפוי בשר מ"מ הטריפו' הוא מחמת יציאת העצם דכשאין חיפוי מבשר אז ודאי יצא העצם לחוץ ואין לו רפואה כיון שאין לו חיפוי בשר על רובו ומ"ש הרא"ש שאין הדבר תלוי ביציאת העצם ר"ל ביציאת העצ' לחוד דבזה מעלה ארוכה והשתא ניחא מ"ש הטור לקמן בסמוך כיון שנקשר בידוע שלא יצא רובו דנתקשו רבים בזה הא לא איכפת לן ביציאת רובו ולפי מ"ש ניחא דקמ"ל דלא חיישי' שמא יצא רובו ולא היה אז חיפוי בשר כראוי: (י) מרודד. גרע ממתלקט הואיל והוא דק ונקלף גרע טפי ממרודד שהוא עכ"פ דבוק בעצם. וניטל שליש גרע מנקלף שעכ"פ לא ניטל כלום וניקב או נסדק גרע טפי כיון שהעור שמגין עליו ניקב במפולש או נסדק במפולש לאורך: (יא) והוא שחזר למקומו הראשון. מהרי"ק דקדק זה מדכתבו הפוסקים וחזר ונקשר משמע שחזר למקומו הראשון ומדברי מהרא"י בת"ה סי' קס"ד משמע שלא חילק בזה וכמ"ש מו"ח ז"ל אלא שכתב שנוהגים להחמיר כחילוק זה והוא התיר בהפסד מרובה אפילו לא חזר למקומו הראשון. נ"ל שאם היתה השבירה כקולמוס בשיפוע וחזרו ונתדבקו השברים באותו שיפוע רק שלא נתכוונו ממש כמו שהיו בתחילה רק עוקץ זה נמשך קצת למטה וזה קצת למעלה דכשרה דמהרי"ק לא אתי לאפוקי אלא במ"ש בסיפא אם הם שוכבים זה על זה אבל לא בנדון שזכרנו שהם דבוקים כראוי רק שלא נתכוונו ממש כי הבו דלא להוסיף עליה דחומרא דמהרי"ק כנ"ל ומ"מ נ"ל באם נשבר העצם ובמקום שאין עושה אותו טריפה כדלעיל סעיף ה' בזה מהני אם חזר ונקשר יפה אע"פ שלא חזר למקומו *ושפיר נסמוך על מהרא"י:

שפתי כהן

להחזיק ריעותא דילמא היה נקב וא"כ כשר אף לפרש"י וא"כ למה נהגו להטריף ואפשר דנהגו להחמיר כדי שלא יבא להכשיר כשהשבירה קלתה מגולה א"כ שא"א בקיאין בבשר החופה ולכן נהגו להטריף בכל ענין עכ"ל ד"מ: **טז** ובמחצה בשר כו'. אבל עור לבדו אינו מציל אפילו בעוף. טור בשם הרשב"א: **יז** ואנן אין בקיאין כו'. לכאורה קשה לאיזה צורך כתב הרב את זה דהא כתב לעיל סעיף ה' דאנן נוהגין להטריף כל שבירה בעצם אפילו עור ובשר מקיפים אותה מכל צדדיו וצ"ל דמשום הפסד מרובה נקט לה ולפי מה שכתבתי בס"ק י"ד דהיכא דחזר ונקשר כשר אפי' לדידן כל שאין ריעותא כלל בבשר אתי שפיר דאשמועינן הכא כל שנשתנה מראית הבשר הוי ריעותא ואינו מציל בכל ענין ודו"ק: **יח** ולכן כו'. ע"ל סימן מ"ג סעיף ב' בהג"ה וסי' מ"ח סעיף ה' וס"ס כ' בהג"ה: **יט** במקום שעושה אותה טרפה. וכ"ש באבר המדולדל דאם חזר ונקשר כשר ודלא כאו"ה כלל כ' דאוסר אבר המדולדל אף בנקשר כ"כ בד"מ סי' ס"ב וכן משמע בתשובת משאת בנימין סי' מ': **כ** כשרה. ודוקא כשעור ובשר חופין את רובו ת"ח שם דין ט' וכ"כ שם בשם או"ה:

באר הגולה

דר' יוחנן שם: יט שם בגמ': כ טור בשם הרשב"א: כא שם בשם י"א וכ"כ התוס' בשם ר"ת ור"ח דגרסינן דמשכי ריריס שם דף ע"ו: כב מסקנת הגמ' שם: כג בעיות שם ולא נפשטו ולחומרא (ופי' שהנקב בלא חסרון): כד לשון הטור מסה דנתמסמסה הריאה דף מ"ט: כה בעיא שם ונפשטא: כו טור בשם הגאונים וכ"כ ש"פ בשם ר"פ ובשם ספ"ת וסמ"ג וסמ"ק: כז מהרי"ק בשורש ל"ח דקדק מל' הפוסקי':

זהב מזוקק

(סימן נ"ה בט"ז ס"ק י"א) *ושפיר נסמוך על מהרא"י. נ"ב אבל בנשבר הגף סמוך לגוף דטריפה כמ"ש לעיל סי' נ"ג לא מהני בזה חזר ונקשר יפה כי חיישינן שמא נקבה הריאה בזה קודם שחזר ונקשר ובזה תמיד שפי נשבר הגף מנשבר הרגל כן נראה ברור ובמהרי"ק שורש ל"ה כ' שגם בזה מהני אם חזר ונקשר ול"ד דאינו דומה דדוקא במקום שהטריפה תלוי בעצם עצמו דהיינו ביצא לחוץ והיינו כולו דאי לא יצא אלא קצת ממנו לא היה טריפה בזה אמרינן אילו יצא כולו לחוץ לא היה חוזר ונקשר משא"כ כאן בגף בעוף שתלוי בחשש נקיבת הריאה שפיר יש לחוש אפילו ביצא קצת מן השבירה וניקב הריאה בסמוך לה וחזר ונקשר ושאר ספוקים זכרו [היתר חזר ונקשר] בנשבר עצם הרגל דהטרפות מכה יצא לחוץ עצמו ואין מזה ענין לזה:

נקודות הכסף

דהא קי"ל בכל דוכתא מכה פרי הוא כרותה בגלי וכן מבואר באו"ה דאפי' במליחה יש להחמיר וכ"כ בב"ח ועי' בש"ך סק"ג:

פרי חדש

עביו ורוב היקפו פי' לפעמי' שהעצם דק במקום א' ובמקום אחר גס ואם החפוי הוא כנגד הגס הוה ליה רוב עביו ולא רוב היקפו ואם הוא כנגד הדק איכא רוב היקפו וליכא רוב עוביו. ודע שמה שכתבו הרשב"א והר"ן בשם ר"י בעל התוס' ומ"ש בתוס' שלנו ומ"ש הרא"ש והטור שכל דבר אחד והכל הולך למקום אחד דוק בדבריהם ותשכח כדברי ופי' לפירושם שלפעמים עגול העצם אינו כהשואה אחת אלא מתקצר והולך ויוצא כמו עוקץ בזוית אחד וכל כמה שמתארך זה העוקץ כן מתרבה ההיקף והשתא אם החפוי הוא לאותו צד של העוקץ אף אם החפוי הרבה יותר מרוב היקפו מ"מ רוב עובי העצם נשאר מגולה וטרפה ואם החפוי הוא לצד העובי הוה ליה מחופה רוב עביו אבל אינו מחופה רוב ההיקף שהרי רוב ההיקף ישנו בצד העוקץ ומש"ה בעינן רוב עביו ורוב היקפו ורבים לא דקדקו בלשונות הפוסקים הנ"ל והשיאו דעתם לדעת אחרת ועל החלוקים אנו מצטערים אלא שבאו לחלוק עלינו השוין והרב"י הבין הדברים על בוריין וכמ"ש ודברים ברורים הם. ודע שכל יציאת העצם המוזכר בסי' זה לאו דווקא ואינו ר"ל שיצא העצם לחוץ ממש אלא גילוייו לחוץ מקרי יציאתו לחוץ וכן מתבאר מדברי רש"י ומדברי הרמב"ם בפי' משניות והריב"ש סי' רנ"ו וכן נראה דאי יצא העצם לחוץ ממש הרי נתקלף הבשר מעל העצם ולקמן בסעיף י' יתבאר שאסורה מספק ולפי מ"ש לקמן בס"ק י"ח שאין הדבר תלוי ביציאת רוב העצם א"כ לא נ"מ מידי מהא ולא שאני לן בין יצא ונתגלה לחוץ ובין יצא לחוץ ממש אלא בכל גווני אם רוב בשר קיים וחופ' את רוב העצם כשרה: (סעיף ז') ובמחצה בשר כו'. אבל עור לבדו אינו מציל אפילו בעוף ואפילו רוב עור ומיעוט בשר אינו מציל ודוקא ביצא לחוץ אבל אם העור שלם ומקיף מכל צדדיו ואין שם נקב יש להכשיר אע"פ שאין רוב בשר קיים ואף בבהמה וכ"ד רש"י והרא"ש וריב"ש סימן רנ"ו וכ"ד הרמב"ם בפירוש המשניות ובחבורו וכן עיקר ולאפוקי מהרשב"א בחדושיו ובת"ה דמ"ט ע"ב שכתב בשם רבנו הר"י שאע"פ שלא יצא העצם לחוץ דהיינו שהעור שלם אע"ג דלא בעינן עור ובשר חופין את רובו מ"מ בעינן רוב בשר קיים דהיינו שלא ניטל וליתא וע"ל בס"ק ל"ב:

ביאור הגר"א

[כ] יש מי כו'. כר' יוחנן וכלישנא קמא דסוגיא דגמ' שם כוותיה ת"ש דאמר עולא אר"י כו' וכפי' רש"י שם: [כא] ובשאר כו'. כפי' תוספות שם: [כב] וכל כו'. כן דייק מהרמב"ם: [כג] (ליקוט) או נקלף כו'. כפירש"י דעל הבשר קאי ור"ח פי' דעל העצם קאי. ת"ה נ' א' (ע"כ): [כד] וכן אם כו'. בעיא שם:

זחס

חדושי רע"ק

לא אמרינן כלל הגזירה אטו ניקב וצ"ע לדינא: (ש"ך סק"כ) **כשירה** ודוקא כשעור. אין זה אסורה

באר היטב

ידובקו כשעור ובשר שלם ואין ניכר ריעותא כלל מותר אפילו בלא הפסד מרובה ומ"מ יש להחמיר בזה לעצמו ולא לאחרים וכן במקום שאינו עושה טריפה דאסור רק מדרבנן אין להחמיר כלל כשאין ניכר ריעותא כלל בבשר ונתחבר אפי' לא נתחבר שא"ש וכו'. (ולזה כוון הר"ב במ"ש אבל אם חזר ונקשר נוהגין להכשיר ולא כתב ונקשר שא"ש י"י ומ"ש המחבר לקמן סעיף י"ב דאסור בנשבר עד שיתקשר שא"ש י"י ע"ש והוא דעת מהרי"ק היינו דוקא שיש ריעותא בבשר אבל לא כשעור ובשר פה ואין ניכר שום ריעותא) וכן הסכימו גדולי הוראה עכ"ל (וכ"כ הב"ח בת' סי' קל"ט ופר"ח ועיין כ"ג): (יג) עור. וכתב הרשב"א אבל עור לבדו אינו מציל אפילו בעוף (טור בשם רשב"א) ודוקא ביצא לחוץ אבל אם העור שלם ומקיף אותו מכל צדדיו ואין שם נקב כלל יש להכשיר אע"פ שאין רוב בשר קיים אפילו בבהמה (פר"ח): (יד) כשרה. כתב הש"ך ודוקא כשעור ובשר חופין את רובו

פתחי תשובה

טריפה די אם נקשר אף שלא חזר למקומו ולא במקום שעושה טריפה ועיין בתשובת אא"ז פנים מאירות ח"ב סי' ק"ט שהורה בנמצא בעצם האמצעי למעלה מצ"ה שבר ונקשר אך לא נדבק שבר אל שבר וכתב דאף דהט"ז מחמיר בזה מ"מ יש להקל בזה כהש"ך כיון דדעת הפר"ח והרמב"ם שפסק המחבר כוותייהו לעיל ס"א דבעצם אמצעי למעלה מצומת הגידין אין לאסור מחמת התיכות רגל אלא שאנו מחמירים כדעת רש"י ותוספות מ"מ היכא דנקשר אף שלא נקשר שבר אל שבר יחדיו ידובקו יש להקל אמנם בעצם הקולית כה"ג אין להקל אף שהח"ל ז"ל בסי' נ"ח מקיל אין דבריו מוכרחים אם לא בהפ"מ וסעודת מצוה יש להקל ע"ש. ועיין עוד שם בסימן ק"כ שהחכם השואל רצה להכשיר אף אם לא נקשר כלל אלא שראו מיד שנעשה השבר

יד אפרים

בעוף שנשבר עצם הקולית סמוך לגוף וחזר ונקשר כקולמוס ונמלח עוד עם שני עופות כי לא הרגישו בשבר עד אחר מליחה והדחה כיון דנשבר וחזר ונקשר דהחכם מחמת איעכל ניביה והרמ"א מתיר בהפ"מ ולמאן דמתיר בסי' נ"ו סעיף י' אף בלא הפ"מ מותר ואף למאן דאוסר אינו רק ספק שמא איעכל. ולכן אם נמלח עם מינו ויש רוב נגדו יש להתיר מה שנמלח עמו בקליפה לכ"ע אפילו הוא שמן ואם נתבשל אחר כך בלא קליפה מותר בדיעבד וטוב לקולפן אחר הבישול אם נקל לקלפו ועיין בספרי בקונטרס התשובות סי' י"ד מה שהעליתי בזה. ועי' בשו"ת ב"ח סימן קל"ט עצם הקולית בעוף שנשבר וחזר ונקשר יפה אלא שהשברים מונחים זה על זה ולא היה ריעותא רק כשאכל הבשר מעל העצם נתגלה השבר ונמלחו ביחד בשר ועופות הרבה המחמיר לעצמו קדוש יאמר לו ולאחרים אין להחמיר כלל וכ"ש בהפ"מ או לצורך שבת ויו"ט והמחמיר אל יחמיר אלא לאותה קדירה שנתבשל בה העוף אבל שאר בשר שנמלח אע"פ שאין ס' נגד העוף אין להחמיר דמדינא גם העוף שרי רק הואיל ונפיק מפומיה דמהרי"ק הבו דלא לוסיף עלה להחמיר במליחה שהוא גם כן חומרא ע"ש וע"ש סי' כ"ג בעצם הקולית בעוף שנמצא שבור והבשר נתחבר חיבור יפה אך לא שא"ש י"י והתרנגולת כבר נאכלה הכלים שאינם ב"י מותרים דאף שספק אם נשתנה מראית הבשר הו"ל ספיקא דרבנן ומ"מ יש להגעיל כלי מתכות דהוה ליה כדבדיל"מ דהוצאות הגעלה דבר מועט הוא כמ"ש הש"ך סי' ק"ב וכ"ה מותר וכ"כ בבה"ט בשם באר עשק ע"ש וכתב בסמ"א ח"ב סי' ק"ט בעוף שנשבר עצם השוק למעלה מצומת הגידין והבשר והעור היה שלם ולא הכירו בהיותו חי ולאחר שבשלו ואכל קצת ממנו מצאו אותו השבר באלכסון ולא היה נדבק שא"ש י"י יש להכשיר משום ס"ס שמא לא יצא לחוץ ואת"ל יצא לחוץ ולא היה עור ובשר חופין את רובו שמא הלכה כהרי"ף והרמב"ם דבעצם האמצעי למעלה מצ"ה אין לאסור ובנקשר אף שאין שא"ש י"י אלא שוכבים זא"ז יש לצרף דעה זו להתיר אף באין ס"מ כדעת הש"ך והפר"ח ועיין בת"ל ופר"ח להקל אף בקולית סמוך לגוף ולא נקשר שא"ש י"י אם אין ריעותא בעור ובשר אבל אין דבריו מוכרחים ופוק חזי מאי עמא דבר ודי לנו להקל אף בעצם אמצעי שלא במקום צ"ה ופעם אחד היינו מסובים בסעודת מילה ונמצא שבר בקולית במקום שעושה טריפה ולא היה שא"ש י"י וחקרנו שלא היה ריעות' בעור ובשר והתרנו התבשיל מפני הפ"מ וסעודת מצוה ע"ש וע"ש סי' ק"ך בתרנגול שנשבר עצם השוק למעלה מחצי עצם ותיכף שלחוהו להמורה בעודו חי והרגיש שיש בו שני עוקצים והעור היה שלם ושחטוה ובדק ומצא ג"כ שהעור שלם מכל צד וכתב דלפי המנהג להטריף בלא חזר ונקשר מטעם דגזרי' שמא יבא להכשיר אם השבירה יצא מחיים ע"ש שכתב שאין טעם האיסור דשמא יצא פ"א דהא לא מחזקינן ריעותא אלא הטעם דשמא יבא להכשיר כו' ונפע"ד תמוה להפסיד ממון של ישראל בשביל גזירה שיבא המורה להכשיר ביצא מחיים ואין לדמות לגזירות חכמים דזמנין דגזרו בכה"ג אלא הטעם כפשוטו דדלמא מיתרמי שיצא כו' ואף דלא מחזקינן ריעותא מחמירים בזה דקצת שכיח דכשנשבר בכח בשעת מעשה יצא לחוץ קצתו וא"כ בנ"ד שתיכף אחר השביר' בדק מיד ומצא העור שלם לא שייך האי טעמא וגם הטעם השני שמא נקלף הבשר אין להחמיר בזה כל כך כשלא היה שהות אחר השבר זמן מה רק תיכף לשבירה שחיטה וקראתי ונראה להקל אף בהפסד קצת בכה"ג וגם לטעם השני שאין בקיאים אנו בחיפוי בשר גם בזה שרא' מיד שייכי הנך טעמי כו' ולכן גם בזה אין לסתור המנהג ואין להקל רק בהפ"מ או לעני בדבר חשוב דהוי כהפ"מ ע"ש וכ"ל בשמש לדקה סי' ד"ו בעצם הקולית שנשבר וחזר ונקשר וע"ש סי' נ"ה סי' כ' בדין זה שחזר ונקשר אך לא שא"ש י"י ונמלח עמו הרבה עופות ועי' בשו"ת מטה יוסף סי' ע"ז י"ז י"ח י"ט באורך בענין זה:

גליון מהרש"א

(סעיף י"ב ש"ע) אם לאו כשרה. ואף באין ער"ב חא"ד עכשיו. פ"ת אבל בנשבר במקום צומת הגידין אינו מועיל מה דנקשר יחד סנ"ו ס"י ובהגה"ה בסמוך סעיף י"ב ואף בער"ב חא"ד טריפה:

יד אברהם

העור מבחוץ שלם לא בעינן עור ובשר חופין בשמוטה לכ"ע וכ"ה הלכה למעשה. ועוד שלא הוי נפסק גידי'. ועיין כרו"פ. וגדולה מזו כתב סמ"ל פ"ה דמהלכות אסורות הלכה ח' בשם תשובת הרשב"א דבכשמע לא בעינן חפוי כלל ולעולם שרי. אך מה שהעתיק המ"ל על דברי הרשב"א על דברי הרמב"ם שם כאלו שם שפה אחת ודברים אחדים זה אינו. כמו שהקשה הש"ך לקמן סימן ס"ב ס"ק י"ג על הג"ה שם שהעתיק דברי הרשב"א להלכה דהרשב"א לטעמי' אזיל דמתיר ביוצא שנתלשו. אבל הרמב"ם פסק שם הלכה ז' שמע אבר כו' אסור לאוכלו ממנהג שנהגו כל ישראל מקודם שהרי הוא דומה לאבר מ"ש: (סעיף י') **לא** היה הבשר החופה את רובו במקום א' כו'. או נקלף מעל העצם או שניטל שלישיתו התחתון אינם מצילין. וזהו בעי' דלא איפשטא בפ' המקשה (דף ע"ז) ונלענ"ד דמוכח להדיא בש"ס שם וכל הפוסקים דהיינו שניקלף וניטל שליש התחתון ברובו אבל אם לא נקלף או ניטל רק מיעוט בבהמה או היה בעוף ותהיה מחובר מעלה ארוכה. שהרי בש"ס שם בעי' למיפשט מהא דאמר עולא אמר ר"י עור הרי הוא כבשר דעור לבדו מציל. וכיון שאין

הגה ואפילו אם הוא עדיין עב במקום השבר וניכר עדיין שנשברה כשר (א"ו הארוך) (יז) אבל אם לא חזר למקומו הראשון אלא שני שברי העצם (טו) שוכבים זה על זה זה נמשך למעלה וזה נמשך למטה טריפה :

הגה וכל זה מיירי שלא במקום צומת הגידין אבל במקום צומת הגידין עיין לקמן סימן נ"ו :

יג כח נמצא שבור ואינו יודע אם נעשה מחיים או לאחר מיתה אם מקום המכה שחור בידוע שנעשה מחיים (יב) כט ואם אין יכולים (טז) לעמוד עליו אם יש במה לתלות כמו שדרסה או שרצצה וכיוצא בו תולין להקל ואם לאו **כא** [כה] אסורה (°) (יז) מספק :

נו דיני טרפות בצומת הגידים . ובו י' סעיפים :

א (א) א ניטלו צומת הגידין (פי' מקום שהגידין נקשרין יחד לשון מבעד לצמתך) (ב) **א** [א] או (א) ב שנפסקו טריפה [ב] ג אע"פ שכל העצם קיים :

ב ד צומת הגידין הם בבהמה בעצם האמצעי כלפי חוץ שהזנב נופל עליו [ג] ה ויש מי שאומר שהם כלפי פנים לצד חלל הבהמה :

הגה ויש להחמיר (א) כשתי (ב) הסברות (ב"י בשם ר"י בן חביב וכ"פ מהר"מ אלשקר תשו' מ"ה) **ב** אבל הסברא ראשונה היא עיקר (היא סברת תוס' ורש"י והרא"ש וגדולי צרפת ואשכנז) :

שפתי כהן

כא אסורה מספק. ול"ד לסי' ל"ו סעיף ה' דתלינן בזאב דהתם איכא רגלים לדבר מש"ה הכא כ"כ מקצת פוסקים ומקצת פוסקים כתבו לחלק דהכא הספק הוא מחמת חסרון ידיעה וז"ל מהרא"י בהגהת ש"ד ס"ס פ"ו כתב הסה"ת דהיכא דנשבר העצם או נשמט במקום שהוא נטרף ולא ידע אי מחיים אי לאחר מיתה זמנין סגיאין מצינן לברורי כגון אם הושחר המכה אז ודאי מחיים נעשה וכל היכא דלא מצינן לברורי אסרינן מספק ולא אמרינן נשחטה הותרה כמו בזאב דהכא הספק תלוי בחסרון חכמה ואם היה בקי היה יכול להבחין וזו כיון דיש ריעותא אסרינן מספק וכל כה"ג עכ"ל . ומשמע דהכא אסור אפי' למ"ד דכל ספק טרפות דאתיליד לאחר שחיטה תלינן לקולא וכמ"ש בסי' כ' ס"ק ג' כיון שהספק מחמת חסרון ידיעה או דכיון דאין במה לתלות א"כ עינינו רואות דלא נעשה לאחר שחיטה ומסתבר יותר לאיסור מלהיתר וכל כה"ג לכ"ע אסור כמ"ש בסימן כ' ס"ק כ' ע"ש :

נו א או שנפסקו. וכן אפילו לא ניטלו לגמרי רק שנעקרו מן הארכובה ונקפלו מן העצם עד למעלה טרפה כמו שכתב הראב"ד בהשגות כן פסק הב"ח ודבריו נראין ודלא כב"י דמכשיר בכה"ג ואחריו נמשך הט"ז : **ב** אבל הסברא הראשונה היא עיקר. אבל לענין דינא יש להחמיר כשני הסברות זהו דעת הרב וכ"כ בד"מ ובת"ח כלל פ"ז דין י' וכתב הב"ח דהכי נהוג וכ"פ מהרש"ל פ' המקשה סי' י"ד דלא כהט"ז שכתב שנתפשט המנהג בארצות האלו כסברא ראשונה ולא כסברא אחרונה ולא ידעתי מנין לו

טורי זהב

(יב) ואם אין יכולין כו'. פי' שלא הושחר פני המכה ויש ספק שמא נעשה מחיים והבריא הבשר :

נו (א) ניטלו צומת הגידין כו'. דין זה מבואר בהשגת הראב"ד בפ"ה דשחיטה על מ"ש הרמב"ם וכבר ביארנו שהבהמה שנחתכו רגליה וכן העוף במקום צומת הגידין כו' לפיכך אם נחתכו הגידין לבדם כו' כתב הראב"ד ע"ז זאת האומנות לא עלתה לו כהוגן בכאן שיחשב הגידין כנטולה ומה בין חתוכה לפסוקה והוא סבר שניטלו צומת הגידין הוא שנחתכו ולפיכך מונה אותם בנטולין ולא דקדק יפה אלא אם רצה למנותה בנטולין יאמר שאם לא נחתכו אלא שנעקרו מהארכובה ונקפלו מעל העצם עד למעלה טריפ' ולפיכך אמר שניטלו צומת הגידין ולא אמר שנחתכו שמעה עמי בינה זאת עכ"ל. וכ' בכ"מ ע"ז כלומר הוא משיג על מה שהיה לו לכלול נחתכו צומת הגידין בדיני פסוקה ואומר שרבינו סובר שכששנינו ניטל צומת הגידין היינו שנחתך מדאפקוה בלשון ניטל משמע דמטעם נטולה אסרוה והשיג עליו שלא דקדק יפה שאם רצה למנותו בנטולין היה לו לומר דניטל היינו שלא נחתכ' אלא שנעקר' מהארכובה ונקפלו מעל העצם עד למעלה טרפה ומשמע לו שאע"פ שנעקר מהארכובה ונקפלו מעל העצם עד למעלה אם עדיין הם יונקי' מהגוף כשירה לכ"ע ולא אמר דטרפה אלא לדברי רבינו שסובר שניטל היינו נחתך מוטב ה"ל לפרש דניטל היינו נעקרה מהארכובה וכו' עכ"ל. ולענ"ד שלא יצא הרב ידי חובת העיון כל צרכו בזה דקשה טובא לפי דבריו היאך היה הראב"ד בעצמו מפרש המשנה שאמרה ניטל צומת הגידין ותו מה זה שכתב הראב"ד ולפיכך אמר שניטל כולה דמשמע שהוא בא להוכיח כן מהמשנה ולא לדברי רמב"ם כמו שהבין הכ"מ ותו דלפי פירושו לא תהיה עיקר קושית הראב"ד רק על סידור דברי הרמב"ם ומה נפקא ליה לדינא בזה והנלע"ד דפירוש ההשגה היא כך דהראב"ד היה קשה לו במה שאמרו במשנה לשון נטולה בצומת הגידין ובגמרא אמרו בה לשון פסוקה שהרי אמרו אי אפסיק אלימא וכו' אלא ע"כ דהך נטולה אית בה תרתי דינים דהיינו דין נטולה של הלכה למשה מסיני ודין פסוקה של הלכה למשה מסיני דדין נטולה היא שאם נטולה כולה או נטולה ממקומה שהיא דבוקה בה טרפה כי הסיא דניטלה הכבד דניטלה ממקום תלייתה ויש בה ג"כ הוראת דפסוק' אם נחתכה ממנו מקצתה כי הסיא דפסוקת חוט השדרה דטריפה וזה מוכח מל' המתניתין עצמה שאמרה בהמה שנחתכו רגליה כו' וכן ל"ה שניטלו כו' הרי מל' וכן משמע דמיירי בנחתכו ג"כ כמו הרישא וא"כ אמאי שינה בניטל וה"ל לומר וכן אם נחתכו ל"ה אלא לגלויי דדין ניטל יש ג"כ בל"ה ואי משום נטולה כולה הוא דבר פשוט ואין בזה חידוש אלא משום נטולה ממקומה אצטריך מתניתין לאשמועינן ומ"ה אמרו בגמ' דדין פסוקה יש ג"כ בצומת הגידין וזהו שיטת הראב"ד ועפ"ז נפרש דברי השגתו שראה להרמב"ם שכתב הך צומת הגידין בין דיני נטולת הכבד והלחי העליון ונקט לה בלשון חתוך בכל הלכותיו וע"ז הקשה לו תחלה דלמה לא כתב צומת הגידין בדיני פסוקה כיון שהוא פי' נטולה דל"ה היא חתוכה דא"כ היא פסוקה ממש וכתב ע"ז דדוקא על הרמב"ם קשה כן ולא על התלמוד דהיינו כיון שהרמב"ם סבור דפי' נטולה בצומת הגידין היא חתוכה ממש וא"כ אין בה רק דין חתוכה שהיא פסוקה ומ"ה כללו בדין שאר נטולות להך דין חיתוך אבל לא דקדק יפה דאם רצה לכתבו גבי נטולות כלשון המשנה היה לו לפרש עוד דין אחר שעל כן קרא שמו נטולה דהיינו שאם נעקר ממקומו לחוד שהוא טריפה כשאר הנטולות ולפיכך נשמר התנא באמרו ניטלו ל"ה ולא אמר נחתכו כמו ברישא כמו שזכרנו לעיל והיה לו להרמב"ם ג"כ לעשות כן. כלל העולה שלהראב"ד בעצמו פשיטא דטרפה בנקפל ממקומו אפי' לא נעקר בעצמו אלא דהוקשה לו להרמב"ם מאחר שרצה לתקן ולכתוב בלשון המשנה היה לו לבאר כוונת המשנה כמו שזכרנו וע"כ כ' אם רצה למנותו בנטולים כו' ונראה ברור שגם הרמב"ם סבירא ליה כן לדינא דנקפל ממקומו ג"כ טריפה שהרי נתן לו דין ניטל דכבד ולחי העליון ומבואר שם דבניטלו ממקומן טריפה ובחדא מחתא מחתינהו אלא שקיצר במקום שהיה לו להאריך ויפה עשה ב"י שלא החליט דעתו להיתר בנקפל ממקומו בשלחן ערוך ובודאי נתחרט ממ"ש בזה בכ"מ ובב"י כנלע"ד ברור : (ב) או שנפסקו פי'

באר הגולה

כח טור וכ"כ המרדכי בשם סה"ת וש"פ : כט שם שם וכ"כ הרשב"א בת"ה ושאר פוסקים . (ואין להתיר מטעם נשחטה בחזקת היתר עומדת עד שיודע לך במה נטרפה אלא היכא דאיכא למתלי בדבר אחר כדלעיל בסימן ל"ו סעיף ח' וכמו שציינתי שם) :

א משנה חולין דף ע"ו : ב שם בגמ' : ג רש"י שם במשנה : ד כרב יהודה שם והיינו דרבא בריה דרבה בר רב הונא רש"י והרי"ף וכן משמע מדברי הרמב"ם בפ"ח מה"ש והתוס' והרא"ש והטור וש"פ : ה טור בשם הראב"ד וכ"כ הרשב"א והר"ן בשמו כרבה בר רב הונ' שם דקאי שמואל כוותיה וכן הסכים רבי' ירוחם וכ"פ חכמי פרובינ"צא ומהר"י בן חביב :

מטה יהונתן

(סימן נ"ו בש"ך ס"ק א') וכן אפילו לא ניטלו לגמרי רק שנעקרו מן הארכובה ונקפלו מן העצם עד למעלה טרפה כו' . וצ"ל דהיינו שנתקפלו עד למעלה שלא נשאר כלל מחובר באורך העצם דאל"כ אלא דאפי' נקפלו מעט מן העצם ולמעלה נשארו מחוברין נמי טריפה ג"כ א"כ לעולא דס"ל דארכובה היינו שכנגדו בגמל ניכר ואם נשבר העצם האמצעי אפי' יצא לחוץ נמי כשר לדידיה והיכי כשר הא מן השבירה ולמעלה נפסק חיבור הגידין ואם כן בלא"ה טריפ' משום ניטל צומת הגידין אלא ע"כ כיון שעדיין נשארו מחוברים בחלק העצם המחובר לא מיטרפא בהכי :

גליון מהרש"א

(סי"ב ס"ע) וזה נמשך למטה טריפה . והכלים אם א"א להגעילן כשרי' אחר מעל"ע : (הג"ה) **אבל** במקום צומת הגידין גם עו"ב חופי' את רובן אינו מועיל : (סעי' י"ג ש"ך סקכ"א) **ומסתבר** יותר לאיסור. ע' סי' נ"ג ס"ק י"ד: (סימן נ"ו סעיף ב' ס"ע) **בעצם** האמצעי כלפי חוץ . ובעוף כ"ע מודי' דהוי מצד פנים לא מצד חוץ . ספר

יד אברהם

כאן רק עור כשר כ"ש כשיש בשר אלא שניקלף או ניטל שליש ודחה דילמא דקנה משכא דידי' . פרש"י דעולא איירי במקום שאין בשר כגון סמוך לארכובה והעור מחובר יפה בעצם ומחזיקו . והתוס' פי' שיש [illegible] בין העור והעצם [illegible] לבדו מציל . וכ"ש דמיעוט עור מצטרף בבהמה ובעוף והיינו [illegible] כל [illegible] כיון [illegible] ניקלף [illegible] בסעיף [illegible] כו' [illegible] מכוסה [illegible] דבוק [illegible] והסתת [illegible] להתיר אלא [illegible] יקדר [illegible] כשר [illegible] אף שפי' [illegible] בעי' [illegible] אסור . [illegible] וכתב [illegible] עור [illegible] עומד [illegible] ע יש [illegible]

(סימן נ"ו בש"ע סעיף ב') צומת הגידין הם בבהמה בעצם האמצעי כלפי חוץ שהזנב נופל עליו ויש מי שאומר שהם כלפי פנים לצד חלל הבהמה . וכתב בהג"ה ויש להחמיר כשתי הסברות [illegible] אליבא [illegible] חוץ [illegible] ותימה [illegible] הרא"ש [illegible] סי' [illegible] כמו [illegible] אליבא

חידושי רע"ק

זה דרך ביאור על המחבר דהא המחבר ס"ל ס"ה דעו"ב חופים כשר אף בלא נקשר אע"כ דהמחבר מיירי באין עו"ב חופים . ומכח דנקשר ונתרפא אמרינן דאז בשעת שבירה היה עו"ב חופים ולא היה טריפה מש"ה נתקשר ואח"כ נעשה אין עו"ב חופי' אלא דהת"ח כ"כ לעצמו דס"ל כרש"י דעו"ב חופים לחוד לא מהני דחיישינן שמא יצא משבר פעם א' דרך נקב ובזה נקשר מורה דלא יצא אבל באין עו"ב חופים לא מהני נקשר : (ש"ך סקכ"א) **דהכא** הספק הוא מחמת חסרון ידיעה . וצ"ע אם להקל בהפ"מ מטעם ס"ס ספק לאחר שחיטה ואת"ל מחיים שמא לא יצא לחוץ ואף דהוי חסרון ידיעה בהפ"מ מקילין בכה"ג כמ"ש הרמ"א (סי' ק"י) ע' בש"ך לעיל (סימן נ"ג סקט"ו ובסימן נ"ה סק"ד) בשם הרמ"ע דהוי ס"ס אינו מתהפך . ומ"מ אם הוא מהקוליות ולמטה . לכאורה יש לדון להקל כיון דיש לצרף לדעת הריא"ף וסייעתו דאין איסור אלא בקיליות וא"כ אף אם בודאי היה עור ובשר או בנחתך י"ל דהוי ס"ס ספק לאחר שחיטה וספק כשיטת הריא"ף ועכ"פ בספק אם יצא לחוץ ובפרט בעו"ב שלם נ"ל דיש להקל אף בלא הפ"מ :

ביאור הגר"א

[כה] אסורה מספק . עמש"ל בסי' נ' ס"א בהג"ה אבל מצאתי בסמ"ק שכתב בשם בה"ג כמ"ש תוס' בקושיא שם דכל ספק לחומרא רק במקום שיש רגלים לדבר שנעשה לאחר שחיטה וכ"כ הר"ן בשם בה"ג בספ"ד וכ"כ הג"ם בפי"א מהל' שחיטה וכ"כ המרדכי וש"פ וכן משמע בגמ' דפריך שם נ"א א' ודלמא חוט השדרה כו' ומשני שגרונא שכיח דוקא משום דשכיח וכן מ"ש (מ"ט א') אינקיב היכא דמשמשא ידא דטבחא כו' הלא"ה לא וכן אין מקיפין מרקה לגסה ומחוליא לבר חוליא (נ' א') ואין מקיפין בבועי (מ"ז ב') ומ"ש תוס' בפ' ד' אחין היינו לס"ד דגמ' כמ"ש הש"ך בסי' נ' אבל כל ספק טריפה עד דהתירא יותר שכיח כמו שגרונא וכן מ"ש תוס' שם מספק כלבא ספק שונרא כמ"ש הרשב"א דשונרא לא שכיח דדרים וכ"כ הר"ן בפ"ק בשם הר' יונה דכל ספק לחומרא ואכיח מספק דרוסה כמ"ש תוס' בקושיא ומההיא דשגרונא כמ"ש לעיל וכ"כ הפוסקים :

נו [א] או שנפסקו . שם ב' : [ב] אע"פ כו' . שם א' א"ל רכובה בלא כו' . ובהא לית דפליג : [ג] ויש מי כו' . שכן פי' הראב"ד פלוגתא דרבב"ה ורבה אם מבחוץ או

פתחי תשובה

שהעור היה שלם מכל צד משום דהאגוד ורמ"א איירי דלא הביאו תיכף לפני המורה ויש לחוש שמא יצא פעם אח' לחוץ ואח"כ עלה קרום אבל בנ"ד שראו תיכף השבירה והיה עור שלם שלא יצא מודים דכשר אפילו בלא הפסד . והוא ז"ל האריך להשיג עליו . ועיין בתשובת נו"ב תניינא חלק יו"ד סימן כ"ג שכתב בעצם הקולית בעוף שנמצא שבור והבשר נתחבר אך לא שא"ם י"י יש להתיר הכלים שאינן ב"י ואף שהוא ספק שמא לא היה הבשר שלם ויפה מ"מ ספק דרבנן הוא לענין הכלים אך כלים שאפשר בהגעלה יגעילם דמיקרי דבר שיל"מ כי הוצאות הגעלה דבר מועט הוא ע"ש : (יז) אבל אם לא חזר . עיין בתשובות רדב"ז החדשות סוף סימן של"ג שכתב מסתברא לי שאין הדברים אמורים אלא בזמן שהבשר משוכה קצת מבחוץ או מבפנים דרגלים לדבר שלא נתרפא יפה אבל אם הבשר לא נשתנה כלל ממראיתו לא מבחוץ ולא מבפנים אע"פ שהעצם מורכב קצתו על קצתו כשר דודאי נתרפא יפה דאלת"ה הרי הוא מכחיש את המוחש כו' ואם תאמר לגמרי אסרה מהרי"ק ז"ל לא גייתינן ליה לאבד ממונם של ישראל בכדי ע"ש ועיין בס"ק הקודם :

נו (א) כשתי הסברות . עיין בה"ט מ"ש בשם בית הלל ועיין בתשובת מעיל צדקה סימן נ"ז שהאריך לחלוק עליו וכתב דאיזה תלמיד טועה כתבו בשמו והעולם דכל שיש

באר היטב

וגם בחבר המדולדל אם חזר ונקשר כ"ש דכשר : (טו) שוכבים . כתב הט"ז אם היתה השבירה כקולמס בשיפוע וחזרו ונתדבקו השברים באותו שיפוע רק שלא נתכוונו ממש כמו שהיה בתחלה רק עוקץ זה נמשך קצת למטה וזה קצת למעלה דכשירה דליכא איסור אלא כששוכבים זע"ז וכ"ל אם נשבר העצם במקום שאין עושה אותו טריפה כדלעיל ס"ה בזה מהני אם חזר ונקשר יפה אע"פ שלא חזר למקומו עכ"ל : (טז) לעמוד . פי' שלא הושחר פני המכה ויש ספק שמא נעשה מחיים והבריא הבשר (כ' או"ה הא דתלינן להקל דוקא בעוף אבל ברגלי הבהמה שגסות הן אין תולין אבל בת"ח כלל פ"ז ול"ח אות כ"ח ודמש"א ד' ר"ג והב"ח חולקים וסוברים דאף בבהמה תלינן בריסוק איברים . ודע גם בעוף יש ג' פרקים קולית וירך ועצם הג' שיש לו קשקשים שהוא נגד הארכובה הנמכרת עם הראש בבהמה) : (יז) מספק . כ' הש"ך ול"ד לסי' ל"ו ס"ה דתלינן בזאב דהתם יש רגלים לדבר אי נמי כאן הוא ספק מחמת חסרון ידיעה ולא מיקרי ספק :

נו (א) שנפסקו . (פי' באמצע החוט) ופסקו הט"ז וש"ך אפי' לא ניטלו לגמרי רק שנעקרו מן הארכובה ונקלפו מן העצם עד למעלה טריפ' ודלא כב"י דמכשיר בכה"ג : (ב) הסברות . כ' הש"ך בשם הב"ח דהמנהג להחמיר כשתי הסברות (וכ"פ מהרש"ל ופר"ח . וכתב בה"י אבל בעוף אליבא דכ"ע שיעור צה"ג

ג ו התחלתם למעלה מהערקום והוא עצם קטן (ב) שמחבר השוק לארכובה הנמכרת עם הראש ז ועצם זה הוא שמשחקים בו התינוקות (ג) ג שקורין קוגי"ל (ד) [ד] ח ולמעלה ממנו מתחברים וצומתים גידים אלו ועולים ומתפשטים בשוק עד שמתרככים וחוזרים כעין בשר :

ד ט נפסקו או ניטלו (ה) ד (ג) כנגד הערקום כשרה. למעלה מהערקום והוא המקום שהטבחים תולין בו טריפה :

ה [ה] י שיעור ארכן ממקום שמתחילין להיות צומתים עד שמתפשטים בבשר בבהמה גסה י"ו יא אצבעות ה ויש יב מי שאומר שהוא שיעור ד' אצבעות ובבהמה דקה לא נתנו חכמים שיעור יג אלא במראיתן ובמישוש שכל זמן שהם לבנים קשים ועבים יש להם דין צומת הגידין אבל כשהם מתחילים להתרכך או שהם קטנים ודקים אין להם דין צומת הגידים יד ובמקום שאין לבנים כל כך אלא לבנים קצת ומזהירים כעין זכוכית לא הוי צומת הגידים :

ו [ו] טו יש גידים אחרים שנבלעים באלו בזכרות בנקבות ואותם אינם בכלל צומת הגידים :

ז טז צומת *הגידים בבהמה ג' אחד עב ושנים דקים נחתך העב לבדו מותרת שהרי נשארו שנים ו נחתכו השנים הדקים מותרת שהרי העב גדול משניהם והרי לא ניטל כל הצומה אלא (ד) מיעוטו (ו) [ז] נחתך רובו של כל אחד מהם טריפה (לשון הרמב"ם פ"ח מה"ש דין י"ח) :

טורי זהב

פי' באמצע החוט : (ג) שקורין קוגי"ל . ובלשון אשכנז עפי"ך : (ד) ולמעלה ממנו כו' . פי' שלמעלה מהערקום ערום בלא בשר בב' או ג' אצבעות והגידים אדוקים בו וכל זמן שהם צמותין וקשורים הג' יחד קרוי צומת עד מקום שמתפצלין זה מזה ורבינו ירוחם פי' צמותין מלשון חבור : (ה) כנגד הערקום כשרה . ואע"פ שצומת הגידין מתפשטות עד העקב כבר התחילו להתקשות ונעשות כעצם ואין טריפות נ"ה אלא במקום שהם רכים : (ו) נחתך רובו כו' . כדי לברר דין זה נפרש דברי הרא"ש בזה במה שרבים מתקשים בו ואפרש כנלע"ד בעזה"י כ' הרא"ש הרי"ף לא הביא אלא לישנא בתרא דרב ואע"ג דבשל תורה הוא וראוי להחמיר כלישנא קמא אלא שא"א דקי"ל כמר בר רב אשי דמכשר ברוב בנין או ברוב מנין וכן צריך לייסב לישנא בתרא דמר בר רב אשי וה"פ מאי רובו רוב כל א' ואחד מן החוטין שהיא נטרפת בהם כגון אי אפסיק אלימא ונשתיירו קטיני ונפסק רובן טרפה וכן אפסיק קטינא ורוב אלימא טרפה ולאפוקי משמואל דאמ' אפילו לא נשתייר אלא כחוט הסרבל כשרה אבל אין לפשוט דרב בעי רוב כל אחד ואחד דא"כ הוה דלא כמר בר רב אשי אם לא שנאמר דרוב כל אחד גריעה מרוב בנין או מרוב מנין והא לא מסתבר כלל דפשיטא דלמר בר רב אשי אם נשתייר רוב אלימא או רוב תרי קטיני כשר דרובו ככולו וכ"ש רוב כל אחד ואחד עכ"ל וצריך ביאור במ"ש אבל א"ל דרב בעי רוב כל אחד דע"כ היינו שנפסק רוב כל אחד כעין שאמר תחלה בנפסק רוב אחד וא"כ אין שום פי' למ"ש אח"כ וכ"ש רוב כל אחד ואחד . וראיתי רבים מפרשים דהא שכ' הרא"ש דרב בעי רוב כל אחד ואחד היינו שאינו מכשיר כי אם בנשתייר רוב כל אחד וזה פשיטא לא נכון דהא בגמרא אמר ע"ז כי אמריתה קמיה דשמואל אמר מכדי תלתא הויין הא איכא תילתא דכל חד משמע דקאי אמה שאמר רב רוב כל אחד ואחד . וא"ל דקאי על הדיוק דאם נפסק ג' רובי דטריפה דהל"ל טעמא דיש ג' רובי כדקאמר שם בגמרא ללישנא קמא . וע"ק דאם כן אין חילוק בין לישנא בתרא לקמא דגם לקמא בעינן ג' רוב . ונלע"ד ברור שהדברים כפשטן דהרא"ש כ' תחלה שצריך לפרש רוב כל אחד על הנטרפין דהיינו שאינו מזכיר כלל מן אותו שאינו מטריף כגון אלימא וקטיני אמרינן שהאלימא נפסק כולו ואין בו חשש כיון שנשתייר קטיני ובא רב לפרש אם נפסק רוב של אותן שני קטיני שהטרפות תלוי בהם אז טרפה אבל לא נתכוין במאמר זה האלימא לומר שגם ממנו רובו אלא אותו אלימא נפסק כולו ואינו מדבר ממנו ועל זה אמר אחר כך אבל אין לפרש כפשוטו דמיירי גם מן האלימא ועל כל השלשה אמר שאם נפסקו רובן דטריפה זה אינו דודאי זהו כשר כיון דנשתיירו ג' שלישים דהיינו מן הגדול שליש ומן תרי קטיני תרי שלישים דזה באמת כשר הוא וילפינן לה מדברי מר בר רב אשי דמכשיר ברוב בנין או מנין וה"כ יש הכשר זה אם לא שנאמר שדוקא בנשתיירו כל התרי קטיני אז לא יזיק מה שנפסק כל האלימא משא"כ כאן דנשתייר המיעוט של תרי קטיני וזה לא מסתבר דהא ודאי יש היתר בנשתייר תרי קטיני אפילו אם נפסק מיעוט שלהם ונשתיירו רובן וא"כ יש לך ד' שלישים שנשתיירו ממילא יש לך להתיר גם כאן

שפתי כהן

לו זה: ג שקורין קוגי"ל . ובל"א קורין אותו טשי"ך: ד כנגד הערקום כשרה . ובס"ד סי' פ"ו כ' דנשבר העצם במקום הערקום עצמו טריפה שיש לחוש שמא נפסק אחד מצומת הגידין כי שם הוא צומת הגידין ואפי' לא נשברה העצם ויצא לחוץ טרפה דחיישינן לפסיקת אחד מהגידין עכ"ל וכתב הב"ח בריש סי' נ"ה ואע"ג דבסימן נ"ו יתבאר דהתחלת הגידין הם למעלה מהערקום ואם נפסקו כנגד הערקו' כשרה אפ"ה החמיר הרב משו' דא"א בקיאין להבחין שלא נפסק א' מהגידין למעלה ואין להקל לענין מעשה נגד הס"ד עכ"ל וגם מהרי"ל בהלכות איסור חלב נבילה כתב כדברי ש"ד וכן מוכח ברש"י פא"ט (דף נ"ז ע"א) גבי ההוא גבי דאנקורי פירש"י עופות שנשתברו רגליהן בארכובה למטה או למעלה כו' ובדקו בצומת הגידין כו' אלמ' דבארכובה גופי' שהיא הערקום נמי צריך בדיקה בצומת הגידין ואם כן לדידן שא"א בקיאין טרפה והא דכתבו הפוסקי' והט"ו סתמא דכנגד הערקום כשרה אפשר דאינהו מיירי בענין דליכא חששא דצומת הגידין למעלה כגון דנחתך לפנינו רק כנגד הערקום אבל היכא דנשבר הערקום ואיכא חששא דצומת הגידין טרפה דלא כנראה קצת מדברי מהרש"ל פרק המקשה סי' י"א דמכשיר בכה"ג ע"ש: ה ויש מי שאומר כו'. ע"ל סי' מ"ו סעיף קטן י"ב : ו נחתכו השנים הדקים כו'. מיהו סמ"ג וסמ"ק וסה"ת פסקו כרש"י דבבהמה נמי טרפה בנפסק רוב אחד מהן וראוי להחמיר באיסור דאורייתא שוב כ"ל מדברי מהרי"ק שורש ל"א שכך תופס עיקר והכי נמי מבואר בהגהת ש"ד סי' פ"ו וכ"כ הב"ח וכ"פ ההו"ה כלל כ' סוף דין ב' וכן

באר הגולה

ו כרב יהודה שם וכפירש"י : ז רבינו ירוחם : ח שם בגמ' משמיה דשמואל וכפרש"י שם: ט שם בגמ' מהא דרב יהודה : י מימרא דאביי שם ד' בעדי : יא כפי' הרי"ף והרמב"ם בפ"ח מה"ש והרשב"א והתוספות שהבעדא הוא ארבע אצבעות וכ"כ ר"ח : יב לרש"י בפירושו שם דבעדא הוא מלא אצבע : יג מימרא דאביי שם : יד טור בשם הרי"ף והרא"ש ודלא כמר בר רב אשי שם וכמ"ש התוס' שם בשם ר"ח ור"ת דקיי"ל כוותי' בכל דוכתין בר ממיפך שבועה וחיורי וסי' כול"ו הפך לבן: טו טור מדברי הרא"ש: טז שם כמר בר רב אשי דמתני

פרי חדש

(סימן נ"ו בש"ע סעיף ז')

*צומת הגידים בבהמה ג' אחד עב כו' . בס"פ בהמה המקשה מר בר רב אשי מתני לקולא איפסיק אלימא הא איכ' רוב מנין איפסק קטיני הא איכא רוב בנין אמר ר"י אמר רב צומת הגידין שאמרו ברובו מאי רובו רוב כל אחד ואחד כי אמרית' קמיה דשמואל א"ל מכדי תלתא הוו הא איכא תלתא דכל חד וחד מסייע ליה לרבנאי דאמר צומת הגידין שאמרו אפילו לא נשתייר בה אלא כחוט הסרבל כשירה והקשה הרשב"א בחידושיו ובת"ה דמאי בעינן רוב כל אחד ואחד אפילו ברוב אלימא ורוב אחד מן קטיני ס"ל למיסר דהא רובו ככולו וליכא מאן דמכשיר בהא ותירץ דהה"נ אלא דהא קמ"ל דאע"ג דאפסיק רוב תלי קטיני לא מיטרפא עד דאפסיק נמי אלימא בהדייהו וק"ק דא"כ מאי איריא רוב תרי קטיני הא אפילו אפסיקו תרי קטיני לגמרי כשר' משום דאיכא רוב בנין ואין לומר דהא דבעי דאפסיק רוב אלימא בהדי רוב תרי קטיני היינו משום דלא אפסיקו הקטיני לגמרי אלא רובייהו אבל אי איפסקי לגמרי אע"פ שלא נפסק רוב אלימא אלא מיעוטיה טריפה דאם כן דמצרכינן מיעוטא דאלימא עם תרי קטיני להטריף אע"פ שרוב אלימ' קיים הכא נמי כי איפסק רוב אלימ' ורוב אחד מן קטיני ה"ל להכשיר ע"י צירוף תרי מיעוטים והקטיני שנשאר שלם אלא ודאי דמיעוטא לא חשיב כלל וא"כ מאי איריא דנקט רב רוב תרי קטיני וי"ל דנקטי' בכה"ג לאשמועינן דאפי' ברוב כל אחד ואחד סגי להטריף משום דרובו ככולו ומינה שמעינן דכי היכי דאי איפסקו תרי רובו קטיני כל שנשאר האליס קיים כשרה ה"ה אי איפסקו לגמרי שהרי אין חילוק בין רובו לכולו. עוד תירץ הרב ז"ל תירוץ שני דאי אשתייר חד שלם אפי' חד מתרי קטיני אע"ג שנפסקו רופי דתרי אחריני אם נשארו מיעוטן שלם כשרה עד דאפסיקו תרי לגמרי וחד מנייהו אלימא או דאפסיקו רוב כל אחד מכולהו תלתא ויראה דבכל חד מהני תרי פירוקי איכא חומרא וקולא דלתירוץ ראשון לעולם אזלינן בתר רובא ולא משגחינן במיעוט' כלל ומ"ה כי איפסק רוב אלימא ורוב א' מן קטיני טריפה משום דה"ל כאילו איפסקו לגמרי אלימא וחד מן קטיני ואזדא לה רוב בנין ורוב מנין והיינו לחומרא וכן לקולא דאי איפסק תרי קטיני לגמרי ומיעוט מן האליס או נפסק אלימא לגמרי ותרי מיעוטי דתרי קטיני אפ"ה כשר' משום דרובו ככולו ואיכ' רוב בנין ורוב מנין ולתירוץ שני הוי אפכא . ואיכא קולא וחומרא נמי קולא דכי אשתייר חד שלם אפילו קטינא כל שנשאר מיעוט שנים הנשארים שלם כשרה ואיכא חומרא דאי איפסקו תרי קטיני לגמרי ומיעוט' דאלימ' אע"פ שנשתייר רוב אלימא קיים וכן אם נפסק אלימא לגמרי ותרי מיעוטי דתרי קטיני אע"פ שנשאר רובו דתרי קטיני קיימים טריפה . והרשב"א בחידושיו באפסיק תרי קטיני ומשהו מאלימא נסתפק אי רוב בנין קרינן ביה או דאע"ג דקי"ל דרובו ככולו אין סומכין בפסיקת גידין בתר הרוב אלא כשיעור שנשאר שלם לבדו וכדפרישי' . וע"פ מה שהקדמתי לך דעת קדושים תמצא ותבין לשון א' מהרא"ש עמוק עמוק מי ימצאנו שכתב הרב ז"ל וז"ל צריך לייסב ליסנא בתרא דרב כמר בר רב אשי וה"פ מאי רובו רוב כל אחד ואחד מן החוטים שהיא נטרפת בהם כגונאי איפסק אלימ' ונשתיירו קטיני ונפסק רובן טריפה וכן אי אפסיקו קטיני ורוב אלימא טריפה ולאפוקי מדשמואל דאמר אפילו לא נשתייר אלא כחוט הסרבל כשרה אבל אין לפרש כפשטיה דרב דבעינן רוב כל אחד ואחד דא"כ הוי דלא כמר בר רב אשי אם לא שנאמר דרוב כל אחד ואחד גרוע מרוב בנין או רוב מנין והא לא מסתבר כלל דפשיטא דלמר בר רב אשי אם נשתייר רוב אלימא או רוב תרי קטיני כשר דרובו ככולו וכ"ש רוב כל אחד ואחד עכ"ל . ופי' לפירושו שהוקשה לו להר"כ ז"ל מה שהקשינו לעיל בשם הרשב"א דפשטיה דרב משמע דבעי תלתא רובי להטריף ולמר בר רב אשי משמע דברוב אליס ורוב אחד מן קטיני סגיא להטריף ולהכי פי' דרב קאי אחוטין שהיא נטרפת בהן דהיינו ארוב בנין וארוב מנין כגון דאי איפסק אלימא אי איפסק רוב קטיני טריפה ואתי רב לאפוקי מדשמואל דס"ל דאף אי איפסק אלימא לגמרי כל שנשתייר כחוט הסרבל מכל חד וחד מתרי קטיני או אי אפסיקו תרי קטיני לגמרי ונשתייר כחוט הסרבל מהאליס כשירה משום שהמיעוט מציל וה"ל ככולו קיים ואיכא רוב בנין או רוב מנין ורב ס"ל דאי אפסיק רוב אליס ורוב קטיני טריפה משום דרובו ככולו אבל בנפסק רוב בנין דהיינו האליס ורוב חד מנין דהיינו רוב אחד מן קטיני בהא לא קא מיירי רב כיון דלא נחית להכי אלא לאפוקי מדשמואל וממילא משמע ודאי דאף ברוב אליס ורוב א' מן קטיני טריפה דרובו ככולו אבל אין לפרש כפשטיה דרב דבעי רוב תלת' להטריף דא"כ דייקי' מדבריו דברוב אליס ורוב קטין כשר' אף ע"י צירוף והוי דלא כמר בר רב אשי דלדידיה טריפה משום דליכא לא רוב בנין ולא רוב מנין אם לא שנאמר דלעולם באיפסקו רוב אליס ורוב קטין כשרה אף למר בר רב אשי ע"י צירוף תרי מיעוטי בהדי קטין שלם שנשארו קיימים ומינה דכי מכשרינן ברוב בנין או רוב מנין היינו כשהמנין כולו שלם וכן כשהבנין כולו שלם לאפוקי כשאפסיקו התרי קטיני לגמרי ומיעוטו של האליס וכן כשאפסיקו תרי מיעוטי דתרי קטיני והאליס לגמרי דטריפה השתא קמ"ל רב דלא תימא דכי אפסיק רוב כולהו תלתא דכשר' נמי ע"י שנצרף התלתא מיעוטי וה"ל כתרי קטיני

ביאור הגר"א

או מבפנים וז"ש דאגרמא ולבר ולגיו וכ' דקי"ל כרבה ב"ר הונא דקאי שמואל כוותיה דאמר דרבה ב"ר הונא ל"פ עליהם אלא מפרש מקום התחלתן : [ד] ולמעלה ממנו כו' . כמ"ש מקום שהגידים צומתים וזה בפנימיים אבל בחיצונים אין שלשתן מחוברים וכן אמימר שם מקום כו' וממקום כו' : [ה] שיעור כו' . ע"ל סי' מ"ו ס"ה : [ו] יש גידים כו' . כן אמר חד אלימי כו' ובחיצונים לא תמצא שיהא אחד גדול משנים ואף כשנים ורבא בריה פי' הראב"ד מש"ש בליעי הוו כו' : [ז] נחתך רובו כו' . כלישנא בתרא דרב וכ' הר"ן דאי

באר היטב

הם מבפנים לצד חלל הגוף ולא לצד חוץ וכן נוהגין עכ"ל) ודלא כהט"ז שכתב שנתפשט המנהג בארצות האלו כסברא ראשונה ולא כסברא אחרונה ולא ידעתי מנין לו זה עכ"ל : (ג) כנגד · (אע"פ שצ"ה מתפשטות עד העקב כבר התחילו להתקשות ונעשו כעצם ואין טרפות נה"ג אלא במקום שהם רכים) · ואם נשבר העצם במקום הערקום עצמו כ' בש"ד סי' פ"ו דטריפה שיש לחוש שמא נפסק א' מצ"ה וכתב הב"ח אע"ג דצ"ה מתחילין למעלה מהערקום מ"מ אין אנו בקיאין להבחין שלא נפסק חוט א' למעלה ואין להקל לענין מעשה נגד הש"ד עכ"ל (וכ"כ הש"ך ועיין פר"ח) : (ד) מיעוטו · כתב הש"ך דיש לפסוק כרש"י דבבהמה נמי

פתחי תשובה

רקבון בעוף במקום צומת הגידין הן מצד חלל העוף או בכל צדדי הרגל יש לאסור אפילו במקום הפסד מרובה וכבוד שבת ע"ש : (ב) שמחבר הש"ק · [עיין בתשובת ח"ס ס"ס כ'] :

יד אפרים

(סימן נ"ו סעיף ד') נפסקו או ניטלו כנגד . עי' בה"ט ועי' בהרדב"ז ח"ב סי' כ"ו בעוף שנשמט הרגל מן הארכובה

גליון מהרש"א

ב"ה : (סעיף ד' ש"ך סק"ד) במקום הערקום עצמו טריפה . ע' סי' נ"ה סק"א ובגליון . וע' גליון בסמוך סעיף ה' : (סעי' ה' ש"ע) ויש מי שאומר . ועיקר כרמב"ם ט"ז אצבעות ואף ס"ס אין עושי'

פרעה ב' לבושי שרד בפתיחה לדיני טריפות עצמות אות ל"ה . וכל שעורי' אלו כאן וחצי עצם לקטן ס"ט בהג"ה צ"ל דהם רק בקירוב ולא שצומתי' עד ט"ז אצבעות ממש או עד חצי עצם . דא"כ בנשבר בקצת

יד אברהם

דכ"ע כו' ואינו כן . וא"כ גם בעוף צריך לנהוג כשתי סברות ואפי' לפי מ"ש הבי"ס דנוהגין לצד פנים להוד אומר אני דמנהג טעות הוא ואינו כלום כמ"ש הב"י סימן ע"ד · והפר"ח סימן נ"ה ועי' תוס' עירובין (דף ק"א ע"ב) ע"ש וכ"מ בפא"כ (ריש ד"ע) דאינו במנהגא תליא . ועיין ש"ס ר"ה (דף ע"ז) · שוב ראיתי אחרי כתבי בסמ"ג שכתב נמי הכי בפשיטות דעוף שוה לבהמה . ואחר זמן רב מצאתי שהשיג להב"י

בשו"ת מ"ל סימן ל"ז : (ס"ז) צומת הגידים בבהמה ג' א' עב וב' דקים נחתך העב לבדו מותרת שהרי נשארו ב' . משמע להדיא דאילו נחתכו העב וא' מהקטנים כולו לטריפה . ואף שפסק המחבר דברוב העב ורוב א' מהקטנים כשירה היינו לפי שלא הלכו בגידין אלו אחר הרוב . והכי מוכח להדיא ברשב"א בתה"א (דף מ"ב סוף ע"ב) עיי"ש . וכן מבואר להדיא ברמב"ם בפי' המשניות פ' המקשה . ודלא כהפר"ח שכת' דלהרמב"ם

הגה הגיד העב הוא אותו שמפרידין כשתולין הבהמה והוא מונח על השנים והם דבוקים בבשר ובעצם (מרדכי בשם ראבי"ה) :

ח י בעוף הם בעצם האמצעי כמו בבהמה והם י"ו ואם נפסק [ח] רובו של א' מהם טריפה (רמב"ן ור"ן):

ט יח סימן מקום שכלים צומת הגידים בעוף כסימנם בבהמה דקה :

הגה ומי שבקי לשער יוכל לשער בכל עוף לפי גדלו ולפי קטנו כל זמן שהם קשים הוי צומת הגידים ובמקום שמתרככים לא הוי צומת הגידים (פסקי מהרא"י סי' קמ"ח) ומי שאינו בקי לשער **ז** (ג) ישער (ז) ברוחב (ה) אצבע **ח** בעוף ממקום שמתחילין (שם בשם מהרי"ל) **ט** ולעולם אין צומת הגידין (ו) למעלה מחצי עצם האמצעי (רוקח סי' ת"ד) **י** ואנו אין בקיאין בבדיקת צומת הגידין של עוף משום דקשה לבדוק ובקל הוא נטרף ולכן בכל מקום (ח) דאיכא מכה במקום צומת הגידין **יא** אפילו אינו רק (ז) נפוח ונצרר הדם מאחר שהיה צריך בדיקה ואין אנו בקיאין בעוף הוא טריפה (מרדכי פרק בהמה המקשה וא"ו הארוך ואגודה והאחרונים) :

י נשבר העצם במקום צומת הגידים ונקשר ונתרפא יפה **יב** יט יש מתירין (ד) אם לא נשתנה מראית בשר שעל השבר כ ויש אוסרין עד שיבדוק צומת הגידין. [ט] (וכן עיקר ולדידן דאין אנו בקיאין **יג** בבדיקת העוף (ח) טריפה) (רא"ש ומהרא"י בהגהת ש"ד ומ"ש ד"מ ות"ח בשם ב"י אינו נכון כמ"ש בהגהת ד"מ) :

שפתי כהן

וכן הוא בהגהת מיימוני : **ז** ישער ברוחב אצבע. אגודל כן הוא במהרי"ל ע"ש : **ח** בעוף. אבל בבהמה שיעורו כדלעיל : **ט** ולעולם אין צומת הגידין כו'. ק"ק כיון דלעולם *) אין צומת הגידין למעלה מחצי עצם האמצעי א"כ מי שאינו בקי ישער לעולם בחצי עצם ולא ברוחב אצבע וכ"כ בסימני ת"ח כלל פ"ז דין י' בסתמא ושיעור ארכו של צומת הגידין הוא בעצם האמצעי מחציו ולמטה הוי צומת הגידין ומחציו ולמעלה לא הוי צומת הגידין עכ"ל (והוא דעת הרוקח סימן ת"ד והוא חולק אמהרי"ל דשיער ברוחב אצבע) ומשמע בסימני ת"ח שם דאפילו בבהמה אמרינן הכי וכ"כ בת"ח שם דנראה לו דע"ז יוכל כל אדם לסמוך בין בעוף בין בבהמה (וכן משמע ברוקח סימן ת"ד) וכ"כ הב"ח דעל שיעור זה יש לסמוך בין בעוף בין בבהמה ע"ש : **י** ואנו אין בקיאין בבדיקת צומת הגידין של עוף. כיון דהן הרבה ע"ז אבל בבהמה שגידים גדולים ואינם רק ג' יבדוק מי שבקי בבדיקה עכ"ל ד"מ ות"ח שם בשם או"ה וכ"כ הב"ח וכן כתבתי בס"ק י"ג בשם מהרש"ל דלא כהעט"ז שהשמיט תיבת עוף ועשה סעיף בפני עצמו וכתב סתמא דאין אנו בקיאין בבדיקה ואפילו אינו רק נפוח כו' ע"ש שנראה מדבריו דגם בבהמה אמרינן הכי וליתא: **יא** אפילו אינו רק נפוח כו'. וכתב מהרש"ל באו"ש ובספרו פרק המקשה ס"ס ט"ו אכן הכל לפי הנפוח וצריך המורה קודם שיטריף לחתוך הנפוח ויעיין בו שאם נר' מתוך הנפוח שיש בו רקבון וכימוח ויש לחוש שנפסק א' מהחוטין אז יש להטריף עכ"ל וכתב הב"ח אפשר דלא אמר הרב אלא בנפוח אבל בשינוי מראה בלחוד כמו בלו"א או ברוי"ן או גע"ל בכה"ג דאין שום לקותא ולא נפוח מכשירין לגמרי ואין צריך לחתוך ולראות אם יש רקבון וכימוח מ"מ טוב להחמיר ולעיין על ידי שיחתוך כו' עכ"ל וכיוצא בזה כ' העט"ז וז"ל ונ"ל דוקא נצרר הדם הרבה עד שכמעט אין הגידים ניכרים מפני הדם אבל צרורות דם מועט למה נטריף כשאין רואים שום ריעותא בגידים שאם נבא להטריף כל הבאות לפנינו נפוחות וצרורות הדם אפי' מעט הייתי צריכי' להטריף רובא דרובא וזה אין נ"ל אלא צריך שאלת וחקירת חכם ירא אפי' בזמנינו כ"ל עכ"ל דלא כספר מגדול דוד שהשיג עליו בזה בדבר שפתים אך למותר : **יב** יש מתירין. בלא בדיקה דכיון דנתרפא יפה מוכח דאין כאן ריעותא והאוסרים כתבו הטעם דכיון שאילו הובא העוף לפנינו היה צריך בדיקה וא"כ עכשיו נמי אין להתיר בלא בדיקה ולדידן כיון דאין אנו בקיאין בבדיקת העוף טריפה ול"ד לדלעיל סי' נ"ה סעי' י"ב דאם נתרפא שבר אל שבר יחדיו ידובקו דכשר דהתם הוא שלא במקום צומת הגידים והטריפות תלוי ביציאת העצם לאויר העולם והלכך כיון שנתרפא כשרה דאם איתא דיצא לאויר העולם שוב לא חזר להתרפאות משא"כ הכא דאיכא למיחש לפסיקת אחד מהגידים כן חילקו הפוסקים האחרונים: **יג** בבדיקת העוף כו'. משמע אבל בבהמה בקיאינן אפילו בנשבר כיון דאינן אלא ג' והם גדולים וכ"כ בד"מ וכן משמע בת"ח שם ע"ש ובסימנים ואע"ג דבאו"ה כלל כ' דין ג' (ומביאו הב"ח) כתב דדוקא כשאין ריעותא מבוררת לפנינו. כגון נפוח ונצרר דם אבל בריעותא דנשבר אף בבהמה א"א בקיאין מ"מ נראה לו להר"ב להקל בבהמה כיון דבלא"ה יש פוסקים מתירין אפילו בלא בדיקה וכ"כ מהרש"ל פרק המקשה סי' ע"ז דבבהמה בקיאינן אפילו בנשבר ונקשר (וע"ל ס"ק י') מיהו נראה דהיינו דוקא כשחזר ונקשר אבל אם עדיין שבור כיון דיש ריעותא גדולה כל כך וגם צריך בדיקה לרוב הפוסקים יש לאסור גם בבהמה וכ"כ מדברי מהרש"ל שם :

טורי זהב

כאן דהא נשתיירו ג' שלישים ושליש שנשתייר מן הגדול נחשב כמו ב' שלישים מן הקטיני דהא בכל השיטה נחשב האלימא האחד במקום קטיני השתים וא"כ הרי לך ג"כ ד' שלישים ויש כאן שיעור כמו בנפסק אלימא כולו ונשתיירו רוב מן התרי קטיני ויש לך כאן עוד מעלה שהרי עכ"פ יש מכל הג' חוטין שיור משא"כ בנפסק אלימא כולו ונשתיירו רוב ב' קטיני וע"כ כ' דכ"ש הוא בנפסק רוב כל אחד ונשתיירו ג' שלישים כמו שכתבנו אלא ע"כ כפי' הראשון דאנטרפין קאי וא"ל אמאי לא פסק כלישנא קמא דרוב אחד קאי ג"כ על הנטרפין וה"ק אם נפסק האלימא ורוב אחד מן הקטיני דטרפה ממילא אתיא כמו בר רב אשי זה אינו דודאי גם בזה כשר כיון שעכ"פ נשאר הרוב מתרי קטיני בצירוף דהיינו שליש מן האחד וא' שלם כיון שיש לך ד' שלישים ככ"ל דעת הרא"ש ועפ"ז ג"כ דברי הטור שכ' וא"א הרא"ש ז"ל כ' אפי' לא נשאר רוב של כל א' ואחד מהם כו' פי' שלא נשאר רק המיעוט מהם כשר שאינו אסור אא"כ נפסק כל הגדול ורובו של כ"א מהקטנים משמע אבל אם לא נפסק רק המיעו' מהגדול ורובן של הקטני' כשר שהרי נשתיירו ד' שלישים ומ"ש אא"כ אבל אם נפסק הגדול כו' ולא חשב קמילת' דנפסקו כל ג' רוב ונשתיירו ג' מיעוטי דזה הוא כ"ש כמו שזכרנו וכן ראיתי לרש"ל בפ' בהמה המקשה שכ' לדעת הרא"ש וטור להכשיר בנשתיירו ג' מיעוטים ובודאי נתכוין למה שזכרנו. אלא שראיתי עוד בדבריו שם שכ' שיש להסתפק ולומר אפי' בלא נפסק רוב כל א' אלא הרוב של העב ורוב א' מן קטיני ואחד מן קטיני שלם דילמא טרפה היא דנימא רובן של אלו הנפסקים ככולן ובדאפסיקו תרי וחד מינייהו העב ליכא מאן דמכשיר ע"כ יש להחמיר גם בזה ע"כ לשונו ולא ירד לאותה הוכחה שזכרנו דא"כ גם לישנא קמא נוקים אותו בנטרפין אלא ודאי בנפסק כל העב ורוב א' מקטיני וא' שלם כשרה כיון שנשארו ד' שלישים וכל מה שזכרנו לעיל שנחשב אלימא לשנים הוה ג"כ הדין כן אם נפסקו התרי קטיני ונשאר האלימא כי האלימא נחשב כפול ובזה מתורץ ג"כ מה שהקשה ב"י וז"ל דמדברי הרא"ש משמע שמפרש הא דאמר שמואל אפי' לא נשתייר אלא כחוט הסרבל היינו אפי' נפסקו כל צומת הגידין ונשתייר באחד מהם כחוט הסרבל דהיינו כל שהוא כשרה וקשיא לי היכי קאמר תלמודא דמשום דאמר שמואל מכדי תלתא הוי מסייע ליה לרבנאי דלמא שמואל בעי שישתייר מכל אחד וכדקאמר הא איכא תילתא דכל חד וחד ולאו היינו דרבנאי עכ"ל. ולי נראה להקשות עוד כיון דלהרא"ש קאי לישנא בתרא אנטרפין ממילא האלימא נפסק כולו היאך קאמר שמואל מכדי תלתא הוויין ונראה דהכל ניחא דרבנאי קאי ג"כ על הנטרפין שצריך להשתייר משניהם או מאלימא לחוד כחוט הסרבל והאי חוט הסרבל היינו עכ"פ שיעור שליש לא משהו כמו שרצה ב"י בזה וע"כ קאמר שפיר כיון דמתחלה ג' הוויין ונפסק א' כולו ורוב מהב' נשארו בו שני שלישים מהקטנים ודי בזה וזה הוי סיוע לרבנאי דאמר ג"כ שמן הנטרפין צריך להשתייר מכל אחד כחוט הסרבל שהוא שיעור שליש כמלא הכל ניחא בס"ד : (ז) ברוחב אצבע . כ' רש"ל שזהו נודק לפי פרש"י שפירש בשור הגדול ד' אצבעות (שהוא דעה השנייה דסעיף ה') אבל לפי מה דקי"ל י"ו אצבעות כדעת הרמב"ם (והוא דעה הראשונה בסעיף ה') לא יספיק אצבע ולכל הפחות בעוף ב' אצבעות עכ"ל ומ"ש רמ"א ולעולם אין צומת כו' פי' הן בעוף קטן מאד הן בבהמה גדולה דשם אין שייך שיעור : (ה) דאיכא מכה במקום צומת הגידין . ז"ל מסקנת רש"ל אכן הכל לפי הכיפוח וצריך המורה קודם שיטריף שיחתוך הכיפוח ויעיין בו שאם נראה מתוך הכיפוח שיש בו רקבון וכימוח יש לחוש שנפסק א' מן החוטין אז יש להטריף עכ"ל משמע דבלא רקבון אין איסור אפילו שנשתנה מראה הבשר מכמות שהיה :

באר הגולה

לקולא : יז שם בגמרא : יח הרשב"א : יט טור בשם רבי שמואל מאיברא בשם הרשב"א : כ שם בשם י"א ושלשה הסכים אביו הרא"ש :

נקודות הכסף

(סימן נ"ו בש"ך ס"ק ט') ק"ק כיון דלעולם כו'. י"ל דוודאי הצ"ה הם פתוחי' יותר מחצי עצם וכן משמע קצת מל' דלעולם אין צ"ה למעלה וא"כ אי הוי משערינן בחצי עצם יהיה בזה חומרא גדולה (ועיין זה תירץ אמו"ז למש"ל בסי' ל"ד) משום הכי נתנו שעור רוחב אצבע דהוא יותר קצת מחצי עצם וק"ל :

פרי חדש

שלמים קמ"ל רב דגרוע מרוב בנין שלם או מרוב מנין שלם וטריפה כל זה נוכל ליישב בהנחה דאי אפסיק רוב אליס ורוב קטין דכשר אף למר בר רב אשי אלא שמזה נמשך דבעינן רוב בנין שלם או רוב מנין שלם כולו אבל לא רובו וכדפרישית וזה לא מסתבר

יד אפרים

הארכובה סמוך לצ"ה וחי יותר מי"ב חודש : (ש"ע סעיף ט' בהגה"ה) **אפילו** אינו רק נפוח . עבה"ט ועי' תשובות ב"ח סי' קל"ג והועתק בלה"ק ועיין בשבו"י ח"ב ס"ס ס"ד שאין לסמוך על בדיקת צ"ה רק כמ"ש הפוסקים בנפוח ונצרר הדם יראה אם אין שם רקבון וריעותא בצ"ה אבל לא לסמוך על בדיקת צ"ה ממש ע"ש . ועי' במטה יוסף סוף דף ל"ח ע"ב בעוף שהיה הרגלי' שלו במקום צ"ה במקום קשירה ווירדי בלעז גרי"ן . והכשיר מו"ח דתלינן בשעת קשירה וכיון שלא היה נצרר הדם ולא היה נפוח כשר דהב"ח מביא בעה"ע דאפילו נשתנה בשר שתחת העור מכשירין כל שכן כשלא היה השינוי בעור והבשר לא ניכר בו שינוי שיש להכשיר : (שם סעיף י') **ולדידן** דאין אנו בקיאין בבדיקת העוף טריפה . עבה"ט ועי' בנ"ב סימן כ"א בכבד אווזא שנשבר עצם אמצעי למעלה מאצבע

גליון מהרש"א

למעלה מחצי עצם ניחוש מ"מ לפסוקת הגידין כ"מ בש"ך סק"ד כאן שם אות ל"ז : (סעיף ט' בהג"ה) **ומי שבקי** לשער.ועכשו ח"ו לומר שהוא בקי לבושי שרד בפתי' לדיני טריפות עצמות אות ל"ה : (שם) **ישער** ברוחב אצבע . בעוף הדק אבל בגס ב' אצבעות אחרונים ובס' ל"ש בפתיחה הנ"ל אות ל"ו דאם אין עוד צד להתיר יש להטריף עד חצי עצם : (שם) **למעל'** מחצי עצם האמצעי. אף אם הוא פחות מחצי אצבע:(ש"דסופסק"י)וליתא. ע' ש"ך סוף סימן : (סעיף יו"ד ש"ך סקי"ג) **משא"כ** הכא דאיכ' למיחש . ומ"מ מצרפים דעת היש מתירים בש"ך סי' נ"ג סק"ו. ועמ"ש בגליון סי' נ"ה ס"ב בהג"ה : (שם סקי"ג) **אבל** בבהמת בקיאין . וכן באינדיק אף בלא הפ"מ ואווזא בהפ"מ רק ע' פ"מ בשפתי' סי' נ"ה סק"א ובס' לבושי שרד בפתי' לדיני טריפות העצמות אות ל"ט כמה חלוקים בין בהמה ואינדיק לאווזא ולעוף הדק מאווזא ובנשמט ויצא לגמרי מחורו העלה אות מ"ב דל"מ בדיקה גם בבהמה : (שם)**אבל** בריעותא דנשבר אף בבהמה . ע' ש"ך סק"י :

יד אברהם

לפרמב"ם בנסדק רוב העב ורוב א' מהקטנים טריפה . וליתא ועש"ך ופר"ח שהחמירו בדין זה : (סעיף י) **נשבר** העצם במקום צה"ג ונקשר ונתרפא יפה יש מתירין אם לא נשתנה מראית הבשר שעל כו' . ולדידן טריפה . ודוקא עוף אבל בבהמה אנו בקיאין אפילו נשבר ונקשר ודוקא כשנקשר

חידושי רע"ק

(סימן נ"ו ש"ך סק"ט) **בין** בבהמה. ע"ש ע' תשובת הב"ח החדשות סי' י"ז בשו"ת הט"ז שם דס"ל ג"כ כהש"ך דלעולם משערי' עד חצי העצם : (סעיף ט' בהג"ה) **נפוח** ונצרר הדם היינו או נצרר :

ביאור הגר"א

דאי איפסיק אליטי וחד מן קטיני לגמרי טריפה אבל אם נשתייר משהו מהן כשירה כיון דלא נפסק רובו של כל אחד : [ח] רובו של כו'. כמו בבהמה דרובו של כל הג' ככולם וה"ה כאן . רמב"ם : [ט] וכן עיקר . דכל ספיקא לחומרא כמש"ל ס"ס נ"ה וכן פסקו כל הפוסקים

פתחי תשובה

(ג) **ישער** ברוחב אצבע · עש"ך שהעלה לשער תמיד בחצי עצם בין להקל ובין להחמיר ועיין פמ"ג במשבצות שכתב דלדעת הלורך בע"ש והפ"מ יש להקל ולשער באצבע ועיין בתשובות ב"ח החדשות סימן י"ז בתשובה מהט"ז שדעתו גם כן כהש"ך שאין לשער רק בחצי עצם וצווח ככרוכיא על מה שאין נוהגין כן ועי' בספר לבושי שרד בפתיחה אות ל"ו שהאריך בזה ומסיק שאין לזוז מדברי הט"ז וש"ך זולת היכא דיש אוזה לד יותר עוד ע"ש ועיין בתשובת נו"ב חיו"ד סימן כ"א : (ד) **אם** לא נשתנה · עי' בתשובת נו"ב חיו"ד סימן כ"א לענין אם אינו ידוע אי נשתנה או לא כגון שכבר נתבשל ואין אנו יכולים לבדוק מה דינו לפי דעה זו עיין שם שלא העלה בזה דבר ברור :

באר היטב

טריפה בנפסק רוב א' מהם ורואי להחמיר באיסור דאורייתא ועיין בט"ז שמאריך בלשון הרא"ש וליכא נפקותא לדינא : (ה) **אצבע** · אגודל ושיעורו נתבאר לעיל סימן כ"ד וכתב רש"ל דלדידן צריך בעוף עכ"פ רוחב ב' אצבעות : (ו) **למעלה** · כתב הש"ך ושאר פוסקים דע"ז יוכל כל אדם לסמוך ושיעור זה בין בעוף קטן ובין בבהמה גדולה · ואם נשבר העצם מחצי עצם האמצעי ולמעלה אין לחוש לפסיקת הגידין ואם עור ובשר חופין את רובו כשירה · ואם חזר ונקשר אף על פי שאין השברים יחדיו ידובקו יש להקל בעצם זה (פר"ח) ועיין לעיל סימן נ"ה מ"ש בקיצור דינים : (ז) **נפוח** · וכתב הש"ך בשם מהרש"ל אבל מ"מ הכל לפי הנפוח וצריך המורה קודם שיטריף לחתוך הנפוח ויעיין בו (שאם נראה מתוך הנפוח שיש בו רקבון וכמ"ח ויש לחוש שנפסק א' מחוטין אז יש לאסור ולהטריף) גם הב"ח כתב דלא אמר הרב רמ"א אלא נפוח אבל בשינוי מראה לחוד כגון גרי"ן גע"ל בלו"א בל"א דבכה"ג אין שום לקותא ולא נפוח מכשירין לגמרי (מ"מ טוב להחמיר ולעיין ע"י שיחתוך הנפוח) · וכ"כ הט"ז דוקא נצרר הדם הרבה עד שכמעט אין הגידין ניכרים מפני הדם אבל צרורות דם מועט למה נטריף כשאין רואים שום ריעותא בגידין ומ"מ צריך לזה שאלת וחקירת חכם ירא אפילו בזמנינו עכ"ל : (ח) **טריפה** · כתב הש"ך ול"ד לדלעיל סימן נ"ה סי"ב דאם נתרפא שא"ש וכו' דכשר דהתם הוא שלא במקום צ"ה והטריפות תלוי ביציאת העצם הלכך כיון

טורי זהב

נז (א) דרוסה. פי' מי שיש לו ארס מכה בצפורניו ומטיל ארס ושורף בו: **(ב) אפילו בשור הגדול**. פי' שהוא גדול מן האחרי דסתמא הכי במתניתין ואחרי בגסה משמע אפי' בגסה ממנו: **(ג) הזאב אין לו דריסה בבהמה גסה**. זה דעת רי"ף ורמב"ם והרא"ש ורשב"א ור"ן וטור ולא כבעלי התוס' דמחמירין בזאב אפילו בגסה ומו"ח ז"ל חש להחמיר כבעלי התוספות ורש"ל סי' ע' פסק לקולא כפסק הש"ע רק שהחמי' בזאב שיש לו דריסה בעגלי' קטנים וכמ"ש ב"י בשם ר' ירוחם וכתב סמך לסברא זאת דגבי דריסת הכן שאין לו דריסה בעוף הגס כאווזין ותרנגולין ואפ"ה אמרינן שיש לו דריסה בקטנים אפי' הן ממינים הגדולים עכ"ל והסומך על רבים המקילים ראשונים ואחרונים כמסקנת הב"י וש"ע לא הפסיד דזאב אין לו דריסה כלל בגסה: **(ד) דינו כקוץ שניקב לחלל**. נתבאר דינו סי' נ"א: **(ה) אפילו היא גסה כזאב**. זה דעת הרשב"א בטור וטעמו דלהכי נקט מתניתין דרוסת זאב למעוטי שאר חיה טמאה דכוותיה דזאב אבל למעלה ממנו הוה דינו כזאב וכן לענין ארי ולא הוי כהרא"ש שאומר שדוב ונמר אין להם דריסה כלל: **(ו) ויש מחמירין עוד כו'**. זה דעת הא"ז שמביא ב"י בשם ת"ה פי' שמחמירין טפי מהרשב"א שזכרנו לענין שאר חיות טמאות חוץ מזאב ואחרי וס"ל לאלו מחמירין דאותן שאר חיות טמאות חמירי טפי מזאב דלדידהו יש דריסה אפי' בגסה אבל בזאב עצמו מודים דאין לו דריסה בגסה כמ"ש ב"י בהדיא כן בשמו וא"כ מ"ש כאן מזאב ולמעלה פי' מה שהוא ככלל בלשון התלמוד שאמר מזאב ולמעלה דהיינו שאר חיות טמאות וכיון שיש פלוגתא בזה מותר למוכרו לעובד כוכבים

נז דין בהמה דרוסה מחיה הדורסת:

ובו כ"א סעיפים:

א (א) א **דרוסה** (פירוש הדריסה היא הכאה שהכה החיה או העוף בצפרניו) טריפה. ולא כל חיה ועוף שוים בדריסתן אלא מעלות מעלות יש. ב כיצד הארי יש לו דריסה (ב) [א] אפי' בשור הגדול ובגסה שבחיות. (ג) (א) (א) הזאב אין לו דריסה א (ב) בבהמה גסה [ב] ג ואפי' בקטנה שבהן ב כגון ג (ב) בעגלים אבל יש לו דריסה בדקה [ג] ואפילו בגדולה שבדקות כגון בכבשים גדולים. ד חתול ונמיה [ד] ה ושועל אין להם דריסה בכבשים גדולים אבל יש להם דריסה בגדיים וטלאים [ה] וכל שכן בכל (ג) העופות. ו חולדה אין לה דריסה בבהמה כלל ואפי' בגדיים וטלאים אבל יש לה דריסה בכל העופות [ו] ז אפי' בגסה שבהם. ח כלב אין לו דריסה כלל אפילו בעופות. ואם ניקב עד החלל (ד) ד דינו כקוץ שניקב (°) לחלל. [ז] ט שאר חיות טמאות כל שאינה גסה מהזאב אין לה דריסה בגדולה שבדקה בכבשים ועזים (ה) [ח] אפילו היא גסה כזאב [ט] אבל יש לה דריסה בגדיים וטלאים [י] וכל שכן בעופות [יא] ואם היתה גסה מהזאב דינה כזאב ויש לה דריסה בדקה [יב] אבל לא בגסה ואפילו היא גדולה כארי. [יג] היתה גסה יותר מארי הרי היא כארי ויש לה דריסה בכל:

הגה (ו) [יד] ויש מחמירין עוד ה דכל שהיא ו מזאב (ג) ולמעלה יש לה דריסה אפי' בבהמה גסה ז ויש לחוש לחומרא *) (ת"ה סימן קע"ח בשם א"ז):

שפתי כהן

נז א בבהמה גסה. הב"ח כתב כיון דרש"י וסה"ת וסמ"ק וסמ"ג והגהמיי"י וחכמי הצרפתים אוסרים בבהמה גסה אין לנו להקל בזה עכ"ל וכ"כ דעת ראב"ן סי' רכ"ב וכ"כ האו"ה ריש כלל נ"ז הלכך נראה דהיכא דאפשר למכרו לעובד כוכבים בלא הפסד (ודאי דמותר למכרו לעובד כוכבים וכמ"ש הב"ח) יש למכרו לעובד כוכבים ואסור לשחטו ועיין בס"ק נ"א: **ב כגון בעגלים**. ומהרש"ל פא"ט סי' ע' ובב"ח אוסרים בעגלים ויש להחמיר במקום שאין הפסד מרובה כיון דבלא"ה יש פוסקים אסרי בזאב אף בגסה אבל ודאי מותר למכרו כיון דהרבה פוסקים מתירין בעגלים וכמ"ש התרומת הדשן והרב בהג"ה והאחרונים בס"ס זה ודלא כהב"ח דאוסר למכרו לעובד כוכבים ונראה דהיכא דליכא הפסד מרובה במכירתו לעובד כוכבים אע"פ שצריך לזלזל קצת בדמי המכירה חייב למכרו לעובד כוכבים כמ"ש התרומת הדשן סי' ר"ד והרב בהג"ה לקמן סי' קכ"ו סעיף ב' לענין יין נסך: **ג בעגלים**. יש פוסקים כתבו עגלים הרכים וע"ל סי' ל"ה ס"ק מ"ו וסי' ל"ט ס"ק ל"ח: **ד דינו בקוץ כו'**. שנתבאר בסי' נ"א: **ה דכל שהיא מזאב כו'**. אבל זאב עצמו אינו דורס בגסה כ"כ בד"מ וכ"כ מבואר מדלא סדר הג"ה זו לעיל אזאב ואע"ג דבל' הש"ס והרמב"ם מן הזאב ולמעלה הזאב נמי בכלל מ"מ הר"ב כתב כלשון הא"ז שהביא בת"ה כל שהוא מזאב ולמעלה מבואר דאין הזאב בכלל וכל זה פשוט וכן משמע להדיא בעט"ז דלא כהב"ח שהפך הדברים ע"ש: **ו מזאב ולמעלה**. מבואר בת"ה שם בשם הא"ז דדובים ונמרים הם למעלה מזאב וכ"כ באו"ה ריש כלל נ"ז וכן הוא בחידושי הרשב"א דף כ"ב ריש ע"ב וז"ל ומיהו בשלמעלה מן הזאב כגון הדוב והנמר משמע דלית להו דריסה בשור ובשאר בהמה גסה עכ"ל (והיינו לפי סברתו דס"ל כל שלמעלה מן הזאב דינו כזאב אבל הא"ז וסייעתו ס"ל דדינו כארי) ולא עמדתי על סוף דעת רבינו ירוחם נע"ו סוף אות י"ז שכתב וז"ל דוב ונמר כתבו המפרשים (הוא דעת הרא"ש) דאין להם דריסה כלל ונראה מדברי הרשב"א שיש להם דין חתול ונמייה וכן עיקר עכ"ל דהרי הרשב"א כ' בת"ה (והביאו הטור וב"י) דמה שלמעלה מהזאב דינו כזאב ובחדושיו כתב דדוב ונמר למעלה מן הזאב הם מיהו באשיר"י כתב דנמר למטה מן הזאב הוא ומשמע מדבריו שם דמודה דדוב למעלה מן הזאב הוא וכ"כ ראב"ן סי' רכ"ב דדוב דינו כארי והלכך יש להחמיר בדוב ונמר כהא"ז דדרסי בבהמה גסה מיהו למכרו לעובד כוכבים פשיטא דשרי כדלקמן בס"ס זה אבל בדקה אסור למכרו לעובד כוכבים דלא גרע מזאב וכ"כ דעת מהרש"ל פא"ט סימן ע' דלא כנראה מהעט"ז ס"ס זה: **ז ויש לחוש לחומרא**. כתב בס' ל"ח דף קס"ה ע"ב דמ"ש הרב ויש לחוש לחומרא ר"ל דלפעמים יש יותר חומרא אי חשבינן ליה כנקיבת קוץ כמ"ש הרשב"א בדריסת הכן עד שתינקב לחללו (דמאן דפוסל משום נקיבת קוץ אין בדיקה לנקב משהו דקוץ אבל למאן דפוסל משום דריסה אם ניקב לחלל והאדים מבפנים טריפה ואם לאו כשרה) ומיהו לדידן לא כ"מ מידי דאין אנו סומכין על הבדיקה כלל (ר"ל אפילו בדרוסה וכדלקמן סעיף י"ח) עכ"ל וקשה דע"כ מאן דפסיל משום דרוסה ס"ל דבדריסת הכן ליכא משום נקיבת קוץ דאל"כ נהי דמשום דריסה ליכא כשלא האדים מ"מ משום נקיבת קוץ איכא אלא ודאי ס"ל דצפורן כן אינו דק וחד כמו קוץ או מחט כמ"ש הב"ח ודינו כקנה דיש לו בדיקה וכדלעיל סי' נ"א ס"ב אבל דריסת דוב ונמר וכה"ג נחזי אנן אי לפרנס חד דינו כקוץ ולית ליה בדיקה לכ"ע ואי אין לפרנס חד הא לא דמיא אלא לקנה. ודו"ק עוד דכיון דלדידן אין נפקותא בזה היאך אפשר שכוון הרב לזה אבל אם באנו לדייק לשון זה נ"ל דה"פ כיון דיש מחמירים יש לחוש לחומרא שלא לאכלו אבל למכרו לעובד כוכבים מותר א"כ ה"ק יש לחוש לחומרא אבל לא לקולא כגון לענין כסוי הדם דקי"ל לעיל סי' כ"ח

באר הגולה

א משנה חולין ד' מ"ב: ב כר' יהודה שם במשנ' דלא בא אלא לפרש דברי חכמים כר' בנימין בר יפת וכו' וכתירוצא בתרא שם דף נ"ג בשם ר"י ותוס' בשם ר"י וכ"כ הרמב"ם בפ"ה מה"ש והרא"ש והרשב"א והר"ן וכ"כ הטור: ג טור וכ"כ הרשב"א והר"ן: ד מימרא דרב עמרם וכו' שם וכגי' הרי"ף והרמב"ם ובה"ג ורש"י: ה כלישנ' בתרא דרב כהנא אמר רב חסדא ולחומרא כהרי"ף וכמו שכתב הרא"ש שם דף נ"ג: ו שם בעיא ונפשטא: ז ל' הרשב"א: ח מימרא דרב יוסף שם (שנתבאר בסי' נ"א): ט טור בשם הרשב"א ושכנרא' מדברי הרמב"ם שם וכ"כ הר"ן וכן

פרי חדש

כלל דפשיטא למר בר רב אשי ברוב אלימא כשר משום דרובו ככולו וכ"ש לחומרא כשנפסקו רוב כל אחד ואחד וא"ל דפשיט' שהיא טריפה דס"ל כאלו כולהו פלתא פסוקין לגמרי משום

מטה יהונתן

(סימן נ"ז בש"ע סעיף א') כגון בעגלים כו'. ש"ך בסק"ב

דגול מרבבה

(סימן נ"ז בהגה"ה סעיף א') *) ויש לחוש לחומרא. דוקא לחומרא אבל לא לקולא ונ"מ לעניני' קדירות המבואר בסי' ק"ה דפולין לומר איסור לתוך איסור וכו' ודו"ק ועי' ש"ך ס"ק ז' שנדחק:

יד אפרים

ונקשר ואינו שאשי"י כי עוקץ אד יונא וזה נמצא אחר אכילה אף שאינו ידוע אם נשתנה מראית הבשר אם לא יש להתיר משום ס"ס שמא אין שם נ"ה ואת"ל יש שם שמא לא נפסקו דא"ל שזה ספק הרגיל שיהיה נפסק הגיד כיון דנטרפא ונקשר אם שיש לו עוקץ שפיר נקרא נשבר וכמבואר בט"ז סי' ס"ה ס"ק י"א ע"ש: ועיין בחו"י סי' קמ"ד בהמה נפוחה כו' והועתק בלה"ק. וע"ש בחו"י שלענין נאמנות העובד כוכבים י"ל דהכ"ג דאיתרע חזקת כשרות נאמן. וגם הט"ז סימן קכ"ב מיידה לרש"ל ועי' סי' ש"ג גבי בכור וגם כי בעת אמירתו בשלו דיבר ואומדן דעת הוא שאמת אומר מ"מ לענין הכלים יש להגעיל רק שאין לחוש לתערובות וספיקות אחרות במקום ספ"מ ולא דמיא להא דהיגרונא נקטיה בכאן הראה נפוח במקום שעושה טריפה ואתיליד ריעותא מחיים אסור כמ"ש בש"ך סימן נ' רק דבהספ"מ מיקל ועי' בשו"ת בית יהודה סימן יו"ד עור שנמלא עם כמה תרנגולים ונמצא שבור במקום נ"ה:

(סימן נ"ז בש"ע סעיף א') כגון בעגלים. עיין בה"ע ועי' שו"ת ב"ח החדשות סי'

חדושי בית מאיר

(סימן נ"ז בש"ך ס"ק ו') וכ"כ ראב"ן דדוב דינו כארי. כ"ב לשון זה סותר מ"ש בסק"ה וכן נראה דעת הראב"ן ונ"ע בגוף הספר:

גליון מהרש"א

(סי' נ"ז סעיף א') דרוסה. ספק דרוסה שנתערבה. בר"מ כאן סס"י וש"ך סימן ק"י דיני ס"ס סס"י י"ט וט"ז סס"י סק"ה. ע' ט"ז סוף סע"ט אי מזיק טיפת הדריסה גם להולד אם לא: (שם) חתול. קאמצע: (שם) חולדה.

יד אברהם

אבל אם עדיין שבור יש לאסור גם בבהמה. ש"ך. ויש לדקדק דאם עדיין שבור בלא חשש נה"ג טריפה משום שבירת עצם אם אין עור ובשר חופין רובו. ולדידן שאין אנו

ביאור הגר"א

הפוסקים כל תיקו דטריפה לחומרא וכן כל פלוגתא דאמוראי וכמ"ש שם אר"פ הלכך בעינן רוב כו' וכן שם מ"ו א' אר"פ הלכך בעינן כו' (לכאורה אין ראיה מזה דהא גם במידי דרבנן מצינו כה"ג בשבת כ' א' אר"פ הלכך בעינן כו'. וע"כ הטעם כמ"ש הר"ן בפרק ע"פ על הא דאמרינן שם ק"ח א' השתא דאיתמר כו' ועמ"ש רבינו בא"ח סי' תקל"ח ס"ק ג'): **נז** [א] אפי' בשור כו'. דגסה סתמא קתני וכמו זאב בדקה אפילו בגסה שבהם כמ"ש למטה וכן נץ אפילו בדרבה מיניה: [ב] ואפילו בקטנה כו'. ממ"ש הארי בגסה והזאב בדקה מכלל דבגסה כלל לא: [ג] ואפילו בגדולה כו'. דהא סתמא קתני ועוד דאמרינן שם למעוטי חתול ודוקא באימרי רברבי כמ"ש שם ועתוס' שם ד"ה אילימא: [ד] ושועל. דלא עדיף מחתול כמ"ש שם ההיא חתול הוה ועוד דלמטה מן הזאב ולמעלה למעוטי חתול וה"ה להנך: [ה] וכ"ש כו'. שם בעא מיניה כו' אף לחולדה כו': [ו] אפי' בגסה שבהם. דהא סתמא בעופות קתני. ת"ה: [ז] שאר כו' כל כו'. כמש"ש בבהמה מן הזאב כו' למעוטי חתול וה"ה כל שלמטה ממנו: [ח] אפילו היא כו'. דלהכי נקט במתני' זאב. רשב"א: [ט] אבל יש כו'. כמו חתול כנ"ל: [י] וכ"ש כו'. כנ"ל: [יא] ואם היתה כו'. כמ"ש שם מן הזאב ולמעלה: [יב] אבל לא כו' ואפי'. דמתני' תני ארי כנ"ל: [יג] היתה גסה כו'. כמו בזאב וכמ"ש בגמ' א"ר בבהמה מן הזאב כו' למעוטי מאי כו' ול"ק דקמ"ל דלמעלה מן הזאב דינו כזאב אלא דזה אצ"ל דפשוט הוא דכל שלמעלה ממנו כמוהו: [יד] ויש מחמירין כו'. כ"כ א"ז ומפרש א"ר בבהמה מן הזאב כו' כל שלמעלה מן הזאב דריס בכל וכן כל שלמעלה מן הנץ בכל העופות וז"ש סתמא מן כו' ופריך למעוטי מאי ר"ל מאי קמ"ל דא"א לומר דקמ"ל דדרסי בכל מתני' היא דלא ממעט אלא זאב בגסה אבל לא שלמעלה ממנו וכי תימא כו' ר"ל דה"ק

באר היטב

שנתרפא כשרה משא"כ הכא דאיכא למיחש לפסיקת א' מהגידין וכ"ז בעוף אבל בבהמה מהני בדיקה ודוקא כשחזר ונקשר אבל אם עדיין שבור כיון דאיכא ריעותא גדולה יש לאסור גם בבהמה:

נז (א) הזאב. כתב הש"ך כיון דהרבה פוסקים אוסרים בזאב אפילו בבהמה גסה לפ"ז היכא דאפשר למוכרו לעובד כוכבים בלא הפסד יש למוכרו ואסור לשחטו: (ב) בעגלים. כ' הש"ך דיש פוסקים כתבו בעגלים הרכים וע"ל סי' ל"ה וסי' ל"ט ויש להחמיר במקום שאין הפסד מרובה למכרו לעובד כוכבים אע"פ שצריך לזלזל קצת בדמי המכירה חייב למכרו הואיל ובלא"ה יש פוסקים אסרו בזאב אפילו בגסה כנ"ל (כ' בה"י ועכשיו נוהגין לאסור דרוסת הזאב אפילו בגסה כדעת התוס' וכ"ד ב"ח. וש"ך ופר"ח כתבו היכא דאפשר למכרו לעובד כוכבים בלא הפ"מ יש למוכרו ואסור לשוחטו וע"ז מיקל כש"ע): (ג) ולמעלה.

פתחי תשובה

נז (א) הזאב אין לו דריסה. עט"ז וש"ך ועי' בתשובות ב"ח החדשות סימן י"ח וי"ט מ"ש בזה: (ב) בבהמה גסה. עבה"ט סק"א ועיין בתשובת גבעת שאול סי' ז' שכתב דאפילו אם באנו לחוש לדברי האוסרים זאב בגסה היינו דווקא בודאי דרוסה אבל לא בספק ע"ש: (ג) העופות חולדה. [עיין בתשו' חתם סופר סימן נ"ח שכתב דחולדה שהוזכרה בדריסה אינה מין שרץ אלא מין חיה כבמשנה ה' פ"ח דכלאים ע"ש וע' מה שכתבתי לקמן

בקיאין בכל ענין טריפה. כמ"ש סימן נ"ה ס"ה בהג"ה. ונ"ל דאיירי כאן שאין ריעותא בעור ובשר מבחוץ שהרי קאי על מ"ש המחבר אם לא נשתנה מראית הבשר שעל השבר. ובזה כשירה אפילו לדידן בהספ"מ כמ"ש הג"ה שם ואלו משום חשש נה"ג אפי' בהספ"מ טריפה. וכה"ג תירץ הש"ך בסימן נ"ה והאחרונים שם ס"ק י"ז ע"ש. ובאמת אתי נמי שפיר מ"ש האחרונים כאן דהש"ך ר"ל כל שנקשר אפי' אין שבר אל שבר יחדיו ידובקו כשר בבהמה. וקשה הא בלא"ה טריפה משום שבירת עצם. ולפמ"ש א"ש דאם עור ובשר מבחוץ שלם לא בעינן שבר אל שבר יחדיו ידובקו אלא אפילו שוכבים זה על זה כשר אף בלא הספ"מ לדעת האחרונים שם בסימן נ"ה ס"ק ע"ו. ובשו"ת א"ל סי' כ"ח. וכתבו האחרונים דאף אם יש ריעותא בעור ובשר ולא נקשר יפה אין גוערין למאן דמיקל בהספ"מ וצורך גדול: ודע דבצורך גדול הסכים מהרי"ו אף במקום נה"ג כהיש מתירין.

צבי לצדיק

(סימן נ"ז סעיף א' בש"ך ס"ק ז') ויש לחוש כו' נהי דמשום דריסה. ולא הבנתי קושי' זו דכמין הדורס אי הוי נקיב בצפורנה עד לפנים ממילא דריס והי"ל להאדים בפנים משא"כ במין שאינו דורס. ושפיר פירש

ב [טו] י כל העופות אין להם דריסה בבהמה אפילו בגדיים וטלאים **ח** חוץ (ד) יא מהנץ שיש לו דריסה בגדיים וטלאים **ט** והוא שיקוב **(ז)** בצפרנו **י** לבית (ה) החלל **יא** [טז] שאז מטיל ארס :

ג יב יב הנץ יש לו דריסה יג אפילו בעוף (ו) גדול ממנו [יז] ובלבד שיהא מן הדק [יח] כתורים ובני יונה יד אבל לא בתרנגולת ושלמעלה ממנה **יג** (ודוקא בגדולים אבל בקטנים יש להם דריסה) (רשב"א וטור) **(ח)** **יד** טו ושאר עופות הדורסים יש להם דריסה בעוף (ז) שכמותם אבל לא בעוף שהוא גדול מהם **טו** [יט] (חוץ מן (ח) הגס [כ] שקורין **טז** פלקו"ן שיש לו דריסה בכל העופות) (טור וע"פ) :

ד טז כל אלו שאמרנו שיש להם דריסה בין אם באים להציל הנדרם ממנו **יז** בין אם אין באים להצילו :

ה [כא] יז יש אומרים **(ט)** שעכשיו נוהגין היתר בחתולים הנכנסין בלול של תרנגולים ואע"פ שהיה ראוי לחוש בדבר יח סומכין על שחתולי' שלנו הם בני תרבות **יח** וכל שלא (ט) הכהו אין חוששין :

כ"ח סעי' י"ז השוחט את הטרפה פטור מכסוי וכגון לענין מתנות דקי"ל לקמן סי' ס"א השוחט את הטרפה פטור ממתנות ואע"ג דאפי' בספק טרפה פטור ממתנות דמצי אמר לכהן זיל אייתי ראיה דלאו טרפה היא ואתאכלך וכמ"ש שם בס"ק ג' מ"מ כ"ע דאי תפס כהן אין מוציאין מידו וע"ש וזה ברור : **ח** חוץ מהנץ. וכ"ש הגס דיש לו דריסה יותר מהנץ כדמוכח בש"ס וכל הפוסקים והוא פשוט ודלא כדרישה ופרישה : **ט** והוא שיקוב כו'. מ"ש הב"ח ע"ז והתמיה לי טובא כו' והניח בצ"ע לק"מ מג' טעמים *) גם מ"ש דיש לנו דריסה בגדיים וטלאים אפילו באין מצילין כמו חתול לא נהירא וכבר בארתי כל זה בספרי וכאן אין מקום להאריך: **י** לבית החלל כו'. ויש פוסקים מטריפין משום שמא ניקב אחד מהאיברים הפנימים דלא גרע מקוץ שניקב לחלל וקצרתי כאן כיון דאנן לא בקיאינן בבדיקת דרוסה א"כ יש להטריף בכל ענין : **יא** שאז מטיל ארס. והארס שורף ונוקב המעיים ושאר מקומות הנפסלים בנקיבת משהו עכ"ל עט"ז ולחנם כ"כ דהא קי"ל בסעיף ע"ז דאפילו באותן איברים שאין נקב משהו פוסל בהן דרוסה פוסל במשהו והיינו מטעם שכתבו הפוסקים דארס שורף בכולו : **יב** הנץ יש לו דריסה. אפי' לא הגיע לחלל אבל הגיע לחלל כבר נתבאר דיש לו דריסה אפילו בגדיים וטלאים וכ"ש בכל העופות וכן בכל הסימן מיירי אפילו לא הגיע לחלל ופשוט הוא : **יג** ודוקא בגדולים אבל בקטנים יש להן דריסה. כצ"ל : **יד** ושאר עופות כו'. דעת המחבר דאפילו באותן שלמטה מהנץ יש להם דריסה בעוף שכמותן דלא כמ"ש העט"ז דאותן שלמטה מהנץ אין להן דריסה כלל וכן אותן שלמעלה מהנץ אין להם דריסה אלא בעוף שכמותן וזו היא דעת הרשב"א שהביא ב"י וכתב ב"י דאותן שלמעלה מהנץ דוקא בעוף הדק יש להן דריסה כנץ והטור סתם הדברי' כהרשב"א עכ"ל (והב"ח השיג על הב"י בזה שלא כדין ע"ש) ואם כן המחבר שסתם הדברים נמי ס"ל דהיינו בעוף הדק דוקא דלא עדיף מנץ (*) מיהו אותן שלמעלה מהנץ דינן כנץ ממש דדרסי אפי' בעוף הגדול מהם וכן כתב הרשב"א בחידושיו דיש להחמיר כסברא זו וכן דעת הר"ן מיהו היינו דוקא במין עוף הדק דומיא דנץ כמו שכתב הר"ן וכן פסק מהרש"ל ומה שפסק הב"ח בזה לא נהירא לן : **טו** חוץ מן הגס. וכ"ש אותן שלמעלה ממנו וזה פשוט בפוסקים ומבואר בחידושי הרשב"א ובד' הרא"ה בב"ה דף מ"ג ע"ב דנשר דינו כגס : **טז** פלקו"ן. או אסטו"ר כ"כ הפוסקים: **יז** בין אם אין באים כו'. דבכה"ג מסתבר יותר להתיר דאינו דורס בכעס כל כך וכן באותן שאין להם דריסה אין חילוק בין אין מצילין או לא רוב הפוסקים : **יח** וכל שלא הכהו אין חוששין. ומשמע אבל הכהו ודאי חוששין ומיירי כשהוא שותק והם מקרקרים ולכן אפילו לא הכהו היו אסורים התרנגולים אם לא היו בני תרבות אבל ל' הרשב"א שמביא הטור משמע דוקא ברדף והכהו חוששין כיון דההכאה היא מחמת כעסו ומיירי בשניהם שותקים הלכך בהכאה גרידא אין חוששין ואעפ"כ ראוי לחוש להם שלא לאכלן וה"ה בנכנס ביניהם והוא שותק והן מקרקרי' ראוי לחוש להם שלא לאכלן אבל מותר בהכי תרתי למכרן לעובד כוכבים כיון דמדינא שרי אבל בהוא והם שותקים ולא ראינו שהכה אותם א"צ לחוש כלל ואע"ג דבדוב שקפץ על השור כתב בת"ה דהיכא דחזינן דהכה אסור אפילו בשניהם שותקים התם שאני דאינו בן תרבות עם בהמות אלא עם אדם אבל חתול בן תרבות הוא עם העופות ובזה התיישב דלא סתרי אהדדי מ"ש כאן בש"ע עם מ"ש בסעיף י"ח כו' ע"כ דברי הב"ח ואין דבריו מוכרחים גם בלא"ה ל"ק מידי בש"ע שהרי כאן כתב וכל שלא הכהו אין חוששין משמע אבל בהכאה גרידא חוששין כמו בסעיף י"ח והלכך אין להקל בהכאה גרידא ומ"מ צ"ע לדינא למכרו לעובד כוכבים דכיון דבסה"ת ושאר פוסקים ובאו"ה מתירין בחתול באין מצילים אע"ג דלא קי"ל כוותייהו *) מ"מ אפשר דסמכינן עלייהו למכרן לעובד כוכבים מטעם ס"ס כדלקמן

ס"ס

(*) אבל נ"ל דמיהו כו' כצ"ל.

כוכבים כמ"ש רמ"א סימן זה בסופו : **(ז)** בצפרנו לבית החלל. בזה חמיר מכלב דאין לו דריסה כלל אבל בנץ יש לו דריסה אלא שאינו שורף אלא דוקא כשהוא מטיל ארס בפנים וכתב ב"י בשם חדושי רשב"א ונ"מ דאילו בקוץ אע"ג דניקב לחלל אית ליה בדיקה אבל בנקיבת נץ כיון שניקב לחלל והאדים הבשר אין לו בדיקה ומיהו למ"ד דקוץ נמי לית ליה בדיקה אפשר לחלק בהפך דאילו בקוץ לית ליה בדיקה כלל דנקב כל שהוא אינו ניכר אבל בנץ בודקין אותו אם ניקב לחללו והאדים הבשר מבפנים טרפה ואם לאו כשרה עכ"ל וכתב מו"ח ז"ל וצריך לפרש לפ"ז דס"ל דצפורן נץ אינו דק וחד כמו קוץ או מחט דאל"כ אמאי כשרה בלא האדים הבשר מבפנים תיפוק ליה דטרפה משום קוץ שניקב לחללו דאינו ניכר בנקב כל שהוא עכ"ל ולענ"ד דא"כ לא היה הרשב"א צריך לעשות שום נפקא מינה כיון דאין לצפורן נץ דמיון לקוץ אלא נ"ל דה"ק הרשב"א דכל שלא האדים הרי הוכחה לפנינו שלא נגע באברים דאי נגע ודאי היה אודם באותו מקום דכל שהוא נוגע הוא מטיל ארס ומאדים וא"כ אין לנו חשש שמא עשה נקב בקוץ נמצא שבכל מקום שייך דרוסה בנץ שם הוא קיל לענין חשש נקב טפי מקוץ לפי מ"ד דקוץ אין לו בדיקה לנקב : **(ח)** ושאר עופות הדורסין. פי' אפילו למטה מהנץ כהרשב"א בב"י ולא כהרא"ש דכתב הטור בשמו דלמטה מנץ אין לו דריסה כלל וכ"כ רמ"א כהרשב"א: **(ט)** שעכשיו נוהגים כו'. זה מיירי בהוא שותק והם צווחים דאל"כ הא אפילו באותן שיש להם דריסה אין חשש כמ"ש בסעיף ט' וסיפא דסעיף זה דהיינו מ"מ וכל שלא הכהו אין חוששין דמשמע אם הכהו חוששין מיירי אפי' בשניהם שותקין דהרי כתב בסעיף י"א דהיכא דקא חזינן דקפץ עלייהו כדרך הדורסין אסור אפילו בשניהם שותקים אפי' בבן תרבות ה"נ בזה שהכהו בודאי לפנינו כדרך הדורסין ובטור ורשב"א כתוב בלשון זה וכל זה שלא ראינו שרדף אחריהם והכה כו' עכ"ל משמע דאין חשש כי אם בתרתי לריעותא שראינו שרדף וג"כ הכה אבל ראינו א' מהם אין חוששין ובש"ע כאן שלא כתב אלא שלא הכה והוא מדברי הר"ן בב"י משמע שבהכאה לחוד חוששין ואם מפרש בעל הש"ע דה"ק רשב"א וטור שצריך שלא ראינו לא רדיפה ולא הכאה אבל בא' מהם חוששין היה לבעל הש"ע לכתוב ג"כ תרוייהו ולהודיע דאם ראינו רדיפה לחוד או הכאה לחוד דחיישינן וגם דוחק לומר דפליגי בזה הרשב"א והר"ן ונראה דכל הכאה היא ע"י רדיפ' קצת דכל מי שמכה לחבירו המוכה רוצה להציל עצמו תחלה כפי מה שיכול והמכה רודפו קצת ודבר פשוט שכל שאינו דרך הכאה אלא שעומדים זה אצל זה ומניח ידו עליו ודאי דרך שחוק בעלמא הוא ומו"ח ז"ל כתב ג"כ דלא חשיבה הכאה אלא א"כ באה מחמת רוגז כגון שרודף אחריו אלא שכתב בשניהם שותקים דמעשים בכל יום שמכים החתולים בהרנגולים ואין חוששים ותלינן דדרך שחוק הוא ומסיק דמ"מ ראוי לחוש כל שהכה אפילו בלא רדיפה וה"ה בנכנס ללול של תרנגולים והוא שותק והם צווחים ולא ידענו אם הכה בהם כו' עכ"ל ולענ"ד דאין חשש בלא ראינו שהכה אפילו בהוא שותק והם צווחים דמה אכפת לן במה

שהם

ביאור הגר"א

דה"ק מן הזאב כו' וזאב ג"כ בכלל ומסיק בתי' בתרא דאינו בכלל : [טו] כל העופות כו'. כמש"ש דרוסת חתול נץ כו' דוקא נץ : [טז] שאז כו'. ר"ל דאז יש לו דרוסה כמ"ש בגמ' דרוסת כו' דלא כרש"י. ורמב"ם : [יז] ובלבד כו'. מתני' : [יח] כתורים כו' אבל כו'. רש"י שם : (ליקוט) אבל לא בתרנגולת. כמש"ש נ"ב ב' והא ההיא תרנגולת כו' והקשו הגאונים מאי קושיא הא בעוף ליכא מאן דפליג דאית לחתול דריסה ותי' דקס"ד מדקעריב להו בהדי נץ דדוקא בעוף הדק כנץ ובת"ה תירץ בע"א ע"ש (ע"כ) : [יט] חוץ מן הגס כו'. מתני' וכמ"ש בגמ' דתני נץ אפילו בדרבה מיניה ה"ה לגס. והרמב"ם וש"ע מפרשים דגמ' דוקא נץ קתני בדרבה מיניה : [כ] שקורין פלקון. רש"י וכל המפרשים פי' אסטור וכ' בת"ה אבל פלקון הוא למטה מן הגס ואח"כ כ' שי"מ פלקון וכ"כ הטור שני הפירושים וכ' הרב לחומרא : (ליקוט) שקורין פלקון. כן פי' בת"ה בשם הערוך וכתב שפי' פ"א שהוא ינשוף וגירסתו גז ורש"י פי' אוסטור וכן הסכים בת"ה שכ' שם הלכך נ"ל מכאן דגם היינו אוסטור כו' וכן שם הרבה פעמים ע"ש והערוך פי' נץ אוסטור אבל רש"י פי' אשפרויר וכ"כ הרמב"ן שם בחומש וכ' ג"כ שגם הוא אוסטור ובמכלול יופי שם כ' בשם רש"י שכוס הוא פלקון והוא חלק עליו ע"ש. וינשוף ת"א שם קיפוף ופירש"י בפ' בתרא דברכות (נ"ז ב') שהוא צואי"ט ובתרגום תהלים ק"ב כ' על כוס קיפוף וז"ש רש"י בשמיני שם כוס וינשוף כו' וצ"ל ששני המינין בקיפוף ועתו' דנדה כ"ג א' ד"ה קריא ובחולין ס"ג א' ד"ה באות (ע"כ) : [כא] (ליקוט) י"א שעכשיו כו'. ול"נ דבגדולים יש לנהוג היתר אע"ג דיש דרוסה מ"מ אין דרכן בכך כמ"ש בספ"א דב"ק וספ"ג דכתובות

וכתב

באר היטב

כתב הש"ך אבל זאב עצמו לא וגם יש להחמיר בדוב ונמר דדרסי בבהמה גסה מיהו למוכרו לעובד כוכבים פשיטא דשרי (אבל בדקה אסור דלא גרע מזאב) ודוקא לחומרא חיישינן ולא לקולא כגון לענין כסוי הדם דקי"ל השוחט את הטריפה פטור מכסוי וכן לענין מתנות אם תפס הכהן אין מוציאין מידו וזה ברור עכ"ל : (ד) מהנץ. כתב הש"ך וכ"ש הגס הנקרא פלקו"ן (ובל"א קגאסטיי"ר) דיש לו דריסה יותר מהנץ : (ה) החלל. כתב הש"ך דיש פוסקים מטריפין משום שמא ניקב א' מאברים הפנימים דלא גרע מקוץ שניקב לחלל וקצרתי כאן כיון דאנן לא בקיאין בבדיקת דרוסה א"כ יש להטריף בכל ענין (וע"ל סעיף ט"ז דאפי' באותן מקומות שאין נקיבתן במשהו דרוסה פוסל במשהו דהארס שורף בכולו) : (ו) גדול. פי' אפילו לא ניקב עד החלל דאילו הגיע עד לחלל כבר נתבאר דיש לו דרוסה אפילו בגדיים וטלאים וכן כל הסי' איירי אפי' בלא הגיע לחלל.ש"ך: (ז) שכמותם. פי' אותן שלמטה מהנץ יש להם דריסה בעוף שכמותן ואותן שלמעלה מהנץ דינן כהנץ ממש דדרסי אפי' בעוף הגדול מהם מיהו היינו דוקא במין עוף הדק דומיא דנץ כן פסק מהרש"ל דלא כעט"ז : (ח) הגס. כתב הש"ך וכ"ש אותן שלמעלה ממנו ונשר דינו כגס : (ט) הכהו. וכתב הש"ך משמע אבל הכהו ודאי חוששין ומיירי כשהוא שותק והם מקרקרים ולכן אפי' לא הכהו היו אסורים התרנגולים אם

ס"ס דרכנן [illegible] אם לא שלא נמצא עד אחר מע"ל שנעשה דרכנן . אבל לא ראיתי נוהגין להחמיר בזה דתולין שהיה שלם . ונראה דתליא בדברי הש"ך סימן נ' אי אמרינן נשחטה הותרה בכה"ג :

(סימן נ"ז סעיף ב) הנץ יש לו דריסה בגדיים וטלאים והוא שיקוב בציפרנו לבית החלל שאז מטיל ארס . ונ"מ דאלו בקוץ כשניקב לחלל אין לו בדיקה כמ"ש ר"ס נ"ח . אבל בנץ בודקין אותו . ועיין ט"ז .

ספרים רבינו ירוחם : י טור מדלא הוזכר בגמרא לאיסור : יא בברייתא שם דף נ"ב וכיון דלא פליג עליה דרב חסדא בהדיא בברייתא נקטינן כברייתא (ור"ף ורמב"ם ורא"ש וטור): יב משנה שם דף מ"ב: יג לישנא בתרא שם דף נ"ג לחומרא הרי"ף והרמב"ם שם ס"ם : יד טור וכ"כ הרשב"א : טו שם דהכיא בברייתא כרבי חייא ורב חסדא : טז מן א"כ [illegible] חסדא ס"ל כרבנן ולחומרא טור בשם הרי"ף והרא"ש והוא דעת רוב הפוסקים וכן יש להחמיר : יז הר"ן וטור בשם רשב"א וע' ב"ה ס"ק י"ח: יח [illegible]

נקודות הכסף

(סימן נ"ז בש"ך ס"ק ט') נמשך אחר דברי הב"ח ועי' בש"ך ס"ק י"ח דאין להקל בהכאה גרידא והסיתר שכתב למכרו לעובד כוכבי' דהוי תרי שמא לא דק דכשב"ג לא הוי [illegible]

פרי חדש

דרוסה כלום וא"כ מאיכן היו פרנסי' להכשיר בספיקת [illegible] דגריע פשיטא ופשיטא דגריע דהא לא מפגחינן במיעוטא כלל אלא ודאי דלא נחית רב אלא לאפוקי [illegible] ואף ברוב אלים ורוב קטן מטריף

מטה יהונתן

ומהרש"ל והב"ח אוסרים בעגולים [illegible] לסברא זו מדברי הרמב"ם מסעיף ג' דכ' דוקא בגדולים אבל בקטנים יש להם דרוסה ועי' בש"ך ס"ק ויש לומר דלק"מ בשלמא גבי נץ דקתני במתני' דרוסת הנץ בעוף הדק ודרוסת הגס בעוף הגס א"כ הא דנקט הנץ בעוף ואתי למעוטי שאר עופות טמאים [illegible] דרוסה גם לשאר עופות טמאים [illegible] דרוסה הגס בעוף הגס למעוטי הנץ בעוף הגס היינו גם כן [illegible] מיירי א"כ [illegible] אפילו בעוף הגס י"ל דיש לנן דרוסה משא"כ הא דקתני דרוסה [illegible] למעוטי [illegible] ודאי [illegible]

גליון מהרש"א

ויזעל (סעיף ב' ש"ע) חוץ מהנץ . שפערבער . ו"א בייער . (ש"ך ס"ק ח') וכ"ש הגס . שקורין פלקון או אסטור ש"ך ס"ק ט"ז :

יד אברהם

וכ"מ בהגהות ש"ד . ובנ"צ סימן כ' כתב להתיר כאן [illegible]

ו יט אין דריסה יט (ד) אלא (י) ביד ובצפורן (י) אבל דרסה ברגלה ונשכה בשיניה לא הוי אלא כקוץ בעלמא :

ז כ אין דריסה אלא מדעת הדורס אבל שלא (יא) מדעתו כ כגון שנפל עליו דרך מקרה ונתחב בו צפרנו כא לא הוי דריסה :

ח כב אין דריסה אלא מחיים של דורס ונדרס [כב] כיצד הרי שנעץ צפרנו בנדרס ועד (יא) שלא הוציא צפרנו (יב) [כג] הומת הדורס [כד] כג או חתכו ידו [כה] או כד נשחט הנדרס כא הרי זה (יג) כשר במה דברים אמורים כשראינו מתחלה ועד סוף כה אבל אם בא לפנינו (יג) כב וצפורן תחובה בו חוששין שמא דרס וחזר ודרס כו ולפיכך אלו הצדים בעופות הדורסים אפי' שחטו הנדרס קודם שהסיר צפרנו אסור שכן דרך שמכה בו כמה פעמים עד שיצודנו כז ואפי' ראינו שלא דרס אותו קודם לכן חיישינן ליה לפי שפעמים כשהנץ רודף אחר העוף הוא מכהו בצפרנו דרך פריחתו :

ט כח חוששין (ה) לספק דרוסה כגון אם ראו ארי שנכנס בין השוורים (יד) כג [כו] (ו) למקום (ז) צר שאינם יכולי' לברוח מפניו כד כגון (ח) שנכנס (יג) לדיר שלהם (טור בשם רשב"א) וכן עוף דורס שנכנס לכלוב מלא עוף (או לול של תרנגולים) (או"ה כלל כ"ז) חוששין שמא דרס במה דברי' אמורים כשהוא שותק והם

טורי זהב

שיש אימה על התרנגולים כיון דהתהולים שלנו בני תרבות הם ודבר זה התירו הרשב"א והר"ן בפירוש מלד הדיואקין להחמיר אלא בראינו שהכה דרך רדיפה ובזה אסור אף בשניהם שותקים וכהגיה דסעיף י"א ואף בזה יש היתר למכור לעובד כוכבים דיש כאן הרי שמא חדא שמא לא יחזור וימכרנו לישראל שנית שמא היה דרך שחוק דאע"פ שמשה שכתבו הפוסקים משמע שיש חשש כראינו שהכה מ"מ אין כאן איסור ודאי אלא חשש בעלמא והמחמיר להמיתה תחלה ואח"כ למוכרו לעובד כוכבים תע"ב כנ"ל : (י) אבל דרסה ברגלה. זהו בחיה שיש לה ידים ורגלים אבל בעוף יש לה דריסה ברגל : (יא) שלא הוציא צפרנו כו'. דאין מטיל ארס אא"כ בשעת נטילת הצפורן ממנו : (יב) הומת הדורס. וה"ה אם חתכו היד התחוב בו. ב"י : (יג) וצפורן תחובה לו על גבו. זה מיירי שהיה חיה או עוף הדורסים אבל בלא"ה אמרי' דהצפורן בא לו מעלמא כדאיתא סעיף י"ד : (יד) למקום צר. כתב ב"י דמשמע מדברי סמ"ג וסה"ת שכל מקום שאינו צר ביותר אלא שיכולים לברוח קצת חשיב מקום רחב אבל מדברי רשב"א שמביא הטור משמע דמקום רחב היינו בקעה וכיוצא בה אבל בית וחצר גדולים לא ומיהו יש לדחות ולומר דאורחא דמלתא נקט ולאו דוקא עכ"ל ומו"ח ז"ל כתב דוקא במקום שהבהמות רועות ומ"ש סמ"ג וסה"ת דבמקום רחב יש להתיר אינו אלא בעופות דנשמטים מן הדורס אנה ואנה בחצר רחב ולא חיישינן להם אלא בכלוב שהוא להם במקום צר וטעם דין זה משום דכל שאפשר לברוח מהדורס ה"ל ספק נכנס ספק לא נכנס דמותר אא"כ שאין להם להמלט בשום צד ולא כב"י עכ"ל וכן נראה עיקר דגם בת"ה הארוך זכר במקום שהם רועות במרחב ולא כמ"ש בספר משאת בנימין להקל בזה :

שפתי כהן

ס"ס זה : יט אלא ביד. לאפוקי רגלים אחרונים של חיה אבל בעוף דאין לו אלא שתי רגלים לא שייך לפלוגי ביה ודורס ברגליו ב"י ושאר אחרונים : כ כגון שנפל עליו דרך מקרה. או שהיה הדורס ישן והכה הבהמה שלא מדעת סמ"ג וסה"ת : כא ה"ז כשר. הטעם שהארס עם נטילת הצפורן הוא זורקו וכתב הר"ן אפילו האדים הבשר כנגד המעיים לא חיישינן כי היכי דלא חיישינן בעלמא כד לא מספקא לן בדרוסה כלל עכ"ל ומביאו ב"י וד"מ : כב וצפורן תחובה בו כו'. עיין בסעיף י"ד ובמ"ש שם : כג למקום צר כו'. וכתב מהרש"ל דבמקום רחב אפילו כמלא אחד מהן דרוסה אין חוששין לאיכך ואמרי' לא השיגם ומביאו בהגהת דרישה סעיף ל"ח וכ"כ שאר אחרונים : כד כגון שנכנסו לדיר שלהם. ויש מהאחרוני' שכתבו דלא מקרי מקום רחב אלא בקעה שאינה מוקפת גדר ומחילה אבל בחצר שמוקף גדר ומחילה חוששין אבל בעופות דנשמטין מן הדורס אנה ואנה לא חיישינן בחצר רחב אלא בכלוב שהוא להם מקום צר וכ"כ הב"ח מיהו מותר למכרו לעובד כוכבים אף בבהמה בחצר רחב המוקף דכיון דיש מן האחרונים מקילין בזה ה"ל ספיקא דדינא :

אם

באר הגולה

דאביי דף נ"ג : יט גם זו שם : כ וס"ה אם היה ישן והכה הבהמה שלא מדעת סמ"ג : כא ג"ז מימרא דאביי ושם : כב שם בגמ' : כג טור וכ"כ הר"ן (והא"ה כלל כ"ז) : כד שם וכ"כ הרשב"א בת"ה : כה שם וכ"כ הרשב"א בת"ה : כו שם וכ"כ התוס' שם והרא"ש והר"ן שם : כז בית יוסף ממשמעות דברי הרא"ש שם : כח כשמואל וכדמוקי לה שם בגמ' ואיתא שם בגמ' דאף רב סבר ביה

פרי חדש

זה מה שנ"ל בכוונת הרא"ש ומתוך מ"ש יתבאר לך תירוץ למה שהקשה הב"י על הרא"ש והניחו בצ"ע דוק ותשכח . אבל מה שכתב הב"ח דמשמע לפי פשט ההלכה דלישנא בתרא דרב לא מכשרי' אלא בנשתייר רובו של כל א' וא' ועל פי דרך זה פירש לשון הרא"ש הנזכר דמ"ש אין לפרש כפשטיה דרב כוונתו לסתור פירוש זה והאריך לבאר דברי הרא"ש על דרך זה כמה דברי' רחוקים ודחוקים בל' הרא"ש כמו שיראה המעיין וגם הש"ע' בסוגיא משובשת דבוודאי גם ללישנא בתרא דרב לענין טרפות נאמרה דבעי תלתא רובי להטריף דומיא דלישנא קמא וכדמוכח בסוגיא ע"ש . וגם ראיתי לבעל ט"ז שהעלה לדעת הרא"ש דאע"ג שנפסק הלכתא רובי רוב אליס ורוב תרי קטיני דכשירה כיון שנשתיירו ג' שליש' וגם הב"ח בקונטרס אחרון דרך בדרך זו ושרי להו מרייהו דתלי בהרא"ש מה שלא עלה על דעתו והעיקר כדפרשינן . ולענין דינא פשיטא דקטינן להחמיר בנפסק רוב אליס ורוב קטין וכמ"ש בתירוץ ראשון מאחר שכן דעת הרא"ש וכדכתיבנ' ודלא כהר"ן שמיקל בזה על פי תירוץ שני של הרשב"א ועוד אני אומר שמי מזקיקנו לדחוק עצמינו בפשט הלכה כמו שנדחקו הרשב"א והרא"ש והר"ן ותרנאה דמילת' היא דכי היכא דללישנא קמא דרב ודאי פליג אמר בר רב אשי דהא אפילו ברוב אחד

מטה יהונתן

סברייתא דרוסת הנץ בבהמה אינו טריפה עד שתנקב לחלל לאו דטריפ' משום נקיבת הקוץ אלא שאם ניקב לחלל שאז מטיל ארס והיינו כלישנא בתרא דפ' אלו טריפות נ"ב ע"ש דמוקי סברייתא' ברברבי ובאין מגלין ואפ"ה אם ניקב לחלל אמרי' דמטיל ארס לכך לא מחלק הרמב"ם כלל בין מגלין לשאין מגלין רק זה יש להעיר בדברי הרמב"ם מנ"ל דאף אם ניקב לחלל מ"מ אין דרוסה לנץ באימרי רברבי דהא התוס' מקשים מאי פריך אהא דאמר ר"ח יש דרוסה לחתול בגדיים וטלאים, מהא דאין דרוסה לחתול כו' עד שתנקוב לחלל וא"ת דלמא סברייתא מיירי ברברבי וי"ל דומיא דנץ קתני דאף בגדיים וטלאי' אין דרוס' כו' א"כ נוכל לומר דהברייתא

יד אפרים

י"ט בדין זאב אם יש לו דריסה יש להתיר לענין אכילה אבל למוכרה לעובד כוכבים שרי משום ס"ס וכמ"ש בתה"ד סי' קע"ח בדוב שקפץ ע"ש ועי' בסי' י"ח תשובת בנו של הב"ח ז"ל שנראה שדעתו נוטה שאין עובד כוכבים נאמן במסל"ת לומר שזאב נכנס לעדר ובפרט שיש אמתלא שהיה רועה הבהמות כו' ע"ש ומ"ש ע"ז בהג"ה ס"ס י"ט לק"מ ע"ש :

ביאור הגר"א

וכתב הרא"ש שאף שדרך הכלב לאכול אפילו נבילות גדולות מ"מ אין דרכם להמיתם אלמא אין דרכם בכך ואין לחוש (ע"כ) : [כב] כיצד כו'. לשון הטור : [כג] הומת הדורס . כן גירסת הרי"ף : [כד] או חתכו ידו . כן גירסת ספרינו : [כה] או נשחט כו' בד"א כו'. עתוס' שם ד"ה קט"ל כו' : [כו] למקום צר . ת"ה הלא"ה הוי כמו ספק על : ליקום

באר היטב

לא היו בני תרבות אבל מלשון הרשב"א משמע דוקא ברדף והכהו חוששין דההכאה היא מחמת כעסו ומיירי בששניהם שותקין הלכך בהכאה גרידא אין חוששין ומ"מ אין להקל בהכאה גרידא . ול"ע לדינא אם מותר למכרו לעובד כוכבים ומשום ס"ס שמא לא יחזור וימכור לישראל ואת"ל יחזור שמא לא היה דורס אלא היה דרך שחוק והמחמיר להמיתה תחלה ולמוכרם אח"כ תע"ב · והט"ז כתב שכל שאינו דרך הכאה אלא שעומדים זה אצל זה ומניח ידו עליו ודאי דרך שחוק בעלמא הוא וכ"כ הב"ח שיש להקל כל שלא הכה דרך רדיפה וה"ה בנכנס ללול של תרנגולים והוא שותק והם צווחים ולא ידענו אם הכה בהם ובכל אלו יש היתר למכור לעובד כוכבים והמחמיר להמיתה תחלה ואח"כ למכרו לעובד כוכבים תע"ב (ובה"י כ' כבר החמירו כל האחרונים כל שראינו שהכה אסור למכרו לעובד כוכבים אלא ימיתנו תחלה וכ' עוד ואנשי מעשה אין מניחין החתול בבית שיש שם תרנגולין ע"ש) : (י) ביד . כתב הש"ך לאפוקי רגלים האחרונים של חיה אבל בעוף דאין לו אלא שתי רגלים לא שייך לפלוגי ביה ודורס ברגליו . אם נדרס האם ועוד הולד בתוכה אם יזיק טיפת הדריסה גם לולד עיין בט"ז ס"ס ע"ט שהניח בצ"ע . ובבי"ע סי' א' מתיר הולד אף מדריסת אחרי אוסר הולד . ופר"ח כתב והשתא דלא בקיאין בבדיקה אם הולד לא ניתר בשחיטת עצמו פשיטא שאסור הולד ואם הולד יצא וחי י"ב חודש כיון שניתר בשחיטת עצמו פשיטא דשרי דהא אפי' לודאי דרוסה מתיר י"ב חודש ואם שחטו בתוך י"ב חודש אסור וה"מ כשנדרסה לפניו נגד החלל באופן שיש לחוש שנדרס הולד ג"כ . אבל אם נדרסה בצואר או בדפנות וכיוצא בו פשוט שאין טיפת הדריסה של האם מזיק לולד ע"ש סימן ע"ט : (יא) מדעתו . וה"ה אם היה הדורס ישן והכה הבהמה שלא מדעת ש"ך בשם סמ"ג וסה"ת והטעם דאין מטיל ארס אלא בשעת נטילת צפרניו . כ' רדב"ז בת' ופר"ח הביאו שאם מת הדורס ובהדי דנפיק נשמתו שמיט לידי' מן הנדרס שהיא כשרה שבשעה ההיא אין לה כח להשליך הארס . עוד כתב שם שאם משך את צפרניו ממקום הדריסה ולא הספיק למשקל [illegible]

פתחי תשובה

לקמן סוף ס"ג] : (ד) אלא ביד · עבה"ט ומ"ש אם נדרס האם כו' עיין בזה בשו"ת שבות יעקב חלק א' סי' נ"ד שדעתו ג"כ לאסור ולד הדרוסה כשהצפורן תחוב בגבה נגד חלל הגוף וכתב עוד דורס שנכנס לדיר ונמצא ציפורן תחובה בא' מהם ועוברה בלדה ואינו ידוע אם עד שלא נדרסה ילדה והולד מותר או לאחר שנדרסה ילדה וגם הולד בחשש דריסה יש לאסור דאף אם כודאי ילדה קודם שנדרסה אפ"ה יש חשש דריסה גם בולד כדלקמן סי"ד ואדרבה בעובר זה יש לחוש יותר שאפילו המקום רחב אפשר שאין בו כח לברוח ולהפרים ע"ג קרקע כולי האי ע"ש עוד · ומ"ש עוד בשם פר"ח ואם הולד יצא וחי י"ב חודש כו' נראה מלשונו דדוקא יב"ח מעת שיצא לאויר העולם בעינן ולא מעת שנדרס · וצ"ע אם אמו ששהה י"ב חודש אי מהני גם לולד או נימא דשמא לולד מזיק יותר ועיין בספר חומות ירושלים סימן ע' : (ה) לספק דרוסה · עיין בתשובת נו"ב תניינא חלק או"ח סי' נ"ד אות ל"ב דמבואר שם דבספק דרוסה אם אירע שני פעמים אם יש נ"מ ביניהם כגון חלב או ביצים שבנתיים נ"ע אולי מחשב ס"ס להחמיר והוא ודאי טריפה ע"ש : (ו) למקום צר · עט"ז סוף סימן זה שכתב בשם מ"כ דאם נמצאו ג' נדרסים יש להחמיר ולאסור את כולם אפילו במקום רחב כי כבר הוחזק עדר זה בנדרסין והט"ז כתב ע"ז שהוא טעות גמור ועיין בתשובת מקום שמואל סימן ס"ד שהאריך בזה והעלה כדעת המ"כ לאסור כל העדר כולו ע"ש · וכן העלה בשאילת יעב"ץ חלק א' סימן ך' ע"ש [אך בתשובת חתם סופר סימן ס"ג מבואר שדעתו כהט"ז דשם היה מעשה שהומתו שפה ועל ד' מהם היה ספק שמא פלעוס ואח"כ מתו ולא נח רוגזיה ואף על פי כן אסר שם אי היה מקום רחב ע"ש] : (ז) צר · עבה"ט של הרב מהרי"ט ז"ל מ"ש בשם דמש"א דהיכא דהוי כחצר המשכן מקרי מקום רחב · ועיין בשו"ת מאיר נתיבים סימן נ"ג שכתב דדוקא כשהחלל פנוי מן הכל דאף שחצר המשכן היה בו בנין מוקף עשרה על שלשים הכא דלענין הרוחה מיירי בעינן שיהא החצר פנוי וכן בעינן שיהא הכל בהיקף אחד אבל בשני חדרים פתוחים זה לזה אם לא היה אלא שור אחד שאפשר לו להמלט נהרה שמה מצטרפין מכא"כ אם היו שוורים הרבה והפתח צר שא"א להמלט ביחד אלא להכנס אחד אחד אין מצטרפין וכולם אסורים עיין שם היטב · [אמנם בתשובת חתם סופר בכמה תשובות שיובא בסמוך ובפרטות בהגהות דסימן ס"ד מבואר דלא שמיע ליה ולא ס"ל הך שעורא] ועיין בתשובת חינוך בית יהודה סימן כ"ה וכ"ו וסימן כ"ט : (ח) שנכנס לדיר · עבה"ט ועיין בתשובת ח"ס סימן כ"ז וסי' ס"ה שנראה לו עיקר דאפילו חצר שמוקף גדר מיקרי מקום רחב אפילו לבהמות ויש להתיר אף באכילה וכן משמע מסתימת לשון האו"ה סימן כ"ז ויש של שלמה פ' א"ט ס"ס ע"ד שהעתיקו בסתם וכ"פ בתשובת נ"ב ויהיב שיעורא כל דלא מטי ליה בחד שחיה [illegible]

[illegible]

גליון מהרש"א

[illegible]

יד אברהם

[illegible]

מקרקרים (פי' מתרעדים וצועקים) אבל (טו)[כט] אם הוא שותק והם שותקים או [ל] הוא והם (יד) מקרקרים אין חוששין כה ואם חתך ראשו של אחד מהם אין חוששין לאחרים אפילו הוא שותק והם מקרקרים דאמרינן כבר (ט) נח (טו) רוגזיה [לא] ודוקא כשהרגו כו אבל אם כז (טז) פצע אחד מהם חוששין לכלם דכל שכן שחמתו בערה בו כשהציל עצמו ולא הרגו:

הגה ואפילו הרג אחד מהן דוקא שלא ראינו שדרס עוד אחרים (טז) כח (י) אבל אם דרס (יז) אחרים הרי ראינו שלא נח רוגזיה וכל מה שבדיל אסור (א"ו הארוך כלל כ"ו):

י [כז] [לב] במה דברים אמורים שאם חתך ראשו של א' מהם אין חוששין לאחרים דוקא כשנכנס לתוכו (יז) ועמד עמהם אבל כגון אלו החתולים שעולים על כלוב מלא עוף ומכניסים ידיהם מבפנים ודורסי' אע"ג דקטעיה לרישיה דחד מינייהו לא נח רוגזיה משום הכי דמתוך שהם בורחים אף הוא כועס עליהם:

יא [כח] [לג] במה דברים אמורים שאם הוא שותק והם שותקים מותר הני מילי דלא חזינן דנגע בהו (יח) כט אבל היכא (יא) דחזינן דקפץ עלייהו כדרך הדורסים אע"פ שהוא בן תרבות אסור:

יב [כט] [לד] יש מי שאומר דהיכא דלא ידעינן אי שתיק ואי צווח ואי מקרקרין אינהו

שפתי כהן

כה ואם חתך כו'. וה"ה הרגה ולא חתך וכן משמעות הפוסקים: כו אבל אם פצע כו'. ומשמע דבכה"ג אפילו הוא והם שותקים כולם אסורים כדלקמן סעיף י"ד: כז פצע. וה"ה דרס אפילו לא פלע וכן משמע להדיא בת"ה דף מ"ד ע"ב: כח אבל אם דרס אחרים כו'. ומשמע כל שנמצאים קצתם נדרסים אפי' לא ידעינן שדרסן אחר שהרג אחד מהן כולם אסורים וכ"פ בסוף תשובת מ"ב ובאו"ה כלל כ"ז כתב דה"ה אם הרג יותר מאחד כולן אסורי' ומביאו ד"מ וב"ח לפסק הלכה וכ"פ בס' תורת חיים ובתשו' משאת בנימין השיג על האו"ה בזה דהלינן לומר קמא קמא דמטא לידי' קטל עד דנח רוגזיה ואין דבריו מוכרחים: כט אבל היכא דחזינן כו'. ע"ל

טורי זהב

(טו) אם הוא שותק והם שותקים. אמרינן שלמא עבדי בהדדי ובשניהם מקרקרים אמרי' שכל אחד ירא מחבירו: (טז) אבל אם דרס אחרים. נראה דה"ה פלע אחרי' דחד טעמא הוא דחזינן דלא נח רוגזי' מהריגת הא' ע"כ אמרי' דגם אחר ההריגה של אחת חמתו בערה בו מאחר שלא הרג האחרות שפלע אבל אם לא פלע אחרת רק הרג שנים או יותר אמרי' ג"כ דנח רוגזיה אחר כל ההריגו' דהא כ' הר"ן גבי קטע ראשו של אחד מהם כו' וזה לשונו ולא חיישינן שמא בתחלה דרס את אחרי' ואח"כ הרגו לזה דכיון שהם עומדים במקום שיכול לדרוס איזה מהן שירצה אני אומר זה דרס ראשונה והרגו עכ"ל הרי לפניך דלא מחזקינן ריעותא באחרים באם נוכל לומר שהרג את זו תחלה ה"נ נימא כשהרג הרבה דאלו הרג כולם תחלה נח רוגזיה בהריגתם וכן מלאתי בספר משאת בנימין בחדושי דינים שנזכר בסוף הספר אלא שכתב שם ודלא כמשמעו' או"ה נראה שרומז על מ"ש בכלל כ"ז מעשה שהכנים חתול ידו ללול של עופות שקורין וואכטלין והוציא קצת מהן ואכל אותם ונמצאו קצת מתים תוך הלול וקצת חיים ואסרו הכל עכ"ל. ואי משום הא לא איריא דשם איירי בלול ונתבאר בסמוך דבכלוב מתנירין בכל גווני: (יז) ועמד עמהם. דכיון שהוא יכול לדרוס כרצונו אמרינן דכי קטע רישא דחד נח רוגזיה משא"כ בכלוב כדמסיק: (יח) אבל היכא דחזינן דקפץ כו'. הטעם בת"ה סימן קע"א דבזה אמרי' דמכח מורא שתק השור והתם קאי בדוב שקפץ על השור ואותו הדוב היה בן תרבות עם בני אדם שהיו רגילים לשחוק בו כשהיה קשור בשלשלת אבל לא הוזכר שם שהיה בן תרבות עם בהמות וא"כ יש לתמוה על מה שסיים כאן אע"פ שהוא בן תרבות ומ"מ לפי טעמו של דין זה אמר שפיר אפי' שהוא

באר הגולה

לגביה דשמואל: כט שם דאימר שלמא עבדא ביניהו ופי' רש"י כדרך כמה חיות שנעשו בני תרבות וגדלות עם בני אדם ובהמ' ואינם מזיקין: ל דאימר בעותי הוא דמבעתי אהדדי: לא טור בשם הרשב"א: לב הר"ן שם (והרא"ה בב"ה דף מ"ה ע"א): לג תה"ד סי' קע"א: לד הרשב"א בחידושיו:

פרי חדש

מקטיני מטריף ה"ה נמי לגיסי' בתרא פליג וס"ל דבעי תלתא רובי להטריף ואנו לא קי"ל כוותיה דרב בהא אלא כמר בר רב אשי דמטריף באפיק רוב אלים ורוב קטין משום דאין כאן לא רוב בנין ולא רוב מנין ויראה שכן דעת הרמב"ם ומה דהביא מימרת רב ללמדינו דרובו ככולו לאפוקי מדשמואל ולפי זה אף אם נפסקו תרי קטיני לגמרי וגם מיעוט האלים וכן אם נפסק האלים לגמרי ומיעוט פרי קטיני יש להכשיר משום דרובו ככולו וכן נראה דעת הר"ן בשני פרטים הללו וזה עולה כסברת הרא"ש לגמרי ע"פ מה דפרישית בין לקולא בין לחומרא והכי נקטינן:

מטה יהונתן

איירי אפילו באימרי רכרכי א"כ מנ"ל להרמב"ם שאם ניקב לחלל שאין דרוסה לנן באימרי רכרכי וי"ל דהרמב"ם לא נהירא ליה תירוץ הרמ"א דדומיא דהנך קתני דזהו דוחק וקא קשיא ליה קושית תוס' דדלמא הברייתא איירי באמרי רכרכי אע"כ דזה הי' ידוע להגמ' דאפילו אם ניקב לחלל אין דרוסה לנן באימרי רכרכי א"כ ע"כ הברייתא איירי בגדיים וטלאים ופריך הש"ס שפיר לפי זה מוכח כדברי הרמב"ם דאפי' אם ניקב לחלל אין דרוס' לנן באמרי רכרכי: (סעיף ט' בהגה"ה) ואפילו הרג אחד מהן כו'. עי' פ"ח שהביא בשם שו"ת צ"צ דאם מצא אחד מושלך על הארץ מת אין לו דין דקטע רישא דחד מינייהו דאמרינן מהמת ארס הדרוס' מת וכולם נכנסו בס' דרוסה והאמ"ו נ"י דאם מצא שיש קרע בבטנה שנראה שבא מחמת הדורס יש לו דין דקטע רישא כו' ושאר מותרים וע"ש שהביא הפ"ח על שמו דאם הרג אחד מהן ונמצאת על מקצתם שיש גם בהם הדרוסה כולם אסורים מה"ט אם אותו שהרג הוא ברישא אם כן חזינן דלא נח רוגז ואיכא למיחש כולם וא"א דלא הרג ברישא אם כן אמרי' דדרס קודם דנח רוגזי' א"כ כולם נכנסים בספק וכולם אסורים והאמ"ו אמר דאין זה מוכרח דהא אי גם אי קטע ברישא דחד מינייהו אמאי לא אמרי' ברישא דדרים דכולי' מקודם דנח רוגזי והדר המית וע"כ משום דאוקמי' אחרינא אחזקה ואמרינן מסתמא המית קודם לכולהו וכבר נח רוגזיה רק אותן שניכר בהם הדרוסה ע"כ צ"ל דדרסן מקוד' ואחרינ'

יד אפרים

(שם בהג"ה) אבל אם דרס אחרים. עי' בה"ט וכ' בשו"ת ב"ח החדשות סי' כ' במעשה שהיה בדיר ג' אווזות בכלוב ועוד הלכו ובאו בדיר שני אווזות וד' בר אווזות ולמחר מצא הד' בר אווזות קטועי ראש על ידי ברדלס שקורין עתור"ם שהוא מצוי טובא בקראקא ופסקתי שהב' שהלכו בדיר עם הבר אווזות אסורים כיון שבודאי על ביניהם אבל הג' שהם בכלוב שרי כיון שנעשו שני כיתות בחדר אחד אע"ג דעל במקום אחד לגבי כת אחרת הוי כספק על והוי ס"ס ע"ש. וכתב עוד שם בסימן כ"ח שוב מעשה שהיו תרנגולים בכלוב וגם חוץ לכלוב הלכו תרנגולים בדיר אנה ואנה למחר מצאו ב' תרנגולי' בכלוב מתים ואותן שהלכו בדיר אחד מת ולא שמעו קול צווחה בלילה ולא שום פצע וחבורה אף לאחר שנמרטו הנוצות מן המתים לא נמצא רמז מכה ולא בתרנגולים שנשארו חיים ופסקתי דשרי הנשארים בכלוב ושחוץ לכלוב דלא מחזקינן ריעותא שנהרגו ע"י ברדלס אלא תלינן שמתו מחמת חולי ואת"ל ע"י ברדלס מ"מ ספק שמא לא נגע כלל בנשארים וא"כ איכא ס"ס ושרי ע"ש: וכתב בשבו"י ח"ב סימן נ"ד דורס שנכנס לדיר וע' בחינוך ב"י בכלוב מלא עופות ובלילה

חדושי רע"ק

(סימן נ"ז ס"ט) והם מקרקרים אין חוששים. ובזה אם בדרך מקרה ראינו קצת אודם בעור

ביאור הגר"א

[כז] (ליקוט) בד"א כו'. כמש"ש דבמקום שיש מצילין יש דרוסה כו' (ע"כ): [כח] (ליקוט) בד"א כו'. ממש"ש א"ר כו' ורב לטעמיה כו' ואם איתא אפילו לשמואל ניחא בהוא והם שותקים אלא דלשמואל בכה"ג בב"ע חוששין לכולם בין צווחים או שותקים כו' וע' סי"ד (ע"כ): [כט] יש מי כו'. כמ"ש בספק כלבא כו' דרוב חיות אין דורסין

פתחי תשובה

חזרו לחצר אח"כ כי אין דרכם לכנוס בפרצה דחוקה ולהעלות ע"י גדר על מגן ע"ש]: (ט) נח רוגזיה. עבה"ט ועיין בתשובת גבעת שאול סי' ז' שכתב דאם שמעו רעש גדול בלילה והלכו אחר כמה שעות לראות ומצאו כבש אחד מת ובדיר ההוא היו עוד כבשים אין להתירם משום דכבר נח רוגזיה דשמא מתחלה כשדרס לזה הכבש שמצאו מת עדיין היה חי באותו פעם ולא נח רוגזיה ודרס אח"כ אחרים ומה שמצאו מת דילמא שתים או ג' שעות אחר הדריסה מת וכ"כ להדיא בתשובת צמח צדק סי' ק"ה דדוקא שמצאו הרוג תומ"י אחר קפיצת הזאב ע"ש [ועיין מזה בתשובת חתם סופר שיובא לקמן בסמוך]. עוד כתב בתשובת ג"ש שם דדוקא כשהרגו לגמרי נח רוגזיה אבל אם היה מפרכס עדיין קצת ומזיז מעט ברגל אפשר דבכה"ג לא נח רוגזיה ע"ש: (י) אבל אם דרס אחרים. [עבה"ט ועי' בתשובת ח"ס סי' נ"ז אודות רועה נכרי ששמע נפילת זאב מן ההר לתוך עדרו המוקף מחיצות והיה בו כמאתים וששים צאן וכשבא להציל ברועים ומקלות ברח הזאב ונפל מפיו טלה אחד פצוע וקרוע וחי אח"ז כמו שעה ומתה ומת מה דין הצאן הנותרים. והאריך מתחלה דבחצר רחב אפי' מוקף מחיצות שרי לרוב הפוסקים ושוב הביא דברי המ"ב (שהוזכר בט"ז וש"ך) דאפילו הרג כמה וכמה תלינן לומר קמא דמטיא לידי' קטיל עד דנח רוגזיה וכתב עליו שיפה כתב ומה שחשב הרב מ"ב דאו"ה פליג עליו כבר כתב הנ"ל דאין כאן מחלוקת דהאו"ה נמי לא אמר אלא בהרג א' והכה והמית א' לא שהמיתו ממש אלא שהכהו ואח"כ מת אך הנ"ל חשב טעם הדבר משום שלא ראה נקמתו בפניו שלא ראוהו מת ומשום כן העלה (הובא בסק"ז) כל שמצאו מת חיישינן שמא לא ראהו הזאב מת בהיותו עומד ע"ג ולא נח רוגזיה ולדעתי הא ליתא וכל שמצאו מת לא ניחוש שמא לא מת ת"י דחזקה שאין הנדרס יכול להציל עצמו והאו"ה איירי שהציל עצמו מת"י הדורס כו' ומעתה בנ"ד שהטלה לא הציל עצמו רק הרועה גרשו להזאב שפיר מוקמינן אחזקה דאין כח הנדרס להציל עצמו מיד הדורס ואינך כולהו שריא ובפרט שלא ראינו שום רושם דריסה על הטלה רק שהיא בין שיניו וכבר כתב בסה"ת וכה"פ כשנשא שה מהעדר בשיניו והצילו הרועה שאפילו טלה עצמו שריא שאין דרוסה אלא ביד ולא חיישינן שמא דרסו ג"כ ומכ"ש להתיר אחריני ובפרט דיש לצרף שהיה היקף גדול והיו יכולים לברוח מפניו דשרי לכה"פ ושגם דמן התורה כבר בטלו ברובא דודאי בשעה מועטת (ע"ש בסוף סימן ס"ה ויובא לקמן סי"ג) לא דרס מתחלה שהם ק"ל צאן. ומכל מקום מהיות טוב אין הפסד אם נאמר לרועה דיכבשינהו ונייידינהו וגימא כל דפריש מרובא פריש ויהיו כל הנפרשים מותרים בלי פקפוק ושנים אחרונים ישהה י"ב חודש או עד עיבור והולדה ואם ירצה להחמיר ע"ע למכור אותם השנים לנכרי תע"ב עכ"ל. (והנה מה דמסיים הגאון ז"ל ושנים האחרונים ישהה כו' שותא דמר לא ידענא דאם היה ספק רק על אחד שייך לומר שנים אחרונים ואם היה ספק על עשרה אז היה עשרים אחרונים וכאן שיש ספק על קרוב למחצה א"כ לא שייך לומר מרובא פריש רק על מקצת והשאר קרוב להכל נדון כמחצה על מחצה ועיין בסי' ס"ג שם שיובא לקמן. גם זאת יש להעיר לפי המובא בשאלה דהרועה נכרי שמע נפילת הזאב כו' ומשמע שיהודים לא ראו כן וא"כ לכאורה צ"ע מדוע לא הזכיר כלל היתר אחר שיש בכאן כי דברי הנכרי לא מעלין ולא מורידין ומה שמצאו פצוע וקרוע אימר כלבא וכמו שהאריך הוא ז"ל עצמו בסי' ס"ג וס"ד וס"ה שיובא לקמן. ואפשר דכאן היה העדר בדברא ולא במתא ולכן לשיטת הרשב"א תולין להחמיר או אפשר דמ"ש אח"כ וכשבא להציל ברועים כו' אלו הרועים היו יהודים ויש לעיין. גם מ"ש הגאון ז"ל בכאן לחלוק על הנ"ל היכא דלא ראה הדורס נקמתו בפניו הנה בסימן ס"ג שם מבואר שהוא ז"ל עצמו מסכים עם הנ"ל בזה) ושם בסימן ס"ג נשאל נידון צאן שנכנס מזיק ביניהם והומתו ששה ושנים מאותם המומתים נאכל מכל אחד קצת והשאר נמצאים שלמים בלי שום חבלה (והצאן היה בתוך חצר המוקף) מה דינם של כל הצאן. וכתב דאין לומר כאן כיון שהומתו נח רוגזיה אף דודאי מצד הסברא אפילו הומתו רבים אמרינן נח רוגזיה (וכדברי המ"ב הנ"ל) מ"מ היינו דוקא שהומתו לפני הדורס אבל אם פגעם ואח"כ מתו והדורס לא ראה נקמתו לא מהני ובזה מיושב הנ"ל לשון האו"ה ואמת נכון הוא ובנ"ד שנים שנאכל מהם הומתו לפני הדורסים אבל אינך נמצאו נבוכים במקום סימנים ומאן לימא לן שמתו בפני הדורס. אך יען שיש הפסד מרובה בדבר יש לחפש היתר אחר והוא מאחר שלא ראינו שום מזיק ודורס לפנינו אפשר לתלות בכלבא ובהא גם הרשב"א (עיין לעיל סעיף י"ג ובט"ז ס"ק כ') מודה דלא אמר דאזלינן בתר מצוי אלא אם היה כלב וזאב לפנינו תלינן בזאב להחמיר דמצוי יותר לדרוס אך אם אינן לפנינו תולין ברוב כלבים המצויים בשכונתנו בישוב יותר הרבה מזאבים ומ"מ קשה לסמוך ע"ז לבד (ע"ש בסימן ס"ד שיובא לקמן) ולכן יש לומר הכא נכבשינהו ונייידינהו ואף דשנים האחרונים אסורים והכא לא ידענו כמה מ"מ יש לסמוך על הגאון מהר"מ לובלין בתשובתו סימן ק"ד דשיעור שזאב אחד דורס ט"ו (ע"ש בש"ס ס"ה מ"ש דקי"ל זאב אחד אינו אונס כו' ואולי בעובדא דמהר"מ היה שם רועה ישראל שהעיד כו' ע"ש לפ"ז כאן לא שייך זה) והואיל דנפיק מפומיה דגברא רבה לא יאונה לו כל און והכא בנ"ד שאכלו משנים מכל אחד קצת מסתמא היו ב' זאבים כל אחד אכל מאחד והמיתו ששה מגיע לכל אחד עוד י"ב נמצא הספק על כ"ד · ואם נכבשינהו ונייידינהו ישאר באחרונה מ"ח שהם ב' פעמים כ"ד והיותר יותרו א' לא' הנפרשים ואלו המ"ח שישאר באחרונה ימכור לנכרי כו' ע"ש]: (יא) דחזינן דקפץ. עיין בתשובת חתם סופר סימן ס' במעשה בזאב שנכנס בעדר שהיה מאתים צאן של בעל העדר א' וחמשים של יהודי וראו כן ב' יהודים שהיו ביער כשקפץ הזאב על אחד והצילו הרועה הנכרי וגרש הזאב וטרם שנודע ליהודי בעל הצאן מעדותן של הישראלים לקח אחד מהצאן לשחיטה כי הוא טבח ושחט לנכרים והראה לרועה שהצאן נחבל קצת בראשו ואמר שאירע לו כן ממעשה הזאב והוא הצילו מיד הזאב. ושוב זמן מה אח"ז באו ב' הישראלים וספרו לבעל הצאן כנ"ל מה יהיה דין הצאן הנותרת והשיב כי מה שאמר הרועה שנכנס הזאב והוא הציל אינו נאמן (ע"ש בסימן קי"ב ויובא לקמן סי"ג) ואף אותו הצאן עצמו מותר דכל שהוא בחזקת היתר אין הרועה נאמן לאוסרו ומכ"ש שאומר הרועה ע"ד התפארות שהוא הצילו ואף בעדות נשים אינו נאמן להתיר בכה"ג (כמ"ש בהה"ע סימן י"ז סי"ד) מכ"ש בשאר איסורין ולאסור מה שהוא בחזקת היתר נמצא בשעה שסיפר הרועה טרם שהעידו ב' הישראלים היה כל הצאן בחזקת כשרות ובהיתרא שחט ישראל א' מהם ואח"כ כשבאו הישראלים והעידו אז כבר נשחט אחד ונאכל לנכרים שלא נשאר דבר ממנו בעולם ולא אף טעם הבלוע בכלי שנידון עליו אפי' הותרו כולם לאכול שנים

באר היטב

אחרונים: (יד) מקרקרים. בשניהם שותקים אמרינן שלמא עבדי בהדדי ובשניהם מקרקרים אמרינן שכל א' ירא מחבירו: (טו) רוגזיה. כ' הש"ך דה"ה הרג' ולא חתך נמי דינא הכי: (טז) פצע. (וה"ה דרס אפילו לא פלע) כ' הש"ך ומשמע אפי' הוא והם שותקים כולם אסורים: (יז) אחרים. וה"ה אם פצע אחרים דחד טעמא הוא דלא נח רוגזיה כ' הש"ך ומשמע כל שנמצאים קצתם נדרסים אפי' לא ידעינן שדרסן אחר שהרג א' מהם כולם אסורים. ואם הרגם שנים או יותר איכא פלוגתא בין הפוסקים אי אמרינן דנח רוגזיה או לא ודעת הט"ז להקל אם לא בלול של

יד אברהם

מקום רחב וה"נ אי מטי לה הדורס במרוצה אחת בלי טרחא ותחבולה נקרא צר וחוששין לדרוסה והיכא דקשה לתופסו אם לא בתחבולה וטירחא יתירה הוי רחב ובכה"ג א"א לדרוסה לכ"ע: (סעיף י') בד"א שאם חתך ראשו של א' מהם אין חוששין לאחרים דוקא כשנכנס כו'. אבל כגון אלו החתולים שעולים על כלוב מלא עוף כו' אע"ג דקטעי' לראשי' כו' לא נח רוגזיה בהכי. כ"כ הב"י בשם הר"ן. וכן דעת הרא"ה בס' בדק הבית (דף מ"ה). אכן הרשב"א במשמרת הבית שם נראה שחולק עליו. וכ"כ שסברי אנן קיי"ל שאין חילוק בדרוסה בין יש לו מצילין ובין אין לו מצילין וסתמא אמרינן בש"ס דאי קטע לראשי' דחד מינייהו אמרינן נח רוגזי'. ועוד דלפ"ד סה"ת הביאו הטור אין דריסה אלא בשיש לו מצילין. וא"כ לפ"ז ודאי הש"ס איירי בהכי. וכן נ"ל שהוא דעת האו"ה ומביאו בד"מ שכתב על כלוב מלא עוף שהכניס חתול ידו לתוכו והמית מהם רבים דאסור דלא אמרינן נח רוגזיה כשהרג יותר מא' וכמ"ש הש"ך בשם או"ה (אך בשו"ת צ"צ סימן ק"ה חולק וכתב דכל דלא דרס אחרים מותרים בהרג ב' וג'). מוכח להדיא דאלו המית רק א' מהם שפיר אמרינן נח רוגזיה אף שעמד החתול מבחוץ לכלוב והכניס ידו לתוכו. וכיון שכן

גליון מהרש"א

הדורס אנה ואנה. בת' צ"צ סי' ק"ה משום דיכולין לפרוח ע"ג המחיצה אבל בבהמות כל שיש מחיצה אסור כהט"ז ולא כת' מ"ב: (ש"ך ס"ק כ"ה) וה"ה הרגה. אף שעדיין מפרכסת ת' חב"י סנ"ה וע' ת' צ"צ סק"ה דמש"ה נקט בגמ' ל' קטע דבזה גם בנמצא מת אחר זמן אמרינן דנח רוגזי' דידעי' דנעשה מיתתו מיד משא"כ בנמצא מת לאח"ז בלא ידיעה ברורה אימא דחי ומת אח"כ ע"י ארס הדריסה ואז לא נח רוגזי'. קטע ה"ה קרע בטנה וכדומה מה שממית מיד: (ש"ך סקכ"ח) ומביאו ד"מ וב"ח לפסק הלכה. בת' צ"צ סי' ק"ה כ' דזהו דוקא בדרס ומת אח"כ אבל כשראינו שקטע לרישי' דדהו או שקרע בטנם ומתו תחת ידו אפילו דקטל ב' וג' ויותר אמרינן דנח רוגזי' ולא חיישינן לאחרים: (סעיף י' ש"ע) ומכניסי' ידיהם מבפנים. ודוקא בראינו שהכניס ידו אבל אם מצאנוהו עומד על ראש אווזא שהוציאה ראשה חוץ לכלוב מותרי' האחרות שבכלוב ת' חב"י סי' נ"ו וע"ש סי' נ"ט כ' דלשון ומכניסי' משמע דזה דרכם לעשות: (סעיף י"א ט"ז ס"ק י"ח) דמכח מורא שתק השור. לא סברה טובה הוא אלא היכא דמוכרח כי ראינו שקפץ אבל לולי זה לוקחים שתיקתו לראי' ע' ת' חב"י סי' נ"ה:

צבי לצדיק

הל"ח וכדעת הט"ז סעיף ב': (סעיף י' בשו"ע) במה דברים כו' ועמד עמהם. היינו כשהמקום צר שאינו יכול לברוח דאז לא כעס על אחרים עיין ר"ן:

ואי שתקי (יט) ל לא חיישינן (יח) לה [ל] (ויש אוסרין בכה"ג) (ר"ן פא"ט) לא ויש (יט) לחוש לדבר ולאסור :

יג לה והא דחוששין דוקא כשידענו שנכנס הארי לב אבל אם הוא ספק אם נכנס אם לאו או שהוא ספק ארי או כ"ב או שמא בקנה נגף אין חוששין [לא] לו ודוקא כשיש לפנינו כלב וארי או ארי וקנה אבל כשבא לפנינו מבעבע דם ולא ידענו במה [לב] (יב) תולין במצוי (כ) בין להקל בין להחמי': לג (וכבר נתבאר לעיל סימן נ"ג אם מבעבע (יג) דם (כ) בצואר נוהגים לאסרו) (ד"ע וא"ה כלל נ"ז דין ח') :

יד לז ארי שנכנס בין השוורים ונמצאת צפורן של הארי תלושה ויושבת בגבו של אחד מהם בין אם הצפורן לחה לד או יבשה (כא) (כח) חוששין לה [לג] לח אפילו אם הוא שותק והם שותקים [לד] וכל שכן אם מקום צפורן או חמש צפרניו שמוטות מגבו (כב) [לה] ולא לזה (כג) בלבד חוששין (כג) אלא לכל השוורים שבדיר :

טורי זהב

שהוא בן תרבות דהא חזינן דעבד מעשה דריסה וא"כ שבקיה לסימנותיה ועי' מ"ש בסעיף ה' מזה : (יט) לא חיישינן לה . הטעם דמוקמינן אחזקה דהיתר דרוב (בהמות) [חיות] בחזקת שאינם דורסים והיש אוסרים כ"ל דטעם שלהם דכיון דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת אין להקל מספק ואין כאן ס"ס ע"כ אזלינן לחומרא ולא הקילו בגמ' אלא ספק אם היה שם ארי או לא וכמ"ש בסעי' שאחר זה דיש בהם ס"ס ועמ"ש סי' כ"ט סעיף א' : (כ) בין להקל בין להחמיר. בפרישה האריך כאן לפרש מ"ש להקל דתולין במצוי ובהגה טרח דהרשב"א ס"ל דאם יש סברא שוה לתלות בין לאיסור בין להיתר ודאי אזלינן להקל משום דרוב בהמות כשרות הן אלא דאם ההיתר אינו מצוי והאיסור מצוי אזלינן להחמיר והוכחתו מההוא בר אווזא דהוה בי רב אשי ואזיל לבי קני' ונפיק כי ממסמס קועיה דם א"ר אשי לאו אמר רבא ספק כלבא ספק שונרא איסור כלבא ה"כ ספק קניא ספק שונרא איסור קניא ואם איתא דאפי' אינו מצוי לפנינו לתלות להקל אפ"ה תולין להקל מאי קאמר מי לא אמר רבא ה"כ דאטו רבא בכלבא ושונרא תלי טעמא הא לא אמר אלא משום דתולין להקל מן הסתם ומאי ה"כ דאמר היא היא אלא ודאי ה"ק מי לא אמר רבא בדאיכא כלבא ושונרא דתולין בכלבא דקמן ה"כ תלינן בקנה דקמן וקנה כמי עבידא אווזא להתחכך בו עכ"ל תה"ה והבדק הבית חולק עליו שם וס"ל אפי' בהיתר שאינו מצוי תולין דדריסה מלתא אחריתא היא ואין תולין בה כל היכא שאפשר לתלות בהיתר וזה למד רב אשי מדדרי רבא דתלה בכלבא אע"ג דשונרא שכיחא טפי לאגרויי ולהכות מכלבא אפ"ה תלינן בהיתר ה"כ בקנה אע"ג דלא שכיח כשונרא נמצא מ"ש כאן רשב"א בין להקל בין להחמיר תולין במצוי לא בא למעט אם הם שוים דאז פשיטא שתולין להקל אלא דאם אינם שוים קאמר דהולכין אחר המצוי כפי מה שהוא . וכתוב בטור וא"צ בדיקה אלא במקום שהדם מבעבע וכן אם ניקב אפילו בפנים כשר עכ"ל נראה ביאור דין זה דכ' כ"מ בין חשש דנקב ובין חשש דדריסה דהוא בשני דרכים האחד הוא אליבא מאן דחושש לנקב מ"מ יש חילוק דאלו משום חשש דנקב א"צ לבדוק אלא מקום הנקרע ותו לא ואלו משום חשש דריסה צריך לבדוק נגד כל החלל כדלקמן וא"כ כ' (דאפי') [דאלו] לריב"א דס"ל בסי' נ"ג דאין חוששין לנקיבה באיברים פנימים א"כ כאן יש כ"מ דאפי' אנו רואים שניקב העור של העוף אפי' לפנים עד החלל שניקבתו במשהו מ"מ כשר כיון דלא חיישינן לדריסה כאן כיון שאינו מצוי ותולין בהיתר המצוי ע"כ כשר כיון שאינו כאן חשש רק משום נקב באבר הפנימי ובאמת לא חיישי' לזה לריב"א וראיתי בזה מי שכתב וטרח בהגה לפרש הענין בדרך אחר : (כא) חוששין לה כו'. בטור כתב שחוששין שמא אחרי דרסו והצפורן נשמטה ויושבה לו בגבו עכ"ל *)ואין זה דומה למ"ש בסעיף ח' שאין דרך להטיל ארס אלא אחר שניטל הצפורן דהתם הצפורן נשאר מחובר ביד אבל כאן שנשמט הצפורן ובשעה שנוטל היד משם מטיל ארס וכ' ב"י משמע דוקא ראו שנכנס ארי אבל לא ראו שנכנס תולין לומר שצפורן זה היה בכותל ונתחבה בגבה וכ"כ הרשב"א דהוא ס"ס ספק נכנס או לא נכנס ארי וא"ת נכנס שמא צפורן זה לא מיד הארי הוא אלא בכותל נתחכך עכ"ל ואע"ג דאין זה ס"ס גמור דהא גם בלא הראשון שאימור לא נכנס ארי אתה צ"ל שצפורן זה בא מכותל מ"מ סמכינן ארובא כמ"ש לעיל ואמרינן דיש כאן סברא טובה שמכותל בא כיון שיש לנו לומר שלא היה שם ארי כלל וכעין זה כ' בד"מ : (כב) ולא לזה בלבד כו'. זה קאי ג"כ אשניהם שותקין כמבואר בב"י : (כג) אלא לכל השוורים כו'

שפתי כהן

ס"ק י"ח: ל לא חיישינן לה. טעם סברא זו דלא אמרינן חוששין לספק דרוסה אלא היכא דאיכא ריעותא הא לאו הכי לא דרוב חיות בחזקת שאינן דורסים הן וכן הוא בת"ה והעט"ז כתב הטעם דהוי ס"ס ספק שמא שתקו כולם או צווחו כולם ואת"ל הוא שתק והם צווחו שמא מחמת יראה צווחו ולא דרסן עכ"ל ומעולם לא שמעתי ס"ס כזה דהא בספק הראשון כשאתה אומר שמא צווחו או שתקו כולם מוכרח אתה לומר ג"כ שמא לא דרסן והיינו הספק השני והכל הולך למקום אחד ול"ד למ"ש בחדושי הרשב"א בלא ראינו שנכנס ונמצא צפורן בגבו דכשר מטעם ס"ס ספק נכנס או לא ואת"ל נכנס שמא בכותל נתחכך דכבר פי' הד"מ ומהרש"ל פרק א"ט סי' ע"ד דה"ט דקרוב הדבר טפי שנתחכך בכותל כל שלא ראינו שנכנס וא"כ צריך אני לומר מתחלה שנכנס וה"ל ס"ס משא"כ הכא ודוק: לא ויש לחוש לדבר כו'. משמע אבל למכרו לעובד כוכבים מותר וכתב בספר אפי רברבי מיהו בהפסד מרובה נראה להקל: לב אבל אם הוא ספק אם הוא נכנס כו'. דאיכא ס"ס שמא לא נכנס כלל ואת"ל נכנס שמא לא דרס ובספק ארי וכלב או קנה אע"פ שנכנס לפנינו תלינן להקל שרוב הבהמות בחזקת שאינן דרוסים ורוב החיות בחזקת שאינם דורסים וכ"מ במה שתולין בכלב או בקנה דא"צ בדיקה אלא במקום שהדם מבעבע הרשב"א ועוד יש כמה נפקותות בזה וקצרתי כיון דאנן אוסרים בכל ענין גם מלתא דלא שכיחא הוא : לג וכבר נתבאר כו'. אם הקנה שלפנינו היא קנה רחב יש להכשיר אפילו לדידן דדוקא בנקב משהו לא בקיאינן משא"כ בכה"ג כמ"ש הטור והרב בהג"ה לעיל סימן נ"א ס"ב והוא מדברי הרא"ש שכ' כן גבי דיה דהכא ודוק: לד או יבשה. ולא אמרינן כיון שהצפורן היא יבשה ודאי היתה תחובה כבר בכותל זמן רב עד שנתיבשה ונתחככה שם הבהמה ונתחבה לה בגבה כו' עכ"ל עט"ז ואישתמיטתיה ש"ס ערוכה (דף נ"ג ע"א) דאיתא התם להדיא איפכא דביבשה מסתבר טפי לאיסורא דכיון דיבשה היא עבידי דמשתמט' מיד ארי וכן הוא בחידושי הרשב"א

ביאור הגר"א

ועש"ך:[ל] ויש אוסרין כו'. כמ"ש בס"ס נ"ה ול"ד לספק כלבא כמ"ש שם וראייתו ממ"ש ספק על דוקא כה"ג:[לא] (ליקוט) ודוקא כשיש כו'. ממש"ש ההוא בר אווזא כו' אר"א לא אמרינן כו' ואם איתא משום דתולין להקל מאי ה"נ כו' היא היא אלא ודאי ה"ק מי לא א"ר כו' דתלינן במה שלפנינו להקל ה"נ תלינן בקנים שלפנינו ואע"ג דאיכא שונרא ובהכי ניחא פי' ריב"א בתוס' כ"ח א' ד"ה אתא כו' (ע"ב): [לב] תולין במצוי כו'. כמ"ש (נ"א א') שגרונא שכיח כו' וכ"ש להחמיר: [לג] אפי' אם כו'. כמש"ש איכא למימר הכי ואיכא כו' ורב לטעמיה כו' וכנ"ל דכל ספיקא לחומרא דלכך חוששין לספק דרוסה וכמ"ש בס"ס נ"ה: [לד] וכ"ש כו'. גמ' שם:[לה] ולא לזה כו'. כמש"ל בס"ט ודוקא כשהרגו כו'.ת"ה יסור

באר היטב

תרנגולים יש להחמיר בכל גווני : (יח) לה . והטעם דלא אמרינן דחוששין לספק דרוסה אלא היכא דאיכא ריעותא הא לאו הכי לא דרוב חיות בחזקת שאינן דורסים הן : (יט) לחוש. הטעם כיון דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת אין להקל מספק ואין כאן ס"ס וכתב הש"ך דלמכרה לעובד כוכבים לכ"ע מותר וגם' אפי רברבי מיקל בהפסד מרובה : (כ) בצואר. כ' הש"ך אם הקנה שלפנינו הוא רחב יש להכשיר אפילו לדידן דדוקא בנקב משהו לא בקיאינן משא"כ בכה"ג וע"ל סי' כ"א ס"ב : (כא) חוששין . כ' הט"ז ול"ד למ"ש לעיל שאינו מטיל ארס אלא אחר נטילת הצפורן דהתם הצפורן נשאר מחובר ביד אבל כאן שנשמט הצפורן ובשעה שנוטל היד משם מטיל ארס (א"כ הכא חיישינן שמא דרס וחזר ודרס כבסעיף ט' כה"ג) וכ' הב"י ומשמע דוקא שראו נכנס הארי אבל לא ראו שנכנס תולין לומר שצפורן זה היה בכותל והוי ס"ס ואף על גב דזה לא מקרי ס"ס גמור דהא גם בלא הראשון שאימור לא נכנס ארי צ"ל שציפורן זה בא מכותל מ"מ סמכינן ארובא : (כב) בלבד . כ' הט"ז דזה קאי ג"כ אשניהם שותקין גם כ"ל עיקר דבמקום רחב

פתחי תשובה

שנים דהיינו שישחוט שנים וימכור לכל אחד התיכה מזה והתיכה מזה ומ"מ טוב להחליף התמים שלו עם נכרי אחד אם אפשר בלי הפ"מ ע"ש : (יב) תולין במצוי · [עט"ז סק"כ ועיין בתשובת חתם סופר סימן ס"ד נידון עדר מאה ושלשים צאן עמדו בחצר סמוך לבית מוקף מחיצות לערך כ' אמות אורך וה' אמות רוחב ובין השמשות הרגישו בני הבית קיקור הצאן ויצאו ושאלו לנכרי הרועה מה קול הצאן הזה ואמר שהיה זאב בעדר ופצע צאן אחד והוא גרשו מיד במקל ולא נגע בשאר הצאן ולמחר מצאו אחד הנפצע מה דינם של שאר הצאן . וכתב הנה בהא דפא"ט דף נ"ג ספק שונרא ספק כלבא אימר כלבא איכא ג' שיטות כו' וגם הרשב"א דמחמיר יותר וכן הרמב"ם ספ"ה הכל מיירי בעוף דספק שונרא שכיח טפי בבית כו' אבל בבהמה דספק כלבא ספק זאב והרי בודאי כלבא מצוי טפי בבית כו' נמצא לולי דברי הרועה ושמענו מקרקרים ומצאנו א' נפצע ולא ראינו בעל חי נכנס לכל הפוסקים הנ"ל מותר אפילו אותו הנפצע באכילה דתלינן מצוי בבית ולרוב הפוסקים אפילו בלא טעם זה מותר מיהו לא נשאלנו על הפצוע רק על השלימים ופשיטא שמותרים אפילו בלא תערובת ומכ"ש שודאי לא נגע אלא במיעוט ונתערבו בכמה פעמים כיוצא בהם וליכא אלא איסור דרבנן דבע"ח לא בטילי פשוט יותר מביעה בכותחא דמותרים ורק משום שהרועה אמר שאלוהו מה היה השיב שזאב בא ופצע אחד מהם והוא הבריחו פשיטא דמעיקר הדין אין הנכרי נאמן לא לאיסור ולא להיתר ומכ"ש דאמר להתפאר שאמר שמירה מעולה עש"ך סימן קכ"ז ס"ק כ' ואם מ"מ באנו להאמין להרועה שזה היה הזאב א"כ נאמין לו ג"כ שלא נגע אלא בזה הנפצע והפה שאסר וכו' אבל אין נראה לזה דעת הפוסקים דבחצר רחב אפילו מוקף יש להקל דהאי חצר לאו רחב הוא לק"ל צאן ואין מגיע לצאן א' מקום אמה ורביע אך אין אנו צריכים לזה דאפילו לישראל מותר ואם רוצה להחמיר למוכרם לנכרי זכור לטוב עכ"ד ע"ש וגם בסימן ס"ה אודות רועה נכרי שאמר שנכנס זאב בחצר ובתוכו מאה צאן והמית א' ופצע א' והוא אמר גם כן שבירידת הזאב לחצר מרעשו נפלה המחיצה מה דין הצאן ואלכיהן שהוא הפ"מ וכתב הנה זה פשוט דאע"ג דקטע רישא דחד מינייהו מ"מ כיון שנפצע גם א' כו' ואסור אף להשהותם יב"ח וגם למוכרם לנכרי מחשש תקלה אך שריותא דהכך צאן כ"ל דהולך קדמת איסור ג' סברות אשר תעבורנה לפנינו כבקרת רועה עדרו מעביר צאנו תחת שבטו משפט הרועה והחצר והצאן והרועה הוא נכרי דבריו לא מעלין ולא מורידין ומה שמצאנו א' מת וא' נפצע אימר כלבא או בסיבה אחרת ואף אי מהימן לו לבעל הצאן א"כ נאמין לו ג"כ שמיד נפלה המחיצה והיה מקום רחב ובזה מותר לכ"ע אפילו יש מי שנפצע אלא שיש לפקפק להרשב"א וסיעתו כל שאין ההיתר מצוי טפי תלינן להחמיר א"כ אף בלא אמירת הרועה ניחוש לדורס (הוא ז"ל עצמו בסימן ס"ד שהובא לעיל לא כתב כן אלא דגם הרשב"א מודה בהא והביא דסימן ס"ד השיב באחרונה קרוב לכ"ג שנה וע"ש בסי' ס"ג שהובא לעיל ס"ט) לזה נצרף ונחקור משפט החצר והוא דאפילו בלא פירצה בחומה ס"ל ולרוב הפוסקים דמקרי מקום רחב (ע"ל סעיף ט' בד"ס לדיר) ואף דהש"ך מצוי לה ספיקא דדיכא מ"מ כיון שהכותל פרוצה לפנינו ה"ל ס"ס שמא היתה פרוצה מיד ושמא הלכה כרוב הפוסקים כו' . והגם שלא נסמוך ע"ז להתירם מיד עכ"פ להשהותם י"ב חודש נוכל לסמוך ובפרט בצירוף לזה עוד היתר כאשר נחקור משפט הצאן שהיה מאה צאן ואנחנו לא ראינו זאב שנכנס כלל נהי דנתלה להחמיר בזאב עכ"פ די לומר על צד ההכרח שנכנס זאב אחד וקיי"ל (בח"מ סי' ש"ג ס"ד) זאב אחד אינו אונס מפני שהרועה יכול להציל וא"כ חזקה על הפועל שעשה פעולתו ומסתמא לא נשאר שם הזאב רק שעה מועטת ובודאי לא דרס רובם ובטלו ברוב מן התורה רק מדרבנן בע"ח לא בטלי אם כן י"ל דבכה"ג בודאי לא חיישינן לתקלה ומכ"ש ע"י צירוף היתרים הנ"ל בודאי יש להתיר בלי פקפוק שיהוי יב"ח ואי פריש מינייהו שלא בפני ישראל עד רובא מותרים אותם שפירשו אפילו תוך יב"ח ובענין החלב מהצאן הנ"ל מה לעשות באותן הימים נ"ל מאחר דיש כאן כל הני היתרים שאפשר להתיר אפילו הצאן וכמי דהצאן לא נתיר מיד אפי' ע"י ביטול משום דבע"ח חשיבי מ"מ החלב יש להתיר לחלוב כל הצאן בכלי אחד שיהיו עכ"פ רובא דהיתרא והחלב אינו דבר חשוב ובגם שהוא הפ"מ ויש ג"כ עוד ספק שאפילו נאמר שיש עוד דרוסה דלמא איכא שיש בחלבן של כשרים עכ"ד ע"ש ועיין עוד בספר לבושי שרד סימן כ"ד מדינים אלו] : (יג) דם בצואר .

באר הגולה

לה מסקנת הגמ' שם : לו טור בשם הרשב"א : לז כשמואל דאמר חוששין לספק דרוסה ודלא כמימר' דרב שם: לח טור

נקודות הכסף

הרי שמא וכמ"ש בש"ך ס"ס זה בשם ת"ה אלא מה"ט חשיב הרי שמא כיון דבספר התרומה ובשאר פוסקים ובאו"ה הארוך מתירין בחתול באין מצילין וכמ"ש בש"ך סקי"ח : (בט"ז ס"ק כ"א) ואין זה דומה למ"ש בסעיף ח' כו'. נמשך אחר דברי הב"ח אבל שניהם לא כוונו יפה דאין חילוק בין הצפורן נשאר מחובר ביד או לא אלא ה"ט דחיישינן שמא דרס וחזר ודרס כמבואר בסעיף ט' . גם מ"ש דאין זה ס"ס גמור וכו' ליתא כמ"ש בש"ך סי' ק"י ס"ק כ"ב דין

יד אפרים

שמע אחת מקרקרת מאד ומצאו אחת מפרכסת וא"כ מתה : ועיין שם עוד בסי' ג' אווזים שעמדו בכלוב ואחד הוציא ראשו חוץ לכלוב ומצא החתול עומד על צואר האווז . וע"ש בסי' נ"ז ברועה שאמר שראה כבש נדרס ויצא דם מחוטמו . ועי' בשו"ת ב"ח סימן קכ"ו וקמ"ח והועתק בלה"ק ובתו"מ ע"ש ועי' בתשובה שם סימן קמ"ז שכתב בודאי אילו היה אחד מבעבע דם היינו חוששים לכולם דאותו שמבעבע דם מראה לנו שהיה ברדלס בכלוב ועומדים כולם בספק מאחר שאין להם מקום המלטה מהכלוב ולהכ"ן אפילו הרג אחד מהם חוששים לכולם אבל מאחר שאין אחד מהם מבעבע דם תולין להקל משום ס"ס ע"ש: (ש"ע סעיף י"ד) ולא לזה בלבד חוששין . עבה"ט ועיין במקום שמואל סי' ס"ד בזאב שנכנס לדיר שיש בו

חדושי בית מאיר

(בש"ך ס"ק ל"ג) והוא מדברי הרא"ש שכתב כן . נ"ב הרא"ש כתב זה לדין גמרא ע"ש . ועי' ס"ס נ"ג

צבי לצדיק

(סעיף י"ב בש"ך ס"ק ל') לא חיישינן לה ט' ומעולם לא שמעתי ס"ס כזה . ויש לנקוט הס"ס שמא לא נגע בהם דהוי כספק על ואת"ל נגע בצפרניו שמא לא ניקב לבית החלל כדלעיל סעיף ב' דכיון דליכא ריעות' הוי כספק על : (סעיף י"ג בש"ך ס"ק ל"ב) אבל אם הוא ספק כו' בחזקת שאינם דורסים . צריך להבין איך יש חזקה על ארי שאינו בן תרבות שלא יהא דורס. וי"ל דה"פ האי אין דרכו לדרוס לבד בלא נשיכת בשר . דודאי דרך החי' לחתוך לו בשר מן הבהמה או לדרוס וגם לאכול ממנה אבל היכא דלא חזינן חסרון בשר ולא פצע אז אין דרכו לדרוס בלי כונה אם לא שיש לו כעס עבור שרוצה להציל עצמו :

מלואים

(סימן נ"ז בש"ך ס"ק ל"ד) ואישתמיטתי' ש"ס ערוך (דף נ"ג ע"א) דאיתא התם להדיא איפכא דביבשה מסתבר טפי לאיסורא. עכ"ל הש"ך. אבל המעיין היטב בגמ' יראה כי צדקו דברי הלבוש דאמרינן שם אמר רבה בר רב הונא אמר רב ארי שנכנס לבין השוורים ונמצא צפורן בגבו של אחד מהן אין חוששין שמא ארי דרסו מ"ט רוב אריות דורסין ומיעוטן אינן דורסין וכל הדורס אין צפרנו נשמטת וזאת הואיל וצפורן יושבת לו בגבו אימר בכותל נתחכך . ולפ"ז אנו מביטין על הדורס ומצדו יש ראיה כי בכותל נתחכך יען כי הצפורן נשמטת לכן מתיר רב. ופריך הגמרא אדרבה רוב שוורים מתחככין ומיעוטן אין מתחככין וכל המתחכך אין צפורן יושבת לו בגבו וזו הואיל וצפורן יושבת לו בגבו אימר ארי דרסו הלא אם נחקור מצד השור וזה מצד הנפעל תצא לנו הסברא מהופכת ולאיסור

טו לט הא דחוששין לדרוסה היינו שלא להתירה בלא בדיקה אבל אם בודקה ואינו מוצא בה רושם כשרה **לה** [לו] ם ואפילו ודאי דרוסה יש לה היתר (כג) בבדיקה :

טז כיצד היא הבדיקה **לו** (יד) שוחטין את הנדרס ובודקין כל החלל שלו מכף מא הירך (°) **לז** [לז] עד (כד) מב הקדקד אם נמצא כולה שלימה מכל מיני טרפות ולא נמצא בה (כה) רושם הדריסה הרי זו מותרת ואם נמצא בה רושם הדריסה אסורה איזהו רושם הדריסה **לח** שיאדים הבשר כנגד בני (כו) מעיים מג ואם נמוק הבשר כנגד בני מעיים מד עד שנעשה כבשר **לט** שהרופא (כז) גורדו מהחבורה רואין אותו בשר כאלו חסר וטריפה ואם דרס בסימנים מה משיאדימו כל שהוא הסימנים עצמם טריפה מו ואפי' אם האדים **מ** (כח) הקנה בכל שהוא:

יז **מא** מז בהמה שנדרסה אין לה תקנה בבדיקה מפני (כט) שהושט אין לו בדיקה מבחוץ :

יח [לט] מח יש מי שאומר בכל מקום שהוזכר שם בדיקה כגון *) בדרוסה נפולה (טו) ושבורה בדורות הללו ליכא למיקם אבדיקה שפיר ולית ליה תקנתא **מב** אלא *) מט לשהויי **מג** (טז) י"ב (ל) חדש

הרשב"א ושאר פוסקים והוא פשוט : **לה** **ואפילו ודאי דרוסה כו'** . כ"ל שדעת התוס' והרא"ש וסייעתם שנמשך המחבר אחריהם דאם רק ראינוה שדרסה אפי' אין מקום הדריסה ניכר מבחוץ מקרי ודאי דרוסה דלא כהבית חדש שהאריך בזה בדברים שאינם נראין ומצאתי און לי בחדושי מהר"מ מלובלין בסוף דבריו ונראה דמעיקרא הוי ס"ל לתוס' דזה הוי לרש"י ספק דרוסה דאל"כ למה פי' ואין מקום הדריס' ניכר מבחוץ אבל לבסוף דמסקי דלכך פי' כן משום דס"ל דאי ניכר מבחוץ א"צ לבדוק אלא נגד אותו מקום א"כ זה הוי גם לרש"י ודאי דרוס' ובהכי מיירי רב דבדיק מכפא ועד אטמא וכן פירש מ"ו הגאון הגדול מהר"ר העשיל נר"ו דברי התוס' דלא כהב"ח שפי' פי' זר במכפא ועד אטמא וכן משמע בטור במ"ש בשם ריב"ש והרא"ש כדפי' ובהא א"ש מ"ש ב"י דהרא"ה ור"ן סוברים כריב"ש שהרי הרא"ה ור"ן כתבו דאפי' רק ראיוה שדרסה מקרי ודאי דרוסה (דאין לה בדיקה לסברה) מיהו אפי' ניכר מקום הדריס' מבחוץ יש לה בדיקה ומיהו היכא דחוששין כגון דאיכא שתיק ואיכא מקרקרים וכה"ג אין להתיר בלא בדיקה וכל היכא דאין חוששין כגון בהכניסם שותקים וכה"ג א"צ בדיקה כלל כל זה הוא שיטת המחבר וסייעתו ודוק היטב כי קצרתי משום דאנן אוסרים בכל ענין דה"ה בקיאין כדבסמוך סעיף י"ח : **לו** **שוחטין את הנדרס כו'** . באמת כן נראה דעת התוס' והפוסקים דהבדיקה היא דוקא לאחר שחיטה אבל בספרי כתבתי דדעת רש"י פא"ט (דף כ"ח ע"ב) דהבדיקה היא מבחוץ בעודה בחיים גבה וכריסה ולדה וכל שכנגד בני מעיים ואם האדים שם הבשר מבחוץ טרפה שודאי סופו ליסרף לפני' עד שיגיעו הבני מעיים ואם לא האדים מבחוץ א"צ שוב לבדוק וכשרה דכיון דלא ניכר האדם מבחוץ ודאי לא דריס ועפ"ז ישבתי דברי רש"י דלא קשיא עליו כלל כל הקושיות שהקשו עליו התוס' והרא"ש וסייעתם והבאתי ראיה לזה מהש"ס דזבחים (דף ע"ד ע"ב) גבי זבחים שנתערבו בטרפות ירעו עד שיסתאבו דפריך האי טרפה ה"ד אי ידיע ליה ליתי ולשקליה ואי לא ידע מנא ידע אמר ר' ינאי הב"ע כגון דאיתערב נקובת הקוץ בדרוסת הזאב וקאמר התם נמי כולהו כר' ינאי לא אמרי בין נקובת הקוץ לדרוסת הזאב מידע ידיע האי מגוף והאי מגיל ע"כ. ואם איתא מאי דוחקיה לוקמיה בפשיטות כגון דאיתערב ספק דרוסה או ודאי דרוסה שאין מקום הדריסה ניכר מבחוץ כיון דצריך בדיקה לאחר שחיטה דוקא ירעו עד שיסתאבו וכי הוה מוקי' לה הכי ה"מ כולהו למימר הכי ולא המ"ל כולהו כר' ינאי לא אמרי כו' ומכ"ש דקשה מכאן להפוסקים דודאי דרוסה דהיינו שראוהו רק שנדרסה אפי' לא ניכר מקום הדריסה מבחוץ לא מהני בדיקה אפילו לרב דלא חייש לספק דרוסה והיא דעת הרא"ה והר"ן.ע"ש א"ו הבדיקה היא מבחוץ ודוק כי קצרתי כיון דלא כ"מ מידי לדידן דאין אנו בקיאין : **לז** **עד הקדקד** . והרוקח כתב שצריך לבדוק המוח ומביאו ב"י : **לח** **שיאדים הבשר כנגד בני מעיים** . וה"ה כנגד אחד מהאיברים שנטרפה בהם אם האדים או נתמסמס כנגדו טרפה אפי' כנגד צומת הגידין . טור : **לט** **שהרופא גורדו** . ע"ל סי' מ"ג ס"ב וסי' מ"ח סעיף ה' וס"ס כ' וסי' נ"ה סעיף י' : **מ** **הקנה כו'** . ואע"ג דקנה נקובתו ברובו כדלעיל סי' ל"ד מ"מ האדם סופו ליסרף רובו. ש"ס : **מא** **בהמה שנדרסה כו'** . אבל עוף הכשרו בקנה לבד ויכול לשחוט הקנה לכתחלה ואחר השחיטה יהפוך הושט ויבדקנו מבפנים כדלעיל סי' ל"ג סעיף ו' ואע"ג דלכתחלה צריך לשחוט שני סימנים אף בעוף כדלעיל ר"ס כ"א הכא כיון שא"א בע"א כדיעבד דמי אבל בבהמה שצריכה אף דיעבד ב' סימנים חיישי' שמא במקום אחר קשחיט ולכך לא מהני בדיקה לושט מבפנים ומיהו אם ידוע שדרסה במקום אחר ולא בושט מהני בדיקה אף לבהמה ועי' בב"י : **מב** **אלא לשהויי כו'** . ומשמע דאפי' לודאי דרוסה מהני שהייה י"ב חודש או כשתלד כיון דאית לה בדיקה ומ"ש הר"ב בהג"ה דלודאי טרפה לא מהני י"ב חדש היינו דוקא ודאי טרפה ממש משא"כ הכא דבבדיקה מהכשרה : **מג** **י"ב חודש**. וכתב בת"ח כלל ע"ב דין ב' דבשנה מעוברת צריך י"ג חודש וכ"כ בס' אפי רברבי דף ע"ג ע"ב :

לא

כו' . יש בכאן מקום התמהון גדול על דברי ב"י שכתב וז"ל ולא קאי אנכנס אחרי בין הסוורים ונמצא צפורן יושבת בגבו של אחד מהם דסמיך ליה דהתם בכל גווני חיישינן לזה שהצפורן בגבו ואפי' במקום שיכולה לברות ממנו כו' עכ"ל כבודו במקומו מונח וכאן קשה על דבריו דהא אמרינן בגמרא דרב מתיר בצפורן יושבת בגבו דאמרינן בכותל נתחבה ומשם באה לגבו רב לטעמיה דאמר אין חוששין לספק דרוסה א"כ אין בכך צפורן בגבה ריעותא טפי מהשם ספק דרוסה דהיינו הוא שותק וכן מקרקרין דאי ס"ד דיש סברא דגרע טפי היאך אמר רב לטעמיה ואין זה טעמי' דהתם קיל מהכא אלא ע"כ דשוין הם ומ"ה לדידן דחוששין לספק דרוסה חוששין נמי בצפורן בגבו דבא מהאי כמ"ש ב"י בזה דמשום טעם זה קי"ל דלא כרב בצפורן וקש' מ"מ נימא דבספק דרוס' היינו הוא שותק כו' מותר אם הם במקום רחב דאמרי' שברחה כמ"ש בסעיף ט' דדוקא במקום צר חיישי' ובצפורן שבגבו שהוא נלמד מן ספק דרוסה נימא דאותה שהצפורן בגבה יהיה טרפה אפי' במקום רחב ואמאי לא נימא גם בזה כיון שהוא במקום רחב ודאי ברחה והצפורן בא מן הכותל כיון שזה נלמד מן ספק דרוסה היאך יהיה חמור ממנו היאך יהיה יציבא בארעא וגיורא בשמי שמיא הא דיו לבא מן הדין להיות כנדון דהא אין סברא בעולם לומר שחמור דין דצפורן מספק דרוסה דא"כ

כ"כ הרשב"א בת"ה : לט לשון הטור מהא דאמרי בני רבי חייא : ם טור בשם אביו הרא"ש וכ"כ הרמב"ם שם והרשב"א בחידושיו : מא כרב נחמן משמיה דרב שם דף נ"ד (בשביל צומת הגידין) : מב בשביל שמות טור וכן נראה מדברי הרא"ש וכ"כ הרשב"א והרוקח : מג מימרא דרב יהודה אמר רב שם דף נ"ג : מד שם בגמ' וכרב הונא בריה דרב יהושע: מה כדמתני רב זביד שם ונלע"ד דהא דפסקו לעיל כרב נחמן משמיה דרב לבדוק גם הקדקד היינו שאם יאדים כנגד הקדקד יבדקו גם הקרומים של מוח דלא גרעו הקרומים של מוח שהם תחת העצם מהסימנים דפסקו כרב זביד דקשים הם : מו (שם בעיא דאיפשטא וטעמא מפני שהאדם עתיד לשרוף כולו : מז מגויין בסי' ל"ג סעיף ו') : מח טור בשם בה"ג (והביאו הפוס' דבריו) : מט מסקנת הגמ' שם ד' נ"ח :

פרי חדש

(סימן נ"ז בש"ע סעיף י"ח) **לשהויי י"ב חודש כו'** . כתב בת"ח כלל ע"ב דין ב' דבשנה מעוברת צריך י"ג חודש וכ"כ בספר אפי רברבי דף מ"ג ע"ב ש"ך ואינו מוכרח אלא שכל שיעורי חכמים שהוזכרו בלשון חדשים אין לחלק בין שנה פשוט' למעוברת בא"כ לא היה להם להזכיר י"ב חודש אלא שנה . ואף בשנה

מטה יהונתן

אוקמי' אחזקה ומותרים . [נ"מ דהא בש"ך ס"ק כ"ח מבואר ההיפך וע' בפמ"ג בש"ד אות כ"ה] : (שם סעיף ט"ו) **ואפילו וודאי דרוסה יש לה היתר בבדיקה** . עי' ש"ך ס"ק ל"ה שהאריך לפרש דברי תוס' והרא"ש אליבא דרש"י דאם ראינו שדרסה ואין מקום הדריסה ניכר הוי ודאי דרוסה ואם ניכר מבחוץ אז א"צ בדיקה רק במקום הדרוס' לבד ויש להקשות מהא דכתבו התוס' דף כ"ח בד"ה אתא וא"ת למנ"מ אי תלינן בכלבא או בקניא כיון דאפילו קניא בעי בדיקה וי"ל דנ"מ דאי הוי שליא בשורגא הוי צריך בדיק' נגד כל החלל אע"ג דליכא ריעות' אלא כנגד הכי' משא"כ אי תלינן בקניא א"צ בדיקה כ"א נגד מקום ההכאה ולפמ"ש תוס' הכא דגם דרוסה א"צ בדיקה רק נגד מקום הדרוסה ולא יותר וצ"ל דהא שכתבו התוס' דבספק שורגא צריך לבדוק בחלל בבשר שעל כל החלל ר"ל דצריך לבדוק מבחוץ שמא דרסה עוד במקום אחר אבל אי תלינן בקניא א"צ לבדוק רק נגד מקום שניכר הדרוסה מבחוץ ולפ"ז אמר אמ"ו דאין הכרח לומר דהשת'

דגול מרבבה

(סעיף י"ח) *) **כגון** בדרוסה נפולה ושבורה . עי' בסי' נ"ד ס"ק ג' מה שכתבתי :

יד אפרים

הרבה כבשים ונמצא חמשה נדרסים אזי כל העדר אסור שהוחזקו בנדרסים ודלא כט"ז וגה"כ בסימן כ"ז ואין דבריו מכריעין ומה שהביא ראיה מס"ת פשיטא שאין ראי' דהתם מוחזק הסופר לכתוב בטעות והיה מתבטל בפסח שנמצא בו ג' שעורים ע"ש בח"ר ובמק"ח וכמ"ש בספרי שו"ת

חדושי בית מאיר

בדין תלושת נוצות : (שם בש"ך ס"ק ל"ה) **נ"ל** וכו' מקרי ודאי דרוסה . נ"ב ואם נשא זאב שה בפיו והצילו הרועה זה נמי ספק דרוסה

חדושי רע"ק

בעור הפנימי של ושם צ"ע לדינא ע' במשבצות זהב (לעיל סימן ל"ג סק"ח) : (ש"ך סקמ"ב) **דאפילו** לודאי דרוסה מהני . בספר שער המלך בהל' מקוואות הקשה דלוקי בזבחים דנתערב דרוסה דשהתה י"ב חודש בדרוסה שלא שהתה י"ב חודש עיי"ש :

ביאור הגר"א

וטור : [לו] ואפי' כו' . ממש"ש ובסימנים עד כו' אבל בשר שכנגדן לא אע"ג דודאי נדרסה שהרי האדים הבשר ושם קנה נקובתו כו' אע"ג דע"כ נדרסה ושם מורי בה רב כו' וע"כ בודאי דרב לא חייש לספק דרוסה . תוס' שם ד"ה דרוסה: [לז] עד הקדקד . ת"ה שז"ש מכפא דמוחא שלא כדברי רש"י : [לח] בהמה כו' . מ"ג דלא כרש"י : (ליקוט) בהמה כו' . ורש"י חולק על זה שם מ"ג ב' וכמש"ל סי' ל"ג והרשב"א הסכים דלא כרש"י בזה (ע"כ) : [לט] יש מי כו' . ערש"י נ"ב א' ד"ה כ' בה"ג כו' ושהתה

פתחי תשובה

[פנה"ם ועיין בתשובת חתם סופר סימן קי"ב אודות עז שבאה מהעדר ונוארה מבעבע דם והרועה נכרי סיפר שהנ"ב שלו הציל אותה מיד הזאב היאומן לו וכתב הנה מהעז גופה לא תיבעי לן דאנן נוהגין לאסור כל ממסמס קוצא דמא אם לא שיש קנה רחב לפנינו והרב השואל נזכר מזה וכתב שלא כנגד הסימנים לא ידעתי מקומו איה כי בכל אורך ורוחב הצואר יש לחוש לושט אם לא אחורי העורף וזה אינו נואר רק הא מבעיא לן אם יש לחוש לדרוסה יש חשש בכל העדר אם לא היה בבקעה אך זה פשוט שאין נכרי מהימן לא לאיסור ולא להיתר אפילו מסל"ת כמ"ש ש"ך סימן נ"ח סק"ב ואפילו היכא אומדנא כדבריו אין שומעין לו כמ"ש רמ"א סי' ק"ל ס"ח בהג"ה כ' אם לא שיש רגלים לדבר עובדא כמ"ש המרדכי ס"פ ר"י וכו' וכ"ז במסל"ת אבל בנידון דידן שנתכוין להתגדל על שלא שמר אלו ונגף בקנה הוצרך לומר שע"י זאב נעשה ומי יאמין לו ומה שפשט ההוא מרבנן דלענין דרוסה יש להאמין רועה ערבי כמו שהיה נאמנת על הבכור (בח"מ סי' רע"ז סי"ב) לאו מילתא היא וכללא כייל' דבריו אינם מעלים ואינם מורידים ע"כ אין לחוש על שאר העדר ויאכלו עניים וישבעו עיין שם] : (יד) שוחטין את הנדרס . עיין ש"ך ס"ק ל"ו מ"ש ראיה מזבחים ועיין מ"ש אא"ז בעל פנים מאירות בזבחים שם על דבריו ועמ"ש בתשובת גבעת שאול סי' ל' : (טו) ושבורה . עיין בדגול מרבבה סי' נ"ד באיזו שבורה הוזכר בדיקה : (טז) יב"ח . עיין בספר חומות ירושלים סימן

באר היטב

אפי' אותו שהציפורן בגבו מותר דהצפורן אתא מעלמא ואפי' אם נמצאו ג' נקבי' יש להתיר השאר ול"ד להבשיל שנמצאו בו ג' תולעים דאסור כמ"ש בסי' פ"ד ס"ט דהתם אמרינן דודאי טבע של ירקות זה לגדל בו תולעי' מה שא"כ כאן שכל בהמה יש לה חזקה טובה בפני עצמה ומה יזיק איסור של א' לחברתה עד כאן לשונו : (כג) בבדיקה. כ' הש"ך אם רק ראינוהו שדרסה אע"ג דאין מקום הדריסה ניכר מבחוץ מקרי ודאי דרוסה ודלא כב"ח מיהו אפי' ניכר מקום הדריסה מבחוץ יש לה בדיקה לדעת המחבר וקצרתי בדינים אלו משום דאין אנו בקיאין ואוסרים בכל ענין כמ"ש בסעיף י"ח עכ"ל : (כד) הקדקד . והרוקח כ' שצריך לבדוק המוח : (כה) רושם . כתב הש"ך דכן הוא דעת התוספות וסייעתם דהבדיקה היא לאחר שחיטה אבל דעת רש"י דהבדיקה היא מבחוץ בעודה בחיים וקצרתי בזה דלא כ"מ לדידן דאין בקיאין כלל בבדיקה עכ"ל : (כו) מעים . כתב הטור וה"ה כנגד א' מהאברים שנטרפה בהם אם האדים או נתמסמס כנגדו טריפה ואפי' כנגד צומת הגידין : (כז) גורדו . וע"ל סימן מ"ג ס"ב וסי' מ"ח ס"ה וס"ס כ' וסי' נ"ה ס"ו : (כח) הקנה . ואע"ג דקנה נקיבתו ברובו מ"מ האדם סופו ליסרף רובו . ש"ס : (כט) שהושט . כ' הש"ך מיהו אם ידוע שדרסה במקום אחר ולא בושט מהני בדיקה אף לבהמה : (ל) חודש . כתב הש"ך בשם ת"ח ואפי רברבי דבשנה מעוברת צריך י"ג חודש . ופר"ח חולק וכ' כ"מ שנזכר בגמ' יב"ח הוא רק יב"ת

יד אברהם

דעת הרשב"א והה"ת והא"ב יש להקל עכ"פ למכרו לעובד כוכבים כמ"ש הג"ה ס"ס זה דהיכא דאיכא פלוגתא בדרוסה שרי למכרו לעובד כוכבים כנלענ"ד : (סעיף י"ח) לשהויי י"ב חודש . עיין במ"י כלל ע"ג דבהמה דקה ה' חדשים וגסה ט' אם נשחטה וילדה הרי ספק טריפה :

גליון מהרש"א

(סעיף ט"ו ש"ע בסוף) **בבל שהוא** . דה"נ אמרינן סופו לנקוב סי' נ"א ס"ד וסימן ד"ב ס"א ונבי שלחופית מים שנמצא במוח ובסרכות ריאה משא"כ בשאר טרפיות וע' ש"ך ס"ם סק"ז ובפ"ח שם : (סעיף י"ח ש"ע) **אלא** לשהויי י"ב חודש . גם הטריפה משום דסופו לינקב או ליטול אינו חי' י"ב חודש אך נסתפק בשפתי ס"ל סק"ה אי רק מאז שניטל אינו חי יב"ח וכן ודאי ינוקב תוך יב"ח וא"כ בעי כ"ד חודש או דמעכשיו כבר לא יחי' יב"ח וע' ל"ש סימן ל"ה סק"ה עלה ל"ד ריש ע"ג : (שם) י"ב חודש . דרוב טריפות אינן חיות וי"ל דהחיות מיעוטא דמיעוטא הוא וניחא מה שהקשו

נחלת צבי

סימן נ"ז סעיף טז) **שוחטין** את הנדרס . עש"ך ס"ק ל"ו מ"ש ראי' לדעת רש"י דהבדיק' היא מבחוץ מש"ס דזבחים דף ע"ד דאל"כ לוקמיה בפשיטות כו' וקשה לי דהא אכתי תיקשי אמה דאיתא בש"ס שם כולה כריה לקיש

מד או (יז) בנקבה מה שתתעבר (לא) (יח) ותלד נ וכן בעוף אם (יט) גמרה להטיל כל הביצים של טעינה ראשונה **מו** [מ] נא ושהתה (כ) כ"א יום ואח"כ חזרה להטיל ביצים כשרה נב וכן אם לא הטילה ביצים מעולם אם שהתה אחר שנולד בה ספק טרפות כ"א יום והתחילה (כא) להטיל ביצים כשרה נג וי"א שגם בזמן הזה בודקין אלא שצריך ליזהר להביא כל הבקיאים בדבר :

הגה ואנו בדורות האחרונים אין בקיאין בבדיקה ולכן המנהג להטריף כל דבר שיש לו ריעותא ואין סומכין על בדיקתנו כלל ולכן יש לנהוג כסברא הראשונה (א"ז והגהות מיימוני ומרדכי סוף פרק בהמה המקשה וכל האחרונים) [מא] ויש מחמירין עוד **מז** דכל שצריכין להשהותו שנים עשר חדש (כב) חיישינן (לב) לתקלה (כג) ואפי' אינו אלא אחד העומד בספק ואין למכרו חי לעובד כוכבים אלא ימיתנו קודם שמא יחזור וימכרנו לישראל (מרדכי וסמ"ק והגהות מיימוני ועי"ל ס"ס כ"ג) וכן הוא המנהג במדינות אלו **מח** [מב] וכל מקום שהוא (לג) ודאי טריפה אף על פי שנשתהה י"ב חדש

טורי זהב

דא"כ לא ילדק מה שאמרו בגמ' רב לטעמי' כו' ולפי האמת נראה ברור דגם הרשב"א נתכוין לכך ועיקר חידוש שלו דדין לפורן בגבו יש לו החומרא של הוא שותק וכן צווחין דהיינו ספק דרוסה ולא אזלינן בכותל מטעם כיון דהיתר של רב מטעם קולא דספק דרוסה ממילא לדידן אין לנו קולא והוה דינו ממש כמו ספק דרוסה וכן מרומז בהדיא בת"ה הארוך דף ס"ד שכתב תחילה דין ספק דרוסה שיש בו חילוק בין מקום צר לרחב ואחר כך כתב דין זה דלפורן בגבו וקאמר כיון דחוששין לספק דרוסה חוששין גם לזה פשוט הוא מדתלי' זה בזה הוה דינו כמוהו ולא חמיר ממנו · והב"י כתב הוכחה לדבריו מדכתב הרשב"א דין לפורן אחר שכתב דין הוא שותק והם צווחין ואיני מכיר בזה שום רמז הוכחה ובהדיא אמרינן בגמ' דדין דלפורן הוה ליה ספק דרוסה וא"כ אין לנו שום סברא לומר שיהיה חמור משאר ספק דרוסה בשום דבר גם הרי"ף והרא"ש הזכירו בדין לפורן שאסור משום ספק דרוסה ולא כתבו שום חומרא לזה יותר משאר ספק דרוסה ע"כ דברי ב"י כאן מותמהים מאד והעיקר דבמקום

שפתי כהן

מד או בנקבה כו'. כלומר אין צריך י"ב חודש אלא סגי כשתתעבר כו' אבל פשיטא דגם בנקבה מהני שהיית י"ב חודש : **מה** שתתעבר ותלד . כתב מהרש"ל פא"ט סי' פ' דוקא תלוי בלידה אבל לא בעיבור לחוד דאפשר דתתעבר עיבור שלא תבא לידי לידה אלא תמות בו והביא ראיות ע"ש : **מו** ושהתה כ"א יום. זהו זמן עבורו של עוף וכל שלא שהתה כ"א יום איכא למיחש שמא נתעברה קודם שנטרפה ואלו הביצים הם מטעינה ראשונה וק"ל ועי' עוד (נו) יכ"ס אלו בסי' פ"ו ס"ט : **מז** דכל שצריכין כו'. אבל היכא דא"ל לשהות רק כ"א יום לא חיישי' לתקלה בזמן מועט כזה כ"כ מהרא"י בהגהת ש"ד סי' ע"ג ומביאו בד"מ ובת"ח כלל ע"ג דין ד' וכן משמע לקמן סי' פ"ו : **מח** וכל מקום שהוא ודאי טרפה כו'. בתשובת הרשב"א כתב כן איתרת דלע"פ שנשתהה בודאי י"ב חדש אסור כיון דודאי טרפה היא ולא מהני שהיית י"ב חדש אלא בספק טרפה וכה"ג דלע"ג דטעם דטרפה הוא משום שאין כמוה חיה מ"מ אם חי י"ב חודש אסור (דלא כהטע"ז שכתב הטעם דס"ל דטרפה יכול לחיות וכבר השיגו הל"ח דף קע"ב ע"ב) דאין להכחיש בשום ענין דברי חז"ל שאמרו שהיא טרפה ומשמע מדברי הרשב"א שם דל"ל הא דהיא חיה י"ב חדש ע"כ נס הוא אבל עכ"פ טרפה היא אבל מהרש"ל פא"ט סי' פ' כתב דהטעם דטרפה הוא שאין כמוה חיה רובא דרובא אבל מיעוטא דמיעוטא חיה אע"ג דטרפה היא ע"ש ומשמע מדברי מהרש"ל שם דבמקום דאיכא פלוגתא בין הפוסקים אי חזינן דחיה י"ב חודש כשרה ודברים נכונים הם ומכל זה מבואר דלאו דוקא יתרת אבר דלע"פ דהשואל הזכיר יתרת אבר מ"מ הרשב"א בכל ודאי טרפה אסר וזה פשוט דלא כהטע"ז דמשמע דמחלק בהכי ע"ש מיהו בתשובת הרשב"א שם

באר הגולה

נ מימר' דאמימר שם: נא שם ה"א בשם ה"ר שם טוב כל בו : נב שם : נג שם בטור כ"ב

פרי חדש

דקרא הוי פלוגתא דרבי וחכמים בפ"ק דר"ה ובפרק בתרא דערכין אבל הכא שהוזכרו י"ב חודש מנא לן לסוסיף עוד חודש אחד בשנת העיבור וכן כל שיעורי חכמים בכה"ג כההיא דאמרינן כתם דכל שאין בו עצם אינו מתקיים י"ב חודש וכן כ"ד חודש שהוזכרו בתע"פ לענין מניקת חבירו והת"ם והאפי רברבי אודו לטעמייהו דסבירא להו גבי סנקה שאם נתעברה השנה נתעברה לתינוק וכדלקמן בסי' פ"א ס"ז אבל הרב המחבר פסק באבן העזר בסימן י"ג סעיף י"א דחודש העיבור עולה למנין כ"ד חודש וזה מסכים עם מ"ש וכן מוכח בהדיא מדברי הרמב"ם שכתב וכתב אם היה זכר ושהה שנים עשר חודש הרי זו בחזקת שלימה כשאר הבהמות . וכן נראה מדברי שאר פוסקים וכן בא"ש בהסיא שרקפא דספק דרוסות פרכינן ולשהינהו י"ב חודש וכן בתרנגולת שהיתה לו לר' שמעון בן חלפתא אמרי' מאי אית לך למימר תוך י"ב חודש הוה הכא נמי תוך י"ב

מטה יהונתן

ס"ע לתוס' דאם ראינו שדרסה הוי דרוסה וודאי רק י"ל דס"ל לתוס' כמו דס"ל מעיקרא דלא הוי רק ספק ולק"מ אהא דא"ר מכסא דמותא כו' די"ל דזה ודאי הא דאמר רב אין חוששין היינו באיהו קשתיק כו' דאז א"צ בדיקה כלל אבל היכא שראינו שדרסה גם רב מודה שצריך בדיקה בבשר מחוץ על כל החלל כולה דלמא יהיה מקום הדריסה ניכר לפ"ז לק"מ מהא דאמר רב מכסא דמותא בו' היינו שצריך בדיקה מבחוץ מכסא דמותא עד אטמא והשת' דזכינו לדין דס"ל לרש"י דאם ראינו שדרסה ג"כ כו' הוי ספק דרוסה כו' הא דמקשה הש"ך ס"ק נ"ו להפוסקים דבדיקה הוא לאחר שחיטה א"כ מאי קאמר בזבחים ע"ש כולה כר"י לא אמרי בין נקובת קוץ לדריסת הזאב מידע ידיע לוקמי בפשיעות דמתערב ספק דרוסה שראינו שדרסה ואין מקום הדריסה ניכר מבחוץ ע"ש דבריו יש לתרץ דהנה הכא כתבו לשיטת ר"ת שכתבו תוס' בפ' כל הזבחים שנתערבו דיש להתיר הבהמה שנובח זאב והרועה מצילו ונתערב

ביאור הגר"א

[מ] ושהתה כו'. שם משהינן להו כו' וכמ"ש בפ"ק דבכורות (ח' א'):[מא] ויש מחמירין כו'. עש"ד:[מב] וכ"ם שהוא ודאי כו'. כמש"ש הני ביעי דספק טריפה דשיחלא כו' ואמרינן שם מ"ג א' אין מכירין כו' ול"ק שהוא מאותן המיעוט שטרפה חיה אלא שא"א [illegible] ות כלל וכלל וכן מש"ש נ"ז ב' א"ל והלא רחל כו' א"ל ועל דא כו' ושם אר"י בן המשולם כו' ואמרו

באר היטב

ולא יותר דא"כ הל"ל שנה עיין שם : (לא) ותלד . כלומר דא"ל יב"ח אלא סגי כשתתעבר אבל פשיטא דגם בנקבה מהני יב"ח (ש"ך). כתב מהרש"ל דוקא תלוי בלידה ולא בעיבור לחוד (דאפשר שתתעבר שלא תבא לידי לידה אלא תמות בו): (לב) לתקלה · כתב הש"ך אבל היכא דאינו צריך לשהות רק כ"א יום לא חיישינן לתקלה בזמן מועט כזה וע"ל סי' פ"ו ס"ט(ובה"י סי' פ"ו כ' דאף בעוף אין משהין כ"א יום אלא ימכור לעובד כוכבים ועובד כוכבים ימיתנו תיכף: (לג) ודאי. כתב הש"ך אבל לודאי דרוסה מהני י"ב חודש דלא מיקרי ודאי טריפה דהא מכשירין

פתחי תשובה

סי' ע' שכתב דבעינן שס"ס ימים שיהיה בשלימות ימי חמה ולינה ושכן כתב בספר מנחה חדשה ודלא כנראה מדברי הכו"פ ע"ש : (יז) בנקבה שתתעבר . משמע דבזכר אף אם ודאי שהוליד לא מהני לספק טריפה ועיין בתשובת מים חיים להגאון בעל פר"ח ובספר אורח מישור על נזיר במהדורא בתרא על יו"ד ובספר באר יעקב מ"ש בזה : (יח) ותלד . עבה"ט בשם רש"ל ועי' בספר חומות ירושלים סימן ע' שכתב דאם הולידה נפל או בעוף שהטילה ביצים שאינם גמורים י"ל דלא מהני לרש"ל ואפשר דגם הפר"ח שחולק עליו מודה בזה דנפל גרע דהוכיח סופו על תחלתו דלאו עיבור מעליא הוי ע"ש : (יט) גמרה להטיל . עיין בתשובת נודע ביהודה תניינא חלק יו"ד סימן כ"ד : (כ) כ"א יום . עיין בשו"ת שבות יעקב חלק א' סוף סי' נ"ה שכתב דהיינו דוקא בעופות הביתיים כגון תרנגולות ושאר עופות אבל באווזות הבר שקורין אילדי געגז אם מכסה אותם עד שיוולד לה שני ביצים יצאה מדין ספק דרוסה ומותרת במקום שנוהגין ויש להם מסורה לאכלם . דאווז הבר אינו טעון רק חדא ביצה בשיחלא הדא כדאיתא בב"ק דף נ"ה ולכן אם הטילה שני ביצים יצאה מכלל ספק טריפה ומותרת ע"ש . ועי' בספר כרתי ופלתי סוף סימן פ"ב בקונטרס פני נשר שחלק עליו וכתב דח"ו להקל באיסור תורה על סמך זה כי מי יודע אם אווזות הבר שלנו שוות לאווזות הבר שלהם באיכותן עיין שם : (כא) להטיל ביצים כשירה . עיין בשו"ת מגיד מראשית להרב מהר"ל חיים אלפנדרי סי' ב' ע"ד עוף שנולד בו ספק טריפות ואחר שנולד בו הספק לאחר כ"א יום שכבר הטילה כל הביצים מטעינה ראשונה מתה או נשחטה ומצאו אותה טעונה בביצים מטעינה שניה אם יצתה מספק טריפות וכתב דמלשון הש"ס אי הדרה וטענה שריא משמע דאפילו טעינה לחוד מותרת אך לשון הרמב"ם וסמ"ג לא נראה כן ודברי שאר פוסקים מטין הנה ומטין הנה ומצד הסברא נראה דאף אותן שסוברים דטעינה לחוד לא מהני הייט משום דביצים שנטענו אחר שנטרפה אינם באים לידי גמר וא"כ דאם נגמרים בקליפתם היינו לידה אלא שקשה להתיר מכח הסברא ולכן יש להחמיר (ועי' בש"ע ד"א מ"ש כזה בשם הגאון מוהר"ר עוזר ז"ל) : (כב) חיישינן לתקלה . [עבה"ט ועי' בתשובת חתם סופר ר"ס נ"ז שכתב דודאי תקלה דיב"ח שכתב רמ"א הוא לאו דוקא דהרי מצינו בש"ס דבילה בסוגיא דטבילת כלים דחיישינן לתקלה דחד שנה וא"כ מסתייען להקל בשיהוי דעיבור והולדה דעופות שהוא רק כ"א יום אבל עיבור דבהמה אפילו דקה שהוא ה' חדשים לית לן להקל . וע"ש עוד במה שחולק על הרב השואל דפשוט בעיניו היכא שיש נדדים להקל יותר יש להתיר שי הוי יב"ח ועיבור והולדה ממכירה לנכרי והוא ז"ל חולק עליו דאדרבה יותר איכא למיחש לתקלת השיהוי מתקלת המכירה ע"ש ולכאורה מדברי מרן המחבר משמע כדעת הרב השואל שהרי לדעתו שרי לשהויי ולא חייש לתקלה כ"א ברבים כנדרסים ובתקלת המכירה חייש אפילו באחד כמבואר בסעיף כ"א וצ"ע] : (כג) ואפילו אינו אלא אחד . [עיין בתשובת חתם סופר סימן ס"א אודות בהמה ספק טריפה שהשכינה הישראל

בעדר משום דאין דרוסה אלא ביד והוי ס"ס ספק אחד בגופו וספק א' בתערובות הוי ס"ס ולשיטה א ל"מ הש"ך מידי דהוצרך הש"ס לאוקמי בודאי דרוסה דאי בספק דרוסה ה"ל ס"ס ואמאי ירעו הא כולם מותרין וצ"ל דקושית הש"ך הוא לשיטת ר"י דס"ל ס"ס א' בגופו ואחד בתערובת כו' ומקשה שפיר דלוקמי בספק . אמנם אדמ"ו אמר ליישב דהנה התוס' הקשה ריש פרק כל הזבחים בד"ה בטריפות כו' בשם הר"ר אפרים כיון דלא ידע מה תועלת כאן רעיא דמכליה אי אפשר משום ספק טריפה וליתן לכלבים א"א דאין פודין הקדשים להאכיל לכלבים כו' ומיהו למ"ד דאיערב בדרוסה יש לה בדיקה לאחר שחיטה אם האדים כנגד הבני מעיים או סמנים דאפי' ודאי דרוסה יש לה בדיקה ולמ"ד דאיערב בנפולה נפילה יש לה בדיקה אבל למ"ד בולד טריפה קאמר ושמא סבר פודין קדשים לאכול לכלבים ע"ש ולכאורה ל"מ תוס' מידי דהנה תוס' בחולין דף י"א ד"ה אתיא מפרה אדומה כתבו והנה יש ללמוד מכאן הלכה למעשה דאם עשה מכתה בהמות גבינו' וא"כ נשחטה אחד ונמצאת טריפה שכולם אסורים ע"ש אבל הרא"ש והפוסקים סביאו דעכשיו דאזלינן בתר הרוב הוי חזקה מחמת הרוב וכן מבואר לקמן סי' פ"א ס"ד כזה דעכשיו דאזלינן בתר הרוב דגבינו' שעשה מקודם מותרות דאמרי' השתא הוא דנטרפו וכן הדין לענין ביצים ומקשים ומ"ש מנגע באחד בלילה ולמחר השכים ומת דחכמים מטמאין דכל הטמאות כשעת מציאתן ותי' היינו לקדשים מחזקינן ריעותא מזמן לזמן אבל בחולין אמרי' השתא הוא דאתרע א"כ לפי זה בבהמה שנולדה וא"כ נשחטה ונמצאת טרפה הוולד אסור לגבי גבוה דבקדשים מחזקינן מזמן לזמן וחיישינן דלבא נטרפה בשעת עבורה משא"כ לאכילה מותר או יפדו אותו ונעשה חולין דהא גבי חולין אמרינן השתא דנטרפו כמו גבי גבינות וא"כ מאי מקשים התוספות ומיהו לשיטת ר"ת דספק א' בגוף וספק אחד בתערובת הוי ס"ס א"כ אי מיירי כה"ג תאמי ירעו הא הוי כשרה ליקרב ע"ג מזבח מטעם ס"ס והא דמחזקינן מזמן לזמן גבי קדשי' היינו רק בספק אחד וכ"כ המ"א בא"ח סי' תס"ו ובפרט להפוסקים דמכשירין לחולין לגמרי פשיטא דגבי קדשים הוי ס"ס לפ"ז קושית התוס' בממ"נ אי איירי בטריפה ודאי וכגון דעיברה ולבסוף נטרפה וראינו אותה שהיא טריפ' ביומי עבורה אם כן אין פודין את הקדשים ואי בנמצאת את אמו טריפה אחר שחיטה ה"ל ס"ס לשיטת ר"ת ומותר לגבוה אבל כ"ז ר"י שפיר י"ל דר' ירמיה איירי בכה"ג וכנ"ל והשתא דזכינו לדין ליישב קושית התוס' יתיישב גם כן קושית הש"ך דהנה התוס' במשמעתין דספק דרוסה כתבו דבהמה שנדרסה אין לה תקנה בבדיקה מפני שהוושט אין לו בדיקה מבחוץ וחיישינן דלמא במקום נקב קשתים וכל הסוגיא דבודקין נגד בני מעיים מכסא דמותא עד אטמא איירי ע"כ לשיטת תוס' בעוף וכ"כ מהרש"ל ביש"ש לפי זה הוצרך הש"ס לאוקמי בוודאי דרוסה שמקומה ניכר דאל"כ דאיירי שדרסה ואין מקומה ניכר קושית רבינו אפרים במ"ע מאי מועיל רעי' כיון דאין פודין קדשים כו' ול"ש כאן תירוץ דמהני בדיקה כיון דאין מקומה ניכר א"כ בודאי צריכה בדיקה בסימנים ול"ע בדיקה כלל דלמא במקום נקב קשתים בשלמא אי איירי במקומה ניכר בין דרוסת הזאב לנקובת הקוץ א"כ שפיר מהני בדיקה כיון דמקומה ניכר מתוך א"צ בדיקה רק במקום הניכר כמ"ש תוס' להדיא דודאי דרוסה א"צ בדיקה רק במקום הניכר ומיירי דאין ניכר הרושם לנגד הסימנים וא"צ בדיקה בסימנים כלל משא"כ אי אין מקומה ניכר מבחוץ אז צריך בדיקה ג"כ מתוך כנגד הסימנים ולא מהני בדיקה אז דלמא במקום נקב קשתים א"כ הדרא קושית ר"א לדוכתיה כיון דאין פודין כו' . אמנם י"ל דקושית הש"ך לרב ירמיה דאוקי בולד טריפ' ע"כ ס"ל דפודין וכמ"ש תוס' ולשיטתו ס"ל לאוקמי באין מקומה ניכר אך נפמ"ש דלשיטת ר"י לא קשי קושית תוס' דאיכא לאוקמי בוולד טריפה ולא מעו טריפה אחר שחיטה רק כל קושית תוס' הוא לשיטת ר"ת א"כ ממ"נ ל"ק קושייתו דלר"ת וודאי דהוצרך הש"ס לשנויי בוודאי דרוסה שמקומה ניכר דבלא"ה הוי ס"ס וגם לשיטת ר"י ג"ל כן דהא"כ גם לשדוים אסור וקשה מכך דאין פודין הקדשים דלשיטת ר"י גם ר' ירמיה י"ל דס"ל דאין פודין והאי דמוקי בוולד טריפה היינו בספק טריפה שנמצאה אמו טריפה לאחר שחיטה לפ"ז גם ר' ירמיה לא מצי לאוקמי באין מקומה ניכר כיון דס"ל אין פודין כו' והא דכ' תוס' דס"ל פודין כו' היינו לשיטת ר"ת דוקא וכמ"ש ולר"ת בלא"ה ל"ק קו' הש"ך כמ"ש לפ"ז ל"מ הש"ך ממ"נ לר"ת למ"ע דהוי ס"ס ולשיטת ר"י לא מצי לאוקמי כה"ג דקשה קושית רבינו אפרים ואף דהא אתיא ע"כ כמ"ד פודין וכמ"ש תוס' הא כבר כתבתי דתוס' סוברהו כך לשיטת ר"ת אבל לשיטת ר"י אתיא כמ"ד פודין ודו"ק . וזה כסתור ופרח : (סעיף י"ח בהגה"ה, וכ"ם שהוא ודאי טריפה וכו' . עש"ך ס"ק מ"ח מה שהביא ע"ש תשובת הרשב"א דהא דאמרינן טריפה אינה חי' לא קאי כלל איתרת אלא אף דטריפה היא אפ"ה יכול לחיות שלא אמרו יתרת אינה יכולה כו' וא"כ ה"ה יתרת יכולה לחיות להוליד לפ"ז הא דאמר בפא"ט דף נ"א אמר אמימר הני ביעי דספק טריפ' דשיחלא קמא תשהינן כו' איתיביה כו' אלא הא דתנן ולד טריפה ר"א לא יקרב ע"ג מזבח ורי"א יקרב כמאי קמפלגי בעיברה ולבסוף נטרפה לפי דברי הרשב"א לא מקשה מידי הש"ס דאיכא לאוקמי בנטרפה ולבסוף עיברה וא"ל דטריפה אינה יולדת ע"מ שכתבת לה כיתרת שיכולה להוליד ויש לתרץ דהכא בלא"ה קשה מ"ש א"ס אדמיפלגי לגבוה כו' דלשון א"ס אינו מדוקדק כקושית תוס' ד"ה א"ס וי"ל דאיתא בתוספתא במס' טהרות פרק ד' ראוהו חי מבערב ולמחר השכים

חדושי בית מאיר

הוא כ"י : (סעיף י"ח בהג"ה) וכ"ם שהוא ודאי טריפ' וכו' · ע' ש"ך שמביא בשם מהרש"ל דטעם דטריפה הוא שאין

גליון מהרש"א

תוס' חולין י"א א' ד"ה אתיא. שפתי ס"ל אות ה' ד"ה אסנם:(ש"ע) ושהתה כ"א יום. ואווז הבר [במקומות שיש מסורות לאוכלן] דטעון חדא ביעא בשחלא חדא כדאי' בב"ק נ"ה כל שהטילה ב' ביצים יצאה מספק טריפה ע' ת' שבו"י ח"ג סי' נ"ה : (סג"ה) דכל שצריכי' להשהותו . ובדבר דלא בדיל מיניה להט"ז ספ"ד סק"ז גם לזמן מועט אסור וע"ש הש"ך : (שם) אלא ימיתנו קודם . אינו מדוקדק דהכי צ"ל ימכרנו וימיתנו העובד כוכבים . דהא אסור לגרום טריפות לדבר המותר כמ"ש חב"ת א"ח סימן תקנ"א . בית הילל וע' ט"ז לקמן ס' קי"ז ס"ק ד' : (ש"ך סקמ"ג) צריך י"ג חודש . בפ"ח חולק וע'

נחלת צבי

לא אמרי קסברי הלכה א"צ בדיקה עיי"ש דהא מבואר לקמן סימן נ"ח ס"ו ובש"ך שם דאם הלכה והיא צולעת לא מהני ודוקא אם נודע שנפלה אבל אם לא נודע שנפלה אמרינן שגרונא הוא דנקטה וא"צ בדיקה ע"ש ולפי זה לעולם מצי מוקמי כר"ל וכגון שכולם צולעים רק אחת ראינו שנדרסה וצ"ע (שוב אחר זמן רב נדפס תשובת מאור הגולה רבינו עקיבא איגר נ"י וראיתי בס"ס פ"ג שגם הוא נתקשה בזה) גם בא"ז הרב החסיד מוהר"ר הירץ ז"ל בגליון יו"ד שלו הקשה עוד על הש"ך דמ"מ ה"ל לאוקמי כגון שנדרסה בסימנים כיון דושט אין לו בדיקה מבחוץ כמ"ש בסעיף שאח"ז ובסימן ל"ג ס"ו והוא גמרא ערוכה וא"ל דניחא ליה לאוקמי בכל הזבחים אפילו בעופות ועיין תוספות בזבחים שם ז"א דהא גם בעופות קדשים אפשר לאוקמי כיון דא"א להפריד פעור דאין לך מום גדול מזה כמ"ש התוס' בחולין [דף כ"ח ע"ב הוד"ס אתא כי ממסמס .

מילואים

ותשמי איכא למימר הכי ואיכא למימר הכי אוקי מילת' אחזקי' הוה ליה ספק דרוסה ורב לטעמיה דאמר אין חוששין לספק דרוסה ולכן אנחנו מביטין על הארי אשר מגדו תלא הסברא להיתר ולא על השור אשר מגדו תלא הסברא לאיסור . אמנם-לדידן דפסקינן כשמואל דחוששין לספק דרוס' עלינו להביט על השור ולא על הארי ולדברי רב קאמר אביי לא אמרן אלא לפורן בזה יש צד היתר מצד הארי אבל מקום לפורן אין היתר גם מצד הארי ולכן חוששין . וגם לפורן נמי לא אמרן אלא לחה לכן יש היתר מצד הארי כי כל הדורס אין לפרנו נשמטת אבל יבשה גם מצד הארי אין היתר כי עבדה דמשמטתא כו'. הנזה רק לרב דסובר בזו הסוגיא דאין חוששין לספק דרוסה ואנחנו מביטין רק על הארי ולא על השור לכן יש סברא לאסור גם מצד הארי כי עבידא דמשמטת' אבל לדידן דחוששין לספק דרוסה ואנו מביטין על השור ואוסרין כי כל המתחכך אין לפורן יושבת לו בגבו . הסברא הוא להיפך

(כד) והוא חי אסור (רשב"א סימן נ"ח ור' ירוחם ושאר אחרונים) :

יט [מג] נד י"א שצפרים קטנים אין אדמימות ניכרת בהם לפיכך אין להם (לד) בדיקה נה וכן יש אומרים שארס הנץ אינו אדום כל כך ואינו ניכר לפיכך **מט** אין לו בדיקה:

כ [מד] נו *) אם רבים הם הנדרסים **נ** אסור להשהותם י"ב חדש כדי שלא יבא לידי תקלה · [מה] (והמנהג להחמיר אפילו באחד) :

כא נז אסור למכור דרוסה או ספק דרוסה לעובד כוכבים (כה) שמא יחזור וימכרנה לישראל:

הגה [מו] ודוקא בטריפות שאינו ידוע אבל טרפות (כו) הידוע וניכר לכל מותר (טעריס כ"ד) **נא** [מז] וכן אפילו ספק טרפות ויש מכשירין הטרפות ההוא (ת"ה סי' קע"ח) אע"ג דקיימא לן לאסרו מ"מ (כז) מותר (לה) למכרו לעובד כוכבים ולא חיישינן שמא יחזור וימכרנו לישראל הואיל ויש מכשירין (°) :

שפתי כהן

שם כתב דיתרת טרפה מטעם אחר שלא אמרו שהיתרת אינה חיה אלא כך אמרו שכל"מ שהיתרת כנטול דמי וכל שאילו ינטל אינה חיה י"ב חודש אפילו מעתה שלא נטל טרפה כאילו נטל ואע"פ שהוא מרבה כחול ימים עם יתרונו עכ"ל ולפ"ז אפילו בספק יתרת לא מהני שהייה ומ"מ מהרש"ל שם כתב שהתירוץ הראשון שדחה הוא עיקר וכן מוכח לקמן סי' פ"א ס"ק ה' דאף בספק יתרת מהני שהייה י"ב חודש ונראה דגם הרשב"א לא קאמר אלא בודאי יתרת כדי שלא להכחיש דברי חז"ל אבל לא בספק יתרת ודוק ועי' עוד מדינים אלו בסימן פ"א ס"ב : **מט** אין לו בדיקה. אפילו בזמן הש"ס וכן ארס הנץ : **נ** אסור להשהותם י"ב חדש . עיין בס"ק מ"ז : **נא** וכן אפילו כו' . בתרומת הדשן כתב כן אמעשה דדוב שקפץ על השה ולדד כמה טעמים להתיר באכילה ומסיק לאסור באכילה וזה לשונו ונראה דאין להכשיר השור לאכילה בכהאי גוונא אלא אך למכרו לעובד כוכבים נראה דשרי בכהאי גוונא אע"ג דבפרק כל שעה בהסיא ארבא דטבעא בחישתא אסר רבא לזבוני לעובד כוכבי' שמא יחזור וימכרנו לישראל הכא לא גזרינן דאיכא תרי שמא חד שמא לא ימכרנו לישראל ואת"ל שימכרנו לישראל שמא קי"ל כאשר"י דפסק דדוב אינו דריסה בבהמה גסה וכה"ג איתא במרדכי בהדיא בשם א"ז פ' כל שעה על החטים שנשרו במים ולא נתבקעו דפליגי בהו מר עוקבא ושמואל ויש פוסקים כמר עוקבא ויש פוסקים כשמואל וכתב א"ז דשרי למכרו לעובד כוכבי' דשמא לא ימכרם לישראל ואת"ל ימכרם שמא הלכה כשמואל דשרי לגמרי ונראה דטעמא דא"ז דר"ל כיון דאיכא פלוגתא בדבר אי שרי לגמרי אי אסור ואיסור מכירה לעובד כוכבים אפילו איסור הפשוט לכל אינו אלא גזרה דרבנן שמא ימכרם לישראל ובדרבנן הלך אחר המיקל אע"ג דעיקר הפלוגתא בשל תור' היא מ"מ לענין מכיר' לעובד כוכבים הוי הפלוגתא בשל סופרים ואזלינן בתר המיקל ול"ד להא דכתב המרדכי פרק השוחט דהשוחט את העוף וחתך מעט עד שילא מעט דם והגביה סכינו יזהר שלא יגמור שחיטתו משום דשמא שחט מעט מן הושט וימכור העוף לעובד כוכבים וימיתנו לפניו אבל לא בע"א שמא יחזור העובד כוכבים וימכרנו לישראל והתם נמי תרי שמא נינהו שמא לא ימכרנו לישראל ואת"ל ימכרנו לישראל אכתי שמא לא חתך כבר בושט כלום ולא הוו העוף טרפה מעולם דהנהו תרי שמא גזרו בספיקא דאורייתא או אפילו על דבר שאיסורו מן התורה אינו אלא מדרבנן כגון פת ישראל שאפאה עובד כוכבים שלא למכור גזירה שמא ימכרנה לישראל אבל בדבר דאית בה פלוגתא דאמוראי או דרבוותא לעולם אמרי' לענין מכירת העובד כוכבים דמדרבנן הוא הלך אחר המיקל דלא דמיא ספיקא דפלוגתא לספיקא דגוף המעשה וק"ל וצ"ע בהרבה מקומות בש"ס בענין זה עכ"ל (ואישתמיטתיה להגהת דריסה סעיף מ"ח דברי ת"ה אלו ולכן נכנס בדוחק ע"ש) ונ"ל כיון שבעל הת"ה גופיה כתב בסוף דבריו וצ"ע *) וגם אין ראייתו מוכרחת לפע"ד דאפשר לומר דס"ל לא"ז דהלכה כשמואל אלא דמחמירים כמר עוקבא והיינו דוקא באכילה וגם בכל ספרי המרדכי שבידנו ליתא כלל הא מלתא הלכך אין להקל בזה אלא בדרוסה כיון דבלאו הכי יש בדרוסה כמה לדדין להתיר חדא דיש לה היתר בבדיקה מדינא ועוד דדעת רש"י דכל היכא דאין ניכר מקום הדריסה מבחוץ כשר לגמרי כמ"ש בס"ק ל"ו וכן בהאי עובדא דת"ה נמי איכא בלאו הכי לדדים להתיר וכמו שכתוב בת"ה דדוב בן תרבות הוא אבל בטרפות אחר בפלוגתא דרבוותא היכא דאין לדדין בלא"ה להתיר אין להתיר למכרו לעובד כוכבים והשתא ניחא הא דהקשה בת"ה מהך דהמרדכי פרק השוחט ולא הקשה ממאי דאיתא בש"ס פא"ט (דף כ"ג ע"ב) וכל הפוסקים דאסור למכור ספק דרוסה לעובד כוכבים אלא ודאי פשיטא ליה היכא דליכא אלא ס"ס כי האי גוונא דלאו ס"ס מעליא הוא ולא שרי אלא כהך עובדא דדוב דאיכא בלא"ה לדדים להתיר והלכך קמקשה מהך דהשוחט את העוף דוקא דמטריפים מכח חומרא דמדינא שרי אלא דמחמרינן בדבר מחששא דנקיבת הוש' כדלעיל ס"ס כ"ג והא דמייתי ראיה מחטים שלא נתבקעו התם נמי יש לד היתר כדפי' דסבירא ליה לא"ז דהלכה כשמואל א"כ אפילו ימכרנו לישראל שמא ימכרנו מעט מעט שיאכלנו קודם הפסח וכן נראה דעת הרב בהג"ה ושאר אחרונים שלא כתבו דין זה אלא הכא גבי דרוסה דוקא :

טורי זהב

דבמקום רהב אפילו אותו שהאפורן בגבו מותר והאפורן אתא מעלמא דכל שאין חוששין משום ספק דרוסה הוה דינו כדאמר רב דאין חוששין לכך לאפורן. ומ"כ אם נמצאו ג' נדרסים יש להחמיר ולאסור את כולם אפי' במקום רהב כי כבר הוחזק עדר זה בנדרסין עכ"ל *) ונ"ל שהוא טעות גמור דהכותב הזה דימ' זה לתבשיל שנמצאו בו תולעי' דאסור כמ"ש בסי' פ"ד סעיף ט' ולא קרב זה אל זה דהת' אמרי' דודאי טבע של ירקות זה לגדל בו תולעים משא"כ כאן שכל בהמה יש לה חזקה טובה בפני עצמה ומה יזיק איסור של אחת לחברתה :

באר הגולה

רש"י שם ד' נ"ב : נד טור וכ"כ הרשב"א בת"ה מההוא שרקפא דספק דרוסות דאתא לקמיה דרבי וכו' תנקינהו ומדינהו בנהרא שם ד' נ"ד ופירוש הראשונים שהביא הרשב"א : נה רש"י שם בפי' השני ור"ן : נו שם בגמרא אהא דתנקינהו וכו' : נז שם בגמ' אהא דתנקינהו וכו' . (הדין ספק דרוסה או ודאי דרוסה שנתערבה בהיתר עי' בסי' ק"י) :

נקודות הכסף

ט"ז ע"ש : (שם סעיף כ"ג) ונ"ל שהוא טעות גמור כו'. גם אני כתבתי כן בספרי וז"ל כתב בהג"ה דריסה ומ"מ כשנמצאו ג' נדרסי' יש להחמיר ולאסור כולם כי כבר הוחזק עדר זה בנדרסים רש"י עכ"ל ולא מצאתי כן ברש"י גם לא ידעתי מאי חזקה היא זו ע"כ : הנה"ה ב"י מביא בתה"ד סי' קע"ח דכל היכא שהוא מן הזאב ולמעלה דורסים בהמה גסה והזאב בדקה ולא בגסה . כן פסק בא"ז עכ"ל ותמיהני דא"כ אמאי לא קאמר בגמרא דהא אתא רב יהודה לאשמעי' דקאמר בבהמה מן הזאב ולמעלה דלמעלה מן הזאב יש לה דין ארי ואפשר די"ל דמשמע לתלמודא דזהו בכלל דברי רב יהודה דאמר דרוסת זאב בדקה הא כל שלמעלה מן הזאב הוא בגסה וכן צריך נמי לפרש לפי' הרשב"א דמה שלמעלה מן הזאב דינה כזאב קשה דילמא הא קמ"ל רב יהודה דין הזאב ולמעלה וזאב בכלל שוין אלא ודאי צ"ל דזהו בכלל דברי ר"י דאמר ודרוסת ארי בגסה כל שלמטה מן הארי דינא כזאב ודו"ק : (הג"ה בש"ך ס"ק נ"א) וגם אין ראיותיו מוכרחות כו' .

פרי חדש

חודש הוי אפשר דלא לבתמים בחד דוכתא לומר תוך שנתו הוי או כיוצא בו אלא ודאי כדאמרן : (ש"ע סעיף כ') *אם רבים הם הנדרסי' כו'. כ"כ הרשב"א וסיים שמתוך שהם רבים יבא לידי מכשול לאכול א' מהם וכ"כ בחדושיו דף נ"ו ע"א וכ"כ רש"י . מוכח בהדיא מדבריהם שאם הם אחד או שנים שמותר להשהות' י"ב חודש ולא חיישי' שמא יאכל מהם . ואין פסק זה מחוור בעיני דאם כן כי משכינן אתי בהו לידי תקלה אמאי לא פריך תו דאמאי תנקינהו לכולהו ולא שייר מהם שנים או ג' וכן כי פרכינן ולזבנינהו לעובד כוכבים טפי ה"ל לאקשויי דליזבנינהו לישראל ולודעינהו א' או ב' לכל אחד ואחד דהשתא תו ליכא למיחש לתקל' אלא משמע ודאי דאפילו לאחד חיישינן לתקלה ותדע עוד דהא מלתא דתקלה הוי פלוגתא דתנאי בכולי תלמודא ולא ברירא מלתא כמאן הלכתא הילכך נקטינן לחומרא. ועוד דסוגיין בעלמא דאדרבא חיישי' לתקל' ובפ' שני שעירי אמרינן תני

ביאור הגר"א

ואמרו במתני' זה הכלל כל שאין כמוה כו' ועברשב"א : [מג] י"א כו' . ערש"י שם ד"ה לפרסומי כו' ולפי כו' . ורשב"א משם הראשונים כ' טעם הקטנים לבד : [מד] אם רבים כו'. רש"י שם ד"ה לידי כו' ות"ה: [מה] והמנהג כו'. כנ"ל פי"ח שהם מפרשים אפילו באחד : [מו] ודוקא כו' . עתוס' דנדה ס"א ב' ד"ה לא . וכן י"ל שחיה כו' : [מז] וכן כו' . דאיסור מכירה לגוים אף בודאי אינו אלא גזירה דרבנן שמא כו' ובדרבנן הולכין להקל כמ"ש בע"ז ז' א' :

באר היטב

בבדיקה ומסיק דגם לספק יתרת אבל מהני שהיי' י"ב חודש : (לד) בדיקה . פי' אפילו בזמן הש"ס וכן ארס הנץ . ש"ך : (לה) למכרו . מסקנת הש"ך דאין להקל בזה אלא בדרוסה הואיל דבלא"ה יש הרבה לצדדים להתיר חדא דיש לה היתר בבדיקה מדינא ועוד דדעת רש"י דכל היכא דאין ניכר מקום הדריסה מבחוץ כשר לגמרי אבל בטריפו' אחר בפלוגתא דרבוותא היכא דאין לצדדין בלאו הכי להתיר אין להתיר למכרה לעובד כוכבי' וכן נראה דעת הר"ב בהג"ה ושאר אחרוני' שלא כתבו דין זה אלא הכא גבי דרוסה דוקא(כ' הרדב"ז בת' כת"י והובא בכ"ג וז"ל יש תקנה בעדר שנתערב דרוסה לשחוט אותו והנקבות שנתעברו והזכרי' שעברו עליהם יב"ח מותרי' אע"פ שלמעלה נתבאר שרבים הנדרסים ולזמן מרובה אסור להשהותם לכ"ע התם הוי דריסה גופא בלא תערובת אבל היכא דהדרוסה נתערבה באחרות אפי' ברבים הנדרסים ולזמן מרובה מותר להשהותם עכ"ל) :

פתחי תשובה

[נכרי על יב"ח אי חיישינן בזה לתקלה וכתב דבאמת נראה עיקר כהמחבר דבא' לא חיישינן וכל מה שהקשו עליו לא קשה מידי דלא מצינו חשש תקלה אפילו בא' אלא בדבר שאפשר להכשיל בעינא כמו שהיה באכילה או בהנאה ומעילה אבל ספק טריפה בעינן שישחט ויתקן ואדהכי והכי מידכר לא מצינו רק בהרבה אמנם מי יבא אחר הכרעת רמ"א להקל ח"ו אך בכ"ד שהרהינו אל הנכרי וקבע לו זמן אחר יב"ח בא ופן שאין הנכרי יכול למכור עד אחר יב"ח ודאי דאין לחוש וכדאי הכרעת המחבר לסמוך עליו במקום עכ"פ ע"ש בסימן ס"ב משמע שהתיר לעשות כן להרהין אבל נכרי במשכנתא אף בהרבה ספק דרוסות אך כל דבריו שם לע"ד צ"ע ממ"ש הוא ז"ל בעצמו בתשובות הסמוכות שם ולכן לא העתקתי דברי התשובה הזאת] : (כד) והוא חי . עבה"ט של הרב מהרי"ט ז"ל כתב בשם פר"ח וז"ל ודע דהא דמהני שהיית י"ב חודש דוקא לדרוסה ונפולה אבל שבורת גף בעוף סמוך לחבורו בגוף שטריפתו משום חשש נקיבת הריאה וכיוצא בה אף אם הרבה כחול ימים אין זה מועיל מידי ספק דהכתי איכא למיחש שמא בתוך י"ב חודש האחרונים ניקבה הריאה ואף בלידה איכא למיחש שמא אחר שנתעברה ניקבה הריאה ונטרפה והסורים הבינים ומיהו במועטת גף העוף מהני לידה או שהיית י"ב חודש שאין חששא לנקיבת הריאה אלא בשעת השמטה ורבים טעו בזה עכ"ל ועיין בספר בני חייא שכתב דה"ה בשבירת עצם במקום שנעשה טריפה לא מהני שהיית יב"ח דאיכא למיחש שמא בתוך יב"ח יצא לחוץ אמנם אם בדקנו העצם וראינו שנקשר אע"פ שיש לחוש שמא לא נקשר יפה עכ"ז מהני לידה או שהיית יב"ח אחר שנקשר שאין לחוש שאחר זה יצא לחוץ ע"ש . עי' בספר חומות ירושלים סימן ע' שהאריך בענין זה [ועי' פמ"ג ס"ק מ"ח שכתב ודע דב' כבדים דאין נוגעין או ב' טחולים בסומכיה אי עברו יב"ח שרינן לה כו' ע"ש . והנה לקמן סי' פ"א ס"ק ה' כתב הוא ז"ל עצמו להיפך דחשש שם לדעת האומרים דיתרת חי ע"ש ועיין בספר לבושי שרד אות ל"ב שכתב בזה דהמתיר בספ"מ לא הפסיד ע"ש] : (כה) שמא יחזור וימכרנו · עי' בתשובת שבות יעקב ח"א סי' נ"ה שכתב באווז הבר שהוא ספק דרוסה מותר למוכרו לנכרי במקום שנהגו איסור לאכלם ולא חיישינן שמא ימכרנו הנכרי לישראל במקום אחר שנהגו בו היתר דחששא רחוקה כי האי לא חיישינן . [*והביא ראיה מלקמן ס"ס פ"ו ומסימן קל"ד סעיף י"א] ע"ש : (כו) הידוע וניכר . עי' בשאלת יעב"ץ ח"א סי' ע"ב שכתב דאין כוונת רמ"א שיהא ניכר לעין בעודו חי אלא אפילו אם אינו ניכר בחיים כגון שבירה ודכוותה דלא מנכר לחוץ עד לאחר הפשט ויתות מותר למכרה לנכרי ולא חיישינן למה שיוכל לרמות את הישראל שיקנה אותה בחזקת כשרה דלהפסד ממון הלוקח לא חששו להפסיד המוכר דמאי חזית ולא חיישינן אלא היכא דאפשר לבא לתקלה שיאכלנו . וכתב עוד דצ"ע אם הרחקה זו שייכה בכל מקום שהדעת נוטה שלא חששו לכך אלא בעיר שרובה ישראל ומ"מ חלילה להקל בזה מאחר שלא חילקו כן הפוסקים ע"ש : (כז) מותר למוכרו . עבה"ט ומ"ש בשם הרדב"ז בתשובה כ"י . הנה ת"ל כבר זכינו לאורו והוא בתשובות המחדשות סוף סימן שע"ג ושם משמע דדוקא בעדר שנתערב בו ספק דרוסה מהני האי תקנה ולא בודאי דרוסה דאסור להשהותם וזה לא כתב שם אלא אפי' לדעת מחמירים אבל לעיקר הדין דעתו דעדר שנתערב בו ספ' דרוסה מותר ע"י נכבשינהו וכמו שאכתוב בשמו לקמן סימן ק"י סעיף קטן ו' עיין שם :

מטה יהונתן

ומצא מת כל טהרות שנעשה למפרע טהור לא ראוהו חי מבערב ומצא מת כל טהרות שנעשה למפרע טמא והובא ברע"ב בטהרות פ"ה מ"ו פי' בשלמא אי ראוהו חי ה"ל חזקה ואמרי' השתא מת משא"כ בלא ראהו חי אע"פ שבוודאי היה חי מקודם לא הוי כ"כ חזקה אלימתא ולא אמרינן השתא הוא דאתרע וכתבו תוס' שם וכ"ז לענין קדשים אבל לחולין אע"פ שלא ראהו חי אמרינן השתא הוא דאתרע ואוקמי אחזקה ע"ש גם ה"כ ס"ב בנא ד' אמימר י"ל דמיירי שפיר דלא חזינן איתתי נטרפה רק דמצאוהו טריפה אח"כ דלגבוה אסור ולהדיוט מותר דלהדיוט אוקמא אחזקה אבל לאמימר דאמר טריפה אינה יולדות וזו ילדה א"כ צ"ל דלענין קדשים לא אמרי' השתא הוא דאתרע

חדושי בית מאיר

שאין כמוה חיה רובא דרובא אבל מיעוטא דמיעוטא חיה אע"ג דטריפה הוא . וצ"ע בסיש"ס כי הרשב"א דחה דברים אלו בשתי ידים . והדין עמו דא"כ לא היו רבנן צריכין להשיב באיוב דמעשה נסים הוא אלא שבוה מהמיעוט טריפה חי וביותר תימה לי על הד"מ שכ' דברים אלו בשם הרשב"א גופא וליתא :

יד אפרים

כ"ח חלק חס"ע : (סעיף כ"א בהגה"ה) מ"מ מותר למכרו . עבה"ט . וכ' בשבו"י חלק א' סי' נ"ה אווזי הבר במקו' שאין אוכלין ובא עליהם הדום שאוסרים ג"כ משום ספק דרוסה מותר למוכרם בעודם חיים ולא חיישי' שמא ימכור העובד כוכבים לישראל במקום שנהגו היתר באווזות האלו ע"ש :

מילואים

להיפך כי אתה בודאי אין יושבת לו מגבו כי לפורן אתה בכותל מאי עבידתיה . אבל יתבה ס"ד כי נתחבה בכותל מימים רבים ונתחבה אחר זה בכותל הסור המתחכך ויש להאריך עוד בזה. ועכ"פ הלבוש לבושו לדק . ומה שנסתפייא הש"ך ז"ל מדברי הרשב"א המעיין בדבריו יראה כי לא כתב את דבריו רק לפרש את דברי אביי ההולך בסוגיא זו בשיטת רב. אבל להלכה הוא פוסק כשמואל ותהי' גם הסברא מסופקת :

גליון מהרש"א

גליון ס' פ"ד ס"ח : (שם סקמ"ח) **שהוא** מרבה כחול ימים . ע' תוס' חולין י"א ב' ד"ה ודלמא כו' טריפה הוי וא"ת דחובשי' אותו י"ב חודש וע' פלתי הרגיש בזה . ונלענ"ד הא כ' בתוס' סנהדרין ע"א א' ד"ה ההורג כו' ההורג את הטריפה פטור אפילו למ"ד טריפה חיה דסופו שימות בחבלה זו . וא"י"ל יותרת דלא ימות כלל מ' יתרון אף דטריפה לאכול מ"מ אינו ענין להורגו שיהיה פטור . ע' ח"צ סע"ז עלה ע' ע"א ד"ה גזרה זו . דאין הוכחה דאפשר לבע"ח לחיות בלא לב שמה שאפשר לחיות בשתי לבבות . דמ"ש דכל יתר כנטול דמי כ"ף הדמיון אינו שוה ממש והרבה ראיות ולכאורה מוכח מהרשב"א כאן . ויתרת מגבה ע' בס' ל"ש סל"ה עלה מ' ע"א ס"ק כ"ד כיון דמטעם מתחכך וסופו לנק' הוא גם להרשב"א אינו חי יב"ח. מדברי אחרונים משמע דלא קי"ל כרשב"א אלא יותרת ג"כ אינו חי וע' ל"ש עלה מ"א א' ססק כ"ח : (סעיף כ' ש"ע) **והמנהג** להחמיר אפילו באחד . ע' מ"ו סי' פ"ו ס"ד : (סעיף כ"א ש"ע) **אסור** למכור דרוסה . וכן באסור דרבנן ס' קי"ב סי"א וס' קל"ד ס"ה בהגה"ה ודבר שאסור בהנאה ע' ס' קל"ד סי"ם בגליון : (שם) **או** ספק דרוסה . בדין ספק דרוסה שנתערבה דלא אמרינן ספק דרבנן להקל ע' גליון ש"ך דיני ס"ס אות י"ט מ"ש שם : (ש"ך ס"ק נ"א) **דלא** דמיא ספיקא דפלוגתא. ספק מ' איבעי' דלא אפשיטא אינו בגדר הספק לילך לקולא בדרבנן . פ"ח כלל ס"ס כלל ה' וע' על זה רמב"ם : (שם) **אבל** בטריפות אחר . נ"ל ראי' מלקמן סי' פ"ד ס"ה בהגה"ה דקמח שנמצא בו תולעים אסור למוכרו לעובד כוכבים. והרי להאגודה בס"ז שם סק"ח לגמרי מותר דל"ח שמא פירשו : (שם) **בפלוגתא** דרבוותא . ע' לקמן סי' ס"ו סק"י :

נח דין בהמה נפולה. ובו י"ב סעיפים:

א א נפולה אסורה כיצד בהמה שנפלה אם היתה עומדת על רגליה כשנפלה (א) ב אם יש (א) (א) מכריסה עד המקום שנפלה שם י' טפחים חוששין שמא נתרסקו איבריה ג ואם היתה שוכבת ונתגלגלה ונפלה צריך שיהיה גובה המקום עשרה טפחים והא דבעינן גובה עשרה טפחים [א] דוקא בנפלה מעצמה (ד"ע בב"י) **א** [ב] ד או הפילוה אחרים וידעה שרוצים להפילה ה אבל אם הפילוה אחרים שלא מדעתה [ג] או אפי' ידעה בכך אלא שהפילוה בבת אחת (ב) אפילו (ב) בפחות מעשרה טפחים חוששין לה. [ד] (ואין חילוק בזה בין בהמה לעוף דבעוף נמי דינא הכי) (טור ובית יוסף וכן משמעות הפוסקים):

ב ו העוף שדרסו אדם ברגליו או טרפו לכותל או שרצצתו בהמה [ה] או שנחבט על דבר קשה חוששין לו:

הגה **ב** וכן אם (ב) נפל (ג) אבן או דבר קשה על גופו **ג** [ו] וכן בבהמה אם הוא בדבר שיש לחוש בבהמה (כל בו וא"ו הארוך וטור וב"י ור"ן ורשב"א ור' ירוחם):

ג ז נפולה שאמרנו שחוששין לה אם לא עמדה אסור לשחוט אותה עד שתשהה מעת לעת ואם שחטה בתוך זמן זה (ג) [ז] אפי' בדקוה ומצאו אותה שלימה מכל איבריה ח טריפה ואם שהתה מעת לעת ואחר כך (ג) שחטה ט צריך לבדקה [ח] כנגד כל החלל כולו [ט] מקדקד הראש עד הירך אם ימצא בה טריפות מהטריפות שמנו חכמים [י] או שנתרסק אבר מהאיברי' שבפנים י ונפסדה צורתו הרי א טריפה [יא] יא אפי' נתרסק אבר מהאיברי' שאם ניטלו כשרה (ד) כגון (ד) טחול וכליות הרי זה טריפה [יב] חוץ יב מבית הרחם

טורי זהב

נח (א) אם יש מכריסה כו'. מדנקט כריסה משמע דבבהמה עומדת ונופלת איירי דאז מודדין הי' טפחים מכריסה דהיינו עד לארץ יש ד' טפחים ואם יש בבור ו' טפחים טרפה וכן איתא בגמרא שמביא ב"י דלא הוצרכו בור עמוק י' טפחים אלא א"כ שהשור מונח ומתגלגל לארץ דאז הבטן של שור והארץ שוים והב"י תמה למה לא כ' הטור קושמ"ש ניחא אלא שיש להקשות למה כתב הטור בח"מ סימן ת"י לענין נזקין שפטור המזיק אא"כ יש עשרה טפחים בבור ולא חשבינן מכריסה עד ארעא כבר תירץ רש"ל פרק הפרה דבצירוף י' עם רגליה אין המיתה מצויה כל כך וכן אם מת חשיב ליה כאונס לענין תשלומין וזהו הטעם שפטור במיתת השור בפחות מי' וכן כתב הרמב"ם להדיא אבל לענין טריפות אין חילוק בזה ומכל מקו' פחות מי' עם הצירוף לא שייך ביה לד מיתה וא"כ כל זמן שלא מתה לא מטרפינן אף שלא עמדה עד כאן לשונו ודבריו נכונים ובפרישה ומו"ח ז"ל כתבו דיש בזה ספק להטור איזה תירוץ עיקר בגמרא ואין צריך לזה כלל ויש כאן תימה גדולה בדברי ב"י ז"ל ודע דהא דבעינן שתפול ממקום גבוה עשרה טפחים היינו דוקא בנפלה מעצמה או שהפילוה אחרים ויודעת שרוצים להפילה אבל אם הפילוה אחרים שלא מדעתה או אפילו יודעת בכך אלא שהפילוה בבת אחת אפילו בפחות מעשרה טפחים חוששין לה וכמו שביאר רבינו בסימן זה לקמן עכ"ל הך רישא וסיפא אין להם ביאור דמה שכתב ברישא ביודעת שרוצים להפילה דחוששין בעשרה טפחי' דבר זה אינו שהוא עצמו כ' בשם רשב"א ור"ן אפילו בגבוה עשרה טפחים מותר ובסיפא כ' בהפילוה בבת אחת אפילו בפחות מעשרה טפחים חוששין וב"י כתב לקמן בשם רשב"א ור"ן דאפילו בכח מותר דנועץ ציפרניו כו' ואת"ל דיש חילוק בין בכח לבבת אחת מ"מ אין נכון מ"ש ב"י וכמו שביאר רבינו כו' ובאמת לא זכר מזה כלום. *) וכמדומה שטעות נזדקרה לפני קולמוס הרב בזה מילתא: (ב) נפל אבן כו'. כתב ב"י בשם כל בו דבזה לא צריך גבוה י' טפחים אלא הכל לפי האבן אם הוא גדול או קטן ולא כהראב"ד בזה וכ"כ רש"ל דיפה כתב הכלבו שלא הזכירו המחברים י' טפחים אלא בנפל מגובה אבל לא בנפל עליו וכ"כ בד"מ דשאני אם השור נופל דהי נושא עצמו וכ"כ בא"ה: (ג) אפי' בדקוה כו'. ב"י בשם הר"ן כתב דמתחלה חיישינן שמא נתרסקו איברים וזה לא ניכר עדיין ע"כ צריך ששהה מעל"ע או עמדה ועדיין יש לחוש שמא נקרע או נפסק א' מאיברים ע"כ צריך בדיקה ולרמב"ם הבדיקה היא ג"כ משום ריסוק איברים דהיינו אם נפסד צורתו וכמ"ש כאן בש"ע וכ"ל ברור דאע"ג דהפסד אבר הוא בכלל ריסוק להרמב"ם מ"מ אין חוששין לו כל זמן שלא ראינו שנפלה הבהמה אלא תלינן זה בדבר אחר ואע"ג דבסי' כ"ב ס"ו כתב נמלא שינוי באיברים אלו טריפה אפילו באין ידוע לנו שנפל לאור והיינו לפי גירסת הרי"ף ורמב"ם כמ"ש שם ב"י אינו דומה לכאן דהתם קאי אירוקין שהאדימו או אדומין שהוריקו שזה אינו מצוי כי אם בנפילה לאור משא"כ כאן שבדבר קל כגון חולי קטן נפסד צורת אבר דאלת"ה הא קי"ל בלקתה הכוליא כשר כל שלא הגיע הליקוי עד הלובן ואמאי לא נימא כיון דלקתה ונפסד צורתו ודאי נפלה הבהמה ונתרסקה הכוליא דהא יש טריפות בריסוק הכוליא כמ"ש בסעיף זה אלא פשוט שאין חשש ריסוק איברים מחמת הפסד צורה אא"כ ידוע שנפלה בענין שיש איסור מצד הנפילה וכן מבואר בלשון רשב"א שמביא רמ"א בסעיף ה' כל שאין השינוי מטריף בשאר בהמות כו' ש"מ שהשינוי לחוד אינו אוסר כאן וכ"ש להיש מכשירין שמביא רמ"א בסי' כ"ב שם וכתב שכן עיקר דאין להחמיר כאן והרוצה להחמיר בזה יש בו דעת המחמירין: (ד) כגון טחול וכליות. פשוט שכ"ש הכבד

שפתי כהן

נח א או הפילוה אחרים כו'. כן כתב ג"כ בב"י וקשה דהא כתב הרשב"א והר"ן אהא דבית המטבחיים אין בו משום ריסוק אברים (דבסעיף י') דאע"פ שגבוה י' טפחים ואע"פ שמפילים אותה בכח ומביאה ב"י גופיה לקמן בסימן זה ד"ה ומ"ש ואם ידעה תחלה כו' בסתם ונראה דדעת המחבר דדוקא בבית המטבחיים שרי וכדיהבי הרשב"א והר"ן טעמא דאמודי אמיד נפשיה ונועץ צפרניו בקרקע עד שמגיע לארץ אלמא דוקא כששייך לומר שנועץ צפרניו שרי כגון דאית לי' מידי למסרך במקום שמפילים אותו וכן משמע בפרישה סוף סעיף ב' דדוקא באפשר לי' לאחוז בצפרניו ולמיסרך שרי וכאן מיירי המחבר דלית ליה מידי למסרך א"כ לא שייך לומר צפרניו נועץ ומכל מקום לא הוי הנפיל' בבת אחת אלא היא מתאמצת עצמה בכל כחה כשרוצים להפילה בכח והלכך בפחות מי' שרי אבל בבת אחת היינו בבת אחת ממש כגון שמפילין אותה פתאום או שקשרו רגליה והפילוה וכה"ג ודו"ק: **ב** וכן אם נפל כו'. כלומר דבאבן אין חילוק בין נפל על הבהמה בפחות מי' או גבוה י' אלא הכל הוא לפי האבן אם יש בו כדי להמית וכדעת הכל בו שמחלק דדוקא כשהבהמה נופלת י"ל הכי נושא א"ע משא"כ באבן וכ"כ בד"מ וכ"פ מהרש"ל פא"ע סי' ס"ב ודלא כהב"ח: **ג** וכן בבהמה כו'.

הכולה

ביאור הגר"א

נח [א] דוקא כו'. מהא דזכרים כו' נפל כו': [ב] או הפילוה כו'. עבה"ג וכמ"ש הר"ן שם בשם הירושלמי אינו דומה נופל מדעת לנופל שלא מדעת ביומוי דר' פנחס חבטין כו': [ג] או אפילו כו'. ב"י ור"ל כמ"ש בס"י בהג"ה ודוקא שלא כו' וכמ"ש בגמ' צפרניו נועץ כו'. ש"ך: [ד] ואין חילוק כו'. ר"ל דגם בעוף בעינן י"ט ועבד"ם וכמ"ש בב"ק שם אין חבט כו': [ה] או שנחבט כו'. גמ' שם: [ו] (ליקוט) וכן בבהמה כו'. עש"ך וכן תניא בתוספתא גבי בהמה נפלה מן הגג או שדרסה וטרפה בכותל או שרצצתה בהמה טרפה. ת"ה מ"ו א' (ע"כ): [ז] אפילו בדקוה כו'. כ"ה בגמ' שם נ"א ב' נ"ו ב' ובב"ק שם בעובדא דשם: [ח] כנגד כל כו'. גמ' שם: [ט] מקדקד כו'. רמב"ם ודייק מדבעי סימנין מאי כו' ואם כדברי תוס' שם נ"ד א' ד"ה אילימא הא ל"ק אלא בחלל הגוף: [י] או שנתרסק כו'. רמב"ם ולכך חשיב נפולה בח' מיני טרפות שהוא טריפה בפ"ע בלא הנך ולכך בעינן מעל"ע שאין הריסוק ניכר מקודם וזה מ"ש בכל הסוגיא ריסוק אברים: [יא] אפילו כו'. עבה"ג: [יב] חוץ מבית הרחם כו'. גמ' שם לפי פירושו והטעם מפני רכותו אינו נרסק וה"ה שאינו מרסק כמש"ש גלימא מתיה כו' עוף ומעופף כו' וז"ש שם תניא דמסייע לך תינוק כו' ת"ש עגל כו' דהלידה הוא כמו דרסה כו'

באר היטב

נח (א) מכריסה. כתב הט"ז דאף אם הבור אינו רק ו' טפחים מ"מ איכא למיחש כיון שמכריסה עד לארץ הוי ד' טפחים. אבל אם השור מונח על ארעא ומתגלגל לבור צריך שיהיה בבור י"ט (פוסקים) וה"ה כשמוליכין על העגלה אל יזרוק מן העגלה בכח מה"ט. והקשה מהרש"ל למה כתב הטור בח"מ סי' ת"י לענין נזיקין שפטור המזיק אא"כ יש י' טפחים בבור ולא חשבינן מכריסה עד ארעא ותירץ דבצירוף י' עם רגליה אין המיתה מצויה כ"כ ואף אם מת חשבינן ליה כאונס לענין תשלומין וזהו הטעם שפטור במיתת השור בפחות מי' אבל לענין טריפות אין חילוק בזה עכ"ל: (ב) בפחות. והקשו הט"ז והש"ך דבסעיף י' כתב המחבר גבי בית המטבחים אין בו משום ריסוק אברים אע"פ שנפל נפילה גדולה והנה הט"ז כתב כמדומה שאיזה טעות נזדקר לפני קולמס הרב בזה אבל הש"ך תירץ דדוקא בבית המטבחים שרי וטעמא דאמודי אמיד נפשיה ונועץ צפרניו בקרקע וכגון דאית לה מידי למיסרך וכאן מיירי המחבר דלית לה מידי למיסרך א"כ לא שייך נועץ צפרניו ומ"מ לא הוי הנפילה בבת אחת אלא היא מתאמצת עצמה בכל כחה כשרוצים להפילה בכח הלכך בפחות מי' שרי אבל בבת אחת ממש דהיינו שמפילין אותה פתאום או שקשרו רגליה והפילוה חוששין אפילו בפחות מי': (ג) אבן. כתב הש"ך דבאבן אין חילוק בין נפל בפחות מי' על הבהמה או גבוה עשרה דדוקא בנפלה מגבוה לא בנפל עליה אלא הכל הוא לפי האבן אם יש בו כדי להמית ודלא כהב"ח: (ד) טחול. כ' הט"ז דכ"ש הכבד אפילו שלא במקום מרה והויתא:

פתחי תשובה

נח (א) מכריסה. עבה"ט מ"ש מכריסה עד ארעא ד"ט ועי' בספר דמשק אליעזר אשר בסוף שו"ת השיב ר"א מ"ש בזה: (ב) אפילו בפחות מעשרה. [עבה"ט ועיין בתשובת ח"ס סימן ס"ו אודות ההוא תורא דערק לאגמא והשיגוהו רודפיו והכוהו לעיר קשור בד' רגליו מונח על השליטי"ן והרודפים אומרים כי מתחלה בדיפתם אותו נפל לארץ וע"י זה השיגוהו ועמד או שעמידוהו ומתינו כמו שעה עד שהביאו השליטי"ן מהעיר והובילוהו לבית המטבחים והשוחטים לא נמלכו במורה הוראה ושחטוהו ואסר המורה את הבשר מטעם חשש נפילה א' נפילה ראשונה שנפל מעצמו שמא היה מגבוה י"ט והב' מה שהפילוהו על השליטי"ן קשור בד' רגליו והפילוהו אחרים אסור אפילו פחות מיו"ד. והוא ז"ל האריך בזה ומסיק הנה אמת נכון הדבר אם מצאנו בהמה נפולה פשיטא דליכא למיחש כלל שנפלה בדרך שנאסרה אך מה שראינוהו מונח על השליטי"ן ורגליו אסורות וכבולות ודוחק לתלות ולומר שמלאו הנכרים את הבהמה מונח על הארץ וגררוהו כך על השליטי"ן מבלי שהפילוהו אחרים זה קצת אינו מצוי ויותר לתלות במצוי שהם הפילוהו בכח על השליטי"ן וכיון שכל רגליו כבולות ולית ליה מידי למיסרך הוא חששא דאורייתא ובעינן בדיקה (ר"ל אם יכולה להלוך הילוך יפה) וכיון ששחטוהו כן בלא בדיקה יפה הורה לאיסור אך מ"מ יש לדון בזה דבס' פרי תואר כתב בפשיטות דאפילו בהפילוהו אחרים נהי די' טפחים לא בעינן מ"מ ד' טפחים בעינן. ובפמ"ג כתב שלא ידע מנ"ל זה. ולדעתי הוציא כן מהא"ה שהובא בד"מ שכתב דמשום חשש נפילה נוהגים להשליך הבהמה על הסראגי"ן כו' וא"כ ס"ל דהפילוהו על השליטי"ן דגבוה קצת מן הארץ הסומך על הא"ה ופ"ת לא הפסיד בשגם די"ל לתלות נמי שלא הפילוהו כלל רק גררוהו כך ממקום שכיבתו על הארץ (ואפילו הפילוהו שמא אז לא היו עדיין רגליו קשורות והפילוהו מדעתו שלא בכ"ח) אף על גב שסברא רחוקה היא מ"מ מצי לאצטרופי באופן שאין להאשים השוחטים בזה ומ"מ המורה שהחמיר תע"ב ע"ש]: (ג) שחטה צריך לבודקה. [עפמ"ג בענין אם הבדיקה היא מן התורה או מדרבנן ובשם תשובת שאגת ארי' סי' ס"ד כתב דהבדיקה דרבנן ע"ש. ועי' בתשובת חתם סופר סי' ס"ו שפלפל בזה ומסיק דבדיקת נפולה דבהמה אפילו שהתה היא מחמת ספק דאורייתא. ועי"ש עוד בענין המבואר בח"ה סימן תנ"ח ס"ח עוף שנדרס מותר לשוחטו ביו"ט. היינו דוקא בעוף דהיותו מועט וכיון שכבר שהה מעל"ע קרוב לודאי שלא נתרסקו אבריו וכבר יצא מה"ת מספק ריסוק אבל בבהמה שיש בה חשש ריסוק י"ל דבאמת אין שוחטים בי"ט ובזה מיושב הסתירה' מעגל שנולד ביו"ט בס"ה שם עיין שם]:

באר הגולה

א משנה ד' מ"ב: ב מסקנא פורא וכו' ופרשה רב נחמן בב"ק ד' נ': ג הרשב"א ורבי' ירוחם מאוקימתא דאיגנדר איגנדורי שם: ד מעובדא דההוא תורא וכו' ורב יצחק בר רב שמואל וכו' חולין דף נ"א: ה הרא"ש והר"ן אהא דרב הונא זכרים המנגחים וכו' דף נ"א: ו משנה שם דף נ"ו: ז משנה שם דף נ"ו ומימרא דרב יהודה שם דף נ"א: ח תוס' שם והרשב"א והר"ן דתרתי בעינן: ט מהא דרבי חנינא בן אנטיגנוס וכו' שם דף נ"ו והא דלא מהני בדיקה עיד י"ל לפי שאין הריסוק ניכר לאחר עד ששהה מעת לעת בית יוסף: י רמב"ם בפ"ט מס"ש מהא דרב נחמן משמיה דרב דף נ"ד: יא טור בשם הרמב"ם מהא דא"ר נחמן בית הרחם וכו' כפי פירושו: יב שם

נקודות הכסף

משמע מדבריו דאילו לא היה פוסק כשמואל אלא לא היה יודע כמאן הלכה לא מקרי ס"ס ומדברי ב"י בסימן נ"ט וגם מדברי הב"ח בסי' הנ"ל שפירשו על דברי הרמב"ם גבי גלודה משמע דאפי' לא ידעינן כמאן הלכה מקרי ס"ס ע"ש וצ"ע:

(סי' נ"ח ש"ך ס"ק א') עיין בש"ך ס"ק א' יישוב דבר זה:

פרי חדש

חדא פסח שלא קרב בשני יקרב לשנה הבאה ותניא אידך לא יקרב ואסיקנא דבתקלה פליגי אלמא חיישינן לתקלה אפילו בא' מיום וכן בספ"ק דפסחים ובפרק כ"ש מייתינן פלוגתא דתנאי בתקלה וכן בפ"ב דמס' ר"ה אמרי' דגר שנתגייר בזמן הזה צריך שיפריש רובע לקינו

מטה יהונתן

ומחזקינן איסור למפרע דלמא קודם לידה נטרפה הא חזינן דילדה אם כן ודאי כשעיברה היתה כשרה והוי כמו שראינו חי מעברת א"כ גם לענין קדשים הל"ע השתא דאתרע אע"כ צ"ל דפלוגתייהו לא מיירי בכה"ג ופריך שפיר אדמפלגי לגבוה כו' לפ"ז גם על הרשב"א לק"מ דהמקשן לא אסיק אדעתיה כה דהיתרא עדיף א"כ ע"כ ל"ש פלוגתייהו בהכי דא"כ קשה אדמפלגי לגבוה כו' דהא ביתרת ל"ש לומר השת' דאתרע וליכא חילוק בין קדשים לחולין כלל אע"כ צ"ע דטריפה יולדת ומיירי דמצי לומר אחר שחיטה דהיא טריפה ושפיר איכא לאפלוגי בין קדשים לחולין כמ"ש ופריך שפיר:

(סימן נ"ח בש"ע סעיף ג') נתרסק אבר מן האיברים שאם ניטלו כשירה כגון כו'. כ"כ הרמב"ם ולאייתו

יד אפרים

(סימן נ"ח בש"ע סעיף א') שהפילוה בבת אחת אפי' בפחות מי"ט. עבה"ט וכתב בכו"ש סימן כ"ב בשור שנפל מעצמו ולא ממקום גבוה כ"א במקום שוה ולא עמד ושהה מעל"ע ושחטוהו מהט"ז סימן נ"ח מבואר דבפחות מיו"ד

גליון מהרש"א

(סי' נ"ח) דין בהמה נפולה' אי חשבינן לי' לודאי טרפה או לספק ע' ת' דבר שמואל אבוהב סי' ע':(סעיף ג' ש"ע) נפולה שאמרנו. עובר שנולד אפי' אינו יכול לעמוד א"ח משום ריסוק איברי'. טור כאן וע' בד"מ א"ח סי' תצ"ח אות ב' בנמצא שינוי באברים טריפה: (שם) צריך לבדקה כנגד כל החלל. ואנן לא בקיאין.ס"ו בהג"ה:

נחלת צבי

וי"ל כוונתו כיון שכתבו הפו' דאין מום גדול מזה א"כ אפי' בעופות פסול דאף דאין תמות וזכרות בעופו' מ"מ מום גדול פוסל משום הקריבהו נא לפחתך כמ"ש רש"י בחולין דף כ"ג ע"ב וברמב"ם פ"ג מהל' איסורי מזבח הלכה א'] ועוד קשה דה"ל לאוקמי כגון שאכל'

שאם נתרסק הרי זה מותרת (ה) יג והסימנים אינם צריכים בדיקה שאין הנפילה ממעכת אותם:

הגה (ה) ואם (ד) הוכתה באבן ד במקום אחד אינה צריכה בדיקה רק נגד המקום שהוכתה שם ולא בשאר אברים (כל בו וכן משמע מלשון הטור):

ד (ו) ה יד אם (ו) עמדה תוך מעל"ע די לה בבדיקה. [יג] (ודוקא שעמדה מעצמה אבל (ה) העמידוה לאו כלום הוא (הר"ן פא"ט):

ה [יד] טו יש מי שאומר ו שכל שעמדה (ז) והלכה ז אפילו נמצא שינוי באיבריה (ז) אין חוששין לה. (ה) (כל שאין השינוי מטריף בשאר בהמה) (ב"י בשם רשב"א):

ו [טו] טז הלכה כשרה ואינה צריכה בדיקה ואע"פ שלא שהתה מעת לעת יז במה דברים אמורים כשהלכה הילוך יפה כדרכה אבל הלכה ח והיא (ח) צולעה צריכה בדיקה:

הגה [טז] וי"א דאכן האידנא לא קים לן בבדיקה ואין להתיר (ז) רק בהלכה (בה"ג וטור בשם ב"ה וכל האחרונים) והכי נהוג ולא נקרא הלכה [יז] רק כשהלכה ד' אמות[יח] הלוך יפה (ז) כמו שהלכה קודם שנפלה או כשאר בהמה (רשב"א והרמב"ן ור"ן וא"ו הארוך) [יט] ואם הלכה ואחר כך אינה יכולה לילך ט דינה כשאר מסוכנת (מהרי"ק שורש ס"א):

ז יח עוף שנחבט על פני המים אם שט מלא קומתו ממטה למעלה לעומת המים אין חוששין לו(ס) אבל אם שט י ממעלה למטה עם הילוך המים חוששין לו וצריך בדיקה ואם קדם לתבן או קש שמהלכים

אכולה מלתא דלעיל קאי: ד במקום אחד כו'. ואם הוכה עוף נגד ריאה שלו נראה שצריך בדיקה בריאה וכ"כ דעת האחרוני' *) והלכך לדידן דאין אנו בקיאין טרפה: ה אם עמדה כו'. ופסקו ב"י וד"מ דאפי' עמדה ושהתה מע"ל צריכה בדיקה *) וכ"כ האו"ה כלל כ"ו דין ה' בשם הא"ז וסמ"ק וכן משמע בדברי הר"ב בהג"ה סעיף ו' ושאר האחרונים דלדידן דאין אנו בקיאין בבדיקה לא מהני עמדה וגם שהתה רק הלכה: ו שכל שעמדה והלכה. פי' הב"ח סעיף ט' במסקנא דלא נקרא הלכה אלא כשעמדה מעצמה והלכה אבל העמידוה והלכה לא יצאה מחזקת נפולה אע"פ שהלכה ד' אמות הלוך יפה עכ"ל ולא נהירא וכ"כ בספר ל"ח סוף דף קס"ג דבהלכה א"צ בדיקה אפילו העמידוה אחרים והכי מוכח בש"ס דזבחים סוף דף ע"ד ע"א ודוק אלא העיקר כמ"ש הב"ח מתחלה והל"ה שם דעמדה אורחא דמילתא נקט ומ"ש הט"ז דאפילו בעמדה לחוד אין שינוי מראה באיברים פוסל הוא טעות וכבר השיגו הל"ח שם ע"ש: ז אפילו נמצא שינוי כו'. והב"ח הולך ואוסר בזה ואין דבריו נראין וכ"פ מהרש"ל פא"ע ס"ס ס"ה כהמחבר (ובספר אפי רברבי כתב שהמחמיר בזה לעצמו תע"ב) מיהו היינו דוקא כשנמצא שינוי שאינו מטריף בשאר בהמה (הפוסל אפילו) שלא מחמת כפילה כמ"ש הרשב"א בתשובה והר"ב בהג"ה אבל נמצא שינוי הפוסל אפילו שלא מחמת כפילה פשיטא דטרפה ולא ניתן ליכתב מרוב פשיטותו ולכן לא ביאר המחבר זה (דלא כדמשמע קצת מדברי הב"ח הפך זה): ח והיא צולעה כו'. ודוקא שנפלה וצולעה אבל צולעת ולא נודע שנפלה אמרינן שגרונא (קרמפ"א) היא דנקטה וא"צ בדיקה כדלעיל ס"ס ל"ב: ט דינה כשאר מסוכנת. ונתבאר לעיל בסי' י"ז: י ממעלה למטה. ואיתא בש"ס ואי מיא קיימא הוא לית לן

הכבד אפילו שלא במקום מרה וחיותה דאמרינן במכה של ריסוק כאן בנפלה ממקום גבוה י' טפחים שהיזק הנפילה שלט בכולה אלא שלא נגלה רק במקצת אבל גבי נפלה לאור בסי' כ"ב אין איסור אלא אם יש שינוי במקום שעושה טרפה דהתם לא אמרינן כן דאילו שלטה המכה עפי היה נראה כמו במקום זה כיון דחד אבר הוא אבל בב' אברים אסרינן גם שם דהא בהוריקה כבד נגד מעיים אסור וכמ"ש שם סעיף א': (ה) והסימנים אין צריכין בדיקה. בטור כתוב הסמוך והסימני' כו': (ו) אם עמדה. בטור כתוב אפי' פשטה ידה לעמוד והקשה בדרישה ממה שאמרו גבי מסוכנת בסי' י"ז דלא סגי בפשט' ידה אלא צריך שתכוף ידה ונכנס לתירוצים בשביל זה ואין כאן אפי' ריח קושיא דפשטה ידה אין בו חשש אלא שהוא הולכת כפש וכל שאינה הולכת כפש הוי סי' וא"כ אין מקום קושיא דהתם מתה באותו פעם משא"כ כאן שחיה אח"כ: (ז) אין חוששין לה. מסיים בב"י וברשב"א בתשובה וז"ל דכל שהלכה בידוע שאין לה ריסוק גדול המביא לידי טריפות אלא חוזר לבריאותו עכ"ל משמע דבהלכה דוקא תליא מילתא וא"כ מה דנקט ברישא עמדה והלכה הוא חד מלתא שעמדה והלכה והדיבות לישנא הוא והיה לו די לומר הלכה לחוד וסיים שם והמחמי' בדין זה תע"ב: (ח) כל שאין השינוי מטריף כו'. קשה מאי קמ"ל בזה וי"ל דס"ד דשינוי כשר כאן דתלינן אותו מחמת הנפילה ונפיל' דכאן אינה מזקת כיון שהלכה דומיא דמליטו

וכפי פירושו: יג מימרא דרב אשי שם: יד מימרא דרב יהודה אמר רב שם דף נ"א: טו הרשב"א בתשובה: טז כרב יהודה וכו' שם ולקולא הרי"ף והרא"ש והרמב"ם בפ"ט מה"ש וש"פ משום דרבי ינאי ורבי ירמיה בזבחים דף ע"ד סברי כוותיה: יז הרשב"א בת"ה ור"ן בשם הרמב"ן מההוא אימרתא דהוה בי רב הביבא שם בגמ': יח מימרא דרב יהוד' אמר שמואל שם(ס)לאפוקי במים דקוו וקיימו ושט מלא קומתו כשר שם בגמרא ופי' הב"י אע"פ שקרקע האגם לד

נקודות הכסף

(הג"ה) בש"ך ס"ק ה' הוא רבי' ירוחם שמביא ב"י בעמד' ושהתה מעל"ע כשרה וגם מדברי התוס' פ' א"ט דף נ"א ע"ב משמע כרבינו ירוחם וז"ל עמדה א"צ מעל"ע אבל בדיקה ודאי בעי אבל לא עמדה בעי ודאי מעל"ע ובעי נמי בדיק'. משמע הא אם עמדה ושהתה מעל"ע כשרה בלא בדיקה דאל"כ ה"ל לתוס' לאשמעינן רבותא דאפי' בעמדה ושהתה מעל"ע צריכה בדיקה והוי לתוס' לאפלוגי מיניה וביה הכל בעמדה. (וגדולה מזו רצו התו' לומר דשהתה מעל"ע אפילו לא עמדה דא"צ בדיקה

פרי חדש

וכבר נמנה עליו רבי יוחנן וביטלה מפני תקלה ופירש"י דלמא אתו לאתהנויי מיני' וכן בפ"ק דשבת דף י"ז אמרינן דהיינו טעמא דגזרו דלהוי גדולי תרומה תרומה משום תרומה טמאה ביד כהן דלמא משהו לה גביה ואתא לידי תקלה וכתבו שם בתוס' דאף לב"ה דאמרי תעשה זילוף הכא מודו דפעמים שצריך להשהות שנה שלימה עד זמן זריעה ע"כ ובמס' בכורות פ' מעשר בהמה אמרי' נמי דאין מעשר בהמה נוהג בזמן הזה משום

מטה יהונתן

מדא"כ נחמן בית הרחם כו'. וכפי פירושו דקאי אבהמה שנפלה אין לחוש לבית הרחם שמא נתרסק ואקדא"ס ניטל בית הרחם כשרה מ"מ מטעם ריסוק הוי טרפה אי לאו דבבית הרחם לא חיישינן לנתרסק וכ"מ ברמב"ם פ"ט הלכה י"ז וצ"ל להביא ראיה לדבריו מהא דפריך בפ' התערובת דף ע"ד ע"ב האי טריפה ה"ד כו' ר"ל אמר דאיערב בנפולה וקסבר עמדה צריכה מעל"ע הלכה צריכה בדיקה וכ' רש"י כיון דאיתחזק בה ספק טרפות אין מכניסין אותו לעזרה לשחוט משום הקריבהו נא לפחתך והיינו משום דקשי' לי' אמאי ירעו נשחטה אחר הליכה ונבדקה אם נמצא בה ריסוק אברים היינו הוא שנתערב והשאר יקריבו לכך כ' רש"י לכתחלה אסור משום הקריבהו נא לפחתך. אך לפום ריהטא יש לתרץ באופן אחר דמיירי שכל הזבחים שנתערב בהם ניכר בהם בחייהם איזה ריסוק אברים אלא דלכל זמן שלא ראינו שנפלה ריסוק אברים לא מעלה ולא מוריד והשתא דנתערב האי נפולה כולם נכנסו תחת הספק ולבדיקה א"א דהא בכולם ניכר איזה ריסוק וכ"ז הוא אי אמרינן דריסוק אברים הוא בנפולה טריפה אפילו באברים שאם נטלו כשרה איכא לאוקמי בכה"ג המתני' משא"כ אי אמרינן דריסוק אברים ל"ש רק באברים דמטרפו בנקב או בנטול כולה ליכא לאוקמי דגם האחרים נתרסקו דא"כ בלא ספק נטולה טריפה דהוי כמו ניקב וניטל ואע"כ צ"ל דריסוק אברים שייך גם באברים שאם נטל כשרה לפ"ז י"ל דהרמב"ם לא נהירא לי' לפרש משום הקריבהו נא לפחתך כמ"ש רש"י וע"כ צ"ל כמו שכתבנו ומוכח שפי' דבכל אברים שייך ריסוק אברים בנפולה. אף באברים שניטל כשר בהם: (ש"ע סעיף ד') אם עמדה תוך מעל"ע די לה בבדיקה כו'. עיין פ"ת שהביא דעת רבינו ירוחם דאם עמדה ושהתה

חדושי רע"ק

(סי' נ"ח ס"ו בהג"ה) כשהלכה ד' אמות. בב"י בשם הרי"ף מבואר דהלכה פחות מד' אמות מהני אלא דאם רואים דא"י להלוך ד"א אז לא מהני אבל בהלכה ד"א אף דאח"כ א"י לילך מהני וכן משמע בלבוש: (שם) קודם שנפלה. אם לא ראה אותה מקודם: (שם) או כשאר בהמה. לענ"ד מדברי הראשונים משמע דכל שהלכה הילוך יפה מהני ורק בצלעה לא הוי הילוך יפה והאו"ה יחיד בדבר זה וצ"ע לדינא במקום הפ"מ: (סעיף ז') ואם קדם לתבן. ע' בנן המלך לבעל ג"ו אות ל"ה:

ביאור הגר"א נח

כו' או שריצתה כו' אלא משום רכותו של בית הרחם. ריב"ש סי' ק"צ: [יג] ודוקא כו'. דעמדה איתמר וזה שהצריכו לומר (ל"ז ב') אצל מסוכנת כל שמעמידין כו' ול"ק בל שאינה עומדת: [יד] יש מי כו'. שיצאה מכלל ריסוק: [טו] הלכה כו'. ואע"ג דר"ל פליג שם אינהו ה"ל רבים ועוד דר' ינאי הוא רביה דר"ל ופ' דלא כר' ירמיה בר אחא ורב חסדא דלגירסת רש"י ותוס' פ' בגמ' והלכתא היכא כו' ובה"ג גורס שם א' ההיא אימרתא דהוה בי ר"ח דנפלה מאיגרא כו' ואשכחו כרב יימר ואפ"ה הלכתא כרבינא כו' אלמא דבעינן הילוך יפה וז"ש בד"א כו' ואף לפי גירסתינו שם משום דלא נפלה ח"ש חוט השדרה לא שכיח אבל בנפלה שכיח ושכיח יותר משגרונא וע"ל פ"ס ל"ב: (ליקוט) הלכה כר"י משום דר' ינאי ור' ירמיה בזבחים ס"ל כוותיה ואע"ג דר"ל פליג עליהו חדא דרבים נינהו ועוד דאפי' ר' יוחנן ור"ל הלכה כר"י וכ"ש ר' ינאי דהוא רביה דר"י. ת"ה ובספרים כ' והלכתא כו' ועל אותה גירסא סמכו התוס' לפסוק דוקא עמדת והלכה אבל תוספות הוא מבעלי פסקים ולא נמצא בנוסחאות הישנות ומ"מ פסק הרי"ף ג"כ כדבריהם מההיא אימרתא אע"ג דפסיק חוט השדרה שלה הלכה קצת אלמא דאפשר להלך קצת כ"כ הרמב"ן וז"ש בד"א כשהלכה כו' (ע"כ): [טז] וי"א כו'. כמש"ל סי' נ"ז סי"ח: [יז] רק כשהלכה ד"א. ואע"ג דבגמ' אמרינן עקרה רגלה כו' ואף ר"י דמצריך הלכה ס"מ משמע דא"צ ד"א היינו דמסתמא ראויה להלך יותר אבל היכא דחזינן דא"י להלך יותר אז בעינן ד"א ואף שא"י להלך עוד ה"ה כשאר מסוכנת כמ"ש למטה וראיה ממ"ש שם אר"י א"ר עמדה כו' הלכה א"צ בדיקה והלכתא היכא כו' הלכה אפי' בדיקה לית לה כן הגי' בספרים מדוייקים ושינה כאן הלשון ואמר בדיקה ל"ל ור"ל אפי' א"י להלך עוד דה"ה כמו שלא נפלה ורישא דקאמר א"צ בדיקה מיירי שלא הלכה ד"א. מהרי"ק כן פי' דברי הסמ"ק שהצריך ד"א אבל בד"מ בשם או"ה כ' דלעולם בעינן ד"א כמ"ש בהג"ה כאן: [יח] הלוך יפה. כנ"ל בש"ע: [יט] ואם הלכה כו'. כנ"ל וכמש"ל בס"ה:

פתחי תשובה

(ד) הוכתה באבן. עבה"ט בשם ש"ך. ומשמע דגם היונק לא מהני כיון שאין סריעותא רק באבר א' אבל עיין מה שכתבתי לעיל ס"ס ל"ב. דגמ"ר: (ה) העמידוה לאו כלום הוא. כתב בספר תמודי דניאל כ"י אם העמידוה אחרים אחר נפילתה ושכבה ואח"כ עמדה מעצמה לא מהני וגבי נפלה לא מהני ע"י גערה או במקל ע"ש בר"ן ע"כ: (ו) רק בהלכה. עש"ך סק"ה שפסק דאפילו עמדה ושהתה מעל"ע לא מהני ועיין בספר נה"כ בהג"ה של בן המחבר שהביא דברי רבינו ירוחם שפסק להתיר בלא בדיקה והביא ראיות לדבריו ומסיק להקל בהפסד מרובה ועי' בשו"ת מאיר נתיבים סי' נ"ב שהאריך ומסיק כדעת הש"ך ולא מיבעיא שלא לאכשורי בלא בדיקה כדעת ר"י הנ"ל אלא אף בבדיקה לא מהני לדידן שאין אנו בקיאין ע"ש: (ז) כמו שהלכה קודם שנפלה. עי' בתשובת מאור הגולה רבינו עקיבא איגר ז"ל סוף סימן פ"ג בשור שהיה כחו חזק בהלוכו יותר מסתם שוורים ונפל ואח"כ הולך רק כדרך שאר

באר היטב

(ה) ואם הוכתה. כ' הש"ך ואם הוכה עוף נגד הריאה שלו נראה שצריך בדיקה בריאה והלכך לדידן דאין אנו בקיאין טריפה: (ו) עמדה. כ' הש"ך לדידן דאין אנו בקיאין לא מהני עמדה וגם שהתה רק הלכה: (ז) והלכה. כ' הש"ך דבכל הפוסקים משמע דהעיקר תלוי אם הלכה אפי' לא עמדה מעצמה רק שהעמידוה וכ' הט"ז דזה פשוט דשינוי באיברים שאינו מטריף בשאר בהמה אין חוששין לומר שנפלה כל זמן שלא ראינו ותלינן השינוי בדבר אחר ול"ד לדלעיל סי' כ"ב גבי ירוקים שהאדימו שזה אינו מצוי כ"א בנפילה לאור משא"כ כאן והמחמיר בזה אינו אלא מן המתמיהין עכ"ל: (ח) צולעה. כ' הש"ך ודוקא שנפלה וצולעה אבל צולעה ולא

יד אפרים

אפילו לא עמדה כשר ומהש"ך בסי' ל"ב נראה מדבריו דאפי' בדיקת חוט השדרה לא צריך וכן דעת הפר"ח אך ראיתי אחד קדוש מדבר הת"ש בסי' ל"ב הקשה על הש"ך ודעתו שבפחות מיו"ד ואיכא ריעות' שאינה יכולה לילך חיישינן לפסיקת החוט והגאון הזה היה ממש יחיד בדורנו ואמנם מסוגיא דב"ק דף כ"ו. ועכ"פ הסומך על דברי האחרוני' אין לתפוס עליו בכך ע"ש ונראה מדבריו שאם היה המעשה בא לידו היה מטריף כדעת הת"ש אלא שאין לתפוס על מי שסור' כדברי האחרונים וקרוב בעיני שגם המורה להיתר לא היה לפניו ספר הת"ש. וכתבתי זה להוציא מלבם של המתלפלפים והמהגים לומר שהת"ש מחמיר ויש שגסים בהוראה ועושים מעשה בסברת כריסם ואף דאית להו זכיה דרבנן לית להו זכיה דאורייתא ועתידין ליתן את הדין ואת חזו מה בין חסידי ותקיפי קמאי הגאון בעל נו"ב ז"ל שהיה משורי כנה"ג בדור שלפנינו והמן הוא להעיד בגדלו שהת"ש היה ממש יחיד בדורו ומה יענו אזובי קיר וכבר העירתי בספר קונטרס התשובות ובספרי שו"ת בית אפרים ח"י: (סעיף ד') אם עמדה תוך מעל"ע. עבה"ט וכתב במאיר נתיבים סי' כ"ב בבהמה שנפלה מן החומה ונהלשה מן הנפילה ולמחרת עמדה מעצמה בלא סיוע ולא עקרה רגליה להלוך כלל ועמדה כמו חצי שעה כבהמה בריאה והזרה ושכבה עצמה לארץ לא בדרך נפילה אלא בדרך שכיבה ולא עמדה ואחר מעל"ע שחטוה הנה אע"פ שהרי"ו סובר דשהתה מעל"ע א"צ בדיקה ובנה"כ בהג"ה בן המחבר כתב לסייע לדבריו ולכן כ' להקל בהפ"מ ראיותיו הם תמוהים ולכן לא מבעיא שאין להכשיר בלא בדיקה אלא אפילו בבדיקה לא נהירא להכשיר עיין שם: (סעיף ו') הלכה והיא צולעה. עבה"ט וכתב בנ"ב מ"ת סימן י"ז בשור שנפל על הארץ וצולע על רגל אחת אין

דגול מרבבה

(סימן נ"ח בש"ך סק"ד) והלכך לדידן דאין אנו בקיאין טריפה. מסתימת דבריו משמע קצת דגם הילוך לא מהני כיון שאין הריעותא רק באבר אחד אבל עיין מ"ש לעיל סס"י ל"ב ודו"ק:

גליון מהרש"א

(סעיף ו' בהג"ה) או כשאר בהמה. אם לא ראה אותה מתחלה ד"מ אות ג' בשם אור זרוע אבל לשון הרשב"א בחדושיו הוא כל' המחבר "והיא צולעה" ויש לי לומר דבדוקא כתב כן דכן משמע קצת בזבחים פרק

חדושי בית מאיר

(סימן נ"ח בש"ך ס"ק ד') ואם הוכה עוף. נ"ב כלומר דלא כפירש"י על מימרא דאין ריאה לעוף לא לנפול אלא כהמרדכי ועי' ב"ח ופר"ח. אמנם הש"ך נראה דלא רצה להחליט דעתו נגד רש"י ז"ל ולא כתב אלא בהוכתה נגד הריאה דבזה אפשר דמודה רש"י דצריך בדיקה: (שם סק"ו) והכי מוכח בהש"ס. ג"כ הוכחה זו בקל יש לדחותה דנהי דקשה לו להב"ח אפשר דנתערב בבהמה שהלכה ע"י שהעמידוה מ"מ אכתי האיך קתני ירעו הא לא לעולם תהלך ולא תרבץ ואם אז מעצמה תעמוד והלך הא תתכשר בלא בדיקה

צבי לצדיק

(סימן נ"ח סעיף ה' בהג"ה) כל שאין השינוי כו'. סט"ז והש"ך הקשו פשיטא. וי"ל דנ"מ אם מטריף בשאר בהמה מספק ריעותא כאן נחשב כודאי טריפה ול"מ בזה ספק ספקא:

יד אברהם

(סי' נ"ח סעיף ג' בהג"ה) ואם הוכתה באבן במקום א' א"צ בדיקה רק כנגד המקום שהוכתה שם ולא בשאר אברים. כל בו וכן משמע מלשון הטור. היינו ממ"ש הטור והוכתה באבן נגד כל גופו אבל לא היה צריך הרב לדקדק זה דבסי' למ"ד ס"ג מבואר הכי להדיא גבי עוף שהוכה בעץ או באבן על ראשה חיישינן לקרום. ולא הוזכר שם חשש לשאר איברים. וכ"כ סי' ל"ב ס"ו גבי בהמה שהוכה במקל על השדרה דאם יש במקל קשרים חוששין למקום הקשרים. ועמ"ש שם בס"ד דמוכח מן הש"ס ורש"י ור"ן וט"ו וש"פ דחוששין

נחלת צבי

קושיא של תלמיד דבוא טריפה איכא דכ"ע כמ"ש בס"ס נ"א ועיין סימן מ"ו ס"י וקשה דס"ל לאוקמי כגון שהחזירו אדם וכן קשה למ"ש הר"ן ומביאו ב"י סי' ל"ב דאם הכה הבהמה במקל שיש בו קשרים או שנפסק או לכותב דאיכא מ"ד אפי' הלכה צריכה בדיקה א"כ ה"ל לאוקמי הכי (קושיא זו הקשה ג"כ הדגמ"ר לעיל סי' ל"ב ע"ש) עכ"ד וצ"ע כעת:

טורי זהב

דמלינו גבי ריאה במראה טרפה דאין איסור אם יש לתלות במוגלא וכדאיתא בסימן ל"ח ס"ג: (ט) חוששין להם. אף על פי שכתב בסעיף י' שאם יודע שיפילוהו נועץ לפורכיו כו' שאני הכא שכל א' חושב שהוא ינצח חברו ויפילו: (י) מפני שנועץ. לפי שיודע שיפילוהו: (יא) אבל אם כל רגליו וכו'. תמהתי על שבקצת המקומות ראיתי שקושרים כל רגלי השור בשעת שחיטה והשור נופל על צדו לא על מתניו ורש"ל כתב דיש מקומות שקושרים רק ג' רגלים לחוד ולא הרביעי ואף בזה לא יצאו ידי חובתם ע"כ. על כן תמהתי על המנהג שראיתי בקהלות שקושרין כל הרגלים ולית דימחה בהו ונראה שההיתר הוא דעושין בענין שאין החבל מקשר הרגלים אלא בשעה שהשור נופל לארץ ובשעת נפילתו ממש הרגלים נתהדקו זה לזה ונתקשרו ולא אסרו אלא אם קשרן להדדי קודם שיתחיל לנפול כנ"ל ללמד זכות אבל ראיתי בקהלות אחרות שאין קושרין רק ב' רגלים ודוחפין אותה עד שתפול וכן ראוי לעשות: (יב) קפצה מדעתה. הטעם בזה דכל שקופצת מדעת אומדת נפשה תחילה שלא תתרסק ואפילו אנו רואין שאין יכולה לילך אין חשש כ"כ ר"ן:

על גב המים בשוה לו הרי זה שט מחמת עצמו ואין חוששין לו:

ח יט דבקו כנפיו בדבק בשעת צידה ונחבט אם שני כנפיו נדבקו בדף שצדין אותו בו חוששין וצריך בדיקה ואם לא נדבק בו אלא אחד מהם אין חוששין שהוא פורח מעט בכנף השני:

ט כ זכרים המנגחים זה את זה ונפלו לארץ (ט) **יא** חוששין להם:

י כא שור שהרביצוהו לשחיטה אף על פי שנפל נפילה גדולה שיש לה קול בעת שמפילים אותו אין חוששין לו (י) **יב** מפני (ט) שנועץ צפרניו ומתחזק עד שמגיע לארץ (לשון רמב"ם שם דין י"ב):

הגה ודוקא שלא קשרו **יג** כל רגליו כשהפילוהו (**יא**) אבל אם **יד** כל (י) רגליו קשורים בשעה שמפילין אותו **טו** חוששין לו (מרדכי פא"ע בשם ראבי"ה ומשמעות שערים שער ל"ד ולא כאו"ה):

יא (**יב**) כב קפצה (יא) מדעתה אפילו ממקום גבוה הרבה **טז** כג אע"פ שאנו רואים שאינה יכולה לילך אין חוששין לה (ר"ן) לא שנא קפצה מחלון שבכותל לא שנא **יז** כד מארובה שבאמצע הגג כה לפיכך אם הניחה למעלה ובא ומצאה למטה אין חוששין לה:

יב כו גנבים שגנבו בהמה מהדיר אפילו השליכוהו מעבר לגדר שהוא גבוה מאד אין חוששין מפני שהם מכוונים להפילה על מתניה כדי שתוכל לרוץ לפניהם לכן בשעה שמחזירין אותה אם מחמת תשובה מחזירים אותה מותרת **יח** מפני שמכוונים להפילה בענין שלא יפסידוה אבל אם לא החזירוה אלא מחמת (יג) יראה חוששין לה:

שפתי כהן

בה ופרש"י והר"ן כגון אגמים אפילו מלמעלה למטה שפיר דמי וכ"כ האו"ה שם דין ט"ז ועי' ב"י וב"ח: **יא** חוששין להם. אפילו בפחות מי' מחמת חבטה שחבטה ונפלה לארץ כ"כ הפוסקים: **יב** מפני שנועץ צפרניו. ול"ד לזכרים המנגחים זה את זה דהכא כיון שמרגיש שרוצים להפילו נועץ צפרניו משא"כ התם דאדרבה כ"א רוצה להפיל חבירו ב"י ומהרש"ל פא"ע סי' ס"ד והב"ח: **יג** כל רגליו כו'. משמע אפילו שלש רגליו קשורים אין חוששין וכ"כ הב"ח וכ"כ מהרש"ל שם שכן עושין קצת מקומות: **יד** כל רגליו קשורים כו'. וכתב האו"ה ודוקא כשעומדת על רגליה ומחליקה ומפילה אבל אם נשא הטבח כבש על צוארו ומשליכו לארץ ודאי חוששין דהוי גבוה יותר מי"ט וה"מ שלא אחז רגלי הבהמה בידו כשנפלה אבל אחז רגלי הבהמה אפילו לא אחז רק השני רגלים האחרונים ומכובד הבהמה נחבטה לארץ כשרה עכ"ל ומביאו הב"ח והשיג עליו דהלא אף כשאחז רגלי הבהמה בידו עדיין הוי גבוה יותר מי"ט שהרי בפרק המצניע איתא בהדיא דעד כתפו של אדם הוי ג' אמות דהוא י"ח טפחים וכו' ולא אבין דבריו דהרי האו"ה נמי קאמר דגבוה מכתפיו יותר מי"ט אלא טעמו דכשאוחז הרגלים ומכובד נתחבטה לארץ א"כ החי נושא את עצמו ולא חשבי' אלא במקו' אחיזה בידיו ולא מכתפי' דהאי: **טו** חוששין לו. אפילו בפחות מי' כיון שהפילוהו אחרים וכ"כ האו"ה כלל נ"ו דין ו' בשם רא"מ עי' בס"ק א': **טז** אע"פ שאנו רואים כו'. והר"ן כתב כן אהניח למעלה ומלא למטה כו' וכ"ש הכא: **יז** מארובה שבאמצע הגג. דלית לה מידי למסרך אפ"ה אין חוששין. ש"ס: **יח** מפני שמכוונים כו'. משמע הא מספיקא אסור דשמא או מסתמא הפילה על צלעותיה וכן מסיק הרוקח סימן שפ"ז לאסור בכהאי גוונא וכן משמעות הש"ס והפוסקים מיהו הטעם שכ' הרוקח שם דבנפלה פתאום חוששין דאפילו נפלה על מתניה צריכה בדיקה צריך עיון דמשמעות הש"ס והפוסקים לא משמע לכאורה הכי:

באר הגולה

א' גבוה מחבירו): יט מסקנא הגמ' כלישנא בתרא וכרב אשי שם דף נ"ב: כ מימרא דרב הונא שם דף נ"א: כא מעובדא דההוא תורא וכו' ורב יצחק בר שמואל וכו': כב מעובדא דההוא גדיא דרבינא וכו': כג שם בתוס': כד מההוא עובדא שם: כה מימרא דרב הונא שם ומפרש בגמ' משום דאמדה נפשה אם גבוהה לה יותר מדאי אינה קופצת: כו מימרא דרב מנשה שם:

נקודות הכסף

בפרק שור שנגח דף נ"ח ע"ב גבי האי תורא דנפל לאריתא) וכן הוא בתוספתא פרק אלו טריפות כדברי התוס' וז"ל אם שהתה מעל"ע כשרה ואם עמדה בין כך ובין כך כשרה ואע"ג דבעמדה קודם מעל"ע פליגי בגמ' דילן דצריך בדיק' מיהו באידך דינא י"ל דגמ' דילן מודה לתוספתא וכן משמע לשון הרמב"ם בפ"ט מה"ש דין ט' וז"ל בהמ' שנפל' מן הגג אם הלכה אין חוששין לה ואם עמדה ולא הלכה חוששין משמע דומיא דהלכה היינו קודם מעל"ע דאל"כ הו"ל לפלוגי דבעמדה לעולם חוששין וכן בדין י"ט כתב נפלה מן הגג ולא עמדה אסור לשחוט אותה בתוך מעל"ע

פרי חדש

תקלה וגרסינן תו התם ומנא תימרא דחיישינן לתקלה דתנן אין מקדישין ואין מעריכין ואין מחרימין בזמן הזה ואם הקדיש והעריך והחרים בהמה בזמן הזה תיעקר כו' פי' דלא ליתי לידי תקלה וגם הרמב"ם פסק כמאן דחייש לתקלה שכ' בפ' י"ב מהל' תרומות פת תרומה שנטמאת משליכה לבין העצים עד שישרפנה וכן שמן שנטמא נותנו בכלי מאוס עד שידליק כדי שלא יהא תקלה לאחרי' ויאכלוהו וכ"כ המרדכי בשם הר"פ גבי שחיית העוף דאסור להשהותו בביתו דלמא אתי לידי תקלה וכן כתב שם הסמ"ג והכל בו וכמ"ש כל זה הב"י וד"מ לעיל בסי' כ"ג ע"ש וכן דעת מהר"ם מרוטנבורק וכמ"ש הטור בשמו בא"ח בס"ס תרע"ו וכמ"ש בספרי פר"ח לא"ח בס"ד והכי נקטינן בעיקר הדין לחוש לתקלה אפי' באחד ודלא כפסק המחבר ז"ל ועי' מה שכתבתי בס"ק מ"ט:

מטה יהונתן

מעל"ע אינה צ"ב וע"ש בפר"ח מש"כ להביא סמך לדבריו ולאדמ"ו נראה להביא ראיה מהא דקאמר בפ' התערובת אהאי שהבאתי לעיל בסמוך כולהו כר"ל לא קסברי עמדה אינה צריכה מעל"ע הלכה אצ"ב ולכאורה קשה הא אמרי' בפ' א"ע האי אימרתא דהוי שגרן כרעי אבתרייהו אמר רב יימי האי שגרונא נקטי וכו' תוס' דלא בנפולה איירי אבל נפולה טריפ' ול"א דזה מקרי הלכה ויהי' כשר בלי בדיקה אלא צריך הילוך יפה וכ"כ המחבר לקמן ס"ו ולפ"ז ק' אמאי לא מוקי דאיערב בנפולה ומיירי דכולם לא הלכו הילוך יפה ואי לא נתערב בהו חד נפולה הוי אמרי' שגרונא נקיט משא"כ עכשיו איכא בהו חד נפולה ל"א שגרונא נקטי א"כ אף דסברי הלכה אצ"ב מ"מ ה"ל לאוקמי בכה"ג אע"כ צ"ל כשיטת ר' ירוחם דאם עמדה ושהתה מעל"ע אצ"ב א"כ ע"כ ליכא לאוקמי מתני' כהנ"ל דאל"כ ק' אמאי ירעו כיון דשהתה מעל"ע יהיו כשרים דהא אף שאינה הולכת הילוך יפה מ"מ הוי עמדה ושהתה מעל"ע ואצ"ב כלל. לפ"ז מוכח כד' רי"ו שפיר ועכ"ל דראייתו מהא דאר"נ ב"ה אין בו משום ר"א ופריך מהא דתנן ובוין שאם נולד הוא ומומו שזה מן המוכן ומשני כגון שהפרים ע"ג קרקע. והנה לכאורה לא מקשה מידי דדלמא מיירי בב' ימים טובים של ר"ה ואיכ' לאוקמי בשהתה מעל"ע וצ"ל דהמקשה פריך אי הוי חיישי' משום ר"א להוי צריך עכ"פ בדיקה ובי"ט א"א לבדוק וכמ"ש רמ"א בא"ח סי' תקי"ג ומשנה כגון שהפרים עג"ק והיינו לעולם דמיירי בב' ימים טובים של ר"ה והפרים על גבי קרקע אם כן הוי שהייה מעל"ע ועמדה ואין צריך בדיקה כלל לפ"ז מוכח כדברי רבינו ירוחם ודו"ק:

[הגה"ה מאת הרב הג' וכו' מו"ה **שלמה הכהן** נ"י מ"ץ דפ"ק **ווילנא**: דברי הגאון ז"ל אלו צ"ע דמהפרים ע"ג קרקע אינו ראי' די"ל דהפרים ע"ג קרקע היינו שהלכה הילוך יפה וא"צ בדיקה כלל ואף דרש"י ז"ל פירש דהיינו נגער לעמוד ותקב פרסותיו לעמוד וכו' וצ"ל דכשר ע"י בדיקה מ"מ לא קשיא לפי פי' דיתרץ הגמ' דמיירי ביו"ט של ר"ה ושהתה מעל"ע דג"כ כשר ע"י בדיקה ולא יצטרך לאוקמי בהפרים ע"ג קרקע די"ל דרש"י לשיטתו אזיל בר"ה י"ח לק"מ דנראה שם דס"ל דבזמן שהיו מקדשין לא עשו בא"י רק יו"ט אחד אפי' ביו"ט של ר"ה משום דסמכו ארוב שנים דאין אלול מעובר וכן משמע באמת בגמ' שם דף י"ט ע"ב בהא דאמרינן והא מקלקלא ר"ה ובחידושי האר' כתבתי בזה בעז"ה וכבר נדפס על שמי איזה סנסן-קטן בענין זה בספר דברי נחמיה על חלק או"ח בסוף הספר ע"ש. וא"כ לא משכחת לה דשהתה מעל"ע ביו"ט [ואין לאקשות דהיאך משכחת לה דישחטנה ביו"ט דכיון דעמדה צריכה בדיקה ואסור לשוחטה ביו"ט וכדאית' בביצה ד' ל"ד דזה לא קשיא דהא התם הוא איבעיא דלא איפשטא והרמב"ם פ"ב מהל' יו"ט פסק באמת האיבעיא לקולא א"כ י"ל דהש"ס ר"ל דמ"מ אין ראי' מזה לר"נ דבית הרתם אין בו וכו' דדלמא מיירי דהפרים ע"ג קרקע ותפשוט באמת דמותר לשוחטו ביו"ט וגם האיבעיא דהתם ליכא למיפשט דדלמא כדרב נחמן דבית הרתם אין בו וכו' וז"ל הכא קמדחי לה וזיל הכא קמדחי לה וכן כתב באמת הצל"ח שם וכבר מן דין לפי מש"כ הצל"ח שם דסוגיא דביצה למ"ד דלא אמרינן מתוך אבל אנן דקיי"ל דאמרינן מתוך פשיטא דמותר בוודאי לק"מ וע"ש שכתב דזהו טעמו של הרמב"ם שם דפסק דמותר לשחוט ביו"ט וגם הרי"ף לא הביא בעיא זו משום דכל הסוגיא שם הוא דלא כהלכתא ע"ש] ואמנם לפי דעת התוס' וש"פ דיו"ט של ר"ה עשו לעולם שני ימים טובים אפי' בא"י ואף בזמן הברייתא שהיו מקדשין ע"פ הראיה ויתכן שפיר קושיית הגאון המחבר וע"כ צ"ל כמו שתי' משום דביו"ט אסור לשחוט ולבדוק מ"מ אינו ראיה לד' רבינו ירוחם מהא דמתרץ כגון שהפרים וכו' דאליבייהו י"ל דר"ל כגון שהפרים והלכה הילוך יפה אבל עמדה ושהתה מעל"ע שפיר י"ל דצריכה בדיק' ודלא כרבינו ירוחם. ואגב דאיירי בדיני נפולה ראיתי להביא כאן מה שנסתפקתי מכבר בחיבורי בנין שלמה (ה' יזכני להוציאו מהלה לאור הדפוס) בשיעור נפילה דעוף דניחוש לריסוק אברים היאך הוא דאפשר דאף דקיי"ל דשיעור חבטה אין פחות מי' מ"מ אפשר דהיינו דוקא בבהמה אבל בעוף דחיותו מועט אף בפחות מי' איכא שיעור מיתה וראיתי בד' הרמ"א בהג"ה בסי' זה סעיף א' שכ' ואין חילוק בזה בין בהמה לעוף דבעוף נמי דינא הכי ונרשם טור וב"י ומשמע דאף לענין שיעור שוין הם וכן פירש הגר"א ז"ל בביאוריו להדיא אבל תמהני דבטור וב"י ליכא מזה רמז רמיזה רק דהד"מ הוכיח מד' הטור דאין חילוק בין נפילה לטרפה בכותל דבין בהמה ובין עוף מתרסקים בין בדריסה ובין בנפילה ודלא כב"י שכ' דאין דרכו של עוף להתרסק בנפילה אבל בענין שיעורא לא קמיירי ואמנם מצד הסברא נראה דאין חילוק דאף דחיותו מועט מ"מ אין בו חבט כ"כ כבהמה מחמת שהוא קטן ואין בו כובד כ"כ וכענין זה אמרינן בחולין ד' ע"ז בעופא דקליל ע"ש והלכך הכל חד שיעורא הוא. ומיהו עדיין הו"ל לפוסקים לבאר גבי עוף אם נפלה כשהיא עומדת כמה הוי שיעורא דגבי בהמה בו' טפחים הוי שיעור ריסוק אברים משום דמכריסה דתורא עד ארעא ד' טפחים הוא דהויא אמנם בעוף וודאי דבעינן טפי ואפשר דסמכו בזה אגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו וכפי ערך השיעור דשערו חכמים בתורא ישער כל אחד בעוף לפי גדלו וקטנו דהא בבהמות גופא וודאי דאין שיעור אחד לכל הבהמות. ומיהו לענין חיוב תשלומין דבור דקיי"ל דבור שחייבה עליו תורה להבלו וכ"ש לחבטו והתורה העידה על הבור ואפי' מלא ספוגין של נמר בזה יש למבעי אי גם בעוף בעינן הבלא של י' או אפשר דכיון דחיותי' מועט אפשר גם בפחות מי' נמי איכא שיעור הבלא לעוף ותמהני על הפוסקים שלא בארו זה וצ"ע. ע"כ הגה"ה מהרב הג' וכו' מוה"ר **שלמה הכהן** מ"ץ דפ"ק **ווילנא**]:

באר היטב

נודע שנפלה אמרינן שגרונא הוא דנקטה ואין צריך בדיקה כדלעיל סוף סימן ל"ב: (ט) שנועץ. (לפי שיודע שיפילוהו) כ' הש"ך ול"ד לזכרים המנגחים זא"ז דהכא כיון שמרגישים שרוצים להפילו נועץ צפרניו משא"כ התם דאדרבה כל אחד רוצה להפיל חבירו: (י) רגליו. כתב הש"ך משמע אפילו ג' רגלים קשורים אין חוששין וכן עושין בקצת מקומות ומהרש"ל וט"ז כתבו דנכון לעשות לקשור רק ב' הראשונים ולדחוף אותו עד שתפול ע"ש. טבח שנושא כבש על צוארו ומשליכו לארץ חוששין (ואם אחז רגלי הבהמה אף רק ב' אחרונים כשרה כיון שרגלים הראשונים אינם מקושרים ומיד כשהניח הטבח ב' רגלים הראשונים יוכל לנעוץ בקרקע עיין ש"ך ופר"ח) עוד כ' בשם או"ה דדוקא כשעומדת על רגליה ומחליקה ומפילה אבל אם נשא הטבח כבש על צוארו ומשליכו לארץ ודאי חוששין דהוי גבוה יותר מי' טפחים והנ"מ שלא אחז רגלי הבהמה בידו כשנפלה אבל אחז רגלי הבהמה אפי' לא אחז רק ב' רגלים האחרונים ומכובד הבהמה נחבטה לארץ כשרה ודלא כב"ח שהשיג ע"ז ובט"ז קורא תגר על מקצת מקומות שנוהגין לקשור כל הרגלים והשור נופל על צדו לא על מתניו ונכון שלא יהיו קושרים רק ב' רגלים ולדחוף אותו עד שיפול וכן ראוי לעשות: (יא) מדעתה. והטעם שכל שקפצה מדעתה אמדה נפשה תחלה שלא תתרסק: (יב) יראה. כתב הש"ך משמע ומספיקא נמי אסור דשמא אז מסתמא הפילה על צלעותיה וכן מסיק הרוקח מיהו הטעם שכתב שם דבנפלה פתאום חוששין דאפילו נפלה על מתניה צריכה בדיקה צ"ע דמשמעות הש"ס והפוסקים לא משמע לכאורה הכי עכ"ל:

פתחי תשובה

שוורים אף למדברי הרמ"א משמע דדוקא כשהולך כמקדם מכל מקום משמעות הפוסקים דכל שאינו צולע מקרי הילוך יפה והאו"ה יחידאי בזה ואם כן בהפ"מ יש לסמוך על כל פנים על בדיקתנו ע"ש:

יד אפרים

לחוש לפסיקת חוט השדרה ואף בגולגלת או גורגרת שני רגליה כ' בנ"ב שהסומך על האחרונים אין לתפוס עליו וע"ש שכתב שאם היהודי לא ראה שנפלה אין לחוש לנפילה אף שהעובד כוכבים המוכר אומר לו כן וי"ל שאמר כן להשביח מקחו שסובר אם יאמר שצולעת מחמת נפילה עדיף ומכ"ש אם יאמר אחר הנפילה שכבר יצא מת"י לא מהימן וע"ש שכ' דאין לחוש שמא איפסק ניביה כשלא נשמע ולא נשבר ואם נשמע ולא איפסק ניביה כ"ל דגם הרמ"א מודה בהפ"מ לסמוך על בקיאות שלנו שלא נתעלו עיין שם:

חידושי בית מאיר

(סעיף ט' בשו"ע) ונפלו לארץ. כ"ב אבל לא נפלה אין חוששין גמרא ופי' הר"ן דאין בהכאה שלהם כדי ריסוק אברים להטריף וא"כ אף במקום נגיחה א"צ בדיקה:

גליון מהרש"א

פ' התערובות דף ע"ד סוף ע"ב כולהו כר"ל לא אמרי כו' הלכה א"צ בדיקה והשתא א"א דבהולכת כמו שאר בהמות אלא לא כ"כ יפה כאשר הלכה מקדם נמי טריפה. א"כ אכתי י"ל בבהמה נפולה כזו שנתערבה בין חובחים. דא"א להבירה כיון דהולכת עתה כמו כל הבהמות ומ"מ טריפה היא.

אבל

יד אברהם

ממש קאמר לריסוק אותו מקום שהוכה בו ובענין שיהא הולכת כמ"ש סי' זה ואפי' בהלכה חיישינן לנקיבת אותו אבר שהוכה בו אם הוא נטרף בזה וצריך בדיקה דבזה שהולכת לא יצאה מכלל נקיבתו דאפילו אם ניקב אפשר לה להלוך ע"ש:

בהמה

נט בהמה שנפשטה בחייה. ובו ב' סעיפים:

א א הגלודה אסורה והיא שנפשט עורה ב בין בידי אדם בין בידי חולי טריפה [א] ג ואם נשתייר מן העור רוחב סלע ד על פני כל השדרה ורוחב סלע על הטבור ורוחב סלע על ראשי איבריה הרי זו מותרת (רמב"ם ורשב"א ור"ן ורוב הפוסקים) **א** [ב] ה ואם ניטל כרוחב סלע מעל כל גבי השדרה או מעל הטבור או מעל ראשי איברים ושאר כל העור קיים **ב** (א) כשרה:

הגה [ג] אבל אם (א) ניטלה (ב) משלשתם ושאר כל העור קיים טריפה (ד"ע):

ב [ד] ו העוף שניטלה נוצתו כשר (ב"י בשם רוב הפוסקים וכ"פ מהרש"ל פא"ט סימן ק"ס):

הגה [ה] ויש אוסרים (ר"ן הלוי וכל בו) וטוב להחמיר אם נפלו כלם (א) [ו] מיהו אם נפלו נוצותיו מרוב שומן אע"פ שנפלו כלם ונשאר ערום מכל מקום כשר דהואיל ונעשה מרוב שמנו כשר (ת"ה סי' קפ"א בשם א"ז):

ס דין בהמה שאכלה סם המות. ובו ג' סעיפים:

א א אחוזת (א) דם (°) **ב** והמעושנת **ג** והמצוננת או (א) שאכלה (א) סם המות שהורג הבהמה או ששתתה **ד** מים (ב) הרעים הרי זו מותרת:

הגה **ה** [א] בהמה שנתפטמה בדברים אסורים מותרת (מרדכי דיבמות פ' אלמנה לכ"ג) אבל אם לא נתפטמה

טורי זהב

נט א ואם ניטל כו'. כ' מהרש"ל פא"ט ס"ס נ"ח נראה דוקא ניטל ברוחב סלע ע"פ כל אורך השדרה וכן ברוחב סלע על כל שאר המקומות אבל בציר מרוחב סלע באותן המקומות לית קפידא אע"ג דבעינן כל רוחב סלע באותן המקומות היינו שניטל כל העור ובאותן מקומות באנו להציל הוא דבעינן שישאר כל רוחב סלע כדי להציל מגלודה אבל היכא שלא ניטל עורה אלא מאותן מקומות [לא] בעינן כל רוחב סלע וכן פסק הרשב"א עכ"ל ולא נהירא דזה ל' הרשב"א (בחידושיו דף כ"ט ע"א ומביאו ב"י) ומיהו ודאי נראה דלכ"ע שאם ניטל העור מעל מקצת השדרה וכל העור קיים או מעל מקצת ראשי הפרקים וכל העור קיים שמותרת אבל אם ניטל כל העור בענין שנשתייר רוחב סלע ע"פ כל השדר' ממש (או רוחב)[צ"ל ברוחב] סלע על כל פרק ופרק מראשי פרקי' ממש מפני שאין שם עור אחר שיציל זולתי זה אבל ביש עור אחר מצטרף להציל כגון זו שכל שאר עור הגוף קיים אין הדעת נותנת בשנטל מקום חוליא אחת או שתים שבשדרה שתטרף או בנטילת מקום אחד או שנים מראשי הפרקים כ"א בכולן או ברובן והכי מסתברא מדבעי רבי ישמעאל ניטל מקום כל השדרה נטלו ראשי הפרקים אלמא בשניטל כל מקום השדרה או בנטלו כל ראשי הפרקים הוא שנסתפק ולא במקצתן ורובן ככולן עכ"ל ומשמע דלא מכשר אלא כשניטל קצת מן החוליא או קצת ראשי הפרקים ניטלו אבל עכ"פ הרוב מהחוליות והראשי פרקים לא נטלו כלל משום הכי אין הדעת נותנת כלל להטריף משום ניטל חוליא אחת או שתים או אחד מראשי פרקים או שתים אבל כשניטלו כל החוליות וכל ראשי הפרקים מקצתן ולא נשתייר רוחב סלע כלל ודאי הדעת נותנת להטריף כיון שבכל אורך השדרה וכל ראשי הפרקים ליכא רוחב סלע כלל כן נ"ל: **ב** כשרה. והרשב"א אוסר בזה וכן דעת רבינו ירוחם ריש נתיב ט"ו וגם בטור ובשלטי הגבורים הביאו סברא זו וכ"פ מהרש"ל פא"ט סימן נ"ח וכן פסק הבית חדש ע"ש:

ס א אחוזת דם. שאחזה דם וחלתה רש"י ור"ן. והרמב"ם בפי' המשנה פי' שגבר עליה הדם עד שחנקה: **ב** והמעושנת. שנכנס עשן בגופה רש"י ור"ן. והרמב"ם פי' שגברה עליה המרה שחורה: **ג** והמצוננת. חולי מחמת צנה רש"י והר"ן. והרמב"ם פי' שגברה עליה הליחה הלבנה עד שנתבטלו חושיה וכו' ולא זכרו תגבורת המרה האדומה לפי שהיא בבהמה מועטת ביותר כמו שנתבאר בספרי רפואות הבהמות ע"כ: **ד** מים הרעים. בפרש"י והר"ן ור' ירוחם מים מגולים ועיין לקמן סימן ק"ו: **ה** בהמה שנתפטמה כו'. כתוב בתורת

שפתי כהן

נט (א) ניטלה משלשתן כו'. דדוקא שלשתן ביחד מצילין ומגינים בגלודה ואם כן שלשתן סופו להתגדל אבל אם ניטל אחד משלשתן אין סופו להתגדל וגם לא מגין ומציל על כן היא טרפה *):

ס (א) שאכלה סם המות. עיין מ"ש מזה סימן ק"ו בסופו:

באר הגולה

א משנ' חולין' נ"ד וכחכמי': ב כפירש"י שם וכ"כ הרמב"ם בפ"ט מה"ש: ג ברייתא שם: ד פלוגתא דאמוראי בפירושה ופסק רמב"ם בפ"ט ככולהו אמוראי לחומר': ה הרמב"ם שם וכתב הרשב"א לא ידעתי [illegible] ההיתר דספיקא דאורייתא היא וכ"כ הרא"ש והב"י פי' טעמו משום דמאחר שבניטל עור מאחד מג' מקומות הללו עלה בתיקו הוה ליה ספק ספיקא ספק אם הלכה כאותו אמורא ואת"ל דהלכה כמותו דלמא איהו מודה היכא דניטל העור מהמקום ההוא בלבד כיון דנשתייר כל העור קיים וכיון שספק ספיקא הוא פסק לקול': ו ודלא כרבי יהודה במשנה שם דף נ"ו אף על גב דלא פליגי חכמים עליו כיון דנקט להו גבי אלו כשרות הסכמת הפוסקים:

א משנה חולין דף נ"א (ופי' שנכנס עשן בגופה והמצוננת

הגהות הט"ז

(סימן נ"ט ס"ק א') מוחק הט"ז כל פירושו וכ' פירוש אחר במקומו וז"ל נגלדו שלשתן אין סופן להתגדל ואין מגינים אבל אם נגלד אחד משלשתן סופן להתגדל ומגין ומציל ע"כ הוא כשרה ע"כ:

נקודות הכסף

ואם שחטה בתוך זמן טריפה וכששוחטה אותה אחר מעל"ע צריכה בדיקה משמע דקאי אריש' בלא עמדה דאל"כ הו"ע רבותא טפי דאפילו עמדה צריכה בדיקה וכן מוכח מתוס' הנ"ל דז"ל וא"ת וכו' והשתא ע"כ עיקר שינויא לא הוי מעמדה צריכה מעל"ע דהכתי ליבדקוה בהילוך ועוד דכיון דמעל"ע הני אמאי קתני ירעו עד שיסתאבו אלא עיקר שינוי' מהלכה צריכה בדיקה וכיון

ביאור הגר"א

נט [א] (ליקוט) ואם נשתייר כו'. אבל הרא"ש פסק כר' יוחנן דרב ס"ל כוותיה ול"פ אלא בבית הפרסות והלכה כר' יוחנן וכן ס"ל לרבא בפ"ד ע"ז א'. ובעל הלכות ובעה"ה פסקו כרב ונראה שטעמם משום דשקלא וטריא כולה גמ' בפ"ט שם אמתני' וליתא דר' יוחנן גופא מפרש למתני' כ"ז שיונק וגם ל"ק יחידאה אלא אפרסות ועגל הרך כמ"ש הרמב"ם (ועמ"ש בא"ח סי' ל"ב סל"ז) וז"ש שם וכל שמנו חכמים כו' ר"ל דבהנך אף ת"ק מודה ודלא כרש"י שם וא"כ שאר שקלא וטריא אליבא דהלכתא הוא ודברי הרא"ש נראין (ע"כ): (ליקוט) ע"פ כל כו'. הרמב"ם. אבל הרי"ף פסק כשמואל ע"ש. ובה"ג ובעה"ה פסקו כרב. והרא"ש פסק כר' יוחנן. ובת"ה כ' דיש לפסוק כר' ינאי (ע"כ): [ב] (ליקוט) ואם ניטל כרוחב כו'. הרמב"ם אזיל לשיטתו (וכ"כ הכ"מ בתי' הראשון) שכתב שספק בטריפה לבד דרוסה להקל וצ"ע מאי פריך שם מ"ג ב' ולעולא מ"ש מספק דרוסה ואפשר ז"ש שיש בהן ספיקות להקל וכן פ' דלא כעולא. וצ"ע מ"ש (ע"כ): [ג] אבל אם כו'. דתיקו לחומרא ועבה"ג ס"ק ה': [ד] העוף כו'. דלא כר"י דיחידאה הוא וכמש"ש (נ"ז ב') בעובדא דר"ש ב"ח: [ה] ויש כו'. כר"י כיון דת"ק ל"ק אלא כנפיה: [ו] מיהו כו'. כמש"ש נ"ז ב' א"כ במידי כו' וה"ה איפכא:

ס [א] בהמה כו' אבל כו'. ע"ז מ"ט א' ומסקנא שם אלא לעולם כו' ודוקא בזוז"ג. ובתמורה ל"א א' מ"ט כו' אלא כו' ועתוס' שם ד"ה שינקה כו' ונסתפקו תוס' בזה משום

פתחי תשובה

נט (א) מיהו אם נפלו נוצותיו. עיין בתשובות רדב"ז החדשות סימן קמ"ה שם משמע דיותר יש מקום להטריף בנפל מחמת שומן אלא שהוא מכשיר בכל גוונא ע"ש:

ס (א) סם המות. עי' בתשובת בגדי כהונה חלק יו"ד סי' ג' שנשאל ע"ד שחיטת הבהמות בעת שכיח הדבר בבהמות ואין שוחטין שום בהמה רק אם יש אטעסט עליה שקנו אותה

באר היטב

נט (א) כשרה. כתב הש"ך דהרשב"א אוסר בזה וכן דעת הב"ח ומהרש"ל. וכתב עוד רש"ל דוקא אם ניטל רוחב סלע ע"פ כל אורך השדרה וכן ברוחב סלע על כל שאר המקומות אבל בציר מרוחב סלע באותן המקומות לית קפידא אף על גב דבעינן כל רוחב סלע באותן מקומות היינו שניטל כל העור ובאותן מקומות באנו להציל מגלודה אבל היכא שלא ניטל עורה אלא מאותן מקומות בעינן כל רוחב סלע והש"ך חולק עליו ומסיק דאין הדעת נותנת להטריף רק כשניטלו כל החוליות וכל ראשי הפרקים מקצתן ולא נשתייר רוחב סלע כלל אז טריפה כיון שבכל אורך השדרה וכל ראשי הפרקים ליכא רוחב סלע *): (ב) משלשתם. ובט"ז מטריף אף אם ניטל א' משלשתן (ולא דק עיין בב"י ובכסף משנה):

ס (א) דם. פי' שאחזה דם וחלתה והרמב"ם בפי' המשנה פי' שגבר עלי' הדם עד שחנקה. ומעושנת פי' הרמב"ם שגבר עליה המרה שחורה. ומצוננת שגבר עליה הליחה הלבנה עד שנתבטלו חושיה וכתב ולא זכרו תגבורת המרה אדומה לפי שהוא בבהמה מועטת ביותר כמו שנתבאר בספרי רפואות הבהמות ע"כ: (ב) הרעים.

*) הכהא"ע לא העתיק יפה דברי הש"ך ועבש"ך עצמו.

יד אפרים

(סימן נ"ט סעיף ב) **העוף** שניטלה כו'. ועיין ברדב"ז ח"ב סימן ק"ס תרנגולת שנפל' נוצתה ולא נשאר רק מעט מזעיר בראשה וכנפיה: (סימן ס' סעיף א' בהגה"ה) **נתפטמה** כל ימיה. עבה"ט וכתב בסו"ת פ"י סי' ד' בעגל שינק מחלב פרה שנדרסה מזאב במקום דיש לחוש לנקיבת

חדושי בית מאיר

(סימן נ"ט בש"ך סק"א) **מעתיק** לשון הרשב"א ומסיים כ"א בכולא' ברובן. נ"ב כתב הכי ממה דפשוט בכל הש"ס רוב ככל. וא"ר

גליון מהרש"א

אבל א"נ דדוקא בצולעה טריפה ניחי' דאא"ל דכל אותן זבחים צולעים דא"כ בל"ז פסולים מחמת מום: (סימן נ"ט סעיף ח' בהג"ה) **אבל** אם ניטלה משלשתם. ע' סי' מ"א ש"ך סק"ג: (סעיף ב' הג"ה) **אם** נפלו נוצותיו מרוב שומן. ובית הילל מחמיר: (סימן ס' סעיף א' בהג"ה) **בהמה** שנתפטמה בדברים אסורים. וליתן בהמתו לעובד כוכבים להאכילה בפסח אם יודע שמאכילה חמץ אסור ש"ע א"ח ס' תמ"ח: (שם) **מותרת**. בת' בית יעקב סי' א' ד"ה ונלמוד כ' כיון דזו"ז גורם אסור לכתחלה אסור לשוחטה עד אחר מעל"ע שנתעכל המזון ושהרמב"ם מודה לסוף דברי הגה"ה כיון דבזה ליכא התירא בזוז"ג: (ש"ך סק"ה) **בהמה** שנתפטמה. ע' ת' בית יעקב סי' א' שהשיג על הש"ך אלא טעם המרדכי להתיר הוא אחר מעל"ע מהאכיל' ועפמ"ש הברטנור' מפ' כל האסורי'. וכ' דבגמר' משמע דכרשיני עובד כוכבים קילי מחלב טרפה והסברא מ' דאין אסורו מגופו:

יד אברהם

(סי' ס' סעיף א' בהגה"ה) **בהמה** שנתפטמה בדברים אסורים מותרת כו'. כתב ספר"ח דלאיסור אכילה מותר לכתחילה לפטם ובאי' הגהה נ"כ אין לאסור אא"כ כל ימיה נתפטמה בכן. ואף זה שרי למ"ד זו"ז גורם שרי אף כשאין בעינן א'. וה"נ איכא גוף דהיתר ואכילה דאיסור. וא"כ יש להתיר לאכול החלב מבהמות שאוכלין חמץ בפסח. אלא דבפסח דה"ל דשיל"מ אסרי' זוז"ג רק מה שנחלב קודם פסח מותר:

שאלה ותשובה בהלכות טריפות סימן ל"ז. **נידון** הלכה למעשה ששחטו שור א' ונמצא שנסרכה הריאה שלו לשמנונית הלב והסירכא היה יוצא מגומא שהיתה ע"ג הריאה. והורה מורה א' לקלוף הסירכא כמו שהמנהג בכל הסרכות. וכאשר קלפוה נמצא שנתפשטו דלדולי הסירכא מהגלדים עד סמוך לקמט אשר היה ג"כ ע"ג הריאה. והמורה הנ"ל הורה לקלוף הכל והכשיר ואנכי כאשר שמעתי ותרגז בטני. כי לקוצר דעתי אין לו על מי להשען כאשר יתבאר בעז"ה. ובפרט ששמעתי שככר היה מורה ובא כן מעודו ואומר כי גומא לא נחשב ריעותא. ותקע א"ע ע"ד ס' בית לחם יהודה שכתב בס"ס ל"ו להכשיר סירכא מתוך הגומא. וכמה גדלה סירכת נגע הצרעת אשר פשתה בזמנינו המורים מתוך ספרי הקיצורים אשר כבר הזהירו ע"ז וצווחו ככרוכיא כל הגדולים שלפנינו. וכאשר כתב ג"כ הרב פרמ"ג בסימן מ"ג ביחוד על ספר הנ"ל שמצא בו טעות כדרך הקונטרסים. וצריכים גדולי זמנינו להזהיר מחדש ע"ז. ואהובה אראה מנידון השאלה אם אפשר לקיים ולסמוך ע"ד הבל"י להכשיר סירכא מתוך הגומא כמו שחשב המורה הנ"ל אם נחקור הענין ממקורו: **הנה** זה פשוט בכל הפוסקים ובודקים ומנהגים להטריף בכל תרתי לריעותא כשהם מעידים על שם ריעותא אחת וכל שיש דעה להטריף מחשב ריעותא אף דלא קיי"ל כוותה. וא"כ פשוט בספרי גדולי האחרונים אשר מימיהם אנו שותים בהלכות הללו וברא"ם הרב המובהק בעל תבואת שור דגומא או קמט בריאה מבחוץ אפילו כל שהוא מצטרף לריעותא אחרת אעפ"י שאין המנהג להטריף בגומא פחותה מאגודל מ"מ ריעותא הוה שהרי מגדולי הראשונים המטריפים אף בכל שהוא והובא בש"ע סי' ל"ו בשם יש מי שאוסר. והן הרמב"ם בפ"ח מה"ש. והראב"ד מדלא השיגו מסתמא ג"כ הכי ס"ל. וכבר הובא דעה זו בתוס' פא"ט (סוף דף מ"ז) בשם יש מי שרצו לאסור ומסתמא לאו קטלי קני הוו כמ"ש התב"ש סי' ל"ו ס"ק נ'. ואף שהתוס' שם הקשו ע"ז דה"ל להגמרא לאוקמא מתני' דקתני או שחסרה בהכי. כבר האריכו כל האחרונים ביישוב דבר זה בכמה אופנים וכיון דמהגמ' אין הכרע וגדולי הפוסקים מטריפים וגם הש"ע חשש לדעתם האיך יעלה על הדעת להקל בסירכא דבוקה היוצאה ממנה. ובפרט כמו לשומן הלב אשר המחבר בסי' ל"ט מטריף לגמרי. רק דאנן מקילין למעך והאיך ניקל כולי האי למעך כשיוצאה מתוך ריעותא גדולה כגומא. והרי אפי' ריעותא כל דהו שלא היה מי שיטריף כמו טינרא קיי"ל שאין ממעכין בסירכא דבוקה היוצא ממנה כמו שמבואר בכל האחרונים. והבל"י עצמו הביא זה מקודם שם בסי' הנ"ל. והשתא יליבא באריא וגיורא בשמי שמיא דמטינרי אין ממעכין ומגומא ממעכין זה דבר שאין הדעת סובלתו. ובודאי אם אינו שגיאה בס' הנ"ל הוא ט"ס או דקאי על סירכא תלויה אבל לא בדבוקה כמו שחשב המורה הנ"ל. והרי לא נמצא בכל האחרונים שיהא מיקל בדין גומא וקמט לענין הצטרפות לשאר ריעותא רק מחבר א' מזמנינו בס' לבושי שרד. וגם הוא לא היקל רק שאינה מצטרפת לשאר ריעות' המעידה על נקב באומרו שגומא או קמט כשהם מתחלת הבריאה אין סופן לנקוב וטריפה רק מטעם חסר ולא הוי ב' ריעותות מסם אחד. וגם הוא אינו מיקל רק בשניכר שהוא מתחלת הבריאה בבירור ולא בספק. וכתב דהוי ספק חסרון ידיעה כמבואר בדבריו בסי' ל"ו ס"ק קמ"ב וס"ס ל"ז ואף במקום הפס"מ כדמוכח מדבריו בסי' ל"ו ס"ק ס' וסי' ל' ס"ק ר"ג. אבל מודה הוא שאין ממעכין סירכא היוצא מתוך הגומא או קמט אף שידוע שהוא מתחלת הבריאה כמבואר בספרו סימן ל"ט ס"ק קע"א. וכ"כ בסימן ל"ה גבי יתרת בדרי האונא דעדיפי אף מטינרי לפ"ד דאינה מעידה על שם לקותא כלל ואפ"ה מעכבת קונא גדולה דמיעוך סירכא דבוקה היוצאה ממנה. וק"ו ב"ב של ק"ו לסירכא מתוך הגומא כנ"ל והנה דבר זה פשוט באמת ולא הוצרכתי לכתבו רק להוציא מדעת המורה הנ"ל: **אמנם** גדולה מזו נראה דאף לענין שאר ריעותא שעל הגומא או קמט דיינינן ליה להטריף בכל דין תרתי לריעותא כמ"ש להדיא הרב התב"ש בסי' ל"ו סעיף כ"ח ס"ק מ"ה ובסימן ל"ז סעיף ה' ס"ק ח' והפמ"ג בפתיחה להלכות בדיקה ובסי' ל"ז כתב שכ"ד רוב הפוסקים דס"ל דכל טריפות הריאה מטעם נקב הוא וכ"ד הדרישה וכ"ה התב"ש מתוס' רפא"ט ומהטוש"ע ר"ס ל"ה וכ"ה הפמ"ג מדברי הש"ך שם. ונראה לקיים דבריהם אשר אנו חיים מפיהם: **וראיתי** להלבושי שרד שבנה דיק ונפק סוללה ע"ד התב"ש בדברים שאינם מוכרחים ע"כ אאריך בזה דהתב"ש כתב דמוכח דברי התוס' בר"פ א"ט (מ"ב ב') ד"ה דאפיק דכל טריפות שבריאה הוי משום דסופן לנקוב שכתבו דלרבנן לא הוו אלא י"ז טריפות וחסרה לר"ש איצטריך דלרבנן הוו בכלל נקובה. וכתב עליו בס' לבושי שרד בס"ק ג' שאין מדברי התוס' ראיה דאין שום טריפות בריאה שלא יהא משום דסופו לנקוב. דאפי' נימא דטריפות דחסר ויתיר וחליף וכה"ג הוי אין סופן לנקוב רק מטעם חסרון טריפה אפ"ה שפיר כתבו דהוי בכלל נקובה לענין מניין ח"י טריפות שאין לחשוב אותן בפ"ע משום דכולן הוו בכלל נקב משהו שהוא הקל שבכל ריעותות וכיון דנטרף בנקב משהו שוב אין לחשוב בו ניטל וחסר דכ"ש הוא. דמה"ט לא תני במתני' ניטל וחסר ויתיר גבי לב ודקין כמ"ש תוס' שם. והנה הרב הנ"ל החזיק בסברא זו בפשיטות עד שאלבד שדחה בה ראיית התב"ש אלא דמתמתה הקשה בס"ק י"א על התוס' גופייהו דמשמע מדבריהם דלמ"ד חסרון מבפנים שמיה חסרון הוא נחשב במניין ח"י טריפות. ואיך אפשר לחשבו בפ"ע כיון דחסרון הוא כ"ש מנקב ובכלל הריאה שניקבה הוא. גם הקשה בסק"ח על מ"ש הב"י בסי' ל"ו לדעת הרמב"ם דמטריף קמט וגומא ע"ג הריאה ס"ל שהוא משלים מניין ח"י טריפות והאיך ישלים כיון שהוא לדידי' בכלל חסרה הוא כ"ש מניקב וככר מנה שניקבה והניח בצ"ע: **אבל** באמת סברא זו ליתא דלא כתבו התוס' כן אלא גבי ניטל כל הלב והריאה והדקין דהוו כ"ש מניקב כיון דבטל כל שימוש האבר ההוא אבל בלקותות הריאה שכולה שלימה רק שנבראת בה ריעותא במקום אחד זה ודאי לא הוי כ"ש מנקב ובפרט ריעותא שלא מצינו כיוצא בה בשאר איברים שנטרפים בנקב כגון חסר אונא ויתיר אונא וחליף ודמיא כאופתא. או בגיסתא ודפחוזא. דודאי איצטריך למתני חסרה הריאה לומר דאף חסרון ולקותא דכה"ג טריפה. דה"א שאינה בכלל ניקבה הריאה כמו שאין נמצא ריעותא כזו בכלל נקובה דשאר איברים. או ס"א דריעותות הנ"ל לא גריעי מאלו נבראת נקובה שאין נטרפת

(ב) כל (ג) ימיה רק בדברים אסורים אסורה (תוספות דתמורה פ' כל האסורים):

ב [ב] אכלה סם המות של אדם או הכישה נחש וכיוצא בו מותרת משום טריפה ואסורה משום סכנת נפשות:

ג [ג] בהמה או חיה שנפסקו רגליה לא יאכלו ממנה אלא על ידי בדיקה שיש לחוש שמא נשכה נחש וזו בדיקתה שלא יאכלוה אלא צלי ואם היא נשוכת נחש תתפרק ותפול חתיכות:

בתורת חטאת כלל ס"ה דין י' בשם או"ה דלכתחלה אסור לקנות בהמה מן העובד כוכבים שינקה מחלב טמאה ומשמע שם אפילו לא ינקה כל ימיה אסור לקנות לכתחלה ע"ש ובסימנים ולפ"ז כ"ש דאסור לכתחלה להאכילה דברים האסורים וכ"כ ממאי דקי"ל לקמן סי' קמ"ב סעיף י"א דפרה שפטמה בכרשיני עבודת כוכבים מותרת דוקא דיעבד משום זה וזה גורם אבל לכתחלה אסור אבל במרדכי פרק אלמנה לכ"ג משמע דאפילו לכתחלה מותר להאכילה דברים האסורים ע"ש ונראה דס"ל להמרדכי דאפי' נתפטמה כל ימיה מותרת דל"ד לפרה שפטמה בכרשיני עבודת כוכבים דאיתא בש"ס פרק כל הצלמים (דף מ"ט ע"א) דשרי דוקא מטעמא דזה וזה גורם דהתם כרשיני עבודת כוכבים אסורים בהנאה משא"כ באיסורי אכילה שהרי אינו אוכל האיסור עצמו וכן משמע בתוספות בעבודת כוכבים שם ד"ה שאם נטע כו' לחלק כן וכ"כ דעת האו"ה סוף כלל מ"ז דאפילו היכא דעיקר גדילתה היתה מן הבהמה טמאה שרי מטעם דמעוכל הוי כפרש וא"כ ה"ה נתגדלה כל ימיה רק בדברים האסורים דמותר (ועיין בש"ס ורש"י ותוספות שם) דפשוט הוא דמ"ש הרב בשם התוס' דאם נתפטמה הוא לאו דוקא דה"ה אכלה ולא נתפטמה כדמוכח בתוס' דתמורה וגם פשוט דכל ימיה הוא לאו דוקא אלא ר"ל שעיקר גדילתה מהם וה"ה אם אכלה דברים האסורים כל ימיה משחרית לשחרית אפילו אכלה בינתיים דברים המותרים דינא הכי כדאיתא בש"ס ורש"י ותוס' שם וכן משמע לאורה בת"ח שם שכן דעת המרדכי והאו"ה וגם התוס' שם נראים כמסתפקים בדבר ע"ש ועי"ל דהתוס' קאי דוקא אכרשיני עבודת כוכבים שהזכירו שם דבהא גם המרדכי מודה וכמ"ש לעיל והא דכתבו ולפום ריהטא כו' ולא כתבו בפשיטות דאסור כדמוכח בש"ס בעבודת כוכבים (דף מ"ט) דאי הוי חד גורם הוי אסור משום די"ל דוקא אכלה כל ימיה כרשיני עבודת כוכבים אבל משחרית לשחרית ואוכלה אחר דברים בנתיים לא וכן משמע באגור ס"פ כל האסורים שכתב וז"ל שינקה חלב רותח משחרית לשחרית הואיל וכל גידולה מטרפות אסור ופי' בתוס' ה"ה להדיוט אסור בהמה שכל גידולה מאיסור כגון מכרשיני עבודת כוכבים וכיולא בזה עכ"ל דמדפתח בטרפות וסיים בכרשיני עבודת כוכבים אלמא דלהדיוט לא אסור אלא כשנתגדלה מכרשיני עבודת כוכבים דאסירי בהנאה אבל למזבח

באר הגולה

חולי מחמת צינה) : ב שם במשנה : ג מעובדא דההוא בר טביא וכו' שם דף נ"ט :

נקודות הכסף

דאין מרוית שום דבר במה שאומר עמדה צריכה מעל"ע נ"ל למימר הכי הא כ"ע מודו הכא דעמדה א"צ מעל"ע וכו' הרי בהדיא ממ"ש והשתא כו' ועוד וכו' אמאי קתני ירעו עד שיפשטו דילמא אף שעמד' והשתא מעל"ע צריכה בדיקה מש"ה ירעו אלא ודאי בעמדה והשתא א"צ בדיקה . ומיהו הרשב"א והר"ן ושאר פוסקים חולקים וסוברים דצריך בדיקה כמ"ש הגאמו"ר ז"ל בס"ק הנ"ל והבאתי דעת החולקים על הפוסקים הנ"ל להקל בהפסד מרובה וכיוצא בזה כנ"ל ע"כ הגה"ה :

יד אפרים

בסימנים הנה מצד דרוסה גם הפרה לא היתה טריפה כי התה"ד כתב דאין לחוש לדרוסה בגסה וכן פסקתי כמה פעמים הלכה למעשה רק מחמת שהיה כאן חשש נקיבת הסימנים בבהמה טרפה מספק אבל בעגל שינק יש להתיר דהא דנתפטמה באיסור היינו דווקא כל ימיה וכיון שינקה ממנה גם קודם שנדרסה וגם אכל אכילות אחרות בנתיים לאו כל ימיה הוא וזו"ג הוא כדמוכח בע"ז גבי פרה שנתפטמה בכרשיני עבודת כוכבים . ומעשים בכל יום שמוצאים פרות טריפות אע"פ שטריפה מן הבטן כגון יותרת וכיוצא ואין שום מורה שואל אחר העגל וע"כ דסתמא סמכינן שעגל אוכל אכילות אחרות ע"ש . וע"ש שכתב שהישראל נתן הפרה לרועה שתשמין קצת ותהיה ראויה לשחיטה אין בזה משום תקלה דלא חיישינן אלא בספק דרוסה להתירה שצריך שהייה י"ב חודש וגם י"ל דכרעי' ליכא תקלה ובפרט שאינה בביתו והוא כספק טריפה וגם הוא ספק גרוע ואין להפסיד ממון של ישראל בפרה כחושה שאם ישחטנה צריך להשליכה לכלבים ולכך אין להחמיר בזה :

ביאור הגר"א

משום דלכאורה משמע ממתני' דלהדיוט מותר מדאצטריך לפסול לגבוה וע"ש כ"מ א' והיינו משום דבינתיים אכלה דבר אחר אבל אם לא נתפטמה רק בדבר איסור ודאי אסור כמ"ש בע"ז שם וז"ש בגמ' משחרית לשחרית ול"ק שינקה כל ימיה וז"ש כאן אבל אם לא כו' : (ליקוט) בהמה כו' אבל כו' . עתוס' שם שנסתפקו בזה (עש"ך) אבל בספרי פ' ראה על

באר היטב

פי' מים מגולים : (ג) ימיה . כתב הש"ך בשם ת"ח דלכתחלה אסור לקנות בהמה מן העובד כוכבים שינקה מחלב טמאה ומשמע שם אפילו לא ינקה כל ימיה אסור לקנות לכתחלה ולפ"ז כ"ש דאסור לכתחלה להאכילה דברים האסורים וע"ל סי' קמ"ב סי"א אבל דעת המרדכי דמותר להאכילה דברים אסורים ואפילו אם נתפטמה כל ימיה ג"כ מותר' דלא דמי לכרשיני עבודת כוכבים דאיסורי הנאה ניהו וצ"ע (ובבי"ע סי' א' כ' בהמה שאכלה דבר איסור לכתחילה אסור לשחטה עד שתשהה מעל"ע ע"ש עי' כ"ג ובש"ך ובפר"ח . וכתב לה"פ דמותר

פתחי תשובה

אותה מכפר נקי אם רשאים להתיר לשחוט אף בלי אטעסט אלא שיראו אותה מבינים ויאמרו שהיא בריאה והשיב שמצד הדין אף אם בודאי שלט החולי בבהמה מותר לאכלה דזה הדבר הוא מארס הממית את הבהמות ולא לאדם חו"ש ולא גרע מאכלה סם המות ההורג את הבהמה שהיא כשירה אלא דמ"מ יש לאסור מצד המנהג שכתב מהרש"ל הביאו הט"ז לקמן סוף סימן קט"ז . אך כל זה בים חשש שכבר פגע תולאת בבהמה אבל אם יראו אותה בקיאים ויאמרו שלא נגע בה התולאת אין חשש לאסור וכתב שכן נהגו בעירו אלא שהשוחט הוסיף מדעתו לראות אחר המרה ואם היתה מליאה וגדושה וכן אם היתה המרה מתרוקן מכל וכל הטריף אותה כי זה סימן שנפל בה החולי ע"ש באורך . ועי' בתשובת שבות יעקב חלק ב' סי' כ"ז שנשאל ג"כ על ענין זה וגם אודות החלב שחלבו מהם ואח"כ מתו אי מותר החלב וכתב היכא דיש נגע יש לאסור כדעת מהרש"ל אבל היכא דליכא נגע למראות עינינו רק חולי יש להכשיר דהכו דלא לוסיף עלה מ"מ אם ימצא השוחט עוד ריעותא בריאה אע"ג דעפ"י הדין יהיה כשר מ"מ ע"י חולי כזו דיינינן לה כתרתי לריעותא ויש להטריף . והחלב אין לאסור כלל רק אם היתה חולה בשעה שחלבה ואחר שעה מתה יש לאסור מחמת חשש סכנה אבל מדינא ליכא איסור ע"ש : (ב) כל ימיה . עבה"ט מ"ש בשם בי"ע . ושם מבואר דדוקא אם אכלה כשיעור שיכולה לעמוד מעת לעת בלא אכילה אחרת אבל משום דבר מועט אין לאסור לכתחלה לשוחטה ומש"ה אין נזהרים לשחוט התרנגולים המנקרים באשפה ואוכלים תולעים ודברים אסורים לשוחטן מעל"ע ע"ש . [עי' בספר לבושי שרד אות פ"א שכתב דנ"ל דגם מאן דאוסר נתפטמה כל ימיה באיסור אפילו דיעבד היינו אם שחטה כך מיד אבל אם ב' או ג' ימים אח"כ מאכילה היתר שוב אין לאוסרה דמה לי אם אכלה כל ימיה היתר ואיסור דשרי מה לי בכה"ג שאכלה תחלה כל ימיה דברים האסורים ועתה שאכלה היתר אל תזכרו ראשונות ואפילו נימא דאסור

חדושי בית מאיר

צ"ע מנ"ל דביטל כל שעור דבעינן שישתייר כרוחב סלע על פני כל הסדרה ממש ולמה לא נימא נמי דאם נשתייר כרוחב סלע על פני רוב אורך הסדרה דרוב ככל . ואולי דמפני דבגמרא איתא ועל פני כל הסדרה כולה דהכפל מורה דכולה ממש בעינן :

יד אברהם

נטרפת בו כיון שאין מפקעת זיקא כמ"ש הנ"ל וכן הסכים הוא בסק"י . וכיון דאיצטריך למתני חסר כזו [illegible] ח"י טריפות . דכה"ג כתב הרשב"א הובא בב"י סי' מ"ב וביש"ש פא"ט [illegible] למד הרמב"ם מזה דכל שאמרו שנטרף בניטל אין נטרף בחסר . והוא [illegible] ללמדך שאחד ניטל ביד וא' חסר מן התולדה טריפה שלא ליתן פ"פ [illegible] מתולדתה אבל היה לה וניטל כשרה או להיפך ע"כ . והרי התוס' בקידושין [illegible] דעת הרשב"א וע"כ ס"ל ג"כ דלא מנו נטולה וחסורה בשתים אלא כדי [illegible] ה"נ י"ל חסרה הריאה חסרון בריעותות באיזה ריעותא שבה ונקובת [illegible] לחלוק ולומר דדוקא ניקבה טריפה אבל נולד בה חסרון מאיזה ריעותא [illegible] התוס' דלרבנן ליכא אלא י"ז טריפות ס"מ דס"ל דכל הריעותות שבריאה [illegible] בשתים . דאלו בלא"ה שפיר הוה אפשר למנותן בשתים : והשתא גם [illegible] ס"ל סברת הרשב"א גבי נטולה וחסורה לומר דמנאן בשתים משום שלא [illegible] משום דלא מסתבר לי' שיהא מקום לבע"ד לחלוק ולומר דדוקא חסר [illegible] לחוד הוי סגי וניטל למה לי . אבל בטריפות דחסרון על הריאה מבחוץ [illegible] שפיר י"ל דמנאה ולנקובה בשתים כדי שלא ליתן פ"פ לבע"ד [illegible] חסרון שפיר יש לחשבו ולנקובה בשתים דהא ודאי יש מקום לבע"ד [illegible] ושפיר ס"ל דיש לחשבו ולנקובה בשתים . דכל שאינו כ"ש לכל הדעות [illegible] כל הלב והריאה והדקין שאין עולה על הדעת כלל להכשיר . וא"כ מה [illegible] אדרבה יש ראיה לדבריו שהן מוכרחין . (אלא דאכתי צ"ע לדברי [illegible] סופו לנקוב) : ועוד י"ל מטעם אחר יש לחשוב ריעותות הריאה שהן [illegible] אף אם נאמר דהוי כ"ש מניקבה מ"מ איצטריך למיתני משום דנ"מ [illegible] דופן במילר החזה ואלו חסרון לא מתכשר בסתימה כמ"ש הפמ"ג [illegible] חוות דעת סי' ל"ו ע"ש . וכיון שדינו חלוק מניקבה שפיר יש לחשבו [illegible] לבושי שרד מהתוס' והב"י והתב"ש : גם מ"ש הלבושי שרד לדחות [illegible] ריאה שניקבה טריפה ושבקוה ומפרשי לח"ו ואליף . וכתב דמש"ה [illegible] שהוא הקדמה לכל דיני ח"ו ואלוף אבל לא שמענו דכל הריעותות סופן [illegible] וכאלו לא ידע שו"ר . דהא אין הוכחתו של התב"ש הוא משום [illegible] התחילו ושבקוה ומפרשי לדיני ח"ו באמצע ואח"כ חזרו וגמרו לדיני [illegible] משום דסופן לנקוב הוא . דאי משום שניקב הוא התחלה לכל הדינים . [illegible] ולמה הכניסו דיני ח"ו באמצע דיני נקובה . אלא ש"מ כמ"ש [illegible] לדחות דברי התב"ש ממ"ש הט"ז סי' מ"ג והנ"ל דאף נקב גמור [illegible] וא"כ כ"ש חסר מתחלת בריאה שלא כצורת נקב כלל כגון חסר [illegible] בס"ק י' ומה שחשבו לכ"ש אדרבה י"ל דבשלמא נקב שמתחלת בריאה [illegible] ויתיר אונא י"ל דטריפה משום דסופו לנקוב ויפקע זיקא : גם מ"ש [illegible] תוס' ריש א"ט דמשמע דלמ"ד חסרון מכפנים שמי' חסרון הוא משלים [illegible] טריפות הריאה מטעם שסופו לנקוב . גם חסרון מכפנים סופה לנקוב [illegible] כצורת נקב . וא"כ ה"ה שאר ריעותות שבריאה מבחוץ כגון חסר אונא [illegible] חסרון מכפנים לשאר ריעותות שע"ג הריאה . דש"ה שהוא בתוך בשר [illegible] הקרומים שכ"כ הרשב"א בחידושיו דריאה שנספכה כקיתון לית בה חשש [illegible] משום נקב ליכא דעורה לא נקה כלל . ואע"פ שכתב זה למ"ד לא [illegible] נמי י"ל כן דלא מטריף רק משום חסרון הבשר שמכפנים דס"ל דשמי' [illegible] אין בו משום חשש נקב כלל מטעמא דאמרן . משא"כ שאר ריעותא [illegible] לנקוב אותה . וכ"מ[בס'] חוות דעת . הרי נתבאר שאין בדחיית ודחיית [illegible] דברי האחרונים המפורסמים דכולן מטעם נקבה ומעידין על שם א' ומצטרפין לב' ריעותות :

[illegible] סימן מ"ו . **עובדא** בא לידי שהביאו לפני מן הדקין כאורך אמה מן [illegible] רחב אל הכבד ואתכו את הוריד סמוך למעי' ונמצא שהיה חלל הוריד [illegible] נקב באלכסון מחלל הוריד עד תוך המעי' וניכר שהיה ,ברא כך [illegible] כמה אנשים שיודעים בבירור שכך הוא דרך של כל הבהמות שהדקין [illegible] מחוברים אל הכבד ע"י וריד ואינו נפרד עד שחותכים אותו וכשחותכים אותו נמצא שהוא חלול ונקוב באלכסון מעל"ע . וכן ראיתי בעיני ששחטו אח"כ כמה בהמות ונמצא כך :

הנה כפי הנראה הוא ממש נידון דהכל בו הובא בב"י סי' מ"ו שהיה מעשה בעיר בדר"ש שנמצא יתר במעי היוצא מן הקיבה לאחר שנמשך זרת או זרתי' והתירוהו ואמרו שכל הבהמות יש שם וריד א' מחובר בכבד ראשו א' והוא מחובר בדקין לאחר שנמשך מן הקיבה זרת או זרתות והוא חלול ונכנס לתוך המעי' כו' . אלא שלא נזכר שם אם הוריד נכנס מפולש עד לחלל המעי' או לאו . אבל מ"מ יש ללמוד כן מלשונו שכתב שנכנס לתוך המעי משמע לחלל ממש . ועוד אי איתא שאין הוריד מפולש לחלל המעי רק שהוא מחובר למעי מבחוץ . מילתא דפשיטא היא שאין לו דין מעי יתר אף אם לא היה כך בכל הבהמות . שהרי לא נקרא מעי יתר אא"כ משמש כניסה ויציאה של ריעי כמעי . דאל"כ אינו מעי אלא דילדול בעלמא כמ"ש בס' תב"ש סי' מ"ז . אלא מדלא התירוהו רק משום שכל הבהמות כך ש"מ שהוא נכנס לחלל המעי ממש מעבר לעבר . והא שכתב שם הכל בו בלשונו שפעמים שנשאר כל הוריד בכבד כשחותכים הכבד מן הגוף ונמצא המעי היוצא מן הקיבה חלק שלא ניכר בו כלל אלא נשאר כאלו לא היה מחובר שם כלל . היינו שלא ניכר בו כלל שהיה מחובר שם כלל הוריד . אבל מ"מ אפשר שהנקב ניכר בו לעולם . א"כ אפשר דקושטא דאותה בהמה שאירע המקרה לפעמים שנשאר כל הוריד בכבד ונמצא המעי חלק . הוא בלי נקב אבל ודאי דברוב פעמים שנשאר הוריד מחובר אל המעי כמו שמבואר מדברי הכל בו שם בפנים . הוא מפולש לתוך חלל המעי . דאל"כ לא היה עולה על הדעת להטריף משום יתר מעי' כמ"ש וכ"מ בפר"ח דכשהוא מסתבך במעי הוא חלול למעי רק שאין בו רעי . וא"כ ש"מ דאם נמצא הוריד שמחובר למעי מפולש לחלל המעי לית לן בה . ואין בזה משום ניקב המעי . דנהי דבאחר שיש לו חלל אף שנבראת נקוב טריפה . היינו היכא שאין דרך רוב הבהמות בכך . ובהכי איירי הרשב"א שכתב בתשו' הביאו הב"י בסי' מ"ו שנשאל על נקב שנמצא בדקין סמוך לקיבה והולך בשיפוע כו' . ונראה מעניינו שנבראת כן . והאומרים קצת אנשים שכן דרכן של רוב בהמות . והשיב שהיא טריפה ואין חוששין לאותן אנשים שאמרו שכן דרכן של רוב בהמות שאין בדבריהם ממש ע"כ . והנה לא מבעיא לפמ"ש הנ"ל בתשו' הובא בתב"ש סי' ל' דטעמו של הרשב"א שהכחיש האנשים הוא דלא תלינן שנעשה מנגיחות הבהמה . וא"כ ודאי דבנידון דידן שהנקב מפולש לחלל הוריד והוא מחובר בכבד נראה שנבראת כך ולא נעשה מנגיחה . אלא אפי' לפמ"ש התב"ש דטעמו של הרשב"א שהכחיש האנשים שכתב וז"ל אנו לא ראינו להבהמות כן כלל וכ"ש לרובן עכ"ל . וא"כ נידון דידן שראינו ושמענו שענין הוריד ונקבו הוא כמעט בכל הבהמות שלנו ועכ"פ ברובן האיך אפשר להטריף משום ניקבו הדקין הא אין רוב הבהמות טריפות דהא איפכא קיי"ל דרוב בהמות כשרות הן . וע"כ אין נקב זה בכלל נקבו הדקין . וכ"כ שם התב"ש לדעת הרשב"א דאלו בודאי היו רוב הבהמות כן מוכרחים אנו לומר שהן כשרים : **ומ"ש** היש"ש על נידון דהכל בו דצריך דקדוק גדול בקבוץ טבחים ויודעים להבין הענין על בוריו אם הוא בדומה ממש לדבריהם ע"כ לא אמרה הרב אלא גבי יתר מעי אם דומה ממש ליתר מעי דהיינו אם יש בו רעי צריך דקדוק בזה אבל אם אינו דומה למעי רק לוריד כמו שהוא דרך כל הבהמות מעולם לא ראינו ולא שמענו שיהא צריך בזה דקדוק דא"כ יהא צריך לדקדק ולקבץ טבחים בכל הבהמות שלנו שנמצא בהם הוריד ולראות אם הוא דומה ממש להכל בו . ועוד דנראה דגם היש"ש לא אמרה אלא לכתחילה . וכ"מ לישנא דצריך כמ"ש הט"ז בי"ד סי' ע"ר . אבל אם כבר נחתכה או נאבדה וא"א לברר אם היה דומה ממש לנידון דהכל בו יש להתיר בהפס"מ עכ"פ . שהרי קיי"ל בסי' נ' דכל דבר שמצוי להתיר טפי מלאיסור אע"פ שודאי היה מחיים תלינן להתיר . וכן בסי' נ"ב ס"ו גבי נמצא שנוי בא' מהאברים ולא ידעינן שנפלה לאור תלינן השנוי בדבר אחר כגון בחולי כיון דנפילה לאור לא שכיח אמרי' דהשנוי הוא מהחולי . וה"נ כיון דנקב או יתר במעי לא שכיח והוריד הוא שכיח תלינן שהנקב או היתר שהיה במקום זה שמחובר המעי לכבד הוא מה ששכיח ברוב הבהמות . ועוד שכבר העיד הכל בו בעצמו שהוריד גופיה אינו לעולם בענין א' . דלפעמים נשאר כלו בכבד ומשמע דא"ל לחותכו מן המעי ופעמים נשאר ראשו במעי ופעמים נשאר שם באורך כרוחב ג' אצבעות או יותר . ופעמים שמקום חבורו במעי כרוחב אצבע או יותר ופעמים שהוא דק עד מאד ע"כ . וא"כ מסתמא גם הנקב משתנה דכל שהוריד גדול יותר גם הנקב רחב יותר וזה משתנה לפי גודל הבהמה ולפ"ז ודאי אינו שנוי מה שלפעמים הנקב נראה רחב יותר ולפעמים אינו כ"כ רחב : **ועוד** דאפי' בס' שקול אי היה בו דבר המטריף מתולדה היה נראה להתיר אם חיתה י"ב חודש או ילדה ולד דכיון דרוב טריפות אינן חיות ואינן יולדות ובהמה זו חיתה והולידה ש"מ שלא היתה טריפה כי נקב זה לא היה נקב המטריף אלא כמו שהוא דרך כל הבהמות . דאי איתא שהיה נקב המטריף א"כ נולדה כך ולא היתה חיתה ומולידה . ונהי דודאי טריפה אין מתירין מהא דחזינן שחיה ומולידה . היינו משום דרואין דע"כ היא ממיעוטא דחיות . אבל כשיש לתלות שאינה טריפה תלינן שפיר ולא גרע מספק טריפה דמתירין לאחר י"ב חודש . וכה"ג התיר שם התב"ש תרנגולים שיש הטוטרות בגולגלתן וא"י אי יש כשיעור חסרון המטריף דכיון דחי י"ב חודש איגלאי מילתא דלא הוה חסרון כשיעור :

הגה ץ [ב] (ד) (ג) *) ולדידן דלא חיישינן לגלוי מים הואיל ואין נחשים מצוין (ד) לכן אין לחוש לנחש ואם הוא בדרך שלא נעשה טריפה מותר בלא בדיקה (ב"י בשם רבינו ירוחם וכ"כ א"ו הארוך):

(סימן ס' בהגה"ה סעיף ג') *ולדידן דלא חיישינן לגילוי כו'. בס' באר שבע דף ק' כתב דהאי גילוי דלא אתיליד ריעותא במשקין כל כך ואם היינו חוששין שמא שתה מהן נחש אז היו אסורים לגמרי אבל הכא איכא ריעותא גדולה לפניך שנפסקו רגליה ואיכא לברורי הלכך חוששין וצריך בדיקה עד כאן ואני אומר שפסיקת הרגלי' לא הוי ריעותא כ"כ ואין חילוק בין דין זה לבין מים מגולים אלא דהתם לא אפשר בבדיקה והכא אפשר בבדיקה ומיהו כיון דחזינן דהאידנ' לכתחלה מניחין המים מגולים ולית מאן דחש לכסותן אלא משום נקיות בעלמא א"כ מכ"ש שיש להתיר בהמה זו אף בלא בדיקה והש"ך כתב שדעת המחבר כבעל ספר באר שבע שכתב כאן דין זה ולקמן ריש סי' קט"ז כתב דאין גילוי נוהג בינינו אלמא ס"ל לחלק ע"כ ול"נ כדכתיבנא ומ"מ המחמיר תע"ב טוב :

למזבח אסור אפילו דלאו אסורי הנאה כדאיתא בש"ס בעבודת כוכבים (סוף דף מ"ו) וברש"י שם ועי"ל דהא התוס' כתבו כן לר' חנינא בן אנטיגנוס והרי הרמב"ם בפי' המשניות והברטנור' שם כתבו דלית הלכתא כרחב"א וצריך עיון : ץ ולדידן דלא חיישינן לגלוי . כדלקמן סי' קי"ו ובספר באר שבע סוף דף ק' כתב דמשמע מדברי הטור ושאר מחברים שכתבו דין זה בהלכותיהם דהאי גלוי דלא אתיליד ריעותא במשקין כ"כ כמו בבהמה שנמלאה שנפסקו רגליה כי קרוב הדבר לומר שנתגלו המשקין ע"י אדם שנכנס לכסותן והואיל ואם היינו חוששין שמא שתה מהן נחש אז היו אסורים לגמרי שהרי אין יכולין לעמוד עליו משום הכי אין אנו חוששין אבל הכא איכא ריעותא גדולה לפניך שנפסקו רגליה ואיכא לברורי הלכך חוששין וצריך בדיקה כן נ"ל עכ"ל וכך נראה דעת המחבר שאע"פ שהביא בספרו ב"י דברי ר' ירוחם שלמד כן מדין גלוי שאינו נוהג בזמן הזה כתב כאן דין זה ולקמן ר"ס קי"ו כתב דאין גלוי נוהג בינינו אלמא ס"ל לחלק :

ביאור הגר"א

פ' שור שה כשבים כו' ועדיין לא ארבה ולד טרפה כו' ועדיין לא ארבה ולד טרפה שינקה מבהמה טמאה עם הטהורה משמע דוקא עם הטהורה (ע"כ) : [ב] ולדידן כו'. עתוס' דפ"א די"ט ו' א' ד"ה האידנא ועכשיו כו' ובע"ז ל"ה א' ד"ה חדא . ואנו כו' :

פתחי תשובה

לקנותה לכתחלה אדעתא דהכי להאכילה אא"כ היתר מ"מ בדיעבד נ"ל מסברא דשרי ומ"מ אינו מחליט דבר זה ע"ש] : (ג) ולדידן . עבה"ט בשם ש"ך ועי' בתשובת שבות יעקב ח"א סימן כ"ג באמצע התשובה שכתב דעכ"פ מהני מה דלא שכיחי נחשים לענין דמותר לגלותם ביו"ט ולא חיישינן שמא היא נשוכת נחש והוי טירחא שלא לצורך אוכל נפש ביו"ט כיון דלא שכיחי נחשים ע"ש : (ד) לכן אין לחוש לנחש . עי' בתשובת שבות יעקב ח"ב סימן ס"ג בדבר נייד אחד שצד עוף שאינו שכיח בישוב וקבלה שהוא עוף טהור ונפסק רגלו מן הארכובה ולמטה וכתב דאף לדעת הרמ"א דבזמה"ז אין לחוש דוקא בעוף המצוי בישוב והמדינה לפי שהנחש אין מצוי בינינו משא"כ עוף זה שאינו מצוי בישוב רק שהוא ממקום רחוק ואולי באותן מקומות שכיחי ג"כ נחשים ולפי שאין אנו בקיאין בבדיקה יש לאסור ע"ש . ולא ידעתי אמאי לא כתב האי תקנה דלא יאכלוהו אלא צלי דודאי גם בעוף מהני האי תקנה . [*ומנ"ל להחמיר לומר שאין אנו בקיאין בבדיקה זו דאלו כעת ראיתי שכן מבואר באו"ה כלל נ' דין ט' דאם נחשים מצויים אין אנו בקיאין בבדיקה זו ע"ש . והרמ"א לא הוצרך להזכיר זה מאחר שכתב דלדידן א"צ בדיקה וגם הש"ך שחולק עליו וס"ל דצריך בדיקה לא הזכיר דברי או"ס הנ"ל להחמיר עוד ולומר שאין אנו בקיאין כיון דבאמת אין נחשים מצויים בינינו ורק משום שיש ריעותא די להחמיר להצריך בדיקה משא"כ בנדון דשבו"י הנ"ל] :

באר היטב

לפטם עופות בקמח שהתליע שקורין מילבי"ן עי' סימן פ"ד) : (ד) ולדידן . והש"ך כתב בשם באר שבע שאף שבגילוי אין חוששין הטעם דלא איתליד ריעותא במשקין משא"כ הכא דאיכא ריעותא גדולה שנפסקו רגליה לכך חוששין וצריך בדיקה וכן נראה דעת המחבר שאף שבסימן קט"ז כתב שאין דין גילוי נוהג בינינו מ"מ כתב כאן דין זה אלמא ס"ל דיש לחלק עכ"ל הש"ך :

יד אפרים

(סעיף ג' בהג"ה) **ולדידן** דלא חיישי' לגלוי. עבה"ט וכתב בשבו"י ח"ב סי' ס"ג בנייד שצד עוף שאינו מצוי בישוב ובקבלה שהוא עוף טהור ונפסק רגלו מן הארכובה ולמטה אף על גב דקי"ל בסי' קט"ז שאין חוששים לנשיכת נחש לפי שאין מצוי בינינו אבל עוף זה אפשר שהוא ממקום דשכיח נחשים וחמירא סכנתא מאיסורא לאסור בספיקא עיין שם :

חידושי הרב הגאון כו' מוהר"ר עוזר ז"ל מקלימניטוב

בש"ע סימן נ"ז סי"ח או בנקבה שתתעבר ותלד וכו' וכתב מהרש"ל דוקא לידה בעינן אבל בעיבור לחוד לא וכן בתרנגולת ממתין משתפסיק כ"א יום ותחזור ותטיל ביצים אבל טעינה לחוד לא מהני וע"ש ולכאורה בימי חרפי תמהתי על מהרש"ל דהא מבואר בש"ס חולין דף נ"ח דאמימר סבר דביעי ספק טריפה משהינן להו אי הדרה וטענה שריא ע"ש דמוכח דאפי' טעינה לחוד מתרת . ושוב ראיתי בס' פרי חדש שהשיג בזה על המהרש"ל . אך חזרתי וראיתי שדברי מהרש"ל אמיתים הם וזהו דהש"ס פריך שם על אמימר מהא דתנן במתני' דב"ש וב"ה פליגי בביצת נבילה שנמצאת בתוך התרנגולת . שכמוה נמכרת בשוק ב"ש מתירין וב"ה אוסרין ומודים ב"ש בביצת טריפה שהיא אסורה מפני שגדלה באיסור אלמא טענה ומשני תני מפני שנגמרה באיסור והיינו שנטענה קודם שנטרפה ואח"כ מסיק הש"ס והלכתא בנקבה כל שאינה יולדת והנה מדלא אמר הש"ס כל שאינה מתעברת משמע דהש"ס פוסק בזה דלא כאמימר משום דקשיא לאמימר ממתני' דביצת טריפה והוצרך להגיה תני שנגמרה באיסור וע"כ משום הכי פסק הש"ס דגם לידה בעינן אבל טעינה ועיבור לחוד לא מהני וע"כ מתני' מיירי דומיא דביצת נבילה דע"כ שנמצא בה ביצים אחר שנתנבלה ה"ה נמי בביצת טריפה מיירי שנמצא בתרנגולת אחר שחיטה ואתי שפיר דתנן מפני שגדלה באיסור דטריפה יכולה לטעון ע"כ פסק הש"ס דלידה בעינן וכן מבואר בלשון בה"ג וטור והרמב"ם שכתבו עד שתטעון ותלד בעוף והא דהרי"ף מביא הא דאמימר כדי ללמוד מדבריו דצריך להשהותה עד שתפסוק מטעינה ראשונה דהיינו כ"א יום עכ"ל :

השמטות מחידושי רע"ק

(סימן כ"א סעיף א') **ואפילו** כחוט השערה . עי' בט"ז . והפר"ח הסכים כן דלרש"י בעי' רוב הניכר ואף דיסוד דברי רבא נאמרו על חצי קנה פגום דלא מטרפי בהכי והרי לא אשתמיט חד פוסק לומר דברוב מצומצם לא הוי טריפה. נדחק הפר"ח דהוא לשון מושאל וכבר השיגו התב"ש. ואולם גם מ"ש התב"ש ליישב דמספקא לן למסקנא אם רבא דאמר הכי משום דהוי גמור לי' ן וא"כ קיימא כן במסקנא דבעי' רוב הנראה לעינים או דמסברא אמר כדי לדחות הקושיא ממחצה ע"מ . ולמסקנא דאמרינן דלכ"ע מחצה ע"מ אינו כרוב תו ל"צ לשינויא דרבא ולהכי פסקו הכא והכא לחומרא עיי"ש . הוא תמוה דאלו לא גמירא כן לרבא ובא רק לדחות הקושיא דהא דבטריפות לא מטריף במחצה ע"מ אף דבעלמא הוי כרוב דבטריפות גמירי רוב אחר דהיינו רוב הנראה וניכר מ"מ בשביל קושיא זו ל"צ להמציא דגמירי דבעי' רוב הניכר הא די לומר דגמירי דבעינן רוב ממש ולא ע"י מחצה דהוי כרוב אבל מ"מ רוב במדידה י"ל דמהני אע"כ נידוק דרבא אמר כן משום דהכא גמירא לי' והו"ל לפסוק כן גם למסקנא . ואולי י"ל דמסתמא לא יפלגו רב ורב כהנא אם גמירא אם לא . ואם נתרץ דהי' גמירא דבעינן רוב ממש יקשה בהיפוך לר"כ דמדאצטריך לגמורי בטריפות דבעינן רוב ממש מוכח דבעלמא מחצה הוי כרוב . ולזה אמר רבא דגמירי דבעינן רוב הניכר וא"כ י"ל דבעלמא בעי' רוב הנמדד או דמהני אפי' מחצה דהוי כרוב ועדיין צ"ע : **מה** דתמה בפליתי לר"א בר אהבה דס"ל בע"ז דעשה מעשה כל דהו אוסר יקשה פירכת הש"ס מההיא דהשוחט חטאת העוף ולדידי' ל"ש לתרוצי בח"ק פגום דהא איהו ס"ל דושט ולא קנה. וגם לשנוי באומר בגמר זביח' הא פרכי' עלה דא"כ מאי איריא חטאת ליתני זבח . לענ"ד יש ליישב ועי' בתוס' ד"ה א"ה וכו' ותמצית דבריהם מאי דפרכינן על ר"נ דליתני זבח זהו ליכא קושיא כ"כ די"ל דקדשים קלים הוי ממון בעלים . אלא דעיקר הקושיא דליתני עולה ולס"ד דמעיקרא לא הי' חושב זה לקושיא אלא דנקט חטאת לאפוקי זבח אבל לבתר דמסקי' אוקימת' דחצי קנה פגום מסתבר לי' שינויא דחטאת נקט לאפוקי עולה . ביאור דבריהם דלאחר דחדית לן מציאות זה דח"ק פגום ממילא הו"ל למנקט יותר עולה דלא נטעי דנקט חטאת בדיוק דמשכחת בח"ק פגום . אבל לס"ד אין חילוק אי נקט חטאת או עולה . ולפ"ז י"ל דר"א בר אהבה לא מוקי באומר בגמר זביחה עובד' אלא כיון דמסקי' כתנאי נכרי שניסך וכו' ומוקי להברייתא כריב"ב דא"א אוסר דש"ש ולא מצי למינקט זבח דקדשים קלים ממון בעלים אלא דהו"מ למנקט עולה ולראב"א דליכא מציאות דח"ק פגום וליכא למטעי ואין חילוק בין חטאת לעולה ליכא דקדוק אי נקט חטאת או עולה : **ובעיקר** קושית תוספות הנ"ל שהוצרכו לדחוק דמעיקרא לא היינו חוששי' לקושי' דמאי אירי' חטאת ליתני עולה . תמוה לי דלמאי הוצרכו לזה הא בפשוטו ניחא דהא בעולת העוף אינו חייב על חוץ אא"כ שחט ב' סימנים כמ"ש רש"י וכדמוכח נמי מדברי תוס' הנ"ל . דאל"כ גם לפי אוקימתא דחצי קנה פגום יקשה עולת עוף נמי . וכיון שכן בפשוטו דמעיקרא דהיינו סוברים דר"י דאמר עשה בה מעשה אסרה היינו במעשה רבה ליכא קושיא דליתני עולה דהא נכלל ג"כ בלשון זה עולת עוף . ובאמת בעולת עוף לא משכחת לה דבזה דודאי בסימן א' אסרה דהא בעוף סימן א' הוי מעשה רבה דהכשירו בכך בשחישה אלא לענין חוץ הוא דלא מחייבא כיון דבפנים בעי' ב' סימנים . אבל עכ"פ מקרי מעשה גמורה ונאסר משום ע"ז . והוא ברור ולית בי' ספיקא . וא"כ כיון דשחט סימן א' אסרה ואידך מחתך בעפר . לזה נקט חטאת דמשכחת גם בעוף . אבל לר"נ דס"ל דאא"א אפי' במעשה רבה שפיר פרכי' דליתני עולה . והוא נכון לולי שרבותינו בעלי תוספות נטו מזה :

(סימן כ"ד סעיף י"א) **אם** החליד הסכין תחת מיעוט הראשון ושחטו ממטה למעלה הנה לפי' קמא דר"ת והובא בש"ך סקי"א דמבעי בתחת הסכין תחת מיעוט קמא ושחט ברוב שלמטה ממנו כדרכו . בפשוטו י"ל דמיירי בתחב הסכין במיעוט קמא דקנה דמשום נקובה ליכא ושחט בחלדה זו הסימנים ולשון דהחליד במיעוט סימנים י"ל דקאי רק אקנה כמו דמפרש ר"ת איבעי' דשהה במיעוט סימנים דקאי רק אושט . ואולם לאידך פירושא דזהו דינא דהש"ע דהחליד הסכין תחת מיעוט הראשון ושחטו בחלדה ממטה למעלה זהו ע"כ דתחב במיעוט קמא דושט דהא במיעוט קמא דקנה אינו מזיק חלדה וא"כ לכאורה דתחיבת הסכין י"ל כמו נקובה בושט : **וראיתי** בס' הישר לר"ת (סימן שנ"ז) שכתב פי' הראשון הנ"ל וכתב עלה ולנקובת הושט ליכא למיחש דדרך שחיטה הוא כי היכי דלא חיישינן לגבי קדשים תחת העור עכ"ל [נ"ל רצ"ל לגבי קדשים תחת העור משום מום] ודבר זה צ"ע מאד דשאני בעור דמה לי שחותך העור מלמעלה או שנוקבו משא"כ בסימנים דבעי' דרך שחיטה ותחיבת הסכין הוא נקובה בעלמא . וביותר קשה דמי הכריח לר"ת לזה הא לפי' קמא בפשוטו י"ל דתחבו במיעוט קמא דקנה . ולאידך פירושא כיון דעיקר האיבעי' אם שחיטת מיעוט קמא בחלדה פוסל . הא י"ל דאיבעי בפשוטו שתחב תחת העור וחתך מיעוט סימנים . וגם לפי הצד דתחת העור ליכא חלדה משכחת דתחב הסכין תותי הסימנים ושחט מיעוט קמא דושט מלמטה למעלה . אחר כך מצאתי בספר המכריע להריא"ז (סימן ה') שהביא לדברי ר"ת בספר הישר הנ"ל והרבה לתמוה ע"ז והעלה דיש בזה משום נקובת הושט . ודרך גררא ראיתי דבר תמוה שם דמה שסתר ראיית ר"ת מתחת העור בקדשים דפגימת עור לא הוי מום ממה דמוקמי' בחטאת העוף ובח"ק פגום א"כ מוכח מכאן דח"ק פגום לא חשיב מום בקדשים דאי חשיב מום משום שחוטי חוץ לא יתחייב דאינו ראוי לבא בפנים . ולענ"ד תמוה דהא קיי"ל אין תמות וזכרות בעופות . ובזה הי' מקום ליישב קושית תוס' חולין (דף כ"ט ע"ב) ד"ה כגון ששחט וכו' דלוקה בבהמה ובח"ק פגום ע"ש . דבבהמה דמום פוסל אינו מתקבל בפנים :

(סימן ע"ו בהגה"ה) **אבל** בחייו כשר אלא שאין שחיטה מועלת . ואף בעוף אם נשמט סימן א' ושחט סימן הב' לא מהני כדקתני להדיא בברייתא ומצא הגרגרת שמוטה ולא נודע אם קודם שחיטה וכו' והטעם דמ"מ בעי' שיהא ב' הסימנים ראויים לשחיטה כ"כ תוס' . ואולם לשיטת הרמב"ן דשמוטה הוי טריפה אלא דבנעקר בעידן שחיטה הוי נבילה דסימנים מנדנדים [והש"ך סקכ"ד שהעתיק כן הוא תמוה וראיתי שעמד בזה בפמ"ג] י"ל דבאמת בעוף בשחט סימן א' והסימן ב' נעקר בשעת שחיטה דמהני שחיטה לטהר מנבילה דהא הסימן ששחט שחטו בטוב ואף דהסימן הב' שנעקר אין ראוי לשחיטה מכח הנדנוד מ"מ י"ל דלא בעי' שיהא שני הסימנים ראויים לשחיטה . דהא להרמב"ן ליכא הוכחה מברייתא הנ"ל . דהא עכ"פ אסורה מדין טריפה אבל מ"מ י"ל דלא הוי נבילה והוי כטריפה ששחטה . וכן בנקובת הושט דקיי"ל (בסימן ל"ג) דהוי נבילה מ"מ בעוף בנקובת הושט ושחט הגרגרת י"ל דלא מקרי פסולו בשחיטה כיון דבסימן ששחט לית בו פסול והוי רק כטריפה דעלמא ששחטה . ובזה יש ליישב שיטת רבינו יונה בראייתו בנשבר הרגל ולא נודע אם מחיים אם אחר שחיטה דאסור מברייתא הנ"ל דשמוטה והיינו דס"ל דשם בעוף לא הוי שמוטה ספק בשחיטה דשחיטה הי' מעליא רק דהוי ספק טריפה : (ש"ך סק"ו) **מאדים** יותר כשר . עי' סס"י ל"ו בש"ך סקי"ב ובספר בית אפרים בשפת אמת שם :

(סימן כ"ס סעיף ה' בהגה"ה) **מיהו** א"צ לבדוק אחר שחיטה . בפמ"ג תמה הא לפי פסק הרמ"א (סימן כ"ד) דשמוטה לא הוי טריפה רק דאין שחיטה מועלת בו . א"כ ע"כ האי מימרא דשמואל כל טבח שאי"י הלכות שחיטה וכו' ההיא עיקור היינו שמוטה . דאלו לפירש"י דהיינו פסק הגרגרת יקשה אמאי לא חשיב ג"כ שמוטה ויהי' מוכח דשמוטה הוי טריפה מעיקרא ול"צ למחשבה וכמ"ש תוס' שם וא"כ אנן דקיי"ל דשמוטה לא הוי טריפה ע"כ דעיקור הנ"ל הוי שמוטה וא"כ אם נימא דא"צ לבדוק אמאי אסור לאכול משחיטתו הא גם בידעי' דהשוחט לא בדק אחר עיקור כשר . ולק"מ דשפיר י"ל דס"ל כרש"י דעיקור דשמואל היינו פסק הגרגרת ומה דלא חשיב שמוטה היינו מה"ט גופא דמצד שמוטה מותר לאכול ממנו דאין חוששין כלל שהי' שמוטה וא"צ בדיקה כלל . והא דקיי"ל דשמוטה לא הוי טריפה לאו משום דס"ל דעיקור דשמואל היינו שמוטה אלא דנפקא לו כן מסוגיא דתני רמי בר יחזקאל אין עיקור לעוף מה"ת ואם איתא דהוא טריפה אין חילוק בין עוף לבהמה וכמש"ש : **ובעיקור** הדין דס"ל לבה"ג דאם לא בדק אחר עיקור טריפה . תמוה לי דא"כ במצא תרנגולים שחוטים דכשר דרוב מצויים א"ש מומחים הא מ"מ דלמא באמת בדק השוחט אחר עיקור ומצא שנעקרו . ולדידן הוי כנאבד בלא בדיקת עיקור . ואולי באמת לבה"ג כשר רק היכי דבודק ומצא שהסימנים במקומם ולא נעקרו וצ"ע : (סימן כ"ז) **בדברי** רבינו אצל הדבור הוי חזקה בכולו . (מצאתי וז"ל) וגם בלא"ה יש לומר דכל הבהמה הוי בחזקת איסור היינו דראוי לומר שלא נשחטה כראוי כדי שנשאר אמ"ה זמן יותר דנשארה באיסורה בשעת פרכוס עד שתמות . וגם אלו באת לאכלו בעודה מפרכסת היינו דנין דהוי חזקה שלא נשחטה כראוי ואסור עתה משום אמ"ה בחזקה הראשונה ממילא כיון שכבר היינו דנין מכח החזקה בשעת הפרכוס דלא נשחטה כראוי ממילא גם אחר שתמות ממש א"א לחזור ולדון דנשחטה כראוי וכו' :

דע כי שמונה מיני טריפות נאמרו למשה בסיני ובמשנה דא"ט ובריייתא דר' ישמעאל מונה ח"י טריפות והר"מ ז"ל בפ"י מה"ש ה"ט מנה ע' טריפות בפרוטרוט . והשמונה טריפות הם דוגמת אבות ובהם נכללו כל הע' טריפות ועיין כה"ג בהגהות הטור אות י"א שהאריך . וראוי היה להעתיק דבריו ומפני יראת האריכות לא העתקתיו . אמנם כן אף שעולא אמר שמונה טריפות נאמרו למ"מ כפי הנראה אינו אלא ז' כי דרוסה נאמרה בפי' כמ"ש הר"מ ז"ל בפ"ה מה"ש ה"ג וז"ל אע"פ שכולן הלמ"מ הואיל ואין לך בפירוש אלא דרוסה לפיכך החמירו בה וכל ספק שיסתפק אסור ובשאר יש ספיקות שמותרין וכמו שיבואר לקמן אי"ה . וצריך לומר תרווייהו צריכי קרא שהיו לוקין על הטריפה דמהלמ"מ לא היו לוקין והלמ"מ לומר דרוסת הזאב בדקה דווקא וכדומה או דמקרא היינו אומרים שטרפה ארי והכה מכה שאין יכולה לחיות עוד והלמ"מ מבאר דאי הטיל ארס בה אינה יכולה לחיות . והנה אף שדרוסה נאמרה בפירוש ופירושו מהלמ"מ וכדאמרן ושאר ז' טריפות הם הלמ"מ אעפ"כ היה לוקה עליהן שהלמ"מ כך נאמרה דמה שנאמר בכתוב טריפה לא תאכלו כולל ג"כ שאר טריפות וכמ"ש הפר"ח אות א' . וזה מבואר ממ"ש הר"מ ז"ל בפ"ד ממ"א ה"ז ז' דאין חילוק כלל בין טריפות ארי או נולד בה טריפות מעצמה והיה לוקה עליה וודאי יע"ש :

והנה ראיתי להפר"ח אות א' כתב שמ"ש הכ"מ בפ"ב מהל' ט"מ הוא הנכון דהלמ"מ ד"ת קרי לה ולא ד"ס אף שדבר הנלמוד בי"ג מדות קרי ד"ס ולא כמ"ש בפ"א מהל' אישות שאף הלמ"מ קורא ד"ס יע"ש ואני בעניי לא ידענא למה החליט כן והדבר מבואר להיפוך לכאורה מהתוספתא שמביא הכ"מ בריש ה"א ועיינתי בפרק ששי ממסכת מקוואות משנה ז' ספק יש כשפופרת הנוד טמא מפני שהוא מ"ה הביא הר"מ ז"ל שם בפי' המשניות וכן הר"ש שם לשון התוספתא וז"ל כזית מן המת וכעדשה מן השרץ ספק יש כשיעור או לאו טמא מפני שעיקרו מן התורה ושיעורו מד"ס טמא . ואל יחסר זה מאמרם שיעורין הלמ"מ מפני שכל דבר שאינו מפורש בפסוק ד"ס מיקרי הרי בפירוש דהלמ"מ ג"כ נקרא ד"ס ומ"ש התב"ש בזה לא הבינותי כלל יע"ש . ומיהו הא וודאי דינם דין תורה ממש אלא שקרוין ד"ס עיין בשורש הב' להר"מ ז"ל ובפ"א מה"א במ"מ ומה שתמה התב"ש על הכ"מ בפ"א מה"א שתי' לרבותיו של רש"י בריש כתובות לא ידענא למה תמה כי הדברים פשוטים דה"ק מאחר שקידושי כסף פירשוהו סופרים ולולי קבלתם לא היינו יודעין א"כ מסתמא כל דמקדש אדעתם מקדש משא"כ ביאה דמפורש בקרא ומשני שויא רבנן לבעילתו בעילת זנות הואיל ואומר כדת משה וישראל תולה בדעתם :

אמנם מה שיש מהעיון כאן הוא מ"ש הר"מ בפ"ח דמקוואות הל' ז' ספק יש בו כשפופרת ספק אין בו ספיקו להחמיר מפני שעיקרו מן התורה ושיעורו מד"ס והוא נלמוד מתוספתא גבי כזית מן הנבילה וכעדשה משרץ וכאמור וא"כ משמע וודאי הא עיקרו מהלמ"מ ספיקו להקל וכבר התעורר ע"ז מהרשד"ם ז"ל בחי"ד סימן קל"א ונתווכח עם החכם השואל והוכרח לומר לענין שיעורו לבד נאמרה הלכה כך דכל דבר שהוא עיקר הלכה אי יש ספק בשיעור ספיקו להקל ולא בשאר דברים שהם הלמ"מ יע"ש ועיין במ"י בקונטרס הספיקות מחודש מ"ו הביא דעות אי הלמ"מ ספיקו אסור או לאו ומהא דקדושין בערלה כך נאמרה הלכה ספיקא מותר אין ראיה כדדחו המפרשים דהתם אפילו איתחזק נמי מותר . ויש לחקור אי אמרינן דהלמ"מ ספיקו מותר כמו שמראין פשטן של דברים מהתוספתא דמקוואות אם נאמר כן בכל דבר הנלמד בי"ג מדות דהר"מ קורא אותן ד"ס כמבואר בריש פ"א מה"א ובשורש הב' מבואר יותר אם נאמר בהו ספיקא מותר וכמ"ש לשיטת הר"מ ז"ל כל ספיקא מ"ה שריא בתנאים המבוארים בספרים ובס' גינת וורדים כלל ט' ביארנו אותן התנאים יש לומר דלא ראו להחמיר אלא מה דמפורש בקרא ולא מה שהוא הלמ"מ וכ"ש דבר שנלמוד בי"ג מדות שזה וודאי ד"ס נקרא ואם שדינם דין תורה ממש . והנה הא דאמרינן במנחות ו' מן הבקר למה לי למעט טריפה תיפוק ליה מק"ו ומה קושיא נהי דניכא שאין לוקין על פסולי המזבח כמ"ש הר"מ ז"ל בהל' איסורי מזבח מ"מ אי לאו קרא הייתי מיקל בספק טריפה (היינו למאן דסובר כל ספק מ"ה אסור) וז"א דהק"ו שיש על וודאי יש על הספק דעכ"פ אסור להדיוט יע"ש ומהא דאמר בחולין קט"ו א"ה אכילה נמי לייתי בק"ו ונהי דהכי קשיא ליה דוודאי איסור יש מק"ו דבראשית רבה אם בישול אסור כ"ש אכילה וכמ"ש הר"מ ז"ל פ"ט ממ"א ומק"ו עצמו היו לוקין כמ"ש המ"מ בפ"ב ממ"א דבר שנאסר בביאור מ"ה וק"ו היו לוקין מ"מ מה קושיא דהיינו מקילין בספיקו מאחר דמק"ו אתיא יש לומר כיון דע"כ קושית הגמרא סמך אק"ו דבראשית רבה א"כ תו האיסור מפורש ואין להקל בספיקו ופריך שפיר :

ודע דהב"י בסי' צ"ח החליט שהר"מ ז"ל סובר דטעם כעיקר דרבנן בפט"ו מהמ"א וכן הרשב"א ז"ל בתה"א ק' כתב בשם הר"מ ז"ל כן ולא זכיתי להבין מאין הוא המקום שהוציאו לומר כן אי ממ"ש דטעמו ולא ממשו הוה דברי סופרים ומה בכך והלא הרשב"א עצמו כתב דטעם כעיקר יליף מה מצינו מגיעולי עובדי כוכבים או מק"ו דנזיר ומש"ה אין לוקין על טעם כעיקר וכיון שכן וודאי אמת נכון הוא דטעמו ולא ממשו הוה ד"ס לדעת הר"מ ז"ל כפי מה שהשריש בשורש הב' דכל שאין מפורש בתורה ד"ס קרי ליה ואף שדינם דין תורה ממש . והנה מה דפסקינן להלכה מין באינו מינו ונשפך וא"י אם היה ס' אסור אין ראיה דאנן סוברים דכל דבר הנלמד בי"ג מדות ד"ת הוא וה"ה הלמ"מ אמנם להר"מ יש לספק בזה . והנה לענין דינא לפי מ"ש הרשד"ם בסימן קל"א דהלמ"מ ספיקו אסור זולת מה שעיקרו הלמ"מ ויש בו שיעור יש להקל בספיקו אם ספק אם יש בו כשיעור כדמוכח מפ"ח דמקוואות א"כ קשיא אמאי לא ביאר הר"מ ז"ל דין חדש כזה דעצם כשעורה דעיקר טומאתו לא כתיב כלל בתורה רק הלמ"מ ואם יש ספק אי הוה כשיעור טהור הוא ולקמן בקונט' הספיקות סימן ק"י אבאר באורך אם דבר הנלמוד בי"ג מדות והלמ"מ אי ספיקו אסור :

והנה הב"ח ז"ל כתב דה"ק הר"מ ז"ל דבשאר טריפות בספק השקול אוקמיה אחזקה ואלו בדרוסה בספק השקול אוסרין כיון דהתורה כתבה לדרוסה בפי' כו' ופי' ההוא לדעתי יפה הוא . וראיתי להפר"ח האריך בכאן לומר בספק השקול אסור ולא אוקמיה אחזקה . והרואה יראה בדבריו בסימן ק"י כלל א' ו' ובקיצור ס"ס אות מ"ו דלא הוה אלא מדרבנן דמן התורה בספק השקול אוקי אחזקה ומדרבנן הוא דמחמירין . ויש סתירה לכאורה בדבריו דממ"ש בסימן כ"ט דבעיא דלא איפשטא וספיקא דדינא לכ"ע לחומרא וכאן כתב דספיקא דדינא ובעיא דלא איפשטא לא הוה רק מדרבנן . שוב ראיתי שדבריו כנים דבכאן כתב לפי הכת דסוברים דספק השקול אוקמיה אחזקה ע"כ קשיא ספיקא דדינא ובעיא דלא איפשטא לישרי דאוקמיה אחזקה אלא ע"כ צריכין אנו לחלק שאני בעיא דלא איפשטא וספיקא כי בשביל החזקה לא ישתנה הדין ולא נפשטא האיבעיא וצריכין אנו לחלק בין הך דהכא ובין ב' כיתי עדים דהוה רק ספיקא דרבנן . אמנם הוא ז"ל לשיטתיה דפסק דספק השקול לא מוקמינן אחזקה מדרבנן אין לחלק בין ספיקא דדינא ובעיא דלא איפשטא וראייתו ממ"ש הר"ן פ"ק דקדושין דף ה' דנתן הוא בעיא דלא איפשטא יע"ש דאוקי אחזקה . ולפ"ז לדידן דפסקינן ספק השקול אוקי אחזקה אף מדרבנן כמו שיתבאר לקמן בעזה"י דלא כפר"ח נפיק חומרא דספיקא דדינא ובעיא דלא איפשטא מן התורה לחומרא ולא שייך כהאי גוונא אוקי אחזקה וכמ"ש גם התב"ש דבשביל החזקה לא נפשטא האיבעיא וכמ"ש הכה"ג בהגהות הטור בסימן ח"י וכ"ה בשם הגהות אלפסי דספק נבילה בשחיטה משכחת בעיא דלא איפשטא וספיקא דדינא ואם לקולא כן דלא הוה וודאי כ"ש להחמיר דלא אוקי אחזקה אלא בספק המקרה כמו שביארנו שם :

וראיתי להפנים מאירות חלק א' סי' ט"ו האריך והביא כמה ראיות דבספק השקול לא אוקמיה אחזקה לאותן דעות הסוברים כן הובא בש"ך סימן נ' ואחד מהראיות הוא מחולין קל"ד גר שנתגייר והיה לו עיסה ספק חייב בחלה דאיסורא הוא וממונא לקולא הרי באיסורא לא מוקמינן אחזקה בספק השקול יע"ש . ואני אומר אדרבה מהתם ראיה דבספק השקול אוקמיה אחזקה והתם איכא עון מיתה ומש"ה לא מוקמינן אחזקה הא באיסור לאו שאין בו מיתה מוקמינן אחזקה דבעון מיתה החמירו רבנן ולא אוקי אחזקה . והוא מבואר בירושלמי דעון מיתה הוא וכן הר"מ ז"ל בפ"ח מהל' ביכורים ה"ט כתב ספק חייב מפני שהוא עון מיתה וכתב הכ"מ בירושלמי הטעם שעון מיתה וכן רש"י שם בחולין קל"ד ד"ה קרבן דמחוסר כיפורים בקדשים כרת הוא וד"ה חלה עון מיתה ובכור כרת הוא לשוחטו בחוץ וד"ה ובכור פטר חמור איסורי הנאה ומעכב הטלה בידו והוא שלו . הנך רואה איך שדקדק בצחות לשונו בכל הני או עון מיתה או כרת מש"ה החמירו חז"ל ולא אוקי אחזקה . וה"ט בקידושין משום חומר אשת איש דלא מוקמי' אחזקה הוא מה"ט דאית ביה עון מיתה וכדבעינן למימר לקמן בעזה"י ופטר חמור ה"ט כיון דלית ליה הפסד ויכול לעכב הטלה בידו וודאי לית לן לומר אוקי אחזקה מדרבנן וצריך להפריש כיון דלית ליה הפסד כלל כמו שאבאר בשם הרא"ש לקמן אבל היכא דלית עון מיתה ואיכא הפסד ממון וודאי אף באיסורא וספק השקול אוקי אחזקה . הן אמת שיש לראות במ"ש הר"מ ז"ל בפ"ח מהל' ביכורים דטעמא שעון מיתה משמע הא בלאו גרידא אוקי מילתא אחזקה א"כ בהא דהביא ז"ל בהל' מחוסרי כפרה פ"א הי"א ספק קודם שנתגיירה או אחר כך ילדה מביאה ואין נאכלת ציין הכ"מ סוף הזרוע שמונה ספיקות כו' והרי הר"מ ז"ל בהל' ביאת מקדש פ"ג ה"ט פוסק דמחוסר כיפורים שנכנס למקדש למחנה שכינה פטור מכרת ובפח"י מהל' פסולי המוקדשין הי"ד דמחוסר כיפורים שאכל קודש אינו בכרת והר"א ז"ל השיג עליו בשני המקומות וסובר מחוסר כיפורים חייב כרת על ביאת מקדש ואוכל קדשים ולהר"מ ז"ל קשיא וודאי איך כתב בהל' ביכורים פ"ח ה"ט דהטעם מפני שעון מיתה הוא והרי מחוסר כיפורים אין בו כרת ולא מיתה ואפ"ה ספק חייב להביא קרבן וצ"ע :

וראיתי להמשנה למלך בהל' ביכורים פי"ב הי"ט האריך וכתב ואולי שאני בכור בהמה טהורה דכרת הוא ולא מהני ס"ס וחילוק זה מוכרח הוא מהרא"ש דהא בכור פטר חמור ב' זכרים ונקיבה כתב הרא"ש דמפריש טלה אחד לעצמו אף דהוה ס"ס כיון שאין מפסיד מידי ואלו בכור בהמה טהורה מפסיד ואפ"ה מעכב אחד לעצמו בתורת בכור דהוה כרת יע"ש . ומה אעשה שעוונותי גרמו ולא זכיתי להבין דבריו הקדושים דבשלמא פטר חמור שפיר כתב הרא"ש בבכורות דמ"ח ב' ובל"ח שם דב' זכרים ונקיבה א' אמאי מפריש טלה לעצמו הא איכא ב' ספיקות שאין לכהן אלא נתינה אחת שמא האחרת ילדה ב' זכרים ושמא נקיבה יצאה תחלה וליכא כ"א נתינה אחת לכהן והוא כבר נתן טלה א' לכהן ולמה יפריש טלה לעצמו ולז"א כיון דלא מפסיד מידי שהשה חולין ביד כהן לא התירו אף בס"ס (ומש"ה בספק גר נמי מפריש והוא לעצמו דס"ס הוה כמו רובא להרשב"א בתשובה סימן ת"א ובמה שאין לו פסידא מפריש וכ"ש בחזקה) משא"כ בכור בהמה טהורה דליכא ס"ס דכשם דאיכא ס"ס להיתרא איכא ס"ס לאיסורא שמא האחת ילדה ב' זכרים וזה יצאה ראשונה וקדושת הגוף הוא ושמא ילדה אחת זכר ונקיבה וזה יצא קודם הנקיבה וליכא ס"ס להתיר והוה ממש ספק השקול באופן שאין משם הכרע לומר כל היכא דאיכא איסור כרת לא מהני ס"ס . אמנם כן למה דקיי"ל בסימן ק"י דס"ס במקום חזקה לא מהני וא"כ חזקה עדיף מס"ס וכיון דחזקה לא מהני באיסור כרת ומיתה ה"ה ס"ס דלא מהני באיסור כרת ומיתה ולפ"ז בחלב שיש בו ס"ס לא מהני . ועיין בהל' נדה ומכמה מקומות מבואר דס"ס מהני במקום כרת ואי"ה בקונטרס הספיקות אבאר זה באורך וכאן אין מקומו להאריך :

עוד ראיתי להפנים מאירות שם שכתב לדידן דפסקינן דאף בסכין ונמצא פגום אסור א"כ לית לן תי' התוס' דמקוה חסר ואתאי והוה תרתי במקום חדא והוליד מזה שני דינים מחודשים . א' דבכל ספק השקול לא מוקמינן אחזקה והב' דמצא סכין פגום הוה ודאי נבילה וא"צ לכסות · הנה מ"ש בדין ו' דמצא הסכין פגום הוה נבילה ודאי אני תמה דאף הב"ח לא כתב דהוה וודאי כי אם ספק והוא משנה ארוכה בר"מ ז"ל הלכות שחיטה דהוה רק ספק נבילה כמ"ש בש"ך סי' ח"י אות א' יע"ש וטעמא דלא הוה תרתי במקום חדא כיון דלאו חסר ואתאי אלא ספק הוה מטעם דאוקי חזקה דבהמה לחזקה דסכין ומידי ספיקא לא נפקא בשלמא אי נאבד הסכין אמרינן חזקה דבהמה איתרע שהרי שחוטה לפניך וחזקה דסכין לא איתרע משא"כ כשנמצא פגום אח"כ הרי חזקה דסכין נמי איתרע . וכבר הטבנו אשר דברנו בזה בסימן ח"י יע"ש ואמנם לא וודאי הוה אלא כההיא דמקוה דחסר ואתאי בהא חזקה דהשתא אלימתא היא והוה תרתי במקום חדא ועיין בס' גינת וורדים שם הארכנו ג"כ בזה גם מ"ש הפ"מ בדין זיי"ן חש"ו ששחטו אי מחמיר ומכסה רשאי כבר כתבנו בסימן כ"ח דמתוס' מוכח דאף למסקנא דאין רשאי במקום דפטור עיין חולין פ[illegible] תוס' ד"ה מאי טעמא :

אמנם כן לדינא נראה כך · דוודאי כל ספק השקול אוקמינן אחזקה כדמוכח בכמה דוכתין בש"ס ואף הפר"ח וכ"ע מודים בזה דמן התורה אוקי מלתא אחזקה ולדידן אף מדרבנן לא מחמירין בספק השקול היכא דאיכא חזקה וכמו שכתב הט"ז סי' ל"ט אות כ"ב · אמנם אבאר כי יש שלשה מיני ספיקות שאין שווין · הספק הא' הוא שנולד ספק כמו נשבר העצם וא"י אם מחיים או לאחר שחיטה דאנו מתירים מטעם ס"ס דווקא הא לא"ה לא משום דיותר שכיח מחיים שהולך אנה ואנה נשבר מלומר אחר שחיטה נשבר . וא"נ אם יש לתלות כמו אי נקבה ריאה היכי דמשמש ידא דטבחא תו הוה ספק השקול ואוקמיה אחזקה ולא דאנו אומרים דשכיח להיתר אלא בספק השקול אנו מתירין . הספק הב' הוא שנולד ספק מחיים כמו בגבינות סי' פ"א נמצא נקבו הדקין קודם שחיטה אפ"ה אנו תולין לומר שרגע קודם שחיטה נעשה זה ואף דריעותא מחיים מ"מ אוקי אחזקה מחמת רובא ואף שראינו שבהמה זו יצאה מהרוב דהרי טריפה היא מ"מ אמרי' קודם לזה היתה מן הרוב . ומיהו בטריפות שנולד מחיים וא"י איך הוא וזה הוא הספק הג' כמו מצאו מים בראש ואנו דנין עליה אם הקיף המות המים בזה הסברא נוטה לאסור אף בה"מ וכבר היטב את אשר דיבר התב"ש ז"ל בכאן כיון דהבהמה יצאה מהרוב דרובן אין להם מים בראש תו לית לן לומר אוקי אחזקה יע"ש . ומיהו בנמצא מחט וא"י אם ניקב או לאו בהא לא יצאה הבהמה מרוב ולו יצאה מ"מ חזקה טובה היה לה כשנולדה לא היה בה מחט והלכך אם שקול הוא היה לנו להתירו אלא דאנו אומרים דשכיח יותר לאיסור מלהיתר והבן זה :

ודע דהא דכתב רמ"א בסימן נ' במים בראש ובד"מ בסימן ל"א יע"ש לדינא נראה נכון אף בה"מ אין להתיר וטעמא כיון דאיכא ריעותא מחיים ויצאה מחזקתה וודאי לא מרוב הוא ובש"ך סימן נ' אבאר זה . וראיה גדולה ממ"ש הרשב"א והר"ן בחדושיו דהא אמרינן בירושלמי ראיית ריאה מדבריהם הוא בשלא נולד ריעותא הא נולד ריעותא הוה ד"ת ועיין בתשובת הרשד"ם חי"ד סימן ל"ז ול"ח ול"ט בבוליא שהיה בה מים עכורים וב' אומרים הגיע לחריץ וב' אומרים לא הגיע העלה שיש לאסור בוודאי דלא שייך אוקי אחזקה כיון דבהמה זו יצאה מהרוב וזה כדברי תב"ש ממש וכדכתיבנא . אמנם בהא דסימן ל"ט ב' אומרים כסדרן היתה וב' אומרים שלא כסדרן היתה צריך לומר כמ"ש דסרכא כסדרן לאו ריעותא הוא כלל דדיר בעלמא הוא וא"כ לא יצאה בהמה זו מן הרוב משא"כ במים בראש או מים סרוחים בבוליא דהוה ריעותא ודאי כל שלא נבדקה אם הגיע לחריץ הוה ספק טריפה דאורייתא וב' אומרים הגיע לחריץ וב' אומרים לא . הוה ספק ולא אוקי אחזקה כה"ג וכדאמרן ואף בה"מ יש לאסור ולקמן במקומו אבאר כל אחד כפי הראוי וכאן אין להאריך :

והנה הר"מ ז"ל בפ"י מה"ש ה"ט מנה ע' טריפות ושם לא מנה הששה נבילות כ"א בפ"ג מהל' אלו ואלו הן ניטל הירך וחלל שלה ניכר עשאה גיסטרא נשברה מפרקת ורוב בשר (עם פסיקת החוט) קרעה מגבה פסוקת הגרגרת וניקב הוושט במקום הראוי לשחיטה . וראוי שתדע שד' הראשונות מאלו הששה הן מטמאין מחיים וב' האחרונות הוה נבילה שהיו לוקין משום אוכל נבילה לא דמטמאה מחיים כמ"ש בפ"ב מהל' שאה"ט ובזה מיושב הא דחולין כי קתני נבילה דלא מטמאה וכמ"ש התב"ש . ולפ"ז לדינא ניקב הוושט במקום הראוי לשחיטה הוה נבילה וטריפה לחוש גם לדעת התוס' חולין ל"ב א' ד"ה ורמינהו ואף דלשיטת הרמב"ם כתב התב"ש במקום שחיטה הוה רק נבילה מ"מ יש לחוש להחמיר ג"כ כדעת התוספות וניטל הירך הוה ג"כ טריפה ונבילה ונשברה מפרקת ג"כ מטעם החוט ועשאה גיסטרא למטה מפרשות הוה רק נבילה ומיהו במגבה יש לעיין דא"כ אמאי לא פריך מיניה בחולין ל"ב ולחשוב הא יע"ש . ואם נפסק הקנה שלא במקום שחיטה ספיקא הוה אי חשיב נבילה או טריפה וכבר כתבנו בזה במקום אחר . והנ"מ בין טריפה לנבילה הוא בששה גוונא . א' לענין או"ב . הב' למודר הנאה . הג' לענין חשוד . הד' לענין מפרכס לב"נ דאי טריפה כיון דטיהרה השחיטה לישראל מידי נבילה ה"ה דמהני לענין אמ"ה לב"נ ע' בסי' כ"ז מ"ש שם ומשא"כ אי הוה נבילה ומיהו בהנך דמטמאין מחיים אם תתך בעודה מפרכסת שרי לב"נ כיון דמחיים הם חשובים מתים שהרי מטמאין ופירכוסן לא הוה אלא כזנב הלטאה שאין בו חיות . הה' לענין ביצת טריפה שאף שילדה מיד שנטרפה דלא נגמרה באיסור אפ"ה לא חילקו חז"ל כיון דשם ביצת טריפה יש בו דררא דאורייתא משא"כ ספק ביצת נבילה . ומיהו ספק ביצת ניקב הוושט וודאי דראוי להחמיר א' דאיכא ביה דררא דאורייתא דראוי לגומרה באיסור כיון דלאו מתים הן דאין מטמאין ועוד דשם טריפה נמי עליה וכדכתיבנא . הו' הוא לענין איסורין מבטלין זא"ז וכבר נתבאר זה בארוכה בפתיחה להי"ש ולקמן סימן צ"ח אבאר עוד . ומדי דברי בו בענין איסורין מבטלין זא"ז אכתוב כאן קצת מדינים ההם :

יראה לי שאם היה כאן ב' קדירות א' של איסור וא' של היתר ונפל איסור דרבנן לתוך א' מהן וא"י לאיזה דאמרינן איסור לתוך איסור נפל כמבואר סימן קי"א ואח"כ נפל עוד איסור דרבנן שאין ממין איסור הראשון ונשפך ומתחלה היה בקדירות היתר נ"ט זיתים היתר וא"כ כשנפל האיסור הב' דרבנן לתוך היתר אין בו ששים ואמנם אם נאמר דאיסור הא' ג"כ נפל לתוך היתר תו יש כאן ס"א זיתים נ"ט של היתר וב' של איסור וא' מבטל חבירו אמרינן דאיסור הא' נפל לכאן דכל בדרבנן תלינן לקולא ועתה נשפך הוא אמרינן דהיה ס' ואף מתחלת היינו אומרים לתוך איסור נפל האיסור אפ"ה אינו דומה למ"ש בסימן קי"א נפל איסור לב' קדירות היתר וא"י דשניהן אסורות ואח"כ נפל איסור לא' מהן אין אומרים למפרע שהראשון לכאן נפל דהתם היינו מחזיקין שתיהם לאיסור ואיך יאמרו כאן למפרע משא"כ בנידון דהכא . וכ"ת ליתן לקפילא ארמאה לחומרא אה"נ ומיהו נ"מ במין במינו דא"א למיקם אטעמא וכמ"ש התב"ש סי' ל"ג במב"מ דלא בעי ס' כ"א דרבנן אם נפלו ב' זיתי איסור שחלוקין באיסוריהן זה נבילה וזה טריפה אף דטעמן שוה אפ"ה כ"א מבטל חבירו וה"נ כן . ואף להש"ך דכתב בסימן צ"ט אות ט"ו דחנ"נ באיסור דרבנן אף דלא נודע מתחלה אפשר כה"ג יודה כיון דאין ברור דנפל איסור הראשון אף עתה אמרי' שפיר דלא נ"נ ועוד דבה"מ היקל המנחת יעקב בת"ח פ"ה א"כ נ"מ שפיר כאן . ולהיות כי עיקרי דינים האלו מקומן לקמן סי' צ"ח וצ"ט וקי"א אבאר שם (°) :

ועתה אבאר עוד הנ"מ בין ספק טריפה לוודאי טריפה ואם הוא מ"ה או דרבנן . הנה בספק טריפה אי יש עוד ס' אמרינן בי' ס"ס ובתנאים שיתבאר בסי' ק"י בעהי"ת גם חשוד

לוודאי

לודאי איסור תורה כ"ש לספק ומאן דחשוד לספק אין חשוד לודאי ומאן דחשוד לדאורייתא חשוד לדרבנן ולהיפך לא ואי"ה אבאר כ"א במקומו איזה דאורייתא ואיזה דרבנן ואיזה ודאי ואיזה ספק כי הוא עיקר גדול בדיני הוראות איסור והיתר ובסי' ק"י אבאר באורך:

אמנם מהראוי לדבר עוד בכאן בטריפה שאינה חיה י"ב חודש ובספק טריפה אי חיה י"ב חודש יצאה מספק וכן ספק פלוגתיה אי חיה י"ב חודש נתברר הלכה כמאן וטריפה אינה יולדת היינו שתתעבר ותלד אמנם לידה בלא עיבור או עיבור בלא לידה משכחת שפיר. וביתרת אבר דטריפה אמרינן דהיה יחיה אלף שנים כמבואר בתשובת הרשב"א ז"ל אמנם אי מוליד ביתרת אבר בהא איכא לעיונא. וראיתי להכנה"ג בסי' נ"ז בהגהות הטור אות מ"ו נסתפק בזה ביתרת אי מוליד או לאו ועיין מ"ש בסימן נ"ז אות מ"ח ושם אבאר וכאן אין להאריך:

יורה דעה כט ל הלכות טריפות

משבצות זהב

כט (א) שמונה כו'. עיין ט"ז הביא לשון הטור בשם הר"מ ז"ל בפ"ה מש"ס ס"ג אע"פ שכולם הלמ"מ אין לך בפירוש אלא דרוסה ע"כ החמירו בה פי' דה"ק דאף בס"ס החמירו בה ואלו בשאר איסורין ס"ס להקל ואף דבספק עלא נמי מקילין בס"ס בסי' כ"ז התם כיון דספק אם היה שם הדורס שמקילין הא כל שנתחזק הדורס שם מחמירין אף בס"ס ומלשון הר"מ דכתב החמירו בה יראה דחז"ל החמירו בה לא מן התורה דמן התורה אף בספק דרוסה יש להתיר היכא די"ל ס"ס ובסי' כ"ז אבאר באורך עוד תי' הט"ז דהתוס' הוקשה להם מ"ש דרוסה דלא אמרינן כשהטה הותרה ותירץ דשאני דרוסה דשכיח לאיסור ולזה נתכוין הר"מ ז"ל ויראה בזה דהר"ס לא סובר כהתוס' אלא דרוסה הוה ספק השקול והא דהוא שותק והן מקרקרים אסור היינו מספיקא והוא והן שותקים היכא הוכחה להיתר' או הוא והן צווחים כמו שיתבאר בסי' כ"ז וא"כ י"ל תו מש"ה תי' דרוסה הוא בפירוש החמירו חז"ל ולא רצו לסמוך על החזקה וכן תי' הב"ח ז"ל יעויין שם ככ"ל דברי הט"ז בכאן. ודע דהמחבר כתב בסי' כ"ז דספק אם הן שותקין או מקרקרים שרי ואלו היה סובר כדעת הר"מ ז"ל דספק השקול בדרוסה להחמיר ודוקא בהוא והן שותקים או צווחים דיש הוכחה להתיר א"כ אי לא ידעינן אי שתקי אסור לא היה שותק להביא דעת הר"מ ז"ל אלא דהוא לשיטתיה שהביא בכ"מ דברי הר"מ שלא מצא לחלק בין דרוסה לשאר טריפות וסובר כתי' התוס' בחולין מ"ג ב' דרוסה שכיח לאיסור מש"ה לא הביא שם דעת החולק ושם יבואר:

עוד הביא דברי הר"מ ז"ל בפ"ד מהמ"א ה"ז והטור שינה קצת מלשון הר"מ וזה לשון הטור דה"א לומר טריפה היינו מתה דא"כ הוה נבילה ומה לי ע"י עצמה או ע"י אחרים ואי אפשר לומר שהוכתה מכה כ"ש דהא כתיב לכלב שאין ראויה כ"א לכלב וכיון שידענו דאינו ראויה לחיות מיירי ה"ה בנטרפה ע"י עצמה וכי היכי דגבי נבילה כו' עכ"ל הטור ויש ספרים בטור הגי' דכי היכי דגבי נבילה אין חילוק והקשה הט"ז על הטור אמאי לא מייתי לימוד הגמרא זאת החיה דטריפה דקרא מיירי באין יכול לחיות ועל הגמרא קשה נ"ל מזאת החיה תיפוק מלכלב כו' ועוד מאי האי דכי היכי כו' הא בנבילה אין לנו לימוד אלא מסברא ה"ה בטריפה ידעינן זה מסברא ותי' דצריכי תרי קראי דוודאי לשון טריפה מורה גרירה בעלמא וקרא כתיב זאת החיה אלמא בחיות תליא והייתי מוכרח לומר דיש חילוק בין ע"י אחרי אפי' גרירה בעלמא או ע"י עצמו מש"ה כתיב לכלב היינו דטריפה דקרא מחמת שאין יכולה לחיות ואי לכלב לחוד ה"א דמסוכנת נמי והאי מסוכנת יש לעיין ביה דאדרבה הגמרא חולין ל"ז א' מזאת החיה היה רוצה לומר מסוכנת אסורה ומביא התם מקרא דמסוכנת שריא יע"ש ואולי דרוצה לומר דה"א דטריפה היינו אף שדרסה בכותל עד שמסוכן היא דדרך לתת לכלב קמ"ל קרא דזאת החיה דווקא שאין יכולה לחיות וכיון שכן אית לומר מהיקשא דאין חילוק בין ע"י עצמו או אחרי כיון דל"ק קראי אהדדי דע"כ הא דמשמע מפשטא דקרא גרירה בעלמא ליתא ואית לן ללמוד מהיקשא כמו נבילה דמתה משמע כולל בין ע"י עצמה או ע"י אדם ה"ה טריפה:

ל (א) ברוב גובהה. עט"ז ורבו בכאן הפירושים עיין פרישה ולדינא אם המקום שהוא תחלת עינים עד הקרנים בין אם רוב גובה אותו מקום או רוב היקף אותו מקום נתבסה הוה ספק טריפה לא וודאי כי בגמרא הוא בעיא דלא איפשטא. עיין פר"ח בכאן שהאריך לומר דבעיא דלא איפשטא אין נכנס בגדר הספק דלא כב"י בסי' כ"ט בגלוד' ובסי' ק"י אבאר באורך. ומהא דהאליד תחת מטלית שפסקו להחמיר אין ראיה אף דאיכא כמה בעיות הכל משום א' הוא אם זה מיקרי אלודה או לאו משא"כ היכא דאיכא ב' איבעיות דלא איפשטא ואין ענינם אחד יש לומר דהוה ס"ס גמור ובהיות כי מקורן של דברים אלו בסימן ק"י אבאר שם:

(ב) בעוף המים. הטעם דקרומו רך ע"ז ור"ל דהוה כאלו נפסק הקרום או דסופו ליפסק הקרום דרך הוא ואין לו הגנה דניקב העצם. ולפ"ז וודאי אין חילוק בין ניקב ע"י אדם או ע"י חולי דטריפה הוה וודאי ולא ספק ובש"ך אבאר זה באורך. ומעשה בא לידי באווזא שהיה העור שלם מבחוץ והיה נגרר שדם ותתכתי העור ומצאתי שהיה העצם נקב והסרון והטרפתי דאף שעור שלם לא מהני דהעיקר תלוי בעצם וראיה מהא דנ"ל סימן ע"א באותן אווזות שיש להן כוצות וקופות דהתיר מטעם הואיל בתולדה הוא הא לא"ה טריפה ובש"ך אבאר זה והיה ע"ש וה"מ שמלתו שאר עופות עמה ולא רציתי להתיר לומר דהוה ס"ס דאווזא דידן כעוף המים דמיין לאו וודאי הוא בבירור עיין כר"ו ובמליחה יש ספק אי בש' או כ"ק עיין שו"ת שבות יעקב ח"ב במעשה דעגל פה מיץ מ"מ לא התרתי חדא דמשמע אווזא דידן כעוף המים ודאי הוה לא ספיקא ועוד במליחה גופה יש כמה נדדין להחמיר ובסי' ק"ה אבאר לכן אסרתי הכל והוא פשוט לפענ"ד ובש"ך אבאר:

(ג) אפי' בעוף דיבשה. אם נקרע העור והעצם קיים כשירה ע"ז והוא מהרש"ל באו"ה שלו סימן נ"ד דלא כמהר"ח

שפתי דעת

כט א שמונה מיני טריפות. וכל הטריפות נכללין בהן ש"ך. ר"ל דהשמונה הם סוגים כוללים כמו שיבואר באות ב' וכלל הטריפות נאמר בתורה ופרטן נאמר למשה מסיני. ולא נאמר למשה שהע' טריפות אין ראוין לחיות ומקרא דזאת החיה ידעין שהע' טריפות אין יכולין לחיות גם קרא דזאת החיה אצטריך לעשה: ב דרוסה. היינו שדרסה ארי וכה"ג ש"ך פי' ארי בנסה וזאב בדקה ושלל בזה פי' הד"מ שפי' דרוסה היינו לקתה הכולי' שז"א וגם הד"מ עצמו כתב שזה רחוק הוא וכ"ת א"כ ל"ל הלמ"מ כיון דדרוסה נאמר בקרא י"ל דמקרא הייתי אומר שהכה ארי בציפרניו וניקב הדקין וכדומה שאין יכול לחיות ובא פי' המקובל שדרוסה היינו שהטיל ארס והאדים הבשר נגד במ"ע שורף וסופו לינקב ואפ"ה הוה דרוסה יותר בפירוש מן שאר טריפות ומש"ה חחמירו בה כמ"ש הר"מ ז"ל בפ"ה מהמ"א ופ"ד מה"ש יע"ש: ג נקובה. עש"ך חשיב ניקב הוושט ותורבץ ובאות ח' פסוקת הגרגרת והנה ניקב הוושט במקום שחיטה הוה נבילה ופסוקת הגרגרת י"ל שלא במקום שחיטה וגם זה אינו דמשמע אף שלא במקום שחיטה הוה נבילה ועיין בתב"ש שהקשה כן על הש"ך אמנם הש"ך לשיטתיה בסימן ל"ג שהקשה על המחבר שם וסובר דנקובת הוושט לא הוה נבילה מחיים וה"ה פסוקת הגרגרת ומ"מ במחבר לא הוה לפרש כן. גם איני יודע למה מנה ט"ז נקובי והא יש יותר כמ"ש אח"כ והיה די לו לחשוב תרי ותלת ולכתוב וכיוצא בהן ולקמן אבאר המנין הראוי בזה: ד חסירה כו'. עש"ך דכל שניקב טריפה. ה"ה נברא חסר. ויש שניקב כשר ואפ"ה נברא חסר טריפה כמו שאפרש בסוף הסימן וגבי נטלה הכבד אכתוב עוד: ה נטולה כו'. וכל אבר שאם ניקב טריפה ה"ה ניטל ש"ך ויצא טחול מכלל שאם ניטל הטחול כולו כשר ואם ניקב בסומכיה ולא נשתייר כדינר זהב טריפה: ו קרוע. היינו נקרע רוב בשר החופה את הכרס וכיוצא בזה ש"ך ולקמן אבאר כל אחד כפי מנין הר"מ ז"ל וכמה דברים כולל סוג קרועה וכן בשאר מנינים: ז נפולה. היינו נפולה ממש המבואר בסי' נ"ח וכיוצא בזה ש"ך עיין לקמן: ח פסוקה. היינו חוט השדרה ופסוקת הגרגרת ש"ך כבר כתבנו בפסוקת הגרגרת שלא במקום שחיטה יש דיעות אי הוה רק טריפה או נבילה: ט שבורה. עש"ך ועיין לעיל סימן כ"ג לענין חלב ובצים בחיים יעויין שם:

והא לך הע' טריפות שמנה הר"מ ז"ל בפ"י מה"ש ה"ט עם פי' הכ"ס. ותחת סוג נקובה מנה כ"ז טריפות. א' ניקב המוח. ב' נתמסמס המוח. ג' ניקב התורבץ. ד' נהפך הוושט במראה (הפנימי אדום והחיצון לבן). ה' ניקב הלב. ו' ניקב קנה הלב. ז' ניקבה המרה. ח' ניקבו קני הכבד (בזה חלוקין עליו הפוסקים וסוברים דאין טריפות בקנה הכבד ונחשוב תחת זה קנה הגדול קודם שנכנס לבשר הכבד דטריפה). ט' ניקבה הקיבה. יו"ד ניקב הכרס (הפנימי). י"א ניקב ההמסס. י"ב ניקב בית הכוסות. י"ג ניקבו הדקין. י"ד יצאו ונהפכו בני מעיה. ט"ו. ניקב הטחול בסומכיה. ט"ז. ניקב קנה הריאה במקום שאין ראוי לשחיטה דהיינו בין הכנפיים. י"ז ניקבה הריאה. י"ח סימפוני ריאה. י"ט נאטם מקום מהריאה. כ' נימוקי סימפוני הריאה. כ"א נמצא ליחה סרוחה בהריאה. כ"ב מים סרוחים בריאה (בהני תלת דהיינו ליחה סרוחה ומים סרוחים ומים עכורים חלוקין עליו עיין סי' ל"ז בהגהות רמ"א). כ"ג. מים עכורים. כ"ד נתמסמס הריאה. כ"ה נשתנה מראיה (היינו מראות פסולות הא כשירות דרכה בכך). כ"ו. נסרכה אונה לאונה (או דאין סירכא בלא נקב או דסופו להתפרק ויהיה נקב). ותחת סוג חסרה מנה כ"ג טריפות ואלו הן. א' חסרה המרה. ב' חסרה הקיבה. ג' חסר הכרס. ד' חסר ההמסס. ה' חסר בית הכוסות. ו' חסר א' מהמעים. ז' חסר מנין האונות. ח' נתחלפו האונות היינו של ימין לשל שמאל (ובצורות האונות עיין באחרונים ל"ה). ט' נמצאת בלא חיתוך אונות. יו"ד חסר מקצת הריאה (היינו ניכר החסרון מבחוץ וחולקים הפוסקים עליו ואפילו כ"ף כפופה לא הוה אלא חומרא בעלמא דאל"כ לישני או שחסרו היינו ניכר מבחוץ עי' סי' ל"ו ס"ח יע"ש בזה). י"א יבש מקצת גופה (אפילו כ"ש). י"ב צמקה הריאה מפחד אדם. י"ג ניטל הרגל או חסר. י"ד חסר הגולגולת כסלע. ט"ו ב' מרות. ט"ז ב' קיבות. י"ז ב' כרסים. י"ח ב' המססים. י"ט. ב' ביה"כ. כ' ב' בני מעים. כ"א הותירו האונות מגבה. כ"ב נפוחה כחריות של דקל. כ"ג היתה יתירה רגל (והולך ע"ד הר"ם ז"ל כל יתר כחסר מתחלת ברייתה דמי לא כנטל ביד דאל"כ היה לחשוב תחת סוג נטולה אלא כדאמרן). ותחת סוג פסוקה פרט ב' טריפות א' נפסק חוט השדרה. ב' נמרח המוח של חוט ונתמסמס. ותחת סוג נטולה פרט ח' טריפות ואלו הן. א' ניטל צומת הגידין. ב' ניטל הכבד. ג' ניטל לחי העליון (בהא חלוקין עליו הפוסקים וסוברים דכשירה). ד' שהקטינה הכוליא. ה' שלקתה הכוליא. ו' שנמצא בה ליחה. ז' מים עכורים בכוליא. ח' מים סרוחים בכוליא. ותחת סוג שבורה פרט ששה טריפות. א' נשתברו רוב צלעותיה. ב' נעקרו רוב צלעותיה (מהחוליות). ג' נעקרה צלע וחוליא עמה (היינו חצי חוליא דאל"כ בלא"ה הוה חסרה התוליא). ד' נעקרה חוליא אחת. ה' נשמט הירך מעיקרו. ו' נתבס רוב הגולגלת. ותחת סוג קרועה ב' טריפות. א' נקרע רוב הכרס החיצונה. ב' גלודה. ותחת סוג נפולה ב'. א' נתרסקו האברים. ב' נדלדלו הסימנים. ודרוסה א' הרי לך שבעים טריפות בפרוטרוט. ואני מסתפק הרבה אם זה הוא מאמר מוחלט לומר שע' טריפות נאמרו למשה בסיני אין חולק בו או לאו. לפי שלא מצאתי מי שימנה הע' טריפות זולת הר"ם ז"ל ובגמרא אמרו ח' טריפות והם סוגים כוללים ובמשנה ובריתא דר' ישמעאל מנה ח"י טריפות ומה שהביאני לזה הוא שנמצא בקצת דברים ששאר פוסקים חלוקים עליו ואם באנו לסלק מחשבונו ה' דברים והם מים עכורים ומים סרוחים וליחה סרוחה וניטל לחי העליון וחסר הגולגלת לא מצינו כ"א ס"ה טריפות. ומיהו קנה הכבד אין לסלק דיחשוב תחת זה קנה הכבד קודם שנכנס לכבד. והנה י"ל דחשבון זה מכוון לכ"ע ונאמר דכל אבר אם ניטל טריפה ה"ה חסר מתחלת ברייתו טריפה. ונקובת הוושט במקום שחיטה ופסוקת הגרגרת הוה טריפה לא נבילה מחיים דלא כהר"ם ז"ל בפ"ג מהל' אלו וא"כ יש לנו ד' טריפות שלא חשבם רבינו ואלו הן. א' ניקב הוושט במקום שחיטה. ב' נפסק גרגרת במקום הראוי לשחיטה הוה טריפה. ג' חסר הכבד מתחלת ברייתה. ד' חסר חוליא מתחלת ברייתה. וה"א דניקב אין פוסל בהן קמ"ל חסר פסול נטולה פסול וצריך למנות בשתים דה"א חסר כשר כמו שעלה על דעת הר"ם ונטולה מחסר נמי לא הוה אתיא. והרשב"א אומר שיש להחמיר בחסרון הגולגלת כהר"ם ז"ל. ותורבץ הושט הם שנים כי תורבץ אינו דומה לוושט בשינוים שיש להם משא"כ גרגרת בין במקום שחיטה ושלא במקום שחיטה א' הוא וכאמור. נמצינו למדין דלכ"ע י"ל דמנין ע' טריפות מקובל מסיני. דומה למ"ש תרי"ג מצות נאמרו למשה מסיני עי' בשורש הא' ורמב"ן. ומה שלא מנו חסרים בכל הנקובים וכן נטולים דכ"ש הוא. אמנם חסר מניטל או להיפך אין ללמוד זה מזה ועיין בכ"מ שם. ומיהו ד' נבילות עשאה גיסטרא ונשברה מפרקת וקרעה מגבה וניטל הירך אף א"ת דחושבין נבילות בהדי טריפות אין למנות אלו דמפרקת כבר מנינו חוט השדרה ניטל הירך כבר מנינו בוקא דאטמא ומגבה י"ל ג"כ עם החוט וכבר מנינו ומיהו עשאה גיסטרא למטה מבין הפרשות יש להכניס במנין זה ועוד י"ל ניקב האם ושלחופית דטריפה לחד דעה עוד ראיתי מה שכתב הכ"מ שם ה' טריפות בעוף ניקב גגו של זפק ניקב קורקבן ניקב הגולגלת בעוף המים נפלה לאור ונחמרו בני מעיה ניטל הזפק ורבינו מנה ע' טריפות בהמה וחיה והם ימנו ה' טריפות של עוף ונשלם המנין ואין צורך לכל התירוצים ולר' יהודה דאמר ניטלה הנוצה טריפה בעוף (יסקל) [יסלק] א' מה' טריפות וימנה זה במקומו. ואיך שיהיה הש"ך ז"ל באות ג' פרט מקצת הנקובים והניח השאר למה לא מנה ניקב הלב וניקב גגו של זפק ושאר ואי סמך על מ"ש וכיוצא בזה לא היה לו למנות אלא אחת ושתים ועיין כה"ג האריך ג"כ בכאן יע"ש:

ודע דהכ"מ כתב שם דרבינו לא מנה נטולים וחסרים כ"א באברים שהם טרפה ולא באברים שאם ניטלו א"א לחיות אפילו שעה א' ולא הוה טריפה אלא נבילה וכפי הנראה פרט אותם אח"כ והם המוח ולב קנה וושט שאם ניטלו א"א לחיות שעה א' ובהסר נמנעו מציאותם וזה שהר"ם ז"ל פרט כ"ו נקובים וכ"ג חסרים וחסר מוח לב וושט קנה לא זכר כלל כאן ולפ"ז ניטל הלב או מוח הוה נבילה ולא טריפה ינ"ם טובא כמ"ש לעיל. ויש לראות שהר"ם ז"ל בפ"ג מה"ש כשמנה ששה נבילות וכן בהל' שאר אבות הטומאה ובגמרא אמאי לא אמרו ניטל המוח והלב הוה נבילה ואפשר לענין טומאה אין מטמא אלא היה לוקה משום נבילה ועי' בשו"ת חכם צבי ז"ל במעשה דפתחו תרנגולת ולא נמצא בה לב יע"ש שהאריך וצ"ע:

והנה מ"ש שמנה מיני טריפות הן ומנה נטולים וחסרים בשנים הוכיח הר"ם ז"ל דיש אברים שהן כשרים בחסר מתחלת ברייתה וטריפה בניטלו ביד והן כבד וצלעות וחוליות דניטלו טריפה וחסרו כשר לדעתו ז"ל וה"ה נחסר הטחול מתחלת ברייתה להר"ם כשר ולשאר פוסקים טריפה. ולפ"ז נטולה לא משכחת לה דהוצרך הלמ"מ שיהא טריפה אלא בצלעות וחוליא וכבד וטחול דאי באותן שהם נקובים טרפה פשיטא ואי באותן שחסרים טריפה נמי פשיטא אלא כדאמרן. אבל הרשב"א ז"ל אומר דלעולם כל שניטל טריפה ה"ה חסר ואי דלמה לן לאגמורין הלכתא נטולה לא הוה לומר כ"א חסר דלא יתא כח לבעל הדין לחלק ולומר אף דחסר טריפה אפ"ה ניטל כשר יע"ש בתה"א ויש לראות הא דהקשה הר"ם ז"ל אם חסר טריפה כ"ש ניטל הא אין דנין ק"ו מהלכה ה"ה הכי עיין תוס' חולין י"א מ"ש לר"א בר יעקב בעי לה ובמ"ש מהרש"א שם ה"ה כאן וי"ל כיון דעיקר טריפות הוא מקרא והלמ"מ בא לפרש הפרטים שפיר קא קשיא ליה אם חסר טריפה כ"ש ניטל:

ומ"ש הש"ך פסוקה היינו פסוקת החוט וגרגרת וכיוצא בהן היינו נמרך או נתמסמס כי כן כתב הכ"מ דפרט ב' טריפות בפסוקה נפסק או נמרך ונתמסמס ולא חשיב פסוקת הגרגרת דהוה נבילה והש"ך סובר דהוה טריפה מחיים כדמוכח מהשוחט ל"ב ב' ומש"ה חשיב פסוקת הגרגרת וכיוצא בהן היינו נמרך או נתמסמס ומ"ש עוד הש"ך קרועה היינו נקרע רוב הכרס שבסימן מ"ח וכיוצא בהן לא ידענא מהו הא הכ"מ כתב ופרט תחת סוג קרועה ב' טריפות א' נקרע רוב חיצונה ב' גלודה שנקרע העור מעליה וכיון שהש"ך באות ה' כתב דגלודה בכלל נטולה הוא כפרש"י בא"מ לא כמ"ש הכ"מ א"כ לית כאן כיוצא בזה ואולי האי וכיוצא בו נטוק או נתמסמס הבשר באורך רצועה קצרה וארוכה דרואין לאותו בשר כאילו אינו והוה בכלל נקרע רוב החיצונה ולפ"ז ה"ל למיחשב טפי משבעים בכל האברים שאם נקבו או ניטלו טריפה ה"ה נתמסמס הבשר טריפה וי"ל דרבינו לא מנה בשנים כי אם מה שמנה בגמ' בשנים ומ"מ צ"ע דא"כ הו"ל להש"ך לומר כן בכל הח' וכיוצא בהן גם יש לראות חסר כאיסר בגרגרת שלא במקום שחיטה מהו ואי טריפה ולא נבילה אמאי לא חשבה הר"ם ז"ל בע' טריפות גם נסדק הקנה לארכה אפשר דהוה בכלל קרועה לא בכלל פסוקה דפסוקה משמע לרחבו ואם כן י"ל מ"ש הש"ך וכיוצא בו ע"ז קאי וצ"ע בכל זה (ס):

ל א שנתרוצץ. הש"ך כתב פרש"י דהיינו שלא נפתחה כלל ואין בו שבירה אלא שנתרועע כ"כ וקרוב לשבירה הוא ומש"ה כתב באות ז' דנחבסה אין חילוק בין בהמה לעוף הא בנסדק אף כ"ש ואין בו חסרון כלל ודאי טריפה אף בעוף דיבשה שא"א בקיאין בבדיקת המוח ולענין דינא יש להחמיר אף בנסדק לבד בין ברוב גובהה או רוב היקפה עיין תב"ש אות א' ולקמן באות ז' אבאר מה שיש חילוק בין בהמה לעוף המים: ב אע"פ שהקרום קיים. אפילו קרום העליון ש"ך ור"ל להמחבר לקמן סי' ל"א דניקב העליון לבד כשירה וכאן טריפה דנחבסה לאו משום קרום הוא אלא טריפות בפ"ע וכן מוכח מתוס' ריש א"מ ד"ה והאמר שמואל וכ"כ התב"ש אות ח' על מ"ש מהרש"ל ביש"ש פא"מ סימן פ' יע"ש ועיין בכה"ג בהגהות הטור אות ו' מ"ש על היש"ש ולקמן אבאר. ובתוך הדברים כתב דמ"ש רש"ל בשמוטה כתב או בשבורה למאן דמטריף. וז"א דבשבורות הגף לא מהני י"ב חודש שמא אחר כך ניקבה כמו שיתבאר בסי' נ"ד יע"ש. ואני תמה על הלבוש ס"א כתב דנחבסה הגולגלת משום סוף הקרום ליפסק ותוס' חולין לא משמע כן וכן מ"ש בס"ב דנפתחה כסלע הטעם דסוף הקרום לפסוק אין הכרע ולקמן יבואר עוד בזה: ג כסלע. עש"ך דבסלע מצומצם הוה טריפה יראה דה"ק דל"ת דמה שאמר כסלע היינו שיכנוס לתוך הקדירה סלע וא"כ הוה יותר מכסלע דאמתא באמתא היכי יתיב לז"א דגוף הקדירה יהיה כסלע: ד נקבים. עש"ך והפר"ח והתב"ש אות ה' תמהו עליו דהא הוא פירש נחבסה היינו הוכתה מכות רבות ולזה יש לומר דה"ה נסדק ברוב גובהה או רוב היקפה נמי טריפה ואף דיש לומר דוקא נחבסה דכאיב לה טפי מ"מ לענין דינא יש להחמיר כשני הפירושים. אמנם מ"ש הש"ך דל"ת שפירש הטעם דסוף הקרום ליפסוק א"כ באין חסרון אין להטריף לא ידענא דאם נאמר דאין חסרון מצטרפין לרובא היינו בכלל נחבסה יהיה לפירוש השני כל שיש סדק א"כ אדרבה נחבסה אין הטעם משום סוף הקרום לפסוק וא"כ אי ביש חסרון דמצטרפין לסלע דהתם יש לומר הטעם משום הקרום כ"ש שאין חסרון דמצטרפין לרובא וצ"ע. כתב הפר"ח ביש חסרון מצרפין לרובא אם אין בין נקב לנקב כמלא נקב מצטרף השלם שביניהן כמו בגרגרת דמצטרף השלם ביניהן וכן הסכים התב"ש אות ה' להחמיר וחומרא הוה יע"ש: ה כשליש טפח. הש"ך הקשה דברי המחבר אהדדי יע"ש ובנה"ך תי' דודאי הקדירה צריך להיות יותר מסלע דאי יכנס בו סלע אמתא באמתא היכי יתיב וא"כ התם נמי דקאמר יתר מכסלע היינו הקדירה יהיה יותר עסי' מ"ח בכרס. ואם מותחין בחוט בפנים בתוך הקדירה לא יהיה בחוט כ"א סלע מצומצם וא"כ ודאי כל סלע אורכו ורוחבו בעיגול הוא שליש טפח וחוט מקיפו טפח ולפ"ז בכל הא דאמרינן כל שיש ברחבו טפח יש בהיקפו שלשה טפחים בדבר עגול היינו אם תניח החוט על אותו דבר עליו סמוך לשפתו ממש לא שתקיף הגשם ההוא שיש ברחבו טפח דא"כ יצטרף החוט להיות יותר ארוך וכן בים של שלמה דכתיב וחוט שלשים באמה יסוב אותו היינו כשמניח החוט על שפתו ממש לא שתקיף אותו דא"כ יהיה יותר. ולפ"ז יש קולא דאם נפתחה כסלע היינו שיכנס בו סלע ובגוף הקדירה יותר והרא"ש קאי שם ג"כ על כסלע שהוא שליש טפח לא איותר מכסלע כפירוש הפרישה וכאטור:

ודע דיש לחקור הא דטריפות נפתחה גולגלת כסלע דמשמע הטעם סוף הקרום לפסוק וכן נחבסה יש דעות כן כמ"ש הלבוש וכמ"ש לקמן בשם יש"ש פא"מ סי' פ' הא ודאי דאם שחטו מיד וראינו שהקרום קיים אפ"ה טריפה וכן בהא דניקב חצר הכבד בסי' מ"א סוף הכבד לינטל ובסי' ל"ט בסירכות הריאה יש טעם דסופו להתפרק ודאי אם נשחטו מיד טריפה אף שהקרום והריאה והכבד קיימין ולא נחסר כלום שא"א שיחיה י"ב חודש והוה טריפה. אמנם הא מבעיא לי אם נאמר שבתוך י"ב חודש ודאי תמות מיום שנולד המכה בעצם והנקב בחצר הכבד והסירכה בריאה [א] א"ד דודאי תוך י"ב חודש סופו

ליפחר

גליון מהרש"א

[א] **סימן ל** בשפתי דעת סק"ה באמצע ד"ה ודע. א"ד דודאי תוך יב"ח סופו לסתור וכו'. נ"ב לענ"ד נסתר זה מסוגיא דף נ"ז ע"ב שנקדר קנה שלה וכו' תוך יב"ח הוי עוד שם מעשה בעגל שנפחת גולגלתו וכו' וכיון שעברו עליו ימות הגינה מיד מת. והרי תוס' כתבו דף מ"ג ע"א ד"ה הנך דאפקת דהסכון גרגרת בכאיסר טרפה משום דסופו ליפסק א"כ מאי הולרך בנקדר הקנה דחיתה תוך יב"ח הא

ליסתר הקרום ומשם ואילך לא יחיה י"ב חודש ונ"מ בספק טריפות כי הא אם מהני י"ב חודש מיום שספק לנו שנולד הכאה בעצם או בעינן כ"ד חודש . וראיתי שיש לומר ודאי למנות י"ב חודש מיום שנולד הספק בעצם דמהאי שעתא א"א לחיות י"ב חודש מהא דכתב יש"ש בא"מ סי' פ' וז"ל ומ"מ שמוטת הגף בעוף או נתבסה הגולגלת שסוף הקרום לפסוק אם חיה י"ב חודש יצא מכלל הטריפות וחז"ל שהטריפו על הרוב דברו עכ"ל . הנה סובר בפי' כי הטריפות אף שאין מחמת עצמו אלא שמא סוף הקרום ליפסוק אפ"ה מהני לה שהיות י"ב חודש א"כ ה"ה בנשחט ונמצא ניקב טרפשא דכבדא וכדומה כל החלב שנחלב קודם י"ב חודש שרי ומיהו לדידן בלא"ה שרי כל שיש לומר עתה סמיך לשחיטה נטרפה ואפילו התולד פי המכה אין לאסור קודם ג"י כמבואר בסי' פ"א :

אמנם כן דברי יש"ש לא זכיתי להבינם במ"ש אם נתבסה הגולגלת אם חיה יותר מי"ב חודש כשירה אפילו אם נגיה בדבריו נפחתה במקום נתבסה כמ"ש הכה"ג בהגהות הטור אות ו' והתב"ש אות ה' מ"מ הא כתב שם רש"ל באותו סימן דטריפה אינה חיה הוא על הרוב ומיעוטא חיה יחיה א"כ אמאי אמרינן בחית י"ב חודש דממיעוטא דאין טריפות הוא בנפחתה הגולגלת ולא נפסק הקרום נימא דמיעוטא דחיות י"ב חודש הן דע"כ אתה מוכרח לומר מן המיעוט הוא ואם היינו אומרים דמיעוטא דמיעוטא הוא שחיין י"ב חודש ומש"ה לא חיישינן לה כלל ומש"ה אמרינן דמן המיעוט שאין נפסק הקרום הוא אף שנפחתה הגולגלת . ובזה א"ש מה שמקשין התוס' חולין י"א הא דיליף מפרה דלמא מטעם חזקה דחי י"ב חודש והיינו מיעוטא דמיעוטא לא חיישינן לה יע"ש . ומ"מ אין זה מספיק להתיר ולפי דבריו ה"ה ניקב חצר הכבד וכדומה דמטריפין מחמת שסופו לינטל הכבד מהני שהיות י"ב חודש . ואם לומר דה"ק כיון דפלוגתא הוא אי חיה י"ב חודש איתברר דהלכה כמאן דמכשיר נפחתה גולגלת א"כ איך סיים דחז"ל לא דיברו כ"א על הרוב ועיין כה"ג בהגהות הטור אות ו' . ומ"מ לענין דינא ודאי יש לאסור בנפחתה הגולגלת כשיעור ואף שהיות י"ב חודש לא מהני . ומיהו בעוף היבשה דאנו מטריפין בניקב כל שהוא דא"א בקיאין בבדיקה בזה ודאי אם שהה י"ב חודש או כ"א יום יצא מכלל ספק . ומיניה בעוף המים דקרומן רך הוא ודאי לא מהני שהיות י"ב חודש דכל שהוא ודאי לו חיה יחיה אלף שנים לא מהני ועי' בסי' נ"ז בכר"ו שתי' על הא דמקשין על תוס' חולין דלמא לא אזלינן בתר רובא ופרה מטעם חזקה שחיה י"ב חודש ומקשין אי לא אזלינן בתר רובא ליכא חזקה דמיעוטא חיות הנה ותי' דמקרא דזאת החיה דהתורה כתבה לומר טריפה אינה חיה ונ"מ לספק טריפות ואי לא אזלינן בתר רובא אין נ"מ וע"כ דהוה אמינא אפילו מיעוטא אין חיין יע"ש ואני אומר אי לא אזלינן בתר רובא א"א לאכול חלב מן הבהמה אם לא לאחר שחיטה שבדק מכל ח"י טריפות ואז החלב מותר והתורה כתבה דלאחר י"ב חודש מותר החלב דנחלב קודם י"ב חודש [ב] דהוה תרי רובא רוב-אין טריפות ורוב טריפות אין חיין י"ב חודש וכל כה"ג אפשר דאזלינן בתר רובא ומנלן לומר לפי ה"א דטריפה אין חיה כלל אפילו מיעוטא ובסי' נ"ז אבאר עוד וכאן אין להאריך : ו שנשכה חולדה בשיניה דאלו ביד יש דרוסה לחולדה בעופות וצריך בדיקה נגד כל החלל כמבואר סי' נ"ז סט"ו דאף ודאי דרוסה מהני בדיקה להמחבר ולדידן אין נ"מ דאף אם הכתה בשיניה א"א בקיאין בבדיקה וטריפה מספק : ז ולכן כו' . ובנתבסה אין חילוק בין עוף לבהמה ש"ך והיינו לפרושו אות א' דפי' נתבסה היינו שנתרוצץ ולא נסדקה דאין שבר כלל וכפי הנראה דאף עוף המים דינא הכי כל שנתרועע ואין הנקב מפולש דכשר וכ"כ התב"ש אות ב' ותמה על הפר"ח אות א' שכתב בשם הריק"ש דוקא עוף יבשה יע"ש . כללא דמלתא לפירוש הש"ך ז"ל נתבסה היינו שהוכתה מכות רבות אין חילוק בין בהמה ועוף אפילו של מים דכשירה אף לדידן אם אין כשיעור ומיהו רוב נובהה או רוב היקפה יש לעיין בו ונפחתה כל שהוא בבהמה כשירה ועוף יבשה מספק טריפה ומהני שהייה י"ב חודש ועוף המים לא מהני שהייה דוודאי הוא . ואם הוא לערך שיעור סלע בעוף יש להטריף הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו עי' פר"ח אות ד' ותב"ש אות ג' וא"כ שהייה לא מהני אא"כ אין בו כשיעור ערך סלע אז מהני שהייה וע"י חולי בעוף יבשה אף שהייה אין צריך אם אין בו כשיעור ערך סלע דע"י חולי לא חיישינן לנקיבת הקרום כל זה מתבאר יפה מדברי הפוסקים להמעיין בתוכם וכדכתיבנא . אלא שראיתי להבית לחם יהודה שהחמיר בנתבסה והביא ראיה ממעשה דריק"ש ואין ענינו לכאן דהתם נשבר וניקב העצם ונתבסה היינו שהוכתה ולא ניקב העצם כמ"ש הש"ך אות ג' ומי לא ידע בניקב דטריפה מספק . גם אין ראיה ממ"ש הרש"ל הביאו הט"ז דאם נקרע העור ודם שותת דכשר דמעשה כך היה וה"ה נפוח ונתבסה אין לחלק ובבהמה אף ניקב בדבר עב כל שאין כסלע בקיאין אנו דמסתמא אין דרך דבר דק לנקוב עצם הבהמה שהוא קשה ומיהו אם ניקב בחץ וכדומה אף בבהמה א"א בקיאין כמ"ש הרב :

כתב הריק"ש מעשה עוף שנשבר עצם גולגלת וחזר ונקשר דאלו היה ניקב הקרום א"א להתקשר להתרפאות והפר"ח השיגו כיון דאין הטריפות מחמת עצמו כמו בסי' נ"ה ונ"ו בקוליות ובצ"ה אף שנקשר שמא איעבול ניביה יע"ש באות ח' . ונראה בבהמה שניקב עצם גולגלת וספק יש בה כשיעור סלע או לאו ולא הספיק לבודקה ואח"כ נתחבר ונקשר יפה כבראשונה כמעשה דריק"ש נמי אין להכשיר ולומר כיון דניקב גולגלת כסלע הוה טריפות מחמת עצמו מסתמא אי הוה כסלע לא היה יכול לחזור ולהתרפאות דשמא חסרון גולגלת מטעם סוף הקרום לפסוק כמ"ש התוס' חולין ריש א"מ וא"כ אין ראיה מה שנתרפא וכדאמרן :

ודע באווזות ובר אווזות שיש להם נוצות גדולות על ראשיהן והעצם ניקב שם הירא וחרד אין לאכול מהם דעוף המים ניקב כ"ש הוה וודאי ולא מהני שהייה י"ב חודש ועוף יבשה דטעם שמא יש כשיעור הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו כיון דחי י"ב חודש איגלאי מילתא דלא הוה חסרון כשיעור עיין פר"ח ותב"ש כאן ובסי' נ"ז. ומ"מ אין למחות ביד הנוהגין היתר אף בעוף המים כי יש לומר אווזות דידן לאו וודאי עוף המים אלא כעוף המים דמיין וספיקא הוה עיין כר"ו ומ"מ צ"ע ויש לאסור :

לא א אם . הש"ך הביא דברי רש"ל וב"ח דאף בה"מ אסור וכבר התבאר זה בט"ז אות א' יע"ש . ועיין פנים מאירות ח"א שאלה נ"ד פלפל על מה שפסק הב"י כאן דקרמא תתאי לחוד טריפה ולא עילאה ואמאי פסק בסי' ל' דחסרון גולגולת כסלע בלא נקיבת הקרום העליון דטריפה יע"ש וא"י מה קשיא ליה להר"מ בפ"י מה"ש והרשב"א והר"ן כולן פסקו דחסרון גולגלת טריפה כפרש"י נ"ח כסלע כיתר מכסלע כו' ומ"ש התוס' ריש א"מ דכמה אנשים חיו וע"כ עם נקיבת קרום עליון אמת כן הוא ומ"מ מה שאמר שמואל וכן לטריפה ע"כ בלא קרום עליון מדאמר שמואל גופא קרמא עילאה וא"כ יקשה דידיה אדידיה ע"כ וכן לטריפה היינו בלא קרום ואין ראיה מאדם דקרומים שלו הם חזקים משא"כ בבהמה והא דפסיק כא"ד לפי שמצינו אמוראים רשב"ל דמנח סימנא בתחתון אלמא דביה תלוי הטריפות כמ"ש הרא"ש הביאו הב"י כאן והאי א"ד אינו אליבא דרב ושמואל ואפילו נאמר דאליבא דשמואל אמרי לה מ"מ לא חזינן פלוגתא בהא דכן לטריפה משמע דלכ"ע איירי בחסרון גולגלת לחוד ועוד להומרא הוא וא"כ אין כאן קושיא וכדאמרן :

והנה בעניין טריפות אדם משמע דאין חילוק בין אדם לבהמה ואדם נמי אין חי י"ב חודש וכן העלה כפר"ח יע"ש ועיין באבן העזר סי' י"ז סעיף ל"ב ולפי מ"ש היש"ש בא"מ סי' פ' דרוב טריפות אין חיות ומיעוט חיות הנה א"כ אין לומר דמהני י"ב חודש בא"א דאיכא חזקה דא"א וסמוך מיעוטא לחזקה והו"ל פלגא מדרבנן והא דהעלו ארכובה מן הים דמתירין לאחר י"ב חודש ה"מ דמיא מרזו מכה או דווקא בהאי טריפות קים לחז"ל דאי אפשר לחיות אפילו מיעוטא עיין ב"ש שם באות צ"ז ובסימן נ"ז אבאר :

ודע שיש להסתפק אי בר אווזא דמסמס קועיה דמא דאסור מחשש שמא ניקב הוושט אי מהני שהיות י"ב חודש דאיכא חזקה בהמה בחייה כל שניקב במקום שחיטה הוה נבילה ומיעוטא דחיות הנה אם כן יש לאסור אף בחיה י"ב חודש מדרבנן דסמוך מיעוטא לחזקה ובסי' נ"ז אבאר באורך וכאן אין להאריך (ס) : ב המוח . עש"ך ויראה כוונתו דאין חילוק בין נימס כמים וכדונג או נחסר קצת מהמוח ונתרוקן או נתנדנד קצת אלא הכלל אם היה כה"ג בחוט היה שוחה וטריפה ה"נ במוח בראש טריפה אלא בנתרוקן ונתנדנד פעמים אין מתרוקן אלא מעט בעניין שאם היה נוטה לחוץ לידו לא היה שוחה אין מטריפין וז"ש המחבר מעט ונימס . וכמים וכדונג טריפה הטעם דדרך להתמסמס הרבה כיון שהגיע למים ודונג וא"כ שוחה הוא וטריפה וה"ה בנתרוקן אם היה הרבה טריפה . ודע דכל זה שהוא מגולה לקרום הא אין מגולה לקרום בין כמים ודונג או שנתרוקן ונתנדנד באמצע והמוח מקיפו מכל צד יראה דכשירה הוא וכדאמרן ועיין ב"ח ותב"ש ואין להאריך . וזה שכתב המחבר אם אין מגולין כשר הוא שבא להם בקבלה להרמב"ן ושאר גאונים דכה"ג כשירה עיין באחרונים : ג ואם נשפך . עש"ך ואזיל לשיטתיה כמ"ש באות הקודם דאין חילוק כלל בין המסמסה לנתמזמז אלא דהמסמסה דרכו להיות הרבה נתקלקל ובחוט כה"ג היה שוחה מש"ה כאן טריפה ונתמזמז אם מעט כשירה דלא הוה שוחה בחוט ואם הרבה אף נתמזמז טריפה וז"ש המחבר נתמזמז מעט : ד וכן כתב הש"ך . וכ"ש אם מים בין קרום לגולגלת טריפה ולפ"ז חולק הוא על הט"ז דלדידיה בלא שלחופית כשרה עכ"פ בין קרום לגולגלת ולש"ך אדרבה גרע טפי מן מים בשלחופית ופשיטא דטריפה וכבר נתבאר בט"ז יע"ש : ה ע"כ יש ליזהר . היינו כשאין רואין שום ריעותא מ"מ כשפותחין עצה טובה היא לחתוך שיוכל לראות אם יהיה שם מים אם המוח מקיף וביש ריעותא שמנדנדת בראשה פשיטא שצריך זהירות יתירא דאל"כ תהיה טריפה מספק : ו ומ"מ א"צ . הש"ך הראה מקום למ"ש הב"ח כאן וס"ס ק"א . וכאן כתב הב"ח דכשיש ריעותא שמסבבת בראשה שקורין שווינדי"ל וודאי אסור למכור הראש שלם ובס"ס ק"א דאם נתערב כבש שמים בראש עם שאר כבשים קבלה מחכם א' שיש לבדוק בשאר חוט השדרה שכל שיש מים בראש יש ג"כ בחוט השדרה והט"ז שם אות ט"ז לא רצה לסמוך ע"ז כיון שלא נזכר בתלמוד . ומיהו אי נתערב חד בתרי דמ"ה בטל הוא ומדרבנן אסור דהחה"ל או דבר שבמנין וא"כ כשלא נודע האיסור עד אח"כ יש לצרף גם דעת המ"ב בתשובה סימן ל"ו ול"ז דלא נודע הוה ס"ס עם סברת הב"ח דיש קבלה בידו הא חד בחד לא והיינו בעניין שאין ה"מ הא בה"מ עסי' ק"י בש"ך בלא נודע דיש לסמוך אמ"ב ושם אבאר : ז וטריפה . עש"ך והנה כוונת המחבר דאם יש קורט דם בתחתון וודאי לאחר שניקבו התולעים שחט הבהמה דאל"כ קורט דם מניין וכן בריאה כה"ג אם יש רושם וקורט דם אסור ומיהו כשאין קורט דם בדיקה בעי בתחתון אם ניקב ואנו א"א בקיאין בבדיקה והקשה מ"ש מריאה דאף שרואין נקב אומרין לאחר שחיטה פירש תי' הר"מ דהתם שני קרומים בעניין שינקבו מש"ה אין תולין לחומרא לומר ששניהם נקבו מחיים משא"כ כאן דקרום התחתון לחוד טריפה חיישינן שפיר ולפ"ז בריאה דאיגליד כולה דכשירה לדידן לדעת הש"ך בסי' ל"ו אם נמצא מורנא יש להחמיר דליכא כ"א קרום א' אמנם לטעם הב' דמרחפת יש להתיר עוד חילוק כאן הקרומים דקים ורכים חיישינן משא"כ בקורקבן וכרס ודקין אפשר להכשיר ובסי' ל"ו אבאר : ח והכי נהוג . עש"ך דכתב ב' תירוצים . א' דכאן אפילו בה"מ טריפה מטעם שא"א בקיאין ודלמא ניקב גם התחתון ועוד תי' דאף שניהם שלימים ואין רושם טריפה ולא ידענא למה הביא מפרחק לחמו בת"ה ובד"מ הא כאן כתב כן בפירוש דאם נמצא חוץ לקדירה שרי ומטעם ס"ס הא על הקרום אף ששניהם קיימין טריפה ואין לומר דמכאן יש לומר דהכי קאמר אם נמצא חוץ לקדירה אף שיש רושם בקרומים וקורט דם אמרינן דקורט דם מעלמא אתי זה אינו דוודאי אי איכא קורט דם אסור אף שהתולע בחוטם וכן כתב בפי' הכה"ג בהגהות הב"י אות כ"ז דאם נמצא רושם בקרום אף שהתולע בחוטם אסור יע"ש ונכון הוא . אמנם מ"ש עוד הכה"ג באות כ"ו דלפי תי' השני אף מטעם דא"א בקיאין בה"מ שרי דאם לא כן איך כתב הר"ב דבקרמא עילאה לחוד שרי בה"מ והא א"א בקיאין ושמא ניקב התחתון לא הבינותי כלל דהר"ב ידבר בניקב ע"י חולי דליכא למיחש שמא ניקב התחתון כל שאין ניכר שם חולי בתחתון ואה"נ אם ניקב על ידי קוץ אף בבהמה קרמא עילאה לחוד יש לחוש שמא ניקב התחתון ואיך שיהיה דבריו צ"ע יע"ש : ט והפולין בכלל טריפה . פירש"י מוח שכנגד הפולין ש"ך והיינו דיש להם דין דמוח בראש שנקיבת הקרום שם במשהו טריפה : י ונקיבתו במשהו . פירוש נקיבת הקרום במשהו ש"ך לא המוח עצמו דבו אין פוסל נחסר כל שהוא אלא בחסר הרבה דווקא כמבואר לעיל : יא נידון . דמשם ואילך נידון כחוט השדרה ומבואר לקמן דהוה פסוקתו ברובו :

לב א שנפסק . הש"ך הביא בשם הב"ח דנקבים לא מיצטרפי לרובא וגם בזה קיל הוא מגרגרת ודייק ליה הב"ח מדכתב הטור נפסק רובו או כולו וי"ל כולו אלא רובו דומיא דכולו שנפסק במקום אחד ביחד . ולפ"ז המחבר דהשמיט מלת כולו אלו היה כן דעתו לא היה להשמיט וללמוד ממנו דין זה וכן הפר"ח והתב"ש מחמירים בזה דמצטרפין לרובא והתב"ש כתב דין מחודש אפילו נפסק מלמעלה לפנים ולמטה לאחור יש בין הכל רוב טריפה ויליף לה משחיטה דהוה רוב כה"ג יע"ש . ולפ"ז ה"ה פסוקת הגרגרת כה"ג נמי טריפה הוה אם נפסק למעלה מלפנים שליש ולמטה שליש לאחור דטריפה כ"ש משחיטה (ס) : ב אפע"י . הש"ך העתיק דברי הגמרא מוח זה לא מעלה ולא מוריד וא"י מה בעי בזה הא מבואר בש"ע כן אם נפסק עוד אף שמוח שלם טריפה ואם עוד קיים אף שהמוח נפסק כשר . ודע דנפסק העור היינו מפולש לרוב חללו הוא דטריפה עיין ב"ח : ג נסדק . הש"ך העלה כהב"ח דאפילו לא נשתייר משהו למעלה ולמטה כשר כמ"ש הב"י וכן הסכים התב"ש דלא כפר"ח שאוסר בזה . ויש לראות משהו למעלה האיך משכחת לה והא בין הפולין נקובתו במשהו בוודאי ואפשר דמשכחת ליה שפיר מצומצם עד הפולין נסדק והא דאיתא בסימן ל"ד גרגרת שנסדקה לארכה משהו למטה במקום דשלא במקום שחיטה הוה במשהו ה"ק דע"כ משהו המוזכר בתלמוד הוא במקום שחיטה דאי שלא במקום שחיטה הא איטרפא בנקב משהו ומ"מ יצויר שבצמצם נפסק עד מקום

המטריף

כמהר"א ספרדי שרצה לאסור יע"ש ומשמע ודאי דאין חילוק בכל זה בין עוף היבשה לעוף המים וה"ה אם העצם נפות כשר כיון שאין ניקב אין לחוש לנקיבת הקרום :

לא (א) אם לא. הט"ז הביא בשם יש"ש פא"ע וב"ח דאוסרין בה"מ ומשמע שכן דעתו והש"ך השכים לזה וכן כתב הכה"ג בהגהות הב"י אות י"ב דהסכמות הש"ך והט"ז לאסור אף בה"מ יע"ש . ודע דבגמרא אמרי עילאה ואמרי תתאי ויש בזה ג' פירושים . א' אמרי עילאה דווקא ולא תתאי ואמרי תתאי דווקא ולא עילאה . ב' אמרי עילאה לחוד ואמרי עד דמינקב תתאה ג"כ. הפירוש הג' אמרי עילאה דווקא ואמרי תתאה לחוד נמי טריפה ובה"ג אוסר בין עילאה לחוד או תתאי לחוד ויש ב' פירושים בדבריו. א' פי' הב"י דפסק כל"ב תתאה לחוד או עילאה לחוד והב"ח ושאר אחרונים הקשו ע"ז דא"א לפרש כן דא"כ קשיא הא דאמרינן בעוף היבשה הניתא למ"ד תתאה ומאי ניחותא אלא דבה"ג פסק כהומרת ב' הלשונות והכה"ג בהגהות ב"י אות ט' רצה לפרש גם דברי הב"י כן תתאה לחוד היינו שלא נפרש שניהם יע"ש והרואה יראה שא"א לפרש כן דברי הב"י מדעשה כלומר ולא קאמר כפשוטו שפסק כתרי הלשונות לחומרא . ומ"מ אתה רואה דלחומרא פסקינן כן מספק ואף בה"מ דאין אנו יודעין איזהו מהלשונות אמת וכ"מ טובא באם נפלו ב' זיתים מב' בהמות לתבשיל א' מן בהמה שניקב קרום העליון וא' מבהמה שניקב קרום התחתון א"צ לבטל אלא זית א' דממ"נ אחד כשירה וכמ"ש : ודע עוד דהא דמטריפין בניקב התחתון לבד ספק הוה דרוב מכשירין עד שניקבו שניהם כמ"ש הרשב"א בארוך ל"א ב' דרוב הסכימו להכשיר עד שינקבו שניהם אלא שיש לחוש לסברת הרי"ף ובקצר בית שני שער שלישי כתב ניקב זה בלא זה כשר ויש מגדולי המורים שאוסרין הרי דלחומרא פוסק כן וע"כ מידי ספיקא פלוגתא דרבוותא לא נפיק ואם שלא הזכיר המחבר דעה זו כלל וכן כתב"ש אות א' האריך בזה יע"ש . ומ"מ לדינא אם ניקבו שניהם זה שלא כנגד זה יראה דלוודאי יחשב . וכה"מ בניקב העליון לבד דעת התב"ש שם דהמיקל לא הפסיד כדעת רמ"א בהג"ה ועיין פר"ח מ"ש בש"ך אות ה' . ובעוד א' לקוי כולו או רובו דעת התב"ש להחמיר אף בה"מ : (ב) ונחסר . עט"ז והנה הפר"ח אות ג' הבין בדבריו דחילוק יש בין מים בלא שלחופית דאם נחסר מהמוח טריפה ובלא נחסר דהיינו שהמוח עגול מכל צדדיו אף שיש מים בין מוח לקרום כשר ובשלחופית אף לא נחסר המוח טריפה בין מוח לקרום או בין קרום לגולגלת . ולפ"ז הא דאמר בריש' דאם מים בגולגלת הוא לאו דווקא . ואמנם התב"ש באות ג' תמה עליו דמריש דבריו משמע דווקא אם נמצא בגולגלת לא בין מוח לקרום אף בלא שלחופית טריפה יע"ש והנה כפי הנראה דהט"ז עשה דרך פי' על הש"ע שמ"ש ונחסר הא לא נחסר אפילו מים מגולים בין מוח לקרום כשירה וע"ז כתב וכן אם בשלחופית דקשה דכ"ש הוא דאם אין מקיף דטריפה אלא דבא לומר דהתם א"צ נחסר דאף אם המוח שלם ועגול אפ"ה הכי מים וודאי ממות אתו דכיון דהם בשלחופית משא"כ בלא שלחופית ומ"ש הט"ז ברישא אם נמצא בגולגלת הוא לאו דווקא ודבריו דסיפא הם עיקרים דכן מוכח מש"ע כפי מה שפי' הט"ז . אמנם כן י"ל דה"ק דמ"ש הש"ע ונחסר היינו דכן הוא וודאי דאף שהמות עגול מכל צדדיו אפ"ה בין מוח לקרום א"א שלא יחסר המוח דדרך המוח למלאות כל הקרום ועכשיו שיש מים בין מוח לקרום ע"כ חסר הוא ובש"ע ה"ק ונחסר הא בין גולגלת לקרום דלא נחסר כשר במים בלא שלחופית דמעלמא אתו משא"כ בשלחופית לא מיבעיא בין מוח לקרום דפשיטא דלא גרע ממים בלא שלחופית אלא אפילו בין גולגלת לקרום ומוח שלם אפ"ה כיון שבשלחופית הן ניכר הוא שמן המוח באו המים וזה שהשיג הרב וכן אם שלחופית בין קרום לגולגלת שזה עיקר הרבותא ומ"ש הט"ז אפילו המוח שלם היינו בין גולגלת לקרום שאם באפשר דהמוח שלם כן נראה לי לפרש דבריו כאן . עיין פר"ח שכתב הנך תרי אפילו בש"ע הוא לאו דווקא ואמת כן הוא דאדרבה בין מוח לקרום גרע טפי מבין קרום לגולגלת : (ג) להשליך הראש . כתב הט"ז היינו במקום שאין ריעותא הא יש ריעותא כגון שווינדי"ל אסור אף דיעבד יע"ש ואף בה"מ אין להתיר [ג] דיצאה בהמה זו מרוב ובסימן ל' בש"ך אות ג' אבאר באורך דוודאי הכין הוא דאין להתיר כל שיש ריעותא . עיין תב"ש דמ"ש בה"י דבחודש תמוז אין לפתוח הראשים ובשאר ימות השנה יש לפתוח כתב הוא להיפך דאדרבה בשאר ימות השנה אין צריך לפתוח דאזלינן בתר רובא משא"כ חדש תמוז הוה במיעוט המצוי כמו ריאה וכמו ושט שיש תקנה לבדוק באווזות שמלעיטין וכן הסכים בל"י באות ז' . ומ"מ המנהג שאף בחודש תמוז מוכרין הראש שלם לעובד כוכבים ואין רואין אם יש מים בראש כ"מ דאיכא ריעותא מחויב הוא לבדוק ומה"ט הביא בד"מ בסימן ל' בשם הגהות ש"ד סימן מ"ז בראש מן אחן שהיה ליאה יוצא מן הקרן והתכנו הראש ולא היה שום ריעותא והכשרנו משמע דכל היכא דאיכא ריעותא בעי בדיקה וכן כתב התב"ש בסימן ל' אות ה' בסופו יע"ש ונכון הוא ולקמן אבאר עוד : (ד) דתלינן . הט"ז הקשה מ"ש מסימן כ"א בקוץ עד שתינקב לחלל דיש נמי ס"ס שמא לא הגיע הקוץ והמחט לא' מאיברי' ואת"ל הגיע שמא לא ניקב ותי' די"ל כאן מכשיר ע"י בדיקה . ור"ל דהתם אף מדינא דש"ס א"א לבדוק כל האיברים הפנימים בנקב קטן משא"כ כאן דמדינא דגמרא בקיאין באבר אחד לבדוק מנקב אלא דאנו אין בקיאין ולכך ע"י ס"ס מהני הבדיקה דידן . ועוד תי' דכאן אין לומר כלל דנעשה נקב משא"כ התם ע"כ ניקב אנו אומרים שמא ניקב גם לאחד מאיברים הפנימים . ויש נ"מ בין ב' התירוצים . לתי' א' אם נאבד בלי בדיקה אסור ולתי' הב' כל שא"א לבדוק יש להכשיר וכן הלכה והפר"ח מכשיר אף בלא בדיקה כלל וכמי דכל היכא דאיתא לפנינו ראוי לבדוק אבל היכא דנאבד יש להכשיר . ודע שהכי י"ל בלא"ה דרך התולע לנקוב אחר שחיטה וגהי דא"א סומכין ע"ז מ"מ כי איכא ס"ס מתירין משא"כ במחט בחלל הגוף :

כתב התב"ש אות ז' בשם ש"ד מ"ז אם נמצא תולע בתוך המוח נמי טריפה וכתב הוא ז"ל דאם המוח מקיף מכל צד יש להתיר בה"מ אם אין התולע מגולה לקרום יע"ש וצ"ע בדין זה דע"כ התולע מכוסה ואפילו הכי אסור דאי מגולה לקרום א"כ הוה כמים מגולים לקרום דאסורים ואולי יש לחלק ומכל מקום לדינא צ"ע :

לב (א) נסדק . ואפילו לא נשאר כלום ובזה קיל מגרגרת ב"י ט"ז הנה לא ידענא אמאי לא כתב כן אמ"ש המחבר דנפסק לרחבה טריפה דנקבים אין מצטרפין כמ"ש הב"ח הביאו הש"ך אות א' ולכאורה דכ"ש הוא אם לארכו דלא יליף לה אלא מגרגרת דכשירה ואפ"ה קיל מגרגרת כמ"ש הב"י והכ"מ פ"ט מה"ש ה"א הניח זה בצ"ע כ"ש נפסקה לרחבה דאין ללמוד חומרא מגרגרת ולומר דנקבים מצטרפין לרובא . אמנם התב"ש אות א"ב מטריף בנקבים שמצטרפין לרובא כמו הפר"ח והכשיר בנסדק לארכו בלא שיור ואזיל לשיטתיה שפי' הטעם דלאו מגרגרת יליף דכשירה בנסדק אלא דכיון דחזינן שאין אורך ורוחב שווין ממילא הא דתנן נפסק חוט השדרה דווקא לרחבה ולא לארכה יע"ש א"כ מטורי זהב נ"כ אין ראיה . ומעתה מ"ש הפלו"י להכשיר בנקבים דהא בנסדק קיל מגרגרת כו' הדא דגם הפר"ח שם החמיר ומש"ז אין ראיה ודעת התב"ש כתבנו להטריף בנקבים להצטרף לרוב ובנסדק כשר ועיין כר"ו אות ב' והנה הב"י פסק לקמן דלמעלה אף למעלה ממקום שחיטה מהני שיור א"כ איך כתב כאן דקיל מגרגרת והא הכא המוח שלם אלא דליתא למוח אבר אחר הוא דנקיבתו במשהו ועוד דמ"מ למטה לא בעי שיור ג"כ וזה דלא כדבריו : (ב) שחוץ לידו היה שוהה . פירוש אותו המקצת שיוצא חוץ לידו היה שוהה טריפה דלקותא היא וסוף הקרום ליפסק ועיין ע"ז : (ג) עד מקום כלות שכיבת העצם . עט"ז הביא ג' פירושים . א' דעת המחבר עד

תחלת

גליון

יכול לומר דהיתה תוך כ"ד חודש וכן בגולגולת דכתבו תוס' דף מ"ב ע"ב דטריפה משום סוף הקרום ליפסק אף אם היתה חיתה אחר ימי סכנה ליכא ראיה ומזה נסתר ביותר דעת היש"ש דבסופו יכול לחיות ונתבאר בזה שכשו חזק א"כ בנקדר הקנה ובגלגולת שנפחתה ליכא ראיה ממה דחיתה : [ב] עוד שם בסוף ס"ק זה דהוי תרי רובי וכו' . נ"ב לפ"ז ממילא שפיר הקשו דהא מחמת תרי רובי ידעינן שנולדה כשרה והוי חזקה . והך זה מספיק לפי מה דנקט הכו"פ סק"ו דלס"ד דחיישינן למיעוטא ליכא חזקה בזה עולה יפה דהא צ"מ טובה מקרא או דאפילו מיעוט אינם חיים או במקום דהוי תרי רובי מהני . אבל באמת יש למנקט

מהרש"א

סק"ו על תוס' כיון דטרפה אינו חי הוא ממילא לא מקרי חזקה למה דס"ל דחזקה מכח רוב לא הוי חזקה . וא"כ שפיר י"ל דקרא אתי להתיר החלב דהוי תרי רובי ומ"מ לא הוי חזקה כיון דאיתא מכח רוב ודו"ק :

(ג) **סימן לא** במשבצות זהב סק"ג דיצאת בהמה זו מרוב . נ"ב ואם תי' א"כ יב"ח י"ל דכשר בלי בדיקה . ואם אחר שחיטה בדקו ומצאו דאין המוח מקיף י"ל דהחלב משעת ריעותא דנעשה בראשה אסור אף שהוא יותר מן יב"ח עד השחיטה עמ"ש המחבר ז"ל לקמן סי' פ"א בש"ד סס"ד :

תחלת חיבור עלה לגוף ודעה ב' עד סוף חיבור העלה ודעה שלישית עד סוף אורך העלה המחובר לגוף נגד זה יש טריפות דחוט השדרה . ורמ"א שהכריע להקל בה"מ היינו כדעה עד סוף חיבור העלה לא עד תחלת חיבור . והביא דעת רש"ל וב"ח שמטריפין אף בה"מ ודעת נה"ך דרמ"א מתיר בה"מ אף עד תחלת חיבור עלה המחובר לגוף . ולפעמים נשבר השדרה בעוף וחזר ונקשר אין לחוש אם רואה שהחוט שלם ואף אם לא נקשר עדיין כמבואר בסי' נ"ז וכאן דאין חוששין לפסיקת החוט אם רואה שהוא שלם ומ"מ בדיקה מיהו בעי . כתב בית הילל מעשה שהיה החוט שחור מתחלתו ועד סופו והכשירו חכמי ווילנא והסכים עמו הפר"ח בקו"א דאין שינוי מראה פוסל כי אם בריאה ולא בשאר אברים והתב"ש בסי' מ"ג האריך בזה והעלה דשינוי מראה פוסל בשאר איברים ולדבריו שינוי מראה בחוט הוה טריפה . וגם אבאר בזה . ומ"מ דווקא כשהמוח מבפנים בריא וחזק כמ"ש הכה"י אבל אם המוח נפסד מבפנים אף דמוח זה לא מעלה ולא מוריד מ"מ כיון דחזינן שינוי מראה בעוד אמרינן כה"ג לקותא היא וטריפה וכן כשמוציאין שדרתו עקומה כמצוי בעוף ויש שינוי מראה בחוט אף למאן דמכשיר כה"ג יש לתלות ע"י לקותא הוא ויש להטריף כה"ג : (ד) חוששין . עט"ז שהביא דברי הר"ן ויראה להלכה דהיכא דחוששין צריך שיהוי ובדיקה או הליכה ובדיקה ובלא בדיקה לא משתריא אלא דאם הלכה הילוך יפה א"צ שיהוי כ"א בדיקה ואם לאו צריך ג"כ שיהוי מעל"ע כמבואר סימן נ"ח ואף דהתם בהלכה א"צ בדיקה הכא שהכה בכח צריך בדיקה אף בהלכה כדעת יש אומרים שהביא הר"ן וכן נראה מסתימת הט"ז כאן . וא"צ לבדוק אלא החוט בלבד ודווקא לבדוק כל החלל אין אנו בקיאין הא בחוט לבד אנו בקיאין . ולפ"ז ה"ה בהכה באבן על אבר א' לבד ויש תקנה לבדוק לט"ז דמ"ש . ועיין בס"ד סימן נ"ח אות ד' כתב אם הוכה באבן נגד הריאה שלו צריך בדיקה ואין אנו צריכין לחלק בין ריאה לשאר איברים וצ"ע . ועיין יש"ש פא"ט סימן ס"ב . ואם נפלה מחמת הכאה זו דהוה כהפילוהו אחרים והיא לא ידעה דמבואר בסי' נ"ח דאף פחות מי"ט הוה נפולה יראה לי דשיהוי מעל"ע ובדיקה לא מהני לדידן דאין אנו בקיאין בבדיקת כל החלל אמנם אם הלכה הילוך יפה ד"א דמבואר לקמן דא"צ בדיקה ומהני אפילו לדידן א"כ אף אי שלים המקל אפלגא דגבא או דאית ביה קיטרי מהני הילוך ובדיקה כיון דהלכה יצאה מחשש ריסוק איברים דנפילה ובדיקה בחוט השדרה משום הכאה אנו בקיאין כמ"ש הט"ז ועיין בתב"ש אות ו' כתב דלית ליה תקנה היינו שיהוי ובדיקה אבל הילוך ובדיקה בחוט השדרה מהני אפילו לדידן כדאמרן כ"ל ועיין עוד פר"ח מזה : (ה) אם לא הגיעו כו' . וה"ה נשבר המקל בשעת הכאה הוה כמו שלים חוטרא אפלגא דגבא דמכה שם בכח וצריך בדיקה עיין ט"ז בשם הכל בו : (ו) כשלא כו' . הט"ז הביא בשם רבינו טובי' מווינא שגם בעוף שכיח שגרונא יע"ש ואפילו בדיקה אין צריך . כי שגרונא שכיח הוא ומותר לשוחטו מיד :

לג (א) הלחי . עט"ז זה לשון הטור הר"מ פוסק (פ"ח מה"ש) ניטל לחי התחתון עד מקום סימנים כשר וניטל העליון טריפה ואני כתבתי למעלה אם ניטל הרוב מהלחי כשר ואני תמה למה אוסר בניטל העליון הנה במ"ש העליון טריפה תמה עליו אבל מ"ש ניטל התחתון עד מקום הסימנים לא תמה כי הר"מ יפרש בגמרא לא תימא כולו אלא רובו היינו שנעקר הלחי עד מקום הסימנים ושם שלם הוא ועי' בתה"ח וב"י ודו"פ ישובים אחרים על זה יע"ש :

הא דניטל חרטומו בעוף דכשירה היינו תחתון דעליון טרפה להר"מ ז"ל תב"ש באות ב' וכה"ג בהגהות ב"י אות ז' בשם דמש"א ופשוט הוא : (ב) המראה . עט"ז וכה"ג בהגהות ב"י אות ו' בשם דמש"א המראה אכילה הלעטה שתיה דאל"כ פשיטא דאין חי . כתב התב"ש אות א' בשם הרוקח נימוק הלשון עם הטוטלת טריפה הב"ח וכה"ג בהגהות ב"י אות ח' הביאו והטעם כתב התב"ש דא"א לחיות ע"י המראה והלעטה . והנה הר"מ פ"י מה"ש לא מנה בע' טריפות הא דרוקח ואין ראיה דכפ"ת מהלכות אלו הכה"ג כתב הלח"מ דר"מ סובר אף שאין יכולה לקבל המראה והלעטה כשירה וא"כ ה"ה ניטל הלשון עם הטוטלת כשירה משא"כ לדידן . וכ"ת דהר"מ לא מנה זה דהוה פשיטא אמאי מנה ניטל העליון עיין תב"ש אלא כדאמרן : (ג) שניקב לחללו . עט"ז ובטחול מפולש דידיה כל שלא נשאר עובי דינר זהב ובחוט השדרה הוה מפולש דידיה פסוקת עורו ובלב לבית חללו כו' : (ד) זה . עט"ז דע דיש לחקור אם הוא ודאי טריפה או ספק וגם אם הם רחוקים הרבה זה למעלה וזה למטה . והנה ברחוקים הרבה ודאי לא הוה אלא איסור דרבנן כמ"ש יש"ש בח"ע סי' ג' דאין לתת דברי חז"ל לשיעורין משמע משום לא פלוג הוא טריפה ומדרבנן הוה . ואם אין רחוקים הרבה הוה ספיקא דאורייתא ולא ודאי והלשון שכתב המחבר אפשר דמיתרמי אהדדי משמע כן דהוה רק ספק טריפה וכאמור . וכ"מ לס"ס . ואם שחטו ונמצא נקב זה שלא כנגד זה והוגלד פי המכה לסברת הר"ב בהג"ה סי' פ"א יש מקום להתיר הגבינה והחלב בה"מ וגם יבואר מזה באורך בעזה"י :

וראיתי להפנים מאירות ח"א סי' א' תקר אם ניקב הפנימי ועלה הקרום והחיצון ניקב שלא כנגדו סמוך לו י"ל דעור החיצון מגין עליו דמוטל עליו עפ"י הרוב עיין דין י"ג ובפנים השאלה ד' ג' א' ד"ה ויש לי עיון גדול הרבה בזה וכתב ואין להקשות הא פסול שחוזר להכשירו הוא י"ל דהא בריאה בעינן סביך וסריך בדופן ובסירכא כסדרן דכשירה הא הוה סתימה דלאחר זמן אלא כל שיש קרום והגנה ממקום אחר הוה סתימה ה"נ כן הוא ועוד ראיה מסימן מ"ט שומן הקורקבן דסותם ולא חיישינן שמא השומן בא אח"כ אלא כל שיש סתימה ממקום אחר אף דבאה לאחר זמן הוה סתימה עכ"ל לא הבנתי דבריו דהא המעיין ברש"י ח"ע מ"ג ד"ה אינו קרום אפילו סתימה עבה אינה מתקיימת ול"ד לריאה שניקבה ודופן סותמתה ותולעת שניקבה וירכיים מעמידין דהוה סתימה דמעיקרא היא הרי בהדיא מטעם דכל דלא הוה סתימה מעיקרא לאו כלום הוא . ומה שהקשה דבעינן סביך וסריך וכן סירכא כסדרן כבר הקשה כן הרא"ש בב"ה דף ל"ד ע"ב והתירוץ הנכון הוא דכל שסביך ונסרך רואין אנו שהסתימה דהיה מעיקרא לדופן או לאונא הכרתה סתימה מעליא היא מדהעלה ארוכה משא"כ כשלא סביך או נסרך אונה לחבירתה אמרינן שמא לא היה סתימה מעליא הדופן והאונא כו' ומ"ש ראיה משומן א"י אמאי לא הביא ראיה וקושיא מגמרא דאמרינן חלב טהור סותם ולמה לא ניחוש שמא לא היה באותו פעם שומן אלא דל"מ הדא דאין זה סברא דמסתמא השומן הוה בתולדה בא ועוד דאיכא חזקה לא מיבעיא לרש"י ח"ע דאוקי אחזקה מחמת הרוב דהוה חזקה ברורה כמו בגבינות ולהתוס' דאוסרין בגבינות כיון שיצאה מהרוב י"ל התוס' סוברים קרום מחמת מכה אינו קרום הטעם דסופו ליסתר משא"כ בשומן דאין סופו ליסתר ואף שסותם אחר זמן ועוד דע"כ לא אמרי התוס' הגבינות ולא אוקי אחזקה כיון דהשתא שיצאה מהרוב לא אוקי אחזקה משא"כ כשיש שומן סותם אמרינן השתא נמי לא יצאה מהרוב ולאו ריעותא כלל מיקרי דכיון ששומן שעליו סותם ול"ד למים ברגש דריעותא הוא וכן בסימן מ"ח ומ"ט דכל מקום שצריך בדיקה אם לא ניקב המחט מעבר לעבר דאסור התם נמי שכיח הוא שניקבו שניהם ולקמן אות ו' ובסימן מ"ח ומ"ט וג' ונ"א אבאר בזה באורך בעז"ה :

והנה אמר לך אם ניקבו שניהם זה (שלא) נגד זה ובפנימי יש קרום מחמת מכה שניכר הוא שנעשה אלקת וגידין לבנים כמ"ש הפנים מאירות אפ"ה לא הוה וודאי כי אם ספק טריפה או נבילה דשמא באותו פעם שניקב הפנימי לא הוה ניקב החיצון ונתרפא ואח"כ ניקב החיצון לאחר שהעלה הפנימי קרום ולא הוה קרום מחמת מכה לא מיבעיא אם נפרש קרום מחמת מכה לא הוה קרום דלא הוה סתימה מעיקרא הכא לא הוה פעם אחת בפסול דקודם שהעלה קרום היה עור הב' מגין אלא אפילו אם נאמר דאינו קרום דסופו ליסתר כמו שאבאר בזה באורך בסי' ל"ו ועי' תב"ש שם אות י"ד מ"מ כיון דבאותה שעה היה הקרום הב' של הוושט קיים א"כ לא הוה קרום מחמת מכה כלל כיון דכשר היה באותה שעה והדרא בריא הקרום הפנימי ואין סופו ליסתר כלל וא"כ לפי זה הוה ס"ס שמא העלה קרום קודם שניקב עור הב' ואת"ל לא העלה באותו פעם אכתי שמא לא איתרמי אהדדי כיון שאין הנקבים סמוכים זה נגד זה לא הוה אלא כספק טריפות וכאמור וכ"ת דהוה ס"ס במקום חזקה דנקובת הוושט הוה נבילה ואוקי אחזקה דאין זבוח י"ל דהדרכה אוקי אחזקה דהוה רוב בהמות כשירות ול"ד למים ברגש דשכיח הוא כמ"ש הט"ז בסי' מ"ח אות י"ט יע"ש . ומיהו כפי מ"ש התב"ש סי' כ"ט ואני ג"כ כתבתי בסי' כ"ט דכיון שיצא מהרוב גם חזקה מחמת רובא ליכא ול"ד לגבינות בסי' פ"א דהתם אמרינן דמקודם לא יצא מרוב כלל יש לעיין בהכי דהוה ס"ס במקום חזקה . ומיהו אי מרוחקים הרבה זה מזה כיון דלא הוה אלא איסור דרבנן ודאי יש להכשיר מחמת ס"ס הנ"ל ולא שייך להחמיר דהוה כפלגא ופלגא דספק דרבנן להקל כן נראה לי (ס) :

עוד יש לחקור בקרום מחמת מכה דטריפה הטעם דסתימה לאחר זמן יש לומר דהיה יחיה אלף שנים ולא אמרו דטריפה אין חיה אלא לסימן דאין חיה י"ב חודש וה"מ לספק טריפה והיינו אי לא עלה קרום אבל כל שעלה קרום חיה יחיה כמה ואפ"ה טריפה דטריפה לאו בחיות תליא מלתא דהא ודאי טריפה אף שחי' י"ב חודש (חזקה) לא מהני כמ"ש הרשב"א בתשובה סי' נ"ה וא"כ הכלל הזה שאמרו טריפה אינה חיה אינו אלא כל זמן שלא עלה קרום אבל כל זמן שהעלה קרום חיה יחיה ואפ"ה טריפה כיון שהיה זמן אחד טריפה אין פסול חוזר להכשירו וכ"מ אם אמרינן כן כה"ג בר אווזא דמסמס קועי' דמא ויש חשש לנקיבת הוושט וא"כ חיה יותר מי"ב חודש ומאלו אח"כ קרום מחמת מכה דלא מהני י"ב חודש כמ"ש וכ"ת דלא אמרינן איתרע מעיקרא כמו בגבינות ז"א דווקא התם דלא הוה ריעותא משא"כ כאן דמסמס קועי' דמא חיישינן ודאי מזמן ההוא לנקיבת קרום ומה שחיה אין ראיה דהעלה קרום א"ד דמ"מ אין באופן אפשרי שיכולה לחיות י"ב חודש ברובא דרובא והוא שפיר ראיה וכדאמרן וכל זה צריך עיון ועי' בסימן ל"ו וגם אבאר ועוד בסי' נ"ז אבאר בזה (ס) : (ה) דאפשר . פי' ט"ז בשם יש"ש בח"ע סי' ג' אף רחוקים הרבה לא פלוג כו' וכבר הארכנו באות הקודם דזה נגד זה הוה ודאי זה שלא נגד זה י"ל דספק הוה רחוקים הרבה לא הוה כ"א דרבנן . וכתב התב"ש אות ז' דמב' רוחות ממש הוא דכשר ולא סמוך לו בצידו דג"כ אפשר דמתרמי אהדדי וצ"ע דא"כ נמי לא נתנו חז"ל שיעור וי"ל : (ו) בניכר . עט"ז הנה מ"ש התוס' חולין כ"ח ד"ה אתא ובחיצון אין ניכר שום חולי לאו דוקא כמ"ש באות ח"י דאף שלט במקצת החיצון כיון שהשאר שלם כשירה . ומיהו בדיקה וודאי בעי שלא שלט מעבר לעבר ובפרט בסימנים במקום שחיטה וכן כתב הפנים מאירות ח"א סימן א' דין ג' ובפנים הספר דף ד' ע"ב שאם שחט ונמצא שחין בתוך השחיטה שמא במקום השחין שחט ואף הרלב"ן דלא חיים שמא ניקב החיצון היינו ע"י מחט דאין סברא שחוזרה לאחוריה משא"כ כאן חיישינן שמא ניקב גם עור החיצון יע"ש דאיכא חזקה דבהמה בחזקת שאינה זבוחה :

המטריף במשהו ומ"מ א"י היאך אפשר לצמצם כולי האי ויראה להחמיר דלמעלה צריך להשתייר משהו סמוך לפולין ולמטה אין צריך : **ד** ונשפך כו' . ואלו היה החוט נקוב היה יוצא רש"י ש"ך ומיהו אין נ"מ בין נימוח כמים או כדונג אלא דבכל אלו דרך להתמסמס הרבה והחוט שוהה ומש"ה טריפה : **ה** או כדונג . ואלו היה החוט נקוב לא היה יוצא ש"ך והכל חד טעמא הוא כמ"ש : **ו** נחסר קצת . דקדק הש"ך מלשון המחבר דווקא קצת הא נתרוקן הרבה או נתמסמס טריפה כיון דהוה החוט שוחת ובמסמס דרך להתמסמס הרבה וטריפה : **ז** טריפות זה כו' . קאי לכל הטריפות המוזכר מקודם ש"ך ורצה לומר בין נפסק העור או הומרכה דווקא עד פי פרשה השלישית ועד בכלל ומשם ואילך כשר : **ח** ועד בכלל . עיין ש"ך דכתב המחבר לשיטתיה בב"י ע"כ פסק דלא כהר"מ ז"ל שפסק דפי פרשה שלישית כשרה אמנם היש"ש בא"ט סי' ט"ו פסק כהר"ם ז"ל דפי פרשה שלישית כשירה ע"ש . והנה פרשה שלישית גופא ודאי כשירה עד פרשה ראשונה וודאי טריפה פי פרשה ראשונה עד פי פרשה שלישית ושלישית בכלל להמחבר בכלל ספק הוה ועיין בגמ' דף מ"ו בהא דאת"ל עד ועד בכלל והדר אמר ואת"ל עד ולא עד בכלל וא"כ אין ראיה לומר דכל את"ל פשיטותא הוא ועיין בספרי ראש יוסף שהארכנו וכאן אין להאריך : **ט** ויש מטריפין . עש"ך שהאריך בכאן וכתב פירוש עצמות קטנים הן אותם שבפנים ומונחים על הריאה ושייך בהו לומר שמוטת הגף דחיישינן שמא ניקבה הריאה אבל כמו שהבינו שאר האחרונים דקאי על עצם הב' המחובר לגוף לא שייך כלל שמוטת הגף לחוש לנקיבת הריאה. ומ"מ לענין דינא יש לסמוך על הגהות רמ"א וכמ"ש הט"ז בדבריו ועיין יש"ש פא"ט סי' מ"ו ובכה"ג כאן מ"ש : **י** ולא חיישינן שמא נפסק החוט . כיון שהלך על כל אורך השדרה א"א שיכה בכח ש"ך ואפילו בדיקה בלא שיהוי א"צ אם לא נפלה מחמת הכאה זו ועיין מ"ש בט"ז : **יא** וכן כו' . בגמרא אמרו דאי שלים חוטרא ופירש"י שלא היה ארוך כמו כל השדרה אמנם לשון המחבר אם לא הגיע היינו שאורך המקל כמו כל השדרה אלא שלא נתכוין להכות רק עד חצי שדרה עיין ש"ך : **יב** אבל כו' . הש"ך מפרש כאן כדין נפולה ממש היינו י"ט או הפילה אחרים פחות מי"ט וקמ"ל דלא מהני הליכה דצולעה לא הוה הילוך יפה ולדידן דאין אנו בקיאין בבדיקה טריפה . אבל התב"ש אות ז' הקשה דבכבר אשמועינן בלא הלכה הילוך יפה דטריפה בסי' נ"ח ועוד כאן משמע דא"צ כ"א בדיקת החוט ובנפלה צריך כל החלל ע"כ פירש דמיירי כאן שנפלה מעצמה פחות מי"ט ואפ"ה כיון שגוררת רגליה הוה ריעותא וצריך בדיקת החוט וכן בהכה על גבה והיא גוררת רגליה אף שהכה על כל השדרה אפ"ה צריך בדיקת החוט כיון שגוררת רגליה ויש ריעותא יעוין שם :

הטור כתב כאן נעקרה חוליא טריפה וכפול לקמן סי' נ"ד והמחבר השמיטו כאן ובד"מ הניחו בצ"ע דכאן משמע מהטור דנעקרה חוליא מחוט משמע משום טריפות דסוף החוט ליפסק ולקמן הביא בדין שבורה ומתוספות עירובין ז' משמע אף למטה שאין שם טריפות החוט אפ"ה טריפה והנה בהגהת רמ"א סי' נ"ד ציין בסוף הסימן טור א"י דבטור לא מוכח מידי ועיין במ"מ פא"ט אות ק"פ כתב שחפש בד"מ ולא מצא ובאורח מישור כאן השיג עליו דבד"מ הביא כאן בשם תוס' ואני אומר מ"מ לא הוה לציין שם טור אלא תוספת שוב עיינתי בתוס' עירובין ז' ד"ה שדרה והם לשיטתם דסברי חסרון גולגולת טריפה וא"כ אמאי לא מקשה מגולגלת וצריך לומר דסוף הקרום ליפסק והא תני לה משא"כ הטור פוסק דחסרון הגולגולת לא פוסל בסימן ל"א מש"ה י"ל הביא טריפות דהחוליא בסי' זה לומר דווקא במקום שחיטה פוסל כו' ומ"מ לדידן דחסרון גולגולת טריפה אם כן פשיטא דחסר חוליא למטה מפרשות שלישית טריפה כמ"ש רמ"א בסי' נ"ד ועיין כה"ג בהגהות הטור אות י"ג כתב דהרב שהגיה שם בסי' נ"ד למד זה מדהביא הטור דין דחוליא בסי' ל"ב לומר אפילו למטה מפרשות טריפה וכן כתב הב"ח ז"ל בסי' נ"ד אמנם הד"מ הרי אתה רואה שהד"מ כתב כאן להיפך דממ"ש הטור כאן משמע דהטעם משום פסוקת החוט ובוודאי הב"ח והכה"ג לא ראו דברי ד"מ אלו בכאן וכאמור :

לג א ניטל הלחי [התחתון] כשרה . בענין דליכא עיקור ש"ך והיינו ניטל העצם והסימנים מחוברין בבשר או שנתלש הבשר רוב ומיעוט שלם במקום אחר עסי' כ"ד סט"ו : **ב** ע"י המראה והלעטה . הש"ך הראה מקום לא"ת שכ"ג וכבר פירשנו בט"ז דה"ה שיכולה לקבל שתיה דאל"ה פשיטא דטריפה דאינה חיה יע"ש : **ג** להרמב"ם טריפה . עש"ך והא דלא תנן במשנה דפשוט הוא דאין לך כל שכמוה אינה חיה יותר מזה וה"ה חרטום העליון בעוף שניטל תב"ש ושאר אחרונים : **ד** וושט . עש"ך הגה לשון הר"מ בפ"ג מה"ש הי"ט ניטל הירך וחלל ניכר כמו שעשה גיסטרא הוה נבילה וכן נשברה מפרקת ורוב בשר או קרעה מגבה וושט שניקב או גרגרת שנפסקה הר"ז נבילה מחיים ואין שחיטה מועלת בה . איני יודע למה חלקן הנך ד' מב' דרישא ואי חלק להו אדרבה הד' הוה למיתני בהדדי ונקיבת הוושט ופסוקת הגרגרת בפ"ע למאן דמפרש פסוקה וניקב נבילה מחיים לענין לאו דנבילה ולאו לטומאה כמ"ש הר"מ בפ"ב מהל' שא"ה ה"א יע"ש גם הלשון שאמר הר"ז נבילה מחיים ואין השחיטה מועלת בה מיותר הוא כיון דנבילה מחיים פשיטא דאין השחיטה מועלת בה ומיהו למאן דמפרש דמחיים אין מטמא ה"א דכמו שחיטה מטהר טריפה תטהר ג"כ זו קמ"ל דאין השחיטה מועלת בה . והנה בנה"ך ותב"ש שניהם לד"א נתכוונו דוודאי מחיים לא מטמא וחלוקין בדבריו הנה"ך סובר דמ"ש נבילה מחיים היינו לומר שאין שחיטה מועלת בה ומ"מ טריפה הוה מחיים והתב"ש סובר מחיים הוה נבילה ולא טריפה . ואפשר מש"ה חלק להו הר"מ ז"ל הנך ד' הוו נבילה וטריפה נשברה מפרקת איכא חוט ותיילי בהדדי וכן קרעה מגבה ע"י פסוקת החוט לאורכה ואפשר דסובר בעינן שיור משא"כ הנך ב' דרישא ניטל הירך אפשר דסובר בלא איעכול ניביה לא הוה טריפה דלא כר"ן לקמן סימן נ"ה יע"ש ועשאה גיסטרא למטה מפרשות מש"ה תני להו בפ"ע . ודע דהר"מ ז"ל בהל' שא"ה פ"ב ה"א מנה ד' נבילות דמטמאין מחיים והשמיט ניקב הוושט ופסוקת הגרגרת אדרבה כתב שחט רוב שנים אין מטמא ואלו בפ"א מהל' ט"מ הט"ז חשיב ג' דמטמאין באוהל נשברה מפרקת ומגבו וגיסטרא והשמיט ניטל הירך וחלל שלו ניכר וא"י למה הא חשיב גיסטרא שזה לא נאמר כ"א בבהמה והוא ז"ל למד ממנו לאדם ה"ה ניטל הירך וחלל שלו ניכר נלמוד מבהמה כמ"ש . ועיין בכה"ג בהגהות הב"י אות ו' דאפשר מגבו דוקא אדם ולא בהמה וא"י דאדם מבהמה לא יליף אבל בהמה מאדם אם הוא חשוב כמת כ"ש בהמה ולדינא כבר כתבנו דנותנין עליו חומרי שניהם טריפות ונבילות ומ"מ הבצים מספק נקובת הוושט אסורין אף לדעת הר"מ ז"ל ואו"ב אף למ"ד דלאחר שחיטה מטמא א"כ לא הועילה השחיטה כלל ומותר לשחוט אחריו מ"מ ספיקא הוה לענין שאר דברים ולא הבינותי מ"ש בכר"ו אות ד' יע"ש ועי' ב"ח העלה דלכל הפוסקים עכ"פ לאחר שחיטה ניקב הוושט הוה נבילה ובאות שאחר זה אבאר עוד (ס) : **ה** או תורבץ . עש"ך שהעלה תורבץ שניקב ושחט אח"כ במקום הראוי הוה טריפה ומטהר מידי נבילה . ויראה מדבריו כאן ובסי' כ' אות ה' אם שחט הרוב בתורבץ או נפסק הקנה למעלה ממקום שחיטה ואח"כ שחט במקום שחיטה מטהר מידי נבילה עיין תב"ש ופר"ח משמע כן וכבר הארכנו במקום אחר :

ודע דהא דקיימא לן עכ"פ ניקב הוושט ונפסק הגרגרת במקום שחיטה אין שחיטה מטהרת מידי נבילה והוא מוסכם מכל הפוסקים לא ידענא מקור הדין בש"ס דהכ"מ בפ"ג מה"ש הי"ט הראה מקום לדף ל"ב ורמינהו נקובת הוושט ופסוקת הגרגרת ואידחי הא דר"ל כאן במקום התך ומשני כאן קודם חזרה אימא דהקושיא הוא מפסוקת הגרגרת דתנן שחט א' מהן ופסק הב' והאי כמאן דפסק דמי כיון שהרוב נפסק אבל ניקב הוושט אימא טריפה הוה ולא נבילה עיין רש"י שם ואין הכרע . והם ז"ל פירשו דכל שנפסלה היינו מקום הראוי לשחיטה ומנא לן זאת אימא דלא שחט כהוגן בה' דברים המפסידים השחיטה או נפסק הגרגרת ברובו דהסימן וודאי כמנח בדיקולא דמי אף אי יש טריפות לחצי חיות כמבואר בסי' כ"ו מש"ה לא מהני שחיטה דבעי שני סימנים בבהמה ובעוף שניהם שלימים בעינן אמנם ניקב הוושט מנלן וכדכתיבנא :

וראיתי למהרש"א ז"ל בכורות כ' ע"ב תוס' ד"ה חלב פוטר כתב דהא דלא קשיא בההיא דהיכי אכלינן בישרא דאיכא חזקה דמסייע די"ל דאין זה מיקרי נשחטה שלא כראוי ואף ניקב הוושט מטהר מידי נבילה יע"ש . ונוראות נפלאתי על אדונינו רבינו ז"ל הלא מבואר בכל הפוסקים ובר"מ ז"ל דעכ"פ לאחר שחיטה הוה ודאי נבילה אם ניקב במקום הראוי לשחיטה כמבואר וכ"ת דהתוס' סוברים נקובת הוושט לא הוה נבילה אלא טריפה וקושית הגמרא בחולין לא קאי אלא מפסוקת הגרגרת וכדכתיבנא מ"מ מה אעשה בדברי הר"מ ז"ל שפסק בפ"ג מה"ש דהוה נבילה עכ"פ לאחר שחיטה כמ"ש הדרישה והנה"ך והא פסק בפ"ב מהל' יבום וחליצה הט"ו האשה שהלך בעלה וצרתה למ"ה ובאו ואמרו מת בעליך לא תתיבם ולא תנשא אלמא סובר דלמסקנא אתיא מתני' האשה שהלך יבמות קי"ט אף לרבנן כיון דאיכא חזקה סמוך מיעוטא לחזקה כמ"ש הרא"ש ושאר פוסקים שם וא"כ קשיא לדידיה היכי אכלינן בישרא דלמא במקום נקב שחיט וכ"ת דאיכא רובא הא איכא חזקה בהמה בחייה וסמוך כו' ולא די לנו הצער הזה אלא דקשיא עכ"פ היה לנו לבדוק אחר נקובת הוושט אחר שחיטה סוף דבר דברי מהרש"א בכאן לא זכיתי להבינם גם מקור הדין דנקובת הוושט הוה נבילה לא ידענא מנין לנו :

עוד ראיתי במהרש"א חולין י"א בתוס' ד"ה אתיא תירץ בתי' הב' דמיעוט טריפות הוה מיעוטא דמיעוטא יע"ש א"כ יש לומר דוודאי לר"מ באמת לא קשה משחיטה היכי אכלינן בישרא מ"ה דסמוך מיעוטא ומ"ה אין לחלק בין אפשר ללא אפשר עיין תוס' חולין שם יש לומר דהוה מיעוטא דמיעוטא לא אמרינן סמוך וכן לרבנן אין קושיא מנקובת הוושט כמ"ש והא דילפי רבנן מפרה ושחיטה י"ל דסברי מ"ה אין לחלק בין מיעוט ובין לא שכיח ור"מ מחלק שפיר ומיהו מדרבנן מחלקינן גם לרבנן ומהרש"א בבכורות לא הוקשה לו אלא אמאי ל"ק להו לתוס' כמו ברוב מצויין ולתרץ תירוצם כאן לז"א דתוס' אין סוברים כר"מ ז"ל אלא נקובת הוושט טריפה ולא נבילה וכל זה דוחק גדול להמעיין היטב שם ומיהו לפי האמת לפי תי' הב' במהרש"א חולין ליכא סמוך ולתי' א' שייך סמוך וצ"ע : **ו** ואפילו ניקבו . עש"ך הביא לשון הגמרא דל"ד לקורקבן דמינח ניחי משא"כ וושט זימנין דמיתרמי אהדדי .

ומיהו

ומה שכתב הט"ז לקמן סי' נ"א כתב מזה באות א' שם הראה מקום לסימן מ"ט אות ג' ושם הקשה מ"ש אם ספק אם ניקב עור החיצון של קורקבן ע"י חולי כשירה מס"ס וכן בניקב עד החלל וא"י אם ע"י חולי כשירה והכא בוושט באין ידוע נמי הוה ס"ס ובנה"ך בסי' מ"ט תי' דבוושט שכיח הוא שינקוב גם השני . והכר"ו אות ד' כתב דהאי ס"ס לאו ס"ס גמור הוא ומש"ה בסי' מ"ט ונ"א אוקי אחזקה משא"כ הכא איכא חזקה דבהמה בחייה כו' ויראה לפרש דה"ק דאי הוה ס"ס גמור מהני ולא הוה במקום חזקה דלא מהני עסי' ק"י י"ל דאיכא נמי חזקה מחמת רובא ומש"ה כתב דס"ס גמור לא הוה דאין מתהפך כמ"ש הט"ז בסימן מ"ט או דאפשר דהוה מטעם א' והלכך שם איכא חזקה וכאן איכא חזקה להיפך . ובבית הספק כתב דרמ"א הוכיח דס"ס במקום חזקה מהני מספק דרוסה שנתערב ורצה ר"ת להתיר מס"ס ושמא דרס בסימנים כו' ואני אומר דהא איכא נמי חזקה להיתר מחמת רובא מעיקרא ועוד בשעה שנולדה לא הוה דרוסה עסי' ע"ט מ"ש הט"ז בשם הגאון מוהר"ר פייווש ז"ל ואנו קיי"ל דאין מזיק טפת הארס לוולד ואיך שיהיה לא הוה בדרוסה חזקה לאיסורא דיש נמי חזקה להיתרא . גם מ"ש הוא ז"ל והפנים מאירות בח"א סי' א' דהתוס' בחולין מ"ג ב' ד"ה קסבר לא הקשו אלא מספק דרוסה והנה ביבמות ל"א ב' ד"ה אשה כתבו וכן ההיא דישב קוץ שכיח הוא משמע שבאו ליישב דמש"ה לא אוקי אחזקה דדוחק לומר דתו' כתבו ליישב קושית הגמרא בחולין מ"ש מספק דרוסה דלמא דרוסה שכיח והא לא שכיח ומשמעות לשונם וכן קוץ היינו דלא מוקי אחזקה ובחולין גופא אי קושית התוס' אס"ד לקמן בס"ד היו להם להקשות שם עיקר ולא כאן והנראה דעולא סתמא אמר ישב קוץ משמע אף בתורבץ והתם לא הוה רק טריפה ולפ"ז ה"ה הט"ז יפה הקשה איך סתם ספק ע"י חולי דמשמע אף בתורבץ וליכא חזקה :

והנה דעת הט"ז בסימן ל"ט אות כ"ב דספק השקול אף מחיים אוקי אחזקה ומים ברהט שכיח לאיסורא וכן ההיא דישב קוץ בוושט שכיח לאיסורא טפי ובסימן מ"ח אות ח"י דלא אוקי אחזקה בספק א' בקטן

שמנא

ומיהו קורקבן גופא דוקא זה שלא כנגד זה הא נקב ארוך פשיטא דאין כאן סתימה : **ז** וכל זה . הש"ך האריך בכאן ואבאר . כללא דמלתא קוץ או מחט שהוא דבר דק שניקב לחלל הגוף דאז בעי כל החלל בדיקה אף בזמן הגמרא לא היו בקיאין לבדוק כדאמר קוץ עד שתינקב לחלל עסי' נ"א בזה וכל שאין לבדוק אלא מקום א' כמו מחט בביה"כ והמסס שלא ניקב מעל"ע בה"מ אפילו לדידן בקיאין כיון שאין אנו צריכין לבדוק רק נגד מקום המחט כמבואר סי' מ"ח ומ"ט ואם צריך לבדוק אבר אחד כולו לדידן דפוסקין דלא כרש"י דא"א בקיאין כמבואר סי' נ"ז . ומיהו טפת הדרוסה אף שהוא בכל החלל בקיאין היו בימי הגמרא ול"ד לניקב בקוץ . ועפי"ז כתב הש"ך דבריו כאן מ"ש הרמ"א אפילו ניקב פנימי לחוד ר"ל לא מיבעיא אם ניקבו שניהם אלא אפילו פנימי לחוד ווושט אין לו בדיקה בחוץ וטריפה הא ניקב החיצון כשירה ע"י בדיקת פנים כיון שא"צ בדיקה אלא נגד הנקב הוה ידוע במקום א' ול"ק מסימן כ"ג ס"ו דא"א בקיאין וכאן ס"ח די"ל דבעי לבדוק כל אורך הצוואר בזה א"א בקיאין משא"כ לבדוק נגד הנקב בקיאין כמו בביה"כ כו' אלא דבסי' ל"ד ס"ט דאם ניקב גרגרת ע"י קוץ ומחט טריפה דחיישינן שמא ניקב הוושט לדידן דלא בקיאין בבדיקת הוושט משמע דאפילו עוף אין תקנה שיהפוך הוושט דאי בהמה הא בזמן הש"ס נמי לא בקיאין בנקב משהו מבחוץ כמ"ש כאן ס"ז . והר"ב מדשתיק אודויי אודי ליה וכאן בהג"ה אומר בפירוש כן וא"כ אי חיישינן מקנה לוושט שמא ניקב גם הוושט והוה אין ידוע כ"ש וושט עצמו דחיישינן שמא במקום אחר ג"כ ניקב והוה אין ידוע . וראיתי להתב"ש אות ח' כתב דהש"ך נשמר מזה וכתב אם תחוב הקוץ היינו שנתחב לפנינו במקום א' וראינו שלא פגע בשום מקום אחר הקשה דהא רמ"א כתב אין ניכר אם ע"י חולי משמע שאין הקוץ לפנינו ותי' דהכי קאמר בפנימי ודאי בכל אופן הוה טריפה משא"כ בחיצון לפעמים (קשר) [כאשר] בנתחב הקוץ לפנינו דלא כפר"ח שכתב אפילו אין הקוץ לפנינו עכ"ל והנה אכתי קשה מי הכניסו לש"ך ז"ל בתגר זה לפרש אפילו רק לחצאין ולא כפשוטו לא מיבעיא אם ניקב החיצון ואין הקוץ לפנינו דטריפה דהוה ס"ס לאיסורא שמא מבפנים בא דרך הבליעה ואת"ל מחוץ שמא ניקב גם הפנימי אלא אפילו בפנים חיישינן שמא ניקב גם החיצון י"ל דהוא לשיטתיה בסי' מ"ט שהשיג על הט"ז בנה"ך שם וסובר ספק ע"י חולי הוה ס"ס ושאני הכא דשכיח שינקבו שניהם ויש לומר דהא דשכיח היינו ע"י דחיקת אוכלין ומשקין לחוץ משא"כ מחוץ לפנים אדרבה לאו שכיח הוא כו' וא"כ בספק וודאי יש להכשיר אם ניקב החיצון והט"ז כאן ג"כ לשיטתיה שם דסובר דלא הוה ס"ס וכאמור . ומיהו בניכר ע"י קוץ וליכא כ"א ספק א' אסור דלא אוקמיה אחזקה אף בספק השקול כיון דהריעותא מחיים עש"ך סי' ג' אות ה' באורך . והא דסימן ל"ד ס"ט כשידוע שהוא מחמת חולי אבל אם נעשה מחמת מחט וקוץ טריפה ולא סיים אם ספק כמו כאן דלא שכיח הוא והוה ס"ס ודיוקא דסיפא שם דוקא ורישא שכתב בידוע על ידי חולי לאו דווקא וכמ"ש כאן וא"כ א"ש הכל :

ועדיין יש להקשות מ"ש מחט שנמצא בביה"כ מצ"א כשירה ולא חיישינן שמא ניקב במקום אחר מעל"ע מקודם ואין בקיאין בבדיקה דאם מקנה לוושט מחזיקין ריעותא בסי' ל"ד כ"ש כאן בקושית התב"ש ז"ל . י"ל דמה"ת לומר כן כיון דבמקום רחב הוא ודרך הבליעה עם המאכל בלעה מה"ת להחזיק איסורא לומר שנתחב גם במקום אחר משא"כ בקוץ שניקב הקנה או מחט מבחוץ חיישינן ודאי שמא גם בוושט הכה מקודם או בפעם אחת ולדידן אין אנו בקיאין אף בעוף לית ליה תקנה וכדאמרן עיין מה שאכתוב באות כ' וכ"א מזה בדין המסס וביה"כ . ואין להקשות בסי' נ"ז בספק על אף דהוא שותק והן מקרקרים מותר מכח ס"ס והא דרוסה עם קוץ בוושט תחת סוג א' הם ושכיחים כמ"ש בגמרא ולעולא מ"ש מספק דרוסה א"כ אמאי בוושט ספק ע"י חולי אסור ולא מתירין מס"ס והתם מתירין י"ל דהתם ספק על לחוד די להתיר כמבואר שם דלא איתחזק ריעותא כלל אף שהן מקרקרין כל דלא ידעינן דעל משא"כ כאן דעכ"פ איכא ריעותא שניקב עור הפנימי כנ"ל . (ס) נמצינו למידין אם העור מחוץ שלם וניקב עור החיצון של וושט ע"י קוץ שניכר הוא להש"ך ג"כ טריפה וה"ה אם נקרע הצוואר ואם נתחב הקוץ לפנינו אפשר גם הט"ז יודה דכשירה מבפנים במקום ידוע יש לו בדיקה כי פליגי הש"ך וט"ז בספק ע"י חולי לט"ז טריפה ומש"ה מפרש אפילו כפשוטו ולא מהני ס"ס ולהש"ך כה"ג כשירה מטעם ס"ס דלא שכיח הוא כמו דרוסה וכדכתיבנא : **ח** אבל כו' . ר"ל ספק ע"י חולי או ע"י קוץ טריפה ש"ך וכבר התבאר באות הקודם דמש"ה ל"מ לפרש אפילו כפשוטו כיון דמיירי בספק ע"ש באורך : **ט** ואם נתחלפו . עש"ך ועיין תב"ש דמדהביא רש"ל אדברי הרא"ש משמע הא נתחלפו שניהן אף במקצת טריפה כבר כתבנו שיש לצדד להכשיר בזה ומכ"ש אם נאמר כרש"ל דשניהם לבנים לית לן בה דלא הוה ליקוי פשיטא דאין להחמיר : **י** וכ"ש כו' . דכל יתר כנטול דמי ש"ך והוה נבילה ולא טריפה. ואף שאין מחוברים ואין נוגעים זה לזה דאנן מחמירין ככל הפרושים ביתר כנטול דמי עי' סימן נ"ה ביתרת רגל ושם אבאר בעז"ה . הפר"ח אות י"ג כתב בשם הגהות מהרי"ו בבר אווזות שיש להן כעין כפתור והפר"ח הכשיר דהוה כתרי מעי אם מתחברים יחד והתב"ש אמר דאין לדמות להדדי ועיין בל"י א"י שחילק באותן בר אווזות בין קנה הזכרים והנקיבות וע"י העיד כן בשם הט"ז יע"ש ואם קבלה נקבל ויש לעיין בזה ואין הזמן גורם כעת : **יא** אם עוף הוא . ואף דלכתחילה בעינן שני סימנים הכא לא אפשר הוה כדיעבד ש"ך בשם הפוסקים . ואף שיכול להשהות כ"א יום וליכא תקלה עיין סנ"ז בש"ך אות מ"ז אפ"ה לא הצריכו חז"ל להשהות וכי בעינן שניהם היכא דאפשר ומיהו מבר אווזא דרבא אין ראיה שמא זכר הוא וי"ב חודש אסור לשהות לדעת המחמירין אף בא' ולא רבים עיין בסנ"ז שם ושם אבאר עוד מזה בעה"י : **יב** ולדידן דאין אנו בקיאין . בבדיקת "דרוסה "לעולם ש"ך הוסיף ב' מלות אלו ואולי כוונתו דל"ת דאין אנו בקיאין בבדיקה באבר הא' כל שאין מקום ידוע וזה כתב הר"ב לקמן ס"ח וכאן אשמעינן אף דראינו בפנינו שלא הכה הדורס אלא פ"א במקום א' דבקוץ כה"ג במקום ידוע יש בדיקה וכאן בדרוסה א"א בקיאין לעולם ואף במקום ידוע אא"ב בטפת הארס ומש"ה אף בעוף אין תקנה ולקמן אבאר : **יג** אין כו' . הש"ך הראה מקום לסי' נ"ז סי"ג ושם נאמר דתולין במצוי בין להקל בין להחמיר אם הוא קנה רחב אף לדידן יש בדיקה ואף בכל החלל כמבואר לקמן : **יד** אבל כו' . עש"ך והוא מבואר כבר הארכנו לעיל דרמ"א נמי מודה במקום ידוע יש בדיקה אם הקוץ נתחב לפנינו ולפ"ז אין חילוק בין בהמה לעוף דגם בהמה אם נתחב הקוץ לפנינו במקום ידוע לשחוט למעלה או למטה ממקום [הקוץ] אלא כמ"ש לעיל סכ"ג סי"ד שחט העוף ולא בהמה ה"ה כאן דחיישינן הוושט גמיד ופשים ישמא ניקב הקוץ מעל"ע וע"י השחיטה יפתח העור הפנימי דוושט וישחוט במקום הנקב ואסור ולפ"ז הרב שכתב א"א בקיאין ולכך בהמה ועוף כו' למה לו להזכיר בהמה אם לא להשוותן ולענין דינא אם לסמוך בעוף במקום ידוע או הוה אינו ידוע כמ"ש מהר"ם יבואר באות כ"א באורך : **טו** לבדוק . עש"ך וכלל העולה מבחוץ אין בדיקה לנקב אף בקנה רחב ובפנים במקום ידוע כגון שתחבה קוץ לפנינו יש גם להר"ב בדיקה ומש"ה לא הגיה על המחבר בסעיף ז' מה שכתב המחבר וושט אין לו בדיקה לענין נקב אלא מבפנים היינו נתחב הקוץ בפנינו :

והנה המחבר כתב ס"ז וס"ח ותרווייהו צריכי ס"ז מיירי במקום ידוע נתחבה הקוץ בצוואר אפ"ה אין לוושט בדיקה מבחוץ וס"ח אף כל אורך הצוואר אפ"ה בפנים יש בדיקה. וראיתי להכה"ג בהגהות ב"י אות כ"ט דברים יש בהם קושי הבנה וז"ל דברי הרב בעל המפה נראין כפולין שעל מ"ש המחבר לדרוסה אין בדיקה ולנקב אין בדיקה כתב הרב ולדידן אין אנו בקיאין בבדיקה ועל מ"ש רבינו המלוכלך כתב דא"א בקיאין והא כבר השמיענו בראשונה וי"ל דאי ראשונה ה"א דוקא דרוסה דצריך כל החלל אין בקיאין ואי אחרונה לחוד ה"א בנקב במקום ידוע מהני וקשה דהש"ך כתב דבמקום ידוע מהני באמת ועוד בב' מלות שהיה מוסיף בהג"ה ראשונה אף לענין נקב היה נפטר מאחרונה עכ"ל . הנך רואה דבגירסתו היתה הג"ה ראשונה כתובה בסעיף ז' ומש"ה אמר דאי הג"ה ראשונה לחוד ה"א דלא קאי רק אדרוסה אס"ו אף שכתובה אס"ז ולכך כתב הג"ה בס"ח ומיתורא ע"כ הג"ה א' אף אנקב במקום ידוע והנה בספרים שלפנינו כתובה הג"ה א' בס"ו ועוד דאה"נ דבמקום ידוע אין לאסור היינו בתחב הקוץ לפנינו הא אין הקוץ לפנינו תו חיישינן ומיהו כפי גירס' ספרים שלפנינו תרתי צריכי הג"ה אחרונה דכל הצוואר אין אנו בקיאין והג"ה א' בדרוסה אפילו לא הכה רק במקום א' א"א בקיאין דזיהרא קלוש הוא וא"א יכולין להבחין . והנה המחבר כתב דנקב אין לוושט בדיקה מבחוץ היינו אף היכא דלא חיישינן לנתרפא כגון ששחטו מיד . הכלל העולה שעור החיצון יש שני טעמים. א דשמא נתרפא וא' דאדום הוא ותרווייהו צריכי דנתרפא היכא דבלעה מחט ושחטוהו מיד לא שייך נתרפא ובעור הפנימי לא שייך אדום לכך בעינן שניהם ואה"נ אם שחטו מיד ולא ניקב עור הפנימי מעל"ע יש להכשיר וכמו שאבאר לקמן אות כ' וכ"א באורך :

ומה שכתב הש"ך דהמחבר לטעמיה בסימן נ"ז פסק כרש"י בס"ח לא מצאתיו אלא בסי"ח וגם שם אין הכרע דאי דהביא דעת רש"י באחרונה וכתב יש מי שאומר וי"א אין ראיה כ"כ דסובר כרש"י והיה לו להביא ממ"ש בספרו הארוך סימן ל"ו דסובר שם דאנו בקיאין בכל דבר הצריך בדיקה : **טז** לארכו או לרחבו . עש"ך ויראה מדבריו דה"ק דוודאי חיוי ברייתא דאכלו קוצים אטו דווקא לארכו מונח ולא לרחבו ואפ"ת דאם מונח כבריח מקצה לקצה יש לאסור א"א דא"כ לדידן דחיישינן לספק דרוסה ה"ה כבריח ועולא רבותא אשמעינן אף ישב אין חוששין אם כן מה פריך נמצאת ל"צ לעולא לאשמעינן דלמא אשמעינן אף שהוא כבריח הא תחב היינו ישב לא אלא דאין איסור אף כבריח לרחבו ומיהו כבר כתבנו דאם הוא בחוזק דא"א לזוז בקל גרע מנתחב בצד א' שוב ראיתי שאין ראיה דמאן דמפרש לרחבו טרפה מפרש ישב קוץ היינו לרחבו דאם לא כן נתחב לו קוץ בוושט הוה לעולא לומר ויש לעיין בזה :

וראיתי להכ"מ פ"ג מה"ש הכ"א כ"ב דברים אשר לא זכיתי להבינם והוא כמו שאומר שעל מה שכתב הר"מ ז"ל נמצא קוץ עומד בוושט חיישינן שמא נתרפא ולארכו כשר כתב גמרא חולין מ"ג ב' יתיב ההוא מרבנן ואמר נמצאת איתמר כלומר שלא נתחב אבל ישב כלומר נתחב חיישינן ואמר רב כהנא לא תציתו ליה נמצאת ל"צ דכולא קוצי אכלי . ונמצאת היינו לארכו אבל לרחבו היינו ישב עכ"ל . הנה מדבריו יראה ודאי דאף אי בדק ולא נמצא נקב בעור הפנימי כלל אפ"ה חיישינן שמא נתרפא וכן מוכיחין דברי הר"מ ז"ל דלא כמ"ש הש"ך כאן לפרש דבריו באין ידוע אם נתחב . אמנם מה שעשה מתחלה ב' כלומר ואח"כ חזר ביה תב"ד ומפרש נמצאת היינו לארכו לא ידענא מה הוא . שוב ראיתי שדבריו כנים ואמיתים הנה ההוא מרבנן דאמר נמצאת אתמר ע"כ יפרש אף לרחבו שמונח כבריח מבריח מקצה לקצה דאל"כ איך עלה על דעתו לומר כן והלא כל חיוי ברייתא קוצי אכלן ורב כהנא אמר לא תציתו ליה דא"כ עיקר חסר בדברי עולא והוה לומר נמצא קוץ לרחבו לא חיישינן א"ו עולא ישב אמר היינו מסתמא אף לרחבו כבריח הוה בכלל ישב ואמר דאין חוששין וה"ה אפשר נתחב נמי אין חוששין או דנתחב גם עולא יודה דחוששין כנ"ל לפרש דבריו כאן :

אמנם מ"ש עוד הכ"מ בהכ"ב על מ"ש הר"מ ז"ל דוושט אין לו בדיקה אלא מבפנים והופכו אם מצא טפת דם טריפה כתב דמש"ה כתב רבינו כאן לפי שכתב לעיל נמצא קוץ הר"ז ספק נבילה ולז"א דאם מצא טיפת דם הר"ז וודאי נבילה . וא"ל דהא טיפת דם בפנים קאמר ואיך היה בשביל זה וודאי דלמא עדיין לא ניקב מבחוץ . אם לא שסובר דכל ריעותא מחיים אף דהוה ספק השקול לית כאן חזקה מחמת רובא דהא יצאה מרוב דרוב אין ניקב וושט שלהן מבפנים כמ"ש התב"ש בסימן כ"ט על מעשה דקראקא במים בראש וא"כ בסימנים איכא חזקה דבהמה בחייה ולהיפך ליכא חזקה דהא יצאה מהרוב ולכך הוה וודאי משא"כ כשהקוץ הוה רק כבריח לרוחבו ואין תחוב בו כלל הוה ספק ולא וודאי דעדיין לא יצאה מהרוב אלא כיון דשכיח הוא ואיכא חזקה נמי הוה ספק וצ"ע

אם

שמלא מחט בפיו יע"ש ובסי' מ"ט אות ג' וכ"א דאל הני לדידיה הוה שכיח לאיסורא טפי וא"א להתיר אם לא בס"ס ומש"ה הוקשה לו כן ומיהו בס"ס היינו מתירין אף דספק שאין שקול לא נכנס בגדר הס"ס יש לחלק בין שכיח טפי ובין (לא) שכיח וצ"ע בכ"ז ובסימנים הבאים לפנינו אבאר עוד ובפתיחה להלכות טריפות האריכנו ג"כ יעו"ש : **(ז)** רק הפנימי . וכ"ש החיצון לבד או"ה כלל כ"א ט"ז . הנה הוא מפרש לשון אפילו שכתב כפשוטו לא מיבעיא אם החיצון לחוד טריפה דליכא ס"ס אם עור הצוואר שלם מבחוץ דהשתא אי ע"י קוץ ממ"כ אי מוושט הרי ניקבו ב' עורות ואי מבפנים הרי ניקב א' מאיברים הפנימים ומש"ה הוא כ"ש : **(ח)** ואם כו' . הט"ז האריך ורצה לפרש דמ"ש רש"י והר"ן ואם שניהם אדומים חיישינן לדרוסה היינו בהוא שותק והם מקרקרים דבעי בדיקה וע"ז אמר רבה אם בדקו ומצאו שניהם אדומים טריפה . ויש לעיין אי הוא והם שותקים דלדידן כשר בלא בדיקה כמבואר סי' נ"ז סעיף י"א ונמצא קצת אודם בעור הפנימי שלא בכיון אלא שמצאו במקרה מהו אי לחוש לדרוסה כיון שהיה דורס שם . והתב"ש אות ט' כתב בבשר דרך להיות אודם משא"כ בבני מעיים וכמ"ש בסי' נ"ב ירוקין שהאדימו אלא דהתם נמי אנו מתירין כשלא נודע שנפלה לאור ה"ה כאן . ולפי מ"ש הש"ך אות ע"ו דבאין ס"מ יש לאסור ולא תולין בשינוי טבע ה"ה כאן [ד] ומכ"ש בעל דורס ולא ידענא אי הם שותקין או לאו ואירע שמצאו קצת אודם בעור הפנימי יש לאסור ומ"מ מ"ש הט"ז בשם הר"ן ובשם רש"י דחוששין לדרוסה וכפי מה שרצה התב"ש לומר בלא איתחזק דורס הא רש"י סובר בלא נודע שנפלה לאור תנינן השינוי בטבע ואמאי תולין כאן בדרוסה וי"ל דשם הטעם דאי איתא שנפלה לאור היתה נשרפת קודם שתאא כמו שכתב הרא"ש שם או פרתה מיד ומש"ה לא חיישינן שם כי לא שכיח הוא ע"ש ש"ך אות ד' הביא ב' פירושים ושם אין נ"מ דבהמה כל שלא ידענו שנפלה לאור כ"ע מודים דכשירה וכאן נ"מ כמ"ש . אלא דקשיא התם אמאי לא חיישינן לדרוסה אם בסימנים שהם קשים כ"ש בבני מעיים . כן אמת שמה שנרשם בהגהות רש"י לא מצאתיו ואי ממ"ש לא ליכול איניש עוף שנפל לאור אלא בשלקא משמע דכל שלא ראינו שנפל אין חשש התם לית ריעותא .שוב ראיתי להכנה"ג שם בהגהות הב"י אות ל"ג שבדק הבית הביא ראיה מרש"י ומ"ה דחה כמ"ש כאן א"כ אין סתירה מרש"י ואף להרא"ש בב"ש שהביא ראיה מרש"י אין סתירה דהתם אדומים שהוריקו כתב בה"י שכשירה הא ירוקין שהאדימו טרפה דחיישינן לדרוסה . ומה שהקשה התב"ש דברי הכנה"ג דכאן מתיר בשניהם אדומים ושם אוסר בה"י אם נפלה לאור . י"ל דסימנים קשים אלא דרוסה ורוב פעמים אין האדם שולט בהם ומש"ה כל שלא ראינו דורס ביניהם אין חוששין לדרוסה משא"כ התם חיישינן ולא תלינן השינוי בטבע כאמור :

כתב התב"ש אות ט' דלדידן בלובן הוה ליקוי אם נתחלפו במקצת פנימי לחיצון לאודם וחיצון ללובן טרפה ותוכן דבריו דהגהת פרישה אות ה' הביא דברי רש"ל דבמקצת ליכא קפידא ואם נתהפכו שניהם במקצת כשר והב"ח והש"ך אות ט' הביא דברי רש"ל אשניהם אדומים או שניהם לבנים ש"מ דוקא כה"ג הא בנתהפכו ממש הוה ניקב עכ"פ ויש"ש לשיטתיה לובן אין ליקוי כמ"ש הט"ז אות י"ד משמו מש"ה אף בנהפכו שניהם במקצת אין לחוש כן הוא תוכן דבריו . אמנם כן לדינא נ"ע דירא מהגהות פרישה דטעמא הוה כל שלא נשתנו כ"א במקצת לא הוה לקותא כלל כי כן דרך לפעמים כמו בלא נודע שנפלה לאור דתלינן השינוי בטבע ודוקא רובו או כולו קיים לחז"ל דהוה כנטול ממקומו וא"כ במקצת לא מיבעיא זה שלא כנגד זה ואפילו זה כנגד זה ואפילו ניקב א' מהן ממש והב' נשתנה במקצת אין בידי להטריף דלאו ליקוי הוא כיון שאין רובו כך דרכו להיות כן . עוד כתב התב"ש שם דאם הפנימי בצד אחד הפך לאודם או החיצון ללובן בצ"א כשירה כמ"ש הט"ז אות ה' דאף אם שלט החולי בעור החיצון במקצת כשר הא שניהם נהפכו כך יש להטריף יע"ש וצ"ע . עיין באות שאחר זה משמע מכו"ז דנתהלף במקצת הוה לקותא אלא דניקב זה בלא זה כשר וא"כ וודאי לדבריו אם נשתנו זה ללובן וזה לאודם במקצת זה שלא כנגד זה יש להטריף דלקותא הוא אמנם באות יו"ד הביא דברי רש"ל דשניהם לבנים לא הוה לקותא א"כ אפשר דהסכים כן ויש לעיין בזה לדינא וכאמור : **(ט)** שניהם אדומים . הקשה על הדריסה א"כ במקצת נמי ולפי מ"ש לעיל בסמוך דהפרישה לשיטתיה כאן באות ה' דכל שאין החילוף ברובו דרך להשתנות ולא הוה לקותא כלל ומש"ה מכשיר בנהפכו שניהם אף להרא"ש וטור ושפיר דוקא רובו ולא מקצת כמ"ש . והנה יש שלש תירוצים . א' תי' דרישה בסי' ל"ה דוושט מתוך שמתנדנד א"א לו להעמיד בקרום א' . והט"ז כאן תי' דעור א' לקוי גרע טפי מאלו היה ניטל כולו . התי' הג' כתב בסי' ל"ו אות ג' דבריאה יש בדיקה נפיחה משא"כ וושט ולדידן דא"א בקיאין בבדיקה טריפה עכ"ל . הנה לתי' דרישה כאן חומרא בין לקוי עור א' או ניטל כולו טריפה וקולא בריאה בין ניטל עור א' או לקוי כולו אפ"ה כשהשני קיים כשירה ולתי' הא' של הט"ז כאן יש קולא דאם ניטל כולו כשר ובריאה חומרא אם לקוי עור החיצון כולו טריפה המשל בזה כמו מראה פסולה למאן דמכשיר שם בסימן ל"ח הפר"ח אות י"ג והתב"ש אות י"ט אם רוב עור החיצון מראה פסולה טריפה דלקוי וסופו לקלקל עור הב' ואפשר ברוב אונא א' יש לעיין ביה ולתי' הב' שכתב הט"ז בסי' ל"ו יש כאן חומרא דניטל טריפה דא"א בנפיחה אף בעור הפנימי ושם כשירה בלקוי עור החיצון במראה פסולה להפר"ח ותב"ש אם קלפו לעור החיצון דוקא דהם לא כן אין כאן בדיקה דחיצון סותם עתה . והמשך לשון הט"ז שם בסי' ל"ו דקאמר בוושט אין בדיקה וכאן יש בדיקה ואנו א"א בקיאין דבלא"ה הייתי אומר דהבדיקה שם לחומרא וא"כ אף אנו בקיאין להחמיר כמ"ש הש"ך ופר"ח ותב"ש שם דמדינא דגמרא נפיחה זו ליתא ולהחמיר אנו בקיאין מה שאין כן לתי' הב' בוושט טריפה וא"כ עיקר הקולא בריאה מטעם נפיחה ולקולא א"א בקיאין וא"כ לדידן דפוסקין שם כש"ך ופר"ח ותב"ש דאיגליד כשירה לדידן ע"כ בדיקה דהתם אין מעכבת ולהחמיר אנו בקיאין א"כ לכאורה מוכח כתי' הא' דכאן ויש להקל בניטל עור הא' בוושט ומ"מ אין להקל דלמא תי' הדריסה עיקר דוושט מתנדנד וכמ"ש לעיל א"כ לדינא בוושט בכ"ע יש להחמיר ובריאה אם עור העליון לקוי רובו יש לעיין ביה וכדכתיבנא . ודע דמ"ש הט"ז דכאן א"א בקיאין בבדיקה היינו נפיחה ולכך אף מדינא דגמרא שניהם אדומים טריפה אף דבזמן הגמרא היו בקיאין בבדיקת נקב משהו באבר אחד מ"מ כיון שחיצון כולו ניטל יש לחוש טפי : **(י)** או לבנים . הט"ז העתיק דברי רש"ל דבשניהם לבנים יש להכשיר ומשמע שכן דעתו וכן כתב הכה"ג בהגהות הב"י אות ע"ו שהט"ז הסכים לרש"ל ובהגהות הטור אות י"ד כתב מדהביאו הב"ח וש"ך דברי רש"ל דבמקצת לית לן בה אשניהם אדומים או לבנים מוכח דנהפכו ממש אפילו במקצת יע"ש וכבר כתבנו אי סוברין כט"ז נמי כשירה כה"ג דפוסק כרש"ל דלובן אין ליקוי ומה שהביא הש"ך באות ט' אשניהם אדומים דברי רש"ל אבאר שם בעז"ה וא"כ אין ראיה לאסור :

כתב הפ"ת אות ו' דפשיטא אם נתחלף לשאר גוונים דטריפה ורבה אשמעינן אף דלובן ואודם שכיח ביה אפ"ה בהפך טריפה . וא"י מנלן להוסיף על הטריפות דלקמן נמי בירוקין שהאדימו כל שלא נודע שנפלה לאור אנו מכשירין ה"ה כאן תלינן בשינוי הטבע ודוקא אודם ולובן קים להו דטרפה ומכ"ש לרש"ל דסובר דוקא אודם ולא לבנים ומכ"ש שאר גוונים ע"כ נראה דאין לאסור בשאר גוונים וצ"ע (ס) : **(יא)** בודק הקנה . פירוש שיקרע העור מצוואר ויבדוק הקנה ס"ו ולדידן דא"א בקיאין בבדיקת דרוסה אף עוף אין תקנה כמ"ש רמ"א ועיין מ"ש בסי' נ"ז : **(יב)** ולענין נקב . הט"ז העתיק דברי רש"י דפרק השוחט שמא נתייבש טיפת דם בנקב וא"א להכיר שאדום הוא . ודע דגגו של זפק נידון כוושט ואין שם אלא עור אחד ולבן בחוץ עסי' כ' א"כ כי נתחב קוץ בגגו ורואין שאין ניקב מבחוץ ובמקום ידוע יש בדיקה כמ"ש הש"ך אות ו' א"כ יש לומר דכשירה בה"מ עכ"פ כמו המסס דאין לו רק עור אחד ואפ"ה כשר בה"מ כמ"ש הרב סי' מ"ח ס"ז בהג"ה ה"ה כאן וכ"ת דכאן בלא"ה אנו אוסרים דחוששין שמא הבריא ול"ד להמסס וביה"כ יש לומר הטעם דוושט אין לו בדיקה בחוץ לענין נקב והוא הדין נתרפא אין ניכר מה שאין כן בגגו של זפק ולדינא נ"ע ובש"ך אבאר עוד מזה באורך (ס) : **(יג)** וגוואו . עט"ז והוכיח כפי מה שכתוב באות ח' דלא כב"ח דווקא גוואו מלוכלך שנקרע העור הא מלא דם סביב הוושט אין חשש וה"ה אודם קצת דלא חיישינן לדרוסה כלל . ומיהו באווזות שמלעיטין אותם אם ניקב עור הפנימי וקורט דם בחוץ פשיטא דטריפה ואפילו זה שלא כנגד זה יש לחוש ובסוף הסימן אעתיק דברי הפנים מאירות בח"א סי' א' בדיני וושט בעז"ה : **(יד)** אין חוששין . פי' שאין דורס לפנינו ע"ז ור"ל דאם היה מצוי דורס ולא קיים חולין בדורס עסי' נ"ז סעיף י"ג . עוד הביא ב' פרושים לשמא הבריא . א' שמא ניקב ב' כמ"ש וברא אתהן בחרבותיהם ולשמא נתרפא לא חיישינן א"כ אי ניקב מקצת עור הפנימי יש בדיקה בפנימי וי"מ הבריא נתרפא ואף אי נקוב מקצת הפנימי אין תקנה עש"ך אות ח"י וכ"א אבאר באורך ולפ"ז אלשון מגומגם מ"ש אי יש בדיקה אחר קרום מחמת מכה ועיין מ"ש בזה שם : **(טו)** ואינו תחוב . עט"ז והקשה ממחט בחלל הגוף ותי' דהתם וודאי נקב וחיישינן שמא ניקב א' מאיברים הפנימים שנקובתן במשהו משא"כ כאן אמרינן עם המאכל אכלה ולא ניקבה כלל ודקין המבואר בסימן מ"ה מתוך שהולכין בהקף ועקומים חיישינן טפי יע"ש . **(טז)** אם אין . הט"ז האריך וכוונתו דמה שנרשם טור אינו דבטור כתב ואפילו לפי דבריו היינו לרמב"ן והוא היש מכשירין אם ק"ד בחוץ וודאי ניקב החיצון והיינו תחוב ולא כתב כן אגמלא משמע דאם אין מזיק ק"ד בחוץ אלא מהגהות מיימוני יש ללמוד כן עש"ך אות י"ז . וכתב עוד דהאי בחוץ הוא דווקא דאין לומר דרמ"א כתב לרבותא ל"מ מבפנים דפ"ל מחמת מחט וניקב פנימי לחוד חוששין שמא הבריא אלא אפילו ק"ד בחוץ ז"א דהא הוציא כן מהגהות מיימוני ואיהו אליביה דסה"ת כתב זה וסה"ת סובר כיש מכשירין א"כ דווקא נקיט ק"ד בחוץ וה"ה הרב שהוציא מקורו ממנו כוונתו כן ובפנים אין לחוש דהוה ס"ס . ויש לראות הא להט"ז זה אינו ס"ס דלא מתהפך שמא לא ניקב החיצון ואת"ל ניקב החיצון הא טריפה כמ"ש בסי' מ"ט גבי קורקבן ספק ע"י קוץ כו' וי"ל דכתב כן לדעת המחבר ורמ"א דמכשירין שם . אכן קשיא א"כ למה ליה להוכיח מגמרא לימא לדידיה טריפה דליכא ס"ס וי"ל דמטור משמע בגמלא לארכו ק"ד אין מזיק אף בחוץ לזה הביא ראיה דאף בפנים יש לאסור דאל"כ לא פריך נמצאת לא צריך לומר כו' ובנה"כ השיג עליו דיש לומר ק"ד אין מזיק כלל ומש"ה לא הוצרך להשמיענו יע"ש וא"י דקושייתו על רמ"א דפוסל ק"ד בחוץ א"כ ק"ד ריעותא הוא וש"ה בפנים נמי אסור אם מונח לארכו דתלינן במחט אפילו הכי שרי דהוה ס"ס וזה נכון . ועיין תב"ש אות י"א דלרוחב ומונח כבריח מקצה לקצה וא"א להזיז בקל כ"א בדוחק גרע

יותר

חדושי רע"ק

סימן לג [ד] במשבצות זהב סק"ח באמצע ומכל שכן בעל דורס וכו' . נ"ב עדיין אינו מוכח דיש לומר כאן אלא דריסה לא חיישינן כלל כל דליכא איהו שתיק ואינהו מקרקרים

יותר מתחוב בו וה"ה תחוב אף שאין מבריח מקנה לקנה אסור ויפה כתב וכן הלכה ובש"ך אות י"ז אבאר עוד : **(יז)** אפילו כו'. ול"ד לביה"כ דהכא אוכלין ומשקין שטפו ר"ן ע"ז ויש לראות מכל מקום ס"ס הוה שמא לאחר שחיטה ושמא לא ניקב כ"א הפנימי לחוד ואין לומר דהוה ס"ס במקום חזקה כמו שנתבאר לעיל . י"ל דכאן שכיח לאיסור טפי מלהיתר דספק שמא לאחר שחיטה מחיים שכיח יותר וספק שמא לא ניקב בשני גם כן שכיח שינקבו שניהם משא"כ בשבירת הגף וכדומה יע"ש : **(יח)** וכן . עט"ז האריך וכוונתו דהר"ב אמר שבעירו נהגו להקל באווזות פטומות וסוברין כראב"ן ויש מכשירין ואמר דהחמירו לבדוק דהוה מיעוט המצוי כמו סירכות הריאה מדרבנן חומרא בעלמא הוא דלא תקנו חז"ל כ"א בריאה ומזה נמשך קולא דמקילין באיסור תורה וסומכין על הראב"ן ובאמת הלכה כהמחבר דאין הלכה כעולא לדידן דחוששין לספק דרוסה ע"כ העלה הב"ח דאסור ללעוט אווזות מה"ט . והוא ז"ל כתב בגא"ה קשה על אותן שמלעיטין ואח"כ בודקין הוושטות מבחוץ הא אין בדיקה בחוץ לענין נקב כפירש"י לעיל וכ"ת דסומכין על סברת הראב"ן דלא חיישינן שמא ניקב לחוץ א"כ למה בודקין מצד חוץ כלל דהא הראב"ן הוכיח דינו מביה"כ מג"א כשירה אלמא הלכה כעולא ויש לומר א' מב' פנים או דסובר דביה"כ א"צ בדיקה כלל וב' דספכה מקרה אירע ליה ומביא שפיר ראיה או דסבר הבריא נתרפה ומביא שפיר ראיה אמאי לא חיישינן נתרפא וא"כ אותן שבודקין ע"כ סוברים דבעי בדיקה ושמא נתרפא לא חיישינן ומה בכך מ"מ הא בזה וודאי פוסקין כרש"י דאין לוושט בדיקה לענין נקב אלא וודאי דאותן שמלעיטין לאו בשיבולת שועל וסובין שיש בהם קוצים או כעין קוצים דזה וודאי אינו אלא מלעיטין בקמח ומחמת כח הלעטה ומשמוש הידים נתקלקל הוושט וזה הוי כחולי ושפיר יכולין לבדוק אם לא שלט הלקותא בהיצון כן יש ללמוד זכות על ישראל . זה פי' דברי הט"ז וא"כ בשיבולת שועל ושאר מיני תבואה איסור גמור הוא דהלכה כהמחבר דחוששין שמא הבריא אלא אפילו בעיגולי קמח אפ"ה צריך בדיקה בעור החיצון אם לא שלט מעבר לעבר וכשירה :

דע דשומן הוושט אין סותם הוושט דלאו בתולדה הוא אלא מחמת רוב פיטום וגם בקורקבן כה"ג אם יש שומן במקום שאין ראוי להיות אין סותם כמו שאבאר בסימן מ"ט . שוב מצאתי להפנים מאירות ח"א ש"א כתב בפירוש דאין שומן סותם דהוה קרטין ולאו מהדק הוא . ובשניהם לבנים כתב הפ"מ י"א מחמת ליבון שמנוני' יע"ש ויש להכשיר כיון דבלא"ה דעת רש"י וט"ז להכשיר בשניהם לבנים וכן הסכים הפ"מ וכל שיעור הפנימי לקוי רובו טריפה כמ"ש הרא"ש דעור א' לקוי גרע מניקב וכן כתב הפנים מאירות ופשוט הוא לדעתי גם מ"ש שם כל שגוררין השאין ורואין נקודה לבנה הוה קרום מחמת מכה כן נהגתי גם אני ובוודאי המורה יש להבחין ומי שהוא בקי מכיר קרום שעלה מחמת מכה וכדאמרן וע"ע שם מדיני הוושט : **(יט)** אם אינו נקוב . עט"ז ופשוט הוא וכ"כ הב"ח דכל שניקב מב' צדדין אף שאין ק"ד בפנים טריפה וכל שיש ק"ד בחוץ אף שלא ניקב כלל כ"א נמצא לארכו טריפה לדעת רמ"א ולהט"ז אף ק"ד בפנים הוה טריפה : **(כ)** ניטל הזפק . עט"ז דב"י דייק ליה דאין סברא שכל הזפק שניטל כשירה ומקום א' דהיינו גגו שניקב טריפה והקשה הט"ז דאין מדמין בטריפות אלא דדייקו מדאמר נידון כוושט ולא אמר טריפה במשהו אלא לדיוקא אתא הא זפק ניקב כשירה ניטל עכ"פ טריפה ובש"ך אבאר עוד מזה : **(כא)** ניקב הבשר טריפה . כתב הט"ז דהיינו מספק ולא וודאי וכ"מ אם יש ספק אם ניקב או נתערב באחרים ולא נודע עד לאחר תערובת דיש להכשיר מטעם ס"ס וכן כתב בה"י ועיין בתורת איסור שהאריך בזה ואמר דחלילה לעשות ס"ס מזה ועיין פר"ח בקו"א . ומ"מ א"י מה שרצו לאסור במחט נמצא בו ולא תחוב כלל עד שהפר"ח הוצרך לומר לדעת המחבר דאוסר בסי' מ"ו מחט בדקין דקרומן דק משא"כ כאן והא ע"כ הכין הוא דנמצא כשר דאל"כ מחט בקורקבן שהכשירו הפוסקים היאך משכחת ליה הא עבר באותו מעי דאין לו מקום אחר דמזפק יורד המאכל לקורקבן ע"י אותו מעי ואיך יתכן דנמצא במעי טריפה ובקורקבן תוזר להכשירו דוודאי אין לומר דדברו בעוף שאין לו זפק זה לא ניתן להאמר כלל . ומה שהחמיר הפר"ח באם התחוב בו מג"א ובבית לחם יהודה בשם תמונת שמואל אף שאין ק"ד בפנים ודימו אותו למעי לוושט לא ידענא למה החמירו כ"כ דכפי הנראה לט"ז שכתב דהוה ספק משמע לא וודאי והדבר צ"ע אם להטריף אף ביש ק"ד בפנים אם לא ניקב מעל"ע . [עי' תשובת דבר שמואל סי' רע"ח , חדושי רע"ק] :

לד (א) או למעלה הא למטה במשהו טריפה . ט"ז . והנה המחבר הוסיף ב' תיבות "או למעלה ובטור כתב גרגרת שנפסק רוב חללה במקום הראוי לשחיטה וכתב הב"י דבא למעט למטה במשהו והנה הר"מ ז"ל בפ"ג מה"ש הי"ט כתב גרגרת שנפסק רוב חללה או ניקב הוושט במקום הראוי לשחיטה אפשר דמקום ראוי קאי רק לוושט הא גרגרת אף למעלה הוה נבילה אף שחט למטה אח"כ דנפסק הוא . אמנם בכה"ג כתב בפירוש גרגרת שנפסק במקום הראוי לשחיטה הר"ז נבילה והכ"מ שם הניח בצ"ע דא"כ אמאי לא מנה בע' טריפות למעלה הוה טריפה ועוד דהא דכתב לא שייר בחיטי פסולה (הי"ב פ"ג) והניח בצ"ע . והנה לקושיא אחרונה י"ל כמ"ש הש"ך בסי' כ' אות ה' ול"ג אות ה' על מ"ש הר"מ בפ"א מה"ש ה"ו שחט בתורבץ פסולה ותמה שם הכ"מ ותי' הש"ך דמשום דלא שחט אח"כ במקום שחיטה ה"ה בלא שייר בחיטי יש לתרץ כן ועל קו' ראשונה אין לומר דסובר הר"מ דלמעלה ממקום שחיטה לא הוה טריפה ודייק ליה מהא דמקשה פרק השוחט ורמינהו אלו טריפות ודלמא למעלה ממקום שחיטה קחשיב וה"ה וושט איירי למעלה ממקום שחיטה אמנם אין נראה שיחלוק על כל הפוסקים שאמרו כולן דכל הדינים הנהוגים במקום שחיטה מס"א עד ס"ז נוהגים ג"כ למעלה ממקום שחיטה הביאו הב"ח בשם או"ה והא דפריך ממשנה אלו טריפות י"ל כמ"ש התו"ח דהוה למיתני ניקב הוושט ונפסק גרגרת ומדקתני פסוקת הגרגרת נקובת הוושט משמע אף למעלה ממקום שחיטה הוה טריפה וה"ה למטה במקום שחיטה הוה רק טריפה . ומיהו תורבץ לפעמים יקרא ג"כ בכלל וושט ע"כ כמה שכתבנו מתחלה וא"כ צ"ע בזה : **(ב)** ברוב כו' . עט"ז העתיק דברי הרשב"א בשם בה"ע בחידושיו דף כ"ד ב' כאיסר האיטלקי יע"ש והרשב"א הניח בצ"ע . והנה מה שהניח בצ"ע הוא כפשוטו דבה"ע סובר באפשר דהא דאמרינן בעופא מקפלו ומניחו היינו בין נקדר במקום א' או נקבים שיש חסרון ואמרינן דליכא לשער כאיסר דאין בגרגרת שלו כאיסר ואמרינן דמקפלו וכל שאין חופה רוב חלל כשירה אלמא דחופה הוה ודאי עכ"פ כמו ערך שיעור איסר הגדול לפי גדלו ונתנו שיעור שוה דלא ניתי כל א' לשער באומד דעתו ואמרו באם חופה דוודאי אין גדול יותר משיעור ערך איסר וה"ה בבהמה כה"ג אם אין חופה אין גדול כאיסר אבל למ"ד דמקפלו קאי אנקבים שיש חסרון דמצטרף השלם ולא לנקדר בבת אחת ומקפלו קולא הוא א"כ אין ללמוד מנקבים עם השלם לנחסר בבהמה בבת אחת ולא עוד אפילו נקבים שיש חסרון אין ללמוד בבהמה מעופא דהא מקפלו קולא הוא וקטן הוא משיעור ערך איסר עד"מ בבהמה הנחסר בבת אחת במקום אחד שיעורו כאיסר ובעוף שליש איסר ובנקבים בעופא מקפלו דהוא יותר משליש איסר הואיל ומצטרפין השלם בהם א"כ בבהמה הרי אמרו דנקבים שיש חסרון מצטרפין לכאיסר ודאי אין להקל באם חופה וזה מבואר והמעיין ברשב"א באורך ובקצר יראה דסובר בעופא קאי רק אניקבה כנפה כפרש"י והרא"ש מש"ה הניח בצ"ע . ועיין כה"ג בהגהות ב"י אות ו' האריך כאן יע"ש . וא"כ ודאי קשה על המחבר איך כתב כאן דמשערין במחפה על פי הקנה של בהמה ולקמן סעיף ד' כתב בעוף דמחפה כו' וכ"ת דלא ביאר דעתו וסובר דה"ה כ"כ דאף בנקדרה במקום א' בעוף די במחפה ז"א דהא בספרו הארוך דייק מלשון הטור מדכתב אניקבה כנפה מחפה הא בנקדר במקום א' שעורו בערך איסר ה"ה להמחבר דהוא כלשון הטור יש לדייק כן וכ"ת דלא דק א"כ מנ"ל לדייק מהטור כן וכאמור ועמ"ש הש"ך אות ד' ובט"ז אות ג' אבאר עוד מזה בעזה"י :

שוב עיינתי וראיתי שמה שכתב הרשב"א בחידושיו ונראה הוא דברי עצמו ובה"ע לא כתב כן אלא אנן לא בקיאין נחמיר יע"ש בכר"ן ומ"מ שפיר הניח הרשב"א בצ"ע כמ"ש : **(ג)** ולפי מה שיתבאר כו' . הט"ז האריך בכאן ואבאר הנה כתב דקו' רמ"א הוא מס"ג ולא מס"ד כמ"ש לעיל וכן רצה לפרש בן הש"ך בגה"ך והתב"ש בלשון רמ"א ולפי מה שיתבאר בסמוך ואלו כוונתו על ס"ד אין מבואר כאן דאימא בחסרון בת אחת נמי בעופא מקפלו וע"כ כוונתו אמ"ש בס"ג והיינו דקשיא ליה מדחזינן דכ' המחבר ניקבה סביב היקפה כנפה דהיינו לרוחב הקנה אין חסרון מצטרף לרובא ויש חסרון לכאיסר משמע ודאי דהא קפה קאי

והיינו

יז אם כו' . עש"ך והסכים כט"ז דבטור משמע להיפך דווקא תחוב אז מזיק קורט דם ולא בנמצא ור"י קאי אסה"ת בתחוב יע"ש ומ"ש הוה ודאי ולא ספיקא כלל היינו אף למאן דמכשיר בתחב ויש לפרש נמי דהוה ודאי דאלו התם הוה ספק וכאן בק"ד מבחוץ ונתחב קצת בפנים הוה וודאי : **יח** אבל כו' . אף שלא ניקב הפנימי רק במקצת אפ"ה כל ששהה זמן מרובה חיישינן שמא הבריא גם הפנימי ואינו ניכר ויראה לי אף בקנה רחב כה"ג אין חילוק וחיישינן לנתרפא וה"ה לענין בדיקה מבחוץ ובאות כ"א אבאר : **יט** אפילו אין שם ק"ד . לא בחוץ ולא בפנים דאומר אוכלין ומשקין שטפוה משא"כ בביה"כ דמינח ניחי ש"ך בשם הפוסקים ומה דקשה דהוה ס"ס כתבתי במ"ז א"ז יעויין שם ועיין בנה"ך סימן מ"ט מה שתירץ לקו' ט"ז : **כ** דחיישינן . עש"ך וירצה בזה דלהמחבר אין לוושט בדיקה בחוץ אף במקום ידוע ממש כמ"ש בס"ז ואף דמשם אין ראיה כ"כ מ"מ בב"י פסק כן להדיא דאף במקום ידוע ל"ל טעמא דנתרפא בשלמא למ"ד דיש לוושט בדיקה הוצרך לטעמא דנתרפא ותי' דאף שאין עור הפנימי ניקב מעל"ע כמו שכתוב באות ח"י יע"ש . ולקמן באות כ"א אבאר מזה בעזה"י : **כא** ויש מכשירין . הנה דברי הש"ך בכאן צריכין ביאור . ומתחלה הקשה ב' קושיות . א' דאיך כתב כאן וי"מ דלא חיישינן להברי' ולעיל ס"ד כתב דניקב הפנימי יש לחוש לחיצון כו' ותי' לעיל כתב לדעת המחבר וע"ז הקשה עוד דא"כ ל"ל טעמא דאין בדיקה הא המחבר פוסק שמא הברי' נתרפא וא"ל דנ"מ במקום דא"א לומר נתרפא דהיינו שחט מיד עיין תוספות פרק ב"מ גבי הא דג' דברים נשתנו הובלילא בי כסא כו' מ"מ הא קאי אמה דאמר ספק ע"י חולי אם כן אינו ידוע אימת הוה . בשלמא בל"ז הייתי אומר דרמ"א כתב לעיל לדעת עצמו וסובר דנתרפא לא חיישינן אלא שמא עדיין נקוב הוא משא"כ עכשיו דלעיל ע"כ להמחבר כתב כן . ומיהו ז"א דאכתי דלמא הרב סברא דנפשיה אומר כן וכאן כתב יש מכשירין לומר שעל זה סמכו להלעיט והוא אינו סובר כן ומ"מ בהא חולק אהמחבר דהבריא אינו פרושו נתרפא אלא ניקב אלא דלא מסתבר ליה לומר כן דמשמע דהסכים בזה להמחבר דהבריא היינו נתרפא . ולכאורה ה"ק דע"כ רמ"א סובר דהבריא נתרפא דבס"ז לא הביא שום סברא לחלוק אמאי שכתב המחבר דוושט אין בדיקה לנקב מבחוץ וא"כ אמאן סמכו כאן הי"מ דהלכה כעולא מנא להו הא דמביה"כ אין ראיה דהכא א"א בבדיקה ושם אפשר בבדיקה א"ו הברי' נתרפא ויש ראיה מביה"כ דאמאי לא חיישינן נתרפא וכ"ת דראייתם הוא מפשטא דברייתא דת"ר ביה"כ מצ"א כשר משמע אף בלא בדיקה כלל הא רמ"א בסימן מ"ח משמע דסובר דווקא אם נאבד ביה"כ בלא בדיקה ק"ד הא בדיקה בעי שלא ניקב מעל"ע עיין בש"ך שם אכ"ה כן היה נראה לכאורה ומיהו אין זה כלום דלמא הי"מ סוברים כן והרב דעתו כהמחבר דאין לסמוך אזה מה"ט גופא דאין ראיה מביה"כ אלא הנכון כמ"ש מעיקרא דמשמע ליה דהרב מודה להמחבר :

ומה שתירץ הש"ך בתי' הא' דאם יש בדיקה בחוץ לא חיישינן לנתרפא לא ידענא מהו אם לומר דנתרפא נמי ניכר אם לא בחוץ שהוא אדום וכבר הזכירו מקצת אחרונים סברא זו לא ידענו דהא כתב שא"כ להמחבר אף ניקב עור הפנימי במקצת טריפה ושם יש היכר ואפ"ה חיישינן להבריא נתרפא וע"כ הכין הוא דאל"כ למה ליה להמחבר לומר טעמא דנתרפא כמו שהקשה שם הש"ך . וראיתי דהפר"ח אות יו"ד הרגיש בזה . וצריך לומר מעור לעור אין סברא לחוש ולהחזיק איסורא אם לא בצירוף תרי טעמים . חדא שמא הברי' וחדא שמא עדיין נקוב ואין לו בדיקה מבחוץ והלכך אם ניקב חצי עור פנימי חיישינן בחצי שלו הבריא נתרפא והשתא חיצון בלא"ה שמא עדיין נקוב הוא והשתא אם ניקב החיצון ע"י קוץ ולא נגע כלל בפנימי ומקום ידוע יש להכשיר דלא מחזקינן איסורא מעור לעור משום שמא הברי' נתרפא ועדיין נקוב ליכא למיחש דהא פנימי יש לו בדיקה ולפ"ז מש"ה כתב לעיל טעמא דאין בדיקה בחוץ כאמור ונ"מ נמי בהיפך כשר ומיניה הא ניקב עור פנימי במקצת חיישינן שמא נתרפא . שוב ראיתי דליתיה דהא ביה"כ אף עור א' וחצי מכשירין שם אלא דכאן מבפנים לחוץ שכיח הוא וחיישינן שפיר וצ"ע . עוד תי' לקו' ראשונה דיש מכשירין כיון שקוץ תחוב וניכר שאין נקוב לחוץ לא חיישינן אוכלין ומשקין החזירו קצת לפנים משא"כ לעיל ס"ד דליכא קוץ לפנינו אף י"א מודים דאסור דחיישינן שמא ניקב לחוץ היה . וא"ש הא דל"ד ס"ט ושאר מקומות דלא חיישינן הכא דאיכא הוכחה דלא ניקב לחוץ דמי החזיר להקוץ ולא סברי סברת ר"ת שהביא הרא"ש בביה"כ דוושט אוכלין ומשקין החזירו ומ"ש בהגהת הש"ך א"נ דכאן מיירי במקום ידוע ולעיל במקום שאין ידוע עיין תב"ש דר"ל לתרץ הא דסימן כ"ג וסימן ל"ד די"מ סברי דמקום ידוע יש בדיקה בחוץ . ומיהו הרב ודאי סובר אף במקום ידוע שהקוץ לפנינו אין לו בדיקה מבחוץ כדמוכח מס"ז דאף במקום ידוע אין לו בדיקה ע"ש וכן כתבתי לעיל . והנה דברי הש"ך בכאן לא הבינותי על בורי' ועיין פר"ח ותב"ש באורך בזה :

ומענין ביה"כ דלקמן סימן מ"ח אנו מכשירין בניקב מצד א' ע"י בדיקה ואף שניקב גם העור הב' במקצת ע"ש בש"ך אות כ"ב ולא חיישינן שמא הבריא ונתרפא יש ב' תירוצים . אחד דמי החזירו בשלמא וושט אוכלין ומשקין החזירו משא"כ כאן אדרבה היה לדחוק לחוץ . ולפ"ז אם נמצא נקוב ביה"כ ואין המחט שם יש לאסור דשמא הבריא ונתרפא והמחט הלך לו לעבר הב' או ע"כ חזינן דחזרה לאחוריה ויש עוד תי' דשאני וושט דעורות דק יש לו דוושט שכיח הוא שינקבו שניהם מחמת אוכלין ומשקין שוטפים ועוברים ולהכי חיישינן משא"כ התם וא"כ אפילו לא נמצא שם מחט רק נקב יש להכשיר אי בדקו מבחוץ ורואין שאין קורט דם ולא רושם וכן נראה דשם אין מחלקין בין אם מחט עדיין תחובה בו או לאו והא דאיתא התם לקחו המחט משם היינו דלא בדקו אחר ק"ד וניקב הוא מעל"ע ושם יבואר כן נראה לי (ס) . ולדינא יבואר שם באין המחט לפנינו : **כב** אם אינו נקוב מב' צדדים . כ' הש"ך וצריך להיות ואין ק"ד כו' וכן כתב הט"ז . ומשמע ודאי כל שאין נקוב מב' צדדים היינו אף שניקב עור הפנימי כולו וגם מקצת עור החיצון י"מ כמו בביה"כ ואף לרש"י דאוסר בהמסס מודה בביה"כ לחד דיעה כמו שכתב הש"ך בסימן מ"ח אות כ"ב בשם ת"ה דב' עורות לא חיישינן שעברה כל הב' משא"כ עור אחד חיישינן שעברה כל הדופן יעוין שם ועיין בנה"ך מה שכתב בנו של הש"ך לפרש אם אין ניקב מב' צדדים היינו פנימי אין נקוב מב' צדדים וכתב שכן משמע מט"ז אות ח"י והלשון אין משמע כך והט"ז אות ח"י אין עניינו לזה יעויין שם : **כג** ויותר . עיין ש"ך דהרב לימד זכות על אותן הנוהגים להלעיט אבל הרב אין סובר כן . ועט"ז מה שרוצה ללמוד זכות המלעיטין היינו באותן שמלעיטין בעיגולי קמח ומיחו הרב מזכיר בפי' על אותן שמלעיטין בשבולת שועל שהרי כתב דנהגו להקל בישב לו קוץ בוושט . עוד הביא הש"ך תשובת מהר"ם מלובלין ז"ל בסימן כ"א דאם עשו תקנה לבדוק הוושטת ולא בדקו כשר ושם נאמר אפילו השליכו במזיד שרי ומיהו אם הקהל אמרו בפירוש שכל מי שלא יבדוק יהיה אסור אף דיעבד אסור ע"ל סימן ב' יע"ש . וכתב עוד שם דאעפ"כ אותן הדרים חוץ לעיר תחום שבת אין בכלל התקנה יע"ש היינו יותר מתחום ע"ש . **עיין בפ"מ ח"א סימן** א' האריך בדיני וושט ע"ש :

עובדא בא לידי באווזא אחת שהיה בסוף העור הצוואר סמוך לגוף כמין כפתור ושומן מאווזא פטומה היתה וחתכתי העור הצוואר וראיתי בוושט מבחוץ קצת אדמומית ואף שהוא אדום בלא"ה מ"מ הכרתי רושם אדמומית והפכתי הוושט לעבר הב' ומצאתי בעור הפנימי משיבולת שועל הקליפה החיצונה שהיא ארוכה ודקה תחוב בה בפנימי והטרפתי מאחר דיש אודם מבחוץ יותר משאר מקום החיצון אם כן הוי כק"ד ואמרינן אם אין מכה ק"ד מנין וזה אפילו להי"מ ומכ"ש להמחבר וסייעתו וכן דעת הרמ"א וכתבתי זה שכל מקום שיש איזה ריעותא מחויב הוא לבדוק עכ"פ וכן מוכח בש"ס בדוכתי טובא כמ"ש כמה פעמים בזה . ומיהו אי לא בדיק אין להטריף בכ"מ רק במקום דנראה דהוה ריעותא גמורה אז אפילו בדיעבד אסור אם לא בדק ולא במקום דאין נראה ריעותא גמורה והמורה צריך לידע בזה

לד א גרגרת . עש"ך ור"ל מצד העור הוא עב וצד הצוואר פרושו כאן לצד מפרקת הוא דק ודרך הקנה לפסוק מצד העור לצד מפרקת עיין רש"י חולין מ"ד ב' ד"ה רוב עוביה וד"ה רוב חללה הוסיף מלת עד שיפסוק רוב חללה לכאורה משמע דבעינן תרוייהו אמנם דעת כל אחרונים משמע דברוב חללה לחוד טריפה ומה שכתב רש"י עד הוא דמסתמא נפסק מצד העור לצד המפרקת יע"ש ועיין פרישה אות ב' כתב על מה שכתב ב"י פירש"י יע"ש ואם היינו אומרים דבעינן רוב חללה והיקפה הוא א"ש דכתב מש"ה סתמו הפוסקים רוב חללה לומר דבעינן נמי רוב היקפה דמסתמא כי נפסק מלמעלה למטה כו' ומכל מקום סתימת הפוסקים משמע כמ"ש הפר"ח דאף רוב חללה לחוד בלא רוב עוביה שנפסק ממטה למעלה טריפה . ומ"ש התב"ש סימן כ"א אות ה' דבטריפות לחומרא אין ר"ל ספק טריפה אלא בטריפה לחומרא אף ברוב חללה אגמריה רחמנא דהוה טריפה אבל שחיטה בעינן תרוייהו אם כן רוב חללה לחוד הוה ודאי טריפה ולא ספק ועיין מה שכתב שם בסימן כ"א : **ב** או למעלה . עש"ך דכשהסימן נעקר מהבשר והסימן שלם אם נשאר המיעוט במקום אחד כשירה מה שאין כן בגוף הסימן . ודע דכל השנוים כאן מס"א עד ס"ז אין חילוק בין מקום שחיטה או למעלה כן כתב הב"ח בשם או"ה ושאר אחרונים אמנם בנפסק הרוב למעלה בזה יש לעיין דכפי הנראה ספיקא הוה אי טריפה או נבילה מה שאין כן כאיסר או שאר פסולים וודאי למעלה טריפה ולא ספק נבילה : **ג** הרי זו אסורה הש"ך השיג על הב"ח במ"ש דפסוקה במקום שחיטה לא הוה אלא טריפה מחיים וליתא דהר"מ בפ"ג מה"ש הי"ט כתב בפירוש הר"ז נבילה מחיים אמנם בנה"ך בסי' ל"ג הודה לדברי הב"ח כמ"ש הפרי' ג"כ דמ"ש הר"מ הר"ז נבילה מחיים לומר שאין השחיטה מועלת בה : **ד** הלכך משערין כו' . הש"ך האריך והרי אתה רואה מדבריו כמ"ש וכן מוכח בד"מ דלא תטעה לומר שכוונת הרב אס"ד קאי כמו שהבין בנו של הש"ך וכמו שביארתי בט"ז יע"ש באורך לו"א דהמעיין בד"מ ז"ל מבואר בהדיא שכתב וז"ל ואין זה נכון דהא שיעור איסר פחות מרוב הקנה דנקבים שיש חסרון מצטרף לכאיסר ואין חסרון מצטרפין לרובא הרי מבואר דקשיא ליה כאן בהג"ה מס"ג קשיא ליה ולא מס"ד . ולפי דברי רמ"א הא דפריך חולין מ"ה א' אלא למלא מקדח מצטרפין ה"נ לאיסר ר"ל דאיסר פחות מרוב היקף הוא והש"ך תי' דזה א"א לאומרו דשיעור איסר פחות מרוב דהא אם תחתוך רצועות יהיה ג"כ כמו רוב כו' ור"ל אם כפי מה שהבין הרמ"א דיש בהן חסרון היינו ברוחב הקנה משערין כאיסר ברוחב דזה א"א אע"כ מ"ש המחבר לקמן ס"ג לא קאי ארוחב אלא ה"ק נקבים שיש בהם חסרון בין אם הם באמצע או באורך הכל מצטרפין לכאיסר ואין כאן קושיא כלל ועיין בכר"ו ולא הבנתי כלל דדברי הש"ך ברורים המה ומ"ש בגמרא אלא למלא מקדח הכי קשיא ליה אמאי בעינן דוקא שיהיה ברוחב והא בכ"מ שהן עומדין אם יש בהם כאיסר טריפה ואמאי קאמר דווקא לרוב הקיף ולא בשיעור אחר ומשני דמיירי דאין בהם חסרון ולית להו אלא שיעור הרוחב ודע דאין להקשות הא דכתב הש"ך אות ו"ו דהמחבר סובר ביש חסרון מצטרף השלם ולא באין חסרון אם כן אין קושיא דרמ"א בלא"ה סובר דכאיסר גדול הוא ומשום דמצטרף השלם הא לאו מילתא דעכ"פ הנקבים חצי איסר דבין נקב לנקב כמלא נקב ובחצי איסר נמי יש יותר אם תחתוך לרצועות מרוב היקף . אמנם מלשון הט"ז שכתב למה לא נשער הכא לחומרא כמו באין חסרון יראה שסובר דבאין חסרון נמי מצטרף השלם שביניהם ע"ש : **ה** ניקב . עש"ך הנה הטור כתב מתחלה נקבים שיש בהם חסרון והמחבר שינה לתרי טעמים א' דהשלם שביניהם לא קאי כ"א איש בהם חסרון ומש"ה היפך ועוד היאך יאמר נקבה סביב היקפה יש בהם חסרון דמשמע שכל הנקבים הם ברוחב הקנה ואפ"ה בעינן שיעור וזה א"א דמשליש איסר יהיה רוחב כל הקנה וע"כ דעומדים באורך וברוחב והוא פשוט בכוונת הש"ך ואעפ"כ כתב שהלשון קצת מגומגם גם בהמחבר דלא הוה לערבינהו בהדדי כלל דאין להן שייכות זה לזה ומכ"ש דה"ל להפרידן דלהמחבר באין בהם חסרון אין השלם מצטרף : **ו** ואם כו' . עש"ך ומהיפך דברי המחבר אין ראיה כמ"ש באות ה' אלא דא"כ ה"ל לומר כן ברישא אלא דבאין חסרון אין השלם מצטרף כאמור וכן מדלא הזכיר המחבר בעוף באין חסרון עכ"פ השלם מצטרף לרובא שמע מיניה דאין חילוק לדידיה בין בהמה לעוף ועיין בב"ח ופר"ח שהאריכו יע"ש : **ז** בעוף . עיין ש"ך הביא דברי הרא"ש ומשמע ודאי דהעמים כן בהמחבר מדכתב דינו אנקבה כנפה חופה ע"פ הקנה משמע ודאי הא בנקדרה במקום אחד משערין הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו וכבר התבאר :

ודע דהתב"ש בסי' ל' א"ה וכאן אות ו' כתב דהא דמצרפין השלם שביניהם היינו חומרא מדרבנן וראיה מדבעי בעופא מהו והיינו דשיעור ערך איסר הוה חומרא גדולה אם נשער עם השלם ומה בכך והא הכל לפי גדלו וקטנו א"ו דחומרא מדרבנן היא ומשום הכי הקילו בעוף דלא לשער לפי ערך איסר אלא במחפה דהוא גדול כו' יע"ש והנה כל זה אי אמרינן כפירש"י והרא"ש מה שאין כן אי כפירוש הרי"ף דאפי' בנקדרה בב"א בעי בעופא מהו ואמר חופה והיינו דחופה הוה רק שיעור ערך איסר או קטן ממנו א"כ אין ראיה דשלם שביניהן הוה מדרבנן י"ל דהוה דאורייתא ע"כ אין לצדד ולעשות ממנו ספק דרבנן וכדומה כמו שכתב כאן כנ"ל : **ח** ומשימו ע"פ חלל הקנה . היינו ביש חסרון מצטרף השלם לחופה ובאין חסרון דלא כתב המחבר שיעור עוף משמע דשוה הוא לבהמה והתם אין השלם מצטרף מדלא פי' כן ברישא בס"ג וע"ש כן כתב הש"ך : **ט** וי"א . עיין ש"ך . ומ"מ דברי המחבר משמע כדיעה דחסרון בב"א משערין לפי ערך וא"כ ע"כ שיעור חופה גדול מאיסר ודאי קשיא לעיל איך אמר דמשערין באם חופה ועל הלבוש פשיטא קשה שבס"ג כתב דבעוף הכל לפי גדלו ובס"ד דאנן אין בקיאין בשיעור איסר חופה וז"א ומיהו מה שכתב ס"ג בין אם הן באורך או סביב היקפה אין קושיא דהאי סביב היקפה ר"ל ברוחב ומכל מקום גם נמשך לאורך והלכך משערין לאיסר :

ודע דאם ניקבה נקבים שיש בהם חסרון ויש בין נקב לנקב יותר ממלא נקב דאין השלם שביניהן מצטרף אלא הנקבים לחודיה ודאי דאף בעוף משערין לפי ערך איסר לא בחופה דהוי קולא לדיעה זו ואנן לא בקיאין ויש לעיין : **י** דהיינו יותר מכאיסר . עש"ך הנה מ"ש דאין אנו בקיאין משערין באם חופה ע"כ דסובר להלכה כדיעה א' בהגה"ה ס"ד בהרי"ף דגם אם נקדרה בב"א בעופא

באם

באם חופה וה"ה לדידן בהמה שוה בזה וכמו שכתב באות ד' דחופה קטן הוא משיעור איסר ושם הארכנו בביאור הדברים יעוין שם :

כתב התב"ש אות ח' דשני סעיפים ה' ו' סותרים זה את זה דמאן דמפרש נפחתו כמו דלת היינו שזקוף ועומד לא מפרש ניקב מב' עבריו ומאן דמפרש ניקב מב' עבריו אין לנו קולא לומר בזקוף כמו דלת בעינן יותר מכאיסר יעוין שם · והנה י"ל או דהמחבר סובר דעיקר הפי' נפחתו כמו דלת סובל יותר פי' א' שזקוף ועומד ואפילו הכי כתב י"א הב' דמאן דבעי להחמיר בניקב מפולש יחמיר או כיון דא"א בקיאין א"כ א"א לשער בין הא דס"ה או דס"ו כ"א בחופה דהוא פחות מב' עובי איסר כמו שכתב הכ"מ פרק ג' מה"ש הביאו הש"ך כאן אות א' ושם אבאר אם כן אין כאן טעות לדינא כי צריכים אנו להחמיר בכ"מ ולשער באם חופה רוחב חלל הקנה ועיין פר"ח כתב כדי שיכנס איסר היינו בדוחק ויפה כתב דאפי' הכי הוא יותר מאיסר דבנקדרה לגמרי אם הקדירה כשיעור איסר טריפה דאז אין איסר נכנס בו דאמתא באמתא היכי יתיב מה שאין כן כאן אמנם מ"ש דלא כמע"מ דף קנ"ב לא ידענא דהוא נמי מתמה על זה במה שכתב נכנס ויוצא דמשמע בריוח וליתא אלא אפילו בצימצום טריפה יעוין שם במעדני מלך מה שכתב בזה : **יא** וי"א . עש"ך הנה לדידן דא"א בקיאין בשיעור איסר ברחבו ובעביו אין לנו לשער שיעור ב' עוביו דהיינו עובי מצד זה ועובי מצד שכנגדו ומשערין באם חופה והיינו בבהמה משערין באם חופה דעוף עכ"פ דחופה דעוף קטן הוא משני עובי איסר כמו שכתב הכסף משנה יעוין שם ועיין מה שכתבתי באות הקודם . ומיהו נראה דווקא כשניקב נקב מפולש זנ"ז הא שלא כנגדו לא הוה כמו דלת ולא שייך זימנין דמתרמי אהדדי כמו בוושט דקנה שאני אלא לדידן בעוף תמיד באם חופה ובהמה עכ"פ באם חופה דבהמה כמו שכתב המחבר בס"א לא באם חופה דעוף כיון דלא הוה כמו דלת שיעורו דידיה הוה כאיסר וכיון דא"א בקיאין משערין באם חופה דבהמה ולדינא צ"ע אם יש לסמוך באם חופה דבהמה כיון דיש ב' דעות בס"ד בהג"ה וכמו שהארכנו לעיל יע"ש ועיין ב"ח ופר"ח : **יב** ואם נשאר . עש"ך במה שכתב הב"ח דיש להחמיר חוליא למעלה נשאר דווקא וכן למטה והש"ך הסכים דמשהו למעלה סגי יעוין שם : **יג** למעלה כו' . עש"ך והטור כתב אבל נשאר למעלה ולמטה כשירה והוא שישאר המשהו במקום הראוי לשחיטה . והר"מ כתב ואם נשאר במקום הראוי לשחיטה למעלה ולמטה כשירה והטור וודאי חולק עליו מדשינה ועוד דהוה לומר בקיצור ואם נשאר למעלה ולמטה במקום הראוי לשחיטה ומדהאריך ש"מ דלא לימא דקאי אלמעלה נמי כו' אבל המחבר כתב לשון ממוצע ואם משהו למעלה ולמטה במקום הראוי ר"ל דהש"ע כהטור סובר וקיצר בלשונו דאם לא כן היה לו לומר כלשון הר"מ ממש כדרכו ברוב המקומות והב"ח סובר דכהר"מ סובר מדכללינהו בחדא ש"מ דאלמעלה נמי קאי . והראה מקום לסימן כ' אות א' יעוין שם ושם נאמר בה"מ יש להכשיר אם שחט למעלה מטבעת הגדולה אם כן להב"ח דנתן טעם דלמעלה ממקום שחיטה לא הוה שיור דבעינן תיקון במקום הקלקול א"כ בה"מ יש להכשיר אם נשאר משהו בשיפוי כובע שבה"מ הוה שם מקום שחיטה משא"כ להיש"ש דכתב הטעם דלמעלה מטבעת הגדולה אין שם גרגרת עליו דליכא שם טבעת ובגמרא משמע דבעינן השיור בגרגרת עיין ביש"ש פא"ט סימן י' הביאו הכה"ג בהגהות ב"י אות כ"ו דאפי' למעלה מטבעת הגדולה דהוה מקום שחיטה ליש"ש עסי' כ' אות א' ורק מפני חשש תקלות אוסר שם באין ה"מ אפ"ה אוסר כאן דאין שם גרגרת עליה למעלה מטבעת הגדולה א"כ אף בה"מ אין להכשיר אמנם הר"מ ז"ל דכתב בפרק ג' מה"ש הכ"ד דנשאר משהו למעלה במקום שחיטה כשירה והוא ז"ל הכשיר שיור בחיטי דהיינו למעלה מטבעת הגדולה אלמא כב"ח הוא דכל שהתיקון במקום הקלקול ש"ד דלא כיש"ש דלמעלה מטבעת אין שם גרגרת עליה דאיך מכשיר הר"מ בנשאר משהו למעלה במקום שחיטה משמע למעלה מטבעת הגדולה אלא וודאי כדאמרן ואף דהר"מ כתב דחיטי הם בתוך טבעת הגדולה כבר הארכנו בסימן כ"א דהיינו בעצם שחוסי קורא טבעת הגדולה יעוין שם באורך : **יד** למטה כו' . הש"ך הראה מקום לסימן כ' ושם נאמר איזו מקום שחיטה בה"מ ואיזו אונא יעוין שם : **טו** במשהו . דלמטה נידון כריאה ופוסל שם נקב משהו כמו ריאה ש"ך יעוין שם :

ודע דלכאורה כל הני ג' קנים בספק הן ומיהו יראה דליבא בין לל"ק בגמרא ובין לל"ב הוה ודאי דפליגי רב ושמואל והלכתא כרב באיסורי והוה ודאי ובריאה וכבדא יש לעיין ומיהו י"ל ריאה הרי ר"י ור"ל אמרו למטה מחזה נדון כריאה הרי דהוה ודאי ולא ספק וכבדא קודם שיכנס לבשר הכבד הוה ספק אם כל"ק או כל"ב ונ"מ היכא דאיכא עוד ספק הוה ס"ס . שוב ראיתי להפר"ת אות י"ב שכתב בכל הפיצולין הוה ספק ונ"מ לס"ס וכפי הנראה כמ"ש דליבא וריאה הוה ודאי זולת דכבדא הוה ספק וכדכתיבנא : **טז** ולא . עש"ך דמפרש דברי הרשב"א דווקא שיש הוכחה גמורה דנעשה מחמת סכין הא בספק אף שיש לתלות לא תלינן דבשחיטה לא תלינן וכבר כתבנו כן פעמים ובסי' כ"ה כתבנו בשם מהרי"ק בשורש ל"ה ובשורש קמ"ז החמיר בפירוש כל ספק בשחיטה אפילו יש כמה אומדנות לא תלינן וראיה מטבל ועלה ונמצא עליו דבר חוצץ יעוין שם . אמנם עתה ראיתי בב"ח כאן שכתב וז"ל עיין לקמן סימן נ' דכל הנקבים אם יש לתלות תלינן וה"ה פסוקת הגרגרת הרי דמשוה להדדי גם לבוש בסעיף ט' גרגרת שנמצא פסוקא אם אפשר לתלות שמחמת שחיטה תלינן שנשחטה בחזקת היתר עומדת והא לא נשחטה מיקרי דאוקי אחזקה בהמה בחיה ופסול בשחיטה הוא כמ"ש מהרי"ק וצ"ע : **יז** אלא . עש"ך הביא כמה פירושים על חוליא ובר חוליא ואנו א"א בקיאים בהקפה אין נ"מ בזה : **יח** ואנו . הש"ך הביא בשם אפי רברבי דהיכא שיש עוד צד מדמין ומקיפין וא"כ יש נ"מ בהפרושים שהביא באות הקודם ומ"מ האחרונים העלו שאין מקיפין ומדמין : **יט** כשידוע . א"נ שתפס הקנה לבדו ש"ך ועיין מה שכתב לעיל בסימן ל"ג דכאן דיוקא דסיפא דוקא שידוע מחמת קוץ הא מספק יש להכשיר מטעם ס"ס ודוקא מפנימי לחוץ בוושט שכיח שאוכלין ומשקין דוחקין עיין בנה"ך סימן מ"ט ובט"ז אות מ"ג : **כ** האחד נוטה ללב והוא המזרק הגדול שיוצא ממנו לריאה עש"ך : **כא** ואחד לכבד . קנה הכבד קודם שיכנס לבשר הכבד הא לאחר כך אין טריפות פוסל בו כמבואר לקמן דלא כהר"מ שפוסל ניקבו קני הכבד ועיין שם : **כב** נקבים דקים . כתב הב"י שהם פיות הסמפונות וכתב הש"ך דוודאי הכין הוא ולפ"ז אם ניקבו בשאר מקומות טריפה ועיין ב"י שכתב טעם אחר דשומן טהור סותם אותו ולפירוש זה צריך לומר דכוונתו אם אין שם שומן או שניקב גם השומן שעליהם בפיות הסמפונות כשר ובשאר נקבים אם אין שומן טריפה וזה פשוט . שוב ראיתי בבל"י אות י' דאם במקום פיות הסמפונות ניקב השומן טריפה יעוין שם ונכון הוא דהא כ' עוד טעם בב"י וא"כ אף בפיות דהוה תולדה אפשר כיון דשומן שם זהו תולדתם להיות סתומים בשומן וע"כ צ"ל דמה שכתב הש"ך דאם יש נקבים שלא במקום פיות טריפה היינו באין שומן וא"כ קשה בפיות נמי הכין הוא וצ"ע :

והיינו אף מגיעין לרוב אם יש בין הכל איסר טריפה אלמא דאיסר קטן הוא מחוט המקיף רוב הקנה כ"ש דקטן הוא ממחפה רוחב חלל הקנה דזה א"ל כלל והא דלא קשיא ליה מס"א דנקדרה כאיסר דפשיטא דמיירי באמצע או באורך אבל בס"ג משמע דקאי אהיקפא ור"ל דאין חסרון לרוחא ויש חסרון אף שאין רוב אם כאיסר ומשמע לרמ"א ז"ל דהנקבים עומדים כולן בשטח הרוב ואין מגיעין כלל לאורך וקשיא ליה שפיר ומ"ש דא"ל איסר פחות מרוב היקף וגדול ממחפה עפ"י הקנה יש לראות איך עולה על הדעת לומר כן ולכאורה נאמר דרוב חללה ורוב היקפה תרווייהו בעינן ולא נטרפה ברוב חללה לחוד עיין סב"ש סי' כ"א אות ג' א"כ רוחב חלל מחפה אפשר קטן הוא מהיקף של רוב הקנה עם עובי התנוך ולז"א דמ"מ בשטח רוב חלל אם תחתוך לרצועות יהיה יותר מלרוב היקף ומ"מ אין זה נייח לי. חדא דודאי לענין טריפה מטרפה ברוב חללה אף דליכא רוב היקפה כמ"ש הפר"ח כאן יע"ש . שוב ראיתי שהב"ח רצה לפרש כן יע"ש וכבר תמה עליו הש"ך יע"ש והנה המעיין בב"ח יראה דא"א להלום דבריו כלל וללמוד תורה אני צריך וכדי שלא תשוי' ה"ו כטועה לאדונינו מאורן של ישראל הב"ח ז"ל אשר כל דבריו בנוין על אדני השכל אומר להלין בעדו קצת :

הנה סברתו הוא דדין גרגרת נילף לענין טריפות מבשר החופה הכרס דמבואר לקמן דנקדרה כסלע טריפה שאם תמתח תעמוד על טפח ופי' שם הב"ח דהטור סובר כרש"י שאם תמתח הקרע ולקרב שפתו אל שפתו יהיה ארכו טפח והסלע ב' שלישי טפח יע"ש ובגמרא משמע דף כ' ב' אמר גניבא אמר רב אסי נקדרה כסלע טריפה שאם תמתח תעמוד על טפח ולפרש"י והוא פי' הטור לדעת הב"ח א"ש דטעמים יהיב למלתא מש"ה טריפה שאם תמתח קרע ותקרב שפתו אל שפתו יהיה טפח ולפ"ז ה"ה כאן ע"כ שיעור איסר בעוגל אם תמתח בכפל לא יהיה שיעור חוט המקיף רוב הקנה דאל"כ היה טריפה שאם תמתח ואף בפחות מכאיסר כמו התם וסובר עוד הב"ח דהתם דוקא נקרע באורך הוא דטריפה ולא ברוחב דלא כמ"ש הב"י בסי' מ"ח והש"ך שם אות ו' דה"ה רוחב יעוין שם ועל זה הקשה הב"ח דאיך ישער במחפה הא שיעור איסר אם תמתח ע"כ אין בו רוב היקף דאל"כ טריפה מטעם תמתח וא"כ איך משער במחפה דיש בו רוב היקף ולא כמו שהבין הט"ז והש"ך דהקושיא מניקבה סביב היקפה דמשמע דנקבים עומדים בהיקף דזה אינו דא"כ עומדים באמצע או באורך אפ"ה מס"א גופא מוכח דשיעור איסר אין בו לאם תמתח בכפל יהיה רוב היקף כדאמרן ורצוני לומר יותר מרוב היקף והכל חדא הוא . ולזה תי' דאין זה קושיא כלל דאין הכי נמי דאין בשיעור איסר רוב היקף אם תמתח עד"מ כמו שצייר הב"ח ז"ל גופא רוחב הקנה טפח והיקפו שלשה טפחים ורובו הוה טפח ומחצה ועוד משהו ואיסר הוה רחבו ב' שלישי טפח דהיקפו ב' טפחים ואם תמתח בכפל יהיה טפח הרי אין בו רוב היקף ואפ"ה כל כשיעור הזה שיערוהו חז"ל והלכה למשה מסיני דטריפה ומחפה על פי הקנה חצי רוחב הוה חצי טפח ותמתח יהיה טפח ורביע ואם כן פחות הוא משיעור איסר זה כ"ל לפרש בדעת הב"ח ז"ל להמעיין בדבריו היטב וכל זה היינו אי אם תמתח היינו בכפל דאי כפי' תוס' דף כ' ב' ד"ה לכשתמתח דחוט המקיף כו' לא יצוייר זה ואלו המחבר בסי' נ' כתב רוחב הסלע שליש טפח וזה כפי' התוס' שם ואמנם הב"ח לתרוצי להרשב"א אתי' ולא מצאתי כעת ברשב"א מה שאמר בהא דאם תמתח תעמוד על טפח ובקצר כפי הנראה השמיט כלל הא דגניבא יעויין שם ועם כל סטורא הזה עדיין לא נתיישב דעתי בדברי הב"ח ז"ל יעוין שם היטב :

והנה הס"ז תירץ כפשוטו וכן הש"ך ופר"ח כולם כוונו לדבר א' דאין בהם חסרון אין מזיק באורך כ"א ברוחב וביש חסרון מזיק באורך ג"כ וא"כ אין קו' כלל דמה שכתוב בס"ג ניקבה סביב היקפה כו' היינו דביש חסרון אף בשיעור איסר באורך עם רוחב וברוחב לחוד אין בו כשיעור אפ"ה טריפה דקים לחז"ל דבהכי נלקה הרוחב ברוב היקפו כו' וממה שכתב מה חזית דתמתח לרוחב מתוח לאורך ועם כל אריכות דבריו תבין שבא לשלול כוונת הב"ח וכמו שכתבתי אני בפי' דבריו ויראה בזה דודאי ל"ד להא דסי' מ"ח דין דגניבא משמיה דר' אסי שאם תמתח תעמוד על טפח דהתם כל היכי שתמתח הן לאורך או לרוחב יהיה טריפה דאורך שכתב שם הר"מ והמחבר הוא ל"ד כמ"ש הש"ך שם באות ו' מה שאין כן כאן מה חזית דתמתח לרוחב מתוח לאורך והלכך אי איכא שיעור איסר קים לחז"ל דנלקה הרוחב וזה שכתב הכל חדא ר"ל דשיעור איסר הוא שנלקה הרוחב . ברוב ומשום הכי מי שאינו בקי ישער במחפה . ומ"ש ישער ברוב היקף היינו מחפה עפ"י הקנה וכמו שכתב הרשב"א הביאו הב"י בספרו והט"ז כאן אות ב' ואם כן אין מתורץ הקו' מס"ד ואם נפרש דברי הט"ז כפשוטו דסובר מה שכתב הט"ז כאן ומי שאינו בקי ישער ברוב רוחב חלל הקנה היינו ברוב היקף לחוד ולא כדעת רשב"א כלל וזה סברא חדשה סוה א"ש עפי דתו אין קו' לא מס"ג ולא מס"ד :

פרי פתיחה להלכות בדיקת הריאה מגדים

קודם בואי לבאר הלכות בדיקת הריאה ראיתי להעיר קצת הערה בענינים אלו ואח"כ אפרש כל אחד במקומו בסדר הראוי לו וזה החלי בעז"ה :

ודע כי הטריפות האמורים בריאה יש לחקור בהם אם כולן הן מטעם נקובה או סופו לינקב או יש מהן מה שאין נכנסים תחת סוג נקובה מפני שראיתי שרבינו נר ישראל הגאון המובהק בעל תבואת שור אשר הוא לנו לעינים בהלכות אלו וכל דבריו הם קילורין לעינים חקר קצת בזה ואני אפרש בעז"ה . הנה הטור התחיל ריאה שניקבה טריפה והתחיל לומר חליף חסר כו' ועיין דרישה שם שכתב כן בהדיא דכל טריפות הריאה הוא מטעם שסופו לינקב וכן הסכמת רוב הפוסקים ואף חסר מגוף הריאה מבחוץ אם החסרון ככ"ף כפופה דפוסלין אנו הוא מטעם לקותא וסופו לינקב כמו שיתבאר אמנם הר"מ ז"ל חילקן יש מהם לדעתו משום נקובה ויש מהם מטעם חסרה שהרי אתה רואה בפרק י' מה"ש ה"ט כתב הכסף משנה תחת סוג נקובה מנה רבינו ניקב הריאה וניקב סמפוני הריאה אטום בריאה נימוק סמפון ליחה סרוחה מים סרוחים מים עכורים נתמסמס הריאה נשתנו מראיה סרכה אונא שלא כסדרן . ותחת סוג חסרה מנה חסרה ממנין אונות נתחלפו אונות או בלא חיתוך אונות חסר מגוף הריאה יבש מקצת גופה צמקה הריאה מפחד אדם הותירו אונות מגבה נמצאת הריאה נפוחה ועומדת עכ"ל . והנה זה אמת ויציב הוא שהרי הר"ם ז"ל בפ"ו ופר' ז' מנה נקובים ופר' ח' מנה חסרים ומנה החת סוג נקובה אלו שמנה הכ"מ וחסרים תחת סוג חסרה . ועיין ברש"י חולין מ"ג א' ד"ה לא תפיק והנך דלקמן בכלל ניקבה או חסרה הוה חליף בכלל חסר יעוין שם ולכאורה משמע מינה כהר"מ דחליף מטעם חסר הוא ואף שיש לדחוק ברש"י מ"מ מראין פשטות הדברים כן . ועיין בכ"מ בפ"ח ה"ז שהקשה על רש"י דא"כ מה פריך לקמן או שחסרה למאן קתני לה ולא משני דחליף בכלל חסר הוא ויש לכאורה לתמוה איך הונח לו בדברי הר"מ דפשיטא קשיא אמאי לא מוקמי ככ"ע וחסר מגוף הריאה ועוד בין לרש"י והר"מ אמאי לא מוקי בחסר אונא א' דלכ"ע טריפה ולזה י"ל אף דהר"מ בפי' המשניות נראה שמפרש הריאה שחסרה ממנין האונות לא ניחא לגמרא לומר כן דכ"ש הוא אם ניקב טריפה כל שכן חסר דאל"כ היה לחשוב בכל הנקבים כן ומיהו זה אין קושיא דכולן כחד חשיב להו . אלא חליף קשיא ליה שפיר דלימא חסרה היינו חליף ומ"מ צריך עיון כמ"ש ועיין בסימן ל"ו . והנה מדברי רש"י אלו מוכח לכאורה דאי ג' בימין וד' בשמאל כשירה דאם לא כן להשוב יותר מה"י דהא לאו חסר הוא וכי תימא דיתיר הוה בכלל חסר הא לא קי"ל כרבא דיתרת בדרא כשירה הוא וי"ל הני מילי דיתרת בדרי אורחיה י"ל בשאין בשמאל יותר מימין מה שאין כן כשיש בשמאל יותר לאו אורחיה ומטעם יתר כחסר קאתינן והוה בכלל חסר ולקמן אבאר :

והנה הנ"מ אי אמרינן כל פסולי דריאה מטעם סופו לינקב או מטעם חסר לכאורה דקי"ל תרתי לריעותא טריפה והיינו דווקא היכא ששניהם מטעם ניקב מה שאין כן כשאחד מטעם ניקב וא' מטעם חסר אין עדותן מכוונת ולא מיטרפה מטעם תרתי לריעותא שכתבו הטעם דשניהם מעידות על הריעותא והיינו על ריעותא אחת וכדאמרן לומר שיש נקב או סופו לינקב . ועיין תבואת שור סימן ל"ו אות נ"ט ולקמן בסימן ל"ז בזה אבאר עוד י"ל בחסר מגוף הריאה ככ"ף כפופה דקי"ל לקמן להטריף באין הפסד מרובה אם החסרון הזה בין החתוכים ונסרך סביב המקום החסר רחוק קצת ממקום החסר (דלא ליהוי תרתי לריעותא) ומדובק באונה חברתה לרש"י דאין סירכה בלא נקב וכסדרן כשירה משום דאין סופו ליפרוק והוה סתימה מעליא ה"ה כאן ואף לדידן דקי"ל להחמיר בסימן ל"ט בכל הפירושים בדין . סרכא כסדרן מ"מ בכ"ף כפופה כדאי הוא לסמוך על סברת רש"י דאין סופו להתפרק וא"כ כשירה היא ולהר"מ דחסר הוא טריפות בפ"ע הלכה למשה מסיני אף בין החתוכים טריפה ויש עוד כמה נ"מ כמו שיראה הרואה לענין דינא קי"ל דכל פסולי דריאה מטעם ניקב או כל העומד לינקב כנקוב דמי כמשמעות הטור ושאר פוסקים :

ועתה ראיתי לדבר בענין בדיקת הריאה אם הוא מדאורייתא או דרבנן ואיה מקום מוצאו דבגמרא לא נזכר בפירוש זולת רש"י חולין י"א יעוין שם הנה עיקר דבר זה הוא מהירושלמי פ' אין צדין אמר ר' יודן ראיית ריאה ודמאי מדבריהם כו' הרי דמ"ה אין צריך בדיקה עיין רשב"א חולין וראיה מפרה או מעגלה דשורפין וקוברין כשהיא שלימה . ויש לדחוק ולומר דמת שחותך מקום לבדוק הריאה בפנים שלימה מיקרי ורש"י כתב שם למיתבר גרמי יעוין שם . ומה שהתירה התורה החלב אין ראיה דלמא לאחר ששחט הבהמה . ומיהו ממעשים בכל יום שאנו אוכלין חלב יש ראיה דמדרבנן כיון דמיעוט המצוי הוא או כיון דאיכא לברורי בקל ע"י נפיחה מבררינן ול"ד לשאר ח"י טריפות דאיכא טירחא ודמיא לרוב מצוין א"ש ואעפ"כ אי איתא לפנינו צריך לשאלו וכן ראיה מאין צדין דמשום הפסד ממונו התירו לו לאכול חי מבית טביחתה בלא בדיקה . ועיין מ"א תצ"ח אות י"ג כתב דיש"ש פסק צריך שיהא שהות לנתחה ולבדוק הריאה ועיינתי ביש"ש בפרק אין צדין כתב דאין צריך לבדוק מקודם אלא אחר כך אסור לאכול מה שנשאר בלא בדיקה . ואם אכל מבהמה שלא נבדקה הריאה ונמצא טריפה וודאי צריך כפרה דלאו אונס הוא כיון דמיעוט המצוי וחז"ל הצריכו לבדוק משא"כ בשאר טריפות אם אכל ואחר כך נמצא טריפה אין צריך כפרה דהוה אונס כמ"ש הפנים מאירות ח"ב יע"ש . ומן התורה אין צריך בדיקה אף לריאה אלא מדרבנן והולכין בספיקו להקל אף בריאה מטעם נשחטה הותרה וכמו שיתבאר :

ומה שראוי להזכיר כאן הוא אם הא דהצריכו חז"ל לבדוק הריאה משום סרכות דמצוין הנה ואפשר אף משום נקבים לדעת רש"י דאין סירכא בלא נקב אם כן וודאי נקבים מיעוט המצוי כמו סירכות א"כ צריך להוציא הריאה ולנופחה א"ד אף משום שאר טריפות כמו אטום וכדומה אף שאין מצויין כיון דנחתו חז"ל להצריך בדיקת הריאה תו לא חילקו וגזרו ואמרו דמכל טריפות בעינן למיבדקה . הנה דבר זה מבואר הוא בסימן ל"ט בש"ך אות ד' דמוכח בש"ס ופוסקים דעיקר בדיקה הוא משום סירכות לחוד ואי נאבדה בלא ניפוח כשירה . ומיהו אכתי וודאי לכתחלה ראוי לבדוק מכל הטריפות השייכים לה כמו שאבאר שם . ואין להקשות לרש"י דאין סירכא בלא נקב אם כן אמאי אי נאבדה בלא ניפוח כשירה הא דא ודא אחת היא עיין תב"ש סימן ל"ו אות כ"ב על מ"ש בה"י בא זאב ונטל הריאה דלדידן טריפה דהוה כנאבדה הריאה תי' התב"ש דאין שכיח שיהיו נקבים בלא סירכות ולא חיישינן שמא תלשן הזאב ולא נשאר שום דלדול יעוין שם אם כן י"ל משום הכי אין צריך לנפוח הריאה כלל דמסתמא אי הוה נקב מיד נתהוה סירכא כמו שכתב התב"ש ואבאר שם . והא וודאי אף אי נימא בא זאב ונטל הריאה לדידן טריפה שמא היה סירכא אבל וודאי אחר נקבים לא חיישינן דאם לא כן אי נקבה ריאה היכא דמשמשא ידא דטבחא דתלינן היכי משכחת לה אי בדק בנפיחה כשירה ואי לא בדק טריפה דתו ליכא למיבדק ואמאי תלינן וזה שכתב הש"ך בסימן ל"ט אות ד' דמוכח מש"ס ופוסקים דלכ"ע אי לא נפחה ונאבדה כשירה . ואני תמה אם נאמר כמ"ש בה"ג אי לא נפחה הריאה טריפה ואפילו אי נאבדה דלא כמ"ש הט"ז וכמ"ש התב"ש בסימן ל"ו אות ו' וסי' ל"ט אות ה' דמלשון בה"ג משמע אף אי נאבדה טריפה דכי שרי למיכל ספק טריפות אם כן אינקבה ריאה דתלינן היכי משכחת לה ונהי דבא זאב ונטל בני מעיים לאו ריאה בכלל מכל מקום באינקבה קשיא וע"כ מיירי בגדיים וטלאים דלא שכיח סירכות וה"ה דלא שכיח נקבים ומה"ט תלינן . ועיין בפרישה סימן ל"ט וט"ז דחה לתי' שלו וא"י למה דחאו וכמ"ש כאן . והנה דעת בה"ג דסובר דאי לא נפחו לריאה אסור יש לומר או דסובר כרש"י אין סירכא בלא נקב או כיון דגזרו חז"ל והצריכו בדיקה בעינן בדיקה לכל הטריפות ואי נאבדה טריפה ואפ"ה בגדיים וטלאים דאין מצוי בהם סירכות ונקבים לא החמירו בהם כ"כ ולאסור בנאבדה . סוף דבר הכל נשמע דוודאי תקנות חז"ל היתה לבדוק הריאה מכל מיני טריפות וכמ"ש התב"ש בסימן ל"ט אות ג' הביא דעת המרדכי ובדיקות דחז"ל כיון דנחתו להצריך בדיקה לריאה ה"ה

אטום

אטום ומראה וכדומה צריך לבדוק יעוין שם. אמנם מה שכתב שם דכן מוכח מר"ם ז"ל לא מצאתיו. ועיין פי"א מה"ש ה"א כתב המנהג הפשוט שבודקין אותה משום סירכות ובהי"ד כתב בא העובד כוכבים והוציא הריאה קודם בדיקה נופחין אותה ואין חוששין שמא היה בה צמחים מפני פשוט המנהג עכ"ל. הנה אף שהוא ז"ל לא הצריך נפיחה לריאה כמו שכתב בהי"א ומעולם לא שמעתי מי שנפח ריאה בספרד ובמערב מכל מקום כאן שהוציא העובד כוכבים שמא היה סירכא ונתקה. והנה אין ראיה מהר"מ דמה שלא הוצרך נפיחה יש לומר דקאי בשיטת התוס' דיש סירכא בלא נקב אמנם הב"י בסי' ל"ט כתב דמר"מ משמע כפירש"י ושם יבואר:

עוד ראיתי להזכיר בכאן מה שאמרו קרום שעלה מחמת מכה בריאה אינו קרום יש בו ב' פירושים. א' דסופו ליסתר וכן פירש הפרישה והתב"ש בסימן ל"ו אות י"ד. והש"ך שם אות ו' פי' דלא הוה סתימה דמעיקרא וכן פי' הט"ז שם באות ד'. והלבוש כתב דהבהמה נחלשה ויראה דהיינו דאמרינן אין פסול חוזר להכשירו והא דריאה שניקבה ודופן סותמתה דבעינן סביך וכן סירכא כסדרן לרש"י ביש נקב טריפה וסירכא כשירה צ"ל דוודאי דופן ואונא שאצלה סתימה דמעיקרא הוה ולא בא לכלל פסלות אלא שאנו חוששין שמא דופן ואונא חברתה לא סתמה יפה הלכך אי נסרכה וסביך חזינן דסתימה דמעיקרא יפה הוה ומש"ה כשירה הא כל שהיה שעה א' בפיסול לא מהני ועיין בדק הבית להרא"ה ל"ד ב' שפלפל בזה. אלא שהוא ז"ל סובר דבשאר דוכתי קרום מחמת מכה הוה קרום רק בוושט ובריאה אינו קרום ומפרש דאם העלה קרום חזינן שהוא מאותן שיש להם רפואה יעוין שם שהאריך והמשמרת הבית ל"ת כתב דמש"ה בעינן סביך דחיישינן שמא לעתים רחוקים לא יהיה הדופן סותמתה יעויין שם הרי בהדיא דבעינן סתימא דמעיקרא כמו שכתב משמרת הבית ראיה מהמקשה מה טריפה שאין לה היתר יעוין שם. והתב"ש בסימן ל"ו אות י"ד השיג על הש"ך במה דבעי סתימה מעיקרא מרש"י מ"ח ד"ה דאינו קרום ואין משם ראיה דה"ק סתימת דופן סתימה מעליא משום דהוה מעיקרא ועיין רש"י מ"ג א' ד"ה אינו קרום יראה סתירה מתחלה כתב דאינה מתקיימת ואחר כך כתב מיבמות דאין פסול חוזר להכשירו ולא הוה סתימה דמעיקרא ולתב"ש ה"ק אינה מתקיימת וסופו ליסתר וסתימה דמעיקרא רצה לומר מתחלת בריאת הבהמה וממקום בריא הוא ואין סופה ליסתר ולש"ך צריך לומר ואינה מתקיימת הבהמה ולא אסתימה קאי כו' וכבר כתבנו בסימן ל"ג מה דנ"מ בין הפירושים גם מה שהקשה הפנים מאירות בח"א סימן א' מריאה ודופן סותמתה וסרכא כסדרן הנה הרשב"א במ"ה ל"ה קדמו בזה וכדכתיבנא גם בקורקבן כה"ג נ"מ אי היינו יודעין בבירור שחצי עוביו ניקב ונסתם ואח"כ ניקב חצי הב' יש לומר דכשר דלא שייך הני טעמים לט"א דאין פסול חוזר להכשירו כאן לא היה שם פסול עליו ולטעם דסופו ליסתר זה במקום מכה וטריפה הא כאן לא יהיה נחשב לרעותא כלל כיון דעדיין חצי השני היה קיים ותדע דכמה פעמים אנו רואין בשר שנתלש ומתרפא וקיים לעד אלא מה אית לן למימר דבמקום טריפה אין לה קיום משא"כ דלא היה טריפה ונ"מ טובא דלא ליהוי וודאי טריפה אלא ספק כמו שאכתוב בסימן מ"ט בדיני קורקבן ובסימן ל"ו אבאר עוד מה נ"מ בין הפירושים. ואנן קיי"ל קרום מחמת מכה אין קרום בכ"מ ולאו דווקא וושט וריאה כמבואר:

ודע דהפר"ח בסי' ל"ג הקשה אהמחבר דחוששין הבריא נתרפא א"כ בריאה נמי ניחוש והנה מחט בריאה דנופחין י"ל דלמא הבריא והתב"ש תי' זה דמקומו היה ניכר ויש עוד תי' דא"כ היה סרכא משתכחת. ולפ"ז אם מחט בריאה וסירכא תלויה יש להטריף או אטום ומיהו בלא"ה טריפה כיון דבעי בדיקה וא"א למיבדקי' ואם עוברת ע"י משמוש יש לצדד בה"מ ולקמן אבאר כ"א במקומו וכאן אין להאריך. וכן ריאה דאיגליד כאהינא סומקא ויש סירכא טריפה ומיהו שם בלאו הכי הוה תרתי לריעותא. ובמחט בריאה דיש נ"מ לדידן היינו בה"מ כמו שכתב הש"ך סי' ל"ו ושם יבואר בעז"ה:

משבצות זהב יורה דעה לה הלכות טריפות שפתי דעת

לה (א) אוני. עט"ז ואוזן לשון עברי ואוני ארמית. הכה"ג בהגהות הטור אות ג' תמה שלא מצא ברא"ש שיכתוב כן. ואני תמה עליו מרוב בקיאותו שלא עיין מה שכתב הרא"ש גבי תרתי אונא דסריכן בפס ר"ת דאומא היא עיקר ומשם יוצאין ויונקים האונות וזה כדברי ט"ז. ריאה ע"ש שמעיינין בה פרישה ולא ידענא הא בחולין מ"ט א' למה נקרא ריאה שמאירת עינים שוב ראיתי להכה"ג בהגהות הטור אות ד' הביא הא דחולין. כל הריאה בכלל נקראת ריאה ויש בה איברים פרטיים אונות אומות עינוניתא דוורדא (עיין חילוף א' והוספות אתוון להקטין ענין) וב' ערוגות כל אלו בכלל ריאה הן. וורדא שדומה לוורד בקליפתא ואדומה. רש"י: (ב) נורות. עט"ז וכלל הדבר כל החילופים הנזכרים כאן בהג"ה לית להו מקור בש"ס דרבא לא הודיע צורת האונות כלל דלימא עליה ואי חליף אמנם אומא למעלה והאונות למטה מוזכר בש"ס לפי דעת יש"ש פא"ט סי' ל"ד מדאמר אפה כלפי גברא להורות שהאונות למעלה והאומות למטה וע"ז קאי ואי חליף טריפה. וכפי זה נראה מ"ש הט"ז דאי איכא עוד ריעותא מצטרף עם ההיא דלעיל היינו מה שזכר בהג"ה אמנם לא באומה למעלה. אבל התב"ש באות ל"ז הבין דט"ז אף באומה למעלה מיקל באין ריעותא אחרת ואין הלשון משמע כן מדכתב עם ההיא דלעיל. ומ"ש ראיה מהמחבר סט"ו אין דומה דהתם עיקר האונות וגידולן הוא למעלה רק אחת היא למטה ומיהו באומות למעלה אפשר המחבר יודה דטריפה. והפר"ח אות ה' מיקל באומה למעלה ואונה למטה. ודע דכל השינויים באחרים אין ראיה לע"ד וורדא משלים דאנן נמי מכשירים אם האונה כורדא אלא מימין לשמאל דוקא הוה חליף לא בצורה אחרת וא"כ אין ראיה למ"ש הפר"ח יע"ש ומ"מ דוקא בה"מ מקילין ולא בע"ה:

והנה חסר אומא פשיטא דטריפה וכן כתב התב"ש אות ב' והבית תוס' מ"ו ב' ד"ה היינו ועיינתי שם שכתבו דהא לא אמר רבא שבעה אוני דאומא אין דרכה להיות חסר וחליף משמע דאי חסר טריפה. ומ"ש התוס' חליף באומא לא ידענא מהו אם לא אומא שמאלית גדולה כימין כמ"ש רמ"א בהג"ה וא"כ ראוי להחמיר בחילוף זה דהוזכר בתוס' דשאר חילופים מקילין שלא הוזכר בתוס' אמנם אין קושיא דחליף היינו שני האומות מימין דג"ז חליף מיקרי שחסר ממקום הראוי ויש בימין ואנן קיי"ל דלא כתורת חיים דד' בימין וא' בשמאל נמי טריפה דג"ז חליף מיקרי עש"ך אות ג' אם כן חילוף אומא ימנית גדולה משמאל לא הוזכר בתוס' ויש להקל בה"מ. ובכה"ג בהגהות הטור אות כ"ו כתב דלהר"מ ז"ל משמע חליף וחסר ויתר לא שייך באומא ואני לא מצאתי להר"מ שיאמר בפי' כן ומ"ש בפ"ח מה"ש ה"ב חסר מנין האונות דרכו לכתוב לשון גמרא ולא להוסיף כידוע ועוד דאין דרך לחסור האומות ומ"מ הדין אמת שאם חסר א' מהן או ב' מימין ובשמאל ליתא דטריפה: (ג) והוורדא. עיין ט"ז ומ"ש אין להטריף בשום שינוי לכאורה ירצה דקשיא ממ"נ אי ההיא דביני ביני הוה בחדא כרש"י יש להטריף בב' ואי הוה בב' כרבינו אפרים יש להטריף בחסר מש"ה אמר דיש שינוי בב"ח מקצתן אין להם כלל ומקצתן יש להם ב' מש"ה אין להטריף ומיהו אין צורך לזה דהמחבר פסק יתרת מקמא כשר א"כ המעשה דרב אשי בחדא הוה ואפ"ה מדאמר אבל אגבה טריפה ש"מ יתרת כשר אמנם הרא"ש דאוסר יתרת מקמא ומכשיר בחסר וורדא או ב' צ"ל דסובר כמ"ש והמעיין ברא"ש יראה כן. כתב הכה"ג בהגהות הטור אות ט' וורדא נקובה טריפה הר"מ בפ"ח מה"ש וטעם דריאה שניקבה עכ"ל. הנה הר"מ פ"ח ה"א כתב כן אע"פ שכים סותם ומ"ש בפ"ח לא בפ"ז שם דיני נקיבה משום דמפרש כאן צורת הריאה ושם לה עינוניתא כו' ומיהו עיקר הדין מפורש בש"ע סי' ל"ט ס"ו עינוניתא לכ"מ שתסרך הוה שלא כסדרן ורש"י הביאו ולדידיה טעם הסירכא משום נקב וכן לאיך הכי ברור כן הוא. ויראה לי דאם ניקב כיס הוורדא אף לדידן דחסר טריפה מ"מ ניקב כשר [ז] וראיה ממ"ש לקמן סי' ל"ט דאין סירכא פוסל בכיס לדופן ואין סירכא בלא נקב ואפ"ה כשירה ועיין באות שאח"ז מדיני כיס (°): (ד) בין. הט"ז מחולק עם הש"ך באות י"ז דלט"ז ב' וורדות אין פוסל אלא כשעומדין סמוכין ממש ואין בשורש כעובי אצבע ומרוחק קצת מותר ומ"ש אח"כ אם עומדת בשמאל לא תידוק הא בימין פסולה דמריבא וודאי משמע דווקא תכופין ואין עובי אצבע הא מרוחקין כשירה אלא רבותא קאמר לא מיבעיא בימין גם הרא"ש מכשיר ב' וורדות דאורחייהו בהכי אלא אפילו בשמאל דהרא"ש אוסר דאזיל לשיטתיה דאוסר יתרת מקמא ולא לדידן. וכ"ת הא ביתרת רגל כתב הט"ז לקמן סי' נ"ס אות ד' דקיי"ל כרש"י אפילו שאין מחוברין זה לזה הוה כל יתר כנטול דמי וא"כ נהי דבשמאל כשירה בימין אמאי י"ל כיון דרוב פוסקים מכשירין חסר וורדא אין להחמיר ולומר דיתיר כנטול אף שאין מחובר כן נראה לי וכלל דבריו הוא דהרא"ש מכשיר ב' וורדות בימין או חסר ופוסל וורדא בשמאל ואנן מכשירין בשמאל ופוסלין במקורבין ממש ולא הוה סברות הפוכות דרא"ש מטעם יתרת מקמא פוסל ואנן מכשירין יתרת מקמא. אף לענין ב' וורדות יש חילוק בין אם יש להם תואר וורד במקורבין ממש הוה חסר הוורדא ואם א' תואר אונא כשירה א"כ אימא ה"ה אחת בשמאל דווקא יתרת כשר בתואר אונא לא תואר וורד כמ"ש הש"ך אות י"ז והתב"ש באות מ' תמה עליו ולא ידעתי למה דהט"ז סמך על מ"ש הטור דמהרא"ש מוכח דפוסל יתרת מקמא מדפסל וורדא בשמאל ומה ראיה דלמא תואר וורד שאני אלא וודאי אין לחלק בין יתרת לתואר וורד זולת אם עומדין במקום אחד מקורבין ונוגעין אז מטעם חסרה הוורדא קאתינן עלה וא"ש הכל:

גם יש לראות דאנו דמכשירין יתרת מקמא הוא כדעת הר"מ ז"ל כמ"ש הכ"מ בפ"ח מה"ש וב"י כאן מדאמר אבל אגבה טריפה משמע מקמא אף שיש לה תואר וורד כשירה דהאי קיימא התם וצריך לומר לדידן דההיא מעשה דרב אשי בשתים היה מרוחקות זה מזה דא"ל חדא דא"כ היה לנו להכשיר באין לה כלל אלא וודאי כדאמרן ורצה לפסול מטעם יתרת מקמא ואמר כל חיוי ברייתא שרועות באפר הכי אית להו א"כ אין לפסול יתרת מקמא ואף שיש ליישב בע"א דלדידן א' היה ומדאמר כל היווי ברייתא הכי אית להו ועכשיו כל הבהמות הכי אית להו מטריפין בחסר מ"מ מדמכשירין יתרת מקמא ע"כ כמ"ש א"כ אין חילוק בין תואר וורד ללא תואר וורד ובש"ך אות י"ז אבאר עוד:

עיין ב"ח פלפל בחכמה דרבא אמר חמש ולא אמר שש או כפרש"י דחסר אין פוסל בו או כרבינו אפרים דיתיר אין פוסל בו וסיים וספיקא דאורייתא להחמיר יע"ש. ולפ"ז אם נפל ב' זיתים מב' בהמות לתבשיל אחד מן חסר וורדא ויתר וורדא אין צריך לבטל אלא זית אחד מהן דא' וודאי כשירה וכן שלשה בהמות שנתערב יתיר וורדא וחסר וורדא עם כשירה כולן כשירות אם אין אחר"ל אמנם נראה דאין זה כלום די"ל כמ"ש הב"ח עוד שם דחזינן השתא שנשתנה דרך הבהמות ולכולהו יש אחד ולא יותר א"כ יש להטריף בין חסר או יתיר וכאמור. (°) כתב התב"ש ובל"י בופ"ל אוק"ם וחיות השדה הרוב יש להם ב' וורדות ויש להכשיר דהכי רבותייהו וחסר פסול יע"ש ואם קבלה הוא נקבל: (ה) שורש אחד. הט"ז הסכים דבעינן שיהא השורש בגובה עובי אצבע לא ברוחב או באורך. כתב בית לחם יהודה אות י' אם יש לה ב' ראשי תלויות מזה אחד ומזה אחד אז נראה שהן שתים ויש להטריף יע"ש ואין אני אומר לא איסור ולא היתר

לה א ריאה שניקבה טריפה. עיקר טריפות דניקבה הריאה יתבאר לקמן סימן ל"ו ש"ך כבר כתבנו בזה בפתיחה דמש"ה הקדים הטור והמחבר בכאן ריאה שניקבה לומר דכל פסולי הריאה מטעם נקובה קאתינן עליו וז"ש הש"ך עיקר טריפות כו' ומ"מ זה נמי מטעם נקובה הוא:

והנה ראיתי להעיר בכאן הא דאמר רבא ה' אוני תלתא מימינא כו' חסר או יתיר וחליף למה סכם תחלה ה' אוני והיה די לו באומרו אמר רבא תלתא אוני אית לריאה מימינא ותרי משמאלא והיה מייתר ג"כ דלא היה צריך לומר חליף דפשיטא דהכין הוא דחסר מימין ויתר משמאל משא"כ עכשיו דאמר ה' אוני יש מקום לטעות דמש"ה אמר ה' לומר דכל שהסכום ה' אין קפידא עד שהוצרך לומר חליף טריפה ואפילו לא היה מייתר מ"מ לאיזה צורך אמר דברים מיותרים ברישא. [ו] והנה או דבא למעט יותר מה' מכל צד כדעת המ"כ שהביא רש"ל בפא"ט סימן כ"ט או ד' בימין ואחד בשמאל כשר ולז"א ה' אוני כיון שלא חסר מן הסכום ואי הוה אמר רק תלתא מימינא וב' משמאלא ועלה הוה קאי חסר ה"א כל שחסר מימין או משמאל טריפה כדברי תורת חיים. אמנם אנן מכשירין יותר מעשר ומטריפין ד' בימין וא' בשמאל קשיא. שוב ראיתי להתב"ש אות כ"ט שהרגיש בזה וכתב דרבא אשמועינן ה' אוני ותו לא דחסר או יתר שלא בדרי דאונא טריפה ואי הוה אמר תלתא מימינא וב' משמאלא יתיר כו' ה"א עלה קאי דווקא בדרי דאונא הוה יתיר קמ"ל כן הוא תוכן כוונתו ויפה כתב וכמו שאבאר בסמוך בעז"ה:

ואגב גררא ראיתי להביא כאן מ"ש בש"ד סימן פ"ט וז"ל פעם אחת אירע מעשה שנמצא כמו יד על הטחול והטריף מורי הר' אליעזר ואמר כל יתיר כנטול פירש כניקב והוכיח מדאמר רבא ה' אוני חסר יתיר חליף כו' ומקשים למה לי חליף תיפוק דהוה חסר ומתרצים דה"א כיון שהמנין ה' אוני שלם כשר הוא ויש מתרצים דחליף שנתחלפו האונות גדולה במקום קטנה ועתה מה צריכים לזה התירוץ וכי אינו מתורץ בתי' הראשון אלא ש"מ כל יתיר כנקוב דמי והוה יתרת שלא בדרי דאונא יע"ש ולכאורה אין לו פירוש. ונראה דה"פ דפי' כל יתר יש הרבה פירושים או דכנטול הוא וחבירו עמו או דכנקוב במקומו דמי כו' והנה אם כנטול מכל וכל יש קולא בטחול כמו שמבואר בסי' נ"ה ניטל הטחול כשר והוכיח הר' אליעזר ז"ל דע"כ כניקב דמי וניקב הטחול בסומכי' טריפה והוכיח מדאמר חליף דמיותר הוא דחסר הוא מימין וה"ה דקשיא דיותר הוא משמאל ומתרצין דה' אוני עכ"פ יש ולא הוה בכלל חסר ויתיר והיש מתרצין לא ניחא להו בזה התי' דקשיא להו לא לימא ה' אוני אלא תלתא מימינא וב' משמאלא חסר או יתיר הוה עלה קאי וידעינן דחליף טרפה כמ"ש לעיל ע"כ מוכיחין דין חדש מכאן דאם נתחלפו צורת האונות טריפה ומנא להו לחדש דין זה ולא ניחא להו בתי' הא' וכ"ת דלא ניחא להו כדכתיבנא אכתי צריך חליף לד' בשמאל וג' בימין דליכא חסר וכ"ת האיכא יתיר בשמאל י"ל דלמא יתיר אין טריפה אלא בדרי דאונא דווקא כיון שעומד אצלו טריפה דהוה כנטול הוא וחבירו עמו הא יתרת שלא בדרי דאונא סובר רבא דכשר כיון שעומד בפנים מחובר לערוגה וכדומה לאו כנטול הוא וחבירו עמו והא דאמר ביני ביני טריפה לאו הלכתא כדמסיק אבל אגבה משמע הא יתרת מקמא כשר וכבר ראיתי מי שפירש ביני ביני היינו ע"ג מיקרי כן וא"כ אין טריפות מכח יתיר ואמנם טריפה מכח חליף כי כן קיבל רבא שלא יהיו בשמאל יותר מימין וכמו שאבאר לקמן אלא וודאי דיתיר כנקוב מקומו דמי וודאי אין חילוק בין עומד סמוך לחבירו או רחוק דניקבה הריאה בכ"מ טריפה וא"כ למה לי אכתי חליף הא הוה יתיר ומש"ה הוכיחו דנתחלפו צורת האונות טריפה וא"כ לפ"ז בטחול בסומכיה טריפה כן נראה ליישב ומי שדעתו רחבה יתרץ בע"א והנלפע"ד כתבתי (°) ועיין מ"ש לקמן בב' וורדות א' בימין כו': **ב** ונקראת. הש"ך הביא לשון רש"י שנקראת וורדא ע"ש קלישתא דקה כוורדא (כמו קליש ליה טומאה דט"י וכדומה) ואדומה כוורד ואפשר שאדומה קצת יותר בצבעו מן הריאה: **ג** או משמאל. עש"ך שדחה דברי ת"ח ואוסר ד' בימין וא' בשמאל. הנה משמעות הוה שכתב לא ידענא מהו אם כוונתו כמ"ש הפר"ח אות ג' מדסתם הר"ם והמחבר חסר משמאל אף דוורדא בימין ומשלים לדידהו כבס"ז אלמא חליף הוה מה שראוי להיות בשמאל הוא בימין כבר כתב התב"ש באות כ"ט דאיכא תרתי לגריעותא מימין לשמאל ולא קיימא בדרי דאונא יע"ש ועוד מהמחבר אין הכרח דאדרבה שמאל דומיא דימין וע"כ חסר בימין דאין וורדא כלל ה"ה בשמאל הכין הוא והנראה דהיה לומר חסר א' מהן למה למיפרט מימין ומשמאל אלא לומר אם חסר משמאל אף ד' בימין טריפה ומ"ש שכן מוכח מפוסקים גבי השלמת וורדא הם דברים פשוטים דרש"י פוסק אין הוורדא משלמת דהליף הוא אלמא אף דלא הוה חליף ממש מיקרי חליף והגאונים דמכשירים דאורחייהו בהכי לעמוד בימין ומשמאל אם עומדת וורדא אין משלים ומטעם חליף קאתינן כ"ש מימין לשמאל והתב"ש אות כ"ט כתב מב"י ד"ה ודע שלכאורה מוכח כש"ך. האמת הוא כן שכתב על מ"ש רבינו ירוחם דאין הוורדא משלמת לשמאל כתב דע"כ בעומדת בשמאל דאי בימין פשיטא ומה פשיטותא הא ד' בימין משלימין. ואין לומר דהב"י ה"ק דאי מימין לשמאל הוה לאשמועינן רבותא אונה ממש יתרת מקמה אין משלים לשמאל דא"כ לא הל"ל דהא לא איצטריך לאשמועינן כו' אלא וודאי כדאמרן ועיין ב"ח שכתב דהר"ם מכשיר חסר אונא משמאל והוורד' בשמאל וכן דעת רי"ו וורד' מימין אין משלמת לשמאל דלא כב"י א"כ לכאורה סובר כת"ח דאל"כ לאשמועינן ד' בימין ואחד בשמאל אין משלים ומכל מקום לענין דינא הדין אמת ד' בימין וא' משמאל טריפה וכאמור:

ודע דהר"ם ז"ל בפ"ח מה"ש ה"ג כתב נתחלפו האונות ב' בימין בלא וורדא וג' בשמאל או וורדא עם הג' בשמאל טריפה ולאיזה צורך אמר או וורדא עם הב' בשמאל וכבר עמד הכה"ג בהגהות ב"י אות צ"ב בזה ותי' דאדסמיך קאי ג' משמאל (וה') [וה"ה] ב' אונות (וב' וורדות) משמאל ואכתי למה לי כלל פשיטא שאין הוורדא בצד שמאל משלמת השתא אונא בשמאל כ"ש וורדא בשמאל דאיכא תרתי לריעותא בשמאלו שלא בדרי ואף לגי' דגרים הכה"ג או וורדא עם ב' בשמאל אכתי קשה פשיטא כדכתיבנא ואפשר לידחק ולומר דה"ק או שלש עם הוורדא בשמאל וג' בימין הוה חליף וטריפה דהוה ג' בימין וד' בשמאל ולענין דינא ג' בימין וג' בשמאל ויתרת מקמא בשמאל או ג' בימין וב' משמאל וב' יתרת בשמאל אבאר לקמן אי"ה: **ד** או שהיו כו'. וה"ה ג' מימין וד' משמאל כמ"ש הרב ס"ה ש"ך ויש לראות אמאי לא הגיה הרב כאן כי כאן עיקר מקומו בחליף ואולי מאחר ששם כתב המחבר יתרת דכשר כתב שם: **ה** כ"ז. הש"ך הביא דיש"ש שהיקל בכל אלו החילופים זולת החילוף המוזכר בגמרא גם אונות למטה והאומות למעלה. ומשמע אף בה"מ אסור ושאר חילופים בה"מ שרי וכבר כתבנו לעיל שאותן חילופים יש להם קצת סמך מגמרא מדאמר חליף תיפוק ליה דהוה חסר ויתיר כאותן מפרשים שהביא בהג"ה ש"ד סימן פ"ט:

ודע דאם ג' בימין וב' משמאל וב' יתרת מקמא משמאל או ג' מימין וד' בשמאל ויתרת מקמא מימין כתב השמ"ח סכ"ד דטריפה. וטעמו נראה לי דהוה כעין ס"ס פלוגתא דרבוותא להחמיר שמא יתרת מקמא טריפה דרבו האוסרין ואף דעת רמ"א כן אלא שנהגו להקל במקומינו כמו שיתבאר לקמן ואת"ל יתרת כשר שמא הוה חליף כמ"ש הש"ך אות מ"ב לתי' הא' דווקא וורדא אין משלמת הא יתרת משלים א"כ פשיטא דהוה נמי חליף ומיהו אין זה ראיה דאף דמשלים מ"מ לא הוה חליף דכי גמירי שיהא בימין יותר היינו בדרי וכן יראה מלשון רמ"א ס"ה הא דמכשירין צריך שלא יהיה בשמאל יותר ואפשר דרבותא קאמר ל"מ שלא בדרי דיש אוסרין כו' אפי' בדרי נמי. ומיהו יש לעיין דהא הפר"ח חולק ומכשיר ד' בשמאל וג' מימין והביא ראיה מר"ם ז"ל וז"ל פ"ח ה"ג מה"ש נתחלפו האונות ב' בימין בלא וורדא וג' משמאל או שהיה הוורדא עם שלש משמאל טריפה שחסירה מימין סובר הפר"ח מדאמר חסר מימין ש"מ דאדסמיך ליה קאי היינו ב' בימין הא ג' בימין וד' בשמאל כשירה והתב"ש אות ל' דוחה זה דכל שיש בשמאל יותר מימין חסר הוא ולפי דעתי דהר"ם ה"ק או שהיה הוורדא עם הג' משמאל וג' מימין לא אבל בימין קאי וטריפה משום חסר ימין אלא דא"כ היה לומר שחסר מימין ויתיר משמאל כיון דקבלה הוא שאין להיות בשמאל יותר מימין אמאי תלה טעמא דווקא שחסר מימין או לא הוה ליה כלל לומר אלא ע"כ חליף המוזכר בגמרא מפרש הוא ז"ל דמטעם חסר מימין הוא דלא אמרינן כיון דהמנין ה' אונות יש לא הוה חסר אלא גם זה הוה חסר הא יתיר בשמאל ליכא דאנן קיי"ל יתרת בדרי כשר הוא כן נראה לי דעת הפר"ח ומרש"י חולין מ"ג א' ד"ה (הנך) [לא תיפוק] משמע דחליף חסר ממקום שראוי להיות שם אין לפרש כמ"ש התב"ש דג' בימין וד' בשמאל חסר הוא דא"כ הוה לרש"י לפרש דמטעם יתיר קאתינן עליה דהוה עדיף טפי ואיך שיהיה אם ג' בימין וב' יתרת משמאל יש לצדד בה"מ להכשיר מהני טעמא דכתיבנא שמא ג' וד' אין איסור ושמא אין יתרת מן המניין כתי' הב' של הש"ך וכן נראה עיקר א"כ בה"מ עכ"פ יש להתיר וכאמור כאן. ומיהו ג' מימין וא' משמאל וג' יתרת או ב' מימין ויתרת וב' יתרת משמאל הוה וודאי טריפה לא ספק אי נחשוב יתרת א"כ הוה חליף לדידן ואי לא א"כ חסר מנין האונות אבל אי ב' בימין ויתרת הוה רק ספק טריפה או כתירוץ הא' בש"ך או כתי' הב' באות ל"ב ושם אבאר בזה:

חדושי רע"ק

סימן לה [ו] בשפתי דעת סק"א באמצע ד"ה והנה. והנה אלו דלא למעט יותר מה' וכו'. אינו מובן דהא לרבא דכל יתר אפי' בדרא דאונה טרפה שעולה ס' מכל צד ואף ד' מכל צד טרפה ועד כאן לא נחלקו הפוסקים אלא לדידן דיתיר בדלא כשרה: **שם** [ז] במשבצות זהב ססק"ג וראיה ממ"ש לקמן סי' ל"ט וכו'. כ"ב לענ"ד אין זה ראיה די"ל דנקב פסול אלא דנסרך כשר כיון דאין הנקב טרפה מצד

ודע דלקמן סימן ל"ו סי"ד דצמקה אונא שלימה דטריפה לדעת בה"ג כמ"ש הט"ז וש"ך שם מטעם דהוה חסר האונא וכפי הנראה משיטת הר"מ ז"ל בפ"ת שמנה צמקה תחת סוג חסירה לא תחת סוג נקובה יע"ש וכבר התבאר זה בריש הסימן בפתיחא אם כן אם היה ג' בימין וד' בשמאל ואחת משמאל צמקה לכאורה יש להתיר דאדרב' צמקה חסר הוא אם כן תו הוה שוה בשוה אמנם זה טעות. הדא דלחוש חוששין לבה"ג לא להקל ועוד דצמקה לדידן מטעם חסר וחסר מטעם ניקב דלא כהר"מ ז"ל שסובר חסרון הוא פסול בפ"ע ואנן פוסלין כל פסולי הריאה מטעם ניקב וה"ה צמקה ועוד אחר שכבר היה פסול מתחלת ברייתה דהוה חליף איך תחזור לכשרותה ע"י צימוק והלא מצטמק ורע לה וטריפה אין לה היתר אם כן הוה וודאי טריפה ולא ספק והבן [ח] ומיהו אי ג' בימין וב' משמאל ויתרת מקמא בימין וא' מדרי דאונא צמקה לכאורה יש לטעות להתיר אמנם לדינא ג"כ אסור הוא דצימוק ניקב הוא ועיין מ"ש באות מ"ב בזה באורך :

עוד אבאר לך הא דאנן מכשירין יתרת מקמא מ"מ עכ"פ ריעותא מיקרי דרוב פוסקין מטריפין ואי בועה על יתרת הוה תרתי לריעותא כמ"ש בסימן ל"ז באורך מזה אם כן אי בימין יש ד' אונות ואין ניכרת איזה היתרת שיש להם תואר א' וסמפון לכ"א ובועה עומדת על אחת מאונות איך נדע הדבר ההוא איזה יתרת וכ"ת בדרי דאונא לאו ריעותא הוא הא ליתא דכל היכא דאיכא פלוגתא ריעותא מיקרי ורבא סובר יתרת אוסר ואף דלא קיי"ל כן מ"מ הוה ריעותא [ט] (א) מ"מ מספיקא אין ראוי לאסור תרתי לריעותא דהוה רק חומרת האחרונים כמו שיתבאר בסימן ל"ז באורך. ונראה אם יש ג' בועות על ג' אונות ורביעית הסמוכה לאומה אין עליה בועה אפ"ה טריפה ממ"נ אם הרביעית יתרת הרי שינתה הוורדא מקומה ואי בג' ראשונות יתרת הוה תרתי לריעותא ובסוף הסימן אבאר המעשה שהובא בר"ץ באורך (ס) וכאן אין להאריך : **ו** או אם יש לה שתים . פירוש אפילו אין עומדין זא"ז ש"ך הנה מבואר מדבריו דחולק אט"ז אות ד' ופוסל אף שאין מקורבין וה"ה בשמאל פוסל נמי כמו שיתבאר באות י"ז באורך : **ז** או אם . הש"ך הביא בשם ד"מ בשם האגור דאם הוורדא פחותה מעלה של הדס טריפה וכן הלכתא וראיתי לכר"ו אות ו' שכתב דאם פחותה מט"ד כשירה ולא ידענא מנא ליה הא ואולי ט"ס הוא וכן השמ"ח סל"ו פסק בפשיטות דפחותה מט"ד טריפה : **ח** או שינתה מקומה . עש"ך בשם רש"ל מה שהיקל בזה ותב"ש הסכים לבה"י שהשוחטים בזמן הזה נוהגין להטריף יע"ש : **ט** וכן אם שינתה תוארה . עש"ך בשם האגור וכבר התבאר לעיל הדין בזמן הזה ועיין תב"ש : **י** כעובי אצבע . כתב הש"ך דאין חילוק בין דקה לגסה יע"ש ועובי אצבע היינו רוחב אגודל וראיה דהא מביא מסימן מ"ז ושם נאמר כרוחב אצבע וגם בתב"ש אות נ"ד ובשמ"ח סל"ח פי' כן ופסק שם דגובה השורש צריך אצבע ומשך השורש שלם ובה"מ יש לסמוך כט"ז אות ה' דגובה ורוחב אצבע עד"מ אם כל א' מוורדות רחבים ב' אצבעות בעינן שיהא שלם בתחתיתו ב' אצבעות ובה"מ אף שאין שלם בתחתיתו כ"א אצבע וגם גובה עד אצבע כשירה ועיין בט"ז : **יא** אע"פ שיש בו סדק . פי' בשורש הנשאר ד"מ ש"ך ור"ל אף שיש בשורש של עובי אצבע בגובה וברוחב סדק מ"מ אין סדק מועיל להטריף כ"א להכשיר כ"ה בד"מ ועיין בל"י יראה מלשונו באות י' דאם יש לכ"א חריץ עד למטה טריפה ומסתימת הפוסקים אין משמע כן יע"ש : **יב** ואם . עש"ך דלכאורה באין להם שורש כעובי אצבע ומש"ה אם א' הפוכה והיא קטנה כשירה שזה מראה דהיא יותרת ולא וורדא ויתרת מקמא כשר לז"א דאינו כן דא"כ איך קאמר בד"מ ואם ב' וורדות בשורש א' והגדולה הפוכה טריפה ואם לאו כשירה פשיטא דאפילו שניהם אין הפוכות טריפה אם אין כעובי אצבע ביניהם והכי הוה לומר אם הקטנה הפוכה כשירה אלא קאי ביש להם שורש א' כעובי אצבע וקמ"ל שם דאם הגדולה הפוכה אפ"ה טריפה כנ"ל לפרש דבריו והיינו דודאי כל שיש תואר קצת הוה ב' וורדות כמו שיתבאר אות י"ז ודוקא שאין לה כלל תואר וורד יע"ש . ואם ב' וורדות בשורש א' וא' יש לה כים ולא השניה יש לעיין ואם יש לה גם כן כים הוה יתיר כים עיין מ"ש באות י"ז והנה וורדא שאין לה כים טריפה יש ב' טעמים . א' להציל מרחיפת הריאה שלא תינקב וב' דקים להו דכל וורדא בלא כים סופו לינטל הוורדא זה דוקא בוורדא לא ביתרת דקים להו דיתרת לא תינקב ולא תינטל מחמת רחיפת הריאה ומש"ה מכשירין כה"ג : **יג** הולכים . עש"ך דבשניהם שוין טריפה אם א' הפוכה וכתב עוד דה"ה אם שינתה תוארה הדין כן ור"ל דהולכין אחר הגדולה ואם היא בתואר וורד כשירה וכ"ז בשורש א' להם ואם אין להם שורש א' בא' הפוכה טריפה ובשינת' תוארה יתבאר לקמן באות י"ז ל"ה מהו הדין . וכתב התב"ש אות מ"ז ואם א' שינתה מקומה אף שהיא קטנה יש להחמיר דדוקא הפוכה ותואר דלא נזכר בתוס' ורש"י ושאר פוסקים הם אמרו והם אמרו משא"כ שינת' מקומה דטריפות זה מוזכר בתוס' מ"ז א' בשם דודו יע"ש : **יד** ואם . עש"ך ויראה דהסכים למ"ב בתשובה דתרי רואין לא אמרינן רואין כאלו הכים הב' נטול וסוף הוורדא לינטל זה לא אמרינן ועיין מ"ש לקמן בטרפשא דכבדא . ומה שסיים בה"מ יש להתיר יראה דלא קאי כ"א ביתיר כים לא בחסר כים דאין להתיר אף בה"מ . ואם נמצא ב' כיסים והוורדא אין נהנית אלא מאחת כתב בל"י בשם דמש"א שיש להתיר והתב"ש אות מ"ח כתב מהגהות רמ"א משמע כן דכתב ואם יש לה ב' כיסין משמע שנהנית משניהם אמנם מהר"ץ משמע דוקא בשמאל הא בימין אף שאין נהנית טריפה ובחסר כים כתב בל"י דעת הש"ך להתיר בה"מ וכבר כתבנו דאין הכרע די"ל דקאי איתיר כים לא אחסר עיין מ"ב סימן ס"א מ"ש מזה : **טו** או . עש"ך והנה תראה בפי' מלשון הר"ץ דיתיר כים בשמאל הא בימין טריפה אף שעומד מרחוק וזה דלא כט"ז אות ד' דאף וורדא כל שאין סמוך לוורדא הא' כשירה וכ"ש כים וכתבנו שם הטעם אף דבסימן נ"ה אות ד' משמע מלשונו אף שאין נוגעין נמי כל יתר כחסר כפירש"י מ"מ בוורדא דרוב מכשירין אם ניטל אין להחמיר אלא כשנוגעין זה בזה או דע"כ פוסל שם אף שאין נוגעין זה לזה מ"מ בעינן שעומד במקום שיש שייכות לרגל לעמוד שם ומודה הט"ז למעשה דמרדכי שם באם עומד הרגל במקום הזנב דכשר כמ"ש רמ"א שם וה"ה כבד אין פוסל אלא במקום הראוי להיות כבד אף שאין נוגע בו . והש"ך דמטריף בוורדא בימין מטעם יתרת כמו בשמאל אף דיתרת מקמא כשר מ"מ כי קבילו עליה להכשיר היינו יתרת שלא בתואר וורד כמ"ש התב"ש או דסובר הא דאמר אבל ביני ביני טריפה היינו יתרת וורדא ור"א סובר למיטרפיה אפי' בחדא אמרו ליה דאורחיה הכי כמו שאבאר אות י"ז . אלא ביתיר כים קשה אמאי מטריף בימין ודוחק לומר כי קבילו עלייהו יתרת הא יתיר כים טריפה והנראה מטעם חסר כים קאתינן עליה או דסובר כל יתר כנטול אף שלא במקומו הראוי או דימין מקומו הוא ואף דשינתה מקומה פסולה זה לחומרא הא מדינא רוב פוסקין מכשירין בשינתה וכן משמע מגמרא אבל אגבה טריפה משמע הא מקמה כל מקום מקומו ובשמאל אין מקומו כלל ומש"ה בימין טריפה וזה נכון ובאות י"ז אבאר עוד : **טז** ואינה מונחת . עש"ך ויש לראות למה להו הטעם דשינת' מקומה תיפוק ליה דאין לה כים ומה אהני לה הכים שעשוי להצילו מרחיפת הריאה שלא תנקב כמ"ש המ"ב סי' ס"א א"כ כיון שאין מונח בתוכו הוה כאין לה כים גם מאי איריא שאין מונח בתוכו אפי' מונח בתוכו אם כשנופחין יוצא טריפה דבחיי' היה הריאה נפוחה וכל מילי דריאה כשהיא נפוחה משערין ולזה יש לומר דשמא בחייה לא היתה כ"כ נפוחה משא"כ כשלא היה מונח בתוכו יש ריעותא ואין זה מספיק דודאי כשיוצא כשנופחין מעט הוא דטריפה ולא כשנופחין הרבה עסי' ל"ו בהא דנפחו ונקרע הקרום ולקושיא א' י"ל דנ"מ אף בה"מ למאן דמכשיר אין לו כים כאן גרע דשינת' מקומה וטריפות זה מוזכר בתוס' מ"ז וטריפה אפילו בה"מ נ"ל (ס) : **יז** וכל . עש"ך ואעתיק לך דברי הב"י וז"ל ולענין הלכה קיי"ל כגאונים בין ב' וורדות או חסר כשר . כתב האגור אם אין לה חריץ או שינתה תוארה או פחותה מעלה של הדס או . שאין עגולה טריפה . כתב הכל בו אין לה כים טריפה וכן מצאתי כמה דברים לחכמי אשכנז שפוסלין בוורדא ונראה שכל אלו הדברים להפוסלים יתרת שלא בדרי דאונא או לדברי הפוסלים ב' וורדות או אין לה כלל אבל לדברי המכשירים בכל מקום וכן לדברי המכשירים ב' וורדות או אין לה כלל אין שום שינוי פוסל בוורדא בין שינוי בגופה או פחותה מט"ד או חסרון כים וכתב הד"מ וז"ל (לפי הנוסחא שלפנינו) כבר כתבתי שאנו נוהגין להטריף ב' וורדות וחסר גם נוהגין להטריף יתרת א"כ יש לנהוג בכל הדברים שכתבתי עכ"ל והנה לשון ב"י שהזכיר ב' וורדות אין לו מקום כאן שהרי כבר פסק לעיל דהלכה כגאונים והאגור לא זכר אלא שינוי תואר א"כ היה לומר וכן למ"ד דפוסל חסר הוורדא לא להזכיר ב' וורדות . גם מ"ש אבל לדברי המכשירים יתרת וכן לדברי המכשירים ב' וורדות או אין לה כלל דמשמע בחדא מינייהו סגי ואמאי והא למ"ד חסר פסול אף דמכשיר יתרת מ"מ שינתה תוארה או כים הוה חסרי וורדא וצ"ל דה"ק אבל למאן דמכשיר יתרת ומכשיר נמי ב' וורדות או אין לה כלל ולא או או קאמר כו' ומ"ש ב' וורדות אפשר דחוזר אדלעיל דיש להכשיר גם בב' וורדות . או יאמר דל"ת שינתה תוארה קצת פסולה דנהי דמכשירין חסר וורדא או יתרת מ"מ יתרת וורדא קבילו עלייהו לאסור כמ"ש הש"ך כאן לז"א דלמאן דמכשיר ב' וורדות אין כאן תו שום פיסול דהא אף יתרת וורדא כשר . [י] ומ"מ מ"ש להכשיר בחסר כים יש לעיין דאף למאן דמכשיר חסר וורדא זה גרע דסופו לינקב מרחיפת הריאה וטריפה וצ"ע והנה הד"מ כתב שם דאנו פוסלין ב' וורדות או חסר וגם יתרת מקמא א"כ יש לנהוג ככל החומרות . אמנם כאן בהג"ה השמיט זה דאנו נוהגין להטריף יתרת מקמא ואף למ"ש הא"מ דעת הרב לאסור באמת יתרת מקמא וכן כתב התב"ש דרק מחמת המנהג לא רצה לשנות המנהג מ"מ לא כתב בהג"ה כלום מזה רק דמש"ה נוהגין להטריף בכל אלו משום חסר וורדא או יתיר וורדא אבל יתרת אנו נוהגין להכשיר ומש"ה לא כתב זה והנה לכאורה יראה שהדין עם הא"מ שהש"ך ז"ל גירסתו בד"מ היה כך וכבר כתבתי שאנו נוהגין להטריף יתרת מקמא א"כ יש לנהוג ככל החומרות וע"ז שפיר הקשה הש"ך דמשמע הא למאן דמכשיר הכל כשר וא"כ אמאי פוסל כאן . שוב ראיתי שיש לומר שגי' שלפנינו כן היה לפני הש"ך אלא דה"ק מדכתב כבר כתבתי ב' וורדות או אין כלל טריפה והיה די לו אלא דמש"ה הוצרך לומר יתרת מקמא דאל"ה עכ"פ ב' וורדות א' בימין וא' בשמאל כשר דלאו חסר הוורדא הוא מש"ה אמר דיתרת הוא ולמאן דמכשיר יתרת ואין לה וורדא הכל כשר . וא"כ עכ"פ לדידן אין פוסל בב' וורדות אף א' בשמאל דלא שייך חסר וורדא דכל יתר כנטול אם עומד בימין לא בשמאל לזה תי' דס"ם הוא וצ"ל וכבר כו' וגם אנו נוהגין להטריף ביתר וורדא היינו אף בשמאל כמו שהבין המרדכי והג"מ דלהר"מ יתרת וורדא טריפה ואיך יתכן זאת והלא הר"מ בפ"א מה"ש פסק חסר וורדא ויתרת מקמא כשירה ואמאי יתרת וורדא טריפה וע"כ שאני יתרת וורדא דהכי קים להו דוקא יתרת שלא בתואר וורד כשירה אבל בתואר וורד טריפה ואפשר לומר הטעם מדאמר אבל ביני ביני טריפה היינו תואר וורד אם יש לה ב' ואתיא שפיר דברי רמ"א ומ"ש שכבר כ' דכן כתב שם מקודם להטריף ב' וורדות משמע אף בשמאל :

והנה לענין דינא כתב הש"ך דב' דינים יש בשמאל תואר וורד ממש אף בלא כים הוה יתרת וורדא לא מטעם יתר כנטול אלא יתרת וורדא הוה יתרת וטריפה תואר קצת כשר אא"כ יש לה כים אונא **ממש** אף שיש לה כים כשר וכמעשה דב"ח . בימין דהיינו מקומה דינא הכי אם תואר קצת אסורה אף בלא כים . ומ"מ מה שדייק מקומה ממש משמע הא שלא במקומה ממש אף בימין דינה כשמאל ואם תואר קצת בלא כים כשר וכן יראה קצת מדבריו בספר נה"ך בקו"א יע"ש . ומ"ש על מהר"ם ה"ק דהר"מ השיג על הר"ץ מטיר דאוסר וורדא בשמאל א"כ משמע דאף שאין לה תואר ממש דהא הטור אוסר אף יתרת מקמא והשיג עליו הש"ך דהטור סובר דאין חילוק בין יתרת וור"א ליתרת מקמא וע"כ הרא"ש אוסר יתרת מקמא משא"כ לדידן יתרת כשר ויתרת וורדא טריפה א"כ תואר קצת אין מזיק ומ"ש הש"ך דהר"מ הבין מהר"ץ אף בתואר ממש מכשיר חולק עליו ומ"מ מהטור לא השיג עליו כלום וכאמור :

והנה בנה"ך בקו"א כתב אט"ז דיתיר משמאל הוה ניקבה הריאה עכ"ל ור"ל דמה בכך דהוה כיתרת רגל מ"מ ניטל ממקומו והנה יש לומר דהט"ז סובר דיתרת וורד דומה ליתרת מקמא ודווקא במקומה הוה כנטול חבירו עמו משא"כ שלא במקומה אין לה דין וורד אלא דין יתרת וביתרת קי"ל להכשיר עיין מ"ש בט"ז אות ד' :

כתב השמ"ח סל"ג וורדא בדרי דאונא בימין הוה חסר וורדא ובשמאל בדרי דאונא כשר ושלא בדרי טריפה ויפה דיבר לפי שיטתו ושיטת הש"ך דיתרת וורדא גרע מיתרת מקמא א"כ בימין סובר כ"מ מקומה

הוא

היתר כי רוב מכשירין ב' . ודע עובי אצבע האמור כאן הוא רוחב אגודל במקום שרחב לא בעוביו כן כתב השמ"ח ושאר אחרונים ועיין ש"ך אות י' שכתב מדקין והתם וודאי ברוחב אגודל כו' : (ו) וכל . עט"ז דכתב דרמ"א לא קאי אג' דברים חסר או יתיר ושינתה מקומה דטריפות חסר הוזכר בתוס' ד"ה כל ויתיר הוזכר ברש"י ד"ה אפילו ושינתה מקומה בתוס' ד"ה אבל דף מ"ז יע"ש משמע הא שאר ענינים אין לו כיס או ב' ואפילו שינתה תוארה יש להכשיר אמנם בתוארה רש"ל מחמיר שע"כ נקראת כן ומיהו בכיס יש להתיר בה"מ וכמו שאבאר בש"ך . כתב השמ"ח סל"ד יתיר כיס דווקא שיש לו שפה גיד לפיו הא לאו הכי לא הוה יתיר כיס ומיהו כיס שאין לו שפה אין קפידא בשם דמש"א . ונראה נמי כל שאין הכיסין תכופין יש להכשיר דהא ב' וורדות מכשיר הט"ז כשאין נוגעין וב' כיסין אפשר שאר אחרונים מודים ועיין מ"ב סי' ס"א האריך ומסיק חסר כיס יש לאסור ויתיר יש להתיר יע"ש :

וראיתי להמ"ב שם דבר מחודש שסובר תרי רואין לא אמרינן כאילו ניטל הכיס וכאילו ניטל הוורדא והתב"ש אות מ"ו חלק עליו וכתב דל"ד לטרפשא דכבדא שאם נסרך או ניקב והעלה קרום **דכשר** שלא היה עליו שם פסול מעולם יע"ש . אמנם המעיין במ"ב כתב דכשירה בטרפשא בין למ"ד אין סירכא בלא נקב ובין למ"ד יש סירכא בלא נקב כוונתו למ"ד יש סירכא בלא נקב אלא שסופו להתפרק א"כ איך סתם הב"י בסימן מ"א דטרפשא דנסרך כשירה ומשמע לכ"ע והא למ"ד דפוסל שאר איברים בסירכות כמ"ש בהג"ה מ"ב ומטעם דסופו להתפרק א"כ יהיה וודאי ניקב אלא תרי רואין לא אמרינן וה"נ כאן . ולפ"ז יש לעיין דזה למ"ד כל יתיר כנטול ביד דמי אמנם אי כל יתיר כחסר מתחלת ברייתו דמי יש לעיין . ומדברי המ"ב האלו יש ללמוד תרי טרפשא דכבדא אין לאסור דתרי רואין לא אמרינן ולקמן בסימן מ"א יבואר זה בעזה"י : (ז) דזה . עט"ז הראה מקום לאות י"ז ושם נאמר דלאו וודאי הוה בדרי אלא לעיל ממ"כ כשר דהוה יתרת מקמא משא"כ לקמן שמא יתרת הוא . הנה הוא ז"ל סובר דיתרת מקמא אין משלים חסרון האונות כתירוץ הב' של הש"ך באות מ"ב יע"ש ומ"מ קשה הא רמ"א כתב דזה מיקרי דרי דאונא משמע דכתב כן אף במקום שנוהגין להטריף יתרת מקמא זה כשר א"כ קשיא ואף י"ל דכאן הוה ס"ס שמא הוה דרי דאונא ושמא יתרת מקמא כשר משא"כ לקמן מ"מ לשון רמ"א מורה דהוה וודאי דרי דאונא קשיא ושוב ראיתי להפר"ח אות ל"א העיר בזה קצת יע"ש ואמנם התב"ש אות י"א תירץ בזה ותוכן כוונתו דרי מיקרי כיון שעומד בסדר האונות בשוה אמנם יתיר אומא מיקרי ולא משלים החסרון יע"ש כי כן כוונתו ויפה כתב וא"כ ודאי יתרת מקמא אין משלים : (ח) דדוקא . עט"ז הביא ב' פירושים ועיינתי ברש"ל פא"ט סי' כ"ט הדבר מבואר דהכי קאמר דאונא עליונה עד"מ אורכה טפח אין כשירה עם יתרת מגבה כט"ד בחצי טפח לצד החוד כשירה לא בחצי טפח של צד שורש במקום שמושרשת בערוגה ומ"ש הט"ז שלפ"ז היינו שיעור ברוחב האונא רצה לומר כאלו עושין קו שטחיי ברוחב האונא ואומרים החצי שלמעלה כשירה ולצד מטה טריפה ולשון שני מודה לפירוש הא' אלא שמוסיף דאף באותו חציה של צד מעלה אין כשירה כ"א חצי ממנה לצד הקנה לא החצי של צד היתוך הב' שאלה נמצא דאין כשר אלא חלק רביעי מאונא העליונה ומ"ש דפי' הב' הוא באורך ר"ל אנו עושין קו שטחיי באורך האונא ואומרים הצד של קנה כשירה והצד לחיתוך הסמוך לאונא שניה טריפה ואמנם מ"ש מהרי"ו חריץ וגבול הוא פשוט לדעתי לפי שהחריץ הולך מראשו עד סופו באורך ובאלכסון הולך וא"כ פעם יש קולא שהוא יותר מחצי מן הקנה ופעם חומרא שהוא בתוך החצי של הקנה והגבלת החריץ הוא בארכו אמנם ברחבו דהיינו מחוד עד השורש צריך מדידה :

כתב השמ"ח סט"ז ותב"ש אות כ' יתרת מקמא באונא עליונה ימנית פסולה והב"ח מכשיר יע"ש והט"ע דקנה מפסק ביתרת ורוב פוסקים בלא"ה החמירו יתרת מקמא ובל"י מכשיר אמנם באין ה"מ ראוי לשמוע להתב"ש דבלא"ה רוב פוסלין יתרת מקמא וגם דעת הר"ב כן כמו שיתבאר בש"ך אות כ"ה דרוב מקומות נוהגין כן לכן היכא דאיכא עוד ריעותא אסור : (ט) בכל צד . ואף יותר מעשרה דלא כמי שאומר יותר מי' לא ע"ז וטעם יש מי שאומר הוא מדאמר רבא ה' אונות ולא אמר ג' מימינא כו' אלא לומר יותר מה' בכל צד לא ואין המנהג להחמיר : (י) מצטרף . עט"ז הביא בשם רב אחא דב' בימין וג' בשמאל וסדק בימין פוסל וכן הסכים רש"ל ובנה"ך חולק עליו וכתב דבד"מ מכשיר ולענין הלכה רש"ל וב"ח וט"ז ותב"ש אות ל"ד החמירו דהוה ספיקא דאורייתא והנה"ך ופר"ה אות ל"ח מכשירין והכה"ג בהגהות ב"י אות ק"ט האריך בפלפול יע"ש ועי' יש"ש בא"ט סי' ל"ג והנה יש לומר ב' טעמים לטריפה . א' דסדק אין יכול לפעול ב' פעולות להשלים החסר מימין ולהשוות החילוף שבשמאל יותר מימין וזה דעת הט"ז שכתב דהוה תרתי לריעותא אמנם מרש"ל יראה דס"ק דמ"מ חלוף הוא דבשמאל ג' אונות פרודות ובימין ג' על ידי סדק הוה בכלל חליף דבימין המנין תמיד מבורר ביתרון משמאל כן נ"ל עי' בא"ט סי' ל"ג . וכ"מ אי יש בימין ג' וד' בשמאל וסדק בימין לרש"ל טריפה דמ"מ חליף הוה ולט"ז כשירה דלא הוה תרתי לריעותא דלא חסר הוא וכ"ש כפי הנראה מרש"י בא"ט מ"ג בהא דכתב חליף בכלל חסר משמע דג' בימין וד' בשמאל כשר אלא שיש לדחוק ולומר דיתיר הוה חסר ואף דלא קיי"ל כרבא ביתרת מ"מ אי חליף הוה לאו הורתייהו ויתיר הוא ובכלל חסר הוא מ"מ הא ודאי כשר הוא לט"ז אמנם ב' בימין וג' בשמאל וסדק בימין אין להכשיר בלא ה"מ עכ"פ ובפרט שהתב"ש הורה לאיסור כ"ל ועיין עוד מ"ש בש"ך מדיני יתרת יע"ש (ס) : (יא) נקרא גבשושית . כתב הט"ז כל שאינו חד מלמטה או מלמעלה אלא עגולה הוה גבשושית וכשירה . הכלל בזה יתרת מגבה אם יש לו צורת אונא שהוא מחוד וכט"ד טריפה הא פחות מט"ד או שאין לו צורת אונא כשירה . כתב הכה"ג בהגהות הטור אות כ"ה ביתרת על גבה פחות מט"ד ובועה עליה משלמת לט"ד יש מכשירין ויש מטריפין דהבועה עתידה להתעקר ואפילו יש חוט בשר מקיף ובהגהות הב"י אות ס"ה וס"ט כתב עוד מענין זה . והנה הב"י וכה"ג הביאו יש פוסקין דיתרת ע"ג אפילו פחות מט"ד טריפה ונהי שאנו מכשירין מ"מ הא קיי"ל כל היכא דאיכא פלוגתא הוה תרתי לריעותא (כמו שיתבאר) א"כ בועה על יתרת פחות מט"ד הוה ב' לריעותא ובלא"ה מבואר לקמן בועה על גבשושית הוה ב' לריעותא בסי' ל"ז וגם מ"מ מתחכך הוא וגרע הוית בועה טריפה (ס) : (יב) ושוה . כתב הט"ז ומשמע אי קארה מגומא טריפה דלא הוה אלא יתרת והנה"ך והפר"ח מכשירין וכן דעת השמ"ח סח"י ותב"ש אות כ"ב דאין ראיה שלא ממלא את הגומא דהריאה גדלה והפיטול לא גדל עדיין כ"כ ומ"מ כתב אם חסרון כשיעור המבואר סי' ל"ו לא גרע מחסרון בחוץ . והנה לפי טעמו היה נראה להכשיר אף ביש חסרון הרבה דהפיטול יתגדל ויתמלא הגומא מ"מ אין להקל בלא ה"מ דהא מקילין לקמן בחסרון בחוץ יע"ש . ומ"מ מה שכתב הט"ז משמע לא ידענא מהיכן הוציא משמעות הזה אי ממ"ש והוא לשאר הריאה רוצה לומר דה"ק דממלא כל הגומא ולא מפרש דאין גבוה משאר הריאה דסובר כיש בדיקות שכתב התב"ש באות כ"ב דכל שאין יוצא היתרת גבוה מהגומא כט"ד כשירה דזה דוחק דהב"י ושאר פוסקים מבואר דבעינן שיהא שוה ממש וכל שגבוה קצת אף שאין כט"ד טריפה כיון שכנו היתרת כט"ד : (יג) אבל מקמא . עט"ז דאם יתרת ע"ג בגומא שיורד בין ב' ערוגות אף שאם הוא מקום נמוך מ"מ סובר דע"ג מיקרי וטריפה . ודע דפיטול מקמא כתב השמ"ח ס"כ ואות כ"ו כתב"ש דבאין ה"מ יש להטריף אפילו פחות מט"ד ובה"מ להכשיר כהגהות הר"ן ושאר בודקים יע"ש . נמצינו למידין יתרת ע"ג דווקא כט"ד ופחות כשירה ופיטול מגבה אפילו כט"ד כשירה ובתנאי שיהא שוה ממש לבשר הריאה ואם גבוה קצת אפילו פחות מט"ד טריפה (כיון שהכל ט"ד) ויתרת מקמא רוב הפוסקים פוסלין והיינו כט"ד ופשוט הוא וכ"ש הוא מגבה וכתב התב"ש יתרת מקמא כעין גבשושי' כשירה אף להאוסרין בסי' ח"י ופשוט הוא דכ"ש מע"ג . ואנן מכשירים יתרת מקמא :

שיעור טרפא דאסא כתב השמ"ח ס"ז ותב"ש אות ע' די"א אורך ורוחב כמו ציפורן גודל וי"א אורך ורוחב של פרק אמצעי של אגודל בינוני ושתי הסברות במהרי"ו והולכין להחמיר עכ"ל ולפ"ז שיעור אונא כט"ד ועינוניתא בעינן כפרק אמצעי של גודל ויתרת ע"ג כט"ד אף כציפורן אגודל טריפה הוה לחומרא : (יד) שאין . הט"ז הביא מעשה דריינו"ס והראה מקום לסימן ל"ט אות כ"ד ושם נאמר אפילו נאמר יש ללקת כעין קמטים תחת הבשר ההוא כשירה כתב השמ"ח סמ"ב וכתב"ש אות נ"ה נפיחה בעינן כמו בס"ס ל"ט בבשר בלוי ואף דיעבד מעכב וטריפה בלא נפיחה ואם הקרום השליטי שעל הריאה סריך למקום אחר לית לן בה עכ"ל . מ"ש דהקרום המכסה הריאה אם נסרך כשר היינו אף שאין עובר ע"י מיעוך דקרום זה לאו מריאה הוא אמנם מה שהטריף בלא נפיחה יש לעיין דא"כ להט"ז בסי' ל"ט ס"ד דאיגלד כאהיונא סומקא טריפה לדידן דא"א בקיאין בבדיקה ובס"ס ל"ט בבשר בלוי לא כתב לדידן אסור וגם כאן לא כתב מידי משמע דבדיקה זו אינו מעכב וצריך עיון לענין דינא ועיין מ"ש ס"ס ל"ט : (טו) ואם היא דבוקה לאומא . הט"ז העלה דאף אם היא דבוקה לאונא שאצלה מהני סימן זה דלא כהר"ן . כתב השמ"ח ותב"ש אף שיש להכיר ע"י סמפון אם הם ב' אונות או לאו מ"מ אם הם פרודות ולא נמצא סמפון לכ"א אין לאסור בשביל זה ובש"ך אבאר עוד : (טז) דקטנות . כתב הט"ז דווקא כשכולה חלוקה הא בצד א' יש להן טריפה וודאי אם כולה חלוקה ובצד א' יש סדקין ובצד ב' אין סדקין אין להטריף בשביל זה דסדק מועיל להכשיר ולא להטריף כמו שאבאר בש"ך אות ל"ג : (יז) שלמטה . עט"ז שמיישב שלא תקשה אהא דלעיל ועיין מ"ש לעיל מזה . גם הא לקמן סי' ל"ט פסקינן דה"ה אומא לאונא הוה כסדרן כרש"י אלמא דאומא

כמי

חדושי רע"ק

עצמו רק מחמת הוורדא וכמו בחסר הכבד לקמן סי' מ"א : **שם** [ח] בשפתי דעת סק"ה ד"ה ודע . ומיהו אי ג' בימין וכו' . נ"ב אי איכא יתיר בדרא בימין או בשמאל וא' מדרי למקה . כנ"ל : **שם** [ט] מ"מ מספיקא וכו'. עי' בתב"ש סי' ל"ז סק"ו: **שם** [י] ס"ק י"ז ומ"מ מ"ש להכשיר וכו'. נ"ב כ"כ במעלה חדשה סל"ה:

גליון מהרש"א

סימן לה (א) שפתי דעת סק"ה מ"מ מספיקא כו' . בספר לבושי שרד סימן זה סק"א האריך בזה מן אות י"ב עד כ"ו . והעלה באות כ"ה דספק תלו"ע בכ"מ כשר כהפ"מ רק בדין זה של הפ"מ סביג וע' מ"ש לקמן סוף סימן זה :

נמי אונא מיקרי ואמאי מטריפין כאן ולזה יש לנו לומר דלאו דוודאי אונא מיקרי אלא דמ"מ כסדרן הוה ועוד דמ"מ כאן חליף הוא וטריפה דהאומא למעלה והאונא למטה :

עוד הביא בשם הב"ח ז"ל מעשה שהיה בצד שמאל אונא וכיס כו' והכשיר דלא הוה יתרת וורדא וסובר הב"ח כש"ך דכל דהוה וורדא אף שעומדת בשמאל נמי הוה יתיר וורדא וטריפה והט"ז השיג עליו ואזיל לשיטתיה לעיל דאין יתיר וורדא פוסל כ"א בסמוכין זה לזה ממש לא ברחוקין וכ"ש בשמאל :

מה שהביא בשם רש"ל דאם נתעקמה טריפה והוא ז"ל הכשיר אחר בש"ך גם אי דווקא יתרת הא אונא כשירה יע"ש בש"ך :

לו (א) זה. עט"ז הנה ב' טעמים יש למאן דאוסר זה שלא כנגד זה א' בשם הג"א דריאה גמדא ופשטה כמו ווסט ולפ"ז מב' רוחות כשירה וטעם הב' ברי"ו דרוח יוצא בין ב' הקרומים ולפ"ז אף מב' רוחות טריפה והט"ז בחר לו טעם הג"א והיקל עוד והביא סברת סיה"ש דכרשב"א קיי"ל דכשירה והנה הרשב"א במ"ה ל' ב' כתב דבוקים הם זה בזה ואין הרוח יוצא ביניהם וכבר הקשו האחרונים מריאה דאוושא דזיקא דביני ביני הוא ולזה תירצו דרוב פעמים לא יבוא ואין להחזיק איסורא הא לפעמים יבוא וטריפה ור"ל דריאה דאוושא חזינן שנפרדו הקרומים ויצאה הריאה זו מכלל שאר ריאות ולפ"ז אם בנגלה הרשב"א נמי מודה דטריפה וכן כתב יע"ש פא"ט להדיא דווקא אי לא בנגלה הא מפקא זיקא בין הקרומים טריפה [יא] ולא היה להט"ז לסתום זה. והנה בס"ד ריאה דאוושא טריפה אם מבלבן היינו נמי דחזינן שהרוח בא בין הקרומים ונתפרדו ואין דבוקים ואין סתירה למ"ש המחבר ס"א וכמ"ש. אמנם בב"י כתב אפילו יצא הרוח אין בכך כלום כיון דהוה זה שלא כנגד זה וצ"ל כמ"ש הפרישה אות ג' דריאה דאוושא טריפה מספק בנקב קטן דא"א לבדוק אם הם ניקבו זה כנגד זה. ולענין דינא כ"ע מודים גם רש"ל דאם מפקא זיקא טריפה וגם במ"ה כתב דרוח לא יצא ביניהן ולפ"ז ריאה דאוושא אי מבלבן הוה ודאי לא ספק וכניקבו זה שלא כנגד זה ואין מבלבן דעת רש"ל וט"ז להכשיר ובנה"ך השיג עליו ואמר דאין להכשיר מאחר דרוב פוסקים אוסרים וכן המנהג : (ב) ואפילו. עט"ז הראה מקום לסימן ל"ג אות ה' דאם לקוי עור א' גרע ולפ"ז ה"ה כאן אם לקוי עור א' ברוגז לא מהני בדיקה ויש להחמיר כתי' הא' ויש כדמות ראיה ממ"ש בס"ס ל"ט אות כ"ד דמשמע שיהיו ב' הקרומים שלימים. וכתב עוד דלפי תי' הב' א"כ הבדיקה עיקרית הוא להקל וא"א בקיאין בבדיקה והש"ך אות ט' סובר דבקיאין כיון דלא מוזכר בגמרא בדיקה זו כ"א בה"ג וריאה דאוושא שהוא מגמרא נראה שהסכים שם להגודה דאין בקיאין ובנה"ך פירש דעתו להדיא דכאן מקילין ופסק כן בשמ"ח ס"ג ואות ה' ובל"י אות ב' השיג על נה"פ מ"ש מש"ך דאנו בקיאין בבדיקה זו מס"ט וא"י מפני מה כתב כך הא שם באוושא קאמר ובנה"ך ביאר דעתו. ואמנם הבדיקה התב"ש כתב דצריכה פושרין ומאחר אחרונים לא משמע כן אלא נפיחה כראוי וצ"ע : (ג) ונקרע. הט"ז השיג על הב"ח וכן הש"ך שלא ראה דברי רמ"א בכאן ולדינא העלה דכשירה ומ"מ משמע מדבריו אם נפחה מעט ונקרע מודה דטריפה דטעמא שמא לא היתה נפוחה כ"כ ובש"ך אות ה' אבאר לדינא : (ד) ועלה. עט"ז. הנה דברי רש"י כמ"ש הט"ז קשים להולמם דאם הטעם דטריפה אין לה היתר עולמית ואף שאין סופו ליסתר א"כ וריאה דסביך לדופן או סירכא כסדרן ע"כ דאם אין סביך אמרינן שמא לא סתמה הדופן היטב אבל כשסביך איגלי מלתא דדופן סתם היטב או כמ"ש המ"ה ל"ו א' דאנו חוששין לעתים יתפרד הדופן קצת ולא יסתום יפה ומשום הכי כי סביך כשר יע"ש שהביא הא דמקשה מטריפה שאין לה היתר א"כ מה האי דכתב רש"י אפילו סתימה עבה אינה מתקיימת דמשמע סופו ליסתר ויראה סתירה בדבריו דאחר כך אמר דלאו סתימה דמעיקרא ודוחק לומר אינה מתקיימת אבהמה קאי דאין מתקיימת י"ב חודש אמנם כפי מ"ש הדרישה הביאו הש"ך אות ו' לק"מ דה"ק דסופו ליסתר וסתימה דסלקא לאחר זמן. הא סתימה דמעיקרא היינו דופן שנבראה מתחלה אף שסותם אחר כך הוה סתימה עיין תב"ש אות י"ד ואמנם יקשה קושית הרשב"א דאיך טריפה חוזרת לכשרותה ותיפוק ליה דא"כ לא יסתום טריפה בסתימה דלאחר זמן. והתב"ש כתב דמרש"י חולין מ"ח משמע אף סתימה דלאחר זמן כל שבריאה הוא כשר ולא מצאתיו שם דדופן הוה סתימה מעליא וסביך היינו כמ"ש הרשב"א במ"ה או כמ"ש דאיגלי מילתא דהוה סתימה מעליא ועיין ב"ח תמה על הב"י שהביא בשם מ"כ דסלקא לאחר זמן לא הוה סתימה דרש"י כתב כן וא"י אדרבה מרש"י משמע שסופו ליסתר וכמו שפי' הדרישה ומש"ה הביא המ"כ דמשמע הטעם דטריפה שעה א' אין לה היתר. וברש"י י"ל תרתי קאמר דסופו ליסתר וגם סלקא לאחר זמן אמנם בלבוש ס"ג קרום מחמת מכה סופו ליסתר ול"ד לדופן דהתם לא נתלשה הבהמה משא"כ הכא ויראה ג"כ סתירה בדבריו וצ"ע. והנה דקין שניקבו או קורקבן ושומן סותם כשר אף שזומן לא הוה בתולדה אלמא מעיקרא לאו דווקא ומ"ש הפרישה כן ר"ל שהוא דבר בריא ולא חיישינן שמא מתחלה ניקבו ואח"כ נולד שומן דלדרישה א"ש ולמ"כ ולרשב"א קשה אלא דאין קושיא דאדרבה אנו אומרים עתה ניקבו כמו בגבינות סי' פ"א ועיין פנים מאירות ח"א ס"א ולא ראה דברי המ"ה וכבר כתבנו בסי' ל"ג מזה ואי"ה בסי' מ"ט אבאר עוד והכ"מ

הוא הוה חסר וורדא משא"כ בשמאל אין ענינו לחסר וורדא אלא מטעם יתרת וורדא אסור ולכך בדרי אין פוסל דאורחיה הוא ואונה בין עגולה או משוכה משא"כ שלא בדרי וכ"ז להש"ך ותב"ש ולא לט"ז וכבר בארנו זה באורך : **יח** יש כו'. הש"ך השיג בכאן על ר' ליברמאן שוחט בפראג דלא מכשירין צירוף וורד כ"א בשתיהן ע"י צירוף יש להם תואר וורד ומתמיה על ר' ליברמאן איך העלים עיניו מ"ש הר"ב אם שנתה תוארה טריפה. ומ"ש הש"ך באות כ"א אין סתירה לכאן דהתם עכ"פ בשורש יש להם תואר וורד וכמו שאבאר שם. והשמ"ח סעיף ל"ו כתב דוקא נחלקה לשנים הא לשלשה אין מצטרפין דגם לב' קול' גדולה והבו דלא להוסיף : **יט** מצד שמאל. כתב הש"ך דכן עיקר הגירסא ומיהו כ"ש בימין דכשירה וכן פסק השמ"ח סל"ז ושאר אחרונים והת"ח סובר בימין יש להקל די"א כל מקום מקומה יע"ש בזה : **כ** כי כו'. הש"ך משמע דמסכים להר"ץ דאין מצטרפין אי באין כים הוה רק יתרת ולא וורדא וביש כים הוה ב' וורדות וטריפה מטעם יתיר וורדא אמנם התב"ש ושאר אחרונים מכשירין אף באין כים וביש כים פסק שם להחמיר מטעם דהוה יתיר כים וכפי הנראה יתיר כים בשמאל ודאי אין קפידא אלא משום יתיר וורדא וא"כ משמע אף שאין לחלק בשמאל כט"ד הוה יתיר וורדא וצ"ע : **כא** וכן כו'. עש"ך ואין זה סותר למ"ש באות ח"י דכאן עכ"פ השורש יש לה תואר וורד אבל כשאין לה תואר כלל טריפה ור' ליברמאן ע"כ מיירי אף שאין בשורש תואר וורד. דאל"כ הא כתב הרב בהדיא דכשירה כה"ג כמבואר : **כב** וכל כו'. עש"ך בשם רש"ל דאם יש עוד ריעותא בריאה זו טריפה וכן הביאו הט"ז לעיל אות ב'. כתב הלח"פ אם יש ב' וורדות בשורש א' כעובי אצבע ונסרכו זה לזה ממעכין דינו אבאר לקמן בסימן ל"ז ומיהו באם נמצא חצי חתיכה בצד שמאל ונסרך לאיזה מקום הוה תרתי לריעותא כיון דיש אומרים דאין החתיכות מצטרפין וגם יש סירכא הוה תרתי לריעותא אלא אם אין החתיכה כט"ד דלא הוה כאן ריעותא מחמת יתרת מקמא כיון דליכא ט"ד לית מאן דפוסל ומטעם חסר הוורדא א"כ אין הריעותא במקום א' שזה בצד ימין חסר וורדא נראה דאין להטריף בשביל זה מטעם תרתי לריעותא (ס) ולקמן סימן ל"ז אבאר כל דיני ב' לריעותא : **כג** וכשנופחין. הש"ך הביא בשם המצא כתוב דיתרת צריך לנפחה והראה מקום לסימן ל"ט אות ה' והנה לכאורה נראה יתרת צריך ניפוח דההוה ריעותא דלרבא אסור משום הכי צריך ניפוח אמנם הלשון משמע משום לראות אם נוטה לקמא או לגבה. ומיהו אם לא נפחוה השמ"ח והתב"ש סעיף י"ד ואות ח"י דאם נאבדה בלא נפוח כשירה זולת היכא שראינו שיש ריעותא דנוטה לגבה אז טריפה. כתב כה"ג בהגהות בית יוסף אות פ"ח היה יתר וספק אם יהיה בנפיחה כט"ד וא"א לנפחה שיש צמום ומוגלה או נאבדה כשירה הנה מה שהתיר בנאבדה כה"ג השמ"ח סי"ד אוסר אם לא נפחוה שמא היה כט"ד ומה שכתב מקום אטום עם ליחה הנה אטום עם ליחה אין מזיק מ"מ טריפה מטעם שכתבנו דא"א לנפוח ולא שייך אוקמיה אחזקה כיון דיש ריעותא מחיים לפנינו ומ"מ אם לפי ראות עינים לא הוה כט"ד ולא בדקוה בנפיחה יש לעיין בה"מ בזה ולדינא צריך עיון (*) ועיין מ"ש גבי אטום : **כד** ואם נוטה לגבה טריפה. עש"ך השמ"ח סעיף י"ג ביאר דינים אלו כך יתרת בדרא ומתעקמת בסוף לגבה אם יש בעיקום גבוה לגבה כט"ד טריפה ואם אין גבוה יותר משאר אונות ט"ד אף שיש בכל העיקום ט"ד ויותר כשירה וכל זה ביתרת אבל אונא אף שנתעקמה וגבוה יותר מט"ד ואפי' בשורש גבוה מחברתה יותר מט"ד כשירה כיון דאונא כראוי הוא אין לדמותה ליתרת כתב עוד השמ"ח סעיף כ"ב אונא שנתפצלה בעובי לב' אם יש להם שורש א' כעובי אצבע נחשבות לאחד ואם לאו אם בתחתיתה שוה לשאר הריאה ולמלעלה גבוה קצת משאר חברותיה אפי' פחות מט"ד עליונה יתרת וטריפה עכ"ל הנה מה שהטריף אפי' פחות מט"ד היינו כיון שהעליונה יתרת ובעל גבה קי"ל בפיצול דוקא שוה ממש לשאר הריאה הא עולה קצת כיון שבכל היתרת הוה ט"ד טריפה ה"ה כאן כיון שבכל היתרת ט"ד אף שאין גבוה יותר מחברתה ט"ד טריפה ודוקא נתעקמה והולכת למעלה בעינן ט"ד הא בשורש אפילו פחות מט"ד גבוה אם יתרת היא טריפה ואעפ"כ צריך עיון לדינא. גם יש להסתפק אם נתפצלה בעובי ואין שורש א' כעובי אצבע אם משלים החסר כגון שיש ב' אונות וא' נתפצלה בעובי דלמא דוקא סדק מועיל וכ"ש הפרש גמור בחיתוך הרוחב לא בעובי והוה חסר וטריפה וצריך עיון : **כה** ואין לשנות המנהג. הש"ך הראה מקום לאות י"ז היינו ששם כתב שם"ס הוא בד"מ מ"ש שאנו נוהגין להטריף כל יתרת מקמא גם כתב שם דוקא יתרת בלא תואר וורד כשירה הא תואר ורד ממש או מקצת עם כים אף בשמאל טריפה ולאו משום חסר ורדא אלא הכי קבילו עלייהו ביתרת מקמא כשירה דוקא באין תואר וורד אבל לא בתואר וורדא או כמ"ש לעיל מההיא דאבל ביני ביני לא והדר אמר אבל מגבה טריפה משמע מקמא כשירה וכדי דלא לסתור זה לזה אמרי' ביני ביני טריפה היינו תואר וורדא ואין כאן סתירה האמנם האורח מישור כתב דודאי דעת הרב לאסור יתרת מקמא אלא שלא רצה לשנות המנהג והניח על מנהגן הא במקום שאין המנהג ידוע יש לאסור יתרת וכן בכמה מקומות אוסרין יתרת מקמא ומש"ה כתב הר"ב ואין לשנות המנהג דלא שייך בזה אלא להחמיר משא"כ להקל אלא דה"ק אין לשנות משום שכבר נהגו להקל הא במקום שאין מנהג יש לאסור יעויין שם : **כו** כשירה. אפילו להאוסרים יתרת מקמא זה דרי מקרי ש"ך ועיין רש"י גבי אונא הסרוכה לאומא דמכשיר מה"ט דאונא אומא מיקרי וז"ש הר"ב דרי מיקרי והיינו דאף הר"ב סובר יתרת טריפה אלא במקום המנהג אין להטריף או דכתב להאוסרים יתרת אין לאסור כאן והראה מקום לאות מ"ז דשם מחמת חליף טריפה שהאונא למעלה והאונות למטה ומש"ה ב' הדינים אין סותרים זא"ז ועיין פר"ח שם : **כז** כטרפא דאסא. אפילו יותר מט"ד נמי כשירה שם באונא עליונה ימין ש"ך : **כח** מפני שדרכה ליפצל. מפני דוחק החזה ש"ך והלכך לאו יתרת הוא אלא בתולדה ולא יתחכך ע"ג צלעות משא"כ יתרת ע"ג שלא כאורחיה וטריפה : **כט** אבל לא שמאלית ששם אין דוחק החזה וה"ה לענין יתרת מקמא מאן דאוסר בימנית בשמאל מכשיר שאין שם דוחק הקנה עכ"ל יע"ש : **ל** ויש כו'. הש"ך לא הביא כ"א לשון א' לצד חוץ של אונא כשירה משמע בכל אותו צד כולו ואין הכרע ועיין ט"ז ובנה"ך מ"ש בזה הסימן : **לא** שוה בשוה. כתב הש"ך בשם רש"ל דאפילו ה' אונות ויותר כשירה דלא כמי שאומר ה' אונות בכל צד טריפה הנה לא מצאתי שיש מי שאומר בה' טריפה אלא יותר מה' ודייקי לה מרבא דאמר ה' אוני ולא הוי סגי שיאמר תלתא מימינא כו' אלא בא לומר שעד ה' בכל צד כשירה ועיין בכה"ג עמד בזה ・ ולדינא קיי"ל דאפילו יותר מה' מכל צד כשירה דודאי רבא לאו להכי כוון דהא איהו פוסל יתרת בדרי דאונא וכמ"ש לעיל מזה : **לב** כמין סדק. שיבואר בס"ח ע"ש ש"ך וכבר כתבנו למעלה מענין היכר סדק אי בעינן ט"ד דוקא גם שלא יהא הסדק כמין חסרון בחוץ : **לג** אבל כו'. עש"ך ולכאורה מדלא כתב רבותא טפי בימין ב' אונות וסדק ושמאל ג' וסדק מצרף סדק דימין להכשיר ולא סדק דשמאל ש"מ דמודה לט"ז באות יו"ד שאם בימין ב' אונות וסדק ושמאל ג' טריפה יע"ש אמנם בנה"ך חולק אט"ז וסובר דכשירה ואפ"ה ודאי אף שיש בשמאל גם כן סדק דמועיל להכשיר ולא להטריף. ודע דאם אונא אחת נתפצלה ויש לה שורש א' כעובי אצבע נמי הדין כן להחמיר אין מועיל ולהכשיר מועיל ועיין שמ"ח סכ"ו ולפ"ז אף לט"ז דאוסר מעשה דרב אחא היינו בסדק הא בנתפצלה ויש לה שורש א' כעובי אצבע כשירה אף לט"ז אם שנים בימין וג' בשמאל וא' בימין נתפצלה ויש לה שורש א' : **לד** אינה נחשבת כו'. היינו להטריף אבל להכשיר פשיטא דלא גרע מהיכר סדק ש"ך וה"ה דשורש א' לא אמרינן מט"ג כמו בסדקים כמש"ל : **לה** שאינו חד בראשו מה הוא הקרוי גבשושית עיין בשחיטת אחרונים מבואר דבר זה וגם השוחטים בקיאין מהו גבשושית ואיזו יתיר אונא : **לו** אלא כו'. עש"ך הביא לשון ד"מ והנה אם גבוה קצת אף אין גבוה כט"ד טריפה כיון שכל הפיצול הוא כט"ד ושכתבו ושוה לבשר יורה כן הא כל שאין שוה טריפה וכבר התבאר זה לעיל בשם השמ"ח : **לז** אבל מקמא. עש"ך דהר"ב אוסר אף למאן דמכשיר יתרת מקמא דשאני פיצול דסופו להתפרק והנה אם הפיצול ארוך יותר מגומא או קצר מהגומא לכאורה אם כן נראה דלאו פיצול הוא אלא יתרת וכשירה אמנם יש לעיין דהוה תרתי לריעותא דלהר"ם ז"ל חסרון מבחוץ טריפה ויתרת מקמא י"א אם כן מט"ג הוה תרתי לריעותא. ועם זה יש לומר מ"ש הט"ז אות י"ג פיצול מגבה וקצר מבשר הריאה שנראה שאין זה פיצול כ' בנה"ך מה בכך כיון שנות בתוכו אין סופו להתפרק ויש לומר כיון שקצר הוא מבשר הריאה א"כ מראין דברים שאין זה פיצול אלא יתרת הוה תרתי לריעותא א' גומא הוה חסרון מבחוץ וא' יתרת הוה ריעותא לרבא וה"ה לדידן א' מקמא וכ"ש מגבה ומ"מ לענין פיצול מקמא יש לעיין ביה ולומר דוקא אם אין מושרש יפה בשורש הוה פיצול הא כל שמושרש יפה מה בכך דהוה גומא תחתיו אפ"ה אין סופו להתפרק ועיין בשמ"ח ובתב"ש וצ"ע בזה : **לח** יתרת. עש"ך דהר"ב דכתב דוקא בה"מ היינו למאן דאוסר יתרת מקמא אבל לדידן כשר בכל ענין ועיין בלבוש כוונתו ג"כ דאוסר באין ה"מ היינו למאן דאוסר יתרת מקמא יע"ש : **לט** ואין לסמוך ע"ז רק בשעת הדחק וה"מ כו'. כבר כתבנו דהיינו למאן דפוסל יתרת מקמא ולדידן אין נ"מ בכל זה ועש"ך ועיין לקמן בסימן ל"ז בדין תרתי לריעותא : **מ** פחותה מעלה של הדם. הש"ך הראה מקום לאות ז' דה"ה וורדא אם היא פחותה מעלה של הדם והיינו לאחר נפיחה כתב הכנה"ג בהגה' ב"י אות ס"ט אונא פחותה מט"ד ובה בועה וחוט מקיף י"ל דהוה ט"ד יע"ש ונראה דהיינו שהבועה מעל"ע וחוט בשר מקיף דכשירה דסוף הדרא בריא והוה אונא שלימה כט"ד ונראה דיש לסמוך ע"ז כה"ג דהדרא בריא ויש בה שיעור אונא וכאמור : **מא** ואונות ימין. אבל וורדא בשמאל אין משלים וב"ח חלק עליו ש"ך ור"ל דהב"י סובר אף דלהר"ם יתרת בשמאל מכשיר ומשלים היטין וה"ה בימין הא וורדא תואר וורד כיון שדרכה בימין ושינתה מקומה ודרכה אין משלמת בשמאל אף שהיא עומדת בשמאל אמנם הב"ח כתב להר"ם כ"ש אם עומדת בשמאל דמשלים יע"ש וסבור הייתי לומר דווקא וורדא בימין משלים ולא יתרת אמנם המעיין בב"י שכ"ש יתרת. והנה א"י לאיזה צורך הביא זה הש"ך דלדידן אין נ"מ מזה וכ"ת דנ"מ לתי' הא' באות מ"ב דיתרת משלים כתב וורדא בשמאל להב"י אין משלים ולב"ח משלים חדא דאם יש בימין וורדא וגם בשמאל וורדא יודה הב"י דמשלים להר"ם ודווקא חסר מימין ועומדת משמאל אין משלים ועוד דלדידן טריפה מטעם יתיר וורדא אף בשמאל כמ"ש באות י"ז יע"ש : **מב** הוורדא. הש"ך האריך בכאן ותוכן כוונתו דהר"ב הביא וי"א הוא רש"י ורש"י פוסל מטעם דשלא בדרי אין משלים ולא מטעם חסר וורדא דהא רש"י מכשיר חסר וורדא ואם כן וודאי אף יתרת מקמא אין משלים לרש"י והר"ב שכתב והכי נהוג מטעמא אחרינא דחסר וורדא דאלו מטעם יתרת מקמא הא לדידן מקמא הוה כמו דרי דאונא ולפי זה יתרת מקמא שלא בתואר וורד והוורדא קיימת כשירה אמנם זה דוחק דלא הוה להרב לומר הכי נהוג משמע מטעם דרש"י נוהגין כן וע"כ העלה דאין הכי נמי דאף דיתרת כשר מכל מקום שלא בדרי מיקרי ואין משלים ולא כב"י שסובר דרש"י לשיטתיה שפוסל יתרת מקמא יע"ש. והנה אם יש וורדא בימין ובשמאל יש לומר דטריפה דהוה ס"ס פלוגתא דרבוותא להחמיר א' שמא יתיר וורדא בשמאל פסול כש"ך וב"ח אות י"ז ואת"ל כט"ז המכשיר יתיר וורדא בשמאל וא"כ משלים היתיר ורדא בשמאל לחסר אונא משמאל ואף הב"י יודה לזה כשיש וורדא בימין ובשמאל כמ"ש באות מ"א יע"ש מ"מ שמא הלכה כתירוץ הב' של הש"ך דאפי' יתרת אונא שלא בדרי אין משלים וכ"ש יתיר וורדא בשמאל אין משלים ושוב ראיתי בלא"ה טריפה מט"נ להש"ך הוה יתיר וורדא ולהט"ז איהו וודאי סובר כתירוץ הב' של הש"ך דאף יתרת מקמא אין משלים שהרי הר"ב אומר כן באות י"ז חילק בין ס"ד לס"ט דשמא שלא בדרי מיקרי ע"ש אלמא אי שלא בדרי אין משלים משא"כ הש"ך שם אות מ"ז חילק דהוה חליף האומ' למעלה ומש"ה מסופק הש"ך שפיר אי תי' הא' או הב' עיקר ולענין דינא נראה תי' הב' עיקר : **מג** ואם סדק. כתב הש"ך בשם רש"ל דווקא במקום הראוי להיות ולא בשאר סדקים : **מד** ויש מכשירין. עש"ך והנה יש ב' טעמים אי כל הריאה כאופתא ויש היכר או כל הריאה כסדר רק ב' אונות יש היכר סדק טעם א' דהוה סרוכה כסדרן וטעם הב' כיון שיש היכר סדק אנו רואין שבפנים הריאה סדורה כהלכתא ואין נ"מ במה שבחוץ הם א' וכבר האריך בזה השמ"ח יע"ש וכפי הנראה שזה דעת רש"ל דבכל הריאה שיעא אנו אומרים דבפנים היא כהלכתה משא"כ בחסר אונא ולפ"ז יש לעיין חסר אונא וסדק מבחוץ ובועא על הסדק ההוא אי הוה תרתי לריעותא ואף דבועא על הקטט הוה תרתי לריעותא היינו מטעם די"א חסרון בחוץ שמיה חסרון מש"ה הוה ב' לריעותא משא"כ כאן אנו רואין שנסרכה כסדרן או בתולדה כך הוה וה"ה אונא ואומא בזה האופן אם נאמר דסריכין כסדרן הם הוה ב' לריעותא די"א דאונא הסרוכה לאומא לא הוה כסדרן ואפשר בדבוק מראשה לסופה רק היכר סדק כ"ע מודים דלא מיפרקי מהדדי ובל"ו ול"ט אבאר זה באורך : **מה** י"א. הש"ך החמיר דאין נקראים גדיים וטלאים כי אם תוך ל' ללידתן וגם יונקים ועיין שמ"ח ותב"ש ויש להחמיר ועיין פר"ח : **מו** ויש. עש"ך דל"ד לס"ד התם דרי מיקרי ומ"מ הוה מטעם חליף שהאומות למעלה והאונא למטה ונ"מ בזה אי הוה דרי או לאו למאן דפוסל יתרת מקמא גם לשאר דברים :

דע דעוף פוסל בריאה שלו כל הטריפות שפוסל בבהמה מראות ובועות וסירכות זולת אין לו מנין אונות כמו בבהמה ומיהו א"צ לבדוק דלא הוה מיעוט המצוי כמו בבהמה עיין שמ"ח וכה"ג מאריך בזה וט"ש לצלעות מקום שהריאה נחבאת שם דבוקה היא והכי רביתייהו אלא מחוץ אם נסרכה למקום אחר אסור וכמ"ש נ"ל ברור :

בספר בל"י הביאו התב"ש אות נ"ז דשיעא כאופתא יש לבדוק נגד השמש ופי' התב"ש לראות אם יש שם היכר סדק מחוץ ולא מהני מה שיש היכר בפנים אם לא כמעשה דריינוס וירצה בזה שאם מפשיט העור העליון כולו חזינן שאין לקרום ההוא שייכות עם הריאה משא"כ כשרואה נגד השמש שיש סדק בפנים ובחוץ שלם אף שמפרידין בסכין בקרום העליון ולא מפקא זיקא לא מיבעיא לדידן דא"א בקיאין בבדיקה אלא אפילו מדינא דגמרא טריפה הוה דקרום עליון של ריאה הוה שיעא כאופתא ומה דלא מפקא זיקא דקרום התחתון שלם הוא וא"כ וודאי הוה שיעא כאופתא :

מעשה דהר"ץ הביאו התב"ש ס"ס ל"ט וזה לשונו שהיה בימין ד' אונות עליונה כדרכה ואח"כ קטנה ואח"כ גדולה ואח"כ קטנה וורדא היתה בין ד' לאומא ובדקו וראו שעליונה אין לה סמפון היא היתרת א"כ הוה חליף שאמצעית גדולה משלישית ועוד דע"כ היא היותרת דאל"כ אלא הד' הוה וורדא שינתה מקומה עכ"ל מזה למידין הא היה סמפון לעליונה וורדא היתה לאחר הג' כשירה וכן אם הד' גדולה כמו ג' וסמפון לעליונה לא היו מטריפין מספק שמא ד' יותרת והוה שינתה מקומה עיין תב"ש אות ל"ט שכתב כעין זה כיון דלא הוזכר בתלמוד אין לאסור מספק יע"ש ולפ"ז ה"ה תרתי לריעותא דכבר נתבאר דיתרת הוה ריעותא אף בדרי דאונא והיינו דווקא שיודעין איזה הוה יתרת לא מספק ולקמן ל"ז אבאר כל דיני תרתי לריעותא באורך וכאן אין להאריך :

הא דב' וורדות בשורש א' וא' הפוכה אם שניהם שוין טריפה מספק אף שזה לא הוזכר בתלמוד אם צריכה להיות בתואר הראוי לה י"ל כיון שהם בשורש א' מסתמא א' הם והוה וורדא הפוכה ואם אין להם שורש א' טריפה מטעם יתר וורדא כמ"ש לעיל בזה. הנה בספרי הבודקים יש כמה קולות או חומרות שלא הוזכר בראשונים ואין להשגיח בהם ואין לנו אלא דברי הש"ע והאחרונים וכן כתב התב"ש :

לו א זה. עש"ך הביא טעם האוסרין שמא יצא הרוח בנתיים וראיה מריאה דאוושא ולב"י צ"ל דריאה דאוושא מספק טריפה שמא הם זה כנגד זה וכבר התבאר בט"ז ולענין דינא הלכה כהאוסרין וכן כתב בנה"ך ואפי' מב' רוחות ומיהו כתב השמ"ח בב' ערוגות ב' נקבים אין לחוש דהסמפון מפסיק ביניהם ולא יבוא הרוח בהם מזה לזה יע"ש וכן הלכה : **ב** אלא שצריכה בדיקה. כלומר נפיחה אבל ניקב קרום א' א"צ ש"ך לכאורה מה שעשה כלומר דל"ת בדיקה המוזכרת בכ"מ היינו פושרין וכאן א"צ כ"א נפיחה וכלשון בה"ג. והוא דלא מפקא זיקא אמנם למ"ש התב"ש אות ד' דבעינן פושרין והביא ראיה מש"ך אות ט' דכתב אי היה נקב הוה מבצבץ דלשון בצבוץ נופל במים א"כ י"ל דה"ק דכל ריאה צריכה בדיקה וכאן נפיחה ומ"ש ניקב קרום עליון א"צ יש לעיין דהא בסימן ל"ט אות ה' כתב דכל דאתיליד ריעותא צריך נפיחה והביא לשון הר"ם ז"ל מעולם לא נפחנו ריאה בספרד ובמערב אא"כ נולד לה דבר מה א"כ בוודאי בניקב קרום העליון יש לבדוק ע"י רוק במקום ההוא אלא דאם לא בדק כשירה דיעבד ובנגלד מעכב דיעבד ורובו ככולו. והתב"ש תי' מה שמקשין דברי בה"ג דכאן כתב שצריך בדיקה והא בכל ריאה פוסק דצריך ותי' דכאן פושרין בעינן יע"ש : **ג** בועה אפי' מים זכים. ובל"י אות ג' הביא בפשיטות בשם כה"ג דלא נהיגין הכי. ואמת שהכה"ג בהגהות ב"י אות ה' הביא כן בשם מהרש"ג וי"ל דסובר ב' לריעותא כשר משא"כ דידן באין ה"מ וודאי יש להטריף מטעם ב' לריעותא אלא אפי' בה"מ אין להכשיר כאן כיון דנגלד כל העור עליון ומיהו נגלד פורתא ונמצא בועה מ"ז על מקום הנגלד יש לצדד בה"מ דלא הוה ב' לריעותא עסי' ל"ז סירכא תלויה מבועה מ"ז יע"ש. ובזה מיושב הא דהגיה רמ"א דין דבוע' על נגלד כולו ולא על נגלד פורתא דהוה ב' לריעותא דכאן אפי' מ"ז טריפה ולא מטעם ב' לריעותא אלא כיון דהגיע ההפסד כ"כ חיישינן שמא קרום מחמת מכה עלה בו על הבועא ולא עור הריאה הוא ועיין תב"ש אות י"א ושמ"ח ס"ד ולפי מ"ש א"ש יע"ש : **ד** הוה כקרום. הש"ך עשה כלומר דקשיא ליה על כ"פ הדמיון והכי הוה לומר דהוה קרום מחמת מכה דבועות דעלמא בין עור לבשר הם גדילים

חדושי רע"ק סימן לו [יא] במשבצות זהב סק"א. ולא היה להט"ז לסתום זה. כ"כ הט"ז לא סתם והכי כתב להדיא וכשר כל זמן שאינו מבלבן :

גדילים ועור של הבועא הוא עור הריאה וכאן דאיגלא אמרינן גם קרום הב' חלף והלך לו חה עור הבועה הוא וקרום מחמת מכה . וכתב שמ"ח ס"ד דכל שא"א בבדיקה טריפה ונכון יע"ש. וכבר כתבנו באות הקדום דכאן לאו מטעם ב' לריעותא קאתינן עליה דאל"כ הוה לרמ"א לומר בקיצור ומשו"ה אף מ"ז יש לאסור כאן ואף בה"מ ולא בנגלד פורתא : **ה** יש אומרים . הש"ך הביא ג' פרושים או שנפחו מעט ונקרע או שנפחו קצת יותר מהראוי ונקרע סמוך ליובש אף שאין נפרד בציפורן חזינן דיבש הוא (ה"ה וכ"ש במקום היובש נקרע) או שהיה ריעותא דממ"נ אי משערין כמו שהיא נפוחה הרי נקרע אמנם השמ"ח ס"ה ובתב"ש אות י"ב כתב דלא הוה ממ"נ דבחייה יותר חזקה הבהמה מלאחר מיתה וכן הסכים עמו הכר"ו אות ג' וליכא ממ"נ ולא הטריף אלא ביובש או שאר ריעותא דאיגלי בהדייהו דאמרינן כיון דנקרע מסתמא ריעותא הוא ואפי' הלך הריעותא ע"י נפיחה ולזה הסכים הכר"ו ואם נפחוה רק מעט יראה מכר"ו דמכשיר והתב"ש אוסר דיצאה זו משאר רוב בהמות דאין נקרע ע"י נפיחה מועטת ובתי' הג' התב"ש וכר"ו שניהם מתירין אם הריעותא הלכה והקרע במקום אחר ולדידי הדבר הזה צ"ע דניהו דממ"נ ליכא מ"מ מידי ספיקא לא נפקא ולא שייך לאוקמי' אחזקה מידי דהוה אמים בראש כל שהריעותא מחיים וכ"ש למ"ש התב"ש סימן כ"ט דלא אוקי אחזקה דיצאה מהרוב דרובן אין מים בראש ה"ה כאן וצ"ע לדינא ויש לאסור כתי' הג' (°) : **ו** ונסתם . הש"ך הביא ב' פירושים מפני מה קרום מחמת מכה אינו קרום וכבר התבאר במ"ז אות ד' ודע דבכ"מ אינו קרום ולאו דוקא ריאה או וושט כן העלו כולן דלא כהרא"ה ב"ה ל"ד ב' : **ז** במים . עש"ך הביא דברי מהרי"ו דגם כאן מדקדקים בכלי כמו בצמקה אמנם התב"ש אות ח' כתב דלקמן בעינן שיה' פושרין כל מעל"ע צריך לדקדק בכלי וכאן רק בשעת נפיחה בעינן פושרין אין לדקדק בכלי וכן דחה מ"ש בשם בה"ג דבקיץ במים קרים יע"ש : **ח** פושרין . עש"ך דלפי מה שפירש"י בקרירי לא הוה עצה טובה והר"ב שכתב ואם שטוה בקרירי אין תקנה ואלו לרש"י לא הוה צריך עוד לבדוק אלא כהר"ן והשיג על הלבוש שסותר דבריו תכ"ד דכתב קרים מקרעין והוא כפירש"י ואיך כתב מיד דאם הושם אין תקנה והלא א"צ תקנה . וכדי לא נישוויה להלבוש מאורן של ישראל כטועה ח"ו תכ"ד עיינתי ברש"י מ"ז ב' ד"ה דמטרשי לשון טרשים שמקשין אותה וקרום הדק כשהוא מתקשה נסתם במשמוש היד ופעמים דלא מינקב עילאה ומינקב כי בדיק לה עב"ל והלבוש הוסיף וז"ל והקרים מקשים הריאה ומותחים קרום עליון ויתקרע בנפיחה וטריפנה שלא כדין הלכך אם שמו בחמים או בקרים אין תקנה שהרי כבר נכווץ ונסתם הנקב והיינו דמקשה ונסתם במשמוש היד כי כן דרך דבר הקשה וה"ה ע"י נפיחה והוסיף מלת ומותחין היינו שמתכוויץ ג"כ ע"י קרים ומתקרע אח"כ וה"ה דלפעמים נסתם הנקב מאחר דמותחין ומ"ש ויטריפנה שלא כדין נקיט לשון רש"י וגם לשון הר"ן ואמת שהב"י האריך בלשון רש"י שכתב ומים קרים מותחין אותה כשמתקשה ואינו לשון רש"י יע"ש גם שם ד"ה אינו קרים ראיתי בפי' ברש"י דסופו ליסתר וזה דלא כש"ך אות ו' וכבר כתבנו במ"ז אות ד' באורך . כן נראה ליישב קצת *) (°) : **ט** שוב . עש"ך דמשמע מרמ"א מדכתב שוב אין תקנה הא פושרין אף האידנא יש תקנה ומשמע כן דעת הש"ך רק באוושא אין דעתו כן הא באיגלד מבואר בנה"ך דמהני והבל"י כתב בשם ש"ך דא"א בקיאין באיגלד ולא ידענא מי הגיד לו זה ואדרבה בנה"ך מבואר ההיפוך . ודע דאם ידעינן היכא אוושא היה נראה לכאורה דמשימין גילא או גדפא ורוקא אמנם השמ"ח כתב דא"א בקיאין . וכתב עוד דאם פ"א השמיעה קול ובתר הכי אין משמעת תו אין תקנה דשמא נקרע דבר מה בתוכה יע"ש : **י** שהעביר הטבח ידו . עש"ך דהמחבר הוסיף תיבת בכח גם אהעביר ידו דבעינן בכח ולמקום רחוק לא בעינן בכח ועב"י עיין מ"ש ב"ח : **יא** או שלקחה זאב . כתב הש"ך ה"ה עובד כוכבים אם ידעינן שעשה איזה נקבים תולין בו אף השאר כמו בזאב וה"ה דלא חיישינן שמא מקודם היה נקב ויראה לדידן דנאבדה הריאה טריפה באין ה"מ לא מכשירים בעובד כוכבים אלא בבדקו מקודם הסירכות ולא בלא בדקו כלל ואף התב"ש אות כ"ב דמתיר בנאבד דאין מדרך הטבח להעביר סירכא עד שלא ישאר שום דלדול בעובד כוכבים מודה וכבר כתבנו לעיל דאף התם אין להתיר והעיקר כבה"י ופר"ח בקו"א . שוב ראיתי שזה תלוי במחלוקת הב"ח ושאר אחרונים בסימן ל"ט ס"ג גבי בא עובד כוכבים ונטל ריאה בודקין אותה ושם אבאר וכאן אין להאריך : **יב** תלינן . כתב הש"ך דאין צריך הקפה ואפילו איקפי ולא אידמי כשירה . הנה מ"ש דמוכח דכשר בלא הקפה היינו דבמ"ט אמרינן דלא תלינן בזאב והיינו מטעם חזקה ואם כן היכא דלא איפשר להקיף וודאי כשר כגון שנאבדה דאי ע"י הקפה בלא"ה אמרי' בדף נ' מקיפין בבני מעיים משמע אף היכי שאין לתלות וכן משמע מטור ומחבר שלא כתבו כאן הקפה אלא שיש לומר דאה"נ היכא דא"א להקפות כשירה דאוקי אחזקה אבל כל היכא דאיכא לברורי לא סמכינן אחזקה כמבואר לז"א דאדרבא מש"ה מוכח כמ"ש המרדכי דא"נ איקפי ולא אידמי כשירה והקפה זו וטורח זו למה והיינו דאמרינן בא זאב תולין ולא אידכר הקפה לברורי זה נ"ל כוונתו . והפר"ח החמיר לדינא אי איקפי ולא אידמי . והשמ"ח סי"ב ואות כ"ג היקל כשיש לתלות בשינוי הזמן ומשמוש היד יע"ש ואין להחמיר : **יג** וכל . עש"ך דכל שיש סימן שנעשה מחיים לא מהני הקפה . ואפילו לדידן אם יש עוד צד מקילין כמ"ש הש"ך אות י"ט מ"מ כל שיש סימן אין מקיפין כלל : **יד** או אדום . עש"ך דהמורה צריך ליזהר ולהבחין אם יש לתלות ולומר אחר שחיטה הוה . כתב השמ"ח סי"א דאם עור הריאה תלוי על גבי נקב אין להקל ולומר דוודאי לאחר שחיטה דמחיים הוה כלה העור לגמרי דאין זה ראיה דלא כמורה אחד שהיקל בזה יע"ש : **טו** וכן . עש"ך דמלשון הטור והמחבר שכתבו וכן משמע דחד טעמא כמו בזאב ומשמוש ידא דטבחא תלינן וה"ה הכא תלינן מספקא דנשחטה הותרה כמ"ש ס"ס כ"ה אבל מהר"ם ושאר פוסקים משמע דוודאי הוה שא"א לפרוש מחיים מחמת רחיפת הריאה או כ"ז שאין אפס חום הטבעי אין יוצא ולכאורה נ"מ באם התולעים מרוחקים מנקב דאי ספיקא הוה ס"ס לאיסורא שמא הני תולעים מעלמא ושמא קודם שחיטה פירש עיין אות י"ז וח"י ואלו לטעם דוודאי הוה אף מרוחק מנקב מכשירין דתלינן דנקבים ממורנא דנשחטה הותרה אף בספק השקול כ"ש כאן דלא נעשה הריעותא מחיים דתולין להקל עסי' כ"ט ומ"ש באות ח"י וי"ז יע"ש : **טז** תולעים . עש"ך והנה דעת הרש"ל יש לומר דהוה ס"ס לאיסורא שמא הני נקבים לאו מהני תולעים ושמא כבר פירשו כמ"ש באות ט"ו ולדינא העלה כמהר"ם מלובלין ומ"ש דאף בלא נמצא כ"כ תולעים והביא ראיה מזאב א"י מה הוא דהתם אמרי' נשך וחזר ונשך משא"כ כאן דוודאי אין סברא שתולע א' עשה כמה נקבים ומהר"ם מלובלין ז"ל בתשובה לא אמר אלא כי מי יוכל למנות או שמא נפלו במשמוש ידא דטבחא יע"ש : **יז** שנקבוה כו' . עש"ך בשם הב"ח דווקא ריאה הא כרס ודקין לא והוא העלה אף כל האיברים לבד במוח חיישינן והראה מקום לס"ס מ"מ דשם מבואר בקורקבן כשר . והנה הפרישה בסימן ל"א אות ב' מכשיר ריאה וקורקבן דעור שלו קשה והב"ח משמע אף קורקבן אוסר ואין ראיה מעוף פלומי"ל שהביא הג"א דשם יודעין דעוף זה דרכו בתולעים משא"כ בשאר שמא מעלמא אתו והתב"ש בסימן מ"ח אות ד' וס"ב הסכים כב"ח לאסור בכרם ודקין בקורקבן משמע מדבריו דמתירו מה"ט כמ"ש הפרישה שעורותיו קשים ומ"מ כפי הנראה מב"ח אין ראיה להתיר בקורקבן דמהג"א אין ראיה שאותו העוף ידוע שמיניה קא רבו התולעים ואין דרכן לפרוש אלא לאחר שחיטה ומ"מ לדינא להתיר בקורקבן וכרם ודקין אין לעשות מעשה : **יח** כשירה . הש"ך האריך ותוכן כוונתו

דהד"מ

וכנ"מ בין ב' טעמים אלו כבר נתבאר בסי' ל"ג עוד י"ל אם לא בדקו אחר השומן אם היה פוסק כל הנקב ומ"ת ידוע היה שבמקום הנקב היה שומן אם נאמר סתימה לאחר זמן לא מהני הוה ס"ס לאיסורא שמא ניקב קודם השומן כקושית הכ"מ ושמא גם השומן היה ניקב גם אם יש עוד איזה ספק בבהמה מצד אחר מצטרף עם זה והוא ס"ס לאיסורא ובסי' מ"ו חלב טהור סותם אבאר עוד בזה : (ה) שוב . כתב הט"ז שמזה יש ראיה למ"ש סי' ע' דמים קרים סותמין נקבי הפליטה ולפ"ז בפושרין לא קרים ולא חמים יש לצדד להקל כפי הנראה מדבריו ובלא"ה יש שם דיעות להקל דלא אמרינן נסתמין נקבי הפליטה ואמנם הדחה א' במים קרים יש למנוע דמטרשי ליה ולא יפלוט וטוב לשרות במים שעמדו בבית מעט שתפיג צינתן ושם יבואר : (ו) שהעביר . עט"ז והם ג"כ דברי הב"ח דוקא שיודע במקום הזה היה ממשמש הא לאו הכי לא תלינן תרי ספיקא לקולא אמנם מ"ש דחזינן במקום השינים ניקב אמאי לא כפשוטו דהתם ספק א' שמא נשך וחזר ונשך כמ"ש הב"ח ומשמע מט"ז דאם רואין במקום שניו שלא נקבם לא תלינן דזאב אין ברור שנוקב כמו שהאריך התב"ש אות י"ט וזה לא משמע משום פוסק שיאמר כן דבעינן דוקא שבמקום שהזאב יהא נקב דוקא אלא אמרי' מסתמא הזאב נקבן כיון שאוחז בהן :

ודע דבגמרא אמרו בא זאב ונטל מהו. הא ליתנהו אלא החזירן כשהן נקובים מי אמרי' במקום נקב ניקב כו' ויש לראות מה הוי דאמר במקום נקב ופירש"י שמא מקודם היה נקב והא אין בודקין אחר ח"י טריפות כלל ומה"ת לחוש וכך היה לומר מי חיישינן שמא נקבים אלו לא מזאב הן והיינו שלא במקום שניו : והנה רש"י סובר אין סירכא בלא נקב ונאמר ריאה בכלל בני מעיים וכמ"ש הרשב"א ושאר פוסקים א"כ שפיר אמר בא זאב ונטל בני מעיים והריאה בכלל אף שאין אנו רואין סירכא ואי הוי בה מסתמא נשאר היה איזה דלדול כמ"ש בסמוך לקמן מ"מ שמא היה נקב מקודם דהא ריאה צריך בדיקה מה"ט וע"ז משני התם דלא חיישינן דיעבד כמ"ש רש"י שם לקמן בשמעתין דאי איפרקה ריאה בלא בדיקה כשר דסמכינן ארובא . והא דבעינן לתלות בידא דטבחא או בזאב היינו או דמדרבנן בספק השקול מחמירין או כיון דאין במה לתלות האיסור שכיח טפי מחיים שהולך אנה ואנה דרכו לינקב לא לאחר שחיטה כמו שביארנו בס' ראש יוסף ובספר ג"ו בשו"ת א' יע"ש . אמנם בתוס' בדף מ"ג כתבו דיש סירכא בלא נקב ולשיטתם הוכרחו לומר דהכי קמיבעיא ליה אפילו נקבים שלא במקום שיניו אי תלינן בזאב . ולשון הגמרא צ"ע דאמר מי חיישינן שמא במקום נקב נקב . והתב"ש באות י"ט כתב דאי זאב אין ברור שניקב א"ש יע"ש ולא הבינותי דאכתי היה לומר מי חיישינן שנקבים אלו שלא מן הזאב הם סוף דבר לא יכולתי ליישב לשון הגמרא כראוי :

כתב השמ"ח ס"ח ואות י"ג דוקא נטלה לא נתייחד כלב וזאב אצל הריאה לא תלינן ואפילו הקפה לא מהני וזה לשיטתיה שסובר זאב אין וודאי נוקב הא מסתימת שאר פוסקים יראה דיש לצדד בזה אם נתייחד כלב וזאב עם הריאה דיש לתלות . גם לענין שהעביר הטבח היקל התב"ש אף שלא ידענו בוודאי שהיה ידו במקום הזה לצורך גדול יע"ש . וצ"ע לדינא בכל זה : (ז) תלינן . כתב הט"ז אפילו במקום בועא כמ"ש בסימן ל"ו ס"ו עכ"ל והוא מפירש"י חולין מ"ו ב' אמר אמימר אין מקיפין בבועא ופירש רש"י ד"ה אין במקום דלא משמשא ידא דטבחא . משמע מפורש הא במשמש תלינן אף בבועא והוא פשוט עיין מ"ש בסמוך מזה :

ודע דהשמ"ח סי"א כתב אם היה סירכא ועוברת ע"י מיעוך ונמצא נקב תחת הסירכא או סמוך לה אין תולין וממרוצת דבריו שם ובתב"ש אות כ"ב דהטעם כיון דסירכא בעי בדיקת נפיחה וכאן א"א טריפה ונסתייע מדברי הב"ח בסימן ל"ז ומה"ט כתב בסי' ל"ט סל"ו ואות כ"ד דסירכא שלא כסדרן ועברה ע"י מיעוך ולא בדקוה בנפיחה טריפה ולי ההדיוט אין מדברי הב"ח ראיה לכאורה וז"ל בסי' ל"ז מיהו סירכא שלא כסדרן ומצא נקב במקומה או סמוך לה לא תלינן במשמש דוקא בועא שלא היתה בחזקת טריפה משא"כ סירכא אין להוציאה מחזקת טריפה אא"כ בידוע שלא היה שם נקב . [יב] התב"ש הבין מטעם דא"א לבדוק מש"ה מטריף בנמצא סמוך לה נקב ואינו דא"כ למה ליה לומר בועא לאו בחזקת טריפה היפוק ליה דא"א בדיקה אלא דה"ק סירכא שלא כסדרן רוב הפוסקים מטריפין אלא שאנו מקילין ע"י מיעוך הלכך אם נקב תחתיה או סמוך לה לא תלינן בטבח דהטעם דתלינן דהוה ספק השקול משא"כ כאן דיותר יש לתלות בסירכא שהיה נקב ומה שעוברת ע"י מיעוך אין ראיה כ"כ ושמא עדיין לא סתמה הסירכא כל הנקב והא עברה ע"י מיעוך . ומ"ש אלא בידוע שלא היה שם נקב ר"ל ומאחר דחזינן נקב אין לתלות בידא דטבחא ולאו דוקא בידוע שלא היה נקב אלא ה"ה נאבדה בלא נפיחה כשירה כיון שעברה על ידי מיעוך והבדיקה רק לחומרא כמ"ש הט"ז סי' ל"ט יע"ש. וסירכא תלויה ושאר ריעותא כתב הב"ח שם דתולין נקב בטבח והכי רואה עכ"פ אם סירכא שלא כסדרן ובא א' ונתק הסירכא בכח בענין שא"א תו לבדוק אם עובר ע"י מיעוך טריפה דסירכא זו בחזקת טריפה כל זמן שלא נבדקה ע"י משמוש ואף שהוא דבר שלא ניתן לכתוב מרוב פשיטותיה מ"מ הוצרכתי לכתוב מפני שראיתי רבים אומרים דאם נקרע באונס כשירה שמא היתה עוברת ע"י משמוש ואוקמיה בהמה אחזקתה ואני אומר ח"ו להורות כן ובסי' ל"ט אבאר עוד מזה באורך :

כתב עוד התב"ש באות ס"ב בשם בה"י לדידן נאבדה הריאה טריפה באין ה"מ ה"ה נטל זאב וכדומה והתב"ש כתב דאף לרש"י דאין סירכא בלא נקב מ"מ אין שכיח שיהיה נקב בלא סירכא כי מיד נתהוה סירכא ולהא לא חיישינן שמא היה ונתקה זאב דהיה מיכר איזה דלדול עכ"ל ואני אומר גם בה"י לא חייש אלא שמא היה סי' סירכא ונתקה הזאב והא דאמרינן בא זאב ונטל בני מעיים וכתב הרשב"א ריאה בכלל א"כ כן הוא אין ראיה דמיירי שבדקוה מסירכא ולא מנקבים ומשום הכי לא חיישינן לזאב וכן נראה להחמיר והפר"ח בקו"א סי' כ"ה הסכים על ידו ויש להחמיר : (ח) או . עט"ז ב' טעמים א' שאי אפשר לצאת מחיים מחמת רחיפת הריאה ולפי זה קורקבן כה"ג טריפה וטעם ב' דמסתמא כשמרגיש שאפס חום הטבעי יצא ולפי זה אף בקורקבן כשירה . ומ"ש בשם רש"ל שנמצא התולע תוך הנקב וכן כתב מו"ה הנה רש"ל בפא"ע סימן כ"ה הכשיר אף אם נמצא תוך הנקב או עליו בסמוך לו ולא אוסר אלא כשנמצא רחוק מנקב דשמא התולע ממקום אחר הוא וכל שכן מקצתו תוך הנקב ומקצתו בחוץ כשר אמנם מב"ח משמע דוקא מקצתו תוך הנקב ומקצתו בחוץ הא כולו תוך הנקב לא והביא ראיה פסל יוצא מסוכה ה"ה כאן אין להקל אלא כה"ג ואם כן איך השווה הט"ז דעת רש"ל עם הב"ח ואמת הב"ח גופא כתב וכן כתב רש"ל יע"ש . ומ"ש עוד דהביא דרגמ"ה שמניחין בשמש כו' ירצה בזה כשאין בנקבים שום תולע אלא בגוף הריאה במקומות אחרים יש תולעים חותכין ומניחין בשמש אם יצאו תלינן שגם זה הוא מן התולעים ועיין ב"ח ולענין דינא אבאר בש"ך : (ט) שבפנים . עט"ז מה שתי' אמ"ש הר"מ אפילו לחבירו דמשמע כ"ש לבשר וזה נגד הש"ס דמשמע דוקא לחבירו ותי' דה"ק ל"מ לעור במקום שאין בשר כו' ולענין דינא נקטינן כי הא כמי דאם ניקב לעור טריפה דאין בשר שיגין עליו . ואם נמצא מחט עדיין תחובה בתוך שמפון ובשר א"כ אין מי שיגין עליו בכה"ג בהגהות הטור כתב אם המחט מקצת בשמפון ומקצת בבשר טריפה הר"ת טיוול"ו ומהר"י פיגי"ן הסכים כן . וצ"ע דא"כ איך מצינו מחט בריאה כשירה מיד שעבר בתוך שמפון מעל"ע נטרפה ואיך תחזור לכשרותה כשיצאה לבשר והא קיי"ל טריפה אין לה היתר . וראיתי לתב"ש אות ל"ה כתב אם נחסר מהבשר נגד הנקב אף שבצדדין יש בשר טריפה וכתב דאף דמחמת המחט נחסר הבשר לא מחזקינן ריעותא ואמרי' מיד עברה המחט ולא שהתה ובשר הדרה בריא ולפ"ז אמת הוא הדין אם רואין מחט בתוך הבשר ונקב סביבו ולא מטעמיה דכה"ג ומ"מ קשיא וודאי מחט אין סותם ובאותה שעה שהמחט היתה תחובה מקצתה בשמפון ומקצתה בבשר מאן היה סותם ואין טריפה חוזר לכשרותה ולכאורה ראיה מכאן דסתימה דלאחר זמן הוה סתימה לולי קרום שסופו ליסתר ומה אעשה שהגמר' אמרה בטריפה שאין לה היתר וצ"ע : (י) שהיא שוע' בחבר. הב"י כתב שתהא לבנה ע"ז וא"כ יש ליקח קערה של בדיל שהיא לבנה וניכר בה ולאו דוקא חרס המצופה באבר דמ"ש : (יא) בשר . הט"ז הביא הא דרשב"א שמא ניקב א' לחבריה ותי' דמסתמא היה נמחה . הא לחבריה לאו דוקא דא"כ ניקב כך אין מי שיגין וכן הוא בב"י ר"ן בשם הרשב"א ועיין ש"ך אות כ"ב . ומה"ט כתב התב"ש מחט בריאה שנשפכה כקיתון טריפה אפילו בה"מ וע"י נפיחה דניקב השמפון ואין מי שיגין עליו ופשוט הוא . והא דקשיא ליה כאן ולא מחט בריאה לא חיישינן שמא לחבירו דאתחזוקי ריעותא לא מחזקינן י"ל הכי קשיא ליה כיון דחיישינן לקלקול השמפונות כ"ש לניקב א' והאי תי' כו' :

ודע דנשפכה כקיתון ויש חסרון יותר מרביעית כתב השמ"ח סי"ט דכשירה דריאה ספוגיית וכשימות' למים נתמעטה ונ"ד לנתרוקנה ודווקא כולה [וה"ה רובה] הא מקצת לא יע"ש . גם אם אין נימוס כמים שאם ניקב הקרום אין יוצא צריך בדיקת הסמפונות וכבר כתבנו לעיל מזה . ולענין אם בקיאין האידנא בבדיקה זו דעת רמ"א להכשיר בה"מ אפי' בעכורים וסרוחים וכן דעת השמ"ח סח"י ותב"ש באות מ' דהט"ז יודה כאן דמהני ודוקא לענין נקב א"א בקיאין מה שאין כן צבע לראות שורייקי לבינים בקיאין יעוין שם וכן משמעות הרבה אחרונים ועמ"ש בריאה שנתרוקנה : (יב) הסר . דהר"מ סובר דחסר שנראה מבחוץ לאחר נפיחה טריפה דהוה כחסר אונא ור"ל כמו חסר אונא טריפה ה"ה ע"ג טריפה : (יג) אם הט"ז האריך לסתור זה ומסיק בה"מ להכשיר וכן נראה דעת הש"ך באות כ"ד . ומ"ש אם התחיל להתרפאות א"ל איך תחזור לכשרות י"ל מאן דמטריף כף כפופה לא מטעמיה דהר"מ דאלו להר"מ כ"ש טריפה אלא קבלה בידו דבהכי טריפה ואיפשר מספק טריפה שמא ישלוט יותר ומש"ה אם רואין שהתחיל להתרפאות אין בכך כלום ושומעין להקל בזה : (יד) יתר . הט"ז האריך לסתור פסק זה וא' מהקושיא שאמורא צריך לפרש ותנא אין צריך לפרש וכאן הוא להיפך ואין לומר דרב נחמן אמר כשירה אפילו יותר מרביעית היינו על ידי בדיקת הסמפונות כמו שאבאר לקמן וכשירה ע"י בדיקה כמו ריאה דאיגלד כשירה היינו ע"י בדיקה הדא מאן דאוסר סובר דלא מהני בדיקת הסמפון ועוד דמכל מקום ברייתא מפרש עד כדי רביעית כשר ובלא בדיקה הא יותר צריך בדיקה ואיך סתם ר"כ . ובנה"ך השיג עליו וכתב דהא דלא מוקי מתני' בהכי דהסרה משמע כ"ש לא שיעור גם מצינו כמה פעמים אמורא סתם דבריו וכן השמ"ח ס"כ הסכים דטריפה והפר"ח הסכים לט"ז ובל"י כ' דרוב בנין ב"י ואוהל מועד ורש"ל וב"ח וש"ך בנה"ך מטריפין יעוין שם . ומיהו כתב התב"ש היה הריקון בב' מקומות אין מצטרפין ליתר מרביעית :

ודע דיותר מרביעית טריפה יש ב' טעמים או דחיישינן לסמפונות והא דלא מהני בדיקה דשמא ניקב ולא שייך תי' הרשב"א דלעיל ויש טעם דסופו לינקב הקרום כן כתב נה"ך . ומיהו אם חסרה כדי רביעית אף שנראה חסרון מבחוץ כשירה וכן משמע מב"י להדיא אף להר"מ דאסר חסרון בחוץ דסופו לינקב מה שאין כן נימוקה אם היה סופו לינקב היה כבר נקוב כיון שהגיע ההפסד כ"כ . ויש לראות הא הר"מ ז"ל בפ"ת מה"ש ה"ז חשיב חסר מגוף הריאה תחת סוג חסירה לא תחת סוג נקובה אם כן אין הטעם סופו לינקב ואי יש לומר הכי יש לומר דחסר לא הוה אלא בתולדה מה שאין כן כאן נתרוקן הדר בריא וצריך עיון בזה : (טו) שנמצא בטור כ' שאירע שנפחו . אטום מראיתה מראה ריאה ומשמושה קשה ע"ז בשם ר"ש. הנה ה' דברים יש אטום וטינרי וקשה כעץ ויבשה ומקה ויש לחלק ביניהם בין אטום לטינרי שזה מראה ריאה ומשום הכי הוה ריעותא וזה מראה מוגלא ואף שאין בה ליחה כדעת הרמ"א בתשובה הוה טינרי . ויבשה איפשר שעולה בנפיחה והקרום יבש השרטוט ציפורן ניכר בה וקשה כעץ הוא יותר מאטום בקשיות ומשום הכי אין מהני מפקא זיקא ומקה אין ראיה דלאו אטום הוא דמחמת שמקה אין עולה בנפיחה וכל שלא נמקה רובה או כולה לית לן בה אמנם בנה"ך משמע דמפרש הא דהג"א בשם בה"ג דמניח במים פושרים משום אטום הוא והיינו ע"י פושרין אטום אפילו כל שהוא וכן יובש ואין צריך שיהיה האטום מעל"ע עיין כה"ג . ומיהו כתב השמ"ח דאפילו אין קשה במשמושו הוה אטום והביא ראיה דאל"כ למה ליה להטור לומר שאירע מקרה שנפחוה והלא אם משמשו דבר קשה פשיטא שצריך לנפוח :

ודע דאטום יש ב' טעמים דטריפה א' טעם הרשב"א הביאו אחרונים שאין מניף על הלב ואם כן טריפות אטום לאו משום לתא דריאה אלא משום לב והר"מ בפ"ת מה"ש מנה תחת סוג נקובה שסופו לינקב ורש"י כתב דהוה לקותא והנ"מ בין הטעמים להרשב"א בועא או תלוי על האטום וכדומה לא הוה ב' לריעותא שאין שניהם מעידות על ענין א' שזה מעיד על הריאה וזה על הלב ומיהו אם אטום נגד הדופן במיצר החזה להרשב"א טריפה ולהר"מ דסופו לינקב אם במיצר יש להכשיר ולרש"י דהוה לקותא בין ב' לריעותא ובין לדופן טריפה ואף לדידן דאוסרין בסימן ל"ט כל הסירכות אף במיצר החזה מ"מ הטעם שא"א בקיאין ויש לפעמים לצדד להקל כמו שיתבאר שם ואלו מטעם האטום טריפה בכ"ע ויש להחמיר ככל הפירושים וכאמור (°) : (טז) הקרום לבד . עט"ז ומפרש דהר"ב הגיה הקרום לבדו ומה שכתב המחבר סמוך למקום האטום היינו מהצד קרום לאטום ואפ"ה לא יקרע רק הקרומים ולכאורה הוה נראה דהבדיקות דמפרשי הקרומים היינו ע"ג אטום ולהרשב"א בקצר שכתב סמוך למקום האטום היינו מהצד יחריך בבשר והט"ז היה דהטור ראוי לעשות והיינו דרמ"א סובר כן במ"ש נחתכה משמע שנחתכה אף סמוך לאטום ומה שהגיע הקרום היינו להמחבר וליה לא סבירא ליה אמנם הנה"ך ותב"ש ושאר אחרונים אמרו דעיקר לקרוע רק הקרום ומ"ש הרשב"א סמוך למקום אטום היינו על גבי אטום ויראה במה שכתב סמוך למקום אטום הקרום לא הבשר וא"כ אתי שפיר מה שהגיה הר"ב במחבר כן דגם המחבר ורשב"א והר"ב סוברים כן דקורעין על גבי מקום אטום הקרומין ולא הבשר ובודקין : (יז) אם נמצא ליחה והוא הדין בשר נרקב ע"ז ומשמע דוקא אם יש באטום גופא ליחה ולא מהני מה שנמצא באמצע ריאה רחוק מאטום ליחה ובכהאי גוונא לא משמע כן ואמנם מה שכתב נראה ליה דבו משמע תוך האטום דווקא : (יח) אם קלה כעץ . הט"ז מכשיר זה אמנם האחרונים כתבו כעץ נרקב והתב"ש כתב אם היא קלה משאר ריאות לפי אומד הדעת ולכך אין להקל בזה :

חדושי רע"ק

שם [יב] במשבצות זהב סק"ז . התב"ש הבין מטעם דא"א לבדוק מש"ה מטריף בנמצא סמוך לה נקב וכו' . לענ"ד ראי' יותר דלמאי נקט הב"ח דאין תולין במשמוש תיפוק לי' אף אם ודאי נעשה נקב על ידי משמוש מכל מקום חסרה הבדיקה לאחר המיעוך והוי כנאבד :

מילואים

*) המעיין היטב בדברי הלבוש יראה כי כוונת דבריו כן הוא . כי בשעה שהריאה במים קרים אז המים מקשים את הריאה ומותחים את קרום העליון . וכח הנפיחה בריאה גם אם יש נקב קטן בה לא יוכל להניע את הריאה ואת הקרום העליון המתוח כדי שיבקבקו המים בשביל זה . כי דבר הקשה והמתוח לא ינוע מכח רוח הנופח . ואח"ז כאשר יוציא את הריאה מן המים לאויר ותרפה מתיחת העור וקשיות הריאה אז אם ינפח בריאה בוודאי יתקרע הקרום גם אם לא היה בו נקב . כי העור נרפה ממתיחתו אשר הי' במים ויטרפנה שלא כדין . ועד"ז יתפרש גם דברי רש"י ז"ל בגמ' ד"ה דמטרשי . ואין להאריך עוד בזה .

(יט) וכשחולין אותה תתחך כצ"ל בשם רש"ל וט"ז והוא בפרישה ור"ל דיש גורסים תתהוך בוי"ו הגיה תתחך וי"ג תתחך לשון התכה עיין פרישה וכה"ג המעשה שהביאו אחרונים ריאה שהיה נופלת תילתי תילתי וצוה המורה לנפוח בחזק ונפל הבשר ונשארה הריאה שלימה כשירה דומה למעשה דס"ס ל"ט ולמעשה דריינוס ואם הריאה שלימה אח"כ מכל מקום כשירה ע"י נפיחה : (כ) צמקה כולה כתב הט"ז אם צמקה אונא שלימה טריפה מחמת חסר אונא ומ"ש דאין בדיקתה כבדיקת צמקה כולה דהתם בעינן כ"ח שהמים מתמלין מגבו וכ"ד שעות וכאן א"צ כ"ח לבנה . וגם לא מהני שיחזור תכ"ד שעות אלא מיד אי הדרא בריא כשירה וא"ל טריפה עיין סב"ס. עוד כתב השמ"ח סל"ז והאות פ"ד דאם רוב אונא צמקה אף שנשאר כט"ד מ"מ רובא ככולה יע"ש וכן נ"ל דבכל התורה רובא ככולה אף יש לומר מדכתב אונא שלימה י"ל דרוב ככל ואין להקל נגד התב"ש :

מעשה היה שצמקה הוורדא רובא ומ"מ נשאר כט"ד בשורש שלה קיים והיה הפסד גדול ושעת הדחק ורציתי להתיר מטעם ס"ס שמא אין הלכה כבה"ג שהרי בש"ע והר"ב לא הביאו ואת"ל הלכה כדבריו מ"מ כיון דמטעם חסר קאתינן עלה ובחסר הוורדא רוב מקילין כמבואר סי' ל"ה ומחמת המנהג אנו נוהגין להטריף כמ"ש הר"ב שם ועוד יש סניף כיון דנשאר כט"ד יש לומר דלא כתב"ש שוב ראיתי שזה טעות דחסר מטעם סופו לינקב ואף הר"מ ז"ל מנה צמקה בפ"ח מה"ש ה"ט תחת סוג חסירה מ"מ אנן קיימא לן כל טריפות הריאה מטעם נקובה כמו שיתבאר בריש הסימן וזה שכתב בה"ג דהוה כחסר היינו דסופו לינקב וגרע מחסר הוורדא בתולדה ומ"מ יש לומר דהוה ס"ס שמא בידי שמים ושאר הבריות או שמא אין הלכה כבה"ג או שמא כל שנשתייר ט"ד כשירה ואין אני אומר כעת לא איסור ולא היתר ובש"ך אבאר לענין חליף או צמקה : (כא) אם הדבר ספק . הט"ז הניח דברי רמ"א בצ"ע כיון דמודה להר"ן דאם נראה ב"ש כגון שדחפו ארי וכיוצא א"צ בדיקה א"כ לדידן בידוע אמאי צריך בדיקה ובנה"ך תי' בזה דה"ק אם הדבר ספק בעי בדיקה להמחבר ואם ידוע שבא בידי אדם לא מהני בדיקה ולדידן אף בספק לא מהני שאין אנו בקיאין ואם ב"ש לא רצה לסמוך על הר"ן שהרשב"א חולק ומכל מקום בבדיקה יש להתיר כיון שהר"ן בלאו הכי מכשיר יעוין שם :

לז (א) ורבים מכשירים. פי' אפילו גדולות מאוד וא"צ בדיקת הסמפון וכ"כ רש"ל ט"ז לכאורה הרמ"א לא כתב כ"א להכשיר עכורים וסרוחים כדעת הרא"ש ושאר פוסקים דלא כהמחבר שפוסק כהרי"ף והר"מ דעכורים או סרוחים טריפה . גם הר"מ בפ"ז מה"ש ה"י הוצרך בדיקת סמפון אף בבועא דלא אסרה ובסרוחה לית תקנה והרי"ף לא הביא בדיקת הסמפון ותמהני ממ"ש יע"ש בא"ט סי' ל"ז בשם מהרי"ו דמשמע מתוך האלפסי דבועא גדולה ונוגעת בסמפון צריך בדיקת הסמפון והרי הב"י אומר שהר"מ יחיד בדבר בבדיקת הסמפון והרי"ף לא הביאו ע"כ השמיטו בש"ע ואולי בהגהות הרי"ף מצא כן ואתי היכא דמגיע לסמפון . ומ"מ דברי הט"ז במ"ש ורבים מכשירין אפילו בועות גדולות מאן דכר שמייהו ואולי כוונתו אף שיש רקבון בתוך הריאה גופא לא אותן הגדילות בין עור לבשר אפ"ה א"צ בדיקת הסמפון וכ"כ רש"ל הוא ביש"ש פא"ט סי' ל"ז יע"ש . ומפני שיש בכאן מבוכה גדולה בין הפוסקים אבאר קצת ובש"ך אות א' וכ"ו וכ"ח אבאר :

הנה סב"ח ז"ל כתב ד' שמות מצינו בגמרא אבעבועות ומחים וכנדי וטינרי ופי' הוא ז"ל דהר"מ מפרש בועות מ"ז מלשון מבועי מים למחים מוגלא ליחה המסככת כדבש וכיוצא בה כנדי לשון נוד מלא רוח טינרי ליחה קשה כאבן עכ"ל והלבוש חשב ה' מינים מלא רוח מ"ז וליחה צילא וליחה כדבש וכיוצא בזה או טינרי . והר"מ בפ"ז מה"ש ה"י חשיב ד' ולא חשיב ליחה צילא . והאי כיוצא בה לא ידענא מהו . והנה הטור הביא כאן ובסי' ל"ו בנימוקי דעת הרי"ף והר"מ דסרוחים ועכורים טריפה ואמת שהרי"ף כתב דינים אבועא וז"ל בועא מליא מוגלא או מ"ז כשירה וה"מ דלא אסרות כדבעינן למימר לקמן . והוא בכוליא ומ"ז כשרים הכ"י והכ"י [לפי גירסתו שם] אלא דצילא ולא אסרות וקאי גם אריאה . והנך רואה דעל בועא כתב והוא דלא אסרות ולא כתב או עכירי משום דסתם ליחה עכור היא ומש"ה לא כתב כאן כ"א אסרות ומ"ז מקומו לקמן ושם התנה שלא יהיו עכורים והר"מ בפ"ז מה"ש ה"י ואם נמצא ליחה סרוחה או מים עכורים וסרוחים טריפה הרי בליחה לא הזכיר עכורים דסתם ליחה עכור הוא עיין ברא"ש מ"ש לדחות דבריהם . וכן בפ"י מהל' אלו מנה ליחה סרוחה מים עכורים מים סרוחים ולא מנה ליחה עכורה והטור כתב כאן וכ"כ הרמב"ם ואם יש ליחה סרוחה או עכורה והא הר"מ לא הזכיר ליחה עכורה ואם נגרס או עכורים וקאי אמים הוה א"ש אלא דמסתפינא ולא די לנו הנעלם הזה אלא שהרשב"א בחדושיו הביאו הב"ח סי' ל"ו כתב בהיפך דמוגלא צילא בעינא וסרוחה כשירה שהוא ממש מהיפוך להיפוך והב"ח עמד במה שהקשה עליו דהר"מ פוסל ליחה סרוחה אמנם בהא דצילא בעינן לא השיג עליו ואלו הר"מ בפ"י לא מנה אלא ליחה סרוחה ומים עכורים וסרוחים וליחה עכורה לא מנה וכן בפ"ז לא כתב כן ומיהו בפ"ז י"ל כיון שמבואר ליחה כדבש וכיוצא אפשר דממעט נמי עכורה ולא משמע כן . שוב עיינתי בחה"ר ג"ס ב' וראיתי שלא כתב כן לפרש דברי הר"מ ז"ל אלא לעצמו הוא אומר דשמא מים סרוחין גריעי ומוגלא נמי אפשר צילא בעינן ויש לקיים גי' הרי"ף והר"מ לא שמפרש דבריהם כך ולסוף העלה כגי' הרז"ה ז"ל דבריאה מוגלא סרוחה או מים עכורים וסרוחים כשירה ולפ"ז קשיא מ"ש הטור דהר"מ פוסל ליחה עכורה ויש"ש בא"ט סל"ז בועא מעל"ע בעכורה או סרוחה תרי קולא לא עבדינן והעתיק לשונו בש"ך אות כ"ו הרי הר"מ אין אוסר ליחה עכורה כדכתיבנא ועיין לעיל בסי' ל"ו בנשפכה ולקמן בועא מעל"ע :

והנה הטור א) בסי' ל"ו כ' ורי"ף אוסר בעכורים וסרוחים וכ"כ הר"מ ז"ל וא"א הרא"ש התיר אף בעכורים וסרוחים. הנה הרי"ף והר"מ לא ביארו כלום בנשפכה רק בבועה כתבו דבריהם וראיתי להתב"ש בסימן ל"ו אות מ"א הרגיש בזה וכתב דלא גרע לדידהו מבועא וכוונת דבריו שהטור למד כן מדבריהם מדאוסרים בועא כ"ש נשפכה כקיתון ואי משום הא לא ידענא הא הרשב"א ז"ל בתה"א ילמ"ד ב' כתב וז"ל וקשיא לי איך מכשיר ר"י ריאה שנשפכה כקיתון והא איהו גופא בהעלתה צמחין חיים ולא מכשיר (בדף מ"ז ב' מימרא דעולא אר"י ריאה שנשפכה כקיתון ובמ"ח א' ר"כ מהדר ליה לר"י בר"ש) וי"ל בנשפכה כקיתון

דהד"מ העתיק בשם או"ה דברי רגמ"ה הוא בפירשו מקצתן ומצאו מקצתן תוך הנקבים צריך בדיקת השמש לחומרא שמא לא יפרשו אח"כ א"כ אנו רואין שתולעים אלו אין טבעם לבקש חמימות ואף אותם שפירשו קודם שחיטה פירשו ול"מ אם מוצאין תולעין בנקבים ולא יוצאין ע"י חום השמש אסור מאותן תולעים גופא שהרי אין יוצאין ומבקשין חמימות ואומרים שנקבו קודם שחיטה אלא אפילו הריאה שלימה וחתכוה ומצאו בתוך הריאה תולעים צריך בדיקת השמש להחמיר דאם לא יצאו אף אותם שמצא בחוץ הם מחיים וכתב הד"מ אבל לראות אם יש עוד תולעים ולחתוך הריאה אף רגמ"ה מודה דאין צריך אבל דעת שאר פוסקים אם הניח בשמש ולא יצאו כשירה ולכן לא כתבו כלל בדיקת השמש . ויש לראות הכי היה לו לומר אף הניח בשמש ולא יצא כשירה ומה זה שכתב דא"צ בדיקת השמש דמשמע אם הניח ולא יצאו טריפה וז"א מדכתב ומכשירין בכל ענין משמע אף בלא יצאו . והנה לפי העתקת הד"מ הוא כך אבל לפי הנוסחא שהובא ברוקח יש לפרש בע"א והוא ריאה נקובה ולא פירש אחד מהן לחוץ הבדיקת השמש הוא לקולא שאם פירשו לחוץ כשירה וא"ל טריפה דחזינן תולעים אלו אין מבקשים חמימות ואין סובר הטעם דריאה מרחפת וא"א לצאת מחיים אלא מבקש חמימות אבל פירשו מקצתו לחוץ אנו רואין שמבקשין חמימות ואין לחוש לאותן שלא פירשו וכפי הנראה אף שנקובים המה והם בתוך הנקבים הדין כן דאמרינן אותן שלא פירשו נתקשו בתוך החור ואין יוצאין עכשיו. והשתא ל"פ הפוסקים אהדדי רגמ"ה דמצריך בדיקת השמש היינו בלא יצאו כלל לחוץ א"א להכשיר בלא בדיקת השמש וראיה דאמר מורנא לאחר שחיטה פריש הא אם הוא תוך החור ותורו נקוב לחוץ שלא פירש אסור וי"ל הטעם דהוה ס"ס לאיסורא שמא הני נקבים לאו מחמת מורנא ושמא מחיים כי אין סברא שפירש וחזר לחורו משא"כ אם ע"י שמש יוצאין לחוץ יש ראיה דמבקשין חמימות שהרי ע"י השמש יוצאין לחוץ משא"כ בפירשו לחוץ אמרי' מסברא דמבקשין חמימות אבל כשחותכין הריאה ומוצאין תולעים פשיטא דאין צריך בדיקת השמש שוב עיינתי בתב"ש וראיתי שלא פירש כן דברי הש"ך והלענ"ד כתבתי :

ודע דאם נמצא מורנא והנקבים אדומים אין תולין לאחר שחיטה דודאי מחיים פירשו דאודם מוכיח וכ"מ בשמ"ח סס"ז ותב"ש אות ל"ג ועיין לבוש ס"ה היפך וכתב וכן תולעים ודוקא אם אין הניקב אודם . וכן יש לעיין בצלעות נגד הנקבים אם יש שם אודם תולין להחמיר כמ"ש רמ"א בהג"ה עוד אומר לך שפ"א בא אלי ריאה ומלא נקודות שחורות הרבה ואמר הבודק כי הם מחמת מורנא שיש תחתיה והראה בחוש כן ואמר שכשירה היא ואני אומר דטריפה היא דחזינן שניקבו מחיים וקרום מחמת מכה או מראה פסולה היא ואף דלקמן תולין היינו כשנוטלין המוגלא חוזר למראה המותר כמ"ש התב"ש סימן ל"ח ואף אם נאמר שם דלא כתב"ש מ"מ י"ל דמראין הדברים שתולע נקב וקרום העלה או דלקוי הוא כ"כ וסופו ליפסק ע"כ אין להאמין להבודק ההוא שאמר שכן דרך כל הריאות וכבר ידעתי מ"ש הרשב"א בתשובה סי' ל"ח ששקר בימינם יע"ש נ"ל בזה (ס) : **יט** מיהו בזה"ז . הש"ך בשם א"ר דאם יש עוד צד להקל מקיפין והפר"ח אות י"ז והתב"ש אות כ"ה ובל"י בשם כה"ג ורש"ל שא"א בקיאין וכ"כ הפ"ת שבעו"ה אבדה החכמה וקלי הדעת מקילין ע"כ אין להקל אלא להחמיר סומכין על הקפה יע"ש . והנה יש צד שכתב לא ידענא מה הוא ואולי אם נתערבה באחרות דיש דיעות דספק א' בגופו הוה ס"ס עיין מ"ב סל"ז ומ"מ הנך רואה דכולן מחמירין : **כ** אבל . הש"ך העלה דלבשר ודאי כשירה ולחבירו טריפה כמשמעות הגמרא . והש"ד דמכשיר לחבירו היינו כמו שפי' הרא"ה ז"ל בבד"ה ל"ג ב' ועיינתי שם וכוונתו דלחבירו היינו קודם שנכנס לריאה במקום פיצולו שמתפצלין תלתא קני חד ללב ולריאה ולכבדא ואם ניקב במקום פיצולו שהן דבוקין זה לזה אין מגין הא תוך הריאה כשירה ומיהו אנן לא קיי"ל כן ומה שהוכיח הרא"ה מנשפכה כקיתון תי' הרשב"א דאם איתא דניקב הוה נימוח והוה שורייקי חיוורא . ועי' מ"ש בט"ז איך חוזר להכשירו והא בשעה שהיה המחט שם לא היה מי שיגין על הסמפון והתב"ש באות י"ד כאן כתב דאין נ"מ בין הפירושים בקרום שעלה מחמת מכה אי הטעם סופו ליסתר ובין סתימה מעיקרא והרי אתה רואה שיש נ"מ טובא ולטעם דסופו ליסתר לא קשה דהבשר בריא הוא ועיין ט"ז : **כא** הריאה . עש"ך ומדכתב משמע אפילו כולה משמע ה"ה מקצת בעינן בדיקת הסמפונות עיין מה שכתב בט"ז . ומ"ש לחלק בין נתרוקנה במקום א' הלשון משמע דאי נחסר שיעור יותר מרביעית אף בנשפכה טריפה וכבר כתבנו שהתב"ש הכשיר ויש לפרש כוונתו דבשר שנתרוקן גרע מה שאין כן נשפכה דרך להחסר דריאה ספוגיות והדרא בריא או כאן יש בדיקת הסמפונות כמו שכתב הרשב"א כיון שהקלקול כ"כ אי איתא דניקב הוה נמחה מה שאין כן בנתרוקן חיישינן שמא ניקב הסמפון ועיין בט"ז מזה ועיין אות כ"ב ובט"ז אות י"ד ובנה"ך שם : **כב** ולא נימוחו . עש"ך דלא חיישינן שמא ניקב סמפון ואין שם בשר שיגין דאם איתא הוה נמחה ש"ך בשם הרשב"א . מה שאין כן בנתרוקנה דאין הפסד כ"כ חיישי' שפיר . ולענין אי יש לסמוך אבדיקה בזמן הזה י"א שלא לסמוך ואמנם מרמ"א מבואר דבהפסד מרובה אף בעכורים יש להתיר אלמא דיש לסמוך וכן כתב התב"ש . ודע שמה שכתוב בש"ע שוע באבר אין זה מה שקורין גלייזרש אלא טוח באבר מחופה בבדיל ועופרת עיין מ"א א"ח ה"פ תנ"א ועיין לקמן ק"כ לעניין טבילת כלים ולפ"ז יותר טוב ליקח קערה של בדיל שהיא לבנה וכ"ה במהרי"ו הביאו השמ"ח יע"ש : **כג** כשירה . עש"ך והוא פשוט וכ"מ בתוס' שם דאם לא כן אכתי לישני דנראית חסירה בחוץ אחר הנפיחה . ומיהו נפיחה בעינן כדין כל דבר דאיתיליד ריעותא דנופחין לריאה עיין ש"ך בסימן ל"ט : **כד** ויש . הש"ך מצדד להקל ומ"ש שאין עולה יפה לפי סוגיות הש"ס דלישני חסרה כב"ף כפופה ומיהו אין כ"כ קושיא כמו שכתב בנה"ך אמ"ז דחסרה משמע באין שיעור ומשום הכי כתב רק שאין עולה יפה. והתב"ש כתב שאין לזוז מהמנהג ואם הוא תמונת שאר אותיות מחמיר בתב"ש . ומ"מ המיקל בהפסד מרובה אף בכ"ף כפופה לא הפסיד : **כה** הקרום . עש"ך ויראה כוונתו דסמוך למקום האטום היינו הקרום שע"ג האטום ועיין נה"ך ומ"ש שמא משם ולמטה נשמטם ה"ה דהמ"ל שמא במקום החתך היה אטום ועכשיו נתתך ויצא הרוח ודוחק לומר דסובר דבעינן אטום מעל"ע ז"א אלא כל שהוא טריפה ודע דאם מקום אטום רחב הוא סובר הכה"ג דיש לחתוך הרבה פעמים ולבדוק בכל מקום האטום . ואנן בקיאין בבדיקה זו וכן הסכימו כל אחרונים ועיין כה"ג : **כו** אם כו' . וה"ה דם או בשר נרקב תולין האטום בזה ש"ך וכבר נתבאר בט"ז ההבדל בין אטום לצמקה וליבשה : **כז** ואם . הש"ך הביא דעת הרשב"א דריאה מניפה על הלב והר"מ נתן טעם דהוה כניקב ורש"י פירש דהוה לקותא ובט"ז כתבנו מה דנ"מ בין הטעמים לדינא יע"ש :

כתב התב"ש אות נ"ח סירכא מתוך האטום טריפה דא"א בבדיקה שמא הא דלא בצבצה מקודם מחמת האטום ועוד דהוה ב' לריעותא הנה מ"ש דאי אפשר בבדיקה אזיל לשיטתיה בסימן ל"ט דסירכא שלא בדק בנפיחה אף שעברה על ידי מיעוך טריפה וכבר כתבנו בט"ז דיש לצדד ולהקל אמנם מטעם ב' לריעותא יש להטריף עוד כתבו אחרונים חוט אדום בתיך האטום אין לו בדיקה יעוין שם :

ודע דכבר כתבנו אטום כל שהוא אפילו אינו מעל"ע ואפילו בקולשיה שיהיה כ"ש הוה אטום וכן הסכים התב"ש אות נ"ג דלא כפר"ח בשם הראב"ד בס' תמים דעים והתב"ש כתב דלאו הראב"ד תתים עלה ואינו מאמין שיאמר זה הראב"ד . אמנם עתה ראיתי בבל"י אות כ"ח הביא בשם הראב"ד וכ' כ"כ הכה"ג . עיינתי בכה"ג בהגהות הטור אות ל"ד ושם מבואר ההיפך והרבה להשיב דאין נראה כן מרש"י וסמ"ג ושאר פוסקים דאין מחלקין כלל אלא טינרי הוא וליחה קשה ומראיתו נשתנה והדרא בריא וכחילוק שכתב רמ"א משא"כ אטום ואני תמה עליו היאך מזכה שטרא לבי תרי דכאן אות כ"ז הביא דברי הראב"ד בס' תמים דעים סימן י"א וז"ל אטום מעל"ע אבל אותן סלעים שהן מצ"א ומצד הב' עולים בנפיחה כשירה וירצה בזה דראיית הראב"ד מטינרי כמו שאבאר ואיך כתב בסימן ל"ז אות כ"ז דאנו נוהגין להכשיר טינרי מעל"ע והרי אטום הוא ואי לא היה כותב כן הייתי אומר דטינרי תוך ד"א הוה קולשיה ואין אוסר שם אטום כיש מי שאוסר כן וגם בזה לא קיי"ל כן וח"ו להתיר אף בקולשיה כמו שכתב התב"ש אות נ"ג וכן נראה מסתימת כל האחרונים דלא חילקו אמנם מאחר שמתיר אף בסומכיה קשיא ועל הפר"ח אות כ"ח לא קשיא דאיהו מטעם הב' דיובש שהביא הראב"ד דיובש כל שאין נפרך כשירה והא אין עולה בנפיחה . ולזה יש לתרץ כמ"ש בט"ז גם התב"ש תי' דיובש אה"נ חותכין אי מפקא זיקא ואפי' הכי אין נפרך הרי קרום יבש וניקב כו' אבל הבל"י לא הביא ראיה כ"א מסלעים דהיינו טינרי ע"כ ח"ו להתיר אטום כ"ש ואף בקולשיה ובחוט אדום טריפה ומ"מ בה"מ יש להתיר חוט אדום על ידי בדיקה וכן נראה דעת הפר"ח ועיין תב"ש אות נ"ג : **כח** קלה . פי' הש"ך כעץ נרקב והתב"ש פי' לפי אומד הדעת קלה יותר משאר ריאות : **כט** צמקה . עש"ך אונא שלימה הוה כחסר ול"ד לצמקה מקצת ריאה דחסרון בפנים לא שמיה חסרון יעוין שם ומ"ש דהך בדיקה כמו לקמן אכתי ל"ד דהתם מעל"ע והכא אי לאלתר חוזר כשירה ואם לאו טריפה וכמו שכתב בט"ז ומהאי טעמא אנו בקיאין בזו ולא לקמן דבעינן כל מעת לעת פושרין ולא בקיאין :

ודע דלעיל כתבנו אם בימין ג' ובשמאל ד' וא' צמקה טריפה הוא אמת ויציב ואף שיש לומר דצמקה מטעם חסר קאתינן עלה והכא חסר מעליותא הוא וכי תימא דחסר מטעם סופו לינקב דלא כהר"מ שמנה חסר סוג בפ"ע אכתי הא צמקה מקצת הריאה כשירה דחסרון בפנים לא שמיה חסרון ואף דנראה החסרון מבחוץ לא קי"ל כהר"מ בזה א"כ הרי אתה רואה כל שחסר אין מזיק ה"ה צמקה אין מזיק א"כ ה"ה כאן אלא מכל מקום טריפה דלא סמכינן אבה"ג אלא להחמיר ואין להקל ועוד דהוה ב' לריעותא אמנם בוורדא שצמקה וכמעשה שהיה הביאותיו בט"ז יש לומר אי מטעם חסר הא יש פוסקים מכשירין חסר הוורדא ויש ספיקי טובי שמא בידי שמים ושמא חסר הוורדא כשר ושמא אין הלכה כבה"ג כשירה ועב"ז אין אני סומך עליו . ומיהו הא ודאי אם צמקה אונא שלימה וא"י אם ב"ש או ב"א אין לעשות ס"ס כלל ולהכשיר גם לסמוך על בדיקתינו בזה אין לסמוך כלל כנ"ל : **ל** אם . עש"ך ויש קצת קושי ההבנה בדבריו ובאבר הנה הרשב"א בארוך וקצר לא ביאר כלום רק בחידושיו דף נ"ה כתב יש להסתפק אי רדף ארי ושחטוה מי תלינן וא"צ בדיקה כההיא דנטל זאב א"ד התם כששחטה הותרה משא"כ כאן דריעותא מחיים והניח בצ"ע ומיהו אם שחטוה מיד א"א בשעה קלה להצטמק עכ"ל . הנך רואה דלא מספקא אלא ברדף אדם אבל ברדף ארי אחריה אי בעי בדיקה אפשר יודה להר"ן דתולין במצוי והר"ן לא פליג עמו בבירור אלא ברדף ארי דלהרשב"א ספק ולהר"ן א"צ בדיקה אם שחטוה יום או יומים אח"כ ובידי אדם אפשר הרשב"א יודה דלא מהני בדיקה והר"ב שהגיה אם הדבר ספק היינו דאי וודאי רדף ארי א"צ בדיקה כר"ן וטעמא יהיב למילתיה להג"ה שאח"כ דמש"ה סמכינן על בדיקתינו ברדף ארי דבלאו הכי יש דעת הר"ן אלא שאין אנו סומכים בלא בדיקה להתיר ומה שנרשם בהג"ה שניה וכ"פ רש"ל יראה דהש"ך ציין כן הנה בסימן צ' (מ"ש נ' הוא ט"ס) בא"מ לא פסק כהר"ב אלא במ"ש דאם ספק א"א בקיאין דלא כאפי רברבי אמנם ברדף ארי ליש"ש א"צ בדיקה ולהר"ב צריך בדיקה כ"ז מבואר להמעיין היטב באותן מקומות שהבאתי . וא"כ לא ידענא למה האשים אדונינו הש"ך למאורן של ישראל בעל הלבושים שהשמיט הגהות רבו בסעיף ט"ו שלא כתב אם הדבר ספק מה נ"מ לדינא כיון שסיים לסוף ואם הדעת נוטה הרבה שבא ב"ש סומכין על בדיקה זו תו אין כאן מכשול לדינא וכ"ת דהש"ך סובר לדעת הר"ב אם נאבדה בלי בדיקה כשירה והעיקר כר"ן והא דכתב ואין להכשיר בלי בדיקה אי איתא לפנינו דכל היכא דאיפשר מבררינן דאין הלשון משמע כן והמעיין בנה"ך יראה שאינו כן . ומ"ש בנה"ך דהר"ב מגיה ואם ספק להודיע לנו דבספק אין סומכין ור"ל דלי"ת דהבדיקה היא בראינו אדם רדף ואם כן פשיטא שאין להאשים הלבוש ע"ז אמנם יראה דטעמא יהיב הר"ב בהג"ה א' להג"ה ב' וכ"נ דברי הש"ך כאן דאי להודיע הא כתב בפירוש שאין לסמוך על בדיקתינו אלא אם נראה שבא ב"ש :

והנה אם נאמר כסברת הרשב"א אף ברדף אין תולין אף דיש בהמה לתלות אם כן אתה רואה בהמה זו מהרוב ואף שיש לה חזקה ברורה דכשנולדה לא היה הריאה צמקה אפ"ה אוסר בלי בדיקה כ"ש במים בראש . אמנם מכמה מקומות מוכח אף בספק מחיים כל ששכיח להיתרא יותר מלאיסורא תולין ועיין בסימן מ"ט ונ' ועוד דספק קניא או דורס תולין במצוי אף שהספק מחיים והיינו דהיה לו חזקה מבוררת והא כאן נמי היה חזקה מבוררת במעי אמה לא היתה צמוקה הריאה וא"כ כפי הנראה דבה"מ ונאבדה הריאה וא"א לבדוק יש לצדד ולהקל ובפרט שהט"ז היקל ברדף ארי ושחטוה אח"כ יום או יומים ואפשר מש"ה הקשה הש"ך על הלבוש שהשמיט להגהות רבו (ס) וצ"ע לדינא : **לא** ואם . הש"ך הביא דעת מהרש"ל דב"ש אין צריך בדיקה ואם בדקוה ולא חזרה הרי ע"כ מקודם הפחידוה ב"א וכבר נתבאר שמה שציין רש"ל כ"פ היינו בספק אין בקיאין דלא כא"ר . וכתב התב"ש ברדף ארי ונרתעת דאל"כ אין לך בהמה שלא שמעה קול רעם ויפה כתב . עוד הביא דב"ש הבהמה כשירה והריאה טריפה כמ"ש בסימן ס"ט ולא הבינותי למה כי לא מצאתי לאחד מהפוסקים שיאמר זה ואי משום שאין הדם יוצא ע"י מליחה מנא ליה ועוד צלי היה להתיר וצ"ע : **לב** כשירה עש"ך דבריאה אין חילוק בין קופא לבר או לגו דסמפון רחב הוא ובא למקום צר ושם בע"כ דוחקת וניקבה אף בקופא והרא"ש והר"ן כתבו בשר הריאה רך הביאו התב"ש וא"י דמ"מ הסמפון קשה : **לג** יש . עש"ך חולק על הב"ח ומ"ש דמה נ"מ בנפיחה זו לא הבינותי דודאי נ"מ אם אין המחט נקובה לחוץ דחיישינן שמא ניקבה וחזרה ע"י נענוע ואם כן אף שאין ק"ד טריפה דע"כ לא בעינן ק"ד אלא במחט התחובה מעל"ע דאם איתא דמחיים הוה ק"ד דאיכא מידי למיסרך דהא בביה"כ אם ניקבה מב' צדדים ואין המחט לפנינו אסור דחיישינן שמא נפלה הספה דליכא מידי למיסרך כמבואר בסימן מ"ח ה"ה כאן . ומ"ש הב"ח אפילו נקוב לחוץ לא בא לומר כ"ש כשאין נקוב לחוץ דז"א אלא דה"ק אפילו נקוב לחוץ כשאין ק"ד . שוב ראיתי להתב"ש אות צ"ג הרגיש בזה . ולענין דינא הסכים עם הש"ך מהני טעמים שכתב הש"ך דהני איברים אין טבעם שוין ולכתחלה יש לראות אחר ק"ד בחוץ ואם לא ראה כשירה אף דביה"כ י"א הכא כיון דנפחוה די בכך . ואם רוב הנבלעים דרך הוושט כרש"י או כתוס' כתב התב"ש דהתוספות יודו לרש"י דרוב הנבלעים דרך הוושט ובספרי ראש יוסף הארכנו ובסימן מ"ח ומ"ט אבאר : **לד** ואין עש"ך ובה"מ יש להתיר אם ידעו שיש מחט ונפחוה הא לא ידעו ונפחוה וחתכוה כל מלתא דלא רמיה עליה דאינש לאו אדעתיה דומיה דשומן בפסח וכה"ג טובא : **לה** בסמפונא רבה דריאה יש לנפחה לכתחלה דריעותא עכ"פ מיקרי ודיעבד אין מעכב דאפילו בחיתוכה כשירה ולאו כל הריעותות שוין יש מעכב הבדיקה בדיעבד ויש לכתחלה ובסימן ל"ט אבאר :

לז א ורבים . הש"ך עשה כלומר וירצה דל"ת הלשון רמ"א דוקא מים עכורים וסרוחים ולזה כתב אף מוגלה עכורים וסרוחים ואם כפי הנראה מים גריעי טפי דהרי הרשב"א בחידושיו הביאותיו בט"ז משמע דסובר מוגלה סרוחה כשירה י"ל ומים סרוחים לא גם יש לומר מוגלה דרך להיות עכור כו' מ"מ יש לטעות ולומר דדוקא מים ולזה השמיענו זה ומש"ה כתוב ופשוט דהמעיין בפוסקים יראה דנהפוך הוא וכדכתיבנא . והנה טעם האוסרין עכורים וסרוחים יש ב' טעמים או דסמפונות אין להם בדיקה או דסוף העור ליפסק כמבואר בדבריהם ולזה יש ליישב דמש"ה סיים רמ"א וכן המנהג

חדושי בית מאיר

א) במשבצות זהב סי' ל"ז אות א' ד"ה והנה הטור כו' עד וצ"ע . ולדידי לק"מ דאיך אפשר דהרי"ף דוקא בבועה אוסר בסרוחה מטעם חשש נקיבת העור הא דינו בבועה נפיק מגירסתו ומים זכים כשרים הכא והכא לא אמרן אלא דצילא ומפרש בין בריאה ובין בכוליא . והא ודאי בכולי' לא מטעם שליטות וחשש נקיבת עור החיצון אתינן עליה דהא אין לו עור לענין ניקב . א"ו מחמת לקות הבשר הוא וה"ה הנאמר בריאה נמי לא מטעם שליטות וחשש נקיבת העור כ"א מחמת לקות הבשר דהיינו נשפכה כקיתון ועיקר דינו בנשפך נאמר ומשם למד לבועה כמבואר בלשונו גבי בועה וכדבעינן למימר לקמן :

„להכשיר „בועות „בכל „ענין . האי „להכשיר „בועות „בכל „ענין מיותר והיה די לומר וכן המנהג וכמנהג בכ"מ ואולי רמז לומר דל"ת דוקא בעומדים בשיפולי דאין שם סמפון ולא במקום דיש חשש סמפון לז"א כן ועיין ט"ז אות א' ושם הארכנו בזה :

ומה שכתב הש"ך דבסימן ל"ו ס"ז לא הכשיר הר"ב אלא בה"מ היינו משום חשש סמפונות משא"כ הכא . והנה החילוק בין ריאה שנימוקה דחיישינן לסמפונות וכאן לא ידענא מהו דהא ודאי ריאה שנימוקה שצריכה בדיקה מפני הסמפונות הוא אף נימוקה מקצתה כמ"ש הש"ך סימן ל"ו אות כ"א אפילו כולה משמע ה"ה מקצתה צריך בדיקה וכן הסכימו רוב אחרונים וכ"כ הש"ך אות כ"ח בועא מעל"ע מה"ט יע"ש ובועה דלא בעינן בדיקת הסמפון כמ"ש הרשב"א דבין עור לבשר הן גדילות וכמ"ש הר"ן הביאו הב"י והש"ך אות כ"ח אם כן היכא שאנו רואין ששלט הרקבון בבשר אמאי לא בעינן בדיקת הסמפונות ולא עוד אלא שלא יועיל כמ"ש הש"ך אות כ"ו כמו שאבאר שם ואמאי דוקא מעל"ע ואף אם יש איזה חילוק מ"מ אמאי לא בעינן בדיקת הסמפון ברואין ששלט הרקבון בבשר הריאה דהא הרשב"א לא חילק אלא שגדילות בין עור לבשר . וראיתי ליש"ש פא"ט סימן ל"ו כתב בשם מהרי"ו וז"ל בועא גדולה צריך בדיקת הסמפון ורשב"א כתב דא"צ ומ"מ יפה כתב דהיכא דבועא בעומק ולא בין עור לבשר ליבעי בדיקת הסמפון אכן הרי"ף והרא"ש לא הזכירו בדיקת הסמפון אלא מעל"ע יע"ש א"כ יש להקשות אמאי אין בודקין היכא שרואין שבועה שלטה במקצת הריאה מ"ש מנימוקה מקצתה ולא מצאתי חילוק נכון לזה . וראיתי להבל"י אות ב' כתב בשם הפר"ח דבועה יש לה כיס בפ"ע ואין נוגעת בסמפונות וכעת לא ראיתיו בפר"ח . וכ"ת דריאה שנשפכה בעינן כמים דווקא דאלו היה נקוב היה יוצא כמ"ש שם בשם השמ"ח א"כ בועא מעל"ע אמאי אוסרים בכ"מ ועוד מים זכים אמאי לא מצריכין בדיקת הסמפון היכא ששלטה במקצתה . שוב ראיתי לכר"ו באות ג' הרגיש קצת מזה אמנם מ"ש באות ב' לא הבינותי דמשמע מדבריו דבועה דהכא דלא קיימא במקום סמפונות וז"א דבש"ך ה"ק כאן לא חיישינן לסמפונות דלא נתקלקלו וכתירוץ הרשב"א דבועות בין עור לבשר הן גדולות . סוף דבר לא ידענא לחלק בין ריאה שנשפכה מקצתה ובין שלטה הבועא במ"ז עד אמצע ריאה ואמאי דוקא מעל"ע ואף שיש לדחוק ולייישב לא נתקררה דעתי בזה . ודע דמ"ש הר"ב בסימן ל"ו ס"ה להכשיר בה"מ היינו אף באין עכירי וסריחי והטעם דקשה לנו בדיקת הסמפונות ומיהו מלשון הש"ך דכתב דהתם איכא נמי חששא דסמפונות מלת "נמי יורה דווקא תרי קולי מים עכורים ובדיקת הסמפון הוא דבעינן ה"מ הא בחדא מינייהו אף בלא ה"מ מכשירין ולענין הלכה יש להחמיר וכאמור : **ב** אם עש"ך . וירצה בזה דל"ת במקום רביתא שדופן סותם אף דבעינא סביך וסריך ולדידן אפילו זה לא יועיל מ"מ ב' לריעותא לא מוזכר בהדיא בתלמוד דאמרינן ב' ריעותא כו' רק מהאי דנדה כמ"ש הב"ח א"כ היכא דיש צד לומר דדופן סותם דהא י"א לא בעינן סביך וה"א דנצרף כאן להקל לזה קמ"ל דלא מהני וכ"מ טריפה וכ"ש סריך לדופן טריפה ולא מהני מיעוך : **ג** יוצאה מבועא הש"ך דעתו

כקיתון לא מטו לקותא לעור דידיה אבל בועות שגדילות בין עור לבשר קרוב הדבר שניקבו הקרומים ולא קיבל מרבותיו ומש"ה לא אמר איסור ולא היתר . א"כ אין ראיה מבועא הגדילה בין עור לבשר ובולטת לחוץ גם י"ל דרוב בועות עור התחתון ניקב כמו שיראה הרואה בסי' ל"ו בהג"ה בס"א וכמ"ש לקמן א"כ אין ראיה דהסיא דאסרי עכורי וסרוחה בבועא ולא בנשפכה וכדאמרן . ומפני שדרכי החכמה נעלמו ממני הארכתי עד כה ועם כל הטורח הזה לא זכיתי להבין דבריהם הקדושים (ס) וצ"ע :

וראיתי להכר"ו אות ב' כתב דמה היו מסופקין בהעלתה נמחין וגם רבא תפשוט מדידיה גופא דב' בועות הא הדא כשירה ותי' במ"ז וע"ש שהאריך ולדידי אתיא כפשוטו דלהר"מ ז"ל איירי ב' בועות במ"ז ולמאן דמכשיר מ"ז סובר העלתה נמחין היו מסופקין אי בעינן בדיקת הסמפון כמו נשפכה ומב' בועות אין ראיה דהתם קאמר לית לכו בדיקותא הא חדא בדיקה מיהא צריך הסמפון ומסיק דהנהו דחזי כנדי גלא אמרי מידי מ"מ דאפילו בדיקה א"צ וכמבואר :

שמעתי ממגהיל א' הקשה קושיא בשם רב א' מהא דכתב המחבר ס"ב ב' בועות אפילו מ"ז אסורים והא להמחבר באין מ"ז אפילו א' אסורה כהר"מ ומה אפילו ואני איני מאמין שאותו הרב אמר זה כי מוחזק אנלי בכשרות ואיך טח עיניו של אותו מגהיל ולא ראה שיש ה' מיני בועות והמחבר חשיב מהן בס"א ליחה כדבש וכיולא ומרוב פשיטות לא ניתן לכתוב ומה אעשה שבעו"ה התורה משתכחת מישראל : (ב) אם . עט"ז ויש לראות בדבריו מה בא ללמדינו אם תלויה אסורה דהוה ב' לריעותא כמו שאבאר כ"ש דבוקה גם יש לעיין במ"ש דבוקה מטינרי טריפה דהוה ב' לריעותא כמ"ש בסי' ל"ט [יג] ותיפוק ליה דה"א למיבדקיה בנפיחה שהטינרי סותם . גם קשיא טינרי לאו ריעותא ובועא הוה ריעותא דלקותא מיקרי כמ"ש רש"י הביאו הט"ז אות ג' . וב' טינרי כשירות הן . והנה התב"ש אות ד' כתב תלויה מבועה מהני מיעוך לט"ז דהא דבוקה דווקא כתב יע"ש ובשמ"ח ס"ב כתב דבוקה מטינרי אף שאין טינרי ריעותא כ"כ מ"מ מיעוך קולא גדולה ובהצטרף אליה ריעותא כל דהו אסור ולפי דבריו מתורצין ב' קושיות שהקשינן דמש"ה אמר ק"ו דבוקה דבזה לא מהני מיעוך ותלויה מהני מיעוך ודבוקה מטינרי א"ש וכדאמרן . אמנם כי אין לעשות מעשה להקל בתלויה מבועא ע"י מיעוך דב' לריעותא קיי"ל דלא מהני שום מיעוך ושוב ראיתי בבית לחם יהודה אות ג' כתב בפשיטות דאין מהני מיעוך ולא ידענא אם מסברא דנפשיה או ראה באיזה פוסק ותב"ש היקל בה"מ ע"י מיעוך . והנה מט"ז אין ראיה דבעי לאסוקי למילתיה בטינרי דדבוקה טריפה מש"ה אמר זה . או יאמר דהמחבר הביא סירכא תלויה והוא מראב"ד עיין ב"ה בסי' זה ואף נגד הדופן במקום רביתא טריפה דבעינן סביך יע"ש הא דבוקה לדידיה לפעמים כשר לדופן וכאמור ולזה כתב הט"ז לדידן אין סותם כמבואר סי' ל"ט א"כ פשיטא דבוקה מבועא טריפה ועיין רש"ל פא"ט סכ"ו דופן על הבועא אין מגין וב"י אין סובר זה כמו שאבאר לקמן . ומיהו אין נראה שיהא זה כוונת הט"ז . שוב ראיתי שדבריו פשוטין סמה דס"ל דווקא תלויה הוה ב' לריעותא הא דבוקה קילא דאפשר מצד הב' הוא עיקר הסירכא וכאן נאחזות רק בריר בעלמא ולא הוה ב' לריעותא וכמו שאבאר עוד לקמן לנ"א דכ"ש הוא דבוקה טריפה מבועא וטינרי כו' :

והנה סירכא מינה וכה מטינרי כפי הנראה יש להכשיר דטינרי לאו ריעותא גמורה אלא מיעוך קולא גדולה וזה שלא כסדרן הא מינה וכה דלא בעינן מיעוך יראה להקל ועיין סי' ל"ט אות י"ג כ' הט"ז סירכא דבוקה למקום אחר ולא די לומר דבוקה משמע דווקא למקום אחר וגם אבאר עוד בזה וכעת לא מצאתי גילוי לדין זה ויש לצדד בה"מ (ס) ועיין סי' ל"ט אות י"ג וי"ד : (ג) וה"ה . עט"ז והנה מ"ש תרתי לריעותא הטעם דכ"א מעידה שיש כאן נקב או סופו להתקלקל כמו שאבאר לקמן א"ה ומ"ש טינרי אין לקותא כלל הלבון דחוק דהא דבוקה מטינרי כתב הט"ז לקמן סי' ל"ט אות י"ג מב' לריעותא אלמא ריעותא כל דהו מקרי ובהצטרף אליה ריעותא גדולה דמיעוך קולא גדולה כמ"ש באות הקודם ואיך אמר כאן דאין עליה לקותא כלל . ומדבריו אתה למד ב' לריעותא מש"א לא הוה ב' לריעותא כמו ב' בועא מ"ז ולקמן בדיני ב' לריעותא אבאר באורך בזה :

עוד כתב הט"ז תלויה ממ"ז טריפה דבוקה למטה מחצין באין חלון כשירה וביש חלון כיון דאיכא מחלוקת או בין אונא לאומא דיש מחלוקת הוה ב' לריעותא . והנה במ"ש בחיתוך הסכים הנה"ך לדבריו ומ"ש נה"ך יפה כיון דטריפה היינו ביש חלון דלא כב"ח דמתיר בסי' ל"ט אפילו חלון ומיהו תלויה למטה מחציה היינו רביתייהו דהקרום הולך והזק שיש לו תרין סמכין משא"כ תלויה . ומ"ש בנה"ך דהר"ן כתב דכשירה מוקי לה אביו הגאון ז"ל בליכא חלון אמנם הט"ז בסי' ל"ט אות י"ג מוקי להגה זו ביש חלון ולא פסק כמותה וכמ"ש כאן . ומ"ש הט"ז סירכא שיש בה דם הוא פשוט דוודאי ניקבה הריאה ומ"מ בסי' ל"ט מקומו ושם היה לכתוב לא כאן :

ודע מפני שהדינים המוזכרים פה ר"ל מסי' ל"ה עד סי' ל"ט מסורים לכל והבודקים והמורים שלא כהלכה מרובים והיודעים מועטים כמ"ש היש"ש בפא"ט ורבים מקילים שלא כהלכה ומכשירים בחנם לכן שמתי לבי לבאר קצת בעזה"י . בספר בית לחם יהודה אות ד' כתב דבסימן ל"ט כתב הט"ז דצריך מיעוך למטה מחציין וסיים מ"א והנה לא אאמין שיאמר אדונינו מ"א זה דשם מבואר דבטינרי למטה מחציין ביש חלון קאמר דצריך מיעוך ולא הוה ב' לריעותא דטינרי לאו ריעותא גמורה מיקרי וזה שכתב שם הט"ז ויש בדיקות מכשירין אפילו בועא ר"ל נתכוון על הגהת הר"ן שהביא נה"ך כאן שאביו מוקי לה באין חלון והט"ז מוקי לה בחלון ומש"ה כתב דעכ"פ טינרי כה"ג יש להכשיר וע"י מיעוך הא בלא חלון הא כתב כאן סתמא להכשיר אף בלא מיעוך ועוד מה זה שכתב שם ונראה למטה מחציין מטינרי כשירה וכן יש בדיקות מכשירין מבועא הלבון מגומגם הכי היה ליה לומר ונראה דטינרי כשר בלא מיעוך ובועא כשירה כמ"ש בסי' ל"ז דהא כבר כתב דין זה כאן ומסיים ונראה דבעי מיעוך ועוד אמאי לא כתב כאן במקומו דבעי מיעוך . שוב ראיתי בתב"ש אות מ' בסי' ל"ט דפירש כן דברי הט"ז וסיים דלא כהרט"ץ והלא ידעת שהיה רב מובהק ולו אנו מחוייבין לשמוע בפי' דברי הט"ז וכן נ"ל מתוך הוכחות שכתבנו . ועוד שהב"ח בסי' ל"ט אפילו בחלון לא מצריך בדיקה ונהי דאנו מטריפין ולא מהני בדיקה מ"מ באין חלון א"צ בדיקה וכאמור :

עוד אבאר לך שהד"מ בסימן ל"ט והביאו בנה"ך כאן והשמ"ח בסימן ל"ט סמ"ד ב' בועות בין ב' היתוכים ונסרכו למטה מחציין טריפה אפילו באין חלון וכתב שם השמ"ח ה"ה בועה גדולה שאין מניחה להדבק יפה טריפה :

אמר סמר והנמהר ראיתי לכתוב בכאן קצת דיני תרתי לריעותא מפני שיש מבוכה גדולה זה אומר בכה וזה אומר בכה ולא פירשו לנו כל הצורך איזו מיקרי ריעותא קלא ואיזו מיקרי ריעותא גדולה :

דע שדין תרתי לריעותא מקורו ממה דכתב הראב"ד הביאו הב"י תלויה מבועא הוה לקותא בתר לקותא ומעידות שיש נקב ואמרינן בנדה דב' ריעותות הוה וודאי טומאה וילפינן איסור מטומאה והט"ז כאן כתב דלמוד ממ"ש בד"מ בהג"ה בועא על הגבשושית דב' לקותות טריפה והשמ"ח ס"ג ותב"ש אות ה' כתב או דמעידות שיש נקב כמ"ש הראב"ד או כמ"ש בד"מ דכייל להו עם בועא וטינרי דסופו להתקלקל יע"ש והנה אזכיר התנאים שצריכים להתיחס אל הריעותות שיהיו נקראים ב' לריעותא :

התנאי הא' כל מלתא דמצינו פלוגתא בש"ס או בפוסקים אף דלא קיי"ל כן ריעותא גמורה מיקרי והרי אתה רואה שהט"ז כתב למטה מחציין כיון דאיכא פלוגתא ביש חלון כו' והסכים עמו הש"ך בנה"ך . וכל היכא דחזינן דלקותא הוא כמו מים זכים דהתו' אומרים דהוה לקותא כמ"ש הט"ז ריעותא מיקרי ובהצטרף אליה עוד ריעותא הוה ב' לריעותא וטריפה ועיין שמ"ח כאן ובסימן ל"ט האריך וכתב [בסי' זה] דהוה ספיקא דאורייתא וכל מה שלא התירו בפירוש אין לנו להקל יע"ש והדין עמו :

התנאי הב' ב' לריעותא לא הוה אלא בעומדין זו על גב זו ולא מרחוק זה מזה . ואם הם קרובין עד שאין הפרש קש ביניהן הנה השמ"ח ס"ה ובתב"ש אות ט' אוסר וכתב דמרש"י ב' בועות שסמוך נקב יע"ש ומשמע אף בסמוכין ואף שמב"ח בסימן ל"ט לא משמע כן עכ"ל הנה ב' בועות לאו מטעם ב' לריעותא קאתינן עליה כיון שבניהם מצד א' כדבעינן למימר לקמן ועיינתי בב"ח סימן ל"ט סכ"ח דמ"ש שם העלתה נמחין סביב לסירכא טריפה כדלעיל סימן ל"ז אם כן משמע לכאורה דזה"ז כשירה ואין ראיה מוכרחת דאיפשר סמוך היינו הפרש קש הא כל שאין הפרש קש אוסר ונראה לי להחמיר כדברי השמ"ח כאן וצ"ע :

התנאי הג' הוא שיהיה הב' רעותות כל א' מצד אחר כמו בועא וסירכא וכדומה הא מצד א' לא הוה ב' ריעותות כן כתב השמ"ח בסעיף ה' ו' וראייתו נכונה מט"ז דכתב ב' בועות במ"ז כשירה ויפה כתב דהא הט"ז כתב דב' בועות במ"ז כשירה דהדא לקותא הוה משא"כ תלויה מבועא דהם אחר הוא סרי כדכתיבנא גם הביא ראיה מאוכמי אוכמי אף דעומדין תכופין ואף דהוה לקותא . וזה לשיטתיה דסובר בסמוכין הוה ב' לריעותא והנך רואה מט"ז נמי מוכח כן דאל"כ מה קשיא ליה ממ"ז ב' בועות דהתם לאו ב' לריעותא הוה אלא כדאמרן . ויש לראות הב"ח לשיטתיה בסימן ל"ט דזה"ז לא הוה ב' לריעותא א"כ אין ראיה מב' בועות מ"ז דזה"ז לא הוה ריעותא ויש לייישב דבריו ואין להאריך :

התנאי הד' הוא דב' לריעותא לא הוה אלא היכא שמעידין עדות מכוונת או שיש כאן נקב או סופו להתקלקל הא אין עדותן מכוונת לא . המשל בזה סירכא תלויה מתוך האטום להרשב"א טעם האטום שאין מגיף על הלב וסופו לינטל הלב וסירכא מורה ויגיד פסול בריאה שיש כאן נקב ואין עדותן מכוונות לא הוה ב' לריעותא . אמנם לדידן אטום מטעם נקב הוא כמו שסובר הר"מ או לקותא כפרש"י וכבר התבאר זה בסימן ל"ו וע"ש בתב"ש אות כ"ח . ויש להסתפק היכא שריעותא מעידה על חסרון לשיטת הר"מ ז"ל שמנה סוג חסירה בריאה בפ"ע לא מטעם סופו לינקב וכבר התבאר זה בפתיחה להלכות בדיקת הריאה בסימן ל"ה וריעותא מעידה שסופו לינקב או שיש כאן נקב הוה עדותן מכוונת או לאו ומ"מ כבר כתבנו שם דהלכה דכולהו טריפות דריאה מטעם נקובה הוא אם כן אין נ"מ כ"כ . ומעתה לאחר התנאים האלו אבוא לבאר ולמנות ב' לריעותא כמה הם כי המחבר ורמ"א מעט אשר הביאו והשמ"ח כאן ובסימן ל"ט הוסיף ואני הוספתי נופך משלי ע"כ אמנה בפרוטרוט ואגל דינים שלי אכתוב המחודשים וח"ו לא לקבוע הלכה באתי והיודע יבחר :

א סירכא תלויה מבועא טריפה [המחבר בשם הראב"ד] וה"ה מינה ובה וכ"ש דבוקה למקום אחר לא מהני מיעוך ותלויה היקל התב"ש בה"מ ע"י מיעוך ואיפשר ה"ה מינה ובה וצ"ע אם יש לסמוך בזה . ולפעמים תלויה גרע מדבוקה למטה מחציין באין חלון בין אונא לאונא א"ל מיעוך ובתלויה טריפה כמ"ש נה"ך ולא מהני מיעוך הספק כדלעיל . וביש חלון או בין אונא לאומא למטה מחציין באין חלון טריפה ולא מהני מיעוך . ודבוקה מטינרי לא מהני מיעוך ותלויה כשירה ומינה ובה כבר נדדנו להקל בה"מ . ומטינרי למטה מחציין בחלון מהני מיעוך כמ"ש הט"ז סימן ל"ט אות י"ג כמ"ש התב"ש שם באות ס"ג דבריו וכמש"ל וה"ט דטינרי לאו ריעותא גמורה אלא קצת ריעותא ומש"ה דבוקה דרבו האוסרין למעך בהצטרף אליה עוד ריעותא כ"ד אסור משא"כ למטה מחציין דרבו המכשירין אף שיש חלון ולפ"ז ה"ה בין אונא לאומא מטינרי יש לצדד ולהקל וכדאמרן :

ב בועא על גבשושית טריפה (הגהות רמ"א בשם מלא כתוב) והנה גבשושית זה הוא המוזכר סי' ל"ה ס"ה היינו שעומדת בגבה ועליה בועא . ויראה לי אף דלא מצינו מי שאוסר גבשושית מגבה מ"מ כיון דזה גופא קולא גדולה לומר דלא מטרפא אלא בצורת אונא ולא כהר וגבשושית דלטעם חיכוך אין לחלק וע"כ סוברים דיתיר בגבה אין דרכה ומש"ה מכשירים בגבשושית א"כ בהצטרף אליה עוד ריעותא הוה ב' לריעותא וטריפה . עוד יראה לי דלא הוה ב' לריעותא אלא בט"ד ובועא עליה הא פחותה מט"ד ובועא עליה לא הוה ב' לריעותא וכשירה ומיהו ביתיר אונא מגבה ובועא על גבה אף פחותה מט"ד יש לטריף דיתיר ע"ג אפילו פחות מט"ד כמ"ש הב"י יע"ש ונהי דלא קי"ל כן מכל מקום הוה ב' לריעותא כיון שיש מי שחולק אמנם בגבשושית כה"ג אין לאסור וכמו שביארנו ועמ"ש בש"ך לענין בועא ע"ג הריאה יותר גבוה מט"ד אם יש להטריף יע"ש :

ג בועא שעומדת על מקום דמשמעת קול או שהבועא בעצמה משמעת קול הוה ב' לריעותא (הוא ג"כ הגהות רמ"א מד"מ בשם המ"כ) דמשמעת קול הוה ריעותא דודאי ניקב א' מהקרומים ובועא ריעותא דהוה לקותא אפילו מ"ז כמ"ש הט"ז בשם התוס' וטריפה ויש לעיין בכל זה אי מורסא או טינרי העומדת במקום דמשמעת קול מהו והנה בשמ"ח כאן ס"ד כתב וז"ל מורסא או טינרי אגבשושית כשירה וכתב בשמ"ח אות ז' דבועא אמרו ולא טינרי ומורסא יע"ש אם כן לדידיה ה"ס במקום דמשמעת קול כן הוא דבועא אמרו ולא מורסא וטינרי . עוד נראה לי למאן דמכשיר סירכא תלויה מבועא מ"ז ה"ה גבשושית או משמעת קול דחדא הוא כדאמרן :

ודע דכל בועא המוזכר כאן דהוה ריעותא כתב הש"ך אות ה' דאם משתנית למראה ריאה כשירה וביאר השמ"ח ס"ד ותב"ש אות ז' דבעינן שיהא קצת בשר ע"ג הבועא ולא מהני מה שמתלבנת לחוד ולא אפילו גבוה הבועא משאר הריאה הוה גבשושית על גבשושית דלא הוה כי אם מצד א' ולאו ב' לריעותא מיקרי . ואמנם בסי' ל"ט סמ"ז ביאר יפה והעולה מתוך דבריו הוא דתלויה ממורסא כשירה ודבוקה ממורסא טריפה ותלויה מבועא שיש עליה מראה בשר ממש אף שגבוה עדיין כשירה ודבוקה מבועא שכסה הבשר ויש לה מראה ריאה וגבוה עדיין הוה סירכא על גבשושית וטריפה אם לא שטוה ממש לשאר הריאה או כשר כן יש ללמוד מתוך דבריו הקדושים ואבאר דעתו ז"ל . הנה תלויה ממורסא כשר כמו מטינרי דסמיכי יש מתפקפקין כמו שאבאר לקמן וכ' מורסא כשירה דבועא משמע גבוה כו' וכ"ש למאן דמפרש שנוקבין זא"ז . וה"ה בתלויה לכשירה ודבוקה שלא כסדרן ממורסא טריפה כמו מטינרי דבהצטרף אליה ריעותא כ"ד לריעותא הגדולה של מיעוך ומשום דקולא גדולה היא טריפה . אמנם במה שחולק בין תלויה לדבוקה באם עדיין הבועא גבוה הבשר ממ"נ אי גבשושית מיקרי א"כ ה"ה תלויה כה"ג מגבשושית טריפה ועוד דגבשושית יראה לי דלא הוה ריעותא כ"א על גב הריאה אמנם גבשושית מקמא לא הוה ריעותא כלל דלאו יתרת הוא . ע"כ נראה לי דהש"ך דודאי בועא מגבה אפילו גבוה כט"ד לאו בכלל גבשושית הוא דלאו בשר הוא וסוף הליחה ומוגלא להתמעט ויתרפא ולא יהיה כאן גבשושית ומש"ה תלויה כשירה כה"ג ודבוקה שהוא קולא גדולה למעך בזה החמיר שיהא שוה לבשר הריאה ממש ומראה הריאה ממש שאז אפילו מורסא לא מיקרי וכאמור זהו הנראה לי לדינא מתוך דבריו ז"ל וכמו שביארנו ופירשנו יפה דבריו ומהדברים שכתבנו (ס) נתחדש לי דבר א' והוא דבועא על גבשושית דמיקרי ריעותא היינו בעומדת ע"ג דהוה ריעותא וכן הוא דברי הפר"ח אות ה' שהראה מקום לסי' ל"ה בהג"ה א"כ משמע מקמא כה"ג אף למאן דפוסל יתרת מ"מ דוקא הא גבשושית אפי' כט"ד לא הוה ריעותא כלל והשמ"ח סי' ל"ה סי"ז כתב ופשוט דלהאוסרים יתרת מקמא הא גבשושית מודים דכשירה יע"ש וא"כ אף למה שאנו מטריפין בועא על הגבשושית היינו מגבה דלטעם שמתחכך הוה ריעותא ולא מקמא ומאחר דלא מצאתי חילוק זה בשום אחרון מסתפינא ואין לסמוך על זה כלל וכלל בהא דגבשושית מקמא ויש ריעותא עליה וצ"ע לדינא:

ד מראה כשירה על גבשושית הוה ב' לריעותא (שמ"ח ס"ד כאן) וניתן טעם לזה דהטור כתב דמראה כשירה הוה לקותא והט"ז בסי' ל"ח אות ב' הביאו א"כ הוה ב' לריעותא כמו מ"ז דהט"ז הטריף מכח זה . וכתב שם ובט"ז הכשיר מראה כשירה על גבשושית והוא תמה עליו יע"ש . וה"ה על כל מקום ריעותא הוה ב' לריעותא לדבריו של השמ"ח זולת מראה כשירה על הבועא דלא"ה להטריף דהא אומרים דמחמת הבועא הוא וכמו שיתבאר בסי' ל"ח בס"ד . והרבה מראות כשירות זא"ז כמו שחור [קצת] ושחור כשירה ובשחור (וביצרא) [וכבדא] דווקא בה"מ כשירה דמ"מ מצד א' הוא יע"ש בס"ס :

ה בועא על הקמט וחסרון בחוץ הוה ב' לריעותא (שמ"ח ס"ה) והטעם כיון דר"מ פוסל חסרון בחוץ אף שאין כב"ף כפופה הוה ב' לריעותא אבל מראה כשירה על הקמט מכשיר שם וכתב שכ"מ מהגהות הר"ן יע"ש והנה רמ"א בהג"ה ס"ג בועא על תריץ וקמט טריפה מטעם ב' בועות דסמיכי ומ"ז יש להכשיר שם היינו בתריץ אונא עליונה דרך להיות שם תריץ והיינו תריץ היינו קמט אבל תריץ וקמט במקום אחר שאין דרך להיות שם הוה ב' לריעותא ואף מ"ז יש לפסול לדעת הט"ז וכאמור :

ו בועא על יתרת בדרי דאונא וכ"ש יתרת מקמא טריפה (שמ"ח ס"ה בשם בדיקת אחרונים) והטעם דיתרת בדרי רבא פוסל וכ"ש יתרת מקמא רוב הפוסקים פוסלין ומחמת המנהג אנו מכשירין כמבואר סי' ל"ה א"כ הוה ב' לריעותא וכבר חקרנו לעיל סי' ל"ה דוקא אי ידוע איזה יתרת שנשתנה בתואר הא אין שא"א להכיר אין להטריף כ"א שיש ג' בועות על ג' אונות וד' הסמוכה לאומא אין עליה בועא דממ"כ טריפה אי יתרת היא שינתה הוולדה מקומה ואי לאו הא יש ב' לריעותא באותן ג' אונות ועיין במעשה דהר"ן הביא הפר"ח והשמ"ח ס"ס ל"ה וכבר התבאר שם על נכון ואין להאריך כאן (ס) :

ז סירכא תלויה מתוך האטום טריפה (שמ"ח סי' ל"ט סמ"ו) וזה להר"מ ז"ל דאטום מטעם נקב ואלו להרשב"א כיון שאין עדותן מכוונת שזה יגיד על נקב וזה יבשר שסוף הלב לינטל לא הוה ב' לריעותא ויש להחמיר :

ח סירכא מתוך מראה כשירה (שם סמ"ו) ובתב"ש אות ס"ו הביא דברי הט"ז בסי' ל"ח אות ב' והש"ך סי' ל"ז אות י"ז דמראה כשירה בין ב' בועות לא מהני הפרש קש ל"ק הא הוה ב' לריעותא (וזה לשיטתיה דסמוכין הוה ב' לריעותא והכי הלכתא) דמראה מחמת מוגלא הוא . עוד כתב שם דוואהרגלין ונתקים בריאה ויש אצלם מראה כשירה אין בידו להקל והניח בספק יע"ש :

חדושי רע"ק

סימן לז [יג] במשבצות זהב סק"ב ותיפוק לי' דא"א למיבדקיה . נ"ב אינו קושיא דהא דעת הט"ז סי' ל"ט דבדיקה אינו מעכבת כיון דנתברר ע"י מיעוך דהוא ריר בעלמא :

והמחודשים שהוספתי קצת :

ט (ס) כיון שבררנו דיתרת הוי ריעותא א"כ מה לי בועא על היתרת או שאר ריעותות ה"ה סירכא ומראה כשירה וכדומה הוה ב' לריעותא אם הן על היתרת . וה"ה סירכא תלויה על הגבשושית או על מראה כשירה או מראה על הגבשושית הכל מיקרי ב' לריעותא וטריפה כאמור :

י (ס) ב' וורדות א' בימין וא' בשמאל ויש עליו סירכא תלויה או בועא ושאר ריעותא הוה ב' לריעותא וכ"ש הוא מיתרת מקמא דלש"ך בלא"ה וורדא בשמאל טריפה א"כ אף מאן דפוסק כט"ז ב' לריעותא מיקרי ופשוט הוא וגדולה מזו אם יש יתיר כיס בימין ואילו סירכא דבכיס אין נקב וסירכא אוסר כמו שיתבאר בסימן ל"ט מ"מ ב' לריעותא מיקרי כיון דיש מטריפין ביתיר כיס ויש לעיין דאפשר לאו מש"ה הוא :

יא (ס) כל החילופים המוזכרים בסימן ל"ה דמכשירין אם יש על החילוף איזה ריעותא תלויה ובועא ומראה כשירה יש להטריף ואף דבט"ז כתב שם אם יש עוד איזה ריעותא היינו למאן דמטריף וכאן אמרינן מטעם ב' לריעותא . אבל ב' וורדות בשורה א' וא' הפוך לא הוה ריעותא כלל ואף שיש שם בועא וכדומה לא הוה ב' לריעותא :

יב (ס) אם הריאה שיעא כאופתא ויש היכר סדק בין אומא לאונא ובועא על הסדק או מראה כשירה או תלויה יש לעיין ביה אי לא הוה ב' לריעותא כי י"א דהרוכין כסדרן וי"א דהריאה בריאתה כך ובפנים היא סדורה כהלכתה עסי' ל"ה :

יג (ס) יתרת על גבה פחות מט"ד כיון דיש מטריפין כמ"ש הב"י סימן ל"ה דט"ד לאו דוקא הוה ריעותא ובועא ותלויה וכדומה הוה ב' לריעותא הא יתרת מקמא ופחות מט"ד יש לומר דכ"ע מודים דלאו טריפה ולאו ב' לריעותא הוא :

יד (ס) סירכא תלויה או בועא מתוך חימוק במקצת הריאה יש לעיין כיון דהכ"א מטריף ואף דהוא נגד הגמ' מ"מ לקותא הוה ומיקרי ב' לריעותא :

טו (ס) ב' טינרי דסמיכי להדדי וסירכא תלויה בא' מהן יש לעיין דאיכא מאן דמטריף ועיין פר"ח ופ"ת ולקמן אבאר ישמע חכם ויוסף לקח . (ועתה אבאר דברי הט"ז) : (ד) הט"ז הביא רק סברת רש"י והרשב"א וכתב רמ"א דמכשיר בועא וטינרי כרש"י והשמיט סברת הר"מ בפ"ו מש"ם הי"א שהדבר קרוב שיש הרבה נקבים ביניהם ואין להם דרך בדיקה וירא' מלבונו דבכר יש נקבים ודלא כמי שפירש דסופו ליקב עיין כה"ג . והנה הנ"מ בין הני פירושים הוא להרשב"א אם בתחתיתן הם סמוכות והולכות ומתרחבין לרש"י ולר"מ טריפה ולהרשב"א כשירה ואם בתחתיתן מרוחקים כרוחב קש ולמעלה סמוכים להרשב"א טריפה ולרש"י והר"מ כשירה . ובועא וטינרי לרש"י והר"מ כשירה דדוקא בועא גמירי דהוה לקותא ולא טינרי ולהרשב"א לדעת הט"ז אסורה . ומ"ש נה"ך דהטינרי עומדת במקומה והבועא אינה מנקבת גמגם הפר"ח אות ח"י דמ"מ הבועא נדחקת בטינרי ומינקב הטינרי לבועא וזה יורה כמו שכתב הט"ז . עוד יש נ"מ במ"ז או מליאות רוח אם נאמר דלקותא הוא כפירוש רש"י והר"מ הנהו לאו לקותא ולהרשב"א הנהו נמי דוחקת זה את זה כמו שכתב הפר"ח אות ט"ת . ואם כן למה שכתב הט"ז דרמ"א כרש"י והר"ם מדמכשיר בועא וטינרי אם כן במ"ז אמאי לא היקל כי אם נילך אחר המנהג וזה אין קושיא דמכל מקום מ"ז נמי לקותא הוא ולפי זה במליאות רוח וודאי כשר לט"ז אליבא דרמ"א . ואם נאמר דהרשב"א סובר ובועא וטינרי הטינרי במקומה עומדת ומ"ז היינו טעמא דמיקל דעורות חזקים ובריאים הם דלאו לקותא כ"כ ואין סופו ליקב ה"ה מליאות רוח כן הוא וא"ש הכל . ובש"ך אות י"ז אבאר . ולענין דינא הנה השמ"ח ס"ז וסי"ח האריך בזה ותוכן דבריו הוא כך דאם לא נגעי אהדדי למעלה ולמטה ויש רוחב קש או ב' חוטי שיער בה"מ מותר לכ"ע ואם קרובין הם למטה או למעלה אסור כפירש"י והרשב"א ומ"ז בה"מ ואורך גדול יש להכשיר ומשום שם מליאות רוח למ"ז ולי נראה דיש חילוק דאם למטה קרובות ולמעלה מרוחקין במ"ז לקותא הוה ומליאות רוח לאו לקותא הוא ויש לצדד להקל בזה וטינרי ובועא לא היקל אלא בה"מ דווקא וכמ"ש הפר"ח באורך :

ודע דלענין מ"ז דעת הט"ז אות ט' במקום שאין מנהג להחמיר ובשמ"ח ותב"ש אות ט"ז הביא בשם הג"ן שבק"ק קראקא נוהגין להקל וגבול בנימין העיד שבק"ק פראג נוהגין להקל ומ"י העיד בק"ק לובלין נוהגין להחמיר ואם בועא ומ"ז בשמ"ח ס"ט והתב"ש אות ח"י כתב בשם ט"ז להתיר במקום דמכשירין מ"ז והוא החמיר דא' מעידה על חברתה שגם היא אינה מ"ז דבלא"ה א"א בקיאים כ"כ איזה מ"ז אם לא לאורך גדול וה"מ יע"ש . ובלא"ה אין דומה בשלמא תרוייהו מ"ז י"ל דעורות בריאים הם ואין א' מנקבת חברתה וא"ש להר"ן ורשב"א כמ"ש השמ"ח שם משא"כ א' בועא וא' מ"ז להרשב"א וודאי טריפה אם לא שאין נוגעין למעלה ויש להתיר לאורך גדול (ס) :

הפ"ת חקר הרבה בדין ב' טינרי דסמוכים להדדי באות ה' וכ' מי הגיד להם דבטינרי לא הוה ריעותא יע"ש ואי משום הא י"ל דאין טינרי שם בועא עליה ואף שהוא ז"ל פקפק עליה מ"מ אין כ"כ קושיא אמנם מה שהקשה דקודם היותם טינרי היו בועות כמ"ש רש"י טינרי הם למחים גדולים והוקשו כסלע א"כ מאחר שנטרפו איך חוזרים להכשירן הא לכאורה קושיא אלימתא ואף שהוא ז"ל כתב דלא מכשירין אלא כשהטינרי בהיר ולכן דמת"ז נתהוו כמ"ש הנ"ך דבעינן שיהא הטינרי לבן או שיהא בלא כיס דבועא כיס יש להם יע"ש שהאריך ולדידן כל זה לא יעלה ארוכה דאנו פוסלין במ"ז גם אין מחלקין במראה הטינרי וגם אין בודקין אי יש להם כיס עיין שמ"ח וא"כ קשיא וי"ל דמה שאנו מכשירין ב' טינרי או בועא וטינרי אדרבה הוא כסברת הרשב"א ולא כרש"י דלא כמ"ש הט"ז אלא כנה"ך ויותר ממ"ש נה"ך דאלו הוא ז"ל כתב דאף לרשב"א ואלו לדידן דווקא לרשב"א דהטעם כ' בועות דסופן ליינקב ולאו וודאי אלא ספק הוא והלכך כשאנו רואין שחזרו להתקשות ולעשות כאבן סימן הוא דהדרא בריא וליכא למיחש שמא ניקבו כבר מקודם לכן דאי איתא לא הוה סדר בריא דומיא דנשבר הרגל ולא ידעינן אי יצא לחוץ אי חזר ונקשר וודאי לא יצא לחוץ דכמילי דמיטרפא לא מסביה ה"ה כאן ולפ"ז בועא וטינרי קשיא גם הא דאמרינן ב' בועי דסמיכי לית להו בדיקותא לרש"י משמע דהוה וודאי טריפה ולהר"ן והרשב"א והר"מ יש לעיין אי וודאי או ספק הוה ומ"מ וודאי חלילה לעשות מתגו ס"ס וב' בועי אנו מחזיקין לוודאי טריפה . וגם לרש"י י"ל קושית הפ"ת דכי גמירי שהוא לקותא בועות משא"כ טינרי חזינן למפרע דלאו ריעותא ולקותא הוה (ס) : (ה) אחת. הט"ז הביא בשם מהרש"ל דאם יש לכ"א כיס בפ"ע טריפה . וכן פסק בש"ך אות ו' ולענין בדיקה השמ"ח סי"ד לכתחלה בעי בדיקה ודיעבד כשירה בלא בדיקה ואם נקבוה ולא יצא המוגלא מביניהם ושפכוהו מים ונתמלא הב' לקמן במראה מהני וכאן לא מהני ועש"ך אות ל"ג דלא כתב הר"ב כאן לעיין בסימן מ"ב כמ"ש בס"ה הוא דכאן אדרבה טריפה בפשיטות דלאו הדא אלא שניקבו אח"כ זה לזה וכן כתב השמ"ח סי"ג אלא שראיתי להכה"ג בהגהות הטור אות כ"ב אם מלאוהו מים ונתמלאו שניהם או נפחוהו ועלו שניהם א' הוא מפה ס"ס זה עכ"ל . וזה דלא כש"ך דכתב באות ל"ג דווקא שם להחמיר ולא כאן כמ"ש בסמוך . והכל"י באות ו' הביא דין דכה"ג ואלא מפ"ה נקוד וטעות הוא דמרמ"א למד כן (וקורא אותו בעל המפה) ותמהני איך לא עיין בש"ך ל"ג היפוך מזה . ושוב ראיתי באות כ"ח הרגיש בזה ורוצה לחלוק על ש"ך ולהעמיד על שלו והנך רואה שהתב"ש פוסק כרש"ל וש"ך . ומ"ש שלא מצא כלל בי"ש שפכי להדדי אני מצאתי בא"ט סימן כ"ז כש"ך וחלילה להקל בזה . אמנם יראה לי דאם יש רוחב קש או ב' חוטי שיער בה"מ ונוקבין ושופכין להדדי ואף יש להם ב' כיסים אין בכך כלום דחספון בפנים לאו כלום וכשירה ודוקא שקרובות הם בלי הפרש קש או ב' חוטי שיער נ"ל בזה : (ו) אבל כו' . פי' ואין בהם טיפת ליחה כלל ע"ז והוא בתשובת רמ"א סי' ה' דרמ"א סובר כל שיש טיפת ליחה הוה בועא וכל שאין טיפת ליחה זהו הנקרא טינרי וכשירה וצריך לבדוק אח"ז ואי לא בדק טריפה וכ"כ השמ"ח סי"ב ולרש"ל כל שאין טיפת ליחה הוה אטום וכבר נתבאר דהלכה כרמ"א דאטום לא הוה שיש מראה מוגלא . וטיפת ליחה טריפה מטעם סמיכי להדדי : (ז) וה"ה מורסא עט"ז. בי"ש סימן כ"ז ושם כתב ל"מ להר"ן ורשב"א אין דוחקות זא"ז כיון שאין בולטין אפי' לרש"י בועא היינו מה שעולה לחוץ מלשון מבועי מים והא חזינן דלא העלה כלום לחוץ ולא ניקב יע"ש ומשמע וודאי אף שמראה העור שעליו אין מראה ריאה כ"א מראה מוגלא אפ"ה כשירה וכ"כ השמ"ח סי' י' ובש"ך אות י"א אבאר : (ח) והוא . עט"ז ולכאורה הדין הזה מפורש ברמ"א סימן ל"ו ס"א אם נקלף העור העליון מבועא טריפה דעור התחתון מחמת מכה הוא וכן יראה משמ"ח סת"י וכתב שם ה"ה ניקב עור העליון דלא גרע מסירכא תלויה על הבועא ואני אומר דכאן וודאי טריפה הוא וכאמור . ואיפשר לומר דנתכוון למ"ש הכל"י אות א' בועא יבישה שנתמסמס ביד טריפה והיינו שנקלף עור העליון במשמוש היד טריפה . עוד כתב שם בכל"י יש בועות שנקלפין מעל הריאה והריאה תחתיהם שלימה טריפה עכ"ל וכן מצאתי בכה"ג בהגהות הטור אות ב' וכן הלכה וראוי לנהוג : (ט) ויש נילך אחר המנהג . ובמקום שאין מנהג יש לאסור ע"ז בשם רש"ל וכן הסכימו רוב הפוסקים וכבר נתבאר ומ"מ בועות מליאות רוח יש לצדד להקל יותר ממ"ז : (י) נוהגין לאסור . הט"ז בשם התוס' מ"ז א' ד"ה או שהטעם דסופו ליפסק ויש עוד טעם דמתחזיא כב' בועות ויש עוד טעם בשם מהרי"ט הביא השמ"ח סי"ט דהמוגלא מכבידה שם . ובמ"ז בשפולי כתב השמ"ח סכ"ג מאן דמכשיר בסמיכי ה"ה כאן ואין להקל דסופו ליפסק אמנם נראה לי בועא מליאה רוח יש להקל בשיפולי ועיין באשלי רברבי בדף האחרון שם משמע מט"ז שמיקל קצת במליאות רוח בסמיכי ה"ה כאן יש להקל דדוקא מוגלא מכביד בעומדת בשפולי כמו שכתב מהרי"ט לא במליאות רוח (ס) נ"ל ואם טינרי או מורסא בשיפולי יש להכשיר הר"ן הביא השמ"ח סכ"ב ועיין ש"ך אות כ"ח הזכיר טינרי ולא מורסא ובזה שומעין להקל כיון דלא מוזכר בתלמוד : (יא) והוא עט"ז . ולענין דינא העלו אחרונים שאין צריך לחוש בשר מקיף מראה ריאה לפי שאין לו שורש בתלמוד משא"כ בסמיכי בעינן מראה ריאה דוקא וכן העלה בשמ"ח ובש"ך אבאר עוד מדינים אלו : (יב) אע"ג . עיין ט"ז . וכפי הנראה דהמחבר איירי אלא במקום סמפונות היינו סמוך לשיפול וא"כ גרע לא שפכי משפכי ולנ"א דלית כאן סמיכי בעוזי הריאה אין מזיק ורמ"א אמר דבמקום סמפונות שפכי גרע דחיישינן לסמפונות : (יג) דהיינו ב' אצבעות . עט"ז ובטור הגדול ד' רחבו אגודל הוא אצבעות האמורות כאן ובדקה ב"א לשיפול שם אין חשש סמפונות ובש"ך אות כ"ו אבאר : (יד) ואפילו . הט"ז האריך לתמוה אם בסמיכי דיש לו שורש בתלמוד כ"ש כאן ועש"ך אות כ"ח האריך דדין זה ג"כ יש לו שורש בתלמוד ושם אבאר לענין דינא : (טו) ויש שם סמפון . מלשון ט"ז יראה דהא דמכשירין בועא בשיפולי מעל"ע היינו באין רואין שם סמפון הא יש שם סמפון טריפה וכ"כ הש"ך באות כ"ז בשם ספ"כ אמנם בתב"ש אות ל"ח העלה דבריאה אף שיש שם סמפון אין לחוש במקום הדק וכורדא יש לחוש שיש הרבה מסובכים כמו באמצע הריאה לכן יש להטריף בוורדא ולא בריאה והביא דברי מהרי"ק סל"ה ול"ו ובש"ך אבאר : (טז) טינרי . עט"ז וכפי הנראה דש"ך באות ל"ב הסכים עמו בזה להקל בטינרי מעל"ע וכ"כ בנה"ך ובשמ"ח ס"ע היקל ג"כ יע"ש : (יז) היכי . עט"ז ולענין הלכה בכל היכא דאיכא למיתלי תלינן ואפילו בועא ולא הוה ב' לריעותא כי הנקב אנו אומרים שנעשה אחר השחיטה גם לא היתה הבהמה בחזקת טריפה מחמת הבועא ואפילו מים עכורים וסרוחים כ"ל מדלא חילקו הפוסקים וכתבו דתולין להקל משמע בכל גוונא :

לצדד להקל ביוצאה מט"ז וכן מורין דבריו בנה"ך שכתב על הט"ז שאין דבריו מוכרחים ולפ"ז ה"ה בועא על הגבשושית ולענין דינא ככר כתבנו בט"ז ועיין תב"ש : **ד** וה"ה . עש"ך וירצה בזה דרמ"א כתב וה"ה משמע דמישך שייך עם דין דהמחבר ול"ת דסירכא תלויה הטעם די"א ואומרים אין סירכא בלא נקב כרש"י וא"כ כשיש בועה יש ב' עדים המעידין ע"ז משא"כ בועא על הגבשושית לכן אמר הר"ב דהכל חד טעמא מטעם ב' לריעותא הוא טריפה : **ה** בגבשושית אבל משתנית למראה ריאה כשירה ש"ך ומשמע מדבריו דכל בועה בהצטרפה אל ריעותא אחרת דוקא אם אינה מתלבנת הא יש לה מראה הריאה לא הוה בועא אלא חסרון בפנים וכ"כ השמ"ח בפירוש עיין כאן סל"ז וסי' ל"ט סמ"ז יש קצת סתירה בדבריו דכאן כתב בועה על הגבשושית אם יש מראה ריאה והיינו שיש בשר על הבועא (כי כן פי' מראה ריאה שמשתדלין שיעלה קצת בשר עליה כמו שביארנו בט"ז) אף שעדיין גבוה ה"ל גבשושית על גבשושית ומשם א' הוא ולא הוה ב' לריעותא ומשמע תלוי' מבועה כה"ג אי עדיין גבוה [יד] ה"ל תלויה מגבשושית ובסי' ל"ט סמ"ז מתיר תלויה מבועה אע"פ שעדיין גבוה ובט"ז כתבנו מזה יע"ש : **ו** סמוכות . הש"ך הביא שלשה טעמים ולדינא כולם אמת ויש להחמיר ככל הפירושים כמ"ש בט"ז . ומ"ש הפר"ת דלהר"ם מש"ה טריפה שהמקום שביניהם עלול הוא לנקיבת הקרום משמע דטעמא דסופו ליפסק והמעיין בר"ם פ"ז מה"ש יראה דהטעם דכבר נקוב הוא בשר שבנתיים אין לו בדיקה : **ז** אם שופכות . הש"ך מסיק להלכה דאם יש להם ב' כיסים טריפה היכא שאין הפסק ב' חוטי שיער בה"מ או רוחב קש באין ה"מ ומה שהראה מקום לאות ל"ג דשם נמי כ' דהא דלא הגיה הר"ב כאן דאם נתמלאו שניהם הוה ליה חדא דטריפה הוא כה"ג ואף שאין לכ"א כיס בפ"ע טריפה כה"ג כיון דאנו רואים ששופכין אם השניה נשארת מליאה הרי ב' הן וניקבו מזה לזה ואין להם בדיקה הא רחוק ב' חוטי שיער כשר וכאמור : **ח** צמחים . עש"ך וירצה דצמחים בש"ס הם טליאות מוגלא וטינרי הוא קשה כמ"ש רש"י חולין מ"ז ב' והמחבר שינה והוסיף מלת קשים ומ"ש הר"ב בתשובה אפילו אין בו טיפת ליחה לאו למימרא דכ"ש יש בו ליחה דז"א דאי יש טיפת ליחה הוה ב' בועות וטריפה ויש לבדוק אחר זה ואם לא בדק אי יש טיפת ליחה טריפה כמ"ש השמ"ח סי"ב וה"ה אם יש מ"ז תוך הטינרא דיינינן לה כבועא בט"ז יע"ש אלא ה"ק לענין אטום דאפילו אין בו ליחה כלל לא הוה אטום דאטום אין מראיתו משונה משאר ריאה משא"כ טינרא ועיין תשובת רמ"א באורך : **ט** קשים . הש"ך צידד להקל במליאות רוח דלא נכלל בכלל בועא והתב"ש אות י"ט הקשה עליו דמים תבעה אש היינו שאש מבעבע המים וכן חומץ מבעבע והן טליאות רוח וי"ל זה ובפר"ח הקשה דמנקבת זא"ז ולזה י"ל כיון דעורות חזקים הם הדרא בריא מקודם או דלא ינקבו זה לזה ומ"ז מיקרי לקותא ויש לחוש לפירש"י משא"כ מליאות רוח כן נ"ל . ולפ"ז סירכא תלויה מתוך בועא מליאה רוח יש להקל דלאו לקותא הוא ולא שייך טעם הט"ז כלל דבמ"ז כתבו התוס' דהוה לקותא משא"כ במליאות רוח ובט"ז הארכנו בדין ב' לריעותא (ס) : **י** וה"ה מורסה . עש"ך דבקצת ספרים היה כתוב הג"ה זו אחר וה"ם כשיש בהם מוגלא קודם אבל צמחים קשים דמשמע תרי מורס' דסמיכי טריפה וליתא דהדבר מבואר דמורס' שאין גבוה מבשר הריאה כלל אין מיטרפא בסמיכות וכ"ה ביש"ש פא"ט סי' כ"ז ומתלתא טעמי כשירה לרשב"א ור"ן דדוחקות זא"ז כאן כיון ששוה לבשר הריאה אין דוחקות זא"ז ולרש"י ולהר"ם לא נכלל בלשון בועא מלשון מבועי מים שיוצאין להוץ ומורסא שוה לשאר הריאה וגם ליכא למימר שהעלה הנקב בועות אלו דהא חזינן דלא העלה להוץ ודרך נקב המכה להעלות ליחה למעלה ולהתקרם עליה. ע"ש ועמ"ש באות י"א מזה . ודע דמורסא ובועא נמי כשירה מה"ט גופא ואף למאן דאוסר בועא וטינרי הסמוכים דנוקבת הטינרא לבועא משא"כ מורסא ובועא ליכא האי טעמא וגם לרש"י לאו בכלל בועא דש"ס הוא ופשוט הוא לדעתי כן : (ס) : **יא** שקרום עש"ך . הנה במהדורא קמא כתבתי בקוצר ומפני שראיתי רבים נבוכים לכן אפרש . דע שמהר"ם מודה הוא דמורסא היינו שאין גבוה מבשר הריאה שהרי הר"ב אומר כן ואינה גבוה מבשר הריאה והבין שמ"ש הר"ב שקרום הריאה מכסה ואינה גבוה פרושי קמפרש שהקרום הריאה מכסה היינו שקרום של שאר הריאה מכס' לה בשטח א' ואינה גבוה משאר הריאה ואף שמראה העור שעל המורסא מראה מוגלא כשירה והוה קשיא ליה לאיזה צורך הזכיר הר"ב מורסא לשנות שם והיה די לו באומרו וכל זה כשהיא גבוה מבשר הריאה הא שוה לשאר הריאה כשירה יהיה מורסא או בועה אלא וודאי דחילוק יש והוא זה דבועה שיש רקבון בשר אף באין גבוה מבשר הריאה טריפה וכשיטת רש"י דמעידות שיש כאן נקב לא כשיטת הרשב"א דדוחק ליכא וכאמור משא"כ מורסא דאין רקבון בשר ואין גבוה ולזה כולהו טעמי ליתא דאין דוחקת וגם לקותא ליכא זהו שיטת מהר"ם . ואמנם מהר"ם דיניה אחוש בשר מקיף בשיפולי קאי וכעת אין הספר ההוא ת"י לעיין ביה והנ"ל כתבתי בכוונתו . והש"ך ז"ל השיב דאינו כן דאדרבה בועא כתב הרשב"א דגדילות בין עור לבשר ולו יהיה דבין מורסא ובועא כן הוא למה פרט הר"ב מורסא וכתב עוד דסוף אם אין קרום מכסה היינו שאין שוה לשאר הריאה סמיכי נינהו אף לפי שיטת מהר"ם כדמוכח מהר"ב שכתב בפי' ואין גבוה וא"כ כיון דהכין הוא מנא לן לחדש ולומר דבעינן שלא יהא רקבון בבשר דליתא אלא כל שאין גבוה מבשר הריאה אף ביש רקבון כשירה וכל שגבוה אף באין רקבון טריפה והביא סייעתא מיש"ש פא"ט סימן כ"ז שכתב בפי' דמורסא הטעם כיון שאין גבוה לא נקרא אבעבוע שבולטת לחוץ וגם ליכא דוחק והנך רואה דמ"ם בין למר ולמר ר"ל למהר"ם וש"ך כ"ע מודים דלא בעינן מראה ריאה ואפי' מראה מוגלא כשירה וכן מצאתי לרבי' הגדול בעל תבואת שור פי' כן דברי הש"ך בקצור ואני הרחבתי הביאור כאשר יראה המעיין . וכתב שם דלא כמהר"ץ שכתב אספר מנחת אליהו שלא הבין דברי הש"ך ונהפוך הוא יע"ש . עוד הביא שם ס' מאמר קדישין סי' פ"ה ובז"ם סי' י"ד הבינו דמורסא בעינן מראה ריאה ודחה דבריהם יע"ש . והאמת אתו דהמעיין ביש"ש יראה מבואר להדיא דכל שאין גבוה מבשר הריאה לו יהיה מראה מוגלא כשירה וז"ש הש"ך דהר"ב דנקים מורסא אורחא דמלתא נקיט וה"ה בועא אם אין גבוה בין יהיה רקבון בשר או לאו וכאמור . ומכל הדברים האלו אתה למד דאם גבוה מבשר הריאה אף שמראה ריאה עליהם לא מהני בסמיכי אף דבכל שאר ריעותא מהני בב' לריעותא או בועא בשיפולי כאן לא מהני דהטעם דדוחקת או העלו נקבים ובדומה שהרי נתלבשו כולן במורסא אי בעינן מראה ריאה מאמר קדישין וז"ם כו' ואהא לא חולק עליהם דבועא הבולטת לא מהני מראה ריאה . ואף שראיתי כתוב בפ"ת בשם מהרי"ו אפילו בועות היינו אם לאחר נפיחה שוות הן לשאר הריאה . והא וודאי כל מילי דריאה כשהיא נפוחה משערינן ואם לאחר נפיחה אין בולטת כשירה . וזה אמת ויציב :

והנה המתעקש יאמר דהש"ך חולק על מהר"ם בה"ש. דאין מראה ריאה לה והש"ך סובר פ"ס אם אין קרום הריאה מכסה היינו מראה הריאה והר"ב בהג"ה תרתי קאמר ומה יענה יש"ש בסימן כ"ז דדבריו ברור מללו כל שאין בולטת לחוץ אין בכך כלום ואף שאין לקרום מראה ריאה לאו סמיכי הוה וכדאמרן : **יב** ואינה. עש"ך דהשיג על ת"ה דאם גבוה מקצת לאחר נפיחה אפילו פחות מט"ד אסור משום סמיכי ומינה דאם חדא היא אפילו כט"ד ועומדת ע"ג הריאה אין אוסרת משום יתרת ע"ג אפילו יש לה תדוד בראשה וכן הוא בפר"ח בקו"א וכן הסכים השמ"ח ותב"ש וכבר דברנו מזה בט"ז וזולת אם הבועה אינה משורשת בריאה רק משהו כמעשה דשער אפרים יש להחמיר ע"ג וע"כ כט"ד בעינן ועיין בפר"ח בקו"א ואין להאריך : **יג** כשני חוטי שיער. ומהרש"ל פסק כרוחב קש התב"ש פסק בה"מ כב' חוטי שיער ובאין ה"מ ברוחב קש כל דהו ויש להקל אפילו ברוחב קש בראשה ששם אין רחב כ"כ כמו באמצעיתה : **יד** מראה ריאה הא מראה מוגלא לא וכ"ש מראות הכשירות דלא מהני אלא מראה ריאה דווקא ומיהו מטעם ב' לריעותא לא היינו פוסלין כאן דדרך להיות מראה על מוגלא אלא מטעם סמיכי : **טו** ומתוקים . עש"ך שהאריך בכאן ומפני שא"א בקיאין בין מ"ז לשאר מים דלפעמים ימצא קצת מלוחים או סרוחים ומש"ה בעינן כל הסימנים הללו ולאחר הבדיקה תרתי בעינן לא בע"א ועיין תב"ש . ולא יגע באצבעו גם לא ינקוב בסכין כי הברזל מפגים הטעם ולא יהיו מתוקים עיין באחרונים: **טז** המנהג. עש"ך דהעלה דעיקר כדעת האוסרים והוא לשיטתיה שסובר כרשב"א ור"ן עיקר ורמ"א נמי סובר כן והא דמכשיר בועא וטינרי כמו שכתב בנה"ך דטינרי עומדת במקומה ואין מנקבת לבועא וכבר התבאר זה בט"ז די"ל מ"ז עורות שלהן חזקות ובריאות הן גם יש להם כיס בפ"ע ועי"ז יתחזקו ולא סופן לנקוב אח' את חברתה יע"ש : **יז** דינם כסמיכי עש"ך ומ"ש דלענין חוט בשר מקיף אין שווין פשיטא דהכין הוא ואף בעכורים וסרוחים דאלו בסמיכי בעינן ב' חוטי שיער וכאן בחוט א' סגי ומ"ש באות כ"ח הוא דשם כתב מעל"ע יש לו שורש בתלמוד ומש"ה אוסר שם מ"ז ולא כאן : **יח** בועא על חריץ אונא עליונה. ש"ך וירצה דאלו במקום שאין דרך להיות שם חריץ וקמט בלא"ה טריפה מטעם ב' לריעותא ואף במ"ז משא"כ הכא הטעם דמתחזיא כב' בועי דסמיכי . ויש לראות הא חדא דמתחזיא כב' כשירה כ"ש כאן וזאת הקושיא ג"כ בשיפולי דמה בכך שנראית כשתים ושם יש ליישב קצת והתב"ש פירש הטעם דטבע הבועא להגביה העור ומש"ה טריפה יע"ש : **יט** דהוה . הש"ך צידד במ"ז והביא עוד טעם דמתחכך בצלעות יע"ש ולפי טעם התב"ש יש לאסור אף במ"ז [טו] דטבע הבועא להגביה העור כו' : **כ** בין כו' . דבחייה האונות פרודות ש"ך ואף בסי' ל"ט בסירכא כסדרן למטה מחציין משמע שהם דבוקות היינו שאין סופו להתפרק או פירושים אחרים ומ"מ אין דוחקות כל כך ומ"מ קשיא דהתם משמע היינו רביתייהו שוכבות זע"ז ומ"מ מסתימות רמ"א כאן משמע ב' בועות אף למטה מחציין אין איסור אף זג"ז : **כא** בשיפולי . הש"ך העלה דעיקר הטעם דמתחזיא כתרתי ומש"ה

חידושי רע"ק

שם [יד] בשפתי דעת סק"ה ה"ל תלויי' מגבשושית . נ"ב להדיא כ' השמ"ח שם בת"ש סק"ז דס"ח מבועא כשר גם בסי' ל"ט סמ"ז דאם הבועא גבוה מבשר הריאה דמקרי גבשושית ומה"ט מטריף שם בדבוקה מתוך בועא כה"ג ואעפ"כ מכשיר שם בתלויה מבועא וצ"ע :

שם [טו] בשפתי דעת ס"ק י"ט דטבע הבועא וכו' . נ"ב בתב"ש שם כ' להדיא להכשיר במים זכים להמכשירים כן בב' בועות דטבעו להתרפא ולא להתגדל וסיים שם וכן כל שיסתפק לן בזה נ"ל להקל דאין לזה הדין שורש :

ומש"ה מכשיר טינרי בשיפולי וה"ה מורסא מה"מ כל שבסמוכין כשירה ה"ה בשפולי: **כב** כל שהוא אפילו חוט א' סגי משא"כ בסמוכין בעינן ב' חוטי שיעור: **כג** והוא שיהא כו'. מראה הריאה והבי' הש"ך בשם רש"ל דיש להקל אף שאין לו מראה ריאה דבחוט א' ודאי אין לו מראה ריאה ועיין שמ"ח ס"כ ותב"ש אות ל' דא"צ מראה ריאה וכן פסק הט"ז ופר"ח דבשיפולי להקל שוטעין:

ודע דאם לא הספיקו לראות אם חוט בשר מקיף או לאו כתב שמ"ח סכ"ג אם ראו חוט בשר מקיף אלא שלא נפחו דלכתחלה צריך לנפחה כשירה וא"ל טריפה ולצורך גדול יש לסמוך ארשד"ם דמתיר אם לא ראו ונאבדה וכן כתב הכה"ג בהגהות ב"י אות כ"ג בשם רשד"ם דהוה ס"ס שמא בועא בשיפולי כשירה (דיש מקומות אוכלין בועה בשיפולי עב"י) ושמא היה חוט בשר מקיף יע"ש ומ"מ נ"ל דאם במזיד קרעוה להבועה הוה כמבטל איסור דרבנן לדידיה אסור כמו שמבואר בסימן צ"ט. ולפ"ז בועה בשיפולי שנתערבה אח"כ בבהמות אחרות יראה לכאורה לצדד אף שנודע הספק הא' קודם התערובת מ"מ למעשה חלילה לעשות כן אבל בלא נודע התערובות יש להתיר אף בלא ה"מ עסי' ק"י בש"ך כנ"ל בזה (ס) ואם נתרוקנה הבועה ע"י משמוש והיה חוט בשר מקיף משום זה יש לאסור וכן כתב הכה"ג יע"ש: **כד** ואם. עש"ך וכבר כתבנו בט"ז מה דקשי לן דא"נ הוה שורש בתלמוד והיה הכחשה כמו א' אומר ב' בועי דסמיכי היו וא' אומר מרוחקין היו אפ"ה כיון דנבדקה מסירכות המצויות תו לא הוה כנאבדה הריאה כמו גדיים וטלאים דלא גזרו כיון דלא שכיח סירכות אף דצריך לבדוק הריאה מכל ריעותא כמו שיתבאר בסימן ל"ט בעז"ת מ"מ היכא דנאבדה לא אסרינן זולת היכא דלא נבדקה מסירכות בבהמה גדולה וכן כתב השמ"ח בסימן ל"ט בפירוש היכא דנבדקה מסירכות ולא משאר ריעותות ונאבדה כשירה. והנך רואה דמט"ז וש"ך וב"ח כאן לא משמע כן אלא כיון דנחתו חז"ל והצריכו בדיקה משום סירכות המצויות הצריכו תו בדיקה מכל ריעותא ואם נאבדה גזרו בכולן ול"ד לגדיים וטלאים דהתם מתחלה לא נחתו לכך וצ"ע ובסימן ל"ט אכתוב עוד. ומיהו בנקבים ודאי א"צ לבדוק וא"צ לנפוח כמ"ש הר"מ מעולם לא נפחנו ריאה בספרד ובמערב אא"כ נולד בה ריעותא: **כה** אע"ג דלא שפכי. עש"ך וכוונתו מבואר דודאי המחבר סובר להלכה אף דקיימא במקום סמפונות מעל"ע שהרי כן כתב בב"י אלא דמצריך בדיקת הסמפון וכפי הנראה דהיינו מעל"ע דדמי' בהא לנשפכה כקיתון אם כן וודאי מה שסתם כאן כשירה מיירי בכל ענין וע"ז דקדק שפיר איך כתב אפילו לא שפכי אהדדי הא יותר רבותא בשפכי ולזה תי' דמשמע ליה דיש סברא יותר לאסור בדלא שפכי דהוה סמיכי בעובי הריאה מדסיים המרדכי והעם נהגו להכשיר דלא מתחזי' כב' בועות כו' והא דלא כתב רמ"א וי"א מעל"ע דפליגי אהמחבר כיון דאין מבואר להדי' במחבר לא כתב כן כמבואר בכמה דוכתין. והפר"ח אות כ"ד כתב דהמחבר איירי באין במקום סמפונות ורמ"א איירי במקום סמפונות וע"ש ולפי מ"ש הדבר מבואר דהמחבר מיירי אף במקום סמפונות ומכשיר ע"י בדיקת הסמפון כמו בנשפכה בקיתון כמבואר שם: **כו** כשירה. עש"ך והעלה דרמ"א פוסק לאסור מעל"ע ולא מהני בדיקת הסמפון כלל וכן הוא במהרש"ל פא"ט סי' ל"ז ובמ"ז מתיר מהרש"ל בה"מ ע"י בדיקת הסמפון ובמוגלא או מים עכורים אפילו בה"מ אוסר. ומרמ"א משמע אף מ"ז אוסר ולא מהני בדיקה. והקשה הש"ך הא לעיל בסימן ל"ו מתיר בנשפכה אפילו סרוחין ע"י בדיקה ותי' דשם ניכר הסמפון אם נימוח משא"כ כאן דרך הבועה להעלות רקבון ואין ניכר הסמפון אם נימוח ואף במ"ז דעתו דאין ניכר. ואף שיש לתרץ כמ"ש הרשב"א דנשפכה כיון שהגיע הקלקול כ"כ אי איתא דניקב הסמפון היה נימוח משא"כ דעדיין לא הגיע ההפסד כ"כ ויש חשש שמא ניקבו הסמפונות אלא דמשמע ליה נשפכה בקיתון היינו אפילו מקצתה א"כ מ"ש מקצתה או בועה מעל"ע ולכך הוצרך לתרץ דבועה גרע טפי דאין מיחוי הסמפונות נכרין משא"כ במיחוי הריאה מעצמה בלא בועה כלל אנו בקיאין לבדוק:

אמנם כן מ"ש רש"ל במ"ז יש להכשיר בה"מ מעל"ע דווקא ע"י בדיקת הסמפון ובמוגלא או מים עכורים (ה"ה סרוחים) אפילו בדיקת הסמפונות לא מהני אפילו בה"מ ע"י בדיקה. נוראות נפלאתי על מאור עינינו הש"ך ז"ל דהמעיין בפא"ט סימן ל"ז ביש"ש יראה להדיא דבמ"ז מכשיר בלא ה"מ ובלא בדיקת הסמפון כלל ובמוגלא דהיינו ליחה הנמשכת כדבש וכיוצא בה מכשיר בה"מ על ידי בדיקת הסמפון ובליחה סרוחה ומים עכורים וסרוחים כיון דאיכא תרתי לריעותא הר"מ אוסר בסרוחים ועכורים ויש אוסרים מעל"ע וא"א בקיאים בבדיקת הסמפונות א"כ יש לאסור אפילו בה"מ שהרי כן כתב בסימנים וז"ל ומ"מ מ"ז מכשירין מעל"ע ובוע' מעל"ע אין להכשיר אלא בה"מ ואם בועה גדולה ומליאה מוגלא ועכורים אין להתיר בה"מ המעיין יראה דה"ק דמ"ז יש להתיר בלא בדיקה ובלא ה"מ ובועא מוגלא יש להתיר ע"י בדיקה בה"מ ומוגלא ועכורים היינו שסובר דליחה עכורה טריפה להר"מ ז"ל כמ"ש הרשב"א בחדושיו וליחה נמי צילא בעינן ולא קאי אמים עכורים אלא ה"ה ליחה וכאסור כיון דאיכא תרתי לריעותא א"א בקיאין וכן בפנים הביא בשם מהר"ש מווינ"א דמ"ז כשירה וסיים ודבריו נראין להכשיר מ"ז בלא בדיקת הסמפונות ואח"כ כתב בועא גדולה יש להתיר בה"מ ע"י בדיקה היינו מליא מוגלא ואח"כ כתב דליחה סרוחה או עכורה אין להתיר אפילו בה"מ הרי כמ"ש כאן. ועיין מ"ז אות י"ד הביא בשם הב"ח לאסור במ"ז בשם רש"ל וכתב דאולי במקום אחר כתב כן והנה הב"ח אמר במ"ז והש"ך הוסיף לומר דמליא מוגלא אוסר אף בה"מ והמעיין שם יראה דליתא וכדכתיבנא (ס). סוף דבר לא זכיתי להבין דבריו הקדושים בכאן במ"ש במ"ז לאסור אם לא בה"מ ובבדיקת הסמפון מליא מוגלא לאסור אף בה"מ וצ"ע: **כז** בדקה. עש"ך. והנה להלכה כבר נתבאר אף אי עומדות במקום הסמפון אין בכך כלום כיון שהוא בשיפולי. ושיפול זה היינו תחתית אונא או אומא עיין שמ"ח ותב"ש כאן דכ"ע מודים כאן דשיפול היינו תחתית אונא לא בחידוד בין החיתוכים ול"ד לוורדא דשם בצד הדק יש הרבה סמפונות וחיישינן שפיר שמא נימוחו הסמפונות: **כח** ואפילו מים. הש"ך האריך להוכיח דמעל"ע יש לו שורש בתלמוד מריאה שנשפכה כקיתון וכבר כתבנו מה שיש להקשות בכאן אמנם עתה ראינו שבתב"ש אות ל"ט האריך בזה ומסיק דל"ד לריאה שנשפכה כקיתון דהתם הריאה גופא נמחה בשרה מבפנים משא"כ אבעבועות דלאו מרקבון הבשר הוא ואף שלם בעומק מ"מ הבשר נדחק לצדדין והמוגלא מחמת מכה הוא ואם הוא מעל"ע קיבלו דהוה כנשפכה יע"ש שהאריך בזה. ומ"ש הרשב"א בועות בין עור לבשר הן גדילות הוא לאו דוקא. והנה ביש"ש פא"ם סימן ל"ז כתב בהדיא דאם הבועה גדולה ולא בין עור לבשר יפה כתב מהרי"ו יע"ש הרי כדברי ממש וצ"ע: **כט** אבל אי לא שפכי אהדדי ל"ד לנשפכה כקיתון ולא חיישינן לסמפונות ועמ"ש בזה באות א' וכ"ח: **ל** אפילו בעכורים. הש"ך חזר והקשה כאן מה שכתב באות א' דשם יש לומר בועות גדילות בין עור לבשר וכמ"ש שם מש"ה ליכא חששא דסמפונות מכשירין אפילו עכורין וסרוחין משא"כ כאן הוקשה לו שפיר אם רואין שלם בבשר מה בכך שלא שלם מעל"ע ואהא תירץ דאפ"ה כל שלא שלם מעל"ע ל"ד לנשפכה כקיתון וכבר הארכנו בזה לעיל ועיין תב"ש אות ל"ט: **לא** בועה. הש"ך הביא דעת רש"ל דיש לצדד ולהקל גם בוורדא בזה: **לב** טינרי. הש"ך הביא דברי רש"ל להקל בטינרי דאין לו שורש בתלמוד ולפי מ"ש באות כ"ח דיש לו שורש בתלמוד יש לעיין ואפילו הכי צידד כאן להקל משום דמדין נשפכה כקיתון יליף לה וטינרי הא ל"ד לנשפכה כקיתון וכן העלה בנה"ך להכשיר טינרי וכן הסכימו רוב אחרונים:

מה שהביא הט"ז מעשה דר"י בן הרא"ש שהביאו הב"י והב"ח חלק עליו דהוה כנאבדה הריאה והט"ז היקל מטעם דלא הוה הכחשה ובסימן ל"ט היקל אף בהכחשה כיון דנבדקה עכ"פ יע"ש ואני לא ידענא אף אם נאמר בסימן ל"ט בסירכא יש להחמיר אבל כאן איך יעלה על הדעת לומר דהוה כנאבדה הריאה והא גדיים וטלאים מכשירין אף בלא ה"מ דעיקר בדיקות הריאה משום סירכא ובגדיים אין מצוי והא כאן נבדקה מסירכות רק מבועות אפילו היה הכחשה ב' אומרים סמוכים היה וב' אומרים לא דהוזכר בתלמוד יש להקל אפי' למאן דמחמיר בסימן ל"ט בסירכות וכאמור דמשום בועות לא היה עיקר הבדיקה וצ"ע (ס) בזה:

לח (א) או. עט"ז בשם רש"ל ומשמעות דבריו דכל מראות חוץ ממראות פסולות המוזכר בגמרא כמו ברוי"ן או גר"א כשירים הם דמ"ש מקריי"ע שטיי"ן או כעין עין דאין להוסיף על הטריפות וכ"כ ממ"ש כל האחרונים אלא שראיתי להשמ"ח ס"ד וי"ד החמיר בשאר מראות יע"ש ואחר שרש"ל בא"ט בסימן ל"ט התירו בפירוש והסכים על ידו הט"ז אין להחמיר בשום מראה גר"א או ברוי"ן זולת אותן מראות הפסולות המוזכר בש"ע ואף מראה וויינקסי"ל ומ"מ צריך עיון רב כי א"א בקיאין כ"כ להכיר בין המראות כתב השמ"ח סי"ב מראה המותר צריך הריאה נפיחה דהוה ריעותא ואם לא נפחוה כשירה בה"מ יע"ש וכן הוא ובמראה פסולה ע"י נפיחה פסולה דבנפיחה מעברין יע"ש ונראה דמיירי שנפחוה כדרכה הא יותר מדאי אמרינן דבחייה לא היתה נפוחה כ"כ אם לא כמ"ש הש"ך בסימן ל"ו מכה ממ"נ טריפה וה"ה כאן, ופשוט הוא:

ודע דאם יש הרבה מראות כשירות כוחלא ואודם וכדומה כשירה כמ"ש המחבר ס"ד דאפי' יש הרבה גוונים מאלו המראות אמנם אם הם סמוכות להדדי כתב השמ"ח סימן ל"ז ס"ה באין ה"מ אסור דהוה ב' לריעותא. וכאן בתב"ש אות א' חולק על מהרט"ך במה שאוסר תרי מראות כשירות וי"ל דמהרט"ך מיירי בסמוכות וטור והמחבר מיירי באין סמוכות ומ"מ בה"מ יש לסמוך אמ"ש השמ"ח בסימן ל"ז ס"ה דכשירה:

כתב הכר"ו אות ב' ירוקה ואדומה בחדא ריאה טריפה ממ"נ אם לא נבלע הדם עדיין ירוקה מאי עבידתיה ואם לא נפלה הדם עדיין אדומה מאי עבידתיה יע"ש וכפי הנראה יש להכשיר אף ירוקה ואדומה בחדא ריאה די"ל מקומות מקומות יש במקום א' עדיין לא נבלע הדם ובמקום א' לא יש עדיין וכן נראה מסתימת הטור והמחבר ואם יש הרבה גוונים מאלו המראות כשירה משמע אף ירוקה ואדומה בחדא ריאה (ס). מ"ש הש"ע מראות חריות של דקל הוה רק ספק עיין שמ"ח ס"ג ומ"מ אנו לא מחשבין לס"ס דהוה ספק חסרון ידיעה שא"א בקיאין ועיין סימן ל"ה סי"ב נפוחה כעין חריות הוה ספק אמנם בשאר פירושים שם אהא דחריות של דקל הוה ודאי כן העלו אחרונים ומש"ה דקדק המחבר לכתוב בחריות של דקל הוה ספק לא בתינך: (ב) כמראה. הט"ז העלה דבעינן מראה ריאה והמחבר שינה וכתב למראה המותר והוא לשון הר"מ ז"ל בפ"ז מה"ש הח"י דמראה המותר סגי והט"ז הביא לשון רש"ל ביש"ש פא"ט סימן ל"ט והביא ראיה מלשון הטור במ"ש אבל מראות שיש הרבה גוונים (מ"ש בט"ז "אבל הוא ט"ס וצ"ל "אלא") משמע דמראה כשירה לקותא מיקרי והלכך כיון שרוב פוסלין אף שחוזר למראה המותר והם התוס' חולין מ"ו ד"ה אלא דאדומה כשירה היינו שחוזרת ומתלבנת ולפ"ז מראות פסולות אפילו מתלבנות פסולה ונהי דלא קיי"ל כן מ"מ בעינן מראה ריאה כן הוא תוכן כוונתו. ויש לראות אמאי לא הביא דברי הטור דסובר מראה ריאה בעינן. גם מה שהביא ראיה מהרבה גוונים דה"א כיון שנתקלקלה טריפה קמ"ל דלא ומזה הוכיח דמראה המותר קלקול עכ"פ הוא אמנם בטור לא כתב כן רק ולא אמרינן כיון דיש הרבה גוונים נתקלקלה קמ"ל וא"כ אדרבה קמ"ל דאין זה קלקול כלל. וא"כ גם מ"ש השמ"ח בסימן ל"ז דמראה כשירה על גבשושית הוה ב' לריעותא אין הכרת וכמ"ש ומ"מ מי יקל ראש לומר דלמראה כשירה לא הוה קלקול כיון דהט"ז קורא למראה כשירה קלקול והנה הרא"ש הקשה אתוס' דל"ש וטריפה דכל המראות כשחוזרים למראה המותר כשירה ומאי קנסי' לאדומה אפילו השתנה למראה המותר כשירה ושאר מראות בעינן למראה ריאה דווקא. ולכאורה מוכח מרא"ש דלמראה המותר סגי וז"א דאי אדומה מראה פסולה בעינן מראה ריאה מ"ש משאר מראות פסולות. ובנה"ך השיג על הט"ז והראה מקום לש"ך אות ד' ושם הכשיר למראה המותר וכן דעת הפר"ח אות א' והשמ"ח סי"ב. ובל"י אות ה' כתב דהעיקר לאסור וכתב דהלבוש כתב להיפך ולא ידענא למה דחה דברי הש"ך ואמר דבלבוש משמע דמראה ריאה בעינן ואני אומר הש"ך עיין היטב בלבוש שכתב וכל אלו המראות אין אסורים אלא כשנראה המראה בעיני' אחר נפיחה משמע הא מתנית אף למראה המותר סגי וכפי הנראה מ"ש שם בלבוש ס"ב למראה בשר נ"ל למראה כשר ומ"ש למראה ריאה הוא לאו דווקא יע"ש וגדולה מזה כ' השמ"ח דאם משתנית למראה אדומה כשירה ומ"מ דוקא בה"מ הכשיר השמ"ח כשמשתנה למראה המותר: (ג) כמראה הכחול הוא מה שקורין לאזו"ר ט"ז. והיינו בין כמראה כחול עצמו ובין כמראה הדברים שנצבעים ממנו כן כתב השמ"ח ס"י וכתב שם דאודם אף שנכנס לבשר בשר דלא כדמש"א ומראה המותר א"צ שינוי כלל אחר נפיחה וכן הוא פשוט ביש"ש פא"ט סי' ל"ט דמראה המותר א"צ שינוי כלל: (ד) וי"א. עט"ז והטעם האוסרין כיון דהאדימה הריאה מחמת מכה שבדופן י"ל לא' שרצים מדמינן ליה וכן כתב הרא"ש בשם רבינו אפרים וז"ל כיון דאיכא לדמויי לא' שרצים לחומרא מדמינן לה. ויראה דספיקא הוא אף לר"א לא. וודאי ומ"ש הט"ז דבה"מ יש להתיר הוא ד"ע לא דעת רש"ל דהמעיין בא"ט סי' כ"א יראה דמתיר לגמרי ומ"ש הט"ז למראה ריאה יש לעיין בשלמא מראות פסולות איכא טעמא דיש"ש בא"ט סי' ל"ט דרוב פוסלים משא"כ באדומה דרובן מכשירים באדומה אף מחמת דופן א"כ למה לי מראה ריאה וי"ל מראה המותר יש להתיר אף באין ה"מ וכדאמרן ועיין מ"ש בש"ך:

ודע בדין מראה פסולה שלא נכנס כ"א לקרום העליון דעת הפר"ח אות י"ג להכשיר דלאו זיהריה הוא דלימא מיקלי קלי והשמ"ח סי"ד היקל לצורך גדול בהאדים עור א' ובתב"ש כתב דאי האדים עור העליון והתחתון לא האדים לכאורה לט"ז טריפה דע"כ לקותא הוא דאי לא נבלע דמו מדר"כ הא התחתון לא האדים אפ"ה כשירה וכבר כתבנו לעיל דה"ה אדומה וירוקה בחד ריאה כשירה וכן משמע מדאמר חזותי חזותי משמע הרבה גוונים ולא חילק בין אדומה וירוקה בחדא ריאה:

וראיתי להכר"ו אות ב' הביא ראיה מחידושי הרשב"א דלא מני ריאה בהדי אדומים שהוריקו (עיין חולין כ"ו א') דאי ככרתי כשירה וכביעותא בלא"ה טריפה ואי לא מיטרפא עד שיכנס המראה לב' קרומים הכתי לחשוב ריאה בנפלה לאור אף בקרום א' עכ"ל. והנה בחדושי הרשב"א כתב שם אהר' שיעור ירוקתן כו' אפשר דווקא עד החלל אף שכתב לבסוף במסהו מ"מ לא ברירא ליה וא"כ הא כתב שם ב' תירוצים הא דלא מני ריאה או דלא שכיח שיש לנעות כו' ובתי' הב' כתב אם נאמר דבנפלה לאור בעינן ב' עורות אמנם בתה"א כ"ב א"ב כתב בפירוש דאף לא הגיע עד החלל טריפה ואפ"ה כתב התי' הב' דמש"ה לא חשיב ריאה דכביעותא בלא"ה טריפה והא משכחת ליה בהוריק קרום א' ולזה יש לומר דה"ק באם הוריקו ב' קרומים בלא"ה טריפה והא דלא חשיב ה"ה ריאה דירקות כולל ב' נבעים וככרתי כשר בריאה דמצוי הוא מדר"ן וגם כביעותא רוב פעמים הוריק בכל ובלא"ה טריפה. ואם"כ דמש"ה כתב הרשב"א בארוך דריאה של עוף אם נמצא כביעותא טריפה פשיטא ומה כ"מ וכמו שהוקשה להט"ז בכל זה בסי' כ"ב אלא דנ"מ להוריק עור א' ואי"ה בסימן כ"ב אבאר אלא דהט"ז לשיטתיה כאן (ס):

והנה מורסא מעל"ע לש"ך דכתב דיש לו שורש בתלמוד יש לאסור דנשפכה כקיתון הוא וטינרי הוא דהכשיר דלא נשפכה כקיתון הא מורסא אסור ולט"ז דין זה אין לו שורש בתלמוד יש להקל שוב ראיתי בשמ"ח סכ"ו הכשיר מורסא מעל"ע יע"ש וכתב עוד אם בעבר א' בליטה לחוץ ובעבר הב' שוה לבשר הריאה פוסל שם ויפה כתב דמצ"א רואין שבועה הוא משא"כ אם נכסה מצד הב' ואין לו מראה מורק"ס כ"א מראה הריאה לא הוה כ"א מבפנים ואם מעל"ע ונראה אם בולטת לחוץ לא מהני מה שנכסה ויש לה מראה ריאה דמ"מ גבוה הוא מבשר הריאה ודוקא אם שוה מצ"א ומראה ריאה יש להכשיר ולא בע"א וכדאמרן: **לג** ועיין לקמן. עש"ך דלעיל לא כתב כן דשם טריפה אף בנתמלא אח"כ שניהם מים דב' היו וניקבו זה לזה אף שאין להם כים כלל אסור: **לד** דלא ממשמש אבל ממשמש ידא דטבחא תלינן אף בבועה. וכאן אף אי איקפי ולא דמיא להדדי לכ"ע כשירה דבועות משתנות. תב"ש: **לה** טריפה ואין מקיפין דבועות עשויין להשתנות ש"ך ואף לדידן נ"מ בזה כמ"ש לעיל סימן ל"ו אות י"ט בשם אפי רברבי דהיכא דיש עוד צד להקל מקיפין הא בועות אין מקיפין ושם נתבאר דאין אנו מקיפין אף בכמה צדדים:

אם סירכא או בועות אוסרים בשאר אברים אבאר לקמן בסימן מ"ו אי"ה וכאן אין להאריך ועיין תב"ש ופר"ח:

מ"ש הש"ך באות כ"ח דבועה גרע טפי שבולטת ואין קרום הריאה מכסה אותה האי אין קרום הריאה מכסה פירושו שאין מראה ריאה משא"כ בסעיף ג' שקרום הריאה מכסה פירושו שאין גבוה מבשר הריאה וכדמפרש ואזיל ואינה גבוה וכבר התבאר באורך שם:

לח א כרכום בין כרכום ובין כדברים הנצבעים ממנו ש"ך ובתב"ש אות ב' האריך דכרכום שלנו אין נוטה לגע"ל רק אדום הוא וכשירה וכרכום היינו חריע יע"ש שהאריך אמנם מסתימת האחרונים אין נראה כן ועיין לבוש וב"ח כתב כרכום זאפרי"ן משמע שלנו והמורה צריך ליזהר שלא יהא נוטה לגע"ל: **ב** כשותא. עש"ך ומ"ש פני אדם החולה הנקרא גע"ל זו"כם משמע הא פני אדם חולה סתם כשירה עיין בר"מ פי' המשנה הביאו הפר"ח אות ב' ומה שהראה הש"ך מקום לסימן מ"ד אות ט' שם נאמר דבש הוה גע"ל וכפי הנראה דבש חי. כללא דמלתא כל הנוטה לגע"ל טריפה ואודם דומה קצת לגע"ל ע"כ צריך לעיין המורה שלא יהא דומה לגע"ל עיין ת"ח כלל פ"ט: **ג** כלובן ביצה. עש"ך וכוונתו מבואר שמ"ש בד"מ בלובן וחלמון לאחר הבישול אינם שווין דלובן דוקא אחר הבישול ומפני שדומה לאופתא בחזותא הא קודם הבישול לא הוה לובן אלא זהרורית בעלמא הא חלמון אף לאחר בישול קאמר דקודם בישול פשיטא דהוא גע"ל יותר מלאחר בישול אלא שראיתי להאורח מישור אות א' האריך בזה והדברים פשוטים אף שכתב הד"מ דחלמון לאחר שנתבשלה היינו אף לאחר שנתבשלה ופשוט הוא ועיין כה"ג בהגהות ב"י אות ו' כתב נמי כן יע"ש: **ד** למראה המותר. הש"ך הסכים לזה דלאו דוקא מראה ריאה ובר"מ פ"ז מה"ש הח"י כתב בפי' למראה המותר ומ"ש שכן משמע מלבוש כבר ביארתיו בט"ז וכן הסכים בנה"ך לזה ובשמ"ח התיר נ"כ כמ"ש בט"ז יע"ש: **ה** יש מי שאוסר. עש"ך וירצה בזה דיש כאן קושיא על המחבר דכאן כתב יש מי שאומר והוא דעת הרא"ה בב"ה ל"ב א' דכשהשינוי מחמת מוגלא כשירה ומשמע דמסכים לדבריו ומ"ש י"א כיון שלא נמצא בשאר פוסקים וכפי הנראה מ"ה חולק שם וגם לכאורה רש"י ותוס' חולקים לכן כתב יש מי שאומר והרא"ה הוציא כן מדאמרינן בגמרא מ"ו ב' האי ריאה דקיימי גילדי גילדי אוכמי אוכמי חזותא חזותא משמע מראות פסולות דאל"כ מה אשמעינן דלא כפירש"י וטור דכתבו דאשמעינן דאף דהרבה מראות כשירות כו' דסובר הרא"ה דזה פשיטא הוא וע"כ מפרש דמראות פסולות ומשום דקיימי אגילדי אמרינן שהגלד הוליד אותן המראות וא"כ קשיא אהמחבר איך זיכה שטרא לבי תרי דלקמן כתב הרבה מראות כשירות והוא הפי' של אוכמי אוכמי והיינו שאין שחור כדיו כפירש"י ואלו להרא"ה הפי' במראות פסולות. ובל"ח אות פ"ח העיר בזה קצת בא"ם. ושוב ראיתי בב"ה דלאו מטעמא דפשיטא אלא דסתמא קאמר משמע כל המראות ואיך שיהיה י"ל דהמחבר שכתב יש מי שאומר היינו כשנוטלין המוגלא הלך לו אותו המראה ובזה הודה להרא"ה אמנם כפי' אוכמי אוכמי אין מודה לו דאי במראות פסולות איך קאמר דכשירה והא בעי בדיקה לראות אם הלך המראה לאחר שנוטלין המוגלא ומיהו ז"א דהא בסימן ל"ו פסק המחבר אינגלד כשירה וצריכה בדיקה אלמא כשירה דמוזכר בגמ' לפעמים צריך בדיקה וה"ה כאן אלא די"ל דאי כשלוקחין המוגלא הלך המראה פשיטא ומסברא הוא ולא למד זה מהתיא דאוכמי אוכמי ומפרש כטור שם וז"ש הש"ך כשאין השינוי מחמת מוגלא היינו שנוטלין המוגלא ונשאר המראה חולק על המחבר על הרא"ה שמפרש אוכמי אף שנשאר המראה לאחר שנוטלין המוגלא. ולענין דינא אם לא בדק ולקח המוגלא ולראות אי הלך המראה הפסולה אחר כך השמ"ח אוסר בס"ו וצ"ע כי לכאורה דעת הרא"ה מורה להתיר אף בלא חלף והלך ואם כן עכ"פ יש לצדד בלא בדק (ס) וצ"ע: **ו** או כללא דמלתא ירוק הנקרא בל"א גרי"ן כשר וגע"ל וכל מיני גע"ל טריפה ש"ך וכבר כתבנו דמהא דחזותא חזותא משמע אף אודם וירוק דלא ככו"ר והתב"ש כתב אף קרום התחתון אין אודם כשירה וה"ה בירוק ואודם דאמרינן במקום זה לא נבלע הדם ובמקום זה לא נפל עדיין: **ז** כשירה. הש"ך השיג אהר"ץ דאמר במראות כשירות בעינן שיתלבנו קצת ובמראות הפסולות בעינן למראה ריאה ממש ובזה הוה א"ש אלא ל"ש וטריפה רק בנתלבנו קצת ומ"מ להלכה ודאי אף כשעומדין במראיתן כיון דכשירות הן לא איכפת לן בכך: **ח** וי"א. הש"ך הביא דעת יש"ש להכשיר. והנה לפי הפי' אלא ל"ש וכשירה אין הכרע לפי' ר"א ומ"מ לדינא דווקא בה"מ הוא דיש להכשיר ועיין אות ס': **ט** טריפה. הש"ך הכשיר בחוזר למראה ריאה ואפשר אף למראה המותר כמ"ש בט"ז מזה. והיינו אף באין ה"מ דאילו בה"מ יראה דעתו להכשיר אף באין חוזר למראה הריאה כמ"ש באות ח'. ודע בנפלה לאור והוריק הריאה כביעותא אף שיש מוגלא תחתיה יש לאסור אף לדעת הרא"ה דמכשיר ומ"מ כאן איכא ריעותא ולפ"ז י"ל מ"ש הרשב"א בתה"א ל"ב ובחדושיו צ"ז דריאה נמי שייך בה ליחמר היינו בגוונא דכתיבן דלא תלינן במוגלא ואיכא נמי ס"ס לאיסור וטריפה ויש לעיין בהאי דינא (ס) ועיין בט' נ"ב ושם אבאר:

מראה הזוה מקומה פעם לכאן או לכאן כתבו אחרונים דכשירה דלאו מראה פסולה היא בשם הר"ץ ומ"מ יש לבדוק אחר זה מהו אם מוגלא כו':

מה שכתב בש"ע יש בה קליפות כמין נתק והיא שלימה כשירה משמע דבעי בדיקה ע"י נפיחה ובל"י כתב שנראה לו דהיינו ווארצלין וצריך קליפה וכוונתו דקולפין הווארצלין ואח"כ נופחין אם שלימה וכן ראיתי מבודק א' שעשה כן וכן כתב השמ"ח סי"ח דצריך לקלוף ולנפחה דהוה כמו מראה ומשמע דאם לא נפח טריפה כמו מראה ועיין פר"ח אות י"ד הביא בשם הרשד"ם דכשר בלא בדיקה וה"ה

יש

מה שכתב הט"ז מעשה הביא היש"ש בה"ט סימן ל"ט ויש חסרון בדפוס וכן צ"ל והיה חוט שחור ובדק שאם מחמת מוגלא או דם ונשאר החוט שחור כמו בתחלה והטריף וכן פי' השמ"ח סי"ד ותב"ש אות כ' דהא דמראה פסולה על בועה אין פוסל בדיקה בעי ואם כשלוקח המוגלא חוזר למראה המותר כשר והביא מעשה זו ועוד ראיות והל"ח בה"ט אות פ"ז פוסל ג"כ יע"ש והכה"ג בהגהות ב"י אות כ' הסכים לזה דבעינן שיהא העור אחר כך חוזר למראה המותר לאחר שנטל המוגלא ממנו . כתב עוד השמ"ח באם לא נכנס המראה פסולה רק לעור העליון והתחתון נהפך למראה אחר לכ"ע פסולה ונכון הוא ועיין מ"ש בש"ך אות ס' :

יש סירכא מנתק לנתק כשירה ע"ש ועיינתי ברשד"ם סי' ל"ח כתב בפי' על מ"ש הטור והיא שלימה אין ר"ל דבעי נפיחה אלא שאין אנו רואין בה נקב והביא ראיה מדעריב ותני גילדא אוכמי חזותא והנך א"צ בדיקה ואין דומה לבשר בלוי דההיא טילא אדוקה היא יע"ש הרי בפי' דא"צ בדיקה ומפרש חזותא היינו מראות הכשירות ומ"ש בל"י דהן ווארצלין אין נראה דהרשד"ם פי' דהן כפני אדם מצורע והן עשוין כקליפות השום ובצלים ומ"מ לדינא בווארצלין יש לקלוף ולנפחה :

דע שכל הפוסל בבהמה פוסל בריאה של עוף הן מראות ובועות וסירכות מברייתא דלוי וכן הסכימו כל הפוסקים וכן האריך כה"ג בהגהות הטור בסימן ל"ט ושם אבאר . זולת זה נ"ל דריאה של עוף במקום שמונחת בין הצלעות שם דרכה להיות נסרך ודבוקה בצלעות הא נסרכה במקום אחר פוסל בו סירכא אלא שא"צ לבדוק אחר ריאה של עוף שאין הטריפות מצוי בו וזה לשון הר"מ ז"ל בפי"א מה"ש הי"ב ומעולם לא שמענו מי שבדק עוף אלא אם נולד לו חשש הא בנולד לו שוה לבהמה בכל הלכותיו וכאמור :

פרי פתיחה לסימן לט מגדים

טרם אחל לבאר בדיקות הריאה ואיזה סירכות הם ודאי טריפה ואיזה הוה ספק ואיזו מהן צריכין בדיקה ואיזה מהן כשרים בלא בדיקה אבאר מתחלה מהיכן למדו הפוסקים דבר זה שכל הטריפות אין אדם מחויב לבדוק אחריהם דסומכין אהרוב ואף דאיכא לברורי חוץ מריאה אם הוא מוזכר בגמרא דילן בבלי או ירושלמי או מחמת מנהג שנהגו הגאונים . ואם הוא מוזכר בתלמוד אם הוא מ"ה או מדרבנן . ועיין כנה"ג בהגהת הטור ה"ו ועיין פ"ת אות ב' ואות ו' :

ואתחיל במה דסימנו הנה קיי"ל בחולין י"ב א' דאזלינן בתר רובא ופירש"י ד"ה פסח דהלמ"מ דזיל בתר רובא או מאחרי רבים ואין חילוק בין איתא קמן או ליתא קמן ואהא סמכינן ולא בודקין אחר ח"י טריפות ונקובת הריאה דשכיח בה ריעותא והיכא דלא בדק כשירה וסמכינן ארב הונא ואין מפרסמין עכ"ל הנה כן קיי"ל דלא בודקין אחר ח"י טריפות . ויש לראות אמאי הא כל היכא דאיכא לברורי מבררינן כדמוכח ריש פסחים המשכיר כו' וההיא דרוב מצוין ואי איתא צריך בדיקה לשואלו . וכ"ת דאיכא רוב וחזקה די"ב חודש תינח היכא דחי יב"ח ועוד דחזקה שלא נתבררה לאו כלום הוא עיין תוס' חולין י"א א' ד"ה אתי' גם אחר נקובת הוושט ופסיקת הגרגרת במקום שחיטה אמאי אין בודקין סכוך מיעוטא לחזקה וה"ל פלגא מדרבנן ומיהו משחיטה עצמה דלמא במקום נקב שחט י"ל דלא החמירו חז"ל מ"מ אמאי אין בודקין עכ"פ . ואם היינו אומרים דהוה מיעוטא דמיעוטא וליכא למימר כה"ג סמוך כו' עיין יבמות קי"ט א' ודוכתי טובא כמ"ש מהרש"א ז"ל חולין י"א א' בתוס' ד"ה מנא הא מילתא דפרה סמוך מיעוטא לא הוה אלא מדרבנן ועי"ל דהוה מיעוטא דלא שכיח . הוה א"ש . אלא דא"כ איך יליף בחולין דניזל בתר רובא העולה ועגלה ושאר לימודים דשאני הני דמיעוטא דלא שכיח ואף ר"מ מודה ולכאורה דהמהרש"א כ' תי' הב' לר"מ ולרבנן סגי (בחזקה) [בתי'] הא' דזה דוחק דפליגי במציאות ועוד דמאי יאמר מבדיקת הריאה דהמיעוט המצוי ושכיח הוא הגם בזה נימא דלר"מ לא הוה שכיח וצ"ע . והנכון בזה כמ"ש המ"י כלל ג"ט אות ח' דכל היכא דאיכא טירחא א"צ לברורי אף בחזקה והיכא דליכא טירחא אף ברוב וה"ה ס"ס דהוה כמו רוב צריך לברורי יע"ש ומשום הכי בדיקת ח"י טריפות הוה טורח גדול וסמכינן ארובא . והא דלא בדקינן וושט או קנה הוא דלא אמרינן סמוך מדרבנן אלא היכא דנולד מקום הספק משא"כ בהני ול"ד ליבמות קל"ט דהתם לא הוה המיעוט ע"י מעשה עיין תוס' שם דאדם נזקק ממילא יע"ש ועיין מהרש"א בכורות ב' ד"ה חלב וצ"ע ובשו"ת שלי בספר גינת וורדים וע' א"ח הלכות פסח סימן תל"ב במ"א ופר"ח שם ואי"ה בספר שה"ע אבאר זה באורך :

והנה בדיקת הריאה מוזכר בגמרא ביצה כ"ה ב' נטיעה מקטעת רגליהון דשונאי ישראל ופירשו קצת מפרשים משום ריאה ומשום הפסד ממון התירו לו שם בלא בדיקה עיין רא"ש שם ועיין רשב"א חולין ד"ט א' כתב כן והביא ראיה מפרק אין צדין מירושלמי וחש לומר שמא ניקבה הריאה חזקת בני מעים כושר משמע הא איתא קמן צריך בדיקה . ומייתי התם עוד ראיה מירושלמי ביצה ר' יודן בעי ראיית ריאה מדבריהם והפרשת דמאי מדבריהם כמא דתימא רואין טריפה בי"ט כך מפרישין דמאי בי"ט ובלא נולד ריעותא דאל"כ הוה מ"ה ומייתי עוד מילמדנו א"ר יודא בן פדי' מי יגלה עפר מעיניך אדה"ר אדם שוחט בהמה ובודק הריאה כו' ומיהו שאר טריפות אף איתא קמן א"צ לבדוק וראיה מדאמרינן ודילמא היכא דלא אפשר שאני אלמא לרבנן אפי' אפשר א"צ בדיקה . וכן לקמן נ"א א' נפלה צריכה בדיקה . ומ"ז א' אטום בריאה מייתי סכינא אי מבצבצא . ואמרינן שם בריאה דאוושא כן אלמא אי ליכא ריעותא א"צ בדיקה . וכן אמרו בהדיא (דף נ"א א') באימרתא דהוה שדרן כרעא בתרייתא דשגרונא שכיח כ"ש היכא דלא נולד ריעותא כלל עכ"ל . ואני העבד השפל אשר משתחוה מרחוק מיל מול אבק היכל דברי קדשו ז"ל דברים אלו צריכין לי עיונא ודקדוק' רבה . הנה הראיה ראשונה דאלמא לרבנן אפי' אפשר כו' י"ל ה"מ קטן וקטנה דלהמתין עד שיהו גדולים לא ממתינין הא לבדוק אחר ח"י טריפות שאפשר להתברר מיד אפשר דמבררינן . השניה נפלה צריכה בדיקה יש לומר דה"ק דאי לא בדק אף דיעבד אסור או יאמר דצריכה בדיקה ואם נפסד צורת האבר אף דשלימה היא אסורה כמו שמבואר לקמן סי' נ"ח בדין נפולה והרי הרשב"א בת"ה הסכים שם לדברי הר"מ בפ"ט מה"ש דהבדיקה היא ג"כ משום ריסוק אם נשתנה צורתה יע"ש א"כ אין ראיה מההיא דנפלה . השלישית מאטום אלמא אי ליכא ריעותא לא בדקינן דלמא ה"ק כל ריאה צריך לבדוק בנפיחה אי לא מפקא זיקא ואטום ליכא למיעבד הכי דמחמת אטום לא מפקא צריך בדיקה אחרת סכינא וכ"ת דקשיא מאי אהני סכינא לו קורעין הקרום לבד (עיין סי' ל"ו בש"ך) דלמא במקום חתך נקב הוה מ"מ הלשון דכתב אלמא אי ליכא ריעותא לא בדקינן לא משמע כך . ועוד דאכתי דלמא היכא דלא אפשר שאני וכדאמרן ואכתי היכא דאפשר צריך לברר כל מה דאפשר . הרביעית מריאה דאוושא . והא ודאי ראיה אלימתא דאי ידוע מניחין רוק רק במקום דאוושא והא צריך לבדוק כל הריאה תמיד מחשש נקבים עם כל זה לא הבינותי חדא דהא לרש"י הבדיקה משום סירכות ולא משום נקבים ואף דאין סירכא בלא נקב כתבו האחרונים ז"ל דלא שכיח נקב בלא סירכא דמיד ה"ל להעשות גלד כו' ומש"ה כל שאין רואין סירכא לא חיישינן לנקבים א"כ אין ראיה וכ"ת דזה מהני דלא ליהוי מיעוט המצוי ושכיח ביותר מ"מ מיעוטא הזה ואי איתא אכתי נבדקה לכל הריאה . מאן נימא לן הא אימא דלא שכיח כלל כ"א מיעוטא דמיעוטא ומש"ה א"צ לבדוק נקבים . ולזה יש לנו לומר שהרשב"א לשיטתו הכריח בראיות חזקות בתה"א ל"ג ול"ד דלא כרש"י דסירכא לא מחמת נקב א"כ אתי שפיר כדבעינן למימר קמן . ומ"מ קשיא דלמא משום נקבים אפשר בנפיחה בעלמא סגי ולא פושרין כמ"ש בפנים ואלו משום אוושא בעינן רוק דהיינו פושרין ואי לא ידעינן בעינן כולה בפושרין . החמישית מההיא אימרתא דלא בדקוה דשגרונא שכיח י"ל דה"ק דא"צ לבדוק מאב נשתנה האבר מצורתו ולתלות בנפלה וכדאמרן . אלא שזה לאו כלום דהא אמר ודלמא חוט השדרה איפסיק ובדקוה והוה הכי אלמא דפלוגתייהו היא אי לבדקו כלל משום ח"י טריפות וזה באמת ראיה מוכחת . אמנם הראיות הראשונות לא זכיתי להבינם ומה אעשה שעוונותי גרמו כל אלה . ומה"ט נ"ל דאין ראיה מכל הני דאמרן ביה"ר אין בו משום ריסוק דאם נשתנה מצורתן קאמר ומהא אינקבה ריאה היכא דמשמשא דתלוש' וכן אין מקיפין בבועא וכדומה אין ראיה דלעולם אימא לך דלכתחלה כל היכא דאיכא לברורי מבררינן ומיהו אם לא בדק מיד ויש לתלות הנקב לאחר שחיטה בידא דטבחא אין להקיף ולהראות דלאחר שחיטה נעשה בשאר מקיפין ובועא עשויה להשתנות אין מקיפין וטעמא דאי אפשר סומכין ארובה וחזקה ותולין שלאחר שחיטה נעשה הנקב ומכל מקום מחויבין אנן לבדוק ביד בכל מה דאפשר שמא ימצא איזה טריפות ולאפרושי מאסורא :

אמנם כן מההיא דריש פסחים המשכיר בית וכו' דליתא להאי לאטרותי להא אלמא וודאי אי איכא טורח בבדיקה אוקמיה אחזקה כ"ש רובא דעדיף מיניה די"ל היכא דאיכא טורח דלבדוק אחר ח"י טריפות אחר נקב משהו אין לך טורח גדול מזה ומשום הכי אין צריך לבדוק זולת הריאה וכדאמרן :

ומעתה אבוא לדין ריאה . כבר ביארנו שאחר ח"י טריפות א"צ לבדוק ואחר הריאה צריכין לבדוק כמבואר מירושלמי אין צדין וממדרש ילמדנו ומדוכתי טובא עכ"ז מוכח דלאו הוי כ"א דרבנן כמבואר ראיית ריאה מדבריהם ודמאי מדבריהם ואלו היה דברי תורה לא התירו משום הפ"מ במסוכנת בי"ט ואיך אוכלין החלב ופרה אדומה ושאר דברים כל אלו ראיות חזקות שמדרבנן הוה . אמנם מה ראו להפריד ריאה משאר ח"י טריפות כתב הרשב"א בחדושיו דף ט' בחולין טעם א' דהוי מיעוט המצוי ורבינו הרב דחה זה דא"כ נבדוק מנקבים דחשש סירכ' מנקבים הוא (הנה כפי הנראה הוא רבינו יונה למי שמורגל בספריו וסובר כטעם רש"י בסירכא) והעלה רבו ז"ל דהטעם שהסירכא ניכרת מיד ויבא מכשול שאחד יכיר סירכא לאחר התערובת וצריך להשליך מאכלו לכלב ולשבור כליו ופן יהיה מי שאין הגון והתקצף וימלא בטנו משא"כ שאר טריפות שאין ניכרין כ"כ נקבים דקים לא חשו . עוד טעם דאם אינו בודק הוה כמעלים עין מאיסור לפי שבנקל יוכל לראות אם יש סירכא ולפ"ז יכול לאכלו קודם שיבדוק הטריפות ומ"מ פורץ גדר ישכנו נחש עכ"ל והנה כדמות טעם שני ראיתי בפוסקים עוד דהוה בלא טירחא תו מבררינן וכמ"ש לעיל יע"ש :

וראיתי לאדונינו הגדול הרשב"א ז"ל בתה"א דף ל"ג ב' וז"ל שם כל טריפות א"צ לבדוק אחריהן מ"ה ואפילו ריאה דרובא דאורייתא כדדייק בחולין מרישיה של עולה ופסח ועגלה ושעיר ומכה וכו' ואפילו מדרבנן לא הצריכה כו' חוץ ריאה הואיל והדבר מצוי וניכר לעינים הצריכו לבדוק ומאין לנו שהצריכו מביצה יע"ש כל הראיות שהביא בחדושיו שם והנה השמיט ראיות פרה ולא ידענו על מה דאי פרה בת שתי שנים הא מכה נמי אין ראיה וע"כ חזקה שלא נתבררה לא הוי חזקה ופרה מועיל לריאה כמו שאתה רואה . ואולי שלא בכונה השמיט פרה . והנך רואה דכאן נקיט טעם הא' שדחה שם רבינו הרב וטעם השלישי משום דכאן סובר דסירכא לא מחמת נקב כמו שיתבאר וטעם הג' דהוה כמעלים עין ובקצר הביא רק טעם שסירכות מצויות בה שזהו הטעם המחוור בעיניו וכדכתיבנא כאן :

עוד יש לחקור אם כשחייבו חז"ל לבדוק גזרו שיבדוק מכל טריפות אף בועות ומראה ואטום או לאו . ומיהו אחר נקבים יראה דלא הצריכו כמו שאבאר בש"ך בזה הנה הכנה"ג בהגהות הטור אות י"ד העתיק בשם דמש"א בשם הגהות מהרי"ו באורך ואבאר בקוצר יראה הבודק אחר כל סירכות בין ממנה ובין למקום אחר הכל בכלל אחר כך יראה לחסר ויתיר והליף וצורת אונות כו' אח"כ אם אין סדקין וגומות וב' בועות וטינרא נגד בועא כו' הזכיר שם כל הטריפות הרי אתה רואה כיון דנחתי חז"ל והצריכו לבדוק גזרו אומר כל הטריפות צריך לבדוק וה"ה גדיים וטלאים ועיין בתב"ש אות ש' הביא כן בשם הר"מ ז"ל ובשם מרדכי יע"ש . והנה הר"מ בפי"א מה"ש הי"ד שכתב בא עובד כוכבים ונטלה אם לפנינו בודקין ואף שא"י אם היה צמחין מפני פשוט המנהג הרי אף צמחין ושאר ריעותא בודקין וכאן נופחין כמו שיתבאר . והמרדכי פא"ט לא מצאתיו . אמנם בפ"ק סימן תק"פ נשחטה הותרה כתב בשם ר"י הלוי דריאה יש בה כמה מיני טריפות צריך לבדוק הרי דמכל מין טריפות שבה צריך לבדוק . באופן שלמידין דבדיקת הריאה יש לה שורש בתלמוד ומדרבנן הוא לא מדאורייתא וכדאמרן ואחר כל טריפות שבה צריך בדיקה :

והנה הר"מ ז"ל בפי"א מה"ש ה"ז כתב ואע"פ שכך נראה מגמרא המנהג הפשוט כך הוא כששוחטין בהמה בודקין כו' ובהי"ד מפני פשוט המנהג ומשמע לא מדינא דגמרא והא יש לה שורש בבבלי וירושלמי . וסבור הייתי לומר דמ"ש המנהג אלאחריו קאי אם נמצא סרוכה לדופן כו' אוסרין וזה היה באפשר ליישב וכן לקמן ה"ק דבודקין בנפיחה מצמחין גם כן מפני פשוט המנהג היינו דמדינא א"צ לבדוק כ"א מסירכות ומפני המנהג אף משאר טריפות שלה . ומה אעשה שבכ"מ כתב בפירוש דאלו מדינה נשחטה הותרה ומה יעשה בכל אותן מקומות שהביאו הפוסקים . ואולי ידע הר"מ ז"ל דכל אלו המוזכרין הוא רק מחמת ישראל קדושים נהגו כך לא מאיסורא דרבנן ומדרש ילמדנו יורה קצת כן אלא שאני רואה להקשות מהא דר' יודן בר פדיה ראיית ריאה מדבריהם ודמאי כו' כשם שרואין כו' ומה ראיה זה מנהגם זאי נאבדה או קודם פתיחת הטרפשה שרי להרשב"א ודמאי מתקן גמור הוא ואפשר דאסור וצ"ע :

שוב ראיתי בפ"ת אות ב' עמד בזה וכתב דהר"מ בפי"א הי"ג כתב דמפני המנהג ולכך בא עובד כוכבים או ישראל ונטלה והלך לו דבר שאינו מצוי אין בו מנהג הרי רק ממנהגם יע"ש . אמנם להלכה וודאי קיי"ל דאיסור דרבנן הוא ואם זרק במזיד הוה מבטל איסור דרבנן שנתבאר דינו בצ"ח ויתבאר כאן לקמן ועיין בצ"ט לקמן :

ועתה כיון דבירנא באורך וברוחב דין דבדיקת הריאה אבאר טעם האיסור הסירכות וכמה שיטות יש בה :

השיטה הא' היא דעת רש"י ז"ל דאין סירכא בלא נקב וכתבו התוספות ד"ה היינו דמש"ה כשר כסדרן לרש"י משום דכי אמרינן סופו ליסתר היינו היכא שאין לו חיזוק במקום אחר משא"כ כאן ושלא כסדרן טריפה דסופו ליסתר . ומזה תראה דשיטת רש"י קרום מחמת מכה אינו קרום דסופו ליסתר לא דלא הוה סתימא דמעיקרא וכן פירש"י שם ד"ה אינו קרום בדף מ"ז ב' וכבר כתבנו מזה בסימן ל"ו בט"ז וש"ך . ומכל מקום מכאן יש ליישב בדוחק ואין כאן מקומו . זהו פירש"י לפי שכתבו התוס' . הפירוש הב' ברש"י הוא פירוש הרא"ש ז"ל וזה לשונו וא"ת כסדרן אמאי כשירה דקרום מחמת מכה הוא ויש לומר דזהו דווקא בנקבים שאין רגילות להעלות קרום ואם לפעמים עולה נפסק הוא משא"כ כסדרן רגילות להעלות קרום וגם אין נפסק עכ"ל דבריו נראין כמ"ש הרא"ה בב"ה ל"ה א' דוודאי ניקבה הריאה טריפה הלמ"מ דאין רגילות להעלות קרום ואם עולה מחמת מכה הוא וסופו ליסתר משא"כ כסדרן דרך להעלות רפואה טובה ודבר זה מסור למי שאמר והיה העולם הלכך אי נסרכה הרי העלה רפואה ואם לאו שמא הם מאותן נקבים שאין להם רפואה כפי הליחה יע"ש והם לאחדים עם פירוש הרא"ש . הפירוש הג' הוא אשר למדתי ממ"ה ל"ה ב' שהקשה ריאה הסמוכה לדופן והוא דסביך וכי לא סביך טריפה אם כן מצינו חוזר להכשיר ואמרינן בהמקשה כטריפה ותי' דוודאי דופן סותמתה שלא חיישינן פן ברוב הימים לא יסתמנה הדופן וכי סביך תו אין מתפרקין יע"ש וזה יש לומר לרש"י גם כן דאונא חברתה סותם אלא דחיישינן פן פ"א לא יסתמנה וכשסרוכה אין מתפרקין כנ"ל . הפירוש הד' הוא פירוש הר"ן ברש"י וז"ל דדמיה לריאה הסרוכה לדופן ולא מקרום לבד אלא אונא חברתה סותמתה ולפ"ז דווקא סמוכים ולא סרוכים עכ"ל והנה לכל אלו הפירושים אם יש נקב בפועל טריפה והב"י שהביא בשם העיטור מסתברא אף דמפקא זיקא כשירה והבין הב"י שסובר כרש"י ז"ל . פי' חמישי דכסדרן היינו רביתייהו שוכבין זע"ז ולא איכפת לן בנקב ומיהו זו דעה בפ"ע ואין אומרים להעמים זה ברש"י דכתב דהקרום הולך וחזק . והנה לתוס' אליבא דרש"י אפשר מגב לגב וכ"ש מחיתוך לגב או למעלה מחציין כשירה דאין סופו להתפרק ולהנך ג' פירושים טריפה . והנה להר"ן דווקא סמוך זו אצל זו דבוקין ממש הא סריך בסירכא ארוכה טריפה ולהנך ג' פירושים כשירה ולהר"ן צריך לגרוס הני תרתי אוני דסמיכי להדדי יע"ש . ולשיטה זו רצה לומר שיטת רש"י ב' בועות סמיכי או מראה וייבש וכדומה וסריכי מחיתוך לחיתוך יש לומר כשירה דלו יש נקב בפועל לשיטה זו כיון דסביך וסריך כשירה :

השיטה הב' היא שיטת התוס' והרשב"א בתה"א דסירכא יש בלא נקב אלא שלא כסדרן תתפרק וכל העומד לנקוב כנקוב וכסדרן לא תתפרק ולפ"ז תרי בועי ומראה בחיתוכים וסריך וודאי טריפה לשיטה זו ומגב לגב נמי יש לומר טריפה דסופו להתפרק עיין בתה"א . והנה לרש"י אף שיש תחת הסירכא נקב כשר הרי קולא וחומרא דאף כסדרן צריך בדיקה שמא לא סתמה כל הנקב ולשיטת התוספות חומרא באם יש נקב תחת הסירכא וקולא דא"צ בדיקה גם סירכא תלויה לרש"י אפשר דאסור ולתוס' וודאי מותר הוא :

השיטה הג' היא שיטת הראב"ד ז"ל והוזכרה בתוס' ברמז דשלא כסדרן וודאי מחמת נקב וכסדרן היינו רביתייהו מלשון מרבעתייהו ששוכבת זע"ז ודוחקת באה שם הסירכא בלא נקב הרי חומרא דאם מוצאין נקב בפועל תחת הסירכא אסורה וקולא דא"צ בדיקה לראות אם יש שם נקב :

ויש לחקור בשלמא לשיטת התוס' סירכא שלא כסדרן וודאי טריפה הוה דסופו להתפרק משא"כ לרש"י יש לעיין אי וודאי אין סירכא בלא נקב או ספק הוה או דה"ק דנהי דאין סירכא בלא נקב שמא קרום העליון לחוד אינקב וסברות כאלו כתבו הראשונים ז"ל עיין תה"א ל"ו א'

ע"ש . והנה הש"ך בסי' פ"א אות ט' כתב דמ"ש המחבר ע"י סירכא הוה ס"ס היינו בסתם סירכות שאין אנו בקיאין בבדיקה אבל יש סירכות שטריפה וודאי כמ"ש בסי' ל"ט . והנה לא נתבאר בכאן איזו וודאי ואיזו ספק וכפי הנראה מגב לגב הוה ג"כ וודאי ומחיתוך לגב יש לעיין ולענין דינא (°) נ"ל דהוה וודאי ואם נסרכה הריאה למקום אחר לא לריאה עצמה לכאורה נראה דמידי ספיקא לא נפקא שמא בא הנקב משומן הלב וכדומה ולתוס' שמא משם תתפרק ומיהו ראיתי להרשב"א בתה"א דכתב דיותר יש לתלות דמצד הריאה תתפרק דדרכה היא.ויראה לרש"י נמי תולין הדבר בריאה ששואבת כל מיני משקים ועלולה לסירכות א"כ וודאי משוינן לה . וספק סירכא הוא מאותן המוזכרים מסעיף ח"י ואילך שא"א נוהגין להתיר במ"ש רמ"א זהו ספק סירכא ויש להתיר החלב תוך ג"י . ומשכחת נמי ספק סירכא כפולה ודבוקה אח"כ מינה ובה שיתבאר בפנים דהוה ספק טריפה לא וודאי טריפה בכל זה מתירין החלב תוך ג"י . ועיין כר"ו שכתב לתוס' דיש סירכא בלא נקב א"כ ה"ה וודאי סירכא תוך ג"י לא הוה הוגלד פי המכה בשלמא לרש"י דאין סירכא בלא נקב הוה כהוגלד פי המכה דוודאי ג' ימים יש משא"כ לתוס' יע"ש ואין זה מוכרח דוודאי סירכא גם לתוס' לא גרע מהוגלד פי המכה דנאמר קודם ג"י היה.ועוד דאנן מחמירים ככל השיטות וככל הפירושים כמו שיתבאר ׃

עוד חקרנו במקום אחר למאן דתופס חומרת התוספות חולין י"א דאם נמצא טריפה אוסרין למפרע ומיהו קודם י"ב חודש שרינן דלא הוה חי י"ב חודש יש להסתפק לשיטת התוס' דסירכא הטעם דסופו לנקוב וכל העומד לנקוב כנקוב דמי אי מתחילין הי"ב חודש משעה שנסרכה האונא שלא כסדרן א"ד כ"ד חודש בעינן דאמרינן תוך י"ב חודש וודאי סופו ליסתר ומשם ואילך אין יכול לחיות עוד י"ב חודש ויבואר עוד לקמן . וכיון דברירנא בעז"ה הכל על נכון וסלקנו כל יתדות הדרכים ושמנו הכל למישור אתחיל בפירוש מיד ׃

יורה דעה לט הלכות טריפות

משבצות זהב

לט (א) ונהגו . עט"ז הביא דברי בה"ג וקושיא זו הקשו כולן דברי בה"ג אהדדי דכאן משמע דכל ריאה צריך נפיחה וגם דווקא באיגלד.וכפי הנראה דבה"ג כרש"י דאין סירכא בלא נקב וא"כ כמו שצריכין לבדוק משום סירכות ה"ה נקבים המצוין בה וכבר הוקשה להרשב"א במשמרת הבית ל"ה ב' זה והתי' הנכון הוא דלא שכיחא הוא שיהיה נקב בלא סירכא כי מיד יעלה סירכא וא"כ תו לא הוה מיעוט המצוי וכן תירצו רוב אחרונים כן ועיין תב"ש בסימן ל"ו ס"ג ואות ו' תי' דבאיגליד בעינן פושרין ובכל ריאה א"צ כ"א נפיחה כך והטעם לראות איזה מראה או שאר דברים שא"א להכיר כ"א ע"י נפיחה יע"ש · והט"ז תי' דבה"ג לכתחלה קאמר ולא דיעבד · והתב"ש כאן אות ה' דחה זה דממרדכי משמע דבה"ג מן האוסרים ריאה שנאבדה ולכאורה הייתי אומר דאם נאבדה בלא בדיקה כלל מסירכות הוא מהאוסרין הא בדקוה מסירכות אלא דלא אפקוה לחוץ כשירה דיעבד וכמו שאכתוב בש"ך אות ח' ט' בשם השמ"ח גופיה אלא שהט"ז אין סובר כן דא"כ אמאי כתב דמה שנרשם בה"ג הוא ט"ס ואמאי והא בה"ג יודה דאם נאבדה אחר בדיקת הסירכות דכשירה וקודם בדיקת הסירכות טריפה . שוב עיינתי במרדכי רפ"ק כתב בפירוש דבה"ג דכתב דאי לא אפקוה לריאה הוה ספק טריפה הוא מהאוסרין אלמא אף דבדק בפנים מסירכות אפ"ה כל דלא אפקה לחוץ טריפה ׃

כתב הב"ח בתשובה סי' קכ"ז טבח ששחט פרה ויש לו חלב ממנה ורוצה למכור הבשר לעובד כוכבי' ולהשליך הריאה אי שרי החלב והשיב דקודם ג"י אין לחוש דא"כ ימצא טריפה קודם ג"י שרי (כמבואר סי' פ"א) ולחסר ויתיר לא שכיח דבודקין משום סירכות ובועות ואגב בודקין חסר ויתיר תדע דהא הב"ח מתיר בגדיים וטלאים . וכתב עוד אם נמצא מכה ישנה בגלעות שנסרכה הריאה אף קודם ג"י החלב אסור והכלים אין לאסור קודם ג"י דנט"ל מדרבנן עכ"ל . הנה מה שהתיר החלב קודם ג"י יש לעיין קצת דכל היכא דאיכא לברורי מבררינן ושמא יש חסר ויתיר ול"ד לנאבדה בגדיים וטלאים דליתא לפנינו ואי דחז"ל לא תקנו לבדוק כ"א מי שרוצה לאכול בשר א"כ תוך ג"י נמי . ונ"ל דע"כ לא קאמר הב"ח אלא דאיתא לפנינו הא נאבדה ואף אפשר בזרק במזיד הריאה יש להתיר מה שנחלב תוך ג"י כיון דלא גזרו חז"ל על החלב וה"נ אנו אוכלין החלב בחייה ובשעה שנחלב היה החלב בחזקת היתר אכילה אין לאסור וגומר דהוה מבטל איסור דרבנן כמו שאכתוב בש"ך אות ח' ט' . ולמדנו מדבריו דכי אמרינן קודם ג"י אין לאסור היינו בהוגלד לאוד הא כשרואין המכה ישנה בגלעות דמראין הדברים דמכה ישנה מימים ימימה הוא אוסרין עד י"ב חודש · ומה שהתיר הכלים לאחר מעל"ע מטעם דהוי ספק דרבנן כבר כתבנו במקום אחר כיון דספק הוא מן התורה ואח"כ ע"י גלגול הוא מדרבנן אין לומר ספק דרבנן להקל כמ"ש מהרי"ט ח"ג סימן ק"ו ועיין מ"ש באורך בקונטרס הספיקות מזה(°)ובכר"ו אות ד' הסכים להתיר החלב תוך ג"י אם נאבדה הריאה מס"ם ואין אני רואה ס"ס ומ"מ לדינא אמת הוא כדכתיבנא . ומ"ש שם באות ג' דאם שחט השוחט והלך לו וליכא אינש למיבדקיה משום הפסד ממונו התירו כדאיתא ביצה כ"ה יע"ש ולא הבינותי דאם אין ה"מ אסור ולא התירו כאן בהג"ה כ"א בהפסד גדול ואה"נ לדידן במסוכנת בי"ט . והסוברים דנאבדה הריאה אסורה אף בה"מ ע"כ יפכבו הסיא דבינה בבודק הריאה ואין הפשט וגיתות היינו משום שאר טריפות דה"א דבעינן עכ"פ שיתא הבהמה (או שמחת י"ט או גדיים וטלאים) ׃ (ב) נופחין אותה. הט"ז אוסר לדידן דנאבדה הריאה בלא ה"מ ובדיקת פושרין א"א בקיאין וכן הוא סברת הב"ח והתב"ש הסכים להלכה באות י"א דכשירה אף לדידן דרוב פעמים ניכר הוא אם היה סירכא היה מגלגן . ויש לראות בדיקה זו מה היא בשלמא להר"מ ז"ל נאבדה הריאה כשירה ומשום דחשיב ריעותא כיון שהוציא עובד כוכבי' מש"ה בעי נפיחה מה שאין כן לדידן מה מהני נפיחה דלמא סירכא שלא כסדרן ולית להו בדיקה ולמה ליה להט"ז לומר דאנן אין בקיאין בבדיקת פושרין . וראיתי לנה"ך אות ו"ו שהשיג על הט"ז באיגלד כתב וכבר כתבתי בסי' ל"ו בש"ך אות י"ח דעובד כוכבים אין דרכו לעשות נקבים והרי מכאן ראיה גמורה דכתב המחבר והן דברי הר"מ ז"ל נופחין ואם נמצא שלימה שרי והא אף יהיה נקב שרי להר"מ והמחבר דנאבדה כשירה אלא דלא תלינן בעובד כוכבים ולענין דינא אם בא עובד כוכבים או ישראל והוציא הריאה באין ה"מ צ"ע לדינא כאמור ׃ (ג) אונה . הט"ז הביא שיטת רש"י ושיטת התוס' וכבר הארכנו בזה למעלה בפתיחה שיטת הראב"ד שלא כסדרן כרש"י וכסדרן בא בלא נקב יע"ש' ואין חילוק בין אם היא דקה או עבה או ארוכה או סביך זה בזה הכל סירכא מיקרי ואוסר בזה ׃ (ד) כסדרן כשירה . עט"ז ולרש"י יש שלשה פירושים הארכנו בו בפתיחה לסימן זה ולתוס' משום דאין סופו להתפרק ולכ"ע נקב בפועל טריפה . הפ"ת אות יו"ד הביא מעשה שהיה מחט תחובה בין התחוכים תחובה באונה זו ותחובה בחברתה והיה סירכא מכסה כל הנקב ושאלו אותו בעיר טוטאן יע"א מהו דינא והשיב לאסור דטבע הברזל לאכול ולהפסיד בשר ועוד שהסירכא צריך לכסות פי הנקב יע"ש שהאריך . ויפה הורה ול"נ דבלא"ה אנו מחמירין ככל הפירושים ושמא כתוס' ורשב"א ואף דהרא"ש וטור סברי כרש"י כמ"ש השמ"ח ס"ז ובס"ע כ' אם נפחוה ועלתה הסירכא בנפיחה טריפה והביא בשם דמש"א שצריך לבדוק אחר זה א"כ ודאי דמעשה של הפ"ת טריפה הוה דהא הסירכא לא סתמא הנקב דמחט בתוכה . ועוד אני אומר אפילו היה מחט רק בחיתוך א' ולא היה החוד לחוץ רק שוה לחיתוך והסירכא היה מכסה הנקב ונסרכה לאונה חברתה יש לאסור דטעמא מאי דמכשירין והא טריפה שנטרפה שוב אין היתר אלא כתי' הרא"ה בב"ה ל"ה א' דיש נקבים שדרכן להעלות ארוכה היינו בין התחוכים ודבר זה מסור למי שאמר והיה העולם וכמ"ש לעיל בשמו א"כ לא הוה טריפה מעולם דדרך הוא להעלות אח"כ קרום וזה מחמת חולי ולא מחמת מחט וכיון שנטרפה אין תקנה נ"ל(°)ודע דכל זה היינו בה"מ דאל"ה לדידן אין דנין דין שלימה עיין סי' ל"ו בש"ך אות ל"ב בדין מחט בריאה וא"כ ה"ה כאן יש להטריף יע"ש ׃ (ה) וי"א . עט"ז וי ראה לפרש דבריו דהך דעה כרש"י דאין סירכא בלא נקב וצריך בדיקה שמא לא סתמא הסירכא כל הנקב ודייק לה מדאמר שלא כסדרן לית בדיקה משמע הא כסדרן מהני בדיקה דאונה חברתה לחוד לא חשיב סתימה וב' הגנות נצריכאונה חברתה וקרום הסירכא וז"ש ס"כ ירצה דצ"ל סי' א' ריאה הסרוכה לדופן דבעי' דוקא סביך ודופן לחוד ל"מ ה"ה כאן ומ"ש דאמרי' בגמ' דהך בדיקה בפושרין בגמ' לא אמרינן כן אלא במ"ת א' אתון אהא מתני לה אנן אדרבה הני תרתי אונה לית להו בדיקה ר"כ בדיק ליה בפושרין ומתקיף ליה דאי האי איתקב טריפה כו' וממילא לאותן דאומרין דכסדרן בעי בדיקה היינו פושרין דוקא . ומ"ש דהך דס"ג בעינן פושרין אף דבאות ו' פסק דא"א בקיאין מ"מ בה"מ שרי ולזה עכ"פ בדיקת פושרין בעינן דכל היכא דאיכא לברורי מבררינן זה נראה לי בכוונתו כאן ׃ (ו) שאין . עט"ז העלה דבס"ג וסימן ל"ו באיגלד אסור . והש"ך בנה"ך חולק באיגלד ומכשיר . והנה מה שאנו ממעכין שלא כסדרן ובמין רוק עיקר הוא המיעוך ורוק הוא להחמיר ואם לא בדקוה ברוק ונאבדה או נקרע דעת השמ"ח סעיף ל"ו ותב"ש אות כ"ד דאסור אפילו דיעבד וכבר כתבנו בסימן ל"ו דיש לדון בזה ובה"מ יש לצדד להקל · אמנם עתה ראיתי שיש מקילין בסירכא שלא כסדרן אם נקרע ולא נבדקה במיעוך ומשמום דאומרים אוקי אחזקה דאפשר היתה עוברת וחלילה להזכיר זה כמ"ש הב"ח סימן ל"ו שלא כסדרן בחזקת טריפה קיימא כ"ז שלא עברה ע"י משמוש ולא הייתי צריך לכתבו מרוב פשיטותו אלא שקצת הולין עצמם באילן גדול ואני אומר שקר בפיהם ושום אדם לא יאמר זה ומיעוך גופא קולא גדולה היא . ויש לראות מה זה שכתב הט"ז בסי' ל"ז אות ג' בסירכא מתוך בועה למטה מחציין לא הוה ב' לריעותא לרש"י נקב הוה א"כ הוה ריעותא מיקרי ועוד הא כסדרן י"א דבעי בדיקה ולדידן דא"א בקיאין הוה עכ"פ ריעותא כיון דאיכא פלוגתא ולזה י"ל דלא הוה ריעותא אלא כשהספסול ברור ולא מחמת שא"א בקיאין והראשון קשה ואולי סובר העיקר כתוס' ויש לעיין: (ז) אפילו מפולש . עיין ט"ז דבעינן שיהיה הסירכא למטה מחציין דוקא הא אם הלכת באלכסון ורואה הא' למעלה מחציין טריפה . וכן אם הבשר מקמיט שהסירכא קלרה טרפה ופשוט הוא וכ"כ בשמ"ח סי"א ותב"ש אות כ' יע"ש ׃

והנה הט"ז האריך בכאן ותוכן כוונתו דמ"ש רמ"א קרום (שקורין טיל"א) עד אמצעיתו דשרי היינו כסדרן כמ"ש רמ"א וכסדרן מורה לא מחידוד לחידוד כמ"ש המחבר דמחוד לחוד הוה שלא כסדרן ולפ"ז דלא כב"י דכתב בספרו הארוך דמש"ה הביא דין דטיל"א להכשיר אפילו מחוד לחוד להכשיר ורמ"א לא כ' כן . וסיים הט"ז דמ"מ אף למעלה מחציין כשירה עד הראש. וכ' השמ"ח סי' י"ז ותב"ש אות כ"ד דאפילו שיפולי בכלל כשירה לט"ז וש"ך ועוד דאם לא כן למעלה מחציין היה להם לאסור דאנו מחמירים ואומרים למעלה מחציין הוה בכלל שיפול עכ"ל . הנה לא ידענא דא"כ אכתי איך כתב רמ"א כסדרן ושיפול לא הוה בכלל כסדרן וי"ל ׃

אמנם לעיקר דינא יש לעיין מהא דנוהגין לאסור למעלה מחציין כמ"ש רמ"א כאן בסירכא אם הוא דוקא בחלון הא בלי פילוש אף למעלה מחציין כשירה ואין חילוק בין קרום שקורין טיל"א לסירכא עבה וכן משמעות יש"ש סי' כ"ה דהטעם למעלה מחציין טרפה מאחר שבמקום עיקר חיבורן נתפרדו ולמעלה מחוברין סופן להתפרק משמע הא כל שהם סרוכין מראשן לסופן ש"ד ואדרבה הט' הביא בשם ר"ח דיותר טוב אם כולה סרוכה מאם נפרד במקצת ונהי דאנן לא קי"ל כן מ"מ אין לנו להטריף אם דבוקה מעיקרן עד למעלה סמוך לשיפולי ונהי דאם אף בשיפולי נדבקה אין לי לומר להתיר ודוקא קרום שקורין טיל"א י"ל להתיר מ"מ עד השיפול לא ידענא מקום לחומרא זו . וראיתי להשמ"ח ותב"ש אות כ"ה הרגיש בזה קצת . ואני לא ידעתי אם הבודקים מחמירים בזה למה ורמ"א לא כתב עד חציין אלא באיכא חלון כנראה מיש"ש . ומ"ש רמ"א ויש להכשיר אם הוא מעיקר האונות עד חציין אפילו הוא מפולש אמה דסמוך קאי הא בלא חלון י"ל אפילו למעלה מחציין ואף הב"ח לא קאמר שיש חילוק בין טילא לסירכא אלא למעלה מחציין . אמנם לדינא מ"ו לסתור המנהג שנהגו באלו המדינות לאסור למעלה מחציין אף בלי פילוש זולת קרום שקורין טיל"א וכאמור ׃

והנה המעיין בטור יראה להדיא דהביא דעת ר"ח להכשיר כסדרן היינו שדבוקה בלי פילוש הא בפילוש בין בעיקרן ובין באמצעיתן ובין בסופן טריפה לדידיה ולפ"ז אני תמה על מ"ש הט"ז ובסי' ל"ו אות ג' דסירכא מבועא למטה מחציין בלי חלון כשירה ובחלון יש מטריפין הוה ב' לריעותא וטרפה לא ידענא מי הם המטריפין אם הר"ח הא גם בלי פילוש למטה מחציין כל שלמעלה מחציין פרודות טרפה לר"ח וב' לריעותא מיקרי ואף אם יש באיזה פוסק בחלון למטה מחציין טריפה מ"מ איך כתב בלי חלון לא הוה ב' לריעותא והא תלי טעמא דליכא חולק והרי הר"ח חולק ואם לומר שדבוקה עד למעלה קרי דליכא חלון זה לא ניתן להאמר בדבריו דמשמע כל שלמטה דבוקה בלי פילוש אף שלמעלה מחציין פרודות לא הוה ב' לריעותא וצ"ע בדין זה וכמ"ש הט"ז בסי' ל"ז (°)(ולדידן לפי המנהג למעלה דבוקה טריפה בלא"ה) ומכ"ש כפי מ"ש הרמ"א דא"א בקיאין בבדיקה וסברתו הוא לדינא דבעי בדיקה כמו בירגה הרואה בד"מ ואף דלא קיי"ל כן ומ"מ ב' לריעותא מיקרי אלא שבזה כתבנו לעיל דבשביל שא"א בקיאין לא הוה ב' לריעותא . והנה אגב אורחין אמרתי מ"ש רמ"א וי"א דצריך בדיקה הוא מטעם שסוברים כרש"י ובעי בדיקה דשמא לא סתם הנקב ומאן דלא בעי בדיקה סובר כתוס' והב"ח כתב דמאן דלא בעי בדיקה סובר נמי כרש"י ומ"מ לא מחזקינן איסורא לומר שמא לא סתמה כל הנקב אבל הא אין לומר דמאן דבעי בדיקה סובר כתוס' זה ליכא למימר כלל דטורח זו למה ומה מהני הטעם דסופו להתפרק אלא שראיתי לס' מקום שמואל סי' ט' האריך וכתב שני פעמים דלהרשב"א והר"ן דסופן להתפרק בכסדרן בעי בדיקה אם אין סופן להתפרק כנראה להמעיין בב"י עכ"ל ובמחילה מכבודו לא ידענא מה קאמר דהמעיין בב"י ובכל הפוסקים מבואר הסיפך גם הרשב"א כתב בפי' בקצר דא"ל בדיקה כסדרן גם מ"ש שם אין אנו בקיאין בחוט בשר מקיף וכדומה האריך שם אין להם מקום דמה בקיאות יש לראות אם חוט בשר מקיף יע"ש . ולענין מ"ש למעלה אם סרוכות מעיקרן עד למעלה מחציין ראיתי משמעות הב"ח לאסור במדינתינו ומ"מ ראיתי להשמ"ח גופא סי"ד ואות ח"י שיש להקל היכא שאין מנהג עד אצבע מהשיפול יע"ש ועמ"ש בש"ך ׃ (ח) או. עט"ז ומ"ש דמשמע היינו מדכייל בהדדי משמע דקאי אלמעלה ג"כ בסירכא דאין חילוק אף בחלון ובין אונא לאומא נמי כשר אבל אין לומר מדנקט רמ"א עד אמצעיתו היינו חלון דז"א והב"ח כתב כן על סמ"ג ועל הסמ"ג גופא יש לראות כיון דיש חלון תו לא הוי קרום כ"א סירכא כמ"ש הב"ח ואולי שלהגיה עיקרן ולהתחבר למעלה מחציין זה הוה סירכא אבל אם מחובר מעיקרו אף שיש שם חלון הוה קרום וצ"ע . ומ"מ לדינא העלה הט"ז לאסור בחלון בין אונא לאומא והשמ"ח סי"ט היקל בה"מ בין אונא לאונא ומיהו ע"י מיעוך ודאי מהני וזה פשוט ׃ (ט) אם יש עט"ז הנה הב"י כתב אם נדבקו האונות ומאותו הדיבוק יוצא סירכא ודבוק לאונא או לאומא (כי כתב דינו בסירכא כפולה בין אונא לאומא) כשר דהוה ס"ס שמא

סירכא

שפתי דעת

לט א א"צ לבדוק דרוב בהמות בחזקת כשרות ז"ן . ש"ך והיינו חזקה מחמת רובא והיא חזקה מבוררת ואפילו לא חיתה י"ב חודש ולא מיקרי אפשר לברורי בקל דטורח גדול הוא לבדוק אחר כל ח"י טריפות ונקב משהו וכבר התבאר ׃ **ב** חוץ מריאה דעלולה להטריף מפני סירכות ושאר טריפות דשכיחי בה . ש"ך כתב הטעם דמיעוט המצוי גזרו חז"ל . אמנם מ"ש ושאר טריפות דשכיחי בה לא ידענא דמשמע חסר ויתיר וחליף ואבעבועות ומראה ויובש ואטום וכיוצא נמי הוה מיעוט המצוי הא לא ידענא מנא ליה דנהי נמי כשגזרו חז"ל לבדוק הריאה הצריכו לבדוק מכל טריפות כמ"ש התב"ש אות ג' וכ"מ בר"מ פ"א מה"ש וכמ"ש בט"ז וכ"ה בבדיקות וכה"ג מ"מ עיקר הוה משום סירכות ומה"ט התירו דיעבד בגדיים וטלאים דדוחק לומר דשאר טריפות נמי אין מצויין בגדיים וטלאים וי"ל זה ומ"מ לא מצאתי מי שיאמר כן . אמנם בל"ח בא"מ אות ס"ב כתב דמה שנהגו הבודקים לבדוק אחר חסר וחליף חומרא יתירא דמדינא לא בודקין אלא אחר סירכות ובשאר סומכין ארובא וכבר כתבנו דמדברי כולם נלמוד דמדינא הוא דיש לבדוק אחר כל טריפות הריאה והרי הרשב"א בחידושיו כתב דהוה כמעלים עין מאיסור ה"ה אבעבועות וחסר ויתיר וחליף נמי הכי הוא . ומיהו אחר נקבים לא בדקינן כמו שיתבאר ׃ **ג** וכל הפורץ גדר . משמע דבדיקה זו דרבנן ש"ך ולא מ"ה וכמו שיתבאר באות ח' ולא ידענא למאן קאמר לה הרמ"א בפירוש אומר כן בסי"ז דאם הניח אצל עובד כוכבים כשירה דבדיקת ריאה דרבנן ולהמחבר נמי הא כתב ס"ג דנאבדה הריאה כשירה והוא דעת הר"מ ז"ל דסובר בדיקת הריאה מפני פשוט המנהג עיין פ"א מה"ש ופשיטא דלא הוה ד"ת דאי דאורייתא ודאי אף נאבדה טריפה . ראיתי מי שכתב דמיעוט המצוי הוה ד"ת ויש מי שאומר דמ"מ איכא חזקה ולאו כלום הוא דמיעוט המצוי דרבנן ואי הוה מ"ה ליכא חזקה כלל אלא ודאי כדאמרן ׃ **ד** ונהגו ג"כ לנפוח . עש"ך וירצה בזה דאף בה"ג דמחמיר ואמר צריך לאפוקי לריאה ולבדוק בנפיחה מנקבים היינו אי איתא קמן סובר דאסור למיכל מינה עד שיבדוק מנקבים ג"כ ואי לא עביד הכי הוה כמבטל איסור דרבנן דאסור לאכול וסובר דחז"ל גזרו אף על בדיקת נקבים דמאחר דמצוין המה קצת וכדעת הט"ז אבל אי נאבדה לכ"ע כשירה אף לבה"ג בלא בדק מנקבים כדמוכח מש"ס בא זאב ונטל בני מעיים וריאה בכלל ומיירי שבדקו מסירכא ולא מנקבים ומשמוש ידא דטבחא תולין ואי דיעבד אסור ה"ד אי דלא בדק לה אסורה כו' וכן הא דאמר מחטא בריאה חתוכה דילמא אי הוה ריאה קמן הוה נקובה והא ע"כ צריך לבדוק מנקבים אלא אי נאבדה או שלא בדקו בשוגג שרי הוא לכ"ע דלא כב"ח שהבין מהרש"ל שבעל נפש יחמיר ואמנם רמ"א כתב שא"א נוהגין לנפחה . ומיהו אי בעינן להוציא ריאה לחוץ ולבדוק במראית העין אי די בבדיקת פנים הנה השמ"ח ס"ב כתב דמיש"ש פ"ק סימן כ"א ומשאר מקומות מוכח דבדיקת פנים די אמנם כתב שכמה גאונים גזרו חרם שלא לסמוך על בדיקת פנים כי מראה ויובש א"א להכיר היטב בפנים כ"א שוחט ובודק מכמה שנים וירא ה' יוכל להכיר מקום המראה צונן וחלק.א"כ וודאי כעת בעו"ה ראוי שלא לסמוך על בדיקת פנים׃ **ה** רק . עש"ך וה"ה כל ריעותא כמו אוושא ואטום ואיגלד כו' אוושא ואטום מבואר הבדיקה בגמרא ואיגלד לא הוזכר בגמרא אדרבה כשרה משמע בלי בדיקה כמו שדקדק הרא"ש והבה"ג הוא דמצריך בדיקה ולז"א כמ"ש בסימן ל"ו וכ"מ מר"מ דכל דאתיליד ריעותא צריך בדיקה ומיהו יש מהן דמעכב דיעבד ויש מהן דכשירה דיעבד וכבר התבאר ׃ **ו** ונטלה כו' . ואם השליך במזיד הוה כמבטל איסור דרבנן ש"ך והיינו אף לדידן בה"מ אסור לו ולאחרים מותר כמבואר סימן צ"ט בלא שיקח דמים ופ"ת היקל ואומר דלא הוה רק מחמת מנהג והמעיין בריב"ש תצ"ח כתב בפירוש דהוה מבטל איסור דרבנן וכן הסכים השמ"ח לאסור וכתב עוד באותן מקומות שנהגו לנפוח קבילו עלייהו חומרת בה"ג ואי לא נפח לה הוה כמבטל איסור ומ"מ נראה דבה"מ יש להקל בזה ׃ **ז** ואין אומרים . דרוב בהמות כשירות ש"ך והיינו מ"ה אלא דחז"ל גזרו על המיעוט המצוי וכי ליתא לא החמירו להמחבר וכדאמרן ׃ **ח** ויש מחמירין . הש"ך הוכיח דלכ"ע בדיקת ריאה דרבנן ירצה בזה דל"ת דמתירין ואוסרין פליגי דלמר הוה ד"ת אלא דלכ"ע הוה דרבנן והאוסרין מטעם דאם כן מה הועילו בתקנתן שב"א ישליך ויאמר שוגג הייתי ומה שהביא ראיה מנקב בריאה דתולין בזאב לא הבינותי דהא למחמירין אפ"ה א"צ לנפוח הריאה כמ"ש רמ"א וע"כ או דאין נקבים שכיחים או דלא שכיחי בלא סירכות דאי היה נקב מיד היה נקבה והוה סירכא כמ"ש התב"ש אם כן בההיא דזאב או שמיירי בגדיים וטלאים או שבדק מסירכות ולא מנקבים תולין הנקבים בזאב או שאין מדרך הב"ח לנתק סירכא שלא יהא נשאר שום דלדול בריאה כמ"ש התב"ש סימן ל"ו אם כן וודאי אין ראיי' מהא דזאב וצ"ע . ומ"ש בסימן נ' מבואר דריעות' מחיים לא אוקמיה אחזקה אפ"ה לא קשי' מכל אלה דמכשירין לקמן כמ"ש התב"ש בסימן כ"ט דדוקא מים בראש דהוה ריעותא ויצאה מהרוב דרובן אין להם מים בראש משא"כ א' אומר בחיתוך וא' אומר בגב לא הוה ריעותא כלל כסדרן וריאה זו לא היתה בחלקו של טורף ואף דלרש"י אין סירכא בלא נקב יש לומר כסדרן באה סירכא בלא נקב ורש"י כתב אפילו אי מצא נקב תחת הסירכא כשירה דיש ב' הגנות יע"ש ׃ והנה ברא"ש לא משמע כן שהוקש' לו אמ"ש רש"י אין סירכ' בלא נקב כסדרן אמאי כשרה ומאי קושי' נימ' כסדרן באה בלא נקב כדעת הראב"ד . ולזה יש לנו לומר דהרא"ש אה"נ דסובר אף כסדרן אין סירכא בלא נקב אבל רמ"א דמוד' לדינו של המחבר בס"ה ו' היינו דסובר סירכא כסדרן לא הוה ריעות' . ומ"מ אין נראה כן כשהמעיין יראה דהר"ב סובר דהעיק' כסדרן בעי בדיקה יע"ש . ומדין בוע' בשיפולי בחוט בשר מקיף י"ל נמי דזה ל"ד למים בראש כי בוע' לחוד לא הוה כ"כ ריעות' ושפולי הוא רק לדעת בה"ג ולא הוזכר בתלמוד לכן היקל בו . ולפ"ז יש לעיין ב' אומרים תרי בועי סמיכי היא וב' אומרים מרוחקין היו או ב' אומרים במראה נתלבנה יש להתיר דלא הוה ריעות' דכל מילי דריאה כשהי' נפוחה משערינן לה ולא הוה ריעותא כלל אמנם ב' אומרים שהיה החסרון מחזיק רביעית וכדומה דהוה ריעותא בזה יש לעיין לכך צריך המורה ליזהר איזה מיקרי ריעותא ותו לא אוקמיה אחזקה מחיים ׃ **ט** או בגדיים . עש"ך וכוונתו מבואר דהר"ץ כתב דבגדיים וטלאים ועגלים אין נוהגין למעך דלא שכיח בהו סירכא והא כיון דאישתכח בהו הוה סירכא גמורה אלמא דגם עגלים לא שכיח בהן סירכות ויש להתי' בנאבדה והדר אמר שהרי הר"ב אינו אומר כן בסי"ג דטעמ' אחרינא הוא דרכה היא ומש"ה מנתקת ואם כן י"ל דבעגלים מצוין סירכות ואסור אם נאבדה

וחזר

סירכא כפולה מהליחות הסירכא באה ולא מריאה ואת"ל מריאה שמא ראשה הא' הוא ג"כ במקום שראש הב' נאחזת והוה סירכא מינה ובה דכשירה הביאו הש"ך אות י"ז והט"ז אוסר באם דבוקה לשום מקום ולכאורה הטעם כמו שהביא לס"ט אות י"ד דסירכא מינה ובה אסורה כמ"ש בא"ט וא"כ ליכא אלא חדא ספיקא שמא מהליחות הסירכא באה וא"ל טרפה ולפי דבריו אנו למדנו דאוסר סירכא מינה ובה וכן פי' התב"ש אות כ"ג דעת הט"ז כאן דמשו"ה אוסר בכפולה ודבוקה דאוסר מינה ובה והפר"ח אות י"ד הסכים לט"ז ולרש"ל להטריף מינה ובה . והנך רואה מדברי הט"ז דכל שדבוקה למקום אחר אף בין התיתוכים ולמטה מחציין טריפה מדלא מנא מקום להכשיר כ"א סירכא כפולה תלויה הא נדבקת לשום מקום טריפה וכ"כ הפר"ח באות י"ד וכ"כ בשם מהריב"ל ח"ב סי' פ"ט וטעמא רבה איכא דבשלמא דבוקה מחיתוך לחיתוך יש ב' הגגות והקרום הולך וחזק משא"כ מינה ובה גרע לענין זה ואפילו תלויה מבין התיתוכים גרע מדבוקה לענין בועא עסי' ל"ו . אמנם כן קשיא לי דנהי דאמת כן הוא מ"מ כאן הוה ס"ס שמא מהליחות הסירכא ושמא ראשה הא' מהאונא והשני לאומא בין התיתוכים למטה מחציין אלא דבהא הט"ז לשיטתיה באות ח' דבין אונא לאומא בחלון אוסר וליכא אלא חדא ספיקא שמא מהליחות הוה סירכא ומ"מ קשה דהא רמ"א כללא כייל אף בין אונא לאונא וע"ז קאי הט"ז וזה י"ל . ומה דקשיא לי עוד בגווה הא הט"ז דרך פירוש על רמ"א כתב כן ורמ"א מכשיר הוא סירכא מינה ובה בס"ט ואמאי אמר כאן דווקא תלויה ועוד קשיא לי אף לט"ז דאוסר סירכא מינה ובה לא הוה אלא מספיקא שמא הלכה כרש"י דלתוס' ורשב"א ושאר פוסקים דיש סירכא בלא נקב וסופו להתפרק אין סברא לאסור סירכא מינה ובה כמבואר [טז] וא"כ אכתי הוה ס"ס שמא מהליחות הסירכא ושמא סירכא מינה ובה כשירה וליכא למימר דהוה מסס א' דאדרבא ס"ס דב"י הוה קצת מש"ל כמ"ש התב"ש שמא מהליחות הסירכא ושמא מינה ובה הוא מהליחות הריאה משא"כ למה דכתיבנא קשיא דשמא מהליחות הסירכא ושמא הלכה כתוס' ורשב"א דיש סירכא בלא נקב אם לא שסובר דעיקר כרש"י וא"י למה הא כמה פוסקים כתוס'. ואין הכרע ומידי ספיקא לא נפקא . ואפשר דט"ז לאו דוקא קאמר שאין דבוקה כלל אלא שאין דבוקה לגב אומא או אונא או למעלה מחציין דהשתא איכא תרי ספיקא לאיסורא שמא מתיתוך לגב ושמא מינה ובה וכרש"י ושמא מליחות הסירכא ושמא כתוס' ולו יהיה ספק השקול אסור הוא ול"ד לב' אומרים בגבה וב' אומרים בתיתוך דכתב לקמן אוקמיה אחזקה דהתם אין ריעותא משא"כ כאן יש ריעותא וכדבעינן למימר קמן בעז"הי . ותדע דהכין הוא דהא נסרכא הכפולה להסירכא עצמה ודאי כשירה לכ"ע כמ"ש השמ"ח סט"ו א"כ לאו דוקא הוא . ומ"ש הט"ז דלא מהני מיעוך ומשמע בזה כדין ב' לריעותא יש לראות למטה מחציין באין חלון לא הוה ריעותא כמבואר סי' ל"ו אות ג' בועא כו' ועוד דמשם א' לא הוה ב' לריעותא ואולי סובר דסירכא כפולה שנדבקת למטה מחציין או לגב הוה ריעותא גדולה ומיעוך קולא גדולה ומש"ה בהצטרף אליה ריעותא כ"ד הוה ב' לריעותא ועיין בסי' ל"ו מדיני ב' לריעותא . אמנם השמ"ח בסט"ו התיר ע"י מיעוך דהיינו אם הסירכא העיקרית אזלא ע"י משמוש אבל אם הכפולה לחוד עברה לא. ועיין ש"ך אות י"ז שהוא התיר אף דבוקה לגב או למעלה מחציין דאזיל לשיטתיה באות כ"ז שהתיר מינה ובה באופן שלמידין דאם כפולה לסירכא עצמה או בחיתוך למטה מחציין אף הט"ז יודה (ס) דכשירה כ"פ בדבוקה למעלה מחציין או לנקב לט"ז טריפה ולא מהני מיעוך ולש"ך כשירה בלא מיעוך והשמ"ח הוא המכריע ע"י מיעוך להתיר בין נסרכה הכפולה ראש השני למעלה מחציין או מגב האונה דלא הוה ספק ספיקא יע"ש והמיקל על ידי מיעוך לא הפסיד : (י) בגב. עט"ז והראה מקום לסימן י' אות כ"א ושם נאמר אף לדידן דנאבדה הריאה טריפה כאן הא נבדקה כהלכתא ומה"ת לומר שהיה בגב יותר מהיתוך . ואף דכתב הרמ"א בסימן כ' ריעותא מהיים לא אוקמיה אחזקה הא כתב סט"ז בסוף סימן מ"ח דהתם שכיח לאיסורא עפי במים ברעש משא"כ כאן ולשאר פירושים נאמר דלית כאן ריעותא כלל אי היתה נפוחה ביותר היה בחיתוך וריאה זו לא היתה בחלקו של טורף עיין תב"ש כ"ט : (יא) לכל. עט"ז כתבו האחרונים ב' וורדות ונסרכו מזה לזה טריפה ולא מהני מיעוך שמ"ח סכ"א ובל"י אות כ"ג והטעם דלב שוכב עליהן ודוחקן ומ"מ נראה פשוט דווקא כה"ג הא עינוניתא לחודיה שנסרך לכ"מ מהני מיעוך וכן משמע מש"ך אות מ"ז וכן כתב בשמ"ח סל"ז דאף וורדא מהני מיעוך ועיין מ"ש בסי' ל"ו מחודש י"א ב' וורדות וסירכא לא הוה ב' לריעותא היינו שאחד מהן נסרך לכיס ולא זה לזה. עוד הביא הפר"ח ושמ"ח בגדיים וטלאים לפעמים יש וורדא ע"ג גידים ולפי שלא מצוי ולא ראיתיו לא האכרתי בו יע"ש: (יב) שאינה דבוקה . עט"ז ור"ל לתו' א"ש דאין סופו להתפרק ולרש"י אמרינן דהפסטות ליתה הוא מדלא נסרכה למקום אחר . ומ"ש דבדיקה מיהא בעי כמו סירכא עוברת ע"י מיעוך הקשה עליו התב"ש בשלמא התם לראות אם אין מבצבץ משא"כ כאן דהסירכא עדיין תלויה למה לי בדיקה וכ"ת שמא לא סתמה הסירכא כל הנקב הא כסדרן לא בעי בדיקה ולא חיישינן שמא לא סתמה כל הנקב אלמא אורחיה לסתום כל הנקב יע"ש וע"כ י"ל דה"ק צריך לנפחה שמא עולא הסירכא בנפיחה דטריפה כמבואר בס"ט בהג"ה וה"פ אף עוברת ע"י מיעוך דמחזיקין לריר אפ"ה בעי בדיקה כ"ש תלויה דאף דמחזיקין לריר מ"מ כל דמצי לברר מבררינן וגם השמ"ח כתב דא"צ רק עיונא בעלמא ונפיחה אם לא תעלה בנפיחה . והבל"י באות כ"ט כתב דצריך להעביר הסירכא ולבדוק וזה לא שמענו מעולם והעיקר כמ"ש כאן וכמ"ש השמ"ח דא"צ . ומכאן תראה מדמשוה הט"ז סירכא עוברת עם תלויה דאם לא נפח בעוברת ע"י מיעוך כשירה דיעבד . ואמנם השמ"ח כאן סל"ו ובסי' ל"ו בתב"ש אות כ"ב דאם לא נפחה לעוברת ע"י משמוש טריפה והוכיח מב"ח סי' ל"ו גבי אם נמצא נקב במקום סירכא וכבר כתבנו שם שיש לדחות זה דהתם אמרינן דלא שכיח כ"כ להתירא מש"ה בנמצא נקב לא תלינן בידא דטבחא משא"כ בלא בדיקה וע"כ בה"מ וודאי יש להתיר אף שלא בדק ברוק וכאמור: (יג) מטיגרי. עט"ז ויש לספק בדבריו אי דווקא דבוקה למקום אחר דהיינו שלא כסדרן הא מינה ובה כשירה כמו תלויה מטיגרי והראיה שהביא דאדבוקה לא שייך לומר כשר דעכ"פ מיעוך בעי ואלו דבוקה מינה ובה לרמ"א א"צ כלום ואף הט"ז דאוסר לקמן אות י"ד בדבוקה יש לצדד ע"י מיעוך להקל כאן ומ"ש למטה מחציין מטיגרי בעי מיעוך לאו אבועה קאי דהתם אי איכא חלון לא מהני מיעוך ואי לית חלון לא בעי מיעוך אלא אטיגרי קאי אפילו בחלון דלא הוה ריעותא כ"כ טיגרי בזה מהני מיעוך ומשמוש וכן פי' השמ"ח סמ"ד דבריו . ועיין מ"ש בסימן ל"ז אות ג' . והט"ז מפרש להג"ה שבבדיקת הר"ן דמכשיר בבועה למטה מחציין היינו אף בחלון ובזה אין הלכה כבדיקות כמ"ש בנה"ך בסימן ל"ז . ושאביו ז"ל מוקי להגיה להר"ן בליכא חלון . ומ"ש דכשר משמע בלי בדיקה ואף דכתב לעיל באות י"ב דתלויה בעינן בדיקה היינו למנהגא בעלמא ואי לא עביד כשירה כמ"ש : (יד) או באומה עצמה. משמעות הט"ז דסובר כרש"ל מינה ובה אסור וצריך מיעוך וכ"כ בנה"ך עליו ואין מכאן הכרע כ"כ דהביא דברי רש"ל לומר דבאין ה"מ אסור ומ"ש דשמא בחייה היתה נפוחה ביותר ומקמיט הבשר הא מנא לן לא לאחזוקי איסורא אדרבא אמרינן בהמה בחייה בחזקת היתר עומדת ואולי לסניף כתבה דהוה ספק ספיקא לאיסורא שמא הלכה כרש"י ושמא גם לתו' אפשר בחייה היה מקמיט והוה מתפרק ומשום הכי יש לאסור ובאות ע' כתבנו למאן דאוסר סירכא מינה ובה גרע מדבוקה דאלו התם למטה מחציין כשירה בלי מיעוך ובמינה ובה למאן דאוסר אף למטה מחציין בעי מיעוך דלא שייך הקרום הולך וחזק יע"ש מ"ש :

וחזר ואמר להשוות דברי הר"ן שלא יהיו סותרים לדברי הר"ב דוודאי אין סירכא מצוי בעגלים והאי דאית לה וודאי סירכ' גמורה והא דעוברת ע"י מיעוך דרכה ולפ"ז יש להתיר נאבדה בעגלים ואין להקשות מנא ליה להר"ן לומר כן ולא סגי בטעמ' דהר"ב דמש"ה עברה דרכה היא די"ל דמנין לנו להחזיק ריעותא ובצירוף הטעמים מטריפין . ועיין שמ"ח דכ"ז שיונקים ולא אוכלים לא שכיח בהו סירכות ויש להתיר אם נאבדה . גם בבהמה גדולה אם נבדקה מסירכות ולא משאר טריפות שבה כתב להתיר אף באין ה"מ דומי' דגדיים וטלאים ואף די"ל בין גדיים וטלאים לבהמה מ"מ יש להקל לדבריו וצ"ע בזה וחיות אין סירכות מצויות בהן אמנם בפרישה ובכה"ג כתבו חוץ מאילה ועיין רש"ל באיל היער ולפי שאין מצוי כ"כ קצרתי : **י** שלא כסדרן . עש"ך ומה שהקשה על הב"י דמביא ברש"י אונ' חברתה סותמתה התוס' כבר דחו זה י"ל דתוס' סברי בפשיטות לרש"י דווק' טא' לשלישית הא מגב לגב כשירה ע"כ שהקרום הולך וחזק משא"כ להרא"ש דמסופק ברש"י דאפשר רבות' נקיט טא' לשלישית אף מחיתוך לחיתוך טריפה וה"ה מגב לגב אם כן י"ל התי' של התוס' דאונא חברתה סותמת' או הקרום הולך וחזק והב"י הביא שניהם אונה סותמתה והקרום הולך וחזק . ומה שיש להקשות איך נאמר דהקרום הולך וחזק ואין סופו להתפרק אם בקרום מחמת מכה אומרים דסופו ליסתר כ"ש מחיתוך לחיתוך וכבר הוקשה להפר"ח כן י"ל דתרין סמכין עדיפי ועוד דוודאי סירכא מצ"א יש בה נקב ומצד הב' אין בה נקב אלא מסתרך שם באשר יפגע שם ואם כן י"ל דמסקום ברי' הולך וחזק וסותם גם המקום שיש בו מכה ולהא לא חיישינן שמא ניקבה מב' צדדין דאחזוקי ריעותא לא מחזקינן משא"כ בקרום מחמת מכה שאין לו אחיזה כלל רק במקום המכה סופו ליסתר וסירכא מינה ובה אה"נ דאפשר כשר . ומש"ש פי' התוס' והרא"ש משמע דלאחדים הם והרואה יראה שהם רחוקים זה מזה דלתוס' הקרום הולך וחזק כמ"ש ולהרא"ש הטעם כסדרן לא הוה קרום מחמת מכה דנקב כזה עומד ליסתם הוא מחמת ששוכבות זע"ז מחיים ודומה למ"ש הרא"ה בב"ה ל"ה ב' הבאתיו בפתיחה באריכות יע"ש . ומה שהביא בשם הר"ן דיש לנקב זה ב' הגנות א' אונא חברתה וא' הקרום ומה"ט אם יש נקב בפועל וודאי טריפה אף לרש"י דלא כעיטור שהביא הב"י וכבר הארכנו בזה בפתיחה בתכלית האריכות ומשם תדרשנו : **יא** וי"א להכשיר . היינו אף בלא בדיקה ש"ך וי"ל דל"ת די"א אלו מחמירין דאין מכשירין אף בבדיקה כ"א למטה מחציין ולמעלה לא דהוה שלא כסדרן. קמ"ל דמקילין המה דבלא בדיקה נמי מכשירין אף שמחמירין בלמעלה מחציין ועיין שמ"ח דבמקום שיש מנהג יש להקל עד אצבע סמוך לשיפול ובמקום שאין מנהג יש לאסו' למעלה מחציין : **יב** אם . עש"ך השיג על הר"מ דסובר דאם נופחין והאונות נראין פרודות אסור דז"א אלא כל למטה מחציין בכל ענין יש להכשיר : **יג** אפילו . הש"ך מכשיר בחלון אף בין אונא לאונא לאומ' והביא ראיה מסי"ת דכתב רמ"א והמנהג להכשיר בין אונא לאונא וה"ה לאומא משמע דשווין הנה ומכאן אין ראיה כ"כ די"ל דאדרבא מש"ה הזכיר אומ' אח"כ בקרום דזה דווק' כשר בין אונא לאומ' וחלון אסור בין אונא לאומ' עיין מ"ש בט"ז ושם כתבנו דבה"מ יש להכשיר : **יד** כמין קרום . הש"ך סובר דדעת רמ"א דאין חילוק בין עב לדק מדהשמיט רמ"א תיבת שקורין פיל"א משמע דאין חילוק ומיהו י"ל דמ"מ בעינן שיהיה קרום הא במקום א' עב ובמקום א' דק או יש חלון וודאי לאו קרום הוא ומ"ש שכן נוהגין להכשיר היינו למעלה מחציין כל שאינו פילוש ואלו בסירכא כה"ג למעלה מחציין אסור ובט"ז ביארנו זאת באורך . ואם יש ביעא בין קרום הזה יש לעיין ביה ונראה לצדד להקל דבקרום כ"ע מכשירין : **טו** מעיקרו . פי' שאינו מפולש דאל"כ הוה סירכא ש"ך פי' אף שדק הוא כל שיש חלון לאו קרום מיקרי ולמעלה מחציין אסור גם למטה מחציין ביש בועא אסור דלאו קרום הוא והוה תרתי לריעותא עיין סימן ל"ז : **טז** עד אמצעיתו . עש"ך וסובר כט"ז דמחידוד לחידוד טרפה דאל"כ טובא איכא בין סירכא לקרום אלא דלא ידענא כיון דעיקר רבות' השמיענו רמ"א לומר דאף למעלה מחציין כשירה וכתב עד אמצעיתו והעיקר חסר וכ"ת דה"ק דה"ה קרום דל"ת דגרע הא מה"ת לומר כן ועוד דכתב ואין זה סירכא משמע דסירכא כה"ג אסורה ולמטה מחציין אף סירכא שריא ואם היינו אומרים דחוזר אמ"ש למעלה דסירכא י"א דצריך בדיקה וקרום א"צ בדיקה ועיין בה"י הוה א"ש ולש"ך צ"ע קצת : **יז** אך . עש"ך וחיסור לשון יש וכצ"ל סירכא תלויה אי מינה ובה כשר דהוה ס"ס ומ"ש וכיוצא ר"ל מחיתוך להוד או למעלה מחציין דהוה ס"ס שמא מהליחות הסירכא ושמא מינה ובה הוה וחולק אט"ז דאזיל לשיטתיה בנה"ך דסירכא מינה ובה כשירה ולא הוה ב' לריעותא דמש"א הוא :

והנה אעתיק לך לשון הב"י ואם סירכא תלויה היא פשיטא דכשירה ואם לאונא אחרת פשיטא דטריפה ומינה ובה הוה ס"ס שמא מהליחות הסירכא ושמא מינה ובה הוה וכשירה אם ראשה הב' נסרך לדופן שכנגד האומה להרא"ש פשיטא דטריפה ולדופן נגד האונה אם קרובה ראש הא' לאונה כשירה ואם קרובה לאומה טריפה עכ"ל . הנה יש בדבריו קושי ההבנה וראיתי שרבו של הכה"ג (הוא מהרי"ט) עמד בזה דמה בכך שהוא קרוב לאונה הא דופן לגב האונא סגין לא בהיתוך . ע"כ נ"ל דה"ק מתחלה אמר אם לאונה אחרת פשיטא דטריפה מספק שמא מאומה או מאונה והוה שלא כסדרן ואמנם האי ספיקא וודאי הוה דב' לאיסורא יש שמא מאונה או מאומה ואף דמש"א הוא מ"מ יותר נוטה לאיסור מלהתיר לומר שמא מליחות הסירכא . ואחר כך כתב אם ראש השני נסרך לדופן האונה ר"ל שיש סירכא מאונה לאומה בין החיתוכים ומשם יוצא הסירכ' כפולה ונסרכה לגב האונה ומגב לדופן דהשתא איכא תרי ספיקי שמא להקל שמא עיקרה מגב האונה ודופן סותמתה ושמא מליחות הסירכא עיקרה והכלל דאנו מחויבין למצוא רק ראש א' מטקום הכשר וספק שמא עיקרה מחיתוך האונה והוה ס"ס להתיר משא"כ אם ראש הב' לדופן נגד האומה יש ס"ס לאיסורא שמא מאומה ושמא מאונה ואסורה וודאי . ומ"ש שאם נוטה לאומה יותר טריפה לא ידענא אמאי . דתו ליכא לספוקי שמא ראש הא' מחיתוך האונה כיון דקרובה לאומה והוה ס"ס שמא הפשטות ליתה ושמא עיקרה מגב אונה ויש לומר דיותר מסתבר אי מן הפשטות ליתה לומר דעיקרה מאומה כיון דקרובה לאומה יותר וצ"ע בזה . גם בדין הראשון לא ידענא מינה ובה ניחזי אי ראש הא' קרובה לאומה וראש הב' לאונה מגבה טריפה דליכא כ"א ספק שמא מליחות סירכא ושמא מאומה כיון דקרובה לגבה . גם סירכא בין החיתוכים יוצאת מתוך הבועה דכשר למטה מחציין וסירכא תלויה יוצאה מאותה סירכא אם קרובה לבוע' הוה ליה תלויה מבועא וטריפה ואם קרוב' לאונה אחרת כשירה וצ"ע כל זה גם דברי הב"י בכאן צ"ע (ס) : **יח** לכל דכולהו לגבי דידה הוה שלא כסדרן . ש"ך ומיהו מיעוך מהני אף בוורדא ועמ"ש לקמן וב' וורדות בשורש א' ונסרכו זה לזה תב"ש בשם הר"ן וכה"ג כתבו דלא

מהני

עוד הביא דברי יש"ש בענין סירכא מחיתוך ערוגה לקנה שהוא שומן הוורד או מחיתוך ערוגה לחיתוך ערוגה שכנגדה העלה דבעי מיעוך ומשמוש ויש לראות מה זה שכתב דבעי בדיקה הא אנן מכשירים שם בלא בדיקה וי"ל דה"ק דאנשי קנדיא סוברין כסדרן א"צ בדיקה כתוספות דהטעם סופו להתפרק וכסדרן אין סופו להתפרק א"כ ה"ה מחיתוך ערוגה לחיתוך או לקנה דאין סופו להתפרק משא"כ לדידן העיקר דצריך בדיקה כסברת רש"י דאין סירכא בלא נקב אלא דנהגו להקל דמסתמא סתמה הסירכא כל הנקב מחיתוך ערוגה לערוגה שאלה י"ל דאין כאן כ"כ ב' הגגות דהתם החיתוכין מדובקין יחד לא הוה קרום מחמת מכה משא"כ כאן הוה קרום מחמת מכה ככ"ל דבריו : (טו) כל מקום. עט"ז בענין הנענוע יש קולא וחומרא קולא אם ניתקה באמצע תולין להקל וחומרא דווקא אם נסרך לשומן סלב הא מאונא לאונא לא מהני נענוע ובמיעוך ביד שאנו נוהגין אף אם נסרכה אונא לאונא שלא כסידרן מהני וחומרא דצריך להסיר כל הסירכא ולא יהא נשאר שום דלדול ורושם כלל וכמו שיתבאר . וסיים דלא יסמוך על הנענוע אלא חכם גדול ואנו לא ראינו מימינו מי שנהג הקולא בנענוע אלא במיעוך ומשמוש וכ"כ השמ"ח סל"ו ומיהו אם הכניס הבודק ידו וניתקה סירכא בנחת ולא נודע מקומה היה כשירה דאנו אומרים דריר בעלמא היה אבל אם נשארה מחוברת במקום א' אף בדופן אסורה . וה"ה דאם מכניס הבודק ידו תחת הסירכא ולא הגביה ידו כלל וניתקה הסירכא אף שניתקה באמצע יש להכשיר בבהמת ישראל ובודק ירא ה' מרבים כמ"ש הס"ע ועיין שמ"ח :

ולענין כל מקום שמוזכר בהמת ישראל דווקא כתב השמ"ח סמ"ד דלא הוה בהמות ישראל בשביל שנוטל השוחט הכרכשות מהם או מפסיד קצת אא"כ צריך בשר לע"ש או לצורך גדול דינו כבהמת ישראל עכ"ל וכתב שכן הוא בלבוש ופר"ח ועיינתי בפר"ח אות כ"ז הביא על הרדב"ז שהתיר בשוחט שנוטל שכר מהכשירות וכתב הפר"ח שאין לסמוך עליו כלל ועוד דאין מפסיד שעובד כוכבים ישחוט אחרת ולפ"ז היכא דמפסיד השוחט שיש חוק קבוע לשחוט דבר קצוב בכל שבוע אפשר הוא כבהמת ישראל ומ"מ אין לסמוך ע"ז ועיין לבוש . אמנם בכה"ג ראיתי מביא אם יש לו שכר מכשירות או שכר הגאבילי"ה הוה כבהמת ישראל יע"ש : (טז) בזריזות. עט"ז דרש"ל כתב דווקא אם משים ידו בנחת לתוך הטרפש וכל סירכא שמנתקת ולא נודע מקומה היה ולא נשאר ממנה כלום אז רירא הוה וכשירה וכבר נתבאר זה לעיל : (יז) ליזהר. הט"ז הזהיר בזה רק לגלגל בין אצבעות ורוק הוא לחומרא ולא לקולא כמבואר בגמ' דסני תרתי אוני דסריכי להדדי לית להו בדיקותא אלא שאנו מקילין ע"י מיעוך ואומרים דריר בעלמא הוה ובדיקת רוק לחומרא שמא תבלבך :

והנה מיעוך זה רבו המתפרצים עתה בעו"ה . ויש לספק טובא אם בענין שלא נשאר שום דלדול סירכא מפני קצות הסירכא אם נסרכה מאונה לאונא ואם נסרכה למקום אחר אם עברה ראש א' במקום שדבוקה לריאה די או אף אם מיעכה באמצע ע"י גלגול היד ונשארו שני ראשין מחוברין די דוודאי רירא הוה דסירכא כל סיום לא תנתק כמ"ש הפוסקים :

הנה התב"ש אות כ"ד כתב דצריך שלא יהא נשאר שום דלדול בריאה דאל"כ מה יועיל בדיקת הפוסרין כיון דנשאר הסירכא שם וכתב אף דמיש"ש ורא"ש משמע כל שניתקת באמצע הוה ריר מ"מ לדינא צריך להסיר מכל . ואני אומר דהם אפשר איירי באם שעוברת ע"י הכנסת יד הבודק בפנים כמבואר בש"ע סי"ג הוא דמחזיקין לריר הא משא"כ כשמגלגל באצבעותיו . ועכ"פ נ"ל דוקא בגוף הסירכא אם ניתק ע"י גלגול . ולא מהני אם בראשה הא' ניתקה ע"י גלגול דוודאי אין סירכא בלא נקב בראשה הא' ובראשה הב' היא מסתרכת למקום שלם ושם באמת לא הוה כ"א ריר במקום שמדובקת לריאה א"כ אין ראיה מה שניתקה בראשה הא' מריאה . ודע שראיתי שוחטי זמנינו נוהגין קולה שנוטלין הסירכא בצפרנים וקולפין מריאה ולדעתי סומכין על הקולא שאמין רוק ופוסרין וכבר ידעת מ"ש הט"ז דמאכילין טריפות בישראל . ועכ"פ זה נ"ל באם ניתקה גוף הסירכא ע"י מיעוך אז יכולין לקלוף מגוף הריאה שלא ישאר דלדול ולשום רוק ועיין כר"ו כתב אחרי מי שלא יאכל אכל מסירכא יע"ש באות י"ג ועיין ב"י ופ"ת אות י"ט משמע דצריך להסיר הסירכא מכל וכל :

בכלא דמלתא סירכא תלויה ומינה ובה נוהגין במדינות אלו להתיר ועכ"פ נראה דצריך נפיחא כדין ריאה שנולד בה ריעותא ועיין בר"מ פי"א תמ"ש הי"א שכתב מעולם לא נפחנו ריאה בספרד ומערב אא"כ נולד בה ריעותא ובסט"ו כתב דסירכא תלויה בודקין בנפיחה ובכ"מ כתב שם דרשב"א מתיר בלא בדיקה כלל והוא בתה"א ל"א א' ופסק בש"ע כרשב"א דא"צ נפיחה ורמ"א בהג"ה ס"א דסירכא עוברת ע"י מיעוך צריך ניפוח ונכנס במ"ס ומרדכי ואפשר דכולה מלתא כהר"מ דכל שיש ריעותא צריך נפיחה וכמשמעות הש"ך באות ה' שם . ואני תמה על התב"ש במ"ש על הט"ז אות י"ב דסירכא תלויה בעי בדיקה והלא דבריו ברור מלא שעל מ"ש הס"ע ואינה צריכה בדיקה כרשב"א כתב דלרמ"א שהגיה לעיל דעוברת צריך נפיחה משום ריעותא וכר"מ ז"ל דכל שנולד ריעותא צריך בדיקה ומהראוי היה להניח כל ריאה בפוסרין עיין פרישה ודרישה אלא שאין נוהגין כן וא"כ ה"ה סירכא תלויה צריך נפיחה עכ"פ ומה שהקשה אמאי לא בעינן בכסדרן נפיחה י"ל התם דרך להעלות ארוכה שמוכבת זע"ז מתחממים וסתם כל הנקב כמ"ש הרא"ש משא"כ כאן שמא לא סתם כל הנקב ועוד דטעמא לאו משום הכין אלא דליכא ריעותא משא"כ כסדרן לאו ריעותא מיקרי כלל וכדאמרן . ומ"ש התב"ש בשם הב"ח דנפיחה לעיל שמא לא מיעך כראוי ושמא יש נקב הט"ז אין סובר כן אלא הטעם משום ריעותא הוא ואני תמה עוד אדמקשה על הט"ז אמאי לא שם תלונתו על הב"ח ז"ל שגם הוא מצריך נפיחה לתלויה אלא וודאי כדאמרן ובלא הסרת הסירכא כלל . גם מינה ובה נוהגין במדינות אלו להקל כמ"ש הש"ך ז"ל וקיל מינה ובה שא"ל לעיין בגלעות ובתלויה צריך עיונא בגלעות כמ"ש בהג"ה ס"ט כמ"ש בש"ך שם · ומיהו אם לא עיין ולא נפח בין בתלויה ובמינה ובה כשירה דיעבד וכ"כ שמ"ח ואף בוורדא אנו נוהגין למעך כמ"ש השמ"ח סל"ז ובל"י בשם ע"י באות ל"ט ורמ"א ה"ק י"א בוורדא ולי נראה כסברא א' שאין למעך בוורדא ובשאר כו' ולאו מטעמא דוורדא רכה היא אלא דהוה שלא כסדרן וסיים במדינות אלו נהגו להקל ואין חילוק והיינו אף בוורדא ובלבוש סי"א החמיר קצת בוורדא והמנהג להקל וכדאמרן . גם צריך להניח רוק או פוסרים ולא נוגנים . ובאלו סירכות המבוארים ס"ז עפ"י הגהות רמ"א נוהגין להקל בלי מיעוך וכן וורדא בשורש שלה מכשירין בלי מיעוך וכל ב' לריעותא לא מהני מיעוך: (יח) ואין חילוק. וסיים הט"ז דלאו כללא הוא דסירכא דבוקה מהבועה או מטיגרי אין למעך וה"ה כל ב' לריעותא . ומיהו אין שווין דאלו מבועא למטה מחציין בחלון לא מהני מיעוך ומטיגרי למטה מחציין בחלון מהני מיעוך כמ"ש באות י"ג והנך רואה מדבריו מדכתב סירכא דבוקה מבועא לא מהני מיעוך משמע הא תלויה מבועא מהני משמוש כמ"ש השמ"ח בסי' ל"ז ס"ב ותב"ש אות ד' . ומפרש דברי הט"ז שם אות ב' במ"ש וכ"ש דבוקה דבתלויה מהני מיעוך בה"מ ולא בדבוקה הן אמת שי"ל רבותא נקיט ל"מ תלויה מבועא דהוה ב' לריעותא אלא אפילו דבוקה דס"ה שראש הא' שנסרך במקום אחר הוא העיקר הסירכא ולאש הב' במקום בועא הוא רק ריר וסברא כזו דברו בו ז"ל מ"מ הלשון יורה כמ"ש התב"ש וצ"ע בזה ובש"ך אבאר עוד :

מעשה היה בסירכא שלא כסדרן ועברה ע"י מיעוך וראו שקרום העליון מריאה היה נקוב ושמו רוק ולא בעבעה כי הקרום הב' שלם היה ושאלו אותי מהו דינו . ואמרתי שיש להטריף דניקב עור העליון וודאי ריעותא מיקרי וסירכא עליה מדין ב' לריעותא לא נפקא עיין שמ"ח סימן ל"ו ס"ד בועא על נקב דהוה ב' לריעותא יע"ש ואף דהתם בלא"ה עור העליון ניקב ועור הב' הוה קרום הבועא מכל מקום הוא ז"ל כתב דב' לריעותא היה וכן נכון דוודאי בעור א' נקוב הוה ריעותא תדע דהא רב ושמואל סברי תולין מ"ו קרמא עילאה עיין תוס' שם וכל היכא דאיכא פלוגתא ריעותא מיקרי ועוד סירכא זו ר"ל שלא כסדרן בחזקת איסור עומדת כמ"ש הב"ח בסימן ל"ז וכיון שנמצא נקב בעור העליון חיישינן שמא התחתון קרום עלה מחמת מכה ואף דבעלמא לא חיישינן כאן חיישינן כיון שסירכא מעידה עליו וכאמור (ס) נראה לי :

שאלה ב' אונות סרוכות זו לזו אחת ארוכה ואחת קצרה ובקצרה הוא למטה מחציה דידה ובארוכה למטה מחציה דידה יוצאת מטיגרי ועברה מחד גד ע"י מיעוך ובמקום הטיגרי לא עברה ע"י מיעוך מהו הדין ושמעתי אומרים

כיון

חדושי רע"ק

סי' ל"ט [טז] במשבצות זהב סק"ט . וא"כ אכתי הוי ס"ס שמא מהליחות הסירכא ושמא הסירכא מינה ובה כשירה נ"ב עדיפא מזה הו"ל להקשות דהוי ס"ס ס' שמא הוא מאונא האחרת והוי מחיתוך לחיתוך . ואת"ל דהוא מינה ובה שמא הלכה דסירכא מינה ובה כשר :

מהני מיעוך וכבר כתבנו בט"ז . וה"ה יתרת אונא אצל הוורדא ונסרך עמו טריפה ועוד מטעם ב' לריעותא כמו שיתבאר : **יט** לכל יתרת אבל בדרי כסדרן כשירה ש"ך . ואין להקשות הא הוה ב' לריעותא כמ"ש בסימן ל"ז דיתרת ריעותא הוה דאיכא ביה פלוגתא דלרבא טריפה הוה וכ"כ השמ"ח בשם הר"ן וי"ל דכסדרן למטה מחציין בלי פילוש סירכא לאו ריעותא הוא ולפ"ז למעלה מחציין או חלון הוה ב' לריעותא . ומ"מ קשה יתרת מקמא מה איריא דשלא כסדרן תלויה נמי ואיפשר רבותא קאמר וה"ה ב' יתרת מקמא ונסרכו זא"ז כסדרן כשירה הא תלויה גרע וטריפה מטעם ב' לריעותא : **כ** מיהו . עש"ך דהכי רביתייהו ויש לפרש כאן אורחא הוא שבא בלא נקב ולפ"ז אם נמצא נקב לאחר שהסירו הסירכא טרפה . כים הוורדא שנסרך לשומן או לשאר דברים שאין נקב פוסל בהם כשירה שמ"ח סע"א בשם דמש"א [יז] ולפ"ז גם נקב אין פוסל בכים הוורדא אף שיש בפועל דא"ל דשם סירכה רגילה דהוה בלא נקב דהא פוסל שם סירכא בשאר איברים ולאו דווקא ריאה ואפ"ה הביא דין דדמש"א ש"מ אין נקב פוסל בכים : **כא** טריפה ולא מהני כדלקמן סנ"ב ש"ך . ור"ל כמבואר שם דווקא לדופן דליתותו רב אם יש מכה תלינן שמדופן בא הסירכא הא לשאר מקומות לא תלינן אף במכה ואף בדיקה לא מהני וכפול הוא שם ולדידן אין נ"מ בכל זה דאף לדופן אין מכשירין כמ"ש רמ"א שם : **כב** דבוקות . הש"ך הביא מקצת בודקים כל שאין חלון היינו שפילוש הוא באמצע אז טריפה ואם דבוקה רק במקצת מכשירין והלכה למעשה כתב השמ"ח סכ"ה אם יש חלון שיוכל להניח אצבע קטנה שם ולא אצבע אגודל המוזכר בכ"מ דממרדכי משמע דלגרגרת או לשומן הלב דין א' להם ובשומן הזכיר המרדכי אצבע קטנה יע"ש ואם פרודות בסופן כשיעור אצבע המיקל לא הפסיד יע"ש ואם בעינן שכל רוחב דבוק לגרגרת או כיון שארכן דבוק אין לחוש כתב דאין להקל כ"א כשהפירוד ברוחב פחות אצבע קטנה ויש לעיין דמסתימת רמ"א משמע כל דאורך מדובק אין לחוש וצ"ע ועכ"פ זה דווקא כשהן מדובקין דיבוק גמור הא סירכא לא : **כג** מראשן . הש"ך הניח בצ"ע דמשמע דדין א' להם כעובי אצבע קטנה והשמ"ח החליט דהכי בעינן כולה שאין מחט יוכל לכנוס שם ודע דבדבוק לגרגרת אין לחלק בין ימנית לשמאלית דלא כע"י ובל"י וכן בשומן אפילו צד א' דבוק והב' פרוד כשירה שמ"ח . וכל אלו צריך עיונא' ואסיפת חכמים להכשיר ואין לסמוך על הבודקים : **כד** וכן עש"ך. דבהא המחבר נמי מודה דכשירה ועיין שמ"ח ובל"ח דאף גג האומות לחוד יש להכשיר וסיים השמ"ח במקום שנהגו כן אין לסתור מנהג ודווקא ב' אומות ולא אומא אחת יע"ש : **כה** והיא תלויה . כתב הש"ך בשם הפוסקים דאף לרש"י דאין סירכא בלא נקב מ"מ אי איתא הוה למסרך במקום אחר וכבר הקשו האחרונים דלמא אי הוה שבק לה היה מסתרך למקום אחר ומ"מ אנן נוהגין להכשיר ולענין אי בעי נפיחה לא גילה דעתו בכאן אמנם באות ה' כתב דכ"מ דאיכא ריעותא בעי בדיקה כהר"מ ז"ל והרי הר"מ הסכים דסירכא תלויה נופחין אותה ועמ"ש בט"ז מזה . ומה שהקשה בתב"ש בדיקה זו למה אי שמא עדיין לא נסתם הנקב הא כסדרן אין בודקין כו' לא ידענא חדא דאי היינו חוששין לנקב אם כן קרום מחמת מכה הוא ועוד דהא בסי' כ"ט פי' הוא ז"ל דב' אומרים כסדרן היה וב' אומרים שלא כסדרן דכשירה דלא הוה ריעותא מחיים דכל כסדרן באה בלא נקב יע"ש וכפי הנראה הוא שיטת הראב"ד ג"כ וא"כ מש"ה אין בודקין כסדרן דסוברים שם רגילה לבוא בלא נקב משא"כ בתלויה כל היכא דאיכא לברורי מבררינן וכבר כתבנו בט"ז מזה . ומיהו אי לא נפחה כשירה : **כו** וסירכא . הש"ך הראה מקום לסי' ל"ז ס"ב ושם צידד להקל סירכא תלויה יוצאה מבועא מים זכים יע"ש : **כז** ממקום למקום . הש"ך הסכים לסברת המחבר והר"ב דמינה ובה מכשירין אף למ"ד אין סירכא בלא נקב דלא כט"ז ואף המטריפין לא הוה רק ספק שמא כרש"י דלתוס' כשר והמנהג להכשיר במינה ובה :- **כח** אבל . עש"ך הר"מ כתב דהוה כאטום דאי סופו להתפרק הא סירכא מינה ובה חושבין לריר וריר אין עושה נקב תדע דהא סירכא שלא כסדרו אם עוברת ע"י מיעוך כשירה דלא הוה אלא ריר ולא אמרינן סופו להתפרק ואמאי מכשירין לשיטת התוס' דאנן ככולהו פירושי קיי"ל להחמיר ואף לרש"י נמי יודה דסופו להתפרק מ"א ל"ג יעוין בפוסקים אלא דריר אין עושה נקב ולכן הוקשה לו . והש"ך תי' דאין שוה ריר לריר דבעוברת ע"י מיעוך ריר בעלמא הוא ואין בו כח בהנתקו לקרוע לריאה משא"כ סירכא ממקום למקום דנהי דאנו חושבין לריר שלא מחמת נקב בא מ"מ סופו להתפרק כיון דמקמים ויהיה נקב בריאה וכאמור . ועמ"ש למטה בשם השמ"ח . והנה אם הסירכא מקמים ועוברת ע"י מיעוך לטעם הש"ך כשירה כמו שלא כסדרן בעוברת דאין סופה לעשות נקב ה"ה כאן ואלו לטעם הד"מ דהוה אטום יש להחמיר אף אם עוברת ע"י מיעוך ויש לעיין . והנה אם חתכו הסירכא והקמט נשאר כך לכאורה יש להתיר דלא שייך לומר שמא היה סיפה להתפשט ולהתקרע דהא חזינן דנשאר מקומט אמנם נראה דהוה ב' לריעותא סירכא על הקמט ואף דסירכא מתוך הקמט הוה ב' לריעותא וכאן הסירכא על הקמט מ"מ אם סמוכין הוה ב' לריעותא . שוב ראיתי להשט"ח סל"ג אות נ"ב הטריף כה"ג מטעם ב' לריעותא ועוד שמא בחייה היה מתפשט הקמט ולא מהני מיעוך ומשמוש . הנה מדכתב בזה לא מהני מיעוך משמע הא לא נשאר הקמט לאחר שהסירו הסירכא דלא הוה ב' לריעותא דאנו רואין שמחמת הסירכא נתקמט כשירה כמ"ש לעיל גם לא הביא כ"א טעם מהר"ר אברהם מפראג דסופו להתפרק ואף בתב"ש אות נ"ג הביא גם כן טעמא דד"מ היינו לסניף יע"ש ולענין דינא במיעוך בה"מ יש לצדד להקל (°) כדכתיבנא . ואם הסירכא על הקמט וב' ראשיה רחוקים מן הקמט באופן דלא הוה ב' לריעותא צ"ע וכפי הנראה דאין להכשיר וכמ"ש התב"ש בסתם וכבר היה מעשה בקהילה א' והטרפתי והסכימו חכמי עיר עמי :

כתב השמ"ח סל"ב אם א' מהחתוכים יותר ארוך וסירכא ע"ג לא הוה ממקום למקום מהרימ"ץ וזה פשוט . וכתב דאם יש הפרש כעלה של הדס או גדיים וטלאים שיש להכשיר דמכשירין אם כל האונות דבוקים אם יש סירכא במקום שראוי להיות פירוד לא הוה ממקום למקום . וכבר כתבנו למעלה בסימן ל"ה דלטעם דברייתן כך הוא יש להכשיר אמנם לדינא יש לאסור כי בלא"ה רבו המטריפין ממקום למקום : **כט** שעולה . עש"ך ואף לרש"י מחיתוך לחיתוך טריפה כה"ג דחזינן דלא סתמה הסירכא הנקב דמגולה הוא וכ"כ השמ"ח . ומ"ש דסירכא המנתקת ע"י נפיחה לדידן דמקילין בעוברת ע"י מיעוך ה"ה זה כשירה ומ"מ יש לומר דצריך שלא יהא נשאר שום דלדול בריאה כמ"ש לעיל בט"ז יע"ש : **ל** או . עש"ך דסירכא תלויה צריך שיעיין אם יש מכה בדופן וודאי משם ניתקה והראה מקום לסכ"ג דבהרת שחורת לא הוה מכה לענין זה ומכשירין ומיהו דיעבד אם לא בדקוה אחר מכה ולא נפחוה כלל כשירה ועיין שמ"ח סכ"ט ול' והיקל אי לא עיין בצלעות והחמיר בבהרות שחורות הוה ממקום מכה לענין זה לומר שמשם ניתקה . ויש להקל עיין כה"ג . ומיהו אף במכה גמורה לא גרע מדבוקה ואם ראשה הדבוק לריאה עוברת ע"י מיעוך ומשמוש פשיטא דכשירה ופשוט הוא : **לא** יש מי שכתב כו' . נענוע לא הזכיר כלל המחבר דא"א בקיאין בנענוע וכן הסכים הט"ז והש"ך ועמ"ש בט"ז : **לב** טוב להשקות . עש"ך ועיין תב"ש ופר"ח שהביאו בשם לבוש טוב להשקות מים צוננים יע"ש . ועוד אני אומר כשאירע איזה שאלה בריאה יש לפסוק מיד ולא להמתין כמה שעות כי אז מתקשה הריאה ולא עוברת ע"י מעוך ומשמוש גם אם בועא בשיפולי הריאה לאחר שנתייבש הריאה א"א להעלות חום בשר מקיף ע"כ מיד בהוציאו הריאה מבטן הבהמה יראה מיד : **לג** ויש מתירין . עש"ך ויזהר גם כן שלא למעך בחזקה כ"א ינגלגל בין אצבעותיו לא כאותן שקולפין בציפורן הסירכא מעל הריאה : **לד** כל מקום כו' . ולאחר מיעוך נוהגין להשים רוק או פושרין ש"ך ולא מים צוננין כמבואר דמטרשי ליה ומשמע דלא הוה רק מנהגא ולא חיובא והלכך אם נאבדה בלי בדיקת רוק בה"מ יש להקל ותב"ש החמיר וכבר נתבאר בט"ז : **לה** שיודע ליזהר למעך בנחת ולא ישים עפר וחול ש"ך ועתה בעו"ה מקילין הרבה במיעוך הסירכות : **לו** שלא למעך בוורדא דהוה שלא כסדרן. ש"ך ור"ל דטעמא דהר"ב לאו משום דוורדא חמור יותר מאונא או אומא אלא חד טעמא הוא דוורדא לכ"מ שתסרך הוה לגבי דידה שלא כסדרן ולפ"ז לדידן דנוהגין למעך שלא כסדרן ה"ה וורדא: **לז** ונכון לחוש. הב"ח כתב דנוהגין להתיר אפילו שלא במקום ה"מ ומוטב שיהיו שוגגין ש"ך . וע"כ מי שהוא בעל תורה לא יאכל משום סירכא כ"א כסדרן למטה מחציין יש להקל לבעל נפש ואף גם זאת לצורך שבת או י"ט כי דעת רמ"א דצריך בדיקה וא"א בקיאין כמבואר בד"מ וכאן בהג"ה : **לח** גדיים וטלאים . עש"ך בשם הב"ח דעגלים תוך שנתן ויונקים הוה עגלים רכים הא לא יונק ממעכין ובגדיים וטלאים אף שאין יונק כ"ז שנקראין בלשון ב"א גדיים כו' והתב"ש כתב בין גדיין ועגלים דינא הכי כ"ז שנקראין בלשון ב"א עגלים יע"ש . ודע דזה דווקא שלא כסדרן הא כסדרן כשירה אף בגדיים וטלאים ול"ת כיון דלא שכיח וודאי סירכא גמורה הוא דמ"מ כשר הוא אף לרש"י . וכתב השמ"ח בשם בה"י מ"מ אם נסמכו האונות מראשן עד סופן בגדיים וטלאים ומפרידין באצבעו והן שלימים כשר הוא דאין זה מיעוך יע"ש: **לט** הראשון נאמן. עש"ך דאפי' לדידן דנוהגין למעך וכל סירכא שעוברת ע"י מיעוך כשירה שמא הראשון העביר בכח ולאו אדעתיה או השני העביר ולאו אדעתיה ומש"ה אין כאן הכחשה ואף ב' אומרים דלא היה סירכא אין כאן עדות מוכחשת ואסורה ובט"ז הארכנו מזה יע"ש : **מ** ואחד מכחישו מיירי בבאו שנים לב"ד וכ"ש עד המתיר מתחלה הא בא האוסר מתחלה הוה ליה כשנים עט"ז וש"ך ועמ"ש באות שאח"ז : **מא** כיון . עש"ך ועיין סימן קכ"ז אות י"ד דווקא שנפסק הדין ע"פ עד האוסר הא לא"ה אוקי עד לגבי עד ואוקי אחוקה . ושם הביא בשם הריטב"א חולק אדין זה וסובר דווקא בעדות אשה הוה כשנים ולא באיסורין ומ"מ להלכה י"ל כמ"ש המחבר ועיין באחרונים ועיקר דינים אלו בקכ"ז לכן לא ראיתי להאריך כאן : **מב** אין כאן עדות . הש"ך העלה ג"כ דאף לדידן כשירה דעכ"פ נבדקה ודווקא בלי בדיקה דמעיקרא תקנת חז"ל שכל אחד ישליך הריאה הא כאן שבדקוה לית לן בה . ומההיא דס"ה לא הוה קשיא ליה כלל דהתם כשנופחין הרבה הוא בחיתוך לא מחזקינן ריעותא ואומרים מסתמא בחייה היתה נפוחה הרבה וכן בועא בשיפולי כו' דזה וודאי נבדקה כהוגן מיקרי אלא אפילו כאן אמרינן דכשירה : **מג** מיהו . עש"ך דאפילו בה"מ אסור כאן דהוה כמבטל איסור דרבנן במזיד דאסור לו ולפ"ז לאחרים יש להקל והיינו לצורך שבת או סעודת מצוה או עני דאל"ה לא שייך ה"מ ועיין סי' ס"ס . ויראה לי דאף נמצא סירכא תלויה דליכא ס"ס לכאורה אפילו הכי שרי מטעם ספק דרבנן לקולא כי סירכא תלויה לא מקרי ריעותא כ"כ עיין תשובת הרשב"א רנ"ח : **מד** כשירה וא"צ בדיקה . ש"ך והטעם דדופן סותמתה במקום הצר יע"ש : **מה** טריפה ולא מהני בדיקה . ש"ך דלא תלינן בדופן אא"כ במכה : **מו** וכבר נתבאר . עיין ש"ך והמנהג למעך בכל סירכות אף בוורדא חוץ למטה מחציין כסדרן אף בחלון א"צ מיעוך . וורדא בשורש שלה ואונא בגרגרת הא חוץ מזה צריך מיעוך . והטעם דא"א בקיאין איזה מקרי סביך ואיזה הוא מכה גמורה או דאפשר דהלכה כרי"ף דאף במכה בדופן בעי בדיקה וא"א בקיאין . ודע דהשמ"ח כתב כשיש מכה גרע טפי ונוהגין שלא למעך דאומרים משום דמקום המכה רך ומתחלל ומש"ה מנותקת דלא כאותן השוחטים שממעכים יע"ש . ואני לא מצאתי זה בפירוש א"כ יש לילך אחר המנהג בזה והיכא דנהוג למעך אף כה"ג אין לגעור בהם ובפרט בה"מ . ודע דאם מכה בדופן היה נראה אם נתערבה הבהמה בלא נודע לסמוך על המ"ב בסי' ל"ז אף באין ה"מ כי יש כמה ספיקות . ועכ"פ נסרכה במקום רביתא או באומא ויש מכה הוה ספק סירכא ולא וודאי והחלב מותר מה שנחלב קודם ג"י כמבואר בסימן פ"א ובמקום ה"מ אף תוך ג"י שרי אמנם למה שהעלה הש"ך שם אות ט' אין נ"מ לענין החלב אלא לענין תערובות הבהמה עצמה . והא וודאי אין סירכא פחותה מג"י אף לתוספות דיש סירכא בלא נקב עיין סימן פ"א ושם אבאר עוד : **מז** וכבר נתבאר . עיין ש"ך מ"ש בשם הב"י :

כיון דעברה מנ"א ע"י משמוש הוה ליה תלויה מטינרי דכשירה ולא אאמין אם יאמר אדם דבר זה . הרי כתב הט"ז בסי' ל"ז אות ב' דבוקה מטינרי לא מהני מיעוך . ואף למטה מחציין דמהני מיעוך מטינרי ביש חלון כמ"ש הט"ז אות י"ג כאן וכמו שפירשתי דבריו שם מ"מ בעינן שיהא עוברת מב' צדדין ולא נשאר שום דלדול כמ"ש בדיני מיעוך :

והנה הדין נחלק לב' דינים . הדין הא' אם לא היה כאן טינרי כלל והיה הסירכא בכל א' למטה מחציה ומ"מ במקום שהסירכא מחוברת בארוכה הוא נגד הקצרה למעלה מחציה של קצרה הדין פשוט דהוה כלמעלה מחציין ועיין שמ"ח סי"ב כתב בפשיטות דהוה שלא כסדרן דארוכה בראש הסירכא שלה ליכא מאן דסותם דקצרה הוה לגבי דידה למעלה מחצייה ואינה סותמת לארוכה יע"ש . והנה לתוס' דסופו להתפרק אם כן למעלה כופו להתפרק דארוכה אין סמוכה לקצרה שם ולרש"י ליכא מאן דסותם לארוכה ואף דספיקא הוא שמא עיקר הסירכא בקצרה למטה מחציה וראש הב' בארוכה הוא ריר דנהי דאין סירכא בלא נקב מ"מ לאו ב' ראשים הם כך אלא א' מהן והשני נסרך במקום שיפגע א"כ היה ראוי להכשיר גם ז"א הדא דספיקא כי הא מחיים לא אמרינן הוקי אחזקה ועוד דמ"מ למעלה בארוכה יהא נפסק והעד דלרש"י כן הוא דאם הולכת באלכסון בעינן שראש הב' יהיה למטה מחציה וכאמור . ובעינן אם מהני מיעוך ודאי מהני כמו שלא כסדרן . אמנם כאן דיואלא מטינרי יש לעיין ונאמר דמהני מיעוך דהא טעמא דלא מהני דהוה ב' לריעותא . ואף דתלויה מטינרי כשירה וע"כ טינרי לאו ריעותא הוה אלא כיון שהמיעוך קולא גדולה הוה בהצטרף אליו ריעותא כ"ד אוסרין כמ"ש כל זה השמ"ח בסי' ל"ז ס"ד וכמו שביארנו שם וא"כ כאן אדרבה רוב פוסקים מכשירין אף למעלה מחציין עד אצבע כמוך לשיפולי דהוה בכלל כסדרן כמו שכתב השמ"ח כאן ס"י דבמקומות שאין מנהג יש להכשיר ואין לסמוך על מנהגן שנהגו להתיר עד אצבע סמוך לשיפולי אם כן טינרי לחוד לא הוה ריעותא ועכ"פ מיעוך מהני והיינו אם עברה מב' ראשיה מצד הטינרי ומצד הב' ע"י קליפה עכ"פ כמו שביארנו למעלה ואף דה"א למיבדקה בנפיחה כבר כתבנו דאין מעכב וראיה מט"ז גופא דכתב דהוה ב' לריעותא ותיפוק ליה דה"א בנפיחה יע"ש ועיין מ"ש בש"ך מדין זה א' ארוכה וא' קצרה נ"ל : (יט) הראשון נאמן . עט"ז הנה המחבר הביא כאן ד' דינים ואבאר . הדין הא' הוא תשובת הרא"ש כלל עשרים סי' י"ט וזה אפילו באו בב"א או עד המתיר תחלה ואפילו שנים אומרים שלא היה סירכא אין כאן הכחשה שמא הא' העביר אותה בחוזק ולא הרגיש או בהרגשה או הב' העביר בחוזק בלא הרגשה דאלו נימוהה כך הוה ריר כו' וכתב השמ"ח סמ"ח אף לדידן דמהני מיעוך מ"מ חיישינן שמא הא' ניתקה בכח שלא בכוונה יע"ש . ומש"ה התליע לומר טריפה . הדין הב' הוא מריב"ש סימן תנ"ט אם אמר בפירוש שמלא טריפות בריאה ואח"כ נתברר שלא נפתח הטרפש שרי אף להעד האוסר כיון שטעה ומבורר הטעות . הג' הוא מרשב"ץ והדין הד' ג"כ שם וכמו שהובא בב"י ובבאר הגולה וב' דינים אלו דווקא באו שניהם בב"א לב"ד או עד המתיר תחלה הא האוסר תחלה הוה ליה כתרי ואין דבריו ש"א כו' . ויש לראות למה לי הדין הג' בדין הד' שגי והט"ז באות כ"ב כתב לא זו אף זו הוה יע"ש . וי"ל דקמ"ל בדין הג' אף דרגילות לטעות בזה בין למעלה מחציין ולמטה כו' ואיפשר שאין כאן עדות מוכחשת וכן מחיתוך להיתוך יש לטעות אפ"ה אוקי הבהמה בחזקת היתר ובתנאי שיבואו בב"א לב"ד ועיין מ"ש באות כ"ב :

ודע שמ"ש הט"ז ע"א נאמן בדבר המסור בידו הוא הלשון בתשובת הרא"ש שם ולא ידענא לפרשו אם לומר איך ע"א נאמן נגד הרוב והחזקה דמ"ה רוב בהמות כשירות הן ונאמר כיון דהוציאו הריאה אח"כ הוה כנבדקה כמ"ש הט"ז סברא כזו באות כ"ב ומש"ה בעי לומר דכל שבידו נאמן מטעם מיגו וכנראה מדברי הלבוש והיינו דאי בעי היה נוקב הריאה נקב פחות דהיינו מטריפין דזה דוחק דמ"מ ניכר היה באיפשר אי נעשה לאחר בחיטה ואין לומר כיון שהוא בודק סוי ליה בעלים לגביה דהאי בהמה ונאמן אף שאין בידו כמ"ש הש"ך בסימן קכ"ז אות א' דלרא"ש בהניזקין כ"ד א' אף שאין בידו לנסכו נאמן מטעם בעלים ע"ש ואם כן דווקא בודק הא איש אחר שאין ממונה על הבדיקה הכניס ידו לא מהימן ואם כן לדידן דפסק המחבר לקמן סימן קכ"ז משמע דווקא שבידו נ"ל דזה הוה מיקרי בידו וכאמור באופן שדבר זה לכאורה צ"ע ועמ"ש לעיל בסימן א"ב איך נאמן ברגיל להתעלף וכדומה שם דמשמע ודאי אין הבעלים נאמנים להתיר של עצמן אם לא דבידו לתקנו ועיין במרדכי בהאשה רבה בחילוק ד' מהי"ד חילוקים שם כל אדם נאמן בשלו הואיל ובידו לתקנו ולפדותו . ועיין בדרישה קכ"ז אות א' שכתב בחילוק הד' כל אדם נאמן בשלו אפילו איתחזק איסורא ולא סיים הואיל ובידו לתקנו ולפדותו ולא ידענא על מה ועיין ברשב"א בגיטין ויבמות הא דספרה לה הואיל ובידה לטבול יע"ש וכבר הערנו בזה בסימן א"ב יע"ש (°): (כ) מכשירין אותה. עט"ז דהיינו כשאמר שהיה טריפות בריאה לא סתם אפשר נקב היה בטרפש כ"ד שאין הב' מכיר נקב כ"ד ואם אירע שלא נפתח העור או עדים אומרים שלא נגע כלל בבהמה אם הוא בודק לחוד כשירה ואם שוחט ובודק איפשר דבשחיטה נטרפה ונתיירא ואומר כן ומה שאומר טריפה בסתם עיין בל"י ולה"פ אבל אמר כשירה בשחיטה שוב אין נאמן . וכן אם אמר טריפה ואח"כ אמר אמתלא טובה למה אמר כן נאמן עסי' א"ב בזה : (כא) בחזקת היתר דנשחטה הותרה. והראה הט"ז לאות כ"ב ושם נאמר דאף לדידן דנאבדה הריאה טריפה באין ה"מ מ"מ כאן כשירה . ומ"מ להעד אסור דשוי' אנפשיה ח"ד: (כב) כיון שבאו כו'. עט"ז שכתב דין זה ודין הקדוש מיירי בב"א ומטעם אוקי הבהמה בחזקת היתר . ויש להקשות אמאי א' אומר שלא כסדרן הא אית ליה מיגו דאי בעי היה נוקב כמו בתשובת הרא"ש בדבר המסור לידו וא"ל דלא אמרינן מיגו במקום רוב דנהי חזקה הוה בעיא דלא איפשטא אבל נגד הרוב איפשר דלא אמרינן דאם כן בודק שאמר טריפה אמאי מהימן ואולי שם הוה כנאבדה הריאה בלא בדיקה ואין זה אמת ועוד דהרא"ש מהמתירין נאבדה ודוחק לומר דמיירי באיפשר שטועה שסובר בחוד היה כו' וכל היכא שסובר שאומר אמת לא שייך מיגו דמשמע אף דהיכא שאומר שלא כסדרן מא' בלשית דינא הכי והא אית ליה מיגו וכאמור כיון דבבודק מיירי . וצ"ל כיון דע"א מכחישו לא מהימן ליה במיגו ולפ"ז טובא איצטריך לאשמעינן הך דינא וראה מ"ש הט"ז אתה למד דווקא שאסרו הב"ד על פי אותו העד הא לא פסקו עדיין אף שהאוסר בא תחלה אין לחוש דומיא דאשה יע"ש היטב :

ודע דהפל"ח בא"ע אות ס"ב דאם לא נתן דמי המכירה אין המוכר יכול להוציא מהלוקח והביאו האחרונים דבריו הכה"ג ובל"י . ונראה לי אם עדיין יכול המוכר למוכרה בלי היזק אין לו על הלוקח כלום ואם אי אפשר למכור בסך זה יראה לי שיש לו שבועה על הלוקח שאומר אמת ויפטור (°) :

כתב עוד בט"ז אף למאן דמטריף נאבדה הכא כשר יע"ש ויש לעיין קצת בשאלה א' אומר בגב וא' בהיתוך שפיר אמרינן דהוה ספק השקול משא"כ א' אומר כסדרן ואחד אומר שלא כסדרן כיון דמיעוט המצוי הוא שאכיא סירכות טריפות ומ"מ יש לחלק וכן העלה הש"ך להתיר וכן כתב השמ"ח : (כג) אם רוב. עט"ז במה שתירץ קושיות הב"י על הטור מ"ש בועה יוצאה מסירכא תלויה אם היא בשפולי אומא או אונא טריפה ומשמע אם הוא באמצע כשירה ופירושו דאמרינן שבועא זו באונה היתה בשיפולי וניתקה עיין בל"י ובכנה"ג תמה עליו והסכמת האחרונים אם היא סירכא דקה כשירה דהפשטת ליתה הוא ומ"מ נפיחה בעי אם לא עולה בנפיחה ואי לא נפח טריפה אף דבסירכא תלויה אי לא נפח כלל כשירה כאן איכא ריעותא דיש מוגלה בראשה א"כ אף דיעבד מעכב הנפיחה ואם הוא סירכא עבה ה"ל בועא מדולדלת וטריפה וכן העלה השמ"ח סל"ד ובד"מ הובא דין בועה מדולדלת טריפה יע"ש וכן הלכה כדכתיבנא :

עוד הביא מעשה בעצם א' מדובק בריאה שיש מתירין והוא ומהר"ם יפה אוסרין כדין מחט בריאה ועוד שמא ניקב א' מאיברים הפנימים . הנה מ"ש כדין מחט בריאה י"ל התם כח הדוחה טבעו לדחות לחוץ ומשום הכי חיישינן משא"כ כאן למה נחזיק ריעותא ועוד התם בה"מ היקל רמ"א וגם כאן יקל בה"מ וי"ל מאחר שנקלף בכח חיישינן טפי שהיתה נקובה ומכ"ש אם העור החיצון נקלף עמו יש להטריף ומ"ש שמא ניקב א' מאיברים הפנימים יש לעיין מ"ש מנשבר הצלע לקמן סימן נ"ד אף שיש פוקן לא חיישינן וא"צ אף בדיקה כלל ול"ד לקוץ שמכה בכח משא"כ בעוקץ אם כן ה"ה כאן למה נחזיק ריעותא ול"ד למחט בחלל הגוף דרוב בליעות דרך הוושט או עכ"פ מידי ספיקא לא נפקא וה"ה מחט בדקין דמתוך שהולכין בעיקום וקרמן דק חיישינן משא"כ כאן ועיין שמ"ח ס"ע ובתב"ש אות נ"ו היקל בה"מ וכן הפר"ח אות ו' היקל בזה : [יח] וכל זה אם דבוקה בריאה אבל אם נמצא עצם בתוך חלל הגוף ויש לתלות שמבלעות הוא יראה לי דל"ד למחט בחלל הגוף וכאמור דהתם חיישינן שמא דרך הוושט באה דרוב הנבלעים כן משא"כ כאן ולא חיישינן שמא ניקב אחד מאיברים הפנימים דמ"ש משבר בבלע ודוחק לחלק בין שבר שבמקום א' עומד לנמצא בחלל הגוף ועוד דהא הפר"ח והשמ"ח מקילין אף בנמצא דבוק בריאה ואף הט"ז יודה לת"ש ומ"מ נ"ל (°) דווקא בה"מ ומיהו זה ביש לתלות שמבלע הוא הא ניכר שממקום אחר הוא כמו עצם של דגים ודאי לא גרע ממחט בחלל הגוף וכדאמרן וזה פשוט: (כד) ואם . עט"ז ומשמע דבשר בלוי לא הוה ריעותא כלל אמנם בשמ"ח ובל"י כתבו דבשר בלוי הוה ריעותא ואם יש עוד איזה ריעותא הוה ב' לריעותא יע"ש ולפי דעת הט"ז משמע אף אם נסרך לאותו בשר בלוי יש להקל בה"מ. עוד כתב בל"י אותן וואלצלי"ן הנמצאים בריאה יש לקולפן ולראות אם הריאה שלימה תחתיהם בשם מהר"ר תנחום יע"ש וכן הדין ובדיקה זו מעכבת אפילו דיעבד לראות אם הריאה שלימה תחת בשר בלוי או תחת הוואלצעלין ועמ"ש בריאה דקיימי גילדי גילדי וכמעשה דרינוס ה"ה כאן (°) נ"ל :

ואפילו

חדושי רע"ק

שם [יז] בשפתי דעת ס"ק כ' . ולפ"ז אין נקב פוסל בכים הוורדא . נ"ב אינו מוכרח די"ל דדמי לנסרך טרפש הכבד לסופו לקמן סי' מ"א ס"ח :

שם [יח] במשבצות זהב ס"ק כ"ג . וכל זה אם דבוקה בריאה אבל אם נמצא עצם בתוך חלל הגוף וכו' . נ"ב נפלאתי מאד על כבודו הגדול של המחבר זצ"ל הא מבואר בסי' נ"א דמחט בחלל הגוף אף אם ראינו שבא מבחוץ דרך דופן טרפה דחיישינן שמא ניקב א' מאברים פנימיים . א"ו דמה דמכשירין הכא בעצם דבוק בריאה דאמרינן דמיד כשפירש מבלעות בסמוך לו נדבק בו ולא היה מגדנד מעולם . ועי' בט"ז לקמן רס"י נ"ד ובדברי המחבר שם וא"כ בנמצא עצם בחלל הגוף דלא שייך סברא הנ"ל נלע"ד לדינא לאסור ודו"ק :

נשפתי

מ (א) ואפילו חלב טרפש סותם. דעשוי ככובע לא מיהדק ט"ז ויראה הא שומן עצמו של הלב למעלה סותם דאלו ליש מחמירין אף שומן עצמו אין סותם דקשה הוא לא מטעם דלא מיהדק כמו שיתבאר באות ב' לנ"א דהמחבר גורס דלא מיהדק :

דע דבגמ' מיבעיא להו (מ"ה ב') או לחלל קטן או גדול וכפי הנראה דלא איפשטא בעיין אמנם הרא"ש והר"מ בפ"ו מה"ש פסקו דודאי הוא וכן כתב התב"ש אות א' ופ"ת יע"ש ועיין תה"א ל"א ב' דמשום הכי תנן לבית חללו דל"ת לחלל גדול כמו לבית הסמפונות משום הכי תנן לבית חללו (ולא תנן לבית חללים וכדומה) לומר כל היכא דניקב אף לקטן טריפה יע"ש ונפשטא האבעיא. ויש לראות דהא ר"ש קאמר לבית הסמפונות וה"ק לא סובר הכי י"ל דלר"ש קאמר דמודה כאן או דלא נימא דחזינן כל דבעי לחללו בעינן חלל גדול ה"ה כאן קמ"ל. והנה יש ג' תירוצים על הא דתנן לבית חללו התוס' במשנה תירצו דה"א בשר שהוא עב אם ניקב בעומק טריפה והרשב"א תי' דאשמעינן לחלל קטן ומדברי הב"ח י"ל דאשמעינן אפילו מפולש מעל"ע כשר ודוקא לבית חללו ובש"ך אבאר. אמנם מ"ש התב"ש ושאר אחרונים מפירש"י משמע דהרבה חללים יש אנו אין לנו אלא דברי המחבר ג' חללים יש עיין פירוש המשניות וצ"ע :

עוד אבאר לך ניטל הלב או חסר דטריפה הנה אם הוא טריפה או נבילה בפ"י מה"ש ה"ט בכ"מ יראה לכאורה, דניטל הלב הוה נבילה ועיין כר"ו אות ג' ואין מוכרח ולענין דינא אפשר דנותנין עליו חומרי נבילות וטריפות וצ"ע : (ב) אבל. עט"ז דרמ"א סובר למעשה דראב"י הוה בשומן הלב ולפי דבריו סותר המחבר א"ע דכאן מהני סתימת שומן עצמו ולקמן אוסר והב"ה והט"ז מפרשים דלקמן בטרפשא איירי דנקרא ג"כ שומן הלב ולדינא לא היקל והחמיר כרמ"א. ועש"ך אות ב'. ומהתימא שלא הביא המחבר דברי הר"מ דפ"ו מה"ש ה"י ובכ"מ כתב דלהר"מ אפילו של לב עצמו אין סותם דקשה והיה גורס טרפשא דליבא יע"ש. והנה שומן של עוף בלב כפי הנראה סותם דרך הוא ועיין כר"ו אות ב' כתב שומן הלב אין סותם מדרבנן דלא אתי לאיחלופי בטרפשא ולפ"ז בעוף לא שייך איחלופי ועוד דשומן שלו רך ורמ"א הביא מתוס' דהמעשה היה בעוף עכ"ל ולא הבינותי דשם לא הוזכר כלל בהג"ה אי המעשה בעוף היה ולפי' הב"י דבטרפשא היה המעשה בבהמה גם בסימן מ"ו סתם המחבר ולא הגיה הר"ב דעוף כל שומן שלו סותם משמע אף דלב גם מ"ש בבהמה לא הוה אלא מדרבנן דלמא אתי לאיחלופי אין נראה להלכה אלא מ"מ אסור ומיהו ספיקא הוה לא ודאי דהב"ח מכשיר לגמרי בשומן הלב של בהמה וכהי דמחמירין ספיקא הוה [ס] לא וודאי : (ג) או במחט. עט"ז דלא מיבעיא בפנים טריפה דשמא ניקב הסמפון או הוושט וכדומה אלא אפילו בחוץ נמי שמא ניקב א' מהאברים הפנימים. ובדין נמצא מחט בחלל הגוף אי הוה ודאי או רק ספק אבאר אי"ה בסימן מ"ח ומ"ט ועיין פרישה כ"א. ודע דאם ניקב ספק ע"י חולי או ע"י קוץ להמחבר דמכשיר שם בסימן מ"ט ה"ה כאן דהוה ס"ס ועט"ז שם אלא שהפרישה באות ג' כתב דאם יש ספק אם ע"י חולי או קוץ טריפה ולא ידענא למה דלהמחבר סימן מ"ט פשוט הוא דכאן נמי דוקא כשניכר כו' : (ד) מיהו. עט"ז ואעתיק לשון בה"ג ומתוך דאישתכח בלבא אע"ג דלא ניקב טריפה וה"מ כי משכחת בסמפוגא דלבא לגואי דלא אית ליה דוכתי למיפק וכי רישא לתתאי דכמה דאתי נקובי ניקבה וטריפה אבל קופא לתתא דלא עאל אלא בסמפוגא רבה תלינן בהדי דעעלה פלטה לה עכ"ל והגיה הד"מ אבל קופא לתתא אי לא עייל כו' ותרתי לטיבותא בעינן בסמפוגא רבה וקופא לתתא לגד חלל הלב והבהמה דאי רישא לתתא בכבדא כשירה דלא איכפת לן מה שינקוב הכבד דניקבא הכבד כשירה משא"כ לב וכל העומד לינקב כנקוב דמי ולא אמרינן דעעלה ופלטה דאדרבה כח הדוחה ידחה לתוך הלב ומשם לחלל הבהמה וה"ה בגוואי דלבא במקום צר טריפה או דחיישינן שמא מוושט באה כיון דקופא לחלל כמו בכבדא או דסופו לינקוב וא"א לפלוט ע"י שיעול כיון דבמקום צר הוא משא"כ רישא לעילא וקופא לתתא ובסמפוגא רבה דהסברא נותנת יותר שע"י שיעול תפלוט לחוץ מלומר כח הדוחה ידחה לתוך הלב כי הקופא א"א כ"כ לנקוב וכיון שמונחת במקום רחב ע"י שיעול תפלוט לחוץ. והקשה הט"ז חדא דא"כ קשיא דיוקים דברישא אמר דווקא בגוואי דלבא ורישא לתתאי טריפה וסיפא בעינן תרתי למעליותא ועוד דאין סברא להטריף על שם העתיד. הנה מ"ש הדיוקים קשים לד"מ ע"כ צריך לומר דוי"ו וכי רישא לתתאי הוה במקום או ר"ל בין קופא לתתא ובגוואי דלבא או רישא לתתא ובסמפוגא רבה הכל טריפה ואין כשר רק תרתי לטיבותא. ומ"ש דאין להטריף על העתיד קשה הא מצינו כמה טריפות ע"ש העתיד סירכא לתוס' כל העומד לינקב וגלגולת סוף הקרום ליגנע. אמנם בלבוש בהג"ה ראיתי דודאי יש חילוק בין חולי המתחדש בגופה אמרינן כל העומד כו' ומש"ה חסרון בשדרה וגולגלת וסירכא א"ש משא"כ מחט אין סברא להטריף ע"ש העתיד וקורט של חלתית דאמרינן סופו לינקוב ה"ט דהתחיל כבר לשרוף והטיל ארס יע"ש. ועיין פר"ח אות ה' ותב"ש וכדומה שלא ראו הג"ה הנ"ל. והתב"ש הביא בשם הגאון מו' עוזר דאיה מהולין כ"ח וולד טריפה היכי משכחת לה ואמאי לא כה"ג ויש לעיין אי יולדת והיה יחיה י"ב חודש אין סברא למיהוי טריפה לדידן דקי"ל טריפה אינה חיה וע"כ קבלת בה"ג יורה דקי"ל דאין חי י"ב חודש וסופו לינקב תוך י"ב חודש. גם יש לפרש וכי רישא לתתא ר"ל אף כי מצינו לשון כי בחז"ל במקום אף [ולא בקרא דאין פי' כ"א ד'] ר"ל אף רישא לתתא ל"מ רישא לעילא דודאי דרך הוושט כמו בכבדא אף רישא לתתא סופו לינקב וטריפה. והט"ז תי' בע"א והוא דה"ג דוקא בסמפוגא דלבא לגוואי ורישא לתתא טריפה (ב' לריעותא) הא קופא לתתא ולא עייל אלא בסמפוגא רבה כשירה והאי ולא עייל פירושו וי"ו הפירוד או לא עייל וחדא לטיבותא כשירה כן בסמפוגא רבה אף רישא לתתא או בסמפון הצר וקופא לתתא כשר ובב"י הגירסא דלא עייל חסר מלת או (ובספרים כתוב בט"ז דעייל הוא ט"ס וצ"ל דלא עייל והט"ז מגיה או דלא עייל) ולבסוף דבריו הקשה מ"ש מכבד והוא קושית ד"מ דהתם קופא לבר טריפה היינו לחלל הבהמה דודאי דרך וושט באה ואמאי כאן קופא לתתא כשר ע"ז כתב דבה"ג מפרש כרשב"א לקמן בסימן מ"ה דקופא לבר היינו לפי הקנה טריפה ולגו היינו לחלל הבהמה כשירה ולא חיישינן כלל שמא מוושט באה המחט דכאן נמצא וכאן היתה וקופא לגו לחלל שם כשירה דע"י דוחק ע"כ נתחבה בקופא ולבר לפי הקנה טריפה שמא הואיל והכבד רחוק מריאה ומהלך רב הוא חיישינן שמא נטתה אילך ואילך וניקבה קנה הכבד שהוא במשהו ועיין בסימן מ"ה אות ה' וכאן נמי כן הוא דבה"ג מפרש כרשב"א שם הפך שיטת רש"י יע"ש היטב. ומ"ש הט"ז דאין לומר דבכבד מש"ה קופא לבר טריפה (ר"ל לפירש"י והטור שם) דודאי דרך הוושט באה דא"כ א"א לתחוב בבשר הכבד מה שא"כ הכא דלא נתחב בבשר כ"א בסמפון אלא במקום צר מונחת ומש"ה כשירה בקופא לתתא ולז"א דהתם בקטינתא בכל ענין טריפה אלמא אף שאין הוכחה מספק טריפה דרוב הנבלעים דרך הוושט. לז"א דבה"ג מפרש כרשב"א שם דלא חיישינן כלל שמא דרך הוושט דכאן נמצא וכאן היתה אמרינן דרך הקנה נכנסה ומשום הכי אי קופא לתתא כשירה הא רישא לתתא טריפה דלית ליה דוכתא למיפק ור"ל משום הכי אמר בה"ג האי טעמא דלית ליה דוכתא ויש למחט חזקה רעה דודאי תעשה נקב המטריף בלב ומיהו משום הכי לא היינו מטריפין דאין אומרים כה"ג כל העומד לינקב על ידי קוץ כנקוב אלא אמרינן שמא ניקבה כבר הקנה הא אי לא הוה חזקה זו היינו מכשירין ולא דמי לכבדא דהתם מהלך רחוק שפיר חיישינן אולי נטתה אילך ואילך וניקבה קנה הכבד שהוא במשהו בהליכתה משא"כ בלב דמקום קרוב הוא בשעת א' עם הריאה ולא הוה חיישינן אי לאו משום חזקה זו דכמו שעתידה לעשות נקב המטריף דניקב הלב טריפה אמרינן שמא ניקב הסמפון קודם וכמ"ש אבל אי קופא לתתא או לא עייל כו' אין וודאי שתעשה נקב דאדרבה בהדי דעעלה תפליט לא חיישינן לה ולא מטריף אלא בב' לריעותא. ומדבריו אתה למד שמ"ש בסמפוגא דלבא לגוואי כל שנכנסה המחט לתוך הלב אף שהיא עדיין בסמפון הגדול מקום דחוק וצר הוא ואין כשר עד שתהא בסמפון הגדול קודם שתכנס ללב כלל כמ"ש הט"ז בפירוש דהיא בסמפון הגדול חוץ ללב משמע הא כל שנכנסה תוך הלב אע"פ שעדיין תוך סמפון הגדול המקום דחוק ואין דומה לכבדא שם אף בתוך הכבד כל שהיא מונחת בתוך סמפון הגדול כשירה יע"ש :

ומה שכתב הט"ז דלפי דבריו בסמפוגא רבא אף חודה למטה כשירה ולרמ"א טריפה ולא קאמר נמי דיש נ"מ בין הפירושים דלט"ז בלבא גופא בקופא לתתא כשירה ולרמ"א טריפה דז"א דנהי דבה"ג סובר כרשב"א מ"מ אנן פסקינן לקמן כהטור כל הפירושים שם בסימן מ"ה וחיישינן שמא דרך הוושט נכנסה אלא הא קאמר דדין זה דמחטא בלבא מבה"ג הוא י"ל להקל עכ"פ בסמפוגא רבא בכל ענין בין קופא לבר וחוד לתוך הלב כמו בכבדא וריאה דבסמפון הגדול אין חילוק וכשירה בכל ענין ואלו לרמ"א יש חילוק בין כבדא וריאה ללב דכאן לחומרא דאף בסמפוגא רבה ולא נכנסה ללב כלל אפ"ה דוקא קופא לתתאי הא לאו הכי טריפה וצריך לחלק בין ריאה וכבדא ללב וכן כתב התב"ש דיש לחלק בין ריאה וכבדא ללב דמקום דחוק הוא אף בסמפוגא רבה דליה :

כתב עוד הט"ז בשם הב"ח דאם נמצא עצם בלב הב"ח מכשיר והוא אוסר מטעם כל העומד לינקב כנקוב דמי ואף שהוא ז"ל אין סובר זה מ"מ כתב כן כפי פסק רמ"א דבסמפוגא רבה אין כשר כ"א קופ' לתתא הא לאו הכי סופו לינקב וכל העומד לינקב כנקוב דמי ואף דבכבדא כשר התם ליכא חששא דניקב הכבד כשירה ובריאה נ"ל דבהדי דעעלה שם המקום רחב ואף ראשה לתתא אין וודאי שינקוב משא"כ בלב דהמקום דחוק אף בספוגא רבה וחודה לתתא לא תלא ע"י שיעול אדרבה כח הדוחה וראש המחט נוקב כו' א"כ ה"ה עצם ועוד דאין ללמוד שאר מינים מצבי וא"כ חיישינן שמא עצם מעלמא בלעה והוה מחט בלב וטריפה. ולענין דינא עיין פר"ח והתב"ש אות ד' העלה דאם נמצא בחלל הלב עצם אם הוא שחור או אדום י"ל שנעשה מדם הבהמה וכשר בכל הבהמות ולא אמרינן סופה לינקב כיון דמינה הוא אין כח הדוחה מדחה אותו וכ"כ הפר"ח ואם הוא לבן אין להתיר כ"א בצבי ומיהו אם נמצא בעובי בשר הלב אז נראה דבריאתו כך הוא כדי לחזק הלב יש להקל אף בשאר בהמות ומיהו אם רואין שהעצם יש לו עוקצין וחדודין מראין הדברים שעצם מעלמא הוא וטריפה יע"ש : (ה) שאם. הט"ז מפרש דכאן בטרפשא מיירי דשומן הלב עצמו כיון דדבוק הוא בתולדה למה הוצרך לחתוך ומה"ט להחזיק ריעותא ובש"ך אות ח' אבאר. כתב דמס"א בשם מהרי"ו מעשה היה ב' לבבות והטריפה. ומעשה דתהול המוזכר בשו"ת ח"ל ופ"מ ח"א יע"ש. הנה אם יש לתלות וודאי תולין ואוקי אחזקה אבל אם בבירור לא היה לב לתרנגולת דעת ספ"מ ושאר אחרונים לאסור ואין להאריך כי עיקר דיני עד אחד נאמן באסורין מקומן בסי' קכ"ז יע"ש בש"ך :

מא א שהוא. עט"ז דלדינא בעינן ג' זיתים במקום מרה וטרפשא וכליות אמנם לא הבינותי מ"ש דבת"ח הביא לחוש ללשון ב'. הנה המעיין בת"ח כלל פ"ט ד"ט כתב כזית במקום תלייתא ובאו"ה כתב וי"א במקום הכליות ע"כ בעינן ג' זיתים הרי משמע דעיקר כפי' הב' תלייתא היינו בטרפשא שם תלייתא כמ"ש המ"ב בסימן ק"ד שמקום תליי' סובל יותר בטרפשא כי לכליות אין דבוקה כ"א לכוליא א' יע"ש וע"ז כתב דאו"ה החמיר לחוש גם לפי' הא' וכן מראין סוף דברי המ"ב בתשובה יע"ש וא"כ איך כתב דבת"ח כתב לחוש לפי' הב' ולכאו"ה נהפוך הוא דהעיקר כפי' הב' ולחוש גם לפי' הא'. והנה מה דכתב בש"ע מתלקט רביעה מרודד טריפה כל אלו הם בעיות דלא איפשטא בחולין מ"ו א' וספיקא הוה ואמנם אף שא' מזיתים מרודד לא אמרינן ס"ס שמא זית א' סגי ושמא מרודד כשר כמ"ש הב"י ודייק לה מלשון הר"מ ז"ל פ"ח מה"ש הכ"ב. והטעם כתב בכ"מ ובב"י מדלא מפרש בהדיא בגמ' משמע דמבעיא ליה אף זית א' מרודד מהו ספיקו לחומר'. ואף דבגלודה פסק הב"י לקולא בסי' נ"ט והתם מפרש דלא מבעיא ליה אלא בניטל א' מסלתן יע"ש חולין נ"ה ב' ואפ"ה פסק דהוה ס"ס וכ"ש כאן וצריך לומר דמ"מ כיון דמסיק הלכך בעינן תרוייהו תו לא נכנס בספק ומ"מ לשון הב"י קשה. והנה המ"ב בסימן ק"ג פסק בה"מ או לצורך ע"ש להתיר אם נשאר במקום הטרפשא ובמקום מרה אף שלא נשאר בכליות. ואף דהתב"ש באות ג' כתב דאין להקל כלל מ"מ אם הכזית במקום הכליות מרודד היה נראה להקל דהוה ס"ס פלוגתא דרבוותא שמא מקום מרה בעינן ושמא מקום חיותא הוה טרפשא ואף דספק איבעיא נאמר דלא נכנס בכלל הספק מ"מ ספק פלוגתא הוה ספק עיין פר"ח כ"ט וג"ט וק"י וכמו שאבאר שם א"כ כה"ג יש לסמוך אמ"ב להקל בה"מ במרודד וכמ"ש ומיהו כזית במקום טרפשא מרודד לא דהמ"ב כתב העיקר כפי' הב' תלויא בטרפשא שמהרי"ו ויאב"ן רל"ה ורוקח סוברים בטרפשא ולקמן אבאר :

וראיתי להל"ח בא"ע אות מ"א דברים אשר לא זכיתי להבינם וז"ל ופירש"י מקום תלייתא כו' וכן פי' הרמב"ם והרשב"א וב"י שכן עיקר וכ"פ בש"ע דלא כת"ח שפסק ג' זיתים משום לשון תחת הכליות עכ"ל ונוראות נפלאתי דאדרבה הא הב"י פסק דלשון א' עיקר תחת הכליות ודוחה לשון ב' מעורה בטרפשין ואיך כתב בהיפך ובכה"ג בהגהות הב"י אות ג' כ' דל"ח היקל אף שלא במקום ה"מ כמ"ב והיינו דבעינן רק בטרפשין ולא שת לבו למ"ש דממ"ש דהעיקר הב"י משמע דדבוקה לכליות :

ודע דרבינו הגדול בתב"ש אות ג' כתב דהא דבעי ר' זריקא מר' אמי נדלדלה ומעורה בטרפשין מהו לפי' א' של רש"י הוא שנעקר כולה מכליות ודבוקה בטרפשא דכבדא ופשוט כיון דזית שלם במקום דיבוק לכליות לית לן בה אף שניתקה משם ורש"י שפי' נדלדלה בהרבה מקומות ומעורה בטרפשין כאן מעט וכאן מעט הוא לפי' הב' הוצרך לפרש כן דאי כולה מתוך לטרפשין פשיטא הא הוא מקום חיותא וכתב דהטור כתב נעקרה כולה ממקום שהוא מחובר ועדיין מעורה בטרפשא כשירה הוא כפי' הא' וא"כ דברי הש"ע סותרים דבס"א סתם כפי' הא' ובס"ה כפירש"י עכ"ל וירצה בזה דבספרו הארוך העלה כפי' הא' וא"כ הבעי' דנדלדלה היינו כולה מכליות ומעורה בטרפשא כולה מיבעיא ליה ומשני דכשרה והש"ע כתב מחובר כאן מעט הוא כפי' הב' ומש"ה הוצרך לומר דהדלדול היה גם בטרפשא ובס"א סתם כפי' הא' זה תוכן דבריו. והנה הפרישה אות ב' העיד הסך זה

שכתב

מא ואפילו. דעשוי ככובע לא מיהדק. ש"ך. כתב הריק"ש הביא דבריו הפר"ח מעשה בא לידו בעוף שהיה מכוסה הלב בכיס ע"פ כולו מלא מים וקלפוהו והיה הלב שלם והכשיר והפר"ח הראה מקום לסימן נ' אות א' ושם האריך במעשה דפני משה בבהמה שנמצא בה קילוח גדול שלם מ"ז וגמגם לאסור והפר"ח האריך שם והתב"ש בסימן ג' הסכים להתיר ע"י בדיקה בה"מ ועיין שו"ת ב"ח סימן קנ"ז בתרנגולת כה"ג שהיה מ"ז והעלה להתיר ע"י בדיקה בכל האיברים הפנימים · ולפ"ז גם בנדון דריק"ש אין היתר כ"א בה"מ ואחר הבדיקה בכל האיברים דשמא אלו המים דרך וושט באו לה ומנדינא דאי לא היה רק כיס לחוד בלא מים כשר אם הלב שלם מכל צד כמו מעשה דבשר בלוי דס"ס ל"ס אם הריאה שלימה ה"ה כאן וכאמור (ס) נ"ל: ב וי"א. עש"ך דכ"מ מר"ם פ"ו מה"ש ה"י וכבר כתבנו מזה בט"ז שהר"מ גורס טרפשא ודליבא ובין חלב הטרפשא ושומן הלב עצמו אין סותם דקשה הוא ובעוף המיקל בשומן הלב לא הפסיד כמ"ש בט"ז דסותם דרך הוא : ג ולא כו'. אפילו ניקב הבשר מעל"ע ולא הגיע לחלל כשר ב"ח וש"ך ועיין בר"ן במשנה אלו כשירות ניקב הלב ולא לבית חללו כתב ג"כ כך : ד אם מחמת חולי. הש"ך הראה מקום לסימן מ"ט ושם נאמר אם ספק ע"י חולי הוה ס"ס וכשר ויש לראות התם בעוף איירי ורובן יש להם זפק הלכך אף שהעור שלם בחוץ הוה ס"ס אף דרוב הנבלעים דרך הוושט לשיטת רש"י בשמעתא דמחט בריאה ואם כן ליכא ספק דודאי ניקב א' מאיברים הפנימים או דרך הוושט בא אכתי שמא דרך הזפק נכנסה וניקב הזפק כשירה משא"כ בבהמה כשהעור שלם או העור מחוץ שלם וע"כ בלעה אמרינן רוב הנבלעים דרך הוושט וליכא ס"ס ועיין ב"י בשם בה"ג מחט בטרפשא דלבא הוה ספק טריפה והקשה אמאי לא וודאי ותי' דמחט בחלל הגוף נמי ספיקא הוה אין ראיה דבה"ג בשיטת התוס' בשמעתתא דמחט בריאה קאי ומכ"ש לפי מה שפי' הט"ז באות ד' דבה"ג מפרש קופא לבר היפך פירש"י יע"ש אם כן יש לומר דאין סובר דרוב הנבלעים דרך הוושט מה שאין כן לדידן דפסקינן כרש"י כמו שיתבאר בסימן מ"א ועיין בסימן מ"ט בתב"ש בשם סמ"ג עשין ס"ג דסובר בפשיטות · דאם העור שלם מחוץ וודאי הוה דרוב הנבלעים דרך הוושט יע"ש (ולא אמרינן נקב בחוץ והבריא) וכפי מ"ש ויש לחלק בין עוף שיש לו זפק לאין לו לקמן סימן מ"ט אבאר בעזה"י : ה ואם בקוץ · הש"ך הראה מקום לסימן נ"א ושם אמר דאם נתחבה לפנינו ופגע בלב ועודנו שם ונשחטה מיד יש להקל ועש"ך שם : ו מיהו. עש"ך העתיק כל דברי הב"ח דאין כשר אלא בסמפונא רבה וקופא לתתאי ומשמע הטעם כל העומד לינקב כנקוב דמי וקשה מ"ש מחט בריאה כשהיא שלימה דכשירה ולא אמרינן סופו לינקב ועמ"ש בט"ז · ודע דהמחבר כתב כאן בסתמא מחט בטרפשא דלבא טרפה ואלו לקמן סי' מ"א כ' מחט בטרפשא דכבדא הוה ספק טריפה ולא ידענא אמאי דקדק לקמן וכאן כתב סתמא טריפה ואפשר דכלל בהדי לב והתם ספק הוה לא וודאי ולא אמרינן כל העומד לינקב כנקוב דמי ויש לעיין : ז יש מי שאומר. הש"ך הביא דברי יש"ש כיון דלא הגיע עד לחלל יש להכשיר דלו כולו לקוי כל שלא הגיע לחלל כשירה והפר"ח אות ח' מכשיר בפשיטות והתב"ש אות ה' החזיק בדין זה להטריף וכתב דכאן הוה הלב שלם מבחוץ ושומן אדוק בו ובאמצע הלב היה קורט דם א"כ חזינן דלקוי היה מאמצע עד השומן דאדוק בו ואפ"ה לא היה ניכר ריעותא ע"כ הבריא ונתרפא א"כ חיישינן לכולו שמא ניקב ונתרפא וע"כ לא חיישינן לנתרפא אלא היכא דליכא ריעותא משא"כ הכא וכ"ת מחט בעובי הקורקבן ושלם בב' הצדדין דכשר בסימן מ"ט התם וודאי מבפנים באה דרך הוושט ומי החזירה אי איתא דניקב לחוץ עכ"ל . הנה מ"ש דחיישינן לשמא הבריא אם ניכר שהוא ע"י חולי למה נחוש להבריא כולו ודוקא ע"י מחט וקוץ חיישינן משא"כ היכא דחזינן דלא שלמה המכה ולזה י"ל דהא טעמא קאמר דבחוץ ע"כ היה המכה מדאדוק השומן ואפ"ה נתרפא יש לחוש לכל הלב ולפ"ז דוקא בטרפשא דלבא הא בשומן הלב עצמו כה"ג דליכא ריעותא וודאי לא מחזקינן ריעותא לומר כן וא"כ קשיא על רמ"א שלא הגיה כאן כלום · גם מ"ש בקורקבן לפי דבריו אם ניקבה מחט בעובי הבשר וחזרה לאחוריה שאנו רואין שעדיין נקוב לחוץ אלא שאין מפולש הרי אנו רואין דוודאי חזרה המחט לאחוריה ולפ"ז טריפה הוה כיון דע"כ הבריא מצד פנים נימא נמי הבריא מצד חוץ דיש נ"מ גדולה לדינא דשם סתמו הפוסקים דבריהם (ס) ואי"ה לקמן אבאר : ח ואצ"ל. עש"ך שהאריך ועיין אחרונים שכתבו דבפנים נמי יש להכיר ולאו דוקא קורט דם אלא רושם המכה כמו נצרר הדם שזה יש להבחין אפילו בפנים ומש"ה טריפה ומ"מ דין זה צ"ע ואין להקל :

כתב בד"מ למאן דמטריף סירכא בשאר אברים יש הוכחה מכאן דכשירה דהא אם לא היה נמצא ק"ד היה מכשיר ראבי"ה יע"ש והנה אכתי י"ל דלב עב ואפילו נסרך ואין סירכא בלא נקב מי יימר דהגיע הנקב לחללו ומשום הכי דווקא אי ק"ד בעוביו או במקורו וראה ששלם המכה במקצת ונתרפא כמ"ש התב"ש משא"כ בדקין וכדומה דעור דק אפשר דחיישינן לסירכא עיין מ"ש לקמן בסימן מ"ו יע"ש :

מא א שהוא תלוי בו בכליות. ש"ך ור"ל דל"ת דמקום שהוא תלוי יש לפרש בטרפשא כמ"ש במ"ב סימן ק"ג ולז"א כמ"ש הב"י דשם פסק דפי' א' הוא העיקר והעלה דג' זיתים בעינא מספיקא. ולפ"ז שלש זיתים שנפלו לתבשיל מג' בהמות א' מבהמה שנשאר זית מקום טרפשא וא' נשאר מקום כליות וא' מקום מרה א"צ אלא ס' נגד זית א' וביבש הכל מותר דממ"נ ב' כשירים הם וא' טריפה ונתבטל ברוב ובפתיחה לסימן צ"ח אבאר אי כה"ג אמרינן חד בתרי בטל או דוקא היכא שהיה מתחלה כ"א היתר מבורר משא"כ כאן דכ"א בספק איסור (ס) :

והנה שיעור הזית המוזכר כאן כתב בכר"ו אות ב' וד' דזית לחומרא הוה חצי ביצה ולקולא אף שליש ביצה ועיין בא"ח סימן תפ"ו במ"א אות א' ובת"ה סימן קל"ט יע"ש. ומ"מ אפשר דהוה ס"ס פלוגתא דרבוותא ובא"ח סתם המחבר זית חצי ביצה וכתוס' דס"פ ג"ה ד"ה חלקי יע"ש ולקמן בהא דיבשו הב' זיתים אבאר :

ודע דנטילת הכבד דטריפה מרוב פוסקים נראה דטריפה מצד עצמו והרשב"א בתה"א מ"ג ב' בהקשותו על הר"מ ז"ל דחסר הכבד כשירה הא כל עצמינו בחסרה הכבד טריפה הוא משום חסרה המרה אלמא סובר טעם טריפת הכבד משום מרה הוא וכפי הנראה דהיינו אף שהמרה תלויה בגידין ובשר הכבד חסר וכמ"ש התוס' ר"פ א"ט אפ"ה סוף המרה לינטל א"כ יש לראות הא דכתב בקצר ב"ש ש"ג ב' כבדים י"א טריפה (הוא דעת רש"י) וי"א בדבוקין במקום מרה (הוא דעת הרמב"ן) והוא היקל מכולן ולסוף כתב ולראשונים שומעים להחמיר בשל תורה ומשמע דלהלכה הסכים כרש"י או לו יהא כרמב"ן ואמאי הא תרי רואין לא אמרינן רואין כאלו חסר הכבד וכאלו סוף המרה לינטל. כמ"ש המ"ב בתשובה סימן ס"א יתיר כיס יש להכשיר דב' רואין לא אמרינן כאלו ניטלו ב' הכיסין וכאלו ניטל הוורדא וכלל הדבר דאבר שאין בו טריפות מצ"ע לא אמרינן יתיר כנטול א"כ קשיא הך דב' כבדים להרשב"א . ואם נאמר כמ"ש התב"ש אות א' דרשב"א לא אמר כן אלא למ"ד כזית במקום מרה אלמא הטעם סוף המרה לינטל הא למ"ד במקום כליות לא הוה משום מרה הוה א"ש אלא דמשמע דפשוט לו דטעם חסר הכבד משום מרה הוה כמ"ש בארוך מ"ג ב' בפשיטות . דהא וודאי אין לומר דסובר ניטל הכבד טריפה דניטלה המרה די"ל דתלויה בגידין כמ"ש התוס' רא"ט דאל"ה לאיזה צורך תנן ניטל הכבד כקושית התוס' שם ועיין ב"ח סימן נ"ד ולענ"ד כמ"ש וכן הרגיש בתב"ש דתוס' לא פליגי על הרשב"א. ומיהו כתב התב"ש שתוס' ע"ב מוכח דלא כרשב"א דכתבו מש"ה לא תנה חסרון הגולגלת דהוא משום קרום יע"ש ועיין בספר ראש יוסף . והא דאמרינן חולין מ"ח דלאו מינה מיטרפא לא תנן היינו נקובת הדופן דפשיטא היא דניקבה המרה ואין לה סתימה אבל ניטלה הכבד אשמעינן סוף המרה לינטל . ולפ"ז ב' טרפשין נמי כשירה דתרי רואין לא אמרינן כמ"ש המ"ב . שוב ראיתי בפר"ח אות י"ג כתב בפשיטות ב' טרפשין כשירה כמ"ש המ"ב וירצה כדכתיבנא כיון שאין טריפות מצ"ע הוה תרי רואין ולדינא צ"ע דהא ב' כיסין אוסרין בסימן ל"ה ועש"ך אות י"ד בה"מ מקילין ה"ה ב' טרפשין בה"מ יש להקל ויש לעיין ומ"מ מב' כבדים להרשב"א אין קושי' דכל יתיר כחסר מכל עם הגידים וממילא ניטלה המרה והוה חד רואין ולקמן אבאר בדין תרי רואין בכליות :

ולענין מינים שאין להם מרה וודאי ניטלה הכבד טריפה דאין הלכה כרשב"א וכ"נ מסתימת כל הפוסקים דאין לומר דטעם מרה נבלע בכבד שלהם . וכן בצבי שיש לו מרה בזנבו ניטל הכבד סוף המרה לינטל אמאי לא השמיענו דבאותן מינים אם טעמו ולא נמצא טעם מר טריפה ואפ"ה סתמו ניטל הכבד טריפה . ולענין אי בעי ג' זיתים הא וודאי דא"צ כ"א לשער הגדול לפי גדלו בכליות וטרפשין וכ"כ המ"י כלל פ"ט אות כ"ד דבמין שאין לו מרה או צבי בב' זיתים סגי ואף שהניח בצ"ע מ"מ

מ"מ הכי מסתבר : **ב** שנפרד . ואם משרטט וניכר הוה יבש ש"ך ובפר"ח אות ג' משמע דנפרד מדינא דש"ס אסור ובשירטוט מחמת חומרא שא"א בקיאין ולפ"ז בין הכא ובין ריאה ספיקא הוה בשירטוט ולא ודאי . ומיהו בריאה אם השירטוט ניכר בקרום סגי ובכבד דווקא בבשר ולא בקרום דכל שיש לחלוחית בבשר כשירה וזה פשוט : **ג** ואם יבשו . הש"ך האריך להשיג על מהרש"ל דיבשו הב' זיתים והשאר קיים טריפה . ומ"ש שכן משמע מטור משום דלא כתב הטור בהדיא ויש לפרש מ"ש יבשו ב' זיתים היינו בניטל כל הכבד מש"ה אמר דמשמע מדלא פי' יבשו אלו הב' זיתים . ומ"ש שכ"מ מר"מ הוא בפ"ח מה"ש הכ"א וכתוב הכ"מ דפשוט כיון דהנהו עיקר חיותא וניטלו אף על פי שנשאר לאו כלום . ויש לראות מה פשיטותא הא בגלודה סימן נ"ט דעיקר חיותא בהנך מקומות בשדרה או ראשי פרקים או טבור ואפ"ה בעי התם והר"מ פסק שם לקולא כמ"ש שם וא"כ מה פשיטות וסבור הייתי לומר דהתם לא מיבעיא ליה אלא ניטל א' מג' מקומות דכן אמר התם הא בניטלו שלשתן לא מיבעיא ליה אלא שזה אינו דכיון דניטל א' משלשתן אם כן נהי דספיקא הוה אם עיקר החיות תלוי בזה המקום תו אף אם כולו קיים אסור מספק ועוד שהב"י בסימן נ"ט כתב דהתם אף בניטלו שלשתן קמיבעיא ליה ומספיקא אסרינן ליה יע"ש . וכ"ת מדאיבעיא התם מכלל דהכא פשיטא דטריפה כש"ך אימא כיש"ש דהכא פשיטא דכשירה ואי מספיקא אוסר הר"מ היה לו לבאר דספק הוה כי כן דרכו ומה גם שלא היה להכ"מ לכתוב ופשוט הוא וכאסור וצ"ע . ומ"ש הש"ך ראיה מהוריקה הכבד במקום חיותא וכן ב' כבדים במקום מרה טריפה אין ראיה דהתם מספיקא הוה כמו בגלודה . ולפ"ז מ"ש רמ"א ואם יבשו אלו הב' זיתים היה נראה דווקא הב' הא חדא הוה ס"ס אלא שראיתי להתב"ש כתב דהני ווי"ן המחלקים הן והביא ראיה מרשב"א בארוך ובקצר כתב כן . ואמת שעיינתי בקצר ב"ב ש"ג כתב להדיא יבש מקום מרה או מקום חיותא טריפה ובארוך מ' א' בהוריק המרה נגד מקום חיותא ואין ראיה דאיהו לשיטתיה בגלודה סובר לחומרא כמ"ש בארוך ובקצר ועיין בחדושי הרשב"א ובב"י סי' נ"ט ומש"ה פסק אף זית א' [יט] משא"כ להמחבר סימן נ"ט והר"ב לא הגיה כלום אודי אודויי ליה דכשרה ה"ה כאן ומידי ספיקא לא נפקא שמא מדאיבעיא התם הכא וודאי כשירה כרש"ל או כש"ך והוה ס"ס ויש לומר כיון דלא ידעינן כוונת הגמ' במרה הוה ספק חסרון ידיעה ולא הוה ס"ס ולענין דינא צ"ע ביבש זית א' לחוד ומ"מ ביבש מקום הכליות הא המ"ב התיר בה"מ כמ"ש בט"ז . ועיין בלח"מ בפ"ח מה"ש וקצת דבריו יש לעיין בהו ובפ"ט מה"ש פי' פירוש אחר בר"מ ולדידיה אם ניטלו שלשתן והשאר קיים פשיטא דטריפה אלא שהכ"מ שם ובב"י נ"ט לא פי' כן אם כן לדידיה קשיא :

ודע דהר"מ ז"ל בפ"ח מה"ש הכ"ב כ' נשאר כזית במקום מרה וכזית במקום חיותא כשירה ואם מרודד הר"ז ספק לכאורה לאיזה צורך חזר וכתב נשאר כזית במקום מרה והלא כבר כתב בהכ"א אלא לסמוך לזה דמרודד טרפה היינו בנטילה כל הכבד הא כולו קיים הוה ס"ס אלא שא"א לומר כן בר"מ דהא כתב ניטל ב' זיתים אלו הוה טרפה ולא כתב ספק אלמא סובר דבגלודה מיבעיא ולא כאן א"כ א"א לומר כן . ולדינא כתבתי לעיל :

עוד יש לחקור ב' חקירות . הא' אי גידים בכלל ומצטרף לכזית או בשר בעינן זית . הב' הא שאמרו חז"ל צריך שישתיירו ב' זיתים בב' מקומות אם ניטל ולא נשאר כ"א חצי זית בכל מקום ושאר הכבד קיים מהו דלכאורה משמע יבשו ב' זיתים אלו היינו לגמרי מכל וכל א"ד כיון דליכא במקומות אלו זית שלם טרפה הוה . הנה התב"ש אות ב' ובכר"ו אות ב' כתבו דלתום' בשר בעינן ולהרשב"א ולטור הגידין משלימין ומש"ה חלקו על הר"מ דאוסר ניקבו קני הכבד מהא דניטל הכבד אלמא מכל וכל עכ"ל . ועיינתי בתה"א מ' א' כתב על הר"מ מדמכשירין ניטל הכבד ונשתייר כזית וא"א להנטל הכבד ולא ניקבו הסמפונות הרי משמע דה"ק דמסתמא כיון שלקוי כ"כ ניקבו הסמפונות ועוד דהיה לנו לחוש לנקיבת הסמפונות וא"כ נראה דכ"ע מודים דבעינן כזית מבשר הכבד וכן הסכים התב"ש ולענין הספק הב' שכתבנו יש לעיין ביה טובא . שוב ראיתי הדבר מפורש בב"י בסי' נ"ב בהוריק הכבד נגד מקום חיותא שאם ינטל הירקות לא נשאר כזית טריפה ועיין בתה"א מ' א' ובקצר הרי משמע דבעינן זית שלם באותן מקומות אף שכל הכבד נשארה ועיין מ"ש לקמן בסי' נ"ב . ומיהו בנעקרה כולה ממקום כליות ומעורה בטרפשין זה איפשטא בגמ' דכשירה והיינו שלא ניטל מבשר הכבד כלום באותה רצועה :

ד נימוק הכבד . הש"ך הסכים לט"ז בזה דכשירה אם נשתיירו ב' זיתים ומ"ש בספר לח"מ כתב עליו הכה"ג דט"ס הוא שאינו שם ואולי על ספר אחר נתכוין . ועיין פר"ח אות ה' ומ"ש וחולי אין לדון ע"ש סופו יש לעיין דוודאי רוב טריפות ע"ש סופו אלא דאין לדמות זה לזה ומ"מ לענין הלכה העלו כולם להכשיר ועיין מ"ב סי' ס"א פוסק ג"כ להכשיר . ובאם הבשר שלם תחתיו אף רמ"א מודה דכשר יע"ש ועמ"ש בט"ז . ומ"מ לפעמים בא הכבד כולה מליאה אבעבועות ונימוק כולה במשמוש היד כמו שבא לפני כמה פעמים הא וודאי כל שלא נשאר זיתים שלימים טריפה דא"א בקיאין בבשר שהרופא גורדו ופשוט הוא . (ס) כתב המ"ב סי' קי"ג באווזא הכבד נחלק לב' חלקים ואם חלק העב קיים לית כאן בית מיחוש דכולהו איתנהו ביה ואם חלק העב נחסר וחלק הדק נשאר יש לעיין אי נשאר מחלק העב מקום המרה ומקום הכליות ומדק יש במקום הטרפשא כשירה . וסיים דהגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו אף שיש לפעמים בכבד אווזא יותר מג' זיתים מ"מ א"צ לשער אלא לפי קטנו והמורה צריך לשער באומד דעתו והאחרונים העתיקו דבריו :

כתב הפר"ח בקו"א בשם ש"א סי' נ"ח כבד של אווזא ובסופו תלוי כמין כיס ובתוך הכיס שיבולת שועל מרוקבים טריפה וכתב דפשוט הוא דרוב הנבלעים דרך הוושט ועוד שיבולת שועל הוה כקוץ יע"ש וכ"נ להלכה . כתב עוד בשם הריק"ש אבן בכבד כשירה שנתהוה ממותר הדם עיין בל"י אות ב' וצ"ל דאין ניכר אם הוא מעלמא הא כל שניכר דמעלמא אתי טריפה ופשוט הוא : **ה** י"א . עש"ך בשם א"ר בה"מ להתיר והתב"ש אות ו' החמיר גם בדין כבדא דעביא ומראת שלה כצמר גפן טריפה ועיין באורח מישור ולא אריאה קאי אלא אכבד ולכן המורה צריך ליזהר בשינוי הבשר ונשתנה המראה ולקמן אבאר בעזה"י : **ו** אפילו . עש"ך דמכשיר אם לא נשתיירו רק ב' זיתים והתליעו ואפילו ע"י צירוף לא יהיו ב' זיתים שלימים ובתב"ש החמיר בזה ועמ"ש בט"ז : **ז** אפילו . הש"ך הביא לשון הטור ואי הוה וודאי דרוב הנבלעים דרך הוושט או רק ספק כתבנו בט"ז ולקמן סימן מ"ט אכתוב עוד בזה : **ח** כלפי חוץ . עש"ך הביא ב' דעות באם המחט יצאה לחלל הגוף להרשב"א אליבא דרש"י כשירה ולהר"ן טריפה ומשמעות הט"ז באות י"ד כל שיוצאה לחלל הגוף אין חלוק בין בכח או לאו חיישינן לנקיבת א' מאיברים הפנימים ועמ"ש לקמן בסי' מ"ט בזה באורך : **ט** בשרה . הש"ך החמיר כשני הפירושים בין קופה לבר או לגוו כפי' רש"י ופי' הרשב"א וכן הלכה כמ"ש הט"ז והתב"ש יע"ש : **י** בכל ענין טריפה . עש"ך ותמה על הדרישה שכתב הר"ב חולק אהמחבר וליתא שהרי הסכים עמו . ואף דלדידן בלא"ה בכל ענין טריפה מ"מ נ"מ דאלו בקופה לבר או לגוו הוה רק ספק ואלו מונחת בעובי הכבד וודאי דרך הוושט שאלו בקנה א"א להתעקם ואין מוכרח כ"כ לומר דהוה וודאי ומ"מ לדינא טריפה מספק עכ"פ בכ"ע : **יא** אבל . עש"ך במה שחילק בין ריאה לכבדא ועיין ט"ז מ"ש דאמאי לא אמרינן בריאה דסופו לינקב כמו לדעת בה"ג בלב ה"ה גבי ריאה ועיין שם : **יב** ניקב טרפשא . עש"ך דהיכא דיש לתלות בידא דטבחא תלינן ופשוט הוא דכל מקום אמרינן כן ואם הנקב פתוח או אדום וכדומה נתבאר בסימן ל"ו דמחיים נעשה ואין תולין ובנמצאו ב' טרפשין כתבנו בט"ז לט"ב סימן ס"א יש להכשיר בה"מ עכ"פ ומה שלא מנו במשנה ניקב הטרפשא טריפה בפ"ע עיין תב"ש אות י"א ועמ"ש אות י"ד : **יג** מצד הכבד . הש"ך הגיה חצר הכבד וכן הוא בב"ח ועיין ט"ז מ"ש שם ולהלכה כיון מה שכתב הט"ז שכל מה שפרוס לדופן כשירה הכין הלכתא : **יד** אבל . עש"ך דהטעם דלא מחמת עצמה מיטרפה ומ"ש ראיה מש"ס מ"ח הוא מבואר כמ"ש הכה"ג בהגהות הב"י אות ל"ג מהא דפריך וליחשוב אינקוב דופן להדי מרה ומשני כיון דלאו מינה מטרפה לא תנן ואכתי ליתני ניקב הטרפשא אלא כיון דלאו מינה מטרפה לא תנן ועיין פר"ח אות י"ג ותב"ש י"ח דמש"ה לא תנן ניקב הטרפשא דיש לה תקנה באם נסתם אח"כ יע"ש והיינו כל שאין כמוה חיה משמע דאין לה תקנה וכאן יש לה תקנה . ומיהו מרה שניקבה ודופן סותמתה ואינקב דופן להדדה ואח"כ נסתם הדופן לא מהני כיון שהיה כבר הטריפות שעה א' בפועל וכ"כ התב"ש בסימן מ"ב אות א' ושם יבואר . ומיהו זה יצדק לפי' הש"ך בסימן ל"ו אות ו' דבעינן סתימה דמעיקרא משא"כ לפי' התב"ש שם דסופו ליסתר כיון שהוא במקום מכה (ר"ל במקום שעושה טריפה) אם כן בניקבה הכבד או דופן נגדה ונסתם הא לאו מחמת עצמה טריפה אלא משום מרה וכיון שנסתם הכבד או הדופן היה להכשיר ובסימן מ"ג אבאר עוד :

שכתב ממ"ש הטור נדלדל ועדיין מחובר לטרפשא הוא כפי' הב' . והן אמת שכה"ג בהגהות הב"י אות ב' עמד בזה מנא ליה להפרישה לומר כן . והרי אתה רואה שאדרבה מוכח להיפך . ואני אומר שאין מטור ראיה לפי' הא' אדרבה מדכתב מלת ועדיין לא היה לומר אלא נדלדלה כולה ומעורה בטרפשין אלא דה"ק נדלדלה כולה ר"ל כל הכבד נדלדלה ועדיין במקצת מעורה בטרפשין וזה כפי' הב' של רש"י דללשון א' איבעיא הוא שנעקרה מכליות ובטרפשין אין נ"מ כלל . ובש"ע ג"כ א"ש דאיבעיא קאי גם ללשון ראשון כן דדוחק לומר דרש"י יפרש בסתמא לפירוש הב' דלעיל הסכים לפי' הא' א"א דהוה לומר נעקרה כולה ומעורה בטרפשיהון ומדלא אמר אלא נדלדלה ומעורה בטרפשיהון משמע דה"ק נדלדלה בהרבה מקומות וממקום כליות כולה נעקרה ואף בטרפשיהון כאן מעט ולא חיבור יפה אפילו הכי כשירה כנ"ל . ולפ"ז לפי' הא' אם נעקרה ממקום כליות כולה ומעורה מעט בטרפשא כשירה ולפי' הב' דוקא מעט מעט בטרפשיהון הוא דכשרה הא נעקרה כולה בטרפשא ודבוקה בכליות לא מהני ולפ"ז צ"ע לדינא אם נעקרה כולה מטרפשא רק בכליות דבוקה ובפרט שהמ"ב הסכים לפי' הב' וכמ"ש (ס) :

ודע דהר"מ כתב בפ"ח מה"ש הכ"א נדלדלה הכבד והרי היא מעורה בטרפש שלה השמיט מלת עדיין וזה יורה כפי' א' של רש"י : (ב) נימוק . עט"ז העלה להתיר אם הב' זיתים שלימים וכן קשה כאבן אם ב' זיתים שלימים כשירה וכן העלה התב"ש או ז' להקל בנימוק לדם והחמיר בקשה כאבן אם לא נשתיירו הב' זיתים ועמ"ש בש"ך אות ה' זולת אם נפלה ממקום גבוה ונשתנה צורת האבר אף דהב' זיתים קיימים טריפה משום ריסוק וזה מבואר בסימן נ"ח . ומה שהקשה על הב"ח מהוריקה כתב הנה"ך שאין קושיא ולא פי' ואולי דבנפלה לאו קיי"ל שאין האש פועלת כ"א כנגדה בעובי דליהוי מפולש ולא לצדדין כמו שיתבאר לקמן סימן נ"ב ומש"ה אין קושיא מהתם ולדינא הסכים עם הט"ז אמנם כתבו ז"ל דאף לרמ"א דמחמיר היינו אם הבשר רע סביביו דשלט בכולה וסופה להתקלקל הא כשבשר בריא תחתיו אף רמ"א מודה : (ג) התליע . עט"ז מכשיר אף בניטל כל הכבד ואלו הב' זיתים מתולעים ונמצא שאין בצירוף ב' זיתים אפ"ה כשירה והוא במשמרת הבית ל"ע ב' ועיינתי שם ברא"ה ומ"ה ואין הכרע שם ובתב"ש אות א' החמיר יותר מכולן דוקא אם כולו שלם והתליע כולה הוא דמכשירין הא ע"י התלעה ניטל הכל רק ב' זיתים נשארו והם מתולעים וע"י צירוף יהיה שיעור לא מהני ובש"ך אבאר עוד : (ד) אפילו . הט"ז הביא חילוק בין ריאה לכבד . ומ"ש פי' הרשב"א הוא הפך פי' הש"ע בפי' קופא לבר ולגוו . אלא מסכים הוא לענין זה דיש חילוק בין כבד לריאה ומש"ה העלה בטחול דרחוקה היא מקנה כמו כבד הלכך דין כבד יש לה וכ"כ בסי' מ"ג אות ד' יע"ש ועמ"ש בסי' מ' : (ה) בבשר . עט"ז מה שדקדק מטור דכתב קופא לבר טריפה שאילו מסמפון לא היה יכולת לכנוס משמע כל דליכא הוכחה לא מטריפין ואמאי בקליפתה בכ"ע טריפה ותי' יע"ש והנך רואה ששיטה זו כרש"י דרוב הנבלעין דרך הוושט ולא הוה ספק רק וודאי ומ"ש שקולים הוא לאו דוקא שהרי מיד כתב וקופא לבר ע"כ דרך הוושט נכנסה והרי וודאי עוד הביא שיטת הרשב"א שהיא להיפך קופא לבר לפי הקנה ולגוו לחלל הבהמה ולענין דינא אנו מחמירין כב' הפירושים כמ"ש הש"ך :

אמנם כן לענין מחט בחלל הגוף אי הוה וודאי או ספק כי לפי שיטת רש"י ורוב הנבלעים דרך הוושט ומשמע דתו' אין חולקים ע"ז בשמעתתא דמחט בריאה וא"כ אי הוה העור שלם מבחוץ וודאי אין לומר שמחוץ בא והבריא ונתרפא לקולא לא אמרינן ובקנה אין לתלות דרובא דאורייתא אם כן הוה וודאי . ונהי דמחט בכבדא הוה רק ספק דכאן נמצא וכאן היה כיון דקרובה לקנה ואף דרוב וקרוב הלך אחר הרוב אפשר דאיכא נמי חזקה מחמת רובא משום הכי הוה רק ספק (ובס' ש"ה אבאר) אבל בחלל הגוף וודאי הוה כל שהעור שלם מבחוץ ומה שכתב בה"ג מחט בטרפשא דלבא הוה ספק סובר הפך שיטת רש"י כמ"ש הט"ז ומ"ש הש"ע כאן מחט בטרפשא דכבד הוה ספק הוא מטעם הזה דקרובה לקנה אית לומר שמקנה דרך הכבד נכנסה לטרפשא מש"ה הוה ספק משא"כ בחלל הגוף ואל תשיבני מסימן מ"ח מחט בקורקבן בעופי דמתירין דמסתבר יותר לא מטעם ס"ס אמנם בסימן מ"ט ספק ע"י חולי או קוץ מתירין מס"ס והא רוב הנבלעים דרך הוושט . וראיתי להכה"ג בסימן מ"ט בהגהות הב"י אות ד' הביא בשם רשד"ם וב"ח דספק שמא ניקב א' מאיברים הפנימים לא הוה ספק ועיינתי בב"ח כתב שם טעם המחמירין הוה דנמצא בחלל קרוב לודאי שניקב א' מאיברים (ור"ל דנתחב הקוץ מדופן ועודנו שם הוה ספק משא"כ נמצא בפנים) ובהרשד"ם חי"ד סימן מ"ה בתשובה תמה מה"ט דקרוב הדבר דניקב א' מאיברים הפנימים אמנם לא מטעמא דרוב הנבלעים דרך הוושט ועיין תב"ש סימן מ"ט אות ד' מוקי ההוא דסי' מ"ט בקורקבן דאין העור לפנינו דאז הוה ס"ס שמא לא ניקב ומחוץ בא ואי העור שלם בלא"ה בחד ספיקא מסתמא תולין דע"י חולי וכ"כ הנ"ל סימן ט' . ובסימן כ' נ"א פי' התב"ש כן באות א' וג' והביא סמ"ג עשין ס"ג שפי' בהדיא כן וכ"כ כאן אות יו"ד בשלא דנ"ל סימן ט' דספק שמא לא ניקב א' מאיברים הפנימים לא הוה ספק דרוב הנבלעים כו' ואבאר לקמן : ועב"י בסימן מ' דמחט בחלל הוה ספק וכבר כתבנו שזה לבה"ג דאין סובר כרש"י ובסימן נ"א כתב הב"י מחט בחלל של ביצים הוה ספק טריפה ואמאי לא וודאי ואפשר ג"כ שלא בדקו העור מחוץ דאפשר מחוץ בא . ודע דהרשב"א בתה"א ל"א ב' כתב ניקב הלב בחוץ על ידי קוץ טריפה תדע מהיכי בא זה הקוץ או דרך בליעה ניקבו הדקין ואי בחוץ ניקב אחד מאיברים הפנימים משמע כל שהעור שלם הוה וודאי ואף דאיהו סובר דלא כרש"י בפי' קופא לבר היינו כאן נמצא וכאן היה לא מבחוץ ודאי רוב הנבלעים כו' כ"ש לדידן דשיטת רש"י עיקר ובסימן מ"ח ומ"ט אבאר עוד :

ודע דעוף שיש לו זפק ונמצא מחט בחלל הגוף אף דהעור שלם מחוץ הוה ספק דנהי דרך הוושט באה מ"מ מאן יימר דרך סדקין שמא דרך הזפק יצא וזפק שניקב כשירה ואף דרוב איברים נקובתן במשהו תצרף מיעוט הקנה בהדיה וכאמור . ולפ"ז הביא דסימן מ"ח ומ"ט בעוף שיש להם זפק מיירי ושם אבאר ובסי' ק"ס (ס) : (ו) אבל . עט"ז הטעם דלא"א להתעקם כו' ולאו דוקא מונח לארכה בעובי הכבד דא"כ הי הוה קופא לבר אלא קצת באלכסון אפ"ה טריפה : (ז) בסמפון הגדול . אין חילוק בין כבדא שלימה להתוכה ט"ז בשם הפוסקים ויראה לי דלאו דוקא נמצאת ה"ה נתחבה קצת ולא מעל"ע דהא דומיא דריאה והתם דוקא נתחבה בריאה גופא אבל בקנה אפילו נתחבה כשירה ה"ה כבדא . וסמפונא רבא דריאה וכבדה אף במקום שנכנס לבשר הכבד וריאה כיון שעדיין מונחת בסמפונא רב' כשירה אף תחובה ול"ד ללבא דדוקא קודם שתכנס לבשר הלב כמ"ש הט"ז בסימן מ' דיש לחלק בין לב לריאה וכבד כמ"ש שם וצ"ע ועיין חולין מ"ח ב' : (ח) מצד הכבד . עט"ז וכן הלכה דוקא אותו צד הפרוס על הכבד לא אותו שפרוס לדופן ויש מפרשים מצד הכבד ה"ק טרפש שניקב מצד הכבד טריפותו שסוף הכבד ליטול. עיין באחרונים . ודע דהלבוש ס"ט כתב דברים אשר נפלאו ממנו וז"ל מחט בטרפשא הוה ספק טריפה לא ודאי דאי משום טרפש שניקב אין טריפה גם סוף הכבד ליטול כיון שלא ניקבה מעצמו אלא ע"י מחט אין בה קלקול אלא חיישינן שמא דרך הוושט באה עכ"ל הנה הוא חידוש גדול בעיני שלפי דבריו טרפש שניקב טריפה דוקא ע"י חולי דסוף הטרפש והכבד ליטול הא ע"י קוץ לא ולפ"ז ניקב נקב מפולש הוה ספק ולא עוד אלא אם נתחב הקוץ בפנינו ונתחב בטרפשא מעל"ע לדבריו כשר הוה עס"י נ"א דכה"ג לא חיישינן לשאר איברים ולא מצאתי לשום א' מהפוסקים שיאמר זה ולא השמיענו זה ופליאה דעת ממני ולא זכיתי להבין דבריו הקדושים ומחט' בטרפשא דהוה ספק היינו שטמונה בבשר הטרפש או מנ"א הוה ספק שמא מוושט או שמא מקנה דרך הכבד דקרובה היא לקנה כמ"ש לעיל לא דנימא דע"י קוץ אין מזיק לטרפש נקב מפולש וצ"ע (ס) : (ט) אבל . עט"ז ויש לראות לאיזה צורך הזכיר המחבר זה דהא אף באיברים שניקובתן במשהו מצד עצמן אין סירכה פוסל בהו דלא קים לן דסירכה טריפה אלא בריאה או דקרומים דקים כמ"ש הרשד"ס או דבשאר מקומות רגילה לבוא בלא נקב כמ"ש המחבר ס"ס ל"ו וס"ס מ"ו וכמו שאבאר שם א"כ כ"ש בטרפשא דאין טריפה מנ"ע ועיין תס"ד סי' קס"ג . ודע דכה"ג בהגהות ב"י אות ל"ה בשם מורו הרב (כפי הנראה הוא מהרי"ט) דנסרכה בגלע כשירה שלא ניקב נקב מפולש הא נקב מפולש ונסרכה לגלע טריפה ואין בידי כעת ספר ההוא ולא ידענא למה כיון דהטעם כל שאין טריפות מחמת עצמו כל שנסתם אח"כ כשירה וכמ"ש בש"ך עוד מזה א"כ ה"ה כאן וצ"ע . ואם חלב טמא סותם הט"ז היקל והתב"ש אות ה' החמיר אם לא נסרך החלב לטרפשא ומדובק בו סותם דחלב טמא לא מיהדק יע"ש : (י) נמצא מחט בטרפשא . פירוש כולו מכוסה דאל"כ פשיטא דלא גרע ממחט בחלל הגוף ע"ז . והאי מחלוקת היא להרשב"א דוקא קוץ שניקב לחלל בכח חיישינן שמא ניקב אחד מאיברים הפנימים מה שאין כן זה ומשום הכי פי' קופא לגוו לרש"י כשירה אף ביוצא החוד לחלל עש"ך אות ח' והר"ן מטריף כה"ג ובש"ך אות ח' ולקמן בסימן מ"ט וכ"ל אבאר : (יא) נמצאו ב' כבדים . הט"ז הראה מקום לסימן נ"ה ועמ"ש בש"ך וכנ"ה אבאר עוד ועי' פר"ח בסי' מ"ב וכ"ל :

בתשובת צ"צ סימן ק"ץ האריך במחט שהיה תחובה בכבד והיה ה"מ והתי' מטעם ס"ס שמא לאחר שחיטה ושמא דרך הקנה נכנס ועיין פר"ח אות י"א ותב"ש אות יו"ד אסרו זה והתב"ש כתב דספק שמא דרך הקנה כבר כתב רש"י חולין נ"ח דרוב הנבלעים דרך הוושט גם מה שדימה למ"ש מהר"ם מלובלין בתשובה סימן נ"ח בכרוב בפסח הפר"ח צידד דווקא בכלי אמרינן כן ולבסוף כתב שינוי רשויות מהני יע"ש והתב"ש כתב דל"ד דהתם אמרינן כאן נפל משא"כ תחובה אין סברא לומר כאן נפלה ומיהו אם נתחבה קצת יש להתיר שמא לאחר שחיטה נפלה אם לא היה חלודה כלל וכן נראה הכל לפי ראות עיני המורה אם נתחבה קצת ואין חלודה תולין וכאמור :

ודע שהט"ז בסימן ל"ח אות ד' הטריף במעשה דקורקבן שמצא תינוק מחט בו ומשמע אף דהוה ס"ס היה אוסר דשמא לאחר שחיטה ושמא לא ניקבה א' מאיברים הפנימים אלא שיש לומר דמצאו תחובה מעל"ע והמשמעות שם כן דיצא המחט מעל"ע יע"ש . ולענין הכלים לאחר מעל"ע הפר"ח התיר והתב"ש אוסר והיינו מטעם דלא אמרינן ספק דרבנן להקל כשהספק בא מצד אחד יעוין שם ומ"מ בה"מ כי מעשה דצ"צ ובלאחר מעל"ע אין לנו ראיה לאסור הכלים וצ"ע : **טו** מחט בטרפש . עש"ך דאין חילוק בין קופא לבר או לגוו ולדידן אף בכבד אין חילוק וטריפה ואפילו כולה טמונה בטרפש ואין יוצא לחלל כלל טריפה ע"ש : **טז** דכל יתר . עש"ך והעלה דב' כבדים אף שאין נוגעין כלל טריפה כשיטת רש"י דיתר כנטול דמי חבירו עמו מיהו אם היתר דבוק למטה ממקום מרה קיל טפי דרואין שאין אלא דלדול ולא יתיר כבד כן העלה להלכה ועיין ט"ז נ"ה אות ד' שהאריך ויראה שהסכים לדברי הש"ך ושם אבאר באורך :

והנה המחבר כתב כאן ב' כבדים טריפה ולא הגיה הרב כלום משמע אף בה"מ וזה אם נאמר כרשב"א דניטל טריפה ה"ה חסר ולהר"מ כשירה כמ"ש ב"י בסימן זה ובסימן נ' סעיף ב' בהגה"ה פסק דבה"מ יש לסמוך אהר"מ דחסר כשר ובסימן נ"ד סעיף ג' פסק כת"ה דחסר או יתיר חוליא כשר והיינו כהר"מ אם כן ב' כבדים יש להתיר בה"מ עכ"פ ואמאי לא הגיה כאן ועיין ש"ך סימן נ"ד ונ"ה שם העיר קצת בזה והכה"ג בהגהות ב"י אות מ"א כאן תמה על הר"ב כן יע"ש והנה י"ל דחסר הכבד אפשר מטעם מרה כמ"ש הרשב"א אם כן אין לחלק בין חסר מתחלת ברייתא או לאו אף דנאמר כהר"מ ז"ל דכל ניטל טריפה חסר כשירה היינו מצד עצמו לא בכבד וכמ"ש הרשב"א על הר"מ בתה"א כל עצמו של כבד מפני המרה הוא יע"ש ולפ"ז במינים שאין להם מרה עכ"פ בה"מ כשירה כמ"נ . שוב ראיתי דאין להתיר כלל דאפשר דיתר כנטול דמי לא כחסר מתחלת ברייתה דמי והא דמתיר בסימן נ"ד ס"ג יתיר חוליא היינו דלא אמרו בגמרא אלא נעקר חוליא הא נברא חסר ויתיר כשר כמ"ש הט"ז שם אות ד' אין כאן קושיא כלל . אמנם להש"ך שם אות מ' דהעיקר בפי' כל יתר כנטול דמי היינו חסר מתחלת ברייתה אם כן יש לעיין ב' כבדים באותן מינין שאין להם מרה בה"מ . ולענין דינא נראה לי דב' כבדים טריפה אף בכל המינים אף בה"מ והיינו אם דבוקים זה בזה במקום חיות הוה וודאי טריפה ולא ספק ואף אם הם רחוקים זה מזה אין להכניס זה בגדר הספק שמא הלכה כהרמב"ן דרוב הפוסקים כרש"י וכן סתם בהגה"ה סימן מ"ג ס"ה דבה"מ בב' טחולים להתיר אלמא דברור ליה להלכה כהר"מ ורש"י ורא"ש ושאר פוסקים דיתיר כחסר מכל וכל ובסימן נ"ה בט"ז אות ה' אבאר . ולענין חסר הכבד מתחלת ברייתה יש להכשיר בה"מ כמו בסי' נ' שכתב הר"ב שם למאן דמכשיר חסר יע"ש אלא שהב"י כתב שא"א ליבראות חסר הכבד בסימן זה כתב כן וירצה בזה דהר"מ אפשר מודה דב' כבדים טריפה והא דמנו ניטלה הכבד ולא כתבו רבותא חסרה הכבד דא"א במציאות . ולפ"ז שפיר עביד דפסק כאן לאסור בה"מ ב' כבדים עכ"פ דאפשר שהר"מ מודה כאן . ולא כתב שהר"מ דכל מקום שניטלה טריפה חסר כשר אלא דקשיא ליה לאיזה צורך אמרו הלמ"מ נטולה וחסירה ש"מ דיש מקומות דנטולה אסורה וחסירה כשירה עיין בהרשב"א בתה"א מ' א' יע"ש עיין בטור ר"ס כ"ט שינה מלשון הגמרא דאמרו נטולה וחסירה והוא מנה חסירה נטולה וכן בש"ע ואין להאריך כאן ומה שנ"ל להלכה כתבתי (ס) ובסימן נ"ה בט"ז אות ד' אבאר ועיין בית לחם יהודה אות י"ג בשם הט"ז שאין לאסור ב' כבדים אלא במקום מרה או חיותא ולהש"ך בכ"מ טריפה . ולא ידענא אנה מצא זאת דהמעיין בסימן נ"ה יראה דעת הט"ז באות ד' דב' כבדים אף שאין נוגעין זה בזה טריפה וכן הלכה וכמו שאבאר שם באורך :

חדושי רע"ק

סי' מ"א [יט] בשפתי דעת סק"ג . משא"כ להמחבר סימן נ"ט וכו' . נ"ב עיין לקמן רס"י נ"ב או שהוריקו כנגד כל מקום חיותי' וכו' הרי דגם המחבר פסק דבחד מהזיתים אם נתקלקל ושאר כל הכבד קיים דהס"ס טרפה ·

מב (א) נסרכה המרה. כתב הט"ז הטעם דאין סירכא בלא נקב בריאה דוקא ולא בשאר עיין בס"ס מ"א אות ט'. גם לתוס' דסופו להתפרק זה בקרומי הריאה שהם דקים ומתפרקים ולא בשאר איברים ואף מרה שקרום שלה דק מ"מ חזק הוא ולא מתפרק והיש"ש בא"ט סימן מ"ה וכ"ו אוסר סירכא בשאר איברים ובתה"ד קכ"ג אוסר אפילו נסרכו לדופן לא תלינן בדופן יע"ש והפר"ח כאן אות ג' ובס"ס ל"ז אות ל"ב והשמ"ח סי' ל"ט סעיף ע"א אוסרים בשאר איברים ומכשירים בטחול ולב וכדומה דבשרן עב שמא לא הגיע לחלל יע"ש. והנה המכשירין רבו הב"י ורמ"א והב"ח סי' מ"ו והט"ז והש"ך והכ"ג סי' ט' ושאר פוסקים מכשירים בשאר איברים. וראיתי להלבוש סי' מ"ו סעיף ו' אם נסרכו הדקין לדופן ובדקו ולא מצאו שום ריעותא יש מטריפין ויש מכשירין והוא מתה"ד סימן קס"ג שנסרכו הדקין ובדקו ולא מצאו ריעותא ומשמע דבעי בדיקה והשמ"ח אוסר אפילו בלב אם נסרך ולא בדק אם שלא הריעותא מעל"ע בסי' ל"ט סע"א יע"ש לכן ודאי בשאר הכבד שנסרך לפי מ"ש רמ"א לעיל סי' מ"א אסור אף דיעבד אם לא בדק ובשאר איברים אין להחמיר כ"כ לאסור דיעבד אם לא בדק ולכתחילה ודאי נכון לבדוק אף בשאר איברים ואף דבס"ס מ"א כתבנו דבשאר איברים א"צ לבדוק דכן משמע לשון רמ"א דטרפשא יש לבדוק אין ראיה שהם אף דיעבד אסור :

כתב הכ"ג סי' ט' מרה שהיתה יוצאת מבין הצלעות וסרוכה שם והעור בחוץ שלם העלה להכשיר חדא דסירכא אין פוסלת בשאר איברים ואף למאן דפוסל הא כשיש מכה בדופן תלינן שמדופן ואין לחוש שמא ע"י קוץ ניקב מדופן חדא כאהל מועד נקטינן בסי' מ"ט דספק ע"י חולי יש להכשיר ועוד כיון שעור הבהמה היה שלם ודאי ע"י חולי היה וכ"כ הפר"ח אות ג' כל שהעור שלם תולין ע"י חולי וכל שעור נקוב תולין ע"י קוץ דהכית טפי וכתב דהמחבר לקמן סימן מ"ט מיירי בעור שלם מחוץ והתב"ש שם כתב דמיירי שלא בדקו לעור הא העור לפנינו ונקוב תולין בקוץ ואין נקוב תולין בחולי אף בלא ס"ס דאי ע"י קוץ בפנים ודאי מוטבע בהם דרוב הנבלעים כו' אלא דבפנים מסתמא ע"י חולי ושם יבואר. והנה מ"ש הכ"ג דתולין בדופן כשיש מכה אף דאין בריאה כה"ג מטריפין אף שיש מכה בדופן כמ"ש רמ"א בסי' ל"ט מ"מ בשאר איברים ודאי ראוי לסמוך עליו אף למאן דמטריף סירכא בשאר איברים וכן הפר"ח הסכים לנ"ל אף דהוא מהמטריפין סירכא בשאר איברים והלכך אם ניקב העור גם הוא ז"ל לא התיר בכאן דהוה ס"ס לאיסורא שמא כמ"ד סירכא פוסלת בשאר איברים ושמא ע"י קוץ ואף שמ"ש שם דסירכא זו לאו ריעותא דתולין בדופן דהוה מקום מכה מ"מ הא כשו"ת מפשטי שמואל לידד לאסור בסי' ק"ל יע"ש וא"כ אף אי אמרינן ניקב בחוץ ספק ע"י חולי יש להכשיר היינו באין סירכא הא כשהמרה או שאר איברים סרוכים אין להכשיר אלא כשהעור שלם (ס) :

(ב) ואף עכשיו. כתב הט"ז בשם הד"מ כי רבו המכשירין בחסרה המרה וכדאי הם לסמוך כה"ג ותפשתי בד"מ ולא מצאתי ובת"ח כלל פ"ה ד"ד כ' דמהרא"י (בפסקיו סי' ל') סובר דעכשיו יכול לסמוך אטעימה ואף דבהגהות ש"ד כתב דאין לסמוך אלא אאומן יודע להבחין וא"כ א"א בקיאין בכל הדברים הצריכים בדיקה מ"מ הא מהרא"י עצמו סובר דעכשיו יכול לסמוך אטעימה א"כ כ"א בקי בזה וכדאי המכשירין ניטלה המרה לסמוך כה"ג עכ"ל. הנך רואה דהר"ב י"ל בתרי טענות בא. א' מדכתב מהרא"י בסי' ל' דעכשיו יכולין לסמוך ע"כ סובר דכל אדם בקי בזה אם טעם מר וא"ל אומן בזה ועוד כדאי הם המתירין לסמוך עכ"פ כה"ג ובאמת שזה סותר למ"ש הש"ך בסי' נ"ו אות ה' ונ"ת דעכשיו יכולין לסמוך אטעימת ישראל דיעבד אי בישלו נכון בחלב או לגודר ומת"ח לא משמע כן וי"ל דהגהות ש"ד סי' פ"ת כתבו בשם מהרא"י ז"ל דאין לסמוך אאיכה כ"א המומחה ויודע להבחין וה"ט דאף בב"ח ושאר איסורין קי"ל דא"צ קפילא כמבואר בר"ס נ"ח ודוקא עובד כוכבים בעינן קפילא שלא יעקר יע"ש ומ"מ מומחה הוא דבשלמא כשאוכל וטועם הרבה כל אדם בקי משא"כ לאיכה בלשונו לחוד דאין בקי כ"א מומחה וע"ז כתב בת"ח דיש לסמוך אכל הני דמכשירין נטלה המרה עכ"פ כדאי הם לסמוך אאיכה בזמן הזה אבל לענין טעימת מאכל היתר בזה ודאי כולי עלמא בקיאין ואין צריך אומן. ומשום הכי ישראל מהימן ובסימן נ"ח אבאר עוד. ומ"מ כשבא לפני לטעום אין אני סומך על עצמי והיודע להבחין יטעום ויתיר בפשיטות כמ"ש המחבר ורמ"א כאן :

כתב הריק"ש הביאו הפר"ח אות ז' טעמו מקומה והיה מר ואח"כ טעמוהו ולא נמצא מרירות תולין לומר שבלע הכבד המרירות יע"ש ופשוט הוא. ודע דהא דטעימה מהני היינו שיקרע הכבד ובפנים ימצא מרירות כמ"ש המחבר הא לטעום ע"ג הכבד לא מהני דשמא נשפך המרה ע"ג הכבד וטריפה ודוקא שנבלע המרה בכבד מכשירין וכן הביא הפר"ח לשון הב"ג נטלה המרה קרעינן בדוכתא משמע דוקא ע"י קריעה יע"ש. ועיין כה"ג בהגהות הב"י אות י"ג כתב דבה"ג כתב קרעינן והרשב"א והרא"ש ושאר פוסקים לא כתבו כן והתב"ש אות ג' כ' מי שטועם ע"ג הכבד טועה הוא יע"ש וכן נראה לי דהטעם הוא דנבלע המרה בכבד מתחלת ברייתו משא"כ כשיש מרירות ע"ג הכבד ולשון המחבר יורה על זה קרעינן ולא רבותא קאמר נ"ל (ס) א"כ לא יפה עושין הטועמים ע"ג הכבד אלא לאחר קריעה חי או צלויה וכאמור. עוד אבאר לך טעימת הכבד אף בבהמה מהני ול"ת דוקא עוף דאיכא דאמרי הואיל ויש מין עופות שאין להם מרה ה"ה ניטלה המרה במין שיש לו כשירה ולא בבהמה דליתא דמאן דמכשיר ניטלה אף בבהמה מכשיר כמו שיראה הרואה בפוסקים ומש"ה כל שיש טעם מר בבהמה נמי כשירה דכדאי הם המכשירין בניטלה לסמוך עליהם בטעימה כמ"ש הת"ח כלל פ"ח והוא פשוט :

עובדא בא לידי בכבדא של עגל שהיה לו מרה כדינו אלא שהיתה לבנה ביותר לא כדרך המרה שדרכה להיות ירוקה ואמרתי לקרוע המרה ולבדוק אם לא יש שם איזה ריעותא כי סובר אני בכ"מ דאיכא ריעותא צריך בדיקה ואף שאני אין מחמיר בשינוי מראה בשאר איברים מ"מ ריעותא הוה ויצאה מהרוב וכשבדקתי יצאו מים זכים צלולים ומתוקים ולא היה כלל טעם מר שם. ואמרתי מאחר שהריק"ש כתב הביאו הפר"ח אות ט' מעשה שהיה יוצא כמין כיס קטן אצל המרה וטעמו ולא היה טעם מר והכשיר דלאו ב' מרות הם אלא בועא יע"ש וכיון דלהכשיר סמך אזה כ"ש להטריף דמרה כשמה ופעולתה להשקיט חמימת הכבד וכשהיא מתוקה אין פועלת. כן אמת שיש להשיב דממעשה דריק"ש אין ראיה דמה"ת להחזיק ריעותא שהם ב' מרות מאחר שהא' כדינה אמרינן אוקי אחזקה ואמרינן שהאחרת בועא היא משא"כ בנדון דידן ומ"מ המעיין בריק"ש יראה קצת דטעמא דלאו מרים הם יע"ש וכ"ת דלא איכפת לן במים דהא האוהל מועד כתב מרה שנתרוקנה והכיס קיים כשירה הביאו הפר"ח אות י"ב התם הדר בריא משא"כ כאן לקותא הוא וסופו לינקב הכיס ובעת לא מצאתי גילוי לדין זה והטרפתי מספק (ס) :

מג (א) בראש הטבע. עט"ז וכוונתו פשוט דבחלק הטבע יש בלדדיו וכראשו דקות והכל נכלל בשם טבע וטריפה בכ"מ שניקב שם ואין נשאר חצי עביו לדידן דא"א בקיאין בשיעור עובי דינר זהב. ונראה לי דבחלק הטבע גופא מקומות מקומות יש דאם ניקב בו במקום עוביו ממש בעינן שישאר שם חצי עוביו עד"מ אם עב שם טפח בעינן בשיור חצי טפח ובצדדיו דאין בעוביו אלא חצי טפח אם נשאר רביע טפח די הכל לפי המקום. וכבר ידעת מ"ש הפר"ח בקו"א כאן על בה"י דהכל כפי עובי חצי טחול שלו כתב עליו דאינו כן דלגדולים משערים בטחול של עגל יע"ש. והנה כולן השיגו עליו וחלילה להקל כלל וכלל וכן הב"ח כתב בפירוש דבעובי של אותה טחול שניקב בסומכיה משערין דאם השיור הוא קצת פחות מחצי עוביו במקום שניקבה כשירה וכ"כ הש"ך אות ז' וז"ל פחות מחצי עוביו של אותו טחול במקום שהוא עב וכן הסכים התב"ש אות ח' בפירוש וכמו שאבאר לקמן. ועוד דאי בטחול של עגל אכתי נתת דבריך לשיעורין ומי יודע אפשר בעגל בן יומו וודאי ע"כ באותו הטחול שניקב משערין אף אני אומר דבאותו מקום שניקב משערין ואם ניקב בקולסא שבעב אם נשאר תחתיו פחות חצי עוביו מעט של אותו מקום כשר וכן מורה לשון הב"ח דאם השיור פחות חצי עוביו במקום שניקבה והש"ך שכתב במקום שהוא עב בא לאפוקי שלא תשער חצי של קולסיה אם כן ה"ה בעב גופא מקומות יש וכדאמרן. ועיין כה"ג בהגהות הטור אות י"ב בשם דמש"א אם הסומכיה בשיור הוה לקולסיה טריפה יע"ש ואיך שיהיה שם הפירוש אנו אין לנו אלא דברי הרשב"א בתה"א נ"ח ב' וכמו שפי' הב"ח וש"ך ותב"ש וכדכתיבנא כאן :

כתב בהג"ה ס"ח אם נסרך טרפש להמסס וביה"כ יש לעיין אם יש מחט כי רוב פעמים כן הוא. והנה יש לעיין בזה שובא הצ"צ סימן מ"ט העלה דווקא תחובה הא נמצאת לא וכ"ש לפ"ד אם חששו ולא מצאו דכשר וכתב דסירכא עכ"פ חשובה כק"ד דהא יש פוסקים מטריפין סירכא בשאר איברים וק"ד לחוד אין מי שיטריף. והעלה עוד שמ"ש בסימן מ"ח ס"ח בהג"ה מחט בביה"כ בנמצא א"צ בדיקה היינו אם ניקב מעל"ע אף שיש ק"ד בחוץ אין מזיק דל"ד לוושט בסי' ל"ג דהתם מתוך שמנענע אוכלין ומשקין החזירו משא"כ כאן דלא כט"ז וש"ך בסימן מ"ח יע"ש. ולפ"ז לט"ז וש"ך אף בנמצאת נסרכה טריפה ויותר חמור מתחובה דאלו תחובה בעינן ק"ד או סירכא נגד פי המחט ואלו נמצאת אמרינן בכ"מ שנמצא ק"ד טריפה ועיין צ"צ. ועיין תב"ש סי' מ"ח התיר בה"מ בנמצאת המחט בהמסס ויש ק"ד מבחוץ והפר"ח שם הסכים לזה א"כ ה"ה סירכא בה"מ יש להתיר בנמצא המחט דלא למדה הרב ז"ל בצ"צ אלא מק"ד. ושוב ראיתי בבל"י אות י"א נטגם בזה וכפי הנראה להכשיר בה"מ וכדאמרן. ומ"ש שם הצ"צ ראיה דאף לא ניקב מעל"ע כל שיש סירכא נגד פי המחט טריפה מבדיקת ישנים שכתבו וז"ל אם תמצא שנסרך המסס או ביה"כ לחצר הכבד אז צריך לבדוק אחר מחטין כי דרך למצוא שם מחטין וכך בא לידי כמה פעמים והטרפתי ואם איתא דבעינן מעל"ע פשיטא מה אשמעינן דהטריף אלא דאשמעינן אף שאין מעל"ע יע"ש וכפי הנראה י"ל דאשמעי' דאף שלא היה ק"ד כלל וקי"ל בסי' מ"ח לאחר שחיטה הוה ואף דכתב רמ"א דא"א בקיאין בק"ד מ"מ אפשר הבד"י לא סוברים כן ומש"ה כתב דהטריף דסירכא הוה כק"ד. ומ"מ הדין אמת אף שלא ניקב מעל"ע דסירכא גרע מק"ד ובתנאי שיהא הסירכא נגד פי המחט כמ"ש הצ"צ שם. והכין מסתבר כמ"ש לעיל :

[כ] **ויצא** לנו דין מחודש אף שבשאר איברים אין סירכא פוסלת אם נמצא מחט באין ה"מ יש לאסור ובה"מ מתירין ובתחובה מעבר א' אף בה"מ יש לאסור ולפ"ז בקורקבן שתחובה מחט ובעבר הב' סירכא תלויה לא דבוקה יש להטריף ואף באין ק"ד כי סירכא עדיפא מק"ד. ויש לעיין בט"ש בהג"ה יש לבדוק אם בדיקה זו מעכבת דיעבד או לאו ומלשון בד"י משמע לעיכובא דכתב כי דרך למצוא שם מחטין משמע דרגיל וכמ"ש בהג"ה שבוודאי יש שם קוץ ואסור בלי בדיקה אפילו דיעבד נ"ל (ס). שוב ראיתי במ"י כלל פ"ט אות ל"א כתב כן בפי' דיעבד אסור דלא כחוט השני דמתיר אם לא בדקו דיעבד ע"ש בסי' ס"ט. והנה לשון רמ"א משמע דוודאי הוה ובת"ח כתב שמא והרי יש חזרה מת"ח לכאן שהגהות חיבר לאחרונה כמבואר בהגהות או"ה שלו ומ"מ מה כחי להכנים ראשי בין ההרים המורים ובה"מ איני אומר לא איסור ולא היתר אבל בשאר איברים שיש סירכות למאן דמתיר סירכא בשאר איברים כמ"ש בסי' מ"ו א"צ לבדוק כלל דדוקא מטרפשא להמסס באה הקבלה כנ"ל. ועיין בסי' מ"ב אות א' בט"ז שם אבאר שיש לאסור אי לא בדק בהמסס :

מב א מרה שנקבה. עש"ך בשם הרשב"א דאם יש לתלות בידא דטבחא תלינן והוא פשוט ולא ידענא דבכ"מ הדין כן דהיכא דאיכא למיתלי תולין ואולי לדיוקא הא לא נמצא שום מרה וא"י אם נחסרה מחיים או לאחר שחיטה מתירין אף שאין לתלות דהוה ס"ס שמא חסרה המרה כשירה ושמא נטלה אחר שחיטה אמנם וודאי חלילה לסמוך ע"ז להקל כלל דלו נאמר דחשיב ספיקא פלוגתא דרבוותא מ"מ ספק לאחר שחיטה לאו ספק השקול הוא כיון דלית במה לתלות ונשבר הגף דתולין התם איכא עוד צדדים דאיכא מאן דמכשיר בנשבר כמו שיתבאר שם : **ב** והכבד. עש"ך דאם ניקבה הכבד נגדה טריפה והוא מבואר בש"ס מ"ח א' ופוסקים וכתב התב"ש אות א' דאם נסתם הכבד אח"כ לא מהני דטריפה אין לה היתר כדאמרינן בהמקשה כטריפה כו' ול"ד לטרפשא דהתם עדיין לא היה טריפה עכ"ל. הנה אתה רואה דטריפה שאין לה היתר שהטריפות הוא בעולם אבל דבר שאנו מטריפין ע"ש סופו כל העומד לנקוב ולנטול וכדומה אי בתוך כך נסתלק הדבר ההוא חוזר לכשרותו כמו שאתה רואה בההוא דטרפשא. אמנם יראה קצת סתירה בדבריו דבסימן ל"ו אות י"ד כתב קרום מחמת מכה אינו קרום דסופו לסתר לא מטעם דהוה שעה א' בפיסול ואלו כן היה ראוי להכשיר כאן דסתימת דקרום בכבד לאו במקום ריאה ומכה חשיב דניקבה הכבד כשירה ומ"מ הדין אמת דראוי לחוש לכל הפירושים וכטריפה שאין לה היתר ובסימן נ' בענין חטוטרות בראש העופות אבאר זה באורך :

ודע דהא דכבד סותמתה כשירה היינו דסביך ואדוק ביה ומדין ריאה הסמוכה לדופן נלמוד ואף דהתם אנו מטריפין דא"א בקיאין הי מיקרי סביך כאן אנו מכשירין ועיין פר"ח אות ב' וז"ל הר"מ בפ"ו סה"ש ה"ז מרה שניקבה וכבד סותמתה כשירה ואם לא נסתם הנקב אע"פ שסמוכה לכבד טריפה הרי בביאור דסביך בעינן. שוב ראיתי ברש"י מ"ג א' ומרה שנקובה במקום דיבוקה בכבד וחיבור הכבד סותמתה וכן העתיק הב"י דברי רש"י אלו וכן התב"ש אות א' כתב דלא נפרד מהכבד הנה אומר אני שאין כשירה כ"א במקום דיבוק הכיס בכבד מתחלת ברייתה הא במקום שאין מחובר אף שסמוכה הכבד למרה טריפה לדידן דבריאה ודופן סותמתה דא"א בקיאים הי מיקרי סביך ה"ה כאן ואף מהר"ם ז"ל משמע כל שסביך היטב אף למטה כשר מ"מ לדידן קי"ל להטריף בריאה סימן ל"ט ה"ה כאן ומ"מ לא מצאתי לא' מהפוסקים שיאמר כי הוא זה בענין זה (ס) ועיין סי' מ"ו בהדרא דכנתא שניקב א' לחבירו כשירה משמע אף בלא סביך אין ראיה דהתם דיבוק גמור הוא וכן חלחולת שניקבה וירכים מעמידין אותה דאין הריעי נופל לתוך הגוף משא"כ כאן ושם אבאר : **ג** נסרכה המרה כשירה. דאין סירכא פוסלת בשאר איברים ש"ך ועיין יש"ש א"ט סימן נ"ו ותה"ד אוסר וכבר כתבנו בזה בט"ז ומ"מ לכתחלה וודאי יש לעיין אחר ריעותא בפנים ואי נתחבה אף דלא מעל"ע טריפה דסירכא עדיף מק"ד כמ"ש בסימן מ"א בשם הצ"צ ודווקא כשסירכא נגד פי המחט או קצת קרוב לו. ואם לא בדקו אין בידי לאסור אבל בטרפשא שנסרכה להמסס וביה"כ אף דיעבד יש לאסור אי לא בדקו אחר מחט : **ד** וטועמו בלשונו. עש"ך דכתב דריבא אית להו טעם מר מש"ה התירו כאן ועיין כר"ו שכתב דרוב אין טועמין בהם טעם מר. ויש עוד טעם דרוב הפוסקים מכשירים ניטלה או חסרה המרה. והריב"ש בתשובה כתב דטעימה לא הוה רק דרבנן וכמ"ש בסימן צ"ח וכיון שכן הוה ספק דרבנן ולהקל. ושוב ראיתי להכה"ג בהגהות הטור אות ד' כתב כיון דרוב מכשירין חסרה המרה סומכין להטעים וזה כדברי אלא שלא הביא דברי הריב"ש. ואם נאבדה הכבד ולא טעמוה בעה"ג סימן י"ז דעתו להטריף דלא סמכינן אש"ך דרוב יש להם טעם מר וכ"כ התב"ש אות ד' ובמ"י כלל פ"ח אות ד' הניח בצ"ע ובל"י אות ד' ולה"פ ובאר היטב כולם שגו והעתיקו בשם עה"ג להכשיר וטעו והנך רואה שבכמה צריך המורה ליזהר ואל יורה מתוך הקיצורים רק אחר החיפוש והעיון כראוי. ושוב ראיתי לכה"ג בהגהות ב"י אות כ"ז התיר בנאבדה הכבד מטעם ס"ס שמא הלכה כמאן דמכשיר ניטל ושמא היה טעם מר. ומפרש מ"ש בה"ג אי איתא לתלייה וודאי מיחסרא המרה ואי ליתא לתלייה כשירה היינו אי איתא לכבד ולית ביה מרירות ואי ליתא לתליי' היינו הכבד כשירה. אמנם הפ"ת אות ד' דוחה פירושו בבה"ג וכן התב"ש אות ג' פי' בע"א וכמו שאבאר. ומ"ש דהוה ס"ס אמת שדין זה דבה"ג אי חסרה המרה הוה ספק גמור דהא בת"ח אמר דמש"ה סומכין עכשיו אטעימת הכבד דרובן מכשירין נטלה המרה ומ"מ ספק שמא היה טעם מר לאו ספק דאנו רואין רוב פעמים אין בו טעם מר וכיון דאיתרע וודאי לא שייך אוקי אחזקה. וכר"ו העיד שאחד מאלף ימצא טעם מר וכ"ה האמת [כא] א"כ אין לסמוך ע"ז :

ודע דב' מרות רחוקות זו מזו אין להכשיר מטעם ס"ס שמא הלכה כרמב"ן בתי' כל יתר ושמא חסרה המרה כשירה דכבר מוסכם הלכה כרש"י והר"מ ז"ל כל יתר כנטול דמי מתחלת ברייתה עמו ואין ספק וב' חולים בסומכיה אנו מכשירים בה"מ דהלכה בודאי כרש"י שוב ראיתי לכה"ג בהגהות ב"י אות ח"י חקר בזה והביא דברי מהר"מ מטראני ח"ג סי' קנ"ט כתב בפירוש דאף רחוקות טריפה הוה וכן הלכה (ס) : **ה** כשירה. דכבד כועס ומרה זורקת בו טיפה ש"ך ועיין תב"ש אות ג' העלה דוודאי איתא לכיס וניקבה מפורש בבה"ג דלא מהני טעימה אלא אפי' נטלה ביד כולה טריפה ולא מהני טעימה וע"י חולי נמי אין להכשיר אלא באם נמצא חסר המרה ולא ידענו מה היה לה אמרינן מסתמא נברא חסר ונבלע המרירות בכבד כיון דגמרה פעולתה בכבד דכועס כו' א"כ די בכך או אפשר דהכיס נדבק כולו בכבד עד שאין ניכר. והיכא דהכיס רק ואין בו מים כלל כשירה וא"צ טעימה אלא שהפר"ח אות י"ב כתב שצריך נפיחה וכן נכון ואני מסופק אי נאבדה בלי נפיחה מהו הדין הלכך צריך המורה ליזהר ושלא להכשיר כ"א שלא מצא המרה כלל וכאמור וז"ש בה"ג אי איתא לתליי' וודאי חסרה המרה ר"ל אי איתא להכיס במקצת וודאי לא מהני מה שטועם טעם מר בכבד. ומיהו אי יש מרה כדינו וטעמוהו לכבד ויש בו מרירות כשירה כ"כ הפ"ת אות ג' ופשוט הוא דכל פעולתה הוא כבד כועס ומרה זורקת מטה א"כ ודאי דכשר אף שיש טעם מר :

ואם נמצא ב' מרות וטעם מר בכבד כתב הפר"ח אות ח' דפשוט הוא דכשירה וכבר תפשו עליו כולם כא' ואוסרים דכל יתר כנטול דמי עם המרירות וכ"כ התב"ש בשם הב"ח ועיינתי בב"ח ולא כתב כי אם אמ"ש מהרש"ל בהגהותיו דב' מרות כשר דמ"מ איכא טעם מר כתב דכנטול דמי ולית באן מרירות משא"כ כשיש טעם מר בכבד גופא. ואני אומר שאין לחשוב להפר"ח שהיה רב מובהק גדול הדור לטועה ח"ו שהרי אומר בפירוש באות ח' ב' מרות טריפה אפילו רחוקים ומיהו אי יש טעם מר בכבד כשירה הרי שלא כתב כ"א שרחוקים המה ושמא כל יתר כחסר דמי כפירש"י והר"מ לא כפי' הרשב"א כנטול ביד דמי ואם כן לא אמרינן שגם טעם מרירות הכבד ניטל דלא אמרינן כן אלא בב' איברים ולא במה שניתן בחוק הטבע להתקיים המין כבד כועס כו' והרי ביש מרה וטעם מר בכבד כשירה ואף שאין זה ראיה דהתם פועלת המרה פעולתה מ"מ אין לשוא בשביל זה למאורן של ישראל כטועה. ומ"מ לדינא ח"ו אף בה"מ להקל עפ"י סברתו כלל וכלל ועב"ח ובט"ז מ"ש : **ו** ואף. עש"ך הראה מקום לסימן צ"ו וצ"ח דסומכין אטעימת ישראל האידנא ועמ"ש בט"ז מזה. כתב במ"י כלל פ"ח אות ג' שצריך להעביר הדם מעל הכבד במקום שלוחך משום איסור דם ופשוט הוא ואין להחמיר לצלות תחלה אלא יטעמנו כך עתב"ש : **ז** נוקבין. נלמוד מדין תרי בועא ומסניא דיבי ש"ך. וכלל העולה אם הם שתים ממש ויש לכ"א כיס בפ"ע ואין מחוברין כלל אף ששופכין דרך נקב באמצע או בסופו מה בכך ואין היתר אלא כשיש אצבע בתחלתו או בסופו מעורב וזה נלמוד מדין ב' בני מעיים לקמן ורוחב אצבע הוה אגודל יע"ש הא לא"ה אין מתכשר וכשסמפון א' שופך מרה לשתיהן אף שהם ב' ממש יש להכשיר בבהמת ישראל בה"מ עיין ב"ח והדא מתחזי' כתרתי אף שיש ביניהם מחיצה המפסקת י"ל שאח"כ עלה וכשירה ואלו בבועות כה"ג טריפה דאמרינן שנקבו זה לזה כמ"ש מהרש"ל הביאו הש"ך בסי' ל"ז אות ז' ול"ג. הן אמת שהד"מ כתב כאן דאפשר שגם בבועות נוהג הדין הזה באם נפחו הא' ועלתה שניה דכשירה וזה הפך דעת הש"ך שם באות ג' אלא שלא החליט ובלשון איפשר אמרה ובהגהות השמים. ומ"מ קשה למה לא הביאו הש"ך להד"מ הנ"ל (ס) וצ"ע גם הדרא ערבי לא מהני בב' בועות ואין ללמוד בב' בועות מכאן ועתב"ש ופר"ח ומה שנלע"ד כתבתי : **ח** כשירה. ומה שלא שפכי תחלה דהליחה היה יגבה ש"ך ומיהו בב' בועות לא אמרי' הכי וכל שלא נשפכה כאחת טריפה ועמ"ש בסי' ל"ז : **ט** כמו רוחב אצבע. עש"ך ור"ל כיון דמדין בני מעיים נלמוד והתם בעינן בתחלתן וסופן כרוחב אצבע התם שאני דצריך המאכל לצאת כו' : **י** יש עש"ך דהטעם כיון דהרבה מכשירין בחסרה או ניטלה המרה מש"ה הכשיר ועמ"ש לעיל דהטעם כיון שסמפון א' שופך לשתיהן הוא ההיתר. ואף להרמב"ן דכל יתר כנטול וניקב חבירו א"כ אין להתיר דע"כ לא מכשירין אלא כשניטל מכל וכל לא כשניקב מ"מ להלכה קי"ל כרש"י והר"מ דכל יתר כנטול מכל ומש"ה אה"נ דווקא בה"מ שרי : **יא** אי כו'. ואף דבריאה אי שפכי להדדי טריפה מעל"ע התם איכא חשש סמפונא משא"כ הכא ניקבו סמפוני הכבד כשר ש"ך : **יב** והצבי. כתב הש"ך דבשערים משמע דאילים אין להם מרה כלל ועיין באחרונים חילקו בין צבי זכר יש לו מרה סמוך לזנבו ובין איילה נקיבה אין לה דמש"א ואני מסופק אפשר איילים הן מין אחר המוזכר בפסוק גם נחזי אנן אי יש להם או לא. גם קצת כתבו תורים ובני יונה יש להם מרה בבטן ובש"ע בהג"ה משמע דאין להם כלל מדלא הגיה על המחבר : **במ"י** כלל פ"ח אות ו' הניח בצ"ע בצבי וכדומה שאין לה מרה סמוך לכבד אי ליתא למרה ויש טעם מר בכבד מהו דבה"ג כתב מעמינן אדוכתא משמע דוקא במקום המרה או אפשר דאיזה סמפון יש ששופך לכבד יע"ש. ומיהו כל שפוסל במרה פוסל גם בצבי וכ"כ התב"ש וחוא פשוט ניקבה או חסר או ב' טריפה :

כתב כה"ג בהגהות ב"י אות כ"ד נמצאו ב' מרות ולא הספיקו לבודקן ונתערב באחרות יש להכשיר ומשמע התם דהיו שם כמה סניפין בלא זה וחסר ויתיר יש פלוגתא דרבוותא יע"ש : **יג** גרעין. עש"ך הראה מקום לסימן מ"ו ושם חילק אף למאן דמטריף כאן במחט התם כשר דאית לה דוכתא למיפק וכן פסק הט"ז שם להתיר בה"מ אם לא בתחב וכאן אסור אף בה"מ ולא מהני נפיחה דלא כפר"ח עתב"ש : **יד** ואין חילוק. ובב"ע טריפה אבל נמצא אבן בתוכה דא"א לינקב כמו בגרעין של תמרה וכן בכבדא או בריאה אין לחוש והוא כשר :

מג א ואם. עש"ך השיג על הב"ח וסובר כהט"ז דוודאי אין טחול פותם נקב הכרס דחלב טמא יש ביניהם ורש"י לדוגמא נקטיה. ומ"מ א"י מי הכריח לרש"י בזה ומה בעי לומר ע"י מחט שלפנינו וסבור הייתי לומר דרש"י סובר נברא ניקב כשירה כמ"ז ואף בנה"ך שהשיג עליו היינו דמי יודע שמא הבריא ונתרפא הא בידוע שנברא ניקב כשר ושוב ראיתי בכה"ג בהגהות הטור אות ט' הביא בשם דמש"א לומר

חדושי רע"ק

שם [כ] בשפתי דעת בסוף ס"ק ט"ז ד"ה ויצא. שוב ראיתי במ"י כלל פ"ט אות ל"א כ"כ בפי' דיעבד אסור נ"ב וכן הסכים בתשובת נ"ב סי' ע"ו אבל בבדק ונמצא בפרש ואינו תחוב כ' להקל :

סי' מ"ב [כא] בשפתי דעת סק"ד. א"כ אין לסמוך ע"ז. נ"ב בת' בעי חייא להכנה"ג סימן ס"ג כתב להקל :

מרש"י משמע אם נברא ניקב כשירה אולי למ"ש נתכוין ודוחק. ואגב אעתיק מ"ש הכה"ג שם אות י"א על הגהות ש"ד סי' פ"ט על מ"ש רש"י וז"ל ואין הפי' שניקב אלא שניקב ונשתייר כעובי דינר זהב וזה טריפה. ופי' הכה"ג ותוכן כוונתו דל"ת אפי' נקב מפולש מעל"ע אלא כל שנשאר באורך הסומכיה עובי ד"ז שלא ניקב כשירה קמ"ל דזה טריפה אלא צריך שלא יהא נקב מפולש וכל שאין נשאר בנקב עובי דינר טריפה וז"ש הב"י ועובי דינר כתב הר"מ ז"ל כו' להוציא מפירוש העולם וכ"כ בכה"ג בהגהות ב"י אות ג' בקיצור ואני הוספתי קצת יע"ש. ודע דלשון הש"ע יש לעיין דהתחיל אם ניקב נקב מפולש טריפה והא אף באין מפולש כל שלא נשאר ד"ז ואם היינו אומרים דכל שאין הלקות מחוץ כשירה כמ"ש הט"ז אות ט' הוה א"ש קצת: ב ואפילו. עש"ך דהוקשה לו מה אפי' הא ברא"ש איכא דיעות דאם נחתך כשר ונהי דהמחבר והר"ב מדכתב ואפילו נחתך במקום הדק הא במקום העב נחתך טריפה מ"מ לא שייך לשון אפילו ועי"ז תי' דבמקום הדק יותר רבותא נחתך מניקב. ודע דנחתך בעובי טריפה מספק ולא וודאי אמנם זה בנחתך כל העובי אבל נחתך מקצת עובי הוה וודאי. הנה הפר"ח אות ד' כתב דנחתך מקצת עובי הוה ספק וכן העלה התב"ש אות ג' ואם ניטל כל הסומכיה עד הקולשיה ג"כ הוה ספק ולא אמרינן דהוה כניטל ודווקא שניטל עם קולשיה כשירה ויפה כתב והוכיח מדאמרו ב' טחולים בסומכיה טריפה ולא התנו דבעינן שידבקו בכל או במקצת ש"מ דבכל ענין שהן דבוקים טריפה אפילו בכל הסומכיה ע"כ מוכח וודאי אף שניטל כל הסומכיה ונשאר הקולשיה טריפה מספק וכדאמרן:

עוד כתב התב"ש נקב מצד זה ומכנגדו ויש בשר ביניהם עובי ד"ז כשירה. דעור זה לא מעלה ולא מוריד כמ"ש בט"ז אות ט' ופשוט הוא. וכתב עוד אם ניקבו זה שלא כנגד זה ואילו היה זה כנגד זה לא היה עובי ד"ז צריך שיהא המרחק בין נקב לנקב כמלא עובי דינר ויפה כתב: ג נקרעה. כל זה מיירי בראש העב ש"ך ופשוט הוא דכל הלקותא אין פוסל כ"א בראש העב ולא במקום הדק אפילו ניסוקה שם לא אמרינן דיתקלקל יותר ואם כל הטחול לקה לא אמרינן דהוה כאלו ניטל כולו וטריפה וכבר נתבאר: ד בשינוי בשר. עש"ך וכבר הארכנו בט"ז מזה ומ"מ אומר אני אם נתפסם הבשר במקצת עובי ותחתיו שלם ומבחוץ יש שינוי מראה וכשגוררין המוגלא והבשר בלוי עדיין נשאר המראה שם יש להטריף כמ"ש בט"ז באורך אבל אי יש לתלות מחמת מוגלא בא המראה אין להטריף אלא כשגוררין המוגלא ועדיין יש שינוי מראה כמו בריאה סי' ל"ח וה"נ כאן: ה אם. עש"ך השיג ג"כ על הב"ח דמים לאו בשר נינהו וכל שלא נשאר ד"ז בשר טריפה ומיהו אי שלם מבחוץ ובפנים יש חסרון לא גילה דעתו בזה ועמ"ש בט"ז: ו שכל מה. עש"ך הראה מקום לל"ח קס"ח במעשה דק"ק פראג ועיינתי בדף קס"ח ב' באות ר"ל שהמעשה היה בימי הגאון בעל עוללות אפרים שניקב בעוביו במקום שמונח על הכרס ולא דבוק שם והטריפו מלשון מהר"ן בשערים והתי"ט הדר ביה אח"כ דמשמע וודאי כל שאין דבוק בכרס הוה קולשיה והפר"ח אות ח' כתב דהמיקל בה"מ לא הפסיד וכן דעת התב"ש אות ז' ולפ"ז באין ה"מ לא ידענו שיעורו אם מה שמונח על הכרס מי יודע לשער עד היכן מגיע ויש לשאול לבקיאים עד היכן מונח. והפ"ת אות ד' כתב בנחתך יש להקל ולא בניקב יע"ש ונראה דטעמיה דיליה דהוה ס"ס שמא נחתך כשירה בסומכיה דמספק הוה טרפה ושמא אין קרוי סומכיה כ"א מה שדבוק לכרס. ול"נ דזה הוה חסרון הכמה לא ספק פלוגתא כיון דא"א מבינין הפירוש מהו סומכיה. והבל"י אות ט' הראה מקום לאות א' ורואה אני דנתכוין במ"ש לעיל דהפר"ח מיקל בה"מ בצד הדק שבעב עמ"ש הפר"ח באות ח' ואם לזה כוון שגגתו יותר קשה מן הראשונה דאיך עירבב הדברים ושם מיירי במקום הדק שבעב במקום שדבוק לכרס בצדדין ובראשו וכאן אנו עסוקים במה שאין דבוק לכרס ואף שהוא עב מכשירין בה"מ וכאמור. ושם כתבנו ג"כ דדק שבעב פשיטא טריפה. וראיתי להכה"ג בהגהות הטור וב"י אות ב' העיר בענין מקום העב איזהו וכתב שמלשון הר"מ משמע שכל שהוא עב הוה מקום עב יע"ש [כג] ולענין הלכה בה"מ וודאי יש לסמוך שכל שאינו דבוק לכרס הוה קולשיה וכשירה בין נחתך וניקב ובאין ה"מ אף נחתך ע"י אדם או חולי אין אומר אני היתר בזה והמורה צריך לעיין באין ה"מ איזהו מקום הדק (ס) וכאמור: ז פחות מחצי עוביו. של אותו טחול ש"ך וכבר כתבנו בט"ז מזה דכ"א משערין בדידיה וכמ"ש התב"ש דא"א בקיאין בעובי דינר זהב ואם באנו לומר דשיעור חצי של טחול עגל סגי בבהמה גדולה הוה קולא גדולה ושמא אמרו לשער בחצי טחול של בהמה גדולה והגדול לפי גדלו מש"ה משערין כ"א בדידיה יע"ש. והנה יש לחקור לפי דבריו א"כ בבהמה גדולה בצד העב יש דקות עד"מ בעובי יש טפח ובצד הדקות חצי טפח וא"כ בחלק הדק שבעב אם ניקב ונשאר רביע טפח סגי ואלו במקום העב יהיה חצי טפח ואמאי בבהמה א' יהיה כן וי"ל דכך קיבלו שמא אין הנגה אא"כ יהיה חצי דידיה במקום שניקב שלם ואז סגין וא"ל אין מגין וכבר כתבנו בט"ז מזה. ועוד דלא ליתי למטעי ומש"ה לא חילקו ובכ"מ בעינן חצי עוביו במקום שניקב ואף בה"מ אין להקל (ס): ח ואפילו דבוקים. עש"ך דס"ל להר"מ ז"ל פ"ו מה"ש דיתר כנטול מכל וכל והוה ניטל הטחול וכשירה וי"ל מאי איריא כנטול מכל וכל אפילו אי סבירא ליה דנטול מקומו לחוד מ"מ הא סובר יתר כחסר דמי לא כניטל ביד א"כ כשר הוא לפי מ"ש הט"ז דנברא נקוב או חסר במקצת כשירה אם לא דחולק על הט"ז או דמאן דסובר כנטול מקומו לחוד וודאי אין סברא לומר כחסר מתחלת ברייתה דמי אלא כניטל ביד דמי ומש"ה כתב להר"מ כחסר כולו דמי ועיין בנה"ך משמע שמודה להט"ז באות א': ט ויש. הש"ך היקל בה"מ ועיין אחרונים ומ"מ אף בדבוקים הכל בסומכיה אין לומר ס"ס שמא נחתך כולו כשר כמ"ש הפ"ת עמש"ל. ודע דיתיר טחול דוקא כשהוא בצורת טחול הא לא"ה כשרה דלא הוה אלא דלדול דומיא דיתרת רגל וכ"כ בד"מ כאן ומעשה דצורת יד בטחול צ"ל דעכ"פ היה צורת טחול יע"ש ופשוט הוא: י לפיכך. עש"ך הביא כמה דיעות דנקב פוסל בכוליא של עוף יע"ש ובעל נפש יחוש לעצמו והראה מקום לסי' מ"ד אות י"ט דשאני כוליא של עוף שסגור הוא בעצם ואין ללמוד ממנו לטחול ושם אבאר ומיהו ה"ה לקוי כולו פוסל הא ניטל כולו כתבנו שאף לבעל נפש אין להחמיר ואם נחתך מקצתו יש להקל אף לבעל נפש מטעם ס"ס דפ"ת ומ"מ לא יסמוך ע"ז ובה"מ יש להקל לאחרים כמבואר:

מד א ניטל. הש"ך הראה מקום לאות ט"ו ושם נאמר דניטלו היינו ע"י אדם בב"א הא ניטל מתחלה עד שנשאר פחות מכשיעור טריפה אף ליש"ש וכמ"ש שם. ודע דטריפות הכליות כתב האגור בשם מהר"י מולין דסופו להתקלקל הבני מעיים הביאו הב"י ובכ"מ פ"י מה"ש ה"י דחה זה באומרו דאין נראה שהטרפות כליות יהא משום בני מעיים אלא טריפות בפ"ע. והכרח לזה לא ידענא ואולי מדפריך בריש א"ט לחשוב הא דרכיש והמעיין בתוספות שם ד"ה ואמר דכל

וראיתי להבית לחם יהודה אות א' כתב בשם ספר"ח דהא ניקב בצד הדק שבעב במקום ס"ת כשירה. ואומר אני שבפר"ח מבואר בהיפך אות א' והסכים דטריפה וכתב שכבוש הוא מאן דמכשיר והרי אתה רואה שלא לפסוק דין מתוך הקיצורים אם לא אחר חיפוש הלא ידעת מ"ש מהרש"ל פא"ט בהקדמתו שספורים מרובים והיודעים מועטים: (ב) נקב. עט"ז וכוונתו פשוט דה"ק אם לא נשאר עובי דינר רק בצירוף עם קרום שעל הטחול שהוא הלב עמא כמבואר סימן ס"ד ס"י שאין זה משלים אף א"ת דמיהדק שפיר מ"מ אין נקרא בשם טחול כמו שאמרו ניקב הלב פשיטא שאין טרפשא בכלל כמבואר סימן מ' ומ"ו ס"א ה"ה כאן אין קרום בכלל והביא עוד ראיה מאו"ה שביאו בסי' מ"ו דאפילו בשר וחלב טהור אין סותם לטחול דבעינן עובי דינר ולא מהני סתימה אלא בדבר שא"צ כ"א סתימה משהו אם כן פשיטא שאין ד"א סותם הטחול כ"ז פסוק. אלא שראיתי לנה"ך כתב (ועי"ם שם ס"ק א' וצ"ל ב') עליו דאינו כן וכפי הנראה שהבין עור עצמו של טחול אין מצטרף ועי"ז השיג עליו ולא זכיתי להבין דבריו הקדושים דהא מבואר בט"ז שעל קרום נתכוין. שוב ראיתי בפר"ח אות א' תמה עליו בזה ומצאתי להמ"י כלל פ"ט אות ג' כתב דנה"ך חולק אט"ז וכן בתשובת מהר"י הלוי אומר דקרום ל"ד לחלב עמא דמיהדק טפי עכ"ל הרי שסובר דהש"ך נמי על קרום הטחול נתכוין והשיגו דהוה כמו טחול עצמו ולפ"ז מ"ש מאו"ה אין ראיה היינו דשאר בשר אין סותם מה שאין כן חלב קרום זה הוה דבוק בתולדה ומשלים לשיעור אמנם מ"ש מלב אה"נ לא ידענא מהו דהא מבואר דטרפשא דלבא אין סותם. ולענין הלכה וודאי קיימא לן כט"ז וכפר"ח וכ"כ בכה"ג בהגהות הטור אות ה' שמהר"י הלוי סימן ל"ב נראה שמסכים דאין קרום מצטרף ותמהני מ"ש המ"י דמהר"י הלוי סובר דהוה סתימה ואין כעת בידי ספר הנ"ל לעיין ביה:

עוד כתב הט"ז להתיר נקב בסומכיה וניכר שנבראת כך ותוכן כוונתו דנבראת נקוב אין שם ניקב עליו אלא חסר ובטחול אין חסרון מזיק בכולו וכל שכן מקצת אין חסרון מזיק. והנה מ"ש מריאה מפולש בסיפולי ולא אמר מפולש מעל"ע בגוף הריאה וניכר שמתולדתו כך אלא שהם יש חשש שמפונות ומכל מקום לא ידענא כיון שנבראת כך אין חשש ואולי לא שכיח. ומ"מ נראה בריאה כה"ג יש לאסור אף בה"מ ודווקא סיפולי יש להכשיר בה"מ. ומ"פ בריאה מטעם חסר קאתינן כן הוא האמת שהרי הר"מ ז"ל מנה בפ"ח מה"ש חסרים ומנה חסר מגוף הריאה תחת סוג חסירה יעוין שם.

אמנם מ"ש מה לי חסר כולה או מקצתה לא הבינותי דניטל ביד יוכיח בכולו כשר ומקצת טרפה ה"ה נברא חסר כולה כשר ומקצת אפשר אסור וכ"ת דה"ק דטחול חידוש הוא דניקב טריפה וניטל כשר א"כ חסר מניטל אין ללמוד וכמו שיתבאר בסי' נ' והוא שיטת הר"מ ז"ל דניטל טריפה הא נבראת חסר כשר וא"כ ה"ה כאן דנבראת חסר במקצת כשירה וה"ה אם נבראת במקצת רק בקולשיה כשר לפ"ד ומ"מ הא שם דוקא בה"מ מכשיר רמ"א ואין התיר כאן בסתם:

ודע עוד דלקמן אמרינן ב' טחולים דבוקים בסומכיה טריפה והט"ז אות ח' סטריף בה"מ י"ל דסובר כשיטת הרמב"ן דכל יתר כנטול דמי היינו ביד לא הנבראת חסר כשיטת רש"י והר"מ ז"ל בפ"ח מה"ש סובר כרש"י כל יתר כחסר לא כניטול ביד דמי ומש"ה כתב הב"י בסימן מ"א לדידיה ב' כבדים יש להכשיר משא"כ להרמב"ן אינו כן וכאמור ועיין תה"א ל"ט ס' הביא פירש"י יתר כחסר מתחלת ברייתו והביא אח"כ פי' הרמב"ן יתר כנטול ביד דמי ועיין מ"י כלל פ"ט אות א' הביא ראיה למ"ש הט"ז מלשון הרמב"ן יע"ש ויפה כתב דוקא משום כניטול דמי הא אם יתיר כחסר ב"ש דמי היה לן להכשיר דבוקים בסומכיה וזה יורה כט"ז חסר במקצת כשירה ול"ד לניטל במקצת דטריפה דחסר קל מניטל ביד וכאמור:

ולענין הלכה הנה הנ"ל סימן ע"א האריך ותוכן כוונתו אבאר. דע כי המכוון בדבריו כך הוא דאבר שיש לו חלל וניקב טריפה אין חילוק בין מתולדה ניקב בבירור אפ"ה טרפה וביאר תשובת הרשב"א שפ"ג דנמצא נקב בדקין שאומרים שמתולדה הוא שבקר בימינם לאו דאי האמת אתם דכשירה דו"א דכל שניקב טריפה ה"ה נברא ניקב (ויפה כתב והט"ז יודה לזה ומ"ש שהר"מ השמיט נברא ניקב לאו דכשירה אלא ה"ק דנברא ניקב בכלל חסרון הוא וכל שניקב טריפה ה"ה נברא ניקב ובטחול דחסר אין מזיק ה"ה נברא ניקב) אלא שהרשב"א הכחיש לאותן האומרים דחיות הנה י"ב חודש וא"ו להכחיש קבלת חז"ל לנ"א שבקר בימינם וודאי ניקב תוך יב"ח ועלה קרום. ולפ"ד אם רואין בבירור שחיות יב"ח ויודעין שקודם לכן היה אפ"ה טריפה דמתולדה יכולין לחיות יותר או מיעוטא חיות כמ"ש כ"ז הרשב"א בתשובה נ' ביתרת ועיין יש"ש סי' פ' בא"ט יע"ש. ואמנם חילק שם בין אבר שיש לו חלל אומרים דמסתמא תוך י"ב חודש נעשה ובלא"ה הוה טריפה אבל אבר שאין לו חלל כמו טחול וריאה אין חוששין שמא ניקב והבריא ומש"ה אין להטריף דחסרון בריאה וטחול אין מזיק ואם נמצא נקב מפולש בריאה או טחול יש להכשיר דאי חיישינן לשמא ניקב אח"כ ועלה קרום א"כ אין מכשירין חסרון בריאה עכ"ל ור"ל לדידן דעכ"פ בה"מ מכשירין בריאה. העולה מדבריו דאבר שיש לו חלל יש ב' דברים לאיסור א' שמא ניקב והבריא לו אלו מתולדה מ"מ כל שניקב טריפה נברא ניקב טריפה משא"כ אבר שאין לו חלל ונברא חסר כשר ה"ה נברא ניקב אין בו חששות אלו דשמא ניקב ונתרפא לא חיישינן באבר שאין לו חלל ונברא ניקב לאו נקב הוא אלא חסר הוא וחסר במקצת אין פוסל לא בריאה ולא בטחול זהו כוונתו ז"ל:

אמנם מה שסיים בניקב עצם גולגלת של אווזא יש להקל דהא דהחמירו אחרונים הני אווזא דידן כעוף המים שמא ניקב קרום של מוח היינו ע"י חולי לא מתולדה וכתב אח"כ שעמד על החקירה שכוון מתולדה כן והתיר הנה לא זכיתי להבין דבריו מ"ש החמירו אחרונים והא מדינא דגמרא הוא חולין נ"ו ב' אמר רב שיזבי הני אווזא דידן כעוף המים. וממרוצת דבריו נראה דספק הוא בעוף המים שמא ע"י כך ניקב או אפשר עתיד לנקב והוה ספק טריפה ומש"ה מאחר שידע דדרכו כן תו ליכא הכחשת חז"ל דמה שחיות הנה דבריאים ולא נפסק הקרום או שמא אווזי דידן יותר חזק בטבען מזמן הגמרא זה תוכן כוונתו והמעיין ברש"י חולין שם ד"ה כותיל וקרומן רך לא קאי קרום משמע דוודאי סופן ליפסק לא שמא הלכך אין להתיר באותן אווזות ובסימן נ' אכתוב עוד. וראיתי להתב"ש בסי' נ' אות ח' כתב על הנ"ל שלמד דין האווזות ממה שהכחיש הרשב"א לאנשים שאומרים מתולדה כך הוא דאי הוה מתולדה וחיות י"ב חודש היה כשר דהכי רביתייהו ומש"ה הכחיש ומשם למד לנדון דידיה דכשירות כיון דרובן כך וכתב ע"ז התב"ש דווקא שכל המין כך יש להכשיר יע"ש ואני תמה על עצמי למה ידבר האדון כדברים האלה וחשד למאורן של ישראל הנ"ל בזה והלא המעיין שם יראה כמ"ש דהכשיר האווזות מטעם דספיקא הוה כו' ומודה הנ"ל דכל נקב מתולדה טריפה לו יבוא אליהו ויאמר שמתולדה וחיות י"ב חודש טריפה ורבינו המובהק בעל פב"ש אחר דרכו למנות אותיות ונקודות למה חשד הנ"ל בכך והלא דבריו מבוארין כמ"ש. והלכה כמאן אומר אני בריאה אם ניקב מפולש מעל"ע יש להטריף וכמ"ש הפר"ח אות ב' וכפי שנראה מט"ז כאן שלא הכשיר אלא בסיפולי אוגא והיינו דמסתמא אם מפולש באמצע חוששין לשמא ניקב ונתרפא. ובטחול אלו היינו יודעין שבתולדה כך הוא י"ל הכי וי"ל הכי ומריאה אין ראיה שעולה בנפיחה וגם אין מפולש כמו כאן אמנם אם רוב מין

יך בבירור בזה י"ל להכשיר דאין רוב מין טרפה ואנו אומרים קבלת חז"ל אמת הוא אלא שזה אינו בכלל ניקב ולא חסר אלא הכי רביתייהו וכמו נקבי הספפון בשומן שיורד בין ערוגות וכאמור (ס) זה נראה לי : (ג) כעובי דינר. כתב הט"ז דבעינן מטחול עצמו לא מבשר אחר וכבר נתבאר ומ"ש בסי' מ"ה ט"ס וצ"ל מ"ו אות א' בשם או"ה כל דבר שצריך שיעור אין מהני סתימת בשר או שומן יע"ש : (ד) אבל. עט"ז חולק על הב"ח דסובר כרס שניקב וטחול סותם דמהני ולפ"ז ה"ה מחט בטחול בסומכיה אם יש דינר זהב כשירה וז"ת דאין טחול סותם נקב הכרס אף במקום שדבוק שם דהלב עמא יש ביניהם ואין סותם כמ"ש בסי' מ"ת אות ב' וכן הסכים הש"ך כאן אות א'. ומ"ש ככבד טריפה היינו קופא לגב ולדידן בכל ענין טריפה ומ"ש בריאה וככבד כשירה היינו קופא לגיו משא"כ טחול אף קופא לגיו טריפה אף להמחבר דלא גרע ממחט בחלל הגוף ועיין עוד בסימן מ"ח ומ"ט : (ה) לקתה. עט"ז דשינוי מראה אין פוסל כ"א שינוי בשר היינו שא"א בקיאין בבשר שהרופא גורדו. הנה כאן כתב רמ"א לקתה בשינוי בשר ושינה מלשון השערים שהביא הב"י לקתה בשינוי מראה (עיין כה"ג בהגהות ב"י אות ו' ע' שהם שערים דר"ש חפני ואמת בש"ד לא מצאתיו) אמנם מ"ש הכה"ג באות ט' שבמפה ובת"ח שינה משערים לא ידענא דבת"ח כלל פ"ט דין א' כתב או נשתנה מראית הבשר ואם הם בשינוי מ"ש בשערים גם המה בשינוי ממ"ש במפה כאן. וללמוד תורה אני צריך בהיות כי הדין הזה מצוי הוא גם ראיתי שערוריה גדולה בדברי הפוסקים לכן אמרתי לברר בעז"ה. דע דכאן כתב רמ"א לקתה בשינוי בשר ויש לפרש היינו המסמסה שא"א בקיאין ושינוי מראה אין מעלה ומוריד כלל ובסי' מ"ח ס"ה וא"א בקיאין ולכן כל שנשתנה בשר דינו כניטול. ובסי' נ' ס"ג כל שנשתנה מראית הבשר טריפה ומראה זה לא ידענא מהו אם יש קצת המסמסה בבשר טריפה וא"ל מראה זה לא תוסיף את כח להטריף וכאמור. וסבור הייתי לומר דנשתנה מבחוץ בשינוי מראה וודאי כשר אמנם אם השינוי מראה בבשר גופא עד שלא נשאר עובי דינר זהב טריפה ורציתי להעמיס זה בב"ח שכתב דמפרש הר"ב לקתה בשינוי בשר דנשתנה מראית הבשר יע"ש והיינו כיון דבבשר גופא יש שינוי עד שלא נשאר כד"ז טריפה ובט"ז סי' נ' אות ד' הביא בשם רש"ל דוקא שנשתנה הבשר ממראיתו זה יורה שיש שינוי מראה בגוף הבשר לא מבחוץ שוב ראיתי שזה טעות דהא בשערים לא הטריפה אלא בלא נשתייר ד"ז וע"ז הכשיר רש"ל בפ"ה ופ"ז בא"ט אלמא אף שיש שינוי מראה בגוף הבשר אין בכך כלום ולשון הט"ז כאן דהבשר לקוי מחמת השינוי ובש"ך אות ד' משמע דווקא לקוי בבשר שא"א בקיאין בבשר שרופא גורדו ובפר"ח אות ו' פי' שהבשר לקוי מחמת השינוי ובמ"י כלל פ"ט אות ה' כתב דעת הר"ב כשהבשר לקוי מחמת השינוי משמע מכל אלה דאם אין הבשר לקוי אף שנשתנה מראית הבשר מעל"ע אין פוסל ומ"ש הט"ז בסי' נ' נשתנה הבשר ממראיתו אין ר"ל שבלע המראה בבשר דכבר הוכחנו מיש"ש פא"ט סימן פ"ה דכשר אם אפילו מעל"ע אלא ה"ק שנשתנה הבשר ממראיתו שנפסד צורתו ולא שינוי מראה לחוד והוא כעין ריתוק קצת ומש"ה אי לא היה שינוי מראה לא היינו מטריפין אבל עם שינוי מראה מטריפין ולפ"ז לדידן דא"א בקיאין בבשר שרופא גורדו א"כ לאיזה צורך כתב שינוי מראה ואולי בשינוי מראה עם קצת לקותא אף בלא המראה היינו מתירין עם המראה פוסלין וצ"ע. שוב ראיתי בתב"ש אות ד' האריך ודעתו לאסור בשינוי מראה וכתב דירוקין שהאדימו אין ראיה דהתם בכ"ש וכאן לחלל בעינן והעלה במעשה דק"ק ווילנא שהיה חוט השדרה שחור והכשירו והוא אוסר. והנה בשינוי מראה המנהג להכשיר ובשחור דלקותא הוא איני אומר לא איסור ולא היתר מאחר שהפר"ח בקו"א הסכים לפסק הב"י בסי' ל"ב יע"ש :

עובדא בא לידי בדקין של בהמה שהיו בפנים מלא אבעבועות בהרות כמראה הכחול שקורין (בלוי"א) והיה מוגלא ולקות בשר ומבחוץ היה ניכר מראה (בלוי"א) והטבחים אומרים שרוב בהמות ככה. וכבר ידעת מ"ש הרשב"א בסימן נ"ח וספ"ג שבקר בימינם. וגררתי הליחה מעט מעט לראות אם הבשר שלם תחתיהם וגררתי כ"כ שלא נשאר רק עור דק מאוד ובכל זאת לא סר המראה (בלוי"א) ההיא ואמרתי נהי דקיי"ל מראה לחוד אין אוסר כאן שהבשר לקוי תחתיו אף שבחוץ היה יפה ובריא מ"מ כה"ג אפשר כ"ע מודים דהוה כק"ד מבחוץ והמראה מעידה על לקות הבשר ובפרט שהמראה היה נוטה לשחור [כד] דלהתב"ש בלא"ה טרפה (ס) : (ו) ואם מים. עט"ז הנה הוא ז"ל פי' מעשה דראבי"ה כפשוטו כמו שהגיה לפנינו דעד ולא עד בכלל דהסומכיה היה שלם ומ"ש דראו שהיה שלם מכל צד היינו באורך הטחול ראו שלא הגיע הלקות עד הסומכיה והשמיענו דבסומכיה כה"ג טריפה ועוד דל"ת דסופו לירקוב הכל קמ"ל. ובתב"ש אות כ' כתב דקמ"ל דאם היה בסומכיה אף שלם מבחוץ טריפה דלא כמ"ש הט"ז באות ט' דפרי וכט"ז באמת סיים דמסתפי להקל יע"ש. אמנם הב"ח סובר למעשה היה גם בסומכיה ועד בכלל ומבחוץ היה שלם ובפנים היה מ"ז או עכורים וסרוחים ואף שלא נשאר ד"ז סובר דכשירה דמים לאו לקותא הוא ולפ"ז ה"ה אם ניקב בחוץ והיה מים עד שלא נשאר ד"ז כשירה דמים לא לקותא הוא והט"ז השיג עליו דוודאי מים לקותא הוא ומיירי שנשאר כד"ז וליכא כאן חזרה מת"ח להגהותיו דשם כתב בפירוש בדין א' דבעינן עובי ד"ז יע"ש (כי הגהות חיבר אחר ת"ח) וזהו מה שנראה לי בכוונת הט"ז. ובב"ח לא הביא כלל הגירסא דהיו מים עד סומכיה רק שהיה מים וצוה לגררו ועיין כה"ג בהגהות ב"י אות ע"ו וי"ו הביא נוסחאות אחרות יע"ש ובב"י. ולענין הלכה הסכימו כולם דלא כב"ח דמים ריעותא הוה ואם ניקב בחוץ ולא נשתייר כד"ז טריפה ואם העור שלם מכל צד ובפנים נימס יבואר באות ט'. אי בעינן כד"ז אי לאו ועיין פר"ח ובתב"ש אות ה' יע"ש : (ז) שהוא פחות מחצי הטעם דשיור לא מיקרי אא"כ הוא פחות מחציו. ט"ז. ולפ"ז אף שא"א לנמצא מ"מ אף מעט פחות מחצי נמי כשר אף שבת"ח כלל פ"ט דין א' כתב מחציתו והוא לשון תה"א ל"ח ב' דנשאר מחצה כשר מ"מ הא בקצר כתב יראה שהוא פחות מחצי עובי וגם בארוך סיים ומסתמא עובי דינר הוא פחות מחצי טחול וכ"כ התב"ש אות ח' דלהרחקה אמרו עד מחציתו ומ"מ אף משהו פחות כשר והמורה צריך ליזהר : (ח) בצד העב. הט"ז החמיר אף בה"מ כהרמב"ן אם דבוקים בסומכיה ובסי' נ"ה אבאר. והרי אתה רואה בפירוש כל יתר כנטול ביד דמי לא כחסר מתחלת ברייתה דמי ובש"ך אבאר עוד אם דוקא כשהם מחוברים במקצת עובי או אף כשהן מחוברים בכל העובי אפ"ה טריפה : (ט) לפיכך. עט"ז דכתב בעל נפש יחמיר לעצמו ולאסור בניקב טחול של עוף ולפי דבריו יש לעיין בניטל דהא כתבו ז"ל הטעם דניקב הטחול טרפה וניטל כשר אף שבכלל הוא אם ניקב טריפה כ"ש ניטל משום דניקב בקולשיה כשירה וא"כ בשל עוף דכ"מ שניקב טריפה ה"ה ניטל עיין כה"ג בהגהות הטור אות א'. מ"מ י"ל דניטל טחול כולו כשר בעוף אף לבעל נפש דהא כתבו שאר פוסקים דטחול חידוש הוא דניטל כשרה וניקב טריפה ורב עוירא היה סובר דניקב בכ"מ טריפה וניטל כשר הלכך אין להחמיר בעוף אם ניטל עכ"פ כולו (ס) ומ"מ לקוי כולו בין בעוף ובין בבהמה לא הוה כניטל כולו כ"כ התב"ש ופשוט הוא. ודע דהפרישה אות ו' הביא בשם רש"ל הטעם ניקב הטחול טריפה משום סוף הכרס ובני מעיים ליטל ובעוף סגורים הם הטחול והכליות בעצם ואין מגיעים לבני מעיים והכה"ג בהגהות הב"י אות י"ב הביא דטעם מפני הכרס ובעוף רחוק הוא ממנו [והשמיט תיבת בני מעיים] ועיין בסי' מ"ח שם יבואר דעוף אין לו כרס כלל ועצם שקורין בילי"ג כשר כשנסדק. ומ"מ מתשובת מ"ב סי' ס"ח אין משמע כן דא"כ ב' טחולים אמאי מטריפין בסומכיה הא תרי רואין ל"א לשיטתיה ביתיר כיס יע"ש :

עוד כתב הט"ז אם בחוץ שלם מכל צד ובפנים נתקלקל אף שלא נשאר כד"ז כשרה אלא דמסתפי להקל והפר"ח החזיק אחריו בפשיטות להקל כה"ג אמנם התב"ש אות ו' סיים להלכה דטריפה וכן יראה לי דבשלמא בריאה העיקר תלוי בקרום אם קיים משא"כ טחול עור שלו לא מעלה ולא מוריד דהא אם נפשט העור משני צדדיו ונשאר ד"ז בשר כשרה וכמ"ש בש"ך א"כ ה"ה אם מבחוץ שלם כל שאין ד"ז טריפה שוב ראיתי במ"י כלל פ"ט אות ד' היקל בה"מ הביאו הבל"י ג"כ אות א' ואני בה"מ איני אומר לא איסור ולא היתר. ועיין ביש"ש סי' פ"ז בא"ט דבכוליא פוסל לקותא ה"ה שינוי מראה ובטחול לא הזכיר לקותא ולא ידענא מהו אם מים עכורים וסרוחים או אפילו מ"ז בכוליא עכורים וסרוחים טריפה ובטחול אפילו מ"ז טריפה כל שלא נשאר ד"ז ואם היינו אומרים בטחול כל שהעור שלם כשר ובכוליא בלובן לקותא טריפה י"ל וצ"ע :

מד (א) או בג' כליות דכל יתר כנטול דמי. ט"ז ור"ל ניטלו הכליות כשרה. לשון הרי"ף ז"ל הביאו הרא"ש ג"כ וכד משתכחן תלת כולייתא דכל יתר כנטול דמי ותנ"ה ואת שתי הכליות ולא בעלת שלש ואחת ומדפסול לגבוה מכלל להדיוט ש"ד ויש לראות אם נאמר כפי' הרמב"ן יתר כנטול ביד הוא ומקומו עמו א"כ אם דבוקים זה בזה במקצת עד שאם ינטלו שניהם במקומן לא ישאר כפול וכענבה המוזכר לקמן אמאי

חדוש רע"ק

סי' מ"ג [כב] במשבצות זהב סק"ה. דלהתב"ש בלא"ה טרפה. נ"ב עמ"ש המחבר ז"ל לקמן בס"י מ"ו במ"ז : שם [כג] בשפתי דעת סק"ו. ולענין הלכה בה"מ וכו'. נ"ב עי' במשבצות זהב לקמן סי' ס"ד סק"י :

כשירה ואח"כ הר"ב שהגיה בסימן מ"ג ס"ה דיש מחמירין ב' טחולים בסומכיה אם לא בס"מ ה"נ כאן יש לאסור באין ה"מ וכ"ת ע"כ מחמירין שם היינו מטעם יתר כנטול דמי הוא ומקומו פגו ומ"מ בפי' כל יתר סובר כרש"י והר"מ מתחלת ברייתא דמי הא ליתא חדא דמאן דמפרש כרמב"ן יסבור וודאי כנטול ביד דמי עיין תה"ח ל"ע א' ועוד דא"כ טחול נברא במקצת סומכיה כשר כמו שיראה הרואה בט"ז אות ב' ועיין מ"י כלל פ"ט ובסימן נ"ה אות ד' והרמב"ן משום שוב ביד הטריף ב' טחולים וכ"ת דכוליא שהקטינה טרפה היינו מחמת חולי הא ביד אף שנשאר פחות מפול וענבה כשירה הא ליתא דרשב"א בארוך ובקצר דאיק לה וגם הרא"ש מדאמר כוליא שהקטינה משמע הא בתולדה כשירה הא כל שאין בתולדה ונשארה פחות מכשיעור טרפה ודיוקא דסיפא הוא דוקא הא כל שאין מתולדתה אף שלא ע"י חולי אלא ביד כל שלא ניטל בפ"א טרפה עיין בארוך כ' ב' ובקצר ב"ב ש"ס ובמ"י כלל פ"ט אות י"ב אמ"ש הכל בו דניטלה כשירה היינו מתחלת ברייתה כתב ה"ה בפ"א ביד ע"י אדם כמ"ש המחבר בש"ע עכ"ל והוא בס"ד הרי בהדיא בידי אדם שלא בפ"א ונשאר פחות מפול וענבה טרפה וכאמור ועש"ך אות ט"ו ורש"ל בא"ט סימן פ"א . ולדינא אם נמצאו דבוקין זה לזה עד שאם ינטל כל מקום הדבוק לא נשאר כפול וענבה באין ה"מ נ"ע לדעת הרמב"ן וכדאמרן (°) יש להטריף :

ואגב ראיתי להזכיר מה שאמרו בבכורות ל"ט א' ואת שתי הכליות כו' ובכר"ו אות ט' תמה על הר"מ דבפ"ח מה"ש הכ"ה כתב נבראת בכוליא א' כשירה ובבכורות משמע דלאו ברייתא א"א להבראות בשום אופן בעלת א' וליתא במציאות והר"מ העתיק הך ברייתא בפ"ב מהלכות איסורי מזבח (ה"א) ותי' דר"מ יסבור היפך מפירש"י דההיא ברייתא דלא שלש ולא סוברת דאין נמנע להיות נברא בא' יע"ש . הנה מ"ש דברייתא דא' וג' סוברת דיש בריה בא' והתורה מיעטה מגזירת הכתוב ואידך ברייתא סוברת דאין בריה וע"כ ליכא למעט א' וג' דומיא כו' לא הבינותי כלל אם ליתא במציאות ודאי ע"כ ממעטינן חסר א' ע"י חולי או ביד ולא דומיא לו . אם אמרי' דומיא בקרא והמעיין בגמרא יראה בלא"ה א"א לפרשו כך . ואמנם מ"ש דהר"מ העתיק הך ברייתא לא מצאתי והדין הוא דהעתיק ואפשר לומר דהר"מ פסק כן לדינא דא' וג' פסולה לקרבן ואף על פי כן פסק כאידך ברייתא דיש במציאות דנבראת חסר וחכמתו עמדה לו להכריע או שמצא כן במציאות שיוכל להבראות חסר אמנם לזאת יחרד לבי ויתר ממקומו איך פסק הר"מ דג' פסולה והא איהו סובר דיתר כחסר מתחלת ברייתה דמי כמ"ש הב"י בס"ס מ"ח . שהרי הר"ב אומר כן הוא אדונינו רבינו משה ז"ל בפ"ח מה"ש הי"א כל יתר כחסר דמי וא"כ בעלת שלש אמאי פסול הא חסר מתחלת ברייתה כשירה היא . והן אמת שלשון הר"מ ז"ל בפ"ב מהל' איסורי מזבח שכתב אם נמצאת בכוליא א' או ניטל הטחול פסולה שאין מקריבים חסר כלל לפיכך ג' כליות וב' טחולים פסולה . בכוליא כתב נמצאת משמע נבראת חסר שכן העיד הלח"מ בפ"ח מה"ש הכ"ה דלשון נמצאת מורה כך ובטחול אמר ניטל היינו ע"י חולי או ביד ולא ידענא למה כתב כן וסבור הייתי לומר דהר"מ סובר דברייתא ולא שלש ולא סוברת חסרון מבפנים שמיה חסרון ומתמים אימעט חסר ביד ושתי הכליות ע"כ נמעט נבראת חסר או שלש אלא שלא נזכר זה כלל בגמרא . ומסוגיא זו מוכח כרמב"ן דיתר כחסר ביד דמי וא"ש דאידך ברייתא דיסירנה לרבות כוליא א' ודרשא דב' כליות למעט שלש אתא . וראיתי להפר"ח בסי' מ"א אות ח"י הביא סייעתא מהך ברייתא לרש"י והר"מ דשלש דומיא דאף שאין נוגעין זה לזה אפ"ה הוה כחסר עיין פ"ת אות י"א והרי אתה רואה דלהיפך מוכח מכאן וכאמור . ומיירי דמחוברין שמה ודומיא לא אמרינן כיון דאין בריה בא' א"כ נתבטל הדומיא ומ"ש הפ"ח דגלי קרא דפסולה המעיין בסוגיא יראה מטעם חסר קאתינן עליה דאל"כ לא פגום דהסרון בפנים שמיה חסרון אימא בכליות גלי קרא . סוף דבר דרך הר"מ ז"ל נסתרה מעיני ומה אעשה שעונותי גרמו שלא זכיתי להבין דבריו הקדושים בכאן (°) וצ"ע כעת. ועיין תוס' ע"ז יבשה גפו למה לי כו' י"ל למחוסר אבר בפנים דנא היה מותר דמנא הוה ידע כו' יע"ש : (ב) ניקב . עט"ז הנה המחבר שינה מלשון הטור דכתב ניקבו או חסרו אפילו הגיע ללובן כשרה והמחבר במקום חסרו כתב נחתכה ויש"ש בא"ט סימן פ"ז סובר דוקא חתך שאין חסרון הא יש חסרון טרפה דלא גרע מהמסמסה ולפ"ז יש לכוון דעת המחבר כן וע"ז השיג הט"ז דל"ד למסמסה כו' וכן הפר"ח אות ב' השיג עליו . ואני תמה מאין הרגלים לומר חתך שיש בו חסרון אוסר ונאמר דמה שנינו הותך מטחול וכליות אסור דה"ה הבהמה אבורה מ"מ הא ניטלו תנן דכשירה ומה"ת לומר לחלק בין ניטלו כולו או מקצת . וממרוצת דברי הפר"ח יראה שהשיג עליו מטעם זה וחלילה למאורן של ישראל היש"ש לחשוד בזה ועוד דהרשב"א בתה"א כ' ב' כתב בפי' דמה שאמרו אידי דתנן מותר באכילה תני סיפא אסור והכליות לא קאי כ"א אטחול הרי בפי' דחתך חסר כשירה דהא חותך מכליות ע"י חסרון איירי .. ורש"י בהמקשה דמש"ה נקיט טחול וכליות דלא מיטרפא אלמא חתך שיש בו חסרון לא מיטרפא וטחול בקולשים . וסבור הייתי לומר דרש"ל ע"י חולי איירי בחסר שבשר טרפה ואף שכתב התב"ש אות א' דלשון רש"ל משמע אפילו ע"י אדם ע"כ דחק ומוקי אנפשיה עכ"ז קשה הא ניטלו הכליות מפרש רש"ל בסי' פ"ח בא"ט ע"י חולי א"כ קשיא אם לא לחלק בין חסר מקצת או כולו כמו בטחול ולענין הלכה יש להקל בחתך שיש חסרון אם לא נחלקה לב' כמו שיתבאר לקמן בעזה"י : (ג) עד . עט"ז דאפי' הגיע בלובן גופא כשר דל"פ מדכתב המחבר עד מקום חריץ הא חריץ גופא לא דו"א והביא ראיה לזה יע"ש וכן הלכה : (ד) והוא . עט"ז הביא דברי רש"ל בא"ט סימן פ"ז והביא סיוע שיש בו ממש למ"ש בסי' מ"ג אות ט' דאין אוסר חסרון בפנים בטחול ואף שיש לחלק בין ריאה לטחול דהתם עיקר הטריפות משום קרום משא"כ בטחול בעינן ד"ז ועור לא מעלה ולא מוריד ע"כ הביא ראיה מהרש"ל דהא כולי' עיקר הטריפות משום חריץ ולובן דאפ"ה אי לאו דגלוי הוה לא הוה מטריף בחסרון פנים ועיין תב"ש כאן אות ג' ומ"ג אות ו' אוסר בחסרון מבפנים וכבר כתבנו שם מזה ומיהו מה שהביא שם מעשה דראבי"ה בטחול ניפוח אין ראיה די"ל דא"א היה להכיר בחוץ ומש"ה צוה לגורדו אם לא יהיה בשר שרופא גורדו עד חוץ ומה אעשה שהט"ז גופא לעיל כתב דמסתפי להקל וכאן נמי לא החליט הדבר אלא בלשון משמע ע"כ בלא ה"מ וודאי אין להקל וכאמור . ודע אם מוגלא דפסול הוא בכוליא אף בלא הגיע לחריץ כמ"ש הט"ז אות ו' אם הלקותא בפנים ולא הגיע לחריץ כשר לרש"ל וט"ז וכמ"ש לקמן : (ה) מכת חרב . עט"ז ועש"ך והוא קושית הל"מ דהר"ב היה להגיה ולחלוק על המחבר דנחתכה טריפה ודוקא ניקב כשר וט"ז תי' דמכת חרב הוא לאו דוקא אלא נחתכה לשנים הוה טרפה והוא שיגיע עד חריץ דוקא : (ו) והוא . עט"ז ולשונו צריך תיקון קצת כמו שאגיד . הנה במשנה תנן נטלו כשר ובגמרא נ"ה ב' אמרי במערבא כל הפוסל בריאה כשר בכוליא כו' אלא אמר ר"א טריפות מדמי להדדי כו' זהו גי' ספרים שלפנינו . ויש גי' אלא אי איתמר הכי איתמר יש כשר בריאה ופסול בכוליא ויש כשר בכוליה ופסול בריאה פסול בריאה ניקב וכשר בריאה מוגלא ותו לא . וכתב הרא"ש שהיא גי' רש"י והרי"ף מוסיף פסול בזה וכזה לקותא כשר בזה ובזה מ"ז כו' ולרי"ף מוגלא ולקותא תרי מילי ולרש"י לא הוזכר כ"א מוגלא ולכאורה אם כן המחבר זיכה בטרא לבי תרי דפוסל נתמסמס ומוגלא ותרוייהו דוקא עד למקום חריץ . וליתא כי הטור והרשב"א בתה"א כ' סוברים כן דמוגלא ולקותא טריפה ואפ"ה דוקא ללובן וסברי דאין להחמיר בלקותא מוגלא יותר מהמסמסה דבעינן דוקא עד חריץ וכ"ש הוא אם המסמסה דבריאה טריפה בעינן כאן עד הלובן כ"ש מוגלא דכשר התם ואף ליתא סרוחה מ"מ סובר דדי כמו לקותא ובעינן עד הלובן . אם כן הרי אתה רואה שאף לגי' זו אפ"ה מוגלא אף סרוחה עד הלובן בעינן . אמנם להלכה הסכים הט"ז ליש"ש דלא בעינן עד הלובן אלא בהמסמסה ומכת חרב לשנים אבל מוגלא ומ"ע וסרוחים אפילו לא הגיע ללובן . ומ"ז עד הלובן אפ"ה כשירה כמו שיראה הרואה שם בסימן פ"ו בא"ט . והמעיין בב"ח יראה שהם רחוקים מקצה אל הקצה דהב"ח אוסר במסמסה ומ"ח בלא הגיע לחריץ ומ"ז דוקא בלא הגיע לחריץ וניקב ונחתך הוא דכשר בהגיע לחריץ וטעמיה דיליה שחושש לכל הפירושים לחומרא שמא לקותא היינו מוגלא ומכת חרב ומכתכה א"ל לחריץ או שמא אינך הוה לקותא ולא מוגלא הלכך במוגלא ומ"ח ומסמסה ומ"ע וסרוחים אף בלא הגיע לחריץ . ולפ"ז מ"ש וכן פסק הב"ח היינו דעכ"פ בעכורים וסרוחים ומוגלא שניהם מסכימים דאף לא הגיע לחריץ . הא ניקבו ונחתך ומ"ז ומסמסה ומ"ח יש להכשיר בלא הגיע למקום חריץ ועיין תב"ש אות ו' האריך בזה והנלע"ד כתבתי :

עוד הביא הט"ז בשם רש"ל לחלק באם הבועה מבחוץ לא בעינן עד החריץ ואם בפנים בעינן עד החריץ ותמה עליו התב"ש אות ה' דאין אלו אלא דברי נביאות והעלה לאסור אף בפנים כ"ש . והנה האחרון תה אפו עליו משום דאזיל לשיטתיה דהסרון בפנים שמיה חסרון בטחול וכליות אבל למ"ש היש"ש שם הביאו הט"ז אות ד' ובסימן מ"ג אות ט' אם כן אין כאן חרדה כלל דאם המכה בחוץ אף לא הגיע ללובן הוה חסרון בחוץ ובפנים אי הגיע ללובן גלוי הוא כמ"ש באות ד' וא"ל הוה חסרון בפנים : (ז) שיגיע . עט"ז וירצה בזה דעד ועד בכלל וכ"מ לדידן במ"ח ומסמסה בעינן בלובן עצמו לא עד הלובן וכבר נתבאר לעיל מזה והנה יש לספק אי מעט שבלם בלובן טריפה או כולו ועכ"פ רובו בעינן וראיתי להכר"ז אות ג' דאם לקתה הכוליא והגיע למקום לובן ובלובן משהו טרפה משא"כ אם הלובן לחוד בעינן רובו . הנה מ"ש דאם מתחלת הכוליא עד מקצת הלובן הוה רוב המעיין בב"י בשם א"ח מעשה בנרבונ"ה שהיה מגיע עד הלובן ולובן שלם משמע הא כל שהוא קצת בתוך הלובן טרפה וכן הש"ך באות ה' וח' ובט"ז אות ז' דכל שהגיע לתוך הלובן קצת טרפה ובמ"י כלל פ"ט אות י"ג כתב זה בלשון יע"ש אמנם מ"ש דאם לא נלקה כי אם הלובן גופא בעינן רובא עכ"פ הא איכא לעיונא ביה . שוב ראיתי שמבואר כזה ממ"ש הט"ז אות י' דפירש דלובן חד דינא אית ליה עם הכוליא יע"ש הרי דאין לחלק בין התחיל בלובן או בשאר כל שיש מקצת תוך הלובן טריפה. וראיה מב"י גופא דכתב דומה להוריק הכבד נגד בני מעיים או המרה . עוד ראיה ממ"ש הכה"ג והפר"ח אות ז' בשם הרא"ב"ד בספר תמים דעים סימן י"ב מדאמר והוא דמטא לקותא עד מקום חריץ משמע שאין הוא הגורם והפר"ח והתב"ש אות ה' האריכו ליישב זה דס"ח דלובן לחוד ובשר לחוד טריפה יע"ש ומה קושיא בבשר ולובן בכ"ש הוא טריפה משא"כ בלובן גופא בעינן רוב אלא כדאמרן (°) נ"ל בזה : (ח) אפילו . עט"ז והעלה דמעשה כך היה ואפילו היה מקצת שלם כשירה ומשמע מדבריו דעכ"פ מקצת הלובן צריך להיות קיים וכן באות י"א כמ"ז בעינן שישתייר מקצתו ואם על הלובן נתכוין לא ידענא א"כ הדרא קושיא לדוכתיה הא איכא ק"ו . גם על ק"ו גופא הקשה התב"ש דמוגלא יוכיח דכשירה בריאה ופסול בכוליא . ודוחק לומר מקומות יליף מהדדי דזה לא ניתן להאמר כלל וא"כ קשיא . ולשון האשר"י לא משמע כך דמעשה כך היה עב"י ועמ"ש באות י"א : (ט) נמצא . עט"ז והנה אף שנהפך קצת מלובן לדם כשירה כי כן מראין דברי המחבר ובספרו הארוך דדם דינו כמ"ז א"כ משמע ודאי אף הגיע ללובן ומיהו אם כל הלובן דם טריפה לפי מ"ש הט"ז באות יו"ד דבעינן שנשאר מקצת. ובתב"ש כתב דהא"ה מיירי בלא הגיע לחריץ וסובר דעכורים אוסר בלא הגיע לחריץ ומש"ה מתיר דם עד הלובן ולא בלובן . אמנם אתה רואה ממ"ש המחבר וט"ז דמש"ה לא חשיב דם דכ"ש הוא ממ"ז ומאי פשיטותא הא מ"ז אפילו בלובן כשירה ואלו בדם לא אלא כדאמרן ומכל מקום באין ה"מ צ"ע : (י) אלא בלובן . עט"ז ומדבריו אתה למד בפירוש דכל מה שאוסר להמחבר עד הלובן ה"ה בלובן עצמו וכל"ש סגי . ומ"ש במ"ז בעינן שישתייר מקצתו כבר כתבנו לעיל מנא ליה הא כיון דמעשה כך היה בספיר"א אין ללמוד ממנו שישתייר מקצתו : (יא) נמצאו . עט"ז וכוונתו מבואר דהא"ח מביא דהלובן היה שלם ומש"ה הכשירו דעד מקום חריץ בכלל משמע בהדיא דלא מעשה כך היה וכמ"ש הש"ך אות י"א אבל הרוקח הביאו הב"י נתן טעם דדרך להיות שם וא"כ מהלכות הרופאים הוא אין להטריף אפילו בלובן ובת"ח כלל פ"ט דין ו' הכריע להקל . ובתב"ש אות ט' האריך וכתב שיש ב' מיני אבנים א' מאכילה ושתיה שאין נקיה והם ניכרים והוא כשהכוליא כולה שלימה רק אותן אבנים מונחים תוך הלובן כשירה אבל אותן הנולדים מכוליא גופא הוה לקותא ולמקום חריץ טריפה :

במ"י כלל פ"ט אות י"ט מסופק אם מחמת אבנים לית כפול וכענבה בכוליא אם טריפה והתב"ש הטריף בזה יע"ש : (יב) וענבה . עט"ז כי מהרי"ל חביב פי' הכוליא עשויה ענבים ואם נשאר כמו א' מהן כשירה והוא העלה כענבי הגפן המצוין עכשיו וכ"כ הש"ך אות י"ג . ומכל מקום קשה דלמא בשיעורא דידהו משערי' ודוחק לומר דנשתנה הטבע בבהמה גם כן וכעת לא ידענא בשיעור הזה מהו גם לא נאמר בו שיור שיאמר כתאים כשירה : (יג) ואיך . עט"ז האריך כאן ועמ"ש בסי' ל"ז קרום שעלה מחמת מכה אינו קרום והארכנו בטעמים שם ועיין ב"ה ומ"ה ל"ה.ב' ובסימן נ' אבאר עוד . ואמנם מה שכתב דא"כ כי הקטינה למה תטרוף וסופה ליטול הכל אין זה הכרח כ"כ דמספיקא הוא דמטריף לה שמא לא תנטל הכל ועמ"ש עוד מזה בש"ך : (יד) והקטינו . הט"ז חולק על הב"ח ומכשיר בכ"ע אם א' לקתה דאמרינן היתירה לקויה היא ומלשון הש"ע דהקטינו היתירות ולא אמר שהקטינה א' מהן משמע ודאי שיהיה ניכר איזה מהן יתרת הוא דלא מחריב בא לקותא הא לא"ה לא . ומ"ש דמספק אין לאסור הנה הוא לשיטתיה בס"ס מ"ח דוקא היכא דהכית לאיסור כמו מים ברגא הוא דאוסרין הא ספק השקול אף בספק מחיים יש להכשיר . אמנם כפי מה שהארכנו בסימן כ"ט דבהמה זו יצאה מהרוב עכ"פ א"כ ה"ה חזקה ליכא ובש"ך אות ט"ו אבאר עוד : (טו) וכל . עט"ז דבל"א וגרי"ן כשירה ובע"ל טריפה והביא ראיה מנדה דגע"ל אין נוטה לאדמומית לקולא כ"ש לחומרא כמ"ש הש"ך אות ת"י . ומ"ש דמראה אף שלא הגיע ללובן כלל ואף לא לתוך הבשר משמע מדבריו דטריפה כמו בריאה אמנם התב"ש אות א' הכשיר כל שלא הגיע לחריץ ובש"ך אבאר עוד : (טז) בכוליא. הטעם דהם סגורים בעצם ואין מגיעים לבני מעיים והיינו דליקוי הכוליא גורם קלקול לבני מעיים וכבר תמהו בזה מנלן והתב"ש

כתב

דכל לאו מינה מיטרפא לא תנן לה וא"כ מה קושיא מלקתה . או יאמר כמ"ש המ"ב בתשובה סימן ס"א ב' כיסי' תרי רואין לא אמרי' ואי טריפות הכליות משום בני מעיים לאיזה צורך הוצרך הרי"ף והר"מ בפ"ח מה"ש הכ"ה והטור לומר לפיכך אם ניטלו כשר ה"ה ג' כשר לו ניטלו טרפה אפ"ה ג' כשירה ועיין מ"ש בט"ז אות א' ואפשר מש"ה לא הגיה הר"ב בזה יע"ש : **ב** וכן . עש"ך ומדבריו אתה רואה דווקא נקב שיש בו חסרון דתלי טעמא דלא גרע מנתמסמס וכמ"ש הב"ח דלא עדיף אלו הוה הבשר הנחסר ע"י חולי לפנינו משמע וודאי הא שלא ע"י חסרון לא אפילו ע"י חולי ומ"ש דווקא ע"י מחט הוא לאו דווקא אלא שראיתי להתב"ש אות א' שדייק מדכתב ע"י מחט משמע ע"י חולי אפילו בלא חסרון . והא מדין מסמוס למד לה וכפי הנראה דסובר דה"ק דחולי הוה לקותא כמו המסמסה וכתב דלפי מ"ש הכל בו דחולי לקותא הוא יע"ש . ולא הבינותי דאדרבה הכל בו שהביאו המחבר בס"ד אין סובר כן דאל"כ למה ליה לאהדורי אטעמא דהיה פחות מכשיעור לימא דהוה לקותא ומכי מטי לחריץ לו יהיה כשיעור טריפה אלא סובר ע"י חולי לאו לקותא הוה ואף ל"ד להמסמסה . וראיתי להכה"ג בהגהות הטור אות ב' דברים אשר לא זכיתי להבינם כתב דהלבוש פ"א כתב כאו"ה דניקב ע"י חולי טריפה וא"י דשם לא נזכר כ"א ניטל ע"י חולי טריפה וכמ"ש בס"ו דאל"כ איך תחזור לכשרותה וזה יורה בהיפך וכדכתיבנא . עוד כתב אמ"ש הש"ך דלא הגיע עד הלובן כשרה אפילו לאו"ה וז"א דאו"ה מטריף במסמסה אפילו לא הגיע ללובן אלא שהש"ך הכריע מסברא דנפשיה דעכ"פ בלא הגיע ללובן דאין להחמיר ע"י חולי כיון דמשמעות הפוסקים להתיר ניקב ע"י חולי . ולענין דינא כתב הכה"ג ושאר אחרונים ע"י חולי והגיע ללובן יש לאסור ונכון להחמיר עכ"פ באין ה"מ וכאמור (°) עי' לקמן : **ג** או . הש"ך הראה לאות ו' ור"ל דמ"ח היינו בכח ומש"ה דינה כלקותא משא"כ כשאין בכח כשירה אף להר"ב ומש"ה לא הגיה כאן כלום : **ד** עד מקום חריץ ועד בכלל . ש"ך וכן מוכח מש"ס דההיא דמחו בכוליא ולא הספיקו לראות אם ניקב החריץ דאפילו ניקב כל החריץ או נחתכה כשירה : **ה** עד הלובן ובתוך הלובן . ש"ך הא אין לקותא בלובן אף שאין הפסק בין הליקוי ללובן כשירה להמחבר ומ"ש שכ"מ בש"ס אפשר מהא דאמרינן והוא דמטי לקותא למקום חריץ ולא אמר עד מקום חריץ והוה מפרשינן לחומרא ש"מ בתוך בעינן : **ו** הלבן שנכנס תוך הכליות תחת המתנים ששם מעורים בגידים באמצעות הכוליא והוא מקום חריץ ש"ך וכפי הנראה שכן צ"ל הלובן שיוצא מתחת המתנים ונכנס לתוך הכליות ורש"י לא כתב כ"א ששם מעורים בגידים : **ז** מכת חרב . פי' הש"ך שמכה בכח אפילו לא נבקעה לשנים דאי נבקעה לב' לא היה לרמ"א לומר מ"ח אלא נבקעה לב' וא"כ כשהכה בכח אף שלא נחתכה לב' טרפה ובלא כח דוקא נתתכה לב' כמ"ש או"ה הביאו הש"ך אות ח' מ"ח ונבקעה לב' חשיב כתרתי . והל"ח הניח בצ"ע דברי הר"ב שסובר דמ"ח היינו נחתכה וחולק אהמחבר ודוקא ניקב א"כ היה להגיה לעיל וכפי מ"ש הש"ך אין כאן קושיא דמ"ח היינו בכח טרפה : **ח** עד הלובן . הש"ך האריך בכאן ומסיק כאו"ה דכל לקותא לא בעינן למקום חריץ כ"א במ"ח דמפרש הא דאמרו והוא דמטי לקותא למקום חריץ אמ"ח קאי דבעינן מקום חריץ . ומ"ש דהר"ב שכתב דמכת חרב כלקתה לאו לגמרי א"י הא הר"ב לא הגיה כאן כלום ואף שבת"ח כלל פ"ם הביא לדברי או"ה מ"ם הגהות חיבר באחרונה וחזר כאן ואולי דלא היה להר"ב לומר דינו כלקתה כו' :

הרשד"ם חי"ד סימן ל"ח האריך בכוליא שלא בדקו אם הגיע ללובן יע"ש דהוה טריפה דלא מוקמינן אחזקה דבהמה זו איתרע רוב דידה ועיין בסימן נ' ולבסוף כתב [כד] ב' עדים העידו שבריאה היתה הכוליא וב' מכחישים אוקי אחזקה ומיהו אם כולם אומרים שהיה מוגלא אלא שב' אומרים הגיע ללובן וב' אומרים שלא הגיע הוה וודאי טריפה דאיכא ס"ס לאיסורא שמא העדים שאמרו הגיע ללובן האמת אתם ושמא הלכה כמ"ד לא בעינן למקום חריץ במוגלא ועיין כה"ג בהגהות ב"י אות פ"ו . ומה שהתיר הרשד"ם הכלים אחר מעל"ע אנן לא קיי"ל כן דספק איסור תורה שנעשה אח"כ דרבנן אין להקל ומה שהביא ראיה מא"ח הביאו הב"י בסי' קכ"ב דאם שהו בבית עובד כוכבים כלים מותר לאחר מעל"ע התם כיון דספק אם שימש כלל עדיף עיין מ"י כלל נ"ט ובקונטרס הספיקות ובסימן ק"ג וקכ"ב אבאר . וסבור הייתי לומר דלהר"מ ז"ל כל ספיקא מ"ה שריא א"כ תו הוה גזירה לגזירה אטו ב"י ונהי דוודאי איסור דרבנן אין להתיר בכה"ג משא"כ שאב"י הוה רק גזירה שוב ראיתי שזה טעית דהא פינכא דרב אמי דתברה ואמאי לא שהה מעל"ע דם שבישלו דרבנן אלמא אף בדרבנן גזרו על שאב"י . ומיהו להר"מ דם שבישלו ד"ת ובסימן ק"ג וקכ"ב אבאר :

כתב בכה"ג בהגהות הב"י אות כ"ח כוליא שהקטינה ולא הספיקו לבודקה אם היה כענבה כשירה מס"ס שמא מתולדה ושמא היה כשיעור וע"ש ואף שאין הספק הב' שקול דאיכא ביה ס"ס לאיסורא שמא הלכה ע"י חולי טריפה כאו"ה ושמא לא היה כשיעור אפ"ה יש להקל ועמ"ש לקמן בהא דנתמסמס פחות משיעור : **ט** כשירה . הטעם דכוליא כולה דם הוא ומש"ה כשירה ואינו דומה למראה דבש ש"ך . ועיין תב"ש הביאותיו בט"ז דוקא עד הלובן דלובן אין דרכו להיות דם והלכך אם נמצא בלובן דם יש להטריף לדידן : **י** אע"פ . הש"ך הראה מקום לסימן מ"א ושם ערער היש"ש ביבשו הב' זיתים והשאר שלם וכאן לא הזכיר היש"ש בא"ם סימן פ"ו כלום : **יא** נמצא . עש"ך וכבר כתבנו ועמ"ש בט"ז בשם התב"ש דיש ב' מיני אבנים יע"ש : **יב** ופול בכלל טריפה . כתב הש"ך דיש כמה דעות דפול וענבה כשירה יע"ש : **יג** כענבה . הש"ך העלה כענבה ממש דהיינו עינבי הגפן משערינן ליה ואף דהיום נתקטנו בשיעורן מסה שהיו בתחלה ועמ"ש בט"ז מזה : **יד** והיכי ידעינן. עש"ך והנה הנך ב' דינים כוליא שהקטינה ודין שאח"ז ניטלו ע"י חולי לאו"ה טריפה הם כל ע"י חולי הוה כמסמסה ומה ששנינו כוליא שהקטינה יפרש ע"י אדם שניטל ביד ונשאר כפול וענבה לא ע"י חולי : **טו** או . הש"ך האריך להשיג על היש"ש דמחלק בין על ידי מעשה א"א לטריפה שתחזור לכשרותה הא ע"י חולי אפשר והוא דוחה זה . וליש"ש קרום מחמת מכה אינו קרום הטעם שסופו ליסתר ובסי' נ"ב אבאר . כתב הכר"ו בניטל הטחול דכשירה היינו הקטינה ולא שנימוקה דאיך תחזור לכשרותה ועמ"ש לעיל בסימן מ"ג בזה : **טז** אם היו . עש"ך ולשון איפכא אינו מיושב כי הב"ח פשיטא דמודה דאם ב' בדרי וא' מהם נלקה דטריפה ופליגי באם כולן עומדות בשוה יש"ש מיקל דאוקי אחזקה והב"ח מטריף מספק שמא אותה הראויה נלקה והפר"ח אות י"ד והתב"ש אוסרין בכל גווני דמ"ם כאיב לה כאב הלקותא [כה] ועיין צ"צ סימן צ"ח ב' טחולין וא' ניקב בסומכיה דינו כמו בכליות ואף אם עומדין בשוה וא' קטנה וניקבה בסומכיה כשירה ולמד מב' וורדות שא' גדולה שהולכין אחר הגדולה שהיא העיקרית ה"ה כאן :

ודע דכל זה באברים שאם ניטלו וחסרו כשירים שייך זה הדין הא ב' כבדים וא' מהם לקותא כולה דם או קשה כאבן וכדומה אין אומרים שהיתירה לקויה והבריאה היא העיקרית דמ"מ מתחלה שהיו שניהן שלימים נטרפו מטעם יתר כחסר ואיך יחזרו לכשרותן ובלא"ה אין לדמות ב' כבדים לכאן כנ"ל פשוט (°) : **יז** דלובן . הש"ך הביא הא דיש"ש דמספיקא אסרינן לה כיון דבלובן א"א להכיר ומיהו לפעמים אפשר להכיר גם בלובן והוה וודאי טריפה ועט"ז שסובר דאף לא הגיע ללובן : **יח** וכל . הש"ך העלה דבגע"ל טריפה וגרי"ן ובל"א כשירה כמו בריאה מדר"נ ה"ה בכוליא יש להכשיר : **יט** פוסל . עש"ך דלקותא פוסל בה ושינוי מראה הוה לקותא ומש"ה בעינן דוקא עד הלובן ומ"מ לא הבינותי לקותא זו מה [כו] היא דכל האברים פוסל בהם לקותא אם הגיע לחלל כ"א כדינו דהוה בשר שרופא גורדו : **כ** אין טרפות הטעם דסגורים בעצם ואין מגיע ההפסד לבני מעיים והלכך אין שום לקותא פוסל בו אף מוגלא דלא בעינן עד הלובן מה"ם דאמרן ומ"ש על הלבוש הוא ממ"ש בסעיף יו"ד כוליא של עוף אין שום טריפות פוסל בה ובניקב יש מכשירין ויש פוסלין וא"י להולמו דניקב אפילו בבהמה כשירה אפי' ניקב הלובן כמבואר והל"ח אות רל"ג השיגו דמתחלה פסק דאין טריפות בכוליא של עוף ואח"כ הביא י"א ואני אומר בלא"ה ניקב גם בבהמה כשירה אם לא שנאמר כמ"ש או"ה ניקב ע"י חולי בבהמה טריפה :

או

חדושי רע"ק

סי' מ"ד [כד] בשפתי דעת סק"ח . ב' עדים העידו שבריאה היתה הכוליא וב' מכחישי' אוקי אחזקה . נ"ב לענ"ד הא תרי ותרי אי הוי ספיקא דאורייתא' או דרבנן עכ"פ דרבנן אסור שלא לסמוך אחזקה וגוף התשובה אין בידי לעיין בו אח"כ זכני ה' בספר הזה וראיתי שבסי' ל"ט נקט בפשיטות דלא אחמור רבנן בתרי ותרי רק בערוות . אבל באמת כתבתי במקום אחר דזה מחלוקת הראשונים בר"ן פ"ב דכתו' דע"ב ע"א :

שם [כה] בשפתי דעת ס"ק ט"ז . ועי' בס' צ"צ סי' צ"ח וכו' . נ"ב עי' בת' דבר שמואל סי' של"ח שחולק על זה . ובתב"ש החמיר גם בכליות :

שם [כו] בשפתי דעת ס"ק י"ט . לא הבינותי לקותא מה היא . נ"ב כך הקשה בתב"ש ותירץ דהכא גרע כיון דפוסל גם לקותא שאינו ע"י מסמסה אלא דמליא מוגלא ומכת חרב :

מה א אך עוף . הש"ך הביא דעת ר"ח דהמעי של עוף דהביצים מונחים בתוכן אסורה מספק מאיבעיא הורו בטרפחת לאיסורא והיינו בעוף ופסק כן הב"ח באין ה"מ לאסור ולפ"ז אם נמצאו ב' יש לאסור בעוף דכל יתר כנטול ופשוט . שוב ראיתי לכה"ג בהגהות הטור אות א' נמצאו ב' לרש"י כשירה ולרמב"ן אסור יע"ש הנה זהו בבהמה דניטל כשירה וניקב טריפה ומ"מ יש להכשיר אם נמצאו ב' דשמא הלכה דאין נקב אוסר כלל דהא מכשירין בה"מ ושמא הלכה כרש"י דכחסר דמי וניטל כשירה ומיהו בעוף אם ימצאו שני מעיים יש לעיין ולומר דכנטול דמי וטריפה וי"ל דאפשר הר"ח גופא דאוסר בניטל טרפחת דעוף היינו ניטל ביד לא בחסר מתחלת ברייתה והלכה כרש"י דכחסר מתחלת ברייתה דמי ואם כן יש להכשיר אף באין ה"מ נ"ל (ס) . ולענין ניקב הטרפחת יש לעיין אי הוה דוקא ע"י חולי דהוה כנימוק או אף ע"י אדם ועיין ד"מ בסימן נ"א ואם נאמר דוקא ע"י חולי הוא א"ש דבריו שם ובט"ז הביאותיו . עיין פר"ח במ"ש בד"מ נימוק הוולד טריפה והאם כשירה משום דהוה פירשא בעלמא עיין בסימן פ"א דזה דוקא בשלי' דהוולד נוצר בו לא בטרפחת דלא הוה פירשא ושם אבאר : **ב** וכ"ש ניקב. עש"ך וכוונתו מבואר דאיך כתב וכ"ש ניקב ואח"כ כתב דיש מטריפין לז"א דלפי הכלל המסור בידינו כל שאם ניטל כשירה כ"ש ניקב כשירה ויש מחמירין כמו בטחול דניטל כשירה וניקב טריפה וכ"ש נימוק ומ"ש אבל בניטל האם לכ"ע כשירה היינו בבהמה אבל בעוף הא איכא ר"ח דמטריף כמו שהביא באות א' וראיתי לכה"ג בהגהות הב"י אות י"ב תמה על הש"ך במ"ש דניטל האם לכ"ע כשירה והאיכא ר"ח דמטריף ולא ידענא מה ראה לכתוב כן דהש"ך אניטל האם דבהמה קאי ובזה ליכא מאן דפליג : **ג** ויש מחמירין . הש"ך הביא דעת הב"ח לאסור אפילו בה"מ בניקב או נימוק והוא ז"ל כתב מתוס' מ"ח א' ד"ה שלפוחית ראיה והיינו דכתבו ניטלה שלפוחית אבל ניטל או ניקב כיס השתן טריפה ואמאי לא כתבו בניקב האם טריפה ש"מ דניקב האם כשירה ולזה יש לומר דניקב כיס השתן אפילו ע"י אדם וכדומה טריפה וניקב האם דוקא ע"י חולי דהוה כנימוק וגרע טפי ועיין תוס' חולין נ"ו ב' ד"ה איבעיא להו שהוקשה להם איך איפשר הא חשיב בסנהדרין לר"מ טועה בדבר משנה ולא תירצו דניקב הורו לאיסור ש"מ דסבירא להו דניקב כשר . ביצים קרושים המנהג לעת הצורך ובע"ש להתיר עיין מ"ש בט"ז : **ד** בניקב ונחתך כשירה . עיין באחרונים אי נחתך כולו או מקצת : **ה** והכי נהוג עש"ך . ודע דהב"ח בתשובה סימן קנ"ז כתב דהא דניקב כיס השתן טריפה עוף אין לו כלל כיס השתן ומש"ה הכשיר תרנגולת שבטנה צבה ויצאו מים רבים מסמנה אחר הבדיקה באברים הפנימים ועיין בסימן נ' בענין ניקב א' מאברים הפנימים יע"ש עיין בל"י . שורים המשתינים דם יש לבדוק אם לא ניקב כיס השתן ואם לא בדק אפשר בה"מ להקל :

מו א ואפילו ליחה . כתב הש"ך דהא דאמרו קרום בוושט ובריאה מחמת מכה אינו קרום לאו דוקא ה"ה בכל האברים אינו קרום לאפוקי מדעת הרא"ה בב"ה ל"ה ב' דוקא בוושט ובריאה . וכאן הוצרך להשמיענו דל"ת דוקא ליחה אין סותם הא קרום סותם קמ"ל דאפי' בדקין לאו דוקא הוא וה"ה קרום אינו סותם : **ב** ואם . כתב הש"ך אפילו עודנו המחט תחוב שם הוה סתימה . ומיהו אם שומן סביב המחט ובראשו נגד פי המחט אין שומן אע"פ שיש בשר עליו הרי מראין הדברים דקרום מחמת מכה הוא כיון דלית שומן נגד פי המחט ועמ"ש לקמן בסי' מ"ח ומ"מ איזה שומן סותם ומ"ש בדיני קורקבן בזה : **ג** כשירה . הש"ך הסכים לסברת הט"ז במ"ש או"ה דכל דבר הצריך שיעור אין מי שיסתום אותו ול"ד לחלחולית דהתם ירכים מעמידין אותה ואין הרעי נופל לגוף משא"כ בטחול ועיין בט"ז מ"ש הא בלא"ה חלב טמא מפסיק יע"ש : **ד** שכל חלב טהור סותם . הש"ך חולק עם הט"ז וסובר דאין חילוק בין בשר לשומן ודוקא באותו אבר או שדבוק בתולדה אצלו אז הוא סותם מה שא"כ כשאינו דבוק עמו בתולדה אין סותם אף אם נסרך עמו כמו שומן : **ה** חוץ מקרום שעל הלב וה"ה שומן הלב עצמו . כפי הנראה מש"ך סי' מ' אות ב' ושכן דעת הר"מ ז"ל דקשה הוא וה"ה שומן הכרכשא מה"ט אין סותם ואין נכנס לנקב עיין בכ"מ שם : **ו** הכרכשא הטעם שאין אדוק היטב . ש"ך וזה להמחבר אבל כבר כתבנו דלהר"מ הוה הטעם דקשה הוא ואינו סותם : **ז** והעוף כל שומן שלו סותם דלא מצינו כנגדו טמא . ש"ך ורש"ל בפא"ט סי' נ"ב מפקפק על היתר זה דשומן העוף רך הוא ולא הוה סתימה וכ' שאלמלא בא לידו לא היה אוכלו אבל חלילה להחמיר לאחרים עכ"ל והמנהג הפשוט כדעת המחבר שהוא דעת התוס' דשומן העוף סותם ועמ"ש בסי' נ"ט : **ח** ואם החזירן כו' . ואם ידוע שלא נהפכו כשירה הא בסתמא לא. ש"ך ועמ"ש באות ט' לענין סירוס התרנגולים בזה : **ט** וה"ה אם לא יצאו . הש"ך הביא דיעות דאם לא יצאו ונהפכו כשירה דתרתי בעי' יצאו ונהפכו ולענין דינא כתב הכה"ג בהגהות הטור אות יו"ד דהלכה כרשב"א דכל שנהפכו אף שלא יצאו טריפה ומתני' דנקים יצאו אורחא דמלתא נקיט וכ"כ הפר"ח והתב"ש הא דלא תנן במשנה א"ט יצאו ונהפכו דבכלל ניקבו הדקין הוא תוס' חולין מ"ו ב' . כתב רש"ל בא"ש תרנגולת שיצאו מעיה דרך נקב בית הרעי והוחזרו טריפה בשם מהר"א ספרדי כיון שיצא דרך מקום צר א"א שיחזרו כסדרן לתוך המעיים הביאו הכה"ג בהגהות ב"י אות ט' יע"ש : **י** אבל . עש"ך חולק אמעשה דל"ת בתרנגול מסורס שהיו בני מעיים בין עור לבשר והטריף והש"ך מתיר דריעותא דבין עור לבשר לא הוה ריעותא ואמנם התב"ש והפ"מ ובל"י כתבו שיש להטריף ובאמת לא הבינותי דודאי הל"ת מודה דבין עור לבשר לא מיקרי ריעותא אלא הכא שאני דהסירוס מוכיח ומצוי הוא וחיישינן שיצאו בני מעיים לחוץ ונהפכו וכפי הנראה דבמעשה דל"ת היו דבוקים בעור והתב"ש כתב העיקר הריעותא הוה הסירוס ולאו מתרי טעמי הטריף אלא משום סירוס לחוד יע"ש :

כתב כה"ג בהגהות ב"י אות ט' שהחכם מהר"י אבורב"י ז"ל אסר תרנגולים מסורסים שיש לחוש לנקיבת המעיים (וה"ה לשמא יצאו ונהפכו) והכה"ג השיב דהוה ס"ס שמא עברו עליהם י"ב חודש ושמא לא ניקבו הבני מעיים . ואני אומר ס"ס כזה לא שמענו מעולם דגרע משם אונס חד הוא ולא הוה ס"ס כלל ומ"מ העולם אין נזהרין דמאחר שהוא אומן בקי הוא בכך ורואה שלא יגיע כלל לבני מעיים וא"צ להמתין שיהיו י"ב חודש מעת הסירוס : **יא** מחט בדקין . הש"ך מתיר בה"מ במחט הנמצא בדקין וכן הסכימו אחרונים ובתנאי שלא יהיה תחוב אפילו במקצת עיין תשובת מהריב"ל ח"ג סי' ק"ג : **יב** ד' אצבעות . כ' הש"ך וי"מ ב"א והוא היש מי שאומר שהביא המחבר לקמן סי' נ"ו עכ"ל וצ"ע דהא מ"ד ב"א הוה לקמן ח' אצבעות בצ"ה ד' בטדי והיש מי שאומר שמביא לקמן הוא כפירש"י אצבע שוב ראיתי שהפר"ח כאן הרגיש בזה . ולענין דינא המחבר שם גופא סתם כסברא קמייתא די"ו אצבעות דבטדא הוה ד' אצבעות ואף שרמ"א כתב שם בעוף ישער ברוחב אצבע כפי הנראה דהיינו לפי הב' דבטדא אצבע אבאר שם בט"ז ועיין יש"ש ושם אבאר: **יג** ובדקה. עש"ך דהיינו קישור האצבע ר"ל כמלא קשר אגודל דהוא קרוב לשיעור ב' אצבעות ר"ל רוחב ב' גודלים עיין א"ח הלכות ציצית : **יד** יש אוסרין. עש"ך באין ה"מ יש לאסור במשהו מאותן ד"א ובמקום ה"מ יש להקל עד רובו כדיעה שניה וכמו שיתבאר : **טו** רוב רוחבו . הש"ך האריך והעלה כמ"ש מהרש"ל בהגהותיו לטור דבין ברוב רוחבו או רוב ארכו ור"ל שינטל רצועה באורך ד"א אורך ב' ומשהו וברוחב הרצועה משהו וכן ברוחב הד' אם ינטל מרוחב רוב הרוחב ומשהו באורך הוה טריפה ובס' ראש יוסף הארכנו בזה : **טז** אם סירכא . עש"ך מה שהראה מקום לסי' ל"ז יע"ש וכבר כתבנו מזה בכמה מקומות שאנו נוהגין להכשיר סירכא בשאר אברים חוץ ריאה ואף אם נסרכו דקין לדקין ששניהם נקובתן במשהו אפילו הכי כשירה וראוי שתדע דזה דוקא אחר הבדיקה כמ"ש הלבוש ס"ו דאם בדקו ולא מצאו ריעותא וכבר כתבנו כן בסימן מ"ג אלא שראיתי לשו"ת חוט השני סי' ס"ט כתב דאם נסרך הטרפשא ולא בדקו כשירה וממרוצת דבריו שם נראה דבשאר אברים א"צ בדיקה כלל ובכרס יש לבדוק דהוה מיעוט המצוי כמו סירכות הריאה ואם לא בדקו כשר ומוכרח הוא לשיטתו דאי בשאר מקומות ג"כ צריך לבדוק למה השמיענו רמ"א בטרפשא יותר משאר אברים . אמנם הרי אתה רואה שהלבוש לא כתב כן ומ"מ נראה בשאר אברים אם לא בדקו באונס דיעבד כשירה ובטרפשא טריפה כלשון רמ"א דודאי" ימצא אף שבת"ח כלל פ"ח כתב "שמא הרי חזר בהגהותיו נ"ל (ס) ועמ"ש לעיל סי' מ"ג ומ"ד . עוד למדתי מתשובה ההיא דקורט דם המוזכר בכל מקום היינו ממשות או דם צרור בעובי הבשר אבל האדים הבשר לחוד אין מזיק ולקמן יבואר : **יז** ומ"מ יש לדקדק . עש"ך דאם הבשר שלם תחת הבועא יש להכשיר אף ביש ליחות תוך הבועא וכן המנהג ועמ"ש בט"ז מזה :

מז א כענף מן הכבד . עש"ך דמיישב הא דס"ה וכמ"ש באות ז' ולכאורה דר"ל דבס"א איירי שדק תלוי זה יוצא מתחלה מקיבה ומקורקבן ובס"ה איירי שיוצא דק מהדקין וז"א במשמעות לשונו גם דברי המחבר א"א לפרש כך ושוב ראיתי בתב"ש אות ד' עמד בזה ופירש דברי הש"ך דביציאתו מקיבה עושה רושם ששנים הם שרחבים הם כב' או שיש סדק וניכר שהם ב' בהתחלתן ובס"ה איירי שמתחלה הוא א' ממש ותלוי ועומד ועיין כר"ו אות ד' ומ"ש שם דהמחבר כתב אצבע לא ידענא מה הוא דזה לי"א ולא לדיעה קמייתא . והתב"ש כתב דלק"מ דבס"ה איירי שתלוי ועומד וסתום בראשו ואין משמש כניסה ויציאה ובס"א איירי שיוצא מהדקין ובסוף יוצא דרך פי הטבעת והואיל ומשמש כניסה ויציאה לעצמו הרי הוא מעי יתר וטריפה ונכון הוא . ומ"מ לענין דינא העלה שאין להכשיר מעי תלוי כ"א בתחלה הם אורך אצבע אחד ואין ניכר שם כלל שהם שנים והיתר הזה אין באורכו כ"א אצבע אז כשר בה"מ דוקא יע"ש . ובאין ה"מ צריך ג' תנאים אחד דמתחלה הם אחד באורך אצבע ולסוף ג"כ כלין כאחד באורך אצבע וכל ארכו של יתר רק אצבע אז כשר ולא בע"א וכן העלה הפר"ח ועיין בל"י וכן ראוי לפסוק להלכה שאין כשר כ"א בג' תנאים המוזכרים : **ב** בין בעוף . עש"ך ורוצה ליישב קושית הט"ז ולא ניחא ליה בתירוצו דזה סיום הי"א כיון דהוא סעיף בפ"ע כמ"ש הדרישה יע"ש ופירושו הוא דבהמה בעינן תחלתו וסופו שיהא א' ואין צריך אורך אצבע לדיעה א' שהוא דעת הר"מ ז"ל ובעוף אם בתחלה יוצא א' ממש זהו הדין דס"ה דכשר ואם נראה מתחלה שהם שנים שרחבים הם כשנים או שיש סדק טריפה בעוף ובבהמה ואם הדרי ערבי בבהמה בעינן מתחלתו עכ"פ שיהיה כא' ובעוף אף אם הם מתחלה ב' ובסוף הדרי ערבי כשירה ומ"מ צ"ע בפירושו זה : **ג** יש ברוחב אצבע שלם . כתב הש"ך ה"ה ב' ביה"כ אם כרוחב אצבע שלם כשירה כמו בדקין : **ד** וכן עיקר . עש"ך מה שנרשם אדיעה שניה ר"ן צ"ע כי דעת הר"ן כרי"ף והר"מ דא"צ אורך אצבע אלא כל שיש בתחלה מחובר משהו ולסוף מחובר משהו כשירה ועמ"ש בט"ז מזה : **ה** אבל בעוף . הש"ך הראה לאות ב' ור"ל דכאן מיירי שמתחלה הם שנים ממש ולסוף הדרי ערבי במשהו בבהמה טריפה ובעוף כשר זהו הדין של ס"ב ואם מתחלה הם כא' ולסוף הם א' אף שנראה שהם כשנים שרחבים הם או היכר סדק אפילו הכי כשירה בעוף ובבהמה זהו הדין של ס"א לדיעה קמייתא ואם מתחלה הם א' ממש לגמרי ודק יוצא מהדקין ותלוי ועומד זהו הדין של ס"ה דכשר בעוף ובבהמה לדעת הש"ך ז"ל : **ו** סניא דיבי . עיין ש"ך מ"ש בפירוש סניא דיבי בשם המבי"ט יע"ש : **ז** הדרא דכנתא . עש"ך מה שמיישב דלא תקשה ממ"ש ס"א וכבר כתבנו פירושו באות א' בשם התב"ש וכר"ו דלעיל מיירי שיש היכר שהם עכ"פ שנים שרחבים הם כערך שנים ומשום הכי טריפה מה שאין כן כשמתחלה הוא א' לגמרי ותלוי ועומד זה לאו יתר הוא אלא דק היוצא מדקין מש"ה אין להטריף אף שהוא זקוף ועומד ולענין דינא כתבנו באות א' בשם התב"ש ועיין פר"ח ובל"י מביאו : **ח** כאורך אצבע ה"ה יותר . וכן הוא מבואר בתשובת הרא"ש ש"ך ועמ"ש לעיל לענין דינא דוקא אצבע ובה"מ כמ"ש התב"ש :

כתב הכה"ג בהגהות הב"י אות כ"א בשם מהר"ש הלוי חי"ד סימן כ"ה בעוף שהטילה רעי מב' מקומות וצוה לחתוך בפנים וראה שהמעי הוא א' אלא שהוא רחב ומטיל רעי לב' נקבים אלו והכשיר כיון שהמעי א' הוא אין בכך כלום ונכון הוא הביאו האחרונים דברים אלו גם כן יע"ש :

כתב כיון דהם סגורים בעצם ואין משמשין כלל כמו בבהמה א"כ לאו כליות הם כלל אלא התיכות בשר בעלמא ואף למאן דמטריף בטחול מכשיר כאן :

מה (א) ויש מחמירין. הט"ז הביא דברי הב"י דלא התיר נימוק מניטל ומיהו הפוסקים כתבו דכוליא וטחול יוכיחו שניטל כשירה ונימוק טריפה וה"ה כאן דיש לומר דנימוק מכליב יותר מניטל ולענין דינא פסק דאין ה"מ יש לאסור אף בניקב ובה"מ להתיר אף בנימוק וכמ"ש רמ"א כאן . ומה שהביא מעשה בשם רש"ל במחט בשלל של ביצים דהטריפוהו . שמא ניקב א' מאברים הפנימים תמהני הא הב"י הביא ג"כ זה בסימן נ"א בשם מלא כתוב . ומה שהטריפוהו מספק אף דלרש"י כוס ודאי דרוב הנבלעים דרך הוושט אבאר בסימן מ"ח ונ"א בזה . וראיתי להד"מ סימן נ"א אות א' שכתב ולפי מ"ש בסימן מ"ח דניקב השלל טריפה אין אנו צריכים לטעם זה וי"ל דהתם מיירי שלא ע"י מחט וקוץ . ויש בו מקושי ההבנה ונ"ל דה"ק לפי מ"ש שם דניקב טריפה א"צ לומר שמא ניקב א' מאברים הפנימים אלא מטעם ניקב השלל טריפה והדר אמר דא"כ קשיא התם למה לי טעמא דניקב האם ולא טעמא שמא ניקב א' מאברים הפנימים ולזה תי' דהתם ע"י חולי איירי וא"מ קשיא דהשלל הוא האשכול שהביצים בתוכו והאם הוא המעיי שהשלל מונח בתוכו והמעיי אם ניקב טריפה לא השלל שוב מצאתי בב"ח שכתב על מהרש"ל ולא הזכיר דברי ד"מ אלו . ומ"ש הט"ז דבב"י מבואר דאין חילוק בין עוף לבהמה לא ידענא הא בש"ע כאן כתב בפירוש כן דאף בעוף אם ניטל המעי שהביצים בתוכן כשירה דלא כר"ח דאוסר בעוף אם ניטל השלפוחית שלו ועיין בש"ך אות א' ושם אכתוב בזה . כתב הד"מ בשם או"ה ובכה"ג ג"כ נימוק הוולד במעיה טריפה וכתב באורח מישור ולפ"ז ה"ה אם מוצאין גשוואלני ביצים בעוף דהוה דומיא דוולד בבהמה דיש לאסור יע"ש אמנם הפר"ח אות ב' הכשיר בנמצא ביצים קרושים והבל"י בשם אמונת שמואל ובה"י פוסקים גם כן להתיר ויש להחמיר באין ה"מ כמו נימוק וולד בבהמה הוא הדין כאן ביצים נקרשים בעוף :

מו (א) חלב טהור . עט"ז מ"ש ה"ה בשר לדידיה בשר עדיף דאלו חלב טהור דוקא מאותו אבר ואלו בשר אפילו מאבר אחר כמ"ש באות ג' וכדבעינן למימר קמן . והעלה כאו"ה דאין בשר סותם לטחול דשיעורים דידיה כעובי ד"ז . ואמנם התב"ש אות ג' והכר"ו הוקשה להם דבלא"ה אין דבר שיסתום לטחול דמכוסה הוא בקרום החלב שעליו והתב"ש תי' בדוחק דמיירי שניטל הקרום מעליו אפ"ה אין הכרס או בשר אחר (להט"ז) סותם יע"ש ומ"מ א"י דבסימן מ"ח אות כ' כתב דאין הטחול סותם לכרס דחלב טמא מפסיק וגדולה מזו דה"ה כרס אין סותם לטחול משמע מטעמא דחלב טמא והא בלא"ה אפילו ניטל הקרום אין סותם דבעי שיעור ד"ז גם הלשון שכתב וגדולה מזו לא ידענא דהא היא היא מ"ש טחול לכרס או להיפך ואולי אף במקום שאין דבוק וז"א מכמה טעמים עמ"ש ס"ד ס"י : (ב) שעל גבי הכרכשא דעשוי קרטין קרטין וה"ה שעל הלב . עט"ז ומה שלא הגיה רמ"א כאן דכבר כתב בסימן מ' דה"ה שומן הלב עצמו אין סותם וסמך אמ"ש שם : (ג) באותו אבר שהשומן דבוק בו אבל בשר אפילו אבר אחר סותם ע"ז והש"ך באות ד' חולק עליו דאין ראיה מריאה שניקבה ודופן סותמתה דבוק הוא מתולדה הא אבר אחר אם נסרך ונדבק בו אין סותם ואין חילוק בין בשר לשומן ולענין הלכה העלה התב"ש אות כ' דאין בשר סותם . ובוושט שניקב אפילו במקום שהוא דבוק לבשר אין סותם וכן כתבתי לעיל בסימן ל"ג וכן משמעות כל הפוסקים דלא כמ"ש הכר"ו כאן דבשר הסמוך לוושט סותם דז"א ועמ"ש בסימן ל"ג ועיין פר"ח אות ד' שעלה כש"ך ומכל מקום בשר הדבוק בתולדה סותם לבד בוושט אין סותם :

כתב בשו"ת ש"א חלב ריש מעיא בהמתא דאין אוכלין מכל מקום מסתם סתים הביאו בפר"ח בקו"א סימן מ"ח וכתב דה"ה מעיא הסמוך לחלחולת ומיהו אם ניקבו שניהם מ"מ אין סותם דאחד מהן ודאי טמא הוא עסי' ס"ד והתב"ש אות ג' כתב דל"ד נהי דאיתרא דבני בבל ממנהגא אסרו ומש"ה מסתם סתים הא ריש מעיא בהמתא או בסופא הוה ספיקא דאורייתא אי חלב טמא הוא אינו סותם וספיקא לחומרא ועמ"ש בסי' מ"ח בזה : (ד) דחיישינן שמא ניקב. הט"ז העלה להקל באם מונח כך בדקין אמרינן עם אוכלין ומשקין באתה ואף למאן דמטריף במרה איכא טעמא דרך הוושט או קני הכבד דחוקים הם ובכניסתו עשה נקב או דלית לה דוכתא למיפק . אבל אי נתחבה קצת אפילו בה"מ אין להקל כיון דאיכא נמי דעת הר"ן דמטריף אפילו בלא נתחבה ע"כ אין להקל אף בה"מ . ומיהו אם נמצאת המחט מונחת וק"ד בחוץ לכאורה אין נ"מ בזה לדידן דהא בסי' מ"ח בהמסס ובי"כ אם נמצא מחט וק"ד בחוץ הלכה להתיר בה"מ שם כדבעינן למימר שם א"כ כאן בלא"ה אין להתיר אלא בה"מ ומה יוסף תת כח הק"ד אלא שראיתי להפר"ח כאן אות ט' כתב אם נמצא ק"ד בחוץ יש להטריף והוא מן המכשירים בהמסס וצריך לומר דהואיל שדעת הר"ן בלא"ה להטריף א"כ בק"ד ודאי יש להטריף אלא דא"כ כי נמצא בפנים ק"ד אמאי היקל כיון דבתחוב החמיר גם הפר"ח וק"ד בפנים הוה כתחוב ואולי כולי האי לא מחמרינן דוקא ק"ד בחוץ טריפה אף בה"מ : (ו) רוב רחבו . הט"ז העתיק דברי רש"ל ביש"ש פא"ט סי' נ"ט דאין טריפה עד שינטל רוב רחבו ורוב ארכו עד"מ אם מקום הדבוק רוחב הסיקף ג"כ ד"א אין טריפה עד שינטל ב' אצבעות ומשהו אורך ורוחב והש"ך בנה"ך השיג עליו שכדברי הרש"ל בהגהותיו העיקר ובש"ך אבאר : (ז) ויש . עט"ז דאף אם יש מוגלא תוך הבועא אין בכך כלום ומ"מ צריך לראות אם הבשר שלם ובריא תחת הבועא ואם לאו טריפה . ובבר אווזות שכיחי טובא בועות יש לבדוק ומ"ש הרמ"א שע"י נסתמו המעיים ר"ל שהן הרבה וסותמין המעי וא"א להטיל רעי וטריפה . והנה בועות אלו מנהגי תמיד לפתוח הבועא ולהסוך בפנים ולראות אם הבשר שלם כשירה אמנם בימות הקיץ שמזונות בר אווזות מתולעים שבמים ראיתי כמה תולעים ראשיהם תחובים תוך הדקין במקצת ואף שכ' הפר"ח בסי' ל"ג בתולעת בוושט שהיה אוכל חצי בשרו ומחוץ לא היה ניכר שום ריעותא והכשיר חדא דגם שם לאו דבר ברור הוא להכשיר ועוד דכאן רגיל הוא נגד אותן תולעים יש בחוץ בועא או יבלת כעין ווארצלין מוכח בבירור שהתולע ניקב מעל"ע וקרום עלה מחמת מכה וטריפה וכן בדקתי כמה פעמים ומצאתי כן (ס) גם מה שנוהגין העולם להשליך הדקין בלי בדיקה לא נכון הוא כי מיעוט המצוי הוא בימות הקיץ ושכיחין יותר מסירכות הריאה ע"כ שומר נפשו ירחק מהן :

עובדא בא לידי בדקין שהיו בועות שחורות מבפנים ובחוץ ג"כ מראה שחור על הדקין וגררתי הבועא בפנים היטב שלא נשאר שום ליחה והמראה עדיין לא זזה מבחוץ והטרפתיו דנהי דאין מראה פוסל בשאר איברים חדא דזה גופא לאו מוסכם ולדידן דמכשירין הני מילי כשאין ריעותא בפנים משא"כ כשיש מוגלא בפנים המראה בחוץ מעידה שיש לקותא מאחר דלא הלכה אף לאחר גרירת כל המוגלא כן נראה לי וכבר כתבנו כה"ג בדקין בבהמה (ס) . ובתשובה הארכתי :

מז (א) במעי העוף . עט"ז. והנה דיעה א' בש"ע הוא דעת הר"מ פ"ו מה"ש הכ"א דבבהמה בין אם מתחלתן ועד סופן הם שנים או בתחלה הם ב' ולבסוף הם אחד או כענף היוצא מכד ממש והיינו דקאמר והוא מובדל ר"ל דק היוצא מדקין ותלוי ועומד הוא טריפה אף בעוף וכפירוש הב' של רש"י דהא דקאמר כנגדן בעוף היינו על ב' בני מעיים היוצאין מקיבה דכנגדן בעוף דכשר ר"ל דהכי אית ליה דק אחד מוסף לקורקבן ושאר דקין יוצאין מקורקבן הא כענף מן הכבד שזה שינוי הוא אף בעוף טריפה וה"ה ב' בני מעיים מתחלתן ועד סופן בעוף אם הוא יותר מן הדק שמוסף לקורקבן ומקורקבן לשאר דקין נמי טריפה לפירוש הב' של רש"י דכל שנשתנה אף בעוף הוה טריפה ומה דאמר וכלין עד כאצבע היינו שנעשין גוף אחד כאצבע הזה שהוא גוף א' לא על השיעור אמר דיהא שלם בתחלתו או בסופו כאצבע שזה ליתא לפי' הר"מ ז"ל שהוא דיעה קמייתא שהביא המחבר ומש"ה פסק דבעינן שיהא מתחלה אחד ובסוף הדרי ערבי ואף במשהו שלם תחלה ומשהו בסוף כשר ועד כאצבע היינו שיהא מחובר גוף א' כאצבע . והי"א הוא דעת הטור והרא"ש דכאצבע בעינן שיעור בין בסופו שלם כאורך אצבע וסובר ג"כ דעוף כל שינוי אין פוסל בו כפי' הא' של רש"י כנגדן בעוף בכ"ע כשירה וזה שמביא בס"ב בד"א כו' אבל בעוף כשירה הוא דעת הטור וכדבעינן למימר שם . ומ"ש הט"ז במ"ש כנגדן בעוף דכשר היינו ב' מעיים גמורים לא כענף מן הכבד הוא לאו דוקא ה"ה ב' מעיים גמורים כל שיש שינוי טריפה ולא מותר אלא ב' מעיים א' מוסף לקורקבן וא' מקורקבן לשאר הדקין כי זה דרכו וכאמור . ומ"ש דיש חומרא בבהמה ענף מכד היינו דק תלוי ועומד וזה שכתב הר"מ דמובדל ר"ל דאין לו חבור לסוף אלא תלוי ועומד כפי' הר"ן שהביא הב"י וע"כ תמה בסעיף ה' איך זיכה המחבר לבי תרי שכתב דק תלוי היוצא מדקין וזה כרא"ש וכן כרמב"ן ושם יבואר : (ב) בד"א בבהמה . עט"ז וכוונתו מבואר דהא בס"א כתב בין בעוף כל שיש שינוי טריפה לז"א דכאן הוא סיום הי"א ודעת הטור הוא שמפרש כאצבע אורך אצבע בעינן תחלה וסוף סובר נמי כפי' הא' דעוף אין מטריף בו כל יתר אף שלא כדרכו ורמ"א הסכים לפי' הב' מדהביא ואפילו כמה ענפים יוצאים משמע שכן דעתו וגם בבהמה הביא בפי' רמ"א שכן עיקר לחומרא דבעינן אורך אצבע שלם בתחלה וסופו . וראוי שתדע דהיינו מספק שמא הלכה כמ"ד מלמעלה בעינן כאצבע ושמא כמ"ד מלמטה בעינן כאצבע ולא ודאי טריפה . וראיתי להכר"ו אות א' תמה דמה ענין זה לזה ותי' דמדאמר שיוצאין מב' מקומות ולא אמר ממקום א' אלא שאין אורך כאצבע אלא לאשמועינן דעוף אף בב' מקומות כשר יע"ש ול"נ דוודאי הי"א הוא דעת הטור וסובר כן דבעינן אורך אצבע מתחלה ואורך אצבע בסופו והכשיר בעוף בכל שינוי שיהיה והא דאמר שיוצאין מב' אדרבא י"ל אכנגדן בעוף קאי דאינו כשר אלא בב' מקומות דזה דרכו מוסף לקורקבן ומקורקבן לשאר דקין הא כענף מכד (הוא לשון בדי ערבה ר"ל שיוצא כמו בענפי האילן) אף בעוף טריפה דאין זה דרכו ואין ראיה . אלא האמת הוא דהטור פוסק כלשון ראשון של רש"י דבעוף אין חילוק ובכל ענין כשירה : (ג) מפני היוצא מביה"כ להמסס כשירה הטעם דכל חיוי ברייתא הכי אית להו . ע"ז והכי אמרינן בגמ' יע"ש : (ד) תרי סניא דיבי עט"ז בשם רש"ל . כתב הכה"ג בהגהות הטור אות ח' בשם מהר"ם מטראני תרי סניא דיבי הן בקרובים או רחוקים זה מזה ומש"ה הטריף בדק שהיה יוצא מהדורא דכנתא תלוי ועומד והיה לו דמות סניא דיבי בכל צורתו וכתב אף שהרא"ש בשם הרמב"ן הכשיר היינו כשיש לו צורת דקין וזה היה לו דמות סניא דיבי יע"ש וכן הוא האמת לפירש"י כל יתר כנטול דמי ואין חילוק בין קרובים או רחוקים : (ה) שיוצא . עט"ז במה שתמה על המחבר שבס"א הביא לשון הר"מ וכפירש הר"ן דדק תלוי ועומד כענף מכד ממש טריפה ואיך חזר וכתב כאן סברת הרמב"ן והרא"ש ותי' דוקא כשהוא זקוף ועומד ומש"ה המשיל כענף מכד אז הוא טריפה אבל כשהוא שוכב וסמוך עם הדקין בהדורא דכנתא כשר בדק תלוי כה"ג ולמעשה החמיר אף כה"ג יע"ש :

מח (א) שעל היתר. עט"ז ומדבריו משמע כל שבפנים לעוגל הוא דאייתרא וסותם אמנם הב"י בסימן ס"ד כתב דהר"מ חולק על רש"י ומרדכי עיין פ"ז ממ"א ה"ו כתב וחוט מסוך כמו יתר אלמא דלאו כל חלב שבפנים סותם ועיין ש"ך סי' ס"ד אות י"ג הביא דברי רש"י והרא"ש וכה"ג בהגהות הב"י אות א' והתב"ש אות א' כתבו דהמורה צריך ליזהר ולעיין אם אותו החלב סותם לכ"ע עכ"ל ולפ"ז נפל האי היתרא בבירא דמאן הוא היודע פיוס איזה חוט היתר המסוך וצ"ע :

ודע דבגמרא נ' א' איכא תרתי לישני ורש"י ורא"ש פסקו כל"ק דהקשתא כ"ע ל"פ דאסור ודאייתרא פליגי והלכה כל"ק וכבני בבל דאסור וסותם כדר"כ דאמר איהו מיכל אכלי ולדידן לא סתים בתמיה. אמנם מרש"י נראה דבני בבל וא"י בדאורייתא פליגי באייתרא דבני בבל כר"י כמ"ש רש"י שם להדיא ומשום הכי פסק כל"ק להומרא בשל תורה יע"ש הרי דאייתרא ספיקא דאורייתא משוי לה אבל הרא"ש כתב ע"ז נהי מדאורייתא שרי כו' עקיבא (למאי דאפיך) מכל מקום מדרבנן אסור ועיין סימן ס"ד סי"ד חלב הקיבה דאייתרא ממנהגא אסור והרב הגיה דמדינא אסור ונרפס רש"י והרא"ש ולא הבינותי אם ר"ל מן התורה איך הרכיב רש"י ורא"ש וע"כ נראה דרא"ש סובר דהוה מדרבנן אלא דלהמחבר ליכא ביה כ"א מנהגא בעלמא דסובר כהר"מ דל"ב עיקר ומשום הכי כתב רמ"א דל"ק עיקר ומדרבנן כבני בבל וכ"ת בדרבנן הלך אחר המיקל די"ל דע"כ הלכה כל"ק דר"כ דאמר מיסתם לא סתים היינו בתמיה דלא כתו' ואם כן הי סתים והי לא סתים וכיון שכן בהכרח כל"ק. אמנם הר"מ דפסק בפ"ז מהלכות מ"א כל"ב לאו החלט גמור הוא דבסימן ס"ד כתב הב"י דכל"ק פסק כבני א"י דשרי וכ"כ המ"מ בפ"ז שם. ולפ"ז הר"מ שפסק בפ"ו מה"ש הי"א כרס אין לו דבר שיסתום אותו שהרי חלב שעליו טמא י"ל א' משני פנים או דלשיטתיה דפוסק כל"ב ואפילו הכי דהקשתא אין סותם דר"כ בניחותא אמר כפירוש התוס' חולין נ' וה"ה חלב שתחת הפריסה אף שרבינו יואל התירו ור"ת אוסר והלכה כר"ת אין סותם או דשאני חלב הפריסה דיש בו ספק תורה לא שייך איהו מיכל אכלי והר"מ כל"ק ובאמור והר"ב שלא הגיה כאן כרס שניקב סותם החלב דהא לדידן ההיא דר"כ בלשון בתמיה מתפרש ש"מ דמפרש דהר"מ נמי כל"ק אלא דשאני חלב הפריסה דיש בו איסור תורה מה שאין כן דאייתרא דלא הוה אלא דרבנן ועיין יש"ש פא"ע סימן נ"ד הביא הא דרבינו יואל וכתב דבר תמוה הוה דרבנן משא"כ זה. ואם כן בההיא דריש מפיא בעי גרירה כמ"ש ש"א והסכים עמו הפר"ח בקו"א לא ידענא על מה התירו ועיין תב"ש סימן מ"ו מ"ש דרשב"א בתשובה סימן רנ"ג לל"ב איירי לא ידענא דהא כתב הרשב"א דאייתרא שבני א"י נוהגין היתר הרי כל"ק וכתב דכל חלב לרבות כו' הרי משמע מן התורה פליגי ומיהו לדידן דאייתרא מדרבנן אסור וכ"כ הלבוש בסימן ס"ד סי"ד חלב דאייתרא אסור מדרבנן ואין להקל בו הרי כמ"ש יע"ש ועיין בל"י אות ד'. ומעתה תדע שכרס שניקב וחלב סותם הוה רק ספק טריפה דשמא כר"י שהתירו ומיהו אם החלב ניקב הקרום וודאי אסור עיין סימן ס"ד ומיהו הא וודאי דהקשתא אין לעשות ממנו ספק דרוב הפוסקים כל"ק דהקשתא אסור לכ"ע יע"ש (ס) נ"ל :

כתב ספר"ח בקו"א בשם ש"א מחט בקיבה ולא מעל"ע ויבלת כנגדה ושומן עליו כשר ופשוט הוא דהיינו דאייתרא ומינה אי לאו שומן הוה יבלת סי' דניקב מעל"ע וכל כיוצא בזה דיש הוכחה דניקב מעל"ע טרפה ועיי' מ"ט : (ב) כרס שניקב. עט"ז אפילו בקולטיה שאין איסור החלב שם אלא מדרבנן אפ"ה אין סותם מדרבנן ובמקום הגם אין סותם מספיקא מ"ה ומ"ש דגדולה אזו שאין כרס סותם לטחול לא ידענא מה גדולה הוא ועוד דכאן משמע הטעם דחלב טמא הוא ואין סותם ואלו בסימן מ"ג כתב הטעם דכל דבר שצריך שיעור כמו טחול ד"ז לא מהני סתימה וכבר כתבנו מזה שם : (ג) תולעים. עט"ז דעתו להקל אף במלא הכרס נקוב דתלינן לאחר שחיטה פירשו כמו בריאה לבד במות הייטין. ולפ"ז הא דכתב רמ"א דחולין דאכלה הבהמה או מספרש הם גדולים היינו דא"צ לבדוק כלל בכרס אי יש שם נקב או לאו משא"כ אי מלא נקוב הכרס צריך בדיקה אי התולע רחוק מהחור או לאו עס"י ל"ז ודעת הש"ך להקל והפר"ח ודעת הב"ח ותב"ש להחמיר ועמ"ש לעיל בסי' ל"ו ובש"ך שם אות י"ז : (ד) שאם יקרע. כתב הט"ז ע"י חולי דוקא בעינן טפח או רובו אבל ע"י קוץ במשהו טריפה שמא ניקב א' מאחרים הפנימים ומ"ש לדידן שא"א בקיאין לא הבינותי דאפילו מדינא דגמרא לא היו בקיאין בקוץ לבדוק כל החלל : (ה) רוב. עט"ז ולשונו צ"ע דכתב מ"ש ברובו היינו רוב עוביו זה לא מצינו שיאמר כן דא"כ איך שייך לחלק הגדולה ברובה ומה חילוק יש בין גדולה לקטנה וודאי ברובה היינו רוב אורך או רוחב ומה שהזקיקו להר"מ לומר כן או כמ"ש הרשב"א בתה"א דא"כ הוה מהספוקים לא מקרועים או כמ"ש הב"י. גם מ"ש בדברי הב"י השיג בנה"ך ופר"ח דהב"י ה"ק דאין חילוק היינו בין ע"י חולי או קוץ באין מפולש ברוב עובי ובמפולש וודאי יש חילוק בסכין בכ"ש מספק טריפה שמא ניקב א' מאחרים פנימים ובחולי בעינן רובו אף במפולש וכן פי' בהדיא הכ"מ בפ"ט מה"ש ה"ה ולענין דינא הם כולם דברוב עובי הבשר יש להחמיר ומפולש יש חילוק ע"י חולי ברוב אורך או רוחב וע"י קוץ טריפה בכ"ש ולא מהני בדיקה. יעתב"ש אות ה' תמה על הב"י דהא הר"מ בפי"א מה"ש סובר דקוץ מהני ליה בדיקה וא"כ שפיר אמר הת"ה ברובה לא מהני בדיקה ובאמת צ"ע :

כתב סב"ח טעם כרס החיצונה דסוף הפנימי לנקוב הלכך אי העור שלם מבחוץ רק הבשר נקרע לב' מנגיאות הסורים כשירה יע"ש הביאו ג"כ הכה"ג בהגהות ב"י אות י"ע והדמש"א כתב דבעינן קצת בשר קיים לגד העור יע"ש ומ"מ לא ידענא מהיכן למד דין זה דכרס החיצונה משום פנימי ועיין ריש א"ע ועיין פר"ח : (ו) הקרע. הט"ז האריך ותוכן כוונתו דאיך כתב ניטל הוא שיעורו טפח או רובו הא בניטל שיעורו כסלע אי מעגלת ליה ורש"ל תי' דבאין מפולש אף בחסרון בעינן טפח או רובו ודחה זה והכ"מ תי' בניטל בים חסרון אפ"ה דמצטרף לשלים טפח והקשה דמ"מ איך כתב תהלה ניטל כיון שאין שיעורו שוה ותי' דניטל ה"ק דניטל כולו דל"ת כמו טחול ניטל יש לו קולא וז"ש הטור נקרע באורך טפח או ניטל ולא כתב נקרע או ניטל באורך טפח ובש"ע כתב שניהם נקרע או ניטל וא"כ כתב באורך טפח ע"כ תני והדר מפרש ואף ברוב עובי אם בסלע הוא טריפה לדידיה : (ז) שאין. הט"ז בשם רש"ל כתב דא"א בקיאין לשער אם האוכל או בלא אוכל ע"כ להחמיר לשער בלא אוכל דלא קשייתא הוא טריפה : (ח) שאם ימתח. עט"ז ופירושו אף ברצועה ארוכה יהיה חוט המקיף יותר מטפח מ"מ בעינן אי מעגלת ליה יהיה שלים טפח והוא המקיף טפח טריפה וזה פי' התו' שם דסלע שלים טפח וכל שיש כו' ולרש"י סלע ב' שליבי טפח שאם ימתח היינו בכפל יע"ש. ודע דבקטנה ברובה כתב הפ"ת אות ו' שביעורו אם נקדר שחוט המקיף יהיה רובה טריפה והתב"ש אות ה' כתב דבקטנה לא מצטרף לרובה מידי דהוה אגרגרת אם נקדר אין מצטרפין לרובא ולא ידענא דהתם מה חזית דהשבת לרוחב חשוב לאורך מה שאין כן כאן בין אורך ורוחב ברובה אם כן יש לשער כן עט"ז בסימן ל"ד אות ג' ומיהו אם נקדר שאם תמתח בכפל גם התב"ש יודה ולדינא יש להחמיר כפ"ת (ס) : (ט) במקום חבורן. עיין ט"ז הנה המאכל נכנס מוושט לכרס ומכרס לבית הכוסות (הוא סוף הכרס) ומבית הכוסות להמסס ומהמסס לקיבה ומקיבה לדקין. וראוי שתדע דהב"ח סובר דהמסס ובית הכוסות שניקבו זה לזה דכשירה היינו במקום חיבורן שאין להם אלא עור א' מפסיק באמצע הא במקום שיש לזה עור בפ"ע ולזה עור בפ"ע אף שהן דבוקים שומן שביניהם חלב טמא הוא ואין סותם והביא ראיה מתוס' נ' ב' ד"ה מחט ולפי דבריו במקום שיש דופן לזה ודופן לזה טריפה וא"כ דברי הרא"ן שהביא הפר"ח אות י"ב והרע"ב בפי' המשניות מאמיעים בהדיא אף שיש דופן לזה ולזה אפ"ה כשירה והתב"ש אות י"א הרגיש בזה קצת. אמנם רש"י בריש א"ע ד"ה שניקבו כתב דוקא שהנקב נראה מבחוץ הא במקום חיבורן כשירה משמע בכ"מ חיבורן כשרה ולאו מתוס' משמע עכ"פ דוקא במקום שאין שומן ביניהם אף שיש דופן לכ"א כשירה הא במקום שחלב טמא מפריד ביניהם אף שניקבו זה לתוך זה טריפה. ולהב"ח א"ש לשון הש"ע שכתב אפילו הנקב מפולש מזה לזה ר"ל ל"מ בהם ניקב מקצת הדופן כשירה אלא אפילו כל הדופן כשירה ואלו להפר"ח ושאר פוסקים קשה מה אפילו הא יותר מסתבר להכשיר כשהוא מפולש מאינו מפולש וניקב עור א' דה"א דהרעי יוצא מבין ב' העורות וזה דקייא ליה להפר"ח אות י"ב יע"ש ותב"ש אות י"א רצה ליישב זה והמעיין יראה דקושית הפר"ח כדקתיבנא. ולדינא יראה אם ניקבו במקום שאין שומן מפריד ביניהם כשירה (ס) : (י) מפולש. עט"ז והוא מבואר דמרש"י משמע אפילו ע"י חולי טרפה בהמסס וה"ה ביה"כ עור וחצי דאין חצי עור דק מגין ולפ"ז הא דאמר ביה"כ מב' לדדין היינו עור וחצי אמנם זה פי' בבמה מדליקין ואלו בשאר מקומות משמע הטעם דחיישינן שמא הבריא ונתרפאת והוא שיטת ר"י ור"ת חולק ואמר דשאני וושט מביה"כ והמסס וכבר נתבאר בסימן ל"ג ועיין מ"ש בש"ך ועיין תוס' חולין נ' ב' ד"ה מחט שכתבו ואגב דנקיט מנ"א נקיט מתני לדדין דלכאורה אין לו מובן ולרש"י א"ש דנקיט מתני לדדין דק דמעט שתתפס המחט עוברת מעל"ע משא"כ היכא דיש לה לילך מהלך מה לא חיישינן ולתוס' [illegible] ותי' איידי וראיתי לת"ה סימן קס"ה כתב דת"א איידי ולא אמר משום היא גופא דוקא לחוץ אלא הא מילתא דפשיטא יע"ש ולא הבינותי דכפי הנראה לר"ת קאמר לה ושפיר הוקשה לר"ת אמאי לא אשמעינן רבותא [illegible] דוקא מעל"ע דהוה רבותא טפי אלא דעיקר חידושא מנ"א ומב' איידי יע"ש. והנה לדינא פסק רמ"א באין ה"מ טריפה והיינו ע"י קוץ כמ"ש הט"ז באות י"א ובה"מ כשירה וע"י חולי אפילו בלא ה"מ כשירה ומיה[illegible] בהמסס ולזה כוון רמ"א וי"א בהמסס הא ביה"כ אפילו עור ואי יודה רש"י דכשירה לפי הטעם דחיישינן שמא הבריא נתרפא וכן אם שחטוהו מיד שבלעה מחט דליכא למיחש שמא הבריא נתרפא אף לרש"י כשי[illegible] ה"מ כמ"ש התוס' בבמה מדליקין וכן בקורקבן וכל מקום שדופן עב אפילו לא נשאר כ"א מעט שלא ניקב לא חיישינן כמ"ש התה"ד סימן קס"ה כיון שיש להמחט לילך מהלך רב לא חיישינן הביאו הש"ך אות כ"ב וכ[illegible] וכן הלכה כאמור : (יא) בהמסס. עט"ז דע"י חולי כשר אפילו שלא בה"מ דבזה לא קי"ל כרש"י דאין חצי עור מגין דבכולהו נקובי מפולש בעינן דוקא וכבר נתבאר באות יו"ד : (יב) הופכין. עט"ז ועיין נה"ך [illegible] עליו דדבריו תמוהין דהא ר' במקרה הפכה יע"ש ות"ו לחשוד לאמורן של ישראל לומר שכותב בלי השגחה. ואין לומר דהט"ז סובר דהפכה וודאי לא במקרה דמה"ת היה לרבי לעשות כן להפסיד ממון ישראל בח[illegible] דאין הבדיקה חובית כמ"ש התב"ש אות י"ג אלא דרבי הפכה לראות אם לא ניקב מעל"ע וממילא ראה ק"ד ואם כן אלתי השמיענו היא צורבא מרבנן דבעי לראות עכ"פ אם לא ניקב מעל"ע זה אינו . גם אין לומר צורבא מרבנן דהאריך ואמר והפכה ר' ולא אמר מנ"א היה ומצא ק"ד אלא סובר באמת דבעי בדיקה וטעם הוה צורבא מרבנן דא"כ איך אמר אביי דבהנס טרח ליה והא חידוש השמיענו לפ"ד דבעי בדיקה וה[illegible] לומר לאביי דאין הדין כך דא"צ בדיקה ור' במקרה הפכה גם זה לא נראה. וסבור הייתי לומר דהט"ז ס"ק דוודאי אי נאמר דהר"מ ורא"ש סוברים דא"צ בדיקה הוא מברייתא דרבי דהפכה סובר הט"ז וודאי דה[illegible] לא במקרה אלא דברייתא קתני מנ"א כשירה ומב' לדדין טריפה וקשיא קושית הב"י מה איכא בין מנ"א ובין מב' לדדין אלא הברייתא סוברת מנ"א א"צ בדיקה ומש"ה פסקו הר"מ ורא"ש כברייתא דלא כרבי וא"כ ק[illegible] אמר אביי דבהנס טרח ליה והא השמיענו דלא כברייתא וכל זה אינני שוה לי והנכון כפשוטו דאיך אמר אביי דלמא האי צורבא מרבנן טעה וסבור דר' דרך חיוב הפכה והיא גופא אשמועינן אל[illegible] האמת כן הוא דזה מלתא דפשיטא דכל היכא דאיכא ריעותא צריך בדיקה. ולדינא העלה הט"ז להחמיר אף בה"מ בניקב מנ"א ולא בדק אחר ק"ד אף שיודע באומד הדעת שלא ניקב מעל"ע דלא כרמ"א. אמנם הש"ך השיג עליו וכן יראה דעת התב"ש בה"מ להקל בבדק לאחר מליחה והדחה דלא עברה המחט לחוץ כשירה אבל אי לא בדק אי לא עברה המחט מעל"ע אסור אף בה"מ וכן הלכה ובש"ך אבאר : (יג) סביב המחט. עט"ז דוקא ואפילו בפנים נמי טריפה כיון שיש היכר שהתחילה לינקוב מחיים משא"כ מנ"א בעינן ק"ד נגד פי המחט הא סביב המחט כשירה וק"ד פירשתיו לעיל בשם הוש השני סי' ס"ט דוקא נגרר או קורט ממש ה[illegible] הבשר אין מזיק והכל לפי ראות עיני המורה בזה. וראוי שתדע דהא דבעינן ק"ד היינו כשהמחט לפנינו הא נאבד המחט אפילו אין ק"ד כמבואר דלא שייך אי איתא דמחיים הוה ליה למיסרך דהא ליכא מחט וה[illegible] לפנינו אלא חזרה לאחוריה איכא למימר שהיה ק"ד בחוץ ובחזירתה נפל הק"ד ופשוט הוא : (יד) הנמצאים. עט"ז דפירש הא דכתב רמ"א וא"צ שום בדיקה היינו דא"צ לראות אחר ק"ד בחוץ כיון דלא נתחב ומינה ה[illegible] בחוץ טריפה כמו בוושט סי' ל"ג ס"ט ובאות ט"ז והא דהתם אם נמצא בפנים נמי אסור משום דוושט אין לו בדיקה בחוץ משא"כ כאן ואף לרש"י וכמ"ש רמ"א כאן באין ה"מ אף בפנים לחוד אסור מ"מ בכה"ג בנ[illegible] להקל אף באין ה"מ. ומיהו הנ"ל בסי' מ"ט מיקל בנמצא אף שיש ק"ד בחוץ דל"ד לוושט דאוכלין ומשקין החזירו למחט משא"כ כאן לא חיישינן ומוכרח אני להאריך קצת. וזה לשון הנ"ל וליכא למימר א"צ בדיקה ה[illegible] בחוץ טריפה דהא רוב הפוסקים בשם ראבי"ה הביאו הב"י דמנ"א דוקא נגד פי המחט הא סביבות הנקב לא וא"כ מהי תיתי לומר שהק"ד הוא ממש נגד מקום פי המחט. והגע בעצמך אם אין תחוב דקי"ל שא"צ בד[illegible] נמצא ק"ד אף שאין נגד פי המחט והשיג על הט"ז וש"ך יע"ש. והנה יראה לפרש דה"ק דאם נמצא ולא נתחב א"א לכוון שיהא הק"ד ממש נגד פי המחט מבחוץ לומר שאם [illegible] במקום שכלה פיה היה הק"ד מכוון ולזו"א וכ"ת בנמצא אף שאין מכוון אסור דז"א דאיך יעלה על הדעת דנמצא יהיה חמור מנתחב זה נ"ל כוונתו. ולדידי דברי קדשו צריכא עיונא ודקדוק רבה. דהא בוושט בנ[illegible] שלא כנגד פי המחט טריפה כמ"ש הט"ז בהדיא בסי' ל"ג אות י"ו ולית מכשירין שם בהג"ה בנתחב אא"כ ק"ד נגד פי המחט משמע דבעי ק"ד א"כ תקשה איך יהיה חמור כו' אלא מאי אית לך לומר דנתחב אי הק"[illegible] אין סברא לומר שנתחבה ב"פ משא"כ בנמצא אף רחוק ק"ד שמא חזרה ע"י נענוע לאחוריה ולא נודע מקומה היה וכל שיש ק"ד טריפה ומיהו במקום ה"מ יש להתיר כאן כמ"ש התב"ש אות י"ז והפר"ח היקל בכ[illegible] וראיתי להמ"י כלל נ"ד אות א' אם ק"ד או סירכא בחוץ אפילו לא נתחב דסירכא הוה כק"ד וכ"כ הנ"ל עכ"ל מ"ש דכ"ל היינו דסירכא הוה כק"ד ומיהו בלא נמצא תחוב מיקל והביאו המ"י גופא כלל פ"ט או[illegible] ובש"ך אות י"ז וכ"ו אבאר עוד ועמ"ש בט"ז אות י"ז בדבריו המ"י כלל נ"ד : (טו) ויש לסמוך. עט"ז תמה הא כבר כ"כ לעיל דיש להקל בה"מ ולאיזה צורך הכפיל דבריו עמ"ש בש"ך אות ל"ג. עוד הביא דאם תחוב באורך יש להטריף אף מנ"א יע"ש. ומשמע מדבריו דוקא נתחב הא מונח לאורך לא והתב"ש אות י"ז החמיר אפילו מונח. ודי לנו להחמיר בנתחב דהפר"ח מיקל בכ"ע ועיין סי' מ"ט בקורקבן אם מונח כ[illegible] (טז) תולין להקל. דמסתמא דרך הבליעה באה ועוד העמידנו על חזקת היתר ט"ז בשם רשב"א ובאות י"ז כתב דהוה רק סניף העמידנו כו' ועיקר הטעם דרך הנבלעים בוושט בא לו מבחוץ ועמ"ש באו[illegible] (יז) ויש מחמירין. עט"ז ובאות ח"י אבאר. ומ"ש דקורקבן אף שאין ק"ד בחוץ ובפנים אם ניקב מעל"ע טריפה בשם הד"מ וה"ט כיון דוודאי ניקב מקצת מחיים תלינן כולה כמו בנמצא ק"ד בפנים טריפה כיון מחיים ה"ה כאן ואף דלדידן כתב הכ"ג בהג"ה דא"א בקיאין לבדוק כל אורך המחט ואף בביה"כ טריפה מעל"ע בלא ק"ד מ"מ יש נ"מ בזה בה"מ דהתם מכשירין כמ"ש הש"ך אות ל' בשם הב"ח משא"כ בקורקבן בה"מ יש לאסור. אמנם הש"ך בסי' מ"ט אות ד' האריך להכשיר בקורקבן מעל"ע אם לא נמצא ק"ד והמ"י כלל נ"ד אות ג' כתב דאין נפקותא כ"כ דא"א בקיאין אם לא בה"מ משא"כ בקורקבן. ור"ל דבה"מ [illegible] אנו גם בקורקבן יש להכשיר מטעם הש"ך סי' מ"ט אות ד'. ולענין דינא הפר"ח היקל והתב"ש בסי' מ"ט אות ג' החמיר יע"ש שדבריו נכונים עד מאד ומנהג בכל יום להטריף ואפילו בה"מ ואני תמה כיון שהש"[illegible] כתב בכאן אות כ"ב שאפילו ק"ד בפנים טריפה אם מעל"ע אלמא כיון דמקצת מחיים אסור ה"ה בקורקבן דוודאי אין סברא לומר כל העובי ניקב לאחר שחיטה וכאמור (ס) נראה לי : (יח) אם. עט"ז הא דהכרי[illegible]

מח א ואם . הש"ך הראה מקום לסימן ס"ד ס"י ושם באות י"ג כתב דרש"י ור"ם פּחלוקין בענין חלב שעל היתר לרש"י כל בפנים לעוגל הוה חלב טהור ולהר"ם רק חוט מתוח הוה יתר ולא אינך וכבר כתבתי במ"ז דהמורה צריך ליזהר ועתב"ש . נמצא בין לענין ניקבה הקיבה ובין לענין היתר אכילה יש מחלוקת בין רש"י להר"ם ז"ל באייתרא יע"ש : **ב** תולעים . הש"ך הראה מקום לסימן ל"ז אות י"ז ושם נאמר דווקא במות הא שאר איברים אמרינן בהו לאחר שחיטה פירש כמו בריאה וע"ש : **ג** בשר החופה רוב הכרס . עש"ך ודע דבעוף אין לו כרס הפנימי ולא כרס החיצונה ויתבאר זה בסימן מ"ט לענין אם נחלק הבשר שעל העצם שקורין ביל"ג כשר : **ד** רוב . הש"ך הביא כמה דעות דבעינן מפולש דווקא וכן הסכים התב"ש באות ה' בה"מ יש להקל אם לא נקרע מפולש מעל"ע וכ"כ הפר"ח אות ו' בה"מ להקל . ומ"ש דבזה מיושב קושית הב"י והב"ח והוא איכא מ"ד שכתב הרי"ף היינו דבגי' הרי"ף איכא מ"ד דהלכה כריב"ח ברוב קרוע ולא ברוב ניטל והקשה הב"י וב"ח דאם רוב קרוע כ"ש ניטל וע"ז תי' הש"ך דה"ק דברוב ניטל היינו שיש חסרון ל"ת דאפילו ניטל רוב עובי אף שאין מפולש קמ"ל דאפילו בחסרון בעינן דווקא מפולש עד שנראה הפנימי ודע דברוב קרוע לכאורה הוה בעיא דלא איפשטא בגמרא וכמ"ש הרא"ש סימן מ"ב דאזלינן לחומרא ואם כן ספיקא הוה אבל כד מעייני ביה תמצא דוודאי הוא דהא אמרינן שם ותפשוט מרתנן או שנקרע רוב חיצונה ודחי דשמואל אמר מקום שאין בו מילת אם כן לדידן דפסקינן כריב"ח דכל הכרס במשהו וחיצונה הוא נקרע כו' אם כן מיפשטא בעיין דאף ברוב קרוע טריפה וצ"ע דהרא"ש פסק בסימן ל"ג כריב"ח וכאן פסק דספיקא הוה ואולי גם שם לא ברירא ליה ולחומרא פסק כריב"ח . אמנם לענין דינא נראה דכל הפוסקים פסקו כריב"ח אם כן נפשטא בעיין וליכא ספיקא לא הא ולא הא וצ"ע (ס) : **ה** או ניטל מקומו דהוה כחסרון ש"ך ור"ל דבין רוב קרוע או רוב ניטל טריפה : **ו** רוב אורך . עש"ך דמ"ש הב"י ה"ה רוב אורך ה"ה בהמה גדולה דשיעורא הוה טפח נמי אין חילוק בין אורך לרוחב וכתב כאן משום דהוזכר לשון אורך בבהמה קטנה ול"ת דווקא אורך וכ"ש בהמה גדולה דשיעורא טפח אין לחלק : **ז** או באורך . עש"ך דל"ק מסעיף ג' דאף בחסרון בעינן טפח דהתם מיירי שאם תעשה עיגול לא יהיה סלע וכאן מיירי שיש סלע מש"ה טריפה והשיג על הד"ט דמשמע מדבריו שאם ניטלה רצועה באורך יהיה חוט המקיף טפח וז"א דבעינן שאם תעשה עיגול דווקא אז יהיה חוט המקיף טפח ועיין במ"ז אמנם מ"ש נקדרה היינו מפולש לא ידענא מה בעי בזה דלהמחבר אף באין מפולש דינא הכי להר"ם ז"ל ואם נאמר כן הוא תי' הרש"ל כמו שהביאו הט"ז אין כאן קושיא וכ"ת דקושטא קאמר אף להר"ם בנקדרה בעינן מפולש כמין ארובה הא ליתא דהא בגמרא אמרו שאם תמתח תעמוד על טפח משמע דמדין טפח קאתינן עלה ואף באין מפולש אם נקדרה בעובי רוב כסלע הוה טריפה וכדאמרן : **ח** והוא. עש"ך לא הבינותי כוונתו דאם ר"ל דהטור לא הזכיר בציפא בדוחקא וכ"כ רש"ל ביש"ש סימן ס' משום דא"א בקיאין איזו מיקרי ציפוי כולו כו' . א"כ לא היה לו להעתיק לשון הטור זו אצל זו דמשונה מלשון המחבר שכתב זה בצד זה ואם כוונתו כמ"ש הלח"מ שם בפ"ט מה"ש ה"ו דיש חילוק בין זה בצד זה או זה אצל זה שספרש בציפא היינו זה בצד זה ויראה לפרש דהגרעים של תמרה הם רחבים קצת ואם מונחים שוכבים הם יותר רחבים וזא"ז היינו על חודן אם כן איך כתב וכן פסק מהרש"ל ולא הזכיר שם כלום בפא"ט סימן ס' מזה וצ"ע : **ט** אם . עש"ך דלדידן שא"א בקיאין כל שיש שינוי בבשר יש לחוש לבשר שהרופא גורדו ועמ"ש לעיל באורך ובסימן נ' : **י** כשירה דבלא"ה שפכי להדדי רש"י ש"ך ואם ניקב דופן א' נמי כשירה ול"ת דוקא שניקבו זה לתוך זה עיין בהרע"ב בפי' המשניות וכבר התבאר : **יא** ואם . עש"ך דה"ה בין הכפולים דחלב טמא שם אינו סותם ועמ"ש במ"ז במקום שאין חלב טמא ביניהם אף שיש ב' עורות אפ"ה אם ניקבו זה לתוך זה או א' מהם כשירה דמדובק הוא וא' מגין על חבירו : **יב** וי"א . הש"ך האריך בכאן דאף רש"י אין אוסר כ"א ע"י מחט וע"י חולי מודה דכשר אם כן יש להכשיר אף בלא ה"ם וכן פסק הט"ז . אמנם בבמה מדליקין יראה מרש"י אף ע"י חולי לא הוה הגנה דחצי עור דק אין מגין וה"ה ביה"כ עור וחצי ולא קיי"ל בהא כרש"י אלא כר"י בעל התוס' עיין חולין נ' ב' . ודע דברייתא מחט בביה"כ דפי' רש"י דווקא נקיט הא המסס לא שמא הבריי' הקשה כר"ו אות ט' אם כן עולא דלית ליה שמא הבריי' איך הבין ברייתא זו . ולדידי אין זה קושיא די"ל עולא כרב דאין חוששין לס"ד ורב תנא ופליג על ברייתא ועולא כוותי' דרב ולדידן דחוששין ה"ה בהמסס . ע"כ אין להחמיר ע"י חולי כלל בהמסס ואף בוושט דלא חיישינן כאמור : **יג** בהמסס . עש"ך דביה"כ יש בו מקום שאין שם אלא עור א' ומשמע מדבריו ה"ה שאר הכרס באין ה"ם יש לאסור במחט כרש"י ובקיבה יש לומר דהוא קצת עב ודומ' לביה"כ במקום כפול עמ"ש לקמן בזה : **יד** אפילו . עש"ך דחשש שמא הבריי' נתרפא ואין ניכר אף בהמסס ולאו דווקא וושט ול"ד לריאה דמקילין ע"י נפיחה . ומיהו באווזות שמלעיטין שיש מקילין אם לא ניקב מעל"ע יש לומר דמודו כאן באין ה"ם ושם מקילין אף באין ה"ם בניקב העור הפנימי לחוד דלא מחזיקין ריעותא מעור לעור . וכתב הש"ך דווקא אי יש ק"ד בפנים הא לאו הכי לא והדין עמו דאף דחיישינן שמא אוכלין ומשקין שטפוהו הוה ס"ס שמא לאחר שחיטה ושמא לא ניקב מעל"ע ול"ד לוושט דאף שאין ק"ד בפנים דהתם איתחזק איסורא ואף שלא במקום שחיטה מ"מ רגיל ומצוי הוא שינקבו שניהם משא"כ כאן וכן מוכיחין דברי הר"ן שהביא הט"ז והש"ך שם דווקא וושט אמרי' אוכלין ומשקין שתדירין שם ששפוהו ולא כאן . והתב"ש אות י"ב החמיר בכאן אף שאין ק"ד בפנים חיישינן שמא אוכלין ומשקין שטפוהו ודחה הראיה מהר"ן יע"ש ולי נראה דטב' צדדין טריפה אם ק"ד בפנים כמ"ש הש"ך אות כ"ו ואם כן ניחוש שמא אוכלין ומשקין ששפוהו והתב"ש הרגיש בזה ולא הבינותי מה שיש לחלק בין ב' צדדין לצ"א ואולי זה כוונת הש"ך שכתב שכן משמע מת"ח דיש כלל צ"ד ואין שם משמעות וכן תמה התב"ש ולפי מ"ש א"ש דשם משמע ב' צדדין אפילו סביב המחט בפנים ולא חיישינן שמא שטפוהו וכאמור : **טו** אם לא במקום ה"ם דלא כב"ח שאוסר אף במקום ה"ם כרש"י ש"ך ועמ"ש לעיל בזה : **טז** אם נמצא בא' מהם . הש"ך עשה כלומר דל"ת בא' מהם אעורות של ביה"כ קאי וז"א דנהי דהר"ם ז"ל מפרש כן לברייתא מצ"א אף מצד חוץ דסובר בחוץ לחלל יש בדיקה כמ"ש הב"י אבל אנן קי"ל דלחלל א"א בבדיקה אם כן אם תחוב בעור החיצון טריפה אלא א' מהנזכרים קאי אהמסס וביה"כ וכאמור : **יז** אם נמצא עליו ק"ד . עש"ך והאי עליו לאו דווקא וכאלו אמר עליה על המחט דנגד פי המחט ממש בעינן הא בסביב הנקב בחוץ סמוך מיד כשירה דלא כב"ח וזה החילוק בין מצ"א לב' צדדין דב' צדדין אף סביב בחוץ כרוחב קש כמ"ש הש"ך אות כ"ו הוה טרפה וכ"ש סביב המחט באורך המחט וה"ה בפנים סביב הנקב טריפה ואלו מצ"א בעינן בחוץ נגד פי המחט ממש ומש"ה בקיאין מצ"א וב' צדדין שצריכין לבדוק כל אורך המחט א"א בקיאין ומיהו בהמסס מצ"א אף דצריך לבדוק כל אורך המחט בפנים באין ה"ם אפ"ה כשר דזה גופא חומרא כרש"י באין ה"ם מש"ה סמכינן אבדיקה כמ"ש הש"ך אות ל' ושם אבאר : **יח** קורט דם דאם אין שם מכה
ק"ד

דתולין

ק"ד מנין ש"ס ש"ך : **יט** ואם לאו כשירה . הש"ך כתב דמשמע אפילו בהמסס ול"ד לוושט כו' ויש לראות אם כן אביה"כ קאי לא כמ"ש לעיל כלומר כו' תקשה מ"ש בוושט דמחזיק מעור לעור ואין לומר דהתם אין בדיקה ושמא יש נקב בפועל בעור החיצון דהא התם הבריא נתרפא קאמר וי"ל דהתם בניקב עור וחצי קאמר ומקום ידוע יש בדיקה כיון שהקוץ תחוב לז"א שמא הבריא הא מעור לעור לא חיישינן וממס"ק הוא דמשמע דאף ניקב רק עור הפנימי שם טריפה עש"ך בסימן ל"ג אות ח"י ומש"ה ניחא ליה להקשות מהמסס להמחבר . או יאמר כשם שאין לוושט בדיקה לענין ניקב כך א"א להכיר רושם צלקת שהבריא משא"כ כאן שפיר יש להכיר ומש"ה לא קשיא ליה מביה"כ דמעור לעור אין מחזיקין ריעותא והא דניקב עור פנימי במקצת חיישינן התם היינו בעור א' חיישינן טפי ולזה הקשה מהמסס כו' . ודע שמ"ש דכאן מי החזירה למחט לאחורי' דלפ"ז אם נמצא המחט מונחת בתוך ביה"כ וניקב ביה"כ או שניכר ע"י קוץ הוה לן לחוש לשמא הבריא כמו בוושט דע"כ חזינן שחזרה לאחורי' וזה לא-נמצא בשום פוסק להחמיר כה"ג בביה"כ אלא דיש עוד לחלק בכמה גוונים דוושט שכיח אוכלין ומשקין ושכיח שניקבו לחוץ או דעור החיצון אדום ואין ניכר רושם שנתרפא וא"כ צ"ע על הש"ך שהביא תי' זה דרא"ש ובאמת אף שלא נמצא המחט כלל כשירה (°) וצ"ע :

כתבו הפוסקים ביה"כ שניקב זה שלא כנגד זה כשירה דמינח נייחי : **כ** כשירה . עש"ך דרמ"א שלא הגיה כאן דהמסס טריפה בלא ה"מ דסמך אמ"ש לעיל והיינו ביש ק"ד בפנים עכ"פ הא לא"ה לא : **כא** אפי' לא נשאר . כן הוכיח בתה"ד סימן קס"ה ש"ך : **כב** רק מעט מעור החיצון . עש"ך הטעם בשם תה"ד בדבר שהוא עב כיון דיש להמחט במה לתפוס לא חיישינן שמא ניקבה יותר ולא חיישינן שמא הבריא והנה בכאן יש להוכיח בבירור שאף הר"ב דאוסר באין ה"מ כרש"י הטעם שמא הבריא הא ע"י חולי כשר דאי הגנה במקצת עור כמ"ש רש"י בב"מ אם כן אמאי מעט מעור חיצון כשירה להר"ב ועיין ט"ז אות י"א ואולי סובר דרמ"א להמחבר כ"כ ומש"ה לא מוכח מכאן : **כג** והוא שלא מלחו . עש"ך דהקשה על המחבר דמרשב"א אין ראיה דהא דכתב דבחזקת איסור היינו כשלא בדק אם ניקב לחוץ שנאבדה המחט ואי אפשר להכיר המקום שהיתה שם הא בדק בחוץ שלא ניקב ולא ראה אחר ק"ד דהבדיקה לחומרא יש לומר דמודה דכשירה ועמ"ש באות כ"ה : **כד** ואפילו ראש העב . עש"ך דל"ד לכבדא דהכא איכא למימר אוכלין ומשקין דחקוהו ונכנסה בראש העב : **כה** או שנאבד . עש"ך ודבריו צריכין ביאור הנה הר"ב ז"ל כתב בהג"ה זו הראשונה אם לא ניקב מעל"ע והודח או נאבד ולא בדק אחר ק"ד משמע וודאי דבדק וראה שלא ניקב מעל"ע שחתכו בפנים וראה שלא היה מנוקב יותר או ראה מעבר הב' שלא ניקב במעל"ע ולא עיין אחר ק"ד ואם כן נאבד היינו הביה"כ וכפל דבריו אמנם בת"ח כלל צ"ד דין ב' במה שסיים שם וכתב הרשב"א בתשובה סימן תש"ס דאם לקחו המחט משם הוה כהודח והתם בתשובת הרשב"א איירי להדיא דלא בדקו לראות אם ניקב מעל"ע כמו שאעתיק לשונו בסמוך והשווה אותן הרמ"א וכי היכי בהודח בה"מ מתיר שם ה"ה בלא בדק לראות אם לא ניקב מעל"ע יש להתיר בה"מ . דאין לומר כמ"ש התב"ש אות יו"ד דרמ"א ה"ק כמו בנמלח אסור בה"מ בב' צדדים ה"ה בלא בדק אי ניקב מב' צדדין טריפה בה"מ יע"ש דזה דוחק גדול דלמה ליה לרמ"א לתלות לא בדק אם ניקב ב' צדדין בדין הודח ונמלח בניקב מב' צדדין שזה מוזכר בתשובה רס"ו כמו שאבאר וזה מוזכר בתש"ס ואמאי לא אמר כפשוטו אם נאבד המחט ולא בדק טריפה אף בה"מ אלא וודאי מדתלה זה בזה ש"מ דהר"ב אהיתרא קמהדר כמו בהודח מצ"א כשירה לדידן בה"מ ה"ה בלא בדק אי לא ניקב מעל"ע כשירה בה"מ . ולפ"ז יהיה כוונת הר"ב כאן ג"כ כך וה"ק אם לא ניקב מעל"ע היינו באומד הדעת במשמוש היד שהבין שלא הלכה המחט יותר תו לא חיישינן שמא חזרה לאחורי' דמי החזירה ול"ד לוושט דאוכלין ומשקין החזירוהו משא"כ הכא וז"ש הר"ב ויש מקילין אם לא ניקב מעל"ע היינו ע"י אומד הדעת ומ"ש ולא בדק בחוץ אחר ק"ד הוא לאו דווקא וה"ה שלא בדק בחוץ אי ניקב מעל"ע . ויש עוד לומר מ"ש שלא ניקב מעל"ע היינו שאין ידוע אם ניקב מעל"ע ולית כאן חזרה מת"ח להגהותיו וכמ"ש באות כ"ט דהר"ב בא להשוותן לקחו המחט ללא בדק אחר ק"ד וכמו בלא בדק אחר ק"ד כשירה בה"מ ה"ה בלא בדק אחר ניקב בחוץ כשירה בה"מ עכ"פ ויהיה הפירוש או שנאבד היינו המחט נאבדה ולא יכולין להכיר מקום המחט וא"א לבדוק אי ניקב בחוץ אפ"ה כשירה והר"ב לא זו דהודח דעכ"פ יכולין לבדוק שלא ניקב מעל"ע אלא אפילו נאבד המחט (וכאלו אמר נאבדה אלא דלא דק בלישניה כמו מלת עליו) דא"א לבדוק אי ניקב מב' צדדין אפ"ה כשירה ומ"ש שכן משמע מהרש"ל בא"ט סימן ס"א שכתב שם תשובת הרשב"א תש"ס וכתב דל"נ כן ומשמע וודאי אדלא בדק אי ניקב מב' צדדין הוא דחולק ומכשיר דדוחק לומר דקאי אאם הודח דזה לא נזכר ברשב"א להדיא דטריפה היה לו להביא דברי הב"י דמפרש כן להרשב"א וכמו שאבאר :

והנה אעתיק לך שלשה תשובות הרשב"א . בסימן ר"ג כתב וז"ל מחט בכרס וקודם שנבדקה אי ניקב לחוץ ניטלה ומחט דקה מאד לא ניכר מקום נקיבתה וגם א"א לבדוק אחר ק"ד שהודח אי יש לדמות לריאה . תשובה וודאי צריכה בדיקה ומה שאמרו מחט בביה"כ מצ"א כשירה בבדיקה קאמר שמא הבריא ניקב לחוץ ובהדיא מוכח בשמעתתא כן וכל שצריכה בדיקה אם לא בדק טריפה . ובסימן תש"ס עוד בזה"ל מחט בכרס ולא הספיקו לבדוק אי ניקב בחוץ וניטל המחט ואי אפשר לבדוק מפני דקות המחט ולא נודע מקומה איה גם א"א לבדוק אחר ק"ד לפי שלאחר רחיצת הכרס היה המעשה והשיב כל שצריכה בדיקה אם לא בדק טריפה . ובסימן רס"ו כתב להרב ר' יהונתן ומה דקשיא למר מעורות לבובין ל"ק לי כלל דאע"ג דאכתי מחט תחוב כל שהודח טריפה דכל שצריך בדיקה אם לא בדק אסור . וה"ה והוא הטעם בניקב מצ"א הופכין ובודקין אם ניקב מצד חוץ טרפה . ומיהו אם "עור המחט "שלם מצד חוץ כשירה אם אין ק"ד דאי איתא כיון שיש מחט למסרך בוודאי אחר שחיטה נעשה הא ניטל המחט טריפה הבדיקה שהיתה צריכה לה אין לה עכ"ל . והנה מכל מקום שהרשב"א בר"ג ותש"ס שכמעט הם לאחדים להמעיין שם בשניהם כתב דהמעשה היה לאחר רחיצת הכרס לאיזה צורך כתב כן דא"נ קודם רחיצה כיון שלקחו המחט משם וא"י אם ניקב מעל"ע גם אם היה ניכר המקום שניקב והיה מעל"ע אף קודם רחיצה היה טריפה מס"ש בסימן רס"ו ממ"ש מר כו' הביאו הב"י והביאותיו בסמוך . אלא ע"כ דה"ק דהשואל שאל תרתי . א' שא"א לידע מקום הנקוב מפני דקות המחט . הב' לו אם היה ידעינן שלא ניקב אלא מצ"א כיון שהודח וצריך בדיקה אחר ק"ד טריפה ע"ז השיב הרשב"א דאה"נ דכל שלא בדק אחר ק"ד טריפה אפילו ידע דלא ניקב מעל"ע . וכפי הנראה דהב"י שכתב דכן משמע מתשובת הרשב"א נתכוין לתשובה סימן ר"ג והיינו שכתב וכ"מ מרשב"א שכתבתי בסמוך היינו דסי' ר"ג דתשובת הרשב"א תש"ס העתיק מקודם . אמנם כן לא ידענא דהרי הב"י לא העתיק מלין אלו דנעשה לאחר רחיצת הכרס ואי איתא הוה ליה להזכיר וע"כ שפיר תמה הש"ך באות כ"ג דמהיכן למד מהרשב"א כן דשאני הבדיקה אם לא ניקב מעל"ע וכמ"ש הרשב"א דומיא דוושט שמא הבריא לחוץ משמע מדבריו דווקא אחר נקב שלא בדק טריפה לא אחר ק"ד וכ"ת שהב"י נתכוין אסימן רס"ו וכגי' שלפנינו ומיהו אם "עור המחט "שלם מחוץ כשירה הא נוטלה המחט טריפה וסובר דה"ק אם ניקב מצ"א ובדק שלא ניקב מעל"ע ולא בדק אחר ק"ד טריפה זה וודאי לא ניתן להאמר דאי ניקב מצ"א אף שאין המחט לפנינו כ"ע מודים דכשירה דק"ד לאו במחט הוה למיסרך כיון דלא הגיע עד לחוץ וע"כ ט"ס הוא ותחת מלת "עור צ"ל "עוד ותחת מלת "שלם צ"ל "שם כמו שהוגה בב"י במלות קצרות ההיא דסימן רס"ו . הלא נודע שחיבורו עפ"י רוה"ק חיבר בלתי ספק ואיך בטלות קצרות הגיה ותיקן הכל ואם כן אין ראיה כלל לא מר"ג ולא מרס"ו וכאמור . ולא עוד דמהרשב"א מבואר ההיפך דמדכתב מפני דקותה לא נודע היה לומר רבותא אפי' עדיין שם והודח הכרס טריפה ודוחק לומר שהשואל מסופק בתרתי גם מתשובתו שהשיב דחיישינן שמא הבריא כלומר נקוב לחוץ ולא אמר נתרפא כיון דאף בבדק ולא ניקב מחוץ כל שלא בדק אחר ק"ד טריפה אלא וודאי דכשירה . ובסימן רס"ו לפי הגהות הב"י ומוכרח הוא להגיה כך אם כן אין ראיה דהרשב"א אניקב בב' צדדים קאי דהבדיקה להקל וכדאמרן . והפר"ח אות י"ט כתב דהמעיין בסימן ר"ג ורס"ו יראה דאם לא בדק אחר ק"ד טריפה עיינתי ואדרבה משמע כמ"ש . והתב"ש אות י"ג השיג ג"כ עליו יע"ש ובאות י"ד האריך עוד והנלפענ"ד כתבתי שגם הש"ך לא התיר אלא בבדק באומד הדעת שלא יצא לחוץ לדעת הת"ח ויע"ש כדכתיבנא . וראוי שתדע דזה דווקא אם המחט עדיין תחובה יש לומר שיודע להבחין באומד הדעת דמי החזירה הא כשאין המחט לפנינו ולא בדק אם לא ניקב לחוץ כ"ע מודים אף הת"ח ויש"ש דאסור אף בה"מ כמ"ש (°) . ולענין הלכה יש לפסוק כמ"ש הב"י והפר"ח אחריו אף שיודע באומד הדעת כל שלא בדק בדיקה מיוחדת שלא ניקב לחוץ טריפה בה"מ גם כן . ואחר ק"ד יש להכשיר בה"מ עכ"פ כפסק רמ"א כאן . ובאות ל"ב ול"ג יבואר מה שכפל הר"ב דבריו ויש מקילין :

ודע דאם בדקו ולא ניקב מעל"ע וניטלה המחט ומפני דקותה א"א להכיר מקומה אין להתיר כ"א בה"מ לדידן דא"א בקיאין בבדיקת ק"ד כל אורך המחט מב' צדדין כ"ש לחפש בכל הכרס אם כן הוה כלא בדק אחר ק"ד ואסור באין ה"מ . ודבר זה למדתי מאדוני הרב המובהק בעל תבואת שור בסי' זה אות י"ד הלכה ה' (°) וברור הוא . הלא כל דבריו בצדק וכן הלכה : **כו** סביב המחט . עש"ך והעולה להלכה דבניקב מב' צדדין דהבדיקה לקולא היא אם כן אף שיש ק"ד בפנים דהתחיל עכ"פ מחיים טריפה מספק משא"כ כשאין ק"ד כלל ע"כ הוכחה שלאחר שחיטה וכדכתיבנא . ובניקב מעל"ע אף שרחיק כרוחב קש מבחוץ טריפה הא יותר מרוחב קש תולין במידי אחרינא . ולפ"ז החילוק הכין הוא מצ"א דווקא נגד פי המחט ממש הא סביב הנקב בחוץ בתוך רוחב קש כשירה וכ"ש אם סביב המחט באורך או בפנים דכשירה כיון שאין ריעותא בחוץ ובב' צדדין אפילו רחוק כרוחב קש טריפה הא יותר כשירה . והנה הב"ח החמיר בניקב מצ"א כל שיש ק"ד סביב הנקב ממש טריפה וזה החילוק בין מצ"א לב' צדדין דמצ"א רחוק קצת כרוחב קש כשירה וב' צדדין בתוך רוחב קש טריפה והש"ך באות י"ז הכריע כל שסביב הנקב בחוץ ממש לנקב אפ"ה כשירה כמו שיראה הרואה שם : **כז** ואם לאו . עש"ך והנה מגמרא משמע בידוע שלאחר שחיטה ניקב דוודאי היה כן והנה הב"י הביא דברי הר"מ פ"ו מה"ש הי"ב שמא דחקה לאחר שחיטה . וסבור הייתי לומר שהר"מ לשיטתיה שהיקל במקצת טריפות כמו שמבואר בסימן כ"ט או דקרוב לס"ם הוה אמנם בדפוס עם הכ"מ הגיה שם שוודאי לאחר שחיטה ועיין ב"ח וכה"ג בהגהות ב"י אות נ"ד יע"ש והנ"מ כמו שאומר אם ניקב מחוץ לפנים כמו שצייר הר"ם ז"ל ואף לדידן ממ"נ טריפה שמא ניקב אחד מאברים הפנימים מכל מקום אם לא נמצא ק"ד כלל הוה ספק טריפה דוודאי הביה"כ דחק לאחר שחיטה דאין ק"ד כלל ובחוץ באתה שרואין שיש נקב בדופן נגדה ואם נאמר דשמא הוה ס"ס לאיסורא שמא אחד מאיברים ושמא ניקבה קודם שחיטה . ולהלכה קיי"ל דוודאי אחר שחיטה ולא ספק וכמשמעות לשון הגמרא וכבר כתבנו מה שיש חילוק בין ספק טריפה לוודאי טריפה . וכל שיש ב' ספיקות לאיסורא הוה וודאי וכדבעינן למימר לקמן אי"ה (°) בסימן ק"י באורך : **כח** אם . עש"ך דבזה כ"ע מודים דכל שהבדיקה להקל כל שיש ריעותא אין מוציאין מחזקת איסור ואף בה"מ אסור כמבואר כאן הא מצ"א ולא בדק אחר קורט דם יש להקל בה"מ ואם לא בדק כלל אחר נקב אף באומד הדעת גם הש"ך יודה דטריפה וודאי ולא צידד להתיר אלא אם באומד הדעת ראה שלא ניקב לחוץ אמרינן מי החזירה . ולענין הלכה כבר כתבנו אף כה"ג טריפה בה"מ כל שלא בדק בחוץ אחר נקב או בפנים שחתך וראה שלא הגיע הנקב יותר . והנה מרשב"א גופא ר"ג ותש"ס וביותר מרס"ו כפי הגהות הב"י מבואר להדיא דב' צדדין ולא בדק אחר ק"ד טריפה שהבדיקה שהיתה צריכה הלכה לה וכדאמרן . ועיין בסימן נ' בהא דמים בראש ומכאן תראה כל שהספק מחיים אסור בלי בדיקה ושם אבאר אי יש לחלק דכאן הוה שכיח לאיסורא ושם הוה שקול דלא כמ"ז פ"ס מ"ח ושם יבואר : **כט** כל מקום . עש"ך . הנה הרב קאי אמ"ש המחבר ב' צדדין אם לא מלחו טריפה והוסיף הרב ה"ה נאבד היינו ביה"כ או לקחו המחט כמו מלחו וע"ז תמה הש"ך פשיטא ומה בא לאשמועינן וכ"ת דלקחו המחט קצת לאחוריה דתו לא מיסרך מכל מקום נאבד ביה"כ כבר השמיענו בהג"ה א' דהוה כהודח ולמה חזר וכתב כאן לכן פי' לפי שיטתו באות כ"ה דהר"ב לא חזר כאן מת"ח ואהיתרא קמהדר דנאבד היינו המחט או לקחו קצת תו ליכא למיסרך הוא שוה למלחו וכמו במלחו יש תקנה לבדוק אם לא ניקב מעל"ע וכשירה בה"מ ה"ה נאבד וא"א לבדוק אי לא ניקב מעל"ע אפ"ה כשירה בה"מ ובתנאי שבאומד הדעת היה נראה שלא הלכה יותר . וכפי מה שפי' הש"ך באות כ"ה בת"ח דבריו כלל צ"ד אות ב' דאהיתרא מהדר ה"ה כאן . וכפי הנראה יפה פי' ממה שאני רואה הציון רשב"א תש"ס ואי איתא דאאיסורא קמהדר אמאי לא הביא רס"ו ששם מבואר יותר דאם הודח ולקחו המחט טריפה בב' צדדין אלא כמ"ש הוא ז"ל . וסבור הייתי לומר אני העני שהציון הזה הוא מש"ך אמנם עיינתי בד"מ והרואה יראה שם דקאי אניקב מצ"א והביא תשובת רשב"א סימן תש"ס . ולולי דבריו הקדושים הייתי אומר להיפך דלעיל אמר אם לא ניקב מעל"ע היינו שידוע בבירור שבדקו אח"ז והודח ונמלח או נאבד ולא סיים או לקחו המחט משום דנאבד התם אביה"כ קאי ומש"ה כשירה וכאן קאי אמ"ש המחבר ב' צדדין אם הודח וודאי טריפה דהבדיקה לקולא ע"ז כתב הר"ב דכ"מ שצריך בדיקה לקולא היינו לראות אם ניקב לחוץ ונאבד המחט או לקחו משם ומשום הכי הזכיר כאן לקחו וכאמור טריפה כמו בהודח ונמלח בב' צדדין ואאיסורא קמהדר ולא אהיתרא ושפיר מביא הא דסימן תש"ס דשם משמע וודאי הכין דכל שלא בדקו אם ניקב מעל"ע דהבדיקה לקולא טריפה וה"ה מסימן ר"ג המ"ל ראיה ולפ"ז בד"מ נמי א"ש . שוב ראיתי שרבינו המובהק בעל תב"ש אות ט"ו הרגיש קצת בזה : **ל** מאחר . עש"ך וכוונתו מבואר דאף לחפש כל אורך המחט א"א בקיאין וא"כ המסס מצ"א באין ה"מ באין ק"ד בפנים יש לכאורה להטריף דא"א בקיאין לחפש כל אורך המחט אפ"ה יש להקל באין ה"מ דאיכא ספיקי טובא שמא אין ק"ד ושמא לא הבריא ושמא הלכה כתוס' ומש"ה כתב ספיקי טובא דס"ס בחסרון ידיעה לא מהני . או יאמר כיון דבה"מ עכ"פ מכשירין וא"כ הלכה כתוס' כשיטת ר"ת א"כ אין להחמיר כלל . עוד כתב דב' צדדין בה"מ ראוי להתיר א"כ פשיטא בצ"א באין ה"מ להתיר והתב"ש אות י"ו אוסר בה"מ בב' צדדין ולכאורה ראוי לנהוג כן ומעשים בכל יום בקורקבן בניקב בב' צדדים אוסרים אף בה"מ באין ק"ד ועי' סי' מ"ט בזה אלא שאין ראיה דקורקבן עב ביותר מש"ה מטריפין כמ"ש הט"ז אות ט"ז ומשם ראיה להתיר כאן בהמסס וביה"כ בה"מ ואין ק"ד בב' צדדין : **לא** וא"צ . הש"ך הסכים לט"ז דאם ק"ד בחוץ טריפה אף שלא נתחב כלל ועמ"ש בט"ז דהצ"צ חולק והמיקל בה"מ אין לגעור בו יע"ש : **לב** ויש מקילין . הש"ך האריך להשיג על הב"ח דע"כ השגת הב"ח דמב"י והר"ב משמע דאחר ק"ד א"צ לבדוק דאי השגתו אניקב מעל"ע הא לא הזכירו המחבר והר"ב כלום . ויש לראות הא הב"ח כתב דהב"י כתב על הרא"ש ור"מ דין שאין אמת והיינו בספרו הארוך דכתב ר' דהפכה בסקרה ואי איתא דצריך לראות אם לא ניקב מעל"ע אימא ר' דהפכה לראות אם ניקב ומצא ק"ד ומהר"ב וודאי קשיא דלא זכר בש"ע כ"א דא"צ לבדוק אחר ק"ד . ומיהו בת"ח כלל צ"ד דין ב' יראה שם דלהר"מ א"צ בדיקה כלל היינו אף לראות אם ניקב מעל"ע גם מ"ש שם דלסמ"ק כשר מצ"א וכפי הנראה דסמ"ק מכשיר וא"צ בדיקה אחר ק"ד וכדבעינן למימר לקמן אות ל"ג וע"כ מ"ש הר"מ והרא"ש היינו אף לניקב מעל"ע א"צ בדיקה ומ"מ היה לו להזכיר ת"ח לא הר"ב בש"ע וע"כ דעתו להשיג אף ק"ד צריך בדיקה להר"מ ורא"ש א"כ מריאה אין ראיה כלל דהתם אחר נקב בעי בדיקה כ"ה הצעת דברי הש"ך . ומ"ש הש"ך דיש לחלק בריאה דשמא יש נקב בעין לכאורה מ"ש הכא דבאומד הדעת סגי וכמ"ש הש"ך ואלו בריאה לא סגי וי"ל דהתם כח הדוחה וריאה מרחפת תמיד חיישינן שחזרה לאחוריה ותי' הב' הוא פשוט דקרמי הריאה רכין ויש לחוש כו' . ולי נראה דבריאה יש ס"ס לאיסור' שמא ניקבה לחוץ ושמא מוושט בא אף דקרובה לקנה ומש"ה אין מקילין כ"א בריאה שלימה לא בחתוכה כדאמרן . ודברי הב"ח שם בלא"ה צריך עיונא ודקדוקא רבה דמראש דבריו משמע אחר ניקב בעי בדיקה ואח"כ כתב דאחר ק"ד בעי לכתחלה בדיקה וצ"ע : **לג** ויש . עש"ך הנה הב"ח התרעם על הר"ב ז"ל דלעיל כתב ויש מקילין אם הודח וזה דעת סמ"ק בהג"ה שם כמ"ש בד"מ ות"ח שם דווקא ב' צדדים אם מלחו טריפה לא בצ"א בדיעבד ולכתחלה צריך לבדוק אחר ק"ד מצ"א לסמ"ק וע"ז פסק הר"ב דבה"מ יש לסמוך אהגהות סמ"ק כו' ומה שנרשם לעיל הרא"ש והר"מ אין לו מובן דהא דיעבד קאמר ויש מקילין ואלו כאן חזר הר"ב וכתב ויש מקילין לכתחלה שא"צ לבדוק אחר ק"ד וציין הר"ם והרא"ש ולא הזכיר סמ"ק וכדאמרן ועל זה כתב הר"ב דיש לסמוך אם הודח משמע הטעם דכדאי הם שמקילין לכתחלה עכ"פ יש לסמוך לדידן דיעבד הא לסמ"ק שמצריך תחלה בדיקה אין כדאי להתיר דיעבד לדידן אם כן הרי יש חזרה מהג"ה להג"ה גם כפל דבריו . והש"ך תי' דה"ק בזמן הזה יש ב' לריעותא א' שמא אף דיעבד מעכב וא' דאין אנו בקיאין אלא שאין כ"כ בקיאות וה"א הודח גרע דשמא ניכר קצת הק"ד וא"א בקיאין ואלו היה בקי לפנינו היה מכיר ע"כ הוצרך לסייע מר"מ ורא"ש דמקילין לכתחלה ולא די לו בהיתר סמ"ק דלעיל כ"כ לבקיאין זה תוכן דבריו . ומ"מ קשה לי הג"ה א' ובשניה סגי לדידן אמנם מ"ש וכן משמע מד"מ אות ז' ובת"ח כלל צ"ד דין ב' לא הבינותי דהתם אלא הודח קאי ואף באין ה"מ מתיר דכדאי הרא"ש והרא"ם ואח"כ כתב בהודח דכדאי בה"מ . גם מ"ש דהגהות סמ"ק מצריך לכתחלה בדיקה אחר ק"ד המעיין בד"מ יראה דהסמ"ק אף לכתחלה א"צ בדיקה ואולי לא נזכר זה בסמ"ק ועל הב"ח יש לעיין ואין בידי סמ"ק לעיין ביה כראוי . והנה יש מקום אתי לומר דכפל דבריו הוא כך דלעיל כתב דיש להקל אם לא ניקב מעל"ע היינו שבדק אחר נקב ולא אחר ק"ד וזה דעת סמ"ק הא לא בדק אחר נקב טריפה אף בה"מ וכאן דהודח ונמלח או נאבד המחט ולא בדק מעל"ע יש לסמוך אהר"מ ורא"ש דלא הזכירו כלל ק"ד מדכתב אם הפכה כו' והנה ר' דהפכה י"ל במקרה או אחר נקב וממילא ראה ק"ד או אחר ק"ד וכבר התבאר : **לד** וא"א לבדוק . הא בדק בקיאין אנו בביה"כ ובהמסס אנו חוששין לדעת רש"י באין ה"מ ובה"מ כשירה אף לדידן כמבואר לעיל ועש"ך : **לה** וכן . עש"ך בשם מהרש"ל דמצ"א אין חלודה מטריף ע"ש : **לו** טריפה . כדלקמן סימן נ"א ש"ך והיינו מטעם שמא ניקב א' מאיברים הפנימים ואי הוה ספק או וודאי ובאיזה ענין אבאר בסי' מ"ט : **לז** תולין . הש"ך הביא ב' טעמים של הרשב"א ועיקר הטעם הא' ויש לומר בצירוף

דתולין במצוי דרך שבליעה הא בספק דאיכא ריעותא לא אוקי אחזקה ומש"ה כל דלא בדק מבחוץ אי עבר פי המחט לחוץ טריפה ובזה אפשר רמ"א מודה כאן כמ"ש הש"ך ואבאר שם אלא דהט"ז סובר אף אי לא בדק אחר ק"ד בחוץ טריפה אף בה"מ דלא כמ"ש רמ"א לעיל יע"ש. ודע דמ"ש דהכריע להקל משום דרך הוושט נכנסה ולא אמר משום ס"ס שמא בפנים ושמא לא ניקב א' מאיברים הפנימים דלאו וודאי הוא באין העור לפנינו או בעוף שיש לו זפק כמו שאבאר בסי' מ"ט דמה"ט הכשיר המחבר שם בספק ע"י חולי י"ל דאיכא נמי ס"ס לאיסורא שמא ניקב כולו והבריא ואף דלא חיישינן הא ע"כ הבריא או בפנים או בחוץ ושמא בא מבחוץ וניקב א' מאיברים הפנימים ומש"ה אמר דמסתמא דרך הוושט בא ותולין במצוי וכיון שכן אין לאסור מספק שמא הבריא דמי הכניסו להמחט לאחורי' כמ"ש סברא זו לחלק בין ביה"כ לוושט עסי' ל"ג באורך :

ויש לחקור חקירה אחת וגדולה היא אצלי כמו שאומר אם נמצא מסמר וראשו עב כגרעין של תמרה ופיו לחוץ דודאי דרך פנים בא או במחט ויש ק"ד בפנים דודאי מבפנים בא כמ"ש הפוסקים אם יש שביל וה"ה ק"ד וכעת נקוב הוא לחוץ ובצד פנים שלם ונתרפא לא ניכר שום ריעותא בו אי הוה וודאי טריפה דהרי היה נקוב מעל"ע או ספק הוא דהוה דשמא אחר שניקב מקצת הפנימי נתרפא אותו המקצת קודם שניקב לחוץ ולא הוה קרום מחמת מכה . דמ"מ לא הוה קרום או כיון דהיה שעה א' טריפה שוב אין לה היתר או סופו ליסתר כיון דמקום רעוע הוא וזה לא שייך כאן כיון דבאותה שעה שנתרפא עדיין לא היה נקוב לחוץ ולא חל עליו שם טריפות כלל גם קרום מחמת מכה לא הוה דלאו מקום רעוע הוא והרי אנו רואין כמה פעמים שבשר החי נתלש ונרפא כבראשונה ואין נסתר ודוקא בקרום מחמת מכה היינו במקום שעושה טריפה סופו ליסתור ולא סתימה מעליא הוה וכבר כתבנו במקום אחר מזה . וכ"מ טובא באם נתערב באחרות קודם שנודע הספק דמתירין בה"מ כמ"ש הש"ך בסימן ק"י או במליחה שנמלח עם אחרים שהתיר השבות יעקב בח"ב בה"מ וצורך מצוה בספק טריפה שנמלח מטעם ס"ס שמא לא טריפה ושמא הלכה כמאן דאמר כ"ק במליחה כדבעינן למימר קמן בסימן מ"ט ובק"ה אם כן ה"ה כה"ג נמי וצ"ע (°) וע' מ"ש בסי' מ"ט עוד :

עוד כתב הט"ז בשם אחיו במעשה דתינוק שמצאו מחט ויצא לחוץ כו' . ולפי שיטתו אפילו לא יצא לחוץ כל שא"א לבדוק אחר ק"ד טריפה. ודע דאם יש שביל או ק"ד מבפנים ודאי כשר אף בלא ה"מ ואף בחוץ ולא בפנים הוה ספק טריפה שמא ניקב א' מאיברים הפנימים וכאמור כאן : (**יט**) קטן . הט"ז השיג על מהר"מ מלובלין ז"ל מש"כ אי מהימן העובדי כוכבים נאמין ליה לכולי מלתא שלא היה תחוב כ"א באותן העורות דא"צ בדיקה כלל יעו"ש ובנה"כ ובפר"ח אות כ"ה השיגו על הט"ז כיון דעדיין עוסק הוא בהוצאת הפרש הוה רק כגילוי מלתא בעלמא דמסתמא מצאו ולא מהימן לנו שלא מצאו במקום המטריף ולענין דינא צ"ע בזה ואין בידי להכריע . וכל זה כשבא הישראל בעוד שעוסק בהוצאת הפרש ומצא מסמר בידו דרגלים לדבר אבל אח"כ שיצא הכרס בהיתר גם מהר"מ מלובלין מודה דכשר כמ"ש שם זולת מ"ש דאם ישראל שותק לא ידענא דלא הוה למידע עסי' קכ"ז. ומעשה היה בעובדת כוכבי' אחת שרחצה אצל הנהר חתיכת בשר שקורין הוי"ב ובאה ואמרה שמצאה מחט תחובה עם חוט א' של פשתן וראיתי המחט היתה מלוטשת כעין חדשה וחוט ג"כ היה חדש והתרתי דמראין הדברים שקר ענתה גם לא היתה משרתת אצל הטבח אלא שבעלת הבית א' אמרה לה לרחוץ וכיון שיצא הכרס בהיתר מתחלה לא מחזיקין ריעותא זה כ"ל דל"ד לנדון מהר"מ (°) ומ"ש הט"ז בזה על מהר"מ בסי' ל' אבאר בש"ך בעזה"י :

מט (א) יש לו . דע דבאווזא אין יש קליפה פנימית בפ"ע אלא גוררין ומקלפין בסכין ולאחר שגוררין נשאר עור לבן וחלק וקשה קצת ואח"כ בשר אדום ובתרנגולת יש כמין כיס בפנים קצת ירוק ואח"כ עור לבן עיין בה"ג קכ"ז עמוד ד' ב' עורות בקורקבן הפנימי לבן והחיצון אדום ולשון הר"מ פ"ו מה"ש הי"ח ב' עורות לקורקבן חיצון אדום ופנימי לבן ועיין כה"ג בהגהות הטור אות ד' נידד לומר לבה"ג אי חליף בקורקבן טריפה כמו ושט אמנם לדינא אינו כן מדלא הזכיר שום א' מהפוסקים זה ובהגהות ב"י אות ז' בשם רש"ל בא"ו דמחט נבלע בעובי קורקבן יש לומר בחוץ ניקב דבפנים לבן וקשה וחלק ויוכל להכיר לכאורה ב' עורות היינו עור הלבן ושאר הבשר לבד הקליפה שמשליכין אמנם הכר"ו אות א' כתב א' מה שקולפין ומשליכין עור א' והב' כל עובי קורקבן יע"ש. שוב מצאתי ברשב"א בת"ה הקצר בית ב' שער שלישי דף י"ג ע"ב דפוס קרימונה וז"ל קורקבן זה יש בו כיס שנקלף ממנו ניקב וכיסוי קיים כשר וזה יורה כמ"ש הכר"ו ועיין חולין מ"ג א' ורש"י ד"ה כיס וד"ה קורקבן יע"ש ונ"מ בכל זה ע"י חולי דבקוץ בלא"ה טריפה בחוץ כמבואר . ומיהו בגמרא אמר כיס קיים יע"ש ועיין תה"ר בחולין מ"ג יראה בחוץ הוה וודאי דמדקין בא דרוב הנבלעין כו' וכבר התבאר (ס) : (ב) דינו . עט"ז בשם ד"מ וכבר נתבאר ס"ס מ"ח אות י"ז דקורקבן מעל"ע ואין ק"ד טריפה וכ"מ דאלו ביה"כ בה"מ יש להתיר מעל"ע כמ"ש הש"ך באות ל"א ואלו בקורקבן אסור אף בה"מ וכן המנהג דלא כש"ך ופר"ח דמקילין בקורקבן וכן הסכים התב"ש אות ג' ובל"י אות ג' בשם כמה אחרונים ואין להקל. וכ"מ עוד אם ראו אחר ק"ד ולא הספיקו לראות אחר נקב מעל"ע ונאבד ונחתך דאי בקורקבן דין ביה"כ יש לו הוה ס"ס שמא לאחר שחיטה ושמא לא ניקב מעל"ע מה שא"כ עכשיו טריפה דלא שייך ס"ס כה"ג ולדינא צ"ע (ס) :

כתב הרדב"ז הביאו הפר"ח אות ג' מחט בקורקבן היה תערובת עם שאר תרנגולים והיה רוצה שאחד בתרנגול א' והכשיר השאר והסכים הפר"ח . עוד מעשה מחט יצאה כחצי אצבע ולא הרגיש בהדחה היקל דודאי לאחר שחיטה דאל"כ היה להרגיש יע"ש . הנה בשאלה א' כתב תב"ש אין לדיין אלא מה שעיניו רואות ועל השניה כתב דבסימן מ"ח אות יו"ד שהתיר . ולא ידענא דהתם הוא המעשה של נ"ל וטמונה כולה בבשר והפר"ח התיר שם משא"כ כאן מלתא דמסתברא דאי איתא דהיה קודם שחיטה איך לא הרגישו בשעת הדחה ולמעשה צ"ע : (ג) תולין . הט"ז האריך להשיג מוושט ובנה"ך פי' דשאני התם דשכיח הוא שינקבו שיניהם ומתהפך לא בעינן כאן עכ"ל . וכן לקמן סי' נ"א אוסר הט"ז בספק ע"י חולי והש"ך מכשיר דלא בעינן מתהפך דמתחלה צריך אתה לדון ממה הוה אי ע"י חולי. ואף שהט"ז בא בטענה דהא שם יש מחלוקת אי חוששין וכאן לכ"ע חוששין אם כן כאן שכיח טפי מ"מ י"ל לדידן דפוסקין שם שמא הבריא יש לומר שם שכיח טפי דדמי לדרוסה ולא הוה ספק הב' שקול משא"כ הכא . ועיין כר"ו סימן ל"ג . וי"ל דס"ס במקום חזקה לא אמרינן אלא דקשיא דאמאי אוסר שם אף בתורבן דכה"ג ליכא חזקה הורבן לא הוה נבילה עס"י ל"ג וכבר הארכנו בזה שם . גם אין לומר דכאן אחר בדיקה דוקא ויש סניף דעת הר"מ דסובר קוץ לאו מהני בדיקה דזה לא נזכר כלל במחבר וכ"כ דאין להחמיר לבדוק אחר כל המקומות אם ספק הוא ע"י חולי או קוץ :

עוד כתב הט"ז בשם הטור דאין לעוף כרס וכתב הט"ז ה"ה בשר שהופה לית ליה והביא ראיה מד"מ סימן נ"א אות א' אף דעור היה נקרע ומשמע רובה דעוף דין קטנה יש לה אפ"ה כשירה . וז"ל הטור עוף אין לו כרס והמסס וביה"כ ויש לו כנגדו זפק וקורקבן . הנה זפק וקורקבן הוא כנגד המסס וביה"כ אמנם כרס הפנימי אין לו כל עיקר ולשון הר"מ ז"ל בפ"ו מה"ש הי"ז העוף אין לו כרס והמסס וביה"כ ויש לו כנגדן זפק וקורקבן ועיין כה"ג בהגהות הטור אות ג' בשם דמש"א דעוף דין קטנה יש לה ורוצה לומר דכרס חיצונה יש לו ולא קי"ל כן . ועוד דהא הב"ח בסימן מ"ח כתב טריפות כרס חיצונה משום דכוף הפנימי ליניקב כמ"ש שם ובעוף שאין לו כרס פנימי כשר ומיהו זה יש לראות דעוף שאין הגנה לבני מעיים כ"א הכרס חיצונה יש לאסור ומ"מ הלכה להתיר וכ"כ נ"ל סימן ע"ו באווזא שהיה הביל"ג נחלק לשתים והעור שלם כשר ופלפל שם אי הוה כחזה וכפי הנראה דביל"ג זה הוא במקום כרס חיצונה ולא שייך ביה טריפות וכמעשה דד"מ בסימן נ"א ועיין סימן נ' בפר"ח דאם ניקב מסתמא על ידי קוץ ובש"ך אבאר :

כתב בתשובת באר עשק סי' ס"א אווזות פטומות שיש שומן במקום שאין לשאר אווזות אותו השומן אינו בתולדה ואין מגין עוד כתב דאם יש סביב פי המחט שומן ועל פי המחט אין שומן אף שיש בשר על המחט כיון דשנוי הוא שאין שומן נגד פי המחט חיישינן דקרום מחמת מכה הוא והעתיק דבריו התב"ש אות ב' וקלכי' והמ"י כלל נ"ו אות א' העתיק בשומן הבא מרוב פיטום וכתב מסתימת הפוסקים משמע דהוה סתימה ובכלל נ"ה אות ה' דאף המחט עודנו שם כשירה וזהו אמת כמ"ש התוס' הביאו הש"ך בסי' מ"ו יע"ש :

נ (א) אבל לא בלב . הט"ז הביא דברי רש"ל דמ"ש הטור כבד היינו מרה שניקב וכבד סותמתה ולא ידענו אי ניקבה כבד מחיים כו' והב"ח פי' זה בשם עצמו ובשם רש"ל פי' קנה הכבד כמ"ש ב"י ומש"ה השמיט המחבר כאן כבד ועיין לעיל סי' ל"ו בש"ך אות י"ט דהיכא שיש עוד לב מדמין ולזה כ"מ דלב וכבד וקורקבן אין מדמין ומיהו שם נתבאר דאנו אין מדמין כלל אף שיש לב . ולחומרא היכא דאיכא למיתלי בזאב וידא דטבחא ואיקפי ולא אידמי עיין לעיל סימן ל"ו בש"ך ופר"ח ואין להחמיר עיין תב"ש שם : (ב) בין שניטל . עט"ז דהכריח מכאן שיטתו לעיל סי' מ"ג אות א' דנכרא ניקב אין שם נקב עליו אלא חסר מיקרי ומש"ה לא אשמעינן כאן נכרא ניקב דבכלל חסר הוא מה לי כולו או מקצתו ומשום הכי בטחול כשר כה"ג ומ"מ מ"ש בכלל ניטל הוא לא מדוקדק דא"כ בטחול ניטל מקצתו ביד בסומכיה טריפה אלא בכלל נכרא חסר במקצת הוה וכדאמרן ובדברי הר"מ פ"ו מה"ש ה"כ כל אבר שאם ניקב טריפה כ"ש ניטל או נכרא מנלן דבנכרא טריפה אימא ניטל אבל נכרא לא . גם מ"ש וכן נכרא בשתים שכל היתר כנטול דמי וזה יורה כפירוש הרמב"ן ואלו בפ"ח מה"ש הי"ח כ' שכל היתר כחסר דמי וזה כפירש"י ע' ב"י בסי' מ"ח ובסי' נ"ה אבאר עוד מזה בעז"ה וכאן אין להאריך : (ג) ויש מכשירין . הוא הר"מ ז"ל דקשיא ליה לאיזה צורך היה הלמ"מ נטולה וחסירה אם בכל מקום שנטולה טריפה כ"ש חסירה היה לומר רק חסירה אלא ש"מ יש איברים דנטולה טריפה ולא חסירה והרשב"א סובר דהוצרך הלכתא על שניהם שלא ליתן לבעל הדין לחלוק לומר נטולה טריפה ולא חסירה או חסירה ולא נטולה אף דבאמת כ"ש הוא ועי' ט"ז וכבר הארכנו בזה במקום אחר ובסי' נ"ד אבאר עוד:

כתב הפר"ח אות ד' בתרנגולת שיש חסרון בעצם גולגלת ועלות גבוה' העלה שכל שחי י"ב חודש מעידות דאין בהם חסרון כשיעור ערך סלע ואפ"ה לא התיר אלא בה"מ ועיין סימן נ"ד בתב"ש האריך בזה באווזא אפילו בה"מ לא התיר ולדינא מבואר שם : (ד) כל שנשתנה מראית הבשר . עיין ט"ז דוקא שיש איזו לקותא בבשר ושינוי מראה לחוד אין פוסל וכבר הארכנו בזה במקום אחר :

נא (א) ואם הוא ספק . עט"ז שכתב בסימן מ"ט אות ג' תמה ע"ז דלא הוה מתהפך והנה יש לראות לאיזה צורך כתב זה הר"ב כאן מאחר שכבר כתב המחבר לעיל בפי' ולכאורה נראה לומר דהר"ב שינה כאן מלשון המחבר שכתב ואם לא היה מכיר שע"י חולי והר"ב סובר דחסרון חכמה שאינו מכיר לא הוה ספק כלל כנראה מדבריו בד"מ סי' מ"ט אות ב' אלא בא"א להתברר ע"י בקי אם הוא ע"י חולי או קוץ יש להכשיר א"כ לעיל בסימן מ"ט היה לו להגיה זה על המחבר ולא כאן ועיין בד"מ סימן מ"ט וכאן מ"ש על או"ה ובסמוך יבואר זה : (ב) העור והבשר . עט"ז הנה הר"ב כתב ב' דינים א' שאם העור שלם ונמצא נקוב בחלל הבהמה והעוף דמכשירין שמא מחמת חולי ושמא לא ניקב א' מאיברים הפנימים אף דרוב הנבלעים דרך וושט תלינן שמא מקנה נכנס או בחוץ והבריא נתרפא כ"ש שיש להכשיר בחוץ ורואין נקב בדופן שיש ס"ס אלא שכבר כתבנו דכה"ג לאו ס"ס הוה דוודאי תולין במצוי שדרך הוושט נכנס וטרפה ולא הוה אלא חד ספק שמא ע"י חולי ואסור וכדמוכח דברי סמ"ג עשין ס"ג דנמצא קוץ בחלל והעור שלם הוה וודאי טריפה לא ספק כמ"ש בסימן מ"ט אלא יתכן לפרש דה"ק אם בניקב א' מאברים הפנימים מצד חוץ כמו הקורקבן ולב וכיוצא אמרינן דמותר מס"ס אף שראינו שעשה נקב כ"ש בניקב עור ובשר עד החלל ולא ראינו שום נקב בא' מאיברים הפנימים דשם א"כ ע"י קוץ לא הגיע כלל לאיברים הפנימים אלא חזר מיד דפשיטא דיש להתיר מחמת ס"ס וע"ז כ' הט"ז שלפי סברתו אף כאן יש להחמיר דלא הוה ס"ס מתהפך וכאמור והנך רואה שסברת רמ"א פשוטה היא דאפילו ניקב מבחוץ לא תלינן במצוי בקוצים אלא הוה ס"ס וזה דלא כמ"ש הפר"ח כאן אות ב' וסי' מ"ב אות ג' ומ"ה אות ו' ומ"ט אות ד' וכ' אות ב' והתב"ש החזיק אחריו דכל שניקב עור ובשר תולין במצוי ע"י קנים וליכא ס"ס וכי מכשיר המחבר לעיל בניקב עור החיצון של קורקבן וא"י היינו כשאין העור לפנינו ואי לפנינו ושלם בחד ספק מישתרי דכל בפנים מסתמא ע"י חולי זהו כוונתו עיין בתב"ש אות ג' . ומ"מ לא ידענא איך החליט הדבר במושכם בכל אותן מקומות הפר"ח ולא הזכיר דעת רמ"א דמכשיר כאן בבירור אף שניקב עור והבשר בחוץ גם בסי' כ' דחה דעת הנ"ל יע"ש והנ"ל יסבור כרמ"א . ולעניין דינא הנה בתשובת הרשב"א סימן רע"ז בנקב שהיה מפולש עד לחזה אין הכרע שם די"ל דמיירי שניכר שהיה ע"י נקב קוץ כמ"ש הב"ח כאן ור"ל דניכר עכ"פ שלא היה ע"י חולי והשואל חשש לדרוסה והשיב הרשב"א לדרוסה לא חיישינן אלא לקוץ וכן הוא סברת הד"מ אמנם הנ"ל גופא בתשוב' סימן ט' וט"ו נסתפק וחילק דהרשב"א מיירי שניקב עור בחוץ ומש"ה תולין במצוי בקוץ ומרה שהיתה בולטת לא הכשיר אלא מטעם דעור היה שלם יע"ש. הן אמת במשפטי שמואל סי' ק' במרה שהיתה בולטת מבין הצלעות הביא בשם ליקוטים מהגמ"ה דאם ניקב עד הכרס לא חיישינן שמא ניקב א' מאיברים והרב ז"ל החמיר במרה דסירכא מוכיח עליה מ"מ הא הביא הד"מ בשם או"ה כלל נ"א דאם ניקב עד הכרס יש לאסור הלכך באם עור שלם ונקב בפנים ולא ידעינן אי ע"י חולי יש להתיר בה"מ עכ"פ ובאם עור ניקב בחוץ וא"י אף בה"מ אסור אף שמט"ז נראה להיפך דיותר קיל ניקב עור ובשר לחוד אלא כבר כתבנו מזה (ס) כאן :

מה שהביא הט"ז בשם רש"ל דצריך בדיקה נגד הנקב מפרש דבריו דניכר שנעשה על ידי קוץ ואפילו הכי אי מיד נשמט הקוץ מהני בדיקה וכי אמרו דלא מהני כשנשתהה שם הקוץ וכן פסק הב"ח כפי' הא' וע"ז השיג עליו דלא מהני בדיקה . וסיים הט"ז דמ"ש הב"ח דבספק ע"י חולי יש להכשיר שגם זה אינו אלא אסור וראיה ממסמס קוטי' דמה הוא לאו דווקא דהתם ניכר שלא היה ע"י חולי אלא שגירת לישן הוא ועיקר ראייתו ממ"ש בסימן ל"ג אם אין ידוע אם ע"י חולי או קוץ דיש להטריף וה"ה כאן : (ג) ונמצא הקוץ תחוב לפנינו . כתב הט"ז זה דעת רשב"א (ומ"ש רש"י הוא ט"ס) ופי' הב"י שראינו שנתחב בפנינו מדופן ללב כגון שהיה נקב גדול בדופן שיכולין לראות ועיין ד"מ מה שהקשה על הב"י . וד"מ דחולק כיון

הטעמים דמצוי ג"כ שיתרפא מצד חוץ שרך הוא מש"ה אמר דאוקי אחזקה ומצוי ג"כ דרך הוושט מש"ה הכשיר כאן : **לח** והו' . הש"ך חולק על יש"ש דמכשיר בקורקבן אפילו לא בדק אי ניקב מעל"ע והשיג עליו דרש"י מודה בביה"כ דלא חיישינן שמא נתרפא ואפילו הכי בדיקה בעי וה"ה כאן ואף אחר ק"ד בעינן בדיקה: **לט** ואין עליו ק"ד . דאי יש בחוץ ממ"נ טריפה או שניקב א' מאיברים הפנימים או מבפנים בא וניקב מעל"ע ש"ך ועיין מ"ש בסימן מ"ט : **מ** אם אין קורט דם . הש"ך הביא בשם הד"מ מ"מ דקורקבן שוה להמסס וביה"כ לדברי המצריכין בדיקה ואין להתיר בלא בדק אחר ק"ד אלא בה"מ : **מא** ויש מחמירין . הטעם באו"ה דחיישינן לחומרא ויש"ש כתב הטעם בפנים רחוק הוא שיתרפא ובחוץ רך הוא ומשום הכי ה"מ אסור : **מב** ולאסור . עש"ך הטעם דהוה כעין גילוי מלתא והביא תשובת מהר"מ מלובלין ודווקא בשעה שעוסק בהוצאת הפרש לא אחר כך ועיין נה"ך :

מט א שלא כנגד זה כשירה . וה"ה ביה"כ דמינח נייחי ש"ך ועיין תב"ש דאף דגמגם קצת מ"מ הסכים לדינא ומיהו צריך שלא יהיו הנקבים סמוכים כ"כ שלא יהא מפולש :

ב ושומן . עש"ך הראה מקום לסי' מ"ו אות ב' ושם נאמר דאף שעדיין המחט שם אפ"ה שומן סותם ואין מי שיחלוק דשומן סותם זולת היש"ש כתב בא"ס בסי' צ"ג דאין סותם ובסי' נ"ב כתב דלאחרים חלילה להחמיר ולעצמו לא היה אוכלו דשומן רך הוא ולא הוה סתימה והמנהג להקל אף בשומן העוף כאמור . צריך המורה להזהר לפעמים יש ווארטצי"ל מבחוץ נראה דקרום מחמת מכה הוא עיין שער אפרים בקיבה שהיה יבלת מבחוץ עיין סימן מ"ח . גם אם יש שביל לבן עד לחוץ נגד פי המחט או לבן והבשר קשה הרי אין אנו בקיאין בבשר שרופא גורדו וכ"ש שיש מחט דאין לך ריעותא גדולה מזו ומש"ה כל שנשתנה מראית הבשר לחוד אף דבעלמא כשירה כאן דאיכא מחט טריפה :

עובדא בא לידי בקורקבן שהיה מחט מובלע בבשר כההיא דסי' מ"ח אלא שבפנים היה כעין שביל עד שליש עוביו ואח"כ לא ניכר שום שביל עד מקום המחט וממקום המחט היה שביל לבן עד סמוך לחוץ ובחוץ היה מזהיר כעין זכוכית אלא כשהסרתי המחט תו לא היה מזהיר והבשר היה בחוץ בריא והכשרתיו אף בלא ה"מ כיון דבפנים היה שביל אף שאח"כ נפסק מה בכך מ"מ מראין הדברים דמבפנים היה הנקב . ועיין מ"ש לעיל בסימן מ"ח אם היה נקוב לחוץ כה"ג לא היה וודאי טריפה כ"א ספק אף שמבפנים בא כי שמא נתרפא אותו המקצת קודם שניקב עד לחוץ ולא היה אז קרום מחמת מכה ושם נתבאר זה באורך (ס) : **ג** רק מעט . עש"ך הראה מקום לסי' מ"ח אות כ"ב ושם נאמר דאף לרש"י דאוסר בהמסס מצ"א הא בביה"כ וכ"ש קורקבן דעורו עב מודה דכשר אף באין ה"מ כו' : **ד** תחוב מבפנים ולא ניקב כולו . עש"ך הנה המחבר שינה מלשון הטור שכתב אם נמצא מחט בפנים ולא ניקב כולו דינו כדין ביה"כ ודייק הד"מ הא מב' צדדים אין שוה דכאן לא בעינן ק"ד והמחבר אף שהשמיט ולא ניקב כולו מ"מ לאיזה צורך כתב בפנים . ומיהו י"ל דה"ק דבחוץ אין דינו שוה דבבהמה אי העור בחוץ שלם הוה ודאי ובעוף שיש לו זפק הוה ספק כדבעינן למימר לקמן באות ה' אלא שבסי' מ"ח ס"י כתב זה שהכשרנו בניקב בפנים דאי בחוץ לא גרע ממחט בחלל הגוף יע"ש אלמא דלא נחית לזה . והש"ך הביא כמה פוסקים דגם בקורקבן בעינן ק"ד בניקב מב' צדדים ולהלכה כבר כתבנו דקיי"ל כט"ז סי' מ"ח אות י"ז דטריפה ומ"ש הט"ז שם מב"ח דלא ראה דברי ד"מ גם הש"ך כאן הביא ב"ח ז"ל ולא ידענא דב"ח לא כתב כ"א דקורקבן שוה לענין ק"ד וחלודה וי"ל מצ"א קאמר דאם ק"ד טריפה : **ה** תולין להקל . הש"ך הראה מקום לסי' נ"ג אות י"ד דכל שאין שני הספיקות שקולים לא הוה ס"ס ותב"ח כאן כתב דלא הוה ספק השקול דקרוב שניקב א' מאיברים הפנימים גם הרשד"ם בחי"ד סי' מ"ה כתב שאין זה ספק השקול הביאו הכה"ג :

והנה לענין דינא הפר"ח אות ד' כתב דווקא שהעור בחוץ שלם אז יש לומר דשמא ע"י חולי הא עור נקוב בחוץ לא הוה ספק השקול דמסתמא ע"י קוץ וטריפה ובסי' מ"ב אות ג' כתב כן בפי' דאם נקוב בחוץ מפי איכא למיתלי ע"י קוץ ובעור שלם יש לומר ע"י חולי ובסי' נ' אות ב' כתב ג"כ כך ובסי' מ"ה אות ו' על מעשה דד"מ סי' נ"א דמיירי שידוע ע"י חולי יעוין שם והתב"ש אות ז' תמה עליו דאם עור שלם לא שייך ס"ס שמא לא ניקב א' מאיברים הפנימים דרוב הנבלעים דרך הוושט כשיטת רש"י במחטא בריאה וכן הוא בסמ"ג עשין ס"ג וכן כתב בסימן נ"א אות א' ובעור שלם מספק אחד יש להכשיר דכל בפנים מסתמא ע"י חולי וכל בחוץ מסתמא ע"י קוץ אלא באין עור לפנינו בעינן ס"ס זה תורף דבריו ורצה בזה דאין עור לפנינו הוה ס"ס שמא ע"י חולי ושמא בחוץ ע"י קוץ ולא ניקב א' מאיברים הפנימים ועיינתי בסמ"ג עשין ס"ג קמ"ב ע"ג דפוס ויניציא ומחט בחלל הגוף טריפה כי בוודאי ניקבה הוושט ויצאה שם הרי כשיטת רש"י ז"ל . ולפ"ז מחט בחלל הגוף הוה בבהמה וודאי טריפה אם היה עור שלם בחוץ ובעוף שיש לו זפק הוה רק ספק טריפה דנהי דרוב הנבלעים דרך הוושט מ"מ שמא דרך הזפק במקום שאין עושה טריפה יצא . ומיהו אף אם הזפק נקוב ומוצאין מחט בחלל הגוף אין להכשיר ולתלות שמזפק יצא ועוד דלאו ברור הוא כדעת הרשב"א דכל שאין בכח ליכא חששא דאיברים הפנימים עיין ש"ך סימן מ"א אות ח' ולפ"ז אף אם המחט תחובה בזפק ויוצאה לחוץ קצת יש להטריף כדעת הר"ן המובא שם בסימן מ"א ובסימן נ' ונ"ה אבאר עוד בזה (ס) וכאן אין להאריך :

שאלה בר אווזא נמלחה עם בשר הרבה ונמצא בה מחט בחלל הגוף ולא היה ס' נגדה ותרנגולת נמלחה עם בשר הרבה בפ"ע ומצאו מחט בחלל הגוף ולא היה ס' נגדה אי יש להתיר שניהם או לאסור שניהן או לאסור הבשר שנמלח עם בר אווזא ולהתיר הבשר שנמלח עם התרנגולת והיה ה"מ וסעודת מצוה : **תשובה** כבר כתבנו דאם עור שלם ליכא ס"ס כלל דאז וודאי ניקבה הוושט כמ"ש לעיל וא"כ בנדון דידן שהיה מחט בבר אווזא הוה ודאי טריפה לא ספק דרוב הנבלעין דרך הוושט ולא מקנה גם בעור לא היה שום ריעותא א"כ הוה ודאי טריפה והלכך הבשר שנמלח עמה טריפה כיון דלא היה ס' נגד הבר אווזא ואין לומר דשמא דרך הזפק דבר אווזא ואווזא אין להם זפק כידוע עיין סימן כ"א בבאר הגולה משא"כ התרנגולת דיש לה זפק א"כ לא הוה רק ספק טריפה לא וודאי כדאמרן ובמליחה יש ספק אי הלכה בס' או כ"ק כמ"ש השבות יעקב חלק שני סימן ק"ט בעגל פה מיץ שהיה נקוב בקוץ עד לחלל ונמלחה עם שאר בשר והכשיר בה"מ וסעודת מצוה מס"ס שמא לא ניקב א' מאיברים ושמא הלכה דמליחה כ"ק וה"נ בנדון דידן דהוה ס"ס בתרנגולת לא בבר אווזא . וההוא מעשה דש"י אפשר מיירי כנקוב לחוץ או שאין עור בפנינו . ומה שיש לעיין אי ספק פלוגתא דרבוותא במליחה הוה ספק אבאר בסי' ק"ה ואף בל"י בשו"ת שלו פקפק על דין זה :

ודע דאווזא ובר אווזא שאין להם זפק צריך המורה להזהר בקוץ שתחוב עד היכן מגיע הוושט ששם נקובתו מצ"א טריפה ובקורקבן בעינן מעל"ע וכל שכלו שני העורות ונשאר רק עור אחד הוא קורקבן (ס) :

נ א עיין לעיל סימן ל"ו . דא"א בקיאין בהקפה וע"ש ש"ך ושם נתבאר בשם ס' אפי רברבי אי יש עוד צד להקל מקיפין ואין הלכה כן : **ב** כל מקום . הוא מלתא באנפי נפשה דלא כעט"ז שערבב הדברים ש"ך ועיינתי בלבוש ס"א כתב וע"ל סימן ל"ז כיצד נוהגים אם אין יכולין לתלות שנעשה לאחר שחיטה דאזלינן לחומרא דמשמע דכל מקום קאי אדלעיל וא"י לכוין כלל דפשיטא דהוא מלתא באנפי נפשה והר"ב קאמר דלא אמרינן אוקי אחזקה אלא בספק שאית לומר אחר שחיטה הא ספק מחיים אסור ולא אוקי אחזקה היכא דאיכא ריעותא : **ג** כל מקום . עש"ך שהאריך ותוכן דבריו להלכה דהיכא דאיסור והיתר שווין בה"מ יש להכשיר אי הספק נולד לאחר שחיטה ויש לומר לאחר שחיטה נעשה והיכא דהיתר שכיח טפי אף באין ה"מ כההיא דזאב ובספק מחיים היה ראוי להכשיר בה"מ היכא דשקולי' ומ"מ אין לזוז מדברי הר"ב כאן ואף בשקולין כל שנולד הריעותא מחיים אסור אף בה"מ ומיהו מרשב"א ר"ג ותש"ס אין ראיה כל שלא בדקוהו אחר נקב מעל"ע או אחר ק"ד דההיא אפשר לאיסור שכיח טפי מיקרי דמצוי הוא שינקוב מעל"ע . וההיא דבא זאב אי לאו דתולין בזאב הוה מצוי לאיסור טפי דמסתברא לתלות מחיים שהולך אילך ואילך מלתלות אחר שחיטה וכבר התבאר זה בסימן כ"ט באורך וההיא דספק בשחיטה דפסולה כתב הש"ך אפילו היכא דלא שכיח וירצה בזה דספק בשחיטה אף דשכיח להיתר טפי אפ"ה כיון דאיכא חזקה אסור ויש לעיין בכל ספק המצוי ושכיח אי הוה רובא ומדרבנן אמרינן סמוך מיעוטה לחזקה או דמ"ה כל ספק השקול שרי ומדרבנן החמירו אם לא ששכיח להיתר טפי ולפ"ז בחזקה הוה מ"ה אסורא אף ששכיח להיתר ואי"ה בס' שושנת העמקים אבאר זה באורך : **ד** חוץ מטחול . הש"ך הקשה דהא איכא נמי ניקב האם טריפה וניטל כשר ואמאי לא חשיב הא ותי' בפלוגתא לא קמיירי . ולדידן ניקבו הכליות ע"י חולי טריפה לאו"ה ה"ה ניטל דהיה פחות מכפול יעוין שם :

ודע דלפי מ"ש המ"ב בסימן ס"א דכל אבר שאין טריפות מחמת עצמו לא אמרינן בי' יתר כנטול דתרי רואין לא אמרינן וכבר הקשינו א"כ אמאי כתב הרשב"א בתה"א ובקצר דב' כבדים יש לחוש ולהחמיר והא איהו סובר דניטל הכבד מטעם מרה קאתינן עליו כמו שמבואר בארוך א"כ אמאי טריפה ואם נאמר כמ"ש התב"ש בסימן מ"ב דרשב"א כתב כן למ"ד כזית במקום מרה בעינן אבל למ"ד במקום חיותא מודה הרשב"א דנטילת הכבד טריפה בפ"ע הוא אתי שפיר ומ"מ ב' טרפשין כשירה לדידיה כמ"ש לעיל וכן טחול למ"ש רנ"ש הביאו הפרישה בסי' מ"ג ומ"מ דטריפת הטחול לא מחמת עצמו כ"א משום בני מעיים יעוין שם וא"כ אין הכלל אמת דהא מצינו טרפשא דכבדא דניקב טריפה וב' כשירים דתרי רואין לא אמרינן וכ"ת דלא מיירי כ"א באבר שמחמת עצמו טריפה א"כ אמאי חשיב טחול דג"כ אין טריפה מחמת עצמו ולזה יש לומר דהמחבר ורמ"א אין סוברים כן דטריפת הטחול משום מעיים דאל"כ איך כתבו דעת הרמב"ן ב' טחולים בסומכיה טריפה והא תרי רואין לא אמרינן וכדכתיבנא (ס) : **ה** ויש מכשירין . הש"ך הראה מקום לסימן נ"ד אות ח' ושם כתב דה"ה חסר חוליא אין כשירה כ"א בה"מ והתב"ש האריך כאן ומסיק דחסר חוליא בלא"ה כשירה דבנין קצר הוא ודוקא ניטל דנתרועע הבנין והמצב ולאו משום חסרון חוליא אלא שסוף הבנין להתרועע ולקמן אבאר בזה : **ו** כל . עש"ך ועיין מ"ש בט"ז ולעיל הארכנו בזה בפירוש זה :

הפר"ח הביא בשם תשובת פני משה מעשה שפתחו הבהמה והיה בה קילוח גדול של מ"ז והעלה שם בה"מ ואחר הבדיקה להכשיר ועיין שו"ת ב"ח סימן קנ"ז בתרנגולא כה"ג ג"כ דוקא אחר הבדיקה ובה"מ והמחמיר לעצמו תע"ב עיין תב"ש וכבר כתבנו מזה לעיל . ועיין סימן נ"ה בדין כל יתר כנטול דמי שם אבאר באורך מה דשייך לזה :

נא א ועיין לעיל סימן מ"ט . ס"ז ובס"ק ה' ש"ך וירצה בזה דל"ת דהמחבר לעיל הכשיר מטעם דתולין במצוי וכל שעור שלם בחוץ וניקב הקורקבן מבחוץ מסתמא ע"י חולי כמ"ש התב"ש שם ואם כן בניקב עור והבשר אין להכשיר לז"א דהמחבר גופא מטעם ס"ס קאתיא עליה וכמ"ש בספרו הארוך בשם אהל מועד וא"כ שפיר אמר רמ"א וכ"ש כו' : **ב** וכ"ש שיש להכשיר . הש"ך פי' דברי יש"ש בא"ס סי' ע"ז דאין ידוע אם ניקב ע"י חולי או קוץ ומחט כפי' השני שפי' הב"ח בדבריו ואפ"ה בעי בדיקה לחומרא נגד הנקב ולא בכל האברים רק נגד הנקב ממש ומה שהראה מקום לסי' ק"י אות מ"ה הנה שם כתב דחסרון חכמה לא הוה ספק דרבנן ולא לענין ס"ס וה"ה כאן דוקא שא"א לברורי הא אינו מכיר שאינו בקי לא הוה ס"ס וט"מ לעיל בסי' מ"ט או אמ"ש רמ"א כאן דאם ספק היה לו לכתוב כן ולולי דמסתפינא להגיה היה נראה לומר דהראה לאות ס"ו ושם נאמר ס"ס היכא דאיכא טירחא א"צ לברורי הא בלא טירחא צריך לברורי בקל וכן הדין ברוב וחזקה גופא כל היכא דאיכא טורח א"צ לברורי הא בקל מבררינן וכבר דברנו מזה במקום אחר ועיין בס' גינת וורדים כלל רובא וחזקה כי שם ביתו א"כ נגד הנקב ממש דלא הוה טורח כולי האי ודאי מבררינן ובודקין ומיהו אם ספק ע"י חולי או ע"י קנה רחב יראה דאפ"ה א"צ לבדוק כל האיברים הפנימים . ועיין כה"ג שכתב בנוצות המוצאין בפנים דיש לעיין בכל המקומות אם לא ניקב א' מהם אז כשר ע"י בדיקה דוקא : **ג** ומיהו אם ניקב הקוץ לפנינו .

הש"ך

הש"ך הביא ד' דעות דעת המחבר דבעינן שראינו נתחב לפנינו מדופן ללב ודעת הד"מ כל שמוצאין עכשיו תחובה בלב תולין שמתחלה נתחבה בלב והא לא נתחבה כלל גרע טפי והיש"ש מיקל טפי בשם הראב"ד דאם תחובה בדופן ולב אף שלא נתחבה לפנינו כו' והש"ך צידד כן להקל דהא מהרש"ל מיקל יותר דאפי' אינה תחובה עתה בדופן ותחובה עתה בלב אמרינן מסתמא בשעת התיבתה בדופן נתחבה מיד בלב ולא אסרינן אלא כשאין תקועה כלל לא' מאיברים וכן אם עדיין תקועה בדופן אף דלא תחובה לא' מאיברים וא"צ כ"א בדיקה נגד הנקב או אפשר דא"צ כלל כה"ג בדיקה א"כ עכ"פ יש להקל לדידן היכא דתחובה בדופן ובלב אף שלא נתחבה לפנינו אפ"ה יש לצדד ולהקל ע"ש : **ד** אפי' צד העב . הש"ך הביא דברי הב"ח דוקא בבהמה אמרינן כן דמתחככת הא לא בעוף וכן הסכים הפר"ח אות ד' לט"ש הב"ח וכבר כתבנו דוקא מחט אלימתא הא קלישתא אף בעוף שרי : **ה** קורט של חילתית . הש"ך הביא תשובת המבי"ט במה שנחלק עם הב"י בעשב שקורין כל"ך בערבי שהבהמות אוכלין אותו ומתים דסובר הב"י דהוה כחלתית והמבי"ט סובר דאין זה חלתית ואותן כהרות אין מזיק . ועיין תב"ש שהחמיר אם אותן רושמים הם מעל"ע בדקין שיש להטריף כיון דמתים מהן י"ל דהוה כבשר שרופא גורדו ואין אנו בקיאים א"כ יש לאסור וראוי לנהוג כן . יש מין חולי הרגיל בכבשים שמתים מהן הביא הבל"י אות ו' שכמה קהלות גוזרין שלא לאכול אותן דחמירא סכנתא מאיסורא . גם שמעתי שבאותן כבשים הכבד שלהן לקוי ונהפך ללובן וכשצולין אותם נפלה תילחי תילחי כה"ג יש לאסור משום טריפות אף דאין שינוי מראה פוסל מ"מ כה"ג דכשצולין נפלה תילחי תילחי וגם מתות מהן יש להטריף ודאי : עיין ביש"ש פא"ם סי' ע"ה וע"ו וע"ז ושם יש צ"ע ואין כאן מקומו להאריך :

נב א והוריקו . אבל הוסיפו באדמומית כשירה ר"ן ש"ך וה"ה הוסיפו בירקותן וראיה ממשנה דתנן אדומים כשירה פשיטא אלא קמ"ל הוסיפו באדמומית וריב"ל דהחיא תרנגולת ירוקין הוה ומה ס"ד למיסר אלא דהוסיפו בירקותן ואפי' הכי אכשריה . והרע"ב בפירוש המשנה אדומין שנשארו כמו שהיו כשירה הוא לאו דוקא אלא אפי' הוסיפו באדמומית וכאמור עוד כתב שם עוף המים דרכן לב וכבד וקורקבן להוריק אם האדים טריפה וחשב בכלל עוף היבשה תרנגולים ואווזים תורים ובני יונה (וה"ה עוף שקורין אינדיק) והר"מ בפירוש המשניות כתב כן אלא שיש שינוי בדבריו דחשוב תרנגולים ותורים ובני יונה לחוד וכתב דעוף המים על פי הרוב הוא בקורקבן והתב"ש באות ג' הרגיש בזה וכתב כשיבאו לפני המורה צריך להעריך אל מין זה בעוף אחר יע"ש ואווזות כתב מדאמר רב שיזבי הני אווזות כעוף המים דמי הואיל וקרומן רך משמע לענין זה לחוד ויפה כתב ולפ"ז בר אווזות שהן עוף המים יש לעיין בהו (°) נ"ל ועיין כה"ג בהגהות הב"י אות ב' הביא דברי הר"מ ודברי הרע"ב יע"ש :

כתב התב"ש אות ב' אם נשתנו למראה אחרת חוץ מירוק ואדום כשירה דהרא"ה דוקא כרתי הא גע"ל כשר ואף לרשב"א דאוסר בלב וקורקבן גע"ל משום דירוק כולל ב' צבעים ולא שאר מראות וה"ה מעיים ירוקין ככרתי נשתנו לגע"ל אף דטבע האש להוריק גע"ל כשירה והביא קצת סיוע לב שהוריק משמע הא מעיים שהוריקו גע"ל כשירה עכ"ל הנה מה שהחלים בנשתנה למראה אחרת כשירה מלשון כה"ג בהגהות הטור אות ח' על מ"ש הרשב"א ב' מיני ירקות כתב לא נתבאר אם כלובן ביצה או כחלמון ומר"ן משמע בין כלובן כשירה משמע שאר מראות פסולה אמנם לא ידענא דלובן ביצה לאו בכלל ירוק ומ"ש הר"ן כביצה או מוריק"א דביצה החלמון לאו מוריק"א הוא אף ששניהם גע"ל . אמנם הלבוש סעיף א' נשתנו למראה אחרת אין ראיה דהיינו ירוק לאודם או אודם לירוק וממשנה יש ראיה דלא אמר אדומים כשירה היינו אף שהוסיפו באדמומית ונשתנו למראה אחרת טריפה ולמה לי לפרוש ירוקין ש"מ דשאר מראה אין פוסלין ואשמעינן הוסיפו באדמומית דל"ת דטבע האש להאדים ולהוריק אם הוסיפו באדמומית טרפה קמ"ל דכשירה . והנה המפרשים הוקשה להם אמאי לא תנן ירוקין כשירה במעיים והיה נראה לומר דלא מצי למיתני כן דירקות כולל ב' צבעים וה"א דבא לומר מגרי"ן לגע"ל ומדהוקשה להם ש"מ דכל מין ירוק אין פוסל במעיים וה"ה עוף המים לב וכבד וקורקבן וכאמור (°) : **ב** ככרתי . עש"ך ויש לראות בדבריו דמתחלה כתב דמרשב"א משמע אף בכחוש והיינו מדאמר אם הוא שמן לא תנאי כמ"ש התב"ש הביאותיו בט"ז אות א' יע"ש וקאמר דהמחבר נמי הכי משמע והיינו מדלא חילק בין כחוש לשמן ולמה ליה כל זאת והא ודאי המחבר כהרא"ה סובר דאף לב וקורקבן גע"ל כשר כמ"ש אח"כ כ"ש כבד כחוש ודוחק דספוקי מספקא ליה אי המחבר בבירור כהרא"ה או משום כבד נקט כרתי והא פשיטא ליה דאין חילוק בין כחוש לשמן דזה דוחק . ואולי הכריח בזה שיטתו בנה"ך דמין בייתי שיש מדברי אפי' נפלה לאור תולין דלא כט"ז אות ט' שפי' דברי המחבר באין ידוע יע"ש באורך ולז"א דהמחבר הכריח שיטתו דכהרא"ה מדאמר לב וכבד וקורקבן שהוריקו טרפה ובחדא מחתא משמע דומיא דכבד מה התם גרי"ן טרפה אף לב וקורקבן משום דאש מוריק ככרתי ואכתי דלמא גע"ל נמי וכבד גופא נמי דבסתם עופות כחושים מיירי וגע"ל פוסל לז"א דהמחבר סובר כחוש ודאי שרי דומיא דבייתי שיש במינו מדברי ה"ה כ"ש כחוש שיש במינו שמן דתולין כמ"ש בט"ז ומש"ה שפיר כפל דבריו והכריח שיטתו בנה"ך דאי המחבר לקמן באין ידוע איירי אכתי אין כאן ראיה דהא דאמרו לב וכבד וקורקבן כולן בין בגע"ל ובגרי"ן איירי ובידוע דנפלה אלא כדאמרן והבן (°) :

כתב הכה"ג בהגהות הטור אות יו"ד כתב הפרישה דהא דמכשיר הרשב"א ירוק כביצה הוא באין ידוע שנפלה לאור הא לא"ה תולין אדמומית באור ורשב"א לטעמיה דאוסר בא"י שנפלה לאור והב"ח מתיר אף בנפלה לאור וכתב ש"ך וכ"נ לדקדק מדברי רש"ל שהוא מבין דרשב"א בבייתי בידוע שנפלה לאור מיירי וממילא ירוק כביצה בהכי מיירי עכ"ל הנה מ"ש וכתב ש"ך וכ"נ לדקדק הוא ט"ס דהש"ך לא כתב כלום מזה אלא כצ"ל וכן כתב ש"ך והיינו באות י"ג הסכים להב"ח וחיסור לשון יש בו וצריך להיות הא בידוע שנפלה לאור כמו בריאה שהאדימה אין תולין אלא באור ה"ה ירוק כביצה בכבד ומ"ש וכ"נ לדקדק הוא דברי עצמו דיש"ש בסי' צ"ו כתב על מ"ש הרשב"א דבייתי שיש במינו מדברי אין סברא לתלות כשידוע שנפלה לאור אלמא דמפרש דברי הרשב"א דמיירי בידוע עיין ט"ז אות ט' באורך וממילא ה"ה גע"ל בכבד נמי בידוע מיירי ומכשיר הוא דבהדדי תניא בארוך ובקצר ועוד דכ"ש הוא אם בייתי ומדברי אף בידוע היקל כ"ש כחוש ושמן כמ"ש הכה"ג בהגהות הטור אות י"א דכדברי המחבר עיקר דבייתי שיש במינו מדברי תולין ה"ה כחוש שיש במינו שמן וכמ"ש התב"ש הביאותיו לעיל ולפ"ז הש"ך שהסכים כאן כרש"ל לכאורה בכחוש לא ולקמן הסכים לב"ח דאף בידוע מותר בבייתי כו' אין סובר כסבר' כה"ג אות י"א ותב"ש וסובר דאין לדמות שמן לכחוש כמו בייתי ומדברי ואפשר אף שהביא דברי מהרש"ל מסכים להמחבר כאן דבכחוש נמי שרי . והנה לפי דברי כה"ג היה להש"ך להביא מחלוקת הפרישה והב"ח כאן לענין גע"ל בכבד אי בידוע או בא"י ואמאי הביא רק באות י"ג לענין בייתי ולכאורה דהש"ך יפרש דפרישה דאוסר בידוע היינו בכחוש דדומה לבייתי ומדברי הא שמן לא הוי ספק כלל כי כן מראיתו כמ"ש הט"ז אות ט' יע"ש וא"כ הש"ך שהביא כאן דברי יש"ש ומסכים עמו כפי הנראה דכחוש אסור א"כ אין נ"מ בפלוגתת הפרישה והב"ח דבשמן הפרישה מודה דשרי וכחוש אסור כו' . אמנם לא ידענא אנה מצא כך דהפרישה יראה דאבייתי ומדברי כתב כן ואולי מה שציין וכתב הרשב"א כו' ומב"ח יראה נמי כן במ"ש ומיהו כבד כו' וכדכתיבנא דהיינו בכחוש לא בשמן ומש"ה לא הביא הש"ך זה כאן זהו מה שרצינו לבאר (°) ועיין בסמוך : **ג** כנגד המעיים . ואפי' בכ"ש ודאי לקו גם הבני מעיים ואפי' הן לפנינו ולא נשתנו טור ש"ך והנה העתיק לשון הטור ללמוד דאפילו הוריק בכ"ש והיינו מצד חוץ ולא בעבר שכלפי הבני מעיים וכבר פירשנו מ"ש לצד חוץ היינו אותו חלק שאין מכוון נגד הבני מעיים הא אותו חלק שמכוון נגד הבני מעיים אפילו מחוץ טריפה דה"א מאבר לאבר לא אמרינן כן ומ"ש ודאי לקו הבני מעיים הנה הר"ן משמעותו דסוף לקלקל המעיים ולשון הגמרא נחמרו בני מעיה משמע כרא"ש וטור דלא איגלו בהתייהו וכבר הם לקוין ובזה אין נ"מ כ"כ ומדהעתיק עוד ואפי' הן לפנינו ש"מ לצורך הוא ולא ידענא דהא להמחבר ס"ה בנאבדה טריפה פשיטא דהוריק הכבד נגד בני מעיים ע"כ באיתא המעיים לפנינו דאי ליתא בלא"ה טריפה וכ"ת דה"ק הוריק הכבד הא לא הוריקה והמעיים ליתא כשירה וכמו שנראה מדבריו בנה"ך על מה שתי' על הט"ז אות ט' דנאבדה טריפה בנאבדה כולה הא ישנן מקצת איברים ולא ראינו שינוי כשירה דא"כ מאי איריא כבד ומאי איריא נגד המעיים דוקא ובשלמא הרא"ש דמתיר בריאה ירוקה ואין הוכחה ואפשר נאבדה כשירה כמ"ש הב"י סוף הסימן הוצרך להשמיענו זה משא"כ להמחבר דנאבדה אסור פשיטא דהכין הוא וכ"ת דכאן מיירי בא"י שנפלה לאור דהמחבר אנפלה בידוע קאי ואולי דל"ת דהוריק כבד וליתא המעיים טריפה ודאי דאמרינן ודאי שלטה גם במעיים הא לא הוריק הכבד ספק הוה לכך אשמעינן זה וכאמור : **ד** וכלפי פנים . העתיק הש"ך לשון הרשב"א וכבר נתבאר דצד חוץ היינו אותו חלק שאין מכוון נגד המעיים אף שהוא בראש הדק הא נגד המעיים אף שהוריק מבחוץ אמרינן כבר שלטה מעל"ע ולמעיים אלא דלא גלי כו' : **ה** כנגד המרה שאנו חושבין כח האש שהוריק כאלו ניקבו המרה רשב"א ש"ך לכאורה ה"ק דבמעיים הטיל תנאי שיהא נגד פנים ולא מחוץ אף דכח האש להוריק בעובי מ"מ מעבר

שראינו נתחב בדופן נגד הלב אף דלא ידעינן שנתחב ללב כיון דלאחר שחיטה מצינו בלב לא חיישינן ומיהו נתחב לפנינו בעינן דאל"כ חיישינן שמא מתחלה למקום אחר ניקבה ועכשיו נתחב למקום זה . וכתב עוד הב"י שהמרדכי בשם ראבי"ה מיקל יותר אפילו לא נתחב בפנינו כלל כל שתקועה בלב ודופן כשירה דמסתמא היה כן מתחלה ועיין מ"ש בש"ך מזה :

ודע דהא דקיי"ל ניקב בקוץ לה"ל אין לו בדיקה אפילו מדין התלמוד כשיטת רש"י ולא כבה"ג והר"מ דסוברין דיש בדיקה כתב הפרישה ואחריו הב"ח דאף לבה"ג והר"מ דוקא כששחטו מיד הא לא"ו חיישינן שמא הבריא נתרפא וכתב הפר"ח באות א' דלדידן אין נ"מ דהעיקר כפסק המחבר הנה מ"ש על הר"מ אין קושיא דהר"מ בפי' כתב בפ"ג מה"ש הכ"ח דהבריא נתרפא אלא שהפר"ח בסימן נ"ג השיג עליו וא"כ להר"מ וודאי הדין אמת כל שיש זמן רב מודה דלא מהני בדיקה שמא עלה קרום דשכיח הוא לינקב כמו ושט וכמו התם חיישינן ה"ה כאן אמנם בה"ג לא מצאתי שיאמר דהיינו לנתרפא . ומ"ש דאין נ"מ לדידן תמהני דנ"מ בקנה דכתב דיש בדיקה ואם נשתהה אין בדיקה שוב ראיתי להתב"ש אות ב' הרגיש בזה . ועם זה יש ליישב מה שהקשה התב"ש בסימן מ"ח על מ"ש הב"י דהר"מ ז"ל דכתב עובי בשר הכרס דמשמע ליה מתני' שהמא תנן הכרס שנקרע אף ע"י סכין ומה קושיא והא יש בדיקה ולדידיה י"ל דסתמא תנן אף שיש זמן מה וא"א בבדיקה דשמא קרום עלה ונסתם באופן שלמידין מכאן בקנה רחב ונשתהה זמן מה א"א לדידן נמי בבדיקה שמא קרום עלה ועיין תב"ש אות ב' כתב ג"כ דאם נשתהה אין לו בדיקה וכדכתיבנא (°) : (ד) אפילו צד העבה . הט"ז סובר אפילו בעוף יש לומר כן דנכנס למקום צר ונתחב והיא שלא הזכיר רש"ל כלל בהמה וגה"ך השיג עליו דבסימן מ"ו הזכיר בהמה . ומיהו הרואה יראה דבסימן מ"ז לדינא לא הזכיר בהמה ובסימן מ"ו שהביא לשון הרא"ש אגב גררא כתב כלשון הרא"ש בהמה והאחרונים לא הכריעו בזה ומ"מ מחט קלישתא כעין שלנו אפילו בעוף וודאי בכל ענין יש להתיר אם טמונה כולה בבשר הירך כו' עוד שכיח המעשה של הנוצות וכבר רבו בזה הדעות והאחרונים הכל לפי ראות עיני המורה אם מונחים כסדר נוצות שיש להם קיום אמרי' דבטבע נתגדלו שם ואם הם בלוים ומלא מוגלא יש לחוש לנקיבת א' מאיברים הפנימים שמהן באו ע"י קוץ . ולאו דוקא נוצות כ"ש שבולת שועל או אבנים בגוף יש לחוש כדאמרן :

נב (א) ונחמרו . נתכוונו מלשון חמרמרו מעי וי"מ מלשון תמימות מרדכי ט"ז . הנה רש"י פי' כוונו ומרדכי פי' תמימות וכה"ג בהגהות הטור אות א' דלפי' המרדכי יש לגרוס נתמד"ו בדל"ת מלשון לחם חמודות לא אכלתי פי' הערוך ורד"ק נכמה תמימה יע"ש והביא עוד פי' שלישי הר"מ בפי' המשניות והרע"ב דלשון שריפה כמו בפתילה של אבר ותומרת בני מעים . אין לומר דר"מ לפי' רש"י בעינן תרתי כיוון והוריקו הא הוריק לחוד לא ולמרדכי הוריק לחוד נמי דו"א דגם לרש"י הוריק לחוד טרפה אלא אורחא דמלתא נקיט שדרך להתכווץ ולהיות שינוי מראה . גם אין לומר דלרש"י כיווץ לחוד כשירה ולמרדכי טריפה גם זה אינו . גם אין לומר דלמרדכי בעינן שיעור שיכול להתחמם גם רש"י יודה לזה עיין יש"ש פא"ט סימן נ"ב ובט"ז אות יו"ד . ומיהו מ"ש הט"ז לקמן דכל שאין שיעור תמימות לשרוף בזה או שסלקום מיד אין סברא לאסור יש לומר לכאורה היינו מסתמא א"צ לבדוק או בנאבד כשירה עכ"פ אבל אם ראינו שינוי טריפה אף דסלקום מיד אמנם הב"ח כתב אם א"א שנתחממו באש כזה אפילו נשתנה כשירה כמ"ש לדעת הרא"ש עכ"ל ור"ל דמתיר הרא"ש בלא ראינו שנפלה דאי להמחבר לקמן ס"ו טריפה שמא פ"א נפלה לאש כו' . וממרוצת דברי הט"ז באות יו"ד משמע דלפי' נחמרו כיווץ אפשר להכשיר בלי בדיקה ודוקא כי איכא ריעותא כיווץ צריך לבדוק כל האיברים ולפי' תמימות כל שיש שיעור אסור בלי בדיקה והמעיין ביש"ש סימן נ"ב בא"ט יש לומר דקשיא ליה למה לי כלל נחמרו וירוקין ליתני סתמא נפלה לאור כמו דרוסה בר"פ דלא תנן האדים . ושם באות יו"ד אבאר מ"ש הט"ז דרסה בכותל ומיהו י"ל דתנא בעי לומר ירוקין כשירה אף שהוסיפו באדמימות או בירקות כ"א לפי מה שהוא כשר . והנה במשנה נאמר נפלה לאור ולא אמר סתמא ירוקין שהאדימו טריפה ולזה י"ל דנפלה בדיקה בעי ולמאן דלא בעי י"ל דאשמועינן דירוקין מחמת אש טריפה הא לא זזה ידה מתוך ידינו מיום שנולדה אף ירוקין שהאדימו כשירה בזה אף הרשב"א מודה והמחבר ס"ו כיון דליכא למיתלי באש כ"א שינוי טבע (°) : (ב) והוריקו ככרתי . עט"ז ולכאורה נראה מדבריו דפי' כן בהמחבר דסוברים כהרשב"א בארוך נ"א ובקצר ב"ב ס"ס דוקא כבד מראה גע"ל שבח לו אם הוא שמן הא לב וקורקבן לא ומ"ש המחבר ככרתי איידי דכבד נקיט והוא דוחק לפרש כן בהמחבר דמשמע שסובר כהרא"ה הביאו הר"ן וב"י דאף לב וקורקבן כללא כייל דגע"ל כשר דלא מוריק רק ככרתי וכמ"ש הש"ך אות ב' . ומ"ש בשם רש"ל דכחוש אסור אף גע"ל . גם מ"ש מהרש"ל כתב משמע דהרש"ל מפרש דברי הרשב"א דוקא שמן ולא כחוש וכן יראה לכאורה ביש"ש סימן נ"ו שהקשה אשיטת הרא"ה דאמאי לא אמרו באיזה ירוק פסול ככרתי . בשלמא לרשב"א ניחא דלב וקורקבן פסול כל ירוק מש"ה לא חילק ועוד דבכחוש אף בכבד אסור גע"ל הרי משמע דמפרש כן דברי הרשב"א דמ"ש הרשב"א בקצר שהכבד בתולדה כביצה אם היה שמן תנאי הוא דוקא שמן ולא כחוש וכדי שלא יסתרו דבריו למ"ש בארוך נ"א ב' שירוק כביצה שבח הוא לו מחמת שומנו משמע דוקא בשמן ולא בכחוש . ומיהו התב"ש אות ג' התרעם על הפר"ח אות ב' דהר"מ בפי' המשניות דאוסר גע"ל בכבד בכחוש ורשב"א בשמן מיירי מדכתב בקצר אם היה שמן משמע אף בכחוש שרי והטעם דכמו עוף שיש במינו מדברי תולין בשינוי טבע ה"ה בכחוש י"ל הואיל ובשמן כן תולין השינוי כו' ואף שאין לדמות כ"כ גם אמאי לא התלונן על יש"ש שכתב כן ואולי סובר התב"ש דיש"ש סברא דנפשיה קאמר לא אליבא דרשב"א ומפרש דמש"ה לא אמרו באיזה ירוק דכחוש אסור ובאמת חולק על הרשב"א במין בייתי שיש במינו מדברי דאין תולין וה"ה כחוש אין תולין וכבר התבאר זה ודע דכרתי היינו בין גרי"ן וגל"א עיין תוס' חולין מ"ו ב' ד"ה ירוקה ככרתי אף אינדי"ש שהוא לאזו"ר בל"א וכן יראה מדברי תב"ש שם באות ג' יע"ש :

ודע דהפרישה אות י"ד כתב דרשב"א דוקא באין ידוע שנפלה לאור הא ידוע לא תלינן וב"ח חולק וסובר אף נפלה מכשיר הרשב"א עש"ך אות י"ג ובט"ז אות ט' והנה הטור הביא לדין של רשב"א ואיהו סובר דוקא בידוע שנפלה אסור ע"כ כפי' הב"ח דאל"כ לאיזה צורך הביא דברי הרשב"א שאין נ"מ לדידיה . ומ"מ בעוף שמן גם הפרישה יודה דראוי הוא להיות שמן ואף בנפלה לאור כשירה וכמ"ש המחבר נפלה לאור והוריק ככרתי ומיהו לפי' הש"ך אות ב' אין ראיה ומ"מ האמת כן הוא כמ"ש הט"ז אות ט' דשמן ראוי להיות גע"ל ואין כאן ספק . ולפ"ז אם נאמר כמ"ש התב"ש דכחוש לא גרע לרשב"א מבייתי שיש במינו מדברי אם כן יש לומר דהט"ז טעמיה דנפשיה קאמר שחולק באות ט' על פסקא דבייתי שיש במינו מדברי והביא שם דברי רש"ל שחולק א"כ ה"ה בכחוש וכ"ת דכ"מ באין ידוע שנפלה לאור דתולין יש לומר דכפי הנראה מט"ז שם שיש לסמוך אמכשירין אפילו באין ה"מ וכדבעינן למימר קמן אם כן אין נ"מ משא"כ להש"ך אות ע"ו דוקא בה"מ אם כן בכחוש בלא ראינו יש לומר אף בלא ה"מ שרי ומיהו הש"ך לקמן אות י"ג אף ראינו שנפלה לאור מכשיר כב"ח אם כן ה"ה כחוש נמי שרי ובש"ך אות ב' אבאר עוד בזה : (ג) והכבד עט"ז . דע דאם האש שוה במקצת לדרוסה לא בכולו כמ"ש הב"י כי דרוסה אף במקום שפוסל ברובו זיהרא מיקלא במשהו ואלו הרס האש פוסל בעובי מתפשט מעל"ע לא לצדדין וזו מוכח מדאמר הוריקה כבד נגד בני מעיים לא יהא אלא ניטל כולו והא בלא נשתייר כ' זיתים טריפה אלא שאין מתפשט לצדדין ופריך לא יהא אלא ניטל כלו כלומר אותו החלק שהוריק ומיהו בעובי פועל מעל"ע מהא דאמרינן שיעור ירוקתן נקיבתן במשהו והוא מיותר ולימא ירוקתן כנקובתן אלא מלת משהו לומר דמשהו בעובי שהוריק טריפה דייק לא כמו דרוסה ואף שלא הגיע ללב זה למדתי מתוך דברי הראשונים והאחרונים ז"ל וכשהוריק נגד בני מעיים אמרינן דגם המעיים נחמרו אלא דלא איגלו עדיין בהתייהו . והרא"ש הביא ראיה מכאן דאם מאבר לאבר אמרינן שלט האש כ"ש מאבר א' גופא יע"ש ומיהו דוקא בעובי ולא לצדדין . ואם הוריק נגד המרה נמי טריפה כמו שיתבאר אות ד' . והמרדכי סובר אף לצדדין נמי מתפשט וטריפה בכ"מ שהוריק אף שלא נגד המעיים ומרה ופי' הט"ז דבריו דהמרדכי לשיטתיה שסובר באין ידוע שנפל לאור אין שינוי מראה פוסל והוא הי"מ בס"ו וא"כ הגירסא דאמר בידוע שנפלה לאור קשה דמיירי ע"כ בידוע ומתחלה שאל בידוע עיין תה"א נ"א ולקמן יבואר אלא דמשני ליה מתרי טעמא אסור הדא בידוע כו' ויפלוט החולי אף בצדדין ויהא ניטל הכבד ולא ישאר כזית כו' ועוד לקות מעיים . ומיהו אנן קי"ל כפסק הש"ע דוקא בעובי פועל ולא לצדדין והלכך אין טריפה אלא נגד מרה או מעיים : (ד) וכלפי פנים . עיין ט"ז . דע דלכאורה י"ל דחלק הדק הוא נגד המעיים כמ"ש הרשב"א בארוך וקצר וחלק הגס התלוי בטרפשא אין נגד המעיים ובחלק הדק בעינן מצד פנים ר"ל עבר הרואה בני מעיים הא מצד חוץ אף שהוא נגד בני מעיים לא אמרינן כולי האי דשלט כח האש מעל"ע וגם לבני מעיים . ומיהו להר"ן דמפרש בעובי וודאי יעבור מעל"ע אם כן אף בחוץ יעבור מעל"ע ויגיע לבני מעיים ועיין ב"י שכתב על לשון הרא"ש דסופו לעבור מעל"ע וכיוצא בזה הוא לשון הר"ן ר"ל לאו ממש שוין דאלו להרא"ש מחמת ק"ו דאם מאבר לאבר אמרי' שלט כ"ש באותו אבר ולהר"ן פשוט הטעם דסופו להתקלקל אמנם איך שיהיה אין זה אמת דוודאי אף בחוץ כל שהוא נגד המעיים סופו לקלקל או לקלקל גם הבני מעיים והאי צד פנים ה"ק אותו חלק ברוחב הכבד שהוא נגד בני מעיים לאפוקי אותו חצי רוחב הכבד שהוא לצד הצלעות קורא צד חוץ שאין נגד המעיים ולפיכך הוריק נגד מרה אפילו בחוץ כ"ש נגד המרה ממש טריפה דנתקלקל גם המרה וזה שלא כתב הוריק נגד המרה בפנים ועיין ב"י ופרישה אות ז' כמ"ש נגד הבני מעיים נראה כמבואר כמ"ש כאן (°) והכלל בזה דבעובי מתפשט מעל"ע ואף לכמה איברים ולרוחב לצדדין אי מתפשט ואם הוריק במקום חיבור הכבד בטרפשא חוט ארוך אף שלא הגיע מעל"ע סופו להוריק ונתלשה הכבד וליכא מקום תלייתה וה"ה אם חוט ארוך בסוף הכזית הוריק כל שאלו ינטל אותו החלק לא ישאר כזית בצירוף במקום תלייתה טריפה כל זה מתבאר בב"י ועיין שם היטב :

והוי יודע שמ"ש הטור דכבד אינו כלב וקורקבן דכ"מ שהוריקו טריפה וכבד דוקא נגד בני מעיים כו' ה"ה לב אם הוריק למטה מחללו שאפילו ניקב מעל"ע שם אין טריפה כמ"ש הב"ח בסימן מ' הביאו הש"ך שם וכבר התבאר דלצדדין אין מתפשט ומש"ה אין טריפה אלא כשהוריק כ"ש נגד חללו דמוריק בעובי לסוף וזה פשוט (°) : (ה) אין חוששין לה . הט"ז האריך בזה ואבאר . הנה הטור הביא אין ריאה לעוף ליתפל וליתמר וכ' הרשב"א דא"צ לבדוק אחריה אבל ראינו שהאדימה טריפה והרא"ש כתב אפילו נפלה לאור והאדימה כשירה והב"י הגיה ירוקה במקום האדימה בין ברשב"א ובין ברא"ש ולא כתב למה וכ"ת דהאדומה תולין במצוי מדרכי נתן ירוקה ככרתי נמצ' כשירה מדר"ן עיין דרישה אות ט' . וכ"ת דהרשב"א ורא"ש בגע"ל מחולקין בעוף אף בהמה גע"ל טריפה בעוף כשירה ורשב"א בגע"ל פוסל לבד בכבד דלא כהרא"ה שהביא הר"ן . והרא"ש מכשיר ואף דלוי אמר כל מה שמנו חז"ל בבהמה כנגדם בעוף לא קאי אלא אמה שמנו במשנה ובהלכות מימרא דאמוראים הוא דז"א דהא הטור בסימן נ"ח לא חילק ומשמע אף בעוף פוסל גע"ל אלו היה דעת הרא"ש להכשיר גע"ל אף בנפלה לאור וכ"ש בלא נפלה אמאי לא הזכיר עכ"פ דעת הרא"ש . וע"כ צריך לומר דכוונת הב"י במה שהגיה ירוקה משום דפלוגתתן נמצא מפורש בירוקה שבקצר דף כ"ג א' ז"ל אף על פי שלא מנו ריאה בכלל אדומין שהוריקו מפני שאין צריך לבדוק אחריה אבל ראינו שהוריק הרי לא הגינו לטעותיה וי"מ ולא נתחוורו דבריהם . ובארוך נ"א ב' מצאתי למקצת מפרשים ריאה אפילו הוריקה קיטרא דעייל ודאמר אין ריאה ליתמר אפילו הוריקה ואינו מחוור שרי בה פלוגתתן בפירוש בהוריקה ואפשר כפשוטו דודאי ריאה נוטה מלאיתה לאודם וכמ"ש הרשב"א דמה שלא מנו ריאה בכלל אדומין שהוריקו ואמנם אדומה כשירה מדר"ן היינו בתכלית האודם ואפשר האדימה לפלוגתתן בהאדימה נמי דמ"ש . או אפשר ירוקה הוא גוון חדש בריאה ואפ"ה כשירה ומש"ה גרס הב"י הוריקה דבהא פליגי רשב"א ורא"ש אבל האדימה בתכלית האודם אפילו בלב וקורקבן וכבד אין מזיק כמ"ש הר"ן ירוקין שהוסיפו בירקותן והאדומים שהוסיפו באדמומית כשירה ודייק לה ממ"ש ירוקין כשירה ומריב"ל דשדריה ירוקין ואכשריה יע"ש וע"כ פלוגתתן בהוריק בריאה דזה גוון חדש להרשב"א טריפה ולהרא"ש כשרה . וע"ז תקף הט"ז במה פליגי . והעתיק לך לשון הרשב"א בארוך נ"א א' וז"ל גי' הרי"ף והרמב"ן בידוע שנפלה לאור ונחמרו ואף לא נודע ותמה כו' ומ"מ נראה כגאונים . וסיוע לדבריהם שאם אין אתה אומר כן אלא תולין השינוי בתולדה אף שנפלה לאור נתלי השינוי בד"א דרובא דאורייתא אלא שינוי מראה מלתא רחיקא וא"כ אף בלא ראינו שנפלה לאור טריפה . ומקצת מפרשים דהא דלא מני ריאה בהדי איניך אפילו הוריקה כשירה ואין ריאה ליתמר אפילו בשהוריקה ואינו מחוור . ומה שאמרו אין ריאה ליפל וליתמר הא טעמא קאמר דלטעותיה מגינות ואם ראינו נתרסקה ונתמרה מה הועילו ומה הצילו אלא א"צ לבדוק הא ראינו נתרסקה ונתמרה טרפה ומה דלא מני ריאה בהדי איניך דא"צ לבדוק . עוד יש לומר דה"א למנות ריאה בהדי איניך שהירקות כולל ב' צבעים ככרתי וכביעותא שהוא גע"ל ואם כביעותא בלא"ה טריפה וככרתי כשירה מדר"ן ומצוי הוא בריאה ותולין בתולדה דרוב בהמות כשירות הן וזה כפי הסברא שכתבתי לסייע לדברי הגאונים ז"ל וזה בסיוע למ"ש שם ובריאה של עוף אמרו דא"צ לבדוק אולי ימצא כביעותא וריאה של בהמה צריכה לבדוק עכ"ל . והנה יש לפרש דבריו בג' פנים . הפן האחד הוא דלתי' א' מ"ש דלא מני ריאה דדברו בהווה וצריך בדיקה משא"כ ריאה אין מצוי וא"צ בדיקה הא נמצאת ירוקה ככרתי טרפה מראה גרי"ן אף שמצוי הוא

מ"מ

מ"מ יותר מצוי לתלות באור וחולק עם י"מ בין מראה גרי"ן וגע"ל טרפה לדעתו ולדעתם ל"מ בגרי"ן אלא אפילו גע"ל כשר לדעתם בריאה של עוף ובהמה גע"ל בלא"ה טרפה . ובתי' הב' הודה לדבריהם בגרי"ן כשירה דמצוי ותולין בתולדה דרובא דאורייתא וזה סיוע למ"ש לעיל דאף בלא נפלה שינוי פוסל דאל"כ אף בנפלה נתלי בתולדה אלא דמלתא רחיקא כו' משא"כ גרי"ן בריאה לאו רחיקא דמצוי מדר"ן אמנם בגע"ל חולק עליהם דהם מכשירים בעוף והוא מטריף דאפילו לא נפלה כלל לאור מטריף בתי' הב' כביעותא דאין חילוק בין עוף לבהמה . ומה שכתב בבהמה צריכה בדיקה לאו סיומא דפלוגתא א"מ דהם נמי מודים בבהמה גע"ל בלא"ה טרפה ואפשר דצריכה נמי בדיקה בנפלה לאור ועיקר פלוגתא בגע"ל לתי' הב' . ובקצר ב"ג ש"א לא הביא כ"א תי' הא' דגרי"ן נמי פסולה ומה שלא מני ריאה דא"ל בדיקה והטור אף א"ת שראה הארוך מ"מ כתב לפי מ"ש בקצר להלכה וחזר מארוך ולא הביא כ"א תי' הא' דגרי"ן טרפה וע"ז חולק הרא"ש בגרי"ן ובגע"ל בלא נפלה לאור כלל טרפה כההיא דסימן ל"ח וזה דרך הש"ך בנה"ך . ואני הוספתי נופך משלי . הפן הב' י"ל דה"ק בתי' הב' דמש"ה לא מני ריאה דמיירי בלא ראינו שנפלה לאור ומש"ה ריאה גרי"ן כשירה דמצוי קצת וכיון שלא ראינו נפלה לא מחזקינן ריעותא וגע"ל בלא"ה טרפה הא נפלה לאור בגרי"ן טרפה דתולין במצוי יותר שהאש הוריק ולא בדר"ן וזה שסיים הא בהמה אפילו בדיקה צריכה ואם גרי"ן טרפה בראינו שנפלה לאור וא"כ מחלוקת הרשב"א ורא"ש בראינו שנפלה לאור עכ"פ בעוף אם בדקו בגרי"ן לרא"ש כשירה בעוף ולרשב"א טריפה ובקצר ליכא חזרה כלל מארוך . הפן השלישי הוא דרשב"א בתי' א' וב' במראה גרי"ן מודה דכשירה אפילו ראינו שנפלה לאור דרובא דאורייתא ומצוי הוא מדר"ן ופליג בגע"ל בריאה עוף אלא בתי' א' קאמר דא"צ לבדוק ובתי' ב' קאמר דא"א למנות כלל דגע"ל בלא"ה טריפה אף בלא נפלה כלל דאין חילוק בין עוף לבהמה ומה שסיים בהמה בעי בדיקה הוא ענין בפ"ע כאמור . והנה אבובה אראה אמור ציוני . במ"ש בפי' הא' דרשב"א בתי' הא' אוסר בגרי"ן וחולק עם י"מ עכ"פ בזה לחוד ואפשר הם מכשירים אף בגע"ל כמ"ש לעיל דא"כ איך כתב הא טעמא קאמר שצלעותיה מגינות ואם ראינו שנתרסקה ונאמרה ומה הגינו ומה הצילו ואי בגרי"ן מה נאמרה ראינו הא גרי"ן מצוי הוא מדר"ן ע"כ בגע"ל חולק עמהם בתי' הא' ומ"ש דא"צ לבדוק או לדבריהם קאמר וכן מ"ש דלא הגינו ולא הצילו לדבריהם קאמר או דבתי' הא' סובר ג"כ דגע"ל בלא נפלה כשירה בעוף ובתי' הב' מוסיף דגע"ל בלא"ה טרפה בעוף כמו בבהמה ומה שכתבנו בהפן הב' דרשב"א בלא ראינו שנפלה כתב כן הא ראינו שנפלה טרפה בגרי"ן בין בתי' א' ובין תי' הב' גם זה א"א כמו שאומר . והוא דרשב"א כתב שזה סיוע לדברי הגאונים ויש לפרש דה"ק דיש סיוע מדלא מני ריאה וע"כ דגרי"ן כשירה ותולין במצוי והאמאי הא כיון שא"א בבדיקה הו' כנאבד וטריפה עט"ז אות יו"ד אפ"ה אמרינן דאין זה שינוי כלל א"כ יש סיוע לגאונים דאף לא ראינו שנפלה דאל"כ אף ראינו נתלי בתולדה וכ"ת דא"א בבדיקה א"כ ה"ה ריאה אמאי לא מני וכאמור . ואם נפרש דה"ק דריאה בלא ראינו תולין בדר"ן הא ראינו אין תולין וזה סיוע לגאונים ה"ק דע"כ בלא ראינו אוסרין דאי בראינו אמאי לא מני ריאה דודאי נפלה אין סברא להכשיר גרי"ן וע"כ בלא נפלה ומינה לב וכבד וקורקבן אף בלא נפלה אסור אף שאין לשונו מיושב כ"כ נאמר כן . ע"ז הקשה הט"ז דאין סיוע מכאן לגאונים כיון דבמראה גרי"ן בריאה ע"כ יש חילוק בין ראינו שנפלה ולא ראינו אימא ה"ה גע"ל בלב וכבד וקורקבן כחוסים דיש חילוק והא דלא מני ריאה אין זה קושיא דודאי מ"ש בתי' א' סברא נכונה הוא דמש"ה לא מני דא"צ לבדוק אחריה עוד הביא הט"ז ראיה חזקה דע"כ אף ראינו שנפלה לאור בגרי"ן כשירה דמדסיים ומ"ש לא ליגפל וליתמר דא"צ בדיקה אם תמצא כביעותא ומשמע הא גרי"ן כשירה וזה מיירי בראינו שנפלה לאור דומיא דליגפל היינו שנפלה ממקום גבוה ה"ה ליתמר כה"ג בראינו . ויש לראות דעדיפא היה לומר דמדאמר דא"צ בדיקה לראות אם כביעותא ע"כ בראינו שנפלה מיירי דמן הסתם מה"ת לבדוק ואפ"ה בגרי"ן לא יזיק וצ"ע . והעלה הט"ז שאין הגהת ב"י צודקת וכ"ש האדימה אין צודק דפשיטא כשירה וכמ"ש לעיל אדומין שהוסיפו באדמומית כשירה ואמר דהטור חשב שרשב"א חולק עם הי"מ בגרי"ן כי לא ראה הארוך ואינו מיושב עוד דפלוגתתן בראינו שנתכוין להרשב"א טרפה בגרי"ן וה"ה אודם ולטור כשירה שצלעותיה מגינות ואם כן א"צ להגיה דפלוגתתן בין בגרי"ן ואודם ועם כל זה לא נתקררה דעתו ז"ל בזה יעוין שם :

והנה בנה"ך השיג על הט"ז ואומר דרשב"א בארוך חולק בתי' א' עם ב' דלתי' א' גרי"ן טרפה ובקצר הביא תי' א' גם הביא ראיה מדכתב דמה שלא מנו ריאה דא"צ בדיקה ולא אמר דא"א למנות דגרי"ן כשירה וגע"ל בלא"ה פוסל יע"ש והנה הט"ז בתי' א' ג"כ סובר דגרי"ן כשירה להרשב"א כמ"ש דמה הגינו והועילו ואי גרי"ן אין סימן שנאמרו דמצוי הוא מדר"ן ואדרבה בתי' הא' סובר גע"ל טריפה רק בנפלה לאור בעוף ובקצר ג"כ סובר כן ומשום הכי כתב דלא מני דא"צ בדיקה דאל"ה היה למנות עכ"פ גע"ל טריפה כמו לב וקורקבן וכבד כחוס כמ"ש לעיל ואדרבה תי' הב' דסובר גע"ל בלא"ה טריפה השמיט בקצר לפי שיטת הט"ז זהו מה שנלע"ד בכוונת דבריו . ובדברי הש"ע אין הכרע אי כרשב"א דא"צ לבדוק או כרא"ש אף בגרי"ן כשירה הא גע"ל כבר פסקנו לעיל סימן ל"ה דגע"ל בלא נפלה כלל לאור טריפה דאין חילוק בין בהמה לעוף כלל כמבואר :

ודע דבסימן ל"ח אות ד' הביא הט"ז דמראה פסולה אף בקרום א' פסולה והנה מכאן יש ראיה דאי בעינן דוקא שיכנס לתוך ב' קרומים אכתי קשיא אמאי לא מני ריאה בהדי אינך ואי דגע"ל בלא"ה טריפה הא מ"מ נ"מ דאין טריפה אלא לתוך ב' קרומים ובנפלה לאור אפילו הוריק כ"ש בקרום עליון טריפה דסופו ליכנס בעובי כו' וע"כ דמראה גע"ל פוסל אפילו בקרום א' וה"ה שאר מראות פסולות וזה ראיה חזקה ותמהני שלא הביא לעיל הט"ז ראיה מתי' שני של הרשב"א בארוך ועיין לעיל סימן ל"ח התב"ש היקל בה"מ במראה פסולה בקרום העליון לבד וכפי הנראה יש ראיה מכאן דטריפה (ס) וצ"ע :

עוד הביא הט"ז ביאור למ"ש שהכבד אם ינטל כולה כשירה אין ר"ל כל הכבד אלא אם ינטל אותו מקום וישאר כזית במקום מרה וחיותא : (ו) שסופו לנקוב . עט"ז ולשונו צריך תיקון דודאי כוונתו דאף שלא הוריקו מעל"ע ונשאר דינר זהב אפ"ה טריפה והוקשה לו דלרשב"א לא אמרינן דליכוי כדרוסה ממש דהא בעינן לדידיה הוריק הכבד נגד בני מעיים דוקא הא במקום אחר לא דלא כמרדכי עיין לעיל אות ג' וע"ז תי' דיש חילוק בין הוריד בעובי דסופו להלאל מעל"ע ובין שיתפשט לצדדין זה לא אמרי' ומ"ש סביבות המכה היינו בעובי וכבר כתבנו מזה לעיל באות ג' ואם שלשונו אין כ"כ מתוקן מ"מ זה הוא תוכן כוונתו ואף שנשאר עובי ד"ז טריפה : (ז) ואירע שלקן . פי' אבל א"צ לשלוק ע"ז והוא גמרא אמר רב אשי לא ניכול אלא בשלקא והיינו בנפלה לאור ולא [illegible] אחזוקי ריעותא לא מחזקינן כו' : (ח) בכבד של עוף בייתי כו' . עט"ז דוקא ככבד הא שאר איברים לא אמרינן אמנם מ"ש כ"כ בת"ה לא ראיתיו שם דגם כאן כ' המחבר כבד של עוף בייתי ובת"ה נמי כ' כן ומ"ש שם לב וקורקבן לא קאי אלא אמראה גע"ל דפסולה בלב וקורקבן וכבר שבח הוא לו שמן הוא יע"ש וצ"ע : (ט) של עוף בייתי . הט"ז האריך בכאן ותוכן כוונתו דהמחבר בסעיפים הללו ר"ל סדה"ו זוכא שטרא לבי תרי דכיון דרוב בייתים אין כבדן ירוק כבכרתי א"כ הוה כנאבדה בלי בדיקה בס"ה וטריפה ונכי דגע"ל בכבד כשירה דאין כאן שינוי כלל דכולהו איתנהו הכי ואף דמ"מ קשה לא יהא נאבדה י"ל כיון דאין רואין שינוי בשאר איברים א"כ כשירה היא משא"כ בייתי דודאי שינוי הוא בנאבדה ומזה תבין במ"ש בנה"ך מדלא ראינו שינוי בשאר איברים גם הט"ז ידע זה וכדכתיבנא . והעלה לדידן נפל האי היתרא בבירא דאי באין ידוע שנפלה לאור בלא"ה כשירה ובידוע טריפה ומזה תראה שחולק עם הש"ך אות ט"ו דיש לסמוך במקום ה"מ אכתי יש נ"מ באין ה"מ בייתי שיש במינו מדברי אלא דסובר דבאין ה"מ נמי כשירה :

והנה במה שכתב דהרשב"א לית ליה הך דס"ס ונאבדה כשירה יש לראות הא הר"ן דייק לה מדאמר אין ריאה לעוף ליתמר היינו דא"צ בדיקה משמע דשאר צריך בדיקה וכמ"ש הב"י דזאת הוכחה רק להר"ן ואם כן הרשב"א דסובר גם כן דריאה של עוף אי הוריקה טריפה ע"כ אית ליה הך הוכחה דר"ן ולזה יש לנו לומר דהא"כ דצריך בדיקה ואפ"ה אי נאבדה כשרה והר"ן סובר כיון דצריך בדיקה ממילא אי נאבדה טריפה ולפ"ז יש לעיין מתשובת הרשב"א ר"ג ותס"ו ותש"ס . או יאמר דרשב"א יש לו תי' הב' דמש"ה לא מני דגרי"ן כשירה וגע"ל בלא"ה טריפה וכמו שהתבאר באות ה' אם כן אין ראיה כלל . ומה שאמר הואיל וצלעותיה מגינות עליה הוא לינפל ולא ליתמר דהא הרשב"א כתב גרי"ן כשירה אף בבהמה מדכתב הואיל ורוב בהמות כשירות כן יעויין שם בארוך נ"א ב' . ומ"ש הט"ז דרשב"א ודאי אף בנפלה מכשיר בייתים שיש במינו מדברי דהא במראה גרי"ן מכשיר אף בודאי נפלה כמו שהוכיח באות ה' וע"כ גרי"ן אין רוצן כך אלא דמיקל בנאבדה ה"ה בגרי"ן ואם כן ה"ה במין שיש בו מדברי דמיקל בראינו שנפלה דאין חילוק לדידיה בין נפלה ללא נפלה כמ"ש לשיטת הגאונים ואם כן לא היה להמחבר לסתום אלא לבאר דלשיטת המחבר דוקא בלא ראינו שנפלה . ודע אף דמכשיר בגרי"ן יש לומר בעוף שצלעותיה מגינות ונאבדה ודאי בעוף כשירה ולא זו אלא אף בדיקה א"צ אלא דמשמע ליה להט"ז מדכתב הרשב"א דרוב בהמות כשירות הן משמע אף בבהמה מכשיר מראה גרי"ן בנפלה ה"ה בייתי שיש במינו מדברי כה"ג . ומ"ש עוד דרשב"א חולק על ס"ס והוא הר"ן וסובר דאי ליתא לפנינו כשירה הוכחתו מדכתב סיוע לגאונים דאי לא ראינו שנפלה תולין בתולדה אם כן ה"ה בראינו נתלי כן אלא תולין במצוי מדכתב רובא דאורייתא אלמא כל שנאבדה אזלינן בתר רובא ומכשירין ולזה יש לומר דאיתרע רובא ויש לומר דאם כן מה ראיה מייתי דאם כן אף בראינו שנפלה דלמא נפלה הוה כנאבדה ולית לה בדיקה ע"כ דמכשיר אם נאבדה וכאמור . ומ"מ הא וודאי סובר הרשב"א דכל דאיתא לפנינו צריך בדיקה כדמוכח מדבריו כמה פעמים כמ"ש בדף נ"א א' דבין בהמה ועוף צריכה בדיקה גם מ"ש דלא מני ריאה דא"צ בדיקה והנך צריכין בדיקה ומה שסיים ובהמה צריכה בדיקה בריאה אלמא דצריכה בדיקה אלא דחולק עם הר"ן בהאי נאבדה דלהר"ן טריפה ולרשב"א כשירה ומהא דכתב הרשב"א הוריקה כבד נגד בני מעיים אפילו איתא לפנינו ואין רואין שינוי דאי ליתא לא היה לסתום אלא לפרש ולא הוכיח דאי ליתא אפילו לא הוריק הכבד טריפה דנאבדו המעיים יש לומר דשאלתו היה בלא ראינו שנפלה לאור ומש"ה לא מצי להוכיח וכדכתיבנא עיין מ"ש בש"ך :

ודע דנה"ך הסיג כיון דאין שינוי בשאר איברים אם כן שפיר תולין וכתב התב"ש אות ח' דלשיטתיה אם נאבד אבר א' והשאר איתא לפנינו ואין שינוי שרי . וודאי לדינא לא קיי"ל כן וכבר כתבנו מזה לעיל דכל שאבר אחד נאבד אסור וכפסק הש"ע ורמ"א לא הגיה כלום ואף שבית"ש סימן נ"ב חולק בזה ומכשיר אי נאבדה מ"מ אנו אין לנו אלא פסק הש"ע דאסורה וכמ"ש בט"ז אות יו"ד גם כאן יע"ש : (י) ואי ליתא קמן . עט"ז הקשה דהוכחת הר"ן מדאמרו אין ריאה לעוף ולדידן אין ראיה דהא אפילו הוריקה הריאה כשירה ומשמע דמפרש בס"ח דריאה צלעותיה מגינות היינו אפילו הוריקה כמ"ש הש"ך באות ז' ועיין אות ה' בט"ז ומ"ש שם · ותי' דמ"מ דברי הר"ן אמת בלא ראיה וכן כתב הב"י בהדיא דאף להרא"ש אין הוכחה אפ"ה דברי הר"ן אמת . גם יש לומר מדאמר ר"א לא ליכול אלא בשלקה מדהמיר כ"כ נהי דלא קי"ל בהא כוותיה מ"מ בנאבדה קיי"ל כוותיה . ולפי מ"ש הב"ה דלרא"ש ע"כ חדא הוא לא לינפל ולהיתמר היינו דא"צ בדיקה ולא זו אלא אף הוריקה כשירה דא"צ לינפל נפולה הא ליתמר אף בהוריק שרי ונפולה בנתרסקה אסור יע"ש ואם כן גם לרא"ש יש הוכחה דעכ"פ שאר איברים צריכין בדיקה ומת"כ מוכח דצריך בדיקה וזה ממילא כיון דצריך בדיקה אסור בנאבדה :

ומה שהשיג הט"ז על היש"ש בא"ע הנה מ"ש דרסה בכותל המעיין ביש"ש סי' נ"ב לאו מדרסה בכותל אלא מדרוסה דר"פ דלא תנן האדים כ' יע"ש וכן תמה עליו בנה"ך ומ"ש דיש פי' דנאמרו תמימות מ"מ דקשיא ליה למה לי כלל ירוקין כו' לא היה למיתני אלא נפלה לאור טריפה . ומ"ש דבעינן שיעור תמימות יש לעיין אי לא שהתה וראינו שהוריק לדידן בלא ראינו שכשירה כה"ג מאי דאפשר בדיקה א"צ הא כל שראינו שהוריק טריפה א"ד דאין סברא כיון דלא שהתה או דאין כח באש כזה וצ"ע (ס) : (יא) ויש אוסרין . הט"ז הביא דברי הרשב"א בתה"א דאף בהמה לא זו שפוסל שינוי איברים אלא אפילו בדיקה צריך וכתב דאלו ראה הב"י דברי הרשב"א לא היה מיקל נגדו ויש לתמוה דהא הב"י בספרו הארוך כתב בפי' דכן דעת הרשב"א דבהמה נמי פוסל ואפ"ה הכריע כהר"מ ורא"ש דמקילין וכפי מה שהכריע בהקדמתו אם הר"מ ורא"ש בחדא שיטה פוסק כמותם שוב ראיתי בפר"ח אות ט"ו השיג עליו בזה וסיים באין ה"מ יש לאסור ובה"מ להתיר יע"ש ואבאר עוד בש"ך :

נג (א) **או** שיש לה ג' רגלים . עט"ז הנה המחבר שינה מלשון הטור דבטור כתב נשבר נחתך נשמטו או ג' ידים והוא לא זו אף זו ל"מ נשבר אלא אפילו נחתך לגמרי ואפילו נשמטו לא חיישינן לנקיבת הריאה והקשה

מאבר לאבר לא שלט ובפנים אמרינן דגם מגיע הליקוי למעיים ובמרה לא הטיל תנאי נגד פנים דשאני מרה ל"מ במקום שדבוקה לכבד דהוה ניקבה המרה וכבד נגדה דכח האש להוריק בעובי כו' אלא אפילו במקום שאין דבוקה כחד אבר חשיב וכל זה לאו כלום הוא דכבר פירשנו מצד פנים היינו מכוון למעיים ואפי' מחוץ וכדאמרן :

ודע דנפלה לאור ונשתנו הוושט והקנה עד"מ וושט אדום והוריק קנה לבן והאדים או הוריק למה לא ביארו ז"ל ולא מני כ"א לב וכבד וקורקבן ומעיים עד שרשב"א ז"ל הוצרך ליתן טעם לריאה דלא מני ולמה לא מני הנך וכ"ת סימנים קשים הם לא ידענא מנלן הא ובעת לא מצאתי גילוי לדין זה והדבר צריך תלמוד (ס) . כתב הרוקח סי' ת"ד הביאו האחרונים נפלה למים רותחין דינו כמו שנפלה לאור וצריכה בדיקה : **ו** כנגד כל מקום חיותא . עש"ך לא שאין לפרש כ"א הוריק סמוך למקום חיותא דהמעיין בב"י יראה דיש לפרש שהוריק במקום תליותא אלא דה"ה הוריק סמוך למקום חיותא שאם ינטל השאר לא תשאר כזית טריפה ומה שהראה מקום לסי' מ"א אות ג' דה"ה אם ניטל כל הכבד ונשאר אלו הב' זיתים והוריק כ"ש שאין נשאר כזית שלם או הוריק כל הכזית של מרה אף ששלם כולו אפ"ה טריפה כמו יבשו אלו הב' זיתים טריפה : **ז** אין חוששין לה . כתב הש"ך משמע אפי' הוריקה כשירה ודלא כב"ח יע"ש אף דלשון אין חוששין משמע לכאורה דאין חוששין בנאבדה או לענין בדיקה אבל אם נשתנו טריפה מ"מ מסידור המחבר מוכח כן מדהביא זה כאן ולא בס"ה דאין לפנינו טריפה וע"ז ראוי לומר בריאה אין חוששין ומדכתב בס"א אפי' בידוע שנפלה ונשתנה אפ"ה אין חוששין לה והתב"ש החמיר בכרתי בריאה יע"ש ומיהו ודאי בדיקה א"צ בריאה של עוף דלישנא דגמרא הכין ודאי מסתבר אין ריאה לעוף היינו לבדוק : **ח** מפני שצלעותיה מגינות עליה הביא הש"ך דברי רש"י דצלעות של עוף עומדים על חודן והריאה נחבאת שם ואין כח האש שולט בה : **ט** וטחול . עש"ך דבבהמה איירי דעוף אין טריפות פוסל בו ומש"ה השמיטו המחבר דלדידיה אין נ"מ דבבהמה כשירה ולפ"ז הדין כמ"ש הש"ך באות י"ז ולמאן דפוסל לעיל בטחול של עוף בכ"מ כיון דלית ביה קולשי' וסוטכיה ה"ה זה וה"ה כוליא של בהמה אם הוריק או האדים אפשר דטריפה לשיטת או"ה ניקב ע"י חולי ומיהו בהא יש להכשיר כיון דאיכא פלוגתא : **י** אחר ששלקן מעט וממרסין . עש"ך הנה להר"מ יש קולא דרשאי לממרס אולי יחזרו ושלק מעט ואדומים שהוריקו אסור הא בהרבה אין איסור וכן אדומים שהוריקו ושלקן הרבה והאדימו אין ראיה להיתר ושאר פוסקים לא חילקו בכך א"כ הוה חומרא בנשתנו ע"י שלק אף בהרבה אסורים ואם חזרו למראיתן ע"י הרבה יש להתיר והש"ך הניח בצ"ע אם לסמוך לקולא ע"ז משמע דהיינו אם ע"י שלק הרבה נשתנה למראה טריפה אם יש להכשיר אבל אם בהרבה נשתנה למראה המותר יש להטריף כהר"מ אלא דלפי מה דסיים שא"א בקיאין בין שלוק ומבושל ומה"ט בכבד אוסרין לקמן סי' ע"ג א"כ נפל האי היתרא דשלק בבירא דכל שנשתנו למראה טריפה אין היתר ע"י שליקה . ומיהו נ"מ לדידן בלא ידוע שנפלה לאור ושינוי והוחזרו ע"י שליקה יש להתיר לדידן אף באין ה"מ וכן בבהמה יש לצדד דהוה כעין ס"ס (ס) : **יא** ואירע ששלקן . עש"ך וכוונתו הא א"צ לשלוק דלא כר"א ומ"ש דלא נמצא כן בר"מ ז"ל עיין באחרונים כיון דהר"מ מפרש הא דרב אשי בלא ראינו שנפלה על זה אמר דלא מחזקינן איסורא משמע הא ראינו שנפלה חיישינן וצריך שליקה ועיין מ"ש לקמן : **יב** כיון שנפלה לאור . עיין ש"ך וכוונתו מבואר דוקא נפלה הא לא ראינו שנפלה כיון דאין השינוי אלא ע"י שלק אמרינן דהשינוי בא ע"י שלק לא מחמת שנפלה לאור ודוקא בלא שלק אמרי' מלתא רחיקה היא לתלות בתולדה משא"כ הכין ובזה נתיישב דהב"י הביא שהרשב"א תמה על הר"מ דאוסר בלא ראינו ונשתנו על ידי שלק והא הרשב"א הסכים לסברת הגאונים בס"ו דבלא ראינו ונשתנו טריפה וכבר האריך בזה הכה"ג בהגהות הב"י אות כ"ט והל"ח אות רס"ו הקשה דברי המחבר אהדדי דכאן פסק דוקא ידוע שנפלה לאור ובס"ו פסק כגאונים ומישב זה הש"ך ומ"מ קשיא דהא לרשב"א אין חילוק בין נפלה ללא ראינו דאל"כ מה מביא סיוע בארוך דאי בלא ראינו תולין בתולדה ה"ה בראינו דרובא דאורייתא אלא מלתא רחוקה היא ומה ראיה דלמא בלא ראינו אמרינן דכמו שרחוק הוא לתלות בתולדה רחוק נמי לתלות שנפלה לאור כמ"ש הפוסקים כי בטרם יחמרו תצא ותפרח לאויר משא"כ כשראינו שנפלה תולין במצוי טפי וע"כ דלדידיה אין לחלק א"כ ה"ה נשתנו ע"י שלק מ"נ בלא ראינו תולין שע"י שלק נשתנו ה"ה בראינו נתלי וצ"ע : **יג** אין ירקות . הש"ך הביא דברי הפרישה והוא הסכים להב"ח דאפילו ראינו אפ"ה תולין במצוי כיון שמדברי יש להן ירקות וכן כתב בנה"ך אט"ז באות ט' דל"ד לסעיף ד' דהכי מצוי טפי ועוד דשאר איברים לא נשתנו ולפי תי' שני אם כל האיברים נאבדו אפשר דאסור ומיהו לתי' א' נמי כן הוא ועיין מ"ש לעיל באות א' מה שלא הביא לעיל דברי הפרישה ומה שנאמר שם : **יד** אלא תלינן השינוי בדבר אחר . הש"ך הביא לשון הר"ן והרא"ה ומשמע דוקא בכבד שהחולה מצוי בו תולין השינוי מחמת ד"א ואלו להרא"ש אף בשאר איברים תולין בתולדה דאף דלא שכיח הוא הא נפילה לאור נמי לא שכיח הוא כי מיד שתפול תצא ותפרח לאויר ורובא דאורייתא מש"ה שרי כיון דשקול הוה משא"כ כשראינו שנפלה לאור תולין במצוי מלתלות בתולדה שאין מצוי ובזה מתורץ קושית הרשב"א בארוך נ"א ב' דמ"ש כו' כדאמרן כאן : **טו** ויש לסמוך עלייהו בה"מ . ש"ך לא ידענא מהיכן הוציא זה דוקא בה"מ ומשמעות הט"ז אות ט' משמע אף באין ה"מ מדכתב דאין נ"מ לדידן כו' וכמ"ש באורך ואולי מדכתב הר"ב ויש לסמוך עלייהו ולא כתב וכן נוהגין או והכי נהוג משמע לעת הצורך או בה"מ הוא דיש להקל לא בע"א . וכן לקמן בס"ז דכתב בידוע שנפלה לאור וכמ"ש הש"ך אות י"ז דבא לאפוקי הא בא"י שרי בבהמה ואי בעוף נמי שרי מה איריא בהמה אלא ש"מ בעוף בה"מ ובהמה אף באין ה"מ שרי בא"י שנפלה לאור ועיין מ"ש לקמן יע"ש : **טז** אבל בהמה כו' דעורה עב כו' . ש"ך והיינו אף דמלתא רחיקא לתלות השינוי בתולדה כמו כן רחיקא לתלות בעור דעורה עב מש"ה רובא דאורייתא ואוקמיה בתולדה ואף ראינו נתכוץ ושינוי אפ"ה בהמה כשירה . ויש לראות הא דאמרו אין ריאה לעוף לינפל וליתמר משמע הא בהמה יש לה ריאה וכ"ת דאגב לינפל אמר עוף הא בסימן נ"ח לא מחלק המחבר בין עוף לבהמה וע"כ מפרש לינפל וליתמר חדא הוא ולא זו אף זו כמ"ש הב"ח ל"מ דלינפל לאש דא"צ בדיקה אפילו ליתמר דנשתנו אין השינוי טרפה א"כ משמע הא בהמה שינוי מטריף וכ"ת דה"ק דעוף אין ריאה ליתמר במראה גע"ל דגרי"ן בלא"ה כשירה מדר"ן וה"ה אדומה כ"ש אלא בבהמה בלא"ה טריפה גע"ל דלעיל בסי' ל"ח לא מחלק ומשמע בריאה של עוף גע"ל פוסל כמו בבהמה וכן הלכה א"כ קשיא הא דאמר אין ריאה לעוף דמשמע הא בהמה יש לה ואולי דמש"ה אמר לעוף לומר הואיל וצלעותיה מגינות והא לא"ה טריפה בגע"ל כמו בהמה ודוחק : **יז** בידוע אבל א"י בבהמה אף בלא ה"מ כשירה ש"ך ועיין א"מ באורך באות י"ח וכאן כתב דראוי להתיר אף באין ה"מ יעויין היטב : **יח** ונשתנו מעיה . הש"ך כ' דמש"ה כתב הר"ב כאן דאף בעוף לא הגיה עליו רמ"א כלום ובנאבדה אסור אף בה"מ הא בהמה בנאבדה שרי דהא היש"ש מיקל בעוף ובה"ע מיקל בבהמה דא"צ בדיקה ונהי דאנן קי"ל להצריך לכתחלה בדיקה היכא דאיתא לפנינו הא בנאבדה שרי בבהמה ובא"מ אות א' האריך וכתב שאין דברי הש"ך מוכרחים דצריך לכתוב בידוע להורות דוקא ידוע ואני אומר כוונת הש"ך דהיה לומר וי"א בבהמה בידוע שנפלה לאור ונשתנו למה לי אלא להורות דוקא נשתנו הא לא נשתנו יש להקל בנאבדה וכדאי הוא הש"ך לסמוך עליו בזה וכאמור : **יט** והכי נהוג . הש"ך בשם לבוש באין ה"מ הא בה"מ שרי בבהמה אבל הפר"ח ותב"ש אוסרין אף בה"מ בבהמה כי טעמו ונימוקו עמו ומ"ש בשם או"ה דבזמן הזה א"א בקיאין כמו בנפולה בסי' נ"ח לבדוק כל הגוף ה"ה כאן דא"א בקיאין לבדוק כל האיברים מאדמומית משהו או ירקות היקל התב"ש בזה וכתב כי לרא"ש אין ראיה לאסור בנאבדו אלא דמ"מ אנו מחמירין הלכך יש לסמוך אבדיקתנו יעויין שם ואין זה מספיק דנהי לכאורה הרא"ש סובר דאי ליתא כשירה מדאמר הוריקה כבד כנגד בני מעיים אף באיתא לפנינו דאי ליתא אמורא צריך לפרש תיפוק ליה בלא"ה דליתא הוה נאבדה אלא דשרי בנאבדה מ"מ לא הוה ס"ס דחסרון חכמה לא הוה ס"ס כלל כמבואר בקונטרס הספיקות . ומיהו יש בבהמה לסמוך אבדיקה אף בזמן הזה באין ה"מ דהא בנאבדה בבהמה כשירה כמ"ש הש"ך דוקא בידוע ונשתנו כו' ואם כן לו דא"א בקיאין הוה כנאבדה דא"א לבדוק ושרי . ומדברי הט"ז משמע דאף בזמן הזה יש לסמוך אבדיקתנו שכתב דלדידן נפל האי היתרא דבייתי בבירא דאי בא"י א"צ ובידוע לא מהני משמע שבקיאין אנו בבדיקה :

הבל"ד בשו"ת שלו סנ"ג האריך ללא צורך בתרנגולת שישבה על הכירה ונכוית רגליה ועיקר דאי בקיאין אנו או לאו אמנם מ"ש דא"א בקיאין ע"י שליקה להתיר ודאי כן הוא דא"א בקיאין בין מעט להרבה ואין להתיר ע"י שליקה :

פ"ח הביא מעשה בכבד שהיה ירוק ושלקוהו וחזר למראה האודם בחוץ ובפנים היה שינוי ובלא ראינו שנפלה והכשיר דאלו היה מחמת אש הוה בחוץ מוריק בשם הר"י בוא"נו ואפשר לסמוך ע"ז לדידן דבלא"ה עכ"פ בה"מ שרי בלא ראינו שנפלה א"כ ע"י שלק כשנשתנה בחוץ שרי בלא ה"מ עיין פר"ח אות ח' . ובאות יו"ד הביא בשם הריק"ש מצאה אשה כבד ירוק ולא בדקה לראות אם אדום או ירוק דיש להתיר מכח ס"ס והוא אוסר והנה לדידן בלא ראינו שנפלה יש להתיר בפשיטות אף בלא ה"מ בכאן : **פ"ת** אות ד' טחול בעינן עובי ד"ז דלא נשתייר וכבר התבאר דליתא דבעובי מוריק מעל"ע וכמ"ש הרשב"א גופא בתה"א יע"ש ובאות יו"ד הביא תרנגולת שנתערב חד בחד ונאבדה המעיים כשירה מס"ס ולא הבינותי דהוה ספק א' בגופו והב' ע"י תערובת דמבואר סימן ק"י דלא הוה ס"ס וכ"ת דלא הוה בגדר ספק טריפה מתחלה דהוה לה היתר ע"י בדיקה מ"מ הוה ספק א' בגופו והב' ע"י תערובת וכדאמרן :

נג א נשמטו . עש"ך הנה המרדכי כ' הטעם דעובי הכתף כו' ורש"י הביא הש"ך אות יו"ד דבהמה

דבהמה אין נחבאת בין הצלעות ובת"ח כלל פ"ז דין י"ב חילק דבהמה עובי הצלעות מגינות כ' הש"ך דהוא ללא צורך ויש לראות דהמרדכי סובר נשבר אף בעוף כשר די לו בנשמט בחילוק שלו משא"כ לרמ"א דאוסר בנשבר בעוף ובבהמה מכשיר אף שיש עוקץ בשבר החיצון וחד ולמה לא נחוש אלא דהיה די לו בטעם רש"י כי בבהמה אין הריאה סמוכה לצלעות ובמ"י שם אות כ"ח הביא ג"כ טעם המרדכי וא"י דבנשבר לא יספיק טעם המרדכי וכאמור אלא טעמא דרש"י דהריאה של בהמה אין קרוב לצלעות : **ב** למעלה . הש"ך הראה מקום לסימן נ"ה אות י"ב ושם מבואר דבשר צריך לחתוך מעט למעלה דא"א לצמצם ולא בעצם ואם הבשר נפרד לגמרי א"צ כלל ועסי"ג שם לענין ספק ושם יבואר אמנם הבל"י אות ב' הביא בשם בה"י דנוהגין להשליך כל האבר ולא ראיתי נוהגין כן אלא מעט למעלה וכדאמרן עיין בסי' נ"ה : **ג** אסור . הש"ך הראה מקום בנשמט לסי' ס"ב אות י"ד דנשמט חמיר מנשבר יע"ש והר"ב שלא הגיה כאן דאף אין עור ובשר חופין אסור כי אין אנו בקיאין לט"ז בסי' נ"ה אות ח' דמשמע דבמקום שאין עושה טריפה אין להחמיר אם עור ובשר חופין א"ש ולהש"ך שם אות י"ג דאף במקום שאין עושה טריפה א"א בקיאין בדין חיפוי בשר צ"ל דהמתין והגיה לקמן וא"כ לש"ך אין חילוק בין נשבר לנשמט ואולי מ"ש בנשמט עיין לקמן אפשר לומר דלא הוה אלא מצד המנהג ושיש להקל במליחה ולענין חנ"נ ובסימן נ"ה אבאר לט"ז במקום שאין עושה טרפה בעור ובשר חופין ובנשמט מה הדין גם בסימן ס"ב וכאן אין מקומו להאריך והבל"י האריך כאן יע"ש : **ד** ורואין . עש"ך הנה העיר בזה דהר"ב ארכביה לש"ד ואו"ה והם רחוקים דש"ד מטריף מטעם איעכול ניביה בבהמה ואף שאין נצרר הדם ומ"ש האחרונים שהוא נגד גמרא תי' הב"ח דמפרש שמוטת יד כשירה היינו ראש עצם התחתון הסמוך לפרק השני ושמוטת ירך כה"ג טרפה וה"ה נשבר סמוך לגוף טרפה מטעם הנ"ל מחשש איעכול וא"א בקיאין בבדיקה עב"ח [כז] ויראה דהיינו סמוך בגודל חיישינן שמא איעכול ניביה הא רחוק לא חיישינן עיין סימן נ"ה נ"ו ובוקא דאטמא יע"ש ולא חיישינן ג"כ ברחוק שמא ניקבה הריאה ואפשר בהמה גרע טפי שדורסת על רגליה ומ"מ ברחוק אין להחמיר ועיין פר"ח אות ד' בבהמת עובד כוכבים יש לאסור נשמט ונשבר ונחתך בידי הבהמה ולא בהמות ישראל . וממרוצת דברי הש"ך שהביא כמה דעות משמע שדעתו לאסור בשמוטה בבהמה ולא הבינותי גם על הב"ח קשה כיון דלקמן סי' נ"ה ס"ג בנשמט הקולית משוק פוסקין להתיר אף באין ה"מ וכרשב"א שם דשמוטת ירך היינו בוקא דאטמא ומיניה שמוטת יד היינו כה"ג וכשירה י"ל דלאו דוקא דהא כדאיתא והא כדאיתא דע"כ שמוטת גף סמוך לגוף ה"ה כ' :

אמנם מ"ש הש"ך דט"ס בתשב"ץ בעוף דטרפה בלא"ה משום ריאה לא הבינותי דתיבדק הריאה ואלו איעכל ניביה טרפה משום ניביה ולא מהני בדיקת הריאה . ויש לראות לש"ד דחושש משום איעכול איך יתיישב ברייתא דלוי כל מש"ח כו' והא יתר בהמה מעוף שמוטת יד ואיעכל ניביה בבהמה טרפה ובעוף אם בודק הריאה כשירה וכ"ת דברייתא כרב דעוף אין לו בדיקה איך יתרץ ליה לשמואל ור"י ועוד דלרב תקשה יתר עוף דאין לו בדיקה ואיעכול יש לו בדיקה ומיהו לזה י"ל כל דלאו מיניה מיטרפא לא קחשיב.תדע דאמאי לא חשיב יתר עוף דצריך בדיקה וכדאמרן . ומ"מ קשיא עוד דאם כן הב"ח והש"ך ופר"ח מוכין שטרא לבי תרי דכאן בבהמות עובד כוכבים עכ"פ אסור באיעכול ניביה ולדידן א"א בקיאין ופוסקין דבעוף תבדק כו' אלא שא"א בקיאין א"כ קשיא ברייתא דלוי (°) גם לעיטור דפוסק דלא מהני בדיקה בעוף קשיא ברייתא דלוי אם לא דכש"ד או דלאו מיניה לא חשיב . הראב"ן מפרש נשברו אגפיו בעוף כשר היינו ע"י בדיקה בצלעות יש לעיין קצת א"כ אמאי לא אשמועי' רבותא נשמטו כשירה ע"י בדיקה בריאה כיון דמתני' כשירה בבדיקה קאמר י"ל : **ה** אפי' נשברה . כתב הש"ך והוא שיהא הבוכנא קיים דאל"כ הוה כנשמט . ואף לדידן נ"מ בזה כמ"ש הרב לקמן בא"י אם מחיים דנשבר הואיל ורוב מקילין יש להכשיר ולא בנשמט ה"ה ביש עוקץ וה"ה בנשבר בוכנא אף דאין עוקץ דהוה נשמט אין להתיר וכאמור : **ו** ויש . הש"ך השיג על הב"ח ואמר דמהרי"ק לא אמר אלא במקום שאין עושה טרפה אלא דחיישינן לאבר משום מצות פרישה הא כל דלאו מינה מיטרפא לא מהני שא"ש והביא ראיה מצ"ה לקמן והפר"ח הסכים על ידו באות ו' ובסי' ל' אות ח' הביא ראיה מסי' נ"ה ס"ב עצם הקולית שנשבר במקום חיבורו אע"פ שנקשר היטב טריפה והש"ך שלא הביא ראיה מצ"ה דאין מוכרח כ"כ דאיירי שאשי"י אף דכתב שם משמע יע"ש ולסוף צידד הש"ך להקל מאחר דרוב מכשירים בלא"ה והיינו באין עוקץ או שהבוכנא קיים דאל"ה רובן מטריפין ולענין דינא במ"י כלל פ"ז אות ל"א העתיק דברי הש"ך משמע לעת הצורך להקל אמנם כר"ו אות ב' כתב חלילה להתיר יע"ש ואם היה בא לפני מעשה כזה לא אומר לא איסור ולא היתר ובתנאי שאין עוקץ ובוכנא קיים כדאמרן : **ז** אגודל . עש"ך והוא שיעור ז' שעורות זא"ז בדוחק שהן שתי שעורות באורך בריות הר"מ ז"ל הביאו אחרונים . עיין כה"ג בהגהות הב"י אות י"ו ובאות י"ג הביא בשם ס' יאיר נתיב עוף קטן שאין בו בכל העצם שיעור אגודל משערין בחצי עצם לגוף טרפה וביותר כשר ונכון הוא שהרי המהרי"ק שורש ל"ח כתב דהיה נוהג לשער בחצי עצם שלא לחלק בין קטן לגדול אלמא קטן שיעורו הכין הוא דיותר מחצי עצם לאו סמוך הוא . אם יש ספק אם היה אגודל ונאבד כתבתי דינו בט"ז : **ח** אבל . עש"ך ויראה דהעתיק לד"מ דל"ת בבהמה סיים הר"ב וא"צ בדיקה ובעוף לא סיים ה"א דאין לחוש מסתמא א"א לבדוק לאחר הבישול או נאבד אח"כ לז"א דכן המנהג דא"צ לבדוק כלל :

ומ"ש בשם הב"ח פחות מאגודל יש לעיין בצלעות לא הבינותי דלדידן טריפה אף שאין ריעותא בצלעות תוך אגודל ועיינתי בב"ח ושם כתב ברחוק אגודל יש לעיין בצלעות דזהו ריחוק מועט הא ביותר מאגודל לא וכצ"ל בש"ך ור"ל דאנן מכשירין ברוחב אגודל מצומצם והמחמיר לעיין בצלעות תע"ב הא רחוק יותר לא : **ט** מאחר . עש"ך העתיק דברי ת"ח כלל פ"ז די"ג וכוונתו בהעתקה זו להשיג על הפרישה דכתב אם ראינו נכנס שבר החיצון לתוך אגודל וכל שכן נתחברו השברים זע"ז ונכנס לתוך הגוף בתוך אגודל טריפה ולז"א דמד"מ ומת"ח לא משמע כן דאם לא כן לוקמיה תשובת הרא"ש אף רחוק אגודל אלא שראינו נכנס לתוך אגודל . וע"ז פירש דברי הדרישה דמיירי באלכסון כו' ומ"ש הבו דלא לוסיף היינו אפילו שוכבים זע"ז מדובקין והוא תוך אגודל כיון דהשבירה רחוק היה אגודל כשירה :

וראיתי להכה"ג בהגהות הב"י אות כ"ג רצה לפרש ברמ"א ז"ל בתוך אגודל טריפה בכ"ע היינו ביש עוקץ עד שהוצרך להביא ראיה מת"ח דבכ"ע משמע אף באין עוקץ ואני אומר אדרבה מת"ח יש לפרש דבכ"ע היינו אף שאין ריעותא בצלעות ומכאן מוכרח דבכ"ע אף באין עוקץ דאי בכ"ע היינו ריעותא באין עוקץ אם כן איך כתב וי"א הא המחבר גמי אוסר ביש עוקץ ולפ"ד רמ"א אהיתרא קמהדר דעוקץ רחוק מגוף אגודל כשירה והדברים מראין ודאי דהר"ב אאיסורא קמהדר לאסור תוך אגודל והיינו באין עוקץ . גם מ"ש דרמ"א והמחבר בתרתי פליגי דלהר"ב בעוקץ אף רחוק אגודל טריפה עד שיבדק ובאין עוקץ כשר תוך אגודל ולרמ"א נהפוך הוא גם זה אין מוכרח דהמחבר אפשר מודה כל שרחוק אף שיש עוקץ כשר :

עיין במ"ב בסימן מ' ומ"א וג' וכתב שם דהא דספק מחיים או לאחר שחיטה כשירה מס"ס אבל יש ריעותא בצלעות אסור ואפילו בדיקה לא מהני יע"ש זה,פשוט כיון דיש ריעותא בצלעות תולין במצוי מחיים ומיהו הוא ז"ל מיירי בתוך אגודל וכבר כתבנו כל שיש ריעותא בצלעות אפילו רחוק אגודל לא מהני בדיקה לדידן וכמשמעות הת"ח כלל פ"ז דין י"ג יע"ש בזה : **י** שמא ניקבה הריאה לפי שריאה של עוף נחבאת בין הצלעות רש"י והר"ן ש"ך ולעיל אות א' הביא דברי המרדכי לחלק בע"א בין בהמה לעוף : **יא** וצריך לנפחה . וא"א בקיאין ש"ך ר"ל בנשבר כ"ש נשמט דמוזכר בתלמוד ועיין ט"ז שם כתבנו מזה . כתב הכה"ג בהגהות הב"י אות ו' על מ"ש רש"ל בא"ט סימן צ"ט דיש חילוף גירסאות אי ר' יוחנן כשמואל ויש לו בדיקה או ל"ג ואם כן כרב ושמואל הלכה כרב ואין לו בדיקה כתב דכל הטורח הזה לדידן בחנם דבלא"ה א"א בקיאין בבדיקה יע"ש והנה אף לרב דאמר חיישינן שמא ניקבה אלמא לספק משוי לה לא וודאי אם כן הוה ס"ס ואין נ"מ גם להקל לומר דלא הוה חסרון חכמה כיון דבימי התלמוד לא הוו בקיאין פשיטא דאינו ויפה כתב : **יב** נמצא הגף שבור . עש"ך וה"ה דהמ"ל באין עוקץ אלא שהבוכנא נשבר דהוה כנשמט להמחבר והר"ב מכשיר בנשמט אלא להלכה לא רצה לסמוך באין ה"מ בנשמט או עוקץ או נשבר הבוכנא וכדאמרן והטעם דמחיי' או לאחר שחיטה הוה חסרון חכמה או דשמא ניקבה הריאה אין שקול דקרוב שניקבה : **יג** מכח ס"ס . הש"ך הביא דברי מ"ב בסימן נ' דאם יש ריעותא בצלעות או בריאה אף שאין ניכר אי מחיים הריעותא תמיד וא"א בבדיקה וכדאמרן : **יד** ס"ס . הש"ך הביא דברי הב"ח דס"ס צריך שיהיו שניהן שקולים הא לא"ה לא הוה ס"ס ובהני אווזות שמוליכין לשוחט לשחוט כבר כתבנו דאי נקשרו תו ליכא למיחש לנקיבת הריאה ואם מנדנד אילך ואילך אפי' בשעת שחיטה חיישי' ועיין תוספות כתובות בסוגיא דפ"פ דמה שהוא רוב דרבנן נחשב שפיר לס"ס ומה שהוא מ"ה לא נחשב לס"ס ועיין פ"י שם בחידושיו ואין להאריך : **טו** אבל כשנמצא שמוט . עש"ך וכוונתו אף דבסימן ק"י כתב ס"ס א"צ לברר א"כ חסרון חכמה אין מזיק בכאן שמא ניקבה הריאה דא"צ לבדוק כלל מ"מ באין ה"מ אסור בנשמט דספק שמא לא ניקבה קרוב שניקב ועוד דספק שמא לאחר שחיטה הוא לפנינו ואם היה חכם היה יכול להכיר א"כ לא מיחשב לספק כלל וליכא אלא חד ספיקא ואסור ויש לעיין בנשמט בה"מ כאמור :

ויש לחקור חקירה אחת וגדולה היא אלי והוא בספק חסרון חכמה דלא מחשיב לספק אי נאבד הדבר ההוא ואין לפנינו י"ל דהוה ס"ס גמור או נימא כיון דאלו היה לפנינו לא הוה מחשיב לס"ס עכשיו שנאבד לא עדיף מאיתא לפנינו [כח] ויש לאסור ועיין סי' ע"ב בלב תרנגולת ושם אבאר : **טז** יש להחמיר . ואם יש לתלות שנעשה לאחר שחיטה תולין ש"ך ופשוט ומיהו דווקא דרסה או בכותל הא זרק לארץ בכח לא עיין במהרי"ק שורש ל"ה ולעיל סימן כ"ה יע"ש דאין הזריקה מצוי הוא להשבר מהכת זה ולא תלינן : **יז** עוף . עש"ך והמ"י כלל פ"ז אות ל"ו כתב הש"ך מסכים להר"ב בת"ח דא"א בקיאין ואין אני רואה הכרע מכאן אדרבה צידד והביא דעת הלבוש וכן הסכים הט"ז דאף אנו בקיאין בבדיקה זו דע"י חולי לא מחזקינן ריעותא כאמור :

נד א י"א . הש"ך הביא לשון ראב"ן דאותן ב' צלעות לצוואר אין נחשבין למנין זה ואם נשברו עשרה או י"א גדולות עם אותן ב' לא הוה רוב וכשירה ולפ"ז יהיה ט"ו צלעות בכל צד י"א גדולות שלשה קטנות כמ"ש הש"ך אות ב' וצלע לצד החזה ומ"ש הש"ך שם חוליות י"ח יש לראות דג' חוליות יש בלא צלעות א"כ החוליא שיש באותן ב' צלעות לצד החזה הרי י"ט : **ב** יש

הפרישה אות א' למה לי ג' ידים השתא חסר לגמרי - ר"ל נחתכו לגמרי כ"ש ג' ידים ותי' דבא לומר דג' אף בעוף כשירה שסובר כל יתר כנטול כאלו בלא זה האבר כלל אבל להרשב"א דיתר כנטול כאלו ניטל עכשיו טריפה עכ"ל ויראה לפרש דה"ק דכפי הנראה הטור בשיטת רש"י והר"מ בפי' כל יתר כחסר דמי מתולדה לא כניטל ביד ומש"ה אוסר לעיל ב' כבדים דנחסר מכל וכל והלכך כאן כשירה דחסר מתחלת ברייתה וודאי כשירה משא"כ להרשב"א דניטל ממקומו ביד ומכ"ש להרמב"ן כניטל עם מקומו ביד אם כן הוה ליה ניקבה הריאה דמ"ש בבוקא דאטמא דאמרינן שאם ינטל ישמט הבוקא להרשב"א והנה הב"ח בקו"א השיג עליו דאין ספק דכד נייס ושכיב אמר לזה דלכ"ע פי' יתר כחסר בתולדה וכן פירש"י יתר כחסר בבעלת ג' רגלים ואם כן יתר גף הוה כחסר וחסר כשר עכ"ל הנה לא זכיתי להבין דברי קדשו בכאן דמשמע דאודויי אודי ליה דאי הוה כנטול ביד הוה טריפה אם כן למה השיג עליו דלכ"ע יתר כחסר והלא מפורש הוא דלהרמב"ן ורשב"א יתר כנטול ביד לא כחסר מתולדה שהרי הב"י סימן מ"א כתב דרש"י והר"מ סוברים כחסר יע"ש ובתה"א ל"ע א' בפירוש דרש"י סובר כחסר ורמב"ן ורשב"א דכנטול אמרו ביד לא כחסר ולכך ב' טחולים טריפה בסומכים דכניטל ביד דמי ואלו היה ניטל מקלא מתחלת ברייתה היה כשירה כמו נברא נקוב עיין ט"ז סימן מ"ג א' ובמ"י כלל פ"ע אות א' דמש"ה מטריף ב' טחולים בסומכים דהוה כאלו ניטל ביד הא חסר בתולדה מקלא הוה מכשיר ואף נה"כ דמשיג שם היינו דחושש שמא נתרפא הא אלו הוה ידוע שבתולדה היה מודה ועיין בסימן כ"ד ביתיר חוליא דכתב הש"ך אות ט' דרשב"א ס"ל כנטול דמי לא כחסר אם כן להרשב"א יש להטריף יתר גף שרואין כאלו ניטל ביד וניקבה הריאה ואף אה"ל דמ"מ לא אמרינן כאלו ניטל בכח עד שתינטל הריאה ועוד דע"כ הלל"מ כל יתר כחסר היכא שנטרף מצד עצמו הא כשאין נטרף מצד עצמו לא אמרינן כן מ"מ אין לומר על מאורן של ישראל הפרישה ששגג בזה ולדינא צ"ע ומיהו חסר גף כ"ע מודים דכשירה והט"ז שכתב דאין טריפה ביתיר או חסר אגב יתיר נקיט חסר וכאמור ודע דהמחבר דנקיט נשמט נשבר נהאך הוה ג"כ לא זו אף זו דל"ת נשמט דכתף עבה וצלעות מגינות משא"כ נשבר ויש עוקץ דמנדנד ודורסת חיישינן טפי לנקיבת הריאה כמ"ש הב"ח דנשבר גרע טפי ותדע שהרא"ש בתשובה אם יש עוקץ מטריף מטבעה וסובר דעדיף הוא מנשמט ואם כן ה"ה בבהמה נמי ואמר נחתכו לגמרי דהוה חסר יד אפ"ה כשירה וי"ש לה ג' רגלים באמת שפת יתר הוא עיין בכורות ל"ש אלא ביד ואמאי לא אמר ברגל ולמטה מארכוב' אלא דסתמא תנן ומוקי ביד :

הכה"ג בהגהות הטור אות ב' מעשה שבא לפניו הסירות גף ולא היו יכולין להכיר אם בתולדה או ניטל ביד ונוה למוכרה לעובד כוכבים לא ידענא אם היה המעשה שהיה חסר הבוכנא דהוה נשמט ומש"ה לא היקל הא כוה הבוכנא קיים יש להקל מטעם ס"ס כמ"ש רמ"א כאן או שיש לחלק בין הספיקות ומה שהתיר מכירה יבואר לקמן סימן נ"ד דווקא היכא שרוב מתירין א"כ יראה דהמעשה היה דבוכנא היה קיים ואפ"ה לא רצה להתיר לאכול : (ב) מעבר לצלעות . דאז חיישינן שמא ניקבה הריאה ט"ז . דע שמה שנרשם כאן ש"ד והג"מ הנה הם סוברים הטעם בבהמה משום איעכול ניבי' . דטריפה לא משום עברה המכה אלא או"ה בכלל כ' כתב כן דהטעם הוא משום דעברה המכה מעבר לצלעות טריפה בין נשמט או נשבר עיין ד"מ ות"ח כלל פ"ז דין י"ב אמנם מ"ש סמוך לגוף לא ידענא מה הוא דאפילו רחוק מגוף אגודל ויותר כל שרואין שנצרר טריפה לדידן דא"א בקיאין ובהג"א לא נזכר סמוך ובעוף לקמן אף רחוק אגודל כשנצרר טרפה ולא מהני בדיקה כי כן נראה משמעות הרמ"א וכעת לא מצאתי גילוי לדין זה אם נצרר הדם אם נאמר דא"א בקיאין בבדיקה מאחר שב"י מכשיר אף אם נצרר הדם אמנם בב"ח כ' אם ראינו שנצרר הדם בצלעות מטרפינן לה משמע דלא מהני בדיקה ומטרפינן מסתמא דא"א בקיאין בבדיקה וכאמור ועיין מ"ש בש"ך אות ח' . וכתב הט"ז מה שהקשה הלבוש ס"א מ"ש נצרר דנוהגין להטריף ומ"ש נשתברו מיעוט צלעות תי' הט"ז דכאן הלכה למקום אחר חיישינן טפי עוד הקשה הלבוש בסי' כ"ד ס"ב מ"ש הרשב"א בארוך דף נ' א' אם נשבר צלעות כשירה כ"ש נשבר אגפיו ולפ"ז לדידן נשבר טריפה כ"ש צלע עוף דטריפה תי' הט"ז דגף מנדנד הנה והנה אפשר שנכנס לפנים כו' והנה בתי' זה היה יכול לתרץ קושיא א' ג"כ דיד הבהמה שדורסת עליו וחזינן ריעותא בצלעות גרע טפי אלא דלדברי הלבוש תי' כן לעיל שוב ראיתי במ"י כלל פ"ז אות כ"ז הרגיש בזה : (ג) אבל אין חוששין לזה . כתב הט"ז דאם יש עוקץ הייב לעיין אם יש ריעותא בצלעות כמגא פסקן של דברים כן הוא סמוך לגוף תוך אגודל אף שאין עוקץ ואין ריעותא טריפה רחוק אגודל אין עוקץ א"צ לעיין בצלעות יש עוקץ צריך לעיין בצלעות וכפי הנראה שכל שיש ריעותא אף רחוק אגודל ואין עוקץ א"א בקיאין וכן משמע לשון הלבוש ס"א ושוב מצאתי כן להיש"ש פא"ט סימן נ"ט על מ"ש השערים דריאה של עוף קשה הבדיקה ע"י שפופרת ואינו דומה לריאה בהמה שכולה לפנינו ומש"ה כל שיש ריעותא בצלעות יש להטריף יע"ש הרי כדברי (°) דא"א בקיאין בבדיקה ועיין מ"ש בש"ך אות ס' בשם הב"ח יעוין שם : (ד) מאחר שרחוק מגוף . פי' הט"ז דמודדין מן התחלת השבר אם נשבר באלכסון מודדין מקום התחלת השבר בגוף כיון דחשש הוא שמא עצם החיצון ניקב הריאה לא מאמצעית השבר עש"ך אות ט' . ואף שאין עוקץ וכ"ז פשוט: (ה) שמא . הט"ז הביא דברי רש"י דבהמה אין נחבאת הריאה בין הצלעות משא"כ בעוף ומש"ה אף נשבר ויש עוקץ כשירה בבהמה וע' ש"ך אות א' בשם מרדכי : (ו) וצריך . עט"ז הא דהוצרך לראיה והא בש"ך מבואר הוא י"ל דאפשר למחמירין נשבר גרע מנשמט דכל שעה חיישינן לנקיבת הריאה ומ"ש בשם היש"ש הוא בסי' נ"ט ומ"ש שם דריאה של עוף קשה הבדיקה משמע הא בהמה בקיאין אנו אף בבהמה א"א בקיאין אלא שהיש"ש כ' בסי' מ"ו דריאה שלימה מכשיר בגפיהם בנמצא מחט ה"ט דרש"י סובר שם דאקנפיהם לא בעי דלא חיישינן לנקיבת הריאה כיון שהיא שלימה יע"ש . ומיהו מחט בריאה של עוף אף להש"ך שצידד בסימן ל"ז להכשיר בה"ת מ"מ בעוף שדבוקה לצלעות קשה הבדיקה אין להכשיר בה"ת (°):(ז) נמצא.הט"ז הקשה דברי המחבר אהדדי וכבר עמדו כולו בזה ותי' דמיירי ביש עוקץ וא"א בבדיקה מש"ה טריפה ולא מהני ס"ס דהוה חסרון חכמה ולדידן אף באיתא לפנינו א"א בקיאין ומכשירין מטעם ס"ס אלא.דלשון רמ"א אין מדוקדק דלא קאי אלא אאין עוקץ דבעוקץ דינו כנשמט כמ"ש הרא"ש בתשובה א"כ איך כתב ויש מכשירין דמשמע דפליג אהמחבר תי' הפר"ח אות יו"ד דבה"ת מיקל הרמ"א כמ"ש סימן ק"י א"כ שפיר כתב וי"מ . ועיין בש"ך אבאר מזה לענין יש עוקץ : (ח) שמא . עט"ז וא"י אמאי לא אמר נמי דספק מחיים פשיטא דהוה חסרון חכמה ועיין מ"י כלל פ"ז אות ל"ג ופ"ה אות מ"ח דהט"ז גופא כתב בסימן פ"א אות ד' דסירכא לא הוה חסרון חכמה כיון שאין א' בקי א"כ ה"ה כאן ומיהו מחיים או לאחר מיתה מיקרי חסרון חכמה ומש"ה ל"ק נמי מה שהקשה שם דס"ס א"צ לברר כלל כמבואר סימן ק"י דכאן יש להחמיר דמחיים או לאחר שחיטה הוה חסרון חכמה דהוא לפנינו ואם היה חכם היה מכיר שמחיים ובלבוש כתב דאין ספק הב' שקול דקרוב הדבר דניקב בנשמט וה"ה ביש עוקץ : (ט) יש להחמיר ולאסור . כתב הט"ז בשם רש"ל היכא דאיכא מידי למתלי שלאחר שחיטה נעשה תלינן והיינו אם יש דבר לתלות בו הא זרק בכח לא תלינן מהרי"ק עוד כתב אם הובא לפני השוחט שלם ונשבר כשר ויראה דהיינו כשקושרין אגפיים או שהשוחט תופס בידים דליכא למיחש לנקיבת הריאה הא בשמוט טריפה שמנתקת בשעת שחיטה הא אין הגף שבור חיישינן אף בשעת שחיטה שמא נכנס השבר לריאה עיין בל"י אות ט' ועיין ב"ח דהחמיר :

כתב הפר"ח אות ז' אם נשבר הגף לפנינו ישבר לגמרי דליכא למיחש לנקיבת הריאה ובנשמט ליכא תקנה כ"א י"ב חודש עכ"ל ויפה כתב דליכא למיחש לנער ב"ח אם יתתוך לגמרי דכל דמתקן לאכילה ליכא נער ב"ח דהותר לבחוץ ואין נער גדול כמו מריטת הנוצות ומ"ש י"ב חודש ה"ה כ"א יום וכ"כ הוא ז"ל וב נשבר ליכא תקנה י"ב חודש כמ"ש הוא ז"ל בסימן נ"ז וברור הוא : (י) עוף . הט"ז כתב דאף לדידן יש לסמוך אבדיקתנו דע"י חולי לא חיישינן שלא המכה יותר והבדיקה להומרא בזה אנו בקיאין כמבואר סי' ל"ט בזה :

עובדא בא לידי עצם גף שהיה נשבר ולא הספקתי לראות אם יש אגודל עד שנפל העצם ונאבד והיה צורך שבת והתרתי מחמת ס"ס שמא היה אגודל ושמא הלכה דאין נשבר טריפה כהמחבר ושמא לא ניקבה הריאה והכלים התרתי לאחר מעל"ע כיון דיש תקנה בשהייה וגם סי' נד להתיר שהיה בא"ש י"י אף שאין לסמוך ע"ז כמו שאכתוב בש"ך מ"מ לסניף בעלמא ומטעמא דהיו כמה סניפים (°) :

נד (א) רובן של כ"ב . עט"ז בשם הר"ן דל"ד לקוץ שניקב לחלל בכח משא"כ כאן דאין בכח בין שיש עור ובשר על הצלע או שאין עליו קרום ובשר ואף שהשבר כלפי הריאה א"צ אפילו בדיקה ולעיל סימן נ"ג כתב כיוצא בזה לחלק בין צלע לגף אף כפי הנראה דגף ג"כ אין בכח ומש"ה כתב הרשב"א דגף כשר כמו צלע אפ"ה יש להלק שמנדנד משא"כ צלע מינח נייחי . ועוד י"ל גף עפ"י איזה סיבה בהלחן לקיר וכדומה יכנס העוקץ לגוף בכח משא"כ כאן . ועיין סימן מ"א אות ח' בש"ך ולהר"ן דאוסר שם במחט יוצא בבשר הכבד מטעם מחט בחלל הגוף . ולדידיה ה"ה מחט יוצא מזפק בעוף כמ"ש במקום אחר,לק"מ מן צלע דהתם מנדנד אילך ואילך משא"כ צלעות מינח נייחי אלא דהר"ן כתב כאן שהטעם דאין בכח קשה מ"ש מחט בבשר כבד דג"כ אין בכח וי"ל דכאן הוצרך להלק בין קוץ לחץ שמיד שנזרק ניטל ממנו אפ"ה טריפה אלמא חיישינן לדגע א' וע"כ דבכח משא"כ צלעות שבשעה שנשבר לאו בכח ומיהו ממחט אין קושיא דמונח ושוהה חיישינן אף שאין בכח וכדאמרן והשיג על הלבוש דמחמיר מכח כ"ש אם גף אוסר בעוף כ"ש צלע בעוף וב"ח נמי אוסר בעוף ובהמה אין הכרע בדבריו כמו שאבאר בש"ך לז"א דאין לנו אלא פסק הש"ע דאי איתא שיש חילוק הוה ליה לפרש דעוף טריפה אלא כדאמרן :

ודע דעוף אם נשתברו.רוב צלעותיה טריפה דכל טריפות שמנו בבהמה כנגדן יש בעוף אף דאין לו מנין ידוע. עיין פר"ח אות ג' הביא בשם הרדב"ז בשם תשובה ובש"ך יבואר . ומ"מ הך דינא דנשבר צלעות רובן בעוף לא ידענא מה אידון ביה בגמרא אמרו צלעות שיש בהן מוח ובעוף מהו . והר"מ פ"ו מה"ש הי"ז בעוף אין לו המסס וכרס כו' משמע דשאר דינים איתנהו גבי' אף שלא חשיב טחול וכוליה הא פרט הותן ואמר שהן כשירות והני צלעות וחוליות לא כתב משמע דטריפה.ובפ"י מה"ש ה"י כל טריפות שאפשר שימצא בעוף א' הוא חוץ טחול וכוליה ואוגות הריאה הרי שלא הוציא צלעות וחוליא מהכלל גם תירוץ כ"מ שמנו חז"ל וכוליה וטחול לא מנו יע"ש לא שייך בצלעות סוף דבר אני העני נבוך בדין זה [כט] וכעת לא מצאתי גילוי לדין זה אם נשברו רוב צלעות או חסר חוליא בעוף במפרקת וכדומה (°) וצ"ע : (ב) נשתברו מצלעות קטנות פי' עם גדולות ט"ז וכמ"ש הפרישה דאי קטנות להוד אין בהן רוב אלא לומר שאין משלימות לגדולות להיות רוב :

ודע דנעקרה צלע מכאן ומכאן הוה גיסטרא ומטמאה במשא מחיים שהרי בגמרא נ"ד א' בעו מיניה ר"ח ור"כ מרב נעקרה צלע מכאן ומכאן והולי' קיימת אמר רב גיסטרא קאמריתו ובדף כ"א מבואר דגיסטרא נבילה וכמ"ש הר"מ בפ"ב מהלכ' שא"ה ה"ב ופ"ג מה"ש הי"ט דהוה נבילה וראיתי להכה"ג בהגהות הטור אות ז' תמה על הפוסקים שלא הביאו הא ותי' אולי נכללה בעשאה גיסטרא ועל הטור יש לתמוה שלא הביא הא דעשאה גיסטרא עכ"ל . הנה אם כוונתו על הר"מ ז"ל והלשון מורה כן דכתב שלא הביאו בשאר נבילות מחיים ע"ז לא תי' דהוה בכלל גיסטרא דמה ענין זה לגיסטרא שחלקוה לב' והא ר"ח ור"כ בעו ולא הוה

חדושי רע"ק

סי' נ"ג [כז] בשפתי דעת סק"ד . ויראה דהיינו סמוך בגודל חיישינן . נ"ב תמוה הא לענין איעכול ניבי' איתא לקמן נ"ה ד' אצבעות בגסה וב' בדקה . וה"נ בנשבר יד הבהמה :

שם [כח] בשפתי דעת ס"ק ט"ו . בסופו ויש לאסור . נ"ב וכן הסכים בספר תפארת למשה סי' ק"ז סמ"ו :

סי' נ"ד [כט] במ"ז סק"א . וכעת לא מצאתי גילוי לדין זה . נ"ב עמ"ש המחבר בספרו משבצות זהב לא"ח סי' תנ"ת :

בשפתי

ידעינן אם זה דומה לגיסטרא ואיך ישמיט הר"מ ז"ל זה ואדרבא מה בתמה על הטור נהפוך הוא שלא קשה על הטור דכפי הנראה מסתימות דבריו צלע מכאן ומכאן ותו לא הוה גיסטרא וז"א דבהדיא אמרינן ברבי יוחנן נעקרו ברוב ב' וא"א שיהא זה שלא כנגד זה ומסיק עם האסיתא דהיינו שניטלו ב' צלעות עם החור שלכן אף שקשר השדרה קיים וכדבעינן למימר לקמן אם כן לא הוצרך הטור לחשוב זה דכבר חשב נעקרה צלע א' וחצי חוליא טריפה ונבילות לא קחשיב ודע דא"ל דנעקרה צלע מכאן ומכאן עם אסיתות בצלעות קטנות דהא אין טריפה לדיעה א' אפ"ה הוה גיסטרא דאם כן מה קאמר א"ה היינו דרב ורב בצלע גדולה אמר וממ"כ אי בצלע קטנה טריפה וכרא"ש אם כן לא הוצרך להזכיר וכדאמרן וכ"מ בין טריפות לנבילות ידוע כמו שהשרשנו בתחלת חבורינו זה (ס) ועיין מ"ש לקמן בזה : (ג) מהצלעות גדולות. הט"ז צידד להחמיר כרא"ש שלא חילק ואו"ה ושאר פוסקים דאף נעקרה א' מצלעות קטנות עם חצי חוליא טריפה. ודע דהאי חוליא היינו החור שהכובנא תקועה שם וז"ל הר"ן בשר השדרה נקרא חוליא והחור שהצלע תחוב נקרא אסיתא ואם ניטל אסיתא טריפה וב"י הביאו ולפ"ז חצי חוליא לאו דוקא ועיין פ"ת אות ו' כתב חצי ואין להכשיר כ"א בינא הספק שלא יהיה חצי וא"י "דהאי לאו חצי חוליא ממש אלא כל שאסיתא ניטל אף שקשר קיים טריפה וכאמור (ס) עיין רש"י חולין נ"ד א' בזה : (ד) ודווקא. הט"ז האריך ותוכן כוונתו דהתרומת הדשן עיקר טעמא דמדין טומאה נלמוד לטריפות וגם דוקא חסר בידי אדם ה"ה לטריפה והביא ראיה שלא יהיה זה דבר תימה שלא הזכיר א' מהפוסקים לז"א דלהר"מ וודאי הכין הוא דכל שאם ניטל טריפה חסר כשר וכיון שכן אית (תימה) לומר דכ"ע מודים. עוד הביא שהצלע היתירה יש להניח לצד אחוריים משום חלב אמנם מ"ש הט"ז דהב"י לא פסק כרשב"א כל יתר כנטול הוא לבד מהסיא דב' טחולים לא ידענא דהא להרשב"א כשר ב' טחולים בסומכיה דנשאר עובי ד"ז ולהרמב"ן דאמר כנטול הוא ומקומו עמו טריפה בסומכיה כמו שמבואר בארוך דף ל"ט א' ואף אם נדחוק ולומר כמ"ש הפר"ח סימן מ"א אות ה"י ב' טחולין אם א' נכנס לתוך עובי חבירו באופן שאם ינטל לא נשאר עובי ד"ז טריפה להרשב"א יע"ש מ"מ אמאי לא הביא מסימן מ"א ב' כבדין טריפה ע"כ המחבר כרש"י והר"מ פוסק וזה מבואר. ומה"ט אין לתרץ דמכשיר כאן מס"ס שמא הלכה כר"מ חסר כשר ושמא הלכה כרשב"א דיתיר כנטול הוא לבדו דאם כן ב' כבדין אמאי מטריף דהוה ס"ס וכדאמרן ואם כן היה להביא סימן מ"א ומה שיש לעיין ב' כבדין אפשר מטעם מרה גם לרמב"ן דיתיר כנטול הוא ומקומו ביד אם כן ב' חוליות טריפה אבאר בש"ך בזה :

נה (א) בסוף הערקום. יש כאן מקום להאריך. דע כי המחבר פסק כרי"ף והר"מ כל"ב בהמקשה דבעצם אמצעי כשירה בכ"מ שיחתוך בלבד שיהיו צ"ה קיימים וסברא אחרונה היא סברת רש"י ורוב הפוסקים כל"ק דארכובה היינו הנמכרת עם הראש וכן פסק רמ"א והיינו מספק ולאו ודאי דבשל תורה הלך אחר המחמיר כל"ק ומ"ש בש"ע ולדעתם אם נחתך במקום צ"ה וצ"ה קיימים טריפה לא ידענא מה איריא במקום צ"ה דיש חשש פסיקת הגידין וסברת הרהב"ד אף לדיעה א' טריפה במקום צ"ה ואמאי לא אמר רבותא אפילו שלא במקום צ"ה טריפה וכיון שכבר כתב אפילו שלא במקום צ"ה טריפה אם כן לאיזה צורך הזכיר ואמר במקום צ"ה. עוד דע שמ"ש ואם נחתך בין השוק לקוליות טריפה זה קאי אפילו לדיעה קמייתא וכן כתב הפר"ח אות ב' והפ"ת מוסיף דמש"ה לא כתב וכן דהוא ענין בפ"ע אף לדיעה קמייתא דבין הפרקים דינו כלמעלה ממנו ומ"מ לדינא אין נ"מ דגם בין השוק וקוליות לא הוה אלא ספק לא וודאי מכח דסתרי דיוקים אהדדי ואפשר דהוה ס"ס לאיסורא שמא הלכה כל"ק ושמא בין הפרקים הוה כלמעלה מכח שני הפירושים דהרא"ש וכדבעינן למימר קמן :

והנה הרא"ש בפסקיו פרק המקשה הביאו הב"י והט"ז כאן דן על ארכובה גופא שנחתך מהו דינו ויש בו ב' פירושים כפי הבנת הט"ז א' דעל עצמות קטנות המחבר שוק ורגל התחתון שקורין קוג"י וטפי"ך דן אם נחתך בטפי"ך עצמה מהו דינו וכתב דסתרי הדיוקים דברישא אמר מארכובה ולמטה כשירה משמע הא טפי"ך עצמה טריפה ואח"כ אמר מארכובה ולמעלה טריפה הא טפי"ך עצמה כשירה לחומרא אמרינן דיוקא דרישא דוקא ועוד אמר דארכובה היינו רגל התחתון וע"כ ה"ק מתחלת עצם התחתון ולמטה כשירה ומשם ולמעלה טריפה ולפ"ז יש נ"מ בין פי' א' לפי' הב' דלפי' א' בטפי"ך עצמה ספק הוה ובין טפי"ך לתחתון ודאי כשירה ובין טפי"ך לשוק ודאי טריפה ולפי' הב' בין טפי"ך לתחתון ודאי טריפה וכ"ש בטפי"ך. והל"ח בהמקשה אות למ"ד כתב דנ"מ בין פי' א' לב' דלפי' הא' הוה ספק ולפי' הב' ודאי והב"י שכתב במ"ש הטור והוא שיהיה היתר מראש ארכובה דהוה ספק לא נהית לזה וכתב דכפי מ"ש בתשובה העיקר כפי' הא' והוה ספק עכ"ל לא הבינותי דודאי לא הוה דהא מסופקין כלל אי כל"ק או כל"ב ומספיקא מחמירין א"כ כל עצמינו מספק ואיך נאמר דבין הפרקים ליהוי ודאי ואמאי לא כתב נ"מ יותר בין טפי"ך לתחתון לפי הא' כשר ולפי' הב' טריפה וכאמור. ולפ"ז הא דכתב הרא"ש ראיה מגנא דאנקורי דכתב רש"י בתוך ארכובה או למעלה מארכובה ואין עצם יוצא להון סובר הרא"ש דקאי נמי אתוך ארכובה לא הבינותי דמה ראיה לטפי"ך עצמה דבעופות ודאי אין שום מין שיהיה טפי"ך המחברו כאשר עינינו רואות ומסתמא ליכא שום מין וא"כ הוה דינו כמו בין הטפי"ך לשוק דודאי טריפה אף אי דיוקא דסיפא דווקא ומש"ה שם דין א' מבא"כ טפי"ך בבהמה ועיין פ"ח א' ולקמן אבאר. ולפ"ז מ"ש הט"ז דבטפי"ך עצמה טריפה או אפילו בין טפי"ך לתחתון דאל"כ קשין הדיוקים אהדדי ירצה בזה דבטפי"ך וודאי ע"כ טריפה דאל"כ אכתי קשין הדיוקים אהדדי כיון דארכובה היינו טפי"ך וכפי מה שנראה בתשובה כלל ד' וכמו שאבאר לקמן ואפילו בין טפי"ך לתחתון מכח פי' הב' יש להחמיר זהו המכוון מלשונו וצריך תיקון קצת. והדר כתב שיש פי' ב' ברא"ש במ"ש דסתרי הדיוקים דרא"ש קורא רכובה הגלי"ד היינו בין הפרקים לא הטפי"ך עצמה. ולפ"ז יש לפרש בב' פנים או שדן על הגלי"ד שבין טפי"ך לשוק ואמר דסתרי הדיוקים וטריפה בגלי"ד הא טפי"ך כשר או על הגלי"ד שבין טפי"ך לתחתון דן וטריפה מספק דבטפי"ך ודאי טריפה אלא דמה"ט להחמיר כולו האי ועוד ראיה מגנא דאנקורי היינו בין הטפי"ך לשוק כמו בעוף דגלי"ד בין תחתון לשוק ואלו דן בין טפי"ך לתחתון אין ראיה מגנא דאנקורי דהתם בין תחתון לשוק דאין שם עצמות קטנים בעוף וכאמור עוד פי' הרא"ש דארכובה עצם התחתון ויראה בב' פנים או דטפי"ך שייך לעצם התחתון ובימי חכמי התלמוד היו מוכרין הטפי"ך עם הראש ולא סתרי הדיוקים ובין טפי"ך לשוק בגלי"ד טריפה ואין נ"מ בין פי' א' לפי' הב' אלא לפי' הא' הוה ספק בגלי"ד בין טפי"ך לשוק ולפי' שני ודאי. או דרגל תחתון ממש קאמר ולפ"ז הוה חומרא אף בין טפי"ך לתחתון טריפה. והנה הט"ז רצה להביא ראיה מטור שכפי' הב' של או"ה כרא"ש והא מדכתב הטור שלשה פרקים ברגל. התחתון שחותכין בעת שמפשיטין הוא ארכובה הנמכרת עם הראש ושוק וקולית התחתון בכ"מ שיחתוך כשירה למעלה מיד טריפה אפילו בין תוך הפרק בינו לשוק והנה מדכתב תוך הפרק כוונתו על גלי"ד דעצם קטן או רכובה מיקרי או ערקום וא"כ היה לומר רבותא אפילו בתוך ערקום ואפילו אם נדחוק לומר דקורא לערקום פרק מ"מ היה לומר רבותא בין התחתון לטפי"ך כפי' הב' של הרא"ש אלא ודאי כפי' הב' של או"ה וכפי' הב' של הרא"ש טפי"ך שייך לתחתון כן היה נראה לכאורה אלא דאין זה כלום דודאי העיקר כפי' הא' של הרא"ש דבתשובה מסכים לפי' הא' וכמו שאבאר וכמ"ש הל"ח וכל האחרונים א"כ אין ראיה לפי' הב' של או"ה. אלא דה"ק דמתחלה נתן סי' התחתון והוא רכובה היינו עצם הקטן כפי' הא' של הרא"ש וכפי' א' של או"ה גם נתן עוד סימן דמפשיטין והותכין גם הקוג"י טפי"ך כמבואר ואח"כ אמר התחתון כ"מ שיחתוך כשירה והא איכא טפי"ך דטריפה ולו נסבול הדוחק הזה דהשתא קורא רק לרגל הפרסות לבד התחתון והטפי"ך לא נכנס בתחתון וא"כ כשכתב למעלה מיד היינו מיד ממש בגלי"ד שבין התחתון לערקום וע"כ כפי' הב' של הרא"ש אף שבתשובה דחה זה הפי' וא"כ איך כתב בינו לשוק ולא רבותא בפרק בינו לערקום אלא כפי' הב' של או"ה וטפי"ך שייך להתחתון בין לפי' א' ובין לפי' הב' וכאמור וא"ש הכל. וכל הטורח הזה כדי להציל את מהרי"ן הביב ז"ל מקושיות הל"ח אות למ"ד בהמקשה ופר"ח אות א' יע"ש. והדר אמר הט"ז אם לא שנפרש דהטור קורא פרק מן רגל התחתון עד שוק הגליד ועצם קטן וגליד שני ודוחק הוא דא"כ סימנא למה ליה לימא מיד טריפה אלא כפי' הב' של או"ה וכפי' הא' של הרא"ש דפירוש הב' דחה בתשובה או אפשר גם לפי' הב' הטפי"ך שייך למטה וכמו שביארנו :

עוד הביא ראיה ממרדכי דקורא טפי"ך ארכובה ואפ"ה מיקל דסובר דיוקא דסיפא דווקא ובש"ד מפרש ג"כ דגלי"ד היינו רכובה בין טפי"ך לשוק דשם צ"ה לא כב"ח שמפרש טפי"ך ותשם שמא נפסקו למעלה צ"ה דהא כתב ששם צ"ה משמע מקומן שם הוא וע"כ קורא ארכובה הגלי"ד בין טפי"ך לשוק וכן רש"ל בסימן י"א בהמקשה סובר הלכה כן. סוף דבר דעת הט"ז דבטפי"ך אם נחתך כשירה ובין טפי"ך לשוק אף שגידין קיימין בבהמה בקיאין אפ"ה טריפה מטעם התיכת רגל וכפסק הר"ב כאן ולענין דינא אבאר בש"ך אות א' ובט"ז אות ד' באורך לענין יתיר רגל במקום טפי"ך :

וזה לשון הרא"ש בתשובה כלל כ' סי' י"ו ועוד הביננו כו' דע לך בני כי ארכובה הוא עצמות קטנות וכן מוכח בהלכות שמנה רמ"ח אברים ה' בארכובה כו' וכמה שהייתי (כפי הנראה צ"ל היית) סבור דתחתון קורא רכובה אין כאן ספק יע"ש וא"ה אם הטפי"ך קורא רכובה יש לומר דה"ק מהתחלת טפי"ך ולמטה כשירה וממנו ולמעלה טריפה ואין סותרים הדיוקים כמו לפי' הר"ר יחיאל בנו שקורא לתחתון ארכובה אלא דאיכא נמי לספוקי שמא להיפך דה"ק מסוף ארכובה ולמטה כשירה וממנו ולמעלה טריפה ומספק אף דל"ק הדיוקים אהדדי צריך להטריף ולפי' הא' של הרא"ש הוא כפי מה שדחה בתשובה והשיב לבנו :

כו'. הש"ך נחית למנינא ג' צלעות קטנות וח"י חוליות ומ"ש שכן משמע מרשב"א שצ"ו כתב הכה"ג בהגהות הטור אות ה' שלא מצא ברשב"א. ומה אעשה שעוונותי גרמו שחפשתי שם בסימן שצ"ו ואין שם שום רמז מזה והוא פלאי גם מה שהודיע המנין הקצוב לא ידענא לאיזה צורך דאם יתיר או חסר כשר כמבואר לקמן ואם ניטל ביד הרי אנו רואין שניטלה א' גם אם היה יתיר חוליא א' וניטל ביד ע"י אדם יראה דטריפה ודאי כמו שאבאר לקמן אי"ה באות ט' א"כ אין נ"מ בהודעת המנין הזה : ג נשברו. עש"ך בשם הלבוש ומ"ש בשם הב"ח אין שם הכרע אי מטריף בבהמה שיש שם עוקץ ואפשר דבעוף מיירי דוקא עיין ב"ח ולדינא העלה בצ"ע והבל"י אות ב' בשם בה"י דבעוף אם נשבר ויש עוקץ אף שלא כנגד הריאה טריפה ואם ספק אם היה העוקץ הוה ס"ס וכשירה ובהמה אף שיש עוקץ כשירה. כתב הכה"ג בשם דמש"א עצם שקורין בילי"ג אף אם נשבר אין לחוש לנקיבת הריאה יע"ש ובה"מ ולצורך שבת המיקל בצלע עוף שיש לו עוקץ אין לגעור בו וזה דוקא כשאין בשר עליו הא כשהבשר שלם ודאי כשר : ד ואם נעקרו. הש"ך הביא דברי בה"ג באין ה"מ להחמיר כדבריו אם נעקרה צלע מעיקרא ובה"מ להכשיר דלא כב"ח. ויראה לי דנעקרה צלע מעיקרא בצלעות קטנות אף לבה"ג יש להכשיר בלא ה"מ דלא אמר אלא בגדולות דהא ר"י אמר נעקרו ברוב ב' צדדין היינו גדולות דוקא עיין ברא"ש ומסתייע דשמואל פליג בגדולות לא בקטנות ומ"ש בה"ג רב דאמר צלע וחצי חוליא מכ"מ הא שמואל אמר נעקרה צלע מעיקרא ולא מוקי לרב בקטנות י"ל דסובר דבקטנות אין מזיק צלע וחצי חוליא יעוין שם וראיתי להיש"ש סימן ס"ח שכתב הוכחה דע"כ קטנות טריפה צלע וחצי חוליא דאל"כ אמאי לא מוקי ר"כ ור"א בקטנות ורב בגדולות ורב השיב דאף בקטנות הוה גיסטרא יע"ש ופשוט ליה ליש"ש דאם נעקרה חוליא עם ב' צלעות קטנות אז אפילו הקשר קיים הוה גיסטרא ומיהו בניטל חוליא בשלהי כפלי שאין שם צלעות כלל לא הוה גיסטרא כ"א טריפה וכמ"ש שמואל וכן לטריפה ולדינא צ"ע באם ניטל החוליא וב' צלעות קטנות אי הוה נבילה או טריפה לחוד גם אי הקשר קיים אי הוה נבילה או כשירה וכדאמרן ועיין פ"ת הביא לשון בה"ג :

והנה הכר"ו אות א' הקשה דאמאי אמר בשלהי כפלי ולא משני חוליא באותן צלעות קטנות אי ס"ד דצלעות קטנות אין בהם טריפות בנעקר צלע וחצי חוליא יע"ש והנה אם נאמר דכשירה ע"כ צ"ל כמ"ש היש"ש דחוליא וב' צלעות קטנות הוה גיסטרא וא"כ ליכא לאוקמיה בצלעות קטנות דשמואל אמר וכן לטריפה והא נבילה הוה גיסטרא ויפה הוכיח רש"ל דע"כ צלעות קטנות טריפה דאל"כ איבעיא דר"כ ור"א בקטנות מיבעיא דהא וודאי אי צלע וחצי חוליא בקטנות כשר אמאי לא משני חוליא בצלעות קטנות וע"כ דהוה גיסטרא א"כ אכתי איבעיא דמיבעיא הכין וע"כ דרב נמי אוסר בקטנות. וא"כ אף אי נימא דצלעות קטנות כשר ולא מוקי איבעין הכין דצלע משמע גדולה עיין פוסקים מ"מ מוכח דצלע מכאן ומכאן בקטנות וחוליא עמה הוה גיסטרא (ס) וכדאמרן : ה נשתברו. וה"ה נעקרו כמ"ש מש"ס ורשב"א ארוך מ"ו ש"ך. מ"ש ה"ה נעקרו כוונתו דל"ת דמשלימין לרוב גדולות אם נעקרו עכ"פ ודוקא נקיט נשתברו אין משלימות לז"א דליתא דאל"כ לא פריך מר' יוחנן נעקרו א"א זה שלא כנגד זה לר"כ ולר"א ומה קושיא דלמא קטנות משלימות והוה שלא כנגד זה ועיין רשב"א ארוך מ"ו הוכיח דצלע וחצי חוליא בגדולות ולא קטנות דאל"ב מה פריך לר"כ ור"א דלמא ר"י י"א גדולות וצלע קטן מכאן יע"ש וכוונתו מבואר דע"כ אין שום טריפות מחמת דררא דצלע קטן וממילא צלע וחצי חוליא נמי בגדולות דחצי חוליא בשלהי כפלי כשירה ה"ה בצלעות קטנות בהצטרפם יחד נמי אין טריפה דאל"כ לא הוה פריך לעיל והבן ועיין בכר"ו בזה : ו צלעות קטנות. עש"ך והיא קושית הפרישה פשיטא דלא עדיף מצלעות גדולות קמ"ל דאף דמשלימין לרוב אפ"ה כשירה ומ"ש שכ"מ מש"ס נתבאר באות ה' : ז מהצלעות גדולות. הש"ך הביא דברי האחרונים שמטריפין אף בקטנות נעקר צלע וחצי חוליא ולא הביא דעת הרא"ש דאין הכרח בדבריו או דאחרונים הסכימו כן : ח אבל אם אירע כך. עש"ך וכוונתו מבואר שהוסיף בדברי הרמ"א ואפילו חוליא שליטה חסירה מטעם הר"מ ודוקא בה"מ כמ"ש סימן נ"א ס"ב והולק על הט"ז דמשמע דמכשיר אף באין ה"מ. ומיהו ביתיר כתוב לקמן אף באין ה"מ דיש סברת הרשב"א דיתיר כנטול לבד ומה שהליץ הד"מ בעד הב"י י"ל ה"נ דלא הביא הב"י סברת הת"ה כ"א ביתיר דיש ב' סברות הר"מ ורשב"א להתיר מש"ה הכשיר הא בחסר להב"י טריפה אף בה"מ דפסק בסימן נ"א כדיעה קמייתא כרשב"א דכ"מ דניטל טריפה ה"ה חסר ועיין מה שאכתוב באות ט' : ט וה"ה אם יתירה. הש"ך האריך ותוכן כוונתו דכאן אף באין ה"מ יש להתיר דיש ב' סברות א' הר"מ ז"ל דחסר מתחלה כשר וא' סברת הרשב"א דיתיר אינו אלא כנטול הוא ממקומו וא"כ כשר. והנה ב' כבדים דפסק בסי' מ"א דטריפה אף דיש ב' סברות להתיר א' כהר"מ חסר אינו כנטול וב' סברת הרשב"א אפ"ה החמיר כבר כתבנו דאין ראיה מכבדים דמטעם נטילת המרה קאתינן עליה ולא מחמת עצמו וכי אמר הר"מ ניטל טריפה הא חסר כשר כשהטריפות מחמת עצמו לא מחמת מרה וכיוצא. ועוד דכתב הב"י בסי' מ"א דאפשר דא"א להבראות חסירה הכבד ור"ל דמש"ה תנן ניטלה הכבד ולא אשמעינן רבותא טפי חסר הכבד דא"א להבראות חסירה הכבד וא"כ י"ל יתיר כבד טריפה אף להר"מ ולא תנן במשנה יתיר דלא מיירי אלא בחסר וניטל ואין ראיה מכבד וכדאמרן אמנם הא קושיא אמאי מכשיר אם חוליא יתירה וב' צלעות לו יהא כל יתר כחסר הוא לבד כסברת הרשב"א מ"מ ה"ל גיסטרא וטריפה אף לסברת הרשב"א. והרשב"א לא הכשיר בתשובה אלא ג' ד' צלעות מצ"א ומצ"א כתקנו דאף אם נאמר נעקרה צלע מעיקרא בכה"ג מ"מ לא הוה כחסר אלא אותו לבד וישאר המנין שלם משא"כ יתיר חוליא ה"ל גיסטרא וצ"ל דהמנין שלם לא הוה גיסטרא. גם מרשב"א מוכח דוקא ה"מ מכשיר הא יתיר חוליא טריפה להר"ם ז"ל וזה שלא כדעת ת"ה. עוד איני מבין דהא בסי' מ"ג ב' טחולים הטריף הר"ב שלא בה"מ ולחוש לדעת הרמב"ן וע"כ היינו כל יתר כנטול ביד דמי לא כחסר מתחלת ברייתה דמי ויש ב' סברות להכשיר הר"מ דמכשיר דהוה כחסר לגמרי וסברת הרשב"א כנטול ממקומו וישאר ד"ז ואפילו הכי מטריף באין ה"מ א"כ ה"ה כאן דנימא כנטול ביד דמי וטריפה. ודוחק לומר דבטחול דבוקים זה בזה משא"כ כאן הוה ב' אברים דהא יתיר רגל נמי טריפה להרמב"ן גם אין לומר דהתם הוה משם א' שמא כרשב"א שמא כר"מ אין הספק הב' מחמיר יותר מן הראשון משא"כ כאן שמא הלכה כר"מ דחסר כשר ואת"ל חסר טריפה שמא הלכה כרשב"א וכל זה צ"ע :

והנה הר"ב שכתב ויתיר חוליא עם ב' צלעות הוה לא זו אף זו ל"מ חסר חוליא דבנין קצר הוא מתחלה וכמ"ש הלבוש והתב"ש סי' נ' דכשירה אלא אפילו יתיר חוליא וב' צלעות דה"א גיסטרא או דכנטול ביד דמי וטריפה אפ"ה כשירה אמנם במ"ש או שיש ט"ו צלעות מצ"א הא פשיטא אם יתיר חוליא וב' צלעות מכ"ש ט"ו בצ"א לו נעקרה כמותן הא רוב בעינן. ואם היינו אומרים דהר"ב מטריף ביתיר רובן כמ"ש הלבוש הוה א"ש לדיוקא אצטריך דוקא ט"ו ולא רובן. ויש מעט תבלין לזה לומר דיתיר חוליא כשירה דלא הוזכר מנינם בגמרא משא"כ צלעות הוזכרו י"א מכאן ומכאן הלכך אם רובן יתירות אף חסר מתחלת ברייתה טריפה. וזה לשון הלבוש ס"ב נמצא חוליות וצלעות עד רובן כשירה דיתיר כנטול והוה נעקרי מיעוטן וכשירה ובס"ה יתיר חוליא או חסר הבנין חזק ומתקיים הוא וסבור הייתי לומר דנשברו רוב צלעותיה הוה תחת סוג שבורה ועיין פר"ח אות ז' דאפשר ע"כ לא אמר הר"מ אלא כל שניטל טריפה חסר כשר הא שבורה אף חסר טריפה ומש"ה יתיר רובן טריפה וה"ה נברא כך משא"כ חוליא אפשר תחת סוג נטולה דבטומאה חסרון השדרה היינו ניטל ביד כמו שהוכיח הת"ה קע"ז דאי נברא חסר וודאי מטמא ואף שהר"מ מנה ניטל החוליא תחת סוג שבורה אפשר הלבוש והד"מ אין סוברים כן. אמנם מ"ש הלבוש דחסר חוליא דסוף השדרא ליפסוק ור"ל דנתקלקל הבנין ויהיה נפסק השדרה במקום דפוסל פסיקת החוט א"כ י"ל יתיר חוליא בלא"ה כשירה דאין טריפות מחמת עצמו אלא מחמת פסיקת החוט שסופו לפסוק ותרי רואין לא אמרינן כמ"ש המ"ב בתשובה ס"א ביתיר כים (ס) משא"כ יתיר רוב צלעות טריפות מחמת עצמו אם כן טריפה ביתיר יותר מרוב וכדאמרן :

ודע דמתשובת הרשב"א שצ"ו מתבאר כל יתר כנטול כנגדו אחת ולא יותר מדכתב דמש"ה ט"ו צלעות בצד א' כשירה דנעקרו רוב בעינן ואף די"ל דצלע יתירה בצ"א הוה ניטל אותו צד כשירה מ"מ כתב שם כניטל צלע א' דמי ולפ"ז אף יתיר בשני מקומות מזה צלע ומזה צלע כשירה אי בלא חוליא ואפשר דה"ה בחוליא דאין מנין ידוע לחוליות עיין תב"ש סימן נ' האריך בכאן ומ"ש הכר"ו דא"כ ג' מרות נימא דנשאר א' לא ידענא דהתם דרכה להיות א' א"כ כשיש ג' פשיטא דכנטול הכל דמי משא"כ בצלעות ולקמן סימן נ"ה אבאר באורך :

כתב הכה"ג בהגהות הב"י אות ג' אף להב"ח דמחמיר בצלע שנשבר מ"מ מודה היכא דאין הריאה נחבאת כשירה דהא כל צלעות העוף אין בהם מוח גם הרדב"ז כתב כשנשברו רחוק משדרה אין לחוש לריאה ולא ידענא מה ענין אין בהם מוח לריאה ואולי ה"ק כל שרחוק מריאה אף נשברו כולן כשירה דאין בהם מוח וזה בצלעות קטנות בבהמה וכבר נסתפקנו בזה בט"ז אם נשברו בעוף רובן ועדיין צ"ע :

נה א בין הערקום. עש"ך דחולק על הט"ז והביא כמה ראיות דבערקום טריפה כמו שמוכיחין דברי הרא"ש בתשובה וכמ"ש בפסקיו פי' הא' הוא מ"ש בתשובה ופי' העועד הוא בנו מהר"ר יחיאל דלא כט"ז שפי' שבפסקיו חזר מתשובה לגמרי וארכובה היינו גלי"ד כמו שבארתי באורך בט"ז אות א' עוד כתב הש"ך דבש"ד מחמיר יותר בערקום משום חשש צ"ה שלמעלה מהערקום מחמת השבר נתקלקלו הגידים ולפ"ז יותר חומרא דאף שאש"י אין מהני כיון דאין הטריפות מצ"ע כמבואר סי' נ"ז אות י"ב ואלו להרא"ש היה מהני שאש"י עכ"פ. ובל"י אות ב' הקשה דהא לקמן מבואר בש"ך אות י"ג דבבהמה בקיאין אנו אפילו נקשר לחוד כ"ש שאש"י זה תוכן דבריו והנה י"ל דאה"נ דע"י בדיקה מיתכשרא אלא דאם לא בדק בצ"ה וראה שאש"י לא מהני והש"ך סימן פ"ו או דסובר בבהמה אין בדיקה או בלא בדיקה מיירי ואה"נ לדידן בדיקה מהני אם חזר ונקשר. ובעוף אם נחתך בין תחתון לשוק כתב הפר"ח אות א' דטריפה דלא כשו"ת אמונת שמואל סימן ל"ט שהקיל והנה ספר א"ש אין תחת ידי ונראה דכן יש לפסוק לאסור ודאי אמנם ראוי שתדע כי בעוף בין הגלי"ד ההוא דינו כמו בין טשי"ך לשוק בבהמה ובמקום ההוא ר"ל בין טשי"ך לשוק או בעוף בגלי"ד יש ב' טריפות א' אם נחתך שם ואף שצ"ה קיימין מטעם חתוכת רגל כרש"י וכל"ק דבזה כ"ע מודים כדעת הר"ב כאן בהג"ה ויש עוד טריפה מחמת צ"ה כי שם מקומן כמו שפי' הט"ז אות א' וכדבעינן למימר לקמן סימן נ"ו ס"ג התחלתן למעלה מיד מהערקום גם מה שאמר שם נגד הערקום כשירה משמע מיד למעלה בין הערקום והשוק יש צ"ה וכמו שאבאר שם בעז"ה א"כ יש ב' חששות. והנה רמ"א בס"ג כתב שמוט דינא כנשבר ובעינן עור ובשר חופין והוא מתשובת הרא"ש כלל ד' סימן ט"ז דלא כש"ך אות א' כמ"ש הפר"ח אות י"א והמ"י כלל פ"ז אות ט"ז והל"ח בהמקשה אות מ' אלא שיש שם טעות בדפוס. וז"ל תשובת הרא"ש כלל ד' סימן י"ז ומה ששאלת נתפרק עצם האמצעי מתחתון היינו ספיקא דידי נחתכו רגליה בין הפרקים ולא נתפרק לחוד דלא גרע מעצם אמצעי אם עור ובשר חופין רובו דכשירה אלא ביצא לחוץ ולא עור ובשר חופין רובו טריפה עכ"ל הנה בבירור מדבריו דשמוט דהיינו נתפרק דין שבור יש לה וכמ"ש הל"ח שם והוא ז"ל לשיטתיה דיצא דוקא בעינן חופין ולפ"ז לשיטת רש"י תרווייהו בעינן לדידן לא יצא וחיפוי בשר. הן אמת שרשב"א סימן פ"ט סובר דשמוט אין כנשבר אף באיסור תורה בוקא דשף אין מזיק אין עור ובשר כו' אם לא עיכול ניביה. וכמ"ש באות י"ז והפר"ח אות י"א פסק כן אמנם הפ"ת אות יו"ד והכה"ג והבה"י הביא הבל"י אות ח' כולן פוסקים כרמ"א וכמ"ש הרא"ש בתשובה. ולפ"ז יצא לנו הדין בנשמט הקולית ממקומו ואין עור ובשר חופין אף שקודם שחיטה היה שלם וכמ"ש הש"ך אות ד' דבשעה מועטת לא חיישינן לעיכול מ"מ טריפה מספק דשמא קודם שחיטה הוה נחתך דשמוט ונשבר דין א' וכן בין הטשי"ך לשוק ובעוף בין תחתון לשוק אם אין עור ובשר חופין או יצא פ"א אסור משום חתיכת רגל כמו נשבר בין הטשי"ך לשוק כמ"ש הרא"ש ונ"מ אף דבהמה ועוף הגס שקורין אינדיק דבקיאין בצ"ה אפ"ה טריפה מנחתך וכאמור ואם העור ובשר שלם דאז ליכא כ"א ריעותא דצ"ה אז בבהמה ואינדיק אפשר להכשיר בבדיקה אלא שממ"ש הש"ך סימן נ"ו אות י"ג דווקא כשחזר ונקשר הא עדיין שבור טריפה אף בבהמה אין נ"מ כאן אלא בנשמט וחזר ונתחבר ואפשר דל"ד ריעותא דשבירה לריעותא דנשמט. ודע עוד דאף דכתב רמ"א ס"ה דא"א בקיאין בחיפוי בשר ולכן יש להטריף א"כ אפשר בנשמט י"ל כן כיון דדין שבור יש לו אלא דליתא דנהי דמחמיר בנשבר בנשמט אין מחמיר שהרי הר"ב אומר כן בס"ב בהג"ה א"א בקיאין בעיכול ותיפוק ליה דלו בקיאין א"א בקיאין בחיפוי בשר ואף עור שלם החמיר שם אטו יש נקב אלא וודאי דלא החמיר בנשמט כיון שסברת הרשב"א בסימן פ"ט עומד נגדו די להחמיר ביצא או אין עור ובשר חופין רובא וכאמור (ס) נ"ל :

אמנם מ"ש הרא"ש ז"ל היינו ספיקא דידי לא אוכל הבין לה דהא לעיל מזה השיב לבנו באותו סימן דע לך בני כי ארכובה היינו עצמות קטנות והביא כמה ראיות ומספקא בין הפרקים כי מדיוקא דרישא

משמע

משמע בטשי"ך להטריף ומדיוקא דסיפא להכשיר . הנך רואה דנחתך בתוך הטשי"ך ספיקא דידיה הא בין טשי"ך לשוק וודאי הוה וכמ"ש הל"ח בהמקשה אות למ"ד וכמ"ש אני בט"ז דהל"ח היה יכול עוד נ"מ לומר אמנם בין טשי"ך לשוק וודאי הוה ולפי' הר"ר יחיאל ליכא ספיקא כמבואר שם אם לא לפי' ב' של או"ה שהביא הט"ז אות א' וזה י"ל בפסקיו אבל בתשובה וודאי או רכובה טשי"ך או רכובה עצם התתתון וא"כ מה זה שכתב היינו ספיקא דידי . וסבור הייתי לומר שצדק הש"ך באות ז' שכתב דמרא"ש אין ראיה דמפרש נתפרק נשבר וז"ל הרא"ש דפוס ויניצאה שנת השס"ז ומה ששאלת נתפרק עצם אמצעי מתחתון היינו ספיקא דידיה נחתכו רגליה בין פרקים ולא נתפרק לחוד דלא גרע מכל עצם אמצעי דעור ובשר חופין רובו דכשר אלא נתפרק ויצא לחוץ ואין עור ובשר חופין טריפה . יש לפרש נתפרק נשבר והיינו בטשי"ך והיינו ספיקא דידי' אמנם הל"ח אות מ' והכה"ג בהגהות הב"י אות מ"ה העתיקו ז"ל אם נתפרק אמצעי מתחתון או מעליון אם יש לו דין דנשבר והשיב כו' הרי וודאי דנתפרק נשמט . וא"כ ממ"נ בין טשי"ך לשוק וודאי טריפה ובין טשי"ך לתחתון וודאי כשירה ואין לומר היינו ספיקא דידי' ר"ל דהוא מסופק ביה דסיים נחתכו רגליה ואין זה ענין לכאן . ומה אעשה שדרכי ההכמה נעלמו ממני גם עוונותי גרמו שלא זכיתי להבין דבריו דברי הקדושים בכאן וצ"ע (ס) : **ב** והוא דאיעכול . עש"ך ומ"ש מהרש"א ז"ל הגי' בתוס' בכורות. מ"ש סברת התוס' וראב"ד סברת התוס' בכורות מ"א ד"ה שנשמטו ראב"ד פ"י מה"ש ה"ג שמפרש כי"א שהביא דבוק' היינו קוליות משוק בעינן ניביה הא משדרה לא בעינן ולפ"ז היה לו להחמיר גם בס"ג אלא דב"ח כתב עוד תי' לשם דשף לחוד ונשמט לחוד יע"ש. ומ"ש דמתוס' מוכח איפכא היינו לגי' מהרש"א והתוס' גורסין אמר רבא לא כגי' הגאונים וקושיא לר"מ ומיהו מתוס' חולין נ"ז א' מוכח להיפך דשמוטה ובוקא א' הוא יע"ש . והנה לענין דינא לכאורה אין נ"מ דבלא"ה א"א בקיאין ואי דלהוי ספק ולא וודאי ונ"מ בס"ס הא להב"ח נמי ספיקא הוה דמי לא מודה לסברת שאר פוסקים ועכ"פ ספיקא הוה ונראה דנ"מ לאם לא היה יודע בשעת שחיטה דבשעה מועטת לא חיישינן ואלו להב"ח טריפה עיין אות ד' עוד י"ל דנ"מ בה"מ עיין אות ו' דיש להכשיר וכדאמרן כאן וגם עוף שוה לבהמה דלא כדעת ר"א שהובא בטור ובברייתא דלוי מורה כן : **ג** אך י"א . עש"ך דאף לא איפסקו אפ"ה אין בקיאין כל שנשמט ומ"ש דכל שנעכלו וודאי נפסקו חולק עם הט"ז אות ב' שמפרש נעכלו וכ"ש נפסקו ולדידיה ליתא במציאות ומ"מ אין נ"מ דאי בה"מ הא כתב באות ו' דנפסקו ואין בקי בנתעכלו יש לאסור אף בה"מ וממילא ה"ה איפכא ואולי ברחוק מגוף דיש להתיר בה"מ בנפסקו ולא נתעכלו ובעיכול וודאי טריפה א"נ דליהוי וודאי לא ספק בהצטרף עוד ספק בה"מ וראיתי בכה"ג בהגהות הב"י אות כ"ו כתב דהש"ך אהיתרא קמהדר דאיעכול וודאי אפסיק ואפ"ה כל שלא נשמט אפילו איפסק ועיכול כשירה יע"ש והמעיין יראה דהש"ך אאיסורא קמהדר וכדכתיבנא : **ד** דא"א בקיאין . עש"ך דאם בשעה שהובא לשחוט היה שלם ואח"כ מצאה שמוטה וספק אם בידי השוחט קודם ג"ש שרי דבשעה מועטת לא נתעכל ומשמע אף שרואה נפסק אין לחוש ואין לספק שמא מקודם זמן רב היה נתעכל למה נחזיק ריעותא כל שלא נשמט אף דנפסק ומ"ש דאם לא ידע שבשעת שחיטה היה שלם לא הוה ס"ס מטעם חסרון ידיעה ולפ"ז בה"מ יש להתיר כמו בשבורת הגף ובנשמט סימן ק"י כמ"ש לעיל דכל חסרון חכמה לכל באי העולם מתירין בה"מ בס"ס והא דמתירין בשבורת הגף אף בלא ה"מ דרבו המתירין ובסימן ק"י אבאר . והנה יש לראות מה איריא דלא ידע אפילו ידע שבשעת שחיטה נשמט אפ"ה ליכא למיחש דלשעה מועטת כזו לא איעכול ואולי בוודאי החמיר דשמא איעכול זמן רב מקודם . שוב מצאתי בכר"ו אות ה' משמע דמכשיר אף וודאי נשמט קודם שחיטה . אמנם במ"י כלל פ"ז אות י"ב צידד לאסור בידוע שנשמט בשעת שחיטה דהאי לאו וודאי הוה דבשעה מועטת לא איעכול ומידי ספיקא לא נפקא יע"ש ור"ל דאם א"י אם נשמט קודם שחיטה הוה ס"ס וקרוב לוודאי משא"כ כשידוע ולענין דינא יש ליישב בדבר וצ"ע : **ה** אע"פ שחזר ונקשר היטב . כתב הש"ך משמע אפילו שאשי"י והיינו מדכתב היטב ופשוט הוא כל שאין הטריפות מצ"ע אלא מחשש איעכול לא מהני שאשי"י ואף דכתב הר"ב אם לא נשמט ועיכול לבד אין מטריף מ"מ סמוך לגוף חשוב כאלו הוא שמוט כמו בגף כמלא קשר הוה כשמוט ה"ה כאן ומשערין ב' בדקה ובעוף משערין באצבע דהוא רחב גודל כן נוהגין . ויש לראות פשיטא דע"כ מיירי בשאשי"י דאל"ה בלא"ה טריפה דא"א בקיאין בדין חיפוי ותיפוק ליה מטעם נחתך אם לא בה"מ כמ"ש לקמן וי"ל דהש"ך לשיטתיה באות י"ד דמטעם חיפוי כל שאין ריעותא בבשר אף לא שאשי"י שרי באין ה"מ יע"ש וקמ"ל הר"ב הכא דאסור מטעם איעכול לכן כתב דמשמע מדכתב היטב אפילו שאשי"י והוא פשוט ועיין באות שאחר זה מ"ש שם : **ו** וטוב להחמיר . עש"ך ומדבריו נראה דהר"ב קאי לכל החלוקות בין שף מדוכתיה וא"א בקיאין בעיכול ובין סמוך לגוף התיר בה"מ וע"ז כתב הש"ך דחילוק יש בשף דווקא אם לא נפסק ולא ניעכול הוא דשרי בה"מ ובסמוך לגוף אף שנפסקו אלא דלא נתעכלו יש להתיר בה"מ והנה בת"ח ובד"מ לא דיבר הר"ב ולא גילה מזה כלום וא"י ממה למד הש"ך לומר כן ופר"ח אות ט' הסכים לש"ך דטוב להחמיר באין ה"מ קאי באין נפסקו והיינו בשף אמנם במ"י כלל פ"ז דט"ו כ' דהר"ב בהג"ה מכשיר בה"מ בסמוך לגוף משמע דשף אף בה"מ אוסר ואינו כן דזה דווקא ברואה שנפסקו הא לא נפסקו מתיר בה"מ אף בשף . ובל"י אות ו' כתב וטוב להחמיר אף בה"מ ובנשבר להקל בה"מ ש"ך ולא ידענא על מה עשה ככה והלא תראה דאינו כן :

ודע דאין חילוק בין עוף לבהמה דלא כדעת הר"ר אלחנן שפוסק דעוף אף לא עיכול בשף טריפה וכבר התבאר לעיל וא"כ בה"מ יש להקל אף בעוף ואף דמברייתא דלוי אין מוכח למ"ש היש"ש פ' א"ט סי' פ"ב דהא דלא אמר יתר דמ"מ שם שמוטה איתא בתרוייהו או דר' אלחנן מטריף בעוף שניביה דק וא"א להעמיד עליו יע"ש ולפ"ז איך שיהיה גם בעוף נוהג הדין אם בשעת שחיטה הוה שלם וא"י אם קודם שחיטה כו' דכשר ועוד דרוב פוסקים כטור ושאר פוסקים דגם בעוף בעינן עיכול והכין הלכתא :

עוד אבאר לך שמ"ש מור"ם אם לא נשמט ועיכול כשירה הפר"ח אוסר באות יו"ד ותמה על המחבר ס"ו שהביא תשובת רשב"א רכ"ו דווקא לא עיכול רוב ניביו הא נעכל רובן טרפה והתם לא נשמט אלא נשבר ובאות כ"א הוסיף לתמוה יע"ש . והנה היש"ש בא"ט פ"ב פסק כמרדכי דלא נשמט ועיכול כשירה ובהמקשה סימן י"ם הביאה הא דרשב"א . ואני אומר אף שהאדון חרה אפו על הב"י איך לא הרגיש בסתירה זו ח"ו לומר כן על מאורן של ישראל גם יש"ש כתב כן ול"מ לגי' הגאונים אר"מ בוקא דשף טריפה והוא דעיכול בעיכול לחוד סגי אלא דכשר אפילו לגי' הרא"ש דר"מ טריף ורבא טריף באיפסק הא אמר הלכתא "עד דאיעכול ולשון "עד מורה שף ועיכול כמ"ש היש"ש סי' פ"ב בא"ט וסבור הייתי לומר מה שטרח הרשב"א בארוך דף מ' ב' להשיג על גי' הגאונים אף דלכאורה אין נ"מ כ"כ ובפרט למ"ש יש"ש דכל שנעכל וודאי איפסק ובס' ראש יוסף הארכנו · והייתי סבור דלשיטתיה בתשובה דעיכול לחוד אוסר אמנם נראה דההיא דתשובה רכ"ו וז"ל ירך שניטל קורט המחובר בשדרה ונתעכל מיעוט ניביה תשובה עצם נשבר ועור חופה רובו כשר ואי דנעכלו מיעוט ע"י הרוב הדר בריא עכ"ל וסובר הב"י ומכ"ש הר"ב דכיון שניטל הקורט דהיינו בוכנא הוה ליה כנשמט מאחר שהוא סמוך לגוף ממש ומש"ה אי רובן נעכלו הוה טרפה ומטעם זה הטריף הר"ב כל שנשבר סמוך לגוף דבכלל שף הוה וכאמור ואין כאן סתירה . וראיתי להבל"י אות ז' שהעידו לפניו כמה מנקרין שורים שעושה בהם מלאכה אין להם ניבים ע"י המלאכה ופסק להתיר וא"י עדות זו מה היא אם הלכה כפר"ח מה יושיענו שע"י המלאכה ניתקו לו שנברא כך יש לעיין וכמו שנשבר ועוד הלא שקר בימינם כמ"ש הרשב"א אלא הדבר פשוט דהלכה כב"י ורמ"א וההיא דס"ו דנשבר בוכנא הוה נשמט ומש"ה בעינן רוב ניביו קיים ולדידן שא"א בקיאין ההוא דס"ו דווקא בה"מ שרי . גם מ"ש בשם הר"ן אם ניטל הירך לגמרי כשר יש לעיין ובס' ראש יוסף הארכנו :

כתב הפר"ח אות י"ד דנשמטה מתחלת ברייתה כשירה והביא ראיה מתוס' בכורות מ' ועוד דבעינן עיכול וכל מתחלת' ברייתה הוה נפסק מ"ש ראיה מתוס' התוס' כתבו לר"מ ואנן כרבא קיי"ל אין ראיה ולקמן אות ח' אאריך : **ז** וי"א . עש"ך וכבר כתבנו באות א' שהר"ב מתשובת הרא"ש כלל ד' סי' י"ו הוציא כן ונ"מ לדידן בשוק שנשמט מקולית או קולית בלא איפסק בה"מ ואף דאין אנו בקיאין בחיפוי מ"מ בנשמט לא החמיר הר"ב כמ"ש כ"ז לעיל : **ח** מראש עצם התחתון . וכן בערקום ש"ך ומיהו אפילו נאמר נחתך בערקום כשרה אפ"ה יתיר כנטול אותו אבר ונחתך בין טשי"ך לשוק טריפה אף להר"ב וא"כ קשה קצת ועיין ב"י ובין טשי"ך לתחתון כשירה דעיקר כפי' א' בפסקיו והוא מסכים למ"ש בתשובה יע"ש :

ודע דהת"ח כלל פ"ז דין ה' כתב דשגג הב"י במה שהכשיר חסר רגל להר"מ דניטל הא חסר כשר הא בפ"ת מה"ש הי"ח כתב בפי' דחסר טרפה והל"ח בא"ט אות רצ"ה כתב וז"ל אמ"ש רש"י דיתיר טרפה דהוה כחסר ובעלת רגל א' ושמוטת ירך דלאיזה צורך כתב שמוטה אלא דרש"י כר"מ דחסר כשר והת"ח כתב דטעה הב"י ולמ"ש אינו דל"ש לא קאי אלא איתיר ולא אחסר אלא כיון דהר"מ פוסל הכי הלכתא עכ"ל הנה מ"ש דרש"י סובר חסר כשר ולכן פי' דהוה שמוטה א"י א"כ בשמוטה נמי מתחלת ברייתה להכשיר ולזה י"ל דסובר דשף ושמוטה כוללים נ"כ מתחלת ברייתה ומש"ה לא פירש"י דהוה כבעלת רגל א' ונחתכו רגליה ולפ"ז אף יתרת בשוק אלא פי' משום שמוט ודווקא יתיר קולית דהוה שף וכמ"ש הפרישה כיון דג' פרקים יש לא הוה כניטל מכל וכל . והוה מ"ש ראיה מגמרא דאמר ל"ש אלא חסר זיתיר ביד אבל חסר ויתיר ברגל טריפה ואיך יאמר דל"ש לא קאי אכולהו הא ל"ק דל"ג אבל חסר ברגל אלא ה"ג ל"ש אלא ביד אבל רגל טריפה וקאי איתר וכן הגירסא בבכורות מ"א יע"ש . אלא אי קשיא הא קשיא מה קשיא ליה מר"מ ז"ל דכתב חסר הרגל טריפה אימא דמיירי בקולית דשף טריפה אף מתחלת ברייתה ועוד מה זה שכתב דל"ש קאי איתיר אי חסר כשר למטה בשוק יתיר נמי כשר למטה בשוק ואי יתיר למעלה בקולית ה"ה חסר ומשום שף קאתינן עליה דאף מתחלת ברייתה קאתינן עליה ולזה יש לנו לומר דסובר דיתיר טרפה סתמא אמר משמע אף רגל התחתון כדעת הט"ז אות ד' דלא כפרישה דכנטול מכל וכל והוה שמוטת ירך וא"כ שפיר אמר דקאי איתיר ולא חסר ומכל זה אין הכרת דאיכא למימר חסר נמי היינו הקולית אלא דא"כ נוקי משנה דבכורות ברגל וחסר בשוק אלא איתיר קאי ואין זה הכרת כ"כ דאין לה אלא אחת משמע לגמרי לית לה . ומ"מ לא ידענא אמאי כתבו כן הת"ח והיש"ש פא"ט סימן ק"י אב"י דאיכא למימר דה"ק דלהר"ם חסר בשוק או למטה כשירה אבל יתיר אף למטה טרפה דכנטול מכל וכל . ולכאורה מדהשמיט הטור חסר ותמה הדמש"א הביאו הכה"ג בהגהות ב"י אות נ"ט ולהר"ם י"ל דכשר מש"ה לא אמר הטור כ"א יתיר מעצם התחתון ולמעלה לא חסר ומ"מ מה שהשמיט בש"ע קשה דהא פסק בסי' נ' כרשב"א דניטל טריפה ה"ה חסר ורמ"א הגיה דחסר טריפה אף בה"מ דבני' ספרים דילן בחולין חסר ברגל טרפה שוב ראיתי שממ"ש הטור וכיון שנחתך טרפה ה"ה יתיר ואלו כרש"י דמטעם שמוטה קאתינן עליה מה ענין נחתך לכאן הכי הל"ל כיון דשמוטה טרפה . ומ"מ להב"י אפשר לומר דחסר כשר להר"ם היינו באמצע הקולית ויתיר אף באמצע שוק טרפה דהוה כנטול מכל ושמוטה טרפה . ולענין הלכה העלה כרשב"א ז"ל :

ודע שהתוספות בכורות מ' א' ד"ה שנשמטה כתבו דמתחלת ברייתה נשמטה כשירה הפך פ"ש

לכנו הר"ר יחיאל ופי' הב' הוא פי' בנו שם ולפירוש ב' של או"ה גם פי' הא' של הרא"ש אין מסכים למ"ש בתשובה והזה יש כאן מתשובה לפסקיו בת"כ בתחתונה וכדכתיבנא : (ב) והוא דאיעכול . עט"ז ור"ל דהב"י הקשה על הטור דכתב נפסק או עיכול והא בגמרא אמר רב מתנא בוקא דשף טריפה והוא דאיעכול זה גי' הגאונים ולשאר פוסקים הגי' אמר רב מתנא בוקא דשף טריפה משמע אף בלא נפסקו רבא אמר והוא דנפסקא והלכתא עד דאיעכול וא"כ בין לגאונים ושאר פוסקים אין טריפה בנפסק לחוד ותי' הט"ז דגורס כגאונים ועיכול וכ"ש נפסקו וכן פי' הב"ה שהטור גורס כגי' הגאונים ולדידן אין נ"מ כ"כ : (ג) וכן אם כו' . עט"ז ור"ל אף דבקולית כ"מ שיחתוך טריפה דעוף שוה לבהמה ולענין ג' פרקים הנ"ל עיין תשובת הרא"ש סי' י"ו כלל כ"ו דלא כמ"ש בשם רש"י לחלק בין עוף לבהמה וכן הוא סתימת כל הפוסקים וכמ"ש בת"ח כלל פ"ז להדיא דבעוף אם נחתך האמצעי וכ"ש הקולית טריפה אלא שהר"ב השמיענו דאפילו חזר ונקשר באשי"י דמכשירין כה"ג לקמן בנשבר היינו היכא שהטריפות מצד עצמו אבל הכא חיישינן לעיכול ניביה ומשערין ד"א בגסה וב' בדקה ובעוף אצבע והגדול לפי גדלו כמו שאבאר בש"ך אף דנפסק ונעכול בלא נשמט כשר כיון שסמוך לגוף הוא דיינינן ליה כנשמט כמו לענין שמוטת גף דאמרינן נשבר סמוך הוה כנשמט ה"ה כאן : (ד) מרא"ש . עט"ז הנה רש"י והר"מ שווין דפי' יתר כחסר מתחלת ברייתה דמי והרמב"ן פי' יתר כנטול ביד הוא ומקומו עמו ובתרתי מהולקין לרש"י והר"מ כחסר מכל וכל ואף שאין דבוקין זה לזה ולהרמב"ן דוקא דבוקין זה לזה ויש לכ"א מהפירושים קולא וחומרא לרש"י קולא ב' טחולים בסומכיה כשירה דכולן נטולים וב' כבדים בכ"מ שהן אפילו אין נוגעין טריפה הרי חומרא ולהרמב"ן בהיפך חומרא ב' טחולים בסומכיה טריפה וקולא ב' כבדים שלא במקום מרה והיותא וכ"ש שאין נוגעין דכשירה עיין פר"ח מ"א אות ח"י והנה הרמב"ן שכתב דניטל ביד ולפיכך ב' טחולים טריפה בעובין יורה כפי' הט"ז סי' מ"ג אות ב' דנקרא ניקב כשירה ומש"ה מטריף ב' טחולים דניטל ביד עיין מ"י כלל פ"ט א' או דחסר כשר באבר שאם ניטל טריפה ומש"ה ב' כבדים במקום מרה הטעם דכניטל ביד דמי. ויש לחקור ב' חקירות. הא' אם יש ב' טחולים אין נוגעין וא' ניקב בסומכיה או ד' כליות וב' מהן נלקו לרש"י יש להקל דכל יתר כניטל מתחלת ברייתה וכשירה ולהרמב"ן הוה ניקב הטחול ולקתה הכוליא דטריפה . החקירה הב' הוא אם ב' טחולים דבוקין מראשן לסופן להרמב"ן מהו מי נימא דוקא דבוקין בסומכיה לבד דהוה ניקב בסומכיה הא מראשן לסופן ס"ד דהוה ניטל הטחול וכשירה א"ד דה"ק דכנטול הוא ומקומו עמו ואפשר שלא ישאר עובי ד"ז ולאו בוודאי מטריף לה א"כ ה"ה דבוקין מראשן לסופן טריפה דשמא לא נשאר עובי ד"ז ולשון הרשב"א בתשובה סי' ג' דכתב דב' טחולים בסומכיה טריפה אבל בקולייהו כשירה ולא כתב רבותא מראשן לסופן כשירה וכאמור . שוב ראיתי שיש לפשוט זה בקל החקירה הא' מהא דכתב הנ"ל ב' טחולים ואחת ניקב בסומכיה אם ניכר איזה יתירה כשירה הא לא"ה טריפה בסימן נ"ח ומדין ג' כליות המוזכר בסימן מ"ד למדה הרב ז"ל והתם נמי אם היו ד' והקטינו כולן טריפה דוקא היתירה הקטינה הוה כבשר בעלמא אלמא דנהי דיתר כחסר לרש"י והר"מ שזה העיקר מ"מ בלקויה כאיב לה וטריפה. החקירה הב' מסתימת לשון הפוסקים ובת"ה ל"ט א' משמע דווקא דבוקים בעובין לחוד הא דבוקים מראשן לסופן הוה כאלו ניטל כולו אף להרמב"ן כשירה נ"ל . שיטה הג' הוא שיטת הרשב"א דכל יתר כנטול הוא לבד וכל שאלו ינטל לא יפסול בניקב כשירה (ס) וא"ל טריפה ומש"ה יתרת שלא בדרי למאן דמטריף וב' מרות דבוקות שכשינטל א' ע"כ השניה דבוקה נקובה ויתרת רגל דהוה בוקא דשף יע"ש . והנה לכאורה הוא מיקל משתיהן ואין שום חומרא בפירושו וראיתי להפר"ח מ"א אות ח"י דכ"מ אם דבוקין בעובין וא' נכנס לתוך חבירו בענין שאם ינטל א' לא ישאר חבירו ד"ז לרש"י כשירה ולהרשב"א טריפה ולא הבינותי דאי ר"ל שהחתיכת בשר נכנס וניכר שמטחול הא' הוה וא"כ השניה נקרא ניקב בעובי ולא נשאר ד"ז זה כשירה כמ"ש הט"ז מ"ג ב' יע"ש ואי סובר טריפה בנקרא ניקב א"כ לרש"י נמי טריפה כדאמרן בחקירה הא' אם יש לה לקותא בא' אין מועיל כל יתר כו' סוף דבר לא הבינותי דבריו . אמנם נראה לי דיש נ"מ ב' טחולים וא' ניקב בסומכיה ולא נשאר כ"א ד"ז עד"מ לדידן חציו או פחות משהו מחציו והשניה דבוקה ואי ינטל השניה לא ישאר ד"ז דנטילתו עושה קצת רושם שהרי הרשב"א אומר כן בתה"א דף ל"ט ואני אומר כנטול הוא לבד לפיכך ב' טחולים כשירה שאם ינטל הא' השני נשאר שלם כלומר נשאר ד"ז מדעבה כלומר משמע ודאי כשאתה נוטל א' תחסר הב' קצת אלא שעדיין נשאר ד"ז וכדכתיבנא וכן משמע מדמטריף ב' מרות וב' מעיים וא"כ לדינא צ"ע (ס) :

והנה הט"ז האריך דלרש"י אף אם דבוקים למטה מנ"ה בארכובה תחתונה וב' כבדים לנוטה ממקום מרה טריפה דלא כמ"ש הש"ך בסימן מ"ב אות ט"ז דגרע טפי מאין נוגעין כלל דטריפה ב' כבדין אלא למטה ממקום אותה דמראין הדברים דתלתי כבד הם יע"ש ובאמת ברשב"א ורא"ש משמע להדיא דיתרת רגל למטה מנ"ה לרש"י טריפה ולהרמב"ן הוה דכשר ולא ס"ל חילוק זה . וכפי הנראה מכוונת דבריו והמחבר ורמ"א כאן שכתבו דווקא שיתרת מראש עצם התחתון ולמעלה היינו בשוק או בטשי"ך וכמו שאבאר בעז"ה הא בארכובה תחתונה כשירה היינו מהכרעת עצמו דנהי דלרש"י טריפה כה"ג מ"מ בכה"ג סמכינן ארמב"ן ורשב"א . כיון שעומד למטה מנ"ה וכבד יתר למטה ממקום מרה גילוי מלתא דהוה תלתי כבד וכשירה ומיהו ב' כבדים שאין נוגעין כלל טריפה כרש"י דספיקא דאורייתא וכן ב' טחולים בעובין אף בה"מ לשיטתיה כרמב"ן דספיקא דאורייתא הוא . והנך רואה שפסק הלכה שלו כן הוא ועיין מ"י כלל פ"ט אות ל"ד הבין כן בט"ז ולא אבין מ"ש הנה"ך כאן מה שמשיג ביתרת רגל שלא במקום נ"ה טריפה בה"מ ליתא לא ידענא הא מסכים עמו וכמ"ש גם מ"ש בטחול כה"ג מלת כה"ג אין לו פירוש דבטחול בסומכיה פוסק להחמיר בה"מ כאמור . ורצוי שתדע ממ"ש הט"ז כל שהיא תלויה ועומדת במקום שכבד אחרת תלויה טריפה (ומ"ש "אין רגל ע"ש מלת "אין) משמע שמסכים לפסק רמ"א והוא מן המרדכי שיתרת רגל נגד הזנב כשירה דלא כפר"ח אות י"ב שזה היתר נמשך מרשב"א ורמב"ן אלא אף לרש"י כשירה דווקא שכבד עומד במקום שראוי להיות כבד דיתר היינו בעומד במקום הראוי וכמ"ש הד"מ סימן מ"א יע"ש הא שלא במקומו כלל כשירה וכן כבד דווקא כשהיתה תלויה בטרפשא הא תלויה בטחול כבד יתירה וכדומה לאו כבד הוא אלא דלדול בשר (ס) והכין מסתבר ועיין לעיל סימן מ"ג בזה :

ואגב גררא ראיתי להזכיר מ"ש הב"י ג' תירוצים . א' דנ"ה קצת רחוקים מהתחלת השוק ולמטה מנ"ה כפשוטו דשם אי נחתך טריפה . תי' הב' דלמטה היינו בין הטשי"ך לשוק טריפה ותי' הג' דלרי"ף ור"מ ז"ל אם יתר בשוק טרפה דהוה ניטל השוק מעיקרו ה"ה בארכובה תחתונה וכבר כתב דנחתך בין ארכובה לשוק טרפה והנה במ"ש דלמטה כשירה או שסובר דלרש"י כשירה דאין זה אלא תלתי רגל כמ"ש הש"ך סימן מ"ב אות ט"ו דאי כהט"ז אין מקום לקושיא זו ואם כן איך כתב דלרי"ף ור"מ בשוק טריפה ה"ה כאן מה ראיה דהתם אם נחתך טריפה דמקום חיותא עכ"פ למטה בנ"ה משא"כ למטה ממש הוה תלתי רגל ועוד דלא הוה ליה לתמוה כ"כ על הטור דלמא סובר כרש"י כל יתר כנטול מכל וכל כמו באין דבוקין ה"ה למטה מנ"ה ולא נתמה כאלו היא סברא מוכרחת והנראה דסברתו הוא כמ"ש הפרישה אות ט' דכל יתר כנטול אותו אבר לבד וכיון שרגל מחובר מפרקים ובתחתון הוה כאלו ניטל אותה רכובה לבדה ומעיקרא תמה דלו אם ניטל כל רכובה הא בין התחתון לטשי"ך כשירה וע"ז תי' דלאו מיד ותי' ב' בין שוק לטשי"ך ותי' ג' בארכובה גופא היינו בטשי"ך דשייך לתחתון ונקרא רכובה התחתונה ואם כן ה"ק כמו לרי"ף ור"מ ביתר בשוק טריפה ה"ה בטשי"ך דניטל כל הטשי"ך ונחתך בין טשי"ך לשוק טריפה וה"ה חסר ולפ"ז פי' שדחה הב"י דהוי מעיקרו הוא . אבל הדרישה כתב דהב"י לסוף מקיים פי' זה והיינו שרוצה לומר דארכובה התחתונה ר"ל מראש רגל התחתון א"י אם כן מה זה שכתב וכבר התבאר דנחתך בין הטשי"ך לשוק ומה ענין זה לרגל התחתון ואין לומר דאין סובר כפרישה אלא הוה כאילו ניטל כל הג' פרקים אם כן למה ליה לומר דהוה כאלו נחתך בין טשי"ך לשוק וגם מעיקרא לא הוה קשיא כלל דהא לרש"י הכין הוא והטור פסק כרש"י כל יתר כנטול מכל וכל אלא וודאי דסובר כפרישה ודברי הדרישה לא הבינותי . גם מ"ש הט"ז ומה שדחה הב"י הוא האמת יראה כמ"ש דאי כדברי הדרישה הרי קיים לבסוף ומה שתמה על הדרישה הלא תראה שסברת הב"י הכין הוא וכבר יש ליישב ואין להאריך ועיין פ"ת שרוצה ג"כ ליישב דברי הפרישה : (ה) עור . כתב הט"ז בשם רוקח כך בודקין ימתח האבר ויקרב העצמות זה"ז ויראה אם עור ובשר חופין את רובו ועיין מ"ש באות ט' מזה בעזה"י : (ו) והאבר אסור מדרבנן . עט"ז דמאות פירוש מדרבנן שגזרו אטו אמ"ה ממש ומ"ש ס"ב ר"ל באות שאחר זה לענין מליחה . ודעת הר"מ ז"ל שהוא אסור מן התורה ועיין בש"ך ובסימן ס"ב אמנם אנן קיי"ל דמדרבנן הוא אסור לבד : (ז) קודם . הנה דעת הט"ז במליחה להתיר בכל גוונא אף בילא לחוץ ואין עור ובשר חופין רובו ומה שתמה הנה"ך דקי"ל מליח כרותח כבר כתב הט"ז דכאן אין בו אלא מאות פירוש לא איסור דרבנן ממש וקיי"ל נמי דמליחה רוב פוסקין כ"ק אם כן אין לאסור במליחה ובבישול וגליה בה"מ מתיר אף וודאי יצא לחוץ בה"מ עכ"פ ובספק אי יצא וכ"ש כשאין ריעותא אף באין ה"מ מתיר בישול וגליה כן הוא הנעת דבריו . ובאם יצא וודאי לחוץ ונתבשל יודה דאין אומרים חנ"נ והיינו איסור דבוק הא חנ"כ אמרינן וכמו שאבאר בש"ך אות י"ג . נמצינו למידין בה"מ אפשר יודה הש"ך להט"ז דוודאי יצא לחוץ יש להתיר התבשיל גם אין אומרים דבוק אף בלא ה"מ ובספק אי יצא לחוץ שרי באין ה"מ ומ"מ נוהגין להשליך האבר ואפשר לעני והאבר דבר חשוב כמו גף אווזא ואינדיק בספק אין להשליך וכי פליגי במליחה להט"ז בוודאי יצא לחוץ שרי אף באין ה"מ ולהש"ך אסור במליחה באין ה"מ . והפר"ח אות ח"י חולק על הט"ז בוודאי יצא לחוץ ואוסר אף במליחה מטעם דהוה ספק חסרון ידיעה דנסתפק הש"ד אי אסור יע"ש ומ"מ אפשר לעת צורך גדול המיקל כט"ז לא הפסיד עוד כתב שם דבשר אבר אסור אף שנקשר שאשי"י אין ראיה ויש להשליך האבר ור"ל דנוהגין בספק יצא לחוץ להשליך האבר כמ"ש הש"ך אות י"ג מטעם חומרא בעלמא אפילו שאשי"י אין ראיה ולא הבינותי הא הד"מ בסימן ס"ב והט"ז שם אות ב' הביאו בשם או"ה אם נקשר היטב האבר אסור שמא יצא לחוץ ולא נהירא דאם כשהבהמה נטרפת סמכינן שאשי"י כ"ש באיסור דרבנן עכ"ל מדבריו למדנו שני דברים. א' דכשיש ספק נוהגין להשליך האבר דדבר מועט הוא וא' כשאשי"י כשר דהוה מחמת עצמו וזה הכלל כל שהחסרון מחמת עצמו יורה עליו ויעיד שאשי"י משא"כ כשהטריפות מחמת אחר נ"ה או ניביה וכדומה אין זה ראיה והכין הלכתא (ס) :

שאלה חתיכת ירך שהיה דבוק בה שומן הגיד ולא היה בחתיכה ס' נגד השומן אי אמרינן ביה איסור דבוק מאחר שהט"ז הביא ראיה משומן דהוה מנהג קדושים למלות פרישה א"כ יש להשוותן להיפך ומיהו במליחה באין ס' יש להחמיר דמפעפע אף להט"ז ועיין בסי' ק"ה ושם אבאר עוד לענין מליחה . ובס' ראש יוסף כתבנו אהא דירך שנתבשל ג"ה אם יש בה בכ"ע דדייק יש בגידין בכ"ע ולא מוקי בשומן ע' תוס' ד"ה ג"ה ולפר"ח דאין חנ"כ בדרבנן א"ש דג"ה משמע בירך גופא אף לדידן א"ש כיון דמנהג קדושים לא מחמירין באיסור דבוק וצ"ע כעת (ס) : (ח) ויש מחמירין . כתב הט"ז דקאי אשבר במקום שעושה טריפה ולא ידענא אמאי לא במקום שאין עושה טריפה פוסק כרש"י אם יצא פ"א לחוץ טריפה . עוד כתב הט"ז למה החמיר רמ"א באין ניקב כלל כי מ"ש שאין בקיאין בחיפוי ר"ל דנקלף מעל העצם טריפה מ"מ זה דוקא ביצא לחוץ הא לא יצא לא בעינן חיפוי ואפילו נאמר כרבינו יונה דמתני' בלא יצא ובעינן רוב בשר קיים הא רוב בשר קיים ואין ריעותא כלל וכ"ת דסובר כאגור היינו דחשש נ"ה יש יותר מד' אצבעות בעוף אלא שכתב שם דלנבדוק וא"א בקיאין כתב דז"א דהא בכ"ו פסקינן דאין בכל אורך השוק נ"ה גם א"ל דא"א בקיאין בבשר

שרופה

שרופא גורדו דדחה התם דאין ריעותא מה"ת לומר כך ומ"מ למעשה לא היקל ועיין ש"ך אות מ"ו שהעתיק טעם ד"מ משום גזירה שלא יבוא להתיר אטו נקב קטן כפרש"י . ויש לראות אמאי השמיט הד"מ טעם זה כאן בהג"ה דהוא עיקר הטעם ואיפוי אין טעם מספיק כיון דעור שלם וי"ל דודאי הטעם הוא אם יבא להתיר כשעור שלם אף בנקב קטן ודאי יתיר ושם ספיקא דאורייתא שמא הלכה כרש"י אלא דהוה ס"ס שמא הלכה כרא"ש ושמא לא יצא לחוץ עיין יש"ש סי' י"ז ובזה יש ליישב מ"ש רמ"א ויש מטריפין והיינו כרש"י וכ' ומזה נתפשט המנהג להטריף כי הילוקים רבים וא"א בקיאין בדין איפוי הבשר והא מטעם זה אפילו להרא"ש יש להטריף כי א"א בקיאין בדין איפוי הבשר אלא דהיה ראוי להכשיר שמא לא יצא לחוץ ושמא חופה וא"א בקיאין מ"מ בה"מ אף חסרון חכמה הוה ספק עיין סי' ק"י בנסמע הגף ועוד ספק לכל באי העולם לא הוה ספק וא"צ לבדוק כלל בפנים אם נקלף בס"ס כמ"ש בסי' ק"י באורך לז"א דהוה רק ספק א' שמא יצא לחוץ הא ספק הב' רובא לאיסורא שמא הלכה כרש"י דאם יצא לחוץ הוה אין לו תקנה ושמא נמי אין איפוי הזה איפוי גמור ומש"ה לא מקילין ועיקר הטעם נמי דאם אתה יבוא להתיר באין ריעותא ודאי יבוא להתיר אף ביש נקב קטן ושם יש להחמיר מדינא וכאמור ואין להאריך : (ט) אם השבירה יצאה . הט"ז האריך ועיקר דבמשנה אמר נשבר העצם אם רוב בשר קיים שחיטתו מטהרתו וא"ל אין שחיטתו מטהרתו ובברייתא נשבר ויצא לחוץ אם עור ובשר חופין רובו כשירה ודעת רש"י דאם לא יצא רוב חלל השבירה לאויר אז בעינן איפוי בשר שלא יהא נקלף מעל העצם ושאר תנאים וזה בכלל רוב עובי והיקפו ר"ל שלא יצא רוב חלל לחוץ הא לא יצא כלל אף מיעוט לחוץ א"צ כלל רוב בשר קיים וברייתא לפרושי מתני' אתא ומה שחסר זה גילה זה ובמשנה נמי איפוי בעינן והיינו באם יצא מיעוט השבירה לחוץ הא לא"ה א"צ רוב בשר וכברייתא וביצא לחוץ פסקינן לחומרא דבעינן שלא יצא רוב החלל ובעינן ג"כ שלא יצא סביב השבירה שיהא מכוסה העצם בהיקף ובעינן תרוייהו כ"פ הא כל שלא יצא מיעוט השבירה לחוץ א"צ כלל רוב בשר ומשכחת שיצא השבירה דרך נקב קטן היינו שיש באורך הבשר קרע גדול ויש יכולת להוציא דרך שם או בגוונא אחרינא ומשכחת שאין ברוב היקפו בשר קיים ורק השבירה כוונה לצד הבשר הוא שיש בשר רוחב טפח ומכסה כל עובי השבירה ורוב היקפו העצם מגולה וזהו פרש"י. והרא"ש פי' בהך דינא כפרש"י דאי לא יצא לחוץ א"צ רוב בשר קיים ומשנה וברייתא חדא הוא אלא דאף אם יצא לחוץ כל החלל כשירה כל שרוב עוביו ורוב היקפו שלם וזה לפי' הב"י והפרישה בעצם מעוגל כזה () בעינן רוב עובי העצם אבל הט"ז פי' בע"א כמו בגרגרת כי יש עצם עגול בחוץ ובפנים אין שוה כזה () ומשכחת עצם רחב טפח ועד חצי טפח הוא עצם וחצי טפח חלל ופליגי א"א שבשר יכסה חצי טפח של עובי עצם וא"א דיכסה חצי טפח של חלל ונ"מ אי עובי יותר בעינן שיכסה עובי ולמר די בחלל וכן להיפך ומסיק דרוב עובי ורוב היקפו בעינן והיינו שחצי טפח של עובי ורביע ומשהו של חלל ורבינו יונה פי' בע"א כי סובר דמתני' מיירי בלא יצא לחוץ ולכך בשרוב בשר קיים די וא"צ איפוי וברייתא מיירי ביצא לחוץ ולכך צריך איפוי שלא יהא נקלף ושאר תנאים והנה רמ"א בת"ח כלל פ"ז דין ט' דאף בחזר ונקשר יפה צריך שיהא עור ובשר חופין רובו הביאו הש"ך אות כ' היינו לשיטתיה דחושש לדעת רש"י דאם יצא פ"א לחוץ רוב חללו דהיינו רוב עוביו אז לא מהני מה שעור ובשר חופין רוב היקפו ולכך בחזר ונקשר ידעינן דלא יצא רובו לחוץ אבל המחבר מיירי ע"כ אף באין עור ובשר חופין דאל"ה תיפוק ליה אף בלא חזר ונקשר כיון שעור ובשר חופין את רובו לשיטת הרא"ש ז"ל וכבר התבאר כל זה על נכון ודברי ת"ח כלל פ"ז דין ט' צריכין קצת ישוב והדבר צריך תלמוד וצ"ע : (י) מרודד . עט"ז כל הני הוה בעיות דלא איפשטא עיין ב"י מ"ש שם ואף בשר שרופא גורדו דבעלמא הוה ודאי כמו בריאה ושאר איברים כתבו התוס' דהיינו טעמא דהטריפות מחמת עצמו משא"כ כאן אין הטריפות מחמת הבשר אלא מחמת העצם הלכך ספק הוה ולא ודאי עיין ב"י . ודע דתאר הכבד שניקב טרפה אין מחמת עצמו אלא מחמת סוף הכבד לינטל א"כ בנתמסמס לא הוה אלא ספק כמו הכין כיון דאין הטריפות מצ"ע וכ"מ כשיש עוד ספק ועוד דלא הוה חסרון חכמה לדידן דא"א בקיאין בבשר שרופא גורדו כיון דהחסרון הוא לכל באי העולם א"כ היה באפשר לצדד שוב ראיתי שזה טעות דהא טחול וכליות לכמה פוסקים אין טריפות מחמת עצמו כמבואר אלא סוף המעיים לינטל ומה"ט אין טריפות בטחול וכליות של עוף עיין פרישה בסי' מ"ג ומ"ד ואפ"ה נתמסמס הוה ודאי דל"ד לכאן דהטריפות בעצם ובשר מעלה ארוכה הלכך אף בנתמסמס אפשר שבשר הזה יועיל ויעלה ארוכה לעצם משא"כ בתאר הכבד דנתמסמס הוה כניקב וטריפה סוף הכבד לינטל הוה ודאי : (יא) והוא שחזר למקומו . עט"ז הביא דעת סב"א להקל בה"מ אף שאין שאשי"י ובאין הבהמה טרפה כ"א האבר מדרבנן אסור היקל אף שלא במקום ה"מ כל שנדבקו השברים אף שאשי"י ועיין ש"ך אות י"ד ושם אבאר לענין דינא ומיהו בגף שאין הריעותא מחמת עצמו אין לסמוך להקל אף שאשי"י עיין זהב מזוקק כאן ואף שהש"ך לעיל סימן נ"ד היקל בה"מ אין לסמוך בזה עיין כר"ו שם וכבר התבאר :

נו (א) ניטלו . סט"ז מאריך בכאן . והנה המחבר כתב ניטלו או נפסקו הוא לא זו אף זו דאין לומר דחזר ממ"ש בספרו הארוך וניטל דקאמר דהיינו נתקפלו דז"א . ועיין פ"ח מה"ש סי' י"ז שהר"א תמה על הר"מ במה שמנה נתתכו הגידין תחת סוג נטולה דתנן ניטלו והר"מ בהי' כתב נטולה כיצד כו' והר"א אמר דנתתך תחת סוג פסוקה היה להשוב ופי' הכ"מ שם דהר"א לדברי הר"מ קאמר אי בעית למיחשביה תחת סוג נטולה יראה לפרש נתקפלו כו' . ומ"ש הכ"מ להר"מ נתתך בכלל ניטל יש לעיין דודאי נתתך לא אתיא מניטל דהא כבד וכדומה נתתך כשר וניטל טריפה ועיין לח"מ הקשה מה פריך וכן שניטל נ"ה לימא נתתכו רגליה סגי בפסיקת הגידין ובלא נתתכו בעינן שניטלו נ"ה מכל וכל וגדולה מזו היה לומר דפסוקת הגידין לא מטרפה כלל ואי דלהמ"מ אכתי נתתכו למה לי ומיהו במשנה אין קושיא • וגם להר"א דמפרש ניטלו נתקפלו מה מקשה דלמא ניטלו מעל ארכובה ונתתכו רגליה לא נפקא שניטלו דלפעמים ניטל כהאי גרע טפי כמו כבד ניטל ממקום תלייתה טריפה אבל לפי מה שכתב הט"ז "וכן אנתתך וניטל היינו נתקפלו משום דהלמ"מ נ"ה בכלל פסוקה ובכלל נטולה היינו נתקפלו ופריך שפיר למה לי נתתכו וכן לקמן דלאמר איפסק אלימא היינו מדתנן "וכן משמע דקאי אנתתכו וכדכתיבנא :

ודע דנברא חסר נ"ה לכאורה להר"מ כל ניטל טריפה נברא חסר כשירה ולהרשב"א טריפה ולדידן בה"מ כשירה עיין סימן כ' והא דפריך למה לי נתתך י"ל היכא דנברא חסר נ"ה טריפה מטעם חתוכת רגל ועיין רש"י בכורות מ' א' שפירש יתיר טריפה מטעם בוקא דשף או ניטל הירך או נתתכו רגליה ולא פי' משום נ"ה וכ"מ יתיר רגל בין הטעסי"ך לשוק דהוה חסר נ"ה . ועיין ש"ך סימן נ"ה אות ח' יע"ש . ודע לענין דינא החמירו אחרונים אם נתקפלו מעל העצם ממקום חיבורן אמנם ראוי שתדע אף הב"י לא הכשיר אלא כל שהן קיימים למעלה ויונקים מהגוף והדרא בריא כמ"ש בכ"מ וב"י אבל אם ניטלו ממקום שהם מחוברים בעצם ולמעלה מחצי עצם נתתכו שבה אין מטריף פסיקותן מודה ב"י דטריפה דלא הדרא בריא וכאמור (°) : (ב) או שנפסקו . באמצע החוט ע"ז ולא זו ניטלו לגמרי אלא אפילו נפסקו : (ג) שקורין קוג"י . ובלשון אשכנז טעסי"ך ע"ז וכבר התבאר בסי' נ"ה ובש"ך אבאר עוד דבטעסי"ך גופא אין בו נ"ה והש"ד שמחמיר משום שיש לחוש שמא עשה איזה ריעותא. בסמוך לו למעלה מהטעסי"ך שם הם נ"ה : (ד) ולמעלה . עט"ז ונ"ה מתחילין מיד לאחר כלות הטעסי"ך ובין השוק ואם נפסקו שם טריפה אף בבהמה שבקיאין ובש"ך אבאר : (ה) כנגד הערקום . דמשם ולמטה הוה קשין ואין פוסל בהם פסוקה ע"ז : (ו) נחתך רובו . עט"ז וז"ל הגמרא חולין ע"ו ב' אמר אמימר תלתא חוטי הוו חד אלימא וב' קטיני איפסק אלימא אזלה רוב בנין איפסק קטיני אזלא רוב מנין מר בר"א מתני לקולא איפסק אלימא איכא רוב מנין איפסק קטיני איכא רוב בנין . בעושא שיתסר איפסק חד טריפה א"ר יהודה אמר רב נ"ה ברובו מה ברובו רוב א' כי אמריתיה קמיה דשמואל אמר מכדי תלתא הוה כי איפסק חד האיכא תרי טעמא דאיכא תרי ופליגא דרבנאי א"ש דאמר נשתייר כחוט הסרבל כשירה . א"ד מאי רובו רוב כ"א כי אמריתיה קמיה דשמואל אמר האיכא תלתא דכל חד וחד והיינו דרבנאי והרי"ף הביא דאמימר ומר בר"א ורב ול"ב דשמואל וכתב הר"ן דרי"ף פוסק כשמואל דרבנאי סובר כן . והיינו מדהביא הא דאמריתיה קמיה דשמואל ומסייע לרבנאי דאל"כ לא היה להביא כ"א רב יהודה אמר רב ותו לא . ולפי דבריו דאתיא לתרווייהו למר בר"א ולשמואל דבנ"ה מיעוטן חשיב ככולן דלא ככל התורה דרובו ככולו ומר בר"א נמי ס"ק דאי איפסק היינו לגמרי ואינו פוסל אלא אלימא לגמרי וחד מקטיני לגמרי ושמואל דאמר כי אשתייר תלתא דכל חד לאו למימרא דכל הג' יהיו מיעוטן קיימין דא"כ איפסק אלימא לגמרי וב' קטיני מיעוטן קיימין א"כ להיפך נמי כשר לדידיה אלא להגדיל התימה ולדבריו דרב קאמר שפוסל אפילו כל הג' מיעוטין קיימין ורבנאי נמי ס"ק אם נשתייר כחוט הסרבל היינו ב' קטיני בכ"א מהן כחוט או באלימי כחוט כשר . ואם נאמר כיון דכל הג' לקוין בעינן שיהא מיעוטן דכל הג' קיימין הוה אתיא מימרא דשמואל כפשטי' ומר בר"א דמכשיר באיפסק אלימא לגמרי היינו שהב' קטיני כ"א כולן או רובן קיימין משא"כ כשכל הג' לקוים בעינן ג' מיעוטין נשארו . אלא שאין זה סברא כיון דשמואל סובר מיעוטן כרובן א"כ ה"ה ב' מיעוטין ואלימא נפסק לגמרי כשירה כדבעינן למימר לקמן . והר"ן פסק כרב לגבי שמואל וכמר בר"א וכל"ב דרוב של כ"א טרפה הא א' מקטיני רובו קיים ואלימא וחד מקטיני מיעוטן קיים כשירה אף דרוב בנין ומנין אפסיק ברובן דמר בר"א באיפסק לגמרי פוסל באיפסק חד מקטיני ואלימא . אף דלרב מיעוטו לאו ככולו מדפסל בג' נפסקו ברובן מ"מ באם רוב קיים כשירה בנשאר מיעוטן כו' יע"ש והרא"ש כתב

בדעת רש"י ז"ל וכפי מה שרצה לצדד הל"ח אות רצ"ה . ויש לראות הא התוס' לכאורה כרמב"ן יתיר כנטול ביד שהרי בחולין דף נ"ז א' ד"ה שמוטת יד כתבו ה"ה נחתכו כשירה כדאמרן לקמן ל"ש אלא שחסר ביד הרי כרמב"ן דאי כהר"מ אין ראיה דנחתך גרע מחסר שהרי הרב אומר כן באו"ש סימן פ"ו יע"ש וא"כ או דסוברים כרשב"א דחסר טריפה כמו ניטל וקשיא או כרמב"ן ומביאין ראיה מיתיר אלא מדלא הביאו כ"א חסר ולא יתיר ש"מ כרשב"א סוברים דכל ניטל טריפה ה"ה חסר ואיך כתבו דשף מתחלה כשירה ואפשר דאפ"ה כשירה דלא כאיב לה ואף דלית לה ניבי' הא ניבי' לחוד אין מעכב . ולענין הלכה לא נתבאר אם נשמטה מברייתה מה דינו דלתוס' משמע כשירה ולרש"י לרב מתנה נמי כן הוא ומ"ש בלא עיכול היינו אליבא דהלכתא כמ"ש הכה"ג בהגהות ב"י אות ל"ו . אמנם מ"ש שם לר"א דפוסל בעוף בלא איעכול משנה דבכורות דמיירי בין בהמה ועוף ע"כ בנשמטה מתחלת ברייתה ולא ידענא דהא התם לענין בכור קמיירי . ועוד דר"א אפשר מודה דאיפסק בעינן דראייתו מדלא אמר כשירה עיין ב"י . והנה גיר' הגאונים דר"מ דווקא בעיכול והרא"ש גורס דר"מ בכל ענין טריף והכריע הרשב"א בארוך כגי' הרא"ש ולכאו' אין נ"מ אלא דנ"מ בנשמט מתחלת ברייתה דלגאונים טריפה דלק"מ קושית התוס' בכורות ולרא"ש קשיא לר"מ וע"כ מתחלת ברייתה . ולרש"י אין הכרע וי"ל דגורס כגאונים ואין קושיא מר"מ ונשמטה מתחלת ברייתה טריפה ומש"ה פי' בחולין דיתיר הוי שף כו' ודווקא יתיר וכאמור ואיך שיהיה רש"י אין סובר כתוס' שהרי פי' יתיר טריפה משום שמוטת ירך ולו שסובר חסר נמי טריפה ומ"ש כן לומר דאם עומד כו' כמ"ש הל"ח אות רצ"ה אף דה"ל לפרש מחמת נחתך טריפה ואף בשוק מ"מ הא יתיר לדידיה כחסר מתחלת ברייתה אפ"ה טריפה וא"כ הא דר"מ קשי' אף באמת . או סובר כגאונים או דר"מ הדר ביה ויותר י"ל אף דלא טריפה עד דעיכול מ"מ בנפסקו דהיינו יתיר דהוה כחסר טרפה ימצינו למידין דלרש"י ולהל"ח אות רצ"ה אף דלא שייך איעכול מתחלת ברייתה אלא נפסקו אפ"ה טרפה ומכ"ש לגי' הגאונים אין ראיה דלק"מ קושית התוספות אם כן יש להחמיר בחסר מתחלת ברייתה ר"ל נשמטה מתחלת ברייתה דלא כפר"ח אות יו"ד שהכשיר ועוד דבשלמא נפסקו הדרא בריא משא"כ חסר הניבין מתחלת ברייתה לא שייך זה דומה למ"ש הר"ן נחתך הירך ואף אי יש ניביה מ"מ כיון דנברא כך תו לא הדרא ומתקשר (°) נ"ל בזה :

ודע עוד בפי' ניביה יש ב' פירושים א' מ"ש המחבר היתירות וזה פי' הר"מ בה"ש פ"י ה"ג והל"מ שם והכה"ג בהגהות ב"י אות ח"י . אמנם רש"י נ"ד א' פי' גיד קטן שראשו מחובר לשדרה ולענין דינ' יש להחמיר כשני הפירושים הן שעיכול היתרות מאסית' הן שנעכל גיד קטן . והנה י"ל רש"י לשיטתו דפי' יתיר רגל מטעם שמוטה לא מטעם נחתך דסוב' ניטל טרפה הא חסר כשר וכה"א של הל"ח אות רצ"ה ולכן לא פי' ניביה היתירות שבעצם הנק"א דא"כ יתיר אמאי טרפה דנהי דכניטל הקוליות מכל מקום לא ניטל היתירות של אבר אחר דעצם הנק"א ואף לט"ז אות ד' שהשיג על הפרישה דניטל כל שלשה פרקים היינו יתיר רגל שיש לו גם כן שלשה פרקים דיתיר כנטול אותו אבר אמרינן לא אבר אחר וזה ברור לכל מבין ומש"ה פי' ניביה גיד ויתיר כחסר וניטל גם אותו הגיד משא"כ הר"מ ז"ל דפסק חסר טרפה אם כן יתיר נמי מטעם נחתך פי' שפיר הם היתירות (וי"ג היתידות) ולפ"ז בש"ע דפסק ניביה היתירות והר"ב לא הגיה ובסימן נ' פסק הר"ב בה"מ כר"מ ז"ל דניטל טרפה הא חסר כשר אם כן ביתיר אמאי טריפה אלא דהוא לשיטתיה דחסר טרפה ברגל אף בשוק דגורס בחולין אבל חסר ויתיר ברגל טרפה אף דכשר בשאר דוכתין ניטל טרפה הא חסר כשר בהא אמרינן טרפה ויש לנו הוכחה דרמ"א אף בשוק חסר טרפה דאי דווקא בקוליות ומטעם שמוטה אם כן קשיא דידיה אדידיה וכדכתיבנא וכבר הארכנו לעיל שם :

עוד אבאר לך שרש"י בבכורות פי' יתיר טרפה והוה נבילה ניטל הירך ונחתכו רגליה ובוקא דשף עד כאן לשונו שינה ממ"ש בחולין והטריף מג' טעמים הנה מ"ש ניטל הירך הוא בחולין כ"א ניטל הירך וחלל ניכר דבשר ניטל עד חור האליה וה"נ כאן והל"ח שם אות ג' כתב דלא דק דהוה נבילה ואני אומר אין הכי נמי ולמה קורא טריפה אלא שיש לחלק בין על ידי מכה ובין נברא כך דהרי הרשב"א בתשובה צ"ח חילק בין יתרת דחיה יחיה אלף שנים ואפילו הכי טרפה הוא הדין כאן הארכנו קצת מפני שיש תועלת לכמה דברים :

ולענין דינא התוס' פי' ניביה גיד ובין האי או האי נעכל טרפה בשף אף בה"מ. עי' כה"ג בהגהות הב"י אות כ"ג בשם דמש"א להכיר אם נשמט אם יש חיכוך ושריטות בבוכנא ודאי שף וע"י חיכוך הוה דאל"ה א"א להכיר שכשיבוא להפריד נשמט ממילא ע"י בדיקת החכם יע"ש : **ט** רוב עובי . כתב הש"ך דלפי מה שנוהגין להטריף בכ"ע קצר בזה ומשמע אף בה"מ נוהגין להטריף דאל"כ נ"מ בה"מ ומ"ש רמ"א לקמן אם לא לפי ראות עיני המורה היינו באין ריעותא בעור הא יש נקב חיישינן לפירש"י שמא יצא לחוץ ואף בה"מ יש להטריף ולקמן אבאר בעזה"י : **י** כשירה . אפי' האבר ש"ך והיינו מדינא אבל נוהגין להשליך אף אם יש ספק אי יצא לחוץ כמ"ש באות י"ג וגדולה מזו אפילו אין ריעותא בעור ובשר נוהגין להשליך רק כשחזר ונקשר ושוכבים זע"ז כמ"ש באות י"ד וכדבעינן למימר לקמן וכבר כתבנו לעיל לעני בדבר חשוב אין להשליך : **יא** אסור מדרבנן . עש"ך אי שרי להושיטו לב"נ ועי' פר"ח ומ"מ נכון שלא ליתן לב"נ מאחר דהפסד מועט ומשום גזירה אטו יתן לו אמ"ה : **יב** כשחותך . עש"ך וכוונתו מבואר דהיכי שהבשר מחובר בין השברים וה"ה לדידן כשעור ובשר שלם אפ"ה אוסרין צריך לחתוך מהבשר מעט למעלה דא"א לצמצם הא עצם שלמעלה וכן אם נפרד הבשר זה מזה א"צ כלום ומזה תראה שא"צ להשליך כל האבר כמ"ש הבל"י בשם בה"י ומ"מ בדבר מועט יש להשליך כל האבר אבל כשהוא דבר חשוב אין להשליך כל האבר : **יג** וצריך לחתכו . עש"ך וכלל הוא דמדינא היכא שיש ספק אי יצא לחוץ מדינה אבו' שרי דספק דרבנן להקל אלא דנוהגין להשליך האבר הנשבר אף בעור ובשר שלם כל שלא נקשר כמ"ש באות י"ד ומיהו אף בודאי יצא לחוץ דאבר אסור מדרבנן לא אמרינן ביה איסור דבוק כיון שהרבה מקילין שאין אומרים איסור דבוק ומ"ש כשאין ריעותא בעור ובשר התבשיל מותר משמע הא אבר אסור ולקמן כתב דאין להחמיר למ"ב כתב כן שאוסר אפילו התבשיל ז"א ואיהו סובר אף אבר שרי ומ"ש דהוה מצות פרישה היינו כמ"ז כיון דאין בו אלא מצות פרישה ונתן עוד תבלין דהוה כתרתי דסתרן אי אמרי' ביה דבוק והיינו מטהר להתבשל ומיהו שמא יצא פ"א לחוץ בלא"ה אין לחוש באיסור דרבנן דספיקא לקולא כמ"ש בסימן ע"ב גבי לב ושם יבואר בעזה"י וכבר כתבנו במ"ז מה שמחולק עם הש"ך בזה : **יד** להטריף . עש"ך וכוונתו מבואר דוודאי מ"ש רמ"א דיש לאסור אם לא בה"מ לא קאי כ"א שאין ריעותא בעור ובשר הא כשיש ריעותא חיישינן לדעת רש"י שמא יצא פ"א לחוץ ואפי' בה"מ טרפה ומ"מ בחזר ונקשר בזה יש חילוק אם אין ריעותא בעור ובשר יש להתיר לאחרים עכ"פ אף באין ה"מ ולעצמו לא ואם אין הבהמה נטרפת רק לענין אותו אבר כל שאין רואין ריעותא בחוץ ונקשר אף שאין שאשי"י אין להחמיר כלל לעצמו ואם יש ריעותא בעור ובשר או אם נקשר שאשי"י כשר אף באין ה"מ ואם שוכבים זע"ז הב"ח היקל עכ"פ בה"מ והמיקל לא הפסיד ועיין תשובת ב"ח לא היקל כ"כ כ"א במליחה יע"ש קל"ם שהאריך אבל באין נקשר ויש ריעותא בעור ובשר אף בה"מ אין להתיר וכמ"ש לעיל יעוין היטב . ולפי זה עצם הקוליות סמוך לגוף ב' בדקה וא' כעוף לא מהני שאשי"י דא"א בקיאין בעיכול ניביה וכל שאין הטריפות מחמת עצמו לא מהני שאשי"י ובה"מ יש להתיר כמבואר שם והיינו בשחזר ונקשר עכ"פ לאחרים או באין ריעותא בעור ובשר המיקל לפי ראות עיני המורה יש להתיר כמ"ש רמ"א כאן אלא שיש לעיין דהוה ב' קולות א' לומר דבקיאין בעיכול וא' דלפסוק להקל בה"מ נגד המנהג אף בעור שלם . ואם נשבר רחוק אגודל וכן בשוק שלא במקום צ"ה אז הדין כמבואר כאן ובמקום צ"ה טריפה בעוף ובהמה כשרה כשחזר ונקשר וה"ה בעוף אינדיק ולקמן סי' נ"ו אבאר לענין צ"ה אימת יש להם בדיקה וכאן אין להאריך : **טו** ואף . עש"ך העתיק לשון ד"מ דאנו נוהגין כרש"י ונזרינן אם יבוא להתיר כשיעור שלם יבוא נמי להתיר ביש נקב ואז הוה ספיקא דאורייתא שמא יצא לחוץ ואף בה"מ יש לאסור כשיש ריעותא ומ"ש כי א"א בקיאין בדין חיפוי בשר זה קאי כשיש נקב דיצא לחוץ יע"ש : **טז** ובמחצה . כתב ש"ך הא עור לחוד אף בעוף אין מציל דנ"מ דליהוי ודאי ועוד דאי שאשי"י דבעינן דוקא עור ובשר חופין את רובו כמ"ש הש"ך לקמן והלכך עור לבדו אין מציל אף בעוף : **יז** ואנן כו' . עש"ך דנ"מ בה"מ וכל שנשתנה מראית הבשר יש להטריף אפילו בה"מ ואפשר דכאן אף בשינוי מראה לחוד טרפה כיון דאיכא ריעותא דשבירה . עוד כתב דנ"מ כשאין ריעותא כלל בעור ובשר ונקשר רק לא שאשי"י דכשר אף באין ה"מ והיכא שנשתנה אסור ואפשר נמי כשנקשר שאשי"י דבעינן עור ובשר חופין רובו אם נשתנה טרפה שא"א בקיאין : **יח** ולכן . הש"ך הראה מקום לסימן נ' וכבר כתבנו ששם בעינן נשתנה ונלקה הבשר וכאן אפשר אף בשינוי מראה לחוד הוה טרפה כדאמרן : **יט** מקום שעושה אותו טרפה . מהני שאשי"י וכ"ש באבר המדולדל דלא הוה אלא מדרבנן אם נקשר כשר . ש"ך דלא כאו"ה שסובר דכיון דאין מיטרפה בכך אין הקשירה ראיה אלא דכל שיש ריעותא מחמת עצמו הוה ראיה : **כ** כשירה . כתב הש"ך היינו דוקא כשעור ובשר חופין את רובו : **כא** אסורה מספק . עש"ך אף למ"ד ספק השקול אזלינן לקולא או דלא הוה ספק השקול דמסתבר יותר מחיים או הוה חסרון חכמה . אבל אם יש במה לתלות תולין בין בעוף ובהמה לפי מה שהוא לפי ראות עיני המורה וכבר כתבנו מזה באורך בריש סימן כ"ט ועיין פר"ח ותב"ש שם מה שהאריכו בזה :

כתב בל"י אות ב' בשם להפ"ס מעשה עגל שנולד וידיו עקומות והיה הולך על ברכיו ורגליו האחרונים היו פשוטות והכשירו עי"ש ולא ידענו מה בא ללמדנו דא"נ נשברו ידי הבהמה כה"ג בפרסות או בין התחתון לשוק בידים לכ"ע כשירה וליכא מאן דפליג ואני אומר אם איתרמי ברגלים האחרונים לא ידענא איסור ברור לזה ומ"מ אם היה בא לפני לא הייתי מתירו מחמת חשש צ"ה אף דבתולדה הוא אפ"ה יש לחוש לפסוקת הגידין ובאות ד' מחלק בין בהמה לעוף אם בשעת שחיטה היה שלם דבעוף אין מכשירין וכתב וכן נוהגין אין נראה אלא כש"ך וכבר הארכנו בזה :

נו א או שנפסקו . הש"ך הסכים דמ"ש הר"א בהשגות הוא לדינא ולא לדבריו דהר"מ קאמר וכן הוא הסכמת הט"ז ופר"ח וכבר כתבנו דאף הב"י לא הכשיר אלא כשעדיין יונקים מהגוף הא נתתכו למעלה מט"ז אצבעות ונתקפלו אף לדידי' טריפה ועיין פ"ת א' היקל בנתקפלו ולדינא אין להקל וצ"ע : **ב** אבל הסברא א' עיקר . עש"ך ולכאורה דר"ל בה"מ יש להתיר בנפסקו הפנימים אלא שלא מצאתי לא' שיתיר בה"מ ואפשר אם ספק אם מחיים נפסק או לאחר שחיטה בחיצונים אין לעשות ס"ס שמא לאחר שחיטה ושמא הלכה כמ"ד פנימים דעיקר כסברא א' . ושוב ראיתי במ"י כלל פ"ו אות כ"ב דנ"מ היכא שיש עוד צד להתיר דסומכין אסברא א' יע"ש והיינו כשיש ספק בפנימים יש להתיר מטעם ס"ס . [ל] ודע דגם בעוף העיקר צ"ה מחוץ ולא לצד פנים שכן כתב הרא"ש בפי' צ"ה מחוץ במקום שהזנב נופל עליהם וכן בעוף יע"ש הרי כמ"ש ונ"מ בעוף אינדיק וכיוצא שבקיאין אנו צריך להחמיר בכל הפי' ולבדוק מחוץ ובפנים והם יותר מי"ו בתרוויהו (°) וצריך המורה ליזהר : **ג** שקורין קוגי"ל ד' שטות יש לו ערקום רכובה קוג"ל משי"ך ועיין ש"ך ועיין מה שאכתוב באות ד' מה דיש חילוק בין נגד הערקום לבין השוק : **ד** כנגד הערקום . עש"ך דפי' מ"ש בש"ד ששם הוא צ"ה היינו שיש לחוש שמא מחמת השבר איתרע קצת למעלה בצ"ה וא"א בקיאין ואפילו נתרפא שאשי"י לא מהני כל שאין הטריפה מחמת עצמו ואלו משום חתוכת רגל היה מהני שאשי"י עיין ש"ך סימן נ"ה א' אמנם הט"ז שם אות א' מפרש דברי הש"ד בנתתך רכובה היינו הגליד בין המשי"ך לשוק ששם ודאי יש צ"ה וכמו שאבאר ולדידי' במשי"ך כל שנתרפא שאשי"י לכ"ע כשירה יע"ש ומ"ש הש"ך ראיה מרש"י צנא דאינקורי לא הבינותי דבעוף ליכא משי"ך כלל ודוחק גדול לומר שיש מיני עופות שיש להם משי"ך ומ"ש ובדק צ"ה אלמעלה מרכובה או רכובה היינו גלי"ד ושייך לשון שבירה בגלי"ד . ודע דצ"ה בבהמה הם בין משי"ך לשוק כי כן פירש"י חולין ע"ו ד"ה דעילוי ערקומא ואם נחתך בין שוק לאותו עצם טריפה וכן הרא"ש בתשובה כלל ד' סימן י"ו כתב לבנו ה"ר יחיאל דמה ששאל מה איכא בין אגרמא ולגו ובין עלוי ערקום דבר מועט אם נפסקו בין שוק לעצם קטן וכבר כתבנו בסימן נ"ה דבעוף בין תחתון לשוק הווין צ"ה ואין להקל (°) : **ה** ויש . עש"ך הראה מקום לסימן מ"ו ושם הביא המחבר רק דעה א' דכאן דהיא העיקר . ומ"ש הש"ך שם י"א ב' אצבעות והוא י"א דלקמן צ"ע דאם כן דבסברא הוה ב"א הוה כאן ח' אצבעות וכבר כתבנו שם מזה . ומ"ש רמ"א לקמן בעוף הוה שיעור אצבע כפי הנראה דהוא לשיטת רש"י וכן משמע קצת בד"מ אחר שכתב דבהג"ה ש"ד פסק כרש"י כתב בעוף אצבע והא חזינן דלא הגיה בחלחולית לעיל אלמא כהר"מ סובר אלא דאפי' הכי פסק לקמן שיעור אצבע דסוב' דלא תליא הא בהא ולקמן אבאר : **ו** נתתכו . הש"ך החמיר לדינא

חדושי רע"ק

סימן נ"ו [ל] בשפתי דעת סק"ב . ודע דגם בעוף עיקר צ"ה מחוץ . נ"ב ועיין בס' בית הלל בפשיטות דבעוף לכ"ע הם מצד פנים :

דאפילו ברוב א' מקטיני נמי טריפה וכל"ק דרב ובשל תורה הלך אחר המחמיר ואף שבקיאין בבהמה כו' : **ז** ישער ברוחב אצבע אגודל . מהרי"ל ש"ך ועיינתי ביש"ש סימן ט"ו בהמקשה כתב מהרי"ל שיעור באצבע ויש מי שכתב רוחב אגודל אלמא דמהרי"ל בסתם אצבע שיעור ומ"ש שם ולכל היותר ב' אצבעות לא בריר' ליה אי בעינן ב' אצבעות ובסי' י"ב דכתב ב"א יש לדחוק ולומר באווזא ובעוף הגדול הוא דבעינן ב"א אמנם בסימנים משמע דכל עוף בעינן ב"א יע"ש . ובע"ש יש להקל שיעור אצבע וכאמור : **ח** בעוף אבל בהמה שיעורו כדלעיל . ש"ך ור"ל ט"ז אצבעות וה"ה צ"ה אין למעלה מחצי עצם בין בהמה ובין בעוף כמ"ש בס"ב יע"ש : **ט** ולעולם . עש"ך ודאי דנ"מ בעוף קטן שאין בו אצבע ישער חצי עצם בבהמה וחיה גדולה כמ"ש הט"ז אלא דקשיא אלישנא דאמאי לא כתב מי שאינו בקי ישער ברוחב אצבע או חצי עצם או דקשיא ליה להש"ך דלא הוה לרמ"א לפסוק להקל כמהרי"ל ברוחב אצבע אלא בחצי עצם דוקא וכן בת"ח השמיט שיעור אצבע אלא בחצי עצם ולענין דינא הנה מהרש"ל באו"ש מ"ו כתב ואנו במדינתנו נוהגין ברוחב אצבע ואף אם נאמר דספרו מאוחר לאו"ש מ"מ בספרו לא הוי ברירא ליה כ"כ ומ"מ בעופות גדולים ראוי להחמיר קצת ולשער שיעור ב"א : **י** ואנו . כתב הש"ך דוקא עוף הא בהמה כל שאין ריעותא גדולה שלא נשבר העצם אלא נצרר וקצת רקבון בבהמה בקיאין . כתב הבל"י אות ח' בשם דמש"א באינדיק בקיאין בצ"ה ואני ראיתי בכה"ג בהגהות הטור אות ט"ז בשם דמש"א דאווזא ועגלישן הא"ן יש להם בדיקה וא"כ אמאי השמיט אווזא ואולי הכריע כן מסברא דנפשיה ולפ"ז בה"מ הסומך על דמש"א לא הפסיד לבדוק באווזא ומ"מ צריך זהירות . עוד כתב מין עוף קורפטוו' שאין לו צ"ה והוא לא ראה אותו העוף ובאמת מצוי הוא וראיתיו אלא מי יאמר שאין לו צ"ה כאשר כתב הרשב"א ז"ל בתשובה שאין לסמוך על האומרים בזה שרוב המין כך ואם נקשר במקום צ"ה טרפה כמו בשאר עופות ואין לסמוך על מה שאמרו דאותו מין אין לו צ"ה אם לא שבא בקבלה מפי חכמים מומחין : **יא** אפילו אינו כו' . כתב הש"ך דוקא שיש קצת רקבון הא שינוי מראה לחוד אין אוסר וכן הסכים הט"ז ואין להשחית ממון ישראל : **יב** יש מתירין . עש"ך ולכאורה כיון דהמחבר הביא ב' הסברות ולא הכריע א"כ הוה ספיקא אי הטריפות מחמת אחר אי מהני שאשי"י אלא דרמ"א הכריע דעיקר כסברא אחרונה וכמ"ש מהרא"י בתשובה סי' קס"ד וההיא דגף כיון דרבו המתירין צידד הש"ך שם ואפ"ה אין המנהג להקל שם : **יג** בבדיקת העוף . כתב הש"ך הא בהמה יש בדיקה יע"ש ויש לראות כיון דכ' דטעמא דבלא"ה יש מכשירין והלא אין מכשירין אלא בנתרפא יפה שאשי"י מטעמא דסוברי' דאין חילוק בין ריעותא מחמת עצמו או מחמת אחר דלא כמהרא"י בתשובה קצ"ד הא בשוכבים זע"ז לא מתירין וכן מורה לשון הרא"ש שכתב ונקשר יפה ואיך כתב אחר כך שכל שעדיין שבור אין בקיאין בבהמה הא נקשר אף שאין יפה דהיינו שאשי"י יש להכשיר בבהמה ועוד שכתב דהרב מכשיר בבהמה דבלא"ה יש מתירין והא העיקר כסברא הב' דאל"כ בכל דוכתא ליהוי ס"ס אלא דעיקר כסברא הב' ושוב ראיתי בכה"ג הרגיש בזה קצת וצ"ע כעת אם להתיר בהמה באין שאשי"י :

יראה לי נשבר במקום צ"ה לא מהני שהיית י"ב חודש או כ"א יום בעוף מיום השבירה דלאו לשעת השבירה חיישינן אלא מתוך שהולך על רגלו ודוחק אותו חיישינן בכל שעה לשמא נתקלקלה הצ"ה ומיהו אי חזר ונקשר היטב מהני שהייה י"ב חודש או כ"א יום מיום שנקשר וכן נחתך תוך הערקום למאן דמתיר אם שהה י"ב חודש לאחר החיתוך מהני ולכך יחתוך ויהנה לא בע"א כדאמרן מטעם הש"ד (ס) יעוין שם :

אכתוב בקיצור דיני רגל . ג' פרקים יש ברגלים האחרונים הפרק התחתון בכ"מ שיחתוך או נשבר כשירה העוף והבהמה ואין חשש צ"ה שם וכן חסר או יתיר אין אוסר שם בין התחתון לטשי"ך יש אוסרין ויש מתירין ואנו נוהגין להתיר שם אם נחתך . הטשי"ך עצמו אם נחתך ונשבר לט"ז בסי' נ"ה א' כפי הנראה פוסק כרמ"א דלא מטריף שם חתוכת רגל ולש"ך שם אות א' אוסר משום חתוכת רגל-ואם נחתך בפנינו בסכין דאין חשש משום גידין ונקשר ונתרפא יפה שאשי"י יש להתיר כיון דהטריפות מצ"ע ואם נשבר בכח יש לחוש לצ"ה לא מהני שאשי"י כש"ד ומ"מ לאחר הקשירה מהני י"ב חודש ובין טשי"ך לשוק אף לרמ"א אם נחתך שם טריפה מטעם חתוכת רגל ואם חזר ונתרפא יפה העור ובשר שלם בבהמה יש להכשיר ע"י בדיקת צ"ה דבקיאין אנו ועוף הגס כמו אינדיק ואווזא יש להקל בהפסד קצת ע"י בדיקה ועוף הדק א"א בקיאין ואסור אף בה"מ ולמעלה מחצי עצם או אצבע בעוף אין צ"ה ונשבר ואין ריעותא בעור ובשר כלל אין להקל אם לא בה"מ וראות עיני המורה וחזר ונקשר אף שאין יפה הש"ך צידד בסי' נ"ה להקל אף באין ה"מ ואם יש ריעותא בעור ובשר בלא נקשר יפה אף בה"מ אין ראוי להקל ומיהו אין גוערין למאן דמיקל בה"מ וצורך גדול ובנקשר יפה אף בלא ה"מ שרי אבל לא נקשר כלל ויש ריעותא חוששין לדעת רש"י אף לצורך גדול אין להתיר ובעצם הקולית נמי דינא הכי זולת סמוך אצבע לגוף אף נקשר יפה לא מהני דחשש איעכול ניביה . ובה"מ יש להתיר אף שרואה שנפסקו ניביה אלא לא נתעכלו אבל בשף אפילו רואה שנפסקו אין להקל בה"מ אבל אם לא נפסקו יש להקל בה"מ ודין נשמט הגליד דינו כנשבר ובעינן עור ובשר חופין כמ"ש רמ"א בסי' נ"ה ודבריו מבואר כן בתשובת הרא"ש כלל ד' סי' י"ז דלא כש"ך שהשיג עליו יע"ש :

ודע דר"ן כתב נחתך הקוליות אף דלא איעכול ניביה דלא הדרא בריא והמ"מ בסימן נ"ד הביא ראיה מרש"י יתיר כחסר והוה שמוטת ירך אף דלא עיכול וא"י טורח הזה למה דבלא"ה טריפה מנחתכו רגליה ולמאן דאמר דחסר אין טריפה יש לומר דנפקא מיניה בחסר בוקא טריפה מטעם שף ולדידן אין נ"מ דהלכתא דחסר טריפה ה"ה וכ"ש בוקא וצ"ע (ס) בזה :

כתב הבל"י אות ה' נשבר שוק למעלה מחצי עצם ונקשר זע"ז ועצם עליון יורד למטה תוך אצבע לצ"ה אף שאין עוקץ טרפה כי בשעת דחייה למטה חוששין לפסיקת הגידין ומשמע שסברא דיליה הוא . ובכה"ג סי' נ"ה בהגהות ב"י קי"ג הביא בשם רדב"ז אווז שנשבר ונקשרו זע"ז ועצם העליון יורד למטה כשיעור אצבע רב אחד הכשירו ורדב"ז מטריף ועצם תחתון היה ב' אצבעות עכ"ל הרי דינו של הבל"י אמנם אין בידי לאסור בה"מ ולצורך ע"ש כה"ג דבריאה של עוף זע"ז אף שהוא מדובק תוך אצבע לא חיישינן אף שיש לחלק קצת מ"מ צ"ע (ס) בזה :

מעשה בא לידי שוק שנשבר ב"א מצ"ה ונקשר כמעט שא"א להכיר אמנם בדקתי וראיתי כי עצם העליון יורד לתוך חלל התחתון עד ארכובה שקורין גלי"ד והיה ספק דוודאי בילדותו נעשה ושמא היה שבר פחות מגודל ואח"כ נתגדל התחתון ועלה למעלה או שמא העליון גדל אח"כ למטה והכשרתי בה"מ דכולי האי לא חיישינן והוה כמה ספיקי ומ"מ הכל לפי ראות עיני המורה אם רואה שהעליון בריא ותחתון יש בו רקבון רואין שהשבר הוה למטה בצ"ה והתחתון נתקרם אחר כך ועלה למעלה אם כן הוה ריעותא בצומת הגידין ולדידן אין אנו בקיאין בצומת הגידין של עוף וטרפה מספק כנ"ל (ס) ואין לסמוך להקל :

ודע בעוף אין לו פשי"ך ובגלי"ד מקום שמתחיל השוק יש עגול כבוכנא ובאמצע יש פגם שאין שוה העצם שם גם יש דעה שצ"ה הם בפנים ובדקתי וראיתי קצת נקשרים למטה מבוכנא ויראה לי דאין למדוד שיעור אצבע אלא לאחר שכלה הבוכנא ההיא דאף להחמיר י"ל שמתחילין צ"ה בין התחתון לשוק ולא להקל ודבר זה אף שלא מצאתיו מ"מ נראה לומר כן (ס) וכעת לא מצאתיו :

נז א בבהמה. הש"ך מתיר למוכרו ודאי ואם הוא הפסד קצת שרי לדידיה באכילה ובעגלים דוקא ה"מ כמבואר אות ב' ומיהו בה"י כתב המנהג לאסור באכילה וכתב בל"י אות א' דאם ידע הקצב וקנה יש לקונסו אף לאחר [illegible] והוה ה"מ יע"ש וודאי למיגדר מלתא ראוי

כתב ורב אלפס לא הביא כ"א ל"ב דרב ואף שבשל תורה הלך אחר המחמיר ז"א דקי"ל כמר בר"א ול"ב ה"פ רוב שכ"א מהחוטין הנטרפין בהם אי איפסק אלימא ונשארו קטיני ואיפסק רובו טריפה וכן איפסק קטיני ורובו של אלימי טרפה לאפוקי משמואל . ואין לפרש דרב בעי רוב שכ"א דא"כ לא הוה כמר בר"א ואין לומר דגריע רוב שכ"א מרוב בנין ורוב מנין דלא מסתבר כלל דלמר בר"א נשתייר רוב אלימי או רוב קטיני כשר וכ"ש רוב כל אחד עכ"ל . ממרוצת דבריו דהרי"ף פסק כרב דלא כמ"ש הר"ן ז"ל אליביה . ואם נדחוק לומר דה"ק דפוסק כל"ב דשמואל דאי נשתייר מיעוטן של כל סג' כשירה ולא כל"ק דאמר שמואל מכדי תלתא הוה כי איפסק חד לגמרי האיכא תרי כו' ודוקא תרי שלימין דהא כמבר"א קיימין וא"כ אף איפסק תרי קטיני כשירה דהאיכא רוב בנין ואיך קאמר דתרי בעינן משמע אף נשאר רוב אלימי לא מהני ומש"ה פסק כל"ב דשמואל דאם נשתיירו מיעוטן שכ"א כשירה דמיעוטן ככולה כדכתיבנא . ומלבד שזה דוחק לומר דרי"ף כשמואל ואיהו כרב עוד יותר דוחק דכתב ור"א הביא ל"ב דרב והשמיט הא דשמואל בל"ק ואי כדברי הרי"ף אליבא דר"ן העיקר חסר והיה להביא הא דשמואל לל"ק להודיע ההבדל שבין ל"ק ללישנא בתרא אשר ע"כ נראה שפוסק כרב אליבא דהרא"ש וכאמור . והנה להשוות דברי רבנאי לל"ב למר בר"א קאמר הרא"ש דה"ק רוב שכ"א ל"מ דיש לפרש דאי איפסק קטיני ברובן דבעינן נמי רוב אלימי דודאי א"ש אלא דאמר בסתם משמע אף דאיפסק רוב אלימי אפ"ה בעי רוב שכ"א מהקטנים והא בחד מנייהו סגי ועיין מי"ט מ"ש ול"כ כפשטיה דה"ק רוב שכ"א מהחוטין הנטרפים ר"ל כ"א מהחוטין במה שתלוי הטריפות בו ואי אפסיק קטיני תלוי הטריפות באלימי הוה ממש כ"א ואי איפסיק אלימי תלוי הטריפות בקטיני הוה הפי' רוב כ"א מה שתלוי הטריפות בו או רוב אלימי כשיפסקו קטיני או רוב. א' מקטיני ושמואל פליג ואמר דלא מיטרפא אפילו ניטלו רובן של שלשתן . אלא דקשיא דאיך פליג שמואל דלמא רב מיירי באיפסק אלימי או קטיני לגמרי ונשאר הב' קטיני או אלימי מיטרפי ודאי ברובן ניטל ואיך אמר מכדי תלתא הוו כי איכא תלתא דכל חד כשירה ורב מיירי בניטל אלימי לגמרי אשר ע"כ מוכרחין אנו לומר דשמואל לאו דוקא אמר תלתא דכל חד וחד או דו' המחלוקת הוא ומסייע לרבנאי היינו דלאמר כחוט הסרבל שלא נשאר כ"א א' כחוט הסרבל וזה שהשמיט הרא"ש האיכא תלתא דכל חד והביא הא דמסייע לרבנאי . והב"י כתב ונראה מדברי הרא"ש דאם נשתייר בא' כחוט הסרבל כשר וקשיא דלמא שמואל תלתא דכל חד ולאו היינו דרבנאי ונ"ע . ולפמ"ש מוכח דשמואל היינו דרבנאי דאל"כ איך פליג אדרב וכאמור . ומ"ש הרא"ש ואין לפרש דגריע כו' פי' המי"ע דה"ק דאימא רוב שכ"א מהחוטין קאמר דלא מיטרפא עד דבעינן רוב של כל הג' הא רוב קיים כשירה ולדיוקא אתא הא כל מיעוטין שכ"א כשר דל"א דמר בר"א פוסל ומכשיר באלימי שלא נלקה כלל וכן בקטיני שלא נלקה כלל הא נלקו שלשתן אפילו במיעוטן הא' טריפה ואמר רב דאפילו הכי בעינן רוב שכ"א וה"ה פעמים ב' ברוב אלימי וקטיני אלא לדיוקא אתא הא כל שלשתן במיעוטן כשירה דזה פשיטא ולא צריך לאשמעינן דמר בר"א דמכשיר באיפסק אלימי לגמרי וה"ה שלא נשאר בב' רק רובן וכ"ש בג' רובן אלא ע"כ אחוטין שנטרפין קאי . ועוד פי' ב' יע"ש . ודברי הטור אבאר לקמן בעז"ה . וז"ל הר"מ ז"ל בפ"א מה"ש הי"א נפסק העב לבדו מותרת שהרי נשארו שנים נחתכו שנים הרי נשאר העב גדול משתיהן נחתך רוב שכ"א טריפה ואצ"ל נחתכו כולן או רובן עכ"ל וכתב הכ"מ אף דפסק כמר בר"א דמכשיר ונחתך לגמרי רוב בנין או רוב מנין הא גריעי טפי שלא נשאר א' מהן שלם . והמי"ט עשה כלומר ע"ז דקשיא ליה כיון דמר בר"א איננו חושש לרוב מנין או בנין אם כן אמאי טריפה באיפסק רוב כ"א ותי' דהא גריע טפי דמיעוט לא הוה כרוב יע"ש והנה מ"ש דלא נשאר שום א' מהם שלם הלשון אין מורה כך דה"ל רוב מנין כשר אבל כשנשאר מיעוט לא הוה כרוב . ואם דהכ"מ מפרש דרבינו כרב כל"ב וכר"ן דבעינן רוב שכ"א מהג' ושאני הכא דאי א' מהם שלם או רובו כשירה דהמיעוט מגיל ומר בר"א באיפסק לגמרי אילימי וחד מקטיני הא מיעוטן קיים מגיל ומשום הכי אמר רוב שכ"א . דדוחק לומר רוב שכ"א מחוטין הנטרפין דלא היה לו לסתום אלא לפרש . הוה א"ש לישנא דאין כל א' שלם . ומ"מ הקושיא א"א לפרש כי אם כמ"ש המעדני יום טוב שוב ראיתי להלח"מ שמפרש דברי הר"מ החוטין שנטרפין בהם ויראה שמפרש כמ"ש הרא"ש כדכתיבנא יע"ש ופוסק הוא כשיטת הרי"ף רבו ז"ל וכרב כל"ב וכר"ן בתי' הב' . ויש לראות במ"ש נחתך העב לגמרי משמע דב' הנשארים שלימין לגמרי הא ל"ק דנשארו רובן קיימים קרו להו ולבדו לאו דוקא אלא אף שיש לקותא באינך כל שרובן קיימים ואי קשיא לי הא קשיא איך כתב ואצ"ל אם נחתכו כולן או ניטלו כולן והא בנחתכו אף בחד מקטיני ואילימי סגי כיון דפסק כמר בר"א דהכין כתב נפסק העב לבדו משמע אי חד מקטיני גם כן הוה טריפה וזה כמר בר"א ומה וכן דהא בנפסק רוב בעינן כולהו ובאיפסק לגמרי באילימי וחד קטיני סגי וכמ"ש הר"ן בתי' הב' דוקא המיעוט מגיל יע"ש . וכ"מ דהכ"מ נמי מפרש כן דסובר רבינו כתי' שני של הרא"ש דאחוטין הנטרפין קאי וכמ"ש הלח"מ זה א"א להעמיס בדבריו שכתב שום אחד מהן משמע דלכל הג' נפסקו רובן ועוד דכתב לרבינו פוסל בעוף בנפסק רוב א' מהן משום דמחמירינן בעוף יותר מבהמה הלכך אף ברוב א' טרפה וזה לודק לתי' הב' של הר"ן ז"ל דבהמה מיעוטו מגיל כל שנשאר אחד שלם וה"ה בעוף ג"כ לא"א כיון דמחמירין כו' מש"כ אי כתי' הרא"ש מה"א לומר דאין טריפה בעוף ברובו יע"ש . עיין בר"ן וכ"מ הביאו . אשר ע"כ מוכרח לומר דפי' דברי רבינו כר"ן בתי' הב' ונאמר דהרי"ף נמי פוסק כרב וכפי הבנת הרא"ש ברי"ף וכתי' שני של הר"ן א"כ אמאי כתב בנחתכו כולן דוקא והא באילימי וחד קטיני סגי כמר בר"א ונ"ע. וזה לשון הטור כתב הרמב"ם נפסק הגדול ושנים קטנים קיימים או שנפסקו הקטנים והגדול קיים כשירה וכן נפסק קצת כ"א מהם כשירה עד שיפסק רוב כ"א מהם ורש"י אוסר בנפסק כ"א מהם וא"א הרא"ש ז"ל כתב אפילו לא נשאר רוב של כל אחד מהם כשירה עד שיפסק הגדול כולו ורוב שכ"א מהקטנים או שיפסקו שנים הקטנים ורובו של הגדול אבל נפסק הגדול ונשאר רוב מהקטנים או שנפסק הקטנים ונשאר רוב מהגדול כשירה והנה משמעות לשונו שיש שלש מחלוקת בדבר וכפי הנראה הר"מ כהרא"ש. ועוד דהדיוקים סתרי אהדדי דכתב בהרא"ש דאינו אסור אא"כ נפסק כל הגדול ורוב של הקטנים הא רוב של א' מהקטנים כשירה וזה כהר"ן בתי' דמיעוטן מגיל וכי אמר מר בר"א דווקא דאיפסק לגמרי וזה קולא גדולה יותר מר"ן בתי' הב' דאלו להר"ן דוקא כשמיעוטן של ב' קיימים כמו שיראה הרואה בהר"ן והביאו הב"י ג"כ ואלו להרא"ש אף דאיפסק כל הגדול ואי מיעוט אחד מהקטנים והשני רובו קיים כשירה וכי טריפה באיפסק אילימי וא' מהקטנים לגמרי והדר אמר אבל נפסק הגדול ונשאר רוב כל א' וא' משמע הא נפסק אילימי ורוב א' מהקטנים עכ"פ טריפה . וכתב המי"ע דיוקא דרישא לאו דווקא וסיפא דווקא ולחומרא . ולפ"ז יהיה שלש מחלוקת הר"מ סובר דרוב של כל א' בעינן כרב וכל"ב וכתי' הב' של הר"ן ורש"י פסק-כלאמימר דרוב א' סגי וט"ס כל והרא"ש סובר כל"ב ורוב אחד אחוטין הנטרפים ואי איפסיק אילימי ורוב קטיני וה"ה רוב של אלימי ורוב א' מהקטנים לשיטה א טריפה . ולולי דמסתפינא הייתי אומר דהטור ה"ק וא"א הרא"ש ז"ל כתב להודיע בזה כתי' הב' של הר"ן דמתחלה אמר דאינה אסורה וודאי לכ"ע כי אם שנפסק כל הגדול ורוב של א' מהקטנים דאף לשמואל פסול וכי מכשיר שמואל בנשאר מיעוטן שכ"א ודקדוק הב"י י"ל דלאו דוקא הא נפסק הגדול ורוב נשאר מהקטנים זה כשר ודאי כמר בר"א וכרב דאמר הכין דרובו שכ"א הוא דטריף ומינה הא נשאר מיעוט מהגדול קיים אף נפסק רוב א' מהקטנים כשירה וזה יסכים למאמר רב ברוב כ"א הא מיעוט אילימי ומיעוט קטיני וא' קיים כשירה ויש תבלין לזה מדלא הכריע כמ"ש הרשב"א דעוף יש מתירין בנפסק המיעוט וי"א כו' ולא כתב וא"א סובר בעוף אפילו מיעוט אם סובר כתי' הא' אלא ש"מ דסובר כתי' הב' ואין הכרע ולפיכך לא הכריע כאן אלא שמה אעשה שבדברי הרא"ש א"א לפרש כתי' הב' דאל"כ לא הוה לומר חוטין הנטרפין וכמ"ש המי"ע יע"ש ס"ד דברי הטור צריכין עיון וישוב דעת :

ועתה אבוא לפרש דברי הט"ז . הקשה בדברי הרא"ש במ"ש דאין לפרש רב בעי רוב כל אחד ואחד דמר בר"א מכשיר וכ"ש רוב א' כו' אדרבה באיפסק אלימי ורוב א' מקטיני טריפה ויש מפרשים הוא הפריסה דאין לומר דרב ה"ק ברובו דבעינן רוב קיים וזה רוב כ"א וא' קיים ול"ב מחמיר דל"ק רוב אחד קיים כשירה אפילו הב' מיעוטין נשארו ול"ב אמרינן רוב כ"א קיים לחומרא ומר בר"א דמכשיר באיפסק לגמרי קטיני ואלימי הויינו דא' קיים מה שאין כן בשכל הג' לקו דז"א דמר בר"א מכשיר באיפסק אלימי וקטיני נשארו בר"ן וכ"ש רוב כ"א וא' הויינו דלא בעינן רוב כ"א וא' דמשמע אף באיפסק קטיני חד וז"א . וכתב הט"ז דא"כ איך קאמר כי אמריתיה קמיה דשמואל אמר האיכא תלתא דכל חד הא רב איירי בכשרות ואיהו בפסול וכ"ת על הדיוק קאי דטעמא דאיכא ג' רובי ואפילו בג' מיעוטין הוה למימר הכין כמו בלישנא קמא דמדייק לשמואל הכין ה"כ בל"ק הוה למידק עליה דרב הכי טעמא דג' רובי קיים הא לא"ה לא והא איכא תלתא כו' וע"ק מה פליגי ב' לישני ל"ק דע"כ ל"ב נמי מפרש רוב א' הוה טריפה ול"ב נמי הכי סובר דאי ל"ק ברוב א' כשר אף דאיפסק ב' איך אמר כי אמריתיה קמיה דשמואל אמר הא איכא תרי הא רב נמי כך סובר . והפריסה בהג"ה ישב זה דהרי"ף ורא"ש לא הוו גרסי בל"ק כי אמריתיה קמיה דשמואל ונוכל לפרש כן אבל הט"ז סובר זאת לדוחק להגיה הספרים ומה שלא הביא הרא"ש בל"ק כי אמריתיה כו' כתב המי"ע דעיקר מבוקש שלו להודיע שיש ל"ק ול"ב והרי"ף כל"ב יע"ש . ומ"מ יש לייבב דברי הפריסה דמ"מ היה לו להביאו אי ל"ב לחומרא או לקולא או דגרים ליה ול"ב פליג עם ל"ק לשמואל ולרב לא עיין פריסה בהג"ה ודבריו צריכין ישוב . והט"ז מפרש באופן אחר דאם נשארו ג' שלישים מן קטיני ואלימי כשירה דהוה ד' שלישים דאם נפסק כל אלימי ורוב מהקטנים קיים כשירה מסתמא למר בר"א והוה ד' שלישים ואלימי כפול הוא כשנים ואם כן כה"ג כשירה ומר בר"א מדבר באיפסק אלימי לגמרי ורב דאמר רוב כ"א וא' ע"כ ג"כ קאי אחוטין הנטרפין והיינו דאלימי מכל וכל איפסק וקאמר אם רוב שכ"א מקטיני טריפה והוא הדין אם א' לגמרי והב' שליש וב' שליש איפסק טריפה או א' מקטיני רובו ונשאר א' שליש ונשאר ג' שלישים ניטלו וב' רובי מקטיני או רוב אחד מאלימי טריפה ודאי הא נשתייר ב' רובי דהוה ד' שלישים כשר ושמואל אמר מכדי תלתא הוון וכי ניטל אלימי ונשארו קטיני כשר דרוב מנין הוה ס"ה נשארו מיעוטן מקטיני כשירה תלתא דכל חד מקטיני ומסייע לדרבנאי הוא הסרבל של ב' קטיני והשתא פי' הרא"ש דאנטרפין קאי ואלימי לגמרי דא"ל דרב בעי רוב מכ"א וא' נמי טריפה ומהאלימי מיעוט דלא כמר בר"א וקאמר דלמא כמר בר"א גרע מלקו כולן וכתב דז"א דלמר בר"א אם ניטל אלימי ונשאר רוב קטיני כשירה וכ"ש כשכולן מכל א' יש שליש . והקשה דא"כ לפסוק כל"ק לחומרא היינו רוב א' מקטיני טריפה ובזה מחולקין ל"ק אף שנשאר ד' שלישים שליש מקטיני וא' קיים טריפה ול"ב כשר דז"א דגם אם כשר כיון שיש ד' שלישים לפ"ז הא דאמר האיכא תרי ופליגא דרבנאי ה"ק האיכא תרי ובין הכל ד' שלישים וכמו דכשירה באיפסק אלימי ונשארו ג' רובי כשירה ה"ה שליש מא' וג' שליש משני ופליגא דרבנאי אף שלא נשתייר מכ"א מקטנים כי אם שליש בכ"א כשירה או דל"ק רוב א' מכל טריפה וחולק אמר בר"א והלכה כל"ב . והשתא לישנא דטור הכי מתפרש וא"א הרא"ש ז"ל כתב אפילו לא נשאר רוב שכ"א אלא מיעוט שכ"א כשירה דהוה ד' שלישים דהטעב כפול לשנים וחולק אהר"מ ורש"י בזה דאלו לפי' הא' הוה לא נשאר רוב מכ"א אלא בשנים או באלימי וחולק על רש"י בזה דפסק כאמימר וגם על הרמב"ם חולק כמ"ש ולפי' הט"ז חולק במה שאמר לא נשאר רוב מכ"א כ"א מיעוט מכ"א וחולק על הר"מ בזה וכ"ש על רש"י וכתב ואינה טריפה א"כ נפסק כל הגדול ורוב שכ"א מהשנים וה"ה נפסק כל הגדול ורוב א' והב' מיעוט דליכא כ"א ג' שלישים אלא ה"ק שאינה אסורה א"כ כל הגדול ורוב כל אחד מהקטנים הא לא נפסק כל הגדול כ"א מיעוט הנשאר כשר ול"ת דבעינן רוב הב' דוקא דז"א דרוב ב' כשירה דעכ"פ איכא ד' שלישים והא דלא כתב בפי' דג' שלישים דזה כ"ש אם ד' שלישים מקטיני כ"ש ג' שלישים מג' דכשירה . ומכל מקום קשה אמאי לא השמיענו הטור דאיפסק אלימי כולו ומיעוט הנשאר מקטיני וא' שלם דכשירה דהוה ד' שלישים דל"ת דגרע כיון דאלימי נפסק כולו וא' רוב דהוה ככולו וע"כ לא מכשיר אלא בנשתייר ג' שלישים כולם קיימים או ב' רוב מקטיני דהוה ד' שלישים כולו לא בע"א . ולדבריו לא קשיא השתא דיוקא דרישא כמ"ש . אמנם מ"ש דראה לרש"י כו' לא הבינותי וסבור הייתי דט"ס הוא ונ"ל דראה לרש"י שיש להסתפק אם נפסק כל העב ורוב א' מקטיני וא' שלם דטריפה אף שיש ד' שלישים דוקא בשכל החוטין יש ד' שלישים ולא ירד לאותה סוכתא דא"כ נוקי לישנא קמא בנטרפין אלא אף כה"ג כשירה שוב ראיתי דיש"ש כתב בהדיא פי' בהמה המקשה סימן י"א אחר שכתב סברת הרא"ש דבג' מיעוטין כשר דחה ואמר דרובא כבולהון והביא סברת הרשב"א וסיים ונכון להחמיר ואפילו איפסק תרי רובי ואחד אלימי והג' שלם וכ"ש בג' מיעוטין דטריפה דלא כהרא"ש הרי שכתב זאת לסברת הרשב"א והר"ן בתי' א' ומה זה דקאמר ולא ירד לאותה סוכתא שזו להרא"ש (ס) . שוב ראיתי שדבריו נכונים דה"ק דאדרבה כל שא' מקטיני שלם ממש וא' מקטיני נשאר המיעוט דיש ד' שלישים אף הרשב"א מודה דכשר אף דפוסל כפי' הא' כל דאיפסק ונשארו ג' מיעוטין דכולהו לקו אבל כה"ג מודה דאל"כ נוקי ל"ק כמר בר"א בנטרפין דהיינו אי איפסק אלימי ברובה נ"ה ברוב כ"א דהיינו אי רוב קטיני אינו טרפה עד רוב אחד מקטיני טריפה דהא נל"ב הכין הוא ברוב כ"א דהיינו אלימי נמי ואינו מדבר כולהו כחד ה"ה ל"ק דהיינו בנטרפין ואלימי הוא דאיפסק אינו טרפה אלא ברוב אחד מהקטנים ול"ב מיקל ע"י רוב שכ"א ולא פסול אלא בשכל הג' לקו הא אחד שלם כשר כיון דאיפסק לגמרי כשירה כיון שיש ד' שלישים וא' שלם דכ"ש ולא פסול אלא דנשאר א' שלם ודאי דאיכא ד' שלישים ואם איפסק ב' קטיני במיעוטן כשר וכל האלימא . כ"ש כשא' שלם וד' שלישים אלא רוב כולהו לא בעינן רק רוב של אלימי ורוב א' קטיני והג' מיעוט לל"ק אסור . ועוד תי' כיון דנשאר מיעוט של אלימי וקטיני וא' שלם היינו רוב כי כן הוא וודאי כשר ולא אמרו דטריפה אלא כד איפסק לגמרי אלימי וקטיני כו' אבל מיעוטן מגיל והשתא מבוארין דברי הט"ז והבן: (ז) ברוחב אצבע. עט"ז ולכאורה יאמר דרמ"א סותם כדעה שסובר בעדה ד' אצבע וזה א"א דהא בהלכות סימן מ"ו סתם המחבר בעדה ד"א והר"ב לא הגיה לא שם וכאן כלום אלא רש"ל סברא דנפשיה קאמר ומ"מ לעת הצורך בע"ש וה"מ יש להקל באצבע דהוה כעין ס"ס עיין סימן ק"י ובש"ך אבאר עוד . ומ"ש אי עצם הוא בעוף קטן שאין בכל העצם רוחב אצבע או בהמות וחיות גדולות שא"א ליתן שיעור ע"ז אצבעות שמתפשטין יותר ע"כ יותר מחצי העצם ליכא צ"ה : (ח) דאיכא מכה. עט"ז בשם רש"ל דוקא שיש קצת רקבון הא אם אין רקבון כי אם שינוי מראה לחוד בל"א או גע"ל וכדומה אין להפסיד ממון ישראל בחנם ועיין מ"ש בש"ך אימתי יש בדיקה בצומת הגידים בזמן הזה בבהמה ועוף הגס כמו אינדיק ואווזא ואימתי אין להם בדיקה בזמן הזה דא"א בקיאין :

נז (א) דרוסה . פי' מי שיש לו ארס מכה בצפרניו ומטיל ארס ושורף בו ע"ז . הנה דרוסה הנזכר לא מה שאמרו כל עוף הדורס טמא דהתם פי' שאוכל מחיים או שאר פירושים וכאן הפי' שמטיל ארס וכל חיות ועופות טהורים אין להם ארס ואין דורסין כ"א בשם תוס' חולין נ"ג ד"ה שאר . ואף שתוס' כתבו בעופות מסתימת דבריהם שאין ארס לטהורים משמע אף חיות . וכהאי גוונא בהגהות הטור אות ג' דבהמה טמאה אין לה דריסה וזה נלמוד מדכתב הט"ז חיות ועופות דוקא . עוד כתב בהגהות ב"י אות נ"ו בשם לידה לדרך כמו רגלי הדורס בכסף אין מטיל ארס והוא פשוט . וגדולה

מזו

מזו כתב הפרישה אות פ"ז דאם ניטלו לפרכים אין מטיל ארס ומפרש ציפורן למעוטי ניטלו ולא מפרש דלאפוקי שן כמ"ש אח"כ דמלת יד משולל שן אלא דא"כ רגל למה לי וי"ל . ומ"מ יראה לי דוקא אם ניטל כל הציפורן הא ניטל עד הבשר מטיל ארס דמ"ש הפוסקים ותוחב בציפרנו הוא לאו דוקא (°) אלא שאני תמה דבגמ' נ"ג א' איתא להדיא אין דרוסה אלא ביד לאפוקי רגל ואין דרוסה אלא ציפורן לאפוקי שן וכן העתיק הרשב"א בארוך מ"ד א' ובקצר כ' א' ומנא לי' להפרישה לפרש בע"א וצ"ע . ודע טעם דרוסה שהארס סופו לינקב בני מעיים ערש"י נ"ג ב' ד"ה צריכה בדיקה ותוס' ריש א"ע ולא הבינותי דבריהם דאף רש"י מודה איברים שאין פוסל נקובה ארס שורף כמו כבד וצ"ה וכדומה . ואף ודאי שדרס לא הוה אלא ספק שמא לא הטיל ארס כמו שיתבאר סע"ו ונ"מ בלא נודע עד שנתערב ובה"מ ולקמן יבואר : (ב) אפילו . עט"ז ולכאורה כן נמי סתמא תנן ויש ב' לישני בגמ' נ"ג א' י"א דוקא בדכוותי' ומיהו בהא נמי הלכתא אפילו בדרברבי מיניה יש דריסה כמ"ש המחבר : (ג) הזאב . סט"ז היקל כש"ע דאפילו בעגלים אין לו דריסה דלא כיש"ש סימן ע' בא"ע ומיהו שם כתב עגלים הרכים ובש"ע כתב עגלים סתם ואפשר ברכים מודה הש"ע דאסור עי' ש"ך סימן ל"ס אות פ"ו וצ"ע , אות ל"ח לאחר שנה או שאין יונקים ועיין ש"ך כאן אות ב' . והנה בספק דרוסה בזאב היה נראה להקל דהוה ס"ס שמא הלכה כמאן דמיקל ושמא לא דרים וכן מצאתי בכר"ו אות א' והחמיר בודאי דרוסה וצ"ל דזה לא מיקרי ספק שמא לא הטיל ארס . אלא שיש לומר אף בס"ס אין להקל דדרוסה שכיח וכל שאין הספק הב' שקול לא הוה ספק ובשלמא ספק עאל לאו מטעם ס"ס אלא ספק עאל לחוד די להתיר דאוקמיה אחזקה משא"כ בספק פלוגתא לא שייך אוקמיה אחזקה כמ"ש כמה פעמים דבשביל החזקה לא ישתנה הדין עיין כה"ג סימן ח"י וכ"ה וא"כ מטעם ס"ס לא הוה שקול דשכיח הוא דדורס . ומ"מ מאחר שהש"ך היקל בה"מ יש לצדד ולהקל באפשר בספק דרוסת הזאב וכעת צ"ע בזה :

מעשה בעובד כוכבים שמכר פרה לישראל והיה בה תבלה בגופה ושאלו אותו ואמר שהזאב פגע בה יותר משלש שנים מהו אם רשאי הישראל ליקח הפרה לעצמו או אסור. הנה לכאורה יש ס"ס שמא קניא ושמא אין דרוסה לזאב ועוד דתולין בקוצים וקנים דמצוי הוא אלא מאחר דהש"ך כתב בסימן ט"ו אות כ"ג וט"ז אות ט"ו דקודם שמכרה נאמן במה שבידו ה"ה כאן כיון שאמר בשעת מכירה דזאב פגע בה אסור וכ"ת מת"כ אי נאמין לו נאמין לכולה מילתא כמ"ש הט"ז ס"ס מ"א במסמר שהראה העובד כוכבי' לישראל יע"ש א"כ הוה שלש שנים וטריפה אינה חיה אפי' ודאי דרוסה מהני י"ב חודש י"ל דבכה"ך השיג עליו ופסק כמוהר"ס מלובלין שם ה"ה כאן אסור ליקח הישראל פרה זו. ומיהו אי לא אמר ליה העובד כוכבי' מידי יכול לקנות מטעם ספק קניא תולין במצוי ועוד דבס"ס מותר ליקח לכתחילה כמו שאנו קונים מעובדי כוכבי' אותן שעטכי"ל נוסי"ן עיין בסי' קכ"ב מטעם סתם כ"ע אין ב"י דהוה ס"ס אלמא בס"ס מותר ליקח לכתחילה ואף דאין עושין ס"ס בידים היינו שהס"ס נעשה ע"י מעשה משא"כ כאן ומיהו אם כבר לקחה והעובד כוכבי' אינו רוצה לחזור ויש ה"מ כדאי הט"ז ושאר אחרונים המתירים בדרוסת הזאב בה"מ אבל לא בע"א כ"ל (°) ועי' מ"ש לקמן: (ד) דינו כקוץ שנתבאר סימן נ"א ס"ז ור"ל דא"א בקיאין בבדיקה או כפירש"י שאף מדין התלמוד א"א בקיאין . ובטור כתב שאם דרס או נקב בשיניו לחלל וכתב הפרישה שם דקמ"ל דגם בשן אין לו ארס ובש"ע השמיט שיניו ומיהו אי השן רחב הוה כמו קנה רחב דמבואר לעיל דגם אנו בקיאין בבדיקה ה"ה כאן יעויין היטב : (ה) אפי' . עט"ז שזו דעת הרשב"א ולא כהרא"ש דאמר דוב ונמר אין להם דריסה אלא כל למעלה מזאב דינו כזאב וכל למעלה מארי דינו כארי ועיין מ"ש באות דלקמן בזה : (ו) ויש מחמירין . כתב הט"ז דעת א"ז שהביא תה"ד דלמעלה מזאב דהיינו דוב ונמר יש להם דריסה בגסה הא זאב אין לו דריסה בגסה ופסק דמותר למוכר לעובד כוכבי' כמ"ש בסוף הסי' ומיהו ספק דרוסה מדוב ונמר אין להתיר מחמת ס"ס עי' מ"ש לעיל וכתב זה לאפוקי מב"ח שפי' דברי רמ"א מזאב ולמעלה היינו זאב בכלל דאינו ומ"ש שבלשון התלמוד זאב אין בכלל עיין רש"י חולין אלא שהב"י כתב דא"ז מפרש כל"ב דמזאב למעלה היינו חוץ מזאב אלא דא"כ איך אמר למעוטי חתול הא לא מדבר בזאב כלל ועיקר הידושא דלמעלה מזאב דינו כארי והא הל"ל דקמ"ל וראיתי להיש"ש בא"ע סי' פ' ותימא אמאי לא אמר הא קמ"ל דלמעלה דינו כארי ולא ידענא אמאי ל"ק ליה איך ממעט כלל חתול כדאמרן אבל ע"כ נראה דה"ס בב"י דהא"ז מפיק ליה מל"ב דלמעלה מזאב דינו כארי דלל"ק זאב בכלל שפיר אמר מזאב ולמעלה דינם שוה דדרסי בגסה משא"כ לל"ב אין דינם שוה דזאב בדקה ולמעלה בגסה היינו ארי א"כ לאיזה צורך הזכיר למעלה הכי הו"ל לומר בבהמה זאב ובעופות נץ ולמעוטי חתול בא אלא ה"ק בבהמה מזאב ולמעלה מעלות יש וזאב בדקה ולמעלה בגסה והיינו שאי אות דאי ארי הא מתני' היא וכ"ש לאשמעינן דגדולה מזאב דינו כזאב דלא כהרא"ש להא"ז זה פשיטא דגדולה מזאב דלא גרע מזאב אלא ע"כ תרתי אתא לאשמועינן למעלה בגסה ולמעוטי חתול דאל"כ לימא בבהמה למעלה מזאב אלא ה"ק מזאב ולמעלה מעלות יש הא למטה לא וזה מדוקדק בדברי הב"י ולפ"ז יש לראות במ"ש הט"ז בלישנא דס"ס אין זאב בכלל ולפי מ"ש אף בס"ס זאב בכלל והש"ך אות ה' נשמר מזה וכתב בלשון התלמוד זאב בכלל ומיהו הא דאמר בעופות מנץ ולמעלה יש לפרש לל"ב למעלה מנץ דינו כנץ או איידי דאמר מזאב ולמעלה אמר מנץ ולמעלה מעלות יש גם ונץ. דלל"ק ע"כ הכין הוא דזאב בגסה דרים וכן ולמעלה מה אתא לאשמעינן אלא איידי.והא דאמר מ"ד אורחא דמילתא תנן ופירש"י דאורחי' דזאב למידרס וה"ה חתול היינו דלהאי לישנא למעלה מזאב דינו כארי ואפ"ה תנן דרוסת ארי בגסה ולמה לא השמיענו יותר חידוש דלמעלה מזאב בגסה אלא אורחא דמילתא נקיט ארי בגסה ה"ה זאב בדקה אורחא דמילתא ולעולם חתול נמי ולכך אשמועינן למעט חתול ויש להא"ז הוכחה שניה דאל"כ מס"ת לומר אורחא דמילתא אלא כמ"ש ומה שלא הגיה רמ"א לקמן יש מחמירין מה שלמעלה מנץ דינו כנס דאיידי כו' ואלו היה הפי' בב"י דזאב ולמעלה אין הזאב בכלל א"כ ה"ה נץ ולמעלה אין נץ בכלל ודרים בגס א"כ אמאי לא הגיה רמ"א לקמן ויש מחמירין מה שלמעלה בנץ דדרים בגס כמו גס כיון שהגיה כאן וצ"ע (°) ועיין ברא"ש יוסף : (ז) בצפרנו . עט"ז וכוונתו דאי ציפורן כך רחב הוא ויש לו בדיקה כמו קנה רחב המבואר בסימן נ"א א"כ לא היה הרשב"א צריך לנ"מ כלל דפשיטא דנ"מ טובא דאלו משום ניקב לחלל יש בדיקה ומשום דרוסה טריפה בהאדים אלא דלקולא אמר דאי לא האדים לא חיישינן שניקב דאי ניקב ודאי היה להאדים כיון דנגע באיברים הפנימים ולפ"ז המחבר לקולא קאמר ואין בלשון משמע כן ועוד דהיה לכר"ב להגיה לדידן אין נ"מ דא"א בקיאין בהאדים בין בארי וזאב וה"ס הנך ולהב"ח א"ש לחומרא אמר דאי האדים טריפה ולדידן טריפה ולא מהני בדיקה . גם אין נ"מ לדידן בעוף דבודק הקנה דהא כבר נתבאר סימן נ"ג דא"א בקיאין ואף עוף יש להטריף : (ח) ושאר עופות הדורסין אפילו למטה מנץ כהרשב"א ט"ז ולמעלה מנץ אי יש להם דריסה ברברבי מיניה אכתוב בש"ך אות ד' : (ט) שעכשיו . עט"ז . דע דהב"ח האריך ותמצית כוונתו לענ"ד הכין הוא דר"ן כתב אבל הכהו חיישינן ורשב"א כתב וכל שלא ראינו רדף והכה אין חוששין ורצה הב"ח להשוותן דר"ן מיירי בהוא שותק והם מקרקרים הלכך בכניסה אין איסור דבן תרבות הוא שהתול שלנו ובהכה חיישינן ורשב"א מיירי בהוא והן שותקין דהות דרגא מהני בן תרבות אף הכה אין חוששין ושריא באכילה ודוקא רדף חיישינן וההוא דמהרא"י בתשובה קע"א דוב בן תרבות שקפץ אף הוא שותק אסור בלא רדיפה המוזכר בש"ע סי"א התם בן תרבות עם אדם ולא עם בהמה משא"כ חתול בן תרבות עם תרנגולים בזה מתיישב דלא קשין דברי הש"ע וכוונתו דמדכתב כאן ס"ס דהתחיל י"א דנוהגין היתר וע"כ בהוא שותק והם מקרקרים דאל"כ על אי כמי שרי בשניהם שותקין וסיים וכל שלא הכהו אין חוששין משמע דקאי אמה דפתח בהוא שותק והם מקרקרים ולא כתב רבותא טפי אפילו בשניהם שותקים אסור בהכאה כההיא דסי"א ולמה נתן מקום לטעות בדבריו ואי דסמוך אסי"א לא היה לו להזכיר כאן הכהו אלא לסיים דעכשיו אין לחוש ובהכאה ידעינן מסי"א אלא דכאן שהוא בן תרבות עם תרנגולים בעינן מקרקרים והכה הא שותקים אף שהכה אין כלום בלא רדיפה ולקמן סי"א בתרבות עם האדם לא עם בהמה מש"ה אסור בקפץ לחוד וכ"ש הכה . ופי' הב"ח מ"ש הרשב"א דראוי לחוש להחמיר היינו בהוא שותק והם מקרקרים אף בלא הכאה דהקולים הם כמו שניהם שותקים והכה בלא רדיפה זהו תמצית דבריו . אמנם הט"ז לא ניחא ליה בהא שאזיל לשיטתיה באות י"א דהש"ע משמע שהם שהוא בן תרבות משמע אף עם בהמה והניח שם בצ"ע על המחבר ומ"מ המחבר סובר אף בתרבות עם בהמה קפץ לחוד אוסר בלא רדיפה . גם אין לומר דרשב"א שכתב רדף והכה וי"ו המחלקת הוא א"כ היה להמחבר להביאו רדיפה לחוד אוסר גם א"ל דפליגי הר"ן ורשב"א ופסק המחבר כר"ן לחומרא דהכה לחוד זה דוחק ע"כ העלה דל"פ דמ"ש הרשב"א רדף והכה דהכין הוא דכל שעומד אצלו ומניח ידו עליהם אמרינן דרך שחוק הוא ואף בהוא שותק והם מקרקרים הכאה בלא רדיפה לאו כלום הוא שמניח ידו דרך שחוק והיינו דסי"א דקפץ הוה דרך רדיפה וחולק עוד על הב"ח ומתיר למוכרו אף שהכה ע"י רדיפה ומקרקרים דלאו ודאי הוה וצ"ד לספק דרוסה דאסור למוכרו לעובדי כוכבים הכא הוה רק חששא בעלמא . אמנם מ"ש הט"ז דלמאי ניחוש הא הרשב"א והר"ן התירו בפי' מקרקרים לא ידענא מהו דהא הרשב"א בקצר ב"ש ש"ש כתב וראוי לחוש להם ופי' הב"ח דמדינא שרי וממדות חסידות ראוי להחמיר (°) גם דברי הש"ך אות ח"י צ"ע לפי זה כמו שאבאר שם : (י) אבל דרסה ברגל . זהו בחיה ועוף ברגל ט"ז ולא באגפיים כמ"ש הפרישה דאין דרוסה אלא ביד אחיה קאי וה"ה שן אין בו דרוסה כאמור : (יא) שלא הוציא צפורנו . דבשעת נטילה מטיל ארס ט"ז לאו דוקא אלא ה"ה נשאר הציפורן בשעה ששמוט היד כמבואר סי"ד אות כ"א בט"ז ומ"ש המחבר אם בא וציפורן תחובה חוששין שמא דרס וחזר ודרס היינו ציפורן עם היד הא ציפורן לחוד בלא"ה אסור וכאמור ועיין פרישה . כתב הפר"ח בשם הרדב"ז כת"י שאם בשעת יציאת נפש של דורס שמוט ידו אין לו כח באותה השעה להטיל ארס ואם התחיל למשוך קצת הציפורן והומת טריפה דמתחלת המשכה מטיל הארס ולא דוקא בסופו יע"ש : (יב) הומת . ה"ה חתכו ידו ב"י ט"ז לא ידענא מהו הא במחבר מבואר כן ובאר הגולה ציין טור ולא מצאתיו בטור אלא בב"י ואולי בש"ע של הט"ז היה חסר מלת או חתכו ידו של הדורס ולפ"ז צ"ע כעת : (יג) וציפורן . עט"ז דמיירי שהיה שם ארי דאל"ה אמרינן מעלמא אתא וכבר כתבנו דכאן מיירי דכל היד נקצץ ותשובה דאי ציפורן לחוד הא כתב באות כ"א דמכי שליף היד אף שציפורן נשאר מטיל זוהרי' ועיין פרישה כ"ה וכ"ו ודרישה כ"א וכה"ג בהגהות הטור אות למ"ד ספוקי מספקא לי' ולמעשה ראוי ודאי להחמיר דבשליפת יד אף שהציפורן נשאר אסור וכן הלכה . ודע דלמ"ש הב"ח סי"ח דהא דתלינן בכותל כשיש כותל ולא במקום שהם רועות דוודאי מהארי בא וכ"ש עוף שאין דרך להתחכך לא תלינן בכותל לא צריך לדחוק דהכין מיירי בעאל ארי וכתב דין א' ב"פ כמו שהקשה הדרישה . וכן בקו"א כתב הב"ח דאם מכיר הציפורן שהוא מחיה הדורסת אף לא ראינו נכנס אסור א"ל לכ"ז ולקמן סי"ד אבאר דינים אלו בעז"ה (°) : (יד) למקום צר . הט"ז העלה דבהמות דווקא במקום שהן רועות בלי מחיצה ועופות במקום רחב שרי אף במחיצות שפורחין באויר והוה כלא עאל כל שיש לומר לא הסיגום והתיר למוכרו במקום רחב בבהמות אפשר דיסכים ש"ך אות כ"ד דמותר למוכרו . כתב הכה"ג בהגהות הב"י אות כ"ג וכ"ד בשם דמש"א דרוחב כחצר המשכן מאה על חמשים הוה רחב ולגבי עופות הוה דיר מקום רחב כשהדורס חיה אבל עוף לא דפורח ג"כ באויר . הנה מה שהיקל בחצר המשכן אם באנו למ"ש הב"ח לדייק דווקא רועות בלי מחיצה משמע דאין להקל ומ"ש להחמיר בעוף הדורס לשון הש"ע מורה במ"ש עוף הדורס לכלוב או לול שלהם משמע הא לחצר ודיר אף עוף הדורס שרי שמא לא הסיגם ולא ידענא מנא ליה להחמיר בהא. ומיהו כשאין הדיר מקורה גם הוא יודה דאפשר דפרחו באויר לחוץ וזה ברור . ודע דסבור הייתי לומר מ"ש הרשב"א בקצר ב"ש ש"ש דף כ' ב' בד"א כלוב או דיר אבל במקום שהם רועות יראה לכאורה סתירה שמתחלה כתב דיר הא חצר גדול אף שמוקף מחיצות שרי ואח"כ הטיל תגאי אחר רועות בלי מחיצות נראה דקאי למ"ש שם קטע נח רוגזיה היינו בדיר יש חילוק משא"כ במקום רחב כמו חצר דטורח הוא לו להסיגם בקל אף קטע אסור דחמתו בערה בו ולא נתקררה כמו בכלוב שהתול עומד מחוץ ומכניס ידו לפנים אף קטע אסור הביאו המחבר ס"י כיון שא"א לעשות כרצונו וה"ה חצר רחב גרע טפי ומש"כ לא הזכיר אלא דיר ובקעה אמנם מסתימת הפוסקים משמע קטע אף במקום רחב שרי ולא אסור אלא מכניס ידו לפנים ומיהו מיירי שוודאי יכול להסיגם אלא על ידי טורח דאל"ה הוה כלא עאל שמא לא הסיגם ביד כ"ל (°) ולקמן אבאר עוד :

והנה ראיתי לחקור בכאן חקירה אחת והוא דהא דחיישינן לספק דרוסה בהוא שותק והם מקרקרים אי הוה מן התורה או מדרבנן . ואם הוה מן התורה מ"מ לא אמרינן אוקי אחזקה . ומה שהביאנו לזה הוא דהר"מ ז"ל בפ"ה ה"ג מה"ש כתב הואיל ואין בפי' אלא דרוסה לפיכך החמירו בה וכל ספק שיספק בה אסור וכתב הט"ז בסימן כ"ט אות א' דהר"מ סובר דלא אוקמא אחזקה הואיל והוא בפי' דלא כתוס' פא"ט מ"ג דרוסה שכיח זהו כוונת הט"ז יע"ש ע"כ משמע דהחמירו בה חז"ל לא מ"ה ועוד דמ"ה אין לחלק בין הלמ"מ ומ"ש בקרא דכולן הן גופי התורה עיין פ"א מהל' אישות ופ"ה במ"ש שם . אמנם ממ"ש הטור בשם ספר המצות ס"ד שנתערב גמגם לאסור דכיון שקודם שנתערבה היה הספק הא' אסור מן התורה משמע דס"ד מן התורה אסור לא מדרבנן . הן אמת שהסמ"ג במ"ע ס"ג כתב והיכא דנשא זאב שה מן העדר וספק אי דרס ביד או בשן ונתערב כו' בהא הוה ספק א' ד"ת משא"כ כשהוא שותק והם מקרקרים אפשר דהוה רק מדרבנן . שוב ראיתי במ"ב סימן פ"ו כתב דמקום רחב הוה כמו לידה בשבת ויו"ט כל שאין יכול לתפוס בחד שחיי' ובפרט דרוסה דרבנן ורב אין חושש ונהי דקיי"ל כשמואל מ"מ יש ללמוד איסור דרוסה דרבנן מלידה דאורייתא יע"ש הרי שכפל דבריו דרוסה לא הוה אלא דרבנן והיינו בהוא שותק והם מקרקרים דבהכי איירינן והוא פלא בעיני ומסתימת הטור דס"ד שנתערב משמע דקאי אהוא שותק כתב דספק הא' הוה דאורייתא . ובחה"ר כתב בדף נ"ג ד"ה קטע ואי לא היה אלא חד בדיר ונכנס ארי ושותק והוא מקרקר ונתערב אסור דכיון דאסרתה התורה כר"י בעל התוס' ריש ביצה הרי דקרי ליה ספיקא דאורייתא אמנם בארוך קט"ו לא הזכיר ספק א' דאורייתא אלא שנודע הספק מתחילה עי' סי' ק"י באופן שדברי מ"ב שכתב דרוסה דרבנן הם פלא בעיני מטעמא דכתיבנא (°) ועיין סימן ק"י בש"ך גבינות העובדי כוכבים שנתערבו :

ודע דבהוא שותק והם מקרקרים ובכל הני דאמרי' אימור יש בו מחלוקת.הר"ן פי' דוודאי הוה והלכך ספק אי לא ידעינן אי שתקי או מקרקרים אסור מספק כמ"ש ברי"ף דהני אימור הוה ודאי והרשב"א בחידושיו ד"ה הא דאמר ר"א פי' דאי לא ידעינן אי שותקין מתירין מספיקא הביאו המחבר והר"ב סי"ב הרי חזינן להר"ן בספק אסור ולהרשב"א בספק מותר ודווקא הוא שותק והם מקרקרים איכא הוכחה וקרוב לוודאי דדורס מש"ה נוחין לשמואל ומיהו בציפורן תחובה בגבו ועאל ארי ביניהם אפי' שותקין כתב הרשב"א בארוך ובחדושיו דאסורין אלמא אף בספק השקול אוסר דאף דאמרינן איכא למימר הכי והכי זהו נרב הא לשמואל שכיח הוא שציפורן מארי. בא לא מכותל ודותק . והנה כפי הנראה מרש"י חולין נ"ג א' ד"ה דרוב אריות דורסין ממש ומתוס' שם ד"ה רוב ראוין לדרוס והשתא לרש"י בכותל נתחכך וציפורן בכותל היה כמו שיראה הרואה שם ד"ה נתחכך והתוספות פירשו ארי חולה ונתחכך בכותל ואחרי חולה ישב שם ומאחרי נשמט ונתחב בגבו והרשב"א בחידושיו הסכים לפיר"ת יע"ש . ולכאורה הייתי אומר דהיכא דספק עאל הוה ס"ס והא בעינן שיהיו שקולים אלא דוודאי הוא שותק והם מקרקרים לא שכיח והוכחה הוא אלא ספק הוה ומשום דרוב דורסין כפירש"י ורוב זה לא הוה רוב גמור כ"א מדרבנן ומש"ה בס"ס מתירין כמ"ש התוס' בכתובות ט' א' בסוגיא דפ"פ דרובא דרבנן לאו מ"ה אלא מדרבנן ולכך בס"ס מתירין וה"נ דכוותיה ולכאורה דרוסה לא הוה ספיקא אלא מדרבנן כדכתיבנא . ומ"מ הרשב"א למתיר בלא ידעינן אי מקרקרים אלמא סובר דרוב דורסים ראוין לדרוס ובמקרקרים איכא הוכחה א"כ בספק עאל אמאי הוה ס"ס והא ספק הב' לאו שקול הוא וי"ל דאיכא ספק שמא למטה מחלל הגוף כמ"ש הרשב"א הילכך עאל ליכא אלא חדא ספיקא שמא למטה מחלל משא"כ לא עאל ומיהו ראיתי להמי"ט דף קס"ו א' שהעיקר הטעם דרוב בחזקת שאינן נדרסים ומיושב קושית הלבוש כמו שאבאר בש"ך אות ל"ב יע"ש וכן כתב המי"ט עוד אבאר לך שאע"פ שכ' הר"ב בסימן נ' ספק מתיים אסור ל"ד לדרוסה דהתם חזקה מחמת רובא ויצאה מהרוב משא"כ כאן לא יצאה מרוב ולא מחזקה ברורה שהיה לה בשעה שנולדה עיין סימן ע"ט אלא מטעם שיש הוכחה הואיל והם מקרקרים או כהר"ן דספק דרוסה שכיח כמ"ש התוס' א"ט מ"ג או כרש"י דרוב אריות דורסין ממש ורב אין חושש דאיכא רובא דכשרות וחזקה נגדו עדיף :

ועם זה יש ליישב קצת מ"ש הלבוש בס"ט כתב חוששין לס"ד דספיקא דאורייתא לחומרא הרי דלא כמ"ב דמן התורה ספיקא הוא ובסי"ב אי לא ידעינן.אי שתקו אי צווחו התיר מטעם ס"ס לא מחמת חזקה דרובן אינן נדרסים דסובר כמ"ש ס"ג דרוב אריות דורסים ודאי כפירש"י מש"ה הוא רובא נגד רובא ומש"ה בעינן ס"ס עיין ש"ך אות למ"ד ובסי"ד נמצא ציפורן בין לחה או יבשה אסורה ול"ת כבר היה בכותל והשיג

עליו

הוא . ומ"מ ספק דרוסת הזאב יש לצדד ולהקל עיין מ"ש ט"ז : **ב** כגון בעגלים . עש"ך במקום שאין ה"מ יש לאסור עגלים אף שאין רכים ובה"מ שרי לאכילה משא"כ בגסה גדולה כל שצריך לזלזל ממקחו אין להפסיד : **ג** בעגלים יש פוסקים כתבו הרכים ש"ך ור"ל אפילו יונקים עדיין אפ"ה אין דרוסה בזאב ולא ידענא אמאי לא כתב דברי הטור דכתב בהדיא עגלים הרכים כדרכו הטוב בכ"מ וכתב שאר פוסקים כתבו : **ד** דינו כקוץ שנתבאר סי' נ"א ש"ך וע"ש באות ג' דיניו ואם בשן ניקב אם הוא רחב יש לו בדיקה כמו בקנה רחב המבואר בסי' נ"א יע"ש : **ה** דכל שהוא. עש"ך פי' אלמעלה מן זאב קאי לא כב"ח וכן מבואר בד"מ ועוד דא"כ היה להר"ב להגיה לעיל אזאב דיש מחמירין ומ"ש בלשון התלמוד מזאב למעלה זאב בכלל היינו אף לפי דעה זו וכבר הארכנו בט"ז מזה ומה שחילק בלשון "כל שהיא מזאב ולמעלה ולא אומר וי"א מזאב ולמעלה משמע דאין זאב בכלל הט"ז לא מדייק כך ומ"מ בפי' הסכים לש"ך בזה וכבר התבאר יעוין : **ו** מזאב ולמעלה . עש"ך דהעלה דוב ונמר למעלה מזאב הם ויש להחמיר כמ"ש רמ"א ולמוכרו שרי ובדקה אסור למוכרו אף דהטור סובר דוב ונמר אין דינן כזאב ושרי בדקה מ"מ הא המחבר ורוב פוסקים סוברים דמה שלמעלה מזאב דינו כזאב ודוב ונמר למעלה ולא שרינן למוכרו אלא היכא דרוב הפוסקים מתירין מותר למכור לא כה"ג דרובן מחמירין והמחבר בסעי' א' לא קאי אדוב בשור הגדול אלא כיוצא בו ופשוט : **ז** ויש לחוש לחומרא . עש"ך וכוונתו מבואר דהל"ח אות ק' דקדק מלת לחומרא דהי"ל ויש לחוש לזה או ונוהגין להחמיר אלא דלחומרא חיישינן ולא לקולא ואפשר דסובר כט"ז אות ז' דאם ניקב לחלל ולא האדים כשירה דודאי אין לחוש לנקיבת איברים הפנימים דאי נגע בהוא הוה ודאי מאדים ולזה אמר דבדוב ונמר אינו כן דלקולא אמרינן אין מטיל ארס ואי ניקב לחלל אף שלא האדים טרפה ואי לא ניקב לחלל בעי בדיקה והקשה דלא ניחא ליה סברת הט"ז ובנץ כהב"ח דאין חד וא"כ לאיזה צורך סיים רמ"א "לחומרא אי דניקב לחלל אף שלא האדים טריפה פשיטא דהוה כקוץ ואי הוה רחב א"כ נמי אין כאן חומרא להיפך ועוד דהר"ב סובר דרוסה אין לו בדיקה א"כ אין נ"מ לו יהיה כט"ז אלא לענין כיסוי שחייב לכסות בלא ברכה ולענין מתנות דאי תפס כהן לא מפקינן דשמא לא הוה דרוסה :

ודע דאם הוא שותק והם מקרקרים אם נאמר להתיר מה שלמעלה מזאב דוב ונמר דהוה ס"ס שמא הלכה כרשב"א דלמעלה מזאב לא הוה אלא כזאב ושמא כרא"ש דאפילו דקה לא דרים אף דאיכא א"ז ואיכא מ"ד זאב כלמעלה הוה ספק השקול וא"כ עם ספק שמא לא דרס הוה ס"ס או שמא למטה מחלל הגוף עם האי הוה. כ"ס יראה אם מותר לאוכלו פשיטא דחייב במתנות ליתן לכהן ואף דבס"ס אם נאמר דאין מוציאין ממון דאין הולכין בממון אחר הרוב זה לא ניתן להאמר כיון דמותר באכילה יאכל הלה וחדי פשיטא דחייב במתנות . ומ"ש הש"ך בפשיטות בספק טריפות אי תפס הכהן אין מוציאין יש לעיין דמזובחי הזבח הראוי לאכילה ממועט נמי ספק טרפה כ"ש אי ספיקא דאורייתא מ"ה לחומרא . שוב ראיתי בפר"ח סי' ס"א אות י"א כתב אפילו איסור דרבנן פטור דלאו ראויה לאכילה ויש לעיין מ"ש מכיסוי דאשר יאכל כתיב ואפ"ה חייב לכסות וצ"ע (°) וכה"ג בהגהות ב"י אות י"ג כתב לחומרא היינו מצד החומרא ולא מן הדין והלכך בה"מ שרי באכילה בדוב ונמר יע"ש : **ח** חוץ . כתב הש"ך וכ"ש גם שקורין פלקו"ן דאם יש לו דריסה באווזים ותרנגולים מכ"ש גדיים לחלל דלא כמ"ש הפרישה אות ז' דגם אין לו בגדיים וטלאים אפילו לחלל . ואף לדידן יש נ"מ אי ציפורן גם אין חד אלא רחב או שעשאו רחב שניטל ממנו מקצת דמשום דרוסה א"א בקיאין ומיהו הל"ח ושאר אחרונים כתבו כפרישה וכן משמעות הטור כל העופות חוץ הנץ אין להם דריסה בגדיים אפילו לחלל . ועיין דרישה אות ח' הקשה דכתב הטור לקמן נץ אין זיהרי' אדום וא"א להכיר א"כ לאיזה צורך כתב הטור לחלל יש דרוסה לקולא יע"ש והנה י"ל לקמן כתב נץ בעופות דקטנים ואדומים אלא דהפרישה שם אות מ"ו לשיטתיה וכן נראה ממ"ש המחבר לקמן וכן י"א דארס נץ אין בקיאין משמע אף בגדיים וטלאים לחלל וא"כ מ"ש כאן דיש דרוסה לחומרא באם שציפורנו רחב או עשאו רחב אפ"ה לחלל יש דרוסה וא"א בקיאין בזיהריה דנץ דקליש הוא וכאמור : **ט** והוא שיקוב. הש"ך הסכים כהמחבר דנץ לא דרס בגדיים וטלאים כ"א עד לחלל דלא כב"ח שהקשה ע"ז יע"ש ואין להאריך כאן בזה : **י** לבית החלל . עש"ך דמ"מ משום קוץ ור"ל דרוסה יש בדיקה וקוץ אין בדיקה ומסיק לדידן אין נ"מ דלדרוסה נמי א"א בקיאין ולפי מש"ל דארס הנץ אין ניכר אף בזמן חכמי התלמוד כדמוכח מההיא שרקפא עיין רש"י א"כ מה זה שכתב לדידן אלא דאזיל לשיטתיה בנץ נמי יש דרוסה לחלל ואיפשר מינכר אפ"ה אין נ"מ לדידן . ומיהו הא נ"מ אי דרים ביד בקנה לבד אי נקב משהו אין אוסר בקנה ואי דרוסה אוסר כן כתב הש"ך בספרו הארוך נדפס זה ימים לא כביר יעיין שם שהאריך עוד : **יא** שאז. הש"ך השיג על הלבוש ס"ג שכתב שמטיל ארס ושורף איברים שנקיבתן במשהו דא"נ שאר איברים קנה וכבד וכדומה דזיהריה מיקלא קלי וי"ל דהלבוש ראיתו ממ"ש התה"ה מה נ"מ בין קוץ לדרוסה ולא תי' נ"מ אם דרס רק בקנה וכמ"ש הש"ך בספרו הארוך אלא ע"כ אין ארס שלו שורף כשאר ארסיים רק נגדו ולא מצדדים דוגמא נפלה לאור ומש"ה דווקא באיברים שהן במשהו לא נגד הקנה ולדינא אין להקל נגד הקנה (°) : **יב** הנץ יש לו דריסה כו' . עש"ך דאפילו לא הגיע לחלל יש לו דריסה בעופות דקים תורים ובני יונה או תרנגולים ואווזים קטנים דבהגיע לחלל אפילו בגדיים וטלאים יש לו דריסה ואזיל לשיטתיה דלא כלבוש והבן : **יג** ודווקא בגדולים אבל בקטנים אפילו מן הגם האווזים כל שהן קטנים יש לו דריסה בהן וכן הגיה הש"ך ועיין עוד מ"ש באות שאחר זה בשאר הדורסין : **יד** ושאר כו'. הש"ך העלה דעת המחבר כטור ולרשב"א דלמטה מנץ בדכוותיה ונץ בדרברבי והיינו בדקים כמו תורים ובני יונה ולמעלה מנץ עד. גם בדכוותיה ובדקים וגם בכל העופות הגסים אווזים ואמנם יש להחמיר כרשב"א בחדושיו דלמעלה מנץ הוה כנץ בדקים אפילו בדרברבי מיני' .

ולפ"ז

ולפ"ז ה"ה באווזים ותרנגולים קטנים דומיא דנץ . ומה שלא הגיה כאן אהמחבר דלמעלה מנץ הוה כנס כמו שהגיה לעיל וי"ם מה שלמעלה מזאב דינו כארי כבר התבאר : **טו** חוץ מן הגס וכ"ש אותן שלמעלה ממנו דאנן פסקינן בבהמה למעלה דינו כזאב וה"ה בעופות למעלה מגס דינו כגס ולמעלה מנץ דינו כנץ ממש : **טז** פלקו"ן או אוסטו"ר . ש"ך וה"ה נשר דינו כגס כמ"ש הש"ך בשם הפוסקים ועי' שו"ת ב"ח קמ"ז וכלוב מלא עופות ונשמע קול צעקה בלילה ואומרים שהיה ע"י ברדל"ס שקורין טחו"ר והעלה דטחו"ר יש לו דריסה כמו חולדה דבפסחים חשיב חולדה וברדל"ס בהדדי אלא דהיה ספק שמא לא עאל בכלוב אף שהיה באותו חדר מ"מ לא עאל מיקרי כיון שכלוב הוא מוקף בפ"ע בקנים יע"ש : **יז** בין כו' דהוה רבותא אף אין מצילין מטיל ארס וה"ה באותן שאין להם דריסה אף ביש מצילין אין להם דריסה ש"ך ומיהו בין אין להקפיד או הוה זו ואצ"ל או לא זו דפעם נקיט הכי והכי עיין בסמ"ע בח"מ : **יח** וכל שלא הכהו אין חוששין,. הש"ך העתיק דברי הב"ח וסבר דקשיא ליה דכאן בעינן דרדף והכה ולקמן בהכה לחוד וע"ז השיג עליו דכאן נמי בהכה לחוד אמנם כבר כתבנו בט"ז דהב"ח הכי קשיא ליה דמשמע דכל שלא הכהו קאי ארישא בהוא שותק והם מקרקרים הא שניהם שותקים אף שהכה שרי ועל כרחך הכין הוא דאל"כ לאיזה צורך הזכיר הכהו בכאן אם ללמוד דהכה אף שהוא בן תרבות אסור הא כתב לקמן בסי"א זה אלא דכאן דווקא בצווחין דארישא קאי והיינו משום דבני תרבות עם התרנגולים משא"כ לקמן דמועתק מתה"ד קע"ח ושם לא היה כ"א עם בני האדם יע"ש ומ"ש הש"ך דלמוכרו לעובד כוכבים שרי דיש סוברים דבאין מצילין אין מטיל ארס יע"ש ולפ"ז בחתולין שעולין מבחוץ על כלוב ומכניסין ידיהם הוה יש מצילין עיין ב"י ופוסקים יראה דאסור למוכרו לש"ך ולט"ז שרינן דהם בני תרבות אמרינן דרך שחוק היה ומ"מ לא ידענא על מה סומכין העולם דכמה פעמים מכה דרך רדיפה וודאי אסור אף למוכרו וכאמור : **יט** אלא ביד היינו חיה הא עוף ברגל ש"ך אבל לא באגפים כמבואר : **כ** כגון שנפל עליו דרך מקרה ונתחב צפורנו או היה ישן ובשינה הכה להנדרס דפשיטא דאין מטיל ארס ש"ך בשם הפוסקים יע"ש : **כא** ה"ז כשר הטעם שהארס עם נטילת צפרניו זורקו ש"ך ומשמע וודאי דווקא ציפורן לא בשליף היד והציפורן נשאר תהוב וההיא דסי"ד חיישינן שמא דרס וחזר ודרס או בשאר ציפרנים עיין פרישה וכן בנה"ך השיג על הט"ז אות כ"א במה שכתב דיש חילוק בין נשאר היד או הציפורן יע"ש ומ"ש דאפילו האדים אין בכך כלום וה"ה באותן שאין להם דריסה אפילו האדים אין בכך כלום ופשוט הוא ועיין בסי' ל"ג בט"ז יע"ש : **כב** וציפורן . הש"ך הראה מקום לסי"ד ולמ"ש שם הנה לא כתב שם מזה כלום ובנה"ך פי' דשם חיישינן שמא דרס וחזר זדרס ויש לראות בהוא והן שותקים איכא הוכחה דלא שדי זיהרי' ואי דאיתרע דהא מוצאין ציפורן י"ל דהאי לא שדי זיהריה ומש"ה לא צווח כל דלא מכאיב ליה ולמה ניחוש דרס וחזר ודרס ואולי להא חיישינן שמא בכל היד דרגילות הוא וצ"ע : **כג** למקום צר אפילו דרס לאחד האחרים מותרים שמא לא השיגם ש"ך בשם רש"ל . ואף הב"י יודה לזה אלא בנמצא ציפורן אוסר אותו השור כמבואר : **כד** כגון כו' . הש"ך העלה במוקף מחיצות לגבי בהמות יש למוכרו לעובד כוכבים ולא לאוכלם עיין בל"י אות י"א בשם יש"ש אם סבבו ב' או ג' זאבים עדר בהמה דקה הוה מקום צר עכ"ל ואני לא מצאתי זה ביש"ש אמנם בצ"צ סי' ק"ה מבואר ההיפוך חצר גדול שעריו נעולים ומצאו ב' כבשים צידד למ"ב הוה מקום רחב ואח"כ כתב דאין הלכה כמ"ב אלא מטעם נח רוגזיה אלמא אף דהיו ב' זאבים בבקעה כה"ג הוה מקום רחב ועיין תשובת מור"ם מלובלין סי' ק"ד בחצר רחב מאד והיו כמה זאבים כתב דהכל לפי רוחב החצר וכיון שהיו הרבה צאן הדבר ידוע שצאן אחת יכולה להשמט יותר מהרבה וגם מזאב א' יכולה להשמט לא מהרבה הרי שאוסר משום דצאן רבות והרבה זאבים ובחצר הא בבקעה אפילו כמה זאבים לא חיישינן וכן משמע סתימות לשון ת"ה ארוך ומה שיש לדקדק בדברי תשובות אלו אבאר באות כ"ח : **כה** ואם חתך וה"ה הרגה ולא חתך ש"ך וכתב בצ"צ סי' ק' וק"ה דבעינן דווקא שראה הזאב בעינו שמתה הבהמה הא כל שמתה אחר כך לא נח רוגזיה וכתב עוד דאם מצא למחר מת חיישינן שמא אח"כ מתה וקטע וודאי אף למחרתו שרי . עוד התיר בסי' ק' בחצר שהיה הפתח פתוח וסולם מונח ארצה גבוה אמה והצאן יכולין לקפוץ מע"ג הסולם הוה כבקעה עכ"ל הנה מה שהתיר בסולם אפשר להקל כיון דבלא"ה מ"ב מתיר בחצר רחב ומ"ש דמצאו למחר אסור שמא אח"כ מתו וכתב הפר"ח אות כ"ו דברים ברורים הם ויש לעיין טובא דהא פסק המחבר אם ספק אי קרקרו שרי וכל הני אימור סובר דספיקא הוה ואוקמינן אחזקה כל מה דאפשר זולת הוא שותק ואם קרקרו דהוה קרוב לוודאי דעביד מעשה א"כ כל ספק נימא לקולא דרוב אינן דרוסים וגם חזקה ברורה משעה שנולדה לא היתה דרוסה ונימא מיד מתה ונח רוגזיה ואין לדמות לראוהו חי מבערב ולומר אוקמיה אחזקה דהשתא מתה דכיון דהכה הכאה שמתה ע"י אין לומר אוקי אחזקה ונימא מיד מתה ואף להר"ב שהגיה וי"א כר"ן וכל הני אימור הוה וודאי מ"מ בה"מ יש להתיר כמבואר ועוד דע"כ סובר הר"ן משום דרוסה שכיח שידרוס אבל כאן אפשר יודה דנח רוגזיה ולא שכיח הוא וא"כ למה נחמיר ועיין מ"ש באות כ"ח עוד מזה וכתב שיש לעיין בשו"ת צ"צ ומור"ם מלובלין בזה (°) : **כו** אבל אם פצע . אף הוא והם שותקין ש"ך וא"י מה מלמדנו השתא ציפורן תחבה לו דאיכא ס"ס לשאר השוורים אסרינן סי"ד כ"ש כאן ואף רי"ו דחולק התם יודה כאן דהתם בשאר שוורים איכא ס"ס מדשותקין עביד שלמא ומכותל בא ושמא לזה לבד דרים משא"כ כאן דוודאי נפשיה לאו לשלמא נקיט דהרי פצע אחד מהן א"כ אין שתיקה ראיה וכולהו בספק דרוסה עומדין ואף דהמחבר סובר בסי"ב דהיכא דאיכא ספיקא או קרקרו מתירין מספק אלא היכא דיש הוכחה ה"נ הוכחה הוה מדאחד דרים רגיל הוא דדרים לכולהו וכולהון בספק עומדות . ולכאורה יאמר לקמן בשאר השוורים היתר המכירה שרי בשאר השוורים כיון דרי"ו חולק ומתיר הוה ס"ס משא"כ הכא אלא דליתא דאף לקמן איסור המכירה דלאו כללא הוא כל היכא דאיכא פלוגתא מתירין למכור אלא היכא דמדינא שרי ומחמירין משא"כ ההיא דסי"ד דלא הביא הב"י כלל דעת רי"ו ומחדושי הרשב"א משמע להדיא דשותקים אסורים כולן וודאי אין היתר המכירה ומיהו במקום רחב דמתיר הט"ז אותו השור דלא כב"י יש לעיין ביה לענין היתר מכירה אבל וודאי נמצא מקום ציפורן אף במקום רחב אותו השור הוה וודאי נדרס אף לט"ז ואיסור המכירה פשוט הוא (°) : **כז** פצע . וה"ה דרס ולא פצע . וכ"מ בת"ה ט"ד ב' ש"ך דל"ת פצע דחמתו בערה בו ביותר אבל דרס אחד מהן נח רוגזיה ובת"ה כתב להדיא דכל שדרס ולא הרג לאו כלום וכבר כתבנו בשם צ"צ דבעינן המית בפניו שראה הזאב המיתה נח רוגזיה הא מתה אח"כ לא נח רוגזיה. ודע דהא דהביא הש"ך ממרחק לחמו ולא מסי"ד דחוששין לכל השוורים ולא נח רוגזיה בזה שדרס ואין לומר דהש"ך מיירי בראינו שזה דרס תחילה הא לא ראינו כולן מספק אסורות שמא דרס אחד מהן ולא ידענו מי וב"ת לא בטילי ובסי"ד חיישינן שמא דרס לאחרים דאכתי ממ"נ השאר מותרים ואי זה דרס בראשונה הרי נח רוגזיה אי אמרינן בדרס נח רוגזיה ואי ציפורן זה מכותל ודרס אחרים ולא ידענו מי מה"ת כיון דשותקין אימא שלמ' עביד ואי דתולין דרס אחרים תחלה ואח"כ זה הא נח רוגזיה ואמאי דרס זה ומה"ת לומר כן . ומיהו מ"ש רמ"א אבל אם ראינו דדרס אחרים כו' דלאו דווקא ה"ה המית אחרים כאו"ה דאם המית יותר מא' כולן אסורים וכמו שאבאר באות כ"ח . והנה י"ל מההיא דסי"ד אין ראיה דהש"ך לשיטתיה דכתב בנה"ך בהדי דשליף ציפורן דווקא שדי זיהריה וההיא דסי"ד חיישינן שמא חזר ודרס וא"כ עיקר דציפורן לאורויי דלאו שלמ' עביד וחיישינן שפיר שמא לאחר שנשמט ציפורן ולא הטיל ארס לא נח רוגזיה אלא דווקא בהטיל ארס ושמא דרס אח"כ אחד מהדיר ולא נודע מי הוא וכולן אסורות ומש"ה לא מצי להוכיח מההיא דסי"ד והוכיח מתה"א דכתב בפי' כן (°) : **כח** אבל . עש"ך דמשמע אם דרס ל"מ לאחר שהרג הרי לא נח אפילו לא ידעינן אסור כמ"ש המ"ב בחדושי דינים בסוף הספר ממ"נ אי אח"כ הרי לא נח ואי מקודם שמא דרס עוד לאחרים ואם המית כתב או"ה דאסורים ואין דברי מ"ב מוכרחים שהתיר בהמות יותר . הנה דברי רמ"א כאן פי' בסתם דרס יותר ללא מוכרח לפרש דרס והמית כאו"ה או דרס לחוד ובד"מ פסק כאו"ה אף בהמית יותר ופי' דברי או"ה דהמית יותר מא' אמנם הצ"צ סי' ק"ה מפרש דברי או"ה דהכה והמית בדריסה היינו שלא מתו מיד וא"כ לא נח רוגזיה כיון דשלא בפניו מתו ומפרש כן דברי רמ"א דדרס עוד כו' . ולפי דבריו אפ"ה א"א ליישב לשון הט"ז גם מ"ש או"ה והכה והמית לאיזה צורך הזכיר והמית ואי לרבותא אפילו הכאה שיש בה מיתה מ"מ אין משמעות לשונו כך יעוין היטב :

ודע דאם היו ב' זאבים ומצאו שני כבשים הרוגים אפילו למאן דמחמיר הכא שרינן דכ"א קטע חד כן מבואר בצ"צ שם . ולפ"ז ב' זאבים וכבש א' הרוג אסורין כולן דא' לא נח רוגזיה ושמא דרס . אמנם כן מה שהחמיר המ"ב אם דרס עוד ולא ידעינן ממ"נ אסור אי קודם שמא עוד דרס הוא אמת ויציב ולא קשיא נתלי לקולא כדעת המחבר סי"ב כל שהוא ספק דזה לא הוה ספק השקול כיון דדרס לאחד כולו תחת סוג א' הוו וחיישינן לכולהו ובין צווחים או שותקים חיישינן לכולהו וכההיא דסי"ד ולא תולין דמיד אחר דריסה נזדמן זה שהרג ונח רוגזיה וכדאמרן נראה לי :

וראיתי למוהר"ם מלובלין ז"ל בתשובה סימן ק"ד מעשה וכו' ותוכן כוונתו וז"ל בנדון דידן שהומתו ונפצעו יותר מט"ו צאן והיו שם צאן הרבה הדברים מוכיחין שהיו כמה זאבים לא הוה מקום רחב צאן הרבה והרבה זאבים א"א להמלט . וכ"ת דתולין כו' ז"א דמספק אסורין והביא דברי הר"ן דכל אימור חשבינן וודאי הא ספק אסור יע"ש . הנה מ"ש לשון הר"ן והלא המחבר פסק דלא כוותיה ואף שרמ"א החמיר בה"מ שרי כמה שכתב ז"ל ועוד דהר"ן יודה כאן באפשר וכמ"ש לעיל . ומ"ש מתחלה דלמא כל אחד מהזאבים המית א' מהן ונח רוגזיה ז"א דאמרינן כיון שדרס עוד כתב הנה ריש דבריו מורין אפילו נמצאו ב' זאבים וב' כבשים הרוגים אוסר הוא ז"ל דשמא א' מהן הרג ב' והשני דרס וזה וודאי קשיא מה"ת הא אית לומר נח רוגזיה ומסתמא הב' המית א' ולבסוף כתב דנפצעו והיינו אותו המעשה הכי הוה שלא הטיתן כולן מיד אלא נפצעו ולאח"כ מתו סוף דבר ב' זאבים וב' כבשים הרוגים וודאי מותרים לכולי עלמא וכמשמעות הצמח צדק וכדכתיבנא : **וכתב** לענין הגבינות שהצאן היו של השר וישראל קנה מנין הגבינות ועובד כוכבים עושה הגבינות והיו שם פרות ארבעים וה' מאות צאן דלו יש ספק שמא נדרסו עוד מ"מ וודאי לאו כולן א"כ בטילות בס' ואף דאין מבטלין איסור מ"מ כבר נתבטלו ביד העובד כוכבים דומיא ללעקכ"ן שאנו קונים שיש תבלין איסור דכתב בהגהות ש"ד ש"א דנתבטלו ביד העובד כוכבים שרי ליקח ה"ה כאן זה תורף דבריו ז"ל . הנה בס' התיר לא ברוב דכל שהספק הא' ג"כ דרבנן דבריה מדרבנן לא בטילה ובשלמא ד"ח לא בטל ולא אמרינן בכל חד ספק דרבנן שהם ז"ל גזרו ואמרו דלא בטל ולא הקילו מטעם ספק דרבנן דא"כ בטלה ד"ח שאמרו דלא בטל משא"כ החלב אמנם י"ל דאיתחזק איסורא ועיין סימן ק"י . ומ"ש דאין מבטלין איסור משמע ביד ישראל אסור הנה בסימן צ"ט יבואר אי בספק איסור אמרינן אין מבטלין איסור או לאו ואפשר דהכא הוה כוודאי דרוסה שכיח . ודע דבסי' ק"י בש"ך דין ד' ספק טריפה שנתערב חד בחד וא' מטיל' ביצים הביצה מותרת שמא הכשירה מטיל ושמא אין טריפה יע"ש וא"כ חלב שניה מצאן א' היתר הוא כמו הביצה ואף לאח"כ שחלבו כולן והוה כמו התם דכל אחת מטילה דאין להתיר די"ל דהתם דמוצאין ב' ביצים הלכך אסור משא"כ כאן מתחלה כשחולב אחת הותר אותו החלב ואח"כ אין לאסור . וי"ל דכיון שאחר כך חלבו מכולן ויש ספק איסור ביניהם אין לומר כיון שהותר הותר ומנא אמינא מהא דפ"ב דטהרות ב' שבילין והר"מ בפי"ט מהל' שא"ה ה"א הביאו ב' שבילין הלך בא' ועשה טהרות ושבל והלך בב' ועשה טהרות אם הראשונות קיימות אלו ואלו תלויות אף שהותרו פ"א חזרו לאיסורן ה"ה כאן ועיין מ"ל שם ד"ה עוד ראיתי . ומיהו לחלוב חלב מאחת מהן ולאכול ואח"כ לחלוב שניה בישראל כה"ג אפ"ה אסור דע"כ התיר שם אלא בלא ראינו מי הטילה הביצה ונמצאת אנחנו דנין על הביצה משא"כ בשחולב אנו דנין תחלה על הפרה והוה ספק טריפה שנתערבה דלא דנין בה ס"ס . ומיהו הא אין לומר ספק דרוסה לא מיחשב בגדר ס"ס דשכיח הוא דהא עיקר הפלוגתא היא ג"כ בנשא זאב שה מהעדר ואוסרין משום דספק א' בגופו הא לא"ה היינו מתירין וכאמור ובסי' ק"י אבאר :

ודע דאי אירע ספק דרוסה ונתערבו אח"כ באחרות הרבה דאסורין כולן מ"מ אי מת אח"כ א' מהן היה נראה דהשאר מותרין דאמרינן הס"ד מת כמו שמבואר בק"י ס"ז מההיא דטבעת של עבודת כוכבים שנפל א' לים הותרו כולן ודוקא שנים ומה שאסר במור"ם מלובלין הנשארות אף שמתו אח"כ הרבה משום דגם בשאר יש ספק שמא דרס ונהי שלא דרס כולן מ"מ שמא דרס עוד . ומיהו בההיא מעשה דמור"ם מלובלין אם היה של ישראל ויש בירור דלא נדרסו כ"א לערך ט"ו והיו צאן הרבה כמ"ש שם דוודאי יותר מרוב לא נדרסו היה נראה להתיר לשהות אותן י"ב חודש הזכרים והנקיבות שתלד אף דאסור לשהות לזמן מרובה ברבים הנדרסים הא כתב הכה"ג בהגהות הטור אות ס' בשם הרדב"ז כ"י דוקא כשהן בלי תערובת אבל נתערב באחרים שרי ה"ה כאן דהוה כתערובת והוא קולא גדולה לפעמים הרבה צאן והדבר ברור שאם דרס לא דרס אלא לקצת כגון שמיד הרגישו וכדומה אמנם לא ידענא הקולא מנא לן הא . וסבור הייתי לומר דכאן דמ"ה ברובא בטל ומדרבנן הוא דב"ח לא בטיל לא גזרינן לתקלה בדרבנן ומש"ה כל שנתערב מותר שוב ראיתי שזה ליתא דבא"ח ס"ס תרע"ה בנר חנוכה שנותר כתב מהר"מ מרוטנבור"ג שאסור להשהותו שלא יבוא לידי תקלה דאסור להשתמש לאורה אף דנ"ת שהאיסור הוא מדרבנן ומאחר שהדברים ארוכים ועמוקים ודרכי החכמה נעלמו ממני לא רציתי להאריך כאן ואי"ה במקום אחר אבאר עוד (°) ועיין פר"ח כאן אות נ"ב : **כט** אבל היכא דחזינן . עש"ך הראה מקום לאות

ת"י

עליו הש"ך אות ל"ד דאדרבה יבשה מסתברא לאסור יע"ש ואני אומר זהו לרב דאין חושש לס"ד והוכר רוב בהמות אינן דרוסין עדיף ואולי הוה לאה עדיפא מה שא"כ לדידן הוה יבשה עדיפא דלאה הוה ספק השקול ואיכא נמי ספק דרוב אריות דורסין לו שהציפורן מכותל בקושית התוס' הם משא"כ יבשה וודאי מכותל כיון שיבשה היא וליכא כ"א שמא דרס והן שותקין אפ"ה חיישינן והוה שפיר לא זו אף זו אף דבין אין להקפיד כמ"ש הסמ"ע ולקמן בש"ך אות ל"ד אבאר מזה . באופן שאין הכרע כ"כ אי דרוסה בהן מקרקרים הוה דאורייתא או דרבנן ובעת נ"ע ובסימן ק"י אבאר :

והיכא שנתערב ספק דרוסה באחרים דאין להתיר מס"ס יבואר לקמן בסימן ק"י . ודע דהסבור הייתי דכל שנודע ספק הא' מתחלה לא הוה ס"ס כיון שאתה עושה כוודאי איך תחזור ותאמר שמא כשירה זה נוהג בספק במציאות לא בספיקא דפלוגתא דרבוותא דהא קיימא דרי דגברי ואמרי דכשר הוא ולפ"ז דרוסת הזאב או מה שלמעלה מזאב דהוה ספק פלוגתא אי נתערב באחרים מהו הדין לאכילה . גם הא דכתב הר"מ ספיקא דאורייתא לחומרא מדרבנן אי נוהג זה הדין בספק פלוגתא ולקמן בקונטרס הספיקות אאריך בעז"ה . וראיתי לכה"ג בהגהות הב"י אות קכ"ב כתב דכל שנודע ספק הא' אף בספק פלוגתא דרבוותא אמרינן כן . כן יש ללמוד מכתבים סימן ק"ל עכ"ל . ועיינתי בכתבי מהרא"י והתם על אודות ג' שעירים של ר' מייסטריל השיב דהוה ס"ס חלב פטור עיין סימן קכ"ע בלשון השואל אמנם מהרא"י ז"ל בסימן ק"ל השיב דא"כ לא הוה פלוגתא מידי ספיקא לא נפקא וכתב לדעת ר"י בשה מן העדר לא הוה ס"ס ה"ה כאן והשואל שם דבתחלה כתב דעזים דרכן לחלוב רובן קודם לידה וכן בב"ע סימן ש"ו וא"כ לא הוה פלוגתא דרבוותא דעזים כ"ע מודים דחלב אין פוטר והוה ספיקא דמציאות ואין ללמוד משם לפלוגתא דרבוותא אמנם מלשון השואל יש ללמוד כן (°) והסיות שהדברים ארוכים אין כאן מקומן ועיין סימן ק"י : **(טו)** אם שותקים . אמרינן שלמא עבדי ומקרקרים כל א' מיראת חבירו ט"ז זה ספי' בגמרא בעותא מבעתי אהדדי וכמ"ש המ"ב פ"ז בגס הוא ירא מהם אמנם הכה"ג בהגהות ב"י אות ס"ב גרים בשם בה"ג בעותי מבעת להו וכן הר"מ ז"ל בפ"ה מה"ש מיראתו הם מקרקרים ופי' הט"ז הוא כב"י ועיין שם : **(טז)** אבל . עט"ז וכפי הנראה שסובר שרמ"א חזר כאן ממ"ש בד"מ ששם כתב דברי או"ה דיותר מא' שהמית אסורים דלא נח רוגזיה ומ"ש דאו"ה מיירי בלול וכמ"ש המחבר בשם הר"ן סי' יו"ד לא ידענא דהא ז"ל או"ה הביאו הד"מ ודווקא שלא המית יותר הא המית יותר לא נח רוגזיה ומעשה בלול שהכניס חתול ידה כו' הרי דקטע רישיה דב' או תלת אסור ומעשה שהביא צריך לומר דלא סובר כר"ן או דנכנס לתוך הלול גופא ואף שכתב הכניס ידו צ"ל דהיה לול קטן ביותר ולא טרח ליה וליכא כעס וצ"ע :

והנה בהא דנח רוגזיה כתב הר"ן ולא חיישינן שמא דרס תחלה דכיון שהן עומדין במקום שיכולין לדרוס איזה שירצה אומר אני זה דרס ראשונה ודווקא עמד עמהן כיון שיכול לדרוס כרצונו נח רוגזיה אבל החתולין המכניסין ידיהן בלול כיון שבורחין אף הוא כועס ולא נח רוגזיה ובהגהות דריסה אות כ"ג א"ל שמא דרס תחלה דאין כח לבהמה לברוח מן הארי עכ"ל לכאורה תנוקין הם דהר"ן מיקל מספק שאני אומר כי כן מורין דבריו ודברי הט"ז כאן וכ"ת הא בסי"ב אי לא ידעינן אי קרקרו אוסר הר"ן דסובר דרוסה שכיח או רוב האריות דורסין כפירש"י וכ' שאין הוכחה ששותקין א' מעשה עביד ולא אוקמינהו אחזקה משא"כ בקטע כיון שיש לומר דקטע מיד ונח רוגזיה תולין אף להר"ן להקל ולהגהות פרישה ס"פ דקרוב לוודאי הוא שזה הרג כיון שכ"כ חמתו בערה בו עד שהרג אחד אלו דרס לאיזו מקודם היה לו להרוג אותו וכ"ת דיכול ממנו אין כח ביד הנדרס להנצל מיד הדורס ולפי מ"ש הר"ן שעמד עמהן כרצונו אסיפא קאי אלא אהתולין . אמנם בכה"ג בהגהות הטור אות כ"ב כתב דהגהות פרו"ד הם דברי הר"ן וכתב עוד דהמפה פסק כאו"ה דאם המית יותר אסורין והקשה הא בדרס חד לא אמרינן נח רוגזיה יע"ש והנה מה שכתב דהגהות דריסה והר"ן אחדים הם כבר כתבנו שיראה שיש הפרש ומה שכתב דהא חזינן דיש כח לברוח לק"מ דאני אומר לא בא אלא לנקום נקמה משא"כ כשהרג בא על עסקי נפשות אלו דרס לא היתה יכולה לברוח ומ"ש שמפה כתב כאו"ה צ"ע דהא כתב אם שראינו שדרסה עוד אחרים לא הרג אחרים ואולי סובר דמ"ת ה"ק ראינו דרסה וממיתה כלשון או"ה וזה שציין או"ה ואלו בדרסה לחוד לא מאו"ה הוא אלא סברת עצמו ממ"כ כמ"ש המ"ב בחידושי דינים והנ"מ בין הפירושים אי כר"ן או כדריסה היינו דינים דמ"ב וכמ"ש בש"ך אות כ"ח דמספיקא אפשר תולין להקל שאני אומר דרס תחלה ואח"כ הרג דווקא דרוסה שכיח משא"כ כל שיש לומר דרוס ב' או ג' ואח"כ קטע ונח רוגזיה אמרי' אלא שז"א לדריסה דממ"נ הרי יש כח לברוח ממנו ואי אח"כ דרס הרי לא נח רוגזיה ובש"ך אות הנ"ל אבאר : **(יז)** ועמד . עט"ז וכוונתו כר"ן דכיון שיכול לעשות כרצונו נח רוגזיה לא בכלוב דע"י עורת מציגם לא נח רוגזיה ואלו להגהות דריסה הטעם דאפשר דברחה ממנה : **(יח)** אבל . עט"ז המחבר כתב סתם שהוא בן תרבות משמע אף עם בהמה ואפ"ה כל שקפץ כדרך הדורסים אסור כמו לעיל דרך רדיפה והכה ובתה"ד שכתב והיה קלא תרבות עם בני האדם הוא לאו דווקא ואף דאין צריך בתה"ד לומר מעשה כך היה מ"מ אין להוכיח ממנו כלום גם יראה דמעשה היה שם ולא המציא מלבו : **(יט)** לא חיישינן . עט"ז ויראה להגיה דרוב בהמות בחזקת שאין נדרסים או דרוסים הם אמנם מ"ש דהר"ן אוסר מטעם בהמה בחייה משמע מטעם דמחזיק מאיסור לאיסור וכמ"ש רמ"א בסימן כ' ולא ידענא דהא כתב הט"ז ס"ס מ"ח דשכיח התם לאיסורא ואולי הג"ק דמחיים ודרוסה שכיח הוא ומה שהראה מקום לנ"ע שם מבואר דכל שספק על הוא דשרי : **(כ)** בין להקל . עט"ז דבמאוי שניהם תולין להקל ובאין מאוי הולכין אחר המאוי ובזה אף הר"ן יודה דרוסה שכיח הוא ומ"מ הוה כספק על כיון שלא ראינו נכנס ומה היה לו : **(כא)** חוששין לה דבהדי דשליף ידיה שדי זיהריה כדעת רש"ל הובא בפרישה לאו דווקא ציפורן וכ"כ הט"ז וכתב עוד דהא לא ראינו נכנס אף דהוה ס"ס מש"א מ"מ בספק א' דלא עאל די בכך כיון דרוב בהמות אין דורסין אף בעאל ושותקין ע"כ דסברא יותר מארי בא מ"מ ספק עאל לא מתמירין . ודע דזה כמ"ש הפרישה א"ת דמכירין שהוא ציפורן של ארי וליכא אלא חדא ספיקא אפ"ה מכשירין כל שלא ראינו נכנס שם אבל הב"ח בקו"א כתב כל שמכירין שהוא של ארי אף בלא ראינו נכנס הוה חד ספיקא ואסור אלא באין מכירין הוה ס"ס שמא של שאר חיה שאין מטיל ארס ושמא בכותל נתחכך יע"ש עיין כה"ג בהגהות ב"י אות ע"ז יע"ש . ויש לראות בעאל נמי ליהוי ס"ס כיון דהוא והן שותקים אית לומר בכותל או משאר חיה שאין מטיל ארס ולענין דינא יראה להקל כפרישה וט"ז וכן משמעות ד"מ דחד ספיקא הוה ואפ"ה כשר : **(כב)** ולא לזה לבד אלא לשאר השוורים . זה קאי נמי בשותקים ט"ז ור"ל לאפוקי מרי"ו הביאו הב"י דמפרש דמ"ש הרשב"א שאר השוורים אסורים בצווחין דליתא וטעמא דהא חזינן מה דשתקו לאו הוכחה דשלמא עביד דהא אותו שנתחב בגבו אסור מספיקא ה"ה שאר ואף למה דנתבאר סי"ב דאי לא ידעינן אי שתקי שרי הכא כיון דבאותו שנתחב הוה שכיח לאיסורא חיישינן שמא דרס באידך ג"כ וכאמור ועי' תה"ד ד"ה הא דאר"ח מבואר כב"י דלכל השוורים אף שותקים אסורים יע"ש וי"ל על הב"י שלא כתב מהרשב"א בחדושיו . ועי' כה"ג בהגהות ב"י אות ע"ט מה שתמה על הב"ח והבין דהב"ח קשיא ליה בשותקים יש לאסור שאר השוורים ואינו כן דהב"ח תמה איך ס"ד דרשב"א בארוך וקצר ה"ק לכל השוורים חוששין בצווחין פשיטא מה"ת יהיה קולא דציפורן בגבו ולו נדחוק דה"ק הרשב"א דפצע ודרס לא שכך חמתו מ"מ דלמא בכותל ואי דרסו כיון דלו,אין אלא דקאי לשותקין זה נ"ל (°) :

כתב בעל משפטי שמואל סי' י"ו דהמדייק בלשון הר"מ בפ"ה מה"ש סי"א (היינו מדכתב סתמא ארי שנכנס ונמצא ציפורן ולא כתב אף שותקין או הוה ליה לאקדומי דין דצווחין ואין זה כ"כ דיוק) יראה דאפילו צווחין אחרים מותרים יע"ש ויראה מדבריו דלהר"מ תרי קולות חדא דבצווחין דוקא חוששין א"ל הכי והכי תו איכא דציפורן כו' ודווקא אותו השור כו' והביאו ג"כ הכה"ג שם ויש לתמוה מה"ת יהיו שאר השוורים מותרים דלציפורן בצווחין לחוד מהני לכל הדיר וי"ל כמ"ש התוס' ארי חולה והלכך לגבי שאר שוורים הוה ס"ס שמא חולה ושמא לא דרס אלא לזה משא"כ אי לא נמצא ציפורן גרע טפי ומ"מ לדינא עיקר כש"ע (°) וכאמור : **(כג)** אלא . עט"ז הנה הב"י כתב דאותו שור אסור אף במקום רחב ושאר השוורים מודה הב"י דשריין במקום רחב והט"ז האריך כיון דבגמרא אמרו דציפורן הוה ס"ד ולא תמור יותר ושקולין הם דהי תמור איך אמר רב לטעמיה כו' וכיון שכן דיו לבא מה"ה כו' ובמקום רחב שרי . ובאמת קושיא היא דהא בספק עאל כתב הב"י בשם הרשב"א אף ציפורן בגבו שרי ומקום רחב הוה כלא עאל דאל"כ לא היה לנו להתיר במקום רחב דאין מתירין ס"ס לכאורה אלא בלא ראינו נכנס ועיין בלאות י"ע ובסימן כ"ט א"כ במקום רחב היה להתיר אף אותו השור :

ודע דמ"ש הרשב"א דבספק עאל מותר אותו השור שהציפורן בגבו כמ"ש בתה"ר בפסק הלכה בסוף שמעתתא והט"ז אות כ"ב הביאו וצ"ע דכפי מה דמשמע שם בחדושיו שהסכים לפיר"ת דארי חולה וזה אין סברא שציפורן היה בכותל אלא מחיכוך ארי חולה בא לו יע"ש א"כ בספק עאל הא וודאי עאל אלא שמסופקין אי חולה או בריא ולדידן חוששין לס"ד ואסור אבר ע"כ נראה דאנו סוברים כרש"י בכותל נתחכך ורוב ממש דורסין וע"כ עשה כלומר והיה ראוי להאריך אלא שאין עסקינו פה בחדושים ועיין בס' ראש יוסף בזה :

עוד

עוד כתב הט"ז דג' נדרסים במקום רחב וה"ה ציפורן בגגו וודאי אין חוששין לשאר השוורים דוקא תולעים דמגופה אמרי' חזקה לא דבר הבא מעלמ' לא שייכיה חזקה וע' לקמן סי' פ"א בהל' תולעים ושם יתבאר:

נח (א) אם. עט"ז וכוונתו מבואר דמש"ה לא חילק הטור בין עמדה דאז א"צ כ"א שתפול מגבוה ו' טפחים וד' שמבטן הרי יו"ד ואם היתה שוכבת בעינן יו"ד גובה כיון שכתב מודדין מכריסה הרי ביאר דעומדת מיירי דאי בשוכבת לא שייך מכריסה דכל האיברים שווין. ומ"ש דבח"מ הוה אונס כו' י"ל דה"ק דכאן חיישינן לריסוק ואף שאין מיתה שכיח מ"מ ריסוק עכ"פ שכיח. ומה שהקשה דברי הש"ע אהדדי דכאן כתב בנפלה מעצמה אחי נושא א"ע ואין נופל בכח מש"ה בעינן גובה י"ט ובהפילוה אחרים לא בעינן גובה י"ט זה נכון. אמנם מ"ש המחבר יודעת שרוצים להפילה הוה כנפלה מעצמה ולקמן משמע אף יותר מי"ט אין מזיק כיון שיודעת מתאמצת ונושאת עצמה. ומה שכתב דבכח היינו ב"א אף ביודעת ופחות מי"ט אסור ולקמן מבואר אף בכח ויותר מי"ט אין לחוש ומה שהביא דברי הב"י משום קושיא שניה מ"ש כמ"ש רבינו כו':

אמנם הש"ך אות א' תי' זה דבית מטבחים שיש מקום לנעוץ רגליו ביודעת אפי' ב"א ויותר מי"ט כשירה ובאין מקום לנעוץ ביודעת אם הוא בב"א אפילו פחות מי"ט ובלא כח הוה כנפלה מעצמה ובעינן י"ט. ודע בהפילוהו אחרים ולא יודעת או בכח אפילו פחות מי"ט כתב הפ"ת אות ד' דמ"מ בעינן ד"ט כשיעור מכריסה לארץ הא פחות אף ע"י אחרים כשירה והכרח לזה לא ידענא. עפר"ח בקו"א ובב"י מה שהקשו ד' בעדי בנ"ה הוה ד"ט בשור ואיך יאמר כאן כל הרגלים ד"ט ותי' דמכריסה מודדין שבולט קצת עד אמצע הרגלים:

והנה יש לחקור בנפולה שהלמ"מ אם לא שהתה מעל"ע ולא עמדה אם היא ודאי טריפה או ספק. וכל שעמדה או שהתה דבעי בדיקה אי מן התורה בעי בדיקה או מדרבנן· הנה הלבוש ס"א כתב חוששין כו' ובס"ב אם לא שהתה מעל"ע טריפה שודאי נתרסקו איבריה. והיה נראה לפרש שמ"ש בס"א היינו ששהתה או עמדה הוה ספק ובלא שהתה קרוב ורוב הוא והוה ודאי דרובא דאורייתא ואין הכרע. ובשו"ת שאגת ארי' סי' ס"ד כתב דהבדיקה דרבנן. ועיין תוס' ב"ק נ' ב' ד"ה אם שכתבו אם שהתה אי צריך בדיקה או לאו וא"י הא בסדיא אמרינן בחולין נ"ו אמתני' דשהתה מעל"ע אח"ז ואח"ז צריכה בדיקה אלמא שהתה צריכה בדיקה. והיה נראה לומר בעמדה הבדיקה מ"ה ובשהתה הבדיקה מדרבנן ומש"ה בבינה שאל אטרפה בכותל וכן בא"ח תנ"ח כששהתה מיירי ומש"ה שוחטין בי"ט דהבדיקה דרבנן ומשום שמחת י"ט הקילו אלא שא"י לחלק כיון דבעמדה ובשהתה בתרווייהו הוזכר הבדיקה אי שניהם מ"ה או דרבנן. ועיין ר"ן בהא דזכרים המנגחין חוששין כתב הרמב"ן חוששין ובדיקה בעי בלא שיהוי מעל"ע ועמידה ואין נראה אלא כדין נפולה ממש ומה דנקיט חוששין משום דכולה מלתא דריסוק לא הוה אלא חששא בעלמא. ויראה מלשונו דה"ק דבדיקה לאחר מעל"ע ועמדה לא הוה רק מדרבנן ומלת "בעלמא יורה כן וכעת הדבר צ"ע. ועיין בל"י אות א' מ"ש בשם דבר שמואל ולא הבינותי. ומ"ש להתיר נתערבה בעמדה או שהתה ע"י בדיקה לא ידענא מנא ליה הא. ואם נאמר דבדיקה דרבנן היה אפשר לצדד ולמעשה א"ו להקל. (ס) וצ"ע: (ב) נפל אבל אין חילוק בין גובה י"ט או לא דבשלמא כשנפלה היא אמרינן פחות מי"ט אי נושא א"ע. והכל כפי כובד המשא אם ראוי להתרסק ע"י זה צריך בדיקה ושהייה מעל"ע עב"ח וט"ז: (ג) אפילו. עט"ז ומלת "עדיין צריך שיקון או ע"ס הוא כי הר"ן והרא"ה בב"ה מ"ו א' סוברין דמשום ריסוק א"א לבדוק כלל ולכך צריך שיהוי מעל"ע או עמדה דיצאה מכלל ריסוק שאם נתרסקה לא היתה יכולה לעמוד או לחיות מעל"ע והבדיקה לאחר מעל"ע הוא משום א"י טריפות שמא נקרע או ניקב ואף דנקב אין לה בדיקה כמו קוץ מ"מ ע"י נפילה אלו היה נקב היה נקרע קרע גדול כ"כ ז"ל. ולפ"ז באיברים שאין הנקב פוסל כמו כליות לאחר מעל"ע א"צ בדיקה ולהר"מ ז"ל הבדיקה לאחר מעל"ע משום ריסוק וקודם מעל"ע א"א להכיר וכן הוא דעת הרשב"א בארוך מ"ו א' דלאחר מעל"ע אגלי בהתייהו. והנה בעמדה תוך מעל"ע יקשה לשיטת הר"מ הא לא מנכר עדיין וכבר עמד הדרישה באות ח' והב"ח בקו"א תי' דלהר"מ כל שעמדה או שהתה יצאה מכלל ריסוק ומ"מ אי מצאנו ריסוק הר"ז טריפה. ולכאורה יאמר דה"ק דודאי כל ששהתה מעל"ע או עמדה מסתמא יצאה מכלל ריסוק ואי מוצא ריסוק טריפה. או יאמר דהב"ח לשיטתיה דסובר בחיבור דאם נתרסק אפילו שלא מחמת נפילה טריפה דלא כמ"ש המחבר בשם תשובת הרשב"א ס"ה דהלכה אפילו נמצא שינוי באברים אין לחוש א"כ שפיר כתב. והנה הייתי לומר מ"ש הלבוש ס"ה בעמדה אין שינוי מראה פוסל רק בשהתה פוסל והל"ח בא"ע אות קס"ט תמה עליו וכתב שמ"ש דא"צ בדיקה בעמדה אחר שינוי מראה הוא טעות יע"ש. ולכאורה היה נראה דקשיא ליה להלבוש קושית הדרישה וע"כ בשהתה י"ל דניכר ובעי בדיקה ובעמדה ע"כ דכהר"ן דאלו נתרסק לא היה כח לעמוד אלא שלשון הר"מ בפ"ע מה"ש הי"ז אינו כן שעל עמדה כתב דבעי בדיקה מריסוק בהי"ז ואח"כ הביא דין דשהייה. עוד אני תמה על מ"ש הל"ח דר"מ סובר שא"צ בדיקה והא גדולה מזו כתב דשינוי מראה אין פוסל כלל. והנה הר"מ כתב תחלה עמדה ואח"כ שהתה כי כן הוא הסידור בגמ' והטור והמחבר הפכו ויראה דבשהה פסקו כוותיה דבעינן בדיקה מכלל ריסוק ובעמדה א"צ כקושית הדרישה וכמ"ש רמ"י ז"ל ולדינא כ"ז צ"ע:

עוד כתב הט"ז דאם שהתה אם רואין ריסוק טריפה הא כל שלא ראינו שנפלה לא חיישינן והיינו אף באין הולכת דלא כב"ח דסובר ריסוק בלא נפילה אוסר וכבר כתב הפר"ח שהר"מ ז"ל בפירוש המשניות ביאר בפי' דוקא ריכוך מחמת נפילה אוסר לא בע"ח. ועניין נשתנה מראיתו לא שינוי מראה אלא צורת האבר וכדומה. ואפשר שינוי מראה אף שלא ירוק ואדום פוסל בנפילה ולשון נשתנה צורתו משמע כדפרישית מעיקרא: (ד) כגון. עט"ז ונראה מדבריו דאם היינו אומרים דלא שלט בכולו הוה כשירה דלו ניטל הכבד ונשתייר מקום המרה כו' כשירה אף דכתבו שהריסוק מכאיב יותר מניטל כולו היינו באבר שהנשמה תלויה בו כמו טחול בסומכיה וכליות אם לקתה עד מקום חריץ וקמ"ל דל"ת דריסוק הוה כאלו ניטל כולו וכשירה קמ"ל דריסוק מכאיב יותר כו' משא"כ באבר שאין הנשמה תלויה בו אין סברא לומר דריסוק כאיב יותר מניטל ולפ"ז מ"ש המחבר טחול וכליות חוץ ביה"כ היינו שליא שהולד מונח בתוכו עיין באחרונים. וצריך לומר לפי פי' הר"מ ז"ל דר"ג דאמר ביה"כ אין בו משום ריסוק סובר אם ניקב האם שהוולד מונח בתוכו טריפה וה"א דריסוק כאיב לה כמו ניקב קמ"ל דרך הוא ואין מתרסק. והמחבר בסי' מ"ה ניטל האם כשר והר"ב הגיה וכ"ש ניקב וכאן לא הגיה על המחבר כלום וכיון שטחול וכליות טריפה הוא ממ"ש ביה"כ אין בו משום

ח"י ושם מבואר דאפי' בנתרבות עם הבהמות והכאה בלא רדיפה יש לאסור לדעתו לאכילה יעוין שם היטב:

ל לא חיישינן. עש"ך וכוונתו דטעם סברא זו דמספיקא תולין להקל וכל שאין הוכחה כמו צווחין אין לאסור והני איסור לאו ודאי אלא מספק מתירין ודעת הר"ן בהיפך דהני איסור ודאי שלמא שויא פרשתקי הא ספק אסור. ול"ד לספק שאל דהוה ס"ס דע"כ צריך לומר מתחלה שמא לא שאל אמנם מציפורן תחובה דהוה מש"א אפ"ה מתירין ובד"מ ובט"ז תירצו דבספק א' די להתיר והש"ך תי' דהתם הוה שפיר ס"ס דע"ב מתחיל שמא לא נכנס ואין צריך להתהפך משא"כ אי שתקו או צווחו לא הוה מתהפך דהכל שמא לא דריס ומש"ה השיג על הלבוש:

ודע דמ"ש הש"ך דמש"ה לא חיישינן דרוב חיות אין דורסין תמה הכה"ג בהגהות הב"י אות ס"ה ותמה על הש"ך דלא ראה הדין והטעם כלל בארוך ואולי הם בקצר ומ"ש הרשב"א דרוב חיות אין דורסין היינו בלא נודע אם דורס או שאר חיות ע"ז כתב דרוב אין דורסין עכ"ל הנה מ"ש אולי בקצר עיינתי ואינו בקצר רק בחדושיו אמנם למה תרה אפו באדון הש"ך ז"ל והשוה למאורן של ישראל כטועה ח"ו ולא נימא דמ"ש בת"ה הוא ט"ס התי"ו וצ"ל בח"ה והיינו חה"ר ששם כתב כן בפי' ואי לא ידעינן אי שתקי או מקרקרים שרי כר"ת דרוב אריות דורסים לאו וודאי אלא ראוין יע"ש ור"ל דאי רוב דורסין א"כ בספק הוה לאסור אלא ראוין ומ"מ לאו בחזקת דורסין הם. ושיעור הלשון דרוב חיות בחזקת שאין דורסין ר"ל דלאו בחזקת דורסין המה. אמנם כן אף שרשב"א בחדושיו כתב כן הא בקצר לדינא כתב הוא והא שותקין בידוע שלמא שאלו היו מזיקין היו צווחין וצווח בידוע שהוא ירא מהם אלמא מספיקא אסרינן והני איסור ודאי הוה כר"ן וא"כ צ"ע במ"ש המחבר כדבריו בחדושיו (ס) ומ"ש כה"ג דכוון הש"ך למ"ש הב"י הביאו הרשב"א בחדושיו בספק כלבא או שונרא דרוב אין דורסין לא ידענא להולמו בחדושיו לא כתב כלום והב"י הביאו בספק שאל והוא בקצר ה' ע"ב דהוה ס"ס ועוד שרוב הבהמות ועופות בחזקת שאין נדרסין ובב"י ט"ס הוא וצ"ל נדרסין במקום דורסין ותדע דבהמות כולן אין דורסין ומה רוב אלא וודאי כדאמרן: **לא** ויש לחוש. אבל היתר המכירה שרי. ש"ך דלא בכל פלוגתא מותר למוכרו מש"ה הוכיח מלשונו דיש לחוש משמע חומרא בעלמא ובה"מ התיר לאכול: **לב** אבל. עש"ך דספק שאל הוה ס"ס גמורה וא"צ להתהפך ובספק קנה אוקי אחזקה דרוב בהמות אין דרוסים ורוב החיות אין דורסין ועיין נה"ך שתי' בזה קושית הלבוש דהרשב"א בקצר סמיך עיקר הטעם דאוקי אחזקה אמנם מ"ש רוב החיות בחזקת שאין דורסין הוא כפשוטו דרוב מינין אין להם ארס ומ"ה בת"ה לא נזכר זה וצ"ע כעת: **לג** וכבר נתבאר. כתב הש"ך דבקנה רחב אף לדידן יש בדיקה ור"ל כיון דתולין במצוי וקנה שיש לפנינו הוא רחב לא חיישינן לאחר ויש בדיקה: **לד** או יבשה. הש"ך השיג על הלבוש דיבשה אף רב מודה דחוששין לה דעבידא דמשתמים כדאיתא בגמ'. והנה לכאורה נ"מ ביבשה או קום ציפורן הוה ודאי דרוסה ולחה לא הוה כ"א ספק דרוסה ונ"מ אי לא נודע עד לאחר התערובת דמתירין בה"מ כמבואר בסי' ק"י בש"ך וביבשה הוה ודאי ואף לענין אי שהה י"ב חודש או כ"א יום מהני לודאי דרוסה שמא לא הטיל ארס ומ"מ אין לעשות מזה ס"ס להתיר תערובת בלא נודע עד אח"כ כיון דדרים רובא מטיל ארס הוא וצ"ע (ס):

כתב הכה"ג בהגהות הטור אות כ"ט נמצא ציפורן בא' והב' הרוג יש לומר דדמי למ"ב ושמא בכותל נתחכך כיון דקטע נח מרוגזיה ואם נמצא ציפורן בהרוג יש לספק שמא כמו שדרס לזה מקודם ה"ה לאחר עכ"ל הנה בדין נמצא ציפורן בהרוג יראה להתיר השאר אף בהן צווחים כמ"ש הגהות פרישה דאי איתא דדרס לאחר מקודם היה לו להרוג כיון שעל עסקי נפשות בא ואין כח ביד הנדרס לברוח ממנו וע"כ זה פגע בראשון ודרסו והרגו ונח רוגזיה אמנם הדין הראשון יש בו מהחקירה דע"כ אסר שמואל אלא דא"ל הכי והכי וחייש לס"ד משא"כ הכין כיון דאיכא סברא טובה דאי איתא דמהארי בא היה לו להרוג כיון דעל עסקי נפשות בא אלא להרוג פגע תחלה וציפורן זה מכותל היה וכדאמרן ועי' תוס' ד"ה רוב חולין ג"ג א' ולדינא צ"ע כה"ג בדין הראשון (ס): **לה** ואפילו ודאי. עש"ך ועיין בספר ראש יוסף שם הארכנו בביאור הסוגיא וכאן אין להאריך ומיהו בהאדים בחוץ יראה דאין להקל בשהה י"ב חודש דהוה ודאי טריפה וכמשמעות שאר הפוסקים ועיין לקמן מ"ש בעבר ושהה י"ב חודש או כ"א יום ושם אבאר בעזה"י בזה: **לו** שוחטין את הנדרס. הש"ך האריך וכתב דאין נ"מ לדידן דא"א בקיאין ומ"מ יש נ"מ לשהה י"ב חודש או כ"א יום אי האדים בחוץ ואי נתערבה ואח"כ א"א להכיר דניטל מקום שהאדים ולא נודע בה"מ: **לז** עד הקדקוד. ורוקח כתב שצריך לבדוק המות ג"כ ומביאו ב"י ש"ך ונ"מ לדידן באי ראינו שלא הכה כ"א בקדקוד דא"א בקיאין וטריפה: **לח** שיאדים נגד בני מעיים. וה"ה האדים או נתמסמס נגד שאר איברים או צ"ה טור ש"ך. הנה בטור כתב נתמסמס נגד צ"ה ואפשר דהאדים הבשר נגדם אין טריפה כמו סימנים דקשים הם ומיהו הב"י כתב דה"ה האדים וכן נראה דהא נתמסמס לא מיטרפה בסימנים וע"כ יש לחלק בין צ"ה לסימנים:

ודע אם האדים הבשר נגד החוליות או כדומה דאם נחתך העצם טריפה מספקא לי ומיהו בהאדים עצם גופא יש לאסור וכ"ת אין ארס פועל בעצם הא בעי בדיקה בקדקוד ובמוח אלמא עבר הארס מעל"ע בעצם ועי' ב"י שכתב מ"ש הטור עד סוף הירכים משום צ"ה דאלו השוק אם נטל כל הבשר שרי וסבור הייתי לומר דהאדים הבשר אין פועל בעצם דקשה הא האדים העצם טריפה אמנם א"כ היה לפרש דהבדיקה בעצם נמי:

שוב ראיתי לכה"ג בהגהות ב"י אות צ"ז שכתב דיש מחלוקת בין הרא"ה להרשב"א יע"ש אמנם אין ענינו לכאן וצ"ע כעת ונ"מ אי לא הכה רק בשוק למעלה מצ"ה והאדים העצם וצ"ע: **לט** שהרופא גורדו. עש"ך דא"א בקיאין בבשר שהרופא גורדו ומ"מ יש לראות לדידן בלא"ה אין בדיקה לדרוסה ודוחק לומר אם ראינו שהכה רק במקום אחד דמשמע דאפ"ה אין בדיקה ועיין בנה"ך מ"ש בדרוסת הנץ: **מ** הקנה. דאע"ג דבעינן ברובו מ"מ הארס שורף וה"ה כבד וכדומה וכן טחול בקולשי' טריפה והוה ודאי ולא ספק אם רואין שהאדים: **מא** בהמה. עש"ך ולכאורה לדידן אין נ"מ בכ"ז דא"א בקיאין בבדיקה ואפילו דרסה במקום א' שא"צ לבדוק אלא המקום ההוא אפ"ה א"א בקיאין: **מב** אלא לשהויי. אפילו ודאי דרוסה מהני י"ב חודש כיון דבדיקה מהני. ש"ך ור"ל לא הוה ודאי טריפה וצריכין אנו לידע איזה דרוסה טריפה ודאי ואיזו ספק דמהני י"ב חודש הנה אם האדים בשר בפנים לא מהני מה ששהה י"ב חודש דזה ודאי טריפה והאדים בחוץ לרש"י הוה ודאי ולתוספות והמחבר הוה ספק וא"כ בהאדים בחוץ ולא בפנים ושהה י"ב חודש יש לכאורה להתיר דהוה ספיקא פלוגתא דרבוותא אמרינן ג"כ אי חי הלכה כמאן דמתיר כמ"ש הש"ך אות מ"ח בשם מהרש"ל וה"ה לידה מהני. וכ"ת דאפשר שתלד דהארס סופו לחלחלו ולשרוף תוך י"ב חדש ומ"מ לע"ע עדיין בריאה היא ויכולה שתתעבר ותלד הא בורכ' דאם כן בדרוסה ליבעי כ"ד חודש אלא ודאי משעה שהטיל ארס מאותה שעה טריפה והאוכל ממנה היה לוקה משום טריפה שאין יכול לחיות מאותה שעה י"ב חדש וכל העומד לנקוב כנקוב דמי ה"ה שאין מתעברת ותלד וכבר חקרנו בזה במקום אחר. וראיה מהא דאמרינן וולד טריפה היכי משכחת לה בחולין נ"א ואמאי לא כה"ג אלא משעה שהטיל הארס אין יכולה להתעבר ותלד (ס) וכאמור:

כתב הכה"ג בהגהות הטור אות מ"ד אמ"ש ש"ך בסימן ל"ב אות ח' דא"א בקיאין בהקפה אם יש עוד צד מקילין ה"ה כאן ולפ"ד דרוסת הזאב בגסה נמי דהר"ב הכשיר בה"מ כמ"ש ויש לחוש כו' אמנם אין נוהגין כן וגם שם הלכה אינו כן: **עוד** כתב באות מ"ה בשם רש"ל בא"ם דאם נתערבה באחרות יכולין להתיר בהקפה וה"ה בדרוסה שנתערבה דיכולין להתיר ע"י בדיקה. ויראה מדבריו דהא דא"א בקיאין הוא להתיר איסור תורה הא איסור דרבנן דמ"ה חד בתרי בטל סומכין על בדיקתנו ודין זה חידוש הוא בעיני. ולא ידענא דמה שכתב רש"ל הוא דין מפורש בש"ע סי' ק"א קורקבן וראש כבש ולמה תלה הדבר ביש"ש והוא מתה"ד סי' קע"ט והגהות מיימוני בפ"ז מה"ש הביאו הב"י שם ואין הטעם דלהתיר אחרות הוא אלא דבזה אנו בקיאין. דהא בסימן פ"ג ס"ד מצא חתיכת דגים אם יש בא' קשקשים שרי ולא הגיה הר"ב כלום אלמא אף השתא אנו בקיאין אם דומה בחיתוך ובמראה ול"ד להקפה אם ניקב מחיים דא"א בקיאין דבעינן הקפה יתירה משא"כ דגים וקורקבן אף חד בחד סומכין על הקפה זו אף אם נתערבה ובדקו ונמצא א' שהאדים אין תולין לומר זה הדרוסה והותרו כולן דומיא דנאבד לים הגדול דא"א בקיאין כלל וצ"ע (ס): **מג** י"ב חודש. ובשנה מעוברת י"ג חודש והפר"ח כתב מדנקיט י"ב חודש ש"מ הכין הוא הא הת"ח כלל ע"ב מביא ראיה ימי הצינה עברו א"כ בעינן ימי הצינה וימי החום שלימין וכן הלכה דבעינן י"ג חודש במעוברת: **מד** או בנקיבה. עש"ך ומשמעות הש"ע דבזכר אף אי ודאי שהוליד לא מהני לספק טריפה ועיין כר"ו שהביא דעות בזה אי מהני בזכר: **מה** שתתעברה ותלד. עש"ך ותרווייהו בעינן עיבור ולידה לחוד נמי אין ראיה וראיה מכ"א יום בתרנגולת דשמא טעינה א' אלמא לידה אין ראיה: **מו** ושהתה כ"א יום. עש"ך דבעינן שיהוי כ"א יום שלימים שלא הטילה ביצים או יצא מחזקת טריפה וכן ספק טריפה שלא הטילה מעולם בעינן כ"א יום שלימים לאחר זמן הטריפות בספק ההוא אז כשהטילה כשירה לא בע"א: **מז** שכל. עש"ך וכן הוא להדיא בת"ה כלל ע"ג ד"ד ומשמע אף רבים הנדרסים לא חיישינן בעופות וההיא שרקפא דתנקינהו שמואל כתב המ"י שם דקטנים היו ולא היו ראוין להטיל ביצים חיישינן לתקלה בשם חמיו זקינו הגאון מהר"ש שפירא ז"ל: **מח** וכל מקום כו'. עש"ך הנה הרשב"א בתשובה סי' צ"ח יראה דג' תירוצים א' דחה באומרו אם יאמר שרובן אין חיין הא מיעוטן חיין בטלת הכלל כל שאין כמוהו חיה ותי' די"ל דיתר כנטול ומ"מ מרבה כחול ימים ומשמע כפי הנראה דמשום יתרת הוא דחיה שאין חסר בגופה כלום הא חסר בתולדה אין חיה ואח"כ כתב וכן חסר רגל אפי' חיה טריפה שאלו לא נולדה כן אלא שלמה וניטל הרגל לא חיתה אף עכשיו. טריפה משמע דהטעם הוא שהטריפות מבטן חיה יחיה ואם באנו לדחוק אמור שיתרת וחסר טעם אחד הוא דנולדה מבטן לא שהיתרת הוא בפ"ע חי' וכן לשון שכתב "וכן מורה ע"ז ושוב ראיתי לרנ"ש במ"ש בשער פ"ד אות ג' הביא דברי או"ה שער מ"ם אות ב' דוקא טריפות שאירע לה מחדש לא שנולדה עמה כמו יתרת והעתיק לשון הרשב"א וכן חסר רגל ולא כמהר"א שטיי"ן בביאורו לסמ"ג לאוין ק"ם קמ"א שכתב דיתרת מטעם יתרת דא"נ חסר כה"ג חיה יחיה ורש"ל בסי' פ' בא"ם החזיק מה שדחה הרשב"א דא' מאלף יחיה ולפ"ז אין קושיא מתוס' חולין י"א שהקשו מפרה והא אי לא אזלינן בתר רובא ליכא חזקה די"ל מיעוטא דמיעוטא גם ר' מאיר מודה דלא חיישינן לה ומנלן במיעוט לחוד ועוד אף אם מיעוט המצוי חיה יחיה מ"מ הקשו שפיר דהוה מיעוטא דמיעוטא דרוב אין טריפות ורוב טריפות אין חיות ועיין במ"י כלל ע"ג תי' קצת כעין זה ומיהו מה שהקשה הרשב"א מאיוב למה לי מעשה נסים וכן הרגיש הפר"ח יעוין שם ואפשר דקושטא משני מעשה נסים וכן לר"ת יתרץ כך עי' תוס' ריש א"ם וכן לטריפה יע"ש או דקשיא כיון דהקב"ה אמר רק את נפשו שמור איך עבר על ציווי ונקב המרה דרובן אין חיין ואיך סמך על המיעוט ורבנן אהדרי' דמעשה נסים שהקב"ה נתן רשות וכח לו להחיות שלא כדרך הטבע והנה טריפה אסורה לאו משום דאין חיה דא"כ המיעוט דחיה אסור ומה שכתבה התורה זאת החיה דלא חיה לא תיכול לספק טריפה נ"מ ולשון הש"ך צריך תיקון קצת. וכר"ו תי' בזה קושית התוס' דמקשין שפיר דלמא פרה בת שתי שנים דאי לאו דאזלינן בתר רובא ע"כ טריפה אין חיה כלל דאל"כ למנ"מ כתבה התורה זאת החיה לספק טריפה כיון דאין אזלינן בתר רובא וז"א דנ"מ למיהוי עשה ול"ת עיין בשמעתא דמסוכנת ואיך שיהיה קשיא לי למה פרט הש"ך יתרת דמשמע יתרת חיה יחיה דלתי' הרשב"א ה"ה חסר בתולדה וכדאמרן. ומ"ש הש"ך דבסי' פ"א אות ה' מבואר דיתרת אין חי י"ב חדש היינו ממ"ש רש"ל דיותר מי"ב חודש מותר ביתרת יע"ש ומיהו לדינא העלה דיתרת ודאי טריפה לא מהני יע"ש ומיהו מש"ד פ"ד כתב ויתרת מסופק אני משמע קצת כיש"ש ושם יבואר עוד כתב בש"ד ע"ג וביצים שנזקק להזכר יעו"ש אל תטעה בספנא מארעא ליכא ראיה ועיין ברנ"ש במ"ש שם ואין להאריך כאן בזה:

ודע דב' כבדין דאין נוגעין או ב' טחולים בסומכיה או עברו י"ב חודש שרינן לה דיתרת מן הבטן הוא כמ"ש הש"ך בסי' פ"א אות ה' יע"ש וא"כ בספק פלוגתא דרבוותא רש"י והרמב"ן יכריע מה שחיה י"ב חדש כמ"ש מהרש"ל דאף בספק פלוגתא דרבוותא הדין כן די"ב חודש ראיה הוה וכדאמרן ואני מסתפק בפלוגתא דרבוותא שרובן אומרים טריפה ומיעוט אומרים כי כשר אי רוב כי ההיא דאורייתא אחרי רבים ומכ"ש אם עומדים ורואין אלו את אלו כמו שאני עתיד לבאר זה בכללים אשר על הפוסקים בעזה"י וראינו שחיה יחיה י"ב חודש או ראינו שבלעה בהמה מחט בפנינו וראינו אח"כ המחט יוצא מדופן הבהמה והרי ע"כ היתה בחלל הגוף ועברה עליה י"ב חודש אף דמלתא רחוקה היא מ"מ תורה היא וללמוד אני צריך. ורוב הנבלעים דרך הוושט כשיטת רש"י. ומי נימא דמה חזית דאזלת בתר רובא דאין חיות זיל בתר רוב הטורפין או רוב הנבלעים דרך הוושט וע"כ מן המיעוט הוא א"כ אימא ממיעוט דהיות הנה כמ"ש היש"ש או דלמא דא' מאלף יחיה ולמיעוטא דמיעוטא ודאי לא חיישינן וכעת לא מצאתי גילוי לדין זה (ס): **מט** אין לו בדיקה. אפילו בזמן הש"ס ש"ך לא ידענא מה נ"מ אי לומר דלא הוה חסרון חכמה ונ"מ לס"ס כיון דהחכם גדול נמי א"א להכיר או להיפך יע"ש: **נ** אסור. הש"ך הראה מקום לאות מ"ז דאפילו רבים הנדרסים דוקא י"ב חודש הא כ"א יום אפילו רבים אין תקלה לזמן מועט וההיא שרקפא כתבנו לעיל דקטנים היו ולא ראוים להטיל ביצים או זכרים יע"ש: **נא** וכן. עש"ך [לא] והעיקר דאין לעשות ס"ס בידים כמבואר בכל הפוסקים ואף בפלוגתא דרבוותא אם לא שרוב מתירין ומשום חומרא אנו מחמירין או שיש עוד צדדים להקל ולא בע"א. כתב הכה"ג חתול דרכה להמית ציפרים קטנים ע"י שפוהק פיו שקורין הוכי"ט הוה טריפה שממיתה בכך. ומסתימת הפוסקים אין נראה כך ומידי דהוה אמסוכנת ואין דריסה אלא ביד. ובל"י העתיק זה וצ"ע:

נח א או. עש"ך וכוונתו לתרץ קושית הט"ז דחילוק יש נפלה מעצמה בעינן י"ט דחי נושא עצמו ומתאמצת כו' הפילוהו אחרים וידעה הוה כנפלה מעצמה ובעינן י"ט לא ידעה או בכח בב"א או קשר כל רגליה דא"א להתאמץ ברגליה טריפה בפחות מי"ט ולקמן ס"י ביש לה מקום לנעוץ וידעה אף ביותר מי"ט אין חשש וזה לשון הפרישה אות ב' ד' חילוקים יש קפצה מעצמה כשירה אפילו יותר מי"ט דאמדה נפשה (וה"ה הניח בהמה למעלה ומצאה למטה) הפילוה אחרים בע"כ וא"א לנעוץ צפרניה אפילו פחות מי"ט טריפה ונפלה מעצמה שלא מדעת בעינן י"ט ידעה שיפילוה ואפשר לאחוז בצפרניה אפילו יותר מי"ט אין מזיק עכ"ל ומ"מ קשה דהא בידעה וא"א לאחוז הוה לומר בי"ט וכן בב"א בכח פחות מי"ט אסור ועיין מ"ש בס"י: **ב** וכן. עש"ך עשה כלומר ור"ל דהר"ב השווה דין אבן לדרסה ורצצה בכותל דהוא כפי שיעור בעוף. ובבהמה אם יש לחוש באותה רציצה בעינן שיהוי ובדיקה ה"ה אבן א"צ גובה י"ט אלא הכל לפי האבן ומשאו דלא כב"ח וכ"כ הט"ז ואף פחות מי"ט: **ג** וכן. עש"ך ור"ל בבהמה אם ראויה להתרסק באותה רציצה ודריסה דינו כנפולה ובעינן שיהוי ובדיקה. ודע דעוף לא שייך ביה גובה עשרה דאפילו שני כנפיו קשורים דעומד הוא על רגליו אם לא שרגליו קשורים ומיהו בנפל ע"ג מים וכדומה דליכא מידי למסרך ביה דין העוף שוה לבהמה דגבוה י"ט הוה ביה דין נפולה: **ד** במקום. עש"ך דאף דאמרינן אין ריאה לעוף לנפול אלמא דאין חשש דריסה וריסוק איברים בריאה והטור והמחבר

חדושי רע"ק

סימן נ"ז [לא] בשפתי דעת ס"ק נ"א. והעיקר דאין לעשות ס"ס בידים. עיין שו"ת נחלת שבעה סימן מ"ט ונ"ב:

השפ"ש זה ה"ם דכמ"ש המרדכי הביאו הב"י דלנפול וליחמר חדא הוא לנפול וליחמר באש אין לה ריאה הא לנפולה מי"ט או הוכה באבן אף עוף צריך בדיקת הריאה ולדידן א"א בקיאין . ואף דבאבר א' אנו בקיאין בנקב משהו במקום ידוע וכ"ש קרע גדול מ"מ הא המחבר סתם כהר"ם דצריך בדיקה משום שינוי מראה והפסד צורתו ובזה א"א בקיאין אף באבר א' ועיין סי' נ"א : **ה** אם · כתב הש"ך דאף עמדה ושהה מעל"ע צריך בדיקה לאפוקי מרי"ו שסובר עמדה ושהתה מעל"ע דא"צ בדיקה וכן דעת הר"ב ס"ו דכתב לדידן אין להתיר רק בהלכה משמע כל שלא הלכה אין היתר אף עמדה ושהתה מעל"ע : **ו** שכל . עש"ך דלא כב"ח דכתב דוקא עמדה מעצמה ולישנא דהרשב"א מסייע ליה דכתב עמדה לז"א דאינו כן . גם מ"ש הלבוש דהאי עמדה או הלכה קאמר ובעמדה אין שינוי מראה פוסל בה ג"כ כבר השיגו הל"ח בא"ט באות קס"ט הבאתיו בט"ז . ומ"ש מש"ס דזבחים דאמר דנתערב בנפולה (ריש פ' כל הזבחים) כולהו לא אמרי כן דקסברי עמדה א"צ מעל"ע הלכה א"צ בדיקה ואכתי לוקמיה בהעמידוה אחרים והלכה ונתערב דצריך בדיקה וכ"ת דלמא בשהה מעל"ע והלכה סגי וא"צ בדיקה וא"כ אמאי ימותו כולן לשהינהו מעל"ע וי"ל דלישנא דאמר קסבר עמדה א"צ מעל"ע דמיותר הוא אלא לומר דהלכה אף ע"י אחרים דלא הוה עמידה אפ"ה א"צ בדיקה ועפר"ח : **ז** אפילו. עש"ך דלא כב"ח שחולק ואוסר אם נמצא שינוי אף בלא נפילה ואף ע"י נפילה אם הלכה יצאה מכלל ריסוק ותולין השינוי בד"א . ועיין בלבוש ס"ה ועמ"ש בט"ז . ודע דהיה נראה לומר דעמדה יצאה מכלל נקב קטן כקושית הר"ן ז"ל דלמא יש נקב קטן כמו קוץ ותי' דא"א דהיה לקרוע קרע גדול ע"י נפילה . ולכאורה יאמר דמש"ה בעינן שיהוי מעל"ע דלמא יש נקב קטן ולאחר מעל"ע אם היה נקב קטן הוה נגלה והיה נקרע קרע גדול ומש"ה עמדה יצאה מחשש זה ועכ"פ יש חשש ריסוק אלא דלהר"ם א"א לומר כן דאיהו פוסק בקוץ לחלל יש לו בדיקה : **ח** והיא צולעה אבל בלא נפילה אף שצולעה אמרינן שגרונא נקט הש"ך ופשוט הוא ומיהו הלכה הילוך יפה אף שאין יכולה עוד לילך : **ט** דינה כשאר ונתבאר דינה לעיל סי' י"ז ש"ך . דבעינן פרכוס כיון שנפלה מגבוה י"ט או שלא מדעתה אפילו פחות מי"ט כל שאין יכולה עוד לילך בעינן פרכוס : **י** מלמעלה למטה . ואי קוו מיא אפילו ממעלה למטה ושם קודם הדרי יצא מכלל ריסוק ש"ך והב"י הביא כמה דברים מה הן הנקראים דבר רך או קשה וכאן השמיטו ע"ש : **יא** חוששין . עש"ך והיינו דכ"א חושב שהוא ינצת חבירו והוה כהפילוהו שלא מדעת דאפילו בפחות מי"ט חוששין : **יב** מפני . עש"ך וכאן אפילו ביותר מי"ט כיון שיודע שרוצים להפילו ויכול לאחוז בצפרניו נועץ צפרניו . ומ"מ המנהג שלא לקשור רק ב' רגלים עט"ז : **יג** כל רגליו וג' קשורים ש"ד ומיהו במ"ש הט"ז בשם רש"ל דאף בזה לא יצאו י"ח משמע דאין נכון לעשות כן אלא ב' רגליו : **יד** כל . עש"ך ועיין כר"ו דר"ל דרגלי הכבש היו תלוין בידו ואף מכתפו היה יותר מי"ט והכבש היה מונח על כתיפו מ"מ חשבינן ממקום אחיזת ידו יע"ש והיה נראה לפרש שאוחזו בידו עד הורידו לארץ ואף שנחבט קצת ומ"מ דברי הכר"ו נכונים בש"ך : **טו** חוששין אפילו פחות מי"ט וצריך לומר דמפילים בכח וחשיב לא ידעה דאל"כ אפילו ליכא מידי למסרך כל שידעה אין איסור פחות מי"ט כמבואר סעיף א' ולזה י"ל כיון שכל רגליו קשורים לא שייך החי נושא א"ע וא"א להתאמץ ליפול בנחת והוה כמו בכח דאסור אפילו ידעה : **טז** ואע"פ . עש"ך ועמ"ש בט"ז : **יז** מארובה שבאמצע הגג דליכא מחיצות למסרך ואפ"ה אין חוששין ש"ך דודאי אמדה נפשה וה"ה בהניחה למעלה ומצאה למטה : **יח** מפני . עש"ך דספק אסור שמא על צלעותיה או דקרוב לודאי דעל צלעותיה כו' . ותמה על מה דמשמע דנפלה מעצמה אף על מתניה חיישינן ועמ"ש בט"ז אי הבדיקה מ"ה :

נט א ואם . עש"ך מה שהשיג על מהרש"ל במה שמשמע מדבריו דאם ניטל רצועה באורך כל השדרה ולא נשאר ע"פ כל אורך סלע ברוחב אפ"ה כשירה כיון שכל העור קיים ואין טריפה כ"א שלא נשאר כלל העור ע"פ השדרה לז"א דמרשב"א לא משמע כן אלא כל שלא. יש ע"פ כל אורך השדרה במקום אחד רוחב סלע טריפה מספק ולא עוד דבעינן עכ"פ רוב אורך השדרה מכוסה בעור רוחב טפח זהו תוכן כוונתו ועיין פר"ח אות ג' ומינה נמי על פי הסבור ור"פ נמי בעינן שיהא רוב אורך מכוסה ברוחב סלע :

ודע שזה שאמרו ע"פ אורך השדרה בעינן שישתייר רוחב כסלע וכל שניטל במקום א' משהו ואין רוחב סלע טריפה כשכל העיר ניטל וכמבואר לא ידענא שיעור של אורך הזה מאימתי מתחיל· ומקום שכלה . אם נאמר הטעם משום חוט השדרה שהוא מעמיד ומציב הגוף והלכך למטה מבין הפרשות אין מזיק אם ניטל העור ויתחיל מסוף הפולין דשם מתחיל טריפות דחוט ומקודם העצם מנין . ואין לי הכרע כעת זולת מ"ש הרשב"א בחדושיו דודאי כל העור קיים וניטל רק מחוליא א' אין להטריף מדנקים חוליא משמע דקפידא הוא משום חוליות ואף למטה מחוט וחוליות הם ח"י . עש"ך סימן נ"ד אות ג' ואין הכרע וצ"ע . (ס) עיין בנה"ך שטעות נפל בדפוס אות א' צריך להתחיל ואם ניטלה משלשתן וכל העור קיים טריפה ואות ב' הוא אות א' בהמחבר כשירה כו' : **ב** כשירה . הש"ך הביא כמה פוסקים לאסור דלא כהמחבר בניטל א' משלשתן וכל העור קיים דספיקא דאורייתא לחומרא . ולפי זה משמע הטעם דספק בעיא אין נכנס בגדר הספק ומיהו בסי' ק"י יתבאר דמיקרי שפיר ספק . ועיין בל"י אות א' ב' הביא ב"פ דין א' ועבר"ו אות א' בשעת הדחק אם נשאר על השדרה לחוד או טבור שרי ש"ך ופר"ח . מ"ש ש"ך אין זכר בש"ך כלל וגם אין לנו אלא דברי המחבר דכל שכל העור ניטל וא' ממקומות הללו אף שכל השדרה וטבור קיים טריפה והרשב"א גופא בארוך פסק כן ומיהו ספיקא הוה לא ודאי וכדאמרן :

מסום ריסוק ב"מ אחר איברים יש בהם משום ריסוק דהאיב כמ"ש הכ"מ בפ"ש מה"ש ולכאורה הר"ב זיכה שטרא לבי תרי . והיה ראוי לאסור אף בה"נ אם ניקב השליא דודאי אין סברא באבר שאין הנשמה תלויה בו להטריף בריסוק . ולזה י"ל דאפ"ה התמיר כאן בטחול וכליות בלא הוכחה . ודע דאם נתרסק בסומכיה לחוד אף הראב"ד יודה דטריפה כ"ש בריסוק כולו . ומ"ש הט"ז דכאן אסור דאמרינן עדיין לא אגלי בהתייהו למד כן ממ"ש המחבר שאם נפסדה צורתה משמע אף בקולשיה הדין כן . אמנם מ"ש בנפלה לאור באבר א' לא אמרינן שבלט בכולו ומאבר לאבר אמרינן ולא זכיתי להבין דבריו הקדושים דא"כ הוריק בעובי הלב לא תחללו אמאי טרפה אלא טבע האש לפעול בעובי לא להתפשט לצדדין כמבואר כל זה לעיל בסי' נ"ב א"כ מ"מ נגד בני מעיים בעובי חיישינן לא לצדדים (ס) וצ"ע : (ה) מהסימנים ה"ה המות ט"ז . ולדידן אין נ"מ דא"א בקיאין ומיהו נ"מ אם הוכתה באבן באבר א' נגד הסימנים והמות . מכל מקום אם הפסידו צורתן אפשר להטריף כמו שכתב הרשב"א אין ריאה לנפול ואם רואין שינוי מה הועילו לצלעותיה וה"ה סימנים ומות כה"ג אם רואין שנשתנו : (ו) אם . עט"ז שתי' מ"ש הטור דפשטה לעמוד די ואין דומה למסוכנת ומיהו הלכה דווקא עמדה ממש ע"י עצמה והלכה הילוך יפה ולא ננערה נילך או פשטה כו' כמ"ש הב"י בספרו הארוך : (ז) אין . עט"ז שלא בזה דברי הלבוש ס"ה דהבין דרשב"א תרתי קאמר עמדה או הלכה (וי"ו והלכה הוא וי"ו הפירוד כמ"ש הל"ח בא"ט אות קס"ט) לז"א דאינו . גם אמר דל"ת תרוייהו בעינן עמדה מעצמה והלכה יצאה מחשש ריסוק אלא אפילו העמידוה אחרים והלכה ד"א הילוך יפה אפילו נמצא שינוי אין פוסל : (ח) כל . עט"ז דקשיא ליה פשיטא דאם מטריף בלא"ה מה"ת שנפולה יצאה תי' דה"א שינוי מראה בריאה או שינוי מראה בבשר המבואר לעיל דטרפה וכאן נתלי השינוי מחמת נפילה ויחזור לברייתו קמ"ל והפר"ח אות י"ג כתב דלא כט"ז ולא הבינותי דהט"ז מסכים דטריפה דלא תלינן : (ט) חוששין להם דהוה כהפילוהו אחרים שהוא סובר שיגלה חבירו . ומשמע אפילו בפחות מי"ט כיון דאין יודע שרוצים להפילו כבס"א : (י) נועץ מפני שיודע שיפילוהו ט"ז ולפיכך אף ביותר מי"ט שרי דכל שנועץ שרי ובש"ך אות א' יבואר : (יא) אבל . עט"ז המנהג הנכון שלא לקשור רק ב' ידים שאז יש לו לנעוץ או שלא לקבור התבל בכח : (יב) קפצה . עט"ז דאפילו אינה יכולה נילך ותוך מעל"ע ולא עמדה א"צ בדיקה כלל דכל מדעתה אמדה נפשה וכדאמרן :

נט (א) ניטלה . עט"ז ולעיל הוה ליה לציין דהמחבר פסק כהר"מ ז"ל דספוקי מספקא ליה הלכה כמאן אי ע"ג שדרה או ר"פ או על הטבור ופסק בכולהו לחומרא וניטל א' מהמקומות הוה ספק טרפה ומ"ה אם כל העור קיים הוה ס"ס שמא הלכה כמ"ד בא' ממקומות הללו סגי ושמא נשאר כל העור כשירה עב"י והפר"ח אות ב' כתב דספק בעיא אין נכנס בגדר ס"ס ובק"י אבאר בעז"ה לדידן עכ"פ בה"מ יש לסמוך ע"ז ועמ"י בקונטרס הספיקות . עוד כתב הפר"ח באות א' בשעת הדחק אם נשאר על הטבור סגי כרשב"א בארוך א' ב' או בשדרה כרי"ף והר"מ בפי' המשניות . והפ"ת חולק דהר"מ חזר בו בס' היד והרשב"א והרא"ש חולקים יע"ש . הנה מה שפסק על הטבור בהמת אינו דרשב"א גופא בארוך פסק כר"מ ז"ל וכ"כ הפ"ת . ומה שכתב הפ"ת דרא"ש חולק לא ידענא דלהרא"ש כל העור מגיל דפסק כר' יוחנן וכ"כ הפר"ח בפירוש דהרא"ש יסכים לזה ומ"ש הפר"ח אות ב' דהמחבר הכשיר משום דנשאר שדרה או טבור וסניף עשה ס"ס וכוונתו דטבור כרשב"א ושדרה כרי"ף ולפ"ז בנטלו אלו ב' שדרה וטבור ונשאר ר"פ טריפה אף כל העור קיים והר"ב אינו אומר כן אם ניטל משלשתן משמע הא א' נשאר כשירה וזה שהלבוש ס"א אפי' ניטל מב' מקומות כשירה שלא זה דאפילו ניטל שדרה וטבור כו' וסבור הייתי שזה שגרסם ד"ע לומר דמכל הג' בעינן זה ד"ע ר"ב ראיתי שהב"י כתב ואם ניטל מג' מקומות משמע מב' אין טרפה וכד"מ לא נזכר מזה כלום וצ"ל דעת הב"י :

ודע שיש נראות כפי הכלל שכתב הב"י בהקדמתו כל ששני הפוסקים מהשלשה המה הרי"ף והר"מ והרא"ש מסכימים לדעת א' הכי נקטינן (לדעתו) אם כן אמאי לא פסק כאן כרי"ף ועכ"פ שדרה כשירה דלהרא"ש נמי הכין הוא דכל העור מגיל ואולי דהכלל לא נאמר אלא היכא שמגיהם מהד טעמא משא"כ כאן דהרי"ף פוסק כשמואל והרא"ש כרבי יוחנן ומש"ה אין הכרע וכאמור . ולפ"ז מ"ש הכה"ג בהגהות ב"י אות כ"ב דמשום הכי פסק באיבעיא לקולא דהר"מ ורא"ש מתירין ולא ידענא אם ר"ל דלהרא"ש לא שייך איבעיא דכל העור מגיל א"כ לפסוק בניטל העור ושדרה קיים כרי"ף ורא"ש (ס) :

עוד אמאר לך דמשמע גלודה אין טרפה אלא ע"י חולי ואחין או בידי אדם וכ"כ רש"י והר"מ ה"ם פ"ט והטור ומשמע הא נבראת כן בלא עור כשירה ויש לעיין ועש"ך סק"ט אות ס' לרש"י גלודה בכלל נטולה ולהר"מ כל שניטל טריפה אם נבראת חסר כשירה ולהכ"מ הוה בכלל קרועה ועפר"ח סימן נ"א יעוין שם :

ס (א) שאכלה . סט"ז הראה מקום לסי' קי"ו אות ו' דאכלה סם המות דבהמה דינה כמסוכנת ואין לאכול ממנה כמ"ש המחבר שם דגדולי ישראל לא היו אוכלין ממנה . וסם המות דאדם אסור משום סכנה . ושתתה מים הרעים דהיינו מים מגולים אם חיתה בריאה אח"כ זמן מה ודאי כשרה משא"כ לשוחטה מיד אסור . ועתה שאין הנחשים מצויין שרי . ומיהו כל שחלתה מיד יש ריעותא ואין שרי אלא ע"י בדיקה כיון דאיכא לברורי :

ודע דכל הני דחשיב הכא דינם כדין מסוכנת אם אינה יכולה לעמוד ובעי פרכוס ול"ד לאכלה חלתית דאסורה דנוקב בני מעיים ואפילו שחטה מיד דכל העומד לינקב כנקוב דמי משא"כ אכלה סם המות אף בודאי שמות הה"כ מ"מ אין סופה ליאסר בגופה דבר מה אלא שהמזגיים שלה יתקלקלו ולאו בכלל טריפה הוא אלא דין מסוכנת יש לה אם נראו בה סימני מסוכנת וצריכה פרכוס הא לא"ה אפילו פרכוס אין צריכה :

מה שכתב המחבר ורמ"א בניטלה הנוצה דטוב להחמיר היינו נוצה קטנה שעל גופו לא הגדולה כה"ג . ועיין בל"י שב"י מחמיר אם ניטלה מרוב שומן וכתב שיש"ש פוסק כן ועי' ביש"ש בא"ם סי' צ"ד הביא המשנה ר"י אומר אם ניטלה הנוצה פסולה . כתב הנ"א בשם א"ז אין לאכול העוף עד שיגדלו הנוצה הגדולה עליו הביאו הש"ך בסי' ט"ז אות ב' והוא רק משום מיאוס :

כתב הר"ם בפי' המשניות נוצה הוא עור הדק שעל הזפק עם הנוצה ר"י אומר טריפה ואין הלכה כרבי יהודה והפ"ת הביאו דאפי' ניטל העור גם ואין שם בשר על הזפק כשירה . ובתנאי ע"י חולי . וכאמור :

ס א אחוזת הדם רש"י פי' שאחזה דם וחלתה וכן פי' הר"ן והר"ם ז"ל פי' שגבר הדם עליה עד שחנקה ש"ך ואין נ"מ בזה כל שאין נראה מעשה בגופה כשירה : **ב** והמעושנת . רש"י ור"ן פירש שנכנס עשן בגופה והר"ם ז"ל פי' שגברה עליה מרה שחורה ש"ך : **ג** והמצוננת . עש"ך הביא ב' פירושים ואין נ"מ כמ"ש : **ד** מים הרעים . עש"ך ויש לחלק בין היכא שראינו שחלתה כמ"ש בט"ז או היכא דאפשר בבדיקה בדקינן כמ"ש הש"ך אח"ז : **ה** בהמה . עש"ך ותוכן כוונתו להוכיח דאין כ"ע מודים דאם לא נתפטמה כל ימיה אלא באיסור דאסורה . דלכאורה הר"ב משוה דברי המרדכי עם תוס' תמורה דהמרדכי מיירי דאכלה שאר דברים ג"כ והתוס' מיירי כל ימיה ולז"א שזה אינו שהרי או"ה כתב דלכתחלה אסור לקנותו משום מראית העין והדין עמו דהוה זוז"ג דאסור לכתחלה כמו הפרה בכרשיני עבודת כוכבים ואפילו לא נתפטמה כל ימיה אסור וא"כ אמאי מתיר המרדכי לכתחלה אי הוה סובר נתפטמה כל ימיה אסור דיעבד א"כ נתפטמה קצת לכתחלה מיהא אסור דהוה זוז"ג אלא המרדכי חולק אתוס' ואפילו כל ימיה שרי דלאו איסורי הנאה הוה ואין איסור בעין דמעכל ובאיסורי הנאה הוא דכל ימיה אסור ובזוז"ג לכתחלה אסור ומה שהביא הש"ך ראיה מתוס' ע"ז ד"ה נטע אבאר לקמן . ומאו"ה כלל מ"ז בסופו מוכח דאף בכל עיקר גדילתה מטומאה וכ"ש משחרית לשחרית דשרי דיעבד דהוה כמעוכל ומה שאוסר לכתחלה משום מ"ע לחוד שיאמרו זוז"ג שרי לכתחלה וכ"ש כל ימיה שיאמרו שאוכל איסור ודיעבד שרי ואין סובר כתוס' . והמרדכי לכאורה סובר כוותיה בחדא דהוה כמעוכל ופליג עליה בחדא דאף לכתחלה שרי ולא חייש למ"ע . ובאיסור הנאה כל ימיה אסור דיעבד ואם אכלה דברים אחרים ג"כ בדיעבד שרי דהוה זוז"ג ולכתחלה אסור וכ"ת דהתוס' מיירי כל ימיה ומרדכי ואו"ה מיירי משחרית לשחרית ז"א דמתוס' משמע דאין לחלק שכתבו לרחב"א ואיהו מיירי משחרית לשחרית וכן הוא בד"ם דהתוס' חולקין על המרדכי וז"ל בת"ח כלל ס"ה דין יו"ד כתב או"ה בהמה שינקה מטמאה מותרת כמו תרנגולת שנתפטמה משרצים ולכתחלה אסור אם הוא דבר ידוע משום מ"ע . ומ"ש נתפטמה מותרת כן הוא במרדכי פרק אלמנה לכה"ג אמנם תוס' תמורה דאם נתפטמה כל ימיה אסורה וה"ה כשירה שינקה מטמאה הרי דסברין דחלוקין התוס' עם או"ה והמרדכי ועוד האריך הש"ך דהתוס' מסופקים לא ודאי ועוד דהתוס' אכרשיני אסורי הנאה קאי דאל"כ מה זה שכתבו התוס' תמורה ל"א א' ד"ה ינקה דה"ה כרשיני פשיטא אם אסורי אכילה כ"ש איסורי הנאה אלא לסמוך לזה דה"ה להדיוט אפשר אסור הא איסורי אכילה לא . וברש"י שם ד"ה הכי צריך להניה דאיסור מוקצה הוא דאסור באכילת כרשיני לעיל כ"ט א' דמוקצה אין אסור עד שיאכלוהו הא לא"ה אין אסור יע"ש . הרי דלאו מוקצה שרי בהאכילוהו כרשיני עבודת כוכבים והנה מדאמר מעל המזבח מכלל דלהדיוט שרי דאין לומר להודיעך כח חכמים דלא הוזכרו כלל במשנה ובוולד טריפה דלא הוזכר במשנה הוזכר בברייתא ויש ספרים שגרסו במשנה עיין פי' המשניות להר"ם ז"ל ור"ש ז"ל משא"כ כאן . וכ"מ באגור דנקיט כרשיני עבודת כוכבים והתוס' שכתבו לפום ריהטא הא בע"ז מוכח בבירור דאסור י"ל דהתם כל ימיה וכאן משחרית לשחרית ומש"ה מסתפקין הואיל ועיקר גדילתה מכרשיני דהוה איסורי הנאה ולסוף הניח הש"ך זה בצ"ע . והמ"י כלל ס"ה אות י"ז הסכים לש"ך וכתב שלשונו מגומגם וצריך תיקון ולפמ"ש נתבאר פירושו . סוף דבר הכל נשמע באיסורי אכילה אפשר כ"ע מודים דשרי דיעבד כל ימיה ולכתחלה אם דבר ידוע אסור לקנות משום מ"ע וה"ה להאכיל בעצמו לעוף דברים אסורים . ואיסורי הנאה אם כל ימיה אסור דיעבד כדמוכח מעבודת כוכבים בכרשיני ומשחרית לשחרית נסתפקו התוס' . ומיהו אם ינקה מפרה שניסך לה בין קרניה דאף הפרש אסור כיון דעיקר גדילתה ממנה אף שנתגדלה ואכלה שאר דברים ·אפשר דאסור כמו שאבאר . ומיהו בר אווזות שאוכלין תולעים במים ואפ"ה קונין לכתחלה דאין זוז"ג בשביל זה וכן ישראל שרי לפעמים לעשות כן :

וראיתי להכה"ג בהגהות ב"י אות יו"ד האריך בעוף שקורין פאט"ה שכל מאכלו מטחולי טריפות אצל העובדי כוכבים שאסור לישראל לקנות והעלה דלאחר שהוא ביד ישראל מעל"ע שרי והביא פי' המשניות להר"ם ז"ל שפי' כן דברי רחב"א דאף לגבוה שרי והרע"ב בפי' המשניות פ"ו דתמורה יע"ש וכתב דאו"ה מיירי לאחר מעל"ע והתוס' תוך מעל"ע ולא הבינותי כלל דאם נתפטמה כל ימיה מאיסור מה מהני שהייה מעל"ע והר"ם והרע"ב מפרשים לרחב"א דינקה רק אותו יום אוסר למזבח דגנאי הוא ולהדיוט שרי אפשר אף באותו יום . ומפרשים מ"ש בגמרא שהניקה חלב רותה משחרית לשחרית לא כרש"י אלא מעל"ע משחרית לשחרית אסור כיון שיכולה לעמוד באותה אכילה אבל כל ימיה לא מהני שהייה מעל"ע . ואני מתפלא עליו ז"ל איך לא ראה מ"ש בעבודת כוכבים מ"ט א' פרה תרזה אלמא דלא מהני מעל"ע ואם נאמר דיש לחלק בין איסורי אכילה להנאה הא איהו ז"ל לא סובר כן יע"ש . ועיין בר"ם ז"ל הלכות איסורי מזבח פ"ג הי"ד דמותר בכרשיני עבודת כוכבים דנשתנו . ולא הבינותי זה הטעם וכתב דה"ה המשתחוה לקמת חטים דנשתנו התם י"ל דאין נאסר במחובר אלא מטעם נעבד וכל שנשתנו שרי משא"כ בכרשיני עבודת כוכבים דלאו כל ימיה אין טעם זה דשינוי לחוד מספיק גם מדסתם משמע דזוז"ג שרי והא לכתחלה אסור וצ"ע :

ודע דסבור הייתי לומר דאיסורי הנאה שכתב הש"ך היינו שהן בקבורה כמו עבודת כוכבים ומש"ה עפרן אסור ולפ"ז חמץ בפסח אין לשתות חלב מבהמות עובדי כוכבים שאוכלין הבהמות חמץ איסורי הנאה ולאחר שהיות מעל"ע יש להקל דלאו מאיסורי הנאה בא החלב ובתוך מעל"ע נמי כיון דהוה זוז"ג ומדרבנן אסור לכתחלה ויש פלוגתא אי חמץ מנקברין או מנשרפין הוה ספק ולקולא שוב ראיתי שזה ליתא מההיא דכרשיני תרומה . ובסימן רצ"ד סי"ב אסור ליטע פרי של ערלה אף דנשרפין ועפר' בעלמא הוא אפ"ה הוה זוז"ג ואסור לכתחלה . ובענין היתר מכירת בהמה לעובד כוכבים והעובד כוכבים מאכיל חמב"פ אוסר הבכור שור בחדושיו לכס' פסחים (הוא בעל תב"ש) ואי"ה שם אבאר . הכלל העולה כל שאכלה דברים האסורים בהנאה פ"א אז מותר לקנות ולאכול בו ביום וא"צ שהייה מעל"ע דהתוס' שאוסרים הא מפרשים כרש"י שהאכילה כל ימיה משחרית לשחרית דעיקר גדילתם מהם . ולהר"ם יהרע"ב שפירש פ"א הא כתב אין הלכה כרחב"א ואף רחב"א יודה להדיוט שרי ואנו קונים בר אווזות ואוכלין תולעים בקיץ ממים ושוחטים בו ביום . ואם אכלה כל ימיה דברים המותרים ואסורים לתוס' אסור לכתחלה ולאו"ה משום מ"ע ולמרדכי שרי ואם כל ימיה או משחרית לשחרית או ינקה בקטנותם מטמאה להתוס' דיעבד אסור ועיין בע"ז מ"ט א' ד"ה שאם נטע כתבו דל"ד לגידולי טבל ותרומה דאיסורי אכילה משא"כ ערלה יע"ש . והנה ערלה בשריפה ואפשר דמיירי באגוז דהוה בעין כה"ג והתוס' כתבו דלא הוה זוז"ג אלא כששניהם ענין אחד לא פירות וקרקע ועיין פסחים גבי תנור שהסיקוהו דהוה תנור ועצי היתר יע"ש ואין כאן מקומו . ולהמרדכי לכתחלה שרי ולאו"ה לכתחלה אסור מכ"ש דזוז"ג . ואם איסורי הנאה דעפרן אסור כהאי דכל הצלמים דווקא זוז"ג הא כל גדילתה אסור . וה"ה עיקר גדילתה ובנשרפין יש לעיין ועיין מרדכי דטבל ותרומה בהנאה של כלוי אי אסור לישראל עיין פ"א דתרומות (ס) : **ו** ולדידן . עש"ך בשם ב"ש אף שאין מצוי נחשים בינינו הואיל ואיכא ריעותא שנפסקו רגליה (וה"ה נפסק הבשר לחוד כ"כ ז"ל) ואיכא לברורי מבררינן וכן הסכים הש"ך דכ"ם המחבר דכאן פסק כן ובק"ו כתב דאין לחוש לגילוי אלא כאן איכא הוכחה . והפר"ח כתב דפסוקת רגלים אין הוכחה דאיסור שגרונא אבל פסוקת בשר הוה הוכחה ויש להחמיר כיון דאיכא לברורי אף בתר רובא לא אזלינן :

סליק הלכות טריפות

הלכות מתנות כהונה

סא דיני מתנות זרוע לחיים וקיבה לכהן.

ובו ל"ג סעיפים:

א [א] א חייב (א) ליתן לכהן הזרוע והלחיים והקיבה **א** של שור (א) ושה:

ב ב הזרוע דוקא (**א**) של ימין והוא (**ב**) (ב) מפרק ארכובה הנמכרת עם הראש עד כף היד(**ג**) ג שקורין אישפאלד"ה [ב] והם שני פרקים:

ג ד הלחיים הם (**ד**) מפרק של לחי עד פיק"א של גרגרת [ג] ה *) שהיא טבעת הגדולה [ד] עם הלשון שביניהם ו וצריך ליתנו עם העור ועם הצמר שבראשי כבשים והשער שבראשי תיישים (**ה**) [ה] שאינו ראשי למלגם (פי' להרתיחם בחמין להעביר השיער) ולא להפשיט העור קודם שיתננו לכהן:

ד ז הקיבה צריך ליתנה לכהן (**ו**) עם כל חלבה פנימי וחיצון (**ז**) ח אלא אם כן (ג) נהגו הכהנים להניח החלב לבעלים:

ה ט אף ע"ג שמותר לאכול מבשר הבהמה **ב** קודם (ד) שיפריש המתנות [ו] י מצוה להפרישם מיד:

ו יא אפילו אינו שוחט לצורך אכילה אלא לכלבים או לרפואה חייב במתנות [ז] יב אבל שחט **ג** ומצא (**ח**) (ה) טריפה פטור:

ז יג יתנם לכהן חבר [ח] יד ואם אין (ב) שם חבר יתנם לעם הארץ (וכן אם החבר אינו רוצה לקבלן נותנן לעם הארץ) (ב"י בשם תוספות):

ח טו נותנים אותם (**ט**) (ג) לכהנת [ט] טז אפילו היא נשואה לישראל (**י**) יז והנותנם לבעלה ישראל קיים מצות נתינה [י] יח וכל שכן שבעלה ישראל פטור מן המתנות:

ט יט לא יחלקם להרבה כהנים שצריך לתת לכל אחד דבר חשוב כדי נתינה אלא נותן זרוע לא' וקיבה לאחד ולחיים לשנים כ ובשור הגדול יכול לחלק הזרוע לשנים לכל אחד פרק אחד:

שפתי כהן

סא א של שור ושה. וכל בהמות טהורות לאפוקי חיה כדלקמן סעי' י"ז: **ב** קודם שיפריש כו'. כתב הר"ן דמתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמיין ואי אתייא בהמה שלימה ליד כהן זכה במתנותיה ואי אכלן אחר בתר הכי חייב ודוקא דאתיא שחוטה ליד כהן אבל בחייה לא דאכתי לא חל חיובא עליה דה"ל כמפריש חלתו קמח דאינו חלה וגזל ביד כהן וכ"פ מהרש"ל פרק הזרוע סי' ד': **ג** ומצא טרפה פטור. ומשמע בפוסקים דאפילו ספק טרפה פטור מטעם דמלי אמר לכהן זיל אייתי ראיה דלאו טריפה היא ואתן לך והמוציא מחבירו עליו הראי' כדלקמן סעיף קטן ט' וס"ק י"ח:

טורי זהב

סא (א) של ימין. ילפינן לה מדכתיב הזרוע בה"א משמע המיומן שבזרוע: **(ב)** מפרק ארכובה. פי' מסוף פרק: **(ג)** שקורין אישפלד"א. ובל"א קורין ריע"ר. עד כף היד פי' הרוחב של כתף. רש"י: **(ד)** מפרק של לחי. פירש רש"י אצל הצדעים וחותך כלפי מטה עד שיפוי כובע כו': **(ה)** שאינו ראשי למלגם. דזה מרבינן מה"א דהלחיים: **(ו)** עם כל חלבה. זה מרבינן מה"א דהקיבה ופנימי וחיצון היינו אקשתא ואיתרא: **(ז)** אלא א"כ נהגו כו'. הא דכתבו בזה דתלוי במנהג לפי שאמרו בגמ' דהכי הוה כבר שהכהנים נהגו בזה עין יפה ולפי זה אם נהגו עין יפה בצמר ועור בלחיים הוה נמי כן: **(ח)** טריפה פטור. דדרשינן מאת זובחי הזבח פרט לטרפה: **(ט)** לכהנת כו'. דנותן לכהן היינו אפילו כהנת: **(י)** והנותנם לבעלה ישראל כו'. זהו תלמוד ערוך וילפו הפוסקים האי כ"ש שבעלה פטור דכיון דיהבי ליה אחריני כ"ש שהוא פטור מליתן ותימה על הטור שכתב ולא עוד אלא שבעלה פטור בשבילה ולא כתב עיקר הרבותא דהוא מקבל מאחריני בשבילה ורבים דוחקים לתרץ זה ולא נייח לי ונראה דהאי פטור דנקט הטור ל"ל פוטר והשתא ניחא דקמ"ל דיכול לפטור אחרים

באר הגולה

א משנ' חולין דף ק"ל: ב משנ' וברייתא שם דף קל"ד: ג כפי' רש"י שם: ד שם במשנה: ה כפירש"י שם: ו שם בגמ': ז שם בגמ': ח מימרא דרבי יהושע בן לוי שם: ט מסקנת הגמרא שם דף קל"ב ופירש הרמב"ם הטעם בפ"ט מהלכות בכורים שאינו דומה לטבל שהרי מתנות כהונה מובדלו': י טור: יא רמב"ם שם מהתוספתא פ"ט דחולין: יב טור מהספרי: יג מימרא דרבי שמואל בר נחמני וכו' שם דף ק"ל: יד שם בתוס': טו מהא דעולא שם דף קל"א: טז רש"י שם כיון דלית להו קדושה דמותרין לזרים ונתן אפי' כהנת במשמע: יז מהא דרב כהנא ושאר אמוראי שם דף קל"ב וכפירוש הר"ן: יח ל' הרשב"א: יט מימרא דרב חסדא שם: כ שם בגמרא:

חדושי רע"ק

(סימן ס"א סעיף ח') **נותנים** אותם לכהנת. הנה בשארי מתנות כהונה כגון פדיון הבן וכדומה לא נתפרש דינו להדיא ונראה דתליא בזה דלעולא דאמר כהן ואפילו כהנת במשמע אלא דבמנחה יש מיעוט דאהרן ובניו כתיבי. א"כ פדיון הבן וכדומה דמי למתנות ונותנים לכהנת אבל לראב"י דאמר דהוי מיעוט אחר מיעוט א"כ י"ל דדוקא במתנות דגלי קרא אבל לא בעלמא וא"כ לפ"מ דאמרינן שם והלכתא כעולא ממילא דגם בשאר מתנות כהונה הכי הוא זולת דנדחק דהלכה כעולא ולא מטעמיה ובתוספות קידושין כתבו בחד תירוצא דרב כהנא שקיל פדיון הבן בשביל אשתו ואפשר דמה"ט נקט רש"י בחולין בההיא דרב כהנא דאכיל בשביל אשתו דכהן אפילו כהנת משמע דמהיכן פסיקא לרש"י זה דלמא טעמיה כדראב"י דהוי מיעוט אחר מיעוט אלא דמההיא דקידושין דשקל סודרא לפדיון הבן מוכח דרב כהנא ס"ל דגם בשאר מתנות כן והיינו דסבר כעולא וכנ"ל וראיתי בפ"י קידושין דתמה על תוספות הנ"ל דדוקא במתנות דגלי קרא אבל לא בעלמא ונפלאתי דנהי דלראב"י הכי הוא אבל לעולא הא ליכא לימוד במתנות אלא מסברא דכהן אפילו כהנת משמע א"כ י"ל דר"כ ס"ל כעולא ולדינא צ"ע שוב ראיתי שהרא"ש סוף בכורות ובת' הרשב"א סימן תתל"ז כתבו בפדיון הבן דוקא לזכרים דכמו דאמרינן במנחה לאהרן ובניו כתיב ה"נ בפדיון הבן כתיב ונתת הכסף לאהרן ובניו וכ"כ הרמב"ם (פ"א מהל' בכורים ה"י

ביאור הגר"א

סא [א] חייב כו'. מפורש בתורה ועבמתני' ק"ל א' קל"ה א': **[ב]** והם כו'. שם ד"ה וכנגדן כו': **[ג]** שהיא כו'. ע' גמ' שם והתניא נוטלה כו': **[ד]** עם כו'. קל"ג א' א"ל רבא לשמעיה כו': **[ה]** שאינו ראשי כו'. שם וכגי' הרי"ף מקום שנהגו למלוג בעגלים לא ימלוג את הזרוע להפשיט כו' וכן הגי' בתוספתא: **[ו]** מצוה כו'. כמ"ש בפ"ב (ל"ז ב') ובפ"ג שם ובפ"ד דמגילה: **[ז]** אבל שחט כו'. קל"ו ב' ועבה"ג: **[ח]** ואם אין כו' וכן כו'. כמ"ש בסוף חלה ואלו ניתנין כו' ואמרו בירושלמי דיש מהן לאנשי משמר ויש לכל כהן וע"כ לכל כהן דמתני' אף לע"ה והיינו בכה"ג. תוס': **[ט]** אפילו היא כו'. כמש"ו והנותנם כו' ועבה"ג: **[י]** וכ"ש כו'. קל"א א':

ובזמן

פתחי תשובה

סא (א) ליתן לכהן. עי' בשער המלך פ"ג מהלכות אישות הלכה ט' שהביא דהרב בעל פר"ח בספרו מים חיים סימן ד' נסתפק אי גבי פדיון הבן ושאר מתנות כהונה אמרינן נתינה בע"כ שמה נתינה וכיון שהישראל נתן לכהן אף שהכהן לא רצה לקבלם יצא י"ח נתינה או לא ופשיט ליה דנתינה בע"כ שמה נתינה אף לגבי פה"ב ושאר מתנות כהונה ובספר קול יעקב בלשונות הרמב"ם ד' נ"ז הקשה עליו והוא ז"ל כתב לתרץ קושייתו עיין שם: **(ב)** שם חבר. עיין בתשובת בית יעקב סוף סי' קמ"ב דאפילו אם הכהן חבר הוא במקום קרוב אין להמתין עד שיבא ע"ש: **(ג)** לכהנת. עי' במהרש"ל ביש"ש פרק הזרוע סימן ו' שכתב דאפילו איכא כהן גמור יכול ליתן לכהנת ואם יש כהן ע"ה והיא אשת חבר טוב ליתן לאשת חבר ואם יש כהן חבר שקולים הם וה"ה כהן ע"ה כה"ג עכ"ד ע"ש:

באר היטב

סא (א) ושה. וכל בהמות טהורות לאפוקי חיה: **(ב)** מפרק. פי' מסוף הפרק. אישפלד"ה ובל"א קורין ריע"ר: **(ג)** נהגו. כתב הט"ז והוא הדין אם נהגו עין יפה בצמר ועור בלחיים הוה נמי כן: **(ד)** שיפריש. ואי אתא ליד כהן בהמה שלימה זכה במתנותיה ואי אכלן אחר בתר הכי חייב ודוקא דאתיא שחוטה אבל בחייה לא. ש"ך בשם הר"ן: **(ה)** טריפה. כתב הש"ך דמשמע

פרי חדש

(סימן ס"א בש"ע סעיף ג') *שהיא טבעת הגדולה כו'. בסוף פרק הזרוע תנן איזהו לחי מן הפרק של לחי עד פיקא של גרגרת ופרכינן עלה מברייתא דקתני נוטלה ובית השחיטה עמה ומשני דההיא ר"א בן אנטיגנוס היא והערוך והתו' והרמב"ם ורוב המפרשי' פי' דפיקא של גרגרת היא טבעת הגדולה ולפ"ז נ"ל דעד פיקא דקתני עד ולא עד בכלל

יד אפרים

(סימן ס"א סעיף א') **חייב** ליתן לכהן. ואין מברכין על נתינה זו כ"כ הפר"ח בשם תשובת הרשב"א והרמב"ן בהשגות לספר המצות וכ"כ בכה"ג והשיג על הא"ז דמש"א שכתב שמברך להפריש מתנות וע"ש שהביא מדבר אברהם בשם תשובת ראב"י אב"ד וכ"כ בתמים דעים סי' קע"ט ובמח"ב הביא מהרוקח סימן שס"ו שדעתו כהדמש"א ומ"מ כתב דיחידאה הוא ועיין בפרי תואר שכתב בשם תשובת הרשב"א סי' של"ח שאין הכהן מברך שהיינו: (סעיף ג') **הלחיים**. הוא לחי התחתון הימיני והשמאלי ודלא כתרגום יונתן בן עוזיאל שהוא הלחי התחתון והעליון וליתא ובשו"ת הל' קטנות ח"ב סי' ק"ע הניח הדבר בספק וכתב שלא ראה מעשה במקומו (בירושלים) כי הכל פודין בתה שנותנין פרוטות לכהן וכתב במח"ב שבזמנו בארץ ישראל מקיימין המצוה שבמתנות עצמם ונותנים הלחי התחתון והלשון: (סעיף ה') **אע"ג** שמותר לאכול. הפר"ח הביא דברי התוס' בחולין שכתב דאיסורא איכא ומ"מ מסיק לדינא דמותר וכ"כ בפר"ת שם ע"ש והב"ח כתב בדוחק לפרש דברי התוס' דאיסורא איכא אם אינו מפריש מיד ובטורי אבן במגילה דף כ"ח ומח"ב האריכו בזה: (סעיף ו') **ומצא** טריפה פטור. עבה"ט ס"ק ה' ועיין פר"ח ופלתי ואפי' טריפה מחמת חומרת האחרונים פטור כיון שגם הכהן נוהג חומרא זו א"כ לוקח לכלבו וכתיב ונתן לכהן ולא לכלבו וכדאיתא בחולין ובמשבצות זהב כ' דבטרפה דרבנן חייבת ובמח"ב הכריע כהפר"ח ופלתי וגם הביא דברי התורת יקותיאל שנטה לומר דלהרמב"ם וסמ"ג טריפה חייבת וכתב דז"א כיון דבפרק ראשית הגז ובנדה דף נ"א מבואר דפטורה וכן דחולין השוחט הפרה ומצא בה בן ט' חי חייב בשחיטה וחייב בזרוע כו' משמע דטריפה פטורה ומדברי התוס' בפסחים דף נ"ג איכא למידחי כמ"ש איהו גופיה שם אך בפרי תואר כתב דמה שהוא מחומרת אחרונים חייב דרבנן לא גזור לאפקועי זכותא דכהן ע"ש וכבר כתבתי שהפלתי נותן טעם דכיון דהכהן ג"כ צריך לנהוג החומרא א"כ ליתן לכלבו פטור וצ"ע ועיין בפר"ח בשוחט הכשרה ומצא בה בן ט' חי אע"פ שהספרים על גבי קרקע שטעון שחיטה מדבריהם מ"מ פטור ממתנות וכ"כ בכרתי ע"ש: (סעיף ז') **ואם** אין שם חבר. וכתבו הרשב"א והר"ן בחידושיו בתירוץ הב' דקמ"ל דבזמן שאין שם כהן חבר א"צ לעכבם עד שימצא חבר אם ישכור וישלח למקום אחר ע"ש: (שם בהג"ה) וכן אם החבר כו'. וכתבו התוס' בחולין דף ק"ד ע"ב באפי' רוצה לקבל כיון שהוא עשיר ואינו צריך וזה ע"ה עני וצריך שמצוים להחיותו שאם לא יתנו לו יצטרכו ליתן לו חולין וקמ"ל דיכול ליתן כו' ע"ש והביא דבריהם ביש"ש. ועיין שם בפסקי תוספות שכתב או שהוא עשיר ואינו רוצה לקבל וזה עני הוא ומצוים להחיותו כו'. ונראה חיסור לשון וצריך להיות כמו שהוא בתוספות דאפילו רוצה לקבל כו': (סעיף ח') **נותנים** אותם לכהנת. וכתב ביש"ש דאפילו איכא כהן גמור יכול ליתן לכהנת ואם יש כהן ע"ה והיא אשת חבר טוב ליתן לאשת חבר דאשת חבר כחבר ואם יש כהן חבר שקולים הם וה"ה כהן ע"ה כה"ג ע"ש ועיין מח"ב שהביא דברי הרמב"ם וסמ"ג דחללה אינה אוכלת והכנה"ג הקשה ע"ז דגם כהן חלל אינו אוכל והביא מהפ"ד דרך מצותיך שכתב דמיירי בכהנת שנבעלה בעילת איסור שנקראת חללה לפי שנתחללה מן הכהונה דזה לא שייך בכהן שאינו מתחלל בשביל זה אבל אם נולד מפסולי כהונה שהוא חלל אינו אוכל וכ"כ בקרית ספר להמבי"ט ועיין במל"מ פ"ט מהלכות בכורים דחללה לא מבעיא שאינה נוטלת אלא אפילו שקלינן מינה דכיון שנבעלה נפסול לה פקעה קדושתה ע"ש והביאו מח"ב: (שם) **והנותנם** לבעלה ישראל. וכתב הפר"ח דאם האשה גילתה דעתה דלא ניחא לה שיתנו לבעלה רק לידה לא קיים מצות נתינה ממה שנתנם לבעלה אך הפרי תואר כ' דאפילו צוותה שאינה רוצה שיתנו לבעלה ונתנם קיים מצות נתינה וטעמא דמלתא כיון דזכאי במציאתה בעת שזכתה זכה בהם בעלה והרי הוא לוקחם בעד מה שנתחייב לעשות לה ע"ש אך נראה שצריך שהבעל יתנם לה ואז שוב הוא חוזר ולוקח אותם ממנה בכח הזכות שיש לו עליה דמה שקנתה אשה קנה בעלה אבל אם לא הגיע לידה כלל אין כאן זכות לאשה כלל ולא קיים מצות נתינה ואם האשה ממכירי כהונה שהוא זוכה מיד כשנשחט והבכור נוטל בשם פי שנים כמבואר בב"ב דף קכ"ג אפשר דלאו כל כמינה לומר אי אפשי דקודם שאמרה אי אפשי זכתה וזכה הבעל ואע"ג שהבעלים יכולים לחזור וליתן לאחר אף במכירי כהונה מ"מ כל כמה דלא אהדרי בהו כמאן דמטי לידייהו דמי ועיין לקמן סעיף י"ד וצ"ע בזה וכתב עוד בפרי תואר דמסתברא אם נתנם לבע"ח של הכהן קיים מצות נתינה ע"ש ואפשר דמיירי במכירי כהונה וצ"ע ועיין בש"ך ח"מ סימן פ"ו ס"ק ג' דמפרש אליבא דהרמב"ם מה דקאמר בש"ס דת"ק בעלמא לא ס"ל כר"ג דהיינו בכל מילי דצדקה כדאיתא בתוספתא ע"ש ובחולין דף כ"ד דפיאה ומעשר עני אין משלמין בו את החוב ופסקה הרמב"ם בפרק ו' מהלכות מתנות עניים וכ"כ המרדכי בב"ב באחד שלוה ונתנו לו מעות לצדקה דפטור מלשלם מהך תוספתא ע"ש ובחולין דף קל"ד מבואר דמדמה הש"ס מתנות כהונה למתנות עניים לענין ספק ע"ש מיהו למאי דאמר התם בתר הכי דעולא אמר קמה אקמה קא רמי ליה י"ל דיש חילוק בין מתנות כהונה למתנות עניים וכתבתי בזה בתשובה וקצרתי כאן ועיין בפר"ח שהבעל יכול למכור או ליתן לאחרים בלי ידיעת אשתו שאין הנשים מקפידין בכך ע"ש ונראה שאם כבר בא לידה או לידו ברצונה תו לא איכפת ליה בקפידה דידה כלל. וכתב בפר"ת מ"ש בספרי ובפסיקתא ליתן לכהן ולא לשלוחו היינו בסתמא דלמא לא ניחא ליה שיתנו ביד השליח אבל אם מדעתו שלח שליח ליטלם שפיר דמי דשלוחו של אדם כמותו ובמחנה אפרים הל' זכיה ס"ס כ"ו כ' דמשמע מהפר"ת דאף שלא הגיע ליד הכהן יצא כשנותן לשלוחו והשיג עליו דודאי כל שלא בא לידו לא קיים מצות נתינה כשאינו מכירי כהונה וכן נראה מהפר"ת ועוד כתב די"ל שהקפיד הכתוב שהכהן עצמו ילך בעצמו אבל בעה"ב נקחת מתנותיו לא שיטלה שלוחו ע"ש וצ"ע ולפענ"ד יש לומר דהוי דומיא דפיאה שאין השליח זוכה בשבילו כיון שאינו מכירי כהונה הו"ל חב לאחרים ועיין בספרי שו"ת בית אפרים שהבאתי מדברי הירושלמי דגיטין שאין אדם עושה שליח לקבל מתנה שהוא דבר שאינו שלו וכן הבאתי בכ"מ וא"כ אם נאבד ביד השליח ולא הגיע לידו לא יצא וכרתי כ' דבספרי איתא לעצמו משמע ולא לשלוחו והא דבעל לוקח בשביל אשתו יד בעל כיד אשה דמי ועדיף משליח כדמצינו לכמה דברים ודלא כפר"ת עכ"ל ובאמת שהפר"ת לא הביא כלל ראיה מבעל רק מסברא כתב דאם מדעתו שלח שלוחו כמותו ומ"ש זכיה מכהן המזכה לאחר אע"ג דהתם במכירי כהונה מ"מ הוי שפיר כ"ש היכא דהשליח מביא ומוסר לידו וכתב במח"ב שבעל כהנת שרוצה להחמיר על עצמו להפריש מתנות וליתן לכהן אחר רשאי ואין זה בכלל כל הפטור מדבר ועושהו שנקרא הדיוט דבאמת חיובא רמי עליה כיון שהוא ישראל דחייב אלא דהוי כאלו מפריש ונותן לאשתו כמ"ש פר"ת סי' ל"ג ובפטר חמור בעל כהנת חייב ליתן כמ"ש לקמן סימן שכ"א בשם תשובת הרשב"א והכא פטור דהוי כנותן לאשתו ולכן אם רצה ליתן לאחר רשאי וע"ש שהאריך בענין כל הפטור מהדבר כו' ע"ש: וכתב הרב פר"ת בקונטרס התשובות שבסוף ספרו מים חיים בסימן ד' במזכה לכהן קטן אחד מכ"ד מתנות כהונה יצא ידי נתינה לפי דעת רוב הפוסקים דקטן אית ליה זכיה מן התורה בדעת אחרת מקנה וע"ש שהביא ראיה מיבמות ס"פ נושאין דתרם שוטה וקטן דוקא בגורן אין חולקין להם תרומה אבל בבית חולקין והתוס' כתבו דיודע לישא כפיו חולקין ע"ש וצ"ע דאיך תתיישב הראיה להנך פוסקים דאפילו דעת אחרת מקנה אינו אלא מדרבנן ואף להסוברים דכיון דקנה מדרבנן מהני אף מן התורה משום הפקר ב"ד הפקר כמ"ש באה"ע סימן כ"ח

יד אברהם

(סימן ס"א סעיף ו') **אבל** שחט ומצא טריפה פטור. הרמב"ם השמיט הך ברייתא דספרי דטריפה פטור ממתנות דאמעיט מדכתיב מאת זובחי הזבח. וכתב בס' תורת יקותיאל דס"ל להרמב"ם דז"א רק לר"ש דאמר שחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה ולא קרינן בה זבח אבל לרבנן דשמה שחיטה לא ממעטי טריפה מזבח. ולא ס"ל להרמב"ם מ"ש רש"י בחולין (דף קל"ו ע"ב) דממעטינן טריפה מדכתיב ונתן לו ומשמע לא לכלבו. ויש להביא ראי' לדעת הרמב"ם מהסוגיא דחולין (דף קט"ו) דבעי התם כלאי בהמה דשרו להדיוט מנ"ל. והקשה בס' שער המלך הל' כלאים דלמאי לא יליף דכלאים שרו להדיוט מדילפינן מקרא דכלאים חייבים במתנות ואי אסירי באכילה אמאי חייבים וקושיא זו איכא רק להפוסקים דטריפה לכ"ע פטורה ממתנות משום דאסורה באכילה ולא מקרי זבח. אבל לדעת הרמב"ם לק"מ דלרבנן דקיי"ל כוותייהו טריפה חייבת במתנות ולדידהו ליכא לאוכוחי דכלאים שרו באכילה מהא דחייבינן במתנות כהונה: ועיין בפר"ח שכתב דמסתבר דאף טריפה שמטריפין אותה מחמת חומרות אחרונים ומדאורייתא כשרה יפטר ממתנות משום דבעינן זבח הראוי לאכילה לכהן ולא לכלבו דמפיק לה בספרי מקרא דזובחי הזבח והאי הא לא חזי לי'. וצ"ע בסוכה (דף כ"ג) ובשבועות (דף ל"א) דאיכא למ"ד דלא ממעטינן דרבנן מחמת קרא דאורייתא וכן גבי כסוי דם בחולין (דף פ"ו) וכ"כ בעצמו סי' כ"ח וסי' ע"ז גבי או"ב. וכ"מ בפמ"ג ע"ש: (סעיף ט') **לא** יחלקם להרבה כהנים כו'. משמע דאם רוצה ליתן כל המתנות לכהן אחד רשאי. וכ"כ

אחרים כשמקבל מהם בשבילה : (יא) ישום המתנות בדמים . כי אין שום קדושה במתנות רק שהם ממון כהן : (יב) לחטוף המתנות . דכתיב ונתן ולא שיטול מעצמו . ואפילו לשאול בפה דכתיב אצל בני שמואל ויטו אחרי הבצע פירוש חלקם שאלו בפיהם : יג שהם כהנים רבים . פי' שעד הנה דבר שיש די מתנות לכהנים כלהם ועי"כ ימתינו עד שיתן אותם הטבח וכאן מיירי שיש רוב כהנים ולא סגי להם מתנות וה"א כיון דלא די לכל אחד אם ימתין טפי עדיף שימליא עצמו ליטול משום חביבא מצוה קמ"ל דהצנועין מושכין ידיהם ולמדו זה מלחם הפנים שקודם הקללה היה די לכל אחד בשיעור כפול ואחר הקללה הצנועין מושכין ידיהם ליטול כיון שאין מגיע לכל אחד דיו ה"נ במתנות כהונה מועטים ורבים כהנים : (יד) במקום שאין מכירין אותו . זה נלמד ממ"ש בגמ' על אביי שאמר שעכ"פ בכל עי"כ שכהנים רבים מתאספים יחד בא גם הוא ליטול שלא ישתכח ממנו שם כהונה ופרכינן והא יהיה מוחזק ע"י הדוכן לכהן ומשנינן אנסי ליה עידני' ופירשו הרי"ף והרא"ש חולי מעיים הוה ולא היה יכול להשהות נקביו לפיכך לא עלה לדוכן ורש"י פי' שקבע עתים לתלמידיו והיו טורדים אותו מלישא כפיו בעת שהצבור נאספים לבית הכנסת והטור כלל כל זה

י (ד) כא אם אין שם כהן (יא) ישום המתנות (ו) בדמים ואוכלם ונותן הדמים לכהן :

יא כב אין לו לכהן (יב) לחטוף המתנות כג ואפילו לשאול אותם בפה אלא אם יתנם לו דרך כבוד יטלם [יא] ובזמן (יג) שהם כהנים רבים במטבחיים כד הצנועים מושכין ידיהם והגרגרנים נוטלים כה ואם היה צנוע זה (יד) במקום שאין מכירין שהוא כהן יטול כדי שידעו שהוא כהן :

יב [יב] כו הכהן יכול לאכלם בכל ענין שערב עליו יותר ואם כל המטעמים

באר הגולה

כא ברייתא שם דף קל"ד : כב ברייתא שם דף קל"ג : כג מהא דתני ר"מ בני שמואל וכו': כד מהא דתניא הצנועים מושכין ידיהם : כה מהא דאביי שם : כו מימרא דרב

פרי חדש

קאמר דאי עד ועד בכלל קאמ' מאי ק"ל מהאי דנוטלה ובית השחיטה עמה והלא טבעת הגדולה הויא מקום שחיטה לכ"ע אלא ודאי דעד ולא עד בכלל קאמר אלא שהוקשה לרש"י דאכתי תיקשי לש"ס דמנ"ל דעד ולא עד בכלל קאמר תנא דמתני' לאקשויי מברייתא לימא דעד ועד בכלל קאמר והשתא ל"ק מידי ועוד דאמרינן בא"ם דף נ"ד דכל שיעורי חכמים להחמיר ומ"ה פי' דפיקא של גרגרת הוא שפוי כובע והוי עד ועד בכלל והשתא פריך שפיר דע"כ לאו לא מקרי אלא השפוי כובע עד הטבעת הגדולה דאי טבעת הגדולה בכלל נמי מאי איריא דקתני עד פיקא לימא רבותא טפי עד הטבעת הגדולה אלא ודאי שאין הטבעת הגדולה בכלל ואילו התם קתני נוטלה ובית השחיטה עמה דהיינו אף הטבעת הגדולה ומשני דהכיא רחב"א דמכשיר משפוי כובע ולמטה ומ"ה קרי ליה בית השחיטה נמצא שאעפ"י שפי' רש"י חלוק מפירוש שאר המפרשים במלת פיקא

ביאור הגר"א

[יא] ובזמן כו' . כמ"ש ביומא ל"ט א' בלחם הפנים נשתלחה כו' : [יב] הכהן כו' . מהא דזבחים ובכולן ראשים הכהנים כו' מ"ש למשחה כו' . תוס' ד"ה אין יבול :

באר היטב

בפוסקים דה"ה ספק טריפה פטור דהמע"ה : (ו) בדמים . שאין שום קדושה

פתחי תשובה

(ד) אם אין שם כהן . עי' בתשובות רדב"ז החדשות סימן ש"מ שכתב דדוקא אם אין שם כהן מש"ה מעלה אותן בדמים הא יש שם כהן הן ולא דמיהן . ודוקא מעלה אותן בדמים

כלומר לשום אותם בשוויים דלשון מעלה בכל דוכתא הכי הוא אבל פחות מכאן איכא גזל השבט . ודוקא נמי לשום אותם תחלה ואח"כ לאוכלם אבל לאכול אותם ואח"כ לשום אותם בדמים

יד אפרים

לענין קדושין במע"ש ועיין מ"ש בספרי שו"ת ב"א חלק ח"מ באורך מ"מ נראה דזה אתי שפיר לענין דמיקרי לכם אבל מ"מ לענין מצות נתינה י"ל דאין כאן מצות נתינה כיון שזה לא זכה מחמת נתינתו רק כזוכה מן ההפקר וראיתי במח"ב שהביא דברי הפר"ח בזה ותמה דלפ"ז קשה על חרש שוטה דחשיב התם ג"כ דמסגרין לבתיהון והתוס' ושאר מפרשים קשיא להו דליחוש שיטמאוהו ותירצו שיש להם אפוטרופוס ולא הרגישו בזה דהא לא מקיים מצות נתינה בזה שנותן לחרש ושוטה דלאו בני זכייה נינהו והוא תימא [illegible] קשה לדעת מהר"מ שהביא המרדכי פ"ק דמציעא דבמתנות כהונה כיון דטובת הנאה [illegible] דעת אחרת מקנה ולא זכה הקטן א"כ גם בקטן קשה דאיך מסגרין לביתו דאין כאן [illegible] ע"ש ואין לחלק בין תרומה לשאר מתנות כהונה דהא בחולין דף קל"ד בהא דלוי [illegible] מסקינן טעמא דתרומה שוכר פרה ומביאה לעיר משום דתרומה נמי נתינה כתיב בה וצ"ע [illegible] פרק י"ב מהל' תרומות הלכה י"ז שכתב שהתקינו בה חכמים שיטפל בה ויביאנה לעיר ויטול [illegible] שאם הפרישה והניחה לבהמה ולחיה ה"ז חילול השם ע"ש והוא תמוה שזה נגד מסקנת הש"ס [illegible] נמי נתינה כתיב בה ופרש"י וצריך ליתנם לכהן ומשמע דהוי מדאורייתא והנה בבכורות דף [illegible] אמרינן דיהיב לה לכהן קטן ובחלה נתינה כתיב ביה ואע"ג דהתם בחלה דרבנן איירי מ"מ [illegible] דאורייתא אין ליתן לקטן דלאו בר זכיה גם בדרבנן היה לנו לכתחלה ליתנה לגדול והוא [illegible] משמע שנותנה מיד לקטן ואפשר כיון דהחלה מדרבנן וקטן אית ליה זכיה מדרבנן סגי [illegible] ליתנה לגדול שיתננה לקטן ואמנם פשיטות הענין משמע דאפילו חלה דאורייתא הוי מאי [illegible] דלאו משום שהיא טמאה ולא חזיא לאכילה ולכן נראה דמתנות כהונה אע"ג דכתב בהו נתינה [illegible] ולא עיכב רק שהעיכוב מצד המקבל שאין לו יד לזכות שיהיה שלו לית לן בה דהשתא מיהא [illegible] ומאי למיכלה כדבעי ואף שאין לו זכיה גמורה שאם בא אחר וחטף מידו זכה בו מן התורה [illegible] ברשות הכהן קיימא ונתינה קרינן ביה וכה"ג אשכחן לענין מכירי כהונה דאף דדינא הוא [illegible] מ"מ כל דלא הדר דידיה היא משעתא דאישתהיה ובכור נוטל פי שנים וה"ה דכוותיה לענין [illegible] ולא איכפת לן בזכות המקבל שיהיה לו לגמרי אלא כל שזה נתן וזה קיבל לידו יצא ידי [illegible] מהא דאמרינן בגיטין דף כ' בגט שכתבו על איסורי הנאה כשר וכתבו התוס' שם אע"ג [illegible] נתינת הגט קרוי נתינה כמו דקי"ל חטה אחת פוטרת את הכרי אע"ג דאין שוה פרוטה ע"ש [illegible] דכל שאינו שוה פרוטה אין שייכות זכיה ע"ז ואם היה נוטלה אחר היה שלו ואין ב"ד [illegible] ואפ"ה שפיר קרוי נתינה : והנה במתנות עניים כגון לקט שכחה ופאה פשוט דהקטן [illegible] דלאו בר זכיה הוא כמבואר בב"מ דף י"ב דקאמר דאי קטן לית ליה זכיה לאביו קא מלקט ואביו [illegible] דאי לית ליה אב לנפשיה קא מלקט ואע"ג דאינו זוכה בה ולא מיסתבר לומר דאי לית ליה [illegible] כיון שאין לו זכיה ולא מוכח בהא דשלשה איבעיות שבחצות שיום קבעו עת ללקט מפני [illegible] שישנים בבוקר ומבואר דאף קטנים מלקטים ונראה דהתם היינו טעמא דלא כתיב ביה [illegible] אותם דהיינו שיהיה הפקר לכל אבל אין חיוב מוטל עליו ליתן ומה"ט א"צ להגיע בשביל עניים [illegible] בחולין דף קל"ד משא"כ בתרומה ושאר מתנות כהונה דכתיב בהו ונתן אפשר שצריך ליתן [illegible] דאל"כ לא מיקרי נתינה אך כבר כתבתי דמוכח מהא דיכול ליתן אפילו פחות מש"פ [illegible] זכיה נתינה זו ועיין במ"ל פ"ו מהל' מתנות עניים שהאריך בענין נתינה דסגי בכ"ש : [illegible] לענ"ד בעיקר הדין לענין תרומה ומתנות דמותר לתת לקטן ויוצא בו ידי נתינה דבתרומה [illegible] הכרי וחל עליו חיוב תרומה אית להו לכהנים חולקא בגויה והרי הכהנים כשותפים באותו [illegible] בסוכה דף ל"ה באתרוג של טבל שהוא כמו אתרוג השותפים וכן במתנות שמיד שנשחט [illegible] רחמנא בגוה דמתנות א"צ להקנאת הבעלים כלל דממילא אית להו לכל הכהנים זכיה בגויה [illegible] לו טובת הנאה אבל הקנאה דידיה לא צריך כלל וכיון דכהן דכתיב בקרא גם קטן בכלל [illegible] אע"פ שאין ראייתו מסנהדרין דף כ"ד ראיה דהתם שני קרא בדבורי' דבשוכב כתיב איש [illegible] משא"כ כאן אע"ג דלא כתיב איש י"ל דכהן היינו שראוי לעבודה ולא קטן שאינו ראוי [illegible] מקום דינו אמת כיון דלא כתיב איש אין למעט קטן וכמבואר בקידושין נ"ג דלענין שיהיה [illegible] ממעט ליה מדכתיב איש מבואר דאל"ה אפילו קטן במשמע (וקצת יש לומר דהתם איתא [illegible] אהרן אי לא דכתיב איש כאחיו הוי אמרי' אפילו קטנים במשמע ז"א דהא קאי אקרא דלקמי' [illegible] לו תהיה וכתב רש"י יכול לו לבדו ת"ל לכל בני אהרן נותנה לבית אב והוא מהא"כ וע"ש [illegible] לאודיה לא הוי ממעטינן קטן דגם קטן כהן מיקרי וכל מ"כ זכו להו רחמנא חולקי' בגויה) [illegible] יומא דף כ' גבי פר של אהרן רחמנא אפקריה לגבי אחיו הכהנים והוי כשותפים בו וכן מבואר [illegible] מתנות כהונה קאמרת כהנים משולחן גבוה קא זכו ע"ש גבי בכור וכ"ה בכל מ"כ וכן מבואר [illegible] גבי גזל הגר דקנאו השם ונתנו לכהן וכן מבואר בקידושין דף נ"ח גבי גונב טבלו של [illegible] הנאה אינה ממון א"צ לשלם לו רק כפי דמי חולין שבו והשאר הוא של הכהנים שחלקם [illegible] דסבר משלם דמי טבלו משום דסבר טובת הנאה ממון או טעמא אחרינא דאמרינן התם [illegible] זו שזיכה הקב"ה לכהנים הוא שוה ומשוה קטן וגדול וא"צ הקנאת בעלים כלל ולפ"ז י"ל דאין [illegible] מתנות כהונה לחמש סלעים של פדיון הבן די"ל דאינו פדוי אם לא שיזכה הכהן בקבלת [illegible] בר זכיה הוא ומכל מקום י"ל דכיון דמלוה הכתובה בתורה הוא ונשתעבדו הנכסים מדאורייתא [illegible] חלק בשיעבוד נכסים אלו א"צ לדון בזה דין זכיה דדידיה קא שקיל מה שזיכתה לו תורה [illegible] דלא קשה מידי שהוקשה אליבא דמהר"מ שבמרדכי שכ' כיון דטוה"נ אינה ממון לא חשיב [illegible] שהרי הממון אינו של בעלים ולכן אין הקטן זוכה דז"א דהיא הנותנת כיון שאין הממון של [illegible] רחמנא זכי להו א"כ אין לך דעת אחרת מקנה יותר מזה ונראה דודאי זכו זכיה גמורה וה"ז [illegible] ירושה מאביו שהגוזל ממנו חייב ובזה יש ליישב מה שהקשו תוס' בסנהדרין בר"פ בן סורר [illegible] גזל הגר קטן אי אתה צריך לחזור דהא לא משכחת בגר קטן דמנא ליה ממונא להאי קטן [illegible] ליתא בירושה ומזה רצו להוכיח דדעת אחר מקנה קונה מה"ת א"כ שירש את אביו קודם [illegible] לוקח שכר מלאכה ע"ש ולפמ"ש משכחת לה נמי שנתנו לו מעשר עני וזוכה בו מן התורה [illegible] וליתום ולאלמנה וגו' והגוזל ממנו חייב לשלם מה"ת ושפיר שייך גזל הגר בקטן כה"ג : [illegible] בעובדא דר"ג וזקנים דעת אחרת מקנה אותם שאני אע"ג דאין לבעלים בהם רק טובת [illegible] בשם מוהר"מ שם שהקנה להם חבירו כמו כן כו' ואין החילוק מובן כלל דמ"מ במה שהקנה [illegible] ר"ג רק טובת הנאה לבד ואכתי קשה איך קנו ע"י החצר שהקנה להם בשכירות כיון שלא היו [illegible] אך נראה דר"פ שם ס"ל דלענין שיזכו בגוף התבואה לא היו צריכים להקנאת ר"ג דרחמנא [illegible] צריך היה שיהיה שם נתינה ע"ז דהיינו שיבא לרשותם והרי לא בא לרשותם כלל כיון [illegible] בגידם לא חשיב רשות שלהם ורוצה להוכיח מזה דאף שאין עומד בצד שדהו הוי כבא לרשותו [illegible] זוכה משום חבירו וע"ז תירץ ר"פ דהתם שדעת אחרת מקנה שאני ר"ל כיון דר"ג רוצה [illegible] ולהכניס אותו לרשותם מהני למיחשב רשות שלהם אף שאינם עומדים בצידו דמחשבת המקנה [illegible] והא דנקט דעת אחרת מקנה לאו דוקא הקנאה דבאמת א"צ לזה להקנאת הבעה"ב [illegible] רק ר"ל דעת אחרת מקנה מהני אפילו במקום שצריך להקנאה קונה בחצר כזה אף שאינו [illegible] מחשבתו משוי ליה מקום המשתמר בשביל הקונה וממילא דכ"ש כאן שא"צ הקנאה רק כניסת [illegible] מחשבת של הבעה"ב שמוציאו מרשותו ומכניסו לרשותם ומיקרי רשות שלהם אף שאינם עומדין [illegible] הקנאה עצמה אבל זוכין בו אין כאן דעת ר"ג מקנה דממילא קא זכי מדעתיה דרחמנא [illegible] מתנות כהונה אינו דומה למתנות עניים לענין זה דבמתנות עניים א"צ נתינה דשעזוב אותם כתיב שהם מופקרים לעניים והמה זוכים בהם בלקיטתם ולכן בקטן ואביו עשיר תליא מלתא שאם נאמר שקטן בר זכיה הוא מה"ת הרי הקטן זוכה לנפשיה והוא יכול ללקוט שהוא עני ואבוה מיניה קא זכי משא"כ אם אינו בר זכיה רק מחמת אביו ואביו עשיר אינו יכול ללקט דידו כיד אביו ואמנם מעשר עני לא דמי בזה לשאר מתנות עניים דמעשר עני נתינה כתי' ביה ומ"מ אינו רק טובת הנאה לבעלים אבל גוף הזכות הוא בשעת גמרו למעשרות זכי רחמנא לכהנים ולוים ולעניים חולקא בגויה וע"י הבעלים שהוא הנותן מיתברר מי הוא הזוכה וא"כ בקטן אם קטן אין לו אב שנאמר שידו כיד אביו הוא רשאי ליתן את המעשר עני לקטן דאפילו תימא קטן ל"ל זכיה לנפשיה מ"מ התורה זיכתה לעניים חלק בכרי הזה וגם הקטן בכלל עניים הוא וע"י שנותן לו מתברר שזה חלקו שזיכתה לו תורה אבל אם הקטן יש לו אב ונאמר דל"ל זכיה לנפשיה רק מחמת שידו כיד אביו או אפילו בגדול הסמוך על שלחן אביו שלענין זכיה ידו כיד אביו א"כ מעיקרא לא זיכתה לו תורה ליטול חלקו במעשר הזה כיון שהזכות הוא לעניים וזה שידו כיד אביו ואביו עשיר הוא ולא שייך בזה איהו קא זכי לנפשיה ואבוה מיניה קא זכי דהא הזכיה ויד אביו כאיש כאחד וכיון דאבוה עשיר הוא לא זכי כלל והוה כהא דאמרינן דאי אין הקטן זוכה לנפשיה אבוה הוא דקא זכי ואבוה עשיר הוא וה"נ אין כאן זכיה מה"ת כלל כיון שהוא יד אביו וע"כ נבא מצד שדעת אחרת מקנה והיינו הבעה"ב והוא דעתו להקנות לקטן עצמו שהוא עני ואבוה מיניה קא זכי ז"א דדעת הבעלים לא מהני בזה דלאו דידיה הוא ואין לו רק טובת הנאה ליתן לעני ולא לעשיר ולכן אפילו התנה ע"מ שאין לאביו רשות בו לא מהני כיון דבשעת שזכו בו עניים מחמת מימרא דרחמנא לא היה זה בכלל הזכייה רק לשאר עניים ואין נתינתו של זה מועיל כלל ולכן רבינו שמשון שסובר גבי עירוב שמועיל מה שמקנה רק להכן בלבד דשם בדעתו תליא מלתא משא"כ בזה שבדעת תורה תליא והתורה לא זיכתה כלל לזה ולכן גבי מעשר עני של כספים כיון שזכו בו עניים מיד שהפרים לאו כל כמיניה לקחת חלקם וליתן לזה שאין ע"ז שם עני באותה שעה ולא מהני רצון ודעת בעה"ב כלל : ומצאתי בשו"ת הרשב"א ס"ס י"א שכ' דמתנות כהונה אין מברכין עליהם דמשלחן גבוה קא זכו וגבי גזל הגר דהוא ממתנות כהונה אמרינן קנאו השם ונתנו לכהן וכדאיתא בב"ק (וכבר הזכרתי ראיה זו לעיל מדעתא דנפשאי דשמעינן מיניה דמאן דיהיב מתנות כהונה לא יהיב ליה מדידיה אלא דרחמנא ניהו כדכתיב ואני נתתי לכם את משמרת תרומתי) וכך השיב ר' יוסף בן פלט להראב"ד ז"ל והובאה גם כן בספר תמים דעים עד כאן לשונו . ואם כן קטן שהוא בכלל כהנים זוכים בהם במימרא דרחמנא וכמ"ש : והלום ראיתי בספר קצות החושן סימן רמ"ג שהביא ג"כ דברי הפר"ח בזה והקשה גם כן מתשובת המור"מ שבמרדכי וגם מהא דמסגרין לבתיהם אפילו לשוטים וכמ"ש המח"ב והאריך בענין זה וכתב קצת על דרך שכתבתי . אבל מה שהוסיף לומר דמתנות כהונה הוא כעין שכירות חלף עבודה ואפילו כהנים פסולים לעבודה נמי יש להם זכיה וכבר כתבו התוס' דיש לקטן זכיה עבור שכירות וה"נ זוכים אף במתנות כהונה שלהם כו' ע"ש. ודבריו תמוהים דהתם שמגיע לו מבעה"ב זה שכר מלאכתו לאו ממונא של בעה"ב הוא ודידיה קא שקיל . משא"כ בזה דל"ל לקטן אלא בעה"ב מידי רק דשקליה מבעה"ב וזכו ליה לכהן ומה איכפת לן אם הוא חלף עבודה של הקב"ה או טעמא אחרינא שרצה הקב"ה לזכות להם . ואדרבה אם הטעם משום חלף עבודה לא היה להם להקטנים ליקח מתנות כהונה . ומ"ש דהא גם הכהנים פסולים לעבודה יש להם זכיה . אדרבה זה ראיה דלאו משום חלף עבודתם הוא וכן הוא באמת דמתנה קריא רחמנא . ומה שנזכר בפסוק חלף עבודתם פשיטא דאין זה דמיון לשכירות דעלמא דודאי לא היה עבודת הכהנים לקבל פרס רק שבחייהו הוא דקא מדכר שבשביל שחביבים עליו שהטיל עליהם עבודתו נתן להם מתנות אלו . ויותר היה מקום לומר לפי שלא נטלו חלק בארץ ונשאר נחלתם לישראל ואשי ה' יאכלון הו"ל כחוב גמור לגבייהו . אבל באמת גם זה אינו רק מרצון הקב"ה שזיכה אותם במתנות אלו וכן מבואר גבי זרוע לחיים וקיבה דאמר התם דורשי רשומות אמרו זרוע כנגד ויקח רומח בידו כו' ע"ש . וא"כ אינו רק דרך שכר מצוה לבד והפשוט כמה שכתבתי דכיון שקטן בכלל כהנים הוא הוא זוכה ומצד ציוי התורה כאחד שפיר מקיים מצות נתינה גם בקטן . וראיתי לאחרי הגאון בס' נתיבות משפט שכתב דכיון שהבעה"ב יכול להפקיר טובת הנאה שלו יכול ליתן אף לקטן ע"ש . ואישתמיטתיה במחב"ת הא דחולין דף קל"ד דלא מהני מה שמפקיר טובת הנאה שלו וצריך לקיים מצות נתינה : מ"ש תדע דיכול לקדש אשה בטובת הנאה של תרומה הוא תמוה . דודאי אם טובת הנאה הוי ממון שפיר מקדש האשה בטובת הנאה שבתרומה שיכולה לקבל פרוטה מכהן ותתן לו את התרומה . אבל על כל פנים צריך שיתקיים בתרומה מצות נתינה . ואפילו אם הגיע לכהן שהוא בן זכיה או על ידי האשה או על ידי אחר קיים הוא מצות נתינה כדינו · אבל אם נותן לקטן שאינו זוכה בה אפשר דהוי כמניח להפקר ולא קיים מצות נתינה כמש"ל מש"ס דחולין דאמרינן שוכר פרה ומביאה משום דתרומה נתינה כתיב בה וקראתי : וע"ש בקצה"ח שכ' דלפמ"ש הפר"ח עוד שם בתשובה דאם נתן לכהן בע"כ אע"פ שהוא אינו רוצה לקבל שמיה נתינה א"כ גם בנותן לחש"ו נפטר כדאמרינן ביבמות ד"ת שוטה מתגרשת דלא בעי בגט דעת האשה . וגם לפי הטעם שאין לה יד דוקא התם דכתיב ונתן בידה ע"ש . לענ"ד ז"א דגם היכא דכתיב ונתן לחוד ג"כ צריך לבא לרשותו בענין שיהיה זוכה בו במכר ובמתנה . ופשיטא שמי שהוא מחייב עצמו לתת לחבירו מן חפץ פ' שאינו יוצא י"ח אם יתן לו בענין שלא יזכה בו . וה"נ ונתן לכהן כתיב צריך ליתן בענין שיהיה הכהן זוכה בו . ובגט נמי אי הוה כתיב ונתן לאשה היה צריך לבא לרשותה והא דכתיב בידה היינו לומר מה יד דסמוכה לה דהיינו עומדת בצד חצירה כיון שהוא חוב לה או לחד מ"ד דומיא דידה שהוא משתמר לדעתה . ועיין בגיטין דף ע"ז שכתב רש"י דמונתן הוי משמע נתינה כל דהו והא דכתיב בידה לאשמועינן דבעי משתמר לדעתה דומיא דידה כו' (וצ"ע דלמה נקט רש"י משתמר לדעתה שהוא מלתא דר' אושעיא טפי הו"ל למינקט מילתא דעולא דקאמר דומיא דידה דסמוכה לה דהיינו עומדת בצד ביתה דכעולא קי"ל כמ"ש הפוסקים דהכי אסק' רק אביי בב"מ ע"ש . ואפשר שבעי לומר דאפי' מאן דלא בעי עומדת בצד ביתה צריך דומיא דידה דצריך משתמר לדעתה כמבואר בש"ס שם וצ"ע) וא"כ אע"ג דנימא דמהני נמי בע"כ היינו משום שהוא קיים בעצמו ונתן שנתן בענין שיזכה הכהן ואם זה אין רצונו לקבל זו עכבה שאינה ממנו ובשביל זה לא נתבטל מצות נתינה זו אבל אם נותן שלא בענין שיזכה הכהן או שזה אינו בר זכיה א"כ לא זה דרך נתינה שאמרה תורה כלל והרי זה כמניח במקום הפקר דלא מהני כמש"ל מש"ס דחולין דאמרינן נתינה כתיב ביה ועמ"ש בקצה"ח לענין הך דינא כשנותן ואינו רוצה לקבל ובנה"מ שם ובמקום אחר הארכתי בענין נתינה בע"כ וכאן קצרתי ובמח"ב בשם ס' קול יעקב ולקוטים שחולק על הפר"ח דס"ל דבמתנות כהונה נתינה בע"כ לא שמיה נתינה מ"מ כבר כתבתי לעיל דאמרי' חטה אחת פוטרת את כל הכרי ומפרשינן ונתן אפילו פחות מש"פ ובפחות מש"פ לא שייך זכיה כלל וא"כ י"ל דה"ה אם לא זכה זה המקבל מ"מ קיים שנותן מצות נתינה ויש לדחות דפחות מש"פ אע"ג דלא חשיב ממון משום דמחיל ליה מ"מ שפיר שייכא ביה זכיה כדאמרינן בב"מ שאם הוזקקו לפרוטה גומרין הדין אפילו בפחות מש"פ וכן בב"כ שמוזהרים אפילו בפחות מש"פ משום דלאו בני מחילה ניהו ומ"ה שפיר קרינן בהו ונתן אע"פ שהוא פחות מש"פ משא"כ בנותן למי שאינו בר זכיה כלל לא מיקרי נתינה כלל דאכתי ברשותיה קאי לכל מילי י"ל דלא מהני לכן נראה כמ"ש כיון דהתורה לא מיעטה קטנים מכלל מתנות שפיר הם זוכים במתנות מן התורה ואינו בדין שאם יבא אחר ויחטוף מידו שיהיה האחר זוכה ואפילו אם תמצא לומר דאחריני לא זכי וצריך להחזיר לבעלים דאדעתא דאחר לא נתן לו ואף אם האחר הוא כהן מכל מקום טוה"נ לבעלים וצריך להחזיר זה לבעלים כמ"ש הר"ן בכהן שגזל המתנות ואין הבעלים רוצים מוציאין מידו ועיין פר"ח והבעלים יחזרו ויתנו לקטן מ"מ אין זה דרכי נועם שיטול חלק ולא יזכה שיהיה שלו ויכול האחר לחטוף מידו ואף בלקט שכחה פאה צ"ע הא דמוכח בב"מ דאי קטן לא זכי לנפשיה אף בלקט שלקט בשדה לא זכה וכל הרוצה חוטף מידו ולקחה מדת הדין של הקטנים עניים ולמה יעשו שלש איבעיות ביום בחצות מפני התינוקות דמה בצע שלוקטין בעמרים מאחר שאפשר וקרוב שיחטפו מידם ועמלם ויגיעם לריק הוא וצ"ע בזה :

(שם סעיף י') **אם** אין שם כהן . יש נוהגין ליתן לכהן דבר מה חילוף המתנות והכהן מתנה בשביל

שיהיו

שוים אצלו ד יאכלם (טו) (ז) צלי ובחרדל :

יג [יג] ה כז יכול להאכילם (ח) לכלבים ולמכרם וליתנם לעובד כוכבים :

יד כח כהן שיש לו מכירין שרגילים ליתן לו מתנותיהם יכול לזכותם לישראל (ה) שיקבלם מיד מכיריו ודוקא שהזוכה תלמיד חכם והשעה דחוקה לו [יד] כט ושלא יהא כהן המזכה (טז) משרת בבית זה שמזכה לו המתנות שמא יזכה בעל כרחו (רמב"ם בפ"ט מהל' בכורים) [טו] והוא הדין אם הכהן משרת בבית בעל הבית ומזכה לאורח ת"ח שמתארח בבית רבו במתנות שרגיל ליתן לו רבו אסור (רש"י וטור) :

טו ל לא נתן המתנות לכהן אלא אכלן או הפסידן (יז) ו פטור מדיני (ט) אדם לא אלא כדי לצאת ידי שמים צריך לפרוע דמיהם :

טז לב ישראל ששלח לחבירו בשר והמתנות בו (יח) ז מותר (י) לאכלן :

יז [טז] לג מתנות אינם נוהגות אלא בשור ושה ולא בחיה ועוף לד ונוהגות בכלאים הבא מן עז ורחל (יט) ח [יז] וכן בכוי :

יח [יח] לה צבי הבא על עז וילדה הולד חייב (כ) ט (יא) בחצי המתנות אבל תייש הבא על הצביה הולד י פטור מן המתנות :

יט לו אין נוהגות (כא) (ו) בקדשים [יט] ולא בבכור :

כ (כב) לז בכור קודם שבא ליד כהן שנתערב בבהמות אחרות חייב ליתן מהם המתנות שיאמר הכהן על כל אחת תן לי מתנותיה ואם אתה אומר שהוא בכור תן לי כולה יא לח *) אבל בכור שניתן לכהן במומו ומכרו לישראל ונתערב בבהמות אחרות אם רבים שוחטים אותם כולם פטורים שכל

ד יאכלם צלי ובחרדל. דרך גדולה משום דכתיב למשחה לגדולה כדרך שהמלכים אוכלים ש"ס : **ה** יכול כו'. שאין בהם שום קדושה וכתב מהרש"ל שם ס"ס י"א נראה דוקא היכא שאינם ראוים לאכילה כגון שהסריחו או שבאו מבהמות כחושים ורע בשר יכול להאכילם לכלבים או למכרן לעובד כוכבים כו' : **ו** פטור מדיני אדם. דממון שאין לו תובעים הוא דיכול לומר לכל כהן לא לך הייתי נותנם אלא לאחר : **ז** מותר לאכלן. ואינו חושש שמא גזלה המשלח. טור. כלומר ומש"ה מותר לקבלן אפילו לכתחלה אבל ודאי דאפילו גזלן מותר לאכלן דמתנות כהונה נגזלות כדלקמן סעיף ל"א וכן פי' הב"ח : **ח** וכן בכוי. עיין בב"י : **ט** בחצי המתנות. דודאי חוששין לזרע האב ויש כאן מקצת שה ע"כ"פ ודרשינן שה אפי' מקצת שה : **י** פטור מן המתנות. דספוקי מספקא לן אי חוששין לזרע האב והלכך מצי האיך למימר זיל אייתי ראיה דחוששין ואתן לך ומה שקשה ע"ז מסי' ע"ז סעיף ח' כבר התבאר שם ע"ש : **יא** אבל בכור כו'. וכן אם נסתפק בשנים ולקח הכהן אחד הרי השני פטור מן המתנות שעשאוהו כמי שזכה בו הכהן ונתנו במומו לבעליו עכ"ל הרמב"ם והוא מש"ס דבכורות כמ"ש ב"י וכ"פ

זה במ"ש במקום שאין מכירין אותו פי' בכל ענין שיהיה שאין חזקת כהונתו נכרת לכל אז יטול המתנות ובזה נתיישב מה שהוקשה לקצת מדברי הטור כנגד הגמרא ונכנסו לדחוקים : (טו) צלי ובחרדל. שהוא דרך גדולה שנאמר למשחה בהם כדרך שהמלכים אוכלים : (טז) משרת בבית זה שמזכה כו'. מבואר דתרתי איסורי יש בזה דבגמרא איתא רק חדא מילתא דהיינו שאין לשמש לזכות לאורח חשוב של הבעל הבית שלו דאינו עוש' בלב שלם ולמדו מזה כל שכן אם המזכה מזכה לבעל הבית עצמו שהוא משרת אצלו ונמצאו דברי הש"ע כאן דרך לא זו אף זו ובטור כתוב ולא יהיה כהן המזכה משרת בבית ישראל שרגיל ליתן לו מתנות והוא תמוה דמה יזיק זה שהוא משרת אצל מי שרגיל ליתן לו והא עיקר האיסור משום שהוא משרת אצל אותו שהוא מזכה לו. ותו דהטור מסיים אבל אם אין כו' או כהן המשרת בבית ישראל ומזכה לאורח ת"ח כו' הרי לא ריפיה סיפיה דרישא לא הזכיר כלל אורח. וראיתי בזה רבים פירושים לא מצאתי נייחא בהם ויש עוד גירסא שכתוב בדרישה שראה בנוסח ישן של קלף בלשון זה אבל אם אין הזוכה ת"ח או שאין השעה דחוקה לו או כהן המשרת בבית ישראל או מזכה לאורח ת"ח כו' אסורים עכ"ל וגירסא זו ג"כ היא אינה נכונה וגם אינה מכוונת ממש עם דברי הש"ע ע"כ נראה דמה שכתב הטור ולא יהיה הכהן המזכה משרת בבית ישראל שאי תיבת בבית הוא מיותר והיה לו לומר משרת לישראל אלא האי בבית קאי על מזכה ר"ל שלא יהיה המזכה מזכה למי שהוא בביתו של אותו הישראל וא"כ הוא שפיר סיפא היפוך דרישא : (יז) פטור מדיני אדם. משום שהוא ממון שאין לו תובעין שהרי יכול ליתן לכל מי שירצה אבל מ"מ אם הם עדיין בעין ב"ד כופין אותו משום מצות הפרשה. ב"י : (יח) מותר לאכלן. שבודאי לקחן ממנו : (יט) וכן בכוי. הוא בריה בפני עצמו ועיין בב"י לדברי הרמב"ם : (כ) בחצי המתנות. דכתיב אם שה ודרשינן אפי' מקצת שה ומלד אביו פטור דלגבי הוא ושמא חוששין לזרע האב ע"כ חייב במחצה ופטור ממחצה אבל הטור הבין מדעת הרא"ש בזה דחייב בכל המתנות מטעם זה דלאו פשיטא דחייב דהא בהמה היא ולמה לי קרא אלא ודאי דמרבה כל המתנות וחלק הטור על הרמב"ם שכתב כוי הבא מבהמה כו' מפרישין ממנו כל המתנות בכל גווני היינו מדנקט לשון מפרישין רלה לומר הפרשה בעלמא עושין בכל גווני ובזה השיג עליו דהבא מבהמה וחיה אפי' הפרשה אין צריך והב"י כתב דרמב"ם סובר דכוי בריה בפני עצמו הוא ובזה מודי כולי עלמא. ורש"ל כתב שהגירסא הנכונה בטור בלשון זה ובענין מתנות כוי או הבא מבהמה וחיה כו' כמלא דכוי שנקט הרמב"ם הוא בריה בפני עצמו ואפילו הכי השיג הטור עליו דל"ל הפרשה כיון שאין נותנין : (כא) בקדשים ולא בבכור. במתני' פרש"י לפי שאין קדושה חלה על קדושה וקשה לי הא אמרינן יכול להאכילם לכלבים מטעם שאין בהם קדושה וכן איתא בסעיף י' ונ"ל דקדושת המזבח קאמר שאינה כאן אבל לא קדושת מתנות שהרי אין בהם קדושה : (כב) בכור קודם שבא כו'. כדי להבין סעיף זה נעתיק הגמ' והתוס' והנמשך מהם בפ' הזרוע (דף קל"ב) שנינו בכור שנתערב במאה בזמן שמאה בני אדם שוחטין הבהמות כולן פוטרין את כולן ממתנות דיכול כל אחד לומר לכהן הבכור שלי ואם אחד שוחט את כולן אין פוטרין לו אלא אחד ופרכינן ארישא אמאי פוטרין את כולן ניבא עליו מפני לדדין ולימא ליה אי בכור הוא כולו דידי הוא אי לאו בכור הוא הב לי מתנות אמר רב הושעיא בבא ליד כהן במומו ומכרו לישראל וא"א לומר אי בכור הוא כולו שלי ובפרק שני דבכורות (דף י"ח) איתא במשנה רחל שלא ביכרה וילדה שני זכרים ויצאו שני ראשיהן כאחת אחד לו ואחד לכהן כו' והשני פירוש מה שהוא שלו ירעה עד שיסתאב ויאכלנו במומו וחייב במתנות וסתם משנה היא זו ורבי מאיר היא כ"כ התוספות פרק הזרוע ורבי יוסי פוטר ואמרינן בגמרא מאי טעמא דרבי מאיר דקתני חייב במתנות אמר ר' יוחנן הואיל וכהן בא עליו מפני לדדין אי בכור הוא הב לי כולו ופירש רש"י והא דשקל אגא הוה חולין ומהדרנא לך גיזליה ושקילנא מתנות מיניה ואי לא תן לי מתנות ורבי יוסי מאי טעמא אמר רבא עשו שאינו זוכה כזוכה ואע"ג

דלא

באר הגולה

חסדא שם וכפי' התוספות והרא"ש שם: כז רמב"ם שם וכן כ' הטור: כח מימר' דרב יוסף: כט מעובדא דרב ספרא ורבא שם : ל מימרא דרב חסדא דף ק"ל : לא הרא"ש שם אליבא דלישנא בתרא ולחומרא וכ"כ התוס' שם : לב טור והרמב"ם שם מהתוספתא דחולין פ' ע' : לג פשוט דאם שור ואם שה כתיב : לד ברייתא שם דף קל"ב : לה טור בשם הרמב"ם בפ"ט מהלכות בכורים כפי גירסתו שם בגמרא : לו משנה שם דף ק"ל : לז שם בגמרא דף קל"ב : לח משנה שם וכדמפרש רב אושעיא :

פרי חדש

מ"מ בעיק' הדינים שוין ולדעת המפרשים פיקא דהוי טבעת הגדולה הוי עד ולא עד בכלל ולדעת רש"י דמפרש פיקא הוי שיפוי כובע הא איהו ז"ל פי' דעד ועד בכלל קתני דהיינו כל השפוי כובע עד הטבעת הגדולה : (בש"ע סעיף כ') *אבל בכור שניתן לכהן במומו כו'. הא דאצטריך רב הושעיא לאוקמי מתני' בבא לידי כהן ומכרו לישראל במומו היינו משום דבעי לאוקמי מתני' אליבא דכ"ע א"נ משום דסתם מתני' ר"מ אבל לדידן דקי"ל כר"י דפרק ב' דבכורות דעשו את שאינו זוכה כזוכה אף שלא בא לידי כהן מתחלה אלא שנתערב הבכור באחרים ולקחת הכהן אחד מהם האחרים פטורים מן המתנות משום דעשאום כאילו זכה בהם הכהן וחזר ונתנם לבעלים ויראה שלזה כיוון הר"ן ודלא כהב"י שהשיג עליו והטעם שפסק הב"י כר"י משום דהכי פסיק שמואל הלכתא כוותיה בפ"ק דמציעא ואע"ג דבפ' כל הגט מוקי עולא מתני' כר"י וקאמר התם דרב ושמואל כעולא לא אמרי כיחידאי לא מוקמינן י"ל דלא דמיא האי דפרק כל הגט להההיא דפרק ב' דבכורות ולההיא דפ"ק דמציעא וכיון דלא אשכחן לר"י דקאמר עשו שאינו זוכה כזוכה אלא בהנהו דפ"ק דמציעא ודבכורות י"ל דבההוא דגטין לא עשו תקנתא דאינו זוכה כזוכ' והא דקאמר [illegible] דכיחידאי לא מוקמינן היינו לדעת עולא דס"ל דאף בהאי אמרה ר"י אבל רב ושמואל איננהו ס"ל דבההיא לא אמר' ר"י וא"כ אמרה בהאי קי"ל כוותי' ואע"ג דאיך [illegible] כוותי' ותדע דהא שמואל גופיה בפ"ק דמציעא סובר כר"י והאי דגיטין מוקי ליה במזכה לכהנים על ידי אחרים וא"כ דמפליג ביניהו וכן דעת הרמב"ם בפ"ז מהלכות מעשר וכ"מ לא דק בזה ברפ"ט מהלכות בכורים ע"ש :

יד אפרים

[illegible] רגילים ליתן לו ולא לאחר וראוי לבטל המנהג ומ"מ אם אין נותנין כפי שווי המתנות ועיין פר"ח ומחנה קודשים וכן בשו"ת מוהר"י [illegible] הביאה בשו"ת הרדב"ז [illegible] הביא ראיות שם [illegible] ומה"כ גימגם עליו וכו' [illegible] שבירושלים ובחברון [illegible] המנהג הזה והדרכה [illegible] לקנות גדיים כדי [illegible] מצוה זו ולא זולת וכן [illegible] לעשות לחזור לקיים [illegible]

חידושי רע"ק

אם הם עדיין בעין. ע' ת' חכם צבי (ע"ז סקי"ז) : (ה"י) וכן העלה בת' הרדב"ז (סי' קצ"ו) :

ביאור הגר"א

[יג] יכול כו'. תוספתא פ"ט מתנות אין בהן משום קדושה אפי' מוכרן לעובד כוכבים אפי' נותנן לפני כלבו אין בהן אלא מצות כהונה בלבד : [יד] ושלא יהא כו'. כפי' הרמב"ם: [טו] וה"ה כו'. כפי' רש"י וכ"כ הטור : [טז] מתנות כו'. קל"ב א' : [יז] וכן בכוי. כר' יוחנן שם דחייב בכל המתנות מריבויא דקרא ופוסק הרמב"ם כר' יוסי שם פ' א' דכוי בריה בפ"ע הוא דכן ס"ל ר' יוחנן ע"ב דאל"כ קשה אצטריך קרא למעוטי ספיקא וכמ"ש ביומא ע"ד אבל הבא מן התייש והצביה דלא נפיק מקרא מודה ר' יוחנן להגונא שם וע"ש בפי"ח (ע"ב) : [יח] צבי כו'. שם ובפ"ה פ' א' : [יט] ולא בבכור . כמ"ש בש"ך :

פתחי תשובה

(ה) שיקבלם מיד מכיריו. [illegible]

באר היטב

(ו) במתנות רק שהם ממון כהן. ע"ז : (ז) צלי. דרך גדולה דכתיב למשח' לגדולה כדרך שהמלכים אוכלים : (ח) לכלבים. כתב מהרש"ל דוקא היכא שאין ראוים לאכילה כגון שהסריחו או שבאו מבהמות כחושים ורע בשר (אבל בלא"ה לא) : (ט) אדם. דממון שאין לו תובעים הוא דיכול לומר לכהן אחר הייתי נותנם : (י) לאכלן. טור כתב ואינו חושש שמא גזלן הוא [illegible] אפילו לכתחילה יכול לקבלן אבל ודאי אפילו גזלן מותר לאכלן דמתנות כהונה נגזלות כדלקמן סעיף ל"ח וכן פי' הב"ח : (יא) בחצי. דשם אפילו מקלת שה דחוששין [illegible]

גליון מהרש"א

(סימן ס"א ש"ע סעיף י"ג) יכול להאכילם. עיין לקמן סי' ש"ו ס"ה [illegible]

יד אברהם

[illegible]

אחד יאמר שלי הוא הבכור ואם אחד שוחט את כולם אין פוטרים לו אלא אחד מהם :

כא לט מתנות נוהגות בכל מקום בין בארץ בין בחוצה לארץ בין בפני הבית (פי' בזמן שבית המקדש קיים) בין שלא בפני הבית [כ] מ ויש מי שאומר (ז) שאינן נוהגות בחוצה לארץ (ח) וכן נהגו (ועיין בספר החנוך להרא"ה מצוה תק"ו) :

כב (כג) מא כהנים פטורים ממתנות :

כג מב לוים יב ספק אם הם חייבים במתנות הילכך (יג) פטורים ואם [כא] נטלן הכהן מידו (כד) יג אין צריך להחזירם לו . [כב] (ט) (ויש (יג) חולקין דאפי' נטלן הכהן מוציאין מידו) (ב"י בשם הר"ן) :

כד מג במה דברים אמורים שכהן פטור כששוחט לעצמו אבל אם שוחט למכור אם הוא קבוע למכור בבית המטבחיים חייב ליתן מיד ואם אינו קבוע למכור בבית המטבחיים מד שתים ושלש שבתות פטור מכאן ואילך חייב (ס) [כג] והיו מנדין אותו אם לא יתן :

כה מה השוחט לכהן ולעובד כוכבים פטור מן המתנות (יד) *והמשתתף עמהם (כה) צריך מו שירשום (טו) *ובעובד כוכבים [כד] אם יושב עמו במטבחיים (כו) יד אין צריך לרשום :

הגה [כה] במקום. שנוהגין לשחוט אצל עובד כוכבים אם נמצא טריפה

טורי זהב

דלא מטא לידיה כמאקדמתיה לידיה וזכי לישראל במומיה פירש"י דהוי כי כאילו מטא לידיה דכהן לשם בכורה והדר זבינ' לישראל במומיה ושקיל לאידך אילופיה ובכור שמכרו כהן לישראל פטור ממתנות נראה כוונתו כיון שעכ"פ צריך הישראל ליתן לכהן בהמה אחת כמו שאמרו במשנה א' לכהן . וז"ל התוספות שם בפ' הזרוע דהא דפרכינן שם יבא עליו הכהן מב' צדדין לא מיבעיא לר"מ פשיטא דפריך שפיר שהרי אפילו במקום שלוקח הכהן אחד מהם ס"ל דבא הכהן משני צדדים אלא אפילו לר' יוסי דפליג התם בבכורות היינו משום דלא מצי אמר אי בכור הוא כולו דידי שכבר לקח אחד אבל הכא מודה כו' עכ"ל . מבואר כוונתם דודאי לר' יוסי כל היכא שהכהן נוטל אחד מהם אין לו זכות על השאר מחמת מתנות וזהו עיקר טעם דר' יוסי אלא דהכא בריפא שכל אחד שוחט בפני עצמו ממילא אין לכהן שום אחד מחמת בכורה כי כל אחד דוחיהו אל חבירו אלו הבכור וע"כ פרכינן שפיר אפילו לר' יוסי יאמר אי בכור הוא כולו שלי ומוכרח להרץ דאיירי במכרו לישראל במומו אבל באמת אם לא בא ליד ישראל מכהן במומו אלא נתערב אצל ישראל בהמותו או שנעשה בו מום ולא מכרו לו ונתערב בין בהמות ישראל אפי' כולם ביד א' ממילא צריך עכ"פ ליתן א' לכהן ופטור אחד מן השאר ממתנות לר' יוסי מכח שיכול לומר עליו זהו הבכור והתם במתניתין דאין שם אלא שנים ולקח הכהן אחד בשביל בכורה ונשאר א' הוא פטור ממתנות אבל באמת אם היו שנים עוד בידו לא היה פטור רק ממתנות של אחד והא דמשני רב הושעיא בבא ליד כהן ומכרו לישראל זה א"ל אלא לר' מאיר אבל לרבי יוסי דס"ל כל שחייב ליתן אחד לכהן מחמת הבכורה עשאוהו כזוכה וכאילו מכרו במומו דמי א"ל כאן לומר שמכרו לישראל אלא תיכף שנעשה בו מום ונתערב בין בהמות של ישראלים הרבה חייבים בין הכל ליתן לו אחד מהם מחמת שיש לו עכ"פ ממונו ביניהם והנשאר להם פטור כל אחד ממתנות שיאמר שלי הבכור וכבר נפטרנו מחמת חיוב הבכורה ואם הכל של ישראל אחד מועיל לו לפטור אחד מהנשארים לו. והרמב"ם כתב בזה בהמת קדשים שנפסלה במומה ואינה חייבת במתנות שנתערבה בבהמות כו' כמו שהעתיק ב"י לשונו ולא זכר הרמב"ם כלל ממכירה לישראל הוא מטעם שהוא פסק כר' יוסי והורה בזה שכאן א"ל מכירה באמת אליבא דהלכתא וזהו כוונת הר"ן שכתב מדברי הרמב"ם נראה שהוא מפרש דכיון שבכור זה נתערב בבהמות של ישראל ולקח הכהן האחד מן הספק הרי הוא כמו שזכה בו הכהן ונתנו לבעליו במומו עכ"ל הורו בזה שהרמב"ם לא הביא להך אוקימתא דרב הושעיא כלל שהרי לא הזכיר מכירה אלא זכר טעמו של ר' יוסי כמו שזכרנו . והב"י הבין שהר"ן בא לפרש דברי רבי הושעיא אליבא דהרמב"ם ומכח זה תמה עליו ולפום הורפיה לא עיין יפה דמבואר הוא כמ"ש . אבל הטור אזיל לשיטתו שפסק בסימן ש"ח כר"מ ע"כ הוצרך להזכיר שמכרו לישראל במומו וכאוקימתא דרב הושעיא והב"י לא כתב כאן לזה שום חילוק בין הטור להרמב"ם בפסק הלכה כר"מ או כר' יוסי ומשום הכי לא כתב כאן רק לשון הטור ולא הביא דעת רמב"ם כלל מה שאין דרכו בזה בכל המקומות ובפרישה כתב על מ"ש הטור תן לי כולה ואין הישראל יכול לומר הלא נתתי אחת מכן בשביל הבכור דמסתבר לומר דצריך לסלק הכהן ליתן לו ממונו בעד הבכור דלא גרע מתרומה שנתבטלה בק"א של חולין ואפ"ה צריך ליתן אחד לכהן משום גזל הכהן מכל מקום יאמר לו הכהן אין לזה דין בכור כיון שסילקת ממנו דין בכורה וצריך אתה ליתן מתנות א"כ יאמר תן לי כולה ואחזיר אותה שנתת לי וצריך אתה ליתן מתנות ממנה ע"כ הנה מ"ש תחילה להוכיח מסברא דצריך ליתן לכהן אחת מהמיטותיה מתני' דבכורות שכתוב בה בהדיא דצריך ליתן אחד לכהן והיינו רישא דכאן ומ"ש בתירוצו הראשון שכבר סילק ממנה דין בכור תמוה הוא דא"כ יאמר לכהן תחזיר מה שלקחת בעד הבכורה ומ"ש א"כ כו' הוא מפרש"י והוא עיקר : **(כג) כהנים פטורים** . דכתיב מאת העם ולא מאת הכהנים ולויים מספקא לן בגמרא אי הוויין בכלל עם : **(כד) אין צריך להחזירם** . דסבירא ליה בספיקא דדינא אי תפיס לא מפקינן מיני' כמו שכתבתי בשמו בח"מ סי' ר"ב ושם"ב ומה שהקשה הר"ן מהקפו כהן מוציאין מידו מבואר בסי' שט"ו לקמן דהרמב"ם לא סבירא ליה כן גם שם : **(כה) צריך שירשום** . א"ל מ"ש מחייב בחצי מתנות בלבי הבא על התייסה ה"כ חליו של ישראל לחייב י"ל דהתם כל שות שבו חייב דבכהאי גוונא מיקרי כל שה אבל הכא דמקצת שה פטור כה"ג לא אמר רחמנא כן כ' הר"ן והתוס' : **(כו) אין צריך לרשום** . דהתם

עובד

שפתי כהן

הברטנורה פרק ב' דבכורות וכ"פ מהרש"ל שם סי' ע' : **יב ספק אם הם חייבים** . דמספקא לן משום דכתיב מאת העם אי לוים איקרי עם או לא וכ"ל מוכח מהש"ס ומשמעות הפוסקים דדוקא מליתן פטורין מה"ט דשמא לא איקרי עם אבל פשיטא דאם תפס לוי מהכו' מישראל דמוציאין מידו דקרא כתיב וזה יהיה משפט הכהני' וגו' ולוי' לאו כהני' איקרו והב"ח סעיף י"ז פסק דאין מוציאין מידו וכן הטע"ז נסתפק בזה ולפענ"ד ברור כמ"ש : **יג א"צ להחזירם לו כו'** . כ"כ הטור והרמב"ם וקנ"ס בספק בכור כתב ג"כ הרמב"ם ספ"ה מהל' בכורות ומביאו הטור לקמן סי' שט"ו דאין מוציאין מידו ולא אוכל לירד לסוף דעת הב"ח שהקשה מנ"ל להרמב"ם לחלק בכך אכן הטור איכא לאקשויי אהדדי דבסי' שט"ו פסק דמוציאין מידו והאי לתרץ כמ"ש הב"ח להרמב"ם דהתם הספק הוא לכל העולם משא"כ הכא דהספק הוא אי קיימא לן ככך תנא דאיקרי עם או לא דבפרק בית כור ובפרק השואל גבי מרחץ שמכרו בדינר זהב לאודם כו' מוכח דה"א לחלק בהכי ע"ש וכן משמע בהדיא בהגהות אשר"י פ"ק דמציעא גבי הא דמדמה התם דין מרחץ לתקפו כהן דבתרווייהו לא מהני תפיס' ע"ש ונ"ל לחלק דדוקא בספק בכור שהספק הוא בגוף הענין שנחלקו עליו והלכך מספק אין לכהן שייכות בו דאמרינן ליה אייתי ראי' דבכור הוא ושקיל וכל כמה דלא מייתי ראיה מוקמינן ליה אחזקת מרא קמא ואחזקת דרוב בהמות אינם בכורים משא"כ כאן שהספק הוא אם לויים חייבים או לאו ובגוף הענין אין כאן ספק אלא שהספק הוא מצד אחר מצי הכהן לומר להלוי כל כמה דלא מייתית ראיה דלא איקרי עם המתנות שלי וחילוק זה מבואר במשמרת הבית להרשב"א דף ס"ו ע"א אלא שביארתיו יותר וכן נראה דעת הר"ב לחלק בין הך דהכא לבכור דכאן כתב רק ויש חולקי' ובסי' שט"ו סיים וכן הלכתא וזהו דעת הטע"ז שכאן לא הביא אלא סברת המחבר ובסי' שט"ו כתב דהלכתא דמוציאין מידו ובספר ל"ח דף רמ"א סוף ע"א השיג עליו והנלפע"ד כתבתי ועי' ביש של שלמה פ' הזרוע סי' ה' ופרק כילד הרגל סי' ה' : **יד א"צ לרשום** .

דהתם

באר הגולה

לט משנה שם דף ק"ל וכ"כ הרמב"ם וכ"נ מדברי הרי"ף : מ טור בשם רש"י והרא"ש מרוטנבורג מהא דרב נחמן בר יצחק וכו' דף קל"ו וכמ"ש רש"י שם : מא משנה דדרש רבא שם : מב שם מעובדא דהסיא ליואב וכו' שם : מג מעובדא דאושפיזכניה דרבי טבלא וכו' דף קל"ב : מד שם (ס) פירוש מפני מראית העין: מה משנה שם : מו ברייתא שם ודמוקי לה

פרי חדש

(בש"ע ס"כ"ה)*והמשתתף עמהם צריך שירשום כו'. כתב הרמב"ם בפירוש המשנה ואם התנה בעיקר השותפות שאינו משתתף עמהם במתנות אלא שהן עומדין במקומן א"צ שירשום ע"כ ורבא שזכו פי' למאי דמסיים מתני' ואם אמר חוץ מן המתנות פטור מן המתנות ובעל"פ דדין דין אמת דמה שייך רשימה בזה כיון שהמתנות לוקחן הכהן ומיהו לדעת הרמב"ם בחיבורו פי' רשימה שירשום חלקו ויניח המתנות בחלק הכהן שאם לא רשם חלקו חייב במתנות מפני שאין הכל יודעים שהכהן שותף לו ולפי דעת הרב ז"ל דהא דאיתא בגמ' דאושפיזכניה דר' טבלא כהן הוה וא"ל רבי טבלא ז"ל אישתתף בהדי טבחי ישראל דמיגו דמיפטרי ממתנתא משתתפי בהדך לאו למימרא דחלקו של ישראל מיפטר ממתנות אלא ס"ק דכיון דמאי לאיפטורי נפשייהו ממתנות דהיינו שירשמו חלקם ויניח המתנות בחלק הכהן ואיהו שקלי בישרא נגד המתנות וה"ה משתתפי בהדך ומ"מ אינו מהודר כל הצורך ועוד דלטעמא דהיינו הרב ז"ל שאין הכל יודעים כו' א"כ אף במתנה בעיקר השותפות שהמתנות של כהן מתחייבים לרשום שהרי אין הכל יודעים שהכהן שותף לו ולכן שעיקר כפי' רש"י ושאר מפרשים ברשימה שיהיו רגילים לרשום בשר שפטור מן המתנות כדי שלא יתחדוהו ברשע ולפ"ז אף המתנות השייכים לחלקו של ישראל פטור ליתנם לכהן : (שם) *ובעובד כוכבים אם יושב עמו בבית מטבחיים כו'. כלומר שמשמע

יד אפרים

דלוי חייב בכל המתנות וכתב כל דהדין עם הטעם ע"ש שכתב לייבו זה : (ש"ע סעי' כ"א) ובן נהגו . ועיין בכו"פ שתמה על אנשי מעשה שאין מהדרין לקיים מצוה זו ותתנו לקח לפדיון הבן בהמה שלו ומכרה לעבות ליתן לכהן שפודה הילד ממנו והוב נתחדש דאולי הוא בכלל נותן

חידושי בית מאיר

(סי' ס"א בשו"ע סעי' כ"א) ועיין בספר החינוך. נ"ב כתב בלשון זה ופירוש הטוב שנוהגת כן היום אבל עכשיו אין כנו כח להכריח הטבחים וקוי ס' יתלופו כח: (שם בש"ך ס"ק י"ג) א"צ ע' תשובת רשב"א סי' ש"א מבואר בהדיא דספק בכור לא

גליון מהרש"א

(ש"ך ס"ק י"ג) משא"כ כאן כו'. אם לוים חייבים או לאו ע' סמ"ע סי' שמ"ו ס"ק י"ח ומ"ש עליו בגליון ש"ע חו"מ סי' ש"צ ס"ב : (שם) שהספק הוא מצד אחר. לכאורה בדין שבח"מ סי' שמ"ו סעיף י"א

יד אברהם

פ"א דמעשר דין כ' אלא דמיד כשהכהנים חייב בתשלומין אף שלא בא עדיין ליד כהן וכבר הקשה כן בגמ' ותירצו ע"ש : (סעיף כ"ב) כהנים פטורים ממתנות . ועי'

צבי לצדיק

(סי' ס"א סעיף כ"ג בש"ך ס"ק י"ג) א"צ להחזירם לו כו' לחזקת מרא קמא . ורק ספק מעלמו

ביאור הגר"א

[כ] ויש מי כו'. רש"י ותוס' קל"ו ב' ורש"י בפ"א דשבת (יו"ד ב') דחד טעמא לראשית הגז ומתנות דיליף נתינה מתרומה כמ"ש קל"ו א'. וסברא ראשונה ס"ל דהא מנהגא הוא ובהא נהגו ובהא לא וע' הטעם בר"ן וראי' דרנב"י עצמו קנים גלימא וכולהו אמוראי נהגו במתנות כמש"ש ועתוס' הנ"ל וערש"י ותוס' קל"ח ב' ד"ה לבד כו' אבל הר"מ הקשה ל"ל בראשית הגז ת"ל ממתנות אלא דע"כ לא דמי למתנות וס"ד דכאן הלכה כר' אלעאי וכן עיקר: (ליקוט) ע' במרדכי פ' הזרוע והג"א שם ס"ו ד"ה שאלו לרש"י כו' והשיב כו' וכל הנותן תבא עליו ברכה כו' (ע"כ): [כא] נטלן כו'. רמב"ם וכשיטתו כמ"ש בריש סי' שט"ו. והרשב"א כ' דאף לדעת דתקפו מוציאין מידו שם הספק בגוף הענין כו' עש"ך : [כב] ויש חולקין כו'. כשיטתם בסי' שט"ו ועוד כתב הר"ן כיון דטובת הנאה לבעלים וכמ"ש בסכ"ח א"כ מוציאין מידו ועתום' קל"א א' ד"ה יש כו'. ומיהו כתב הר"ן דוקא למ"ד טובת הנאה ממון. אבל הרמב"ם הולך לשיטתו שפסק בפ"ה מה' אישות ובפ"ב מה' גניבה דטובת הנאה אינה ממון וכ"פ בח"מ בסי' ר"ג ס"א בהג"ה ע"ש:[כג] והיו מנדין כו'. שם : [כד] אם יושב כו'. כאב"א שם: [כה] במקום כו'. דחיובא בשעת זביחה כמ"ש במתני' קל"ד א' וההיא שעתא לא הוברר דדידיה הוא והממע"ה כמש"ש וא"ל דרוב כשרות נינהו כמ"ש

ברפ"ו

פתחי תשובה

עזריאל בחולין דף ק"ל שתמה עליו בזה : (ז) שאינן נוהגות בח"ל . עי' בתשובת רדב"ז ח"ב סי' תרכ"ט מה שכתב בזה באורך : (ח) וכן נהגו . עבה"ט של הרב מהרי"ט ז"ל . ועיין בספר לחם הפנים שכתב בשם מהר"ם בתשובה דמאן דבעי למיהב מצי יהיב ולא מחזי כיוהרא ע"ש . [ועי' בתשובת ח"ס סי' ש"א שהוא ז"ל היה רגיל ליתן והיה דרכו בכל י"ט לשחוט בהמה ולהפריש ממנה מתנות . וכן ראשית הגז וכן עבד עובדא בפלתי ע"ש]: (ט) ויש חולקין . עבה"ט בשם ש"ך ועי' בתפל"מ שכתב דהכא מיירי שנטלם לדעת הלוי והלוי לא ידע שהוא פטור לכך א"צ להחזיר דהמע"ה אבל בסימן שט"ו דאיירי בתקפו כהן צריך להחזיר

באר היטב

בודאי לזרע הא"ס אבל חיים הבא על הגביה פטור דמספקא לן אי חוששין לזרע האב והמע"ה ועי"ל סימן ע"ז ס"ח : (יב) פטורים . כתב הש"ך דמוכח מש"ס ופוסקים דדוקא מליתן פטורים אבל אם תפס לוי מתנות מישראל מוציאין מידו דלא כהב"ח : (יג) חולקים . כתב הש"ך ונ"ל לסעיף שט"ו גבי ספק בכור דפסק רמ"א בפשיטות דמוציאין מיד כהן וסיים וכן הילכתא וכאן לא כתב רק ויש חולקים דשאני התם שהספק הוא בגוף הענין שנחלקו בו הלכך מספק אין לכהן שייכות בו דכל כמה דלא מייתי ראיה אוקמי' אחזקת מרא קמא וחזקת רוב בהמות דאינן בכורים משא"כ כאן שהספק הוא אם לוים חייבים מצי הכהן לומר כל כמה דלא אייתית ראיה דלא איקרי עם המתנות שלי: (יד) והמשתתף. כתב הט"ז וא"ל מ"ש מלבי הבא על התייסה דחייב בחצי מתנות ה"נ חליו של ישראל לחייב י"ל דהתם כל שות שבו חייב דבכה"ג מיקרי כל שה אבל הכא דמקצת שה פטור בה"ג לא אמר רחמנא הר"ן ותוס': (טו) ובעובד כוכבים. דהתם עובד כוכבים

כנ"פ כתב על זה שהוא דוחק . ונ"ל לבאר דבבכור שתלי רחמנא ברחם וא"כ אפילו הוא בכור הא של ישראל בטרם פטר הרחם והוי חזקת מ"ק לישראל אבל במתנות לא תלה ברחם ומעולם הם של לוי ועליו להביא ראיה . ועוד שהחיוב ודאי והלוי בא לפטור ע"י שאינו עם ואין ספק מוציא מידי ודאי אבל בבכור ספק אם יש חיוב כלל ודו"ק :

באר הגולה

שם בגמרא דף קל"ג : מז כרב הונא שם דתניא בברייתא כוותיה: מח בעיא שם ונפשטא ואיירי במוכר ראשה קודם שחיטה דאי לאחר שחיטה של כהן היתה ואינבה דין מתנות: מט מימרא דרבא מדיוקא דמתניתין שם דף קל"ב : נ משנה שם ומפרש בגמרא דף קל"ד כיון דאמר חוץ שיורי שייר לעצמו מתנות: נא ברייתא שם דע"מ לאו שיורא הוא אלא תנאה והמתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל : נב הרא"ש שם מדברי רש"י : נג לשון הרמב"ם בפרק ט' מהלכות בכורים : נד שם משנה דף קל"ב ומפרש הר"ן דבריו דאיירי בששקל לעצמו אבל לא שקל לעצמו דאי הלוקח לאכלן שהראשון הוא שגזלן וכאוקימתא דרב שם דף קל"ד : נה משנה שם :

נקודות הכסף

(סימן ס"א בט"ז ס"ק ל') **ותימא** על הרמב"ם וכו' . ל"ק מידי כמ"ש בש"ך ס"ק י"ח:

פרי חדש

הסוגיא היא כפסק המחבר ז"ל שהמשתתף עם הכהן בכל גוונא צריך שירשום דאי יתיב אמסחת' אימור בישרא קזבין ואי יתיב אכספתא אימו' המוני הימניה אבל עם העובד כוכבים אי יתיב אמסחתא מפטא פטי ומודיע לכל שהוא שותף וכ"ש בדיתיב אכספתא דליכא למימר המוני הימניה משום דאין אמונה בעובד כוכבים וזו היא שיטת רש"י והרז"ה והרשב"א והר"ן והטור אבל הרמב"ם כ' לפיכך אם היה כהן עומד עמו במטבחיים ונושא ונותן עמו א"צ לרשום והמשתתף עם הכותי א"צ לרשום שסתם כותי מרבה דברים ומודיע לכל שהוא שותף ואע"פ שאינו עמו בשעת מכירה עכ"ל סברת הרב ז"ל דשנויא בתרא פליג אשינוי' קמא בתרתי הדא בעובדי כוכבים דלשינוי' קמא בעינן דיתיב אמסחתא ולשינוי' בתרא אע"ג דלא יתיב אמסחת' אלא כיון דלפעמים יוצא ונכנס בחנות בהכי סגי להודיע לכל שהם שותפים ומתני' דקתני דאף המשתתף עם הכותי צריך שירשום היינו כשאינו יוצא ונכנס כלל בחנות דהשתא לא שייך למימר מפטיא פטי וכיון דמקלינן כולי האי בעובד כוכבי' סבור הרב דה"נ נהימנן דרגא גבי כהן ונהי דביתיב אמסחתא לא סגי משום דאימר בישרא קזבין דהוי מילתא דשכיחא אבל ביתיב אכספתא דהיינו שנושא ונותן עמו בהכי סגי להודיע לכל שהם שותפים ולא אמרינן דהמוני הימניה משום דלא שכיח כולי האי כמו שותפות ותלו היכשי במידי דשכיח טפי זו היא שיטת הרב בסוגיא אע"פ שאינה מהוורת והב"י והכ"מ לא דקו כלל בכ' זה ע"ש . ואם תאמר דבעובדא דאושפיזכניה דר' טבלא מוכח בהדיא דהמשתתף עם הכהן לאחר שלש שבתות חייב ואי קבע מסחתא חייב מיד והכא משמע דאף בקבע מסחתא סגי ברשימה בעלמא וי"ל דלדינא דמתני' טבח כהן הו המשתתף עמו לעולם פטור ממתנות אלא שזקני דרום תקנו אח"כ דאי יתיב אמסחתא חייב מיד ויראה שזהו טעם הרי"ף והרא"ש שהשמיטו כל הסוגיא משום דלבתר תקנתא דזקני דרום בכל גוונא חייב במתנות כיון דקבע מסחתא ואע"ג דנ"מ לדידן בתוך שלשה שבתות ובדלא קבע מסחתא מ"מ כיון דבש"ס מיירי קמי תקנתא דרכו של הרי"ף להשמיטו אע"ג דאיכא נפקותא לדידן ומיהו בדברי הרמב"ם ושאר המפרשים שהעתיקו הסוגיא לא שייך האי תירוצא וצ"ל דקביעות מסחתא דאיתא גבי אושפיזכניה דרבי טבלא היינו עלי קבוע לקבוע עליו בשר וכמ"ש בס"ק ל"ס בשם הר"ן אבל הכא מיירי בחנות בלא עלי קבוע ובתוך ג' שבתות והב"ה תירץ דפי' קבע מסחתא דהתם היינו שהכהן קבע לעצמו מטבחיים הלכך חייב מיד אבל יתיב אמסחתא היינו שהמטבחיים הוא של ישראל והכהן יושב שם עמו הלכך מהני רשימה ע"כ וגם זה אמת אלא דמשמע ודאי דאף לתירוץ זה לא מתוקם הך דינא אלא בתוך שלשה שבתות וכן מוכח מעובדא דאושפיזכניה דרבי טבלא דלא אשכחן דלבתר הכי אשכח תקנתא לאיפטורי ממתנות למשתתף עם הכהן וכן מוכח מדברי התוספות שכתבו דמדרבנן גזרו כשהוא טבח ליתן מתנות כהונה אפילו הבהמה שלו שלא ירגילו טבחי ישראל לשתף כהנים עמהם ליפטר מן המתנות ע"כ וזה ברור :

שפתי כהן

דסתם עובד כוכבי' מרבה דברים ומודיע לכל: **טו** פטור מן המתנות. דכיון דאינו מחייב משעת זביחה והשיא שעתא לית ליה ברירה דתיהוי דידי' הגהת מרדכי שם ועיין בי"ש של שלמה פ' ה' דב"ק סי' ל"ב ובדיני ברירה פ' שני : **טז** ואסור לבעלים ליקח . עי' סי' של"א: **יז** הוי תנאי . כלומר תנאי גמור דחוץ שיורא הוי: **יח** ע"מ שהמתנות שלי כו' . וכ' הרא"ם דה"ה במוכר שדה ואמר לו ע"מ שהמעשר שלי דינא הכי דקי"ל ע"מ תנאי הוי ולא שיורא וא"כ הוי מתנה על מה שכתוב בתורה שהרי מן התורה יכול ליתנה לכל כהן שירצה ותנאו בטל אבל הרמב"ם אע"פ שבהלכות בכורים פ"ט דין י"א פסק דבעל מנת נותנה לכל כהן שירצה מ"מ בהלכות מעשר דין י"ט כתב הרי הן שלו כיון שאמר ע"מ נעשה כמו ששייר מקום המעשר עכ"ל נראה דס"ל דכיון דסתמא דש"ס קאמר בריש פ' המוכר את הבית גבי מוכר שדה כיון דאמר ע"מ שיורא שייריה למקום מעשר אלמא הכי הלכתא ודוקא גבי מתנות כיון דכתן כל הבהמה ליד ישראל לא אמרינן שיורא שיירי משא"כ בשדה דקרקע בחזקת בעליה עדיין עומדת ועיין בחדושי הרמב"ן פרק המוכר את הבית דף כ"ד ריש ע"ג : **יט** מפני שאין לו תובעים כו' . ומ"מ לצאת ידי שמים חייב כדלעיל סעיף ט"ו :

יורה דעה כא הלכות מתנות כהונה

(כז) נשאר לעובד כוכבים ואם נמצא כשרה לוקחו הישראל **טז** (טז) פטור מן המתנות (מרדכי בשם ראבי"ה) :

כו במה דברים אמורים ששותפות הכהן והעובד כוכבים פוטר בשותף בכולה אפילו (כח) בכל (יז) שהוא מז אבל אם אין הכהן והעובד כוכבי' שותף עמו אלא בראש אינו פוטר אלא מהלחיים ואם הוא שותף עמו ביד אינו פוטר אלא מהזרוע ואם הוא שותף עמו בבני מעים אינו פוטר אלא מהקיבה :

כז מח אם יש בהמה לכהן ומוכר ראשה לישראל ושייר כל הגוף לעצמו חייב בלחיים :

כח מט השוחט בהמת ישראל חבירו (כט) חובה על השוחט ליתן מתנותיה לכהן ואם שחט בהמת כהן או עובד כוכבים פטור :

הגה [כו] מיהו טובת הנאה לבעלים [כז] והוא יכול ליתנם לכל כהן שירצה (ב"י בשם הר"ן) **טז** ואסור לבעלי' ליקח (יח) דינר מכהן ליתן לו המתנו' וכן מישראל ליתן המתנות לבן בתו הכהן (ב"י בשם ר"י ובפרק עד כמה) :

כט [כח] נ כהן שמכר פרה לישראל ואמר לו אני מוכר לך פרה זו חוץ ממתנותיה (ל) **יז** הוי תנאי וצריך ליתנם למוכר נא אבל אם אמר ליה **יח** (יט) (י) על מנת (יא) שהמתנות שלי אינו תנאי והמקח קיים ויכול ליתנם לכל כהן שירצה :

ל [כט] נב ישראל שמכר פרה לחבירו ושייר המתנות חייב הלוקח ליתנם אע"פ שנשארו למוכר מכ"מ החובה על הטבח שהוא הלוקח :

לא [ל] נג המתנות עצמם אסור לישראל לאכלם אלא ברשות כהן עבר ואכלן או הזיקן (יב) או מכרן (יג) אינו חייב (כ) לשלם **יט** מפני שאילו תובעי' ידועי' [לא] (יד) והקונה אותם אע"פ שאינו רשאי הרי זה מותר לאכלן מפני שמתנות כהונה נגזלות :

לב נד אמר לטבח מכור לי בני מעיה של פרה זו נותנם לכהן ואין מנכה לו מן הדמים (לא) לקחו ממנו (כא) במשקל נותנם לכהן ומנכה לו מן הדמים :

לג נה גר שנתגייר והיתה לו פרה נשחטה עד שלא נתגייר פטור משנתגייר חייב (טו) אם (לב) (כב) ספק פטור שהמוציא מחבירו עליו הראיה :

טורי זהב

עובד כוכבים מרבה דברים ומודיע לכל שהוא שותף : **(כז)** נשאר לעובד כוכבים . דהא עיקר החיוב הוא בשעת זביחה ובההיא שעתא לית לי' ברירה דתיהוי דידיה אע"ג דרוב בהמות כשרות הם הא קיי"ל כשמואל דבממונא לא אזלינן בתר רובא . ועוד דטריפת הריאה שכיח כו': **(כח)** בכל שהוא. פירוש אפי' בחלק אחד מאלף יש בו בבהמה : **(כט)** חובה על השוחט . דכתיב מאת זובחי הזבח שהזובח אינו יכול לומ' הבעל יתן לך : **(ל)** הוי תנאי . פי' בזה מועיל התנאי כיון דהוה חוץ לשון שיור ששייר לעצמו המתנות משא"כ בסיפא שאומר ע"מ לא הוי לשון שיור אלא תנאי בעלמא ואינו מועיל דמתנה ע"מ שכתוב בתורה הוי והוה כאלו לא הי' תנאי כלל ועיין בח"מ סי' רי"ב סעיף ג' והקשיתי דברי הטור והש"ע אהדדי והיותר תימא על הרמב"ם שכ' כאן ג"כ בהדיא בלשון זה שהאומר ע"מ לא שייר לו במתנות כלום כו' ובפ"ז דהלכות מעשר כ' בהדיא כהן שמכר שדה לישראל וא"ל ע"מ שהמעשר שלי לעולם הרי היא שלו כיון שאמר על מנת נעשה כמי ששייר מקום המעשר כו' עכ"ל והוא מסוגיא דהמוכר את הבית ובהדיא כתבו התוס' והרא"ש דהסוגיא דהזרוע ודהמוכר את הבית פליגי בזה אי הוה ע"מ לשון שיור או לא *) ותימא על הרמב"ם שפסק כתרוייהו והקשיתי תמיה זאת לפני רבים וגדולים ולא היה סיפוק בידם לתרצה: **(לא)** לקחו ממנו במשקל . פירוש והלוקח שקלן והרי הגזלה אצלו אבל שקלן המוכר יש לכהן הברירה או ליקח מן המוכר או מן הלוקח וכ"כ הטור: **(לב)** ספק פטור . אבל לענין איסור חלה כתב בסי' ש"ל דחייב מספק :

חידושי רע"ק

צבי (סימן ע') : (סעיף כ"ס בהג"ה) **פטור** מן המתנות . ואם הוא איפכא ששוחט אצל ישראל ואם נמצאת כשירה נשארה לו ואם נמצא טריפה לוקחה עובד כוכבים חייב במתנות הריק"ש: (סעיף כ"ט) **חוץ** ממתנותיה. ואם אמר אלא ממתנותיה תליא בפלוגתא דר"א וחכמים ר"פ המגרש אם אלא כחוץ או כע"מ וע' אה"ע (רס"י קל"ז) :

ביאור הגר"א

ברפ"ו דב"ב ושמואל א"ל כי אזלינן כו' : [כו] מיהו כו' ואסור כו' וכן כו' . בכורות כ"ז א' ובכולן יש כו' ותנא מ"ם כו' : [כז] והוא יכול כו' . חולין ק"ל ב' . וצ"ע דזה אינה תולה בטובת הנאה דהא פריך שם ת"ש בע"ה העובר כו' והא לקט שכחה ופאה אין בהן טובת הנאה כמש"ש קל"א א' ועבר"ן ובתוס' שם ד"ה יש כו' ומיהו כו': [כח] כהן כו' אבל כו' . עמ"ש בח"מ סי' ר"ם ס"ח : [כט] ישראל כו' . ערש"י קל"ד א' ד"ה חוץ כו' : [ל] המתנות כו' . משום גזל כמש"ו : [לא] והקונה כו' . לשון רמב"ם ומפרש מ"ש קל"ד א' א"ר ל"ש אלא כו' דאז חייב הלוקח ליתנן לכהן ואסור לאכלן אבל כו' מותר לאכלן וז"ש לעיל המתנות עצמם כו' . ר"ן :

פתחי תשובה

להטור משום דטובת הנאה לבעלים ליתן למי שירצה כו' ע"ש היטב : **(י)** על מנת . עט"ז וש"ך מה שהקשו על הרמב"ם ועי' מה שתירץ ע"ז בתשובת מקום שמואל סי' פ"ח . [ובתשובת משכנות יעקב סימן כ"ה] ועי' בספר מרכבת המשנה פרק ו' מהלכות מעשר דין י"ט מ"ש בזה : **(יא)** שהמתנות שלי אינו תנאי · עי' בספר פתח הבית מהגאון מהרר"א טיקטין ז"ל סימן כ' בסוף ענף י"ד בשם בנו הרב מהר"ז נר"ו שנסתפק באומר אני מוכר לך פרה זו ע"מ שאם תרצה לקיים מצות נתינה במתנות תתנם לי אם התנאי קיים ע"ש טעם הספק : **(יב)** או מכרן . עי' בספר פתח הבית הנ"ל סימן י"ט בד"ה היוצא : **(יג)** אינו חייב לשלם . עי' ש"ך לעיל סק"ב בשם הר"ן דמתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמיין ואי אתיא בהמה שלימה ליד כהן זכה במתנותיה ואי אכלן אחר בתר הכי חייב ודוקא דאתיא שחוטה ליד כהן כו' . אכן הרב כנה"ג בהגהת ב"י אות י"ט כתב דכיון שהשמיטוהו הטור וש"ע מבואר דסבירא להו דמתנות שלא הורמו לאו כמו שהורמו דמי ע"ש ועי' בשער המלך פ"ה מהלכות אישות סוף הלכה ו' שכתב דאישתמיט מיניה דברי הטור וש"ע בהלכות נחלות שפסקו בהדיא דכמו שהורמו דמיין ולעיקר קושייתו אפשר שסמכו על מ"ש בהלכות נחלות דבכור נוטל פי שנים במתנות שלא הורמו משום דאיקרי מוחזק וכיון שכן ממילא משמע שחייב לשלם ע"ש : **(יד)** והקונה אותם . עי' בתשובת זכרון יוסף חלק יו"ד סי' ח' : **(טו)** אם ספק . [עי' בספר כו"פ ועי' בתשובת ח"ס סימן ש"א מ"ש בזה] :

באר היטב

מרבה דברים ומודיע לכל שהוא שותף : (טז) פטור . דכיון דאינו מחייב משעת זביחה והשיא שעתא לית ברירה אע"ג דרוב בהמות כשרות הן לא אזלינן בממון אחר הרוב גם טריפות הריאה שכיח. ט"ז: (יז) שהוא . אפילו חלק א' מאלף : (יח) דינר . ע"ל סימן שנ"א : (יט) ע"מ . כ' הט"ז דצ"ע דבח"ה סי' רי"ב פסק המחבר דאם אמר על מנת הוי שיור והש"ך מחלק דשאני התם שהקרקע בחזקת בעליה עומדת עדיין ע"ש: (כ) לשלם . ומ"מ לצאת ידי שמים חייב כדלעיל סט"ו : (כא) במשקל . כתב הט"ז פי' הלוקח שקלן והרי הגזלה אצלו אבל שקלן המוכר יש לכהן הברירה אם ליקח מהמוכר או מהלוקח : (כב) ספק . אבל לענין איסור חלה בסימן ש"ל חייב מספק :

חידושי בית מאיר

פוי לישראל חזקת מרא קמא מפני שקדושתו מרחם ותחלת הווייתו ואדרבה במתנות להלוי חזקת מ"ק ברור שהרי קודם הזביחה הכל שלו למכרה כולה : (ש"ך סקי"ח) **וא"כ** הוי מתנה על מה שכתוב בתורה . נ"ב ואף שקיי"ל בדבר שבממון תנאו קיים הנה ז"ל תשובת הרא"ש כלל ק"ח סי' ט"ו ה"מ ליפטור ולהחזיק מה שבידו כגון הרי את מקודשת וכו' אבל אם התנה לעבור על דברי תורה מועט שתנאי הדיוט יהא בטל וכו' עיין שם:

יד אפרים

מתנותיו לכהן אחד ונתן המתנות לחמי הגאון מוהר"י שפירא שאכלן בשביל אשתו וכמה אנשי מעשה שנתנו לחכמים שלימים דאזלי לא"י לקנות בשבילם בהמות ולהפריש מתנות כהונה עבורם זרוע לחיים ראשית הגז ולנותנו של אדם כמותו בכל דבר ואני הייתי מסופק כיון דאיהו לא מצי עביד כי ירחק ממנו הדרך איך מצי שוויה שליח וכמ"ש התוס' בנזיר גבי הפרשת חלה ע"ש: ועיין פר"ח בק"א שהשיג על הבית הלל שכ' שהעידו לפניו שהיום אין נוהגים במתנות אפילו בא"י דליתא והעדים טעו בדמיונם שהם ראו בהמות של עובדי כוכבים ואם נמצא כשירה מוכרה לישראל אבל ישראל הקונה בהמה ובוחט לצרכו מעשים בכל יום שנותנים המתנות וכ"כ המה"ב שנוהגים לקיים המצוה בבהמות עצמן אך בח"ל לא נהגו בזה ועיין בפלתי שכ' שחתנו החסיד ז"ל עשה סעודת פדיון הבן ולקח בהמה והפריש מתנות ורצה ליתן לכהן שפודה בני אלנו ואמר למאי ניחוש אי משום כהני חזקה הרי אני פודה בני אלנו ושוב חזר בו משום נותן מתנותיו לכהן אחד ונתן המתנות לבעל אשה כהנת ע"ש ועיין פר"ח שכ' על הרמב"ם בפי' המשנה שנתן טעם למה שאמרו הזרוע לאחד כו' משום שאין ליתן מתנותיו לכהן אחד וכוונתו למ"ש בעירובין פרק הדר וליתא דהתם בנותן לאחד לעולם מתנותיו (ע"ש דיליף מדכתיב ועירא היאירי היה כהן לדוד ויהי רעב כו') אבל לכהן אחד באקראי בעלמ' יכול ליתן לו כל המתנות והרמב"ם בחיבורו חזר בו כו' ע"ש וא"כ בחנם הפסיד הרב ז"ל את הכהן הפודה אלנו והנה מ"מ משום כהני חזקה יפה אמר שהרי מחזיקו לכהן בפדיון זה אך בל"ה נראה דמה בכך שהם כהני חזקה כיון דלחומרא הוא דעביד א"כ טפי ליתנו לכהן חזקה מלעכב לעצמו וע"ש בפלתי שתמה למה המתקדשים והמטהרים לא נהגו חומרא זו ונראה שלפי שעל הרוב אין הבהמה רק של הטבח וגם אפשר דאפילו הבהמה שלו כיון שהוא בח"ל וגם הכהנים הם כהני חזקה לא החמירו בזה ובענין כהני חזקה הארכתי בספרי שו"ת ב"א חלק א"ה סימן ו' ושם הבאתי דברי היש"ש ב"ק פ' הפר' ורמז לו הט"ז ביו"ד סי' שכ"ג ושם מבואר דכהני זמנינו שאחר הגירושין והטילטולים גריעי טפי וכהני חזקה שבזמן הבית שאני דעסוק בהו הש"ס וכתבתי שם דמה"ט בא"י נושאים כפיהם בכל יום ובארצותינו אין נושאים כפיהם רק ביו"ט ע"ש :

יד אברהם

בפמ"ג שנסתפק בחלל אי חייב ליתן מתנות כהונה דאפשר דמ"מ הוי כלוי דלא אקרי עם . ומאי דמספקא ליה פשיטא ליה להמשנה למלך דחייב כיון דפקע קדושתיה מיניה . ואף אם האב כהן הבן חלל חייב בפדיון . ומ"מ [illegible] חלל בכלל עם שהרי עבודתו רצויה לדעת הרמב"ם אף משנודע . וכזה יש לדמות מ"ש [illegible] כלל י"ד דמנחת חלל נקמצת כיון שהוא כזר . ואין מוכרת שהרי עבודתו רצויה :

גליון מהרש"א

גם כן הכי הוא דהשואל לפנינו והחיוב לפנינו דהרי רק נאנסה ולא מתה מחמת מלאכה והספק מבחוץ **אי** מקרי בבעלים כיון דנשאל לו אחד מהשותפים ולמה הניח הש"ך שם סק"ז בקושיא : (ס"ע סעיף כ"ו) **והעובד** כוכבים שותף . עיין לקמן בט"ז סי' ש"ך ס"ק ג' : (ט"ז ס"ק ל' בסופו) **ולא** היה סיפוק בידם לתרצה . עיין ט"ז חו"מ סי' רי"ב ס"ג ועיין בש"ע אה"ע סוף סי' ל"ב ובספר אבני מילואים שם :

סא א של. עש"ך ירצה דווקא חיה ועוף לא הא שאר בהמות נוהג ומיהו ליכא כי אם שלשה מיני בהמות וז' מיני חיה המבואר בקרא בכלל שה תרי הוה שה כשבים ושה עזים ושם הכולל צאן. ושור הבר מין בהמה ועיזי דבאלא וכוי שהוא בריה בפ"ע להמחבר מתנות נוהגין בו מ"ה מריבויא וז"ש וה"ה שאר בהמות טהורות: **ב** קודם. עש"ך בשם הר"ן אע"פ שמתנות כהונה אכלן או הפסידן פטור דממון שאין לו תובעים הוא אם בא ליד כהן הבהמה שחוטה מתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמיין וזכה בהן הכהן ואם אכלן אחר חייב לשלם דממוניה דכהן הוא: **ג** ומצא. עש"ך ויראה דמה שהיא חומרא דרבנן מחויב ליתן לכהן דלא אימעט מנתן לכהן לעצמו ולא לכלבו דאל"כ למה ליה המע"ה אלא דווקא ספק טריפה דמ"ת ספיקא לחומרא ולהר"מ נמי מלאו דלא תסור וכדאמרן ומיהו אפי' באיסור גמור דרבנן נמי להר"מ פטור ואי"ה במקום אחר אבאר: **ד** יאכלם כו'. ולשון למשחה הוא לשון גדולה: **ה** יכול. עש"ך ולאו משום דלא יהיו מצות בזויות עליו דאין בהם שום קדושה ומנתו ופרנסתו הוא אלא דכתיב למשחה כדרך שהמלכים אוכלין ובנותן לכלבו אין זה דרך גדולה ולכן אין רשאי אלא כשהם סרוחים או מבהמה כחושה עיין יש"ש שם: **ו** פטור. עש"ך ואפילו אין שם כהן אלא הוא או ע"ה וחבר יאמר אשום דמיהן ואתן לכהן הבא אח"כ: **ז** ומותר. עש"ך ור"ל דמותר לקבלן לכתחלה דאחזוקי אינשי ברשיעי לא מחזקינן ומתתמא לקחן מכהן אבל פשיטא דא"נ גזלן מותר ללוקח לאכול דמתנות כהונה נגזלות כמבואר לקמן ואף קודם יאוש אלא כדאמרן: **ח** וכן בכוי. עב"י ש"ך ור"ל דהמחבר סובר דמ"ש הר"מ ז"ל כוי מפרישין כל המתנות בכוי שהוא בריה בפ"ע ולגבי מתנות איתרבי מקרא אם שה דחייב ואם שור מרבי כלאים מעז ורחל דל"ת כדרבא כ"מ שנאמר שור ושה א"א להוציא כלאים מביניהם (דבהמה דקה מגסה אין מתעברת) ומ"מ קשיא על מ"ש הר"מ בפ"ט מהלכות בכורים ה"ה צבי שבא על התיישה חייב בחצי מתנות שנאמר אם שה מקצת שה והא לרבות כוי שהוא בריה בפ"ע אתא ועוד אי לרבות צבי הבא על התיישה בכולהו ליחייב כפירש"י ועיין ר"ן דלחצי לא צריך ואם לרבות כוי שהוא בריה וצ"ע (ס): **ט** בחצי כו'. דוודאי חוששין לזרע האם ושה אפילו מקצת שה ומ"ש הש"ך דדרשינן הוא לאו דווקא דשה משמע נמי מקצת ואם לרבות כוי כו': **י** פטור. עש"ך דמספיקא אין מוציאין דלמא אין חוששין לזרע האב והוה כולו חיה ובסי' ט"ז האריך הש"ך בקושיא יע"ש:

ודע בספק טריפה או צבי הבא על התיישה ותפס הכהן חצי השני או תייש על הצביה ותפס חצי להמחבר סכ"ג שכתב אי תפס כהן מלוי לא מפקינן מיניה והר"ב אודי ליה מדלא כתב והכין הלכתא כמ"ש בסימן שט"ו א"כ ה"ה בזה אין מוציאין מידו. שוב ראיתי שז"א אלא לתירוץ הב"ח לקמן דיכול לומר קים לי כמ"ד כו' א"כ בצבי ותיישה מהני תפיסה דיכול לומר קים לי כמ"ד חוששין או אין חוששין וספק טריפה לא מהני תפיסה כמו בספק בכור. ולתי' הש"ך אות י"ג נמי כיון דהספק בגוף הענין א"כ יאמר הב"ה לכהן אדרבה כו'. שוב ראיתי במשמרת הבית ס"ו א' כתב בפירוש דספק בכור וה"ה כוי מתיישה וצבייה לא מהני תפיסה (ס):

עוד אבאר לך אפילו להב"ח כל דאיכא ספיקא דדינא אי תפס לא מפקינן מיניה דיכול לומר קים לי וכפי הנראה שזה שיטת הט"ז אות כ"ד אפ"ה אי כוי שהוא בריה בפ"ע בא על צביה וילדה ותפס הכהן חצי מוציאין מידו דהוה ס"ס להוציא שמא אין חוששין לזרע אב ושמא הלכה כוי אינו בהמה לשיטת הטור דלא כהר"ם ז"ל דכוי היינו הבא מצבי ותייש ומרבינן לכל המתנות אבל כוי שהוא בריה לא מרבינן. ואף למאן דסובר בממון לא מהני ס"ס להוציא ה"מ דאין הולכין בממון אחר הרוב וסמוך מיעוטא לחזקה משא"כ כאן דאין לכהן חזקה אלא דיכול לומר קים לי ונגד ס"ס והרוב דז' מיני חיות וג' בהמות טהורות אין יכול לומר קים לי. ומיהו בלא"ה אין יכול לומר קים לי בכוי שהוא בריה בפ"ע ועיקר דינים אלו אי יכול לומר קים לי נגד ס"ס והרוב שייכים לח"מ לכן אין להאריך כאן (ס): **יא** אבל. עש"ך וממרוצת דבריו נראה דהמחבר פוסק כר' יוסי דעשו שאינו זוכה כזוכה ובסי' שי"ח ב"ב ואזל לשיטתיה כאן וזה דלא כט"ז באות כ"ב דהמחבר פוסק כר' מאיר: **יב** ספק. הש"ך השיג על הב"ח ולבוש דאם תפס לוי וודאי מוציאין מידו דנהי דלאו עם מיקרי מ"מ אינם בכלל כהנים. ובחולין קל"א ההיא ליואה דהוה חטיף אמר רב מסתי' דלא שקלינן מיניה אלא מיחטף חטיף ולא מצינו שהוציא מידו אין ראיה דאה"נ דהוציא מידו. ומ"ש שכ"מ בש"ס ופוסקים היינו מדאמר אי לא איקרי עם רחמנא פטריה וכפירש"י דמה טיבותא דלא שקלינן מינייהו ולא פריך ליתיב להו. האמנם בהרא"ה ז"ל בב"ה ס"ז א' כתב הלכך לא יהבינן להו ולא שקלינן מינייהו משמע אי לאו בכלל עם הוה יהבינן להו. הן אמת שבתה"א לא כתב כלל לא יהבינן להו והוספה הוא מדברי הרא"ה ז"ל הוא. ועיין בפ"ט מהל' בכורים ה"ח מ"ש המשנה למלך וליתא להדין פירושא דזה יהיה משפט הכהנים חיסר לשון יש ורוצה להשיג דאין נותנין להם דזה יהיה משפט הכהנים כתיב. ועיין בתה"ק ב"ג ש"ב אין נותנין ללוי ואין לוקחין מהם מספק מלת מספק קאי אאין לוקחין ולא אאין נותנין וכדאמרן:

נסתפקתי בחלל כהן אי חייב במתנות אי לאו מי אמרינן דחלל דין ישראל יש לו א"ד דאכתי לאו בכלל עם הוה ודינו כלוי מיהת עכ"פ. וראיתי הא דאמרינן בכורות מ"ז א' אמר רב אדא ובתוס' ד"ה אלא דלויה שנתעברה מעובד כוכבים בנה פטור מפדיון וכהנת בנה חייבת דגרועה מלויה שנתחללה ודין ישראל יש לו וכן פסק הש"ע לקמן סי' ש"ה סח"י דהתם כיון שנתחללה יצאה מכלל כהונה ובפסוק (שמות י"ג) בבני ישראל כתיב והאי נמי בני ישראל מיקרי ומיהו אפשר דלא הוה בכלל עם אף שהוא חלל אי שבט לוי לא איקרי עם הלכך מספיקא אין לו ליתן מתנות. ומיהו בעל מום פטור ממתנות ומישקל נמי שקיל ובכלל כהנים הוא אלא דאין עובד ואוכל בקדשים (ס): **יג** א"צ. עש"ך מה שכתב הר"ב שם והכין הלכתא וכאן לא הכריע והוה קולא לנתבע ככל ספיקא דדינא ואין מוציאין מיד הכהן ותי' לחלק בשם מ"ה והטעים דבריו דכאן רוב אין בכורות וחזקת מריה קמא אפשר בהיותו במעי אמו לא היה קדושת בכור עליו משא"כ התם מש"ה מכריע שם הר"ב דמוציאין ועמ"ש בזה לעיל: **יד** א"צ כו'. דסתם עובד כוכבים מרבה דברים כאב"א ואפ"ה דווקא יושב במטבחים וכל"ק דיושב אסמכת' ודלא כהר"ם ז"ל אלא כרא"ש וטור: **טו** ופטור כו'. דלא אמרינן הוברר הדבר להוציא ממון ועט"ז אות כ"ו ולפ"ז גדיים וטלאים רובן כשר משא"כ להש"ך: **טז** ואסור כו' וכן אסור לכהן לסייע בבית בהפשטת העור וכדומה עי' סי' של"א ועש"ך: **יז** הוה. עש"ך ר"ל דלא הוה מתנה עמ"ש בתורה דהוץ שיורא הוא: **יח** ע"ם. עש"ך מה שיישב דברי הר"ם ז"ל ומה שהקשה הט"ז אות למ"ד: **יט** מפני שאין לו תובעים ולצאת י"ש חייב ש"ך ועי' גמרא אי מזה ממעט ליה:

סא (א) של ימין מס"א דהזרוע ט"ז והוא מבואר בגמרא ודלותיה הירך המיומן כו' והטור של הזרוע נמי מחויב ליתן עיין לבוש ס"ד ור"ן ופר"ח: (ב) מפרק ארכובה. פי' מסוף הפרק ט"ז והם ביד ימין שני פרקים הזרוע כנגדו ברגל נקרא שוק ופרק הב' המחובר לגוף ועד בכלל עם הרוחב צריך ליתן לכהן ומשמע רכובה גופא הנקרא עש"ך אין לכהן כ"א ב' פרקים בלבד: (ג) שקורין איספל"דא. עט"ז וככר כתבנו דהיינו עם רוחב היד הכל לכהן: (ד) מפרק של לחי עד שיפוי כובע ט"ז והלשון שביניהם לכהן כמבואר בגמ' אמר רבא לשמעי' זכה לי מתנות דבעינן למיכל לישנא בחרדלא: (ה) שאין רשאי למולגם מרבינן מה"א דהלחיים ט"ז ועב"י בשם הר"ן דמשמע לגי' אחת אם רוצה למלוג וליתן לו יאמר בפ"ע או להפשיט העור וליתן לו בפ"ע כיון דיש מולגין שמא ניחא לכהן למלוג ושמא ניחא ליה בעור ומ"ה אין רשאי בפ"ע משא"כ זרוע רשאי להפשיט וליתן לו במקום שנהגו להפשיט וא"י למה כתב הט"ז מקרא וכאמור: (ו) עם כל חלבה מרבינן מה"א דהקיבה דאייתרא ואקשתא ועט"ז: (ז) אא"כ נהגו. עט"ז ור"ל דה"ה נמר שבלחי ועור שבזרוע אם נהגו הכהנים ליתן לבעלים כעין יפה כן הוא והמחבר שכתב בחלב משום דככר מיוסד המנהג הזה בימי חכמי הגמרא ואה"נ אם נהגו כן בעור ונמר:

ודע בזה"ז בח"ל אין נוהגין מתנות כמ"ש המחבר סכ"א ומיהו בא"י וודאי נוהג מדרבנן כמו תרומה בסימן של"א ס"ב דפסק רמ"א דלא הוה מ"ה ס"ה מתנות דחד טעמא הוא דיליף נתינה מתרומה ועפר"ח בקו"א. ואין מברכין על נתינת מתנות לכהן דמשולחן גבוה זכו ולא משל בעלים הרשב"א בתשובה סי' ת"י הביאו הפר"ח אות א' והכה"ג בהגהות הטור אות ב'. ומה שכתב הכה"ג על הדמש"א שסובר שמברכין על הפרשה כמו תרומה שלא ראה דברי הרשב"א לא ידענא דהרשב"א בנתינה מיירי ומיהו. וודאי דאין מברכין על הפרשה דלאו מצוה הוא שיכול לאכול קודם שיפרישם דאין טובלים דלא כתוס' כמו שיתבאר משא"כ תרומה דמצוה בפ"ע להפרישה וכאן לא שייך הפרשה דמובדלין וניכרים הם: (ח) טריפה כטור דדרשינן מאת זובחי הזבח פרט לטריפה ט"ז והוא מספרי ור"ל זבח הראוי לאכילה וספק נמי פטור כמ"ש הש"ך אות ג'. ואיסור דרבנן כתב הפר"ח אות י"א דאין נותן לכהן דלאו זבח הראוי לאכילה הוא והפ"ת אות ד' כתב בפשיטות דלא מפקי רבנן זכותיה דכהן והכה"ג בהגהות הטור ע"ש וא"י דבכיסוי הדם (סי' כ"ח) אות ל"ב פוסק הפר"ח דהומרת אחרונים מכסה בברכה ואף שהפר"ח סיים זבח הראוי לאכילת כהן ולא לכלבו ולאו מזובחי זבח הראוי לאכילה משמע אלא דהתורה לא חייבה אלא מה שראוי לכהן ולא לכלבו וכאן א"א לו לאכול ומ"מ הנכון כפ"ת:

עוד כתב הפר"ח שם דהספרים ע"ג קרקע אין חייב במתנות מדרבנן דטעמא משום דלא לאיחלופי ובמתנות יאמרו דמכר לו הכהן. ומיהו הכה"ג בהגהות הטור אות ה' מסופק בזה אי תפס הכהן אי מוציאין יע"ש: (ט) לכהנת דנתן לכהן אפילו כהנת משמע ט"ז וכל התורה בלשון זכר מלבד היכא דכתיב בני ממעטינן נקבה. כתב הר"מ בפ"ט מהלכות ביכורים חללה אין נותנין לה הביאו הפר"ח אות י"ב והכה"ג אות כ' וכ"א כהן נושא נשים בעבירה או מטמא למתים אין נותנים לו ולאו דווקא חללה ה"ה כהן חלל כו'. כ' ר"א מזרחי פ' אמור דכהנים אפילו בנות משמע מדר"י אמר רב השוה הכתוב לכל עונשין כו' ולא ידענא דכאן אמר עולא ונתן לכהן אפילו כהנת ומדר"י אמר רב לא משמע בטומאה דאין שווין בכל אין משום אשה לאיש עיין יבמות פ' אלמנה לכ"ג ובמקום אחר יבואר: (י) והנותנם. עט"ז דהמחבר שינה מלשון הטור וכתב דכהנת נמי נוטלת והנותן לבעלה קיים מצות נתינה זהו מבואר בגמרא והפוסקים למדוהו מכ"ש שבעלה פטור וא"צ להפרים כלל כמו כהן בשלו והיינו רבותא דיחזקאל או בע"א עיין פרישה אות י"ד. והטור כתב נותן לכהנת ולא עוד אלא שבעלה פטור בשבילה והשמיט הדין דאחר רשאי ליתן לבעלה ויוצא י"ח והט"ז גורס בטור פוטר ור"ל דהבעל פוטר אחרים והשמיט הדין דבעלה פטור דכ"ש הוא. כתב הפר"ח אות י"ג דע"י שלוחו של כהן יוצא ידי נתינה ובספרי דאמר ונתן לכהן לעצמו פי' ולא לשלוחו כדאיתא בפסיקתא היינו היכא דסתמא אבל אי שלח הכהן שלוחו ש"ד. והכין מסתבר ומיהו ממה שיוצא ע"י נתינת הבעל אין כ"כ ראיה דאשתו כגופו ולקמן דמזכה לת"ח ע"י אחר משמע כן דלא ככר"ו שחולק באות ט' על פר"ח דלקמן מבואר שיוצא ע"י שליח. ומיהו אם גלתה האשה דעתה שאין רוצה ליתן לבעל אין יי"ח אחרונים: (יא) ישום וב"ה אוכלן כי אין שום קדושה במתנות ט"ז ואפילו להשליך לכלבים רשאי כמו שיתבאר לקמן והללה שאין אוכלת היינו שאין נוטלת ואין יוצא י"ח אבל אין בהם קדושה: (יב) לחטוף. וה"ה לשאול ונפיק מקרא דויטו אחר הבצע עט"ז: (יג) שהם. עט"ז ור"ל קושית הדרישה אות ע"ו ומה גם בגמרא לא נזכר כהנים רבים לכן אמר המסך הלשון דל"מ אם די מתנות לכ"א דלא ישאל בפה אלא אפילו כהנים רבים ולא יבוא לכ"א כדי נתינה וה"א חביבה מצוה וישאל בפה לז"א דאדרבה כשאין מגיעין די נתינה הצנועין אם יתנו להם מושכין ידיהם זולת במקום שאין מכירין: (יד) במקום. עט"ז וכוונתו לתרץ קושית הדרישה והב"ח דהא די בפריסת כפיו דהכיי אכסי ליה עידניה משא"כ בשאר ב"א ותי' דהכיי מוחזק היה לכהן ושלא ישתכח היה די בפריסת כפיו משא"כ למי שא"מ כלל והט"ז תי' דמ"ש א"מ היינו נמי למי שאכסי ליה כו': (טו) אלי כו'. ולמשחה היינו שררה וגדולה ט"ז: (טז) משרת. עט"ז הנה בש"ע תרתי קאמר ולא יהיה משרת בבית זה שמזכה לו והוא נלמוד מכ"ש בדין המוזכר בגמרא דלא יזכה לאורח שבע"ה שמא יזכה לו בע"כ כ"ש לבע"ה עצמו ולא זו אף זו נקיט והטור כתב ולא יהיה משרת בבית שרגיל ליתן לו המתנות אבל אם משרת בבית ישראל והאורח ת"ח אסור ליתן המתנות והוא דין דגמ' והשמיט הכ"ש והיינו לב"ה עצמו. והקשה הט"ז דלא רישא סיפא דלא זכר כלל ברישא מאורח ואף אם תפרשהו בב"ה שמזכה לו. ועוד דאיך תפרש על ב"ה דאם כן מה איריא שרגיל אפילו באקראי אסור לזכות לב"ה שמא יזכה לו בע"כ. ואי קאי אכהן שלא יהיה משרת בבית ישראל שרגיל ליתן לו המתנות דמה בכך כיון שהוא מזכה לאיש אחר. וע"כ כתב הדרישה על קושיא א' דגרסינן אבל אם משרת בבית ישראל והיינו רישא או לאורח וזה דין דגמ' וא"ש ומ"מ קושיא שניה לא מיושב שפיר. והט"ז תי' דה"ק שלא יהיה כהן המזכה משרת בבית ישראל שרגיל ליתן לו המתנות דתי' בבית מיותר והל"ל משרת לישראל אלא דבבית דבוק הוא עם מזכה וכאלו אמר ולא יהיה כהן המשרת מזכה בבית ישראל שרגיל ליתן המתנות והיינו שרבו רגיל ליתן לו המתנות אסור לזכות לאורח ישראל וזהו דין דגמרא ממש שאם רבו רגיל ליתן מתנות לעבדו כהן אסור למשרת לזכות לאורח ב"ה באקראי ורגיל אורחא דמלתא עיין פרישה וסיפא הפוכו דרישה ומכוון עם דברי הש"ע. ומיהו אם כבר באו ליד משרת יוכל ליתן לאורח תלמיד חכם או לרבו דאחר כבר יצא ידי נתינה כ"כ ז"ל: (יז) פטור. עט"ז ועב"י ואף אם אין אלא כהן א' בעיר לא הוה תובעין דאומר אמתין עד שיבוא אחר וכדומה: (יח) מותר. עט"ז ור"ל דמותר לקבל ומיהו אפילו גזלן ונתן לאחר וקיבל דרשאי תו לאכול כמבואר לקמן: (יט) וכן. עט"ז וזה כפי הבנת ב"י בדברי הר"מ ומרבוי' דקרא לא כמו שהבין הטור בר"מ דמיירי מכלאים עיין אות כ': (כ) בחלי. עט"ז הטור כתב כוי הבא מבהמה וחיה כתב הרמב"ם ז"ל כוי מפרישין ממנו כל המתנות וצבי שבא על העז חייב בחצי מתנות תייש הבא על הצביה פטור ואיני מבין כיון שפטור למה מפרים ולפי גירס' זו כוי שזכר הר"מ היינו מבהמה וחיה והשיג עליו הטור מדנקיט הפרשה בעלמא וע"כ בתיש הבא על הצביה דאי בצבי על התיישה חייב ליתן חצי וע"כ הוקשה לו שפיר כיון שאין חייב כלל למה מפרים שאין טובלין והב"י כתב דכוי שזכר הר"מ הוא בריה בפ"ע וחייב להפרים וליתן ובזה כ"ע גם הטור מודה דחייב להפרים וליתן. ורש"ל גורס בטור כוי וכן הבא מבהמה וחיה ואפ"ה השיג הטור וחילק בכוי בריה בפ"ע שאין נותן לכהן והמחבר שהשמיט דעת הטור דאזיל לשיטתיה דגורס בטור כוי הבא מבהמה וחיה כדאמרן. ומ"מ איני מבין במ"ש והפרשה משמע רק הפרשה בעלמא בכל גווני והיינו תיש על הצביה והוקשה לטור דכה"ג אין צורך להפרים כיון שאין נותן לכהן כלום הא בצבי הבא על התיישה נמי קשיא למה להפרים הכל כיון שאין טובלין ואין נותן לכהן אלא חצי. ואולי כיון שנותן מחצה לכהן מחצה להכי אם שה להר"מ דמ"מ מפרים הכל אף שאין טובלין מ"מ מצוה להפרים הכל אלא מדנקיט סתמא משמע אף בתיש על הצביה ושם ליכא ריבוי' דקרא. שוב ראיתי בז"א אלא ה"פ דהר"מ ז"ל כתב כוי מפרישין כל המתנות וצבי שבא על העז חייב חצי ולהיפך פטור. והוקשה להטור דע"כ כוי שזכר הר"מ היינו אמה דסמוך אבהמה וחיה קאי דאי בריה בפ"ע היכי אמר הפרשה בעלמא והא אתי מריבויה וז"ש בכל גווני היינו אף מבהמה וחיה. ומ"ש כוי הבא מבהמה וחיה לשון הר"מ אינו כן אלא כוי מפרישין אלא דהוכיח דקאי אבהמה וחיה. והראשון מתיישב יותר. גם יש ליישב הקישור למ"ש בפירוש הא' ועיין: (כא) בקדשים. עט"ז דלאו משום דאין קדושה חל על קדוש אלא דהמצוה אין נוהגת בהם: (כב) בכור. הט"ז האריך ואבאר במשנה דבכורות יאלו ב' ראשין כא' א' לכהן והב' ירעה (דה"א לנמאס) והב' חייב במתנות דר"מ ור"י פוטר ואמרינן מ"ט דר"מ דכהן בא מב' לדדין ור"י פוטר דעשו שאינו זוכה כזוכה אף דלא מטי לידיה. ומפירש"י ירא' דבתרתי פליגי דלר"מ אף דמטי ליד כהן יאמר מהדרינא לך ותן לי מתנות ור"י פליג אף דלא מטי ליד כהן כיון דע"כ נתן לו א' עשו שאינו זוכה כזוכה כדמסיק להדיא שם. ולר"מ אין הדבר מבואר דאפשר דלא פליג אלא בלא מטי עדיין לכהן הא מטי לא מצי למימר מהדרינא אלא דמסתימת המשנה משמע דר"מ אף במטי חולק ובחולין פ' הזרוע משנה בכור שנתערב במאה בזמן שכולן שוחטין כולן פטורים ואם א' שוחט פטור מא' ופריך יבוא עליו מב' לדדין (ופירש"י ואמאי כולן פטורין) ואריש' קאי) ומשני בבא ליד כהן ומכרו לישראל דפטור ממתנות וכתבו התוספות דקושית המקשן אף לר"י דבכורות. דהתם לקח אחד מהם מה שאין כן כאן. והנה מ"ש דלקח לאו דווקא דה"ה לא לקח כיון שיש לו א' עכ"פ עשו שאינו זוכה כזוכה משא"כ כאן דמאה שוחטין ובספק בכור אין לכהן כלום כמו זכר ונקיבה וס"ה כאן דכ"א יאמר אצל חבירו הבכור וזה שפירש"י אריש' ואמאי לא אסיפא דאפילו מא' אין ראוי לפטור ממ"נ למה דלא ידע לאוקמיה בבא ליד כהן אלא דהיכא לאוקמיה כר"י ומש"ה פטור מא' דממוניה גביה וצריך ליתן לו א' ואף שלא בא ליד כהן א' או של מאה יאמר ולא בא לידו מא' אין לפטור דבכור א' פוטר בהמה א' דיאמר זה הבכור ואתה לקחת חליפין והוה כבכור שלקח ישראל מיד כהן דפטור ממתנות והתם בבכורות דפוטר ר"י הב' ממתנות היינו נמי א' הא יותר צריך ליתן לכהן וכאמור משא"כ ארישא פריך שפיר דמאה בעלים ולא בא עדיין ליד כהן א"כ ליתן כ"א משלו כלום פריך שפיר ליתי ממ"נ והגמרא דמשני ל"צ דבא ליד כהן ומכרו לישראל היינו לתרץ אליביה דר"מ דסתם מתני' כוותיה אבל לר"י א"צ לומר כ"א בא ליד כהן ולא בא לישראל ומאה בעלים כולן פטורים כיון דע"כ יתנו לו א' דממוניה גבייהו הוא וכשאר ל"ט כ"א פטור דעשו שאינו זוכה כזוכה ויאמר כ"א לכהן הבכור שלי ואתה לקחת חליפיו. משא"כ לר"מ יאמר לכ"א אי זה הבכור אני אקח כו' ומהדרינא לך מה שבידי ותן מתנות כו'. נמצא למאן דפסק כר"י הדין כן הוא בכור שלא בא ליד כהן מעולם ונתערב בק' של אדם א' נותן לו א' לשם בכור וא' פטור ממתנות ומצ"ט יתן מתנות. ואם של מאה אז א"צ ליתן לו כולם בשותפות א' לשם בכור ולא מצי אמר גבייכו ממוני כיון שלא בא ליד כהן מעולם ומתנות כולם נותנים ממ"נ ומב' לדדים בא עליהם. ואם בא ליד כהן פ"א ונתערב בין של אדם א' או של מאה צריכין ליתן לו א' לשם בכור דממוני' גבייהו ונשאר צ"ט ואף הם של א' פוטר א' ממתנות וצ"ח נותן מתנות אבל של מאה כולם הצ"ט פטורים ממתנות דכ"א יאמר שלי הבכור ונטלת חליפיו וזהו לר"י אבל לר"מ הדין כך במאה בעלים ולא בא ליד כהן א"צ ליתן לו לשם בכור כלום ומתנות נותנים לו ואם הם של א' צריך ליתן לו א' לשם בכור ומצ"ט מתנות ובבא ליד כהן אף מאה בעלים צריכים ליתן א' בשותפות לבכור ומצ"ט חייבין ומאה כולם פטורים. ומ"ש המחבר הוא לר"מ דאלו לר"י עשו שאינו זוכה כזוכה וכדאמרן. ולקמן סי' ש"ח לא הזכיר כלל אם השני חייב במתנות והט"ז שם אות ב' העתיק דברי הטור דחייב במתנות ויפה עשה דאזיל לשיטתיה כאן דהמחבר פוסק כר"מ וכטור והש"ך פסק שם דפטור ממתנות כר"י ואני תמה איך מזכה שטרא לבי תרי הא כאן כתב דווקא בא ליד כהן ומכרו הא לא"ה לא הנה הוא יורה כר"מ ולא כר"י ומריבא נמי מוכח דבכור קודם שבא ליד כהן לא חילק בין של א' ומאה בעלים ולר"י של אדם א' כיון דע"כ נותן א' לכהן פטור א' ממתנות. שוב ראיתי דלק"מ דהש"ך כאן לשיטתיה אזיל דהמחבר כר"י דלאו דווקא מכרו לישראל וה"ה יאלו ב' ראשים וכדומה הכל פטור וזהו לשון הר"מ ז"ל בפ"ט מהל' בכורים ולאו דווקא שלקחו אלא ה"ה כה"ג וריש' קשה אמאי בלא בא ליד כהן אמאי חייב ליתן המתנות אם של אדם א' פטור א' ממס ואפשר דה"ק חייב ליתן המתנות אף שהם מאה בעלים והכן וצ"ע:

ועיין פרישה שכתב אף שמסתמא צריך ליתן א' לכהן כמו תרומה מ"מ כיון שסלקת מן זה דין בכורה תן מתנות ועוד אחזיר לך כו'. והט"ז השיגו מ"ש ראיה מתרומה הא משנה שלימה ב' זכרים א' לכהן ומ"ש כיון שסלקת מבכורה א"כ יאמר תחזיר מה שלקחת בעד הבכורה. ויש לעי' קצת. ומ"ש דהוא משנה שלימה אפשר דרישא מיירי במאה בעלים אלא דא"כ א"צ ליתן כלל דאיכא גזל השבט דכ"א מדהם וע"כ של א' ומקשה הט"ז שפיר:

והנה יש לראות בש"ע דהתחיל בכור קודם שבא ליד כהן דין אחר יש לו ואח"כ כתב מכרו לישראל משמע דג' דינין הוא ואולי דה"ק קודם שבא ליד כהן פעמים שאין נותנין אלא מתנות ולא א' לשם בכור במאה שוחטין ואם בא ליד כהן צריך ליתנו א' לשם בכור מבותפות כולם ומאה נותנות באדם א' ובמאה פטורים להש"ך ולהט"ז א"ש טפי וצ"ע. ובדברי הר"מ ז"ל יש לעיין דפתח בבכור והוא משנה בבכורות וסיים אח"כ בהמת קדשים ולא העתיק משנה דחולין בכור שנתערב לו יהיה כשבא ליד כהן ולא מכרה ובהמות קדשים שנפסלה אין ענינו לבכור וצ"ע בזה. והיה נראה לומר דהר"מ כר"מ פסק מדכתב ולקח אחד מהן דמשמע הא כ"ג דלא לקח דלא מטי ליד כהן לא דלא עשו שאינו זוכה כזוכה ור"מ דווקא בלא לקח פליג עם ר"י דלא כפירש"י בבכורות ואין להאריך: (כג) כהנים כו'. דלא מיקרי עם ולוים ספיקא הוא ואין להוציא ואי תפס עש"ך: (כד) אין צריך. דהמחבר סובר ספיקא דדינא אי תפס לא מפקינן ט"ז ועיין סימן שט"ו ועש"ך כאן: (כה) צריך. עט"ז בשם הר"ן דל"ק אמאי לא חייב הישראל בחצי מתנות כמו בצבי על התיישה דהתם כל מקצת שיות חייב משא"כ כאן כיון דיש לכהן או לעובד כוכבים שותפות פטור ממתנות: (כו) א"ל. עט"ז והוא מגמרא ולבע"א שאני עובד כוכבים דיתיב אמסחתא דמפעלא פעה: (כז) כאמר. עט"ז ופשוט דאם משתתף עם הכהן או עובד כוכבי' לאחר שחיטה דאין פטור ממתנות. כ' הפר"ח אות מ"א ה"ה איפכא שוחט אצל ישראל אם כשירה יקח ישראל ואם טריפה יקח העובד כוכבים חייב במתנות הרי"ם. ואף שיש לעיין קצת מ"מ הדין אמת. וכתב עוד בכל מלכות תוגרמה הוק למלך פשוט א' מכל ליטרא אין דומה לבהמת ארנונא במחיים אית ליה שותפות משא"כ כאן דלאחר שחיטה שמוכר הבשר כו' לא מיקרי שותף וזה ברור: (כח) בכל כו'. משא"כ כשיש לו שותפות באבר ידוע ול"ד לארנונא דהתם אף באבר ידוע פוטר: (כט) הוכה. עט"ז ור"ל דאין השוחט יכול לדחות לכהן שילך לבע"ה ולאו בעל דברים דידי את אלא השוחט מחויב לטפל בעצמו לילך לבעלים לישאל אם רוצים ליתן לכהן זה או לאחר ול"ד לדלעיל בזמן שמאה שוחטין דאין לו תוב על השוחט עיין כה"ג: (ל) הוה. עט"ז דמתנה ע"מ שכתוב בתורה שיוכל ליתן לכהן שירצה והוא מתנה ליתן לו דווקא אבל חוץ הוה שיורא שפייר ולא מכרן כלל. ומה שהקשה דברי הר"מ אהדדי עש"ך אות ח"י תי' לזה: (לא) לקחו. עט"ז הנה שקלן הלוקח והמוכר לא נגע בהן הוה הלוקח הגזלן מא"ה דין של כהן עם הלוקח משא"כ אם שקלן המוכר במשקל נעשה המוכר גזלן אם רצה הכהן דן עם הלוקח וכן הוא בטור והיינו כשאין שם כהן אלא הוא. או להחרים. וא"י אמאי לא הביא דברי הר"מ הביאו הב"י דס"ק שקלן המוכר אין הדין עם הלוקח ופטור מכלום דמתנות כהונה נגזלות כמ"ש המחבר סל"א. אם גזל ומכר אין הלוקח חייב וה"ה כאן וצ"ע: (לב) ספק. עט"ז דהתם איסורא וכאן ממונא ומ"מ מצוה להפרישם ומוכר לכהן וה"ה בחלה יעשי' ק"י מזה:

הלכות אבר מן החי

סב דיני אבר מן החי . ובו ד' סעיפים :

א (א) א אבר מן החי א (א) אסור (ב) בבהמה חיה (א) ב ועוף :

ב ג (ג) (ב) ב אבר הפורש מן החי אסור ד ובשר הפורש מן החי (ג) אסור משום ובשר בשדה טריפה ג ואפי' הפורש מהבהמה ועדיין הוא בתוכה כגון שנחתך מהטחול או מהכליות ונשארה החתיכה בתוכה ה (ד) אסור :

ג ד אבר או בשר המדולדלים ו [א] ה אם ז אינו יכול לחזור ולחיות [ב] אפי' אם לא פירש ממנו עד לאחר ח שחיטה ט (ה) אסור :

הגה י ועיין (ו) לעיל סימן נ"ה **יא** יתרת העומדת במקום שאינה מטריף הבהמה מותר לאכלה ולא אמרינן יתר כנטול דמי והוי כאבר המדולדל (א"ו הארוך) (ב) [ג] אבר (ז) הנשמט ממקומו **יב** במקום שאינו מטריף הבהמה **יג** מותר (ח) לאכלו אף אם אין

שפתי כהן

סב **א** אסור . ולוקין עליו כך פשוט בש"ס ופוסקים : **ב** ועוף . אבל לא בדגים וחגבים כמו שנתבאר לעיל ריש סי' י"ג : **ג** אבר הפורש מן החי . בין שיש בו בשר גידים ועצמות בין שאין בו אלא בשר לבד כגון הלשון וטחול וכליות ובילים אסור לאכלו עכ"ל טור וכ"כ הרמב"ם ריש פ"ה מהמ"א וכ' הרב המגיד שם שכן מתבאר בסוגיא דפ' גיד הנשה ומוסכם מכל המפרשים ומשמע מדבריהם שם דמלקות נמי איכא בהא וכן משמע בש"ס שם . תו כתב הטור דאבר מן החי אינו נוהג אלא בבהמה חיה ועוף הטהורים ולא בטמאים והוא פשוט בש"ס וכל הפוסקים והמחבר השמיט כל זה דאזיל לטעמי' שהקשה בספרו ב"י על הטור שהכניס עצמו לכתוב דינים אלו כיון דלדידן אין נפקותא בזה דסוף סוף אסירי אבל הב"ח כתב דנ"מ היכא דאסור משום אבר מן החי הוי בריה ולא בטיל כדלקמן סי' ק' ודבריו נכונים בזה אבל מ"ש הב"ח בסוף דבריו וז"ל ועי"ל דבטהורים דאיכא אבר מן החי אסור להושיטו לבני נח משום לפני עור לא תתן מכשול דבן נח מצווה על אבר מן החי ובטמאים מותר להושיט עכ"ל וכ"כ בהגהת פרישה וז"ל וקאמר רבינו דאינו נוהג בטמאים דיכול ליתנו לו לכתחילה דמשום בהמה טמאה אינו עובר שבן נח אינו מצווה עליו ואבר מן החי אינו נוהג בו דליכא למימר דבן נח עובר משום אבר מן החי גם בטמאה דמי איכא מידי דלישראל שרי ולעובד כוכבים אסור עכ"ל לא עמדתי על סוף דבריהם דהרי בפרק ג"ה (דף ק"ב) איתא בכולה שמעתא ובברייתא דמחלוקת בישראל אבל בבן נח דברי הכל מוזהר על הטמאים וכן הוא בפ' העור והרוטב (דף קכ"א ע"ב) בכולה סוגיא ע"ש וכ"פ הרמב"ם פ"ט מהל' שופטים והרא"ם בספר יראים סימן קל"ו והרשב"א בת"ה הארוך דף ל' ע"ב והרא"ה בספר החנוך מצוה תס"ד ומהרש"ל פג"ה סי' ס"ג ומ"ש הגהת פרישה מי איכא מידי כו' איסתמיטתי' רש"י ותוס' שם ותוס' פ' השוחט (דף ל"ג ע"ב) ד"ה אחד עובד כוכבים דכתבו דהכא לא שייך כלל להקשות מי איכא מידי כו' כיון דסוף סוף אסור לישראל משום טמא כו' ע"ש וזה ברור מיהו באבר המדולדל שאסור מדרבנן יש פוסקים דמותר להושיטו לבני נח כיון שאין בו אלא מצות פרישה וכמ"ש בסי' כ"ה ס"ק י"א : **ד** ובשר הפורש כו' . משמע מדברי הפוסקים דאפי' פירש בשר מאבר שלם אינו אלא משום ובשר בשדה טרפה : **ה** אסור משום אבר מן החי . כ"כ הרמב"ם וה"ה היכא שחתך מבשר שבתוכה חייב משום ובשר בשדה טרפה : **ו** אם אינו יכול כו' . אבל כשיכול לחזור ולחיות אם נשחטה הבהמה מותר עכ"ל טור ורמב"ם ור"ל אבל אם מתה אינו חייב עליו משום אבר מן החי אלא משום נבלה וכ"כ הרב המגיד שם ופשוט : **ז** אינו יכול כו' . וסיים הטור ועצם הנשבר אם עור ובשר חופים את רובו מותר כו' וכ"כ הרמב"ם שם ומשמע מדבריהם דבריפא דהיינו במדולדל אין חילוק בין עור ובשר חופים את רובו אלא בין אם יכול לחזור ולחיות או לא והיינו דוקא במדולדל ממש דהיינו שנעקר ממקומו לגמרי ומחובר קצת אבל כשנשמט ממקומו האבר ועדיין מעורה בגידיו היינו הך דכתב הר"ב בהג"ה ויתבאר בסמוך (וע"ל סי' נ"ה ס"ק ז') : **ח** שחיטה . וכתב הרמב"ם שם ואם מתה הבהמה רואין אותה כאלו נפל מחיים לפיכך לוקין עליו משום אבר מן החי עכ"ל וכ' הרב המגיד שם שהוציא דין זה מהש"ס : **ט** אסור . ופירש הרב המגיד שם משום אבר מן החי משום מצות פרישה מדרבנן : **י** וע"ל סי' נ"ה . סעיף ה' אם נמלח עם שאר בשר ושאר דיניו נתבארו שם על נכון : **יא** יתרת כו' . ע"ל סי' מ"ג ס"ק ט' וסימן כ"ד ס"ק ט' : **יב** במקום שאינו מטריף . ובמקום שמטריף ע"ל סימן נ"ה ס"ק ז' : **יג** מותר לאכלו כו' . דדמי לבילים שנתלשו דהיינו דכיון דלא מסרחן אית ביה חיותא ואבר זה שנשמט ועדיין מעורה בגידיו ודאי לא מסרח וכל דלא מסרח חיותא אית ביה ושרי עכ"ל תוס' רשב"א שם ולפ"ז משמע אפילו אינו יכול לחזור ולחיות שרי כדמשמע בש"ס גבי בילים שנתלשו ואע"ג דבאבר המדולדל נתבאר כל שאינו יכול לחזור ולחיות אסור היינו משום שאינה מעורה כלל בגידין ומ"מ קשה דהרשב"א אזיל לטעמיה דמתיר בבילים שנתלשו וכמ"ש הרב המגיד וב"י בשמו אבל למאי דקי"ל כהרמב"ם דבילים שנתלשו נהגו ישראל לאסור א"כ ה"ה בנשמט אבר וכן כתב הרמב"ם בהדיא פ"ה מהמ"א דין ז' וז"ל שמט אבר או מעכו או דכו כגון הבילים שמעכן או כתתן ה"ז אינו אסור מן התורה שהרי יש בו מקצת חיות ולפיכך אינו מסריח ואעפ"כ אסור לאכלו ממנהג שנהגו כל ישראל מקודם שהרי הוא דומה לאבר מן החי עכ"ל וכן מ"ש הרב בהג"ה שהמנהג להחמיר גם בזה הוא ע"פ מ"ש בד"מ כן בשם או"ה כלל כ' דין י"א

טורי זהב

סב (א) אבר מן החי . בטור כתוב ואינו נוהג אלא בטהורים וקשה למאי נ"מ כ"כ דהא טמאה בלאו הכי אסור והטור לאו דינא דמלקות קמ"ל *) ויש מתרצי' דקמ"ל נ"מ לענין נתינה לבני נח דאבר מן החי אסור לו ע"כ אסור לישראל ליתן לו משום לפני עור כו' וקמ"ל דאין זה אלא בטהורים אבל טמא מותר ליתן לו כי אינו מוזהר בזה וקשה עוד למה הוצרך הטור לכתוב שיש איסור אכילה אפילו פחות מכזית והלא בכל התורה קי"ל חצי שיעור אסור מן התורה לאכילה ומ"ש כאן שהוצרך לכותבו וצריך ג"כ לפרש לשון לפיכך שכ' הטור שאין לו ביאור לכאורה גם מ"ש אחר כך דבשר הפורש מן החי אסור א"כ למה הוצרך תחלה לכתוב באבר שאין בו אלא בשר דאסור ונ"ל דהטור בא ליזהר שלא נטעה לומר דכאן אין איסור כלל בפחות מכזית מדאמר רב בגמרא אבר מן החי צריך שיהיה בו כזית מ"מ אכילה כתיב ביה ומשמע לכאורה דלענין איסור ג"כ אמר כך דבפחות מכזית אין איסור כלל ע"כ קמ"ל דלענין מלקות קאי דוקא ועיקר כוונת הטור לומר דלא נטעה לפרש מ"ש ובשר בשדה ג"כ הכונה על איסור אבר מן החי דוקא דהיינו קרא דלא תאכל הנפש קאי על אבר שיש בו בשר וגידים ועצמות וקרא דובשר בשדה על אבר שאין בו אלא בשר אבל כל שאינו אבר והוא בשר אין בו איסור כלל קא משמע לן דלא נפרש כן אלא מקרא דהנפש שפיר משמע אפי' אין בו אלא בשר דהכל נכלל בקרא קמא דהא מהאי קרא אנו לומדים איסור לבהמה חיה ועוף מטעם דקרא מיירי בכל נפש והא דאינו נוהג בטמאים הוא דממעטינן קרא באותו פסוק דכל שבשרו מותר איבריו אסורים כדאיתא בגמרא וכיון שאנו לומדים מהאי קרא דלכל מילי קאמר ממילא אנו יודעים לאסור אפי' באבר שהוא בשר לחוד וא"כ ע"כ קרא ובשר בשדה קאי אפי' אם אינו אבר כנ"ל : (ב) אבר הנשמט . פי' ולא נשבר

באר הגולה

א ברייתא חולין דף ק"א : ב מימרא דר' יוחנן שם דף ק"ב ומפרש שם דאבר אסור משום לא תאכל הנפש עם הבשר : ג משנה שם דף ס"ד : ד ברייתא דף ע"ג : ה רמב"ם פ"ה מהלכות מאכלות אסורות ונלמד מדין ביצי הזכר :

נקודות הכסף

(סימן ס"ב בט"ז ס"ק א') ויש מתרצים וכו' . לענין נתינה לבני נח כו' זהו טעות דבדבר משנה כמ"ש בש"ך סק"ג ע"ש מיהו מ"ש בש"ך שם סוף הס"ק הנ"ל וכמ"ש בסי' זה סקי"א (כן הוא בכ"י) ט"ס הוא וצ"ל כמ"ש בסי' כ"ה ס"ק י"א :

חדושי בית מאיר

(סימן ס"ב בש"ע סעיף ג') **אם** אינו יכול וכו' . נ"ב הב"י כ' דזה נלמד מדין ביצי זכר ולמ"ש הש"ך ס"ק י"ג אין משם ראיה כיון דאבר המדולדל גרע אף דמאן דאסר ביצי זכר יהיב טעמיה כיון דלא בריין אפשר דהיינו משום דמעורין היטב אמנם כבר מבואר בתוספתא שבפר"ח סק"ז בפי' הכות חילוקא :

גליון מהרש"א

(סימן ס"ב ש"ע סעיף א') **אסור** בבהמה. וכן תולעים הגדלים מן הבשר קודם שנשחט הבהמה וי"א גם אם נולדו מבשר שחוטה סי' פ"ד סעיף ט"ז :

יד אברהם

(סי' ס"ב ש"ך ס"ק ג')ועי"ל דבטהורים דאיכא אבר מן החי אסור להושיטו לבני נח כו' . הספר"ח חולק אמ"ש בתשובת אמונת שמואל דאינו עובר על לפני עור כשאינו אסור בעצמו באותו דבר . וכ"ד הט"ז כמ"ש הפמ"ג . וכ"מ בתו' דב"מ (דף י' ע"ב) וגדולה מזו מוכח בתוספות דחגיגה (י"ד) דאף היכא דליכא מצוה על המעשה אפ"ה שייך לפני עור כשמעשהו למי שאסור בה כגון מלמד תורה לעובד כוכבים וכן יש ללמוד ממ"ש תוס' בכתובות (ריש ד' מ') דאל"כ הל"ל דאיצטריך קרא לומר דאיכא עליו איסור לנושאה . שוב מצאתי שהרגיש מתוס' דחגיגה בס' שושנת העמקים כלל י' . ועי' בספר שו"ת בני חייא דמחלק בין היכא דמושיט לו ובין כשמאכילו בידים ומלמדו כמאכילו . והרב שושה"ע כ' דלא ידע מנא לי' חילוק זה . ונ"ל דבזה א"ש סוגיא דפסחים (דף כ"ב) דלא מוקי בטמא ומפרכסת ובכה"ג דליכא משום אבר מ"ה בישראל ואיכא בב"נ אלא ש"מ דבזה ליכא אי' הושטה . ועפ"ז א"ש ג"כ מ"ש התב"ש על תשובת אמונת שמואל מגמ' דחולין (דף לג) דאין מזמנין עובד כוכבים על בני מעיים אע"ג דשרו לישראל די"ל דמזמנליבתו הוי כמאכילו בידים : ובנידן המאכיל לחבירו מה שמותר לפי דעת המאכיל כ' בח"ר בסוכה (דף י' ע"ב) מעובדא דרב חסדא ורבה בר רב הונא דהתם דאקלעו לבי ר"ג אגנייהו ר"כ בסוכה שנויה מופלגין ממנה ד' טפחי' שמעי' מהתם דהמאכיל לחבירו מה שמותר לפי דעתו של המאכיל אין בזה משום לפני עור ואע"ג שיודע דלפ"ד חבירו אסור . אם המאכיל הוא בעל הוראה . ומיהו יש שחולק דדוקא כשהדבר ניכר להכירו אבל בשאינו ניכר לא . וכ"מ בפי' כל הבשר . ומיהו היכא דאיפסקא הילכתא דלא כוותי' בין לנפשי' ובין לאחרים אסור :

חדושי רע"ק

(סי' ס"ב ש"ך סק"ג) **ודבריו** נכונים בזה . וע' בת' ב"ה (סי' קל"ז) וע' בתפל"מ (לקמן רס"י ק') : (בא"ד) **ע"ש** וזה ברור . עיין בספר תיבת גומא להגאון פורת יוסף זצ"ל פ' שמות

ביאור הגר"א

סב [א] אם אינו כו' . תוספתא פ"ג אבר מדולדל בבהמה יש בו להעלות ארוכה בשר מדולדל בבהמה יש בו להעלות ארוכה נשבר העצם ויצא לחוץ ורוב עור ובשר מקיפין אותו כשר וכ"ה בטור וז"ש בהג"ה וע"ל סי' נ"ה ר"ל דבנשבר העצם אין הדין כן אלא תליא בעור ובשר כו' : [ב] אפילו אם כו' . גמ' ע"ג ע"ד א"ר יוסף נקוט כו' א"ל מאי קושיא כי אמרי כו' . ז"ל הרשב"א לא שמענו עור ובשר אלא בנשבר

פתחי תשובה

סב (א) אסור . עפמ"ג במשבצות מ"ש בענין להושיט אמ"ה לב"נ וע' בזה בתשובת פני אריה סימן ע"ד ובתשובת זכרון יצחק סי' ק"א ועי' בשו"ת בית אפרים בהקדמה לחלק יו"ד מ"ש בזה . [* ועי' בתשובת ח"ס סימן י"ט שהתעורר בדבר חדש לפי המבואר בתו' חולין ס"ד ע"א בד"ה שאם רקמה דבילים חידוש הוא דאין לך דבר היוצא מהחי ושרי אם כן לכאורה יש לאסור בילים לב"נ בזמן הש"ס דגבי ישראל גלי התורה ולא לב"נ כמו מפרכסת דשרי לישראל ולא לב"נ וס"ל להרמב"ם פ"ט מהל' מלכים דאפילו בהמה טהורה ושחוטה לישראל אסורה מפרכסת לב"נ ולית ליה מי איכא מידי . ואפילו להחולקים וס"ל מי איכא מידי מ"מ בטריפה וטמאה דאסורה בלא"ה לישראל אסורה לב"נ ואם כן ה"נ בבילים אסורים לב"נ לכל הפחות בילים טריפות ולהרמב"ם כל הבילים אסורים . וכתב דעפ"ז תמיה איך היו רגילים בזמן הש"ס למכור בילים לנכרי והתירה מפורש בש"ס ופוסקים עי' לקמן ס"ס פ"ו והגם די"ל משום דמצוי להו בלא"ה כו' מ"מ יש לתמוה על מה שנותנים להם בחנם וזה אסור אפילו היכא דשכיח להו כדמוכח ממ"ש התוס' פסחים נ"ב מיהו בילים שלימות פשיטא דשרי לתת אותם במתנה כיון דאיכא למתלי דלהושיב עליהם תרנגולים לגדל אפרוחים קבעי להו שרי דבכל שהוא דאיכא למיתלי תלינן כמבואר במשנה ח' פ"ה דשביעית וגם לתת להם בילים טרופות חיות אפשר להתיר דאולי לאו לאכילה קבעי להו כ"א למלאכה כדרך לעשות הרבה מלאכות בבילים טרופות כמלאכת הדבוק וכדומה אמנם להזמינם על המאכלים שנילושו בבילים (למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה להרמב"ם אף בכשירות . ולהחולקים בטריפות) או שנתבשלו עמהם בילים מנא לן להתיר ואין לומר דטעם כעיקר לא נאסר לב"נ ז"א אדרבה לב"נ אפילו באלף לא בטיל ואף נותן טעם לפגם נמי אסור לדידהו והניח בצ"ע ע"ש שהאריך בזה] : (ב) בבהמה. בשל"ה דף ש"ג כתב דבהמה שנבראת ע"י ספר יצירה כמו דמצינו בגמרא דברא עגלא תילתא בכל ערב שבת מותר לאכלו בעודו חי וזה היה מעשה השבטים שהביא יוסף דבתם רעה אל אביהם שאכלו אמ"ה כי יוסף סבר שהיא בהמה גמורה ע"ש ונראה דמ"מ אסור לאכלו בלא שחיטה מדרבנן משום מראית עין כדלעיל סי' י"ג גבי בן פקועה בן ט' חי שהפרים ע"ג קרקע ונוהג בזה כל הדינים הנאמרים שם . ולפי מ"ש שם בשם הפרשת דרכים דשחיטה הוא דלא בעי אבל נחירה בעי ואי לא אסור משום לא תאכלו על הדם ע"ש מגילה דגם בזה הדין כן ולפ"ז קשה להבין דברי בעל של"ה הנ"ל במ"ש וזה היה מעשה השבטים : (ג) אבר הפורש .

באר היטב

סב (א) ועוף . ולוקין עליו אבל אינו נוהג בדגים וחגבים : (ב) **אבר** . בטור כתב דאינו נוהג אלא בטהורים ולא בטמאים וכ' הב"ח דנ"מ לדידן היכא דאסור משום אמ"ה הוי בריה ואפילו באלף לא בטיל ובזה הסכים עמו הש"ך אבל מ"ש עוד הב"ח דבטמאים מותר להושיטו לבני נח השיג עליו . מיהו באבר המדולדל יש פוסקים דמותר להושיטו לבני נח כיון שאין בו אלא מצות פרישה בלבד : (ג) **אסור** . אפילו פירש בשר מאבר שלם אינו אלא משום ובשר בשדה : (ד) **אסור** . משום אמ"ה וה"ה היכא שחתך מבשר שבתוכה חייב משום ובשר בשדה : (ה) **אסור** . פי' הרב המגיד משום מצות פרישה מדרבנן וכ' הש"ך דאם יכול לחזור ולחיות אם נשחטה הבהמה מותר אבל אם מתה אינו חייב עליו משום אמ"ה אלא משום נבילה ואם אינו יכול לחזור ולחיות ומתה הבהמה פסק הרמב"ם דרואין אותה כאלו נפל מחיים ולוקין עליו משום אמ"ה ובאבר המדולדל אין חילוק בין עור ובשר חופין את רובו או לא רק החילוק הוא אם יכול לחזור ולחיות ודוקא אם נעקר ממקומו לגמרי ומחובר קצת אבל כשנשמט ממקומו ועדיין מעורה בגידיו היינו הך דכתב הר"ב בהג"ה : (ו) **לעיל** . שם ס"ה נתבאר אם נמלח עם שאר בשר מה דינו ע"ש : (ז) **הנשמט** . כתב בד"מ בשם או"ה אבר המדולדל אפילו חזר ונקשר היטב אסור ול"נ דאם סומכים לענין היתר הבהמה לומר דודאי לא יצא לחוץ אע"פ שהוא חשש טריפות דאורייתא כ"ש שיש לסמוך ע"ז באיסור דרבנן עכ"ל : (ח) **לאבלו** . דדמי לבילים שנתלשו (דכיון דלא מסרחן אית בהו חיותא

אף

ד ביצי זכר שנתלשו ועדיין הם מעורים בכיסם אינו אסור מן התורה שהרי יש בו מקצת חיות ולפיכך אינו מסריח ואעפ"כ אסור לאכלו [ד] ממנהג שנהגו ישראל שלא לאכלו מפני שדומה לאבר מן החי:

עור ובשר חופין רובו (רשב"א סי' מ"ט) יד אבל המנהג להחמיר גם בזה (א"ו הארוך):

נשבר. כתוב בד"מ וז"ל כתוב בא"ו שם אבר המדולדל אסור אפי' חזר ונקשר היטב מאחר שנאסר פעם אחת אין לו היתר עוד וחיישינן שמא לא הבריא יפה כל צרכו עכ"ל ולא נראה דאם אנו אומרים הואיל ונקשר דודאי לא יצא לחוץ לענין היתר הבהמה כמ"ש הטור סי' נ"ה אע"פ שהוא חשש טרפה דאורייתא כ"ש שאנו סומכין על זו לענין איסור אבר המדולדל שהוא דרבנן עכ"ל:

י"א ובא"ו שם לא הביא אלא דברי הרמב"ם הנ"ל ונראה דאה"נ קאמר הר"ב מותר לאכלו מדינא כמו בביצים אבל המנהג להחמיר גם בזה כמו בביצים: יד אבל המנהג להחמיר גם בזה. משמע אפי' עור ובשר חופים את רובו וכן משמע ברמב"ם שם שאח"ז כתב נשבר העצם אם עור ובשר חופים את רובו כו' משמע דברישא בכה"ג אין חילוק בין עור ובשר חופים את רובו או לא אבל הכל בו בהל' איסור והיתר גבי בוקא דאטמא דשף מדוכתי' קודם ד"ה בהמה שנקרעת בה רוב הבשר החופה את הכרס כו' מחלק גבי נשמט הגף ג"כ בין עור ובשר חופים את רובו או לא ע"ש מיהו כל זה בנשמט אבל בנשבר ע"ל סי' נ"ה סעיף ה' נתבארו דיניו כי שם מקומן. והעט"ז השמיט כל דינים אלו דנשמט שכתב הר"ב והכניס דינים אחרים דנשבר תחתיהם ולאו שפיר עביד:

ביאור הגר"א

בנשבר העצם הא בשמוטה לא ולכך לא חילקו בבוקא דאטמא בין עור ובשר כו' ותדע שהרי ביעי חשילתא הוי כאבר הנשמט ושריין משום דאית בהו חיותא כמ"ש בס"ד וה"ה לאבר שנשמט ועדיין מעורה בגידיו ולא מסרח וכל דלא מסרח חיותא אית בהו כמ"ש בביעי וז"ל הרמב"ם בפ"ה שמט אבר כו' כגון הביצים כו' וכ"ה בתוספתא הנ"ל אבר מדולדל כו' נשבר העצם כו' מכלל דאבר המדולדל הוא שנשמט ואמר דתליא ביש להעלות ארוכה ולא בעור ובשר וז"ש בגמ' גבי ביעי חיותא אית בהו ואף שאמרו שם ואת לא כו' משום דלא בריין כמ"ש שם משא"כ כאן דמיירי בשיכול לחיות כנ"ל: [ד] ממנהג כו'. רמב"ם. דאנן בתר בני בבל גרירן. ר"ן:

חידושי רע"ק

שמות אות א' בב"נ מסוכן אם שרי לישראל להושיט לו אמ"ה לרפאותו די"ל דוחי בהם ולא שימות בהם לישראל נאמר. אבל בב"נ לא הותר במקום פיקות נפש ואיכא משום לפני עור:

באר היטב

אף על גב דבאבר המדולדל נתבאר דאם אינו יכול לחזור ולחיות אסור התם איירי שאינו מעורה כלל אבל הכא עדיין מעורה בגידין). אבל המנהג להחמיר אפי' עור ובשר חופין את רובו. ש"ך:

פתחי תשובה

עי' בפ"ע ועי' בש"ך דטעם השגתו על הב"ח הוא דהא קי"ל דלנכרים נוהג גם בטמאה וא"כ אסור להושיט להם ועי' בתשובת אמונת שמואל סימן י"ד שכתב ליישב דבריהם ועשה כלל חדש דהיכא דשרי לדידיה ואינו אוסר אלא לב"נ שרי לאושוטי דלא דמי למושיט כוס יין לנזיר אף דלדידיה שרי מ"מ התורה אסרה עליו כאיסור נזיר אבל באיסור דשרי לדידיה כמו אמ"ה בטמאים שרי להושיט לב"נ ואינו מוזהר על לפ"ע והא דנקיט בפרישה לישנא דמי איכא מידי שאיסור הנאה קאי עכ"ד ע"ש. ולכאורה יש ראייה לדבריו מפסחים דף כ"ב והרי אמ"ה כו' הא לכלבים שרי ע"ש ועיין בתוס' שם ובש"ך לעיל סימן כ"ז ודו"ק ומ"מ לדינא צ"ע:

ו פלוגתא דרב אמי ורב אסי דף נ"ג וכר' יוחנן שם.

מלואים

[(בט"ז ס"ק ב') לענין איסור אבר המדולדל שהוא דרבנן. הנה רבים סוברים ומהם הרמב"ם שאיסור אבר המדולדל אם אינו יכול לחזור ולחיות הוא מן התורה. וכן נוטה פשטא דקרא. כי כמה שדרשו רז"ל ובשר בשדה טרפה לא תאכלו אם הוציא העובר אבר אחד חוץ לבטן האשה (לעיל סי' י"ד ט"ז ס"ק ב') פשטא דקרא הוא. כי לפני זה כתיב שבעת ימים יהי' עם אמו יען כי היותו תלויה באמו עד הזמן הזה. ואח"ז כתיב ובשר בשדה טרפה דפסקה חיותו לא תאכלו. ולכן אם הוציא ידו מרחם האם ופסקה חיותו התלויה רק באמו אסור. וזה בשר שיצא ממחיצתו וכל אביזרייהו דאסור מה"ת בלאו. ובזה האיסור נכלל בודאי גם אבר המדולדל אם אינו יכול לחזור ולחיות ונהי דלא נוכל לאמור שפסקה חיותו לגמרי לעבור עליו בל"ת כמו אם נעקר האבר מן הבהמה מ"מ פסקה חיותו כיון דלא יכול לחזור ולחיות ואסור מה"ת]:

סב א אסור. והיו לוקין עליו כך פשוט בש"ס ופוסקים. ש"ך עש"ך בסי' ט"ז אות י"ז דנ"מ במלקות לעדות מ"ה בעינן עבירה שיש בה מלקות ולקמן קי"ט החשוד לקל חשוד לחמור. ואפשר שטעמא יהיב למילתיה להא דקי"ל בסי' ק' דאמ"ה הוה בריה דלוקין עליו בכ"ש בשר עם גידים ועצמות כמו שאבאר שם. ומ"מ לא ידענא מאין הרגלים לומר דאין לוקה בלאו מפורש עד שהוצרך לבאר זה. והנה יש מקום לומר מדשינה המחבר לשון הטור שכתב אזהרה לאמ"ה ונוהג בבהמה חיה ועוף והמחבר כתב אמ"ה אסור בבהמה חיה ועוף ומהראוי לומר נוהג בבהמה אלא דלכאורה אסור לחוד ולא מלקות ויש תבלין לזה ממ"ש התוס' בשבועות כ"ד א' ד"ה האוכל איך יחול אמ"ה על עשה דשאין זבוח אף אי לאיברים עומדת מ"מ קודם שנקשרו איברים בגידים אין חייל אמ"ה ותי' דא"א לחול בע"א. ובלא ד"ה היינו אומרים דאה"נ דלא לקי והתורה לעונש יתירא כתבה ללאו ובספר גינת וורדים הארכנו בזה בעשה ול"ת בלא מלקות אי אמרינן דנ"מ לעונש יתירא עיין קרבן אהרן פ' שמיני בברייתא דאותה תאכלו יעו"ש. וכ"ת כיון דאין איסור חע"א איך יהיה עונש יתירא עי' יבמות ל"ג בתי' הב' ואבע"א לקוברו כו' דאף דאין איסור חע"א היינו ללקות ב' הא ב' איסורים וודאי רביע עליה כמו שאבאר לקמן אי"ה מש"ה כתב הש"ך דמבואר בדוכתי טובא דלוקין. הן אמת שיש לנו הרהורי דברים על מ"ש התוס' איך יחול אמ"ה על שאינו זבוח והא אמ"ה הוה מוסיף ולזה יש לנו לומר דלר"ש קשיא להו דקיימינן התם אליביה דלית ליה מוסיף גם מ"ש דבמעי אמו לאו לאיברים עומדת יש לנו קושיא בזה אין עת האסף פה:

ודע דאמ"ה דלוקה בכזית בין שאכלו אבר שלם או חצי הכי פסק הר"מ ז"ל בפ"ט ממ"א וזולת אם חלקו לזית זה בחוץ אין לוקה הא כל שיש כזית אף חצי אבר לוקה במשהו בשר כו' דלא כתוס' ס"פ ג"ה ד"ה חלקו דמשמע מדבריהם שאם חלקו לאבר ואכל חציו אף שיש כזית באותו החצי אין לוקה יע"ש תפר"ח אות ג' ונ"מ לעדות ולשאר דברים. ודע עוד דכל איסורין שבתורה אין לוקין אלא דרך אכילה וה"ה אמ"ה ול"ת כיון דגידים ועצמות מצטרפין ולית בהו טעם והרי חייבה התורה שלכ"א הא ליתא אף ג"ה דאין בו טעם אין לוקה כ"א ד"א לאפוקי עירב לענה ורוש או אכלו חי. ומנא אמינא לה מהא דכתב הר"מ ז"ל בפי"ד ממ"א ה"י כל האוכלין אין חייב עד שיאכל דרך הנאה (היינו הנאת אכילה דלדידיה ליכא בהנאת בב"ח מלקות יע"ש) חוץ בב"ח וכ"ה הרי שלא הוציא מהכלל כ"א ב' אלו הא אמ"ה וכ"ה לא ואף שיש לומר דלאו דווקא אלו דהאיכא ע"ז וי"ל זה ואין מקומו כאן. ומסתברי דנהי דחייבה תורה שלכ"א גידים ועצמות מ"מ מדכתיב אכילה בעינן דרך אכילה (°) וכדכתיבנא ושלכ"א איסור' ולא מלקות: **ב** ועוף. ודגים וחגבים מותר ש"ך והוא מתוספתא הביאו אחרונים דגים אין בהם משום אמ"ה כל שאין צריך שחיטה לית בהו משום אמ"ה או דנפש דידהו לאו נפש מיקרי או כמ"ש הפר"ח אות ב' דכל שאין מצווה על דמו אין מצווה על איברים. ודע דבשר אדם אסור מ"ה כמבואר לקמן סי' ע"ט א"כ מימעט מאמ"ה כל שבשרו כו' ואף למ"ד בשר אדם מותר מ"ה מימעט ממ"ש הפר"ח כל שאין דמו אסור עי' כריתות ר"פ דם שחיטה ועי' כה"ג מ"ש ע"ז ולקמן אכתוב עוד: **ג** אבר. עש"ך מ"ש בשם הה"מ פ"ט מהל' מ"א ה"ב דמוסכם מכל המפרשים זה אמת ויציב שאין בזה מחלוקת דטחול ולשון אם הם שלימים יש בהם אמ"ה ואף הר"א בהשגות יודה לזה ומה שהשיג שם היינו בחתך מקצתו סובר דלא הוה אמ"ה אלא בשר מהחי וחדא השגה היא עם מ"ש אח"כ בה"ג ד"ה ואין עצמות ואף דכאן לא הוה גזירת הכתוב מ"מ לא מיחייב אלא משום בשר לא משום אמ"ה וההיא דתלש חלב ואכלו לוקה שלש בכולי' בחלבה אלמא עכ"פ באבר שלם אף שאין בו כ"א בשר הוה אמ"ה. והר"מ ז"ל חשב טחול וכליות ולשון ולב וביצים וראיתי להמגיה שהוקשה לו לב טריפ' הוה ולא ידענא מה קושיא דאה"נ ולוקה שתים ב"א הוה או שנטל מעובי הבשר ולא הגיע לחללו. ודע דה"ה כבד הוה אמ"ה כשהיא שלימה ול"ת כיון שהותר איסור דם כדאמר' ילתא הותר נמי זה הא שבוש הוא ואף בבכורות ו' ב' אמר חלב חידוש הוא הואיל והתירה התורה אמ"ה ה"ה טמא מש"ה צריך קרא א"כ חזינן כיון דהתירה התורה חד איסור ה"ה כמה י"ל דאמ"ה אין נוהג אלא בטהורים כחכמים שפיר אמר דה"א מה לי איסור אמ"ה או טומאה. ומיהו למה דהוה בעי לומר דם נעכר קשה הכא חדא איסורא והכא תרתי דם נוהג בטמאים ומ"מ הדין אמת דאמ"ה נוהג בכבד. אמנם בחתך מקצת בין מאבר שיש גידים ועצמות או מטחול בזה יש מחלוקת להר"מ הוה אמ"ה ולהראב"ד בשר מהחי. ולא עוד אלא כל שאין כזית בשר לחוד אין לוקה. והש"ך השמיט זה משום דלכאורה בהא דאמ"ה נ"מ דהוה בריה וכל שחתך מקצתו תו לא הוה בריה ובטיל אף להר"מ ז"ל. ומיהו נ"מ לאיסורין מבטלין זא"ז כמ"ש הב"ח ס"ס כ"ז ונתבאר שם ובתב"ש סי' ל"ג אף שחלוקין בטעמן אם שווין באיסורן אין מבטלין זא"ז והיינו מדרבנן כמ"ש שם וכן לענין חלקו לאבר ואין עליו כזית בשר להר"מ לוקה ומפסל לעדות מ"ה ולתוס' ולר"א אין לוקה (°):

כתב הש"ך בשם הב"ח דנ"מ לענין בריה דאין בריה בטיל ואין נוהג בטמאים ואבר שלם מטמא לא הוה בריה א"כ כל הטמא שלם. והשיג על הב"ח במ"ש דטמאים מותר להושיט לב"נ דז"א. ודע דאמ"ה דליהוי בריה בעינן שיהא שלם ויהא כזית הא אין כזית בין הכל לא הוה בריה ובטל הוא דטעמא דבריה משום דהיה לוקה עליו וכמ"ש בסי' ק'. וכ"כ הפ"ת בסי' ק' אות א' אמנם בט"ש שם דלמא אכילה להיכא דאית ביה ד' וה' זיתים ותי' דמבשר בשדה נפקא יש לתמוה וכמ"ש בט"ז אות א':

דע שאני נסתפקתי בטריפה מבטן כמו יתרת אבר וכדומה ותלש אמ"ה ממנו אי מחייב משום אמ"ה והוה בריה או לאו. והמקום הספק הוא דלכאורה אמ"ה חל על טריפה דהוה מוסיף לב"נ אלא שאני רואה כיון דמשעה שנוצרה הוה טריפה ואסורה לב"נ משום בשר מהחי וא"כ אח"כ כשנתקשרו איברים בגידים איך יחול אמ"ה דליכא מוסיף דמתחלה נמי הוה אסור לב"נ משום בשר מהחי ולא ניתן השיעורים לב"נ כלל וכאמור. ועיין חולין ק"ב ב' תוס' ד"ה שאין אי בהמה בחייה לחתיכות בשר קיימא ואין הכרע שם גם מהר"ם ז"ל אין הכרע בפ"ד וה' ממ"א אי בהמה לאיברים עומדת ועיין יבמות ל"ג במה דמשני ואבע"א לקוברו בין רשעים דמשמע דאף דאין איסור חע"א אפ"ה עובר ב' איסורים ומ"מ בריה לא הוה דאין חשוב בריה עד שיתיחס אליו תנאי דלוקה בכל שהוא וכדבעינן למימר לקמן בסי' ק' אי"ה (°):

עוד אבאר לך דח"ש אסור מ"ה באמ"ה כמבואר בפוסקים וכמ"ש הט"ז באות א' ויש לראות אי אמרינן דטעמא דחזי לאיצטרופי עיקר כמבואר סוף יומא ובאמ"ה לא שייך זה דלכ"ע חלקו בחוץ ואין בכ"א מהן כזית דפטור. ושוב ראיתי בספרי פורת יוסף בסוף הספר בשם הרב מוה' יעקב נר"ו מלבוב שנתעורר בזה. ומ"מ א"י טעמא מאי שיהא ח"ש אסור מ"ה באמ"ה עד שהוקשה להב"י למה כתב הטור ח"ש כו' וי"ל להיפוך אמאי אסור. שוב ראיתי דלק"מ דוודאי אכל ח"ש אבר בשר וגידים ועצמות איסור איכא מ"ה לא משום אמ"ה אלא בשר מהחי דנפקא מבשר בשדה טריפה דחזי לאיצטרופי דחלקו בחוץ פטור היינו כשאין בכל האבר זית בשר דהחידוש הוא אבל אי אכל זית בשר תוך כא"פ וודאי חייב משום בשר בשדה טריפה ומש"ה הוקשה שפיר לב"י לאיזה צורך הזכיר הטור ח"ש. ואפשר משכחת בערקום שאין בו בשר כ"א עור וגידים ועצם עי' בהעור והרוטב ומ"מ אין קושיא:

וראיתי להמ"ל פ"א מהל' חמץ ומצה ה"ז הביא בשם מהרל"ח סי' נ"א דח"ש למדו מחלב ודומיא דחלב בעינן שאסור לעולם ולא היה שעת הכושר משא"כ חמץ קודם פסח והוליד הרב ז"ל

דין

סב (א) אבר. עט"ז הנה בפסוק כתיב לא תאכל הנפש עם הבשר (דברים יב) ומפרשינן לרבי יוחנן דהלכתא כוותיה חולין ק"ג ב' דה"ק קרא לא תאכל הנפש האבר שאין עושה חליפין כנפש עם הבשר בעוד שהנפש עם הבשר ויהיה מלת לנפש משרת לשתים עיין פרישה אות א' ולבוש ס"א ול' הטור ונוהג בבהמה חיה ועוף ואינו נוהג אלא בטהורים לפיכך בין שיש גידין ועצמות או טחול וכליות בין שיש כזית או אין כזית. ובשר מהחי נפקא מבשר בשדה טריפה יע"ש. והקשה הט"ז ד' קושיות ג' קדמו הב"י. א' מה נ"מ דאין נוהג בטמאים. ב' לאיזה צורך כתב אין בו כזית דח"ש בכל איסור הדין כן ובב"י הקשה יותר דבהל' יוה"כ ביאר זה. ועוד לשון לפיכך. וקושיא הד' הוא כיון דנוהג משום טריפה לאיזה צורך כתב להר"מ ז"ל דטחול ולשון יש בהם אמ"ה דאין נ"מ לדידן. וכתב הט"ז י"ל דנ"מ להושיט לב"נ וכ"כ הפרישה וב"ח וצריך לדחוק כמ"ש אמונת שמואל סימן י"ד כיון דאין הישראל מוזהר משום אמ"ה אינו עובר על ל"ע והפר"ח דחה זה באות ג' דמ"מ עובר על ל"ע יע"ש גם הט"ז לא הונח לו בזה כמו שאתה רואה שכתב ועוד קשה כו' ולתרץ כ"ז תי' הט"ז על כל הד' קושיות. וקושיא דמה"ת דח"ש יהיה כאן מותר תי' בפשיטות דרב דאמר אמ"ה צריך שיהא כזית ה"א לאיסורא קאמר דאי למלקות פשיטא אהכי לא ידעינן דאכילה בכזית הוה קמ"ל דרב בא לומר דל"ת לא תאכל הנפש בין קטן או גדול כמו בבריה ולא תאכל להיכא דאיכא ד' או ה' זיתים דמחייב בכזית וכדבעינן למימר קמן קמ"ל דלא. וג' קושיות מתורצים היטב וה"ק הטור נוהג בבהמה חיה ועוף וזה מנלן דא"ל כל שאתה מצווה על דמו הא לרבנן ליתא דאין נוהג בטמאים אף שמצווה על דמו וצ"ל כמ"ש הלבוש ס"א כיון דכתיב נפש ואלו כולן בעלי נפש הם יע"ש והא דאינו נוהג בטמאים דמיעט קרא כל שבשרו מותר (מש"ה הביא הטור דאין נוהג בטמאים לתרץ דלא תקשה אמאי אין נוהג בטמאים כיון דנפש כולל כולם. או יאמר דהביא אינו נוהג בטמאים להוכיח דנפש הכל במשמע דאל"כ חיה ועוף מנלן דהא"ל דמו אסור טמאים יוכיחו וכחמור). וכיון שכן דנפש כולל א"כ אף טחול ולשון בכלל נפש הם וזה לפיכך נוהג בטחול וזה ממש לשון לבוש בס"א וכן הדרישה אות ב' תי' לפיכך כן יע"ש. וכיון שכן ע"כ אייתר ובשר בשדה לבשר מהחי ול"ת ובשר בשדה אטחול וכליות קאי הא בשר מותר קמ"ל ומתורץ הכל. ולתת תבלין לדבריו דה"א דבשדה קאי רק אטחול וכליות י"ל מחולין ק"ב ב' פליגי ר"י ור"ל לר"י בשר בשדה זה בשר מהחי ור"ל אמר לא תאכל הנפש זה אבר ובשר ולכאורה לר"ל הא נפש כתיב שאין עושה חליפין ובשר עושה חליפין וה"א דפליגי בטחול וכליות לר"י נפקא מבשר בשדה הא בשר לחודיה שרי ור"ל אמר זה מוכח מלא תאכל הנפש דטחול נמי נפש הוא לכן כתב הטור דאינו ולר"ל נרמז לא תאכל קאי נמי אבשר דסיפא דקרא זה נראה לי בביאור דבריו הקדושים:

נסתפקתי הא דאמר ר' נתן מניין שלא יושיט אמ"ה לב"נ והוא הלכה פסוקה ואף אמ"ה של עוף ואף דכתב הר"מ ז"ל בהל' מלכים פ"ט הי"א דאין ב"נ נהרג על עוף מ"מ איסורא איכא כמ"ש הכ"מ שם. ובשר מהחי אף לר"י דנפיק מטריפה מ"מ ב"נ מוזהר עליו כמ"ש הלח"מ שם מברייתא דר"א ומוכרח לחלק בין ישראל דאכילה אנפש קאי ובין ב"נ דקאי אבשר. וכ"ת מנלן הא וברייתא דר"א בהעור והרוטב נוקמיה כתנא דבי מנשה בסנהדרין מויצו אכל תאכל ולא אמ"ה ואדה"ר נצטווה על אמ"ה ולדידן דפסקינן כר"י שם מאך בשר תיקשי הא ליתא דלהר"מ שם בפ"א סובר דאסמכתא הוה כמ"ש הכ"מ שם. וא"כ בין עוף או בשר מהחי אסור להושיט לב"נ ותיבעיא לי אי מוזהר להושיט לו חצי שיעור. ומה שהביאני לזה הוא דכל אכילה בכזית ולישראל אתיא הלכתא לח"ש לאיסורא או מטעמא דחזי לאיצטרופי כזית בכא"פ כמו שאבאר ולפ"ז בב"נ דליתא להלכתא וכאמור. אלא שראיתי להר"מ שם בפ"ט ה"י שכתב וב"נ חייב בכ"ש שלא ניתן השיעורים אלא לישראל והכ"מ לא הביא מקורו איה וא"כ אסור להושיט לב"נ ח"ש אמנם בתוס' חולין נ"ג א' ד"ה אחד יראה דלב"נ בעינן כזית שכתבו דלב"נ אסור במשהו בשר גידים ועצמות וישראל בכזית בשר וכוונתם מבואר דלב"נ מצטרף משהו בשר עם גידים לכזית ולישראל משום טומאה בעינן כזית בשר ואלו היו סוברים כר"מ בפשיטות היה להם להקשות דב"נ אסור במשהו ולישראל כזית ועוד איך נתחדש להם קושיא זו עתה אלא כדכתיבנא א"כ מספקא לי כמאן פסקינן. ודע דטעם פלוגתן י"ל דתלוי במ"ש המ"ל בהל' חמץ ומצה פ"ה ה"ז שהר"א מזרחי ז"ל בתוספותיו על הסמ"ג ובלאוין ס"ט כתב פי' מחודש דלא יאכל בכ"ש והלכתא אסקיה למלקות שיהא כזית ונתלבט המ"ל לפרש ח"ש ביומא כל לרבות ח"ש יע"ש א"כ ב"נ דלית ליה הלכתא אדרבה בכ"ש חייב ואלו כפי הנראה מסתמא דתלמודא דאכילה בכזית והלכתא רבה לח"ש לאיסורא א"נ ב"נ היתר גמור הוא בח"ש:

עוד נסתפקתי באמ"ה שנתבטל ברוב שחוטות לדידן מ"ה שריא ומדרבנן משום בריה אסור ואי נחתך האבר או בשר מהחי אף מדרבנן בטל הוא מהו ליתן לב"נ מי נימא ליכא מידי כו' או נימא לישראל נפיק ביטול האיסורין מאחרי רבים האמור בסנהדרין כמו שאבאר בשער התערובת אי"ה משא"כ לב"נ ולא שייך מי איכא מידי דגוף הדבר לתרווייהו נאסר ולכאורה מפסחים דפריך והרי אמ"ה כו' ומאי קושיא דלמא בח"ש או שנתבטל אלא דז"א דממ"נ אי קיי"ל סתם אכילה בכ"ש ונפשט הספק הא' ז"א אי סתם אכילה בכ"ש א"כ ישראל גופא מיתסר בהנאה בכ"ש ואי אכילה בכזית והלכתא לח"ש דאסור באכילה ולא בהנאה ולעולם לא יאכל בכזית הנאה נמי א"כ פשיטא דאין ב"נ מוזהר כמ"ש. וספק הב' יש לפשוט אלא ממשא ומתן אין לפשוט כידוע. ועיין חולין הא דאמר חותך כזית ונותן לו דווקא כזית ג"כ יש לדחות ובס' ראש יוסף אבאר:

עיין מ"ש בסימן כ"ז בשם נבילות בעודן מפרכסין אין בהם איסור אמ"ה לב"נ ובפסול שחיטה בעודה מפרכסת יש איסור אמ"ה דליכא מידי לא שייך ומיהו בטריפה כיון דמהני לטהרה מידי נבילה לישראל מהני לב"נ יע"ש:

דע דהוה קשיא לי הא דאמר רב אמ"ה צריך שיהא כזית מ"ט אכילה כתיב ביה ולא נימא דקרא אתא לכי אית ביה ד' וה' זיתים דמחייב בכזית ממנו כמו בג"ה חולין צ"ו וי"ל בדוחק דנפש משמע בין כולו או מקצת. ועכשיו ראיתי מי שרצה לתרץ דמבשר בשדה נפקא ולא ידענא דבשר בשדה בעינן כזית בשר ואמ"ה היכא דליכא בכל הד' זיתים כזית בשר אפ"ה חייב בכזית ממנו עיין תוס' ס"פ ג"ה ד"ה חלקו שכתבו חלקו מבחוץ אין חייב עד שיאכל כל האבר ע"ש ולהר"מ דפסק בפ"ה ממ"א דחלקו ואכל כזית בכ"א חייב ועפר"ח אות ג' קשיא וצ"ע בכ"ז (°): (ב) אבר. עט"ז דפשיטא אם נקשר שאני דמותר אם בטריפה דאורייתא שרי כה"ג כ"ש איסור דרבנן ואף שאו"ה כתב מטעם דנאסר אין לו היתר עוד כטריפה ומכ"ש לדעת הר"מ דמ"ה אסור ז"א כיון שנקשר חזינן דלא היה מדולדל שאין יכול להבריא והאו"ה הא קאמר דעיקר הטעם דחיישינן שמא לא הבריא יפה וע"ז סתם שפיר דלא חיישינן וכסברה ועיין סימן נ"ה בזה:

סג א דכל דפריש כו׳. ע"ל סי׳ ק"י סעיף ג׳ וכמ"ש שם: **ב** אם היו רוב המוכרים כו׳. איתא בש"ס פג"ה (דף ל"ג ע"א) דבבשר מבושל הלך אחר רוב אוכלי בשר אם הם עובדי כוכבים אסור ואם הם ישראלים מותר ואם נמצא ביד עובד כוכבים אסור דמסתמא הוא בשלו וכן ביד ישראל שרי: **ג** ולא נודע ממי לקח כו׳. וכ׳ הר"ב לקמן סי׳ ק"י סעיף ג׳ דדוקא שלא ראה שהעובד כוכבים לקחו אבל אם ראה שהעובד כוכבים לקחו הוי כאלו לקחו משם ואסור וע"ש: **ד** זהו דין תורה. דקי"ל בכל דוכתי דאזלי׳ בתר רובא דכתיב אחרי רבים להטות: **ה** וכבר אסרו חכמים כל הבשר כו׳ *). משמע דבין בנמצא בין ביד עובד כוכבים אסרו משום בשר שנתעלם מן העין וכן משמע דברי הרב המגיד ולפ"ז אפי׳ ידוע בודאי שלקח העובד כוכבים מישראל בשר כשר בודאי אסור מטעם בשר שנתעלם מן העין דלא כדמשמע לכאורה בעט"ז דבכה"ג כשר דכתב וז"ל אבל כבר אסרו חכמים כו׳ אפי׳ ראו שהעובד כוכבים לקחו מישראל דשמא נבלה או טרפה מכרו לו ויש מתירין בראה וכן נוהגין עכ"ל משמע אבל אם ידוע בודאי דכשרה מכר לו מותר וליתא אלא כדפי׳ ועוד תימא דאי איכא למיחש דהישראל מכר לו טריפות א"כ היאך אפשר דיש מתירין בראה מה בכך שהמוכרים ישראלים סוף סוף הישראלים נמי מוכרים טריפות אלא ודאי אנן ישראלים דמוכרין כשר ולא טריפות כלל בעינן כמו שיתבאר בס"ק י׳ ונראה דגם העט"ז ס"ל דבעינן דוקא שהישראל מוכר בשר כשר אלא דלאומרא קאמר דאע"ג דודאי מוכר בשר כשר אמרי׳ שמא נזדמן ומכר לו טריפות ויש מתירין בראה כיון דלעולם מוכרין בשר כשר ומ"מ לא היה צריך לאשמעינן אלא עיקר הטעם כמ"ש הר"ב והמגיד משום בשר שנתעלם מן העין וגם היכא שרוב המוכרים מוכרים בשר כשר בודאי א"ל ראה דאזלינן בתר רובא והכי מוכח ממאי דקי"ל דהא דנמצא ביד עובד כוכבים מותר היינו דוקא שלא ראה שהעובד כוכבים לקחו וכמ"ש בס"ק ג׳: **ו** אסור. הטעם כתבו הפוסקים דחיישינן שמא ערבים ועופות החליפוהו וכתב הרא"ש דאפילו בבהמה שלמה חיישינן שמא עורבים החליפוהו כדמוכח בשמעתא וחומרא יתירה היא עכ"ל ור"ל בעובדא דאיתא התם דרב אזיל לבי רב חנן חתניה חזא חיותא דתליא (פי׳ בהמה תלויה) ולא איעלם עיניה מינה **) אבל לפי מ"ש התוס׳ שם דהאי עובדא רוב עובדי כוכבים הוי לא מוכח מידי דודאי כל היכא דאיכא למיחש לעובדי כוכבים אסור אבל לערבים בבהמה שלמה לא חיישינן וכן פסק בספר ת"ח ועוד דנראה דבתלאו במשמר לא חיישינן לערבים כ"ש בבהמה שלמה דלא כהב"ח סעיף א׳ שכ׳ בשם התוס׳ כהרא"ש ולא נמצא כן בתוס׳ ואגב חורפיה הוסיף דברי הרא"ש בדברי התוס׳. וקשה בהגהות דרישה דהרי לעיל סי׳ א׳ כתב הטור דהמוצא בהמה שחוטה בשוק מותרת ותירץ דהכא מיירי שהיא שלימה בלא ראש ולעיל היא עם הראש ולכן הוי שחיטה סימן עכ"ל ולא דק דהרי הטור כתב לקמן סי׳ ק"ח סתם בשם הרשב"א דשחיטה אינה סימן והכי מוכח בהדיא מדברי הרא"ש פ׳ אלו מליחות ע"ש ועיין במרדכי פג"ה גבי מ"ש ומלאייתו של ר"ת כ"ל דשחיטה אינה סימן אבל בלא"ה לק"מ דהא ס"ל להרא"ש והטור דברוב טבחים ישראל או ברוב ישראל סגי כל היכא דלא חזינן דנטלו עורב וכמ"ש בס"ק ח׳ וכן תירץ בדרישה גופי׳ סי׳ א׳ סעיף כ"ב ונעלם מהגהת דרישה דברי אביו: **ז** או שהי׳ לו בו טביעת עין. וכתבו הפוסקים דכל אדם אפי׳ ע"ה נאמן לומר יש לו טביעת עין מיהו דוקא אתיכות שראה אותן מתחלה היטב

זכ"פ

הלכות בשר שנתעלם מן העין

סג דין בשר הנמצא ולא נודע מהו. ובו ב סעיפים:

א [א] א בשר הנמצא מושלך בשוק הלך אחר הרוב **א** דכל דפריש מרובא פריש **ב** אם היו רוב (א) המוכרים עובדי כוכבים אסור ואם היו רוב המוכרים ישראל מותר וכן בשר הנמצא ביד עובד כוכבים ג ולא נודע ממי (ב) לקח אם היו מוכרי הבשר ישראל מותר **ד** זהו דין תורה **ה** ב וכבר אסרו חכמים כל הבשר הנמצא בין בשוק בין ביד עובד כוכבים אע"פ שכל המוכרים וכל השוחטים (ג) ישראל [ב] ולא ג עוד אלא הלוקח בשר והניחו בביתו (ד) ונעלם מן העין **ו** אסור [ג] אלא אם כן היה לו בו סימן **ז** או שהיה לו בו (א) טביעות (ה) עין (א) והוא מכירו ודאי שהוא זה או שהיה צרור וחתום:

סג (א) טביעות עין. היינו כרב דס"ל בשר שנתעלם מן העין אסור בלא סי׳ וטביעות עין ומבואר בב"י בשם הרמב"ן דאפי׳ כל אדם נאמן בזה וא"ל *) מאי שנא ממליחה דלא מהדרינן בטביעו׳ עין אלא לת"ח שאני הכא דאיסור מדרבנן בעלמא הוא ע"כ מהני טביעות עין לכל אדם

חידושי רע"ק

(סי׳ ס"ג ט"ז סק"א) **דאיסור** מדרבנן בעלמא הוא. בנקה"כ ופר"ח ותב"ש כתבו דאף באיסור דאורייתא כגון מצא בשוק ברוב טבחי עובדי כוכבים ע"ה נאמן אולם בתב"ש כתב באשה דנאמנת רק באיסור דרבנן וקטן לא מהימן אף בדרבנן עיי"ש:

ביאור הגר"א

סג [א] בשר כו׳. לשון הרמב"ם עד סוף הסימן והוא ברייתא בכמה מקומות תשע חנויות כו׳ ובנמצא כו׳ ובירושלמי דשקלים פ"ז הלכה ד׳ תשע חנויות כו׳ ובנמצא הלך אחר הרוב א"ר יוחנן הנמצא ביד עובד כוכבים כנמצא בפלטיא א"ל כן א"ר יוסי והוא שראה אותו יוצא מסקולין של ישראל כו׳ רב נחת לתמן חמתין מקילין וחמר עליהן. ומשמע דאף בנמצא ביד עובדי כוכבים דהא שם אחמירו ביד עובדי כוכבים יותר מנמצא דהא אצריכו שראה אותו כו׳ וז"ש בשר כו׳ אם כו׳ וכן בשר כו׳ אם היו כו׳ ול"ק כאן רוב כמ"ש בירושלמי הנ"ל והוא שראה כו׳ ואע"ג דסוגיא דחולין צ"ה א׳ אינו כן סמך על הירושלמי כדרכו ברוב מקומות: [ב] ולא עוד כו׳. פסק כרב וכ"מ בפ"ב דב"מ (כ"ד ב׳) דהלכה כרב דסוגיא דגמ׳ פריך והאמר רב בשר כו׳ וכ"מ בסוף י"ט בעובדא דרב חנא כו׳ ועהג"ם פ"ח שם: [ג] אלא כו׳ או כו׳ או כו׳. חולין שם:

תלה

פתחי תשובה

סג (א) והוא מכירו ודאי. עיין פר"ח ועיין בתשובת נו"ב תניינא חלק אה"ע סימן ס"ב

מ"ש

באר היטב

סג (א) המוכרים. כתב הש"ך דבש"ס פג"ה איתא דבבשר מבושל הלך אחר רוב אוכלי בשר אם הם עובדי כוכבים אסור ואם הם ישראלים מותר ובנמצא ביד עובד כוכבים אסור דמסתמא הוא בשלו וביד ישראל שרי וע"ל סימן ק"י ס"ג: (ב) לקח. כתב הרב סי׳ ק"י דוקא שלא ראה שהעובד כוכבים לקחו אבל אם ראה אותו הוי כאילו לקחו משם בידו ע"ש: (ג) ישראל. כתב הש"ך ואפי׳ אם ידוע בודאי שלקח העובד כוכבים מישראל בשר כשר אסור מטעם בשר שנתעלם: (ד) ונעלם. דחיישינן שמא ערבים ועופות החליפוהו וכתב הרא"ש דאפי׳ בבהמה שלימה חיישינן שמא עורבים החליפוה כדמוכח בש"ס וחומרא יתירה היא עכ"ל אבל הש"ך כתב דוקא אי איכא למיחש לעובדי כוכבים חיישינן אפילו בבהמה שלימה אבל לערבים לא. (בבי"ע סי׳ קל"ח אוסר אפילו בהמה שלימה אחר שנשחטה אם נתעלמה מן העין ומשיג על הש"ך ע"ש). וכ׳ היכא דלא חזינן דנטלו עורב סגי ברוב טבחי ישראל או ברוב ישראל ובזה מתורץ דלא נוקשי מסימן א׳ דכתב המוצא בהמה שחוטה בשוק מותרת דשם מיירי ברוב ישראל: (ה) עין. כ׳ הט"ז בשם הרמב"ן דאפילו כל אדם נאמן בזה וא"ד למליחה דלא מהדרינן בט"ע אלא לת"ח שאני הכא דאיסור מדרבנן בעלמא הוא. (מיהו דוקא שראה אותו מתחלה היטב. ב"ח וט"ז. כת׳ בת׳ ח"ל סי׳ ל"ט שור שחוט מסומן בצד א׳ והקצב עובד כוכבים חתך השור לשנים והשוחט אמר שמכיר בט"ע שהשני חתיכות שור א׳ הם ועוד שהם מתאימות והכשיר ע"ש. כ׳ בת׳ כ"ס סי׳ ע"ה חבית של שומן אווזא שלקח השר מבית יהודי ועמד שם בחדר משכבו ב׳ או ג׳ ימים והכיר שהיה החבית מלא כבתחלה והתיר שהיה לו ט"ע. וכ׳ דע"ה אינו נאמן בט"ע קל אלא צריך שידקדק יפה. ובת"ח אף בט"ע קל מהני. כ׳ בה"י להזהיר על השוחטים אצל עובדי כוכבים לרשום על הבשר דוקא הפרסה וגם תיבת כשר ע"ש. ומה שאנו נוהגין כששולחין ע"י עובד כוכבים לשוחט לשחוט ע"ל סי׳ א׳ והע"י כ׳ כששולחין עופות לשחוט ע"י עובד כוכבים צריך השוחט לכתוב כמה עופות ששחט. וגם היום

ע"ש

א לשון הרמב"ם בפ"ח מהלכות מאכלות אסורות מסוגי׳ דגמ׳ חולין דף צ"ה: ב מהירושלמי דשקלים: ג מימרא דרב בבבלי

נקודות הכסף

(סימן ס"ג ס"ק א׳) **מ"ש** ממציאה כו׳. לק"מ דהתם ממונא והכא איסורא ואי לאו דקושטא קאמר א"כ איסורא קעביד וי"ל למימר כל דאית ליה טביעות עין. וק"ל. שוב מצאתי סיוע לדברי בש"י פ׳

דגול מרבבה

(סימן ס"ג ש"ך ס"ק ה׳) **משמע** דבין בנמצא בין ביד עובד כוכבים כו׳. הא ודאי דלגמרא דידן אין חשש בשר שנמ"ס ביד עובדי כוכבי׳ רק דברי הש"ך כוונים לדעת הרמב"ם שפסק כהירושלמי: (שם ס"ק ו׳) **אבל** לפמ"ש התוס׳ שם וכו׳. ולענ"ד נראה דהתוס׳ ס"ל כדברי הרא"ש דא"כ איך סיימו התוספות דדלמא רוב טבחים עובדי

חדושי בית מאיר

(סימן ס"ג ש"ך סק"ו) משיג על הב"ח שכתב בשם התוס׳ מה שמצא בהרא"ש ובהתוס׳ לא מוכח מידי ע"ש ודו"ק. כי לענ"ד עכ"פ משמעות התוס׳ ממש כהרא"ש מדכתבו ד"ה לא אעלים רב עיניה מיני׳ לא היה יכול לדקדק כו׳ דדלמא מיירי ברוב עובדי כוכבים משמע אבל לפי האמת דפסק אסור א"ל לומר דמיירי

יד אברהם

(סימן ס"ג סעיף א׳) **בשר** הנמצא ביד עובד כוכבים כו׳ אם היו מוכרי הבשר ישראל מותר כו׳. עיין במ"י סוף כלל ל"ב שהביא בשם כמה פוסקים דהיכא דהמוכרים והטבחים הם ישראלים דמכשירים בנמצא ביד עובד כוכבים וה"ה בגולה או מפקיד ביד עובד כוכבים בלא חותם שרי דלא כהש"ך. ושם ס"ק מ׳ גבי גולה עוף ע"י עובד כוכבים לשחוט כתב דכל היכא שאין נוהגה בדבר לא חיישי׳ לאחלופי. ושם ס"ק ד׳ כתב דכל היכי שהחם כגנב ולזייפן הדין כן. עוד כתב שם סוף כלל הנ"ל ובשולת למנהג דאם היו קשורים כמה חתיכות ביחד ונגנבו מהם דהנשארים מותרים במקום שרוב המוכרים והטבחים הם ישראלים:

צבי לצדיק

(סי׳ ס"ג בש"ך סק"ו) **אסור** הטעם כו׳. ולא ידענא מה קשיא משום דשלא ביד א"י וליכא רוב המסייע לשחיטה ובסי׳ א׳ מיירי שיש רוב ישראל ולזה מהני סי׳ שחיטה לחששא דרבנן של נתעלם מן העין ובסי׳ ק"ח מביא הש"ך דברי הפרישה שכתב כעין זה ושם דחה דבריו. ואין כאן שום דחי׳ לפי סברא הנ"ל:

דין מחודש שבע"פ סו׳ עד שתחשך ח"ש מותר מ"ה דבפסח כתיב לא יאכל בציר"ה ויישב קושית הכ"מ יע"ש וסבור הייתי לומר כיון דמדין חלב למדו ח"ש א"כ דומיא בעינן ואם"ה קיל איסוריה דיש היתר לאיסוריה בשחיטה לא למדו מהתם וגם ז"א. הן אמת שיש לראות בב"ח דאמרי׳ פכ"ה קט"ו א׳ דל"ד לערלה דהיה ש"ה א"כ יהיה ח"ש מותר מ"ה ומיהו ט"ח ליורה בשר הוה שיעור שלם בהתחברם יחד וה"ה ח"ש בב"ח שנאסרו ונפלו לא"מ טכ"ע דאורייתא לדעת ר"ה הובא בעבודת כוכבים ס"ו דנהפוך כולו לאיסור ואפילו יבש ביבש נמי קי"ל דח"ש מבב"ח אסור מ"ה ועמ"ש בשער התערובת. שוב עיינתי בתשובת מהרלנ"ח סי׳ י"ז וגם הוא ז"ל לא כתב כ"א הניח בצ"ע. דא"כ כל דלא הוה כרת נימא דל"ד לחלב אלא עיקר דחזי לאיצטרופי שייך בכל איסורים: **ד** ובשר. עש"ך ויש לראות המחבר דהשמיט דין דאין נוהג בטמאים א"כ לאיזה צורך הזכיר זה דבשר מהחי נפיק מבשר בשדה טריפה ולא עוד שנתן מקום לטעות בדבריו ולומר דב"נ אין מוזהר על בשר מהחי כקושייתו בהל׳ מלכים פ"ט הי"א יע"ש וא"כ אין מוזהר ליתן לב"נ. ואי דנ"מ לענין איסורים מבטלים וכמ"ש לעיל א"כ אמאי השמיט דאין נוהג בטמאים ועמ"ש לקמן:

ונוראות נפלאתי על אדונינו הב"ח ז"ל במ"ש שיש חילוק בין בשר מהחי לאמ"ה דבשר מהחי אין גידים ועצמות מצטרפין לאיסור אלא להיתר ובאמ"ה צריך ששים נגד הגידין ועצמות עכ"ל וא"י הא מבואר לקמן סי׳ ק׳ דאין בג"ה בנ"ט ועץ הוא והתורה אסרתו ואם נתבשל עם שאר א"צ ס׳ נגד פליטתו והוא משנה שלימה חולין צ"ז ב׳ א"כ כ"ש גיד ועצם של אמ"ה דא"צ ס׳ כ"א נגד הבשר ואף שיש לומר דנ"מ טובא בין אמ"ה שהתורה אסרתה לגיד ועצם ומשלים לכזית ולקמן סק"ג מבואר נמחה גופו של ג"ה צריך ס׳ (מדרבנן עט"ז וש"ך ופר"ח) א"כ כאן נמי אמ"ה התורה אסרתו לגיד ועצם וצריך ס׳ נגדם אבל קשה אי נמחה תו יצא מתורת אמ"ה דנשתנה מברייתו כמ"ש הר"מ בפ"ט מהל׳ מ"א ואין חייב אלא בכזית בשר ואי שלם ונתערב אף דרך בישול א"צ ס׳ כ"א נגד פליטת הבשר לא נגד גידים ועצמות. וי"ל דנ"מ ליבש ביבש דאמ"ה צריך רוב נגד הגידים ועצמות ועדיין צ"ע: **ה** אסור. עש"ך וכבר התבאר דאבר שאין בו עצם ותתך מקצת להר"מ חייב משום אמ"ה ולהר"א משום בשר מהחי: **ו** אם. עש"ך והוא מבואר בר"מ ז"ל פ"ט ממ"א ה"ו דשחיטה אין עושה ניפול ומיתה עושה ניפול והיינו כל שאין יכול לחזור ולחיות אם נשחטה אסור מדרבנן ולהר"מ מ"ה ואם מתה הוה אמ"ה והוה בריה וכדאמרן: **ז** אינו. עש"ך וג׳ חילוקים הם אם נשבר העצם תלוי אם עור ובשר חופין רובו ובנשמט אף אין עור ובשר חופין רובו כשר אלא שנהגו לאסור ומדולדל היינו שאין מעורה בגידין אין חילוק באם חופה אלא כל שיכול לחיות כו׳ אמנם לדידן בנשבר ועור ובשר חופין רובו אסור משום מצות פירוש דשמא יצא לחוץ ואין מתרפא וזה עיקר הטעם לחלק בעצם שנשבר אם חופין רובו או לאו אלא בשאשי"י שרי מכ"ש ואם אין ריעותא כלל בעור ובשר שרי כ"ש מטריפה עש"ך סי׳ נ"ה. ואף אין שאשי"י: **ח** שחיטה. עש"ך וכבר התבאר דמיתה עושה ניפול ולא שחיטה ועיין חולין בהמקשה ובר"מ ה׳ שא"ה: **ט** אסור. עש"ך ואני לא מצאתי כן במ"מ אדרבה לכאורה מבואר ההיפך שם בהוציא העובר ידו כתב המ"מ שם דלהר"מ מה שאמרו מצות פירוש היינו מ"ה משום אמ"ה אלא שאין לוקין עליו הרי בהדיא דמן התורה הוא. שוב ראיתי להכה"ג בהגהות הטור אות י"ט עמד בזה ונדחק מ"ש הש"ך מצות פרישה מדרבנן מלת דרבנן הוא סיום דברי הש"ך לא דברי המ"מ משום דכל הפוסקים כתבו דהוה מדרבנן. ולדינא צ"ע מאחר דר"מ סובר דהוה ד"ת אסור להושיטו לעובד כוכבים וגם להקל בספיקו צ"ע ועיין סי׳ צ"ה (ס): **י** וע"ל. עש"ך ואף להר"מ דמדולדל ד"ת מ"מ נשמט אף מדרבנן שרי ומנהגא הוא לאסור ועמ"ש בסי׳ נ"ה: **יא** יתרת. ע"ל סימן נ"ה ש"ך ושם נתבאר דצלע יתירה אין אוכלין משום חלב הא שאר יתרת לא הוה כאבר מדולדל ואין אסור: **יב** במקום. הש"ך הראה מקום לסימן נ"ה אות ז׳ וכבר כתבנו שם דהדין עם רמ"א דגם בנשמט יש חילוק באם חופה רובו: **יג** מותר. עש"ך הקשה הא הרשב"א לשיטתיה דביעי חשילתא אין בהם מנהג אבל לדידן דאסור ממנהגא א"כ איך כתב הר"ב דשרי לאכול אבר הנשמט והר"מ ז"ל השוה אבר הנשמט לביעי חשילתא ממנהגא אל תטוש כו׳ והר"ב ז"ל שכתב דגם בזה המנהג להחמיר משמע מסברת עצמו. ותי׳ דאה"נ קאמר הר"ב דמדינא מותר אלא ממנהגא אסור כמו ביעי חשילתא אלא דא"י איך כתב מותר כיון דאבר מדולדל ג"כ מדרבנן ואי דיש לחלק בין איסור דרבנן ובין מנהגא הא הט"ז לעיל סי׳ נ"ה כתב דמצות פירוש לא הוה כמו דרבנן וא"נ כר"מ דמדולדל מ"ה הוה א"ש וצ"ע: **יד** אבל. עש"ך דממנהגא אין לחלק בעור חופה רובו וכ"מ בר"מ דבעצם הנשבר מחלק באם חופה אבל בנשמט אין חילוק ומנהגא איכא ובכל בו לא משמע כן. ויש לעיין בביעי חשילתא:

ב [ד] ד תלה כלי מלא חתיכות בשר ונשבר הכלי ונפלו החתיכות לארץ ובא ומצא חתיכות ואין לו בהם לא סימן ולא טביעות עין הרי זה אסור שיש לומר אותו בשר שהיה בכלי גררתו חיה או שרץ וזה בשר אחר הוא ה ואם תלאו במסמר וכיוצא בו שאי אפשר לשרץ ליטול ולהניח מותר (ב) ח [ה] ו ויש מתירין בשר שנתעלם מן העין ט אם מצאו במקום (ו) שהניחו :

הגה (ג) (ב) והמנהג להקל כסברא האחרונה ואפילו אם היה ביד

אדם כנ"ל : (ב) ויש מתירין כו' . היינו כלוי דפליג על רב בטור הביא דעת הרשב"א שסובר אפילו הניח י' ומצא ט' אסור דחיישינן שמא ניטלו ואלו אחרים הם וא"ל *)מ"ש מחמץ בפסח בא"ח סי' תל"ט בסעיף ג' די"א ה"מ בקשורים יחד דוקא הכא שאני שכיון שראו חכמים לגזור בבשר שנתעלם מן העין גזרו בכ"מ שאנו רואין שנעשה בבשר זה שום שינוי בעולם חיישינן א"כ לכל מה דאפשר לחוש דעשו חיזוק לדבריהם כנ"ל: (ג) והמנהג להקל כו' . היינו בזמן שמוצאו במקום שהניחו אבל מצאו במקום אחר אפילו אם הוא בביתו אסור אם אין לו בו סימן או טביעות עין . כ' המרדכי פ' ג"ה וז"ל מעשה בא לידי בתרנגולת שחוט' ושלחוה ביד עובד כוכבים בלא שומר ונסתפקו לומר שמא אחרת היתה ונתחלפה והלכו לשוחט ושאלו לו אם שחט זאת התרנגולת ואמר אין לי בה טביעות עין אמנם עתה שחטתי תרנגולת אחת אבל בעל התרנגולת היה מכיר אותה ואמר שזאת היא והתרתי אותה כיון שבעל התרנגולת מכירה כר"ת דאמר לית הלכתא כרב דאמר בשר שנתעלם מן העין אסור כו' עכ"ל והקשה ב"י דהא רב נמי מכשיר ביש טביעות עין דט"ע עדיף מסימן כדאיתא בגמרא עכ"ל וכתב עליו רש"ל חוץ מכבודו לא הבין כי לרב לא מהני ט"ע דהתרנגולת דשמא לא שחטה הישראל אלא עובד כוכבים שחטה דהא שחיטה לאו סימן וא"כ לרב דחייש לשמא החליפו ה"נ דחיישינן לכה"ג אבל מאחר דקי"ל כלוי דס"ל לא חיישינן שמא הוחלפו ה"נ לא חיישינן לכה"ג מאחר דלא חזינן ריעותא ואמרינן בודאי היא התרנגולת ששחטה ישראל מאחר שהוא אומר עתה שחטתי תרנגולת א' עכ"ל משמע שפירש דברי המרדכי ששלחו הישראל לעובד כוכבים עם התרנגולת שיוליכה לישראל לשחוט ואמר שמא העובד כוכבים שחטה לזאת ואין פירושו נראה כלל דהרי המרדכי כ' בתרנגולת שחוטה ושלחוה ביד עובד כוכבים כו' משמע דכבר היתה שחוטה ותו דלמה אמר שנסתפקו אם נחלפה למה להם חשש החילוף היה להם לחוש שמא זאת היא אלא שהעובד כוכבים שחטה ותו למה כתב דללוי כשר דודאי לוי מודה דחיישינן שמא העובד כוכבים שחטה כל שלא נתברר שישראל שחטה אם העובד כוכבים מביא תרנגולת ישראל שחוטה אע"פ שידוע לנו שישראל שחט אחת מ"מ מאן יימר דזו היא דהא אין כאן רוב טבחי ישראל וע"כ לומר דהשוחט אומר בפירוש ששחט אחת לעובד כוכבים זה וכיון שהבעל מכירה לזאת ודאי היא דודאי לא נימא דהעובד כוכבי' נתן אחרת לישראל לשחוט ולזו שחט בעצמו להכשיל לישראל הא לא חיישינן דהלכתא רווחת בסי' קי"ח דלא חיישינן לחליפות עובד כוכבים אלא במקום שיש לו הנאה ממנה וזה מותר אפי' לרב דכ"ע ס"ל לההוא דסימן קי"ח אפי' הרי"ף והרמב"ם והש"ע שפסקו כאן כרב וא"כ הדרא קושיא לדוכתא על המרדכי ותו דהא המרדכי לא כתב שהשוחט אומר עתה לעובד כוכבים זה ומו"ח ז"ל הלך ג"כ בעקבי רש"ל בפירוש דברי המרדכי ופי' שאסור לרב לפי שא"א להכירה בטביעות עין שהרי כשהוליכה לשחוט היתה חיה ועכשיו היא שחוטה כו' וגם על זה קשה דא"כ ללוי נמי ניחוש בהא מחמת חשש שחיטה ותו דהא אמרי' בהדיא

בגמ'

וכ"פ בת"ח סוף כלל ל"ב: ח ויש מתירין. ז"ל הר"ן בשם ספר התרומה דע"כ לא שרי אלא בבשר הנמצא בעיר שטבחיה ישראל דלעורבים דעלמא לא חיישינן וא"כ בעיר שטבחיה עובדי כוכבים כגון שהניחה בביתו ומצאו במקום שהניחה דכל כה"ג לא חיישינן לעורב אבל בעיר שטבחים עובדי כוכבים ומצאו במקום שלא הניחה חיישינן דלמא אחלפו' עורבים דמדוכתייהו שקלי והני עובדי דבעי סימנא או טביעות עין לא מצאה במקום שהניחה עכ"ל ור"ל ועיר שרוב טבחים עובדי כוכבים הוה וכ"כ הרשב"א בחדושיו בשם ספר התרומה ופסק כן ומבואר ברשב"א דה"ה אם נמצא בדרך התיכות בשר וכה"ג אם רוב עוברי דרכים ישראל מותר ולא חיישי' לעורב כל כמה דלא חזינן שנטל העורב וכ"ש אם מצא בשר בשוק במקום שרוב טבחים ישראל דמותר כל זה הוא דעת הפוסקים הנ"ל (וכ"פ הרוקח סימן ת"ז דהמוצא בהמה וכה"ג במקום שרוב ישראל מותר ולא חיישינן לבשר שנתעלם מן העין וכ"פ האו"ה כלל כ"ב דין ז' דהיכא שהניח בשר ברחוב במקום שרוב עובדי כוכבים מצוים והלך וחזר ומצאו במקום שהניחו מותר עכ"ל) וכ"ל שכן הוא דעת הרא"ש בשם רשב"ם בכל זה שהרי בא ליישב מה שפסק רמ"י כפשטא דמתניתין דמיירי בנמצא בשר בשוק במקום שרוב ישראל ועוד שכתב (ליישב הך עובדא דדיו דפ' אלו מציאות דמיירי ברוב ישראל) אבל היכא שנטלו העורב והחזירו חיישינן שמא החליפו משמע הא מסתמא כשלא ראינו שנטלה לא חיישינן ברוב ישראל ועוד שכתב דהני עובדא דאיתנהו בש"ס שהצריכו סימנים או טביעות עין איכא למימר דהוה בעיר שרובה עובדי כוכבי' וכיון שנאבד איכא למיחש טפי והני עובדי משמע דלא מצאה במקום שהניחה כמ"ש הפוסקים הנ"ל וגם מדברי הרא"ש שכתב וכיון שנאבד כו' משמע הכי וכ"כ הב"ח דהרא"ש סובר דהנך עובדי לא מצאה במקום שהניחה הוה ואפ"ה לא אסרי אלא ברוב עובדי כוכבים ועוד דע"כ הא דכתב הרא"ש וכיון שנאבד איכא למיחש טפי בא לומר דנאבד והוה מצאה שלא במקום שהניחה דאל"כ ל"ל לומר כלל וכיון שנאבד כו' לא הל"ל אלא דמיירי ברוב עובדי כוכבים אלא ודאי ס"ל דברוב עובדי כוכבים לחוד לא אסר אלא בדאיכא ג"כ ריעותא דנאבד ומ"ש הרא"ש בריש דבריו דהא דלא חיישינן לבשר שנתעלם מן העין היינו היכא שמצא הבשר במקום שהניחו דלא חיישינן שמא עורבים החליפוה והביאו באותו מקום עצמו ר"ל דלא חיישינן כלל לבשר שנתעלם מן העין אפילו ברוב עובדי כוכבים כל זה הוא ברור לדעת הרא"ש ורשב"ם וכן מוכח להדיא באשר"י פרק אלו מציאות ע"ש וכ"כ בד"מ שדעת הרא"ש כסה"ת וכן משמע במהרש"ל פג"ה סימן כ"ב וכ"כ בדרישה ופרישה בסי' זה ובסי' א' דלא כהב"ח בסימן זה סעיף ד' שיצא חוץ לשיט' ולא הבין כן דברי הרא"ש וע"כ נכנס בדוחקים גדולים והשיג על הדרישה ופרישה בקונט' אחרון שלא כדת והדברים ברורים כמ"ש גם מ"ש הב"ח שכן דעת הטור ורבינו ירוחם כדבריו ליתא ע"ש (ופי' דהאי עובדא דרב כהנא דאתי עורבי שדי כבדי וכולייתא מצאו במקום שהניחה הוי וזהו דבר שאין לו שחר ובפ' אלו מציאות פי' הרא"ש בהדיא כהתוס' דפג"ה דהך עובדא דרב כהנא היה בכל המקומות שסביבה רוב ישראל ע"ש גם נדחק לפרש דרשב"ם לא הוצרך לומר אליבא דידיה דהך עובדא רוב עובדי כוכבים הוי כו' וכל זה הם דברים דחוקים ורחוקים) . כתב הטור בשם הרשב"א דאפי' הניח עשר ומצא תשעה אסורים דחיישינן שמא ניטלו ואלו אחרים הן ובתה"א למדו מחמץ וכתב הר"ב בת"ח סוף כלל ל"ב דאין המנהג כהרשב"א בהניח י' ומצא ט' אלא מתירין בכל ענין וכן באו"ה כלל כ"ב דין י' כתב דמותר בהניח י' ומצא ט' דאמרי' חתול או עכבר גררתו ואפי' חלי ללע שלימה דשמא נגנב עכ"ל מיהו י"ל דהרב בת"ח לא קאמר דנוהגין להקל אלא באינן קשורים דכן הוא המנהג להניח כמה חתיכות ביחד בלתי מקושרים ובכה"ג אפשר דס"ל כסברת התוספות והטור בא"ח ס"ס תל"ט דאף גבי חמץ לא אסור אלא בקשורים והביאו המחבר בא"ח שם אבל בקשורים אין להקל כיון דבכה"ג גבי חמץ לכ"ע אסור והרשב"א והרא"ה דף קכ"ב אסרי הכא היכא דליכא רובא דהיתירא וכן בעט"ז כתב סתם דבהניח י' ומצא ט' אסור וכ"כ מהרש"ל פג"ה סי' כ"ב דבקשורים פשיטא דאסור אבל באינן קשורים נראה להתיר כיון דהר"ב אסהיד שכן המנהג וגם האו"ה מתיר לגמרי וכן מהרש"ל שם מתיר באינן קשורים ואפשר דגם הרשב"א והרא"ה גופייהו לא אסרי אלא בקשורים כדעת התוס' וסייעתם גבי חמץ וכ"כ בפרישה בשם מורו דהרשב"א מיירי בכה"ג דלא כהב"ח בקונ' אחרון סעיף ה' שהשיג על הדרישה וכתב וז"ל ובחבורי הבאתי דהרשב"א גופיה כתב דהכא אפי' אינן קשורים עכ"ל וטעה בדברי עצמו שבחבורו כתב כן מדברי עצמו אחר דברי הרשב"א והבין שהוא סיום דברי הרשב"א וליתא דלא נמצא כן כלל בדברי הרשב"א ע"ש : ט אם מצאו במקום כו' . וכתב העט"ז דאם חזר ומצאו אע"פ שלא נתן דעתו אם הוא במקום שהניחו או לא אין נוהגין לאסרו אפי' במקום שרוב טבחים עובדי כוכבים כו' עכ"ל ול"ע מנ"ל הא דמדברי הרא"ש שכתב טעמא

דלא

ביאור הגר"א

[ד]תלה כו' ואם תלאו כו'. מפרש ההיא דשילהי י"ט בנפלו החתיכות לארץ:[ה]ויש מתירין כו'. שפ' דלא כרב דכל הני מתני' דמייתי שם תשע חנויות ומצא בה בשר ונמצא בגבולין דלא כרב ואע"ג דשנינהו שינויי דחיקי נינהו וקאמר שם ורב היכי אכיל כו' ול"ק היכא אכלינן בישרא ועובדא דרב כהנא שם דלא כרב וכן בפ"ב דב"מ עובדא דר"ח ועובדא דר' אמי וההיא דשלהי י"ט תלמידי דרב הוי וההיא דפ"ב דב"מ שנטלו העורב בההיא מודינן דע"כ לא קי"ל כרב אלא שמצאו במקום שהניחו [וז"ש אם מצאו כו' וע' סה"ת סי' מ"ז] והנהו עובדי דשם דא"ל אית לך סימנא בגווה כו' מיירי בעיר שרובה עובדי כוכבים וז"ש בהג"ה ואפי' אם כו' וכמ"ש בנמצא ביד עובד כוכבים אע"ג דאליבא דרב הוא כ"ש לדידן וכ"ש בנמצא בשוק: (ליקוט) וי"מ כו' במקום שהניחו . עתוס' דב"מ כ"ג ב' ד"ה מחרוזות כו' כ"ד ב' ד"ה אתא כו' וכ"כ בסה"ת ובת"ה וברא"ש וש"פ (ע"כ) :

במקום

באר היטב

ע"ש) : (ו) שהניחו . כ' הט"ז אע"פ שלא נתן דעתו אם הוא במקום שהניחו או לא אין נוהגין לאסרו אפי' ברוב טבחים עובדי כוכבים והש"ך השיג עליו ומסיק דוקא באותו מקום עצמו הא לאו הכי אסור . ואם הניח עשר ומצא תשע מסקנת הש"ך דאם אינם קשורים מותר ואם הם קשורים אסור ועי' בא"ח סימן תל"ט בט"ז כ' בשם המרדכי מעשה בא לידי בתרנגולת שחוטה ושלחוה ביד עובד כוכבים בלי שומר ונסתפק לומר שמא אחרת היתה ושאלו להשוחט אם שחט זאת התרנגולת ואמר אין לי בה ט"ע אמנם עתה שחטתי תרנגולת א' ובעל התרנגולת היה מכיר אותה ואמר שזאת היא והתרתי כיון שהבעל מכירה כר"ת דאמר לית הלכתא כרב דאמר בשר שנתעלם אסור והקשה הב"י דהא רב נמי מכשיר בט"ע דעדיף מסי' והט"ז תירץ דס"ל להמרדכי דלרב לא מהני ט"ע אלא במקום שאין ריעותא כגון שנמצא בשר ביד עובד כוכבים שלקח לעצמו ורוב המוכרים ישראל למה לנו לומר שהחליפו והחמירו מכח חומרא שצריך ט"ע משא"כ אם ישראל שולח ע"י עובד כוכבים בשר או עוף שחוט שיש חשש שמא החליפו עובד כוכבים להנאתו שנתן גרוע ממנו בזה י"ל דלרב לא מהני ט"ע לכן כ' המרדכי דקי"ל כלוי ואף בנדון זה מהני ט"ע וק"ל :

פתחי תשובה

מ"ש בזה . [ועיין בתשובת משכנות יעקב סימן ל"ה] : (ב) והמנהג להקל . עיין מ"ש ט"ז בפירוש דברי המרדכי ועיין בתשובת כנסת יחזקאל סימן ל"ט . ועיין בשו"ת ארבעה טורי אבן סימן ז' :

באר הגולה

שם דף צ"ה : ד לשון הרמב"ם שם : ה טור בשם יש מתקנין וכ"כ הרמב"ן והרשב"א : ו שם בשם רשב"ם וה"ה בשם

נקודות הכסף

גיד הנשה ריש דף צ"ו גבי הא דאמרינן דבטביעת עינא שרי כתב ומאבידה לא ילפינן דהתם משום חמוד ממון חיישי' דלמא מפקר כו' ע"ש. שוב ראיתי בתוס' פרק בתרא דיבמות ופ' כל הגט דף כ"ז ע"ב ובהרא"ש והר"ן ושאר פוסקים שם כתבו להדיא דאפילו ע"ה יש לו טביעת עין כאן ובכל מילתא דאיסורא ודלא דמי לאבידה מטעמא דאמרן ע"ש : (ט"ז ס"ק ב') מ"ש מחמץ בפסח כו'. זה אינו כמ"ש בש"ך ס"ק ח' דהכא נמי מיירי בקשורים כמו גבי חמץ :

דגול מרבבה

כוכבים היו שם ולפי דעת הש"ך לא שייך לשון דלמא שהרי ודאי רוב עובדי כוכבים היו שם דא"כ למה לא העלים רב עיני' אלא ודאי שס"ל להתוספות גם בבהמה שלימה שייך חומרא דרב ולכן אליבא דאמת דס"ל לרב בשר שנתעלם מן העין אסור תו לא צריכין לו' שהיו רוב טבחי עובדי כוכבים אלא שהתוס' כתבו

חדושי בית מאיר

ברוב עובדי כוכבים ות"ל דהא בבהמה שלימה לא גזר רב א"ו דס"ל להתוס' כהרא"ש ממש דמשום חומרא יתירה גזר רב דא"כ היה להם לומר דהא בג"ז ע"כ מיירי אפי' להאמת ברוב נכרים ומאי לשון דלמא

מילואים

[בס"ק ט' דחה הש"ך את דברי העט"ז מדברי הרא"ש . אבל טעם העט"ז הוא כי איסור בשר שנתעלם מן העין לדידן ליכא רק במקום דאיכא ריעותא . לכן חיישינן שמא נתחלפו אבל אם אין ריעותא לפנינו אין אנו חוששין והולכין אחר הקרוב . ולפ"ז מה שהוכיח הש"ך מריש ד' הרא"ש דכתב דהא דפסקינן הכא דלא כרב היינו היכא שמצא הבשר במקום שהניחו כו' דמשמע דבעינן דוקא שידוע שהוא במקום שהניח יש להוכיח מסוף דבריו להפך וכדעת העט"ז דכתב אבל היכא שנטלו העורב והחזירו חיישי' שמא החליפו דמשמע דווקא במקום דאיכא ריעותא לפנינו כי אין לך ריעותא יותר מנטילת העורב ובאופן זה אסור . אבל סתמא במקום דליכא ריעותא מותר . וכן מפרש העט"ז ד' כל הפוסקים האומרים אם מצאו במקום שהניחו הוא לאו דוקא ואין חוששין רק אם ידוע לו שהבשר הוא במקום אחר ממה שהניח ויש ריעותא לפנינו חוששין ויש להאריך בזה ולהביא ראיות לדברי העט"ז כי אין אנו מחזיקין ריעותא אם אין חששא לזה :

מינים

באר הגולה

יש מן האחרונים וכן כתב הרשב"א :

דגול מרבבה

שמכאן לא הי' יכול להוכיח דמכאן יש לדחות דרוב טבחי עובדי כוכבים היו :

חידושי בית מאיר

שכתבו וק"ל . ומה שהקשה אתמהו במסמר עיין פר"ח ד"ה כתב הרא"ש :

עובד כוכבים: י [ו] במקום יא שכל המוכרים הם ישראלים המוכרים בשר כשר . ועיין לקמן סימן קי"ח :

שפתי כהן

דלא חיישינן לעורב שהליפו והביאו באותו מקום עצמו משמע הא לא"ה אסור וכן משמעות הפוסקים דכתבו דעורבים מדוכהייהו שקלי : **י** במקום שכל המוכרים הם ישראלים המוכרים בשר כשר . פי' שידוע שאין מוכרים לעולם רק בשר כשר הא לא"ה כגון שמוכרין לפעמי' בשר טרפה במקו' שמכריזין שיש טרפה והכריזו או אפילו משום טרפה: א' אוסרים כל המקולים וכשנמצא שם בשר אסור משום דהוי ליה קבוע וכן אם נמצא בשר ביד עובד כוכבים אסור ואע"ג דרוב בהמות בחזקת כשרות הן מ"מ תקנתא דרבנן הוא שלא לקנות מן העובד כוכבים לכתחלה במקום שאין מכריזין או במקום שמכריזין והכריזו כן כתבו התוס' פג"ה (דל"ה ע"א) בד"ה ובנמצא כו' ועיי"ש: **יא** שכל המוכרים כו'. כל לאו דוקא דרובו ככולו.(השלוש דינים אלו עבש"ח סעי' ד' ובסי' ק"י וקי"ח ובנה"ש שם):

טורי זהב

בגמ' פ' אלו מליאות בכמה אמוראי שמצאו עופות שלהם שחוטים ברוב טבחי ישראל וכן בברייתא הרי שנגנבו גדייו ותרנגוליו ומצאן שחוטין כו' ומשמע דמה"ט בהם טביעות עין וזה פשוט וא"כ יפה תמה מהור עיכינו הב"י ויפה הבין אלא שנלע"ד לתרץ דברי המרדכי בענין זה דודאי מיירי כפשוטו של דברים שכבר נשחטה התרנגולת ואת בהיתר אלא שאחד שלה לחבירו התרנגולת השחוט' ע"י עובד כוכבים בלא שומר והמרדכי ס"ל דלא מהני סימן או טביעות עין לרב אלא במקום שאין ריעותא וסברא לחילוף אלא מצד חומרא בעלמא כגון שנמצא איזה בשר ביד עובד כוכבים שלקח לעצמו ורוב המוכרים ישראל למה לנו לומר שהחליפה אלא חומרא שהחמירו בזה שצריך סימן לדעת הרמב"ם שפוסק כותי' בסעיף א' אבל אם ישראל שולח ביד עובד כוכבים בשר או עוף שחוט שיש חשש שהעובד כוכבים החליף להנאתו שהביא אחרת גרועה סימנה בזה נהיה דרגא לרב דלא מהני סימן כל דהו או ט"ע דשמא העובד כוכבים זייף ועשה ג"כ סימן זה כגון ההיא סימן שסמך עליה רב שחתך הבשר בתלת קרנתא ודאי אם רוצה העובד כוכבים לזייף להנאתו יטריח עצמו גם בזה דמה אומנות יש בחתוך זה וכן טביעות עין לא מהני דשמא טרח עצמו והביא אחרת שדומה לזו במראה דזה הוא דבר מצוי אבל [לוי] לא חש כ"כ ולדידיה גם בשולח ע"י עובד כוכבים סגי בטביעות עין וכן משמע מדברי המרדכי שכתב קודם למעשה זה ופר"ת דלית הלכתא כרב כו' הלכך אם הניח חתיכת בשר כו' אבל אם מצאה במקום אחר חיישינן עד שיהיה לו בה סימנים ויכירנה בטביעות עין (פי' או יכירנה) וכן אם שלחה ביד עובד כוכבים הדין כן דהא אמרינן בפרק אין מעמידין (דף ל"ט) הבי"ת אסורים בחותם א' עכ"ל דלכאורה קשה למה כתב האי וכן כו' ומה חידש בו כאן ולפי מ"ש ניחא דלרב לא הוי מותר כאן בטביעות עין וכיון דקי"ל כלוי מותר בטביעות עין . וא"כ יפה כתב המרדכי כאן בשולח תרנגולת שחוטה ע"י עובד כוכבים דתחלה רצו לבקש היתר מחמת השוחט אם יכירנה ולא עלתה בידם והתירו מחמת הכרת בעל התרנגולת בטביעות עין והיינו כלוי כמ"ש כנ"ל :

ביאור הגר"א

[ו] במקום שכל כו' . ל"ד דה"ה רוב כמ"ש שם וכ"כ ש"ך :

באר הגולה שפתי כהן **יורה דעה סד הלכות חלב** טורי זהב

באר הגולה

א משנה חולין דף קי"ז :
ב יומא דף ע"ד :

פרי חדש

(סי' ס"ד סעיף א') *חלב שור וכו' אסור וכו' . וכל שאר בהמות טהורות נכללין תחת סוג ג' מינים הללו ואף

יד אברהם

(סימן ס"ד סעיף א') חלב שור וכו' אסור ושל שאר מינים מותר . עיין בפר"ח

צבי לצדיק

(סי' ס"ד ש"ך ס"ק ב')ושל שאר מינים כו' לא נ"מ מידי ולי נראה דנ"מ לחולה שיש בו סכנה דמאכילין אותו הקל

נחלת צבי

(סימן ס"ד סעיף א') ושל שאר מינים מותר.עט"ז סק"א מה שכתב ע"כ נראה דנ"מ לנודר הנאה כו' ובגליון יו"ד

הלכות חלב

סד איזו חלבים הם המותרין והאסורין לאכילה . ובו כ"א סעיפים :

א א [א] א *חלב שור וכבש ועז אסור(א)ב [ב] ושל (א) שאר (א) מינים מותר [ג] ב כוי חלבו אסור :

שפתי כהן

סד א חלב שור וכבש כו' . וה"ה בהמות טהורות אסור : **ב** ושל שאר מינים . כלו' של חיות או של בהמות טמאות אין בהם איסור חלב אלא איסור של בהמה טמאה . וכתב הב"ח דנ"מ שאלו היה בכלל חלב היה מותר לעשות בו סחורה מדכתיב יעשה לכל מלאכה אבל כיון שחלבה כבשרה דאסור משום בהמה טמאה אסור לעשות בהם סחורה עכ"ל ולפי מ"ש בסימן קי"ז ס"ק ד' דבחלב בהמה טמאה אסור לעשות סחורה משום דטמאה הוא לא כ"מ מידי ודוק וכ"ל דכ"מ במי שהוא חשוד לדבר אחד שאינו

טורי זהב

סד (א) ושל שאר מינים כו' . בטור כתוב דין בהמה טמאה ונפל דבשרה אסור ואין בהם איסור חלב וכ"מ לענין מלקות ולא היה לטור לכותבם כמ"ש ב"י ומו"ח ז"ל תירץ דנ"מ לענין שאסור לעשות סחורה בחלב בהמה טמאה ונפל שאלו היה בכלל חלב היה מותר לעשות בו סחורה דכתיב יעשה לכל מלאכה כו' . וקשה מזה לענין בהמה טמאה דאפילו יש בהם משום איסור חלב לא מועיל להקל אלא להחמיר דהוה איסור מוסיף כמו בחלב בהמה טהורה נבלה דהוה איסור מוסיף כמ"ש ב"י אלא שגזרת הכתוב הוא דמותר במלאכה דכתיב וחלב נבלה וגו' אבל בבהמה טמאה ודאי אין ללמוד מנבלה דנבלה היא מעין טהורה משא"כ בבהמה טמאה אבל נלע"ד כ"מ לענין מין במינו דקי"ל מין במינו

ביאור הגר"א

סד [א] חלב כו' . מפורש בתורה : [ב] ושל כו' . מתני' קי"ז א' : [ג] כוי כו' . יומא ע"ד א' וכריתות כ"א א' ועבה"ג ומתני' דביכורים : השוחט

הידושי רע"ק

(סי' ס"ד ט"ז סק"א) **דבשרם** אסור . טעם זה על טמאה אבל בנפל אין בו משום זה אלא משום דחדשים גרמי : (בא"ד) **ולא** היה לטור לכותבם. בספר אור יקרות פ' דברים

פתחי תשובה

סד (א) שאר מינים . עיין בבאר היטב מ"ש ונ"מ כו' ועיין בנ"ל דנ"מ עוד :

באר היטב

סד (א) מינים . בטור כת' כגון חיות ובהמות טמאות . וכ' הט"ז דנ"מ לדידן

משבצות זהב **יורה דעה סג הלכות בשר שנתעלם מן העין** שפתי דעת

משבצות זהב

סג (א) ט"ע . עט"ז דע"ה נאמן דאיסור דרבנן משמע משום דהניחו במקום שמצאו דלא הוה אלא דרבנן או רוב ישראלים מוכרים הא רוב טבחים עובדי כוכבים או שמצאו בפי העוף ושרץ דהוה ספיקא דאורייתא לא מהימן בט"ע כ"א ת"ח דווקא כמו במציאה אמנם הרשב"א בחדושיו בשם הרמב"ן כתב דלא משקר באיסורין וכ"כ הב"י כאן בשמם והיש"ש פג"ה סי' כ"ו דאהא דאמרינן דאל"כ איך סומא מותר באשתו אלא בט"ע דקלא אלמא אפילו באיסור תורה סמכינן אט"ע ומציאה שאני דיש אימוד ממון ע"ה שקורי משקר ובאיסורין כ"א נאמן דע"ה נאמן באיסורין היכא דלא איתחזק איסורא ותמיהני ממ"ש הכה"ג בהגהות הב"י אות כ"ה על מ"ש הט"ז נראה לי כתב שזה סברת כת הקודמין הרמב"ן ורשב"א וא"י דהא רחוקים הם מקנה לקנה דלדידהו אף באיסור תורה נאמן כ"א ולט"ז דווקא באיסור דרבנן עיין דרישה אות כ"ו בהג"ה מהתלה רצה לומר דהוה דרבנן וא"כ כתב דבאיסורין מדקדק יותר יע"ש מגמרא דחולין הנ"ל מוכח בבירור דאף באיסור תורה נאמן. שוב ראיתי בנה"ך השיג על הט"ז וכתב באיסור תורה מהני ט"ע לכ"א : **(ב)** ויש . עט"ז ודע דהרשב"א מן המתירין בשנמ"ה אם מצאו במקום שהניחו בביתו כמבואר בארוך קכ"ב ובקצר כ"ד סוף ש"ב והפ"ה החמיר אם הניח יו"ד ומצא ט' דמ"ש שהחמירו בבשר שנמ"ה היינו לרב וא"כ אנו מחמירין בהניח יו"ד ומצא ט' או דמצאו במקום אחר עכ"פ אנו מחמירין אף בבית ה"ה בזה . ומיהו הש"ך באות ח' סובר דרשב"א נמי בקשורים מיירי הא לא"ה שרי וכ"כ בנה"ך דווקא קשורים ועת"ח כלל כ"ב דין י"ט כתב כר"ב דהמנהג לסתיר בהניח יו"ד ומצא ט' וכתב המ"י אף בקשורים דכ"מ מסתימת לשונו ומוקי לה ברוב טבחי ישראל . ועמ"ש בש"ך אות ח' :

ודע דמצא בשוק ברוב טבחי ישראל מותר מ"ה וברוב טבחי עובדי כוכבים אסור מ"ה ובהניח בביתו ומצאו במקום שהניחו אף ברוב ע"ג מותר מ"ה ומדרבנן לרב אסור ולוי שרי ואנן פסקינן כלוי בביתו מצאו במקום שהניחו שרי אף ברוב ע"ג ומצאו במקום אחר אי מצא בשוק ברוב עובדי כוכבים אסור מ"ה ובביתו כה"ג אם רוב ע"י שרי אם הוא במקום שאין שרצים ועופות מצויין שם ובמקום שמצויין עופות אסור אף ברוב ע"י דשמא עופות הביאו ממקום אחר :

עוד אבאר לך שמסקנת המחבר בסימן א' דהכל הולך אחר רוב המצוי שם כמ"ש הש"ך שם אות י"ז דאם רוב השוק עוברים עובדי כוכבים בתר עובדי כוכבים אזלינן ואם ישראלים שרי ולא אזלינן בתר רוב העיר ואף שהפר"ח כאן תמה ע"ז דקיי"ל רוב וקרוב הלך אחר הרוב תי' הסמ"ע בח"מ סי' רנ"ט והביאו התב"ש כאן אות ג' דבשלמא בהורג לא ידעינן מי מצוי בבקעה הזאת שנמצא ההרוג אמרינן דאזלינן בתר רובא דעלמא משא"כ היכא דידעינן וודאי שהוחזק כאן רוב ישראל או רוב עובדי כוכבים אזלינן בתר המצוי ואם שניהם שוין אזלינן בתר רוב העיר . ועיין שו"ת ח"י סימן רכ"ח בסכין נמצא ברחוב יהודים ורוב עוברים עובדי כוכבים אין מתירין הסכין ואם חרוז הסכין כמו שעושין לחלב הוה סימן ובבל"י אות כ' הביא בשם הש"י סימן מ"ז להתיר וראיה מסימן קכ"ב בנתן כלי לאומן לתקנו לאחר מעל"ע . ולא הבינותי דהתם ספק שמא לא שימש העובד כוכבים כלל והוה ספק דרבנן לאחר מעל"ע ואף ספק דאורייתא שבא לדרבנן לא אמרינן ספק להקל תי' המ"י בכלל נ"ט אות יו"ד ובקו"ה כיון דספק אם היה כאן בלוע כלל שרי משא"כ כאן דרובא דאורייתא א"כ אם עוברים הוה עובדי כוכבים וודאי מהן נפל הסכין והוה אח"כ וודאי איכור דרבנן ע"כ נראה דאין להתיר (ס) וה"ה בבית ישראל אם נמצא סכין ורוב מצויין עובדי כוכבים כמו בתי משתאות שמוכרין משקין וודאי מעובדי כוכבים נפל ויש לעיין בכל ימי השבוע רגילין ישראלים רק ביום א' או ביום ב' ביומא דשוקא מצויין שם רוב עובדי כוכבים ונמצא בשאר ימי השבוע אי אמרינן אזלינן בתר רוב עובדי כוכבים או בית עשוי להתכבד אזלינן בתר בתרא ע' פסחים : (ס) (ג) והמנהג . עט"ז דאם מצאו במקום אחר אם יש לתלות בבני בית תולין וא"ל אם במקום ששרצים ועופות מצויין אסור אף ברט"י וא"ל אם רט"י כשר ולטריפות דהוה מיעוטא לא חיישינן . ודוקא בהמה הא עופות אף ברט"י אסור עיין סימן א' . והיא ט"ע כתבו האחרונים ז"ל דבעינן שבעתן עין ולא ראיה כ"ד דעין משקר דומה שזה הוא ואינו ועפר"ח ותכ"ש האריכו בדינים אלו . עוד הביא הט"ז מעשה דמרדכי ועמ"ש בקי"ח :

שפתי דעת

סג א דכל . עש"ך ושם נאמר דוקא שלקח העובד כוכבים שלא בפנינו הא בפנינו הוה קבוע מ"ה. ומיהו במקום שטריפות יותר בזול מן הכשירות הרבה מאחרונים אוסרין אף דלא ראינו מטי לקח דמסתמא מטריפה לקח וכאן מיירי שהטריפה שווה כמו כשירה ועפר"ח . ודע הא דשרי בנמצא בשוק זהו שוק בלא אשפה הא אשפה שבשוק אסור אף ברוב טבחי ישראל דדרך להשליך שם נבילות עיין בתב"ש סי' א' אות מ"ד ובר"מ פ"ד מה"ש ה"ח דמצא בשוק אסור שמא נתנבל והושלך שם ופסק כר"י ואלו בפ"ח מהמ"א הי"א כתב מדין תורה בשר הנמצא בשוק השר ול"א דאין דרך להאביד בשר כשר ועיין תב"ש שם דבזמן שהיו קדשים מצויין היו נזהרין שלא להשליך נבילות בשוק שלא להרבות טומאה ובזמן שאין קדשים מצויין אף בשוק אסור : **ב** אם . עש"ך בשם גמרא דחולין וה"ה בשר צלוי עיין תב"ש כאן . ודע דמבושל אף ברוב טבחי ישראל אסור משום ביש"ע וה"ה צלוי ולא אבין מ"ש התב"ש דשמא סכוהו בשומן נבילה דבלא"ה אסור ומ"מ נ"מ באין צלוי שליש בישולו . ונמצא ביד ישראל שרי וביד עובד כוכבים אסור אף שרוב מבשלי בשר ישראלים נינהו : **ג** ולא . עש"ך ועי' סי' ק"י כל שראינו לקח מקבוע אסור : **ד** זהו . עש"ך עיין רש"י חולין י"ב ד"ה פסח כתב דהלמ"מ באיסורין א"נ אחרי רבים (האמור בסנהדרין) ל"ש רובא דאיתי' קמן או ליתא קמן ויש נ"מ כמו שאבאר בפתיחה סימן צ"ח : **ה** וכבר . עש"ך השיג על הלבוש דהט"מ כתב טעם הר"מ דאוסר דסמך על הירושלמי דאפילו נמצא ביד עובד כוכבים אסור משום בשנמ"ה אפילו רט"י דלא כמשמע מגמרא דידן ועמ"י כלל ל"ב אות ס"ט דהלבוש נמשך אחר מ"ש הב"י דהר"מ מיירי במקום שמוכרין לו טריפות ואפ"ה בראה מותר היינו ששמע שישראל שמכר לו אמר שהיא כשירה ואסור לגנוב דעת וי"א ומ"ם תמה שם מאן הם היש מתירין וי"א ועיין סימן ס"ה : **ו** אסור . עש"ך והב"ח כתב הטעם דלא נתנו חז"ל דבריהן לשיעורין וכיון שאסרו בשנמ"ה לא חילקו בין בהמה שלימה לחתוכה : **ז** או . עש"ך דלא כט"ז אות א' דמשמע דווקא איסור דרבנן ועיין ת"ח כלל ל"ב ותוס' חולין צ"ז : **ח** ויש . עש"ך ותוכן כוונתו דברט"י אף מצאו במקום אחר שרי דלא חיישינן לעורב מעלמא כלל ובמצאה במקום שהניחה אף ברט"ג שרי ומיהו הביא עוף בשר חיישינן אף ברט"י שמא מעלמא הביא וההיא עובדא דמעלי יומא דכיפורי היה רוב הסביבה ישראל דכולי האי שבא ממקום רחוק לא חיישינן ואף דרוב וקרוב הולכין אחר הרוב מ"מ חדא דא"א היה להם להביאם כ"כ מרחוק ועוד כמ"ש התב"ש כיון דידעינן שרוב ישראלים מצוים באותה סביבה שרי דל"ד להורג . ומ"ש עוד הש"ך בשם הרשב"א הניח יו"ד ומצא ט' בקשורים יש לאסור ולא באין קשורים מיירי ברט"ג דאי ברט"י לא חיישינן דא"נ עורבים שקלוהו מדוכתא שקלי ורובא דהיתרא הוה אלא ברט"ג מיירי : **ט** מצאו . עש"ך דווקא ידע הא לא ידע אסור ברט"ג דלא כלבוש שכתב מסתמא שרי ועיין תב"ש : **י** במקום . עש"ך ועכשיו אין לוקחין בשר מעובד כוכבים כלל אף דרט"י ולמיעוט טריפות לא חיישינן אפ"ה תקנו חז"ל במקום שמכריזין והכריזו שיש טריפה או במקום שאין מכריזין דלא יקחו מעובד כוכבים ועיין חולין בהא דשולח ירך : **יא** שכל. עש"ך כל לאו דווקא ה"ה רובו והיינו נמצא בשוק אף רט"י שרי משא"כ ביד עובד כוכבים בעינן כל המוכרים ישראלים דהא בנמצא ביד עובד כוכבי' לא אזלינן בתר רובא ועוד דמסתמא קונה עובד כוכבים מטריפה דאזולי מזיל גביה כרש"ל . ועיין אות י' : **דע** רט"י לא מהני אלא בבהמה לא בעופות וגדיים וטלאים אם דרך לשחוט כ"א בביתו אסור ושחיטה לא הוה סימן דעובדי כוכבים נמי מצי לכווני לשחוט באמצע צוואר : **כתב** הבל"י בשם ח"צ סי' ל"ט שור מסומן והקצב חתך השור לשנים והשוחט אמר שיש לו ט"ע שהוא חלק מאותו השור ועוד שהחלקים מתאימות והכשיר דט"ע מהני באיסורין ומתאימות ג"כ ראיה עיין סימן ק"ג . עוד הביא בשם נ"ש שומן אווז שלקח עובד כוכבים למשכן והכירו בט"ע שהיה כבתחלה וחילק בין ת"ח דבט"ע קל סגי וע"ה בט"ע גמור בעינן . וס' נ"ש אין כעת ת"י ולא ידענא לחלק וכפי הנראה דת"ח וע"ה שווין בזה ובעינן שבעתן עין : **אם** יש מוטרים בעיר לא מהני תיבת כשר וכן עובדי כוכבים מזייפין אלא יכתוב סימן יפה כה"ג ועי' מ"ש בקי"ח :

ב ג [ד] השוחט את הבהמה ומצא בה עובר בן שמונה או בן תשעה בין חי בין מת חלבו וגידו ג מותר והא דבבן תשעה מותר דוקא [ה] כשלא הפריס על גבי קרקע (ב) אבל אם הפריס על גבי קרקע (ב) אסור ד [ו] ד *) ויש אומרים שאם שלמו לו חדשיו ומצאו חי אע"פ שלא הפריס על גבי קרקע חלבו (ג) אסור וחייבין עליו כרת ומוציאין ממנו כל החוטים והקרומים האסורים בשאר הבהמות. (ג) ה [ז] (וחלב (ג) נפל אסור אם הפילה הבהמה):

ג ה הושיט ידו למעי בהמה ותלש חלב מבן תשעה חי שבתוכה (ד) ו (ד) והוציאו חייבין עליו משום חלב כבעל חלב בהמה גמורה:

ד י איזהו חלב כל שהוא (°) (ה) ז (ה) תותב ח קרום ונקלף ושלא י יהא בשר חופה אותו:

ה (ו) ח האליה מותרת [ח] ט ובלבד שינקר ממנה מה שלצד פנים:

הגה [ט] גם צריך להסיר חוטי האליה כי יונקים מחלב הכליות. (המרדכי ורוקח):

ו ט [י] י חלב (ו) הכסלים [יא] וקרום שעליהם אסור:

ז יא חלב שתחת המתנים אסור:

הגה וסדר ניקור אלו החלבים צריך לראיה מן הבקי בניקור ואי אפשר לבאר היטב בספר וכל אלו החלבים אין לחוש להם (ג) אלא (ז) באחוריים של בהמה אבל בחצי הבהמה של פנים אין בהם מחלבים אלו י רק קצת מן הקרום שעל חלב הכסלים הנשאר בראש הדפנות על הכסלים הנשאר שם בראשה וצריך להסיר אותו הקרום משם (ד"ע) [יב] ויש נוהגין להפריד ג"כ הבשר הנדבק שם זה על גב זה ולגרור החלב שביניהם ויש מתירין משום דמחשב חיפוי בשר וכן המנהג באשכנז (הכל בטור):

ח יג חלב שעל המסס ובית הכוסות אסור וענוש (עליו) כרת וזהו חלב שעל הקרב:

טורי זהב

באינו מינו חמיר ממין במינו בסימן צ"ו ובב"י מביא שם בשם מ"כ דחלב ובשר הוי ב' מינים וא"כ אם נתערב חלב טמאה עם בשר כשר ה"א דהוא מין באינו מינו ע"כ קמ"ל דאין כאן שם חלב והוה מין במינו וגם ע"ז התירוץ יש להקשות דמ"מ יש עליו שם חלב אלא דאינו אוסר וא"כ ה"ל מין באינו מינו עם בשר ע"כ נראה דנ"מ לנודר הנאה מכל דבר שאסור משום חלב שנדע במה הוא אסור ודרך זה כלל לתרץ בדברי הטור בכמה מקומות כגון ר"ס ס"ו לענין דם בהמה טמאה ואבר מן החי ודרך זה איתא בתוס' פ' הספינה (דף פ"ד) במה שאמרה האי שמשא היא אדומה נ"מ לנודר מן האדום ומ"ה ניחא דלא כתב הטור גבי גיד דאינו נוהג בטמאה כמ"ש במתני' דלדידן אין נ"מ מזה דבזה לא שייך נודר הנאה מגיד דלרמב"ם בלא נדר נמי אסור בהנאה גיד הנשה זה נ"ל נכון מאד: (ב) אבל אם הפריס כו'. דאז אסור משום מראית עין כמו לענין שחיטה דלעיל וזהו דברי ר' יהודה בגמרא והי"א הוא דברי ר"מ: (ג) וחלב נפל אסור כו'. לא ידעתי פירושו דאם נתכוין לאיסור חלב אדרבה באמת אין בו משום חלב כמ"ש הטור בשם רמב"ם. ואי נתכוין לאיסור מצד שהוא נפל זהו פשיטא דלמה יהיה מותר יותר מאשר בשר הנפל. ובד"מ לא הוזכר מזה ונראה שהג"ה זו לאו מדברי הרב היא אלא איזה תלמיד טועה כתבה: (ד) והוציאו כו'. אבל אם לא הוציאו מותר דכתיב כל בבהמה תאכלו: (ה) תותב קרום. בגמרא איתא תניא את כל. החלב המכסה את הקרב מה חלב המכסה את הקרב קרום ונקלף אף כל קרום ונקלף פרש"י קרום דק יש עליו ונקלף הקרום מעל גבי החלב שאינו אדוק כ"כ ומרבה חלב שעל גבי הקיבה וכ"ש שעל הדקין ר"ע אומר מה חלב המכסה הקרב תותב קרום ונקלף אף כל כו' פירש"י תותב הוא שמלה דכשמלה הוא פרוש על הקרב וכן על הדקין ברחבן אבל חלב הקיבה אינו תותב אלא חתיכות חתיכות והוא אדוק ושעל הדקין מראשו והלאה היינו מן הכנתא כשמפריסין אותו נשאר מן החלב אצלם ולאו תותב הוא אלא אדוק בהם. ובטור כתוב תותב קרום ונקלף פירוש שהוא פרוש על הקרום בענין שהנקלף הקרום נקלף עמו ונתן עוד סימן שלא יהא בשר חופה אותו והוא מבואר גם כן בגמרא. ויש מקשים על הטור למה פירש מה שאמרו קרום ונקלף על הקרום שתחת החלב הא פירש"י על הקרום שעל החלב ונראה דלא קשה מידי דרש"י פירש כן בדברי רבי ישמעאל אבל בדברי רבי עקיבא ע"כ אינו כן דאי הימא דקרום ונקלף של רבי עקיבא הוה גם כן כר"י אלא שמוסיף תותב היה לו לר' עקיבא לומר תותב וקרום כו' אלא ע"כ דחדא היא דהתותב הוא שיושב כולו על הקרום שתחתיו וזה כוונת רש"י שכתב פרוש על הקרב דהיינו שהקרום עם החלב שעליו פרוש על הקרב וגם מו"ח ז"ל כתב דברי הטור עד"ז דר"ע דלא כר"י מטעם אחר ובפרישה האריך בזה בחנם: (ו) האליה. דלא אסרה תורה אלא חלב סתם וזה מקרי חלב האליה אבל מה שדבוק על צד פנים של האליה הוא חלב גמור ואינו בכלל חלב האליה דלשון חלב האליה היינו האליה עצמה וחלב זה לשון מיעוט הוא

שפתי כהן

שאינו חשוד לדברים אחרים כדלקמן סימן קי"ט ודוק: ג מותר. דנפקא לן מכל בבהמה תאכלו וע"ל סימן י"ג: ד וי"א כו'. ובספרי הבאתי ראיות לי"א אלו ע"ש כ"ש גידו דאסור (וע"ל סימן ס"ה ס"ז) וכ"פ הב"ח ודלא כעט"ז שלא הביא אלא הסברא הראשונה מיהו מה שהביא הב"ח ראיה מרא"מ בספר יראים סימן קמ"ז וכתב דס"ל לרא"מ דלרבי מאיר דאמר חלבו דשליל אסור אינו אלא חומרא דרבנן דלא כדעת הרמב"ם (והמחבר) דמחייבי כרת עכ"ל ולא ירדתי לסוף דעתו דא"כ יהיה הרא"מ נגד הש"ס פג"ה ד' ל"ב ע"ב דמוכח התם בהדיא דחלבו דשליל אסור מדאורייתא לרבי מאיר והכי איתא בכמה דוכתי בש"ס אלא אגב חורפיה לא עיין דהרא"מ קאי התם להדיא אחלבו דגיד דבהא אמרי' התם בש"ס דהוי מדרבנן לרבי מאיר ופסקו הרמב"ם פ"ח מהמ"א והט"ו לקמן סי' ס"ה וכל הפוסקי' וזה ברור: ה וחלב נפל כו'. כך משמע מדברי הרב המגיד דלט"ג דאין חייב כרת על חלבו איסורא מיהא איכא משום חלב ומ"מ לא היה צריך הר"ב לכתוב זה כיון דמ"מ אסור משו' נבלה ואפי' מלקות נמי איכא משום נבלה כדכתבו הרמב"ם והטור והוא פשוט: ו והוציאו. קודם השחיט' אבל הניחו בתוכו ניתר בשחיטת הבהמה ואפי' לסברא אחרונה שבסעיף ב' דשאני התם שהשליל חשוב אבר בפני עצמו לענין זה אבל חלב שנחתך ממנו ונשאר במעי הבהמה הרי הוא בכלל כל בבהמה תאכלו. ב"י: ז תותב. היא שמלתו מתרגמינקיה תותבי' כשמלה הוא פרוש על הקרב. רש"י: ח קרום ונקלף. קרום דק יש עליו ונקלף הקרו' מעל החלב שאינו אדוק בו כ"כ רש"י: ט חלב הכסלים כו'. עי' בטור וב"י איזהו חלב הכסלים: י רק קצת מן הקרום כו' בראש הדפנות כו'. ואם נמצא בבהמה צלעות יתרות כגון י"ג או י"ד בכל צד וכולן דומות זו לזו נמצא כתוב בשם מה"ר שכנא שכולן מותרים רק אותן הסמוך לאחוריים ומביאו הב"ח בש"ס כ"ד (וע"ל סי' כ"ד ס"ק ע') וכ"כ בתשובת מ"ב סי' ס"ז וכ' שם דנוהגים בכל בהמה להניח צלע א' מכאן ומכאן לחלק האחוריים ולא מצאתי בכל הספרים

ביאור הגר"א

[ד] השוחט כו'. ע"ד ב' צ"ב ב' והא מפלג כו' ואר"א אר"א מחלוקת כו' ולענין שחיטה קי"ל כר"י דהוא חכמים דמתני': [ה] בשלא כו'. ע"ה ב': [ו] וי"א כו'. כר"מ דסתם מתני' כוותיה ברפ"ז ונוהג בשליל וה"ה לחלבו דחדא פלוגתא היא כמ"ש בברייתא הנ"ל נוהג בשליל וחלבו אסור כו' ואע"ג דא"ר אושעיא והלך ר"מ כו' אעפ"כ לאו הא בהא תליא ועמ"ש ועוד דר' יוחנן שם ע"ה א' סבר כר"מ דאמרינן שם כ"פ כו' חדשים גרמי. וסברא ראשונה ס"ל שאני שם דלא נשחטה אמו. מ"מ ורא"ש וכ"כ רש"י שם ד"ה דהושיט ותוס' ד"ה ר"י: [ז] וחלב כו'. ערש"י שם ד"ה כחלב כו': [ח] ובלבד כו'. דלא פריך שם ובכריתות ד' א' אלא על האליה עצמה הואיל וקריבה ע"ג המזבח אבל חלבה של צד פנים ה"ה כשאר חלב: [ט] גם כו'. כן פי' מ"ש צ"ג א' חוטין שבעוקץ ר"ל שבזנב כמו ניטל עוקצו והטעם כמש"ו: [י] חלב הכסלים. שם האי תרבא דקליבוסתא כו': [יא] וקרום כו'. שם חמשה קרמי כו' דכפלי כו': [יב] ויש נוהגין כו' ויש כו'. רש"י שם ד"ה חלב

חידושי רע"ק

כתב לענין חולה שיש בו סכנה דמאכילים אותו קל קל תחילה ולזה אם יש חלב בהמה טהורה ויש חלב טמאה דאם היה נוהג חלב בטמאה היה צריך להאכיל לו חלב דטהורה דבטמאה הוי ב' איסורים אבל אי אינו נוהג מאכילים לו דטמאה דהוא קל דאין בו כרת ובחלב טהורה איכא כרת עיי"ש וכמו כן לעיל (סי' ס"ב) איכא נ"מ זה דאם יש אמ"ה דיש בו כזית בשר גידין ועצמות וכן אמ"ה דטמאה סכה דאינו נוהג בטמאה הוי לגבי איסור דטמאה רק ח"ש ונותנים לו דטמאה ולענ"ד יש עוד נ"מ באכל חלב דבהמה טמאה ואח"כ שחט טהורה ואמר זו לחטאתי דאם יש בו איסור חלב ומחוייב חטאת אסורה הבהמה דהוי כשוחט קדשים בחוץ כדאיתא בש"ע לעיל (סימן ה) לזה השמיענו דאין בו דין חלב ואינו מחוייב חטאת ומותרת הבהמה: (כא"ד) דלרמב"ם. צ"ל דליש פוסקים: (כא"ד) אסור בהנאה גיד הנשה. זה תמוה דא"כ נ"מ בפשוטו לענין היתר הנאה בגיד דבהמה טמאה:

באר היטב

אם אסור משום טמא או משום חלב לנודר הנאה מכל דבר שאסור משום חלב שנדע במה הוא אסור. והש"ך כתב דנ"מ במי שהוא חשוד לדבר א' שאינו חשוד לדברים אחרים כדלקמן סי' קי"ט ואם מותר לעשות סחורה מחלב בהמה טמאה ע"ל סי' קי"ז: (ב) אסור. כתב הש"ך דנ"ל עיקר להלכה כדעה זו וכ"ש דגידו אסור וע"ל סי' ס"ה ס"ז: (ג) נפל. הג"ה זו אין לה שחר כלל דבאמת הוא אסור מצד נפל ואיסור חלב אין בו וכתב הט"ז שאיזה תלמיד טועה כתבה ואינה מדברי הרב רמ"א: (ד) והוציאו. כ' הש"ך אבל אם הניחו בתוכו ניתר בשחיטת אמו: (ה) תותב. פי' שהוא פרוש כשמלה על הקרב קרום ונקלף פי' קרום דק יש עליו ונקלף הקרום מעל החלב שאינו אדוק בו כ"כ אבל מה שעל הדקין מראשו והלאה לאו תותב הוא אלא אדוק בהם וחלב הקיבה אינו תותב אלא חתיכות חתיכות והוא אדוק: (ו) הכסלים. עיין בטור איזה הוא חלב הכסלים: (ז) באחוריים. ככר נתבאר בסי' כ"ד שנוהגים להניח בכל בהמה צלע א' מכל צד ואם עושים הצד פנים גדולה יותר מי"א צלעות אז צריך אומן ובקי לנקר החלב וקרומים האלה ואין לסמוך על הקצב כמ"ש אמ"ו ז"ל שם ובמקום שאין בקי צריך להשגיח שלא יעשה יותר מי"א צלעות ובכל ג' צלעות אחרונים שאין בהם מוח ינתח לצד האחוריים ע"ש: [ועי' בתשובת ח"ס סימן ס"ח שכ' בזה דודאי הבשר הזה צריך קצת ניקור ומפשיטים השלי"ס העור דק מעליו שהוא קרוב לחלב הכסלים ומכ"ש בשר שסמוך לבטן שקרוב מאוד לחלב הפריסה וצריך השגחה להפשיט מעט השלי"ס ההוא והקצבים הישראלים בקיאים והאומנים בזה וכן מנקרים איזה גידי

פתחי תשובה

(ב) אסור. משום מ"ע כמו גבי שחיטה לעיל סי' י"ג ועי' בתשובת רדב"ז החדשות סי' ע"א שכתב דלדעה זו מסתברא דאין צריך להטע אחריו דחטיטה לאו דאורייתא וכיון דעיקר איסורו הוא מפני מראית עין לא מחמרינן כולי האי ע"ש: (ג) אלא באחוריים. עש"ך (ובבה"ט סק"ז) ועי' בנו"ב תניינא חלק יו"ד סימן נ"א שכתב על דבר הבשר שבין צלע י"א לי"ב בודאי יש שם חלב ופה המנקרים בשר אחוריים הם מנקרים זה ולא הקצב וידוע שיש שם חלב הן לצד הגב והן לצד מטה לצד הבטן ואם אין בעיר שם מנקרים היודעים לנקר אחוריים יעשו הצלע רק אחד עשר צלעות עכ"ל ועיין בכו"ת בנו שיבת ציון סימן כ"ז שנשאל על מה שאין נוהגין כן וכתב להשואל אברר למעלתו כוונת אמ"ו ז"ל ובאמת ראוי לפרסם ע"ד המכשלה שראיתי בקהלות קטנות שעושים הצלע של צד פנים י"ב צלעות היינו י"א צלעות גדולות שיש בהם מוח ועוד צלע א' קטנה שאין בו מוח והטבחים מנקרים רק מעט מהקרום אשר לצד הכסלים כפי המבואר ברמ"א כאן ויצא להם טעות זה ממה שראו בתשובת מ"ב שכתב המנהג לעשות הצד של פנים י"ב צלעות ומה שנוהגים להניח צלע א' לצד אחוריים הוא חומרא בלי טעם ע"כ וסבר שהוא מונה י"א צלעות גדולות וא' מצלעות קטנות אבל הוא טעות כי המ"ב התחיל למנות מן תחלת צד הצואר והכנים במנינו גם ב' צלעות קטנות הנחתכים עם החזה כו' א"כ לפי לשון המורגל אצלנו הצלע כל י"א צלעות גדולות שיש בהם מוח. אז הבשר שאחריה שבינה לבין הצלע י"ב הקטנה יש שם חלב הן לצד הגב והן לצד מטה וזהו כוונת אמ"ו ז"ל

באר הגולה

ג טור מדברי הרי"ף והרא"ש שפסקו בשחיטת חולין כחכמים במשנה דף ע"ד היכא דלא הפריס ע"ג קרקע וכרבי יהודה בברייתא שם דף נ"ב: ד טור בשם הרמב"ם בפ"א מהלכות מאכלות אסורות וכר"מ בברייתא שם ובעל העיטור ורבינו אפרים: ה שם בגמרא דף ע"ה וכרבי יוחנן דסבר חדשים גרמי לאסור החלב רמב"ם בפ"ו מהלכות מאכלו' אסורות וש"פ: ו ברייתא שם מ"ט וכר"ע (°הוא תרגום של שמלה הוא פרוש על הקרב כשמלה): ז מימרא דרב יהודה וכו' דף נ"ג: ח שם בגמרא דף קי"ז: ט ב"י בשם הר"י בן חביב: י מימרא דרב יהודה וכו' שם: יא מימרא דרבי אבא א"ר יהודה וכו' שם וכתב הטור שהרמב"ם נתן סי' לדבר כל חלב שתחת הבשר שהבשר מקיפו מכל סביביו ולא יראה עד שיקרע הבשר הרי זה מותר: יב מימרא דרב יהודה אמר שמואל שם

פרי חדש

האוכל חלב נבילה וטריפ' חייב משום אוכל חלב ומשום אוכל נבילה דאיסור חל על איסור באיסור כולל ומתוך שנוסף איסור נבלה בבשרה שהי' מותר נוסף על החלב גם כן וכמ"ש הרמב"ם ברפ"ז והמ"מ שכתב שם דחל משום איסור מוסיף וזה ליתא משום דלא מקרי איסור מוסיף אלא כשנתוסף איסור בגוף האיסור עצמו כגון ע"ד משל כגון שהיה מתחלה אסור באכילה נתוסף בו איסור הנאה מקרי איסור מוסיף אבל חלות נבילה על איסור חלב איסור כולל מקרי ולא איסור מוסיף ופשוט הוא וכן מבואר בדברי המ"מ גופי' בפ"ח גבי אוכל גיד הנשה של נבלה עיי"ש: (ש"ע סעיף ב') וי"א שאם שלמו לו חדשיו כו' חלבו אסור כו'. כן דעת הרמב"ם דס"ל דלט"ג דקי"ל דאפי' בן

גליון מהרש"א

(סימן ס"ד ש"ע סעיף ב') חלבו וגידו מותר. ודמו אסור לקמן ר"ס ס"ו: (שם) אעפ"י כו' חלבו אסור. עיין פלתי סוף ס"ק א': (ש"ך ס"ק ה') ומ"מ לא היה צריך הרב לכתוב. לכאורה נ"מ אם אחר רשאי לעשות בו סחורה עיין סי' קי"ז סק"ח ועיין כאן סק"ב: (ש"ך סק"י) דנוהגין בכל בהמה

יד אברהם

בחלב נבילה וטריפה דחייב משום חלב ומשום נבילה משום איסור כולל. ודלא כהמ"מ ברמב"ם פ"ז מהלכות מאכלות אסורות שכתב דחל משום איסור מוסיף משום דלא אקרי איסור מוסיף אלא כשניתוסף איסור בגופהחתיכה לגבי דבר שהיה מותר מתחלה. וכאן לא נתוסף איסור גבי חלב ואינו אלא כולל כמו גיד הנשה של נבילה וטריפה. וגם הלח"מ

צבי לצדיק

מאי בטהורה אסור לתת לו חלב רק בשר דהרי חלב איסור כרת. אבל בטמאה אף חלב נותנין לו. ומיושב ג"כ דברי רמ"א בחלב נפל: (סעיף ג') הושיט ידו כו' כבעל חלב בהמה גמורה. גם בזה ק' כמו על הטור דמאי נ"מ בא

נחלת צבי

של אא"ז הרב הגדול מוהר"ר נפתלי הירץ זצ"ל ראיתי שכתב וז"ל ול"נ דנפ"מ עוד לענין חלב ודם לענין דאם אכל חלב ודם של טמאה ושחט לשם חטאת דאי נוהג בטמאה השחיטה פסולה כמ"ש לעיל סי' ה' ס"א ואי אינו נוהג השחיטה כשרה (ר"ל דחטאת אינו חייב אלא על דבר שזדונו כרת ובטמאה ליכא כרת). ולפמ"ש בא"ח סי' א' דאחר פ' חטאת לא יאמר יהי רצון אלא א"כ עבר עבירה שחייבים

הסבורים כן ואיני יודע למה נהגו כן כו' ע"ש : **יא** מלבד בני ריינוס כו' . וכתב ב"י בשם המרדכי שלדברי הכל צריך להסיר הקרום שתחת המכסה ולא נחלקו אלא בחלב שתחת אותו הקרום עכ"ל וכ"כ בד"מ : **יב** אבל אין אוסרים כלים כו' . ז"ל הב"י מ"כ בשם ספר אגודה בערפורט נוהגים לאסור ובשאר קהלות נוהגים להתיר אמנם אלו אין נמנעין מכלי' של אלו ומבישוליהן אך הכרס אין אוכלים בבואם לקהילותם עכ"ל וכן הוא בחדושי אגודה הנדפסים בסוף תשובת מהרי"ו ובאגודה פרק ג"ה סי' פ"ט ומשמע דאפילו יש תערובות מחלב הדבוק לכרס בתבשיל ואינו בטל בתבשיל אינן נמנעין מלאכול ועי' בסי' קט"ו ס"ק ט"ז י"ז ובסי' קי"ט ס"ק כ'

ט [יג] יג **חלב הדבוק לכרס (ז) שתחת הפריסה אסו':** הגה וכן המנהג בכל מקום **יא** מלבד בני ריינוס [יד] שנוהגין (ח) במקצתו היתר ואין מוחין בידן שכבר הורה להם זקן (הגהות אשיר"י ומרדכי ורוב הפוסקים) ובכל מקום שנוהגין בו איסור דינו (ח) כשאר חלב לבטלו (ט) בששים (א"ו הארוך) (ט) **יב** אבל אין אוסרין (י) כלים של בני ריינוס הואיל ונוהגין בו היתר (חידושי אגודה) :

י יד **קרום שעל דד הטחול (י) והוא (ד) הצד (יא) הגס** טו **חייבין עליו** [טו] **ושעל שאר הטחול** [טז] **והחוטין שבתוכו אסורין** [יז] **ואין חייבים עליהם :**

יא טז **נוטל ראש הגיד שבתוך הטחול ומושך אותו ונמשכים עמו ג' חוטין שבתוכו** [יח] יז **וצריך ליזהר שלא יפסוק שום חוט מהם ואם נפסק צריך לשרש אחריו :**

יב יח **הכוליא יש עליה שני קרומים העליון חייבים עליו התחתון** [יט] **והחוטים שבה אסורין ואין חייבים עליהם** [כ] **ולובן שבכוליא** יט **חלב שעל הכליות נאסר ולא שבתוך הכליות ואף על פי כן נוטל אדם לובן שבתוך הכוליא ואינו צריך לחטט אחריו** [כא] כ **ויש מחמירין לחטט אחריו :**

הגה [כב] ואם לא חטטו אחריו והניחו קצתו תוך הכוליא לכולי עלמא מותר אם נתבשל כך (ב"י בשם הגהות אשיר"י שכ"כ בשם א"ז) ודוקא מה שבתוך הכוליא [כג] אבל מה שעל הכוליא לכולי עלמא אסור (ד"מ בשם רא"ש פרק ג"ה ושכן הוא בש"ס) יותרת הכבד יש מצריכין (יא) לנקר (יב) הקרום העליון שלצד הכבד משום חלב הקרב שמונח עליו [כד] ויש מחמירין עוד לנקר השומן שתחת הקרום ההוא (רא"ש ור"ת) אבל צד פנים של צד הריאה אין צריך ניקור כלל (ת"ה וא"ז) . אבל המנהג לנקר ולהסיר (יג) שני קרומים (יב) דלמא אתי למטעי (ס"ה וא"ז) :

יג כא **חוטין שבעוקץ** (פי' הוא הנקרא בלשון המקרא עצה והוא קנה השדרה ערוך ורש"י פירש שקורין הנקא) **אסורים והם חמשה ג' מימין וב' משמאל הג' שמימין כל אחד מתפצל לשנים והשנים שבשמאל כל א' מהם מתפצל לשלשה** [כה] **וראשו האחד מחובר לשדרה . וראשי הפיצולין נדבקים תחת החזה בראשי הצלעות ואותם ראשי הפיצולין מצויין בחצי הבהמה של פנים ואי שלפי להו חמימי משתלפי ואי לא בעי לחטוטי בתרייהו :**

הגה ואם הם שרויין במים הוי להו כחמימי ומשתלפי (ב"י בשם סמ"ק וכלבו וא"ו הארוך) [כו] ויש מקילין באלו החוטין במקום שהם בלועים בבשר (ב"י בשם הר"ן וטוב להחמיר) :

הוא : (ז) **שתחת הפריסה** . פי' קרום פרוס על הכרס וקורין אותו טרפה ליל"ך בל"א או כע"ך ותחת אותו הקרום יש חלב דבוק בכרס עצמה ואסרו רבינו אפרים ורבינו יואל התירו והאריך במרדכי בראיותיהם וקי"ל כרבי' אפרים : (ח) **כשאר חלב לבטלו בס'** . מ"מ נ"ל שאין אומרים בו חתיכה עצמה נעשית נבלה להצריך ששים נגד כל החתיכה שזה החלב דבוק בו אם אין בו עצמו ששים מאחר שרוב הפוסקים ס"ל דלא אמרינן חתיכה עצמה נעשה נבלה אלא בבשר בחלב כרבינו אפרים לקמן סי' צ"ב . וכן מצאתי לרש"ל פרק א"ט סי' כ"ד מטעם דכל שאין נותן טעם אין איסו' מן התורה אלא מדרבנן גזרו בזה דחתיכה עצמה נעשית נבלה ומאחר שאחרים אוכלים זה החלב כרבינו יואל על כיוצא בזה לא גזרו ע"כ . ומ"מ כתב שם שלענין מה שאנו קי"ל חלב טהור סותם הנקב כדאיתא ר"ס מ"ו אף חלב זה אינו טהור לענין שיוכל לסתום נקב כיון דלרבינו אפרים חלב מה"ת הוא וענוש כרת : (ט) **אבל אין אוסרין כלים כו'** . באגודה כתוב אמנם אלו אין נמנעין מכלים של אלו ומבישוליהן אך הכרס אין אוכלין וכתב רש"ל על זה דמאחר שכתב שאין נזהרין אלא מהכרס עצמו הא התבשיל שנתבשל עמו אוכלין אותו וזהו מ"ש שאין נזהרין מבישוליהן ואפילו להאוסרין ומחזיקין אותו בחלב גמו' מ"מ מסתמ' המעט חלב שעל הכרס הוא בטל בששים נגד הכרס והמרק והלפתן שעמו ע"כ : (י) **והוא הצד הגס** . פירוש בכל מקום הן צד הנגלה הן צד הנסתר דהיינו במקום שדבוק לכרס וכ"כ רש"ל וז"ל שעל הדד הוא מחובר שם לכרס ולחלב גמור ע"כ וכיון שכל הקרום של הטחול יש בו עכ"פ איסור חלב ע"כ אם ניקב הכרס אין מועיל סתימת הטחול דלא כיש מי שהתיר בזה ועמ"ש סי' מ"ח ס"ב וכתב רש"ל מעשה בטחול שנגלה בלא ניקור והתירה מוהר"ר משולם וחבריו משום דבטל חלב הטחול בטחול עצמו ובחלב הטהור שבו עכ"ל ועמ"ש על זה בסימן ע"ד : (יא) **לנקר הקרום העליון** . רש"ל פ' ג"ה סי"ד הביא דעת רבינו ברוך דאם אין בחתיכה עצמה דהיינו כל מה שהדבוק להקרום ס' נגד הקרום צריך ס' נגד כל החתיכה דחתיכה עצמה נעשית נבלה וכ"כ בשם כתבי מהרא"י דלא מהני מה שהוא חלב כחוש דלא קי"ל כאותו תירוץ בגמרא : (יב) **דלמא אתי למיטעי** .

פשוט

נ"ג : יג הגהות מיימוני פ"ז מהלכות מאכלות אסורות בשם רבינו אפרים וכ' המרדכי שמדברי הרמב"ם והעתיקו המחבר לעיל בסי' מ"ח סעיף ב' נראה שהוא סובר כרבינו אפרים : יד ברייתות שם וכדמפרש להו שם : טו מפני שהוא מחובר לכרס ולחלב והשאר אסור מפני הרחקה : טז טור בסי' ס"ה בשם בעל העיטור : יז ב"י בשם אביו ובשם הרשב"א בת"ה : יח ברייתות שם וכדמפרש להו שם : יט לשון הרמב"ם בפ"ז מהלכות מאכלות אסורות כרב אשי וכאביי שם וכדעת הרי"ף רבנו וש"פ : כ טור בשם רש"י והר"ן לדעת הרז"ה וכה"ת דגורסים רבא ממרטט ליה וכן כתב רבינו ירוחם בשם רבינו יונה : כא מימרא

פרי חדש

ע' מי שחיטת אמו מטהרתו מ"מ גידו וחלבו אסורין מה"ת דהכי סתם לן תנא בר"פ ג"ה דאיסור גיד נוהג בשליל וה"ה חלב דתרווייהו אית להו חד דינא וכדמוכח בגמרא . אלא

יד אפרים

(סי' ס"ד סעיף י') **והוא הצד הגס** . ע' בה"ט וכתב בשבו"י ח"ב סי' ס"ט בטחול שנמצא בלא ניקור העליתי במ"י לאסור כהט"ז מ"מ אם נמלח בשר ויש הפ"מ אפשר דהמקיל לא הפסיד וכ"פ מוהרש"ל ובהלק"ט סי' רנ"א

גליון מהרש"א

להניח צלע . ודאי יש בבשר שבין צלע י"א לצלע י"ב חלב לצד הגב ולצד הבטן ואם אין מנקר היודע לנקר אחוריים יקחו רק י"א צלעות כי אין הקצב יודע ניקור זה ת' נ"ב מ"ת ח' יו"ד סל"א : (ט"ז סק"ח) **שאין אומרים בו** . עיין בגליון סי' ס"ה ס"ח וסי' ק' ש"ך סק"ח : (ש"ע סעיף י') **שעל דד הטחול** . ואם נתבשל ל"א דיש מסתמא ששים נגד החלב ט"ז סע"ד :

ביאור הגר"א

שהבשר כו' : [יג] חלב הדבוק כו' . שכן פי' מה חלב המכסה את הקרב תותב כו' ר"ל שכל אלו הג' חלבים שם . תותב הוא המכסה דהיינו הפריסה קרום הוא שתחת הפריסה ונקלף הוא חלב הדבוק שתחת הקרום אף כל שיש בהן ג' חלבים אלו וז"ש את החלב המכסה שהוא הפריסה ואת כל חלב אשר על הקרב הוא הדבוק לכרס ומואת כל דריש לקיבה ודקין וע' במרדכי פא"ט שהאריך שם בראיות : (ליקוט) חלב הדבוק כו'. שפי' תותב כו' תותב היינו המכסה שהוא הפריסה . קרום היינו שתחת המכסה והוא על החלב הנקלף . ונקלף זהו חלב הדבוק לכרס שהוא תחת הקרום אף כל מקום שהוא תותב וגם יש בו קרום וגם יש בו נקלף הוא אסור דלא כרש"י שפי' שהכל דבר אחד וראיה דאסור מדאימעיט בת"כ חלב דפנות ולא נקט חלב הקרב דמותר כ"ש חלב דפנות וזהו מ"ש ואת כל החלב אשר על הקרב ומאת כל מרבינן חלב הקיבה ודקין והאריך שם וע' מרדכי סי' תתקפ"ד מחלוקת ר"י הלוי ור' אפרים ודעת ר"י כפירש"י שקאי הכל אמכסה אבל הדבוק הוא תחת הקרום והקרום הוא חפוי בשר וכמ"ש רש"י צ"ג א' בד"ה חלב שהבשר כו' וראיה ממש"ש בגמ' דחלב שעל המסס ובה"כ הוא חלב שעל הקרב ורש"י שם ד"ה המסס כו' ובריש מ"ם א' ד"ה עובי כו' קרי לה רש"י שומן ע"ש וכ' המרדכי סי' תתקפ"ג והג"א שדעת הרמב"ם כר' אפרים ועבה"ג (ע"כ) : [יד] שנוהגין כו'. שספ' כפי' רש"י תותב קרום ונקלף קאי הכל על המכסה וע"ש מ"ט ב' : [טו] ושעל כו'. שם : [טז] והחוטין. שם חמשה חוטי כו': [יז] ואין כו'. שם חוטין שבחלב כו': [יח] וצריך כו'. כמש"ש בעי חטוטי בתרייהו : [יט] והחוטין כו' ואין כו' . כנ"ל : [כ] ולובן כו' . כני' רבה ממרטט והלכה כאביי נגד רבה . ות"ה ע"ט ב' והר"ן כ' דרבה ור"י ממדות חסידות היו עושין כן דלדינא מודי לאביי כמ"ש חלב שעל כו' ופי' הריף גאים שלא היה מדקדק בנטילתו שלא היה מחטט אחריו : [כא] ויש כו' . עבה"ג והלכה כרבא נגד אביי : [כב] ואם לא כו' . כמ"ש הר"ן דאינו אלא חומרא כנ"ל כקושית אביי : [כג] אבל מה כו' . מפורש שם ובתורה : [כד] ויש מחמירין עוד כו' . מדאימעיט חלב דפנות בת"כ הואיל ואינו קרב ע"ג המזבח ושומן ההוא קרב אבל תוס' שם ד"ה אמר אביי חולקין עליו ומביאין ראיה מלובן כוליא שמותר אף שהוא קרב ע"ש: [כה] וראשו כו'. רש"י : [כו] ויש מקילין כו' . עתוס' שם ד"ה בעי . ול"ד לבשר כו' וכ"כ הר"ן

בשם

פתחי תשובה

דס בין צלע לצלע היורדים מחזה וגם בזה בקיאים אך במקומות שאוכלים חלק האחוריים וממונים מנקרים בקיאים ע"ז אז מניחים אפי' הצלע הי"ב לאחוריים ומוסרים אותו להמנקרים ואין להקצבים אלא י"א צלעות בחלק הפנים ואין עליהם לנקר שום ניקור אבל במקומנו שאין אוכלים האחוריים מפני טורח הניקור א"כ הסברא הנ"ל שניקורו קל ואין בו טורח וגם אינו חמור כ"כ והקצבים מנקרים אותו ונאמנים עליו יאכלו ענוים וישבעו ותימה על הרב נו"ב דמייתי ראיה מק"ק פראג שהם מנקרים אחוריים . לק"ק פפקם ולא דמי להדדי עכ"ד ע"ש] . ועי' בתשובת שתי הלחם סימן ל"ט : (ד) הצד הגס . עבה"ט ומ"ש לענין טחול שנגלה בלא

באר היטב

צד בחלק האחוריים ואף אם נמצאו צלעות יתרות לפ"ה אין מניחין יותר מאחת הסמוכה לאחוריים . (כי יש טיפשים להחמיר שלא לאכול בשר אחוריים כי אף למדן גדול אין יכול לבאר זה היטב מתוך ספר. כת' בה"י דנוהגין ליקח מן הכתף הגיד עם שמנו שיש סביב הגיד ובדיעבד אם לא ניטל השומן מותר): (ח) **במקצתו**. אבל לכולי עלמא צריך להסיר הקרום שתחת המכסה ולא נחלקו אלא בחלב שתחת אותו הקרום ב"י בשם המרדכי : (ט) **בששים** . כתב הט"ז מיהו לא אמרינן בו חתיכה עצמה נעשה נבלה להצריך ס' נגד כל החתיכה שזה החלב דבוק בו (מאחר שרבינו אפרים פסק דא"א חתיכה נ"נ אלא בב"ח) אבל לענין סתימת הנקב לא מיקרי חלב טהור ואינו סותם (מאחר דלר"א חלב גמור הוא ע"ל סימן מ"ה) : (י) **כלים** . דמסתמא המעט חלב שעל הכרס בטל בס' נגד כרס והמרק והלפתן שעמו (וכתב האגודה אין אלו נמנעין מכלים של אלו ומבישוליהן אך הכרס אין אוכלין וכ' רש"ל עליו מאחר שכ' שאין נזהרין אלא מכרס עצמו הא התבשיל שנתבשל עמו אוכלין וזהו מ"ש שאין נזהרין אלו מבשוליהן . ואפי' להאוסרין ומחזיקין אותן לחלב גמור מ"מ מסתמא החלב שעל הכרס הוא בטל בס' נגד הכרס והמרק והלפתן שעמו . וש"ך כ' אפילו יש תערובת מחלב הדבוק לכרס בתבשיל ואינו בטל בתבשיל אין נמנעים מלאכלו ע"ש . ופר"ח כתב לדידן דקי"ל טעם כעיקר דאורייתא אין להקל בכך . ובת' מהרלב"ח דף קמ"ה כ' וז"ל אבל אם יש מנהג יעשה כמנהגם כגון במדינת ריינו"ס יש קצת מקומות שנוהגין איסור בחלב שעל הקיבה וכשבאין למקומות שנוהגין היתר אוכלין מבישוליהן מהמרק או מהבשר שנתבשל עם האיסור וכ"ש שמשתמשין בכליהם שהם ב"י ודוקא שיהיה מנהג באוכל כגון שאותן המקומות שנוהגין איסור דרים באותה מדינה שקצת מהם נוהגין היתר וקצת מהם נוהגין איסור דיש לומר שהמקומו' שנוהגין איסור לא קיבלו עליהם האיסור אבל וכל לאסור פליטתו והמרק והנתבשל עמו . אבל אם המנהג במאכיל לבד ר"ל דהמאכיל הוא מהמדינה שקצת נוהגין בהם איסור וקצת נוהגין היתר והמאכיל נוהג היתר והאוכל הוא ממדינה שכולן נוהגין איסור כגון ממדינת פולין כשבא למקומות שנוהגין היתר אע"ג שנהגו להאכיל למקומות הסמוכים להם הנוהגין איסור . אסור לו לאכול מבישוליהן . לפ"ז לא יפה הן עושין אנשי פולין שבאין למדינת אשכנז והאוכלין מבישוליהן . מיהו הא דאסור לאכול דבר איסור מחמת מנהג אבותיו ובני מדינתו דוקא כשאין נראה לו היתר בדבר . אבל כשנראה לו היתר בדבר ובא ממקום שנהגו איסור למקום שנהגו היתר יוכל לאכול ש"ך סי' קי"ט ס"ק כ' ע"ש) : (יא) **הגס** . כ' הט"ז פי' בכל מקום הן צד הנגלה הן צד הנסתר דהיינו במקום שדבוק לכרס ואם ניקב הכרס אין מועיל סתימת הטחול וכתב רש"ל מעשה שנגלה הטחול בלי ניקור והתיר מה"ר משולם משום דבטל חלב הטחול בטחול עצמה ובחלב הטהור שבו וע"ל סי' ע"ד (וע"ל סי' מ"ג ס"ק ד') : (יב) **הקרום** . כתב הט"ז ואם אין בחתיכה עצמה דהיינו כל מה שדבוק לקרום ששים נגד הקרום צריך ס' נגד כל החתיכה דחתיכה עצמה נעשה נבלה ולא מהני מה שהוא חלב כחוש: (יג) **שני** .

יד אברהם

תמה כן על הה"מ . ולק"מ דבאמת ה"נ ניתוסף איסור נבילה וטריפה בהחלב גופי' לגבי גבוה שהי' מותר מתחלה וכמ"ש הרמב"ם לקמן בס"פ י"ד . ואע"פ דבפ"ז שם אסברה לי' הרמב"ם משום כולל מתוך שנתוסף האיסור בבשרה כו' מ"מ באמת הוה מוסיף בחלב גופי' לגבי גבוה כמ"ש . ולא דמי לגיד נבילה וטריפה שכ' הרמב"ם רפ"ח בהדיא דהוי כולל . דהתם היה אסור גם מתחלה לגבוה כמ"ש הרמב"ם בפ"ו מהלכות מעשה הקרבנות משא"כ חלב . ודבר זה מתבאר להדיא מדברי התוס' דזבחים (דף ע') וס"פ ג"ה (דף קא) ואף בבהמת חולין שאינו עומד להקרבה . וכ"מ בס' טעם המלך בהל' א"ב . ומה שהקשה שם מחלב הטחול דאסור לגבוה לק"מ דמ"מ הוא ראוי בעולה ודו"ק . [וכן אישתמיטתי' לבעל ס' המקנה פ"ב דקידושין (דף כ"ו ע"ב) ע"ש]: ומה שהקשה הפמ"ג דהתינח חלב נבילה וטריפה דתמימין דהיו ראויין מתחלה לגבוה אבל דבעלי מומין אמאי הוה מוסיף . כבר הקדימו בס' מחנה ראובן . והנה מבע"מ לא קשיא דהיה ראוי לב"נ בבמה רק ממחוסר אבר קשיא . אך לדעת הרמב"ם אף מחוסר אבר מותר לב"נ כמ"ש השער המלך הל' שחיטה אך אכתי תקשי לפמ"ש בס' מראה כהן שלהי זבחים דטריפה מותרת לב"נ וא"כ ליכא שום מוסיף . וכן גבי נפל דחלבו אסור כשיצא ושם ליכא מוסיף ואפשר די"ל כיון דשם איסור זה דחלב נבלה אשכחן בי' מוסיף בתמימים מאי חייל אף היכא דלא הוי מוסיף דהכי אמרינן בקידושין דף (ע"ז) גבי הא דתניא דאיסור זונה חל על איסור חללה אע"ג דאינו מוסיף הואיל ושם זונות פוסל בישראל . ופרש"י כשזינתה תחת בעלה ואע"ג דהוא זונות לאו התם בעלה הוא . מיהו שם זונות אשכחן בי' מוסיף בעלמא ע"כ . וה"נ דכוותה . אלא דיש לדחות דילמא שאני כהנים דרבי בהו הכתוב מצות יתירות ובעלמא לא הוי מוסיף בכה"ג . ונראה שזו היתה דעת התוס' ביבמות (דף לג) דמשמע מדבריהם דאיכא נבלה דלא הוי בה מוסיף רק כולל . וכ"מ בתוס' דשבועות (דף כ"ד) והיינו בכה"ג שהיתה מהותר אבר דגבה לא הוה איתוסף איסורא לגבוה או בנפל ועוד כתבתי בזה בחי' ליבמות בס"ד : ומ"ש הפמ"ג גבי חלב טמאה דמשנולדה חל טמאה והלב לאחר שכלו חדשיו דכ"ע מודים דכל דלית לי' אוירא והדשים דלית בי' איסור חלב . והא ליתא דמבואר בפסג"ה (דף ק' ע"ב) דבהמה טמאה לא קרי' בה בבהמה תאכלו כאוירא דמיא וא"כ נל"ק חייב משום חלב לר"י בפ' המקשה קודם שכלו חדשיו וא"כ הרי חלב נמי חל כשנולד לפ"ז : (שם סעיף י"ב בהג"ה) **יותרת הכבד יש מצריכין לנקר הקרום העליון של צד הכבד משום חלב הקרב שמונח עליו ויש מחמירין עוד לנקר השומן שתחת הקרום ההוא** . זה דעת ר' אליעזר ממיץ ור"ת שהביאו התוספות והרא"ש והמרדכי ר"ס גיד הנשה ,

וכתבו

כ׳ כתבתי כמה חילוקי דינים בזה : **יג** שעל הקשת כו׳ . פירש רש״י הקיבה עשויה כקשת מבחוץ היינו שעל הקשת ומבפנים לעיגול היינו שעל היתר והרמב״ם פירש שעל היתר היינו חוט משוך כמו יתר : **יד** מפני שנותנים בגד כו׳ . וגם אין מחתכין בו חלב שאסור מן התורה אלא גורדים אותו בסכין ואין בו דוחקא דסכינא בבשר ואף על פי שבשמנונית הגיד א״א שאינו חותך ומנקר ישראל קדושים הן והחמירו בו ולא החמירו בסכין ואפילו משתכח דאית בה דוחקא דסכינא בדיעבד מותר בהדחה

פשוט הוא דבדיעבד אין צריכין ששים רק נגד לב הככר : (יג) ויש אומרים שמדינא אסור כו׳ . בקבלת ספרים

שהרי כל ישראל נהגו להדיח הבשר כ״כ הטור בשם בעל העיטור :

יד כב **חלב הקיבה** יג **שעל** (יד) **הקשת אסור מן הדין מן התורה** [כז] כג **ושעל היתר אסור ממנהג שנהגו בו איסור** (יג) [כח] (ויש אומרים שמדינא אסור ולכן אין להקל. כו) (רש״י ורא״ש וסמ״ג וסמ״ק ורבינו ירוחם) :

טו כד **חלב שעל הדקין אסור** כה **באורך אמה** [כט] **משמתחילין לצאת מן הקיבה ומשם ואילך שומן הוא ומותר** כו **ויש אומרים שראש המעי שצריך לגרור חלב שעליו הוא המעי שיוצא בו הרעי שהוא סוף המעיים** כז **וירא שמים יצא ידי שניהם לגרור אורך אמה מכאן ואורך אמה מכאן :**

הגה ויש אומרים שאינו צריך אורך אמה ממש ולכן נהגו להקל למדוד בזרוע ואין מאריכין אורך אמה בגלמוס (מהרי״ל *) ואין צריך להסיר (ה) רק הקרום עם הדבוק בו שעל אורך אמות אלו אבל לא השומן הדבוק בטבחיא שתחתיו (כל בו) וכן נוהגין רק שמסירין מן הטבחיא גם כן חוט ארוך שמונח עליו עם השומן שאצלו ואם הטבח משך הדקין מן הבהמה בעודן חמין נשאר החלב שעל ראש הדקין עם הדרא דכנתא ולכן הבא לאכול מן הדרא דכנתא יגרוד אמה מן החלב לצד הקיבה ואם לא נודע מקומו צריך לגרוד ולגלות סביב עביו כדינר זהב במקום שנסתפק בו (מרדכי ריש ג״ה) ונהגו במדינות אלו להסיר הקרום שעל כל הדקין בהדרא דכנתא דעגל משום שנשארים הדקין עם הדרא דכנתא ואוכלין הכל ביחד על כן מסירין כל הקרום שלא יניחו גם כן שעל ראש הדקין ונהגו ליקח הקרום משני צדדיו מה שאין כן בכבש שאין דרכן להניחן ביחד וניכר ראש הדקין כן נראה טעם המנהג אבל יש להחמיר וליקח הקרום משני צדדיו (ו) גם בכבש (הכל ד״ע) :

טז [ל] כח **אין מולחין חלבים עם הבשר** [לא] כט **ולא מדיחין אותם עמו** [לב] **וכלי שמדיחין בו חלבים אין מדיחין בו בשר** ל **וסכין שחותכין בו חלבים אין חותכין בו בשר :**

יז [לג] **נהגו מנקרי הבשר לנקר בסכין אחד יד מפני שנותנין בגד על יריכים וכל שעה שנוגע הסכין בחלב מקנחו בו ונכון ללמד אדם לבני ביתו** [לד] **שישפשפו הבשר יפה במים :**

יח לא **אין פורשין הכסלים על גבי הבשר** לב **בעוד שלא נצטנן חלב שעליהם מפני שהוא נמוח ונבלע בבשר :**

הגה וכן יש (ז) לנקר הבשר תוך ג׳ ימים מן החלב שלא יתקשה החלב שבו ומכל מקום אם לא נקרו תוך שלשה ימים אין לאסור בדיעבד אלא מנקרו אח״כ ושרי (תשובת הרא״ש ומהרא״י בפסקיו סימן מ״ז) :

באר הגולה

דרב יהודה שם דף נ״ג : כב ברייתא שם דף מ״ט ובלישנא קמא רש״י והרי״ף וכ״פ כל הפוסקים : כג שם דף נ׳ למנהג בני בבל ואנו בתר בני בבל גרירן : כד שם בברייתא וכרבי עקיבא : כה מימרא דרב יהודה וכו׳ וכפירוש רש״י והרמב״ם שם וש״פ : כו שם בשם הגאונים וכ״כ הרא״ש : כז ה״ה שם וכל בו : כח מימרא דרב יהודה אמר רב שם דף ח׳ : כט גם זו שם : ל טור בשם הרשב״א : לא מימרא דאמימר וכו׳ שם : לב תוס׳ והרא״ש שם וש״פ והביאו ראיה מהא דכתיב וישימו החלבים על

פרי חדש

דקשה ליה הא דאיתא בר״פ בהמ׳ המקש׳ גבי עובר שהוציא את ידו דאית בי׳ תלת איסורין ופריך למאן ולדבריו קשה דאימא דר׳ היא דס״ל דשחיטת אמו מטהרתו וא״כ איכא איסור יוצא ואיסור חלב ודם ועוד קשה דמשמע ודאי דלר״י דס״ל בפ׳ בהמה המקשה על מי שהושיט ידו למעי בהמה ותלש חלב של בן ט׳ חי ואכלו שחייבין עליו כרת משום דחדשים גרמו לו היינו דלא בעי אוירא דלידה אבל אויר עולם ע״כ בעי כדי לחייבו כרת שאם תלשו והניחו שם שרינן לה משום כל בבהמה תאכלו וכן מוכח בהדיא בר״פ ובס״פ ג״ה וכמ״ש תוס׳ בפרק המקשה דף ע״ס ד״ה לדברי המתיר כו׳ ובר״פ פ״ג דף נ׳ ד״ה הכא כו׳ ודף ק״ג ד״ה דאיסור כו׳ וכן מתבאר מלשון הרמב״ם גופיה בפ״ז שכ׳ וז״ל הושיט ידו למעי בהמה ותלש מחלב עובר שבלו לו חדשיו והוציאו הר״ז חייב עליו ע״כ הרי דקדק הרב בלשונו דדוקא שהוציאו וזה כמעט מוכרח בש״ס וכדכתיבנא ומעתה כיון שחלב שתלשו מהעובר ניתר בשחיטת האם משמע ודאי דה״ה לחלב דעובר גופיה המחובר בו כיון שהוא עצמו ניתר בשחיטה ה״ה לחלבו שעמו ומה שחילק בזה הרב בב״י אינו מחוור כלל ודי בזה לסתור סברא זו וכן דעת רוב הפוסקים להתיר חלבו וכן עיקר אלא שיש לנו לחוש לסברת הרב כיון דמחייב עליה כרת ומיהו בגיד יש לאסור מעיקר הדין שכן דעת הרשב״א וכן נראה כדעת הרי״ף ודלא כהב״י וכבר הורה כן הגאון מהר״י בן חביב ז״ל וזה שבהגה כאן לא הגיה כלום ולקמן בסימן ס״ה גבי גיד הנשה הגיה שנהגו להחמיר וכן דעת הגאונים להתיר בחלב ולאסור בגיד וכמ״ש הר״ן בסימן רמ״א וטעמא דמלתא כתב הרשב״א במשמרת הבית דבחלב לא מקרי חלב שור וכשב אבל גיד הנשה קרינן ליה דלא תלי בשור וכשב ועם יצירתו נאסר והכי נקטינן :

ביאור הגר״א

בשם רשב״א וכ׳ עוד בשם אחרים דל״ק דבעי לחטוטי במקום שנבלעין בבשר אלא שצריך למצוא מניינם שלם לפי שהם דקין הרבה : [כז] (ליקוט) ושעל היתר כו׳ . שהרי״ף והרמב״ם והר״ן והרשב״א פסקו דשרי לגמרי כיון דר״ע ור״י משום אבותיו מתירין וכהני נמי נהגו היתר וכמה רבנן אכלי לה ואע״ג דבבלאי נהגו בו איסור היכא דנהוג נהוג היכא דלא נהוג שרי וכתב הה״מ ואנו בגלילות הללו נוהגין כבני בבל לאסור וכ״כ מהרי״ג חביב וכבר נהגנו בו איסור כו׳ (ע״כ) : [כח] וי״א כו׳ . דאנן בתר בני בבל גרירן : [כט] (ליקוט) משמתחילין כו׳ . וכן הכריע הרשב״א דכרכשא אינו נקרא מעי בסתם (ע״כ) : [ל] אין מולחין כו׳ . ע״ש צ״ו ב׳ . ב״י : [לא] ולא מדיחין כו׳ . נלמד ממ״ש וכלי כו׳ : [לב] וכלי כו׳ וסכין כו׳ . ח׳ ב׳ : [לג] (ליקוט) נהגו כו׳ . אבל מדינא א״צ כמ״ש תוס׳ והרא״ש וש״פ וראיה מדפריך וניתקן חדא כו׳ ופירש״י שם ותוס׳ והרא״ש ובבהמה אחרת לא חיישינן ע״ש ומשום בהמה זו שמנקר וחותך כל פעם חלבים ובשר ל״ק משום דבהדחה סגי וע׳ סי׳ צ״א ס״ב ולכן פירש״י חלבים ממש למכור דשם צריך שפשוף וז״ש בסי״ם בהג״ה רק כו׳ (ע״כ) : [לד] (ליקוט) שישפשפו כו׳ . וכ״כ בסי״ם בהג״ה ולא סגי בהדחה וכ״כ בת״ה קי״ב א׳ דדבר השמן שנדבק לא סגי בהדחה אלא בשפשוף וראיה ממש״ש וניתקן ליה חדא שמא כו׳ ואם איתא הא כ״ד דאורחיה בהדחה כגון בשר חי אין חוששין כמ״ש בסי׳ צ״א ס״ב וכנ״ל וע׳ במה״ב שם (ע״כ) :

חידושי רע״ק

(סעיף ט״ו בהג״ה) **שעל** אורך אמות אלו . לא קאי על אמה היוצא מהקיבה דהוא חלב גמור וקאי רק על אמה שיוצא בו הרעי וכדדייק היטב לשון הרמ״א אבל לא שומן הדבוק בטבחים וכ״כ בלבוש וכ״כ הגאון מהר״ד בת׳ הנדפס בסוף ספר שיורי כה״ג א״ח וכ״כ שבות יעקב (ח״ג סי׳ ס״ה) : (כה״ד) **להסיר** הקרום שעל כל הדקין. ובדיעבד א״צ ס׳ רק נגד שעל ריש מעי׳ באמתא דהיינו נגד חלב המרובה בא׳ משני הפרושים תשו׳

באר היטב

כ׳ הט״ז ובדיעבד אין צריך ס׳ רק נגד לב הככר : (יד) **הקשת** . פירש״י הקיבה עשויה כקשת ומבחוץ היינו שעל הקשת ומבפנים לעיגול היינו שעל היתר היינו חוט

פתחי תשובה

ניקור עיין לעיל סי׳ מ״ג סק״ד מ״ש בזה : (ה) רק הקרום . עיין במשנה למלך פרק י״ג משגגות הלכה ה׳ ובתשובת שב יעקב חי״ד סימן כ״ו ובתשו׳ כנסת יחזקאל סימן כ״ה ובתשו׳ ברית אברהם חלק יו״ד סימן כ״ח שהאריכו מאד בענין זה : (ו) גם בכבש . עי׳ בתשו׳ עבודת הגרשוני סימן ס״ו שנשאל בהדרא דכנתא של כבש שנמלח בלי ניקור כלל באופן שאנו מאריכים לשער בששים אם צריך ששים נגד כל הקרום שעל הדקים והכנתא אי סגי אם יש ששים נגד החלב שעל ריש מעיא באמתא והשיב דזה פשוט דאין צריך לשער נגד הקרום שעל כל הדקים דהרי אין בו איסור כלל וכי בשביל שאנו נוהגים להסירו כי היכא דלא ליתו להניח גם כן על ראש הדקים נאסר בדיעבד . רק צריך לשער נגד החלב והקרום של ריש מעיא באמתא ואף שכ׳ הב״י דירא שמים יגרוד אורך אמה מכאן כו׳ זה ודאי דמכח ספק אם ריש מעים פירושו היכא שיוצא מהקיבה או סמוך לבית הרעי כתב כן ואם כן פשיטא שא״צ ס׳ אלא נגד אמה א׳ אמנם אם החלב הרבה באמה א׳ ובאמה א׳ מעט מאריכין ששים נגד האמה שהחלב בו מרובה ואמנם דוקא אם יש ס׳ בדקין עצמם נגד הקרום והחלב הנ״ל אבל אם אין שם ששים רק על ידי צירוף בשר אחר הנמלח עמו אמרינן הנ״נ וצריך ס׳ נגד כל הדקים שהחלב דבוק בהם והדקים עצמם אסורים . גם צריך ליטול הוורידין מן שומן הכנתא המסובכים כעכבים ע״ש עיין בתשובת ברית אברהם סוף סימן כ״ח מ״ש בזה . ועיין בספר חמודי דניאל הלכות מליחה סימן ו׳ שכתב דהדרא דכנתא שמלחו אותו ושכחו מעט חלב נראה שמצטרפים גם הפרש לבטל בששים כמו דמצטרפין עצמות בסימן צ״ט סעיף ח׳ וקליפות ביצים בסימן פ״ו סעיף ה׳ וכ״ש פרש דיש בו לחלוחית ונבלע בו הטעם אפילו על ידי מליחה דהא אפילו בכלי יכול מליחה להבליע מיהו לפעמים נמצא שאין הפרש מלא וצריך למעך חללו עכ״ד עיין שם ולפי מ״ש לקמן סימן צ״ט סק״א בשם תשובת מהר״י הלוי דדוקא בביטול הוא דמצטרפין עצמות אבל במליחה באיסור שמן אין העצמות מצטרפים ע״ש אם כן לאו ראיה היא אלא דאפשר לחלק בין עצמות לפרש : (ז) לנקר הבשר תוך ג״י . עיין בנחלת צבי לענין אם מהני לזה אם שרי אותו קצת כמו דמהני לקמן סימן ס״ט סעיף י״ג עיין שם :

דגול מרבבה

(סי׳ ס״ד בהג״ה סעיף ט״ו) ואין צריך להסיר וכו׳ . עי׳ במשנה למלך פרק י״ג מהלכות שגגות ה״ה שהאריך המגיה בזה :

יד אפרים

ע״ש . ועיין בשמש צדקה סי׳ ל״ד שהסכים ג״כ להתיר אלא דמיירי שם בטחול מצד הדם שאז הקרום אסור ואין חייבין עליו אבל מצד הגם דחייבים עליו נראה שאין להקל אף בבשר שנמלח עמו וע״ש בהגהת בן המחבר :

חדושי בית מאיר

(סימן ס״ד סעיף ט״ו בהג״ה) **אבל** יש להחמיר וליקח הקרום משני צדדין גם בכבש . נ״ב ומכ״ש בשור . ועי׳ ד״מ סי׳ ס״ה ולשון ניקור העיטור שכתוב ויקלוף מעליהם קרום של חלב נ״ע : כל

גליון מהרש״א

(ס״ד סעיף ט״ו) **חלב** שעל הדקין אסור . עיין רש״י חולין מ״ט ריש ע״ב משמע דהוי מה״ת ועיין ת׳ כנסת יחזקאל סי׳ כ״ח עלה ל״ב ע״ג : (שם) **וירא** שמים יצא ידי שניהם . ומ״מ לענין שיסתום הנקב דינם כחלב טהור דסותם כמו בחולין דף מ״ח דאר״נ לדידהו מיכל אכלי לדידן מסתם נמי לא סתים ת׳ שער אפרים סי׳ ס״ב ד״ה ואשר . ואם נמלח א״צ ששים כ״א נגד חלב וקרום של אמה אחת אשר חלב שעליה מרובה יותר ואם אין בהדקין עצמן ס׳ אז נעשה נבלה וצריך בשאר בשר שנמלח עמהן ס׳ נגד כל הדקין שהחלב דבוק בהן והן עצמן אסורים . ת׳ עבה״ג סי׳ ס״ו : (ט״ז ס״ק י״א) **דעת** רבינו ברוך דאם . עיין סי׳ ק״ה ס״ק י״ח בפ״ז :

יד אברהם

וכתבו שהביאו ראי׳ מת״כ שאמר יכול יהא אסור חלב הדפנות ת״ל יקרב בראוי להקרבה אסר רחמנא אלמא דלפי׳ חלב הדפנות היה אסור אי לאו מטעם שאינו קרב . וא״כ שומן היותרת שקרב עם היותרת אסור . והקשה ב״י על זה דאי מטעם שקרב ליתסר חלב הכליה ואי משום דאמרי׳ בפ׳ כה״כ חלב הכליה אקרי חלב סתמא לא מיקרי . מ״מ ליתסר מטעם שקרב עכ״ל . וקושיא זו אינני מכיר דהא מסקינן בש״ס פכ״ה (דף קיז) ובפ״ק דכריתות (דף ד׳) דמתורתא כדרב זביד דאמר דטעמא דשרי חלב הכליה דלא אסרה תורה אלא דבר השוה בשלשתן . פי׳ דבר הקרב בשור וכשב ועז כגון חלב הכליות . אבל אליה אינה קריבה אלא בכשב ולא בשור ועז . וכ״כ הרי״ף בפג״ה והרשב״א בתה״א (דף ע״ט) ובס״ג . וא״כ שפיר קאמרי הרא״ם ור״ת דשומן היותרת שקרב עם היותרת בשור וכשב ועז אסור ודבריהם ברורין . שוב ראיתי את״כ בס׳ יראים להרא״ם עצמו סי׳ קמ״ד שזה טעמו באמת ודלא כמו שהביאו התוספות ודו״ק והנלע״ד ת״ל : (שם סעיף ט״ו) **חלב** שעל הדקין אסור באורך אמה כו׳ עד מ״ש הג״ה וא״צ להסיר רק הקרום כו׳ . אבל לא השומן שתחתיו שעל אורך אמות אלו בתשובת שב יעקב סימן כ״ו השיג על הג״ה ומסיק דריש מעיא לפרש״י שהוא תחלת יציאתן מן הקיבה . שם גם השומן שתחת הקרום אסור . רק לפי׳ הגאוני׳ שהוא סוף המעיין דהיינו תחלת המעי שיוצא בו הרעי . שם השומן שתחת הקרום שרי ע״ש ולענין לסתום הנקב כ׳ דאינו סותם . דבתחלת יציאתן מהקיבה שם הוא חלב טמא ואינו סותם כמ״ש סי׳ מ״ו. ובסוף מעיין שהוא ראש הכרכשתא אע״פ שהוא טהור אינו סותם מפני שעשוי ככובע ואינו מיהדק . וכמ״ש הט״ז בהדיא שם בסי׳ מ״ו. והוא ממש כפי דעתי . ודלא כהמשנה למלך פי״ג מהל׳ שגגות שר״ל דלפי׳ הגאונים ריש מעיא הוא סוף המעי׳ מקום חיבורן לכרכשתא ולא הכרכשתא עצמה וליתא כמ״ש בס״ד ר״ס מ״ו ע״ש :

צבי לצדיק

מ״מ חייב משום נבלה וי״ל דעיקר רבותא דדוקא שהוציאו הא הניחו אחר שתלש ניתר בשחיטה כמ״ש הש״ך :

נחלת צבי

עליה חטאת נ״מ נמי להא . ומש״ה ניחא דלא כתב הטור גבי גיד הנשה דאינו נוהג בטמאה דכיון שאין ענוש כרת ליכא נ״מ והא דכתב באבר מן החי׳ כבר תירצו האחרונים ז״ל בסימן ס״ב ע״כ לשונו בכת״י הטהורה ממש ודברי פמ״ח : (ש״ע סעיף י״ח בהג״ה) **אלא** מנקרו אח״כ ושרי. לכאורה נראה דלצלי קאמר דשרי דאי לקדרה אסור דהא ע״כ לא נמלח תוך ג׳ ימים דאי נמלח ודאי אסור משום שנמלח עם חלב וא״כ אסור לקדרה מטעם שנתקשה דמו כמ״ש לקמן סימן ס״ט סעיף י״ב אלא לצלי מיירי הכא ואין לומר דמיירי אף לקדרה וכגון שנשרו תוך ג״י במים דאז ליכא משום שנתקשה דמו כמ״ש בסימן ס״ט שם דא״כ נראה דאף החלב לא נתקשה ושרי אף לכתחילה אלא ודאי דלצלי איירי . ולפ״ז קשה על הש״ך לקמן סי׳ ס״ט סוף ס״ק נ׳ שכתב ולעיל סימן ס״ד סעיף י״ח נתבאר כו׳ ובדיעבד אם מנקרו אח״כ מותר אף לקדרה עכ״ל. וגם קשה לפי זה מ״ש הרמ״א וכן יש לנקר תוך ג׳ ימים שלא יתקשה החלב הא בלא״ה אסור להשהות לכתחילה בלא מליחה כמ״ש הרמ״א שם בהג״ה . ואולי י״ל דמיירי שנשראו רק מעט וזה מהני לענין דם ולא לענין חלב וכמ״ש הש״ך שם ס״ק נ״ג דשריה מעט לא מהני רק אם היה מנוקר מגידי הדם וי״ל דה״ה לענין חלב לא מהני שריה מעט וא״כ מיירי הכא אף לקדרה . אלא דאכתי אינו מיושב מ״ש הרמ״א וכן יש לנקר כו׳ דהא לכתחלה לא מהני שריה מועטת לכ״ע אף לענין דם כמ״ש הש״ך שם בסוף דבריו . הילכך צ״ל דדוקא לענין דם מהני שריה אבל לענין חלב אפילו שראו הרבה לא מהני וכן נראה קצת מצד הסברא דחלב כ״ז שהוא במים מתקשה יותר וא״כ מיירי הכא שנשראו היטב תוך ג״י ואז משום דם מותר אף לכתחלה רק משום חלב אסור :

הוא נדפס שלא במקומו ומקומו בסעיף י"ד לענין חלב שעל היתר שם צריך להיות האי וי"א : (יד) אם נעשו לא נאסר . משום דלא אסרינן ליה אלא משום שמא יסכה מלשפשף היטב : (טו) מאחר דיש מתירין על ידי קליפה . פירוש במליחה אבל בבישול ודאי צריך ס' ואמרינן בו חתיכה עצמה נעשית נבילה כמ"ש בסעיף י"ב בשם רש"ל : (טז) מעבירין אותו . בח"מ סימן ל"ד מבואר חילוק בין שוחט או מנקר לעצמו או לאחרים וכן הוא כאן בבית יוסף :

טו אבל אם נמצא אחריו חלב כו' . עיין בב"י וד"מ מ"ש בשם הר"ן והגהת אשר"י ועיין לעיל סי' קי"ט :

יט [לה] לג **כל אלה הדברים** (יד) **אם נעשו לא נאסר הבשר ואין מכין העושה אלא מלמדין אותו שלא יעשה**: (ואם עשה מותר רק שיפשפש הבשר היטב) (ר"ן פ"ק דחולין) :

כ [לו] לד **אין מולחין הבשר קודם שיסירו החוטין והקרומים האסורים וגיד הנשה** [לז] **ואם מלחם מסירם אחר כך ומבשל הבשר** [לח] לה **ויש מי שאוסר עד שיסיר ממנו כדי קליפה :**

הגה [לט] וי"א דבעינן ששים כמו בשאר חלב הנמלח עם בשר דקי"ל בששים כמו שיתבאר סי' ק"ה [מ] ויש להקל ולהתירו ע"י קליפה (המגיד בשם המפרשים) אם יש בו הפסד קצת (טו) מאחר דיש מתירין אפילו בלא קליפה וגם אין שייך לגזור משום חלב שמן דמפעפע דכל הקרומים אינם רק חלב כחוש (מרדכי וס"ה) ירא"ה דיש לסמוך אמאן דמתיר (טו) בקליפה ועיין לקמן סי' ק"ה :

כא [מא] לו **טבח שדרכו לנקר בשר ונמצא אחריו חוט או קרום** (ח) **מלמדין אותו ומזהירין אותו שלא יזלזל באיסורין** טו לז **אבל אם נמצא** (ט) **אחריו חלב אם הוא כשעורה** (טז) (טז) **מעבירין אותו ואם נמצא אחריו כזית** [מב] **ואפי' בהרבה מקומות היו מכין אותו מכת מרדות ומעבירין אותו :**

הגה וחזרתו לכשרותו ותשובתו הכל לפי ראות עיני הדיין אם עבר בשוגג או במזיד (הגהות אשיר"י פרק ג"ה) [מג] ומנהג כשר הוא שהטבח המוכר בשר ינקרנו קודם שימכרנו פן יכשלו בו הקונים (מהרי"ק שורש מ') :

באר הגולה

החזות : לג טור בשם הרמב"ם שם בפ"ז מהלכות אסורות: לד שם ושם: לה ה"ה שם ובשם הרשב"א וקאי נמי אהא דאין פורשין וכו' בסעיף י"ח: לו רמב"ם שם: לז מימרא דרב יהודה ורבי יוחנן שם דף צ"ג וכדמוקי להו רב פפא ומר זוטרא :

חדושי בית מאיר

(שם סעיף יט) **כל אלה** הדברים . כ"כ אף דהש"ע סי' ק"ה פסק דמליח' אוסרת באין ס' לא נמנע מלכתוב תיבת כל דמשמע דקאי גם על סעיף ט"ז . והיינו משום דיאור בב"י סי' הנ"ל אף לשון הרמב"ם שכתב הכי דמיירי באופן שלא היה מליחה גמורה או שלא מיירי בחלב גמור ע"ש ודלא כהה"מ שלא ביאר הכי כוונת הרמב"ם :

(שם סעיף כ') **החוטין** והקרומים. כ"ב האסורים ואין חייבין עליהם ולאפוקי קרום שעל לד הגם של הטחול . ועי' ת"ח כלל ל"ח סי' ה' :

גליון מהרש"א

(סעיף כ' בהג"ה) **ויש** להקל ולהתירו . עיין סי' ק"ה ס"ה וס"ט: (ס"ע סעיף כ"א) **ונמצא** אחריו חוט . ואם אוסר את המותר עמ"ש בגליון סי' א' ס"ב : (שם) **מלמדין** אותו ומזהירין. גם במנקר ומוכר לעצמו מיירי דאין מעבירין רק מלמדין וכן בטבח שמכר בשר ששהה ג"י בלא מליחה ת' עבה"ג סי' ט"ו : (שם) **אבל** אם נמצא אחריו חלב . עיין לקמן סי' פ"ד סי' י"א : (שם בהג"ה) **וחזרתו** לכשרותו . ואינו חשוב כמזיד כיון שהחלב שוה יותר מן הבשר.אלא כפושע וע"כ חזרתו וא"צ להחזיר אבדה בדבר חשוב וה"ה טבח שלוקח שכר קצוב לשבוע . אבל כל שיש בו חימוד ממון כגון שנוטלים הכשרות או שאם הוא כשר בעל הבהמה מוכר לו הבשר ומשתכר בו אינו חוזר עד שיהיה התשובה ג"כ בממון ועיין באורך לר"א מזרחי בת' מים עמוקים סי' כ"ד :

חדושי רע"ק

תשו' עבה"ג (סי' ס"ו) והסכים גיסו הגאון שבות יעקב זצ"ל : (סעיף כ') **עד** שיסיר ממנו כדי קליפה. לקמן (סי' ק"ה ס"ט) פסק המחבר דבעי נטילה ובפמ"ג שם עמד בזה דדברי המחבר סתרי אהדדי עיי"ש :

ביאור הגר"א

[לה] כל אלה כו' ואם כו'. דצונן [בצונן הוא וכמ"ש ק"ז ב' אלא דלכתחלה אסור שמא ישכח מלשפשף: [לו] אין מולחין כו'. צ"ז ב' הנהו כו' ול"פ אלא בדיעבד וכנ"ל: [לז] ואם מלחם כו' . שם אתו שיילוהו כו' : [לח] ויש כו' . כמ"ש הרא"ש שם דהא אמרו כרותח דצלי ומיהו לאו כצלי להצריך נטילה . שם : [לט] וי"א כו' . כמ"ש איני והאמר ר"ה כו' שאני חלב כו' וה"ה למליחה שהוא כצלי כנ"ל ואע"ג שאמרו שם והארבב"ח כו' ההוא כחוש הוה כ' הרב לקמן סי' ק"ה ס"ט בהג"ה ולפי שא"א בקיאין כו' : (ליקוט) ואם מלחם כו' . צ"ז א' כוליא בחלבה כו' . ויש מי כו' . עתוס' שם ד"ה כוליא כו' . ויש אומרים כו' . כ"כ הסמ"ק דלא קי"ל כהאי תי' אלא כתי' בתראה כלבית באלפס כו' אבל דעת הרב משום דלא בקיאין ועמ"ש בסי' ק"ה ס"ח בהג"ה (ע"כ) : [מ] ויש להקל כו'. וכ"כ שם ע"ש : [מא] טבח כו' . שם צ"ו א' בר פיולי כו' . מ"מ : [מב] (ליקוט) ואפי' בהרבה כו' . אבל הרשב"א כתב מדקאמר הלכתא ש"מ דמ"ז לאפלוגי קאתי ופסק גמ' דלא כמ"ז אלא דוקא כזית במקום אחד (ע"כ) : [מג] ומנהג כשר כו' . דז"ש שם טבח שנמצא אחריו ול"ק סתמא מנקר כו' אלא דבטבח שעליו מוטל לנקר הבשר אפילו מכר סתם ולא מכר בחזקת מנוקרת מלקין ומעבירים אותו משא"כ באחר וז"ש רש"י שם ד"ה טבח דרך כו' . שם :

פתחי תשובה

(ח) מלמדים . ומה"ט פסק בתשו' עבודת הגרשוני סימן ע"ו בטבח שמכר בשר שלא הודח ולא נמלח יותר מג' ימים אחר השחיטה שאין צריך להעבירו רק מלמדין אותו כו' אם לא משום גדר ע"ש : (ט) אחריו חלב . עי' בתשו' גבעת שאול סימן י"ב שנשאל עבור מנקר שנטל קבלה על סדר הניקור ומצאו אחריו חלב וקצת מן בשר הנ"ל שניקר נאכל והבשר שהיה בעין אף שהיה מלוח היו חתיכות שלמות ויש בכל חתיכה ס' נגד החלב שבו אך הבשר שכבר נתבשל נחתך לחתיכות קטנות ואפשר שלא היה ס' בכל חתיכה מה דינן של הכלים שנתבשלו בהם והשיב דהכלים שנתבשלו בהם בשר שניקר קודם אותה חתיכה שנמצא בה חלב בודאי מותרים דאמרינן השתא הוא דאיתרע כמ"ש הש"ך סימן א' סק"ח ובסימן קי"ט סק"ל אך הכלים שנתבשלו בהם חתיכות שניקר אותם אחר שניקר החתיכה שנמצא בה חלב אסורים אם יש לספק שאין בכל הקדירה אף עם המרק ושאר דברים ששים נגד החלב אבל אם זה ברור דבכל הקדירה יש ס' אלא שיש ספק שמא אין בחתיכה עצמה ס' יש להתיר משום דהוי ספק דרבנן ע"ש :

באר היטב

חוט משוך כמו יתר : (טו) בקליפה. כ' הט"ז היינו במליחה אבל בבישול צריך ס' ואמרינן בו חתיכה עצמה נעשה נבלה (חוץ מגידי צוואר שיתבאר לקמן סי' ס"ה . רש"ל וקליפה זו בין במליחה ובין בצלי אינו אלא חומרא בעלמא . וכ"מ דאם לא קלפוהו ובשלו כך מותר בדיעבד) : (טז) מעבירין . עי' בח"מ סי' ל"ד דמחלק גבי טבח אם שוחט לעצמו או לאחרים וגם כאן דינא הכי :

צבי לצדיק

(בט"ז ס"ק ט"ו) **מאחר** כו' בשם רש"ל . יש מי שטעה דבשר אחורי' יש בו רק איסור דרבנן דשומן וקוקונות דרבנן והוא טעות גמור דבשר אחורי' שאינו מנוקר יש בו ספק חלב דאורי' כמו שכתב הרמב"ם פ"ז ממאכלות אסורות ה"ו שחייבין עליו כרת וגם חוטי חלב דהם עי"ש :

יד אברהם

(שם סעיף כ') **אין** מולחין הבשר קודם שיסירו ממנו החוטין והקרומות האסורין וגיד הנשה . ואם מלחן מסירם אח"כ ומבשל הבשר . כ"כ הטור בשם הרמב"ם וע' בב"י כאן ובסי' ק"ה דס"ל להרמב"ם דגיד הנשה שנמ לא או נגלה עם הבשר שרי בלא קליפה . ותימא על הט"ו דלפי דעתם בעי נטילה בירך שנגלה עם גידיו ובמליחה קליפה כמ"ש בסי' ק"ה ס"ה וס"ט ע"ש . וכאן הביאו דעת הרמב"ם כאלו הוא עיקר . והיש מי שאוסר עפ"ל וסותר זא"ז ואחרי כתבי ראיתי שהר' פר"ח הקשה כן בסי' ק"ה ס"ט : ואם לא הסירו הקרום שעל כל הדקין התיר בשו"ת עבודת הגרשוני . ואפשר דה"ה בחוטים שעל הדקים שכ' בס"ס ע"א ע"ש . וכ"ש במקום הפסד שיש להתיר במליחת חוטים שיש בהם דם . ובסי' ס"ה כ' הש"ך בשם רש"ל דמותר בדיעבד אם נמלח ונתבשל . וכ"מ בהגמיי' פ"ו דמא"ס הלכה י' :

משבצות זהב יורה דעה סד הלכות חלב שפתי דעת

סד (א) ושל . עט"ז מפני שיש קושי' הסכנה בדבריו גם צריך להגיה קצת לכן אבאר . הנה הטור כתב דטמאה ונפל חלבם כבשרם ונבילה וטריפה חייב כרת על חלבם והקשה הב"י לאיזה צורך הביא הטור חלב נבילה וטריפה ונפל וטמאה והט"ז לא הביא כ"א טמאה ונפל ונמשך אחר הב"ח והב"ח אפשר רמז במלת כו' יע"ש . ומ"ש דנ"מ למלקות היינו אי חייב ב' או א' . והב"ח תי' דנ"מ לאיסור סחורה דדבר האסור באכילה מ"ה אסור לעשות בו סחורה חוץ מחלב ע"ז אמר דטמאה ונפל חלבם כבשרם ואסור לעשות סחורה . והט"ז הקשה דבטמאה א"כ דחלבו חייב כרת מ"מ לא הותר מקרא דיעשה למלאכה דמיירי בטהורה כמבואר בזבחים ע' א' שיש במינה טריפה כמ"ש הש"ך בקי"ז אות ד' וכאן אות ב' דלא כאורחת חיים יע"ש א"כ לאיזה צורך הזכיר דאין נוהג בטמאה ומיהו הא דהזכיר הטור דנוהג בנבילה וטריפה לומר אף דאיסור נבילה רביע עליה ונבילה אסור להסתחר מ"מ בחלב נבילה וטריפה גלי קרא להדיא דמותר להסתחר ביה . אמנם במ"ש דהוה מוסיף לא ידענא פירושו דמה ענין חלב טמאה לחלב נבילה דהתם נבילה על חלב הוה כולל והר"מ ז"ל בפ"ז ממ"א ה"א קראו מוסיף ע"ש במ"מ ולח"מ וכדבעינן למימר קמן הא חלב על טמאה אין בו כולל וכ"ת דטמאה על חלב קאמר הא ליתא דמשנולדה חל טמאה וחלב לאחר שכלו חדשיו דכ"ע מודים דכל דלית ליה אוירא ולא חדשים דלית ביה איסור חלב וכאמור . ומ"ש דהוה מין בח"מ ממרוצת דבריו דהסכים למ"ש רמ"א בסי' נ"ח דכתב דבתר שמא אזלינן לא בתר טעמא ומש"ה א"ש דאי חלב טמא הוה חלב מיקרי א"מ וספיקא ד"ת וע"ז הקשה דלו אין חייב משום חלב מ"מ כיון דבתר שמא אזלינן א"מ הוה ויש לפרש דבריו כמ"ש הש"ך בנ"ח אות ו' אלא דמיירי בבשר שמן ומ"מ החמיר אם אין שוה בשמא ושם יבואר בעז"ה והעלה דנ"מ ,נודר הנאה ר"ל שאמר בפי' שמודר הנאה מדבר האסור משום חלב דאי אמר סתם אפשר כל דמיקרי חלב אף טמאה ונפל נמי נדר אלא שאמר בפי' שנודר מדבר דרביע עליה איסור חלב ומ"ש דמש"ה לא כתב הטור בסימן ס"ה בג"ה דאין נ"מ דהר"מ כתב דאסור בהנאה ככר תמה עליו הכה"ג בהגהות הב"י אות ה' דהר"מ כתב בהיפך בפ"ח ממ"א דג"ה שרי בהנאה ואם נגיה להחולקים על הר"מ מ"מ לדידן שרי בהנאה יע"ש ויותר יש לתמוה דלמאן דאסר ג"ה בהנאה פשיטא שצריך להשמיענו דאין נוהג בטמאה ולהתיר בהנאה וכ"ת דהטור סובר דג"ה נוהג בטמאה דטעמא דחכמים במשנה דאין נוהג דאין איסור חע"א וסוברים יש בג"ה בנ"ט משא"כ לדידן זה שבום הוא חדא דמשמע דכר"ם קי"ל מי שגידו אסור ובשרו מותר ובאמ"ה נמי דרשינן הכי ואף שיש לחלק בין דרשא דהתם מ"מ הר"מ ז"ל בפ"ח ממ"א כ"כ ועוד דאין לשון הט"ז משמע כך כלל יע"ש ומ"מ י"ל דבריו כי סובר שהטור לא ברירא ליה לפסוק הלכתא דג"ה מותר בהנאה כמ"ש הרא"ש שרא"ה באשכנז שנזהרין להשליכו להתול ומש"ה מידי ספיקא לא נפקא וע"כ לא הכריע לכתוב דאין נוהג בטמאים ממ"נ אי למודר הנאה בלאו הכי מספק אסור ואי דאין נוהג בטמאה להתיר ג"ה של טמאה בהנאה נמי לא רצה לכותבו כיון דלהרא"ש בלאו הכי שרי בהנאה ומכל מקום צ"ע :

ודע דנ"מ בחלב דחייב כרת כמ"ש הש"ך אות ב' לחשוד וכמ"ש הדרישה אות א' דתשובה חמורה . ועוד יש נ"מ בג"ה דהוה ברי' ולא בטיל וקשיא להב"ח אמאי לא הזכיר הטור דאין נוהג בטמאה ובטל בין הגידים . אמנם מה שיש לנו מהספק הוא בטריפה מבטן כמו יותרת דטריפה קרום וחלב לאחר שכלו חדשיו אי חייב משום חלב או לאו דלדידן אין איסור חע"א אלא בא' מג' דרכים כולל ומוסיף ובה"א עיין בר"מ ה' א"כ וכאן ליכא זה ותמור על קל לא חייל והנה הר"מ ז"ל בפ"ז ממ"א ה"ב כתב נבילה על חלב הוה מוסיף ויש בו ב' קושיות . א' מה שהקשה הלח"מ דכולל הוא . הב' עמד בו הממ"ע דבלא"ה קרא מפורש הוא חלב נבילה יעשה למלאכה ואכל לא תאכלוהו התורה אמרה יחול איסור חלב כו' עיין זבחים ע' א' ולקושיא א' י"ל לכאורה מוסיף למזבח ומיהו בעלי מומים מא"ל עיין תוס' חולין ק"א א' ד"ה מאן . והנה לדידן דאית לן כולל למה לי קרא דיבוא איסור נבילה ויחול על חלב וכ"ת מכאן אנו למידין בעלמא הא לא סבירא ליה להר"מ כן עיין תוס' זבחים ע' א' ד"ה יבוא שהניחו בתימא . ויש לנו לומר דהתורה אמרה יבוא איסור חלב ויחול על טריפה שנולדה וכאמור ואמרה תורה דחייב נמי משום חלב דכן משמעות הקרא חלב נבילה כו' ואכול לא תאכלוהו ואזהרה דחלב חל על נבילה . ונבילה דכתיב קאי על רישיה דיעשה לכל מלאכה שאין מטמא וכ"ת מנא "לכל למה אתא י"ל זה לר"ע משא"כ לר"י הגלילי דלכל אהיתר הנאה מגלן תרתי וכבר ראיתי מי שנתקשה בזה דהר"מ ז"ל בפ"ח ממ"א הט"ו מפיק "לכל היתר הנאה ובס' שא"ס פ"א ה"ה מפיק לטומאה ולדידי א"ש דמש"ה כתבה התורה נבילה לומר דטהור ומלת "לכל מיותר להיתר הנאה אף להדיוט ותרתי מוכח מהאי קרא ע' פסחים כ"ג ואף דבזבחים שם אמרינן טריפה להוציא בהמה טמאה אב לה"א אכל לפי האמת דממעטינן חיה מאכול לא תאכלוהו פ"ס דממעט טמאה ות"כ ס"ק דטריפה למעט טמאה ועדיין היה לא ידעינן וממעטינן מאכל לא תאכלוהו ואייתר טריפה לכדאמרן דטמאה נמי ממועט מלא תאכלוהו . ותדע דהם ע' א' מסיק למעט טמאה לא צריך ערש"י ד"ה מי ומסיק ליחול כו' ולדידן נ"ל אלא כדכתיבנא :

עוד אבאר לך דלכאורה יש לומר נ"מ אי חייב כרת על חלב או לאו לענין ס"ם דבחיוב כרת לא מהני ס"ם כנראה לכאורה במ"ל בהל' בכורים פי"ב הי"ט דז"א וכבר עמדנו בזה בפתיחה להל' טריפות ולקמן בקונטרס הספיקות אבאר עוד וכאן אבוא בקצרה . הנה התוס' ב"ק י"א א' הוקשה להם אמאי לא מטהרת מרחשון מס"ם והוה ספק כרת וכ"מ בגמרא שם ובתה"ד סימן ק"ל בפסקיו בכ' עזים ילדו ג' שעירות שרלה להתיר מס"ם אף שיש כרת עיין ט"ז סימן ש"ו אות ה' ורא"ה לזה מב"ק שזכרנו דאי יש מקצת שליא בלא וולד שרי מס"ם בכרת באופן שדברי המ"ל שם צ"ע והדברים ארוכים אין עת האסף פה (ס) :

שאלה חלב מבהמה טהורה שנמצא בחביות שכר וכדומה ואין ס' ויש ספק א' אי נשרה מעל"ע וספק כבוש מבואר סימן ק"ה דאסור והט"ז הניח בצ"ע ומעשים בכל יום דאוסרין ספק כבוש ראם יש לצדד להתיר גם אם יש לחלק איזה חילוק :

תשובה הנה הריב"ש סימן שמ"ט הביא הב"י כאן והר"ב בהג"ה סימן קכ"א ס"א והפר"ח כאן אות כ"ו דמה שמשימין חלב בין נסרים שרי מטעם דטבע היין לברוח מחלב (לאו דוקא יין ה"ה שאר משקים) ועוד דבטל בס' עכ"ל והב"י לא הביא אלא טעם א' וכ"כ הר"ב בהג"ה בקכ"א גם כן אמנם הפ"ח שם אות ב' המה ע"ז דודאי אם שוהה היין מעל"ע בולע ועינינו רואות שיש במשקה שמנונית ע"כ בעלה דאין היתר כ"א מטעם ב' יע"ש ואפשר גם הריב"ש לא קאמר אלא בין הנסרים אבל לא מונח בתוכו ולפ"ז א"כ אין להתיר בכאן ומיהו בזין כה"ג י"ל דנע"ל ולא בשאר משקים עסי' ק"ג ס"ד בהג"ה . אמנם

יש

סד א חלב כו' ושל שאר בהמות טהורות אסור ש"ך חנה הכה"ג בהגהות הטור תמה עליו בשתים דליכא יותר מג' מינין ואי משכחת להו לא מיתסר דאין קרבין ע"ג המזבח והתורה אלו ג' פרטה עכ"ל והנה יותר יש שור הבר מין בהמה הוא עיין סי' פ' ס"ג ובהל' כלאים אלא דנכלל בשם שור האסור בקרא ועיזי דבאלא עיין חולין פ' א' וברמ"ם הל' מ"א פ"א ה"ח ובמ"מ כתב דלהר"ם עיזי דבאלא כשירות למזבח וחלבן אסור שלא כדעת הרשב"א דפסק כאמימר אלא כר"ה יע"ש וא"כ שפיר כתב הש"ך ושאר בהמות ולא כתב ושאר מינין דהנהו בכלל שור ועז הן ושלא תטעה דווקא שור ועז סתם לכן כ"כ :

ודע שמ"ש המחבר כוי חלבו אסור הוא ביומא ע"ד אמנם ראוי לבאר קצת . דע כי שלשה מיני כוי המה ודיניו ד' כמו שאבאר . כוי הבא מבהמה וחיה . וכוי הבא מעז וכבש . וכוי שהוא בריה בפ"ע . הנה כוי הבא מבהמה וחיה אם אמו בהמה הוה וודאי מקצת שה וודאי וחלבו יש בו כרת כמבואר ואם אמו חיה חלבו אסור ואין לוקין דלמא אין חוששין לזרע אב . וכוי מכבש ועז אין בו ספק ויש בו כרת . וכוי שהוא בריה בפ"ע חלבו אסור בוודאי מקרא דכל חלב לרבות כוי וח"ש והר"ם ז"ל שכתב במ"א פ"א הי"ג כוי הבא מבהמה וחיה הוא הנקרא כוי וחלבו אסור כבר כתב הב"י סי' ס"א דגירסא משובשת היא ובהי"ב צ"ל וכל שיסתפק לך אם בהמה או חיה הוא נקרא כוי וחלבו אסור . עיין יומא ע"ד וכריתות כ"א א' ובתוס' שם ד"ה כוי דהוי כוי בריה בפ"ע ולא מבהמה וחיה דלא צריך קרא לרבויי ספיקא . ועיין נזיר פ"ה מ"ז ומשמע דמן התורה הוא כל חלב לא אסמכתא כמ"ש התוס' איצטריך קרא לרבויי ספיקא . ויש לראות איך לא הזכיר הב"י סברת המ"ם בהל' מ"א הי"ג שכתב דגם כוי הבא מבהמה וחיה הוא הנקרא בוי כן משמע שם . ולפ"ז חלב כוי שהוא בריה לאיסורא רביה ולא למלקות כמו ח"ש וכוי מצבי ותיישה כרת ומתייש וצבי ספיקא הוה ואי ספק נפל לקדירה אי הוה ס"ס עמ"ש בסימן ק"י . ומ"מ קשיא קצת אמאי מרבינן מכל כוי שהוא בריה בפ"ע ולא שאר חיות טהורות כיון דאלו הג' לאו דווקא עכ"פ לאיסורא . אמנם דע אף שכתבו התוס' בכריתות דכוי איירי בבריה לא אי בהמה או חיה וכנראה מסורצת לשון הר"ן ז"ל הביאו הב"י סימן ס"א מ"מ הר"מ ז"ל סובר דכוי שהוא בריה בפ"ע היינו או חיה או בהמה ורחמנא רביה לאיסורא ולא לכרת ומלקות ואיסור וודאי הוה . דאל"כ איך כתב בפ"א מהשא"ה ה"ה כוי חלבו טמא מספק והוא משנה פ"ב דבכורים ואמאי מטמא מספק הא ודאי חוה כיון דאין בו לאו וכרת כ"א איסור כמו ח"ש א"כ בלאו דאכל לא תאכלוהו לא מרבינן חלב כוי כמו דלא מרבינן חיה וח"ש כיון דלאו לית ביה אלא ע"כ ספק משום דשמא בהמה הוא . וכן הוא לדעתו שהרי בפ"א ממ"א הי"ב כתב כוי שהוא ספק אם חיה או בהמה וכגי' הכ"מ שם הרי כמ"ש וכן בפ"ט מהל' בכורים כתב הכוי אע"פ שהוא ספק משמע ספק חיה או בהמה ולדידיה תקשי קושית התוס' בכריתות צריך קרא לרבויי ספיקא וכ"ת דהר"ם לשיטתיה דסובר

כל

כל ספיקא מן התורה שריא ושפיר צריך קרא לרבויי ספיקא דא"כ קשיא בכ"מ דאמרינן צריך קרא לרבויי ספיקא . ועפר"ח סי' ק"י ובתוך דבריו כתב דלר"י דהלכתא כוותיה כוי בריה ולא ספק והוא כתוס' דכריתות וכתב מ"ד ספיקא הוה בורכא וא"י מה בורכא הא מדברי הב"י בסי' ס"א מוכח דכוי בריה בפ"ע ספק חיה או בהמה וכדמוכח ממשנה דפ"ב דבכורים דטומאתו בספק וכדמוכח מתני' פ"ה דנזיר והדברים ארוכים אין כאן מקומם עפר"ח סי' ס"א אות כ"ח : ב ושל . עש"ך עשה כלומר דשאר מיני בהמה או כוי שהוא בריה בפ"ע עכ"פ איסורא איכא כמ"ש באות הקודם . והקשה על הב"ח דא"נ היה נוהג בטמאה אסור לסחור ביה דקרא דחלב נבילה וטריפה לא איירי כ"א בטהורה שיש במינה טריפה או מי שחלבה אסור ובשרה מותר כדאיתא בזבחים ע"א לענין טומאה ה"ה לענין היתר סחורה . ע"כ תי' דנ"ם לחשוד על חלב טמא אין חשוד על חלב טהור דחמיר שהוא בכרת . והכה"ג בהגהות ב"י אות ה' הקשה לאיזה צורך כתב דנוהג בנבילה וטריפה ולא ידענא דה"א דאין נוהג אלא בחלב הראוי ע"ג המזבח קמ"ל דמין טהורה בעינן ותדע דלאשמעינן דנוהג בנבילה פשיטא אטו משום דנתנבלה פקע איסור חלב ועיין בר"ם המ"א פ"ז הא"ב כתב דנוהג בנבילה וטריפה ואח"כ כתב האוכל מנבילה וטריפה חייב ב' . תחלה אמר דל"ת דאין ראוי למזבח לא מיחייב קמ"ל ואח"כ אמר דחייב ב' דהוה כולל ומ"ם קשיא ל"ל בבא א' וי"ל דה"ק נוהג בנבילה וטריפה סבטן ומשכחת טריפה ביותרת ונבילה ב' וושטין או ניקב הוושט לדעתו ז"ל דפסק בה"ש דהוה נבילה מחיים עכ"פ ללקות משום אוכל נבילה עסי' ל"ג א"כ קמ"ל דחל חלב על נבילה וטריפה מטעם דכתבנו לעיל בט"ז אות א' דטריפה מיותר לומר דחל חלב עליה וכ"ש נבילה מחיים דבזבחים עביד צריכותא נבילה דלא הוה מחיים משא"כ נבילה מחיים והבן . ובכר"ו אות א' כתב דנ"ם למימר דאם יש לו מותר ליתןלו עוד דלא הוה כתרי עברי דנהרא א"כ יש לו חלב טמא אין רשאי ליתן לו מטהורה . ויש לעיין דלמא לא שרי באפשר לו ליקח משוק אלא ברוצה חתיכה א' משא"כ כאן דמה בכך שיש לו הא רוצה עוד ; ועוד דמ"מ איסור דרבנן איכא דמסייע ידי עוברי עבירה עי' כה"ג בס"ב בהגהות הטור אות הוז"ח ובשו"ת מהר"ר בצלאל סי' ג' ולקמן סי' קנ"א ובש"ך אות ו"ז :

ודע דמה שיש להסתפק הוא בחלב נבילה שלחיה או חלב כוי אם מותר להסתחר ביה כיון דקרא דהיתר סחורה לא מיירי בחיה כמו דלא מיירי לענין טומאה כמבואר בזבחים ע' והר"ם פסק כן בשא"ה פ"א דחלב חיה וכוי מטמא א"כ ה"ה להיתר סחורה . ומיהו בטריפה מבטן אף אם נאמר דאין חלב חל עליה דלא הוה כולל ואנן חמור על קל לית לן מ"ם לא מסתבר לאסור סחורה בחלב שלהן דמין טהורה היא כי מיבעיא לי בחלב חיה נבילה או כוי וכדאמרן וכעת לא מצאתי גילוי לדין זה והדבר צריך אצלי תלמוד (°) : ג מותר . עש"ך ומרבינן אף חלב ונ"ה לדעה זו ועמ"ש בסי' ס"ה : ד וי"א . עש"ך דעתו להחמיר אף בחלב שליל והשיג על הב"ח לר' מאיר חלב שליל אין בו כרת דהא לא ניתר בשחיטת האם ובוודאי יש לתמוה מאין הרגלים לומר לר"ם בבן ט' שנשחטה אמו שאין בחלבו כרת ועיינתי בב"ח כתב דכן דעת המחבר שכתב דעת האוסרין באחרונה וא"י דדעה א' בסתם עיקר עמ"ש בכללי הפוסקים : ה וחלב . עש"ך דמשמע ממ"ש דאיסורא משום חלב איכא דהא איכא תרי לישנא בגמרא ולל"ק הפילה נפל מחייב כרת אלא שאין לענוש כרת כ"א בראיה וכ"כ הפר"ח אות ו' ואף שכתב על הש"ך דנ"ם טובא יע"ש דמ"ם הוה להשמיענו הר"ב כל הדינין המוזכר בטור טמאה כו' ובכה"ג בהגהות ב"י אות ב' הקשה על הש"ך דמהמ"ם משמע דכרת ליכא אלא איסורא משום נבילה לא משום חלב ולא הבינותי דהא הביא ל"ק וחייב כרת לר"י ומ"ש המ"ם לכ"ע אין בו כרת יש לעיין ביה ומ"מ פשוט כוונת הש"ך כמ"ש : ו והוציאו . עש"ך ולשיטתיה אזיל באות ד' דהלכה כי"א אלו ע"כ אמר דאף לי"א דווקא הוציאו קודם שחיטה הא הניח בתוכו ושחט האם אף להר"ם מותר : ז תותב . היא מלה ארמית הוא שמלתו מתרגמינן הוא תותביה . ש"ך : ח קרום . עש"ך ועיין גמרא חולין בהמקשה פלוגתא דר"י ור"ע להביא חלב שעל הדקין : ט חלב הכסלים . עש"ך וסדר הניקור עיין לבוש וא"א להעלות הכל על הכתב לכן לא אאריך בו : י רק . עש"ך ועיין מ"ב ס"ו דמנהג להניח צלע א' לאחוריים ואם נמצא צלע יתירה אין להחמיר להניח ב' מכל צד . ומ"ש שם להניח י"ב צלעות היינו עם ב' צלעות קטנות המונחים ע"ג חזה ועש"ך סימן נ"ד : יא מלבד . עש"ך . עוד אבאר קצת בדיני חלב איזו דאורייתא כו' דע כוי הבא מכבש ועז יראה דיש בו כרת וראיתי להכה"ג בהגהות ב"י אות ו' האריך ולא זכיתי להבין דבריו דהב"ח ברור מללו במ"ש דרבינו כתב כוי אסור ואין חייבין עליו הא הבא מבהמה ובהמה חייבין עליו דסובר ברייתא דיומא דמרבי כוי היינו תיש וצביה וספק אי חוששין לזרע אב ש"מ סבהמה ובהמה א"צ רבויא כלל וכרת נמי איכא ומיהו לתוס' ר"פ דם שחיטה משמע דכוי היינו בריה בפ"ע דלא צריך קרא לרבויי ספיקא א"כ אכתי היה לרבינו להזכיר דמבהמה ובהמה כרת נמי איכא והוא פשוט . גם מ"ש דכוי שהוא בריה בפ"ע אין בו איסור כלל זה דלא כסברת התוס' ר"פ דם שחיטה וכמ"ש הב"י בסי' ס"ח דהגי' בר"ם פ"א סמ"א כוי שהוא בריה בפ"ע חלבו אסור ועמ"ש בש"ך אות ב' :

אמנם ראיתי במשנה למלך הל' שגגות פי"ג ה"ה שהמגיה האריך שם בריש מעיא אי יש בו כרת ומסוגיא דהוריות ג' א' מבואר דיש בו כרת והוא ז"ל נדחק בזה הרבה גם הב"י ס"ס ס"ה כתב חלב הקיבה והדקין אף שיש ספק יש בו חומר כרת הרי בהדיא דיש בו כרת אמנם מה שהאריך לומר דכל חלב מריש מעיא מן הקיבה אסור מן התורה לא כמ"ש רמ"א סט"ו דנהגו להסיר רק הקרום מריש אורך אמות אלו משמע אף מריש מעיא מן הקיבה א"צ לגרור כל השומן רק החלב וקרום וכבר ראיתי שערוריה בזה שהגיהו דברי הכל בו עיין כר"ו הביא דבריהם ומ"מ להלכה אין לנו אלא דברי רמ"א ואף מי שרוצה להחמיר ולאסור כל השומן מריש מעיא מן הקיבה מ"מ אם ניקבו הדקין שם ושומן סותם כשר ומ"ש השער אפרים בתשובה סימן ס"ב דמשום דיש ספק אינהו מיכל אכלי הביאו הפר"ח בקו"א סי' מ"ח מיירי שניקב גם השומן שתחת הקרום רק החלב והקרום שעליו שלימין הוצרך לטעם אינהו מיכל אכלי ובהא לא קי"ל כוותיה כמ"ש התב"ש שם משא"כ אם השומן שלם כ"ע מודים לרמ"א ומ"ש רמ"א שומן טבחיא לאו דווקא שהרי כתב שעל אורך אמות אלו ואף מי שרוצה לנהוג איסור עכ"פ סותם הוא הנקב וכדאמרן . עוד כתב המגיה שם על מ"ש הפר"ח בקו"א דה"ה בטבחייא שייך אינהו מיכל אכלי ותמהו עליו דהא חטי דכרבשא אין סותם והאריך ע"ש ואין צורך להאריכות דודאי הא דריש מעיא באסתא אם אורך אמה ממש בעינן א"כ וודאי חלב כרבשא שהוא המעי הישר לפעמים אין בו רק חצי אמה וא"כ אורך אמה דבעי גרירא יש בו חלק מדקין לא מכרבשא לחוד ושם סותם שפיר ונ"ם טובא . ודע דאורך אמה יש לעיין ביה אי בשור הגדול לפי גדלו וקטן לפי קטנו (°) :

בשו"ת ב"ח סי' קנ"ב ובכה"ג בהגהות ב"י אות פ"ט וצ"ב ושו"ת רשד"ם סי' נ"ב במ"ש נפל חלחולת לשונרא יש לעיין ביה דנראה דלאו מכל צד בעי ניקור עיין פוסקים . ומ"מ הב"ח האריך שם דלישנא בעי גרירה משמע גרירה בעלמא אף שהגיה הב"ח בקו"א מ"מ יש לומר דא"צ רק גרירה בריש מעיא מקיבה כמו למטה בכרכשא וכמ"ש בתשובה קנ"ב : יב אבל . עש"ך ויראה לפרש דה"ק דיש חלב בכרס ואינו בטל בששים והיינו הכרס דלא אמרינן חנ"נ כה"ג וכמ"ש הט"ז אבל החלב צריך ס' : יג שעל . הש"ך הביא ב' פירושים ועמ"ש בסימן ס"ח והב"י הביא כאן דברי רש"י והר"ם ומשמע דמחולקין הם : יד מפני . עש"ך וחלב גמור אסור לחתוך בסכין שחותכין בו בשר ויש להזהיר למנקרי בשר בזה : טו אבל . עש"ך ושם נאמר דיש לחלק בין אם מנקר לאחרים כו' . ודע דכזית שאמרו הוא חצי ביצה עיין כה"ג בהגהות הטור אות כ"ט הביא ד"ה דספג"ה ודפ' חלון ושאר מקומות והר"ם סובר בהל' עירובין שליש ביצה והמחבר בא"ח סי' תפ"ו סתם כתוס' ועמ"ש בסי' מ"א בכזית במקום מרה עיין שם :

עיין פר"ח כאן אות כ"ו השיג על מ"ש הריב"ש סי' שמ"ט מה שמשימין חלב בנסרים לא הוה מבטל איסור דא"כ היאך צוותה התורה להגעיל למ"ד אין מבטלין איסור ד"ת ואף שיש במים ס' נ"ג וחוזרין ונבלעין אלא כל שאין כוונתינו לבטל לא הוה מבטל איסור והקשה הפר"ח דלא שייך כאן לא תאכל כל תועבה ולא כל מלתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני דכל שמעצמו שרי לאו מתועב הוא אף על ידי מעשה במזיד ומאחרי רבים נפיק ביטול איסורין ואף הגעלה גופא צוותה התורה עכ"ל והנה י"ל דהריב"ש מקשה לר"א דדריש בספרי לא תאכל כל תועבה לצורם אוזן הבכור ואפ"ה כל ממילא שרי כמ"ש התוספות חולין קט"ו א' דרחמנא שריא להוטמו אלמא דיש לחלק בין ממילא או לאו אם כן לר"א תקשה איך צוותה התורה להגעיל כ"מ לשיטת הראב"ד דאין מבטלין ד"ת אם כן המים אסורים מלתכ"ת וחוזרים ונבלעים בכלי או דסובר הריב"ש שיש חילוק בין ממילא לע"י מעשה . ועיין בר"ם הל' בכורות פ"ב ה"ז ופ"ד ה"א במ"ל שהקשה ממ"ש הר"ם ז"ל בהל' פה"ם פח"י ה"ה המטיל מום בקדשים ואכלו לוקה מלתכ"ת אלמא אף דממילא שרי אפ"ה ע"י מעשה אסור ועמ"ש בסימן צ"ח בזה :

יש לדון דחלב חי כתב המרדכי פכ"ש דאוכל חלב חי פטור ומותר לגמרי דלאו מפטורי דשבת הוא שיהא אסור אמנם הר"מ ז"ל משמע דפטור ואסור עיין כה"ג כאן בהגהות הטור אות ב' . וראיתי להמ"ל פ"ח מהל' יסודי התורה ה"ח ד"ה ושם וד"ה וראיתי לתוס' בקדושין שנידד אי שלכ"א הוה איסור תורה או איסור דרבנן והביא ד"ה דשבועות כ"ב ד"ה אהיתרא וכ"ג ד"ה דמוקי דשלכ"א ליכא איסור תורה כ"א איסור דרבנן יע"ש (תוס' ד"ה אהיתרא יש לפרש כיון דודאי שלכ"א מישתבע אם כן ליכא דאכילה לאו דוקא ה"ה דמשתבע נמי אכ"ש כיון דאין כוונתו לשון אכילה ממש אלא שלכ"א ה"ה כ"ש כ"ל) וא"כ לפ"ז חלב חי שנפל למשקה לא הוה איסור תורה כ"א דרבנן עיין תוס' פסחים כ"ד ב' ד"ה פרט דהמחה בתמה הו' שלכ"א ה"ה ע"י כיסה והוה דומיא דספק כבוש בב"ח דלקול' ה"ה כאן דלא חמיר טעם יותר מעיקר ומ"מ צ"ע דאיסור על ידי תערובת במשקה כדרך אכילה הוא בשאר משקין חוץ מיין :

עוד יש לחקור חתיכת חיה ספק חלב או שומן דאין להתיר מחמת ספק דרבנן לקולא כיון דאחר כך יבשל ויעשה שומן יהיה ספק תורה וכ"ת כיון דאיסתרי איסתרי זה שבוש דודאי אסור הוא מיבעיא לי אי שרי לרבות עד ס' ולא הוה מבטל איסור כיון דעכשיו היתר הוא דומה לחמץ קודם פסח ולמ"ש לקמן סימן צ"ט ס"ו א"ד כיון דעכשיו אין ראוי חיה אסור הוא וצ"ע (°) ועיין מ"ש הש"ך בק"י ספק חלב :

בהא דספק כבוש בב"ח לקולא נמי לאכול החלב חי אבל לא יבשל דאז הוה ספק תורה ועמ"ש בק"ה :

(ב) אבל . עט"ז ומיהו הי"א הן הר"מ ז"ל ולאו ממש דברי ר' מאיר דהא אנן פסקינן דניתר בשחיטת אמו ואפ"ה חלבו אסור וכס' ראש יוסף הארכנו בזה . ומיהו להלכה משמע כדעה א' בסתם והר"ב לא הגיה ולקמן סימן ס"ה ס"ז הגיה דנהגו להחמיר ס"ע דחלב שור וכשב ועז כי יולד כתיב וקודם לידה ניתר בשחיטת אמו וג"ה לא כתיב שור כו' כ"כ המשמרת הבית דף כ"ז א' הביאו גם כן הפר"ח והסכים כן להלכה ולפ"ז הפרים ע"ג קרקע אסור מדרבנן משום מ"ע . ובהוציא ידו החלב אסור לא התלב דאין לו שייכות עם כל האיברים . כתב הכר"ו אות ב' דאף להר"מ דאוסר חלב רק מה שנולד עמו לא אח"כ אין נראה יע"ש (°) : (ג) וחלב . עט"ז דאין בו איסור חלב כ"א משום נבילה והש"ך אות ד' בשם המ"מ דאיסורא איכא וכ"כ הפר"ח אות ו' דבהמקשה איכא ב' לישני ולל"ק לר"י אוירא גרמי . ומ"מ מ"ש הפר"ח דנ"מ למ"ש באות ב' יש לעיין דלחשוד הוה ספיקא ואולי דה"ק דאי חשוד על חלב נפל חשוד על ספק כרת ומיהו לענין מודר הנאה שכתב הט"ז לא ידענא אי מחית איניש לספיקא . ועיין כה"ג בהגהות ב"י אות ה' דחלב אם הוא אסור אז נודר אסור משא"כ ג"ה דבריה אף שאין נוהג בטמאים אסור בהנאה . לא ידענא דודאי חלב דעלמא נמי מיקרי חלב אלא לנודר מדבר האסור משום חלב א"כ ה"ה ג"ה אי נדר מדבר האסור משום ג"ה אין ג"ה של טמאה בכלל (°) : (ד) והוציאו . עט"ז ור"ל לא הוציאו אלא לאחר שחיטה ואף הר"מ שהוא הי"א יודה בזה שהרי הרב אומר כן הוא רבינו משה ז"ל בהל' מ"א פ"ז ה"ד דתלש חלב והוציאו קודם שחיטה וכמ"ש הכ"מ ובכ"י ומה שתמה הפר"ח אות ה' והכה"ג בהגהות ב"י אות י"ו יש ליישב . ומ"ש בשם דמש"א דהוציאו נקוט משום דא"א לאכול בע"א כוונת הב"י הוציאו קודם שחיטה הא לאחר שחיטה ניתר מכל בבהמה ותדע דהא בוולד שלם אמרינן דלא הותר אלא מה שהיה מתיר בשחיטת עצמו לא חלב ואם נחתך אבר מעובר ניתר בשחיטת אמו אף דלא היה ניתר בשחיטת עצמו מריבויא כו' א"כ חתך חלב והניחו בתוכה דניתר בשחיטת אמו ולדידן אין נ"מ דבלאו הכי הלכה כדעה א' : (ה) תותב . עט"ז וקרא בענינא דקדשים כתיב וכלא כל שקרב ע"ג המזבח מיחייב כרת עליה ועמ"ש בהא דריש מעיא : (ו) האליה . עט"ז ולא הבינותי דזה תי' רב אשי חולין קי"ז א' חלב האליה מיקרי חלב סתמא לא מיקרי ודחה ומתרצינן כרב זביד כל חלב שור וכשב ועז דבר השוה בשלשתן לאפוקי אליה דאין קריבה בכולן יע"ש ועיין בר"מ פ"ז ממ"א ה"ה ובמ"מ שם ועיין תה"א ע"ע א' דלמעט חיה וטמאה ממעטינן מחלב דכתיב בקרבנות דלא מיירי אלא בראוי להקרבה וע"כ שור וכשב ועז אייתר למעט אליה וצ"ע ועמ"ש בש"ך אות א' : (ז) שתחת . עט"ז דאנן קי"ל כר"א וכרס נמי איכא לדידן בחלב זה ואין סותם כמו שכתב הר"מ ז"ל כרס שניקב אין לך דבר שיסתום אותו שחלב שעליו טמא הוא ולא שייך אינהו מיכל אכלי כיון דלדידן חלב גמור הוא : (ח) כשאר . עט"ז הנה תראה שהט"ז ורש"ל מחולקין במה דט"ז טעמא קאמר כיון שחלב זה רבינו אפרים הוא האוסר ואיהו ס"ל דלא אמרינן חנ"נ בשאר איסורין ומש"ה א"ל חנ"נ ובסוגיא זו רבה בפוסקים והיש"ש כתב ע"א כיון שיש שאוכלין אותו לא החמירו לומר חנ"נ דמדרבנן הוא בשאר איסורין ויש לראות א"כ כל היכא דאיכא פלוגתא אף דהלכה כמאן דאוסר אפ"ה לא נימא ביה חנ"נ ועסי' ק"ג וקכ"ב בענין נט"ל בלינת לילה וכדומה ולט"ז א"ש דוקא בהא דר"א הוא האוסר והוא המתיר בשאר איסורין (°) : (ט) אבל . עט"ז שטעם דמבשליהון יש ס' ועש"ך אות י"ב מ"ש שם ומ"מ א"י כיון דצריך ס' דאנו מחזיקין לחלב גמור א"כ למה אין אוסרין כלים של בני ריינוס . ומיהו הא ודאי לדידן דאם נאסר קדירה מחלב זה ואח"כ נתבשל בכ"י אסור התבשיל אם אין בו ס' וכלים של בני ריינו"ס הואיל והם נוהגים היתר אין לאסור וגם זה לא ידענא מה יושיענו כיון דלדידן חלב גמור . ודוחק לומר דסתם כלי ישראל ב"י (עקכ"ב) וכאן דאיכא ספיקא אמרינן בצירוף דאב"י וצ"ע : (י) והוא . עט"ז ור"ל דחלק הטב מטחול דבוק לכרס ושם אין כולו דבוק אלא קצת רוחב שם דבוק וקצת שם גופא אין דבוק ומעשה דפרא"ג לא היה באותו חלק רוחב שאין דבוק אלא באורך הטחול שאין דבוק ועיין סימן מ"ח . ומ"ש דאם נגלה בטל חלב בס' הנה בסימן ע"ד אות א' כתב דמיירי שטיערוהו שיש ס' הא מסתמא לא אמרינן דיש ס' ולענין הלכתא יתבאר שם : (יא) לנקר . עט"ז בשם יש"ש ועיין מ"ש באות א' לענין חנ"נ ועמ"ש בש"ך : (יב) דלמא . עט"ז ור"ל כיון דגזירה הוא דיעבד אין איסור : (יג) וי"א . עט"ז דהאי הג"ה מקומה בסי"ד דאייתרא דמדינא אסור ואין רוצה לומר מדין תורה אלא שהמחבר כתב דמנהגא בעלמא הוא ורמ"א כתב מדינא מדרבנן : (יד) אם . עט"ז ואף דכל בשר צריך הדחה קודם שמא יצלנו חי אי נמי דהדחה לא מועיל לחלב שצריך שפשוף גדול כמ"ש הר"ן ריש חולין טבח צריך ג' סכינין : (טו) מאחר . עט"ז דהיינו במליחה ולא בבישול ועסי' ק"ה מ"ש שם : (טז) מעבירין אותו. עט"ז ועמ"ש בסי' קי"ע לענין טבח ועפר"ח ופר"ת שם:

הדף האחרון להטורי זהב ז"ל

סי' י"ג ס"ה ויש מגמגמים כו' בלבוש ומו"ח פירשו שמ"ש בגמרא קלוט בן פקועה שהאם היתה ג"כ בת פקועה וכ"כ גם אני . אבל אח"כ ראיתי בדברי מהרש"ל שא"צ לזה אלא שהבן לחוד הוא בן פקועה והרי המיתה הוא מחמת שני קליטות . וכן הוא בהדיא בתה"א :

סי' כ"ז בסוף . במה שכתבתי על תשובת אבי ז"ל בסוף התשובה דאל"כ לא מיתרצא קושית התוס' למה לא חשיב נפסק חוט השדרה בלא החוט דהרי גם טריפות חשיב שם עכ"ל שייך שם לבון הזה ותו ברים פ' אלו טרפות דפריך לתנא דבי ישמעאל ותו ליכא ואמאי לא פריך גם מזה דנשבר השדרה בלא החוט :

בסי' ל"ה ס"א בענין ב' וורדות כתבתי דאין טריפות זה אלא ביוצאין שניהם במקום הוורדא דאם היתה עומדת בצד שמאל הוי לה יתרת מקמא והנה יש טועים לומר שיש הפרש בין יתרת לזה הוורדא כיון שאין הצורות שוות והדבר זה בדוי הוא דמי נתן חילוק זה מכריכו להפסיד ממון בפרט בדבר שרבים מקילין בכל ענין והביאו ראי' מתשובת מהרי"ו סי' נ"ז וכתבו שכן משמע שם ועיינתי שם ומצאתי כדברי ת"ל שמשם היה המעשה שנמצא יתרת שלא בדדי דאוני ונדבקה לאונא האמצעית שכתב שם מהרי"ו שהיא כשרה למאן דמכשיר יתרת מקמא וז"ל ואי היתה הורדא עומדת במקומה ממש והאי יתרת לא היה לה צורת ורד א"כ לא דייקינן לה לוורדא להטריפה משום שני וורדות עכ"ל הרי שיתרת היתה במקום הוורדא וסמוך דהיינו אצל אונא האמצעית ובזה אמר אלו היה לה צורת וורד היה אוסר משום שני וורדות וזה מוכח עוד ממ"ש אם הוורדא עומדת במקומה משום דקשה הא אם אינה עומדת במקומה טרפה בלא"ה משום שינתה מקומה אלא ודאי דהתם תרוייהו היו במקום הראוי לוורדא אלא שמ"מ באותו מקום עצמו יש חילוק קצת היכן דרך הוורדא להיות וע"ז אמר אם הוורדא עומדת במקומה ממש הגם שגם היותרת עומד במקום הראוי לוורדא מ"מ אינה ממש במקום הוורדא כמו הוורדא עצמה שהיתה שם . וכבר הבאתי ראיה לדברי מיתרון דרגל . ועוד נראה להביא ראיה דאין על הוורדא היתרה רק שם יתרת מפי' רש"י בפ"ב דחולין וז"ל וכל מסכת תרתי עינוניתא דוורדא נ"ל שהיא טרפה דהא יתרת דביני ביני היא ולאו אורחא דוורדא גופה לא אכשרן אלא משום דכל חיוי ברייתא אית להו עכ"ל הרי דאין טריפות בזה הוורדא אלא משום יתרת דביני ביני לרש"י דהיינו מה שנזכר בגמרא תחלה יתרת ביני ביני טרפה והוא בכלל . וא"כ למאי דקי"ל כרמב"ם דס"ל כיון שמחלק בגמרא אחר זה דאין טריפות אלא מעל גבה אבל ביני ביני כשר ואדחי מה דאמרינן דסבירא ליה דביני ביני טרפה ממילא כשר זה היתרת דוורדא דאין לנו טריפות אלא מה שהוזכר בגמרא מכת יתרת ולדידן יתרת מקמא כשר כנלע"ד ברור אלא דמ"מ אם יש מקום שהמנהג עפ"י חכם להטריף אף בזה אין אחר המנהג כלום :

בסי' מ"ח ס"ג ונקרע רוב אורך הבשר כו' מו"ח ז"ל כתב כאן קולא אחת דנ"ל דטריפות זה דבשר החופה אינה אלא מטעם דסופו של כרס הפנימי לנקוב כו' וע"כ כתב דהיכא דנמצא נקב בבשר החופה וכו' וידוע שזהו מנגיחת הבהמות בקרניהם דאין להחמיר

קונטרס האחרון מהש"ך

בדף האחרון הוא סובב והולך סובב דברים עלי רק כי ירא להזכיר שמי אך מובן לכל מבין שכל שכתב בדף האחרון וכל מה שטרח לא טרח אלא בשבילי ובאמת סהדי במרומים שאחר שקריתי ושניתי ושלשתי היטב בכל מה שכתב בדף הזה נהניתי מאד ונתתי שמחה בלבי כי בלי ספק מי שיש לו חיך לטעום ירא' ויבין שכל דבריו הם דברי הבאי ולא בא אלא לקנתרו לקפחני בהלכות ומעתה צריך בדיקה אחריו וזה גרם לו שבדקתי אחריו עד מקום שידי מגעת :

בסימן י"ג רצה לתקן מה שקלקל וכבר כתבתי לעיל בסי' י"ג אות ו' שלא תיקן כלום ואדרבה הוסיף תימה ע"ש :

בסימן ל"ה רוצה להשיג עלי . וכתב והביאו ראיה מתשובת מהרי"ו סי' נ"ז כו' תמהני עליו שהוא מהפך ומבלבל דברי שאני לא באתי בש"ך סי' ל"ה ס"ק י"ז להביא ממהרי"ו אלא דכשאין לה תואר ורד ממש חשבינן ליה ליתרת מקמא ואם מיירי מהרי"ו בעומדת במקום הורדא מזה לא כתבתי כלום אם כן אפילו תימא דמהרי"ו מיירי אפילו עומדת במקום הורדא מ"מ כיון דאנן נהגינן להטריף בכה"ג לא קי"ל כמהרי"ו ועוד די"ל דמהרי"ו מיירי שאינה עומדת במקום הורדא אלא רחוק מן הורדא בין אונא האמצעית והורדא דרכה לעמוד למטה מכל האונות וא"כ מה לי בצד שמאל או בצד ימין ס"ס אינה עומדת במקום הורדא ועי"ל דמהרי"ו מיירי שאין לה צורת הורדא כלל ובכה"ג כשר אפי' עומדת במקום הורדא ממש וכמ"ש בשפתי כהן שם . ומ"ש וכבר הבאתי ראיה לדברי מיתרון רגל . אומר אני דיתרת כי האי כנטול דמי דשאני הכא בריאה דאי נימא כנטול ה"ל ניקבה הריאה . ועיין מה שכתבתי בסי' מ"א ס"ק ע"ו וסי' מ"ג ס"ק ע' והראה דל"ד להדדי וכמ"ש . ומ"ש ועוד נראה להביא ראיה כו' מפירש"י כו' לאו מילתא היא כלל דהא בלאו הכי אנן קי"ל דיתרת מקמא כשר ויתרת דורדא טרפה אלא ודאי שאני יתירה דורדא וכמ"ש בשפתי כהן ע"ש :

הדף האחרון להטורי זהב ז"ל

דדוקא כשבא הקרע מבחוץ שנקרע העור ורוב עובי הבשר דודאי הוא שסוף הבשר ליקרע כלו והכרס לנקוב דמטרפינן לה אבל לא כשהעור קיים אלא שהבשר נקרע תחת העור מחמת הנגיחה הדרא ברי' וכשרה עכ"ל . ולפענ"ד שאין לסמוך ע"ז שאין לו שום מקור דוודאי העור אין מעלה או מוריד וגם מה שתלה הטרפות של בשר החופה משום סוף הפנימי ליניקב אין ראי' מזה ואדרבה מוכח במתניתין דהטרפות מחמת עצמו מדחשבי' לתרתי דהא תנן ניקב כרס הפנימי או שנקרע רוב החיצונה והם במנין שנים בטרפות :

אמרי הלכות שחיטה ברוך

סימן יד (ש"ך ס"ק ז') ממ"נ אפי' היתה אמו טריפה כו' · נ"ב לולא דמסתפינא הייתי אומר שצ"ל אפילו לא היתה אמו טריפה ויעוין ב"ח ות"ש ובדה"ב להרא"ה דף למ"ד : (שם ס"ק י"א) וכ"כ הרשב"א בחידושיו כו' · נ"ב ובתה"א דף נ"ב ע"ב ויעו"ש בהרא"ה בבדה"ב : (שם ס"ק הנ"ל) משום דאיסורא משום אמ"ה · נ"ב צ"ע שמדברי הרמב"ם פ"א מהלכות מ"א דין ט' וי"ב מבואר שאיסור האבר הוא משום טריפה כנלמד מפסוק ובשר בשדה טרפה אבל מאיסור אמ"ה אין שום רמז :

סימן טו (ט"ז ס"ק ב') ולא שאלו כלל אח"ז א"ו כו' · נ"ב י"ל דלא היו צריכין לשאול כי לא חשו על ברי' דר"א שטעה בדין למה שעביד להו העגל ביום ז' לא היה טעות לדעתי' שפסק כרבנן דרשב"ג · גם י"ל דאם היה ריעותא שלא הפרים בכל אותן הימים בוודאי היה חש לספק נפל מצד ריעותא זו אמנם מגמ' דשבת דף קל"ו ומדברי תוס' בכורות דף כ' נראה דלרבנן אין לחוש רק בחולי קרוב לפיהוק של מיתה ויעוין במאור ובמלחמות בסוגי' דפיהק ומת : (שם ט"ז ס"ק ד') קשה הא הוי ס"ס ספק שמא כו' · נ"ב יעוין בשו"ת חום המשולש בס' שו"ת תשב"ץ טור א' סימן ב' דמקיל לסמוך על אמירת העובד כוכבים שהוא בן ח' היכא דאיכא בלא"ה אומדנא ב"א מצד גדולו · אבל הוא בונה שם בתחלה יסודו גם על הס"ס שהעיר עליו בט"ז ובאמת אין שחר לדברים אלו כמבואר בנקה"כ וכל האחרונים · אמנם בשעה"מ פ"א מהלכות יו"ם דין כ' מביא ראיה דאף בודאי לא כלו חדשיו מהני שהייה ח' ימים . וכמ"ש גם המל"מ בפ"ג מהלכות אסורי מזבח דין ח' ומיישב בזה דברי הט"ז דהוי שפיר ס"ס · אבל דבריו צ"ע דבודאי נפל לא מהני שהייה ולא משכחת שהייה שאינו יכול לחיות דהוי נבילה רק בנולד לשמונה דאם הי' מוכן להיות נולד בתשעה לא כלו חדשיו ואם לז' רק אשתהי הוי כלו חדשיו· ובכה"ג לבד מועיל השהייה ח' ימים להוציא מספק נפל דנתברר שהוא בן ז' וכלו לו חדשיו א"כ אין מזור לתרץ דברי הט"ז ואם מסיפקים אם כלו חדשיו בתשעה אינו בגדר ס"ס דשני הספיקות המה ספק א' אם כלו לו חדשיו בתשעה או לשבעה ואישתהי שהה יעוין יבמות דף פ' ע"ב ברש"י :

סימן טז (סעיף י"ב מחבר) ונכבשינהו · נ"ב יעוין בתוס' זבחים דף ע"ג ע"ב ד"ה ונכבשינהו שכתבו בזה"ל וכגון שלא בפנינו פירשו ממקום קבוע ע"כ אבל בתוס' פסחים דף ט' ע"ב ד"ה היינו איתא דבתערובות איסור דלא הוי קבוע מדאורייתא היה מועיל נכבשינהו אפילו דניידי בפנינו אם לא מטעם גזירה שמא יקח מן הקבוע : (שם ש"ך ס"ק כ') וצ"ע בחש"ו נהי כו' · נ"ב בת"ש מתרץ שמיירי בטריפה הניכרת : (שם ס"ק כ"ג) כדלקמן סי' קכ"ז ס"ק י"ט · נ"ב ויעוין מ"ש הש"ך בסי' שי"ג ס"ק ד' ובט"ז לקמן סימן קכ"ב ס"ק ד' : (שם ס"ק הנ"ל) דאי בעי לא מזבין להו או מקלי קלי להו כו' · נ"ב שיגרא דלישנא יעוין סוף יבמות :

סימן יח (ש"ך ס"ק ט"ז) משמע בדיקה כהלכתא אבשרא כו' · נ"ב צ"ע כיון דהשתא אין אנו בקיאין בבדיקות בשרא א"כ מאי צד תועלת יש בזה לענין חשש מציאות הפגימה אח"כ ונלענ"ד שאף בזמן הגמ' היה די כשבדק בצפורן אתלת רוחתא לאחר השחיטה להכשיר הראשונים ולתלות שנעשה פגימה אח"כ · אמנם בת"ש סימן זה ס"ק כ' מחזיק דברי הש"ך יעו"ש אם הפגימה הנמצאה כעת נרגשת אטופרא · הרי ראיה מכרעת מדלא הרגיש כשבדק הטופרא אחר שחיטת הראשונים שאז עדיין לא נפגם הסכין : (מחבר סעיף ט"ו) אפי' דרך שבירה אין תולין כו' · נ"ב יעוין שו"ת הרא"ש כלל כ' סי' י"ד ע"ש ואין דרך לדחוק הסכין על עצם המפרקת : (ש"ך ס"ק ל"ג) מעבירין אותו שמעיד על עצמו כו' · נ"ב ז"ל הרשב"א ראובן זה נראה כחשוד בזו ופושע וכי מי שנעשה טבח לרבים יכסה בסכינו כו' ויוזז בו עפר וצרור כו' שדרכן של ב"א להקפיד עליו שלא להשאילו כו' כ"ש זה כו' ואמר שמזיז בו עפר שמעיד כו' :

ויתר הגהות מאמרי ברוך ונמוקי רי"ב תמצא בסוף חלק א' :

לקט הקמח הלכות טרפות ניקור מליחה והדחה וספק טרפות ותערובות פנים חדשות

הורה להתיר בשר ששהה ג' ימים בלא מליחה ונמלחה בטעות עם חתיכות אחרות ונתבשלו כלם יחד ולעת האוכל נזכרו שחתיכה אחת היתה מבשר ששהה ג"י בלא מליחה דכולם מותרות באכילה וקרא לה בשם דבר שאין לו מתירין שהרי כבר נתבשלה ואין לה תקנה ע"י צלייה אף אחר שנתבשלה עם אחרות כולם מותרות ע"ש. וכתב עוד שמצא בתורת אמת קע"ט דכתב על חתיכה של בשר ששהה ג"י בלי מליחה ואח"כ מלחוה ונתבשלה באחרות ולא היה בהם ס' דהיו רוצים להתירה והורו פנים של היתר אבל לא עשו מעשה ועיין בנ"ש נ"ה ובית יעקב קע"א דהאריכו בביאור דין זה. (הר"ש הלוי ט"ז) : **בשר** ששהה יותר מג"י בלי מליחה ושכחו ומלחוה נשאל אם יצלו אותה ואח"כ יבשלוה לכבוד שבת יען אין הצלייה מועלת לה לאכילה כי נצטמקה. העלה דודאי המליחה לא עשה בה מעשה רע ולא טוב לא לאסור ולא להתיר והכריח כן ממ"ש הטור בשם הגאונים סימן ס"ט עיי"ש דכיון דנתייבש הדם המליחה לא יעורר להוציאה מתוכה ולהיות שעת הדחק ולכבוד שבת ושחתיכת הבשר אינה ראויה ליאכל בצלי לבד שיש לסמוך על המתירין לבשלה אחר צלייה ע"ש ושכן הסכים מהרח"ש ג' וע' שער אפרים פ"ח דין כבד ששהה ג"י בלא מליחה וע' בנ"ש נ"ה וע' בבאר עשק סימן ב' ומהרט"ע קי"ב דמתיר לבשלה אחר צלייה (שם י"ט) : **הורה** להתיר בשר שנמלח בדיעבד בדף פשוט בלתי מחלוקת ברהיטני ובלתי יושבת במדרון בלי קליפה מותרת כדברי הרמ"א בעל הג"ה ס"ט ודלא כבעל הלבוש אלא לכתחילה צריך להחמיר כדעת בעל תרומת הדשן קע"ג וכך עלה בהסכמה ע"ש (שם כ"א) : **בני** מעים והחלחולת שמלאום בשר דק דק כנהוג ובמקום שהיה להם למולחם מצד החיצון כפי הדין המבואר בטור י"ד ע"ה מלחום מצד הפנימי ונשאל מה דינם הורה לכאורה דבדיעבד היה ראוי להתיר אך שראה בפירוש לבעל הלבוש דאוסר אפילו בדיעבד וכן שמע שנוהגות הנשים להטריף בנתחלף להם המליחה ולא רצה להורות ולהחלים להקל וכתב דהמחמיר תעב"ט וע"ש דאם לא נתבשלו יחזור וימלחם מצד החיצון ששם השומן (שם כ"ב) :

עוף שחבטוהו בקרקע והלכה הילוך יפה זולתי מנענעת בראשה כאיש נדהם שכור מיין ושחטוה ובשלוה בלי בדיקה הוכיח והעלה דמה שהיה מנענע ראשו דלאו כלום הוא ומאחר שראוה שהלכה הילוך יפה כדרכה היא מותרת ע"ש וע' הרשד"ם י"ד צ"ח (שם כ"ג) : **שלשים** עופות שנמלחו יחד ושתים מהם לא היו פתוחות עדיין והנם סגורות בכל מיני מעיהם העלה שהבני מעים והכבד יושלכו לחוץ וגופי העופות ההם יאכלו צלי ושאר העופות מותרות בבישול ע"ש. ועיין שער אפרים נ"ט ודלא כפרי חדש ע"ב ס"ק י"א דמתיר אף במבושל וע' בח"ב מנחלת שבעה סי' כ"ז חילוקים נאים בנדון דין זה וביאורים אמיתיים ונוטה להחמיר ע"ש המעשה שהיה (שם כ"ד) :

חקר ודרש לראות ולבדוק לעוף שהיה לה ב' נקבים מאחריה שבהם היתה מוציאה הרעי אם היה יתרון במעי וכיון שראה שהמעי אחד היה מעיקרו ועד סופו אך בעיקר גוף העוף נפתח לו נקב אחר שכפי הנראה מאיזה חולי שהיה הרעי כ"כ חם ולא הספיק לצאת ממקום נקבותו ונקב במקום אחר ונשאר לו גם השני פתוח ואין בכך כלום וכשר ע"ש (שם כ"ה) : **יבאר** מה שהקשו לו בפסק מוהריק"א בש"ע סימן נ"ג ס"ב המתחיל וכן בעוף אם נחתכו או נשברו אגפי' וכו' שנראה כחולק עמ"ש לקמן בס"ד נמצא הגף שבור וכו' ע"ש וסוף דבר יקשה על הב"י למה לא גלה דעתו בהיות עוקץ והוא ספק דיש להחמיר ע"ש וע' ח"ב מנחלת שבעה סימן ס"א ס"ב ס"ג דהאריך בביאור דין זה (שם כ"ו) : **העלה** דאין הנשים נאמנות בברירת דגים קטנים ולא על הניקור האחוריים ודוקא על דבר קל נאמנות ולא במידי דאית ביה טירחה מפני שהן עצלניות ובברירה וניקור זה יש טורח ועיין גדול ע"ש (מס' חולין דף בית יעקב סימן) (ים שלמה א') בשר ששהה ג"י בלי מליחה ואח"כ מלחו אותו בכלי מנוקב כשיעור מליחה ואח"כ הדיחו אותו וחזרו ומלחו אותו והניחוהו בכלי שאינו מנוקב ולא שהה בו כשיעור כבישה העלה דכיון שהודח אחר מליחה ראשונה שוב אין בו איסור כלל ואפילו אם נמצא בו ציר מוהל בעלמא הוא ע"ש. ועיין צ"צ ח'. ובית יעקב קע"א ונשאל דוד בכ"י סימן נ"א (שם קט"ו) : **כתב** שלא יפה הם עושים ההולכי דרכים לאכול הארינגא"ש דהיינו דגים מלוחים וקישואים על קערות העובדי כוכבים שהרי הוא צריך הדחה אחר שהונח עליהם והאי מלח דקישואים לא מהני בהו הדחה ונאסרה כולה ע"ש פרק כל הבשר (שם קכ"ט) :

בסעודה גדולה מצא אחד בקערה שהיה בה תרנגולת חתוכה לאברים קורקבן שהיה תחוב בו מחט ולא היה ניכר אם ניקבו כל הב' עורות דהיינו החיצון והפנימי או הפנימי לבדו או החיצון לחוד ואם היה החיצון לחוד היה ג"כ טריפה מחמת שהיה לחלל הגוף אך הספק היה שמא לא ניקב רק הפנימי לחוד ואז הוא כשר ולהיות כי לא היה ניכר מחמת הבישול שהרחיק המחט מן הקורקבן לכן אסור כל המאכל שהיה בקערה משום דהוי רק ספק אחד אם ניקב המחט הב' עורות או רק עור אחד הפנימי ע"ש. עוד שם ראש בהמה שהיה בו מים וקודם שידעו הרעותות חתכו הגולגולת לשנים ומקצת המוח מן הגולגולת ולא היה נודע אם המוח מקיפו או לא ואסרוהו במעשה שהיה ויש שהיו רוצים להכשיר עיין רדב"ז סימן קמ"ב ע"ש. (בית הילל סימן מ"ט) :

תרנגולת שנכנסה להתחמם אצל האור ונשרפה בעור ובשר אצל הצלעות בין הגוף ועצם הקוליות ונראה רושם אדום בעור עגול כמו ב' אצבעות חתך המורה בעור ובשר אצל מקום זה ונצרר הדם בתוכו והטריפו מאחר שזה צריך בדיקה בבני מעים ואנו עכשיו אין בקיאין בבדיקה וכו' ע"ש. (שם נ"ב) : **בשר** ששחטו בעי"ט שהיה באותו פעם ביום ד' עי"ט וי"ט היה יום ה' ויום ו' ואח"כ שבת. והטבח לא היה יכול למכור הבשר קודם יו"ט ונשאר לו הבשר שהיה לו בה הפסד בין אם ימלחנו קודם יו"ט שלא יקנו אותה בין אם לא ימלחנו שלא תהיה ראויה אלא לצלי ונשאל מה תקנו: יעשה והורה שישרה הבשר בכלי כנהוג בין השמשות של עי"ט ויניח הבשר עוד שעה א' אחר יציאת הכוכבים ואחר כך יקח הבשר מן המים ויניחנה בלי שום שרייה שאין כאן שום מעשה של מלאכה רק טלטול בעלמא ויניחנו במקום נקי וימתין עד מוצאי שבת אחר יציאת הכוכבים כמו חצי שעה קודם זמן ששרה אותה במים בתחילת הלילה בי"ט א' באופן שיהיה ג' ימים מעת לעת פחות חצי שעה ואז תיכף ומיד ישרה אותה במים כדינו ויהיה אח"כ מותר למולחה ולהדיחה ולמוכרה ע"ש. ועיין פני משה ח"א ב' נכתב בא"ח הי"ט ע"ש ובנ"ש נ"ה. (שם ס"ט) : **כתב** משם הרב בעל תוי"ט שאירע פעם א' בקראקא שנפל תינוק ביורה שבשלו בה דבש על האש ומת התינוק דאסרו את הדבש מכח דין שהובא בש"ע סימן ע"ט ס"א דבשר אדם אסור מן התורה עי"ש סימן הנ"ז. (שם ע"ט) : **קצב** ששחט ז' בהמות בביתו וכולן בחזקת כשרות בבדיקת הריאה והנה אחר שהוציא ב' גופי בהמות

חיה צריכה בדיקת הריאה כבהמה. (מהרר"ל ן' חביב סי' ע"ב) : **אונה** שנסרכה לאונה שאצלה מחתוך לגב טריפה ואפילו לדעת הרמב"ם. (שם סימן ו') : **לשון** הרמב"ם בפ"ה מהלכות שחיטה שכתב כיצד דין הדרוסה וכו'. יורה שהבדיקה תועיל לודאי דרוסה כמו לספק דרוסה. (שם פ"ד) : **כלי** חרס שמדיחים בו הבשר לאחר שנמלח והודחו בו קערות בחמין אם אין הכלי בן יומו אין בו פקפוק בקערות. ואפילו היה בן יומא מסתמא מותרות. (שם ל"א) : **נותן** טעם לפגם באיסור השוה לכל בין בשל תורה לכ"ע בין בשל סופרים לדעת הרוב אסור לכתחילה וכלי חרס שדינו בשבירה אין משתמשים בו בצונן. ויש שכראה שמתיר. מכל מקום לקנות כלי ישן מן העובדי כוכבים להשתמש בו בצונן לכולי עלמא אסור. לפיכך הנוהג איסור בדבר ונתאכסן אצל הנוהג היתר אם הוא לעצמו כאיסור השוה לכל לא ישתמש בכליו אפילו שודאי אינן ב"י. ואם הוא אדם מוחזק בכשרות והודיעו שהוא נוהג איסור בדבר גם בכלי שנתבשל בו יוכל לסמוך עליו. אמנם אם המאכסן הוא מסתם ע"ה אינו יכול לסמוך עליו ולהרשב"ד ז"ל כל שאינו חשוד בודאי מותר. ואם האיסור לו אינו כאיסור השוה לכל יעשה כמנהגו בין להחמיר בין להקל בדברים השייכים בו. ואם הוא סתם בידו יש לו דין איסור השוה לכל חוץ מב' דברים הא' שיכול לבשל בסתם כלי לכתחלה ואם יש שם בעלי הכלי לא יבשל ולא יאכל המבושל בו עד שישאל וידע שאינו בן יומא וע"כ. הב' דנראה דאפילו סתם ע"ה נאמן בזה כל שאינו חשוד בודאי (עיין בהלק"ט ח"א ק"ג). (שם קכ"א קל"ח) : **יין** של ישראל שנגע בו עובד כוכבים ע"י דבר אחר שלא בכונה אפשר שמותר משום חשש הפסד ממון של ישראל ואין להתיר נגיעת עובד כוכבים ביין של מוקים מטעם רבוי מים ולא מטעם המשכה וע"ל. (שם מ"א) : **תורמסין** אין בהם משום בישולי עובדי כוכבים ונראה שגם לא משום גיעולי עובדי כוכבים ולהרמב"ם לא אמרינן שהם כלים אינם בני יומן וע"כ. (שם קל"ח) : **בודק** שמצא סירכא וכו' כדלעיל בהלכות שחיטה ואין לנהוג בנפיחה ומיעוך סירכות. (מהרר"מ אלשקאר סימן ב') : **בדין** צומת הגידים ראוי לחוש בשל חוץ ובשל פנים. (שם מ"ה) : **מקום** צומת הגידים בעוף כמו בבהמה. (שם סימן מ"ו) : **בדין** כשר החופה את רוב הכרס שנקרע וכו'. (שם סימן מ"ז) : **קורקבן** שנמצא מחט תחוב בפנים ולא ניקב העור החיצון ומלחוהו והדיחוהו תלינן לקולא וע"ש. (מהרר"י ן' ל"ב ח"א סימן נ"ח) : **צד** של כבש ראו בו סירכות תלויות במקום הרחב ממול החזה ולמטה יש להקל. (שם ח"ב סימן ע"ח) :

סירכא שנמצאת באומה עם בועה ורוב הסרכא היתה דבוקה באלכסון כמול החזה והצד הזה של שמאל היה ונמצא בו כעין אומא שליסית והסירכא היתה כנגד אותו הקרע ונסתפקו בה אם היתה אומה או קרע שנתקרעה האונה הרי זה טרפה. סירכא שנאחזה בשני ראשיה בתתיך מהו וע"כ. (שם סי' פ"ג) :

ריאה שסוניאוה בלי בדיקה איכא פלוגתא דרבוותא. (שם ח"ג דף פ"ו) : **טעם** למכשירים ומטריפין על ידי נפיחה. (שם פ"ח) : **סירכא** תלויה בבועה אפי' כנגד מקום הרחב כשרה לפי מנהגנו. (שם קי"ב) : **שש** מחלוקות בדיני החלב שנמצא או נגלה או נתבשל בבשר. ושמנו של גיד הנשה ומה שיש בין כחוש לשמן וע"כ. (שם ח"א דף ק"ל) : **מה** שנהגו שלא לנקר הקרום החזק מהשוורים חקר בו ד' חקירות בענין מנהג איסור וביטולו. ועיין במהר"ש מודינא בי"ד סי' ע' קכ"ט. (שם ח"ג י"ד) :

קערה חולבת שנתערבה בקערות של בשר אם היא בת יומא אפילו א' בס' אינה בטילה לדעת ר"ת דס"ל טעם כעיקר דאורייתא ורש"י דס"ל דהוי דרבנן חד בתרי בטל (שם ח"א דף קל"א) :

כלים שאינם בני יומן מאיסורין דרבנן שנתבשל בהם או דבר דהוי ספק איסור דאורייתא אסור להשתמש בהם לכתחלה. (שם ח"ג דף ק"ו) : **האם** מותר לקנות מן העובדי כוכבים מרקחת ומהלוקת בסתם כלים עובדי כוכבים אי אמרינן דאינן ב"י ועיין בח"ב סימן כ"ח ובתורת אמת ס"ס א'. (שם ח"א דף קל"ד) :

ישמעאל שמשים קנה בחביות של יין בכונת מדידה ונותנה כדי למכור באותם הימים מיין של הבשר יש להתיר בדיעבד ולכתחלה יש להשתדל שתעשה זאת המדידה ע"י ישראל. (שם קמ"ב) : **על** אפונים וערמונים שצולין אותם העובדי כוכבים והפוסקים ופי' דברי התוס' והפוסקים ז"ל בהנהו תרי ליסני דגמ'. (שם קמ"ד) : **עובד כוכבים** שהביא גבינות מארץ מרחקים ובידו כתב ממקום עשייתם מיחידי הקהל מודיע מניגס ולא נכרו החותמן. יש להקל במקום שאין מנהג שיכירו החתימות וצריך שיקחו ב"ד הכתב אשר מביא העובד כוכבים מידו וע"כ. (שם ח"ג מ') : **בהמות** שנמצאו בבני מעים שלהם בהרות אדומות מהמת שהיו אוכלות עשב הנקרא כל"ך הרב ז"ל היתר ומהרר"י קארו ז"ל אסר וע"ש בח"ב סימן קנ"ד (מהרר"ם טראני ח"א קנ"ו) : **בדין** דיבוק הריאה. (שם רי"ח) : **ריאה** שנמצאת סרוכה בבשר שבין צלע חמישית לששית רחוק לומר שהיא עדיין כנגד האונה מיצר החזה עד היכן מגיע. (שם ח"ב דף ח') :

הדרא דכנתא שנמצא באמצעיתה יתרת אכרו כמו אמה וחצי דמותי כעין סניא דיבי אלא שלא היה כ"כ רחב אם היה מלא פרש כמוהו טריפה. (שם קע"ב) : **סירכות** האומה לדופן בג' צלעות ובצלע האמצעית נמצא מכה נראה דכשרה וע"כ. (שם קמ"ג) : **אונה** ואומה הסרוכות בסירכא אח' לדופן ויש כמו גומא באומה מהו (שם שם) : **חביות** של יין שהיה בפיהם חותם בתוך חותם ובהם מעט דבש והיה בהם נקב קטן לצאת בו הרוח ויצאו היהודים מן הספינה ונכנסו בספינה אחרת מותרות וליכא לא משום חשש נגיעה ולא משום חשש חילוף. (שם ח"א ר"ח) : **הלכות** שחיטה ובדיקה על סדר סימני הטור ז"ל בקיצור (מהרר"ש מדינה י"ד) : **על** כוליא שנמצאת בה ריעותא ואכלה הכלב אחר בדיקת הריאה טרפה והכלים של חרס נראה דאין לשברם. ועיין בד"כ סימן פ"י ובמהרס"ך בח"ח סימן ע"ז ובאחרית יהודה דף ס"א. (שם ל"ח) : **על** עדיות הכוליא הנו' בת אחרת שאמרה שלא היתה שום מכה בכוליא אלא שהיתה

אשל אברהם

סימן לא (סעיף ב') **ואם** נמצאו מים בתוך הקרום. ע"י מ"ש בא"ר היטב בשם ט"ז ופר"ח ועיין ת' מהריק"ש ורדב"ז סי' רס"ד שהם כוונו עם הט"ז וכ"פ בת' א"י סי' ח' דלא כפר"ח שבטלה דעתו לנגדם דכל היכא דהמות שלם אין להטריף מכח מים שבתוכו : (שם בהג"ה) **היה** ספק אם היה מכוסה במוח או לאו טריפה. ע"י רדב"ז סי' קמ"ב ות' א"ו סי' ל"א ועי' סי' קי"ט ס"ז ומ"ש שם :

סימן לג (סעיף ח' בהג"ה) **ויש** אוסרין עוף דצוארה מלוכלך בדם. בהמה היה לה מכה למעלה ממקום שחיטה מלאה דם כמנהג כדונג. ונראה שהיא דבוקה מאד בושט. ואסרה הרב בעל עדות ביהוסף עי' [illegible]

סימן לה (סעיף ב' בהג"ה) **נוטה** לקצת כשר. [illegible]

(שם סעיף י') **אין** כל הדברים כו' [illegible] :

מי הן

קטנה מתחלת בריאה דכפי עדות זו היא כשרה . (שם מ"ל) : **סירכא** באונה מינה ובה טריפה . וסילוק מנהג המתירים וע"ל איסור סירכא תלויה להרא"ד וקושי' לפירוש מהרר"י קאר"ו ז"ל עליו . (שם ל"ז) : **קהל** שהיו נוהגים כפי רוב הפוסקים לקולא בענין הבדיקה ובאו אחרים ונהגו חומרות וקולות יתרות ושוב הלכו להם מותרים לחזור למנהגם הראשון ואסור לאכול בשר בנפיחה ועיין בד"ר סימן נ"ב ובמהרשד"ם ח"א סימן ע"ח . (שם מ' קכ"ט) : **בדין** הנפיחה לספרדים עם האשכנזים ועתה כלו לחזור בהם הטוב שיחזקו במנהגם ואם על כל פנים ירצה לעשות נפיחה ישאלו התרה על פי חכם . (שם מ"ב) : **נגד** מי שהיה רוצה להתיר הדבוקה ומה שהשיב למוהר"ם חסון זללה"ה . (שם מ"ג) : **מנהג** ק"ק שלוניקי בדיני הריאה . (שם מ"ד) : **עוף** שנמצא הכנף שמוט ואינו יודע אם מחיים או לאחר מיתה אסור ועיין במשאת בנימין סימן מ"א כ' . (שם מ"ה) : **אין** לגלות בשר שלא נמלח כדינו בשפוד עם בצל מעורב זו ע"ג זו חתיכות בשר וחתיכות בצל . (שם י"ד מ"ו) : **בשר** שנמלח בחלבו ואיזה אסור מן התורה ואיזה מד"ס ודיני גיד הנשה . (שם נ"ב) : **ישראלים** שהיו הולכים לחלוב עזים וקודם בואם חלב אותם העובד כוכבים הרי חלב זה אסור ועיין בס"ס ז' ג' פ"ג . (שם י"ד נ"א) : **מי** שנהג איסור בדבר שיש בו מחלוקת אינו יכול לנהוג אח"כ כדברי המתיר . (שם קכ"ט מ') : **מוכר** גבינות שהעידו בו שעבר על שבועתו שלקח חלב מן העובד כוכבים וגם ערב מתלהם אסור לאכול מהגבינה שמוכר ויש להעבירו מן הדין . (שם נ"ב צ') : **הסכמה** שעשו בעיר רודו"ס על הבשר היין לגדר מלתא . (שם נ"ג) : **בדין** הבשר גיתות מזופתות של עובדי כוכבים . (שם נ"ד) : **מרתף** של יין שהיה חוץ לעיר ונפלה דליקה בחצר שהוא חביות פתוחות אסורות וסתומות מותרות . (שם נ"ה) : **חבית** מליאה עד חציה והוליכוה עובדי כוכבים וישראל עמהם היין מותר בשתיה . (שם נ"ו) : **דבר** מה הסכימו בו לאיסור רוב הבכורים ובעלי הוראה שבעיר א' ורב אחד מעיר אחרת הסכים להתיר יש לילך אחר הרוב . (שם רכ"ו) : **טרפש** שנמצא נקוב נקב עגול כרוחב דינר טרפה דחיישינן שמא ניקבו הדקין וע"ב . (דברי ריבות קנ"ג) : **ריאה** שנמצאת בה יתרת יותר מטרפה דאסה מצד פנים שלא בדדי דאוני כשרה . וכ"כ מהררש"ך בח"א סימן מ' וכתב שהסכמת חכמי שלוניקי יע"א בזה להתיר . ושם דין בועה שנמצאת בשפולי אונה (שם דף יו"ד) : **מרה** שנמצאת חוץ לדופן בין עור לבשר והיתה לשם דבוקה וסרוכה הרי זה טרפה אם יש דין סירכא חוץ לריאה . (משפטי שמואל סימן ק"ל) : **מעשה** בד' אווזות פטומות שנמלחו יחד ונמצאו באחת מהן בשומן שלו כשיעור אגרוף מלא גולות תכופות זו לזו הרב ז"ל אסר ושנים התירו . גם משאת בנימין תמה עליו בר"ס ל"א ובבית חדש ביו"ד סימן נ"א פסק להתיר גם כן . (שארית יוסף כ"ג) : **בדין** טינרא הנמצאים בריאה . (מהרר"ם איסרלש ה' ו') : **שמן** זית בי"א שמערבין בו שומן חזיר להעמידו ולהקפותו כדי שלא יטיף מן החביות שמוליכין אותם ממקום למקום מותר ויש אוסר (שם נ"ג נ"ד) : **שמעון** מכר תמאה בחזקת כשרה ואמר שראובן הקנה לו וראובן מכחישו שמעון נאמן. (שם ס"ו) : **עצם** שהיה בתוך למעלה מצומת הגידין ובבשר נימוח מקיפו אינו מועיל . (מההרר"ש כהן ח"א קל"ד) : **נקב** בריאה וסירכא נגדו סרוכה לדופן אפילו לא יקל בסרוך לא מהני כל שאין הדופן סוכך על הנקב וסותמו מכל צדדיו . (שם ח"ב רכ"א) : **בהמה** שנמצאת בה בועה נקובה כחיתוכא דאונה טריפה . (שם ח"ג ל"ב) : **חתיכה** שנמלחה בחלב שהיה עליה דאיפסקא הלכתא לאסור דינה כדין חתיכה אחרת שנמלחה בחלבה . (שם ח"ב ל"ה) : **עוף** שנשבר בו העצם מן הארכובה התחתונה ולמעלה ואין עור ובשר חופין את רובו אין להתירו מכח ס"ס (מהרר"ע מפאנו צ"ו) : **פירוש** מתגים ותגים וכסלים . (שם קי"ג) : **מקום** שמעמידין המלח כדם נבילה ואם יאמר אדם להביא לו מחוץ מלח הנעשה בהיתר אחת דתו להמית ה"ז אסור בעיניה כגון לטבול בו ביצה וכגון ומותר ליתנו בתבשיל . (שם כ"ז) : **בדין** חלב הקרב . (שם כ"א) : **מחבת** של בשר בת יומה שנתבשל בה חלב או להיפך אין לה הכשר אלא בליבון . ודקדק בדין כבולעו כך פולטו איך ידקדק עם מ"ש הולכין בכלי אחר רוב תשמישו . (שם צ"ו) : **בדין** העושה סחורה באיסור מאכל . (שם ל') : **מקום** שנהגו לבדוק לאחי האווזים הפטומים ושכחו והשליכום להון מותרים בדיעבד . (מהרר"ם מלובלין כ"א פ"ח) : **טעם** של איסור בהמה כשנמלאו מים בראשה אחר שחתכו את הגולגולת ואין ידוע אם היה המוח מקיף את המים ולאפוקי ממהר"ם איסרלש בסימן ל"א כ' וע"כ . (שם ס"ו) : **עובד כוכבים** שהיה משרת במקולין ופ"א הוציא את הכרס ומלא מסמר תחוב בו וקרא ליהודי ואמר לו ראה זה מלאתי א"ל הראני איך היה תחוב והראהו באופן שלא היתה הבהמה נטרפת הרי זו טריפה . (שם ס"ז) : **בדין** זאב שאין לו דריסה בבהמה אפי' בעגלים . (שם צ"א) : **בדין** נפולה ותימה על הרב בב"י בסימן ל"ב וב"ח מלשון הר"ן בשם הרמב"ם . (שם צ"ד) : **בדין** כוליא שהקטינה עם פירוש לשון הרי"ף ז"ל . (שם צ"ו) : **בדין** מורנא דפליגי בה אמוראי בסוף פרק אלו טריפות . (שם קכ"ו) : **שיעור** מקום צר או מקום רחב לענין דרוסה ועיין במשאת בנימין סי' פ"ז . (שם ק"ד) : **תרנגולת** שהודחה ונמלחה בגולתה וקודם הדחה אחרונה מלגו אותה ע"י עירוי רותחים מכלי ראשון הרי זו אסורה (שם כ"ט) : **בצל** שחתכוהו בסכין של בשר ונתנוהו בתבשיל של חלב אם יש ס' לבטל טעם הבשר הבלוע בבצל אז אף הבצל מותר ודין נחתך בבצל עובד כוכבים . (שם כ"ח) : **בדין** משא ומתן בסתם יינם ואיך עשו בני מדינה אחת המוכרחים לזה גדר השתיה בכל תוקף . (שם נ') : **שנה** שהל הכיפות היו מתולעים מותר לשתות השכר הנעשה מהם בדרך שנתבאר שם וע' בס"ה ז' ג' פ"ג . (שם כ"ז) : **צנון** שחתכו בסכין של עובד כוכבים ודעת מוהרמ"א . (שם צ"ב) : **בדין** תולעים שבחרובין ונעיצים שאינם נובעין. (שם צ"ח) : **גבינות** ותמאה שנעשו מחלב בהמות הרבה שהיו בספק דרוסות מותר בדיעבד וע"ש . (שם ק"ד) : **כבד** שנגרר בו דם ובשיעור הדם הנגרר נחסר מבשר הכבד אם נשתיירו בו שני זיתים כשר דלא כמוהרמ"א . (משאת בנימין כ"א) : **מעשה** בי"ד כבשים שנשחטו ונתערבו החתיכות ואח"כ נמצא מים בתוך המוח של ג' מהם ולא נודע אם המוח היה מקיף את המים כל החתיכות מותרות דין ס"ס בתערובות לדעת ר"י ולשון איסור והיתר הארוך וע"ל ובמהרר"י

בלתי אחוריים שביתו למקולין למכור הוציא ג"כ עור חצי גוף מבהמה הג' והחצי נשאר בבית עם הד' ואחר שנתערבו כל הבני מעיים נמצא מחט בבית הכוסות שלפי הדין היתה טריפה הורה ע"פ הדין שהד' אשר בבית הם ודאי טריפות והשנים שיצאו תחלה הם ודאי כשרות דכל דפריש מרובא פריש אך מה שנסתפקו היה על החצי חלק השלישי שהוציא למקולין אם יהיה נגרר אחר הבשר דפירש לחוץ וכשר וימשוך עמו החלק הנשאר ממנו בפנים מכח טעמא דכל דפריש מרובא פריש ותהיה כל השלישית כשירה . או נימא איפכא מסתברא שהחלק הפנימי הוא ודאי טריפה וימשוך עמו גם את היוצא לחוץ ונמצאת כולה טריפה והנה בעל חלקת מחוקק ואחר עמו הסכימו ע"פ הדין להקל ולהכשיר הג' בשלימות . אך אח"כ למעשה הסכים עם המחבר והגאון בעל ברכת הזבח שהטריפו חלק הבשר שיצא לחוץ והמשיכוהו עם הפנימי להטריף וכ"פ בס' אפי רברבי ע"ש ועיין דרכי נועם סימן ו' . (שם ק"י) : **אותם** הגרי"ץ שקורין כך בל"א העשוי משבולת שועל על ידי עובדי כוכבים שלוקחים הש"ש ומבשלים אותם בקדרות שלהם עד שמתרככים ואחר כך מייבשים אותם בתנור עד שמתקשים כאבנים וכותשים אותם במכתשת להסיר הקליפות וצריכים בישול מחדש יותר מבשר שור עד שיהיו ראוים לאכילה . העלה דמותרים הם באכילה כיון דגמר בישולן הוא ע"י ישראל ואינן ראוים לאכילה ע"י בישול הראשון וסתם כלי עובדי כוכבים אינן בני יומן ע"ש : (חוקי דעת סימן יו"ד) : **השורים** שמשתינים דם ועובדי כוכבים מוכרים אותם בזול שאומרים שבודאי ימותו בקרוב . מצריך אותם בדיקה בשלפוחית אם ניקב או לא ואז הם מותרים לפי שאין לנו להוסיף על הטרפות שמנו חכמים ע"ש . (שם צ') : **מפרקת** העוף שנשברה וחזרו השברים ונקשרו והיו לאחדים והחוט שבתוכו והבשר שעליו שלמים הם אתנו . הוכיחו והעלו דאין טריפות כלל כל שנשאר החוט קיים ולא נשבר רוב הבשר דאם איתא דנשבר רוב בשר עם המפרקת לא היה אפשרות להחיות ולהתרפות ולהתקשר כמו שנקשרו השברים וגם אין לחוש ולומר דמה שנתקשרו ה"ל כקרום שעלה מחמת מכה דלא אמרינן הכי אלא דוקא במקום שאמרו רז"ל דטריפה מחמת נקב והאריכו שם בראיות עד שכמעט נטה דעת המחבר להקל אפילו בנשברה המפרקת ורוב בשר עמה כל שהחוט קיים כשירה ולא אמרו נבילה אלא בנפסק החוט ע"ש ועיין בית יעקב סימן קס"ב דישא ויתן בשו"ת זו ונוטה להחמיר נגד סברת המחבר ואחיו. (טורי זהב סימן כ"ו) : **קמח** שהתליע ורוצה לעשות ממנו יין שרף . צדד להקל מאחר דאין כאן משום אין מבטלין איסור לכתחילה דהא אינו מתכוין רק להוציא זיעה מן הקמח וכמו שהוכיח שם . אך העלה לאסור מטעם אחר דהא חזינן דאפילו לעובד כוכבים אסור למכרו אלא קבא קבא שמא ימכרנו לישראל ה"נ אם נתיר לישראל שום היתר בזה יבא לאכלו כשהוא בעין ולפיכך אסור ע"ש סימן ועיין הלק"ט ק"ם וצ"צ נ"א ונ"ב . (שם פ"ד) :

התיר לישראל אומן בשחיטה לנחור התיישים כדי למכור עורותיהם להבעלי מלאכות לפי שאין קונים העורות מהשוחטים לפי שהעור מתקלקל בפריעה וליכא משום בל תשחית כיון דיש לו הנאה וריות והבשר ג"כ מותר למכרו לעובד כוכבים ודלא כבעל משאת בנימין בהג"ה סימן כ"ח דהתיר הנחירה ואסר מכירת הבשר מפני שאין עושין סחורה בנבילות ומפני טעם הבשר חזר בו ואסר הנחירה דהא ליתא וכל שהתחיל בהיתר כגון שצריך לדם או לעור הוי הבשר אח"כ כאלו נזדמנו לו נבילה ומותר למכרה לעובד כוכבים אבל מי שאינו יודע לשחוט ורוצה למכור בשר לעובד כוכבים ורוצה לשחוט באיסור זה ודאי אסור שמתחלה עושה נבלה בשביל למוכרה לחוד ולא משום דבר היתר (רבי התיר לר"ח להטריף בהמה ולשוחטה כדי להוציא דמה לצבוע צמר . עיין בפ' כיסוי הדם דף פ"ח) . ועיין שער אפרים סימן נ"ז ועבודת הגרשוני י"ג שכתב שאין ראיה מכרעת לאסור הנחירה כל זמן שעושה להשתכר ע"י והוכיח והעלה להתיר אך לא רצה להורות היתר מ"ש הב"ח בא"ח תקנ"א ע"ש כי האריך . ועיין ח"ב מנחלת שבעה ע' ובית יעקב מ"ב ומהרשד"ם י"ד סימן ג' : **עוד** למד זכות על שוכרי העיירות והכפרים מהשרים לפי שכל ההכנסה היתה שלהם ובכללות החזירים ובתוך זמן השכירות סגדל ישראל השוכר החזירים ומאכילן לפועליו דמותר לעשותו מאחר שאין כוונת הישראל בשכירות אלא לשאר הדברים והכנסות שבעיירות ובכפרים וטפל להם הם החזירים וכו' ע"ש ובשי למורא י"ז ועיין חות יאיר סימן קע"ח וקמ"ב דיורת פנים לאסור לבעלי בתים ליבש בהמות שנטרפו והאחוריים למכרם אחת א' לעובדי כוכבים ויבאר סוגי' דחיישינן לתקלה ע"ש ובס' נשאל דוד בכ"י נ"ג . (שם קי"ז) : **בשר** ששרה אותו במים ומחמת הקרירות גדול נקרש הבשר עם המים ונעשה קרח ושהה עם הקרח כמה ימים בלא מליחה . העלה דאם שהה ג"י בתוך הקרח דיש לאסור הבשר לבישול ממה נפשך אי חשבינן הקרח כמים א"כ הוי כבשר ששהה במים מעת לעת שמבליע הדם ואי לא חשיב הקרח כמים א"כ הוי כבשר ששהה ג"י בלא הדחה . ושם הוכיח בראיות דקרח לא חשיב כמים ושאין להחמיר אלא א"כ שהה בתוכו ג' ימים דאז לבישול אסור ולצלי מותר בכל ענין ותמה על השואל למה לא פירש דבריו כמה ימים שהה תוך הקרח ע"ש ועיין בדבר שמואל שע"ג דאסרו לבישול ממה נפשך ע"ש . (מנחת יעקב סימן י"ד) : **תבשיל** של חלב שנמצא בתוכו עצם חלול ויש להסתפק דלמא היה בתוכו מוח ונמס תוך התבשיל וליכא ס' בתבשיל כנגד אותו חלול שבעצם . צדד לאסור מטעם דתלינן במידי דשכיח ומלתא דשכיחא היא כי דרך המוח שבתוך העצמות להיות נימוח בתבשיל וספק איסור דאורייתא לחומרא אי ליכא ס' כנגד המוח ואם העצמות רבים צריך ג"כ לשער כנגד העצמות ע"ש . (שם י"ו) : **עוד** שם תבשיל של חלב שנתנו לתוכו ביצה שנמצאת תוך תרנגולת שחוטה והביצה היתה בגמר חלבון וחלמון וקליפה עבה אדומה קצת נסתפק אי חשבינן לה כמעורה בגידין או לאו . והעלה כדעת רוב הפוסקים דמתירים ובפרט כי לא היה לה רק אדמימות קצת בקליפה לכן יש להקל בדיעבד ולכתחילה אסור . (שם י"ז) : **אווזות** מהם פטומות ומהם שאינם פטומות שנשחטו ונמלחו והותך השומן בתערובות ובעור הצואר של אחת מהן נמצא בחללו מבפנים שני חללים קטנים סמוכים זה לזה ובתוך החללים היו מונחים כמה נוצות וקרום מכסה אותם ושנים מאלו הנוצות בלויות ומורקבות ולפי אומד הדעת וראות העין הרעותא לא היה בעור הצואר כנגד הסימנים ממש אלא מצדדי הסימן סמוך ולא מופלג רחוק מן חלל הגוף ברוחב ב' אצבעות והנה שם פירש דברי השואל וסוף כל סוף הכשיר כולם ואפילו אותה עצמה וסמך על מ"ש הרב בעל משאת בנימין סימן ל"ה והב"ח סימן נ"א ס"ג שכולם מסכימים להתיר ומעידים דשכיח ומתהווה בבשרם נוצות מחמת השומן ע"ש . ובצ"צ מ"ח ושארית יוסף סימן כ"ג . (אמונת שמואל סימן י"ג) : **בהמה** או עוף שנשבר אבר מאברי' במקום שעושה אותה טריפה דקי"ל דהוא והאבר אסורים או שנשבר אבר במקום שאין עושה טרפה דקי"ל דהאבר אסור אי שרי למכור לעובד כוכבים הבהמה או העוף מחיים או לאחר שחיטה עם האבר המדולדל שבה דקיי"ל דעובד כוכבים מוזהר על אבר מן החי ותניא בפ"ק דעבודת כוכבים דף ו' מנין שלא יושיט כוס יין לנזיר ואבר מן החי לב"נ שנאמר ולפני עור לא תתן מכשול . צדד פנים לאסור ודעתו נוטה להקל ובפרט בעוף ע"ש . וע' הר"ם די בוטין סימן ה' וט"ז ק"ז וחות יאיר קמ"ב וקע"ח ובית יעקב פ"ד ומ"ב ונחלת שבעה מ"ט וצ"צ ק' וק"ה ובשי למורא סימן י"ז ובספר נשאל דוד מכ"י נ"ג . (שם י"ד) : **הורה** פנים לאסור בתרנגולים שנמצאו בשליתן ביצים שלמים סרוכים ונקשרים בקליפתן לא מעורים בגידין ומחוברין בשליא ואם יש לאוסרן משום נימוקה השליא אף שדעתו להקל גם בזה ע"ש . (שם י"ח) : **יבאר** מ"ש הטור והשו"ע סימן צ"ח ס"ב דאם נתערב מין במינו ונשפך וכו' אם נודע שהיה רובו וכו' וישיג על הט"ז ושכל היכא שהוא איסורא דרבנן ונפל לתוך היתר בבישול או במליחה ולא ידעינן כמה נפיל ובריר לן שיש בהיתר הרבה מהאיסור אלא דלא ידעינן אם יש בו ס' נגד האיסור שנפל לתוכו כיון שהוא איסורא דרבנן אזלינן לקולא בספקו אפילו במין בשאינו מינו כיון דנתבטל כבר ברוב וכו' ע"ש ועיין בית יעקב פ"ה וסימן קכ"ו ובס' נשאל דוד נ"ז מכ"י . (שם כ"ח) : **יבאר** כוונת התוס' בחולין דף ק"ד ד"ה מנא תימרא דלא גזרינן גזירה לגזירה וכו' ע"ש . (שם ל') : **השיב** על דברי אחד מהגאונים חבריו בבהמה שרצה להטריף אם נחתך או נשבר הרגל בעוף בתוך הפרק בין עצם התחתון ובין עצם האמצעי ממש ונסתפק אם נכלל זה במ"ש השו"ע והרמ"א בסי' נ"ו סי"ד ושם השיג על כת האחרונים וביאר הדין הנז' ובנדון זה הכשיר דווקא במקום הפסד מרובה ואף דעתו בטועם ע"ש . (שם ל"ט) : **מחט** שנמצא בכרס והטריפוהו ולא נודע מאיזה בהמה מהשמונה בהמות שנשחטו במקולין בו ביום ונתחלקו בארבע חנויות וכבר מכרו מהבשר קודם שנתודע הטרפות . הב"ד הכריזו שכל הבשר שנמכר קודם ועד שעה שנמצא הטרפות דהרי הוא בחזקת כשר ומשם ואילך כל הבשר של אותם המקולין שלקחו מאותם הח' בהמות טריפה וסמכו עמ"ש הטור סימן ק"י בשם הרשב"א והמחבר נמנם בדבר ההיתר ותחלת כל דבר ביאר כל פרטי דיני יבש ביבש דאסרו עליו דחד בתרי בטיל ומין במינו ומין בשאינו מינו ופרטי דיני כל קבוע כמחצה על מחצה דמי וכל דפריש מרובא פריש ודין חתיכה (מנה) הראויה להתכבד הכל ביאר שם באורך וברוחב ע"ש ויאירו עיניך ואחר שהעלה לאסור ולהחמיר נטה להקל מטעם שנודע לו שמתחלקין במקולין הבהמה הכשירה על החנויות ואין נותנים אותה לאיש אחד בחנות אחת והודה ולא בוש שכח ב"ד היה יפה במה שדשוהו להההיא דהרשב"א ע"ש . ועיין בבית הילל סימן ק"י . (דרכי נועם ז') : **גבינות** שבאו ע"י עובדי כוכבים וכתב הישראל מודיע מניינם ומשקלם ובשעת החשבון לא עלה משקלם מדוקדק ואומרים כי זהו דרך הגבינה להתנגב וליחסר במשקל מחמת הניגוב ושחשש חילוף ליכא דאלו היה מוכר הכשרות במקום א' היו לוקחים ממנו הכתב . או נימא דאסורות הן מחמת שהכתיבה אינה ניכרת בחותמי' וחיישינן למי שהמיר דתו שזייף לו הכתב ומטעם זה לא פקפק לאסור שכל החתומים על הכתיבה ידועים הם אצלנו אף על פי שאין החתימה ידוע חזקה לא מרע נפשיה העובד כוכבים לזייף . אך ורק מטעם חסרון המשקל שלא בא מדוקדק החליט הדבר לאוסרן דחיישינן שמא החליף בשלו כדי להרויח מה שהחסר במשקל וסימן אין כאן כל עיקר וכמעט החליט שאפילו היו בגבינות אלו הסימן שעושים בהם בחתיכות עץ שאין לסמוך על אותו סימן כלל ומי שהורה להתיר ע"י סימן היינו כשעושה הסימן עומד שם וראהו אחר עשייתו וכו' ע"ש ח"א ובפרח מטה אהרן ח"ב סימן י"ג הביא מ"ש המחבר בח"ב בסי' נ' ע"ד מהריב"ל ח"ב מ' ונשא ונתן באמונה ונטה דעתו להעמיד דברי מהריב"ל ולישבם על נכון עי"ש בנדון שנשאל עליו בגבינו' ששלח ראובן לשמעון ע"י עובד כוכבי' מונחות תוך כיס א' שהיה חתום בחותמו של ראובן כמו שיעיד הכתב יד וחתימת ראובן שהביא העובד כוכבים לשמעון שהיה כותב לו משליחות הגבינות תוך השק חתום ועוד היה מודיע לו משאר הדברים שהיה שולח לו עם העובד כוכבים ההוא וחתימות אותו כתב היתה מכוונות עם חתימת ידו ש"ר שהיה כותב לו פעמים רבות . אכן בעת קבלת השק הבית וראה שמעון שהחותם שהיה על פי השק היה מקולקל באופן שלא היו האותיות ניכרות . העלה להתיר הגבינות הנז' באכילה מכמה טעמים עי"ש דכל שנמסר הכיס צרור וחתום ביד העובד כוכבים כמו שכן בא העדות בכתב ראובן ודאי לא טרח העובד כוכבים לזייפו ולא מירע נפשיה

אשל אברהם

סימן לו (סעיף ב' בהגה"ה) **מיהו** כו' שנקלף העור . וכשנגלד הריאה במקום חידוד ונמלא סרכא בין חיתוך לחיתוך במקום הנגלד עיין תוס' פ"ה סי' ג' מש"כ בשם מהריט"ץ : (שם סעיף ה') **או** שתלשה בכח . עיין באר היטב ס"ק יו"ד . ועיין ת' משפטים ישרים סי' ס' מה שתלינין בידא דטבחא אי היינו דוקא חוץ לאונות או לד פנים נמי בכללו : (שם בהג"ה) **ולא** תלינן כו' או שהושחר או אדום סביב הנקב . עיין מ"ש באר היטב ס"ק י"ב בשם ש"כ וכה"ג חולק עליו וכ' דאין אילו אלא דברי נביאות . אלא דמסיק להלק בין אדום סביבו או אם הנקב עצמו אדום . ועיין שם עוד סימנים אחרים : (שם סעיף ז') **ויש** מכשירין אפילו בעכורים וסרוחים . ומהרי"ט סימן י"ח וריב"ל ח"ב ע"ב כתבו דאין להכשיר בלתי נפיחה :

סימן לז (סעיף ד') **אבעבוע** שנמצא כו' אבל לא החתוכים . ובתשובת דרכי נועם הורה להכשיר בין חיתוך לחיתוך אפילו בועה בסרכא ע"ש :

סימן לט (סעיף א') **אין** לבדוק כו' צריך לבדוק בהמה וחיה . כתב א"י סי"ג נשאל היה לפסול סרכות בעוף והשיב הרב בעל כנה"ג הסכים בהיותו בקושטנטינא לאיסור וע' בספרו סי' ל"ט וכן בס' ימין משה כ' על מ"ש מר"ן בש"ע דאין כל הדברים אמורים אלא בבהמה כו' וז"ל וממורי הרב מוהר"ר יצחק ה"י שמעתי דוקא ענין התוכי דאוני לא שייכי בעוף משא"כ לענין סרכות כשנסרכה לצלעות יש לחוש וכן דייק מלשון הרמב"ם ז"ל בפ"י מה"ש . ולזה כתב טוב שישליך הריאה מעוף מידי דהוי אלא כלב וזאב כו' . והרב המחבר מתמיה עליו דהלא בכסדרן אפי' בבהמה כשרה כ"ש עוף שהריאה טמונה בין הצלעות דאגוני מגני וע' ש"ע סי' י"ח ואפי' לוי דאמר כל טריפות שמנו בבהמה כנגדן בעוף ונימא דיו לבא מן הדין כו' . ואע"ג דפסקינן דדוקא סביך בבשרא לעצמם לבדו טריפה היינו בבהמה לא כן בלע עוף שהוא דק והריאה דבוקה שם ע"ש ואחרון הכביד מ"ש להשליך הריאה מידי דהוי כו' דהתם אינו אלא דיעבד דאי לכתחלה מה לנו לבדוק ה"ל להשליך תמיד את הריאה ע"ש וסיים לענין מעשה אין לספק לנסרכה לצלעות שכשרה ומכ"ש בכסדרן ופי' במרדכי פ' אלו טריפות . והיכא דנסרכה לגד פנים יש לאסור וכך כתב הרשב"ן אלא דסיים ומ"מ א"א זקוקין לבדוק אלא בבהמה וחיה . ובת' דבר שמואל סי' ר"ס העלה היכא דשכיח והוחזקו ריעותא בבהמות צריך מדינא לבדוק : (שם בהג"ה) **ונהגו** ג"כ כו' ובקצת מקומות מקילין . ההולך ממקום שמחמירין למקום שאוכלין בלי נפיחה התיר הרב מוהר"ר יוסף מלכו לאכול עמהם . דנראה מה שקבלו עליהם היינו מפני שלא היה להם קצב ישראלי והחמירו על עצמן ונשאר להם המנהג בטעות ואפשר דתחילת קבלתם לא היה כ"א עד שיהיה להם קצב ישראלי וכן כשיבואו למקום שמקילין לאכול עמהם ועיין תשו' א"י סי' ט' יו"ד וי"א . ועיין לקמן סי' רי"ז וכמ"ש שם ובא"ח סי' תל"ה ועי' ת' ברוך אנגל סי' ח' ט' יו"ד : (שם סעיף ג') : **עובד כוכבים** . עיין באר היטב ס"ק ז' מ"ש בש' בעה"ג וכן התיר למעשה הר"ר שמעון רוגזאו והסכים עמו מר שמואל גאון עי' תשובתו סי' ה' : (שם סעיף ז') **אם** נסרכו כו' או לשמנונית הלב . סרכא היוצאת מדופן שכנגד האונה בין הצלעות לחידוד הריאה ואחוכה שראשה אחד בין הצלעות והב' בלב או בשמנוניתו ובאמצע סרוכה האונה לחדודה רצה מורה א' להתיר ובת' פ"ה סי' א' השיג עליו משום דאין כאן סתימות דופן . ועיין מהריט"ץ סי' ל"ז דהיים מיהו דבים מכה בדופן תלינן בריעותא בדופן ויש להכשיר ע"ש : (שם סעיף י"ג בהג"ה) **ויש** מתירין כו' . עיין תשובת ברוך אנגיל מסי' ה' עד סי' יו"ד הרבה דינין המסתעפים ממנו : (שם סעיף י"ח) **ריאה** שניקבה כו' או בבשר ובעצם כשרה . מעשה שוחט שחט הרבה בהמות ובדקם ולא מצא כ"א טריפה אחת . ואח"כ בע"ש מצא רביעי אחד מטלה סרוך מבית השחיטה עד ז' צלעות מהחזה עד השדרה ואמר השוחט שמא זהו מהטריפה ונתחלף לקצב בכשרה וכבר נמכרו כל הריאות והבשר אבל בשר הטריפה עדיין היא בחנות מעתה יש לדון על התערובות והעלה בעל א"י בת' סי' פ"ה להכשיר התערובות הואיל והוא הפ"מ ובפרט ב"י מתיר ריאה שנקבה ודופן סתמה ואין מחלק בין גסה לדקה ועי' שם סי' כ"ו וברשב"ד ז"ל :

סימן מ (סעיף ג') **נמצא** מחט בלב . עיין מה שכתב באר היטב ס"ק ד' וכבר העיד בת' פ"א סי' ט' שנמצא כן בבהמות דקות : (שם סעיף ד') **קנה** הלב כו' במשהו טריפה . עיין באר היטב ס"ק ד' מ"ש ב' הגאון ח"ל וכן הסכים עמו הגאון מוהר"ר נפתלי כ"ץ ומעשה כזה אירע בימי הגאון מוהר"ל מפראג ועיין בתשובת חיים מאירות סי' ק"ג ק"ד :

ועיין

כל זמן שאין לו ריוח בחילוף ההוא ויש לתלות קלקול החותם בטלטול הדרך ולחששות רחוקות לא חיישינן ואחזוקי איסורא לא מחזקינן דאם תחוש שמכרן לישראל הי"ל לישראל ליקח ממנו הכתב יד של ראובן וכשהיה נוטלו היה רואה שהוא גזל בידו והיה מתרחק ממנו ולא היה נוטלן כי בדילי אינשי מגזל גמור כזה וא"ת שהישראל היה ע"ה דלא היה בקי הוא לא היה נוטלן בלא הוראת חכם והחכם אינו חשוד שהתיר בלא ראיית הכתב וכבר אמרנו שכשהיו רואין הכתב היו בדילין מיניה וכי תימא בחתימת הכים שבאותו זמן היה שלם היא חששא רחוקא עיין שם דהאריך למעניתו בהיתר הגבינות ההם ביכילה עי"ש . וסוהר"ם די בוטון סימן ז' . (ומכאן תשובה למה שחשש אחד מהמשכילים באמשטרדם שלמה זה היה לו לרב מארי דמתיבתא ליתן כתב ידו לעובד כוכבים שקנה גבינות מסומנות מהישראל כדי למכרם באזמיר ולא חשש שמא העובד כוכבים שקנם ימשח אותן בשומן חזיר להעמיד אותן ימים רבים שהוא הולך בים . דודאי כל כי האי מלתא למיחש מיהא לא חיישינן כמו שכתב הרשב"א בתשובה והביאה הב"י ובש"ע סי' קט"ח סעיף י"ג וז"ל וכן אין לחוש שמא החליק העובד כוכבים פני הגבינות בשומן חזיר סובב סובב לטעמים שכתב אהרן קדוש ה'. ע"ש ונחלת יעקב דף י"ח ובית יעקב) . (מוהרי"ט סימן י"ב) : **בודק** שמצא נקב בריאה או בבני מעים ולהיות שמצא מקום לתלות במשמושא דטבחא או בזאב ותולעים הכשירה ואח"כ הבודק עצמו הקיף ולא אדמו הנקבים להדדי אין לומר מטעם שמתחלה הכשירה עפ"י התליה יצאה להתיר וכ"ש אם היה אוסרה מתחלה פשוט שלא נתיר אותה אח"כ בהיקף אפילו שנדמו . דהא דקי"ל חכם שאסר אין חבירו רשאי להתיר היינו היכא דאסר משום דטעה בשיקול דעתו לאוסרה אבל הכא הוי כטועה בדבר משנה וכל הטועה בדבר משנה יכול לחזור בו ולא אמרינן שויא אנפשיה חתיכה דאיסורא ובנדון זה אף על פי שמתחלה הכשיר אותה ה"ז טריפה כי טעה בדבר משנה ברור ע"ש ח"א דף ל"ג . (שם ל"ז) : **ריאה** שנסרכה לדופן ונמשכת עוד אל שיפולי האונה למטה ונמשכת גם אל שומן הלב . הורה והוכיח שאין להקל ולהתיר בה כלל דיש לחוש לסרכת שומן הלב דלחודיה קאי ומתנדנד הוא מן הדופן ומן הריאה המטלטלת בחלל הגוף ויש לחוש דתתפרק ואין הדופן מגין ובודאי אין לומר דניזל בתר רובא והואיל ורובא סרוכה אל הדופן ודופן סותמה כשירה כאשר רצו לסמוך בזה על סברת בעל העיטור דלית להאי סברא ודחויה היא מאליה ע"ש ועיין מהרימ"ץ ל"ז . (שם ע"ז) :

הורה פנים לאסור בריאה שיש אבעבועות ויש מהם מלאים מים זכים ויש מהם מלאים מוגלא ובמקום אחד היו נוהגים להכשיר לעולם אע"פ שהיה בהם סרכא וחכם אחד מקרוב בא ופעמים מכשיר ופעמים מטריף והחזיק במעוזו במקום הפסד מרובה וממונם של ישראל דראוי לסמוך על המכשירים אבל לעולם דיש צד מה פנים לאסור כל היכא דאיכא ריעותא בריאה אין להתיר כשיש סרכא ע"ש (שם ע"ח) : **אחר** ביאור כמה פרטי דינים הנוגעים לדבר סימני הדגים התיר לעשות סחורה בביצה דגים הנקראים טורונא"ש הבאים מעבר לים והוא הנקרא קאר"ה חאוי א"ד ע"ש ח"א . ועיין חות יאיר קמ"ב וקע"ח והשי למורא י"ז האריך בביאור דין אין עושין סחורה בדברים האסורים לאכילה ואם נתנו לו דג טמא בדורו דמותר למכרו ונתארך בדבר בישוב דברי הפוסקים ע"ש . ובס' נשאל דוד מכ"י נ"ג : (פני משה ג') : **בהמה** שכשקרע השוחט הטרפש לבודקה קפץ עליו קלוח גדול של מים עכורים והכנים ידו ובדק ומצא ריאה זכה וברה נקיה מכל מום סרכא ופגע רע . הורה שאין להטריף אותה מפני זה . ושם יבאר מה הם המים עכורים אלו ומאין הם באו ומצדד כל מה שיש וראוי לצדד ומסיק להכשירה עיין עליו דצדד שאין להתירה כ"א בנפיחה ועיין ריב"ל ח"ב ע"ב ומוהרי"ט ח"א ל"ז וע"ח ח"ב . (שם קכ"ז וקכ"ח) : **קדרות** שנתבשל בהן איסורי הנאה כגון בשר וחלב או חמץ בפסח יורה להתיר להשתמש בהן ביבש ולא נהגו העולם אלא כדברי המחמירים אשר עליהם תבא ברכת טוב כי ראוי להתרחק מהכיעור ולעשות סייג . (רדב"ז כ"ה) : **יבאר** לשון הרמב"ם ריש פ' מאכלות אסורות דין דם דגים וחגבים טהורים מותר ואפילו כנס וכו' ומ"ש הס"מ ע"ש . (שם מ"ו) :

מחט הנמצא תחוב בקורקבן האווז ועובר מעבר אל עבר כשיעור חצי אצבע ולא ניכר אלא אחר הבישול ובשעת מליחה שטיפה והדחה לא ניכר כלל ולא נמצא בו שום ריעותא התירו להלכה ולא למעשה מפני שאין הכל יודעים טעמו של דבר ומדמו מלתא למלתא ואין להתיר לפני עם הארץ דברים הנראים זרים בהבטה ראשונה וע"ש טעמי ההיתר כי רבו ועיין סימן קמ"ב בדין מחט בקורקבן מבחוץ והיו שם עופות הרבה ולא היו מכירים אותו מאיזה עוף והטריף את העוף ממה נפשך אם נכנס דרך הושט הרי ניקבו שני עורות של הקורקבן ואם מבחוץ הא אמרינן ובקוץ עד שינקב לבית חללו. ולענין היתר שאר העופות שרבים הורו טעמים דהוה להו יבש ביבש דחד בתרי בט"ל ושהתרנגולת שנחתך ראשו ורגליו תו לא הוי בריא ושכיון שלא נתבשלה אינה ראויה להתכבד וכיון שהיא שלמה כחתיכה גדולה תחשב שאינה ראויה להתכבד עכ"ז כתב דאין לסמוך והוכיח שם בראיות ע"ש אך בנידון עצמו הכשירה מכח שראה שהמחט היה יוצא לחוץ כל כך ושאי אפשר שלא עשה רושם בחלל העוף במקום שהמחט יוצא ובכן הצריכה בדיקה ונבדקו ונמצאת בא' מהם רושם שחור שהמחט היה עושה ובכן אותו העוף לבד הטריף והכשיר השאר ע"ש ובית הלל מ"ס וצ"צ ק"ז דמתיר בכיוצא בזה ובאר עשק פ"א . (שם נ"ח) : **יורה** הדרך המותר והאסור בענין העמדת הגבינה בקיבה ש"נ שהיו נוהגים במצרים והגאון המחבר ביטלם והורה הדרך הישר כאשר היו עושים מימי קדם שהיה הולך היהודי הנאמן לבית המטבחים של עובדי כוכבים ובשעה שהיו מוציאים הקיבה מבטן העגל היה שופכה לתוך הכד וחותם פי הכד וחוזר ביום ב' עד שימלא כדו והולך לו שזה מותר אפילו לכתחלה ואפי' שהיא קיבת נבלה ואין לחוש לדברי האחרונים כי הוי גזירה שאין רוב הצבור יכולים לעמוד בה ע"ש ודבר שמואל ש"ל . (שם ע"ד) : **חלב** שחלבו עובד כוכבים ואין ישראל רואהו אבל יודע בבירור שאין בעדר ההוא דבר טמא והביא לו העובד כוכבים חלב מאותו הדיר הורה דכיון שאין לחוש כלל לדבר טמא מותר אפילו שאינו בצד העדר ע"ש . ובפר"ח ובנחלת יעקב ודבר שמואל ובית יעקב . (שם ע"ה) : **טבח** שבדק בהמות רבות ונמצא באחד מהן חתיכת ריאה דבוקה בסירכא גדולה אל א' מהצלעות ורובא דבוקה אל העצם ומעוטא אל הבשר ולפי שהמנהג לחתוך סירכא שאינה מטרפת להסיר המכשול והפקפוק וגם נוהגים כהרמב"ם להכשיר סירכא כשהיא לעצם ולבשר שאלו לבודק אם חתך שום סירכא והשיב שלא חתך ובכן עלתה הסכמת כולם להטריף שמא הסירכא מהאומה היתה ואם נסמכת לדופן טריפה בכל מקום שנסמכה והיה מי שרצה להטריף כל מה שנשחט באותו היום ואחר שעה אמר הבודק עצמו שנזכר לספרע שחתך סירכא א' כשירה ושוו היא ובכן היו רוצים לחזור ולהכשיר ועלתה הסכמתו אחר שראה מקום הסירכא שרובו ככולו דבוק בצלע ומעוט מן המעוט בבשר והדיבוק היה בצלעות התחתונות שהם כנגד האומה ולא באותן העליונות שהם כנגד האונות שהבהמה הזאת היא טריפה והשאר הם כשירות ע"ש . (שם ק"ו) : **מחט** שנמצא בעובי הכרס ולא יצא לחוץ שמקצת התלמידים רצו להטריף ולא מבעיא לדעת רש"י אלא אפילו לדעת הרמב"ם דעתו ז"ל הסכים כדעת הטבחים שהכשירוה והוכיח שהמטריפים טעו ג' טעיות ושהדבר פשוט ע"ש . (שם קי"ג) :

מעשה שנשחטו ל' כבשים ונמכרו קצתם ואח"כ נמצאת ריאה שיש בה ב' מרות ואין ידוע מאיזה מהן הוא ונמצאו כולם בספק טריפות והיו מממון ישראל . אחר שהוכיח אופן מחלוקת דין טריפות חסרה הריאה ושאל את פי הטבחים אשר ראו את הריאה ואמרו שהיו מתאימות וא' ארוכה מחבירתה ושנקבו את הארוכה ולא נשפכה אליה הקצרה ועוד שאל אם הפכו את המרה כלפי מעלה לראות אם שופכות זו לזו מלמעלה במקום חיבורן ואמרו שלא עשו בדיקה זו ועוד שאלו אם היו יוצאות ממקום א' וא"ל הן לפיכך הורה ודן שודאי כיון שיוצאת ממקום אחד ודאי אם היו מהפכין אותן הוו שפכי להדדי ולא משכחת להו דלא שפכי אלא כשיוצאת א' הנה וא' הנה כמעשה שנשאל עליו הרשב"א והוא ז"ל הכשיר כיון שספק אחד שופך לשתי המרות כ"ש בנדון זה דעדיף טפי ואלו היו מהפכין אותן הוו שפכי ולא שייך בה כל יתר כנטול דמי ועוד מפני שהיה הפסד ממון ישראל הרבה וצירף לזה ס"ס דמאן לימא לן שלא היו בשתי כיסין ושאם היו נוטלין זו מזו לא תנקב ולפי מ"ש שם איכא ספיקא אם הכבש ההוא הוא בעל אותה הריאה ואת"ל שזה הוא שמא אינה טריפה ושאם היו נוטלין אחד מעל חבירתה לא תנקב . ובכן בצירוף עוד טעמים אחרים ע"ש במעשה עוד שבא לפניו הכשיר והתירה ובפרט שכבר נמכרו קצת מהכבשים ונאכל הבשר ואיכא למתלי איסורא בהנך שנאכלו ע"ש ועיין בהלקט . (שם קכ"א) : **מי** שהוא בין עובדי כוכבים ואינו מוצא לאכול אלא דברים אסורים הורה שעל האכילה ראשונה לקיום גופו חייב ליתן כל ממונו ולא יאכל איסור ולאחר מכאן הרי זה נקרא אנוס מחמת נפשות ואוכל מה שנמצא הקל קל תחלה כגון נבילה ולא חלב ודם וכן דעתו אף באיסורים דרבנן כגון חלב שחלבו עובד כוכבים ושמנו של גיד וכיוצא וכל זה כשיש לו ממון אבל אינו מחויב למשכן עצמו ולקחת בהמתנה פן יבא לידי סכנת נפשות וחי בהם אמר רחמנא ואנוס רחמנא פטרי' אם לא בתורת חסידות אם רוצה להחמיר תעב"ם ע"ש . ועיין ספר דמיון ארי' סי' ד"ה זח"ם כי שם יבאר עד כמה תכבד העבודה שמחוייב כל איש אשר בשם ישראל יכונה לעשות להשי"ת בכל נפשו ויודיע את המחוייבים לעשות בממונם שלא לעבור על מצות לא תעשה או עשה דאורייתא באיך וכמה יהיה החיוב ההוא ועוד יבאר בחלוקים רבים על איזה עבירה שיש ליהרג ולא לעבור הן בד"ת הן בדברי סופרים ועוד שם יתבאר דכופין להוציא ממון להחזיק דת ישראלי אפילו על איזה מנהג טוב וכ"ש על מצוה דאורייתא או מד"ס וכמה מחוייב להוציא עי"ש כי טוב ובחות יאיר סוף שאלה קפ"ב . (שם קמ"ה) : **עוף** שנשברו צלעותיו שמצד אחד סמוך לשדרה והיו ראשי הצלעות בולטים לפנים כחודה של מחט יש מי שרצה להכשיר והגאון הטריף בסכ"ש וק"ו מנשבר הגף סמוך לגוף דחיישינן שמא ניקבה הריאה ואין אנו בקיאין בבדיקתה וכ"ש הכא דחששא קרובה היא שודאי ניקבה ובפרט שהיו יוצאים ראשי הצלעות דעדיף טפי להטריף מקוץ שנכנס בכח כי הרי הריאה שוכבת תדיר בין הצלעות האם וע"י הניפות וההנעה פוגשת בשבירת הצלעות שהן כמין מחטין ודברים שמ"ה . (שם קצ"ב) : **עוף** שנשחט כדינו ואח"כ נמצא מאכל יורד מתוך הסימן ולא נודע מהיכן נכנס שם המאכל וגם לא נמצא נקב בושט הורה להטריף כי א"א לבא שם מאכל אם לא שניקב הושט שאין אנו בקיאין בבדיקתו ואין לתלות דרך הקנה . אך אם יש לתלות שע"י שנשמט מיעוט הושט ממקום חיבורו ובדקו הושט ונמצא שלם ושמדרך השמוט שירד המאכל לתוך הגוף בין הושט והקנה אפילו שינקב העור של הצואר לית לן בה וכשר ע"ש שער אפרים נ"ח . (שם קצ"ג) : **כרס** שנמלח ולא הודח ונתנוהו במלחו תוך כלי ראשון במים רותחין כדי לנקותו יש מי שרצה להחמיר אפילו שהיה בהם ס' כנגד המלח באומרו שהכרס עצמו נעשה חתיכה דאיסורא והוא ז"ל הורה להתיר אפי' לדעת ר"ת דס"ל דכרס לא הוי בכלל בני מעיים ומחזיקין בו דם ודעתו ז"ל דכרס אין מחזיקין בו דם והרי הוא בכלל בני מעיים וכדעת רוב הפוסקים ובפרט כי הנסיון מוכיח שאין דם בכרס ע"ש . (שם קצ"ד) : **לפי** שאין הנשים בקיאות בסליגה אין נוהגים אותה כלל בזמן הזה עי"ש ובדבר שמואל העלה דיש להאמין הנשים במלאכת הניקור ובשאר איסורי תורה לבד משחיטה ע"ש . (שם רמ"ח) : **אחד** שקנה בסקולין של עובדי כוכבים ל' ליטראות בשר כשר והעובד כוכבים נתן לו חצי ליטרא בשר נבלה להכריעה והנה נמלח כל הבשר ביחד ולפי ראות עיני בשר אין ס' בבשר כשר אך במשקל הוא ס' נסתפק אי אזלינן בתר המשקל או ראות העין והוכיחו והעלו בראיות ברורות דמשערינן במדה דהיינו מדידה של מים ולא במשקל עי"ש ועיין סיום דברי הגאון מהר"ר גרשון שהובאו בקצרה הנה בספרו עבודת הגרשוני סי' ל' נתארך בביאורים ועיין הלק"ט ח"א כ"ז . (שער אפרים נ"א בנ"ד) : **בועה** גדולה כמו אגוז שנמצאת באונה האמצעית על גבה כנגד הצלעות והיא בולטת לחוץ ואין לה דיבוק בריאה אלא השורש שהיא דבוקה בה והשאר הוא לחוץ . אחר שהוכיח והעלה שלעולם בדיקת הריאה היה אחר נפיחה דקדק מלשון השאלה שכפי הנראה אף לאחר הנפיחה היתה בולטת יותר מטרפא דאסא ולפיכך הטריפה וזולו בדעת המכשירים שאין לנו להוסיף על הטריפות שמנו חכמים ואין מדמין בהם דזה אינו הוספה ודמיון כי אם פי' הטריפות שמנו חכמים ע"ש ועיין בהלק"ט ח"א תוך סימן רצ"ד . (שם נ"ה) : **כבד** של אווזא לעוטה שהיה לה בצד התחתון המונח על הושט והקרקבן כמין כיס של בשר מחופה בעור הכבד והיתה גבוה וקשה קצת מבשר הכבד וכשנקרע הכיס נמצא בתוכו שבולת שועל שלמים וגם מרוקבים ומעוכלים וחול ימים כעין הנמצא בקורקבן העלה להטריף מטעם דא"א לבא לתוך הכבד מאכל ובפרט שבולת שועל שהוא חד כמו קוץ אם לא ע"י נקיבת הושט או קרקבן ודקין שנקיבתן במשהו ויש מי שרצה להכשיר ולא הודה לו המחבר אך עיין רדב"ז סימן קצ"ג . (שם נ"ח) : **עוף** שלא נפתח ונמלח סגור עם כל בני מעיו התיר גופו באכילה על ידי צלייה והכריח הדבר בלא ימנע מן החלוקה אם עבר המלח לתוך גופו של עוף א"כ כבולעו כך פולטו ואם לא נכנס א"כ לא פלט הלב והכבד דמן מעולם וכיון שבית השחיטה פתוח תו לא הוי כנמלח בכלי שאינו מנוקב ע"ש וכן העלה הר"ש הלוי כ"ד ועיין פרי חדש סימן ע"ב ס"ק י"א דחולק עמהם להקל אפי' לבשלו . ועיין בח"ב מנחלת שבעה סימן כ"ז דנוטה דעתו להחמיר ושם יבואר סעיפי הדינים בחילוקים וביאורים נאים . (שם נ"ט) : **קיבה** שנמצא בסופה יתד (או מחט) תחוב ולא ניקבה מעבר אל עבר אך ראו יבלת קשה על הקיבה נגד אותו מקום שהמחט תחוב מבפנים ואותה היבלת לא היה מראה חלודה ודחו אותו המחט דרך הלוכה לצד חוץ ולא היתה נכנסת דרך אותו יבלת והכשירו אותה ויש מי שרצה לומר

ו' לב בח"ג דף ק"ז . (שם ל"ז ל"ח) : **גף** תרנגולת שנשבר רחוק מן הגוף וחזר ונתקשר אך לא יפה אלא שאין רואין שום ריעותא בעור ובבשר ונשחטה התרנגולת ונתבשלה עם הגף השבור אין להחמיר בעת הצורך . (שם מ') : **בהמה** שאין אנו בקיאין בבדיקה אי חשוב כספק איסור או כודאי איסור . (שם מ"א ג') : **עינוניתא** דוורדא שיש לה שני כיסין אין לאסור . (שם ס"ב) : **כבד** של אווז שנקב במקום אחד בשפולי הכבד יש חילוק לפי שהוא נחלק לב' חלקים א' גדול וא' קטן וה"ה לתרנגולים ע"ש וא"זה מקום הוא . (שם ק"ג) : **מותר** לשרות בשר בגומן בכלי עובד כוכבים בשעת הדחק לצורך מליחה . (שם ל') : **בשר** שלא שהה שיעור מליחה שנפל תוך כלי שאינו מנוקב שיש בו ציר או אין בו ציר כל החתיכה אסורה אפי' מה שחוץ לציר והסכים עם הרב ז"ל בהג"ה (שם ט"ל.) : **בשר** שהודח תוך שיעור מליחתו נראה דיש לו תקנה במליחה שניה שלא כמו שכתב בתורת חטאת כלל ו' ס' ה' . (שם נ"ג) : **בשר** שבתוך שיעור מליחתו נפל על גב קרקע שהיה לא ממים וציר הנוטף מבשר הנמלח או שנפל אחר שיעור מליחה נראה דאפי' מה שנוגע בציר לא בעי קליפה שלא כמו שכתב ת"ח כלל ו' סימן ח' : (שם ס"ד) : **כשנמצא** צלע יתירה בבהמה מצד זה ומצד זה אין מניחם לחצי א"ק שאחוריים יותר מצלע אחד ודברי מוהרי"ל שנראין להיפך . (שם ס"ו) : **עוף** שלא שבשלו ולא נטלו הוורידין ודברי ת"ח כלל כ"ז ול"ד : (שם פ"ט) : **בשר** שלא נמלח עד אחר שלשה ימים אלא שהודח תוך ג' ימים הדחה מועטת שנשפכו מים עליו שרי בדיעבד אף לבישול ואין איסור זה דג' ימים נוהג לא בניקור חלב ואנ"ל בניקור גידי הדם . (שם ק"ח) : **כיסוי** של חלב שאינו ב"י שמוהו על קדירה של בשר ב"י שבשלו בה מים או ירקות הכל שרי . (שם י"ח) : **כיסוי** של חלב שמוהו על קדרה של בשר מסולקת מן האש ועדיין רותחת . (שם י"ט) : **אם** עירו מים רותחין מכלי של בשר נקי ב"י על כלי חלב אינו אוסר שלא כדעת תורת חטאת כלל נ"ח שחושש להחמיר . (שם כ') : **לנחור** התיישים למכרם לעובדי כוכבים בשביל העורות שלא יתקלקלו בשחיטה נראה לאסור . (שם כ"ה) : **מי** שקיבל חזירים בחובו ואינו יכול למכרם אם לא בהפסד גדול מותר להשהותם עד שיזדמן לו קונה . (שם ל"ו) : **יין** כשר שהוליכוהו עובדי כוכבים ע"ג עגלות ג' ימים בלא שמירת ישראל והתירו הרב ע"ש . (שם כ"ט) : **כחל** שקרעוהו אבל לא טחו אותו בכותל ועשו ממנו ומבשר שתתכו ביחד מולייתא אסור אפילו לגלי . (תורת אמת קנ"ט) : **חתיכה** של בשר ששהתה שלשה ימים בלא מליחה ומלחוה ונתבשלה בחתיכות אחרות ולא היה בהן ס' מעשה היה ואסרו . (שם קע"ט) :

חתיכה של בשר שנמלחה קודם הדחה ראשונה ונתערבה עם שאר חתיכות שהודחו בראשונה טוב הוא לחזור ולמלחן שנית כהלכתן . (מהרר"י לוי ל"א) : **טחול** נקוב בראשו העב בכל מקום אפי' בדק שבו אסור . (שם ל"ה ל"ו) : **נקב** מפולש בלי שום סתימת סירכא פוסל במיצר החזה ובמקום תיתוך שבין אונה לחברתה . עם כמה לשונות הפוסקים בעיקר הדין : (מהרר"י טראני י"ד ז') : **בדין** אי אינקב טרפשא דכבדא . (שם ח') : **צלע** שנשבר וחזר ונקשר ויש סירכא חוץ לשבר או רובה חוץ לשבר טריפה . (שם ט') : **בועה** שנסרכה לענה לבדו טרפה ובשאלוני"ק יע"א מכשירים על ידי בדיקה שעולה בנפיחה . (שם י') : **בועה** בכיפולי האומה שלא הספיקו לבדוק אם יש שם בשר מ"ף עד שנקרעה וא"א לבדקה . ודברי ה"ב בב"י בענין המשמוש . (שם י"א) : **סירכא** מהאונה אל הדופן שכנגד האומה ומכה בדופן מקום הסירכא נראה דכשרה . (שם שם) : **בדין** אונה ואומה שנסרכו יחד אל הדופן וע"כ . (שם י"ב) : **על** הכעכי"ן המשוחים בחלב . בנמכרים בחנות ודאי יש לחוש לאנשים הבאים מבחוץ . (שם י"ד י"ח) : **על** זיוף אותיות הגבינות ועל זלזול איסורם . (שם י"ד ג') : **ביצים** שנתבשלו במים במחבת של בשר ונתנום במימיהם תוך קערה חולבת לדעת רוב הפוסקים מותרים ונסתפק בדברי הר"ן ז"ל דנראה ממנו לאסור בנידון דידן אפילו אם ת"ל לאו דוקא עלו וכו' . (מהרר"א ן' חיים ח"ב ס"ח) : **קטן** שלא הגיע לחנוך ובתיית המים מזקת לו ואין במקומו יין כשר ירבה המים על היין ששה חלקים ויפים המים תחלה ואח"כ יערה היין עליהם במקטף קטופי ולדעת הרשב"א יש להסתפק . (שם ח"א ק"ב) : **חומרת** פסח ייגס נגד המקילין . ועיין ענין זה באורכה בספר הזכרונות ז"ס . (שם ח"ב ג') : **אסור** לאכול אפילו בשר עוף בחלב בקדים אם לא היניח הסקדים בשפת הקערה למעלה משום מ"ע . (באר שבע דף צ"ב) : **לא** אמרינן ביטל סתם כלים אינם ב"י אלא דוקא כשאין בעל הכלי לפנינו לשאול את פיו אם הוא ב"י כדלעיל . (שם דף ק') : **דגים** שנצלו עם בשר בתנור אחד נפרדין זה מזה אסורין לאכול אפילו במלחה . (שם ק"א) : **בדין** גבינות הנמצאות ביד עובד כוכבים תגר ואותיות כשר עליהן והוא מוחזק לשכור יהודים לעשות לו גבינות בכשרות אם הוא מוכרם לישראל ולעובדי כוכבים בשוה מותר לקנות ממנו וע"ב . (שם דף ק"ח) : **עירוי** של דבר איסור ע"ג אוכלין אי אוסר כדי קליפה או כדי נטילה או בכולו ועיין במוהר"א ן' חיים בח"ב סי' ס"ח . (מהרר"ש לוריא ס"ב) : **קנקן** של יין והיה בו יין מבחוץ טופח על מנת להטפיח ונגע העובד כוכבים ביין שמבחוץ היין שבתוך הקנקן מותר . (שם ע"ו) : **חילוקי** דינים שיש בהלכות תערובות בטור י"ד בסימן צ"ח צ"ט . (בני שמואל מדף קל"ז עד סופו) : **בדין** ענין שתית שכר של תבואה שבזמננו זה . (שם נ"ז) : **ברזא** שנשמטה מההבית והניח העובד כוכבים ידו על הנקב הרב ז"ל אסרו בשתיה כפי מנהג המקום ההוא ומהרר"י ז"ל התיר (מהרר"א מזרחי נ"ד ה' ו' שם ח"ב ל"ז) : **משקה** צימוקין של עובד כוכבים ותבשיל ומקפה העשוי מחלב שחלבו עובד כוכבים כולם אסורים וע"ב (שם כ"ז) : **יהודי** סוחר היה רגיל להסתחר בסתם יינם למכרו לעובדי כוכבים ולא ידע שיש בזה איסור בדבר ולזה עשה שעבוד לעובד כוכבים להביא להם סך חשוב ונודע למורים וגערו בו הדין עמהם אמנם במה שנשתעבד כבר אין נראה להפסידו הפסד מרובה . (מהרר"ם פדואה ע') : **בדין** זבוב הנמצא בקדרה . (שם ע"ט) : **תימה** על מה שפסק הרב ז"ל בי"ד בסימן פ"ד להתיר בתולעים הנמצאים בפולים ועדשים תחת הקליפה במקום נקב . גם תימה על מה שפסק בס"ס ק"ד ובס"ס ק"ז בענין פליטת דברים המאוסים האסורים . (ספר הזכרונות ז' ג' פ' ג') :

אשל אברהם

סימן פא (סעיף ז' בהג"ה) ועיין באבן העזר כו' ומוליד לו טבע רע . ר"ל עזות ואכזריות . ועיין תשוב' בי"ד סי' כ"א :

סימן פד (סעיף ד') **תולעים** הגדלים בפירות בתלוש מותרין . הנה בתשובת אהל יוסף סי' כ"א הביא דברת ב"א ותוי בי' רבנן על אכילת תבשיל פולין כי דרכם להתליע במחובר . ובדיקם לא מהני דא"א דלא ליתחמיטהו כמה מן התולעים אל הקדירה . והמחבר העלה לסברא דאף אם יהו מתולעים בתבשיל מ"מ א"ל שמא אותן מהתולעים בתלוש והמחוברין כבר הסליכו ואפי' את"ל שהיה ממחובר כיון שהן סתומים א"ל מקום לרחוש עיין פירוש רש"י בש"ס אדברי שמואל ואפילו לפי' הרמב"ם דכל מחובר אסור משום שרץ שורץ על הארץ אכתי י"ל אולי נתרסקו ע"י בישול ובטלן בס' עיין ריב"ש סימן פי"ט ומטעם זה התיר נמי לאכול הקומיני . וכן סדין לענין מלח שמלא דם ונתגוהו בקדירה ע"ם עיין ס"ח : (שם סעיף ה' בהג"ה) **וה"ה** במלח . בתשובת שב יעקב סי' כ"ה העלה בכרוב פריס שנמלח ומלאו במלח הנשאר ג' תולעים מתים באם יש לתלות שאחר מליחות הכרוב באו לשם או הכלי שהיה בו היה רחוב שלא נטל על המונח למעלה אזי יש להקל במקום הפסד . וכן העלה דיין שעושין עם גודגדניות מתולעים אין להתיר כ"א שמשימים אותן בשק ע"ם סי' כ"ט : (שם סעיף ח') **שאם** נשאר בו תולעת ימות מיד . עיין תשובת בי"ד סי' כ"ה שלידד טעם על מה שאין העולם נזהרים ליתן עדשים ופולין במים רותחין לבודקן : (שם סעיף י"ד) **אם** מצא בהם שלש פעמים . וה"ה ג' בבת אחת . ואפשר דבב' נמי יש להחמיר לרבי דתרי זימנא הוי חזקה ועיין ט"ז סי' ק' ות' בי"ד סי' כ"ו : (שם סעיף י"ג) **דבש** וכו' עד שיהא ניתך ויסננו . בגרעיני הותים מתהוים בהם תולעים ורב אחאי סינגן למשקה ושותן ומהורר רפאל קרא עליו ערעור דהוי כמבטל איסור לכתחלה הנה לכאורה היינו דינא דש"ע כאן . אך בש"ע סימן ק"א ס"ו כ' שנתרסקו שלא במתכוין אבל כו' אסור נמי שנתרסקו בשבילם ועיין ט"ז ס"ק י"ט שם וש"ך סי' ק"ג ס"ח ב' וכ"כ רש"ל וב"ח דמה שהתירו בסי' קו"ף ס"ד היינו שלא הוחזק בתולעים ולאחר הבישול נמלאו ועיין תשובת פ"ס ח"ב סי' י"ג . ועמ"ש סי' צ"ט ס"ס . אך הגאון הנ"ל התירן מכיון שלא נהנה מגוף האיסור בעין משא"כ ירקות המתולעים דצריך לבודקן ואחר כך יסנן כי אז י"ל אולי לא נשאר בהם עד אחד . ועיין פר"ח ס"ק ל"ד ובגינת ורדים

דאפי' אם נקבה מעבר אל עבר נמי כשירה לפי שהחלב דאיתרא מכסה אותו הנקב צדד פנים לכת האוסרים והמתירים ודעתו נטה להתיר אם היה ברור שהיבלת היתה מכוסה בחלב שעל היתר וסותמו החלב דודאי כשר ע"ש . ובמחלוקת העדים שהיה שם הורה דעדות המתירים שראו צד ההיתר בקיבה הם נאמנים כמאה נגד עדות המנגדת אותם . ע"ש ועיין צ"צ סימן ט"ט דנטה להחמיר . (שם ס"ב) : **מקשה** לדעת בעל ההג"ה סימן ק"ד ס"א במ"ש ודוקא בשרץ יש לחוש אם נשאר שם שלא יוכל להוציאו אבל שאר איסורים אין לחוש ע"ש . (שם פ"ז) : **כבד** ששרו אותו במים מעת לעת ואין במים ס' כנגדה אם נאסרה הכבד משום דקיי"ל כבוש כמבושל כמו בשר ששרה במים מע"ל הורה פנים של היתר דלאו לכל מילי נאמר כבוש כמבושל ע"ש . ועיין חות יאיר כ"ו :

ועוד נשאל בכבד ששהה ג"י בלא שרייה אי מהני ליה צלייה לבשלו ככל כבד דעלמא דלא שרייא לבישול אלא אחר צלייה או נימא דומיא דבשר ודוקא לצלי מותר אבל לא לבשל וגם בזה צדד להקל מפני שהכבד לעולם פולט ואינו בולע משא"כ בבשר שע"י הבישול פולט וחוזר ובולע ע"ש ובש"ך והט"ז סי' ס"ט סט"ו דכתבו שיש לסמוך ולהקל. והצ"ץ סי' קכ"א צדד והורה להחמיר והשוה כבד לבשר ע"ש . ועיין בנ"ש נ"ה ובאר עשק סי' ט"ו דנטה לאסור הכבד אפילו לצלי ע"ש . (שם פ"ח) : **בעלת** הבית שהביאה לביתה בשר וחלב ושומן ובקשה מאשה אחרת שתעשה לה הכשר בהדחה ומליחה לקדרה ולבשר ולשומן והיא עשתה כן ונמצא אח"כ החלב מעורב עם הבשר והשומן וכששאלו לאשה שמלחה השיבה שאינה יודעת וכי לא היתה מעיקרא יודעת שהיה חלב והיא מסופקת אם נמלח כל מה שמונח בכלי והשיב דבענין זה שההיתר היה בשר ושומן והאיסור היה חלב ודאי דאסור משום דהוי ספק דאורייתא דבשר וחלב מקרי שני מינים כמבואר בסי' צ"ח ע"ש אבל היכא דלא היה לפנינו אלא שומן לחוד ונמצא חלב עליו ואירע כמעשה דלעיל שנסתפק אם נמלח החלב עם השומן ואין ס' בשומן כנגד החלב הורו להקל מטעם דבכה"ג מיקרי ספיקא דרבנן משום דחלב ושומן מיקרי מין א' ומין במינו בטל ברוב מן התורה ואזלינן לקולא הובאו דבריו אות באות בצ"ץ פי' ס"ג ע"ש : (עבודת הגרשוני י"ד) : **צידד** והורה פנים של היתר בהכשר הכלים שנתבשל בהם בשר שלקחו מטבח אחד שמכר ברבים בשר שעברו עליו ג"י שלא הודח ולא נמלח ולא הודיעם לאכלו צלי אש כדינו והיה מי שהצריכם הכשר למפרע והוא ז"ל צדד והעלה שאין צריכין הכשר כל עיקר מאחר כי כל הבשר שמכר טבח זה מעולם. לא היה אלא ספק נשתהה ג"י בלא הדחה ומליחה וא"כ אפילו היה בשר זה לפנינו בעין הוי שרינן לי' למיכליה דרך בישול ע"י מליחה כהרמ"א ס"ט סי"ג מכ"ש הכא דהוא ס' נשתהה ס' לא נשתהה שהוא ס' דרבנן ולהקל ע"ש ועיין בנ"ש נ"ה . (שם ט"ו) :

תרנגולת שמנה שלא היה לה מרה למראית העין וקודם טעימת מקום המרה נאבד הכבד . הורה וצידד להקל כדעת הש"ך דרובם המרה נבלעת בפנים ונרגש בטעימה ולפיכך לא מחזקינן ריעותא כדי להטריפה ע"ש ועיין בלק"ט ח"א רצ"ד . (שם י"ז) : **אווז** מפוטם ושמן שנצלה תוך כלי שקורין בל"א ברא"ט בעקי"ן ונצטמק ויפה לו ונמצא הלב דבוק בתוכו והיה חסר ממנו הראש והרגלים והכנפים הסמוכים לגוף צדד. פנים להקל אף שחסר ממנו הכנפים אם העוף כבר נאכל וליכא למיקם עלה דמלתא (כי יש אילן גדול לסמוך עליו הוא מוהר"י מינץ) אך הוא הורה לנו דרך הוראתו הישרה למעשה דאם יבא העוף החסר לפנינו עם הלב ונוכל לשפוט לפי מראית העין שהמובא לפנינו הוא ס' כנגד הלב אז אפילו חסר מן העוף הירך וכיוצא יש להכשירו (וכמ"ש בעל הג"ה במ"ש ואם אינו שלם וליכא ס' דמשמע מיניה דאם אינו שלם ויש בו ס' יש להכשירו) אבל אם אין העוף והלב לפנינו אין להכשירו אם לא שהעוף יהיה שלם ולא יהיה חסר ממנו . כ"א הראש והצואר והרגלים דוקא ואם חסר ממנו עוד שום דבר מה אין לסמוך על מהר"י מינץ אם לא שיהיה עוד איזה צד היתר או במקום הפסד מרובה או לכבוד שבת ע"ש ובהלק"ט ח"ב רל"ה מה שנתקשה בהא דכתב הרמ"א דאין לך בהמה שהיא ס' כנגד לבה . (שם כ"ט) : **הדרא** דכנתא של כבש שנמלחה בלי ניקור כלל באופן שאנו מצריכין לשער בס' (כי אנו נוהגין לשער אף במליחה בס' ודלא כמ"ד דס"ל שדי בקליפה או נטילת מקום) נשאל אם בעינן ס' נגד כל הקרום שעל הדקים והכנתא או סגי בהיות ס' נגד החלב שיש על ריש מעיא באמתא . ואחר שביאר מחלוקת רש"י והרמב"ם בפי' אמתא העלה דאין צריך ס' אלא נגד אמה אחת ואם החלב באמה א' הרבה ובאמה א' מעט מצריכין ס' נגד האמה שהחלב בו מרובה עוד העלה שאין צריך ס' נגד הקרום שעל כל הדקין כי אין בו איסור כלל ומה שנוהגים הוא חומרא כי היכי דלא ליתי להניח נ"כ על ראש הדקין ולפיכך בדיעבד אין לאסור כלל ע"ש . (שם ס"ו) : **הורה** לאסור אכילת חמאה של עובד כוכבים מאחר שנתקן ע"פ גאון המדינה ושרוב הקהלה נהגו בה איסור זה ימים ושנים וקבלו עליהם לנהוג בה איסור עולם כחתיכה דאיסורא ומחוייבים המיעוט ללכת אחר הרוב . ועיין בהלק"ט ח"א סימן א' איסור אכילת הקיימא"ק והריקוטה ש"ג ע"ש . ובח"ב מס' פרח מטה אהרן סימן ל"ג ובדבר שמואל קנ"ח ועיין בפרי חדש סימן קט"ו ס"ק כ"א דמיקל נחלת יעקב סימן בנג"ה דין חלב שחלבו עובד כוכבים והכשר היורה ועשיית הגבינה . (שם פ"ח) :

טבח שהוציא הריאה קודם הבדיקה ואח"כ בדק אותה ולא מצא שום ריעותא גם עלתה בנפיחתה כראוי נשאל אם יש לחוש לדברי הט"ז שחוכך להחמיר מאחר שאין אנו בקיאים בבדיקה . השיב דבשעת הדחק יש להקל ע"י שיבדוק ויעיין בצלעות אם לא נמצא שם דלדול סרכא . (שם צ') : **הורה** להתיר בהסכמת רבים אפי' שלא בשעת הדחק בענין נקב מפולש שנמצא בטחול בסומכא ועור הטחול מקיפו מבפנים עד שנראה שכך היה מתחלת ברייתו ועיקרו משום דרוב העגלים שבאותו הגליל הכי אית להו עיי"ש ובצ"צ סי' צ"ח . (שם ק"כ) : **יבארו** ויפלפלו בלשון הר"ן עמ"ש בפ' אלו טריפות אמר זעירא חלחולת שנקבה כשירה וכו' עיי"ש מדף י"ג עד ט"ז ע"ד (מקור ברוך) : **הורה** להחמיר ונתרעם על המיקל להתיר דבר הנפיחה שעושים בסלוניקי לעשות גם בבהמות עובדי כוכבים ע"ש ורשד"ם י"ד סימן נו"ן ומהרש"ך ח"א סימן ה' דהורו להחמיר ודוקא בבהמת ישראל משום הפסד ממונו ובדוחק התירו וכן נמי בבהמת עובד כוכבים אחר שלא יוכל הישראל לרצותו ברצי כסף שישחוט לו עוד אחרת או בשעת הדחק ולכבוד שבת ומצוה היה אפשר להתיר דמשום ממון ישראל נגעינן בה אבל בלאו הכי אין להקל כלל ע"ש ומוהר"י בי רב . א' . (שם ל"ה) : **יורה** להתיר ובפרט במקום שנהגו כשצולין בשר בשפוד לשום בצל בין חתיכה לחתיכה על הסדר דאת"ל דהבצל בולע ע"י האש ג"כ פולט ע"י האש כל מה שבלע . וכתב שלהיות שיש מי שהורה לאיסור הרשד"ם סימן מ"ו המחמיר תע"ב אך מדינא שרי ע"ש (שם ל"ו) : **יורה** שראוי להחזיק במנהג שנהגו בעיר א' להטריף כשנסרכה הריאה מגב האונה לדופן ונמשכת לצד פנים כהאונה ומכצבצת במים אף כי יש פנים להקל ויש מקומות שנהגו בזה היתר אבל מאחר שצדדי האיסור נראין יותר נכונים לכן אין לשנות ע"ש בהסכמת רבו . (שם ל"ח) : **עיין** מ"ש בדין כבד שנכבשה מעת לעת דיש רוצים להתיר וכו' ומה שצ"ע בדין כבוש ע"ש : (חות יאיר כ"ז) : **יבאר** דין מרה ודקין שנסרכו זה לזה דיש להתיר' כדעת הרוב ואין לדמות סרכתן לסרכת הריאה דאמרינן אין סרכא בלא נקב ע"ש . ובהלק"ט ח"א קע"ט . וצ"ץ מ"ט חוט השני פ"ט ושער אפרים ס"ב . (שם ע"ו) : **קדירה** של חרס שביום א' הרתיחה בה האשה חלב בבקר והותירה ממנו בקדירה לאכלו בצהרים והנה אחר האכילה שטפה הקדרה והניחה וביום ב' נתחלפו לה הקדירות וסמוך לחצי היום שפתה בה ובישלה בה הבשר הוכיח והעלה דהוראתו הוראה ישרה לאסור את הקדרה ולהתיר את הבשר מאחר שהקדרה אינה ב"י מתשמיש החם ואף על פי שאכתי היא ב"י מזמן שהורק ממנה החלב מ"מ כבר היתה מקמי הכי צונן ונתקרר ועבר עליו מעת לעת דודאי הוי נותן טעם לפגם ושרי ע"ש . ועיין בהגה"ה ריש סי' צ"ד ודלא כט"ז ע"ש . (שם ק"א) : **הוכיח** והעלה הלכה למעשה במעשה שהיה בפרעוש שקפץ תוך התבשיל שהמאכל אסור מצד הדין מאחר שנאבדה ברוטב וא"א לסננו ואיידי דזוטר מירכס וא"א לבדוק הבשר אולי דבקה בו . וכ' דאפשר דחייב עליו ב' מלקיות משום שרץ הארץ ורומש על הארץ . וכשנפלה לתוך הכף שבו הרוטב חם באופן שצריך ניפוח בגמיעתה שיש לאסור הרוטב שבכף מדינא ואין להתיר משום דמאיס וראוי להחמיר אף אם יש הפסד מרובה כשהחזיר הכף לתוך הרוטב שבקערה וצריך ס' נגד הכף שלדעתו נאסרה דקי"ל כלי שני מפליט והקשה מאי נ"מ במ"ש דבריה לא בטיל הא ע"כ טעמי' בטיל וגופא בלי מעלת בר : אם הוא בעין ודאי אי אפשר להתיר התערובות מחשש פן יפגע בגופו של איסור אפילו אם בט' מתורת בריה כגון דאמרטוטי אמרט וכו' ע"ש . ותירץ תמיהת הר"ן על רש"י במ"ש שיעור שרץ כעדשה ע"ש . ואסור להבא לשאול משום רפואה לבעל ירקון לבלוע ח' כנים אפילו שיאמרו הרופאים שיש סכנה בהדרוקן אין להתיר משום שאין רפואה זו בדוקה ומנוסה ויש בה משום דרכי האמורי ע"ש . (שם ק"ב) : **יבאר** בדוחק מה ששאלו ממנו טעם לדבר למה לא דברו הפוסקים בתערובת לח בלח דניחוש שלא נתערב יפה רק האיסור עומד במקום א' כבגמרא דמכות חביות מלאות מים שנפלו לים הגדול וכו' . (ע"ש ק"ז) : **ישיג** על הט"ז במ"ש בסימן שכ"ג שייך לדין דבר שיש לו מתירין עי"ש . וגם בסימן קל"א דין הנודר מחביות יין ונשבע שלא יתיר נדרו ונתערב שיורי א' מהקנקנים אלו בחביות אחרות דמקרי דשיל"מ שהרי יכול להתיר תחלה השבועה ואח"כ הנדר ע"ש . ובסימן קל"ג יבאר מה שהקשו לו בהא דכתב מוהריק"א י"ד ט"ז בהמה שנשחטה אמה וכו' כיצד תקנתה נכבשינהו דנידי וכו' דהא קיי"ל דשיל"ם אפילו באלף לא בטיל וכו' ע"ש . ועיין ריב"ל ח"א דף קל"ו ובקרבן חגיגה דף מ"ה . (שם ק"ל) : **בהמה** שהיתה נפוחת רגל וצולעת וכששאלו לעובד כוכבים קודם מכירתה מה היה לה השיב שזה כמה שנים שנשבר רגלה ויהודי אחד אף שראה אותה נפוחה בשוקה סמוך לארכובה קנאה ושחטה ואכלה מבלי שאלה לחכם ובעת הוא מתנצל שבעת שחיטה וכשהפשיטה את עורה לא ראה בה ריעותא גלה דעתו בזה דאין התנצלו' האיש הלז עולה יפה ושאחר שראה רגל הבהמה נפוח וצולע היה לו לבדוק ולחתוך בשר ירכה וקנה שמא היה שם שבר במקום צ"ה דקי"ל אפילו חזר ונקשר ונתרפא יפה לדידן טריפה הוא אם לא חזר העצם למקומו הראשון ויש לחוש נ"כ שמא נפסק רוב בנין ומנין של הג' גידין דאז היא ג"כ טריפה מדאורייתא וכו' לכן כתב דענוש יענש לפי מה שהוא אדם ושבזמן החכמים היה חייב נידוי והאריך בביאור דין נאמנות העובד כוכבים לאסור את המותר ולהתיר את האסור והשיג על הט"ז . וביאור דין על הכלים אם צריך להכשירם ע"ש . (שם קמ"ח) : **הורה** בדג גדול שנפתח בסכין ש"ג צריך הדחה ושפשוף במקום נגיעת הסכין יפה ויעבור עליו בכח חודו של סכין ומותר באכילה כדין בשר וגבינה שנגעו זה בזה וכו' ע"ש. (שם קע"ט) : **צדד** פנים לאסור ולהתיר לישראל קצב שהיה מתעסק עם העובד כוכבים ומוכר לו תמיד הטריפות וגם האחוריים והן כעת נשא העובד כוכבים אשה מומרת נטה דעתו בעיקר המעשה ההוא שמותר אך לענין הדין אין ספק דיש להחמיר משום ולפני עור לא תתן מכשול ע"ש גם נטה דעתו שם להקל לזווג זוגים ש"נ אך שאין נכון לעשותם . (שם קפ"ה) : **הורה** להחמיר ולאסור סכין שנמצא ברחוב של יהודים אף על פי דהרחוב נעולה בלילה והיה מקום לצדד להתירו אך מאחר דרוב המקום והעוברים והשבים ברחוב עובדי כוכבים הם אין להתירו ע"ש ועי' פר"ח דף מ"ו ע"ב ודף קכ"ה ע"ב . (שם רכ"ח) : **יורה** פנים לכאן ולכאן בכלי הפורצוליינ"י הנקרא בל"י פרפור"י בדין בליעת האיסור אם יש לדונם ככלי חרס או לכלי זכוכית ודעתו נוטה להחמיר כדעת הכנסת טוא"ח סימן תנ"א שמפקפק לענין פסח להשתמש בישנים אף כי יש מקומות שנוהגים להקל ע"ש . (דב"ש ו') : **יטה** דעתו להקל אך לא החליט הדבר למעשה בדין עוף שנמצא במעי שלו כמו ענף קטן יוצא ממנו ע"ש . (שם י"ז) : **יעורר** על אופן הס"ס איך יהיה נדון ונגמר עי' מוהריב"ל ח"א סי' יו"ד ומ"ג וח"ב כ"א ונ"ב וח"נ וכ"ה וע"א ותורת אמת נ"ד . ושארית יהודה והש"ך ק"י והכנסת בספתחות והפר"ח . (שם י"ח) : **הוכיח** והעלה בדין בהמה נפולה שעד שלא שהתה כדינה מעת לעת ולא הלכה שחטו אותה שאיסורה איסור ספק טריפה וכשנתערבה באחרות כשרות יש לדון ולהחמיר מהטעמים שכתבו הפוסקים בדין ספק טריפה שנתערבה ומה שדנין להקל היינו דוקא לענין מלקות או היכא דאיכא ס"ס שנולדו שני הספיקות יחד בעיקר הנפילה עצמה ע"ש . (שם ע') : **נטה** להחמיר בדין כף שנשתמשו בה בקדירה של טריפה ושוב הדיחוה במים שהיה בהם אפר ובתוך כ"ד שעות לתשמיש הטריפה תחבוה בקדירה של כשירות שאין בה ס' כנגדה ועי' מ"ש הט"ז והש"ך והפר"ח בסימן צ"ה ס"ד ומה שחילק המחבר עיי"ש . (שם פ"ה) : **קא** פסיק ותני בההיא יתרת דאשתכח באונה העליונה הימנית מחציה ולמטה לצד הקנה שאינה לא מגבה ולא מקמא אלא חודה של אונה ועיקר שורשה הוא א' דלאו יתרת מקריא אלא חילוק או פיצול אונה יקרא לה שאינה נחשבת אלא כא' בלי שום חולק . (שם צ"ו ז') : **יורה** להקל מכח ס"ס המתהפך בדין היטים שנמצא בברירתן תולעת א' ואחר בישולם תולעת אחר דמותר שאר התבשיל מטעם ספק אם היו בו תולעים ואת"ל שהיו שמא נימוחו ונתבטלו אך אם הוברר מקודם שרובן היו מתולעות אף אם בשלם בלא בדיקה יש להחמיר ע"ש . ועי' בחות יאיר ק"ס דין אשה שקנתה קמח מן החנוני ומצאה רחשים וכל שאר הנשים לא מצאו דבר דהתיר ולא מטעם שהנשים אמרו שאינם מאמינות לאותה שמצאה ע"ש . (שם ק"ב) : **גבינות** כשרות שנמלחו יחד עם גבינות בלתי כשרות והציר או המלח הנוסף מהם חוזרים ושופכים אותו עליהם הורה דכל שאין בכשרות לבטל האיסור בס' יש להחמיר בתערובתן ע"ש . (שם ק"ך) : **יאמין** לשוחט ובודק שקבעו לו דינר א' בין על בהמה הכשירה ובין על הטריפה שישחוט ויבדוק והנה אחר שהכשיר בהמה א' חזר בו ואמר שהיא טריפה ונתן אמתלא לדבריו יש להאמינו ולסמוך עליו מק"ו דהיכא שאמר טריפה ואחר כך נתן אמתלאה לדבריו כמובא בב"י בשם הרשב"ץ ע"ש . (שם קכ"ב) : **כפי** הנראה יחזיק עוף מבעלי השיר הנקרא מירל"ו שאינו כשר לאכילה לפי שאין עליו הקבלה . (שם קע"ד) : **יורה** להחמיר ולהטריף תרנגולת שאחר שחיטה נמצאת בלי מרה וחלל האם שלה טעון ביצים גמורות ובלתי גמורות ע"ש . (שם ק"פ) : **יורה** להחמיר ושלא להקל בחילוקים מיני סרכות הריאה בדקותן ובמשמושן להגביהן או למעכן וכיוצא ע"ש . (שם קפ"א) : **שאין** להקל מאחר שנשפשט המנהג לאסור בעוף שנשבר עצם האמצעי למעלה מצ"ה ואפי' בלי רושם נקב כלל מבחוץ ועור ובשר מקיפו . ושיעור וגדר אורך צ"ה הוא עד חצי עצם האמצעי והוא שיעור שוה בין לגדול בין לקטן ע"ש. (שם קצ"ו): **הורה** לאסור אם לא יש ס' בשאר החלב בגבינות שנעשו מחלב שנתערב בתוכו חלב בהמה שנדרסה מזאב ע"ש . (שם רי"ד) : **שטוב** לקיים ולחזק תיקון הניקור שסידרו לעשות בבשר הסמוך בצד הפאלדה עיין שם . (ומכ"ש שיש לחכמי ישראל להחמיר ולקיים אופן ניקור ירכי הבהמה שיהיה על האופן שנהגו ברוב העולם כאשר שמענו כן ראינו ואבותינו רבותינו בעלי הוראה ספרו לנו שבניקור הירכים צריך השגחה פרטית על שלשה דברים ובפרט בשני דברים האחרונים אשר נבאר צריך אימון יד וידיעה פרטית כמ"ש הרש"ל ביש"ש דף א' דאין הנשים נאמנות בניקור האחוריים דאית ביה טירחא גדולה ועיון גדול עי"ש ולכן יש לקדש עצמו המנקר כדי שלא יכשיל את הרבים מבני ישראל קדושים הם שנהגו בשני דברים אלו איסור וכמו שגרסינן בני הזהר בשל סופרים יותר משל תורה ומה שכבר נהגו בו ישראל הוא הנקרא דברי סופרים . והא לך ההשגחה ראשונה שצריך מדברי תורה לפתוח הירך כדי לנקר ולהוציא את הגיד הפנימי שהוא אותו שקראו רש"י ז"ל גיד ארוך שראשו האחד מחובר בעצם האליה והולך גיד זה ומתפשט על כף הירך עד שמגיע למקום חיבור הקולית ועצם הירך ושם הוא סמוך לעצם ומשם ואילך נכנס בצד הפנימי של הירך שתחת הבשר לאורך הירך ומגיע עד הארכובה התחתונה הסמוכה לצומת הגידין וכל גיד זה איסורו מן התורה וחייבין עליו מלקות אכן להיות שהגיד הזה עצמו אין בו טעם והוא כעץ בעלמא לפיכך אין תרעובתו אסור ובהשלכת הגיד לחוץ השאר שרי אם נזהר בשתי השגחות אלו אשר נבאר . דהיינו לסלק הגיד הקצר שאינו על כף הירך אלא מובלע בתוך בשר הכף הסובבת את הקולית והוא נתון בצד החיצון של הירך ולפיכך אין חייבין עליו אלא מכת מרדות מדבריהם שהרי לא אסרה תורה אלא שעל הכף . ונקרא חיצון על שם שכולו נתון בצד החיצון של הירך סמוך העצם וההשגחה השלישית היא עקירת והסרת הקנוקנות שהם הגידין הדקין ההולכים ומתפשטים באורך הירך מתחת הבשר מגיד החיצון לגיד הפנימי והן מושרשים בענפיהם ודומין ממש לשרשי האילן שהולכין ומתפשטים מתחת לארץ ובין אבני השדה בריתם כרותה ולהיות שהקנוקנות הללו הן רכים ויש בהן שמנונית נותנין טעם ולפיכך הן אסורין ותערובתן אסור מה שאין כן בגוף הגיד הפנימי עצמו כאמור . ועל הקנוקנות אלו צריך השגחה גדולה בניקור שלהן לפי שצריך לחטט אחריהן על ידי חידוד ראש הסכין שיגל' אותן ויקנח סביב סביב כי על ניקור קנוקנות אלו אמרו שאין כח הקולמוס יכול לצייר אופן גלוי הבשר שתחתיו מושרשין הקנוקנות לכדי שידעו הלמדנים והמנקרים איה מקום חנייתן כדי להשריש אחריהן ולעקר אותן מעיקרא ולפיכך צריך ללמוד דבר זה מאומן מוחזק בכשרות ושיהיה בקי ומומחה לרבים במלאכה שממנו יראה הרואה ולבבו יבין ושב ורפא לו לאכול ולהאכיל לאחרים יען חובה עלינו להחמיר בהן יותר משל תורה ולפיכך כתב מרנא הב"י בשם ההגהות אשר"י והביאו הגאון בעל ההגהה שצריך גם כן לחתוך ראשי העצמות שבירך כי שם שם חונים ראשי הענפים או הגידין או הוורידין הדקים הללו שאנו עסוקים בהן שקראו קנוקנות וסיבת התפשטותן וחנייתן שם הוא לפי שבראשי העצמות הללו יש שם כעין שופי שאני קוראו גבנונית מדבר רך הדומה לעצם הדוק כצפורן המחובר ואדוק עם הבשר האדם וסביב הגבנונית הזה לצד גוף העצם עינינו הרואות שיש שם כעין שומן וחלב שנוגעין בו ראשי הקנוקנות הללו ומשם מקום יניקת חיותן ולכן צריך לחטט אחריהן על ידי חיתוך הגבנונית המהודק בראש העצם וטקיפו והחיטוט יהיה באופן שיגרר ראש העצם עד שישאר מגולה בשיפוע כראש חידוד היתד כדי שלא ישאר משומנם וחלבם ונקודת ראשיה כלום אך בעצמות עצמן אין מן הצורך ליגע כל עיקר כי ודאי לא היה דעת בן אדם שלם במושכלות שיאמר שבראש גוף עצמות העצמות שהשרישו ראשי הקנוקנות אלו . אכן להיות כי באמת כדי להסיר גבנונית זה שאמרנו עליו שהוא הדוק ומדובק בראש העצם כצפורן בבשר החי וזה אי אפשר לגררו ובפרט בשור הגדול על ידי הסכין קטן שמנקרין בו לפיכך בעל העיטור לימד דעת למנקר שיחתוך גבנונית זה שחל בקצה השני בסכין גדול וכן יעשה בעצם הסמוך לו ולפי שאי אפשר גרירה זו ובפרט כשנעשית על ידי סכין גדול אם לא שבהכרח צריך ליגע ולחתוך מגוף העצם עצמו מעט קט לפיכך מאן דנקיט בלישניה לשון שבירה לא משתבש אכן לשון הרוקח ובעל העיטור בא מדוקדק בתכלית הדקדוק שאמרו ויחתוך ראשי העצמות לפי שהוא לשון ממוצע בין שבירה לגרירה וזה לך האות כי בכל דבר הרך שייך בו לומר לשון חיתוך ובדבר הקשה כעץ שייך לומר שבירה

אשל אברהם

סי"ד סי' י"ח ותשובת מהר"ס מלובלין סט"ז : (שם סעיף י"ד) **החתים** כו' והוא שירקד . כת' בי"ד סי"ד סי' כ"ח הקשה על מה א"צ לברר תחלה את המנוקבים כמ"ש בעל תה"ד סי' קע"א ותי' דהוא ס"ל כמ"ד דפרי המנוקבת התולעת שיגדל תוכו אסור דחיישינן שמא פירש וחזר . ולפי זה המתולעים איסור גמור ולכך צריך לברר ואנן קיי"ל דלא חיישי' לשמא פירש וחזר מעתה גם המנוקבים מותרין . וא"ל א"כ ל"ל הטעם בחיטים המתולעים דאין מבטלין איסור לכתחלה הלא ליכא כאן איסור כלל י"ל דמסברא ע"י טחינה פורשין מריבתייהו ונאסרו וקמ"ל דאסרי אפילו לטוחנן ועיין תשובת אהל יוסף סי' כ' וכ"א :

סימן פז (סעיף א') **כתוב** בתורה וכו' אחד לאיסור בישול . הרב מוהרי"ך ספוקי מספקי בנכרות חלב העכויים ע"י עובד כוכבים ואמרו שמערבין בו חמאה אם מותרין בהנאה . הנה בתשובת א"י סי' כ"ז כתב לכאורה מותרין מהא דאיתא חולין קי"ג המבשל חלב בחלב ח"א לוקין כו' עד בבישול כ"ע ל"פ כ"פ אאכילה מ"ד אין לוקין דאין איסור חל על איסור ומ"ד לוקין להכא אפקי' כו' וחד אבישול לקי כו' ואב"א מר מיירי מבישול ומר באכילה ע"ש ומעתה א"א לוקה על אכילתו כ"ש אהנאה . וא"ל אדרבה כיון דלוקה על בישולו אלמא איסורי דבב"ח רבע עליו היינו כשבשלו ישראל משא"כ הכא ועוד הביא ראיה מש"ס בסנהדרין דף ד' עיין שם דפי' רש"י חלב גלול כמים אית ביה בישול משא"כ בלא"ה הוי טיגון ועיין שם בתוספות :

סימן פט (סעיף ב') **אבל** גבינה מותר לאכול אחריו בשר מיד . מהר"ס החמיר לעצמו אך בעל עוף הקיל להיות מדינא נאכלין באפיקורין עיין מרדכי והג"א פי' כל הבשר ולדעת הזוהר יש להחמיר אפי' בעוף ע' ב"י . והשואל היה נוהג זמן מה כאומרת זו אך מקרוב יצא ספר חמדת הימים והביא ראיות דאין כוונות הזוהר להחמיר כלל ונסתפק אי רשאי לשאול על מנהגו והשיב בתשובה א"י סי' מ"א הואיל דהכריע מדעתו להחמיר נגד הש"ע ורב"ל מצד חומרות הזוהר ועכשיו רואה שאין דעת מקובלים כך (ועיין בתשובת הרב מוהר"ס אלשקר לתשובת רמב"ם) ודאי דמנהג בטעות הוי והרב אסמעאל כ' עוד שאסור להניחו בטעותו עיין רמב"ם פ"א מהא"ב כי הוא דומה לקיבל שבת בטעות ועיין תשובת רשד"ס לי"ד סי' מ' ובמהרש"ך סי' תע"ח וש"ע סי' רי"ד ובלא"ה מהר"ס שהחמיר אינו אלא מצד המעשה שהירע לו ע"ש : (שם סעיף ג') **אבל** תבשיל של בשר . כתב פ"ה ח"ב סי' י"ד נשאל על משקה הנעשה באופן זה נותנין בקדירה מרק תרנגולת ומי ורדים וסממנים ובתוך הקדירה משימים כוס ריקן וטחין דכסוי שלא יצא הבל ומרתיחין והבל עולה ומזיע עד כי נפל לכוס אי שרי לאחר הזיעה הלז גבינה . והעלה דמותר דאין להחמיר כ"א במרק בשר עצמה ואיך מאוכל יטעם משא"כ כאן דבטל טעמו של בשר כלל ומכ"ש דבשר עוף אינו אלא מדרבנן מספי' אי מחמירין במרק גופי' וכ"ש דאפי' קנות והדחה א"צ אלא דהמחמיר תע"ב :

וכריתה ולפיכך השמיטו לשון לנרור דאוי הוה משתמע שבסכין הקטן היה הדבר באפשר לעשותו וזה אינו ואם היו אומרים לשבור חששו שמא בעלי הנסיון יוכיחו להפך ממשמעות דבריהם ומאחר שכוונתם לא היתה אלא ע"פ האמת שבמקום ששייך שם לומר שיש ראשי הקנוקנות הללו אינו אלא סביב הגבנונית הרך הזה ששייך בו חיתוך ולא שבירה נקטו בלשונם לשון זה עד"ש ותבחר לשון ערומים ויגיד עליו ריעו מה שכתב לקמן בעל העיטור ונמצא אותו עצם מחותך משני צדדיו ונחזי אנן חיתוך הצד הראשון שבו נקשר הזכרות והנקבות אם הזכיר שם שום מפרש שם חיתוך או שבירה כל עיקר בגוף העצם עצמו הרי לא אמרו אלא וחותך הזכרות והנקבות ומשליכו והבשר שבצדדין מנקרו יפה יפה מכל מיני חוטין וחלב שבו וכל זה לא קאי בעצם עצמו כי כל זה הוא חוץ לעצם כן החיתוך השני הוא בדבר שהוא חוץ לעצם דהיינו הגבנונית הזה שהוא מהודק בקצה השני כמו שאמרנו אך להיות שהוא בלתי אפשר שיפרד דבר זה מבלי שיגע בעצם נקט בלישני' חיתוך בעצם וכן נמי בעצם הסמוך לו שיש לו ממין הגבנונית הזה צריך חיתוך ושבירה על האופן האמור ולפיכך צריך סכין גדול להפריד דבר זה המדובק בו ודוק והבן זה כי בלי פקפוק זה הוא פשטות ואמיתות הענין בהסברת פנים למאן דנקט לשון שבירה וקציצה דלא משתבש ויש לו מקום בראש אך מאן דנקט לשון חותך דייק בלישני' וכל מנקר שישמור לעשות על האופן האמור ודאי יכול לאכול ולהאכיל לאחרים בשר מנקירתו ככל אות נפשם ואין להרהר אחריו אבל כל המשנה אופן הניקור להקל ודאי ידו על התחתונה ומלמדין אותו ואם לא ישמע מכריזין ומעבירין אותו כי יש לחוש לחטאת הקהל שיבא להאכיל להם דבר האיסור שאסרוהו ישראל קדושים הם שהחמירו בו יותר משל תורה ועל המנקר המשנה קרינא עליה הכסיל בחושך הולך כי איך יוכל לחטט בירך שהיא סגורה ומסוגרת כל אותן הוורידין הדקים ומושרשים בתוך הבשר ולקנח כל שומן הגיד הדבוק. אתה עתה ברוך ה' השמר לך פן יהיה עם לבבך דבר בליעל לאמר כי בעלי הנסיון יוכיחו בזה הפך דברי חכמי ישראל. כי הנה מלבד שכבר הוכחתי ובארתי לעיל שאין סתירה כל עיקר בדבריהם שהרי הם לא אמרו אלא ראשי העצמות דהיינו אותו הגבנונית ההדוק בראשי העצמות ועיין הרדב"ז קצ"ד עכ"ז אפי' תימא שבעלי הנסיון היו מוכיחים הפך מדברי החכמים לא תאבה להם ולא תשמע בקולם כי חכמי ישראל האמיתים ידעו והשיגו בכל המושכלות מה שעדיין לא השיגו ולא ישיגו כל חכמי העולם כאשר כמה מן הדברים יוכיחו היות האמת והצדק כי דבר ה' היתה בפיהם אמת כפי המדבר אליהם הוא הי"ת ויתעלה שם כבודו שחלק מחכמתו להבין ולהורות לבני ישראל את דרך עץ החיים אשר ילכו בה למען ישמרו לעשות ולפיכך אין לנו לזוז מדבריהם דברי אלהים חיים ועל המספקפק באמיתות זה לדעתו נוטה לצד מינות וראוי היה להעבירו אם ירצה לשמוע לדברי חכמים כמו שכתב המרדכי שהשיב ר"י בר"י לרש"י על ירכי החיות להצריכם ניקור ושאם היה אדם שמפטפט כנגד דבר זה שראוי לקנסו ונוטה לצד מינות לפי שלא חלקו חכמים בין חיה לבהמה עי"ש. לכן שמענה ואתה דע לך. כי להשלמים בחכמתם הרמיזה תספיק להם ואינם צריכים לא לכפול ולא להאריך בראיות רק בראשי פרקים וכמ"ש הרמב"ם מפסוק תן לחכם ויחכם עוד. וענין צליית הקרבן פסח ששאלו עליו אין כאן מקומו להשיב כי על פי אמיתות זה אין כאן שאלה להיות צריך תשובה ודוק והבן כי לשון חכמים מרפא.

(שם ר"ל) : **יזהיר** לנוהגים לבדוק הריאה תחלה דרך הצואר ואחר כך דרך הטרפש שלא יסיחו דעתם הבדיקה שניה הנהוגה דרך הטרפש ויזהר שלא יכנים ידו דרך הצואר כ"א בנחת כדי שלא ינתק איזה סרכא ע"ש (שם רל"ט) : **יערער** על מנהג שנהגו לבדוק הריאה ע"ש שהעובד כוכבים קורע תחלה כל החזה מאמצעיתו דמנהג גרוע הוא ויש לבטלו מחמת חשש עיקר וחיתוך הסרכות ע"ש (שם רמ"ה) : **יורה** לאסור כפי המנהג הפשוט ליקח כלי חרס ישינים הנמכרים בחנויות ועשויים להשאיל ולהשכיר לבתי משתאות של עובדי כוכבים ואחר כך מתערבים ואינו ניכר בין חדשים לישנים ולכן אסור לקנותם כדי לבשל בהם לכתחילה ע"ש (שם רנ"ח) : **צריך** לבדוק שאר טרפיות דבהמה היכא דשכיחי והוחזק בהם ריעותא ע"ש (שם ר"ס) : **יורה** שכבר בכל הארצות הללו נתפשט להתיר גם לדעת האשכנזים הדרים פה בעצם הקוליות שנשבר ועור ובשר חופין אותו מכל צדדיו ודלא כמרא"י סימן נ"ה (שם רס"ט) : **יבאר** מ"ש בעל ההג"ה סימן ל"ג בשם הש"ד ניקב המעי שבין הזפק לקורקבן טריפה העלה דמאחר דהדבר ספק נקטינן לחומרא בספיקא דאורייתא ודיינינן ביה להחמיר כדין ניקב הושט לענין קוץ התחוב מבפנים בצד אחד אף ע"פ שלא נמצא בו קורט דם ולא להקל כניקב הקורקבן ושאר המעיים דמקלינן בשאינו מפולש ואין בו קורט דם עיי"ש (שם רע"ח) : **יורה** להקל בשמן הנעשה מזיתים שהתליעו במחובר ע"ש ועיין צ"צ נ"א ונ"ב וט"ז פ"ד והלכות קטנות ח"א קי"ט (שם רפ"ו) : **יורה** שמותר להשהות הבשר כמה ימים ע"י שרייה כל ג' ימים פחות מעט (שם ש') : **הורה** להקל להלכה בשתי ערוגות של ריאה א' שנמצאו פרודות כמעט כל אחד מב' מקים דיבוקם בסמפון היורד ביניהם עד למטה אך למעשה שנשאל הורה להחמיר מאחר כי כך המסורת בידם מרבניהם ע"ש (שם שי"ב) : **ילמד** דעת לאדם ספרדי וכיוצא מאותם הנוהגים קצת חומרות בבדיקת הריאה כשהולכין למקומות שאין מחמירים כ"כ הורה לו הדרך הישרה שאם האורח הזה ידע בריעותא שודאי היתה באותה בהמה שעתידים להביא לפניו לאכול בצנוע ומעלי ימשוך ידיו ממנה מבלי שירגישו בסיבת מניעתו שהוא משום חומרא אך בסתם בשר הנאכל באותם המקומות אין לחוש לה ובכפלים יש לחוש בבדיקת הסכין במקום דאתרע חזקתייהו ע"ש ועיין בהלק"ט ח"א ק"ג. (שם ש"ד) : **הורה** להחמיר ולאסור בגבינות שהעמיד ראובן בעד חשבון העובד כוכבים בקיבת הנבילה וטריפה וחשש טמאה ואיסור חלב שנצטנן בתוך עור הקיבה ואיסור תערובות חומץ מסתם יינם ע"ש (שם ש"ל) : **יזהיר** לנקר המחולים בעודם לחים סמוך לצאתם מרחם הבהמה כדי שיהיה נקל להמשיך הג' חוטים כאחת ולא ינתקו ויחתכו באמצעיתם אף כי אין צורך לחטט ע"ש (שם שנ"ב) : **יצריך** רחיצת ידים בין אכילת דגים מלוחים לאכילת בשר מאחר דחמירה סכנתא מאיסורא (שם שס"ז) : **יורה** בבהמה מעוברת שנדרסה דרוסת זאב שיש להתיר הולד אך מדרוסת הארי הולד אסור ושם יבאר דין ספק ידיעה. ובהמה שאכלה דבר איסור שלכתחילה אסור לשחטה עד שתשהה מע"ל ע"ש (בית יעקב א') : **יורה** להתיר ביצה שנולדה מעוף אחד אחר שנשבר הגף שלה רחוק מהגוף דקיי"ל שהאבר לבדו אסור וא"ל שיש בביצה כח מצר אותו האבר כדי לאוסרה ע"ש (שם י') : **יבאר** מ"ש הש"ע סימן פ"ח ס"ב ויתיר לישראל לישב אצל העובד כוכבים האוכל טריפות דלא חיישינן שמא יושיט לו להכשילו. אך מי שאכל בשר אסור לישב אצל מי שאוכל גבינה כי יש לחוש דמאחר דחבירו אוכל הגבינה לא ידע דקאכל בשר ויושיט לו ויאכל (שם י"ב) : **יבאר** דין שור שנגח את הפרה במקום כרס החיצונה וניכר לפי הנראה שניקב הבשר של כרס החיצון והעור שלם העלה דאם ידוע וניכר שניקב בשר החופה כשיעור שמטריפה דהיינו אורך טפח אז הויא טריפה מחיים וחלבה אסור כדין חלב טריפה אך אם אין ידוע אם הנקב הוא ארוך טפח נראה דאין לאסור החלב מחיים מספק אע"ג דאיכא ריעותא אך אם נשחטה ולא נמצא הקרע כשיעור טפח הצריך לבדוק האברים הפנימים ע"ש (שם י"ג) :

יבאר דין כלי ראשון שעומד אצל האש ואין היד סולדת בו דיש להחמיר בכל ענין ומ"מ יורה להקל בהפסד מרובה מפני המנהג ע"ש. (שם כ') : **יתריץ** ויבאר מ"ש רש"י בפירוש החומש דתחש מין חיה הוא ולא היתה אלא לפי שעה וכו' דקשה איך הכריע רש"י נגד מ"ש בפרק במה מדליקין דלא הכריעו בו חכמים אם מין חיה או מין בהמה ע"ש. (שם מ"א) : **יתארך** בביאור דין איסור שנתערב בשאינו מינו והפסיק בינתים ואח"כ חזר ונפל לתוכו מינו ונשפך אם נאמר גם בזה סלק את שאינו מינו כאלו אינו כמ"ש בי"ד סימן צ"ה ס"ב ומשם יתפרד לכמה סעיפים דינים דשייכים בדין זה ע"ש. (שם ס"ב) : **יבאר** כמה פרטי דינים בדין נשחטה הותרה אפי' נעשית הריעותא מחיים ואם יש לתלות לאיסור כמו להיתר ואם יש חילוק בין נעשה מחיים או לא ודין דבר שיש לתלות לאיסור כמו להיתר היינו מה דשכיח טפי ואיכא רגלים לדבר נשבר הרגל ויצא לחוץ מקרי שכיח אף דשבירת הרגל שכיח אם נשבר שכיח הוא שיצא לחוץ. ואם אירע ריעותא במקום צומת הגידין שכיח הוא שיפסקו הגידין וכיוצא בזה ודלא כהש"ך. אסור לקנות מקצבים בשר כגון הלשון וכיוצא קודם שינתחנה אבר אבר שמא ימצא טרפיות בכליות וכיוצא. ולדעת התוס' ורש"י אינו כן. ואף לרש"י אם קונה בשר קודם פתיחת הראש אם ימצא מים אח"כ הוי שוגג ולא אנוס וכל זה דוקא בטרפיות. אם כבר פתח הראש אסור להעלים עיניו מלראות אם יש שם מים. ראש של עוף אין אנו בקיאין בבדיקתו ע"ש מה שמחלק בין חומץ לקמח. והרבה פרטי דינים בבדיקת התולעים תוך סימן (שם פ"ד) : **יבאר** דין איסור שנתערב בהיתר יבש ביבש והיתה שם אשה אחת ואמרה לאותה שעשתה התערובות שתוסף היתר בתערובות זה כדי שיהיה ס' לבטל וכן עשתה ונתבטל אם יש לאסור המאכל מאחר שאין מבטלין איסור לכתחלה וצדד צדדים אם נחשוב זה כשוגג ומותר או נימא דהוי לכתחלה ואסור ע"ש ועיין סי' קכ"ו. (שם פ"ה) : **יורה** להחמיר בבוקא דאטמא דלא שף מרוכתיה רק שהעצם שהבוקא דאטמא מונח בתוכו דהיינו האסיתא נשבר חציה דהיינו מצד אחד הוא חצי העצם וחצי השני נשבר ולא נמצא בו רק בשר לבדו ולא היה עצם כלל העלה דודאי טרפה ע"ש. (שם צ"ד) :

יבאר דין ריאה שאסרה הבודק משום שהיתה קשה במשמושא כעץ ואחר כך נתערב חתיכה אחת מן הריאה הזאת עם חתיכה של ריאה אחרת ונפל מאותו תערובות למקום אחר. הורה פנים לומר שהוא ספק טריפה ויש פנים שהוא ודאי טרפה וכל התערובות אסורים ע"ש · ועי' מ"ש בסי' פ"ה. (שם קכ"ו) : **יורה** לאסור אפי' בבהמה שלמה אחר שנשחטה אם נתעלמה מן העין וישיג על הש"ך ע"ש ביאור כמה פרטי דינים ומ"ש על הב"י ורש"ל והט"ז. (שם קל"ח) :

בשר ששהה ג' ימים בלא מליחה שנמלחה והודח ואח"כ מלחו בכלי שאינו מנוקב עם שאר בשר שנמלחה והודח יורה פנים להקל ולהתיר שאר הבשר אפי' שלא נמלח תחלה ועי' בט"ז סי' ס"ט ס"ק ל"ב דכתב אם מלח בשר ששהה ג' ימים בלא מליחה עם בשר שכבר נמלח והודח בכלי מנוקב אסור ג"כ שאר הבשר ע"ש דישא ויתן על דבריו ויורה פנים לכאן ולכאן ושם יבאר בדין בשר שנמלח ושהה שיעור מליחה והניחו אותו בקדירה וספק אם הודח הדחה אחרונה דכיון דשהה שיעור מליחה הוי בישול גמור ואינו אסור אלא מדרבנן ויש להקל ושם יבאר הרבה סעיפי דינים דשייכי בזה. (שם קע"א) : **יבאר** דין חתיכת בשר טריפה שנתערב בבשר שחוטה ונתבשל עמו ונשפך הרוטב בענין שאינו יכול לעמוד עליו לשערו בס' הוכיח והעלה כדברי הרמ"א דתרי מיני נינהו כיון דזו נבילה וזו טריפה בשמייהו ולא אזלינן בתר טעמא כמ"ש הש"ך ע"ש כמה חלוקי וחידושי דינים המסתעפי' מדין זה ע"ש. (שם קע"ב) : **הורה** פנים לאסור ולהתיר אכילת הקאי,מא"ק של עובדי כוכבים ע"ש (ויען ראיתי בק"ק פראג לאחד מהחכמים בעיניהם (והוא כהיום אהובי) שכתב סביב הספר עצמו וז"ל בתחילה לא דרך דרך קדמונינו הקדמונים ובדה מלבו ע"פ שכלו לבד כדרכי הפילוסופים ואנו ע"פ הקבלה סמוכים ומקובלים אנחנו שנקפה נקרא החמאה ולכך לא הזכירו הפוסקים כ"א התרת החמאה ועוד הקאייפא"ק עומדת מאליה כששוהין זמן וכבר זכרו הפוסקים מזה אלא שרע עלי ענין טעמו ונמוקו להתרת הוראת רז"ל עכ"ד האהוב והשונ"א בהלכות אלו. ואני אומר כי המשיג הזה לפי שקצרה ידיעתו בעומק המושג מלאו לבו לדבר באופן הזה ולכן באתי להודיעו כי כך מקובלני מהגאון מורי הרב אבי אמא המפורסם כמהור"ר משה גלאנטי ז"ל ורבים בתורה אשר שתו מימיו כי דעת אדוני אבי ז"ל היה שלם בדורו כדעת הרמב"ם בזמנו בקי בחדרי התורה לפי שהיה כרסו מלא בשר ויין של תורה כאשר פעולותיו בספרי ורוב בניו אלו מתלמידיו יעידון יגידון עליו כי לא היה איסור לאיש כמוהו ללמוד וללמד דברים אלו וכיוצא בהן ע"פ החקירה במהות המציאות וטבעיהן כדרך הפילוסופים האלהים יען כי עי"ז נודעת גדולת אדון הכל יתברך שמו שברא כל בחכמה בד' יסודות מוסדות ארצה וראשם מגיע השמימה ומי לנו גדול בגאוני אשכנז ופולין שנקבעה הלכה כמותו בכל מקום כמהר"מ איסרל"ש ז"ל ובתשובה בכמה מקומות והא לך אחד מהם בסי' ה' על ענין הטינרא ומראיהן הוכיח והביא ג"כ ראיה לדבריו מדברי אריסטו בהויות המתצבים וכתב תשובה נצחת להגאון רעהו הטוב מוהרש"ל ז"ל קתנה אתה המשיג משם ובלום פיך מלדבר ולכך מלהרהר על גדול מגדולי ישראל שיצא שמו וטבעו מטבע שטבעו חכמים בעולם ומפי השמועה תלמיד שקטנם של קטני תלמידיו היתה עבה ממתניך. ועם היות כי לא היה מן הראוי להשיב לך תשובה שנתנה לשלמה מלך ישראל ולהשתמש בשרביטו של מלך עכ"ז להיות כי ראיתי רוב השגותיך לא בסדר אלא בטע"ל שנתעלמה מכם דרך הלומדים השלמים ודברי חכמים וחידותם עוררתיך בהערה זו ומכאן מודעא כי לכל ההשגות שראיתי שיש לחוש להן לא אשיבך ריקם במלאכתי זו אבל אותן שלא ראיתי בהן ממש תשובתי היא השתיקה דבזאת שיצאה ראשונה אשאלך והודיעני מדוע כבודך ראה את הנכנסות ולא ראה את היוצאות הנה בסוף דבריו כתיב שם לאמר אבל הבא לישאל אפשר שלא הייתי מתיר לו כי אין להקל באיסורין בלא ראיה ברורה דודאי לא כתב דברים אלה לך אלא כדי שלא יטעו התלמידים שלא שמשו כל צרכן להורות ע"פ דמיונים כאלו שלא הותרו אלא לגדולי ישראל הבקיאים ומומחים ודי בזה כעת לרוות צמאון רוגזי על הדברים שנאמרו בכתב ובעל פה מאיזה חכם ורב שבעיניו הוא א"ב לכל חכמי ישראל עם היות שיש רבים כמוהו תל"י ולא אלמן ישראל ופה תהיה שביתת קולמסי כדי שלא לצאת מתכלית המבוקש במלאכתי זו ובפרט כי סוף כל סוף נפלאה אהבתכם לי וידעתי כי קדמה לכם החרטה על העבר ורב שלום בניך קרינא עלייכו מלכי ואפרכי) ועיין בח"ב מס' פרח מטה אהרן סי' ל"ג דכתב על דבר החמאה והייגור"ט ש"נ הנקרא בלע"ז ליגי' אגר"ה שר"ל חלב נקפא חמוץ מחלב שחלבו עובד כוכבים ואין ישראל רואהו דהביא כל הדעות שיש בזה וסוף דבר בענין החמאה תלה הדין בענין מנהג המקומות וכתב שמנהג שאלוניקי הוא שאם החמאה היא תוך הנאד מצד השער אוכלין אותה ואם היא מצד הבשר ושהשער נשאר מבחוץ אין אוכלין אותה. וע"ד הייגור"ט כתב דנוהגין להתירו ע"י שמשימין אותו בשק של פשתן ומניחים אותו עד שיזוב ממנו כל אותו החלב שאינו קרוש ואח"כ מריחין אותו היטב עד שיולך ממנו צחצותי החלב ואוכלין אותו. ודרך אגב כתב משם בעל כנה"ג בטור או"ח סי' תמ"ז להתיר חלב חמוץ הנקפא בשאור קודם הפסח ומאותו חלב כבר נעשה ג"פ ההקפאה דמותר אח"כ לאכול בפסח מהחלב שנקפא אחר ג"פ ע"ש. (הלק"ט ח"א א') : **שאין** לחוש לביצה ששני ראשיה כדין או חדין שנמצאת בלול של תרנגולים שאם יבואו לידי מדידה ימצא השנוי כאשר מצאו תלמידיו ע"ש. (שם ל"ד) : **השואף** דבר איסור דרך נחיריו פטור אפי' שנהנה גרונו בכוית מאחר שאין דרך אכילתו בכך. (שם ל"ה) : **יטה** דעתו להקל בכך במי החלב אך מסיק דהמחמיר תעב"ט עיין שם. (שם נ') : **יורה** להתיר ללוש בחלב פת הבאה בכסנין הנקרא ביסקוגי' דכיון שהוא משונה לא אתי למסרך והמחמיר לא הפסיד ותעב"ט. (שם נ"ו) : **יטה** להקל בדוד שמוציאין בה המים שרופין שלא להצריכו טבילה אך המכסה והצינור צריך ע"ש. (שם ע"א) : **יורה** לאיסור בקמח שהתליע לתת עליו מים רותחין אבל לקלותה בתנור יטה להתיר. (שם קי"ט) : **ביצים** שמצטמקין בתוך חמין נסתפק בהם אם מותר לאוכלין בכותח אבל אם נצטמקו ע"ג הכיסוי הורה להתיר ע"ש ועי' סימן רל"ג מח"ב במ"ש ע"ד מליחת הטלפים עם השער. (שם קנ"ו) : **הוריתי** להתיר שתיית החלב של האתון לחולי האזמ"ה שמעורב עמו ג"כ חולי צרות הלב לפי שהוא חולי מסוכן ורפואה זו אתמחית. (שם ר"ע): **הוריתי** להתיר טחול שנצלה בלא ניקור ע"ש ועיין בפר"ח ותורת חטאת כלל וסימן ל"א ס"ג דהורו לאיסור ולשער לפי גודל הטחול ע"ש. (שם רצ"א) : **הוריתי** להחמיר מטעם נעלם מן העין בעוף א' שנפל מבין העופות שחוטות ואחר כך נמצא במבוי השוחט מאחר דאין לו בו ט"ע ע' בית יעקב קל"ח. (שם רצ"ב) : **ביארתי** דין ב' שבסי' נ"ג במ"ש והוא ששבר העצם החיצון לא היה בו עוקץ שאם היה בו עוקץ תבדק הריאה ע"ש. ויבאר דין רוחב אצבע דמשערינן בי' וע' דבר שמואל קצ"ז. ועוד יבאר שם איך נוהגין לפסוק כשסתם מוהריק"א להכשיר ואח"כ כתב סברת היש אוסרין. ודין הפסד מרובה והחולוק שיש בין כשכותב ויש מחמירין לכשכותב ויש אוסרין. (שם רצ"ג) : **יורה** להכשיר בועה בשיפולי ונאבדה קודם שתבדק ע"ש. (שם רצ"ד) : **יצריך** לעשות שפה למסננת שמסננין בה המים כדי שלא תתהפך עיין בח"ב. (שם ו') : **יורה** להחמיר שלא יועיל בישול לפת של ישראל שאפהו עובד כוכבים מאחר שכבר נגמרה האפיה באיסור. (שם פ"ג) :

יבאר מהטעם שלא הגיה מהרמ"א בהלכות פסח דיש להחמיר במלח הנתון בקערה של בשר ע"ש. (שם קל"ו) : **יבאר** שורש דבר שכתב הב"י בשם המרדכי גבי כיסוי שאם לא בירך שאסור לאכול משחיטתו ע"ש. (שם רכ"ג) : **יבאר** מ"ש הב"י בסי' ט"ל משם הרשב"א גבי סירכא היוצאת מאונה לאונה וכו' שהורה להקל ע"ש. (שם רכ"ד) : **דעתו** נוטה להחמיר במליחת הטלפים עם השער ע"ש. (שם רל"ג) : **יבאר** מ"ש דלעצם הקדקד לא מהני מליחה ולעצם הקולית מהני ועוד מ"ש הרמ"א דאין לך בהמה שהוא ס' כנגד לבה מ"ל ע"ש. (שם רל"ד ה') :

יבאר אם ניקב גגו של זפק אם הויא טריפה או נבילה ע"ש (שם ש' וש"א) : **בשר** שנחתך דק דק בסכין של גבינה שאינו בן יומא העלה דמאחר שהסכינים שלנו דרכנו לנקות אותן היטב ואין שום שומן דבוק בהן על צד היותר טוב די כדי להתיר הבשר במה שידיח אותה יפה יפה ולא בעי קליפה ולדעת הרא"ש אפילו בסכין בן יומו סגי בהכי אלא דכתב דאם אפשר לקלוף יקלוף ע"ש ח"ב (פרח מטה אהרן מ"ז) : **יבאר** ויתרץ מש"ל לברר ההיא דא"ר במס' ביצה דף ו' ע"ב ביצה עם יציאתה נגמרה וכו' ומסיק בפי' שר"ל שעם יציאתה נגמרה ומגדלת אפרוחים וכו' ונפקא מיניה למקח וממכר וכו' דשחוטה אינה מגדלת אפרוחים וכו' והקשו לו דמוכח מהשו"ע בי"ד סימן פ"ו ס"ז ומהלבוש והת"ח דסברי דביצה הנמצאת בנבילה מגדלת אפרוחים וכו' ע"ש כי האריך בביאור ופלפול הסוגיא וישוב דברי האחרונים ע"ש ח"ב (נחלת שבעה א') : **יהודים** שלקחו בשר מקצב עובד כוכבים קודם שנודע להם שהבהמה היה לה מים במוחה ואח"כ כשנודע להם היו מחזירים הבשר וא' מהם לא רצה להחזיר בטענה שהוא אומר שהקרום היה מקיף ולפיכך הבשר כשר. הורה שחייבין לקנסו מאחר שאין הדין ברור לכל וצריך שאלה לחכם וכבר נכתב בהלכות נדוי ע"ש ועיין בת' בית יעקב פ"ד ובשו"ת הב"ח ד' (שם ט"ו) : **פרה** חולבת שיצאה ממנה דם עם חלבה יש מי שהורה להתירה ע"י שניית החלב להצטנן ויפול הדם למטה וישאר החלב למעלה וכתב שאינו דם ממש רק מעשה כשפים ועל דבר זה המחבר הוכיחו על פניו דלא ימנע מן החלוקה חייב משום סכנתא ואיסורא דיש לחוש לדם דאורייתא ואין להקל בו כל עיקר עיין שם (שם כ') : **יורה** להתיר לקנות הבשמים שנידוכין ונטחנים בחנויות הבשמים העובדי כוכבים במכתשת שלהם לפי שהוא קבוע לבשמים ואין חשש שנידוכו בהם דבר איסור וכן הדין מהבשמים שמוכרים כתושים הרוכלים המתעסקים במלאכת הרפואה דודאי לבשמים יש להם מדוכה בפני עצמה. אך בכרכום (שכפי הנראה הוא מה שקורין בלשון לעז זאפרע"ן) אסר לגמרי לקנותו כתוש יען הוחזק אצלו ואצל הבקיאים בו שמתערבות בתוכו בשר סוס שאפילו בלא כתישה צריך בדיקה יפה יפה כדי להכירו שלא יהיה בו תערובת האיסור ע"ש. ועיין בדבר שמואל קנ"ט וס"ד לפי הזמן והמקום יש לאסור ולהתיר. ועיין בש"ך רי"ד דצידד להקל (שם כ"א): **ישא** ויתן עם חד רבא דעמיה ויבאר ביאורים נעים ומקובלים במעשה שהיה בעוף שלא נפתח כל

אשל אברהם

סימן צא (סעיף ב') **כל** מידי וכו' דלמא אכיל בלא הדחה. הקשה בד"מ סלא בא"ח סי' תנ"א סכ"ב קיי"ל דכס"ג מותר. והעלה לחלק בין בלעה איסור חם או צונן ע"ש. ובתשובת ב"כ בית ועד סימן י"ח מהמה עליו דבממ"נ אי דעתו כרי"ף ורמב"ם ז"ל וסם איירי בכ"ח שנשתמש בו חמץ צונן דוקא א"כ מאי קשי לי' דכאן משמע איירי שנשתמש בו חם א"ע"כ דאגירסת בעל המאור והרא"ש קשי' לי' דסתם שרי אפילו כי נשתמש בהם חמין דהיינו בית שאור כו' דהוי כחמין ולכך לא ישתמש בהם מלה חם אלא צונן שרי. אך אכתי ל"ק מידי דלמא אתי לאשמעינן דבית שאור כו' חשוב תשמישו בחמין ובאמת צונן מותר אחרי הדחה ולכתחלה מיהו אסור דלמא אישתלי מאחר דהדבר בעצמו אין דרכו להדיח ועיין רמב"ן בפ' כ"ש. וברשב"א חולין קכ"ג ועי' סי' ס"ט סי"ז ובסי' ק"ח סי"ג ובמ"ש ש"ך שם :

סימן צד (סעיף ג') **אם** יש ס' כו' אך מותר לתת לתוכו פירות. ועי' בא"ר היטב ס"ק יו"ד. ומה שהקשה הכ"ח על מה לא מצריך הרב הדחה תחלה תירץ בתשובת ב"כ בית ועד סי' י"ח דלא נחיתו כאן אלא לאשמועינן דא"צ שבירה אף שבלעה בשר וחלב · ועי' דרישה סי' ק"ה סי"ג ותשובת רשב"א סי' שפ"ה : (שם סעיף ט') **בשלן** דבש כו' דהוי נ"ט בר נ"ט. והא דלא התירו משום דהוי נותן ט"ל. פי' בת' ב"ד סי' מ"ה דנ"מ היכא דאיכא תבלים ובצלים דמותרין משום טעם דנ"ט ב"כ. ועיין סי' ל"ג בש"ע ואחרונים :

סימן צה (סעיף ב' בהג"ה) **ויש** מחמירים כו' אם אכלו בחלב אוסר. עיין בא"ר היטב ס"ק ז'. בתשו' שבות יעקב סי' ל"ג נשאל בנתבשל יין שרף בלי הכשר בכלי שבשלו בו יי"ם סתם יינם והתירו בדיעבד לפי שיין נפגם בכלי נחשת ובפרט שמרים. והוסיפו לא מהני בי' להשביחו. ע"ש ראיות חזקות. ובלבד זאת סיים דבריו דבעשה שהתחיל להפליט ע"י רתיחה אינו חריף כלל אלא נעשה יי"ש עד אשר אם בשלו הרבה ומזיע הכסוי ומשם נכנס לקנים: (שם סעיף ד') **יראה** לי כו' דעל ידי האפר הוא נט"ל. ובתשובת בי"ד סימן מ' ומ"א העלה בראיות חזקות שאינו פוגם אלא מה שהוא בעין בקדירה אבל לא הבלועה בתוכה. ומעתה פשוט הוא דאם הוא כלי בשר אסור לבשל בו חלב :

עיקר ונמלח עם עופות אחרים כדרך שמולחים להניח אותם ולהשהותם זמן רב. העלה לאסור את כולם מטעם דהאי מליחה הוי כבישה שהוא כמבושל ואינו מועיל אפי׳ לצלי והכלים אסורין ע״ש הרבה סעיפים דשייכי לנדון זה בדין המליחה והבישול ע״ש אם הוא נגד כל החתיכה שהלב דבוק בו וכן בחתיכת בשר שהחלב דבוק בו והחילוק שיש בין חלב לחוטין וביאור דברי הש״ע וההג״ה בסימן ס״ד וק״ה ומ״ש בת״ח כלל כ״ז בדין הלב כאמור שהשיג על בעל משאת בנימין פ״ט והוא יבאר טעם למה בקריעת הלב אין צריך קריעה ש״ו ובכחל צריך ע״ש. ועיין מוהרימ״ץ צ״ה ושער אפרים נ״ט ומהר״ש הלוי כ״ד ופרי חדש סי׳ ע״ב ס״ק י״א ובספר נשאל דוד טכ״י סי׳ נ״ב (שם כ״ז כ״ח): **יורה** להחמיר שצריך להסיר ולנקר חוטי הלשון עיין שם (שם מ״א): **תמיה** על דבר מנהגי מדינת פולין שיודעים להזהר מאכילת חלב שעל הכרס של בני בינוס ובתרבא דתותי מתני אינם נזהרים. ובעל אמונת שמואל השיב לו עיין במחבר סי׳ נ״א. ועיין בסי׳ מ״א מ״ש על ענין חוטי הלשון שלא ידעו להסירם. ועיין מ״ש חוט השני סי׳ ס״ד וס״ה ועיין בתשובת חב״ח סוף קי״ח וקנ״ב (שם מ״ח): **יקשה** עמ״ש הש״ע סי׳ נ״ז סכ״א דאסור למכור דרוסה או ספק דרוסה לעובד כוכבים שמא יחזור וימכרנה לישראל ובסמוך כתב ב״ה בס׳ טריפות דלא חיישינן שמא וכו׳ ונתארך בביאור הענין והגאון הנזכר השיבו בסי׳ נ״ב ועיין בסימן נ״ג ונ״ד וצ״ץ סי׳ ק׳ וק״ה ובית יעקב פ״ד והר״ם בוטון ה׳. (שם מ״ט): **יסתפק** כמה הוא שיעור הפסד מועט והפסד מרובה שדברו בו חכמים רבותינו האחרונים לפעמים להקל בהפסד מרובה או לעני בדבר חשוב או לכבוד שבת דכבר נודע מ״ש ב״ה בהקדמת ספרו ת״ח דהיכא דמקיל בכי האי גונא הוא מטעם דג״ל דאליבא דהלכתא היה מקום להיתר גמור רק שהאחרונים החמירו ולכן בשעת הדחק וצורך מצוה והפסד מרובה יש להעמיד הדבר על דינו דמותר ע״ש. אך לדבר השיעורים הוכיח והעלה דהפסד מועט יקרא הכבד של תרנגולת ושל יונה וכל מה שהוא יותר מזה הוי הפסד מרובה והרוצה להחמיר יחשוב אם ההפסד שמפסיד במכירת אותו דבר הוא יותר משתות הקרן אז הוי הפסד מרובה בלי ספק שהרי בפחות משתות הוי מחילה ואין מקפידין עליו ולפיכך יש לקרות אותו הפסד מועט מאחר שאין בו קפידא ולכן דווקא מה שהוא הפסד יותר על שתות הקרן הוי הפסד מרובה ע״ש. וע״פ הגה״ה זו הורה פעם א׳ בצלע ששכחו אותו בלי הדחה ג״י מעת לעת והיה סעודת מצוה ולא היה בשר אחר להתירו לבישול אחר הדחה ומליחה וצלייה ע״ש עיין הר״ש הלוי י״ט ושאר אפרים פ״ח. (שם נ״ה): **הוכיח** והעלה להחמיר בעצם של גף שנשבר סמוך לגוף ולא נודע עד שאכלו העוף ההוא ועירבו את שומנו בשומן עופות אחרים דהכל טרף אפי׳ שהיה הפסד מרובה. ואף כי שבירת הגף אינו נזכר בגמרא מאחר שטעם טריפות השמוטה והשבורה חדא היא משום חשש ניקבה הריאה אם כן מ״ל ניקבה ע״י שמיטת הגף או ניקבה ע״י שבירה וכאלו הוזכר בגמ׳ חשבינן ליה ובחד ספיקא אפי׳ בהפסד מרובה פשוט הוא שיש לאסור והיכא דאיכא עוקץ ונשבר סמוך לגוף אפילו דאיכא ספק ספיקא יש להחמיר כמ״ש הב״ח וע״ש דסתר דברי המכשיר וחרפו וגדפו על מה שהכשיר ועיין במחבר עצמו סי׳ ס״ג דבעיקר דין זה של שבירת הגף שאל את פי הצ״ץ וחלק עליו להקל והמחבר חזר בו בעיקר הדין אך במעשה שהיה לא נתחרט ע״מ שהטריף כדין ועיין הר״ש הלוי סי׳ כ״ז: **ועוד** יבאר שם השערת רוחב הגודל שנהגו לשער בו דהיינו היכא דליכא עוקץ ע״ש: **ואגב** יבאר בסי׳ ס״ב מ״ש בעל ההג״ה סי׳ נ״ג ס״ב משם התה״ד ק״ץ. דאין חוששין לנצרר הדם ומכשירין מסתמא דלא משמע הכי מדבריו ע״ש דהעלה דהוא דעת עצמו ע״ש. (שם סי׳ א׳ ב׳ ג׳ ד׳): **וישב** ויצייר דברי הש״ע בסי׳ ל״ד על חסרון הגרגרת כשיעור אסר וביאר סוגי׳ הגמרא פרק אלו טריפות דף מ״ח ע״ש ועיין במהרימ״ץ קנ״ד ובחוט השני פ״ג. (שם ס״ד): **יעתיק** דין בצל שחתכו בסכין של בשר ונתבשלה בתבשיל של חלב ויש בתבשיל ס׳ כנגד כל הבצל אך שלא נימוחה הבצל לגמרי כמ״ש מהר״ם מלובלין ונראה להקל שאין צריך ס׳ נגד כל הבצל ע״ש. (שם ס״ח): **יטה** אחר דעת ראשונה של בעל משאת בנימין בהיתר נחירת התיישים כדי שלא יתקלקלו העורות דשרי ויחזיק דבריו ודלא כדעת הגה״ה שהגיה הרב בנו שם אך יטה לאסור כשעיקר הנחירה היה מפני הבשר ע״ש ועיין חות יאיר קמ״ב וקע״ח וט״ז סי׳ ק״ז ושער אפרים נ״ז ועבודת הגרשוני י״ג ומוהר״ם די בוטון אסר לנבל הבהמות כדי למכור הבשר לעובדי כוכבים. ועיין בית יעקב מ״ב שהאריך בכל פרטי וסעיפי דינים אלו. ועי׳ בס׳ נשאל דוד כתיבת יד סימן נ״ב בדין צבי שניתן במתנה לישראל והיה טרף משבירת צומת הגידין אם מותר לנוחרו כיון דבלא״ה הוא טרפה דמעיקרא לאו לאכילה קאי ומותר למכור הבשר לעובד כוכבים אי נימא דאסור וצריך למכרו חי או שחוט דוקא דאז הוי כנזדמן לו טריפה תוך ביתו ומסיק להיתר עי״ש שהורה פנים לכאורה לאסור. (שם ע׳): **יורה** להתיר כרוב דלפעמים מבשלין אותו העובדי כוכבים כדי להניחה אח״כ להיות נכבשת עם הכרוב הפרים. שכיון שצריך כבישה להיות ראוי לאכילה אותו הבישול כמאן דליתא דמי׳ כהדברים הנאכלים כמ״ש חיין. וכן התיר נמי בשנת רעבון לאכול הגלוסקאות של נחתום עובד כוכבים שלא הוכשר התנור ע״י קיסם אפילו בעשרת ימי התשובה ע״ש. ועיין מוהרימ״ץ קס״א. ובאר עשק אוסר לאכול חלות נחתום עובד כוכבים המשוחות בשמן דאיכא למיחש לריעותא. (שם ע״א ב׳): **הורה** להתיר במעשה שהיה ששר העיר להיות שהיה נושה בישראל נכנס בביתו ולקח את כל אשר לו בבית ובתוך מה שלקח היו שם חביות מלאות שומן אווז מבלי חתימה אמנם היה ליה בהן טביעת עין ומצאום מלאות וסתומות במגופה כמו שהיה מתחילה ולא ראה שום שינוי וסמך להתיר להיות שאין העובדי כוכבים עושים שומן אווז ואפי׳ שהיו עושים די בטביעת עין הגמור שהיה לו בסתימת המגופה ועוד כי השר לקחם בפרהסיא ואינו חשוד להחליף מאחר שאין לו תועלת כ״ש שמצאו כמו שהיו מלאות ע״ש ועיין מ״ש הט״ז סי׳ קי״ח מחדושי האגודה. (שם ע״ה): **יורה** להחמיר בסירכא היוצאת מגב האונה וסרוכה לדופן ונמשכת עוד אל שיפול האונה ומשיפול האונה אל שומן הלב דלא אזלינן בתר רובא ויש להטריף. עיין שם שביאר תשובת הרשב״א בסי׳ ק״ב והוכיח שדברי מהריק״א מוקשים הם לעצמו. ועיין דרכי נועם ע״ז. (מוהרימ״ץ ל״ז): **הורה** להכשיר בועה בין חתוכי האונות כדין סירכא מחיתוך לחיתוך ולדעתו אפילו בועה בסירכא כשירה כל שהוא בין חיתוך לחיתוך עיין שם. (שם נ״ט): **יבאר** מ״ש הרמב״ם פי״ז מהלכות מא״א פולים ואפונים ועדשים וכיוצא בהם ששלקום העובדי כוכבים ומוכרים אותם אסורים משום בשולי עובדי כוכבים וכו׳ ע״ש. (שם ס׳): **במחלוקת** שנפלה בין שוחטי ובודקי העיר והחכמים בדין מכה שנמצאת בדופן תלה הדין במנהג קבוע אם השוחטים מסורה בידם שמכה או מראה כעין זו שנחלקו עליה שהיא היתה מכה וחיתה אז הם נאמנים להכשירה ע״פ המסורה וקביעות המנהג שהוקבע ודאי ע״פ בקיאים. אך אם הדבר הוא מסברת ראשם שהם אומרים שכך נראה להם ושאר העם אין רואים יש לבטל את השוחטים מלומר דברים שאין להם טעם שעיניהם תחזינה ושאר העם טח עיניהם מראות ע״ש. (שם ס״ג): **הורה** לאסור ריאה שלמעלה מחתוכי דאוני במקום השלם נמצאת אונה א׳ שהיה לה חיתוך שלא במקום חיתוכה ובחיתוך סירכא מחדוד לגב ודלא כדעת השוחטים שהיו רוצים להתירה. וכן הורה לאסור בריאה דלית לה חיתוכא דאוני כמנהג אלא מעט כשיעור טרפא דאסא דלפי הדין כשרה ונמצאת סירכא באותו השטח השלם ממקום למקום מגב לגב דכיון דהוי מקום שרגיל להיות לה חיתוכא דאוני אף ע״ג דזו אין לה חשבינן כאלו אית לה ומגב לגב הא קי״ל דטריפה ומטעם זה עצמו אסרה לעיל ע״ש. (שם ס״ח): **הורה** להתיר להקפיא החלב עם מעט מחלב חמוץ של עובדי כוכבים שנקרא בל״ל לג״י אגר״ה ואין בה חשש איסור ואין נקרא דבר המעמיד שאינו בטל בטעם איסור הגבינה שמעמידין אותה בקיבת נבלה ולפיכך אינו בטל אבל הכא דנקטינן דחלב בהמה טמאה אינו נקפא וזה החלב החמוץ מאחר שנקפא ודאי שהוא של בהמה טהורה וכל איסורי אינו אלא משום צחצוחי חלב וכיון דהוי מיעוטא דמיעוטא ואינו דבר המעמיד לא שייך ביה אין מבטלין איסור לכתחילה ובפרט שאין לו חפץ באיסור ולפיכך מותר ע״ש ובשיירי תמ״ח. (שם פ״א): **נתקשה** לו פסק מוהריק״א סי׳ ק״ה ס״ט ויטה להקל בבשר שנמלח והיה בתוכו חתיכה אחת שלא בניקור ולא היה בה ס׳ לבטל החלב אמנם בשאר החתיכות היה בהם ס׳ שלדעת הרמב״ם וקצת מגדולי המורים אם אינו חלב גמור אלא שומנו של גיד ושאר הקרומים והחוטין אפילו החתיכה עצמה לא נאסרה וכ״ש האחרות שנמלחו עמה ע״ש כי ביאר לשון הרמב״ם פ״ז ממ״א ועיין פרי חדש סע״ב ס״ק י״א ומהר״ש הלוי כ״ד ושער אפרים נ״ט משאת בנימין פ״ט נחלת שבעה כ״ז וכ״ח. (שם צ״ז): **הוכיח** והעלה דהביסקוגו״ס דהיינו הגלוסקאות של עובדי כוכבים אינם נקראים פת ואינם חייבים המוציא ונ״י וכיון שכן ה״ל כשאר קליות ומותר לקנותם מהפלטר דווקא ואפי׳ בלא הטלת קיסם ע״ש. ועיין נחלת שבעה ע״ב שהתירם בשנת רעבון ועיין באר עשק ל״ח שנטה להחמיר בלחמניות המשוחות בשמן. (שם קס״א): **מעשה** היה שבדקו ריאה ומצאוה כולה חלקה ונמצא שם בודק ולקח סכין וחתך כיסוי העליון שנתקרם עליה ופתח אותו בנחת וקלף אותו עד שהפרידו כולו מעליה ואז ראו אותה הריאה כשאר הריאות והכשירות ע״ש דף כ״ב ע״ב. (פרי חדש ל״ה): **לב** תרנגול שהיה עליו כיסוי מלא מים והלב כולו בתוכו קלפו ובדקו ולא נמצא בו נקב והכשירו מוהריק״ש ע״ש דף כ״ח ע״ב. (שם מ׳): **ביצה** שהיתה כולה חלבון בלי שום חלמון כלל הטריפה מוהריק״ש ע״ש דף ע״א ע״ב. (שם פ״ו): **על** מה שנהגו לתת בתוך הסוק״ר בזמן שמבשלים אותו חלב של בהמה טהורה ואסרו האומנים שנותנין תרי למאה אם מותר לאכול הסוק״ר עם בשר. והשיב מהרדב״ז בבת״י דאין כאן בית מיחוש ושהוא מתבטל גם ברוב המים שנותנים בכפלים עם הסוק״ר ושאין זה נקרא מבטל איסור לכתחילה דהא בשעה שמבטלו אינו אסור אלא האיסור הוא בשעה שאכלו עם הבשר ואז כבר הוא מבוטל ועוד כי החלב מתמעט ע״י האור משא״כ הסוק״ר ובליעת הכלי לא תהיה גדולה מהחלב עצמו ע״ש כי המחבר חלק על דבריו שם דף ע״ד ע״א. (שם פ״ז): **ויש** מיני תנורים קטנים שצורתם כך ארכו אמה ורחבו כחצי זרת ופי התנור למעלה ומשלשלין בו השפודים מלמעלה למטה ומביא הישראל השפוד ומשלשלו בתנור בידו כדי שלא יהיה בו איסור בשולי עובדי כוכבים ונזהר שלא יגע השפוד שלו בשאר השפודין הורה לאסור לכתחלה משום ריחא כיון שהתנור קטן ולחשש תערובת השפודין והרדב״ז בכ״י אסר אפילו בדיעבד מטעם חשש נגיעה להיות המקום צר ומטעם הריח וכיוצא ע״ש דף ק״א ע״א. (שם ק״ה): **מושל** עובד כוכבים שיש יכולת בידו להזיק לישראל ונתן לו מפתו לאכול לפניו עם דבש כתב הריק״ש דהרי זה כפת דחוקה מיראת הנזק ואפי׳ הוא ב״ה והמחבר כתב שדוקא אם הפת של פלטר שרי אך אם עשוי לשם השר עצמו אז מיקרי פת של בעל הבית ואין להתירו וראוי להתרשל ולהתנצל עם השר כי הוא יערב לו בבטחון שלא יהיה ניזוק. עוד כתב שם בשם מוהריק״ש המושלים שנותנים בכל יום פת למשרתים או לרופאים הישראלים דה״ז כפת של פלטר דאדעתא דהכי קעביד ומה לו למכיר או ליתן במתנה או להאכיל לפועלים והכל דינו כפלטר. והמחבר השיב במה ששאלוהו בעובד כוכבים ששלח דורון לישראל מפת הבא בכיסנין שיש בו רבוי ביצים והוא הנקרא פשטאריא״ל שאם ידוע ששלח לו העובד כוכבים ממה שעשה לצורך ביתו ודאי אסור ממ״נ אם הקמח עיקר אסור משום פת של ב״ה ואם הביצים הם עיקר אסור משום בשולי עובדי כוכבים. אך על הסתם כתב דתלינן שעשאוה מתחלה אדעתא דמתנה ומתנה כזביני דמיא דאי לאו דהוה ליה הנאה מיניה לא הוי יהיב ליה וקימחא עיקר וה״ל כפת של פלטר דשרי ע״ש דף קי״ב ע״ב. (שם קי״ב): **בחברון** עה״ק ת״ו נוהגין לעשות מלכ״ן והוא שלוקחין התירוש ומבשלין אותו ע״ג האש ומערבין בו קמח עד שישאר עב אך לעולם התירוש רב. העלה דיש לברך עליו בורא מ״מ ולפיכך יש בו משום בשולי עובדי כוכבים ובמקום שנהגו היתר בפת של עובדי כוכבים גם בזה הורה להתיר וכמו כן הקאוו״י והשיקולט״י של עובדי כוכבים. ע״ש דף קי״ג ע״א ועיין באר עשק והלכות קטנות ח״א ט׳. (שם קי״ב): **תנור** של עובדי כוכבים שמטמינים בו החמין בשבת אי סגי בחותם א׳ או בעי ב׳. ואי מהני מפתח במקום חותם. העלה דאין צורך לב׳ חותמות ואפילו לחותם א׳ וסגי לכ״ע במפתח דלא מרע אומן אנפשי׳ ואף אזיוף כל דהו לא מהדר ע״ש דחלק על דעת המחמיר שהצריך ב׳ חותמות באופן זה מפתח וחותם ע״י כריכת נייר ע״ג המנעול וחתום בשתי קצות הנייר הדבוקות זו בזו והוא סתר את דבריו מטעם קלקול החותם בשבת דהויא מלאכה מן התורה ולכך נטה לאסור האמירה לעובד כוכבים. (ובכל מ״ש בסעיף זה יש לומר ולהוכיח להפך כמ״ש אצלי בארוכה) ע״ש דף קי״ט ע״א. (שם קי״ח): **אחד** שהיה לו בשר מלוח ישן הרבה עד שנפסד מאד בריחו ובטעמו לא מסריח אלא הוא כאותו שקורין ראנס״ר וחתכו חתיכות דקות וקטנות ואחר כך היו מחממין מים חמין להדיח הקערות ונמצא בתוך המים חתיכה של בשר מעין אותם התיכות ובטעמו וריחו והדיחו קערות של חרס באותם המים אי חיישינן דהך חתיכה מעלמא אתי׳ או לא השיב הרשב״א כת״י דאין להתיר משום נט״ל דאדרבה כמה אנשים נותנים אותם לכתחילה בקדרה להטעים התבשיל אלא שיש להתיר מפני שרוב המולחים ישראלים נינהו והרי יש כאן תרתי לטיבותא רוב וקרוב ע״ש מ״ש המחבר בדף מ״ז ע״ב בביאור דין בשר הנמצא בבית ולא נודע מהיכן בא דצדדו להקל ע״ש דף קכ״ה ע״ב ועיין חות יאיר רכ״ח ונחלת שבעה ע״ה. (שם קכ״ב): **הורה** לאסור לנבל הבהמות לכתחלה כדי למכרו לעובד כוכבים וראויה להענש בכל מיני עונשין ואין להם מקום פטור בטענ׳ שמרויחים שכר השוחטים והנוגע לנבילה ושאם נזדמן לו נבילה לא ימכרנה יותר מטה שקנאה ושאסור למכור להם נבילה בחזקת כשירה. ועיין חות יאיר קמ״ב וקע״ח. ועבודת הגרשוני י״ג ושער אפרים נ״ז ומשאת בנימין כ״ח וט״ז קי״ז ונחלת שבעה ח״ב ע׳ ובית יעקב מ״ב כי נתארך בביאור פרטי סעיפי דינים אלו ע״ש ואמונת שמואל י״ד ושי למורא י״ז ועל דין אם נתנו לו דג טמא בדורון מותר למכרו עיין שם כי נתארך בעיקר דין זה שאין עושין סחורה בדברים האסורים לאכילה עיין עליו: (מוהר״ם די בוטון ה׳): **הגבינות** שמביאים העובדי כוכבים בסי׳ חרות עליהם וע״י כתב ישראל המעיד בכתב מניינם ומשקלם אין צריך לקיים החתימות במקום שלא נהגו כיון שהמנין והמשקל שוה עם הכתוב בכתב ואם נהגו לקיים הורה שדי בקיום עד א׳ ושלדעת המגיד עד אחד בחתימת עד אחד סגי ע״ש ומהרי״ט ח״א י״ב ומוהריב״ל ח״ב מ׳ ונחלת יעקב דף י״ט בדבר גבינות קנדיי״א דכתב דנוהגים בהם חומרא ככל שאר הגבינות אך שאין מקפיאין אותן במקפא הנהוג מקיבה ע״ש ועיין עוד שם בסי׳ כ״ט ופרח מטה אהרן ח״ב סי׳ י״ג. (שם ז׳): **הורה** להתיר באכילת התבשיל של חמין כמעשה שהיה בי״ב ביצים ששמו אותם תוך הקדירה של חמין בשר המתמלא בתוך ענפי הגפן שנקרא בל״ל יפראק״ש ובביצה א׳ נמצא דם בחלמון ולא בתחילת הריקום והיה ספק אם עלה רוטב הרתיחה למעלה מכל הביצים ושם ביאר הג׳ דעות שיש בדין דם הנמצא בביצים. הא׳ הוא דעת הרמב״ם והרי״ף והב׳ הרשב״א והרא״ש והג׳ הוא דעת ר״י ע״ש ועיין מ״ש הטורי זהב ס״ו ובאר עשק ס״ה מתיר תערובות חלבון הביצה שנמצא בה דם בחלמון והשליך החלמון וטרף החלבון בשאר ביצים דמותרים הם. (שם כ״ט): **הורה** להחמיר ולאסור הנפיחה יען רוב מנין ובנין אסרוה ולא נמצא רק ר״ת שהתירה בעיר א׳ לכן יש לרחקה כל עיקר ולהכריז עליה לבשר טרפה כמו שהוכיח ע״ש ועי׳ רשד״ם י״ד סי׳ ק׳ ומהרש״ך ח״א ח׳ ומקור ברוך ל״ה. (מהר״י בי רב א׳): **טבח** מוחזק מכמה שנים לאומן בקי ומומחה והן בעת ששאל לו החכם כמה סעיפי דינים מהחמשה דברים טעה ע״ש במעשה שהיה בשאלות שנשאלו לו וההתנצלות שנתן הטבח. העלה דהבשר כשר מטעם דהוי מילתא דלא שכיח לשחוט למטה מכנף הריאה וא״א לשחוט כ״א בדוחק והישמעאלים מקפידים שלא ישחוט אלא דוקא סמוך לשיפוי כובע ודין הגרמה זו דאסורה לא שכיחא כל עיקר ועוד דהוי ספק וגם רובא מאחר שיש בעיר טבחים אחרים ואפילו תימא שהדבר מצוי כל א׳ מהיחידים יכול לומר משל אחרים לקחתי והם הרוב ואזלינן בתר רובא ובפרט כי יש ס״ס המתהפך ס׳ אם הבשר שקנה כל בע״ה הוא משחיטת זה או מאחרים ואת״ל שהיא משלו שמא לא הגרים באותה שחיטה ולפיכך אין להכריז על הכלים ולא על הבשר ע״ש ובשו״ת הב״ח סי׳ א׳ ד׳ דהתיר הכלים בשוחט שהי׳ מוחזק עפ״י חכם למומח׳ בקבלת הרשות ואחר כך כששאלוהו בהלכות נמצא שאינו יודע ועיין בית יעקב סי׳ ד׳ ול״א וצ״ו דנתארך בביאור דין זה. (שם ב׳): **הורה** לאסור כל המ״ט רגלים שמצא השוחט ששחט י״ב בהמות בבית המטבחים של עובדי כוכבים והוכיח בראיות שהרגלים הם דבר חשוב ונקראים ראוים להתכבד בהם וכיון דודאי היה שם רגל א׳ של איסור כולם אסורות גם כתב דקורקבן ובני מעים והכרכשתא אינם ראוים להתכבד בהם ע״ש ועיין בהלכות קטנות ח״א קע״ו ונחלת יעקב ו׳ מה שביאר דעתו בדין מנה הראויה להתכבד. (שם ל״ה): **נטה** דעתו להקל ולהתיר אפילו בהפסד מועט בדין בשר שנמלח כשיעור מליחה והודח קודם פליטת צירו ואח״כ נמלח עם בשר שהוא עדיין בשיעור מליחה ופולט דמו תיקון שלו הוא ע״י שיחזור וימלחנו עי״ש כי האריך בביאור דברי האחרונים ועיין ים שלמה דף קמ״ו משאת בנימין נ״ג בית יעקב קע״א ט״ז סי׳ ס״ט וחות יאיר ונחלת שבעה נ״ה. (צ״ץ ח׳): **טבח** שכשהיה מפשיט את הבהמה מצא שהמרה היתה בולטת מבין הצלעות לחוץ בין עור לבשר והפשיט העור בנחת סביב המרה מבלי פגיעת הסכין והמרה נשארה תחובה בין הצלעות ובולטת לחוץ ואחר נטילת כל הבני מעיים הפרידו המרה בנחת מבין הצלעות ע״י שהיו חותכין ומרחיבים בין הצלעות זו מזו ונמצאת המרה שלימה ונפחו אותה ולא נמצא בה נקב כלל העלה להכשיר והוכיח כן שאין סירכא מטרפת אלא בריאה ואפי׳ תימא דסירכא מטריף בכל האברים שנקיבתן במשהו מ״מ כיון דנקב הדופן בין הצלעות תלינן בדופן וע״ש כי העתיק פסק המשפטי שמואל סי׳ ק״ל שפסק להחמיר. (ולע״ד דלא פליגי ושינוי מעשה החליף הגזרה וכמו שכתוב שם לסתור את דבריו אין הכרח ע״ש). (שם ט׳): **לאווזות** שמלעיטים אותן יצריך להם בריקה בושט אף למעלה ממקום השחיטה כשמלעיטין אותם בשעורים ודגן ושבולת שועל מעורבים אך כשמלעיטין אותם בלחמים העגולים מקמח שעורים צריך לבדוק אותן למטה ממקום השחיטה ע״ש ועיין מ״ש חוט השני ס״ח ובאר עשק ס׳ מורה פנים של קולא. (שם י״ז): **הורה** להחמיר ולאסור אותן אווזות שאינן בני תרבות הנקראות בל״א (ווילדע גענז) וכן בר אווזות שאינן בני יישוב הנקראים (ווילדע ענטין) ע״ש: (שם כ״ט): **התיר** לשחוט לאכילה בהמה שנרבעה מישראל או עובד כוכבים בזמן הזה שאין האדם נידון עליה היא מותרת ע״ש ושו״ת הב״ח קי״א נטה להחמיר מפני הרואים עיין שם ובט״ז סי׳ רצ״ד ס״ק ג׳ ובסי׳ קנ״ג ובית יעקב סי׳ קי״ח כתב דאסור לכתחלה לישראל לשחוט בהמה הנרבעת או שהרגה את הנפש ומשיג על הגור אריה שהתיר לכתחילה אך הוא מתיר למכור לעובד כוכבים מטעם דניחא דליעבד ב״נ איסורא (ומלבד מ״ש הב״ח אני ביארתי שבאמת ברובע ונרבע מישראל בזה״ז מותרת באכילה וכן מוכח מכמה דוכתי בתלמודא עיין בסוף פ״ק דחולין כ״ג בתוספות ובפרק כל הבשר קמ״ו בתוס׳ ד״ה חורש בשור ובקדושין פ״ב דף נ״ז ע״ב ובב״ק דף מ׳ ע״ב ומ״א ומ״ה בזבחים קי״ד ותמורה כ״ח בתוס׳ וכריתות דף כ״ד ע״א וסנהדרין נ״ה וע״ט ופ׳ וכן כתב ר׳ עובדיה בריש פרק כל הזבחים עי״ש. ומ״ש הבהמה הנרבעת מהעובד כוכבים אסורה בהנאה ונהרגת והשיג על הרמב״ם דפסק דלא כרב ששת וע״ז כתב שאולי נוסחא אחרת היתה לו לרבינו מחילה מכבודו מכח סוגיית הגמרא עצמה מוכח שדברי הרמב״ם צדקו בזה גם דלא עדיפא רביעת ישראל מרביעת עובד כוכבים וזו וזו מותרות באכילה אפי׳ לפי דעת הב״ח כי לדעתי הרמב״ם דייק יפה יפה בלישניה כמנהגו ומה שכתב ואין הורגין ר״ל דבני נח אין הורגין אותה דהא לא נצטוו על כך ולכן דעתי אומר לי דבהמה הנרבעת מעובד כוכבים היתה מותרת באכילה אפילו בזמן הסנהדרין ומצות ואת הבהמה תהרגו אינה אלא לישראל ובבהמת ישראל שנרבעה שבא ע״י תקלה לישראל חבירו אבל בעובד כוכבים פשוט הוא דאין ממונו חמור מגופו והמעיין בטוב דעת הרמב״ם ימצא כי כן הוא פירוש דבריו בפ״ט מהלכות מלכים. (שם מ״ו): **אומן** המבשל את הבורית הנעשית מחלב ואפר כירה וסיד

אשל אברהם

סימן צו (סעיף א׳) **צנון** או סילקה כו׳. עיין תשובת בי״ד סי׳ ל״ח באריכות: (שם) **עד** שיטול ממקום החתך. וכשאינו יודע מקום החיתוך הכל אסור. וכן בכל דבר חריף עי׳ סמ״ג לאוין קמ״ה. בשר שחתכוהו דק דק לפשטידא בסכין חולבת ובשלוהו בלי הדחה העלה בת׳ בי״ד סי׳ ל״ח דצריך לשער ס׳ נגד כל הסכין ע״ש טעמו ונימוקו עמו:(שם סעי׳ ב׳ בהג״ה) **בכל** מקום כו׳ כגון זנגבי״ל. עי׳ באר היטב ס״ק י״א. ובת׳ בי״ד סי׳ ל״ח מגי׳ בש״ע מלח או תולשין וצריך לומר והולשין אותו ואין צריכין סכין לזה כלל ע״ש: (שם סעיף ג׳) **ויש** אומרים אפילו אינו בן יומו. ובתשובת בי״ד סימן ל״ח אוסר בשר צלי שנתנוהו בקערה חולבת אינו ב״י עם יין ע״ג אש להרתיח שע״י יין ומלח נעשה דבר חריף. ועיין סי׳ ק״ג ס״ד בהג״ה. ודע דיין בעלמא הוי דבר חריף ובבוסר יש להסתפק עי׳ או״ת סי׳ תמ״ז:(שם סעי׳ ד׳ בהג״ה)**מפני** שמביאים כו׳ אבל שאר דברים שאין חריפים כגון תפוחים. ועי׳ באו״ה שער ל״ח דאפילו בשלו העובד כוכבים דהשתא לא הוי יבש ביבש מותר דהא כבר נתבטל תערובתו ביבש:
סימן צח (סעיף א׳) **איסור** שנתערב כו׳ וצריך שלא ידע שסומכין עליו. ודע דסיכא די״ל להשביח מקחו אפי׳ לחומרא א״נ רשב״א. דלא כהרא״ש פ׳ אלו מגלחין ועיין ש״ע סי׳ שי״ג ס״ג לענין בכור וסימן קכ״ח ס״ק ג׳ בש״ך. וכל הפלוגתא אינו אלא באסורי דרבנן ובדאורייתא ודאי דא״נ. ועי׳ סי׳ קל״ז וס״ס ס״ט. ובתשובת בית יהודא ס״י האריך לפרש דיני המשתתפים באומנות עובדי כוכבים

ונותנין לתוכו מלח וצריך טעימה אם נמלח כשיעור הורה להתיר מאחר שאינו בולע אלא רוקק מיד וכיון שהוא דבר שטעמו פגום דאי אפשר לבא לידי איסור דאורייתא בכה"ג דטעימה ופליטה שרי ע"ש . ועיין סי' צ"א . (שם מ"ו) : **בית** הכוסות שנסרך לטרפש הכבד וכנגד אותו מקום נמצא יתד או מחט תחוב בכרס ולא ניקב מעבר אל עבר הורה להטריף והא דאמרו דאין לחוש לסירכת האברים שנקיבתן במשהו היינו דווקא היכא דליכא אלא סרכא לחוד ואין מחט תחובה כנגדה אבל כשהמחט תחוב כ"ע מודו דתלינן להחמיר דהאי סירכא באה מחמת המחט ע"ש ושער אפרים ס"ב וחוט השני ס"ט וחות יאיר ע"ז . (שם מ"ט) : **הורה** להתיר יין שרף העשוי מפירות רטובים שקורין קריב"ן בל"א ויש שקורין אותן פלוימע"ן ורובן ככולם הם מתולעים העלה דנתבטל טעם התולעת בטעם הפרי דאין לך פרי שאין בו ס' כנגד טעם התולעת ויין שרף אינו נעשה מגוף הפירות אלא מטעם היוצא מהן ובודאי שרי ע"ש וכן העלה בפאווידל"א הנעשה מפירות גסים כגון אותם דלעיל דיש בהם ס' נגד התולעת אך אותו העשוי מפירות קטנים כגון הגודגדניות דס"ל שאין בפרי ס' אז ודאי אסור וגם אין בו משום בשולי עובדי כוכבים ע"ש ועיין דבר שמואל רס"ו וט"ז פ"ד . והלק"ט ח"א קי"ט . (שם נא"ב) : **הורה** להתיר לאותם הישראלים שמוטל עליהם להספיק נרות של חלב ובורית לכל בני העיר לקנות חלב בהמות טהורות עם חלב חזיר לצורך מלאכתן מאחר שהמלכות אונסת שיספיקו לכל בני העיר ע"ש . (שם ס') : **יבאר** מה שהק"ל במ"ש הטור סי' ק"ב ובשם הרשב"א בדין ביצה ספק טריפה דלא הוי דבר שיל"מ ע"ש וחות יאיר ק"ל מה שהשיג על הט"ז ר"ח שב"ג ס"ק ג' וקרבן חגיגה . (שם ס"ט) : **הורה** להתיר העופות שנמצא בראשם כעין גומא וסדק בגולגולת עד שנראה קרום של מוח אך אינו נקוב וניכר שכך הוא רביתייהו וכן נמי יש עופות שיש להם גבשושית ותחתיו יש בעצם נקבים דקים עשוים ככברה כך רביתייהו ע"ש ועיין הרמ"א סי' ע"ו ועיין בפרי חדש סי' ל' ונ' שכתב משם א' מגאוני עה"ק ת"ו שפסק להתיר מכח ס"ס דחסרון הגולגולת שנוי במחלוקת הרי ספק א' ועוד יש מחלוקת שני' בין הרמב"ם והרשב"א לענין חסרה מתחילת ברייתו א"כ ה"ל ס"ס ספק אי חסרון הגולגולת מטריף או לו ואת"ל מטריף דלמא קי"ל כהרמב"ם דה"מ דחסר בידי אדם אבל בחסר בידי שמים לא ועוד דהני תרנגולות חיות יותר מי"ב חודש ומטילות ביצים והכי נהגו בעה"ק ת"ו ודעתו נוטה להחמיר ע"ש ובתשובות שלי הארכתי להחזיק סברת המתירים בראיות עצומות מהש"ס והפוסקים ושכך קבלה בידי מרבותי . (שם ע"א) : **שוחט** שבדק לעצמו ומסר ונתן לשותפו כבש א' בחזקת כשר ואמר לו להראות ולבודק הקבוע כפי התקנה כי לא נמצא בו ריעותא והבודק מצא שהיתה הריאה סרוכה לשומן הלב והריאה היתה מבצבצת והטריפה ובאותו היום עצמו שחט עוד ג' כבשים ומכרן ולא הראם לבודק ולא ידעינן איזה מהם נשחט ונבדק ראשון אם הג' או הטרף שהכשירו העלה והורה לאסור כל הבשר ששחט באותו יום והכלים אסרן למפרע ודן אותן כמזיד מאחר שהרס גדר התקנה עיין שם ועיין עבודת הגרשוני נ"ד דנראה דצדד להקל (ולדעתי יש חסרון תיבות ושורות בתשובה ההיא ע"ש) . (שם ע"ג) : **אווז** שהיה העור שלם מבחוץ על פני כל הגוף רק שהיה נראה גומא כשוחה עמוקה ברוחב ב' אצבעות באמצע הבטן על פני ארכה והיה ניכר שיש שם חסרון מבפנים תחת העור ובכן הפשיטו את העור ונמצא שאותו עצם האמצעי הבולט כמו קרש דק שהבשר מב' צדדיו היה נסדק ונחלק על פני ארכו באמצע ממש ובאותו ההפסק שהיה ביניהם היה נראה מבחוץ הלב והכבד כאשר הם שוכבים בחלל הגוף והיה נראה שנולד ונעשה כך מבטן ומהריון צדד והורה להכשיר כפי הדין אך מפני שהיה דבר חדש שלא נראה כמוה בעיני ההמון הטריפה ע"ש . (שם ע"ו) : **צדד** להתיר בסגולה שנהגו לעשות כדי שהיין יהיה נראה לבן וצלול לערב בתוכו מעט חלב בהמה ומעט חלב חטה אך העלה לאסור משום דרגילין לשתות היין בסעודת בשר וג"כ אסרו בפסח מטעם חלב חטה ע"ש . (שם פ') : **ביאר** ובירר אופן עשיית הבורית והעלה דהיא פגומה וכשנופלת מהבורית לתוך התבשיל שרי בדיעבד כי החלב הניתן לתוכו ע"י האפר והסיד מתבטל כחו וטעמו לגמרי כאשר ביאר ע"ש ועיין סי' מ"ז . (שם צ"א) . **בהמה** שנמצאו לה ב' טחולים וא' נקוב בסומכיה אם הב' טחולין עומדים לפנינו שוה בשוה ואין ניכר אם היתר הוא הנקוב אז העקרי טריפה אך אם ניכר שהנקוב הוא הטחול היתר אז היתה כשרה ובא' גדולה וא' קטנה תלינן לומר שהקטנה היא היתרת ע"ש דנטה להקל ויליף לה מדין כליות וכו' . ועיין בדבר שמואל דפסק להחמיר ולא נתקררה דעתו בדברי המחבר . (שם צ"ח) : **זאב** א' שנכנס בלילה לחצר גדול המוקף מחיצה סביב אשר בו היו הצאן והכבשים ויהי בחצי הלילה שמעו הרועים שהכלבים נובחים והכבשים מקשקשים בזוגים וראו הרועים שקפץ הזאב ויצא לחוץ ומצאו כבש א' דרוס הורה לחוש לכל שאר הכבשים כל שהחצר מוקף מחיצה אך התיר למכרן לעובד כוכבים ואין לחוש שמא יחזור וימכר' לישראל אך במעשה שהיה הוכיח וחילק שמאחר שהכבשים יכולים לדלג ולצאת דרך מחיצות החצר לפי שלא היו גבוהות רק אמה והיה שם פרצה יש לסמוך אמאן דמקיל למה שכבר קנו משום פסידא אבל לכתחלה אסורים עד סוף יב"ח ושם ביאר דכל זה דוקא לפי שמצאו את הכבש הדרוס עדיין חי באותה שעה לפיכך יש לחוש לכל הכבשים שבחצר אפי' שהיה רחב אם מצאוהו הרוג לאותו כבש תכף ומיד שהקול נשמע אין לחוש עוד לשאר הכבשים דאמרינן כבר נח רוגזי' מאחר שתיכף מבלי שהייה מצאוהו מת וכן העלה בסי' ק"ה במעשה כיוצא בזה מב' זאבים והתיר הכבשים לפי שנמצאו ב' כבשים קרועים בבטנם ומתים ע"ש דלא כמשאת בנימין פ"ז ועיין נחלת שבעה מ"ט . (שם ק') :

ביש"ק בשעת האבילה בחתיכת הכבד לאחר שצלאוהו ובשלוהו נמצא מחט תחוב בתוכו והחתיכה היתה מאמצעית הכבד והמחט היתה מאותן שהראש האחד עגול שהנשים משתמשות בהן יהיה הפסד מרובה העלה להתיר לכבוד שבת מאחר דאיכא ס"ס ספק קודם שחיטה או לאחר שחיטה ואת"ל קודם דלמא דרך קנה נכנסה ולא ניקבה שום אבר מאותן שנקיבתן במשהו ועוד כיון שלא נמצאת המחט בכבד מיד אחר שחיטה אלא אחר שחלקוה לכמה חתיכות ונצלת והודחה ונתבשלה אמרינן ודאי שמששו בחתיכות הרבה ולא הרגישו בה דבר ולכן אמרינן כאן נמצאת המחט וכאן היתה ושמא אחר צליי' נפל לתוכה ובפרט כי המחט היא מאותם שהנשים מוליכות תקועות על כנפי בגדיהם ועוד האריך בראיות להתיר ע"ש ועיין מהרדב"ז סי' נ"ה בכיוצא בזה דצדד להתיר . (שם ק"ז) : **להלכה** הורה להטריף קיבה שיצאו ממנה ג' ענפים באורך חצי אצבע ויותר ממנו כעין חתיכת מעי והיה סתום בסופו אך הבשר היה מעין בשר הקיבה בלי שינוי כלל העלה להתיר והכשיר ע"פ עדות שכך רגיל להמצא בהרבה מקומות השמנות מחמת כי השומן דוחק עצמו לפנים ומפני כך נמשכו אלו הענפים ע"ש . (חוט השני ה') : **יבאר** מה שהקשו לו בדברי הרשב"א שהביא הטור סי' קי"ט הא דקאמר שהחשוד לאכול גבינה של עובדי כוכבים שאינו חשוד להחליף וכו' ע"ש . (שם י"ג ט"ו) : **יצדדו** להקל ולהתיר הגבינות הנמצאות מראובן שהועד עליו מא' שהגבינות שעשה מקודם בשעת המלחמה עשאן שלא כדין התורה אך מאותן הנמצאות שאינו יודע דבר מה להעיד עליהן והב"ד דרשו וחקרו את פי ראובן עצמו והודה שבכל הדברים המצטרכים עשה כהוגן זולתי פעם אחת לא היה לו חדר מיוחד ומוסגר לצורך הגבינות בהיות נשען על החותם שהיה מחתים הגבינה אך אח"כ ששמע שאפ"ה אסור נזהר גם בזה וייחד חדר לעצמו והמפתח בידו ונתרצה לקבל על כל דבריו אלו שבועה חמורה העלה דעדיין ראובן הוא בחזקת כשרות ואין להטריף לו הגבינות דכדי למגדר לרבים אין להפסיד ליחיד ועכ"ז מזרז ומזהיר אותן על העתיד לשום עין השגחתם ע"ד זה ע"ש ועיין נחלת יעקב דף י"ח וכ' . (שם ל"ג ד') : **הורה** להתיר הכלים של חמאה שנשתמשו בהם מחמאה שנפל לתוכה עכבר ושהה מעת לעת דמאחר שהיה בצונן והיה ס' כנגד השרץ אין צד לאסור אך אותם הכלים שנשתמשו עם החמאה לאחר שעירה ונתנו חמאה רותחת על אותה החמאה שחוטה בחבית ודאי אסורים והראוין להגעיל צריכין הגעלה וליבון וכלי חרס ישבר כי אינו מועיל ס' לפי שכל החמאה נאסרת ע"ש . (שם ס"ג) : **יוכיח** דיש ביטול בס' בתערובת בשר ודגים דכיון דאולא ליה טעמא אולא נמי מיניה הסכנתא ע"ש . (שם ס"ז) :

בדין חתיכה הראויה להתכבד כתב דרבו בו הדעות לפי המקומות אשר היו שם החכמים והיו הדברים חשובים או בלתי חשובים במקומות ההם וכמ"ש הרטב"ם ושלהיות דין זה מדברי סופרים לכן כל ספק בו להקל . אווזות נתוחות לחצאין כתב דבטל חשיבותי' והמיקל לא הפסיד והמחמיר תע"ב . בני מעים ורגלים לא שייך לומר בהו דבר שבמנין וחד בתרי בטיל כדין יבש ולהשליך א' מהן הוא חומרא יתירא ע"ש והר"י ב"ר ל"ה . וע"ש בדף כ"ב ע"ב סי' מ"ב מה שהורה בדין כלי חרס שנתבשל בו דבר איסור דהיינו ירך אווז שנמצא שבור במקום שעושה אותה טריפה ולא נודע כ"א אחר אכילה ושהותך השומן שלה ונעשה מצוארה הני מולייתא . וכן כשבשלו בהן חלב שחלבו עובד כוכבים ואין ישראל רואהו כתבו שם דמאחר שאין איסור הנבלע בו יוצא מידי דופיו לעולם אלא בשבירה אם משהה אותם מעת לעת מותר להשתמש בהם לכתחילה כשיהיה הפסד מרובה אע"ג דאין מתירין נותן טעם לפגם לכתחילה הכא שאני כיון שאין לו תקנה אלא ע"י שבירה חשבינן ליה כדיעבד ושרי והביא שם ראי' לסברא זו עיין עוד חזוק סברה זו בדף ל"ה ל"ו דסברת הר"ן ובעלי התוס' היא ועיין מהרלנ"ח קכ"ה וקפ"ב דמצריך שיהיה הפסד מרובה וכן העלה בדבר שמואל שי"א להקל במקום הפסד מרובה ועיין בתשו' הב"ח קט"ז . (נחלת יעקב ו') :

תרנגולת שנמלחה ונתבשלה עם בשר עגל ובשעת האכילה מצאו עצם קולית שלה שנשבר וחזר ונקשר אך לא שבר על שבר אף כי היה מקום לצדד להתיר הורה שרבותיו בהסכמת הרוב הורו והסכימו להטריף כל הבשר והכלים שאפשר להגעילם דראוי הוא להגעילם וכלי חרס אחר שעברו כ"ד שעות מעל"ל כשרים דהוי לי' נט"ל ע"ש ועיין בשו"ת הב"ח סי' קל"ט ודעתו נוטה להקל אפילו בעוף עצמו אך מנהג ולכבוד מוהרי"ק מסיק לאסור באותו העוף אך לא בשאר הבשר שנמלח עמו אע"פ שאין ס' נגד העוף ושם בנה יסודי ההיתר על אדני פז ע"ש ובתשובתי העלתי ג"כ להתיר . (באר עשק ס"ח) : **יורה** להקל בתערובת שאירע בגבינות שעשאו אצל בית עובד כוכבים החתומות בחותם היהודי ואחר כך מצאו שנתוספו אחרות חתומות בחותם עצמו והיהודי בירר אותם שנראה לו שהוא עשאם ולקחם לעצמו והניח לעובד כוכבים את השאר ע"ש במעשה שהיה . (שם ק"י) : **יורה** להתיר הכלים כשבדקו הב"ד להשוחט שהיה מומחה ע"פ חכם שנתן לו רשות ואח"כ נמצא השוחט שאינו יודע הלכות שחיטה וכמ"ש פסק בעל האגודה והרשב"א וכל הגדולים דתלינן להקל ולומר השתא הוא דאיתרע חזקתי' ע"ש ביאור ראיותיו להעמיד דבריו ועיין מוהר"י בי רב שכך הסכים להתיר במעשה שהיה דומה לזה ע"ש סי' ב' ולפי שיטתייהו אזיל נמי הבית יעקב סי' ד' ול"א וצ"ו וקנ"ה ע"ש כי האריך בביאור דין זה ופרטיו ע"ש כי טוב . (שו"ת הב"ח א') : **נתארך** בביאור דין מי ששכח כלי סעודה בבית העובד כוכבים כגון סכין וקערה ויחלק בין היכא דשהו כחצי יום או פחות או יותר מיום ודין בדיעבד ולכתחילה על הבישול שנתבשל בהן קודם שהיית מע"ל ואחר שהייה ע"ש ועיין דבר שמואל שי"א ונחלת יעקב מ"ב . (שם קט"ו) : **טבח** ששחט בהמה שלקח קודם את חלבה נשאל אם יוכל לומר לעובד כוכבים שיטול הריאה וישליך אותה לכלבים והבשר ימכרנה לעובד כוכבים כדי להעמיד הבהמה בחזקתה להכשירה כדי לאכול החלב והורה דאם החלב שיש לו נחלב תוך ג"י אסור אפילו בדיעבד לעשות כן דחיישינן לסירכא ואם אין החלב אלא מטה שנחלב קודם ג"י מותר לעשות כן ואפ"ת דהיה לה סירכא לא אסרינן אלא למפרע ג"י ולשאר טרפיות לא חיישינן וסמכינן ארובא : **ושם** יבאר דין אווזות שהיו בחצר גדולה ונכנס ביניהם שועל ופצע לאחד מהם הורה דאותו האווז שפצע אסור והשאר מותר : **עוד** שם יבאר אם הלב דבוק בחתיכות העוף דנהגו לשער כנגד כל החתיכה אם יש לשער נגד הבשר לבד או אף כנגד העצמות והעלה דכנגד העצמות הרכים ודאי שיש לשער ג"כ וכדבדי הר"ן דמחלק בין רכים ליבשים ועצמות התרנגולים רכים קרי' להו ומצטרפין להתיר ולאיסור ע"ש . (שם קכ"ז) : **הורה** להטריף בריאה שחסרה בגב האומה כמו סדק והעור ובשר קיים וכנגדו בדופן נראה שהצלע היה נשבר ונתרפא דהוי ריעותא בתר ריעותא ולפיכך יש להחמיר ולהטריפה ע"ש . (שם ק"ל) : **יבאר** דהא דכתב האו"ה בדין צומת הגידין ונצרר הדם עליהן טרפה ולאו דוקא עליהם אלא אפי' תחת הגידין וחוטרא הוא דאתא לאשמעינן דאפי' עליהם טרפה ומכ"ש אין נצרר הדם תחתיהן ע"ש להחמיר ודלא כמאן דהוה מכשיר מטעם זה ומטעם שלא היה נפיחה וביאר דמאי דקאמר ונצרר עליהן טריפה ר"ל או נצרר עליהן ע"ש . (שם קל"ג) : **יפלפל** בפי' דברי הטור דכתב דאמ"ה קרוי ברי' ויש מהם שאומרים דלאו בטהורים דנוהג בהם איסור אמ"ה דווקא קאמר אלא בכל אבר מן החי שחתכוהו אף מבהמה טמאה ונתן טעם לדבריו ע"ש . (שם קל"ז) : **הורה** להקל ולהתיר בדבר התרנגולים שהיו בכלוב ונשמע בלילה קול צעקה ביניהם וכשהלכו לראות אם נמצא תרנגול א' שנדחק מן הכלוב וברח והשאר רצו והלכו לכאן ולכאן וא' מהם היה תחוב ראשו בין הנקבים ואומרים שהיה ע"י הברדלס שבכלוב שקורין אותו בל"א טחור"ש והתירה מכח ס"ס ספק שמא לא היה אצל הכלוב ואת"ל שהיה שמא לא נגע באחד מהן עיין שם : **ועוד** התיר התרנגולים שהיו עומדים בחדר על הכלונס חתחוב בכותל מכאן ומכאן במקום גבוה ושני תרנגולים קטנים היו קשורים זה בזה למטה מהם בקרקע באופן שלא היו יכולים לעלות ולמחר נמצא הב' תרנגולים קטנים א' שנאכל כולו ונותרו העצמות והב' נקטע ראשו העלה שאין הריגת הב' תרנגולים מעלה ומוריד ומאחר שהיו מוחלקים לב' כיתות דיינינן להו ואותם שהיו למעלה על הכלונס מותרים ע"ש . (שם קמ"ז ח') : **הורה** להחמיר בגף שנמצא שבור סמוך לחיבורו בגוף ואין ידוע אם קודם שחיטה או אחר שחיטה ואין להקל מכח ס"ס אלא היכא דאין שם עוקץ ולדעתו אפי' בלא עוקץ אין להקל כדעת האו"ה ע"ש . (שם קנ"ה) : **נטה** דעתו שלא להקל אלא היכא דנחתך מקצת מן האם דלא דמי לניטול ע"ש . (שם קנ"ו) : **בתרנגולת** שבטנה צבה ולאחר שחיטה כשנקרע זב ממנה קילוח מים זכים הרבה כתב דיש מקום להכשירה כל שלא נראה לה ריעותא אין להחזיק בה טרפות ויש לתלות בחולי שנפל בבשר כדרך הנפוחים שנשפך להם מים בין עור לבשר ואין לנו להוסיף בטריפות והרוצה להחמיר יחמיר על עצמו ולא על אחרים ע"ש : (שם קנ"ז) :

אשל אברהם

כוכבים ע"ש : (שם סעיף ב') **אבל** נתערב כו' רואין את שאינו מינו . עי' מ"ש בבאר היטב ס"ק ז' ואיסור הנתערב בא"מ והפסיק עד שא"כ חזר ונפל אמינו ונסתפק אי גם בזה נמי אמרינן סילק שא"מ כמי שאינו . ובתשובת ב"י סי' ש"ב הביא לראיה ממ"ש ב"י ב' זיתים א' של חלב ב"י ב' שנפלו לכ"ע זיתים היתר דמצטרף לבטלו ע"ש פלפול ארוך :

סימן צט (סעיף ה') **אין** מבטלין איסור לכתחלה . הנה הר"ן וב"י פסקו דהוא מדרבנן . והראב"ד וכן הוכיח הפר"ח שהיא מדאורייתא לדעת הרמב"ם . אך מוהר"י ערוך שדא בה נרגא וכ' דנ"ל שהרמב"ם ס"ל שהיא דאורייתא עי' פי"ח מהלכות תרומות דין י"ד אמנם הפ' ס"ל דדאורייתא היא וכן לדעת רש"י למדין מדין דמגירה בהל' תרומות אינו ראיה לפי שאין דרך ב"א ללקט ולטעת מש"ה מבטלין . ולכללא נקוט בידך באיסור תורה אין מרבים עליו היתר לבטלו וכן בדבריהם ויש לו עיקר מן התורה אין מערבין לכתחלה לבטלו . ואם עשה אסור להמבטלו ואם כבר בטל ברוב ממילא או מותר להוסיף עליו עד שיש ובדבריהם שאין לו עיקר מה"ת כגון בשולי עובדי כוכבים וכדומה מערבין ומבטלין אותו ברוב לכתחלה אלא די"א היינו דוקא בתרומה ואלא א"ל וע"ז היינו הרשב"א דיש לחוש לדבריהם וע' א' פ"ה א"ב סי' י"ג :

סימן קה (סעיף י"ג) **מלח** או תבלין כו' מותר ליתנו בחלב . עיין סימן ס"ט סעיף ט"ו לעיל ובסימן נ"ד ס"ה . ובתשובת ג"כ בית וועד סי' י"ח :

סימן קט (סעיף ב' בהג"ה) **ויש** אומרים דאם נודע בתערובות כו' הכל שרי . עיין תשו' בי"ד סימן כ"ג :

סימן קי (סעיף ד' בהג"ה) **ויש** אוסרין בכה"ג כו' לא מקרי ספק ספיקא . עיין תשובת שב יעקב סימן מ"ח באריכות שהרבה לתמוה על הרשב"א ועיין פ"ק דכתובות בסוגיא דאלמנות עיסה :

* * *

נמוקי רי"ב על ספר פרי מגדים

סימן טו (במשבצות זהב ס"ק ג') דא"כ מה פריך בשבת כו' · נ"ב ודע לרשב"ג מן התורה הוא · כ"ה בספר תיבת גומא שחבר הרב המחבר : (שם) דברי שגגה · נ"ב דברים אלה כבר השיגם הרב המחבר בעצמו בספר תיבת גומא הנ"ל ע"ש (פ' ראה) מה שכתב והגיה :

סימן יח (בשפתי דעת ס"ק א') מש"כ המחבר סותם באה"ע סי' ס"ט · נמחק ונ"ב ו' סי' י"ד וע"ש סי' קע"ח ס"ג הביא ב' הדעות : (שם) דפתוי קטנה לאו אונס הוא · נ"ב המלה "לאו" נמחקה :

סימן לב (במשבצות זהב סק"ו) שגם בעוף שכיח שגרונא · נ"ב תמוה דהלא ברמ"א מבואר כן ומאי קמ"ל · והיותר נראה דאשמועינן אף שאין יכול לקום מ"מ אמרינן שגרונא נקטה :

סימן לג (בשפתי דעת סק"ה) ניקב הוושט מטהר מידי נבילה · נ"ב עי' בתוספתא (פ"ב דחולין) שחט מיעוטו של וושט ושהה כדי שחיטה ואח"כ שחט את שניהם או שניקב את הוושט ואח"כ שחט את שניהם טריפה ושחיטתה מטהרתה עכ"ל . וצ"ע מזה על הרמב"ם והפוסקים · וי"ל :

סימן לה (שפתי דעת ס"ק ה') מ"מ מספיקא אין ראוי לאסור כו' . נ"ב אע"ג דלקמן (סי' ל"ז) במ"ז בד"ה התנאי הא' פסק כהשמ"ח (ל"ז ס"ג) דהוי ספיקא דאורייתא ע"ש · היינו היכי שברור לו דהב' לריעותא עומדים זה ע"ג זה ונשלמו כל התנאים רק שאין ברור בידו אי מקרי ריעותא או לא בזה יש להחמיר בב' לקותות ולא מוקמינן אחזקה כיון שיצאה מחזקתה בחיים וגם אין להקל מטעם שאינו יכול להכריע דהוה כמו חסרון חכמה · משא"כ אם אינו יודע איזו היא היתרת שפיר מוקמינן אחזקה וכשר :

סימן לו (משבצות זהב ס"ק א') ולא היה להט"ז לסתום זה · נ"ב בט"ז מבואר ע"ש : (שם ס"ק י"ד) אם חסרה כדי רביעית כו' כשירה כו' וכ"מ כו' · נ"ב ובת"ש כתב בפשיטות דטריפה : (שם ס"ק ט"ו) ורש"י כתב דהוי לקותא · נ"ב קשה להולמו מ"ש שרש"י פי' טעם שליטי משום לקותא וכ"מ ביניהם · וכמ"ש בסמוך ואין זה מין שליטי כי לקותא מטעם נקב כמו בכל לקותות ועי' בזה · או משום שסופו לנקוב · ועי' רש"י מ"ג א' ד"ה לא כו' :

סימן לז (משבצות זהב ס"ק א') שחור קלת ושחור כשירה ובשחור וכבדא דווקא כו' כנ"ל :

פתיחה לסימן לט (שם) להשיטה הג' וכו' · יש להסתפק כו' · נ"ב דבריו צ"ע דהיכי משכחת לה אם נמצא שנסרך בעת א"כ היה זה בתוך י"ב חודש ואם לא נמצאה הסירכא בעת מאן יימר שהיה סירכא ולא היה רק נקב מתחלה ואחזוקי ריעותא לא מחזקינן:

סימן לט (בשפתי דעת ס"ק א') דמשמע כו' · נ"ב כרוך ותני בדברי הש"ך דעלולה לטרוף מפני סירכות ושאר טריפות כו' · ר"ל דשאר טריפות מהני שיהיה בריאה מיעוט המצוי לטרוף ועי' ש"ח ות"ש : (שם ס"ק כ"ה) לא גילה דעתו בכאן . נ"ב כבר גילה הש"ך דעתו לקמן סימן זה (ס"ק מ"ו) דא"ל בדיקה כמו בכסדרן ע"ש :

סימן מא (בשפתי דעת ס"ק א') שנשאר כו' נשאר כו' · נ"ב הנכון להגיה שנחסר כו' נחסר כו' · אמנם עיין לקמן שער התערובות (פרק ראשון חקירה י"א) שאי אפשר להגיה והדברים תמוהים וע"ש : (שם ס"ק ד') העב כו' הדק כו' · נ"ב בספר מנחת יעקב העתיק גדול וקטן במקום עב ודק ובשם המ"ב כן הוא האמת כאשר בדקתי וספר מ"ב אין פה :

סימן נד (במשבצות זהב ס"ק א') וצ"ע · נ"ב מבואר ברש"י במס' ביצה (ל"ד א') ד"ה פ"ע אלעזר כו' דטריפה ע"ש · וכ"כ בפ"מ ה' יו"ט (סימן תק"ח ע"ש) :

* * *

מראה כהן

מהרב הגאון האמיתי המפורסם סגן הכהנים וכו׳
מו"ה בצלאל הכהן זצ"ל מו"ץ דפ"ק ווילנא:

(שו"ע סימן א׳) **הכל** שוחטין לכתחילה אפי׳ נשים כו׳. הן נודע דכל עיקר דין הכשר שחיטה בנשים בשחיטת חולין מקדשים ילפינן להו וכמ"ש התוס׳ והראשונים ז"ל בזה. ואמנם עיקר דין הכשר שחיטה בנשים בקדשים כ׳ התוס׳ בחגיגה ט"ז דאין לפסול נשים בשחיטת קדשים ממיעוטא דדבר אל בני ישראל דממעטינן מיני׳ התם נשים מסמיכה ע"ש. משום דבזבחים ל"ב מרבינן נשים לשחיטה ע"ש. וכבר תמה ע"ז הגאון בעל טו"א ז"ל. והגאון רע"א ז"ל בגליון שם דבזבחים שם לא נמצא לימודא. רק דשחיטה כשרה בזרים אבל להכשיר נשים ג"כ לא מייתי הש"ס התם שום קרא גם לזה כלל ע"ש. והנה באמת מלשון הש"ס בזבחים שם (וכ"ה בהו"כ על הקרא דוהקריבו בני אהרן שם) דמקבלה ואילך מצות כהונה לימד על השחיטה שכשירה בכל אדם ושני הש"ס כאן ממ"ש בזה בכ"מ כמו בברכות ל"א וביומא כ"ז ובמנחות י"ט לימד על השחיטה שכשירה בזר והכא תנא בכל אדם וע"כ משום דכל דוכתא לא איירי רק בזרים אבל הכא דאיירי גם בנשים כו׳ הוצרך לפרש באמת שהשחיטה כשירה בכל אדם ונכללו גם הנשים בזה (וכמ"ש בקראי בכ"מ וכמו בפ׳ מטות מן האדם כו׳ וקאי התם רק על הנשים וכדכתיב בתרי׳ שם ונפש אדם מן הנשים כו׳) ואמנם אכתי מנ"ל להש"ס עצמו ולהתו"כ שם למילף מהך קרא דוהקריבו כו׳ להכשיר גם הנשים לשחיטה. שהרי י"ל לכאורה דלא ממעטינן מהך קרא רק שאין צריך כהן לשחיטה. ושגם הזר כשר בו. אבל אכתי אפשר דדוקא איש זר ולא אשה (ועכ"פ לא היה להגאונים ז"ל הנ"ל לתמוה בזה כלל ע"ד התוספות דחגיגה הנ"ל רק על הש"ס עצמו והתו"כ הנ"ל בלבד וכמ"ש). ואולם הגאון מוהרש"ם זצ"ל בהגהותיו למס׳ חגיגה שם כ׳ בפשיטות בזה די"ל דכיון דבקרא והקריבו כתיב בני אהרן ודרשינן בכ"מ בני אהרן ולא בנות אהרן (וכ"ה בקידושין ל"ו ע"ש) וא"כ ממילא ילפינן נמי מהא דבשחיטה גם נשים כשרות וכ"כ בס׳ מראה כהן על מס׳ זבחים דף ל"ב מ"ש ע"ש. ואמנם מכל מקום צ"ע בזה דאליבא דר׳ שמעון דס"ל במנחות י"ט דוי"ו מוסיף כו׳ ותהא שחיטה ג"כ פסולה בזר לר"ש ע"ש וא"כ ה"נ תקשה לכאורה דתהא שחיטה פסולה בנשים לר"ש דמבני אהרן דכתיב בקבלה נילף נמי לשחיטה מוי"ו מוסיף כו׳. ומאי דמשני הש"ס שם לר"ש דנפק"ל להכשיר זר בשחיטה מהיקשא דסמיכה ע"ש לכאורה הרי מהך היקשא גופא איכא למילף גם לר"ש גבי נשים איפכא ולפסול נמי בשחיט׳. דכמו דגבי סמיכה דרשינן ודאי גם לר"ש בחגיגה ט"ז ובכ"ד מבני ישראל ולא בנות ישראל דאין הנשים מחוייבות בסמיכה עכ"פ (וכדס"ל התם דנשים סומכות רק רשות) א"כ ניליף נמי לר"ש מהך היקשא דשחיטה לסמיכה. דכמו בסמיכה ממעטינן נשים מבני ישראל. ה"נ נפסול אותן לשחיטה מהיקשא דסמיכה ולר"ש אי אפשר ללמוד הכשר נשים לשחיטה ממיעוטא דוהקריבו כו׳ דכתיב בקבלה כיון דס"ל וי"ו מוסיף כו׳ וכמ"ש וכמו שהקשה הגאון בעל טו"א ז"ל בחגיגה שם לר"ש באמת בזה וע"ש. והנה לכאורה היה אפשר לומר דלר"ש לשיטתו דס"ל בפסחים צ"א דשוחטין הפסח על היחיד (וכדמסיק שם דהא מדר"י ס"ל כר"ש ר"ש נמי ס"ל כר"י כו׳ ע"ש) וא"כ ע"כ דלדידי׳ נפק"ל מאיש לפי אכלו דשוחטין על היחיד. ומוקמו להם איש דאין קטן זוכה ע"ש. וע"כ דנפק"ל לר"ש שליחות בקדשים מושחטו אותו כל קהל כו׳ וכריב"ק בקידושין מ"א (ובהכי א"ש מש"ש התוס׳ בפסחים צ"א ד"ה אי דהתם ס"ל דנפק"ל שליחות מדריב"ק משום דאליבא דר"ש אזלא וכמ"ש) דוכי כל הקהל שוחטין אלא מכאן ששלוחו ש"א כמותו ע"ש. וא"כ לכאורה יש להוכיח ג"כ מהאי לימודא דהנשים ג"כ כשרות לשחיטות קדשים דאל"כ איך יוכלו כל הנשים לצאת ג"כ במצות הפסח כיון דמוכח מהכא דבשחיטת קדשים עכ"פ בעינן דין שליחות ולא דמי לשאר כל העבודות דלא בעינן בהו דין שליחות כלל משום דכהני שלוחא דרחמנא נינהו וכדמסיק ר"ה בדר"י בקידושין כ"ג ע"ש בתוס׳ והרי קיי"ל בנזיר י"ב דלא משוי איניש שליח אלא מילתא דאיהו גופי׳ מצי עביד כו׳ (וה"נ ס"ל לר"ה בדר"י בקידושין הנ"ל ע"ש) ואם הנשים עצמן פסולות לשחיטה איך יכולות לעשות שליח לשחיטת קדשים לר"ש ואחר דכל עיקר דין שליחות בקדשים משחיטת הפסח הוא דילפינן לר"ש וכמ"ש א"כ יש הכרח ג"כ לכאורה מזה דגם הנשים ודאי כשרות לשחיטת קדשים דאל"כ לא היה מהני שליחותא דידהו נמי בשחיטה עכ"פ וכמ"ש (ואין לדקדק לפ"ז דא"כ גם בזרים נימא הכי ואיך הקשו במנחות שם לר"ש דלדידי׳ יפסול הזר לשחיטת קדשים והלא כיון דבשחיטה עכ"פ בעינן דין שליחות וכמ"ש ואם הזר פסול לא הוה מהני שליחותא דידי׳ בשחיטה עכ"פ וכמ"ש דהא ליתא דודאי אם הכהן לבד היה כשר לשחיטה ולא הזר א"כ ודאי דגם בשחיטה לא הוה בעינן דין שליחות כלל כמו בשאר כל העבודות שבקדשים. ומשום דכל עבודה שאין כשר רק בכהן תו לא הו"ל שלוחי דידן רק שלוחא דרחמנא וכמ"ש והא דילפינן באמת דין שליחות בקדשים משחיטת הפסח היינו לבתר דקיי"ל במנחות י"ט שם באמת דהזר כשר לשחיטה לכו"ע ואם כן ע"כ דס"ט משום דשחיטה לאו עבודה היא ומשו"ה ודאי דבעינן עכ"פ בשחיטה דין שליחות ושפיר ילפינן השתא דשלוחו ש"א כמותו בקדשים משחיטת הפסח גם לר"ש וכמ"ש. ואם כן תו יש הכרח ג"כ מזה דנשים כשרות לשחיטת קדשים גם לר"ש וכמ"ש (אלא דבאמת נראה דמפשטי׳ דהך קרא דושחטו אותו כל קהל כו׳ יש ללמוד בפשיטות דיש דין שליחות בשחיטה דמשמע מפשטי׳ דקרא דע"י שחיטת אחד לבד נחשב כאלו כל הקהל בעצמן שוחטין אז וכדריב"ק בזה. אך י"ל דאם הזר היה פסול לשחיטת קדשים אז היה הכרח באמת מהך קרא לומר דכהני שלוחא דידן נינהו (או דהוו נמי שלוחא דידן וכמ"ש התוספות בקידושין כ"ג הנ"ל) אלא דלאחר דמסקינן במנחות שם דלכו"ע הזר כשר לשחיטה וכמ"ש. תו י"ל השתא ודאי בדברי ר"ה בדר"י דכהני שלוחא דרחמנא לבד נמי וכמ"ש. ואולם מ"מ להוכיח מהך דר"ש דס"ל כריב"ק הנ"ל דנפק מושחטו אותו כו׳ לדין שליחות דקדשים. דיש הכרח ג"כ מזה דהנשים גם כן כשרות בשחיטת קדשים גם לר"ש וכמ"ש. נראה דבאמת דלר"ש לשיטתו דס"ל בפסחים צ"א שם דהנשים גם בפסח ראשון אינו אלא רשות לבד דממעט להו מאיש ואין עושין אותן רק טפילה לאחרים לבד ע"ש א"כ יש לדחות בפשיטות לדידי׳ כל עיקר הראיה מקרא דושחטו אותו הנ"ל דהנשים כשרות לשחיטת הפסח. דאל"כ אין בהם דין שליחות בזה כיון דאיהי לא מצי עבדא כו׳ וכמש"ל דהרי י"ל בפשיטות לר"ש בזה דכיון דאין לאשה שום חיוב כלל בעצמה בחובת הפסח ורק שיכולה להטפל בזה להאנשים המחויבים בפסח לבד אפשר דלא בעינן באשה דין שליחות כלל גבי שחיטת הפסח כיון דאינן מחויבות בזה

חשק שלמה

חידושים והגהות על שו"ע יו"ד מהרב המאור הגדול כו׳
מו"ה שלמה הכהן נ"י מו"ץ דפ"ק ווילנא.

(שו"ע סימן א׳) **שוחט** שהעיד עליו ע"א ששחט שלא כהוגן והוא מכחישו ע"א בהכחשה לאו כלום הוא. והוא מד׳ מהרי"ק בשורש ל"ג וכתב טעם לזה משום דכל מקום שהאמינה תורה ע"א הוי כשנים וכו׳ והמהרש"ל ביש"ש פ"ק דחולין דין ט׳ חולק עליו וכתב דברים האשה רבה דין ה׳ פסק כד׳ הנ"י שם בשם הריטב"א דדוקא לגבי עדות אשה אמרינן שהוא כשנים אבל לגבי שאר איסורים הרי הוא חד לגבי חד וכו׳ והובא בקונטרס בט"ז כאן בס"ק כ"ג ובש"ך לקמן בסי׳ קכ"ז ס"ק י"ב ואמנם לולא דברי המהרש"ל ז"ל הייתי אומר דהדין עם המהרי"ק ואין סתירה מדברי הריטב"א ז"ל די"ל דהריטב"א ז"ל לשיטתו אזיל בזה וכמו שאבאר בעז"ה דהנה לכאורה דברי הריטב"א ז"ל הנ"ל צריכים ביאור דמה טעם יש לחלק בענין זה בין לעדות אשה לשאר איסורים דהא בשניהם מן הדין היה צריך שנים רק דבעדות אשה האמינו ע"א מטעם דאשה דייקא ומנסבא ובשחיטה האמינו ע"א משום דבידו וראיתי להש"ך ז"ל בסי׳ קכ"ז בס"ק הנ"ל שדחק למצוא טעם לדברי הריטב"א משום דס"ל דדוקא במקום דגלי לן קרא בפירוש דסגי ע"א כגון בעגלה ערופה ובסוטה התם אמרינן דנחשב כשנים אבל בדבר דלא גלי לן רק דמסברא ידעינן דנאמן כמו בשחיטה דנאמן מצד הסברא דהוא בידו או במקום דנאמן מצד תקנת חכמים אינו נחשב כשנים אלא דבעדות אשה דמדינא בעי שנים וחז"ל האמינו לחד כבי׳ אין דבריו של אחד במקום שנים כ"כ הש"ך ז"ל שם והנה מש"כ אלא דבעדות אשה וכו׳ תמוה דהא כתב מתחילה דהיכא דאינו נאמן רק מצד תקנת חכמים לא מקרי דנחשב כשנים וביותר הו"ל לומר דהריטב"א לשיטתו אזיל דס"ל בחידושיו בר"פ האשה רבה דע"א נאמן מה"ת באמת בעדות אשה [והובא בשב שמעתתא שמעתא ז׳ פ"א וע"ש שהאריך בזה] והא דאמרינן בגמ׳ דמשום עיגונא אקילו בה רבנן היינו משום הך טעמא אוקמה אדאורייתא דאל"ה הי׳ ראוי להחמיר משום חומר דא"א וכן משמע באמת בספרי פ׳ שופטים אקרא דלא יקום ע"א באיש אין לי אלא איש אשה מנין ת"ל וכו׳ ומאחר דסופינו לרבות אשה מה ת"ל איש אלא למעט לכל עון ולכל חטאת אינו קם אבל קם הוא באשה להשיאה דברי ר"י ע"כ וס"ל להריטב"א דהיא דרשה גמורה [ועי׳ בנו"ב מהד"ק חלק אה"ע סימן נ"ג דחיזק סברא זו גם מדברי הירושלמי ומהש"ס דילן וכתב שכן משמע ג"כ ברמב"ם ז"ל ודלא כהריב"ש ז"ל בדעת הרמב"ם ע"ש] וא"כ בעדות אשה ג"כ גלי לן קרא דנאמן כמו בעגלה ערופה ועד סוטה וא"ש אכן מה שחילק בין דבר דגלי לן קרא ובין דבר שהוא מסברא דחוק טובא דמה לי קרא ומה לי סברא לכן נ"ל דהריטב"א ז"ל ס"ל באמת כדעת הי"מ שהביא הרשב"א בחידושיו בר"פ האשה רבה דע"א נאמן באיסורים ואף דאיתחזק באיסורא ואינו בידו וכ"ה ג"כ דעת הרשב"ץ שהובא בב"י סי׳ ר"א ובש"ך בסי׳ קכ"ז ס"ק ט"ז ע"ש וא"כ י"ל דהריטב"א נמי ס"ל הכי וראיה לזה דהא הריטב"א ז"ל ס"ל דע"א נאמן להחמיר ואף דאיתחזק היתירא ואינו בידו אך דהבעלים אינ׳ מכחישין כגון דטען איני יודע וכמו שהובא בד׳ הגר"א ז"ל בביאוריו בסי׳ קכ"ז ס"ק י"ג וא"כ י"ל דה"ה להקל נמי ס"ל כן וא"כ לא שייך כלל לומר דנאמן כשנים דמעולם לא מצינו באיסורים דבעי שנים אבל בדבר שבערוה דבעי שנים כגון בגירושין ובקידושין וכיוצא ורק בעדות מיתה הקילה התורה [או דחז"ל הקילו לדעת הסוברים דאינו אלא תקנת חכמים] דסגי בע"א שפיר נחשב כשנים דהא מעיד בדבר דצריך שנים כן נראה לי בדעתו של הריטב"א ז"ל וא"כ אנן לדידן דקיי"ל דגם באיסורים במקום דאיתחזק איסורא ואינו בידו בעי שנים [וכ"ה דעת מהרי"ק בעצמו ג"כ בשורש קט"ו והובא לקמן בסי׳ ר"א סעיף ד׳ בהג"ה] שפיר כתב המהרי"ק דנאמן כשנים גבי שחיטה דהא מצד דהוא בידו נאמן כשנים ודברי מהרי"ק ברורין ואמנם כל זה כתבתי ע"פ דרכו של המהרש"ל דמדייק מד׳ מהרי"ק דגם בבשר מותר מכח האי טעמא אמנם באמת המעיין היטב בד׳ מהרי"ק בשורש ל"ג יראה להדיא דלא איירי שם מדין הבשר כלל ואפשר דהמעשה הי׳ שכבר נאכל הבשר ועיקר השאלה היה על השוחט אם יש לפסול לשוחט מחמת עדות הע"א וע"ז השיב דאינו נפסל מתרי טעמי דחדא דכיון דהעד האחר בא להעיד על השוחט ולהוציאו מחזקת כשרות אין בעדותו כלום דהא ע"א בהכחשה לאו כלום הוא ועוד דכל מקום שהאמינה תורה ע"א הרי כאן שנים וכו׳ ומשמע שם דעיקר סמיכתו אינו אלא על טעם ראשון ואפשר דמשום זה לא העתיק המחבר רק טעם הראשון לבד וא"כ בלא"ה לק"מ מהריטב"א דהכא שרי מצד דבא לפסול השוחט וע"ז בוודאי אינו נאמן וממילא גם הבשר שרי ונ"מ אם העיד דשחט שלא כהוגן בשוגג והוא לא ידע באופן שהשוחט לא יפסל על פיו אפשר דמודה מהרי"ק דהבשר אסור דהוי חד לגבי חד ומעמידין הבהמה בחזקת איסור ועי׳ בפמ"ג בש"ד ס"ק מ"א ודו"ק:

(שו"ע סימן ב׳) **היו** ישראל ופסול אוחזין בסכין ושוחטין פסולה והש"ך בס"ק ל׳ כתב דבאור זרוע ובהגה׳ אשר"י פ"ק דחולין מכשירין וכ"ה בתוספתא פ"ק דחולין ע"ש ובספר אור זרוע עצמו שיצא מקרוב לאור הדפוס [הל׳ שחיטה סי׳ שס"ז] מצאתי שכתב על דברי התוספתא הנז וז"ל ואף דמסייע העובד כוכבים בהדיה הא קיי"ל בפ׳ המצניע [דף צ"ג ע"א] דכל היכא דיכול ואחד מסייעו בהדיה דאין ממש במסייע לפסול וכו׳ עכ"ל והנה לכאורה דבריו צריכים ביאור דהא בש"ס שם משמע דדוקא בזה יכול ואידך אינו יכול מקרי האינו יכול מסייע שאין בו ממש אבל בששניהם יכולים או בששניהם אינם יכולים לא שייך כלל שאחד יחשב כמסייע דכיון דשניהם שוין לא עדיף חד מחבריה וצ"ל דהא"ז מפרש להתוספתא נמי בכה"ג דהישראל יכול והעובד כוכבים אינו יכול וא"כ י"ל דאין כאן מחלוקת כלל בין הפוסקים וכולהו בהדא שיטתא קיימי והרשב"א בתו"ה שהביא המחבר דעתו י"ל דמיירי בששניהם יכולים או שניהם אינם יכולים ובזה ניחא דלא יסיו דברי הרשב"א נגד דברי התוספתא הנ"ל ושוב מצאתי בתבואת שור בסי׳ ב׳ בשמלה חדשה סעיף כ"ז שכ׳ דין זה משמיה דנפשיה דנ"ל דאם שחטו בסכין אחד בגוונא דהכשר יכול והפסול אינו יכול וכו׳ הוי סייעת הפסול סיוע שאין בו ממש ע"ש אבל באמת כן נמצא מפורש בא"ז הנ"ל וגם מה שכ׳ ע"ז דמ"מ יש ליזהר לכתחילה שלא יסייע הפסול אפי׳ בכה"ג גזירה משום סיוע שיש בו ממש ע"כ כן כתב להדיא גם האור זרוע בעצמו שם אך לא מטעם דהייבי׳ רק מטעמיה דלמא משתלי הישראל וגמר העובד כוכבים ומביא ראיה ברורה לזה מדברי הש"ס בעבודת כוכבים ד׳ ע"ב ע"ב דאמר להו רבא להנהו שפוכאי כי שפכיתו חמרא לא נקרב לעובד כוכבים ליסייע בהדייכו דילמא משתליתו ושדיתו ליה עליה וכו׳ וזה ראיה ברורה ראויה אליו ז"ל [וגרם לו להתבואת שור בזה משום שלא ראה רק דברי הא"ז שהועתק בהגהת אשר"י כי עתה הספר א"ז לא נדפס עדיין בימיו ולא זכינו לאורו עד שנת תרכ"ח העבר שנדפס בזיטאמיר] וכתב עוד הא"ז שם דדוקא בסכין אחד אך דאחד אוחז למטה ואחד למעלה [ונ"ל דהא דתני בתוספתא אפי׳ אחד וכו׳ קמ"ל מילתא אגב אורחא דאפי׳ שחיטה באלכסון כשרה ועי׳ בפירש"י בחולין ד׳ ל׳ גבי הא דמתני שם דמשנתנו בסכין אחד ע"ש] אבל בשני סכינים אפי׳ בדיעבד אסור דהייבינן דדלמא עביד הפסול מעשה טרפה וכו׳ ע"ש ודע דאין לתמוה על מש"כ דהא"ז מיירי דהפסול לבדו אינו יכול דא"כ מאי שייך גזירה דלמא משתלי הכשר ויגמור הפסול דכיון דאינו יכול היאך יגמור לבדו דזה אינו קושיא די"ל דאינו יכול לעשות כל מעשה השחיטה אבל לגמור אפשר דיכול ופשוט הוא]:

ולענין מה שתמה הגר"א ז"ל בביאוריו על דברי הרשב"א שהובא בשו"ע וכתב דליתא דא"כ הא דאמרי׳ ד׳ מ"א א׳ ת"ש וכו׳ ומתרצינן בישראל מומר ל"ל לשום אחד וכו׳ עכ"ל׳ הדבר תמוה דהא כבר הקשו התוס׳ קושיא זו בדף י"ד ע"א ד"ה השוחט והוכיחו מזה דבפעם אחת לא נעשה מומר וא"כ גם דברי הרשב"א ז"ל יש ליישב כן דהא הוא ז"ל גם כן ס"ל הכי בתשובותיו וכמו שהביא הש"ך בסי׳ ד׳ ס"ק ד׳ ואולי דהגר"א ז"ל מקשה לפי מה דמשמע בספר תו"ה עצמו דס"ל אדרבה להיפך דגם בפעם אחת נעשה מומר ולא כמש"כ בתשובותיו וכמש"כ הש"ך שם ועכ"פ בעיקר הדין הרי מצינו דגם רבותינו בעלי התוס׳ מסכימים כד׳ הרשב"א ז"ל דישראל ופסול אוחזין בסכין פסול וראיתי בתבואת שור שכ׳ דאין להקשות על התוס׳ דמאי ראי׳ הביאו ממתני׳ דשנים אוחזין בסכין אחד דבפעם אחת לא נעשה מומר דלמא מיירי שם דהפסול אינו יכול דהוי מסייע שאין בו ממש והלכך לא מיפסיל משום שחיטת מומר רק משום שחיטת עובד כוכבים דבמחשבת עובד כוכבים אפי׳ מעשה כ"ד פסולה כמש"כ לקמן וכו׳ דלק"מ דשוחטין תנן והוא לאו שוחט מקרי כ"א מסייע ואין בו ממש עכ"ל. והנה מה שתי׳ דשוחטין תנן הנה מד׳ הא"ז הנ"ל מבואר סתירה על דבריו דהא מפרש להתוספתא דמיירי דהפסול אינו יכול וכמש"כ לעיל ואף דבתוספתא נמי תני שוחטין הרי דליתא לסברא זו אך עיקר קושייתו תמוה דכיון דאינו אלא מסייע שאין בו ממש גם משום שחיטה לשם עבודת כוכבים לא מיפסיל דהוי כזה מחשב וזה שוחט וזה מחשב וזה שוחט לא אמרינן ומה שהביא דפוסל מחשבה אפי׳ במעשה כל דהו שאני התם דעושה לבדו משום דגבי מחשבת עובד כוכבים תליא הכל במעשה משו"ה פוסל מחשב׳ ואפי׳ במיעוט קמא דקנה אבל בכה"ג דאינו אלא מסייע שאין בו ממש מניין לנו דפוסל מחשבה ולכן דברי הגאון בעל תבואת שור אלו צלע"ג:

בעצמו

(שו"ע סימן ד') **ואם** יש לו שותפות בה י"א שאוסר גם חלק חבירו ויש אומרים דגם בזה אינו מכוין אלא לצער שותפו ולא לאסור ע"כ ולכאורה יש לתמוה על דעה השניה מהא דאמרינן בגיטין ד' נ"ד דאם אמר דס"ת שכתבתי לפלוני גוילין שבו לא עיבדתי לשמן מתוך שנאמן להפסיד שכרו נאמן להפסיד ס"ת דאמרינן דוודאי קושטא קאמר וא"כ הכי נמי כיון דנאמן לאסור את שלו נאמן לאסור גם את של חבירו אמנם אחר העיון יש ליישב זה די"ל דהתם שאני שאומר בהדיא דלא עיבד הגוילים לשמן אלא דלא מהמנינן ליה משום דאין ע"א נאמן לאסור בדבר שיצא מתח"י וכמו דאמרי' שם ס"ת ביד מי ביד לוקח ע"ז אמרינן דמתוך דמפסיד גם את שלו באמירתו בודאי רגלים לדבר דקושטא קאמר ובכה"ג נאמן אף דכבר יצא מתח"י דהיכא דאיכא רגלים לדבר נאמן ע"א להחמיר [ואפשר דאף לסקל נאמן בהיכא רגלים לדבר וצ"ע בזה] אבל בניד"ד י"ל דמיירי דאינו בפנינו לשאלו אם כוון לנסך ממש או דלא כוון אלא לצער אלא דהכא אנו מסתפקים בכוונתו אם כוון לכך או לא ולכן פסקינן דמעמידין אותו על חזקת כשרות ואמרינן דוודאי לא כוון רק לצעורי לחברי' וא"כ מהו בכך דיש לו שותפות מ"מ י"ל דלא כוון רק לצער לחבריה ומעולם לא כוון לנסך כלל לא חלקו ולא חלק חבירו אבל אם הוא לפנינו ואומר שכוון לשחוט לשם עבודת כוכבים ממש אפשר דמהמנינן ליה מהאי מיגו ואפשר דלאו מצד דרגלים לדבר נאמן דהכא ליכא רגלים לדבר כ"כ דהא יכול לאוכלה בינו ובין עצמו וליכא הפסד כלל אלא עיקר הטעם הוא דיש לו חלק בה ועל חלקו בוודאי נאמן לאסור נאמן לאסור גם את של חבירו דפלגינן דיבורא לא שייך כאן דהא מעורב חלקו עם חלק חבירו הלכך נאמן על הכל והלכך ע"כ מיירי כאן דאינו לפנינו כלל ולפי זה יש ליישב בפשיטות תמיהת הסמ"ע בחו"מ סי' שפ"ה דשם פסק המחבר בפשיטות דהמנסך יין חבירו וכו' אם היה לו בה שותפות חייב לשלם אלמא דס"ל דנאמן לאסור אם היה לו בה שותפות אכן לפי הנ"ל לק"מ דהא שם איירינן לענין תשלומין וע"כ דמיירי דהוא לפנינו והניזק תובעו שישלם לו וא"כ י"ל דמיירי דאומר בפירוש דכוון לנסך ובכה"ג נאמן לאסור וכנ"ל:

(שו"ע סי' ה' סעיף א') **לשם** אשם וודאי וכו' שחיטתו כשרה. עי' בפי' הרא"ש בנדרים ד' ו' ע"א ד"ה הרי דהיינו במפרש בהדיא לשם אשם וודאי אבל אמר לשם אשם סתם חיישינן דשמא לשם אשם תלוי אמר ופסול לדעת הרמ"א בהג"ה שפסק כהרא"ש והטור דהשוחט לשם אשם תלוי פסול ע"ש היטב: (שם בש"ך סק"ו) **להטאתי** אבל אם אמר זו לחטאת בלא יו"ד כשר וכו'. לכאורה צ"ע דהא בש"ס דנדרים שם מבואר בהדיא דזהו דווקא למ"ד דידים שאינן מוכיחות לא הוויין ידים אבל לאביי דס"ל דהוויין ידים אף באומר סתם לשם חטאת דבריו קיימין אם היה מחויב חטאת וא"כ תימה קצת על הרב בהג"ה דבשו"ע סי' כ"ו סעיף ד' הביא שם להלכה גם דעת הפוסקים ז"ל דלא בעינן ידים מוכיחות והו"ל להגיה נמי כאן דאף באומר לשם חטאת סתם ולא אמר לשם חטאתי ג"כ פסול אם היה מחויב חטאת ואולי דשם מטעם חומר דא"א חשש לדעת הפוסקים כאביי אבל הכא דאינו אלא איסור דרבנן לא חשש להביא דעת הפוסקים אלו ועדיין צ"ע:

(סי' י"ג ש"ך ס"ק י"ד) **השיג** שם על הב"ח במש"כ דס"ה בהמה שבאה על בת פקועה ונשחטה הפקועה ונמצא בה וולד דאותו וולד נמי ניתר בשחיטת אמו ודעת הש"ך דבכה"ג הוולד אין לו תקנה דכיון שאמו א"צ שחיטה הוי כלא נשחטה וכו' ע"ש ונ"ל ראיה גדולה לדברי הש"ך ז"ל מדברי התוס' דחולין ד' ע"ב ע"ב ד"ה קלוט דהקשו שם דהא לר"י הגלילי דדרש אין באת קלוט בן פרה אסור כמו לר"ש וא"כ מאי מקשה הגמרא שם דקלוט במעי קלוטה דיטמא והא לדידיה אה"נ דמטמא דהא אמו נמי טמאה היא ובטמא ס"ל דטמא וכבר הביא שם המהר"ם לובלין בשם מקשין [illegible] דמאי קושית דהתוס' דילמא דהגמ' מיירי בקלוט במעי קלוטה והאם הקלוטה היתה בת פקועה באופן שגם לר"ש שרי ותי' דבכה"ג לא שייך כלל דיטמא העובר אם מת דהא אפילו אם יוולד אין טעון שחיטה כלל דכבר הוא שחוט ועומד מצד שנולד מבת פקועה ע"ש ולכאורה הא משכחת לה דהזוכר שבא על בת פקועה היה בהמה דעלמא דבכה"ג כתב הש"ך לעיל בס"ק י"ג דאם נולד הוולד לא מהני שחיטה לדידיה וא"כ שייך טומאה גביה כשהוא במעי אמו דהא אם יוולד הוא כשאר וולדות דמטמא אם בנבלה ולא עוד דאף אם ישחטו אותו יהיה נבלה אלא וודאי כדעת הש"ך דבכה"ג אפי' נמצא במעי אמו אסור באכילה ולא מהני ליה שחיטת אמו ואסור לעולם בכל גווני בין בנולד ובין בנמצא במעי אמו וא"כ בכה"ג לא שייך שם תירוצא דלהכי אהני ק"ו דרב חסדא דהא בכה"ג ליכא באמת ק"ו דהא שחיטת אמו אינו מתירו באכילה ודו"ק:

(סימן י"ט בש"ך סק"א) **ואפי'** הזיד ולא בירך כשרה אפילו לעצמו וכן משמע בבה"ג וכו' וכ"ב הנה מלשון בה"ג דאיתא לפנינו בהלכות שחיטה [ובדפי הספר דפוס ווארשא הוא בדף קכ"ח ע"ב] שכ' דשבתא קאים באיסורא וביברא שרי באכילה אינה הוכחה כ"כ דאיכא למימר דר"ל דביברא שרי באכילה לאחרים אכן מצאתי בעו"ה באור זרוע בסי' שפ"ז שהעתיק לדברי בה"ג בלשון אחר וז"ל וטבח דלא בריך ואישתלי ושחט שרי למיכל מההוא ביברא עכ"ל וכתב ע"ז הא"ז מדלא כתב דלעצמו אסור מ"מ דאפי' לדידיה שרי ע"כ והיינו כדעת הש"ך ז"ל:

(בסימן כ"ג סעיף ד') **השוחט** בסכין שאינו חד וכו' וכ"ב כ"ה פירוש ה"ר אושעיא בתוס' חולין דף ל' ע"ב אבל ר"ת ז"ל מפרש בשהיה ממש שלאחר ששחט מיעוט של וושט שהה כשיעור שהיה · וכתב הרא"ש דהספק הוא דדילמא לא גמירי שהיה רק במידי דמנבלה ביה כגון אחר רוב סימן והעיר בזה כבוד ידידי הרב המאוה"ג החו"ב וכו' מוה' שמואל איסר כהנא נ"י ר"מ דפה דהלא קיי"ל דנקובת הוושט ג"כ נבלה וא"כ גם במיעוט סימן הוי מידי דמנבלה ביה ואם כ"ל שאינו נבלה מחיים א"כ גם ברוב סימן לא הוי נבלה מחיים דהא קיי"ל דשחט בה שנים או רוב שנים ה"ה כחייה לכל דבריה ויפה העיר ורציתי ליישב דהא דקיי"ל דנקובת הוושט הוי נבלה היינו משום דאינו מצטרף הנקב להשחיטה שאח"כ דהא הוי שהיה בנתים ואין לך שהיה גדולה מזו וזהו לאחר דמבעיא לן ולא איפשטא אבל באמת נקובת הוושט מצד עצמו אינו אלא טרפה אבל מ"מ אין לשון הרא"ש סובל זה ועוד דא"כ אינו אלא ספק נבלה והיכא כ' הפוסקים בפשיטות דהוי נבלה ולכן המחוור בזה מה שתי' הרב הג' מוהרש"א כהנא נ"י בעצמו ע"ז דגרס' דר"ת והרא"ש ז"ל ס"ל באמת דנקובת הוושט אינו אלא טרפה וכ"ה באמת בתוספתא פ"ב דחולין שחט מיעוטו של וושט וכו' או שניקב את הוושט ואח"כ שחט את שניהם טרפה ושחיטתה מטהרתה ודפה"ה אכן הרמב"ם ז"ל דכ' בפשיטות דנקובת הוושט הוי נבלה נראה דגרס באמת בתוספתא הנ"ל פסולה שאין שחיטתה מטהרתה וכמו ברייתא דתוספתא בשחט מיעוטו של וושט ושהה כדי שחיטה וגמרה דהגי' ברא"ש גופיה דפסולה ולא כגי' דילן וא"כ י"ל דהרמב"ם היה גורס בסיפא ג"כ פסולה ומסולק בזה מה שתמה הגרע"א ז"ל בגליון היו"ד בסי' ל"ג סעיף ג' ע"ש ודו"ק וכ"כ הגהות מיימון בפ"ג מהל' שחיטה אות ד' דא"א לפרש האבעיא כפיר"ת דהא בתוספתא הוא פשוט דהוי נבלה ע"ש ונראה דמשו"ה הוצרך הרמב"ם ז"ל לפרש שם דר"ל דשהה כמיעוט הסימנים וע"ש בכ"מ דכ' דהרמב"ם גרס כן בגמ' שהה כמיעוט וכו' ובתשובות הריב"ש ז"ל בסימן קפ"ז כתב דמשו"ה לא פירש הרמב"ם ז"ל דשהה במיעוט סימנים דהיינו דשהה לאחר מיעוט הוושט כמו דמפרש בהחליד במיעוט סימנים דהיינו במיעוט קמא דוושט משום דשהה משמע דשהה ממש ולא שייך דשהה במיעוט סימנים דהא השהי' הוא לאחר שחיטתה מיעוט ולא בשעת המיעוט דהא בעת השהי' אינו שוחט כלל ע"ש:

(סימן כ"ד סעיף י"א) **ובן** אם שחט מיעוט הראשון בחלדה וגמר השחיטה שלא בהחלדה פסולה וכ"ב עי' בט"ז ובביאורי הגר"א ז"ל דמפרשים דהחליד תחת העור וזה דחוק קצת דמנ"ל להמחבר הא דהא הוי ב"ש ועי' בפמ"ג כאן מש"כ בשם הלח"מ אכן לולא דבריהם ז"ל הייתי אומר דהמחבר כוון בכאן לפי' הריב"ש בד' הרמב"ם דר"ל דשחט מיעוט בתרא של סימן הראשון בחלדה ומיירי בבהמה משום דנעשה פסול בשחיטה קודם ששחט סימן השני והובא בכ"מ ובפמ"ג כאן וזה שכ' מיעוט הראשון יש לפרש מיעוט בתרא של סימן ראשון ודו"ק:

(בריש סימן כ"ה) **השוחט** צריך שיבדוק בסימנים אחר שחיטה אם נשחטו רובן וכו' וכ"ב דין זה הוא מהש"ס דחולין דף ט' ע"א אכן לענ"ד נראה דיש לו סמך גדול ג"כ בכתוב בסוף פ' קדושים דהנה בתו"כ שם והובא ברש"י ז"ל שם בחומש דרשינן והבדלתם בין הבהמה הטהורה לטמאה ובין העוף הטמא לטהור אנ"ל בין פרה לחמור והלא מפורשין הם אלא בין טהורה לך לטמאה לך בין שנשחט רובו של סימן לנשחט חציו [בת"כ עצמו הגי' רובו של קנה ונ"ל דט"ס הוא וצ"ל רובו של סימן וכן הוא ברש"י ז"ל דהא לענין שחיטה אין נ"מ כלל בין קנה לוושט ובשניהם בעינן רוב] והנה לכאורה דברי התו"כ אלו צריך ביאור והבנה דהא השתא נמי קשה הא כבר מפורשין הם בתורה שבע"פ. ואי דבא לרמז זה גם בתורה שבכתב הו"ל לפרש בהדיא דצריך רוב סימן אבל השתא דכתיב סתמא והבדלתם וגו' מנ"ל דבהבדלה דרוב קאמר דילמא בחציו או מיעוט סגי וא"כ איזה תועלת יוצא לנו מקרא דוהבדלתם והרי בא הכתוב לפרש לנו שיעור שחיטה ולא פי' כלום ולכן נ"ל דקרא דוהבדלתם לא בא לפרש שיעור השחיטה דזה כבר ידעינן מתורה שבע"פ שנאמרה למשה מסיני אלא בא לאשמועינן חידוש דין גדול על השוחט דצריך להבדיל ולידע בבירור אם שחט רוב סימנים או לא והיינו שצריך שיבדוק בסימנים לאחר שחיטה אם נשחט הרוב או שיראה לעין בשעת השחיטה דשחט הרוב אבל אינו יכול לסמוך על אומדן דעתו וע"ז אתי קרא דוהבדלתם דאי מהלמ"מ לא ידעי' רק דצריך לשחוט רובא אבל לעולם אימא לך דסגי באומדן דעתא על השוחט קמ"ל קרא דצריך בדיקה ממש ביד או שיראה לעין וזהו דפרט הכתוב הכא בהמה בפני עצמה ועוף בפני עצמו משום דהבדיקה אינה שוה בהם דבבהמה צריך לבדוק אחר רוב שנים אבל בעוף סגי ברוב אחד ונמצא דדין זה דהשוחט צריך שיבדוק בסימנים אחר שחיטה הוא מקרא מפורש מה"ת [ומ"ת אינו נכתב למ"ע בפני עצמו משום דאינו אלא ענף והכשר למצות השחיטה דהשחיטה אינו נכשר אם לא ע"י בדיקה ולא שייך לחושבו למ"ע בפני עצמו כנ"ל בפי' דקרא דוהבדלתם ונכתב בפ' קדושים] אכן בסוף פרשת שמיני דכתיב נמי שם להבדיל בין הטמא ובין הטהור ובין החיה הנאכלת ובין החיה אשר לא תאכל ודרש שם בתו"כ נמי אנ"ל בין פרה לחמור וכו' אלא בין טמאה לך וכו' בין שנשחט רובו של קנה לנשחט חציו והובא ג"כ ברש"י ז"ל שם נ"ל דהתם בודאי א"א לפרש דאתא להך דרשא דצריך לבדוק בסימנים דא"כ תרי קראי למ"ל וסגי בחד קרא ועוד דבהדיא אמרינן בסנהדרין [דף ל"ד ע"א] דמקרא אחד יוצא כמה טעמים אבל אין טעם אחד יוצא מב' מקראות [ועוד דהו"ל למנקט בת"כ איפכא בין שנשחט חציו לנשחט רובו דהא בכתוב נקט טמא בתחילה] ולכן נ"ל ברור דט"ס נפל שם בת"כ וברש"י וצ"ל בין נפגם רובו של קנה כנ"ל [או דצ"ל בין נפסק רובו של קנה] וכתוב זה בא לאשמועינן דאם נמצא ריעותא בקנה מחויב לבדוק דשמא נפסק רובו והוי נבלה ומעשה דפסוקת הגרגרת הוא נבלה [ובזה א"ש דנקט בת"כ רובו בתחילה משום דבנפגם רובו הוא טמא ונקט כסדר הכתוב] ומשו"ה כתב הכא סתמא להבדיל בין הטמא ולא פרט בהמה ועוף משום דלענין פסוקת הגרגרת אין חילוק כלל בין בהמה לעוף דבשניהם נטרף ברוב ומשו"ה לא הזכיר התו"כ ושט דלא איירי ריעותא בוושט דצריך לבדוק דשמא ניקב ב' העורות משום דס"ל להת"כ דנקובת הוושט אינו אלא טרפה והוא נכלל בסיפא דקרא דבין החי

בעצמן כלל · ואינו אלא רשות בלבד לר"ש וכמ"ש ואם כן הדק"ל דמנ"ל לר"ש עכ"פ דהנשים כשרות בשחיטת קדשים כיון דס"ל וי"ו מוסיף כו' וכמ"ש אלא דלכאורה גם לכו"ע איכא למידק בהא למ"ש התוספות בקידושין ל"ו ד"ה הקבלות דהא דאצטריך קרא למעט מבני אהרן ולא בנות אהרן למיפסל נשים בקבלת הדם ואילך אינו אלא לפסול על ידן את העבודה ג"כ אבל למעוטינהו לכתחילה מכל עבודת הקדשים לא צריך קרא להכי כלל משום דבלא"ה אין הנשים ראויות לכל עבודת הקדשים כלל משום דכולהו הו"ל מ"ע שהזמן גרמא דכל עבודות הקדשים אינן כשרות אלא ביום לבד כדנפק"ל מביום צותו כו' ע"ש · וא"כ קשה טובא לכאורה לפ"ז דכיון דהדבר פשוט באמת דגם שחיטת כל הקדשים אין נוהג אלא ביום דהא"ג דלא נפק"ל דשחיטה מביום צותו להקריב כו' משום דשחיטה אינה בכלל הקרבה דלאו עבודה היא אפ"ה הרי נפק"ל שפיר דגם השחיטה אינו אלא ביום מביום זבחכם וכמ"ש במגילה כ' ובתוס' שם ד"ה לקמילה ע"ש· ובשו"ת הגאון ח"צ ז"ל סי' כ"ז השיג בזה על ס' בית יעקב ז"ל שכ' דשחיטת הקרבן כשר בלילה ע"ש שהוא נגד מקרא מלא דביום צותו כו' ע"ש · ובמחכ"ת נעלם גם ממנו ז"ל הא הש"ס דמגילה ודברי התוס' הנ"ל דנפק"ל בשחיטה מיום זבחכם וכמ"ש ועי' מ"ש בעז"ה בספרי כ"ב דף כ"ח ע"ב בזה גם כן ע"ד הרמב"ם ז"ל ואם כן אכתי אף דאיכא למעט מקרא דוהקריבו בני אהרן כו' דמקבלה ואילך דווקא ופסל הקרבן על ידי נשים אבל אין השחיטה נפסלת ע"י הנשים אבל מ"מ הרי לאסור הנשים בשחיטה לכתחלה עכ"פ לכאורה לא צריך להכי קרא כלל למעוטינהו כיון דהו"ל מ"ע שהזמן גרמא עכ"פ וכקושית התוס' הנ"ל וכמ"ש ועכ"פ אם תשחוט אשה לקרבן הנשים שיש אצלם מ"ע דשחיטה בקרבן שלהם ואם תשחוט אשה את קרבנם אחר שהיא פטורה ממ"ע זו דהו"ל עשה שהזמן גרמה וכמ"ש א"כ הו"ל לכאורה שחיטת נשים בקרבן אנשים כאשה שתקעה בשופר לפני אנשים דקיי"ל בר"ה כ"ט דכל שאינו מחויב בדבר אינו מוציא אחרים ידי חובתן וצ"ע ובאמת היה מקום ליישב בזה דרך פלפול קצת מ"ש הרב ב"י ז"ל כאן בר"ס א' בשם הכלבו ז"ל שהביא בשם הר"י ז"ל דהנשים שוחטות לעצמן ומדייק הכלבו שם מדבריו ז"ל דמשמע שאין שוחטות לאחרים ע"ש ותמה הב"י ז"ל שם בזה דמה חילוק יש בין שוחטות לעצמן לשוחטות לאחרים ע"ש ולכן כ' שם הב"י לפרש בזה שלא כדברי הכלבו הנ"ל אלא דהר"י ר"ל דא"צ שיעמוד אחר ע"ג ע"ש ובים"ש כ' שאין נאמנות לאחרים ע"ש:

[א"ה הנה כבוד הרב הגאון בעל הקונטרס הלז האריך מאד בזה והעלה כמה חדושי דינים בפלפולו הזך ואגב אורחי' יישב כמה קושיות שעמדו האחרונים ז"ל בענין זה. אך בעו"ה נטרפה השעה ונתבקש בישיבה של מעלה תנצב"ה ולא הספיק להשלים הענין וגם מהכתבים שכ' נאבד איזה דפים ולא נשאר אך מעט מהרבה וחבל על דאבדין וכו' ולענין מה שהתחיל להביא דברי הב"י נראה דהיה כוונתו בזה לומר דהכלבו בשם הר"י שכ' דאין הנשים שוחטות לאחרים מיירי בקדשים משום דהוה מ"ע שהז"ג וכמ"ש לעיל] ·

(סי' א' בט"ז ס"ק י"ז) **אם אחר מברך** כו' · דיליף שומע ואינו מדבר צ"ל מדבר ואינו שומע:

(סימן ב' בש"ך ס"ק א') **אפילו הוא קטן** כו' . ואפילו יודע לאמן ידיו והוא מומחה כו' · נ"ל דצ"ל ג"כ והאחרים עומדים ע"ג ומ"ש המחבר ואפילו אחרים כו' לאו מלתא באפי נפשיה הוא אלא ר"ל אפילו הוא קטן ואחרים. אלא דצ"ע מ"ש הש"ך אפילו יודע לאמן כו' דממ"נ אי בלא אחרים עומדים על גביו הרי אפי' קטן ישראל אפי' יודע לאמן ומומחה קיי"ל דאפי' בדיעבד פסול כמ"ש הש"ך בסי' א' ס"ק כ"ה כ"ז ע"ש ואי באחרי' עע"ג כמו שהגהנו א"כ ל"ל כלל יודע לאמן ומומחה הרי כשאחרים עע"ג מותר בדיעבד עכ"פ אף כשאינו מומחה וא"י לאמן ידיו גם כן כמ"ש הש"ך לד' המחבר לעיל בס"ק כ"ה והכא וודאי אין צורך להיות הנ"מ בין קטן ישראל לעובד כוכבים קטן רק לענין דיעבד עכ"פ ועבפמ"ג מ"ש כאן ועדיין צ"ע . ונראה לכאורה לענ"ד דדיני שחיטה יש לדמות לדיני עובדי כוכבים ליין נסך דבכל אותן המבוארים לקמן סי' קכ"ד ס"ק א' ב' ג' ד' ה' דעושה יין נסך במגעו בשתיה עכ"פ כאן שחיטתו אסורה וכל שאינו עושה יין נסך אפילו בשתיה כמבואר שם . גם כאן שחיטתו מותרת וע"ש לענין גר תושב בש"ך שם ס"ק ב':

(שם בש"ך ס"ק ד') **ישראל** בודק כו' ולכך כשבודק סכין ונותן לו מומחה כו'. צ"ל מותר:

(שם ס"ק ט"ז) **מומר** להכעיס כו' והכי משמע נמי מדברי התוס' והרא"ש שכתבנו. צ"ל שכתבו:

(שם בנה"כ ס"ק י"ג) **כעובד כוכבים** צ"ל כמומר לתיאבון כו' שהבאתי בש"ך צ"ל בש"ך ס"ק כ"ה: (סי' י"א בש"ך ס"ק ג') **השוחט** בשבת כו' דלא נעשה ישראל עובד כוכבים. צ"ל כמומר:

(סימן י"ג בנה"כ ס"ק ד') ויש לעיין כו' ולפע"ד אין דיעבד כו' · צ"ל אף דיעבד:

(שם באר הגולה אות י"ב) **שהסימן** האחד שמצד אמו צ"ל אביו:

(סימן י"ח בש"ך סס"ק י"ח) משא"כ (שוחט בסכין רעה כיון שמוליך ומביא תמיד) ודו"ק . כל זה נראה שהוא טעות סופר כי אין לתלות שגיאה גדולה כזו ברבינו הג' הש"ך ז"ל דבאמת אין לדברים אלו מקום כלל:

(שם באר הגולה אות ל"ג) **תשובת** הריב"ש כו' דהתירו לו ליטול מבכור. צ"ל ליטול שכר. והצריכו שיתנו לו גם מבכור תם כו': (שם בשו"ע סעיף כ') **טבח** שנמצא פגימה בראש הסכין . צ"ל טבח שנמצא אצלו פגימה כו': (סימן י"ט בנה"כ) **השוחט** צריך שיברך קודם כו' . והכי איתא בירושלמי פ' הרואה השוחט אמ"ה. צ"ל השוחט מברך ברוך אתה ה' אמ"ה כו':

(סימן כ"ג בש"ך ס"ק י') ה"ז פסולה כו' דהכא דווקא בעינן שיעור שהייה צ"ל דהכא בעינן דווקא שיעור שהייה: (שם בהג"ה) ציון הס"ק ז' בט"ז אבל ואיישינן לנקיבת הוושט ע"ש וצ"ל אבל דחיישינן לנקיבת הוושט: (שם בט"ז סס"ק ח') **איזה גדר** יבש כו'. צ"ל איזה גרר כו':

(סימן כ"ד בש"ך סס"ק כ"ב) מ"מ בעינן שיהיו שניהם ראוים כצ"ל: (שם בט"ז סס"ק ח') **דאגם** היגומי צ"ל דאיגום היגומי: (סימן כ"ו בש"ך ס"ק א') ניקב הוושט וכו' היינו קודם גמר שחיטת הוושט צ"ל רוב הוושט: (סימן כ"ח בט"ז ס"ק י"ב) **ונתנבלה** בידו כו' מ"מ כבר נתבטל בשעה שהיה עליו וכו' · וצ"ל נתבטל בדם שיצא ממנו בשעה שהיה כו':

(שם) **דהרמב"ם** כתב · צ"ל דמהר"מ:

(סימן ל"ו בש"ך ס"ק ז') במים פושרין בהפשרה המים כו'. צ"ל כהפשרת: (שם באר הגולה אות ע"ז) פי' מתחלת ברייתה נבראת חסרה קצת כצ"ל· (ט"ז סקי"ד) **יתר** מכאן טריפה כו' דוודאי גבי ההיא דמיל שהוא בפרק היה קורא שפיר דייקינן שם (מדלא אמר רבותא שפי אפילו עד פרסה חוזר) כל זה אינו מובן לענ"ד כלל. וצ"ל דצריך להגיה ד' ט"ז וכצ"ל מדלא אמר התם אבל לאחריו אינו חוזר אלא וודאי דהרבותא אינה אלא עד שיעור מיל (כלומר מדקאמר להדיא אפילו מיל אינו חוזר):

(שם בסעיף ט' בסוף הגה"ה) ציון הרמ"א (מהרי"ו וערוך אפי פי' כן פחיזה דש"ס). אין כאן מקומו והוא שייך להלן דסוף סעיף י': (שם בנוה"כ ס"ק כ"א בהגה"ה) עי' בב"י וכו' במה שהצריך לבדוק אם הוגא נפרכת צ"ל אף אם אינה נפרכת: (סימן ל"ז בט"ז ס"ק ג') בא"ד וכן אם בועה יוצאת מהסרכא שבין כו' צ"ל אם סרכא יוצאת מבועא שבין וכו': (שם בא"ד) נתמלא כל סביבו אותה·צ"ל סביבותיה: (שם) דבאן א"צ שאינו הפסקת ליחה· צ"ל דכאן וודאי אינו הפסקת ליחה אלא דם זה וכו': (סימן ל"ט בש"ך ס"ק ט') בא"ד היה נראה להתיר גם בעגלים רכים ואם נאבדה כו' · צ"ל אם: (סימן מ"א בבאר הגולה אות י') בעיא שם בגמרא דף מ"ו ונפשטה . וכאן צ"ל אות י"א מההוא עובדא דמחטא וכו' ומה שציין בבאה"ג אות י"א לקמן ס"ס הוא:

(סימן מ"ב בבאר היטב סס"ק ג') מרה שבולטת מבין הצלעות לחוץ בין עור לבשר ונמצא המרה שלמה ונפחו המרה ועלתה בנפיחה כו' · כ"ב ועיין בשו"ת בית אפרים חי"ד סימן י"ז שנראה שם מדבריו ז"ל דאין לסמוך על שום בדיקה בנפיחה לומר כשאינו מבצבץ אין שם נקב· רק בריאה לבדו ולא במרה. או בדקין ועי' בת"ש ג"כ מ"ש ע"ד הפר"ת והנ"ל הללו. וכתבתי זה לפי ששמעתי ממורים אחד שסמך ע"ז גם בבדיקת נקב בוושט לקשור ראש האחד בנפיחה אם יבצבץ ואני אומר כי המורה כן מאכיל נבילות לישראל ח"ו ואין לנו אלא מה שמצאנו בדברי הראשונים ז"ל וכמ"ש הת"ש על הנ"ל שהמציא בדיקה נפיחה במרה דמאן לימא לן שבדיקה זו מועלת מידי ספק כמו בריאה כו'. הוא דבר חדש שלא נמצא בפמ"ח ובת' שא"י כו':

(סימן מ"ג בבאר היטב ס"ק ז') וזהו דעת הרמב"ם נ"ל הרמב"ן :

(סימן מ"ז בש"ך ס"ק י"ב) ד' אצבעות כו' · הוא פירוש בעדא דחורא · נ"ל בחורא וכן לקמן :

(שם) באו"ד היינו ב' אצבעות ומביאם ב"י : חסר כאן וכצ"ל וי"מ בעדא בחורא הוא אצבע כן הגיה בס' חגור"ש: (סימן מ"ז בט"ז סק"א) בא"ד וכן דעת הרי"ף כמ"ש ב"י ולא כהרמב"ן . נ"ל לא כהרשב"ן : (סימן מ"ח בשו"ע סעיף א') קיבה (קיבה הוא כיס שבמעי הבהמה שהמאכל נכנס לכרס כו' · סימן וכבי"ת המק"ד ר"ת וש"ע כר"ס בי"ת הכוסו"ת המס"ם קיב"ה דקי"ן : (סימן נ"ג בש"ך סס"ק י') וכששומטת גפה מנתקת הריאה עם הגוף רש"י והר"ן · נ"ל מתנתקת הריאה עם הגף כצ"ל וכ"ה ברש"י ובט"ז :

(סימן ס"ו סעיף ד' בשו"ע) ונמצא דם בחלבון. נ"ל בחלמון ועי' פמ"ג בט"ז סק"ג אלא שהוא כתב לכאורה נראה דט"ס הוא אבל לענ"ד מוכרח לד' המחבר עצמו ועוד מדמסיים יקח החלמונים הכשרים וישליך אותה אשר בה הדם וכו' כן נ"ל וכ"ה בשו"ע הנדפס עם הבית הילל בשנת תנ"א : (שם) וקיי"ל כר' יוסי נ"ל כר' יוחנן: (סימן ס"ח בש"ך סס"ק י"ג) ולמה נאמר שהוא זב והולך דרך המנעל כי דרך הדם שיזוב למטה ולא להתפשט לצדדין כצ"ל :

(סימן ס"ט בט"ז סק"ב) ע"כ כ"ל דנשאר בזה · נ"ל דנשאר : (שם בש"ך סס"ק ג') אבל לדידן דקיי"ל דטעם הדחה הוא משום דם · נ"ל משום דם שע"ג בעין : (שם בשו"ע סעיף ד') ועופות צריך למלחם גם מבפנים · ז"ל הגאון בעל תשובה מאהבה ח"ג בגליון השו"ע כאן בעופות יאות להכנים יד מבפנים ולמלוח בכל צד עד מקום שהיד מגעת וראיתי אנשי מעשה חותכים לאורך העופות לשנים למען אשר יכולים למלוח עד שלא ישאר מקום בלי מלח וכן ראוי לעשות לכל ירא ה' : (סימן ע"ג בשו"ע סעיף א') כתוב שם אבל וכן נוהגין אות ה' בציון הט"ז וצ"ל להלן בסוף סעיף ג' אבל וכן נוהגים לכתחלה : (שם בט"ז בס"ק ה') הכי נוהגין לכתחלה אם רוצה לבשלה · נ"ל אם אין רוצה כו' :

(שם בהג"ה סוף הסי') עוף שמלאוהו בביצים ונמצא בו לב וכו'· נ"ל עוף שמלאוהו ומלאוהו בביצים כצ"ל · ויותר נ"ל דצ"ל עוף שמלאוהו בביצים ונצלה בו לב או כבד שכ"ה בד"מ אות ע' ובת"ח כלל כ"ו דין ב' בשם האגודה· עוף שנצלה עם הכבד ומלאוהו בבצים אסור כו' דצליי' זאת מקרי בישול כו' ע"ש · ולא כתבו כלל לשון ונמצא (רק לעיל בט"ז ס"ס ע"ב בשם מהרי"ל כ' לב שלם נמצא כו') ולכן היה נ"ל דבמקום ונמצא נ"ל ונצלה · ועי' בש"ך ס"ק כ"ד מדכ' הרב בהגהה ונמצא כו' וצ"ע · וע"ע בשו"ת ר"ע איגר ז"ל סימן ס"ז שדייק שם ג"כ מל' ונמצא שכתב הרב כאן לענין אי אמרינן חנ"נ בשלא נודע האיסור ע"ש [ועי' בפ"ת סי' נ"ט סק"י שהביא שו"ת רע"א] אבל לענ"ד נ"ל דצ"ל ונצלה דאל"כ חסר כאן בלשון הרב עיקר דין זה דבצלי מיירי אף דודאי ע"כ בצלי קאמר אטו סמך הרב בזה לכתוב לישנא קטיעא עד שבאמת הוצרך בעל בית הילל ז"ל להוסיף כאן וכ' וז"ל ונראה שזה איירי בצלי בשפוד כו' עכ"ל · ולכן נ"ל דיותר נכון להגיה כן בלשון הרב ז"ל עצמו ונצלה וכמ"ש בעזה"י :

(סימן פ"א בשו"ע סוף סעיף ב') נרשם שם אבל מה שנחלב אות ה' בט"ז ע"ש הוא וצ"ל קודם אבל דהוי ספק ספיקא ובט"ז שם בתוך ס"ק ד' אבל תיבת במאי דנפיק מיניה נ"ל שתי נקודות ותיבת (שם) דהוי ס"ס ע"ש הוא וכצ"ל : (ה) משום דהוי ס"ס כו' והוא לשון המחבר וע"ז קאי כל דברי הט"ז ואח"ז נ"ל ס"ק אות (ו) בט"ז וכן כל הס"ק שאח"ז נדפס בטעות וכ"כ בספר ראש אפרים סימן ל"ט ס"ק קנ"ד להגיה כן :

(סימן פ"ג בש"ך ס"ק י"ח) דכולבית הוא מין דג קטן · נ"ל דג טמא :

(שם בס"ק כ"ד) דר' זירא לא מהני בהו · נ"ל לא מתנייא בהו :

(שם בט"ז ס"ק י') אם אומר של עוף פלוני · נ"ל דג פלוני : (שם בבאר הגולה אות י"ו) דאליבא דר' זירא לא מהני · נ"ל לא מתנייא בהו · ור"ל דלהרמב"ם אפילו להחמיר לא מצינו בגמרא סימן כלל גבי קרבים וא"כ אפי' ב' ראשין כדין כו' נאמן המומחה לומר דטהורין הן משא"כ להרמ"א אפילו המומחה אינו נאמן אפילו בקרבים אם ב' ראשין כדין כו' ועיין ש"ך ס"ק כ"ד כ"ו :

(סימן פ"ד בש"ך ס"ק מ"ב) בשחיטה תליא מלתא ואולי כשגדלו כו' · נ"ל ואלו :

(סימן פ"ו בבאר הגולה אות ו') טור ובשם סה"ת וכר' יוחנן דאמר את שדרכו כו' · ע"ס הוא דלר"י ביצה בטילה · אבל נ"ל כר"ל דא' כל שדרכו למנות ועי' מש"ש בסי' ק"י :

(סימן פ"ז בשו"ע סעיף ג') גדי לאו דווקא דה"ה שור ושה ועז · שנראה שכוי שהוא ספק חיה וכלאים הבא מבהמה וחיה אסור לבשל בחלבן או חלב בהמה בבשרן דה"ל ספק דאורייתא ואסור ג"כ בהנאה דספק בהמה הוא ומ"מ לד' קצת פוסקים דס"ל דאם בשל חלב בחלב מותר בהנאה משום דאין איסור חל על איסור גם בחלב הכוי שבשלו בחלב שרי בהנאה ממ"נ·אם חיה הוא וחלב חיה שרי הרי שרי לבשלו בחלב · ואם בהמה הוא אין איסור חל על איסור ופשוט :

(שם בשו"ע סעיף ג') ובשר חיה ועוף אפילו בחלב טהורה מותר בבישול כו' · וכן בשר בהמה טהורה בחלב חיה טהורה שרי בבישול ובהנאה · תוספתא פ"ח ואף באכילה אינו אלא דרבנן ואע"ג דבתוספתא איתא בשר בהמה טהורה בחלב חיה טמאה · ר"ע פוטר על בישולו ע"ש ודאי דט"ס הוא שם בתוספתא וצ"ל בשר בהמה טהורה בחלב חיה או בבהמה טמאה וכן בסיפא יש שם ט"ס גם כן דקתני בשר חיה ועופות אסור בחלב בהמה טמאה · ר"ע פוטר על בישולם והרי לר"ע אפילו בחלב טהורה פטור וע"ש דט"ס הוא שם: (שם בש"ך סק"י) אבל בדיעבד אם נתבשלו עם חלב נראה דמותר · נ"ל [אבל אם הם מעורות אפילו בדיעבד אסור כצ"ל] : (שם בש"ך) מה שפסק הרי"ף כרשב"י נ"ל כר' יעקב : (שם) דאם אותן שקליפתן רכה מעורות אפי' בדיעבד אסור ואם אינן מעורות מותר אבל כו' · נ"ל דאם קליפתן רכה ומעורות אפילו כו' ואם אינן מעורות מותר בדיעבד אבל כו' : (שם) מיהו נראה דאפי' לא נגמר החלבון כו' · ועי' במנחת יעקב כלל ע' אות ה' שכתב שדברי הש"ך כאן מגומגמין ותמוהין ונפל קצת טעות בסדר דבריו עכ"ל : (שם בש"ך ס"ק ל"ב) דבמקום שאין הפסד יש להחמיר אף בקרום ה"כ בגלגל · נ"ל שכצ"ל מ"מ במקום הפסד מרובה ודאי יש להקל אף בגלגל ונקרם : (סימן פ"ט בשו"ע סעיף א') והלועס לתינוק אע"פ שהסיר הבשר צריך להמתין כצ"ל דהסרת הבשר לכו"ע צריך :

(סימן צ"א בש"ך סס"ק ב') וסימן ס"ט ס"ק פ"ג · נ"ל ס"ק פ"ט : (שם בש"ך ס"ק כ"ג) והלא החלב רך וחזר הצלי שנפל לתוכו חם כמתבשל בתוכו וי"ל כל שנפל הצלי לתוך החלב כו' לתוך צונן דקיי"ל תתאה גבר ואע"פ כו' לתוך חם דכל שהוא במקומו הוא הגובר ומקרר כו' כצ"ל · ע"פ דברי הרשב"א ז"ל וז"ל הרשב"א ז"ל עצמו שהובא בב"ח פרק כל הבשר סעיף קע"ח ואי קשיא לך לדברי רש"י דבצלי רותח איירי אפילו כי נ"ל פילי האיך מספיק לו בקליפה והלא הכמכא רך הוא · והבשר יונק שנפל לתוכו חם חוזר כמתבשל בתוכו· [ר"ל שהכמכא הצף מלמעלה על הבשר יונק החם מתבשל תוך הבשר יונק החם ורותח כיון שעתה חוזר הבשר יונק למטה והכמכא צף מלמעלה ותתאה גבר] וי"ל כל שנפל הבשר יונק לתוך הכמכא הו"ל כחם לתוך צונן דקיי"ל כשמואל דתתאה גבר ואע"פ שהבשר יונק שוקע כו' ע"ש :

(סימן צ"ב בט"ז בס"ק ל') ש"מ שבשעת נטילה אמר לו על ההוצאה כו' . נ"ל ולא על ההוצאה :

(סימן צ"ג בש"ך ס"ק ד') משום דס"ל דחמיר איסור זיעה וריחא מהאיסור שהוא ע"י טעם עצמו כו' · וז"ל הגאון בעל משנת בנימין ז"ל בשו"ת ס' כ"ח ע"ד היי"ש של חמץ שם וכ"ש דחמץ גמור הוא · כי הוא נעשה מהעשן האדי ומזיעה המחוממת · והעשן הוא עיקר המאכל כו' ונראה דמטעם זה אנו מחמירין בכסוי הקדירה לאסור שאינה ב"י ג"כ וכן השיב הגאון מוהר"א ז"ל אשכנזי (בעל מעשי ה') להגאון מהרי"ק ז"ל בעל הב"י והשו"ע שמטעם זה מחמירין לאסור הכסוי אפילו שאינו ב"י מפני שהכסוי הוא מקבל טעם המאכל ע"י זיעת העשן והאיד והוא טעם העקרי והמובחר שבתוך המאכל ולכן אינו נו"ט לפגם אפילו כשאינה בת יומא עכ"ל שם : (סימן צ"ה בט"ז ס"ק ב') ואי לאו פה קדוש דרשב"א כל דאין נקב בבילה כו' · נ"ל הייתי אומר דאין נקב וכו' :

(סימן צ"ח בש"ך ס"ק כ"ד) לבטל חליטתה לאפוקי לבטל היא עצמה אם אינו מכיר כו' ·

הנאכלת דדרים בת"כ בין טרפה כשרה לטרפה פסולה דהיינו דאף דרוב בהמות כשרות וא"צ לבדוק אחר כל י"ח טרפות מ"מ אם נמצא ריעותא בוושט או בדקין ואינו ידוע אם ניקב מעבר לעבר מחויב לבדוק מה"ת דשמא הוא נקב שבהמה נטרפת על ידו וזהו דאמר להבדיל בין נולדו בה סימני טרפה כשרה לנולדו בה סימני טרפה פסולה כנ"ל בפי' דברי הת"כ ולפי זה יהיה סייעתא גדולה מד' הת"כ דנקובת הוושט אינו נבלה וכמו שכתבנו לעיל בדעת ר"ת ז"ל וכן מצאתי להדיא בא"ז בהל' שחיטה סימן שע"ר שכ' להדיא בלשון ר"ת דנקובת הוושט אינו אלא טרפה שכ' שם וז"ל דדילמא לא גמירי שהיה במיעוט אלא במידי דמנבלא ביה כגון בין סימן לסימן או כגון רובא דגרגרת או רובא דוושט בבהמה אבל במידי דמטרפא ביה כגון נקובת וושט או נקובת דקין ולא נבלה לא גמירי שהי' עכ"ל ומדכלל נקובת הוושט עם נקובת הדקין בחדא משמע להדיא דס"ל דאינה נבלה כלל ואפי' לאחר שחיטה וזה סייעתא גדולה לדברי הרב הג' מוהרש"א כהנא נ"י שהבאתי לעיל והן אמת דמלשון בעל העיטור בהלכות שחיטה משמע כוונה אחרת בפי' האיבעיא לר"ת ז"ל דלאו משום דנקובת הוושט לא הוי אלא טרפה אלא עיקר הכוונה דדילמא לא גמירי שהיה רק באמצע השחיטה כגון אם שחט חציו של סימן בעוף או רובו של סימן בבהמה אבל במיעוט שחיטה לא גמירי שהיה וכמו היכא דלא שהה כשיעור שחיטה כשר ה"נ אפי' אם שהה כשיעור פן דהשהיה היה אחר מיעוט השחיטה ג"כ כשר [ולפי זה משכחת לה שהיה גם בעוף בשחט חציו של וושט] וגם דברי הרא"ש היה קצת מקום לפרש כן דמש"כ דדילמא לא גמירי שהיה רק במידי דמנבלא ביה אין ר"ל במידי דמנבלא ביה חיותא אלא ר"ל במידי דמנבלא ביה הסימן דהסימן כבר נפסק ההיות שלו משום דכבר נשחט הרוב אך בזה חולק הרא"ש על בעל העיטור דלבעה"ע אפי' בנשחט חציו של סימן ג"כ לא קמבעיא ליה ופשיטא דפוסל או שהי' והלכך שפיר משכחת לה שהיה בעוף מה"ת אפי' אם את"ל דשהה במיעוט סימנים כשר כגון ששהה באמצע שחיטת הוושט אבל הרא"ש סובר בדעת ר"ת דמבעיא ליה דדילמא דדוקא לאחר רוב גמירי שהיה אבל באמצע הוושט הוי בכלל האיבעיא דאכתי הסימן לא נתנבל דהא חציו השני עדיין שלם ולפיכך כתב הרא"ש ז"ל ולפירושו את"ל דלא פסול שהיה במיעוט קמא לא פסל שהיה בעוף מה"ת כלל וכלל והא דאמרינן לקמן גבי שהיה כדי שחיטת עוף לעוף היינו מדרבנן [והוא מד' התוס' ד' ל' ע"ב ד"ה החליד ע"ש] ונמצא דבדברי ר"ת ז"ל יש ג' פירושים א' פי' הא"ז ב' פי' הבעה"ע ג' פי' הרא"ש ז"ל וכ"מ טובי לדינא בין הפירושים ודו"ק :

(השמטה לסימן א') **אבל** א"צ לגוללו אם נתעלף וכ"כ עי' בטור וב"י שדעת הרא"ש שצריך לגוללו אם נתעלף וכ"ל פשוט דאם שחט עוף ולא שחט בו רק הקנה והוושט נשאר שלם א"צ לגוללו כלל אם נתעלף דמה בכך דנתעלף ושהה בו הרי בקנה בעוף אינו פוסל שהיה כלל וכמבואר בשו"ע לקמן בסי' כ"ג סעיף ה' [ומיהו האידנא דחיישינן שמא נגע בוושט גם בעוף צריך לגוללו] ולכן כתב הרא"ש בפ"ק דחולין סימן ו' דמדברי הרי"ף ז"ל אין להוכיח דלא בעינן מוחזקין ותמהו ע"ז רבים דהא מהראיה שהביא הרי"ף מהא דמצא תרנגולת שחוטה בשוק הוא ראיה גם על מוחזקין אכן לפי מש"כ אינו ראיה כלל די"ל דשם מיירי דנמצא דהוושט הוא שלם ותו לא שייך למיחש לעלופי כלל ומברייתא דמצא גדיין ותרנגולין בשוק נמי אינו ראיה דהא שם איכא פלוגתא דתנאי ור"י אוסר [והרמב"ם פוסק באמת כר"י] וא"כ איכא למימר דטעמי' דר"י משם דלא ס"ל דרוב מצוין אצל שחיטה מומחין ומוחזקין הן ועוד דהא ברייתא זו אינו מביא הרי"ף ז"ל בהלכותיו כלל וא"כ איכא למימר דמשו"ה לא הביאה להלכה משום דס"ל דגבי גדיים אסור אם נמצא בשוק ודו"ק : (בסעיף ד') אם אבדו גדיים וכו' וכ"כ עי' בב"י שכתב בשם בעל העיטור איכא מ"ד דוקא אבדו אבל לא אבדו לא בעל דבבא הוא דאזקיה וכו' וכ"כ והמעיין בבעה"ע עצמו שיצא זה מקרוב לאור הדפוס יראה דהגי' שם דדוקא אבדו דמאן דשחטו סבר יאוש בעלים הוא אבל מצאו אימור דבעה"ב היא ואזקיה ולא דייק לן מדתני ריש' הרי שמצא וכו' עכ"ל ולפי גי' זו י"ל דאם מצא בביתו בהמתו שחוטה שלא מדעתו אפשר דמודה בעה"ע דאסור דע"ז ליכא ראיה מן הש"ס להיפך ושפיר הסברא מחייב דבעל דבביה כיון להזיקו ונבלה בידים וצ"ע בזה : (בסעיף ו') חרש המדבר ואינו שומע וכו' וכ"כ עי' בב"י שכ' בשם הג"א שכ' בשם הא"ז דחרש המדבר ואינו שומע אע"ג דגמיר הלכות שחיטה ומוחזק דשחיט שפיר לא אכלינן משחיטתיה ותמהני דהא תניא בפ"ק דחגיגה דהרי הן כפיקחין לכל דבריהם עכ"ל הב"י ועי' באחרונים מה שדחקו ליישב · אמנם כעת זכינו בעזה"י לגוף ספר הא"ז ומבואר שם טעמו ונימוקו דמפרש שם דע"כ מיירי מתניתין בחרש המדבר ואינו שומע דאל"ה היכי גמר הלכות שחיטה וכמו שהוכיח שם מנדה ד' י"ד דחרש גמור ואפי' למד מתחילה וא"כ נתחרש אינו מועיל לו לימודו מה שכבר למד והלכך ע"כ מיירי בחרש המדבר והא דתנן דחרש שדברו בו חכמים בכ"מ וכו' לאו כללא הוא בכל דוכתי וכמו דאמרינן בירושלמי בחגיגה בפ"א הלכה א' א"ר יונה ההיא אמרת לית כללי דרבי כללי ע"ש היטב בא"ז ברים הלכות שחיטה ועפ"ז אין מקום למה שפלפלו האחרונים בזה ועפ"ז יש ליישב גם דברי הרמב"ם ז"ל בפכ"ט מה' מכירה הלכה ב' דס"ל שם דחרש המדבר ואינו שומע נמי אין מקחו מקח רק מדרבנן ובמטלטלין כמו בחרש גמור ותמה עליו ה"ה שם דהא תניא דזה וזה הרי הן כפיקחין לכל דבריהם [ומש"כ הדרישה בסי' רל"ה די"ל דהרמב"ם מפרש דזה וזה וכו' אינו מלשון הברייתא לפי שיגע ולא מצא לשון ברייתא זו לא בתוספתא ולא במקומות אחרים ע"ש בדרישה הנה במח"כ איסתמיטתי' דהוא לשון ברייתא בחגיגה ד' ב' ב' ותוספתא בפ"ק דתרומות והלכך אין מקום כלל לתי' הדרישה בזה] אכן לפי הנ"ל י"ל דהרמב"ם סמך על הירושלמי הנ"ל דאינו כלל בכ"מ ומסתברא ליה להרמב"ם ז"ל דלענין משא ומתן אינו כפיקח ודו"ק אמנם עיקר קושית רבינו בעל הא"ז אינו מובן דמה בכך דאינו מומחה הא משום זה הוי מותר לכתחילה כשאחרים עומדין ע"ג והן אמת די"ל דהא"ז אזיל לשיטתו דהביא שם לקמן בשם רבינו ברוך דאינו מומחה נמי אסור לכתחילה אפי' באחרים עומדין ע"ג אבל מ"מ י"ל דזהו גופא קמ"ל מתני' דאין המחאת חרש ולא כלום וצ"ע : (בט"ז סק"ז) וכתב בהגהות מיימוני בפ"ד שעכ"פ צריך שידע ששהיות מצטרפות שזהו רגיל עכ"ל וכ"כ הדבר פשוט דדברי הגהות מיימון אינו רק לפי הדין הגמ' דבעינן שיעור שהיה אבל האידנא דמחמירין אפי' בשהיה משהו לא שייך שהיות מצטרפות וא"כ לא הו"ל להט"ז להעתיקו דהא האידנא לא שייך זה כלל ושאלתי זה את פי מר אחי הגאון זצ"ל והשיב לי דשפיר משכחת גם האידנא בשוחט בסכין שאינו חד בבהמה ושחט מיעוט של האחרון של סימן ראשון ולא היה עדיין כדי שיעור שהיה ותיכף יצא מן המיעוט ושחט למיעוט ראשון של סימן השני וא"כ יצא מן הסימן השני וחזר ושחט המיעוט בתרא וכן היה חוזר חלילה אף שהיה גמורה לא הוי כלל דהכל היה עוסק בשחיטה ובכה"ג משכחת לה שהיות מצטרפות אפי' האידנא אך מה שמסיים שזהו דבר הרגיל זה וודאי קאי לפי דין הגמ' ודו"ק ודפח"ח: (בש"ך בסימן ד' ס"ק ג') והב"ח בסי' ב' ובסי' זה אוסר בזה באכילה ולפענ"ד כמו שכתב וכו' וכ"כ תיבת שכ' עס"ה וצ"ל שכתבתי כצ"ל ועיקר הוכחת הב"ח הוא מלשון העיטור שכ' בדין זה דמותר בהנאה דמשמע דבאכילה אסור ע"כ ועי' בארוך מש"ך פר"ח מה שדחקו בזה · אמנם המעיין בבעה"ע עצמו יראה דס"ל בפשיטות דמותר אפי' באכילה דהא ומסיים שם דחייב בכיסוי וצריך לברך על השחיטה והא דמיירי לענין הנאה היינו משום דבאכילה בלא"ה אסור דהא לא נבדקה הריאה ולא גרע מנאבדה הריאה דקיי"ל דאסור באכילה ומ"מ מחייב בכיסוי משום דחזקת בני מעיים כשרים הם ודע דבירושלמי פרק הרואה הלכה ג' נפל ע"ש במש"כ שם מעתה משיבדק הסימנין דמשמע דאף למ"ד דמברך לאחר שחיטה מ"מ אין צריך להמתין על בדיקת הסימנין וזה דבר תימה דמאי משני ע"ז חזקת בני מעים כשרים דהא בבדיקת הסימנין אדרבה קיי"ל דאם לא בדק הוי נבלה ומטמא במשא דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת ודברי הגאון בעל ספר חרדים בפירושו על הירושלמי הנדפס בדפוס זיטאמיר שם תמוה וצע"ג · אכן הדבר ברור דתיבת הסימנין ט"ס וצ"ל מעתה משיבדק וכן הועתק בביאורי הגר"א ז"ל ביו"ד בסי' י"ט ס"ק ד' וכוונת הירושלמי להקשות דא"כ צריך להמתין עם הברכה עד לאחר בדיקת הריאה וע"ז משני שפיר דחזקת בני מעיים כשרים :

(בסימן כ"ב סעיף א') **בעוף** צריך לשחוט הוורידין וכו' ואם לא עשה כן לא יאכלנו ע"ס וכו' וכ"כ עי' ברשב"א בתוה"א בבית ג' שער ג' שהקשה בשם בעה"ע מהא דאמרי' גבי מזרקי דהיינו וורידין דהתכיה ומלחי' אפי' לקדרה שפיר דמי אלמא דמהני חתיכה אף שלא בשעת שחיטה ומה שתי' שם הבעה"ע בעצמו שם דיש חילוק בין נקובה לחתיכה כבר כתב שם הרשב"א דאינו מחוור דמ"ש נקב ומ"ש חתך ועיי"ש ברשב"א מה שתי' אכן לענ"ד י"ל דמיירי שלא נקב בשעת שחיטה כי אם שני וורידין דסגי בהכי אפי' לכתחילה וכמש"כ הש"ך בסק"ב ומ"מ הוורידין בעצמן אותן דלא נקבו אותם בשעת שחיטה צריכים חתיכה ומליחה לקדרה ודו"ק והרב הגאון וכו' מוהר"י מ"ץ דפ"ק נ"י אמר ליישב די"ל דשם מיירי בשחט את הבהמה ולא יצא דם בשעת שחיטה דבכה"ג א"צ שחיטת וורידין וכמש"כ כאן בסוף הסימן בהג"ה ותירוץ נכון הוא : (שם בש"ך ס"ק י"ג) והרא"ה בס' בד"ה כתב דאף כשלא יצא דם צריך לחתוך אבר אבר וכו' וכ"כ פי' דאף בשחט את הוורידין אינו מועיל דכיון דלא יצא דם חתיכת הוורידין אינו מעלה ולא מוריד ובגליון הרשב"א ז"ל בתו"ה כתבתי דאפשר דגם הרשב"א ז"ל במשמרת הבית דמתיר בכה"ג היינו בשוחט בהמה בריאה ולא יצא דם דע"כ נ"ל דהא דלא יצא דם היינו משום דאין הדם שלה נגול רק הוא עב ואין דרכה לזוב וכמש"כ הרשב"א במשמרת שם וא"כ בוודאי לא נעקר ממקומו כלל אבל בשוחט בהמה מסוכנת ולא יצא דם אפשר דבעת השחיטה נעקר כל הדם שבספוגות לצאת אך דמחמת חלישותה לא היה בה כח להתאמץ ולהוציא הדם לחוץ ודינה כמו שובר מפרקתה של בהמה קודם שתוציא נפשה דאסור לאכול באומצא ואפי' לפי מה דמסיק הרשב"א בתוה"א בבית ב' סוף שער ב' דאם לא שחט הוורידין לא נאסרו רק החוטין שבבהמה אבל הבשר בעצמו מותר אפי' באומצא ולא דמי לשובר מפרקת ע"ש מ"מ נ"מ דלכה"פ אסור לצלותו שלם אם לא שנעקר החוטין קודם הצליה וצ"ע בזה : (שם בט"ז סק"ח) שאם לא שחט כל הסימנין אלא רובן ורוצה לצלות שלם שצריך לחתוך אותם וכו' וכ"כ לשונו אינו מדוקדק דמשמע דמיירי בשעת הצליה אם בא לצלותו שלם אז יחתוך אותם וזה תמוה דבלא בשעת שחיטה לא מהני חתיכה דהא מסיים כמו בוורידין ובוורידין הא בעינן דיחתוך אותם בשעת שחיטה ועוד תמוה מאי דמסיים ע"ז דבד"מ כ' שיש איסור בדבר דנראה כשהיה בשחיטה ובשעת צליה מאי שהיה שייך אז אכן פשוט דכוונתו דאם דעתו בשעת שחיטה לצלותו שלם [ומיירי בבהמה אבל בעוף לעולם צריך חתיכה אף אם דעתו לצלותו אבר אבר וכמש"כ הש"ך בסק"א בשם הפוסקים] אז צריך לחתכן תיכף סמוך לשחיטה· ובר"ן ובב"י באמת ליתא לשון זה רק כתב שאם לא שחט כל הסימנין צריך לחתכן בשעה שהדם חם ודע דמ"ד הר"ן ז"ל נראה דדעת רבינו משולם הכהן והראב"ד ז"ל דעיקר הקפידא הוא דבעינן שישחוט כולו אבל ברוב אין הדם יוצא וכן מוכח להדיא מהראיה שהביא אבל ברשב"א בתוה"א בבית ג' בשער ג' [ובדפי הספר ד' ברלין הוא בדף ס"ח ע"א] מבואר להדיא דבזה מודו דברוב סגי אך דס"ל דגם בעוף צריך שני סימנין או רובם דסימן השני לא גרע מוורידין וגם הראיה שהביא אינו מקדשים כמו שהביא הר"ן רק מהא דאמרינן בש"ס ד' כ"ט· אבל בחולין אימא אפי' פלגא נמי סגי ליה ע"ש אך הרשב"א ז"ל תמה עליהם ז"ל שם מהמשנה דר"פ השוחט ומ"מ בקצר הביא לדבריהם לפסק הלכה וכ' דיש מגדולי המורים שהחמירו שלא לאכול כולו כאחד אפי' בצלי אלא אחר חתיכת הוורידין ורוב ב' הסימנין עכ"ל והביאו ג"כ הטור והשו"ע בסי' ג"ו בסעיף ג' לפסק הלכה וע"ש בביאורי הגר"א ז"ל דהביא

ראיה לזה מהש"ס ע"ש ומאו' תמהני על הב"י שכ' דלא ראה לשום אחד מהפוסקים שהזכיר דבר זה והלא הרשב"א והטור הזכירו דבר זה והוא בעצמו פסק כן בסי' ע"ו והן אמת דמד' הש"ך בסי' ע"ו סק"כ משמע דלא גרס זה בשו"ע אבל בכל ספרי השו"ע אשר לפנינו איתא זה ואולי דכוונת הב"י דהא שהביא הר"ן משמע דלא סגי ברוב זה לא הוזכר בשום פוסק וד' הב"ח בכאן תמוהים מאוד ונראה דלא ראה ד' הרשב"א בתוה"א הנ"ל ולכן הוצרך להגיה בקצר דל"ל כל אבל באמת צ"ל רוב ועיקר החידוש הוא דאפי' בעוף צריך רוב ב' הסימנים וגם דברי הש"ך בארוך תמוה קצת ודו"ק :

(סימן ס"א בש"ך ס"ק י"ב) והב"ח בסעיף י"ז פסק דאין מוציאין מידו. וכ"ב המעיין בב"ח שם יראה דעיקר הפסק שלו שפסק דאין מוציאין מידו קאי על כהן שתפס מלוי וכדעת המחבר בסעיף כ"ב אך ממשמעות דבריו שם שהביא ראיה מרב דאמר מסתיה דלא יהיב משמע דס"ל דאם תפס לוי מישראל נמי אין מוציאין מידו דכמו שהוא ספק אם חייב ליתן כן הוא ספק אם שקיל או לא ומדלא נזה רב להחזיר ש"מ דאם תפס הלוי אין מוציאין מידו דיכול לומר דקים לי כמ"ד דשקיל והביא ראיה מזה דה"ה אם תפס הכהן מלוי נמי אין מוציאין מידו. אמנם באמת דברי הב"ח תמוהים בזה דהא כיון דלא מצינו בגמ' ספק בזה לא הוצרך הגמ' לאשמעינן דשקלו מידו דפשיטא הוא ועוד דאף לפי דעתו דלא הוציאו מידו נמי אינו ראיה לדין דתקפו כהן מיד הלוי דשאני התם דהלוי לא מיקרו מוציא מחבירו דהא הבעלים בין כך וכך צריכין ליתן מתנות ואם יוציאו ממנו יצטרכו ליתן לכהן ולגבי הכהנים נמי לא מקרו מוציא מחבירו דהא ממון שאין לו תובעין הוא אבל בתפס הכהן מיד הלוי שפיר איכא למימר דלא מהני תפיסה דהוי תפיסה לאחר שנולד הספק והלוי הוא מוחזק בשלו. אמנם קצת נ"ל להביא ראיה לדברי הב"ח והט"ז דאם תפס לוי מישראל נמי אין מוציאין מידו מהא דאיתא בשבת נ"ו ויטו אחר הבצע ר' יוסי אומר מתנות נטלו בזרוע ופירש"י דנטלו זרוע ולחיים וקיבה והם לא היו כהנים עכ"ל ואם איתא דאין הוה אמינא כלל דלוים יטלו מתנות היאך עלה על דעתם של בני שמואל ליטול מתנות ואם דהיו חושבים עצמן לכהנים שלא כדין למה לא נטלו ג"כ תרומה ופדיון הבן ובכורות אלא ודאי דגם ע"ז יש ספק דלוי יטול מתנות והם היו תופסים מספיקא וזה היה שלא כדין דאין מוציאין ממון מספק ולפיכך כתיב ויטו אחרי הבצע כן נראה לי להביא קצת סמוכין לדברי הב"ח והט"ז ז"ל.

(בסימן מ"ח ט"ז ס"ק ג') **תולעים** שנמצאו בכרס פי' מונחים בפנים ואם [בפנים בט"ז כתב ואין ופשוט דט"ס וצ"ל ואם וכן הגיה מהרי"ב) יוצאים לחוץ ואין ידוע אם יצאו קודם שחיטה נראה דדינם כמו בריאה. וכ"ב הדבר צ"ע דכ' דין זה מתמיה דנפשיה והלא להדיא מפורש כן לקמן בשו"ע בס"ס מ"ט גבי קורקבן והוא מ"ד הג"ה אשר"י והובא בב"י ופשוט דה"ה בכרס ומה שתמה בפמ"ג כאן דא"כ מאי הוצרך לומר דמן הפרש הם גדלים הנה באמת בהגהות ש"ד סימן נ"ו הביא תיכף לזה דין דהג"ה אשרי הנ"ל והביא בזה שני דעות ע"ש וא"כ י"ל דהוצרך לטעמא דמן הפרש הם גדלים לדעה האוסרת שם בניקבו לחוץ והרמ"א ז"ל העתיק לשון הש"ד ושוב ראיתי דכדברי הט"ז איתא בהדיא בהלכות גדולות בהל' טרפות וז"ל שם והיכא דבתר דאישתחיט בהמה אישתכח מורנא דנקב בריאה או בכרס אחר שחיטה הוא וכשרה עכ"ל בה"ג שם והובא בש"ך לעיל סי' ל"ו ס"ק י"ז : (בסימן הנזכר בש"ך ס"ק י"ב באמצע הדיבור ודלא כמש"כ הב"ח דרש"י אוסר נמי ע"י חולי וכו' וכ"ב אמנם בכל בו בהלכות איסור והיתר ד' פ"ו ע"א משמע להדיא כדברי הב"ח שכתב שם דיש מביאין ראיה נגד דעת רש"י מדאמרינן בני מעיים שנקבו וליחה סותמתן טרפה משום דליכא איכא מגינה מכלל דקאת העור מגין עכ"ל והרי התם הא מיירי בנקב שבא על ידי חולי אלמא דס"ל בפשיטות דלרש"י אפי' ע"י חולי טרפה בניקב מצד אחד וכדעת הב"ח :

(בסימן פ"ב ש"ך ס"ק ט') **עוד** כתב באו"ה שם דאף במסורת בעי ג' סימנים והוא תמוה וכו' וכ"ב המעיין הטיב באו"ה כלל נ"ו דין י"ח יראה דלק"מ דקאמר התם שני דינים דאם יש מסורת שאינו דורס אז בעי ג' סימנים בגופו [משום דמה בכך דאינו דורס הא מ"מ יש לחוש דשמא פרס או עוזניה הוא דאחד מאלו הסימן בהם דאינו דורס וכן לא מהני לזה סימן אחד בגופו או אפילו שניים כמו שמפורש בחידושי בעז"ה] אבל אם יש מסורת שהוא טהור מסיים באו"ה שם עצמו דלא בעי ג' סימנים בגופו כלל וא"כ לק"מ ולפי דעת הש"ך בדבריו דלא ירד לחלק בזה תמהני דהיאך היה מפרש לדברי האו"ה שם דהא לפי דעתו הוא סותר עצמו שם תוך כדי דיבור וצ"ע :

(בסימן ס"א סעיף ח') **נותנין** אותם לכהנת וכו' וכ"ש שבעלה ישראל פטור מן המתנות ע"כ. וכ"ב דנ"ל שדווקא בעלה של הכהנת פטור מן המתנות אפי' הוא ישראל אבל בעלה של לויה חייב במתנות משום דעיקר הטעם דבעלה של כהנת פטור דהוי כמאן דאתי לידה וכבר קיים מצות נתינה והוזר וזוכה מידה וזה לא שייך בלוויה דהא אם נותנין ללוי אינו מקיים בזה מצות נתינה דהא ונתן לכהן כתיב ולווים אינם בכלל כהנים דכהנים איקרו לווים אבל לווים לא איקרו כהנים וכמו שכ' הש"ך לקמן בפשיטות ס"ק י"ב ודלא כהב"ח :

(השמטה בסי' ל"ו סעיף ב') **אפי'** נגלד קרום העליון כולו כשרה אלא שצריכה בדיקה וכ"ב הנה מש"כ דצריכה בדיקה הוא מבה"ג וכמו שהובא בב"י ולכאורה יש להביא ראיה גדולה לדברי בה"ג מריאה דאוושא דהצריכו חז"ל בדיקת פושרין דשמא ניקב גם הקרום העליון ואף דבכל ריאה דאוושא לא חיישינן רק לקרום התחתון דהא י"ל דמה דאוושא הוא משום זיקא דביני וביני ואעפ"כ חשו חז"ל דשמא ניקב גם העליון והצריכו בדיקה ובאמת לדעת הרשב"א ז"ל וסייעתו דניקבו שניהם זה שלא כנגד זה כשר וביאר הרשב"א ז"ל במשמרת הבית דף ל"א ע"ב הטעם משום דקרומי הריאה דבוקים הרבה זה בזה ואין הרוח נכנס ועובר בין זה לזה [וכן תי' הב"י לחד תירוצא לדעת המכשירין רק שהב"י מדייק וכתב שע"פ הרוב הרוח לא יבוא ביניהם וכוונתו בזה לשמור עצמו מקושיית הפר"ח וכמו שכ' התבו"ש כאן בכוונת הב"י ע"ש] וא"כ נ"ל דריאה דאוושא יצא מכלל רוב דהא חזינן גבה דקרומים שלה אינם דבוקים זה בזה כמו בכל הריאות דהא מפקא זיקא ביני וביני וכיון דאיכא בה ריעותא לבד מה שניקב קרום התחתון לפיכך חשו גם לעליון אבל לדעת האוסרין בניקבו שניהם זה שלא כנגד זה וכתב רבינו ירוחם והובא בב"י דטעמם דס"ל דקרומי הריאה אינם דבוקים זה בזה [ולדעת הב"י לפי' תי' הב' גם המכשירין ס"ל הכי אלא דס"ל דכל שאין הרוח יכול לצאת להדיא וצריך לעבור בין שני הקרומים עד שיצא לית לן בה] וא"כ אין כאן שום ריעותא אחרת בריאה דאוושא זולת מה שניקב קרום התחתון ואעפ"כ הצריכו בדיקה וא"כ ה"ה להיפך בנגלד קרום העליון צריך בדיקה [ולפי זה יהיה מוכרח דגם בנגלד פורתא צריך בדיקת פושרין מן הדין ולא עוד דלדידן דאין אנו בקיאים בבדיקה יש להחמיר בנגלד פורתא יותר מנגלד כולו דבנגלד פורתא לא תהני בדיקה דהא בנגלד פורתא לא שייך סברת הש"ך בס"ק ט' ודו"ק ובאמת בכל האחרונים ז"ל מבואר להיפך דבנגלד פורתא אף דלכתחילה בעי בדיקת פושרין מ"מ אם נאבד בלא בדיקה כשר בדיעבד וע"כ צ"ל דס"ל דמריאה דאוושא אינו ראיה כלל וכמש"כ לקמן בסמוך בעז"ה]. אמנם אחר העיון יש לדחות ראיה זו דהא לכאורה יש לתמוה על הב"י בתי' הב' דכל שאין הרוח יכול לצאת להדיא כשר א"כ ריאה דאוושא נמי אפי' אם מבלבן למה טרפה דהא כל ריאה דאוושא אף אם ניקב גם קרום העליון מ"מ בוודאי אין הנקבים מכוונים דאם היו מכוונים לא הוה אוושא דהא הך דאוושא היינו משום שהרוח נכנס בין שני הקרומים עד שיוצא דרך נקב השני וא"כ לדעת המכשירין בניקבו זה שלא כנגד זה גם ריאה דאוושא תכשר אפי' אם מבלבן [ותמהני על התבו"ש דהוצרך להקשות על סברת הב"י הנ"ל מכח טעם אחר והלא בפשיטות הו"ל לתמוה עליו כנ"ל] וע"כ צ"ל דריאה דאוושא גרע דהא כל ריאה דניקבו שניהם זה שלא כנגד זה לא אוושא והך ריאה אוושא וע"כ דהכא ריאה הקרומים הם פרודים זה מזה ביותר עד שהרוח יכול להשמיע קול ובכה"ג טרפה אף אם נקבו זה שלא כנגד זה [ובזה נסתלק ג"כ מה שהקשה התבו"ש על הב"י ודו"ק] וא"כ גם לבה"ג אינו ראי' דשאני התם דאיכא ריעותא זולת הנקב דהא משמעת קול ודו"ק :

(בסי' ל"ז ש"ך ס"ק ו') **רש"י** פי' הטעם שאין סמוכות אלא מחמת נקב שהיה בריאה וכו' והרמב"ם פי' מפני שהדבר קרוב שיש נקבים ביניהם ואין להם דרך בדיקה וכ"ב דנ"מ לדינא בין רש"י להרמב"ם אם היה הפסק ביניהם כחוט השערה דלרש"י טרפה ולא מהני בדיקה וכמו שכ' בהג"א לדעת רש"י והובא בב"י והטעם דבכה"ג נמי מקרי סמיכי וכיון שודאי היה נקב לא מהני בדיקה אבל להרמב"ם אינו וודאי שהיה נקב רק שקרוב הדבר והיה מהני בדיקה רק מפני שאין להם דרך בדיקה מפני שהבועות מכסות את הנקב וא"א לבדוק אבל אם יש הפסק ביניהם אפי' כחוט השערה הרי יש להם דרך בדיקה ושפיר מהני בדיקה ונ"ל דזה הוא ג"כ דעת בעל העיטור ז"ל שכתב בהלכות שחיטה באות בועי [והובא בב"י] דאם יש ביניהם כחוט השערה כשרה אבל בדיקה מיהת בעי ואם אית בה נקב טרפה והמפרש שם נתקשה בטעמו וכתב דאולי דהוציא כן מדאמרינן בגמ' דתרתי בועי דסמיכי לית להו בדיקותא מכלל דאי לא סמיכי אית להו בדיקותא אבל בדיקה מיהו בעי אבל לא ידע הטעם אמנם לפמש"כ הטעם פשוט ונראה לזה מדהשמיט הבעל העיטור שם בלשון רש"י שאינן סמוכות אלא מחמת נקב וכתב סתם שמחמת נקב בריאה וכו' ומשמע דס"ל דאינו וודאי רק שקרוב הדבר ודו"ק :

(סימן ל"ט בשו"ע סעיף ד') **ואינו** נקרא כסדרן אלא בשתים זו אצל זו מהיתוך של זו לתיתוך של זו וכ"ב ע"י להרשב"א ז"ל בתו"ה הארוך ד' ל"ד שכתב דלפי מה שנראה מרש"י ז"ל דמהיתוך לגב ומגב לגב נמי מקרי כסדרן א"כ אונות שבשמאל אין צריכין בדיקה מחמת סירכא שאינן אלא שתים ע"כ ולכאורה דבריו תמוהין דהא מ"מ צריך בדיקה דשמא נסרך אונה הב' לאומא ממעל לאונה שבצד האומא דזה וודאי הוי שלא כסדרן דהא דעת הרשב"א ז"ל שם בסמוך כדעת רש"י דהאומא והונא חד דינא אית ליה והתוס' בדף מ"ז ד"ה היינו דייקו בלשונם וכתבו דאי לא הוו אומא בכלל אונה לא תמצא שלא כסדרן בשמאל והוכיחו התוס' מזה כדעת רש"י דהאומא הוי בכלל אונה וא"כ הרשב"א ז"ל דפסק שם כרש"י א"כ אדרבה שפיר משכחת לה שלא כסדרן משמאל ואף דנראה שם דהרשב"א פסק שם כרש"י ולא מטעמיה דאומא לא הוי בכלל אוני ומ"מ לענין דינא אין חילוק ביניהם רק דרבא לא מיירי מזה והוא כעין תי' הב' שכ' התוס' בסוף ד"ה הנ"ל מ"מ הא הרשב"א לא קאי אדברי רבא גופא דא"כ הו"ל דלא משכחת לה שלא כסדרן משמאל וכמו שכ' התוס' ומדכ' דאין צריכין בדיקה משמע דבא לפסוק דינא לענין בדיקה לכתחילה דלדעת רש"י בשמאל א"צ בדיקה וזה תמוה ולכאורה רציתי לומר דט"ס נפל ברשב"א וצ"ל אונה שבשמאל א"צ בדיקה ור"ל אונה הסמוכה לאומא דמ"מ היכי שהיא סרוכה בין לאומא ובין לאונה הוי כסדרן אכן עדיין צ"ע דהא מ"מ צריך בדיקה דשמא היא סרוכה לעינונותא דוורדא או לשומן הלב או לחזה דאם סרוכה לשם הוא וודאי שלא כסדרן וטרפה וצ"ע וכן יש לתמוה על הר"ן שכ' ג"כ דלרש"י לא משכחת לה שלא כסדרן רק בימין אבל בשמאל כשרה בכל ענין עכ"ל וזה תמוה וזה א"א לומר דר"ל דרבא לא מיירי בשמאל דאין זה כמשמעות לשונו דהא מסיים דכשרה בכל ענין ומשמע דבא לפסוק דינא וצ"ע וה' יאיר עיני ומ"מ לענין עיקר הדין כבר הסכימו כל הראשונים ז"ל דמהיתוך לגב נמי הוי שלא כסדרן וכמו שפסק בשו"ע :

(בסימן ק"ג סעיף ה') **כל** קדירה שאינה בת יומא חשיבא נט"ל והיא הוסרת ונקראת בת יומא שלא שהתה מעל"ע אחר שנתבשל בה האיסור וכו' וכ"ב דכ"ה דעת רשב"ם וספר התרומה והרא"ש וכמו שמבואר בב"י ונ"ל ראיה לשיטתם ז"ל דהנה הרמב"ן ז"ל בפי' החומש בפ' ראשי המטות כתב טעם על מה דלא הוזהרו על הגעלת כלים במלחמת סיחון ועוג משום דנחשבת כא"י והיה מותר אפי' קדלי' דחזירי ועי' בפרשת דרכים בדרך הקודש מש"כ עליו בזה ואמנם למש"כ ר"ת בתוס' חגיגה ד' ג' ע"ב דמה שכבשו סיחון ועוג מעמון ומואב לא נתקדשו בקדושת א"י לא יתיישב כ"כ אכן לולא דברי הרמב"ן ז"ל היה נ"ל ליישב בפשיטות דהא אמרינן בתענית דף כ"א דעמדה לו חמה למשה בעת מלחמת סיחון ועוג וכמו שעמדה לו ליהושע משום דאתיא אחל אחל וא"כ היה אותו היום נמשך כ"ד שעות לכה"פ וא"כ כשבאו לביתם בלילה כבר נעשו כל הכלים לפגם דהא מסתמא בעת המלחמה לא הי' פנאי לבשל בתוך הכלים ולא אסרה התורה אלא קדרה בת יומא ואמנם כל זה לדידן דתליא בכ"ד שעות אבל לר"ת דסובר דלילה פוגם אפשר דיום אינו פוגם כלל ואפי' נמשך כ"ד שעות ואפשר דרמב"ן ס"ל כר"ת בזה ואמנם לדידן יתיישב קושיית הרמב"ן בפשיטות [ודברי הפלתי בכאן צ"ע ולא ירדתי לסוף דעתו דמנ"ל דהיה נמשך כמה ימים ועוד דהא מ"מ היה צריכים להגעיל כשבשלו בלילה בעת ששבתו מהמלחמה ודבריו צ"ע] :

צ"ל דהמחבר הוסיף על לשון הטור שבטור כתב צריך ס"א לבטלו והמחבר הוסיף לבטל פליטתה. והיינו משום דהטור ז"ל לטעמיה דלא חשיב לקמן בסימן ק' גם בילת אפרוח. אבל למ"ש המחבר שם בילת אפרוח דהוה ג"כ בריה הוצרך לפרש הכא דדוקא לבטל פליטתה ולא היא עצמה. דאפילו באינה מינה אינה בטילה משום בריה דאלו עם מינה יש טעם אחר כמ"ש הטור בסי' ק"י בשם העיטור דהוה דבר שבמניין ע"ש וזה שכתב הטור כאן ואם נתערב ביצה בביצים יתבאר בסי' ק"י ומעתה למ"ש הש"ך סק"ז וכן הט"ז דבילת אפרוח או טיפת דם בשאר ביצים הוי מין באינו מינו דטעם אפרוח ודם לחוד. וטעם ביצה לחוד ושלא כמ"ש לעיל בסי' ס"ו בהגה"ה סק"ד ועי' בפר"ח מה שהכריע בזה א"כ תקשי מה שהראה הטור מקום לס' ק"י שהרי ע"כ לפ"ז צ"ל דהתם לא איירי רק בבילת טריפה עם שאר ביצים דהו"ל מין במינו מיהו למ"ש הש"ך בס' ק"י דאפילו באינו מינו לא בטיל דבר שבמניין א"ש. אך מה שנראה מדברי הש"ך דהך דיוקא קאי אתרווייהו אבילת אפרוח ודם צ"ע דהא לקמן סי' ק' העלה הש"ך דבילת דם לא חשיבה בריה ואולי לזה נתכוון הפמ"ג לעיל ס"ס פ"ו ס"ק י"ז בש"ך שכתב זה הלשון דחוק כאן ובזה היה נראה ליישב דברי המע"מ שהביא הש"ך לקמן סי' ק' אלא שצריך להגיה שם ובשו"ע סימן נ"ח ע"ש. ועכ"פ יש נ"מ לדינא בזה למ"ש הש"ך לעיל סי' פ"ו ס"ק ט"ז דיש לחוש גם לד' הרמב"ם דאפילו בתבשיל בעינן ס"א משום בריה אם כן נ"מ דדווקא בבצים שיש בהם אפרוח בעי ס"א בתבשיל דהוו כבריה אבל ביצה שיש בה טיפת דם בטיל בס' בתבשיל דלא הוי בריה והכא בבצים איירי ודו"ק :

(סימן ק"ז בש"ך ס"ק ז') הסכים הרב להמחבר וסייעתו אבל. צ"ל וסייעתו להתיר אבל :

(שם) וכ"ב האו"ה כלל כ"ז דכן נוהגים וכ"כ. צ"ל נוהגין להתיר וכו' :

(סימן ק"ט בש"ך י"ב) וקדירה שנתבשל בה אומר האיסור. צ"ל אני אומר שהאיסור :

(סימן ק"י בבאר הגולה אות ג') אע"ג דפליגי רבי יוחנן ור"ל בפירוש ר"ת. צ"ל דברי ר"מ :

(שם) וא"כ ביצה נמי בטילה כו'. אין דבריו מובנים בזה דאף שהיה הכרח דקיי"ל כר"מ אכתי ביצה בטילה דעכ"פ ודאי דקיי"ל כר"י לגבי ר"ל רק שבעל העיטור פסק כר"ל וע"ש בב"י ובס' פ"ו : (שם בסופו) לכן חילק המחבר שם בין בילת אפרוח לשאר בצים. צ"ע דבס' פ"ו ס"ג לא איירי כלל בבילת אפרוח רק בבילת נבילה וטריפה וע"ש :

(שם בש"ך ס"ק ל"ג) אחר שנודע התערובות כו' מותר אפי' כו'. צ"ל כמו בד' אוסער' וז"ל אחר שנודע התערובות אסור אבל אם לא נודע התערובות וכו' מותר אפילו כו' כנ"ל :

(סימן קי"ח בשו"ע סעיף ו') היו כאן שתי קדירות וכו' אני אומר למקום איסור הראשון נפל גם השני. כאן צ"ל ההגה"ה דדווקא שאין שניהם כו' אבל אם היה ש' כו' הוי כאלו לא נפל כו' (ור"ל ומשו"ה לא אמרינן בכה"ג דלמקום שנפל הראשון כו' ולהכי שתיהן אסורות) ואח"ז צ"ל דברי המחבר אבל אם נפל איסור כו'. כנ"ל :

הדינים אשר ישים הרב לנגד עיניו בבואו לבחון ולבדוק את השוחט אם יודע היטב את הלכות שחיטה ובדיקת הריאה . ואם ראוי וכשר השוחט הזה לבני ישראל לסמוך עליו :

א ארבע בדיקות נאמרו בהכשר בשר בהמה לאכילה ואלו הן . בדיקת השוחט · בדיקת הסכין · בדיקת הסימנים · בדיקת הריאה · ובעוף אינם אלא שלשה לפי שהעוף אין צריך לבדוק הריאה :

ב בדיקת השוחט כיצד כל קהל ועדה צריכים לבדוק ולחקור אחר איש הגון שדרכיו מתוקנים וירא ה' מנעוריו ויודע להבין ולהשכיל בתלמוד עם פירש"י ז"ל ובקי בדיני שחיטה ובדיקה שיהיה אומנתו בקהל קדושים שימנו אותו לשוחט ובודק לצבור ואף שיש בו מדות טובות אלו ואומר שהוא בקי מאד בהלכות שחיטה ובדיקה ויודע בעצמו שהוא בקי בבדיקת הסכין והריאה ויש לו חיזוק הלב שלא יתעלף שהוא הסרת ההרגשה מחמת מורך הלב בראותו דם וזה גורם שאפשר שינבל או יטריף ולא ירגיש מ"מ אין למנותו עד שיתחזק לפני החכם שבעיר שישחוט לפניו ג"פ רצופים בהכשר ויראה החכם שהוא אומן יד ואינו מתעלף גם צריך לבדוק אותו אם כל דיני שחיטה ובדיקה שגורים על פיו בלא גמגום וגם צריך לבדוק אותו אם יש לו הרגשה טובה לבדוק הסכין שירגיש בפגימה כל שהוא ויוכל לתקנו בנקל שיהיה כשר לשחוט בו ואם יעמוד בנסיון בכל אלה אז החכם יכתוב לו כתב סמיכה שהוא סומך ידו עליו ונותן לו רשות לשחוט ויבדוק ובאופן שיקבל עליו התנאים המבוארים בשו"ע ובשאר ספרי האחרונים ולפי שהדברים ארוכים וכבר הורה זקן הא"ז בשמ"ח ות"ש הדרך אשר ילכו בה והמעשה אשר יעשון פי צדיק יהגה חכמה והגות לבו תבונות איך לפנות דרך ימין בכל פינות לא אפאר אחריו רק ללקט אשר נשאר עוללות הלא טוב עוללות אפרים :

ג נוהגים באלו הארצות שלא להניח לשום אדם לשחוט ולבדוק אם אין בידו כתב מחכם מובהק שהרשה אותו לשחוט ולבדוק לפי שנבחן ונמצא שלם בכל פעלו במדות האמורים ומאז לא יצא עליו שם רע שיש לו דעת קל ביראת שמים ולפעמים מזדמן שהחכם בעצמו אין לו הרגשה טובה בבדיקת הסכין וגם אין לו הכרה טובה בעסק אומנות היד והתעלפות אזי אם יש בעיר אנשים אחרים שיש להם הרגשה והכרה טובה ומכ"ש אם המה שוחטים מומחים בעיר הזאת או בעיר אחרת ויודע בהם שהם יראים ושלמים והם כותבים לו שיש לו הרגשה טובה והוא אומן יד מוחזק שאינו מתעלף ולמד סדר בדיקת הריאה בדיקת פנים וחוץ אז החכם בודק אותו בשאלות ודינים אם יודע ומשיב הכל כראוי אזי החכם נותן לו כתב קבלה ומרשה אותו להיות שוחט ובודק :

ד ראוי לחכם שלא ליתן כתב קבלה לשוחט אלא א"כ כבר הוא בן י"ח שנה שאז מן הסתם דעתו נכונה ויודע להזהר היטב וכן יש ליזהר כשהגיע השוחט לכלל זקנה ושיבה לבדקו בכל פעם ולהתבונן עליו אם ידיו רותתות יש לסלקו וכל שהוא מופלג בזקנה אפילו פחות מבן שמונים הרי זה לא ישחוט שבלי ספק שידיו כבדים ועיניו קמו וקשה לסמוך בזה על שהוא מעלה את המדומה שכחו אז כחו עתה כי לעת זקנה יוכל להיות שיתהפכו החושים בזמן מה ברפיון ידים לא חלי ולא מרגיש ולא ידע כי בנפשו הוא ולפעמים מזדמן שבני העיר חוששים להשוחט שהגיע לעת זקנה ורוצים לסלקו והוא בשביל כדי חייו ופרנסתו מתעקש בדבר ומענה בפיו שהוא בחזקת הגוף כמקדם ואין יכולים להשיב פניו מחמת שהוא נכבד בעירו מימי עלומיו יש להם להדר פני זקן ולפשר עמו שיקח איזה חלק אצל השוחט שיתמנה מחדש ובזה תנוח דעתו ואם הוא עומד על דעתו ומעמיד עצמו נגדם בחזקת היד הרי זה עתיד ליתן את הדין שאף לו יהא שהאמת אתו שלא הגיע זמנו לדחות מ"מ הדין נותן שיש לו להפיס דעת רבים שלא יהיה לבם נוקפם באכלם מזבחו והטוב והישר שינוח דעתם וימצא חן בעיני אלהים ואדם כמאמרם ז"ל כל שרוח הבריות נוחה ממנו רוח המקום נוחה ממנו :

ה אכסנאי שבא לעיר אם יודע שראשי העיר יראים ושלמים ומדקדקים במצות ועל ידם נתמנה השוחט הקבוע כי תאוה נפשו לאכול בשר אין לו לחוש אף אם בעל נפש הוא כי בודאי לא הקימו את הבלתי ראוי אך במקומות שאין יד היראים ושלמים תקיפה למנות שוחט כאוות נפשם ומכ"ש בישובים שאנשים בה מעט או בכפרים שיש שמה שוחט שבחרו בו הבעה"ב שדרים שם · כל אשר נגע יראת ה' בלבו אין לו לאכול בשר אף אם השוחט מראה לו כתב קבלה אם לא שיש לו קבלה מחכם מפורסם שהוא שופט ומדקדק בנתינת כתב קבלה שלא ליתן לכל החפץ למלאות ידו רק אחר הדקדוק היטב שהוא ירא ושלם או שהוא בקי בשוחט ההוא ובמעשיו ונתברר לו שיש לו מדות חכמים שהשוחט צריך להם ועכ"פ יחקור אם השוחט מוחזק לאיש הגון ואינו טוב לב משתה תמיד ואם בידו לבדוק בעצמו הסכין של השוחט ששחט בשר זה יבדוק אותו ואם ימצאנו טוב ויפה ראוי לאכול אפילו בשר בהמה ומכ"ש בשר עוף שאין בו חשש בדיקת הריאה :

ו ברוב קהלות נהגו למנות שני שוחטין או שלשה ויותר אם העיר רבתי עם וצריכים לבשר הרבה דבר יום ביומו שלא תכבד העבודה על השוחטים ובנקל יבא לידו מכשול בהחפזם לשחוט ולבדוק בשעה הצריכה לכך ומ"מ אף בעיירות בינונית נמנין שנים ומוזהרים ממנהיגי העיר וחכמיה שלא ישחוט האחד שלא בפני חבירו כדי שיהיה כ"א מושגח מחבירו בבדיקת הסכין והסימנים והריאה שיהיה נעשה הכל בהכשר אף שמעיקר הדין א"צ לכך שאף אחד נאמן מ"מ עושים כן שיהיה הכל מתוקן בהכשר ויתרון כאשר נמצא כמה פעמים שע"י זה נמלטו ממכשול ובפרט שעל הרוב אין שניהם שוין בחכמה ובאומנות ואיש את רעהו יעזורו והוא נכון מאד וקורא אני עליהם יעמדו יחדיו וטובים השנים מן האחד :

ז מעשה שנתמנו שני שוחטים והוכרז בבהכ"נ ע"פ הרב והקהל שלא ישחוט הא' בלא חבירו ומה שישחוט הא' לבדו יהיה אסור והורה המורה שכיון שלא הוכרז בחרם אף שיש ביד הרב והקהל לאסור על עצמם שחיטת הא' מ"מ מותר הבשר לאנשי עיר אחרת (שו"ת כ"ב ח"א חי"ד סי' א' ועיין בשו"ת יעב"ץ ח"ב סימן כ"ד כ"ה) :

ח מעשה בשוחט שנתן כתב על עצמו שקבל בנדר וקונס שלא ישחוט יחידי כ"א בהשתתפות עוד אחד מהשוחטים שבעיר ואם אעבור שחיטתי פסולה לכל ישראל ועבר ע"ז ושחט יחידי והורה המורה כיון שנתן כתב זה בשביל שהקהל רוצים לתקן כך שלא ישחוט יחידי שחיטה זו פסולה היא אבל כשר לשחוט מכאן ולהבא בהשתתפות עוד שוחט ומ"מ טוב שיתירו לו ב"ד האיסור הזה שאסר שחיטתו על כל ישראל (בספר בני יעקב בשו"ת שבסופו סימן ו') :

ט מעשה בשוחטים שתקעו כף להחכם שלא יכשירו שום בהמה עד שיניחו חותם לסימן כשר כי הקצבים חשודים בעיניו להחליף טרפות בכשרות ועברו ע"ז ולא הניחו חותם והורה המורה שיש לקנוס אותם להעבירם להבא אם לא יקבלו תשובה אבל אין לאסור שחיטתן למפרע (שו"ת כ"ב ח"א חי"ד סי' א' ועיין בשאילת יעבץ הנ"ל) :

הגהות תוספות שבת ובאורים

והוא מספר פלאים להגאון מוהר"ר רפאל מייזלש ז"ל אב"ד דק"ק פריצק :

סימן א (בש"ך סקט"ו) וכן משמע בש"ס וכו' . נ"ב עי' בהגהות אשר"י מאור זרוע בחולין בסוגיא זו ותבין דברי הש"ך על נכון :

סימן ב (בש"ך סק"ד) ולכך כשבודק סכין ונותן לו מומחה מותר כו' כצ"ל : (שם סקי"ב) מפני שהוא מושבע ועומד מהר סיני) . נ"ב עבא"ח סי' קכ"א בכהן שנשא גרושה ודו"ק שצ"ע לייטב : (שם ס"ק כ"ז) אבל אה"נ דבשהיה אין חילוק בין הוא לאחר . נ"ב כוונתו בזה לסתור תירוצו של הדרישה : (שם) ואפשר נמי וכו' . נ"ב כוונתו בזה לדחות תירוצו של הב"ח לפי הבנתו בקושית הדרישה : (שם) ומ"מ צ"ל לתרץ . נ"ב זה קאי לייטב קושייה הדרישה גם לפי האמת ע"פ פירושו של הש"ך לעיל בסמוך כל הנ"ל קבלתי מפי אבי המחבר שפירש כן דברי הש"ך :

סימן ד (סק"ד בש"ך) זה למד הרשב"א ממאי דקשיא ליה תיפוק ליה דשחיטת מומר הוא . נ"ב והיינו דקשיא להרשב"א בפלוגתא דר"י ור"ל בברייתא דהשוחט בהמה לזרוק דמה לעבודת כוכבים דר"י ס"ל דהוי זבחי מתים ואסורים בהנאה ור"ל ס"ל דהוי שחיטה פסולה ואינה אסורה רק באכילה והקשה הוא ז"ל תיפוק ליה דשחיטת מומר הוא ותירץ דלא קאמר על דעת שיזרוק הוא בעצמו את דמה לעבודת כוכבים אלא ששחט לעבודת כוכבים על דעת שיזרוק ויקטיר העובד כוכבים לעבודת כוכבים והוא שהביא רמ"א בשו"ע :

סימן ה (בש"ך סק"ז) ואזדא לטעמייהו דהכא . נ"ב אבל אשם ודאי ולא מזכיר שם נזירות לא ובא"ח לא אמר אשם ודאי :

סימן י (בש"ך סקי"ח) והביא ראיה מדקפריך הש"ס גבי סכין ששחט בה טריפה למ"ד הדחה בחמין דהיתירא נמי בלע אמ"ה . נ"ב פי' אבל למ"ד הדחה בצונן לא קשיא משום דאפשר דה"נ לדידיה בעי נמי הדחה בצונן אף משום אמ"ה והא דנקט טריפה היינו לרבותא דאפילו אם שחט בה טריפה נמי סגי הדחה בצונן ולא מיבעיא באיסור אמ"ה דסגי הדחה בצונן אך למ"ד הדחה בחמין תקשי שפיר למה לא אשמעינן רבותא דאפילו משום אמ"ה נמי בעינן הדחה בחמין לפ"ז נשמע ממילא דגם משום איסור אמ"ה נמי בעי עכ"פ הדחה בצונן למאי דקי"ל כמ"ד הדחה בצונן ע"כ ראייתו של הב"ח ע"ש וע"ז כתב הש"ך ויש לדחות ר"ל די"ל דמשו"ה לא פריך הש"ס למ"ד הדחה בצונן דהיתירא נמי בלע אמ"ה משום דאפילו לפי סברת המקשה לא צריך הדחה משום איסור אמ"ה כי הדם הבא לאחר גמר שחיטה מדית ושותף להסכין האיסור של אמ"ה שעל פני הסכין ומכ"ש לפי סברת התרץ, ובזה נדחה שפיר ראייתו של הב"ח הנ"ל כמובן וק"ל · כל זה שמעתי מפי אבי המחבר ז"ל :

סימן יב (בש"ך סק"ד) והיינו לפוסלו מכאן ולהבא . נ"ב ויבדלו מפתו ויינו : (בשו"ע סעיף א') אין שוחטין לתוך הגומא . נ"ב אסור לשחוט בבה"כ מג"א סי' קנ"א בשם המבי"ט :

סימן יג (בש"ך ס"ק כ') ודבריו דחוקים . נ"ב ר"ל דלפ"ד לא הוה לי' למסתם כל כך :

סימן יט (בשו"ע סעיף א' בהגה"ה) ואם שחט בבית המטבחים . נ"ב והמג"א סי' קס"ו השיג ע"ז ע"ש : (ס"ק י"ב בש"ך) ולענין כסוי השני עבעט"ז . נ"ב היינו דצריך לחזור ולברך : (שם) דדברי טעם הם . נ"ב ר"ל דבשכח לא שייך לומר שהיה דעתו עליו בשעת הברכה של הכסוי ראשונה :

סימן כג (בשו"ע סעיף ו') שחט עוף ושהה בו . נ"ב ובש"ח מיירי דלא שחט רק העור לבדו : (ס"ק י"ז) ומיירי ששחט הקנה לבדו . נ"ב פירוש ששחט מעיקרא הקנה לבדו דאל"כ מאי נ"מ בזה : (ס"ק כ') גם מהרש"ל פרק השוחט סי' י"ד הכשיר בזה · נ"ב ואפי' נקרע העור מחמת זה מאחר שלא נעשה ע"י סכין :

סימן כד (בש"ך סק"ד) ועיין בחידושי הרשב"א דף ל"א ע"ב . נ"ב דכתב שם גבי היה שוחט והתיז שני ראשים בב"א אם יש בסכין מלא צואר כשרה ואסיקנא בגמ' מלא צואר חוץ לשני צוארין ואם אין בסכין אלא במלא שני צוארין לבד יש מי שאומר שהראשון פסול לפי שלא היתה בו הולכה כשיעור אבל השני מותר שהרי יש לשני מלא צואר חוץ ממנו וזה דעת התוס' אבל בנימוקי הרמב"ן כתב וז"ל שניהם אסורים הואיל ושחיטתן כאחת ודרס ע"כ בראשון אף בשני דרס דעל שניהם העביר ה"ד בשוה וזה יותר נכון ועיקר עכ"ל וע"ז כתב הש"ך אחר זה ולפע"ד דאינהו מיירי כו' : (ס"ק כ"ג) בין בקנה בין בוושט כיון דאירע פסול בשחיטה . נ"ב הוא מגומגם כיון דלא הוי עיקר בכ"מ לא שייך פסול כלל כ"כ בספר תבואת שור :

סימן כח (בש"ך סק"ה) דהיינו בים עפר תיחוח למטה כו' כמ"ש הט"ז . נ"ב ואם א"א לגררו מזה לא איירי דהוא מלתא דלא שכיחא כן צריך להיות : (ס"ק ל"ד) שמערין מן הפסחן והרי הוא כעפר כצ"ל עבב"י :

סימן לג (בש"ך ס"ק כ"א) דהתם כתב לדעת המחבר דחוששין שמא הבריא . נ"ב והיינו ניקב ואין לוושט בדיקה מבחוץ : (שם) ולא חיישינן אלא בניקב פנימי . נ"ב היינו שניקב פנימי כולה ואז חיישינן שפיר שמא נתרפא אע"ג דבחצי עוביו של עור החיצון שדבוק לעור הפנימי יש לו בדיקה הואיל ושם לבן הוא ואפשר להכיר שם הנקב מ"מ כיון דעור החיצון מבחוץ ממש אין לו בדיקה לכן חיישינן שפיר בחצי עביו השני שבפנים שמא נתרפא כיון שאינו אלא חצי עור וחצי עור מלתא דשכיחא הוא שיתרפא . ומ"ש הש"ך בתר הכי הלכך אפי' ליכא קורט דם מבפנים היינו בחצי עוביו של עור החיצון בהצד שדבוק לעור הפנימי ליכא שם קורט דם דאי לא קאי אלא אעור פנימי ממש דליכא שם קורט דם אין כאן רבותא ומאי אפילו דקאמר כיון דמיירי שהעור הפנימי ניקב כולה לפניו ומאי נ"מ בקורט דם אלא ע"כ צ"ל כמ"ש . אבל אם אין עור הפנימי ניקב כולה רק שניקב חצי עור ממנה אזי אם באנו לחוש צריכין אנו לומר על חצי עביו השני שמא ניקב ונתרפא ולחצי עביו של עור החיצון לפנים ג"כ ניקב ונתרפא וכולי האי לא חיישינן דחששא רחוקה היא שיתרפא עור שלם ולא חיישינן לה כ"כ כך צריך לפרש דברי הש"ך כאן · וכך שמעתי מפי אבי המחבר : (שם בהגה"ה) א"נ הכא כיון שהקוץ תחוב בו לפנינו . נ"ב כוונתו בזה לדחות הוכחה שלו מסי' ל"א ודו"ק :

סימן לד (בש"ך סק"ד) לק"מ לפע"ד . נ"ב נראה דבלא"ה לא ק"מ והיינו דיש חילוק אם מסירו ומשימו ע"פ חלל הקנה אז הוי שיעור איסר יותר משיעור רוב חלל הקנה דהא חזינן דחופיהו יותר מרוב חלל משא"כ כשהאיסר עומד במקומו אז הוא פחות מרוב חלל הקנה כנראה לחוש הראות לפ"ז אין מקום לקושיית הרב רמ"א ומיושב שפיר ודו"ק . אכן באמת נראה דמ"ש הרב רמ"א כאן ולפמ"ש בסמוך כו' לא כמו שהבינו הם בכוונתו בתיבת בסמוך אלא האמת יורה דרכו דתיבת בסמוך שכתב הרב הרמ"א קאי אמ"ש המחבר לקמן בס"ד וז"ל בעוף אם ניקב חותך מקום המנוקב ומשימו ע"פ חלל הקנה ופירש הש"ך שם סק"ז וז"ל נקבים שיש בהם חסרון דשיעורו בבהמה כאיסר ובעוף דליכא בגרגרת דידיה כאיסר ואם נשער לפי ערך שיעור איסר יהיה קטן מאד שיעור חסרונו כו' ולכך משערינן באם חופה ע"ש נשמע מזה דשיעור איסר הוא פחות מבאם חופה והמשכיל בדעתו מעצמו ולפ"ז קושיית

הרב